INNOCENTII QVARTI PONTIFICIS MAXIMI,

In Quinque Decretalium libros,

Necnon in Decretales per eundem Innocentium editas, quæ modò sunt in Sexto Decret. lib. insertæ, & in huius operis Elencho, ut cunctis pateant, adnotatæ,

COMMENTARIA DOCTISSIMA.

Nuper à Petro Vendrameno ad veterum & recentiorum exemplarium fidem collata, & ab innumeris erroribus, quò ad fieri licuit, repurgata; in suamq; non verborum modò, sed etiam sententiarum puritatem vindicata.

Quibus adiectæ sunt quamplurium Iurisconſ. adnotationes, & MARGARITA Baldi Indicis loco [illegible] accommodata.

VENETIIS, Apud Bernardinum Maiorinum Parmenſem. 1570.

ILLVSTRISSIMO AC REVER.^MO

D. ANTONIO CARAFFÆ,

S. R. E. Cardinali amplissimo.

Bernardinus Maiorinus Parmensis S. P. D.

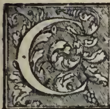

VM IAM diu pro lege habere consueuerim, Pater amplissimè, quantum in me est, studiosorum vtilitati consulere: quæque ad meas manus perueniunt, volumina omnia non solum ab erroribus expurgare; verum & in luculentam quandam consonantiam redigere. Ideò cupiens Innocentij summi Pontificis lucubrationes, sacrarum legum professoribus non minus vtiles, quàm necessarias, nostris typis excutere; eam in ipsis expurgandis curam præstiti; qua vix alia maior in re simili desiderari queat. Nam (vt citra veritatis calumniam loquar) lucubrationes huiusmodi, adeò anteà fœdatæ, & adeò vbique corruptæ legebantur; vt informes illorum animalium partus viderentur: quos natura ipsa (quæ nil molitur ineptum) non nisi lambendo meliores absolui, & pulchriores effingi permittit. Ego verò exacta quadam diligentia, & assiduò doctissimorum quorundam hominum studio, atque solertia, illas eò perduxi; ut quemadmodum serpentes animalium prudentissimi, qui verè & autumno τὸ σύφας exuunt (eiecta mendosa illa veteri) nouam, & preciosiorem quandam vestem suscepisse videantur. Qua in re, publicæ vtilitati (cuius maximè sum sollicitus) non parum consuluisse delector. Verùm, quia inueterata quædam consuetudo, quæ ad hæc usque tempora deducta est, iure quodam exigit, vt opus omnino absolutum sub alicuius clarissimi viri nomine propaletur; cuius insigni virtutum splendore, opus assiduis laboribus illustratum, & auctum, longe illustrius, longeq́; auctius reddatur. cogitanti mihi cui hoc potissimum destinarem; maximus tuarum virtutum cumulus occurrit. Nam, cum præclarissima Proauorum tuorum exempla, tibi semper imitanda proposueris; iam inde à puero, ita vitam instituisti, ut sapientiæ, & futuræ magnitudinis tuæ spem omnibus offerres. Adeò enim animum excolendo elaborasti; atque adeo in omni scientiarum genere profecisti, ut adhuc adolescens, doctissimos Theodoreti commentarios è græco sermone in latinum tam suaui dicendi genere conuerteris; vt ob tuam, quam redolent sapientiam; maxima quemq; capiat admiratio. atq; ex his cæteras animi tui dotes facilè metiatur: teq́; tuis meritis ad amplissimam Cardinalatus dignitatem hactenus euectum; ingenti applausu aliquando futurum Pontificem diuinatione quadam præsagiat. Nec me hercule iniuria. Hoc enim exigit meritum tuum, vitæ integritas, morum amabilitas, claritas famæ, & (quæ omnium virtutum est fundamentum) religio ipsa non vulgari cum pietate coniuncta. exigit hoc idem tui generis nobilitas, ex quo summi Romanæ Ecclesiæ Principes, & veluti ex equo illo Troiano, strenuissimi complures Duces prodierunt. His itaque tuæ tam excellentis naturæ dotibus, quibus mirificè polles; adeò me ad te suspiciendum allicis; vt sæpe duxerim, nullum mihi prætermittendum esse modum, neque viam, quibus (quoquo modo possem) meam in te obseruantiam ostenderem.

Quare, has Innocentij uigilias à me nuper editas tibi consecrasse uolui, istos quosdam non inurbanos homines imitatus, qui flosculo quopiam insigni, aut aliquo alio symbolo simili misso, memoris, gratiq; animi significationem ostendunt. Nam (ut Plinij verbis vtar) Diis lacte rustici, multaq; gentes supplicant, & mola tantum salsa litant, qui non habent thura. Nec vlli fuit vitio Diuos colere quoquo modo posset. non enim omnibus datum est, Hesperidum mala erogare, vel Platanum auream, & vitem illam nobilem elargiri, quam Pytheus Xersi elargitus est. Caeterum, cum prorsus talia desiderem; malui exili officio à te cognosci, quàm tacens tibi viuere incognitus, meamq; in te affectus abundantiam silentio praeterire. Dignitas autem tua, quamuis munera longe his preciosiora exigeret; tamen facit humanitas tua, singularisq; morum probitas, vt nil verear, quin animum in te meum ex his facilè metiaris. Neque mea me fallit opinio, sic enim & alij de te honorificè sentiunt & loquuntur. quorum vnus est FRANCISCVS *Franciscius Bibliopola Senensis, mihi singulari, ac veteri amicitia, familiaritateq; coniunctus. qui assidua tuarum virtutum praedicatione, adeo me ad te obseruandum impulit, ut quamprimùm haec ad te mittenda statuerim; ea tibi non iniucunda fore existimans, quae virtutis praestantia, nullam afferunt animo satietatem, suiq; cupiditate, ac voluptate in dies maiore homines alliciunt, praesertim tui similes, qui cum boni sint, bonis maximè delectantur. Hoc itaque munus, quo meam in te fidem, perpetuamq; obseruantiam, memoria sempiterna me colere velle declaro, ne aspernere, verùm ipsum eo animo accipias velim, quo res alias tibi hactenus consecratas, te accepisse non dubito. Quod si feceris, plenissimum mihi fructum ex meis laboribus collegisse putabo. Vale.*

Venetiis III. Kal. Februarij.

M D LXX.

Innocentij Quarti Pontificis Maximi vita,

PER D. THOMAM DIPLOVATACIVM CONSTANTINOPOLITANVM,

I.V. doctorem edita.

Ad R. D. Nicolaum comitem Lauaniæ Episcopum Sabinensem, S. R. Ecclesiæ Cardinalem de Flisco.

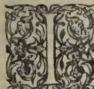

INNOCENTIVS IIII. Pontifex Maximus, natione Ligur, patria Genuensis, patre Obizone, familia Flisca ex Lauaniæ comitibus: audiuit Bononiæ in legibus Azonem iam senem. Accursium Florentinum, & Iacobum Baldouinum. In iure canonico Laurentium Hispanum, Vincentium, Ioannem Theutonicum, Iacobū de Albaso. & dicit Io. An. in c. literas, de temp. or. q audiuit etiam Vgutionem antiquum doctorem, quem appellat magistrum: qui Vgutio floruit tempore Azonis ſm Io. And. in addi. Spec. in tit. de rest. spol. §. nunc dicamus, uer. porrò, & fuit primus, qui scripsit super decreto Gratiani. Hic Inn. ſm Io. And. in addi. Spec. in tit. ne sede uacante, in Rubr. antea uocabatur Sinibaldus, & fuit presbyter Cardin. S. Laurentij in Lucina, & Genuensis de nobilibus de Flisco, & comitibus Genuæ & Lauaniæ, & ditauit nos dupliciter, s. apparatu soléni ut magister, & cōstitutionibus, quas ut Pōtifex edidit in generali Concilio Lugdunensi, quas in 6. lib. Decr. habemus. Et adde, q Blondus Forolitiensis in lib. 1. de Italia illustrata in regione Liguriæ dicit, q à Lauanio prædicto originem traxit Fliscorum prosapia Lauaniæ comitum dicta in Italia nobilis. quę Innocētij IIII. & Adriano V. & plusquam xxx. Cardin. ornata fuit; imò septuagintaduobus, & hodie ornatur R. D. tua, quæ in omnium scientiarum studiis, & præsertim in utroq; iure delectatur. Adde etiam, q constitutiones prædictas, quas ut Pontifex edidit, enumerat Io. An. in addi. Spec. in rub. de Summa trin. & fide cath. & dicit illas summè necessarias fuisse, & dictas cōstitutiones auctenticas appellat Host. in summa sua, & super ipsis pulchrum apparatum cōposuit idem Inn. qui est insertus in apparatu suo in fine cuiuslibet tit. & posteà fecit Hosti. alium apparatum, quem habeo. incipit, cū in multis iuris infirmitas casus reprobatus. & Bernardus Cōpostelanus glossator recollegit etiam dictum app. & nomen illi imposuit Margaritam Cōpost. incipit, Vt apparatus decretalium per D. Papam Inno.

Scripsit etiam idē Inn. librum de iurisdictione Imperij, & auctoritate Pontificis contra Petrum cognominatum Vineam; quem librum Apologeticum nominauit. Sororibus quoq; S. Claræ regulam pulchrā cōposuit, quā Vltramontanæ sorores seruant, incipit, Forma uitæ ordinis. Item lib. t. epist. ad diuersos, & quædam alia. Et trahens moram Lugduni post concilium ibi celebratum composuit, ut dixi, apparatum hūc super decretalibus, ubi fine nominis inscriptione fundauit principium super auctoritate Ezech. de quo uide Io. And. in proœ. decret. Gregorius &c. in ij. col. in nouella, & Io. de Imol. in ij. col. qui apparatus est tantæ auctoritatis ſm Bern. Compost. in proœ. decr. circa medium, qui in Romana curia, ad quā de totius mundi partibus negotia ueniunt, sicut causarum experientia declarat, uix occurrit quæstio, quæ p ipsum congruè decidi non possit. Et in eodem opere multa sunt ad sanum intellectum notata, & multorum opiniones fideliter recitatæ: multæ insuper quæstiones aliæ benè decisæ, quæ in aliis apparatibus factæ non sunt, aut malè solutæ. Et dicit Archiepiscopus Florē. in 3. parte hist. suæ tit. 19. c. 4. q dicta lectura est maioris auctoritatis, quā lecturæ aliorum doctorum; & idem Archiepisc. in d. tit. 19. c. 5. dicit, q Inno. fecit apparatum prædictum notabilem, breuem quidem, & ideò obscurum, sed fœcundum, & magnæ auctoritatis apud Canonistas & Iuristas penè super alias lectu. & iō Ant. de But. in c. tanta, in iij col. de excessibus præla. & Abb. in c. non minus, in ij. col. de immu. eccl. dicunt, q Inno. communiter loquitur confusè. Et fuit subtilis nimium ſm Abb. in c at si clerici in prin. in vij. col. de iud. & Imo. in l. Ex diuerso. §. fin. ff. solu. matr. & Io. de Ana. in c. continentia, in ij. col. de clerico percusso; & dicit Abb. in cap. cum dilectus, in xiiij. col. de ordin. cogn. q ipse Inn. in multis locis uidetur esse ciuilis, & nimis subtilis; & Abb. in c. j. in pe nult. col. de præscript. dicit, q fuit Doctor subtilis. Et dicit Andr Barb. in c. postulasti, in ix. col. de foro compe. q Inn. Saturninus in suis glossis ita breuiter & obscurè processit, ut sæpe numero ignoremus, quid uelit sentire, & q Host. & Io. Andr potius abbreuiauerunt dicta ipsius, quā declarauerunt, & quod peius est, obscuriores ipsius glo. reddiderunt. Et præcipuè ipse Io. And. in recitādis illis glossis nihil laborauit, sed eas retulit de verbo ad verbum, ut fecit Hostië. & ideò ſm eum doctores legentes, & scribentes non possunt breuiter se expedire, si obscuras gl. Inno. declarare uoluerint. Et dicit Abb. in subr. decretalium in j. col. q illa glo. facit multum contra Inn. qui vnā & eandem materiam in diuersis locis ponit uario modo loquendo. Et de seipso dicit Inn. in proœ. decret. q non omnia, quæ ipse scribit, sunt in scholis tradēda, sed in camera discutienda, in iudiciis practicāda. Et dicit Bal. ibi in viij. col. q meritò dicit Inn de se ipso: quia ipse non multa scribit prolixo & implicito sermone, q quātūcūq; sunt utilia, sunt in difficilia ad intelligendum. Et Arch. melius oībus intellexit mentem Inn ſm Io. de Imo. in c. testimonium, in ult. col. de testib. & sequitur Feli. in c. ij. in xxiij. col. de rescr.

Et adde, q mens Inno. fuit per dictum apparatum decretales glossis suis exornare: sed præsentato apparatu per Bernard. Cõpost suum capellanum mutauit opinionem suam, & uoluit q gl. Bern. insererentur in decretalibus, & de suo apparatu fecit uolumẽ vnum. Secundò adde, q postea idem Inno. ad dictum apparatum fecit additiones, quas in libro hoc omnes appositas esse reperies. Et ubi pro Inno. est glo. non dicas, q Inn. tenet sic, sed dic, q est gl. cum qua concordat Inn. ita docet nos Ant. de Bu. in c. cum câm, in fi. de uerb. sig. Tertiò adde, q licet Inn. existens Pontifex composuerit dictum apparatum, tamen sui ipsius non habent uim. l. aut canonis; ita dicit idem Inn. in c. per tuas, el ij. de simonia. Et ideo Archid. & Gemi. in summ. 1. 20. dist. notant, q dicta Papæ, quãdo dicit exponendo, uel glossando, nõ faciunt ius, & sic fm ipsos licitum est arguere ꝯ dicta Inn. licet fuerit Papa, cum dixerit ut glossator, & meminit Abb. in c. capellanus, in iij. col. de ferijs. Vnde dicit Inn. de semetipso in c. innotuit, ante finem de ele. licet forsitan mihi nõ credatur, loquendo de seipso. Et refert Host. in c. solet, de sen. excõ. in 6. q sæpe audiuit Inn. dicentem, q non intendebat, ut suæ gl. facerent ius. & ibi refert Io. An. & plenè Felinus in c. ij. in xxiij. col. de rescr. & in c. ne innitaris, circa finem de consti. & in d. c. p tuas, in fi. de simonia. Quartò adde, q qñ Inn. refert plures opin. & nullam firmat, censetur ultimam approbare fm Io. And. in c. j. de pœnis, lib. 6. & in c. j. de sent. excõ. lib. 6. Bal. in auc. ex testamento, in ult. col. C. de coll. cũ concor. de quibus p Ias. in l. si idem cum eodem, §. fi. ff. de iur. om. iu. & Fel. in c. cum ex officij, in xiij. col. de pscr. adde Alex. in consil. 100. in primo uol. incipit, Super primo casu causæ uertentis in pen. col. in consi. 175. in ij. uol. incipit, Inspecto diligenter pcessu, in iij. col. & Bal. in consi. 47. in ij. uol. incipit, Punctus talis est, ubi idẽ dicit, q qñ Inn. nemini attribuit ult. opinionem, est opinio sua, & fm eũ debemus im auctorem alleg.

Innocentius fuit pater iuris, & stella lucidiss. suis tẽporibus mirificè rutilata, & uenerãda memoria eius fulget ut splendor firmamẽti perpetui uelut stella in æternitates perpetuas permãsura; dicit Spec. in proœ. sui speculi, uer. porrò super huius, & in uer. nouissimè, & idem Spec. in suo aureo Repert. iuris cano. in proœ. in uer. huius libelli, dicit, q in glossis Innocen. IIII. omnis climata & practicatoria iuris elucescit ueritas; dicit Fed. de Senis in consi. 161. incip. Casus talis est, q Inn. fuit monarcha iuris diuini, & humani; & idem Fed. in cõsil. 36. incip. Casus talis est, dicit, q fuit lux mundi. Item fuit lumẽ limpidissimum decr. fm Co-lu. cium Florẽ. in suo opere de nobilitate ll. & medicinæ. c. 9. in fi. Fuit etiam pater & organum ueritatis; & ideò tanquam expositor extollit alios auctores fm Arch. in c. pia, de excep. lib. 6. & dicit Io. Fabri. in §. pupillus, insti. de inutilibus stip. q in curia Ecclesiast. opinio Inn. adoratur ut idolum, & ideò in § fideiussores, inst. de fideiu. appellat ipsum dominũ canonistarum. Fuit etiam maximus legista fm Bapt. Seuerinatẽ in suo tract. de modo studendi in viij. col. & ipsum iuris monarcham appellat And. Barb. in c. 1. in 28. col. de consti. Dicit etiã Pau. de Cast. in cons. 53. incip. Quare exceptiones, in j. col. q qñ Inno. dicit aliquid, non oportet dubitare, cum ipse sit pater ueritatis. De Inno. facit mentionem glo. Bern. in c. super qõnum, §. fi. & in c. ex. õniu. & in c. pasto. de offi. deleg. & in proœ. Greg. in c. cũ M. Ferr. de consti. & in c. significauerunt, de execu. & in c. 1. de offi. ord. & in c. 1. de mu. pet. & in c. fin. de dila. & in c. qm contra, de proba. & in c. quia iudicante, de præscr. & in c. fi. de foro cõpe. & in c. de testi. & in c. cum olim, de testib. & in c. dilecti, de testibus cogendis, & in c. dile. & in c. Nico. & in c. câm, & in c. sæpe, & in c. ut debitus, de appellationib. & in c. q ad consultationẽ, de re iud. & in c. clerici, de cle. excõ. & in c. fi. de magist. & in c. 1. de eo, qui furtim or di. susce. Item de ipso Inn. facit etiam mẽtionẽ Host. in summa in ti. de schismaticis in ij. col. & in ti. de ele. & elec. potesta. §. quis eligitur, & in tit. de app. in forma app. diffi. & in d. c. sacro, de sent. excõ. Inn. uitam prosequuntur oẽs historiographi, & pcipuè Platina in vita Pontif. f. 186. & Archiepisc. Floren. in d. 3. parte hist. c. 5. & ibi ponitur de concilio generali Lugduni p ipsum celebrato, in quo Fed. ij. ab imperio, patrum consensu deposuit. De qua depositione habetur in c. ad apostolicæ, de sen. & re iud. lib. 6. & ibi dicit idem Inn. post principium, q memoranda fuit talis snia, ut sciant oẽs, quot enim & quantis periculis & maris, & terræ proditorum, assassinorum, & alijs infinitis subiecit se Papa, qui hãc tulit sniam, uix homo enarrare posset. Et de tẽpore depositionis, & priuationis ponit Rosr. Beneuẽ. in libellis iuris cañ. in ti. ne sede uac. & Io. And. co. ti. in addi. & dicit, q fuit anno D. 1241. & ponit Bap. Seue. in d. tract. de modo stud. in 30. col. & in l. admonẽdi, in 54. col. ff. de iureiu. & Alb. de Ros. in suo dict. in uer. Cõcilium, & in uer. Roma, ubi ponit uersus, quos scripsit etiam Fed. prædictus Inn. Roma diu titubans, longęuis erroribus aucta, corruet, & mundi desinet esse caput; quibus rndit Inn. niteris in cassum nauẽ summergere Petri; fluctuet, & nunquam desinet esse ratis. & de morte ipsius Fede. pon. t Alb. de Ros. post Odoffr. in auct. cassa. C. de sacrosan. eccl.

Ille Inn. fuit amator religiosorum, & doctorum uirorum, quorum familiaritate mirificè delectatus est, quos etiam ad Cardinalatus gradum erexit, & pcipuè Vgonẽ vita & doctrina insignẽ ord. Prædic. S. Sabinæ Cardin. promulgauit, qui scripsit glossas & nõ modicas in bibliam, & Othonẽ in Gallicum de castro Rodulfo cancellarium Paris. & Guil. & Othobonum de Flisco nepotes; qui Othobonus postea fuit Põt. max. dictus Adrian. V. cui direxit li. specti Guil. Duranti, & tũc Cardinalium sedes iãpridem uacuas viris optimis repleta fuit, quibus & mandau t, ut pileo uterẽtur roseo, & equo uherentur; & Pau. II. etiam capitis tegmenta rosata addidit, quod nunc usque magna cũ gloria seruatum est. Et tandem accersitus idẽ Inn. à proceribus regni Siciliæ Neapolim nuper instaurat tã petiit. Ibiq; cũ regnasset ann. 11. mẽse 6. & die 12 mortuus fuit, & sepul. in eccl'ia S. Laur. fratrum Min.

Habuit autem Inno. fratrem nomine Vgolinum, qui genuit filium Obizonem, Guilielmum, qui fuit Cardinalis, & Othobonum, qui postea fuit Pontifex, ut supra dixi. Obizo genuit Iacopinum, qui fuit rex Siciliæ, Iacopinus genuit Franciscum, Franciscus genuit Hectorem, Hector genuit Nicolaum, Nicolaus genuit Hectorem, Hector genuit Nicolaum, & Ioannem Franciscum & Iacopinum, Iacopinus genuit Vrbanum, Paridem. Ioan. Ambrosium, Hectorem, & te Reuerendiss. Pater, quem non minus faciundum puto progenitoribus tuis; Cui me, quantulus sim, dedo, ac humiliter commendo. Laus Deo.

ELENCHUS

ELENCHVS TITVLORVM ET CAPITVLORVM

TOTIVS OPERIS.

* iiij De

Acces-

 7

De

Elenchus Titulorum, & Capitulorum totius operis, Finis.

a INNOCENTII a QVARTI Pontificis Max. in Quinque decretalium libros, & in constitutiones libri Sexti ab ipso editas acutissima commentaria, uel ut aiunt, apparatus, maxima Sordidorum mendorum copia nunc denuò defœcatus, in suamque restitutus non uerborum modò, uerùm etiam sententiarum puritatem.

SVMMARIVM.

1 *Ventris appellatione uenit mens apud Ezechielem secundum Inne.*
2 *Qua impulerint Innocentium ad glossandas decretales.*
3 *Negociorum intricatio, & casuum uarietas reddit decretales intellectu difficiles.*
4 *Decretales antea corrupta, & ab Inn. emendata qua sint.*

PROOEMIVM.

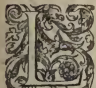

EGITVR in Ezechie.3.c. Venter tuus comedet, & uiscera tua complebuntur uolumine
1 isto, quod ego dò tibi. † per uentrem, qui escas recipit, mēs intelligitur, quæ rerum ac scripturarum noticias recipit, coquit, digerit & meditatione solicita & frequenti. Viscera autem imp'entur, cum desiderium, uoluntas, & intentio intimo sapore scripturarum satiantur. Sunt.n. multi, qui multa legunt, sed uacui recedunt, qui mente quidem intellectum percipiunt, sed in cordis desiderio seruanda non ponunt similes illis, qui, ut dicit Hiere. uenerūt ad hauriendum aquam, sed uasa sua uacua reportauerunt, & ideò confusi sunt pariter & afflicti. ¶ Vos igitur harum scripturarum & sacrarum constitutionum lectores, earum intellectum sanum in uentre mentis uestræ percipite, coquite, & frequenti meditatione digerite, & mentis desiderio intra mentis uiscera seruanda reponire, non ad uanam gloriam, non ad thesauros congregandos, sed ut rectè causas
2 tractetis, & iusto libramine terminetis. † Quas ut facilius intelligere possitis, quasdam glossas apposuimus, sicut ex diffinitionibus quotidie & continuè apud sedem Apostolicam emergentibus, ac ēt ex necessitate textus quarundam decretalium corruptarum in registro eiusdem sedis uigilanti studio inquisitarum plenius colligi potuerunt, cuius textus corruptio, & ueritas ad eiusdem loca transmittuntur per ordinem an
3 notata. † Nec miremini, si alicubi sunt difficiles ad intelligendum quia hoc facit intricatio negociorum & casuum uarietas, qui in eis, ut melius potuimus, extricantur. Igitur tam doctor, quàm auditor, dū in scholis legunt, multa de prædictis glossis poterunt omittere, & studio cameræ pro discussionibus & diffinitionibus causarum pro t̄pe reseruare; & sic comestum uolumen illud diuisim efficiet̄ in ore ipsorū facile & delectabile, sicut mel, quod prius uidebat̄ difficile solicitè attendentes, q̄ in hoc uol. multi casus, & articuli utiles & necessarij tam in consiliis animarum & pœnitentiali foro, q̄ in regendis & disponendis ecclesiis, & rebus ecclesiasticis, & prælatis, & ēt qualiter circa p̄sonam suam & subditorum ipsi prælati se habere debeant aduersitatis t̄pe; sunt expressi, quos
4 glossatores alij omiserūt. ¶ † Istę sunt decretales, quæ corruptæ erant, & sunt s̄m ueram literam regesti emendatæ. Prima est de cle. bonæ me. M. in fi. ubi dicebatur, confirmantes. debet dicere, duximus confirmandam, s. quondam. s̄m q̄ in pe. gl. ibi no. Secūda est eo. ti. Audiuis, in prin. & ēt in fi. In principio, ubi dicebatur, unā de G. Archid. & alteram de R. subdia. debet dicere, unā de R. Archid. & alteram de magistro R. subdia. Item ubi sequit̄, decanus cum paucioribus in ipsum. R. & cantor cum pluribus in dictum Archid. conuenissent, debet dicere, & cantor cum plu ribus in G. Archi. conuenissent. Item ubi sequit̄ circa fi. à noīatione dicti Archi. recedētes, debet dicere, à noīatione dicti V. Archi. recedētes. Itē ubi sequit̄ de nouo p̄latū subdia. debet dicere, de nouo magr̄m. R. subdia cum esset subdia. eligere p̄sum p̄serūt. Tertia est de off. or. quanto, ultra medium. ubi dicebatur s̄m Abbatis consiliū, debet dicere, s̄m arbitrij tui consilium. Itē corrigit̄ decr. de sen. & re iud. cū inter uos, alia eo. ti. cum I. & A. corrigunt̄, sicut apparet inferius

a ¶ *Innocen. hic Inn. fuit Genuensis & de illustri gente Flisca, & ex comitibus Lauania, qui hunc apparatum fecit, non ut sibi crederetur, ut ipse attestatur in c. innotuit, ante fi. infra de elec. & dicit Host. in c. solet infra de sent. excom. in 6. quem refert ibi Io. And. se multotiens audiuisse ab Inn. quòd nolebat, quòd ista sua gl. facerent ius. Scias tamen quòd arch. in c. pia infra de excep. in 6. dicit, quòd hic Inn. tanquam expositor excellit alios, & fuit pater & organū ueritatis; & dicit ab. in c. at si clerici infra de iud. quòd fuit subtilis nimium. & adde quòd arch. melius omnibus intellexit mentem Inno. secundum quod refert Imo. in c. testimoniū, eod. tit. de test. & uide eundem Imo. in l. ex diuerso. § fi. & ff. sol. mat. & Ana. in c. continentia, col. 2. de cle. percu. qui dicunt Inn. fuisse nimis subtilem. & adde quòd Pan. de Cast. in consi. 337. inci. quia exceptiones, in prima parte consiliorum antiquorum secundum nouissimam impress. dicit, quòd Inn. fuit pater ueritatis, & quòd postquam unū dicit, ei esse standum, refert Fel. in c. olim, col. 6. de re ind. item adde quòd Inne. nos dupliciter ditauit, scilicet iste solemni apparatu ut magister, & constitutionibus, quas fecit ut Pontifex, quas nunc in sexto habemus secundum Io. And in addi. Spec. in rubr. ne sede uacan. & ipse Ioan. An. enumerat iura ab eo condita in addi. Spe. in rub. de summ. tri. et opera per eum facta uide per Platinam in libro de uita Pontif. & in supplemento chronicarum. Scias tamen quod semper fuit nobilibus gratiosus. & scias quod dicit Ioan. Fab. in §. pupillus insti. de inutil. stip. quòd si habebit opinio Innocen. pro te, maximè in foro eccles. coronaberit. & dicit Anto. de But. in capitulo cum causam, in fine infra de uerborum significatione quod ubi pro dicto Innocen. est gl. dicendum est, glo. cum quo concordat Inno. standum esse.*

ubi super eisdem decr.no. Quarta est de appel. cum
spāli, circa fi. ubi dicebat iudex ex officio suo ꝓcedet,
debet dicere, ꝓcedit. Item corrigitur textus de app.
ꝯstitutus, ut apparet inferius, ubi super eadē decr.no.
Quinta est de cle. non resi. in eccl. uel præben. ex tuæ,
in pluribus locis, primò deest textus, ubi dicebat̃, suas
deseruerunt ecclesias, debet addi, ut iuxta sanctiones
canonicas eis debeant meritò spoliari. S. sequitur, ꝯ
eos procedatur, debet addi hoc modò, ut ipsos &c.
Item ubi sequitur, ab episcopali administratione, debet
dicere ab episcopatuum. Sexta est de præbendis
& dignitatib. pro illorum, circa medium, & est ibi defectus
literæ. nam ubi dicitur, prædictum magistrū de
præbēda & canonicatu Cantoñ. ecclesiæ &c. debet ibi
addi, ꝑdictum magistrum cū ꝯsensu & uolūtate tua, fra
ter epe, de pbēn. & canonicatu Santoñ. ecclesiæ &c.

GRegorius episcopus seruus seruorum Dei &c.

REx pacificus.

S V M M A R I V M.

1 *Fidei mensura quadam est, ad quam quilibet tenetur, sicut est credere Deum esse: articulos autem fidei implicitè tenentur credere omnes.*
2 *Eccl siarum prælati & aīarum rectores fidei articulos explicitè scire debent, deq; eis omni poscenti rationem reddere.*
3 *Papa & superiores prælati possunt dispensatiuè certis ex causis minus literatos in temporalibus sustinere.*
4 *Clericis ob paupertatem non uacantibus studio uacare an sufficiat scire, sicut simplicibus laicis, & in quibus casibus non excusentur.*
5 *An liceat clericis iuris scientiam, seu quamlibet aliam fidei cognitioni præponere.*
6 *Laici melius faciunt, si intendunt ingenium fidei cognitioni, quā cæteris scientiis, licet nō peccēt uacādo aliis disciplinis.*
7 *Fides implicita quantam & qualem habeat uim.*

De summa Tri. & fide Cath. Rub.

FIrmiter credimus, de fide teneas, qa
1 † quædam est fidei mensura, ad quā quilibet
tenetur, & quæ sufficit simplicibus, &
etiam fortè omnibus laicis, s. quia oportet
quēlibet adultum accedentem ad fidē
credere, quia Deus est, & & est remunerator oīum bo
norum. Itē oportet eos alios artic. credere implicitē,
i. credere uerum esse, quicqd credit Ecclesia Cathol.
2 ¶ † Hanc aūt mensuram excedere debēt ꝑlati ecclīarū,
quicūq; curam aīarum habent: qa debent scire articu
los fidei explicitè & distinctè, q continent̃ in symbolo,
s. Credo in vnum Deū, & quicūq; vult. 38. dist. c. 1. & 2.
& c. seq. Epi. n. plus scire debent: qa de eis scire debēt
reddere rōnem omni poscenti 36. dist. §. ecce. 38. dist.
oēs. non tñ dicimus, ꝙ incōtinenti teneantur ꝑdicti de
oibus rñdere: sed ꝑhabita deliberatione. & etiā si opor
3 tuerit, cum ꝯsilio aliorum. ¶ † Non negamus tñ, quin
Papa & alij superiores ꝑlati possint dispēsatiuè ex cer
tis causis minus literatos, & minus industriosos in tem
poralibus sustinere, ꝯ de renū. nisi cum §. pro defectu.
4 ¶ † De clericis aūt inferioribus satis uī, ꝙ si essent pau
peres, q non possent intendere studio, qa nō habēt ma
gistros, uel expensas: quia oportet eis ꝓpriis manibus
quærere uictū, qđ eis sufficiat scire, sicut simplicib. &
laicis, & aliquātulum plus, sicut de sacro altaris: quia
oportet eos credere, ꝙ in sacro altaris conficitur uerum
corpus Christi, & hoc ideò, qa circa illud quoti
die & cōtinuè uersantur plus, q̄ laici. Si aūt haberent
magistros, & expēsas ad discēdum, tūc peccarent, nisi
plus ꝓficerēt in cognitione distincta fidei, q̄ laici: de
bet tñ ab eo, q imponit eis pniam de ignorantia, uel po
tius de negligētia sciendi, scrutari, ut diligenter attē
dant, quare in eis non ꝓficiunt uel propter duritiam
ingenij, uel qa eos oportuit circa alia opera charita
tis intēdere, puta circa exhibita necessaria cōfratribus
suis, uel pauperibus, uel hospitibus; & idem dicēdum
est de aliis operibus bonis. nam cum non teneantur ad
explicitam cognitionem articulorum, bene licet cle
ricis illis explicitæ cognitioni postponere alia opera
5 pietatis. ¶ † Item etiam ex cā possunt illi sciæ præpo
nere alias sciās, ut si uelint addiscere sciam iuris, ut
pauperes in iudicio defendāt, ne opprimant̃, non pec
cant: tñ credimus, ꝙ non debent ita præponere sciam
cognitioni fidei, quin in ea ꝓficiant. & bene uī, ꝙ sem
per plus deberent intēdere circa cognitionē ꝑdictorū
q̄ circa cognitionem iuris post, q̄ expensas habeant ab
6 ecclesia, in contrarium eos iusta causa moueat. ¶ † Itē
uidetur, ꝙ etiam laici, quibus Deus dat talentum subtilis
ingenij, ꝙ melius faciunt, si suum ingenium im
pendant in cognitione prædictorum, quamuis non ui
deatur, ꝙ peccat etiam si eis non intendant. uidetur
autem eis sufficere, ꝙ talenta sibi credita ut non abscō
dāt in terra, i. in terrenis: sed bo
nis operibus utilitant. In tantum
a autem ualet implicita[a] fides, ut
7 dicunt quidam, † ꝙ si aliquis eā
habet, s. ꝙ credit quicqd Ecclesia
credit, sed falsò opinatur ratio
ne naturali motus, ꝙ pater ma
ior, uel prior sit filio, uel ꝙ tres
personæ sunt tres res à se inuicē
distinctæ, ꝙ nō est hæreticus, nec
peccat, dummodò hunc errorem
suum non defendat, & hoc ipsum
credit: quia credit ecclesiam sic
credere, & suam opinionem fidei
ecclesiæ supponit: quia licet malè
opinetur, tñ non est fides sua, imò
fides sua fides est ecclesiæ, infra
eo. damnatus, circa fi.

a ¶ *Implicita fides. Adde directorium iuris, quod fuit fratris Petri Casuete ord. Minorum, lib. 1. & Host. hic, qui dicit, quòd fides implicita non excusat ab hæresi, quādo factum nō extradicat uerbis. nā si cō traduceret, non excusat. & eō, quia facto datur uoluntas intelligi l. rescindenda, C. de nupt. & subtilis du plicites. n. declaratur uoluntas, uerbis, s. & rebus, ut not in l. de quibus, ff. de leg. & uide Car. in cle. 1. eo. tit. & spec. in tit. de hæret. ac B. Th. 2. 2. q. 2. art. 6.*

S V M M A R I V M.

1 *De fide publicè disceptare non licet. excusaretur tamen quis, si ad hæreticorum confusionem, uel ad ueritatem elucidandam disputaret.*

DAmnamus ergo [defendere] hoc enim nullatenus
licet: imò, quod plus
est, nec disputare de fide licet pu
blicè turbis coadunatis causa tu
multus, uel suæ perfidiæ defen
dendæ, C. de fide Cath. l. penult.
Si autem ad confusionem hære
ticorum, uel ad ueritatem clarificandā disputaret ali
b quis non crederem[b] malum, ut fecit Syluester Papa.

b ¶ *Non crederem malum. Adde B. Th. 2. 2. q. 10 art. 7. quem uide distinguentem, & per dicta Inn. hic probatur sua distin. & uide gl. in c. not. 96. dist.*

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Canonum conditori, & creatoris uicario subdita est omnis creatura.*
2 *Administratores cæteriq; ordinarij, ratione casuum emergentium licitè leges transgrediuntur.*

De constõnib. Rubr.

Canonum statuta. Non abrogatorum, ne sit contra.
[illegible].distinctione.cap.j. & 29
distinctione. cap.j. & 36.quæstione
ultima. cap.ult. & infrà de purg.
uul. cap.fin. ¶Ab omnibus.] idest
subditis, ne sit contra. C.de legi.
digna. hic enim non est bona glo.
t † quia conditori canonum & uica-
rio creatoris subdita est oîs crea-
a tura. a In actionibus.] idest ciuili-
bus. Iudicijs] idest criminalibus.
xx.distinctione de libellis, institu.
de offic iudic. in principio. ¶Suo]
idest malo similis expositio. tertia
2 quæstione ix. puta † administrato-
res tamen, & cæteri ordinarij quã-
doq; licitè ratione casuum emer-
gentium leges transgrediuntur, ut
in authen.iusiurandum, quod præ-
sta.ab his, qui acci.circa princ.col-
latione ij hoc non placet. nam si-
cut in eadem authen.continetur,
utriq; parti tam in priuatis, quàm
in publicis contractibus iurant ser-
uare iustitiam; unde dicimus, quòd
administratori non licet à iustitia
discedere. Nec obstat prædicta au-
then. ubi dicit, seruabo æquitatem,
secundum quod mihi uisum fuerit
iustum: quia illud intelligitur extraiudicium, ut in of-
ficijs dandis. Vel etiam in iudicijs in his, quæ commissa
sunt eius arbitrio, sicut in inducijs dandis, & similibus.
ff.de iure deliberandi. l.j.iij. quæstione 3.de inducijs,
& in dispensationibus. 1.quæstione 8. exigunt, & in pœ-
nis, saltem in extraordinarijs criminibus quamuis &
b idem credimus in ordinariis, si iudex ex causa b eas ui-
derit temperandas.ff.de pœn. l.aut facta §.fin.ff.de pœ.
capitalium.prima distinctione ut constitueretur.86.di-
stinctione tanta 23.quæstione 5. circũcelliones, argu-
men 1.quæstione 3. §.notandum. sed illud intellige si-
ne causa, uel post sententiam. in sententia enim & in or-
dinario crimine pœnam temperare potest, ut dictum est,
& arbitri etiam leges transgrediuntur.ff.de arbi.qualẽ,
extra de renun. in præsentia. Suo.] C.de senten. nemo.
37.distin. relatum infrà eod. c.fin.

SVMMARIVM.

1 *Constitutio an & quando liget ignorantem.*

Cognoscentes & infra. Culpa] Fallit in casibus.
xij.di.renouãtes. 17.q.ij.qui multorũ infra de
cleri.coniug. sane, uel etiam ibi causa suberat,
& sine culpa infra ut lit.non cõtest.quoniam frequenter.
¶Dispendiis] Nisi sit iuris constitutio naturalis: uel nisi
sit expressum in re, quòd præterita respiciat x.q.j.sic qui
dam, C.de leg.leges infra de usu. cum tu. infra de elec.
t cum in cunctis. Dispendiis] idest damnis, uel retracta-
tionibus. ¶† Ignorantes] Constitutio.n.non ligat igno-
rantẽ. xxxij.q iiij.dixit Sara.lxxxij.di.ꝓposuisti. 21.dis.
§ his ita, tñ, ex quo est publicè promulgata non prodest
prætendere ignorantiam. xvj.distinct. quod dictis infrà
c de postula.præla.cap.j.nisi fortè dilucide c suam proba-
ret ignorantiam.

Translato. In Christum & ab eo in successores eius
d per illa uerba, Pasce oues meas d infrà de elec. signi
ficasti uel per illa, ite docete omnes gentes, de consc.di-
stin.4.ꝓprie. Sacerdotio] i. Leuitico, ne sit obiectio de
Melchisedech, qui fuit ante legem. Eadem.] C.de nup.
si libertam j.q.j. sicut Christus.

Nam concupiscentiam Nesciebam] & sic nec repro
banda censebam. Hoc] idest concupiscentiam pro
hibere. Omnia] idest omnia genera malorum. si.47. di-
stinc. bonorum.

SVMMARIVM.

t *Dictis sanctorum patrum, uel aliorum ab ecclesia receptorum quando stare liceat.*

Si innitaris. Dicenda.] xxxvij.distinct.relatum
t nota † quòd dictis sanctorum patrum, e uel a-
c liorum ab ecclesia receptorum stare licet, &
qui dicit, quod ipsi dicunt, non potest de temeritate
redargui, nisi ea diceret, quæ retractata sunt. sicut Au-
gustin. multa retractauit de dictis suis. uel nisi sint per
ecclesiam correcta. xxvj.distinct. cap.j.& ij. & xxxij. di-
stinct.§ j. in fine. Si uerò sancti diuersas opiniones inter
se habeant, ut de corpore beatæ Mariæ assumpto, uel
de Salomone damnato, licitum est cuique, quod uult
dicere. Si uero nulla diuersitas inter sanctos inuueni-
tur, necesse est usque ad unum iota seruare, quod dicũt
15.distinct. cap.fin. postquam opuscula eorum à sancta
ecclesia sunt autenticata olim autem ante, quam essent

a ¶ Et [illegible] Adde eũdem Inn.in c.quod super his, co
lu. [illegible] infra [illegible] & ibi ab. & ab.in c.fi.col.j.in fi.infrà v. &
adde [illegible] in cons.16.inci.infrascripti sunt articuli, & in cons.lj.
inci. [illegible] & in cons.87.inci.quæritur, an princeps Petr. de
An. in rep.re[illegible] ea qua, col.34.uer.sexto quæro infrà de reg.
iu. [illegible] 5 [illegible] & [illegible] in c. [illegible] infra de [illegible] inc. p[illegible], d[illegible] inde. & adde In[illegible] An ch.in [illegible] de p[illegible] ate Papa, & qua iter In daì teneantur.l. Arriana, per Alexa. de Imo.in consi.ij.colu.ij.uer.denique, in ij. uo. & uide etiam aliquid per Fr. Aret. in consi.clviij. & ibi an Papa condendo legem generalem comprehendat Iudæos, et si alias possit eos punire pro crimine ecclesiastico, uel mixto. Adde tamen, quòd in concernentibus salutem animarum Papa non cogit Hebræos; ita d.Bart. Soc.in consi.66. col. ix.uersi.iij.in prima parte.

b ¶ Ex causa. Felyn. Hic in xiiij.col.uers. fallit septiõ, pro hoc dicto Inn. multa cumulat, quæ uide per te. Et ultra ea ad Inno.hic.adde. Alexa. de Imo.in consi.lxv. col.iii.uer.accedit, in j.uol. Et etiam adde, quòd iudex propter minorem ætatem potest minuere pœnam statuti; ita Bal. in l. si fuerint, C.de infam. & Abb.in c.ij.infra de deli. pue. refert & sequitur Franc.de Aret.in consi.cxxxij.colum.fin. uer.uenio ad secundum.

c ¶ Dilucide.Car.in con.xxxj.in prin.dicit hoc dictum singulare & de hoc uide latiss. per Abb. & Felyn. hic & ultra alleg. per eos adde, quòd hoc dictum Innocen. refert etiam & sequitur Alexand.de Imo. in consilio lxxi. colum.j. uersi. & ideo, in primo uolumine.

d ¶ Pasce oues. Adde eundem Inn.in c. quòd super his, col.j.in fi.et sequitur infrà de uot. & in c.licet ex suscepto, colum ij.infra de fo.compe. & ibi abb.in ix.col. & infra dispu. incip. Episcopus, & quidam rector, col.xix. & uide hic Fely.col. v.uer. & adde, qui alleg.concord.

e ¶ Sanctorum patrum. Vide Fel.hic, & adde eundem Fel.in c.ij. col antepen. & se.infrà de rescr. & in c.qualiter & quando, el. ij.infrà de accus. in princ.

autenticata, licitum erat ea tenere, uel non. 9. dist. noli, ego, quis.

SVMMARIVM.

1 In quibus casibus locum habeat constitutio fauorabilis canonicorum residentiæ.
2 Nunquid præsentes, irrequisitis, absentibus, facere possint bonam & honestam constitutionem?
3 An quicquid maior pars facit, totum facere uideatur.
4 Singularis consuetudo ecclesiarum an sit attendenda in qualitate & quantitate beneficiorum.

CVm omnes. Et infra] quod constitutio istorum canonicorum non fuit iusta canonicis: quia futuris in futurum dabant pœnã, si abessent: sed sibi præsentibus, si in futurum abessent, nullam imponebãt pœnam; & ideò non erat lex cõmunis, uel generalis etiã circa idem. i. in pœnis imponendis in futurum absentibus. Item si istorum constitutio erat æqua in futuris, quod modico tenebantur ecclesiæ, quare non erat æquior eis præsentibus, & quod ex perceptione beneficiorum preteritorum magis ecclesiæ tenebanť? Item constitutio de uineis, & earum fructibus cõicandis in futurum præmissa ratione non erat iusta: sed ex eo iniustior apparebat, quod ex radice cupiditatis procedebat: quia præter fructus uinearum suarum per constõnem suam debebant habere partem etiã de fructibus uinearum decedẽtium canon.

1 ¶†Sed oppones, quare non potius mandauit, quod oẽs seruarent constõnem hanc fauorabilem, quæ tendit ad residentiam, quam faceret seruari consuetudinem antiquã, quæ erat residentię contraria, & maximè cum ad hoc cogi possunt antiqui propter rõnem hic assignatam, Patere legem &c. Rñ. quia nullus erat, qui hoc peteret. Item quia [a] non fuerunt usi hac constitutione, licet fecissent, & uerba cum effectu sunt accipienda. ff. quod quisque iur. l. j. Vel dic illud habere locũ, ubi lex teneret, licet esset iniusta: sed ubi lex non tenet, sicut hic: quia nõ poterant facere consti. sine epo. j. eo. c. pen. non habet locum [b] illud edictum, quod quisq; iur. &c. credimus tñ, quod si eps faceret constõnem istã, quæ hic continet, excepto de uineis, quod benè teneret, dũmodo haberet cõsensum capituli sui, & alia quæ interuenire debent: quia hæc constõ tantum ratione constituentium est iniqua: quia pro se tm constituebãt, & quia illud constituere non poterant, & non rõne constituti. non. n. iniquum est, quod antiqui canonici in suis consuetudinibus remaneant, & noui, qui scienter legem nouam admiserunt, ea ligenť: quia constitutio futura respicit j. eo. cognoscentes 31. dist. ante. j. eo. c. si. fateor tñ, quod æquius esset, quod oẽs hac lege ligarenť, nisi scandalum impediret. si ergo timetur scandalum, bene faceret eps, qui eos cõstitutione non cõprehendit. Caueat tñ eps, ne & nouis legem imponeret, quæ scandalum induceret, si ordinaret, quod illi, qui de cætero fierent canonici, à carnibus abstinerent, uel nigrum habitum portarent. nam hæc constitutio non teneret, uel de facili reuocaret, ar. j. de ui. & ho.

2 c. de. Deus. Quisq;] ff. quod quisq; iur. l. j. ¶†Coæquetis.] Sed nonne isti præsentes poterant omnia statuere aliis irrequisitis? ut 10. q. 2. hoc ius, & 7. q. 1. factus. j. de elec. cum inter vniuersos. bene possunt facere bonam & honestam constõnem: sed ideò hoc non ualuit: quia pro suo cõmodo in præiudicium aliorum, & malo zelo, & contra cõsuetudinem approbatam ecclesiæ factum est. 4. distin. erit. aliquando. n. contra approbatam consuetudinem sine licentia domini Papæ facere non licet, & consuetudinem quasi præuaricatores legis habendi sunt. 11. distinctione in his rebus. uel dic melius, quòd hoc non poterant sine consensu episcopi infra eodem, cap.

3 penult. & fin. ¶†Adhuc obiicitur, quod maior pars facit, totum facere uidetur infra de his, quæ fi. à ma. par. ca. c. j. tu. dic, si aliquid est cõmune pluribus non ut collegiatis, sed ut singulis, non ualet, quod fit à pluribus, nisi omnes consentiant, siue simul, siue separatim. ff. de serui. rusti. prædi. per fundum, nisi concedant rem in naturali usu; quod facere potest vnus solus, sociis inuitis & contradicentibus, insti. de rerum diui. § religiosum, & nisi in casu infra de iure patron. postulasti. si uerò sint plures ut collegium, distingue. aut sunt aliqua facienda ex necessitate, uel utilitate ecclesiæ, ut alienationes, electiones, institutiones, & similia; & tunc sufficit, quòd legitimè & bene facit maior pars infra de electio. licet, & de his, quæ fiunt à ma. parte ca. cum in cũctis, & cap. fin. dũmodo non contemnant eos, qui uocandi sunt infra de elec. quod sicut ex literis. Sed ex aliis, quæ necessitate, uel utilitate non fiunt, sed propter utilitatem canonicorum tantum, puta cum diuiditur præbenda, non ualet, nisi omnes consentiãt: [c] quia pro eodem est, ac si ageretur de iure quo ad singulos pertinet, ut hic. & l. per fundum: secus autem dicerem, si hæc constitutio, uel etiam diuisio præbendarum fieret pro utilitate ecclesiæ: quia tunc sufficeret maior pars infra de his quæ fi. à ma. par. ca. c. fin. & tunc consentire debent tanquam collegium, non tanquam singuli infra eod. cum M. non segregatim, scilicet hodie in vno loco vnus, & cras in alio loco alius infra de elect. in Genesi. hæc quæstio non habet hic locum: quia nõ dicitur, quod omnes canonici non fuerunt præsentes. ¶Coæquetis] arg. pro paritate beneficiorum infra cap. cum M. 16. q. 7. cap. 1. & q. 2. §. his, in fin. uersi non eius, §. pro socio, & §. sicut tres. contra. infra eod. cap. fin. 12. q. 2. Vulteranæ, & cap. nobis, & cap. concessio, & cap. de redditibus 1. quæstio. 2. cap. fin.

4 64. distin. consuluit. ¶†Sol. in qualitate & quantitate beneficiorum singularis cõsuetudo ecclesiarum attendenda est, quę sibi scripta est, præualet iuri scripto, arg. j. de præben. relatum, & de excess. præla. ad hæc, & de sepul. certificari. Si uerò nulla appareat consuetudo, puta quia quandoque paria sunt beneficia, quãdoq; imparia, uel quia ecclesia de nouo constructa est, tunc dicas, quod omnia, quæ de communi cellario exeunt ad quotidianum uictum, æqualiter diuidenda sunt; & ea, quæ dantur, pro indumentis, iuxta personarum meritum, locum & ordinem plus uni, quàm alij diuidi debent.

a ¶ Item quia hanc solus. Reprehendit hoc Io. de Imo. & refert & sequitur Alexan. in l. ij. in pri. ff. quod quisque iuris.

b ¶ Non habet locum. Addo quòd idem Inn. in c. cum venerabilis; circa me. infra de except. Bald. in l. si quis testibus, col. j. C de testi. & etiam refert Alex. in l. j. col. ij. uersi. in gl. in uer. noui iuris, ff. quod quisque iur.

c ¶ Omnes consentiãt. Aduerte, quia Henr. Bohic hic in iij. col. in uersic. Aut quaris de iis, tenet quòd imò cũ possint sigillatim & particulariter consentire iuxta notata per Arch. in c. j. in glo. j. 63. dist. Et quòd in electione est speciale, quòd debeant collegialiter cõsentire, refert, quòd hic tenet Io. An. in c. j. de rebus eccl. non alie. in 6. & Cæpo. in c. cum te. infra de rescr. licet dicat Spe. tenere cõtrarium in tit. de syndic. in prin. & uide eundem Henr. optime distinguentẽ circa hec in c. tua nupee, in ij. col. infra de his, quæ fi. à prala.

bent.nec enim est contra.16.q.7.c.1.expone enim, ibi mouentur,i moueri debent.

SVMMARIVM.

1 *Nunquid laici statuentes de rebus ecclesiæ male faciant.*
2 *Statutum in alterius præiudicium an valeat.*
3 *Lex seu rescriptum in præiudicium naturalis iuris an valeat.*
4 *Ius mere ciuile in quibus casibus tollatur.*

1 Quæ in ecclesiarũ, & infra. ¶ Constituerunt.† Male faciunt laci facientes statutum de rebus ecclesiæ, cum in eis non habeant iurisdictionem.
2 10.dist.c.1.96.dist.bene.ĩ.de re iud.cum causa. ¶ † Super rebus etiam laicorum hoc constituere non possent, cum tale statutum esset in læsionem iuris alterius, & eius iuris, quod ad aliquem spectat, uel acquiritur de iure naturali, ut sunt dominia, obligationes, & huiusmodi, & non datur à iure ciuili, uel ab imperatore, ut actiones, ut, ff.de iust.& iure, ex hoc, insti.de rerum diui.§.feræ, & §.præterea quod per alluuionem. Vnde rescriptum, uel pragmatica sanctio, uel annotatio concessa in præiudicium talis iuris non ualet, C.si contra ius.l.fi. Nam & naturalia iura sunt perpetua, insti.de iure na.§ pe. Et sicut rescripta non ualent, ita nec leges, uel consuetudines, cum rescriptum sit lex, C.de le.l.ĩ. In casibus tñ ualet rescriptum in præiudicium talis iuris, C de quadri.præscriptio.l.fina.C.de uen re.fis.l.ĩ.
3 ¶ † Et dico non ualere legem, uel rescriptum in præiudicium naturalis, iuris nisi iusta
a cã a interueniat, ne sit cõtraria, C. de bo.dam.per totum, ff.de relig. si quis sepul.C.pro quibus causis ser. à liber per totũ. ubi uerò rescriptum, uel statutũ læderet ius alterius in eo, q ad eũ pertinet de iure ciuili, puta in actionibus, quę sunt proditæ de iure ciuili, ut ff.de orig.iuris.l.ij si ex eo permantur ius omnino, uel ex toto deneget agendi potestatem, non ualet, nisi adijciatur, non obstante lege ali qua, ff de leg.3 si quis i principio, C.de testa.aut.hoc inter liberos. Nam & ultimæ uoluntates uim legum obtinent, in aut.de nup.§ disponat itaque, coll.4. Sed & tunc, ut quidam dicunt, licet sustineatur, q auferat actionem; tñ quin reddat iustitiam, auferre non potest, cum esset contra ius naturale. si uero non auferatur ius, sed differatur, tenet.C. de precu.impe.offe.quotiens. Idem ubicũq; statutum, uel rescriptum concedit, quod lex dicit posse concedi, ff.de sena.nuptæ. de iure autem naturali dixi dominia ad aliquem pertinere, i.de iure gentium, quod dicitur naturale: quia ratione inductum est, instit.de rerum diui.§.singulorum, ff.de acqui re.do.adeò.§.cum quid; quod etiam dicitur naturale ius: quia apud omnes generaliter est, C.si contra ius.l.fi.insti.de iure natu.§.ius
4 autem gentium. ¶ † Potest autem dici, quòd ius merè ciuile modo supradicto tollitur, si ille, qui habet iurisdictionem, super eo iure de hoc facit legem municipalem, sicut dicitur de consuetudine q illud tollit, ut no. ĩ.de consue.c.1.& c.cum consue. ius autem naturale, i. gentium, non potest tollere in totum ius ciuile: sed potest distinguere, detrahere, & addere, & adiuuare. nã

a ¶ *Nisi iusta cã. Hec refert et sequitur Pe. de Anc.in cons.207. inci.in q.supra dicta, col.3.circa fi. Abb.in c.2.ĩ.eo.& uide Bal. in l fi.C.si contra ius uel uti pub.& Pet.de An.in cõs.25.inci.in qõne supradic.col.1. Et quod statutum ex iusta cã auferat ius tertio, adde Alexã.in cõs.42.col 5.uers.decimo & ult.in 1.uol.*

b dicit euangelium. b In ore duorum &c. infra de testibus.cap.in omni; & tamen canones, & leges quandoq; plura requirunt 2.q.4.c.1.& 2.C.de testibus, testium, C. de testa.l fi.ad hoc expressè dicũt leges, ff.de iust.& iu.l.ius ciuile, & l.ius autem.§.fi. Legitimo] & in aliis forma seruata.10.quæ.2.hoc ius.12.q 2.fine ex.C.de sacrosan. eccl.iubemus: sed tunc, si læsa esset ecclesia, competeret in integrum rest.ĩ.de in integ.rest.requisiuit.

b ¶ *Nam dicit Euãgelium. Et sic sensit hic Inno.quòd Papa põt dispensare, et limitare ius diuinum. Ad quod adde eũdem in r.super eo, in fi.ĩ.de bi & in ca.post tran slationem, in fin.& quæ ibi notaui. infrà de renun.*

SVMMARIVM.

1 *Episcopus cum canonicis an minuere possit præbendas, & dignitates.*
2 *Ecclesia cathedralis seu collegiata nunquid statutum facere possit sine episcopi consensu.*
3 *Rectores ab uniuersitatibus assumpti an iurisdictionem habeant, uel uniuersitas ipsa.*
4 *Semel contra priuilegium faciens an illud perdat.*

Cvm accessissent.canonici.] Isti canonici uolentes obtinere primicæriatum pro archidiacono isto, olim pposuerũt corã Papa de uacatione primiceriatus. mõ aũt, quia reuocatũ erat negociũ ad audientiã Papæ per appellationẽ, uel alio mõ proponebat archidiaco.p se, & procurator capituli pro capitulo. proponebat aũt dictus Archidiaconus collationem primicæriatus sibi factã auctoritate apostolica cõfirmari, & procurator capituli contradicebat. Tãto] q nulla iusta cã ppediti essent.ĩ.de cõces.præb.qa diuersitatẽ. 28.dist.de Siracusanæ.2.q.6 §.anteriorum, & §.ad hæc.
2 ¶ † Sedis] sed nũquid eps cum canonicis possent minuere pbẽdas, uel dignitates:ar.q nõ:de cõsecr.dist.1.uasa. 25.q.1.quæ ad perpetuam, & q 2.quicũque.ĩ.eo.ex parte, & ĩ.de offi.archipresby.c.fi ff.de decuri.gñalr.§.pe. dic q eps cũ capitulo ex causa põt minuere.ĩ.de instit. c.1 & 2.& ĩ.c.proxi.& 21.dist.in nouo possunt.n.dignitates diuidere diminuere, & mutare.16.q.1.precipimus ff.de cõmu.p.si quis duas, & ff.de neg.ge.cũ aliter.& ĩ. de pb.uacante.63.di.§.uerũ.63.dist.quorũ uices. ¶ Item solus eps cum canonicis ecclesiæ põt certũ numerũ canonicorũ statuere.ĩ.de ui.& ho.cle.qm, & ẽt dignitates, quas ipsi canonici statuere, tollere pñt soli canonici:qđ intelligo uerũ, ubi collegiũ ptinet ad canonicos, & ubi dotatæ sunt ab eis dignitates: quia si ab aliis sint dotatæ à laicis, sine eorum, i.laicorum consensu tollere non licet.16.q.7.monasterium, & c.rõnes. ¶ Alij tñ dicunt, & forte melius, q nullũ statutũ põt facere ecclesia siue cathedralis, siue alia sine cõsensu epi.ĩ.de cõsue.cũ cõsuetudinis.ĩ.de his, q fi.à præla.sine consen.c.nouit, & c.seq. nisi forte essent aliqua minima, arg.ad hoc, qa eps est caput cathedralis ecclesiæ, & ẽt aliarũ.ĩ.de testa.requisiti, & sine capite nihil faciẽdũ est:de aliis tñ uniuersitatibus satis posset dici, q super rebus suis possent facere statuta, arg.ff.qđ cuiusq; uni.l.ĩ.§.ij ¶ Itẽ arg.ad hoc, q si psupposito suo dãt iurisdictionẽ sup se, C.de iur.om. iud.l.fi.ergo p eandem rõnẽ possunt facere statuta, sed arg.ĩ.C.de monopo.l.ĩ.sed illud potest intelligi de iniquis statutis, ff.quod cuiusq; uni.l.ĩ §.ij.sed pœnam nõ possunt adijcere suo statuto, cum nullam iurisdictionem habeant ipsæ uniuersitates, & pœnas imponere p-

tineat ad iurisdictionem. si autem haberet aliquam iurisdictionem, posset pœnam adiicere, arg. ff. si quis ius dicen. non obtemp. l. j. uniuersitates autem, quæ habent iurisdictionem, possunt facere statuta super oibus, quæ ad iurisdictionem suam pertinent, sicut & consuetudines inducere possunt. ff. de legi. de quibus. ¶ †Et est notandum, quod rectores assumpti ab uniuersitatibus habent iurisdictionem, & non ipsæ uniuersitates: aliqui tamen dicunt, quod ipsæ uniuersitates, deficientibus rectoribus, possunt exercere iurisdictionem, sicut rectores; quod non credo. c. dilecta, de excess. prælat. ¶ †Cótrauenerint] Hic colligitur, quod si quis facit semel contra priuilegium, perdit illud. j. c. proxi. j. de præben. pro illorum. 11. q. 3. priuilegium, C. de iure do. l. si creditor, arg. contra. C. de epis. & cle. l. generaliter, & delictum personæ. 16. q. 6. si epus. infra de arbi. cum tempore infra de priui. accedétibus. nam, ut ibi dicitur, priuilegium non amittitur, nisi præscriptum fuerit cótra illud per 40 annos so. notauit hic uinc. quòd priuilegium aut datur ad faciendum; & tunc si is, qui impetrauit, non utitur spacio 10 annorum, perdit illud, ff. de nundi. l. j. aut consistit in non faciédo; & tunc, si Papa reseruauit sibi aliquid iuris in eo iure, quod renunciat, uel eo loco, non potest tali, priuilegio expresse renunciari infra de ar. cum tempore: sed tacitè potest spacio 40 annorum de priui. accedentibus: uel in tali casu potest opponi priuilegium contra renuntiationem, uel sententiam. si non fiat præiudicium Romanæ ecclesiæ etiam post sententiam infra de priuileg. cum olim. si autem nihil sibi reseruauerit in eo, potest illi spacio 30 annorum renunciari. 7. q. 1. quàm periculosum. j. de priui. si de terra. ¶ Sed Ioan. no. hic, quod si ille, qui impetrauit priuilegium, uoluntariè & directè nullo exigente, qui ius eligendi diceret se habere, faciat contra illud, etiam unico actu perdit illud, ut hic, & c. proxi. & infra de præben. pro illorum, C. de pac. inter emp. & uen. commissoriæ. si uerò non seruat priuilegium, uel non tuetur se eo, perdit priuilegium legitimo tempore infra de priui. accedentibus. in illa autem decre accedentibus. & si de terra, intelligitur soluisse fortè non uoluntariè: sed quia fortè execrabatur lites, ff. de ali. iud. mu. cau. fa. l. iij. uel quia priuilegium non habebat paratú ad manus, arg. 2. q. 7. plerique, item conuentus non fecit cótra, sed unus tantum. ¶ Item cum ex præsumptione nitamur tantum, non ita de facili præsumitur renuntiare decimis, ubi nullam recipit compensationem, sicut priuilegium dignitatis exclusæ, ubi recipit compensationem: quia & si redditus minuantur canonicorum: dignitas tamen augetur. magis enim delinquit, si directè uenit contra priuilegium, quàm si non utitur eo, arg. 74. distin. quisquis infra de sen excommu. contingit. C. de excu. tu. uoluntariè. C. de his, qui spon. mu. su. l. j. lib. 11. quoniam leuiter perdit priuilegium, ff. de diuor. l. fin. Alij dicunt, quòd si priuilegium est odiosum, perditur per unum actum. si fauorabile non perditur, nisi legitimo tempore præscribatur contra priuilegium: uel melius, si priuilegium datum est fauore personæ si semel facit contra priuilegiú, perditur. si datum est in fauorem ecclesiæ, uel religionis, non perditur, nisi contra illud fuerit præscriptum legitimè; plus placet quod no. j. de priuil. accedentibus.

SVMMARIVM.

1 *Nunquid ualeat protestatio proprio facto contraria.*
2 *Canonia quid sit, & quid præbenda.*
3 *Laicus canonicus esse non potest, licet præbendarius esse ualeat.*
4 *Recepti in canonicos & fratres an electionibus & aliis capitulis tractatibus interesse debeant.*
5 *Pactum de iure factum an simoniacum sit.*
6 *Electio ad uacaturas præbendas an ualeat.*
7 *Præbendæ quo casu communicari non debeant.*
8 *Diligentia alicuius iure aliqua an sibi obesse possit.*
9 *Nunquid contra ius uiolata ualeant,*
10 *Voluntaria alienatio rei litigio. licet prohibeatur, an prohibeatur etiam necessaria.*

Vm M. sociis] Quorú procurator erat. Venientes] ff. de leg. & sen. de quibus supra cap. proxi. hæc allegatio est partis: quia non uenerat contra constitutionem præbendarum, licet canonicos elegerint ultra numerum præbendarum. uel dic quòd cóstitutio erat, quod tantum. 14. essent canonici. Duos] Et malè. unde non tenuit electio infra de præben. maioribus, & cap. tuæ. quamuis ibi loquatur de electione præbendarum, & non iure canonicatus, in quibus est magna diuersitas, ut not. infra de præben. dilecto. unde, illis capitulis non obstantibus, uidetur tenere electio. si enim non teneret hæc electio, quare infra mandaretur de eorum prouisione ad eam] idest ea uacante duos elegerunt. non enim elegerunt ad præbendam: sed simpliciter in canonicos: alioquin cassanda esset electio infra de præben. tuæ. nec etiam præbéda inter eos diuidi debebat: alioquin cassaretur electio, infra de preben. dilecto. Vel dic, quòd præbenda inter eos diuidi debebat. sed non erant electi ad præbendam diuidendam. sed simpliciter electi in canonicos, & postea separatim simpliciter ordinauerunt de præbenda diuidenda; quod fuit illicitum infra de præben. c. uacante. & sic tenebat, quod factum est de electione, & non quod factum fuit de diuisione. non enim se contingunt prædicti actus, scilicet actus electionis, & actus constitutionis illius, scilicet quòd simul fructus præbendæ inter se diuiderent infra de re. permu. ad quæstiones. plus placet, quod no. infra de præben. dilectus filius. T. & c. tuæ. Alium] de quinto non fit hæc mentio: quia forte capitulum non confitebatur de electione eius: uel melius, ideo inferius supprimitur de quinto: quia una præbenda uacabat, quæ uni ex quinque poterat assignari. ¶ †Præiudicio] Hæc protestatio non prodest, quin infringatur numerus canonicorum: sed numerus præbendarum non fuit infractus, ut hic apparet: quia & si sine protestatione elegissent, non fuisset infractus, ut hoc patet. j. de præben. relatum, & dilectus, & ut no. de appel. solicitudiné, ar. cótra quod metus causa, perlatum. 31. q. 2. Lotharius, ff. qui mo. pig sol. si debitori. §. j. j. de in integ. resti. c. 2. Sn l. ubi quis per contrarium factum cótradicit suæ, protestationi, nec se simul protestatio, & factum compatiuntur, non ualet protestatio, nisi iusta causa interueniret, ut in capitulo perlatum, & 22. q. 2. nec artificioso, & aliquando plus ualet protestatio, quàm appellatio, C. de fil. fam. l. ij. libro 10. ualet ergo protestatio, ubi dupliciter aliquid intelligi potest, ut in responsione rei facta narrationi actoris, quæ potest fieri animo contestandi litem, uel animo tantum instruendi iudicem, argumen. ff. de pac. iurisgentium. §. quod ferè. uel ubi crederet suo iuri renunciare, ut si protestetur, quod uelit dicere in personas testiú. j. de testi. præsentium, ff. de reli. & sump. fun. ac si quis. §. interdum, & §. plerique. ¶ †Canonicos] aliud est canonia, aliud est præbéda. Canonia est quoddá ius, quod prouenit ex electione

ctione & receptione & institutione in fratrē, ut hic, & j. de præben. dilecto. Præbenda est, quæ procedit ex institutione, & officio: quia ex quo habet quis officium, debet habere & beneficium: & si perdit vnum, debet perdere alterum, infra de priuil. inter cætera. 8 1. distin. si quis sacerdotum, & c. eos; ad hoc facit infra de rescr. eam te. ubi dicit, recipiant ut canonicum & in fratrem, & præbendam conferant. ¶ Et forte posset dici, quòd ubi certus est numerus canonicorum, & præbēdæ distinctæ, si quis simpliciter eligatur in canonicum ultra numerum, tenet electio, & non debet habere partem in præbendis distinctis: sed si aliquid est in bonis ecclesiæ præter præbendas, de eo debet sibi prouideri, ut hic, & infra de præben. inter cætera dilect. fi. T. uel ut primò se. facultas obtulerit, ut ibidem. Si uerò eligatur ad præbendam, quæ non uacet, uel plures eligantur ad præbendam, non tenet: quia uel est contra conciliū Turonen. uel Lateranen. infra de præben. maioribus, tuæ. uel
3 ibi loquitur de rigore, hic de misericordia. ¶†Et nota hic ut in..., quòd laicus non potest esse canonicus, licet posset esse præbendarius, argum. infra de institu. in ecclesia. quidam tamen dicunt contra: credo tamen, quòd licet habeat laicus aliquam præbendam, uel redditum, sicut pauper, uel peregrinus, uel alia de causa, ut 16. q. 1. possessiones: non tamen habebit iura spiritualia, s. i licet quòd intersit electionibus, uel aliis contractibus, qui fiunt de spiritualibus, argum. 16. q. 7. in noua. infra
4 de elect. cautum, nisi esset conuersus. ¶† Sed quæritur, an huiusmodi recepti in canonicos, & in fratres debeat interesse electionibus, & aliis tractatibus capituli? Respondeo, si eis est assignatum stallum in choro, ea facient in ordine suo, quæ ad chorum pertinent, puta lectiones legent, cantabunt, & similia. & si est eis assignatus locus in capitulo, ea facient in ordine suo, quæ ad capitulū pertinent, puta electionibus interueniunt aliæ nationibus, & aliis huiusmodi. nam cum per hoc appareat eos esse de conuentu, uel de congregatione, electioni interesse debent, argum. huius, quod dicitur de clauibus datis, & instrumento reddito. ff. de pact. l. ij. ff. de contrahenda empt. clauibus, & not. infra de consan guin. cap. ij & argum. infra de electio. cap. ij. 16. quæst. ult. cap. ult. 18. quæst. 2. abbate, & cap. cum sit, infra de priuile. dilecto, nisi contraria esset consuetudo. Si autem nulla esset consuetudo de installando, sed tantùm simpliciter eligitur, tunc credo, quòd ex electione & confirmatione fit canonicus, & ob hoc ipse omnia iura canonici habebit, & quotidianas distributiones, infra de
5 præbē. dilectus. ¶†Perciperent] Nec fuit pactum istud simoniacum: quia de iure est, ex quo non habet præbendam, nec de communibus prouentibus, uel aliquibus temporalibus, debet habere partem: quia secundum easdem partes intelliguntur diuisa omnia temporalia communia, secundum quas diuisæ sunt præbendæ: sed hoc non placet, & expressè cōtradicit infra de præbend. dilectus. dic ergo, quòd bene fuit simoniacum, si intellexerunt hoc uerbum, ut de canonia, de præbendis diuisis, & aliis communibus prouentibus nihil perciperet: si uerò intelligebant tantum, quòd de præben dis diuisis nihil perciperet, tunc erat ibi pactum id, ad quod etiam sine pacto tenebatur, & ideirco licitum est, non simoniacum infra de præben. significatum. uel dic melius, quòd hic nullo modo potuit esse simonia: quia nulla interuenit inter electores & electos pactio, uel cōuentio. 1. quæst. 2. quàm pio: sed tantum electores statutum hoc fecerunt, scilicet quòd nihil perciperet. in faciendo autem statutum siue bonum, siue malum, non cōmiserunt simoniam, licet alias peccauerint: sed si post ea, quando sibi nunciauerunt electionem, nunciarunt vnanimiter & statutum, uel constitutionem, & ipse tunc seruare promitteret, tūc esset simonia. 8. q. 3. Artaldus, & præal. c. q̄ pio. sed si non peteret ab eo, quod promitteret seruare statutū, nec promitteret, licet statutum seruaret, propter hoc non esset simonia. licet. n. cuiq; ius suū postponere. Derogationem] quātum ad numerum canonicorum, cui derogatum est, cū plures elegerunt, non quātum ad distinctionem pbendarum, cui nullo mō de-
6 rogatur, ut no. j. de præben. dilecto. ¶†Vacaturas] Vacaturas autem eis dare intendebant: non tamen eos eligebant sic, eligimus uos ad uacaturas præbendas: quia tunc electio non teneret, & non mandaret dominus Papa ei prouideri de super excrescentibus redditibus, sed electionem cassari infra de præbendis tuæ. ubi autem simpliciter & purè eliguntur in canonicos sed promittuntur futuræ præbendæ, quod licitum est, tenet, scilicet receptio in canonicū: sed promissio uacaturæ non ualet; imò non primam, sed quàm ... se obtulerit se facultas, habebit promissam infra de præben. dilectus, & cap. relatum, ut ibi de hoc no. uel hic loquitur de misericordia: aliter autem de rigore obtinet. plus placet
7 quod no. j. de præben dilectus filius T. ¶†Integritate] sed quare non cōmunicant cum aliis, cum ipsi uenerint contra constitutionem suam: unde nō debent gaudere constitutione supra eodem. cum accessissent, & non debet canonicus carere præbenda infra de præben. relatum. Respondeo. quidam dicunt cōmunicationem istā iustam esse: sed hic non fuit facta, impediente petitione eorum. petierant enim tātum super excrescentes redditus, sicut ex litera apparet. uel dicas quòd non debebant communicari præbendæ, licet super numerū præbendarum canonicos elegissent, cum statutum esset tātum super numero præbēdarum, contra quem non uenerant. ¶ Sed quæres, si non uenerant contra numerum præbēdarum, quare super excrescentes redditus fuerūt eis assignati, & non communiter assignati, sicut statuerant? Respondeo, quia conditio statuti extiterat, s. nisi
8 prouentus adeò excre. &c. ¶† Super excrescentes.] C. de alluuio. l. ult. contrà. ubi dicitur, quod paludes meliorata cura cultorum, non debent separatim censeri, & istorum canonicorum diligentia non deberet eis obesse, ut quod cura eorum auctum est, aliis assignaretur: sed hoc est propter fauorem cultus diuini in seruitoribus ampliandis. si aūt redditus super excrescentes nō sufficerent ad tot præbendas, quot sunt canonici: tamen eis cōmuniter assignabuntur illi redditus: quia si concedit eis, quod plus est, s. quando sufficiunt ad omnes præbendas, multo fortius concedere intelligit, quod minus est. 16. q. 2. c. 1. & si de istis redditibus fiant præbendæ, ruptum est priuilegium, quod habebant de certo numero canonicorum, & præbendarum: sed si non fiant præbendæ, non rumpitur priuilegium præbēdarum. ¶ Nos credimus contra: quia ex quo tot fructus crescūt, vnde potest fieri vna præbenda, statim rumpitur priuilegium; & hoc satis probatur per hoc capitulum, ubi dicitur, qd̄ in priuilegio subintelligit, nisi tm̄ possessiones &c. & si contra hos impetrentur literæ, nō facta mentione de certo numero, ualēt, nec aliqua exceptione elidi po-
9 terunt. ¶†Reuocatis] Cognitione præmissa, quæ sint contra ius innouata, uel non: quia lite pendēte non debet pars aliqua priuari cōmodo possessionis. 1 1. q. 1. qa 16. q. 4. uolumus. j. de iure patr. consultationib. C. de pb.

l.ij.quamuis argumenta sunt contraria,ff.de peti.hære. ditus,& §.pe.ff.qui satis.co. si fideiussor.ij.q.vij.quoties, nec sunt alia reuocanda sine causæ cognitione diligenti ¶ Sed uidetur contra?ff.de edi.edic.quod si nolit §.si ma ci,& l.edi.§.sciendum.ubi dicitur,quod ea, quæ contingunt post litem contestatam &c.¶ Et si dicas hoc habere locum,quando idem est iudex,qui reuocat, & quo cognoscente aliqua sunt innouata,nō debet dici,quare eodem modo procedere debeat successor,& primus iudex. ff.de iudi.mortuo.C.de iudi.properandum:sed dic illam l.ediles,non dicere quod summatim cognoscēdū de his sit,quæ post litem contestatam accidunt:sed quod ea ꝑtinent ad cognitionem iudicis, quæ post litis. contesta. accidunt,& non pertinent,si ante litem contestatā acciderent,nisi expresse peterentur.hic mandat Papa reuocari ea,quæ innouata essent ab alterutra partiū circa ꝑbendas,supple,q̄ uacauissent post receptionē horū; puta reuocanda erat collatio præbendarū taliū,si ꝑ capitulū essent collatæ alijs siue antiquis, siue ēt nouis canonicis sine cā:nel si aliquis de istis canonicis; qui agebant, eas specialiter cepisse. & idem mandat etiam de possessionibus super excrescentibus. sed si possessiones essent alienatæ in pœnitus extraneos,in quos per uenditionem uel alio iusto titulo transissent , dominium ab eis reuocari non possunt: quia motio litis personalis a non facit rem esse litigiosam cum per actionem personalē non contendatur de dominio. C. de litigio.in auc.litig. & ad præbēdas de nouo uacantes non competit nisi conditio ex hac decreta. j. de præben.relatum.& similiter ad reditus,uel possessiones super excrescentes non competit nisi conditio ex hac decreta,uel officiū iudicis, quæ personales actiones sunt tātum. ¶ Aliqui tñ dicūt,ꝙ ēt. si sine cā capitulū daret præbendā de nouo uacantē alicui canonico, quę de nouo reciperēt,ꝙ hæc collatio nō reuocaret,arg.j. de præb. dilectus filius G.& de concessio. ꝑ ben. ex parte Asten. nec est ꝯ j. de præbē.inter cætera:quia ibi est speciale,ex quo autoritate Papæ fiebat permutatio præbendarum , & per consequēs uidebatur inhibuisse illis,ad quos pertinebat collatio earum,ꝙ eas non conferrēt,ut hic no.sicut & dicimus,quòd ex quo receptus est aliquis in canonicum autoritate apostolica,non tenet collatio præbendæ illius, quæ sibi secundum receptionis suæ ordinem debetur,licet nullum ius habeat in prębenda,sed tm̄ personalē actionem,s.cōditionem,quam habet ex canone illo. j.de præben. relatum. ¶ Sed oppones,ex quo præbendæ istæ non sunt litigiosæ,quare non tenet collatio de eis facta canonicis, antiquis,sicut & nouis,uel etiam sicut quibuslibet extra neis?Respondeo, quia antiquus canonicus cum esset mēbrum capituli, cum alias capitulum tenebatur istis, qui agebant conferre nouas præbendas, uel. redditus, super excrescentes,nisi iusta causa in contrarium suaderet ; ergo malè faciebat si ea recipiebat : ergo iustè ab eo reuocantur.si acceperit infra de uerborum significa.

a ¶ *Personal. intellige hoc precedere ante litem contestatam:secus post ut per Ang. auc.de litis.in prin.& aduerte pro intelligentia huius decre. quia Henri.Bo.hoc in uersi.tamē quòd iste tex. loquitur non de mitio litigiosi sed de litis pēden. uttte.alle. Host. ita tenere in c. significante,in uerbo, nō audiebant,infrà d.ap.et quòd intelligūt hunc tex.Io.An.Gui.de mōte La.in cl.ij.in gloss. i.ut lit.penden. Et sic alienatio facta lite pendē. aut appellatione tamen ipso iure retractatur tamen officio iudicis beneficio ti tulorum infrà ut lit. pen . & C. nil noua ap.pen.*

ius dictum. Item modica uis uidetur siue post motam litem coram episcopo , siue ante mutata sint aliqua circa prædicta,nisi quia post motam litem uidetur maior multantium malicia.glo.autem hic positæ,scilicet cognitione præmissa. & quia ex quo modicum facimus ad intellectum decreta licet bona & uera contineantur in eis , & generaliter dicimus, quòd quandocunque quis dicit aliquam rem sibi deberi siue corporalem,siue incorporalem,ut ius præbēdæ,uel præbendam,semper ille, a quo petitur,illam alienare potest sine periculo litigiosi. & idem est si petatur confirmatio electionis:secus est autē, si quis dicit rem suam esse, & de dominio uel quasi dominio eius agit ; ut si quis agat confessoria ad aliquam rem,uel præbendam,quàm alius tenet , in qua dicit se ius habere,& suam esse.& ideo sibi dedere.nam hic bene dicimus, quòd si ille,a quę petitur,eam alienet,quòd incidit in uicium litigio.nec est contra,si dr̄,quia iura nō sunt in bonis nostris: quia sunt in quasi bonis . ¶ † Item no.quòd licet prohibeatur uoluntaria alienatio rei litigio.non tamen prohibetur necessaria b ff.de rei uendica is à quo, & l. seque.de hoc etiam no. ꝯ de ar. ex parte episcopo]Ferr. quia ex quo de prębendis his , uel possessionibus agebatur corā Papa , uel eius delegato,eius negocium ad se reuocasse uidetur . & ideo alij inferiores non debent se de eis intromittere ꝯ de offi.le.licet. iij. q. vj. quamuis. sed certè si essent pares iudices,sed unus super aliquā rem cognosceret,nihilominus teneret, quod ab alio fieret super eadem re,licet ꝑ magna parte ad eundem iudicem mittendi sint,si pars peteret , & diceret quòd cā su ꝑ eiusdem possessionibus uertitur coram tali iudice; unde peto , quod remmittatis nos ad eundem iudicem c quia posset mihi multum ꝑiudicare diuersus processus eorum dem.item laboriosum nimis esset mihi , si coram duobus de eadem re litigarem. & si ob hanc causam appellaret,iusta esset appellatio . ff.de quibus rebus ad eun.iu. l. iij. ar.ff.de cau. liber. si pariter. sed si pars non peteret, credo,quod legitimus esset processus coram utroque iudice habitus,argu.ff.de peti.hæred.l.penult. ff.de rei uendi. is, à quo nec uidetur nobis uerum , quod Papa,uel superior incipiendo cognoscere propter hoc uideatur ad se reuocasse causam, quæ inter alios uertebatur, sed inter eosdem tantum ; & sic loquuntur præalleg. cap. licet, quamuis, & sic etiam hic loquitur, scilicet de precibus tantum . ¶ Item decreta.loquuntur, quando aliquod negotium ex certa scientia ad se reuocat, & non quando ordine iudiciario procedit, sed secundum hoc superflua est gloss. quæ incipit, cognitione pręmissa, quia de iure constat, quod reuocandum erat quicquid à partibus fit nouum,ex quo coram aliquo iudice lis mota est.

b ¶ *Necessaria. Adde tex.l.l.damni.§.si domimus.ff de dam. infec.& Ale.de Imo. in l.quamquam,§. Iul. i.add.ff de aqua plu. arcen. et etiam adde, quòd non impedit confiscationem bonorum l. si constante.§.si.& ibi Alex.ff.sol.mat.*

c ¶ *Ad eundem iudicem. Pro intellectu istius, de quibus rebus ad eundem iudicem ea. uide aliquid per Fran.Ar.in consi.29. colum. 17. uersic.non obstat .*

SVMMARIVM.

1 *Nunquid laici possint de rebus ecclesiæ temporalibus , uel spiritualibus disponere.*

Eccle-

Ecclesia S. Mariæ,& infrà statutum] Nam laici de rebus ecclesiæ temporalibus, siue spiritualibus disponere nõ possunt.j.de re eccle. nõ alie. c.cum laicis.ius eligendi in collegiata ecclesia in eos nõ cadit,ét si sint patroni.j.de elec.sacrosancta,&.c. Cuma na; nec de re spũali in eis compromitti [a] põt. j.de arbi.cõtingit,nec iudicare. j. de iudi. decernimus. hæc decreta. sumpta est de canone 96.dist.bñ qdẽ.Sibi].i.monasterio

a ¶ Compromitti. Intellige.s.ut arbiter, sed tanquam arbitrator secũ ita Innoc.i.c quia Lunallis infra de arb. pe de Anc. in consil. xxviij. incipi. istam quæstionẽ.& in cons. xxxiiij. incip. in hac causa.co.q.circa medium.

SVMMARIVM.

1 *Aliud est simpliciter aliquem excludere, & aliud in perpetuum excludere.*

2 *An perpetuo remouere, & simpliciter remouere idem sit.*

EX literis uestræ fide fulcita] Quòd statuta nra seruarẽtur.¶ † Perpetuũ]Dicit hæc Inn.aliud 1 est aliquẽ simpliciter excludere,& aliud i ppetuũ.si.xxxiij.q.4.nõ oportet, &.j.q.iiii.sũt nõ nulli.j.de dona.pastoralis ff.pro socio,cũ societatẽ,arg. 5.ff.de pœn.seruus.ex quo.n.ips diffinitur,nõ est de quo libet tpe,uel perpetuo intelligendũ j.q.j.eos,ff.de euic. 2 si rem.§.fi.† Idẽ inuenio,q idem est ppetuò & simpliciter remouere.j.q.j.reperiunt,in fi.lxix.di.si quis ex ipsis xi.q.1 j.fi sacerdos.27.q.1.de uiduis.unde de clerico,q si a papa deponitur, ppetuo intelligitur esse remotus,latis põt dici,q ubi snia sup aliquo delicto ferretur ppetuò amoueri intelligeret,si uis in snia nõ diceretur, ppe tuo:sed ubi pp contumaciã tñ ammouetur,q̃ , ut dicit hoc pœnam perpetuã nõ meretur: sed quousq; pœniteat, uel satisfaciat,tunc [b] iuramentũ & priuatio eius tpalis intelligitur.i. quousq; satisfaciat:qa iuramentum est stri ius interpretandũ.j.de iureiur. ad nostram.Canonici] j.de uerb.sig. cum olim.

b ¶ Tunc iuramentum. Intellige hoc iuxta id quæ uo.Idem Inno i. c.cũ bene msr.de eta. & qua.& leã.An.in clem.j.de decimis.& ita haberi.bo. hic hic.

EX parte.] Diminuti.&c. & sic non fuit iusta cã huius statuti, & iõ non tenuit.ff.de man.prin.in nouis.Constõne] No. j.de ma.& obe.statuimus.Confirmatione] In gñali formã obtenta,c.q non facerent mentionẽ de priori statuto,& reditibus non diminutis,& de assensu episcopi neglecti infrà de consue.cum consuetudinis.

QVoniam cõstitutio.oẽs]Et.s.eo.c.j.Obscurum] di. iuj.erit Præferendus] De hac materia uo.s.eo.cũ oẽs Maioribus].i.prius ordinatis xvij.di.§ ult.A minoribus].i.posterius ordinatis.Cum leges].s.eo.c.ij.C.de leg. leges &c.

SVMMARIVM.

1 *Vnicuique generaliter & liberè secundum antiqua iura licet & ante sententiam,& post appellare.*

2 *In his casibus,in quibus de iure licet appellare:etiam non obstãte quòd remota sit appellatio , poterit appellare habens priuilegium.*

3 *Priuilegium secundò impetratum quando & quo casu tollat primum.*

4 *Rescriptum,uel priuilegium,quod contra uel præter ius aliquid continet,derogat generali rescripto continenti ius cõmune.*

5 *Rescriptum secundum spirituale derogat primo generali.*

De rescriptis. Rubrica.

1 SIcut Romana & j.Indultum.] † Ista indulgẽtia uĩ superflua, cum gñalr & liberè sm antiqua iura liceat cuique appellare & ante sniam,& post.ij.q.vj.de app.sup eo, & in maioribus & in minoribus causis.j.de app.c.de appellationib.& ẽt frustratorie.j.de app.cũ sit 2 Romana.†Sed quod de iure cõi cõpetit,nõ debet priuilegio impetrari.C.de thesau.l.j.ff. ad munici.l.j. quidã, ut ista indulgentia ad aliqd ualeat,intelligunt p eã con cessum appellari,ẽt ubi ius inhibet appellare,ut.ij.q.vj. §.diffinitiua,nisi forte pp delictum inhibeatur appellatio,ut si in notorio crimine iacens uellet appellare infra de hære.sicut ait nam sicut hoc spiritualiter nõ indulgeretur, ita nec in generali indultum intelligitur. ff.de pign.oblatione.C.quæ res p'g.obli.l j. infra de lureiu.ueniens. Alij dicunt id solum per hanc indulgentiã cõcessum, quod de iure communi licet.C.de inoff.test. si cũ.nam plus solet timeri,quod spãliter iniungit,quã quod generaliter impetratur.23.di quãuis . uel locum habet hæc indulgentia in persona,q pp suũ delictum phibita fuerat appellare , & forte postea restituta hoc priuilegiũ impetrauit:uel in ea persona,q̃ à suis iudicibus grauari timebat.Hu.ẽt non intelligit hanc indulgẽtiã extendi ad eos,nisi à iure,uel à iudice,uel à superiore appellatio phibetur,siue spãliter; ut si dicat nõ obstante appellatione in tali cã procedas,siue gñaliter, ut si dicat non obstante appellatione in tali cã pcedas:sed tñ,quod tunc sibi liceat appellare , qñ alijs licebat de 3 iure olim,& hodie tñ grauaretur , uel à snia.¶ † Et in his casibus.s.ubi de iure licet appellare, ẽt nõ obstante q remota est appellatio,poterit appellare;& ita cessant oĩa contraria oĩno infrà.c.j.& ij.nam nõ debuit fieri mẽtio in secundo de priori,qui quod cõtinetur in primo,nõ extẽdatur ad id,quod cõtinetur in secundo. nã cũ istud priuilegium sit odiosum,nõ debet extendi ad phibitionẽ principis,qui de eo cogitasse nõ uidetur nõ.n.præsumendũ est,q alicui daret priuilegiũ de suo mandato cõtenendo:sed tñ quidã ẽt sm hanc opi.dicunt illã indulgentiã extendi ad casus ẽt in iure phibitos,qui eos , sicut & alia iura in suo pectore habet,licet aliæ solutio- 4 nes noiatæ sint in gl. hic ergo.¶†Vel dic melius, q sicut secundũ impetrans nõ tenebatur facere mentionem de iure cõi,quod liberã concedit appellationẽ, sic nec de priuilegio,quod solũ ius cõe continet, quale hic erat.s. q sibi liceret liberè appellare;& hac rõne dicimus, q si plebanus impetraret priuilegiũ super decimis suæ parrochiæ,& postea alius,ad quẽ de iure nõ pertinent, sup eisdem decimis priuilegiũ impetret,siue in toto, siue in parte,sm priuilegium præualet primo,ẽt si ambo pariter generalia sunt.& est hoc ea rõne: quia in primo nihil concedere intelligitur,sed tñ cõfirmare. in secũdo uerò intendebat de nouo aliquid conferre;& iõ pjudicat primo, [c] ẽt si de primo nõ faceret mentionẽ, cum intelligat ex certa scientia in præiudiciũ plebani cõcessisse. nã si cut de iure cõi mẽtionẽ facere nõ tenetur,sic nec de priuilegio , qđ solum ius commune continet:& se 5 cundũ hoc expone literã.¶† Quia spãli

c ¶ Primo. Quando secundum priuilegium tollat primũ. aliquid per ca .m consi.lij.& adde an priuilegium spãle alicui concessum tollatur per legem generalẽ & dic no. per Alexan.

Alex. in consi. x. co. i. in fi. & col. vi. in fin. per Fran. de Are. in cõ si. cxij. & per d. Bar. Soz. in consi. clvi. col. x. uersi. confirmatur.

speciale] Idest rescriptũ, uel priui
legiũ, uel indulgentia, quod cõtra
uel præter ius aliqd continet, de-
rogat gñali.i. mandato, uel rescri-
pto, uel priuilegio, qđ ius cõe con-
tinet. uel dic q̃ si à principio oppo
suisset cõtra lr̃as, q̃ non ualerent,
quia tacuerat de priuilegio suo, quo sibi cõcedebatur,
q̃ sibi liceret in qualibet cã appellare, & hoc expresso
nõ habuisset lr̃as cũ clausula sub ap. re. tunc lr̃æ suũ effe-
ctum amisissent, & non ꝓcessissent iudices. sed ex quo à
principio nõ opposuit, vr̃ renunciare bñficio suarum lr̃a
rũ, & excep. cõtra tenorẽ lr̃arũ aduersarij, & lr̃is consen-
6 tire; unde ulterius contra eas aliqd dicere nõ põt ¶ † Et
spãle mandatum] hic ergo derogat s̃m primo, licet in
eo non fiat mentio de primo. cõtra. infrà. c. j. ij. respõ. di-
cunt quidã hoc locũ hẽre in priuilegio, & indulgentia:
sed cõtraria. s. q̃ primũ derogat secundo, hẽt locũ in re-
scriptis. hoc reprobatur infrà de offi. dele. ex parte. sed
unde, q̃ papa ex certa sciã sic respondit ibi. Sed his abie
ctis, quod hic dr̃, ius asserimus generale tam in priuile-
gijs, quã in rescriptis, ut spãle s̃m in casu suo deroget ge
nerali primo, licet mentio nõ hẽatur de ipso gñali, & ex
pressum est infrà eo. pasto. nisi tale esset primũ generale,
quo expresso lr̃as nõ habuisset infrà de offi. dele. ex par
te: secus aũt, ubi spãle impetratũ est post spãle, uel gene-
rale, ut in se. proxi. c. nec ob infrà de fil. præsby. ex tua:
quia ibi nõ derogat primũ generale spãli secundo, uel è
conuerso, sed quod generali auctoritate factũ erat, non
retractatur. nec obstat. infrà eo. de offi. dele. ex parte: qa
ibi primũ fuit spãle: quia de prima uacante, q̃ tñ una fu
tura erat, licet incertũ sit de qua, uel melius suppressit
ueritatem talem, s. de tenore præcedentiũ lr̃arum, quã
si expressisset, non obtinuisset secundas lr̃as. sed hic licet
dixisset de priori indulgẽtia, nõ minus lr̃as secundas nõ
obstante appel. habuisset: qa in iudicijs non est habenda
acceptio ꝑsonarũ. 4. q. 4. c. ij. sed ubi iura sibi contraria
reperiunt, si utrunq; est idẽ, primo ꝑ s̃m derogaĩ, licet
de primo non faciat mentionẽ, ff. de leg. l. non est nouũ:
qñ oĩa iura in scrinijs suis hẽt recõdita. xxx. q. j. puenit
C. de testa. oĩum. C. de inoffi. testa. si qñ, de consti. c. j. li.
vj. particulari aũt iuri, aut alicuius castri per aliud non
derogatur, nisi de eo mentio fiat. xxv. q. ij. ꝑscriptionem
infrà eo. cũ ordinẽ, & c. cani te; quod intelligo, si tale est
particulare, quo expresso lr̃as non habuisset. uel dic, ut
in glo. ista indulgentia uidelicet. Derogat] Melior rõ,
quia priuilegiũ intelligitur tñ, qñ cã cõi iure tractaĩ,
& non qñ præter ius appellatio inhibetur infrà de ol.
leg. studuisti infrà eo. pasto. si. xxiij. di. quãq̃. C. de pig.
l. ij. ff. qui po. in pig. ha. l. ij. & ff. de sen. & re iudi. diuus.

S V M M A R I V M.

1 *In rescriptis intelligenda est hæc clausula, si preces ueritate ni-
tantur, etiam si non apponatur.*
2 *Literæ impetratæ nulla facta mentione de prioribus nõ ualent.*
3 *Ad confirmationem sententiæ non sufficit suppressio priorum li
terarum, nec etiam pactum suum, sed probationum uel iuris
ueritas.*
4 *Literæ impetratæ post tempus appellationis effluxũ nõ ualent.*

EX parte amoueretur] .i. ipse. F. Ipse] .i. F. Co
gnitionem] hoc ipso non ualuerunt literæ.
C. de preci. imper. offe. quotiens infrà eo. cum
adeo: tamẽ non credo hæc uerba fuisse in lr̃a:
qa si ibi essent, statim papa mandasset sine ulla inquisi-
tione ad se mitti, uel detineri quasi suspectum de falsi-
tate: sed literæ potrunt esse tales. conquestus est nobis.
F. q̃ eps̃ Conuentren. cum sua ecclesia spoliauit nullo
iuris ordine seruato. unde mandamus, q̃ eum restituat,
1 Intelligenda]. xxv. q. j. uniuersa, contra † ubi dr̃, q̃ non
ualet rescriptũ, nisi hẽat hanc clausulã. sed hoc secundũ
canones, illud secundũ leges. & no. q̃ non aliter uiderent
conditiones intelligendæ in contractibus & rescriptis,
nisi apponantur, nisi fortè sint generales conditiones.
xxij. q. j. ulti. c. fi.

HAbita Decre. ista multiplicem iniquitatẽ contine
re uidetur. & primo in eo, quod innuit. q̃ lr̃æ ab F.
impetratæ non ualeant, si mentionẽ de prioribus nõ fe-
cerint, cũ illa non esset talis ueritas suppressa, qua exꝑs-
sa nihilominus lr̃as in cõi forma habuisset, cũ siue ordi-
nario iure, siue ex delegatione cognouisset, & ẽt quale
scunq; lr̃æ essent, sem ꝑ a diffinitiua sñia licitum est ap-
2 pellare, ut. C. de appel. eos. §. qm̃ ẽt. ¶ † Vnde & si iudices
non debeant ꝓcedere s̃m formã in lr̃is ipsius appositam
debent tamen secundũ ordinẽ iuris ꝓcedere infrà eo. su
per lr̃is sed respondeas, iõ nõ ualent: quia dolo suppꝑssit
priorẽ cõmissionem, ut in decre. super lr̃is. Vel dicas, q̃
si dixisset formã cõmissionis & ꝓcessum habitũ per eã-
dem. s. q̃ cõuictus erat de periurio, & q̃ præbendæ renũ
ciasset, lr̃as istas nõ obtinuisset, ut infrà de hære. sicut &
3 de sen. & re iudi. inter mona. ¶ † Secundo continet iniq-
tatem in eo, quod dicit sñiam cõfirmari, cũ ad confirma
tionem sñiæ non sufficit suppressio priorũ lr̃arum, nec
ẽt pactũ suũ, sed ueritas ꝓbationũ, uel iuris, infrà eo. c.
olim. sed tu dicas uerũ esse, quod opponitur, & iõ expo
ne lr̃am, cõfirmes sñiam, supple sicut rõnabiliter fuerit cõ
firmanda cognitione præuissa infra de. ap. oblatæ. & ha
bes simile. s. de cõsti. cũ. M. in fi. uel potes remouere prio
rem iniquitatẽ: qa in istis lr̃is non fiebat mentio de app.
& sicut nõ ualet sententia cõtra res prius iudicatas. suprà
ij. q. vj. §. diffinitiua. ita nec literæ impetratæ nisi faciant
mentionẽ de appellatione, si impetrent ab appellãte in-
frà eo. ex parte: secus aũt, si ab appellato, ut no. infrà de
4 appel. oblatæ. ¶ † Vel dic q̃ iõ non ualebant lr̃æ quia iã
tꝑs appellationis effluxerat, & iccircò ẽt bene sequitur,
q̃ si non est habita mentio priorũ lr̃arũ, supple, maxi-
mè, confirmet sñiam. i. confirmandã denunciet, in auc. ut
de his, qui ingre. ad app. §. j. colla. v. uel dic q̃ iõ dicit, si
non fuit habita mentio priorũ lr̃arũ, q̃ cõfirmetur sñia:
quia nec per consequens fecit mentionẽ, quando appel-
lauit, uel in qua cã; & ita rata manet sñia. C. de tempo.
appella. auc. ei qui, in uer. appellatore. si autem mentio-
nem fecisset, & non transisset in rem iudicatam, cum non
esset negligentia prosequendi appellationem super illa
causa, quæ commissa erat Conuentren. Venire] Quia
falsæ præsumuntur. Inno.

S V M M A R I V M.

1 *In literis secundo impetratis oportet expressam fieri mentionem
de primis ad hoc, ut per secundas derogetur primis.*
2 *Secunda litera in quibus casibus per exceptionem elidi possunt.*
3 *Vterq; iudex. s. primus & secundus iurisdictionem habet, nisi
ea per exceptionem elidatur.*
4 *In sententijs latis uigore diuersorum rescriptorum inspiciendum
est, quæ literæ alijs præualeant, & eis standum est.*
5 *Vterq; iudices si eligere nolunt arbitros, & procedant, ex euentu
sententia latæ super reuocatione literarum pendet quorum
processus ualeat.*

6 *Rescriptum legitimum perditur per secundum facient mentionem de primo, & aliis etiam casibus, quos habes hic.*

CAeterū [aduersarius] Secus, si idē.j.e.ex tenore [Priores] j.de offi.dele.sane.j.§.Sol. hic cū ad secundos iudices literæ secundæ impetrentur: ibi cum ad eosdē iudices fm diuersas formas, nec ualet solu.hic nota,ꝙ hic loquitur,ubi non est prum-
1 ptio mutatæ uoluntatis.† oportet.n.in secundis literis expressa i fieri met ionē,ut p secūdas primis derogeī.j.de off.dele.ex literis. uel ibi nō cōstat , quæ sint
2 primæ:hic aūt cōstat.¶ [Nec secūdæ] elidi possunt p exceptionē secūdæ literæ, quæ de primis nō faciūt métionē, ut hic ipso: īn iure ualēt;qd̄ eo ipso apparet,ꝙ tenet processus habitus per eas, nisi fuerit exceptum, & ꝙ post annum præualent ꝯ negligentes.j.e.plerūque. j.e.super literis.Itē eliduntur literæ ope exceptionis, si impetratæ fuerint ante ter inū appellationis pfixū. j.de ap.significasti,sæpe,contingit,& c.oblatæ.Itē eliduntur per exceptionem,si ab excōicato fuerint impetratæ.j.de proba.post cessionem.j.de æta.cum bonæ :tamen hoc simplr non concedo. itē si dolose sint impetratæ p falsi suggestionē,uel ueri suppressionē.2 5.q 2. rescripta,in alia distinctione.j.e.sup literis. vnde si pponit exceptionē coram iudicibus,quos dicit non habere iurisdōnem, & super adit. ¶ † Et si dubitatis, ꝙ primę literæ non præiudicēt ultimis,eligātur arbitri fm constitutionis tenorem, quam habes.j.e.pastoralis; credūt qdā,ꝙ hoc sufficiat ad hoc,ꝙ factum fuerit,cassum sit & irritū, ēt si iudicaret p iudices illas literas,ꝯ quas sic excipitur,aliis præualere & legitimas esse; & hoc ea rōne: qa cū ille petierit fm debitum ordinem iudiciorū procedi,fm tenorem prædictæ decr.& ipse ordo fuerit omissus, non debet ualere,qd̄ fit.2.q.6.§ itē sniā.j.de off.dele.uenerabili.j.eo. cum dilectus.¶ Idem uidetur dicēdum,ēt si non sit petitum,ꝙ sic procedatur,cum decr.nō dicat,ꝙ peti debeat.sed sufficit ambigi inter partes,uel iudices,&hoc ipsum eis certum est forte : qa de earum reuocatione disputauerunt,& neutra pars alteri cōsensit:sed in ambiguitate & contradictione remanserunt , & ex quo ambigitur,fm tenorem pdictæ decr.pcedi debet,nec credūt in his necessariā appōne: qa nō tenet ipso iu-
3 re , qd̄ facit, ar.2.q.6.§.diffinitiua. ¶ † Sed tū securius & cōsultius est exceptionē proponere,& appellare:qa si iurisdō p exceptionē non elidatur, uterq; iudex iurisdōnem habet.Sed si coram primis iudicibus,quorū iurisdictionem dicit reuocatam per secundas literas, ꝓsequeretur qōnem istam,an esset eorum iurisdō reuocata necne, si interim pendente lite hac sup principali qōne procederent corā secūdis iudicibus de p i ū consensu tacito ; uel expresso , uidetur ꝙ p talem processum renunciare uidetur & literis & qōni , quā de reuocatione proposuit,arg.j.de off.dele.gratū. sed & si interim non processit in principali , sed ipse primus iudex sniam præsentibus partibus tulit suam esse iurisdōnem,tenebit qcqd ulterius fecerit ille iudex , nisi appellauerit. nam cum possint cognoscere, an sua sic iurisdictio.j.e.sup literis, ergo tenebit sententia , nisi appellet.si aūt nec pars,nec iudex secundus aliqd mandat,uel excipit coram primis iudicibus,sq qui ceperunt iurisdictionem uti inter partes , si tamē & ipsi simul secundi cum eis eodem tempore cum illis procedunt, in hoc casu credunt quidam, ꝙ processus priorum iudicum tenet,ēt si postea cōstet literas primas , per quas processum est , reuocatas fuisse per alias;& ēt si excōicent secundos tanquam turbatores suæ iurisdōnis, tenet excōicatio. & hoc iō quia primi iudices habuerunt iurisdōnem, & eam exercere cœperūt . si quis ergo ꝯdicit iurisdictioni eorum uel facto , uel dicto , ostendere debet illud.s.cām , quare contradicat,& maxime ostendere tenetur literas, p quas data est iurisdictio.j.de off.dele.cum in iur.nec uidetur uis facienda in hoc, ꝙ primas literas impetrauit : sed in eo,ꝙ iurisdictione priores uti cęperint ; & hoc ideo, quia occupantis melior est conditio.j.de appellatio , ut debitus. sed si esset casus ibi , ubi non esset potior condō occupantis , tunc sufficit solum exercitium iurisdōnis,cum sic appareret partes consensisse, ex quo corā eis litigant , & priorib.de iurisdōne renunciasse
4 tacitē.j.de re iud.inter monasterium. ¶ † Alij dicunt, ꝙ nec primi iudices, nec secundi possunt aliquam iurisdōnem in alios iudices exercere: qa cum ex literis non detur eis aliqua iurisdō in eos,s.iudices , nec in hoc casu ius det eis iurisdōnem inter eos, sed pcipiat arbitros eligi.j.e.cū cōtingat , patet ꝙ si primi iudices alios excōicāt. non tenet excōicatio. si aūt iudices primi , uel scdi inter partes serāt sniam uel excōicationis,uel interdicti,uel aliam,cum non contenderint de iurisdōne,sed tm̄ literas ostēderint, p quas iurisdō dr̄ reuocata, nihilominus tn̄ iudices amborum rescriptorū ad ꝯrias snias processerint; tūc inspiciēdū est, q̄ literæ aliis pualeāt, & iudicabit pcessum aliorū tenere,quorū lřæ aliis pualerēt,& aliorū pcessus irritabit & sic intelligi decr.j.de off.dele.ex lřis.si aūt lřas nō ostēderēt reuocatorias,teneret qcqd facerēt primi iudices.j.de test.spo.audita.j.de off.dele.cū in iure.sed si facta prima mōne diceret primi iudices,nos uolumus cognoscere,an reuocet iurisdōna , nō ualet illud:qa cognitio nō sibi, sed arbitris demādāt.j.e.pa-
5 storalis.¶ † Sed & tūc si noluerint eligere arbitros , si alterutri iudices pcedāt,ex euētu snię,q̄ fert sup reuocatione lřaū,pēdet quorū pcessus ualeāt.j.de off. dele.ex lřis,siue fit pcessum ad sniam excom. pp contumaciā,siue super principali pcedatur.primi aūt pdicta decr.ex literis, soluunt. ut ibi dicit gl. [Nec secundæ] hodie autem non attenditur tēpus impetrationis literarum.sed præsentationis,j.de appel.ut de-
6 bitus. ¶ Priorum est] † Nota perdi primum rescriptū legitimum per secundū, quod facit mentionem de eo, ut hic. item per negligentiam impetrantis post annū, infra eo. si autem, & c.plerūque, & per solicitudinem præuenientis,j de appel. ut debitus, propter fraudē, si secundas impetrat. & utitur,j de appel. ut debitus, propter fraudem,si secūdas impetrat,& utitur, j.eo.ex tenore, p mortē delegātis, uel delegati,j de offi.dele. gratum,&c.relatum,& p superuenientem cāni,quę id à principio inualidum faceret,j de offi.dele. insinuāte. perditur etiam qnq; per excōicationem ad tempus: sed recuperatur per absolutionem, infra de offi.dele. prudentiam, §.vi. item per mortem impetrantis,uel eius,contra quem impetratur,ff.quæ senten. si appel. penult. in expensis, factis in allegando ius suū, ff.de iu.si quis ex.ff.si quis in ius uo. ex quacunque.

INter cætera. [Eandem] possessorem studeas spoliari. [In similibus] C.de legi.leges, ff.de legi.non possunt, infra de transla.inter.

SI quando aliqua.

SVMMARIVM.

1 *Cisterrienses non possunt trahi ad iudicium per literas, nisi de ipsorum ordine fecerint mentionem.*
2 *Nunquid per specialem commissionem privilegio generali derogetur.*
3 *In quo differant litera de gratia, & litera de iustitia.*
4 *Litera ualent etiam non facta mentione de privilegijs alicuius.*
5 *Monachi citati debent uenire priuilegium suum allegaturi.*

Vm ordinem. [Specialr] nam si super pensioni-
bus alijs, uel debitis impetrentur literæ ꝯ Ci-
sterci. ẽ. bñ ualent: qa ad hoc nõ extẽditur priui
legiũ: sed postea largius priuilegiũ impetratũ ꝙ per nul
las literas pñt trahi in cã, q̃ de eorum ordine nõ facerẽt
mentionẽ [Indulsit] j̃. de deci. ex pte. s. decimã laborum
2 suorũ non soluendã ¶ Minime tenẽt mini.] † Mirum uř,
ꝙ priuilegium gñale ad oẽs eiusdem ordinis ꝑ specialẽ
cõmissionem non derogař, ar contra. s̃. eo. sicut Rom. ff.
de reg. iu. in to. & j̃. c. pastoralis. §. j. Rñ. non ualere spe-
cialis cõmissio pp suppssionẽ ueritatis q̃ si expressissent
literas ẽt in forma cõi non obtinuissent, j. e. super literis
hoc non uř esse uerũ, qa ẽt & si de priuilegiis Cisterci.
mentionem facerent, in cõi tñ forma literas habuissent
ut no. j̃. e. super literis. sed contra. s̃. de const. cum acces
sissent. j. e. constitutus. ubi habes, ꝙ si literæ nõ faciunt
mentionẽ de statuto, ꝙ pñt elidi ꝑ exceptionẽ. ergo ea-
dem rõne, si non faciunt mentionem de priuilegiis Ci
sterciẽn. pñt elidi literæ impetratæ ꝯ eos, etiam si nullã
haberent indulgentiam, ꝙ non ualerent literæ: quia nõ
3 faciunt de eorum ordine mentionem. ¶ † Sed dic, ꝙ lite
ræ de gratia bñ eliduntur ꝑ exceptionem, si non faciũt
mentionem de priuilegiis. qa eas non obtinuissent, si de
priuilegiis, quibus derogant mention n fecissent sed in
literis de iustitia, quæ habent formam cõem, non est ne
cesse fieri mentionem de priuilegiis, sicut non est neces-
se fieri mentionem de aliis peremptoriis exceptionib.
4 ut pacti de non petẽdo, & hmõi ¶ † Et iõ dicunt qdam,
ꝙ hoc, ꝙ hic dř, non est pp suppressionẽ ueritatis: qa ẽt
non facta mẽtione de priuilegiis alicuius, ualẽt lřæ: sed
pp bñficiũ huius indulgentiæ, in qua eis indulgeř, ꝙ nõ
ꝯueniant ꝑ lřas, quæ non faciunt mẽtionẽ de ordine eo
rũ: qa alr & si de ordine, & de priuilegio facerẽt mẽtio
nẽ, tñ lřas de iustitia hñt, cum possent priuilegio taci
te, uel expsse renunciare. j̃. de deci ex multiplici. j̃. de
5 priui. accedentib. Minime teneamini † cũ allegatis priui
legiũ uestrũ. ff. de iur. om. iu. si quis. j̃. de ap. si duobus.

SVMMARIVM.

1 *Collatio præbendarum quando pertinent ad episcopum, non debet scribi capitulo, sed episcopo, ut aliquem recipiat.*
2 *Per literas directas capitulo non tenetur episcopus quempiam recipere de necessitate de honestate tamen ipsum recipere debet.*
3 *Mandatum capitulo & tanquam capitulo factum, episcopum ligare non intelligitur.*
4 *Vacãte sede ea, quæ sunt iurisdictionis, deuoluuntur ad capitulum*
5 *Capituli potestas cessat, ubi primum nouus episcopus factus est*
6 *Delegatio non debet excedere fines mandati.*
7 *Mandatum factum uices gerenti siue uniuersaliter, siue singulariter in una re tantum dominus adimplere debet.*
8 *Quando certũ est episcopum esse ipso loco non magis cogeretur implere mandatum per literas directas capitulo, quam si dirigerentur cuique extraneo.*
9 *Si capitulo mandaretur, quòd illum cui Papa contulerat præbendam, reciperet in canonicum, quilibet tenetur recipere, etiam si capitulum contradicat.*

1 Am te, & infra. Donatio † no. ꝙ ubi collatio ꝑ-
bẽdarũ ptinet ad epm nõ dẽt scribi caplo, q. ali
qui ẽ recipiãt, sed epo, nisi sup hoc esset consue
tudo; & si alr scribatur, non ualent lřæ, qa ab eo petitur
ꝑbenda, q non habet ius dandi eam, nisi Papa ipse cõtu-
lisset ꝑbendam: qa tunc bene mandaretur. c. ꝙ ipsum re-
ciperent: quia receptio in hoc ultimo casu tm̃ in facto
consistit. ius. n. plene assecutus est per collationem Pa-
pæ. sed in primo casu non tantũ consistit in facto sed ius
conferř in canonicatu. Alij dicunt, ꝙ tenet tale mãdatũ
2 factũ capitulo, mortuo epo, ut no. in gl. non uř. ¶ † Nega-
tio] non debes intelligere. ꝙ epus p lřas directas capitu
lo teneretř de necessitate iuris ꝯferre alicui ꝑbendam, li
cet de honestate teneař: sed redarguit epm, de menda-
cio, s. quia dicebat se nullum mandatũ recepisse, cũ con
stet eum & singulos canonicos illud mãdatũ recepisse,
cum caplm recepisset mãdatũ, licet eo forte non ligaret
uel dic, ut in gl. quæ incipit, ut uř. uel dic ꝙ hæc decret.
ad hoc de gratia loquitur. & ꝙ dicit de data lřarum ad
hoc dicit, ut nocet cãs motiuas. non necessarias, quare
3 debeat cogere epm ad conferẽdã ꝑbendã Iudæo. ¶ † De
capitulo] non uř ꝙ iste eps cum recipere debuerit, cum
mandatum capitulo & tanq̃ capitu. factum eum singlr li
gare non intelligatur, ar. 12. q. 2. §. qui manumittitur,
ff. de rer. diui. in im. §. uniuersitatis, & §. seq. ad hoc aũt,
ut bñ intelligas decret. debes scire, ꝙ collatio ꝑdictæ ꝑ
bendæ pertinebat ad epm, uacante aũt sede epo. licet col
latio præbendæ non deuoluatur ad caplm. infra ne. se.
uac. illa secus aũt epo negligente. infra de conces. ꝑben.
4 nulla. † Tñ ea quæ sunt iurisdictionis, deuoluuntur ad
capitulum, & gñaliter tunc negocia ecclesiæ expedire
debet, ut infra de hære. ab abolendam j̃. de ele. cum in
cunctis j̃. de conces. præb. & eccl. non uac. nulla, & c. qa
diuersitatem. dñs Papa tanq̃ eis, qui gerunt uices epi,
scripsit ꝑ hoc Iudæo recipiendo, & bñ: qa nullus alius
est, cui sede uacante possit scribi ꝑ receptione alicuius,
nisi capitulo. & dicit si oẽs canonici qui præsentes erant
tpe datæ lřarum, mortui essent, successores eorum tene
renř recipere eum: sic eodem mõ eps, q in hoc ius succe
dit, uel potius mãdaro. nã licet capitulum uacante sede
non succedat epo in iure cõferendi ꝑbendas, quia tñ ca-
pitulũ rõne coniunctionis, q̃ est inter eos, & cõionis ẽt
rõne iuris, ꝙ conferre mandař, s. iure ꝑbendæ, in qua eps
habet collationem & capitulum receptionem ad eam
eps succedit capitu. in adimpletione ipsius mandati sibi
5 coniuncti. ¶ † Et quia quasi inuicem eps & capitulũ uiden
tur facere, quia licet auctoritate Papę faciãt, tñ uice epi
scopi facere uidentur, ꝙ ex eo apparet, ꝙ si post tales li
teras impetratas fiat nouus episcopus, ex tunc cessat ptãs
capituli, & redit ad epm, ut hic habes expresse. & hæc ẽt
credunt aliqui & non male, etiam si non capitulo, sed
cuicunque extraneo mandasset Papa, ꝙ aliquem insti-
tueret in ecclesia sua uacante collatione præbendarum
nam si antequam conferat, ordinet ecclesia de aliquo,
q possit conferre præbendas, ad eum redibit potestas,
arg. hæc ꝙ debet subintelligi, si res in eodem statu perse
ueret usque ad collationem. ff. si ex noxa. causa. l. j. & tñ
non credimus, ꝙ si aliquis executor datus esset ꝯ istud
capitu-

capitulum, q redeūte potestate ad epm, q posset pro cedere ꝯ epm, & huius rei rō infra plenius assignat. Ordinato ergo epo redit ad eum ptās conferendi. directis igitur literis ad capl̄m tanquam ad vicarium, & facto ibi postmodum epo, eisdem literis tenet eps facere, qd mandabat caplo per Papam; qd ēt iure cōi in hac collatione, uel potius succedat mandato ut eps ꝗ.de concess.præben.qa, in auē.ut nulli iud.§.& hoc quoq; iubemus, & § sc.ar.ff.de cond.indeb.filiæ.ff.de annu.leg. annua.§.à Titio.ꝗ.de usur. tua. sed ꝯ.ꝗ.de alie.iud.mu.cau.fa.c.1.ubi innuit, q licet possessio mu tata sit ab eo, ꝯ quem impetratæ sunt literæ in alis non conueniet alius, nisi malicia eius interuenerit. cū ergo hic nō fuit malicia epi, per literas ꝯ capl̄m impetratas non poterit conueniri. Prætereà rescripta distinguunt, ut non extendant ad multas psonas.ꝗ.eo. sedes. prætera rō, cui innitur Papa, nō uidet sonare.s. qa t pe datæ erat archid.fm hoc idem esset, & si nō esset archid.qd fateor.dico n.q quilibet extraneus factus eps tale mandatum implere tenebatur. ¶Rñdeo ad decr. de alie.iud mu.cau.fa.c.1.q licet successor te neat adimplere; non tñ delegatus ꝯ hoc capl̄m, uel ꝯ quēlibet alium uices gerentē datus, ubi lis contestata esset, contra successorem procedet. nec hoc hic dici-

6 tur. Ratio est diuersitatis: † quia delegatio non debet excedere fines mandati.ꝗ.de off.dele.cum olim, & ff.manda.diligenter. Item strictè interpretandum est rescriptum.ꝗ.e.sedes. ac subditis, quandocūq; potest, obedire debet, nec debet diiir ngi obedientia, ut hic 8.q.1.sciendum.11.q.3.si dominus, qui resistit.c.quid ergo.quāuis quidam et dicūt, q ēt auctoritate literarū ꝯ prædictos impetratarum procedit ꝯ vniuersalem successorē, qualis hic eps erat, ad quē deuenerāt oia iura epatus, quæ prius erāt apud capl̄m, ar.ꝗ.de iudi. qa, in auē.de iureiu.à mo.pſti.§.j.col.5.C.de hære. insti.l.ult.decr.autē pall.nō obstat, cū ibi ille, in quē translata est possessio, nō erat generalis successor, sed in re illa tantum, uel spāle est in vicario, qui idē intelligit cum dño. nec extenduntur in extraneos, si hæres, uel successor, & dñs, qui eadem persona censet cum pdecessore, & uicario, conuenitur, in auē.de iureiu.à mo.pſti. ¶Nos tñ hoc non fatemur, cum diximus, q executor datus, uel literæ impetratæ ꝯ uices agētē ualēt ꝯ dñm, nisi lis contestata esset. sed bñ fatemur, q ualerēt ꝯ successorē, ut no.ꝗ.de off.dele.qm̄ abbas nō enim poia sic vna psona cēset uices agens cum dño,

7 sicut successor cū pdecessore: † sed mādatū factū uices gerēti siue uīr, siue singl'r in una re tm̄ dñs adimplere debet singit.n.successor in adimplēdo mandato uices agenti facto, sicut hic hēs, & in auē.pall.auē.de iureiu. à mo.pſti.sed nō singit uicarius in sustinēdo iurisdōnē uel executionē ꝯ eum datā, qd nō innititur in iure.& sufficit ēt ad hoc rō pas signata, nec innititur Papa illi rōni: qa tūc esset de caplo ea rōne, q pp hoc teneatur dare. sed qa hæc erat cā, q non debeba scribi epo, cū nō esset, & qa nullus alius erat ibi, cui Papa scribere deberet, uacante sede, nisi capitulo; & hoc est quod se-

8 quit. ¶† Nec esses &c.]nā si certū esset tū ibi esse, nō magis cogeretur implere mandatū p literas directas capitulo q si dirigerentur cuique extraneo. Sed oppo net, aut Papa contulerat ius in hac pbenda Iudęo, aut non. & si contulerat ius malè facit Papa, q redarguit epm: qa eps, ad quem pertinet sola collatio, bñ facit si de nouo nō conferat: qa sola collatio, Papæ sufficit: imò iniuria fieret priori collationi Papæ p secūdam sed capitulum erat redarguēdum: qa non recipiebat eum sine alio mandato epi. Si aūt Papa non cōtulisset ei ius in bñficio, tunc eodem mō uidetur iniusta redargutio epi, cū literæ non ualerent, quibus mandabatur recipi in canonicū ille, qui non erat canonicus, & p eos canonicus fieri nō poterat, cū ad eos non ptineret collatio pbēdarū. Rñ q p literas illas nullū ius quæsitum est Iudæo in bñficio: sed ipsi canonici autoritate literarum ipsarum poterāt ei cōferre ius: qa ipsum recipiēdo faciunt & consentiunt in ipsum tanq̄ in canonicum. ¶Et gñaliter dicimus, quotiēs Papa sic scribit, uel capitulo, uel qd ptinet electio, uel si nō pertinet ad eos electio, uel epo, q habet ptātē cōferēdi pbēdas, q intētio Papæ vr̄ esse, q nō tm̄ quæ facti sunt, faciāt, f.recipiēdi sed ēt ius cōferant, & sic de facto uidemus Papā facere quotidie: & itā credimus, q si Papa scriberet penitus extraneo, q reciperet aliquē in fratrē alicuius ecclesiæ, in qua ius recipiēdi nō haberet, q literæ nullo mō ualerent, nisi expressè sciretur, q Papa sicut extraneo scriberet ex certa scia. ¶Sed dices, quare ergo ēt post creationē epi non ei conferant ius, cum hanc potestatē Papa eis concesserit? Rñ. quia non intelligitur pure concessisse, sed sub conditione, s.ecclesia in eodem sta tu durante, arg.ff.si ex noxa cā.l j.ratione.n.naturalis coniunctionis, quæ est inter electionem & receptionem, uidetur ea sic coniunctim canonicis cōmisisse, licet conferentes in collationibus eorū sint diuisi. ¶Alij dicunt, q si mandatum capitulo directum tale est, q quilibet de capitulo, uel aliquis singularis implere potest, ille implebit, etiam si capitulum contradicat; de hoc no.ꝗ.de postu.præla.bonæ, quale est istud. hoc non placet, nisi dirigatur mandatum tanquam singularibus, quale est mandatum de recipiendo inuestitum à

9 Papa. ¶† Et simile, si mandaretur capitulo, q illum, cui Papa contulerat præbendam, reciperet in canonicum, quilibet tenetur recipere, etiam si capitulum ꝯdicat: secus, si mandaret capitulo, q eligeret: qa tunc quilibet sigillatim non eligeret cum ex tali electione ius non quæratur, nec deberet sic fieri.ꝗ.de elec.quia propter.63.dist.c.1.& 2.& quia tunc potius officium monentis, quàm facientis accepit, ar.ff.quando ap.l.j. §.solent. Item electio pertinet ad ius, receptio ad factum. Si autem episcopo scriberetur, & moreretur ante præsentationem literarum, capitulum per illas literas non deberet illum recipere. Inn.

SVMMARIVM.

1 *Prima ecclesia uacare intelligitur per translationem ad aliā.*
2 *Literæ non ualent, in quibus Imperator supprimit nomen dignitatis suæ.*

D aures [minorib.] maximè [beneficiis] obtinēdis.ꝗ.e.cū adeò uel intelligitur, q loquitur, † qn̄ aliqs habet unā ecclesiā, in qua resi- 1
det & impetrat rescriptū sup obtinēdis reditib. prioris ecclesiæ. ex quā trāsiuit; qd nō ualet, cū statim sua trāslatione uacare intelligatur prima ecclesia. 21.q.2. si qs.ꝗ.de præben.de multa: secus fortè dicet aliquis, si transierit ad beneficium, uel præbendam, tunc ualet rescriptum super reditibus priorum bñficiorum obtinēdis; quousque finaliter ecclesia priuetur, ar.ꝗ.de pben.cum non ignores, & de concess præben.& eccle.

non

non uacan.literas.8.q.ulti.nonne [Pauperes clericos] idest pauperes ecclesias, in quibus sunt pauperes clerici. ¶ † Vires] & debet hæc exceptio [a] in principio proponi ꝯ literas ad declinandum iudicium, ar. ĵ.e.si proponente.si eñi in principio non proponatur, & tanquam elidens literas postea proponi non potest, cum non sit iusta exceptio ꝯ petentem beneficium, ꝙ habeat aliud beneficium, cum plura beneficia quis non possit habere, ut ĵ. de præb.cum iam dudum.¶ Alii tñ dñt & bene, ꝙ semp pôt opponere, de hoc no.infra eo.super eo. literis, uersus finem infra de lit.conte.exceptionis perempto.quidam tñ dicunt, ꝙ ét post sñiam latam per hmôi literas reuocabitur, quicquid factum erit, ar. ĵ.eo.constitutus & c.ad audientiam, ar.pro eis, ꝙ literæ sunt surreptitiæ quod ex eo apparet: quia non procedunt de sua intétione, ut hic, & infra eo.postulasti, si proponente, & infra e. cum dilecta.dicunt.n.eod.mô procedendum, qñ sententia lata est p literas obrepticias, sicut si esset lata p literas falsas, ut no, infra de proba. licet.¶ Alii uř & forte melius, ꝙ per literas obrepticias, ubi scienter dicit falsum, uel uerum tacetur, bene dcĩ iurisdô [b] infra e.super literis.¶ Et ideo si per iudicem harum literarum detur sententia, ꝙ aliquis est recipiendus, si non appelletur, debent eum recipere ita.ꝙ ulterius non audiantur: quia hæc sententia non est ꝯ ius scriptum, sed tantũ ꝯ ius litigatoris.2.q.6.§.diffinitiua. & idem uř si non ferat prædicto modo sententiam, sed tñ cũ causæ cognitione mandent, nec appellent infra de re iudi.ꝙ ad consultationem: fatemur tñ, ꝙ hoc est ꝯ intentionẽ Papæ, & ꝙ tenet cũ peccato hoc beneficium. ideo pôt ꝯ eum agi denunciando. ĵ.de iureiu, quemadmodũ, in fi. Idem, si scientes factum f.eũ hẽre aliud bñficium. & ideo non teneri: uel ét si credebãt se teneri errantes in iure: quia non iam authoritate rescripti, sed propria uolũtate recipe re uidenĩ, non possunt de cætero ꝯdicere. C.ad l.Fal.error, ff.de re.iu. cuius per. ff.de ꝯd.indeb.l.j & l.si id qđ & l.fine.§.uidebitur. & §.qui filius, in fi. Si aũt ignorabant factum.f. eũ habere aliud bñficium, & si receperunt eum sine iudicis mãdato uel si nesciebant sibi exceptionẽ ꝑpetuam competere, quæ cõpetebat, tunc bene poterũt ꝯuenire infra e. ꝯstitutus infra e.ad audientiam.nec est ꝯ e.cum dilecta. Vbi dř, ꝙ cassandum est quicquid fit ꝑ literas obrepticias: qa ibi dicit furtiuas, quales non sunt istæ, licet per fraudem sint impetratæ.nec obst.ét ff.de fal.qui nomine, nec alia, quæ no.ĵ.de prob.licet: qa hic nõ est iudicatum ꝑ falsa instrã, sicut ibi. si tñ isti, qui possunt elidere literas, uel ꝓuisionẽ ꝑ exceptionẽ, eligũt aliũ post electionem, uel prouisionem factam ab illis, qui potestatem habebant prouidendi, licet inefficacem propter exceptionem, non ualet: quia facta est post primam qualemcunque non cassatã. ĵ.de elec.considerauimus infrà de exces.præla. inter dilectos: alii tamen aliter dicunt, quia hic non est iudicatum per falsum instrumentum sicut ibi.

a ¶ *Exceptio. Quando possit opponi ista excep. surreptionis, plene per ab. & mod. in c.cum dilectus, & in c super literis infra eo. & in c. ad audientiam el q.*

b ¶ *Iurisdictio. Intellige hoc uerum in literis ad lites, quia tales literæ dant iurisdictionem, & tenet processus secundum Hene. Bohic in c. ad audientiam, el q. in q distin infra e. & ita dixit tenere Bar. & Ioan. And.hic, & Innocen. in c.cum dilecta.*

SI autem aliquis [Negligentia] quæ præsumitur anno elapso infra eo.plurimũ ex parte.[Excusari] infra de appel.ut debitus delegat, uel alia iusta cã.¶ Conueniri] quod dicit hæc decr.locum hẽt in iudiciis nondum ceptis.in ceptis.n.si literæ ad apostolicę impetrãtur, locum habet, quod dř ĵ.de ap.oblatæ, & aliis constitutionibus ĵ.de appel.promulgatis.

AD hæc sumus & infra [Morbo] unde ordinarij iurisdô eneruař, quod esse non debet ĵ.de offi.leg. c.2.& de maio.& obe.per tuas.11.q.1.peruenit, & 9. q.3.nunc uero & est ar.ꝯ nimiã gñalitatem. ĵ.de ap.c. 2.significantibus. de do.ex literis infra e.sedes. ff. de iure fis.ita fidei. ff.de eden.l.j.§.eden. ff. de interroga. ac.de ętate, §.ubi & credo ꝙ si hodie tales literas cõcederet, ꝙ ualerent, nisi reuocarentur, ut istæ cum habeat [c] plenitudinem potestatis.

AD audientiam [constructio e ne] infra de proba.cum causam, contra. ff.de sta. ho. imperato. ff.de m a.testa.qui habet. C. de lega.in legatis.

c ¶ *Cum habeat. adde tamen, quod Papa nõ ꝓsumitur uelle uti plenitudine potestatis, ut per eũdem Inn.in c innotuit, de ele. & Ale. de Imo.in con.2.co. iij.uer.nec obstat, in primo no.nisi ex cã ut ibi & quando cẽseatur uelle uti plenitudine potestatis, uide late per Pa de Ca in consi. 4 t 4.secundum nouis. imper. incip. in facto præsenti non intendo adulari. & uide Alex.de Imol. in l. quanquam.C.de testa. mi i. & in l. quidam consulebat ff.de re ind. & his etiam adde no.in d. c innotuit. & prædictis ét adde Ale. in cons. 219.col. 6. uer.6.confirmatur, & in col.8. uer. nõ obstat.*

SVMMARIVM.

1 *Non est condemnandus in expensis is qui appellationem, quã esse desiit, non prosequitur.*
2 *Non solum innouatum per iudicem imo per partem in præiudicium alterius, est in statum pristinum reducendum.*
3 *Fauorabilius est partes rei sustinere, quam actoris.*
4 *Nudus inuitus expoliatus ante restitutionem de facto non cogitur respondere accusatori, nec alij in criminali causa.*
5 *Appellatus potest appellationem prosequi, dummodo non festinet.*
6 *Appellator extra iudiciũ si impetrat literas super negocio, in quo appellauit, non ualent literæ nisi super appellatione.*
7 *Appellatus nec literas impetrare potest super prosecutione appellationis, nec ad alium iudicem ire, nisi ad quem appellatum est.*

EX parte S. petebat O in capella se ius habere & cum S. nomine matricis ecclesiæ, cuius erat rector, ibi, prout consueuerat, capellanum posuisset, dictus O. propter hoc appellauit, & eiecto capellano, qui ipsam capellam nomine ecclesiæ possidebat, ipsam capellam possedit, & sic spoliauit ecclesiam, cuius nomine tenebatur. cumq́ue S appellationi deferens, dicto O detinente capellam, & ipsam prosequi non curante, prosecutus fuisset, & in fine anni, prout ei licuit infra de appel. oblatæ, literas impetrauit, per quas mandabatur iudicibus, ut uocatis &c.ꝙ canonicum foret, decernerent super eo, ꝙ dictus.O.ecclesiam ipsam prædicto S. post appellationem interpositam spoliauerat tandem dictus O a iudicibus ipsis tertio citatus comparuit, & excepit, ꝙ sup eod.negocio prius lřas impetrauerat, de qbus in lit-

teris

teris ad ipsos impetratis nulla mentio habebatur, per quas appellationē ēt prosequi intendebat. sed replicatum est per S. q̃ biennium à tpe appellationis transierat, propter quod appellationem alterius prosequi non poterat, nec per literas suas poterat de appellatione cognosci, cum de ipsa non facerent mentionem, nec impetratis ab eo præiudicare poterant: quia circa ipsam sententiam, ut dictum est, impetrauit easdem. unde cum literæ dicti O. dicerentur prius impetratæ fuisse, & à tpe appellationis biennium esset transactū, reliquitur, quod erat annus & amplius, q̃ idem O literas impetrauerat, quæ annali præscriptione tolluntur, ut nō præiudicet post modū impetratis, ut s.c. si aūt. pp quod Papa præmissis narratis mandat aliis iudicibus, ut quod post appellationem innouatum est, reuocetur, & ipsi ecclesiæ restituatur capella, & appellato satisfiat de expēsis, quas prosequendo appellationē fecerat: quia appellans eam non fuerat prosecutus, sed est per spoliationem appellationi renunciatum. j. de app. an sit, & sic pro non appellante habetur. 1 † cur dicit cum condēnandum in expensis, cum non, quæ esse differat, appellationem prosequi teneretur: nec ualet, si dicas hic esse, q̃ non pōt excipere pro eo, q̃ suam turpitudinem allegaret, cum ipse appellatus istud asserat in literis, quas, ut sequit hic, impetrauerit. dic ergo ipsam renunciationem appellationis tali facto habitam in spoliantis odium ualere, & nō in eius fauorē: imò & si uerbo renunciaret, non ualet, nisi hoc in re integra fecisset, qn̄ appellatus detulit appellationi: quia non licet mutare consilium in alterius præiudiciū. ff. de re iud. nemo. ¶ Quæritur insuper, cur non intentat interdictum, unde ui, sicut implorat officium iudicis, ut in statum pristinum, quod factū est post appellationē, reducat? dic q̃ per interdictum probationibus magis grauaret: quia uiolentiā oporteret eū probare. sed hic sufficit probare, q̃ ante appellationē possidebat, quam iste modo detinet. 2 † nam non solum innouatum per iudicem, imò per partē in præiudicium alterius est in statum pristinum reducendū, ita, q̃ ad restitutionem fructuū perceptorum teneatur. j. de app. bonæ, in fi. præterea eū extra iudiciū fuerit appellatum, & nō ex uerisimilibus causis, non tenet appellatio, ut in d.c. bonæ, & sic non est reuocandū, quod post appellationē fuerit attentatum. dic q̃ id esset uerum, qn̄ ab appellato esset attentatū: sed hic est innouatū ab appellāte, qui suā appellationē non poterat impugnare uel dic, q̃ delatio appellationis deuoluit ad Papam. 3 ¶ † Cur non impetrat super toto negocio? dic sufficere sibi, q̃ reducat in pristinum statum, & non agere: sed partes rei sustinere: quia fauorabiliores sunt rei &c. uel cum facta reductione possideat, non pōt agere, cū possidēti nō sit actio prodita. Alij ponunt casum dicendo in iudicio appellatū: quia cum O. fuisset coram eo conuentus, & intentaret contra eum interdictum, uti. pos. ipse O. appellauit Inn.] Iste O. in cām traxit capitulum, uel S. personā coram ordi. in qua causa O. appellauit, & post appellationem ab ecclesia capitulum amouit, per quod suæ appellationi renunciasse uidetur. j. de ap. an sit constitutus. quidam intelligunt hanc decre. loqui, quando iste O. appellauerat extra iudicium ab aliquo grauamine, qd̄ sibi intulerat. S. uel inferri timebat, & appellatus consenserat appellationi. ideo reuocauit, quicquid factum est post appellationem eius. literæ autē impetratæ ab S. non reuocantur: quia spoliatio facta ab O. obest, ut alterius non possit impetrare literas super appellatio. ac q̃ uoluntatem S, j. de appellationibus. c. an sit: sed S, non prohibetur impetrare super appellatione & super aliis contra uoluntatem. ¶ Detinet] Nunc, sed non nomine ecclesiæ de Tarento: alioquin non fieret restitutio, cum expoliata non esset. ¶ Capellanum] Duplex auxilium competit. S. in hac spoliatione facta ab O. primum, q̃ non obstante appellatione eius iudex, à quo appellauit, poterit procedere. j. de appella. an sit. ¶ Secundum auxiliū est, 4 q̃ † nudus inuitus expoliatus ante restitutionem de facto non cogitur respondere accusatori, nec alij in criminali causa. 2. q. 2. c. 1. & per totum. 3. q. 2. c. 1. & 3. per totum: imò, quod plus est, nec libellus dandus, nec deliberandum est, an sit recipiēda eius accusatio: imò saluæ sunt eius exceptiones tam peremptoriæ, quàm declinatoriæ iudicij. 2. q. 7. Symmachus. & hoc intelligo, si sit à propria sede eiectus, uel maiori parte fortunarum suarum spoliatus. 2. q. 2. in scripturis. si enim aliqua re spoliatus esset, bene posset accusari. & quantūcūq; sit eiectus, uel spoliatus, ciuiliter & de rebus, quas possidet non potest conueniri, nisi ab expoliatore infra de ordi. co. cum dilectus. 2. q. 2. c. 1. ¶ Si aūt propriis rebus suis spoliatus esset, credo q̃ posset accusari ab alio, quàm à spoliatore, arg. tamē contra. 3. quæstio. 3. §. pen. sed illud intelligit, q̃ a nō posset accusari à spoliatore. [a] uel potes dicere, q̃ nec etiam ab alio, si non habet ecclesiastica, sed sua tantum, quāuis melius uidet, q̃ nunquam obstet exceptio spoliatarum rerum suarum, cum non accusatur nec principaliter, nec accessoriè, ut rebus suis abijciat, sed à rebus ecclesiæ, & ab episcopatu deponatur. item prosequens suam uel suorum iniuriam admititur. 4. q. 6. omnibus, nisi ipse spoliasset; ad hoc bene facit. s. de rest. spo. frequēs. Ministrantem] Olim. Amouit] Et malc. j. de mu. peti. prudentiam. ¶ Prosecutus] literas impetrando ad iudicē, ut procedat, non obstante friuolæ appellationis obiectu; quo nō obstante procedendum est. j. de ap. pastoralis. & per illas literas, si uoluerit appellans, cognoscetur de appellatione, sicut si post sententiā appellatum esset, & appellatus super cōfirmatione sententiæ literas impetraret. j. de appella. oblatæ uel potes dicere, 5 † q̃ appellatus appellationē potest prosequi, dūmodo nō festinet nimis. j. de ap. obla. C. de appel. auc. ei q uel dic & melius, q̃ impetrauit literas non O. super expoliatione sua, uel super iniuria sibi facta. nec fuit necesse, q̃ expectaret finem termini appellationis exequendæ: quia appellatio non debuit prodesse O. qui contra eam fecerat. j. de appellationi. an sit & hoc eadē ratione uidet, q̃ hæ literæ ualeant, siue faciant mentionem de appellatione, siue non quā spoliationem] siue appellationem ſm alios Curauit.] Licet enim literas impetrauerit, de appellatione tamen mentionem non fecit: uel non est prosecutus infra annum. Negligentia] no. argu. quòd quis facit positionem, uel articulos sub disiunctione, argu. j. de in integ. restitu. constitutus, infra de præscrip. auditis. ubi no. & hoc uerum, quando loquitur de alieno facto, nisi probabilis est ignorantia. ff. de iuris & facti ignoran. l. regula. Diuturnitate] infra eodem plerunque. ¶ De appellatione.] Idem esset, & si de appellatione dixisset, cum nihilominus in forma communi literas obtinuisset infra eodem super. uel melior est hæc ratio: quia literæ suæ euanuissent per ipsus negligentiam, & alte-

[a] ¶ *Spoliatore.* *Intellige etiam nec ab eius amico, nec consanguineo; ita Abb. in capitulo item cum quis infra de restitu. spol. & uidetur tex. in capitulo accedens, el q. infra ut lit. non contest.*

6 alterius solicitudine.j.eo.plerûque. ¶† Appellator extra iudicium si impetrat literas super negocio, in quo appellauit, non ualerent literę, nisi super appellatione, si appellatus consenserit appellationi.j.de appe.sæpe, & c.ordi, uel si alias interest appellantis.ff.de reg.iu.nemo alias est ei de neganda iustæ pœnitudinis licentia, C.de ap.si q.s.& hic dicunt interfuisse appellati, a q. appellator prosequeretur appellationē. ¶† Appellatus autem nec literas impetrare pôt super prosecutione appellationis, nec ad alium iudicem ire, nisi ad quē appellatum est, quādiu appellator pôt prosequi appellationē; qđ hic non poterat p p lapsum anni; de hoc not.j.de elec.statuimus, de maio.& obed.cum dilecti. Alij tñ dicunt, q. appellator & appellatus sp debet mentionem facere de appellatione ut hic.Si ita], s. q. nō fuerit prosecutus appellationē: uel melius, q. eū post appłonē propriam spoliauerit. Reuocatis] quia appłone pendēte nihil innouandum est.ff.nihil inno.pen.appell.l.j.Attentata] Super prædicta ecclesia, uel contingentibus appellationem. Restituere] Et iuste, cū ea fuerit expoliatus post appellationē.b nam & S, & capellanus eius ecclesiam matricem defendebat, & se in cā ipsius ecclesiæ; & iō matrici ecclesiæ fit restitutio, & non S. Condēnantes] j.de ap.reprehensibilis, sæpe contingit.C.de fruc.& lit.expen.l.pen.& ult. 7

a ¶ *Appellati. Et sic quando interest appellati, ne appellatio deseratur, non potest appellans illi renunciare. Adde eundem Inno.in c.fin.infra de ac.& spe.de libe.conce.§.nunc dicamus, uersiculo porrò. Cyn. in l.per hāc, C.de tempo.appel.& Barto.in l.si quis libellos, C.de acc.*

b ¶ *Post appellationē. Et hic potest summi cautela, quod quando quis timet spoliari, quòd appellet extraiudicialiter: quia tūc poterit petere reuocari attentata appellatione pendente; & sufficit sibi probare possessionem & spolium. nec tunc obstat excep. dominij; ita Abb. in c.in literis, de restitu.spol.& Phili. Perusi. in c.bonæ, de appell.*

SVMMARIVM.

1 *Quot modis dicatur quis aliquid posse.*

2 *Exceptiones de impotentia iuris, uel facti, nunquid possint opponi contra ordinarium.*

1 SCiscitatus.† Quinque modis dr̄ aliquis aliquid posse. Vnde uersus. posse quidem rebus dat ius, natura, potest officij, meritum, quin tum diuina uoluntas. de potentia iuris habes.22.quæstione 2.faciat. 27.q.2. Agathosa, in fi.de potentia naturę. j.de despo.impu.puberes, & c.ā no bis, de potentia of.21.dist.inferior de potentia meritorum.13.q.7.§. tria.de potentia diuinæ uoluntatis de pę.dist.1.§.charitas. sed hoc tantum in duo membra diuiditur. impotentia iuris & facti nō impedit, ne etiam commitere possit eām alteri, cum nihil habeat, nihil dare poterit. 1.q.7. Daibertum. ¶ Impotentia facti non impedit cōmittere.j.de offi.dele.si pro debilitate, & c.pastoral. sed tñ delegatus nō teneť admittere, ut j.de off.delega.corā. utrū corā eodē probenť hmōi exceptiones, not.j.de of.dele.cum super abbatia. ¶† Sed quæritur, an hæ exceptiones de impotentia c iuris, uel facti contra ordinarium possint opponi? respon. hæ exceptiones locū habent q̄ delegatum q̄ ordinariū aūt quādiu toleratur in dignitate, locū nō habent, ut no.j.de offi.dele.cū sup.& hæ exceptiones, q. sit infamis, uel seruus, uel mulier, uel alias moribus, uel legibus prohibeatur, cum sint declinatorię iudicij ante litem contestatā proponēdæ & probandæ sunt, ar. de arbi.dilecti, C.de excep.l.pen.alij contrà.secus tñ dicerē in iis, qui natura prohibentur, ut furiosus, cum iura naturalia sint immutabilia.5.di.in prin.Item secus in iis, qui iudicio prohibentur, ut impuberes. Item nec prætextu infamiæ, uel seruitutis sentētia retractabitur. Item not.q. infamis non potest se excusare a iudicando, nisi excipiatur contra eum, arg.C.de decuri.nec infamis, & l.infamiam, ff.de offi.pręto.Barbarius. Alio] q̄ illiteratus & imprudens, in auc.de iudi.in prin. Ineuitabilis] Quæ numeratur 3.q.7.§.tria. Dūmodo] Supple, & tunc duo possunt procedere sine tertio. Dummodō] excusationem per literas.64.dist.c.1.& §.fi.uel per certum nuncium.j.de offi.dele.prudentiam.ff.de rebus eorum, qui sub tu.l.magnæ.§.illud. ¶ Excusari.] nec alij duo possunt procedere, infra de offic.deleg.capitulo prudentiam, ff.de recep.l.item si unus.§.fi.non placet hoc, ut not.prædicta decre.prudentiam, quamuis sit grauiter agendum, & sic non contra.j.de offi.dele. prudentiam.§.adijcimus: sed duo bene procederent, tertio de sola uoluntate excusato. 2

c ¶ *De impotentia iuris & facti. Adde Specu.in titu.de offi.deleg.§.quinte, uersicule uerum, & in § fina.uersic.sed quæritur.*

d ¶ *Pastoralis. Ad istum text. uide eundem Innocen.in capitulo super literis, infra eo.ubi dicit, quòd non habet locum in ordinariis, & Ludouic. Roman in consi.160. dat aliam limitationem, scilicet quòd nō procedit, quando rescripta gemina sunt in diuersis causis.*

SVMMARIVM.

1 *In quibus casibus locum habeat hac decre.*

2 *Neq; priores, neq; posteriores iudices possunt aliis deferre iurisdictionem cognoscendi de principali, sed solum cognoscendi, cuius sit iurisdictio.*

3 *Nunquid partium consensus requiri debeat in electione iudicū.*

4 *Iurisdictio super principali causa, ad quos iudices pertineat, uel qua litera aliis præualeant, non pertinet ad iudices utriusq; partis, sed ad ipsas partes.*

5 *Ad iudices qui prius citauerunt, pertinet cognoscere de principali causa, si non excipiatur. et si excipiatur, de exceptione cognoscere debent.*

6 *Primi iudices semper appellantur hi, qui primè citauerunt.*

7 *Duplex competit auxilium partibus litigantibus, primum de arbitris: secundum, quod coram iudicibus citantibus excepti. de suis literis nō reuocatis proponāt, & corā eis probēt.*

8 *An si arbitri adindicent iurisdictionem eis, qui non habent, iterum hoc prætextu audiatur querela.*

9 *Litera super pluribus rebus, uel contra plures impetrata si sint potest primo de uno; & postea alio tempore de alio agere.*

10 *Nunquid si citata et nominata persona super rebus non expressis impetret rescriptum, an finita causa contra eum mota suum rescriptum elidatur excep.*

11 *Promissione generali facta, si moriatur delegans ante rerum uel personarum expressionem, delegatus tamen post mortem delegantis audiet, si in aliquo cœperit uti iurisdictione.*

12 *Tantum ualet expressio coram iudice facta, quantum si in literis essent expressa res, & persona.*

d PAstoralis d officij. Et infra. Reuocatione] Sed obiicitur, aut secundum rescriptum facit mentionem de primo, & sic reuocatur. aut non facit mentionem & sic nō reuocatur primum, argu.supra c.cæterum. Solu.neutra pars disiunctiuè ex perpetua.

Prima

Prima enim tollitur,infra de appel.oblatæ,ſępe. Secun
1 da pars tollitur, infra eo.plerúque. † dicas ergo locum
habere hanc decret.ſi dubitetur de facto.puta quia de-
leta eſt data: uel quia eadem eſt: uel quia forte primæ
literæ haberi nõ poſſunt, quas conſtat iudices habuiſſe:
uel quia elapſus eſt annus à tẽpore impetrationis,& di-
cit impetrator ſe non uſum propter abſentiam impe-
trati iudicis: uel ſi quod dubium aliud de facto allegeẽ.
& eodem modo ſi dubitetur de iure, puta ſi nõ faciunt
mentionem de his, quæ ſi dicta eſſent, non eſſent literæ
obtentæ, ſicut de proceſſu negotij, iuramento, & cæte-
ris conſimilibus,infra de re iudi.inter monaſterium,in-
fra eo. cõſtitutus : uel quicquid cogitari poteſt, in quo
ſit dubitatio iuris, habet locum, quod hic dicit̃. ſed q̃d
ſi non ſapientes iudices, ſed imperiti dubitant? arg.ꝙ
idem,infra eo.cum contingat,& de hoc etiam no.j.c.cũ
2 contingat. ¶ † Deferendum] neutri iudices aliis defer
re poſſunt iuriſdictionem cognoſcẽdi de principali, ſed
tm̃ cognoſcendi, cuius ſit iuriſdictio. & ſi quæratur cu-
iuſmodi iudices ſunt iſti,& à quo habeant iuriſdictionẽ,
in hoc dicimus,ꝙ ſunt ordinarij, & à decre.iſta habent
iuriſdictionem,arg.ff.de offi.eius,cui mã.eſt iuriſdictio.
3 l.j.& infra de appel.cum ſpeciali. ¶ † Si quæris, utrum
conſenſus partium ſit requirendus in electione huius
iuriſdictionis,dicimus ꝙ non, cum expreſſe hæc decre.
dicat,ꝙ deferre ſibi poſſunt iudices ad inuicem: uerum
tamen, niſi partes conſentiant, pars condẽnata poterit
appellare,arg.j.de offi.deleg.ſuper qõnum. plus placet,
ꝙ nunquam appellare põt,qualẽcunq; ſententiam pro-
ferant: quia nullum præiudicium fit eis in principali cã
nec principal'r,nec acceſſorie, & ęquè poſſunt eſſe iuſti,
& ęquè bene iudicare vni iudices,ſicut alij. & ſi illi iudi
ces, quibus adiudicata eſt iuriſdictio, male iudicent in
principali,tunc appellent;& idem eſt in ſimi.de princi-
pali aũt cognoſcere nõ poſſunt ſimul, cum alteri in hoc
iuriſdictionem non habeant,arg.j.de offi.dele. cum ſu-
per. melius aũt dr̃,ꝙ uterq; habeat iuriſdõnem,licet al
ter horum elidi poſſit ꝑ exceptionem. vnde ſi partibus
4 placet,eorum iuriſdõnem ꝓrogare poſſunt. ¶ † A par-
tibus.] no.ꝙ hmõi cõicatio,ſ.ad quos iudices pertineat
iuriſdõ ſuper principali cã, uel q̃ literæ aliis ꝓualeant,
non pertinet ad iudices utriuſq; partis,ſed ad ipſas par-
tes. non.n.intereſt iudicum, cum ipſa iuriſdõ non perti-
neat ad eos rõne alicuius dignitatis, ſed ex delegatione
tm̃ . imò cum ſint ambo paria iudicia, iudices cõmunes
uidentur operas ſuas ingerere inuito ; quod eſſe nõ de-
bet,ff.de procur.quæ omnia. vnde non eſt aliorum iudi
cium mittere ad alios,quod non procedant, quouſq; co
gnoſcant de uiribus literarum : quia cum non habeant
aliquam poteſtatem ſuper eos,non pertinet ad eos ali-
quid mandare aliis iudicibus: ſed pars citata corã aliis
iudicibus debet excipere dicens,nõ pertinet ad uos co-
gnitio in principali cauſa: quia reuocatæ ſunt literæ ad
uos miſſæ. uel ego habeo alias priores, quæ non ſunt re
uocatæ ꝑ ſecundas; & tunc bene põt habere teſtimoniũ
aliorum iudicum ſuper hoc,ꝙ aliæ literæ ſuper eodem
ad alios impetratæ ſunt ; & etiam ipſorum amborũ iudi
cum eſt diffinire ſuper hoc quæ literæ aliis præualeãt,
ſi poſſunt in vnam ſententiam concordare: alioquin par
tes eligerent arbitros,qui ſuper uiribus literarum diffi
niant. iſtos autem arbitros non cõpellunt ambo pari iu
dicio: ſed tantum illi, corã quibus fuit à parte alia ex-
ceptum de præualentia ſuarum literarũ . illi enim ſoli
ſunt ſui iudices in hoc, cum corã eis cęperit cã, & corã
aliis nihil ſit actum : imò ſunt ſui iudices in hoc: imò ſi
alij iudices uocaſſent partem aliã corã ſe, inſtè excipe-
ret, hæc cauſa iam initium habet corã aliis iudicibus ꝑ
citationem.vnde uos ulterius intromittere nõ debetis,
infra de app.ut debitus,niſi in hoc conueniatis ambo, &
diffiniatis quæſtionem de iuribus literarum,ut hic;& ſi
iudex nollet procedere cõtra eum, appellet cã adiecta;
quia prior iudicum,coram quibus fuit exceptum,eſt co
gnitor exceptionis, & principalis etiã quęſtionis. ¶ Sed
quid ſi pars citata non ꝓpoſuit exceptionem de uiribus
literarũ corã primis iudicibus, ſed ſtatim iuit ad alios
ſuos iudices,& fecit citari partem aduerſarij? Rñ.ꝙ in
hoc caſu ſi pars excipiat, dñi mei iudices iam cęperunt
cauſam per citationem cognoſcere, vnde uos non habe
tis intromittere,bene dicunt ;& ſi non exauditur,& ap-
5 pellauerit,iuſta eſt appellatio: † quia ad iudices, qui ci-
tauerunt,pertinet cognoſcere de principali cauſa, ſi nõ
excipiat. & ſi excipiat,debent cognoſcere,de exceptio-
ne. C.ꝙ de excep.ſi quidẽ:uř tñ ſi iſte aduocatus à ſecun
dis iudicibus, non declinaret forum ſecundorum iudi-
cum, ſed exciperet de uiribus literarum, ꝙ tunc opor-
tet,ꝙ ſecundi iudices cognoſcant de hac exceptione pa
ri rõne, quã ſupra diximus. & ſi coram utriſq; eſſet ex-
ceptum, coram utroq; pari iudicio procedere:ſed ſñia
illorum præualeret, qui primo eam tuliſſent, dũmodo
tranſierit in rem iudicatam : quia res iudicata coram
prioribus ipſis iudicibus nõ ualet.2.q.6.§.j.diffinitiua.
¶ Alij aliter dicunt,ſ.ꝙ iudices ambo ſimul procedere
dicunt, licet melius eſſet, ꝙ ex quo coram vnis exceptũ
eſt de ambiguitate literarum,coram aliis non audiatur
ſuper eadem. Item ad officium iſtorum iudicum tm̃, q
primo citauerunt, pertinet cogere partes ad eligendos
arbitros , & arbitris ad eligendum tertium, & etiam ſi
arbitri nihil diffinirent infra terminum eis aſſignatũ,
ipſi ſoli procedent in cã principali.j.de offi.dele.ſuſpi-
6 tionis.j.de app.legitima. ¶ † In hac aũt gl.ſemper appel
lamus primos iudices eos, qui primò citauerint . item
prædicta probantur ſic. ante tẽpus huius decre. pertine
bat tota iuriſdictio ad illos,coram quibus primò cępiſ-
ſet agi; ſed per decre. hanc non eſt additum, niſi hoc,ſ.
ꝙ ambo iudices debeant cognoſcere,& de arbitris er-
go in omnibus aliis primi iudices ſuam iuriſdictionem
obſeruabunt. C.de teſta.omnium. ¶ Alij aliter dicunt,
ſ.ꝙ ambo iudices in omnibus ſimul procedere debent.
hæc uera ſunt, ubi per partes ꝓponitur literas ꝑ alias
reuocatas:quia tunc uidentur cõcedere,ꝙ iudices, co-
ram quibus hoc proponitur,de ipſa exceptione cogno-
ſcant. ſed ſi proponant alios iudices eſſe, præferri de-
bent in cognitione huius cauſæ, tunc coram ambobus
eligendi ſunt arbitri,& ambo cogent arbitros procede-
re in cauſa, & omnia alia circa hoc ſimul facient. ¶ Alij
autem dicunt,ꝙ iudices primò citantes non dimittunt,
quin procedant,quicquid dicant partes, niſi alij iudices
hoc petant. ſed certe aliud uidetur melius. ¶ † A parti-
bus] iudicibus.ſ.uel melius partes appellant litigãtes,
qui habent duplex auxilium,primum de arbitris. ſecun
dum, ꝙ proponant coram iudicibus citantibus except.
de ſuis literis non reuocatis,& probent coram eis.ſ eo.
ex parte,infra eo.ex tenore. nam ſicut iudices inuicem
in hac parte poſſunt ſibi deferre, idẽ uř & de partibus,
licet aliqui contradicant,& dicunt neceſſe eſſe,ꝙ coram
iudice, qui iuriſdictionem exercere cęperit, excipiant
de literis reuocatis,& petant arbitros,coram quibus de
hoc diſputetur,ſi non poterunt iudices utriuſque partis
concordare, ut hic & non poſſunt coram eis procedere
in hac exceptione, ſed coram arbitris tantum. contra.

infra eo. super.ubi dicitur, q iudex, coram quo talia ꝓ-
ponũtur, debet cognoscere, an sua sit iurisdictio: ad idẽ
ff. de iud. si quis ex. sed dicunt illam loqui, qñ non sunt
alij iudices delegati: uel etiam si essent delegati, ideo
petebatur hoc nã ſm priorem modum procedebat nec
credimus hanc decre. locum habere, si dicatur, q per li
teras deleg. non sit ordinarij iurisdictio reuocata, cum
hic dicatur tñ, qñ ambigitur de reuocatione literarũ:
sed ad ordinarium fuerunt literæ impetratæ. Item qa
delegatus põt coercere ordinarium. ĩ. de offi. deleg. c. j.
& c. sanè. delegatus aũt non quia par in parem non ha-
bet imperium. ĩ. de elec. innotuit. nec etiam habet locũ
hæc decr. si ꝓponatur coram iudicibus app. citantibus,
q per suas literas non sint literæ principalis causæ re-
uocatæ. nam tunc app. iudex cognoscet, ĩ. de app. ut de-
bitus, ĩ. eo. dilectus filius. ¶ Et est ratio diuersitatis, qa
in alia cã impetrantur secundæ literæ, s. app. in alia pri-
mæ, s. principalis. sed bene dicimus eam habere locum,
si in cã appellationis diuersæ à partibus literę impetrẽ-
tur; quod fieri põt. ĩ. de cõfir. uti. bonæ, in prin. Sopian-
8 tur.] ¶ † Sed quid si iudices, uel arbitri diffinierint pe-
nes illos esse iurisdõnem, penes quos non est, nunquid
hoc ꝑtextu iterum audietur querela, quasi nõ sit à suo
iudice lata sententia, uel sit lata à iudice, qui iurisdõnẽ
non habet? arg. C. de iur. om. iu. consensus, ff. de iud. l. j.
¶ Sed nos dicemus, ulterius hanc qõnem non audiendã,
ex quo semel lata sententia transit in rem iudicatam, si-
cut sententia cõtra res prius iudicatas nõ ualet, in qua
sententia fertur primò iudicatum non esse, ut ff. q sen. si.
app. l. j. in prin. ar. 2. q. 6. §. diffinitiua. Et res iudicata ꝓ
ueritate accipitur, ff. de sta. ho. ingenuũ. & uterq; isto-
rum iudicum habet iurisdictionem, licet posset per ex-
ceptionem elidi, sicut no. s. eo. cæterum, nisi forte expri
meret errorem suum: puta quia diceret, q per clausu-
lam illam, nullis literis ueritati & iustitiæ præiudican-
tibus, reuocarẽtur primæ literæ, ĩ. de confir. uti. bonę. §.
ult uel si sententiaret, q nõ teneretur facere mentionẽ
9 de processu, ĩ. de re iud. inter monasterium. ¶ † Et qui-
busdam] dicimus, q ubi literæ impetrantur cõtra plu-
res, uel super pluribus rebus, q primò potest ꝯ vnũ age-
re, & postea contra alium alio tẽpore, & etiam põt age-
re primò contra eũdem super vna re, & postea sup alia;
& eodem modo potest facere per generalem clausulam.
nec obstat, infra de offi. deleg. in literis, ubi dicitur, q
semel functus officio suo ulterius se intromittere nõ po
test: quia hic super eodem, de quo vult, non est functus
officio suo, arg. contra prædicta, supra eodem ad hæc.
¶ Aliis quid si dixit de vna re tñ, sed generalem clau-
sulam posuit in personis, puta causam, quã B. habet cõ-
tra O. & quosdam alios super iure patron. T. ecclesiæ,
& postmodũ vnus de cõtentis sub generali clausula im
petret literas cõtra primum impetratorem super eo. iu
re patron. & certe aliquibus ur non ualere secũdum re-
scriptum, cum sit impetratũ super re expressa in primo,
ut hic. ad hoc ergo, ut secũdum ualeat, necesse est alias
res & ꝑsonas exprimi in secũdo rescripto, q̃ in primo.
sed hic sequitur absurditas talis, q si aliquis illorum, q
continetur sub clausula generali, uelit agere super re
expressa, uel nominata, q non possit, cum super ea non
possit impetrare iudices, nec eodem modo ad iudicem
ordinarium ire, nec coram delegatis primis potest, cum
non sint delegati eius, ut quidam dicunt. & iccircò me-
lius est dicere, q contentus sub generali clausula possit
super expressis literas impetrare, & coram ordinario li
tigare. & si primò incęperit, priusquam citetur ꝑ gene-
rales literas, pręualebit, etiam si primus non postposuit
uti dolo, uel negligentia: alias non, ut hic. ¶ Est ergo
necessarium ad hoc, ut literæ in prædicto casu non ua-
leant, q res & personæ sint expressæ in primo rescripto,
uel nominatæ coram iudice, nisi ageret actione pro so-
cio, famil. ercis. cõmuni diuidundo, quarum prima uerã
societatem continet: aliæ duæ cõmunionem rerum pro
diuiso, uel indiuiso. & idem dicere ur in actione tutelę,
quæ notat continuationem actuum. ff. de quibus rebus
ad eũdem iudi. ea. l. j & ij. C. arb. tu. oẽs; & idem fortè
põt dici, si petatur restitutio in integrum. C. si ut bær. se
abstin. auc. si oẽs, uel confirmatio. ff. de adop. nam. uel si
petatur confirmari electio. in oibus enim his casibus, li
cet omnibus non expressis, uel nominatis contradicere
electioni, uel confirmationi, & etiam sine cõuentione al
terius delegatum iudicem adire: quia cõmunis omniũ
iudex est. & ideo impetratis literis super aliqua socie-
tate contra aliquem sociorum, uel super aliis casibus ꝓ-
missis ulterius nullus aliorum poterit literas impetra-
re. ¶ Et idem forte dicẽdum est in aliis casibus, ubi agi-
tur de rebus, uel iuribus indiuisibilibus, uel etiam ubi
idem est negotium, & eadẽ causa defensionis, & eodem
cõmuni iure innititur, infra de app. sua. ubi no. sed non
est sic idem negotium, nec eadem cã defensionis in iure
patron. de quo prædiximus. ¶ Si autem personæ sint ex-
pressæ uel nominatæ, supple & citatæ ita, q perpetuata
sit iurisdictio etiam super aliis negotiis, ubi nulla est
cõmunio, de cætero super ulla re, & super non expressis
impetrare potest rescriptum, non uiribus huius decre.
sed auc. quæ est. C. de interlo. om. iud. auc. & consequen-
ter, quæ prohibet recõuentionem fieri sub alio iudice.
10 ¶ † Sed posset quæri, si citata & nominata persona super
rebus non expressis impetret rescriptum, an finita causa
contra eum mota suum rescriptũ elidatur excep. arg. q
sic. ĩ. c. super literis C. si nup. ex rescript. pe. l. ij. ar. con-
tra. ĩ. de offi deleg prudentiam, §. sexta. insti. quib. mo.
testa. infir. §. non tantum ff. de iniusto, rup. testa. posthu-
mus. ¶ Sed rñdeo elidi rescriptum. & cõtraria illa lo-
quuntur, qñ tempore facti testamenti, & mortis, & tem
pore impetrationis literarum processus erat legitimus.
hic aũt tẽpore impetrationis legitimus nõ fuerat, sicut
in primis cõcor. ¶ Expressæ] quod hoc mõ fieri põt. A.
impetrauit literas, q B. & quidam alij iniuriabantur ei,
intendens sub clausula gñali cõprehendere C, sed post
ea ante, q̃ exprimatur C, idẽ C impetrauit literas ꝯ A,
q prius impetrauerat ꝯ eum sub generali clausula dicit,
q literæ C ꝑiudicant literis A in rebus. leue est exem-
plum. Speciales] supra eo. sicut Ro. Superflua] quan-
11 tum ad hunc casum. Obtinet] ex hoc colligimus, † q
generali promissione facta, si moriatur delegans ante
expressionem rerum, uel personarũ, delegatus nihilo-
minus post mortem delegantis audiet, si in aliquo cępe
rit uti iurisdictione, arg. ĩ. de offi. deleg. gratum, licet
12 vndique. ¶ Exprimantur] hic dicimus † tñ ualere ex-
pressionem coram iudice factam, quantum si in literis
essent expressæ res & personæ: non tñ cõparamus cita-
tionem, cum ex citatione perpetuatur iurisdictio ꝯ ci-
tatum. ĩ. de offi. dele. licet, gratum: sed expressione nõ:
sed id bene fieri habet, q hic dicitur, s. quia de cætero
secundæ literæ non ualebunt, nisi de prioribus literis,
uel expressione generalis clausulæ in primis literis cõ-
tentæ fecerint mẽtionem, salua distinctione habita, ĩ. e.
plerũque. & sit hæc expressio hominum, uel rerũ etiam
sine citatione, ut si iudex mittit ei. scias, q talis per hu-
iusmodi literas te conuenire intendit tempore suo.

a ¶ Iudicant maiores. uide in proposito ab.i.c.super eo.el.i. infrà de test.ubi colligit quattuor qualitates superioritatis.s. diuitiarum.nobilitatis,potentia,& honoris.& qui intelligantur maiores per Pe.de Anch.in repe.c.primi.ad fi.suprà de constit. ubi refert se habuisse in facto & quòd ubicunq; tale uerbum profertur a lege, uel statuto in materia indifferenti, refert quo ad ata: & adde Barb. late i repe.l cũ acutiss. simi,co lxviij.C.de fi de. latè ime per Fel.ĩ rub.quē per te uide.

b ¶ Clausulam. adde Bal.hic,quòd per istã clausulam generalem & quidam alij, non includitur pauperes; allega.l. Titius.ff. de procur.pro que facit, quòd dicit Ray de for lo.in l. non facile.§.in frà.ff.si cui plusquam per l. Fal. ubi quòd pauperi remittitur satisdatio.& adde quod pauper dicitur ille, qui laborat malo moribus, Bal. in d. humilem,& do.Mari. Soc. in c.i.de ac.& in cõsi. xvij col.fi.uers.q.

c ¶ Propriæ significa. adde quòd proprietas uerbi cognoscitur uel ab allusione, uel a significatione,uel ab auctoritate, ut per do. Maria.Soz.i. in consi. i.col.u.uer.cum ergo, & plene quando stã dum sit proprietati uerborum in contractibus,& per Alexã. in consi. lxxx.col.iiij. uer. confirmatur, & co.vi.uers.et per hoc, & in consi.xxvj col.y in pi.m.ubi impropriatur,ut deseruiant mente,in primo uol.& uide eandem Alexã.in. d.uolu.consi.l.col.iiij. in fi.ubi quòd proprietati non creditur nisi ratione absurde, uel repugnantia, & uide eundem in consi.xliij. in iiij. uolu.& aliqua per Iaso.in auc.nouiss. C.de inof.test.& per Alexã. in l.6.C. quod cuiusq; uniuer. noie.

SVMMARIVM.

1 An in generali clausula comprehendantur simplices clerici.

2 Quæ personæ dicantur maiores, & digniores.

3 Viliores personæ dicuntur illæ, quæ uilissimas exercent artes, ut sunt artes scænica,tabernaria, & indicræ.

4 Propriæ significationi uerborum stãdum est,nisi ubi ex causa contrarium inuenitur.

5 Maiora & grauiora negocia quænam intelligantur.

Edes Apostolica. Minores] Et hæc ratio. dicimus, quòd si maior: litiat cũ minore.hac exceptione omissa, scilicet de maiori tate & dignitate psonar,& negociorum, tenet sententia contra eum lata: quia tacite eorum iurisdictio prorogasse uidetur.

1 ¶†Quid si dixit conqueritur de episcopo, & quibusdam alijs,nunquid per generalem clausulam poterunt simplices clerici conueniri? respon.ex ui grammaticæ nõ, sed contrà considerandum est, quia consuetudo habet cõtra infra eo. Rodulphus infrà de consue. cum dilectus. & est ratio, quia aliter proceditur contra maiores, quam contra minores xlv.di stin. cũ beatus infrà de off.deleg.fanè pastoralis.j. respon. iij.q.vj. hoc quippe.

2 xxiiij.q.iij.qui cõtra pacem.¶†Dicũtur autem hic maiores, qui sunt in primo gradu:minores, qui in secundo x.q.ij.antiquos.ff.ad legem Cor.de Sicca.l. penulti. alij iudi-

a cant maiores, a uel minores per sonas,habito respectu ad personas inter se,scilicet nominatorum in rescripto,& conuentorum, siue in dignitatibus, sint siue priuati, ar. xxiij.q.iiij. duo.¶Alij credunt maiores dici potentia,uel diuitijs: digniores nobilitate,uel ordine,uc quia sunt clerici,uel quia alia piæ diti sunt dignitate: & cum tamen generales literæ plus odij habeant, quàm fauoris, argumen. suprà codẽ.ad hoc. C. manda. per diuersas, dicunt eas restringendas, & non ad maiores uel digniores quocunque genere maioritatis,uel dignitatis extendendas,argumen. hic. ¶Et inde dicunt, quòd si nominat magnam personam potentia, uel diuitijs, & per illas literas uel conuenire personam in dignitate constitutam non potest.& idẽ è contra si nominauerit personam in dignitate constitutam,& post uelit conuenire personam maiorem potentia,uel diuitijs,non potest.Alij contradicunt, & hos æquiparant, & quascunque laici personas nominauerint,non possunt clericos conuenire:quia sunt maioris professionis. xcvj. distin. duo in.rà de ma. & obedien. solitæ,& hac ratione si nominauit clericos secundi ordinis,uel minoris dignitatis non conuenit clericos primi ordinis, uel maioris dignitatis; & possunt dici clerici secundi ordinis non cathedralium ecclesiarum clerici. & eodem modo si impetrauerat literas contra eũ, qui est sub alio, non poterit conuenire eum, qui præest; ut si impetrauerit contra filium,uel mercenarium, non conuenietur pater, uel dominus, ut hic dicimus: quia decre uerba sic habent. arg.ff. qui & à quibus, prospexit: aliàs autem nomine plebis ei digniores intelliguntur, ut senatores, instit. de iure natu §. plebs

3 ¶†Minores] Aliqui dicunt uiliores,sicut tabernariam, libertam, scænicam, & aliàs de quibus habes.C.de incest. nuptia.humilem, C.de inofficioso testamento, in arenam. licet enim sit pauper, si aliàs est bonus ipso nominato connumeratur diues per generalem clausu-

b b lam, argumen. in l.præallega. humilem, & institu.de suspec. tuto.§.ulti. digniores dicuntur, qui sunt claræ opinionis, qui in prædictis uilioribus nominati, per generalem clausulam non conueniuntur maiores intelligunt per ordinem,ut clericos xcvi.distin. duo.uel propter dignitatem cum administratione, quam habent omnes prælati ecclesiastici de iure communi, ut not. infrà de offi. ordi. cum ab ecclesiarum,si de minoribus, id est non clericis,uel non in talibus dignitatibus constitutis fiat mentio,per generalem clausulam, non conuenientur,ar.ff.de iurisdi. om.iu. magistratibus: sed si administrationem,uel iurisdictionem non habent, licet habeant dignitatem, dicunt aliqui, quòd quo ad conuentionem nullum habent priuilegium,licet habeant quo ad quædam.C. de inoff. test.l. sciant,C.de postula. quisquis.§ pe. nisi essent uiri, qui olim existentes in maxima dignitate, uel eximia dignitate eam dimiserint, de quibus habes. C. ubi sena. uel cla. quotiens, qui per generalem clausulam similiter non poterunt conueniri, ar. ibidem. Nos dicimus, quòd non potest certa doctrina dari de præmissis: sed discretus iudex examinabit omnia supradicta, & eis diligenter inspectis iudicabit, qui sint maiores, & qui minores, & qui digniores, secundùm quòd iustum est. ¶† Maio-

4 res] Hoc sic statuitur in odium abutentium rescripta apostolica:sed secus est in procuratoribus, ut licet nominentur minores personæ:tamen maiores personæ, & de maioribus negocijs, & rebus conueniri possunt. nam propriæ significationi c uerborum standum est,

c nisi ubi ex causa contrarium inuenitur. & idem intelligimus in contractibus,& alijs. Multitudinem.] Supra eod. ad hæc.ff. de testi. l.j. & dic multitudinem, scilicet quadragenarium numerum,sicut in testibus,de testibus, cum causam, & talem interpretationem iam recepit.unde non est mutanda.ff.de leg.minime:hodie tantũ quatuor.j. eod. cum in multis.¶† Maioribus.] maiora

5 negocia intelligo de maioribus summis: grauiora, quia de spiritualibus, de crimine, uel de libertate, uel propter scandalũ, quod inde oriri posset.nos credimus Inno.super primo Decret.

propter generalem clausulam posse agi de maioribus summis, nisi nimium excederent: sed nominata petra non potest agi de castro. super hoc etiã præcipuè ualet discretio iudicis, ut uideat, quæ sint maiora negocia, & quæ minora. Fraus] j. de fil. presby. ad præ. j. de dona. cap. 2. 30. q. 1. dictum.

S V M M A R I V M.

1 *Iudex partes & etiam alios punire potest si uiderit eos in aliquo malo uersari.*

1 EX tenore. Vt ipse commodo] s. de rescr. ex terũ. j. de offi. del. sanè, cõtra. ¶ † Secundò no. q cum plures literæ super eodẽ impetrantur negocio, aut impetratur ab eodẽ, aut à diuersis. ite aut ad eosdem, aut ad diuersos iudices. si aliquis impetrat duo paria literarũ in fraudẽ ad diuersos iudices, s. cã uexandi aduersariũ, non ad cautelã, s. ut si morerent iudices unius cõmissionis, uel alias impedirentur, recursum haberet ad alios, neutræ ualerent, ut hic. si uerò ad eosdẽ iudices, & discordant literæ in data, prualent primæ, si in secundis non fiat mentio de primis s. eo. ceterum. si uerò est forma, & data eadẽ ad eosdem iudi ualẽt utræque, ar. ff. de his, quæ in testamen. delen. l. si. ff. de testa. unũ. si uerò sunt aduersæ, neutræ ualent. C. de fid. instrumen. scripturæ. si uerò literæ impetrãtur à diuersis personis ad eosdem iudices, utræque ualent, si concordant in forma, & data. si uerò data est eadem, sed forma contraria, consulendus est dominus Papa. j. de of. dele. sanè. & hoc si utraq; pars ostendat suas lras. si aũt actor. subticet suas literas. per annum forte, conualescunt literæ rei. j. eo. plerũque. Si uerò impetratæ sunt à diuersis, & nõ apparet, q illarũ sunt primæ, neutrę ualent, ut dicũt quidã: sed melius vr, q præualeant lræ prius præsentatę. ¶ Vt ipse cõmodo] Imò vr, q cãm pde re debeat, arg. C. de aller. tollen. l. j. §. si. sed illud spãle est fauore libertatis: sed qño iste iudex, qui tantum de excep. cognouit, pronunciabit, quòd careat commodo utriusque, cum de qua re & c. ff. de iudic. de qua re. infra de si. licet infra de ordi. cogni. cum dilectus. Respon. iudex partes, & etiam alios punire potest, si uiderit eos in aliquo male uersari. C. de test. nullum. Item hoc est notorium iuris; unde sane ordine iuris [a] procedi potest, ut no. infra de cohabi. cleri. & muli. tua, & cap. uestra.

a ¶ *Sine ordine. Adde eundem Inno. in cap. qualiter et quãdo, infra de accu. Fel. in c. euidẽtia, infra de accus. Abb. & doctõ in dicto capitulo uestra. Franc. de Are. in consil. 165. & adde eundem Innocẽ. in cap. ex parte infra de uerb. signifi. quòd index in notorio potius potest procedere exequẽdo, quàm condemnando, & refert do. Maria. Soçi. in consil. 22. colu. ij. uersicu. quarto. & dicit Henric. Bo. in capitulo ad audientiam, infra de*

CVm adeò scripta. Sufficientẽ] Quæ sufficiẽtia attẽditur rõne nobilitatis, scientiæ, magnitudinis, & dignitatis. 41. dist non cogãtur, de præ de multa. ff. de uar. & extraordi. co. l. j. §. in honorariis ff. de usufruc. fed & si qd. §. j. Qualiter, s. per ueri suppressionem supra eo. ad aures.

S V M M A R I V M.

1 *Nunquid lit. non cont. liceat testes recipere.*

2 *Commutatio, de qua in hac decre. facienda est post peremptorium.*

3 *Quando per sequentia determinetur præcedentia.*

CAusam, quæ inter. Probationes recipere] † per qd uidebatur testes posse recipi, lite non cont. quod non est uerũ. j. ut lite. non conte. qñ nam in rescriptis uerba ambigua sunt interpretanda ẽm ius cõe, ff. de cõ sir. tu. l. j. C. de inoff. test. l. si qñ. in priuilegiis secus. j. de deci. ad audientiã, & de dona. pasto. j. de priui. ex ore. idẽ in beneficiis principũ. j. de uer. sig. olim. nam hæc potius sunt amplianda, quam restringenda, ff. de consti. prin. l. ult. idem dicimus in indulgentiis, non tamen sunt large interpretãda, ut à uerbis priui. recedatur. j. de priuile. porrò statuta ẽm ius cõe interpretamur. j. de consue. cum dilectus. dispensationes & permissiones restringimus. j. de consangui. & affi. q dilecto. dicta autem testium & alia intelligimus, ẽm q nulli, uel minus sunt captiosa. j. de testi. cum tu fili. ff. de reg. iur. semper in dubiis. ubi non est ambiguitas, non interpretamur. ff. de leg. iij. ille aut ille. ¶ † Et quantũ] quidam dicunt hanc clausulam uicem peremptorij obtinere, arg. j. de in integ. rest. ex literis, in fi. & de do. cum dilec. nos nõ credimus: imò post perẽptorũ facienda est hæc cõmi natio, ff. de iudi. ad peremptorium, & ad hoc ẽt cõsonãt decre. præalle. ¶ † Intelligentes ibidem] & ita clausula sequens respicit præcedentia, & determinat sequentia, prout ius postulat. 32. q. 7. apostolus. j. de ap. secundo: uel prout est de uoluntate partium, ff. de pac. do cum pater, ff. de cond. indeb. quia & quandoq; per sequentia non determinatur proxi. idem de dona. cum dilec. & de ap. quæsiuisti. ¶ Cariturum] qño reuocatur sine ap. cum non sit contra ius scriptum, sed contra ius litigatoris? Respon. imò cassum & irritum esse debet, cum sit factũ contra ordinem iudiciorum. C. de sen. & interlo. l. prolatam, s. si testes essent recepti lit. non cont.

iurem. in columna sina. quòd licet requiratur sententia: non tamen requiratur in scriptis. Et ita intelligit nota. per Ioannes Andr. c. ex parte, el primo supra alle.

S V M M A R I V M.

1 *Nunquid ad constitutionem faciendam sola decani & capituli auctoritas sit satis.*

2 *Quando auctoritas Papa intelligatur excepta in iuramento.*

3 *Quando liceat excipi contra literas.*

4 *Effectus literarum non impeditur si post executoriæ inratur.*

5 *Quandocunq; constat aliquem non legitime institutum, etiam post sententiam debet remoueri.*

COnstitutus apud se. Et ipsi], i. canonici. Eis], i. canonicis. executoribus] qui eos compellerẽt, cognitione tñ præmissa, ut j. sequitur. Per decanum † nunquid sola auctoritas decani, & capituli sufficit ad cõstitutionẽ faciẽdã. ex hoc loco vr, q sic s. j. de consue. cum consue. & ad hoc not. s. de cõsti. cum accessissent. sed hic nõ dr statutum ualere: sed dr eos non cogẽdos p iuramentũ, de quo in literis mẽtio non sit, uel erat confirmatũ à Papa. ¶ † Iuramẽto, sed in oi tali iuramẽto intelligit excepta auctoritas Papæ, [b] ut hic, & j. de inre. iu. ueniẽs, ergo nõ facit q iuramẽtum recipiendo ad mãdatũ Papæ. Ioan. dixit hanc conditionem non incsse

b ¶ *Auctoritas Papa. Intellige hoc uerum, quando præstatur siper re subiecta Papa, uel super iuribus pertinẽtibus ad eum. Ita Abb. hic; & ideo dicit Innocent. in capitulo cum inter. P. de renuncia. quòd in non pertinentibus ad Papam ipse non absolui à iuramento sine causa rationabili.*

inesse iuramento: sed ideò intelligitur excepta auctoritas Papæ: quia Papæ non præiudicatur, quin possit cōtrarium facere, uel statuere. Alij dicunt, q̄ in ueritate intelligitur hæc conditio, sicut multæ aliæ 22. q. 2. beatus. [illegible] de iureiur. queadmodum. Isti autem canonici nō coguntur eum recipere: quia literæ fuerunt impetratæ tacita ueritate, & tali, de qua præsumitur, q̄ si esset expressa nō obtinuisset literas; & hæc est ratio, quare hęc exceptio de iuramento debet proponi in prin. contra literas, & non ex post facto. quia non obstat receptioni in canonicum iuramentum. hoc non placet: quia exceptio [illegible], s. q̄ non fecit mentionem de iuramento, nō proponitur in initio tantum & cōtra rescriptum, sed semper usque ad diffinitiuam sententiam tanquā ueræ peremptoriæ. hæc enim exceptio non tantum afficit literas, sed gratiam, quæ potest fieri sine literis, [a] & semper literas præuenit; & iccircò est perēptoria gratiæ. [3] ¶ † Fatemur tamen, q̄ si aliqua exceptio, ut pacti, uel iuramenti cōpeteret mihi tantum contra literas, ut si pactus esset, uel iurasset, q̄ non impetraret literas contra aliquem, & ipse cōtra iuramentum impetraret literas contra eū; in prin. posset quidem excipi contra literas, sed post lit. contest. non. C. de excep. l. fin. sed secus, si iurasset, uel pactus esset, q̄ eum nō conueniret: quia tunc non tantum peri ut literas, sed actionem. Item nō præiudicant literæ Papæ tali iuramento, nisi de illo faciant mentionem, nō quia non possit præiudicare: sed quia non præsumitur uelle præiudicare: quia non est auctor periurij infra de iureiur. si uerò. non. n. debet uiam periuriis aperire infra de iureiur. si uerò. & sacramentum etiam temerarium, uel in fraudem obtentum non debet quis deserere sine auctoritate superioris, infra de elect. venerabilē.

a ¶ *Siue literis. Quòd gratia possit fieri sine scriptura, adde Fely. in rubr. de constit. col. 14. ver. & possunt ista, & ibi uide concord. Et ibi an possit probari per testes.*

4 ¶ † Executorias] quasi dicat, si post executorias iurassent, non impediretur effectus earum. quia nō essent literæ impetratæ tacita ueritate. sed uidetur idem etiā post monitorias, cum per eas sit negotium cęptum infra eo. super literis. sed dic certum quo ad hoc, q̄ de honestate ipse debet perficere, quod incępit. & eodem mō si iuramentum præcederet monitorias, nō ualerent. sed iurā prelimin post executorias non piudicat: qa p illud nō pōt tolli ius, quod quæsitū erat p eas, s. ius petendi præbēdā. sed iurā pst post monitorias & pceptorias piudicat: quia p eas nullum ius quæritur.

5 ¶ † Irritū] In bñficiis satis defendi pōt, q̄ qñcūq; constet aliquē non legitimè institutū, ēt post [illegible] iam remoueri debet, cū ibi debet esse oīs puritas, & abesse oīs obreptio. 1. q. 1. si quis neq;. j. de re. iud. cū olim, & c. cū Bertoldus, & de cōcess. pben. cū nr̄is. j. de re iud. inter monasteriū. ɔ sed nō loquitur in beneficiis. uel [illegible] ne hanc decret. super, irritum, supple nō proceden do p tramites iustitiæ: puta quia post appellationem pcesserunt, & fuit ista causa appellandi, cum in literis nō fieret mentio de iuramento: alioqui cum essent iudices, licet possent elidi per exceptionem, si tacuit, uel expresse in eis consensum fuerit, tenet quod ab eis factum est. 2. q. 6. §. diffinitiua, infra de fil. presb. ad nostrā præsentiam, infra eod. cum dilecti.

SVMMARIVM.

1 *Cum omissum est aliquid necessariū exprimi, non ualēt literæ.*

2 *Exceptio perremptoria non admittitur contra rescriptum.*

3 *Rescripta sunt latissimè interpretanda.*

4 *In literis gratiosis ualent litera non dolum, sed ignorantiam aliquam continentes.*

5 *Iurisdictio an detur per literas subreptitias. & in num. 6.*

7 *An si quis literas à Papa impetrauit, & negat adaersarius eū appellasse, nunquid uocatus tenebitur respondere?*

8 *Non potest quis de una eademq; re sub pluribus conueniri.*

9 *Non auditur obiiciens contra rescriptum, quòd iudex sit criminosus, uel impetrator homicida.*

10 *Exceptio contra iudi. quando proponi debeat, & quid de exceptione iurisiur. in num. 11.*

12 *Peremptoriæ exceptiones an proponi possint contra rescriptū ad declinandum forum, & quid de dilatoriis. in num. 13.*

14 *Exceptio de ueritate tacita in causa beneficiali, quando proponi possit.*

SVper literis. Vt] prima regula. Priori modo.] s. per fraudem, uel malitiam. Facta fuerit] de hoc enim ipse dubitans ratione dubietatis cognoscet, sicut & alibi. ff. de libe. cā, ordinata, & C. eo. lite. & debet probare dolum, qui allegat. ff. de proba. quotiens. §. qui dolum, argu. infra de præsump. dudum. Cognoscet] quia fraus nemini debet patrocinari supra eo ex tenore supra eo sedes, & est simile. C. si contra ius, uel uti. pub. & si legibus. & intellige, q̄ nullatenus debet cognoscere de cā, si obiiciatur exceptio. nam si nō excipiat, sed ut cōsentiat, ut cognoscatur, cognoscat, ut C. si ɔ ius uel util. publicā, præscriptionem. C. de fal. ne exceptum plus dicimus, quia si etiā illud per fraudem obtineat, quod alias obtenturus est, non ualet. C. si ɔ ius & si. Posteriori] p simplicitatem.

1 Nam] secunda regula. ¶ † In cōi forma] Hoc non intelligitur, qñ tacuit ea, quæ necesse sunt exprimi de processu: quia tunc non ualent literæ, etiam si tale quid sit omissum, quo expresso nihilominus literas habuisset. Alij tñ ɔdicunt & bene; uł ar. j. de app. oblatæ. de tacita autem ueritate sic pone exēplum. si quis falsò significauit Papæ, q̄ erat spoliatus, & Papa mandauit, si est ita, q̄ restituat ante causæ ingressum: postea inuenit, q̄ spoliatus est auctoritate iudicis: sed non sic, q̄ sit restituendus ante causæ ingressum: quia bene seruauit ordinem pcedendo ɔ hunc spoliatum. C. vnde ui, si quis in tantā. tñ poterit p literas petere restōnem: quia hic impetrator appellauit à snia iudicis, cuius auctoritate spoliat, & non statim, sed pbata legitima appellatione. & nō miteris, quia diximus eum p has petere restōnem, qñ non faciunt mētionem de appellatione. nam licet non faciunt mētionem de app. non minus p eas procedit. j. de app. oblatæ. ¶ Sed uł, q̄ isti, qui appellauit, hic cōpetat rectum interdictum, uel constōnem, si quis in tantam, q̄ non debuerit uictor auctoritate iudicis, à quo appellatum est accipere possessionem sibi adiudicatam. C. de iure fi. proh bitum. C. si per uim. l. j. Sed respon. hoc qđ diximus, locum habere, ubi iudici, à quo appellatū est, licet sententiam exequi, ēm quod no. infra de offi. dele. pastoralis. §. præterea: aliter tñ leuius patet. ¶ Pone ea sum sic. Papa sic scripsit. Conquestus est nobis A. de B. qui pecuniam suam, quā sibi mutuauit, reddere contradicit. quo circa mandamus, quatenus, si est ita, dictū B. ad restituendam pecuniam cōpellas. postea coram delegato A. petit mutuum, & petit quòd secundum tenorem rescripti cōpellatur B. sibi restituere pecuniam B. respondet & dicit A. tacuit ueritatem, quam si expressisset, non literas habuisset, scilicet de pacto de non petendo: sed A. dicit, etiā si de pacto dixissem, cū adiūcto,

a ¶ *Quia exceptiones. Adde ſpe.in ti.de excep.§.dicto, uerſi. ſed nunquid, & Henric. Bohic hic in q.colum. uerſi.ſi quæris.*

non placet:quia exceptiones [a] illæ, quæ afficiunt reſcriptum tantum, admittendæ ſunt, quamuis non ſint de proceſſu iudicii, ut ſi dicitur non ualere reſcriptum: quia impetratū eſt per excōmunicatū infrà de æta. & quali. bonæ, infrà de proba.poſt ceſſionem. uel quia falſum eſt, uel obrepticium, ut no.infrà eo.cum dilectus: uel dicit ſe habere priuilegiū, propter quod reſcriptum non ualet ſuprà eo.cum ord.uel ſi dicit, quod renunciauit literis impetratis, & impetrandis, & omnibus, quæ impetrarentur præter aſſenſum cōmunem, infrà eo.ex parte:uel quia ſint literę nimis generales ſupra eod. ad hoc ad idem infrà de confirma. uti. ad noſtram, & in multis aliis ſimilibus caſibus;ad idem ſ.
13 e.ex tenore.¶† Sed quid dices de dilatorijs? Reſpon.idē primò quòd non debent proponi ꝯ reſcriptum, nec ad declinandum forum.C.de proba. ad probationem, ſed ad diſſ. rendam intentionem actoris. Item uſ iuſtè dici poſſe, quòd in priuilegijs, & beneficialibus reſcriptis, ſi aliqua falſitas ſit expreſſa, uel ueritas tacita, quæ Papā ad gratiam concedendam induxerat, ꝙ & ꝯ reſcriptum pōt opponi de ueritate tacita, & in proſecutione negocij ꝯ petitionem directam de eodem exceptio proponetur, uerbi gratia, aliquis habens beneficium cū cura animarum, uel etiam ſine cura impetrauit literas ſuper beneficio. contra reſcriptum huius poteſt excipi de ueritate tacita, ſupra eo.ad aures. C. de diuer.reſcript. l.ult.
14 ¶† Sed ſi omittatur hæc exceptio contra reſcriptum: poſtea tamen etiam lit.conteſt.illi, qui petit beneficium ex illis litteris, obſtat exceptio [b] argu.infra de conceſ.præben. cum noſtris;& hoc eſt ea ratione, quia prædictæ falſitates pariter afficiunt reſcriptum, & gratiam in ea datam. nec ob.infra de lit.conte.exceptionis peremptoriæ, ubi de hoc nota. In utroque.] I.& quando eſſet habiturus literas in forma communi, & quando nullas omninò literas habiturus eſſet: ſed tamen ſemper ſine dolo errabat delegans, infrà de appel. poſtremò. ff.de in integ. reſt. l.iij.

b ¶ *Exceptio. Et ſic quando exceptio peremptoria orta ante impetrationem reſcripti gratioſi ſi non opponitur ante l i.conte.ad per emptionem literarum & gratiæ in eis cōtētæ:quia ſuit omiſſa poteſt proponi poſt lit.conte.ad de eundem Inno.Hoſ. & archi.in ca exceptionis perēptoriæ, infrà de lit.conte. li. 6.& Hoſt.infrà deonun.c.ueniens, & Henri. Bohic hic in q.col.uerſi.ſed ad pleniorem.*

S V M M A R I V M.

1 *Prælati nomine intelligitur eccleſia, & prælati miniſterium.*
2 *Abbates tenentur congregationum ſuarum negocia defendere.*
3 *An ſit neceſſarius conſenſus conuentus ſi abbas egerit, & è conuerſo.*
4 *Nunquid epiſcopus poſſit agere abſque conſenſu capituli, uel è conuerſo.*
5 *In bonis diſcretis non tenetur abbas reſpondere niſi & de parte ſua.*
6 *Duo caſu poſſit abbas ſine conſenſu conuentus cauſas conuentus agere.*
7 *Quilibet monachus poteſt pro dignitate, uel officio, uel pro obedientia eccleſia ſua agere.*

1 EDoceri.eoſdem.Abbates.tueri] † Nomine enim prælati eccleſia intelligitur, & prælati miniſterium.ff.de annu.le.annuas & ff.de condit. & demonſtra.l.filio, & eccleſia eſt in epo. 12.quæſtio 1. ſcire, quandoque tamen nomine eccleſiæ non deſignatur epiſcopus, de teſta.requiſiſti.12.q.2.illud, & q.3. pontifices.
2 ff.de condi.indebi.l.fin.ff.de re.dub.ciuibus ¶ † Teneantur] Hic habes, quòd tenentur abbates negocia ſuarum congregationum defendere;& ad idem.C.de epiſ. & cle. orphanotrophos, arg.ff.quod cuiuſque uniuer.ciuitates, & l.cōſtituti;& hoc uerum eſt, ubi res, de quibus agitur, communiter poſſidentur ab Abbate, & conuentu. ſi autē ſunt ſeparatæ, tunc Abbas aget pro ſuis, & conuentus ꝓ ſuis per ſyndicum, argu.ff.quod cuiuſque uniuer. nomi.
3 l.j.§.quibus.¶ † Sed nūquid, ſi Abbas egerit, neceſſarius eſt conſenſus & conuentus, & e conuerſo, ſ. ſi conuentus egerit, neceſſarius eſt conſenſus Abbatis? l au.dicit quòd ſic, ar.12.q.2. placuit. 16.quæſt.4. in uenditionibus ĵ.de procu.c.1.ĵ.de iudi.cauſam.C.de epiſco.omnes.§ hoc nihilominus.Vin. dixit, nunquàm conueniendum eſſe conuentum; ſed Abbatem, ſi diſcretè quis uult agere, arg.ĵ. de iudi.cauſam;& filius, quamdiu eſt in poteſtate patris, conueniendus non eſt.C.de annali excep.l.j. in fi. & arg. ad hoc, ꝙ uacante ſede nihil innouatur.ĵ.ne ſede uacam per totum, nec currit præſcriptio contra eccleſiam ĵ. de præſcript.c.j.& e.de quarta;& ſi lis oriatur inter prælatum, & collegium, ſuperior, ſcilicet epiſcopus, uel archiepiſcopus dabit collegio procuratorem, cuius officiū expirabit, finita cauſa, iſti.de auto.tuto. in fi.hoc intellige, qn̄do nomine eccleſiæ agitur.nam ſi nomine ſuo, ſ. quia una pars canonicorum petit ſuum electum confirmari, alia ꝯrium petente:quia quælibet pars pro ſuo iure con
4 tendit, agere poteſt ſine auctoritate ſuperioris. ¶ † Sed qd̄ de epiſcopo, [c] utrum poſt agere ſine cōſenſu capituli, uel è conuerſo. & quid de clericis eccleſiarum cōuentualium, & quid de ſacerdotibus capellarum, an neceſſarius ſit conſenſus epiſcoporum? nos autem in omnibus his reſpondemus quòd quicunque, uel quæcunque habet adminiſtrationem, poteſt agere, & conueniri ſine conſenſu alterius.ff.quod cuiuſque uni.l. fin.infra de iudi.cum deputati, in auc.de ec.tit.§.fin.col. ix.C.de epi.& cle.orphanotrophos & l.omnes, co.ti.non contradicit. imo potius cōcordat, cum dicat, quòd æconomus debet conueniri. nec dicit ibi requirendum alicuius conſenſum in agendo, ſed in conſtitutione æconomi, quòd eſt officium, uel dignitas, quæ tunc communi conſenſu conferebatur, quia id negocium erit commune epiſcopo, & conuentui, requirendus eſt conſenſus utriuſque. ſimiliter non obſtat infra de procu.c.j.quia ibi preſbyteri, & dyaconi adhibentur ut teſtes, non ad aliud:imò pro nobis facit:quia ibi dicitur, ꝙ epiſcopus facit procu. ſimiliter non obſtat ĵ.de iudi.cauſam, quia ibi non dicit requirendum conſenſum epiſcopi propter hoc, quòd nō tenetur, ſi tantum cum capitulo ageretur contra capitulum, ſed quia ſi non fuerit requiſitus, non tenebit, cōtra epiſcopum, infra de maio.& obedi. inter, infra de ſen. & re iudi.cum ſuper, arg.ff.de iu.do.ait prætor. hoc tamen bene dicerem, ſi uellet conſtituere unum generalem perpetuum officialem, qui omnia negocia communiter gereret, ſiue in alijs, ꝙ hoc debet facere cum conſilio capituli, ſicut & clericum ad hoc tantum officium conſtituere debet, cum hęc inter ardua negocia ſint.lxxxix.di. iudicatum, ar.xviij.q.j.hoc tantum.arg.infra de his, quæ ſi.à præla.quāto.idem eſt forte in arduis cauſis;& ſic poſſent loqui infra de procu.c.j.& alia c.quæ requirunt cōſenſum

c ¶ *De epiſcopo. quādo prælatus agat, uel conueniat uel ſine conſenſu capituli, uide omnino per Card.in conſ.l.xxxxiij.in ſecundo dubio.*

sensum capituli. Et est ratio, quia in magnis negocijs capituli consensus requiritur. Item in alienationibus uoluntarijs necessarius est semper consensus episcopi & ca-
5 pituli ĩ.de dila.exposuit. ¶ † Congregationum.] No. ꝙ licet res, de qua agitur, communis sit Abbati & conuentui; tamen si distincta sunt bona, de illa re communi nec Abbas agens sine conuentu, nec conuentus sine Abbate nec literæ impetratæ contra alterum, uel pro altero tãtum ualebunt, ut hic expressè dicitur, nisi suam causam alter spiritualiter prosequatur. sed de rebus ad alterũ tantum spectantibus pro se tantum uterque agit. Hęc ẽt intellige uera ubi cõiter discreta sunt bona: quia si non generaliter essent discreta, sed conuentus per se aliquas possessiones haberet, uel redditus pro uestibus suis, uel alijs huiusmodi, & Abbas similiter haberet alia, tũc Ab-
6 bas sine consensu capituli ageret pro omnibus. ¶ † Omninò] Puta quia conuentus per priorem, uel aliud administratorem, & ministralem perpetuum, uel temporalem habet qui eorum causas agat. uel si Abbas habet magnos redditus, uel magnas possessiones per se, & conuentus alias per se tamen si conuentus nunquàm habuit alium administratorem, per quem causæ suæ tractantur, tunc Abbas sine consensu conuentus causas conuentus aget. quia legitimus administrator eorum est, arg. ff. qđ cuiusque uniuer. ciuitatem. nec hæc possunt dici bona cõuentus discreta, uel separata ab Abbate, cum multum iuris habeat in eis Abbas, s. administrationẽ, licet fructus dispensentur in usus monachorum tñ. ĩ. de re alie. uel non, possessiones, & attenditur in
a his consuetudo[a] uel constitutio, ut not. ĩ. de proba. ex literis, & uidetur de iure posse sustineri: quia nulla uis est, etiã si nullæ possessiones sint diuisæ, sed omnes sint communes, siue pro medietate, siue pro inæqualibus partibus, siue pro parte sint diuisæ, & pro parte indiuisæ, siue omnes sint diuisę, quia semper Abbas omnium est administrator, nisi consuetudine uel constitutione legitimè facta, uel alio modo ordinatum sit, pro qua parte agat Abbas, & pro qua parte conuentus uel nisi diuisa sit administratio. nã tunc ratione administrationis possent conuentus facere syndicum, qui etiam causas ageret. ĩ. de iud. cum deputati. ff. quod cuiusque uniuer. ciuita-
7 tes. ¶ † Item dicimus, quòd quilibet monachus pro dignitate, uel officio, uel pro obedietia ecclesiæ suæ agere potest, infra de iudicijs, cum deputati. illud autem non posset concedere Abbas monacho, ꝙ haberet administrationem aliquarum possessionum, uel uillæ, & pro eis agere, nisi sicut procurator, uel syndicus. nam si uult aliter agere, oporteret, quòd diceret, ego nomine meo, uel præbendæ meæ, quod non licet infra de sta. mo. cum ad monasterium: sed superiores agent nomine officiorum, uel obedientiarum suarum: canonici autem seculares, q possunt habere proprium, bene possunt agere nomine præbendarum suarum, ubi habent eius administrationẽ, possent etiam dicere in libello, ago nomine meo.

a ¶ *Consuetudo. Ad de Henri. Bohic. qui idem tenet etiam si ex priuilegio hoc sibi competat. ut infrà de priuil. cap. porro. quia tunc poterit ẽt solus agere. Ex quo priuilegium & consuetudo praescripta regulariter equiparantur ut in c. quia sæpe infrà de ele. & in extrauag. suscepti regiminis in prin.*

S V M M A R I V M.

1 *Non efficitur quis iudex per literas obrepticias.*
2 *Cancellarij conscientia sufficit ad hoc, ne literæ sint falsæ.*
3 *Literæ quando & quo casu dicantur esse obrepticiæ.*
4 *Ordo literarum est attendendus, nec ualet processus inordinatè factus.*
5 *Processus factus a iudice, qui non seruauit ordinem a Papa præfixum, nihil ualet.*

CVm dilecta. Procurator.] Nota, moniales faciunt procuratorem in causa electionis nomine suo; & eodem modo si de crimine ageretur.
1 ¶ † Subreptione] Hæc est ratio, quare ꝓcessus Abbatis & conuentus decernitur irritas: quia literæ, per quas ꝓcesserunt, fuerunt obrepticiæ. i. furtiuę. unde non fuerũt iudices. non, n. fit iudex per literas obrepticias infra de offi. uic. c. pe. C. si à non cõpe. iud. per totum hoc enim solum, quòd alijs commissum erat, de quo hic mentio non fiebat, non faceret processum Abbatis irritũ, quãuis posset eorũ processum impedire, si exciperent, ut no. s̃ ceterum. ¶ Sed dices, uřꝙ processus debuerit tenere: q̃a ignorabant literas obrepticias. ff. de offi. præsi. si forte, ff. de offi. præto. Barbarius: sed dic illa tollerata propter utilitatem multorum, qui habuerunt necesse agere apud eũ cum præfecturam teneret, & præsidatum, & in illa. l. si forte, licet adueniente successore non debeat exercere iurisditionem: tamen habet eam:
b hic autem, cum causa una[b] tantum commissa sit, non est multa utilitas subditorum. unde propter hoc non est tolerandus eius processus. item hic nullam habet iurisditionẽ. uel dic horum processum cassatũ: quia ex causa hic posita s. quia sup hoc alijs commissa causa erat, appellatum fuit, & hanc appellationem hic
2 sunt prosecuti. ¶ † Cõscientiam] Et furtiuè. nam licet non sciat Papa de literis, conscietia sufficit cancel-
3 larij adhoc, ut non sint falsæ, infrà de falsi. dura. ¶ Et dicuntur literæ obrepticiæ, quando per alicuius operam factum est, ꝙ impetratæ literæ effugiant plenam intelligentiam Papæ, uel alterius, qui necessitate iuris uocandus est, & qui est præsens, nisi literæ impetrentur, ut hic ĩ. de re iud. cum olim. M. quidam tamen dicunt, ꝙ etiam si operam dederit ꝙ effugerent scientiam aduersariorũ uel quorumlibet aliorum, præterquàm Papæ, uel officialis eius, ꝙ non dicuntur obrepticiæ, & est ratio, quia ad eos non pertinet dare, uel denegare literas, licet, si scirent, possent impedire. & intelligo obrepticias etiam si sint iustè, dummodo prædicta interuenerint: & è cõuerso, si literæ sint per falsitatem expressam, uel ueritatem suppressam obtente, dummodo per alicuius operã Papę conscientiam non effugerint, non sunt obrepticiæ, & ꝑ eas procedi potest. C. si co[ntra] ius, uel utili. publ. præscriptione, infrà eo in nostra [i]n primo casu non tenet processus habitus per literas obrepticias. in secundo casu tenet processus habitus per literas obrepticias ueritate tacita impetratas, licet per exceptionem etiam elidi possint. obrepticia autem dignitas dicitur, si non est certa scientia clericorum. ĩ. de electi. in causis. uel ꝯ conscientiam expressam eius, qui prohibendi potestatem habet, ar. ĩ. de postu. c. ij. nos autẽ dicimus obrepticias, licet ꝑ literas tacita ueritate impetratas sit obtenta. idem, si dolo tacuit ueritatem, nisi dolus fuisset in fugiendo conscientiam Papæ, quamuis in alio sensu possit dici probabiliter omnia beneficia & priuile. impetrata per falsitatem, uel ueritate tacita, qua expressa, priuilegium, uel beneficium

b ¶ *Causa una. Et sic tenet hic Innocen. quòd lex Barbarius non habet locum in delegato. Adde quod cõe tenet contra sũ ut hic per doc. quibus adde Alex. de Imo. in cõ. 72. inci. s̃ cã et lit. ĩ y uol. Et latius i d. l. Barbarius ui col. pe.*

neficium non habuisset, posset dici obrepticia. ff. de na. restit. l. j. infrà de elect. dudum, in fi. item sñia diffinitiua reuocatur, si per obreptionem dolo malo sit elicita. ff. de do. cum à te. ff. de iudi. cum prætor. xxxv. q. ix. ueniam &. c. pænitentiam. Si autem sine dolo malo contra ueritatem dicatur lata sententia, non reuocatur. ff. de iudi. si prætor. Si tamen contra aliquem petentem reuocationem sententiæ: quia iniusta sit, responsum sit ab aduersario eam non reuocandam, & postea appareat eam reuocandã, reuocabitur. quod probo: quia ex quo cognouit, pronunciare debet. ff. de iudi. de qua re, & iustè, & secundũ allegata. ff. de off. præsi. illicitas. xj. q. iij. illa, summopere, &c. tunc uera. xxx q. v. indicantem. sed ex allegatis apparet eam reuocandã, ergo reuocabitur, ar. ad prædicta. ff. quæ sen. sine ap. l. j. in prin. uel aliter, ut no. j̃. de re iu. c. cum Bertol. Irritandum.] De hac materia inuenies suprà eo. constitutus. Principaliter]. Et ideò non erat prætermittendus, uel post ponendus Subtractorum] uidetur, q papæ constiterit de subtractis, & ideo obrepticiæ fuerunt lr̃æ, p quas mandabatur de eis co-

4 gnosci, cum de eis constaret. ¶ † Nostri formam] No. p ordine scripturæ. xliij. di sit rector, in fi. iij. q. vij. in grauibus. C. de ap. l. j ff de usuf. quotiens contra suprà eod. càm. solu. ubi aliquid principaliter mandat papa, & studiose ordinem attendebat, locum habet, quod hic dicitur. j̃. de offi. dele. uenerabilis. nam fines mandati &c. ff. man. diligenter: aliàs secus. uel dic, q etiam in his, de quibus cognouit, inordinate processit; unde non tenet, ut.

5 C. de sen. & inter. p latam. ¶ † Iuris ordinem] Cui ordini neque tacitè, neq; expressè renunciari à monialibus poterat: quia papa ex certa scientia illum in fauorẽ ecclesiæ apposuerat, s. q primò idoneæ personæ committeretur administratio, & q ei resignarent ablata. & no. q hic non est ordo cõis iudiciorũ, sed spãliter à papa pfixus, & si quis hunc ordinẽ nõ seruat, nihil ualet processus. sed si contra solitum ordinẽ iuris fiat, nisi sit talis ordo, qui sit de substantialibus iudiciorum,[a] bene tenet: & est rõ, q a fines mandati diligenter obseruãdi sunt, ar. ff. mã. diligẽter Restitutis] No. moniales petere restitutionẽ. j̃. de accu. c. ex pte c. pen.

a ¶ Iudiciorũ. Quando peruersio ordinis iudiciarij uitiet processum ultra dicta per moder. hic. Adde Fran. Are. in l. moribus. §. prius. co. iiij. ff. de uul. & pupi. & in consi. clxxiij. col 1. per Car. in consi. lxxi. Scias tamen quod quando in rescripto iudicis aliquid ponitur pro forma. tunc pars potest tacere et expsse renunciare. illo ferme casus est in c fi. de of. dele. & no. Inno. in c. prudẽ tiam infrà cod. tit. & refers Fran. Are. in d. §. prius.

SVMMARIVM.

1 *Annalis præscriptio in quibus casibus currat.*

P Lerunq; cõtingit. Exhibẽt] parti aduersæ faciendo ipsam per primas literas citari. primò. n. exhibueras iudici sm quosdã. alij dicunt, q tunc primò exhi-

1 beat iudi. ¶ † Annum] Quidã dicunt annum istum currere à die, quo cõposuit sarcinulas, ff. ex qui. cau. ma. ab hostibus. §. sed q alij à die data, ar. suprà. eo. constitutus, eam te infrà de testi. causam alij à die, quo datæ fuerũt iudicibus. j̃. de ap. super eo. nos inhæremus lr̃æ. s. q incipit currere, ex quo copiam habuerit de legatorũ intantum, q potuit facere citari partes. ff. de diuer. & tẽ. præ. l. j. &. ij. q. vj. biduum. & dico hunc annum utilem ab initio, sed post continuum. & habet locum hæc præscriptio annalis, quando rescriptum impetratur ad agendum: secus, si ad faciendum, uel excipiendum, ff. de nundinis. l. j. ff. de do. exce. pure. §. fi. quia tunc prolixius tẽpus, uel perpetuum habent contra de diuer. rescri. falso. contra suprà eo. cæterum, si aũt. contra infrà de ap. ut debitus, oblatæ. solu. uerum est, q rescripta perpetuantur usq; ad xxx. annum, si per alias literas non reuocentur, ut in l. falso si autem secundæ fuerunt impetratæ, & faciunt mentionem de primis, reuocantur primæ: si non faciant mentionem, minime, ut in decre. cæterum. sed in pænam maleficiosorum, & negligentium, statutum est per hæc iura, q si is, qui impetrauit primas literas, exhibet eas iudici, & non negligit uti eis, semper ualent primę, ut dicit decre. Si autem. Si uerò exhibet eas, & negligit uti eis per annum, & is qui secundas literas impetrauit, utitur literis suis, primæ post annum perdunt uires, ut hic & si is, qui primas literas impetrauit, non exhibuit eas iudici, cũ potuit, & is qui impetrauit secundas, exhibet eas, & incipit conuenire aduersarium per suas secundas literas, non ualent postea primæ, ut in decre. ut debitus. decre. autem oblatæ, loquitur in iudicijs appellationis. posset tamen dici, q solum tempus præsentationis primi uel secundi rescripti attenditur, ut in decre. ut debitus, nisi obiiciatur, q absq; dolo, negligentia postposuit præsentare, uel uti eis: quia tunc auditur ostendens legitimum impedimentum etiam post annum non præsumitur negligens uel dolosus; unde non incumbit ei probatio, sed aduersario, ut hic: iudex tamen ex uarijs coniecturis æstimabit uel negligentiam, uel sollicitudinem, & etiam eis inspectis æstimabit, cui parti incumbit probatio Habuit] Et literas exhibuit Negligentia] Quæ pręsumitur lapsu anni.

SVMMARIVM.

1 *In quo casu hæc decre. non habeat locum.*
2 *Mandatum à diuersis iudicibus emanatum quando exequi debeat.*
3 *Duo ordinarij eiusdem, si mandant cõtraria, cui nã parendũ est.*
4 *Quando non exhibentur secunda litera tenetur executor priorum literarum mandatum exequi.*
5 *Qualiter per secũdas literas cognoscatur esse reuocatas primas.*
6 *Quid iuris, quando diuersis temporibus executori porriguntur diuersa & contraria mandata.*
7 *An teneat sententia lata à iudice excommunicationis in executorem dicentem se dubitare, ubi dubitandum non est. & an idem dicendum sit in executore, qui dicit se certum, quòd exequatur, ubi dubitandum est, uide in numero. 8.*

C Vm contingat suscitatam.] Ita excipiatur: q a nisi exciperetur à parte cõtra lr̃as, semp debet exeq mandatũ priorũ indi. pbato, quia sunt iu-

1 dices, nisi p exceptiões elidant, ut suprà eo. cæterũ. ¶ † Innotescat] Quidã dñt hãc decre. nõ hẽre locũ, si ptes ad inuicẽ excipiant de reuocatione lr̃arũ: sed tunc tm̃, qñ iudices ɔ̃ria mandata mittunt. itẽ dicũt, q non est uis, si corã iudicibus nõ excipiat ad reuocationẽ lr̃arũ, uel cõtra sufficit. n. & est necesse ad hoc, q hoc decre. locũ habeat, q iudices utriusq; partis hæc modo scribant, sicut hic dicitur, uel alijs consimilibus. litera aũt, quæ sequit, non contradicit. j̃. ubi dicit, & idipsum facere debes, si primo mandato recepto & executioni mandato tibi forsan innotuerit per literas iudicum, quòd inter iudices super iurisdic. demandata cæperint disceptare, est. n. intelligendũ, q innotuit per literas iud. nõ p assertionẽ partium

2 partium:quia sic uideretur, q esſent iudices. ¶ † Innotescat] Quandocunq;.ff.de admini.tu.pater.uel dic, q licet dicti audiuerit diuerſos iudices ſuper eo.negocio impetratos:nihilominus debet exequi mandatum dele.nisi pars altera excipiat non eſſe obediendũ mandato: qa alijs commiſſum eſt negocium. ¶ Crederem tñ, q prudẽter faceret iſte,cui mandatur,ſi expectaret aliquandiu, & maxime ubi nõ audiuit tñ diuerſis iudicibus negociũ eſſe commiſſum,ſed audiuit eos contendere de iurisdictione:ita tñ, q niſi utraq; pars ſit præſens, uel fuerit parata cõtendere,& pcedere ſm formã huius decre.prius faciat,quod mandatur,quã ſe excõicari, uel aliquã pœnam infligi ſibi patiatur,ar.ad hoc cum utreq; literæ tribuant iurisditionem, niſi per exceptionem elidatur, ut no.s.eo.cæterum.per cõſequens põt eſſe, q pars nõ uult excipere contra iudicem. ¶ Sed quid ſi ſciret exceptionem? tunc forte ſecus eſſet.quãdiu paratus eſt pcedere ſm hanc dec.nõ teneret excõicatio in eum lata:qa cum non ſit de eius iurisdictione &c. alij nõ pñt ab eo puniri,niſi qui in iurisdictione ſua ſunt rebelles ſibi & contumaces.j.de offi.d.dele.ſane.hic aũt, qa nõ eſt cõtumax, ſed conſtitutioni obedit,puniri nõ põt. & hoc intellige uerũ,ſ.q nõ tenetur obedire primis iudicibus,niſi oſtendatur ſecundum reſcriptũ,in quo iurisdictio ſaltem indirecte reuocatur:puta quia dicit,non ob.lris ad tales iudices impetratis,uel cõſimilia:uel quia ſecundæ literæ mentionẽ faciunt de primis expreſſe. per huiuſmodi.n. lras non reuocatur præciſe iurisdictio priorũ iudicum, ſed per exceptionem,remanent.n.iudices;& iõ tenet qđ fit ab eis.ſed ſi directe reuocarentur.ſ.ita, q non ſit neceſſaria alicuius exceptio,ſ.ã ſuperiore dicente expreſſe,reuoco commiſſionem,quam ei feci, nõ ob fauorem partium,ſed pprio motu,ẽt ſi nullus excipiat,tunc non tenet,quod fit ab eo:qa non eſt iudex.j. de poſtu. uica. c. pe.ff.de indi.iudicis.ff.de poſtu.quos.itẽ no. q licet partes parere debeant iuri coram iudi.dele.quouſq; cognoſcat,an ſua ſit iurisdictio,ut.s.eo.paſto.in prin.ff.de iu. ſi quis ex.alij tamen dicunt, q partes parere non coguntur,quando inter iudi.cõtentio eſt de iurisdictione, nec tenet,quod fit ab eis.j.de offi.dele.ex literis,niſi ſecundum tenorem huius decre. ¶ Si autem de iurisdictione conſtat,tunc parendum eſt,ſecundùm quod no.infrà de offi.dele.cum in iure.item dicunt aliqui, quòd etiam ſi iudex dixiſſet,reuocamus iurisdictionẽ talis iudicis, ſi partes huic reuocationi poſſunt renunciare & tacitè & expreſsè etiam poſt,quàm iudices ſciunt, quod in eorũ fauorem factum eſt.C.de leg.quod fauore:ſecus eſt,ſi pprio motu reuocaſſet & modo.ſed & tunc teneret,quod ante ſcientiam reuocationis fieret.ff.de offi.præſi. ſi forte infrà de procura.mandato. alij tamen in hoc dicunt contra,& forte melius:quia quãdo directò ſic reuocat, ſine ulla exceptione reuocatum eſt;& hoc ſatis ſonat di uerſitas uerborum;de hoc plenius not.infrà de conceſ.

3 præb.quia cunctis: ¶ † Executioni] Quid ſi duo ordinarij eiuſdem, puta quia habẽt eccleſiam in utraq; diœceſi,mandãt eodẽ modo contraria,ſicut iſti dele. Reſpon. a hoc unnquam habere locum, a niſi in dele.& quando ambigitur de reuocatione literarum : quia nec poteſt habere locum:quia, ſi unus ordinarius mittit, q denunciet aliquem excõicatum,iniã,quam ipſe tulit,tenet;& tunc alius ordinarius, qui eſt ei par, non poteſt tibi mandare,quòd ab eadẽ ſententia denuncies eum abſolutum.Si autẽ mandat, quòd denunciet à ſua

a ¶ *Habere locum. Vide etiam ad hæc eundem Inno. in c.cum iãdudum infrà de præbẽ.*

4 ſententia cum abſolutum,ſecurè illud facies. ¶ † Poſtulata.] Sed quid ſi non exhibeantur ſecundæ literæ? tũc executor exequitur mandatum priorum, ſi ad terminũ præfixum non exhibuerit infrà de excep. paſtoralis. tñ uidetur, q terminus non ſit dandus ſine cãæ,cognitione iij.q.iij.§.ſpacium.& hic iurisdictionem non habet, nec terminum dare poterit.ſed põt dici illud loqui de dilationibus,quæ dantur pro teſtibus & ad inſtructionẽ cãæ in quibus exigitur cauſę cognitio:ſecus in citationibus. item cum non teneatur exequi mandatum, niſi literas oſtendat iudi.j.de offi.dele.cum in iure,ſic nec differre tenetur,niſi reſcriptum oſtendatur.ſi tamen incidenter ueniſſet,expectaret eum modicum iudex, quouſq; iret pro reſcripto: quia non debet ei imputari, ſi non uenit cum ſacco paratus.ff.de ſol.quod dicimus, & l. ſi forte. nam literæ quę non apparent,dicuntur non eſſe,ar.ff.de contrahen.emp.l.in lege,de conſue.di.j.ſolennitatẽ : nõ tamen poteſt cogere aduerſarium ad exhibendum eas,

5 cum non habeat in eo iurisdictionem,ut hic in ſi. ¶ † Si ex ipſarum] Sed qualiter poteſt illud perpendi ex ſola inſpectione literarum? nam licet ſecundæ expreſſe faciant mentionem priorum iudicum, & rerum, per hoc non conſtat eas reuocatas,cum poſſint per ſuggeſtionẽ falſi,uel dolo eſſe impetratæ,ſuprà eo.cæterum.ad hoc ergo,ut executori nullatenus ſit hæſitandum, oportet, ut hic diſcat per aſſertionem partium:quia cauſarũ merita &c.de reſt. in integ.cum ex literis.C.ſi per uim, uel alio modo.l.ſi.& ſic uidetur, q aliquam poteſt exercere iurisdictionem inter partes, quod infrà negatur. Aut nunquam poterit ſcire eas reuocandas & ſic credo q nunquam ex ſola inſpectione poteſt ſcire,niſi aliquid intelligat ex literarum inſpectione, & partium aſſertionem.per hoc tamen non hñt iurisdictionem inter partes:quia niſi priores literas habens obliciat aliquid cõtra ſecundas, iudex præſumit eas eſſe reuocatas. ¶ Si autem objiciat,ſtatim executor debet ſuper ſedere, qa per negationẽ facta eſt res dubia.C.qui ad li. p.nõ licet l.iij.& l.iiij.hoc caſu loquit.s.eo. paſtoralis. q ſi tũc dubiũ ſit de reuocatione,quãdo expreſſe ſit mentio iudi.& rerũ,ſi ab aduerſario objicit lras eſſe impetratas p p falſi ſuggeſtionẽ ſi illã decr.s.e.cæterũ. & q aliter gloſſauerit,ſenſu idiget. itẽ licet executor dubitet, an debeat abſoluere,uel condẽnare;non tñ ſm regulã Arriani pnior eſſe debet ad abſoluendũ,hoc iõ;quia nõ cõſtat,an ille iudex habeat iurisdictionẽ. hic tñ no.q hæc decre. nunquam habet locũ,niſi ubi aliàs contentio, uel cõcertatio eſt ſuper literis,& ubi locum habet decre.s.eo. paſtoralis.ſi aũt non eſſet concertatio ſuper literarum pluralitate,ſed tñ diceretur, uel objiceretur unicas ſolas literas impetratas eſſe per dolum, uel falſi ſuggeſtionẽ inexcuſabilem,tunc debet executor ei parere: quia iudex eſt, & hic conſtat,ar.j.de offi.dele.ex lĩis,&.c.ſanè, &.c.ſi qñ. Hæſitandum] Et ita uidetur, q non ſit petenda copia reſcripti,niſi dubitet,& ubi contraria mandata exhibentur:contra tamen uerum eſt,ut infrà de of. dele.cum in iure Mandatum] tunc non credimus, q debeat iterare denunciationem Exequaris] Siue mandet, q abſoluas excõicatum,quem prius denunciaueras, ſiue quòd priorem excommunicationem denuncies iniuſtam, uel nullam,ſiue quicquid aliud, quod cõprehẽdi põt ſub tenore reſcripti Procedere] ſed licet nõ teneaтis exequi; non tñ debes impedire eos, uel executores eorũ,quin hoc exequantur.j.de offi.dele.ſi qñ: ſed inſpecta decre.illa potius vr dicere cõtrariũ, ſi cauſam habeant prohibendi. ¶ Et ad ipſum] ut non exequaris

mandatum, niſi ſm tenorem, qui hic cōtinetur,& quem
6 colliges ex inſpectione literarum.¶ † No. n. hic primò,
quid iuris ſit,qñ diuerſis tẽporibus huic executori por-
rigebantur diuerſa & contraria mandata iudi. quia pri-
mo mandauit unus,ꝙ denunciaret excommunicatum,ꝙ
etiam fecit.in ſecundo mandauit alius , ꝙ denunciaret
abſolutum,quod facere non debet.& in iſto caſu non po
teſt excuſari iudex,quin ſciat contentionem eſſe inter
iudices ſuper iure eo tpe , qñ ſecundas literas recepit ,
cum ſibi contraria mandata dixerint, ideo ſm mandatū
non debet exequi ſecundum tenorem huius decre. ¶ Se
cundò autem no.hic qualiter executor procedere de-
bet quando ſimul,utrunque mandatum dirigitur execu
tori;& tunc eodem modo debet procedere ſecundum
7 tenorem huius decre. † Dubitare] ſi dicatur ſe dubita-
re,ubi dubitandum non eſt,& propter hoc iudex excom
municationis in eum ſententiam proferat,credimus non
tenere:quia cum non ſit de iuriſditione eius, non habet
iuriſditionem ſuper eum,niſi in caſu,ubi conceditur, &
ubi contumaciter reſiſtit ei obedire,quod iſte non facit.
Item ſi recurrendum eſt ad arbitros,qualitercunque du
bitetur de reuocatione literarum.ergo eadem ratione,
quandocunque hi executores dubitant de iuriſdictione
eorum,ſuperſedere debent alij tamẽ dicunt ſententiam
excommunicationis in hos executores latam tenere , ſi
per alias literas non ſit iuriſdictio reuocata.alioquin nõ
tenet,ar. ǰ.de offi.dele.ex literis:ſed certe illa decre. nõ
loquitur in illo caſu,quando in executores fertur ſentẽ
tia.ſed quando ipſi executores ferunt in alios,qui turbãt
8 iuriſdictionem eorum . ¶ † Idem , quod dictum eſt in
executore,q dicit ſe dubitare;ubi nõ ẽ dubitãdū, dicẽdū
eſt in executore qui dicit ſe certū,exequatur,ubi dubitã
dum eſt,quamuis non improbabiliter dici poſſet , ꝙ in
hoc caſu lata in eū ſententia ab eo,contra mandatum cu
ius exequitur mandatum alterius iudi. tenet. & hoc ea
rõne,quia turbat eius iuriſdictionem,quæ eſt iuſta cau-
ſa excommunicationis,infra de offi.deleg.c.j.hæc autem
cauſa ceſſat in alio,ſ.quando non exequitur. quia nullo
modo turbat.melius tamen eſt inter tales procellas iu-
di.quieſcere,& neutrum iuuare,quam alterum iuuare ,
& alterum lædere. 24.q.5:denique.23.q.2.primum.& in
tantum eſt uerum,ut dicunt quidam , ꝙ tenet ſententia
lata in hunc executorem,qui exequitur , ꝙ etiam ſi po-
ſtea appareat reuocata iuriſdictio huius executoris.te-
net tñ propter dubium ſnĩa lata in turbatores ante,q̃ ſu
per iuriſdictione reuocata ſit pronũciatū,cū ante utroſ
que iudices iuriſdictionẽ habere cõſtet. & hæc uera ſunt
niſi nimis magna & notoria & inexcuſabilis eſſet excuſa
tio,& ignorãtia prædictorū:quia tunc teneret ſentẽtia .

Olim ex literis interpoſitam.] Infrà de præben.ac
cedens. Detinebat] No.Sequeſtrari.] Quod fieri
non debet niſi ex cauſa, infrà de ſequeſtra. ad hoc.
C.de prohi.ſe.l.j.ij.q.vj.quotiens Omnia] Vel ad alterū
ſ.ſi probaret canonicam inſtitutionem.uel dic unum . ſci
licet falſitatem probabit ut ualeant literæ : quia aliter
non reuocaſſet Papa iuriſdictionem ab Abbatibus , niſi
propter falſitatem. ſecundum autem probare tenetur ,
ut eccleſiam habeat Super aliis] Arg.ſuprà eo.ex parte
infrà de reſti.ſpo.ex conqueſtione.ff.de excu.tu. qui re-
ſtituere,contra,infrà de conceſ.præb. accedens, infrà de
præbe.cum iam dudum infrà de app. ſignificauit Super
alijs] i.ſuper collatione eiuſdem eccleſiæ ſibi facta.

S V M M A R I V M.

1 *In literarum impetratione non ſufficit narrare factum,niſi quis*
narret cauſam facti .
2 *Non ualent literæ ab excommunicato impetratæ tacente de ſua*
excommunicatione,et an ſi per huiuſmodi literas aliquid a-
ctum fuit,retractabitur habes in num. 3 .
4 *Valet proceſſus habitus per literas tacentes de excommunicatio*
ne ante,quàm excipiatur de excommunicatione .

Ilec.ſi. Abbas. Amouendos.] Generales tamen
uiſitatores amouere non poſſunt aliquos , infra
1 de ſta.mo.in ſingulis &c.ſe.† Sine cauſa] Nõ ſuf
ficit narrare factum, ut exſpoliationem, niſi quis narra-
ret cauſam facti, ſi talis eſt cauſa, qua expreſſa prę́ſumi
debet literas non eſſe conceſſas,ut hic,& C.de adop.l.3.
& etiam modum facti,quando modus cauſam dandi,uel
negandi præſtaret.C.de tranſac.ut reſponſum nam ali-
ter ſcriberet,ſi in modum inquiſitionis actum eſſet, ali-
ter,ſi alio modo,ar.ij.q.i.in primis,infra de ac.qualiter,
el.ij.infra de ſym.c.licet.Excommunicationis] Si enim ſe
excommunicatum dixiſſet, nullas literas obtinuiſſet, cū
2 ei interdicatur agere. † Viribus carere] Quomodo te-
nentur facere mentionem de cauſa amotionis, cum di-
cant nullam ſubeſſe.Reſpon.& ſi non ſubſit,debet facere
mentionem de ea,quam prætendit uiſitator , præſumi-
tur enim doloſe ſeriem negocij tacere,ſi non facit men-
tionem de cauſa,quam prætendat iudex,infra de coha.
cle.& mulie.ſuper eo.Sed obijcies fortius,quare non di
xit,ſi non fecit mentionem de re iud.ab Abbate ? reſpõ.
qa ad hoc,ut obſtet exceptio rei iud.oportet,ut eædem
perſonæ ſint ff.de re iudi.cum quęritur.hic autem fortè
fuerunt aliæ.in primo enim iudicio fuerunt partes, Ab-
bas,& amoti.in ſecundo autem forte amoti,& ep̄s,uel e-
xecutores,qui eum expulerunt,uel ſubrogati loco eorū
item oportet,ꝙ cauſa agendi ſit eadem,ff.de exce. rei iu
di.& an eadem.hic autem non eſt eadem, cum cã primæ
accuſationis fuerit crimen.cauſa autẽ huius eſt expolia
tio.item alia actio,licet ſententia feratur in cauſa pro-
prietatis:non tamen parit exceptionem in cauſa poſſeſ-
ſionis;ſic nec è conuerſo.ff.de excep.rei iud.& an eadem
in ſi.ff.de ui & ui ar.cum fundus,ff.de acqui.poſ.& natu-
raliter.uel dic,ꝙ debeant facere mentionem de cã amo
tionis,& de ſententia Abbatis pp quam amoti ſunt ab e-
piſcopo,uel executoribus,in qua ſententia crimen, pro
quo amoti ſunt,continetur.ueritas.n. eſt, ꝙ de ſententia
mentionem facere oportet.nec obſunt prædicta:quia nõ
obſtat exceptio rei iud. ubi non eædem ſunt perſonæ, &
cauſa,&c. quia hic non opponitur exceptio rei iud.con
tra literas,quia ſi de ſententia mentionem feciſſet,lite-
3 ras non habuiſſet.¶ † Sed quid ſi aliquid per tales lite-
ras actum ſit,nunquid retractabitur?ar ꝙ ſic ſ̄ eo. conſti
tutus,cum dilecta,infra de offi.uica.c. ſua.xxxv.q.ix.ue-
niam.ff.de iudi.ſi prætor, ǰ.de ſen.excom.cum pro cau-
ſa ǰ.de re iudi.cum olim.nec obſtat.iij.q.vj.§. excep. ubi
dicitur,ꝙ exceptio non admittitur poſt ſententiã . quia
non tenet,quod ibi dicitur ubi agitur de falſo ǰ.de pro-
cu.in noſtra,& de proba.licet.& hæ literæ bene poſſunt
dici falſæ propter ſuppreſſionem talis ueritatis, imò,qa
replicatio omiſſa ante ſententiam proponitur,poſt ex cã
ut ff.quando ac.de pe.eſt an l.ij multofortius exceptio .
ad idem ǰ.de re iudi.ad probandum ǰ.de deſpon. impu.
ad diſſoluendum in ſi. in contrarium uidetur,quia per ta
les literas datur iuriſdictio,licet elidi poſſit per exce-
ptionem ſ̄ eo.ſi autem.ff.de bo.poſ.ſecundum tabu.l.pe.
§.teſtatio.Vndę ſi ſciuit ſibi exceptionem competere,&
non propoſuit,imputet ſibi ſi non ſciuit prætextu exe-
ptionis de nouo repertæ non debet retractari ſenten-
tiam

tiam,infrà de re iudi.inter mona. ad idem. ff. de manu. test.cum ex falsis.ff.de hære.insti.l.fi.dicunt quidam sententiam latam occasione huiusmodi literarum retractādam per integ.resti.alij dicunt per tales literas non dari iurisdictionem,& sic nulla sententia ipso iure,si iudex ex tali falso iniustam tulit sententiam.j.de re iudi. cum I.& A.C.si ex fal.instru.falsam.tu dic,ut not. suprà eod. constitutus,in fi.glo.& j.de re iudi.cum Bertoldus, & s. e.cum dilecta.¶ Et dic, ꝙ processus per eas habitus ualet ante,ꝗ excipiatur de excommunicatione.literæ.n.nō afficiuntur excommunicatione impetrantis . quid enim nocet excōmunicatio impetrantis,quin Papa possit causam,cui uult delegare , licet afficiantur excommunicatione facientis?iij.q.v.consanguineos j. de proc.e.fi. ubi no.sed in odium excommunicati datur exceptio dilatoria ꝯ literas.de sententia autē amotionis semper proponi potest, sed in modum dilatoriæ habet ,ꝑponi ante lit. conte.C.de proba.excep.j. de litē. conte.exceptionis.

SVMMARIVM.

1 *Nunquid modicum habens beneficium teneatur de eo in impetratione alterius beneficij facere mentionem:& quid de habente beneficium sufficiens, & tamen non facit mentionem, est tamen paratus resignare an ualeant literæ,habes in num. 2.*

2 *Legales dietæ quot milliaria contineant.*

3 *A fine diœcesis computatur dieta: nō autem à loco,ubi res est,uel ubi habitat.*

4 *Deleg. se.apo. non potest ultra duas dietas trahere.*

5 *Partes etiam si consentiant in iudicet, non tamen poterit ultra duas dietas eos trahere,nisi expressè consentiant quòd ultra duas dietas eos trahant.*

6 *Delegatus si cepit abesse ultra duas dietas,& non in breui reuersurus:tamē si reus non apparet cum tacitè ipse actor,si non apparet eum tacitè in eum consensisse etiam longius morantem,obtinere poterit à superiore reuocari huiusmodi delegatum.*

7 *Præsumitur impetrator habere mandatum,nisi probetur contrarium.*

8 *Quæ sunt illa personæ à quibus non debet exigi de iure mandatum, habes remissiue.*

9 *Nati de nefarijs & incestis nuptijs non sunt nominandi filij nec alendi.*

ratū,ita tar.s co.30. ce.4.uer.ad prædicta et an beneficij appellatione ueniat etiā per se,uide latissime per Fel.in c in nostra infra eo. titu.

b ¶ *Vel redditum. Ad de quòd Cal.in tit.de proba.cons.30. reprobat Inno.hic, & ibi d cit,quòd si per canonicos assignatur diuidia præbenda uni sacristiæ ad eius sustentationem,talis sacrista impetrans beneficium non tenetur de hoc facere mentionem & sequitur Fel.infrà c.in c.in nostra,col.3 uer.j.*

Postulasti. Paternis.] Quia huic quæstioni non respondit,uf,ꝙ de bonis paternis nō debeat mētionem facere j. de præsum.nonne. sed quidam contra:quia talis indignè accipit beneficium ecclesiasticum.xvi.q.j.quoniam quicquid xij.q.j.illi autem.ad idē j.de præben.tuis,& c.eps:non tñ fateor,ꝙ indignè accipiat,dummodò benè dispenset Cum secundum j. de præben.cum secundum Beneficio. nomine enim beneficij[a] intelligitur
1 præbenda.1.q.3.ex multis.¶†Sufficientis] Ar.ꝙ de modico & sic minus sufficienti beneficio non debet facere mentionem;ad idem de concess.præben.cum dilectus,el.ij.arg. ff.de uen.inspi.l.j.in fi.in contrariū uidetur : quia quamuis modicum sit beneficium:tamen illi deseruire tenetur,& manibus uictum quærere debet xcj.dist.clericus. Respon. si per simplicitatem non fiat mentio,nihilominus ualēt literę. arg. suprà eo.super.sed si dolosè,secus. j.eo.si proponente,& no. de hoc j.
2 eo.mandatum.† Sed quid si habens beneficium sufficiens non fecit mētionem,sed sit paratus resignare? dicimus non ualere literas:quia tēpus datæ inspiciēdum est suprà eā te;& quod dicit de uicaria, idē intellige,si habeat aliquam possessionem ab ecclesia.16.q. 1. possessiones,uel redditum[b],uel pensionem infrà c.ad audientiam:sed secus de patrimonio.

a ¶ *Beneficij appellatione beneficij quid ueniat, uide glo. in cle. auditor,in uer. beneficio,de rescrip.in cle. j. in uer.beneficium , ut lit.pen.& in cle.si Romanus pontifex , super uer.beneficio, de praben.& glo. in cle. j.in uer.beneficiali,de causa pos.& proprie. & inquantum hic dicitur, quòd ueniat præbenda , intellige lato sumpto uocabulo . Ita Rot de concess. prabē. decis.viij. Item adde, quòd appellatione beneficij ueniat papat.Ita abin c.ad aures , de pœnis;est tex.in c. j. de maledi.Et uide gl. in cle.j.de re. permu. ubi appellatione beneficij, uenit hospitale : no.tamen,quod si Papa concedit potestatē alicui de prouidēdo aliciu de beneficio, non uenit tūc benefic-ū cu*

SVMMARIVM.

1 *Reus ultra duas dietas originaliter citari non debet.*

Nonnulli. Reus.] Actor.n.bene potest citari ultra duas dietas.nam si Roman.cōueniat Anglicū ultra duas dietas,& posteà Anglicus reconueniat Romanū ultra duas dietas corā eisdē iud.bene citabitur ultra duas dietas:quia aliter cā ,ꝑcedere non pōt, nisi alter alteri ,ꝑpinquaret ꝗuis posset dici,ꝙ actor potius dēcitare,ꝗ citet ¶†Itē dī,ꝙ originaliter reus nō dēt citari ultra duas dietas.nā secus est,si actor fiat reus,ut in cā appellationis,uel alio mō,quia semper a foro rei originalis computandæ erunt duæ dietæ, licet uideretur contrarium: quia cū illius tñ,ad quem appellatur, sit forū attendendum,& ab illo foro duæ tñ dietæ sunt computandæ sed respon.ꝙ licet index appellationis possit cognoscere,si uellet:tñ ex quo pp alienationem partium alij committit,potius sequetur forum,& fauore rei originalis,ꝗ actoris.& idem dicimus,si actor reconueniat quia bene poterit ultra duas dietas citari , dummodo a foro rei non distet ultra duas dietas: arg.3.q.8.cuius in
2 agendo. † Vltra duas dietas] Legales ſm ꝙ 20. milliaria dantur in die.ff.de uerb.signi.l.3.nos intelligimus de uulgaribus,arg.j.de spon.ex literis. ff. de superfi.l.labeo j.de consue.cum dilectus,ff.de leg.3. non aliter,dist.iiij. erit.¶ Dietas]† Hæ autem duæ dietæ computantur à fi-
3 ne diœcesis.ubi habet domicilium reus,si personali agatur,uel ubi est res,ut hic,si agatur reali,& j.eo. c. proxi. arg.j.de fo.comp. ex parte. nō aūt credimus computandas à finibus] diœcesis, ubi ꝯtus celebratus est,uel delictum commissum.nam cum ibi trahi non possit ꝑ iudicē ordinarium,nisi sibi inueniaē,ut no. j.de fo.cōpe.dilecti eodem mō nec ꝑ literas apostolicas trahi debet ad locū illi uicinū ꝑ duas dietas.alij contra Diœcesi.] No.dietam computari à fine diœcesis, nō à loco,ubi res est,uel
4 ubi habitat. † Per literas] Hic collige,ꝙ hæc constitutio in foro dele.se apo.locum habet.nam ordinarij episcopi,& archiepiscopi,& etiam legati se. apo. bene trahunt ultra duas dietas:imo uf,ꝙ dele.archiepiscoporum & legatorum ultra duas dietas trahere possunt , quia nō
5 est prohibitum. alij contra † Impetrate] Supple,ꝙ trahatur ultra duas dietas . dicunt enim illi quòd etiam si partes

ignorantiam litigantium. ff. de officio præto. Barbarius, & ff. eodem. l. si forte. sed certè hoc non uidetur stare, etiam si modo constaret, quòd falsæ fuerint literæ: quia snia à non suo iudice lata, non tenet. ;. de officio vica. quoniam, & quia de falso etiam post rem iudicatam agitur. C. de fal. querelam. sed respô. q res iudicata pro ueritate accipitur inter partes, quæ consentiunt litigare coram eis, ff. de statu homi. ingenuum. n. unde sufficit sic iudicatum esse, nec ultra de ea quæri potest. & hoc idem dicunt, si iudicatum esset instrumentum falsum esse uerum, quod in principali negocio producitur sed si omissa esset exceptio falsi, bene etiam posset post sententiam proponi, ut C. de falsis uerbis querelam. C. si ex fal. instrumẽ. l. ultima, & not. ;. de probat. licet. sed debes respondere, quia aliud est, quando iudex iudicat de principali, non obstante exceptione falsi instrumenti. nam hic cum uerè sit iudex, bene tenet sententia: sed in alio casu, quando iudicat uerum rescriptum, & se iudicem, non magis est iudex; unde adhuc post eius sententiam potest de falso dicere, & potest dicere sententiam a non compe. iudi. latam. si etiam post omnes sententias ageretur coram uero iudice de falso, uel q non esset iudex, qui sententiam tulisset, & ille uerus iudex sententiaret, sententia teneret, cum in ueritate non teneret, tanquam quæ non esset à suo iudice lata, cum ulterius contra eam nihil dici potest: quia facit ius inter partes: quia in ueritate iudex est, licet malè iudicet. alij tamen dicunt, quòd non debet ipse cognoscere, an rescriptum sit falsum: sed ille, cuius dicitur fuisse
8 rescriptum. 19. dist. in memoriam. ¶ Item quid, si quis impetrauerat literas à Papa, & aduersarius negat eum appellasse, nunquid uocatus tenebitur respõdere, alias ire? Respondeo sic. nã constat eum habere iurisdictionem per rescriptum Papæ, licet elidi possit per exceptionem: quia per falsi suggestionem sunt impetratæ literæ, & no. infra de offi. deleg. pastoralis. §. præthereà. si quis autem conuenitur super maleficio, uel contractu bene: confitetur crimen, uel contractum: sed dicit se non conueniendum coram illo iudice: quia non deliquit, nec contraxit in sua diœcesi, sed alterius, & idcirco quicquid iudicaretur, sibi non prodesset, uel obesset: quia uerus iudex hoc ratum non haberet, sicut nec potest, nec etiam uidetur, quòd de hoc ipse debeat cognoscere: quia qua ratione hic cognosceret, & alius in cuius diœcesi dicitur commissum esse delictum. Respon. hic iudex coram quo conuenitur, cognoscet de iurisdictione, ut hic & si pronuntiauerit suam iurisdictionem, nisi appellaretur, tenebit, quicquid factum est in causa principali, ut dictum est in superiori articulo, ubi diximus de illo, qui iudicat suam esse cognitionem: qui tamen habet alias iurisdictionem, uel cognitionem super incidenti; & postquam semel fuerit iudicatum, ulterius non conuenitur. 81. dist. presbyter autem. ff. nau. cau. licet § fina. secus est, quando dicitur falsum rescriptum per rescriptum, per quod dicitur data iurisdictio quia nec ille iurisdictionem inter partes habet per illud rescriptum, nec etiam cognitionem super incidenti, an sit falsum rescriptum. Et si timet iste, qui refugit iudicium, ne grauetur de facto, appellet ex hac causa, quod per falsum rescriptum uult procedere; & reuocabitur, quod fecerit infra de appel. interposita, & e. ad audientiam. & eodem modo reuocabitur quicquid fit contra eum etiam sine appellatione: quia factum est à nõ suo iudice infra de officio iudi. quoniam. ratio autem diuersitatis est: quia ubi cognoscit, an maleficium sit in sua iurisdictione commissum, uel contractus celebratus, hoc facit ratione præcedentis iurisdictionis, quam constat eum habere propter dubium. ff. de iudi. si quis ex. unde tunc super hoc tenet sententia ab eo. lata, etiam contra ius litigatoris, & mulcta iudicial. sed de falsitate rescripti non cognoscit nisi ratione iurisdictionis sibi ex eodem rescripto datæ: unde si rescriptum uerum est, tenet sententia; & si non est uerum, non tenet sententia, C. si à non compe. iudi. l. iudex. pendet ergo de futuro, an teneat sententia, uel non. Item non ualet, quod obiicitur, q alius pari ratione poterit cognoscere & iudicare: quia alius uõ potest cognoscere: quia sub eo non conuenitur, nec potest de eodem sub pluribus conueniri: quia cũ ille, qui conuenit eum sub primo iudice, conuenit eum sub secundo, excipiet reus, q non potest eum conuenire super eodem facto coram diuersis iudicibus. ;. eo. ex tenore. & bene caueat sibi, q non excipiat de declinatoria fori illa. s. quia non deliquit, nec contraxit in sua iurisdictione: quia tunc si sentẽtiaret super hoc præiudicaret primæ sententiæ. nec ẽt ex officio suo inquirere põt de maleficio. nã tunc locũ põt habere officium, ubi non esset qui ageret. at hic est qui agat: secus aũt est dicendum si constaret, ubi maleficium est commissum, si diceretur per accusatum illum locum esse alterius iurisdictionis, quàm eius coram quo fit accusatio. nam tunc non uidetur, quòd deberet cognoscere, cum graue præiudicium fieret illi saltem super possessione, quam amittit hoc ipso, q patitur eũ cognoscere. ff. de seruitu. quotiens. si autem de possessione constaret, ille cognosceret, qui in possessione est. sed in superiori casu, s. quando non constat, ne maleficium impunitum remaneat, superior puniet, qui debet supplere defectũ subditorum. 9. q. 3. cum simus: uel differtur, quousq; hæc quæstio de possessione, & iurisdictione diffiniatur, arg. 3. q. 6. ante sic crimine. ;. de testi. ueniens. alij dicunt, q simul debent conuenire, ut diffiniant, ad quem pertinet iurisdictio arg. ;. eo. pastoralis, in prin. sed hoc non credimus. Illud. n. tantum obtinet, quando modica dubitatio est, & quæ potest ex literarũ inspectione finiri, & quæ nulli iudici in iurisdictione præiudicat. ¶ Vel dic & fortè melius, quia de hoc, qñ negatur eum, coram quo agitur per accusatum possidere, ipse debet cognoscere, an possideat. & si sententiauerit se possidere, etiam si cognoscat de principali, non fit præiudicium alij super possessione, qui ignorauit, cum possessio non amittatur sine animo, & ignorans nõ potest habere animum amittendi, ff. de acquiren. poss. possideri. §. in amittẽda, & l. quemadmodum, ar. de acqui. poss. si id quod. §. fi. & si habet suspectũ accusatorem, q uel fraudulenter, uel ignorãter male defendit causam suã, quæ est, an possideat, adsistat ei in causa, ut no. ;. de reg. iu. cum super. ¶ Vel dic & melius, q licet iudex iudicet, q ad eũ pertinet cognoscere de maleficio, & contractu commisso in tali loco: quia est de sua iurisdictione, nulli fit præiudicium per hanc sententiam, nisi partibus. & quantũcũq; cognoscat postea inter partes de maleficio uel, contractu, pp hoc alius non perdit possessionem loci, uel iurisdictionis: quia res inter alios &c. ;. de re iud. cum super. Item quia licet turbet possessionem alterius, nõ tñ eam acquirit, nec alius eam perdit, nisi de tota eiiceretur p modũ, quæ notaui. ;. de capel. mo. dilectus. licet. n. de una, uel pluribus causis cognoscat, non extenditur hæc possessio iniusta, nisi ad causas de quibus cognoscit, arg. ff. de acquir. poss. quod meo. §. fin. & l. quod seruus; & contra hunc est intentandum interdictum, uti possidere-

a ¶ *Pro cõiunctis. Adde, quòd coniunctus in his, in quibus requiritur speciale mandatum, non agit pro eo iunctos; Bar. in l. j. ff de mino. art. & duc. post gl. in l. uero procuratori. ff de sol. & d Bar. Soz. in consil. t 54. col. 2. uersic. secũda ratio. et quãdo coniunctus admittatur pro coniuncto cum cautione rati, uel cũ iuratoria cautione per eundem do. Bar. Soz. in cõs. t 20. col. 2. uersicu. 1. probatur, & uers. postremo, & in cons. 231. colum. 2. uersic. circa secundum. adde tamen, quòd quando sunt plures cõiuncti, qui uolunt agere pro cõiuncto, semper admittitur proximior; ita Alex. de imo in consi. 26. colum. fina. uersic. postremo, & in consil. 71. colu. 2. in fin. in 1. uolumine. Et quo ad acquirendum an coniunctus aequiparetur procuratori, uide per eundem Alexan. in consil 41. colum. 2. uersic. Tertio quia, in 5. uolumine. Et usq; ad quem gradum dicatur quis coniunctus, per Alexan. in consil. 4. in 2. uolumine.*

b ¶ *Naturales tantum. Adde an tales comprehendãtur appellatione coniunctorum & affinium, uide per Alexand. in consil. 60. columna 2. circa finem. in 2. uolumine. Et ibi, quid de spurio. Et quid de bastardo per eundem Alexand. in consil 2. columna 11. in primo uolumine. Et adde Innocen. hic adde Anto. de Rosel. in arbore affini. columna 4.*

partes consentiant in iudices; non tñ poterũt ultra duas dietas eos trahere, nisi expressè consentiãt, q ultra duas dietas eos trahant. & de hoc poterit constare uel per confessionem partium, uel alio modo, etiam si in literis non contineatur, nõ obstante constitu. de duabus dietis. alij dicunt, q ex quo consentiũt in iudices, nõ possunt ꝙ eos proponere, q eos traherẽt ultra duas dietas, nisi forte ad tam remota loca traherent, q ẽt si esset hic clausula, s. nõ ob consti. de duabus dietis &c. tñ appellare possunt pp grauamen: tñ quare hoc non possunt proponere, nõ uideo, s. q trahaĩ ultra duas dietas, cũ ille consensus non tollat aliud partibus, nisi q eos nõ possunt recusare: sed si grauẽtur, bene licet ab eis appellare. ¶ Itẽ credimus, q si consenserunt in iudices, qui distabant ultra duas dietas, dummodo citẽt eos ad loca, ubi lares habẽt ipsi iudices, & cõiter ibi habitent: & credimus, q si in diuersis locis haberent loca, ubi habitarent, tunc si unus habitaret in uno loco, & alius in alio, q ad locum, ubi quisquis eorum habitat, posset citare partes: quia in hoc consensisse uidẽtur tacitè: quia aequitas suadet, q partes cõpareant corã iudice, & nõ iudex corã parti-
6 bus. C. de epi & cle iubemus. † Impetratae] Si delegatus cępit abesse ultra duas dietas, & non in breui reuersurus, tunc si reus uult prosequi litem, ẽt ipse actor, si nõ apparet eũ tacite in eũ consensisse ẽt longius morantẽ, obtinere poterit à superiore reuocari hmõi delegatũ. ff. de uaca. mu. l. pen. §. fi. ff. de pcu. post litẽ, & l. aut longa. & hac ratione vr̃, q si hmõi delega. subdeleget cãm hmõi, & postea incipiat abesse, uel ẽt tpe subdelega. aberat, q licet ad eũ sit appellãdũ, si mediũ cãę cõmisit. j. de of. deleg. super qõ. tñ nec appellans, nec appellatus ad eũ ire debebit, sed ad primũ delegantẽ, ut alij cõmittat cãm appel. facit. 2. q. 6. biduum. Constitutione]. j. de aeta. & quali. eã te. & nõ habet hic locũ, q spãle derogat gñali, ut s. eo. pastoralis. sed hoc iõ est: qa nõ psumit dñm Papã, q ignorat dietas, ne le cõcedere ultra duas dietas. Suscitare querelas] Quod est ꝙ ius. C. de trãsa. l. cãs. C. de sen rescin. l. fi. Eas] Si darentur aduersario. Indebita] Quia non per literas ligitimè impetratas, uel sup-

7 ple, maximè. † Mandato] Praesumimus impetratorẽ habere mandatũ, nisi probeĩ ꝙ. non. n. est praesumendum, q pecuniã suã iactat. ff. de prob. cũ de indebito, & q maioribus laboribus se fatiget; & sic est praesumptio, q probationẽ iactat in negantẽ. ff. de pba. ab ea. Mãdato] Ad impetrandũ. quãtúcũque. n. alias gñale mandatũ habet ad negocia, & lites: tñ non poterit impetrare, nisi habeat ad impetrandũ speciale consuetudo tñ curiae Roma. est, q si cõtradictor negat impetratorẽ habere mandatum, impetratori incumbit probatio ante impetra-
8 tionẽ sed postea nõ. † Personis]. ff. de procu. sed & he. hi sunt ascendentes, & descendentes in infinitũ. de collateralibus aũt non inueniĩ in lege, nisi de fratribus. Sed quibusdam uidetur, q ẽt oẽs agnati, s. qui per uirilẽ sexum descendunt, & oẽs cognati. qui per muliebrem, impe-
a trare & agere possunt p coniunctis [a] personis, dũmodo sint in gradu, quo eis succedere possint. & hoc dicunt, ar. ff. de procura. sed & hae psonae. ubi dicit, q inter coniunctas psonas numerantur affines; ex quo colligitur, q si affines sint in gradu, inter personas coniunctas computantur quo ad procurationes; multo fortius agnati, uel cognati. ¶ Alij tamen dicũt, q quo ad procu. istã nõ reputant coniunctos collaterales, nisi fratrẽ, & sororẽ. nec ualet ar. de affinibus: qa nec affines collaterales admittendi essent, sed tñ ascendentes, ut socer pro socero, & descendentes, ut gener pro genero, ar. pro his, ff. de post. l. j. §. fi. & l. seq. nec faciunt uim quãtũ ad hãc pcreationem inter naturales & legitimos, uel naturales
b tñ, [b] cũ & ipsi multis priuilegiis gaudeãt, ut in auc. qui. mo. na. effi. legi. §. j. & §. seq. idẽ dicũt quidã de spuriis, & natis de inutilibus nuptiis, & de incestis, dũmodò certũ sit, q de certo patre nati sunt: qa & si eis nõ sint agnati: tñ eis sunt cognati, ar. insti. de suc cog. §. uulgò quę: quia
9 uulgò qsiti nõ habent agnatos. ¶ † Alij tñ aliter dicũt: qa nati de nefariis & incestis nuptiis nõ sunt nominandi filij, nec alẽdi, & oi pena substãtia indigni. i auc. q. mo. na. effi. leg. § fi. & idẽ vr̃ de spuriis, & oibus aliis prohibitis pter naturales, ar. ff. de sta ho. uulgo ff. de i ius uo. qa sp, insti. de suc. cog. § uulgo: imò qdã dicũt de naturalibus tñ, arg C. de natu. li. l. ult. sed nos hoc non credimus.

S V M M A R I V M.

1 *Vbi quis reali conuenitur actione, & noĩe rei sortitur forũ, iõ putanda sunt dieta à diecesi, in qua res est, cum ibi conueniri debeat.*
2 *Iurisdictio priorum iudicum est suspensa, ubi causa appellationis est commissa ex certa scientia.*
3 *Iudices appellationis cognoscere debent, an sit legitimè appellatum, & an appellatio sit legitima.*

1 Dilectus filius erat ecclia] † Vbi. n. reali cõuenitur qs actione. & noie rei sortiĩ forũ, ut hic, cõputãdae sunt dietae à diecesi, ubi res est, cũ ibi debeat conueniri, ut j. de fo. cõp. sane, C. ubi in rẽ ac. l. fi. idẽ est, & si persona. i actione agaĩ, si tñ in rẽ script a. j. de fo. cõp. ex parte. si aũt personaliter conueniatur, poterunt cõputari dietae ab oi loco, ubi habẽt beneficia, si est ibi plenè instructus, ut no. j. de fo cõp. ex parte, cum ubiq; possit conueniri. ¶ Et quòd diximus in reali, scilicet quòd non potest trahi ultra duas dietas à re, de qua agitur, intelligas dictum propter odium trahentium extraordinarium iudi. nam alias bene licet etiam in reali actione reum conueniri, ubi habet domicilium, & si ibi non sit res, C. de praescript. o. long. tempo. l. f.

2 † Procedentes] & malè, cum iusta cã esset appellationis. ex quo enim tenet appellatio, qñ proponitur, iusta cã esset appellationis, & si sit falsa. j.de app. ut debitus, iudex supersedere debet. C. de appel. qm. ff. app. pen. per totum. j. de offi. dele. pastoralis hoc non placet. j. de appel. Romana. Si uerò non fuerit appellatum, & tñ fingens se appellasse, literas impetrauit, uel si appellatio non tenuit, quia sine rationali cã, uel quia tertiò in eadem cã appellauit; nihilominus procedat iudex prior, quousq; impetrentur literæ appellationis: iudex tñ appellationis alias semper cognoscet appel. ut no. s. eo. pa

3 storalis, in prin. † Cognoscere] supra c. pastoralis cōtrà s. eo cum contingat. Solu. illud habet locum, qñ diuersi iudices contendunt se habere iurisdiõnem principalem: hic, qñ non habent iurisdictionem principalem. alij in causa appellationis. nam ad iudices appellationis pertinet cognoscere, an sit appellatum, & an uera & iusta sit causa appellationis, ut hic. Pertinere] .i. an sit uera causa appellationis, an non sit uera, & sic iurisdictio sua debet remitti ad priores iudices, infra de appellatio. ut debitus. nam quandiu cognoscit iudex appellationis, an sit recipienda appellatio, non debet prohibere priores iudices, à quibus appellatum est ante sententiam, procedere. j. de app. Romanæ Eccl.

SVMMARIVM.

1 *Secundæ literæ impetratæ nulla habita mentione de primis elidi possunt per exceptionem.*
2 *Exceptio odiosa etiam ex alieno facto competit.*
3 *Literæ secundæ nisi faciant mentionem de primis receptis, non ualent.*
4 *Electio eorum, qui priuati non sunt potestate eligendi, ualet.*
5 *Is, cui semel pro pluribus scribitur. s. ut eos recipiat in canonicos, debet tamen tantùm recipere primum, & non secundum.*
6 *Non potest aliquis auctoritate literarum, quæ elidi possunt aliquid petere.*

Apitulum S. Crucis. Consimili] .i. præbendali, uel consimili: qa uterq; debeat obtinere beneficium, cum uacaret, i. primo uacaturū. & dicunt quidam secus, si in literis diceret, q assignarent ei pbendam, cum primò facultas se offerret: qa tunc utræq; lræ ualerent & primæ, & secundæ, & utriq; esset puidendū, sed primò priori, & post illum secundo. Alij tñ dicunt, & fortè non malè: quia siue in literis utriusq; dicatur, puideatis ei de prima uacatura pbenda, siue puideatis ei, qcitò facultas se obtulerit, semper lræ secundò præsentatæ possunt elidi p exceptionem, q nunquā uř esse intentio Papæ, q simul plures uacaturæ in vna ecclia debeantur. sed si post exceptionem primi, & postq̃ esset assecutus pbendam, scriberetur p alio, bene ualerent secundæ lræ, etiam si in eis nō diceret, non ob. si p aliis scripsimus. illud aũt certum est, q si in pdictis literis cōtineatur, non ob. si p aliis scripsimus, q semp secundæ lræ ualent, etiā si primus nōdum sit receptus. Non habi

1 ta mētione] † & idcirco elidi possunt p exceptionē. s. eo. cæterum, si sup eodem beneficio primo uacaturo erant secundæ, sup quo erãt primæ. Appellationem] ex cã, qa primò mandatum sup primo beneficio p alio receperant. uel tenet appellatio pp illam cām iustā; & fm hoc expones, Relaxetis, quãtum ad istam sniam. i. nullā pnuncietis. Si uerò nullam cām apponi adiecit tenuit excōicatio, uel suspēsio; & tunc non est necessaria expō. Sed opp. si nullā adiecit cām apponi, excōicatus est iu-

ste: quia exigente contumacia, uel negligentia capituli, licet B iniustam causam psequeret: quia in suis literis non fecit mētionem de prioribus; ergo non debet absolui, nisi sniæ pareatur. j. de uerb. sig. cum olim, & c. ex parte. Sed rñ. quod non absoluent, nisi pareant sniæ, & bene parent, si præstant cautionem de parendo iuri: qa p sola contumacia erant excōicati. nã cū non esset lis contest. adhuc non poterant excōicari, nisi eum reciperent fm hęc iura, ne fit p. j. de eo, q mit. in pos. cā. alij aũt. rñ. illud loqui, qñ sine piudicio alterius pōt parere, qđ hic non erat: imò erat in piudicium primi, ar. j. de re iud. cū super. ¶ Sed dices, nunquid, factum est piudicium primo, cum sciuerit agi super præbēda sibi debita? Respon. nō, cum fm agentem non potuerit phibere, & non utatur eo iure, quo secundus ff. de re iud. sæpe, in fi. quāuis quidam dicant, & fortè melius, q qa utuntur eodem iure, s. mandato domini Papæ sup eadem pbenda. q idcirco fit piudicium, sicut eadem lex est in arg. de hoc no. j de re iud. quāuis. sententia aũt excōicationis lata p c. fuit iusta, cum nullus se opponeret: cum tamen scirent, & fuit lata non pmissa appõne. vnde ab ea absoluēdi nō erūt, nisi eum reciperent, ut hic dr. Eos] C uel R fm aliam literam. Eo] j. de pb. p illorum. ubi no. primo uidet, q B. c. non habuit excep. ex literis à C impetratis cū non sint suæ literæ, nec pro eo impetratæ, sed p illum?

2 ¶ † Item mirabile uř, cum capitulum non receperit C, qño ei datur excep. ex persona alterius, uel literis. Respon. nō datur exceptio ex literis, uel persona alterius: sed exceptio hæc oritur ex maleficio B si scienter ueritatem tacuit in literis, uel etiā si ignoranter. uel dic q exceptio odiosa etiā ex facto alieno cōpetit; & sic uolũt quidam colligere ex hac decr. q si aliquis impetrat literas in aliqua ecclia, ubi Papa puidit aliis, non ualēt, nisi exprese ibi sit clausula, non obstante si p aliis scripsimus, etiam si ante impetrationem lrarum ei erat pui sum ibi. Sed nos contrarium dicimus, s. q etiā si nulla clausula, uel conditio p uel contra apponat in lris, q secundo debet in eadem ecclia puideri. & hæc decr. loquitur, quando primo scribit pro vno, ut sibi prouideat in primo uacaturo beneficio, & ante, q̃ prouideatur primo, scribitur p secundo eodem mō. in quo casu secūdę non ualent: non quia in eadem ecclia alij prouisum sit, sed quia secundæ literæ super eadem re non ualent, nisi de primis fecerint mētionem p eo. pastoralis, & j. & idē dicimus, si scribatur, q sibi prouideatur, q̃ primò se facultas obtulerit, etiam ubi præbendæ nō sunt distinctę: quia vna tãtum uice oportet primò facultatem offerri: secus aũt diceremus, si primò scriberet pro vno, q sibi daretur prima uacatura. ¶ Secundò p alio, q sibi daretur secunda uacatura, cum hic de diuersis præbendis agat: uel si scriberetur p secundo, cum iam prouisum esset primo. nam hic non oportet dici, si pro alio non scripsimus. ¶ † Alij tamen dicunt, q secundæ literæ non ualēt, 3

nisi de primis receptis faciãt mentionem, arg. j. eo. man datum, & c. seq. si autem secundus receptus esset, præfertur primo. j. de his, quæ fi. à ma. par. capi. ex ore. nam cum lite pendente non debeat canonicis auferri posses-

4 sio eligendi, infra ut lit. pend. ad memoriam. ¶ † Item cū non sint priuati potestate eligēdi, tenet eorum electio, ut no. infra de præben. inter cætera, licet peccēt eligendo, si fraudulenter forsitā propositis exceptionibus differtur institutio illius, pro quo Papa scribit, & puniēdi essent, ut ei, quem maliciosè fraudauerant, sicut vni ex aliis, prouiderent. j. de præben. dilectus fil. G. si aũt alicui mandatum esset, q pbendam in aliqua ecclia alicui

conferret

conferret siue cum causæ cognitione, siue non, non credo, q pendéte cognitione sup psona illius, cui mádatú est cóferri, possit alij cóferri, & si conferat, q teneat col
5 latio: † qa hoc ipso, q dedit Papa alij ptátem dandi pbendá abstulit canonicis conferendi ptáté. & hoc satis uidet dici. j. de cóces. præbé. & eccle. nó uacan. constitutus. imò, quod plus est, idem dicimus, si non expresse esset ei data potestas prouidendi: sed tñ executor deputatus esset ad faciendum, si ille, ad qué pertinebat de iure, hoc nó faceret. j. de conces. præben. & ec. non uacá. proposuit, & ar. j. de his, quæ fi. á ma. par. ca. ex ore. secus aút, si tñ datus esset executor ad compellendú. j. de præbé. dilectus filius. G. nec ualet, si dicat adhuc pédet lis de illo, cuius executor est, an sit dignus, & interim nó debet possessione priuari: qa nó priuat eos Papa possessione eligendi, utédo plenitudine potestatis, uel aliú super hoc executoré constituendo: sed negociú illud ad se reuocauit, nec uult aliú de suo facto iudicare; qd esset, si ad electioné procederent; & de hoc plenius no. j. de præben. inter cetera. at in primo casu non est ita: qa nec sibi, nec alij electioné retinuit. ¶ Ité credimus, q ille, cui semel scribit pro pluribus. s. ut eos recipiat in canonicos, licet habeat aliquam exceptionem cótra personas, nec contra rescriptum: tñ tantum recipere debet primú & non sm, ut hic, & scdo imponendú est silentiú, etiam si primo tñ monitorie, & pro secundo executorie scriptum esset: sed tñ tenet electio de alio facta, ut dictum est. Prius] Videtur, q literæ monitoriæ C, non debeát impedire executorias B, sicut nec impediuent iuramentum sequens ad ipsius obseruationem, arg. á contrario sensu. s. eo. constitutus. sed illud est ea ratione: quia iuramétum est licitú, cú in eo intelligat auctoritas Papæ [a] excepta, licet Papa nó intelligat scribere ex certa sciétia ɔ illud, nisi exprimat in literis. literæ auté istæ sunt uitiosæ cú ueritate tacita sint impetratæ, s. q rescriptú erat pro alio, cui nondú prouisum erat. Silétiú] sed dices nónne hæc exceptio fuit proponenda in prin. contra literas, s. q nó ualebit? Respon. sic, & proposita fuit á capitulo, & propter hoc appellatum, ut prædictum est. uel etiam si tunc omissa fuisset á caplo; tñ tunc proponi posset ab aduersario, s. C. quáuis dici posset, q & si uterq; hanc exceptionem omisisset ad declinandú forú; tñ. C. eá proponere posset qñcúq; ante sententiá, s. q alij esset preferendus. ¶ Quidá tñ aliter dixerút, q tátú in initio proponi debet: sed si diligenter attendas, hic. C. nihil proponebat contra literas: quia nec contra eum agebatur: sed per has literas responsum fuit consultationi capituli, & ei proui-
6 sum. † Silentiú imponentes] Ne authoritate illarú aliqd petat, quæ elidi poterát: quia non faciunt mentioné de primis. s. eo. cæterú. j. de off. dele. ex parte, nisi forte in secundis esset clausula inserta, non ob. si pro aliis. nam hæc clausula in hac beneficiali litera, s. recipietis eú in fratré, & puideatis ei, cú prima præbéda uacauerit, est large intelligenda. ff. de cósti. prin. l. fi. sed tñ restringit ad illos, qui literas impetrauerunt, & beneficiú obtinuerunt, & non extenditur ad illos, quibus nondum est per apostolicas literas prouisum. ná ibi secundæ literæ nó ualent ét sine illa clausula, non ob. si pro aliis: quia cú tantum sit beneficiú primo uacaturum, non est credendú, q Papa in duos diuidi uoluerit. j. de præben. tuæ, dúmodo prosequi nó negligat. alij tamen contradicút, s. q autoritate huius clausulæ poterit petere beneficiú, etiam si primus nondum haberet, sed primo prius prouidebitur; & hæc est utilitas huius clausulæ.

a ¶ *Auctoritas Papæ. Adde Abba. supra in c. constitutus, & ibi no. ad Inn. & Abb. in c. significasti, in 4. & 5. uolum infra de elec.*

SVMMARIVM.

1 *Quæ á iure præcipiuntur, licite in pactum & in spiritualibus deducuntur.*
2 *Reuocari debet, quod fit per literas surrepticias.*

1 AD audientiam. ij. beneficio literarú] † Nec reputamus hic simoniam, cum ea, quæ præcipiuntur á iure, licite deducant in pactú ét in spiritualibus. 18. q. 2. Eleutherius. dist. 6. contra morem. 28. dist. de Syra. j. de electio significasti. & illud est de iure, si uult habere beneficiú, q renunciet literis: quia, quod plus est, ét si haberet beneficiú, & ét in pactioné deduci posset, q illi renunciaret, cum ad hoc teneatur de iure. j. de præben. cum non ignores, & c cum iamdudum; & sm hoc expone, uenditas, i. tali pacto renunciatas. nam si pro pecunia, uel aliquo temporali renúciasset literis, cú ex eis habeat ius ad petendú spirituale beneficiú, esset simonia, arg. s. eo. proxi. c. uel retineas in proprio sensu, si non erat scriptú sup prouisione spirituali, sed temporali. uel dic q bene fuit symonia, nec hoc negatur. Decernens de cetero] Hanc pœná haberet ex eo, q uendidit literas, q de cetero per literas apostolicas ei prouideri non debet, & iuste: quia aut renunciauit literis eo, q haberet sufficiens beneficium; & tunc non ualent secundæ literæ, quæ de sufficienti beneficio non faciunt mentioné. s. c. postulasti: aut nó habuit sufficiens
2 bñficiú; & tunc imputet sibi. † Reuocádo] Per tramites iustitiæ puta psequédo appłoné, uel petédo resti. in inte. ɔ sniam, uel mandatú, si quod factú est de prouidédo ei. si aút snia exc uel suspésionis pp cótumaciá, uel missioné in posses. lata esset ɔ eum, dicere reuocandam ét sine his tramitibus; & ita potest intelligi. s. c. cóstitutus: quia non interest eius nisi forte rône expensarum ff. ne uis fiat ei, qui in pos. l. j. §. hæc uerba, & expensas habere non debet propter fraudem: uel speciale est in beneficiis, ut not. s. eo. constitutus, & c cum dilecta.

SVMMARIVM.

1 *Pars licet per fraudem literas obtineat, nihilominus ualent literæ, & processus per eas.*
2 *Literæ, quandocúq; per fraudem impetrentur, elidi possunt.*
3 *Electus in episcopum retinet priora beneficia usq; ad transactum tempus de consecrandu episcopu.*
4 *Non est præsumendum dominum Papam scribere super pluribus uacaturis.*

IN nostra proposuisti. Fraudulenter.] Vel dic, q hic fraus nó deprehédit in prin. ex impetratione pluriú literarú, nec ibi fraus est: qa hoc bene licet, ut si unú nó possit habere uel pp scádalum, uel pp ius, uel alia de cá, habeat aliud: sed deprehendit
1 ex postfacto, s. ex malo usu literarú. † Fraudulenter] No. q licet pars p fraudé lras obtineat, nihilominus ualent lræ & processus p eas, nec ob. s. e. sup: qa ibi loquit, quádo uel ueritaté supprimit fraudulenter, uel exprimit falsitaté; qd hic nó fecit, cú adhuc nullú beneficiú haberet.
2 ¶ † Sed obiicies, in secúdis bene debuit facere métioné de primis. s. e. ceterú. Sed illa loquitur, quádo a diuersis personis super eodem facto diuersæ literæ impetrá-

tur: sed hic totum contrarium : quia ab vno super diuersis ecclesiis sunt literæ impetratæ. & ita non est etiã contra supra eo. ex tenore: quia loquitur, qñ ab eodem & super eodem negotio diuersæ literæ impetrent. Alij dicunt, & melius, quãdocũq; per fraudem literæ impetrentur, elidi possunt: quia dolo, & s̃. eo. ex tenore. nec ob. quod hic dr̃. nam si cum primum beneficium obtinuit, exceptum esset de fraude, repulsus fuisset: sed post non ualet hæc exceptio. ¶ Sed dices, nõne apparet, ꝙ ꝑ obreptionem obtinuit etiam primum beneficium, ergo & illo debet priuari. 1. q. 1 si quis. & no. s. eo. constitutus: sed respondeo, ꝙ non agebatur ad hoc, sed tñ ad cassationem secundarum lrarum; & iõ super eo sententiari nõ debuit. j̃. de si. licet Heli uel dicas, ꝙ ista fraus non uitiat beneficium, licet uitiet & impetrationem. uoluntas. n. dñi Papæ est, ꝙ ei prouideatur. item non fuit ibi obreptio strictè sumpto uocabulo. Recepti] Per hoc dicunt quidam à simili, ꝙ si pars patiatur qõnem super electione, uel præsentatione sua facta ad ecclĩam parochialem, cum tñ possessionem ecclĩæ non haberet, si receperit pendente huius qõne aliquam ecclĩam habentem curam aĩarum, hoc ipso uidetur renunciare liti motæ super electione, uel præsentatione sua, quod hic plenè colligitur. Item rõne probatur: quia aut intendebat renunciare eam recipiendo secundam; & sic habemus ꝓpositum. aut non intẽdebat renunciare, sed intendebat, si obtineret in eã dimittere illam, quã recepit lite pendente, & accipere illam, quã uicit; & hoc est penitus illicitum, cum consensus huius non debeant esse temporales, sed perpetui. nam in eadem uocatione, in qua uocatus est &c. ut 70. dist. c. ij. sicut & consensus matrimonialis, ut 32. q. 2. solet aliqñ. j̃. de condi. ap. c. fin. non
3 obstat. j̃. de elec. cum in cunctis, † ubi dicit, ꝙ electus in epm retinet priora beneficia usq; ad translatum tẽpus de consecrandis epis: quia sicut hic dicimus, ita & ibi dicimus: quia recipiendo epatum priora beneficia renunciare intelligitur. vnde, ex quo confirmatus est in epm, non posset dimittere epatum, & ad priora beneficia redire. j̃ de transac. inter, quãuis hoc ei sit seruatũ à iure, ꝙ si ex necessitate iuris cassetur eius electio, ꝙ possit ad priora beneficia redire, ut in prædic. decr. cũ in cunctis. ¶ Item non obstat, si dicas, si quis habet ecclĩam pleno iure & quo ad possessionem, & quo ad ꝓprietatem, & tñ si eligatur ad aliã, & moueatur sibi lis; ita, ꝙ possessionem eius habere non põt, propter huius electionem & consensum non uř renunciare priori ecclesiæ, j̃. de elec. cum in cunctis. 21. q. 2. si quis iam, & no. j̃. de præben. de multa. ergo multofortius, si habebat litem primò, non uř renuntiare liti recipiendo ecclesiam: quia huic, qui nihil habebat nisi litem, non uidetur aliquid imputandum, si accipit ecclĩam, & litem ibi seruauit: sed illi uř imputãdum aliquid, q habebat ecclĩam, & litẽ accipit. ¶ His sic respõdemus, ꝙ hoc totum facit malum initiũ, ꝙ iste, qui litigat & aliam acceperit, si consensualiter, uel tẽporaliter consentiret, ut dictum est, semper oportet, ꝙ sit ibi istud malum initium: quia aut non est protestatus de retinendo primum ius; & sic uidetur ei renũciare, cum utrũq; simul habere non possit, & recipiẽdo secundam præcisè & sine protestatione primo uidetur renunciare. ¶ Item si protestatus tunc fuit, malum initiũ est, quia temporalis fuit consensus: sed qñ habet ecclesiam in pace, & consentit in aliam purè, in illius receptione ecclesiæ non fuit malus consensus, imò bonus: quia semper est de præsenti. vnde hic non uidetur renunciare primæ, quousque adipiscatur possessionem secundæ. decret. autem ista non facit multum ad propositum : quia iste, de quo loquitur decret. non potest aliud beneficium obtinere. est tãtum statutum in odium impetrantis multas literas super beneficiis, & ut uitetur fraus horum impetrantium. nam nos nõ possemus negare, quin ille, qui receptus est ad vnum beneficium, posset aliud recipere, & super alio litigare, si ad aliud canonice eligatur. nec per hoc uidetur priori renunciare, maxime cum utrũq; posset
a retinere. & generaliter [a] dicimus, ꝙ recipiendo vnam ecclesiam uidetur renunciare liti, quam habebat super alia ecclesia, quã simul cum illa habere non potest: sed si esset tale beneficium illud, super quo litigabat, ꝙ non prohibetur retinere cum illo, quod recepit, non uidetur renunciare liti secũdum recipiendo. item habens ecclesiam ei non uidetur renunciare, si consentiat in aliã, & de ea litiget. maius est enim renunciare ecclesiæ, q̃
4 liti. † Huiusmodi molestari] siue impetratæ fuerint ante, q̃ reciperetur in aliqua ecclesia, siue post: quia nõ est præsumendum, quòd super pluribus uacaturis dominus Papa scriberet. Sed si post, quàm receptus est ad uacaturam præbendam, impetrauit literas de uacante beneficio, non facta mentione de priori receptione, credimus ualere, si uelit renunciare iuri, quod habet ex priori receptione: quia non credimus hanc ueritatem suppressam talem, qua expressa literas non habuisset, argu. 7. q. 1. pastoralis. infra de præben. cum secundum, arg. supra eo. super literis.

a ¶ *Et generaliter. Adde, quòd hoc etiam tenet Compost. & refert & sequitur Petrus de Anch. in consil. 214. incipiente, Franciscus antiquus, col. iij. uer. x. & ult.*

SVMMARIVM.

1 *Pars, quæ ratum habuit factum procuratoris falsi, non potest postea contrauenire.*
2 *Dominus uidens causam suam suo nomine agi per falsum procuratorem, nec contradicens, præiudicat sibi.*
3 *Reuocatio procuratoris debet notificari aduersario ad hoc, ut sibi non præiudicet, quod cum procuratore ab eo constituto factum est.*
4 *Licet dominus reuocauerit mandatum, ualent tamen literæ, si procurator id nesciuit.*

EX parte decani. Impetratæ] Ante istas. nam si post impetrentur aliæ contra istas, ualent, ut infra in fi. huius decr. dicitur. uel dic ꝙ ille fecerunt mentionem de primis, & ꝙ de consensu partiũ impetratæ erant. alias n. nõ ualerent; & hæc
1 clausula ad pñtes & ad futuras lras refertur. † Protulistis] ꝯ. j̃. de ꝓcu. licet. solu. si cõsularet ꝑ ꝯfessionem partis aduersæ, ꝙ reuocatum esset mandatũ sine fraude, haberent locum ꝯria. sed hic ex ꝑspicuis indiciis dolus ꝑsumitur. C. de do. dolũ. & iõ non ꝑiimitur facta reuocatio nisi fraudulẽta. uel dic & melius illã locum habere in illo, q nunquã fuit ꝓcu. constitutus. nã si semel fuerit ꝯstitutus, ut occurrañ fraudibus, statutum est, ꝙ quicquid fit cum eo ante, q̃ reuocatio notificetur aduersarius, uel iudi. tenet. j̃. de procur. mandato, & in aliis concordantiis positis in gl. quæ incip. & bene. hic autem certũ est, ꝙ si ratum habuerit factum procuratoris falsi, siue expressè, siue tacitè, dũmodo eius nomine agatur, ulterius contrauenire non potest. ff. rem ra. habe. l. uj. §. falsus. ff. de nego. gest. si pup. §. sed si ego. ff. de iudi. licet.

¶ † Et ex

2 ¶ Et ex hoc dico. adde quòd hoc ſequitur Ol dra. in conſi. ccxc. ſci. pro fundamento, & Auge. in l. mutus. §. is qui procuratorem. ff. de procura. Abb. in c. quãuis, infrà de re iud. Car. & Imo. in c. cum olim, infrà de of. de le. & uide Fely. & ibi concor. per eũ in c. fraternitatis, colum. iiij. circa me infrà de teſti. & uide de hoc dicto per Alexã. de Imo in repe. l. ſæpe, col. i. ff. de re iu. ubi latiſsime. Et uide Alex. in conſi. clviij. col. iiij. uerſi. bene facit, in ij. uolu.

2 ¶ † Et ex hoc[a] dico, ſi dominus uidet cauſam ſuã ſuo nomine agi per falſum procu. & nõ contradicit, ꝙ fit ſibi præiudicium. nã ex uoluntate ſua creditur agere, cum poſſit eum prohibere, & non prohibet. ff. de re iud. ſæpe, & cõtra eum mandabitur ſnĩa executioni, cũ credatur ex mandato agere. ff. de re iudi. l. iiij. debuit .n. proteſtari, ꝙ ſibi factũ procuratoris ſuo nomine agentis, cũ primò ſciuit, ſibi diſplicebat. C. de filijs familia. l. ij. † Protuliſtis] Et bene. ad hoc. n. ut ſibi nõ præiudicetur, ꝙ cũ procuratore ab eo conſtituto factũ eſt, oportet, ꝙ notificet aduerſario reuocationẽ, argu. ff. de procu. ſi qs ꝓcuratorem; & ſic intelligimus infrà de procu. ex inſinuatione, & in ꝑſentia, ubi no. uel iudici, ar. ff. rẽ ratã ha ne ſatisdatio. infrà de procu. mandato. uel ꝙ publicè conſcribatᷓ dñs, ne quis habeat eum pro procuratore, ar. ff. de inſti. l. ſed & ſi. §. j. & ſe. ſed hæ leges loquuntur tñ de procu. negociorũ; & intelligimus, ꝙ poſſit reuocare ante lit. cõteſt. quia poſt non põt ſine diſtinctione ff. de procu. quæ omnia, &. l. ſeq. & l. poſt lit. & l. ſequen. Dicebant] & bene: quia poſt reuocationem ſuam fuerant impetratæ nec ob. quia tenet, quod contra eum facit. ſ. lit. conte. quia illud tenet in fauorem iudiciorũ, niſi aduerſario, uel iudici notificet, ut dictum eſt. ſed ſecus eſt in literis, ubi confeſſio ſua in eo præiudicat ſibi, quod eſt contra eum: ſed pro ſe non prodeſt Concilij] ſupra eo nonnulli Perſonis] .ff. de procu. ſed hæ. Procu
4 ratorem] Qui hoc impetrauit. ¶ † Sed in hoc non uidetᷓ neceſſe reuocationem peruenire ad aduerſariũ, ex quo ipſemet confitetur ſe reuocaſſe: quia ipſi ſua confeſſio ꝑiudicare debet, & in fauorem aduerſarij inductum eſt, ꝙ reuocationem ſignificet iudici. ſed dic, ꝙ quãuis reuocauerit mandatum: tamen literæ ualent, ſi procurator non ſciuit: quia non eſt ibi aliquod de uicijs contentis ſupra eo. nonnulli; & bene poteſt habere ratam impetrationem ab alio factam & ſine uicio. ſed ſi reuocatio ad eum perueniſſet, tunc literæ falſæ eſſent ſuprà eod. nonnulli; & ideò nulla rati habitione poſſent uires ſuas recuperare.

S V M M A R I V M.

1 *Reſcriptum non extenditur ad perſonas in eo non contentas.*

Ignificante. V. Hoc ideò: quia ita generaliᷓr locutus fuit. V. Rhem. ꝙ non poterat de perſona cõſtare. nam & ſi per aliqua adiecta poſſet conſtare, ꝙ V. Leodien. eſſet illa perſona, contra quã agere uolebat, licet in literis V. Rhem. nominauerit; nihilominus per literas conueniri poſſet, argu. inſti. de le.
1 §. ſi quis nomine. C. de teſtamen. ſiquis in † Conueniri] reſcriptum enim non extenditur [b] ad perſonas nõ contentas in reſcripto: imò quo ad res & perſonas reſtringendum eſt ſuprà eo. ſe. apoſto. & infrà. c. proxi.

b ¶ Extenditur. Et ſic ſtrictè interpretatur. adde Soz. in conſil. cxij. col. iij. poſt medium, replicatum in. ij. uolumi. conſi. clxxij.

R Odulphus Clericus.

S Ignificauit poterat conueniri] cõtra dominam agere non poſſunt ex perſona eius: quia non erat eis debitrix tempore datæ lrarũ, quod inſpiciẽdum eſt ſuprà eo. eam te. j. eo. c. fin. nec ex perſona defuncti, cum morte eius expirauit iuriſdictio ante, quã citaretur. ff. q ſatiſ. cog. ſi deceſſerit. ff. de reg. iur. Meratius. j. de iudi. quia. V. cõtrà. s. eo. paſtoralis, in fi. de offi. dele. licet nobis. nõ placent hæc: imò dicimus, ꝙ ẽt ſi citatus non ſit ille, contra quem literę impetratę ſunt, nominatim tñ ſucceſſor generalis, & hæres conueniri poſſunt per lras impetratas contra prædeceſſores. j. de fo. comp. dilecti. hic autẽ loquitur, qñ prædeceſſor illius, qui mõ conuenitur, nõ erat expreſſus in lris: ſed tñ per generalem clauſulam poterat cõueniri; & tunc locum habet, quod dictum eſt, ſi in uita ſua non citetur, uel exprimatur prædeceſſor, ſucceſſor non poterat conueniri: quia ſuper prædeceſſore non habuit exercitium iuris dictionis ſuprà eo. paſtoralis. §. ſi. & tñ bene fatemur, ꝙ per generalem clauſulã poteſt cõueniri nomine alicuius eccleſiæ illæ, qui factus eſt prælatus poſt impetrationem lrarum: quia non propriè dicitur conueniri perſona prælati, ſed eccleſia.

E X inſinuatione mentionem] Nam hic eſt talis falſitas, qua tacita præſumitur, ꝙ lras executorias nõ habuiſſet Mentionem] in auc. ut ſpon. lar. §. & hoc inſuper.

S V M M A R I V M.

1 *Quot modis dicatur quis negligere, uel non proſequi gratiam papæ.*
2 *In literis non eſt conſiderandũ tempus datæ, ſed præſentationis.*
3 *Virtus præſentationis tanta eſt, ut ſi ſecundus impetrans prius præſentat ſecundas literas, in quibus cõtinebatur, ſi pro alio non ſcripſimus, præfertur tamen in beneficio.*
4 *Literarum præſentatio non ſufficit quòd executoribus fiat, niſi fiat collatori beneficij.*
5 *Capitulũ nolens ſubire laborẽ cõtradicendi, nõ imprudenter faciet recipiẽdo oẽs ĩ canonicos, de quibus ei ſcriptũ eſt à papa.*
6 *Non poteſt capitulum de criminibus, uel alijs defectibus opponere contra præſentatores literarum.*
7 *Nunquid receptus in canonicum per capitulum poſsit ſe illi opponere, qui præbendam petijt per literas papæ.*

Andatum apoſtolicũ ſi ꝓ alio] apponitur. n. hęc clauſula in fauorẽ eccleſię, cui ſcribitᷓ, ut ſi de alio grauata eſt auctoritate ſed. apo. qñcunq;, ſiue ante impetrationẽ lrarũ ſecundarũ, ſiue poſt, uel ẽt ſi cõtra eã aliqs agat ante, q̃ lis finiatᷓ ulterius non grauetᷓ de alio ꝑtextu iſtarũ lrarũ: ponitᷓ ẽt in fauorẽ impetrantis, ẽt ſi ꝓ alio ſcriptũ. ipſe tñ dolo, uel negligẽtia negligat ꝓſeq lras ſuas, ſecundus nõ ob-
1 ſtante, ꝙ ꝓ alio ſcripſit, poterit petere bñficium. † dicimus aũt eũ negligere, uel nõ ꝓſequi grãm Papæ, q lris, uel iuri ſuo renunciauit, uel contra quẽ ſnĩa lata eſt, uel ꝙ uxorẽ accepit: uel q habitum clericalem reiecit: uel q primã præbendam uacantem poſt præſentationem literarum non obtinuit: uel qui non proſequitur litigãdo contra capitulũ, ut illam ſibi det: quia ſiue eo ſciente dedit capitulum illam præbendam alij, ſiue eo ignorãte, nunquã tñ poteſt aliã petere, q̃ poſt illã uacabit: q a nõ eſt ſcriptũ niſi pro prima, & non licet fines mandati excedere. ff. man. diligẽter. ſed põt denunciare ſupiori, qñ eo ignorante collata eſt præbẽda, ut ꝓcedat ſcḋm tenorẽ c. j. de ꝑben. dilec. fil. ſi uerò eo ſciente neceſſitate iuris

coacti sunt alij dare præbendam huic debitam, impu-
tet sibi.ff.de re iu.sæpe. & hoc ea rõne: qa si primus pru
denter egisset, secundus, ꝓ quo scriptum erat cum clau-
sula, nullam præbendam habuisset; & ita culpa eius trãs
lata est præbenda ad alium. vnde iustum est, ꝙ de cæte-
ro bullam habebit. secus aũt esset, si sine clausula scri-
ptum esset ꝑ utroque: quia tunc uterque debet habere
aliquam prçben. nisi per culpam alicuius eorum perdit̃
aliqua præbenda, uel trãsfertur in alium. iustum est, ꝙ
ille, q prior erit tpe, oĩbus sequentibus præferat̃, ut no.
j̃.de præb.relatum. alij tñ dicunt idem utrobique. idem
uĩ etiam, si prædictis modis non neglexit, uel renũcia-
uit: sed tñ in hoc negligens fuit, quia literas non præ-
sentauit: qa ex quo secũdo non inuenit primas literas ꝑ-
sentatas, etiam si ex necessitate omisit uti primus; tñ ꝑ
secundas literas obtinebit bñficium, non obstante ꝯdi-
2 ctione primi. nec obstat clausula, quæ hic ponit̃. ¶ † Et
est rõ, quia tẽpus non datæ literarum, sed præsentatio-
nis est cõsiderandum, ut s̃.e.c.capl̃m. j̃.de ap.sup eo. nã
cum literæ caplo dirigant̃, & ei incũbat dare canoni-
catum, & præbendam, iniustum esset, ꝙ ipsi litigarent
literis nõ receptis. & iõ sic est intelligendum mandatũ,
recipiatis eum in canonicum, & assignetis ei primo ua-
caturam præbendã, subintelligendũ est. s. q̃ uacaret post
præsentationem literarum. vnde si post datam lr̃arum
& ante pñtationem earum uacasset ꝑbenda, & alij data
est, auctoritate illarum lr̃arum sibi alia, q̃ uacaret post
præsentationem lr̃arum secundarum danda esset, ar. j̃.
de ap.super eo. ¶Item dicimus, ꝙ rõne præsentationis
literarum hoc patet, ꝙ si recipiat̃ alius in canonicũ au-
ctoritate secũdarum literarum, primus prçfert̃ secundo
etiam recepto in canonicum in assecutione præbendæ,
ar. s̃.e.capl̃m; & si cõtradiceretur, malitia sua alicui ꝓ-
desset. ¶Item cum nihil sit, ꝙ primo debeat imputari,
quia solicitus fuit in ꝓsecutione iuris sui, quare non ꝑ-
fertur secũdo in eo, ꝙ nulli quæsitum est adhuc, sed ad
collationem partium eorũ, quibus fauendum non est,
cum iniqua egerint præferendo secundum in receptio-
ne, uel collatione canonicatus? qa licet sit canonicus,
tñ nihil iuris habet in ꝑbenda: fatemur tñ, ꝙ si ꝑbendã
ei dedissent, ꝙ illa non posset ab eo, q iam ius habet, ad-
3 uocari. j̃.de præbẽ.dilectus filius G. ¶†Item dicimus, ꝙ
tanta est uirtus præsentationis, ꝙ si secundus impetrans
prius præsentat secundas literas, in quibus continebat̃,
si pro alio non scripsimus: tñ præfertur in beneficio: qa
sic est intelligendum, si ꝓ alio non scripsimus, q literas
præsentauit. & si in literis primis continebat̃ eadẽ clau-
sula non põt habere beneficium ꝑ illas literas: quia sic
intelligendum est, si tẽpore præsentationis literarum,
4 ꝓ alio non scripsimus. ¶†Item dicimus, ꝙ non sufficit
præsentationem literarum fieri executoribus, nisi fiat
collatori beneficij: qa non est executoris dare benefi-
cium: sed tñ põt cogere ad dandum. sed si esset execu-
tor, q debet conferre, si ꝓ alio scriptum nõ esset, primò
uacaturam præbendam in vna ecclesia, & alius post im-
petrationem huius executoris, & pñtationem ei factã
impetrat literas ad capl̃m, & præsentet, præualebũt pri
mæ, licet posteà præsententur capitulo ea rõne: quia pri
mç præiudicant secundis. s̃.e.cæterum: quia collatio hu
ius præbendæ ad executorem pertinet. iõ sunt sibi lite
ræ prçsentandæ & non capitulo. sed si capl̃m ignorãter
contulisset secundo ꝑbendam, tunc dic ẽm qđ not. j̃.de
elec.innotuit. non aũt credimus, ꝙ licet ꝑ annum distu
lisset uti literis impetratis, ꝙ ꝓpter hoc uĩ renunciasse
his literis Papæ, uel non ꝓsequi. nec ob. s̃.eo. plerũque:

quia loquitur de literis impetratis in iudiciis, uel cau-
sis. hic autem loquimur de literis beneficialibus, q̃ non
pereunt secundis impetratis super eodem beneficio, &
si prius præsentarentur secundæ, uel etiam si multo tẽ-
pore uti postponat. & dicimus, ꝙ ille, qui primo literas
impetrauit, aliquo prçdictorum modorum neglexit uti
literis beneficialibus, literæ secundæ ualent, nec impe-
diuntur per primas, etiam si in secundis contineat̃ clau
sula illa tantum, si pro alio non scripsimus, dũmodo ne-
glexerit uti primis, & non intelligitur ꝓ eo scriptum,
qui cõtrarium facit ei, quod scriptũ est. ¶Sed oppones.
ergo tñ ualet hmõi clausula, si ꝓ alio scripsimus, quã-
tum si adiiciatur, q gratiam hmõi prosequatur; & hoc
quidam dixerunt. sed nos dicimus ad hoc ualere hanc
adiectionem: quia executor datus in secũdis literis, uel
etiam forte capitulum, cui præscribitur ꝓ receptione
primi, & secundi, ꝑfiget terminum ei primo, q præsen-
tauit literas, ut si vult ꝓsequi gratiam Papæ, prosequat̃:
alioquin ꝓsequatur secũdus. ff.de adop.sicut. sed si esset
ibi tñ, si pro alio non scripsimus, non ualent literæ se-
cundæ super eodem bñficio impetratæ, licet non prose-
queretur grãm Papæ. fortè uel quia execratur litẽ, nõ
uult litigare in præsenti, sed expectat magis congruum
tẽpus ad litigandum: uel expectat, ꝙ illi, ad quos ꝑtinet
electio, ꝓpria uoluntate siue coactione ipsum recipiãt,
& si nõ in prima uacatione, tñ in secunda, uel tertia, uel
ulteriori. hoc tñ sic credimus, si nõdum post pñtationẽ
literarum uacauit aliqna ꝑbenda: quia adhuc põt expe-
ctare & petere: uel si cõposuissent de secunda uel ulte-
riori danda: sed si neutrum horum interuenisset non uĩ,
ꝙ prætextu primarum lr̃arum secundus impediat̃. ¶Et
etiã plus dicimus, qa si est ibi clausula, q̃ ponitur in hac
decr. qñcũq; secundus petat ꝑbendam auctoritate ipsa-
rum lr̃arum, & sciat primus, nisi ueniat & ꝓsequat̃ ꝑbẽ-
dam auctoritate priorum lr̃arum, ꝙ fit ei ꝑiud. si scit ꝑ-
bendã peti, q̃ primo loco ad eũ ꝑtinet. j̃.de reg.iu.quã-
uis, & ff.de reg.iu. sæpe & intãtum fit ei ꝑiudiciũ, ꝙ nec
aliam ꝑbendã auctoritate illarũ petere poterit: qa de
ea scriptũ non est. & iõ idem diximus, si in secundis lr̃is
non contineat̃, si ꝓ alio nõ scripsimus: quia utrobiq; uĩ
5 Papæ intentio fuisse, ꝙ de pluribus non grauet̃. † Pro-
sequi] licet autem capl̃m, uel eꝑs, cui scribit̃ super rece
ptione alterius, possit se defendere ꝯ petentem bñficiũ,
qñ primo ꝓ alio scriptum est, ut hic, & s̃.e.capl̃m: pru-
denter tñ faciet capl̃m, si non vult subire laborem ꝯdi-
cendi, si oẽs recipiat in canonicos: quia nemini ꝑiudica-
tur, cum iuribus canoniæ oẽs pariter possunt uti sine ali
cuius præiudicio. sed de ꝑbendæ assignatione est uis: qa
fieret in eius præiudicium. & iõ tunc, dicunt quidam,
faciet sibi exhiberi utrasq; literas, & procedet secundũ
tenorem decr. s̃.e.cum cõtingat; & si non seruauerit istã
formam, incurret periculum, quod est, j̃.de ꝑben.di-
lec.fil.G. ¶Si aũt vult contradicere capitulum, uel eꝑs,
aut contradicere primo ꝑsentanti literas, uel aliis post
præsentantibus. si vult cõtradicere primo, tunc ipse so-
lus, ad quem pertinet receptio, & collatio præbendæ, se
opponere põt. illi autem, pro quibus primò scriptũ est.
opponere se non possunt: quia non possunt dicere, ꝙ si-
bi debet præferri: quia primò præsentans debet alij ꝑ-
6 ferri, supra eo. capitulum. ¶ † Item de criminibus, uel
aliis defectibus opponere non possunt: quia eorum nõ
interest, ut not. infra de accus. super his. sed si vult ali-
quis obiicere post primum præsentanti suas literas, tũc
quo ad impugnandam receptionem suam solum capi-
tulum, uel eꝑs admittit̃: quia nõ interest primò præsen-
tantis

tantis literas, si primò secundus recipiatur, quàm ipse: quia in assecutione præbédæ præcedet, licet primo receptus sit, ut no. j. de præben. relatum. si aūt post psenta tas literas petat sibi assignari præbendã, tunc capitulũ, si habet primo præsentanté pro canonico recepto, prudéter faciet, si se nõ misceat liti, sed sinat eos litigare, & acquiescat mandatis iudicis utriusq; partis fm tenoré decr. cũ contingat. si uerò non habet pro canonico, tũc ɔdicat capl'm, uel eps, si uult. & si non uult contradicere, sed libéter assignat pbendã primò præsentáti, tunc si primus obtineat, postea contra capl'm patieť pœnã, quæ est infra. j. de præben. dilec. fil. G. quia maliciosè egit, cũ neutri debeat assignari beneficiũ, ex quo probabiť potuerat dubitari. s. eo. cum contingat nos tñ hoc, quod di ctũ est de procedendo fm tenoré decre. s. eo. cũ cõtingat nõ credimus, nisi utriq; executores mandarent, uel parati essent, ut ex tenore eius decre. colligitur. & bene dicimus, quia si ipse præsentans primò uelit se opponere, ꝙ põt: quia sua interest, & pro suo iure appellare, ut 2. q. 6. non solent, & nisi de iure suo dicat, sibi præiudicium. j. de reg. iur. quãuis in hoc, s. ꝙ scđs, pro quo lata est snia; obtinebit præbendã. sed si iustam cãm haberet ignorãtiæ primus, ét post latã sniam pro secũdo præsentante, & ét postq; sibi esset assignatũ bñficium, daretur sibi i inte. resti. ex gñali clausula. ff. ex q. cau. ma. i integ. & no. j. de procu. querelam. Contra capitulum aũt, si bona fide denegabat primo præsẽtatem recipere, nec malitiam adhibuit in assignatione præbendæ facienda secũdo, nullam habebit actioné. forte melius dicitur, ꝙ habebit actionem ɔ capitulum: quia debuit sibi cauere, ꝙ ille cui præbenda assignabatur, seruaret capl'm indẽne.
7 ff. de rei uen. is à quo, & l. seq. ff. de peti. hære. l. pẽ. ¶ † Sed quæritur, an receptus in canonicum per capl'm possit se opponere illi, qui petiit præbendã p literas Papæ, uel canonicatũ tñ? & dicunt quidam ꝙ sic. aliis uideť ꝙ nõ possit se opponere receptioni in canonicũ, uel assignationi præbédæ: quia non interest eius: quia nullũ ius habet in præbenda futura, & in canonicatu nullũ fit ei p iudiciũ. sed cõtra literas bene põt opponere, ꝙ nõ ualẽt: quia nõ faciunt mentionem de sua receptione, quã si Papa sciuisset, non scripsisset pro eo: & si recepti à capitulo nullũ habẽt ius certũ in prębenda, nec aliquid petere possunt rõne receptionis suæ, uel prouisionis à capitulo factæ: tñ rõne accessorij superior, cũ opportunitas se offeret, faciat assignari prebendam. j. de præben. relatũ. j.
8 de cõcess. pbé. cũ sup qõne. † Et Papa nunq̃ intendit dare literas præiudiciales. ff. de uul. sub. l. ex facto, & ɔ literas se opponere põt sp, quousq; alius recipiatur in canonicum: quia usq; tunc ex eis agit, & utitur impetratis. sed ex quo receptus est, ex tunc receptus à capitulo nihil potest proponere contra literas: quia non iuuabit se principaliter ex literis, sed ex receptione sua: qa receptus est in canonicum. & si obiiciatur ei, ꝙ non potest petere præbendam ex tali receptione: quia si contrarium diceretur, aperiretur uia uacaturis. Respon. quia ex receptione simplici capitulum non posset agere ad præbendam uacaturam, nec etiam uacantem certam, arg. op. ff. de contrahen. emp. l. ult. §. ult. & ad Tre. l. j. §. si habes. C. de do. nel eris. cum suis concor. sed ex receptione, quæ est facta auctoritate Papæ, qui non impeditur concedere uacaturas secus. Intentio] quod apparet ex appositione clausulæ.

Literis Apostolicis nisi pro alio] idem & si nõ fit cl'a, si pro alio non scripsimus. non. n. aliud intendit dominus Papa per clausulam istam, nisi ut ecclesia de plurium receptione non grauetur. s. eo. man. Monitorias] ar. ex solis monitoriis habet ius ad petendum. ad idem. s. eo. capitulum: sed non est uerum, licet illi prouidere teneantur. j. de præben. dilec. fil. G. nam nec ex monitoriis, nec ex præceptoriis, nec executoriis: sed habet officium iudi. ad petendum beneficium fm tenorem literarum Papæ, si Papa contulisset, tunc haberet ius in re.

Abbatem prouiderit] Nec tñ adhuc prouidit. unde speciale mandatum abbati directum in suis ecclesiis tñ præiudicat generali mandato epi in oĩbus ecclesiis. s. eo. c. 1. & c. pastoralis. si aũt iã prouidisset ei abbas in una eclesia, & postmodũ alia uacaret nõ uideo, quare eps non posset alij ibi prouidere, in qua non esset alij prouisum, cũ diuersæ sint ecclesiæ, nisi forte essent ecclesiæ de mẽsa abbatis, uel nisi collatio ptineret ad abbaté: tũc. n. cũ oẽs uno iure cẽseanť, si uni ,puidit, grauatus est abbas. unde eps nõ põt alij ,puidere. Et hoc intelligo uerum, qñ uult prouidere auctoritate literarũ impetratarum post, q̃ prouisum est primo. nã si ante impetratæ fuissent, secus, ut no. s. eo. mandatum cogi] qñ in literis nõ continet, p eccle. censũ cõpellatis. uerius credimus, ꝙ non sit hæc sufficiens ratio: imò nec uera, ꝙ non possit eps cogere abbaté ad prouidendum illi, de quo scriptum est epo: quia ex quo in literis continetur, facias tali clerico prouideri, poterit quoslibet cogere ad prouidendum, etiam si ibi dicitur, per censuram ecclesiasticam cogas. sed illa est sufficiens ratio & uera: quia speciale mandatum factum abbati derogat generali facto epo: nel quia clausula, si pro alio non scripsimus, eximit eum à iurisdictione episcopi, ꝙ in ecclesiis illius abbatis illi prouidere non possit. Prouidendi] quando in literis continetur, auctoritate nostra prouideas.

SVMMARIVM.

1 *Non potest secundus dele. absoluere, nisi elapso termino. priori assignato.*
2 *Absolutio secundorum iudicum tenet etiam ante terminum, si partes consentiant.*
3 *Remissio excommunicati ad excõicatorem locũ habet in ordinariis, ét si sit ab eis appellatum post sententiã excõicationis.*
4 *Debet excommunicatus absolui præstita cautione & iuramento prius, quàm cognoscatur de iniustitia excommunicatione.*

AB excommunicato. Statuta] s. quia ininstè, uel non præmissa monitione, uel nõ seruato ordine dicit se excommunicatum. ¶ Obtentis] Iste se-
1 cundus non põt absoluere, nisi elapso termino assignato priori; & si absoluat, non ualet: quia iurisdictionem habet ex parte limitatã, & formã certã, ar. s. eo. cũ dilec. nec ét sufficit, si partes consentiãt in eũ, cũ nihil atendat forma solita, & etiã honor excõicatoris. sed & si oẽs, s. partes & iudices cõsentiãt, qđ ante tps absolnať, tñ non ualet absolutio: qa cũ sub cõdõne fit ibi mãdata absolutio, s. si primus intra certum tempus non absoluit, quòd secundus absoluat, ante conditio-
a nem [a] extãtem nulla sibi absolutio competit, ff. de uerb. sig. cedere diem. repete tamen, quod diximus, infra de offi. deleg. de causis.
2 ¶ † Quidam tamen bene fatentur, quòd si excommunicator diceret, ego non absoluam, uos absoluatis eum, si uultis, ꝙ in hoc casu secundus potest eum absoluere etiã Inno. super primo Decret.

a ¶ *Ante cõditionẽ; & sic attenditur implementum conditionis in literis executoriis. adde Pet. de Anch. in cons. 297. incip. Efficacibus colum. 4. post princ.*

 ante

ante terminũ: quia in manifestis non est locus coniectu ris.ff de uerb.obl.continuus.§.cum ita. alij tamen dicũt, ꝙ tenet absolutio secundorum iudi.etiam ante terminũ,si partes consentiant. primus aũt post terminũ assignatum potest absoluere semper ante, quàm pronunciet eum iniuste excommunicatum, & etiam si partes uelint,ꝙ sic probatur, qa quandocũq; ante absolutionem constet de iusta excommunicatione, remittendum est ad excõicatorem.¶Et sic apparet,ꝙ apud primum ẽt post terminum assignatum remanet iurisdictio,& sic habet super eum iurisdictionẽ in eo, pro quo excommunicatus est, ex quo patitur se absolui, absolutio tenet. Item cum iudicia sint absolutoria, & nihil aliud hic petatur nisi absolutio, & ille, qui excommunicauit,paratus sit absoluere,audiendus est, & tenebit absolutio ; & hoc habet locũ,ubi p errorẽ omissa est absolutio ante, q̃ procederet ad cognoscendũ de iniustitia excõicationis. nã & si hoc petat,absoluẽdus est,ut no.in gl.uerum tamẽ.Ita] si cõtra statuta cõcilij generalis.i.iniuste excõicatus est,quid faciet hic excommunicans,ad quẽ remittit? Rñ.si credit se iuste excõicasse, nõ absoluat,sed ad aliũ mittat: quia postea ad eũ remittet pro mãdatis recipiendis.j.de offi.dele prudentiã in fi.si uerò nõ credit se iuste excõicasse, prudenter facit, si absoluat eum.

3 †Obtentis] remissio ista excõicati ad excõicatorẽ habet locũ in ordinariis, ẽt si fit ab eis appellatũ post sententiã excõicationis.j.de off.ord.ad reprimẽdam.j.de sen.exc.p tuas,in fi.in deleg.aũt ita dicendum,si nõ fuit appellatũ. nã si fuit appellatũ,& appellatio recipiat,nõ habet iurisditionẽ dele.j.de of.dele.pastoralis.§.praeterea; & iõ nõ remittit ad eũ.Itẽ si nõ fuit appellatũ à dele.& lata sit snia diffinitiua per dele.j.annum remittendum e ad dele.sed post annũ minimè superiori rõne. Item.j.de of.dele.quaeréti. sed fine ulla remissione delegans iuxta formã ecclesiae eum absoluet, cuius autoritate excõicatus est: sed si subdelegatus excõicauerit, & ab eo appellet, deleg.primus tñ absoluere debet. j.de of.dele.super qõnum.§ porrò, & §.ult.si autẽ primus delegans absolueret, teneret absolutio. Item & si alij deleget absolutionem, & ipse delegatus absoluat, tenet absolutio, ar.cõtra.j.de of.ord.ex parte.j.de sen. excom.cum pro causa. sed ante, quàm primus deleget, uel deleg.secundò super absolutione absoluat, põt excipi ꝙ non absoluat, uel non procedat per tales literas ueritate tacita impetratas ¶Si.n.dixisset qũo delegatus est medius inter primũ delegantẽ, & subdelega.non habuisset literas nisi ad eum,s.deleg.arg praedictae decre. super etiam ex causa potest legitimè appellari. si autẽ absoluat non praemissa appellatione,tenet, licet nõ debet fieri nec nocet si postea appelletur: quia cũ sententia excõicationis non suspendatur per appella. multo fortius absolutionis: quia promptiora sunt iura ad absol.&c.ff.de ac.& ob.Arrianus. ¶Itẽ oĩs res per quascũq; cãs contrahitur, per easdẽ dissoluit.j.de reg iur. c.1.sed per solã sniam fit quis excõmunicatus, ergo & p solam absolutionem absolutus fit aliquis. Item sicut actio iniuriarum tollitur pacto, ita & haec snia absolutione.ff de pac.l.si unus.§.pacta. hoc aũt posito,ꝙ sit sublata,& uerum est,non debet amplius excõmunicari, nisi praemissa canonica monitione. j.de sen.exc.sacro, & probata causa.2.q.1.nemo, & nisi sint contumaces de nouo.11.q.3.certum.Difficultate] Iuramenti, & cautionis mandatorij.j.de resti.spol.literas, in fin. Quidam tamen, & forte bene dicunt, quòd iurare debet ne disciplina ecclesiastica rumpatur, ar.23.q.5.excommunicatorum.j.de eo, qui dux.in ma.quã pol.per adul. significasti ; & ita non est contra.j.de iurein.& si Christus ubi sunt autoritates prohibentes iuramentum. sed supple,non iurabit omnino, uel frustra,i.sine causa.hęc autem est praedicta causa,quae est iusta.j.ti.pro xi.cũ inter

4 ¶†Cognitio] uerũtñ prius, quàm cognoscatur de iniusta excõicatione,absoluet pstita cautione,& iuramento, & postea cognoscet solus delegatus de iustitia excõicationis,s.an excõicator iustè, uel iniustè, uel ex ordine, uel ex aio,uel ex cã excõicauerit. & hoc est uerũ, qñ qritur de iniustitia excõicationis ut excõicatori poenã infligat ; & tunc puniet iniuste excõmunicantem. j.de sen.ex.sacro. si uerò inuenerit iustã excõicationẽ remittet excõicatũ ad excõicatorẽ, ut eius mãdata recipiat.j.de of.dele. prudentia. & attende, cum dico, ꝙ statim debet absoluere, nisi obiiceret, ꝙ pro manifesta offensa est excõicatus: uel qa nõ paret rei iudicatae. tũc enim debet praecedere emẽda.j.de uer.sig.ex parte, & c.se. De causa tñ principali eodẽ mõ cognosceret, si est cã inter epm,& excõicatũ,& in literis sit apposita clausula cõsueta,s.audias, si quid fuerit qõnis. nam nullus debet esse iudex in propria cã.C.ne quis in sua cã.l.j.si uerò cum alio cãm haberet coram excõicatore, aut est appellatum, aut non. si est appellatum,eodem mõ procedet inter partes, si in literis fit mentio de appellatione. uel eius cognitio causa demandatur. si uerò non sit appellatum, debet eum remittere ad episcopum, qui de causa cognoscere coepit, ff.de iud.dequa re.j.de iureiu.ad nſam.2.nisi sit ibi praedicta clausula, si quid mãserit qõnis,& quia ppetuata est eius iurisdictio per citationem.j.de offi.deleg.gratum. ¶Sed obiicies, ꝙ nunquam habuisset literas, nisi dixisset contra statutum concilij generalis se excommunicatum fuisse. ergo si hoc falsum appareat, debet carere commodo literarum supra eod.super literis. Respon.hic illa regula fallit p p. periculum excommunicationis,& participationis.unde statim absoluendus est,ut in decre.cum contingat.Item hęc exceptio, cum sit peremptoria non debet proponi contra literas.j.de lit.cont.c.s.& j.de so.cõp.ex parte.

SI proponente. Secus, si non proponeret, sed subiiceret, quia tunc crederem ualere. Respõ.quia plus est mentiri, quàm uerum tacere, arg.supra eod.postulasti. Fraudulenter] Haec est causa, quare rescriptum non ualet, scilicet fraus.supra eod.super literis, & c.in nostra, ubi de hac materia notauimus.nec potest de facili pretendere ignorantiam in proprio facto.ff.pro suo l.fi.in fi.& no.ff.man.l.item quaeritur.

SVMMARIVM.

1 *Nunquid, si quis aliquem conuenit personali actione coram aliquo iudice, possit eum coram alio iudice etiam ordinario super alia personali conuenire?*
2 *Ordinariis iudicibus non debet subtrahi debitus honor.*
3 *Non li.et reo actorem conuenire nisi sub actoris iudice.*

QVia nónulli. noie] hic tenet crimine falsi, sicut & qui supposuit partũ.ff.de fal falsi neis,& l.qui falsam,& sequens similiter.Et qui eas] Nõ ualet, qđ fit p has literas pro his, quorũ noie sunt impetratae.Nihil] De iud.eũ quẽ.Ad futuras trahunt]i.aliquos citari faciunt sup cõtrouersiis de nouo emergẽtibus,ac si lřas ad eas traherẽt ad futuras trahũt] Et ualet snia in nouis negociis, nisi excipiatur j.s.eo.significauit.3.e.cã te,ex tenore.

1 ¶†Pluribus] Dixerũt qdam ex quo

ex quo aliquis conuenit aliquem personali actione coram aliquo iudice, coram alio iudice etiam ordinario super alia personali non pōt eum conuenire, quia si reo, q fauorabilior est in iure, ff. de reg. iur. fauorabiliores, hoc non licet. C. de sen. & interlo. in auē. & ɔ̃nr, multo- fortius nec actori. ff. de re. iu. non debet. Si actor conuenit aliquē super aliqua actione personali, licet sup alia p aliud rescriptum coram aliis delegatis ipsum conuenire non possit: tñ coram ordinario ipsum poterit cōuenire, & hoc ut honor non subtrahaē ordinariis ipsis. nā reo istud non licebit, si uelit reus recōuenire: qa non coram ordinario, sed corā delegato istud facere debet: qđ tñ non credimus uerum. nā bene pōt actor reū conueni re sub diuersis iud. ord. uel ordinario, & delegato alio & super psonalibus, & realibus actionib. & q dr̄ in pdicta. l. fauorabiliores &c. intelligimus in eadē cā, & postquā incepit causam. nā & hic in utraq; cā & corā utroq; iudice fauorabilior erit reus, q̄ actor: sed incipiēdo cām corā diuersis iudicibus fauorabilior nō est, & sequereē absurditas: qa coram delegato nō posset, cum non sit ei
1 cōmissum, nec corā ordinario, ut dicunt quidā. ¶ † Item debitus honor subtrahitur iudicibus ordinariis; qđ esse non debet. ȷ. de ap. ut debitus. intelligo ergo decr. hanc, q si super personali actione conuenerit corā iudice delegato, & impetret literas ad alium delegatum ɔ̃ eundem super alia actione personali, carebit cōmodo literarum, & condēnabitur in expensis, ut hic: secus, si coram ordinario conueniat, cum hoc non inueniatur ,phibitum. ¶ Si quæras, quare aliud sit in realibus, dicimus q in realibus cōputantur dietæ à diœc. ubi sunt res s̄. e. dilec. fil. i. unde sepe ɔtingeret, q nō posset sub uno delegato oēs reales intentare; & aliæ etiam rōnes assignari possent. Item alia ratiō potest assignari, q actori licet coram pluribus ordinariis conuenire, sed non reo: quia iura noluerunt subtrahere materiam malignandi reis, qui quasi offensi libenter se uendicarent etiam iniustè.
3 sed hoc de actore non præsumitur. ¶ † Reus] quamuis reo non liceat conuenire actorem nisi sub actoris iud. tamē malitiosè facere potest, & potest repelli per exceptione n iudex rei. sed si non excipiatur ante lit. cōtest. tenebit, q legitimè coram eo fiet, dūmodo alias iurisditionem habeat. ff. de iud. l. j. & alij contradicunt. Cōmodo] supra eo. super, si proponente. Expensis] supra eo. cæterum. Condēnetur] & nihilominus accusari poterit criminaliter de crimine stellionatus, ff. de crimi. stellio. per totum.

CVm in multis iu. ar. Idem uē, si ibi ponitur clausula, q nōnulli homines, uel aliæ consimiles, cū eadem sit ibi rō. idem etiam uē, si dicit, sibi dānum uel iniuriā factam per hoīes alicuius loci: qa uel ɔueniet eos quasi uniuersitatem; & tunc loco unius censeē. si in illo loco non est uniuersitas, nō poterunt p illud rescriptum cōueniri ultra iiij. idem uē, si in literis dr̄, cites oēs illos, quos talis tibi noiauerit. sed si in literis dr̄, cites oēs, qui ei ɔ̃dixerunt, uel qui eum molestarunt super tali re, dicunt quidam secus esse, sed nos non uidemus, quare hoc dicant. in causa autem inquisitionis, siue de crimine, siue de iure inquiratur, plures, q̄ quatuor citari possunt: quia non trahuntur in iudicium, sed superior ex officio inquirit. Generalem] nam oēs expressi in literis conueniuntur propter eos iiij. Vel quatuor] credimus tamen, q si super re indiuisibili, uel etiam in eo casu, in quo essent ad eosdem iud. ces remittendi literæ impetrentur, q etiam tunc plures, q̄ quatuor poterunt per illas literas conueniri in iudicium. ut no. s̄. eo. pastoralis, in gl. quid si. Alij dicunt, q licet ille, qui impetrat literas super certa re etiam indiuisibili, dicat alios sibi iniuriari: tñ per generalem clausulam non citabunē, nisi quatuor: fatemur tñ, q alij, quorum interest, si uolūt p suo iure coram eodem iudi. q admittendi sunt, uel etiā si coram aliis agere uellent, q sunt ad eundem iudi. remittendi. ȷ. de reg. iur. cum super. ff. de libe. cā, pariter. ¶ Citatorio] cuiuslibet illorum quatuor. nam si uelles intelligere, q tantū, qđ primum citat, debeat illos quatuor exprimere, non esset ɔ̃ fraudem prouisum: quia primum citatorium potest multis esse occultum. & uocat hic primum citatorium propter multa citatoria eiusdē personæ facta non tantum in principio causæ, sed etiam in qualibet parte iudicij; & in illis citationibus sequentibus non est necesse exprimi illos quatuor.

SVMMARIVM.

1 *Non possunt delegati causas minoribus subdelegare.*
2 *Non debet fieri commissio clericis plebium Lombardiæ.*
3 *In causis tractandis quæ sint loca magna uel insignia.*
4 *Manifesta & notoria pro expressis haberi debent.*
5 *Locus ubi causa agitur debet esse magnus & insignis.*

PRæsenti decreto. Prouidendum] per hæc uerba dicunt quidam, q hæc decr. non statuit ius, sed est prouisio, quā Papa suis legatis & cancellariis imponit. & dicunt, q literæ ualent, & si minoribus personis fiat cōmissio, potest contra eas excipi. q p illas literas non procedatur, cum non sint de personis hic contentis, arg ad hoc quare. hoc enim imputaretur uel iudicibus, uel partibus, cū tantum delegantis sit eligere iud. quibus cōmittat, & nō debet dare iudicem ad petitionem partiu n. ff. de iud. obseruandum. melius uidetur, q possit contra tales iudices excipi, & ex talibus causis appellari, & alludit consuetudini Romanæ Eccl. ubi de facili cancellarius non dat iudicem ex officio suo, sed partes eos eligunt. nam si certum esset, q ex se cancellarius eos dedisset, nō haberet contra eos locum exceptio, uel appellatio. & uidetur, qđ huic exceptioni possit renuntiari tacitè, & expressè: quia in fauorem eorum introductum est, scilicet ne coram uilibus personis partes & aduocati eorum stare cogantur. ¶ Item uidetur, q si Papa scribat alicui nominando eum magistrum, uel simplicem clericum, quòd non habet locū exceptio: quia ex certa scientia uidetur facere contra
1 hanc cōstitutionem. ¶ † In legato credo contrà, nisi partes consentirent, & hoc dr̄. idē multo magis intelligo de legatis, scilicet quòd nō possunt minoribus subdelegare causas, & non habet locum hæc decret. in auditoribus, infra de offi. deleg. super §. j. Item ordinarij non comprehenduntur hac constitutione. Dignitate] no. infra de præben. de multa. ¶ Honorabilibus] sufficit, q ecclesiæ sint cathedrales: non sufficit, quòd sint collegiatæ, sicut sunt multæ in Sicilia, & Tuscia, nisi sint ita honorabiles, quòd ibi sint clerici propter scientias & mores & diuitias honorandi. Quid enim si magni uiri magnā causam agerent coram illiteratis & pannosis clericis? uere nia risui pateret. ¶ † Quid dices de clericis plebiū
2 Lombardiæ? Respondeo, non debent eis fieri commissiones, nisi sint aliàs honorabiliores, ut Modecienses ecclesiæ, & sancti Antonij, & sancti Dominici. ¶ In ciuitatibus] sufficit enim ciuitatem episcopalem esse, ut ibi causæ agitentur, etiam si non sint magnæ, & etiam si non habeant peritos. alij contrà, arg. pro his, qa cessat ibi

ibi causa huius constitutionis quia non poterunt ibi habere aduocatos, nec alia necessaria: sed in alijs locis non ꝑalibus necesse est, q sint magnæ, & q habeant peritos;
3 & propter hoc dicuntur insignes. †Copia] Tam pro aduocatis, quàm pro assessoribus, & consiliarijs. quæ autē sint loca magna, uel insignia, uel ubi dicatur esse copia peritorum, ad communem opinionē prouinciæ recurrēdum est. ff. de sup. le. l. Labeo, & arbitrio boni uiri, i. iudicis illius terræ, ad quē fit citatio, relinquetur. ff. de uerbo. ob. continuus, & non arbitrio iudicis ciuitatis, qui in hoc potius pars censetur, quàm iudex: quia non præsumitur, q contra factum suum sniaret. C. de arbi. ne in arbitris. sed quid si locus ille alium haberet iudicem in temporalibus, & aliū in spiritualibus. Rn. si ambo sunt præsentes, simul amborum arbitrio diffiniendum est. Et idē si sint plures, dummodo omnes hi domini, ijdemque indi. sint personę ecclesiasticæ: quia ad secularis iudicis arbitrium non credimus eundum, & si non sint oēs præsentes, tñ præsentes procedant. & si oēs dñi ijdemq; iudices essent absentes, uel certa ratione suspecti, tunc alij boni hoīes eligentur ad hoc. & si nō possent hi concordare, procederetur ẽm tenorem consti ǰ. de ap. legitima, & procedent hi non seruato iuris ordine. nobis magis placet, q arbitrium boni uiri dicitur, i. iudicis, q de cā cognoscit; & sic loqtur. l. ff. de uer. ob. continuus: Causæ] Delegatæ iudicibus] Delega. Impunè] Et si cōtra talem absentē ꝓcedatur quasi ꝯ cōtumacem, nō tenet, si notoria facti est excusatio eius, puta q a nulli est dubiū, uel esse debet, q locus, ad quē citatur, non est insignis. sed si dubia esset excusatio de facto, tunc debet ire, & coram eo ꝓponere de facto loci, & peritorū, uel hmōi. & si pars neget, debet reqri arbitriū boni uiri, cui si pars citans stare noluerit, pars alia appellet, & securè. & si pars alia, q̄ allegat ꝯ locū, arbitrio stare nollet, iudex securè ꝓcedat, & si aliqs à bono uiro dicit se grauatū sup hoc i. à diffinitione hac, an sit locus insignis, uel nō, tunc nō licet appellare, sicut nec in arbitris. ipsius. n. arbitriū dr. ff. de uer. ob. cōtinuus. ¶ Itē q a modicū interest. ff. de ap. l. j. uel dic, q ēt sine reqsitione boni uiri pōt statim appellare ex his cāis. s. appello, ne ꝓcedas: q a nō est locus iste aptus examinationi cārū, uel ꝑ ꝑ sui utilitatē, uel ꝑꝑ defectū iurisperitorū. iudex aūt, qui cognoscet de appellatione, si inuenit cām ueram appellationis, cassabit, q cequid iudex fecit post appellationem: alioquin confirmabit infrà de appella. interposita, in prin. appellatio autem nec in hoc casu, nec in præcedenti est admittēda, nisi certum esset locum nō esse aptum. ff. qui satisda. cogan. si uerò. §. j. ¶ Sed quid si pars nō uadat, nec appellet: quia credit se tutum per hanc constitutionem, ubi dicit non paretur impunè? Respon. tutius est ire, & defectum coram iudice exponere. sed si non uadat, & feratur snia contra ipsum, uel missio in possessionem, uel excommunicatio, non tenet: quia citatio nulla est, argu. ff. de arbi. si cum dies. §. si arbiter. ¶ Sed contrà uidetur, q semper teneat, nisi in citatione exprimeret errorem, puta ueniat ad talem locum non insignem, sicut dicitur in snia. ij. q. vj. § diffinitiua, in prin. ¶
4 †Sed respondeo & in snia, & in citatione sufficere, si notorium est impedimentum: & hæc notoria manifesta pro expressis debent haberi. ff. qui satisda. cogan. si uerò. ff. de fer. l. j. alij contra. sed si non sit notorium, si non uadit, tenet excommunicatio, & missio in possessionem. ff. de indi. siquis ex infrà de ap. si duobus. nec facio uim, utrum iudex sciuerit defectum loci, an ignorauerit. sufficit enim in ueritate esse, quòd notorium est ibi defectu loci esse: credimus tamē, quòd expresse proprio uerbo tacite litigando in talibus locis possint renunciare huic exceptioni: sed nō eundo ad illa loca, uel non appellando nō uidetur renunciare, uel tacitè consentire, q procedant. imò potius contradicere. ¶
5 †Item dicimus, q licet iudex delegatus clericos ꝑ peritos haberet, qui iudici & partibus possent sufficere ꝑ consilijs, tamen in hoc casu impune nō paretur: quia licet in uno termino habeat eos paratos, fortè non habebit in alio, & quia etiam consiliarij & aduocati nō habēt ibi propria domicilia, uel maiora salaria requirent, & fortè non poteris eosdem consiliarios & aduocatos in alio termino habere, quod est graue & dispendiosum in singulis causis nouos aduocatos conducere, & secreta suæ causæ reuelare, cum boni iudi. sit sumptibus & laboribus partium parcere. nobis uidetur, q est necesse, q locus, ubi causa agi debet, sit magnus & insignis, ita, q q uadunt illuc pro causa, inueniant ibi hospitia & cōducticia pro se & euectionibus suis, & ubi inueniantur necessaria uictualia pro cōi precio. ¶ Et ideò adiecit insignia: quia bene sunt alicubi loca magna, & tamen ibi prędicta non inueniuntur neq; conducticia, neq; uænalia: uel si inueniuntur, hoc fit cum magna difficultate: quia non sunt ad hoc consueti. possunt etiam hæc inueniri in aliqua modica uilla: & tamen non est idoneus locus: q a non est magnus, nec insignis esset enim ridiculum, q causæ tractarentur in tam uilibus locis, etiam si ibi esset copia peritorum. nec credimus necesse, q ibi morentur periti, nec hoc dicit hæc litera; sed sufficit, q ibi de uicinis locis possit haberi copia peritorum.

SVMMARIVM.

1 *Oportet iudicantes in causa reali esse rebus uicinos.*
2 *Processus habitus absente altera parte non ualet.*
3 *Graue est defendere, quod expresse potest renunciari, & non tacitè.*

Dispendia litium personales] literæ conseruatoria, & processus per eas habiti non impediunt literas in communi forma impetratas, siue impetrentur ante conseruatorias, siue post etiam inter easdem personas: quia conseruatores non habent cognitionem, nisi oriatur ex exceptione aduersarij, ut no. infrà de offi. dele. statuimus. ¶ Item hæc decre. non habet locum, qn appellatur à grauamine ante sniam. tūc enim potest impetrare literas, ad quoscunq; uult. nā qua rōne debēt impetrare ad iud. appellationis, eadē rōne debent ĩpetrare ad iud. principalis cāæ: cū uni alijs nō possint ꝓhibere uti sua iurisdictione infrà de ap. Romana. §. j. hoc ēt ex eo apparet, q si qs corā eo iudice cōtra eūdem mouet plures personales actiones, & in una appellauerit, & in alia non; nihilominus coram diuersis iudicibus prosequetur plures actiones personales contra eundem: sed non est malum: quia non sunt ambæ principales, & est necesse ad hoc, ut locum habeat hæc decre. quòd ambæ sint principales, & nō appellationis, & uidet q hæc decre. habet locū non solum in lrīs apľicis, sed ēt in alijs. sed si aliqs coram conseruatoribus, uel alijs iudicibus non habentibus potestatem cognoscendi de eo, super quo trahitur in iudicium, conuenitur, nec propter hoc minus ualet processus habitus per bonas literas: sed frustratoriæ trahens alias punietur. ¶
1 †In personalibus] secus in realibus, cum res aliquando oporteat subijci oculis; & ideò oportet uicinos esse rebus ff. de censi. forma infra de libel. obl. significantibus.

Qui

Qui uerò contrarium] Cum effectu, s. utendo pluribus literis. nam si unis tm̄ utatur, ualebit processus habitus
2 per eas. ¶ † Valeat] Si fuerit exceptum. Vel dic, ꝙ etiam si reus non excipiat, tamen processus pro alterutro habitus per eas non ualebit. quia ambo scienter contra ius faciunt; & hoc uidetur uelle litera, & ita seruat curia Romana: quia litera dicit, ꝙ processus habitus per eas non ualeat. nec possunt renunciare tacite. s. litigando coram eis: quia sic dicit litera, ꝙ processus eorum non ualet; & sic uf, ꝙ loquatur, quando partibus præsentibus ꝑ cesserunt, si. n. in absentia partiũ processissent, tunc nulla esset pœna: quia cuiuscunque alterius iudicis processus in absentia partium habitus teneret. ¶ Et est ratio tunc, quia non uiderentur renunciare, licet litigauerint: quia non præsumuntur scire has constitutiones. uel ẽt si scirent, parcitur eis, ꝙ non uideantur renunciasse: quia forte uererentur iudices, & timent ab eis appellari, uel eorũ iudicium fugere expresse. tñ satis crederemus, ꝙ possint renunciare, quia literas credimus ualere, & per eas iuris
3 dictionem dari ĩ c. cæterum. ¶ † Alij contra. & uere multum graue est defendere, ꝙ expresse potest renunciari, & non tacite hæc potest esse ratio. quia quanto expresse renunciant, uidentur nouam iurisdictionem dare, quod possunt: quia iudices sunt per illas literas. ff. de iu. l. j. si tacite, nõ uidetur renũciare, sed ex iurisdictione ꝑ illas literas datas procedere, quod non licet, & erant. Item ꝑꝑ uerba præcedentia huius decre. dicimus, ẽt si pro reo haberetur processus, ꝙ nullus est. ¶ Item detur per eadem uerba, ꝙ non ualet processus habitus nec per secundas literas, nec per primas. dicunt aũt quidam, ꝙ semper recedere possunt ab his iudicibus usque ad sententiam. post sententiã aũt, à qua non est appellatũ, nõ; quia iam post sententiam cessat cã superius assignata. s. ꝙ timent iudices. ex tunc. n. non oportet eos timere: quia functi sunt officio suo, & quia non possunt eis deterius facere quia iã sententiam contra eos tulerant, quia uere iudices sunt alij dicunt contrarium, s. quòd etiam sententia non ualet, & magis concordant literæ. Nisi] Quamdiu autem de hac suspitione inquiritur, non procedent iudices rei recusantis; quia si aliquid dicitur, facile est cuilibet deludere huic constitutioni. Simili] Quia commodo impetrato carebit, & in expensis condemnabitur.

SVMMARIVM.

De consuetudine. Rubrica.

1 DE consuetudine † Consuetudo est ius non præscriptum, moribus diuturnis populi inductum, insti. de iure natura. §. cõstat. ¶ Etiã inducitur consuetudo primo: quia sic obtentum est sine cõtradictione, inst. de iure natura. §. ex non scripto. ff. de lega. diuturna. ff. de testi. testium. §. ul. ff. de admini. tuto. sine hærede. §. pe. ff. quemadmo. testa. ape. C. quæ sit lon. consuetu. l. j. C. de edi primo ua. an in totum. ¶ Secundò, quòd libelli querimoniarum quæ consuetudini obstant, non recipiantur, & si recipiãtur, iudicantur ſm consuetudinem, ff. de legi. si de interpretatione, & l. sequen. C. quæ sit lon. consuetu. l. j.
2 † Tertiò, quia iudicatum est consuetudinem esse, cũ quæstio esset, an consuetudo esset, nec ne. ff. de leg. cum de cõsuetudine. & non sufficit altero istorum modorum tm̄ semel iudicatum esse longo tempore, sed bis ad minus iudicatum, uel factum esse debet. C. de epi. audi. l. 3. in fi. sed ꝯ. quia non exemplis iudicandum est. C. de sen. & interlo. nemo. ¶ Sed nos dicimus hoc intelligi, qñ sic iudicat uolens consuetudinem introducere, & in posterum similiter iudicari sed uidetur, quòd una sñia sufficeret, ut j. de re iud. in causis. C. de leg. l. ult. sed illa specialiter loquuntur in Papa, & Imperatore. ¶ † Et debes scire, ꝙ semper consuetudo præiudicat iuri, uidelicet ut quis non ordinetur a suo prælato. 24. q. j. pudenda. Item in elec. j. de elec. cum ecclesia Vulterana. Item ut alij clerici præter canonicos admittantur in electione j. de causa pos. cum ecclesia Sutrina. Item ꝙ filij presbyterorum Græcorum licet de iure possint eligi in episcopos, si cõsuetudo repugnet, non eligentur j. de cle. coniu. cum olim, quis posset dici potius id fieri propter scãdalum uitandum, quàm ꝑꝑ consuetudinem 12. di. nos consuetudinem. sed illud non dicimus propriè consuetudinẽ, sed dispensationem ꝑꝑ scandalum 1 q. 7. conuenientibus, cum duobus. §. seq. item ꝑ consuetudinem coguntur aliquem eligere de aliqua ecclæsia. j. e. cum dilectus. j. de uer. sig. Abbate. Item ꝑꝑ consuetudinem Abbates sine consensu capituli conferunt prębendas j. de his quæ fi. a ma. par. c. ea noscitur. Item in baptismo seruatur consuetudo, de conse. di. 4. de trina. Item in matrimonio seruatur consuetudo, siue potius ꝑꝑ scandalum. j. de cog. spi. c. j. Item inferiorum ordinum clerici non coguntur ꝑꝑ consuetudinem, uel per subtractionem beneficiorũ ab uxo-
4 ribus separari. 84 di. quorundam. † & no. ꝙ ad hoc ut ꝑiudicet consuetudo, oportet, ꝙ sit præscripta. j. de causa pos. cum ecclesia. ff. de legi. sed & ea. de qua præscriptione dicemus j. e. cum consuetudinis. Item ꝙ bonam fidem habeat, & animum introducendi consuetudinem, & utendi iure suo. ff. de aqua quoti. l. j. §. Aristo. ff. de iti. actuque pri. l. j. §. ul. Item ꝙ res sit præscriptibilis: secus, si non esset præscriptibilis, qualis est, quando clericus confitetur se subesse episcopo, & tamen denegat sibi reuerentiã uel procurationem ratione uisitationis j. de præscri. cũ non liceat, de censi. cum instantia, & generaliter non præscribitur consuetudo contra ius naturale 32. q. 7. flagitia, & contra statum ecclesiæ. 25. q. 1. sunt quidam, & ꝯ ordinationem infrà de tem. ord. c. 2. & quæ occasionem malignã di inducit. 12. di. nos, & contra bonos mores 12. dist. illa, & infrà e. ad nostrã, & c. cum uenerabilis, & quæ grauamen inducit infrà eo. c. j. ¶ Item oportet, quod sit inducta de scientia eius, quæ super eo. ubi inducitur habet ordinariam iurisdictionẽ & ptãtẽ condendi leges. ff. de legi. de quibus 93. di. illud, & non sufficit toleratio. j. de ꝑben. cum non ignores, & c. cum iamdudum. & si spiritualibus personis præiudicat, ẽt illorum consensum interuenire opor-
a tet[a] nec præsumitur interuenire nisi manifesto iudicio probetur. puta quia recipit aliquod prętium. ff. de com. prę. uenditor. §. j. ¶ Item oportet, quòd non sit inducta per erro-

a ¶ *Oportet adde Ang. qui hoc allegat in consi. cclxvij. icinisis & examinatis, & refert Feli. in ca.*

in a'ner,ccl.vj.ner. Decimo fallit suprà de cōs. Et sic intelligas Inno.in c. in no stra infrà de iureiu.

rem.ff.de le.ꝙ non ratione.8. dist. consuetudo. 12. dist. omnia. Item ubi populi est iurisdictio, oportet quòd maior pars populi utatur illa consuetudine.ff.de iudi.& iure. l.pe.nam sicut minor pars non potest condere .l. scriptam, ita nec consuetudinem introducere.ff.de legi.de quibus.¶ † Sed quid si extraneus cōtra cōsuetudinē faciat, nunqd teneatur? ar.qd sic:quia nullius peregrini licet &c.8.di.c.j.& ij.d.xij.illa ar.ff.de iudi.hæres.§.j.contrà:quia nesciuit,nec scire debuit, cū in aliena consuetudine probabilis sit error sicut in facto alieno.ff. pro suo l. ult. dicunt quidā quia monitus uel sciens debuit seruare.si uerò nesciuit, non tenetur: quia non est in culpa suprà de consti.cognoscentes, ibi rem, quæ.ar.ff.de act.emp.& uend.l.Iulia.in prin.82.dist.pro posuisti.imò debet imputari ei,qui potuit expressius legem dicere.ff.de pact.ueteribus,ut.ff.ad Vell.l. ij. §. uer ba.si autem nec ciuis esset in culpa,quia credebat consuetudinem esse ius cōe,& erat alias simplex,nec ēt peregrinus,qui consuetudinem ignorabat,tunc posset dici contractum non tenere:quia ambo errabant, & nihil potest esse tam ꝯtrium cōsensui,sicut error.ff.de iurisf. om. iud. per errorem, & sine consensu ꝯctus non tenebat. ff. de act.& oblig.consensu.C.de act.& obli.sicut hoc non pla-

6 cet.¶†Sed dic melius,ꝙ in prædictis casibus tenet ꝯtus, & tenetur stare consuetudini loci, ubi ꝯtus celebratus est.tñ si enormiter læderetur,ex generali clausula resti tueretur in integrum.ff.ex quibus ca.in l.j. sed iudex appellationis quid faciet,seruabit ius cōe,uel consuetudinem suam,uel litigantium?& dicimus consuetudinem litigantium.j.de eo;qui mit.in pos.cum uenissent, in aut. de ap.in prin.ꝯ j.de re.iu. cum causa. sed hoc ideo quia consuetudo laycorum [b] non potuit ligare ecclesiam.x.di.c.j.& quia erat in grauamen ecclesiarum etiam sine consen su capituli. unde non ualet ꝯ.e.c. j. quanta sit auctoritas consuetudinis,dicemus infrà e cum consuetudinis.¶ † Illud tamen no. ꝙ consuetudo loci, ubi contractus celebratus est,seruari debet. ff. de usu. l. j. in prin.& loci, ubi maleficium perpetratur,arg.ff.de extraor. cri. l. pe.

b ¶Consuetudo laycorum. Adde quòd idem tenet Host.huc in summa in uer. sed pone, & Cy. in l. q. ad fi.C.quæ sit lon.consue.Et Pe.de Anch.in 7 consi.258 inci.supra dictum statutum,co lum.j.

8 §.sunt quidam.¶ † Idem etiam credimus,si in principali quæstione alia cōsuetudo iudi.alia sit litigantium, quia consuetudinem litigantium obseruabit,ar.j.de eo, qui mit.in pos.cum uenissent. C.de consue.l.j.C.de edi. priua.l.an totum.hæc autem uera credimus in iuribus, ut prætextu consuetudinis contra ea facere liceat. nam in præceptis,quantumcunque tempore aliqui non seruant ea,semper peccant,& ipsi & alij obseruare tenentur. 8. di.c.j.nam quod præceptum est,necesse est fieri. 14. q. j. c.ul.& diuturnitas temporis,&c.32.q.6.flagitia.ꝯ.4. di. statuimus;& c.se.sed illud non fuit præceptum,sed con-

9 silium.†¶ Item nōne peccatum est uiolare statuta,& de cre.25.q.prima,uiolatores?& in multis eiu sdem. q. fateor peccatum esse,ubi uenio contra ius cupiditate, uel sine causa,uel in casu non concesso.sed ubi uenio contra legem,uel can.auctoritate consuetudinis legitimæ intro

10 ductæ,secus.¶ † Vel dicas & melius,quòd contra iura, & contra præcepta uenire licet his, quibus licitum est nouam legem & specialem introducere contra illud ius uel præceptum,similiter & nouam consuetudinem. Sed si tale esset,ꝙ contra illud ius,uel præceptum non licet sine peccato legem spiritualem statuere,sic nec cōsuetudinem.& ad hoc ut non peccet ille qui contra ius,uel ꝑceptum dñi Papæ facit,oportet,ꝙ ex aliqua iusta causa faciat,uolens consuetudinem introducere, & superiore consentiente,scilicet eo, qui legem fecit, uel qui potestatem habet condendi legem contra illud ius, uel mandatum.

Consuetudines grauamen inducere] Qualis est illa. infrà de his quæ fi.a ma.par.ca.c.Remittere] i. tollere,& non secundum eas iudicare.

SVMMARIVM.

1 *Possessio absque apprehensione rei transfertur.*
2 *Ecclesia habet priuilegium,quòd re sibi legata,uel uendita, uel donata,competit sibi rei uen.*

EX literis. Consueuit] Consuetudo erat obtenta contradictorio,ꝙ quando aliquis sub forma stotationis aliquid dat,non solum donare intelligitur,sed etiam possessionem tradere.aliter non uidemus,quomodo in hoc introduceretur consuetudo.ff.de leg.cum de consuetudine nec mireris ꝙ ex consuetudine aliquis fiat possessor sine apprehensione. sæpe.n.possessor habet plurimum iuris,ut in rebus peculiaribus per seruum quæsitis.ff.de acqui.pos.l. j. §. item ac.& l.possessio.l si me.§.seruus ff.pro so.l.ij.ff. de usufru.iusto.§.fi.& in glo.quam hic habes,continetur Et audientium]Et ita uidetur, quòd forma seruari debet in faciendo,& exprimi in dicēdo,f.ego do talem rem pro re

1 medio animæ meæ. Quæ] S. donatio ¶ † Possessionis] Hic habes, ꝙ possessio transfertur sine apprehensione rei;& simile.ff.de acqui.pos.quod meo.§.fi.ff.de contrahen.em.clauibus,insti.de re.diui. §. interdum, infrà de pac.cum pridem.C. quæ res pign.ob.l.ij.ff. de rei uen. quædam.ff.de acqui.pos. l.j.§.pe.contrarium ar.ff.de acqui.pos.quemadmodum,& l.qui uniuersas.§.quia per co

2 lonum¶ Possessionis] Hoc est auctoritate iuris consuetudinarij.si 23.di. in nomine.Item priuilegium est ecclesiæ,ꝙ re sibi legata, uel uendita,uel donata, competit sibi rei uendi.C.de sa.san.eccle.l.fi.in alijs contra. C. de rei.uen.seruum.Hic habes per stotationem trad· possessionem.idem uidetur, quòd per inuestituram infrà de his, quæ fi.a ma.par.cap.ex ore.nos tamen hoc non credimus de inuestitura,ar.ff.de acq.pos.si stipulatus.Ac.tñ dicebat,ꝙ ex inuestitura hoc ius habet,quòd auctoritate sua potest ingredi possessionem.

AD nostram audientiam.Illiteratis]Hoc non redarguitur C.de offi.rec.proui.l. potiores xcv. di. esto Insipientibus] Hoc non redarguitur. C.de iudi.certi,in aut.de iudi.§.quia uero non Consilio]Non redarguitur plurimorum consilium.xx.di.de quibus.C.de fideicom. liber.l.fi.24.q.3.si habes Consuetudo] Talis s. quæ est ꝯ bonos mores hoc redarguitur,quia eorum respōsum habetur pro sententia :uel quod alius q̃ iudex, fert sententiam.C.de sen.ex peri.reci.l.j.& ij.Suo iudi.] Sicut hic fiebat. C.si a non compe.iudi.l.j.ij.iij.infrà de iudi. at si ij.q.j. in primis. Ecclesiasticis] Idem est & in ciuilibus.

SVMMARIVM.

1 *In necessitate etiam laicis conceditur eucharistiam sumere.*
2 *Baptismatis sacramentum in necessitate ab hæretico sumi potest.*

Character

3 *Character sacri chrismatis non confertur per simplices sacerdotes.*
4 *An autem ex delegatione uel auctoritate papa possent conferre, uide in no.4.*
5 *An Papa possit prohibere episcopum chrismare.*

Vanto de benignitate, Et infrà consuetudinē]
ut j.de eo, qui dux.in ma.quam pol.per adul.
cum haberet infrà de symo.non satis.xxxij.q.
vij. flagitia. ff. de fur. inficiando. §.infamis.
1 ¶† Necessitate] Idem est in scr̄o eucharistiæ ab his, qui
sunt extra ecclesiam.xxiiij.q.j.cæpit: hoc tamen non fa-
teor nisi de excōicatis, & hæreticis; & sic loquitur.c.ex-
pit.nam ab alijs etiā laicis in necessitate eucharistia su-
metur.nam, ut quidam dicunt, ipsemet assumere sibi po-
test xxxij.dis.§.uerum:tamen ille.§.loquitur tantum de
sacerdotibus fornicatoribus, & simoniacis, non de lai-
2 cis. ¶† Sacramentum uerò baptismi & ab hæretico in ne
cessitate sumi potest.xxiiij.q.j si quem forte. socio autē
confiteri quis potest in necessitate, de pe.di.j. quem pæ-
nitet: sed non absoluetur ab eo: & etiam pænitentes re-
conciliari possunt à socio; quod quidam intelligunt ēt
de excōicato, de conse.dis.iiij.sanctum. hoc tamen capi
tulum quidam intelligunt de reconciliatione, quæ fit p
confessionē, non de illa, quæ fit ab excōicatione, quam
nō nisi eps, uel sacerdos facere potest infrà de sen.excō.
nuper, in fi.& c.de cætero, ubi no. ¶ Et idem dicūt in qua
libet absolutione, uel reconciliatione spirituali, cū hoc
pertineat ad potestatem clauium, quæ nō cadit in laicū,
ar.xx.di.§.j.xcvj.dist.cum ad uerū.excipimus in his abso
lutionem, quæ fit in baptismo etiam per laicum pp ne-
cessitatem sacri.xxiij.q.j.si quem.idem in unctione olei
sed de omnibus, quæ spectant ad officium præsbyteri, il
3 lud solū licet laicis, quod de iure exprimitur. ¶† Subeat
] hic habes, q̄ simplices sacerdotes non cōferunt cha
racterem sacramenti chrismatis, ar.lxxx. dist. quamuis:
4 ¶† Sed nunquid ex delegatione, uel auctoritate domini
Papæ possent conferre? & quod possunt, est arg.xcv.di.
peruenit. & concordant oēs doctores, q̄ ex delegatione
epōrū nō licet, nec unquam licuit. de papali auctoritate
dixit Ala.q.d nō pōt. Siluester dixit, q̄ ex delegatiōe dñi
papæ, & adminiculo sacramenti habiti qlibet clericus
pōt, qcqd hēt, ipse cōferre: quod uerò non hēt, minime,
ar.q.vij. Daibertum. & si dñs Papa primò cōferret pre-
sbytero potestatē chrismandi, & postea auferret, nihil
cōferret sic.sed si ,phiberet epō chrismare, & contēpta
,phibitione cōfirmaret, imprimeretur character, ut.j.q.
5 j.quod qdā.ix.q.j. ordinationes. ¶† Rō diuersitatis, qa
eps pōt cōfirmare ex officio, & ordine. sacerdos alius ex
deleg.& adminiculo habiti sacramenti. mandato ergo
sublato nihil pōt. alij dicūt, q̄ si papa ,phibet epm chris
mare, q̄ postea chrismando nō confert characterē. licet
.n. papa non pōssit tollere sacramentū cōfirmationis, po
test tamē cōtra illud, ut in forma, & in psonis, & in die-
bus, à qbus & in qbus cōferri debeat, suas cōstitutiones
facere, ut no. infrà de bap. c.j.& si pōt circa psonas con-
ferentes aliqd statuere; ergo certe psonæ, uel ēt epō po
test potestatē conferre chrismandi. Itē dicunt in bapti.si
mo ¶ Tamen si papa talia faceret sine cā magna & alijs
nota, non debet sustineri tanquam
faciens cōtra generale [a] statutum
ecclesiæ. de episcopo autem non
credunt, quòd si prohibet aliquē
à baptizando quòd propter hoc
minus baptizatus esset. non enim
episcopus potestatem habet super
hoc aliquid constituendi, sicut pa
pa hoc autem dicunt papam posse
per illud priuilegium ei diuini-
tus datum, quodcunque ligaueris
super terram &c. quod sic intelli-
gitur, quodcunque ligaueris per
constitutiones uel præcepta. ei.n.
in omnibus obediendum est in spi
ritualibus, & in his, quæ ad animā
spectant, nisi contra fidem, uel ei
specialiter prohibita sint. ¶ Et qui
dem satis bene uidentur dicere in
eo, quòd dicunt, quòd possunt fa-
cere constitutiones summi ponti-
fices super premissis, & eis factis, si constituatur, quòd
non ualent sacramenta à talibus collata, non ualebunt.
¶ Item bene fatemur, quòd possunt episcopos prohi-
bere à chrismando, uel sacerdotes à baptizando. sed
in hoc non ualet prohibitio sine constitutione, q̄ non
teneat sacramēti collatio, ēt si fiat cōtra mandatum epi.

a ¶ *Generale. & sic papa non potest statuere contra generalē ecclesia. adde Bald. in l.q. uer sed dubitatur C.de in. aure. annul. ab. in c. quæ in ecclesiarum, col.iij. suprà de consti.uer. secundo, limitarem, & in c. si quando, supra de rescri. & in c.cum para ii, col.ij. infra de app. & per Feli. in d.c. si quando, col.x. suprà de rescri. & idē Feli. in d.c. quæ in ecclesiarum, co.xvij. in prin. uersi. limita tertio.*

S V M M A R I V M.

1 *Capitulum potest locum aliquem interdicto supponere.*
2 *Suspenso interdicto an interim possit appellari, ut releuetur interdictum.*
3 *In interdicto non licet per priuilegium cantare diuina officia ianuis apertis.*
4 *Ad papam pertinet extirpare uitia, & malas consuetudines.*

Vm inter uos generale] Quod interdictum
generale, quod particulare dicitur, no. infrà de
uerbo. signi. cum in partibus Ab episcopo] &
ideò admittuntur canonici, ut non solum agant de in-
terdicti sui obseruatione, sed etiam episcopi, uel potius
ut accusent de uiolatione: quia hæc accusatio publica
est, uel actio popularis: uel iō admittuntur: qa aduersa-
1 rius uult respondere: sed si nollet, nō cogeretur. ¶† Vo-
bis] hic habes, q̄ capitulū locum aliquē interdicto sup
ponit. silr & decanus infrà de ap. dilectis cōtra de his, q̄
fi. à ma.par. c q̄suit infrà de exce.præla.c.j. ubi dr, q̄ so-
lus eps hoc non possit sine cōsensu capituli. So. nec eps,
nec inferior prælatus hoc pōt sine consensu capli, nisi
aliud ex priuilegio, uel cōsuetudine prescripta habeat,
argu. ad hoc.xv.q.vij. eps nullus, & infrà de his, q̄ fiunt à
pla. quanto, & ad hoc no. infrà de exces. præla.c.j. In ci-
uitate] Qn̄ locus interdicitur, clerici in alijs locis ce-
2 lebrare possunt. ¶† Licitum] Quid si suspendat interdi
ctū, nunqd interim pōt appellari, ut releuet interdictū?
Respō. nō, qa licet suspenso interdicto de gr̄a possint ibi
celebrari diuina. ecclia tamē sp manet interdicta infrà
de priui. cū & plātare. §. & si tēplar. j. nec.n. nouū est po-
sterius interdictū, licet interim eius executio suspenda-
tur, ar. ff. de preca. sed si manente, & .ff. de pecu. peculiū. 1
§. si ero; & sic cum maneat interdictum appellari non
3 licet. ¶† Rumperetur] Ar. quòd per priuilegium non
possunt cantare ianuis apertis infrà de priuileg. q̄ qui-
busdam. dic ut no. infrà de priuile. ut priuilegium. &
ideò non ualet consuetudo contraria, tanquā quæ indu
cit grauamen ecclesijs. suprà eo. c.j. uel quæ est ꝯ bonos
4 mores xij. dist. illa. ¶ † Duximus] Quō est hoc, o licet
tantum ageretur ad obseruantiā interdicti: tamen Papa
irritat cōsuetudinem, ad quod actum non erat, nec esse
non debet infrà de simo. licet. Solu. cum consuetudo
esset

esset notorie mala, ut hic docetur, & domini Papæ officium sit extirpare uitia. j. de his, quæ fi. à prᴂla. quanto, non debuit expectare, q agcretur ad hoc: sed quomodo cunq; ei innotuerit, debet illa eadem remouere. xxiij. q. iij. eccle. & ad hoc est. C. de sacros. eccle. l. nouatione. j. eo. cum uenerabilis, cum cõsuetudinis, & c. pe. ubi enim est cõtentio, an aliquid possit esse de iure, nec ne, nõ est ordo iudiciarius requirendus, qualis est, consuetudo talis ualeat nec ne, ut in dictis decre. ar. infrà de fi. presby. quoniam sacris.

CVm olim. Londonensis eps concessimus] quòd tm̃ cum capitulo suo facere posset infrà de his quæ fi. à præla. quanto, & no. s̃. de consti. cum accessissent. In sessionibus] . ff. de al. scri. l. j. ff. de decu. spurij. xxv. di. perlectis. xvij. di. c. fi. ¶ Ecclesijs Angelica.] Hoc uerum est, cũ talis consuetudo esset generalis in alijs ecclesijs eiusdẽ prouinciæ infrà de elec. cum ecclesia Vulterana. Si uero diuersæ sunt consuetudines, habebit illa u dignitaté, q̃ sine aliorũ p̃iudicio cõmodius seruari põt, ut hæc sequitur, & xij. di. nouit. & si esset ibi tanta diuersitas, q benè perpendi non posset, q̃ esset utiliter accipienda, recurrẽdum est ad metropolitanã eccle. xij. di. de his si uerò in prouincia non esset talis dignitas, recurrendũ est ad uicinas prouincias. j. de censi. super eo. & hoc intelligimus, qñ iam facto rectore non possunt concordare de dignitatibus eius. ante. n. uel post, si possint concordare, tenebit quod statuerint super dignitatibus eius. xj. di. catholica. sed si concordare non possunt, præcentor factus non potest petere modo prædicto. ¶ Præiudicio] . ff. de regu. iur. quotiens infrà de censi. ex parte. uel is est sensus, assignes ei quãcunq; dignitaté uolueris de omnibus dignitatibus, quas præcentores habent in Anglia, non habita distinctione maioris partis ecclesiarum, uel minoris, dũ modo ex assignatione tua nulli fiat præiudicium, nec ẽt præiudicetur approbatis consuetudinibus eiusdẽ eccle.

CVm uenerabilis frater noster temeritate] & ideo male. vij. q. j. nõ oportet, cum multis sequen. c. lviij. distin. c. j. & ij. C. de sac. sanc. eccle. quæ sub prætextu, & debet hęc carere habitu & ambitu. j. de conces. p̃ben. literas. vij. q. j. siquis eps. j. de transla. epi. c. quanto. tamẽ ecclesia prima põt eum repetere, si uult. vij. q. j si qs uero, & c. si qs p̃sbyter. ¶ Consuetudinẽ] q̃ erat, ut tales abbates sine licẽtia papæ trãsirent, & sine cõfirmatione ministrarent, quorũ neutrũ facere poterat. j. de ele. qualiter. infrà de transla. epo. per totum. Hodie aũt licet nõ sit mutatũ in Italia in administratione: tñ hodie ex generali dispensatione papę ultra Italiam constituti & cõcorditer electi p̃nt in tẽporalibus & sp̃ualibus ministrare infrà de ele. q sicut, & c. nihil ; sed hic cum in prouincia essent legati, à quibus poterat cõfirmationem habere, non prodest consuetudo.

SVMMARIVM.

1 *Vacante monasterio abbate, licite possunt monachi etiam de statu monasterij litigare.*

2 *Non potest episcopus statuere, quòd una ecclesia eligat prælatũ de alia, uel electioni eorum intersit.*

3 *In electione continentur plures partes, quas hic habes.*

4 *Suspensus neq; eligere; neq; eligi potest.*

5 *Si canonici excommunicati, uel suspensi eligant, licet tollerẽtur: potest tamen excipi contra eorum personas.*

6 *Consuetudo si non est specialiter contra aliquam ecclesiam, sed generaliter contra omnes, sufficit præscriptio. x. an. tam contra ecclesiam, quàm contra alios.*

CVm dilectus filius G. iure eligendi] Tanquam procurator cõuentus, & sic est ar. q uacante monasterio potest agi de electione, & de tali, quæ quodammodo per consequens tangit quasi statum monasterij. s. q de alio monasterio eli

a gere teneant si aũt directe [a] status monasterij tãgeretur, uacante monasterio agi posset infrà ne se. ua.

1 c. j. & ult. ubi no † uel potes dicere, q uacante monasterio abbate, licite possunt monachi ẽt de statu monasterij litigare: quia nõ caret monasterium legitimo defensore, cum conuentus possit facere syndicum. ff. quod cuiusq; uni. l. j. secus autem, si uacet ecclesia epo, cum capitulum non habeat defendere iura epi. super iure autẽ suo Guil. proprio noĩe agebat ; & ideò super utroq; fertur snĩa ; de hoc plene no. infrà ne se. ua. c. j. De iure communi] . xviij. q. ij. abbate, & c. quã sit. xvj. q. ul. c. ult. Constitutum] Io. dicit, q licet

2 episcopus possit unam ecclesiã alteri † subijcere infrà de exces. præla. sicut unire, nõ põt statuere, q una ecclesia eligat prælatum de alia, uel electioni eorum intersit, cũ hoc contra ius cõe sit xvj. q. ult. c. fi. infrà de iure pa. nobis. Sed certe non uidemus, quare episcopus cum capitulo suo hoc non possit, ar. infrà de his quæ a p̃la. quanto, & xj. di. catholica, & est hoc satis exp̃ssum infrà de uer. sig. abbate & est hoc ar. s̃m opi. Ioã. q minus iustus titulus, s. cõstitutio epi parit cãm p̃scribẽdi. ff. p emp. qđ uulgo. ff. p leg. l. iiij. & ul. infrà de emp. peruenit. tu dic, q hic non est iniustus titulus, imò plus dicũt qdã, q eps, q̃cunq; statuta uult, dũmõ nõ sint cõ ius, põt facere sup ecclesia ædificata, uel ædificanda ante, q̃ ordinet de clericis & alijs, non solũ q̃ respiciant p̃ns tp̃s, uel ẽt pximum sed ẽt remotũ in futurũ, ut hic. sed post, q̃ factæ sunt ecclesiæ, et p cõsequens habent iura cõia, nõ põt statuere in eis eps aliqd in earũ preiudiciũ infrà de exces. prela. ad hæc. s̃. eo. cum olim, nisi iusta cã iubeat, ut not. infrà eccle. benefi. ut nostrum, in fi. uel dic, q monasterio Carosen. hoc licitum fuit epo concedere, cum, sicut ex interpretatione papæ colligitur, nihil aliud intelligitur concessisse, nisi q ad eum pertinebat, s. confirmationem, quæ de iure communi ad episcopum pertinet. & ideò etiam sequitur, q sic interpretatur, q nec iuri communi, nec priuilegio derogatur, & sic etiam non est contra quia non potest imponere seruitutem rei quæ non est obligata, sed confirmationi, quæ sua est interponat, de

3 Morin.] loci dice. ¶ † Electio] nomine electionis intellige confirmationem, & hoc est, ut statutum iuri cõmuni concordet. habet enim electio plures partes. continet enim scrutinium, publicationem, consensum ple-

4 bis, & ipsam confirmationẽ, ar. lj. di. qui in aliquo. ¶ † Suspensus] suspensus non põt eligere, nec eligi, ut hic, & in

5 frà de æta. cum bonæ. infrà de ele. inter. R. de ele. excomini. postulasti. nec postulari infrà de postu. c. i. in fi. nec inuestire infrà de conces. præbẽ. & eccle. non ua. quia diuersitatem. nec excommunicare. xxiiij. q. j. audiuimus. nec præbendam dare de iure, nisi ratione officij detur ei præbenda, & sit ei annexa. j. q. iij. siquis obiecerit. ¶ Quidã tamen dicunt, sed non placet, q excõmunicare possit & præbendas dare, & alia facere quæ sunt ex iurisdictione, non de ordine, arg. j. de ele. ex transmissa, & hoc

a ¶ *Si aũt directe. exẽplifica, ut est negociũ electionis, siue iuris eligendi: quia tunc capitulum potest agere & conuentus in dictum ẽtẽ, ita ponderat Albert. Bolit in c. edoceri, col. iij. in prin. supra de rescri. alle. c. abbate sanè infrà de elec. c. Cumana. c. ij. de in integ. rest. & c. dilectis de exce. & c. cum ecclesia infrà de caus. pos. & proprie.*

hoc intelligimus uera, nisi suspensus est ab officio & beneficio, uel officio tantum, cum ratione officij competat beneficium 81. di. si quis sacerdotum, & c. eos. ¶ Quid si esset suspensus ab ingressu ecclesiæ, uel à pontificalibus cum pro qualibet re possit interdici, prout uisum fuerit superiori, ut j. de offi. sane, & c. pastoralis, in pri. ar. ff. de pæ. moris. dicimus, q ab his solis prohibentur, quæ sunt interdicta sibi, & quæ dependent ab illis, & non ab alijs, cum penæ sint moliendæ & c. de pœ. di. j. pœne. Item, dicunt quidam, q licet non ualeat in spiritualibus, quod facit excommunicatus, uel suspensus, ualet tamen in temporalibus, quandiu tolleratur ex ignorantia: quia forte sunt suspensi à iure, non per sententiam; & ideò omnia eius facta teneant, arg. 8. q. iij. nonne. sed hoc uerum non credimus in his quæ ratione publici officij faciunt, ar.
5 ff. de offi. præto. l. Barbarius aliàs secus. ¶ † Unde si canonici excommunicati, uel suspensi eligant [a] licet tolerentur, & etiã non sint nominatim excommunicati, uel suspensi: tamen excipi potest contra personas eorum C. de ori. iur l. j. & cassatur, quod fit ab eis: quia non dicitur quilibet canonicorum habere publicum officium: sed capitulum potest dici habere publicum officium in electione, & alijs, quæ ad illud pertinent per illud.] Infrà de præscri. causam, ubi no. de hac materia j. de dona. inter fraternitatem. de testi. cum tu, C. de inoffi. dona. l. j. de pœ. dist. j. periculose. Talis] S. rationabilis. j. e. c. fi. & præscripta. j. de cau. pos. & proprie. cum ecclesia Sutrina, in fi. & est necessaria præscriptio xl. annorum in ecclesia, ut in auten. huius consti. inter pri. & con. & in auẽ. de eccle. ti. §. partem: in alijs sufficit x. uel xx. annorum. ff. si ser. uẽ. si quis di. ff. de aqua plu. arc. l. ij. in fi. & hæc uera sunt, si qđ præscribitur, & assuescit, habet continuam causam. ff. de ser.
6 ui. ur. prædi. foramen. ¶ † Item credimus, q si consuetudo non est specialiter j aliã ecclesiã, sed generaliter [b] j oẽs tã cõtra ecclesiam, quàm contra alios, sufficit præscriptio. x. annorum, sicut j alios, ita contra ecclesias. Alij autem distinguunt inter ecclesias, & priuatos. Alioquin, s. si non habet continuam causam, necesse est præscriptio, cuius non erat memoria. ff. de aqua. quot hoc iure. §. ductus aqua. & no. q non semper debet allegare titulum, sed probare tempus. ff. de usur. cum de in rem. de hoc plene no. j. de præscri. si diligenti. Præiudicet] Scilicet q canonici eligebãt & confirmabant.

a ¶ *Eligant. Hoc dictum. Alle. Fel. in prohe. Greg. col. fi. in pri. & Fel. in c. Rodul. col. fi. suprà de rescr. dicit hoc singulare, & ibi dat concordant.*

b ¶ *Sed generaliter. Intelligo hoc uerum de consuetudine, quæ generaliter seruatur inter clericos & laycos, ita intelligit Iler. Bolo. in c que in ecclesiarum, co. ij. circa fi. suprà de constitut.*

S V M M A R I V M.

1 *Ubi alicuius consensus requiritur, non refert, utrum consentiat, quando fit id, cui consentire debet, an postea.*

CUm consuetudinis. Usus.] Quia spiritualium personarum Nouitates.] ff. de consti. prin. in rebus xj. di. quis nesciat j. de causa pos. pastoralis. j. de
1 rel. do. ne nimia. ¶ † Consensu] No. q ubi requiritur cõsensus alicuius, non est uis, utrum consentiat, quando fit illud, cui consentire debet, an posteà infra de ele. c. q sicut, dummodo à principio teneat id, cui consensus accedit: quia alias ei, quod nihil est, consensus accedere non potest. j. de ele. auditis. ar. contra ff. de ser. ru. præ. p fundum, ff. cõia p. receptum. ubi dr, q si multi habent aliquem fundum & sigillatim quilibet concessit alij seruitutem in eundem fundo, qñ ultimus consentit, confirmantur concessiones omnium aliorum, qui prius concesserant, & tamen præcedentium concessio uel saltem unius solius, qui à principio concessit, non ualuit So. dicimus, q quilibet pro parte sua potuit concedere, & tenuit eius concessio, ita, q ulterius contra eam uenire non potest: secus tamen in alienationibus rerum ecclesiæ, ubi non tenet, quod a paucioribus fit, nisi maior pars ibidem residentium contractum inierit. x. q. ij. hoc ius xij. q. ij. sine exceptione. imò & tractatus præcedere debet alienationem, ut in prædicto c. sine exceptione dicitur, & hæc uera sunt, ubi requiritur consensus. sed ubi requiretur auctoritas, tunc non sufficit eius consensus, qui auctoritatem præstare debet, sed sicut uerbum sonat, auctoritatẽ præstans auctor & principalis esse debet in ipsa uenditione, isti de auẽ. tu. §. tutor. 7. q. 4. in uenditionibus de hoc plenius no. j. de re. ecc. non alie. dudum. ¶ Constitutiones] Quæ tangunt episcopum, & iura eius, uel communẽ statum illius eccle. & idem esset, si consuetudo esset sup rebus magnis, uel negocijs ecclesiæ. infrà de his, quæ fi. à præla. quanto, supra de constitutio. cum omnes. ubi de hac materia no. Inno.

S V M M A R I V M.

1 *Consuetudo habet uim abrogandi legem, & interpretandi.*
2 *Consuetudo quandocunque parificatur pacto.*
3 *Laudabilis consuetudo, etiam si non sit præscripta, est seruanda.*

1 EX parte. Consuetudinis.] Ar. cõtra, † Quia magis auctoritas consuetudinis est enim legis abrogatrix. ff. de legi. de quibus, est & interpretatrix ff. de legi. nam ad ea, & hic est etiam adiutrix, insti. de iur. na. §. ex non scripto. sed quidam dicunt hanc prædictam auctoritatem olim consuetudinem habuisse, quando populus condebat leges, insti. de iur. na. §. lex. at hodie consuetudo populi non est tantæ auctoritatis cũ trãstulerit potestatem: hanc in principem, insti. de iur. nam §. sed quod. Nam cum legislatoris suffragio leges scribantur, eiusdem tacito consensu abrogantur. ff. de legi. de quibus, intelligas. C. quæ sit lon. cõsue. l. j. & infra e. c. fi. uel leges primæ. s. quæ dicunt, quòd consuetudo est abrogatrix, & interpretatrix, & conditrix, loquuntur de legibus municipalibus, quas quisque sibi populus statuit, quas ẽt contraria lege, uel consuetudine tollere potest lex autẽ generalis & imperialis tantum lege imperiali tollitur, & sic loquitur hoc, & lex codicis. uel in legibus primis loquitur de generali consuetudine, quę ex certa scientia legislatoris, s. principis inducitur. lex aũt codicis & hic loquitur de speciali consuetudine, quæ si ex certa scientia principis inducitur, tamẽ legem non abrogat, licet in eo loco seruetur. ff. communia prædio. uenditor. §. constat. sed contra ff. de sepul. uio. l. emptor. §. diuus. ¶ Sed distingue, utrum consuetudo præcesserit legem, & tunc lex derogatur: an è conuerso; & tunc lex abrogatur, nisi lex consuetudinem prohibeat admitti, ut in usura, & in reuerentia infra de præscr. cum non liceat, & non casibus, quos no. suprà in j. c. uel nisi sit consuetudo per errorem introducta: quia tunc in eo loco non abrogaret. ff. de legi. quod non ratione, licet quidam hoc, & illam legẽ aliter

aliter intelligant,& ad idem xij.di. omnia.¶ Alii distinguunt,an sit talis lex,cui derogari possit per pactũ,qualia sunt,quę in fauorem aliorum introducuntur,ut si,cõuenerit,q; amisso pignore non teneatur debitor. C. de pig.act. quæ fortuitis, tunc consuetudo abrogat legem in eo loco,ubi est consuetudo.si uero talis sit lex,cui non possit derogari per pactum,qualis est j. de so. compe. si diligenti,& C.de pac.si quis in conscribendo, & in casibus ibi notatis,tunc non possit per consuetudinem abro
2 gari.† & uf merito consuetudinem parificari pacto:quia ipsa consuetudo tacitus consensus dr.ff.de leg.l. de quibus.sed hoc non uf uerum,quia sm hoc furiosis & infantibus,qui consentire non possunt,non obesset.ff.loca.qui ad certum.Sed forte dices,& malè q; cum maior pars cõ senserit,omnes consensisse uidentur.ff.de ui & ui ar.l.pe. ff.ad muni quod maior Sed illa regula uera est in obligationibus,& ut uniuersitas possit conueniri.talis autem consuetudo inducitur non tantum ad hoc,sed etiam detrahit singulorum patrimonio,& per eam etiam singuli conueniuntur,quod per pactum esse nõ potest.nam & mi lesies paciscerentur extranei,q; ego conuenar ,uel aliquid dem,non obest mihi.ff.de uerb.obl. stipulatio ista. § alteri,& §.si stipuler.alij distinguunt,an lex sit sola, & consuetudo contraria,& tunc legem abrogat.an lex lata per consuetudinem sit roborata,uel sicut contraria. con suetudo postea inducta lege uincatur,ar. probant , q; de uenditione dr,quæ solo dissensu dissoluitur, si traditione non fuerit roborata:alioquin contrà.C. quando licc. ab emp.di.l.j.uel dic,q; hic loquitur , quando consuetudo est laudabilis:tamen quia præscripta non est,iuri præ scripto non præiudicat. sed ubi non est scriptum ius con
3 trarium.18.q.ij.seruitium. ¶ † Seruanda est consuetudo laudabilis,etiam si non sit præscripta,xj. di. in his. ff. de leg.diuturna.§.sed & ea.uel dic melius,quòd hæc decre. determinat contrarietatem.s.q; tunc consuetudo generalis legem præiudicat,si est præscripta,alias nõ.¶ Item no.q; non aliter cõsuetudo,derogat legi, nisi sit inducta de consensu illius,qui habet iurisdictionem, & potestatem faciendi legem municipalem super illa re,& contra illam,de cuius consuetudine agitur.nam qua ratione super illa re & contra eam habet potestatem faciendi constitutionem,& eadem ratione inducendi consuetudinẽ, ar.ff.de leg.de quibus non est uis, siue ipse dominus con suetudinem inducat,uel subditi eius consensu. ¶ Alienant] Malè.ff.de fundo do.l.j.& l.iij.& hoc intelligas in dote,s.quòd ibi non tenet alienatio.In rebus paraphernalibus distinguitur,an sit translatum dominium in maritum ut tunc teneat alienatio:an non & tunc non teneat ff.de iure do.si ego.§.dotis. Bonis] Imo dotem amittit, in au.ut lice.ma.& aui.§.quia nerò plurimas. ubi etiam continetur,q; de rebus adultorum fieri debeat, & ad idẽ in au.ut nulli iudi.§.si quando.

S V M M A R I V M.

1 *Rationabilis consuetudo quænam sit.*

Cum tanto naturali]xxxij.q.vij.flagitia derogare Potest tamen addere,diminuere, & distinguere. ff.de iust.& iur.l.ius ciuile.& l.ius autem , & est uidere in testibus . nam & in euangelio legitur, In ore duorum uel trium &c.j de testi.in omni tamen per canones & leges alicubi requiruntur plures ij.q.iiij. c. j.& ij.C.de testa l fi.& qua ratione ius ciuile hoc faciat,con suetudo facere potest,ff.de leg. de quibus contra 18. q. ult.c. sed põt dici illud ex permissione, uel indulgentia fieri,non de iure.Consuetudinis] Bonæ & non præscriptæ.Præiudicium]Quia præscripta non est,ar.xj.dist. in his.¶ Rationabilis] Rationabilis dicitur omnis consuetudo,quæ non obuiat canonicis institutis, uel etiam quam ius sustinet etiam contra canonica instituta. irrationabilis est quæ à iure improbatur supra eodem cum uenerabilis. Præscripta xl.annorum ut nota suprà eodem cum dilectus.

S V M M A R I V M.

1 *Quæ sit differentia inter postulationem, & electionem.*
2 *Cur subditus alterius ecclesiæ põt eligi, & tamen necessariò requiritur consensus prælati sui.*
3 *Ineligibiles qui dicantur.*
4 *Interrogatus non respondens habetur pro confesso.*
5 *Iudici de facto licet supplere.*
6 *Sufficit citationem solenniter edi, & publicè publicari.*
7 *Inter dictum non seruans remouendus est ab officio.*

De postulatione prælatorũ. Rub.

Ad hæc. In beato Petro] Secundum antiqua iura non uidetur multa differentia fuisse inter postulationem,& electionem.indifferenter antiqui utebantur his uocabulis , lxiij. distin. literas lxj. distinct. §. his omnibus .
1 ¶Sed hodie cum proprius intellectus per iura & consuetudinem cuilibet uerbo sit accomodatus, magna est differentia.nam quando dicit,ego eligo , nihil aliud est dicere,q; consentio in te tanquam in sponsum,uel prælatum, uel canonicum,sed si persona talis est, quæ sponsus,uel prælatus,uel canonicus esse non possit sine dispẽ satione ut irregularis,& alij,de quibus no.j.e.c.ul. peccauit,si dixit,eligo,& idcirco cassatur, & punitur infrà de elec.innotuit.si autem dicat,postulo,non intelligitur in eum tanquam in sponsum,uel prelatum,uel canonicũ consentire.& ideò potest uariare.j.eo.bonę, nisi placuerit maioribus.a quibus postulari debet:sed tũc si placuę rit,habebitur in spõsum ipso iure j.de condi.ap. super e.
2 ¶ † Sed quæres,quæ ratio est,q; subditus alterius ecclesiæ potest eligi.& tamen necessariò requiritur cõsensus prælati sui lxiiij.dist.literas,& nõ potest eligi alligatus, uel irregularis?Respõ.ad hoc ut aliquis eligi possit,hoc solum requiritur,q; eligibilis sit,& quòd statim,ut electus est,sine alterius requisitione & sine dispensatione statim consentire potest ad illam dignitatem , qualis est subdyaconus,qui eligibilis est,& siue contradictione in ec .esia potest,ubi ẽ subdyaconus.infrà de æta.& quali.a multis,possum enim consentire , ubi talis sponsus meus sit.hoc non uidetur uerum : quia etiam monachus in ab batem sui monasterii eligi debet infra de renun. post trã slationem ¶ Melior ratio uidetur , quòd quilibet eligi potest,qui sine alterius requisitione electioni de se factæ consentire potest, & hoc potest subdyaconus , licet non possit transire sine licentia sui episcopi. hoc autem non potest monachus,nisi quando eligitur in abbatem sui monasterii.& ideò tunc consentire potest,ar.prælle. decre.post translationem.sed alij obligati, & irregulares personę intelligibiles sunt : quia consentire non pos sunt.unde sine dispensatione non potest fieri matrimonium inter has personas,& ecclesias,& eligentes.nec cõsentire potest,nisi primò patronus , uel ille, cui primò obligatus

obligatus est, assensum præstet. 54. dist. ex antiquis, & c. se. unde dicimus, si quis eligat postulandum, cassanda est electio. j. e. c. ult. j. de ele. c. innotuit. si autem postulauerit eligendum, si minus solénniter, puta quia quærat ab epo, ut daret suum subditum, non est malum, sed post necesse est internenire solénem electionem. si autẽ solénniter postulet, nihil agit: quia non consentit in eũ, ut in sponsum per postulationem. item eps, qui consentit, q̃ trãseat, non põt per suum consensum matrimonium spũale inter eos facere. ¶ Sed dices, quare secus in postulatione eius, qui de iure postulãdus inest, ut irregularis tñ. in uera & necessaria stipulatione facere postulãs, qđ põt qa cõsentit in eũ, si superior approbauerit, & supior q̃ ptãtẽ habet dispẽsãdi, oĩa cõplet, s. approbãdo postulationẽ: uñ, q̃ de cætero uerus est spõsus, & uerũ matrimoniũ initiatũ & cõsummatũ, initiari ulterius nõ põt, ut dictũ est. sed qñ postulãt solénniter, quẽ eligere poterãt, & in quẽ tanq̃ in spõsum cõsentire, & nõ eligũt, sibi imputẽt, & uñr hoc ipm studiosè fecisse. ¶ Itẽ alius eps, cuius subdiaconus est, nõ habet ptãtẽ facere suũ subditum alterius ecclesiæ spõsum, licet de trãseundo possit accõmodare consensum. Alij sequuntur grossiciem canonicam, & etiam utilitatẽ ecclesiarũ, & dicũt, q̃ si solenniter fiat postulatio de persona eligẽda, q̃ in oĩbus eãdẽ uim habet, sicut si persona ineligibilis postulata esset. sæpe. n. aliqui magis uolunt, postulare, q̃ eligere qa dubitãt de psona, an sit eligibilis, & quod securius est faciũt: qa postulãt. & iõ p hmõi postulationẽ intelligũtur cõsentire in eũ, dũmõ supior cõcedat, & hoc satis cõsonat æquitati, nisi de eorũ uolũtate cõriũ appareret; & tũc
3 dic ut. s. ¶ † Sed si uis securè procedere, dic, eligimus & postulamus talem, sm quod de iure melius ualere põt. ineligibiles aũt oẽs illos & solos dicimus, qui sine dispensatione eligi non possunt. criminosus aũt eligibilis est. & inde est, q̃ si tpe electionis erat criminosus, sed postea egit pœnitentiam, non tenetur renunciare: sed sine ulla dispensatione põt in ẽpatu remanere, ut no. j. de ele. dudum Romanã. nõ mireris, q̃ diximus de subdiacono, q̃ statim ut electus est, potest consentire electioni de se factæ: & intelligo anteq̃ eps det ei licentiã, nec sequit, trãsire non potest sine licentia epi, ergo nec consentire põt. nã si res est cõis, unus sine alio non põt cõcedere seruitutẽ; & tñ consentiẽdo põt facere, ut alius eã debeat. ff. de serui. rust præ. per fundum. nam uterq; suũ consensum in sua ptãte habet. at nõ est idẽ in postulandis. uel dic, q̃ regulares magis ligati sunt, q̃ subditi. nã iura statuit illos postulandos, & hos eligendos, & non omnium, quæ à iure tradita sunt, ratio reddi põt. ff. de le. non omnium. [Conuenientes] & appellationi renun
4 ciantes tacitè, uel expressè. ¶ † Non negauit] Hæc taciturnitas pro confessione non habetur. sed contra, quia si quis interrogatus non respondet pro confesso habet. ff. de interro. act. de ætate. §. nihil. C. de iureiu. l. ij. j. de præsump. nouit. ac iste fuit requisitus, ut dicit litera. ergo si tacuisset, sibi nocere debet, & pro cõfesso habet.
5 ¶ † Regiftus jar. q̃ licet supplere de facto iudici; & hoc dicunt quidam, ar. ff. de pe. hæ. l. si. alij cõdicunt, nisi sit ei notũ, ut iud. sicut est, ut dicunt testes, & in attestationibus scriptum est. j. de appe. l. sin. insti. de act. §. si unus. ff. de edi. edic. bouẽ. §. aliqñ. de iure aũt semper supplere licet. C. ut quæ desunt aduo. p totum. hoc aũt ideo suppleuit de facto: quia in modum inquisitionis agitur, quia cum magna inquisitione debet fieri cõfirmatio eporum. 47. d. st. de patro. j. de ele. postquã, & c. cum nobis. 61. dist. miramur. & maximè quãdo petitur admitti postulatio, quæ tantum de gratia procedit. j. e. postulationem. & eodem modo in ordinatione nõ tantum epi, sed et cuiuslibet clerici. 24. dist. ordinationes: item in consecratione. 24. di. q̃ episcopus. illud idem in electione. j. de ele. dudũ, in genesi. 8. q. 2. dilectissimi. nec obstat. j. de ac. qualiter. ubi dr, q̃ debet præcedere infamia: qa illa loquit, qñ de crimine certo fit inquisitio. hæc aũt, quãdo de persona nec debet nunc de aliquo crimine nominatim moneri, nisi esset diffamatus, sed in genere tñ, s. si sit malę uitę, ar. ff. de qõ. l. j. § q̃ oñé. de ætate tamen, & scientia, & irregularitate personæ etiã sine infamia præcedente spãliter inquiret. j. de elec. cum nobis, & de his, quæ continẽtur in eo. 23. di. q̃ eps. idem est in accusationibus clericorum 2. q. 7. si qui sunt, & c. se. sed in his prædictis sufficit habere literas bonas testimoniales, ex quo contradictorem nõ habet, nisi cõria fama laboret. 2. q. 7. criminationes. 7. q. 2. qualiter. 56. dist. c. ult. 8. q. 2. qualia. j. de præben in Lateran. nec sunt quærẽdi testes in huiusmodi inquisitio-
6 nibus, quæ fiunt contra non diffamatum. ¶ † Item credimus, quando fit uisitatio alicuius ecclesiæ, uel fit generalis inquisitio in capite, & in membris. j. de ordi. c. 1. 10. q. 1. decernimus, cpm. 18. q. ult. uisitandi non semel. j. de sta. mo. in singulis, & c. cum ad monasteriũ. j. de re iud. cum I A & hoc casu iurant dicere ueritatem de omnibus criminibus, exceptis occultis. j. de ac. qualiter. quando autem fit inquisitio de certo crimine, non debent testes dicere ueritatem de occultis, uel manifestis, nisi de his, de quibus copia facta est infamato. j. de accu. qualiter. §. debet. [Notitiam] ff. de proba uerius. ff. de decre. ab ordi. faci. l. si. 8. dist. proposuisti. s. de cõ-
6 sti cognoscentes. [Constitutio] † idem dicunt quidam in citatione, quòd sufficit, quòd solenniter edatur, & publicè publicetur. nec est necesse quòd singulorum auribus inculcetur per nuncium, uel per literas: sed sufficit, quia citatus nouit solenniter & publicè citationem emissam, ar. hic. nec potest dicere se nescire, si in suis partibus facta est. 16. di. q̃ dictis. 83. di. proposuistis. j. de ele. non resi. tuæ. j. de præsum. quanto, sm quosdam. alij dicunt citationem non ualere, nisi fiat uel ad personam, uel ad domum, ut no. j. de eo, qui mit. in pos. si aduersus. [Solénniter] ff. de insti. ac. sed & si. §. j. 12. q. 2. q̃ & humanis, in auc. ut factæ nouæ consti. circa prin. ¶ Publicè] sufficit solummodo, q̃ publicè lata sit, etiam si non sit ibi solénitas, quę habetur. 11. q. 3. debent in promulgatione tñ legis non est malum dicere, q̃ necesse sit ibi solennitatem seruare. C. de legi. humanam. [Edit] idem dicit in excommunicatione, quod in constitutione quo ad publicationem. item sicut in edicto sufficit, q̃ publicè proponatur. j. q. fil. sint leg. cãm. ff. de dã. infec. l. iiij. §. totiès. C. de an. excep. ut perfectus. C. de iud. properandum. s. ff. quæ sen. si appella re. l. j §. itẽ ex. sed ibi non fuit edictũ solénniter propositum, uel in eo loco, in quo debuit. ff. de insti. sed & si. §. j. [Concilium] 16. distin. quòd dictis. ¶ Regi] infra de offi. dele. sanè. §. j. quæ eius iurisdictioni suberat. & de iure fuit hæc interpretatio. ff. de uerbo. signifi. l. pupillus. §. territoriũ: uel potest exponere, idest quæ sibi in crimine fauebãt. & tunc etiam bene fecit, quod eos excommunicauit, & ipso iure in canonem incidebant infra de sent. excom. nuper. imò plus dicimus, quòd & si ex ui positorum uerborum in literis apostolicis hoc facere non poss: t: quia tamen generalis legatus erat, ratum erit, quod fecit autoritate legationis, ut potius res ualeat, quam pereat. j. de præben. nisi essent. Item quòd legatus inter-

pretatur rescriptum Papæ, est pp cām, quā agebat legatus, & de hoc no. j. de uer. sig. olim fuit. & sicut quilibet iudex in causa interpretatur legem. ff. de leg. non debēt & l. nam si legatus autem suam cōstitutionem interpretatur. j. de uerb sig. ex parte uestra Sanctiones 16. dist.
7 quia. ff. ad l. aquil. ita uulneratus. ¶†Personam] Qui. n. interdictam non seruat remouendus est ab officio. j. de ele. ex mi. postulastis. §. ult. & quidam dicunt talem irregularem esse suspensum. & satis uidetur hoc dicere. c. j. de ele. cum inter. R. senio. arg. 1 2. q. 3. si quis episcopus dā. ¶†Priuare] Hic habes q̄ cōstitutio Lateranē. cōcil. q̄ loquit̄ de his qui sciēter indignū eligūt q̄ priuant ea uice ptāte eligēdi. j. de ele. in cunctis. trahitur ad postulationem. j. de ele. bone me. j. c. proxi. secus tñ si postulatur illegitimus. 56. di. cenomañ. j. de elec. innotuit.

SVMMARIVM.

1 *Vbi propter uitium personæ postulatio uel electio est cassata, non est amplius assumendus ad eandem.*
2 *Priuati sunt potestate eligendi, qui scienter indignū elegerint.*
3 *Electio ubicūq; est nulla propter personam electi, tunc ipso iure eligentes priuati erunt potestate eligendi.*
4 *Postulatio non est confirmanda, cum nihil iuris cōferri possit.*

Gratum [niterentur] & innouarunt ipsum postulādo de facto. sed qa de iure nō poterāt, & ipso iure nō tenebat postulatio; & iō ponit, niterent. Reuocare] & male. j. de ele. cū eo. Priuilegiū] Ex priuilegio. n. & de gratia erat. quodāmodo eligere cū de iu-
1 re potuissent priuari. s. c. proxi. i fi. ¶†Itē hoc credo uerū, s. q̄ ipso iure priuati sunt ptāte eligēdi, ubi pp uitiū personæ cassata est postulatio, uel electio, ut hic & s. c. proxi. secus, si pp defectū formæ. j. de ele. super eo. & eodem modo secus est, si cassaret pp irregularitatē. j. de ele. inotuit. ubi dr, q̄ eum, qui cassatus erat, pôt eligere. pôt tñ dici, quod hic dr, quòd si irregularis postulatus fuit & simplr, & eius esset cassata postulatio, si postea idem postularent eundē, priuati essent ptāte eligēdi, ut hic ar. op. C. sen. re. non pos. l. ult. c. aūt innotuit, loquit, qñ nō fuit admissa postulatio: quia peccauerunt in forma eligendi, quem postulare debeant. uel melius ibi renouata est postulatio de speciali gratia: sed bene essent priuati ipso iure potestate eligendi, si scienter illegitimum elegissent. Item priuati sunt ipso iure, qui electionem celebrare attentauerunt per abusum potentiæ
2 secularis. j. de ele. quisquis. ¶†Item si elegerint indignū scienter, i. malæ uitæ uel minoris scientiæ, uel illegitimum. j. de ele. cū in cūctis, in prin. & c. innotuit, & c. scriptum. & dices idem, ubicūq; eligitur, qui postulandus est. qui autem postulandi sunt. j. e. c. ul. sed secus, si eligendum postulauerit: quia tunc non est ipso iure priuatus, sed ad alium, uel eundem eligere possunt, cū etiā si bene postulassent, licet ab ea recedere, & aliū postulare. j. e. bonæ memoriæ. Item qui recipit in epm postulatū, uel electū, cuius nulla est postulatio, uel electio, ipso iure priuatus est potestate eligendi. j. de ele. bonæ memoriæ. Mag. Itē si sunt aliq suspensi, uel excōicati in capitulo, in alios recidit ius eligendi. s. de consue cum dilectus. Item priuati sunt potestate eligendi ipso iure, qui non eligunt, infra tps in Latera cōcilio cōstitutum. j. de cōcess pbē. & ec. nō ua. c. 2. j. de sup. neg. pla. c. 3. Itē laici. j. de ele. sacrosan. & c. Massana. Item qui post appellationem legitimam postulant. j. de ele. bonæ j. sed si elegerunt post appellationem, non essent priuati.
¶Ratio diuersitatis est, q̄ appellatio non impedit electionem, nisi ex iusta & uera causa interponatur. j. de ele. cum inter canonicos: sed postulationem impedit, ēt ex falsa cā interposita appellatione, cum non debeat fieri nisi in concordia. j. c. prox. Alij tamen ɔdicūt. De his priuatis ipso iure potestate eligendi daī uera regula, s. q̄ tenet electio eis non uocatis facta, siue notorium sit, q̄ sint ipso iure suspensi, siue per probationes possit fieri manifestum; quod licet facere manifestum etiā post electionem factam. nam non oportet ante electionem facere eos priuare per sententiam, uel eligendi licentiam obtinere, quod satis probatur ex iuribus prœalle
3 gatis. ¶†Item alia regula datur, q̄ ubicūq; electio est nulla propter personam electi, & tunc etiam ipso iure eligentes priuati erunt potestate eligendi, si scientes causam, quare ineligibilis erat, ipsum elegerunt. secus autem, si pp defectum formæ electio sit nulla: quia ob hoc non erunt eligentes contra formam priuati potestate eligendi. j. de ele. quia pp [Deuolutam] Ideo eligere poterant siue incontinenti, siue ex interuallo, ut j. nota. de ele. dudum. Autoritas] Specialis, non gene-
4 ralis legationis. ¶Prouidisti] Bene dicit, ꝓuidisti: quia postulatio nunquam est confirmanda, cum nihil iuris conferri possit; & ideò superior non debet dicere, confirmo postulationem uestram, sed debet dicere, s̄m q̄ postulastis, de tali prouideo, uel dic, sic postulationem uestram admittimus; & hoc est magis usitatum, & iuri magis consonat: quia ad superiorem non pertinet prouisio. Mandato] Nisi speciale mandatum super hoc recepisset auctoritate legationis, non potuit dare licentiam transeundi j. de off. leg. nisi specialis.

SVMMARIVM.

1 *Nominatio canonica quæ dicatur.*

Bonæ memoriæ. i. [allegare] C. quæ desunt ad l. j. s. eo. c. j. ubi de hoc [Generali] Hic habes, quod instantia cardinaliū est sollicitudo oium ecclesiarū. Spāli j. 7. q. 1 scias. j. de renun. nisi cū pri. ff. p so. actione. §. Labeo, in aut. de resti. & ea q pa. §. licet. C. de cad. tol. l. j. §. ul. Et gratia] Ipsi. n. nō acquirit ius ex postulatione. j. e. c. pc. nec platus cogit cōcodere eū. 64. dist. literas, in aut. de san. epi. §. nullū, nisi ex cā. j. de iure pa. nullus. Vocē] Hoc dr pp quosdā, qui dicebantur amisisse potestatem eligendi, uel suf
1 fraganeos, q habēt ius in electione. †Noiatione] Noiatio canonica dr, qñ oēs cōcordant de aliquo ineligibili assumēdo, & uadūt ad eū, à quo hoc petendū est, & exqrūt cōsensum eius. nā hęc dr noiatio canonica, q nō pôt dici ꝓpriè postulatio, cum postulatio solēniter fiat, ut no. j. de elec. in causis: tamen in hoc credo similem postulationi: quia post, quàm ille, à quo postulatur consensit, non posset resilire sine consensu illius, qui præstat assensum, ar. j. e. c. proxi. nam eadem ratio est in nominatione & in postulatione. sed si illi duo. s. postulans, & ille, à quo postulatur, consentirent, q̄ à nominatione recederetur, credo q̄ posset fieri etiam contradicente nominato: secus credo, si postulatio esset solēniter facta.

SVMMARIVM.

1 *Qui permittitur electioni de gratia interesse, nec ius, nec cōmodum aliquod sibi acquiritur.*
2 *Quō possit quis querere & ꝑscribere contra Romanam Ecclesiam, cui*

3 Is, cui Papa dat aliquid ex plenitudine potestatis, possidet, & præscribit.
4 Colonus si possessionem interuertat, datur interdictum, vnde ui.
5 Quando agitur confessoria pro aliquo iure, agenti incũbit probatio, quòd nec ui, nec clam, nec precario possidet.
6 Quando in incorporalibus agitur possessorio recuperandæ possessionis præmitti debet causæ cognitio.
7 In postulatione, ubi non est acquisitum ius, uariare licet.
8 Capitulum si alienationi, uel turpiam contractus consentit, an possint aliqui resistere.
9 An p̃sentato & postulato aliquo possint recedere præsentãtes.
10 Pallium datur personæ, sed contemplatione loci.

Onæ memoriæ. ij. [ius] Melius, & leuius dixisset, si sic ꝓposuissent, cum essent in quasi possessione eligendi. Pręficiendo] in hac præsenti ua
1 catione, de qua agit̃. † Gratia] sed ille, q ex debito debet interesse electioni, permittatur interesse de gratia, sufficit ei, dũmodo ꝑmittatur interesse tanq̃ suffragiũ p̃bens, & possessionem retinens, si quã habebat. sed si uocaretur tñ ꝓ consilio habẽdo, uel ut possessionẽ de debito interessendi amitteret, tũc non sufficit talis admissio, q̃ est cum p̃iudicio sui iuris. quidam tñ dicunt ꝯ, & bene: qa ex quo ꝯsensit interesse de gr̃a, sicut aduersarius ꝓtestat̃, non põt retinere possessionẽ. j̃. de ap. solicitudinem, in fi. ¶ Requisitus] Quæritur, cum lex dicat, ꝙ ille, q uadit ꝑ fundum alienũ, uel actus facit, ꝑ quos quæri põt aliqua seruitus, uel ius, qđ non quærit possessionem seruitutis, nisi eo aĩo faciat, ꝙ credat se uti iure suo. ff. quẽad. ser. amit. l. si. ff. de iti. act. aq; pri. l. si qũo cõstare debet de intentione? & dicimus, ꝙ debet constare per expressa uerba utentis, quibus exprimat se uti actu seruitutis, intendens uti iure, quod habebat, nec alius ꝯ dicebat facto, uel dicto, sed patiebatur. uel potest intendere uti iure suo, i. seruitute, uel alio iure tanquam suo, i. non intẽdit uti illo actu quasi ex gratia, sed quasi ex debito. potest etiam constare per actum, quem exercet, qui talis est, qui non põt conuenire de facili nisi homini, q intendit uti iure suo, ut si interfuit electioni in scrutinio, uel cõpromisso, arg. j̃. de præben. dilecto, & j̃. de elect. in Genesi. ¶ Item de illo, in cuius p̃iudicium dicitur acquiri possessio, debet constare ꝑ ꝓbõnes, eiusdem, q vult quærere possessionem, ꝙ sciebat, ꝙ utẽs intendebat uti iure suo: quia qñ hoc nescit, non fit ei p̃iudicium. ff. de acq. poss. clam. §. fi. & potest constare, si ei dicebat, ego intendo uti iure meo, & alius patiebatur. uel si cum uteretur, & alius, cui fit præiudicium, prohibuit, & ipse eo prohibente usus est possessione seruitutis, quærit possessionem, nisi sibi ꝓuiderit de retinenda possessione per modum, qui no. j̃. de in integ. resti. c. ij. & eodem modo probatur eum ꝙ credebat scire uti iure suo, si aliquid de his sciuerit, & sustinuit eum facere, q́ non nisi prioribus cõuenerit, ut dictum est de elec. has autem præsumptiones, ꝙ intendebat uti iure suo, & ꝙ aduersarius hoc sciat ex pluribus præsumptionibus arbitratur iudex, s. ex multiplicatione actuum, & modo petendi, & faciendi, & ex aliis multis huiusmodi, & secundum eas refundat onus probationis in alterutrum. ꝙ autem credat sibi de iure cõpetere seruitutem, hoc non est necesse in inquisitione possessionis, cum etiam prædo eã acquirat, infra de resti. spol. in literis. sed necessarium est ad hoc, ut præscribat, qñ emit à non dño bona fide. j̃. de præscr. si diligenti. ubi no. hoc aũt intelligimus, in p̃iudicium alicuius fieri siue ius tantum aliquod possideat, ut si erat in possessione exercendi iurisdictionem in aliquam terram, siue proprietatem, & possessionem habeat rei, in qua ius quæritur; ut est qñ dñs fundi eum possidebat, uel sicut sunt canonici cathedralis ecclesiæ. nam dñs fundi non dr̃ possidere seruitutem in ꝓprio fundo: quia res sua nemini seruit, sicut nec canonici dicunt̃ possidere ius eligẽdi. Sed hoc ipso, ꝙ sunt canonici, penes eos est potestas eligendi, sicut penes dñm est potestas eundi per fundum. nam sine eorũ scientia non potest quis quærere ius, uel possessionem exercendi iurisdictionem, uel eligẽdi, uel cuiuslibet seruitutis in fundo ignorantibus prædictis, & sic de similibus. sed si dominus nõ possideret fundum suũ, uidetur ꝙ etiam præter eius sciẽtiam quæritur possessio seruitutis: quia nullum uidetur fieri præiudicium in possessione, cum ipse non possideat. ¶ Quidã tamen dicunt, & non improbabiliter, ꝙ aliud est in canonicis, & iure eligendi, quæ bene possunt adinuicem separari, s. ut penes canonicos nulla sit potestas eligendi, sed penes alios tãtum. sed secus est in dominio fundi: qa non posset esse sine potestate eundi. & ideo dr̃, quod non potest ei constitui seruitus: quia est ei inseparabilis seruitus talis. & plus dicimus, ꝙ si plures sint, quibus ex possessione fieret pręiudiciũ, oẽs scire debent, ꝙ intendit uti iure suo. sed si essent ita inseparabilia iura, ꝙ vni tñ fieret præiudicium, & alterius ius saluum maneret, tũc contra illũ ualet acquisitio possessionis; qui sciuit, & nõ contra illum, qui ignorauit. uerbi gr̃a, coniunctæ sunt in eadem parochia iurisdictio Ep̃i, & Plebani sui, ut no. j̃. de offi. ordi. cum ab ecclesiarum. nam tũc siquis intendit quærere iurisdictionem in illa parochia ep̃alem, uel plebanalem, utriusq; scĩa necessaria esset. sed si tñ plebanalem intenderet quærere sine præiudicio ep̃i, tunc solius plebani scĩa sufficeret. & idem dicimus in similibus; puta si aliquis intret possessionem rectoriæ uel p̃bendæ alicuius ecclesię, quã alius possideat, nõ intendens quęrere possessionem eligendi, sed ecclesiæ tñ. hic. n. possessionem ecclĩæ acquireret ignorantibus electoribus, & confirmatorib & cuiuslibet siribus: sufficit solum possessorem ecclĩæ scire, & si ecclĩa uacaret, nullius sciẽtia necessaria est. sed ꝯ inuadentem possessionem uacantis ecclĩæ cõpeteret conditio, uel interdictum, C. vnde ui. l. conquerebatur, uel officium iudicis. aliis uidet̃ & fortè melius, ꝙ etiam in uacante ecclĩa est necessaria scĩa illius; q custodit uacantem ecclĩam, ar. j̃. ut eccl. bene. c. j. in fi. 12. q. 2. illud non licet, & etiã confirmatoris, uel inuestitoris, cum sine auctoritate eorũ non possit iustè p̃dicta possidere. nec sufficit horum scĩa ad ꝓbandum iustam possessionẽ, sed sufficit ad ꝓbandum, ꝙ nõ ꝯstat, ꝙ sit iniusta; & hoc sufficit ad hoc, ꝙ cõpetat sibi interdictum, uel officium iudicis. ¶ Quidam etiã requirunt sciam electorum: sed non placet. ꝯ Papam aũt, qa circa spũalem iurisdictionem omnia põt & plenitudinẽ potestatis habet, nullus põt quærere possessionem, quæ ei præiudicet, cum illã habet à domino tñ. & idõ est immutabilis. 21. dist. in nouo. & c. seq. 22. dist. oẽs. 96. dist. im
2 perator. dist. 5. § j. ¶ † Spãlia autem iura, ut possessionẽ alicuius ciuitatis, uel uillæ tñ possit quis quærere, & præscribere contra Romanam Eccl. j̃. de præscr. ad audientiam & eodem mõ Papa, sicut alius, utendo iure alterius præscribere põt. sed utendo ex plenitudine nec
3 possessionem quærit alicuius iuris, nec præscribit. ¶ † Illi aũt, quibus Papa dat aliquid ex plenitudine potestatis, ut sunt illi, quibus concedit decimas, uel aliqd aliud ad alios pertinentes, tunc ille bene possidet & præscribit, qui etiam ipsam possessionẽ tradit ex plenitudine

potestatis, sicut & sibi posset eã accipere ex plenitudine potestatis. & tñ cum dat rem vnius non credẽs eam esse alterius, non trãsfertur dñium, sed possessio tñ, ff. de acq re. do. procurator. & iõ præscribit: quia bonam fidem habet, & iustum titulum. j. de pscr. si diligẽti. ¶ Requisitus] & iõ nec ibi aliquod fuit sibi quæsitum, nec est possessio, nisi spãl'r actum sit ab vtroque, s. dante & accipiente pcario, qđ possideat, ff. de acq. pos. si qs à nõ. vñ ipse requiruit, uel dedit sua auctoritate. pôt negare, C. de agri. & cẽsi. litib. & dicunt qdam in his incorporalib. q cum ad caplm pertineat electio de iure. j. de cã. pos. & pprie. cum eccl'ia, si alius se dicit in possessione esse non pcarie, debet illud pbare ante, q̃ restituat, ff. si ser. nẽ. si qs dt. maximè cum non sit hic naturalis possessio: tñ in rebus corporalib. si quis habeat pcariam possessionem, sed neget eam pcariam, aduersarius debet probare eam pcariam, & non pôt eam sua auctoritate auferre: quia negõne est effecta res dubia, C. de inge. & manumis. l. iij. & ex quo dubium est, non debet ultionem sua auctoritate sumere. C. de iudi. l. nullus, C. de acq. poss. cũ nemo.

4 ¶ Item arg. ad hoc, quia colonus si interuertat possessionem, interdictum datur, vnde ui. ergo & possessio. ff. de ui & ui ar. colonus, & l. cum fundus, qui tñ præcariã possessionem habet; & ad hoc dico tutum esse, ut semp ueritas sciatur, protestetur, qui dat præcario, quod pcario concedit. 7. q. 1. pontifices. infra de iure patron. cõsultationibus, melius dr̃, q qñ ad hoc suffraganeo agitur interdicto recuperandæ possessionis, ut vnde ui, uel condictione ex decret. infra de elec. querelam, necessaria sit restitutio hoc solo pbato, q erat in possessione facti qñ fuit electus, ff. de ui & ui ar. l. j. §. interdictum. nec tenetur probare se ui, uel clam, uel præcario possidere: imò plus dicimus, q si aduersarius uellet pbare ipsum agentẽ & petentem restõnem per uim possedisse, non auditur, j. de rest. spol. in literis. ¶ Item arg. ff. de ui & ui ar. l. j. §. quia me & l. Fulcinius. sed si uelit ei obiicere, q pcario detinet, uel q præcario admissus est ad electionem, & ideo non possedit, nec cõpetit ei restitutio, bene auditur, cum sit licitum pcarium cõcedenti illud reuocare, qñ vult de præca l. ij. & l. q præcarium, & hic. eodem modo si uelit obiicere, q clam detinet, uel elegit, admittitur talis exceptio: quia non amisit pos. q nesciuit, nisi cum postea suspicetur se posse repelli, ff. de

5 acq. poss. clam. §. si. ¶ Si autem ageretur confessoria p aliquo iure, tunc diceremus, q incũberet agenti pbatio, q nec ui, nec clam, nec præcario possedit; & sic loquit, ff. si ser. nen. si quis di. & eodem modo si agatur interdicto retinẽdæ poss. ff. uti pos. l. j. & eodem modo interdicto de iti. actuq; pri. & de aqua quoti. & in multis aliis. & tunc etiam si conuetus prædictis actionibus excipiat se potiorem in actione, uel interdicto, qa ipse uere possidet, & aduersarius, s. actor ab eo possidet ui, aut clam, uel præcario, i. cum qui infestat, & possidere prohibet, & sic ipse possideat, audiendus est, & qui melius probauerit in interdicto, obtinebit. ¶ Si autem ab eodem petitorio & possessorio agitur recuperandæ possessionis, hi licet restituendi sunt in quasi possessionem eligendi, probato q interfuerint electioni: tamen si non pbauerint de suo iure super pprietate, succũberent. j. de causa poss. & pprie. cum ecclesia, circa si. nam quælibet res præsumitur libera, nisi pbetur alium habere ius ibi, C. serui. altius, C. de pig. ac. nec creditor, C. de proba. fine ar. contrà. ff. de pba. circa, & hoc intelligo uerum, si illi, cum quibus agitur, probent se dominos: uel alias constat eos habere ius in pprietate, sicut erat in canonicis Sutrinis, quos constabat ius habere in electione epi de iure cõi, ut in eadem decr. cum eccl'ia. ¶ Si aũt non constet de pprietate eo iure, quo isti, p quibus lata est snia in possessorio, licet nihil pbent in petitorio, facti sunt petitores, & licet ius non habeant, tamen obtinebũt, cũ sint possessione restituti. ff. si usufr. pe. uti. frui. j. respõ. contra. j. de cã pos. & proprie. cum dilectus. ubi dicitur, q licet snia præcedere debeat in possessione, executio tñ præcedere debet in pprietate. Sol. ibi loquitur qñ alia pars probauerat de pprietate: sed hic loquitur, qñ petitor plenè pbauit super possessorio, & reus nihil pbauit de pprietate. Item non ob. j. de cã. pos. pastoralis: quia ibi loquit, qñ tñ agebatur petitorio, & postea eo dimisso uolebat transire ad possessorium, qđ non licet, nisi sm q ibi dr̃. ¶ Alij tñ contradicunt asserentes, q ex quo agitur petitorio & pos. super utroq; feritur snia. ff. de iud. de qua re; & sic actore non pbante reus absolnitur, & p ɔ̃ns non restituet, sed retinebit rem, de qua agitur. ¶ Sed nos respondemus, q nullã sniam feret sup pprietate: qa sibi de cã non liquet. ¶ Si uerò tm petitorio egisset, s. cõfessoria, dicẽs, dico mihi ius esse eligẽdi, uel interessendi electioni in ista eccl'ia, quãtũcũq; pbet petitor se possedisse & spoliatum, nisi de pprietate pbet, s. ex priuilegio, uel pscriptione, uel iure cõi ad se pertinere succũbet, etiam si alius, q possidet, nihil probet, ut in ea. l. uti frui dr̃. ¶ Et est rõ diuersitatis: quia in superiori casu, q egit possessorio & petitorio, rõne possessorij restituitur, quã possessionem amittere non debet, nisi partẽ alterã constet pprietatem habere. at ubi tm petitorio agitur rõne possessorij, non restituitur ei possessio. & hac rõne dicimus prudẽter agere clericum extra diœc. uel puinciam cõstitutum, si dicit ius nõ esse epo, uel archiepo dicendi ius in eum. & eodem mõ sic prudenter aget caplm ɔ̃ extraneum, qui ingerit se electioni. nã cum fundata sit eorum intẽtio super iure cõi, etiam aliter non pbato de pprietate; tñ quia de pprietate constat p ius cõe, & ɔ̃rium non constet, post mandabitur snia executioni in petitorio. j. de cã pos. cũ dilectus, & cã ecclia. Sed si sint in puincia, uel diœ. stultè agerent petitorio. & eodem mõ si non sint de eccl'ia, ubi ad se ius eligendi spectare dicũt. ille aũt, q est in diœ. & dicit se exẽptum, tamen molestaĩ, & excõicatur ab epo, prudenter agit, si possessorio agit, dũmodo competat sibi uel iniuriarum ɔ̃ excõmunicatorem, uel imploret officium iudicis, ut pfigat terminum molestato, & epo, infra quem pbet de iure suo; & pdet sm tenorem legis, q est. C. de inge. & ma. diffamari. j. q fil. sint leg. cãm; dicimus tamen, q negatoriam intentans non facit reũ possessorem seruitutis, ff. si ser. uen. & si forte, §. sciendũ,

6 & l. loci. insti. de act. §. contra. ¶ Item quidam dicunt, q quando agitur in hmõi incorporalibus possessorio recuperandæ possessionis, q pmitti debet causæ cognitio, uidelicet an uerisimile fit, q iure suo uti noluerit, an de gratia admissus sit; quod ex personis colligi pôt. nã uerisimile est, q si suffraganei admittanĩ, q admittuntur quasi ius habentes: secus aũt esset de aliis clericis prouinciæ, arg. ff. de Carbo. edic. Carbon. §. causæ. illud aũt, quod dr̃ in gl. hic posita: quia, ut quidam dicunt, nõ est uerum, s. q ignorante domino alicuius rei nõ possit in illa re incipere possideri, uel prescribi seruitus aliqua, uel ius, q bene præscribi & possideri pôt. præscriptio. n. iurium currit inter præsentes, & inter absentes, ut no t. infra de præscript. de quarta: sed in quibusdam iuribus uerum est, q utens non credit ullam quærere possessionem, nec præscribere, sicut in eadem glo. no. nota.

¶ Et si

¶ Et si quis dicat, quod hæc præscriptio posset cessare, si probet protestationem occultam coram aliquibus factam, & illis iuribus utitur tanquam intendens uti iure suo, certè nec hoc sibi prodest: quia sic apparet, quod malam fidem habet. s. quod clam protestatur, & non coram eo, cui præiudicat, & ideò non potest possidere, uel præscribere infrà de præscri. quoniam illud autem indubitanter est uerum, quod si ego possideo aliquid ius, quod illud nullus pôt præscribere me ignorante, ut no. j. de offi. ord. conquerente, in glo. ut plene. pro prima tamen opi. s. quod in re ab alio possessa nullus possit incipere possidere ius ignorante possessore rei, facit. C. de seruit. l. ij. ff. de serui. quotiens, & de serui. rust. præ. l. j. §. ubi dicitur, quod usus utentis seruitute, & patientia possidêtis rem necessaria sunt ad acquirendam possessionē seruitutis. patientia autem non dicitur, nisi sciat eum uti quasi intendens acquirere seruitutem. ff. si ser. uen. & si forte. §. j. Opportuna] Et de modo postulandi, & persona postulata. ¶ † Diffidere]
7 infrà de simo. per tuas. liiij. di. generalis. ff. man. quintus C. ad uelle. l. pe. ar. contra. ff. de neg. ge. atque & no. quod in postulatione, ubi nô est acquisitum ius, licet uariare alicui infrà c. j. & in nominatione. j. de ele. & sicut. & hoc uerum est ante, quàm postulatio, uel nominatio sit præsentata superiori. j. eo. c. circa si. si uerò esset ius quæsitū non liceret. j. de ele. cum inter canonicos ff. de reg. iur. nemo. hoc aût, licet præsentata esset postulatio: tamen licet uariare: quia hue dominus papa côcessit, & sub certa forma, si communiter de iure suo diffiderent, & si suffraganei in contradictione persisterent; & sic sonat litera ista, & non aliter. unde nô ualet postulatio, quam aliqui singulariter diffidêtes fecerût de Quinque ecclesien. ¶ Temere recedentes] Quod nô erat licitu per lras su pradictas reuocare consensus, nisi in côi, uel nisi maior pars tanquam diffidens reuocaret: quia tunc omnes facere uidentur. ff. ad muni. quod maior, & nisi suffraganei de suo iure diffiderent; quod hic non erat. ¶ Sed dices,[a] & si alij non curarent mandatum apostolic cum implere, uel suas conscientias saluare, nunquid isti in malo suo eos sequi deberent? absit. Respon. quia isti non saluabant conscias, cum etiam secundum postulationem fecerant suffraganeis irrequisitis. unde apparet, quod non ex diffidentia iuris, sed ex incôstantia faciebant. uel melius cum hæc postulatio præsentata esset papæ. nô licebat eis ulterius uariare, nisi super hoc mandatum haberent speciale Papæ. cum ergo hic non liberam licentiam eligendi, sed mandatum speciale, & sub certa forma haberent, non debebât id transgredi; quod fecerunt, cum separatim à postulatione recesserunt: nec est illud perpetuò uerū, quod si dominus papa aliquid mandat alicui collegio, quod aliqui de collegio debeant implere mandatum maiore parte contradicente. sed est ita distinguendum, si unius obedientia sufficit, uel prodest ad mandatum implendum; ut si scribatur pro aliquo beneficiando alicui capitulo, unus solus de capitulo possit eum beneficiare, debet implere mandatum. hoc non credimus uerum: quia ei non scribitur: sed dic, ut no. supra de rescrip. cum te ar. contra. ff. quando ap. sit. l. j. §. solent infrà de ele. cum inter. R. si uero unius obedientia non prodest, temerè faciunt, ut hic dicit. unde si Papa mandaret capitulo Parisien. quod reciperent aliquem in canonicum, cæteris contradicentibus, ego non reciperem, nisi dominus papa ei contulisset præbendam, & postea mandaret, quòd reciperetur, tunc bene reciperem: quia nihil côfert et receptio. præterea receptio[b] pertinet ad ca nonicos tanquam ad singulares: sed electio uel receptio, quæ censenda sit pro electione, sicut illa, quæ fit nulla electione præcedente, pertinet ad canonicos tanquam ad capitulum, unde facienda est tantum in communi, & cum tractatu infrà
8 de ele. quia. lxiij. di. c. j. & ij. ¶ † Sed quid dices, si capitulum consentit alienationi, uel alicui contractui, nunquid aliqui possunt resilire? Respon. quòd non: quia totum capitulum non posset, ut no. infrà de ele. nosti. Sed quid si capitulum consensisset alicui procurationi, uel alicui alij facto, quod penderet ex futuro quo ad reuocationem, & postea aliqui con trauenire uellent, nunquid possent. respon. quòd si est in causa, in qua tanquam capitulum consensum præstitisset, tunc singuli reuocare non possent, ut si fecerent procurationem ad aliquam causam, uel côtractum celebrādum pro ecclesia, ut hic, nisi omnes facerent, uel maior pars. j. eo in causis. ff. ad muni. quod maior. si aût consensissent ut singuli, re integra pôt reuocare mandatum, ut si plures habêtes rem côem fecissent procuratorem ad litigandum, uel côtrahendū de illa: uel si plures electorum, qui diuisi sunt, suos faciant procuratores ad prosequendum electiones suas, insti. man. §. rectè, & êt re non integra non obstante côtradictione sociorū, dūmodo nô contradicat ille, côtra quē institutus est, uel potius ipse procurator institutus. ff. de pcu. quod omnia, & duabus. l. seq. hoc tñ scias, quod si fecissent societatem ex certo proposito & tractatu, fin quod dicitur. ff pro so. ut sit, & l. seq. socio persistête in societate côpetit actio pro socio côtra sociū ad interesse. ff. pro so. sed êt socius. ¶ Ipsam] .s. secundam Quinque ecclesien. mandati] Nam cum ibi diceret, quod eis diffidentibus &c. nec in côi diffiderent, ut debebant, non seruabāt mandatū: qa cū ex alia cā nô dicerent diffidere, nisi qa nô admiserant suffraganeos ad primā electionē, & si in hac secunda non admiserant, apparet eos nô ex diffidentia iuris, sed ex incôstantia hoc fecisse. itē nec suffraganei côsentiebant, uel diffidebant, quod similiter erat in mādato, & prius sonat hæc lra con suetudine] Si erant in quasi possessione infrà de cā pos. cū ecclesia. Lræ] .s. secundæ puenirent. ¶ Cū ergo p con sequens mandatū, êt si esset reuocatorium, non debet re tractari: qa legitimè factū est infrà de rest. spo. audita, quare ergo dicit; quod utraque erat cassanda, cū p aliorū cô sensus de nouo electio celebrata ratificata esset qd potuit infrà de elec. quod sicut & eû duæ partes eligentiū con sentirent in eū, eius erat postulatio acceptāda infrà de ele. scriptū. sed hic dicit, quod cū postulatio tñ de gra sit admittēda. s. eo. c. ij. & iij. eo. c. pe. & istæ in discordia, & cū scādalo essent celebratæ, nô erat admittēda: quia postulatio archi. secunda facta erat post postulationē de Quinque ecclesiē. qualē qualē nō cassatā; qd esse nô debet. j. de ele. côsiderauimus, & quia uidebat nimia ambitio de archiepali sede ad episcopalē trāsire. 93. dist. legitimus. ff. de mune. & hon. vt gradati. postulatio aût Quinque ecclesiē. nô tenet: quia facta est à minori pte. ¶ Sed dices: si quia minori pte facta est, nô tenuit, quo impediuit secundam? Rñ. perit exceptione, & si nô p actione infrà de

[a] ¶ Sed dices. Ad hæc dicta Inno. uide Fel. in c. cum omnes, col. xvj. in prin. supra de constit. & ib. allegat concordantes.

[b] ¶ Præterea receptio. Adde quòd Henric. Bohic in c. tua nuper, col. ij. mtel. inno. hic, quòd satis sit, quod receptio fiat in capitulo, sed quòd sufficit, quòd singuli recipiant, ex quo sunt in eâ punlo, & ita dicit, quod intelligi debet, quod not. arch. in r. simpliciter, de præbē. in vi. & in c. j. in glo. pe. lxiij di.

electio.auditis. ¶Vterque] ideo cassanda est: quia cum uterque eorum semel postulatus esset & inordinate: quia in neutro fuerit consensus suffraganeorum, & propter alias causas superius assignatas, ea uice non potuit iterum postulari, nec eligi, infra de electio. confideraiumus, quamuis melius dicatur illud contingere potius ex speciali prohibitione, quàm de iure communi. forte melius dicitur, quòd postulatio prima Collocen. non erat approbata: quia facta fuit contemptis suffraganeis. secunda autem Collocen. cessata fuit: quia facta fuit non uocatis quibusdam canon. prima autem & secunda quinque: quia fuit facta à minori parte. Si dicees etiam paucioribus licet eligere, dũmodò omnes uocentur. Respondeo hic non fuerunt oẽs uocati: quia soli canonici uocati fuerunt, non suffraganei: uel aliter, ut no. infra de elect. cum nobis. Reuocat] quia consenserunt in postulationem Collocen. & sic uidebatur primum mandatum impletum, ubi dicebat, quod si suffraganei cessarent à contradictione: quod ipsi mitterent pro confirmatione postulationis Collocen. Innouarent] hæc est secunda postulatio Collocẽ. imò potius innouatio: quia nunquam ab eo recesserunt. ¶Cæteri] quod facere potuerunt, etiam si esset minor pars: imò si esset vnus solus. ad vnum enim recidit ius capituli. ff. quod cuiusque vni. l. sicut. §. fin. 65. dist. c. fin. nisi alias peccasset. Remansisse] & malè: quia ad hoc capitulum instabat postulationi Collocen. ideò secundum formam primi mãdati, à quo non fuit recessum, nõ licuit ad aliam prouisionem procedere eligendi & etiam postulandi, supra eo. gratum. de hoc aliter no. infra de elect. cum nobis. De vno] Hæc est secunda postulatio Quinque ecclesiẽ. Nocebat] postulationi Collocen. Alium] Quinque ecclesiẽ. Recedere. 6. q. 3. denique. C. de relig. l. j. infra de offi. dele.

9 licet. ¶† Sed nunquid si præsentauerunt eo postulato, possunt recedere: uel etiam si postulauerint episcopum, qui est monachus, ab abbate, nũquid possunt recedere ante, quàm præsentent Papæ? arg. quod nõ possunt recedere à contrario sensu. 2. q. 6. nominationes, & hic. nam cũ eadem ratio illusionis sit utrobique, idem ius erit, supra de constitu. trãslato. tñ melius uidetur, cum tantum ex gratia nitatur postulatio, quod semper reuocare possunt, quousque superiori, qui potestatem habet confirmandi, præsentent, siue sit Papa, siue sit alius. Intelleximus] Hic incipit sententia [approbanda] de iuris rigore, uel per causas positas in glo. cum ergo. uel dic, quod quãtum ad eligentes bona erat postulatio Collocen. maximè postquam suffraganei eã acceptauerunt, nec vnquam in decre. dicitur, nõ habere ius: imò cõtrarium innuitur hic in fi. ubi dat licentiam transeundi; & hoc magis placet, quod quod dicitur in gl. quæ incipit, cum ergo. Cõsensus] qui licet de iure ius nõ attribuit: Papa tñ cum ex plenitudine potestatis prouidit, debuit informari ab eis.

10 ¶†Ad nomen] nõne potuit uti pallio in noua ecclesia, quod personam sequitur usque ad sepulturam. j. de usu pal. ad hoc? Rñ. non datur tãtum contẽplatione personæ, sed etiam loci. vnde non utitur [a] extra ecclesiam, uel prouinciam, j. de usu pal. cum super, & cap. ex tuarum. hoc etiam probatur ex eo, quòd si renunciet loco archiepiscopali, de cætero eo uti nõ potest. j. de renũ. ad supplicationem.

a *¶Non utitur. Adde d. Bar. Sex. in l. cum tib. col. ij. in q. not. ff. de reb. du. & Bal. sequitur hic in l. ij. C. de fer. & aqua, col. vij.*

POstulationem. [Acquisitum.] supra capite proximo.

SVMMARIVM.

1 *Episcopus à Papa postulari debet.*

2 *Non debet quis fieri monachus ob spem, uel promissionem, quòd fiet abbas.*

3 *Secularis uel laicus qualiter ad monasterium uocari debet.*

4 *Quæ genera personarum non debeant eligi, sed postulari.*

ET si vnanimiter. Eligi] potest tñ eligi in postulandum. de renũ. post trãslationem. j. de elec. c. si causis. nam aliud est eligere, & aliud postulare 61. dist. §. sed aliud: quãquam tñ canon indifferenter utitur his uerbis. 63. dist. literas. Sed dic, ut no. s. eo. c. j. in prin.

1 ¶†Postulari] Postulari debet eps à Papa, ut hic. Item regularis à suo priore. j. de renũ. post trãsla. ubi de his duobus postulationib. no. item laicus. 61. dist. Osius. sed illud capl'm loquitur de epatu. Sed quid dices de canonicatu, s. si laicus postulet in canonicum? & quidam dicunt idẽ. nam cum electione sequatur ius canonici, & hoc non cadat in laicum, ut s. de consti. cum M. nõ debet eligi, sed potius postulari. ¶Si quæras, à quibus debeat postulari, rñdeo à seipsis. dicetur. n. ei, uel postulabit ab eo ut fiat clericus; & sic eligitur in canonicũ, ut ex illa postulatione fiat clericus ad illũ tit. sine quo ordinari non debet. 70. dist. t. ita erit canonicus ex postulatione & ordinatione ad illum tit. sine electione. ¶Quidam tñ dicunt, quod laici, qui non sunt aliis obligati, bene possunt eligi in canonicos, ar. s. j. de elec. cum ad nostram, & c. cum

2 ex officij. ubi dr, † quod nõ debet fieri monachus spem aut promissionem habens, quod fiat abbas: sed dic aliud in abbatia: aliud in canonico, cum ille primò probari debeat: uel dic quod non debet hanc intentionem habere, quod fiat abbas: sed si non habens hanc intentionem postulet, nõ est malum, ut no. & sic non est aliud in abbate, quàm in canonico.

3 ¶†Qualiter aũt clericus secularis, uel laicus uocari debet ad monasterium, no. j. de elec. officij, & hoc de liberis & nõ obligatis. si. n. est seruus, debet postulari à dño. 54. dist. c. j. si libertus à patrono, qui aliquod obsequium sibi eo retinuit. 63. dist. quicũque. item si quis est colonus perpetuus, ascriptitius, uel alias obligatus sub condõne seruili uel tributo seruili & perpetuo, & personali. nã secus, si rõne rei sue redderet tributum suũ. Anglici. n. licet reddant ecclẽiæ tot dena. quot sunt capita, non tñ est personale tributum, sed reale; quod inde apparet, quod si exierint terram, liberi sunt à tributo. 54. dist. si quis obligatus. itẽ curiales & officiales curiis astricti, siue qui sunt iudices, siue executores, siue milites siue in quocũque certo officio constituti, etiã ioculatores postulari debẽt. 51. dist. c. j. ij. & iij. Item si sint in publ. officio, uel administrõne. 51. dist. præterita, ff. de mu. & ho. in rescripto. §. debitores 54. dist. c. j. hi aũt oẽs obligati ab his sunt postulandi, quibus sunt obligati, ut ex eisdẽ. c. colligit. ¶Quid in tutoribus, & curatorib. & in officialib. qui eliguntur ad annũ, uel ad modicum tẽpus: & super hoc uide, quod notauimus, j. de obl. ad r6. c. j. item postulandi sunt ad oẽs dignitates habentes curam aiarum in non sacris ordinibus constituti. j. de elec. cum in cũctis, & c. dudum. j. de æta. præterea, & ibi postulandi sunt ab epo, uel ab alio, qui eis curam aiarum concedere debet, nisi postulentur ad episcopatum: quia tunc necessaria est dispẽsatio forte Papę. Item in minori ętate constituti postulandi sunt; quod ex eo apparet: quia si eligantur, cassanda est electio. j. de elec.

4 cũ in cũctis, & c. dudũ ¶†Restat ergo, quod tm sunt postulandi, & si ad epatum uocent, à Papa sunt postulãdi. si uerò ad alias dignitates, ab epis, & de hoc no. j. de æta. & qua. indecorum.

a ¶ *Professionis. Sed quid de religioso ordinis minorum, an debeat eligi, uel postulari, unde per Car dinal. eius consil. 36. incip. uenio ad dubia, & ibi an in reseruatis cadat electio, uel postulatio.*

indecorum. Item clericus alterius professionis,[a] seu ordinis postulandus est ab epo, & abbate, & monachis. 58. dist. c. 2. de sta. monachorum. quòd Dei timorem, ar. j. de elec. officij. sed in suo monasterio eligendus. s. de rescri. cum dilecta. s. de consue. cum dilectus: imò in monasterio tam clericus non professus, quàm professus de alio monasterio tantum postulãdus est. j. de ele. cũ monasteriũ. itẽ licet monachi debeant postulari in epos, tñ in abbates sunt eligẽdi. j. e. cũ in ueteri. itẽ nouitij sunt postulãdi in abbates à Papa. j. de ele. officij, & neophiti ad sacros ordines postulandi sunt à quolibet epo, et si pmoti sunt ad minores ordines. 68. dist. sicut. & filius postulãdus est à patre, si est in eius ptãte. j. de ele. officij. Item irregulares quales sunt illegitimè nati. j. tit. proxi. innotuit; & postulandi sunt ipsi à Papa tantum ad omnes dignitates, & curam animarum. j. de fil. presby. c. ult. Item infames, siue sint infames iuris. 51. dist. qui in aliquo. C. de infa. l. j. 2. q. 3. §. notandum. siue infamia facti. 81. dist. tantis. C. de digni. l. iij. Item publice pœnitentes. 50. dist. canones. 55. dist. pœnitentes. Item qui fuerũt hæretici. 1. q. 8. conuenientibus & §. sequentibus. Item qui se absciendunt sponte sine necessitate. 55. dist. si quis absciderit, & c. seq. Item corpore uitiati in membro inducente deformitatem siue casu, uel facto alterius, siue sint nati sic. 51. dist. qui in aliquo. 55. dist. si euangelica infra de corpo. uitia. per totum. Item bigami, uiduarum, & corruptarum mariti. j. de biga. per totum. 32. dist. si cuius. C. de adul. eum qui. Item homicidæ. j. de tempo. ord. c. ulti. 50. dist. miror. Item qui aduocat, uel iudices, uel scriptores fuerunt in causa sanguinis, uel denunciatores, uel dictatores. j. ne cle. uel mo. sententiam. 50. dist. c. 1. dũmodò sit secutum homicidium, uel mutilatio mẽbri deformitatem generans. 55. dist si euangelica. Item uexilliferi, uel capitanei, uel etiam quilibet milites, etiam si illi neminem occiderunt. j. ne cle. uel mo. sentẽtiam. 55. dist. c. 1. & c. si quis post. item chirurgi, etiam si sine culpa eorum sequatur mors. j. de ho. tua nos. Item oẽs, qui remanent suspensi. s. de consue. c. cũ dilectus. itẽ simoniaci. j. de simo. tanta. Itẽ intrusi p ptãtẽ laicalẽ. j. c. proxi: quisquis. itẽ insufficiẽter literati. j. de ele. dudũ, itẽ falsarij. j. de falsa. ad falsariorũ. ubi dicit, q falsarij ppetuò sunt priuati ab officiis & beneficiis. Itẽ si fuerũt cõuicti, uel cõfessi de crimine, & condẽnati. 15. q. ult. si quis, ar. j. de testi. testimonium. imò idem dicunt, si nõ fuerunt condẽnati, erat tñ crimen enorme & manifestũ. 50. dist. de his uerò. Item si pro quãtãcũq; leui crimine & occulto descenderit ad monasteriũ cã agendi pœnitentiam. j. de renun. post translationem uers. quãquam. Item celebrãtes excõicati, uel interdicti. j. de ele. cũ iter. R & c. quia diligentia. gñaliter oẽs postulãdi sunt, qui non possunt officium, ad quod postulant, exercere sine dispensatione contra j. de ele. quia diligentia. Sol. ibi dicimus aut postulandos prædictos, si irregularitatem incurrent sine peccato, uel etiam cũ peccato, sed egerunt palam. nam si essent adhuc in peccato, cassaret postulatio pp indignitatẽ postulãtis. s. eo. c. j. & ti. proxi. scriptum. Et hi oẽs irregulares postulandi sunt ab his, ad quos spectat confirmatio, & qui dispensare possunt ratione dignitatis, ut episcopi. j. de iudi. at si clerici. inferiores autem prælati non possunt dispensare, nisi in casibus expressis in iure. j. de sent. excom. cum illorum. j. de eo qui fur. ord. susce. c. 2. in casibus tamen, in quibus tantum Papa sibi reseruat dispensationem, à solo Papa postulabuntur. j. de sen excõ. nuper, & forte semper, si postulentur ad episcopatus.

SVMMARIVM.

1 *Duo faciunt congregationem, tres collegium.*

De electione, & electi potestate. Rub.

1 NVllus. Duo] † Congregationem faciunt, ut hic; tres collegium.

b [b] ff. de uerb. sig. Neratius, & 10. pplm [c] 10.

c q. 4. unio. 10. turbam. ff. ui bo. rap. l. ult. §. j. 4. uel 5. porci. x. oues gregẽ. ff. de abige. oues. in cõgregatione] Tunc. n. conuentus est electio prælati, nisi aliter in ipsa, quãdo in ecclesia fuit fundata, extiterit ordinatum, uel de consuetudine aliud obtineat. j. de iure pat. c nobis. s. de cõsue. cũ dilectus. si aũt plures essent in ecclesia nõ ut collegiũ, solius patroni est electio. j. de iure pa. postulasti canonicũ] Eorũ si cõmodè uocari poterãt. j. e. q sicut presbyter] j. i. prælatus: de prębẽdis autem cuius sit collatio, no. j. e. cum ecclesia Vulterana.

b ¶ *Collegium. Adde gloss. in rubr. ff. de col le. illi. Bald. in rubr. C. quæ pro so. do. in c. dilecta infra de excess. prælato. & l ar. in l. final. ff. de colle. illi.*

c ¶ *Populum. Quid sit populus, uide bal. in l. etiam, colu. 3. C. de execu. rei. iu. & ad Inno. ent. hic adde Bart. in l. prætor, in princ. ff. ui. bo. rap. & Bald. in auc. quod locum, in fine. C. de colla. & adde, quod Bart. in l sicut. §. j. ff. quod cuiusque uniuer. not. dicit, quòd populus & gens est idem. & adde etiam Card in cle. in plerisque, in ult. q. de elec. & Alex. in l. de minore. §. tormenta, in ad d. ad Bart. ff. de quæstio quot autem homines faciant parochiam, uide gl. in c. unio. 10. quæst. 3. & quot faciant familiam, uide Bald. in l. iubemus. § finantem, in fi. C. ad Treb. et ibi quòd potest uersificari in uno.*

OSius. Excusationem] In duobus pactum sint in electione hac quia per laicos fuit celebrata. 16. q. 7. si quis clericus. & c. per laicos. Item pp rumorem populi, ut 8. q. 1. c. licet. j. de pe. dilec. fin. ff. de app. si cõstat. 61. dist. miramur, cum teneret epatum, & quereret ab eodẽ de instõne sua, sic se excusauit q literæ &c. uel cũ peteret cõfirmationẽ, hoc pro se allegauit ppri] 92. dist. c. ult. 18 q. 2. abbas sincerã] informata charitate. j. de reg. iur. estote, arg. j. laicam] .i. uiaticam.

POstquã. Inquirantur] j. e. scriptum, non per testes, uel iurũ, uel instrumenta, sed famam eius audiendo, ut not. s. de postu. c. 1. & literas testimoniales.

SVMMARIVM.

1 *Non debent electores ante electionem pactionem aliquam, uel conuentionem interponere.*

1 SIgnificasti. Apocrisariis. i. secretis nũciis conditione] Simpliciter dicimus, † q ante electionẽ electores & supiores nullas debent interponere pactiones nullas cõuẽtiones. 1. q. 2. quã pio & de cõditionibus dicũt qdã secus. nã põt bene eligi aliquis sub cõdõne honesta. et insolita & de nouo inuẽta. Verbi gratia, eligimus talẽ in sacerdotẽ, si promisit quotidie ce-

lebrare missam de S. virgine Maria, arg. hic. sed melius est, si dicat p conuentionem cōsecutam, s. ut promittat omni die &c. ȷ̄. de præb. significatum. Iste. n. condōnes uidetur monitiones ad id, quod de iure tenetur ſm statutum, ff de tute. muto. §. j. promissiones aūt & cautiones à iure, uel consuetudine, uel pacto approbatas, quæ ad eos pertinent, nō solum superior & capl'm, sed etiā Rex ante cōsecrationē petere pōt, ut hic. 100. dist. optatum. 23. dist. quāquam. 63. dist. quia facta. imò de nouo tam capl'm, q̄ superior post electionem potest ex causa nouas uel utiles & iustas cautiones & ,pmissiones inuenire & exigere ante cōsecrationem, & etiam fortè ante confirmationem, 23. dist. de Syracusanæ. 8. q. 3. Artaldus. ª hoc aūt est certum, q̄ statuere possunt alii qui superuacante beneficio, & illud statutū tenebitur seruare electus, infra ut eccl. benef. c. j. in fi. & melius fortè dicitur, q̄ nec conditio ante electionem ritè apponitur. nec illa decre. significatum, dicit q̄ apposita fuit ibi conditio, sed fuit statutum: quod ex eo apparet: quia sicut in eadem decre. dicitur, Papa confirmat statutum (aiunt) opponendo. Quid est] r̄ndet [amplius] .s. iuramentum [in aliud] .i. malicia eorum. s. q̄ non seruant, quod simplr ,pmittunt [illo] .s. Christo [prouide] 2. q. 1. c. j de cō. dist. 1. ego. [pro obedientia] 33. dist. quāquam. 1. q ult. quotiens. Pro vnitate] 22. q. 1. ut nouum. Corpore] .i. ab illis archiepiscopis, qui de corpore sunt beati Petri. i. ecclesię, cuius caput est Christus, & eius vicarius est Petrus, & eius successores. uel hoc vult dicere, q̄ hoc insignium, s. pallium nullus dat, nisi Papa. & si obiiciatur de Patriarchis. Respon illi dant non sua auctoritate, sed Papæ [iustum est] ȷ̄. de mutu. pet. c. j. & ij. 95. dist. esto. C. de sent cum pap. C. de postu. l. pen.

a ¶ *Artaldus. Ad le q. hanc eandem opin. te net Archid in c. j. in glo. ij infra de iurein. in vj. & Henric. Bohic hic, & intelligit tale onus. quod to it imponi: secus, si non poss. t impons.*

QVia diligentia. Nullum] si enim à schismatico ordinem recepisset, non haberet executionem ordinis. 1 q. 1. Arianos. 9. q. 1. ordinationes [confirmari] ad episcopatum admitti. nam cum fuerit schismaticus, eligi nō poterat sine dispensatione [ecclesiæ] .s. Aquileiē. [redierit] 15. q. 6. nos sanctorum, infra de hære. sicut 3. q. 4. beatus. arg. cōtra. 3. q. 4. huc, & c. consanguineorū.

SVMMARIVM.

1 *Electus Papa à paucioribus, quàm à duabus partibus, si se pro electo gerat, subiacet pœnis huius decr.*

2 *Nemo rei, in qua se ius habere credit, renunciare creditur.*

LIcet. Constituta] 23. distin. in nomine. 79. dist. c. j. & ij. & v. [aut] pro & [nominare] cum intētione eligendi, & eligendo [exceptione] nisi hęresis. 11. dist. si Papa. & fortè melius est, q̄ accusari posset, sed nō excipi [à duabus] etiam si non cōputando de hoc no. ȷ̄. eo. cum in iure. ȷ̄. e. Cumana [si receptus] non est ius in receptione ad osculū pacis, siue de obedietia pstita, siue de cathedratione: q̄a & sine his, dūmodo eligatur, uel noïetur aïo eligēdi, sufficit sibi ad hoc, ut ius habeat, & ut Papatum sua auctoritate accipere possit. 23. dist. c. 1. Si q̄s aūt] hoc, qđ sequit, uł intelligēdū, q̄n tertia pars, uel pauciores eligūt post primā elec. factā à duabus partib. nā si alias. s. nō facta prius alia electione, tertia pars, uel etiā pauciores facerent electionē nō essent excōicati, nec subiacerēt pdictis pœnis huius cano.

1 licet delinquerēt. ¶ † Sed electus à paucioríb. q̄ à duab' partib. si se ,p electo gerat, pdictis pœnis subiacet, ut statim sequit in uersi. se. ,ptereà & q̄ electores pdictę pœnę nō subiacēt, q̄n in discordia eligūt, nec alteruter electorū habeat duas partes, uel etiā si tm̄ tertia pars, uel etiā pauciores aliquē eligant, nullo ab alterutra parte electo, ex eo ,pbat, q̄ huic electioni possunt alii ɔsentire, sicut statim sequit; q̄d nō esset, si electio nulla esset, & electores essent excōicati [maior] .i. nisi aliq̄ de illis, q̄ primo non ɔsentiebāt, modo ɔsentiat, oportet eos

2 tot esse, quot faciāt duas partes. ¶ † Voluerit] .i. si se immiscuerit uel .i. monitus non renūciauerit: sed prius dictum magis placet: q̄a nemo cogit renūciare alicui rei, in qua se credit ius habere, & q̄a nemini facit iniuriā, q̄ ius suum prosequitur, ȷ̄. de elect. cum eccl'ia Vultera. [præualere] dūmodo forma seruet. ȷ̄. de elect. quia pp [spāle] nō est hic aliqua forma ex necessitate seruāda: imò quocūq; modo appareat duas partes ɔsentire in aliquem tm̄ in electum, ius habet, & uerus Papa est.

SVMMARIVM.

1 *Scientia requirenda & æstimanda est secundum dignitatem, & locum, & ordinem, ad quem quis assumitur.*

2 *Peccare dicitur ille, qui recipit dignitatem, uel aliud officium, ad quod non habet sufficientem scientiam.*

3 *Electus, qui non vult consentire electioni, nec tamen dissentit, debet superior præfigere tempus, infra quod uel consentiat, uel dissentiat.*

4 *Nūquid electus ante terminum sibi præfixum ad consecrandū, si perfectè trāslatus est, & habet quietam episcopi administrationem, poterunt conferri eius beneficia propria.*

5 *Archidiaconus curam aīarum habet, tamen non principaliter.*

6 *Sola negligentia electi sufficit in episcopatu: in aliis inferioribus necessaria est admonitio.*

7 *Potestas epi deuoluitur ad capitulum, eo peccante primo loco.*

8 *Ex delicto episcopi commisso in confirmatione deuoluitur electio ad capitulum.*

9 *Quo casu electio deuoluatur ad Archiepiscopum.*

CVm in cunctis ministeriis, i. dignitatibus, & officiis [grauitas] 61. dist. §. ult. 1. q. 7. cōuenientib. [& līarum] ȷ̄. eo. cum nobis olim. 78. dist. presbyter. 38. dist. q̄ ipsis. 8. q. 1. oportet. 93. dist. his igitur. 58. dist. si officia [in epo] 1. q. 1. utilissimus. ¶ Exegerit] secus in sęcularibus dignitatibus, ubi sufficit annum in-

1 choasse. ff. de mu. & hono. ad rempub. [& scia.] † est aūt scientia requirenda & æstimanda ſm dignitatem, & locum, & ordinem, ad quem assumitur. ȷ̄. eo. ecclesia uestra. fi. n. assumitur ad episcopatum, debet habere sciam Noui & Veteris testamenti, cum sit index animarum. & iuris, cum ius dicere debeat. 11 q. 1. de persona. presbytero autem sufficit, ut sciat canones pœnitentiales & c. 38. dist. quæ ipsis archi. & oēs alii, ad quos spectat cognoscere de causis, debēt scire iura: quia uerecūdum est patricio & c. C. de ueter. iure enuel. l. j. & turpe est aliorum manibus quærere, quod apud se inuenire debet. Cantor debet scire cantum; & sic de oībus ordinibus, q̄d satis colligit ex eis, q̄ eis dantur & dicuntur in ordinatione, 23. dist. per totum, & ex potestate & officio, q̄d habent, exercere tenentur. qui autem omnino illiteratus est, omnino ordinari non debet ad aliquem ordinē. Si tamen ordinetur, potest dici, quòd ordinem recepit, & clericus erit: quia inspecta prima origine clericatus primi

primi clerici dicebãtur in sortem domini electi. 12.q.1.
clericus.21.distin.clericos. si autem sint parum scien-
tes, & spes sit, quòd possint profi-
cere, promoueri possunt. [a] si aũt
non sit spes eorũ, non debẽt pro-
moueri, nisi talis sit ecclia, q̃ nun-
quam debet egere consilio, & auxi
lio eorum: uel nisi sint monachi,
uel heremitæ qui potius egent cõ-
templatione, quàm sciẽtia. scien-
tiam autẽ reputamus eminentem,
quæ subtiles q̃ones discutere, &
diffinire nouit, & in promptu r̃nsiones habet. ille habet
mediocrẽ, qui scit aliquo mõ examinare negocia, quã-
uis ad oĩa nesciat r̃ndere, & q in libris ueritatẽ eorũ, q̃
scire tenent, scit q̃rere, & sic in prõptu oĩa nõ habet. hæc
aũt oĩa ad arbitriũ discreti iudicis arbitrãtur. ille.n.ha-
bet sufficientem, q̃ sufficit sibi ad faciẽdũ ea, q̃ sibi immi
2 nent. ¶ † Itẽ vr̃ q͏ qui nõ habet sciam saltẽ cõpetentẽ, &
sufficientẽ, peccat recipiendo dignitatẽ, uel aliud offi-
ciũ, ad qđ nõ habet sufficiẽtẽ sciẽtiã 38.dist.oẽs, & j.de
æta.& quali.c si.18.q 2.si quis abbas: tñ cum istis ex cã
dispensandũ est: quia imperfectũ scientiæ &c. j.de renũ.
nisi cum pridem.§.pro defectu [decurso tpe] trium mẽ
siũ cõputãdorũ à die uacationis, quod sonare vr̃.50.di.
postq̃. 100.dist.c.1.75.dist.qñ g̃nalius tñ intelligit, q͏ ca
pitulũ habet tres mẽses ad electionẽ à die uacationis &
alios tres à die electionis ad consecrationem.75.dist.§.
tẽpore. & quidam benignè interpretantes adhærẽt ei,
ar. j.e.ne pro defectu. nos aũt dicimus. j.tres menses fa-
ciendam electionem à die uacationis.50.di.postquàm,
& a die confirmationis infra aliôs tres menses. debet cõ
secrari.75.dist. qñ. & si est electus in archiepm, debet
obtinere oĩa q̃ sua dignitas req̃rit, puta palliũ, & hmõi
100.dist.c.1.melius dicitur, q͏ metropolitanus à die
consecrationis habebit tantum tres mẽses. 100.dist.c.1.
licet quidam aliter dicant. confirmationem aũt statim
post electionem quilibet electus petet modico tpe con
cesso ad se, uel nuncios præparandos.61.di.cathe.& c.q͏
epũs, & 50.dist.postquã. quidam dicunt, q͏ habet sex men
ses post electionem ad petendam confirmationem, & sic
intelligit. j.ut li.non cont.qñ.§.q͏ si secundo, aliter for
san. ¶ Sed quid si sit electus, sed non uult consentire ele
ctioni, nec tñ dissentit? nam electores uariare non pos-
sunt. j.e.inter canonicos. itẽ quid si consentit electioni,
sed confirmationem non petit, nunquid talis electi be-
neficia conferentur? ¶ Ad ultimũ r̃ndeo, q͏ si is, qui con
sentit electioni negligit petere confirmationẽ; nõ con-
feruntur eius bñficia: sed cogetur, ut uel non solum con
firmationem, sed ẽt consecrationem infra tres menses
petat, uel loco cedat: uel ẽt si contempserit facere alte-
3 rum, ab archiepatu remouebit. 100.dist.c.1. ¶ † Ad pri-
mam aũt q̃onem dicimus, q͏ à superiore præfiget sibi tps,
infra quod r̃ndeat: ita tñ, q͏ nõ excedat tres mẽses à die
uacationis, ar.50.dist postquam. & posset dici, q͏ si infra
id tps non consentiret, tacitè uidetur dissentire. alij di
cunt & forte melius, q͏ si canonicis requirentibus con-
sensum eius non sit paratus ad cõsentiẽdũ, q͏ ipsi possunt
eligere aliũ, ar. j.eo.cum inter cã.
in si.nam q tacet, uel obscure [b] r̃n-
det, ubi plenè potest respondere,
pro confesso habet. ff.de inter.ac.
de ætate.§.qui tacuit, & §.ubi. ha-
bita tñ aliquantula deliberatione
ff.pro soc.quod dicimus. insti.de
inuti.stip §.ult.ar. j insti.de uerb.obl.§.oẽs ff.de pe-
ti.hære.q͏ si possessori.1.q.1.non est putanda, in si. Ante
tñ, quàm renũciet, uel aliquis eligat, si ille, qui consentire
re distulit, electioni de eo factæ saltẽ modo consentire
uelit, admittẽdus est. j.e.cũ inter canonicos. ff.de adop.
l.mancipiorũ.is].i.prælatus. idẽ credo de patrono. &
dicimus, q͏ hi cõferre possunt, ẽt nulla sñia admonitio-
nis p̃cedẽte, ut hic. si aũt nouo iure niterent, secus. j.de
conces.præben.nõ ua. cũ nostris. uel dic, ut ibi not. nos
credimus tũc tñ trãsactũ tps de cõsecrãdis epis, qñcũq;
fuerit in epm consecratus, ẽt si primo mẽse, uel septi-
mana obtinuit cõfirmationẽ; & tunc licitè possunt eius
beneficia cõferri. ¶ Itẽ & qñ oĩ sua negligentia eiecta,
& sua diligentia interueniente potuit consecrari, & non
sit consecratus: unde si erat sacerdos, statim debet dare
operã cum consecratore suo, q͏ eũ consecret. & si non
erat sacerdos, uel diaconus, uel subdiaconus, liberauit
cũ ordinatore suo, q͏ eũ successiue sine interpellatione
per singula tpa ordinationum ordinet. si fuerit postu-
latus autoritate eius, qui habet potestatem admitten-
di postulã. det operã, q͏ quàmcito potest fieri ordinet,
& consecret. & si s̃m hoc põt fieri primo mense, & non
fiat, extũc possunt eius beneficia conferri. ẽt si sine eius
negligẽtia differt p sex mẽses, uel annũ, uel ẽt amplius
non dr̃ esse transactũ tps de consecrandis epis, nec eius
beneficia conferri pñt. si aũt per g̃ram dispensantiũ ob-
tineat consecrationẽ differri, statim credimus eius be-
neficia posse conferri, ar. ff.ex quib.cau.ma.l.qui mittũ-
tur, & l.seq. ¶ Itẽ dicimus, q͏ ex quo semel fuit in mora,
statim possunt eius beneficia cõferri, & si nõ sit trãsactũ
tps de cõsecrãdis epis. alij ꝯ, s.q͏ sp debet expectari usq;
ad tps decursum. de hoc ẽt no. j.de p̃bẽ.de multa. hoc.n.
4 tps p̃paratũ est ad hoc cõgruũ. ff.de postula.l.j.§.j. ¶ † Di
sponẽdi.qđ si ante terminũ p̃dictũ p̃fectæ trãslatus est,
& habet q̃etã epi administrationẽ, nũquid poterũt con-
ferri eius bñficia p̃pria? vr̃ q͏ sic, arg.21.q.2.si quis iam
translatus.16.q.1.ne pro cuiuslibet. ff.de procu.filius.§.
ueterani.C.de iur.do.in l.ij. j.de off.dele.gratum. cre-
dimus tñ, q͏ ante cõsecrationẽ nõ sufficiat p̃fecta trãsla-
tio, & quieta administratio. nisi decursum sit tps, ea ma-
ximè ratione: quia adhuc põt excipi contra eum, & re-
moueri ab epatu: & tñ habebit priora beneficia. j.de ac-
cu.super his. sed si ante tres mẽses habeat quietam ad-
ministrationem, & sit consecratus, libere eius beneficia
conferuntur, ar.hic si uerò non possit habere liberam
administrationem, ipse tamen non est consecratus, non
conferuntur eius priora beneficia etiam post tres men-
ses. est enim necesse utrũq; interuenire.92.dist.si qui epi
scopi. alij contrà; secus, si per electum staret, quomi-
nus ministret: quia tunc perinde habetur, ac si admini-
nistret. Quid de aliis prælatis, nunquid ipso iure ua-
cant priora beneficia? Respondeo, sic si habeant curam
animarum, uel sunt personatus. j.de præben.de multa.
5 ¶ † Archidiaconos] no.ar.archi.habere curam anima-
rum, sed non principaliter, ut 16.q.6 nullus, infra de
offi.archi.cum satis potest tamen excommunicare infra
de eo, qui fur.ord.suscep.c.1.ubi de hoc not. Annexã]
infra de appella.reprehensibilis. j.de pœ.licet. j.de in-
6 stitu.cũ uenissent annũ l. j.de æta.prætereà. ¶ † Admo-
niti] In epatu sufficit sola negligentia electi. 100.dist.
c. in ceteris inferioribus necessaria est admonitio, ut
hic infra de æta.& quali.quæris. & necessaria est sñia
admonitionis, ueruntamen sine iuris solẽnitate, ut hic,
& j.de æta.& quali.quæris. j.de cõces.p̃bẽ.cũ nr̃is. cũ.n.
ista nõ possint esse nisi notoria. j.de trãsla.eporũ.c.j.& ij
non

a ¶ *Promoueri possunt. Adde quòd hoc dictũ multum not. Ioan. de Imo. in cle. j. infra de æta. & quali. & Vin. in ca. illiteratos. 36. di. & refert Fel. in ru bri. infra de magistr.*

b ¶ *Vel obscure. Adde, quòd Alex. de Imo. in d. l. de ætate. § ni-hil refert hoc dictum Inno. hic, & illud se-quitur.*

8 ¶ *Ordo seruandus quòd in notorijs non debeat seruari ordo, adde ab.in.c. bona, el primo infrà eo. tit.d. Maria Sozi. in consi. xxvj.col.ij.uersi.iiij. probatur Alexan. de Imo. in l.si confessus, in addi. ad Bar.ff. de custo.reo.et late Frã. Are.in consi.suo solẽni.clxv.& adde eundem Inno. infrà eodẽ in c. postt.*

non est ordo [a] seruandus, ij.q.j. de manifesta canonibus] Præfixum à canonibus tps intelligitur, ut singulis temporibus ordinationũ accipiat ordines successiuè.hoc.n.dicit.c.faciendum, ubi necessitas imminet.lxxvij.d.i.c.ulti. & hic imminet necessitas, cum dignitas uacat, quæ talem ordinẽ requirit Remoueãtur] per subtractionem beneficiorũ,& amissionẽ locorum cogẽdi sunt ad ordines, non præcise.j. de æta.quæris,lx distin. consuluit officio] Idest dignitate appellationis] Infrà de appe. reprehensibilis Hoc sanè] .s.ꝙ ꝓmoueant ad ordines,quos dignitas reqrit promoti].i. cõfirmati, sed non ordinati Obstant] Puta ꝙ factus sit irregularis sine culpa sua post inuestiturã contra formã] Puta minoris ætatis,illegitimos,illiteratos , & malæ uitæ, quæ continentur in principio.c. elegerint] Scienter indignũ infrà eo.innotuit. priuatos] Prima uice tñ,.j.eo. cum Vinton.& tunc ipso iure.j.eo.ꝙ quis beneficijs] Non officijs, ne ecclesia remaneat fine seruitio suspẽsos] Ipso iure.j.eo.innotuit,circa fi.alij dicunt ꝓ sniam priuandũ bñficio infrà eo.quisquis.sed põt dici illam decre. obtinere in suo casu,s. qñ qs per potentiam laicalem eligit aliquẽ,quem timor aliquo modo excusat.hic aũt loqtur,qñ scienter eligunt malignos,qui nullo, modo sunt excusabiles eps] cum ad eum spectat collatio,uel electi confirmatio consenserit] Cum ad alios pertinet ele
7 ctio.¶†Per capitulum] Hic habes,ꝙ epo peccante primo loco deuoluitur eius potestas ad capitulum infrà de concess.præbẽ.nulla. quod intelligimus uerũ de bñficijs quæ ad epm pertinent ꝑprio iure. nam si ad eum non pertineat collatio ipso iure , sed deuolutio: puta quia propter negligentiam aliorum clericorum deuoluitur ad eum ptãs eligẽdi aliquẽ,tunc nõ ad capitulũ, sed ad ꝓximũ superiorem deuoluetur hęc ptãs,ar.infrà eo.ne pro defectu.& est rõ diuersitatis,quia in his,q̃ ad eos ꝓprio iure pertinent,est inter eos maior coniunctio , quã in alijs,quæ aliunde obueniunt,ar.infrà de testa.requisi
8 sti.¶†Et capitulum] Tunc deuoluitur electio ad capitulum ex delicto episcopi commisso in cõfirmatione tñ, quando primus,ad quem pertinebat electio,uel præsentatio,scienter elegit indignum, & eps scienter confirmauit,etsi ignoranter esset indignus electus,ad primum rediret potestas eligendi infrà eo.innotuit;& c. dudum. & si primus scienter elegisset indignum , sed eps ignorans confirmasset:tamen post confirmationem cassatam propter indignitatem electi eliget episcopus , qui ignorauit indignum,& debet iste, ad quem deuoluitur ptãs eligendi pp delictum aliorum, infrà sex menses computãdos à tẽpore, quo sciuerunt electum , & confirmationẽ, uel electionem scienter factam de indignis infrà de concess.præben.qa diuersitatẽ. Eligere,†sicut ille , ad quem
9 deuoluitur pp negligentiã.infrà de cõcess.præben.nulla hic adde,ꝙ notantur infrà de cõcess.præben.inter dilec.plus placet nobis, ꝙ nunq̃ in casu isto,s. qñ aliqua minor ecclia sciẽter elegit indignũ,& eps scienter cõfirmat indignũ,electio ad capłm cathedr.ecclię nõ deuoluat: sed deuoluit ad archiepm tñ. & ista decre.loqtur, qñ cõsensit fieri electio de indigno interessendo electioni ut canonicus,& sic loqtur decre.infrà de concess.ꝓbẽ. postulasti;& quia potestas episcopi transit in capitulum,ille de quo capitulum prouidet,habebit ꝓ confirmato,sicut habetur,si episcopus de eo prouidisset.

Causam cõtulerunt] tempore, quo uacat:quia alias non licet infrà de conces.præben.constitutus. Recipi] ꝙ tenẽtur recipere abbatissam non ex ui compromissi,per quod non tenetur nisi ad pœnam,uel interesse. ff. de arbi.diem.§.ul.& l.seq.nisi dictum eius sit emologatum.C.de arbi.Cumanani.uel dic, ꝙ tenerentur eam recipere: quia ipsæ intelliguntur elegisse per episcopũ, qui uice earum eligit.ff.quod cuiusq; uni.l.ij.§.j. infrà. eo.in causis,cum dilecti,in fi.arg.inde est,ꝙ ẽt in ꝓsonã electi dicere possunt compromittentes,quod alias non possunt.ff.de arbi.qualem,&. l.diem.§.stari.

SVMMARIVM.

1 *Potest episcopus in causa sua ecclesia esse iudex.*
2 *Non licet iudici aliquid reuocare in sniã diffinitiua ab eo lata.*

HOsti. Disponendi] hodie aũt in concordia electi in remotis partibus ante confirmationẽ hoc possunt infrà eo.nihil. Reuocare] qũo erit hic iudex in causa sua? contrà.C. ne quis in causa sua.l.j. item si uiolenter & sine iudicio occupauerit etiam rem suam,cadit à iure suo.C.unde ui.si quis in tantam,& idẽ si ius sibi dicit in re sibi debita.ff.quod met. cau. extat.
1 ¶Item nunqu d seruabit ordinem iudiciorum ? dicunt aliqui quòd nihil aliud uult dicere,nisi ꝙ seruet ecclesiam indẽnem. uel dic episcopum [b] posse esse iudicem in causa ecclesiæ suæ.ij.q.vij. si quis ab episco. xlv.di.si qs,& ꝓcurator fisci in cã fisci iudex est.C.ubi cãæ fisci l.j. & eps dr ꝓcurator ecclesiæ.xij.q.j.si priuatũ.& iperator in cã fisci.ff.de his,q̃ in testa.delẽ.l. ꝓxi.& tñ res fisci impatoris dñr.ff. ne qd in loco publ.hoc interdictũ.& qñ possit qs in re sua esse iudex,no. infrà de foro cõpe.cũ sit, & melius infrà de censi. uenerabilis.& de uerbo.signi.ex parte.in his ergo nõ hñt locũ leges ꝯriæ,quãdo sine auctoritate iudicis qs sibi ius dicit,& dicimus eũ seruare debere ordinẽ iudiciorũ, nisi esset notoriũ.¶Quidã tamẽ intelligunt hanc decre. in notorijs tñ,ubi non seruabit ordinẽ iudex,sed sola monitione pmissa excõicabit. xvj.q. in canonibus. alij supplent hic studeat reuocare ut debet , & sic debet quasi actor,
2 nõ quasi iudex.¶†Ité in sententiis diffinitiuis nõ licet iudici aliquid reuocare.semel.n.est functus officio suo.j. de offi.deleg. in lrĩs: in interlocutorijs aũt secus.ff.de re iudic.ꝙ iussit, nisi sit snia papæ , q̃ si eẽt ꝑ obreptionẽ obtẽta , ꝑ ipsum mutari.põt.xxxv.q.viij.c.siue ante. sic & cõstitutiones mutare põt.ff.de le.nõ est nouũ.in cõtractibus aũt mutare licet si nõ paratur alicui præiudicium , re adhuc integra , in contractibus.s.qui alterius gratia tantum cõtrahunt infrà eo. in causis.ff.de procura.ante,& in ꝯtrãbus innoiatis.ff.de cond.

b ¶ *Episcopũ de hoc uide aliquid per Alex. de Imo.in consil.xix. col.ij.uer.quis igitur in prin. li. ubi , quòd in his , quæ sunt de eius mensa , nõ potest esse iudex.Et quando quis possit sibi dicere ius in causa propria, uide per eundẽ Alex. in consi. cxxxv.col.i. & ij.eo. uolu.duplicatum inter consilia Capol.consi.xxvi. ad leam & quando quis ẽt non recognoscens superiorem, & concurrat uoluntas aduersarij,possit esse iudex in causa propria, uide per do. Bar.Sozi.in cõsi.xcvi.col.iiij.uer. tertio quia , in consi. cxxxvi.col.ij.uer. ad quorum confirmationem, in consi.cxx.col. vij.circa prin. in consi.lxxvij.co.si. & in consil.ccxxi.col. vij. circa si.*

cond.causa da.si pecuniam. In contractibus aūt noīatis, qui utriusque gratia contrahuntur, non licet mutare, et si non sit prejudicium, & etiam re integra ff.loc.qui ope ras.re autem non integra nunquam licet mutare, etiam in non nominatis contractibus, & etiam si non interest ị. eo.in causis.ff.de procura.post litem,& l.seq.& l.quæ om nia.ff.de reg.iur.nemo.ff.de adop.post mortem, nisi fauor aliud induceat.ff.de li.causa,interrogata.sed p hanc distinctionem non soluitur contrarium ị. de fil. presby. ueniens,quæ est huic contra xij.q.ij.non licet ị. de præben.cum non ignores.sed dic,q ubi factum est improbatum à iure ita,quòd non potest allegari contrarium,licet uenire contra factum suum,ut in his contrariis. Sed huic contrarium uidetur.infrà de cleri. coniuga. diuersis. Sed potest dici illud non esse improbatum à iure: ut 84 dist.cum in præterito:uel illud speciale in pœnam episcopi,& sic intelligitur infrà de fil.præsby.ueniens,q̄.uis posset ibi responderi,q fuit dispensatio. Sed adhuc est contra 12.q.2.monemus.sed ibi non potuit reuocare factum suum:quia remotus ab administratione erat alienator.sed de iure bene agit ad reuocandum factum suū. ff.de pa.si unus.item nec est ar.contra.C.ad turpi. quamuis ff.de adul.si maritus.§.si negauerit.quia ibi non reuocat alienato,sed agit ad reuocationem.C.de agri.& cē si quemadmodum.quod quidem licitum est. nam uenditionem,locationem,& alios contractus licet reuocare, uel quia non tenet,uel per beneficium restitutionis, uel alijs modis,secundum quòd quilibet inuenire licet. Sed nec ad reuocationem talium contractuum agere potest nisi turpitudinem suam allegat,ut si uelit reuocare, datur ei ex turpi causa.ff.de condi.ob tur.cau.per totum ị. de do.inter.sed si turpitudinem suam alleget, tamen nomine ecclesiæ potest agere,ut hic cum suis concor. quandiu enim toleratur,nomine eius agere pôt 8.q.4.nonne. nec de malicia personæ potest excipi contra ecclesiam. 16.q.7.si episcopum.ad contraria autem.f.infrà de fil.psby.ueniens,& de cleri.coniug.diuersis, respon. ut suprà quid autem iuris sit,quando semel approbauit personā uel instrumentum,an.f.possit ulterius reprobare, not.ị. de exc.cum uenerabilis.

SVMMARIVM.

1 *Quid requiratur ad hoc, ut electio facta a paucioribus confirmetur.*

2 *Electio nulla quae nam sit.*

3 *Secunda electio ex interuallo non ualet, nisi electionis tempore notorium esset primam electionem nullam.*

4 *Priuati quandoque sunt ipso iure eligendi.*

Consideramus. Hanc decreta.intelligo,quando ex interuallo fiunt diuersæ electiones: si non fiant ex interuallo,ualet secunda electio à maiori parte,uel de persona iuuata maioribus meritis infra eo.dudum lxxiij.dist.c.ulti.appellationem]No.q nō priuantur iure eligendi, licet elegerint post appellationem uel contra priuilegium,uel post electionem primam nō cassatam.non enim inuenio hoc expressum in iure. unde non debeo extendere pœnam.de pœn.di j.pœnæ. de hoc no.supra depo.præ.c. ij. appellationem] Recipiendam Tenorem]Fortè,ne quis alium de eligeret,uel in certo loco fieret electio, uel de certa ecclesia supra de consti. cum dilectus,infra e. uenerabilem qualemcunque] De

1 qua notum non est,q esset nulla.¶ † Hic no.quia ad hoc quòd confirmetur electio facta a paucioribus, pluribus eligentibus indignum, quòd non est necesse, quòd tempore electionis esset notorium a pluribus electionem factam esse nullam, uel q electus ab eis esset indignus, uel q electores priuati essent ipso iure,uel priuandi potestate eligendi infra c.dudum uno sufficit quòd tpe, quo sententia est sententia super electione,fit notorium; uel aliter constat,q fuerit nulla electio, uel indignus electus; imò plus dicimus,q sufficit probare aliquid, quare prima sit annullata,quando fit in eodem contextu.infra eo. congregato.nec est necesse,q sit notorium,dummodo aliquo modo probetur.item hoc est uerum, quando uno contextu fiunt plures electiones infra eod.congregato.

2 ¶† Et nota ad intelligendum sequentia,quod dr electio nulla si elegerunt ad dignitatem habentem curam animarum:uel alia,quæ maiores ordines requirunt,patientem defectum in ordinibus,ætate,scientia,& uita,ut supra eo.cum in cunctis,in prin.ī de postu.e.j.infra e.rescriptum.¶ Item si irregularem,& alias ī natiuitate. infra e. innotuit.idem si illiteratum.36.di.illiteratos.l.di.nemo ubi habes idem de corpore uitiatis.idem de laicis lxj.di stin.Osius item si eligatur,qui cunque postulandus est,de quo no.supra de postu.e.si.item si laici interfuerint electioni episcopi tanquam ius habentes infra e. Massana, idem,si a suspensis,uel si de suspenso facta sit electio. ī. de consue.cum dilectus multo fortius,si ab excommunicatis ị.de ap.constitutis.item si non seruetur forma.ị.e, quia pp,& c.in genesi.item si minor pars maiore parte non uocata processerit ad electionem.ị.e.auditis.si autē duæ partes sint præsentes, & alij contemnantur, nihilominus tenet electio,sed potest cassari petente contempto & forte non alijs.& idem potest etiam ratificare eandem si consentiat etiam modo ị.e.q sicut,& c.ecclesia uestra ff. quod cuiusque uniue.l.nulli,& l.seq.potest etiam dici,q non sit nulla,licet post ap.sit facta,sed annullanda. ar.ī.eo.considerauimus.uel si fiat cōtra priuilegium, ut ibi dr.est autem annullanda, si fiat tractatus,corpore de functi nondum tradito sepulturæ ị.eo bonæ me.hoc q. busdam non placet.nec ualent excusari, quòd ex ignorantia iuris uel facti deliquerunt, siue scienter,siue ignoranter ị prædicta fecerint,electio est nulla, uel annullāda,sm q distinctum est,ar.ị.e.innotuit.quando uero electio est ex interuallo,dicunt quidam,q duo sunt necessaria ad hoc,ut teneat secunda electio,f.quòd prima nulla sit ipso iure, & q primo eligentes priuati sint potestate eligendi ipso iure, ut no.ị.e.auditis.item quidam dicunt,q tertium est necessarium, f. q prima electio pendeat.nam si electus renunciasset,uel si cassata esset electio,tunc non posset fieri secunda electio, nisi omnibus uocatis,ar.ị.e.cum Vintonien.nec distinguo hic, an sit notorium tpe electionis,primam electionem nullam esse,& primos electores priuator ptāte eligendi,an nō,dūmodo tempore sententiæ constent duo, uel tria prædicta,ar.hic.ị.de ap.constitutus.& hæc intelligo uera,quā do alii sunt primi eligentes,alii secundi.nam si ijdē sūt, qui primo elegerint,& secundo,tunc si ipso iure nulla ē electio prima,licet non sint priuati potestate eligendi,q primo elegerunt.tñ tenet secunda ex interuallo facta, & etiam si prima non sit cassata ị.e.cum terra, quamuis quidam intelligant illam,qñ notorium est primam nullam esse,ut ibi no.e.imo necessarium est,ut in hoc casu, f.quando ijdem primò & secundò eligunt ad hoc, q teneat secunda,quòd per primam electionem non sint priuati ipso iure potestate eligendi,cum si essent non tenet secunda electio.ị.de sup negli.præla.licet, sed contra ị. eo.cum terra.ubi dr,q etiam si persona sit uitiosa,quòd possunt

possunt procedere ad electionem secundam:sed etiã qui
talem eligunt,ipso iure priuati sunt s̄.e.cum in cunctis:
sed illa decre.cum terra loquitur cum ignoranter eligũt
uitiosam personam.unde ipso iure non sunt in potestate
eligẽdi,ut j̄.e.c.dudum in gl.quæ incipit circa fi. si uerò
eodem casu retento electio fit aliqua licet possit cassari
ex causis prædictis,tunc publicato scrutinio, siue statim,
siue longiori interuallo,non licet eisdem alium eligere.
j̄.e.c.publicato.ab alijs autem electio ẽt in hoc casu fa-
cta in eodem contextu tenet:secus,si ex interuallo j̄. eo.
5 congregato suprà c.considerauimus.¶ † Alij dicunt,ꝙ ex
interuallo non ualet secunda electio , nisi tempore ele-
ctionis notorium esset primam electionem nullam ar.ad
hoc suprà eo.considerauimus;& sic intelligunt j̄. de ap.
constitutus.ex quibus autem causis diximus electionem
esse nullam,uel annullandam,& etiam in alios potestatẽ
eligendi translatam ꝑꝑ uitium electi,uel eligentium,ex
eisdem causis idem dicimus in postulãtibus suprà de po
stu.c.j.& ij.secus autem,si ex alia causa,quam ꝑꝑ uitium
electi,uel eligentium j̄.e.innotuit.suprà de postu.c.fi. j̄.
de renun post translationem lxj.di.Osius.item: si electio
fit post appellationem legitimam , tenet sed postulatio
non,ut quidam dicunt j̄.c.proxi.& intelligo in eundem
contextum,uel aliquam fieri eodem contextu , quæ fit
omnibus canonicis existentibus in capitulo simul.nam si
una pars recedat,& remanentes in capitulo aliquam fa-
ciant electionem,cassatur electio,quæ fit contemptis re
cedentibus,ꝙ non esset in eodem contextu facta, ut iam
dictum est j̄.eo.auditis,nisi forte incontinenti à priore
scrutinio,uel compromisso procederent , quia quæ sta-
tim fiunt &c.arg ff si cer.pet.lecta. C.de pac.petẽs.& ha
bes expressum ff.de testa. hæredes.§.pe. sed huic obstat
præalle.decr.auditis.sed dic,ꝙ ibi non processerunt ex
scrutinio priori,ubi glo.in uer.consenserat,sed de nouo
consenserant in R.Melius credimus,ꝙ si electio est nul-
la ꝑꝑ eligentes,qui nullam habent,nec habuerunt pote
statem eligendi,quia tunc tenet secunda electio j̄. de re
iudi.cum Bertoldus.uel habuerunt quidam potestatem
eligendi,sed amiserunt,ut quia sunt excommunicati,uel
suspensi ab officio, & beneficio non intelligas de suspen-
sione à beneficio, uel forte ab ingressu ecclesiæ, uel alia
super aliqua singulari suspensione. uide de his s̄.de con-
sue.cum dilectus,in gl.suspensus nec distinguo,si sint no-
minatim,uel publicè excommunicati,uel interdicti,uel
non,quia super nulla est electio prima, & secunda tenet
j̄.de app.constitutis.& intelligo suspensos,siue sint suspẽ
si a iure, ut qa negligunt eligere infrà tp̃s statutum j̄.de
concel.pręb.c.ij. & qa eligunt indignos,ut laicum. j̄. eo.
sacrosanctam,& c.Massana.supra e. cum in cunctis , siue
sint suspensi ab homine,siue a iure.de suspensis autẽ no.
de postu.gratum.¶ Item dicitur nulla ꝑꝑ personam ele-
ctam,quæ ineligibilis,i.quæ eligi non potest sine dispen-
satione,& tales sunt omnes postulandi,de quibus no. su-
pra de postu.c.fi.¶ Item dr̃ nulla ꝑꝑ defectum formæ j̄.
e.quia ꝑꝑ de hac elec.dat̃ regula uera, ꝙ ubicunque ele
ctio est nulla,non impedit secundam fieri, siue in eodem
contextu,siue ex interuallo;& hoc probatur per superio
ra iura.& bene facit supra de sup.neg.præla.c.ul.nam qđ
nullum est,impedimentum pręstare non potest.ff.de uer.
ob.si dari stip.Sed caue tibi;quia potest esse , ꝙ secunda
cassatur,non quia facta sit post primam non cassatam:sed
quia una pars capituli fecit eam,non uocatis illis,qui fe
cerunt primam nullam : qui tamen uocari debebant , si
scienter non deliquerant in prima.nec facio aliquã uim
utrum tp̃e electionis sit notum,nullam electionem esse,

uel electores ipsos suspensos tp̃e electionis,an nõ sit no
tum,sed postea per probationes fiat manifestum,ut hic.
Item no.ꝙ aliquando electio est nulla , & tamen electo-
res nec priuati sunt ipso iure potestate eligendi, nec pri
4 uandi,ut si eligant ignoranter ineligibilem.¶ † Item pri
uati sunt aliquando ipso iure eligendi, & tamen electio
non est nulla,ut si elegerunt criminosum scienter s̄.e. cũ
in cunctis j̄.de iure.sicut nostris ad suum] Infra de app.
bonę memo.81.di.tantis xj.q.j. quia res. ff.de lib.cau. &
ar. ꝯ ff.de mune.& ho.ut gradatim.infra de matr.contra-
cto contra interdic.eccl.ex literis. ¶ Fama] Quia non re
mouetur ꝑꝑ delictum personæ.j̄.c.super eo.alioquin ꝯ.
ff.de re nul.qui cum uno.§.non omnes,& §.exacto. ff. de
his,qui no.infa.l.ij.§.si ignominiæ fortè & ꝑꝑ delictum
personæ remoueretur,non esset infamis.j̄.de accu.super
his.quod uerum est, quando crimen opponitur excipien
do , ut hic (istam.) Sed & an ista possit eligi de iure . in
fra eod.super eo : sed Papa hic ex speciali causa præter
ius interdixit .

SVffraganeis. Ad mandatum infra eo.ꝙ sicut,contra.§.
pe.sol.hoc adeò leue est,quòd etiam suffraganei pos
sunt,uacante sede,sua auctoritate facere lxiiij.di.quia ꝑ
illa autem,quæ ibi dicũtur,uel sunt grauia,sicut conuo-
care concilium,uel digniora,sicut ordinare clericos, &
nulla,quæ pertineãt ad ordinem,facere potest cum pal
lium non habeat , in quo est plenitudo pontificalis offi-
cij infra de usu pal c.j.& intelligo,ꝙ rõne suæ dignita-
tis non potest facere aliquod episcopale,sed pro alio e-
piscopo bene posset ordinare clericos,ar.infra de renũ.
ad supplicationem sed dices ipse uľ facere , uel consecra
re,ex quo mandat.infra de sen.excom.mulieres.sol.illud
habet locum quando mandat . quod ad se pertinet , uel
quod pro se fieri uult, hic autem mandat, ꝙ ad officium
eorum spectat , quod est de iurisdictione, scilicet man-
dare,ut faciat officium suum,ar.ff.de iuris.om. iud.l. iij.
j.respon.& ideo potest hoc, ex quo confirmatus est infra
eo.transmissam.uel dic ꝙ hæc decre.loquitur,qñ non est
in mora petendi pallium, arg. infra de app. cap.ex insi-
nuatione. illa contraria loquuntur, quando est in mora

SVMMARIVM.

1 *Vitium personæ in modum exceptionis probatum præiudicat in alia electione.*

SVper eo Alterius.] Idem,si eiusdem.ut j̄.sequit̃
[Vicio] ꝑꝑ criminis conscientiam.uel irregulari
1 tatem.& no.hic , † ꝙ uitium personæ in modum
exceptionis probatum p̃iudicat in alia electione ꝯ.j̄. de
excep.denique.§.fi.j̄.de ord.cog.cũ dilectus.ff de his,qui
no.infa.Lucius sol.licet non sit infamis de iure ꝑꝑ cri-
men sic probatũ:est tñ infamis de facto.q̃ infamia repel-
lit à dignitatibus acquirendis.C.de digni.l.ij.81.di.tan-
tis.ff.de decu.gñaliter.§.spurios.C.de inoffi.test. fratres
j̄.de acc.omnipotens:quia ꝙ plus est, propter infamiam
facti ab obtenta dignitate suspendit̃ 2.q.v.presbyteri . c.
si mala.Vel ideò est,quod hic dicitur,ꝙ uitium,quod o-
bijciebatur,electionem,de qua agebatur,tangebat infrà
de excep.denique.uel est hoc,licet quia hic modus agen
di appelletur exceptio;habet tamen in pluribus uim &
modum actionis.infra de ac super his.ff.de decu. genera
liter.§.si quis.& æque bene dicitur accusatio,sicut exce-
ptio , in auť de sanc.epi.§. si quis autem , & §. si autem
tempus. in auť.quomodo quando oportet.in prin.& §. j.
unde in hac exceptione necessarium est electum uocari
& litem,

& litem contestari,& reliquum ordinẽ seruari infrà eo. dudum;quę non sunt alias in exceptione necessaria[forte] nam tunc etiam sine uitio suo,puta quia alius aliquid dedit pro eo,non poterit ad eandẽ ecclesiam assumi,nisi ex dispensatione.j.q.v.c.j.& ij.arg.cõtrà.j.q.j.c.j. solu.infrà eo.c. si alicuius.

CVm monasterium.Suis] ipsius domus, in qua fiebat postulatio [in eremo] infrà de reli.do. ut eps,&.c. inter quatuor.contrà.xix.q.ij. è contrà Paulus sed hic loquitur de eremitis, qui habent proprium. at hic electus non habebat proprium,& erat monachus, licet in eremo moraretur : alioquin non liceret eum habere in abbatem infrà eo.officij.sed certè, ubi intentione bona quis duceretur tantùm,& non ambitione,crederem, ꝙ teneret postulatio,etiã si nõ esset professus,& hoc sonare uidetur finis decretalis preal.ad idem.xvj.q.j.presbyteros.¶Et no.ꝙ licet eremitæ possint habere proprium: quia non abrenunciant;tamen ecclesiasticæ personæ a sunt, & continẽtiam seruare debent,& puritate.xxvij.q.ij.§.eccè; & de illis habes.xvj.q.j.c.qui uerè.

a ¶ *Ecclesiastica personæ. Adde Cald.in ii. de sta. religio. consi. vi. & in consi.xxxi. in ti de stat.mona.& uide glo. in l.ij.ff. de minus uocan.& hanc opi. tenet Car.in c.i. in princi.q.ij. de sen. ex contrarium tamẽ tenet ipse in cle.ij. in x.ij.q.& seq. de præben de quo uide etiã. per Abba.& doc.s c. ij.infrà de so. cõpe.*

SVMMARIVM.

1 *Non ualet consuetudo contra libertatem ecclesiæ.*
2 *Eligi potest alius,non cassata primâ electione.*
3 *Secunda electio expirat obtinente prima.*
4 *Post publicatam electionem non cassatam non licet alium eligere.*

CVm terra. Alterius] personæ denominatis [totius].i.ambarũ psonarũ electarum[sancimus] si.supra de cõsue.inter uos,ubi de hoc no.licet enim patria. cha,si est de consuetudine , possit interesse electioni suffraganei archiepiscopi, sicut , quod minus est suffraga. possunt interesse electioni archiepiscopi.s. de postu.bonæ memo.modus tamen iste nominandi gra
1 uis est,unde remouendus est.¶†Abolendam] quia grauis erat ecclesijs supra de consue.c.j.nec erat præscripta consuetudo:quia si esset præscripta, forte non esset reprobanda in Patriarcha , ar. infrà eo.sacrosancta.uel dic,ꝙ hoc non potest consuetudine induci,ꝙ postquam consenserint in aliquẽ ipsum eligendo,ꝙ postea per aliquem irritetur,si noluerit consentire , nisi sm formam iuris. decre.aũt sacrosancta non obest : quia illæ personæ ibi non erant electæ:sed tm nominatæ.unde ibi nullum ius erat quæsitum nominatis. Item ibi non probat illam nominationem,sed potius improbat[modo].s.qa eligunt postulandum[uel modo] infrà eo. quia ppr di ligentiam].i.diligentẽ inquisitionẽ faciant de persona
2 eligenda.¶†Hic habes,ꝙ eligentes possunt alium eligere,prima electione non cassata contrà supra eo.considerauimus.sed & contrà uidetur,quia si eligunt indignũ, ipso iure priuati sunt potestate eligendi supra eod.cum in cunctis supra de postu.c.ii.infrà eo.innotuit. & idem, si non seruauerunt formam].eo.quia pp sol.non uidet hic,ꝙ non cassata prima electione procedatur ad secũdam,sed diligentiam habeant inquisitores. s. ut plures habeant paratos ex prima electione , ut si cõtigerit unũ electum cassari , eligatur secundus.lxj.dist. studij.lxxv. dist. Florentinum. uel eligant secundum sub ea condi-
3 tione,si primus cassaretur,ar. in c. Florentinum. ¶ † Et expirat secunda electio,prima obtinente, sicut in substitutione.C.de impu.& alijs subst. post aditam.sed hi modi eligẽdi per curiam reprobantur,ut no.lxj.dist.studij, & est expressum infrà eod. in electionibus. sed solue. ut hic in eadem glo.ubi dicit, nos aliter. hæc ergo decre. loquitur de ignorantibus uitium, qui non priuantur ptãte eligendi infrà eo.innotuit:sed ad hoc hic non est responsum,cum hic dicitur, ẽt si in forma sit peccatum. sed responde,ꝙ tpe huius decre.hæc pœna imposita nõdum erat peccantibus in forma.alij aliter, ꝙ tpe huius decre.licitum erat eligentibus mutare uota sua usq; ad electionem publicatam infrà eo.cũ inter, in fi.&.c.audi-
4 tis. ¶†Et post talem electionẽ publicatã non cassatam non licet alium eligere,nec uotam utare,ut in dictis decre.hodie tñ correctum est hoc : quia post publicationẽ scrutinij non licet uariare uota sua infrà co. publicato, nisi forte esset adeò notorium, primã nullã esse, ꝙ non cõtenderetur de iure,nec contendi possit,ar.C.de cõfir. tu.l.iij.ut si non cõsentiret electioni: uel si electio nulla esset ipso iure,ut si facta sit non seruata forma: uel ẽt si facta sit ab excõicatis,ar. infrà de appel. constitutis. nã hi nullam excusationẽ hñt,quare dicant suam electionẽ tenere:secus,si elegissent indignũ:quia possent prætẽdere, ꝙ ignoranter elegissent.j.eo.innotuit,in fi.itẽ secus si dicant,ꝙ post appellationẽ;qa appellatio aliqñ est ad mittẽda aliqñ nõ.j.eo.cũ nobis.s.eo.cõsiderauimus;& sic i oibus alijs,ubi aduersarius pót aliqd cõtendere de iure:sed melius no.j.eo.dudũ.ij.¶Nos aũt aliter intelligimus hanc decre.s.ut sit sensus,ut canonici postꝙ conueniunt in capitulo,solenniter publicent factã electionẽ,& postea superiori cõfirmandam pñẽt.& si superior uel pp uitiũ psonæ,uel formæ eam cassauerit , iterum eligant alium,& sic faciant, quousq; eorum electio confirmetur:& tunc post,quã fuerit confirmata,eam pñtent regi,uel patriarchæ : nec tamen negamus ꝙ si aliter de consuetudine,uel priuilegijs obtinet, qui possint ante confirmationem, sed tñ post solẽniter publicatam electionem præsentare regi infrà eo.cum inter uniuersos, & c.ꝙ sicut.propter [hoc] scilicet ꝙ prius non requiratur rex,uel patriarcha.

SVMMARIVM.

1 *Electus non confirmatus non potest administrare res ecclesiæ suæ.*
2 *Electus & confirmatus potest disponere de dignitatibus, & alijs rebus suæ ecclesiæ.*

TRansmissam [postposito] quod nõ licet.xx.q.iij eos, in authen. quo modo & quando oportet. §.semel, & in authen.de sanc.epi.§.si uerò constanter , & non incidunt in canonem , qui tales percu-
1 tiunt infrà de senten.excom.in audientia.¶†Confirmationem] no.quòd electus,quàm cito est confirmatus,sine alia possessione,uel inuestitura, uel stallatione statim potest administrare res ecclesiæ suæ in temporalibus,& spiritualibus tam in colligendis fructibus, quàm in actionibus intentandis nomine ecclesiæ suæ,ut hic.si ne confirmatione autem hoc non pót,nisi clerici sint in ecclesijs exemptis,qui sunt in partibus remotis infra de elect.qualiter,& c.nosti.uel nisi aliud sit ibi.quod succedat loco confirmationis,sicut in Cistere.sicut est quibusdam alijs, quibus hoc ex speciali priuilegio est indultum,ꝙ sine aliqua cõfirmatione,benedictione recepta, ministrent.

ministrent.imò,quod plus est, sine aliqua benedictione si eps noluerit bñdicere,ipsi poterunt administrare infrà de sup.neg.p̄la.c.j.uel nisi hoc hẽant ex cõsuetudine. ¶Quidam tñ dicunt hoc non posse introduci cõsuetudine,quod graue esset ecclesijs infrà de reg.iu.cũ cã:& hoc obtinet in oĩbus ecclesiasticis personis habentibus qualemcunq; administrationem, & si sint canonici,qui habeant administrationẽ præbendarũ suarum. nam in eis aliqui confirmantur:& qui non confirmantur loco confirmationis aliud faciunt,quod loco confirmationis habetur,s.q̃ inuestiuntur per epm, uel inferiorẽ prælatũ, ad quẽ hoc p̄tinet de iure,uel consuetudine infrà de cõcess.p̄rben. p̄posuit,& de his quæ fi.à ma.par.ca.ex ore. uel assignatur ei aliquid loco præbendæ:& p̄ canonicatu assignatur ei in choro stallũ, & in capitulo locus, ar. infrà de renun.cũ inter infrà de præben.c. cũ dilectus, & c.dilecto.¶Et pñt hæc hẽre locũ in ecclesijs, ubi habentur præbendæ distinctæ quia & quilibet habet suæ præbendæ administrationẽ sed ubi non sunt præbendæ distinctæ uĩ sufficere loco confirmationis, q̃ canonici cõiter eum recipiant in canonicum,uel eps,uel alius p̄latus recipit professionem in manibus suis:uel dat ei panos altaris,uel campanas,uel aliquid simile.xxiij. dist. quã quã,ar.de re.inr.c.vl.infrà de ma.& obe. legebatur. isti si agant nomine ecclesiarum,dignitatũ,administrationum,uel prebendarum suarum, non potest eis obijci uos non estis canonici electi , uel uestra electio non tenet,ex quo si sunt instituti,ut dictum est.facta enim eorũ tuitione confirmationis firma maneut,ut infrà eo. nihil uel potes dicere,& melius, q̃ isti sic electi & confirmati per se omnia bona ecclesiarum suarum,uel dignitatum,uel præbendarũ suarum, si non habent cõtradictores,possunt sua auctoritate occupare, ar. C.de edi. di.Adri.tol.l.fi.ff.de acq.pos.cũ hæredes. si uero habẽt ꝯdictores, qui bona p̄dicta possideant, tunc oportet eos ostẽdere suas cõfirmationes tenere. Si uero nõ habeant cõtradictores,nõ tenentur aliqd p̄bare de iusticia confirmationis,nec tenentur p̄bare aliquid de iusticia electionis.& hoc ex eo apparet,s.q̃ illi, q tenent bona ecclesiæ,aliàs non debent res suas sibi restituere, nisi probent suã confirmationem tenere:quia si prædicti electi, i. confirmati non essent prælati,uel nisi tuitione confirmationũ defenderentur,isti non liberarentur,eis solũmodo inuestitis.¶Et idẽ quod diximus in confirmatis idem intelleximus de inuestitis,sed secus intelligimus in illis,qui adepti sunt possessionem habẽdo stallum,& locũ in capitulo,& in choro iuris ep̄alis,uel iuris canonicalis, uel cuiuscunque alterius, siue iuris præben.ff. de usuf.pe.l.ult.istis enim sufficit in possessione esse auctoritate superioris.& est rõ diuersitatis.primi.n.astringuntur ad probandũ: quia non sunt in possessione . isti autem ultimi ideo non astringuntur: quia sunt in possessione:& nemo e contra cogitur dicere ti. suæ posses-
5 sionis.C.de peti.her.cogi.ff.si usuf.pet.uti. ¶†De talibus] Ex quo.n.aliquis electus est,& cõfirmatus, potest dare præbendas,& dignitates,& honores,& alia disponere de rebus ecclesiæ suprà eo. nosti, & iuramentum recipere à uasallis infrà eo.qualiter suspendere,interdicere, excõicare,ut hæc.¶Inquisitionis] Ut est audire accusationes clericorum.xvj.q.vj.si autem , & e. eps. hoc aũt fateor. nam hoc bene audiet electus confirmatus, quod sic probo:quia hoc audiet simplex sacerdos delegatus,ergo non pertinet ad ordinem.l.dist. studeat prætereà quilibet iudex ordinarius, qui habet administrationem,& merum imperium , audit causas criminales: ergo & cõfirmatus,qui habet merum imperium, ut hoc apparet:quia excommunicat,& concilium conuocat infrà eo.q̃ sicut.§.pe. [ministerijs] Ordinare, consecrare uirgines , dedicare ecclesias. lxviij.dist. quamuis.

SUMMARIUM.

1 *Nunquid eo ipso,quòd alia pars nõ seruat pactum,possit actor redire ad ius pristinum.*
2 *Beneficia absque pacto aliquo dari debent & renunciari.*
3 *In uno negocio non sunt ferendæ plures sententiæ diffinitiuæ.*
4 *Excipiens de appellatione non est admittendus,quando eius non interest.*

Vm inter R. inuitum quia deuictum instantia præcum, uel p̄p mala, quæ sciebat de eo, & p̄bari non poterant:quia nõ liceret alij,nisi Papę ex plenitudine p̄tãtis,uel inuitum ab initio, sed post uoluntarijs [de manu] per hoc uidetur, q̃ inuestitura dat possessionem.sed non est ita,ut no.s̃.de consue.c.ij.& infrà de his,quæ fi.à ma.par.cap.ex ore.[dum uiueret] in frà de confir.uti.uel inuti.porrecta,contrà sol.quod ibi dicitur in prima facie,uerum est,si certum sit prioratũ
1 confirmatum per papam,tenet ut hic. ¶†Procederent] Sed nonne eo ipso, q̃ al j non seruabant pactum, dabatisti pristina actio infrà de pac.cum pridem? nam actor, qui non habet actionem ex transactione simplici agit pristina actione:& si excipiatur de renunciatione, replicabit fidem non seruanti &c.C. de pac.cum proponas, & de transac.cum mota.& si reus esset liberatus per acceptilationem,daretur condictio ob cãm,ut reponeret se in pristinam obligationem.ff. de condi. ob cau.da. si quis.uel datur actio præscriptis uerbis ad interesse.ff. de condi.causa da.similiter.ff.de præscri. ut ob eam si autem dolo esset inductus ad transactionem, ageretur de dolo.C.de transa.actionem.uel si non sit alia uia succurrendi ei ff.de dolo,& eleganter.§.seruus,&.l.seruus apparet autem,q̃ sua intererat;ergo iustè potuit appellare.ij.q.vj.non solent, ar. ad prædicta infrà de iureiur. peruenit.ff. ad Velle. similiter. C. de inof. test. si iure. ¶Sol.dixerunt quidam,q̃ actum fuit inter partes,quòd si alia pars resiliret à pacto,tamen pœna solueretur, & pactis actoris staretur. ff.de transact. qui fidem. uel dic
2 & melius:† quia in beneficijs non habent locum, quæ superius dicta sunt,quæ sine pacto debent dari, & renunciari infrà de pac.cum pridem, ar.infrà de transa.super eo,&.c.de cætero:sed quare non restituitur hic pristina actio, sicut in illa decre.cum pridem? Respon. quod ibi dicitur,factum est de gratia tantum , sicut & ex decre. apparet expressè.& proptereà ibi habuit possessionem, quod non hic.prętereà ibi non restituitur ad ecclesiam, sed ad interdictum,unde vi. Sed hæc solutio nõ ualet, quia pacto sublatum fuit interdictum,unde ui.ff.de pac. si unus.§.pacta. Prætereà iste iam uestiuerat pactum rei interuentu,puta receptione custodiæ & prioratus : unde de cætero non debebat sibi restitui prima petitio. C.de transa.si profundo.ff. de re. permu.l.j. superiora autem loquuntur , quando pactum non fuit uestitum, sed tantum simplex transactio interuenit.ille autẽ clericus,de quo loquitur decre. cum pridem, suum pactũ nullo modo uestierat interesse] Ex hoc loco satis apparet,quòd etiam hi,quorum nõ interest specialiter,nõ admitterentur ad dicendum contra electionem de forma nam hic.R. senior admissus fuit contra iuniorem, qui electus est , & dicit electionem non canonicam
quia

quia facta est à suspensis,& super hoc audit, sicut apparet ex sequentibus,ibi mãdat, q̃ si de hoc constiterit, s. q̃ sit à suspensis electus,q̃ cassetur,quod factũ est de eo, & tñ eius non intererat,ut hic dicit.& quidam hoc consitentur:sed quia ꝯ dicunt,respondent huic decre.& dicũt hunc R.seniorem esse monachum huius monasterij, & ideò intererat eius habere bonum Abbatem. nec obstat quod dicit,q̃ sua non intererat: quia non dicit, sua non interesse quòd se non opponat.R.iuniori,qui debet esse suus abbas.sed quia nõ intererat eius appellare ratione sui iuris,ne alius eligeretur,cũ ipse suo iuri renunciasset Hic R.senior prosequebatur appellationem ꝯ electionẽ R iunioris.sed hoc stare non põt,cum cassata appellatio ne postea de interdicto agere non poterat:sed respondemus,q̃ de interdicto agere potest post confirmationem, & benedictionem principaliter agendo.infrà de app.ca.
3 constitutis.ij. ¶[Illam] mirum ur,qũo sententiat p partes,imo sententiauit nullam appellationem,& tamen ad huc remanet qõ super electione.non enim plures sententiæ diffinitiuæ in uno negocio ferendæ sunt præterea sũ per incidentibus quæstionibus sñiandum nõ e rñ.non est sententiandum per partes super principali, puta si petatur c.non est ferenda sententia super quinquaginta,si cõfiteantur,nisi uellet pars renunciare residuo. ff. de excerei iud.l.licet sed dic,q̃.ubicunque de aliqua exceptione constare potest sine ꝓbationibus facti, s.per iura, ne partes fatigentur laboribus,& expensis,statim de illa exceptione iudicandum est,ut s̃ de consue. cum inter uos, sed secus,ubi sunt necessariæ probationes facti, cum ibi non possunt ita de facili liquere,sicut in his,quæ de iure sunt,cum iura debeant esse nota, ut liceat supplere de iure super eo uerò,q̃ dicit de incidẽtibus,sic respondeo. si in modum exceptionis proponatur incidens qõ, puta mius defensio,quæ competebat ex his,quæ acta erãt inter partes,sicut est pactum de non petendo,res iudicata sacramenti delatio,in his incidentibus non pronunciatur.C.de or.iud l.j.& ij.C.de ordi.cog.l.j.satis.n.sufficit pronunciari in principali, ut per consequens uideatur pronunciatum in incidenti.hoc est uerum,nisi criminalis incidat ciuili,uel è conuerso.C.ad l.Iul.de adu.quem Alexan.C.ad l.Flaui.de plag.præses, & sic potest intelligi.l.ff.de preuari.preuaricationis.Vel dic,q̃ si quis uult proponere de præuaricatione debet proponere in modũ accusationis,non exceptionis.unde semper super eo primo pronunciandũ est;& sic etiam potest intelligi quod dictum est de alijs ciuili,uel criminali sibi inuicem incidentibus.Si uerò quæstiones sunt emergentes, quales sunt,quę emergunt in iudicio,uerbi gratia, an danda sit dilatio,ne cne,admittendi sint testes necne;quis sit in possessione libertatis, uel seruitutis,semper pronunciandum est super emergenti:quia aliter non posset procedi in causa,ff.de lib.cau.l.libertatis.§.ult.ff.uti pos.l.j.§.j.ff.de iu.de qua re.nisi conditio iudicij,uel res impediat C.de or.iu.l.j.& ij.& talem dicere possumus,ubicunque dicitur aliquam exceptionem esse admittendam, uel replicationem,uel etiam actionem,uel libellum,uel aliqd tale,illud statim debet expediri ante, quam super ipsa exceptione,uel alio proposito probationes recipiantur, cum & si reciperentur,non adminicularentur intentioni C.de prob.ad probationem ꝯ.de testi.ueniens,ff. de offi.
4 asses.l.j.¶† Et ita est hic,ubi dicitur non tenere appellationem,& non profuturam appellanti, ẽt si constaret de ea.& ideo non est admittendus excipiens,uel proponens de ea s.quia eius non interest. sed & si dicatur appellatio iusta:& ideo impedire quòd sequutum est, tunc cum principalis qõ ab illa separata sit cũ appellationis super ea sententiandum est,& sic hic erat prosequebatur.n.appellationem,& ideò dicebatur non ualere electionem, quæ erat secuta post appellationem. bene ergo fecit iudex,si sententiauit appe.iniustam & per consequens non impedire electionem secutam.¶Aliud autem,quod pro positum erat contra eadem ele. siue in modum exceptionis,siue in modũ denunciationis,uel accusationis,nõ diffiniuit:quia sibi non cõstitit Hic R.senior non prosequebatur app.ꝯ electum.R.iunioris:sed hoc stare non potest cum cassata appellatione postea de interdicto agere nõ potuisset.sed rñdeo,q̃ de interdicto agere põt post confirmationem,& benedictionem principaliter agendo infra de appel.constitutis interdicto posito [Et non seruato a monachis electoribus,unde sunt interdicti,quod no tãdum est,& inter eos erat electus R. [suis] Scilicet præpositi.& capituli isti.n.scripserunt dño Papæ, quomodo cardinales miserant literas de interdicto, quæ quidem præsumptionem inducebant.sed & in contrarium benedictio epi aliam præsumptionem inducebat.s.q̃ ecclesia ubi benedixerat,interdicta non esset, de qua tamen dicebant literæ,q̃ erat interdicta.uel q̃ R.non esset interdictus. & quia neutra alteram uincebat, recipiuntur probationes,ar.ff.de in integ.resti.diuus.infra de resti.spo.literas [literis] Hæ literæ testimoniales inducebantur ad probãdum locum,uel monasterium interdictum,& ideo interdictos & suspensos electum & electores. quia ibi celebrauerant [consulat] Hæc seniori restituta sunt prioratus,& custodia, ut in integra continetur.

QValiter [immiscuit] infra e.q̃ sicut cõtra,& c. nihil ꝯ.s̃ de cõsue.cum uenera. ubi no.de hoc, licet permittat se installari p̃p hoc non dicimus eum se immiscere p̃p consuetudinem,q̃ hoc habet, ar.ff.de leg.minimè. ff.de acq.hær.pro hære.C.de tu.qui non satis.tutor. [tenere.] Quia nõ fuit electio confirmata, alias secus.ff.de offi.præt. Barbarius,ꝯ de iure patr. consultationibus.

SVMMARIVM.

1 *Decano absente potest procedi ad elec.*

1 CVm inter † Ad decanũ.] No.q̃ absente decano qui est houorabilior persona in capitulo, procedetur ad elec.infra de conces.præb. post elec. & ad uocandum capitulum pro eligendo [intimatũ] Vobis capitulo Capuano [cognouerũt] Nec tamen uenire cogebantur,si essent in loco,ubi citari deberent, nisi specialiter uocarentur,cum dicat constitutio,uocatis, qui possunt &c.infra eo.quia propter. quare.n.nũcium expectarent,si non esset dies præfixus. ille aũt, qui procurat, ne citatio ad eum perueniat,quia latitat,uel eo faciente cognosci nõ põt,ubi sit.ff.de euic.sed dictum.§.si pręsente.infra ut lit.non conte.qm electionem impedire nõ potest [assumatis] Et alijs absentibus,sed nonne,ex quo nuncium miserant, debuerunt expectare infra de of.leg. licet 3.q.6.multum:Respon.non.quia non debuerunt citari,uel isti etiam in termino assignato non fuerunt,sed iterum mandauerunt,quòd expectarentur, & forte causas absentie assignabant, & habebant iustam excusationem.& uidebatur,quòd ex quo uocati essent semel,& habebant iustam excusationem, quòd iterum debebãt expectari,sed hoc non obtinet,quia citatio fiebat de gratia. Item in electione est speciale, ut si legitimo impedimento detineatur,quòd non expectetur,si procuratorem constituat.ꝯ.eo.quia propter.

SVM.

SVMMARIVM.

1 *Valet appellatio quandoque ad hoc, ne electio fiat in certo loco, uel certo tempore.*

2 *Si is, à quo appellatur, aliquid fecit extraiudicium contra appellationem, id tantum reuocatur, & non alia, quæ fecit post appellationem.*

3 *Nunquid eo ipso quòd admoniti nolunt redire, qui penitentes sunt possunt, eligere: & an tres citationes, uel una peremptoria sit necessaria. item si citatus est quis ad diem, usque ad quam horam diei expectari debet, uide in nu. 4. & 5.*

6 *Nunquid existentes omnes de capitulo negligentes, uno excepto, an ille solus poterit eligere.*

CVm nobis Appellationem] Non uidetur, q talis appellatio possit habere locum: quia, si sequitur electio canonica, non fit cõtra appellationem. si sequitur electio nõ canonica etiam præter appellationẽ cassaretur, ut no. ĩ. e. auditis canonicè] Appellatio enim talis sola ea cassat, quæ fiunt illegitimè. ĩ. de resti. spo. audita. secus in noui operis nunciatione. ĩ. de noui ope. nun
1 ciatio. c. j. nulla] † Hæc appellatio bene tenet aliquando ne fiat electio in certo loco, uel certo tempore, ut si tũc temporis, uel eo loco timetur impressio facienda 23. di. 3. ĩ. eo. bonæ memoriæ Magun. sed contra ĩ. de his, quæ fi. à maio. par. cap. c. cum in cũctis, ubi diximus, q non ualet appellatio facta extra iudicium, si non probetur uera causa, ex qua appellatum est; ergo non ualet appellatio, quæ fit pp timorem impressionis, nisi sequatur impressio. sol. iusta causa est, quare non fieri debet electio, iustus timor impressionis secuturæ & imminens, non uanus, & si non sequatur impressio, dummodo uerisimile & probabile sit, q timoris effectus sequat, si ibi fiat electio. & ideo sufficit probare hanc causam scilicet iustum timorem. hæc est. n. cã, quæ iustam facit appellationem, arg. ff. quod metus causa, metum. ĩ. de appella. bo. mem. Alij dicunt contrà, q non ualet appell. nisi sequatur im
2 pressio. † Contra formam] Hic no. q si ille, a quo appellatur extraiudicium, aliquid facit contra appel. illud solum reuocatur, & non alia, quæ fecit post appellationem etiam si iusta est appellatio. unde si aliquis appellat, ne capitulum procedat ad electionem per compromissum, & capitulum, non obstante appe. compromiserit, sed cõpromissum non habuit effectum, uel quia compromissarij non concordauerunt. uel quia electus ab eis aliquis noluit acceptare electionem. nam in his casibus, si postea capitulum eligat alium, uocato prædicto appellante & contemnente interesse & innitente suæ appellationi, tenebit electio. nam quod factum est illegitimè. s. processus compromissariorũ, cassabitur, & quod bene factum est, s. electio posterius facta, erit rata. & eodem modo, si quis appellet, ne capitulum admittat talem, quia est excõicatus, & capitulum eũ admittat ignorãs eum excõicatũ, & cum eo ad electionẽ procedat, electio quidẽ ualebit, quia canonice facta est: quia non est iusta cã appellationis, quare capitulũ non debeat procedere ad electionem, uel q non teneat electio: quia excõicatus interest. Sed causa iusta est, si scienter eũ excõicatum admitteret. ĩ. de procu. c. si in hoc aũt bene fuit iusta appellatio: quia uox eius non præstaret suffragium, &. quantum ad illud bene ualet appellatio, & benè transfert negocium ad superiorem. simile dico, si appelletur à mero prouisore, ne det alicui præbendam, quæ non uacet & postea det ei canonicatum, sm quod poterat ex ui rescripti, & præbẽdam non uacantem, quam dare non poterat, sola collatio præbendæ, quæ est iniusta, reuocabitur, & collatio canonicatus, qui est iustus, ratus erit, ar. ĩ. de præben. relatum, & c. dilectus filius. & idem est, si coram receptore testium appellet, ne recipiatur testis talis, quia est excõmunicatus, & ipse nihilominus recipiat illum & alios, illius receptio cassabitur, & aliorum receptio rata erit. & idem est in omnibus similibus. secus aũt est, si in iudicio appelletur, quia tunc, qui in uno articulo appellauerit: quia uocatus ad locum non tutum: uel recipit testem quem constabat excommunicatum, ulterius quicquid fecerit post talem appellationem in tota eadem causa, totum reuocabitur. secus aũt esset, si coram eodem iudice quis haberet duas causas, etiam si una esset conuentionis, & altera reconuentionis, licet tamen appellet in una tenet processus in alia, tamen potest dici, q etiam si coram iudice proponeretur, q esset excõicatus, & appellatur, ne reciperetur; tñ ualet eius receptio, nisi incõtinenti haberet paratas probationes, in aucte. de test. §. si uerò & §. super: quia non fit sibi præiudicium ex receptione, nisi iudex sequatur dictum eius ĩ. de reg. iur. c. j. & idem in similibus, ubi non fit præiudicium, licet possit fieri, & periculum & danum est in mora, non tamen contra sed ĩ uf. s. quòd appellatio hæc sufficeret ad cassationem electionis, quia electio non tenuit, cum tamen postulari nõ debuerit in minori ætate constitutus ĩ. eo. dudum. suprà eo. cum in cunctis sol. uerè allegatio sufficiens est, si habeatur respectus ad ueritatem negocij, quia uerè minor erat, sed si haberetur respectus ad aduersarios, uera non erant, quia hoc non allegabant, sicut. n. hic dr, nihil contra personam dicebant. uel dic, q licet Papa non confirmauerit eum, non tamen fuit probatum eũ minoris æta-
3 tis † Reuocare] Sed nunquid eoipso, q nolunt redire ad tractandum de electione, possunt procedere, q præsentes sunt? & uidetur quòd non. nam quis constituit eos iudices super alios? quis dedit eis potestatem citandi, cum par in parem non habeat imperium infrà eo [illegible] cap. proxi.
4 ¶ † Item an sint necessariæ tres citationes, [illegible] una perẽ
5 ptoria. xxiiij. q. iij. de illicita. † Item si citati sunt ad diẽ
a usq; ad quã horã [a] diei expectabit.
rñ. q nõ sunt citationes istæ, q̃ fiũt cum canonicis, sed sunt denunciationes, uel monitiones, quas possũt facere non solũ iudices, sed etiã pares, uel minores, & illi tñ qui psentes sunt, licet pauci, & unus solus, si alii non sunt præsentes, alios reuocabunt, ar. x. q ij. hoc ius s̃. c. proxi. & tales sunt hæ denunciationes, quales ille, quæ fiunt uenditoribus ff. de euic. si rem. §. ul. & l. si dictum §. si præsente, & l. Herennius, & dicimus, q non sunt necessariæ solennitates pemptorij, & triũ citationum, sicut in iudicijs. sed statim nõ uenientibus uocatis pñt procedere præsẽtes. ĩ. e. c. q sicut. §. si aũt, ar. s̃. de postu. bo. mem. ultra mediũ. ĩ. de testi. c. ij. de gratia tñ inuenimus aliqñ p̃es uocatiões fieri 63. dist. plebs Diotré. nec pp hoc dicũtur præsentes eẽ iudices absentiũ, sed ius hoc, s. citãdi, hñt a iure 65. di. c. si. x. q. ij. hoc ius. ff. quod cuiusque uniuer. sicut. & dicimus, q si psites in die citationis mane celebrata missa Spiritusancti procedãt ad electionem,

a ¶ *Ad quam horam. Adde Pet. de Ancha. in c. cum episcopus infrà de offi. or. in vj. quæ dicit allegando Inno. hinc, quod citatus simpliciter intelligitur citatus propria hora, qua iudex solet sedere. & adde Abb. in hoc, & ibi Fely. in c. ij. infrà de test. cog. & Fel in c. c. cum M. fer. colum. ij. suprà de consti. & dum in litera præcedenti quæritur, an sint necessaria duæ citationes, uel una, adde Fel. & ibi concord. in c. ex literis, co. 4. uer. in glo. j. in fi. suprà de consti.*

tem, non retractari prætextu absentium. nam si dicat deberē expectari ad finem diei.j.de off.deleg.cōsuluit, ar.C.de in.properandum.2.q.6.appellatione.ff.de uer. obl.insulani.ff.de excu.tu.non tm̄.16.q.4.placuit;ꝗ non est uerum pp missam,quæ consueuit ibi dici pp sobrietatem,quæ ioi exigitu nā ad ea quæ &c.ff.de leg.nam ad ea, sed consultius faciēt, si expectabūt sequēs mane,ar. decre consuluit. nec erit necessaria alia citatio, ut eadem decre.dicit. alij dicunt, ꝗ debent expectare circa finem diei, ut in decre.cōsuluit,ita, ꝗ nec præcipitanter festinēt, nec nimia cum citatione retardent.ff.de admi. tutor ꝗ re.§.j.et in oibus his uidetur ꝯ.j.e.cum in ueteri. ubi cassat electio:qa ultra terminum, quem statuerant,elegerunt, nec expectauerunt consilium consiliariorum dñi Papæ. sed rñ.qa ibi peccauerūt multipliciter eligētes. nā in tractatu nō requisierūt consiliū cōsiliariorū. ¶Itē licet possint eligentes sibi præfigere terminū ad eligendū,non tñ possunt præfigere cōsiliatoribus à Papa deputatis: qa alio iure,ꝗ canonici i electio-
6 ne censentur.¶†Sed quid si oēs negligentes sint,excepto uno,nōne ille solus poterit eligere? Rñ. si finis labat termini statuti, iure ad electionē poterit ipse solus eligere.65.dist.c.ult.ar.hoc est hic uerum,ēt si aliqui sint absentes,& nō citati,cum ipse solus alijs absentibus nō poterit citare.tps n.à canone statutum interpellat pro eo. C.de ꝓhen.stipu.magnā.item qui scit, certiorari nō debet.ff.de act.emp.& uend.l.j.nec obst decre.j.e.ꝗ sicut: qa loquit,qn̄ sit electio ante terminum canonis:quia tūc sunt omnes uocandi, & ualet ad hoc, quia ius uniuersitatis recidit in unum.65.di.c.si.ff.quod cuiusq; uniuer. sicut.¶Sed nunquid minor pars,uel unus solus residens ad terminum non statutum à iure,sed quem ipse præfigat, alios non residentes nec ad terminū uenientes poterit uocare,& alijs non uenientibus eligere. dicunt quidam ꝗ sic: quia in oibus recidit in eum ius capituli, ar. 65.dist.c.si.Sed tutius est, cum hæc sit res grauis,& magna deliberatione egeat, & in mora non sit periculum graue, cum non transeat tps eligendi: sed si minus, quā duæ partes uenerunt eorum, qui uocandi erant, ꝗ expectent usq; ad terminum à iure præfixum: hoc tamē saluo: quia si ibi est prior, ꝗ uelit alios uocare, ꝗ possit, ut no.j de maio.& obe.c.j.[ex officio] uo.inqsitionē fieri sine infamia de hoc no.s.de postu.c 1.in prin.[eminens de elec tia,quæ sit eminens, quæ sufficiens, not. 3 dist.c.1.& s.c.cū in cunctis [ipsum].s.propositū [per dura ite ubi, s.eis nō liceat uariare electionem de alio dimu] dispensatiue [administrationem] dicunt quidam per hæc uerba dari confirmationem, infra de ætā.ex ratione:sed nos tantū cum uisitatori cōparamus.

SVMMARIVM.

1 *Non licet alicui,nisi Papæ dispensare cum illegitimis,ut habeant dignitates & curam animarum.*

2 *Peccat qui defectum, qui est in se, non patefacit in electione, quæ sit de persona eius.*

3 *Decretum debet continere totam seriem & formam electionis, noia eligentium, & eorum consensum, & subscriptiones eorumdem, & nomen electi debet continere, & ad quā dignitatē est electus, et quòd scriptura illa sit facta per publicā manū, uel per duos idoneos uiros, & sigillum capituli appenatur.*

4 *Decretum non est auctentica scriptura, ubi lis est super eadem electione ecclesia.*

5 *Sed quid, si canonici, deposito episcopo, eligant ante, quàm recipiant literas Papæ de amonitione, Papa uerò post literas restitutionis ipsius mittat, ualeat electio?*

6 *Capitulum, cui spectat de iure communi, si eligat ante, quàm Papa, & Papa similiter ad quem spectat de plenitudine potestatis, postea eligat; debet electio capituli confirmari, cum sit canonica, & suam cassare factam ex plenitudine potestatis.*

Nnotuit. [Distulisti] Sed nūquid archieps potuit dispensare, sicut in minori ætate dispēsant epi,cōfirmādo minores electos in archipresbyteros.j.de æta.præterea.dispensant epi cōfirmādo filios sacerdotū.j.de fil.psby.uenies,& cū adulteris & alus eri minosis.j.de iu.at si, & cū corpore uitiatis.j.de cor.ui-
1 tia.c.1. † Rñ.ꝗ nunꝗ licet alicui, nisi Papæ dispensare, cum illegitimis,ut habeant dignitates, & curas aiarum. j.de fil presb.c.si.imò Romana ecclesia,ut quidā dicūt, qd̄ non est uerū,seruat,qd̄ solus Papa pōt dispensare cū illegitime natis. nā maiores cōnes,& sanctiones, sicut q̄ fiunt in electionibus eporū, sedi aplicæ seruantur.j.de trāsla.epi.inter corpo.de app.ut debitus.18.dist.de mul
2 tis. † Qui conscientiam] nisi dixisset, peccasset.50.dist. ex pœnitentibus.8.dist.priusquam. si tñ fuisset confirmatus,licet peccasset:qa tacuit irregularitatē,si post dispēsēt cum eo,tenet quod factū est. j.de renū.nisi cū pridē.§.personæ.& hoc intelligunt quidā,cū ille,qui dispēsat,habet ptātē dandi sibi dignitatem, uel beneficium, sup quo dispēsat,sicut Papa hēbat. si aūt nō haberet potestatē dandi sibi dignitatē,uel beneficiū,sup quo dispēsat,secus dicendū est: qa nō intrauit per portā. ¶Quidā tamen ꝯdicunt & bene: qa ex quo ipsi eligendo fecerunt,quod potuerunt,qn̄cūq; superior dispēsat,litise tenebit epatū.j.de renūcia.nisi. † Decreto] ubi debet tota series,& forma electionis contineri,noīa eligentiū,& consentientiū subscriptio cuiuslibet, & debet esse factū tabellionis manu, uel alicuius auctenticæ personæ, uel sigillatū sigillo cuiuslibet;& credimus decretū de solēnitate esse,non de substantia,arg.61.dist.eps.itē credimus, qd̄ decretū pōt fieri incontinenti facta electione, & ēt ex interuallo, & post recessum aliquorū canonicorū,q forte tm̄ cā electionis ueniēt.& idē dicimus,ꝗ decretū sit ēt sine subscriptionibus eligētiū, uel sigillis suf ficit.n.ꝗ capitm,ad qd̄ pertinet electio,suo sigillo sigillet: uel ēt aliquo alio publico, uel autētico sigillo faciat sigillari, uel per manū tabellionis autēticari. est tñ ordinariū,ꝗ electores subscribant. & dr̄ hmōi litera sic autenticata decretū: qa in ea continetur ordinatio ecclesiæ,s.series electionis. deriuatur.n.à decerno,i.ordino,uel dispono. & credimus,ꝗ melius sit decretum per capitulum,ꝗ per cōpromissarios,quāuis & per eos pos-
4 sit fieri,dūmō illud capl̄m approbat expressè.¶†Itē no. ꝗ decretū nō est autentica scriptura,uec sufficiens probatio, ubi lis est super eadem electione ecclesiæ,sed tātum est testimonialis litera,sicut ex ipsius tenore apparet.¶Item ar.ad hoc: quia præter decretum debent discretæ personæ mitti, quæ superiorem instruant tam super electione,ꝗ de persona. j.e.nihil.§.si.& s.e.de postu.bonæ memo.in prin. [asserunt] in literis transmissis [cōsimili] s.eo.cū in cūctis [par] 21.dist.inferior.ff. ad Treb.& ille,à quo.§.tempestiuum.& hoc uerum est, nisi se ei subiiceat,ff.de iur.om.iud.est receptum.2.q.7. nos [in scholis] & contra.ff.de castren.pecu.milites in canone] s.cod.cum in cunctis [ignorantiam] supra de postu.capitulo j.[petendam] not.procura.non admitti ad impetrandam gratiam, nisi habeat ad hoc mandatum speciale à domino: alias tamē si fuissent missi ad

eligendũ simpliciter, benè potuissent' postulare.j̄.eo.in
5 causis.†Ordinatione] ar.ad qõnem Dñicalem qua quęritur, si canonici deposito eṗo eligãt ante, q̃ recipiat literas Papæ de amotione, & post Papa mittit literas restitutionis ipsius, utrũ ualet electio? & ꝙ nõ ualet, arg.hic 8.q.4.c.ulti.C.de mandatis principum.l.j.ar.contra.7.q.t.cos.ff.de decu.l.ij.C.de exec.neque. item nisi hoc decretum præcessisset, statim facta cassatione poterant alium eligere: secus esset, si esset in possessione corporali, & fuisset depositus.quia tunc, cũ fuisset i possessione corporali, nõ est alius eligẽdus, nisi primò possessionem dimittat, ut no.j̄.de cõcess.ꝑbẽ.cũ nostris, & c.literas; ꝙ non credo, s.ꝙ aliud est, si possidet. ¶Itẽ ꝙ facta electionis cassatione & ꝓhibitione, ꝙ possent aliũ eligere.cum.n.simul, & sic publicè cassēt & ptãtẽ eligendi ꝓtrahat, si ante tṗs receptionis literarũ electionẽ interim facerent, nõ teneret: qa sciẽtes hãc prohibitionẽ ꝑsumerent inobediẽtes, & contentores mãdati apostolici, nec admitterent probationes eorũ, si ignorãtiã allegarent ꝑꝑ cõiunctionẽ cassationis, & suspẽsionis: sed si nõ publicè uel simul fecissent cassationẽ electionis, & ꝓhibitionem electionis, teneret electio, quam hic ignorantes fecerunt: qa de iure cõi eã fecerunt, & mãdatũ Papæ, qđ de plenitudine ptãtis fecit, nõ eos ligauit, cum nesciũt, nec scire potuerũt, uel debuerũt impediẽte tṗis breuitate. nec.n.debent suspicari illi, ad quos de iure cõi spectat electio, ꝙ Papa de plenitudine ptãtis illa electione vtaŕ, cũ
a non sit [a] ea utẽdũ gñaľr, sed tñ ex
b cã [b]. ¶† Et iõ crederẽ, licet in hoc
c forsitan nõ credaŕ, [c] ꝙ etsi capľm,
6 ad qđ spectat de iure cõi ante, q̃ Papa eligat, & Papa siľr, ad quem spectat de plenitudine ptãtis, postea eligat, ꝙ electio capľi dẽat cõfirmari, cũ sit canonica, & suã cassare factã ex plenitudine ptãtis, ar.j̄ de reg.iur.ois.aľs.n.ualde absurdũ sequitur, ꝙ electionẽ canonicã casset, qđ esse nõ debet.s̄.c.postq̃. nã mãdatum non debet ligare, nisi ex quo ad eos ꝑuenit.ff.de acq.pos.q absenti; & fortè alij aľr dicũt. sed si Papa primò eligeret, & postea capitulũ ignorãs electionẽ à Papa factã, idẽ dicũt qdã, & malè.nã i hoc casu, cũ iusta ignorãtia sit ductum capľm, vř ꝙ sit canonica corũ electio. sed posset rñderi nõ esse canonicã: qa post aliã facta est, licet capitulũ nõ sit in culpa, & qa à suspẽsis ab eligẽdo electio facta est. Papa.n.eligendo alios aufert ptãtem eligendi. Idẽ vř, si dixit animo auferendi sibi electionem, priuamus eos hac uice potęstate eligendi, si de hoc constat. Et de hoc satis plenè innuit.l.præal.ff.de acqui.poss.qui absenti, ubi mentem mittentis considerandam ostendit. hoc etiam ex uerbis hic positis satis apparet, ꝙ statim ualebit eis auferre potestatem eligendi, etiam ante præsentationem literarũ.

a ¶*Cum non sit. Et sic Papa non præsumitur uti plenitudine potestatis. adde Bal. in l.si testamentum. C.de test. & in probe.feu.col.xij. abb in t.ad hoc supra de rescri. Lud.Rom.in l.j. §.nunciatio, columna iij.ff.de nou.ope.nũ. & Felin.in capitu j. colum.8.circa finẽ.supra de consti.& ibi concordantes, & in t.quæ in ecclesiarum col.18.post prin.supra de consti.*

b ¶ *Sed tantum ex causa. Adde eundem Innot.in c.constitutis, de reli.domi.post gl. ibi. & legistas in l. fina.C.si contra ius, uel utili.publi. Ioan. And.in additio. Specul.in titu.de leg.§. nunc ostendendum, uersic.67. & Alex. de Imo.in cons.t.col. pen.circa prin.in secundo uol.*

c ¶ *Non credatur. Adde, quòd Innocen. hic de seipso loquitur, ut refert Fel.in capitulo 2. colu.20. uers.de diuersorum librorum, supra de rescrip & latius attestatur, quòd dicit Hostien.& Io.And. post eum in c.solet, de sen ten. excomm. in 6.se multotiens audiuisse ab Inno. quòd nolebat, quod ha sua glo. ferens eius & dicit Felin.in loco præallegato, & in capitulo ne innitaris, columna prima in fine supra de constitutio.*

S V M M A R I V M.

1 *Crimen in modum exceptionis probatum in uno iudicio; præiudicat in altero.*
2 *Electio non est facienda de aliena ecclesia, quãdiu reperitur idoneus in eadem.*
3 *An eo ipso quòd quis elegit, confirmasse uideatur.*
4 *Non est sufficiens causa appellandi, quòd de aliena ecclesia quis eligatur.*

CVm inter cã. [Inscriptum] hoc nõ sufficit: imò necesse fuit, ꝙ publicareŕ electio.s̄.e.cum terra.j̄.e qa ꝑꝑ. sed sicut ex sequentibus apparet solenniter fuit electus aliter.n.olim non expectareŕ cõsensus eius: qa nihil iuris haberet ex solis consensibus:
1 sed hodie ꝯ.j̄.c.publicato. †Recusatus] Si de hoc cõstaret ineligibilis esset.ar.s̄.c.super eo.quod uerũ credo, si in iudicio repulsus esset. secus, si aľr.imò plus dicimus, ꝙ si alicuius electio cassareŕ ꝑꝑ infirmitatẽ, uel corporis uitiũ, & post cessaret illud uitiũ, nõ remoueretur à secũda electione, licet à prima remotus fuerit per sñiam. nec ꝯdixit.s̄.c.super eo; quia ibi loquiŕ de amotione, q̃ fit ꝑꝑ pcm, cũ infamia remaneret ẽt post sanationem, i.
2 post pniam.1.q.1.uentum est [nec ad ecclľiam] † hic habes, ꝙ non sꝑ præualet electio de eadem ecclľia facta, ad idem.j̄.c.in causis. ad hoc dixerũt qdã, ꝙ si duæ partes cõueniũt in extraneũ, tenet electio extranei, ut hic. nã duæ partes instar totius obtinẽt.C.de decu.noiationẽ.s̄.c.licet.ff.de decu.ab or.fa.l.iij.alij dixerũt, ꝙ sꝑ tenet electio de eadẽ ecclesia, dũmõ unũ duo eligant, arg. 61.dist.nullus, & c.obitũ.63.literas.C.de epi.in ecclesiis.7.q.1.denique. nos dicimus, ꝙ siue de eadem, siue de aliena ecclesia, sꝑ tenet electio facta à maiori & saniori parte capľi, ar.hic.j̄.c.in causis.j̄.de his, q̃ fi.à ma.par.ca.cum in cũctis. est tñ uerum, ꝙ semper de eadem debet assumi, si ibi reperiŕ idoneus. si tñ ꝯrium fiat, te-
3 net [pro parte sua].i.pro se solus.n.erat.†Confirmauit] sed nõne eo ipso, ꝙ eligit intelligendũ est, confirmasse? & dicimus ꝙ sic, ubi eodem iure ad eum pertinet electio, & confirmatio. uerbi gřa, quia aliquis ex cõcessione habet electionem, & confirmationem, ar.63.di.in synodo] ff.de accu.l.iij.ubi uerò diuerso iure, ut hic, qa electio ad eũ spectabat ex compromisso, & confirmatio auctoritate sedis archieṗalis, secus, ar.s̄.eod.cum inter uniuer.j̄.de conces.præb.postulasti.j̄.de fi.inst.inter dilec.circa fi.uers.cæterum.ff.qñ appel.sit.l.j.j̄.e.ꝙ sicut. & eadem rõne, si in consecratione excipiatur ꝯ eum, audiatur: quia facit tanquam alius.4.q.7.§.tria. [discretioni uestræ] hæc qõ delata est ad Papam.c.nolẽte recipere electum per archiepiscopum. [consenserit] præteriti perfecti [epileptico] arg.33.dist.maritum [clerici &c.] no.non sufficit appellare extra iudicium assignata iusta cã, nisi sit uera, ut no.j̄.de.his, q̃ fi.à ma.par.ca.ca.j.
4 † [Ex aliis] & sic habes hic, ꝙ nõ est sufficiens cã appľonis, ꝙ de alia ecclľia eligaŕ. [Causis] sed licet ex ui appellationis non possit opponere aliquam de prædictis exceptionibus, quia non licet alias prosequi, nisi illas q̃ sunt expressè in app.j̄.de appel.cõstitutis: tñ quascũque alias

alias exceptiones tam ꝯ formam, q̄ ꝯ personam poterit
pponere ante, q̄ confirmetur, uel ꝯsecret, j̄.de accu.sup
his.& no.j̄.de his, q̄ fi.à ma.par.ca.c.j.ubi no.ꝙ non suffi
cit extra iudicium appellare ex causa legitima, nisi &
illa sit uera, ut hic imò plus dicimus, & etiam si obtu-
lisset se uelle pbare incontinenti ueritatem causæ; ta-
men non reuocabitur electio post talem appel. nisi sta-
tim probet. & ueritas causæ non obstat. j̄.de app.inter-
posita: quia ibi loquit̃ de appellatione, q̄ fit ĩ iudicio. &
facit ad hoc, quia quãuis appellans offerat se uelle pba
re; tñ non est, coram quo pbet: quia capl̃m uel pars ca
pituli, q̄ contradicit, non est in hoc idoneus iudex: quia
nec appellans tenetur corã appellato litigare, nec ap-
pellati tenentur, si nolunt probationes huius recipere.
probationes.n.superiori & cõmuni iudici reseruantur,
infra de his, quæ fi.à ma.par.cap. c.cum in cunctis: sed si
appellans, & appellatus conuenerint, ꝙ uel coram ipsis
appellatis, uel aliis recipiantur pbationes super uerita
te causæ, tunc satis põt concedi, ꝙ non ualet electio in-
terim facta: quia lite pendẽte nihil innouandum est, ar,
j̄.de offi.le. licet.4.q.6. dudum. sed qd si appelletur à
confirmatore, ne confirmet: qa morbo epileptico labo-
rat? Rñ.idem, quia confirmatio postea facta tenet, nisi
ueritas causæ probet: sed si coram confirmatore offer-
ret se pbaturum, ueritatem causæ, tũc secus dicerem:
quia cessaret cõfirmatio postea habita, etiam si non p-
baretur ueritas causæ, j̄.de appel.interposita. & est rõ
diuersitatis: quia hic cõfirmator erat legitimus iudex,
& sic poterãt coram eo pbationes induci; & hæc appel
latio rectè dr̃ in iudicio emissa, non extra iudicium: sed
superior appel.de qua hic loquit̃, extra iudi.emissa est.
¶ Sed quid si ad epm pertinet collatio præbendæ, uel di
gnitatis, & tũc cum eps crederetur paratus conferre ali
cui criminoso, uenit aliquis, & dicit, Dñe intellexi, ꝙ
uos uultis cõferre talẽ præbẽdam tali, quẽ ego dico uo
bis criminosum, & paratus sum incontinenti probare, &
appello, si de eo prouideatis? Respondẽt quidam, quòd
quicquid fit post talem appellationem, cassandum est: ta
men aliis uidetur, & forte melius, ꝙ cum prouisio, uel
collatio, quã facit eps, non fiat in iudicio, nec ordine iu
diciario seruato, ꝙ quãtumcũq; proponat iustam exce-
ptionem, & etiam si se offerat eam pbaturum, non tñ
cassabitur, qd fit post talem appellationem ex ea cã in-
terposita, nisi probetur ueritas: secus aũt est, qñ aliquis
petit pu[illegible]onem auctoritate literarum dñi Papæ: tunc
debet audiri excipiens ꝯ talem, & põt appellari, nisi au-
diatur. j̄.de app.dilectus. & est rõ: quia ordine iudicia-
rio pcedit; de hoc no. j̄.de app.cõstitutis. j̄ de cõcess.pb.
p[illegible]oluit nõ cõpromiserũt] maximè. idem est.n.& si cõ
promiserunt partes. post publicationem.n.electionis nõ
est [illegible] uariare, ff.de ser.rust.pd.l.p fundum. j̄.e publi
cato, j.de iure patr.pastoralis; & hoc sonat lr̃a sequens,
cõsentire uolente. idem etiã dicimus in elect.canonico-
rum, ar.2.q.5.ei q, uer.n[illegible]iationes, C.de app. q ad ciui-
lia. põt etiam intelligi, ꝙ si cõpromisissent tunc, qñ ele-
ctus erat negligens in cõsentiendo. nam tũc, qa electio
facta ab archiepo teneret, etiam si ppositus modò con-
sentire uellet non possit. nam qa culpabilis fuit in diffe
rendo cõsentire, licitum fuit electoribus cõpromittere,
cũ nihil iuris haberet electus; & etiã si uoluissent, iã eli
gere potuissent, ut no.s̄.e. cũ in cũctis. ¶ Sed oppones, si
hoc est, quare ergo dat̃ eis potestas iterum cõsentiẽdi?
Rn.hoc e[illegible]deò: quia nõdum renunciauerat: & tñ quia
episcopatus adhuc uacabat, consentire poterat, ff.de op.
leg.mãcipiorum, C.de rep.hære.l.fi. vel dic, ꝙ fm hæc

iura licebat electoribus non solum post publicationem
uotorum, sed etiam post solẽnem electionem ante con-
sensum electi, & sua uota in alium mutare, & super ele-
ctione cõpromittere, ar.hic.& s̄.eo. cum terra. sed hodie
correctum est. j̄.eo. publicato [& si] .i. quãuis [uolẽte]
aliud in postulatione. s̄.de postul.bonæ. ij.

SVMMARIVM.

1 *Eligentium numerus, & auctoritas attendi debet.*
2 *In electo attenduntur merita, quæ in scientia, moribus, uita, & ætate consistunt, sitq; de legitimo matrimonio natus.*
3 *Indignum eligentes sunt ipso iure priuati potestate eligendi.*
4 *Iudex debet mittere acta causæ, ad hoc, ut Papa sufficienter instruatur de ea.*
5 *Eps dispensare non potest super electo in præiudiciũ alterius.*

Vdum [conscientias] 2.q.7.si qui sunt. [se asse-
ruit.] erat enim cõmissa causa, ut si displiceret
partibus audire diffinitionem eorum, causam
instructam remitteret, [numerus] & licet de numero,
& zelo, & aliis, q̄ circa electos & eligentes attendi de-
bent, non possit certa regula dari: quædam tñ de eis no
tabimus, ut per eam informet̃ iudex, quid faciendum, &
1 qd præeligẽdum existat. ¶ | Igitur circa eligẽtes atten-
de numerum, q consistit in quãtitate. attende & aucto-
ritatem, quæ consistit in personis, & in qualibet digni-
tate, & in maioribus ordinibus, & etiã prouectiori æta-
te, & in tẽpore ordinationis, ut hic.74.dist.eporum, cõ-
suluit. & in religione 23.dist. in nomine. & sic concur-
rant ad inuicem numerus, & auctoritas, numerus ma-
ior præfertur, nisi pauciores ita auctoritate polleant, ꝙ
eorum auctoritas sit multitudini præferenda. j̄.de testi.
2 in nostra. j̄.eo.ecclesia uestra. ¶ | Circa electum attende
merita, q̄ consistunt in scientia, moribus, uita, & ætate,
& q natus sit de legitimo matrimonio. s̄.eo.cum in cun-
ctis.38.dist.quæ ipsis.oẽs fallentes.8.q.1.licet. zelus aũt
eligentium sciri non põt, nisi per psumptiones. sed ex
præsumptionibus uel bonus, uel malus zelus præsumi-
tur. C.de do.dolum. hoc aũt scias, ꝙ maior pars semper
præsumitur habere bonum zelum j̄.eo c.fi. nisi hanc p-
sumptionem elidãt impedimenta, q̄ sunt in electo. j̄.eo.
c.fi. cum.n.diligenter debeant electores de eo, qui sibi
præficitur inquirere.7.q.2.c.fi. præsumuntur scire im-
pedimenta electi, nisi pbetur ꝯrium. s̄.eo. innotuit. uel
nisi psumptionem illam alia psumptio elidat. j̄.de præ-
sump.qui & consistit zelus in intentione, ut 8.q.2.dile-
ctissimus. & non est magna uis in zelo, q s.s.meliori, uel
minus bono zelo, seu affectione ducat̃, dũmõ nõ decli-
net ad malũ: puta qa carnali zelo, seu affectione eligat
indignũ, ut hic, j̄.de app.cõstitutis.1.q.1.sunt nõnulli, &
c.se. sanitas aũt eligentiũ nõ cõsistit in intẽtione tñ, sed
etiã in effectu, & ope, ut ea pars sanior dicat̃ non solũ, q̄
nõ eligit indignũ, sed q eligat digniorẽ, ut j̄.e.ti. eccl'ia
uestra.8.q.1. licet. Si ergo tantus. sanitas.n.partium ex
meritis electorũ, de quibus supra dictum est, pbatur, &
iuuatur, ut in eadem decr.ecclesia. & hæc sanitas modi-
cum ualet in electione facta ex interuallo: sed ualet ad
hoc, ut teneat electio facta in discordia, & non ex inter-
uallo. ubi oportet, ꝙ sit facta à saniori parte capituli,
j̄.eo.ecclesia uestra. & habet locum tantum, ubi eligi-
tur ex utraque parte dignus. dicam aũt saniorem par-
tem, quæ meliorẽ eligit, nisi numerus, uel dignitas eli-
gentium nimis præponderet, infra de test.in præsentia;
quod arbitrio boni uiri est relinquẽdum, arg.ff.de uer.

obl. continuus. §. cũ ita. ff. pro so. si societatem. ff. de iure delib. l. j. & ff. de testi. l. si eo. Si uerò ex altera parte sit indignus, dicam saniorem partem illam, quę dignum elegerit, ut ipsius electio præferatur, dũmodo pars eligentium indignum ignoranter non sit duplo maior. j. e. scriptum. si uerò sit duplo maior numerus indignũ eligentium, si scienter elegerunt, p̃ualet electio minimæ partis, etiam vnius ar. eiusdem decr. scriptũ. & est huius di-
3 uersitatis rõ: † quia qñ eligitur indignus, quotquot sciẽter eum eligũt, ipso iure priuati sunt potestate eligẽdi, s. eo. cũ in cũctis. vnde tunc etiã in vnũ recidit ius capři. 65. dist. c. ult. qñ aũt ignoranter eligit indignum maior pars, tenet electio facta à maiori parte. & hoc iõ, q̃a est sanior, j. e. ꝯgregato, & hic. non aũt ea rõne diximus tenere eã, q̃ in minorem partẽ reciderit ius eligẽdi. nam cũ non peccaueũt q̃a indignum ignorabant, ius eligẽdi non amittũt. s. e. innotuit. ¶ Sed quæres, quare in hac ratione sanioris partis obtinet ẽt electus a minori parte, q̃ tertia, uel ẽt ab vno? Rñ q̃ ibi duæ partes rõne delicti, puta q̃a non scienter indignũ elegerũt, non sunt priuati potestate eligẽdi, nõ tertia pars, & ipsi sunt capřm, ff. de decr. ab or. fa. l. iij. C. de decur. rões. sed ibi tñ maior pars est ex vna parte indignũ eligẽs, sed ignoranter, & minor totius ex alia, sed maior tertia parte dignum eligẽs illa maior pars nõ dr̃ capřm, cum nõ sint ibi duæ partes. nec minor dr̃ capřm: q̃a nõ recidit in eos ius vniuersitatis, cũ maior pars non deliquerit; & iõ adhuc remanet vnum tñ capřm tam ex maiori parte, q̃ ex minori. & hac rõne dr̃ p̃ualere postulatio duarum partiũ: q̃a ipsi sunt capřm totum, infra eodẽ, scriptum. & hæc electio facta à maiori parte dicitur præualere: q̃a est facta à saniori parte, ut dictũ est. ¶ Sed ꝯsueuerat hic q̃ri, qđ iuris sit, si minor pars primò eligat dignũ, & in eodẽ ꝯtextu maior eligit indignum scienter, uel ignoranter? & uĩ q̃ non ualet, cũ secundi nõdum peccauerunt, vnde nõ poterat adhuc aliqua potestas esse trãslata eligendi in primò eligẽtes ¶ Sed nos non facimus drĩam, q̃ primò eligant, cũ vna fingatř electio, uel vnus contextus electionis à principio scrutinij usque ad publicatam elect. ¶ Et q̃dam dicunt, q̃ publicato scrutinio, q̃ elegerũt indignum, priuati sunt potestate eligendi, etiam si ad publicationẽ elect. non p̃cedat, ar. j. e. publicato. imò plus eis uĩ, q̃ ex solis ꝯsensibus, q̃ scienter indignum elegerunt, priuati sunt potestate eligendi, si p̃seuerant usque ad public. ¶ Post talem ergo priuationem tenere debet electio, q̃ ex rectis consensibus p̃cederet. nec obstat, qđ prius facta est, q̃ illa, quæ ex nullis cõsensibus insurgit, & q̃ simul contextu fit. si aũt non ex solis consensibus q̃rerer ius electus, nec priuati essent electores potestate eligendi, ut est, q̃ ignoranter nominant indignum, sed ante publicationem electionis sciunt cũ indignum, tũc, & si maior pars à propria nominatione indigni non recedat, sed tñ non eligat, & minor pars eligat dignum; cassabitur electio huius digni. non. n. debebant eligere, nisi plures prius eligerent sed cõiter aliam electionem de nouo facere debuerunt, ar. s. eo. cum terra. alij dicũt, q̃ ex solo consensu in malum sint priuati; qđ ex eo p̃batur, q̃ sm̃ iura antiqua, qñ non erat necessaria publicatio electionis, sed soli consensus sufficiebant, & etiam sm̃ modernos in minoribus dignitatib. in quibus forma e q̃a p̃pter, non requirit, ubi priuatur quis scienter cõsentiens in indignum; ergo & hodie hoc idem ius seruabitur, cum nõ sit mutatum. C. de testa. sancimus. Alij tñ dicunt, q̃ publicata electione indigni perditur potestas eligendi, ar. s. eo. cum terra. sæpe. n. zelus, & sanitas fu-

muntur p̃ eodem. in postulatione autem sanior pars dicitur, quæ eligit dignum, q̃ quæ postulat indignum, nisi postulans sit duplo maior, j. e. scriptum [dignitate] forte habebat canonicus aliquã præbendam, cui dignitas adhærebat, uel erat nobilior. uel literatior [tempore] quia ante ordinatus fuit [allegationes] facti, puta exceptiones, responsiones, ad dicta testium, instrumentorum ꝓrietates, & consimilia. nam de allegationibus iuris intelligi non põt, cum eas habeat in pectore suo. 3. q. 1.
4 puenit † Præsentatæ] culpa fuit iudicis, q̃ acta mittere debet Papæ. & iõ impeditur sñia p̃ferenda: alias cũ omnibus iurib. quelibet pars cõparere debet, nec cõtumax hic expectari debuit, C. de iudi. p̃perandũ. §. finaũt. uel dic, q̃ hoc ideò expectař: quia ex illis actis probatur ius præsentis, & non cõtumacis. nam si tm̃ pro contumace etiam facerent rões eius, quas potuit & debuit in termino portare, tunc iudex posset p̃cedere eis non expectatis: tamen melius credimus, q̃ eius absentiã supplere debeat Dei præsentia. C. de iud. p̃perandum. §. finautẽ reus, & infra de eo, qui mit. in poss. cã rei ser. eum qui. si quidem suspicatur etiam iura contumacis ibi cõtinere, q̃ eum requirere, & expectare debet [dicta erant] non dicenda, cum esset conclusum [electionis] tẽpore electionis spectandum est. j. eo. auditis, j. de ele. exc. mini. postulastis, in prin. ar. ꝯ. j. de æta. præterea. ꝯ. eo. q̃ sicut.
5 † In ordinibus] j. de æta. p̃terea, ꝯ. sol. hic erat talis, q̃ infra breue tẽpus posset ad eum ordinem promoueri, quẽ dignitas requirebat. Item in dispẽsatione illud. hic autem non erat dispensatum: uel dicas, licet dispensari possit, electio tamen est nulla, cum tñ debuerit postulari, & ad illos trãsit potestas eligendi, si scienter talẽ elegerunt; vnde, ex quo alius electus est, in p̃iudicium alterius non põt dispensare eps. [Absentia] j. ut li. nõ cõte. qm̃. no. q̃ nec etiam isti iudices, quibus cõmittitur cã, eum citare debent: imò eo non citato procedent ad determinandum causam. alij contrà [impedimẽtis] si impedimentum haberet, quare p̃moueri non posset, non crederetur bono zelo fecisse, nisi aliud impedimentum contra eum probetur.

SVMMARIVM.

1 *Absentes non debent ire, nec dare procuratores, cum timent nim sibi fieri in electione.*
2 *Appellatio propter iustũ metũ impressionis interposita tenet.*
3 *Iustus timor intrusionis sufficit ad reddendũ electionẽ nullam.*
4 *An recipiens episcopum postulatum ad administrationem sit ipso iure priuatus eligendi potestate.*
5 *Ex factorum iteratione mutari non debet, quod longam interpretationem recipit.*
6 *Super iniusto facto notorio proceditur sine solẽnitate iuris.*
7 *Non præsumitur pro iudicis processu in præiudicium alterius, nisi quatenus constiterit legitimis documentis.*
8 *Sñia excõicationis licet non transeat in rem iud præsumitur tamen p̃ ea, & excõicato incũbit onus p̃bandi eam iniustam.*
9 *Si qui peccant indignum eligendo, & ob id eligendi potestas ad alios transferatur, & si ipsi eodem modo peccent, non transfertur ad primos potestas eligendi, sed ad dominum Papam tantum, uel eius superiorem.*
10 *Postulatio in concordia, non in dissensione fieri debet.*

Bonæ memoriæ Maguntiæ. [Eligentibus] diuersis temporibus, & diuersis locis factæ fuerunt hæ electiones [recepisse] gerens se manifestè pro prælato ecclesiæ Magũ. [ministrasse] sed fingebat,

gebat, q nõ faceret sicut prçlatus, sed quasi minister, cui
à capitulo commissum erat, sicut cuilibet extraneo[ir-
ritam] ut.s.co.qualiter. & quia eps erat, non licuit ei
transire ad illã ecclesiã. j.de transla epi.c.j. Itẽ licet li
citũ sit ministrare in ecclesijs ultra mõ. sine confirmatio
ne infra eo.nihil:si tñ pñs sit legatus, non põt.s. de con-
sue.cũ uenerabilis. Itẽ huic postulato, ẽt absente legato
nõ licuit:qa illa cõstõ hẽt locũ in electis canonice & in
cõcordia, & nõ l postulatis, q non possunt sine dispẽsatio
ne transire suprà de cõsue.cũ uenerabilis. Itẽ hæc postu
latio in discordia erat[de vi]hoc est:qa metuebat acce
dere ad ecclesiã Magũ. & impssionẽ in electione fieri si-
bi & magis fieret. & iõ appellauit, ne sibi sine ipso & suis
1 alij procederent.†vi.]id est iusto timore uiolẽtiæ. & iu-
sta causa erat, quare timebant impssionẽ fieri in electio
ne. & cum in electionibus, & in alijs appellationibus ex
tra iudicialibus necesse sit probare ueritatẽ causæ, hic
sufficit probare iustam causam timendi impressionẽ sub
esse, ẽt si non sit secuta impressio:quia nemo se debet pi
culo exponere.uel expone de vi.i.de impressione facta i
hac stipulatione. & sic nõ est obiectio qa appellatio fa-
cit nullã electionem sequẽtẽ.uel nõ quasi eligẽtes hæc
priuati sunt ptãte eligendi ipso iure: qa hoc nõ facit tñ
appellatio, quãtũ cã, q suberat.s.impressio, p quã elege
rũt.unde ipso iure priuati sunt ptãte eligẽdi. & hæc sol.
2 mihi melior uř & ueracior.infrà eo.qsquis.[†Cõstat]si
.n.constaret de iusto timore uiolentiæ, cõstat iustã fuisse
appellationẽ ex hac cã interpositã, cui cũ deferre tene-
rẽtur, si non detulerint, non possent aduersarijs oppone
re in eodẽ negocio, q aduersarij p suis appellationibus
iustis non detulerunt supra de rescrip.ex parte infrà de
app.an sit.sed si primò eligentes contra appellationẽ al
terius, tertiò uenirent ɔ appel.eius, q licite secundò ue
nerit cõtra appel.priorũ, eligendo, cũ prima electio eo-
rundem, qui tertiò nunc eligunt, nõ tenuerat:quia post
appellationẽ legitimam facta fuit. & tamen si electio su
perior, uel secunda nulla fuit:quia forte electus irregu-
laris, uel aliàs intelligibilis est, & tunc bene illi secundi
possent opponere cõtra eorũ electionẽ.uel secundi cum
secundi ueniẽdo contra appel. priorũ usi fuerunt iure
suo.primi aũt in præueniẽdo in prima electione & i ter
tia tñ iniuria usi sunt. & iõ contra a ba.dict põt. ¶Item
no. q licet una electione ueniant aliq cõtra app.aliquo
rũ, & in alia electione, uel negocio alij ueniant cõtra ap
pel.eorũ bene possunt obijcere, q appellatio pcesserit.
hẽt.n hoc totũ, quãdo tñ de una electione, uel negocio
agiř.nã si in uno negocio tunc nõ detulissent nihilomi-
nus tamen aliud negocium, quod cõtra me faceres post
legitimã appellationẽ, irritaretur. posset aũt esse ea rõ-
ne, quare hic non audiunt electores epi Varmaciẽ. ppo
nẽtes cõtra electionẽ præpositi de appellatione præmis
sa.non quia nõ detulerunt simpliciter appellationi ad-
uersariorũ, cum si iniusta esset cã appellationis præposi
ti, non sit deferẽdum.sed est rõ, quia non detulerunt iu-
ste appellanti. talis erat appellatio præpositi electi in
archiepiscopũ, s.iusta. Sed certe & si hoc non sufficeret,
tamẽ appellatio facta contrà præpositũ non poterat im
pedire eius electionẽ. cum nullam cãm allegauerit, nisi
qa facta erat post aliã postulationẽ, s. Varmaciẽ. sed cũ
eius postulatio nulla esset pura quia facta erat post ap-
pellationẽ legitimam, non potuit impedire secundã ele
ctionem. & eodẽ modo nec appellatio emissa ad conser
uationem talis postulationis quæ nulla est, non potuit
impedire electionẽ nam licet aliqui non possint ire ad
locum, ubi debet fieri electio propter metum, uel peri
culum personæ, non credo, q propter hoc debeat retar
dari electio, nec illi, qui sunt in loco debito & electioni
deputato debent ad alios exire imò absentes tanquã le
gitimo, impedimẽto detenti debent cõstituere pcurato
res infrà eo.quia pp, dũmodo duæ partes uocandorum
uel pſentiũ in loco debito sit.ff.de tu. & cu.l ult.ff.quod
cuiusq; uni.l.nulli. Planè melius dř, q si maior pars ca-
nonicorũ cõsentit, q eatur ad absentes, ibitur si iusta cã
impediti sunt. si nõ consentiant, nõ ibitur.ff. ad muni.qđ
maior.est tamẽ utile, q plẽs intersint tractatui, ar.infrà
eo.cũ in ueteri infrà de ar.cũ olim.xx. di. de qbus lxiij.
di.extra.si aũt nulla iusta cã, sed tñ uolũtaria detinẽtur
tunc unus solus toti collegio posset ɔdicere, ne ad eos
iretur infrà de his, q si.à ma.par.ca.c.j.sed p hoc nõ sol-
uitur præsens cõtrariũ.ubi dř, q hi absentes appellaue-
runt ex eo, q timebant sibi inferri iniuriã, & iusta repu-
tata est appellatio eorũ, licet pauciores essent. ¶Sed po
test hoc intelligi, q non fuit iusta appellatio ex eo, q
non fieret in absentia aliquorũ, qui iustã cãm hẽant ti-
moris:sed quia timebant ex eo, q timor erat iustus de oĩ
bus canonicis, & ut electio pura & sine uiolentia & ui-
tio posset fieri in ciuitate; & hæc fuit iusta appellatio.
xxiij.di in nomine[alij].s.electores Varmaci.[ipso p-
posito[deferrẽdum]infrà de app.cõstitutus, an sit suprà
de rescri.ex parte, ubi de hoc no [frustra] infrà de usu.
3 qa frustra.ff.de mino.auxiliũ[unde].i.hac rõne †[Ap-
pellationẽ]& cãm, quæ suberat.s.impressionẽ, quæ fie-
bat in electione.qa sic cõtinet in integra, Philippus dux
Sueuiæ, q se p rege Alamaniæ gerebat, illũ Varmaciẽ. p
uim intrusit. Sed si nõ intrusisset, sed solus iustus timor
intrusionis fuisset, tamen sufficeret ad reddẽdum nullã
electionẽ, & ad priuandum ipso iure postulantes pote-
state eligẽdi, qa p eodẽ uř debere haberi, si impssio fa-
cta sit. & si iustus timor impssionis subsit, licet impressio
nõ sit secuta, quã sequi fortè nõ fuit necesse:quia electo
res sciẽtes eã imminere, nõ expectauerunt eã. quia sine
impressione fecerũt, quod cũ impressione fecissent, si ibi
expectassent; & ad hoc facit infrà de app. bonæ memo.
qa ibi loquiř de appellatione extraiudi. & tamẽ sufficit
4 ex uerisimili cã appellari †[Recipiẽtes]hinc uř, q si ali
quis receperit epm postulatũ ad administrationẽ, ipso
iure priuatus est ptãte eligẽdi uř.n.à postulatione rece
dere, & cũ hẽe p electo & cõfirmato, cũ hoc solis cõfir-
matis liceat. & idẽ est, si cõtra appellationẽ legitimam
elegerint.ar.quod tñ priuari debeant infrà de transla.
episcopi quanto.sed nunquid idem, si quis recipiat ele-
ctum, cuius electio non tenet ipso iure.ar.quod sic.quia
de similibus est ad similia procedendum.ff. de lega.non
possunt. ¶ Sed contra credimus. Ratio diuersitatis est
in glo. quæ incipit no. quia postulatio non finitur pu-
blicata postulatione, sed tantum habito consensu eius,
qui postulationi consentire debet. & ideo est, quòd si
quis medio tempore inter postulationem publicatam,
& assensum superioris deliquerit, ita priuatus est po-
testate eligendi, sicut si postulasset indignum secus au-
tem est in electione, quæ finitur ipsa publicata. & ideò
si quis postea peccat, licet aliàs puniatur non tamen
propter hoc priuatus est potestate eligendi [indignos]
potestate eligendi [notoria] .s.de translatione ej 1.& re
ceptione ipsorum canonicorum infrà de transla.quãto.
¶[esset] licet.n.factum esset notorium:ipse tamẽ ignorabat.
unde absente parte, & reliquo ordine nõ seruato
potuit pcedere ad testiũ receptionẽ.ij.q.j. manifesta.j.
5 de iureiu.ad nostram.xj.q.iij.coiũ. ¶†Itẽ no. q sic ser-
uat totus mundus, quòd cõtingente maleficio.notorio,

ſtatim inquirit iudex generalr, nõ ɔ̃ certam perſonam: & facta inquiſitione uocat noiatos in inqſitione de maleficio, ut ſe defendant; & qd longam interpretationẽ recepit ex iteratione factorum, mutari non debet. ff. de leg. minimè, & l. ii de interpretati one, & l. ſeq. Idẽ tũc, cum maleficium ſic notoriè factum eſt: ſed quis illud ſe cerit, ſit incertum, iudex nullo uocato ꝓcedet ad inqſitionem illius maleficij, ſ. per quos ſit factum. & idem, ſi certum ſit de aliquibus perſonis, & de aliquibus incertum: ſalua tñ remanet defenſio illi, de quo dictum eſt i inquiſitione. ĩ. de offi. or. c. j. ff. de offi. præſ. congruit, ff. de cu. & exhi. re. diuin, & l. ſeq. C. de ſer. ꝑuinciarum, in auť de col §. iubemus aũt. & eſt ar. opt. quia ſi nulla ꝑſona nominata ſit in inquiſitione de ſtatu monaſterij, & teſtes recipiuntur, qui de quolibet monacho teſtimoniũ ferent ipſ tñ, contra quem dicit, nullo modo eius impugnare poterit. ĩ. de re iu. cum I & A. ar. 2. q. 5. ſæpe interrogant. ſic poterit fieri & in maleficijs not. riis. & dicunt quidam, ꝙ hæc inquiſitio, que fit de incerta perſona, eſt tñ ꝑparatoria alterius inquiſitionis. nam ɔ̃ perſonam in prima inquiſitione noiatã recipietur noua inquiſitio. & dicũt quidam. ꝙ iidem teſtes, q dixerunt in prima, ſ. qñ ɔ̃ nullam perſonam agebať iterum recipientur in ſecunda. qñ ɔ̃ certam perſonã agi ur, ar. ĩ. de teſt. ueniẽs [archiepi] & cũ eligentium [caſſauit] iuſtè ɔ̃firmare] iniuſtè, cũ parte altera non citata hoc fecerit. ɔ̃ legati] & uerè iniuſtè ꝓceſſerat l gatus: qa non citauerat canonicos, licet eþm citare non tenereť [porrò] allegando dicit: qa delictum eligentium non erat ſic notorium, q citari debuerant. & hoc eſt rñ. Papæ. q. d. ꝓſumitur bñ,

6 ꝙ legatus citauerit electores Varmac. ¶ † Notorius] no. ꝙ uniu. o facto. ſ. tranſitu epi de vno epiſcopatu ad alterum, qď quaſi ex ſui natura non põt eſſe niſi notorium, ĩ. de trãſla. epi, quãto, ꝓceditur ſine ſolẽnitate iuris ſecurius credimus, ꝙ primò, q̃ ꝓcedet legatus, debet illuc mittere officialem, q hoc uideat, ſ. de fama, & hmõi, & poſtea põt procedere ɔ̃ eum: uerũtamen remanet ſaluũ epo, ut poſſit illud ꝓbare falſum, & qd plus eſt, non notorium, C. de accuſa. qdem. & ſi non habeat officiale, ſed ſit notorium ꝑ famam in tali facto, ordine iudiciario non ſeruato, ꝓcedetur & ad ꝓbões recipiendas; qď tñ non liceret in alio caſu, q † ſui natura non eſſet notorium. ĩ. e. uenerabilem. de notorijs aũt no. ĩ. de coha. cle. & mu. ueſtra. quia ergo ſic contra epm procedi potuit, Papa in hoc cõfirmat proceſſum legati, i. caſſationem poſtulationis. Vel dic, ꝙ cum poſtulatio tñ gratiæ innitatur, ſine iniuria eo nõ citato, cum eius non intereſſet, potuit eius poſtulationem caſſa. e. ꝓceſſum uerò contra canonicos habitum non ɔ̃firmat, cum illa, q̃ opponebantur eis, ſ. app. receptio epi non eſſet ſui natura. q. notorium, & qa eorum intererat; vnde citari debebant, & reliquus ordo iudiciarius obſeruari; & iõ tacitè legati ꝓceſſum caſſat in eo, ꝙ ɔ̃firmat electionem ꝓpoſiti. qď ex eo perpenditur: quia non dicit, ratam habemus cõfirmationem legati: ſed confirmandam duximus electionem. ¶ ſed dices quare confirmat electionẽ? reſpondeo qa canonicè electus erat ꝓpoſitus à ſuis complicibus quia ad eos deuoluta fuit poteſtas eligendi ꝑ pctm poſtulantium epm, quod ɔ̃ſtitit Papæ, ſed nõ conſtitit legato partibus præſentib. & iõ non confirmatur eis. ꝓceſſus examinatiõe] ſolẽni. ĩ. de iureiu. ad nram.

9 Præſumitur] ĩ. de renũ. præſentia. ĩ. de ꝓba. poſt ceſſionem. ĩ. de re iud. ſicut. ff. de re iur. res eadẽ. hodie credo idẽ poſt, q̃ ſnia tranſit in rẽ iud. cum res iudicata ꝓ ueritate accipiť, & eſſet difficillimum ſuper oia acta cauſarum recenſere. antè aũt q̃ tranſeat in rem iud. non ꝓſumitur ꝓ iudice, niſi quãtum probauerit. ĩ. de ꝓba. qm contra. & no. ibi quod dicit, non præſumitur ꝓ ꝓceſſu iudicis. & non negat, quin pro ſnia, & maxime poſt quã tranſit in rem iud. debet ꝑſumi. Io. dixit in nullo hoc ie

8 præſumi pro ſnia, ar. decr. qm contra. ¶ In ſnia autem excõmunicationis, quamuis non tranſeat inrem iud. tñ præſumitur pro ea. vnde onus ꝓbarionis. ꝙ ſit inuſta, incũbit excõmunicato. ĩ. de offi. ord. ad reprimendam, ĩ. de ſen. excõ. ſacro. & niſi ſit appellatum, ꝗ ſi appellatum eſt, licet excõicat o omo teneat, de iuſtitia tamen excõicationis non præſumi ꝓ ſnia, & ei incũbet probatio, cui incũbebat ante appellationẽ, arg. ĩ. de offi. ord. ad reprimendam. [approbari] ꝑ teſtes. ꝑ confeſſionem enim poſſet approbari. ĩ. de confeſ. ſtatuimus [negãtis] 6. q. ult. actor. C. de cõtrah. ſtip. optimam [ꝑ rerum] .i. ſolidum curſum cãtum [cũ & ſi q libet] ex hoc loco uř, ꝙ non capťm, ſed ſinguli ſingťr ſunt citandi; qď fateor uerũ eſſe, ubi dubium eſt, q̃ pars ſit capťm. ſecus aũt, ſi conſtaret, & multomagis, ubi eſt certũ [ſingulares] ĩ. e. cum dilecti [aduerſarij] eps, & canonici. [ex tribus] ſ. ꝓſumptione, ſ. ꝙ uirum paſtorali ꝑditum dignitate contra formam canonicam nõ ſolum eligere, ſed etiam recipere præſumpſerunt [cõtẽptu] quia poſtq̃ procurator eorum noſtras literas recꝑtauit, qbus mandabatur, ꝙ ſi Varmac. eps in tẽporalibus, uel ſpiritualibus miniſtraſſet, ipſius poſtulatio caſſaretur; ipſi poſtmodum. q. lecto ſuo, ſicut ex eorum literis apparet, quibus eum ſuũ electum noiant temerè paruerunt [& blaſphemia] quia legatum noſtrum, quãtum in eis fuit, infamantes ꝙ corruptũ fuiſſe pecunia ſunt mẽtiti. Qď ɔ̃ cũ] nõ rõne ſui iuris: puta ꝓ ponendo, ꝙ electio ꝓpoſiti nõ tenebat: qa ipſis contẽptis facta fuit. nam pp prædicta priuati ſunt poteſtate eligendi. iõ rõne ſui iuris nõ poterant petere caſſari eis abſentibus electionẽ factã. ſed ſi de eie agerẽt, uel exciperẽt, bene audirenť. uel et ſi uellent alias, ſicut q libet, dicere electionẽ non tenere: quia hoc non ꝓhibetur. uel dic, ꝙ etiam nec admitti debẽt electores ipſi ɔ̃ præpoſitũ de crimine, uel de minus canonica electione propter malum zelum, quẽ habere præſumunť, ar. 2. q. 7. accuſatio, & c. ſeq. 3. q. 9. c. fi. ſed hoc tñ intelligo in criminalibus, ſpiritualibus, & eccleſiaſticis cauſis, ut eo. c. ſonant. alias. n. ſuam iniuriã, & cãm quiſque põt ꝓſe ui. 4. q. 6. oibus [reddidiſſent] qď tñ non erat.

9 † Ad nos] hic habes, ꝙ ſi aliqui peccauerunt eligendo indignum, & ꝓpter hoc trãſferatur poteſtas eligẽdi ad alios, & ſi ipſi eodem mõ peccent, non trãsfertur poteſtas eligendi ad primos, ſed ad dñm Papam tm, uel ad eius ſuperiorem. ſed ɔ̃. ĩ. e. cum Vinton. ſed ibi nõ peccauerunt ambæ partes, ſed vna tm, q elegit illegitimè nam. m. & iõ iniuſtum eſſet, ꝙ ab eis, q non peccauerunt, uel nõ peccauerũt inuiꝫ, ꝙ nõ debeãt ꝑdere poteſtatẽ: trãsferatur poteſtas eligendi ad ſuperiorẽ. alij dixerũt ꝙ ſi ambæ electiones ſimul fiãt, obtinere debet, qď hic dř. Si uerò diuerſis tꝑibus, ɔ̃ ſed lra hoc non ꝑ[illegible]tur. Electionem] non eſt uera lra hic poſita, nec põt tolerari: ſed uera lra regiſtri hæc eſt, & electionem memorati archiepi duximus, ſupple quondam, confirmandam, ne quid &c. pallium etiam concedendum. licet aũt, & ĩ. diſtrictẽ pcipimus, quatenus eidem archiepo debitam exhibeatis reuerentiam, & honorẽ. Confirmãtes] de gratia, non ex iuribus electionis. cum. n. poſtulatio nũ eſſet nulla ipſo iure, quod ex eo apparet: quia ratificari poterat conſentientibus poſtea contemptis, infra eod. quòd ſicut, & cap. eccle ſi aueſtra, procedi non poterat ad ſe-

ad secundam, prima non cassata.s.eo.considerauimus. j.eo.auditis, & no.de hoc s.c.proxi.& sic etiam per consequens non erat ad alios deuoluta potestas eligendi, nisi per sententiam priuarentur: primò qui peccauerunt. uel posset dici quod de iure cõfirmauit: qa postulatio
10 nulla erat ipso iure, †cũ postulatio i cõcordia fieri debeat, & nõ i dissentione.s.de postu.bonę memoriæ.5.secus in electionibus, ubi non est deprehendenda dissensio.63.di.c.ult.quãuis hoc non credo.j.eo.scriptum. unde secundum eos per consequens tenet secunda electio, cum certum esset, uel esse deberet cuilibet clerico postulationem non debere fieri in dissensione, utpote iure prohibente: & sic etiam cum scienter deliquerint recipiendo indignum, ius eligendi ad alios deuolutũ erat, ut prædiximus.s.c.proxi. Vel põt dici, quod appellatio, q̃ præcessit postulationem Vermacien.reddidit postulationem nullam, & peccatum postulantiũ transtulit potestatem eligendi ad alios; & his benè additur, quod postulatio non dr̃ perfecta ante, quàm postulantes postulẽt à superiore, sicut ex ui uerborũ apparet: quia & quicqd postulat̃, ab aliquo postulatur: & quia anteq̃ ab alio postulẽt, possunt uariare.s.de postu.bonæ memo. ppt̃a, q̃ facta sunt in medio, s.quia transiuit, & ministrauit eps; nulla est postulatio ipso iure, ut in prin.decre.dr̃, & qa canonici medio tpe, ante, q̃ per superiorẽ admitteret postulatio, ipsum indignum receperunt. & ideo priuati sunt ipso iure ptãte eligendi; & ita canonica fuit electio decani facta ab his, in quo ius eligendi resederat. ¶ Sed opponcs, si electio præpositi facta fuit ante, quàm recipiant postulatum, non debet tenere electio, cum nondũ peccassent electores epi: sed dic, cum à principio, quo postularunt, usq; ad fi.i.quousq; Papa consenserit, intelligatur unus actus, i.una postulatio, & unus contextus, [illegible] parte illius actus peccent, eligendi potestas [illegible] tur, ut quæ incontinenti fiunt, inesse uidentur.ff.[illegible] pe.lecta, non hoc placet, & solue, ut in gl.quæ incipit.i.in statum.

SVMMARIVM.

1 *In uno & eodem libello de pluribus agi potest.*
2 *Interdictum, unde ui, competit pro iuribus incorporalibus subtractis, quod declara, ut hic habes.*
3 *Licet quis per annum, uel plures omiserit ex causa petere debitam pensionem, uel si una uice omisit electioni interesse, non propter hoc amisit possessionem, quæ sine animo non amittitur.*
4 *[illegible] modo dicatur quis spoliari iuribus incorporalibus.*
5 *A[illegible] furti datur contra consiliatorem furti, si a[illegible] furatus non erat.*
6 *P[illegible] sine causæ cognitione spoliari non potest.*
7 *[illegible] sententia cõcipiẽda sunt in persona procuratoris, uel syndici.*
8 *In interdicto, unde ui, habetur ratio fructuum, & oĩs causæ.*

1 Verelam. Petebat Petitorio agit.† No.quod de pluribus potest agi in vno libello, & quòd pro vna re potest agi possessorio, & petitorio, infra [illegible] cap mo.dilectus.ff.de actio.empt.& uend.non est nouum.ff.fam.erc.l.& hæredes.§.de pluribus. nec sunt c[illegible]riæ istæ petitiones, cum ambæ competant cõtra poss[illegible]orem remoueri no.agi ad remotionẽ alicuius etiam sine accusatione, uel inquisitione, uel denunciatione, qui modi sunt.j.de accu super his, cap.qualiter. sed illa loquuntur qñ agitur de crimine. hic autem nõ remouebitur propter crimen: sed quia non habet ius in ecclesia.j.eo.cum dilectus.j.de iureiu.querelã.Item pp negligentiam quis remoueti.j.de offi.custo.c.j.cum tñ negligentia est crimen.1.q.1.§ ecce cum honorius. & 2.q.7.negligere. [Pleno iure] per hæc uerba apparet quod agebatur petitorio quo ad articulum hunc: & tamen nõ præiudicat populo, qui non erat in iudicio. nam res inter alios acta aliis non præiudicat.j.de re iud.cũ super controuersia.C.quibus res iud.non no.l.j.& C. res inter alios acta, per totum] petens] Ista secũda pars libelli non continet nisi possessorium, & idcirco in fine salua manet qõ proprietatis. ¶ Pensionem] i.in statum percipiendi pensionem reduci, quod ex tenore sententiæ apparet. & ita habes ar. quod interdictũ, unde ui, cõpetit pro iuribus incorporalibus subtractis. ad idem.j.de de cã pos.& proprie. cũ ecclesia.ff.de mor.infer.l.j.§.itẽ si.ff.de ui & ui ar.l.ij.§ unde, & §.pertinet, & §.q usufr. ff.de ser.quotiens. Sed ar.q̃.quia non datur nisi pro rebus soli, uel solo cohærentibus ff.unde ui..l.j.§.inter, & §.seq.ad hoc rñdeo, directũ interdictũ, unde ui, nõ cõpetere, sed condictionẽ ex hac decre.& ex ea, quæ est.j. de cã pos.& pprie.cũ ecclesia. ¶ Sed quid dices de aliis iuribus denegatis, de quibus non loquuntur decre.pal-le.& iõ non competit condictio ex decretali, nunquid utilis cõdõ ex hac decre.extenditur ad alia? rñ.idẽ.ff. de leg.& con.non possunt.j.de cap.mo.c 2.uel põt dici cõpetere utile, unde ui, & maxime inquantum ad aduersarium peruenit.ff.de ui & ui ar.l j.§ si filius, uel officio
2 iudicis [de nouo] † Dicunt quidam, quod qui negligit per annum rem suam, possessionem eius amittit, alio possidente de facto.i.per annũ; & habent pro se ar.ff.de dam. infec.si finita §.non tñ. alij dixerunt per 10.uel per 20. annos, insti.de usucap.§ & cum hoc.ff.de usuca l.sequit̃. § si uiam, & de acqui.pos.possideri.§.si seruus. nos hoc tamen reducimus absurdũ, quod tñ tps necessarium sit ad amittendum possessionem, quantum ad amittendũ proprietatem; & ideò dicimus hoc relinquendũ arbitrio iu
3 dicis.ff.de iure deli.l.j.§.ult.¶†Et no.quod licet per unum annũ uel plures ego omiserim ex c.petere debitã pẽsionẽ: uel si una uice omisi interesse electioni, nõ pp hoc amitto possessionẽ, quæ sine aĩo non amittit̃: sed qñ petã pensionẽ, si deneget̃, tunc amitto possessionẽ.ar C.de ser.& aqua.l.si.& tunc possum uti interdicto recuperandæ poss.l.& in eo ueniunt oẽs pensiones præcedentiũ tẽporũ, ut hic.& p simile, si una uice non interfui electioni, nõ amitto possessionẽ. sed alia uice interero electioni & hoc uerum est, qñ sum in possessione interessendi electioni. sed secus esset, si essem in possessione, quod solus eligerem: quia tunc si alius eligat, & pro electo habeat̃ à subditis, bene amitto possessionem: quia non uideor habere aĩum retinendi possessionem, cum electum ab alio patiar uti dignitate sua. sed cum debeo interesse electioni electio, non fit noĩe cuiuslibet canonici singulariter, sed nomine capituli; & iõ non priuatur possessione ille, qui contẽnit, & qui nõ interest: qa capl̃m, qđ est in possessione eligen. non priuat̃ possessione eligẽdi. nec ẽt ille, qui non interest: quia ille non suo noĩe hoc ius possidebat, sed capl̃i, nisi forte essent plures, qui diuersis iurib.deberẽt interesse electioni, ut erãt.j.c.scriptũ, & c.Cumana. nã tũc illi, q utunt̃ uno iure, excluderent eos, qui alio iure utunt̃; tũc bene possum agere interdic.recuperandæ posses.qa licet oẽs, q cõueniunt ad electionẽ, dicuntur quantũ ad hoc unũ capl̃m facere. tamẽ quo ad alia diuersi sunt & diuersis iuribus ueniunt
4 ad hãc electionẽ. †Subtractã] dr̃ aũt quis spoliari incorporalis iuribus, si quę fuerũt hactenus soluta certis terminis uel ab hoĩe, uel à iure præfixis, eisdem terminis

non soluit, uolens eã in posterum non soluere, ut hic. & [illegible] ipsi [illegible], si sit certum [illegible] aũt crederem, si nõ possit [illegible] & de hoc no. s. de po ssu. bo [illegible] ico. sicut. §. plane. ad idẽ. q sicut in ex [illegible] ratione corporali [illegible] necesse est dolus malus, sic in expoliatione incorporali [illegible] ff. de ui & ui ar. l. j. §. ad solum, & § [illegible] hoc qđ. ff. de bo. ra. l. ij. §. doli. ¶ Sed dices, nunquid si potens erat ille, cui debebat pẽsio & ille nõ credidit p de [illegible] nolentem possessore priuare po [illegible] posse retineri, dices cũ anni [illegible] poss. & ex [illegible] ar. q nõ q a nõ est suspicatus &c. ff. [illegible] & [illegible] multũ [illegible] ff. si ser. uẽ. & [illegible] tc. §. [illegible] di, [illegible] retineo seruitutem a [illegible] pensione, nisi sciẽs patiar. Sed [illegible] crediderunt q [illegible] pensionẽ sibi debitã conferre nõ possit ff. qđ me. cã. ex rat. si aũt denegaret ante terminos, cũ nondũ esset debitũ, nõ dicimus spoliatũ. & nõ solum [illegible] cũ, q subtraxit pẽsionem, cõpetit hoc offi [illegible] sed etiam [illegible] cũ, q ratam habuit subtractionem eius noĩe factã, ff. de ui & ui ar. l. j. §. quotiẽs, & multo fortius [illegible] cũ, q mãdauit denegari pensionẽ, uel huius subtractionẽ, uel [illegible] al [illegible] ff. e. l. j. §. de [illegible] cũ aũt, q [illegible] consuluit, nõ credo dandũ interdictũ, uel [illegible] ex hac decr. q a nullo iure cauet nisi in defectum, ar. ff. de eo, p

5 quẽ fac. l. fi. † licet actio furti det [illegible] consiliatorem furti, si alias furaturus nõ erat, insti. de fur. §. certe. itẽ de seruo corrupto tenet, q [illegible] consiliat. ff. de ser. cor. l. j. sed isti casus sunt [illegible], & nõ statim cõpetit interdictũ, uel condõ post mandatũ, sed facta spoliatione. non n. cõpetit interdictum [illegible] expoliato. ff. de ui & ui ar. l. j. i prin. & extunc cõputatur annus in interdicto: licet [illegible] cus in condõne. ¶ Et licet quidã dixerunt in hmõi prohibitionibus, & denegationibus oriri interdictũ uti pos. cũ potius uideat uis turbatiua, [illegible] expulsiua, ar. ff. uti. pos. si duo. §. j & §. ij. & iij. tñ melius dr̃ cõpetere interdictũ, vnde ui, ex quo debita pẽsio denegat, uel suo iure uti phibetur ff. de ui & ui ar. idẽq; §. vnde ui. Item quid si eps mandet parochianis nõ in iudicio, nec consulendo, sed se intendens obligare ex mãdato, q plebano non soluãt decimas? rñ. tenebitur interdicto, vnde ui, ut dictum est, uel condõne, uel offõ iudicis: sed non p illis, q denegauerunt; & tenebit ad omne, qđ interest plebani pecuniariter nõ fuisse phibitum, ut no. [illegible] de sepul. certificari. qđ ipsum eius iuro est declarandum. 2. q. 1. in primis, ut no. [illegible] qđ me. [illegible] c. ult. ius aũt, uel possessio iuris, cum sit res spũalis, æstimationem nõ recipit. & ita, qđ est no. dignũ, expoliato plebano nec quasi possessio pristini iuris [illegible] cipiendi decimas restituit q a forte iam alius est in quasi possessione, cui rustici soluit; nec

a ¶ *Quia interesse. Et sic in cã spirituali nõ datur interesse pecuniarium. adde Rom. in ii de procu deci. 8. in antiquis, & Feli. in c. ex parte de [illegible] rel. vq. uc. si. sed [illegible] ad propositum, supra de rescript.*

interesse datq a interesse [a] nõ recipit ad offm aũt iudicis pertinet, ut mandatum factũ parochianis reuocet. & q fisc mandatum faciat, ut [illegible] nõ rñdeãt, sicut ante inhibitionẽ de hoc faciebãt, ar. [illegible] de cẽ

6 si signauit. ¶ † Alij [illegible], cũ nõ possit possessione spoliare sine causæ cognitione. de hoc no. [illegible] de fil. psby. ucniens. Alij dicunt, q si eps, uel alius iudex processisset sine ordine iudiciario, uel ex impetu, cum sit notorium iuris, q reuocare poterit possessionem ipsam possessore nõ uocato. sed si alius, [illegible] iudex prædicta mandauerat, possessori per suam reuocationem nõ fit præiudicium; & idẽ forte in iudice esset, si extra iudicium eadem pcepisset.

hoc autem certum est, q contra ipsum possidẽtem cõpetit utile interdictum, vnde ui, uel utilis condictio, ff. de ui & ui ar. l. j. §. familiæ. dicitur aũt quis spoliari iure, si fiet sine eo eiectio animo spoliandi alium, uel aliquid aliud, de quo est in possessione, quod eius interfit, infra de causa poss. cũ eccl̃ia, & multo fortius, si eo eiecto de capl̃o eligeretur. ¶ Sed quid, si eiecerunt eũ de capitulo, ubi tractatur de electione, sed non elegerunt? respon. non expoliatum possessione eligẽdi; & ideò ad hoc non cõpetere petitionem, sed cõpetere officium iudicis, ut restituatur ad capl̃m, quo spoliatus est ff. de ui & ui ar. si plures. §. ult. nam sub electione cõprehẽditur capl̃m, ubi de ea habetur tractatus, infra eod. c. proxi. hoc nõ multum placet: quia non uidet uelle expoliare cum possessione capituli. ¶ Sed quid, si fecerunt vnam electionem, eo eiecto, nõne, si postea interfuit aliqe electioni, cum recuperauerit possessionẽ amissam, poterit agere ad cassationem primæ electionis petẽdo restitutionem offi. iud. respond. sic. ff. de ui & ui ar. idem est. §. qui usu, & l. j. §. illud quoque, & §. si fundum, à quo, & §. quod ait, & duobus. § seq. & l. meritò. Item qd si elegerint, non uocato eo, qui erat in possessione, sed non fecerunt fraudulenter, sed ex ignorantia: uel quia credebãt eum nõ præsentem, el gerunt? Item quid si in uoritate erat absens, nũquid in tali casu pter hoc amisit quasi possess. Item quid si cũ esset absens, uel in tali statu, q interesse nõ poterit, puta excõmunicatus, uel suspensus, si tũc eligunt, nunquid amittit possessionem? & an cõpetit ei officiũ iudicis, & maxime si nõ intendebat ei subtrahere possessionem? ¶ Ad oẽs prædictas qõnes respon. q non amittit possessionem, nisi aduersarius habet uoluntatem subtrahendi ei ius suũ, uel expoliandi, & hoc ipsum etiam sciat spoliatus, q eum spoliare intendit, uel ei sua iura subtrahere, cũ sicut possessio, sic quasi possessio nõ potest sine animo amitti, ff. de acqui. poss. quẽadmodum. sed hunc animum habere debet, [illegible] cito aduersarius ei notificat, q eum nõ admitteret: uel q sibi non uult soluere, uel petitus nõ soluit uolens ei ius suum subtrahere. sed oportet aut eum, q agit, probare se fuisse in possessione nõ ui, non clam, non præcario, uel aliter dic, ut no. supra de postul. bonæ memoriæ, & se spoliatum; quod satis ex cõfessione & respõsione aduersarij patebit, uel ex factis præcedentibus. ¶ Sed quid, si dicat se nõ expoliasse, nec animo expoliãdi elegisse, sed ex simplicitate, uel ignorantia: tũc poterit petere cassari, quod factum est, nõ per interdictũ, sed quia non est seruata forma. quia eo contẽpto facta est, supra eo. q sicut est aũt perpetua hæc conditio, sicut aliæ conditiones. si autẽ aliquis prohibuit armis alicui, ne ingrederetur possessionẽ, cuius possessionem primum non deserucrat animo, interdictum [illegible], & idem si phibuit eũ uti iure suo. puta usufruc. Vel administratione, cuius quasi possessionẽ habebat, ff. de ui & ui ar. idemq; §. vnde ui. & §. pertinet. si aũt non talia armis, sed uerbo tantum prohibuit, & talis fuit prohibens, quod eius prohibitio iustum metum faceret, locum habet interdictum cõtra eum, si post inuasit illam possessionem, infra annum insolidũ eo, q occasione dictæ phibitionis ad eum puenit alias nõ. interdictum. n. hoc atrocitatem desiderat ff. de ui & ui ar. l. j. §. interdictum hoc §. ad solam. si autẽ esset in possessione, & exiuit possessionem propter minas, non haberet locum interdictum, sed quod metus causa, ff. quod metus causa. l. metus. primo respon. si autem antequam ueniret ad locum, vnde deiectus est metu armorũ illic existentium discessit,

discessit, cõtra eos locũ habet interdictum.ff.de ui & ui ar.l.j.§.idem Labeo. si aũt illuc non ibant, uerũ est possidentem possessionem amisisse solo animo.ff.de usucap. non solum.§.sed dñs. uerũtamẽ, qa dolose non egerunt, ut spoliar et, non tenerẽtur interdicto.ff.de ui, & ui ar. i...que.§.si quis armatus. credimus tñ, q ẽt tũc, si acciperet possessionem sic derelictã, cõpetit uel utile interdictũ, uel actio in factum quia pp uim, quã timuit de possessione ...tẽs, uacua possessio ad eos puenit.ff.de ui & ui ar.l.j §.familiæ, & §.fe.si uerò alius occupasset possessionem, & postea ...uenisset ad alios, quorum metu exiuit; qui tñ metum non intendebant inferre, ꝯ hos nõ ...tat interdictum. ar.ff.de ui & ui ar.l.j §.quã me [in ...ibus] ... & ei de t palibus reddere rõnem debet, cũ ecclesiæ ad laicos nõ pertinent. 10.q.1.c.2.& se. secus aũt est in ecclesiis monachorum. 16.q.2. & c.2.qa
7 ibi non episcopo, sed monachis rõ reddi debet. † [Acco nomi] no.sniam ferendã in personã procuratoris; qd fateruur, siue per eũ fit lis cont.siue nõ.C.de sen.& interl. l.j.& j ff de procu.licet.§.pe.& l.qui proprio.j.respon. & idem dicimus in defensore sine mandato.ff.de neg. gest.l.berto.§.ult.quidam distinguunt, si lis contestetur per procuratorem, ꝯ ipsum ferendam sniam, alioquin ꝯ dnm.ff.de his q no.infa.furti accipe.§.j quos confundit.C.de procu.nihil.contra tamẽ est in crie iniuriarum C.de iniur.l.ult.& idem põt dici in causis matrimonialibus, & crialibus, ubi non aptè possunt concipi uerba in personã procuratoris. nos dicimus, q ubicũq; uerba apta sunt utriusq; personã concipi, sniam posse ferri in psonã procuratoris, & dñi.j.de prnba.licet in fi.ꝯria aũt lo quuntur defensore. de hoc no.j.q sil.sint le.cãs, q inter [in quasi possessione].j.de iure pa.cõsultationibus, & c.
8 cũ pp † lesionis. mirum vř, q cũ tm unũ petierit s.sibi restitui pensionem subtractam, Papa condemnat ad restitution... iuris, & ad restitutionẽ pẽsionis. & ita uerba simul posita duplicẽ uidentur recipere intellectum; qd ... nõ debet rñ.q qñ petiit sibi restitui pensionẽ, intel... tñ petiisse restõnem iuris pcipiendi pensionẽ. qd ... addit in snia, q pẽsionem, i.pecuniam subtractã ... restituat, non fit qa fit principalr petitum, ... triũ:qa in interdicto, uñ ui, ex quo qs deie... rõ fructuũ, & ois cãrũ:sed i aliis interdictis, ex quo ed... sunt, non credo.ff.de ui & ui ar.l.j.§.ex die. Itẽ hic sniatur censum dãdũ, qñ nullã cãm cẽsus pbau...& c j.j.de censi peruenit.sed põt dici, q hic proba... cãm censu. ibi nõ. uel aliud, ubi agit petitorio, hic aut... agebat possessorio [qõne]. s.sit debita, an non.

SVMMARIVM.

1 Secundi electores si peccarent etiam ex interuallo, quasi eligendi potestate priuati essent, non tamen ad primos, sed ad Papam eligendi potestas deuolueretur.
2 In ... semper aliud accrescit alicui propter socium.
3 ... uel dolus procuratoris non debet obesse domino.
4 E... facta, in qua admittuntur priuati ad electionem, non ... confirmanda.
5 Pron... debet super petitione, non super causa.
6 E... an suspensis non uocatis teneat, etiam antequam per sententiam priuentur.

Cum Vintoniensis. prima electio facta fuit per præsu nptionẽ: quia sciẽter elegerunt indignũ, & seda per impressionem; & iõ fuerunt cassatę: & ... continetur in registro. nec mireris, q sedi, qui p impressionẽ elegerunt, non fuerunt priuati ipso iure ptãte eligẽdi: qa nondũ erat facta constõ.j.e.quisquis, per quã priuati sunt, licet p sniam priuari poterant, si Papa uoluisset: sed noluit, sicut hic apparet. ¶ Et not.hoc, q q primò elegerũt, nõ debuerũt interesse electioni, q primò fieri debebat post cassationẽ duarũ priorũ electionũ, q facte sunt un... cõtextu, sicut apparet ex hoc: qa hic sedò eligẽtes, q nõ erãt priuati, admiserãt primò eligẽtes, q erãt priuati ipso iure, de grã, & nõ de debito iure, & hoc idẽ obtinet, ut qdã dicũt, si primo plures electiones fierẽt ex interuallo, & nõ in eodẽ cõtextu.s.j.e.
1 bonæ memo. Magũ.in fi.ubi expresse hẽs, † q ẽt si sedi electores peccarẽt ex interuallo & nõ in eodẽ cõtextu, quasi eligendi ptãte priuati essent: nõ tñ ad primos, sed ad Papã esset eligẽdi ptãs deuoluta, ex quo cõtinuerunt, q si sedi non deliquissent in tm, q essent eligendi ptãte priuati, q tm apud ipsos eligẽdi ptãs remãsisset. Alij tñ dicũt, & ut vř, melius, q si sedi, q nõ delinquũt, ex interuallo facient sedam electionem, & contingat hãc sedam electionẽ nõ procedere, uel qa electus nõ admittit electionẽ, uel qa renunciat, uel qa cassatur: nec tamẽ electores peccant, ita, q debeant ptãte eligendi priuari: tunc remaneat electio penes oẽs, dummõ sint adhuc infra tres mẽses.iam.n.est reintegratũ capĩm quo ad electiones futuras, nõ cõtradicit decre.prælle.bonæ memo.Magũ.ibi loquit, qñ sedo eligentes delique runt, in tãtum, q priuati fuerunt ipso iure ptãte eligendi, uel debuerũt priuari per sniam. In quo casu dicimus bene nos, q electio, uel prouisio tũc transit ad superiorẽ, quia totũ capĩm deliquit. Item no. q hæc decre. dicit, q prima uice tm sunt, qui peccauerunt, eligendi potestate priuati; intelligendũ est de illa uice, quæ occurrit post, quàm prima electio fit, ubi una sola facta fuit, siue primæ, siue plures fuerunt factæ, cassatæ fuerunt. & idem etiam vř, si nõ fuerint cassatæ, sed electi renunciauerunt in manu archiepi, qd facere potuerũt, iuri sibi quæsito ex electionibus, ut no.j.de transla.epi.inter cor imò idẽ vř, si electioni de se factæ non consenserunt. semel.n.eligendo functi sunt officio suo. Vnde iterũ eligere nõ debent; quod sic probo constat, q hæc electio, quæ imminet faciẽdo post cassationem primæ electionis, uel post renunciationem, uel post non admissionem electionis, alia est à prima, cum prima iã ex toto cessauerit. ¶ Ergo ab ista sola repelluntur, cum una sola uice priuari debeãt, & ad alias de cetero admittentur, ut hic. item no. q si illi, ad quos est deuoluta ptãs eligendi, eligũt talem q ipso iure sunt priuati ptãte eligendi, non deuoluetur ptãs eligendi ad primos, qui pp peccatum in prima electione commissum fuerunt priuati ptãte eligendi, sed ad Papam.s.e.bonæ memo.Magũ.hoc etiã probat rõne: qa quod fecerunt isti, totum capĩm fecisse vř, cum in totũ ptãs capituli fuerit deuoluta; non ergo à capitulo ad capitulum est deuoluenda ptãs, sed ad superiorem. qñ aũt simul procedunt, sed in discordia, tunc dř deuolui ptãs à delinquentibus in non delinquentes, qui finguntur capĩm, ut no.s.e.dudum. si aũt isti sedi, ad quos deuoluta est potestas eligendi, non eligerent infra tres menses, qui deputati sunt à iure ad faciendam electionem à die uacationis. so dist postquam, cum intelligatur uacasse, ab eo die, quo cassatæ sunt electiones, uel ex quo electi renunciauerunt, uel non admiserunt electiones, ex tunc ad Papam, uel ad alium superiorem deuoluitur potestas eligendi, infra end.ne pro de fectu.sed si reddatur electio capĩn de grã, oẽs interesse debent, qd satis ex hac decr. pbat. nã cũ hic dicatur, q si non

non elegerunt infrà terminum sibi assignatum à Papa, quòd ex tunc omnes simul admittantur, & eligendi potestas ad omnes reintegratur, quare non idem esset multo fortius in termino iuris? alij tamen dicunt, & forte bene, quòd illis, qui non peccauerunt, non incipit currere tẽpus, à die cassationis, uel renunciationis, uel non admissionis, sed à die primæ uacationis: tñ tempus illud, quo secundi non ꝓcesserunt ad electionem: quia forte dubitabant de prima electione, an teneret, uel de primis electoribus, an essent priuati ptãte eligendi, non computaretur in tribus mensibus deputatis electioni: imò subduceretur. j. de concess. præben. quia posset dubitari, ꝙ electio teneret: uel ꝙ non essent electores priuati ptãte eligẽdi: quia forte dubitabant de natalibus electi: uel etiam dubitabant, an habeat dispensationem: & tales dubitationes fauorabiles sunt, ut non fatigetur ecclesia laboribus & expensis, quas incurrit ecclesia magis, si fuerint duo electi in discordia, quã unus. fatemur tamen, quod, si certum esset, quod electio prima non teneret, & quod electores essent priuati ptãte eligẽdi: qa tunc prædictũ tẽpus nõ subduceretur, nisi eligerent electorious aũt nõ est fauorabile hoc credere, imò contrarium: tñ & si non hñt illum, de cuius natalibus dubitãt, possent hẽre multos alios. unde ius ꝓsumit eos scire impedimentũ, nisi ꝓbent cõtrariũ. s. eo. innotuit. nec excusantur, si credunt eum hẽre indulgentiam, nisi in ueritate habeat, ut hic, ar. vij. q. ij. dilectissimi. ¶ † Sed quid dices, si quæ factæ sunt electiones ex intetuallo: sed primò eligentes sunt priuati ipso iure potestate eligendi: uel etiam ipsis currit tempus trimestre; alij autem, qui non peccauerunt in electione, licet electio sit cassata ex alia causa, non currit trimestre tempus, nunquid in isto casu eligent isti soli, an omnes simul eligent, cum iã in una electione priuati sunt ptãte eligendi. Rñ. oẽs simul: quia capitulum dr̃ amittere, uel retinere electionem, & ipsi in prędicta electione, quã ꝓsecuti sunt, finguntur capitulũ. item sæpe in negocijs coniunctis aliud accrescit alicui propter socium. ff. si ser. amit. si cõe. ff. de bo. pos. contra tab. non putauit. §. in adoptione, &. §. seq. cũ suis concor. [elegerunt] illæ electiones cassatæ fuerunt primò, & postea omnes canonici de utraq; parte, qui erant in curia, cum potestatem haberent ab omnibus absentibus eligendi, simul conuenerunt in unum ad tractandũ de electione, & non potuerunt concordare. & hoc est, quod sequitur &c. & sic cõtinetur in integra. uel dic aliter ut in glo. de una [tractauerunt] primo cassatis superioribus. ¶ Concordes] de una persona. utraque tamen pars processit ad electionem, quæ sibi placuit, quæ postea similiter cassatæ fuerunt, uel partes discissæ eis noluerunt innitti. aliter enim uidetur, ꝙ malè dicat, qđ sequitur, ꝙ non secunda, sed tertia imminebat facienda. absurdum. n. uidetur, si quilibet tractatus electio diceretur, & post unũ tractatum habitum illi, qui primò peccauerunt, ius eligẽdi recuperarẽt. alij dixerunt, ꝙ post tractatum, ẽt si neminẽ eligant, recuperant ius eligendi, & appellant hic secundã electionẽ, & tertiam tractatũ illũ qui habitus fuit de electione, & totum, quod fit in uno termino assignato ad electionem faciendam, & nõ simpl'r fit, ꝙ una uice uel duabus, dummõ nõ perficiatur & soluatur terminus assignatus. hi tamen electores, sicut oẽs alij primum terminum habuerunt à iure, & ita illum elegerunt; & ille terminus hic appellatur prima electio, sed cassatis illis electiõibus Papa iterũ dedit eis alium certum terminum ut eligerent; & hic similiter secundus terminus dicitur hæc secunda electio, siue elegerint, siue non & tunc tñ dices secundã electionem factam, qñ terminus uel iuris, uel hoĩs sic elapsus erat, ꝙ ulterius eligere nõ poterant, & oportebat eos habere de nouo nouam sñiam eligendi. sed primo dcm̃ uerius, & hoc solũ. s. ꝙ electiones celebratæ fuerunt ẽt secunda uice, quia unus terminus electionis transit, iustificat sñiam Papæ: quia oẽs simul censuit ad electionẽ admittendos. ¶ Quidam tñ dixerunt, ꝙ illud, quod fecerũt nõ delinquentes ad electionẽ admittendo delinquentes iustificauit sñiam. reddit. n. non delinquentes inhabiles ad excipiendũ cõtra delinquentes. † Sed cõtra vr̃, ꝙ factum ꝓcuratoris, uel dolus non debet obesse dño. j. de offi. dele. cum olim, in fi. ff. de pecu. ignorantis, quãuis posset responderi, ꝙ iste erat ꝓcurator generalis, cuius, dolus & factum domino obest. ff. de tribu. procuratoris. sed nos bene dicimus, ꝙ hæc ratio Papam non mouit, cum ꝑ hoc eorũ iuri non præiudicaret, & aliã rõnem Papa assignat. [& hi] . s. prior, & sui [asserebant] quando tertia electio facienda imminebat [ꝙ illi] . s. archi. & sui [hominẽ] . s. decanum Salubrien. ¶ † Primã electionem] ex hoc . s. ꝙ priuatos admiserant ad electionem, vr̃ ꝙ si facta esset electio, nõ erat confirmanda, arg. j. eo. Massana: ar. j. de offi. dele. cũ super abbatia. sed tu dic sic, ꝙ qñ teneret electio, secus in iurisdictione. nec obstat decre. Massana: qa ibi erant admissi laici scienter, & tanq̃ ius habẽtes in electione, quod est ꝓhibitũ in iure. lxiij. di. Adrianus hic aũt admissi sunt clerici, q non ꝓhibentur à iure interesse electionibus, & ẽt illi, q de grã & nõ de iure uocantur. lxiij. dist. c. pe. & iõ prior & sui, q de grã admittebant alios, non ꝑ p hoc debuerunt priuari ptãte eligendi cum bene potuerint suo iuri renunciare. uel dic, ꝙ hic Archi. & sui non erant priuandi ab eligendo cum alijs, quia nõ cõstabat, ꝙ scienter elegerint indignum, s. decanum, imò dicebant se credere eum hẽre dispensationem Papæ. ¶ Imò plus dicunt quidam, sed male, ut nobis vr̃, ꝙ licet scienter eligentes indignum sint ipso iure priuati potestate eligendi infrà eod. scriptum suprà cum in cunctis. tamen nisi hoc constet per confessionem solemniter factam, uel per sententiam, sine illis eligere non possunt, cum sint ipsi in quasi potestate eligendi. viij. q. ult. nonne; & si fecerunt, non tenebit electio: quia cum debeant uocari, & nõ sint uocati, cassari debet electio. j. de causa pos. cum ecclesia. j. eo. quia ꝑ p. ¶ Sed cõtra: ad quid ergo sunt priuati ipso iure? Respon. ad hoc, ꝙ si in sñia non dicatur, sint priuati, uel nos priuamus potestate eligendi, ex quo tamẽ dicit, cassamus electionem uestram, quia scienter elegistis indignum, ulterius ad electionem eos admittere non tenẽtur: [illegible] facti quidem quæstio &c. ij. q. iij. §. notandum. & nos ẽt hæc uera dicimus, ubi agebatur contra canonicos. si aũt cõtra electum agenetur, sic iudicaret, cassamus electionẽ de te factam: quia scienter te indignum elegerunt, non præiudicaret canonicis electoribus: quia res inter alios &c. j. de re iudi. cum super ¶ Itẽ & si quando ageretur cõtra electores decani, & simpliciter petatur cassari electio, & nõ ex hac causa: quia scienter elegerunt indignum, licet postea iudex hoc in sñia dicat, non eis præiudicat cum nõ potuerit prouidere, ut sup eo, de quo actum nõ fuerat, se defenderet. Alij tamẽ dicunt in hoc articulo, ꝙ ex quo gñalis fuit petitio, & maximẽ quia à [illegible] ꝓsit, potuerit appellari; imputandum est eis, si non adducant omnes probationes sibi utiles, uel ad minus si non appellant, arg. C. de anna. except. l. ult. ff de iudi. l. solemus. ¶ † Sed oppones contrà. cum ad hoc non sit actum, ut priuentur potestate eligendi, quo sñia in hoc potest

potest præiudicare contra id, quod legitur infrà de sym.
5 licet? † Item super petitione, nõ super causa pronunciã dum est, ar. prædictæ decre. Ad hæc duo sic respondeo, q & si ad priuandum eos ab electione expresse non agatur, pro consequentia tñ agitur: quia unũ ex altero sequitur, & sic sunt connexa sicut infamia sequitur damnatũ furti, licet non ad infamiam irrogandam agatur, sed ad pœnam furti exigendam. ff. de fur. non potest, ar. ij. q. iij. § notandum. iij q. 6. hoc quippe. Item magna differentia est, ex qua causa damnetur quis. nam si damnetur crimine stellionatus ex cã, uel crimine, quod infamet, ut quia dolo aliquid fecit, infamia ex tali sententia irrogatur. si uerò ex ea cã intentetur crimen stellionatus, quæ nõ infamat, ut quia rem obligatam sibi alij obligauit, infamia non irrogatur: quia nulla cõtraria infamat, ff. de cri. stel. l. j & ij & i j. 9. nos autem nos dicimus, q electio facta, suspensis non uocatis non tenet etiam antequam per sententiam priuentur, quod expresse colligitur j. e. bonæ. nec obstat decr. j. de causa pos. & propr. cũ ecclesia. ubi dr̃, q non debent priuari possessione ante sententiam: quia licet suspensi non debeant interesse electionibus, possunt agere possessorio, ut restituantur in possessione eligendi, cum sint possessione eligendi priuati, licet non aduocent eos ad electionẽ [cum illi] illi tñ, qui eligunt, bene fatentur eos esse in possessione eligendi. uel dic, q prædicta decre. cum ecclesia, non obstat, quia ibi neque iure eligendi, neque possessione priuati erant: sed hi à iure priuati. erant potestate eligendi, ut patet ex iuribus præallegatis. ¶ Et si obijcias. non erant priuati possessione, licet proprietate, uel potestate eligendi respõdeo, q i incorporalibus hoc ipso q fertur snia cõtra aliquem licitè ei illud ius denegatur, ut no. j. de conces. præb. cum nostris. Item nec ego sine alijs eligendo priuo eos possessione: sed dico, q in præsenti electione pp delictum suum uocem nõ habent. ¶ Item non ob. c. nonne: quia hi electores nihil subtrahunt, si iure suo utuntur. unde crederem, q si suspensi uenirent ad eligendum cũ nõ suspensis, q non deberent eis uim inferre, si eligant & iure suo utantur. quia nihil eis obest eorũ præsentia: sed faciant protestationem, q non consentiunt, q electioni intersint, & contra eorũ uoluntatem intersunt. Item illud c. nonne, loquitur in his, quæ fiunt ratione publici officij. electio autem ad canonicos non pertinet ratione publici officij, ut nota suprà eod. de consuc. cum dilectus. ¶ Sed quid dices de occultis excommunicatis, nunquid eis non uocatis procedent non excommunicati? ar. quòd non 6. q. 3. c. 2. & 3. Resp. sicut in superioribus suspensis, s. q eis non uocatis procederent non excommunicati. prædicta autem capitula nõ obstant: quia loquuntur, quando non potest probari excommunicatio hoc autem intelligimus, quando probari potest quòd sint priuati ipso iure. quia si probare non possunt, tam in primo casu, quam in secundo punientur. Item nec obstat ij q. j. nos in quẽquam. quia ibi loquitur de condemnando. hic autem loquimur de iam condemnatis à iure, licet non ab homine. [Admiserunt] & ideo interesse potuerunt, quia non suspensi, sed prior & sui, quorum erat electio, eis de suo gratiam facere potuerunt. sed si ad Papam, uel ad alium deuoluta esset eligendi potestas, tunc si eligerent, non teneret infrà de supple. negl. præla. c. pen. [illos] .s. Archi. & suos [celebrandam] i. ad tractandum de secunda electione, qui tractatus habitus fuit in curia, nec habuit effectum, unde dicitur infecto negocio, uel aliter, ut hic notatur [cõcilij] suprà eod. cum in cunctis [huiusmodi] scilicet qui eligunt illegitimos.

S V M M A R I V M.

1 *Simoniacum scienter eligens beneficijs ecclesiasticis se reddit indignum.*
2 *Confessio extraiudicialis sufficit ad priuandum quempiam futuris beneficijs.*
3 *Confessio coram seculari iudice non sufficit, ut quis ab episcopo condemnetur.*

PEr inquisitione; idest iacta inquisitione [R. olim] hoc solũ in tñ uitiabat electionẽ ipsius q sufficiebat ad cassationẽ ei⁹ & ad faciendũ culpabiles electores hoc scientes. j. q. j. nullus [per ambitũ] C. de epi. si quenquã ad hoc ipsum ẽt sufficit, qđ dicitur de precibus amicorum, si essent pro indigno scienter. j. q. j. de ordinationibus, & c. ordinationes [expressis] in actis ipsius inquisitionis [ipsum] C. [seque] s. Mascaron] primę] bis. n. fuit electus in episcopũ sed prima electio fuit cassata [eredens] s. Mascaron. & sic mala cõscientia elegit eũ, unde ad gehennam ædificauit. 28. q. j. §. ex his. [ipsemet] Mascaron [eius.] R. episcopi. [recipiẽs] hic cõmisit furtum contrectando rẽ alienam inuito dño. [talem] s. R. tã criminosum [eligendo ipse Mascaron.
1 ¶ † [Ecclesiasticis] 23. q. 3. ecce, & q. j. subdi, in auť. de epi. §. si uero criminen. ff. de iure. si duo. C. de lib. cau. iubemus. xj. q. j. statuimus. pp prędicta crimina non solum debet puniri, ut de cætero ei portæ dignitatis non pateant, ut C. de digni. l. 3. sed etiam præteritis beneficijs in perpetuum spoliari, maximè cum fuerint magna crimina & manifesta p confessionem eius j. q. vij. si quis omne. xv. q. vij. si quis presbyter. l. distin. de his uerò, ueruntamen oportet cum eo agi suo ordine uel inquirendo, ut hoc, uel accusando, ut deponatur. si enim ad hoc non ageretur, quomodo feretur in eum sententia, quia debet ferri secundum modum agendi infrà de symo. licet? præterea cõfessio facta in alio iudicio non præiudicat infra de iudi. at si clerici. ad idem infrà de or-
2 di. cog. cũ dilectus. ¶ † Sed nos bene
2 credimus,[a] q sola cõfessio etiam extra iudicium facta sufficiat ad priuandum eum futuris beneficijs, cũ per confessionem talem incurrit infamiam facti, cuius effectus est abstinere a beneficijs. C. de digni. l. iij. & etiam ad priuandum iam habitis j. de confes. cum super infra de exces. præla. quam sit graue; & ad idem ii. q. j. mult. ff. ad l. Aql. proinde. §. ult. j. de

2 *¶ Bene credimus. Aduerte in hoc, quia Innocẽ. met. in c. quam sit, de exces. præla. uidetur sentire contrarium in hoc. Sed pro concordia uide Abb. in c. at si clerici, col. 4. uer. sed quia supra de iud.. & per Fel. in c. de hoc infrà de symo & ibi latiss. me, quã uidetur uĩ hẽat cõfessio extraiudicialis. Et ultra ibi dicta per eum adde d. Maria. Soc. in consi. viij. col ij. uer. præterea, ubi, quòd quando talis confessio habeat oĩa requisita, quòd in criminali plene nõ probat. Et quãdo præiudicet in criminali uide ẽt late per eũdẽ Fe. in c. olim, el. j. col. ij. uer. est igitur, supra de resc. et aliquid per Alex. in cõ. 114. col. ij. in fi. in quarto uol. et quòd sufficiant ad priuãdũ beneficio, nõ aũt ad pænã ordinariã, adde d. Ro. de cis. 284. & ad dictũ Inn. hic inquantũ dicit, quòd talis confessio inducit infamiam adde Abb. in d. c. olĩ. de rescr. col. ij. Et uide Corse. in sua repertorio. in uer. confes. col. ij. uer. per confessionẽ adde tamen, quod cõfessio extraiudicialis in delictis quo ad forum ecclesiæ fauore animæ plenè probat, uñ Bal. in l. j. co. 4. C. de sal. ca. adde. leg. & Bar. in l. cum quis. §. codicillis, col. pen. uer sed hoc facimus. ff. de leg. iij. Flo. in l. §. si quis testamentum. ff. ad l. Aquil. Lanfran. in c. quoniam contra, in uer. confessiones j. de prob. & Alex de Imo. in l. capite quinto in addi ad Bar. ui de. ff. de adul. & in l. magistratibus, & ibi moder. ff. de iur. om. iudi.*

j.de proba. per tuas.C.de non nume.pec.gñaliter. ¶ Et hæc sont uera,dũmodò coram non prohibito iudice fecerit confessionem & est necesse,q̃ cõfessio fit ex cã expressa,licet extraiudi.ut in l.generaliter:uel solenniter ut 3. q.ix.si debitum.nec facimus uim, utrũ scriptura interuenit,ne ene in confessione facta extra iudiciũ,ut ur sonare.l.illa generaliter,in prin. quia in eisdẽ l. gñaliter loquitur.¶ Item ad probandum aliũ intellectum confessionis necessaria est scriptura,ut in ea.l.dr̃,quod tñ intelligendum est,qñ confessio edita erat in scriptis:sed si sine scriptis facta erat,sufficiunt testes,uel alia probatio sine scriptis.& non obstat ei,qđ diximus , q̃ confessio in alio iudicio non præiudicat.j.de ord.cog.cum dilectus: quia ibi non fuit confessus.sed eo absente & non uocato cõtra eum probatum est crimen.imò plus dicimus, quòd si contra eum agentem & præsentem & se defendentem probaretur crimen,nisi ageretur de crimine & criminaliter, non debet puniri,cum ꝯ probationes,siue sint testium, siue instrumentorum,multa possunt obijci , quæ etiam si aliquando taceat is,contra quem producuntur, non debet puniri,nisi in quantũ modus agendi patiatur, sed in confessione,ubi quis non potest propriæ confessioni ꝯdicere,secus.C.de non nu.pe.generaliter, in fi.sed j. de except.denique,expressè dicit,q̃ etiam si confiteantur, nulla pœna sibi imponitur,sed solue,ut ibi ¶ Sed quo respõdebitur decre.at si clerici,dicimus quòd confessio corã seculari iudice non sufficit,ut eps condemnet eũ:sed uocatus ab epo requiritur de crimine , quod confessus est coram seculari iudice;& si uellet uariare, non admitteretur,nisi probet,quòd ẽt alio casu intelligatur cõfessio sua, ut in l. generaliter.uel ibi ᵃ fuit uiolenter tractus coram seculari iudice , & etiam sic,ne in aliquo laicorum iura super clericos approbentur. Itẽ decr.cum super eo, & quàm graue est,intelligo,ut ibi no. & quemadmodum diximus in iudicio per cõfessionem necesse extra iudicium factam,sic dicunt quidã de instrumento,q̃ probet in alio iudicio,ut not.j.de fi.instru.c.j. de testibus , si fuerint publicati,ut not.j. de testi. Albericus.& idem in sententia siue interlocutoria,siue diffinitiua,siue excommunicationis.nam & in alijs iudicijs obstant.j.de appe. pastoralis.4.q.3.§.item.l.ff.de iu.priua.l j. sed solutio præcedẽs nõ satisfacit huic decre.cum hic sine aliqua accusatione fuerit amotus.¶ Respon. dicendum est ergo,hic idcircò condemnauit eum,quia crimen , quod confessus est,tangebat crimen , de quo fiebat inquisitio:alias autẽ secus est,ut infra no.de cõfe.cũ super uel dic, licet non possit imponi ei ordinaria pęna,potest tamen ei imponi extraordinaria j.de excep. c. j.uel dic,q̃ hic,de quo agitur, confessus est crimen suũ, & ita cum sit notorium,iure potest inde puniri, sed condemnari de crimine nõ põt,cũ non sit accusatus criminaliter,seu admoueri bene põt,ẽt si ciuiliter agitur.j. de acc. inquisitionis,& maximè ex quo crimen, quod est confessus,tangit cãm,de qua agitur,ut hic j. de excep.denique

a ¶ *Vel ibi. Pro intelligentia Inno. hic uide Abba. in d.c. at si clerici,co.4.circa me di.& de ista cõfessione facta coram incõpetenti.adde Inno.in c.qualiter & quando el.ij.infra de acc. & latissime per Fel. per Alex.de Imol. in consi.13.col.4 uersi. fortificari etiam, & & in consi.t 16.in j. uol.4.in j.uol. & in cons.19.in 4.uol.col. 4.in prin. Et adde,q̃ talis confessio facta coram incompetenti habet uim confessionis extraiudicialis , ita Fran. de Are. in cons.26.col.fin. allegat Inn.hic uide ipsum in consil.cl. Vide Bal.in l.magistratibus,de iurisd. om.iu.*

Vel dic, quòd etiam hi de leg. contra Masearon ordine iudiciario procedant[amouentes] eo tamen uocato,& si uellet ostendere confessionem suam in alio casu intelligi,audiretur.C.de non nu.pecu.generaliter .

SVMMARIVM.

1 *Ad ecclesiam regularem nõ tenet electio facta de non regulari.*
2 *Clericus secularis esse non potest clericus in monasterio .*

Cum causam.[Per multa] ista consuetudo est cõtra bonos mores,& contra ius eõe.xv.q.j. nemo, & c.presbyteros.18.q.2 peruenit;& ideò non est seruanda.12.dist.illa ad idem s̃.de consue. ad nostrã , & c cũ uenerabilis[quid sit]93.dist.legimus.ff.de offi. præ si.sed licet[in boue.]16.q.ulti.in noua[irriteris] † quia ad regularem ecclesiam non tenet electio facta de non regulari infra eo.officij[profiteãtur]est autem in optione monasterij,ut clericos illos non recipiat in professos si sibi placet, nisi recepti essent in probatione , sed tunc in eorum optione relinquetur dimittant] not. † quòd nullus secularis clericus potest esse clericus in monasterio , quod intelligo sic , quòd habeat ius in participatione spiritualium, sicut est habere uocem in electione prioris,& huiusmodi.

SVMMARIVM.

1 *Prælatorum electioni interesse possunt laici si hos habent de iurisdictione sua .*
2 *Iura spiritualia in non spirituales & non consecratas personas non honeste cadunt.*
3 *Imperatores dicuntur eligere , uel confirmare uice Papæ , & non sua .*
4 *Contempti,si nolunt,possunt facere electionem factam eis contemptis cassari.*
5 *An si mortui sint eligentes, & uiuant contempti possint electionem ratificare .*
6 *Venditio insta,uel alius contractus beneficio resolutionis rescindetur.*
7 *Electio dicitur large,stricte,& strictius.*
8 *Electio uix dicitur esse,nisi omnia iura solemnia obseruentur .*
9 *Ab initio contradicere intelligitur si usque ad consecrationem contradicatur.*
10 *De forma omissa agi põt etiam post confirmationem & consecrationem.*
11 *Vbicunque circa electionem dolus expressus admissus est, semper renunciare tenentur.*
12 *Quilibet celebrantium celebrat,licet unus solus specialiter celebret.*
13 *Potest episcopus absque pallio ordines conferre in episcopatu alterius,sicut missam celebrare .*

Quod sicut [uerum] Sed quæres,quomodo audiatur accusatio de hoc crimine, s. q̃ non fuit canonica electio pp nominationes præcedẽtes post consecrationem contra id, quod not. in hoc c.in glo.quæ incipit,canonica hæc.Respõ. hoc crimen,quod obiiciebatur,tale erat,s.intrusio,cũ alius deberet esse eps,quod si uerum esset,etiam tunc audiri debebat.Item sicut hic dicitur,q̃ non fuerunt ad accusationem admissi.sed quæ sequuntur,obiiciebantur cõtra Amachanum electum,qui de eis accusabatur , uel denunciabatur,& etiam de contemptu poterat ciuiliter agere implorando officium iudicis , ut eius electio cassaretur [nihil] 16.q 7.cõtra sanctorum contra 2.q 6.ei qui uer.

nomina-

nominationes hoc secundum iura Innocentij intelligo verum, si tractando, uel deliberando tamē nominat. ali quē. nā si post tractatum quilibet diceret, ego eligo talem, benè uim electionis obtineret fm alia tpa, ut exps. se habes. j. eo. cū in iure, &. c. uenerabilem [in ecclesiā]

1 .i. in illo loco cathedrali. xxiij. dist. nomine. ¶ † Nominatio .s. episcoporum. lxij. dist. Adrianus. nā electioni aliorum prælatorum interesse possunt laici, si hoc habent de iurisdictione sua. j. de iure pa. nobis. & quidam dicunt idē in epis. sed decre. hodie hoc non tm̄ prohibent in episcopis, sed et in omnibus prælatis in ecclesijs collegatis infra eo. sacrosancta. mors autē defuncti prælati potest nunciari principi, & eius consensus requiri, si de consuetudine, uel priuilegio hoc habet princeps, & si fiat electio contra consuetudinem, uel priuilegium, cassabi

2 tur. lxiij. dist. in. lectis. xviij. q. ij. abbatem. † Iura enim spiritualia in non spirituales & non consecratas personas non omnino honestè cadunt, & hoc statuere ius naturale suadet infrà de iudi. c. ij. & hoc intelligitur esse uerū, quod nō potest interesse electioni tanquam ius habens in electione: quia si haberet potestatem, per eum contrahetur matrimonium, uel aliud uinculum inter prælatum, ul canonicum, & ecclesiam. s. eod. cum inter ca. quod esse non debet. præsentare autem ad aliquam ecclesiam, non est spirituale, licet annexum sit spūali, nec contrahitur aliquod uinculū inter præsentatū, & ecclesiā, cum nihil sibi iuris acquirat. j. de iure pa. pastoralis.

3 ¶ † Sed quid dices de Imperatoribus, quibus concessum est à summis pontificibus. lxiij. dist in. Adrianus, & c. seq. respon. quia ibi faciebant uice Papæ, & non sua. uel dic, quod per eorum electionem & confirmationem nō contrahebatur aliquod uinculum inter ecclesiam, & electionem, sed per consecrationē tm̄, quæ per spirituales personas fiebat. & dicemus, quod ex inuestitura regum, uel electione non habebant instituti ab eis aliquod ius spirituale: puta quod possent conferre ecclesias, uel canonicatus, uel ordinare clericos, uel hmōi. ptātem aūt horū recipiebant à confirmatore, uel consecratore, uel quocunque alio ministro spirituali, & ecclesiastico. per inuestituram aūt laicorum poterit recipere uasallagia, & alia temporalia [periculo] ¶ Nota. q si quis non possit uocari sine periculo, uel uenire nihilominus præsentes possunt procedere in eorum absentia. sed hoc ultimo casu citandus est, & citatus uices suas pōt cōmittere. j. eo. qa pp.

4 ¶ [Infirmanda] No. hic q isti contempti post confirmationem & cōsecrationē, si uolunt, facient cassari electionem factam eis cōtemptis, & p cōsequens amouebit de [illegible] licet confirmatio & cōsecratio ritè factæ fint: qa ad ea non erant uocandi: sed hoc est ea ratione: qa electione cassata constat oia consequentia per obreptionē obtenta. & uidetur hac rōne, quia amouendus est, q licet Conciliū prouinciale de hoc possit cognoscere, non tamen diffinire. j. de cleri. non resi. ex tuæ. iij. q. vj. accu-

5 satus. ¶ [Propter bonū pacis] & sic contempti nolint consentire, eligentes aūt uelint resilire ab electione, non possunt. s. de elec. cum inter ca, arg. ff. de ser. rust. prædi. per fundum, licet sit argu. contrà. supra de postu. bonæ. [illegible] n. quanto. sed quid si mortui sint contempti, dicimus, quod si sint tales successores, qui succedunt in honore & onere, ut sunt abbates, & præpositi tales succedentes, si aliquid factum est in præiudicium dignitatis possunt prosequi contemptum prædecessorum: quia tunc potius dicitur contempta dignitas, quàm persona. electus enim tali contempto non tantum non reuereri uidetur personam, sed nec dignitatem, quos reuereri solent electi. viij. q. ij. dilectissimi, argu. infrà de offi. dele. quoniam abbas, & de of. ordi. pastoralis. finguitur. n. eadem personæ cum prædecessoribus: sed in canonicis secus. nam canonici, qui substituuntur canonicis, non succedunt in honore & onere, sed capitulū eis succedit. j. de testa. relatum. ij. & c. cum consenserit, cōtradicere nomine eorum non potest. ¶ Sed quid si lite pendente moriatur contemptus, uel transeat ad aliam ecclesiam. Rñ. pit accusatio, nec datur snia, si reus, uel accu. mor. fue.

6 l. fi. ¶ † Sed quid si mortui sunt eligentes, & uiuant contēpti, nunquid possint ratificare electionem? dicimus q sic quia consensus eorū retrotrahitur ad tēpus electionis, ar. supra eo. dudum, & quia tenet electio licet possit infirmari. sed ar. contrà. ff. cōmu. præ. receptum. sed ibi nō tenet priorum cōcessio, quousq; sequetur ultima. & pte reā præcedentes consensus trahuntur ad ultimū, quod non est in electione. sed dices, qūo est electio canonica, ubi aliquis eligentium est contēptus, cum ius præcipiat oēs uocandos, qui uolunt & possunt interesse. j. eo. quia pp. &. c. coram dilec. & et cum possit cassari cōtempto perseq̄nte contēptum? ad hoc rñdemus, q electionem canonicam facit mutuus cōsensus capituli, & electi cum forma seruata; quod hic fuit. nam capitulum dr̄, ex quo duæ partes præsentes fuerint. ff. quod cuiusq; uniuer. no. l. nulli, & l. seq. contemptus. n. potest renunciare iuri pro se inducto. j. eo. c. ecclesia. nec obstat, q potest cassari; ergo non est canonica institutio. pōt. n. quæcunq; bona electio cassari pp uitium electi; & tamen non minus est canonica. ¶ Item iusta uenditio uel alius contractus rescinditur beneficio restitutionis; & tñ nihilominus est iustus, ut. j. de in integ. resti. per totum. idem vr̄, si per cōpromissum procedatur, s. q unus solus contemptus pōt reuocare electionem: alius autem hoc non potest: quia hoc non est contra formam, q singuli non compromittant, sicut non est contra formam, q singuli non requi-

7 rūtur ad scrutinium infrà eo. ecclesia. canonica † electio dicit largè, strictè, & strictius. dicit strictius ubi omnia interueniunt, etiam quæ sunt de solennitatibus, quæ à iure præcipiuntur; & sic loquitur capitulum. lxiij. dist. c. j. strictè dicit canonica, ubi omnia interueniunt, quæ sunt de substantia, & non alia, quæ sunt de solennitate; puta sine quibus nulla est electio; puta si omittatur forma infrà eod. quia propter. large autem dicitur canonica, quæ, s. est secundum ius naturale, s. quia nulla est seruata forma: sed tamen consensus electi & eligentium interuenit, & non causa, ex quibus fit nulla electio supra eod. considerauimus. & quidem secundum primam acceptionem non habet locum regula, quæ est. lxij. dist. c. ulti. ubi dicitur, quòd nullus non canonice electus ordinetur; & si contra præsumptum fuerit, deponatur ordinans, & ordinatus infrà eo. ecclesia. ¶ † Et ar. est hic, q

8 uix est electio, nisi omnia iura solēnia obseruantur; & tñ ib non est nulla, nec cassatur electio. in alio autem casu, s. qñ ea interueniunt, quare est nulla electio de iure positiuo, sed alia de iure naturali, tunc distingue: qa si dolus, uel delictum electi, uel eligentium fecit, quòd electio sit nulla etiā de iure naturali, ut qa intrusus est uel simoniace electus, tunc semper habet locum regula prædicta, s. q deponatur ordinans, & ordinatus, nec tenent ordinationes eorum quo ad executiones lxij. dis. c. j. infrà de simo. per tuas. nec potest tenere beneficium per talem dolum quæsitum infrà de renun. nisi cum pridem. §. j. xvj. q. vij. si quis de se. si autem dolus, uel delictum nō fuit tale, q electionē faceret nullam, sed annullandā, ut cōtēptus alicuius, qui electioni interesse debet

tunc

tunc non debet renunciare beneficiū sic quęsitū, nec pec cat tenendo contra uoluntatē cōtēpti, nisi ꝓhibeat̄ à iu dice. licet. n. cōtēptus possit officiū iudicis implorare ꝓ ipsius cassatione: non tñ peccat, quousq; cassetur. hoc. n. officiū iudicis de rigore iuris est introductū. nā de æqui tate esset, ꝙ continentibus cum imponeretur pœna, & non cassaretur electio à maiori parte facta, & et ꝙ non imponat̄ illi, qui nullo mō delinquit, ar. ff. ad municip. l. quod maior. unde sicut cōdēnatus iniuste ad restitutio- nē rei suæ non peccat tenendo eandē rē, si nō auferatur per iudicem, uel dari præcipiatur, sic nec iste, qui iure naturali canonicè electus est, s. per consensum eligētiū, licet iure positiuo cassari possit, ar. ff. de cōdi. indebi. l. iu lianus. ¶ Alij tamē dicunt, ꝙ cōtēptus nō hēt of. iudi. sed tm̄ exceptionē; unde tunc tm̄ cōpetit hæc exceptio, quā do cōfirmatio, uel consecratio petitur. postquā aūt con- secratus est, cū non sit cōtra quid detur, alterius securus manet. Alij dixerunt, ꝙ semp agere pōt, & sic habes ex- presse, ꝙ semper peccat tenendo contra uoluntatē cōtē pti. si aūt ipse erat in pc̄ō, quare cassari poterat, simili- ter sine peccato tenet beneficiū acta pœnitentia. lxviij. dis. sicut semel, nisi esset tale peccatū, quod executionē ēt acta pœnitentia impediret. j. de renun. nisi cum pridē. si aūt delinquit tacendo irregularitatē suam, tunc omni bus modis debet offerre renunciationem suam, & pec- cat tacendo beneficium. sed tamen dispensabit superior in aliquibus irregularibus. j. de renun. nisi cum pridem, §. personæ. sed ordinationes eius executionem habent: quia non erat nulla electio de iure naturali, sed depo- nendus erat. si aūt nulla sit electio pp formam non ser- uatam, uel aliud consimile, consensus tamen legitimus eligentiū, & electi interuenit, qui solus de iure naturali ad electionē, & alios contractus sufficit. j. de transac. in- ter corporalia. tunc uidetur dicendum, ꝙ nisi ab initio se opponat, postea ꝯdicere non pōt. ff. de decuri. l. pe. in

9 fi. ¶ † sic intelligo ab initio cōtradicere, si usq; ad conse- cratione cōtradicatur: sed de hoc plenius no. j. de causa pos. cum olim. & hic ordines confert, & sine peccato in beneficio manet. j. de sup. negli. prala. c. penul. & dici- mus hunc per canonicā electionē de iure naturali inter esse. nec est uerum, ꝙ hic nō habet fundamentū, & iō nō possit super ædificare in ordinibus & alijs. j. q. j. principa tus imò fundamentū habet. s. canonicam electionē de iu re naturali, & facile redit ad ius naturale. ff. de pactis. si unus. §. idem dicimus, maximè ubi non oritur scandalū, nec læditur honestatis publicæ iustitia, nec generalis sta tus ecclesiæ: quod esset, si rediretur ad illud ius natura- le, ꝙ consobrini simul contrahant. j. de resti. spo. lite- ras: uel quod irregulares remanerent in ordine, cū ex hoc ordo dehonestatur. Sed ius positiuum de forma ser uanda inuentum est pp periculum ecclesiarum, q̄ erant in litibus, quæ iam cessant post, quā consecratus est paci ficè. est. n. hoc ius positiuum quasi de rigore iuris indu- ctum. & potest dici in hoc casu, quod post consecrationē de forma nō seruata nihil poterit obijci, arg. ff. de decu. l. penul. in fi. etiam ab his, qui præsentes nō erant. & est ratio, quia suum interesse non prosequuntur: quia nullū est. nec interest ecclesiæ, cū ecclesia in eius consensu ꝑ- seuerauerit, nec interest eius, si bonus est prælatus: & ēt quia semel inqsitus est de forma, ulterius de ea agi non debet, ar. j. eo. cum dile. & no. j. de cau. pos. cū olim. uel

10 dic, ut no. j. de dolo, cū olim † ubi dr̄ plus, post cōfirma tionē & cōsecrationē agi posse de forma omissa. nec mi reris, ꝙ id quod nullū est tractu tpis sit ratū: qa hæc nō est nulla de iure naturali. item hic non est solus tractus temporis, imò est addita confirmatio, & consecratio, ar. in authen. de nup. §. quoniam, in fi. C. de do. donatio. C. si ma. factus ra. ha. l. fi. & de hoc no. infrà eo. bonæ. alij tamen dixerunt, quòd electio, quæ nulla est, nunquam ratificari potest, & nunquam potest illud beneficiū sine peccato retinere, & ordinationes eius executionem nō habent. si autem electio sit aliqua, sed peccatum sit in electione, & sit tale, quod uergat in periculū ecclesiæ, semper proponi potest, & debet, sicut p electionem fiet executio præbendarum. j. de præben. dilectus. si aūt me- tus, uel impressio interuenerit, quare facta sit electio, quia affectata est electio, renunciare tenetur, arg. infrà quod met. cau. c. ij. tamē quia electio aliqua est, quousq; cassetur ordinationes eius tenent. tamen si unus solus coactus est de electoribus, & non tot, ꝙ et ipsis nō coa- ctis nihilominus electio teneret, potest dici, ꝙ hic renū ciare non tenetur: sed si ipse culpabilis fuit in uiolētia

11 inferenda, agat pniam. lxviij. di. licut. ¶ † Alij dicunt, & forte melius, quòd ubicunque dolus expressus circa ele ctionem admissus est, ut in prædictis casibus, semper renunciare tenetur. & eodem modo, si pro se rogasset de electoribus, ar. suprà eod. per inquisitionem. si autem dolus interueniat in mente conceptus, uidelicet de fe- stinatione, uel dilatione electionis: quia æstimabat, ꝙ si modo eligerent, ipsum eligerent, & si differrent, mutarent propositum, uel è conuerso, uel huiusmo- di, uel de obsequijs exhibitis, renunciare non tenetur. infrà. de simo. c. ul. melius uidetur, quòd siue dolus sit in mente conceptus, siue extra ad uerba & ad actus trā siuit, semp acta pœnitentia remanet secure in beneficio. licet. n. peccauerit in ingressu, pp hoc nō tenetur renun- ciare ut in decre. pręall. de simo. c. ul. nec restringo, ꝙ possit agere pniam remanēdo in ordine ad pc̄m tm̄ cō ceptum mēte: imò dicimus, & si sit in uerba & opus emis sum. & illa decre. locū hēt in simonia tm̄ mēte cōcepta. de dolo aūt in cōfirmatione, uel consecratione cōnuiso no. j. de dolo, cum olim metus aūt, si ex eo principaliter habuerit ecclesiā, facit quod eā retinere nō possit, cum non sit ibi liber cōsensus. j. de spō. cū locū. ¶ Itē hunc di cimus solū contēptū posse agere & excipere de suo cōtē ptu cōtra petētē se cōfirmari [missarum] ar. ꝙ in colla-

12 tione cuiuslibet ordinis debet celebrari missa. ¶ † Prin- cipaliter] per hoc dixerunt quidam, ꝙ quilibet celebrā tium celebrat, licet unus solus specialiter celebret: & di cunt, ꝙ si specialiter celebrans nō celebraret, & uer- ba ad conficiēdum apta non dixerit, tamē ad uerba alio rum conficietur: tamē cauti debent esse celebrantes, ut in uerbis confessionis nō proferant principaliter cele- brantē, nec nocet, si concelebrantes eadē uerba repetūt; sicut nec obesset, si idem principaliter celebrans eadem uerba repeteret. alij dicunt, ꝙ sunt tm̄ ad solemnitatē. nec ad uerba eorum conficitur corpus: quia ad hoc non intendunt, nec intendere debent. prius dictū magis pla cet: quia non uideo, quare ad pces aliorū non cōficiatur corpus Christi, cum ibi sit persona apta, s. sacerdos, & materia, s. panis, & uinum, & uerba cum intentione [ne diuidatur] xxiij. distin. quorundam, & vij. q. j. nihil &c.

13 illud. ¶ † pallio,] idest antequam habeat pallium: ta- men sine pallio potest conferre ordines in episcopatu alterius, sicut potest missam celebrare infra de usu pal. ex tuarum alij tamen dixerunt, & forte melius, nunquā ēt cum licentia diœcesanorum pōt episcopale officium exercere ante, quā habeat palliū. nisi auctoritate Papæ, ar. j. de renun ad supplicat onem epos cōsecrare. s. eo. suffraganeis, cōtrà so. ibi [sed tāq̄ archiepiscopus.] xxiij. q. iiij.

q.4.si ecclesiæ.ff.de ad.si patet nec et pôt.nam cum episcopatum non habeat,nec potest episcopale officiũ exercere. Item in archiepiscopali ecclesia non pôt episcopale officium exercere, cum ibi nõ possit exercere sine pallio:quia in eo confertur plenitudo pôtificalis officij in fra.de usu.c.ij.& hac rõne dicimus,quòd mandato alterius epi episcopale officium non poterit exercere.

SVMMARIVM.

1 *Interest appellantis suam defendere appellationem.*
2 *Appellationis forma seruanda in electione.*
3 *Quot requirantur ad hoc, ut electio dicatur canonica.*
4 *Quis habet de capitulo obijcere pô in formam, & personã electi.*
5 *Electio, quæ est ipso, iure nulla, præstat impedimentum & secunda.*

Vditis[attentatam]Hic lege decret.finem,s. nos igitur electionẽ[cum.n.] hic incipit narrare factum[In R.]arch.de quo suprà dictum est. [archidiaconos]plurale debet esse singulare.hæc. n. fuit cã quare malè intelligebatur hæc decre. & falsa scribebatur[aliũ] a magistro.R.de quo dicetur[nominante] nõ eligente,ut ex sequentibus apparet. & nihilominus archi.sed illum cũ alijs nominabat.hunc aũt solus[ad electionem]i.electionis publicationem,q tñ olim necessaria non erat,sed soli consensus sufficiebant ĩ.e.cum inter
1 canonicos alij ecõtra [in electione] R.archidi. [¶ † Prorumpit appellans] iam appellationem istam s.ne decanus procedat ad electionem sine consensu ma.par.ca. tñ appellans poterit prosequi:quia sua inter est suam appellationem defendere.alij tñ dicunt,q non ipse appellans sed capitulum,uel electus eam prosequatur quia eligẽs eligendo functus est officio suo,nec sua specialiter inter est.unde ulterius non habet,quid faciat,ar.ĵ. de offi. iudi.dele.in literis.nec mireris,si alius prosequatur, cum non appellauerit nomine alterius quod non est uerũ cũ n.nomine ecclesiæ faciat electionem,uel eius intersit,appellationem,quam emittit,ecclesiæ noie emittere uř, & non suo,sicut quilibet alius procurator: sed ecclesia eã exercere poterit,s.capitulum,uel maior pars, ar .C. de appel.si actor.tñ ad hoc,ut eam exercere possit, necesse est,q capitulum appellationem ratam habuerit infra x. dies computandos à die,qua appellatum est.& idem dico,si quis appellet,ne fiat electio canonica.ŝ.eo.cum nobis.secus aũt dicendum est,ubi eligens pro iure suo appellaret,quia tunc tm ipse prosequi & renunciare appellationi suæ posset,ar.suprà e. q sicut,§.si aũt ĵ. de appel. constitutus.tñ in hac appellatione modica uis est, quia & sine appellatione, & capitulum,& quilibet,cuius inter est,ĉ electum agere,uel etiam excipere pôt,ac si appellasset,ut no.ĵ.de accu.super his.in hoc tñ ualere pôt appel
2 latio,quia reuocat negocium ad superiorem. [¶ † Non ualebant]in hoc quidã credũt ualere appellationem ta le, Appello,ne fiat electio nisi canonica,de qua dř.suprà e.cum nobis,uel ne sine consensu maioris partis capituli,ut hic,quia si postea fiat minus canonica,uel alias contra appellationem,electio est nulla.quia tñ non esset nulla,sed annullanda,in quibus casibus appellatio non præcessisset puta si esset aliquis cõtemptus suprà e. quòd sicut,uel si esset a maiori parte electus.¶ Sed obijcitur, si appellans remittat appel.tenet electio, uel ratificaretur.non ergo est nulla respon.hoc ideò contingere,quia ratificatur electio ,quia fingitur non appellasse ff. de his qui no.infa.l.furti in prin.¶ Item obijcitur,quare. appellatio faceret electionem nullam,uel alium contractũ, si fit ex iudiciũ non.n. debet auferre,uel diminuere, posse eius,a quo appellatur:quia potius prouocatio,q̃ appellatio dř.ĵ.de appel.cum sit Romana.sed dñt autoritate huius decre.& ŝ,e.bonæ has uires hře appellationes ex iudiciũ factas.uel potes dicere,q appelatio hic multum facit in electione ista;quod ut melius uideas,pone exemplum tale.xx.erant in capło. x.elegerunt alium ita,tñ q nulli est ius quæsitum,sed in electione ista seruata ẽ forma:quia non est de forma,quòd a pluribus eligat.ŝ.e.dudum.ĵ.e.congregato inõ cũ in unũ solum possit residere ius eligendi,ar.prædictarum decre.& no.ŝ. cum nobis,apparet,q non de forma,q a maiori parte eligatur. contra hunc electum a x.pôt quilibet de capitulo procedere,tñ si ante lit.contest.uel etiam post lit.contest. aliqui noluerunt cõsentire in eũ, ualere poterũt tales consensus:quia electioni,quæ non est nulla,immo ei,quæ in ueritate tenet,accedunt,ar.suprà e.licet, quamuis cassari pp minorem numerũ, & sic inuenimus in omnibus decre.q pp minorem numerum cassantur electiones, & non denunciantur nullæ infra eo.congregato. supra eo. dudum. & hoc c.considerauimus, & in multis alijs decr. & elec.cui prædicto mõ uota maioris partis accesserũt, cõfirmabitur ea rõne,quia facta est à saniori parte, licet non maiori.& q sit sanior apparet ex eo, quod sequitur quia postea eis accedunt alij,ar.suprà e.licet.Sed tamen credunt isti, q ad hoc, q possit dici sanior pars,oportet q sit ad minus a principio tertia pars de hoc no.ŝ e.dudũ ĵ.e.scriptũ.nec credunt isti,q primis uotis possint alia accedere lit.pen.inter electos.immò quidam dicunt idem, si alius,quam electus opponat se electioni,ar.hic & ĵ. ut
3 lite pen.per totum,& de tes.cansam.¶ † Alij tamen dicunt,q eo tpe,quo fit electio,oportet q priores consensus tot sint,ex quibus possit surgere canonica electio, & sit maior pars & sanior,& innituntur literæ decr.ĵ.e.qa pp sed si contra hunc electum agerent aliqui canonici suo nomine,tunc si aliqui de canonicis istis,qui conuenerant ad procedendum contra electionem, uellent discedere ab hac contradictione,possent,ut no.supra de postu.bonæ.ij.si autem appellatum esset, tunc etiam si unus solus uellet procedere,con tra electionem,& cassare ipsam:quia facta est post appřõne legitimã ab ipso factã,dicimus , qa ẽt postea nullus consensus pôt accedere tali electioni,quia facta est post appellationẽ,& quicquid fit post appellationem,debet esse cassum,& ita electioni factæ post appellationem,quia nulla est.uota postmodum nullo modo possint accedere,quamdiu pendet appellatio,sed si ille,qui prosequebatur appellationem ipse renunciet expressè uel tacitè.s.lapsu anni,tunc bene ualebunt ei uota adiecta.¶ † Et dicunt,quòd hanc appel-
4 ationem & etiam illam appellationem,ne fiat nisi canonica electio,potest prosequi quilibet de capitulo,dummodo appellent,& etiam sine appellatione quilibet de capitulo pôt obijcere in formam, & personam electi, ut not. ĵ.de accu.super his alij dicunt,& forte melius,q electio decani non fuit nulla ratione appellationis,quæ nil in is operatur,sed quia facta fuit a tam paucis,puta tertia parte,uel paucioribus infra e.scriptum,in fi.uel dic electionem decani nullam,idest annullandam.& si quæres,quare ergo non poterant ualere subsequentes consensus.dic ut no.infra e.ecclesia uestra.& dic,q nisi electio a principio fiat a maiori parte & saniori, habito respectu ad aliam electionem minus a saniori factam,uel ad alios,q priuati sunt ipso iure,siue in eodem contextu,siue ex interuallo,semper nulla est,nec potest ratificari, ut hic ex

presse

presse dicit.¶ Appellatione] pendente lite.n. pendente non potuit illi aliquid iuris accrescere.ĩ.ut lite pen.c.fi. de testi.causam,& hoc intelligo ex facto suo.ex facto n. aduersarij potest.ff.de rei uen.l.siue autem §.j ff.de pac. si tibi.x.§.si pactus.ff.de reg iur.q absentes ĩ.e.prox.contra sol.quidam,q hæc electio erat ipso iure irrita: quia à minori parte celebrata & post appellationẽ legitimã supra autem erat aliqua electio,sed annullanda ope exceptionis oppositæ à contempto[non poterat]quasi dicat,si omittat prosecutionem appel.possit fieri rata; qđ non fatemur hic[post illam]non fuit causa cassationis secundæ electionis,prima electione nondum cassata: quia cum esset nulla,etiam ex interuallo licebat facere secundam ĩ.e.bonæ:Sed quia electores non erant priuati potestate eligendi.& expone post primam electionem non cassatam,i.contemptis electoribus primæ electionis non cassatæ uel supple,maxime,uel allegando dicit prædicta
5 & uidetur hæc ultima responsio melior.[¶ † Nondum] hæc electio,quæ nulla est ipso iure,impedimentum præstat secundæ,ar.ff.ad Treb.l.j.§ accusatione.ff.de inoff. rup.test. cum in secundo. ff.de usuca. pro dona. infra de spon.iuuenis,& de despon.impu.ad dissoluendum ar. cõtrà.ff de uer.obl.si dari stipuler.uel forte posset laudabiliter dici,idcircò cassatam secundam electionẽ: quia facta fuit contemptis electoribus partis alterius, qui erãt maior pars,qui uocandi erant,ex quo ex interuallo fiebat electio,cum non essent priuati ipso iure potestate eligendi,sed priuandi.si autem hæc duo concurrerent,s. q electio esset nulla & q electores priuati essent potestate eligendi ipso iure,ut quia elegerunt indignum,uel p secularem potentiam,ut suprà cum in cunctis,& ĩ.e.quisquis,& consimilibus,crederem q teneret secunda electio,ẽt nõ cassata prima.ĩ.de appel.constitutus ĩ. de re iud.cum Bertoldus ĩ.de sup.neg prælа.ca.ulti.¶ Sed opponês & hic,priuati erant ipso iure:quia post appellationem elegerunt suprà eo.literæ Respon.hic non fuit appellatum nisi contra decanum, & ideo non sunt priuati potestate eligendi ipso iure,licet elegissent. Item non fuit appellatum,ut non consentirent,in quos uellẽt,sed ne publicaretur electio. sed alia ratione patet eos non uocandos,etiam si uocandi non essent ipso iure. quia in eodem contextu uř facta electio.hoc.n. quidam negant, quia capitulum exiuerant.item quidam dicunt non esse priuatos ipso iure,qui post appellationem eligũt,ut no. supra de postu gratum,& decr.lupra e.bonæ.rñ.ut ibi. ¶ Vtranque.R.arch.de & magistri.R.q electus fuit a cantore,& parte sua,sed electionem,siue nominationem. v. archi.quam fecit primò cantor, & hic, non confirmant. nec cassant.ipse enim de sua electione nõ cõtendebat:sed inter electos alios tantum erat contentio.erat.n. nominatus.v.archid non electus,& ideo de iure suo non confidebat.¶ Sed dices, cum s̃m iura innocentij statim ex consensibus ius acquiratur,quare ergo non fuit cõfirmata electio.v.archid.cum esset facta a maiori parte & saniori,ut hic dicitur?Respondeo, quia non consenserant eligendo,sed deliberando tantum supra e.c.proxi. unde non acquirebatur sibi ius.hodie.n.non sic necesse est publicare electionem infra c.quia propter semper tamen fuit necesse in communi consentire, nec ualebant, si clã destinè & separatim fiebant ĩj.q.vj. ei qui uer. nominationes lxiij dist.quanto,sicut & omnia negocia uniuersitatis in communi fieri debent.non segregatim.ᵃ ff.quod cuiusque uniuersi. nulli. sigillatim autem possunt consentire,ubi de rebus communibus, non uniuersitatis contra hunt.ff.de ser. urba. prædio. per fundum.ff.communia utriusque iudi.receptum.

a ¶ *Non segregatim. De hoc plenè supra de con sti in c. cum omnes, maxime Moder.et an de quòd donatio facta segregatim p̃ homines uniuersitatis de re cõi ualet,ita Ale de Imo. in consi.43 per totum in 4.uol.*

SVMMARIVM.

1 *Postulatio sta tim,quòd est facta,debet publicari capitulo.*
2 *Cum quis à pluribus postulare tenetur,non est uis a quo primo postulet.*
3 *Non licet post factam postulationem ab ea discedere.*
4 *Mandatum etiam re non existente integra reuocari potest.*
5 *Electoribus pro una uice licet ex toto potestatem eligendi alij conferre.*
6 *Non sufficit solo facto contra translationem potestatis uenire, sed uerbo debent nunciare compromissario,ne ulterius in electione procedat.*

N causis[ab eis.] Scilicet canonicis[quinque] isti quinque potestatẽ habent a capitulo,non ab illis duobus, qui eos eligunt. ff. quod cuiusque uniuer. item.§.j.idem dicimus,si quinque deberent eligere electores alios[conuenissent]No.q ille,cui datur potestas eligendi,postulari potest ĩ.de renu.post translationem,ar.ff.de iudi.solui.iam tñ §.pe.ff.commo.l.fi.ar. ĩ.supra e.innotuit,in fi.[electionem]no.q episcopus eligitur in postulandum ĩ. de renun. post translationem.
1 ¶ † Publicarunt]sic uř semper faciendum, ut facta postulatione deberet publicari capitulo tñ, non populo, nisi primo postularetur a Papa,cum nihil uř dictũ, postulamus talem,nisi dicatur a te,& præsente.& tamẽ pōt tolerari,q est de consuetudine,ut solenniter fiat postulatio,& ẽt coram populo,& nihil aliud est dicere,postulamus,nisi eligimus,uel ordinamus postulãdũ.ĩ. de renun. post translationem,& talis postulatio in aliquibus uim electionis habet;quia cum alias nullus debeat esse eps, nisi canonicè electus, hic ulterius non eligetur, sed approbabitur postulatus,& sic eps fiet.ar.cassabitur, sicut ex hoc capitulo colligitur ĩ.e.scriptũ,& ex omnibus capitulis,q̃ de postulatione loquũtur.& in hac postulatione dẽt seruari forma constitutionis,quia p p,ar.lxj.dist. Osius,& c.eps.pōt tñ & aliter.i.sine solennitate fieri postulatio, de qua habes lxj.di.Osius, & c.ulti. & §. sed & aliud.& satis est honestũ & utile,ubicunque aliquis a laye debet postulari,uel alio quocunque,p p q ab illo, q debet cõfirmare,q hoc ultimo mõ fiat postulatio,& postea eligatur solẽniter.Et hoc est uerũ, qñ postulatio est talis,cuius electionem tñ illius,a quo postulatur, consensus impediebat,quales credo libertos ecclesiarũ promotos ad sacros ordines,si postulentur ad regimen alicuius ecclesiæ.nam alio rũ liberti ordinari non possunt si ibi patronus aliqd retineret.54.di.qđ cũque,& c.ult. si uerò adhuc sit aliud impedimẽtũ,qđ eũ eligi prohibeat puta quia aliud impedimẽtum habet, iterũ postulabitur cũ solennitate decr.quia p p si uerò omne impedimentũ pōt tollere ille,qui confirmare dẽt tũc est utilius primò solennem postulationẽ facere,ut remoueatur circuitus, & multus labor,& sic fuit factũ hic,& ferè in omnib' decr.q̃ de postulatione loquũtur:nõ negamus in,quin semper in optiõe postulantiũ sit,uel cũ solennitate, uel sine
2 solennitate postulare.¶ † Itẽ nõ credimus uim constituẽ dã,cũ a pluribus tenet postulare,a quo prio postulet, puta uel a plato,cuius clericus est,uel a Papa, qui forte solus dispensare pōt,uel ab ipso postulato.& ideo non dicitur

tur matrimonium initiatum, quousque oẽs qui consen tire dñt, & quorum consensus necessarius est, requiratur & habeat. alias absurdum sequeret, ꝙ archiepiscopus matrimonium spirituale initiatum separaret. contrà, infra de renũ & inter. quidam tñ hoc ipsum ꝯfitent, & aliter intelligunt illam decre. quidam tñ, & fortè nõ male, dicunt, ꝙ si à laico facienda esset postulatio priuata, ut de obligatis conditioni, ꝙ primò sunt petẽdi à dominis, & plenam libertatem consequi dñt. 54. dist. nulli, & in c. seq. & pôt hæc dubõ habere locum, etiã in postulatione ad clericatum. & tunc dicũt quidam etiam obligatum laico posse solẽniter ad clericatum postulari: sed non debet ordinari, quousq; libertatẽ consequat; & sic loquuntur. c. supradicta & nõ currit illis spacium trium mẽsiũ, & propter has postulationes multas & etiam nõ occultas & nõ solẽnes ultra tres mẽses protrahunt electionem. et n hoc iustum impedimẽtum, nec fuerũt interim in mora, ꝭ. eo. ne ꝓ. C. de inoffi. test. l. ꝯ mores [reuocauerunt] quãtum in eis fuit, sed nõ potuerunt [pulsari] infra de of. cu. c. j & t. dist. ius mil. hoc signum sufficit ad uocandum pñtes, & in minoribus negotiis. in electionibus aũt, ubi necessarij sunt absentes, necessarij sunt nũcij, uel literæ, arg. ꝭ. de offi. deleg. prudentiam. ꝭ. cod.
3 coram. ¶ [Elegit] uidetur, ꝙ potuerunt recedere à postulatione, cũ ex ea non acquirat ius. ꝭ. de post. c. pen. sed certe, ut hic dicitur, post postulatione n factam nõ est licitum ab ea discedere, nisi fortè omnes cõiter discedere uellent, sicut est arg. in eadem decr. uel maior pars. ff. ad muni. quod maior. ¶ Sed dices, hic maior pars elegit Arch. Rñ. nõ est uerũ, licet ipsi dixerint. uel dic hoc esse ea rõne: qa licet possent à sua postulatione recedere, nõ tñ ab illa, ad quã ex fide pstita, & rõne cõpromissi tenentur, quã non ipsi, sed cõpromissarij fecerũt. [Quia] hic
4 incipit snia Papę. ¶ [Cum res] uř etiam, ꝙ re non exñte integra possit reuocare mandatum. ꝭ. de ꝓcu. ex insinuatione. ff. de ꝯd. ob cau. l. dedi, & in l. si pecuniã, in prin. ff. loca. cum in plures, & l. mãdaui. ꝭ. de iud. iudicium sol. ex quo tres ꝯcordauerunt de vna psona, intererat eorũ nõ reuocari mandatũ; vnde nõ potuerunt reuocare, ut i pdicta l. si pecuniã. uel dicimus, ꝙ nõ est hic purum mandatum, sed cessio iuris, uel collatio potestatis, ut hic dicit, s. ꝙ caplm transtulit potestatem. & ad idem, ꝭ. eo. cũ dilecti, & c. cũ i ueteri, quã reuocare non licet, sicut nec iurisdõnem ꝭ. de of. dele. sup qõnum, insti. de dona. uersi. certis ex causis, C. de reuo. do. si donationes. 16. q. 2. uisis. 3. 4 q. ult. c. j. C. de dona. l. ult sed his uř ꝯ insti. mand. §. mandatum. ff. de iud. iudicium, & decr. præal. sup quęstionum, etiam ꝯ dicere uř, ubi dř, ꝙ ad delegantem pôt appellare, nisi totam iurisdictionem cõmiserit, & per cõsequens iurisdictionem delegati reuocare. Idem ergo & hic est dicendum, s. ꝙ totum ius eligendi non cõmiserit, sed tñ hac uice, ꝙ illi reuocare possent. item eodẽ iure debent censeri isti cõpromissarij quo ad alios, sed alij ad nihil agere possunt, nisi ad interesse. ꝭ. de ar. p tuas, ergo nec isti. ¶ Ad hoc sic uidemus, s. qa hi, quibus confertur potestas eligendi, aliqñ cõpromissarij appellant: tñ pprius dicuntur donatarij, qa eis eligendi hac uice potestas collata est & donata. & iõ ex quo ꝯsenserũt donationi sibi factæ, l. trãslationi potestatis eligendi, ulterius ꝯferentes potestatem eã nequeunt reuocare, nisi. de dona. si aliæ. Nec est etiam uerũ, ꝙ hic à ꝯrio sensu posset colligi, s. ꝙ si res esset integra reuocari posset mãdatum: qa non semp ualet hmõi ar. Vel dic, ꝙ electores isti non ꝯsenserũt uerbo donationis sibi factæ, sed facto tñ, s. secedẽdo ad tract. de electione. & iõ bene dicit: qa res non erat integra: qa donationi ꝯsenserũt ipso facto & non aliter. sed si aliter ꝯsensissent, s. solo uerbo, uel alio mõ, sufficeisset. item non obstat de ꝓcuratore, cuius mãdatum reuocare licet: qa nec istes sunt ꝓcuratores, q nihil sibi honoris, uel utilitatis ꝓcurãt, sed tñ laborem, ff. de ꝓcu. quæ oia, & alieno noĩe tñ agũt sed hi electores suum honorẽ ꝓsequunt, & suo noie eligũt. vnde bene dicit decreta. ꝭ. eo. qa pp. ꝙ cõmittatur potestas eligendi aliquibus, qui ecclīæ ꝓuideant. Ipsi ergo sunt, q eligunt, & non illi, q potestatẽ eligendi dederũt. Ex hoc uř, ꝙ qñ publicant elect. non debẽt dicere, nos eligimus noĩe eorum, q nobis potestatem eligendi contulerunt, sed suo tm: uel nec suo, uel alieno noiẽ eligũt: sed simplr dicant, nos ex potestate nobis tradita talem eligimus, uel de tali ꝓuidemus ecclesiæ. nec est etiam ꝯrium de iurisdictione, q etiam re integra reuocatur ab ordinario, qui vnam causam alij ex toto cõmisit, ff. de iudi. iudicium: quia ille delegatus non potest dici donatarius: nec etiam potest dici, ꝙ ordinarius delegans iurisdictionem amiserit, etiam in ea quã cõmisit; qd ex eo apparet, quia ad ipsum appellandum est, & inde etiam est, ꝙ reuocare potest, & etiam ex eo hoc probatur: qa si aliquis sit delegatus, qui nõ habet iurisdictionem nisi in vna causa, & illã iurisdictionem totam alij cõmittit, remouisse à se uidetur iurisdictionem, & in alium transtulisse; & hoc pôt dici de donatario. ¶ Et ideò ad eum eligentem non pôt appellare, nec potest iurisdictionem reuocare. ꝭ. de offi deleg. super, & hoc est, quod dicit. l. ff. de offi. præsi. præses. ubi dicitur, ꝙ præses non potest à se abdicare imperium. qđ sic intelligendum est: quia retinendo dignitatem, uel vniuersalem iurisdictionem non potest facere, quin semper super omnes habeat iurisdictionem saltem in aliquibus: renunciando aũt dignitatem, ubi & ut debet, benè amittit imperiũ. sed se-
5 cus est in electoribus: † quia eis benè licet vna uice ex toto potestatem eligendi alij cõferre, ut hic, & infra eo. cum dilecti, & capitulo cum in ueteri, & c. quia ꝑpter. Item nõ obstat, ꝙ dicitur, scilicet ꝙ ex cõpromisso agitur tantùm ad interesse: quia sicut dictum est, licet illi electores dicantur cõpromissarij: quia illi, qui in eos potestatem trãsferunt eligendi, semper promittunt habere ratum, quod ab eis factum erit, tamen proprius dicuntur donatarij. nec ex tali promissione aliquid potestatis accrescit: imò plus dicimus, ꝙ etiam si esset cõpromissum, tamen in spiritualibus non agitur ad interesse; sed semper tenet quod à cõpromissarijs fit, ut not. infra de arbitr. dilecti. hoc credo uerius, scilicet quòd fuerint cõpromissarij, & tenentur recipere electum ab eis secundum formam cõpromissi. Et credo, quòd omnes cõmuniter possent reuocare potestatem eis traditã, & hoc credo etiam de vno solo, etiam aliis contradicẽtibus. nam cum non possit compromissum procedere à principio vno solo ꝯdicente, & eadem ratione non ꝓcedit vno reuocante. uel aliter, ut melius no. ꝯ post. bonæ. ij. tamen hoc speciale credimus in compromissariis electionis, quòd postquam inceperint tractare de electione, ꝙ nec singuli, nec etiam omnes possunt reuoca-
6 re potestatem, ut hic. ¶ [Cum res] non sufficit solo facto uenire contra translationem potestatis, scilicet eligendo: sed uerbo debet nunciare cõpromissario, ne ulterius ꝓcedat in electione: alioquin tenebit electio facta à cõpromissario ante, q̃ sciat electionem factam, an nõ, ar. ff. de procu. si procuratorem, ff. de iud. iudicium. ff. de insti. sed & si. §. j. & ij [integra] res dř non esse integra, cũ in negotio sit ꝓcessum, ita quo ad substãtialia ipsius ne-

gotij in aliquo est ꝓcessum. uerbi gratia, cõpromissum
est in negotio electionis, cum compromissarij cęperint
de electione tractare, puta ꝙ vnus dixit, mihi uī talis
bonus. & alius respon. ꝙ sibi placebat, uel displicebat; &
hoc innuit hæc litera, q̃ dicit, qđ hoc modo sit res non
integra: sed si de solẽnitatibus electionis aliquid fieret,
non minus esset res integra, nec minus reuocare posset;
ut si cantassent missam de sancto Spiritu: uel etiã si in-
trassent capłm, sed nihil de electione tractantes, arg. ff.
de ꝓcu. ante lit. & l. seq. ubi habeī, ꝙ res est integra quo
ad ꝓcuratorem, quousq; lis contestatur, licet multa ꝓ-
cedant, ut citationes, declinatorię fori, & alia hmõi. alij
tñ dicunt ꝯ. ¶ Item si cõpromissarij habuissent tractatũ
de aliquibus, sed ab eis ex toto recessissent: uel si elegis
sent, & ipse renunciasset, cum simpłr potestatem proce
dendi haberent, uideretur res integra, arg. j̄. de cle. nõ
resi. relatum, C. quomodo & quando, si præses, contrà,
& alibi dicitur res integra, quousque sua intersit, ff. de
condi. ob tur. can. si pecuniam: sed hoc non impedit re-
uocationem, dummodò soluat interesse.

S V M M A R I V M.

1 *Episcopus non potest, ubi prabenda non sunt distincta, eligere canonicos.*
2 *In electionibus beneficiorũq; collationibus consuetudo spectatur.*

1 CVm ecclesia Vulterana. [quosdam elegit] †ubi
præbendæ non sunt distinctæ & negligentibus
canonicis non potest episcopus eligere canoni-
cos, j̄. de conces. præben. ex parte. sed ad eligendum po
test eos cogere per cen. ec. secus autem si essent præben
dæ distinctæ. j̄. eodem cum in cunctis. j̄. de concess. præ-
ben. nõ uac. nulla. & hoc est ea ratione: quia nõ dicitur
in iure, ꝙ eṗs suppleat defectus canonicorum in his: se-
cus est enim, si discretæ, j̄. de ꝯces. ṗb. nõ ua. nulla. 9. q. 3.
cum simus, & ar. j̄. de sup. neg. ṗla. Romana. ¶ Ab iniu-
ria] .i. ab iniquitate. eṗs Vulter. in prima petitione egit
possessorio, s. ꝙ canonici non molestarent eum suꝑ ele-
ctione canonicorũ: molestare aũt uidebantur, cum insti
tutos ab eo inquietabant. super dicta aũt petitione cũ
uterque ꝓbões induxisset: q̃a constitit melius ꝓbatũ
& de antiquiori tṗe ꝓ canonicis, absoluuntur ab impe-
titione ipsius eṗi. uel erat forte iniuria canonicorum,
q̃ erant ab eṗo instituti, ꝙ institutos ab eo, uel electos
non recipiebant. uel ꝙ ipsi canonici etiã eligebant alios.
nam prædicta faciendo uim facere uidentur, quominus
quietè possideat; & iõ cõpetit interdictum uti. poss. ff.
uti. poss. si duo. §. iterum. eodẽ mõ, si minis terrerent ele
ctos ab eṗo, quominus cõsentirent electioni ab eṗo fa-
ctæ. uel dic, ꝙ eṗs intentabat negatoriam, de quo no. j̄.
de uer. sig. abbate [quia non uī] ff. de iniur. iniuriarum,
in §. j. ff. de peti. hære. illud. j̄. de app. bonæ. 11. q. 1. quod
debetur. 14. q. 5. non sanè. 64. dist. quia per ambitiones
[longe melius] & iõ dicunt obtinere. j̄. de ꝓba. ex lr̃is,
& c. licet, ubi no. [in secundo] hic agitur petitorio [pa-
terentur] de cætero [notorium] & pro eṗo nullæ sunt
ꝓbationes aliæ. item rei euidentia, uel sñia alia ritẽ la
ta, infra de accusa. euidentia, infra de cohabit. cler. ue-
2 stra, & tua. ff. de legi. si de consuetudine. ¶ †Eligendi] ꝙ
episcoporum sit collatio ṗbendarum, de iure uī. 21. di-
stin. §. j. & c. in nouo, in auī. de mẽsu. or. j̄. de pecul. c. ult.
arg. contrà, j̄. de his, quæ fi. à præ. uouit, & c. ea noscitur.
93. dist. diaconi. so. in electionibus, & beneficiorum col-
lationibus consuetudo spectatur, infra de his, quæ fi. à
prǽla. sine consensu ca. ea noscitur, infra de conces. pre-
ben. uel ecclesiæ non uac. nulla, j̄. de iu. patr. nobis, j̄. de
causa pos. cum ecclesia Sutrina, j̄. de uerb. sig. abbate.

S V M M A R I V M.

1 *Electionis confirmatio tenet, etiam si electio sit nulla.*
2 *Confirmatio semper fieri debet cum causa cognitione.*
3 *Nunquid confirmatus, cuius electio non tenet, sit pralatus illius ecclesia?*
4 *Confirmatio magis uidetur sequi uim decreti, quàm confirmationis.*
5 *Exceptio doli habiti in electione tam contra consecrationem, quàm confirmationem competit.*
6 *In spirituali causa iuratur de calumnia ab excipiente.*
7 *Potest quis super facto alieno coram se habito iurare.*
8 *Neganti non incumbit probatio.*
9 *Sententia lata in causa inquisitionis, uel denũciationis, seu exceptionis praiudicat aliis de eodem agere uolentibus.*
10 *Sententia interlocutoria transit in rem iudicatam ita, quòd super ea postea non auditur.*

CVm dilecti. [Examinatis] licet. n. examinaue-
rint uoluntates aliorum, non tñ propter hoc
obligãtur, ut eorum uota sequanī, sed liberam
habent eligendi potestatem, ut ex sequen. apparet [de-
clarando] idem esset, & si super hoc non sententiasset,
dũmodò præmissa super hoc petitione, inquisitione, &
electione, eo non obstante confirmet, ar. ff. de neg. gest.
1 Nesenius. §. fi. ¶ †Cõfirmauit] confirmatio electionis te
net, etiam si electio sit nulla, dũmodò fiat ex certa sciã
confirmatoris, & durante uoluntate eligentium: uel si
ex uoluntate confirmatoris pendet: sic est etiam in con
firmatione adoptionis. ff. de adop. adoptio. sic etiam est
in tutoribus datis ab his, qui eos dare non possunt, uel
qui dati sunt non solẽni testamẽto, ut no. plenè in sum.
C. de cõfir. tut. sicut. & sic etiam dicitur testm̃, quod nõ
ualet, confirmari in illo testõ, quod ualet. & fortè non
semper ꝓpriè sumitur uocabulum confirmationis. ꝓ-
pter hoc contingit, ꝙ post confirmationem non potest
2 dici in forma electionis. ¶ †Itẽ confirmatio semper fie-
ri debet cum causæ cognitione, s. ut semper inquiratur
de forma, & processu electionis, & de persona electi, in-
fra eo. nihil. & nisi inquiratur non ualet confirmatio,
arg. præ. decr. nihil. ff. de transa. cum hi. §. si ṗtor, & ff. de
rebus eo. magis. §. antepe. 24. dist. c. fi. 61. dist. eṗs. nec ta
men credimus necessariam nisi summariam cognitio-
nem, licet sit nulla confirmatio, tñ quæ dicit, & quæ fe-
cit, quãdiu toleranī, ualent. 8. q. 4.
nõne. ff. de offi. præto. Barbarius,
a quãuis posset [a] dici, ꝙ illa l. loqui-
tur, qñ tenet confirmatio. sed me-
lius facit pro his: quia quæ fiunt à
procuratore, tenent. ff. de procur.
si is. nec potest eis agentibus opp.
cum non sint canonicè instituti, ut
no. infra eodem. nihil. sed satis be-
nè creditur aliis, ꝙ possit obiici, ꝙ
confirmatio non teneat, arg. de de-
cu. l. ult. alij tamen hoc fatentur.
probato tñ in modum exceptio-
nis: ꝙ cum cõfirmatio nulla est nõ
tenebit, qđ agit: quia non est cõis
ignorãtia, licet res inter alios acta
3 non ṗiudicet. ¶† Sed põt quæri de

a ¶ *Quamuis posset. Sentit hic Inno. quòd Barbarius non fuit prætor, & est communis intel. ad dictam l. Barbarius, ut ibi decunt nouiß. in col. 4. in fin. allegant idem Inn. in c. nuper, infra de biga.*

* a ¶ *Adde Bar. in d. l. Barbarius, in repetit. qui tenet cum Inno. hic.*

confirmato

confirmato cuius electio non tenet, an sit prælatus huius ecclesiæ? & certè iurisconsultus interrogatus de ista q̃one non rñdit: sed dixit, ꝙ ea quæ dicit, & quæ facit, ualent. ff. de officio præto. Barbarius: nobis aũt uidetur, ꝙ siue electio non teneat, siue confirmatio, non est electus prælatus. 62. dist. per totum. 1. q. 1. ordinationes. sed in eo ꝙ dicunt, ꝙ quæ dicit, & quæ facit, tolerantur; bene dicunt pp communem ignorantiam, & pp tutionem confirmationis, ar. s. e. transmissam, & no. s. e. nihil. nec ualet, si obiiciatur, si nõ est prælatus, qño aget, qño ualebunt, quæ cum eo, qui est prælatus, fierent? rñ. benè ex bono & æquo animo propter communem ignorantiam: uel quia potestatem administrandi recipit ex ɔfirmatione. s. e. transmissam. & uide simile: quia si sententietur pro aliquo super aliqua re, quæ non sit sua, senté tia non facit eam suam. ff. de cond. indeb. Iulianus ff. de rei uen. cum ex diuerso. ff. si ser uen. sicut. §. distat. uers. si quæratur; & tamen rem illam uendicat per Publicianam, nec obstat sibi exceptio, ꝙ non sit dominus. ff. de pu
4 bli. sunt & aliæ. §. j. ff. de iurein. sed & si. ¶† Item uidet ꝙ confirmatio magis sequatur uim decreti, q̃ confirmationis: qa in ea summariè proceditur, & ex hoc est, ꝙ facilius admittatur ad contradicendum, quia est tam contra decre. q̃ ɔ sñiam, si quid obreptitum est. ff. de re. e. q. sub tute. l. j. in prin. & l. magis. §. antepen. & hæc ẽt locũ habent, ubi alius eligit, & alius confirmat. quia si idem est, qui eligit, & confirmat: quia ptãtem ministrandi tribuit, & hi magis propriè dicuntur prouisores, q̃ electores, uel q̃ confirmatores, tunc non est necessaria: quia nõ esse potest cãæ cognitio in confirmatione. sed antequã prouideat, debet diligenter examinare personã, de qua prouidere debet. 8. q. 2. illud dilectissimi. Item nõ obstã te tali confirmatione quilibet admittit ad dicendum & ɔ psonã, & ɔ formã, sicut admittereĩ ante confirmationẽ. ar. j. qui ma. accu. pos. cũ in tua. sed licet sic admittat ad dicendũ in personã, & in formã: non tñ pp hoc impe ditur effectus confirmationis. j. de appe constitutis. nobis non placet, quod dictum est, ꝙ nõ tenet confirmatio sine cognitione cãæ, sicut probatur ex decre. quã pro se inducunt. j. e. nihil ubi dicit, ꝙ si sine præmissa examinatione confirmauerit, & postea inueniatur habere defectum, ꝙ punitur confirmans, & confirmatus deponitur, ex quo apparet, ꝙ confirmatio tenet, sed reuocatur, si malè est confirmatus, uel si electio est minus canoni-
5 ca, & repete, quæ no. j. de dona. cum olim. ¶† Ex aduerso] non fuit sublata exceptio doli habiti in electione p confirmationem: quia tam ɔ consecrationem, q̃ confirmationem competit. j. de accu. super his [& saniori] qđ si uerum est, nulla est electio, ut ff. manda. diligẽter [reseruare] denunciando. j. de appel. cõstitutis. j. de despõ. impu. ad dissoluendum. in modum. n. exceptionis nõ uĩ, ꝙ possint procedere, nisi à parte electi petereĩ cõsecratio: tñ põt dici, cum infra modicum & certum tps teneatur petere confirmationem & consecrationem, ꝙ infra illud tempus, etiam si non petat, tñ potest agi excipiendo, cũq; dicatur exceptio non solum actionis, sed etiam intentionis esse exclusio, & electi confirmati intétio est uel esse debet ꝙ consecretur. Itẽ hæc exceptio est quasi accusatio; de hoc no. j. e. dudum. j. de do. & contu. cum
6 dilecti [à contradictoribus] † hic habes, ꝙ in cã spiritualí iuratur de calũnia ab excipiente. ad idem. j. de restit. spol. literas. j. de testibus præsentium. j. de excep. pastoralis. & hoc est pp præsumptionem, quæ est cõtra eũ. alias autem dicunt quidam, & non male, ꝙ in spirituali cã & principali nisi pp præsumptionem, quæ est ɔ eum, ut hic, non iuratur de calũnia, infra de iuramen. calum. literas, & decreta. sequẽ. imò plus facit præsumptio: qa qui iurauit super tota lite, pp præsumptionem iurat postea super exceptione, in auten. de testibus. §. si uerò. sed certè aliqui dicunt, & non malè, quod non est merè spiritualis causa, ubi agitur de testi. spiritualium, sed etiã popularis. si esset merè spiritualis, tamen crederem iuramentum de ueritate dicenda, non de calũnia præstã, j. e. dudum, sed quando iurat de ueritate, debet iurare etiam, ꝙ si de credulitate quæretur, ueritatem rñdebit; & sic se habet consuetudo ecclesiæ Romanæ. alij tñ dicunt, & forte melius, ut no. j. de iuramen. calum. literas: tamen si iuretur, propter hoc non debet uitiari processus iudicis, & semper raro quærendus est de credulitate. ¶† Iuramenti] isti non sunt testes in propria causa: 7
sed super facto alieno coram se habito iurant; ad idem. C. de fideicom. l. ultima instituta de testamen. ord. §. legatarius. nam iudici plus, quàm aliis creditur de his, quæ coram eo aguntur, & his plus creditur, qui in toto negocio interfuerunt. C. de adul. adulteriis. ff. de adulte. l. uxi. posset etiam dici, quod hoc est propter defectus probationum; ad idem. C. de hære. l. ult. 4. q. 3. §. item serui [aut duo] secus esset, si unus solus esset: quia tunc non crederetur sibi de hoc, ꝙ quilibet nominaretur, nisi alias probaret, ar. j. de proba. quoniam. nec est simile de tabellione, qui recipit testes, qui creditur, quòd uera scripsit, nisi contrarium probetur: quia illud est propter publicam autoritatem, quam habet, sicut etiam per
8 præallega. decre. quoniam, probatur. ¶† Sed obiicies, quare magis oneratur ɔdictor, probatione formæ, ut j. ibi dicit, alioquin, ɔ probatione dicti sui? Rñ. quia illi, q negat, nõ incumbit probatio. C. de probatio. actor. hic ɔdictor negat. s. se consensisse in archid unde non incumbit ei probatio, sed in sequentibus, ubi dicit, ꝙ debet probare formã, plus asserebat, q̃ negabat, s. talẽ fuisse formã, s. ꝙ singulorum uota debent inquiri. & iõ incũbit probatio sibi [singulares] s. co. bonæ. memo. Magun. [cassetis], i. nulla pronuncietis. nec mireris, ꝙ ad dictum istorum cassatur electio: quia licet probatum sit, ꝙ ɔ formam sibi datam elegerunt, & iõ tanquam peccatores uidentur à testimonio repellendi: non tamen constat eos peccasse: quia fortè formam ignorabant, uel fortè non sunt ueræ probationes, licet non fuerunt reprobatæ. Itẽ nec ipsis præiudicat, cum non agatur contra eos; & etiam si sciuissent, licet de hoc, sicut de alio peccato posset excipi contra eos, & sic repellentur a testimonio: tamen si non exciperetur, bene admittũtur ad ferendum testimonium: si autem falsum testimonium dixissent, nõ admitterenĩ postea. ɔ j. de tes. sicut. ¶ Itẽ bene dicimus, ꝙ si dicerent isti electores, nos amore uel precio decepti, uel etiam ignorantia iuris eum ɔ formã elegimus, non ualeret testimonium eorum ad probationem. j. de tes. sicut. 14 q. 3. c. si. sed hoc intelligitur, qñ hoc nõ dicebant. imo se ignorãtia, uel alio mõ excusabãt. ¶ Alioquin]. i. si ɔdictor probauerit factum cõpromissum sub prædicta forma. nec mireris, si ei incumbit probatio: quia, ex quo cõstat de compromisso, pręsumitur ritè pcessisse, ff. de proba. ab ea [ad hanc pœnam] quod si nõ fecisset, esset pœna in arbitrio iudicis. j. de accu. sup his j. de off. dele. de causis. hic habes, ꝙ clericus obligat se. ad amissionem præbendæ, argumentũ ɔ. C. quæ res pig. obli. pos. spẽ. ¶ Item obligat se ad pœnam ordinis, uel anathematis. 1. q. 7. quotiens, de consecra. dist. 2. ego Berengarius. item obligat se sub alia pœna. 23. dist. quædã. 25. q. 1. quæcũque. j. de arb. cum tempore. de hoc not. j.

9 de offi.dele.P.& G.¶†Iudicatā] nota, ꝙ sententia lata in cā inquisitionis, uel denunciationis, uel exceptionis ꝑiudicat aliis uolentibus agere de eodē. hoc idē uidemus circa crimina, & circa populares actiones. j. de accusa. super his 23.q.4. si illic, & ff de popu. acti. l. iij. ff. de procu. non cogendus. §. qui ita, argumentum. ff. nau. cau. sta. l. licet. §. possumus. ar. cōtrà. j. de sen. & re. iu. quāuis. 2.q.5. Mennam, & c. hic habet. j. de accu. ueniens & hoc est uerum, ꝙ in popularibus actionibus absolutio facta præiudicat oībus, nisi in duobus casibus: puta siquis prosequitur suam iniuriam, & probat se ignorasse, qñ primo agebatur. ff. de ac. si cui. § fi & cum uult docere de colludio prioris accusatoris. ff. de præuarica. l. iij. ff. de iure iu. eum qui. §. j. imò in oībus dicimus, ꝙ ex eadem cā nō potest quis agere diuersis actionibus. ad idem, ut not. j. de purga. cano. cum dilectus, & de colu. detegen. c. fi. melius forsan diceretur, ꝙ spāle est in ætate, super qua sñia lata ius facit quo ad oēs. ff. de mino & l. de ætate. uel si faciat ius ī eius preiudicium, qui dolo adhibito se probauit maiorem, ut interim non decipiantur ꝯhentes cū eo. ff. de minori. l. minor: in eius tñ fauorem non facit ius, quin non obstante tali sñia possit excipi de ætate cōtra ipsum petētem aliam dignitatem. C. si minor se maio. dixerit. l. ij. uel forsan super dignitate est aliud ꝑꝑ periculum animæ, quod in ipsius detentatione incurrit. id asit dicit hæc decre. s. ex quo sñia lata est super ætate, nō pōt de hoc ulterius quæri. & intellige uerum, ubi solēniter inquisiuit, & sñiam tulit precedēte inquisitione. nā si non solēniter fecisset, nec de certo crimine, uel defectu solennitatis, uel personæ. sed in genere tm̄; tunc nihilominus pōt de illis criminibus, uel defectibus personæ inquiri, & agi. sed in defectibus formæ electionis, cum de his semper inquiri debeat solēnius, non poterit iterum inquiri, nisi ſm formam, quam no. s. eo. ꝙ sicut, & melius. j. de dolo, cum olim. itē non credimus necesse, ꝙ in confirmationibus electorū sit seruāda forma edicti, uel bāni, quam habes. j. qui ma. accu. pos. c. fin. imò dicimus, quòd non est necesse prædicta proponi, scilicet ꝙ quicūq; uult aliquid dicere contra confirmationem, uel electionem, ꝙ usq; ad certum diem ueniat, & dicat. tamen bene confitemur, ꝙ si prædictum edictū fuit propositum, ꝙ ulterius audiri debet, uel non audiri ſm tenorem eiusdem decre. Super hac tamen materia pro magna parte certa forma tradita est. j. eod. statui-
10 mus. ¶†Not. ꝙ interlocutoria transit in rem iudicatam ita, ꝙ super ea postea non auditur. sed hoc est, qñ diffinitiuè pronunciatum est super principali, s. ꝙ electio cōfirmata fuit, nec fuit appellatum à confirmatione: quia si esset appellatum, & prosequeretur causam appellationis, bene audiretur super exceptione ætatis, licet super ea esset pronunciatum, ut not. j. de re iud. quod ad consul. hic autem non erat appellatum: sed tanquam cōtra confirmatum agebatur de fraude in electione commissa propter officium iudicis [legitima] 2.q.6. anteriorum. j. de sen. & re iudi. quod ad consultationem, & cap. cum inter. j. de testi. significauerunt.

SVMMARIVM.

1 *Inter electores computantur consentientes.*
2 *Ex solis consensibus in aliquem uelut in electum directis secundum antiqua iura intelligitur facta electio epi, uel prælati.*
3 *Consensus non ualet, nisi sit in certam personam, sicut nec matrimonium.*
4 *In spiritualibus uox propria alicui ꝑ rodest.*

CVm in iure [quē ex se.] Et si hoc dictū nō esset; possunt tñ unū ex seipsis eligere. 8.q.1. in scripturis. ff. de tu. & cu, ubi absunt. sed si in unū collata esset ptās nō posset seipsum eligere. j. de insti. c. ult. j. de iure patrona. ꝑ uestras. 24.q.1. didicimus, nisi forte iurasset eligere meliorem, & ipse talem crederet. ff. de tu. & cur. da. ꝑtor. sed, ut mihi vř, cum de aliis præsumere debeat bonum, & in se culpas debeat agnoscere, ubi non est culpa. 5. dist. ad eius. j. de præsump. dudum; hic, si talis est, potius est repellendus, ut pharisæus, q̄ admit-
1 tendus ut Iudæus. ¶† Dūmō] dicunt quidā, ꝙ consentiētes inter electores cōputantur. ff. quod cuiusq; uniuer. l. planè, arg. ff. de adop. si consul. ¶ Sed quid si ipse consensit in alium, nunquid postea potest mutare in se, uel potius electioni de se factæ consentire: ar. ꝙ non. s. e. cū inter canonicos. ff. de reg. iu. nemo uerū in credimus, ꝙ si sua electione, s. quam ipse fecit de alio, deberet succūbere electioni de se factæ pōt, nō dico mutare, sed electioni de se factæ consentire: & tñ cōsensus eius non sibi, sed illi, quem elegit, proderit. Aliud est. n. eligere se, uel alium, & electioni de se factæ consentire. & si uerò non deberet succumbere, non haberet mutare, uel suæ electioni consentire, ar. s de pollu. bonæ memoriæ. 79. dist. si duo, & no. de hoc. s. e. c. dudum. ¶ Sed obiicit, aut hic consentit electioni factæ; & hoc non pōt esse, cū electio eius non teneat: quia in eum maior pars non consensit, sicut continebat lex compromissi: aut faciendum, nec hoc debet fieri. j. e. cum post petitam. rñ. ꝙ hic consen-
2 sit electioni de se factæ. † nam ſm antiqua iura ex solis consensibus in aliquem directis uelut in electum intelligitur facta electio epi, uel prælati. s. e. cū inter capitulum; & ſm moderna iura hoc idē hodie obseruat in minoribus dignitatibus, cū non sit immutatum. C. de testa. sancimus. Vel dic, ꝙ hic consensus tm̄ est de electione facta, qui tantū post publicatam electionē requirit ab eo, sicut ab extraneo, & bñ intelligi ſm formā cōpromissi ꝙ eū consentire maior pars, ex quo tres consentiūt: qa licet non sit maior numero: qa tñ est sanior: qa eligūt unū ex seipsis; qđ apparet: qa ſm ordinē scripturæ elegerūt, q erat, ꝙ primò ex seipsis eligerēt, & post ex aliis. ff. de usufr. quotiens. ¶ Sed dices, licet habeat maiorē partē, q̄ alius; non tñ habet maiorē & saniorē partē de 7. qđ esse debet. j. e. ecclia, & e. in Genesi. rñ. ꝙ eo ipso ꝙ dixit ex se, uoluit ius elgendi tm̄ residere in 6. si ex se eligerent, & sint pares eligentes, cum electus non possit inter electores numerari: quia nec se noiare, nec eligere pōt expresse, infra de insti. c. ul. infra de iure pa. ꝑ vřas. nec tacitè, dicendo, s. consentio electioni de me factæ, uel cōsentio electioni, quā fecerunt tales: qa hoc deterius est. s. ambitio & fraus, quàm quando expresse, scilicet quando dicit, consentio in me, ubi est tantum ambitio, nec lex dicit, quod suum suffragium sibi prosit, sicut apparet rectè intelligenti. ¶ Sed quæres, quid si alius præponderat in meritis? respondeo præponat electum ex se; quia nō dicimus saniorē partē nisi in quantū colligit ex ordine scripturæ, cū compromissum sit diligēter seruandū. ff. de arbi. si cū dies. §. planè, q̄uis qdā alij ꝯdicūt, & nō malè, nisi ubi oīa paria sunt ī numero & ordine: qa ambo ex se elegerūt: qa tunc ad merita eundū est.
¶† Sed qd, si diceret, cōsentio in illū, i. quē maior pars cōsenserit, uel quē talis elegerit? dicimus nō ualere, ꝑ electione, i. ut suffragiū ꝑstaret alicui, ar. ff. de procura. l. ij. qa cōsensus nō ualet, nisi sit ī certā ꝑsonā. sicut nec mrimoniū. nec obstat. s. e. in causis. ubi dř, quod dat aliis potestatē eligendi, & sic in certam personam non cōsentit.

Respon.

Respon.ꝙ in certos electores consen sit,& in nullos electos.¶Item ex quo ꝑsens est, nõ debet alij cõmittere uices suas.ĩ.eo.qnia ꝑꝑ,in fi. ¶Itẽ cõpromissarius elegit, & non cõpromittens.posset tñ compromittere, quod illum haberet pro prælato,qnẽ talis eligeret.s̃.eo.in cãis & tunc licet hic, quẽ cõpromissarij elegerunt, dicatur electus à capĩo,q est electus à tribus:hoc tñ non est: qa elegerunt sed ex ui cõpromissi,ut hæc,&.s̃.e. in cãis.põt ẽt assensum electioni faciẽdũ ꝑstare.& rñde ad decre.ĩ.eo.cũ post petitionẽ,ut ibi solui.alij dicunt , ut ꝑdictũ est.qđ eius cõsensus auget numerũ non solũ,qñ ꝑcedit̃ ꝑ cõpromissum,sed ẽt si ꝑ scrutiniũ alij,ꝙ tunc tm̃ auget numerũ, qñ ꝑcedit̃ per cõpromissum,& nõ per scrutinium.¶Ex prædictis satis patet,ꝙ si quinq;,uel pluribus,uel paucioribus sit data ptãs eligendi sub ea forma, ꝙ nisi oẽs consentiant,ꝙ nõ ualeat eorũ nominatio, uel electio,ꝙ ipsi nullum ex se possunt eligere:qa ille,q̃ ab alijs eligitur,non p̃t in se consentire,ut prædictum est.

4 ¶† De se] hic habes expreſsè, ꝙ in spũalibus ꝓpria uox alicui prodest,ar.ꝯ.viij.q.j.in scripturis,in pe.glo. sciendũ qui eꝑatum,ubi dr̃,ꝙ desiderantibus est denegandũ, & fugientibus est offerendũ.¶ So.dic,ꝙ antequã quis eligatur,si quærat̃ consensus eius,debet dicere,nolo, ꝙ me eligatis,& rogo,dũmõ sit dignitas honoris,ar.ĩ.cũ post, & c.præalle.tñ nõ reprehenderẽ,si quis responderet,nõ est mei propositi dei uocationi contradicere,ar.xix.q.ij dux.sed ex quo electus est,si petitur,ꝙ cõsentiat, ẽt cũ uox eius præstitura sit suffragium,ẽt congruè respõdetur,uolens nolo,& nolens uolo.sed si aliquãtulũ renitatur,melius facit.sed & si statim ꝑꝑ deũ, & nõ ambitione cõsentiat,fortè timens,ne ꝑniciosus aliqs eligat̃, nõ malefacit, ut hic · & põt dicere,ꝙ necessitas charitatis ad hoc eum cogit.viij.q.j.sciendũ.si aũt cõfirmator,uel cõsecrator q̃rat,uis consentire electioni de te factę?debet respõdere,nõ est hæc qõ nr̃a,nec pñtis tp̃is,cũ electoribus hoc quærentibus respõderim,ꝙ consentiebã. Si aũt q̃rat,uis confirmari,& cõsecrari?Respõ.uolo,& peto:qa non ambit eꝑatum, cũ per mutuũ consensum iã sit intiatũ mr̃imoniũ,& hoc.s.confirmatio,& consecratio cõfirmatiua sunt prioris actus.s.electionis.ille aũt,q in discordia electus est, si cõsensit.prima facie satis præsumptuosus habet̃:uel ad obediẽtiæ meritũ aliqd adijcere vr̃.unde nulla est.viij.q.j.sciendũ.unde huic satis de facili esset dignitas denegãda.viij.q.j.in scripturis. & i hoc casu melius petit̃ cõfirmatio ꝑ canonicos:tamẽ si uerisimiliter præsumeret̃ de aliquo malo introducendo , uel alia cã iusta apparet,quare multum posset de suo profectu præsumere,posset legitimè consentire , & ẽt ius suũ proseq,argu.leremię exẽplo suprà ut in ꝑalle. c.i scripturis.viij.q.j.in postulatione dicimus,ꝙ ante,q̃ postuletur,debet cõtradicere,ut suprà dictum est in electione,sed si canonicè facta est postulatio, pulchrius est ,ꝙ prius oium aliorũ requirat̃ cõsensus.sed & si ipse primò consentiat dicẽdo,cõsentio postulationi,si placuerit illis,ad quos ptinet admittere postulationẽ, sed sibi caueat,ne in mr̃imoniũ cõsentiat,ne nimiæ redargutioni subiaceret. nam solẽnis postulatio, licet non in oibus, tamen in multis formã electionis tenet suprà eo.in cãis.

SVMMARIVM.

1 *Quemadmodum in coronatione inquiri potest de uita & meritis coronandi,ita etiam contra eum excipi potest.*

2 *Imperator ex electione habet suam auctoritatem.*

3 *Necessaria est examinatio in benedictione abbatum.*

4 *Imperij electoribus eligere imperatorem negligentibus, Papa eliget.*

5 *Potest quis propria auctõ contra illicitum iuramentum uenire, neq; solũ in temerarijs,sed ẽt in illicitis iuramentis licet non sine auctõn.superio.contrauenire, ut in no.6.*

Enerabilem. [In messem.] vi.q.iij.c.j.[altera.] iij.q.ix.ꝑ totũ[uerũ] respõ.Papæ[in Germanos] impropriè.n. dr̃ Cõstantinopo. Imperator.ĩ.de
1 ma.& obe. solitæ [examinãdi].lxxviij. dis.qd est.¶†Coronamus]ar.ꝙ sicut põt inqri in coronatione de uita & meritis coronandi,ita ẽt possit excipi ꝯ eũ, ar.ĩ. de appella.ut nſm.& est rõ qa in unctione & cõsecratione fit manus impositio,q̃ nõ debet fieri sine inqsitione.suprà eo.cũ nobis,& in coronatione tribuit̃ ꝯfirmatio, ut hic, & ea sine examinatione fieri non debet supra eo.cũ dilecti nõ reputamus tamẽ absonũ,ꝙ aliquorũ electio , qui hoc habent ex priuilegio,cõfirmet̃ sine præcedẽte examinatione,sicut est Cistercien.& præmõstraten.nã sicut dr̃ in parte dante tutorẽ filio emancipato:qa ꝑtor eum cõfirmat sine inquisitione,insti.de satis.tu.§.sed hoc;qđ fit ꝑꝑ cõfidentiã, quam ius gerit in tutore dato à pr̃e;& idẽ dici põt in aliqbus,ꝙ tãtã fiduciã in his hẽt Papa.ꝙ eis indulget,ꝙ sine inquisitione eorũ electiones confir-
2 mentur.¶†Credimus tamẽ,ꝙ si Imperator coronã in loco debito recipere nõ possit, nihilominus auctoritatem ministrãdi ab archieꝑo Coloniẽ.posset recipere:uel suã auctoritatẽ hẽt ex electione.in palij aũt datione nõ credimus necessario examinationẽ faciẽdam,nec ꝑꝑ exceptionẽ differẽdũ:quia cõsequit̃ ad priora,& quia ibi nõ
3 fit manus ĩpositio.¶†In benedictio
a ne aũt abbatũ credimus[a] necessariã examinationẽ,cũ fiat manus impositio,& ibi ordinãdi ptãtem accipiat.ĩ.de accu.memini.&.ius lxix. di.qm̃.ĩ.de supplen. negli. pla.c.j. Sed licet abbates in benedictione plenitudinẽ officij recipiant : nõ tamen per eã intelligitur dari cõfirmatio, uel administratio in tp̃alibus.quod ex eo apparet : quia ante hẽt hoc, sicut in archieꝑo uidemus , qui ex confirmatione ptãtẽ recipit administrandi:tamẽ dr̃ postea in susceptione pallij recipere plenitudinẽ põtificalis officij;quod apparet tm̃ intelligendũ esse de spiritualibus.melius dicitur, ꝙ plenitudo officij quandoq; sumitur ꝓ cõfirmatione.ĩ. eo.nihil.§.si sed aliquãdo aliter,sicut apparet in archiepiscopis,qui in pallij datione recipiunt plenitudinem officij;& tamen ante confirmati & administrant[examinatio] in examinatione uenit,an sit criminosus, uel etiã negligens xv.q.vj. item alius. & etiam an sit canonicè electus, ut hic[sacrilegum]cuius familia à sacramentis & alijs actibus remouetur.xvij.q.iiij.miror.iij.q.4.nulli[obiectioni]ab illo loco,uerum hucusque est interpositio[approbando]in prædicationibus, & alijs collocutionibus suis, & etiam suis literis suadet [quæ ad factum],id est ex eo quòd sit legitimè electus. uel,id est eo quòd alterius electores electoribus alterius essent præferendi . sed propter demerita ducis bene dicebat suam electionem nullam [denunciatoris] denunciabat enim principibus & aliis fidelibus, quos uidebat uicinos præcipitio , scilicet ad iuuandum Phili. ducem , & ad obtinendum imperium , ne iuuarent eum , cum criminosus esset , & tanta dignitate indignus.xxiij. quæst. iij. nimium sunt inquieti , & c. sequenti , & ar.l. di.c. si duo.. nam ad hoc tenetur ex officio , ut.xliii.distin.

a ¶ *Credimus. Adde eundẽ inno.in c.j.infrà de supplen. negli. prælæ qua uidetur tenere contrariũ, quod hic dicit.*

Ephesiis,& 47.dist.q ad nos 93.di.diaconi.23.q.5.anima.& illis,q iuuabant,consulebant,q ab eo recederent, & in hoc peccato nõ perseuerarent.2.q.1.si peccauerit. uel in eo,q Phi.malum dicebat,exercebat officium suũ uel denunciatoris:qa:publicè peccauerat. unde publicè arguebat.45.dist.sed illũ uel denunciabat sñiam priuationis Phi. quam Papa fecerat, ut ĩ.sequit.de hoc no.ĩ. de app.solicitudinem [indignam] notoria enim erant eius crimina.2.q.1.de manifesta [& ex eo] hoc.n.ipso,q electores ducis elegerunt notorium excommunicatũ,& alias indignum,& q alios contempserunt,deuoluta fuit potestas eligendi ad alios.ĩ.e scriptum, & c.congregato.s̃.eo.dudum. ubi de hac materia no. [eos] electores. [contemptus] s̃.e.q sicut [regẽ] qa sicut Aquisgrani p Colo. archiepm fuit coronatus,ut continet in integra; & iõ cũ sit in possessione coronam regni habendo, nõ est ꝯ ius,si eum regem noĩat [q aũt] hucusq; factũ legatũ defendit, ex nunc loquitur de suo [admonitionem] q satisfaciat de iniuriis, & excessibus suis. [& expectationem] ad iudicium,ubi de suo iure cognoscetur [alteri] s.iustè electo [non alij] .i.illegitimè electo reprobato, legitimè electũ & coronatum pro rege habere & iuuare de iure [conuenire] in unam tantũ personam, sed in
4 duas. ¶ † Et defensore] ff.de sol.q si forte.ff.de ritu nup si quis tutor,quasi dicat nõ: sed eis negligentibus eligere imperatorem Papa eliget.& si plures elegerunt,Papa de iure cognoscet iter eos,& diffiniet:& si aliqua partium erit contumax, nihilominus parte altera absente potest procedere.ĩ.eo.statuimus [tunc demum] s.post coronationem. ¶ Iustè] cassauit.n.Papa,quod factũ erat de Phy.duce:sed non confirmauit electorem regis O.& ideo reseruauit ꝯdictoribus ptãtem dicendi in formam & personam, & tunc interim debent eum habere pro rege propter coronam,quam acceperat à Colon.archiepo Aquisgrani. ¶ Notoria] Rñdet tacitæ ob quasi.d. quare reprobasti Phi. uel quare legatus denunciat pdicta nullis probationibus receptis ꝯ eum. & iõ dicit, non reperimus probationes: quia crimina eius sunt notoria [ad eius] .s.Lotharij, uel Papæ. ¶ Adhærere] cum electus esset à maiori parte,& coronatus, ubi debuit, & à quo debuit, qui obtinet iura confirmationis, quousque reprobatur,& ei debet obedire,ut hic.8.q.ult.nonne. & hoc est quod licitè Papã ꝯsuluit [notoria] nihilominus tñ ordinem,qui in notoriis requiritur, obseruauit [excommunicatio] hoc est notorium iuris,& duo sequẽtia notoria sunt facti,quod non poterat inficiatione celari.ĩ.de coha.cle.& mulie uestra, ubi not.[progenitores] 56.dist.si gens.15.q.7.cum multæ [excommunicatis] non sequitur,q læsam habeat conscientiam,nisi forte petiisset ad cautelam, quod hic non dicitur [iurm] quod fecerat nepoti suo tanquam imperatori futuro dum adhuc pater suus Henricus uiueret, uel regnaret [illicitum] propter successionem uiuentis. C.de pac. pactum. sed hoc nõ vr̃ obstare, cum uoluntas accesserit uiuẽtis.C.de pac.l.ul.sed illa loquuntur in hæreditaria
5 successione,q̃ non habet locũ in imperio. ¶ † Venire] tali mõ, sicut fecit,s.usurpando regnũ. nã alias, cum fuerit illicitũ,propria autoritate potuit uenire ꝯ.s.nõ obediẽdo, ut impatori. nec debuit expectare superioris autoritatẽ.ff.de cond.insti.l.fi.§.ult.quia in eo, quod necessariò defendit, nõ est necessaria superioris autoritas.ff. leg.iij.fideicommissa.§.siquis illicitè. sed si dubium est, an teneret, debet adiri superior. nos aliter dicimus, q si iurm non possit seruari sine interitu salutis æternæ, ut si iurauit corrumpere sanctimonialem iugulare patrem,& consimilia, debet auctoritate propria dimittere, licet debeat pœnitere.22.q.4.c.1.& sequentibus. si uerò possit seruari sine interitu salutis æternę,sed alias est temerarium & perniciosum exemplo, uel periculosum,quale hoc erat,non debet uenire ꝯ sine auctoritate supioris,ut ĩ.de iurciu.si uerò,& c.cũ quidam.§.ult.& c. uerũ.& idẽ,si dubiũ est,ut s̃.dictũ est. si aũt temerarium tm̃ esset,& non perniciosum exẽplo,nec piculosum, tũc illud seruari debet.ĩ.de iurciu.si uerò,debi.22.q.4.§.illicitũ,in fi. nisi esset metu,uel dolo extortũ; quia tũc sp talia iura absoluunt.ĩ.de iurciu.uerũ,& c.cũ contingat, & no.ĩ.quod me.cã ad aures. ¶ † Et not.quòd non solum ĩ temerariis,sed in illicitis iuramẽtis [a] licet ꝯuenire sine auctoritate superioris, si necessitas urgeat, & nõ possit haberi superior,à quo petatur absolutio.11.q.3.antecessor; & idem est, si fortè magis utilitas, uel necessitas spũalis hoc exigat. [Fiducia] q non est malũ,si ad hoc habet bonã intentionẽ.61.dist qd proderit.8.qõ.1.in scripturis. uel dic,q nullus debet aspirare, sed curare debet, ne impedimentũ apponatur, q eligi nõ possit [de domo. 8.q.1.Moyses [obstante] 15.qõ.6. alius.ĩ.de trãsla.pla.quanto:sublato.n.principali & accessorium sublatum.C.de legi.non dubium.

a ¶ *Iuramentis. Hoc dictum dicit singulare. Fel.in c. 1.colũ.16. post me supra de consti & pro hoc addo, quòd facit, quod dicit gl.in c.ego.n de iureiu. de iurante non reuelare secreta consilij: quia potest reuelare illicita & illam gl.dicit singula Ro.in suo singulari. 506. & uide Felin.in dicto capitulo ego enim col.pen. & ad Inno. hic adde Card.in consil.35.incip.ad dubia sing.columna 2.uersic. Ad secundum facilis.*

Coram [Omnibus] no.omnes, q sunt in prouincia, uocandos ad electionẽ. Quod dr̃ de pulsatione cãpanæ.s̃.e.cũ in causis, intellige,q illud fit ad uocandũ præsentes ad capl̃m, non absentes ad electionẽ. & dicunt quidã hoc tenere,si absentes intra prouinciã non distent ultra duas dietas,ar.s̃.de rescri.nonnulli. alij dicunt, q intra prouinciam & extra uocandi sunt illi tantum,qui commodè uocari possunt.s̃.q sicut & hoc intelligo,ubi non est certa consuetudo. cõsuetudinem aũt in electionibus prævalere dicerem,ar.12.di. nos consuetudinem, & s̃.de consue.cum dilectus.ĩ.de causa pos.cum ecclesia, & melius.ĩ.e.in Genesi.

SVMMARIVM.

1 *In causis electionis non est locus feriis.*
2 *Cassatur electio, super qua tractatum habuerunt electores.*
3 *Electionis tractatus non inuenitur prohibitus ante sepulturam.*
4 *Quæ requirantur ad hoc, ut dicatur tractatus.*
5 *Non est illicitum post mortem prælati communiter tractare de successoris electione.*
6 *Voces eorum, qui conspiratam personam nominauerunt, non præstabunt rei suffragium.*

Bonæ memoriæ [Cre.] no.qđ ij.si die statuto cõparere nõ tenet pp solẽnitatẽ, uel aliã cãm, tñ postea competenti tpe debet cõparere. uel dic,
1 † q in causis electionũ non est locus feriis,ut no.ĩ de fer. c.fin.& 15.q.4.placita tu dic melius, q iste H.nec tunc, nec postea fuit arctatus ex citatione facta ante mortẽ, sicut apparet ex fine decre. [archipresbyteri] capitulũ enim reputans.H.contumacem elegerunt archipresbyterum in termino malè assignato [irritandam] repete,

quæ

quæ dicta sunt.s.e.dudũ,& c.ꝙ ficut. [cõtradictionis].i.
ꝙ non possit nec ꝯ personam, nec ꝯ formam obiicere,
si iterum eligat̃:qa ꝑsumit̃ malo zelo ꝯdicere;& iõ non
admittit̃·uel i.non obsit ei uxor eius,nec alij accrescit,
si capl̃m, uel maior pars capl̃i eum iterũ uolũt eligere.
¶In primo] non ꝙ primus ꝯsensus sufficiat, q fuit illi-
citus·sed nouus requirit̃ circa eandem ꝑsonam.j.de eo,
q dux.in ma.ueniens.63.dist.quanto.ff.cõia ꝑd.receptũ.
2 ¶†Cassauimus] nõ ꝙ priuati essent electores ipso iure
potestate eligendi:quia nunc diceret̃,irritam ꝓnuncia-
mus:sed quia tractatũ habuerunt in cã, quare cassatur.
3 ¶†Sepulturę] cũ nullum decretũ inueniat̃,ubi ꝓhibeat̃
ante sepulturã tractatus electionis:imò qđ plus est,ipsa
electio : qnimò cũ statim post mortẽ de iure possit fieri
electio, qa morte uiri soluta est uxor,i.eccl̃ia à lege ui
ri,nubere põt,cui vult; ergo & eligere epm̃.j.de secun.
nup.c.pe.& ult.7.q.1.sicut. Sed ex his,q̃ in decr.dicunt̃,
apparet,ꝙ tractatus,de quo fit hic mẽtio,nõ fuit tm̃ ha
bitus ante sepulturã,sed ẽt ante mortẽ;& sic iudicatum
fuit in eccl̃ia Illerdẽ.s.ꝙ à t̃pe mortis põt fieri electio.
Itẽ licet hic cã assignet̃ tanq̃ q̃ cooperet̃; tñ nõ fuit hęc
sufficiens cã s̃niæ,sed contẽptus canonici sufficit ad cas-
sationem s̃niæ,sicut aliqñ non sufficiẽs posita ĩ s̃nia s.e.
auditis.in fi. [de ipsa] .i.archipresbyteri. & hæc in inte
gra cõtinet̃. ¶Tractatum] cõem totius capl̃i, qđ nõ li-
cet sine auctoritate adhuc uiuentis. ipse.n.põt uocare
canonicos,& monere ad cõcordiã,& de certa ꝑsona cõ-
sulere.79.dist. si trãsitus.sed inuicẽ deliberare,ac cogi-
tare de aliquo bono.q succedat præsenti, cum moriet̃,
nõ est malũ:imò prudentia. sed si & in capl̃o diceret̃ &
cõiter,sil̃r nõ esset malũ,nisi tractaret̃,ut se obligarent
ꝓmissione,uel pœna; qđ oĩnõ est illicitũ.79.dist.c.2. &
seq.uel nisi aliud faciat, qđ ꝑtineat ad tractatũ legiti-
mũ, sicut est uocare absentes. nã credimus, ꝙ si ꝑ cõem
tract.capl̃i,uel maioris partis sit deliberatũ de certa ꝑ-
sona,licet nõ sit firmatũ, electio de eo facta post mortẽ
cassabit̃. ar.hic.decr.79.dist.nullus. sed ad hoc, ut dicat̃
4 tractatus capl̃i ꝑcessisse,oportet,ꝙ uel totũ capl̃m tra-
ctauit,uel maior pars. ¶†Itẽ ad hoc,ut dicat̃ tractatus,
oportet, ꝙ ibi fuerit discussio & examinatio ꝑsonæ &
ẽt aliorum, ꝗ tunc t̃pis in ꝑsona eligenda requirebant̃.
& dicunt qdã,ꝙ ad hoc, ut cassetur occasione tractatus
ꝑcedẽtis mortẽ,oportet,ꝙ interuenerit citatio, ut hic,
uel aliqđ aliud,qđ sit de solẽnitate electionis, sicut est
facere scrutiniũ, uel cõpromissum,uel aliquid hmõi. &
credunt ẽt sufficere,si ob hũc tractatũ fiat capl̃m princi
pal̃r,& ibi de certa persona deliberetur, & firmetur sal
tẽm uerbo,uel dicto. nã si secundariõ,uel incidenter cõ
misceatur hic tractatus & ab oĩbus,non impediret,quin
post mortẽ eligi possit. ¶Item qdam dicunt,ꝙ licet cas
sari possit electio noĩati ante mortẽ:si tñ alium eligãt,
non cassatur: qa non sunt priuati potestate eligendi, ut
hic patet. ¶Alij dicunt,ꝙ oĩs electio etiã de alia ꝑsona
facta nõ est irritanda. & adhuc multum facit: quia si ꝑꝑ
personam noĩatam in tractatu,& non ꝑꝑ paucitatẽ eli-
gentium esset cassata præsens electio, non tantus fauor
exhiberetur ei in secunda electione, ꝙ sibi ꝯdici nõ pos
set. tu dic ꝙ in cassatione electionis factæ de persona no
minata non attenditur eius odium:quia forte nihil sci-
uit de præsenti nominatione : sed attenditur honestas
ecclesiæ, & odium contractantium . & ideo statutum est
ꝙ persona prius nominata non possit eligi, ut hic. item
olim ꝓpter solẽnia exequiarum differebatur tractatus
usq; ad tertium diem post mortem.76.dist.nullus. ho-
die aũt statim post mortem licet.7.qõ.1. sicut alterius.

5 ¶Tractatum] post mortem prælati non est illicitũ tra-
ctare cõiter de electione successoris, nec diuisim, dum-
modo nihil ibi diffiniant. Hæc.n.duo,s.deliberare, uel
diffinire, maximè certũ fuerũt uel illicita .sed primũ ꝑ
se tm̃ non est illicitum. & ur̃ diffinitio,si quis,cui com-
missum est,dicit,eligatis talem,uel talem: siue dicat oĩ-
bus simul, siue singul̃r singulis : idem ur̃ siue vnus solus
dicit,siue oẽs,uel maior pars dicit,bene sumus oẽs con-
cordes,ꝙ talis eligat̃: quia hæc ur̃ diffinitio,uel ordina
tio. sed si aliqs, uel aliqui non ex ꝯdicto, uel mandato
aliorum,nec ordinando aliquẽ,nec suam uoluntatẽ ex-
primendo,nec ẽt alij suadẽdo dixerint,talis esset bonus
ad eligendum,nec crederem pctm̃, quãuis sit tutius sile
re.hoc idem etiam ur̃,si duo eundo ꝑ uiam ꝓmitterẽt,
uel diffinirent,ꝙ aliquem eligerent; ꝙ puniẽdi essent,
ar.79.dist.c.j. item caueant isti segregati, uel oẽs sit, ne
super ꝯdicendo alicui malo, uel de ꝓmouendo aliquo
bono faciant aliqua iur̃a, uel ꝓmissiones, uel subscri-
ptiones: qa si fecerint,puniet̃,nec vnquã de facili pote
runt ꝑtendere causam, quare fecerint. 11.q.2.si qs cle-
ricorum, & 4.c.ꝑcedentib.tñ si oĩnõ appareat iusta cã ĩ
ꝯrium,ualeret, & non punirẽtur. 16.q.6. sanè: tñ quod
postea fiet ab illis conspiratoribus ualet,nisi facerent fa
ctum conspiratum, puta si eligerent ꝑsonam,de qua cõ
spirauerant. nã electionem credimus hmõi cassandam :
qa fuit ꝯ mandatum iurium ꝑdictorum,arg. 10.dist.ui-
des,C.de leg.non dubiũ. sed nec credimus ipso iure cõ-
spiratores priuatos potestate eligendi:quia hoc canone
6 non prohibẽt ¶†Et ar.hic,sed nõ sunt priuati potestate
eligendi tñ uoces eorũ,q ꝯspiratã ꝑsonam noĩauerint,
non ꝑstabunt ei suffragiũ, non ea rõne, qa priuati sunt
potestate eligẽdi, sed qa lege uel canone ꝓhibẽte ele-
gerũt, uel noĩauerũt. 10.dist. uides.C.de leg.nõ dubiũ.
tñ si illi, q se obligãt prædicta diffõne,ut scripturis,uel
aliis modis ꝑdictis, postea se absoluãt,satis dici põt, ꝙ
non cassabit̃ electio, & eorum uoces ꝑstabunt suffragia.
iam.n.erãt in tali statu,ꝙ lex uel canõ nõ ꝓhibebat ab
electione, & oĩs res ꝑ quascũq; causas &c. de re.iu.oĩs.
iam.n.desiuit esse,& ꝑsumitur vnũ factum, qđ primõ ꝑ-
sumebatur,& erat,ar.j.eo.offi.ff.de iud.denique: sed tñ
nõ nego, qn possint puniri ꝓ ꝑterito excessu. ¶Item si
totum capl̃m ante mortem ordinauerit de aliquo eli-
gendo,uel ẽt maior pars postea idẽ illicite ordinauerit
separatim ab aliis, & postea simul cũ aliis,q ꝑdictis non
interfuerint,conueniant t̃pe licito ad electionẽ facien-
dam; tenebit electio facta ab illis, qui ꝑdictis nõ inter-
fuerunt, si sunt ultra tertiã partẽ capl̃i: quia est sanior
pars.j.c.scriptũ,in fi.& no.s.e.dudum,& j.c.cõgregato.
si aũt fiat à minori parte,q̃ tertia,utraq; cassabit̃: qa de
oĩbus simul intelligit̃ fieri vnũ capl̃m, nec sunt priuati
potestate eligẽdi. & iõ est,qa si illi iidẽ,q malè ordina-
uerũt electionẽ de aliquo faciẽdo, aliũ elegerint, tenet
eorũ electio. ¶Et hoc est,ꝙ illi,q peccauerũt ĩ ordina-
tione ꝑdicta,nõ pñt ꝓcedere ad electionẽ ꝑdictis nõ uo
catis. nam nõ sunt ipso iure priuati potestate eligendi.
Plus placet,ꝙ ꝑdictus tractatus nõ est cõspiratio: qa nõ
est ꝯ aliquẽ; sed simpl̃r põt dici tractatus, ꝙ aliquando
est illicitus,si ibi aliquid super futura electione certum
promittatur,uel diffinitur.79 dist. c.1.alias licitus, si ibi
aliquid est licitum [arcere] cum non teneat citatio.

CVm ad nostram [traditiones] supra eo. cum cau-
sam: sed postulari potest,ut no.s.eo.cum monaste-
rium [si ullã spem] principaliter,secundariõ ei licitum
est ecclesiasticos honores sperare 69.dist.si officia.64.di
stin.consuluit. uel dic, ut dixi s.eo.uenerabilem.

SVMMARIVM.

1 *Legatus dispensare non potest, ut homo alterius professionis eligatur.*

2 *Potest monachus praefici secularibus ecclesiis.*

Fficij [& patrē] & bene, si erat ī potestate eius: alias homo liber à se tm̄ postulãdus est [dispen-
1 sare] † hic habes, ꝙ Legatus nō pōt dispensare, ut hō alterius ꝓfessionis eligatur; qđ apparet ex eo, ꝙ cassatur electio: postulari aūt pōt. & tunc si postulat in Abbatē, non facilè admitteret. sed si postulet ad aliam dignitatem, ut Archid. uel ɔ̄similem, non oportet ita so lennem inquisitionem fieri: qa Arch. regr̄ plus oportet scire iura canonica, q̄ regularia: imò idē dicimus de mo nachatu: qa clericus ad eū debet postulari, nō eligi [in-
2 cōtinēti.] 30.q.1.si qua.ff.si cer.pe lecta. ¶† Sed cū monachus possit ꝓfici ecclesiis secularib. ut 16.q.1. sic uiue, & c. si clericatus, quare clericus, maximè q benè sciat re gulam, non pōt fieri abbas? Rñ. ꝙ licet sciat regulã, nō tñ ꝓbauit uitã, uel habitū. 19.q.3. monasteriis. nam cū non sit ꝓbatus in regula, non pōt fieri abbas, sicut neophytus, q non est ꝓbatus in clericatu, non pōt fieri sacer dos, uel eps. 48. dist. sicut neophytus: tñ quidam dicunt, ꝙ in eadem die, qua fit monachus, potest eligi in abbatem. hæc aūt electio cassata fuit propter suspitionem simoniæ, uel ambitionis [si urgens] maximè.

SVMMARIVM.

1 *Canonica electio est, licet excōmunicati minori excommunicatione sint admixti non excommunicatis.*

2 *Excipiens de crimine, quod ipso iure non priuat, non est audiendus, quando fit electio.*

3 *Electio non excommunicati praeualet electioni excōicatorum.*

4 *Electio excommunicatorum, qui tamen non sunt per sententiam excommunicati, tenet.*

5 *An quod dicitur de eligentibus spiritualibus, possit idem dici in non spiritualibus?*

6 *Accusare alium nemo cogi potest.*

1 Lla quottidiana [canonicam]. ¶† Nota electionem canonicam esse, licet excōicati minori excōicatione sint admixti nō excōicatis, ĵ. de cle. excōmu. min. si celebrat. Quidam dixerunt eã cassandã; qđ apparet ex eo, ꝙ dñs Papa dicit hic, ꝙ supplet defectum, si qs fuit. & ad idē facit: qa cū participare excōicato sit pctm̄ mortale, ĵ. quod me. cū sacris, & peccantes mortalr̄ remouentur à legitimis actibus tēporalibus, ĵ. de testi. super eo, multofortius à spūalibus. ĵ. q si. sint legi. p venerabilem. sed non est simile: qa eligendo ius suum ꝓsequitur, à quo nullus ꝓhibetur. 4.q.6. oibus: sed testificãdo ꝓsequitur publicum offm̄, à quo repelli debet qlibet criminosus; & sic loquitur decre. super eo. Item in electione non est iudex, q remoueat illum, con tra quem dr̄ crimen, uel qui est criminosus. sed in rece ptione testium est iudex, q audiuit exceptiones, & alia
2 de iure. ¶† Item licet excōicatus minori excōicatione posset p sniam remoueri, si directè accuset, ab his actibus & aliis: non est tñ ipso iure remotus. nec est audiendus ex̄ iudiciū, qđ est, qñ fit electio, excipiens de crīe, qđ ipso iure nō priuat, cum etiã sic ꝓbatum non infirmaret, nec priuaret eum iuribus suis. ĵ. de iudiciis, at si clerici. nã & alias clericus suspēsus est quo ad se, & quo ad alios. 1.q.1. sacerdotes, & iã contingeret, ꝙ uix aliqua esset electio canonica, cum uix aliquis sit sine cri-

mine. 50. dist. quia tua. sed si electus minori excōmunicatione ligatus sit, nunquid ualebit electio de eo facta? uī ꝙ sic exēplo Esaiæ & Ezechielis. 8.q.1. in scripturis. 50. dist. quid est. ¶ Et ordinatus in crimine non enormi executionem retinet. 68. dist. sicut. sed contrarium uerū est in excōicato minori excōicatione, & habes expressū in præal. decr. si celebrat: sed hoc plenè nō satisfacit du bitationi nostræ, cum ex suppletione defectus uideatur minus canonica electio, ubi excōicatus minori excōmunicatione interest. sed dicimus hanc suppletionem non esse de necessitate, sed ex abundanti: imò plus dicimus, ꝙ si interfuit excōicatus maiori excōicatione, tenet ele ctio, si hoc ignorarunt, uel etiam scierint, dūmodo ꝓte stentur, quia iō admittunt eū: quia dubium est de excōmunicatione eius: non aūt admittunt eum tanq̄ habēte ius in electione. si. n. scienter admitterent tanq̄ ius habē tem in electione, nō ualeret electio, ar. ĵ. de ꝓcu. c. ult. ĵ. de re iud. ad ꝓbandum, ĵ. c. Massana ĵ. de offi. dele. cū super ab. & idē dico, si admitterēt quoslibet alios, quos ius ꝓhibet admitti, sicut laicos, ĵ. c. Massana. ¶ Secus, si illi, ad quos deuoluta est potestas eligendi alios, ꝙ sunt priuati potestate eligendi, quia indignum elegerunt, ad electionem admittant: quia hoc nō est ɔ̄ ius, sed præter ius: quia ibi fauor non peccantium maximè attenditur, cui renunciare possunt, arg. supra eodem cum Vinton. ¶ Imò plus dico, ꝙ si oēs essent excōicati, & vnus solus non excōicatus, cum ꝓtestatione ꝓmissa admittat alios excōicatos, tenet electio: quia in eo recidit ius capti, ff.
3 quod cuiusq; vni. sicut, & no. ĵ. de offi. or. irrefragabili. ¶† Sed quid si ignorabāt eos excōicatos tēpore electionis: sed post ꝓbata est excōicatio. respon. si oēs excōicati elegerunt vnum, & solus nō excōicatus alium, tenet electio non excōicati, ar. ĵ. eo. ɔ̄gregato, & melius. ẜ. eo. bonæ me. Ma. & ẜ. de postu. gratū. si uerò excōicati & non excōicati & non excōicatus conueniunt in vnam ꝓsonã, & distinguūt qdã, licet male, ꝙ si tot sunt excōicati, ꝙ excōicatione remota aliorū electio non teneret, non ualet electio. si uerò pauci sunt excōicati, & plures nō excōicati, tenet electio, ar. ĵ. c. ꝑx. in si. alij dicūt & bene, ꝙ semp tenet electio, etiã si vnus solus sit nō excōicatus: qa in eū recidit ius vniuersitatis, ut hic dictū est. & ad hoc facit, qđ dr̄ in duobus tutorib. quorū vnus est uerus tutor, alius est falsus, & ꝓstant ambo auto. nã tenet auctoritas, ff. qđ cum fal. tut. l. J. §. J. & est ea rō, quia siue uerus tutor solus sit tutor, siue cū alio, tñ etiam so lus auctoritatem ꝓstare pōt. vnde in his casib. ubi ī oēm euentum tenet, qđ fit ab vna parte, nō habet locū decr. ĵ. de offi. del. cum sup, sicut & est hic in electione. nam si minor pars esset excōicata, & maior non excōicata, & concors est de aliquo, eius electio tenet; siue minor sit excōicata; & tenet tunc pp uitium minoris partis, & si maior sit excōicata, tūc tenet ꝓpter numerū. uī ꝙ melius dicerent numerū. l. ꝙ si minor pars sit excōicata, te net electio facta à maiori parte. & hoc ꝓpter numerū. si uerò maior pars sit excōicata, tūc electio minoris par tis tenet propter uitium maioris partis: at ubi in vnum casum tenet, in alium non, sicut in duobus iudi. deleg. cum clausula, ꝙ si nō ambo &c. secus est. nam si potest interesse, non tenet ꝓcessus alterius. si aūt non potest, tenet; & hunc habet locum rō decre. cum super. ¶ Vnde dicerem, ꝙ si tres sunt iudi. deleg. cum clausula, ꝙ si nō omnes &c. & oēs tres conueniant ad ferendam sniam, vnus tñ esset recusatus ut suspectus, uel excōicatus, teneret snia. nec obst. ĵ. de iudi. ad ꝓbandum: quia ibi loquitur, qñ excommunicatus sine excōicato sniam ferre

non

non poterat. uel dic melius, q decre. prædictæ, cū sup, ad probandum, de procu. c. ult. loqunt, qn excõicatus, uel alius, q à iure prohibetur, interest alicui tractatui, uel facto, interest tanquam ius habens, & autoritatē pstans, & ab aliis scienter admittitur. nā in hoc casu totū irritatur, hæc aūt, quæ dicta sunt, intelligimus, qn ignoranter admissus est, & post, quā sciunt, nolunt illi quos tractatus tangit, q eius autoritate nitatur: sed tm̄ autoritate illorū, qui de iure poterant præstare autoritatē. alij dicūt, q nō tenet, ēt si inter cętū esset unus excõicatus: sed Papa de gfa teneē supplere. ut hic, idē, q in electione, dicimus ēt in aliis negociis, siue procuratorū cōstitutionibus, siue aliis. j. de procu. cōsulti.

4 ¶ † Alij dicūt, q ēt si oēs essent excõicati, non tñ p sniam, q tenet electio. & idē dicunt in constitutione procuratoris, ut no. j. de procura. cōsulti. sed de hoc no. s. eo. cū Vinronień. nobis vr, q in hoc partes sunt electores, & iudices i q si ambo admittant scienter psonas ad eligendū, uel iudicādū, qui de iure interesse nō possunt, nec p eorum cōsensum ualet, quod fit ab eis. j. e. Massana. j. de offi. dele. cū su p. j. de procu. c. si. quod tñ intelligo uerum, si poterūt eos expellere de facto, & de iure. q si de iure non possunt expellere, quia occultum est impedimentum, quia interesse non possunt uel electioni, uel iudicio, licet & coelectores & cõiudices hoc sciāt, secure procedant cū eis, pmissa tñ priuata protestatione, q ipsi nō cõsentiūt, q alij, q nō pñt interesse electioni, uel iudicio, habeāt i eis uocem, uel q sint eorū electores: imò pro se tm̄ eligūt, & ex suis uotis tm̄ & cõsensibus uolunt electionem inniti. ar. i. q. 7. plerique. & idē intelligo, si de facto nō poterūt expellere: qa tunc sit i protestatione facta, & publicè, si audent, uel occultè. j. qđ me. cā perlatum, procedant ad electionē. Hic tñ prudenter attende, ut nihil faciant, quod uideanē consentire, q secū eligant: quia si idonei scruteneē non idoneos, hocipso uideret cū eis eligere, nec ualeret protestatio, quæ ɔdiceret facto. j. de app. solicitudinem, nisi forte & hoc ipsum. s. q scrutarentur, facerent timore, ar. j. q me. cā. perlatū. hoc nō placet: quia non scrutantur tanq ipsi, sed quasi capitulū. & iō non præiudicat eis, ēt si sciant. per illud aūt, q ambo ad eosdem scrutatores uadūt, uel quod dant aliquibus ptātē eligēdi, uel publicādi electionē, uel proferendi sniam, nō uiderenē ɔ suam protestationē uenire. si aūt scienter admittāt personas ad eligendū, uel iudican quæ interesse de iure non debent, sed tñ de suo con possunt admitti tunc ualet, quod cõiter fit ab eis, ar. ff. pro sō. l. j. §. j. s. e. cū Vintoń. s. e. in causis. j. de of. dele. su p qōnum. §. j. & c. coram. si aūt ignoranter admittant ēt eos, qui nullo modo per eorū cōsensum possunt interesse electioni, uel iudicio, sp tenet, qđ fit ab eis, ar. ff. pro so. l. j. §. j. quia principalis eorū intentio est eligere siue cū aliis, siue p se tm̄, si alij de iure interesse non possunt. ff. de iniur. cū qui. §. si iniuriā. & §. se. itē dic, q si totum capłm, uel maior pars, illi, s. penes quos est ptās faciēdi capłm, uel non faciendi. admittunt sciēter excõicatos notorios, non ualet electio facta ab hoc illicito capło, ēt ab ignorantibus excõicatos. & idem est, si nō sunt notorij excommunicati, dūmō probari possit. illi. n. ignorantes excõicatos in hoc illicito capitulo cū cōsentientibus non debent procedere ad electionē faciendā: sed debent expectare finem termini statuti à iure. uel dic, q statim & in eodē capitulo possunt ignorātes eligere: quia ipsi soli sunt capłm, cū alij ipso iure sint priuati ptāte eligendi, ar. j. co. Massana. sed certè illā decr. hoc non dicit. ¶ Alius uidetur, q hæc electio ignorātium ualet, si sit in eodem contextu: quia aliorū electio est mala, uel nulla. s. e. dudum. j. e. congregato. sed ex interualo nō ualet, nisi uocatis aliis. nō. n. cassatur eorū electio q eligunt cū excõicatis: quia priuati sunt ptāte eligēdi, uel quia uoces eorū non præstant suffragium: quia communicant cum excommunicatis, qui priuati sunt. tales. n. non remouētur ab eligēdo. j. de cle. exc. mi. si. celebrat. sed hęc est causa, quare non tenet electio eorum: qa intēdunt eos eligere cum excõmunicatis, quod esse non potest. j. de offi. dele. cum super. & uidetur, etiam si diuersos eligant excommunicati, & non excommunicati: quia scienter admittunt excõicatos, & cum eis coeligere intendunt, q non ualet electio, ēt non excõicatorum prædicta ratione: quia coeligere uidetur, licet diuersos eligant, ar. ff. de re iud. duo, & ff. de arb. si in tres, & l. se. nec est uis siue capitulum admittat ad eligendum, & sic coeligant, siue singulares personæ capituli scienter coeligant cum excõicatis; quod apparet, si post, q sciuerint, in auxilium suæ electionis utantur uocibus excõicatorum. semper. n. cassabitur talis electio. quia quod nō possunt & quod possunt nolunt. j. de offi. dele. cum super.

5 ¶ † Item quod dictum est in electionibus spiritualibus, idem vr ēt in non spiritualibus, s. q si excommunicati & nō excõicati sunt mixti ad aliquod negociū uniuersitatis faciendum, q tota potestas recidit i non excõmunicatos: quia nulla ratio diuersitatis vr, licet aliqui dicant ɔ. sed si non est factum uniuersitatis, sed alias commune; tñ non recidit potestas in non excõmunicatos: quia excõicatus noīe suo bene constituit procuratorem j. de iudi. intelleximus. sed non in factis uniuersitatis: quia non est eius membrum, sed ab ea pcisum. cum interdictis, aut non excõicatis bñ pñt alia negocia præter electiones facere, puta procurationes, ɔtus, & hmōi, qui ab eis non prohibentur ēt in negociis uniuersitatis. si aūt non sunt notorij excommunicati, nec probari pōt, tunc non solum non sunt expellendi à capitulo, sed etiam uocandi; & hæc bene probantur. j. de procu. c. si. 6. q. 2. c. i. & 2. 23. q. 4. iubemus. Si autem capitulum, uel maior pars uocauerit ignoranter notorios excommunicatos, tunc ualet nihilominus electio facta, ut in isto. c. sed tñ in hoc casu pp præsumptionem ɔrā capitulo incumbit probatio, uel maiori parti, q ignorauerunt, ar. j. ut eccl. benefi. c. uno. 81. dist. propolsuisti. sed in hoc casu, si aliqui sunt in capitulo, qui sciūt aliquos notoriè excommunicatos, uel de quibus probari pōt, q sunt excõicati; nihilominus uoces eorum præstabunt sibi suffragia, dūmodò scientes excõicatos non cōsenserint expressè, q excõicati uocarenē ad capitulum: tacitus. n. consensus, scientium, uel pñia non obest, cum etiam si ɔdicerent, uel protestarenē, ignorantes non cogerent pp dictum eorū, nec ēt deberent cessare à uocatione eorū & eodem modo, si aliqui de scientibus non interfuerunt electioni. horum. n. scientium electio tenet, & uoces eorum præstant suffragium, nec eligunt cū excõicatis: qa hoc non intendunt, sed p se tm̄: qa nō est

6 in ptāte eorū eos admittere, uel expellere. ¶ † So. dices debere eis imputari, qui probare possunt, & non reprobant. Rñ. non est uerū: qa nō est præsens, coram quo probent, cū capłm in hoc nō sit iudex. itē nemo cogit alium accusare C. ut nemo inui. age. l. j. & sicut non cogit accusare, sicnec appellare: quia non prodest, nisi appellationē prosequereē, qđ esset agere. j. de ap. cum sit Romana. fatemur tñ, q si appellauerit, qa aliquis est ibi notorie excõicatus, & i cā appellationis probauerit excõicationē notoriā, q cassabitur, quicquid factum erit post appel-

appellationem.nec uidelicet, quod dicant, ꝙ ignorabãt eos excommunicatos:quia debebant deferre appellationi ex iusta & uera causa interpositæ. secus autem esset, si non appellaret,sed tñ capitulo denunciaret aliquos excommunicatos interesse electioni: quia tunc non cassaretur, quod fieret prius talis denunciatio: in qua nullus superioris est examen implorandum. idem dicendum uidetur de interdictis, & omnibus alijs, quos ius eligere prohibet:sed non intelligitur de his, quos ius, uel iudex ab electione repelleret,sed tantùm ab electione non prohibentur.j.eo.cum Vintonien.

SVMMARIVM.

1 *Beneplacitum partium non habetur ad inquisitionem, sed ad diffinitionem.*
2 *Compromissum fieri non potest uno solo contradicente.*
3 *Quando aliquis ex iusta causa electioni interesse non potest, uota sua procuratori committere licet.*
4 *Vnus si loco plurium admittitur, tantùm potest uox eius, quãtum si omnes uoces suas dedissent.*
5 *Sufficit postulatum duas habere partes.*
6 *In postulatione, peccante maiori parte, ius eligendi recidit in minorem partem eligentem.*
7 *An tertia pars eligens dignum, sit dicenda maior & sanior duplo postulante indignum?*

Criptum est[de numero].s.ꝙ numerus postulantium erat duplo maior[partis]eligentium plebanum [reuocatum] infrà de censi. olim [pars altera].s.postulantium Cradien.[intétionem].s.postulationem præferenda electioni [ubi nati]infrà de presumptio quosdam.¶†Consenserint]qu:a
1 nisi esset de assensu partium,prius debet constare de defensione partis,& reuocatione,cum ex illo constaret, si numerus esset duplo maior,nec ne. uel dic ꝙ beneplacitum partium non habetur ad inquisitionem,quam oibus modis uult fieri,ut supra dictum est; sed ad diffinitionem habetur beneplacitum, ꝙ non uult fieri,nisi partibus placeat.sed si partibus placet, fiat secundum formam,quæ sequitur[præpositi.] Isti enim,& si aliàs ius non haberent in electione,quia utraque pars consensit, quòd admitterentur,suffragium prestabunt uoces eorũ.
2 ¶†Per alios].s.procuratores constitutos ad eligendum. ex his uidetur, ꝙ aliqui de electoribus possunt facere compromissarios,& alij non;& ꝙ illi, qui non faciunt, tenentur huiusmodi compromissarios admittere. sed contrà uidetur,ꝙ uno solo contradicente non potest fieri compromissum. ¶ Item si sunt compromissarij, ergo habent potestatem prouidendi ecclesiæ.j. eo. quia pp. quod cõstat esse falsum. quia nec qui compromiserunt, soli habent potestatem. †Item frn hoc uidetur, ꝙ hæc
3 electio partim ex compromisso,partim ex scrutinio ꝑcedat:quod non uidetur cõueniens fo.dicimus,ꝙ ibi nõ fuerunt compromissarij,sed procuratores fuerunt,quibus aliqui uota sua commiserant;quod licet,quãdo ex iusta causa aliqs electioni interesse nõ pôt.j. eo. quia pp,& ét si solũmõ placet aliis coelectoribus, ut hæc & satis apparet ex his, q dicunt hic: q a post talé cõmissionẽ uotorũ debet fieri scrutinium, & nõ debet attendi in scrutinio,quot sunt uoces ꝓcuratorũ: sed qui sunt illi: qui uota sua eis cõmiserunt,ut hæc dr.nã si ꝓpriè compromissarij essent quasi donatarij: & tñ uota eorũ attenderentur,& nõ illorũ,q in eos sua uota transtulissent,cum ex ea translatione nihil ptãtis in eis remansisset, ut uo

suprà eo.in causis. ¶Sed quæres, cũ sæpè cõtingit, ꝙ in aliquibus ecclesijs electio nõ tm̃ ptinet ad capĩm,sed aliqñ ꝑ tertia parte pertinet ad capitulũ,ꝑ alia tertia parte ad clerum ciuitatis,& ꝑ alia ad ꝑlatos, an hoc,cũ nõ oẽs possint,nec debeãt interesse electionis scrutinio pp inconueniens, quod sequeretur, s.fortè clerici soli plures sunt,q̃ totũ capitulũ,& ꝑlati,& sic si eorũ uota singulariter attenderentur,non solũ tertiã partẽ, sed ét maiorẽ in electione hñt,uidelicet nunqd ergo in hoc casu licebit facere cõpromissarios?Rñ.nõ sed faciant,ut hic fecerunt,s.uota sua cõmittant aliqbus ꝓcuratoribus, q postea cũ alijs faciant scrutiniũ,uel cõpromissum,si cõpromittendi ptãtem hñt:& si duobus cõmiserint uota suã, & tunc unus poterit consentire in unum in scrutinio, & alius in alium.hoc non fatemur:quia cum quælibet harum trium partiũ quasi uniuersitas censeatur ad electionem faciendã,ꝑ ꝓcuratorẽ tm̃ quælibet uniuersitas rñ debit: sed illius unius uox ualebit ꝑ parte tertia. alias .n.sequeretur absurditas,ꝙ eadẽ uniuersitas sibi ipsi cõtradiceret per unũ procuratorẽ eligendo alium, uel ét per aliũ. ¶Nec ob.quod hic dicitur, ꝙ admittebũtur singuli tanquam singulares pro suis ecclesijs,& non oẽs tãquam una uniuersitas. quia hoc singuli tanquã pro singulis ecclesijs habebant ius,& non tanquã pro uniuersitate ecclesiarum,& prælatorum. imò plus dicimus,ꝙ si diuisim capitulum aliquibus compromissarijs conferret potestatem,& prælati alijs,& clerici alijs:tamen isti quasi compromissarij nõ possunt eligere: quia in nullos singulariter est translata potestas eligendi: quia nec ipsi transferentes soli sine alijs hanc potestatem habebant. sed nec in omnes translata est: quia simul in omnes transferre noluerunt. fatemur tamen ꝙ si omnes transferre uellent,possunt,& non solum in eodem tempore, sed ét in diuerso,ar.ff.de ser.ru.prædi.per fundum.ff.communia prædi.receptum.procuratores autẽ & simul,& diuisim constituere possunt ad hoc,ut uice eorum eligant.
4 ¶†Totq;]no.ꝙ si unus pro pluribus admittitur, tantum pôt ille solus,siue uox eius, quãtum si oẽs uoces suas dedissent.& hoc intelligimus,ꝙ omnes tanquã singuli habeant singulas uoces.aliud enim esset,si uniuersitas prælatorum habeat tm̃ unam uocem,uel duas, licet plures
5 essent prælati.¶†Duplo].i.duas partes, sufficit enim ꝙ postulatus habeat duas partes, & non est necesse, quòd plus habeat.¶Item uidetur,ꝙ etiam si ab uno solo electio fiat,ꝙ electio debeat præferri,cum postulatio non tam iusticiæ quã gratiæ innitatur.electio autem tantũ iustitię suprà de postu.bonæ.i.sed hoc ar.non ualet nã præsentatio similiter innitetur gratiæ.xvj.q.j. si quis.& tamen si non admittatur fit iniuria presentato.xvj.q.vij. decernimus.& ideò agit contra non admittentem eum, infrà de iure pat. pastoralis.& idem in postulatione,ar. ad idem.ff.de aqua quot.l.j.§.pe.& dic ea,quæ hic dicũtur locum habere in electoribus,& in iure,quod ad electores pertinet,& quod ex electione,& electoribus acqrit. ius autem confirmatoris,dispensatoris,uel alterius superioris non tangitur in hac decret. imò in optione eius remanet,sicut & ante hanc decr.erat, utrum uelit confirmare,uel dispensare,nec ne.suprà de postu. bonæ [minime] hic habes notabile,ꝙ quãdo in uacatione aliqua cõtingit fieri unam postulationem,& unam electionem quòd non seruatur illa rła ꝙ is eligatur,qui à maiori, & saniori parte fuerit nominatus.¶†Et iterum ha-
6 bes aliud, quòd peccante maiori parte in postulatione ius eligendi recidit in minorẽ partem eligentem; & hoc intelligimus, si electio non fiat ex interuallo,

sed

sed in eodem contextu. uel non potest dicere, non fallere hic regulam: reputatur enim sanior, quæ eligit, illa, quæ postulat, ut no. s.e. dudum [postulantium] ignoranter indignum. ¶ [Reprobare] postulatio reprobatur, quia de indigna persona: electio, quia non habet tertiã partem capituli, quæ ad minus necessaria est. qñ alij non delinquunt scienter postulando, uel eligendo indignum de hoc no. s.e. dudum. [Maior pars] non intelligas, q; licet maior pars postulantium uel eligendo indignũ scienter priuata sit potestate eligẽdi, q; pp hoc alij, qui ignorantes eum indignum ipsum eligerent, eodem modo priuati sunt potestate eligendi: sed hoc ideo fuit, quia maior pars postulantium archiepiscopum indignum, priuati sunt potestate eligendi. reliqui, qui elegerunt plebanum, sunt maior pars. confirmatur ergo electio plebani in hoc casu, non quia illi, qui ignorantes archiepiscopũ indignum, ipsum elegerunt, priuati sint potestate eligẽdi: sed quia plebanus maiorem partem habuit, non computatis scienter eligentibus indignum: sed per hoc uř, q; nõ solum, si maior pars, sed etiam si unus solus de duplo numero tolleretur, quia scienter elegissent indignum, q; deberet confirmari electio, quia uno sublato non remaner duplex numerus. respon. non est uerum quia licet priuatus sit potestate eligendi, tñ in hac postulatione iustè admittitur. & ideò computandus est ad complendum numerum duplum, licet suffragium non præstaret postulationi uox eius: secus autem diceremus, si primò, priuatus potestate eligendi admitteretur ignoranter ad postulationem: quia tunc non computaretur ad numerum

7 duplum complendum. ¶ † Nec est dicenda major & sanior tertia pars eligens dignum dupla postulante indignum, dummodo tantum in una, uel etiam in pluribus excedant postulantes indignum, dum tamen semper remaneat maior numerus ignorantium indignum, quam scientium, quia licet si non essent cum eis scienter postulantes indignum tamen præualet postulationi electio, quia non esset duplex numerus, si subducerentur scienter eligentes ingnum tamen quia eis sunt adiuncti, non præualet, quia tertia pars, quæ eligit, non fuit capitulũ. immo duæ partes, quæ postulauerunt, fuerunt capitulum & permanserunt capitulum, licet minori pars de eis deliquerit scienter postulando indignum; sed si maior sciẽter indignum postulasset, puta ex xxxiij. xvij. tunc desijsse esse capitulum in illis duabus partibus, & fuisset capitulum, uel potius maior & sanior pars capituli, quæ eligit. nam tantum dicimus unum capitulum, uel licet maior pars unum consentiant, & minor in alium. sed tunc dicimus diuersa capitula, uel unum capitulum, & aliud nõ capitulum, qñ duæ partes eorum, qui ad electionem uocandi sunt, in unam personam conueniant, & tertia in aliam. ¶ Sed quid si de 32. postulantibus indignum fuerant. 17. scientes indignum & alij xv. ignorantes, sed eligentes dignum fuerunt tantum xiiij. Respondeo postulationem & electionem cassandam, ex quo duplum numerum habet inter ignorantes & scientes postulatum dignum, & maior pars est ignorantium postulantium indignum, quam sint omnes illi, qui elegerunt dignum. sed potest dici sine subtilitatibus hoc procedendum secundum literam simpliciter seruandam, ut sonat [scienter] de hoc no. supra eo. dudum, in gl. circa. ¶ [Indignum] in dignitate peccati, in quo perseuerat: secus, si pateretur defectum tunc. n. non priuarentur potestate eligendi supra c. innotuit, nisi cassatam postulationem iterare uellet. supra de postu. gratim [debeant] illi, qui scienter elegerunt indignum, non alij, [priuari] per sententiam

electio fiat ex interuallo. si uerò incontinenti, non est necessaria sententia, ut hic. uel melius, i. priuatos nunciari. s. eo. cum in cunctis.

SVMMARIVM.

1. *Sex mensium cursus necessarius est in pastoribus cathedralium & regularium ecclesiarum.*
2. *Quæ dicatur regularis ecclesia.*

1 NE pro defectu † tres menses] hoc est speciale in pastoribus cathedralium, & regularium ecclesiarum. in alijs. n. necessarius est cursus sex mensium j. de concessio. præben. nulla, & ibi no. quid sit iustum impedimentum, & istud tps debet a compromissarijs obseruari, cùm capitulum nõ possit eis plus dare, quàm noscatur habere. ff. de acqui. re. do. traditio, & interim capitulo currit tps nec ob. C. de temp. ap.

a auf. si tamen quia [a] ibi compromissum est de uoluntate præscribentis & eius, cui præscribitur hoc uero tñ de uolũtate eius cui pscribit̃ negligẽtia. istorum capitulo imputatur: quia perdit quis ius, quo per se uel per alium non est usus. ff. quem ad. ser. ami. usum sed cum capitulũ in culpa non fuit, seu in mora, quia personæ diligenti cõmiserat, uř, q; si nõ eligat, tũc legitimè capitulum sit impeditum ad hoc, ut tempus sibi non currat j. de conces. præben. quia diuersitatem, maxime qñ id reuocari non potest: quia res non integra. s. c. in causis. ¶ Propter qđ dicunt aliqui, q; impedimentum ab alio illatum non imputatur prædictis, quæ in ipsum sibi retulerunt, sicut in proximo casu fuit. ff. si quis cautio. l. non exigimus. §. q; diximus, quia debuerunt ita prorogare compromissum, si postea eligere potuissent, si compromissarij negligentes fuissent in eligendo. uel dic melius, quòd si sunt donatarij, eorum tantum impedimentum attenditur, ita, q; impedimentum nil operatur, nec eos negligentia excusat: secus, quando sunt compromissarij, quia tunc iure compromittentium eligere debebant, impedimentis mutuis se excusant. donatarij uero sunt, quando simpliciter eis prouidendi tribuunt potestatem. sed compromissarij, quando simpliciter uel ad tempus id committunt, ut uice eorum eligãt, ut no. infrà eo. c. quia pp [ca

2 thedralis] i. episcopalis. ¶ † [Vel regularis] regularẽ ecclesiam collegiatam, ubi sunt clerici, uel conuersi sine proprio uiuentes, dummodo sit collegiata, & collegij sit electio non autem hic intelligimus comprehendi parochiales ecclesias, uel dignitates cathedralium ecclesiarum præter episcopatum: quia litera hoc non sonat. Item non intelligimus hic, quòd dicitur, de prioratibus qui dantur ab abbatibus. quidam tamen hoc, quod hic dicitur, intelligunt de regularibus omnibus, siue electio pertineat ad conuentum, siue ad superiorẽ abbatem, siue quemlibet alium, & non uidemus rationem diuersitatis. de prioribus autem, uel certis officijs, & q̃ sunt in monasterio sub abbate eidem monasterio præsideotem, benè credimus sub hac regula non arctari quantum ad terminum trium mensium, quia non habet principaliter curam. ¶ In iusto impedimento] secus, si iustum esset impedimentum. 28. dist. de Syracusanæ 71. dist. bene infra de conces. præben. quia diuersitatem, ar. C. de inoffi. test. cõtra maiores. ff. ex qui. cau. ma. l. quod quidem. & si non eligatur, transfertur ipso iure electio

a ¶ *Quia ibi. Adde l'e. de Anc. in consil. 214. col. pe. uer. 7. inducitur consilium Ludouicus antiquus parochianus.*

ad proximum superiorem,nec tenet electio.postea facta ab eo ĩ.de sup.ne præla.licet,& decr.seq. & si postea primus eligat,& secundus eodem modo,cum nulla sit ipso iure prima,tenet secunda no.ĩ. de sup.ne præla.ca. ult. ¶ Sed quis dicet,si habuerunt iustum impedimentũ,nunquid transactis tribus mensibus potuerunt eligere sine licentia,uel oportebit eos impetrare in integ.rest.& dicunt quidam,qđ sine ulla restõne eligere poterunt:quia nec currit eis tps,arg.ĩ.de concess.præben.quia diuersitatem.alij distinguunt, si tale sit impedimentum, quod faciat dormire præscriptionem sicut excõicatio,& tunc locum habet opinio supradicta ĩ.de conces.præbé.quia diuersitatem. si non faciat eam dormire,sed iuuatur beneficio restõnis in inte.ut absente causa reipublicæ, & tunc non poterunt eligere nisi beneficio petito, & nota. ĩ.de præscri.ex transmissa:tamen hoc non placet.¶ Credimus tñ,q̃ non incipit currere hoc tempus, nisi ab eo t'pe,quo sciuit ecclesiã uacare,& potuit prouidere. sed ex quo cœpit currere,sine aliqua retardatione consummat cursum.unde non uidetur indifferenter locum habere hæc restitutio in integrum · sed si postquam incœpit currere,ante finem legitimo impedimento detinere tur,puta infirmitate,uel alio,quo prouidere impediretur bene consulerem sibi restituendum tẽpus, quo fuit impeditus,nisi prius esset alij ecclesia illa collata:qa tũc ei nõ aufert,arg.ĩ. de iure pa.cõsultationib'.sed certè & tunc ei restituetur electio & præbenda alij aufertur, licet canonicè collata fuerit:quia omnia debent reduci ad eum statum,in quo fuerunt t'pe,quo impetrat restitutionem.& bene dicitur:quia eligere debuerunt. nam si omnes in capitulo dissentiãt,& unus uel plures, qui nullum postea elegerunt,dicant cassata electione ab una parte facta,& transacto iam t'pe trium mensium se debere eligere,male dicunt,cum tunc eligere debuissent; & etiam si unus solus bene elegisset,eius electio tenuisset. ĩ c.congregato.¶ Sed quid dices,si non debuit eligere,puta postulatus est aliquis bonus à duobus partibus, alij consentire postulationi noluẽt, nec eligere, quod no teneret ĩ.proxi.c.hic sic respondent aliqui, q̃ si hi non eligant infra t'ps,& postulatio ab alijs facta cassetur: tñ electio eis ultra t'ps seruetur,cum eligere non debuerũt sed ĩ potius uĩ eis imputandum,q̃ non elegerunt; quia per postulationem non imponebatur necessitas superiori,quod approbaret postulatum,ut no.in ea. decre. uel quòd refutaret electionem.& uĩ idem ẽt,si ponas cõuersum casum.s.q̃ si confirmaret postulationẽ,ulterius non poterãt eligere,& q̃ nisi aliud canonicum obest, confirmare debet postulationem,cũ alij,qui nõ elegerunt,nec postulationi consenserunt, tanquam contumaces sunt putandi.fatemur tamen,q̃ & in illis officijs, uel ministerijs,quæ pertinent ad collationem abbatis,& ubi cura animarum non est,episcopus supplebit defectum abbatis non infra tres menses, sed infra sex menses infra de concess.præb.nulla xviij.q.ij.c.j. [deuoluatur] & ita est correctum infrà de conces.præb dilectus, licet quidam dicant contra[consilio] requirere hoc cõsilium est de honestate,& non de necessitate.¶ [Ipsius] qualiter potest prouideri de eis,cum omnes deliquerint nõ eligendo?respon.fortè non omnes peccauerunt , uel quia non erant præsentes,uel si erant præsentes, pp scandalũ uel aliam causam dimiserunt eligere infra tempus.

SVMMARIVM.

1 *Quæ sint de forma electionis.*

2 *Electores ire debent ad requirendum infirmorum uotã, qui in eadem ciuitate,uel claustro eodem iacent.*

3 *Vbi per compromissum fit electio,non est necesse fieri collationem uel electionem in capitulo.*

4 *Si duo uel tres tantum sunt in capitulo,quomodo eligent, & quid si sit solus unus, in quem ius eligendi recidit, uide in nume. 5.*

6 *Scrutatores debent singulos notare ad scrutinium, nec sufficit generaliter notare.*

7 *Necessaria est priuatio per sententiam, quando ex interuallo facienda est electio.*

8 *Electio facta contra formam est ipso iure nulla.*

9 *Si aliquis fecit furtum, uel rapinam, licet uelit rẽ furtiuam restituere, tamen ob id non euitabit pœnam dupli,uel quadrupli.*

10 *Qui in electione uocem habet,si est in loco,unde uocari debet nisi uocetur,potest facere cassari electionem:quia eo contemto facta est.*

11 *Quicquid fit lege uel canone prohibente, pro infecto haberi debet.*

12 *In spiritualibus quicquid fit per obreptionem, etiam post sententiam reuocatur.*

13 *Iuramentum ob incredulitatem capituli introductum est.*

14 *Materis partis iudicio statur,quoniam per plures melius ueritas inquiritur.*

15 *Quo casu possit procurator in diuersos consentire.*

QVia propter [Viduatis] Propter illud uerbum dicunt quidam obseruandas in electione cuiuscunque, per quam contingit ecclesia uiduari, & etiam in plebibus, & capellis dummodo eædem plebes & capellæ prælatos habeant, qui generalem prælationem habeant in spiritualibus tam in clericos, quàm in laicos parochianos earum ecclesiarum,& hos prælatos bene dicimus sponsos, ar.xxj. quæstione.ij.sicut in canonicis autem & prælatis cathedralium ecclesiarum,qui non habent curam, nec prælationem generalem,sed in certis tñ articulis, & ubi non per mortem prælatorum inferiorum,sed p mortem superiorum,s.episcoporum,uiduantur ecclesiæ non est necesse has formas seruari.quidam tñ dicunt, q̃ istæ formæ habent tñ locum in cathedralibus , & regularibus
1 ecclesijs supra c prox.¶† Præsentibus omnibus] De forma est,q̃ capitulum congregetur,& q̃ de capitulo aliqui non distincto numero assumantur siue per aliquos de capitulo,siue aliũde.& q̃ ipsi secretò exquirant,s. nõ audientibus alijs præter scrutatores. tamen & præter scrutatores credimus,q̃ possent habere duos,uel plures testes excluditur.n.tãtum,ne capitulum audiat,& uult, q̃ sigillatim,& non binis simul euntibus uota cunctorũ, qui sunt in capitulo,exquirant,quamuis non obsit, si nõ respondeant,uel captiosè respondeant. ff.de inter.ac.de ætate.§.qui tacuit,& §.quod aũt,& ẽt non obest,quo minus teneat electio, si aliqui de capitulo nõ requiruntur, dummodò suum contemptum non prosequantur,& uota in scriptis redigantur siue per eosdem scrutatores, siue p unũ tabellionẽ, siue p unũ uel duos uiros idoneos cum alias constare non posset.ĩ.de proba.quoniam contra.& q̃ uota scripta mox publicentur in cõi,i.in capitulo.non credimus ĩ formam, si in capitulo sunt aliqui extranei,puta religiosi,uel etiam alij lxiij.di.obsũtibus . & q̃ collatio habeatur,de qua hĩ plenius ĩ.e.in genesi , & q̃ sequatur electio cõis in capitulo.nam hæc est de necessitate formæ sed, illa , quæ fit coram populo,non est de forma,& hoc innuit littera huius. ca.in fi. ubi dicit , statuentes. †&bd hoc preceptum,qđ ultra formã &c.alij contradi-

contradicunt, & oportet, q electio sit cõis.i.ab uno fiat, q ptãtẽ de cõsuetudine, uel uolũtate sociorũ hẽat, ar.j. eod in genesi.¶Vtrũ aũt ualeat, si tardetur hæc solẽniza tio electionis,no.j.eo.publicato uota aũt scrutatorũ in quirent ipsi ijdẽ.nã cũ data sit eis ptãs inquirendi uota cunctorũ,ergo & sua,ar.supra eo.cũ in iure;uel pñt alijs cõmittere,qui scrutatorũ uota scrutentũ:sed prius nobis

2 magis placet.¶†Vota aũt infirmorum , qui eadẽ ciuitate,uel claustro eodẽ iacent,ipsi possunt ad eos ire,& re quirere:quia pñs ipse esse ur,qui in hortis est.ij.q.vj. bi duum,& quia efficacior est uox eius , quã procuratoris, & dulcius est bibere de fonte, quã de riuulo, arg.lxxvj. di.c.ieiunium.& credimus sufficere,si in scrutinio respõ deat.nec est necesse,q postea requiratur in collatione, uel in alijs,quæ possunt p alios fieri.uel si magis eis pla cet,possunt per se procuratores cõstituere,per quos sue uoluntates scrutabuntur,ut hic:sed q scrutatores sint fi de digni,non est de forma.¶Itẽ quòd ille eligat, in quẽ maior & sanior pars cõsenserit.s.eo.auditis, & hic licet

3 .n.post multi cõsentiant,nõ ualet,ut no.j.eo.ecclesia ubi aũt p cõpromissum fit electio,non est necesse fieri colla tionem,uel electionẽ in capitulo:sed sufficit, q ubicũq; fuerint cõpromissarij,uiduatæ ecclesiæ puideant de pa store.& iõ caute dr,puideant,nõ eligant.tamẽ alij ɔ̃dicunt,& ar.hñt p se:quia licet dñs prouidisset de recto re filij Israel;tamẽ synagogã uocari pcepit,ut corã ea publicaretur.viij.q.j.licet.Item nõ possunt plus iuris in alios transferre,quã ipsi habeant.sed ipsi debent eligere in ecclesia cathedrali.s.eo.q sicut,in prin.& c. bonæ me Mag.xxi j.di.in noĩe;ergo,& illi,qbus dant ptãtẽ eli gendi:sed primi respondent,q corã populo faciẽda est publicatio.sed illa electio,q debet fieri coram populo, si processum est per scrutiniũ, põt fieri ubicũq;,sicut si p ceditur per cõpromissum:quia potius dicẽda est,puisio, quam electio,ar.quia illi,qui prouidebant olim de iure,sic faciebant.lxiij.di.lectis Reatina,nobis,cũ longe.j. de app.qua fronte.nã quidam dicũt illos posse alibi pro uidere,qui hoc hñt iure suo.s.cõsuetudine, uel priuile gio; & sic loquuntur pmissa capitula qui aũt ex cõpromisso pcedunt,ibi debẽt eligere,ubi qui cõpromiserũt, eligere tenebantur,& quia non potuerunt aliud trans- ferre,quã habeant.xvj.q.j si quis; & hoc est tutius.¶Assumantur]quare hic circuitus habere, cũ sicut cõueniũt de electoribus,sic pñt de prælato cõuenire?Respõ.mul ti difficilius conuenirent in prælatũ,quã in electores.pterea aliq timidi malũ nominarent in publico, & tamen bonum noiabunt in priuato.item remouetur appellatio,quã quidam faciebant, ne post nominationem , uel electionem suam alius eligeretur supra eo. cousiderati

4 mus.¶†Tres]si cõmodẽ põt fieri:alioquin duo,uel unus ar.in authen.de san.epi.§.j.Sed quid si tñ tres , uel duo sunt in capitulo,quo eligent tres? Respon. illi tres uel duo conueniant in capitulo,& ipsi inuicem ipso facto cõ stituant se scrutatores,& unus aliũ inquirat,si sunt duo. sed si sunt tres, possunt duo unũ facere scrutatorem,ar. ad hoc:quia si scrutatores inuicẽ possunt se inquirere,

5 eodem mõ prædicti tres,uel duo.¶†Sed quid si unus solus sit,in quem ius recidit eligẽdi?Respon.ille solus uo catis testibus dicet uotum suum,& postea eliget, & electionem publicabit.uel dic,q hæc constitutio nõ habet locum,nisi ubi sunt quatuor ad minus.quod ex eo appa ret,quia dixit,assumantur tres fide digni.preterea dicit, præsentibus oĩbus, quod ad minus de tribus intelligi oportet,ubi igitur pauciores sunt,possunt eligere quem cunq; uolunt,dũmõ mutuus cõsensus hincinde pueniat,

& hoc constet.& no.q hæc decre.non prohibet,q si primi scrutatores infirmantur,uel alias recedunt, quin alij scrutatores eis succedant,& inquirent uota inquisitorũ. Item si nõ põt fieri una die,fiat in continuata.¶De collegio electorum.accidit.n.qñq;,q hmõi collegium nõ tñ facit capitulũ maioris ecclesiæ:sed oẽs illi qui de iure,uel consuetudine uocẽ hñt in electione supra eo.scriptum,& supra de postu.bone[cunctorum]uota scrutatorum,uel ipsi inter se inquirent,uel alijs de capitulo cõ-

6 mittetur.¶†Itẽ hic apparet,q scrutatores noiatim dñt singulos uocare ad scrutiniũ,nec sufficit gñaliter uocare sic,l.uenite ad scrutiniũ,qui scrutandi remansistis.Itẽ uocandi sunt non tñ,qui sunt in capitulo, sed ẽt qui extra capitulũ sunt,si uideri pñt,ar.insti. de re.diui.§.examen,ẽt si nõ pñt uideri,& sunt circa capitulũ,& illi de capitulo hoc sciuerint:quia si aliter fieret,esset malicia,q omnino in electionibus est uitanda[redacta] p aliquem ex se,uel tabellionem ẽt extraneũ;sic uidi.¶Mox]anteq diuertant ad alios actus.c. .qui test.sa. po.cum antiqui tas.de hoc no.j.eo.publicato[publicent] ipsi oẽs scrutatores,uel pars eorũ,uel ipsum capitulum. non.n. est de forma per quẽ fiat[interiecto]ne pcedatur ad electionem:sed bñ posset appellari , ne eligatur, qui est de tali crimine irretitus supra eo.cũ nobis sed nihilominus ele ctio de bono nõ cassabitur,nisi probetur malus.j.de his quæ fi.à maio.par.cap.c.j.¶Collatione] numeri ad numerum,zeli ad zelum,meriti ad meritum,ut.j.eo.in ge nesi.& credimus,q si facto scrutinio obijceretur,q aliq requisiti non hñt uocem in electione , & iõ non augent numerum,plenè facienda est collatio,ut ibidẽ dr. alioquin,i.si non obijcitur,non est de necessitate iuris,q plenè in capitulo fiat collatio.& si statim põt sciri ueritas, bonum est.tñ & si omittatur collatio plena, ẽt qñ aliqd obijcit,nihilominus tenet electio.j.de his,quæ fi. à ma. par.c.c.j.[eligatur] antequam ad alia diuertatur.j.e. cũ post,solẽniter publicata electione in capitulo,& cõi ter.i.ab uno uice oĩum.j.eo. in genesi [&] p.i. [forma] j.eo.ecclesia[uel saltem] sola prima forma est de neces sitate.alias.n.nõ deuenitur ẽt uno ɔ̃dicente.s. ad cõpromissum, & hic uidemus [uiris] ẽt extra collegiũ [nõ ua leat] ipso iure.j.e.in genesi.¶Per inspirationẽ] hæc nõ est forma:sed ubicunq; cognitum fuerit electionem per inspirationem factam,cõfirmabitur,q si dei spiritu agũtur,&c.j.de reg.& trans.ad re.licet.xix.q.j.duç.& ut ille per inspirationẽ,& si duo uel tres noiarunt eligendum, nihilominus fit p inspirationẽ. sed si aliq qñ interroget, uis talem,uel ẽt si maior pars noiet sigillatim , non fit p inspirationem dei,sed hoĩs instigatione facta præsumi-

7 tur.[priuentur]†necessaria est priuatio p sñiam, qñ ex interuallo facienda est electio:secus,si incontinenti. de hoc no.supra eo.dudum,& no.j.e.Cumana.hic dixerũt quidam , quòd illi, qui non peccauerunt in electione, etiam si sint minor pars , habent conditionem ex hac decre.uel offi. iudi. contra delinquentes in forma , ut priuentur per sententiam potestate eligendi ea uice, & ad eos solos, qui non deliquerunt, detur per eandem sñiam ptãs eligendi ; ar. p eis: quia certũ est, q eligẽtes contra formã priuandi sunt ptãte eligendi,ergo soli nõ eligentes sunt reputãdi capitulũ quoad electionẽ faciẽdam,& in eos solos recidit ius eligẽdi.lxv dist.c.si.ff.qd

8 cuiusq; uniuer.sicut.¶†Itẽ electio fcã ɔ̃ formã nulla est ipso iure, ut hic.j.eo.in genesi.ergo non ipedit, qn illi,q non peccauerunt,pñt eligere ergo electio est apud non delinquentes in forma.& inde est,ut dicunt,q tenet ele ctio ab eis fcã siue incõtinẽti,siue ex interuallo.ar.ff. de uer.

uer. ob. §. dari stipuler. alij dicunt, quod si hi, qui non deliquerint, sunt pauciores, quã illi, qui deliquerunt cõtra formã eligendo, licet electio talis sit nulla, ut hæc: tamen ex interuallo nõ possunt eligere nisi cõiter cum prioribus & delinquentibus. s. eo. auditis, ubi no. & quãtũ ad hoc satis bene dicere vñr. sed & addũt, q noie suo minor ps, q nõ peccauit ꝯ formã eligẽdo, nullã electionẽ, uel offi. iu. ĩplorare põt, ut maior pars priuet ptãte eligendi, uel ut sibi det ptãs: sed noie eccliæ pñt denunciare hoc superiori, & superior bñ tenebit sibi imponere hanc pœnã. sed tñ, q minori parti adiudicet ptãs eligendi, hoc nõ tenebit p sñiam: q nec ullo iure hoc caue tur nec unq̃ factũ inuenit. ¶ Sed dices hic oportere dici ex necessitate: q cũ capituli sit electio, & in pauciores nõ peccantes reciderit ius eligendi. ergo ipsi eligent sed ipsi respõdẽt, q facta cassatione & male eligentes, & bene oẽs simul faciunt unũ capitulũ. unde minor ps non põt eligere, nisi maiori restituat ptãs eligendi: quia cũ maior pars deliquit, totũ capitulũ deliquisse vr; & iõ de noluit ptãs eligẽdi ad pximũ superiorẽ, authẽ. de san. epis. §. si quis oratoriũ. nec mireris, q nõ delinquens punitur pp delinquentẽ: quia simile hẽs. supra eo. scriptũ, in fi. ar. vj. q. j. §. uerũ. xv. q. iiij. cũ multæ. tamen plus rõni cõsonũ vr, q minor pars agere possit ad hanc pœnam ex hac decr. antequã puideat ecclesiæ. sed & aliud adijciunt, licet pluribus nõ placet, s. q nõ delinquentibus dẽt adiudicari ptãs eligendi: imò, quod plus est, sine adiudicatione hoc ipso, q maior pars priuat ptãte eligendi, de uoluit ad minorẽ, ar. ff. quod cuiusq; uniuer. sicut. ¶ Sed q̃ro, si maior pars, quæ elegit ꝯ formam, uelit resilire à sua electione, uel quia electus nõ consentit, uel si cõsen tit, postea renunciat, q̃ritur, utrũ possit de nouo eligere cõtradicente & appellãte altera aperte ex ea cã. uos nõ potestis eligere, quia uos estis priuandi, & ad nos est de uoluenda eligendi ptãs? & dicunt qdã, q nõ ualet eorũ electio: quia in delictis nõ pdest pœnitẽtia in forensi iudicio. C. de aposta. is qui, cũ suis concor. Itẽ si diceretur contrariũ, absurdũ sequi vr, q in optione delinquentis sit post perpetratũ delictũ effugere pñiam à lege impositã. ¶ Item p eis ẽt est, q si aliquis fecit furtum, uel rapinã, licet uelit rem furtiuã restituere, tamen pp hoc nõ euitabit pœnam dupli, uel quadrupli. ff. de fur. qui ea mente. ff. ui bo. rap. l. pe. a r. cõtrã. ff. de publica. l. j. ff. de hære. Manichæos. item pro eis est, quod dicit. l. q si res obligata est restitutioni, alienari nõ põt. C. de fideicõ. l. fi. ultra mediũ eadem rõne cũ ista electio obligata sit restitutioni: quia debet redire ad nõ delinquẽtes ulterius eligere nõ possent; ad idẽ facit. ff. de in diem adie. l. ubi. §. fi. ubi dr, q si ego uendidi fundũ sub addictione, in diẽ puta, ut sit melior conditio usq; ad certũ tps, offertur, q res esset inepta. si aũt. ĩ. illud tps pfixũ ipse emptor alij uendiderit, uel obligauerit rem sic emptã, licet teneat talis contractus, q factus est à domino, si tamẽ extiterit conditio. s. q alius meliorẽ offerat cõditionẽ, reuocato primo cõtractu, poterit sic rẽ uenditam, uel obligatam recuperare. à simili, hic licet posset dici, q teneret electio facta ab his, qui deliquerunt: quia penes eos erat potestas eligendi: sed tamen illi, qui non deliquerunt, & ad quos debet ptãs eligendi deuolui, hoc poterant non ob. electione facta ab his, qui ptãtem habebant, sed, ea prius irritata, dabitur eis potestas eligendi. ad idem facit, quia alienata in fraudem patronorum & creditorũ reuocantur, licet domini fuerint, qui alienarunt ut. ff. de his, quę in frau. cred. & de iure patrona. e. illud, imò plus est: quia etiam ea, quæ non sunt alienata, i. donata, uel legata in fraudem, si tamen fraus est ipso facto, reuocantur. ff. quæ in frau. cre. oẽs. §. Lucius item ad idem facit, q ex quo semel commissa est stipulatio, ulterius purgari non potest. ff. de ar. Celsus. ¶ Alij uerò dicunt, & ut uidetur, melius, quòd electio eorum tenet, dũmodo fiat sine suspitione pœnæ, nec in fraudem legis fiat, nec in fraudem non eligentium, quæ suspitio uix habet. & hoc ideò, quia facta est ab his, qui potestatem habent eligendi, & quia effectum conatus nõ habuit, ar. opti ff. de iu ius uo. quãuis. ff. de his, qui no. infa. qui aũt. ff. si qs cau. & si post, C. de appel. l. si quis li. itẽ uidetur quasi determinata hæc quæstio. ff. de do. po. con. C. de bo. pro. si quis post hanc. ubi dicitur, q licet lex pcipiat, quòd q cõmiserit capitale crimen, bona eius publicentur: tamẽ si ante sñiam alienat bona sua, tenet alienatio, dummodo alienatio fiat sine suspitione pœne. ff. de dona. si aliquis. Ista aũt suspitio semper uidetur quòd esset in electionibus, dũmodo de bonis personis prouideant, cũ in eis semper periculosa est mora infrà de appel. oblatæ in fi. & iõ non mala suspitio, sed bona fides præsumitur. item facit pro eis. C. de pactis, inter emptorem. l. j. & ij. C. de dona. ante nup. cum autẽ. C. de iure do. ẽt. ubi dr, quòd si ueditur, uel donatur res sub tali pacto, quòd aliquo casu contingente res donata, uel uendita perueniat ad donatorem, uel uenditorẽ: tamen si interim emptor, uel donatarius eandem rem, uel aliam alienauerit, tenet alienatio, & transfertur dominiũ, nec reuocari potest: sed actio præ. uer. cõpetit cõtra alienantem. à simili hoc tenere debet electio facta ab his, penes quos erat ptãs eligendi. sed ipsi electores si inueniantur in aliquo deliquisse, punient aliqua pœna. ea aũt, quæ alij p se inducunt, nõ obsunt nobis: quia bene fatemur, quod in delictis, non prodest pñia, quod uerũ intelligo: quia si accusentur isti eligentes de crimine, punirentur non hac pœna per hanc decre. inflicta, sed alia: quam eliget iudex. & eodem modo respondeo ad aliud, quod per se inducebant, scilicet quòd ex contrario dicitur sequi, quòd in optione delinquentis est uitare pœnam delicti: quia non sic euitant pœnam: quia licet non patiantur hanc pœnam, patientur aliam. ¶ Item aliud, quod inducunt de fure, & raptore, non obstat, imò si quis bene attendat, concordat eis. nam & ibi dicunt, quòd si quis post furtum factum ante condemnationem alienet res suas, euacuabit pœnam dupli, & quadrupli, arg. prædictarum. ll. de do. post con. cum suis concord. in hoc tamen est differentia: quia ibi facilius præsumitur, quòd faceret alienationem propter suspitionem pœne, quàm in electionibus. Item ibi agenti contra furem nullum ius datur, sed datum tamen declaratur, quòd statim furto facto habuit actionem eius, & quadruplum contra furem. sed hi canonici non habent ius in electione, nisi per sententiam detur. item quasi expressum uidetur, quod hi dicunt suprà eod. cum terra. Item non obstat. l. ul. C. de fideicom. quia res, quæ subiacent restitutioni ex causa fideicommissi. obligatæ sunt, & in potestate fideicommiss. Item non obstat, quod obijcitur de uenditione facta sub pacto. l. commissoriæ, uel addictionis in diem, uel de alienatis in fraudem creditorũ, uel patronorum: quia illa sunt spãlia, nec trahuntur ad consequentia. Item non ob. l. de arbi. Celsus: quia ibi loquitur de pœna commissa certæ personæ & in stipulatione hominis: sed secus est in pœna legis, quæ mitius agit, quam homo. ff. de iure patro. qui contrà. §. i. ff. de arb. quid tamen. §. si & l. se. item secundum alios idem esset, priuatos, & priuandos; quod est absurdum dicere.

10 cere. ¶ † Illud autem pœnitus] super hoc dicimus, q̃ ille qui habet uocem in electione, si est in loco, unde uocari debet, nisi uocetur, quod põt facere cassari electionem: quia eo contempto facta est. s. e. q̃ sicut. §. j. & c. uenerabilem & j. c. ecclesia uestra item dicimus, q̃ non tenetur eum citare, nisi in loco, quo citandus est de iure, i. infra duas dietas, uel consue. quæ in his præualet supra de refer. nonnulli. supra e. coram j. e. in Genesi. & si citauerint, non tenentur eum expectare supra e. cum inter uniuer. item dicimus, q̃ si scitur ubi est infra loca, unde citari debet, debet citari p̃sonaliter. si autem nescitur, ubi est, citari dẽt in loco, ubi cõiter moraf, per publicũ edictũ. j. de ele. nõ resi. ex parte, & c. ex tuæ j. de fo. cõ. ex parte. j de eo qui mit. in pos. si aduersarius, ubi no. item dicimus, q̃ si tp̃e citationis erat in loco, unde citari debe ret, sed electionis tp̃e erat ex̃ fines electoribus deputatos, non præiudicat capitulo, quia non citauit, quia non interest citari. ¶ Item si fuerit tp̃e electionis infra fines electoribus deputatos, sed tp̃e citationis nõ erat ibi. i. tẽpore, quo alij citabantur, similiter non obest capitulo, quia habet legitimam excusationem, q̃ debitam diligentiam habuit in citando eum, sicut alios. item si uagipalans est. puta quia aliquando est infra fines, aliq̃n extra, licet aliquo die infra illud tp̃s, quo citationes fiunt, infra fines electoribus deputatos, non præiudicat capitulo. ff. de insti. sed & si. §. conditio, tñ tutius est in hoc casu citare ad domum. item dicimus, q̃ ille, qui absens est, si est in loco, unde uocari debet, & detinetur iusto impedimento, potest constituere procuratorem, & si non admittatur procurator eius, q̃ faciet cassari electionem. quia eo absente facta est, cum potuerit esse, per uel per procuratorem, quorum alterum sufficit, ut hic. item plus dicimus, q̃ etiam si sit in loco, unde non est uocandus etiam, si nullum habet impedimentum, cum procuratorem cõstituere potest ad electionem, & præsentes hunc procuratorem de gratia possunt admittere, si uolunt, ar. supra

11 e. scriptum, & c. Vintonien. 63. dist. obeuntibus. ¶ † Item ar. ad hoc, quia si ex toto possunt in alium extraneum transferre potestatem eligendi, multofortius unam uocem dare. sed contrà. C. de leg. non dubium. x. dist. uides fili. ubi dr̃, q̃ quicquid fit lege prohibente debet haberi pro infecto; ergo hæc procuratio, quæ facta est hic cano ne prohibente, pro nulla est habenda. & non solum hæc procuratio non ualet, sed nec quicquid ex ea secutum est ergo nec electio, quam ipse fecit, ut in ea. l. dr̃ so. uerè debent huiusmodi ꝓcuratio & electio haberi ꝑ nullę. i. debent cassari, si excipiatur contra ipsam; quia malè facta est ante, quam procedatur per ipsam sed si non excipiatur, cum tñ sibi sciant competere exceptionem, tenet procuratio, & quod per eã fit, siue electio, siue aliud & uides simile, q̃ secundæ literæ post primas impetratæ non ualent; & tñ nisi excipiatur ꝯ eas, tenet qd̃ fit ꝑ eas. s. de rescri. cæterum, ubi no. ad idem suprà de rescri. super literis j. de appel. oblatæ. Item licet non teneat ꝓmissio per metum facta, si tñ postea fit solutio, non repeterentur ff. de condi. ob tur. cau. si ob turpem. ad idem ff. ad Mace. Item si. §. si. & l. se. ¶ Item dicimus, q̃ procu. huiusmodi debent habere speciale mandatum ad iurandum in animam dñi, quòd dñs credit, q̃ tp̃e electionis erat bonafide sine fraude infra fines, qui deputati sunt ad uocationes electionum, & q̃ iusto impedimento tenetur, quare electioni interesse non potest modo, & credit uel dubitat, quòd eodem impedimento tenebitur tempore, quo electio facienda erit. & hoc dicit hic. §. & debet exprimere impedimentum, & fines. nec. n. in suo iuramento debet ponere uerba iuris infrà de pur. can. accepimus. illud aũt non placet, q̃ possit constituere ꝓcuratorem ad eligendum, nisi & det ei potestatem iurãdi in animam suã: quia non uenit instructus, & inde sequeretur absurditas, q̃ uel oporteret capitulum congregatum expectare, quousque nuncius iret, & rediret ab eo uel iterum alium terminum electioni assignare, quæ absurditas in simili casu tollitur. 63. dist. cum longe, ar.

12 ad hoc c. di. optatum. ¶ † Item uſ, quod post præstitum iuramentum, si alius, cui uox eius præiudicaret, uellet ꝓbare, q̃ dominus tp̃e electionis erat in eo loco, unde uocari non debebat, uel q̃ non detinebatur iusto impedimẽto, q̃ non sit audiendus, ar. ff. de do. q̃ si deferente, ni si forte dicas aliud in spiritualibus, ubi reuocatur, quicquid fit per obreptionem etiam post sentẽtiam. s. de rescri. dilectus conſtitutus, & c. ad audientiam. ubi no. q̃ si non exegit iuramentum prædictum a procuratore, tunc de cœtero non possunt nec de loco, nec de impedimento excipere quia hanc exceptionem remisisse uidetur capitulum, quando sibi iuramentum remisit, & si dicat, quòd capitulum deceptum fuit ignorantia facti, quæ ẽt permissimos fallit. ff. de igno. iu. l. ij. puta, qua credebat aduersario, qui hoc dicebat, dicet ei, q̃ supina fuit eius, ignorantia, quia ius talibus prouidit, quòd possunt exigere iuramentum, per q̃ tolletur eius ignorantia, & ueritas apparebit [priuentur] postquã ille, qui cognouit de electione, priuauit eligentes. qui sunt minor pars pro pter peccatum in forma commissum, potestate eligendi maior pars eis non uocatis licitè eliget. si autem maior pars sit priuata potestate eligendi, tunc non eligit minor pars, nec etiam ordinarius, qui priuationis sententiam tulit, sed Papa tantum infra de concef. præbẽ. quia diuersitatem supra e. bonæ memoriæ. Alij tamen, q̃ hoc habet locum, ubi capitulũ priuatur, sed ubi maior pars tantum priuatur potestas eligendi deuoluitur etiam ad minorem partem. quare enim non eligeret minor pars, cum non sint priuati nec ipso iure, nec per sententiã? sed tamen bene fatemur, q̃ peccante maiori parte in forma q̃ totum capitulum priuari potest: quia q̃ maior pars facit, totum capitulum facere uſ, secus autem est, q̃n delinquunt eligendo indignam personam scienter, quia tunc pp̃ delictum maioris partis non priuatur per sententiã capitulum, cum non possit delinquere. ff. de dolo. §. j. & pœnæ suos debent tenere autores. C. de penis, sancimus & infra de his, quæ fi. a maio. par. ca. quesiuit [absens] ab sentem puto, etiam si sit in eadem uilla, dummodo non possit ire ad capitulum supra c. c. bonæ memo. [in eo] de hoc no. s. e. corã [iusto] puta, q̃a timet uenire ad capitulũ. s. e. bonæ memo. Magnum. uel ægritudine. 5. q. 3. si ægrotans uel si uocetur ad maius tribunal, de re iudi. j.

13 ¶ † Si opus] si autem opus sit, relinquetur iudicio capituli pp̃ incredulitatem. n. capituli introducitur iuramentum, ar. supra e. significasti. infra de iureiu. & si Christus, & oportet quòd iterum ad eum uadat nuncius, qui eum iurare faciat, cum enim personaliter teneatur iurare, non tenetur illud facere, nisi requisitus fuerit. & si unus, uel plures de capitulo nolint recipere procuratorem sine iuramento eius, sed pars capituli uelit admittere, ualebit uox huius procuratoris non obstante contradictione minoris partis. ff. ad muni. q̃ maior. & hæc dicimus uera, etiam si minor pars offerat se probaturã coram superiore, quòd nullum iustum impedimentum habet nec est admittenda super hoc probatio coram superiore, quia hoc s. procuratorem eius admittere est ar bitrium capituli, unde si uult eum admittere, non tenetur

tur admittere contradictionem cuiusque immo etiam si sciat capitulum, uel maior pars, quòd nullum habet impedimentum, tñ procuratorē eius admittere pôt.s. e. scriptum.nec ob.ꝙ hic dr̄ f.ꝙ interdic.ius,ꝙ hoc nō fiat quia hoc interdictum fit in fauore capituli.unde si uult, interdictionem remittere pôt:quia iu eius fauore intro ducta.ff.de le.qđ fauore.alij dicunt ꝫ.f.quia si corā supe riore probauerit nullum impedimentū subesse,reuoca bitur suffragium per eius uocē exhibitū,nō aût qcquid factum est post talē ꝯdictionē,etiā si sup hoc esset appel latum,nisi totum quod factum est,penderet ex uoce eius quia tunc totum reuocandum esset.¶ Sed oppones, quic quid fit post appellationem reuocandū est j.de appel.cū causam.so.illud Incum habet in iudice,ubi post appella tionem definit esse iudex:sed secus est extra iudiciū,ubi non debet omittere, quin iure suo utatur pp aliquam appellationem quantumcunque iustam,& sic hoc nō de bet omittere capitulū pp aliquam appellationē , quin ad alia procedat. Item licet procedat capitulum post ap pellationem,non tamen contra appellationem,quæ tan tum fuit,ne uox absentis per procuratorem admittere- tur.s.e.cum nobis.& idem in similibus est dicendum fa- ciat] absens canonicus.ipse.n. debet iurare per se, uel ꝑ alium,qui iuret in animam eius,& de eius mãdato. nam tunc ipse iurare uī.ff.de admi.tu.ita.§.gessisse.¶ [Colle gio] quid si nullus uelit recipere uices eius? quidam di- cunt,ꝙ cogendus est recipere al] dicunt, ꝙ imputari si bi debet,& procedant præsentes ad electionem. hoc au- tem non credimus,ꝙ de certa persona non debeat scri- bere capitulo,cum certa persona ante scrutinium nō sit exprimenda,& quia sigillatim debent dicere uota sua ꝑ curatori autem suo bene potest pr scribere de certa ꝑ-
14 sona.¶ † Vicem suam] sed nunquid procu. iste habebit duplicem uocem?ar ꝙ sic,ut supra e.scriptū,& c. in cau- sis.supra de rescri.pastoralis.j.de testi.licet.ff. de condi. & demon fundum in ꝯrium uī,ꝙ idc reo statur iudicio maioris partis:quia per plures melius ueritas inquirit. 64.di.ex.ff.de pac.si plures.C.de fideicō.l.ul.nam si pares sunt utrinque,licet unus plures uoces habeat,nec zelus, neque ratio facit, quòd una debeat alteri præualere. & hæc eadem quæstio potest fieri in pluribus iudicibus, quorum unus alteri uices suas commisit.¶ Ad hoc re- spondemus,quòd si est constitutus procurator, qui ex- primat consensum absentium, & dictum absentis circa certam aliquam personam,planum est,quòd duplum ua let uox eius,quàm alterius;& tunc non est uerus procu rator,sed nuncius. Alij tamen dicunt,quod non credi- mus, quòd simpliciter debent ei committere uices suas,& nullam personam exprimere, quòd allegant pro se & eadem ratione ipse idem posset capitulo,uel scruta toribus illam personam exprimere, sed non ualet prædi cta ratio;quia uota debent sigillatim inquiri,quod non esset,si capitulo scriberet. ꝙ si scriberet scrutatoribus, non sufficeret, quia non possunt eum absentem admitte re,nisi prius capitulum hoc approbet,& hoc ipsum satis colligitur hic, quia generaliter committit ei uices suas scilicet ut quicquid fecerit, ratum habeat. In hoc casu non est intelligibile, qualiter per unam animam possit exprimere plures consensus,primò dicendum, consen- tio in talem nomine meo,& postea consentio in eundem procuratorio nomine,uel etiam in alium , quod est im- possibile simul & semel consentire in diuersos . tñ licet hæc subtilitas suffragetur,potest dici secundum pinguē intellectum constitutum,ꝙ præualet electio facta ab il- lo,qui plurium uoces habeat , ut iuribus præalle. ar. ff. ad Sylla.l.j.§.ul.& ff.de op.li.l.S libertus.§.ult. nec est ꝫ naturalem æquitatem,quòd consensus unius maius suf-
15 fragium præstet,quam consensus alterius.¶ † Item di- cimus,quòd quando est procurator & non ad certam ꝑ- sonam eligendam,quòd non potest in diuersos consenti re,sed si de certa psona mãdat,tūc pôt in diuersos cōsēti re:quia tunc non propriè dicitur ipse consentire,sed il- le,qui mãdauit.¶ Item hic procurator poterit compro mittere ei,qui non est ad certam personam, cum in eum totum ius,quod habebat,transtulerit,sed si fecisset pro curatorem ad certam personam,secus:quia tunc non in telligitur fecisse procuratorem nisi ad formā necessita tis.ff.de procu.licet.§.si seruus [clandestinas] quæ fiunt per insidias uel secreta conuenticula uel priuatas sub- scriptiones.j.ut eccle.benefi.ut nostrū.79.di.c 2.¶ [So lenniter] coram populo.est enim coram eis publicanda 8.q.1.licet tamen non credimus cassandam electionem, si o.mittatur.cum enim ex electione facta in capitulo sit electo ius quæsitū,sine culpa sua non amittitur illud 56. dist. satis peruersum [publicetur] per quemcunque. cū enim hæc publicatio nō fit de substantia,sufficit ꝑ quem cunque fieri, idest non teneat eam secretam.

SVMMARIVM.

1 *Minori excommunicationi subiacet recipiens inuestituram de manu laici.*

Vis quis relectioni [abusum] nam si de consue tudine , uel priuilegio haberet,secus 63. dist. Adrianus infra de iure patr. nobis.¶ † Careat
1 est enim irrita.16.q.3.quoniam.& qui intan- tum ꝑcedit,ut inuestituram de manu laici recipiat,mi- nori excommunicationi subiacet usque ad condignam satisfactionem,ut eo.c.& c.si quis deinceps.ꝯ cum aga tur,de primo debet excommunicari.16.q.7. constitutio nes dixerunt autem aliqui,ꝙ inelegibilis sit ipso iure , ar.hoc,& in præalle.c.sed al j dicunt contra , sed male , ut infra de iure pa.præterea. credimus tamen episcopū posse dispensare,ar.infra de sen.exc.nuper,& de tudi. at si clerici decr.aût alle.præterea,non ꝯdicit.loquitur.n. qñ quis ecclesiā,ut ꝑprietatē,nō ut bñficium recipit de manu laici,qui nō ita punitur,sicut qui recipit ut benefi cium [q uerò electione]i.quicunque clerici celebraue- rint electionem aliquam per abusum secularis potesta- tis, f.ꝙ clerici in electionibus epōrū, uel platorū laicos interesse fecerint j.e.sacrosancta,& c.Massana,uel prin- cipes laicos sup psonis eligendis requirant clerici , ut consensum præstent.supra e.cū terra,& c. ꝙ sicut uel mi nis potentiū aliquem elegerunt. s.e.bonæ memo. Mag. [suspendantur] per sententiam [priuati] ipso iure.

SVMMARIVM.

1 *Sufficit solum decretum ad probationem canonicæ electionis.*
2 *Citatio non est necessaria, quando petitur electionis confirma- tio ad hoc,quòd confirmetur.*
3 *An factum ab administrante,qui post remouetur,teneat.*
4 *Nunquid factum ab intruso in aliqua ecclesia ualeat.*
5 *Simoniacus est suspēsus ab officio & administratione ipso iure.*
6 *De crimine excipi potest contra ferentem testimonium.*

Ihil est quod ecclesiæ dei [animaduersione] di uersæ penæ statuuntur in canonibus circa indi- gne promotos & indignē promouentes] q. j. si qui epi. 36.dist.qui ecclesia 50.dist.ex penitent. 55.dist. nullus

nullus 64.distin.cap.ult. 51.distin.cap.t. ¶Careat] idest carere iudicetur. uel dic, q eoipso, q dicitur in sententia superiorem negligétem fuisse in confirmatione electi, hoc ipso sequitur hæc pœna. ¶Qui] siue episcopi, siue inferiores prælati, supra de consuetu. cum uenerabilis. & hoc uerum est in electis, & in postulatis nō. nam enim postulati non possunt transire sine dispensatione, nec interim administrationē habent, electi autem iam
1 habent initiatum matrimoniū. † Aut personas] de iure enim est, q solum decretum sufficit ad probationem canonicæ electionis, ut not. supra eod. innotuit. 61. distinc. episcopus. sed consuetudo Romanæ Ecclesiæ est, q non cōfirmat aliquem electum, nisi sint præsentes apud sedē Apostolicā duo de his, qui interfuerint electioni, nisi aliquando ex certa scientia aliquid de gratia faciat.
2 ¶ † Item dicimus, q non est necessaria aliqua citatio, quando petitur cōfirmatio electionis ad hoc, quod confirmetur, ut dictum est; & ita est generalis consuetudo. debet enim quisque, qui vult contradicere, ire, ut contradicat confirmationi, argum. infra statuimus. nec ualet, si dicat se nescire, quando petiit confirmationem, cum liceat cuilibet præuenire & denunciare futurum præcipitium; quod fieret, si confirmaretur, uel ordinaretur, sicut est in spōsalibus carnalibus, infra de despon. impube. ad dissoluendum. ¶Item ad hoc facit, q mora periculosa est in electionibus, infra de app. obla. & supra eodem cum inter uniuer. tamen si citentur canonici secūdum generale edictum, & mittatur, ut omnes ueniant, qui uoluot dicere contra elect. melior est electio: quia difficilius de cętero admittentur: sed solum decretum sufficit ad dicendum aliquid contra electum, nisi de nouo ad eius noticiam perueniret, argum. infra de ætate, accepimus. ¶Administrent] isti ex sola electione administrationem habent à Papa. 22. distin. in nomine. C. de uerb. sign. quidam, circa fin. C. ad trebel. l. penul. & sic administrare possunt, ac si prælati essent confirmati. alij dicūt, q sunt ut uisitatores, uel procuratores, supra eodem cum nobis, & custodes. 6 t. distin. obitum. 7. q. 1. constitutum: sed obedientiā à subditis recipere non de-
3 bent. ¶ † Sed pone, q isti, qui sic administrant, post remouentur, nunquid tenet, quod ab eis factum est? arg. q tenet, supra querelā. j. de iure patron. cōsultationibus. ff. si cer. pet. eius. 8. q. 4. nonne. ff. de procur. si procurator. ff. de off. præto. Barbarius. 3. q. 7. §. tria. arg. contrà, infra de hære. fraternitatis. 12. q. 2. alienationes. 25. q. 1. omnia. 12. q. 2. pcariæ. ff. de eo, qui pro tu. l. si is. ff. de re. eo. q tu. q neq; so. dicimus, q oēs, qui habuerunt canonicum ingressum, licet post fiant hæretici, uel simoniaci, ratum est, quod fit ab eis, quousq; tolerātur, ut in d. c. nōne. j. de do. & contu. ueritatis, nisi forte essent ordinationes, uel cōsecrationes, uel alia spiritualia, quæ quo ad executionem irritæ sunt, nisi interueniat dispensatio. 1. q. 1. si quis à simonia. 9. qō. 1. c. t, & 2. hoc non placet de simoniacis. uel nisi essent leges, uel ordinationes, quas fecisset, quæ in eius opprobrium cassantur, infra de hære. fraternitatis, multofortius cassantur, si à principio non haberet canonicum ingressum, ut quia simoniacè, uel per intrusionem, uel schismaticè, uel qa hæreticus, uel excōmunicatus assumptus est, uel alias ēt contra ius naturale est electio de eo facta: uel etiam non est confirmata. alienationes enim & ordinationes ab eo factæ non ualent, ut 12. q. 2. alienationes, cum suis cōcor. simile in procuratore. ff. de procu. si is, & ff de re. eo. qui sub tu. uel cu. quòd neque, sed de istis non confirmatis dicunt aliqui, quod si aliqua fecerint in iudicio, uel etiam extra iudi. ex offic. ut emancipationes, & similia, quòd propter errorem communem & utilitatem publicam ualēt. ff. de off. præt. Barbarius, quam-
a nis [a] posset rńderi, q ibi ideo tenet: quia erat prætor confirmatus à prefecto ꝓtorio, uel ipsa electione: sed non cōfirmatus nec electus non prælatus, sed fur. ff. de decu. Modestinus. 1. quæst. t. ordinationes, & cap. si quis neque. Alij dicunt, sed non placet, quòd quādiu est in possessione episcopatus etiā non confirmatus, ualent non solum prædicta; sed alia omnia, quæ facit, ne illudatur contrahentibus, & quia tanta subtilitas de facili uerteretur in perniciem ecclesiæ. C. de uerb. signi. l. cum quidam. C. ad Trebe. l. pen. ff. de mi. in integ. rest. l. similiter. sed respondemus, quòd ibi erat hæres. Item quòd sic agebat &c. ff ad Maced. si quis. & dic illam loqui propter odium Macedon. & satis dici posset id, quod facit iste, qui est in possessione, de fructibus, & etiam si interim conferret beneficia, quòd propter beneficium possessionis bonafide tenet: quia hoc ratione possessionis fit, & ad commodum possessionis pertinet. uerum, si bonafide percipiat: quia credit suam electionem canonicam, & se legitime confirmatum, facit fructus suos. ff. de usu. qui scit. præterea salua distinctione de fructibus, quæ est in summa: secus autem, si esset malefic. C. de rerum uendi. certum. si autem crederetur prælatus, & nō esset in possessione, secus, infra de iure patronatus. consultationibus. alij dicunt tenere, quod facit in recipiendo, scilicet ut liberentur ei soluentes: non aūt in daodo, scilicet quia non acquiritur his, quibus dant, argum. ff. si certum petatur. eius qui. sed potius uidetur, quòd siue bonæ fidei possessori prælato, nō autem confirmato, siue malęfidei quis soluerit non liberatur, etiam si annuas pensiones soluat: quia nemo liberatur soluendo alij etiam bonę fidei possessori pensionem, nisi fortè esset prædo, qui res alterius alicui locasset: qa tunc fortè liberatur colonus soluendo etiam prædoni, ff.
b de conditione indebi. si urbana. [b]
4 ¶ † Nam ubi aliquis est intrusus in aliqua ecclesia sine auctoritate superioris, qualis est omnis non confirmatus, puta quia sua auctoritate occupauit, uel aliorū potentū, quicqd facit, non tenet siue alienando, siue præbendas ꝯferendo, siue agendo, siue iudicando, nec liberantur ei soluentes. 16. q7. si quis de. sicut etiam non tenerent, si à quocūque extraneo fierent. non enim debent esse melioris cōditionis: quia uitiosus est. argumentum contra, infra de iure patronatus. consultationibus. Sed potest responderi sic quia bona fide possidebat, & nō tanq̃ prælatus, sed quasi patronus, qui confirmatione non eget. & ideò commodo possessionis tam in præsentando, q̃ aliis gaudere debebat. hic aūt malęfidei, & quasi prælatus, qui confirmatione eget, quam non habebat. Et ideò non ualent, quæ agit; nec potest bonam fidem allegare, nisi cōfirmationem, uel institutionem habuerit superioris prælati. 16. q. 7. sicut supra eo. qualiter. & similiter respondeo ad id, quod dicitur, q possessori hæreditatis potest fieri solutio, & conueniri, C. de petitio. hæred. l. penult. §. quia. nam creditoribus hæreditariis, pensionariis, & aliis satis uidetur licitum ignorare hæredem mala

a ¶ *Quamuis posset. Ad hæc dicta Inno. adde Alexā de Imo. plene ī cōs. 38. co. 4. uers. his consonat in primo uolu. & moder. in d. l. 1 a barbar col. antep. uers. limita nunc.*

b ¶ *Vide Bart. ibi no. in l. si urbana, ff. de cond. indeb.*

fide possidere, cum debeant eum credere bonæ fi. nisi ꝓbetur. ꝫ. j. de præsumptio. dudum. hæres autem sine alicuius autoritate, qñ uult & sola uoluntate adit hæreditatem: sed in prælato, ubi certa forma est possidendi, s. per confirmationem superioris, nemini ignorare licet. Vel dic, ꝙ nulla lege dr, ꝙ possessori hæreditatis, uel alij siue sit bo. siue malæ fidei possessori facta solutio liberet debitorem. sed. l. præal. ponit quid iuris sit, si agit. si autem non sit intrusus sua autoritate, sed confirmatur ꝑ superiorem, cum ex confirmatione potestatem recipiat administrandi. ꝫ. e. transmissam, siue canonica sit electio, siue non, etiam si sit simoniacus in ordine, & in ipso beneficio, tenebit, quicquid cum eo fit, & ratione officij ratum est 19. dist. secundum. & est uerum hoc, quādiu toleratur. 8. q. ultima, nonne, & alias concor. uel nisi sententia, uel inhibitio data esset contra eum. j. de dolo. ueritatis: uel nisi alias esset notorium eum suspensum. j. de re iudicata, ad probandum. 32. dist. præter. optimè habetur. j. de excess. præla. tanta. Nec repellitur talis ab agendo huiusmodi exceptione, quòd non sit eps, sed fur: quia non intrauit per ostium canonicæ electionis, cum ipse & omnia gesta eius tolerat autoritate & intentione confirmatoris, ar. op. ff. qđ cum fal. tu. l. j. §. pen. ff. de minoribus, ait. §. permittitur. ff. quibus modis usu. amit. l. j. §. j. ff. de usu. in prin. ff. quæ in frau. credi. l. i. ff. de aqua plu. arcē. quod prin. ar. ꝫ. C. de eo, qui pro tu. l. ult. ubi expressè habes, ꝙ admittit exceptio contra tutorem agentem, qui non fuit legitimè noiatus: sed ibi nō tuebantur facta eius à magistratu; cum eum non dedisset.

5 ¶ † Item obiicitur, si est simoniacus; ergo est suspensus ab officio & administratione ipso iure, ut not. j. de simonia, per tuas; ergo non ualent, quæ cum eis fiunt: uel saltem excipi potest. Respon. licet sit suspensus à iure; tamen facta eius defendunt autoritate confirmationis; nisi esset notorius simoniacus: quia tunc licet subditis ab eo recedere. 32. dist. §. uerum. alia ēt de hac materia notantur. j. de off. dele cum super excommunicatio aūt ꝑꝑ periculum excommunicationis poterat obstare agēti, siue sit confirmatus, siue non: sed facta ab excōicato

6 tolerato non retractātur, j. de don. inter dilectos. ¶ † Sed ꝫ prædict. un. j. de testi. super eo ubi dr, ꝙ ꝫ ferentem testimonium excipitur de crimine. Rñ. ꝙ illud, s. reddere testimonium, licet sit publicum officium. ff. de te. l. j. ff. quemadmo. testa. ap. si quis: tamen testis illud non reddit: atione publici officij, quod habet, uel cum reddere testimonium non contineatur sub confirmatione, in illo non tuetur eum prætor, quin contra eum excipiatur. & idē dico in accusatore. 3. q. 5 accusationes. 2. q. 7. quærendum. item dicunt quidam, q de quocūq; capitali crimine dānatus fuerit, de cætero sibi obediendum non est ut prelato, nec ualet, quod facit, ar. op. ff. de his, qui no. infa. l. quod ait. § miles. ff. de testi. leges. tuitio autem prętoris. ualet his, qui ꝯhunt cum tali prælato, & ecclesiis; sed non ualet malo prælato.

SVMMARIVM.

1 *Necessariæ impensæ dicuntur illæ, sine quibus electionis negotium non ualet expediri.*

2 *Quid agendum, ubi maior pars, quæ elegit indignum, uelit expensas habere, & minor similiter, quæ elegit dignum?*

3 *Quæ requirantur ad hoc, ut capitulum possit expen. petere.*

4 *Electorum capitulum licet de pluribus ecclesiis constituatur, debet tamen solum capitulum ecclesiæ cathedralis electionem prosequi.*

1 Vt præteritæ. [necessariæ] † necessariæ impensæ sunt, sine quibus nō ualet electionis negotium expediri, ut est mittere pro consensu electi, & ꝑ cōfirmatione; & ꝑ aduocatis, cām tñ habeat. & gnāīr ex quo ius dat ei officiū prosequēdi electionē, oēs expēsas, quas fine dolo malo facit, recuperabit. ff. de bo. au. iu. pos. prætor. §. j. & ij. dūmō probabilē modū nō excedat. ff. de dam. infec. l. inter quos. §. ult. & l. seq. præterea non faciet delicatas. ff. de pig. ac. si seruos. ¶ Et ex his apparet, ꝙ & si succubuerit in causa, cuius electionē prosequitur, capitulum tñ repetet expensas, quas fine dolo malo fecit, & implorabit offi. iu. pro his expēsis, uel con di. huius decre. ¶ Si aūt alius ꝑter caplm, siue sit maior pars, siue minor negotium electionis prosequatur, habebit actionem neg. gest. non dico, si fine do. ma. agat; ut dixi in caplo, sed si utiliter ad minus ad principiū agat. ff. de neg. gest. sed an ultrò, in fi. & l. Pomponius. nec sufficit, ꝙ bo. fi. egerit, uel ꝙ maior sit numerus, & iō præsumitur pro eo: quia nec sic habebit expensas, nisi utiliter egerit, uel ad minus inceperit, utiliter agere. nec. n. ꝑꝑ hoc utiliter agit, licet hoc credat, uel ēt ab aliis præsumatur. Vtiliter aūt dicitur agere, qui malo electo, uel electioni contra formam attentatæ, contradicit. nō aūt sic credimus, si non prosequitur contemptum. utilius. n. ageē ecclesiæ negocium, si alias canonicæ electioni consentiret. ar. ꝫ. ff. de reli. l. j. & l. at si quis. §. Labeo. uacāte autem epātu nihil accipient, sed postea accipiāt has expēsas, ut dictū est, & si ante acceperint, patiuntur hanc pœnam. ar. ff quod me. cau. extat. quidā tñ dicūt, & melius, ꝙ interim poterunt accipere expensas, ar. hic & infra de hæreti. ad abolendā, & no. j. de ma. & obe. hisque, qcqđ aūt, sit caplm faciet expēsas,

2 & post repetet, ut hic. ¶ † Sed qd [a] si maior pars, quæ eligit indignū, uelit habere expensas, & minor eodē mō, quæ dignū elegit? Rñ cū apparet post diffinitionē minorē partem utiliter gessisse, habebit act. neg. ge. l. si aūt. caplm eodē mō repetet expensas eōdictione ex hac dec. quāuis malū elegerit ignorāter: qa sufficit, ꝙ dolus malus obfuerit: secus aūt, si elegissent sciēter indignū, arg. præall. l. ff. de bo. aue. iu. pos. præter. §. ij. imò plus dicimus, ꝙ caplm, i. maior pars sciēter eligens indignum restituere tenet ecclesiæ, cum ei licitū

a ¶ *Sed quid. Circa hæc dicta in not. uide Card. in suo consilio quin to incipit in elucidatione.*

3 non sit malè alienare, uel dispensare res ecclesiæ. ¶ † Ité no. ꝙ ad hoc, ut caplm possit petere expen non sufficit, ꝙ maior pars, uel ēt tres partes, quæ elegerūt unū, illā electionē prosequanī: sed est necesse, ꝙ iterū cōueniāt, & uocentur oēs canonici præsentes tā isti multi, ꝙ uni elegerunt, q̄ pauci, qui alium elegerunt, & tunc diffiniet caplm, quā electionem uelit prosequi, & illi, q à caplo, deffinabunt pro illa electione prosequenda, expēsas habebūt. & si minori parti placet, ꝙ caplm ēt iure quo suā electionē portaret ꝑ superiorem diffiniendā, credimus, ꝙ tenentur facere; & fortè nisi faciat, nō habebit expensas, si succūbat in electione, quā ꝓsequit: qa superfluas expensas fecit. nā alias nisi ꝯueniant, & diffiniant, sīu ordinēt, non dicent expensæ ꝑ caplm factæ. & sic non possunt petere expensā. huius decr. bñficio, ēt si sint tres partes, quæ unā electionē ꝓsequanī. nā dr hic, quas caplm &c. nisi utiliter ꝓsequantur, tūc petentur actio. neg. ge.

4 ut supra diximus. ¶ † Capitulum] nota. ꝙ licet capitulū electorū constituatur de pluribus ecclesiis, solum tñ capitulum ecclesiæ cathedralis prosequi debet electionē, sicut colligitur ex decr. quam habuistis. ꝫ. cod. scriptum ubi

ubi habes, q multi præpositi conueniebant ad elect. & ex hac decr. ubi illud ius soli capitulo cathedrali relẽrnatur [negotio] uel mittendo pro confirmatione, uel ad electum, ut consentiat [occupent.] uacante.n. episcopatu omnes res ecclesiæ inuentario facto uel apud canonicos, uel apud œconomos custodient. 12.q.2. si qua, & c. non liceat. 16 q.7. in noua. de hoc not. j. ut ecclesi. bene. ne nostrum, de offi. ordi. cum uos.

CVm post [petitam] aliquãdiu, i. intantum, q diuertant ad alios actus. uel. i. post obtentum ɔsensum electi; & ideò cassatur: alias ex cã liceret differre, ar. j. e. publicato. ar. ɔ. ff. de usufr. sciendum. ff. de admi. tu. tutor q. §. j. [Requisitum] per capĩm, & malè: quia aut dissentit; & ita non põt eligi tanquã dissentiens: aut ɔsentit; & sic notabitur de ambitione, qđ esse nõ debet. 1. q. 6. sicut C. de epi. si quẽquam: secus, si per aliquem de canonicis. hoc non placet: quia non inest nulla electio, licet ꝓtrahatur. j. eo. publicato. uel etiam si ante requiratur eius uoluntas: quia benè potest respondere illud, per quod cognoscitur eius uoluntas, s. quod cõsentiat. nec est malum, ut ecclesiæ laboribus parcat, & infamiæ. hæc autem ideò cassatur: quia ante, quam esset electio in capitulo publicata, consensit electioni, ac si facta esset, & sic non fuit seruata forma.

COnstitutis. [exprimere] & bene, ex quo enim petebant se debere interesse electioni, debuerunt dicere causam petitionis, ff. de excep rei iud. & an eadẽ. §. actiones. sed fortè dices in possessione erant eligendi, & petebant cassari electionem factam eis nõ uocatis. vnde nõ debebant cogi dicere titulum suæ possessionis, C. de peti. hære. cogi. sed m. regulam illam fallere propter præsumptionem ɔriam, C. de proba. siue ɔuentus enim interest electioni de iure. 16. q. 6. c. ult. & psumebatur contra abbates istos, cũ nihil debe ut iura in prioribus monasteriis retinere. j. de reli. do. ne nimia [deberent.] petebant aũt isti abbates rõne personarum suarum, non ratione monasteriorum suorũ se debere interesse electioni abbatis Fiscanẽn. [indultum] q nõ potuerunt, j. de reli. do. ne nimia. alia aũt si essent canonici seculares, possent hoc aliis ɔcedere, ar. s. e. scriptum. j. e. Cumana. 63. dist. obeuntibus. Sed potes dicere potestatem ɔcedẽdi esse datam ecclesiis, non psonis. sed & personis uĩ specialiter ɔcedi. s. eo. cum Vinton. 23. dist. in noie laicis auctoritas ɔcedi non põt. j. de insti. c. ij. 16. q. 7. in noua. nec clericus alterius ꝓfessionis. s. e. offic. j. sed hoc ultimum non credimus, ar. 22. dist. in nomine. 63. dist. c. pen.

ECclesia uestra. [Maiorem] ar. ɔ. ff. de uer. sig. maiorum. sed istud propter ɔstõnem, quæ dicit, q maior pars consentire debet. s. eo. quia propter [ad electionẽ] solẽnem, de qua habuistis. s. eo. quia [consentientium] q a nec etiam formã seruauerint: quia nõ elegerint, & q a non habebãt maiorem & saniorẽ partem capĩi, ut s. dictum est: uel alia cã fuit, quam hic scripta nõ habemus.

CVm in magistrum [Tales abbates] in ecclesiis regularibus, & monasteriis fuere. s. eo. offici j.

SVMMARIVM.

1 *Valet electio timore facta, nisi prius protestaretur electores se cã timoris ducti facere, & quid si nõ ꝓtestãtur, vide ĩ nu. 2.*

3 *Ex non contradictione non uidetur quis approbare protestationem, nisi expresse consentiat.*

4 *Protestationis modum & formam habes hic.*

5 *An plura mandata præsentanti obediendum sit.*

6 *Electionis commodum, & omnis alius fructus est ueri domini [illegible]*

Cumana. [protestatione] ¶ † Hæc protestatio ꝓdest. nam canonicis, uel quibuscũq; aliis nocet, si non protestantur, q timore faciunt, cũ fit ibi uiolentia etiam non magna, uel occulta; fortè quia laici se ingerũt electioni uiolenter, & hi, ad quos pertinet eligere, non audent eos repellere: quia si non protestarent, consentire uidentur, & non tenet electio. j. eo. Massana, j. quod me. causa. c. j. sed si esset magna, quæ caderet in constantem uirũ, etiam post non præmissa protestatione, proponere possunt. ¶ Rationem huius distinctionis non uidemus: quia ibi, nisi fuerit magna uiolentia, s. quę caderet in cõstantem uirum, nec cum ꝓtestatione, nec sine protestatione excusat canonicos, j. de spon. cum locum. sed si fuerit magna uiolentia, ꝓtestatio benè ostendit animi dissensum. ¶ † Si uerò non ꝓtestarẽtur canonici hoc, q nõ fiat eis p̃iudicium, licet uiolẽti & tales, q non habent ius in electione, uel q sunt excõicati, intersunt electioni, ubi aliqui, rõne possessionis interesse dñt electioni, nõ rõne ꝓprietatis uel q a interesse nõ dñt: q a sunt excõicati, & suspẽsi, occulti, & imiscẽt se electioni, non p̃iudicat his non ꝓtestãtib. q a etiam si ꝓtestant, non ꝓdesset eis: q a quãdiu tolerant sine denũciatione, uel sunt in possessione, nõ possunt nec debẽt expelli. 8. q. ult. nõne. j. de cã pos. cum eccl̃ia. Si aũt dubium est, an sint in possessione, necne, uel an sint publicè suspẽsi, uel excõicati: uel si sit certum, uel si timeẽt scandalum, uel si quacũq; iusta cã subest, propter quã periculosum esset eos expellere ab electione, bona erit ꝓtestatio hæc, s. si sunt in possessione, uel si non sunt excõicati, uel suspẽsi, ualeant uoces eorum. Sed ꝓtestatio, quę ponitur hic in decr. periculosa fuit capellanis & clericis, cum si sine ꝓtestatione ista interfuissent electioni, & elegissent aliquem canonicè, licet non de iure, neq; de ɔsuetudine ꝑscripta interesse deberent: si ad hoc, q electio teneret, sufficeret, q essent in pos. j. de iure patro. ɔsulta. nec est contrà. j. de cã pos. cum eccl̃ia: qu a ibi illi, q erant in possessione, neminem elegerunt; nec dicetur ibi eorum electio cassata, sed canonicorum sibi aduersantium, qđ potius ꝓ nobis. ¶ † Et sm hoc hic habes arg. q si aliquis ꝓtestatur aliquid ɔ alium, & ille non ɔdicat, uidetur approbare ꝓtestationem, qđ non credimus, nisi expressè ꝓtestationi ɔsentiat. nam ꝓtestanti præiudicat, si ꝓtestando aliquid ɔ se dicat, ar. ff. de interro. act. de ętate. §. j. alias no. le hoc s. de consti. cum M. hic aũt sic concordes fuerunt de ꝓtestatione. & iõ utrique preiudicat. itẽ non uĩ, q talis protestatio sibi debeat prodesse, cum factum ɔdicat protestationi. j. de appella. solicitudinem. s. de consti. cum M. sed hæc iusta causa fuit ꝓtestandi; & ideò ualet, s. dubietas iuris illius, quod se habere debeant capellani. j. qđ me. cau. perlatũ. ¶ † Sed ecce [a] aliquis fatuus aduocatus facit ꝓtestationem suã isto modo, Protestor, q non intendo ɔsentire iurisdictionem uestrã tanquã in delegatam, uel subdelegatam, uel ordinariã, & saluis his protestationibus, à quibus propter aliqua, quæ dicam, uel dico, recedere non intendo, peto mihi fieri copiam iurisdictionis, & libelli &c. nos dicimus, q iudex sapiens debet dicere, & ego uos uel te statim auctoritate, qua fungor, ɔtumacẽ reputo. 1 1 q. 3. certum, & arg. infra de iud. j. & tex. est infra de uerb. sig. ex parte, ad intelligẽtiam uer. q si citatus noluit stari iuri &c. vnde potest excõicari, cum maior sit iusta cõtumacia, & aliqua aliarum. sed benè dicit, non intendo

[a] ¶ No. & uide Alexan. in l. non solum. §. morte, ff. de no. ope. nun. in si post Ang. & alios ibi per eum allegatos.

consentire, nisi quantum de iure fuerit, & necesse est. ¶Protestatione] si simul concurrunt ad interessendum electioni duo; quorum vnus dicit, q est in possessione bonafide uacantis præbendæ, & alius, qui dicit, q non est in possessione, sed ius habet eius præbendæ, & prudentet faciat capl̃m, si utrũque admittat cum protestatione, q uox eius præstet suffragium, si præstare debet, & non aliter: sed postea, qñ coram iudice petetur confirmatio, si constiterit modo, s. tẽpore petitæ confirmationis sic fuisse tẽpore, quo electio fiebat, licet tunc non constabat, & licet modò, qñ petitur confirmatio, aliter sit uox possidentis bonafide, præstabit suffragium, & nõ uox ueri dñi: quia istud cõmodum pertinet ad possessorem bonęfidei. s. eo. querelam. j. de iure patron. consul. & non ad dñm. j. de causa poss. cum eccl'ia: quia electio facta à uero dño cassatur, qñ nulla facta erat à possessore bonęfidei. si aũt tempore electionis constitisset sic esse, sicut dicebat, tunc possessorem bonęfidei admittere debet. si aũt constaret capitulo, q alter esset possessor malęfidei, non debet eum uocare ad electionem: sed si non uenit uocatus, non est eiiciendus, j. de re. spo. in literis. imò plus est: quia si admittatur, tñ uox eius non præstat suffragium: quia nullum cõmodum pertinet ad

5 malefi. poss. C. de cond. ex l. mala. ¶†Nec cõparo istos illis, qui plura mandata præsentant, quorũ nulli obediendum est. s. de rescrip. cum contingat. nec cõparamus eos agentibus duobus, uti pos. ubi ambobus qualiter probantibus iudex supersedet sentẽtiæ. ¶Et est huius dicti ratio: quia in neutro pdictorum posset vnũ admittere, & alium repellere, nec etiam ambos repellere, quin alicui fieret piudicium. sed in casu nostro propter ptestationem põt ita prouideri, q nemini fiet piudicium. nec cõparo eos depositario, & dño simul cõcurrentibus ad depositum repetendum: quia loquitur, qñ constat q est dñs: quia est facienda ei restitutio: sed hic dicimus, qñ

6 non cõstat. ¶†Nec ob. si opponatur, põt uox illius, q non est in possess. prestare suffragium. rñ. q cõmodũ electionis & oĩs alius fructus est ueri dñi, etiam si nõ possidet, si nullus alius est in pos. uel sit quis in pos. malefi. ut no. j. de iure patr. cõsul. iste. n. utitur hoc modo, non ut possidens, sed ut dñs. hec aũt uera uidentur in illis possessoribus malęfi. quorum facta non tuentur confirmatio. uel aliter, ut no. de iu. patr. consul. [maiorem partem] non cõputatis capel. & clericis, de quibus non fuit pbatum, q debeant interesse. item cum inter canonicos & abbates, de quibus cõstabat, q interesse debeãt, essent 21. & tñ 10. consenserunt in Archid. & 9. in Archiepm, neuter habebat maiorem partem de 21. canonicis. uox autem ipsius Arch. sibi suffragium non pstabat. imò oberat, qa alium non elegerat. se. n. eligere non poterat: sed & si sua uox nõ pdesset, nec obesset: tñ cõsentiẽtes ĩ Archipresb. q in Archid. non cõsenserant, sicut erant 10. [pbatum fuerat.] dicta. n. testiũ interpretanda sunt, sm q nulli, uel minus sunt captiosa, j. de test. cum tu fili, ff. de iureiu. quãuis [elegisse] aliud est dare scrutationes, & aliud eligere [de iure competere] qd oportebat pp protestationem: alias non [priuantes] s. e. quia propter.

Sacrosancta [nominandos] hic vult dicere, q abbas debet nominare duos meliores priores totius ordinis, & de illis duobus debet eligere vnũ dictus comes. & potest dici, q cum in fauorem militis esset hoc inductum, si alias esset de iure, ad arbitriũ militis deberet illos duos noiare abbas. C. de leg. quod fauore: si tñ miles nominaret minus bonum, cũ etiam in fauoré ecclesiæ sit factum hoc pactum, abbas nõ nominabit eos, sed bonos & ipsi prioratui cõuenientes. alij dicunt, q ad arbitrium boni uiri recurrendum est, ff. p socio, siquis so. [collegiata] idẽ est in nõ collegiata. si sic intelligas, ut electione acquiratur ius spirituale, non obstant. contrà. j. de iure patr. nobis. sed solutio est. s. eo. quod sicut.

SVMMARIVM.

1 *Compromissum electionis requirit capituli cõsensum, idq; ante compromissum, ut in nu. 2.*
3 *Reprehensib le est compromissum factum absque consilio consiliariorum.*
4 *In scrutinio singulorum consilium est requirendum.*
5 *Tempus non competens quod dicatur.*

Cum in ueteri [cum consilio] per hęc uerba uoluit Papa potius, q i tractatu electionis essent, & suum consilium præberent, q̃ consensum, q de iuris necessitate expectandus non uidetur, & quia non requisierunt, ut debuerunt, non tenuit electio tanq̃ postposita forma mandati, ut infra de ar. cũ olim, ff. de

1 admi. tu. l. cum pater tute. ¶†Eligentis] per scrutinium uel cõpromissum, ut hic colligitur. nam hic non redarguitur cõpromissum, sed q nõ fuit consilium requisitũ. sed quæres, qñ debuit requiri eorum consilium, & à quibus, s. à caplo, an à cõpromissariis: & uidetur, q à caplo,

2 cum ipsis scribat, q eorum cõsilium requirant. ¶†Item uidetur, q ante cõpromissum esset eorum consiliũ requirendum, cũ etiam in cõpromissariis eligendis posset esse periculum, sicut ex tenore decr. huius colligit. ¶Itẽ uf, q sufficiat, si cõpromissarij eorum cõsilium requirant, ar. ff. de admi. tu. lia § gessisse. nec est necesse sup compromisso requiri cõsilium eorum, & sufficit qñcunque requirere, dũmodo non nimis tardet, ut hic. alij dicũt, q super oĩbus accessoriis electionis requirendũ est cõsilium eorum, ex quo in principali requirendum est, ar. j. de offi. del. pterea. ff. iu. solui. iam tñ. §. in hac, ar. j. de ar. cum olim. nec possunt eligere per cõpromissum, uel ẽẽ scrutinium secretum in hoc casu, sed publicè cõsiliariis psentibus dicent uota sua. nam cum hic sint spã les delegati, nõ est necesse seruari formã, sicut si esset ibi Papa. ar. C.

3 de testa. oĩum. ¶†Nec obst. q dr̃ hic non reprehendi cõpromissum, cũ dicamus reprehẽdi, nisi factũ sit de cõsilio cõsiliariorum. uerbum. n. qd sequitur in tract. electionis, innuit cõsilium requiri & ante & post, qñ tractabitur. alias. n. diceretur clandestina electio, ar. 69. dist. si quis Papa; prius dictum magis placet. nec uf necesse eos admittere ad tractatum, sed sufficiat cõpetenti tempore consilium requirere, & expectare etiam post tractatum cõpromissariorum. secus, si diceret tractetis & eligatis cum consilio talium, & ita loquitur decre. j. de ar. cum olim. ¶Item fortè posset dici, si mandaret, celebretis electionem: uel eligatis cum consilio talium: quia tunc non solum de persona, sed & de forma, & omnibus aliis consilium requireret, ar. ff de admi. tuto. pater tu. sed quia hæc decre. uidetur contrarium innuere, contrarium tene. †Si autem per scrutinium, tunc requirendum est consilium in communi ante, quàm ad scrutiniũ procedant. nec obest, si dicas, q postea alium eligerent: quia nullo casu tenetur eorum consilio stare. sed si post scrutinium eos in collatione requirant, laudo: sed si ante nollent requirere, tunc tantũ non crederẽ sufficere, cũ tunc uideretur eorum consilium delusorium, cũ is, qui in scrutinio maiorem partem habet, debeat eligi. j. e. publica. s. eo. quia pp. sed si mandaretur, q cũ eorũ consi-

consilio assensu obtento eligerent, tunc satis uidetur, quod non astringantur ad formas constitutionis. ¶ Alij tamen dicunt, quòd postquam consiliũ eorum obtinuerunt de certa persona, tunc illum eligerent per unã de formis [Candelæ.] hanc metam non redarguimus [sociorum] sed & si ipsius abbatis sancti Begni. consiliũ requirere debuerunt secundum formam literarum domini Papæ consilium autem si requirerent, nulla esset postea electio supra eo. cum post. alij tamẽ dicunt non esse requirendum consilium abbatis sancti Begni. quem eligere intendebant [proponente] & bene. ¶ Vno] pro se & pro alijs, uel pro se tantum. nam & si alij uellent consentire, quòd eorum consilium in tractatu non requireretur: tamen tertius non tenetur stare eorum uoluntati, cum quilibet teneatur implere mãdatum Papæ, etiam si alij nolunt, ut no. suprà de rescrip. eam te [festinanter] & be ne. ff. de adm. tu. tutor qui re. ff. de usu. sciẽdum [Requisitum] competenti tempore, etiam responsum interpretatur, ut. j. sequitur [in tractatu] insti. de auc. tu. §. tutor.
5 xij. q. ij. sine exceptione. ¶ † Non competenti, non competens tempus appellat omne, quod est ita breue, quòd cum deliberatione consilium dare non potest: uel non cõpetens esse dicit omne, quod est extra tractatum, uel quod est, dum durat potestas prouidendi: sed requiritur tali tempore quod delusorium uidetur. l. postquam concordarunt de certa psona uel ipsam eligendã statuerunt.

Congregato. Qui. s. cantor [in eũ] s. cantorẽ [aliũ] scilicet de canum [postmodum] ante, quam diuerterent ad alios actus, procedentes tamen ex eodem scrutinio, & durante eodem contextu electionis: alias non deberet fieri secunda, prima non cassata, ut suprà eo. cõsiderauimus, & no. de hoc supra eo. c. dudum, uel dic ubi prima nulla est ipso iure, si fiat secunda ex interuallo, te[illegible] ¶ [Praeficias] dicunt quidam hoc contingere. quia p[illegible] ure scienter elegerunt indignum s. eo. innotuit. sed nos dic mus idem, dummodo in eodem contextu fiat utraq; electio, et si ignoranter elegerunt indignũ, ar. s. eo. [s]criptum. ipso enim facto apparet minorem partem saniorem. unde eius electio præfertur suprà eo. dudum, ar. j. e. ecclesia uestra, nisi fortè numerus in duplo exce[d]eret. tunc enim non confirmaretur electio minoris par[tis] [illegible] si probaretur eos scienter elegisse indignum, ut suprà eo. scriptum, & no. de hoc suprà eo. dudum.

SVMMARIVM.

1 *Electoribus se opponẽtes possunt excipere, uel agere etiam nul lo pro electo agente.*
2 *Excipiens debet contestationem, uel exceptionem suam dare in scriptis.*
3 *An ualeat pœnitentia recepta ab eo, qui habebatur pro prælato cum non esset?*
4 *Soli sedi apostolicæ est reseruatum dispensare: episcopus autem eam mandare potest.*
5 *Tenet collatio facta ab eo, ad quem pertinet, etiam si ex tunc [illegible] ta causa appellaretur.*
6 *Quæ ad processum minimè spectant, post appellationem cassa ri non debet.*
7 *[illegible] tonis ablatio pertinet ad indictũ, est q; de processu iudicij.*
8 *E[illegible] um uocari non est necesse, si contra electores agretur, quod indignum ele erint.*
9 *El[e]cto non uocato potest procedi, ubi agitur de cassatione electionis propter peccatum processus.*
10 *Litis contestatio dicitur esse necessaria super exceptione facta contra electum.*
11 *In petitione confirmationis, ubi tantum superioris officium imploratur, non est necessaria litis contestatio.*
12 *Tempus electionis spectandum est.*
13 *An dispensatio sit semper necessaria, ubi excipitur, uel accusatur contra aliquem.*
14 *Electio nõ semper cassabitur, et si in modũ exceptionis probatum fuit crimẽ, de quo egit, uel egisse præsumitur pœnitẽtiã.*
15 *Indulgentia, prout et rescriptũ ob ueritatis suppressionem, & falsitatis expressionem redditur inualida.*
16 *Quo casu ualeat dispensatio facta de mandato Papæ.*
17 *Rescripta ad beneficia debent facere mentionem de omnibus tam maioribus quam minoribus.*
18 *Dispensationes restringi debẽt, & ultimæ uolũtates ampliari.*
19 *Dictio præter, de sui natura est exclusiua.*

Dudum ecclesia Rothomagen. [procurate re] no. electores petere confirmationẽ. sic supra eo. cũ inter dilec. & c. cũ dilecti. sed & ipse electus põt
1 petere. s. eo. cũ inter. R. ¶ † Electionẽ] no. illos, qui se opponunt electoribus, posse excipere, uel agere et nullo agẽte pro electo, siue postulando cõfirmationẽ, siue cõsecrationẽ. hic. n. nullus agebat, uel aliqd pro electo petebat sed contradictores tm̃ se opposuerũt. qđ ex eo apparet: qa nõ dr hic, quòd aliqd opponerẽt contra petitionẽ cõfirmationis uel cõsecrationis: sed opponebãt contra electionẽ, quæ iã facta erat, & qa rñsio electi sequit oppositionẽ contradictorũ. & hoc melius apparet. j. in c. decre. qa ibi dederũt libellũ; ad idẽ facit suprà eo. cũ dilecti. j. de ap. cõstitutis. lxiij. di. nullus inuitis. & põt esse rõ, quare hoc fit, s. piculũ uacationis ecclesiarũ, ar. j. de ap. oblatæ. est. n. contra gñale rõne, cũ exceptio tm̃ cõpetit contra actionẽ, uel intentionẽ ff. de excep. l. j. C. de nõ nu. pe. si quasi. de hoc no. suprà eo. cũ dilecti. ¶ Itẽ põt dici, quòd hi nõ excipiebant, sed agebant. nam ex eadẽ decre. hẽs, quòd libellũ dederunt contra electum eundẽ. in quo ex certis cãis electionẽ cassari petierunt. & est quasi popularis hæc actio, quæ tuetur ius populi, & ecclesiæ dei. ff. de ac. populari. l. j. nec tñ uere popularis dici põt, cum in ea procurator cõstituatur. j. de ac. sup his, & prætextu criminis, uel infamiæ nõ repellitur, ut no. in præalle. decre. super his; quod nõ fieret, si popularis esset. ff. de popu. act. popu. & põt dici anormala sm hunc modũ agẽdi à canonibus introductum. qui autem ad hoc admittatur, no. j. de acc. super. & ut nobis vr, æquæ bonũ est hoc mõ ultimo petere, uel agere, quã primo mõ excipere, cũ nihil per exceptionẽ cõsequi possit, quod nõ cõsequetur per hanc actionẽ. & nulla exceptione põt repelli ab agẽdo, qua nõ repellatur ab excipiendo. nec aliquo onere grauatur agens, quo nõ grauetur excipiens suprà eo. cũ dilecti. j. de excep. deniq;, &. j. de accu. in c. sup his. hæc .n. exceptio quasi uim actionis obtinet suprà de postu. c.
2 j. ¶ † Aliqui tamen dicunt non esse admittendum excipientem, nisi ex parte electi petatur aliquid, & semper qui excipit, cõtestationem, uel exceptionẽ suam debet dare in scriptis, ar. in authen. de temp. non so. §. cũ testatione, col. vij. ¶ Itẽ põt contra cum agi in modũ denunciationis, ut no. infra de despon impu. ad dissoluendum ¶ Additio. hæc sunt uera, qñ electores petunt confirmationẽ: non tñ sunt uera, quando petunt ordinationẽ, uel consecrationem electi. nam tunc nulla exceptio, uel actio, uel denunciatio admittenda est contra petitionem eligentium, nisi uocetur electus, cum per confirmationem iam sit matrimonium confirmatum, & iam non ab obtinendo repelleretur, sed ab obtento. ¶ Et ideò est necessaria inscriptio ad pœnam infrà de accu. super his, & infrà de transla. episcopi c. licet. B. [dimisso] non est nis,

siue ante electionem Archid. dimisit, siue post [in eodem concilio] infra de præben. de multa [cupiditatis] infra de præben. cum iam dudum [furtum,] ff. de furt.
3 l.j.§.ult. ¶†Decepta] potest dici animas non deceptas, cum ab omnibus habeatur prælatus, & ualet pœnitentia ab eo recepta. ueniam enim meruit: quia ignorans deliquit. 8. dist. consuetudo. sed si sciat ante, quam moriatur, credimus, q̃ de nouo debet ire ad uerum sacerdotem, & ab eo absolui, infra de pœnitentiis, omnis, in prin. & idem dicimus in pœnitentia, quod in ordinate diximus, infra de simo. per tuas. uel potest dici, q̃ uere absoluit, quãdiu toleratur à superiore. 8. quæst. 4. nõne.
4 ¶†Per cõcessionem.] soli enim sedi Apostolicæ hoc est reseruatum, scilicet dispensare, infra de pben. de multa. cõmendare autem potest Episcopus. 21. quæst. 1. qui plures, infra de acc. si constiterit, ubi no. nam tunc non habet in ecclesia ille, cui cõmendatur, nec in fructibus nisi ad colligendum, gubernandũ & erogandum ꝓ utilitate ecclesiæ, & ad custodiendum clericos. hic etiam dicitur visitator, ar. 61. dist. obitum, & in cap. Cathinen. & cap. ult. 12. quæst. 1. quoniam Velina. 70. distin. cap. 2. 7. q. 1. quia, & cap. constitutum, & cap. remoto; & potest reuocare hanc cõmendationem, quando vult, ff. depositi, Lucius [excusationem,] scilicet de ar. cõcessione. alias autem excusationes, scilicet de dispensatione Papæ, & quod Archid. Ambianeñ. non habebat curam animarũ, nõ excusauit hic [nullatenus] q̃ hæc excusatio nõ erat de iure; ideò tãquam de notorio iuris statim fert sententiam. de hoc not. supra de cõsuetu. cum inter [retineret] tãquam titulatas. ¶Dispensatum] quidam dicunt, q̃ ex quo coram iudice aliquo ordinario, uel del. admittitur uel exceptio, uel probatio alicuius, q̃ dicit se tenere canonicè duas curas: uel etiam si admittatur contra eum exceptio, q̃ iniustè tenet, extunc non licet illi, ad quẽ pertinet collatio, alij conferre; & si conferat, nõ ualet, ar. infra de arbit. cap. ex parte. alij dicũt, q̃ lis mota, uel receptio ꝓbationum non impedit, quin ille ad quem pertinet collatio primæ ecclesiæ, possit eã conferre, cum motio litis nõ auferat sibi ius suũ. & hoc dicunt esse uerum, etiam si ille, ad quem pertinet collatio primæ ecclesiæ, sit ille, qui mouet litẽ, q̃ iniuste detinet duas curas. sed hi dicunt, q̃ si ab alterutra partiũ appelletur ad Papam, q̃ extunc non põt eam conferre: quia iam uidetur causa huius eccłiæ ad se. app. relata, ar. supra de postul. bonæ memo. circa fin. infra de offi. le.
5 licet, & no. infra de præben. inter cætera. ¶†Alij dicũt, q̃ etiam si appellaretur, siue ab ipso, ad quem pertinet collatio, siue ab alio, & ex iusta cã, puta q̃ partibus nõ assignabat locum tutum; q̃ semper tenet collatio ab eo facta, per quem pertinet. nec obstat decret. de ar. ex parte, ut ibi dicemus. nec obstat quod ibi dicitur de appellatione: quia per appellationem causa defertur ad Papam, & non potestas conferendi ei defertur, uel alij au-
6 fertur. ¶†Item nõ ualet, si dicit, q̃ cassandum est, quicquid fit post appellationem legitimam, q̃ illud intelligitur de his, quæ pertinent ad iudicium, uel ad causæ processum. vnde bene dicimus, q̃ si post talem appellationem recepisset testes, uel sententiam protulisset uel interlo. uel diffi. q̃ illa bene cassarent; sed collatio ecclesiæ non: quia non pertinet ad processum causæ: quia non confert eccl. siam quasi litigans, sed quasi alius: q̃a sæpe contingit, q̃ alius, q̃ ille, ad quem pertinet colla-
7 tio, obiicit, quod habet iniustè plures curas. ¶†Item bene cõcedimus, q̃ pendente cã, & maximè appellationis, nõ auferetur sibi possessio: q̃a illud, s. auferre possessio-nem ꝑtinet ad iudicem, & est de ꝓcessu iudicij. sed cõferre ius pbendę habet q̃s rõne iuris sui tñ, & iudex nemini memoria debet tollere ius suũ ẽt pẽd. lite. j. ut lite pẽd. à memoria. 3. q. 2. q̃a ea. ¶†Partib.] Si agatur ꝯ 8
electores, q̃a sunt priuati potestate eligẽdi: q̃a indignũ elegerũt, nõ est necesse uocari electũ. si aũt elect. petant ꝯfirmationem electi, qđ postuat, ut hic & j. de ea pos. cũ ecclesia, si obiiciaí, q̃ ꝑ crime electi nõ sit ꝯfirmãda electio, nõ est ꝓcedendum, cum ex hoc maximũ præiudicium possit generari electo, si est intelligibilis. s. e. sup eo, nisi uocato electo, ut no. j. de ꝓcu. in præsentia, uel nisi sciret cãm agi, & nõ curaret interesse, ff. de re iu. sæpe. j. de re. iur. quãuis. Alij tñ dicunt idẽ, & si sciat cãm suã agi. tñ in hoc casu non credimus sufficere eius sciam: imò tota lnia reuocabitur de facto, quæ tñ de iure nulla est, ut nec electo noceat, nec electorib. & hoc ꝑ cõnexitatem ff. quęad. ser. amit. si cõionem. ¶Si tñ citatus noluit cõparere, nec se defendere, tunc habet locũ decr. sup eo. & hæc uera sunt, & si ꝯsensit electioni: q̃a timore ꝓbationum uř fugere iudicium. 3. q. 9. decreuimus. sed si cõsensisset, qđ maximè ꝯtingere posset i postulatione, nec uocari debet, nec sibi pıudicat, si postulatio non admit-
9 titur, ar. j. de dolo & ꝯtu cum dilecti. ¶†Si uerò ꝑpter peccatum ꝓcessus nõ petatur cassari electio, & q̃a alias cõnexa sunt iura eligentium & electi, põt ꝓcedi etiam non uocato electo, & q̃a alias nullum sibi fit pıudiciũ, ar. decr. superius alle. super eo. ar. s. e. cum inter vniuersas. quidam tñ dicunt, q̃ in hoc casu electus ignorans cãm suam agi, iterum cãm reuocare põt, nisi citet. j. ut lite non ꝯtest qđ; qđ non credimus. Et qđ hic diximus, satis in hac decr. innuit. à principio procedebat cã sine elect. sed obiectis criminibus electus absuit causæ. illud aũt constat, q̃a electores cõpromittere non possunt sup facto electionis, uel renũciare. s. e. cum inter canon. q̃ aũt diximus, q̃ qñ opponitur in psonam electi, q̃ debet uocari, uř habere locum, qñ ꝯdicens non expresſit ĩ appellatione de crimine, qđ electo obiicere intẽdebat. qđ si expressisset, non est necesse ulterius eũ uocari. s. e. statuimus. quidam tamẽ idem dicunt, si nõ expressit, q̃ ꝯ personam aliquid dicere uellet. nos dicimus, q̃ licet pdicta sint uera, qñ electores petunt ꝯfirmationem: non tñ uera sunt, qñ petunt confirmationem & ꝯsecrationẽ electi. nam tunc nulla exceptio, uel accusatio, uel denunciatio est admittenda ꝯ petitionem eligentium, nisi uocetur electus, cum per confirmationem iam sit matrimonium consummatum, & iam nõ ab obtinendo repellatur, sed ab obtento. & tũc est necessaria inscriptio ad pœnam, ar. j. de acc. super his. j. de translatio. episcopi. licet. ¶Iuramento] no. in causa spirituali iurari de
10 ueritate dicenda. de hoc no. s. eo. cum dilectus. ¶†Contestationem] not. contestationem litis necessariam sup exceptione facta contra electum. super ipsa autem electione, puta si electus petat confirmari, uel si de gratia Papæ uel alterius quis petat beneficium, nõ est necessaria litis contestatio, nec libellus, j. ut lite non contesta. quoniam. §. j. uel dic semper idem in utroque, s. qñ agit de electione facta, uel exceptione: q̃a si præsentes sunt, facienda est litis contestatio. sed si sunt absentes contumaciter, lite non contestatã ꝓcedit. j. ut lite non contestata, quoniam. §. j. secus autem, quando auctoritate literarum Papæ petit beneficium: quia cũ tunc sit potius executor, q̃ cognitor, licet exceptiones aliquas admittere debeat. s. de rescrip. constitutis, & cap. capitłm, lite non ꝯtestata procedit. item q̃a nihil põt petere, nisi qđ ꝯtinet in rescripto Papæ, nec ex alia cã; & iõ illud sufficit

a ¶ Pro libello. Quòd a rescriptum sufficiat pro libello, adde Bal. in addi. Spe. in ti. de libel. com. uersic. 2. & uer. 14. et Sali. in auc. quo semel. C. quomodo & quando iudex, & quid in summariis, per Abb. post Innocen. in § praeterea, col. 4. uer. ed pro declaratione, infra de do. a. & uide Alexan. de Imo. in l. j. §. fin. ff. de extraor. cognit. & uide ad praedicta etiam do. Maria Soc. in ca. 1. col. 21. uers. 26. fallit, infra de libel. ob. & Fel. in cap. ad audientiam, el 2. col. 8. uers. litera non dant ius.

cit pro libello, a ar. j. de dila. praeterea; & 3dictio est pro rñsione: ta mē securius est dare libellū. ¶ Itē 11 quando petitur confirmatio, nec habet aduersarium, sed tantum superioris officium implorat, nō est necessaria litis contestatio, nisi cū aliis, ubicūq; imploratur officium iudicis, nec adursarius se opponit. cum n. non possit esse lis nisi inter plures, non potest esse litis contestatio, ubi lis non est. ¶ † Item in confitente ēm nullę sunt partes iudicis. ff. ad l. Aquil. pro me. confiteri autē intelligunt illi, ad quos pertinet contradicere, si moniti tacēt. ff. de inter. ac. de aetate. §. ult. itē est [p positā] C. de lit. cont. in l. j. [tādē] si post cassationē processus praedicti [dicēda.] danda sup. pcessu electionis, & sup oībus, quae non sunt criminis, puta si esset irregularis: sed super criminibus non debet iurare de ueritate dicēda, cū si à quo libet inquireretur de suis criminibus occultis, uix quisquā sine criminibus reperiretur. so. d. st. quia item nemini dicendū est, ut se prodāt in publicum. 2. q. 1. si peccauerit. sed 3 licere uidetur litera sequēs, ubi habes, q requirebatur ab hoc electo an habere plures curas, q cōstat esse peccatū, ut probat. s. in hac eadē decr. ad hoc rñdēt quidā, q licet sit peccatum plures curas hēre sine dispēsatione, nō tñ plures curas habere simplr est peccatū; & sic de aliis, quae sequunt. ¶ Nō enim peccatū est excōicare interdicere, uisitare, & siia, de qbus inquireē. sed certè haec rñsio nō placet: qa licet haec nō sint crimina, inducunt tñ ad probandū id, ut remoueat tanquam criminosus. nam modus agendi, uel excipiendi diligenter attendendus est. nā cū isti intendarent remouere electum pp crimen. quia plures curas aliarum habebat, & ad probandum, q dignitas curā animarum habebat facerēt positionem, q excommunicabat, intercedebat, & similia, licet non tenet rñdere, an sit criminosus, sic nec illis positionibus, p quas peruenitur ad illud. sed si non deberet dignitas habere curā, quia esset crimen, sed agitur 3 aliquem, q non sit eius excōicandi, interdicēdi, & similium, tunc bñ interrogabit. ¶ Ad hanc aūt decre. rñdemus, qa non coactus, sed uoluntarius rñdet. itē de his iustè debuit interrogari, cum essent talia, quae non possunt esse nisi notoria. ff. de quanto. §. ne aūt facti. tamen notoria sunt, dicimus cogendum rndere, an sit infamatus de aliquo uel cōdēnatus. peccaret. n. si grauaret aduersarium hoc probationib⁹. & si confessus fuerit se diffamatum & ēt probatū sit, inquiratur ab eo, an crimen cōmiserit quia si negauerit, bonū est, cum famam suā elaceret, si uerò confessus fuerit; & hoc sit bonū est, ut damnatus nō pmoueatur. C. de digni. l iij. lib. 12. dicunt quidam, & non malè, q de oibus, quae im executionem officij post actam pniam, interrogari debet, cum sic bonum eius procuretur, ar. 23. q. 5. item nec iste prodet se in publicum: quia tantum de his, quae nota sunt, quaeritur, s. infamia & condēnatione, non de crimine occulto: nec ēt dicitur, quod sit crimen. sed si uerum est, q cedat iuri & liti, & non respondebit, nisi uelit. secus autē in testibus: nec de his respondere coguntur: quia accepta poenitentia non peccant testificando. idem credo etiam, quod principales personae non coguntur rndere, si ad aliā poenam, q spiritualem agatur. ¶ † Electionis tpe tenuisse] 12 nihil facit ad rem cura. & si ante tenuisset, cum peccauerit, sufficeret ad cassationem de rigore iuris. 25. dist. primum. nec vr obesse, si dicas, q si ante habuisset, & dimisisset: quia praesumitur poenituisse: qa idē dicere debes, ēt si post electionē habuit, sed resignauit, cū pp hoc q electus est peccator, nō minus ualet electio, ut no. j. e. ecclesia. uel ideò dicit, tpe electiones: qa si tunc, uel ante ēt, q electio imminebat facienda, uel etiam post electionem renunciaret, praesumit simulatā & fictā facere pniam, uel pp honorem, quem primò desiderabit. & iō non prodest ei tunc tpis facta resignatio. sed si constaret ueram poenitentiam cum agere, & non affectione honoris eum resignasse, siue ante, siue post resignauit, dicunt non admittendam exceptionem ex officio iudicis in criminibus, ubi est necessaria dispensatio, licet de rigore iuris posset admitti. ar. ad hoc. 2. q. 7. quēdum. nam apparet eos mala intentione accusare eum, qui uerā pniam egit, nisi prosequeretur suam iniuriam. 3. q. 6. omnibus. utrū aūt necessaria est dispensatio, necne, & in quibus criminibus hoc locū habet, dic, ut not. j. 13 de tempo. or. ex tenore. ¶ † Alij dicūt, q sp, ubi excipit, uel accusatur 3 aliquem, semper sit necessaria dispensatio, siue sit enorme crimen, siue mediocre, siue modicū, cū illa distinctio, quam posuimus super illa decre. ex tenore, habet locū, qn non accusatus petit ordinari, uel ēt ille, contra quem non excipitur. & p hoc patet, q delegatus admitteret oēm exceptionem cuiuslibet criminis, cū dispensare nō possit: tñ ante, q procedat, prudēter faciet, si retulerit delegāti, ut per eum dispenset. sed alia rōne vr hoc non posse stare. Sicut. n. pendente lite non ualet impetratum priuilegium, j. ut lit. pen. c. ult. j. de test. cām, eadem ratione nec dispensatio pendēte accusatione, uel exceptione: sed hoc fateor uerū esse, si ex dispensatione alteri fieret praeiudicium, sicut ex priuilegio. nam & si ex priuilegio nemini fieret praeiudicium, ualet lite pendente impetratum. ¶ Item non nisi reris, si dispensetur cum eo, cum quo crimen probatū non est; sic. j. de ele. exc. mi. apostolicae. j de exce. apřice. j. de sent. exc. c. uenerabili. & haec uera sunt, si obiciatur crimē pteritum, de quo pniam egerit electus. si aūt crimen, in quo perseuerat electus, s. de quo pniam non egerit electus, semper admittitur exceptio. 50. dist. c. 1. absit. 24. dist. c. 1. 25. dist. c. ult. Item prudens iudex attendit dignitatem, ad quam uocatur: quia facilius dispensabit in minori, quam in maiori. item facilius cum illo, qui alias plures gratias habet: quia literatus, eloquēs, prudens, & sic de aliis, quàm cum minus gratioso. item facilius ab obtinendo repelleretur, q ab obtento. item licet dispenset cum accusato de crimine, uel cum eo, 3 quem excipitur, ut repellatur à promotione; nō tñ dispensatur cum eo, 3 quem excipitur, ut repellatur à pmotione, ab accusatione, uel testimonio in cā criminali: quia illius illaudabilis intentio est 2. q. 7. si quis eps: quia fieret in eius piudicium, 3 quem testis inducitur, uel accusator. item in hmōi exceptionibus sp pbationes, & dicta testiū in meliorem partē interpretari debemus, uerbi grā, si dicat clericum electum uenatorē, debemus interpretari, q cā, s. creationis hoc agat. Item si dicit cū irascibilem, uel indignantis naturae interpretabit, q ex iusta cā hoc faciat, & sic de aliis. j. de re iudic. c. 2. & not. s. de rescrip. causam. 1. q. 7. sancimus, j. de cle.

exe.mi.propoſuit.j.de ſcrutinio.c.uno,niſi in contrariũ alia probabiles præſumptiones mouerentur, quæ colliguntur ex perſonis, & ex multis circũſtantiis.j.de p̃ſum. qa ueriſimile, ubi no hæc aũt interpretatio latior fiot,qñ excipit ɔ̃ aliquem,q̃ qñ accuſatur, ubi uterq; patitur æquale ſupplicium,& ubi quis proſequitur ſuã iniuriam, uel ſuorũ: & non uidetur, q̃ in excipiendo plus ſit admittendus ille, qui proſequitur ſuam iniuriam q̃ alius qui non proſequitur: quia non agitur ad uindictã illius iniuriæ: ſed uterq; agit ad eum repellendum uel à dignitate uel à teſtimonio, uel quouis alio: imò plus[a] dicimus, q̃ eccleſiaſticus iudex ét accuſantẽ nõ debet admittere illũ qui libidine uindictæ accuſat:qa peccat. 23.q.3.lex, & c.ſeq.&q.4.in prin. cum ſi libidine uindictæ nõ facit, oĩbus eſt pferendus qa melius & fidelius proſequit negociũ:qa melius ſcit.4.q.6.oĩbus.2.q.1.ſi pecca
14 uerit.¶†Itẽ dicũt aliq,& fortè nõ malè,q̃ ſi in modũ exceptionis probatũ fuit crimen, de quo egit,uel præſumit egiſſe pniam, non ſp caſſabit electionẽ: ſed aliã pœnã imponet ei;puta ſi modicũ eſt crimẽ: nec eſt tñ inde ſcãdalũ ortũ.s.e.q̃ ſicut.63.diſt. Salonitanæ [archidia.] iõ inde cõſtituit i arch.Ambianeñ. nõ pp ipſum,qui ante renũciauit: ſed qa quãtũcũq; illũ receperit poſt conciliũ, cum prius haberet plures curas aĩarũ,vr prioribus eccleſiis renunciaſſe,& ſic p ɔ̃ñs ſur, & ambitioſus pbaẽ illas retinendo. illas aũt cum retineret rpe electionis ſibi obeſſe debuit [ſuſpendit] hoc tñ uidetur plus ſpectare ad iuris ordinem,q̃ ad curã animarum, quæ uidetur in ſecreta cõfeſſione cõſiſtere; de hoc not.j.de off.or.cum ſatis. [De perſonatibus].j.de
15 præbe.a.de multa,& repete,quæ diximus ibi.¶†Inualidum] no.indulgentiam,ſicut reſcriptum, inualidam eſſe pp expreſſionẽ falſitatis, uel ſuppreſſionem ueritatis,ar.ff.de natalibus reſti.l.ij.de hoc no.ɔ̃.de reſcri cum dilecta [inualidam reputauimus] hoc intellige uerum, ubi falſitas eſt expreſſa, uel ueritas tacita de his, quæ ſunt circ: diſpenſationẽ obtinendã, quibus tacitis uel expreſſis nõ habuiſſet diſpẽſationem,qualia ſunt, q̃ hic ponunt.ſ.q̃ habebat eccleſias,ſuper quibus diſpenſabat canonicè.ſi.n.dixiſſet,q̃ non canonicè haberet, nunq̃ diſpenſationem obtinuiſſet,ſicut, ſi non dixiſſet, q̃ exiles prouentus haberet, non habuiſſet diſpenſationẽ. ſed ſi ſimpl'r diſpenſaſſet, nõ habita mentione de exilitate beneficiorũ, ſatis vr, q̃ ualet diſpenſatio, dũmõ non eſſet nimia pluralitas: qa tunc vr talis ueritas tacita, quam ſi expreſſiſſet,non habuiſſet diſpenſationẽ, quãuis uideaẽ poſſe dici, q̃ nec tunc uiciaret diſpenſatio pp multitudinem beneficiorum. ſed in ueritate peccat multiplicando beneficia,& propter multitudinem beneficiorũ procedetur ad depoſitionem eius: uel caſſabitur eius electio,& non pp hoc, q̃ plura bñficia receperit habentia curã. & hoc ex eo apparet: quia ſi dimitteret priora beneficia,& eſſet contentus tm uno,quod prius habuerat, & altero,quod de nouo poſt diſpenſationem receperit, nullo mõ peccat, & ea licitè teneẽ. idẽ vr,q̃ ſi iſte, qui habebat plura beneficia, minus canonicè impetrauit diſpenſationem,q̃ ſibi liceat habere plura bñficia, & non reddat de obtentis,q̃ diſpenſatio ualet,licet diſpenſatio nihil ſibi proſit quo ad plura beneficia: ſed ualet q̃to ad futura, ſi ea licitè quæſierit. ¶Idem vr ét, ſi diſpenſator dicit, indulgemus,ut tibi, liceat perſonatum unum recipere, & ſimul cum obtentis retinere. nam ſi prius unum beneficiũ habebat canonicè, & alia non,bona eſt diſpenſatio, & poterit retinere prius licitè cum de nouo quæſito. idẽ vr,q̃ ſi indulgentia dicit, & liceat tibi plures perſonatus recipere, ſi tibi canonicè conferantur,& poſtea receperit ea non canonicè. licet.n.iſte peccet,& poſſet ɔ̃ eum procedi: quia malè tenet pdictos pſonatus,nõ tñ peccat: quia plures tenet. idẽ,ſi in indulgentia cõtineẽ,dummõ pſonatui in quo nõ reſideat, faciat idoneè ſeruiri, licet poſtea non obſeruet eõdoné, nihilominus tñ ualet diſpẽſatio,& pſonatuũ receptio,& collatio: ſed debet illis priuari condõ.n.fuit appoſita neq; dationi indulgentiæ,neq; receptioni pſonatuũ ſed. fuit monitio uel mandatũ,q̃ poſt receptionẽ pſonatuũ ſeruire debet. ſic.ff.de tute.muto.
16 ¶†Item[b] & ſi Papa mandat alicui, q̃ diſpenſet cum aliquo,non ualet diſpenſatio, niſi ſit ſublimis, uel literata pſona:qa mandatũ Papæ & ptãs data referenda eſt ad ius.j.de pbẽ.de multa,ſecus: ſi Papa diſpẽſet: qa de factis eius nõ licet iudicare.17.q.4.nemini,& §.præce.Itẽ ſi quis habet diſpenſationẽ ſuper duobus beneficiis, cũ cura obtinẽdis,bene diſpẽſatũ intelligiẽ,ſuper duobus bñficiis q̃ primò obtinuit. ſed ſi illa uel aliquod illorũ amiſerit,nõ licebit ei alia, uel aliud recipere ſine noua diſpenſatione, ar. ff.de leg ij.fideicõmiſſa.§.ſiquis.x. & ff.de cond.& dem.hæc conditio, & ff.de uerb.ſig.boues.§.j.in fi.ar. quia indulgẽtiæ ambitioſæ reſtringendæ ſunt.C.de ſena.cõ.l.j.1.q.1. principatus. alij aliter dicunt [aſſecutus] quia nec ante concilium Lateran.uel tantum fuit licitũ habere plures curam animarum habentes, infra de cle.non reſi.quia nonnulli,& c.relatum. Sed ante cõſtitutionem, de multa, poterant epi diſpenſare: poſtea non. hic aũt electus nec diſpenſationem probabat, nec allegabat [plures] j.de ętate,cam te.70.diſt. ſanctorum.21.q.1.qui plures: de hoc no.j de præben.cum iam dudum [haberet] uel
17 ex diſpenſatione. ¶†Beneficiis] not.ar.q̃ reſcripta ſuper beneficiis debent facere mentionem non tantum de uno beneficio,uel maiori,ſed de oĩbus,& ẽt de minoribus. Item non ſolum de beneficiis, ſed etiam de redditibus eccleſiaſticis: tamen poſſet rñderi aliud eſſe in diſpenſationi,quæ ſunt reſtringendæ.j.de conſan.& affi.q̃ dilecto: alia in reſcriptis beneficialibus, quæ ſunt amplianda.ff.mand. prin. bene [de nouo].j.non intendebamus diſpenſando cum eo ſuper eo, quòd quaslibet ſibi denominatas eccleſias retinere, & nec de nouo ſibi concedere aliquod ius in ipſis eccleſiis &c.q.d.diſpenſatio noſtra facit, quòd non obſit ſibi, quòd plures curas haberet,ſed non operatur, quòd alias eas canonicè poſſideat. non enim eas concedere intendebamus cum prioribus. arg.contrà.ff.de anuu.leg.l.ſcio.§.uxo-
18 ri. ¶† So.diſpenſationes reſtringendæ ſunt, & ultimæ uoluntates ampliandæ. & ſic obtinuit contra propoſitum Argentinum, qui habebat diſpenſationem, quòd præter obtenta poſſet aliud beneficium curam habens recipere liberè, ac licitè retinere. fuit.n.iudicatũ, q̃ p hoc

a ¶ *Immo plus. Ad de arch.in cap.querendum.2.q.7. & ibi ponit ſigna,quando cognoſcatur, quòd ob libidinem, & refert Fel.in ca.quæ in eccleſiarum, col.4.in prin.ſupra de conſti.*

b ¶ *Item & ſi Papa. Moder.in c.poſtulaſti ſupra de reſcri. col.2.uerſ.hanc ſecũdam, dicunt, quòd idem etiam tenet Inno.in ca cum ad monaſterium. uerſ.item ibi condit ers,infra de ſta.mo.et in c.ueniẽs i gl.j.infra de fil.pſb. & uide alios concor. in d.col.1.& quòd iſte uerſ.ſit additio, refert etiam idẽ Fel. in c.ad audientiam, el 2.col.5.uerſ. omnia aut iſta ſupra de reſcri.& hoc dictum allegat ẽt Fel.in c.ecclesia S.Mariæ,co.xj. ĩ prin.ſupra de cõſti.*

hoc in obtentis non erat dispensatum. & pôt responderi ad illam.l. scio.§.uxor, quod ibi testator donationis causa concesserat uxori annuum à se uiuo ẽm aliam literam percipiendũ.unde cum in testõ prædixit post annum, & à me uiuo. & etiam pôt aperte intelligi uolẽtis adiicere ad libertatem,non aũt detrahatur intendẽtis. Sed ad uc obstat ff.de ꝓcur. sed hæ personæ.§.præter satisdationem. Sed ibi constat, ꝙ tenetur ꝓcurator de iure ad illam satisdationem pstandam.unde non pôt intelligi hæc dictio,præter,excludere satisdationem,quã ... dat. & idem rñdeť ad l.Pomponius.§.sed si his,
19 ... ubi apertius apparet ista solutio. ¶† Alias aũt hæc dictio,præter,de sui natura semper habet excludere. & ideò caute uid tur lex dixisse,ꝙ q obligauit es pignori affirmans aurum esse, tenetur pignoratitia præter stellionatum; & subiicitur in litera quem fecit, ꝙ superfluo ponueretur si nõ de natura sui hæc dictio, præter, [a] excluderet.& est ad idem,ff.de diuor. nullum. arg. tñ contrà.C.ser.fur.l.iiij.§.si ad pdictam . sed ibi potest eodem mõ responderi,ut s.dictum est. & hæc dispẽsatio fuit, ꝙ liceret ei Arch. ad quem uocatus erat,licitè retinere;nõ ut liceret ei alia accipere.

a ¶ Hæc dictio. Præter. uide Bart.in l.j. ff de pig. ac. in l.nã quod liquidẽ.§.fi.ff. de pe.leg. Bal in c.j. §.sed & res.pec quæ fiat tone.& i l.si ita legatum. in prin. & ubi do .. ff.de leg.j. per Bart. in l.scio.§. uxoris ff. de ann. leg. de quo uide etiã plene per Cae.i cle.j. de iure.iur.& in c.j.§. pe.de heres.& i le. ... pe in de pac.ubi ... quando sequitur ppositi affirmatiua sed si negati. stat positiue & exclusiue ... uide etiã Bar. in l.si tamen.§ fi.col. fin. uersi.sin pmissum. ff.si quis cau & Bar. Bal.& saly.i l.actione, C. de transact.

SVMMARIVM.

1 In omni electione necessaria est collatio, & ea plenè facienda est, ut nu.2. & quid agendum, ubi in ea oritur dubium,uel non oritur; unde etiam in nu. 3.
4 An ualeat electio, ubi non tractaretur de aliquo absente, de quo tractandum esset.
5 Non contradictio pro consensu habetur,ubicunq; expressus consensus non requiritur.
6 Comunis electio à quo, & per quæ uerba fiat.
7 Iudices si concordant, quòd vnus pro omnibus sententiam ferat, sufficit omnes esse præsentes.
8 Et si duo contempti essent, non cassatur electio, nisi suum prosequerentur contemptum.

IN Genesi [cum] hæc constitutio suspenditur usque ad finem. ibi [nos his] &c. [in concilio] s.eo. quia [plenè] sed pfunctoriè,uel studiosè
1 ... plenè. ¶ [Plenè] collatio in omni electione est necessaria s.e.quia: sed si fiat electio in discordia,siue duo eligant,siue vnus solus, sed aliis ꝯdicentibus,tunc adhibenda est plena collatio,s.numeri ad numerum,zeli ad zelum,in quo intelligimus etiam uenire collationem & de unitate,& meriti ad meritum; qđ qualiter fiat not. s.e.dudum. & si omittatur collatio alicuius horum,dicunt quidam nullam esse electionẽ, ar.ff.de transa.cum mi.§.prætori. alij tñ dicunt sufficere talem qualem collationem, & solius vnius ad hæc, ut forma seruata uideatur.
2 ¶ Item dicimus,ꝙ inter plenè facienda est collatio,ꝙ si de aliquo artic.oriatur dubium, de illo tractandum erit, & discutiendum, ut hic, non ut diffiniant aliquid,uel ꝓbões recipiant, uel tanquam iurisdictionem habentes, sed ad ueritatem inueniendam; sic s.de rescrip.cum contingat. sed quicquid fiat post, q̃ discussum est, hac occasione.s.quia quod uenit in collatione,
3 non sit seruatum, non est cassanda electio. ¶† Sed si non sit motum dubium, sufficit, quòd collatio fiat in genere; puta nos habemus x. uos habetis v. nos habemus zelum: quia eligimus virũ religiosum,uel simile: uos nõ, qui elegistis clericum secularem . electus noster habet scientiã : uester nõ. sed si dicatur ex aduerso, licet tuus habeat numerum, noster habet scientiam : uester non, uel i tuo numero sunt excõicati,uel infames,de his erit plenè discutiẽdum,ut ar.hic,arg.C.de fal.falsi. sed obstare uidetur, quod hic dicitur,s.ꝙ non fuit hic tractatum;& tñ uidetur innuere,ꝙ debuit discuti. Sed dic,nõ fuit tractatum cõferendo in collatione plenè: alias benè fuit dictum,ꝙ ex eo apparet: quia vnus ex eis emisit
4 protestationem. ¶†Sed quid si notorium esset aliquid, vnde uideretur tractandum de aliquo absente? uidetur ꝙ nihilominus ualet electio , etiam si non tractaretur, j.eo.ecclesia,quãuis posset dici contrarium. nec obstat decret. quia ibi non dicit non habitam collationem de absente. melius uideť,ꝙ licet omnis discussio & tractatus omittatur,nihilominus ualet electio. Sed si vnus solus in ꝯcordia sit electus: tñ de necessitate est collatio,
5 non numeri:quia patet,sed zeli,& meriti. ¶†Collatio] sed licet collatio & cõis electio sit de substãtia electionis, non tñ est de substantia, ꝙ singuli faciant collationem,uel expressus consensus debetur in collatione, uel cõmuni electione, cum sufficiat tacitus.non contradictio enim ꝓ consensu habetur,ubicũq; expressus consensus non requiritur.50.dist.si seruus.ff.de pig.fideiussor. §.pater.C.de dona.præsens, & l.si cẽsura, ff.de decu.honores.§.fi.C.ad uell.si sine, & maximè in re ꝯcupiscibili & meritoria, sicut est, ꝙ per canonicam electionem ꝓuideatur ecclesiæ: secus aũt esset, si res onerosa [b] esset: quia tũc necessarius est expressus cõsensus, sicut est,ꝙ quis assumat officium ꝓcurationis,uel ꝙ res sua seruiat,ff. de procu.filius.§.inuitus, ff.de ser. urb.præd.inuitum . itẽ si collatio, uel cõmunis electio fit in absentia aliquorum, possunt eam ratam habere : quia ius non dicit, ꝙ in ea alicuius præsentia, uel solennitas requiratur. & ideò potest haberi ratum, institu.de act. §.prætor,ff. de acquir.poss. si quis mihi. §.iussus, C.de condi.indeb. l.indebiti, ff.ad Ma.l.fi. secus autem in scrutinio,ubi requiritur expressus cõsensus,& pręsentia saltem maioris partis.s.eo.quia propter,ibi,singulorum uota exquirant; & ubi dicit, pſentibus omnibus &c. ubi dicitur, uel saltem aliquibus &c. ¶ Et idem dicunt quidã in publicatione electionis, q̃ fit in capitulo : qa nullus debet eã publicare, nisi prius cõmittatur sibi ab aliis; & hoc uidetur hoc modo faciendũ:quia si non est certa persona, ad quam ex officio pertinet hæc ꝓnunciatio , à singulis debet requiri, per quem uolunt hanc pronunciationem fieri. uel si est persona, ad quam hoc pertineat ex officio, non debet prorũpere ad hanc pronunciationem electionis, nisi cum ordinatum fuerit, quòd fiat electio communis, arg.hic : sed primum dictum

b ¶ Res onerosa. Et sic in præiudicialibus tacens non habetur pro cõsentiẽte. adde Abb. in c.uestra. de lo.& Fel.in c. cum omnes, col.vj.post me. supra de const. Abb.in c.ex parte decani,colũ.iij. & iiij.supra de rescr. & ideò not.in l.qui patitur, ff.manda.& Fel.in c.j.col.j.supra de maio.& obed.in c. cum M. Fer.col.xvj. in prin.supra de constitu.& in c.nonne, & ibi concor.infra de præsump. & uide per nouiss.Papien. de hoc dicto in l.exigendi, C. de procur.

dictum magis placet. item uidetur, quod si in scrutinio, uel compromisso uota eligentium inueniantur diuersa, quod neutra pars debet requirere illos, qui consenserunt in alium, ut consentiant publicationi electionis suæ. uel etiam si contingat unam partem post scrutinium apertum, & post electionem ab una parte publicatam uelle nouum scrutinium, uel compromissum facere, non debet alios requirere, ut intersint scrutinio, uel compromisso quia non possunt à prioribus suis uotis recedere, nisi communiter omnes uel maior pars recederent suprà in de postu. bonæ, & no. infrà eod. publicato. ¶ Tractatum] in collatione. sed aliàs perfunctoriè tractatum erat, scilicet quod non computarentur in numero, & etiam diffinitum. sed noluerunt, imò contempserunt attendere, uel inquirere rationes, quare expellendi non essent [communiter] .i. ab uno uice omnium, uel ad minus uice partis, quæ bene eligit; uel canonice singuli, qui consenserant, in eum

6 consensissent in scrutinio ¶ † Singularis electio] ut quilibet diceret, ego eligo talem in episcopum: uel etiam in plurali dicendo, nos eligimus, nisi esset talis, qui haberet hoc ex officio: uel quia sit ei collata potestas; & tunc siue dicat in plurali, siue in singulari, semper intelligitur communis. sed quid si aliqui hanc potestatem nemini dari uelint? Respondemus, quod cum sit tale, quod per unum exerceri necesse sit, stabitur maiori parti infrà de his, quæ fiunt à maio. parte capi. c. j. & no. suprà de constitu. cum accessissent. Item licet hic assignetur hæc ratio. est quæ est in decretali: melior tamen & uerior est: quia si liceret cuilibet prorumpere in eligendo, quilibet etiam malus, ut acquireret sibi gratiam electi, festi

7 naret eligere; & ita locum auferret collationi. ¶ † Singularis] sicut etiam, quando sunt iudices, si cócordant, quòd unus pro omnibus debeat ferre sententiam, sufficit, quod omnes sunt præsentes. ff. de re iud. l. non tantum & .l. cui autem. nec est côtrà. C. de sen. ex peri. re. l. ij. quia non licet per alium ferre, qui per unum ex se ferunt, cum censeantur unum corpus, uel unus iudex iure negamus, quod omnes simul ferre possint, licet si non concordét, ambo sententiare debent, in authen. ut iudi. non ex. sa. suf. §. j. eol. ix. Si autem aliquis non cócordat, uel discordat, sed dubitat, si iurauerit, quod sibi non liqueat, eo quiescente alii iudicabût. ff. de re iud. si uni [idem], l. consensus scrutinium. ¶ Numero] licet hec subtilitas satis inutilis fetuetur in electionibus eporum, & aliorum, in quibus est forma seruanda, quam habes suprà eo. quia propter: non tamen seruabitur in alijs electionibus, si forma non requiratur. nam ibi sufficit dicere cuilibet separatim, consentio in talem, uel eligo: quia sicut in matrimonio carnali mutuus consensus côtrahentium uel per uerba expressus sufficit. j. de spon. tue, sic & eadem ratio ne in matrimonio spirituali idem cósensus etiam separatim præstitus sufficere uidetur. j. de transla. epo. inter corporália. & si quæratur qs cósensus facit electionem canonicam, uel primus, uel ultimus? Respondemus, quod illius consensus, qui ultimò consentit, sine cuius consensu non ualeret electio præcedens, cósensus confirmat, arg. ff. si ser. uen. receptum, ff. de serui. rust. præd. per funa dum. hoc non placet: quia simul consentire debet, non diuisim, quia ut collegiû consentiunt, non ut singuli. al. j tñ dicunt, quod nunquam ualet electio et eorum q sine solénitate formæ eligendi sunt, nisi post habitos cósensus fiat cõis electio, ut hic dr uel côis] in capto [suæ

2 ¶ *Quia simul. Adde idē Inno. in c. audita. suprà eo. & Fel. et ibi allegat cócor. in c. cu omnes, co. xv. in prin. suprà de consti.*

partis] .i. quod ipse eligit, uel quod pars ipsa eligat aliquë [excludi] ab eo, quod côputarent in numero, uel ab electione. publicato. n. scrutinio dixerunt & diffinierunt, quod duo nó debebant côputari inter electores; & iò nó dici electio-

8 nem uniuersaliû à minore parte factã. ¶ † Itē nó intelligas, quod electio cassaret, licet duo contépti essent, nisi illi psequerent suû contéptû, ut no. s. eo. quod sicut. sed iò cassatur hic: qa de eorû exclusione, uel abñtia nó habuerunt plenã collationẽ. & intelligimus nó plenã, dũmõ ex studio, uel pcurata negligẽtia aliqua manifestæ omnibus omittat. Vel dic uerius, quod iò uim facit in exclusione horû duorû: qa si in ueritate exclusi essent, & iustè, tunc bñ hëret pñs electus maiorë partë, totius capituli. sed istis côputatis nó hëbat maiorë totius capituli, & iò et nó p sequêtibus suû côtëptû cassanda erat electio tanquã à minore parte fcã. nã pp subsequentë corû cõsensum nó ratificat electio. s. eo. auditis, & c. qa pp. & est notandû, quod ét ad numerû côputant abñtes, q deberët citari, & fuerunt côtëpti pp omissam aût collationë absentiæ eorû nó vr cassanda electio, cû pari rõne de oibus, q circa electionë & electû agunt, deberet hêre parem tractatû, & hoc qa triginta erant canonici, côputato cû ptestatione admisso, & abñte, q debuit uocari. xv. elegerunt Guil. & hic fuit à maiori parte cap. electus, si cû ptestatione admissus, iuste fuisset exclusus, & abñ nó debeat côputari: & qa nec iustè fuit exclusus, & abñ nó debuit côputari, iò nó habuit maiorë partë. ¶ Protestationë quod eius uox ualeret, quãtû de iure ualere deberet. & tûc deberet ualere uox, dũmõ sit in possessione: secus, si dixisset, ualeat uox eius, si de iure interesse debet supra eod. Cumana. [absentes] de hoc no. suprà cod. coram [concilij] quia omissa collatione, & quia non habuit maiorem, nec saniorem partem & quia non fuit communis electio.

MAssana [Per laicos] suprà eo. quisquis, ubi de hoc not. multo fortius, quando ipsi soli prohibentur suprà eod. quòd sicut, ubi no.

SVMMARIVM.

1 *An ualeat factum absente eo, qui contempsit interesse termino ei statuto.*
2 *Qui cum assignatur terminus, præsens est, non debet posteà uocari, si se absentat.*
3 *Cõsensus côtëptis, qui de iure uocãdus erat, ubi et quãdo ualeat.*
4 *Nunquid absentes, qui uocari tenebantur, ratum habere debeãt, si præsentes dignum elegerunt.*
5 *Ratum haberi potest etiam non suo nomine gestum; & uide etiã in numero. 6.*
7 *Quod capitulum facit, à maiori parte fieri dicitur.*
8 *Quo casu liceat à nominati electione discedere.*
9 *An publicato scrutinio liceat cuipiam uariare.*
10 *Quonammodo electio, quæ cassatur, uel nulla est, iterum reuiuiscere ualeat.*
11 *Quando possint electores côpelli ad publicandã electionem.*

ECclesia uestra [interesse] .s. termino statuẽdo,
1 cû licet canonicus, noluerit interesse. ¶ † Canonicus] nihilominus tñ uocari deberet postea ad electionẽ, dũmõ nesciuerit terminû assignatum, forte qa añ exiuit terram, q terminus statueretur, uel alia de cã. q enim côtẽpsit interesse statuto termino quo ad termini assignationẽ tenet illud, qd fcm est eo abñte. sed electioni interesse nó côtẽpsit, cû de ea tractatus nó hëret. & est hæc arg. licet a iqs eite ad testes recipiendos, uel aliû articulû spirituale, nihil[illegible]nus posstea

ftea ad illos articulos, uel ad fniam uocandus est, licet primo contumax fuerit, ar. C. quomodo & quando iu. ea ... ¶ Et hoc dicimus esse uerum, nisi ideo recesserit a capitulo, ubi assignatur terminus, ut ignoraret diem electionis, & non notificaretur ei in illo capitulo. nam in hoc casu fingitur procurasse nescire. unde debet sibi imputari. 37. di. §. ut itaque si procurasset, ne ad eum perueniisset citatio ꝫ. ut li. non conte quoniā. secus, si pro alia necessitate sua recessisset etiam fraudulenter, non tamē in fraudem citationis. ff. ex quibus causis in pos. e. l. Fulcinius. §. quid sit. sed uī, quod etiam si recessit, ne diem sc. ret tñ reuocari deberet. nam si primò fuerit malitia eius u... do scire terminum, modò est malitia capituli qđ non citat, & ultima malitia præponderat. ff. de pericu. & commo. rei uen. l. illud sed non negamus malitiam siue negligentiam capituli, cū certū sit de malitia absentis, quam semper durare præsumo, quousque ueniat. sed si ueniret, & non admitteretur, nisi priuaretur per sententiam, tunc esset malitia capituli ultima, & imputaretur ea. etiam sic loquitur. ff. de pericu. & commo. rei uen. illud cum. n. certa sit malitia absentis in hoc articulo, & ui tandam electionis scientiam, non est locus coniecturis super malitia. ff. de re iud. & contumacia: secus, si in uno articulo fuisset contumax; nihilominus in alio citaretur
2 ¶ De hoc autem scias: quia hi, qui præsentes sunt, qñ assi...tur terminus alijs, non deberet postea uocari, si se abs...auerit, quia si scit certiorari, non debet ff. de act. emp. & uen. l. j. secus est in illo, qui sciuit ecclesiam uacare, q̄ ti benè citandus est. s. eo. cum inter uniuersas [absens existeret non uocato] & male. licet. n. contempsērit capitulum in termini assignatione, non tñ consensit, quin uellet interesse electioni, ut no. supra. e. cum nobis.
3 ¶ † Adijcere & dicit malè consensus. n. contempti, qui de iure uocandus erat, ēt post scrutinium & post electionem ualet in hoc, ut de cętero non posit cassare electionem s. e. q̄ sicut nō autem in hoc, ut aliquod suffragium si... afferat eius uox, cum tantum ex priori scrutinio sit procedendum, & ex uotis in primo scrutinio habitis electio iudicetur canonica, uel non. absurdum. n. esset, si ex superuenientibus uotis hoc penderet, cum incontinenti facto scrutinio & collatione debeat eligi ille, i quē omnis, uel maior, uel sanior &c. supra e. auditis, &c. quia ꝑpter est præterea in electionibus tps electionis spectandum supra eo. dudum. ¶ Roborare tñ pōt maiorem partem. si autem aperto scrutinio ueniret, & cōtemptus peteret scrutinium de nouo fieri, exaudiendus est, cum notorium iuris sit, q̄ est malè factum, uel processum, ar. supra e. cum terra ipsi autem per se, uel alius hic petens non sunt exaudiendi perfecta autem electione hoc non po... co... ipto petēte, cū electio teneat ipso iure, licet p... it cassari, ut no. supra e. dudum. sed si scrutinio facto ueniret aliquis, qui uocem haberet in electione, & t... fu... in eo loco, unde uocandus esset, non credo ...ensum huius aliquid afferre, cum publicato le... ...crutinio procedendum sit ad electionem infrā. ...ato. supra e. quia p. p. ¶ Sed ad collationem ad...retur. & idem dicimus, etiam si omnibus legitimè u... atis compromissum esset in aliquos ab his, qui præ...tes ...nt, & postea ueniret aliquis de canonicis absens ... tequam publicaretur electio, ille superueniens nisi adhuc rem integram inuenerit, non poterit reuocare comprom...um, ar. supra c. in causis, ar. vij. q. j. factus.
4 ¶ † Sed nunquid, si præsentes elegerunt dignum, absentes in locis, unde uocari debent, necesse debent habere ratum? arg. quòd sic: quia utiliter gestum est negotium eorum. ff. de neg. ge. Pomponius, & l. sed an ultro. sed cōtrà uerum est. & hoc est ea ratione: quia nullus dari debet inuitis xlj. dist. nullus, & quia in electionibus uocari debent omnes, qui uolunt, & possunt commodè interesse supra e. quia p p & quia non est absentis negotiū, sed ecclesiæ. † Item no. q̄ quis ratum habet etiam nō suo nomine gestum, quod etiam est in omnibus spiritualibus. ij. q. j. in primis ix. q. iij Lugdun. ꝫ. de iure pa. cura. alias 5
forte secus. ff. de preca. si seruus [deniq;] hic potest incipere responsio Papæ, uel est allegatio electorum magistri Ber. [Ad contēptum.] immo plus dicimus, q̄ etiā si præsentes aliqui non uocentur ad scrutinium, nihilominus tenet electio. arg. hic sufficit. n. seruare formam, s. q̄ scrutinium fiat. sed ubi uota duarum partium de præsentibus, uel de his, qui uocari debent, & interesse uolūt, scrutarentur alias non teneret. ff. quod cuiusque uni. planè, & possunt uariare illi, qui primò elegissent, & alium eligere; & sic intelligitur. lxiij. dist. quanto. sicut. n. ibi dr, q̄ oportet duas partes esse præsentes, & sic oportet easdem duas partes scrutari. ¶ Sed quid si omnes uolunt ratam habere electionem a paucis factam, nunquid possint, uel ad minus canonicam? respondeo, cum forma sit de substantia & electio a paucioribus, quam a duabus partibus celebrata, uel alias minus canonica sit nulla, necesse est eos eligere de nouo, ar. prædicti. c. quanto.
6 ¶ † Item hic no. q̄ ille, cuius nomine gestum non est, ratum habet ꝫ. ff. de præca. si seruus. sed dic, q̄ ille, qui consentit, ratum habet nomine ecclesiæ, & pro ecclesia ratū habet. & ille, qui eligit, & si non nomine contempti; tamen nomine ecclesiæ elegit. unde hanc electionem contemptus pōt ratam habere, ex quo nomine eius, procurator cuius fingitur, facta est. ¶ † Item no. q̄ computādæ
7 sunt duæ partes, ita q̄ in parte absentium non computentur, illi qui uocari nō debent, sed nec ex parte absentium uidentur esse computandi illi, qui nolunt & contemnunt esse in illo termino assignato. contumacia. n. repræsentat absentes, nec malitia eorum debet eis prodesse s. de rescr. ex tenore, nisi maior pars eorum, qui uocādi erant, & interesse uolebant ad electionem, abessent, quia tunc minor pars procedere non posset ad electionem. & est ea ratio: quia sicut per capitulum præfixus est terminus electioni, ita per capitulum potest terminus electionis mutari; & capitulum dicitur facere, quod maior pars facit. ff. ad municipa. quod maior. si aūt alius, q̄ capitulum uocaret ad electionem faciendam, qui de iure hoc facere posset, tunc fortè posset dici, q̄ ēt si minor pars sit præsens, tñ proceditur ad electionem; & ualebit quod facient præsentes. sed nos hoc non credimus aliter nisi sicut si unus canonicos citasset, nec tamen negamus quemlibet contemptum posse facere cassari electionem supra e. q̄ sicut, & no. in gl. hic posita, quæ incipit, & malè. ¶ Item hi dicuntur habere ratum quando electorum terminus præfixus est ante finem termini a iure præfixi. alias enim secus est ut no. supra eo. cum nobis. ¶ [Alia, quæ ponuntur ibidem.] Quæ alias pœnas imponebant delinquentibus in electione. Sed nō semper electionem irritam nunciabant. si aūt ex omni peccato in electione commisso irritabitur electio ipso iure, iam omnes aliæ pœnæ & omnia iura in eis prodita euanescant, & paucæ electiones sine cassatione euaderent. uel hoc dicit, quia multa alia necessaria, uel utilia sunt in electione, quæ tamen non sunt de forma, sicut est, quod eligatur de eadem ecclesia lxj. dist. nullus, uel q̄ sit sine crimine. qui eligitur. xxv. distin. §. nunc autem, & c. ul. uel quod sit legitime natus, uel sufficientis scientiæ supra eo. cum in cunctis,

ctio, & sic de alijs multis. ¶ Vno.] C. de inoffi. test. si qñ. uel is est sensus, si tu uis dicere, q; uocare singulos est de forma, & per consequens reddat irritam electionem & idem etiam dicas de singulis, quæ ponuntur in constitutione concilij, & eadē ēt ratione, q; nihil cōcilio sit addendum, & si ꝯ fiat, q; electio sit nulla; certè ad hoc sequtur, q; uix aliqua electio erit ualida, quia uix est, quin aliquid addatur, uel detrahatur; & sic etiā ꝑ ꝯns frustra laborauerūt summi pontifices in iuribus faciendis, per quæ prouideretur ecclesijs, quòd ita difficile erit hanc constitutionem seruare concilij, quòd nunquam aliqua electio erit ualida: uel dic, quòd iura, quæ loquuntur de ratificatione absentium, uacuatione aburuntur: de quibus tamē & si non propriè, dr, q; sunt multis uigilijs excogitata, quia pauca sunt. & est hæc allegatio cardinalis, qui contentus erat cassatione utriusque, cū nolet dimittere cardinalatum propter episcopatum.

8 Pvblicato † uariare, sigillatim. ī. de pollu. bo. me. ubi de hoc no. sed nec etiam in omnibus in cōi uariare licet, nisi notorium esset per sententiam, uel rei euidentiam aliquem casum, uel impedimentum subesse, quare nominatus eligi non potest: nam in hoc casu cum post electionem publicatam liceret aliam facere, ut no. supra e. cum terra, & c. dudum, multo melius est nō publicare. sed quid si non sit nulla, sed annullāda, p'ea qa aliquis contemptus est, uel alia causa dicimus, q; procedere debet ad electionem, & ad hoc compelli. & est ratio, quia nescimus, an superior uelit eam cassare, an non Item nescimus, an contemptus uelit prosequi in cōtemptum, cum non cogatur. supra e. q; sicut. nec aliter debet cassari, nisi per superiorem, uel ad petitionem aduersariorum, & non ad petitionem eligentium. sed ad petitionem contempti poterit reincipi scrutinium, si non sit ꝓcessum ad electionem publicandam. si autem aliquis diceret, q; paratus est procedere ad probationem alicuius impedimenti ꝯ electū, & ideo peteret non publicari electionem, & ꝑ hoc etiam appellaret, non audiremus eū quousque scrutinium eius sortiretur effectū, s. publicari electionem, ut hic, ar. ī. de concess. præben. post electionem ī. de app. constitutus, nisi diceret incontinenti paratas probationes, ipsa cum tunc possit facere notorium per probationes, recipiendæ sunt, ne ecclesia grauetur laboribus & expensis. nec uocabitur nominatus in scrutinio ad has probationes, sed in modum inquisitionis procedetur. & tamen si non admittatur contradictio, uel appellatio illius, qui uult probare coram capitulo crimē contra nominatum in scrutinio, & non admittitur, tamen non castabitur electio sequens, nisi probetur crimē ī. de his, quæ fi. a ma. par. ca. c. j. supra e. cum inter ca. & c. bonæ ¶ † Sed quid dices, nunquid cum scrutinium publicatum non est, licitum est alicui uariare? Respondeo sic ante, quam recedant de loco, ubi inquiruntur uota aliorum, sed secus post, quam inde recedunt, cum nō sit iam res integra, quia cessauerunt inquirere, & exiuerunt a loco inquirendi, & intrauerunt capitulum, ut illud apertiant, ar. ī. eo. in causis, sed tunc dicunt quidam, q; si capitulo toti uel maiori parti placeret, quòd destrueretur illud scrutinium posset etiam sine aliqua causa; tum capitulum illud, quod fecit, possit destruere, & cum nō alicui factum sit præiudiciū, nec etiam infamia aliqua oria nominato, cum clausa sint uota, sed alij hic non placet, imò dicunt, quod cuilibet de capitulo licitum est superiorem adire, & petere capitulum cogi ad publicationem scrutinij electionis ut hic. sed hoc capitulum non facit ad rem, cum loquatur publicato scrutinio & quæstiones fiant, quando non publicato scrutinio uolunt reuocare l. non tamen credimus, q; aliquis de capitulo debeat audiri petens publicare electionem, nisi sit maior pars, ar. hic, sed cum superiore agat. Item quia debet esse cōis electio. supra e. in Genesi. ¶ Item ar. a ꝯrio sensu, quod ante uariare possunt, quod est ualidissimum. ff. de offi. eius, cui man. est iur. l. j. §. huius rei infra de præsum. nonne. ar. ff. de bo. co. l. nonnunquam, & intellige, qd hic dr, si scrutinium est legitimè factum, & ex uotis exceptis apparet alicui nominato ius acquisitum si autem secus esset, posset iterū ad scrutiniū, uel ad cōpromissum procedere, & de hoc no. supra e. cum terra, & c. dudū, in glo. hoc habes. quid enim si nullus habet maiorem partem, repetant scrutinium supra e. in Genesi sed quid si publicato scrutinio electores peccent in cōi electione, uel in collatione eam omittendo, uel aliter? certū est, q; hæc electio non ualet supra e. quia pp. ¶ Sed nūquid iterum debebunt eligere eundem, in quem consenserunt in scrutinio? so. dixerunt quidam, cum unus actus sit electionis, licet habeat plures partes. s. initium in scrutinio, uel cōpromisso, & medium in collatione, finem in publicatione electionis, & in omnibus istis actibus nihil habeat facere electus, sed electores tantum, ipsorum peccatū sufficit, ut cassetur quicquid factum est, & etiam sit præiudicium electo, ne de cætero eligatur, quia cum unus sit actus, qui in uno peccant, in toto peccare uidentur, alij tamen dicunt arg huius decre. quod licet, qñ post apertionem scrutinij peterent uel in collatione, uel in communi electione cassanda sit electio; tamen remanebit electo saluum ius quæsitum ex uotis publicatis. sed ꝯ: quia ex nominatione non quæritur ius supra eo. q; sicut, in prin. 2. q. vj. nominationes. sed ipsi dicunt illa locum habere, quando nominationes non fiunt solenniter, & communiter, & animo obligandi se: quia tunc bene quæritur ius ex nominatione supra de post. bonæ j supra e cum in iure, & hoc hic expressè uidetur dicere. sed non sic est, si post consensum compromissariorum faciant prouisionē quæ nō teneret, quia tunc ex uotis compromissariorum nullum ius quæritur, sed ex prouisione tantum: qa nec etiam compromissum est nisi super eo, quod cum habeāt

10 pro prælato, de quo prouidebitur. ¶ † Sed ꝯ, quomodo electio, quæ cassatur, uel nulla est, iterum reuiuiscet? so. hoc licet: quia non est nulla, nisi ꝑ defectum solennitatis. Item ꝯ, quod nominatus ēt a minori parte debet præferri post, quam in eodem contextu fiunt ambæ electiones. ī. e. congregato. sol. illud habet locum, ubi ex prioribus uotis nō est ius quæsitum electo a maiori parte; forte quia est criminosus, licet occultus: uel quia aliū defectum occultum habet: uel quia peccatum fuit in scrutinio, & inde ex eo nō est ius quæsitum. item ꝯ quō eligēt iterū, cū electores sint priuati potestate eligēdi. ī. e. quia ꝑ ꝑ so. ipsi idē eligent, si non priuentur ꝑ sniam; uel ꝑ priuent, & supior, & maxime Papa, qui eligeret eis suspensis, ī. de concess. præb. quia diuersi, eliget eū; sicut hoc ipsum fieret, si inter scrutiniū, & electionē electores morerentur, uel alias amitterent ptātem eligendi per excom-

11 municationem, uel alio modo. ¶ † Compellant] incōtinenti, s. ante, q̄ diuertāt ad alium actum; & ita non est ꝯ. supra e. cū post peti. uel posset dici, q; possent compelli, qñ malitiose differunt publicare electionem, puta quia uellent ab electo extorquere promissiones, uel pecuniā. uel aliquid simile. non. n. est in alteri hominū indulgendū. ff. de rei uen. l. in fundo & forte non petet hic nominatus, cū sibi ex nominatione [illegible] supra eo. q; sicut, & ne notetur de ambitione. j. q. v. sicut C. de epi.

epi.si quéquam.Sed si aliqui de canonicis.uel dic, ꝙ ét si publicatio in capitulo differatur per multos dies,non propter hoc est nulla electio;decre.autem.rñ.ut ibi ; & hoc credimus melius [compellantur] contrà suprà eo. cum post petitam,ut ibi.

SI alicuius.[Illa uice].i.in ea uocatione.unde si ad archiepm deuoluatur electio,non pôt eum illa uice eligere;sed alia uice pôt.¶[Epi.]nisi forte cum epo esset simonia perpetrata.j.q.v.prtium.contrà.j.q.v.quicunque so.ibi de scienter simoniaco:uel ibi uocat bñficiú dignitaté,côe aût credimus ambobus, ꝙ siue dignitatem,siue bñficiú sic obtineat,ad eádé dignitaté,siue bñficiú reassumi nõ poterit sine dispésatione.j.de renũ.post transla. §.rursus.alij tamen contradicunt;& hoc innuit decre. ꝙ aliud sit in beneficio, & aliud in dignitate,& quod bene pôt eps dispensare in beneficio,non in dignitate.

HIs,quibus.[Interdicitur]quia priuilegium habent aliqui,ne alij eligant,nisi eis requisitis , sicut pñes reges,ecclesia Rauennas,quæ non eligit , nisi consulto primò Papa. uel etiam si per spâle rescriptum mandaretur aliquibus,ꝙ aliquo inconsulto non eligerent. hæc enim impedimenta cú sint preter ius,& quasi incognita, non præiudicant,sicut si electores essent excommunicati,uel interdicti,uel longè remoti à loco,ubi celebrari debet electio.j.de conces.præben. quia diuer. secus est in tempore,quod expenditur in uocandis electoribus ad electionem:quia illud tempus bene præuidit conditor canonis,& pro hoc & alijs impedimentis consimilibus dedit eis terminum trium mensium.

SVMMARIVM.

1 *Electio redditur nulla tam ex parte electi, quàm eligentium.*
2 *Appellans iustam suæ appellationis cãm præfigere debet.*
3 *Quo casu simul agi possit causa principalis , & appellationis coram diuersis iudicibus.*
4 *Nunquid hi,qui se opposuerunt,sed tamen non appellauerunt, debeant uenire,& appellationem prosequi.*
5 *An possit aliquis,cuius interest præter appellantem assistere appellantibus.*
6 *Electi petitio admitti nõ debet,nisi uocatis his,quos res tãgit.*
7 *Principales personæ & capituli procuratores instructi debent accedere ad superiorem.*
8 *Qui terminus detur appellanti ad iter arripiendum.*
9 *Nunquid possit appellans ultra terminum sibi à iure præfixum appellationem prosequi.*
10 *An testes ante lit.conte.recepti,legitimè recepti sint.*
11 *Hæc clausula,sicut de iure procedendũ fuerit,procedatur,quo modo intelligenda .*
12 *An ad cassationé sufficiat,ut unũ solũ de multis obiectis pbetur.*

STatuimus.[Prouisioné]añ confirmationé.post cõfirmationé aût nõ hét locú hæc constitutio, nisi forte simul fieret ,puisio,& cõfirmatio.nã tunc credimus,ꝙ hæc cõstitutio locú hét.j. de cã pos.& ,pprie.cú olim,ubi no.[Impugnat]si aût nullus se opposuit electioni,tunc supior,ad quem ptinet cõfirmatio,sine ullius tpis expectatione inqret de forma electionis,& meritis electi.s.eo.nihil.nec est necesse aliqué citari,uel publicè edictum ,pponi.uñ credimus,ꝙ ét si hãc ipsam inqsitioné omitteret,de qua dcm est.s.de forma electionis & meritis electi,nihilominus teneret confirmatio,eo saluo ꝙ si p errore aliqd fieret,pcedet,sicut no.j.de cã pos.cú olim.& idé dicimus in cõsecratione,& ordinatiõe,ꝙ nõ est necesse aliqué uocari, sed suf
1 ficit soléniter fieri.lxvij.di.reliq.[in psonã]†electi, uel eligétiú,cú utraq, reddat electioné nullã.s. de cõsue.cú dilecti.hoc nõ placet,q̃tú ad eos,q obijcrút í psonas eligentiú,cú hic singlr loquat,s. in psonã. nec est bona rõ, uitiú eligétiú reddit electioné nullã,ergo pœnã pati debent huius cõstõnis.nã & cú pctiõ est in formã,nulla est electio.s.eo.qa pp:& tñ q obijcit in formã,nõ patit pœnã ultimæ ptis hmõi cõstõnis:sed licet nõ teneat pœna hmõi cõstõnis,tenet tñ ire,ut agat cãm appellatiõis sue & pôt hæc obiectio melius dici ꝯ formã,q̃ psonã, & pp
2 hoc bñ dicit,pp hoc†iustã.n. cãm suæ appellationis pfigere debet appellãs:alioqn nullũ ,pcessum siue electorũ,siue cõfirmatorũ ipediet appellatio, nisi fortè cét de electione eporũ,& magnarũ abbatiarũ, sicut é hodie expeditũ p cõstõné Ale.iiij. de ap.dilectus: qa tunc ét sine assignatione cãe ualet appellatio; & sic intelligút qdã siné decre.j.de ap ut debitus, & solã cãm expssam ,pseq poterit.j.de ap.dilecto.F.G.& c.cordi.Idé vr, ꝙ hæc appellatio & ius hmõi decre.hét locú in iudicio, & extra iudiciú;& est hoc spâle in casibus:uñ ait hæc decr. ꝙ ap. obtinet ui citationis termini,sicut expssé dicit hæc decre.ét in appellatiõibus,q̃ fiunt ex̃ iudiciú: qd̃ als secus est,ut no.j.de ap.cú sit.post talé aût appellationé nõ dñt dimittere electores,qn ad electioné ,pcedant, nec ptextu appellationis cassabit, qd̃ postea fcm erit,nisi aliàs uera sit cã ap.supra eo.cú iter ea.sed cõfirmatores, & ét qcunq; alij ,pcedere nõ debent rõ diuersitatis,qa cã ap. deuoluta est ad iudicé ap.sed nõ electi.iudex aût ap.elapsis terminis hic statutis hoc mõ procedet, si alterutra partiũ fuerit abñs.nã si fuerit abñs appellãs, & examinata electione cõfirmabit,uel infirmabit,uel remittet electũ ad suũ ordinariũ,& appellanti íponet pœnã hmõi cõstõnis.si uero appellatus fuerit abñs,túc si appellatú est extra iudiciũ,inquiret de appellante,an sua intersit appellare.ij.q.vj.nõ solent.& si inuenit,ꝙ sua intersit,q̃ret an ex iusta cã appellauerit,& nõ de ueritate cãe,quã si inuenerit iustam,cassabit,quicquid fcm est p quoscunq; in piudiciũ huius ap.j.de ap.si duobus. ¶Nec ob.decre. infrà de ap.interposita,quæ dicit,ꝙ nõ reuocat,qd̃ fit à iudice,à quo appellatú est,nisi ,pbet ueritaté cãe,uel nisi offerat se probaturũ cãs,ex quibus appellat: quia ibi loquitur,qñ dubiũ est,an reuocari debeat iurisdictio à iudice,à quo appellatur,an nõ:quia si inueniatur, ꝙ cã app.non sit uera,remittitur ad priorem iudicem.at hic certum est,ꝙ ab eo,ad quem appellatum est,nec de iure nunquam causa remittetur ad priorem iudicem . & sic cú plures essent appellantes,unus appellauit ad proximum ordi.alius ad Papam,nihil ualet, quod fit ab inferiori ordinario infrà de appel. si duobus. si autem in iudicio appelletur,bene habet locum decre. præalleg. interposita hoc non placet:imò idem dicimus in appellationibus emissis in electionibus,& in alijs appellationibus emissis alias extra iudicium,de quibus not. infrà de his,quæ fi.à ma. par.cap.c.j. uel etiam in iudicio , de quibus no.infrà de appel.Romana.§. cum autem, in gl. quæ incipit,si uero iudex . dicimus enim quòd nisi subsit ueritas causæ appellationis , tenebit processus habitus ab ordinario . sed si uera est & iusta causa appellationis, non tenebit, quod fit ab electoribus , nec quod fit ab ordinario ; sed tenebit,quod fit à iudice appellationis . caueat ergo appellans,ne coram iudice appellationis petat infirmari electionem factam ab appellatis : quia tunc contingeret eandem causam agi coram duobus,s.causam confirmationis coram ordinario, & cãm infirmationis corã iudice appellationis,quod esset

iniquum

iniquum. sed debet petere suam appellationem pronun
ciari legitimam, & cassari quicquid factum est post suã
appellationem;& per hoc obtinebit, ꝙ cassabitur sñia &
3 totus processus habitus coram ordinario. ¶†Sed oppo-
nes,quò simul agetur cã principalis,& appellationis co-
ram diuersis iudicibus.Respon.bene ꝓꝓ ignorantiam, q̃
est,an uera sit causa app.uel non . sed cum postea appa-
ruerit causam ueram esse app. patebit processum iudi-
cis ordi.iniquũ; & si apparuerit causam esse falsam app.
approbabitur sententia ordi.sed quid si coram ordina-
rio probetur falsa causa ap.& coram iudicibus appel. ꝓ
babitur uera?uerbi gratia, appellatum est, ne eligatur
Petrus:quia occidit talem tali die, & postea coram or-
dinario probatũ est in directè,quod non fecit illud ho-
micidium.coram iudice autem appellationis probatum
est,quòd fecit? Respon stabitur sententiæ & probationi
bus habitis coram iudice app.nec obest ei probatio, uel
processus habitus coram ordinario, nec etiam sñia ab
eo lata,cum ille processus,uel sententia non fuerit ha-
bitus inter appellantẽ & appellatos:quia appellans nun
quam debet coram ordinario litigare:quia sic suæ app.
renunciaret.j̃.de ap.solliciti.j̃.de offi.dele.gratum,& re
latum.sed processus appellationis uerè est inter appel-
lantem,& appellatos: quia alias non ualeret processus
habitus coram iudice app.nisi habitus esset partibus ꝓ-
sentibus,uel per cõtumaciam absentibus appellatus aũt
potest causam principalem prosequi corã iudice, à quo
appellatum est, si appellatio non fuit legitima? & po-
test ẽt prosequi causam appellationis coram iudice ap-
pel.cum coram utroq; asserat appellationem non uale-
re;& ideò coram uno agendo nõ uidetur renunciasse iu-
risdictioni alterius.si aũt iudex app. pro appellato fe-
rat sñiam,s.ꝙ non ualuit appellatio,nec iudex, à quo ap
pellatũ est,ferat sñiam in cã principali pro appellante li
cet absente & contumace, quia uerè apparet eum con-
tumacem fuisse, ex quo iudicatum est eum iniustè ap-
pellasse;tenebit utraq; sententia:quia si bene inspexeris,
concordat.¶Appellari]idem est, & si alio modo,quã ꝑ
appellationẽ negociũ electionis ad proximũ superiorẽ
deferatur,& coram ipso aliquid obijciatur cõtra formã
uel ꝑsonã.sed hoc ideò dicit:quia quasi semp ꝑ appella
tionẽ hmõi negocia electionũ ad se.ap. deferuntur. uel
iõ,qa si Papa non sit ꝓximus superior, & una pars ua-
dit ad ꝓximũ superiorẽ,alia ad Papam,tunc ille ꝑlatus
ꝓcedit in cã,q prius citauerit.j̃. de ap. ut debitus. hoc
4 non placet.¶†Tã is]is igif,q se opposuit,& q appellauit
uenire debet,uel mittere, uel ꝓseq appellationẽ: alio-
qn patiẽ pęnã,quæ.j̃.sequit.sed nunqd alij,qui se oppo
suerunt,sed nõ appellauerũt,uenire debent?Rñ.illi soli
uenire tenent,uel mittere,q appellauerunt, uel quorũ
noĩe appellatũ est,uel qui appellationẽ ab alijs interpo
sitã expresse ratam habuerunt;& si nõ uenerint, puniẽ-
tur, ut hic alij uerò,qui se duntaxat opponunt, non tñ
appellant,nec appellationem ab alijs interpositam ratã
hñt, non tenentur uenire,uel mittere:sed eorum oppo-
sitio,uel absentia processui non obstabit.uidentur.n.nol
le agere,& quodãmõ ei, quod factum est,consentire, ut.
ff.de ap.l.scio.tunc.n.appellandum est, cum ordo decre
tum electioni interponit, ut.ff.qñ ap.sit.l.j §.solent. sed
fateor,ꝙ appellationis prosecutio,& uictoria non appel
lantibus,uel appellantibus,sed non prosequentibus ꝓ-
dest;ut.C.si unus ex plu.ap.l.j.& ij.&.j̃. de ap. tua. ¶Sed
[illegible] si is qui prosequitur,nõ prosequatur ex fide,sed cũ
[illegible] appellauit.& nõ
[illegible]
prosecutionem assumere potest,inuito eo,qui fictè pro-
sequitur:puto ꝙ sic, ut ff.de ap.l. ab executione.§ alio
5 condẽnato[interest]†aliæ personę.quarũ interest præ-
ter appellantem,põt assistere appellãtibus, & ẽt per se,
si inuenerint appellatos procedere in causa prouisionis:
quia curia cõe forũ est:sed nõ poterit ad eorũ petitionẽ
procedi cõtra appellatos abñtes ẽm tenorẽ huius cõstõ-
nis.sed si aliquis appellasset contra electionẽ alicuius,
quia esset facta eo cõtẽpto: uel qa esset facta in eius ꝑ-
iudicium, cum prius esset canonicè electus,& in alijs cõ
similibus casibus,satis uidetur,ꝙ & capitulũ, & quilibet
alius debet cõparare sine alia citatione, ut sup prædi-
ctis dicat,quicquid dicere põt;& si nõ cõpareat,de cæte
ro non admittetur ad dicẽdũ aliquid de his, sup quibus
appellatũ est;puta ꝙ ille,qui appellauit, habuit ius, uel
ꝙ appellatio est iusta.sed si ex alia causa,quàm ex qua
appellatum est,uelit ipse appellator,uel etiam alius di-
cere electionem nõ tenere, uel cassandam esse,bene au-
diretur, nec imputatur ei,si super his non compareat,
ar.ff.de iusti.ac. hẽat.j̃.de ap. constitutus, & c. dilecto.
6 ¶†Item si electus uellet dare petitionem suam,peto ele
ctionem meam confirmari sine alia adiectione, non de-
bet admitti talis petitio,nisi uocatis omnibus, quos res
tangit;si fiat,non præiudicat eis.ff.de mi.ẽr §.fi.licet di
camus bene ualere confirmationẽ, si electio est canoni
ca,etiam si nullus citetur,ut no.suprà eo. cum dile. itẽ
ille idem,qui appellauit ex alia causa, potest dicere cõ
tra electionem.sed si det petitionem talẽ; peto tali ap-
pellanti imponi silentiũ sup cõtradictione sua ex cã ea
ex qua appellauit,bñ auditur.si aũt nõ arripuit iter in-
fra mensem,uel si non expectauerit per.xx.dies, nõ hẽt
7 locũ ꝓcessus huius constõnis.¶†Instructos]instructi de
bent uenire & principales personæ & capituli procura
tores cum decreto,& cum omnibus instris factis de ele
ctione,& super contingentibus,& super appellatione,&
super eo,ꝙ immiscuit se administrationi, & consimili-
bus.item debet portare instrumenta sup his, q̃ uult ꝓ-
bare sine alterius obiectione:sed si ad obiectionẽ aduer
sæ partis expediat,eum hẽre aliqua instra, q̃ secum non
hẽt,ad hoc dabitur sibi dilatio.C.de tem. in inte. resti.
petendũ.j.rñ.testes autẽ secum ducere nõ tenetur.sed &
super instrumentis,si qua iusta causa moueret iudicem,
iterũ dabit dilationem.ff.de eden. si quis ex argẽ.§.fi.&
l.se.¶A die obiectionis] hæc obiectio fit extra iudiciũ;
quod ex eo apparet,quia coram nullo iudice agebatur.
item potest hẽre locũ hæc decre.in appellatione, uel cõ
tradictione,q̃ fit ante electionẽ, uerbi gratia, appello,
ne eligatis talem,qui est morbosus.s̃.eo.cum inter dile
ctos: uel ne eligatis sine me, qa debeo interesse electio-
ni huius sed si electione facta dixit,dñe ego appello, ne
uos pro electo geratis:quia electio uestra nõ ualet ꝓꝓ
talem defectum formæ,uel personæ, & hæc appellatio
ẽm hanc formam nõ põt hẽre locũ in exemptis:in nõ exẽ
ptis aũt bene posset hæc appellatio habere locum ẽt in
iudicio;ut puta si electus peteret cõfirmationem à suo
ordinario,& tunc aliquis obijceret quicquã in formam,
uel personã, & ꝓꝓ hoc ante sñiam,uel post appellaret,
locum haberet decre.& tunc debet arripere inter.j̃.xx.
dies computandos à die obiectionis finitæ per appel.uel
alio mõ finitæ coram iudice,coram quo proposita fuit.
¶Et uidetur ꝙ hæc obiectio possit fieri non solũ ab eis,
qui uocem habent in electione,sed ẽt ab omnibus,qui
possunt prædicta obiicere,uel cõtra electũ excipere,de
quibus no.j̃.de accu.super his. sed si facta cõmuniter &
[illegible]

minus sic electus, nõ obstãte eius appellatione, uel ɔ̄dictione, administrabit, ar. supra e. nisi, in §. fi. ¶ † Iter] hic
8 dat terminus ad iter arripiendũ, & j̄. de sen. & re iudi. cũ causam, alibi ad iudicem adeundũ, ut j̄. de ap. personas alibi ad prosequendum, ut infra de ap. cum sit Romana, ex ratione. c. sæpe. contingit, & c. oblatæ. alibi ad prosecutionem perficiẽdam, ut in auẽ. de his, qui ingre. ad ap. §. sancimus. C de ap. in auẽ. ei, qui appellat. ij. q. 6. si quis appellat, nisi per iudicẽ steterit, ut. C. de tem. app. l. cum anterioribus. §. illud etiam, quo casu uel appellanti restitutio indulgetur, ut. ff. ex quibus cau. l. sed & si per prætorem, uel tempus ipso iure non cedit, ut in auẽ. ut sponlar. §. hoc quoque, & maximè si appelletur ad summum pontificem, uel ad principem, in quo casu locum habet, quod legitur. ij. q. vj. anteriorum. §. ad hoc, in auẽ. de ap. & j̄. quæ tempora. §. ad hoc sancimus. si autem non arripuerit iter infra mensem, uel si non expectauerit p 20 dies, non habet locum processus huius cõstitutionis itẽ ut, quòd debet habere locũ quantum ad hoc, quod ueniat instructus, ubicunque a iudice præfigitur terminus ad prosequendum negocium prouisionis, etiam si alterutra partium hoc non petat pp periculum moræ infrà de ap. oblatæ, & c. cordi. Alij aliter dicunt, qđ non inuenitur expressè cautum. ¶ † Infra mensem] quidam dicũt,
9 q ultra terminum istum non potest prosequi appellationem, j̄. de ap personas, licet alias non prosequẽdo appel. posset & in formã & personã dicere, quod uult. j̄. de app. constitutus. & ultra habet terminum. alij dicũt, & ut uř, melius, q etiam ultra terminum prosequi potest ap. dũmodo sit res integra: quia iste terminus non præfigitur appellationi tantum, sed appellationi & negocij principalis prosecutioni, licet modica, uel nulla differẽtia sit siue prosequendo appellationem, siue alio modo opponat se electioni. ¶ [Infra mensem] iste mensis computatur a die appellationis publicè emissæ etiam ignorantibus appellationem emissam, quod ex eo apparet, quia Papa uoluit prouidere contra uacationem ecclesiarum, credimus tamen, q si diceretur electio nulla, uel irritanda pp indignitatem personæ electæ, quòd non præiudicaret personæ electæ, quin adhuc eligi posset. Nec ob. j̄. e. super eo, quia ibi loquitur, qñ ipsemet tractauit causam suæ electionis. uel quando sciuit ab alijs tractari, q̄ ntis melius uideretur dici, scientia sibi obesse non debet, sicut nec testi. j̄. de ordi. cog. cum dilec. Item hæc decre. habet locum, ubi quis publicè appellat contra electionẽ. sed si non esset appellatum, sed alias aliquis iret ad superiorem propositurus aliquid contra electionem, expectari debet aduersarius, contra quem agitur p sex mẽses, & etiam amplius ex iusta causa, puta si esset ultra mare, uel etiam minus longe; & sic loquitur. j̄. ut li. non contе. quoniam. §. q si forsitan. & hoc plus placet, quã quod continet in glo. quæ incipit, idem est & si. & tamen non multum contradicunt. ad hanc materiam uide c. causam
10 de elec. ¶ † Absentia] & si processum fuerit ad aliquod de illis, ad quod non proceditur nisi li. conte. puta ad receptionem testium, uel huiusmodi, si postea ueniat, & petat libellum, uel fieri li. contest. non est audiendus. quia eius contumacia fecit, ut lis habeatur pro contestata, & si contrarium diceret, sequeretur absurditas, q testes recepti non ualerent tanquam ante lit. contest. recepti; qđ esset absurdum, cum legitimè sint recepti autoritate huius decre. ¶ Item non est cogendus probare mandatum procuratoris, si per procuratorem egit, & dicatur nõ tenere, quod factum est, quia non erat procurator, ratione prædicta. ff. de p ro cu. Pomponius. § tati. sed dicunt quidam, & est securum, quod dicunt, q licet de his, quę agit in absentia partis, non est cogendus probare mandatum tamen ulterius iudex non admittet eum agentem, procuratorio nomine, nisi mandatum probet tamen cũ hoc uideatur esse de æquitate non scripta tantum, ar. prædictè l. Pompo. satis uř, quòd si in remotis partibus ageretur causa, nec de facili posset probari procuratio, q forte admissa est, q & tunc non probata procuratione procederet iudex usque ad finem causæ. & idem dicimus, si peteret aduersarius de nouo ueniens rescriptum commissionis. contumacia n. sua facit, quòd ulterius non potest declinare eius iurisdictionem, sicut & præsentia hoc faceret, & proponere negligeret, ut no. j̄. de re iud. Et hæc uera sunt, ubi petit copiam rescripti ad declinandũ iurisdictionem iudicis. sed si peteret, ut uideret, an per commissionem sibi factam posset cognoscere de his, de q bus uult cognoscere, tunc bene esset ei facienda copia rescripti, si illud amisisset. ff. de eden. si unus §. fi. & l. se sed licet prædicta probare non cogatur, tenetur tamen probari exhibitionem eorum peractã, j̄. de prob. quoniam, ubi no. ¶ [Per xx. dies] infra hoc tempus petet suã electionem confirmari, & electionem aduersarij infirmari, dummodo eodem tempore factæ sint ambę electiones, quia si diuersis temporibus factæ sint, transacto tempore huius primæ electionis poterit petere suam electionem confirmari, & super confirmatione, uel contra poterit sententia ferri. sed non poterit electio post facta infirmari, nisi transacto tempore huius constitutionis à die secundæ electionis; & hoc satis probat litera pręsẽs, & præiudicabit sententia prædicta secundo electo, nisi post, quam sciuerit sententiam pro primo electo latam appellet infra decem dies, & nisi infra tps huius constitutionis prosequatur j̄. de re iudi. cum super[Absentia] quandoque contingeret siue ab initio, quia non uenit, si ue ex postfacto, s. quia uenit, sed contumaciter recessit. j̄. de eo, qui mit. in pos. c. j. infra ut lit. non conte. quoniã.
11 §. porrò, & §. q si forsitan. ¶ † Absentia] bene dicit, sicut de iure procedendum fuerit, procedatur. de iure autem sic procedendum est: quia si appellatus fuerit præsens, in optione eius erit, q cognitio appellationis procedat cognitionem electionis, an omissa causa app. procedatur tantum i causa electionis. nam hic idem est in alijs causis, ut no. infra de ap. cordi. sed hoc est speciale in causa electionis, quia etiam si non sit terminus assignatus ab homine, nec sit delatum appellationi: tamen literæ impetratæ ab appellante infra terminum huius decre. non ualent, & talibus literis non obstantibus, nec obstante ẽt absentia appellantis proceditur in curia Papæ, ut hic. si uerò appellans tantum, & non appellatus fuerit præsens, non poterit procedi in curia, nisi prius cognoscatur de causa appell. quæ si probata fuerit, iusta, proceditur in curia in negocio electionis. & si appellatio apparuerit iniusta, remittitur ad iudicem, a quo appellatum est j̄. de ap. cum speciali in fi. & hoc obtinet, quando appellatur in iudicio; quia si extra iudicium appelletur, semper, alterius partis absẽntia non obstante, procedit
12 in curia. ¶ † Defecerit eius] Dicunt quidam, quòd si plura obiecit, licet plura probauerit, si in uno solo obiectorum defecit, sufficit ad hoc, ut hæc pœna sibi imponatur, arg. supra de rescrip. cum adeo, & alij dicunt, & forte melius, quòd sufficit, ut unum solum de multis obiectis probet, quòd sufficit ad cassationem j. & hoc ea ratione, quia cum hanc pœnam patiatur excipiens præter ius commune infra de accusatinnibus, super his, in odium illorum, qui impediunt ordinationem ecclesiarum,

rum,& ex hoc, q unum de multis probauerit, patet q non habuit hanc fraudem nec est hac pœna astringẽdus maxime quia pœnæ sunt mitigandæ, de pæ.di.j.benè. & habent locum hæc pœnæ,siue obijciat crimina, siue defectus,siue irregularitates.decre.n.generaliter loquitur. Item non admittitur procurator super criminibus, nisi hoc expressè cõtineatur in procuratione:sed & bene admittitur,etiam si ibi non exprimantur crimina.

SVMMARIVM.

1 *An uotum conditionale sit ualidum,uel non.*

IN electionibus[Oritur] id est legitimè factis, quasi dicat,si alias scrutinia essent malè facta non reciderct ius eligendi in alios[conditionalia] puta,consentio in A.si est legitime natus,uel si nouit iura,& huiusmodi.uel eligo,si habet maiorem numerum[alternatiua] puta, eligo A.uel B.uel sic eligo, & si.x.uoluerint.B.[& in certa] puta,eligo illum , in quo maior pars consentiet: uel eligo eum , in quem consentiet decanus.¶[In alios] hoc intelligitur,quando in eodem contextu fiunt duę electiones;una ab illis qui huius uota etiam probata emittunt, & alia ab illis, qui bona uota emittunt si.n.oẽs eius mala uota emitterent,uel ét maior pars,sed minor pars neminem eligeret in eodem contextu,tunc in reliquos recidit eorũ uox: imò plus dicimus,q si ipsi idem eligent ante,q̃ priuarẽtur ptãte eligendi,tenet eorum electio,nisi hoc facerent suspitione pœnæ,ar.ff.de dona.post contractum.de hoc in simili ca
1 su no.supra c.quia pp,in glo.hoc dixerunt.¶ † Item hæc decre.loquitur,qñ uota eligentium sunt conditionalia. sed si electi uotum est conditionale,puta , consentio electioni,si Papa dispensauerit mecum , uel si tali placuerit, talis consensus nullus est,cum electiones purum consensum requirant,sicut ipsi in eum pure consentire tenẽtur,& electus non pure, sed conditionaliter consentit. unde statim eligere possunt,nisi forte ex gratia ei uelint dare aliquem modicum terminum immo plus uidetur, q si electores tunc consentiant electo,s.qui sub conditione consentiat electioni,tunc & eorum uota similiter conditionalia reprobata sunt unde ex illis uotis non debet effectum sortiri facta electione,si fiat de nouo & hęc uera uidentur,etiam si sub conditione talis electus recipiatur ad osculum pacis,etiam si recipiat obedientiam a subditis,uel stallum in choro,uel alias administraret, cum hæc & similia,traditio dñij & possessionis bene possent fieri sub conditione.ff.de acqui.pos.l.quæ ab. ff. de iure do.in dotis fruc.§.fi.ff.de dona.l.ij. §. si pec. sed dicces,nonne in his ꝯdicit protestatio, uel conditio eius facto,quia protestatur se nõ recipere ecclesiã nisi sub conditione,& tñ facit ea,quæ ꝑlati,uel electi sunt j̃.de app. sollici.sol.hic non cõtradicit protestatio facto. puta bene sic de cõcordantia possunt recipere aliquem ad osculum pro prælato,& q prælatus recipiat obedientiam a subditis, & administret ét ius prælaturæ,& non esse prælatum post, quã placet partibus immò idé est,& si nõ cõsentiant ambæ partes,sed una tantum dicit, & tunc illi, qui eum recipiunt ad osculum,non tenentur eum habere pro prælato , nec illi, qui promiserunt obedientiam tenentur nisi conditio extiterit, nec ea,quæ gessit qua si gesta a prælato,arg. eius,quod dicitur de hærede,qui aliqua gerit protestans,quòd non gerit pro hærede. ff. de acqui hære.pro hærede. nec contradicit infra de appel. sollici.quia illa duo,de quibus loquitur, simul cõcurrere non possunt,scilicet petere absolutionẽ ab excommunicatione,& non renunciare appellationi,quam inde emisit.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia Romana cæteris omnibus prælata est à Deo.*
2 *Papa dicitur imperium habere a Deo,imperator autẽ a populo.*

De translatione prælatorum. Rubr.

1 CVm ex illo priuilegio]† tu es Petrus,&c.usque tibi dabo claues regni cœlorũ.quo priuilegio Romanam ecclesiam cunctis ecclesijs prætulit,& ei ligandi,atque soluẽdi potestates contulit. 21.dist.in nouo, & c. quãuis.q.d.pp illud speciale priuilegium potestatem habet condendi canones,per quos maiores ecclesiæ causæ re-
2 ferantur ad eum.¶ † Dñs noster] imperator autem habet a populo Romano,insti.de iure na.§.sed qui,ar.contrà .C.quomodo opor.epi.in prin.col.j. [canonica] xij. dist.præceptis [translationes] 7.q.mutationes,& c.omnis, q & c.& tpis qualitas j̃.e.inter corpora.[archiepm] futurum,uel animi destinatione[licuit]quantum licuit habes.j̃ de electio transmissam, & c.quòd sicut.

SVMMARIVM.

1 *Spirituale coniugium non humana, sed diuina potestate dissoluitur.*
2 *De matrimonio carnali ad spirituale ualet arg. ut hic.*

INter corporalia . [Destruuntur] sic in pecu-lio.ff.de pecu.non statim ,& in possessione.ff.de acqui.pos.posideri.§.in amittenda[destruantur] quo ad exteriorem destructionem,quæ fit per depositionem,cessionem,& similia alias per peccatum facile destruuntur uirtutes.xl.di.sicut.32.q.j.cum renunciatur [solus] 15.q.7.eps solus[à metropolitanis]63. di. c.1.2.& 3.[cõdemnari] 3.q.6.quamuis dudũ [fortius] i.dignius.nã alias cum maiori difficultate separatur carnale matrimoniũ 32.q.7.c.t.j̃.de iureiu.quemadmodũ, nisi in hoc casu.j̃.de conuer.coniu.ex publico, quam spirituale,quod separatur per depositionem, cessionem & alijs modis,ut hic, & superiori c. [suo] i. suis constitutionibus,uel uicarij sui[ꝑcipiens.33.q.2.quos,& c.anti-
1 qui. ¶ † Separet] sua autoritate,nõ aũt separat hõ carnale matrimonium,cũ eps,uel ét archidiaconus p ꝯstãnes Papæ dissoluit,sed ipse Deus,cuius autoritate factũ est [remouetur] cum fit iusta ex cã.24.q.3.si quis non rectè.j.q.7.necesse,& c.se.[tria] s.translatio,cessio. depõ. [constitutione] i.potestate dissoluendi matrimonia non habet ex autoritate terrena,sed diuina . [derelinquere] 7.q.j.mutationes. j̃.de re.& transac. licet[confirmationem] post consensum autem suum ante confirmationem posset,cum habeat tenue ius infra de ace. super his supra de ele.cum inter ca. [eligentium] & mediantibus electoribus inter electũ,& ecclĩã,siue populũ sibi subditum[ꝯtũ] consummata tamen consecratione j̃.e.licet [nihil] quo ad ueritatem matrimonij.¶ Cũ qs non probat hoc esse,qđ ab hoc contingit abesse.C.de ꝑba.neque no.j̃.de rest.spo.cũ ad sedem j̃.de testi.cum tu
2 si.38.di.q ipsis.† Item.i,sicut mrĩmoniũ carnale nõ põt dissolui nisi autoritate Dei, uel uicarij eius p cõsiliones ab eo factas,& in casibus ab eo cõcessis,sic nõ põt mrĩmonium

nisi spũale separari nisi autoritate Papæ. & sic nõ casibus
in cõstõnibus ecclĩæ cõtẽtis, uel Papæ [de illo]. j̃.de or
dinatis ab epo, q re.epatui.c.j.[electorũ] & ita q statu-
tũ erat in epis, extẽdit ad electos cõfirmatos, sic.ff.de iu
re do.si spõsam.C.q po l pig.l.si ff.de fundo do.lex Iul.
j̃.de iureiu.quemad.[in canone] c.di. qm̃ [quo ad quæ-
dã] ea, s.quę ministeriũ cõsecrationis desiderat.s̃.de ele.
transmissam [inutilẽ] de pę.di.1.sciudite, ff.qđ cuiusq;
uniuer.l.j.§.pen.l.q satisd.cog.quotiẽs.12.q.2.nõ liceat
[ad pœnã].ff.de exce.rei iu.euidẽter.ff.de inter.& rele-
ga.l.relegatorũ.§.ult.& l.se.[& de trãslatione] j̃.de de-
ci.ad audiẽtiã.j̃.e.licet[ꝓhibitũ].j̃.e.licet ar.ff.de uer.
ob.q sqs.ff.de arb.sed cũ dies.§.planè.j̃.de arbi.cũ dile-
cta.j̃.de decimis,& ad audiẽtiã.j̃.e.licet.j̃.de priui.sanè
& c.patientibus. ar.ↄ̃.j̃.de cã pos.cum ecclesia.ff.de iu-
di.solemus.ff.depo.Lucius.s̃.de rescr.cũ adeo, & c.cau-
sam.j̃.de of.dele.pterea.j̃.de sen. ex. nuper [maiores]
40.dist.homo Chrianos.ff.de re mili.oẽ.§.q manet [cõ-
sensu] 43.dist.quanto.s̃.de ele.cum inter dile. [perdu-
rante] fortè non peccauerant postulantes in recipien-
do episcopum,& ideo seruatur eius consensus : aľs autẽ
secus, ut j̃.c.proxi.uel dic hoc seruari eis de gratia.

QVanto [quos Deus] 33.q.2.quos Deus. [retinuit]
s̃.e.c.1.& 2. [cui.] 25.qõ.1.contra statuta.11.dist.
ecclesiasticarum [transeat] 23.q.4.est iniusta [præci-
pimus] not.sentiam ferri in notorio non citata parte.
de hoc not.j̃.de coha.cle.& mulie. [illicite] consentien
do eum habere epm̃, & recipiendo sine autoritate sum-
mi pontificis, ut s̃.eo.proxi. [suspendimus] i.suspensos
denunciamus, ar.s̃.de ele.bonæ me.Mag.melius placet.
q per sñiam suspẽdat [nõ debebat] 21.q.1.clericus[nec
illis] 7.q.1.si quis eps̃. & est unũ, qđ dicit hæc decre.&
illud.c.qñ sine autoritate superioris transit tã illius, cu
ius erat prima ecclesia, quam sua dimittere non potest.
7.q.1.non oportet.c.si qui uerò. q̃ ẽt illius, cuius eccle
sia, ad quam transit, quam occupare non põt sua autori
tate.s̃.de ele.qualiter,& hic. [spreuit] dixerunt quidã
ar.huius decr.q quia consentit electioni, amodo ad aliã
ecclesiam sine autoritate Papæ transire non põt, ar.s̃.de
ele.cum inter alij dicũt ↄ̃, ar.s̃.eod.inter corporalia.

S V M M A R I V M.

1 *Matrimonium dicitur esse res indiuidua & simplex.*
2 *Licet sub aliquo ineligibilis dispensetur, debet tamen postulari.*
3 *Nunquid personam illa dicatur eligibilis, quæ consentire põt.*
4 *Cur uerba priuilegij, siue indulgentia non interpretatur Papa largissime.*

1 LIcet intantum.† Non tñ pp hoc intelligas ma-
trimoniũ habere partes, siue principiũ, mediũ,
& finẽ cũ sit res simplex,& incorporea, uñ diui-
di nõ põt: sed referas hæc uerba, ad ꝓcessum facti, & so
lẽnitatẽ,& ptãtẽ, quã cõsequit p cõfirmationẽ. p cõsen
sum.n.eligentiũ, & electi,& confirmãtis quo ad substan-
tiã plenũ est mr̃imonium, siue sacr̃m. substantiæ.n.nihil
2 adiicit cõsecratio.s̃.e.inter cor. ¶†Postulatio]hic enim
quasi expressum, q licet dispensetur cum aliquo inelegi
bili, tñ debet postulari, qđ intelligẽt qñ ubi re-
manet impedimentũ, sicut hic. ubi ẽt post dispẽsationẽ
remanet eps̃, qđ impedit, ne transire possit, sed si peni-
tus tolleret irregularitas, uel impedimentum, ut ille-
gitimo, satis uidet, q posset eligi.s̃ de ele.cum Vinto-
ni. alij tñ dicunt ↄ̃. sed qcqd dicatur, hic est notabile,
q consentire põt postulationi de se factæ,& superior ẽt

minor Papa poterit approbare postulationẽ, ut hic to-
tũ hoc colligit. est aũt ca rõ, quare magis tollit impedi
mentum in irregularitate, q̃ in honore epali, uel alio
modo: quia fauorabile est illud ita tolli, q nihil rema-
neat, nec etiam ulla memoria. sed honor episcopalis
uerè ẽt bonum est, q remaneat; sicut ẽt dicitur in pa-
cto, q tollit ipso iure actionem ex delicto, sed nõ actio-
nem ex ↄ̃ctu. Item vr̃, q ex quo consentire põt, q eligi
debet. quia ex eius arbitrio pendet initiare matr.mo-
3 nium.¶† Item ex hoc, q consentire põt, vr̃ q ꝑsona sit
eligibilis, & uideat, q tutius sit hunc eligere postulan-
dũ.s̃.de ele.in causis.licet hoc iure niti uideãtur: tutius
tñ est, q oĩa per ipsum fiant, s.q anteq̃ consentiat, licen-
tiam Papæ habeãt,& q postuletur, ut eligatur. nam &
hoc sonare uidetur litera indulgẽtiæ, ubi dicit, dũtamẽ
nihil obstet de ea.nam hic cognoscere.s.aliquid sibi ob-
stet, non est ipsius postulati, sed superioris. item cogni-
tio debet præcedere adeptionem epatus, cum sit condi-
tio. item quia turpius eiicitur &c.j.de iureiu.quemad-
modum ergo per se sine superiori licentia consentire
4 non põt. ¶†Reseruasse] sed quare uerba priuilegij non
interpretantur large.j̃.de uerb.sig.olim? Rñdeo, quia
forma uerborum non patitur.j̃.de priuile.porrò. Item
quia p tale priuilegium noluit peruertere cõsuetas exa
minationes postulationum.C.de inoff.test.si qñ. sed q-
ro, quam utilitatem consequatur per istam interpreta-
tionem, cum potius sit interpretandum, ut res ualeat, q̃
q pereat.j̃.de uerb.sign.abbatem.ff.de re.du.quotiens?
ad idem ff.ad muni.l.j.ff.de leg.j.si quando.ff.commo.
in commodato.§.pe. Rñ.ideo attenuat uires huius pri-
uilegij: quia per ambitionem fuit obtentum.1.q.1.prin
cipatus.C.de se cõ.l.j si.n.contra ius aliquid obtinet,
præsumitur esse ambitiosè obtentum.ff.de mino.l.iij.in
prin. Vel hoc est iõ, quia est dispẽsatio, unde est restrin
genda.j̃.de consan.& aff.quod dilecto, & not.de hoc.s̃.
de rescri.cãm. uel dic, q super examinatione non dabit
ei aliqua indulgentia, sicut ex uerbis indulgentiæ colli-
gitur: sed in hoc ualet ei indulgentia, si uocetur per po
stulationem uel ad maiorem dignitatem, potest cõsen-
tire, per mutuum eius consensum, & eligentium initia-
tur spirituale coniugium; quod non esset, si indulgentiã
non haberet.s̃.e.inter, in fi. ¶Et dicimus, q eo præstan-
te consensum secundæ, uacat prima de iure.s̃.c.proxi.j̃.
de conces.pbẽ.non uac.literas, nisi seruaret formam in-
dulgentiæ.tunc.n.non uacaret nisi post tres menses, in-
fra quos debet cõfirmari, & consecrari, ar.100.dist.c.1.
s̃.de ele.cum in cũctis. honores.n.gradatim sunt deferẽ
di.ff.de mu.& ho.ut gradatim.93.dist.legimus [exami-
nata] examinatio ista fiet extraiudicium; sicut cum
mandatur alicui, q prouideat, si est idoneus. nam pro-
pter hanc clausulam non credimus, q sit necessarium,
quòd huiusmodi iudices, uel executores debeant ali-
quem uocare ad sciendum, si uelit dicere illũ, pro quo
scribitur, nõ esse idoneum, ut no.j̃. de conces.ec.nõ uac.
proposuit, licet tam illi, qui autoritate dele.cum hac
clausula, si est idoneus, procedunt, q̃ qui ordinant, sem-
per antequã prouideant de aliquo beneficio, examina-
re debeant, an sit idoneus necne, ut not.s̃.de postu.c.1.

De autoritate, & usu pallij. Rubr.

Vm super. [Prouinciæ].j̃.de uer.sig.cum cleri
ci, contra [commissæ] inter missarum solẽnia.
tantum 100.dist. contra morem.

AD hoc [sepeliri] de conse.dist.1.nemo clericus. ar.s, si habuit duo pallia noie duarum ecclesiarũ, quarum archieps fuit, cum ambobus debet sepeliri, ar. s.de postu.bonæ.2.in fi.tñ pallium ultimæ ecclesiæ erit desuper. aliud enim intelligitur sepultum ab eo die, quo priori ecclesiæ cessit: imò quidam dicunt, quòd primum pallium. non induetur in sepultura, sed tantum secundum, & primum ponetur super eo, uel sub capite eius; & hoc eodem modo debet fieri, si aliquando contingit alicui dari duo pallia.

NIsi specialis [Plenitudo] c. distinct. cũ quidem, i. plena executio in his, quæ ordinis sunt, & etiam in his quæ sunt iurisdictionis, si maxima negocia sunt, ut est concilium conuocare.s.de ele.q sicut.§.pen. [te con sundi] 23.q.5.si non licet.

AD honorem: [In partem] secunda quæstione sexta decreto.

SVMMARIVM.

1 *An in aliena diœcesi celebrare, uel prædicare liceat.*

2 *Ambitiosa priuilegia restringi debent.*

EX tuaiũ [Corruptela] ff.de of.pcu.l.j.21.di. cleros.26.dist.§.ecce [dũmõ is] eps. alij dicunt, q in hac Inia dãda necessaria est autori-
1 tas archiepi, cũ de suis insigniis agat. ¶† Permittat] nulli.n.licet in aliena puincia, uel diœcesi celebrare, uel pdicare.7.q.1.epi.9.q.2.nullus primas.6.q.3. scriptũ. & no.q licet Papa det priuilegiũ: uult tñ, q priuilegiũ intelligat sine piudicio alicuius.j.de off.or.licet j.de off.dele.super eo. si tñ Papa hanc clam. non adiecisset, crederem, q sine licentia eius uti pallio non posset. uel uerius non dicitur hic, q habeat licentiã utẽdi pallio, sed ordines faciendi, uel consecrandi, super quo nullũ priuilegiũ habebat. itẽ dic, q eps sine autoritate sua non põt dare licentiam alij archiepo, q utat pallio in sua ecclesia, cũ sit signũ prælationis.s.co.nisi, & c.se.
2 † Vnde nõ crederem, q et eps, qui habet pallium, nisi esset exẽplus, hanc lniam posset dare alij archiepo, nisi ille, cui dat sniam, priuilegium habeat, sicut hic habebat, ar.ad hoc, quia non habet ptãtem utendi pallio nisi intra ecclesiam, item ar.quia priuilegiũ ambitiosum restringendum est, de quo no.s.de transla.episcopi.c.fi.

CVm sis [ubicũque] Intra tuam prouinciam, uel fuit priuilegium speciale.

QVia nos [In aliena] dũmodo intra prouinciã, uel et in alia de licentia epi dicere, uel et sacerdotis, dummodo ibi celebret sine pontificalibus. ¶Soluta] qa ex quo non põt nisi in solẽnitatibus priuile apparet, qđ nõ põt, qñ celebrat p defunctis, cum non sit solennitas.

De renunciatione. Rubr.

Iteras.

SVMMARIVM.

1 *Non extenditur iuramentum ad ea, de quibus in iuramento cogitatum non fuit.*

Vm inter.P. [Beneficio], ideft iure rane beneficij contingente [non petendo] j.de iureiu.si
1 uerò contra. ¶† Sol.dicunt quidam, q hoc ideo est, quia hoc iuramentum præstitit spoliatus.j.de rest spol.solicite. sed hoc uerum non est, nec decre.hoc dicit. nam spoliatus, dummodò sponte renunciaretur, tenetur seruare iurm suum, sicut eadem decre.sonat alij dixerunt, quia præstitit non suo iudici, & iõ non tenet, ar.6.q.3.denique. sed nec hoc uerum est: quia etiã temerarium iurm seruandum est, quousq; absoluatur.j.de iureiu.cum quidam, in fi.s.de ele.uenerabilẽ. alij dicũt, q iurauit nõ petere ex priori iure, uel facto, qđ hic nõ faciebat: sed ex posteriori inuestitura petebat, cui petitioni iuramenti exceptio non obstabat.ff.de uul.sub.ex facto.§.j.ff.de exce.rei iud.si mater.§.eadẽ, & l.cũ quæritur, cum.l.seq.& an eadem.ff.de insti.ac.l habebat uel, quod melius est, cum iurauit capitulo non petere, non fecit s iuramentum recipiendo ex canonica electione, canonicorum, qui potuerunt absoluere à iuro, quod eis fecerat, nec facit s iuramentum, si accipiat ex inuestitura Papæ.ff.de uul.& pup.sub.ex facto.§ j ar. j.q nic. cã ad audientiã. ¶Et no.q licet non posset petere beneficium; tñ ex quo canonice adeptus est beneficium, potest petere ea, quæ spectant ad beneficium, puta stallũ in choro, & silia. uel melius dic, q et beneficium posset petere, & de eo litigare, & s captm, quod de nouo eum eligit, & s aliquos litigatores. si aũt solus Papa dedisset sine cõsensu capři, adhuc credo, q nõ posset petere agẽdo s captm, nisi Papæ expresse de iuro retulisset, ar. s. de rescri.constitutus.sed si de iuro Papæ a referret, & necessitas, uel utilitas subesset, posset recipere, & etiam s capitulum agere pp ptãtẽ dispensandi. sed si non subesset iusta causa, quandocũq; dispensaret Papa, non consulerem clerico, q ageret contra capitulum.

a ¶ *Iuramento Papæ. adde Fel.in c.j col.x. in prin.s.de cõsti.s c. q i ecclesiarũ, col.8. uers.demũ, & ibi concor. Et uide et abb.in c.signisicasti, col.3. in fi.s.de elec.*

SVMMARIVM.

1 *An statim, quòd quis assumit habitum probationis, intelligatur renunciare prioribus beneficiis.*

EX transmissa. [Abbatis] secularis clericus est [clericus] eiusdẽ ecclæ [habitũ] probationis, qui tamen non fuit sibi datus: quia ibi nõ erat expone ergo sic. ideft dixit quòd uolebat apud sanctum Saluatorem habitum accipere, & postea iuit, & accepit [gratia complendi], ideft ut staret in probatione eo animo, quòd si sibi placeret religio, remaneret, & uotum suum, & professionem faceret: non tamen fecit, quod ex sequentibus apparet [restitui] contra. 12.quæstione 2.nulli.17.quæstione 4.sunt qui opes, contrà. so.hic non poterat repetere, sed ecclesia S.Saluatoris potuit ei restituere: sed fortè debuit de iure poli, licet non iure fori.17.quæstione 4.cap.ult in aut.de mona. Si uerò ad idem 16.quæstione 6.de lapsis. uel res istæ, erant datæ sub conditione, uel ea intentione, ut eo inde recedente res sibi redderentur, infra
1 de cle.coniu.quòd à te. ¶† Receptionem] ar.quòd eoipso, quòd assumit habitum probationis, intelligitur reuunciare prioribus beneficiis, de hoc not. infra de re. postulasti; & hoc plus præsumitur, scilicet quòd pro derelicto habuit primam ecclesiam tam propter hoc, quia omnia bona de ecclesia abstulit, quàm propter susceptionem habitus probationis [acceperant] populo [recipiaut] cum non fuerit professus, nec apparet eum quandoque uoluisse seculo renunciare. nam si hoc appare-

pareret, oporteret eum aliam religionem intrare, infra de regula. consul. & c. statuimus.

SVMMARIVM.

1 *Actoris probationes admittendæ sunt super implicita assertione.*
2 *Spoliatus si per duos testes uiolentam probat spoliationem, nõ ualet aduersario aliqua probatio super spontanea uoluntate.*
3 *Nunquid in actione de dolo, uel quod me. causa. idem seruari debeat, quod in actione possessorij.*
4 *Nunquid u. qui metu coactus renunciauit, amiserit possessionẽ?*
5 *An quod dicitur in renunciatione ecclesiæ possit etiam dici in renunciatione iuris alterius?*
6 *Probationes rei super causis coloratis ab eo propositis audiendæ sunt.*
7 *Qui pecuniam pro beneficio dedit, non potest illud sine dispensatione retinere.*
8 *Actoris tantum probationes admitti debent super uiolentia.*

SVper hoc. [vtrum] prima quæstio est: quia supra quæritur, an ex quo constat aliquem beneficium resignasse, uel abiurasse, si dicat spoliatus, q coactus fecit, an sit audiẽdus? & uidebatur, q nõ, maximè qñ abiurauit, de qua abiuratione tñ ꝯtinetur ĩ qõne, cũ iurm sẽp sit seruãdũ. j. de iureiu. si uerò, sanè quero, cuius pbões sint primo admittendæ, uel actoris spoliati, uel rei, uel utriusꝰ prima qõ est, an exceptio spõtaneæ resignationis simplr sine adiectione iustę cãæ
1 sit admittẽda: & rñ. q nõ, ut j. de ap. ꝯstitutus. ¶ † Repo scentibus] hoc vult dicere hæc decreta. q si aliquis repetit beneficium suum, & reus opponat exceptionem spõtaneæ adiurationis, non est audiendus excipiens, nisi probabilem causam assignet resignationis, & quod testes sunt admittendi actoris, nõ rei, si actor uelit replicare, quod coactus resignauit, non sponte. nec obstat j. de resti. spol accepta: quia ibi nõ coarctam renunciationem, sed spoliationem pbare uolebat. & intelligit hæc decre. qñ agebatur petitorio, siue possessorio, siue p interdictum, siue per condictionem ex. l. siue canone, siue per officium iudicis, siue p actio. qđ me. causa. siue per actio. de dolo. q oĩa remedia cõpetunt spoliatis. 3. q. 1. in summa sed reus negabat spoliationẽ, & metum, uel dolum, & dicebat spõtaneam resignationem, & oportet illos, qui tenent hãc opin. confiteri, q nullo tẽpore sunt admittendæ pbões rei, si intentetur petitorium: quia non sunt admittendæ. demum de hac cã cognoscit, ẽm q intelligunt hãc decr. nec post, cum post sñiam nõ sint proponendæ peremptoriæ excep. C. sen. rescind. non poss. l. ij. nec de nouo põt petere ecclesiam, cum lata sit sententia ꝯ eũ, ff. de excep. rei iu. si mater. §. ea. alij aliter dicunt, & melius, ut no. j. quod me. cã. super eo. si aũt primò egisset possessorio non ob. sed ꝯ. j. de resti. spol. accepta. sed dic ẽm eos eam pbationem staret exceptio
2 rei iud. in petitorio. s. de elect. querelam ¶ † Inducunt autem pro se, q non sit audiẽdus reus excipiens, nec pbationes eius admittendæ: qa præsumptio est ꝯ eum, ut hic: quia si spoliatus per duos testes pbat uiolentam spoliationem, non ualet aduersario aliqua pbõ super spõtanea uolũtate, etiam si p. c. testes pbaret, cum reddant testimonium de intentione, q soli Deo cognita est, & iõ eius testimonium ualet. at si ille, q probat uim, uel metum, uel dolum, probat quod oculo uidit, arg. ad hoc, infra quod me. causa. c. j. & sic hoc testimonium præualere debet. nec obstat quod obiicitur, s. quia ẽm hoc nũquam admittetur ad pbandam spõtaneam renũciationem, s. de spontanea renunciatione nunquã habere locum, ubi aduersarius vult pbare cau p uim, uel metũ extortam, sed ubi hoc pbare nollet, locum haberet pbatio spõtaneæ renunciationis. nec p hoc remouet, qa reus possit pbare indirectè nullam uiolẽtiam interuenisse. j. de rest. series, ex tenore. item si præsumeret ꝯ eũ, q dicit sibi uiolentiam illatã, puta qa potentior sit eo, q uim intulisse dr, uel qa talis persona est, quæ dr uim intulisse, qa non præsumit uim intulisse, uel pp religionem, uel pp fidelitatem suã; tunc nullo mõ admitterẽtur etiam pbões rei, & p eis magis psumitur, ar. ff. qđ me. cã nõ est; & sic sonat finis huius decr. ibi, habito &c. uel dic, q finis huius decr. non dicit, q pbões rei, qui dr spoliasse, nõ admittent: sed de pbõnibus spoliati tñ dicit, q sunt admittendæ: quia de his tñ dubitabat, & non de pbõnibus rei ¶ Alij dicunt hanc decr. loqui tñ, ubi agitur possessorio; & tunc obtinet qđ dr, & sic loqt decr. j. de rest. spo. solicitè. sed dices, ad qd pdest reum dicere cãm? rñ. qa si reus possessor dicat, tu non fuisti spoliatus: sed antequã te non admitterem, uel iura ecclesiæ subtraheret, spõte renunciaueras, ex tali cã audiẽdus est. j. de rest. spo. accepta, nisi spoliatus, uel magis q non est in possessione pbare uelit, q p uim fecit renunciationem, q pcessit spoliationem, ut hic, & no. j. de resti spo. sol. citè. renunciationem aũt factam eo existẽte spoliato sibi obiicere nõ posset. j. de rest. spol. solicitè, nisi primò restituat, ut ibid. uel dic etiam, q renunciatione facta post talem spoliationem põt excipere: sed tñ testes expoliati petentis restõnem primo recipient; sic loquit decr. j. de rest. spol. solicitè. & ẽm hoc nulla est differentia, siue renunciatio pcesserit spoliationẽ, siue subsequat. sed hoc non placet: qa litera huius decr. hoc non patit, q dicit, q nulla pbõ rei admittenda est: sed tñ pbata facta spoliatione fieri restõnem. vnde dicunt alij, q siue renũciatio pcedat spoliationem, siue sequat, nunquã impedit restõnem. & hæc decr. non ꝯdicit: quia reus nõ negabat spoliationẽ esse, sed dicebat eam spõtaneam resignationem; & iõ sibi licuit sua iura subtrahere. & iõ admittit excipiens de spontanea resignatione, licet in pbõnibus pponatur spoliatus. si aũt alias uellet dicere, tu sponte post spoliationem renunciasti, nõ iuri tuo, sed petitioni restõnis per pactum, bene posset, ff. de pac. si unus. §. pacta. secus aũt, si alia cã diceret, q nõ deberet ei restitui eccl'ia, s. qa pp pactum, ut simoniæ, uel aliud hmõi priuatus esset sñia prælati iure, qđ in ea habebat: uel etiam qa post spoliationẽ, uel ante ẽm alios renunciauit sponte ecclæ. nam his non obstan. põt agere interdicto, non ad rem, quã renunciauit sponte, si cõfiteretur: secus aũt, si negaret, ut hic, nec ad rem, quam alias legitimè pp pœn. amisit, sed ad dãnum, & aliam cãm. ff. vnde ui. idẽq; §. usum, & l. si plures. §. u. t. sed dices, nõne eo ipso, q spõte renunciat, uĩ esse sublata pxima cã turpitudinis, s. eius? ar. C. qđ me. cã l. ij. ff. de cõdi. ob tur. cau. si ob turpem. & ita nõ posset ulterius etiam ad dãna agere. sed dic non esse simile: qa sponte renunciando non approbo uim mihi factam, nec uideor negligere, cum possint esse aliæ causæ renunciationis præter metum, s. pper conscientiam, uel religionem, uel huiusmodi, sed solũmodo, q p dolum, uel ob turpem causam promisi, uideor approbare metum, quem pertuli. item promissio, & datio sunt multum sibi uicinæ: non autem sic spoliatio, & renũciatio. imo plus etiam: quia qui metu uendidit recipiendo precium, nõ uidetur renunciare actioni, quod me. causa. C. quod me. cau. si ui.
3 ¶ † Sed nunquid dices idem, quod in possessorio, si agat

quod me.cã, & de dolo, sic q debeat exprimere causam probabilem, et q testes tñ super ui, uel dolo sint recipiendi, cum illa sint restitutoria. ff. de do. arbitrio. §. itẽ? & rñdent quidam, sed malè, q sic: alij aũt secus. nam si a'iquis agat, quod me.cã. ad rescindendum 2ctum aecceptilationis, uel aliam liberationẽ, & aduersarius dicat, non metu renunciasti, uel 2xisti, audiendæ sunt utriusq; ꝓbationes. nam nisi modo audiatur, & feratur snia pro eo, reus de cætero non pôt agere ex illa uenditione, obstante exceptione rei iu. uel magis rescissione 2ctus, ar. ff. quod me.cã. metum. § si putat, & §. fi. l. illud, quod nõ est, qñ agitur possessorio. ff. de excep. rei iu. & an. §. fi. & eodem mõ dicit, qđ reus poterit opponere 2 metu tradentem, & agentem ac. qđ me.cã, ad restõnem ipsius rei traditæ renunciatione post metum secuta: qa cum sua, f. eius sc, qui dicit pastum metum, non interfit neq; rõne possessionis, neq; rõne proprietatis, cum renunciauerit, agere non pôt, sed potius excipere pôt, ar. ff. qđ me.cã. sicut. §. satis, & §. q pos. Idem dicimus in aliis actionibus restitutoriis. litera aũt, quæ sequitur, non uř hoc sonare, non ui, nec metu, cum non dicat, q qñ agitur quod me.cã. tunc debeat exprimere cãm remotam à metu, sed qñ petitur restitutio possessionis bñficij, & ipse excipit, q non fuit spoliatus, sed renũciauit spôte, deberet adiicere iustam cãm, & ꝓbabilem, talem. s. q sit remota à ui, uel metu, & omni malitia; qđ si non esset, tanquam excipiens de sua turpitudine esset repellendus, quãuis & de hoc dici possit, q si pſumptio est 2 eum, cogitur dicere cãm resignationis, ar. s. de elec. 2stitutis, j. ut ce be ne. c. j. ¶ Item quod hic dř, non uř habere locum, nisi qñ agitur 2 uiolentiam, uel alios, 2 quos petitio restitutionis possessionis competit. sed quæres sm primam opin. quare reus pôt excipere de renunciatione pcedente spoliatione, uel potius non admissione, ne[illegible] q fuit similis cũ expoliatione, & non de sequenti? Rñ. quia ex quo renunciauit, amodò amisit possessionem, quã primo habebat; & ita definit posſidere. vnde si esset seruitus, & remissa alicui: uel esset pmissum alicui ędificare, ex tũc tanquam q quasi possidet, incipit pscribere, q non currit ni si possidenti, uel quasi possidenti. ff. de usuca. l. iij. ff. de ser. præ. si ędes. ff. que ad. ser. amit. si stillicidij. ff. de aeq. pos pe regre. §. quibus. cum ergo hic non posſideat, ex quo renunciauit, & ad hoc q cõpetat sibi beneficiũ restitutionis possessionis, oportet rum ꝓbare, q possidebat tpe solutionis; quod hic renũcians non faciebat, apparet, q debet admitti eius exceptio, nisi spoliatus ue-

4 lit ꝓbare coarctam renunciationem, ut hic. ¶ †Sed oppones, nõn: & si metu coactus renunciauit; tñ possessionem amisit? ff. q. me.cã. metus in prin. & §. fin. rñ. licet possessionem amiserit, & in ueritate nõ daretur sibi interdictum, si cõstaret; rñ ꝑ hanc exceptionem, quæ continet turpitudinem ꝓponentis, non repellit: quia de ea excipiens non audit. uel dic, q ille, q cogitur renũciare iuri ꝓprio qđ in aliqua re habet, ius uel dñium, quod in ea habet, amittit, sed non possessionem: qa non credit animum habere dimittendi possessionem, & leges pdictæ loquunt, qñ sponte renunciauit. sed in renunciatione, q sequitur spoliationem, secus. illa. n. non impedit petitionem restitutionis possessionis, cum in ueritate tũc nõ possideret, cum fuerit spoliatus. sed quæres, quare, qñ agitur possessorio, non admittuntur ꝓbationes rei, sed qñ petitorio sic? rñ. quia in possessione fit ei modicum pIudicium, cum statim posſit de proprietate agere petitorio. C. si de mo. pos. l. j. si aũt, qñ agitur petitorio, non admitterentur ꝓbationes, fieret sibi magnum præ-

iudicium: quia semper sibi obstaret exceptio rei iu. ff. de excep. rei iud. l. si mř. §. eadem. ¶ Quod aũt dixi renũciationem pced. spoliationem, uel non admissionem possẽ obiici 2 petentem restitutionem possessionis, intelligo, nisi spoliatus primò post renunciationem inceperit de nouo posſidere, de qua nõ fit incontinenti eiectus, uel etiam ex interuallo: quia tunc etiã non posset petere restitutionem possessionis rõne primæ spoliationis. ff. de ui & ui ar. l. iij. §. cum ergo. C. vnde ui. si qs. ff. de excep.

5 rei iu. si rem. & l. si quis. ¶ †Item qđ dictum est in renunciatione ecclesiæ, dicendum uř in renunciatione iuris alterius. sed nõne dices idem in donatione: uerbi gřa, peto restitui possessionem alicuius rei. excipis: tu mihi ante eandem rẽ donasti, nũquid admittẽda est talis exceptio? Rñ. non, quia pôt esse, qđ donaui: & tñ uerũ est eum postea fuisse in possessione, & tunc spoliatum esse: si uellet dicere eum non possidere, qñ dř fuisse spoliatus, sed ipse reus posſidebat, dicunt qdam admittendũ ad ꝓbandum, ar. ff. de ꝓba. circa. alij aũt ar. huius decr. dicunt, si actor, qui se dicit spoliatum, agit interdicto, & uelit ꝓbare possessionẽ, & spoliationem, ꝓbationes rei super donatione, uel renunciatione non pcedente nõ esse admittendas: alias aũt uidetur sequi inconueniens; quod uerum uř, si uterq; probauerit se possidere. ¶ Hic alij rñdent, & bene, q feratur snia pro melius probante, supra de elec. cum ecclesia Vultera. j. de proba. ex literis. si aũt pariter probant, absoluitur reus, j. de fi. instr. inter dilectos, in fi. huic aũt decr. rñdent. nã hoc, quod non admittuntur ꝓbões rei super spontanea renunciatione, spoliato uolente ꝓbare coactam renunciationem: quia præsumptio est 2 eum: secus aũt, si uterque dicit se posſidere, qñ dicitur spoliatio facta: quia ibi pro nullo est pſumptio. item hæc decr. locum habet in interdicto, vnde ui: secus, si agatur, uti posſidetis. ibi n. pariter utriusq; testes admittunt j. de pb. licet [obiecta] s. à reo. ¶ [Exceptio] potest aũt reus clericus, uel ei canonicè substitutus, qui dř spoliasse, & ꝑpter hoc agitur, contra eum de recuperanda possessione excipere, & se defendere: quia actorem spoliauit auctoritate epi, in cuius manibus sponte renũciauerat, & spoliatus pôt replicare, q eps uel metu, uel dolo eum ad renunciãdum induxit. 2. q. 1. notum. ¶ Item potest reus prædictus, uel alius in locum eius canonicè electus excipere de renũciatione corã quolibet facta 2 agentem interdicto, vnde ui, uel iudicis officio ut restituatur sibi ecclesia, ad quã reuertens non est admissus: sed secus esset, si expelleretur: quia licet spôte renũciando in manibus etiam sui prælati ius non amittit, tñ possessionem amittit. vnde alius, cui canonicè confertur, eã occupare potest: sed & si ipse, dum uacat ipsa possessio, eam capiat, non debet tñ expelli sine iudice [cognitione] idem antequam cognoscant de spoliatione. uel melius nisi adiiciat iustã causam, de qua cognoscitur. [Et an] secunda quæstio [actoris] spoliati petentis restitutionem fi. ff. de pacti. si vnus. §. pacta [q] hic respondet primæ quæstioni [ueri.] contra hanc tñ præsumptionem admittitur proba-

6 tio in contrarium. ¶ † Inquiri] à reo dicto spoliatore. forte. n. dicit eum ideo resignasse: quia plura beneficia habebat, quæ nõ poterat salua cõscientia retinere. j. de ætate & qualitate, eam te: uel q simoniacè adeptus fuit beneficium, uel aliud simile; & hmõi causis ꝓpositis super eis audiendæ sunt ꝓbões rei. j. de rest. spol. c. j. & c. solicitè cõtrã. solu. ibi quæstio erat de spoliatore resignante: hic autem non dicitur, q spoliatus resignauerat [quam] resignationis causam. ¶ † Pecuniæ] nos cre-

7 dimus

dimus hoc casu, non obstante assignatione talis causæ. ff. ꝙ data pecunia resignauit reum repellendum ab exceptione, & actori faciendam restitutionem: quia suā turpitudinem allegat, nisi forte diceret eum ab alio pro resignatione pecuniam recepisse: secus autem, si eum petere retur res profana, exciperet, quòd renunciasse data pecunia, ut resignaret, nō licuit aliquid ei dare etiam pro expensis. ȷ. de pac. cum pridem. ȷ. de præben. nisi. ȷ. de re. permu. ad q̄nes. hoc autem probato, & qui beneficiū resignauit, non pōt repetere, & ille qui dedit pecuniam, nō pōt retinere sine dispensatione. ȷ. de transa. cōstitutis. [extortam]. s. resignationē [inuenerit] per dictū, excipientis [iuramentum]. si enim interuenerit, præsumitur inuitus iurasse, & hoc est, quod sequitur [a malo est] non credentis. xxij. q. v. ita ergo, de elec. significasti infrà de iureiur. & si Christus. i. respon. præsumitur non sine iusta causa præstitū: quia nō p̄sumitur uoluntarie iurasse [replicatio] qualis est, ꝙ coactus resignauit, & ꝙ coactus iustam renunciationis causam confessus est. ¶ Admittere] probationes sunt causa resignationis. postquā .n. cūm à reo dicto spoliatore allegatam iudex approbauerit, probationes super ea recipere debet, nisi à spoliato fuerit replicatum. sed nos supplemus, admittere non postponas exceptiones spontaneæ resignationis. s. postquam iustam causam & probabilem assignauerit. & statim subdit, quis in hoc casu præferatur in probationibus dandis; & dicit, ꝙ actor spoliatus [porrò] hic respōdet secundæ quæstioni [negantis] scilicet spoliati, qui negat simpliciter se resignasse, qui cum nullam habeat implicitam affirmatiuam, probare non potest; & ideò essent eius probationes admittendæ [replicando] dicendo se coactum ad resignationem, & causarum confessionem. hęc negatio habet affirmationem implicitam, quā probare pōt, uer. gra. negatiua est, cum se negat sponte resignasse. sed illa habet hāc implicitā, metu coactus resignaui; & hoc ꝓbabit [assertionē]. i. coactus resignauit, & coactus eā cōfessus est. [Ad dignitatē] quia si esset hō magnæ dignitatis & opinionis præclare, non crederetur metum intulisse, uel ptulisse. & iō magis aptæ ꝓbationes reputarentur ab eo. ff. quod me. cā. nō est. [admittendas] † spoliati. s. & nō spoliatoris. nā sequeret magnū periculū, si simul admitterent testes de spōtanea renunciatione, & uiolētia, cū posset cōtingere, ꝙ pauci essent, qui scirent uiolentiā, & multi essent superuenientes, qui spontaneam cōfessionem audirent. ȷ. quod me. cau. c. j. est ergo bene statutū, ut tm̄ ꝓbationes actoris sup. uiolentia recipiant. sed nōne posset esse, ꝙ primo fuit coactus, sed post alio tpe fuit spōtaneus. uidet ergo, ꝙ si reus de posteriori tpe ꝓbare uelit, ꝙ sit audiēdus. ff. ꝙ me. cā. l. ij. ff. de cō. ob tur. cau. si ob turpē. nō tunc admittēdas probationes: quia cū agitur possessorio, ut hic, non sunt admittendæ probatiōnes, quod post spoliationē sponte resignauit. ȷ. de rest. spo. sollicite. sed si petitorio agef, si mul admittentur utriusq; allegationes, ut in l. al.

SVMMARIVM.

1 *Quo casu liceat prælato de una ecclesia ad aliam transire.*

2 *Elector in mora esse non dicitur, donec prælatus non habeat ecclesiam pro uacante.*

3 *An statim, quòd quis recepit secundā ecclesiam, uacet prima.*

Dmonet [Ordinationē]. i. ad te. l. dioce. ptinentes [intrare] lic et ut hic dr, clericus in pōnatu cōstitutus, de quo hic loquit; nō possit dimittere ecclesiam suam sine licentia superioris: tñ pōt consentire electioni de se factæ, uel potius translationi. & si aliqui de aliqua ecclesia eū eligant, non peccat: qa hoc nō est prohibitū. ȷ. de ele. cum inter, & eiudū. ¶ † Dimittere] nisi uelit ad religionem transire. xix. q. ij. duæ. ȷ. de reg. licet. hinc apparet, ꝙ quando prælatus transit de una ecclesia ad aliam ecclesiam, licitum sit epō, uel alij prælato, ad quem pertinet prima ecclesia, eam alij conferre. s. ad episcopum, uel aliū prælatum pertinet prouisio, uel electio in prima ecclesia, uel alij, ad quem hoc pertinet, mandare, quod conferat. ¶ Est tamen licitum episcopo, uel alij prælato, ad quem pertinet prima ecclesia pleno iure quo ad substitutionem, & alia spiritualia, ipsum prælatum, qui transiuit, reuocare ad primam ecclesiam: uel prelatum potius non licentiare: cum sed retinere in prima ecclesia, cui non præiudicat suus transitus infrà eo. quod in dubijs. ¶ † Et sic etiam apparet, ꝙ si ad alium pertinet electio, uel præsentatio in prima ecclesia, & ad alium pertinet ecclesia quo ad institutionem, ꝙ præsentator, uel elector non statim debet eligere, uel præsentare: sed requirere debet prælatum, si ratum habet transitum prælati: qm̄ si ratum habet, securè eligat: alioquin differat: quia nūquā dicitur elector esse in mora, quādiu alius prælatus non habet ecclesiā pro uacante. ¶ Alij dicunt, & forte non malè, ꝙ nisi prelatus ad quem pertinet ecclesia in spūalibus, infrà sex menses faciat illum, qui transiuit redire ad propriam ecclesiā: uel hoc ipsum incipiat prosequi infra sex menses, uel ꝓcedendo contra eum coram superiore petendo, ꝙ compellatur ad primam redire, ꝙ elector pōt alium eligere circa finem. vj. mensium: quia tacitè uidetur ratificare transitum eius. & idem dicunt, si etiam ad eundem prælatum pertineat ecclesia in spiritualibus, & quo ad electionem: quia nisi infra sex menses uel eligat, uel cōtra transeuntem procedat, ꝙ ad proximum superiorem deuoluitur potestas eligendi: qa ex quo non potest dispensare expresse, ꝙ teneat utrāque, nec tacite potest impedire, quin potestas eligendi ad eum trāseat, ad quem de iure pertinet, ar. infrà de præben. de multa. ¶ † His bene fatemur, ꝙ potest consentire electioni de se factæ. sed ni si infra modicum tempus præfigendum à prælato obtineat licentiam à primo prælato, quòd ecclesia secunda alij confertur infrà de cleri. non resi. c. si. & no. suprà de elec. cū in cunctis. ¶ Nec uidetur, quāuis teneat electio quòd teneat collatio de secunda ecclesia facta, quousq; absolutus fuerit a prima. lxxj. & lxxij. dist. per totum. ibi enim dicitur, quòd irrita erit talis ordinatio. secus autē esset, si talia beneficia essent, quæ simul haberi possunt; de hoc no. infrà. de cleri. nō resi. c. si ꝫ. infrà de præben. de multa, ubi dicitur, ꝙ recipiendo secundam est ipso iure priuatus prima. so. illa intelligitur, quando recepit secundam de licentia proprij episcopi. uel dic, quòd nō est priuatus. s. quo ad se, s. quòd non possit eam repetere. sed non est priuatus, quin primus possit eam retinere. sed adhuc magis contradicit. penul. §. eiusdē decre. ubi dicitur, quòd ex quo recipit secundā ecclesiā, non facit fructus suos ¶ So. illud intelligitur, ut dictū est, qn̄ de licentia proprij epī transiuit, & tunc nihil iuris sibi retinuit in prima: uel qn̄ de licētia eius transiuit, sed tñ sui tunc epus, ut utrāq; teneat: uel dic, ꝙ sicut, qn̄ sine licentia primi epi trāsiuit. utraq; tenet, priuat quo ad se prima eccle. sic et fructibus, ut eos nō faciat ulterius suos.

SVMMARIVM.

1 *Tenet sententia licet in ea falsa causa subijciatur.*

N p̄sentia. [Ad unā] ff. de test. ob carmē. §. ult. ꝭ. de re iu. cum inter cām [præsumi] ꝭ. de probа post cessionem. ꝭ. de re iud. cū inter nos, & c. sicut. ff. de sta. ho. ingenuū. ff. si li. pē. ap. l. j. ff. de re iud. 1 res iudicata. [si tu] qui agebas, q̄ quidā abbas, qui resignauit abbatiā, cā de facto dimitteret [sniæ] Dulmeū. & coniudicum à qua non erat appellatū, si in rē transierat iudicatam. de hoc not. s. de elec. bonæ me Ma. si aūt esset appellatum, uel alias ante eam sniam, non credit iudici, nisi quantū legitimis constiterit documentis. ꝭ. de proba. qm. quæ e quæ diximus. ꝭ. de off. deleg. cum in iure. ꝭ. de proba. qm. ¶ † Præter ista] no. q. licet ª falsæ cāę subiiciā tur in sniā; tn̄ snia tenet quia non est contra ius scriptum, sed contra ius litigatoris: sed multo melius ualet, si iusta causa subesset, quæ expressa non est, ut hic. instit. qui manu non pos. §. eadem. 2. q. 6. itē si sniam: uers. si uerò. ꝭ. de litigatoris. sed ꝯ. ff. de excu. tu. qui testō. so. ibi loquit, ubi cā expressa erat ꝯ ius scriptum, si quia habenti legitimum tutorem non pōt dari testamentarius, uel ibi loquitur, quādo snia data fuit sub cōdōne, quę non extitit. item si exprimat unam ꝯ ius, & aliā, qua non est ꝯ ius, tenet b sententia, ᵇ ut potius res ualeat, q̄ pereat. ꝭ. de uer. sig. abbate [quasdam epōrū] semiplena probatio, in quorū præsentia idē abbas renūciauit [cōfessionem] plena probatio. C. de confes. l. j. §. eo. certum.

a ¶ No. quòd licet. *Hoc dictum refert & sequitur Pet. de Anc. in cons. 208. incip. index de iure, colu 19. post me. & adde eundem Inn. in c. quoniam contra, infra de proba. et de materia, quādo falsa cā uitiet sententiam uide per Fel. in c. sicut, col. 11. uer. falsa causa infra de re iu. ubi plene. et adde eundem Inn. & ibi addit. in cap. quoniā contra, infra de re iu. et Pe. de An. i cōs. 65. in princ. inc. pro clariori. deci. dubiorum.*

b ¶ *Vide Alex. in l. qui Roma. §. duo fratres. ff. de uerb. obl.*

Sane [Literas] Concessionis p̄bendæ [admittatis] plus nititur hæc decr. æquitati, q̄ iuri. alij dicunt eam niti iuri: quia tantum se iuri submisit, ut dicemus. ꝭ. eo. ueniens.

SVMMARIVM.

1 Nō ualet resignatio nisi ī manu eius, à quo quis habet beneficiū.
2 *Quo casu requiratur consensus capituli maioris ecclesiæ in resignatione, & an prælatus renunciare possit in manibus subditorum, habes in nu. 3.*

Quod in dubiis. [Sponte] secus, si coactè. ꝭ. qđ 1 me. cau. ad audientiā. ¶ † Resignantes] resignatio. n. non ualet nisi in manu eius, à quo quis habet beneficiū, s. epi, qui confert. s. e. admonet. 18. q. 2. abbas. ff. de ori. iur. l. ij. §. cum placuisset. ff. de off. præ. legatis. & intelligatis hoc uerum, q̄ non tenet resignatio, qa ecclia possit eum repetere. 7. q. 1. non oportet. & supior 33. q. 5. mulier. ipse i n non pōt repetere ecclesiā: qa & si inutilis fit renūciatio, tn̄ obtinet uim pacti, sicut inutilis acceptilatio. ff. de pac. si uos. §. de accept. 7. q. 1. eos. uel uerius pōt priuari ecclesiā, qa pec- c cauit renūciādo in manibus laici; & hoc sonat litera hic. Qui licet in manu laici resignauerit, tamen nō ᶜ amittit prebendæ suæ ppriētatē, cū nō possit resignare sine episcopo, nisi primitus p sniam superioris spolietur. 17. q. 2. Gonsaldus secus de possessione, ut no. s. e. sup hoc. & hæc uera sunt in bñficiis iam perceptis: secus in iuribus acqrendis, quibus bñ renunciare licet. ꝭ. eo. ueniens. item dicimus, q̄ in renunciatione non solū debet interuenire autoritas prælati recipientis resignationē, sed etiā consensus canonicorū ecclesiæ, quam resignat. 2 19. q. 3. statuimus. 50. dist. si quis. ¶ † Capituli aūt maioris ecclesiæ consensum non credimus requirendum, nisi forte renunciaret magnæ dignitati uel nisi talis esset persona, de qua magnus honor, uel periculum ecclesiæ immineret. tunc. n. quia magnum negocium est, eius est assensus requirendus. ꝭ. de his, quæ fiunt à præla. quanto. 3 ¶ † Item non pōt prælatus renunciare in manibus subditorum: uel etiam canonicus in manibus fratrū, uel ēt in manibus sui præpositi. ꝭ. e. c. ult. sed necessaria est autoritas epi, uel confirmatoris. s. e. admonet, nisi præpositi esset confirmatio, & institutio. tunc. n. satis dici posset, q̄ renunciationem eius recipere posset, sicut in monacho, ut no. ꝭ. e. c. ult. uidetur tamen & non improbabilr dici, q̄ necessariū sit ad hoc, ut ualeat licentia alicuius super renunciatione, q̄ posset etiam in iudicio eum conuenire [susceperunt] propter hoc suspensi sunt à cōmunione sacramentorum. 16. q. 7. si quis deinceps. de hoc no s. de elec. quis.

c ¶ *Tamen nō amittit. Adde quòd Fe. in c. in nostra, co. 11. uer. 34 supra de rescri. dicit dictū Inn. hic uerum, et quòd alias dedit bic cōcordantes, quas per te uide.*

AD supplicationem.

SVMMARIVM.

1 *An liceat episcopo sine licentia Papæ renunciare.*
2 *Quando in dignitate sine dispensatione manere non potest, debet cedendi licentiam petere.*
3 *Licet prælatus in temporalibus nequeat pastorale exercere officium, non debet cedere, quia potest coadiutorem adhibere: secus autem in spiritualibus.*
4 *Quibus casibus possit prælatus ob plebis & subditorum perfectionem cedere.*
5 *Licet prælatus se in murum opponere contra quærentes possessiones, uel libertates ecclesiæ.*
6 *Vtilius nonnunquam permittitur nasci scandalum, quàm ut ueritas amittatur.*
7 *Quot modis dicatur persona aliquis irregularis.*
8 *Irregularitates & earum pœna sunt de iure positiuo.*
9 *Irregulares sunt celebrantes, si ab officio suspensi sunt.*
10 *Illegitimos omnes ab ordinibus repellit ecclesia.*

Nisi cum pridem. [Frugem] i. si credis uitā contemplatiuam meliorem, q̄ actiuam [sanctificato:] Ieremia, s. qui uitam actiuam habuit, & prædicationē instituit [ille] Ieremias [cuius uerbi] recusabat uerbū p̄dicationis baiulare, dicens, a, a, a, nescio loqui &c. & tn̄ postea prædicauit. 8. q. 1. in scripturis. 1 ¶ † Cedendi] uidet, q̄ pro nulla cā possit eps renunciare sine licentia Papæ, siue irregularis, siue criminosus, infra e. c. proxi. 6. q. 3. denique. ff. de admini. tu. tutores. §. qui se. quidam tamen dicunt ꝯ in simoniaco & intruso: quia sunt fures. 1. quæst. 1. ordinationes, nec habent titulum. unde quantomagis tenet rem furtiuam, magis peccat. 14. quæstione 6. si res. ff. de cond. fur. si pro fure. sed nobis uidetur, quòd nec hi debent dimittere eam possessionem facti, quam habent sine licentia: sed à rebus ecclesiæ abstinere debent, infra eod. capit. proxi. §. rursus. Et idem in omnibus suspensis siue ab homine, 2 siue à iure dici potest. ¶ † Forsitan. 33. quæstio. 2. admonere, de pœ. dist. 1. qnāobrē. ff. de rei uen. itē si. §. j. illius. quale est simo. 1. q. 1. erga simoniacus. i. de simo. tanta, ubi

ubi de hoc no. & c. pen. & apostata. j. de apost. c. si. & schis. ma. j. de schisma. c. j. ubi no. 7. q. 1. factus, & c. seq. intrusio, ut 16. q. 7. si quis deinceps. & si non sit seruata forma in electione. j. de elec. quia propter. & hoc est ea ratione, quia non sunt prælati, sed fures, qui non intrauerunt per hostium. 1. q. 2. ordinationes, & c. si quis. neq; hoc, qd dictum est de forma, non placet, ut no. j. de ele. ꝙ sicut inter hæc crimina cõputant quidam homicidiũ, j. de tẽ. or. c. ult. ar. 50. dist. miror. sed alij rñdent, & ma le, id iõ factum, quia homicidium erat manifestũ: alias a si esset occultum, licet sibi bene consuleret, si abstineret post pniam, non tñ ei præcipitur. 50. dist. de clericis, & c. de his. inter hoc cõputant etiam quidam quodlibet crimen, qd ipso iure irrogat infamiam. ff. de his, q no. infa. ait, ar. 3. q. 7. §. porrò C. de infa. l. j. quia talis infamia p pniam aboleri non põt. 2. q. 3. §. hinc colligitur. potest enim petere resignationem, quicũq; committit publicè enorme crimẽ propter scandalum. 52. dist. sacerdotes ubi uo. & c. de his uerò.

3 ¶† Si aũt alias fuit criminosus quocũq; crimine, quãtumcũq; enormi, præter pdicta, & ɔsimilia, de quibus no. j. de tem. or. ex tenore, si tamẽ crimẽ fit occultum, post peractam pœnitentiam non potest petere resignationem iustè, uel ad minus ei concedi non debet. 50. dist. quia tua, & c. dño sancto. item licentiam cedẽdi petere debet oĩs, qui non põt remanere in dignitate sine dispensatione, de quibus uo. j. de tẽ. or. ex tenore. de falsario occulto literarum domini Papæ uidetur, ꝙ post absolutionem & pœnitentiam actam sine peccato ordinaẽ. nec põt petere cessionem: quia non est infamis ipso facto: qa nullo iure inuenio eum infamẽ [impotens] ff. de uerb. sig. morbus. ff. de re iud. quæsitum.

4 ¶† [Pastorale] s. in spiritualibus. nam licet in temporalibus non possit exercere officium suum, nõ debet cedere: quia potest habere coadiutorem. 7. q. 1. qa frater. & quidem infirmus non est cogendus cedere: sed si petat, ei consentiendum est. j. c. proxi. [defectu] ignorantiæ, fm ꝙ dicitur defectus scientiæ nõ peccatum, sed pœna. 15. q. 1. §. j. sed fm quod dicitis negligentia discẽdi aliquibus est peccatum, ut puta illorum qui sunt in aliquo officio, si negligant discere ea, quæ pertinent ad officium suum. 38. dist. c. j. & seq item no. ꝙ nullus tenẽ ad scire, sed tenetur ad operari fm conscientiam. ad credere autem bene tenetur aliquis, ut no. j. de sum. trin. & fi. cath. in principio [spiritualium] 38. per totum [tẽporalium.] 30. dist. Petrus. 86. dist. fratrem [cõpetens.] supra de elec. cum nobis.

5 ¶† [Malitiam] 7. q. 1. seruandum, & c. ult. in hoc. §. distinguitur, q d iuris sit in extrinseca, uel intrinseca psecutione. extrinseca persecutio consistit in manifestis & præcisis inimicis eccliæ, q nos psequuntur. intrinseca in subditis, qui adhuc non sunt præcisi, nec corrigi uolũt. in exteriori persecutione distinguitur, an solus prælatus quæritur, an totus clerus, aut tota ecclesia. si solus prælatus, aut eo recedẽte tuta est salus ecclesiæ; & tunc fugiet. & si non, tunc ponet animam suam p ouibus suis. si totus clerus quærit, si alias potest consuli ecclesiæ, totus clerus fugiet cũ prælato. si nõ potest consuli, remanerẽt cum prælato uel omnes, uel quidam ex his. si est altercatio inter eos de remansuris, res forte dirimatur. 26. q. 2. sors. si autem tota ecclesia quæritur, & fides impugnatur, tunc non debet fugere: sed omnes ex aduerso consurgere pro dõ mo Israel. s. 43. dist. sit rector. circa intrinsecam distinguitur. aut oẽs sunt mali, aut quidam mali, aut oẽs boni, aut quidam boni. si boni sunt admixti malis eos nõ deseret. 23. q. 4. cũ bonis. si mali omnes sunt, aut spes est de correctione, aut non. si est spes, non sunt deserendi. si non est spes, sunt deserendi. ut infra cap. ult. ¶ Nos dicimus, quod si solus episcopus quæritur, uel alius prælatus, uel prædicator, uel etiam socius: si autem est alius, per quem esse possit tuta salus ecclesiæ, uel populi, cedat, si vult. & etiam si nollet, si periculum est destructionis ecclesiæ, uel magni scandali & periculi & in temporalibus, & in spiritualibus, assignabit ei superior bonum cõcãbium a suæ prælaturę, uel digni tatis, arg. infra eodem cap. § pro graui, & arg. ad hoc, quia publica utilitas pfertur priuatæ. si. 7. q. 1. mutationes scias, & cap. sequẽ. alij contrà, infra de reg. iur. qui scandalizauerit: & arg. contrà, ꝙ si nõ præferetur publica utilitas in furiosis, & in aliis infirmis, ut 7. q. 1. quàuis, qualiter, cum percussio & cap. j. quare hic præfertur. Sed dic, ꝙ in cap. prædictis non præfert priuata utilitas publicæ: imò utraque utilitas ibi seruatur: priuata in eo, ꝙ infirmus remanet in dignitate. & publica in eo, ꝙ infir mo daẽ coadiutor. nec credimus, ꝙ propter scandalum dimittatur ueritas iustitię naturalis: qđ esset, si furi non præciperetur, ꝙ emendaret furtum. uel si adulter cum adultera dimitteretur per sententiam; & sic de aliis, ꝙ contra nouum & vetus testamentum præciperentur. Secus autem dicendum est in his, quæ sunt de iustitia positiua. nam in his ex iusta causa ille, qui legem, uel canonem condidit, propter scandalum uel aliam iustam causam contrarium mandare potest, & etiam in certis casibus contrarium statuitur, ut no. infra de statu mona. cũ ad monasterium, & supra de cõstĩ. cum M.

a ¶ *Bonum cambium. Ad hoc dictum Innocẽ. hic adde Ioan. And. in reg. quod ob causam, de regu. iur. in vj. & Lud. Rom. in consi. 355. col. vj. uersic. ex his igitur, & incip. consilium, circa primum. & etiam adde Mode. in l. fin col. ij. C. si contra ius uel util. publ. & uide in proposito Abb. in c. constitutus colũ. iij. de relig. do. ubi quòd in consilio Basiliensi fuit ordinatum, quòd nec eps scopus, nec abb. is posset inuitus trãsferri sine causa rationabili. & eundem Abb. in c. fin. supra de postul. prala. vbi quòd ita fuit statutum in concilio Pisano. & hoc dictum Inno. hic refert etiam Fel. in c. quæ in ecclesiarum colũ. x. circa me. supra de constit.*

¶ Et ideò, qđ diximus de vno prælato, uel socio, idem intelligimus de multis, dũmodò scandalum non timeaẽ: sed si scandalum periculosum timeretur uel de vno prę lato, uel de vno clerico, si cogeretur ad accipiendum aliam ecclesiam sua dimissa, uel qđ magis est, populo, tunc magis eligerem uitare scandalum, quo quis iustè moueretur de iure positiuo, q̃ scãdalum persecutoriũ, qđ iniustè moueretur. Si aũt quæritur tota ecclesia, i. clerus, & populus, siue ab infidelibus impugnetur, siue à fidelibus. Item siue quæritur, ut fidẽ dimittant, siue ut eis infidelibus subiiciantur, & seruiant, qui liberi hac te nus fuerunt, tunc opponere se debet prælatus ecclesiæ, 33. q. 7. igitur, & c. seq. Dixerunt tñ aliqui, ꝙ etiã tunc suadendi essent oẽs, s. clerus & populus, ꝙ inde recederent. sed hoc non credimus, dũmodò spes sit, ꝙ se defendere possint: tum quia patriã defendit ille: tum qa periculosum est, ꝙ multus populus marũ & mulierum uagetur p mundum. & idem ẽt intelligerem de clericis, si multi esset clerici, & de eis periculũ immineret, quãuis erga clericos tanq̃ sapientiores minus periculũ timeaẽ. sed si nõ sit spes, ꝙ totus ppl's se defendere possit ab impugnãtib. uel fugiẽdum, ut maius malũ euiteẽ, uel serui

ferent impugnantium fidelium & etiã infidelium, si aliter euadere non possint. ita tñ conueniant, q̃ fidem & ritus suos non dimittãt.7.q.1.scisicitaris. sic.n.uidemus in ueteri testõ sæpe factum. imo et q̃ ipsi clerici serui essent principis infidelis, in pacto deduci põt, si aliter euadere non possunt. si aũt clerus quærit ur vniuersus, puta qa illi, q̃ psequuntur ciuitatem, dicunt, si uultis repellere clericos, nos parcemus uobis, nunquam sine populo, cum plati, uel clerici possunt, recedere debent, quia pdere clericos est perdere sacra, & doctores fidei. sed si illi de populo nollent, uel nõ possent eos tenere, uel defendere, licitè possent ab eis recedere, & expectare tpis tranquillitatem.7.q.1.scisitari. & debẽt secum ducere, quos possunt, ne in tanto discrimine remaneant sine sacerdotibus & sacris; & si q̃ parati essent ad martyriũ, & Deus inspiraret eis, benefacerent, si sustinerent.7.q.1. §.cum uero platorum. item licet idem dicendũ sit & in maioribus & in minoribus platis: iudex tñ prudens diligenter attendat, q̃ si remoueret vnum sacerd.de ecctia, qa ab aliquo de populo quæritur ad mortem, uile esset statim eius cessionem admittere. sed debet interdicere ecclesiam, uel claudere, uel reliquias extrahere, arg.j. de iure patr.c.j & ij.& iij. hic aũt de facili nõ fieret ab epatu. esset.n.nimis difficile, & totum epatum sine his, q̃ ad epalem dignitatem ptinent, remaneret. sed pp defectum sacerdotis, uel alterius plati non fit, cũ eius populus de licentia superioris, si iustam causam uideat, ab alio ualeat de facili obtinere. item inquiret, an sit alius modus puidendi epo præter cessionem. puta qa habet secum armatos, qbus defendat, uel tutum locũ, ubi moretur; sic & de multis aliis circũstantiis quæret.

6 †Item credimus, q̃ in murũ se debet opponere platus, si quærãtur possessiones, uel libertates ecctiæ: quia sine corporalibus non ɔsistit ecctia.16.1.q.3.si qs ob B.Thomas p his martyrizatus est. de intrinseca aũt persecutione sentiendum est, q̃ nunquã bonos pp malos dimittet, ut in §.hoc.cũ.7.q.1. nisi alius magis pficere posset: qa tunc superior eum trãsferre posset, & ipse non malè faceret, si desideraret hoc: qa maius bonum minori præfertur, ar.7.q.1.oẽs.11.q.3.si quis dixerit. si aũt omnes sint mali, tunc cõstat, q̃ põt recedere.7.q.1. hic ergo.& appello extrinsecam persecutionem esse, q̃ fit alicui siue in publico, siue in priuato. intrinsecam, q̃ contingit ex peccatis aliorum; & tñ prælatus non oditur.7.q.1.§.hoc etiã tunc [adhærere] ut non pdices, uel non fructificet tua prædicatio [exasperans] pp malos [culpa] subditorum [sanguinem] 4.dist.denique.4.q.7.§.his ita.23.q.4. non

7 potest. ¶†Distinguendum] Grego.distinxit sup Ezech. Debemus.n.uitare scandalum, quãtumcũq; possumus, sine peccato: alioquin utilius scandalum nasci permittit, q̃ ut ueritas relinquat j.de reg.iu. qui scandalizauerit. ueritas ergo bonæ uitæ uel iustitiæ propter scandalum nunquã deserenda est. ueritas aũt disciplinæ deseri põt propter multitudinem peccantium.50.dist.ut cõstituetur. & hoc intelligimus, ubi non defendunt errorem. 44.dist.cõmessationes. si.n.defenderent, uel excusarẽt, tunc nullo mõ parcendum esset multitudini, de pœ.di-

8 stin.6.c.j.in fi.82.dist.plurimos. ¶†Irregularitas] irregularitas personæ dr pluribus modis. primò.n.siue pro defectibus, qui sunt in aliquo sine peccato, ut quia est bigamus, uel uiduæ maritus, ut hic. uel de illegitimo matrimonio natus. alios etiam defectus habetis.50.dist.nõ confidat, & si.54.dist.per totum. item secundo modo dr irregularitas personæ, ubi generaliter omnis homo phibetur ordinari sine dispensatione Papę, uel etiam celebrare in ordine iam suscepto, siue patiatur defectum sine peccato, siue grande peccatum cõmiserit. & q̃ sunt huiusmodi.j.de tẽ.ord.dilec.c.si. nõ ergo hic dr irregularis: qa fm regulam Apostoli ordinari prohibetur: sed quia est

9 extra regulam aliorum. ¶†Nam cum gñaliter epi possint cum oibus dispensare, nisi eis spãliter prohibeatur, ut no.j.de tẽ.ord.dile.cum prædictis spãliter dispẽsare prohibentur. Papa aũt in omnibus irregularitatibus dispensat: quia ipse.s.irregularitates, & pœnæ harum de iure positiuo sunt. alio etiam mõ dicuntur irregulares oẽs illi, q̃ non possunt nec remanere in susceptis ordinibus, nec pmoueri ad maiores etiã post peractam pœnitentiam sine dispensatione Papæ, uel inferiorum platorum, de quibus no.j.de tem.or.dile. ¶De defectibus sacrorum uidetur, q̃ tñ ex ɔstõne ecclesiæ inducant irregularitatem quo ad ordinationem in hoc, q̃ cum eis non posit dispensari nisi p Papam. sed primum uĩ, quia vnum captm Aplicæ regulæ est, oportet epm vnius uxoris esse uirum.16.dist.c.j.& ij.sed põt responderi, q̃ hoc non est ex defectu sacri, q̃ phibetur ordinari, sed quia non posset esse ordinator induitatis: qa ɔiugia frequentauit, & hoc satis uĩ expresse dicere.26.distin.vna, in fi.

¶Vel potes dicere, q̃ licet p nouum testm̃ induceatur huiusmodi irregularitas quo ad hoc, q̃ pmoueri nõ possit: non tñ quo ad hoc, q̃ p alium, q̃ p Papam nõ posit dispensari capitulo tñ 26.dist.acutius, & j.de bigamis, debitum, uidentur dicere, q̃ defectus sacri est cã, quare pmoueri non possunt: sed respondeo est cã coadiuuãs, uel alias, ut diximus. in ueteri aũt testamento erant irregularitates tẽporales & non perpetuæ: quia eiiciebãt extra castra, ut qñ quis tãgebat morticinium. de vna tñ uidetur, q̃ fuerit perpetua, s. q̃ summus Sacerdos debet habere uirginem & non repudiatã, sed nec tunc erat pter defectum sacramenti, sed pter causas prædictas. Item etiam uidetur in corpore uiciatis, qui tñ de iure positiuo sunt irregulares; & idem de filiis illegitimis,

10 & idem de obligatis ad ratiocinia ¶†Item no. q̃ suspẽsi ab officio, si celebrant, sunt irregulares, ut in præall.c. 11.q.3. si quis epus: sed suspensus à beneficio, si celebrat, non est irregularis: quia in iure non inuenitur [irregulariter] & bene in tẽporalibus, & spiritualibus, fm q̃ canones iubent, & regulæ ecctiasticæ, infra de accus.qualiter [indulgeri.] ipse.n.semper petere debet, cum sine dispensatione non habeat executionem officij. superior autem, penes quem est potestas dispensandi, dispẽsationem impendet, etiam nõ uocatis istis, ad quos pertinet electio, uel cõfirmatio, uel quicquid aliud iuris. sed contra hoc uidetur, qa iste prælatus non intrauit p ostium: quia tẽpore quo fuit electus & confirmatus, & consecratus, malum habuit ingressum pter defectum dispensationis, & tempore, quo dispensatum fuit, similiter nõ uidetur habere bonum ingressum, qa non habuit consensum nec electorum, nec confirmatorum, nec ɔsecratorum. sed dic, q̃ iste p dispensationem obtinet canonicum ingressum. & pdicti, s. electores, & ɔfirmatores, & consecratores nõ possunt resilire, dũmodo ille, qui põt, uelit dispensare, arg.j. de elect.cũ inter canonicos, in fi. j.de post.bonæ.ij.circa fi.[potuerit] de iure.s.cum examinatur [culpa] taciturnitatis in examinatione [& cã] defectus naturaliũ [dispensari] p Papam in episcopis, & inferioribus prælatis, & cum aliis clericis p episcopos secundum quosdam. sed contrà.infra de fil.presb.c.pen. [zelotes,] idest zelans, & ulciscens peccata, uel exactor castitatis.1.quæst.4.§.æque.24.quæst.1.§.j. ¶Nothos] sicut legitur in historiis Manzer est de scorto natus:

Spurius

a ¶ *Spurius. Ad dictū Imo.hic. adde Bar.& ibi Alexan. de Imo.in appo.in l.si gener,colum.2.circa princ.ff. de his, quibus ut indig.& adde Fran.de Are.in c.at si clerici. §.de adulterijs,col.5. infra de iud. & ibi, quòd Spurius est nomen generis. & ideo natus ex soluto & soluta, non tamen unica concubina in domo retenta, dicitur ēt Spurius. d.l.concubinam cum glo.quā ibi approbāt Dy.& Bar. ff.de concu.refert Alex.in consil.174.colum.2.in quinto uol. & in proposito uide Lu. de Sardis in suo tracta.de spurijs circa prin.*

Spurius [a] de concubina sic dicta à spurcitia incontinentiæ. nothus de adultera, qui quasi uidetur filius, & non est, sicut notha febris, quæ uidet aliqua, & nō est illa. ecclesia autē oēs illegitimos ab ordinibus repellit.s̄.de ele.cū i cūctis [ociositas] de cō.dist.5.nunq̄ [qui uero] 16.q.2.duæ.j̄.de reg.licet [pontifex] Martinus [illius] Pauli apost. [plus cęteris] 23.q.4.quis nos [& meritorius] 43.dist.Ephesiis.ff.ad l.Aquil.si seruus.§.si calicē.47.di. cap.ult.ff de neg.gest.sed an ultro. [secura] & ideo eligenda, de pœn. dist.7.c.ult. ff.de ri.nup.adoptiuus [in fœcunditate.] Lia enim habuit quatuor filios: Rachel tantū duo. [latoris] Moysi.36.dist.si quis uult [indulgetur] 18.q.1.c.t. 7.qō.t. hoc nequaquam.

SVMMARIVM.

1 *Qui potest eligere, potest etiam postulare.*
2 *Solius prioris consensus non sufficit in alienatione personæ.*
3 *An possit monachus absq; abbatis & conuentus consensu consentire postulationi de se facta de aliqua dignitate.*
4 *In epō debet fieri subtilior inquisitio, quàm in alijs dignitatibus.*
5 *An propter crimen cedere quis episcopatui possit.*
6 *Papa dispensare potest contra quatuor concilia, & contra apostolum, dum tamen nihil contra fidem statuat.*

1 Post trāslationem [postulandum] †nihil.n.aliud
est eligere postulandum, q̄ postulare. si.n.ele-
gisset eum ad epatū, cassaretur electio: quia re-
gularis est, qui nō potest cōsentire, cum non habeat ꝓ-
prium uelle, uel nolle.12.q.1.non dicatis: quia epš con
sentire non pōt. qui sitr sine superioris licentia se nō po
test transferre.s̄.de transla.episco.inter,in fi.& s̄.de po-
stu.per totum.ar.ↄ̄.j̄.de uoto, per tuas. sed expone ibi,
electionē,i.postulationē. & not.de hoc.s̄.de elec.in cau
sis. uel nō est eligendus simpłr, sed cum determinatio-
ne hac,s.in postulandum,ut hic,& præal.c.alij dicunt,&
forte melius,q̄ ēt monachus eligit ad epatum, arg.j̄.de
2 uoto,p tuas.¶†Priore] & ēt alio conuentu. solius enim
prioris cōsensus nō sufficit 19.q.3.statuimus, ar.12.q.1.
præcipimus,si tñ sine cā nollet consentire, cogeretur p
superiorem.j̄.de iure pat nullus. sed si iusta cām habe-
ret, non deberet compelli; & sic intelligo.73.dist.lite-
ras,& 71.dist.c.1.& 2.& no.regularem requirendum ab
abbate, & conuentū, si est exemptus, ut hic si uerò non
sit exemptus,deberet requiri ab eisdē abbate, & conuē
tu.19.qō.3.statuimus, & ab episcopo similiter.16.q.1.q
uerè. Melius credo episcopi consensum non esse necessa
rium in postulatione,s.ut ab episcopo postuletur,quasi
à præstante autoritate postulāti. sed huius episcopi re-
quisitio est necessaria, siue fiat postulatio, siue electio:
quia eius clericus est.72.distin.c.1.& 2. eadem ratione,
si sit clericus plurium episcoporum, ab omnibus est requi
rendus. requisitio.n.Papæ necessaria est propter dispen
sationem,ar.s̄.de elec.innotuit.58.distin.Cęnomasi.uel
melius hic requiritur: quia fuit epš, & non quia fuit
monachus,arg.s̄.de transla.c.j.licētiam autem sui præ-
positi, uel archipresbyteri, uel consilium prælatorum
secularium non exemptorum non credimus requiren-
dum: sed solius epi consensum sufficit requirere, arg.j̄.
de ele.percus.c.ult.71.& 72.dist.per totum. epš tñ non
debet eum licentiare sine cōsilio fratrum electi, ut no.
3 s̄.e quod in dubiis.¶†Hic autem dicunt quidam,q̄ mo-
nachus non pōt consentire postulationi de se factæ, siue
in episcopum,siue ad quācūq; aliam dignitatem eligat,
nisi prius habeat consensum abbatis, & conuentus: quia
non habet uelle, uel nolle.12.q.1.non dicatis. sed isto-
rum consensu obtēto ante,q̄ habeat consensum epi, po
test consentire postulationi ad quācūq; dignitatem, &
ēt electioni ad minores dignitates de se factæ: sed nō pōt
deserere primā ecclesiā,nisi habita licentia sui epi, sicut
nec alius clericus, ut.s̄.c.admonet,licet in monacho q-
dam dicunt secus.63.dist.literas, & 62.dist.c.j.¶ Et di-
cimus, q̄ quo ad hoc, q̄ teneat postulatio de monacho
ad minores dignitates ordinis non est necessaria auto-
ritas Papæ. & ēt cum postulari debet, si malè cōtingat
de eo fieri electionem, consentientibus abbate & conuē
tu,credimus p epm posse dispensari, sicut in aliis digni-
tatibus.55.dist.priscis, cum Papa sibi non reseruauerit.
j̄.de senten.ex nup. abbates aūt possent eligi in epos.s̄.
de ele.cū in ueteri. in abbatē aūt proprij monasterij cre
dimus monachū eligendū non postulandū, arg.s̄.de ele.
cū dilecta.s̄.de consue.cū dilectus [capłm] 7.qō.1.hoc
nequaquā [pontificatū] multo fortius ad minores di-
gnitates, ar.s̄.de transl.c.ult 8.q.1.mutationes. officiū
tñ aliquod, in quo non sit dignitas, satis crederem, q̄
posset habere: quia plus est ad onus, q̄ ad emolumentū.
C.de infa.l.j.quāuis posset dici, q̄ ex hac cā repellatur
ab epatu,& difficile dispenset ↄ̄ concilium cum eo: tñ si
postulet à Papa ad abbatiā,uel prioratū,facilius cum eo
dispensabitur: quia non est ↄ̄ concilium: & licet sit in-
dignus maiori, non est indignus minori, ar.ff.de inter.
& rele.l.relegatorum.§.ult.& l.seq.¶Item hoc non ha-
bet locum, si aliam dignitatem dimiserit, & fuerit fa-
ctus monachus. bene.n.poterit ad epatum postulari,nisi
probatū fuerit ei crimen. si autem fuerit probatū,tunc
non pp concilium, quod de his mentionem facit, sed
propter crimen repellitur.15.dist.primum, nec mire-
4 ris, † quia difficilior inquisitio fit in epo, q̄ in aliis di-
gnitatibus: quia epatum nō licet dimittere propter mo
nachatum: sed alias dignitates licet dimittere. unde ibi
non fit tanta inquisitio, quare illam dignitatem dimise
rit,ar.j̄.de reg.licet [ex quatuor] 15.dist.sunt.¶Cōper
to] statim, siue infra modicum tempus.1.q.1.constat.j̄.
de reg.c.1.alioquin ratum habere uidetur, & ratiha-
bitio retrotrahitur in maleficio, infra de simo. sicut est
nobis.ff.de ui & ui ar.l.j.§.quotiens.34.q.2.si uirgo.C.
de transac.quamuis.C.quomodo & quando iu.si ab eo
[dimittens] argu.quòd etiam symoniachus non potest
cedere sine licentia Papæ [redire] quando episcopus
potest dispensare cum huius.symoniaco. habet supra de
elec.cap.penult.secus est in alia uocatione reassumi ua-
let supra de elec.cap.penult. [quod in eo] hæc est ue-
5 ra interpretatio illius cap.¶†Dixerunt] & bene. sed nō
sufficit. siue enim fuerit conuictus, & confessus, siue
non: sed tamen quia commisit crimen, licet occultè am
plius ad epatum non resurget; & hoc innuit si.huius de-
cre.ubi dicit, alioquin &c.sed potes meliorem rationē
assignare: quia superior non daret ei licentiam ceden-
di pp crimen, nisi de eo conuictus esset, uel confessus,
uel nisi crimen esset tale, q̄ executionem post peractam

pœni·

pœnitentiam impediret fine dispensatione,ut suprà eo. c.proxi.bene dicitur:hos tamen casus supponit;& t.mé crederem,quod si auctoritate superioris pro occulto & leui crimine,in quo perseuerabat,cessisset,uel ēt in quo non perseuerabat,sed de facto,cum de iure non debuerit,cessisset;iterū ad episcopatū poterit reassumi [alijs] non est reprobus intellectus,sed superior est utilior [& non ordinem].j.de ordin ab episcopo qui re.episco.c.j. [ordinem] idest ordinis executionem. charactere enim renunciare non potest.j.q.j.quod quidam, xxxij.q.vij.licitè.hanc aūt executionem recuperabat de speciali mādato Papæ.¶ Constiterit] probante electo. præsumitur .n.prima facie,ꝙ non sine causa resignauerit, ar. hic,& j.e.proxi.vij.q.j.hoc nequaquā alij dicunt, ꝙ nunq̄ dēt aliquā ex pdictis cāis probare,nisi esset,ꝓsumptio ꝯ eū; q̄ esset,si ordini renunciasset; & tunc posset probare, ꝙ ex aliqua prædictarū causarum resignauit, ut sic cessēt præsumptio,& admittatur postulatio.primo dicto magis consonat litera[tunc].f.quando cessit dignitati [antea] non existens prælatus aliquando potest celebrare propter scandalum,& tunc prælatus nō prohibetur.vj. distin.testamentum[alioquin] idest si non resignauit ex prædictis causis,quæ sunt sine peccato,sed ex alia,i.propter peccatum non distinguo, si sit ex eo conuictus, uel non.uel distinguēdum est,ut dixi in illa glo.& bene. uel alioquin,i.si episcopus nō probauit prædicta,uel si alias 6 ei non constiterit.¶ † Durum] sed non impossibile. dispensat [a] enim Papa cōtra quattuor concilia[cōciliū] xxv.q.j.sunt quiddā.xxxiij. dist.lector.lxxxij.di.presby.Et cōtra uerba euangelij, licet non contra mentem.nam in euangelio dicitur, in ore duorū uel triuum cō. om.uer.infra de testi. in omni.tamen postea ecclesia statuit in causis cardinalis plures requirendos. ij.q.iiij. c.j.&.ij.

Quidam siue episcopi,siue alij prælati,siue simplices clerici [instantia.] quia enim ita perseuerant,præsumitur cōtra eos, ut hic de pe.dist.j.diuortium.C.ad Vell. si mulier,in fi.ff.de quæsti.l.j.§. diuus.est ēt hoc idē,ne illudatur Papa, sicut in postulatione post, quā est præsentata Papæ suprà de postu.bonæ.ij.ar.cōtrà.ff.de cessi.bo. is qui.si tamē antequam superior sciat,reuocet petitionē suam, siue mandatū,uel ēt postquā sciuit añ, quā licentiā concedat, uel literas sup ea,ualet reuocatio.j.eo.elect. nec est simile in postulatione,cum hæc reuocatio nullius intersit, sicut illa:sed & quia non fit publicè, & solenniter, interest postulati.si autem reuocaret ante,quam superior admittat cessionem, & superiore hoc nesciente det licētiam, vt,ꝙ teneat licentia,ar.ff.de pcu. si pcuratorē,quāuis possit distingui,an p procuratorē,uel lras,uel p nunciū petat cessionem.¶ Cōpellendos] hic uidetur intelligendum, si post, quam Papa intellexerit uoluntatem eorum,uelint resilire ante,quā Papa consentiat.nam si Papa consensisset ante,quam reuocetur petitio licentiæ non est cogendus cedere cum, satisfaciat petitio episcopi,& assensus Papæ,& iā non sit episcopus illius ecclesiæ suprà eod. quod in dubijs. hoc placet,si cessionem obtulisset Papæ,sed ubi non obtulit cessionem Papæ,sed tantùm licentiam cedendi petijt in futurum in eius manibus,quem dominus Papa deputauerit,secus est;& tunc obtinet,quod hic dicitur.

a ¶ Dispēsat. Adde eundem in c.qua in ecclesiarum,circa fi.suprà de consti.& in c. super eo. infra de biga. & adde.Ve.de Anch. in cōsi.cxxiiij. incip. circa bigamos , ubi quòd Papa dispensat etiam contra epistolas Pau.& uide,qua late ponit Fely. in d. c.qua in ecclesiarum col.vi. uersi. secunda conclusio,& adde Hēri. Bohic in c.proposuit,de concesi.prabē. ubi.quòd papa dispensat contra ius diuinū dummodo non sit contra fidē, nec nutriat peccatū mortale, nec inducat subuersionem fidei, nec periculum animarum. Et circa legem euangelij dicit quòd dispensat circa ea, quæ sunt consilij, uel i parabolis dicta, non tamen circa ea, quæ consistunt in praceptis uel prohibitionibus: uide tamen circa prædicta Feli. in loco praalle. in col. seq.& seq.

SVMMARIVM.

t *Renunciare iuri suo,& se gratiæ submittere, quomodo inter se differant.*

Veniens [canonici] etiam si expressa esset renunciatio literarū,uel iuris,quod habebat, uel habiturus erat iste subdiaconus,tamen ex illa renunciatione non posset excipere,nisi capitulum, cui facta fuit renunciatio: unde uidetur, ꝙ isti canonici, de quibus dicitur hic , ꝙ nomine capituli exciperent , non essent admittendi.so.uerè non sunt admittendi ad excipiendum de renunciatione, quæ non est eis facta:sed excipiunt,ut quilibet de capitulo,ꝙ non intrudant eum p lras,qbus renunciauit, sicut posset excipere,ꝙ aliàs non intrudent eū:qa lrę eius falsæ sunt:sed si capitulū uellet eū recipere,uel remittere renūciationē factā,bn̄ posset, & ex tunc nō admitterentur canonici ad excipiendū de ea.Sed si capitulū mandaret his canonicis ꝙ nō proponerent de renunciatione,nō obedirent ei: quia ipsi principaliter nō proponunt de renunciatione,sed de intrusione,quā suo nomine proponunt,& non noie capituli. plus placet,ꝙ ex quo quis aliqd renunciauit libera uolūtate,& ex eo aio,quod dominiū illius rei ulterius habere non uult ēt absente illo , cui o pdicta renūciatio prodest,illa [b] renunciatio oīno ualet, & sibi præiudicat,& cuilibet parit exceptionē, ar.C.de ac.accusatio.vij.q.j.quam periculosum,&.j.de præscri.c.pe. ff.de acqui.hære.is pōt,& l.ij.& sit hæc renunciatio nō tm̄ expresē, sed etiam tacitè quolibet iudicio. i C.de resti.in inte.l.j.ff.de acq.heredi.recusari.& hoc ipso,ꝙ renūciat aliquā rē cōcedit occupanti,multo fortius, qnā si hēret pro derelicta.ff. pro derelic.per to.insti.de re.diui.in fi.fatemur tn̄,ꝙ nō amittit dn̄ium rei p renunciationem dū tenet illam rē, licet amittat possessionem.ff.de acqui. pos. si quis.§.j.si ašt renunciat iuri,uel seruituti , quam habet in aliqua re,etiā absente domino rei,statim fit res libera;& eodē modo si renunciat.C.de pac.l.post quam sed contrà.C. de repud.hære.sicut.so.ibi dicit,ꝙ ualet renunciatio in auxilium renunciantis.nam non pōt alij per suā renunciationē facere præiudiciū,sed in suū damnū bene præiudicat renunciāti[uideretur]sed non erat. & ideò retractatur snia [iudicis] hic potuit esse in una causa retractationis sententiæ,cum tertio nō committente, nec recusante duo mala processerint infra de offi.dele.prudentiam[se gratiæ]quod idem est,ac si literis renunciasset,cum idem sit tacitè renunciare,quod expresè.j.de offi.delega gratū.C.de iure do.l.ij.j.de præben. pro il-1 lorū.¶ † Cassauit] quicquid dicant glo.hic positæ, credimus hāc sententiā iustam,& snīam dele.iniustā. nā aliud est renunciare literis, sine iuri suo, quod periculosum est

b ¶ Illa renunciatio. Et sic renunciatio facta absente tenet adde Petr.de Ancha. in consi.xxxiiij. incip. in hac causa.col.ij.post medi. qui sequitur Inno.hic.

e ſt.ff.de pact.l.ij.vij.q.j.quã piculoſum.aliud eſt ſubmittere ſe gr̃æ,quæ ſubmiſſio proteſtationem continet, ꝙ gratiam expectet. & ideò ea non ſecuta ius primum recuperat.C.de tranſa.c.ſine.ff.de dona.hoc iure.§.ul.
& ſt.& C.de condi.cã data,per to. ¶Idem, ſi ſubmiſiſſet ſe miſericordiæ ſuprà e.ſanè.idem ſi ſubmiſiſſet ſe uoluntati.nam & tunc in alijs pręcedentibus caſibus,ſm ꝙ bonus uir arbitretur,debet ei prouidere.ff.de ope. libe. ſi libertus.ſi autem talia nõ expreſiſſet, licet ad gratiam aſpiraret,ſecus dicerem.C.de condi.cauſa da. ſi non repetendi.ff.de condi. ob cau.l. dedi. §. ſi quis. ſed contra infra de pac.cum pridem: ſed dicimus ibi gratiam contineri.

LEctæ. [abſoluit] talis autem abſolutio uim reſignationis non obtinet.item reſignatio debet præcedere abſolutionem.ff.de offi.præſ.l.pe.& reſignatio nõ poteſt fieri ſine auctoritate illius,a quo recipit,ut no.ſ.e.quod in dubijs [ſapiori] de hoc no.ſ.e. quidã [reſignare] ita, ꝙ teneat,& ꝙ monachi ſint abſoluti.

SVMMARIVM.

1 *An ſit neceſſarius conſenſus conuentus,ubi quis ad arctiorem religionem tranſire uult.*
2 *Non debet abbas licentiam dare monacho ſuo arctiorem religionem intrandi.*

DIlecti. [inſufficientem] in iſto fuit defectus ſciẽtiæ [abbate.] monachus autẽ de licentia ſolius abbatis poteſt dimmittere monaſterium, dummodo ad aliud arctius tranſeat.xix.q.3.ſtatuimus.j̃. de reg.licet nam & ei ſoli facit obedientiam,xij.q.j.non di
1 catis.¶ † Sed quæres,nunquid poteſt fieri monachus alterius monaſterij ſine licentia epi? Rñ.non, ſi eſt paris, uel minoris religionis: ſed auctoritate epi poteſt fieri diſpenſatio,ar.j de regula.ſignificatum:ſed arctioris poteſt. alij tamen dicũt neceſſariũ eſſe conſenſum conuentus,ẽt ſi ad arctiorẽ religionem tranſeat; & hoc tutius, & 58.diſt.c.2.& præalle.c.ſtatuimus.alij etiã dicunt neceſſarium eſſe epi, arg.16.q.j.qui uerè; quod credo uerũ eſſe quantũ ad hoc,ut alius epiſcopus eum non ordinet ſine licẽtia eius, niſi primò fieret monachus alicuius
2 monaſterij arctioris ſecundi epi. ¶ † Item not.ꝙ unus, abbas non debet dare licentiam monacho ſuo intrandi religionem arctiorẽ,niſi primò eam inueniat,& paratus ſit eam recipere;& ſi aliter recedit,fugitiuus eſt & apoſtata,cum nõ ſit in alicuius obediẽtia.hoc aũt fortè poſſet facere prior eius,ꝙ daret licentiam monacho uolenti intrare religionem, ꝙ ſub ſua obediẽtia iret q̃rere locum religioſum, qui ſibi placeret;tñ non conſulto priori, quòd hoc faciat,niſi fortè ut euitet maius malum, ſ. quia ſi non daret hanc licentiam, ipſe ſua auctoritate recederet.¶ [Abbas] presbyter autem inſtitutus per epm & præſentatus per abbatẽ in manibus epi renunciare debet, quia ab eo inſtitutus eſt & non debet fieri niſi requiſito abbate:quia ſua intereſt.j̃.de præben.in Lat.ar.j̃.de of.arch.ad hoc.§.ul.Item nõ ualet,ſi dicit, ego uolo renunciare tpalia coram abbate,uel ſpiritualia tantũ coram epo,quia iſta coniuncta ſunt,ꝙ unum ſine altero dimittere non poſſit.1.q.3.ſi quis obiecerit.

SVMMARIVM.

1 *Benedictio epiſcopi in abbate ſuccedit in locum confirmationis.*
2 *Non poteſt abbas ordinem conferre,niſi ſit benedictus.*

De ſupplẽda negligẽtia prælat. Rub.

Tatuimus. [ſubſtitutos] confirmatos ſupra de ele.noſti.uel dic,ꝙ etiam ſine confirma-
1 tione expreſſa datur hæc benedictio.¶†Per hane benedictionem intelligitur data cura monaſterij: quia ſuccedit in locum confirmationis nec eſt facienda aliqua examinatio, uel inquiſitio in hac benedictione, ſicut qñ confirmatur tutor datus a patre filio emancipato.ff.de teſt.tu. pater & plus dicimus, ꝙ etiam ſine benedictione auctoritate huius canonis habet hic abbas plenam adminiſtrationem,ex quo eps ſibi benedictionem denegat,ſed ſi eps diceret ueriſimiliter, ego uolo coram ſuperiore aliquid probare ꝯ eum,quare benedici non debet,tunc nõ crederẽ,ꝙ deberet adminiſtrare ſine ſuperioris auctoritate,non præmiſſa cognitione.j̃.de reg.licet.tamen ſi malicioſè proponit, quod probari non poteſt,punietur ſm conſtõnẽ. ſupra de ele. ſtatuimus.& facit ad hoc,qđ no.j̃.de reg.licet. Alij tamen dicunt,ꝙ etiam ſi iuſta cã ſubeſſet,quare eps eũ benedicere nollet,& ẽt ſi iuſta cã expreſſa appellaret,tñ tenet,qđ fit ab eo:quia Papa eius facta tuetur per iſtam cõſtitutionem,quàm hic ponit hæc decr.& de hoc not.ſupra de ele.nihil alij intelligunt hanc conſtõnẽ hic locũ qñ nullam ueram cauſam ſuæ ꝯdictionis aſſignat[renuerit] ſine cauſa.alioquin ſi iuſta cauſa ſubſit,non ei licebunt,quæ ſubſequuntur,ut no.j̃.de reg.licet[benedicere] ar.ꝙ aliquis dare pōt,qđ non habet,arg C.de teſta.mil.cum conſtõ.§.ult.C.de iure emph.l.ul.ar.ꝯ.j.q.vij.
2 Daybertum.¶ † Et alia] ſ.conferre lectoratum lxix.di. c.j.forte melius dr̃,ꝙ cum conferret lectoratum,non ſit officij tantum,ſed ordinis,j̃.de ætate,cum contingat nõ poterit ordinem conferre,niſi ſit benedictus,ut j̃.e. nec tamen dicimus,ꝙ tantum ex ordine habeat hanc poteſtatẽ cõferendi lectoratum,ſed ex ordine & benedictione,ut in prædictis c.dr̃, & idẽ intelligo de ordinibus minoribus lectoratu ſicut eſt hoſtiariatus, & pſalmiſtatus. infrà de ętate:cum contingat;exorziſtatus autẽ,& acolytatus conferre non poterit, niſi priuilegium habeat, ar. ꝯ de eo, qui fur.or.re.ca.j. ¶Sed eps, qui renunciauit etiam executioni ordinis,maius habet priuilegium,quã abbas benedictus.& idem,qđ in abbatibus, diximus & in coepis.68.diſt.c.j.in fi.illi autem,qui dicunt,ꝙ abbas, ex quo per eum non ſtat,quin recipiat benedictionem, pōt conferre lectoratum,intelligunt,quòd benedictio nihil facit ad collationem ordinis,ſed priuilegium generale hoc facit,qđ conceſſum eſt abbatibus benedictis, ꝙ poſſint lectoratum conferre. quod priuilegium per decre. iſtã extenſum eſt in abbatibus Ciſtercien.ut etiam ſi non receperint, poſſint illum conferre,& alia facere quæ ad officium pertinent. pſalmiſtatum autem quilibet ſacerdos conferre poteſt.

SIcut nobis [perſonas] infrà de offi.archi.ut ſingulæ: 25.q.j.quæ ad perpetuam.ff.pro ſocio,actione.§.Labeo [epiſcoporum.] cõceſſio.n.ꝙ eccleſiam conuertant in proprios uſus, uel fructus alicuius eccleſię facta ab epo ſine conſenſu ea.non ualet,j̃.de dona.paſtoralis [inſtituunt] quod non debẽt facere epi etiam cum conſenſu capituli niſi capellæ ad eos pertineant pleno iure.tũc enim poſſent,ſi cauſa ſubeſſet j̃.de præſcr. cum olim 16. q.7.c j.alias tantum ad epiſcopum ſpectant capellæ.j̃. de capel.mo.c.i.[ita penſionibus] nouis, & malè infrà de cenſi.prohibemus[in epiſcopalibus;ſ.in procuratione.x.q.3.cauendum,relatum,& in cathedratico.x.q. iii.

illud

illud,& sic in hospitalitate.xlij.dist.§.j.[exemptæ]infra de priui.cum & plantare §.in ecclesijs[in Lat.]j.de con ecl.præb.c.ij.[generetur]q.d.hac uice tantum priuabũtur.§.de elec.cum in cunctis.

Licet ad archiep̃m]ad quẽ primò de consuetudine ptinet collatio præbendarũ ad capitulũ ptinet ex negligentia epi j.de concess.preb.quia diuersi.¶ Et ita not. q nec ei,ad quem primò,nec ei, ad quem ex negligentia pertinet electio , non currit tẽs,nisi a notitia[à notitia] j.de conces.præb.quia,& c.ex parte.ff.de peti.hær.item uenisse §.petitio,ar. contra C.quis or. in bo.po.ser.l. ul.

Literas[de patientia]Nõ de iure communi supra c.p xi.utrum autem ipsi possint sine peccato tenere, dic q non sine noua collatione ut hic,& no.supra de electio q sicut,& c.ecclesia,el ij.& supra de renuncia.nisi.

Dilecta[impedire]no.electionem,q̃ nulla est aliam non impedire supra de ele.cum Vinton.de hoc not. §.de ele. dudum[dicto G.]electo archiepo in cantorem.

Romana[edictum] archieps Rhemensis excommunicauit suffraganeos suos,quia cum uisitantẽ nõ recipiebant,& tunc archiepiscopus fecit fieri edictum per totam prouinciam,q oẽs subditi suffraganeorum licitè etiam in principalibus causis irent ad curiam Rhemen. & hoc edictum hic reuocatur[culpis] si j.de præben. ex parte Asten.& suprà de ele.cum ecclesia Vult.in fi.no.j. de conces.præb.quia diuersi.

SVMMARIVM.

1 *An possint reges regno priuari.*
2 *Ex quibus causis possit regibus curator dari.*
3 *A subditis peti debet curator regibus,& superior proximus eũ ipsis concedere debet.*

1 Grãdi non in merito † [regni] speciale est in regno, q reges non possunt priuare nedum filios, sed nec fratres, uel alios consanguineos ex stirpe paterna descendentes a regno sola uoluntate. licet ex causa Papa,uel alius superior rege possit eum priuare j. de uoto,licet & hoc est uerum,ubi reges deferuntur per successionem.sed si per electionem defertur, secus ẽ suprà de ele.uenerabilem.¶ [Generalem] per hanc solam generalem & liberam administraaionem nõ licet ei donare.ff.de pac. contra §. nisi in regibus, & eorum curatoribus speciale quis dicat, cum speciale & proprium sit eis donare. ¶†Vtilitate] no.causas iustas dandi cura-
2 torem regibus,s.si nesciunt suum regnum defendere,uel in eo iustitiam & pacem seruare, & maximè religiosis psonis,locis,& pauperibus & etiã,quod plus est, si nesciũt perdita recuperare:& idem qđ diximus in regibus, seruandum est in ducibus,comitibus,& alijs,qui habent iurisdictionem super alios:alijs autem priuatur nõ datur curator,nisi sint furiosi,uel prodigi. C. de cur. fur. Iul.
3 ¶ † Assumptus] bene dicit,sit assumptus q. per alios est enim hoc ordinarium , quòd curatorẽ regibus & similibus personis petant subditi & superior proximus debet ipsum concedere,& si non habet alium superiorem Papa hoc facere debet,argu.infra qui fi.sint le.per uenerabilem.ff.de tu.& cu.da.ab his §.diuus, & hoc curator autẽ iste satisfdare debet rem eius ,& cui curator datur saluã fore,& debet facere Inuẽtarium;nec debet dari,nisi cã cognita.ff.de consue.obseruate,& l.se.C.de cur. furi.l.fi.§.cum antiquitas item sciendum est , q in furiosis ipso iure agnati sunt curatores, & prodigis post quam interdictum est eis bonis.ff.de cura.fur. Iul.scribit.

SVMMARIVM.

1 *Velum consecrationis,a quo,cui,& quibus diebus dari debet: ipsa uestis religiosa a quo accipit uidua, in nu. 2.*

De temporibus ordinationum,& qualitate ordinandorum. Rubr.

Subdiaconos [Deo dedicatis] xx. q.j. deuo-
1 tis contra fo. quod [illegible] mmas dr, hic supple tur.¶ † Velum consecrationis à solis epis & solis uirginibus & solis solennibus festiuitatibus,& diebus dñicis datur,nisi ingruat necessitas,quia tunc,sicut baptismus,omni die dari potest.xx.q.j. deuotis,de conse.di.4.uenerabilis,& c.baptizandus.¶ Velum autem professionis nullus pontifex dat uiduis,ut alle.c. deuotis in fi.sed ipsemet sibi assumant de altari 28. q. j. uiduas,& capitibus suis imponant 27.q.t.uiduæ nec est ꝯ j.quod me.cau.perlatum , quia ibi non imposuit uelũ
2 consecrationis,sed imponere simulauit.¶ † Vestem antè religiosam accipit uidua a sacerdote,uel ministro eius xx.q.j.uidua.j.qui cleri.uel uo.consuluit,quod etiam ibi dr,q accepit uelum a sacerdote, intelligitur religionis. Velum professionis suscipit à uirgine & corrupta , cum profitetur.nec est uis,an per se sumat de altari anã sacerdote,& si non recipit ante xij.annum,& xx.q.j.c. j. & q.ij.puella,uelũ consecrationis in 25.an.nisi ex dispensatione aliter fiat 20 q.2.placuit, & 67.di.placuit , uelum ordinationis,quod olim dabatur diaconissæ, & in 40. ann. 27. q. 1.diaconissam.20 . q. j. sanctimonialis. uelum prælationis olim dabatur abbatissis in 40.ann. 20.q.1. iuuenculas .

Sanè[multitudo] 50.di.ut constitueretur.j.q.7.quotꝫ 44.di. commessationes in oĩbus his pctitur multitudini.illis tñ,qui fuerit cã excessus, non pcitur de facili.j. de ele.ex.mi.latores[consuetudo]hoc excusat a pœna . si.32.q.4.obijciuntur.4.di.denique j.de fi.nõ satis infra de eo,qui dux.in matri.cum haberet,a culpa autem, uel pœna æterna non excusat.

De eo] duos & et plures, dum tamen generalem ordinationem non faciat [ad minores] quos oẽs simul uni conferre põt,ar.infrà de eo,qui fur.or.re.cum H. latot,& ar.62.di.quicunque, nisi consuetudo repugnaret. 75.dist.ordinationes.

SVMMARIVM.

1 *Criminosus post peractam pænitentiam promoueri potest , & in susceptis ordinibus ministrare , nisi sale crimen commiserit, quod impediat executionem officij post pænitentiam, ut nume.2.*
3 *Discretus debet esse prelatus in dispensando, ut scandalum,et pietatem pænitentia,& multa alia,qua Deus,& discretio prælati sibi administrauerit,attendat .*
4 *Electio ad hoc,ut ualeat, necesse est,ut possit celebrare.*

Ex tenore.[de liqt.] Forte enormiter, ut quia eõ misit iceslũ,tñ dispẽsationẽ nõ requirit,uel usu-
1 rã,quã tñ restituit [nõ ascẽdat] ar.† q crimino sus actus pnia põt pmoueri,& in susceptis ordinib⁹ ministrare 34. di.fraitatis.l.di.ponderet, quia tua, & c.dño sãcto,& in multis alijs.c.ar.ꝯ 25.di. primũ.j. q.7.oẽm.48 di.qm So.dicũt qdã,q si non est pmotus pmoueri non põt,qđ graue uẽ,cũ ferè sic ꝫ naturã, ut quis sit sine crimine.

mine.xxv.di.§.criminis. nos dicimus idẽ in promouẽdis, quod in promotis, licet facilius impediatur promouendus, quã deijciatur iam promotus.xv.q.j.§.vl.¶Et dicimus quattuor maximè cõsiderãda circa hoc primũ quãtitas criminis, s.si fit modicũ, mediocre, uel enorme, uel tale, q ẽt post peractã pñiam impediat executionem officij. 2m qualitatem criminis, an. s. sit occultũ, uel manifestũ. tertiũ, modũ publicationis uel per euidentiam opis, uel per sñiam, uel confessionẽ spontaneã. quartũ, satisfactionẽ, ueram pñiam, non simulatã. & si quidem crimen enorme & manifest. ũ est, deponit, nec promouet, nisi ex dispẽsatione ordinarij epi. 50.di.miror, & c.de his uerò. si enorme & occultum, parte pñiæ peracta poterit ministrare in susceptis ordinibus, & monendus est, ut abstineat à susceptione ordinũ, ut hic: tñ si uoluerit, non est prohibendus, ut hæc. & credo, q promoueri possit sine peccato. j. de apo.c.ij. in fi. j. eo. quæsitũ. & non credo necessariam dispensationẽ ordinarij: sed sufficit sacerdotis absolutio ex ptãte clauium, ar. vj.q.j. illi qui, quãuis meritoria sit humilitas, si abstineat. ¶Et hæc sunt uera, nisi sit tale crimen, quod impediat executionem officij prius pñiam; de quo plene no. s. de renun. nisi cũ pridẽ.§. j. talis. n. licet phiberi non possit ministrare in susceptis ordinibus, & ẽt promoueri ad maiores: q a pctm est occultum, ut. j. de simo. ex tuæ, & ar. vj.q.ij.c.j. & ij. si tamẽ facit, peccat ut.j.q.j. erga si. si uerò est modicum, sine mediocre & occultũ, forte non est monendus, ut abstineat à susceptione ordinũ. si uerò est mediocre, & manifestum, si conuictus est in iudicio uel timore probatiõis confessus deponitur.xv.qõ.vij.si quis.lxxx.dist.c.j. si uerò opers publicatione, uel spontanea confessione acta pñia cum eo poterit misericorditer agi, qñq; plus, qñq; minus inspecta pbitate psonæ, & alijs circũstantijs.xv.q. ul. si qs psbyter. 50.di. psbyterũ. & hæc oĩa intelligas, si uerã pniam egit. secus, si simulatã. 50.di. ut cõstitueret. q autẽ sint enormia, q mediocria, collige. j. de iu. at si cle.ar.cõtra. & t.di.c.j. itẽ de h ac materia tractat. 50.di. sacerdotes hoc glo. bona est, sed melior est illa. j. in uerbo, si uis, & plus continet, q hic. item nõ hoc iõ præcipit, q peccat ordines recipiendo: sed quia monet eũ ad humilitatẽ, ut sic magis mereatur. & idem dicimus, q non peccat, statim facta cõfessione, celebrando, sed bonũ est consiliũ, q pro parte satisfaciat. itẽ si ius naturale quærimus, quod continet in l. & euangelio, nullus criminosus in crimine mortali existẽ debet celebrare, uel Deo offerre. nã iudiciũ sibi manducat, & sacrificium indigne bibit, qui indigne sumit. s. xlix. dist. c. ul. j.q.j. sicut Papa, odit, itẽ cũ his, qui displiceret, & c. s. xlix. di. §. j. item sm idem ius naturale oĩs, qui est sine peccato & Deo placens, securè & sine ulla dispensatione offert Deo sacrificiũ, siue fuerit criminosus. siue non; quod pbat exẽplo Iesu summi sacerdotis, & Dauid. s. l. di. põderet, & idẽ s. l. di. qd est, & c. cũ exaudiero, & c. dño sancto. itẽ in nouo testamẽto de exẽplo Petri, & Pauli, ut l. di. põderet, quia ad idẽ. §. ẽ cõuerso: sed huic iuri naturali sancti patres succedentibus tpibus subsequentes experti simulatas pnias multorũ addiderunt sua statuta, p quæ illud restrinxerunt, quod licet, s. restringere infrã de big. c. ij. uidelicet, q nullus criminosus, quantũcunq; de crimine conuictus de iure cõi, si non pœnituerit, non deberet promoueri, & promotus deberet deij ci, & deiectus non deberet restitui. s. l. di psbyterum, & c. prouenit, si prius ut cõstitueret sed per hæc statuta non aufertur ptãs platis dispensandi cum uerè pœnitentibus, & maximè ubi non est scandalum. l. di. ut cõstitueretur, & c. domino sancto.

3 ¶†Discretus tñ sit platus in dispensando, ut attẽdat scãdalũ, & puritatem pœnitentiæ & multa alia, quæ Deus, & discretio prælati sibi administrauerit. cum causæ autẽ cognitione summaria danda est dispensatio. j.q. vij. dispensationes, & c. exigunt, & in multis alijs c. eo. q. nã si capti, uel deprehensi fuerint in aliquo mortali crimine propter scandalũ, quod est in populo, de oblatione talium statutũ est, ut non celebrent. l. di. de his uerò. idem dicimus, si conuicti, uel cõfessi fuerint. s. eo. si quis dia. si eps. & hoc idẽ est, & si aliter sint notoriũ. s. j. eo. quæsitũ, nisi dispensei eũ eo. lxxxj. di. ministri, lxxxij. dis. presbyterq; fieri debet cũ uere pœnitentibus. s. eo. si quis diaconus. à beneficio tñ nõ credimus cũ debere abstinere, nisi sibi præcipiatur, cũ tñ in cõstitutionibus prædictis de officio dicatur, & non de beneficio, ar. simile. xl. dist. disciplina: sed tñ p sñiam priuabitur beneficio. lxxxj. di. c. si quis à modo, & c. sequen. & c. si quis eos. & concordant hic constitutiones iuri naturali, ubi dicunt nihil cum scandalo alterius faciendum est. j. de uo. op. nunci. c. ij. scãdalizantur enim, cũ uident eos, qui dephensi sunt in crimine, uel confessi uel conuicti celebrare. j. c. proxi. ix. q. iij. absit, xxv. dist. primum. sed dices, nonne idem scandalum remanet, si dispensatur? r̃n. non, cum catholicis, qui credunt claues eccle. s. q platis hñt ptãte ligandi, & soluẽdi, & dispensandi. 50. di. ponderet, ut cõstitueretur. de hereticis aũt, si eis scandalũ generet, non est curandũ. xj. q. iij. inter uerba. ¶Sed dices, ubi non cognoscitur, uel ubi nescitur dephensio ista, nõ est hic scandalũ. ergo licitè offeret? R̃n. non poterit, maximè ille, q condemnatus est: quia iura ad ea, quæ frequentius accidũt, adaptari solent. ff. de lega. nam ad ea. & non possent oẽs articuli diffiniri de iure. ff. de leg. non possunt. item põt dici, & si scandalũ cesset, quod semel ortum est. ¶Et hæc uera sunt in capitalibus criminibus, & in prædictis casibus, cum uix, aut nunquam possit deprehendi, uel confiteri, uel cõdemnari, quin sit in scandalũ, & infamia: sed si aliter sit notorium, puta per rei euidentiam, & sunt talia, quæ facilè hẽre possunt excusationem, & inde oriri magnum scandalum non consueuit, sicut tenere plures ecclesias habentes curam animarum, satis dici põt, q post pñiam licitè celebrabit, ar. suprã de elec. dudũ Ro. ubi requiritur, q tñ tpe electionis non habuerit plures curas ad hoc, ut electio ualeat. idem, si fecit tumultum in consi. v. q. iiij. in loco. uel si fuit excõicatus. iij. q. j. c. j. uel contumax. hoc. n. multotiens excusationem hẽt. alij tñ dicunt, q qualitercunq; manifestus sit excessus. maximè si scandalum est, postea nõ celebrabit ẽt acta pœnitentia, arg. hic. subditi tamen eius officiũ audient, quousq; sententialiter cõdenetur. viij. q. ul. nonne s. xxviij. dist. consulendum. & sicut hic non potest celebrare, ita

4 nec eligi: quia ad hoc, ut ualeat electio, necesse est, ut possit celebrare infrã. de cleri. excommu. mi. si celebrat. & hẽs expressum de conuicto. supra de elec. sup eo, & de confes. j. de confes. cũ super. & eadem rõne. Idẽ põt dici de deprehenso. & sicut non põt eligi ad epatũ, ita nec ad alias dignitates suprã de elec per inqsitionẽ. si aũt crimine sit occultũ, quantũcunq; sit graue, acta pœnitẽtia, uel parte eius celebrat, ut infrã. c. proxi. j. de apo. c. ij. & hoc sine ulla dispẽsatione, nisi sit crimen, quod post pœnitentiã impediat executionem sine dispensatione, ut homicidium, & alia, de quo no. suprã de renun. nisi cum pridẽ. §. j. irregularis aũt non obtenta dispensatione nõ celebrauit. 50. dist. ex pœnitentibus. tamẽ cum eo, si occultum est, dispensare debet suprã de renun. nisi cum pridem. §. personæ.

SVMMA.

SVMMARIVM.

1 *In sententia excommunicationis & suspensionis à suo iudice lata semper est obediendum.*
2 *A sententia mandati grauatus appellare debet infra.x. dies.*
3 *Ad cautelam eorum, quæ fieri possunt, aliquid faciendum, uel omittendum est.*

AD aures[debitã] ar.§.i.eo.c.pxi.so. hoc de regulari loquit,qui nõ hêt uelle,nec nolle.xij.q.j. nolo,& c.nõ dicatis.ibi de seculari,q non est ita astrictus in obediẽtia.uel hoc factũ est pp scandalũ, qđ ibi ñ erat.nel is,de quo loquit i decre.supior hêbat ius petẽdi ordinẽ rõnẽ tituli,uel dignitatis,q̃ hêbat; uñ nõ poterat sine eã ,phiberi ad hoc non erat intitulatus; uñ absq; cãæ cognitione poterit ,phiberi argu.ĵ.de spõ.ptereã.ij.uel dic q ordinator & ,platus suus eũ prohibere põt,ut hic:sed alius nõ,ut in ͻrio.s.pniarius;& sic loq
1 tur pxi.c.¶†Tutius]ar.pro obediẽtia.c.di. ͻ morẽ.viij. q.j.sciẽdũ.ff.de re mil.in bello,& l.iij.xi.q.iij.absit. arg. ͻ.xij.q.ij.nõ liceat.xv.q.vj.iuratores.xi.q.iij.non semp. C.de decur.oẽs so.in sñia excõicationis,& suspẽsionis à suo iudice lata semp est obediẽdũ.xi.q.iij.sñia pastoris, & c.si eps forte,nisi in casibus.ĵ.de sñia excõ.p tuas, & c.inquisitioni.in sñia diffinitiua & inter locutoria, dum mõ seruetur in eis ordo,necesse est uel obedire.uel appellare.C.ut pẽ.cã.l.ulti.pcepto aũt,qđ fit extra iudiciũ & sine cãæ cognitione,si nõ spectat ad offñ suũ,nõ tenet ei parere.vij.q j fr,& hic si uerò pcipit,qđ est malum,nõ parebit.xi.q.iij.qui resistit,& c.si dñs,& ca.Iul.sed si dubitaẽ,parebit,& excusaẽ à pcõ pp bonũ obedientię.xxiij.
2 q.j.quid culpatur.¶†Ab hac sñia mandati,si quis senserit se grauari,bonũ est appellare.ĵ.x.dies.ĵ.de appel.ad audiẽtiã,de priore, ,ppositi C.de appella.si a sñia, & l. hi.qui.sed necesse est assignare iustã cãm ap.arg.ĵ.de os. ordina.licet.ĵ.de appel. ad nñam. cãæ aũt cognitio non est necessaria.uani n.capitis esset,qui diceret prælatum nõ posse præcipere sine cãæ cognitione, & maxime de his quæ ptinent ad suũ offñ.vij.q.i.frater.¶Hic aũt dicunt quidam,q si prælatus aliqua deberet facere cũ capitulo,sicut sunt magna negocia,licet securius sit appellare:tñ & si non appellet,non tenetur illo præcepto, sicut si præciperet eps,q aliquis aliquod offñ acciperet, puta æconomatũ,uel uicedominatum, uel cõsimilia.ij. q.vj.ei qui,uerſi.nominationes.lxxiiij.di.gesta. ubi Honoratus non obediens epõ suo in susceptione ordinis ẽt citra appellationem auditur;de hoc no.ĵ. de his, q̃ fiunt à maiori par.ca.c.j.[ministerio].xxiij.q.iiij.sicut ex cel. [scandalo].liiij.distin. generalis.xxviij.q.j.uxor.xij. di. illa arg.contrã.xx.q.j.iam nunc.xj.qõ.i j. inter uerba ĵ. de regu.iur.qui scandalizauerit.¶Sol.pro nitando scandalo rigor iustitiæ omittitur,sed peccatum non perpe-
3 tratur.xi.q.iij. quid ergo.¶†Esse potest] no. aliquid faciendum, uel omittendum ad cautelam eorum, quæ fieri possunt xxxii.q.i. dicit dominus.ff. de nego. gest. diuortij.ff.de his, qui deie. uel effu.l. si uerò.§ prætor. ff.de damna. infec. qui bona.§. qui stipulatus infrã. de ser. non ordi. instruendi.

SI archiepiscopus[ordinandum].i.consecrandum[ossibus].ff.de aqua plu.ar.in concedendo.viij.qõ j. licet lxvi.di.c.i.C.de auto.præs.l.ul.C. de oĩ agro deserto.l. quicunque li.xi.[ordinetur].i.consecretur;[iussu].si archiepiscopus uiuit.nam,si mortuus esset, ipsi sua auctoritate possent.lxiiij.di.quia [ordinari].i.consecrari:sed melius.iii.q.vii.accusatio infra [sed ipse] archiepiscopus. cum omnibus suffraganeis [eum] episcopum [elegerit]si ad episcopum pertinet electio [uel].i. examinauerit,& examinatum approbauerit.

SVMMARIVM.

1 *Si in consecratione archiepiscopi obijciatur ei aliquid, quis erit iudex.*
2 *Cuius interſit uocare suffraganeos ad consecrationem archiepiscopi,uel episcopi,mortuo archiepiscopo.*

NEc episcopi[maiori]lxv.dist.c.i.& ij. & iij.ff. de pac.maiorem.ff.ad munici. quod maior[numero]forte quia si proponatur aliud contra eum, & etiam probatum maiori parti uidetur contra eum tale crimen,q eum à promotione repellit,in ueritate stare debet archiepiscopus sñiæ maioris partis: sed & si eã non sequitur,sed minorem tenebit sñia archiepi non.n. requiritur hæc consensus suffraganeorum tanquã eorũ, qui ius ei tribuant in epatu, sed tanquã consiliariorũ. sed quid si non uocentur omnes sed tres tñ? dicimus, q necesse est uocare duas partes.ff.de decre. ab or.fa.l. j.& no.supra de elec.cõ nobis,& c.ecclesia uestra, licet alii aliter dicant.nec mireris,quia sunt consiliarii necessitatis,sicut illi,de quibus habes.s.de elec.cum in ucte-
1 ri.†in consecrationem autem archiepi si cõtingat ei aliquid obijci,non audient suffraganei, qui cõuenerunt ad consecrationem,cum ipse super eos sit, & in eis iurisdictionẽ habeat ex confirmatione.s.de elec.suffraganeis, & c.transmissam.xxj.di.inferior,& est.q. expressum arg. infrà de præben. grauis:sed ad Papam, uel alium supe-
2 riorem remittetur negocium.†Sed quis uocabit suffraganeos ad consecrationem archiepi, uel etiam eporum mortuo archiepo?quidam dicunt capitulũ archiepalis ecclesię,ar.ĵ.de re.ad abolendã.sed melius credimus cõsilium suffraganeorum.lxv di.si forte. Item credimus, q primatis assensus requirendus est in cõsecratione epo rum subditorum archiepo.sed & si sine assensu eius fiat, recipit executionem,cum nullam iurisdictionem super eos habeat,nec plus iuris in eis habet, quàm in canonibus conceditur.ix.q.iii.conquesti.nec obstat lxv.di.placuit.ubi dicitur,q primas requiri debet. sed dicunt quidam illud.c.loqui tantum in subditis primatis. alii tamen dicunt,& forte bene,quòd etiam consecratio aliorum non tenet sine primate:quia cum hoc factum magnum sit,& quod totam prouinciam tangit, & ipse sit caput prouinciæ,sine eo executionem non recipit consecratus:& sic uidetur loqui.c.præallegatum,placuit itẽ credimus,quòd si aliquis eporum contemnatur in consecratione archiepiscopi,uel episcoporũ,q poterit agere,ut priuetur executione officii,sicut in electione agitur, ut cassetur supra de elect.quòd sicut, & c.cum in ueteri infrà de arbi.cum olim.lxv.dist.non debet,& etiam grauior pænitentia poterit sibi imponi. de hac materia satis habetur.xvni.& lxv.dist.

CVm quidam.experte]per sententiam,non ipso iure[apud nos]ipse enim,qui deliquit eos ordinando, eos restituere non potest,uel cũ eis dispensare sed alius s.successor eius, bene posset cum eis dispensare, uel archiepiscopus infrà eod. consultationi. cum condẽnatis autem à se bene potest dispensare,arg.infrà de ele.con-iu.diuersis.i.q.v.c.ii. uel dic melius, quòd auctoritate dele.processit archiepiscopus & dic quòd nec ordinator, nec successor posset cum eo dispensare,ut hic ar.cõtrà infrà eo.consultationi.sol. ibi.

SVMMA-

SVMMARIVM.

1 *Non debet episcopus Græcus contra ritus suos ordinare, neque Latinus contra suos.*

2 *Ordinatus à Græco, & utens matrimonio contracto, secundum Græcos, an sit tolerandus inter Latinos?*

CVm secundum &c. [institutionis] Græci enim epi extra quatuor tpa conferunt sacros ordines Græcis clericis: sed Latinis non conferebant nisi in quatuor temporibus: & eodem modo faciebant epi Latini & hoc prohibet. nult. n. quod quisque unam so li
1 & propriam consuetudinem obseruet. ¶ † Nolumus] j. e. q. translationi, contrà so. hic non prohibet ordinari Græcos a Latinis, uel e conuerso: sed prohibet commixtiones, & consuetudines rituum obseruari in ordinibus idest, q eps Græcus secūdum ritus suos, puta extra quatuor tempora, uel alios consimiles ordinat clericum Latinum. & eodem modo nec Latinus debet ordinare Græcum cōtra ritus suos approbatos. & ita quotienscunque ritus sunt contrarii, nunquam debet ordines dare, quia si ordinat contra suum ritum, peccat. si uerò seruat ritū suum, & facit contra ritū ordinandorum, nec hoc licet.
¶ Vel dic, q licet prohibeatur facere, ut hic, tamen factū tolleratur, ut in contrario, & no. q ordinatus a Greco, & utens matrimonio contracto secundum Græcos in sacris ordinibus, si breuem moram tracturus sit apud Latinos, tolerandus est utens contracto matrimonio: si uerò longam moram traheret, non esset tollerandum pp scādalum, & nunquam debet sibi dari ecclesia Latinorum, nisi primo cōtinentiā promittat. Latinus antē nec apud
2 Græcos, nec apud Latinos matrimonio utetur cōtracto.

EX parte [dubitasti] Cū dubitationis fuit, quia hic clericus uidebatur apostata, & ideo non admittendus ad legitimos actus iij. quæstio. 4. beatus, & sic multo fortius ut a spiritualibus suspensus. j. qui si. sint le. per uenerabilem. nec abbas potest dispensare cum suspensis, argu. supra de elec. cum inter R. j. de cle. excō. mi. postulasti: sed dic, q propriè non dnr apostatare, nisi qui legem Christianam dimittunt. 3. q. 4. beatus 26. q. ulti. non obseruetis; & qui relicta professione, quam dimmittere nō licet, dimittunt sine cā. 50. dist. c. ulti. sed coronam dimittere licet. j. de cleri. coniu. Ioannes. & ita apparet non esse de substantia ordinis. ¶ [Exequi] si monasterium, ad quod transiuit, erat arctius, quàm primum, non peccauit, & sine dispensatione potest promoueri infra de reg. licet alioquin cum peccaret, non posset esse nisi manifestum peccatum supra de transla. quanto, sine dispensatione non potest promoueri nobis bene uidetur, q potuit esse occultum, q monachus albus fuerit, & q idē morā fecerit in monasterijs nigrorum. & non est simile de epo, qui enim multis transit in turba, & in monacho, qui stat occultè, & habitu mutato incedit.

QVod trāslationem [ordinatur] 9. q. 2. c. Lugdunen. 71. di. c. 1. 2. & 3. [uel licentia] cum ex hoc loco appareat tollerari Latinum ordinatum a Greco, non attendam quantum hoc ut posit matrimonio ɔ̄cto uti, q ordinator fuerit Grecus, uel Latinus, sed ecclesia, ad quā ordinatur, cuius more seruare debet, 8. dist. quæ contra, & eum, qui ordines dari mandat, ut hic. si autem non ordinat ad certam ecclesiam, ritum ordinationis seruabit, infrà de præben. cum secundum [clericos] etiam Græcos [toleratur] & hæc est tolleratio ratione scandali, uel multitudinis. xxiij. q. iiij. non potest supra eo. sanè. uel aliter, ut ibi.

CVm in distribuendis [subdia.] priuilegia subdi. Papa. sunt 2. q. 4. præsul. j de maiori & obe. per tuas. & de albo. scri. l. ule. in alijs autē ordinatoribus non est necesse, q ordinatus ab uno obtineat ab eo licentiā, ut ordinetur ab alio, imò sine licentia potest ab alio ordinari, dummodo sit clericus eius, & aliud non sit impedimentum, ut no. j. de cle. pere. c. j. & j. de præben. cum iam dudum. Et benè fatemur, quòd in ordinum collatione quæritur iurisdictio in ordinato, unde alius non potest eum ordinare sine licētia eius. 73 di. c. ul. nisi primo fieret de iurisdictione eius, puta quia sub eo beneficiū quæreret, quia tunc ratione beneficij posset eum ordinare. ¶ Item hic colligitur, q nō pōt deponi nisi p Papam, sicut nec p aliū ordinari, ar. 9. q. 2. nullus primas, & c. se. & sm quosdam nec perpetuo suspendi [mandaremus] hoc sit per excellentiam conferentis ordinem fallit hæc regula, quæ est. ix. quæstione. ij. nullus primas, argu. de conse. distin. ij. c. ultimo.

SVMMARIVM.

1 *Quo tempore sint facienda ordinationes, & nunquid de nocte fieri possint, habes in nu. 2.*

LIteras recepimus [ieiunio] continuato ieiunio ab ordinatore. & ordinato. unde si celebrat in die sabbati, nihil sumat nisi corpus & sanguinē [continuato] ordinationes faciendæ sunt in sex tpibus, anni. 76. dist. c. 3. & sunt faciendæ in sabbato, nō alio die. j e. de eo. uel dominica sequenti continuato ieiunio 75.
2 di. qđā patribus. ¶ † Et possunt in nocte paschali ordinationes fieri. in alijs autem noctibus non possunt, cum nec missa ibi debeat celebrari, in prædicto. c. quod a patrib⁹. item quę fiunt in die dominico, est ea ratione, quia mane diei dñicæ fictione canonica trahitur ad uesperā diei sabbati, uel ad diem sabbati. Hugu. tñ ordinationes dixit faciendas die dñica, & quæ fiunt in sabbato, fiunt in nocte fictione canonica, quia uespera diei sabbati trahitur ad mane diei dominicæ: sed prius dictum magis placet. si enim ordinationes die dominico faciendę essent, quare continuaret ieiunium, cum bene reputandus esset ieiunus, si die dominica nō comedisset etiam sine aliqua continuatione diei sabbati? consecrationes aūt tantū diebus dñicis fieri debent. 75. di. c. j. & c. q die. hic dixerunt aliqui, q eadem dñica posset recipere ordinationem, & consecrationem epalem: sed certe hoc de nostro cōsilio nō facit. ¶ Nec ualet rō eorum, s. quia cum dies dominicus, & dies sabbati finguntur unus dies, & die sabbati post sit ordinem sacerdotis recipere, & die dominica consecrationem, eadem rōne in die dñica utrūque recipe pōt ideo nō ualet prædicta argumentatio, quia nec ordinem nec consecrationē debet recipe sine missa, sed in die dñi ca non pōt quis duas missas celebrare. uel die & melius, q non fingitur unus dies pp consecrationem. unde dicimus, q bene licet ordinato in die sabbati in sacerdotem aliquid comedere, & ɔ̄nti dñica consecrationem recipere [necessitatis] q. d. non expedit sic continuare ieiuniū. & die dominica conferre ordinem, nisi necessitas adsit, fortè quia sabbato eum inuasit infirmitas, uel tarde uenit. ita, quòd sabbato non potuit ordines conferre.

SVMMARIVM.

1 *Virginitas non est uoti, sed præcepti.*

2 *Ingressus monasterium ante. 14 annos, non est monachus.*

Vel

El non est compos[sui] episcopus conuenius. [sacrorum] lxxvij.di.placuit,eps,inuenit. ¶ Ad ætatem] sic ergo ætas non est de substantia, sed si contradixit statim post susceptionem ordinis, & perse uerauerit in contradictione usque ad finem 14.an. uel si ɔ̃dixit statim post finem 14.anni, contrahere pôt matrimonium,ar.xx.q.j.illud.j.de regula.ad audientiã: quia uirginitas est uoti,& non præcepti.xxxij.q.j.integritas. item hoc ex eo satis probatur,quia etiam si uellet ante legitimam ætatem, nõ posset se adstringere uoto expres so ad continentiam.xx.q.j.c.j.ergo multofortius nec uo to non expresso,s.per susceptionem ordinis. nec tamen uidetur aliquibus, q̃ hoc necessarium sit interrogare or dinatum,sicut necesse est interrogare ingressum in mo nasterium,ut no.j.de re.c.j.& est ratio diuersitatis, quia
2 hic,licet minor, iam ordinem habet,ut hic. ¶ † Et ideò de facili expresse & tacite uotum ordini ex constitutio ne annexum introducitur.sed ingressus monasteriũ non est monachus ante xiiij.annos,& idtò non introducitur uotum sine expressa interrogatione,uel alia ratificatio ne.& idẽ est in matrimonio.j.de despon.impu.attestatio nes.[iniuriam]70.di.c.1.1 6.q.7.decernimus.

SVMMARIVM.

1 *Postulationes episcoporum admittit archiepiscopus. item dispensare potest cum clerico electo, qui debuit postulari.*
2 *Non licet episcopo dispensare,nisi ubi concessum inuenitur, & uide in nu.5.*
3 *Episcopus dispensat cum accipientibus ordines extra quatuor tẽpora,& etiam in multis alijs casibus,ut hic habes.*
4 *Dispensationis diffinitionem habes hic.*

Ilectus filius Guil.[canonicus] hic potest colligi pœna, quam Papa imponit electo sic ordinato,quia ipsum suspendit in epatu illo perpetuo, quod ex eo apparet,quia hic eum simplicem canonicũ, & non episcopum.uel etiam electum appellat.[Elege-
1 runt] & male cum esset postulandus archieps. ¶ † No.q̃ archieps potest postulationes episcoporum admittit.itẽ q̃ archiepiscopus potest dispensare tacitè & expressè cum clerico electo,qui debuit postulari.nam hic cũ Papa hoc sciret,non ex hac causa uenit contra electionem. sed posset responderi.q̃ in nullo uenitur contra electio nem,uel electũ,sed tñ ɔ̃ ordinatorem, & ideo de eo mẽ tionem non fecit[Trecen.]suo suffraganeo[perfecit] nõ dicebat Trecen.[constiterit] partis assertione,s. Trecẽ. epi[episcopum]Trecen.[confessus]Inulicen.tamẽ dice-
2 bat contrarium.¶ † Dispensatio] no.non licere dispensare episcopo,nisi ubi inuenitur concessium.ar. contrà j. de sen.ex.nuper.sed potest dici,epo non licere dispensa re in his,quæ pertinent ad generalem statum ecclesiæ, nisi ubi inuenitur expressum,ut hic,ar.supra e.sanè in cri minibus autem licet semper epo dispensare,nisi prohibeatur;& sic loquitur contra uel dic non licere episcopo dispensare super faciẽdo,s.ut aliquid fiat ɔ̃ canones, nisi ubi permittitur à iure,ut hic supra de cõst.c.j.nisi cõ traria consuetudine & præscripta esset eis derogatũ suprà de consuet.c.nl.super eo autem,qđ factum est,semper dispensare pôt,ut tolleretur nisi prohibeatur, ut in contraria,ar.ad hoc.xx.j.q.5.uidetur. Et dicit & forte melius,q̃ ubi ius concedit dispensationem simpliciter eps dispensare pôt,& sic loquitur.j.de snia excom.nup infrà de cleri.ex mi.postulatis.si autẽ dispensatio nõ cõceditur a canone,nunqnam eps pôt dispensare,ut hic,et si in canone non inueniatur,q̃ Papa dispenset infrà de consan.& affi.q̃ dilecto xxv.q.6.quod scripsi.ar.ad hoc, quia cum episcopi debeant seruare canones,non debent contra facere,nisi expressè concedatur.xxv.q.j.c.j. ij.&
3 iij.& iiij.& se.¶ † Dispensatio] dispensatio permittitur episcopo cum his,qui accipiunt ordines extra quatuor tempora.j.e.consultationi qđ non placet,ut no.in gloss. supra prohibetur,&c. item q̃ quis habeat duas ecclesias intitulatas.lxx.dist.sanctorum aliqui tamen dicunt, q̃ in hoc non est necessaria dispensatio,ut no.infra de præ ben.cum iam dudum:quia de iure communi possunt eas habere.nec prædictum c.dicit,q̃ necessaria sit dispensatio,sed dispositio.Item cum ordinato ab alieno epo 70. dist.c.j.ij.& iij.& ix.q.ij.Lugdunen.item cum eo, qui suscepit ordinem ignoranter ab eo,qui renunciauit digni tati episcopali infra de eo,qui re.or.epi.c j.item cum eo qui suscepit ignoranter ordinem ab excommunicato j. de eo qui re.or.c.ij. Item dispensat cũ eo, qui est. xiiij. an.ad dignitates infra de æta.iudiciorum. Item dispensat cum eo,qui est in minoribus ad dignitates infra de æta.præterea.Item cum adultero,& minoribus criminibus irretito post pœnitẽtiam infrà de iud. atsi clerici §. de adulterijs item cum eo,qui facit duellũ infra de cor. uici.c.j.Item cum apostatis infra de apo. c. ij. item cum eo, qui plures concubinas habuit j de biga.quia. Itẽ cũ eo,qui institutus in ecclesia ab eo,qui instituere non poterat infra de clerici pere.c.ul.item cum his,qui in sacris ordinibus constituti matrimonium contrahunt infra de cleri.conin.sanc sacerdotes. Item cum regularibus,ut possint in secularibus ecclesijs ministrare. infra de sta.mo.q̃ Dei timorem item cum diacono, qui uerberauit clericum, & sponsalia contraxit infra qui cle. uel uo.c.j.& cum pugnãtibus in duello infra de cle.purg. in du c.j.& si tamen inde non proueniat homicidium, uel diminutio membrorum,sed & tunc potest dispensare in beneficio infra de cle.pug.in du.c.ij.item in beneficio cũ clerico excommunicato ministrante in beneficio infra de cleri.ex mini.postulastis,in prin. & c.ij.item cũ clerico per saltum promoto.infra de cle.per sal.pro c.j.item cum clerico non ordinato ministrante infra de cle. non or.j.item cum clerico furtiuè suscipiente ordines infra de eo qui fur.or.suc.c.j.& ul. salua distinctione ibi posita.Item q̃ religiosus ad mitiorem ordinem transeat j. de regu.significatum Item in commutatione præbendarum,de re.permu.quæsitum,item cum eo, qui bigamum ordinauit infra de biga.c.ij & idem intelligo, si alios irregulares ordinent.¶ Adde & alium casum infra de presbytero,uel diacono in casu non concesso librum uel calicẽ ecclesiæ alienante,ut 50.dist. si quis presbyter. ubi df,q̃ talis ab administratione ecclesiæ debet remoueri, in iudicio tñ episcopi dimittitur,si cum eo uoluerit di-
4 spensare.¶ † Dispensatio] dispensatio est iuris communis relaxatio facta cum causæ cognitione ab eo,qui po-
5 testatem habet dispensandi.¶ † Et no.q̃ episcopi nõ possunt dispensare, nisi ubi est concessa a iure dispensatio. nec solum non possunt dispensare contra iura condita a Papa,nec alijs superioribus,sed nec contra iura,qui ipsi ijdem fecerunt.Adde nec contra approbatas consuetudines,licet ipsi possint tollere & interpretari.ex quo.n.leges fecit eps,uel consuetudinem,& ius alicui est quæsitum ex illo iure,non potest ei ius quæsitum tollere, & quod quisque iuris in alium &c.patet legem, quam tu ipse tuleris supra de consti.cum omnes. nec etiam ante, quam quæratur ius ex ea,potest episcopus dispensare,q̃ quis in eam non incidat,cum non facta sit speciali commodo

mō alienius, ſed pro cōi.4. diſt.erit. in pœnis aūt impo nēdis, licet in eis qualitas perſonarū & honeſtas attēdēda ſit. ff.de pœ.aut facta, & illis inſpectis aliqñ grauior, aliqñ minor pœna imponēda ſit, nō tñ dicit ibi diſpēſare: qa de iure cōi inſerunt. ff.de his, q no. infa.qui ergo. §.pœna.C.e.ti.ſi poſ.ex hoc ēt inde apparet, q poſt ſentētiā non pōt eā diminuere.3.q.3.§.notādū, uerſ.pœnæ. aliqñ prohibet̄ eþo diſpēſare, q aliqs uno die recipiat plures ſacros ordines, ut hic. ſed poſt ſuſceptos cum ſuſcipiente diſpēſare poſſet, cū nō prohibeat̄. itē cū eo, q ordinauit, & q ordinatus eſt in die, quo nō debuit.ſ.eo.cū quidam; & ar huius.c.dilec.& præall.c.cū quidam, uē melius dici, qđ dicit in præcedenti caſu, ſ.qñ plures ſacros ordines eodē die accepit, q eþs non poſſit diſpēſare. item cū minore.14.ann.an ad dignitates.j̄.de ęta.indecorum. Itē cū homicida.50.diſt.miror. itē cū filiis illegitimis ad dignitates, perſonatus, & bñficia habētia curā aiarū.j̄.de fil.presb.c.ult & penult.item cum corpore uitiatis.50. diſt.nemo.55.diſt.ſi quis. ar.ɔ̄.j̄.de cor.uici.ſignificauit, item cum bigamis, & uiduarum maritis. j̄.de biga.c.2.24, diſt.lector.itē cū eo, q duas uxores duxit de facto, uel ſcđas nuptias de facto ɔ̄xit j̄.de biga. nup. item cū his, q duellum fecerunt, unde ſecutum eſt homicidium, uel diminutio membrorum.j̄.de cle.pug. in du.c.2.& non ſolum non diſpenſatur cum his, qui faciunt duellum, ſed nec cum his, qui faciunt fieri.j̄.de cle.pu.in du.c.2.item cū his, qui ſcienter in excommunicatione poſiti ſe fecerūt ad ordinem, promoueri ſiue ſciebāt ius, q tales denunciat excōmunicatos, ſiue ignorabant ius imo plus dicimus, q ſi ſuum factum ignorabāt, qñ ſe promoueri fecerūt, puta ſe uerberaſſe clericū, quia in culpa non ſunt, non pōt eþs cum eis diſpenſare.j̄.de ſent.exc.cum illorum. Item cum eo, qui de iniuſta excōicatione cōqueriť ī iudicio ſeculari.21.q.6. c.pen.itē cum ſimoniacis in ordine.j̄.de ſimoni.de ſimoniacis. item cum inſanibus.2.q.3.§.hinc. colligitur, ut hoc ibi nota.& in §.notandum. Item cum nouicio, uel cum homine alterius profeſſionis, ut fiat abbas.ſ.de ele. officij. Item ut quis in una eccleſia habeat duas præbendas.j̄.de conceſ.præben.literas. Item cum pœnitus illiteratis, ut ſunt clerici, & cum ſolēniter pœnitentibus. 50.diſt non confidat. Item cum ſeruis & obligatis certis conditionibus tantum, ut in eodem cap.non confidat. 54.diſt per totum. tñ ſeruata diſtinctione quæ eſt, infra de ſer.non or.c.2.item nec cum obligatis ad ratiocinia infra de obliga.ad ratiocini.c.1.ſeruata tñ diſtinctione ibi poſita. Item non poteſt diſpenſare, ut ſine aliquo interuallo tpis quis maiores ordines aſſumat, ut in ſpallegata c.non confidat, & hic minores aūt ordines ſimul & ſine interuallo diſpenſatiue conferre poteſt.ſ.de tem po.ord.de eo ¶ Suſpendimus] quia non fuit actum contra epiſcopum. ideo tum modica pœnitentia imponitur ei, & no.de hoc.ſ.de elec.per inquiſitionem: uel miſericorditer egit cum eo dominus Papa: fuit.n.ſpontè confeſſus.15.q.ult.c.1.& c.ſi quis.

a Conſultationi [Suſtinere.] Hic habes: q archiepſ[a] poteſt diſpenſare cū eo, qui accepit or.extra quatuor tempora: quidam tamen dicunt, q hoc fecit ex ſpeciali mandato Papæ, arg.ſ.e.cum quidam.

Quæſitum [eſt notoria.] Not. pp ſcandalum ſacerdotē caſſari.50.diſt. de his uerò. [Impediri] licite.n.iſti miniſtrant poſt pœnitentiam, ſed ante pñiam non miniſtrant ſine peccato. Item uē, q in quolibet peccato mortali q uidet̄ notoriū licet ſubditis abſtinere ab horū officiis, ubi nullum inde puenit ſcandalum. ſed ob hoc facit, ut peccatorum cōfuſus pñiam agat. ſed ſi ſcandalū inde prouenturū timeretur, uel ſi crederet ſacrā minoris efficaciæ, hoc non licet.j̄.de coha.cle.& mulie.ueſtra.

a ¶ *Archiepiſcopus. Circa hoc adde, quòd Inn.in c.dilectus. ſupra e.in gl.in uerſic. prohibetur, uidetur tenere, quòd ſolus Papa circa hoc diſpenſa:, & idem Spec.in tit. de le.§.nunc oſtendēdū, uerſ.52.& Ray. in ſua ſumma in tit. de le.§.in ſumma.& dictum Inn.hic et frater Io.in ſumma confeſſionum in ti.de eta te.ordi.q.36.et Ray. in loco præall.intelligunt uerā in ordinibus ſuſceptis: quia in eis poterit impoſita pœnitentia diſpenſare: ſecus autem de ordinibus ſuſcipiendis; ita prædicta refert Henric.Bohic, col.5. uerſ.tertio modo. Et de hac materia dicit tenendum, quod notat Hoſt.hic in ſumma in §.ſi.uerſic.per per prelatum cū ſeq.*

De ſcrutinio in ordine faciendo. Rubr.

Ex parte tua [diac.] 34. diſt. qñ [Et ſcit] ecce mirabilis rñ.cū cū non nouerit. rñ.ex quo uidet eū à bonis pñtari, & nihil mali ſcit de eo, rectè ſie teſtificat̄.j̄.de præſump.dudū [Dignū] j̄.de præſump. dudū.86.diſt. ſi quis uerò.ff.de reg.iu.ſi infirmus ff.de manu.teſta.ſeruus.ff.de le.2. cum pater.§.rogo.ar.ɔ̄.C.de his, qui ue.æta.impe.l.iij. C.de proba.ex pſona.ff.de magiſtra.cōue.l.j.§.magiſtratus.j̄.de ſen.ex.cum deſideres c.2.30.q.5.aliter.de conſe.diſt.4.paruulos.57.diſt.c.j.j̄.deſpon.iuuenis. ¶Nunciare] ſed Metropolitanus noluerit deſiſtere propter eius dictum, debet obtinere à metropo.quòd ſe abſente faciat prædictam ordinationem. ſed ſi non poteſt obtinere, debet prædicta uerba dicere, ar.j̄.de offi.dele.paſtoralis.§.pe.unde credimus, q ſi ſui abſentiam obtinere non poteſt de facto, uel ſine ſcandalo, q prædicta uerba dicere debet. agit enim hic ut miniſter, non ut ipſe. 23.q.5.miniſter. & eccleſia, quæ nihil debet ſcire de occultis, per eum loquitur, & teſtificari dicitur, non ipſe. ſi autem præſens eſſet, non conſulerem ſibi, q aliquo modo poſtponeret ſupradicta uerba dicere, cum ſic obmittendo, licet tacitè, publicaret crimen fratris.

De ordinatis ab epiſcopo, qui reſignauit epiſcopatui. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Neceſſaria eſt diſpenſatio, ubi quis ordinatus eſt ab eo, qui ordinare non potuit.*

Requiſiuit [dignitati] idem, quod hic appellat renunciare dignitati, ſupra de renū.poſt tranſlationem, appellauit renunciare ordini, i.executioni ordinis, uel dignitatis. & ſub hoc continet̄ collatio ordinū ſacrorū, ubi ei renunciaſſe uideat̄: quia non pōt ɔferre ſacros ordines, q dignitati, uel ordini renūciauit eþis.69.diſt.qm uidemus. [Executionē] ſed characterē ſic [craſſa] ff.de iu.& fa.ign.regu
1 la.§.j.¶†Diſpenſare] eſt neceſſaria diſpēſatio, licet nullo mō culpabilis fuerit ordinatus pp executionē, quam dare non potuit qa nō habebat.1.q.1.ſtatuimus.1.q.7. Daibertum. hoc non placet. ſed ideo eſt neceſſaria diſpenſatio: quia nō poterat eſſe ſine ſuſpitione ſniæ. uel dic, q hic ordinatus ignorāter patit̄ pœnam ſine culpa.

sed non sine causa, ut hoīes sint cauti, à quibus recipiūt ordines, & in uituperium ordinantium. & de hoc no.j̃. de schisma.c.t.plus placet, q̃ in his necessaria est dispen satio. quia semꝑ suspecti sunt de scientia; si certum esset de ignorantia, non est necessaria a [a]dispēsatio. 19.q.1.ordinationes. j̃.de cle.exc.mi.ap̃licæ. uel dic, q̃ hoc non statuitur sine cā, licet sine culpa ordinati. causa est, ut cauti sint clerici, à quibus ordinantur, & in uituperium ordinantium, & etiam dispensatio est facilis.

CVm clericis [Dispēsari] repete, quæ dixi in fi.proxi.decre.

a *¶ Non est necessaria. Adde de hoc, & dic ut per eūdem Inno. in cap.j.infra de schismati.*

b *¶ Conferunt. Adde quòd communis opi. est, quòd ultra lectoratum non possit alios ordines conferre, de quo per doc.in c.abbates, uers.quaero, infra de privi.ĩ 6. Et uide aliquid per abb.in c.quanto, colum.2.de consti. & in c.ueniens, col.j.de praescri. & in cle.attendentes, de statu.mo.in apos.*

c *¶ Non habent uocē. Adde gl.in c.ex e.infra de ele.in 6.in uer. suffragium, & gl.in c.cum.M.supra de cō sti.Bal.Pau.de Ca.et do.Alex.in l.fi.C.de test.mili. Bart.in l. Lucius.§ imperator. ff.de iure fisc. Et car. in cle.j.hoc.eod.tit.in prima opposi. & in 7. qō.5. qui dicit, quòd minor.18. annorum non dat uocem; & Alex.in d.§. Lucius, in addi. ad Bar. & uide eundem Alex.in l.spurij.§.j. ff.de decurio.*

De ætate, & qualitate, & ordine præficiendorum. Rubr.

VT abbates hoc est hodie regulare: q̃a benedicūtur.s̃.de sup.negli. p̨rela.cap.j.& conferunt b [b]ordines.69.di.c.t.olim tamē erat secus.93.dist.c.à subdiacono.& hodie ēt propter necessitatē potest in minoribus ordinibus assumi.j̃.e.tuam [Iusta] s̃.de elec.cum in cūctis,ꝯ.ibi so. [Iusta] ꝯ.de cle.ægro.c.j.55.dist.p̨recepta.ff.de sta.ho.l.qui furere.ff.de postu.l.j §.cā. Sol hoc loquitur, qñ culpa sua ꝑuenit ad casum, q̃ promoueri non pōt: uel qñ ante electionem habebat impedimentum.s̃.de renun.nĩsi.§.j.& §.personæ: ꝯria loquuntur qñ sine culpa sua, qñ consecutus, uel electionē post impedimenta.

SVMMARIVM.

1 *Generalis ecclesiarum administratio committenda est tantum clericis.*

2 *Non debet quis sine titulo ordinari.*

EX ratione [pueris] Sed nūquid habebāt uocē i ele.ar.q̃ nō.ff.de decu.spurij.§.minores, ar. C.de sal.mo.in l.j.C.de re mili.l.ult.aliq tñ dicūt cōsuetudinē seruandā.& si non appareat cōsuetudo, dicūt eos recipiendos, licet uoces maiorum credant saniores.s̃.de elec.dudum.i.pueri aūt nutriti in c monasterio & oblati, & recepti nō habent uocē [c] ante, q̃ profiteant, & anteq̃ cōpleāt tp̃s, quo profiteri possunt j̃ de sta.mo.ea.quę.§.si item uidetur, q̃ ep̃s teneatur de administratione puerorū.ff.ad muni. Lucius.§.imperatores.ff.de mag.cō.l.j.in prin.& ꝑ totū. ¶ Cōcessit] arg. q̃ archid.non instituunt. si.16.q.7.nullus ꝯ.j̃. ¶ Ecclesias] .i personatus ecclesiarū [Tolerari] ff.de iure im1 muni.l.ij. ¶†Clericis] no.tñ clericis cōmittēdam gñalem administrationē ecclesiarū, s.ita q̃ sup oēs dominētur. spālem aūt procurationē aliquarū rerū tpalium possunt recipere laici.89.di.indicatum.16.q.7.in noua, ita q̃ aliis superioribus & aliis gñalibus procuratoribus r̃ndeant.& isti sunt quasi vicarij aliorū, & agere possunt, & r̃ndere de his, quæ sibi cōmittunt.j̃.de procu.c. petitio.[Cōmittas] no.de officio archiep̃i, qui dispēsat cū malè institutis à suffraganeis.s̃.de tēp.or.cōsultationi. & q̃ si inuenit suffraganeum circa aliquam rem deliquisse, q̃ id emendat, & circa illam rē suam facit ordinationem.9.q.3.cum scimus. & hoc iō, quia ep̃s, q̃ deliquerat tales instituendo, hoc facere non debebat? uel dic, q̃ hoc facit legatione Papæ. [Aetatem] de dispensatione nostra, uel potius archiepiscopi tolerādo eos.
2 ¶†Ecclesias] beneficium aūt habere possunt, & ordinari supra septennium.77.dist.in singulis. & ordinari non debent sine titulo.70.dist.c.1.& ratione tituli & ordinis habebunt beneficium, ar.ff.de decur.spurij.§.minores, infra de præben.relatum, & c.cum secundum [Aetatem] 25.ann.s̃.de ele.cum in cunctis.

SVMMARIVM.

1 *Nunquid sacer ordo liberet à patria potestate, & uide etiam in numero 2.*

INdecorū.ff.de excu.tu.l.minores.C.de.le.ter.
1 l.ult.ff.de adult.sic eueniet.¶†Nouerūt] uidetur ergo q̃ quilibet prælatus, & clericus non debeat esse in potestate patris, ar.ff.ad Trebel.nam q̃ ad ius, ar.ꝯ ff.de adop.si pater, & l.per adop.imò presbyter in; potestate patris, est C.de epi.aut.presbyteros. 1.q.1.pueri, & c.estote.ff.de adul.sic eue.insti.de adop. §.ult.aliis uidetur, q̃ quilibet sacer ordo liberet à patria potestate. liberat.n.à dño, quod est fortius.54.di. si seruus sciente, & c.ex antiquis, & c.se.præterea cum principatus liberet, ut inst.qui.mo.ius pa.po.§.filius, multofortius sacer ordo.96.dist.duo.j̃.de ma.& obed. solitæ. de ep̃ali, q̃ liberet, habes.54.dist.si seruus scien
2 te.¶†Nobis uidetur, q̃ prælatura inferior ep̃atu, uel sacer ordo non eximat à patria potestate in rebus paternis, & in omnibus secularibus, cum in iure cautum non inueniatur. unde si clericus iste uelit agere de p̃rimonio, seu conueniri, uel si uelit adire hæreditatē, uel ēt si super bñficio suo uelit agere, uel cōueniri auctoritate patris, in cuius potestate est, aget, sicut in castrensibus.C. de bo.quæ liber. non solum, usq; ad mediū: nos tñ diximus ꝯrium in beneficio, & in oībus spūalibus, arg.de restit.spo.ex parte.90.6.dist.bñ quidē.j̃.de iud.c.cām. in his.n.q̃ rōne ordinis, uel dignitatis agit, nihil ad patrē. ff.ad Trebellia.l.ille, à quo.§.ult.& l.seq.in prin.imò auctoritate p̄lati pupillo dabit curator liti.s̃.c.1.12.q.1 c.1.C.de curat.fu.l.fi.in prin.C.de bo.quæ li.l.fin.§.si a patre. si aūt maior est, aget ut alius.ff.ad Mace.l.ij.si autem noīe ecclesiæ aget, certum est, q̃ non requiretur auctoritas patris, sed prælati.s̃.c.proxi.j̃.de procu.c.1.de epi.l.omnes §.hic nihilomi.& per prælati sui auctoritatem administrabit, & eius defectū supplebit, ut hic. & licet aut.C.de epi.presbyteros, dicat, q̃ legitimā habebit pater in bonis; hoc fateor in bonis profanis: in ecclesiasticis autem nec per successionem, nec alio modo cōmertium habebit, cum non possit de eis testari. sed omnia debent ecclesiæ remanere.j̃.de testa.in officiis, & c. ad hoc, infra de pecu.cleri.c.j.& 3.12.quæstio.3.& 4.& 5.per totum, nec alio modo debet dispensare res ecclesiæ, nisi in suas necessitates, & eorum, qui seruiunt sibi cuilibet tamen inter uiuos donare licet pro remuneratione seruitij, infra de test.relatum, & licet etiam in pau-

in pauperes dispẽsare.1.q.2.pastor,& c.clericos.16.q.1. cum [14] supra.de elec.cum in cunctis,ꝫ.so.ibi ius commune:hic de dispensatione.nam infra 14.ann.,ꝓhibetur. dispensatio,quod est hic notabile. supra autem dispensare potest,cum non sit prohibitum.j.de senten.excom. nuper. sed adhuc est cõtrà.ꝫ.e.prox. ubi archiepiscopus dispensat in decimo, sed corrigitur per istam.

SVMMARIVM.

1 *An possit aliquis præesse diuersis ecclesiis.*
2 *Recipiens secundam ecclesiam caret prima, neque potest eligere, quam uelit.*

Am te [literarum.] non enim semper literis Papæ obediendum est: quia decipi põt Papa, supra de rescrip. si qñ, & c.cum adeò. sunt.n. literæ aliquando contra ius, uel publicã utilitatem. vnde non ualent.C.si contra ius,rescripta, nisi ex certa scientia facta inde mentione, ꝙ ꝑ minus literato, uel minore scriberet.17.q.4.§.qui uerò [Scientia] 1 supra de elec.cum in cũctis. ¶†Ex vna] qđ fit per vnionem.ꝫ.de reli.do. quia monasterium.ff.ar.fur.ce.l.si gemina. Itẽ si vna parochialis ecclesia alij subsit. licitè.n. prælatus est ambarum; & tñ in subiecta erit alius presbyter.item si aliqua ecclesia in fundo suo construat aliã ecclesiam,utriusq; prælatus erit: vicarius tñ sub prælato erit in noua; & sic põt intelligi,ꝙ epi dispensatione 2 aliquis præest diuersis ecclesiis.80.dist.sanctorũ.¶† Ad vnam] olim itaq; non erat statutum, ꝙ careat prima recipiendo secundã.sic.ꝫ.de præbẽ.referente.ff.de col. & cor.l.ꝫ.C.q mi.po.eis. hodie aũt prima uacat, nec põt eligere, quam uelit.ꝫ.de præben. de multa. ¶ Tenues] 10.q.3. vnio.21.q.1. per totum. tertiam causam habes, s.raritatem clericorum.21.q.1.c.j. potest etiam habere vnam titulatam,& plures cõmendatas.21.q.1. qui plures: sed hoc ex dispensatione epi.70 dist sanctorum. de hoc no.ꝫ.de elec.dudum,& ꝫ.de accu.si constiterit.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesiæ honores habere non debent, nisi in sacris ordinibus constituti.*
2 *Per episcopi dispensationem potest quis in minoribus constitutis ordinibus eligibilis reddi.*

Ræterea [licet.] ad personatus aũt non habentes curam aiarum bene eligi possũt in minoribus ordinibus ꝯstituti, arg.huc à ꝯrio sensu.ꝫ.de elec.cum in cunctis.§.inferiora,& ꝫ.e.tuam.¶Item si ꝑsonatus nullam habet curam, quare cõpellatur ad ordines? sed ꝯ.ꝫ.de elec.dudum Ro. ubi dr̃ ꝙ idem iudiciũ habendum est de beneficiis habẽtibus curam aiarum, & de ꝑsonatibus.sed ibi loquit allegando.uel ibi spãlr sta tutum est equale iudiciũ in dispẽsatione illa de pluralitate bñficiorum,ꝙ est oĩno restringẽda. non aũt sic est in electione, ꝙ fit ad hmõi honores,ꝙ curam nõ habẽt; & esset inutile habere sacros ordines.sed adhuc ur̃ ꝯriũ. 1 60.dist.innouamus. † ubi dr̃ ꝙ honores eccl'iæ non debent habere nisi in sacris ordinibus ꝯstituti. sed ibi loquitur tñ de honoribus, q habent curã, sicut ex textu eiusdẽ c. & aliis eiusdem cõnis habetur. de etate autẽ non inuenitur cautum quãtæ ętatis debet esse, q eligitur ad dignitatẽ curam animarum non habentem. & ideo uidetur,ꝙ quilibet, qui scit & potest regere dignitatem illam, rectè eligitur; etiam si requiratur ætas, sufficit a maior 14.annorum.a cum exinde possit etiam suas facultates ministrare, & cesset tutor. item post 14.ann. potest esse ordinarius iudex.ff.de iud. cũ prætor. imo etiã pupillus põt esse i dignitate.C.de mili.l.si. item etiã in patiente defectum in ætate, & scientia uideť sufficere: quia non est statutum ꝯ 2 riũ.ff.de ꝓba.ab ea. ¶† Assumi] per epm, à quo postulari debet, & non est eligibilis.ꝫ.de elec. dudũ. ij.aliq dicunt arg.ꝙ hic dicitur,ꝙ eps per dispensationem suam põt aliquem in minoribus ordinibus ꝯstitutum facere eligibilem.alij ꝯ. ¶Breue] .s.annum. nam intra annum, & dimidiũ ex necessitate dispensatiue quis possit promoueri ad sacerdotiũ. 77.dist. monachus. dimidium enim subtrahimus propter ordines minores. uel dic intra annum, & dimidium.

a ¶ Maior 14.ann. Ad de Arch.in c. si eo tẽpore,de rescr. in vj. & adde, quòd Io.An. in c.ex eo.infra de electio.in vj. & in d.c. si eo tempore in glo. fin.tenet quòd pupillus potest esse canonicus: quo ĩpi.seruatur de facto secundũ Her.Bohic.in c.super inordinata, infra de præbẽ. Et etiã adde, quòd in dignitatibus sine cura sufficiunt 20.anni nec minus, & cum dispensatione ordinarij. ita Henri. in d c. super inordinata alleg.text. in c. vnico, infra isto eod. tit. in vj.

SVMMARIVM.

1 *Ordinati an ex aliquo peccato possint deponi.*
2 *Si quis promoueri nolit, non potest excommunicari.*

Væris à nobis [beneficiis] quę tñ ordines eer tos non requirunt: quia si requirerent, tunc eis præcisè auferrentur beneficia, & aliis conferuntur,supra e.c.j. [Salua] 34.dist.habuisse 1 1.q.1.sacerdotes. ¶†Ordinari] & tñ deponi non debẽt, ut si est peccatum occultum, quod dispensationem non requirit:sed nec tũc deponendi sunt, sed sub in termina tione diuini iudicij obtestandi, ut non ministrent.ꝫ.de tẽp.ord. quæsitum. [Minimè] 24.dist. si qui clerici,placuit, & c.gesta.j. & c.Honoratus, & c.consuluit. [Contrarium] 1.q.6. sicut 23.q.4.displicet.8.q.1. in scripturis [præferantur] in stallo,& honore. ¶Vtiles] 74.dist. consuluit. fortè quia sunt prudentes in temporalibus, 50.dist. accedens [auferantur] qualiter cogendi sunt,si necessitas,uel utilitas sit eos promoueri ad ordines uel 2 dignitates,uo.74.dist.in prin. ¶†Auferantur] si noluerint promoueri:quia si uoluerint ꝑmoueri, cum crimẽ sit occultum,non poterũt eis auferri beneficia. Si quæras, an possint ꝓhiberi ab ordinibus. Rñ.ut dixi supra de tẽp.ord.ex tenore.superior aũt,licet dicat subditus, ꝙ læsam habeat consciam,non debet ei credere,& põt ordinare eum,uel alij cõmittere ordinandum,ꝫ.de offi. deleg.pastoralis.§.pen.ꝫ.de simo.per tuas. iij. non autẽ credimus,ꝙ nolens promoueri possit excõmunicari, cũ nemo ꝑcise cogẽdus sit crescere 74.dist. gesta, & c.ubi. item sequitur hoc inconueniens. excõmunicatus in se nouit impedimentum irregularitatis, uel aliud, quare promoueri non põt, & ex alia parte cum per offensam manifestam inobedientiæ sit excõmunicatus, nõ est absoluendus,nisi satisfaciat.sic nunquã absoluit,ꝫ.de uer. sig ex parte. item hæc decr.&c. uidetur dicere, ꝙ tñ per subtractionem beneficiorum cogendus sit.73.dist. cap.j.ij.& ult. sed contrà.100.distinctione. cap.j. ut ibi. ¶Compellas] hic colligitur differentia inter hunc ca sum,siue hanc pœnam, & superiorem: quia hic cogitur per subtractionem promoueri, cum nõ dixerit se eri-

minosum. superior non cogitur promoueri, licet auferat ei beneficium. ¶ [Per amissionem] ad tempus. in hoc enim casu non ex toto auferuntur sibi locus, & beneficium, & aliis conferuntur: sed tantum ad tempus, quousque ordines recipiat; & hoc innuit uerbum, cōpellas. si enim auferantur sibi ex toto, non cōpellerentur ulterius ꝓmoueri. in superiore autē casu sibi perpetuo auferetur beneficium statim, cum promoueri recusat.

A D aures nostras [putabas.] nam si in ueritate esses peritus, ita munitus esses prudentum regulis, ꝙ in singulis ęgritudinibus præterita, præsentia, & futura cognosceres, ut dixit Hipo. [Remordet] ꝙ imperitè egeris: alias euentus mortalitatis non imputatur medico. ff. de offi. præsi. illicitas. §. sicuti ff. ad l. Aquill. qua actione §. ult. ff. de uar. & extraor. cog. si medic. uel etiam si remordet conscientia, ꝙ egeris negligenter. ff. mand. si fideiussor. de hoc no. j de homi. tua.

S V M M A R I V M.

1 *An semel suspensus intelligatur perpetuò suspensus.*
2 *Si per annum quis in excōmunicatione, uel interdicto permanserit, spoliari debet omnibus beneficiis.*

1 Cum bonæ [suspensionis.] † Ab officio & beneficio si quis suspenditur simpliciter, non addito, perpetuò, tamen perpetuò intelligitur suspensus, si fit cum causæ cognitione, scilicet sententiando & diffinitiuè. si processum est criminaliter agendo, uel inquirendo, uel alias criminaliter agendo de crimine. arg. infra de actio. inquisitionis, & tūc statim possunt eius beneficia conferri aliis, cum sit dānatus per sententiam, ut not. infra de concess. præben. literas. si nō sententiando diffinitiuè, sed interloquendo, ut cum ad hoc non ageretur, suspensus sit aliquis simpliciter, nō intelligo eum suspensum perpetuò, supra de constit. ex literis. sed si esset temporalis iudex, & nō expressit causam suspensionis, qui suspendit, intelligatur suspendisse toto tēpore suæ administrationis, ff. de pe. l. ult. hoc non credo: imò semper erit suspensus, quousque absol uat, ne rūpatur neruus ecclesiasticæ disciplinæ. 23. q. 6. excōmunicatorum, supra de consuetu. cum inter uos. si uerò expressit offensam, uel euidenter apparet, uel propter cōtumaciam suspendit, q̄ forte pendente lite contingunt, intelligitur suspendisse, quousque satisfaciat de contumacia, uel offensa, pro qua suspēsus est. 2. q. 5. presbyter. 81. distin. si qui sunt. & idem intelligimus in statutis factis. sic supra, ut si aliquis in aliquo negotio fuerit inobediens, ꝙ sit suspensus, supra de constitu. ex literis, ubi no. & horum beneficia non debent aliis conferri, nisi primò ab eis sententialiter remoueantur. & idem etiam intelligimus, si sint excōmunicati. nam per suspensiones temporales, uel excōmunicationes nō intelliguntur priuari ecclesiis, nisi super eis feratur sententia, ut no. glo. omnibus. ubi autem, s. ad tempus suspenditur, statim finito tēpore redit ad ecclesiam, & cessat suspēsio, 2 ff. de postu. puto. secus est, [a] si sit suspensus, quousq; satisfaciat: quia tunc necessaria est specialis absolutio etiam post satisfactionem. 2. quæst. 5. presbyter. Ratio aūt diuersitatis ea esse potest: quia cum certum tēpus habet suspensio, nec aliud exigitur, nulla potest esse dubitatio de eius absolutione. sed qn̄ dicitur, quousq; satisfaciat, multæ possent esse dubitationes: quia vnus diceret plenè satisfactum, & alter negaret: alij contradicunt. ¶ † [Habnerat.] 2 omnibus enim beneficiis tam habitis ante excōmunicationem, q̄ postea acquisitis debet spoliari per sententiā, si ꝑ annum in excōmunicatione, uel interdicto permanserit. & sic intelligimus hoc. & 1 t. q. 3. rursus. per quod c. mitigatus est rigor capituli, ꝙ præcedit in ead. quæst. si quis presbyter. ubi dicitur, ꝙ statim post excōicationem locū amittit, nisi statim docuerit de iniustitia sententiæ, & post talem sententiam latam post annum super amissione beneficiorum nō audietur ulterius super eis, ut in d. c. rursus. sed tantum super crimine, pro quo hi fuerint excōmunicati audientur. C. de requir. re. l. ij. & posset etiam dici, ꝙ solus lapsus anni sine sententia amotionis à beneficiis sufficit, ut ulterius non audiatur super beneficiis; & ita uidetur loqui. c. rursus. quæ aūt dicuntur in excōmunicatione, eadē intelligo in suspensione, arg. hic. & licet hic dicatur de triēnio, idem est in anno, infra de cleri. non resid. ex tuæ, contrà, s. ubi non expectatur nisi per sex mēses. sed ita in alio casu loquitur, scilicet qn̄ latitans possit spoliari ecclesia etiam sine delicto. hic autem loquitur in præsente excōmunicato. [Postmodum] hic habes, ꝙ suspensi eligi nō possunt; de hoc no. supra de consuetu. cum dilectus.

2 ¶ Secus est. Imo. in cap ex literis prout ibi, in viij. col. refert Feli. supra de consti. sequitur hoc dictum Innoc. hic.

A Multis [decreuit] 60. dist. nullus in episcopū. [habuisse] supple sacros. nam primitiua ecclesia subdiac. habuit 21. dist. 1. & 35. dist. c. j. [in quibus] uerba Innoc. sunt [Vibanns] 32. dist. erubescant. [& iterum] 32. dist. nemo. [Synodo] 32. dist. si quis eorū [statuisse] 31. dist. ante 28. dist. nullum.

S V M M A R I V M.

1 *Nunquid precibus ordinatus dici possit simoniacus.*
2 *Munus interuenire debet ad hoc, ut dicatur quis simoniacus.*
3 *An adulationem faciens dicatur simoniam committere.*
4 *Abbatis nomen magis est solicitudinis, quàm ordinis, uel honoris.*

1 Qvam in domino [respectu.] t. q. t. quibusdā laici fortè habebant. [Laici] † dicunt quidā indistinctè, ꝙ si quis precibus ordinet, ꝙ simonia cōmittitur; & inducunt pro se arg. 1. q. 1. ordinationes. 7. q. 1. in scripturis, j. de iure patr. ꝑ tuas. sed certè non sunt illa uiolenta arg. quidam tn̄ hoc cōcedunt, si est indignus: sed si est dignus, licitè porrigit preces superiori pro se. 1. q. 1. §. nsic itaque. & etiam canonicis, ut expresiè habes, infra de simo. tua. nōne licitum est cuiquam desiderare ꝑ Deo rogare, ut sorti dominicæ ascribatur, ut sacramēta sibi liceat in sacerdotali ordine ministrare? ꝓtereà Papa ad multorum petitiones petentibus ꝯfert beneficia, supra de rescr capi̅m, & seq. si quis aūt rogat electores, ut eligatur ad curam animarum, uel in platum tanq̄ ambitiosus honoris, illicitæ sunt pces. 1. q. 1. nullus itaque, & q. 6. sicut. C. de epis. & cle. si quenquā. si aūt pcibus alienis ordinetur, uel ꝓmoueatur qs, & sint pces carnales, & ꝑ indigno, simonia cōmittitur. 1. q. 1. de ordinationib. & c. sunt nōnulli. si uerò sunt pro digno, licet sint carnales, dūmodo non habeāt respectum ad preces, sed ad meritum eligendi, uel promouendi, uel ordinādi, non cōmittitur symonia, ut hic. 1. q. 1. quibusdā. si autem sunt spirituales, iustæ sunt preces, & non cōmittitur symonia. t. q. 1. latorem. ¶ Forte melius dici posset, ꝙ licet quis siue ꝑ se, siue ꝑ alio roget siue electores, siue quoscūq; alios etiam ꝑ indigno, siue

siue pro dignitate, siue ꝓ bñficio, non dr̃ hēre bñficium simoniacum, licet peccet iniustas p̄ces fundendo, nisi faceret intendens obligari collatori bñficij ex p̄cibus, uel exonerare illũ, quē rogat ab aliquo seruitio, quod ei se cerat, ꝓ exauditionē p̄cum. ¶ Idē.n. reputo remittere, quod dare; & hĩ est remittere, cũ remittit obligationē naturalē, quæ est ad antidora,ᵃ ar. ff. d. calũ. l. ij. in prin. & l. iij. in prin. ff. de peti. hære. sed si. §. cõsuluit. j. 2 q. j. siquis neq;. ¶ † Et pōt ea esse rō, qa ad hoc, ꝙ sit simonia, oportet munus interuenire. j. q. j. sunt non nulli. hæ aũt p̄ces non pro munere dantur, ut diximus: quia si pro munere darenī, & offerrenī, tunc secus esset. sed pro cõsilio, licet sępè inhonesto, qñ a se porriguñ, & ēt ab alijs aliqñ, sed tñ nō semp, puta si solũ Deũ in sua promotione attendit, & non potentiã, uel diuitias seculares, ar. viij. q. c. qui ep̄atum. sed tñ licet ipse simoniacus sit, q ita male rogat. j. de simo. tua nō tñ ille, qui rogatur, est simonia cus, nisi dans bñficiũ, uel dignitatē preces secutus ꝑꝑ preces dederit, ut hic colligitur à cõ trario sensu: imò & si preces pro indigno secutus esset, non tñ renunciare tenetur nisi forte expressisset, ꝙ ꝑꝑ p̄ ces facit. j. de simo. c. ult. Et idē est, ēt si pecuniam daret, ar. eiusdem decre. sed quid si dedit alij, uel preces porrexit alij ex pacto, f. ꝙ ꝑꝑ datã pecuniã, uel preces porrectas det operã, ꝙ habeat bñficium? Rñ. idem, ac si dedisset collatori bñficij. j. q. v. præsentium. nec distinguo,

a ¶ Ad antidora. Et sic habes hic, quod simonia est deducere ī pactum obligationē ad antidora. Adde Host. in sum. de usu. §. qua pœna uer. si ti bi, & B. Tho. secunda secunda. q. xxviij ar. q. in respõsione ad secundum argumen. Et plures concordantes ad hoc allegat Fel. in c. ad audientiam. q. col. vij. uers. fallit secundo supra de rescrip.

3 utrum fiant preces pro digno, uel pro indigno. ¶ Item carnaliter, an spiritualiter fiant, cũ hoc ipso sit ĩdignus, & hoc ipso sint preces carnales, ꝙ ex pacto ꝑꝑ preces uult habere bñficium. si aũt faciat adulationem, ut bñficium habeat, pōt dici munus ab obsequio, & reputãdus est simoniacus s̃m p̄dictam distinctionē. j. q j. ordinationes & iiij. c. sequen. tamen non tenetur illud bñficium re
4 signare, ar. j. de simo. c. fi. ¶ † Non ascendat] forte erat irregularis, qui tamen pōt esse abbas, ar. l. di. accedens, & non sacerdos, ut ibidem, ar. C. de his qui imp le. sti. l. j. li. xi abbas enim potius est nomen sollicitudinis, quàm or dinis, uel honoris. xviij. q. ij. hoc tantum.

SVMMARIVM.

1 *Nunquid psalmistatus sit ordo, & ad quem spectet hunc conferre.*

CVm contingat [statutum] lxviij. di. qm̃ [Imposi tio] quæ idem est, quod bñdictio. i. q. i. manus; de
1 hoc no. E. de sup. negli. præla. c. j. ¶ † Ordo] q appellat psalmistatus; & sic apparet psalmistatum esse ordinem. xxiij. di. psalmista. ar. ꝫ. xciii. di. subdia. lxxvij. di. illud. & hunc ordinē cõfert quilibet sacerdos. xxiiii. di. psalmista argu. ꝫ quia nō debet ordinari sine titulo. lxx. dist. c. i. & titulum cõferre non pōt. xvi. q. vij. nullus oino. Sed rñdeo illud capitulũ dicere, ꝙ nō pōt sacerdos dare præbendas de n uo in locis, ubi dare, non consueuerunt. f. ꝙ ubicunq; sit, habeat eas ēt nun residens in ecclesia sine licentia epi; s;d in bñficium, quasi unde uiuat dare pōt. uel dic ꝙ illud. c. est locale, uel loquitur de p̄bendis habentibus curam animarum, uel dic, ꝙ licet sa cerdos non habeat bñficia, quæ conferat ordinatõ, habet tñ p̄tatem conferendi psalmistatum uel ad suum pa trimoniũ. j. de præben. tuis: uel si ab alio sibi confratur bñficiũ. de hoc tñ ordine credimus, ꝙ si omittatur, & cõ feratur uel lectoratus, uel hostiariatus, ꝙ non est repetendũ: sed si aliquis aliorũ ordinum omittatur, recipiendus est. ¶ Ratio diuersitatis est: quia in hoc ordine nullũ officium speciale cõceditur: sed in alijs sic, & recipiẽdo quēlibet aliorum ordinum uidetur recepisse p̄tatem faciendi omnia, quæ ad hunc ordinem pertinent imò aliqui dixerunt, quod iste ordo abiit in desuetudinem: sed nos hoc non credimus.

SVMMARIVM.

1 *Monachus, qui non petita licentia ad aliud transiuit monasterium, debet ad id reuerti, si monasterium eum petierit. quando autem non teneatur reuerti, habes in no. 2.*

INtelleximus [ad monasterium] ordinis S. Be nedicti [Canone] xix. q. iii. mandamus. ¶ † Reuer
1 tatur] si monasteriũ eũ petierit. vii. q. i. nō oportet. ipse tñ repetere nō pōt: nel de nouo spoliãdus est, ar gu. š. de renun. ꝙ in dubiis. nō. n. melioris cõditionis debet esse delinquens, quã nō delinquens [Cucullam] si tñ erat monachus, arg. xciii. dist. p̄cipimus. xxxiii. q. v. quod
2 Deo. ¶ † Excercere] j. de regula. licet ꝫ. So. illud intelligitur, cũ licẽtia petita transiuit, & iō redire non pōt ad canoniã priorē. hic cũ licẽtia nō petita. sed ꝫ. j. de regu. sanè. ubi dr̃, ꝙ si locus, ad quē trãsiuit, est arctior, ꝙ ibi manere pōt. sed ibi fuit p̄missio, siue dispẽsatio. uel hic strictioris uitæ erant canonici regulares, quã monasteriũ monachorũ, ar. j. de reg. sanè. Sed oppones, si licẽtia nō petita hic transiuit, ergo fuit apostata, & sic non debet promoueri. iii. q. iiii. beatus. Rñ. licet fuerit apostata: nō tñ impedit eius ꝓmotio post sniam suprà de tẽp. or. c. ul. & no. eo. ti. ex tenore, nisi ordinē in apostasia sucepisset. j. de apo. c. ult. dic ꝙ licite trãsiuit, & licitè re diit: qa si nō inuenit religionē, q̃ ibi credebat. uel dic, ꝙ si transisset ēt ad minorem religionē, nō est tñ apostata: qa in nullo uenit contra ea, quæ sunt de substantia ordinis, cum semper in alicuius obedientia fuerit.

SVMMARIVM.

1 *Qui ordinauit aliquem, non potest postea ei irregularitatē aliquam, uel crimen aliquod obijcere, nisi ex causa superuenient*
2 *Episcopus licet de crimine excipere non possit, tudex tamē de suo officio inquirere poterit.*
3 *Successor non tenetur de delicto, sed de facto defuncti.*

ACcepimus [te infestanter] Supple & cõquerẽtẽ de nobis, ꝙ sup eorum ꝓuisione tibi scribimus, cũ sint indigni. & his Papa rñdet [Ac si] sed si hanc diligẽtiã omiseris, sed qa hãc diligẽtiã hēre noluisti: & iõ tibi est iputandũ, ut de cætero ꝫ eũ nō audiaris.
1 ¶ † Contra illos] petentes bñficiũ. nã cum sint connexa & ordo, & titulus, ut. lxx. di. c. j. uno dato, reliquũ dare tenetũ. j. de p̄ben. cum s̃m. & ideò de mero iure non debet contra eum admitti exceptio ordinatoris de crimine ad idem. iii. q. iii. si quis testibus, nisi deliquerit, ut hæc uel nisi de nouo ad eius noticiã p̄uenerit, & sup hoc fidē faciat. j. de exce. pastoralis. sed certè nec de eo, quod post ad eius noticiã p̄uenit, pōt excipere, tunc. f. cũ teneretur examinare, examinationē nō fecit: qa tũc nō prodest ei

ignorantia, ar. op. de clandesti. despon. cum inhibito. §. si quis. nec litera ista dicit, q audiatur ordinator de crimine ordinati, licet dicat Papa q faciat eû examinari, & qui alios pter ordinatorem audit; potest tñ uerius dici de æquitate, q exceptio criis siue pcedentis, siue cõsequentis ordinationem sem p habet locû: qa bñficia non debent ɔferri nisi dignis. s. de rescr. cum adeò. j. de præsum. dudû. ipse tñ, q talem ordinauit, puniendus est. j. c. pxi. sed si obiiceret illiteratura, uel irregularitas, siue pcedens ordinem, dum tñ non esset in culpa, siue sequẽs, nõ auditur, qn teneatur sibi dare necessaria. s. de tẽp. or. uel non est cõpos. 24. dist. si qs. & facile talis dispensationem habet. j. de fil. psb. uenien s, pposuit. si aût à pdecessore eius esset ordinatus, non idoneitatis de mero iure admittit exceptio. Sed hæc litera ɔdicit. sed expone, non poterit pretextu exceptionis, qñ tu ordinasti. uel dic spâle in hoc casu, ut successor teneat, nisi alius psentauerit: qa tunc habet exceptionem, q psentator primò cogat in necessariis puidere, j. de pben. cum secũ. & si psentator non possit puidere, nec in mensa habere ordinatum, tenebitur epis, eû in culpa fuerit aliquem ordinando sine titulo. 70. dist. c. j. uel nisi alius fit, sicut arch. ad quê spectat de officio. j. de offi. archid. ad hoc ipsum examinauerit & ordinãdum præsentauerit: tunc aût, qa iuste potuit ignorare, pôt excipere de idoneitate. & in his casibus intelligit finis huius decr. & j. de pben. cum secũn. ubi dr, q pôt excipere de idoneitate, & archid. examinator punit, & forte in puisione ordinati. 24. dist. qñ de examinatione tñ dic, ut no. j. c. pxi. de quâtitate

2 aût & qualitate beneficij semper pôt excipere. ¶ † Est tñ dignum no. q licet eps non possit de crimine excipere: iudex tñ de suo officio inquiret. vnde habes, q hic Papa mandat tales examinari, ut hic, & j. de pb. eum secũ, ar. 2. q. 7. quærendum. ff. de postul. quos phibet, de app. ɔstitutis. ff. de adul. l. j. §. si publico. de peti. hære. l. ult. si aût alius eps mandet alij, q ordinet, tunc & si mandans non esset sufficiens: tñ ordinator ad puidendum ordi-

3 nato non tenetur. 9. q. 3. episcopum. † Prædecessoribus] no. successorem teneri nõ dico de delicto, a sed de facto defuncti. de hoc no. j. de pben. cum secũdû. Reputare] 23. dist. diaco. 8. q. 2. dilectissimi. j. de eler. cõiu. diuersis, j. de accus. nulli, j. de sent. excõ. in præsentia, ff. de lib. cau. siqs sciens. 74. dist. c. gesta. [Prouidere] ubi tñ prouisio ad epm pertinet, ar. j. de offi. ord. licet in corrigendis, & supra de rescript. Abbatem.

a ¶ *De delicto. Intellige proprie ipsius plati: secus, si ad ecclesiam lucrum peruenisset, ita Bar. in l. j. colum. 4. uers. quæro, utrum detur, ff. de priui. deli. & in l. qui epus, & ibi docto. ff. de noui oper. nun. & Anto. de Butr. in c. j. §. quibus. j. de priuil.*

SVMMARIVM.

1 *Non excusatur episcopus propter examinationem Archidiaconi, cum prælatus non debeat ignorare uitium subditi sui.*

2 *Eo ipso quòd ordinatus apparet indignus, & ordinãs similiter.*

1 CVm fit ars artium [instruant.] ¶ † Nota quòd non loquitur de examinatione, quæ quandoq; spectat ad archidia. infra de offi. archid. ad hoc. sed de quadam instructione sacerdotum tantum, quam necesse habeat episcopus facere. & ex hoc satis colligitur, quòd propter examinationem archidia. non excusatur episcopus, cum & ipsi instruendo cognoscere possunt, an sint digni; quamuis posset dici hoc locum habere, quando non est archid. qui examinet, & est not. q ubi non ex officio, sed de speciali mandato aliquis examinat, non tenetur prouidere examinator, sed mandãs: secus, si ex officio examinaret, ut no. supra proxi. c. Responmelius dicitur, q hæc distinctio non habet locum quo ad puisionem ecclesiæ: quia à neutro debet ei prouideri, nisi sit dignus supra cap. proximo. sed habet locum quo ad pœnam ordinantis, & examinantis, & pro-

2 uisionem necessariorum, ut hic. ¶ † Ordinatos] ex mala ordinatione indignus apparet ordinator. 81. distin. tantis, argum. infra de re. iur. quamnis. C. de rescind. uend. quisquis. & intellige hoc, quando per seipsum examinauit. si enim per alios, ipsi tantum punientur. 24. dist. quando, nisi sit ei imputandum, quòd malos ad hoc officium destinauit. ff. nau. ca. sta. l. ulti. §. hac, & §. sequen. quod melius dicetur.

QVamuis multa [tolerare.] substantia enim sacerdotij & saltẽ in episcopis, est diuinitus tradita eloquia, & diuinarum scripturarum doctrina. 28. distinc. omnes psallentes.

SVMMARIVM.

1 *Vnctio sacra quam habeat significationem.*

2 *Per baculum, quo muniuntur Episcopi, quæ designantur.*

De sacra vnctione. Rubr.

CVm uenisset [apud uos] Græcos. scribentium Patriarchæ Constantinopoli. Latinos: sed proximus ante eum fuerat ibi Patriarcha Græcus, à quo iste episcopus erat consecratus [Suppleri.] 1. q. 1. §. ecce [Cor,] idest anima, quæ hic ideò dicitur cor: quia in anima nõ fructificat vnctio, ubi de corde & uoluntate non procedat. [Infirmatur] 115. dist. §. sed illud [Fidei,] idest fideles presbyteri. uel, idest secundum fidê sanctam, [Infirmum] idest infirmo prodesit contra infirmitatê corporis, ut uel eam minuat, uel ut patientius tolleret, & etiam proficiet ad salutem æternã. [Vnctionem,] idest

1 vnctio, idest gratia Spiritussancti inuisibilis, quæ fiet in anima, corpore exterius vncto. ¶ † Signum] ut præter id, quod ingerit sensibus hominû, scilicet ipsam vnctionem, & characterem animæ infixum, & aliud faciat uenire in notitiam hominum, scilicet gratiam animæ infusam. sed ipse character ante, quã sit impressus, sacramentum est, dum efficit quod designat: quia infusionis gratia in anima causa est, & idipsum designat, ut post id quod ingerit sensibus hominum, scilicet ipsam vnctionem & characterem ante infixum aliud faciat uenire ad notitiam hominum, scilicet gratiam animæ infusam. hic etiam character animæ impressus est sacramentum: quia facit, quod significauit: quia præter id, quod designat, scilicet gratiæ infusionem, & etiam ipsius gratiæ infusionis causa est. vnde sequitur, quòd si di. [quod designat.] scilicet salutem. [quod designat] quid designat. vnctio, quid oleum, quid balsamum, inferius dicitur. [Cathecuminorum] .i. quo vngũtur cathecumeni & infirmi. [Et conficitur] supple ad exhibendum extremam vnctionem. [Conficitur] &c. nam & de chrismate fiunt exteriores vnctiones, ut sequitur. ¶ Mystica] idest significatiua, idest propter significationem. [Abintus] procedit, idest de conscientia [Mortis] supple ducẽtis [Cortina, i. infidelis vnius alium ad fidê per bona opera trahat. [Vnguento] .s. chrismate. [Vnge] .i. mẽtem humilia.

lia. uel.i.mentem miſericordiæ habe. [Et fac] .i.mun-
da opera fac [Diſtillauerunt] .i.opera mea dederũt bo
num odorem aliis [Oleo].i.chriſmate, in cuius confe-
ctione eſt oleũ [Balſamo].i.chriſmate, in cuius confe-
ctione eſt balſamũ. [Sicut] ad id, quod ſeipſum.ſ.ad ſa-
lutẽ [Illius].ſ.Chriſti. [Cap.] 33.q.5.cum cap. [Vnxe-
rit].i.mihi gratiam infundit [Euangelizare].i.pdicare.
[Annũ] t.q.t.iudices [Delibutio] .i.unctio [Capitis]
i.Chriſti [differentia] 96.diſt.duo [Nos].i.oẽs Chri-
ſtianos [Vos] Chriſtiani [Genus].i.electi generis ho-
minum [Regali].i.eſtis reges.i.bene uos regentes, &
eſtis ſacerdotes.i.ſancta exempla exhibẽtes [In pecto-
re] 96.diſt.peruenit, de conſe.diſt.6.de his [Manus] de
conſe.diſt.4.de hinc.c.presbyteri, & c.nouiſſime, ubi
iſtarum unctionum ſignificatio habetur [Per cap.]qđ
hic intelligitur idẽ, qđ uertex [Oculi].i.intellectus[In
capite].i.mente [Cuius] mentis] Odorẽ].i.ad eius fa-
moſiſſimam miſericordiam [Nomen] .i.cuius fama de
infinita miſericordia [Simplex] de conſ.diſt.4.presby-
teri [Idem] 95.diſt.puenit ꝯ ſo.illud ad ipſ p ſcanda-
lo fuit toleratum, licet hodie, ſi ſacerdos ſimplex chriſ-
mat, nihil ageret.ſ.de cõſe.quanto.2.q.7.accuſatio [Vi
carij] 68.diſt.quorum [uenerat] ad robur, ſed p baptiſ
mũ bñ, erãt abſoluti à peccatis [Catachyſmo].i.diluuio
[Iudaizat] hic colligiť aperte aliũ ordinẽ in ſubſtatia
habuiſſe diaco.in ueter. teſtõ, aliũ in no. alias iudaiza-
re vł eccleſia in identitate [Baculo] de cõſe.diſt.1.nul-
3 lus.45.di.diſciplina.¶ †Per hiſtoriã] no.ꝙ cũ Petrus mi
ſiſſet Marcialẽ, & collegã i Germaniã, mortuus eſt Mar
cialis, & collega rediit ad Petrum, & Petrus dedit ei
baculum, & pcepit ei, ꝙ tãgeret mortuum, & diceret ei,
ſurge in noĩe Dñi, & ꝙ iret ad prædicãdũ, qui cũ.40.die
à tpe mortis rediiſſet ad eũ, tetigit mortuum, & ſurre-
xit, & quia poſt non recuperauit baculum, non utitur
eo. hæc eſt hyſtoria myſtica ratio eſt: quia baculus in
ſummitate habet recuruationẽ quaſi ad trahẽdum, qđ
Papæ hic non eſt neceſſe: quia nullus ab eo diuertere
põt. item p baculũ deſignať coertio. accipiũt ergo re-
liq plati baculũ à ſuperioribus in ſignũ, ꝙ accipiunt co-
ertionem. ſed cũ Papa à ſolo Deo habet poteſtatem, nõ
debet habere baculum.21.diſt.in nono, & c.quãuis.

S V M M A R I V M.

1 *An manum impoſitio ſit neceſſaria in ordinatione.*

De ſacramẽtis iterãdis, uel nõ. Rub.

PAſtoralis, Et.ĩ. [conſulere] licet nõ rñdeat,
tu dic, ꝙ nõ debet miniſtrare ante, q̃ ſupplea
tur.52.di.ſolicitudo ĩ.e.c.ult.alij dicunt, ꝙ
manus impoſitio nõ eſt de ſubſtãtia ordinis,
& iõ celebrare põt [Manuũ].i.bñdictione.
1.q.1.manus. & hæc manus impoſitio fit nõ ſolũ ſubdia
cono, ſed in minoribus ordinibus cõſtitutis.69.diſt.c.1.
1 ¶ †Conſecratoria manus impoſitio aũt nõ fit niſi diaco-
no & ſupioribus.ĩ.e.c.ult.23.diſt.ſubdiaconus.tu dic, ꝙ
hæ impoſitiones non ſunt neceſſariæ: qa uera litera eſt
diaconatus. [Delinitus] .i unctus ſm uerã literã, q̃ eſt
diaconatus, nõ eſt neceſſaria iſta gl.quia diaconus bene
recipit manus impoſitionẽ [Supplendum] ſ.tit.proxi.
2 cũ ueniſſet, in prin.1 q.1.§.ecce.ĩ.e.c.ult.¶ †Supplendũ]
qa ſibi fiet manus impoſitio, & dicetur oratio, quæ dr,
qñ fit manus impoſitio.ĩ.c.ult.ſed in ſcđo caſu, ubi oleo
unctus eſt, non credimus balſamo ungẽdũ, de quo oleo
& balſamo fit chriſma.ſ.& de chriſmate ungendum eſt.
ſ.tit.proxi.c.1.circa prin. erat ergo chriſmate ungen-
dus, & oratio dicenda, quæ dici cõſueuit, cum chriſma-
te ungiť, licet dicta fuerit. nec habet in hoc ſacro, ubi
nõ ſunt diuerſi actus, locũ, quod omiſſum eſt, caute ſup-
plendũ: ſed quaſi totũ eſt iterandum, niſi forte pp ali-
quas ſolẽnitates, q̃ nõ reiterabunť, ſi primo factę fuerũt.

A Nobis humiliter [Exhumandos] quia non ſunt in
culpa, quicquid de corporibus eorum fit poſt mor
tem. ſed ſi elegiſſent ſcienter, ab eis ſepeliri, crederem
exhumandos, cum grauiter deliquerint.88.diſt.c.fin.

S V M M A R I V M.

1 *Cuiuſmodi fuit ritus ordinationis in primitiua eccleſia.*
2 *Ommiſſa in ordinatione non ſunt iteranda, ſed ſupplendũ eſt, & uide in nu.3.& 4.*

PResbyter, & diaconus [Ritu] de ritu apoſtoli-
co inueniť in epiſtola ad Titum, alias Thimo.
1 †ꝙ manus imponebat ordinandis, & ꝙ orõnes
fundebat ſuper eos. aliã ãt formam non inuenimus ab
eis ſeruatã. vñ credimus, ꝙ niſi eſſent formæ poſtea in-
uentæ, ſufficeret ordinatori dicere, ſis ſacerdos, uel alia
æquipollentia uerba. ſed ſubſequẽtibus tpibus formas,
q̃ ſeruanť, eccleſia ordinauit, & ſunt tãtæ neceſſitatis di
ctæ formæ, ꝙ ſi eis nõ ſeruatis aliquis fuerit ordinatus,
ſupplendũ eſt, qđ omiſſum eſt. & ſi formæ ſeruanť, cha-
racter infigiť aiæ.i.figura intellectualis & indeficibilis
oſtendẽs ordinẽ collatũ ipſi conſecrato. nec mireris, ſi
p inſtitutionẽ eccleſiæ infigiť character in aĩa, cum aiæ
ſint de iuriſdictione Papæ, & ſpiritualiũ patrũ. unde ſu-
per eis conſtitutiones ſuas facere põt, dũmodo non ſint
ꝯriæ cõſtitutionibus Dei, arg.10.diſt.ſuſcipitis.95.diſt.
cum ad uerũ.ĩ.de ma.& obe.ſolitæ, & arg.ad hoc.1.q.1.
qđ Deo. ubi dicitur, ꝙ imperator facit p ſuas cõſtitu-
tiones, quod character militaris indiuiſibiliter affigiť
militi. & poſſet ẽt dici, ꝙ ille caracter, qui infigitur ex
conſtitutione imperatoris, non infigitur intuitu animæ
principaliter, ſed corporis. quod ex eo apparet: quia
mortuo milite anima nihil ex illo charactere cõſequi-
tur. in monachatu aũt non uideť, ꝙ infingatur caracter:
quia Papa facere poſſet, ꝙ non eſſet monachus, qui or-
dinẽ conſtituit monachorũ, ar.ĩ.de ſta.mo.cum ad mo.
[Omiſſum] manus impoſitio [Iterãdum] ordo [Statu-
to] no.iiſdẽ tpibus ſupplendum, quibus conferendum,
2 ſ.in quatuor tpibus.ſ.de temp.or.c.1.2.& 3.& ſe.¶ †Sup
plendum], in ſabbato enim quatuor tporum uocabi-
tur hic ſacerdos, & manus impoſitio, quæ defuit in or-
dinatione, modò ſupplebitur, & dicentur orationes,
quæ præcipiuntur dici, quando fit manus impoſitio:
quia ipſe manus impoſitioni adhærent, & de manus im-
poſitione fit mentio in orationibus. fortè & idem dici-
mus, ſi omiſſa fuerit unctio.ſ.ti j.c.j.& eſt uerum, quòd
non eſt iterandum: ſed ſupplendum, ubi diuiſi & diuerſi
ſunt actus, ſicut eſt in ordinatione ſacerdotis, ubi alius
actus eſt tenere manus ſuper caput: aliud dare ei calicẽ,
aliud patenã: aliud iniungere, quorũ ſi aliquod fuerit
legitimè factum, nõ erit poſtea reiterãdũ, ut hic. ¶Qui-
dã t i dicũt, ꝙ hæc duo, ſ.de patena, & calice non ſunt
ſupplenda: quia non ſunt de ſubſtantia: tñ ſecurius eſt
ſupplere. ſed ſi partẽ dixiſſet orationis, & non totã, nũ-
quid eſſet tantum medietas orõnis dicenda? & dicimus,
ꝙ à capite dicenda eſt: tñ in ordinibus multæ orationes

possunt esse, quæ non sunt de substantia ordinis. vnde si aliter ordo legitimè collatus erit, p hoc non iterabit. sed aliqua deessent de his, q sunt de substantia ordinis, uel de qbus dubitat, an sint de substantia, uel etiam de solẽnibus, cũ postmodum illa, q sunt de substantia, supplentur, & alia oia omissa suppleri debẽt.
3 ¶†Sed qd, si vnxisset tm vnam manũ, nunquid postea tm altera manus vnget? & est dicendum q sic, ar. hic: qa iterari non debet: q a iam ꝯstat manum vnctã. & ubi in oronibus dr, manus in plurali, diceret, manum i singulari &c. in oronibus si nesciat qd sit de substantia, si facta esset vnctio i aliquo, & non dicta oro, dicenda erit oino, & nõ faciẽda vnctio, sed nõ ẽ cõuerso: quia oro adhærere dr vnctioni, & nõ ẽ conuerso; qd ex ipsis oronibus apparet, q de vnctione faciunt mentionem: sed nos ꝯ credimus: qa, ex quo actus non sunt diuisi, q ẽt si orones dimiserit, iterũ facienda est vnctio. qũo. n. diceret sacerdos, sacrificare dignare p hanc vnctionem. s. tit. pxi. c. j. & in baptismo expressius apparet, quomodo enim diceret, ego bapt. nisi immergeret, licet prius etiam immersus esset? ar. de bap. c. j. sed si nõ posset suppleri per eundem, q ordinauit, põt p alium suppleri, nunquã debet p alium suppleri, si primum pfici põt. 7. q. 1. nihil; qd ẽt obtinet i officiis vespertinis, & aliis. 7. q. 1. illud. sed si conspersisset oleum sup manus ordinandi, & minuisset eũ infirmitas ante, q vnxisset, alius supplens, uel ipse alia uice oleum fundet, & à capite incipiet: qa licet actus diuisi non sint iterandi, si tñ vnus actus non pficiat, à capite incipiet.
4 ¶†Vnde si qs inter ꝯficiendum sacrm Eucharistiæ, dum est in uerbis illis, Hoc est corpus meum, deficiat, alius nõ incipiet à capite, s. ibi, q pridie. idẽ dicimus in baptismo. sed si celebrato sacro Euchar. uel corporis, deficiat, alius nõ incipiet à sacro corporis, sed sang. [Impositio] falsa lra est, impositio, & uera est, suspẽsio, extracta de registro. [Effunditur] .i. dr cum deuotione.

SVMMARIVM.

1 *Nunquid ad minores ordines Sacerdotis filius sine dispensatione possit promoueri.*

De filiis presb. ordinãdis, uel nõ. Rub.

VT filij presbyterorũ, ut statuimus supra. [Ex fornicatione] propter honorem sacrorũ, & ppter detestationem paterni criminis phibentur tales ab ordinibus: secus in secularibus dignitatib. ff. de decuri. spurij. l. ij. §. nullum. [Ex fornicatione] s. de elec. cum in cũctis. 35. q. 3. de incestis.
1 ¶†Ad sacros] hic uř, q ad minores ordines, & per ꝯfis ad beneficium sine dispensatione ualeat promoueri, ar. 55. dist. c. j. ꝯ credimus p id, quod legit. j. eo. literas. quãuis id possit intelligi spãle in filiis sacerdotum, cum pœnæ sint moliende, de pœ. dist. 1. pœnæ. ¶Monachus] tunc in monasterio uel canonia regulari põt pmoueri, etiam sine dispensatione; alibi non. sed nec in monasterio, uel alibi prælationem habebit. j. eod. c. si. nec ecclesiam secularem. 16. q. 1. legi.

AD præsentiam nostrã. [in ecclesia] sic ueritas erat, sed nõ expressit [Genitus] maximè. idem. n. esset, etiã si nõ esset in sacerdotio genitus: uel ẽt si eadẽ ecclesia non administrasset. sufficit. n. ad eius abiectionẽ, q sit filius sacerdotis [Amoueas] quia p obreptionẽ; habetur de hoc no. supra de præscrip. cum dilecta.

PRæsentium [in paternis] maximè.

COnquerente [nobis notorium] & si est non potest esse nisi notorium. si. de transla. prælat. quanto, & no. de cohab. cler. & mulie. tua.

SVMMARIVM.

1 *Spoliatus restitui debet ante, quàm cognoscatur de canonico ingressu.*

2 *Eps ubicunq; scienter facit contra ius commune, est q; tale factũ, in quo potest dispensare, habebitur pro dispensatione.*

3 *An episcopus missam illegitimè nati audiens, uel si ab eo procurationem uisitationis recipit, uel alias utitur eius ministerio, dispensare intelligatur.*

4 *Nunquid sufficiat patientia ad hoc, ut uideatur dispensare?*

5 *Non debet quis amoueri, non seruato ordine iuris.*

6 *Non dispensat episcopus cum aliquo, nisi id expressè dicat.*

VEniens [spoliasti] Primò iniquum uř, qd dicit hęc decr. quia si sciuit eum filium sacerdotis illius ecclesiæ, non põt eum remouere: sed debet eum restituere. sed ꝯ. nam licitum est ei ꝯ factum suum uenire. 55. dist. pœnitentes. 12. q. 3. non liceat. j. de presb. cum non ignores. s. de ele. nosti, ubi de hoc no. & multũ fuit iniquius, si ignorauit eum filiũ sacerdotis, qd ei ecclesiam restituat; & tñ hoc statim sequitur in eadẽ decr. tertio uř iniquum, q institutus post amotionem legitimam istius debeat reuocari, sed primam & secundã iniquitatem soluit uerbum positum in decr. s. spoliasti:
1 † quia. n. spoliatus fuit, restitui debet ante, q cognoscat de canonico ingressu. 2. q. 1. notum. j. de resti. spol. in literis, & c. item cum quis. sed dices, ex quo notum erat, q esset filius sacerdotis, non debet seruari ordo, nec etiã restitui. j. de diuor. significasti. j. eo. qm. sed respondeo, imo seruandum erat: quia forte de dispensatione contẽdebat, arg. s. de elec. dudum, el. ij. uel potest dicere, s. q
2 si sciuit, creditur secum dispensasse. ¶†Potest enim esse regula generalis, quod ubicunq; eps facit scienter, quod est contra ius cõe, & est tale factũ, in quo potest dispensare, q pro dispẽsatione habebitur, maximè si nullus ex dispensatione læditur. j. de biga. super eo. ad idem. j. de cleri. coniug. diuersis, cum eps prohibeatur dispensare cum illegitimè natis nisi in pionatibus & beneficiis curam animarum habentibus. j. eo. c. ult. ergo licitum est dispensare in aliis, infra de sent. excõ. nuper, quãuis sit arg. contrà. j. eod. c. pen. & supra c. proxi. alij dicunt & securius, & sic fieri consulo, q ad
a hoc, qd intelligatur dispensare,[a] oportet, q præcedant ea, q hunc prẽscium faciant, s. q præcesset cognitio summaria super causis dispensationis; puta an sit necessitas, uel utilitas, uel alia iusta cã, ff. de i ius uoc. libertus. q 6. §. nisi rigor, cũ mul. c. seq. imò plus dicunt qdam, q necessaria est snia dispẽsationis, uel potius decr. est necessarium sup dispẽsatione ꝯcessa, s. dicẽdo, decernimus, cũ idoneũ ad ordinẽ &c. forte uocabitur hi, quorũ interest. 1. q. 7. qm qcqd, qd nõ credo. aliter, præsumitur temerarium factũ epi, nec dispẽsatio babetur: imò eps punieĩ; qd non fieret, si dispensasset, sicut deberet in casu sibi dispẽsabili. 51. distin. qui in aliquo. 81. dist. quodcũque. de hoc no. j. de cle. ꝯiu. diuersis. ali qui tñ dicunt hanc decr. p totum gratiam ꝯtinere. tertia autem iniquitas soluitur in gl. quæ incipit, ordine.
3 ¶†Nũquid si audit eps missam illegitimè nati, uel si recipit

a ¶*Intelligatur dispensare. Adde Inn. in c. diuersis fallaciis, infra de cler. coniug. Et qua ibi posui.*

cipit ab eo procurationẽ uisitationis, uel si alias utitur eius ministerio, intelligitͬ dispensare? Rñ. nõ: qa prædicta regula intelligitͬ, qñ illud factũ, qđ facit superior, tale est, ubi requiritͬ cãæ cognitio, uel diligens examinatio, sicut ordinatio, & confirmatio. s̃. de ele. nihil, & no. s̃. de postu. c. 1. sed non est tale audire missam alicuius. nã ex quo debet inquirere de ordinãdo, uel cõfirmãdo si ep̃s talẽ ordinat, uel confirmat, vr̃ hoc inq̃siuisse, & ex certa [a] scia dispensare. sed nõ idem vr̃, si dicit ei, q̃ celebret missam quia & hic licet aliquis debeat attẽdere, à quo audiat. 14. dist. comessationes: tñ nõ est talis cognitio, uel examina-

4 tio, q̃ uideatͬ dispensatio. ¶† Item nõ sufficit patiẽtia, ut uideatͬ dispẽsare: sed exigitͬ factũ solẽne, ut est in ordinatione, & confirmatione; quod non est, qñ recipit procurationem rõne uisitationis: qa recipere ꝓcurationem non est solẽnis actus. & pati eũ remanere in ecclesia post uisitationem, nõ est agere, sed pati. Item non est idem in excõicatione: qa ordinando excõicatũ à se scienter nõ uidetͬ ip̃m absoluere. & hoc est ideò, quia in absolutione de excõicatione necessaria est certa forma. j̃. de sen. exc. cũ desideres. j. rñ. ¶ [Innotuerit] maximè. nã & si nõ innotuisset, [...]liatus restitui debet per eius ordinãdi ꝯfessionem. 22. q. 5. ho[...]. alij dicunt, q̃ sufficit innotuisse quomodocũque. ff. de admini. tu. si pater. §. ult. sed quis ꝓbabit innotuisse? Rñ. qui dicit sciam. ff. de proba. uerius. 81. dist. proposuisti. quidam tñ dicunt præsumẽdum ꝯ ep̃m ex eo, q̃ examinauit, uel examinare debuit. 24. dist. qñ ep̃s, & præsumitur nihil de contingentibus omisisse 11. q. 4. absit. s̃. de ęta. accepimus: sed potest ep̃s bene respondere, licet examinauerit tamen per exami-

5 nationem non potuit. ¶† Amoto] ordine iuris seruato; puta uocabitur institutus, ut contradicat petitioni restitutionis. 3. q. 6. hoc quippe. uel dic cum factum esset notorium, s. spoliatio & institutio, huius spolia. idcirco non erat necessarius ordo iuris, ut not. j̃. de coha. cle. & muli. tua. hoc non placet. uel dic, quòd peteretur ab episcopo restitutio ecclesiæ, cum institutus ab eo scit eam peti, sibi præiudicat, nisi defendat ius suũ. ff. de re iud. sæpè, & not. supra de rescri. ex parte decani, infra de re iudi. cum super, & c. quãuis. & idem si ageret ad cassationem contra se latã occasione cuius alius institutus est, infra de procur. de insinuatione. de his als

6 not. plenius. ¶† Restituas] s̃m eos, qui dicunt, q̃ nõ intelligitur dispensare ordinando, nisi expressè dicat, nõ uidetur q̃ hoc ultimum possit sustineri, s. q̃ ecclesia aufertur instituto sacerdoti, cum constet eum canonicè institutum. s. in locum eius, qui est filius sacerdotis: sed potest respõderi hoc ideo esse: quia sine ordine fuit spoliatus. uel dic, q̃ in hoc casu non dicit detentorem amouendum: imò si alius detineret, non esset iste restituendus. Nec obstat, qđ præcepit in litera, amoto. alias dic, ibi subaudiatur, si quem instituisti. & ita non ponit pro constanti aliquem institutum. & illa clausula, s. amoto &c. non referetur ad illum casum, s. qñ ignorans fecit: quia tunc nunquam est sibi restitutio facienda, cũ alius canonicè eam haberet: sed ad primũ tm̃, s. qñ sciẽs fecit. ¶ Itẽ põt intelligi, q̃ ep̃s amoueret eũ, si põt, sua propria uolũtate: qa iste clericus expoliatus ex tunc non habebit cãm agendi ꝯ eum: sed si hoc non fecerit, multipliciter ꝯ eum agi põt. nec mireris, q̃ iste filius sacerdotis restituitur: quia hoc ex dispensatione: uel dic, q̃ filius sacerdotis põt iustè tenere ecclesiam, quousq; eam legitimè dimittat. s̃. de renuncia. nisi cum pridem. §. personæ. & eadem ratione iste, qui malè erat destitutus, erat restituendus. ¶ Donec] in hoc est gratia, siue dispẽsatio, q̃ non põt eum remouere, donec alibi sibi prouideat, cum alias statim remoueri debet supra eod. c. 2. & 3. causa autem dispensationis est: quia indignũ est &c. ut, infra c. proxi. [donec] nunquid per literas ad unum episcopum impetratas cum hac clausula intelligitur secũ dispẽsari, ut quilibet possit ei in ecclesia ꝓuidere.

3 *¶ Et ex certa scientia. Et sic narratio facti facta per principem operatur, quantum clausula ex certa scientia. ita allegat Imm. hic Pet. de Anch. in cons. 293. col. 1. circa fi. incip. ultra allegata.*

PRoposuit nobis [committere]. s. & bene. de gratia est, quod sequitur propter causam hic positam: qa indignum est &c. ¶ Assensu] sed quæritur nunc de assensu patroni? ar. 64. dist. principali. 18. q. ult. Eleutherius. Quidam dicũt solum patronum debere eligere, & ipse hunc subdia. eliget, qui erit prælatus, ar. j̃. de iure pat. postulasti. Alij dicunt non negari hic, quin & patroni consensus requiratur. Melius dicas, q̃ sacerdos assumẽdus non erit clericus ecclesiæ, sed tantum seruitor, ut hic dicit expressè: uel vicarius t̃palis, qui supplebit, quod ille non potest. 7. q. 1. pontifices. ¶ Sed dices, quare non præsentando indignũ deuolutͬ p̃tãs ad ep̃m, ar. s̃. de elec. cum in cũctis? Rñ. quidã aliud in clericis, aliud in laicis, ubi non est tanta discretio in negociis ecclesiasticis. unde laico. conceditur uariare, non clericis, infra de iure patr. cum autem, & c. pastoralis. nos credimus ad superiorem deuolui prouisionem, patrono præsentante indignum, in autͬ. de san. epi. si quis oratorium, licet episcopus bene faciat, si reddat prouisionem patrono: quia non sunt ita instructi in ecclesiasticis negociis. Et idem ecclesiæ. Solus] 8. q. 1. nulli, & c. illud.

EX transmissa [distulisti] Et bñ, dispensationem habebat, & quod sequitur, dispensatio fuit. [Admittere] ex dispensatione uestra: alias est contra. s̃. c. conquerente. [Decreto] 8. q. 1. apostolica. nam cum media fuerit p̃sona inter patrẽ & filiũ, nõ potest dici habere locum hæreditaria successio qui etiam si succederet patri, non propriè dicitur hæreditaria successio, cum non tanquam hæres habeat ecclesiam, cum alius fuerit medius: sed ex electione, etiam noua institutione: sed & sic propter perniciem exempli prohibetur.

COnstitutus [spoliauit] q̃d de iure nõ potuit. 15. q. 7. laici, ar. 23. q. 8. scire. ¶ Querelam] agendo petitorio. si enim actum esset possessorio, non requirerentͬ ꝓbationes super personatu, uel uicaria patris, infra de restit. spol. in literis, & c. item cum quis. 3. q. 1. p totum: sed si agebatͬ petitorio, non tñ debet ei adiudicari ecclesia, sicut hæc mandatͬ, cũ non sit de legitimo matrimonio, nec probasset canonicã institutionẽ. sed dicimus hãc decre. loqui de dispensatione. uel non mouebatur q̃õ de canonica institutione: fuerunt tamen, qui dixerũt non esse faciendam restitutionem, etiam si agatur possessorio, cum notoria est causa, quare ecclesiam habere non potest, nisi alleget aliquid cõtra notorium, ar. ff. quo le. l. j. §. rediguntur. ff. de dolo, ex dolo. ff. de Car. edic. l. iij. §. causæ, quãuis possit dici illam loqui in petitorio. secundum autem omnes hoc est uerum, quia si iam constaret uel per confessionem eius, uel probationes admissas, q̃ esset talis, quòd ei de iure non esset facienda restitutio; puta quia esset illegitimus: uel quod eandem possessionem occupasset, nec dispẽsationẽ haberet, denegaretͬ sibi restitutio. i. de diuor. signasti, cum eam sine peccato retinere nõ posset. sed si non constet ad hoc, sed sit res dubia, potest dicere spoliatus,

non

non respódebo,nisi de possessione mea,uel de iure meo; & tu non es audiendus, nisi primò facta restitutione infrà de restitu.spo.in litteris cōtrà infrà eo. de ordi. cog. cum d lec.&.c.ulti.

EX tua nobis[sustinere]dispensatiuè tātum [uel]pro & alias .n.malè diceretur,s.q̃ etiam si sint malè uitę dummó longo tpe tenuerint,q̃ cū eis debet dispensare [Quidam]aduersarij quorundam ex ipsis [Eos].s.quosdam aduersarios suos,cum quibus litigabant,& cū quibus archieps iam dispensauerat auctoritate literarum Papæ[Eis]aduersarijs suis filijs sacerdotum [Ipsius]impetratoribus literarum [Ostēdere] hoc de speciali gratia[Irritari]authen. consti.quę de digni.§.illum,de pæ. dist.ij.quantumlibet.xx.iii. q.iiii.si ille [Institui] suprà de elect.quisquis.ubi no.

QVoniam sacris[Manifestum].q.d.si ibi stetit ꝑ plato,cū hoc uix esse possit,quin sit notoriū, & ad tale notoriū,quod inficiari,nō possit,nō est necesse testes reqrere.¶Deducat]ii.q j.de manifesta,& c. quæ Lotharius,nisi ꝓbabiliter dubites de eius p̃latione, de qua tñ non vr posse dubitari, cū factū sit sui natura tale,qđ de facili nō pōt esse nisi notoriū.s̃.de transla.epi.quanto.

AD extirpandas[filii]Idē in nepotibus,& aliis descēdentibus,insti.de hære.qua.§.sui & idem in collateralibus, si iure successionis petant.viii.q.j. apostolica[filij]siue legitimi,siue illegitimi,ar.suprà eo.ex trāsmissa,uel supra eo.constitutus[Vicarij] perpetui suprà eo.constitutus.[Media] s.maximè.

AD hoc[ex tua]infrà eo.abolendam,contrà.ibi sol. [beneficium]& prælaturæ patris aliquo mediante suprà proxi.& c ex transmissa.

MIchael præsbyter.[Qui].s.Anto. [Vicariam] perpetuam suprà eo.constitutus[Cōstiterit] filium.ille est filius,quem legitimæ nuptiæ demonstrant.ff. de in ius uo.quia semp:uel legitimus cōcubinatus, in authē. qui.mo.na.effi.le §.si uero effusam . aliàs ₰m leges talis non reputatur filius,s.quantū ad successionem,uel paternam ptātem,uel quo ad alia priuilegia,uel iura secularia.Sed ₰m canones quantum ad hoc,ut repellatur à ꝓmotione,ēt ex indiciis aliis probaẽ filius infrà q fil.sint le.transmissę,in fi.quid.n.si certum est sacerdotē peccasse cum muliere,& post filium,qui ex ea natus est, ab ea nutritum,uel filium nolabat uel alias sicut filium tractabat?uerè præsumam eum filiū.j̃.de præsum.c.ij.C.de ꝓba.non nudis.C.de testa.neq; profess.ff. de inoffi. test. si institutus.§.j.tñ ꝓbatio in contrarium admittiẽ, ut in p̃dictis ll.dr̃.ad idem.ff. de le.j. si seruus plurium.§.ul. & multo fortius,si pr̃ & mr̃ hos filios cōfiteantur, ut in decre.trasmissæ imò plus dico,si aliqñ habuerunt eū ut filium,licet post dicant nō filium, tñ filius reputaẽ in tm̃, q̃ ꝓhibeaẽ ꝯhere cū cōsanguineis p̃ris.j̃.de ꝓba.p tuas. imò sola affectione p̃sumitur filius.j̃.de præsum.afferte: sed non est sufficiens probatio [Habuit] maximè.

LIteras[natus]Tñ postq̃ fuit sacerdos ; qđ non licuit xxi.di.ante[Permittimus]dispensatione.alii.cōtrà. ¶In clericū] hic promouebitur ad sacros ordines: quia permissio in genere mediocritatem respicit.ff. de ope. ser.tria,& l.ul.j.rñ.C.de do.siquis ar. etiam sic dispensatio.ff.de le.iii.numinis supra de transa.c.ul.

CVm decorem[filiis]Illegitimis [uictimatur].i. pro uictima offertur.

AD abolendā[filii] illegitimi.unde l.si sequiẽ,maximè spurii.idem est.n.in oībus illegitimis.in legitimis autem secus supra eo.ad hoc,quæ signatur ꝯria[Suspendatur]si autem ad episcopatus, uel dignitatē tales assumeret,ipso iure suspensus esset à beneficiis supra d electionibus cum in cunctis.

DIl.fi.g.[ap.se.le.] Non intelligitur emanare a se ap. quod a legato eius emanat,nisi à Papa emanet [Canonicū]est autem canonicum, quòd amoueatur ab ecclesia supra eo.Michael.xv.dist.per totum.

S V M M A R I V M.

1 *An liceat simplici episcopo dispensare: uel soli Papæ. uide in nume.2.*

1 NImis in tua[se ap.]†Alias aūt simplex eps dispēsare pōt,cū sibi nō sit ꝓhibitū.j̃ de sen. excō.nuper.ut in ecclesia paterna sit ibi clericus post mortē patris aliquo medio,ar.supra eod.ueniens: uiuo aūt patre nō posset dispēsare supra eo.ad abolendā , neć ēt post mortē in p̃bendā p̃ris nullo medio supra eo. ad
2 extirpā.¶†Alii tñ dñt,q̃ solus Papa cū filiis illegitimis dispensare pōt.nā non inueniẽ,q̃ dispēset eps.de hoc no. supra de tēp.or.dilectus.de ordinibus aūt nō inuenitur exp̃ssum,q̃ in maioribus,uel in minoribus liceat epo dispensare.& q̃ hic innuitur , q̃ epis liceat dispensare in aliis ecclesiis,q̃ in dignitatibus,uel p̃sonatibus , uel habentibus curā,nō ꝯdicit:q a loquiẽ,q̃ epis licet ecclesias sine cura cōferre his,cū qbus dispēsatū est solūmō,q̃ ꝓmoueri possunt ad ordines:sed ecclesias cū cura nō licet conferre talibus,nisi in dispensatione contineaẽ exp̃ssè, q̃ eis liceat hēre curā aiarū;& sic de cōsuetudine obtinere vr̃.[Amotis]sine ordine iudiciario supra eo.qm̃ sacris,si est notorium supra de tempo.ordi.ad aures.

De seruis non ordinandis, & eorum manumissione. Rubrica.

INstruendi[Ingenuitatis].s.idest libertatis.nam ingenuus est,qui liber nascitur.insti.de inge.in prin.[Ingenuitatis]liiii.distin.quicquam[Præcaueri]supra de tempo.ordi.ad aures.

S V M M A R I V M.

1 *Quo casu seruus præsumatur dolo esse in possessione libertatis, uel non esse.*
2 *In actione petitorij libertatis,uel seruitutis inquirendum est primò,quis sit bona fide in possessione.*
3 *Non acquirit aliquis seruitutis possessionem, si dolo malo incæpit possidere,uel tenere.*
4 *Dominus quando dicatur amittere possessi.seruitutis .*
5 *Seruus non ordinari debet domino contradicente.*
6 *Seruus effectus sacerdos an sit liber.*

1 DB seruorum or.[fugiens] † seruus fugitiuus , de cuius fuga cōstat,si de statu suo uoluerit litigare,dicens se liberū,excipiens,remittēdus est ad iudicē dñi,uñ fugit.C.ubi de sta.l.j.hoc.n. ipso q̃ fugit, p̃sumiẽ dolo esse i possessione libertatis, & reduciẽ i possessionē seruitutis.C.de ꝓba.l.ius.qđ sic p terminos distinguo.aliqs p uim cepit aliquē ut seruū, ut tenet.s.ut suū:nō tñ de iure est in possessione seruitutis.ff.de ꝓba. si qs l.j.ff.de acq.pos.cū hæredes.§.ul.ff. de libe. cā si tñ fugiat,in possessionē seruitutis reduciẽ,ut C.de proba. nis eius,quamuis illa lex possit intelligi , ut primo,quā restituatur , inquiratur an sit in possessione libertatis, & in

& in illa inquisitione ueniet, an dolo uel uiolenter detineatur. q si tunc fugit, cũ uiolenter, uel fraude detinebatur, non uĩ dolo esse in possessione libertatis, arg. l. [illegible] rium. ¶ † Ex hoc uerum est inter actores de libertate &
1 seruitute petitorio: quia non potest constare, cui onus probationis incumbat, & quis sit actor, & quis reus, primò inquirendum est, quis sit bona fide in possessione. ff. de libe. ca. l. libertis. §. ul. secus autem si agatur possessorio: quia tunc non admissa exceptione uiolentiæ restituitur res, ut no. supra de postu. bo. me. in glo. & ideo & su-
2 pra de ele. querelam. ¶ † Vel dic hanc diuersitatem nõ tantum contingere, quia agatur possessorio, uel petitorio, sed quia est speciale, q non acquiret quis possessionem seruitutis, uel alicuius iuris in aliquo homine, si dolo malo incœpit possidere, uel tenere. ti. de probatio ni. si quis liber. & eodem modo non acquirit possessionem libertatis, si dolo malo cœpit. ff. de liberali causa igitur. §. secundo. secus. n. est, si agatur de possessione alicuius rei corporalis, uel de iure aliquo, quod possidere cœpit. nam ibi bene quæritur possessio, licet dolo cœperit possidere, uel tenere, ut no. supra de postu. bo. & hæc uera sunt, si dolo hominem liberum tenet: secus, si seruũ alterius: quia tunc acquiret possessionem iuris alterius siue cũ siue dolo faciat, sicut & alterius rei acquiret: sed si sit in possessionem libertatis bona fide, coram iudice
3 eius agitur. C. ubi. cau. statu. l. iij. ¶ † Vt autem scias, qñ dñs amittit possessi. serui. eò, quod mitteretur in possessionem libertatis, distingue. nam si bona fide omnino se gerit pro libero, statum amittitur possessio eius. onus ꝓbandi incumbit dño eum seruum, & coram iudice serui. intelligo eum esse in possessione libertatis, si iustis rationibus, uel etiam iniustis, dummodo sine fraude & calliditate se gerat ꝓ libero. ff. de lib. ca. libertis, in fi. & in l. igitur §. pôt quæ probatio domino non incũbet, si pos-
4 sideret, insti. de inter. §. retinendæ. ¶ † Quidam tamen leges allegatas de li. ca. intelligunt, si per decennium fuerit in possessione libertatis, ar. ff. de acqui. pos. possideri. §. si seruus. sed certè s̃m hoc in præscriptione libertatis esset necessarium uicennium, cum tñ constet aliquando sufficere decennium. ff. qui & aqui. §. Aristo. & ideo non placet. siue uerò mala fide sit in possessione libertatis, & desijt dominus habere animum possidendi, statum amittitur possessio, sicut & aliarum rerum. ff. de acqui. pos. si quis. §. differentia, & dño petenti non restituitur possessio seruitutis. & licet mala fide sit in possessione libertatis, puta quia scit se seruum, tamen onus probationis, q sit seruus suus, incumbit dño debet. n. sibi imputare, qui possessionẽ adiecit. Sed melius credo, q in hoc casu debet ei restitui possessio: quia generaliter loquuntur leges superius assignatæ. ff. de li. ca. & ipsi seruo onus probandi incumbit, ut ibidem dicitur. si uerò mala fide est in possessione libertatis, & certum est, q dñs non debuit habere animum possidendi, distingue. aut dñs non amisit custodiam serui, aut amisit. si non amisit, etiam si centum annis fuerit in possessione libertatis, tñ eum possidet: quia nec ab alio possidetur, nec ipse suã possessionem interuertere potest, ff. de acqui. pos. & cui, ut si. nã hoc idem est in possessione cuiuslibet rei mobilis. nam quamdiu ab alio non possidetur, nec amitto custodiam, & animum possidendi habeo, & possessionem retineo. alias enim sequeretur absurditas, quia si seruus meus x. uel xx. ann. se defenderet in arce, q amitterem possessionem eius. si uerò amiserit custodiam eius, quia nesciebat dñs, quò fugisset, uel ubi esset, si seruus habebat animum reuertendi, retinet possess. alias non. ff. de acqui. pos. l. si rem mobilem. sed licet in eo casu, ubi non habuit animum reuertendi, amittatur possessio, qñ tamen mala fide est in possessione libertatis, restituitur domino pos. serui, & seruo incumbit onus probandi. ff. de lib. cau. si liberis. §. ul. & l. igitur. §. pôt, & ad iudicem domini remittetur. prius tamen coram iudice serui constabit, q sit in possessione malę fidei. Si uerò dubitatur, an desierit habere animum possidendi, necne, tunc distinguo, an seruus fuerit in possessione libertatis decennio, an minori tempore. si minori, non præsumitur desijsse habere animum pos. secus, si decennio, & sic loquitur lex ff. de acquir. pos. possideri. § si seruus. hoc autem, utrum sit seruus in pos. libe uel non, an sit fugitiuus, uel non, & an bona fide, uel mala; & alia, quæ diximus supra quæri, examinari & terminari debẽt ante, q̃ agatur de proprietate serui, ut ff. de libe. ca. libertatis. §. ult. & l. igitur §. potest & quæretur hoc sub iudice serui rõne dubietatis. si. J. de ap. si duobus. ff. de iu. si quis ex s̃. de rescr. super literis. & multum ista ualent, quia similia ferè requiruntur, quando prælatus dicit aliquem suum clericum, uel monachum, uel dominus dicit aliquem suum libertum uel ascriptitium, uel originarium, uel officialem, de sis milibus enim ad similia est procedendum, ut. ff. de leg.
5 non possunt. ¶ † Recipiat] & non ordinatur seruus sciẽter, dño contradicente. & tunc dicunt quidam, q remanet seruus, & restituitˀ domino, etiam si sit factus sacerdos, ar. 54. di. si sciente. alij ꝯdicunt, & melius forte, l. q non est reddendus domino. 54. dist. ex antiquis, & c. frequens. si uerò sciente & non ꝯdicente, statim efficitur liber. 54. dist. si seruus sci. si autem ignorante dño, sed ep̃o uel pręsentatore sciente, q sit seruus tunc efficitur liber sed: ep̃s, uel præsentator dabit duos æquè bonos. 54. di. si seruus ab, si uerò non habeat, unde soluat, & domino ignorante est ordinatus seruus, restituetur dño sed cum distinctione hac. s. si enim dño ignorante, & ep̃o, & præsentatore sit ordinatus, si est in minoribus ordinibus deponitur, & restituitur domino 54. dist. nulli, frequens, & c. ex antiquis, diaconus uerò, & subdi. dant pro se uicarios, uel precium, & remanent liberi. 54 dist. ex antiquis J. e. miramur, si autem nõ habent uicarios, uel præcia, deponuntur, & restituuntur dominis liiij. dist. ex an-
6 tiquis ¶ † Si uerò factus est sacerdos, liber est: sed aufertur ei peculium, & datur dño, uel seruit ei in officijs 54 di. frequens, & c. ex antiquis si efficiatur monachus, usque ad triennium potest repeti, & non ultra 54. dist. seruus sci. & etiam si ignorãte domino factus sit monachus, sed in clerico, etiam si ignorante domino factus sit clericus, ultra an. repetere non pôt, ut in eodem. c. si seruus sci. ¶ Et est rõ diuersitatis in clerico, & monacho: quia clericus publice manet; monachus secretò non tamen licebit domino manus in hunc clericum inijcere, 17. q. 4. si quis sua. nec potest contrahere matrimonium propter uotum, quod uotũ fingitur fecisse in susceptione ordinis quod potuit infra de cle. cõiu. quidã 84. di. cum in præterito, & cogendus erit per ep̃m, ar. 97. dist. imperator in alijs autem priuilegijs non gaudebit infra de cle. coniu. Ioannes, & c. se. idem dicimus in originariis, ascriptitijs, & in oĩbus, qui conditione seruili, uel ratiocinio, sunt obligati 54. distin. frequens, quis aut, generalis, si quis; & in libertis, & alijs, si aliqđ obsequiũ patronus sibi retinuit. 54. di. quicunque, uel in obligatis functionibus. lj. di. præterea infra de obli. ad ra. ca. j.

SVMMARIVM.

1 *Acquisita ab ecclesiarum libertis debent esse ecclesiæ.*

Non

1 *Non potest libertus in ius patronum absque uenia uocare.*
3 *Dominus sponte seruum manumittens etiam ob leuem iniuriam seruitutem reuocat.*

De famulis ecclesię [Parochias] subditas illi ecclesiæ, cuius serui sunt [Transmitere] in testõ. alij idem etiam inter uiuos, quod nõ credimus.
1 ¶ †Pertinere] hoc est speciale in libertis ecclesiarum, quod omnia ab eis quocunque mõ acquisita debent esse ecclesiæ. nam in nõ libertis secus. xij. q. ij. c. j. & in multis, ca. eiusdem q. & sequentis. in libertis autẽ priuatorum secus est. nam ibi, si liberti sunt minores centenarijs, nihil tenentur relinquere patronis laicis, sed ab intestato, si non habeant liberos, in totum succedit patronus. sed si liberos habent, in nihilum semper succedit. si autẽ sunt maiores cẽtenarijs, si habeãt liberos, nisi eos exhæredẽt nihil tenentur relinquere patronis. si uerò non habeant liberos, tenentur eis relinquere tertiam partem. & si nõ relinquent, ad totam tertiam, uel eius supplementum agent patroni bonorum possessione cõtratab. si uerò sine liberis & intestati decedant, in totum succederent patroni, insti. de suc. li. sed nostra, & §. sc. & hoc intelligim' tam in libertis ecclesiarum, qui manumissi sunt, ut sunt presbyteri, quam in alijs, dummodo liberti legitimos liberos non habeant. nam si haberent, crederem, quod nõ tenerentur relinquere ecclesiæ, ut §. sed cum nostra, & quia parẽtes thesaurizant &c. xvj. q. j. prædicator. laici aũt nec hoc ius, nec aliquid habere poterunt in libertis ecclesiæ alias clericis. ¶ † Accusandi] i. agendi. nam nul-
2 lus libertus absque uenia põt in ius uocare patronum. ff. de in ius uo. quisque §. j. xij. q. ij. §. quima. nam cum sit uniuersitas, non potest accusari. ff. de dolo, si ex dolo, 14 q. 3. si hæc. uel dic, quod excipiendo, uel inquirendo non poterit agere de crimine, etiam si consensu capituli deliquisse dr̃ infra de symo. ueniens 16. q. 6. placuit. ff. quod me. cã. l. metu. §. j. [Accusari] xij q. ij. cps, qui mãcipium [Testificandi] C. de testi l. libertorum. ff. de testi. l. 3. §. lege
3 ¶ † Libertatis] pp iniuriam etiam leuẽ dñs sponte manumittens seruum reuocat in seruitutem, ut hic xij. q. ij. octaua. C. de lib. & eo. lib. si manumissus, nisi remisisset patronatum. propter obsequium autem impositum & non præstitum non redigetur libertus in seruitutem. C. de li. cau. solo, nisi nimis esset necessarium obsequium, puta quod negauit alimenta. ff. de lib. agno. alimenta. tunc enim reuocabitur in seruitutem ex eisdem causis, quibus reuocantur donationes, aut. ut liberi de cætero. §. illud si uerè ex necessitate fit factus liber, eadẽ est distinctio, sed diuersæ pænæ. ff. de iure pa. l. j. & his modis reuocantur in seruitutem laicorum patronorum liberti laici. Sed liberti clerici non reuocantur in seruitutem laicorum. nam non debent promoueri, nisi directè & sine obsequio sint manumis. 54. di. quicunque: & si aliter promoti, sunt reuocãtur ſm distinctionẽ, quã no. supra px. c. speciale igitur est in libertis ecclesiæ, qui pp obsequiũ impositum non præstitum rediguntur in seruitutẽ; & sic intelligo. xij. q. ij. diaco. nam si non esset impositum, non tenetur infra c. eo. & est aliud speciale in libertis ecclesiæ quia filij eorum astricti sunt ecclesiæ, ut superfint liberti 12. q. 2. de libertis: secus in libertis priuatorum. C. de li. & e. li. l. j. & ij. nisi quantum ad hoc quod pp suã ingratitudinem filij libertorum uiuentibus parentibus rediguntur in seruitutem. alias. n. in ti. C. frustra adderetur, & eorum liberis. & fit prædicta reuocatio proposita hac accusatione, & iudicis officio implorato.

Nullus [donauerit] sub ea conditione, ut sibi seruiret in horis canonicis: alias tamen põt ad aliam ecclesiam transfire. j. eo. & no. hic patronum operas spirituales imponere; sed debet imponere incontinenti post manumissionem. ff. de ope. li. ut inuitis. ff. de lib. cau. l. ul. § ideo, uel incontinenti, quia quæ fiunt incontinenti, in esse uidentur. C. de pac. petens. ff. si cer. pe. lecta: alias quod aguntur cum seruo in seruitute, eum non obligant. C. an ser. ex suo. f. per totum. Itẽ alias operas præter has. s. spirituales. in liberto clerico non poterit retinere.

Consuluit, & infra [conditionis] existentem seruum.

EO libẽrius, & infra [dominorum] s. clericorum. [Ecclesiæ] cuius serui fuerunt [Tenore.] i. intuitu, uel mõ, ar. ff. de tu. muto. §. sub conditione. conditio. n. in spiritualibus esset illicita. j. q. ij. quã pio. ¶ Vel dic, quod sicut in matrimonio potest apponi conditio, ut fidem accipiat 28. q. j. iam nunc. & ita in ordine apponitur conditio, libertatis, ut hic j. de cond. appo. c. ij. nam cum libertas sit res spiritualis, potest uenire in conditionem & commutationem j. de re. premu. ad quæstiones. de hoc no. s. de ele. significasti. melius dicas, quod non fuit apposita in ordinatione conditio: sed in manumissione retinuit sibi operas spirituales; quod potuit, ut no. supra e. nullus. ¶ [Ad aliam] de licentia tñ epi: alias non licet. 72. di. per totũ 70. di. sanctorum 21. q. j. c. j. & ij. sed tunc non liceret, si patrona ecclesia contradiceret, cum quicquid sibi acquirit, ei acquirit, supra eo. de famu. hoc non placet. imò credimus hanc distinctionem locum habere, sicut iacet & in clericis, & in laicis.

Miramur non modicum, & infra [gaudet] s. de æra. & qua à multis [Primitiua] ix. dist. nullus in episcopum [Græco.] xxxj. dist. ante xxviij. di. nullum [Urbani] xxvij. di. erubescant, &c. nemo.

Dilectus F. G. [libera] qđ sufficit, insti. de inge. §. sufficit, nisi in casu. C. de inuti. sti. qui autem.

De obligatis ad ratiocinia ordinandis, uel non. Rub.

Obligatis. Pone aliquem obligatum etiam iuramento alicui curiæ, uel alij ad seruiendũ, uel in propria persona, uel ad scribendum librum, uel ad regimen ciuitatis, nunquid poterit ingredi religionem? Respon. si nulla fraude ducitur, s. ut fugiat laborem, uel expensas, sed sola charitate Dei, securè ingrediatur: quia qui lege ducitur &c. xix. q. 2. duæ infra de reg. & trans. licet, tñ de bonis eius, quæ habet, uel etiam quæ obuenient post ingressum monasterij, satisfiet illis, quibus obligatus erat xix. q. ult. si qua. C. de epi. & cle. Deo nobis. § j. uel etiã si scribere scit, uel aliquod opus facere, quod possit exercere salua regula, & officio non neglecto, de illo satisfaciet, ar. xcj. distin. clericis. primo tñ deducet expensas, ne sit monasterio onerosus, ar. xvj. q. 6. de lapsis. sed illud loquitur de missis in monasterium ad agendam pœnitentiam: in alijs aũt dicunt non deducendas expensas, quia qui altari seruit &c. 12. q. 2. ad rõcinia. Debitores ex cã mutui, uel alia huiusmodi promoueri possunt, ff. de mu. & ho. reos. item curiales, qui sena. exercent, ut tabelliones in ciuilibus causis 56. dist. Osius.

SVMMARIVM.

1 *Laici existentes generales administratores fieri non debent clerici, nisi prius reddiderint rationem suæ administrationis.*

Lai-

2 *Laicus si in canonicum assumi debet, debet postulari, praesertim qui ratiociniis obligatus fuit.*
3 *Quae genera personarum non debeant promoueri.*
4 *Clerici non possunt publica uectigalia conducere.*

MAgnus episcopus. [dixit]. i. quaesiuit. [Procuratores, actores, executores, seu curatores] generales tã procu. q̃ ac.exe.& cu. ¶ Pupillorum] contra administratores pupillorum, & maiorum absentiũ, si eligant, uel pullulant in clericos, qlibet de ecclesia excipiens ꝯ eos admittit: sed si essent administratores maiorũ pñtium, nõ admitterent alij ꝯ eos pter ipsos, quorũ administratores fuerunt, nec ipsi nisi inf a tẽpus statutũ
1 suprà de elec. statuimus. ¶ †Ordinari] hæc decre. dicit, ꝙ laici, qui sunt gñales administratores, nõ debent fieri clerici, nisi prius reddiderint rationem suæ administrationis: sed hoc non dicit, ꝙ clerici, qui gerunt generales administrationes etiam laicorum, prohibeantur eligi ad dignitates. & est ratio diuersitatis: quia in primo casu illi, quorum negocia gerunt, grauantur: q̃a sui administratores forum mutant. in secundo aũt casu nõ mutant. sed contrà. xxj. q. iij. c. j. & ij. ubi dicitur, ꝙ clerici nõ debent tales administrationes suscipere; & si acciperent, aut dimittant aut deponantur: sed certe, si rectè inspicias, non contradicunt: quia ibi non prohibet, quin possint eligi, dum tolerantur [Dixit]. i. rñdit [honore] prædictorum
2 officiorũ. †Postulasti.] no. ꝙ laicus, si debet assumi in canonicum, debet postulari, & maximè qui fuit ratiociniis obligatus. & dicimus eum postulãdum à iudice, sub quo debet reddere rõcinia. C. de epi. officiales, uocatis his, quorum negocia acta sunt, & qui lædi possunt ex tali concessione. ff. de adop. nam dicimus ẽt solum consensum ad liberationem illius sufficere, cui obligatus est.
3 liiij. dist. si quis, quicunq; [†munerari] obligati rõcinijs non ecclesiasticæ sed secularis personæ: uel quia sint & ꝑ fuerunt procuratores gñales uel domorũ, uel actores causarum, uel executores negociorum, seu curatores pupillorum, & multofortius aliorum. alij ẽt officiales generales non debent promoueri, ut hic: imò si promoti fuerint, aut dimittent officium, aut remouebuntur. xxj. q. iij. c. j. & ij. infrà ne cleri. uel mona. c. j. & no. ꝙ non nominat tutores. nã si tutelam, uel curam egerit, uel quæ necessaria sunt à legibus imposita, aliquis gerat, nõ credo, ꝙ impediatur eius promotio, cũ ẽt promotus possit eam suscipere. lxxxvj. dist. peruenit. sed & si aliarũ personarum miserabiliũ procurationes, & administrationes susceperint: tñ auctoritate epi eius ꝓmotio nõ impedit: quia ẽt ꝓmotus suscipit. lxxxvj. dist. peruenit. similiter & ecclesiarum. lxxxix. dist. indicatum. xvj. q. vij. noua. & sunt hæc uera eo in officio ꝑmanente. si autẽ deposuit administrationẽ, adhuc tñ obligatus est ex ea, & si quidem sunt publica rõcinia, non debet ꝓmoueri ante ea reddita. imò reuocari debet si promoueatur. C. de epi. of. l. j. di. præter ea. Si uerò sunt priuata rõcinia, si in ipsa ꝓmotione mouetur sibi qõ, aut primò mota est, distinguo. aut cõuenitur de dolo, & perfidia, aut de culpa. si cõuenitur de dolo, & perfidia, ante finitam litem ꝓmoueri nõ debet, ar. lxxxj. di. tantis. xxiii. di. illud; & sic etiã põt intelligi hoc. c. si de culpa tñ conuenitur, ꝓmoueri indistinctè potest. si autem non sit conuentus eodẽ modo, promoueri potest, nisi infamia sit eum de dolo teneri. tunc enim ex officio iudicis inquiret. vi. q. i. infamis. alii non distinguunt inter publica ratiocinia, & priuata, nec an conueniatur de dolo, an de culpa, cum hæc distinctio nullo iure nitatur: imò omnia iura in contrarium sonant, s. quòd pro quibuscunq; ratiociniis siue publicis, siue priuatis astringatur, promoueri non potest nisi prius ratiocinia reddita, ut hic. quòd autem dixi, nõ possunt esse procuratores, causarum, s. uel actionũ, intelligo coram iudice seculari, nisi pro ecclesia, uel misera bilibus personis, & consanguineis, & his, quorum negocia de iure gerit. ff. de postu. l. i. §. i. & l. se. & idem uidetur dicendum in procuratore, quod in aduocato; no. infrà de posthu. c. i. coram ecclesiastico enim possunt & pro laicis, ar. eius, quod dicit de aduocato à ꝯrio sensu.
4 j. de postu. c. i. ii. & iii. ¶ †Item clerici nõ pñt esse conductores. xxi. q. iii. c. ii. & intelligo publicorũ uectigalium: uel ubi conducant uilius, ut locent carius; quod non licet. C. loca milites. alias unam possessionem pro opere manuum suarum licitum est conducere miserabilibus ꝑsonis & consanguineis, quorum negocia de iure gerunt, authen. de san. epi. §. si aũt. xci. dist. clericus nictum: sed non credo ꝙ possit conducere uillarum redditus: sed solummodo quod pro suis manibus operetur: aliter aũt cadit in uitiũ quæstus; & cupiditatis. j. ne cle. c. i. arg. contra. j. ne pla. vi. §. c. vl. sed ibi loquitur de ecclesia, à qua nõ est ꝓhibitum conducere. uel dic, ꝙ ubicunq; inuenitur, ꝙ clerici nõ possunt esse ꝓcuratores, uel hæc officia exercere, intelligẽdũ est gñaľr. nã unũ negociũ clericorũ, uel laicorũ ꝓcurare, uel administrare nõ ꝓhibent.

De corpore uitiatis ordinandis, uel non. Rubrica.

DE presbytero [Capta.] Si dubitat, an scandalũ generet, recurrit ad arbitriũ epi. j. e c. proxi. Itẽ an possit ei ꝑmittere celebrare in priuato, nõ publico, ut arg. j. c. significauit. j. de cle. pere. tuæ. [Permittere] ꝯ. j. de cle. pu. in du. c. j. ꝯ. li. di. si qs post. sol. hic dispensatio ibi ius cõe. ¶ Et' habes hic ar. ꝙ in multum enormi crimine & notorio dispensat eps. ad idẽ. j. de aposta. c. ij. si aũt esset corpore uitiatus, nõ posset dispensare cum eo. l. di. uenio.

CVm de tua [In oculo] ff. de ædil. edi. qui clauum. §. sed & polyposus. [Canonici] & concubinæ [Cõsilio] puta si generat scandalũ, nõ cõfirmat electionẽ. si aũt nõ generat, cõfirmat. ꝯ. c. ꝓxi. [In quo]. i. in qua cõfirmatione. [Curauimus] solus. n. Papa dispẽsare põt in hoc. ꝯ. de fil. ꝑby. c. ult. l. di. nemo. uel dic, ꝙ cũ electo in eꝑm põt dispensare nisi Papa in ꝑdictis. uel dic ꝙ archiepiscopus potest dispensare; & hoc non negatur hic; sed potius contrarium est uerum supra de ele. innotuit.

EX parte B. [In cunabulis] tempore uitiatus sponte, nulla causa interueniente, repellitur ab ordinibus: q̃a repellitur iã promotus. xxxiij. di. meritũ. lv. di. q partem, si quis a me. si aũt iusta cã subesset, puta timor lepræ, non prohibetur incidi. j. eod. ex parte, nisi generet deformitatẽ. tunc. n. in omni casu repelletur. lv. di. lator, si euã. j. eo. c. ul. & idem est, si casu, ut eisdem c. [Nicen. concilij] lv. dist. si [quis à me, & c. si quis peregrè? [In canonibus] lv. dist. eunuchus.

SVMMARIVM.

1 *An & quando uirilia sectus possit promoueri.*
2 *Et quid requiratur ad hoc, ut sit irregularis, qui ex indignatione se secat.*
3 *In casu abscissionis membri potest episcopus etiam sine auctoritate Papa dispensare.*

Significauit

1 Significauit [nobis] †uirilia quomodocūq; sibi secauerit quis, uel secari mādauit sponte, siue ut obsequium p̄stet deo, ut hic, siue ex indignatione, siue nimio dolore morbi, promoueri nō pōt. xxxiij. di. maritū suprà eo. c. proxi. secus aūt, si à medicis, uel à seipso, consilio tn̄ medicorū, uel à dn̄is, uel à barbaris, uel casu fortuito sectus sit in mēbris, q̄ nō generant deformitatē. 55. di. si quis, eunuchus p̄cepta. sic
2 .n. seruandum est, s̄m q̄ distinximus suprà e. proxi. ¶†Et intellige, q̄ ad hoc, ut sit irregularis ēt q̄ ex indignatione se secat, oportet, q̄ amiserit aliquod mēbrum, licet sufficiat quātumlibet uile. xxxiii. di. maritū. idem est & si non amisit mēbrū totum, sed partē: sed tn̄ est talis pars quæ deformitatem generet, unde generetur scandalum suprà eo. c. j. uel ēt inhabilem reddit ad officiū exequendum. j. eo. Thomas. unde licet indignans extraxerit sibi dentem, uel quantūcunq; grauiter se secauerit, nisi mēbrū amiserit, non est irregularis, uel ēt potius corpore uitiatus. alij dicunt sufficere ad irregularitatem, si nondum mēbrū, sed ēt si partem mēbri, ēt quæ non generat deformitatem, abscindat ex indignatione. lv. dist. si partem: hic .n. licet nō possit repelli, quia corpore uitiatus: pōt tn̄ repelli, quia sponte se abscidit: sed nec retinere pōt sine dispensatione, si infamia inde sit, uel notorium suprà de tempo. or. c. si. alij autem non credunt, q̄ illi, q̄ sibi manus iniiciunt, non possunt promoueri sine dispensatione. ar. contrà. lv. distin. qui partem. sed illud intelligo, q̄ ex quo notorium est, q̄ ex indignatione partem digiti sibi amputauit, non debet promoueri, sine dispensatione: sed alias secus, si amisisset casu, uel etiam si uerè esset notorium, q̄ ex indignatione fecisset: quia tunc ex quo non generaret deformitatem, non impediretur promotio. si aūt ita secuerit, q̄ claudicaret, repelliitur tā
3 tum: quia corpore uitiatus. ¶†Et tua] auctoritas archiepiscopi in hoc ualet, q̄ auctoritate Papæ poterit plus minusue saltē in minoribus criminibus dispensare; uel sp̄ale est, q̄ qui abscidit uirilia p̄p Deum licet stultē, possit ep̄s dispensare. sine dispensatione aūt non poterat p̄moueri, ut in susceptis remanere. uel dic, q̄ iō suā auctoritatem Papa addidit, ut securius faceret, cum tantū necesse non esset: hoc tn̄ non credo. item non distinguo, utrum instabat operi licito, necne, qui uiciatus est, quantum ad hoc, ut irregularis fiat. sed ad hoc prodest, quòd facilius dispēsabitur [Concedas] ex dispensatione, aliàs contrà. lv. dist. si quis à me. Inno.

Ex parte [M.] xxxiij. quæst. ij. hoc ipsum infrà de clerico ægro. tua uos.

Ex posuisti nobis [Ordinis] bene dicit ordines. ipsos .n. suscipiendo, & tacendo irregularitatē peccauit. lv. di. ex pænitentibus, & suprà de renun. nisi cum pridē §. p̄sonæ. lvj. di. quia. liiij. di. si seruus sciens. nam ab abbatia nō remouetur propter irregularitatem. l. distin. accedens. xvj. q. j. legi. suprà de ætate. & qua. tua sed propter peccata taciturnitatis. lv. distin. ex pænitentibus. & propter hanc taciturnitatem non facit executionem sic suscepti ordinis, suprà de renun. nisi cum pridem. § personæ. tenetur etiam confiteri crimina, de quibus est conuictus, confessus, uel deprehensus, uel aliàs notoria. l. distin. si ille. alia autem crimina confiteri non tenetur: sed si confiteatur, & dispensetur, securus est, ut ulterius non accusetur: aliter autem secus. xxxiiij. distin. c. ulti. uel dic, quod hic abbatia talis erat, quæ quærebat sacerdotem abbatem.

Thomas [pollicem] suprà eod. c. j.

De bigamis. Rubrica.

Vt bigaminæ pænitentes.

SVMMARIVM.

1 *An liceat episcopo, uel Papæ dispensare cum bigamo.*
2 *Quo casu Papa dispensat contra Apostolum.*
3 *Papa potest interpretari, & etiam addere euangelio, & est in administratione maior Paulo.*

Super eo [quot. fra.] hic habes ar. q̄ hoc ipso, q̄ aliquis episcopus promouerit aliquem, cū quo dispensare pōt, dispensare intelligitur, & uo. suprà de fil. p̄sby. ueniens. sed tu dic, q̄
1 hic apparebat, q̄ uolebat dispensare ep̄s. ¶†Dispensare] not. q̄ non licet dispensare cum bigamo, quod fateor in ep̄o. Papa aūt potest usq; ad subdia. xxxiiij. di. lector. si aūt promoueatur, characterem recipit. quidā tn̄ dicunt q̄ characterē non recipit. Sed contra u̅r, q̄ nec ēt Papæ liceat: quia est c̄ ap̄m. xxv. q. j. sunt
2 quidā. ¶†Sed dicendum [a] est, q̄ nō dispensat Papa c̄ ap̄m in his, quæ pertinent ad articulos fidei. & forte in his, q̄ p̄tinent ad gn̄alē statū ecclesiæ. sed in alijs dispensat: quia licet apostolus dicat, uouete, & reddite dn̄o iuramenta uestra; tn̄ in iuramento, seu uoto dispensat. xv. q. vj. iuratos. j. de uoto, p totū quanuis posset dici, q̄ non u̅r dispensare in uoto; quod in melius cōmutat. j. de iureiu. peruenit. ¶†Itē interp-
3 tari, & addere pōt euāgelio, ut colligitur. j. de testi. in omni. ij. q. iij. præsul. Itē maior est Papa, quàm Paulus in administratione.

[a] *¶Sed dicendum est. adde hic, quæ notani in ca. post translatio nem, in fi. suprà de renun & ultra ibi addita adde, quòd Inn. hic allegat Ang. in l. bene à Zenone. C. de quadri præscri. & refert Fel. in c. quæ in ecclesiarum col. vq. in fi.*

De bigamis. Quidam laici mortuis uxoribus suis promoti fuerunt in sacerdotes, qui postmodū c̄hebant cū alijs de facto quidā sacerdotes, qui nunquam habuerunt uxores, cum uiduis contraxerunt.

SVMMARIVM.

1 *Opinio nonnunquam præiudicat ueritati.*
2 *Voluntas, non exitus, spectatur in maleficijs.*

Super à nobis, &. j. [iuris] sic. ff. de his, qui no. infa. qd ergo. §. ij. qūq; attendiū magis affectu, q̄ effectus, uel quā s̄m ipsum, de pæ. di. j. § hoc aūt j. de cle. nō resi. relatū. j. de cōcess. p̄b. & eccle. nō ua. lrãs. ff. de cōdi. instit. mulier. §. j. j. de spon. iuuenis [Iuris] ius exigit, qd̄ de iure ualeat m̄rimoniū [Destinatio]. i. tm̄. q̄ re, an aīo habēdi eā pro uxore eā accepit [Duas]. C. de adul. eū qui [Partim] q̄ a unā tm̄ pōt hr̄e de iure; aliā de facto [In canone]. xxviij. dist p̄sbyter de iure nullā hr̄e pōt: alias cū nulla cōtrahere pōt. necesse est ergo, q̄ de fa
1 cto intelligat. ¶†Reputandi, hic hēs, q̄ opinio præiudicat ueritati. j. de spō. iuuenis. iij. q. vij tria. ff. de offi. præto. Barbarius. C. de testa. l. j. xxij. q. ij. hoies. ff. ad Mace. l. iij. c̄. j. q si sint le. p̄ tuas. vij. di. ueritate. lxxxj. di. quicūq; & C. plus ua. quod ag. l. j. & ij. & iij & est uerum, q̄ ueritas præualet opinioni. contraria casualia sunt. præfertur enim opinio in fauorem contrahentium, & odium decipientiū. ff. ad Mace. l. iij. uel in fauorem p̄lis, & testamentorum

mentorum ỹ.qui fil.sint leg.cum inter.C.de testa.l.j.uel aliqua cõis opinio præfertur,ueritati.ff.de offi.pto. Barbarius.[Reputandus] quod fatemur.hic.n.p intentionẽ quo ad dispensatione bigamus dicitur.¶ Quæstione] quæstio talis fuit,an eps possit dispensare cum aliquo in sacris ordinibus constituto,qui ante sacros ordines aliquam habuit uxorem, & post sacros ordines aliquam si bi copulauit pro uxore.Et erat cã dubitationis: quia secundum matrimonium non tenebat;& ideo non uidebatur bigamus reputandus[Clericis] † in maleficijs spectatur uoluntas non exitus.48.di.c.ui.ff.ad l.Cor.de sic. diuus.C.e.seruo.[Clericis]idem dicerem in monacho xxvij.q.j.quodcunque.idem in eo,qui duas uxores habuit de facto[Clericis[in sacris ordinibus constitutis.

S V M M A R I V M.

1 *Quid significat illud Pauli,oportet episcopum esse unius uxo.*
2 *Matrimonium inter duos significat unam ecclesiã uni uiro Christo subditam.*
3 *Quare exigitur maior castitas in uxore,quam in uiro.*

Debitum Pastoralis officij,& ỹ.[coniugio] confirmato [Vnus] i.idem uolens,uel.i. eum amãs. c.¶ † Iuxta ꝙ] i. ad ostendẽdum, ꝙ carnalis copula signat sacrm incarnationis Christi, & ꝙ tantum inter duos coniuges est sacramẽtum illud,quod in matrimonio signatur,i.una ecclesia uni uiro Christo subdita non est aũt sacramentum hic,ubi alter coniugum carnem suam in plures diuisit[Protoplaustus]i.Adam primo plasmatus.[Sacramentum] sed nonne, & qui nullã habuit hoc signare non potest;ergo nec promoueri? Respon.non requiri sacramẽtum sed prohiberi defectum, qui defectus non est in eo,qui non contraxit, cum ea autoritas,oportet episcopum esse unius uxo.exponitur negatiuẽ.i.non pluriũ.hoc aũt est sacramẽtũ.eps.n. unius uxoris uir significat ecclesiam ex omnibus gentibus collectam uni uiro Christo subditam 26.dist.c.acutius. qui autem plures uxores habuit,uel qui maritus est uiduæ, hoc significare non potest.¶ Sed quæres, quomodo ex hoc autoritatem sumit hoc sacramentum? Respon. ex eo, ꝙ in singulari numero posuit os,caro,carne, uxori, & ex uerbo ultimo,erunt duo in carne una,quasi nõ di-
2 uident carnes suas in plures.¶ † Sacramenti]illius.scilicet, quia matrimoniũ inter duos tantum signat unam ecclesiam uni uiro Christo subditã.in secundo autem coniugio non est hoc sacramentum,nec esse põt, imo potius posset significare plures ecclesias uni uiro subditas. ministerium autem incarnationis bene potest signare in secundo matrimonio[Promoueri]. xxxiij. distinct.mari
3 tum & cap. si quis ¶ † Carnem] sed quare magis exigitur in uxore,quãm in uiro? nam maritus corruptæ promoueri non potest xxxiiij. dist.curandum præcipimus, sicut si uir.ille autem.qui post uxorem habuit concubinam, promoueri potest.xxxiiij.dist.fraternitatis.Vg. dicit,ꝙ uir significat ecclesiam,quæ sæpe adulteratur orbitando a fide;& ita non deest significatio sacramenti,licet uir adulteretur.uxor autem significat Christum qui nunquam ecclesiam dimisit.ipse enim est sont uiuus,cui non comunicat alienus.ego credo,ꝙ uir significat Christum, qui sibi copulauit synagogam, & post ecclesiam, & ideo non nocet si uir, diuidit carnem suam in plures. uxor autem ecclesiam,quæ semper uirgo permansit saltem mente:unde,despondi enim uos uni uiro,& c.xxvij. quæst.j. nuptiarum. unde si uxor in plures carnem suam diuidat,deficit in ea sacramentum. [Ad sacerdotium.] xxxiij.dist.Valentino.

Quia circa minima, & infra [habentes] non affectu matrimoniali;alias contra supra c.nuper Innocẽ.

A Nobis &c.

S V M M A R I V M.

1 *Quæ sit differentia inter cõmendaticias & dimissorias literas.*
2 *Quis nam possit concedere commendaticias literas.*
3 *An possint abbates literas dimissorias dare.*

De clericis peregrinis. Rub.

1 Nota,† ꝙ aliæ sunt literæ commendaticiæ, & aliæ dimissoriæ cõmendaticiæ dicunt, per quas qs cõmendatur de uita & moribus.exprimuntur ẽt ordines ibi, quos habet, arg. lxxij.di.c.pe.& ult. Literæ autem dimissoriæ dicuntur,per quas dimittitur a iurisdictione prælati, 72.di.c.ul.has autẽ non põt concedere prælatus minor
2 epõ.ỹ.de offic.archi.significasti † Commendaticias credo posse concedere quoslibet bonos prælatos, ar. infra c.inter nam ibi innuitur quòd nõ solum per literas episcopi,sed etiam per alia ar.potest constare de ipsis ordinibus,ut licite possit promoueri & celebrare.& hic etiã non dicitur,ꝙ nullus istorum.v.eum ordinauit.¶ Quidam tamen dicunt,ꝙ quo ad ordines.s.ut recipiatur in ordine suo ad celebrandum,solus eps,qui ordinat, põt concedere commendaticias,ar.lxxij.dist. c.ult, sed tunc tñ potest ab alio epõ ordinari, quando per literas sui epi sit dimissus:uel alius casus concurrat, in quo licitè
3 de iure ab alio episcopo ordinet.& ideo no.† quòd nullus episcopus debet ordinare clericum alterius epi,& si fecerit,irrita est eius ordinatio quo ad executionem. simile.ix.q.iij.episcopum,nisi alius episcopus daret ei beneficium. nam tũc cum rõne beneficij fiat de iurisdictione secundi episcopi,bene potest ordinare eum,cum etiã possit eum iudicare ix.q.iij.c.j.& ij.ỹ.de paroch.c. nullus, sed remanet de iurisdictione primi episcopi ꝓpter beneficium,quod ab eo habet, nec amittit sed contra. lxxj di.c.j.& lxxij.di.per totum.so.illa. c. loquunturqñ clericus a iurisdictione episcopi secundi ex toto eximebatur a primo;puta ꝙ habeat tale beneficium a primo episcopo,uel quod de iure,uel consuetudine cũ alio beneficio possidere non poterat.& idem est, si beneficiũ quod secundo sibi datur,eo modo tale sit, quod cũ primo possidere non possit.nam & hæc fuit intentio canonum illorum,ꝙ clericum alterius episcopi sine eius uoluntate sibi ex toto auferre non possit.sed si detur ei ꝓbenda in sua iurisdictione,cum ei hoc liceat, non tolerando cum primo episcopo,ut no.ỹ. de præben. cum iã, & per consequens ex quo dat ei præbendam, poterit eũ ordinare,licet sit curialis non ordinare sine licentia primæ ordinatoris.¶ De abbatibus autem, an possint literas dimissorias dare, dic, ut suprà de renun. c. si. sed quid dices de abbatibus exemptis & alijs?rñ.ꝙ & ipsi literas dimissorias possunt concedere,si ita sunt exempti, quòd diœcesani non habent in clericis eorum ordinationem,quod rarissimè conceditur alicui. nam & tunc cum in omnibus quo ad ordines,& quo ad iurisdictionẽ pertinent ad exemptos,& per consequens literas dimissorias concederent.

SVMMARIVM.

1 *Qua de causa quinque sigilla requirantur in literis testimonialibus clericorum transmarinorum.*
2 *Nunquid clerici incogniti permittendi sint celebrare.*
3 *An sufficiat ostendere literas de sacerdotio ad hoc, ut credatur, quòd quis sit sacerdos.*

1 QVa nos duxit [Statuta] 98.dist.p totū.¶†Quinque]ideo plura requiruntur, quia sunt ignota. nam si esset uni notū, ipsi soli crederetur.j.de proba.post cessi.89.di.quamuis 71.di.exneo.62.di.p totū.& idē ēt si per testes & crederem duos sufficere.j.co. tua.& credimus sufficere.v.sigilla epōrum ignota: oportet tñ aliquam notitiam haberi de sigillis, uel de clericis saltem per famam.item hoc habet locū in his, ubi nullum aut modicum præiudicium alij generatur.si autem aliquantulum præiudicium magnum generatur, nō creditur eis nisi per collationem sigillorum:uel alias legitimè probetur, ar.in auē.de instru.cau.j.de fi.instru.c.2. [Eporum]non aliorum inferiorum prælatorum[Alijs] etiam citra marinis clericis.¶ [Obseruandæ] hoc. c. loquitur in his, qui postulant recipi ut clerici in ordine suo.nam si tanquā uiatores petāt recipi, non sunt ita subtiliter examinandi.xlij.di. quiescamus, & permittendi sunt secretò celebrare infra e.tue.de conse.di.2. nō pro
2 hibeant.7.q.j.episcopi. ¶† In suspensione] idest probatione.non enim suspensi sunt neque ab homine, neque a iure:imo sine peccato possent celebrare, dummodò in loco essent, ubi celebrare possent.sed plebes suspensæ.i.prohibitæ sunt audire eorum officia.si autem diceretur ipse suspensus uel a iudice, uel a iure, & celebret, esset irregularis, & solus Papa posset dispensare cum eo.xj.q. iij. si quis eps dam.in hoc.n.casu pōt dispensare episcopus, infra e.c.si.dicimus ergo, q cum eo hoc casu poterit dispensare episcopus, etiam si celebrauerit populo, licet non debuerit celebrare sine dispensatione. simile dicimus, licet quis deprehensus in publico crimine non debeat celebrare, nisi cum eo dispensent tamen si celebrauerit non præcedente dispensatione, tamen episcopus poterit super hoc dispensare, cum ei prohibitum non inueniatur.posset etiam dici, q si hic suspensus esset a iure, qđ eps dispensare posset, & c.si quis eps dam.loquitur tantum de suspensis ab homine, non a iure.de hoc tamē alibi plenius notabimus j.de cle.ex.mi.si cele. [De acti-
3 bus] ff.nau.ca.sta.l.ulti.§.ac. ¶ † Inferioribus] not.non sufficit ostendere literas, q ordinatus sit in sacerdote, nisi habeat literas de quolibet ordine, nisi forte qui ordinauit in sacerdotem, sit tantæ discretionis, q præsumēdum sit de eo, q non ordinasset eum, nisi habuisset literas ab eo, qui ordinauit i diaconū, & ad alios ordines.& tunc non quæram literas super diaconatu, ar.j.c.proxi. nec in alijs ordinibus.¶ Dispensari]i.prouideri, ut celebret in ordine suo, & sit hoc sine dispensatione solenni, de qua dixi s.supra de fil.pre.ueniens.uel dic, q dispensatio necessaria est pp hoc q clericus est ignotus, testimoniales literæ ignotæ.& hanc dispensationem non pōt facere nisi eps infra e.c.ult.& hoc magis placet.

INter quatuor & infra[argumenta]sigilla no. ordinatorum, uel per testes infra e.prox.uel per alia probabilia indicia, uti quidam dicunt, ar.ij.q. 6.§.diffinitiua.§. nulli homini infra de præsum. literas xxxij.q.j.dixit 27. q.ij.non aliqua, & C.de rei uen.indicia.nam cum hoc q rat alterius patrimonium, & in spiritualibus sufficiat credere, & alias sit bonæ uitæ, & habeat.v.sigilla episcoporum, licet ignota sint sigilla, si aliqua noticia habetur p famam, uel alio modo uel de episcopis, uel territ eorū, licet alias non sit sufficiens probatio tñ præsenti casu talès crederem posse admitti.[Conuersatio] immo utrunque est necessarium testimonium ordinum susceptorum & probatio uite supra e.proxi.

TVæ fra, & infra [canonica] de conse.di.ij.tribus, ad omnes ordines de hoc supra eo. c.j.

SVMMARIVM.

1 *Non est assumendus de aliena ecclesia sacerdos, uel prælatus, cū reperiatur idoneus in eadem.*
2 *Nunquid liceat exemptis aliquos in suis ecclesijs recipere sine licentia episcopi.*
3 *Instituti absque scientia episcopi remouentur, nisi cum eis noluerit dispensare.*

DE nobis propo. [clericos] & malè ignotos, & ēt pernoctus; sed ad celebrandum bene posset eos admittere ēt sine licentia epi, si eos plenè nosceret, non per litteras, quia solis episcopis est seruata
1 hæc cognitio.† [Instituere] hoc eis non licet, immo nec episcopo, nisi habeat licentiam eius episcopi, cuius clericus est lxx.dist.per totum inferioribus autem prælatis etiam cum licentia prioris prælati non est licitum aliquem instituere in ecclesia sua, nisi primò episcopus diœcesanus approbet, & dispenset, ut hic expressè habes 72. di.hortamur.& hoc est ea ratione, quia aliquando crederent aliquas literas sufficientes, quæ non essent. uel posset ille clericus habere alia impedimenta, sed nec admittere possunt ad celebrandum populo 71. dist. extraneo; sicut nec eis licet dimissorias dare literas, sed episcopo tantum.72.distin.extraneo infra de of.ar. signifi-
2 catti. ¶ † Quid dices de exemptis, an possunt in suis ecclesijs aliquos recipere?Respon. episcopus in personam sacerdotis recepti ab exemptis pōt animaduertere cum in sua diœcesi, delinquat celebrando.6.q.iij.placuit. C. ubi de cri.agi.auē.quæ in prouincia, nisi forte & familia res exemptorum sint exempti, quia tenor priuilegij diligenter est obseruandus infra de priuil.porro. Non erit ergo exemptis licitum aliquem clericum recipere sine licentia episcopi diœce.sed si ipse episcopus maliciosè differret suum dare assensum, ageretur ad hoc coram superiore, ar.infra de iure pa.pastoralis, & potes dicere, q non est necesse episcopum suum præstare assensum, sed tantum cognoscere de literis dimissorijs. postquam autem pronunciauerit eū plenè dimissum, licitum est exēptis eum accipere. & hoc est uerum ubi loca exemptorum populum habent alias enim pro se & suis locis exēptis sine licentia episcopi licet eis accipere clericos, dūmodo habeāt literas dimissorias.nec ob.quod dicitur q ratione delicti possint in eos animaduertere, intermittitur ei pœna.quia non deliquit.uel dic quòd illud in-
3 telligitur de non exemptis speciali priuilegio. † [Ex dispensatione] non potest episcopus dispensare in hoc, qđ si non habet literas dimissorias, remaneat in ecclesia: sed in hoc dispensat, quia ex quo male institutus est in ecclesia, debet eijci, sed dispensatur cum eo, quòd remaneat.sed nunquid est etiam necessaria dispensatio in his, qui aliquo contempto sunt electi, uel post app.Respon.non quia ibi electio est canonica, licet posset cassari: sed hic secus, ar.supra de ele.quòd sicut, ubi de hoc no.uel dic quòd hic non recipit executionem institutionis sue, nisi fuerit cum eo dispensatum.ix.q.ij.Lugdun.& hoc

hoc ferè cum primo idem est. uel melius ꝙ necessaria est dispensatio, quia ignotus est, ut no.s.e.c.1,Inn.

SVMMARIVM.

1 *Inest vicario cognitio & iurisdictio ordinaria.*
2 *Eps semel in anno visitare debet ecclesias sibi subiectas urgēte uerò necessitate eā pluries in anno visitare potest,ut in nu.3.*

De officio archidiaconi. Rubr.

VT archidia. [vicarium] Decr.huius ti.concedunt multa arch.quæ alibi conceduntur aliis dignitatibus, & è cõuerso quare dicēdū est. s.istorū ti.ideirco aliqñ cõcedere aliqua officia uni dignitati,q̃ melius cõpeteret alij: qa illa dignitas ibi nõ est,cui melius cõpeteret. uel loquit̃ fm̃ diuersas constitutiones & consuetudines, & diuersa loca,quæ multū ualēt,imò præualēt in officiis.s.de cõsue.cū olim.j.de exces.præla.& ad hot. hæc glo.ualet ad præsentem tit.& s.e.de officiis. ubi aũt ꝯria non probaret constitutio,uel consuetudo p̃scripta, staretur his
1 e. j.e.ut nostrum.† Vicariū] qa vicarius est, & cognitionē & iurisdictionem ordinariā habet.C.de off.iud.l j. j.de of.vic.quia.25 .dist.perlectis. Itē qa est uicarius, p simplicē querimoniā audit eps cās subditorū archid.& absoluit excõicatos ab eo, ut no.j.de off.arch.cū ab.qd̃ non põt facere archieps in subditis suorum suffraganeorum.2.q.3.nullus prius.[Honore].i.si grauātur ab aliis indebitè: & ēt forte non ab epis: quia non sunt tm̃ vicarij, sed certa dignitate potiunt̃,ut p totum ti.hoc apparet,nec remoueri possunt ad libitum epi, nec pro uelle eorum officium exercere; & de hoc no.j.de off.ord.cū ab.sed ideo dicuntur arch.& etiam alij in dignitatibus constitut i uicarij: qa oia exercent quæ ad episcopos ptinent consuetudo dignitates,hæc transcunt,nisi aliqua excipiant tunc,qd̃ credimus eos posse. unde apparet,ꝙ custodiam uacantium dignitatum tm̃ habent epi quo ad hæc iura,& ꝙ epi habent eorum electionem , ar.j.de insti.c.cum venissent.j.ut eccle.benefi.ut nostrum.j.eo. ad hoc.§.nlt.uel potius electio harum dignitatum , uel præsentatio pertinet ad eum, qui dotauit dignitatem [Ecclesiasticorum] uirorum,uel officiorū [Delinquen
2 tium] ar.ꝙ archi.habet curam animarum,ar.ꝯ.j.eo.cū satis.† Circumeat] eps,si sanus est, semel in anno uisitet ecclesias.1o.q.t.eps, decernimus: sed si fuerit infirmus, mittet pro se archid.uel alium,ut s.eisdem.c.& hoc est uerum, ubi eps habet de consuetudine mittere, quē uelit,uel ubi non est archidia.uel archid.habet de officio ut pro epo uisitet, ut hic ꝙ autem dicit hic de tertio in tertiū uisitationem faciendam,intelligo ubi non est necessitas. nam si necessitas esset,licet in ꝯrium consuetudo se haberet,non obstaret præscriptio,uel consuetudo
3 j.de prescri.cum ex officij. ¶† Et si necessitas esset pluries in anno uisitare,põt illam ecclesiam ,quæ uisitatione indiget, nou aliam.j.e.mandamus.18.q.ult.uisitandi, nou semel. uel dic, ꝙ de iure archid.non habet uisitationem, nisi qñ eps est impotens,ut prædictum est; & tunc non nisi de tertio in tertium annū,ut hic. nec est ꝯ j.e.mandamus: quia ibi erat consuetudo spālis illius archid.ꝙ omni anno uisitaret. monasteria aũt duplicem uisitationem habent quolibet anno, unam ab episcopo 18.q.ult.non semel,& aliam uisitationem gnāliun.j.de sta.mo.in singulis,&c.s.e.¶ Itē dicunt quidā & in aliis ecclesiis unā uisitationē habeat ordinariam archid.aliam diœce.¶ Corrigat] minora:maiora autem refert ad episcopum.j.e.ad hæc.& est ar.ꝙ ex quo habet coertionē, ꝙ possit excõicare, uel ad minus interdicere.j.de offi. dele.ex literis,ar.ꝯ.j.e.cum satis.

Officium uerò.

EA, quæ ꝯ. Et j.[quæ collecta] forte ad custodiendū nā quia ecclia unde erat archid.securiorē sacristiā habebat, alia ecclesia ibi sua crīalia, uel thesauros deposuere,& de custodia eorū oium archi.debet reddere rõnē.uel ad officiū archid.ptinet,ut diligentē curā habeat sup oēs p̄latos ecclesiarū,qualiter hæc custodiāt. & si archid.in hoc inueniat̃ negligens, in hoc ipse tenet̃. ¶ Negligentia] prælatus.n.qui super hoc habet officiū, .s.sup custodia depositorū,præstat dolū,latā culpā,& leuē. .de peric.tu.si res.C.ar.tu.qcqd. sed ēt de leuissima vr̃ ꝙ teneatur. sed ꝯ,quia depositarius non tenetur nisi de dolo & lata.ff.depo.l.j.§.j.& l.quod Nerua , nisi in certis casibus, q noiant̃.j.depo.c.ult.sed dic, ꝙ sicut ille q accepit præciū pro deposito seruādo,ut in eadem decre.dr̃, tenet̃ de culpa, ita & q dignitatem habet, cui hoc officiū est annexū,ut hic,cū plus sit hr̃e dignitatem, q̃ pciū. uel potes dicere,ꝙ hæc criminalia nõ erāt deposita, sed in cām pignoris: uel alio modo erant accepta ab ecclesia,uel epo, & apud archid.gubernata.

SVMMARIVM.

1 *Archidiaconus de iure communi non habet curam animarū, nisi sibi specialiter ab episcopo demandetur.*
2 *Cura animarum , quæ est potestas ligandi & soluendi,in nullo prælato est , nisi sit sacerdos.*

CVm satis sit [consuetudinis] non præscriptæ, cū eps habet in priuilegio, ꝙ nullus platus suæ diœc.instituere debet pter ipsum. uel hoc eps habebat de consuetudine p̃scripta. hæc expositio necessaria est fm̃.B.q dicit,ꝙ archid.de suo iure habet institutionē clericorū,& curā aīarum. sed Hug.hoc negat,& tūc nõ est necessariū hoc exponi,f.nõ p̃scriptæ: q.a plana
1 est litera, ut iacet.† Curā] qa nec habet,nisi demandet̃ ab epo. t 6.q.2.nullus.ar.ꝯ s.e.e. t.sed.B.dixit,ꝙ archid. habet curā aīarū.j.de off.dele.sup ī fi.de p̃be.rescrēte. & rdit huic.c.ꝙ hic erat ꝯria spūalis ꝯsuetudo, q̃ maxi
2 mè in iuribus archid. seruāda est. † Curā] melius distinguit sic. cura aīarū dr̃ strictè ptās ligādi & soluendi,s.in foro pniali,& hæc in nullo plato est,nisi sit sacerdos; ut probat̃.21.dist.in nouo.j.de pœ.& re.oīs.quā curā alius dare nõ põt,q̃ sacerdos, uel sacerdotis autoritate generali,& speciali,ut hic.16.q.7.nullus. de autoritate generali intelligo.j.de offi.dele.super eo.25.dist.perlectis. & tunc non dicuntur ipsi dare: sed illi,quorum autoritate datur.ff.de admi.tu.ita §.gessisse. quāuis dici posset,ꝙ archi.& electi confirmati,& alij huiusmodi, quod quāuis non sint sacerdotes, tñ possunt dare ecclesias sacerdotibus. nec dant curam animarum . sed hi eis dāt, qñ fuit factus sacerdos, licet cum ordine hanc potestatem ligandi & soluendi acceperint; licet non in hos subditos, quos modo dat archidia.uel alius prælatus, potestatem haberet ante, q̃ per ipsum institueretur in ecclesia, quæ curam habet: sed officium huius potestatis, quam non habebat,concedit. t t.q.t.ecclesiæ similiter, & superiori.1.q.t.§.ex his uerbis arg.large dicitur cura ptās eiiciendi, & recipiendi in ecclesiam, corrigendi,

puniēdi excessus.21.dist.§.j.sub hac cura est excōicare, interdicere, uisitare,& cętera talia, quæ sunt ad correctionem morū.ꝫ.de ele.dudum, ecclesia Romana.ꝫ.eo.c.j.hanc curam possunt habere arch.& inferiores prælati,ut ibi dicitur. de utraq; istarum curarū intelligitur ꝫ.de præben.de multa. ecclesiam autem uel præbēdam conferre archi.nō potest,uel alius prælatus præter epm 16.q.7.nullus,nisi hoc ex consuetudine, uel priuilegio habeat. tunc facit tanquam uicarius.ꝫ.de off.dele.super eo.ꝫ.de insti.cum uenissent.ꝫ.e.c.1.

ARchidia. [sniam] Excōicationis,hoc ius cōe in oībus arch.& oībus prælatis, ar.16.q.2.uisis.24.q.3.corripiantur.ꝫ.2.q.1.nemo.ꝫ.de of.or.cum ab ecclesiarum.ꝫ.de ap.reprehensibilis: sed ista & oīa alia ꝯria intellige,ubi ꝯria obtinet consuetudo præscripta. ¶ Melius credo ius cōe,ꝙ oēs hi prælati habētes iurisdictionem ab epis sint ordinarij.ꝫ.de excess.præla.ad hæc, & possunt excōicare subditos.ꝫ.de of.ord.cum ab. nisi sint mulieres.ꝫ.de pœ.& remis.noua.& c.quæ dicunt prælatos non posse excommunicare,intellige,ubi ꝯria est consuetudo,quæ iurisdictionem tollit,& tribuit.ꝫ.de excess præla.ad hoc.C.de emen.pro.l.j.uel dic, ꝙ non debet excōicare cum solennitate,quæ est.11.q.3.debet,cum c.seq.de hoc autem nō dubitat,ab aliquo quin minori excōicatione possit excōicare, uel interdicere, sicut intelligūt prima.c.quę dicunt inferiores prelatos posse excōicare.¶ Item dicimus,ꝙ prælati, qui habent tantum iurisdictionem à collegiis,uel aliis, ꝙ̄ epis,non possunt excōmunicare: quia hanc ptātem non pōt concedere nisi episcopus.24.q.3.corripiantur, licet alias iurisdictionem habeant, ut no.ꝫ.de of ord.cum ab.uā quod nō hñt,dare nō pñt.1.q.7.Daibertum, nisi fortè collegiū eligeret autoritate epi, & de iuribus epalibus aliqua haberet, uel ab eo confirmaretur.de hoc no.ꝫ.de off.or. quanto.

MAndamus aliquantum [sæpius] nota supra proximæ.

SVMMARIVM.

1 *An archidia possit sine episcopo imponere pœnam pro delicto.*
2 *Episcopi accusationes omnes criminales audiunt,nō aūt archid.*
3 *Episcopus tenetur de facto archidiaconi.*
4 *Rurales decani de consensu archi.institui, & destitui debent.*

D hæc nos dicimus [statuta] 15.dist.perlectis [Imperat] qualiter sua officia expleant. [Parochiarum].i.eorum, qui parochias morātur.ꝫ.e.c.j.[Audire dicunt quidam, non tamen diffinire,cum ei concessum non sit. alij ꝯdicunt,s.& ꝙ diffinire debet; & hoc magis placet,ar.ff.de iudi.de qua.item quidam hoc intelligunt tm̄ de parochialibus clericis: alij de ciuitatēsibus,ar.ꝫ.e.c.1.[Iurgia [ciuilia;& sic de crimine agitur ciuiliter [Constitutionem] ꝫ.e.c.1.[Vicarius] ꝫ.de of.vic.c.2.[Clementis] 93.dist diaco. [Perspiciens] .i. inquirens non uſr uisitando,sed tm̄ loca,uel personas, de quibus est infamia. de hoc not. ꝫ.e.c.1. † Corrigat]
1 uerbis,monitionibus, & præceptis. pœnam aūt pro delicto non pōt imponere sine epo.ꝫ.de of. custn.c.1.ar.ꝫ.de of.arch.c.2.& ult.si quis tñ diceret,ꝙ modicā pœnā sibi imponere posset, uel suspensionem ad modicum tempus,forte non peccaret. ¶ Ardua] ut si exigant depositionem clerici, uel ēt suspensionem perpetuam, uel ēt multum diutinam. cum.n.hoc sine capſo facere non possit eps.ꝫ.de exces.præla.c.1.absurdum est dicere, quod archi.possit.idem est,& si expediret facere unionē eccle

2 siarum, uel diuisionem.s.quia non fieret sine epo.ꝫ.de excess.præla.sicut.2. † imò oēs accusationes criminales non solum clericorum in sacris positorum, sed in minoribus ordinibus audirent episcopi,nō archi.15.q.7.Fel. si autem eps, nullus, & etiam laicorum.ꝫ.de of.or.c.1. item cās matrimoniales.ꝫ.de consan.& affi.ex literis 1
§.ult.itē oīa negocia,ubi exigit dispensatio, ut no.ꝫ.de 2
eo,ꝙ fur.or.c.2.item ea,quæ non licet epo facere sine cōsensu capituli,uel capſo sine consensu epi, ut est collatio præbendarū,& multa alia,quæ continenē.ꝫ.sub ti.de his,qui fiunt ab epo sine consensu.c.ea.& de his, quæ fi. à ma.par.ca.c.ij.& ubi specialis autoritas epi requirit, sicut in alienationibus.12.q.2.sine exceptione. 10.q.2. hoc ius.17.q.4 in uenditoribus. item in monasteriis nō habent iurisdictionē, correctionem, uel reformationē nisi consuetudo hoc eis tribnat.ꝫ.e.dilecto.uel posset ēt dici,ꝙ comparandus sit defensori ciuitatis, & usque ad 300.aureos audiat cās ciuiles: etiam de minoribus & in maioribus criminibus possit clericum reum capere, & eum ad epm mittere, & modicam mulctam indicere. & ēt clericis qui sunt de sua iurisdictione, pōt præstare autoritatem in adop.emanci.& testamentorum, & donationū insinuationibus,& manumissionibus, quas faciūt non nomine ecclesiæ, sed proprio, in auc.de defen.ciui.§.iudicat,usq; in fi.eo tñ non comparatur ei, ut quidam dicunt,ꝙ rōne delicti,uel ꝯtus sub eo aliquis conueniatur, cum non habeat territorium ut not.ꝫ.de fo. comp.cum contingat. eadem quæ hic dico in archidia. intelligo & in aliis minoribus prælatis ordinariis; qui uel de iure suo, uel de consuetudine habēt iurisdictionē. hoc nō placet. nec sunt comparandi defensoribus ciuitatum: quia non sunt ordinatæ dignitates ecclesiasticæ ſm iura ciuilia, sed secundum constitutiones ecclesiasticas, & secundum illas debent exercere iurisdictionem, & non ſm ciuiles. [Alia] ut not.ꝫ.e.c.ut nſm. ¶ Bñficiis] collatis ab epo,uel cōfirmatis. si.n.ad alium pertinet collatio, uel confirmatio, tunc non pertinet ad ar
3 chi.institutio.†Archi.] non ergo uidetur puniendus episcopus, si promotus sit indignus, ar.54.dist.si seruus. sed hoc iō est,quia eps tenetur de facto archi.sicut exercitor de facto magistri.ff.de exer.l.j.§ magistrū,nisi cōis opinio esset pro bonitate archi.ꝫ.de pig.significante. [Oi-
4 bus] 75.dist.eps.C.de auſ.præ.l.ult. ¶†Item hic habes, ꝙ de consensu arch.debent institui & destitui decani rurales. & hoc est ea rōne, quia cum archi.debeat habere curam parochiæ.ꝫ.c.j.& decanus, qui hic suppleat uices eius infra de off.archipresc.c.ult.non debet absque eius consensu institui, uel destitui. & idem in epo, & loquitur hoc.c.ſm consuetudinem: quia uerbi non esset consuetudo, secus esset. ¶ Ab omnibus] melius intelligitur hæc decr.de quibusdam decimis,quæ in aliquibus partibus Franciæ constituuntur ad faciendum quædam officia, quæ communiter pertinent ad epm, & archid. nec instituuntur in aliqua ecclesia, nec confirmantur, sed quasi ministrales & officiales sunt utriusque, & pro magna parte non constituuntur perpetuò. & ideo dicit hic pro t..e..i.ad tps.[Eligendus] oīa,quæ circa electionē huiusmodi personarum,uel confirmationē aget eps, faciet communiter cum archid.sed si discrepant, cū maior & principalior sit auctoritas epi,ꝙ̄ archid.tamen uicariā dignitatem habet,credimus ualere,qđ facit eps.si tñ archid.uideret indignum statui, posset pro iure suo appellare,uel alias contendere.alij tamen contradicūt. s.ꝙ non ualeret, quod facit eps sine archidiacono, uel è conuerso,nisi consuetudo se in contrarium habeat.

Signi-

Significasti,& infra [Archid.] 68.dist.quãuis 62.di-
stin.extra,de cõsce.dist.5.non oportet [literas,] s.ꝙ
ab alio episcopo ordinetur [eis] clericis.

Vt nostrum [ex officio] i.constutitione [officium].
supra eo. ad hæc.

SVMMARIVM.

1 *Mẽtione facta de pcuratione cõprehendũtur iurisdĩo,correptio, & reformatio tanquã paria sub generali clausula adiecta.*
2 *Condemnari non debet quis, nisi actor probet ex ea causa sibi deberi, ex qua petiit.*
3 *Potest episcopus etiam inuito subdito quandoque cognoscere de causis ad eius iurisdictionem spectantibus.*
4 *Licitũ est inter partes conuenire,ut sub non suo iudice litigetur.*
5 *Archidiaconus, plebanus, uel alius minor epo in monasterio non habet correctionem, uel uisitationem, uel iurisdictionẽ.*
6 *Consuetudo,ubi est cõtra ius, seu onerosa est, extendi non debet.*
7 *Consuetudo non est extendenda in his, quæ consistunt in præstationibus, & consimilibus.*
8 *Nunquid archidiac.qui iurisdictionem in omnibus exercuit monasteriis, intelligatur etiam exercere posse in monasteriis de nouo ædificatis.*
9 *Cũ quis spẽaliter de aliquibus concedit,de aliis ꝓhibere uidetur,*
10 *Nunquid de iuribus ad iura fiat extensio?*

1 Dilecto filio,& infra [quędam alia.] † no.ꝙ facta
mentione de pcuratione sub clausula generali
adiecta cõprehenduntur iurisdictio, corruptio,
& reformatio tanquã paria: quia cum vnum debetur,&
aliud. uel dic,non cõprehendi tanq̃ paria:qa paria non
sunt,sed maiora:sed cõprehenduntur tanq̃ expressa per
illam adiectionẽ,& quędam alia ad ipsum rõne archid.
spectantia.p p hanc.n.clausulam de oibus siue de mino-
ribus,siue maioribus agere põt, dũmodo de iure ad ar-
chid.spectẽt. etiam idem diceret,si diceret,& rebus aliis
ad eum rõne hæreditatis spectantibus:qa de maioribus,
q̃ expressa sunt,agere põt,dũmodo ad hæreditatem spe
ctent. posset tñ responderi huic decr.si quis uellet dice-
re ꝯrium,ꝙ ideò fuit admissa hæc petitio : quia non fuit
ꝯ eum exceptum : alias secus supra de rescri.sedes. [Ex
ratione] sm petitionem istam ur, ꝙ etiam si de consue-
tudine hæc iura habere debẽt in prædicto monasterio,
nihilominus absoluendum erat monasterium: quia non
2 ratione archid. sed cõsuetudine debebãtur, † & nõ de-
bet quis condẽnari, nisi actor probet ex ea cã sibi debe-
ri,ex qua petiit,ut no.ĩ.de offi.ord.conquerẽte. Sed re-
spondeo sub his uerbis, ratione archid.uel ad eius ar-
chid. spectantibus, cõprehenduntur nõ solum iura,quæ
debentur ex iure,uel priuilegio, sed etiam quæ debent
ex consuetudine,infra de præscrip.auditis.[Petiit] cõ-
fessoriam intẽtando.[si litum] per hoc uidebatur sibi,
licet erraret,ꝙ suam intẽtionem fundasset, infra de re-
lig.domi. cum uenerabilis, infra de capel.mo.dilectus.
16.q.7. oẽs. nam licet monasteria quo ad legem iuris
subsint epo, quæ consistit in institutione personarum in
coertione criminosorũ, in collatione sacrorum.17.q.2.
hoc iure cognouimus.17.q.1.monasteria.non tñ archi-
diac. sed sicut ex hoc capitulo apparet,qđ est no.dignũ,
hoc non extenditur ad archid. quia nisi ꝓbauerit con-
suetudinem archid. non exercebit legem iurisdictionis
in monasteriis. soli.n.episcopi hoc habent in monaste-
riis [videlicet] ecce iurisdictio [& eius] ecce correctio
[solent.] nam consuetudo in iurisdictione ualet, C.de
mand.l.iij. infra de excess.prælat. ad hoc. [salua] licet
episcopo teneantur obedire in multis contra regulam,
tñ per sedem Apostolicam nũquam cõfirmatam, ut hic;
16.q.1. qui pure & uerè, alia. nemo,&c. eum pro utili-
3 tate: secus,si apostolica eam nõ approbasset. † Conue-
niri] iniusta uidetur petitio:quia eps potest etiam inui-
to subdito aliqñ cognoscere de causis ad eius iurisdi-
ctionem spectantibus, ut no.infra de offi.ordin cum ab.
imò quidam dicũt, ꝙ potest ab eis auocare iurisdictio-
nem,arg ff.de iud.iudicium. hoc non credo,ut expressè
uidetur dicere,auth de defen.ciui.§.interim, in fi.col.iij.
l.iudicium, loquitur, qñ in ea iurisdictione, quã exer-
cet minor iudex, superior iudex habet maius imperiũ:
quia tũ in defectum superioris iudicis deuoluitur iu-
risdictio ad inferiorem. C.de iudi.l.cum speciale. C.de
fabri.l.si quis : quia tunc, si inferior uellet cognoscere,
superior posset prohibere. uel põt intelligi præallega-
ta.l.iudicium, ꝙ superior, q habet maius imperium in
ipsa iurisdictione,potest ꝓhibere inferioribus, ne pro-
cedãt, si sunt sui officiales,uel uicarij : & sm hoc cũ ar-
chidiaconi, & archipresbyteri dicantur uicarij episco-
porum,& epi dicantur in eos sua onera partiri.s.e.c.j.&
infra de offi.archipresb.c.si eis poterit prohiberi p epi
scopos. archiepiscopi aũt, & etiam præsides ꝓuinciarũ,
uel legati non poterunt ꝓhibere inferioribus episcopis,
uel aliis, quin habeant ita plenam iurisdictionẽ in suos
subditos. sicut ipsi legati, licet ipsi legati maiori digni-
tate præemineant, quin suam iurisdictionem exerceant.
illud bene fatemur,ꝙ possunt audire querimonias om-
4 nium, qui ad eos uadunt. ĩ.de offi.leg.c.j. † Conueniri]
ad hanc quæstionem non respondet, hoc ideò,quia pe-
titio fuit iniusta, cum licitum sit inter partes cõuenire,
ut sub non suo iudice litiget,ff.de iur.om.iud.si conue-
nerit. imò etiam sufficit,si non excipiãt, & hoc ipso con
sentire uidetur,& tenet qđ facit alius iudex,ff.de iu.l.j.
& ij.in prin. ¶Quidam tñ respondent hic non esse ad-
mittendam petitionem ꝓpter fraudem . fiebat.n.ut sic
subtraheretur iurisdictio eius,s.archidiaconi, arg.ff.de
dolo. cum qs.ff.de aqua plu.arcen.l.j. & l.denique, uel
propter ꝯsuetudinem. alij dicunt.ꝙ ꝓpter hoc non re-
spondet huic qõni : quia in hoc monasterium nõ pecca-
bat. alij tñ dicunt, ꝙ sub illo uerbo, qđ sequitur in re-
sponsione Papæ.s.iurisdictione aliqua &c. oĩa compre-
hendit,s.uisitationem,correctionem, & iurisdictionem,
& etiam ꝙ prius debeant sub archidiacono conueniri,
q̃ sub archiepiscopo; & ideo non respõ. [Specialibus]
quasi dicat causas, q̃ tangunt archiepiscopum, & hoies
eius,& familiam,non peto,ut corã me primo agãt [ca-
nonicos] ff.de leg.iij.si corpus.§ j. 4.q.3. si testes, & in-
fra de test.ueniens.C.de repu.ꝯsensu.§.seruis.C.de q̃st.
interrogasti [constiterit] per ꝓbõnes archid.[pacifica]
ad hoc enim ut currat ꝑscriptio, necesse est, ꝙ sit paci-
5 fica.ĩ.de præscr.sanctorum. † Iurisdictionem] no.archi
diaconum,uel plebanũ,uel alium minorem epo,in mo-
nasterio nõ habere correctionem,uel uisitationem, uel
iurisdictionem, & ita per ꝯñs nec procurationem, q̃ ra-
tione uisitationis debetur. infra de præscript.ex officij.
18.q.2.dudum peruenit,infra de ca.mo.c.ij. ¶Sed nun-
quid in prioratibus,qui sunt per villas, habebit prædi-
cta? rñ.si sint monasteria,ubi sit cõuẽtus mona. uel etiã
ad hoc instituta per epm, ut ibi sit conuentus, tunc nec
archid.ibi habebit iura archi. sed si ad hoc non fuerint
instituta, tunc archid.ibi sua iura habebit, nec priuile-
gio monasteriorum gaudebũt. 10.q.1.c j. nam & in ca-
pellis monachorum cõstat, ꝙ archidiaconus habet ius.
quia exẽptæ ab hoc iure non inueniuntur. item dicunt

quidam, q si monasteriũ habet priuilegium, q archid. habet ibi iura arch.ar.q eps etiam in exẽptis abbatibus ppter subditos habet ius.j.de priui.ex ore,in fi.item dicunt,qđ tunc tenet abbas pcurationem rõne uisitationis facere archi qa & si monachos uisitare nõ debet, populum ei tñ subiectũ uisitare debet. 10.q.1.placuit episcopis: tñ posset dici, q archid. uel alij prælati præter epos nihil iurisdict oĩs habent in monasteriis, neq; populos eorum: sed parochialia iura habebunt, puta decimas,& hmôi intra totam suam parochiam. 16.q.1.decimas quicũque. nisi ipsis monasteriis datus sit populus cum iuribus parochialibus: sed prius dictum magis placet: quidam tñ dicunt, sed non placet, q archidiaconus in monasteriis habet correctionem,& uisitationem, qđ hic non negat; sed iurisdictionem non. nec ob.16.q.1. alia:quia illud intelligitur, qđ possit sacerdos,uel inferior platus nõ cogere: sed facere p superiorẽ cogi monachos ad soluẽdas decimas. ¶In hmôi] .i. ɔsimilibus, puta eiusdem ordinis,& intra easdem metas ɔstitutis,& non magis priuilegiatis:sed secus,si sint eiusdem conditionis [in hmôi] s.de ɔsuet.cum olim. ¶De præmissis] f.q archidiaconus pacificè consueuit exercere iurisdictionem in dicto monasterio,uel in aliis eiusdem ordi-
6 nis, & ɔdõnis. ¶†Supradicto] no. q ubi consuetudo est ɔ ius,uel onerosa,non est extẽdenda,ut infra de deci.c. tua,cum contingit.neq; ad alia iura.j.de capel mo.c.ij. infra de præscrip.auditis. nec ad alias ecclesias, uel psonas.12.dist.omnia.11.dist.catholica. Si uerò sit laudabilis consuetudo, & quæ iuuetur rõne, & quæ sit supre ɔcessibilis,quale est in archid.in monasteriis,q de facili debet archid.concedere, ut in alios sua onera patiatur, infra tit.pxi.c.fi.& de qua,uel contra quã nihil sit statutum,illa seruanda est, & extendenda ad alias ecclesias,non ad alia iura,ut hic,& s.de elec.cum ecclesia Vulterana.11.dist.in his.12.dist.consuetudo.8.dist.quo contrà.j.de censi.sopitæ. & dicimus sufficere, si maior pars ecclesiarum,uel psonarum eiusdem ɔditionis seruet illam,ff.de iusti.& in.l.pen.j.de censi.sopitæ. & hoc nõ solum intelligimus de ecclesiis eiusdem dioce. sed etiam eiusdem pvinciæ. & intantum hoc est uerum: qa si certum sit eas non seruare ɔsuetudinem, tñ cogi debent eam seruare.q ex eo apparet: quia ecclíæ de nouo ędificatæ ad illud tenent.j.de censi.super eo.s.de ɔsue. cum olim.& talia sunt,q habeãt vnum modũ in officiis. 12.dist. c.pen.& ult.& qđ seruetur mensura cõis.j.de cẽsi.ex parte, & qđ certas dignitates habeat aliquis platus.s.de ɔsue.cum olim. & hoc uerum,qđ alij cogunt seruare,nisi habeant ɔriam ɔsuetudinem & pscriptam, s.de ɔsue.c.ult.j.de præscr.auditis:uel nisi p illa aliam habeant,s.quia alius hæc iura in hoc monasterio exercet; & tale est, puta qa vna ecclía ieiunat die sabbati, alia mercurij.12.dist.illa. hic.n.minor pars non cogit sequi maiorem. ¶Alij dicunt in his, quæ sunt iurisdictionis uel iurisdictioni annexa fieri prorogationem de personis ad personas, dũmodò pars maior utatur, ff.de iust.& iu.l.pen.ff.ad municip.qđ maior.ff.de testi.ad testium nisi esset ɔsuetudo introducta ɔ rationem,ff.de le-
7 gibus, qđ non rõne. ¶†In aliis aũt, quæ ɔsistunt in pstationibus, & cõsimilibus non est extẽdenda ɔsuetudo, ut hic,arg.ɔ.ff.cõia præd.uenditor.§.si constat. Sed ibi nõ dicitur extensio,q est circa vnam rem tñ,j.de censi.sopitæ, cum suis ɔcor.non obst.quia ea pter ɔsuetudinem debita erant de iure. nunquam tñ est restringenda ita ɔsuetudo,uel priuilegium,ut vna res diuerso iure censeatur.j.de deci.cum in tua dioce.12.q.2.cognouimus.

¶Item sẽr sit extensio in his,q pertinẽt ad alium de iure cõi.j.de reli.do.c.j. sed mirũ nr, q negligentia vnius obest diligenti, q non permisit ɔ se ɔsuetudinem induci,uel pscribi,ɔ illud:nam res inter alios &c ubi in C. p totum tit. Rñ.hoc, quod hic dr, non obest, uel modicũ obesset monasterio sancti P. qa iura,q hic petebantur, uel eps exercebit i dicto monasterio, uel arch. uel alius loco epi; & sic nihil monasterio piudicat,uel modicum: sed epo dignum est ut piudicet: quia tacitè consentire uf,q archid.iurisdictionem archidiaconalem habeat in monasteriis,cum uidet,& non cõtradicit,arg.s.de consuetu.c.ij ff.de legi. de quibus nam expressè si uellet, posset concedere ipsi archidiacono, ut perpetuò illam iurisdictionẽ in monasteriis exerceret nam cũ ipse eps iurisdictionem archidiaconi habeat pmissam, uel melius f.quã archid.petebat tãquam archidiaconalẽ, eam alij concedere posset salua solẽnitate debita, cum eam conferre non prohibeat,& cũ omnia monasteria,q sunt eiusdem condõnis,debeant eodem iure censeri,uel potius iurisdictio,q est in monasteriis eiusdem ɔdõnis j. de deci.cum in tua. 12.q.2.cognouimus; satis p ɔns uf, q ex quo eps concedit tacitè, q habeat prædictam iurisdictionem in aliis abbatiis, & etiã habeat & in ista sancti P.ar.prædictorum c.¶Sed hæc intelligo uera,si ipse eps, uel abbas, uel quis alius in hoc monasterio nullum de prædictis iuribus ibi exercuit. quia sic interrupta est præscriptio,ut no.alias. ¶Item quia si exercuit, tũc uideretur & præsumit, q nolit eps in hoc monasterio sancti P. prædictam iurisdictionem,s.eosum, q interdũ exercuit, ɔcedere archid. & pp hãc rõnem dicerem, q si epo nesciente prædictã iurisdõnem exerceret, q non induceretur ɔsuetudo, arg.s.de cõsue.c.j. ¶Sed oppones,nõne & si sustinuit,q in vno monasterio tñ exercet prædictam iurisdõnem,uidetur tacitè consentire, q eam habeat etiam in aliis monasteriis? Rñ.non, quia tunc ratione pscriptionis põt in illo monast pdictam iurisdõnẽ uendicare,etiam si eps ɔsentit tacitè, & etiã si nesciuit, & non rõne consuetudinis pscriptæ,nec impositæ nec in ipso,nec in aliis. sed qñ in pluribus tacitè consentit, tũc etiam uidetur ɔsentire in aliis,ubi non exercuit,quæ tñ eodem iure censenĩ,arg.prædi.c.& hac rõne: quia non tantum rõne præscriptionis,sed ɔsuetudinis præscriptæ hoc innititur. posset aũt dici, q hæc consuetudo extenditur ad noua monasteria,s.q archid. in eis habeat iurisdictionem,arg.infra de cẽsi.super eo. s.de consuet.cũ olim. Si autem sola præscriptione niteretur,tunc ad no-
8 ua monasteria non extenderetur. ¶†Quidam tñ nullam differentiam faciẽtes inter cõsuetudinem prescriptam, & præscriptionem, dicunt, q etiã si in omnibus monasteriis exercuit prædicta: non tñ exercebit in nouis monasteriis,i.de nouo ædificatis, arg.prædic.decret. infra de deci.cum contingat. nec obst.q elicitur.12.q.2.cognouimus.ubi dicitur,q etiam noui reditus iure ueteri cẽsentur:quia nõ statuitur ibi, q eps de nouis reditibus partem suam soluat clericis, qa de ueteribus sic soluit: sed quia de cõmuni iure solui debet. Item non est contra,infra de censi.sup eo,& s.de consue.cũ olim: qa ibi loquitur de his iurib.de quibus nihil est certum in iure statutum.vnde dignum est, q in eis seruet ɔsuetudo antiquarum ecclíarum eius pvinciæ, uel etiã uiciniç, ar. 11.dist.diuturni,oĩa,& c.seq.q arch pdicta in monasterio exerceat,ɔ ius est:sed eadem,q diximus de arch.intelligimus etiam de decano,uel quolibet, qui prædicta iura exercet, cum neuter iure cõi utatur. ¶Item pdictis rationibus dicimus, q si in hoc monasterio sancti Pauli decanus

decanus ex priuilegio, uel consuetudine præscripta prædicta iura exercuerat, in alijs aūt archia. licet i omnibus alijs exercuerit archi. consentiente epo' tñ non exercebit in hoc monasterio. S. Pauli, ēt si toto tpe, quo archi. præscripsit predicta iura in alijs monasterijs, decanus in monasterio. S. Petri non exercuit. & hoc satis probatur ex hac litera, ubi dicitur in hmōi abbatijs, cum non fint similes, si ad diuersos ibi iurisdictio pertinebat. item dicimus, q̄ si ageretur de alijs iuribus, uidelicet q̄ ab oībus alijs monasterijs consueuit hēre. x. sol. anuatim, uel certam partē oblationum, nō iō pp hoc habebit in monasterio. s. Petri quia diligens fuit, & est consuetudo one rosa, & præter ius. ¶ Sed obijcies, si de iuribus tm̄ archi episcopi agebatur, quare absoluitur, uel cōdēnatur monasterium, itē quare non uocatur, & agit contra archi-
9 episcopū? rñ. ut no. j. de mai. & ob. inter. ¶ †Item quæris, unde est hoc, quia si eps archi. in omnibus alijs hoc expresè concessissent, non tñ pp hoc hērēt in monasterio sancti Petri tñ pp consuetudinem hoc obtinet? Rñ. quia quando concessit de aliquibus specialiter, de alijs prohibuisse uidetur. xlv. di. disciplina. j. de decl. ad audientiam, ex parte. sed in consuetudine de oibus tacitē cōsentire uidetur. ¶ Sed nunquid debet sufficere, si ipse abbas sancti Pauli hæc iura in ipso monasterio exercuit Rñ. si exercuisset tanq̄ alia psona & Vicarius epi, crederē sufficere, nec extenderet̄ tūc cōsuetudo ad hoc monasteriū sed si tāquā abbas fecit, cū hæc sit alia iurisdictio, s. archidiaconalis, alia abbatialis, bñ fiet extēsio, de qua hič dr. s. ut in monasterio. S. Petri exerceat iurisdictionē, ut
10 in alijs. ¶ †Sed nunqd de iuribus ad iura fit extensio; & dicunt qdā, q̄ ubi qs utit̄ iure cōi, utendo uno iure alia oīa iura, q̄ eodē iure debent, puta epali, uel archidiaconali, retinere uī nisi aliud p̄ eū pscriberent. imò plus dicimus fieri hanc extensionem de iuribus ad iura, nisi ea exerceat aliqs eps, uel archid. in loco, quē nō cōstet esse de alterius iurisdictione. nā tunc hoc ipso, q̄ aliqua iura ibi exercet, uī acqrere locū, ut sit eius iurisdictionis, & ut ibi oīa iura exerceat de cætero. j. de religio. do. c. j. & hoc maximē obtinent in his iuribus, ubi cōsuetudo pualet, sicut ēst in iuribus archidiaconalibus, & cōsimilibus. [Quā] pōt. n. esse, q̄ in uno iure obtinebit, non in alio. j. de cap. mo. c. lj. [Eisdem]. i. consimilibus.

De officio archipresbyteri. Rubr.

ET archipresbyter, & j. [uolumus subesse] ut est de cōsuetudine. & intellige quo ad administrationē, non quo ad ordinem subest archi. 2. q. 7. puta. C. de offi. iud. l. j. in his, q̄ spectant ad officium archi. uel de iure, uel consuetudine [Et quod uolumus, q̄ archypsbyter sciat, q̄ specialiter &c. [Collecta]. i. missam. lxix. dist. [Iniunxerit] xxv. dist. per lectis.

MInisterium archipresb. [cardinalium]. i. principalium. 7. q. 1. pastoralis [In cōicatione]. i. missarum celebratione, & p totā sept manā facienda, q̄ incipit die dñico [Obtemperando]. q. d. nō eos puniat sua auctoritate, sed epo referatur, si in al quo malē uiuunt, & cōtra eos mandatū sui epi faciat [Cedant] qñ debent officiis interesse [Prohibita] q̄ ad ordinationē ptinent epalē xviij. dist. quāuis coepi. ¶ Consulto] & pñte. sed & si est absens, & necessitas urget, ēt eo inconsulto pōt absolue re. xxvj. q. vj. c. vl. intelligitur hoc de solēniter pænitente. sed in hoc casu etiam simplex sacerdos eum absolue-
re pōt, ar: 17. q. 4 si quis suā, & ēt laitus, ubi quidā dicunt de conse. di. 4. sanctum est baptisma.

OFficium archipsbyteri. [Foris]. i. extra ciuitatē & ita hēs, q̄ oēs forancí sacra, & sepulturas in maiori ecclesia recipient, nisi forte eligerent alibi sepeliri. Sed certē hoc tm̄ uidet̄ loq de grauiter peccantibus, ar. l. dt. in c. 26. q. 6. c. si. [Cū oibus]. i. omnium sacerdotum: quia ibi archipresbytero confiteri debent [Exinde]. i. postquam audiuit confessionem [Illis] peregrinis, & sacerdotibus [Curam] ut omnia sacramenta recipiant. peregrini plus cæteris indigent: quia ibi notos non habent: de sacerdotibus autem confunderetur ecclesia, si sine sacramentis decederent.

VT singulæ. Hoc capitulum loquitur de archipresbytero rurali, & superius de ciuitaten. [Titulos]. i. idest ecclesias. lxx. di. c. ij. [Qua] ar. quòd solus episcopus est ordinarius. 11. q. 1. de persona. lxxx. distin. non debere [Partiatur]. infra de præsum. mandata [Decretum]. i. contra ordinationes episcoporum: secundum eorum autem statuta possunt minora negocia diffinire, cum sint ordinarij, ut no. j. de offi. or. cum ab.

De officio primicerij. Rubrica.

VT primicerius [ratione] si nō bene monuerit, & docuerit, uel etiam punierit delinquentes: uel saltē episcopo nunciaret habet enim ordinariam iurisdictionem in his, quæ sibi commissa sunt. j. de offi. or. cum ab.

De officio sacristæ. Rubrica.

VT sciat sacrista.

De officio custodis. Rubrica.

CVstos ecclesiæ [indomitus] ex quo. n. incorrigibilis est sine accusatione remoueri pōt q̄ a notorium est eius crimen. xvij di. non licuit. xj. q. j. si quis sā. ij. q. vij. qua pp 81. di. Maximianus. 13. dist. c. ulti. infrā. qui. sint legi. per uenerabilem infrā de iureiuran. quærelam bene dicit indomitus. quia priusquam deponatur & alius substituatur debet suspendi ab officio suprā de æta. & quali. quāquæris. & idem est in similibus. ut si nōn portet coronā.

CVstos solicitus.

De officio vicarii. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 Ineptitudo libelli facit rumpi libellum.

AD audientiam nostrā. [adeptus] & sic amisit ius, quod habebat in uicaria infrā de concess. præben. uel eccle. non ua. literas. xxj. q. ij. si quis tam. † A petitione] no. quòd ubi apparet ineptitudo libelli, rumpetur libellus ar. ff. si men. fal. mo. dix. l. j. & quod notabilius est, non solum si in libello contineatur ineptitudo, sed Innocen. in primo Decret. K iij etiam

a ¶ *Sed etiam si alias.* *Hoc dicit singulare. Pe. de An. in cõs. 207. col. ij. incip. iudex de iure iudicaturus, in uer. de nullitate aũt, & all. etiam ipse Pe. in cõs. 221. incip. discurrendum est, col. j. post med. in cõs. 233. incipiẽ. primo inquirendum, in prin. & Alexand. de Imol. in consi. 208. col. ij. uersic. cum ergo, in secundo nolu. & Pet. de Anch. in cõsi. 73. incip. uisis omnibus, col. ij. uer. uenio ad secũdũ, & in cõs. 116. incip. secundum ordinem, in fi. Et in consi. 289. incip. de uiribus sententiae, ante med. ij. col. & in consil. 291. incip. super pluribus, col. ij. uer. tales ãt exceptiones. Et in consi. 297. inci. efficacibus, col iij. in prin. & col. iiij. post prin. & ibi quòd Papa etiã repellit rũ, qui ex allegatione iuris tertij uidetur se dicere improbum possessorem. & ad hoc dictum Innoc. hic adde eundem, infra de diuor. in cap porrò, & Card. in consi. 29. incip. iudex de re iudicaturus, col. iij. uersi. de nullitate. ubi dicit hoc notabile, quod consilium est inter consilia Pet. de Ancha. consilio 208. supra allegato in principio.*

a etiam si alias ª sit notum. nam hic non dicebat se habere personatus, sed tantum petebat uicariam; & tamen sufficit, quia notoriũ est, quod habebat alios personatus; quod non potest esse occultum, supra de trãsac. quanto. lacerandus est libellus.

PRouideas [attentius] uicaria non habet locum, nisi ubi quis plures habeat ecclesias ex dispensatione. uel absens ex dispensatione, uel in casibus, in quibus licitũ est habere plures ecclias, cũ persona continuam residentiam ibi facere teneatur. ĩ. de aeta. & quali. cãte. ĩ. de elec. cum in ctr. ĩ. de praebẽ. extirpandae habent etiã locum uicariae illorum, qui non habent curam animarum. ĩ. eo. c. ult.

AD haec si persona [Epi] & patroni. 63. dist. princi. 16. q. 7. decernimus. C. de auto. praeg. l. ult. Si cõsensus eius non affuit, post mortẽ personae non durat prouisio, ut no. supra de fil presby. proposuit.

CLericos i presbyteratu [quas] C. de iud. ã iudice. § uicarias.

TVa nobis [literas] impetratae erant fortè super cõmissione aliqua de iustitia, uel beneficio huiusmodi. ¶ Iurisdictio] uicarius ãt iurisdictionem ordinariam habet; quod sic pbo. pôt decretum alienationibus minoris dare, & emancipationibus, & oia alia quae ad iurisdictionem pertinẽt, facere. C. de offi. eius, qui ui. ã l. ij. ¶ Sed pdicta cum causae cognitionem requirãt, delegari non possunt, ff. de offi. pcõ. nec quicquã. §. j. ergo apparet, quòd praedicta facit uicarius iurisdictione ordinaria, non delegata. de iurisdictione aũt delegati, non ordinaria, uel uicaria loquitur, ff. de offi. eius, cui man. est iurisd. per totum. [reuocatis] tanquã à non suo iudice factum. 11. q. 1. c. ult. C. si à non compet. iud. per totum.

EX parte tua fuit.

S V M M A R I V M.

1 *Iudiciũ ordinarij officialis iurisdictionem suam exercere non potest post excõmunicationem eius, cuius officialis est.*

ROmana Ecclesia, & infra. Cum Rhemẽ. Archiepiscopus [rationabili] fortè criminosus est, uel alia cõsimili [uices]. s. officialitatis. † Ipsius] 1 idest officialis, qui officium suum consueuit exercere: quae tñ huic uicario cõmissa sunt ab epo, non uicario; cum sit excõmunicatus, cõmittere non pôt. Sed & si ante excõmunicationem cõmisisset, idem dicendum uidet. nam etiam iudicis ordinarij officialis non potest exercere iurisdictionem suam post excõmunicationem eius, cuius officialis est sicut nec post mortem, arg. ff de offi. uica. diem. uel dic, quòd haec decreta. loquitur, qñ officialis non episcopus cõmiserat uices, quo casu & si non ualeat, quod facit huiusmodi uicarius; tñ non est excõmunicatus quia officialis. [Officium] .i. officialitatem., nam & si ob hoc esset excõmunicatus officialis: quia officialitatem exercet, ille, qui in eodem officio sibi deseruit siue stando iuri coram eo, siue suscipiendo commissionem causarum ab eo, excõmunicatus est. Sed si suscipiat cõmissionem causarum, uel uicariam officialis, uel etiam eãdem officialitatem ab episcopo, non est excõmunicatus [ipsi] uicarij officialium [aliter] .i. propter aliam causam, & non pter officialitatem, quam exercet. [eodem] de facto: quia de iure hic officiales etiam non excõmunicati alios uicarios facere non possunt, arg. ĩ. e. clericos. Sed bene credo, quòd causas aliquas aliquibus committere possunt.

S V M M A R I V M.

1 *Consensus quotuplex sit.*

2 *Excõmunicationis sententia fertur in impedientem iurisdictionem, etiam si non sit eius iurisdictioni subiectus.*

De officio & potestate iudicis delegati. Rubr.

QVia quaesitum [minis] idem est, si uiolentia. Item idem, si dolo quocũq; modo illato, eũ & his modis iurisdictio turbetur. ff. C. ne li. pen. l. j. ĩ. de immu. eccl. non minus. 11. q. 3. quatuor arg. ꝯ. 2. q. 1. legũ. 23. dist. quorũdã, C. de arbi. in aut. decernimus. ff. de postula. quorũdam.

1 † Poena] quadruplex est consensus. Primus est consensus negligentia, ubi minus peccat consentiens, quã faciens, nisi forte nimis crassa esset ignorantia in praelato. 1. q. 1. quicquid. 83. dist. consentire, nihil. Secundus est consensus consilij, ubi similiter minus peccat consentiẽs, quã faciens, sed magis, quã primus. 85. dist. tanta. Tertius est consensus cooperationis, ubi aequaliter punitur consentiens, & faciens, ut hic. 2. q. 1. notum. Quartus est consensus auctoritatis, siue defensionis, ubi plus peccat cõsentiens, quã faciens, & magis punitur. 24. q. 3. qui aliorũ.

2 11 q. 3. q consentit [ecclastica] ĩ. e. significasti. † Ecclesiastica] spâle est in sñia excõmunicationis, ut feratur ĩ eos, q impediunt iurisdõnem eius, etiam si non sit eius iurisdõni subiectus: sed alia poena nõ imponitur extraneis: sed & mulctam pôt partibus indicere. ff. si quis ius di. nõ obtẽ. l. j. ff de mo. mul. p totum. C. de spor. l. ij. nã & si delinquant partes etiam in aliis, quã q cõmissa sunt iudici, dũmodo impediatur iurisdictio eius, puta impetrãdo literas, uel alias, puniet eos etiã delegatus in expensis, & ẽt aliã eis poenam imponit. ĩ. e. pastoralis, in fi. s. de rescr. ceterũ. Plus ẽt placet nobis, quòd delegatus Papae, & subdelegatus oẽs turbantes ẽt exñeos iurisdõnem eius excõicabit, & poena pecuniaria mulctabis, si alias non pôt suam iurisdõnem defendere. ĩ. eo. pterea, ex literis, & c. de causis, ĩ. de poe. nam cum Papa dedit eis iurisdictionem, dedit oĩa sine quibus iurisdictio explicari non pôt, ff. de iu. om. iu. l. ij. ĩ. eo. sanè. quia. cum autẽ oẽs sint de iurisdictione Papae, oẽs puniet delegatus: secus aũt dicerem in alio delegato alterius iudicis: quia non puniet alios, nisi eos, qui sunt de iurisdõne delegãtis epi, nisi forte aliqui extranei in loco, ubi est iurisdõ epi delegantis turbaret hũc iudicem delegatum ab eo.

nam

nam tunc ratione delicti ibi cõmiſſi punire poſſet eos,
ſicut ipſe delegans.6.q.3.placuit.C.ubi de cri.agi opor.
3 aut.qua in prouincia.¶†Sed qd ſi qs ueniens coram iu-
dice delegato, non in derogatione iuriſdictionis delega
ti,ſed quia eius inimicus eſt,illum uerberauit, occidit,
uel incarcerauit, uel alias læſit eum,nunquid iudex de-
legatus talem iudicabit? Rñ qdam ꝙ nõ, ar.ex qui cau.
ma.in poſ.ea.Fulcinius.§.j.& ij.& ff.de his, quæ in frau.
cre.prætor.§.ij.ubi innuitur,ꝙ nõ alr puniſ, niſi in do-
lũ & iniuriã eius fecit. Alij aũt dicunt illas.l.loqui, ubi
4 ſolummodo alicui conceſſum eſt dolum punire. ¶†Sed
hic cũ gerat gñaliter uicẽ ſuperioris in oẽm eius ſubdi-
tos turbantes,cũ iudicabit. Sed tũc tñ,ſi dolo malo,uel
contumaciter aliquid faciat; puta quia ſciebat eum ue
nire ad uocationẽ,& delegatus puniet ex captione, uel
ſpoliatione in uia facta,ar.24.q.3.ſi quis Ro.paternarũ,
illi q. Si aũt ignorans eũ uenire ad iudicem, expoliabit
ſine cã,primo põt delegatus mandare & cogere,ꝙ humi
nẽ reſtituat, & ſpolia reſtituat. Nã alr non bñ defendit
iuriſdictionẽ in pœnali iudicio,niſi prædicta reſtitui fa-
ciat. Itẽ eſt ad hoc.j.e.ſanè.3. Sed iniuriã,cum non fue-
rit facta iniuria delegato, non puniet. Alij dicunt, ꝙ
ſp procedet ↄ tales,ẽt ſi ignorabãt,ꝙ ad iudicem ueni-
rẽt,arg.c.prædictorum, & arg.ff.ſi quis ius di.nõ ob.l.j.
ſed ẽt dicunt illã loqui non tñ de partibus non obtem
5 perantibus,licet ẽt in aliis,ut.j.de teſ.cum cã n. ¶† Itẽ
multum facit ad prædicta, ꝙ cõſtat iudici ex prædictis
fieri iniuriã,cũ eis diminuatur dignitas iudicis,ergo te
neẽ iniuriarum,ff.de iniur.l.j.§.j.& l.iniuriarũ.§.quidã,
& l item.§.ſi quis virgines,& §.cõmitterre. iniuriã autẽ
ſuã ab extraneo irrogatã bñ põt uindicare.2.q.7.ſi qs
ab epo.23.q.4.ſi illic.j.e.ſanè: qa excommunicabit in-
iuriatorem,nec abſoluetur, niſi primò ſatisfaciat de in-
iuria.j.e.ex literis.& ꝙ ẽt iniuriatorem partium eodẽ
mõ poſſit punire videtur conſili rõne; de hoc no.j.de
pe.dilectus. & ſunt hæc uera.ſ.ꝙ ſic puniat extraneos &
alios præter litigatores,qñ notoria ſunt: quia ſi ſint oc
culta, cũ ſuper eos nõ habeat iuriſdictionẽ, uel cogni-
tionẽ, rñdere non teneñ corã eo; nec ipſe iudex poteſt
eos ad hoc cogere: ſed coram iudicibus ordinariis con-
uenienẽ,ut no.ſ.e.paſtoralis,in fi. Idem ẽt,dicimus de li
tigatoribus: quia de occultis iniuriis nõ cognoſcet, nec
puniet eos, cũ ſup his non ſit datus iudex. Quidam tñ
dicunt,& fortè non malè,ꝙ ſi occultæ ſint iniuriæ,ſum-
matim inquiret iudex,ut mulctã infligat,nõ pœnã lega-
lẽ, uel ordinariã: qa nec certa actio, uel accuſatio intẽ
6 tabiẽ coram eo, ar.C.de teſti.nullum.¶† Item credimus,
ꝙ ſi alius præter litigatores ſuſpectus eos, q uocantur
ad cãm,uelit offendere,ꝙ iudex coget eũ præſtare cau-
tionem ſuper eorũm ſecuritate,ar.j.de reſt.ſpol.literas
in fi.Itẽ ad hoc facit, quia iudex partibus locum tutum
prouidere debet. Sed pone, quod non dolo malo prohi
beat eum ſtare iuri: ſed quia credit eũ ↄ ius uocari, pu-
tã qa non credit eũ delegatũ. In hoc caſu dicunt quidã,
ꝙ nõ põt eſſe ſine dolo ex quo non contendit reus, uel
actor de iuriſdictione; qđ idẽ in utroque: uel ẽt ſi cõtẽ-
dereẽ, ſed lata eſt ſnia, à qua non eſt appellatũ, ar.j.e.ſi
qñ,ubi ẽt no.uel ſi nõ eſt ſnia lata, eã expectare debet.ff.
de iudi.ſi quis ex. Si aũt poſt appellationẽ legitimã uel-
let aliquã partẽ ad aliquid in uitè cogere, ſecus dicẽdũ
eſt, ut no.j.de ap.dilectus [Coercere.ff.ſi quis ius d.l.4.
SAnè [opponuntur] ad eoſdem iudices impetratæ.&
ſub eadem data ſed in diuerſis formis, & ita non eſt
contra ſupra de reſcr.cęterum [Innotuerit] expone,ut
diximus.ſ.de reſcri.cum contingat.

SVMMARIVM.

1 *Nunquid tenet ſententia lata à iudice,qui non ſecutus eſt con-
ſilium requiſitum.*
2 *An in commiſſione cauſa poſſit apponi hæc conditio, committo
tibi cauſam,quãdiu reuocauero? Item quid ſi dicatur,com-
mitto tibi cãm,ut ſnĩam feras,niſi reuocauero, habes ĩ nu. 3.*
4 *An delegatus Papæ ut ens hac clauſula,procedas omnibus inſpe
ctis,dicatur tranſtuliſſe omnem poteſtatem à ſe in alium.*
5 *Quibus caſibus poſſit delegatus reuocare iuriſdictionem.*

I pro debilitate [committere.] vel partibus
ↄdicentibus, cum hic appareat hanc ptãtem
ſibi cõceſſam.j.eo.quãuis, & C.de iu.à iudi-
ce, & qa ptãte ſua utiẽ, nemini iniuriã facit,
ſ.de ele.cũ eccl'ia.ff.de iniur.iniuriarũ.§.j.malicioſè tñ
ſe exonerare nõ põt.j.e.paſtoralis.§.j arg.ↄ.j.e.ſup qõ-
1 ne. † Conſulere] tanq̃ uirũ diſcretũ, non tanq̃ iudicem.
nos dicimus,ꝙ poſſit & teneẽ ſibi requirere cõſiliũ; & ſi
nõ requiſierit,nõ tenet ſnia.ff.mã.diligẽter, q̃uis ſit re-
quiſitũ cõſiliũ & nõ ſequaẽ,tenet ſnia.j.de arbi.cũ olim.
ſ.de elec.cum in uteri.ff.de admi.tu.decreto. alij tñ di
cũt,ꝙ teneẽ ſequi cõſiliũ,ar.j.de of.le.licet.2.q.1.noniẽ,
3.q.6.multũ.ff.de iudi.cũ quẽ.§.j.de hoc ẽt no.j.e.ſup.
in gl.nũquid ſi iudex. & ſicut poſuit in literis cõmiſſio-
nis de ſuo ↄſilio requirẽdo,ita potuit ponere,ꝙ reqre-
reẽ cõſiliũ alterius: qa qñ cõmittit,ptãtẽ habet certã le-
gẽ & condõnẽ ſue cõmiſſioni dare,ſicut primus delegãs
cũ nõ ꝓhibeaẽ, ar.j.e.c.1.hãc aũt cõdõnẽ apponere non
põt,ut ſnĩam ferat,ſni ꝙ ipſe mandat.ff.de arbi.item ſi
unus.§.itẽ Pompo.& habet locum hæc decr.ubi totam
cãm cõmittit. nã ſi partẽ tñ cõmiſiſſet, tũc nõ reqrereẽ
conſiliũ primi delegati: ſed idẽ ipſe diffiniet.j.e.ſuper
2 qõnũ.§.porrò. ¶†Sed nũquid hãc cõdõnẽ põt apponere,
cõmitto tibi cãm, quãdiu reuocauero? Rñ.ſic: qa p hãc
cõmiſſionem non intendit cõmittere ſnĩam hæc.n.cl'a
q̃diu reuocauero,reſtringit cõmiſſionem ad alia præter
ſnĩam. nã ſi ſnĩam cõmiſiſſet, iuriſdõnem reuocare non
3 poſſet, ar.j.e ſup qõnũ.¶†Sed qd ſi dixerit cõmitto tibi
cãm,ut ſnĩam feras,niſi reuocauero? Rñ.hic ſnĩam fer-
re nõ poterit,& qñ uoluerit, poterit reuocare: qa cum
cl'a ſit ↄ ſubſtãtiã cõmiſſionis,nõ tenet cõmiſſio quo ad
ſnĩam.j.de cõdi.ap.c.ult.3 2.q.2.aliqñ ſolet: ſed nec quo
ad alia dicunt qdam tenere commiſſionem.uel põt di-
ci,ꝙ hæc condõ non eſt ↄ ſubſtantiam commiſſionis, ſed
eſt tñ ↄ ius; & iõ commiſſio tenet, & ſnĩam ferre pote-
rit,& condõ eſt reiicienda.j.de condi.ap.c.1,& põt has
condões in principio ponere, ſed qñ facit cõmiſſionẽ
executionẽ aũt poſt ſnĩam ſibi retinere nõ põt, cum ex
tunc tñ primus delegans appellari poſſit, & alia exerce
4 re.j.e.ſuper qõnum. ¶†Omnibus inſpectis, nobis uide-
tur, ꝙ ille delegatus Papæ,qui dixit hæc uerba,nõ tran
ſtulit omnem iuriſdictionem à ſe in alium: quia ſub cõ-
ditione commiſiſſe uidetur.unde ante condõnem extan
tem nõ cedit eius dies.ff.de uer.ſig cedere diem. unde
uidetur nobis, ꝙ ſi appelletur ab huiuſmodi ſubdelega
to,nõ Papa,ſed delegatus Papæ eſt appellãdus.¶Item à
ſubdelegato põt,ſi uult, reuocare iuriſdõnem. & ꝙ non
tenet ſnia ſubdelegati,niſi requirat conſilium delegati:
& tũc requiſito cõſilio, ſi placuerit delegato, ꝙ ſubdele
5 gatus ferat ſnĩam, feret; & ſi prohibuerit,nõ feret. ¶†Et
idẽ uidetur, ſi delegatus committat uices ſuas, quãdiu
reuocauerit: uel ſi non reuocauerit,uel ferat ſententiã,
ſi placuerit partibus, & ſi non placuerit, ꝙ cãm remit-
tat ad delegatum.Nam in oĩbus pdictis caſibus uideẽ,ꝙ

delegatus anteq̄ ferat sñia p subdelegatū, q̄ possit reuocare iurisdictionem,& q̄ ad eū pôt appellari & ar.huius decre.& pp rationem supradictam: quia non transtulit totam iurisdictionem in alium.j.e.sup q̄nsi.§.porrò. & tñ si subdelegatus ferat sñiam in casibus, in quibus pôt, tenebit sententia, & non appellatur delegatus, sed Papa: quia res uenit ad eum casum, q̄ totam iurisdictionē uidetur in se transtulisse. Alij tamen cōtradicunt. [Graues] puta inquisitio., uel prouisio alicuius ecclesiæ de epo,uel alio ministro; & hoc tunc tantummodo, cum et dictum est,q̄ personaliter intersit.j.e.c.ult.§.j.alias autem, & si hoc dictum non sit, potest alij committere de consensu partium.j.e.quonjam.§.j.uel aliter, ut ibi no.

SVMMARIVM.

1 *Iurisdictio prorogari potest de tempore ad tempus: & an fiat prorogatio de casu in casum,habes in nu.2. item nunquid possit diminui, uide in nu.5.*
3 *An prorogatio locū habeat in causis criminalibus,et spūalibus.*
4 *In foro pœnitentiali nullus habet potestatem prorogandi potestatem absoluendi, nisi de consensu proprij prælati.*
6 *Solennitatem iuris de partium consensu remitti possunt.*
7 *Si duo in eodem delicto inueniantur, pœna minor eligi debet.*

E causis [certum] ſi.j.10.dictm cā decidenda mādat,nunqd.20.dierū gaudebit induciis?ar.q̄ sic.3.q.3.§.spaciū, in aut.de exhi.& intro § illud.j de rest.spol.ex cōquestione.ff.de re iu.l.iij.§.uehemens.ar.C.de tē.in inte.rest.petēdū.¶Sed 3 vr,q̄ hic dr, q̄ expirat iurisdictio, nisi proroget. So.credimus dilationes in qōne pñti non sublatas, sed arctandas. ar.nam licet alias cāæ criminales infra biennium sint terminandæ:qñq; tñ.l.dies statuuntur.C.ut oēs cau.tam ciui.q̄
1 cri.l.j.& tunc sifr minui oportet dilationes.†[Consensu] prorogatur iurisdictio de tpe ad tps, ut hic.j.e.consul.
2 ff.de iudi.l.ij.§.si iudex.& eodem modo pôt ēt diminui, ut si alicui mandet, q̄ infra.6 menses mittat cām instructam, de consensu partium hoc tempus pôt diminui de re ad rem.ff.de iud.de qua re.§.j.ita tñ q̄ non proroget ad causas,quæ pp sui excellentiam eis delegari non possunt.C.ubi cau.in l.fi.C.de pç.iudi placet.ff.de offi.eius cui man.est iuris.l.j.& in his prorogatur iurisdictio tā ordinarij, q̄ delegati. fit ēt prorogatio de personis ad personas,uidelicet qñ aliqui,qui nō sunt de iurisdictione alicuius eligunt eum in suum iudicem, siue præsit tribunali,siue nō.i.siue habeat merum imperium, siue nō. C.de iu.om.in.l.j.ff.de iu.si conuenerit. de personis ad personas nō potest prorogari delegata iurisdictio.j.e. P.& G.maximè cum delegati iurisdictio non debebat fines excedere mandati.j.e.cum olim. clerici ēt non possunt prorogare iurisdictionem iudicis laici, ēt consentiente epo, sed nec iudicis ecclesiastici non sui ordinarij sine licentia sui epi.j.de fo.cōp.si diligenti,& c.significasti. fiet & alia prorogatio de iure, ubi nō requiritur cōsensus partiū.j.e.qm abbas, & j.de al.iudi.mutan. sa.c.j.de iudi.quia.V.procurator ēt sine spāli mandato prorogare non pôt.j.e.cum olim abbas, nisi esset procurator habens liberam administrationē.ff de procu procurator cui.ff.de pac.rescriptum.§.ult.& l.seq.quia tūc satis concederē, q̄ de tpe ad tps, & de re ad rē prorogarei.
2 ¶†Quidam ēt dicunt fieri prorogationem de casu in casum, ar.j.de ap.cordi. Sed certè, si bene attendas, ibi potius est omissio legitimæ exceptionis,quàm prorogatio iurisdictionis,ut no.j.e.prudētiam, in gl.quæ incipit, superuenientis. Idem nobis uidetur uerum. tñ,si bene attendas, potius dicitur omissio legitimæ exceptionis, q̄ prorogatio iurisdictionis, s.omittere cām appellationis, & procedere in principali. ¶†Item dicunt,
3 quidam prorogationem locum habere in causis criminalibus, & spiritualibus & quo ad pœnam sanguinis, & quo ad pœnam depositionis,& excommunicationis,dūmodo iudices tales sint, qui merum imperium habeāt, & ēt habeant ptātem talia iudicandi & puniendi, licet nō hos,q prorogant,ar pro eis quia per recōuentionem licet prorogare,& p consensum,ut no.j.de mu.peti.c.j. ¶Alij tñ dicunt in prædictis oibus ōrium,& maximè in sñia excōicationis, & in alijs pœnis spiritualibus,quaſi ptās & iurisdictio ad nullum peruenit nisi à solo Deo,
4 uel eius vicario. alias aūt ptās & iurisdictio peruenit ad principes à populo, insti.de in.na.§.sed & quod.¶†Illud ēt certū est, q̄ in foro pnali nullus habet ptātem prorogandi ptātem absoluendi,nisi de consensu proprij plati j.de pœ.& re.ois.Itē non est sile de reconuentione, ubi à lege iurisdictio prorogat ad prorogationē, quæ ūt solo consensu. Alij dicunt & fortè melius,q̄ iurisdictio criminalium causarum,q̄ spiritualiū pôt prorogari per solū consensum partium, dummō iudices sint tales, q̄ de his possunt cognoscere · sed ptās excōicandi, uel absoluendi non pôt per partes prorogari, cū sup ea nullā habeāt ptātem. Sed tñ possunt partes dare alicui iurisdictionē cognoscendi & diffiniendi, an excōicatio sit iusta,uel iniusta,& iō puniendus sit excōicator. Item non est simile: quia de prædictis non pōt iri ad arbitros; ergo non prorogari iurisdictio: qa hoc est pp utilitatē arbitrorū,qđ nō est in iudicibus prorogatis.
5 ¶†Item vr,q̄ sicut iurisdictio pôt prorogari de tpe ad tps, ita pôt & diminui,ut si mādet, q̄ intra sex menses mittat cām instructam de consensu partium, pôt intra minus tps remittere. quidā tñ cōem conclusionem dicunt necessarium in prorogatione hac,ubi literæ impetrantur de communi consensu, uel ēt sine cōi. sed est cōis negligentia, q̄ non proceditur intra terminum præfixum: uel ēt communis stultitia: quia nimis breuem terminum præfixere. alias.n.si per maliciam partis, 3 quā impetratæ sunt literæ,protelaretur cā ultra terminū,non finiret terminus, arg.C.de resti.in inte.peten. Nos 3dicimus,s.q̄ si p maliciam alterius partium proroget cā,tñ terminus nō prorogabit nisi de consensu partium. legi aūt, petendæ sñdemus,q̄ illa habet locum,ubi terminus præfigit parti,ut probet aliquid intra certum tps: quia tūc esset grave,q̄ pars,quæ non fuit in mora,puniret: hic aūt loquit qñ terminus pfigitur iudici, ubi nullum pararet piudicium partibus, si ab eo ad superiorē deuoluit iurisdō, arg.C.ut intra cer.tem.cri.quæ ter.per totū, & de hoc
6 no.j.de sen.exc.solet. †[Consensu] ar.iuris solennitates remitti de consensu partiū.j.de rest.spol.licet.j.e.consulta.ff.de fer.l.j.& intelligo hoc de solēnitatibus in fauorē partiū introductis: secus uerò in his, quæ pro publica utilitate introductæ sunt.3.q.5.accusatores.23 di. quorundā.C.de li.cau nec si uolēs.C.de arbi.in aut.decernimus.C.de li.cau.l ult.§.sancimus. [Iudicio].i.sñię.
7 †Pœna]sicut est in usurariis.j.de usu.qa in oibus.& hoc intelligas à principio.s.n.plseueret in ōtumacia,crescere pôt pena.j.ut lit non cont.quoniam frequenter.j.de iureiu.debitores,ad nostrā.infra de usur.præterea, q̄ si duæ inueniantur pœnæ in eodem delicto, minorem eliget,de pœ.di. 1.pœnæ.50.di.si qs spōte.si qua fœ.uel ex hoc uidet arbitraria. ubi uerò nō imponit certa pœna, infligi debet,q̄ magis timeat.j.ut lit.nō cōt.qm frequenter. ¶In citatibus aūt & cōtumacibus nulla certa pœna inue-

inuenit, sed tñ in ↄdẽnatis, & ↄtumacib. [punire] hic habes, q iudex delegatus pt mulctare.fi.C.de spor.l.ij.

1 PRæterea super hoc [ordinario] j.de spõ. ex literis [nõ habeant] delegantis. † Plenariam] nam ↄcesso principali cõceditur accessoriũ.8.dist. quo iure.16.q.1. si monachus,ff.de iur.om.iu.l.ij.ff.de re iu. quidam,C. ubi, & apud quos.l.ult.ↄ.21.q.3. constituit.ff.de po.l.j. §.qui depositos.ff.de usu. idem si fundus.2.q.7. quisqs. ¶Plenariam.] Item prohibito aliquo ꝓhibetur omne id,per quod uenitur ad id.ff.de spon. omnino. ar.ↄtrà. ff.de lib.& posthu. si ita.§.pen. ¶ Item quod iuris est in uno cõnexorum,idem in altero.s.de constitu.trãslato. 1.q.3.si quis obie.8.dist.quo iure.ff.de app. si quis.con-trà.j.de eo,qui dux.in ma.quam pol. per adul.propositum.C.de fideiuss.l.ij.de despon. de illis.

QVamuis, si vnus, & infrà.

SVMMARIVM.

1 *Delegati executio ad ordinarium spectat. quid autem si nolit mandare executioni ordinarius, nunquid delegatus potest eum cogere, in num. 2.*

3 *Principis non autem delegati interest indicere bellum.*

4 *Delegatus Papæ non potest in rebus non suæ iurisdictionis corporalem possessionem dare.*

5 SIgnificasti nobis [ordinarius] † hic uult,q execu-tio delegati primò ptinet ad ordinariũ.2.q.6. quisqs.ff.de re iud.a diuo. nos credimus delegatum posse p se,uel p alium,sicut mauult,executioni mãdare.j.e.quæreti,& c.pastoralis.§.qa uerò ordinarius, etiam si sciat iniustam sniam, necesse habet executioni

2 mãdare.j.e.pastoralis.§.qa uerò. † Non vult] Sed qd si nolit mãdare executioni ordinarius, nunqd delegatus pôt eum ad hoc cogere? ar.q nõ,ut hic. Item qa super eum nullã habet iurisdõnem,cum de ipso in literis nulla mentio habeat, ar.ↄ.quia pôt alios cogere, ut denegationem eius suscipiãt.j.e.pastoralis,& c.ult.& pôt excõicare illos, q impediũt executionem eius.j.e.ex lris, & oẽs turbatores iurisdõnis suę.s.e.c.j.imò,qd plus est, pôt cogere seculares potestates,ut exequant.23.q.5.administratores,& c.principes.j.de offi.or.c.j.& hoc uł ue rius,quia delegatus delegantis uicem obtinet in cã sibi cõmissa,& in oĩbus ptinentibus ad eam,inter q est exe-cutio.93.dist.c.ult.ar.s.de rescr.sup literis, cum contingat,& expressè habes.j.eo.pastoralis.§.qa uerò.† Exe-

3 cutioni] non aũt indicere pôt bellum ↄ eum. hoc.n.est principis.23.q.3.c.j.& ij.cum aũt sibi liceat exeq sniam, ut j.e. in lris,poterit dare corporalem possessionem nõ solum cã custodie,sed ẽt ueram, ar.j.de re iu.cũ aliqb. C.de iud. ꝑperandum,ff.ad munici.ea. sed est hoc uerũ si fine armis,& fine ↄtẽtione defensionis dare pôt. nam si ipse p se uel à se uocatos milites ipsam rem nõ poterit aduocare, sed ordinario iudici mãdabit, ut manu militari faciat.23.q.5.administratores,ff.de rei uen.q re.ff. de re iu.admo.§.j.ff.de iur.om.iu.iubere. Item secus i dele.ab aliis, q in possessionem corporalẽ mittere non possunt. sed decernere tãtũ, & ordinarius mittet.ff.de

4 dã.infe.l.iiij.§. ¶†Item non credimus,q delegatus Papę in rebus, q nõ sunt eius iurisdictionis,puta in possessionibus laicalibus possit dare possessionem corporalem, puta si cognoscat de dote,ut infra de do.inter ui.& ux. uel de aliis consimilibus,sed laico iudici mandabit,ff.de re iu.admo.§.j.95.dist. cũ ad uestrũ.11.q.1.

de psona,in fi. secus aũt in possessionibus ecclãrum,q̃ nulli dabit corporalẽ possessionẽ,ut est dictũ Alij tñ dĩcunt,q ex quo cã est de iurisdõne ecclĩæ, licet possessiones sint laicales,tñ iudex ecclę siue ordinarius,siue delegatus etiã in possessione laicali sñiam exequet. Inno.

SI quando [prælatos] minorum ecclãrum, ut plebanos,præpositos,& hmõi. [Traxerint] quia p lras Papæ: alias canonice dicant se ibi canonicos, uel canonicandos. ¶Transactione] .i.amicabili cõpositione, infra de transac.statuimus.j.de præben.nisi essent. nõ intelligas p hoc,qd dicit hic de trãsactione, q iudex delegatus ad iustitiam faciendã debeat trãsactionem executioni mandare. hoc.n.dicere esset absurdum, cum non sit ei cõmissum. sed hoc ideo dicit: quia cum hic iudex delegatus esset super beneficio & personis,de qbus agit hic,& dicat prædicta facta esse auctoritate delegati,inferiores iudices ei resistere non debent nisi appellãdo. Si aũt non cõtẽdent se auctoritate delegati facere,tũc credo,q eis resistere posset sine appellatione. ¶Itẽ credimus,si in dicto suo exprimeret errorẽ,s.q diceret ad me pertinet executioni mãdare trãsactionem partium, licet sola institutio sit mihi cõmissa,arg.infra de sen.excõmu.per tuas. non obst.infra de præben.nisi esset: quia iudex ibi nihilominus mãdauit executioni:sed Papa cõfirmauit ibi, quod factum fuit rõne delegationis, & qd factum fuit rõne cõpromissi. iudicibus.n.malè ꝑcedentibus.s.ad ea, q non sunt ibi cõmissa,resistere possumus, & ↄ eos cõpetit interdictum,unde ui,ar.ff.de iu.fis.ꝓhiberi.Sed si aliter circa ea,q sibi cõmissa sunt,malè agãt, licet hoc certum sit, tñ eis resistendum non est, nisi per appellationem,ut hic. ¶Canonicam] q sola præstet causam possidendi,& iustum titulum,j.de insti.ex frequẽtibus,C.de mãci.l.iij.ar.ↄ.j.de iure patr. cura pastoralis. ¶Resistere] sed appellare debet.j.eo.super eo.ff.de app.a snia, & ex quo p appellationem delegati fuit iurisdictio reuocata, nõ debet mãdare sñiam executioni, sed superdere.j.eo.pastoralis.§.præterea, ubi no. & sic extunc pôt resistere uiolenter,cum nõ sit eius iudex,ar. j.de app.bonæ, & c.dilectus. ¶Hoc aũt sic intelligo uerum,s.q nõ posset resistere,si possidebat rẽ,uel ius illud in cuius possessione mittit is, de quo agit, uel in quo sit executio sniæ. Sed si non possidet, licet eum aliter res tangat,nõ resisteret uiolenter ; & sic loquitur decr.pñs. ¶Sed obiicies, nõne hic ordinarius quasi possidebat ius instituẽdi,ergo resistere potest? Rñ.si peteretur ius instituendi, locum haberet, quod dicitur,s.q de iure resistere posset, & non appellasset, cum secum actum non esset, arg.prædictarum decret.ff.de re iu.admo.nisi sibi aliud imputare posset : sed hic nõ negabatur ius instituendi ad episcopum pertinere, nec sibi eius possessio auferetur, licet clericus mittatur in possessionẽ canonicatus & pbendæ. capitulum autem,si appellaret,pdictam resistentiam facere posset, quia eius iuri detrahit,

SVMMARIVM.

1 *Iudicis ordinarij & delegati differentia circa sententiam latam, quæ est ipso iure nulla.*

2 *Si mandatur cuipiam,ut prouideat alicui, quòd in vna ecclesia recipiatur, potest ante, quã ibi recipiatur, mandare, quòd in alia recipiatur.*

IN literis [præcepit] supple,etiam mandata est. uerba enim cum effectu recipienda sunt, infra de cler.non resid. relatũ, de pœ.dist. 1. hæc aũt expressè.s.eo.significasti; & hoc pôt usq; annũ à die latę sententiæ.

sententiæ.j.eo.quærenti.¶In iudi.ordi.& delega. obtineet,q̃ si tulit.sniam,quæ teneat,q̃ eã ulterius reuocare non põt;& hoc satis patet, q̃ non appellatũ transit ad rẽ iudicatã.& si est appellatũ, ad iudicẽ appellationis pertinẽt confirmare,uel infirmare primã sniam , & non ad iudicẽ,à quo appellatũ est.¶Item si appellans renunciat appellationi,hoc ipso firma manet snia , nec iudex post renunciationem appellationis potest mutare sententiam. infra de re iudi.quod ad consultationem.ff. de re iudi. t

1 quod iussit.¶†Si autem snia lata nulla sit ipso iure, tunc distinguendum est inter iudicem ordinarium, & delegatum.Nam iudex ordinarius iterum cognoscit,non obstante snia,quæ nulla est.Itẽ causam incipiet à capite.C. quõ & qñ iud.si præses.¶†Si autẽ sit delegatus [a] non incipiet eãm à capite:quia functus est officio suo, & non remanet iudex.C.quõ & qñ si ut proponis ; quia iam desijt esse iudex.ff.de arb.qualem, in fi.secus aũt est,in factis, & in oĩbus alijs pter snias,siue sit ordinarius,siue de legatus,si non tenet,quod fecerit. uel si tenet,& non est bñ factũ, uel alias effectum non habet de iure, tunc illud põt rectè facere . & de ordinario quidẽ constat s.de elec. cum tetra.de delegato aũt constat supra eo.significasti;& vr̃ hæc distinctio probari.ff.de arbi.qualem.§.fi.j.de præben.relatũ ¶†Ex prædictis colligitur,q̃ si alicui mandatum est,q̃ faciat alicui prouideri,& scripsit in una ecclesia pro prouisione , q̃ ante quã ibi recipiatur,põt mandare,q̃ in alia recipiatur. nec ob. supra de rescrip.in nostra:quia loquitur, qñ plures lr̃æ super unius puisione impetrantur in fraudem. bi aũt p primas lr̃as sit receptus,tunc ulterius non hẽt prouisor, quid faciat:quia plenè executus est mandatũ apostolicũ & ideò non tenet secunda prouisio, ar. hic.j.eo. uenerabili.¶Item vr̃,si mandatũ est alicui, ut prouideat alicui. nam si prouidit ita,q̃ prouisio teneat de iure,licet de facto non habeat possessionẽ , ulterius non tenet secunda prouisio:quia si ɔ̃rium dicitur sequitur absurdũ scilicet q̃ per unum mandatũ consequatur non solum duas,sed multas prouisiones,& oẽs ualebunt. Aliqui tñ contradicunt.¶Idem ẽt in compromissarijs : quia si prouideant ignoranter de aliquo,cui prouideri non põt pp defectũ natalium,uel propter alium defectum;uel si electus nolit suæ electioni consentire,iterũ alium eligent , nisi reuocetur ptãs ei data;quod facere possunt,ut no.supra de ele.in causis.¶In delegatis ẽt idem dicimus:quia si totã causam committant,tunc si sub delega.nõ recipiant, uel ẽt si recipiant ante tñ,q̃ incipiãt uti iurisdictione, possunt reuocare iurisdictionem alij delegatam,& alij cõmittere, ut no.infra eo.uenerabili, in fi.

2

a ¶*Si autem sit delegatus. Adde , quòd hoc dictũ Alle. & sequitur Pet. de Anch. in suo consi.ccxiij.inci. iudex de iure iudicaturus. Et de materia uide per Feli. in ca. qualiter & quando, el.i.col.xxi. uersi.8. fallit, cũ duabus col. seq. quẽ uide per te.*

3

Consultationibus [spoliatum.]oportet.n.eum pbare,& possessionem,& deiectionem in infrà de rest.spo. olim cãm.ff.quod me.cau.si cum exceptione. [Cõtumaciã]si aũt esset cõtumax,fieret missio in possessionẽ.uel si esset lis contest.procederetur ad sniam.C.de iudi.properandum infrà ut lit.non conte.qm̃ frequenter,& no. de hoc infra de eo.qui mit.in pos.si aduersus.

SVMMARIVM.

1 *Nunquid iudex uindicare possit impedientes executionẽ sniæ.*

2 *An cõtra phibentẽ cõpetat actio ad hoc,ut remittat phibitionẽ.*

Sanè [rebellis] qualiter iudex põt iudicare turbãtes iurisdictionẽ suã, no.s.eo.c.i.¶†Sed hic quæro,an possit uindicare impedientẽs executionem sniæ?Rñ.sic,si minis,uel dolo impediant eũ.Si uero de iure se opponant executioni,tunc ordine iudiciario seruato iudex ɔ̃ impedientes põt pcedere.s. summaria cognitione.ff de re.iu.à diuo.§.si sup.¶Sed si pter executionẽ extra iudiciũ qs phibeat aliquẽ soluere alti,q̃a dicat sibi nomen legatũ,arg eius,qđ est.C.de le.l.iii. nõ põt ab hac phibitione phiberi:quia iure suo utitur.s. de elec.cũ ecclesia,ar.C.de rei uẽ.l.si fundũ.C. de bi.uẽ.

2 pig.l.i.¶†Sed nunquid cõpetit actio ɔ̃ phibentẽ, ut remittat phibitionẽ?ar q̃ sic.ff.de no.ope.nun.l.i. in prin. & l.de pupillo.§.si is.quidã tñ dicunt, q̃ ɔ̃ eũ põt debitor agere,ut remittat p iudicẽ,i.ut ei detur ptãs soluendi,cui uult.ff.de qui re.de pu.§.no.op.n.§.§.si is,& l.pretor.§.ii.usq; in fi.ar.ff.de inge.manu.diffamari. uidet tñ aliud.s.quia debitor nõ possit agere ad remissionẽ phibitionis,cũ hẽat alia remedia,s. q̃ põt cautionem [b] petere ab eo , cui soluit,q̃ seruabit eũ indemnem ɔ̃ aliũ.C.de pe.hære.l.ult.§. si aũt.ff. de rei uen.is,à quo , & l.seq. sed in noui operis nun. secus:quia nõ põt procedere ad ædificandũ,quin demoliatur,nisi facta remissione per iudicẽ,ut.ff.de noui oper.nun.l.i.in prin.per hanc tñ remissionem nõ fit ei præiudiciũ,quin ẽt iterũ possit petere demoliri opus alia rõne,nõ tñ p p hoc, quod ædificatum sit post renunciationẽ,alius aũt creditor ɔ̃ creditorem prohibentẽ debitori agere nõ põt,cũ ex mera prohibitione nullũ sibi præiudiciũ fiat : quia eo prohibente petere põt,ar.ff.de re iud.sæpè. nec est prohibitio modus auferendi actionem,uel impediendi.C.de rei uend. si fundus [Vices]xciii.di.c.ult.ff.de of.eius , cui man.l.i. [Epus]eius causa delegato est commissa:uel non est eã huius episcopi delegato commissa, sed aliter impediunt executionem delegati.

b ¶*Cautionem. Adhæc dicta uide Feli. in c. cum.M. Ferrarensis,col xvij. ante mediam supra de cõstitu.*

Ex parte [uacare] talis concessio bñficii facta à Papa ualet infra de conces.pben.proposuit;ab alio non.in frã de conces.pben.nulla[Archi.]uel quę tenebat auunculus.R. [Omnino] .i.pure & sine oĩ ɔditione:alias esset simonia.8.q.3.talia infra de testi.ueniens.[Posterioribus]quæ exceptiones elidunt:quia in eis tacita fuit ea ueritas,quæ si expressa fuisset literas non habuisset.s.de prioribus lr̃is supra de rescri.super lr̃is,ita non procedit oppositio,q̃ gñale deroget,de quo no.s.de rescri.e.i.

Ex parte tua,& infrà [procedere] s.de reser.causam. Sed contrà argu.eo.titu.cũ dilectus[Nullæ]& specialiter enumeratæ.ff.si quis can.l.sed & si.§.quæsitũ: alias generale uerbũ non sufficeret infrà de resti.spo. audita [Antecessor] .ij.q.viii. lator.xxi.q.ii. placuit.27.q.1. si homo.Sed expone eos non sic expressisse,ut in factis sibi notis,qualia erant,quæ dicuntur in contrariis.

Quoniam [præfixit] Cũ altero socio,qui adhuc uiuebat.nos dicimus,& si sine altero terminum præfixisset.imò plus,& si neuter citasset, & ambo essent mortui,tñ successores procederent in causa,cum sit iurisdictio penes loca,& dignitates , & non penes personas . & ex hoc apparet , q̃ si taliter delegatus ad aliquam transeat dignitatem, tales delegationes dimitteret suo successori.imò,quod plus est,etiam si incępisset procedere C.de iudi.properandũ.§.si aũt in medio infrà eo pastoralis.§.ul.ant.ut nulli indi.§.& hæc uera.ff.de iud. mortuo quamuis illa in ordinario loquantur:sed in delegato

expresiẽ

expresse loquitur infra de of.ordi.pastoralis[Illi]s. abbati Leincest.substituto loco mortui[Socium] at.succes sorem teneri ad id,qd pdecessor.j.de sol.c.j.de of. dele. pastoralis,circa fi.1 t.q.3.si eps.t 2.q.2.licet hmoi.t 8. q. 2.dudum.ff.de iudi.mortuo.C.de ser.cor.l. furti.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus non instituit,sed pronunciat ordinandam ecclesiam ad præsentationem illius, qui obtinet ius patronatus ad se pertinere.*

2 *Nunquid ordinarius examinet præsentatum,ex quo eum approbat delegatus.*

3 *Sola electio habetur pro confirmatione, ubi Papa mandat, uel simpliciter rogat aliquod capitulum, ut aliquem canonicum faciat.*

Vper eo uerò [Aliquos] q se dicunt patronos uel qui sunt[Ius] s.præsentationē. [Ordinet] quæritur.in quo pfit adiectio ista, s. q ordinet ecclesiã, cũ ad eũ nõ ptineat institutio,nec sibi fieri debeat præsentatio,ut hic?Respon.quidam, nihil aliud pertinet ad hunc delegatum, nisi ferre senten-
1 tiam,ad quem pertinet præsentatio,& exponunt. † Ordinet,i.ordinandas decernat,& ordinari faciat, s.ut episcopus eligat,uel capitulum,uel quis alius,ad quem pertinet archi.instal.supra de offi.archi.ut nostrum Alij tamen dixerunt,q hic plus habet quia si ordinatio deuoluta esset ad Papam,q autoritate harum literarum ordinare posset.hic autem constat,q per tales literas nunquam fit præiudicium alijs,ut hic.& hæc uera sunt, ubi causam inter partes committat: quia tunc non intendit facere alicui gratiam,uel præiudicium. ¶Si autem de plenitudine potestatis,uel intendens alicui gratiam facere, uel pœnam irrogare, committeret ordinationem alicui alicuius ecclesiæ,uel personæ, posset sustineri, q posset canonicos facere,& eius canonicatus dare, arg.s. de rescrip.abbatem.j.de præben.per illorum,& stallum assignare,& omnia alia facere, quæ sunt facienda, siue factum respiciat,siue ius.Alij tamen dicunt, quod nobis non placet,q debet mandare ei,ad quem de iure pertinet,ut stallum assignet,& alia faciat,quæ de iure, uel de facto maximè facienda sunt j.de priuil.pastoralis.C. p quibus cau.ser.ali.l.j.¶Si autem ipsa facere renuat sine causa,tunc ipse posset instituere, & alia singula facere, ar.pro eis,quod dicitur supra de rescri.abbatem, & supra.e.significasti.hic.n. est ordinata ordinatio. & quidã sic generaliter intelligunt,etiam si inter partes commit-
2 tatur causa cum hac eadem clausula. ¶ † Sed quæres se cundum istos,nunquid examinabit præsentatum,ex quo approbatus est per delegatum? ar.quòd sic.s.de ele. uenerabilem.Respon.non debet approbari per delegatum sed per ordinarium,qui examinabit eum.sed si quid dubij fuerit,decidetur per delegatum intelligitur.n. fieri ordinatio tunc demum,quando fit cum effectu, nec intelligitur suo officio functus,quousque ordinata sit ecclesia,infra de cle. non resi.relatum ¶Sed quid si nõ appellat ordinarius;teneret q. fit a delegato?imputetur.n. sibi,q sciuerit,& non contradixit, cum distinctione tamen,ut no.infra de re iudi.cum super contra supra de rescrip.ex parte.secundum nos non habent locum istæ obie
3 ctiones.¶† Itē uidetur,quòd si Papa mandat,uel simpliciter rogat aliquod capitulum,q aliquem faciat canonicum,sola electio habetur pro confirmatione, quia autoritate Papę hoc faciunt,argu. infra de præben. pro illorum,nisi preces potius inducerent,alias innuerent consilium,quam mandatum,ar.ff.ma.l. j.& ij.§. fin. & p hoc uidet,q si Papa scribit patronus clericis,q nemini præsentabunt: sed ipsi tantum instituent autoritate Papæ. sed secus in patronis laicis,arg.supra de rescri.abbatem j.de iure patro cum aũt.& hæc uera sunt, siue sit merus executor datus,siue sit datus ad compellendum tantum executor.& idem est, etiam si nullus sit datus executor q quia autoritate Papæ funguntur non tantum executores,sed etiam illi,quibus mandatur de recipiendo[Archi.] supra de offi.archi.c.j.3 in.e.ti.c.satis, cum ibi no. [Intentionis.] j.de deci.ex multiplici infra de resti.spo. audita,ff.de transa.cum Aquiliana.ff. de pac. tres fratres.xxij.q.ij.ne quis. [Commissa.] infra de fi.instru. inter dilectos.C.quibus re iu l.j.& ij.q.v.interrogasti.ff.de. lr.cau.si usuf.16.q.3.ne quis.C.res inter ali.ac.si cũ fratre ar.3.2 4.q.1.subdiaconus 71.dist. tantis infra de tedi.at si clerici.ff.de re iu.sæpe 56 dist.c.j.ff.depo. l. 2. in prin.11.q 3.cum multæ.& sunt casus, ubi non habet locum illa regula inter ali.&c.ff.de ino.te.l.Papæ.§ meminisse.de sta.ho.ingenuum.ff.de li.agno.l.ij.§.si parens.ff. si ser.uen.locum.§.si fundus ff.quemadmo. potes. ser. amit. & commune.C.de con.re.alie.l.ij.

SVMMARIVM.

1 *Confessio semper præiudicat,nisi quando præcessit metus.*

2 *Quamuis ad mandatum iudicis dimissa sit uxor, nihilominus agi potest.*

3 *Si plures sunt iudices in una causa,et unus sit absens,an teneat, quod fit a pluribus.*

Ausam matrimonij [adeò affecit] & ideo nõ nocet.xxxj.q.ij.Lotharius 16.q.6.c.j.immò contra matrimonium non dico tantum standum confessioni unius,sed nec amborum infra de eo qui cog. consan.ux suæ super eo.35.q.6.§.ult.nisi fama amborum cõ fessioni consentiret 35.q.6.si duo,quamuis quidam ali-
1 ter aliud intelligant [† Confessa est] forte in absentia iudicis.& idem forte in præsentia.sed tanta erat sæuitia, siue potentia uiri,quòd mulier timebat, q si coram iudice negaret,q eam fortius affligeret.uel potes dicere, q cuilibet uiro tanta potestas est, q mulier sibi subiecta sit.Sed hac ratione posses dicere,quòd confessio nullius uxoris tenetur,nec sibi præiudicaret,cum quęlibet hoc ipsum iustè timere posset.Respon.quia semper præiudicat confessio,nisi quando præcessit metus.& hoc ideo, quia non præsumitur metu fecisse, nisi quando metus,
2 uel uerba præcesserunt[† Ad iudicium]no. q licet hic ad mandatum iudicis omissa sit uxor,tamē agere potest & si non sit uiolenter eiecta.sufficit.n.q temere eam dimisit infra de resti.spo.literas,in prin.& hoc est uerum, ubi nulla sententia est,ut hic uel est aliqua, sed est appellatione suspensa, cum omnia facta post appellationem legitimam debeãt in statum pristinum reuocari in
3 sia de ap.bo.me.[† Vnius] no.quòd si plures sunt iudices,uno absente siue iusta de causa, siue p cõtumaciam, nisi se excusauerit,uel delegauerit uices suas,non tenet quod fit a pluribus præsentibus.ff.de arbi. item si unus §.ul.& l.se.infra de offi.dele.prudētiam.ff de te in.duo. ex.& hoc in dele.sed committere potest etiam si in literis hoc non contineatur supra cod.quamuis. nec sufficit alterius excusatio,nisi committat.ordinarij autem bene ferunt sententiam separatim ff.de off.comm.l.j.in ar.C. de auč.præ.l.ul.Sed nec hoc semper,nec in omnibus ordinatiis

dinarijs obtinet. si uerò omnes sunt præsentes, & discrepant, teneret sententia plurimorum. 63. di. c. j. & ij. & iij. ¶ Si uerò æqualiter discrepant, s. quia duo absoluunt reũ, duo condemnant, distinguo, aut sunt duo arbitri, aut ordinarij, aut delegati, si arbitri, nulla sententia tenet. ff. de ar. diem, §. si plures. si delegati, sententia pendet, quousque alteram delegans confirmet. ff. de re iu. duo. si antè sunt ordinarij, tenet pro reo sententia infra de probat. ex literis. ff. de re iu. inter pares, nisi in libertate, ubi siue ꝫ reum, siue actorem semper tenet sententia pro libertate, & quærela in officiosi testamenti, ubi super tenet pro testamento, & in matrimonio, ubi tenet sententia semp pro matrimonio xxxiij q. v. si quis acceperit xxij. q. iiij. inter cætera. ff. de inof. test. si pars, alias pares iudi. ff. de re iudi. inter pares. pro hac distinctione est. j. de re iudi. e. ult. ubi hoc totum est expeditum.

CAusam, quæ [duximus] i j. q. v. accusatores. xj. q. iij. quattuor infra de offi. deleg. insinuante. similiter si uasallus. xxij. q. v. de forma. iiij. q. iij. idonei infra ut li. nõ conte. accedens.

CUm te [uni] Si unus tantum est delegatus Papæ, bene potest uni uel pluribus subdelegare cãm, ut hic. Item dicimus, ꝙ si sunt duo, uel plures, simul omnes possunt uni uel pluribus delegare causam. Si uerò unus delegatus uelit causam pluribus delegare, a lijs suis socijs non delegantibus, hoc potest ar. hic l item quod non est prohibitum intellige concessum. Alij tamen dicunt, ꝙ ubi tantum debet committere propter absurditatem, q sequeretur, si contraria uellent, & ar. ad hoc ĩ. eo. quamuis [Interposita] ad primum delegantem, ꝙ non tenet, ut no. infra. super. [Indeffinitam] infra e. super quæstionum etiam si appellatum ad Papam; quia tunc ad delegatum debuit appellari infra eo. super.

RElatum [ante litem contestatam] & citationem, Legistæ hoc dicunt simpliciter, in autẽ. de legi. §. omnes decretistæ solam citationem sufficere dicunt ad perpetuitatem infra e. c. j. §. licet. ff. de iur. om. iu. & quia. C. quando li. prin. ob. l. j. & ij q. vj. anteriorum auf. de litiga. in prin.

GRatum [obitum] Sed quid si prælatus impetrans sit mortuus? Respon. si non nomine ecclesiæ, sed proprio nomine impetrauit, & impetrans ante mortem incepit agere, hæres uel successor poterit supplere, dummodo tale sit ius, quòd possit transire ad successorem. ff. de inof. test. si pater. sed si non incœpisset, secus. Si autem impetrauit nomine ecclesiæ, etiam si non curauit, uel cœpit ante mortem, tamen successor aget suprà e. qm. & est hoc uerum, etiam si expressum esset nomen personæ, & etiam si nullo modo reus erat citatus, tamen conuenietur successor infra de fo. compe. dilecti [Inducias] utrũque istornm s. induciæ petitæ, & renunciatio productioni siue allegationi sufficit ad hoc, ut renunciasse uideat appellationem [Certus] idem est, & si incertus sit.

SVMMARIVM.

1 *Vtrum duo præsentes absente tertio, & se nullo modo excusante procedere possint.*

2 *Item an possint procedere sine probationibus, quòd ille tertius non potest, uel non uult interesse, & si procedatur, an ualeat processus, habeni in nu. 3.*

4 *Item cui debebat constare de impedimento, quo minus uenire possit.*

5 *Nunquid iudex absens possit inuita parte ratum habere, quod duo fecerunt.*

6 *An sententia excommunicationis lata nomine alterius possit haberi rata.*

7 *An si quis nomine alterius iudicis faciat in terra eius iurisdictionem, possit iudex ratum habere.*

8 *An sit differentia inter istas clausulas, ualet quòd si non omnes poteritis, aut nequiueritis interesse, uel ubi ponitur tantũ, si non poteritis.*

9 *Nunquid quando scribitur pluribus iudicibus, cum ista clausula, quòd si non omnes, siue sine clausula, omnes & singuli habeant iurisdictionem.*

10 *An processus iudicis. in quem per errorem uel falsũ, uel iuste consensum, est teneat.*

11 *Quod cum procuratore militie fit, tenet ante, quam excipiatur.*

12 *Litera impetrata ab excommunicato ualent.*

13 *An quod hic dicitur in deleg. Papa habeat locum in cæteris ordinarijs.*

14 *Nunquid in absolutionem excommunicati uocari debeat ille, pro quo est excommunicatus.*

PRudentiam tuam [quinto] supra de rescr. scisscitatus [Teneatur] dixerunt quidam Papam non respondere huiusmodi quæstioni. sed ipsi de suo sacco respondent, quod ad citationem duorum citatus uenire debet, argu. C. de auf. præ. l. fin. saltem allegaturus forum. infra de ap. cum parati supra de rescrip. super litteris. ff. de iudi. si quis. sed hoc non dicimus etiã in responsione sua credimus eum satisfecisse utrique q̃stioni. nam cum dicat duos non posse procedere ad causæ cognitionem tertio non legitimè excusato, & in dilatione danda requiratur cãę cognitio 3. q. 3. §. spacium; ergo non poterit dari dilatio absque tertio, præmissa uera sunt. ¶ Sed hæc ratio non placet: quia ibi non loquitur de citatione, quæ bene fit sine causæ cognitione, sed de dilatione danda ad testes recipiendos. præterea isti tres non habent separatim iurisdictionis exercitium, licet omnes tres simul, ergo non possunt mulctare, uel iudicare, excommunicare, uel in possess. mittere, quamuis dicant propter odium contumaciæ posse procedere, & malè. ff. de re iudi. duo ex, quamuis intelligatur illud, quando non est ibi clausula, ꝙ si non omnes &c. præterea citatus est certus, ꝙ duo tantum citant. ¶ 1 † Et ideo ad illorum citationem ire non tenetur, nisi forte ipsi dicant, ꝙ ideo tantum duo citant, quia tertius excusauit se. nam tunc crederem, ꝙ deberet ire ut ueritatem sciat, & ius suum alleget infra de dila. præterea. ff. de in ius uo. l. ij. nam si diceremus, ꝙ ubicunque est, uel esse pôt dubium, debet ire; ergo semper; quia semper posset esse, ꝙ foret dele. a Papa, uel imperatore; quod esset absurdum. tunc ergo tantum tenetur ille ire, quem certum est non esse de iurisdictione sua, quando ipse in citatione sua posuit causam citationis, & iurisdictionis; puta, quia dele. sit. uel cum tres sint, dicat, ꝙ se tertius excusauit. nam sic ex dictis suis sit res dubia, saltem aliquam causam dubitatis habet. ff. quibus ad li. procla. non licet l. iij. uel quando alias est iudex citati, licet citatus possit eludere iurisdictionem eius per priuilegium. ff. de iudi. si quis ex [certum] à iudicibus ad hoc deputatum, ut si dicat, quomodo aliquis fuerit impeditus, ar. ff. commo. eum qui §. ul. & l. seq. ff. de re. eo. qui sub tu. l. magis §. illud melius est enim ad eum nuncium mittere, quam cum periculo reuocationis in litem procedere supra e. sane, uel ad hoc sufficit, ut credatur sibi: quia sit probatæ fidei. 97. dist. nobilissimum, & etiam forte seruiens notus & discretus. nã cum non sit magis periculum in absentia unius iudicis, in uno termino leuior probatio sufficit, & forte tantum argu-

argumenta probabilia sufficiunt.§. de cler. per c.i.& ij. Sed quid si probet alia partium non fuisse suũ numerũ? Rñ.cum sit negatiua probari nõ põt.ff.de ,pba.ei qui.tñ si indirecte probauerit,nõ procederet [†Nunc.um] mirum uidetur,quare hic requiruntur uel certi nuncij,uel excusatores literarũ,uel aliæ probationes, cum ex quo non est pſens,cõstat,quia uel non põt, u. l non uult inte resse,& sic uidetur etiam,ꝙ sine probationibus procedere possit,& uerbum,nequiuerit,sub se continet etiã uerbum, uoluerit. j.eo.§ adijcimus.& si sunt certi,certiora esse non debent.ff de ac.emp.l.j.Rñ.licet sciat,tñ nunciari debet.ff.de adul.denunciasse,circa prin.ff.quando di.ce. legatum.uel dic melius, ut not. illa glo. ex hoc loco.

3 [†Canonice] per testes,qui deponant eum infirmũ, uel captiuum, uel missum ultra mare, uel in aliam longam peregrinationem,uel infamem,uel alias impotentem de iure,uel facto supra de rescrip.l.scitatus.ff. de procur. ant lon nec ob iudicis absentia in hac cognitione, dum modo partes sint præsentes. quòd si uerè non potest interesse,sed ipsi nesciunt, & procedunt,quidam dicunt, quòd non ualet eorum processus,ar.supra eo.cum sup: quia non seruat o ordine processerunt.ij.q.vj.§. diffiniti ua alij contradicunt.nam cum ipsi sint iudices, sicut apparet mihi ex conditione apposita,s. quòd si non oẽs interesse non possunt,tenebit processus duorum. [Constare] quæro,cui debet constare de hac excusatione? Rñ. his duobus citatoribus,ar.ff.rem ra ha. ne satis infra de uerbo.sig.cum olim:quia periculosum esset hoc ex persona rei metiri.ff.de iudi.solemnus. Sed si de hoc scilicet an se excusauerit, postea lite pendente fuerit dubium, tunc oportet,ꝙ probet ueram excusationem infrà eod. cum in iure infra de proba.qm contra,nisi de hoc fuerit dubium ante;& tunc diffinitur, à quibus si nõ fuerit appellatũ,est transierit in rẽ iudicatã,de eo amplius quęrẽ dũ non est.j.de re iudi quod ad cõsultationẽ. trãsiuit.n. in rem iud.ut ibi dicitur.¶ Idem credimus, & si nõ fuisset obiectum,nec iudicatum sed utraq; pars sciens non legitimam excusationem coram eis litigare consentit, argu.ad hoc.quia ét penes duos tñ est iurisdictio, sicut apparet ex tenore rescripti, licet elidi possit per exceptionem.sed si nesciens,uel credens eum legitimè excusatum,cum in ueritate non esset,tunc adhuc potest obijcere de non legitima excusatione tertij,& iõ non ualet, quod fecerunt duo, cũ tam error iuris,ꝙ facti impediat iurisdictionẽ.ff.de iudi.cõsentire. uel,ut alij dicunt,hic

6 error impedit iurisdictionem horum duorũ:quia semp eam habebant,ét si nõ expresse,uel tacite consentirent, licet cũ primo sciuerint,poterunt petere illud reuocari & appellare ét,si nõ reuocetur,ar.j.eo.cum olim,& dif finient sup hoc ipsi iidem duo, ar.š.de rescri.super literis.j.de ap.cum parati,quãuis uideretur,ꝙ per arbitros

7 esset diffiniendũ.j.de ap.cum spãli:sed spãle est in suspitione.nam nil gratius & c.iii.q.v.ꝙ suspecti.& qui suspectus est in accessorio,& in principali.j.e.suspitionis. alij dicunt sententiam.hoc.s.ꝙ absens est legitimè excusatus,uel ꝙ ipsi possunt & procedere, nihil facere in hoc casu.nam si non constat de eius legitimo impedimento, nulla est sñia tanquã lata ab his, qui iudicandi potesta tem sine tertio non habebant,ar.infra. de of. iudi. e.pe. ¶ Item debent omnes tres cognoscere, non duo tñ, ut no.infrà eo.cum super.Sed primi respondent, & bñ, ꝙ ipsi duo tñ hñt iurisdictionem de hoc cognoscẽdi,s. an legitimè sit excusatus absens,cum aliter non possunt ,p cedere in principali cã.infra proxi.§ nisi prius de emergenti diffiniatur,ut no.supra de ele.cum inter. nec ob.ꝙ dicitur ipsos tres cognoscere debere,cũ illud loquatur, qsi oẽs sunt præsentes.sed hæc sunt impossibilia,ut tanquã absentis admittatur excusatio, & tanquã pſens cognoscat.¶ Si aũt duo iudicarẽt,ꝙ tertius absens de cætero admittendus non esset, non præiudicaret,cũ hoc non esset neque principale,ueq; accessorium. sed si tale quid obiiciatur,propter quod perpetuò remouerı à iurisdictione debeat,fiet,ut no.supra eo.cum sup[Nihil] † sed quid si iudex absens uelit habere ratum,quod duo fecerunt.nunquid põt parte inuita?ar.ꝙ sic.š. de rescrip.pastoralis.9.q.2.Lugdu.3.q.6.hoc quippe infrà eo. cũ olim uel de elec.ꝙ sicut.ff.de iudi.licet.ff. rem ra. ha.l.iii.§.ult.ff.de adop.l.adoptio,insti.de testa.mili.§. sed si quis.š supra de cõsue.ad nřam supra de elec auditis.x.q.ij.c j.§.j.ꝙ aũt in hac ratihabitione non sit necessarius consensus partis,uidetur.ar.infrà eo.consuluit in fra de sen.excom.sacro.¶ Sed ꝯ, quia nõ debet parti factum iudicis pẽudicare.Soln.dicimus id,quod duo fecerunt tertio non excusato,nec partibus in eos tacitè, uel expresè consentientibus non tenere,ét si fecerunt noie tertij:quia licet duobus detur tñ iurisdictio in casu.s. si tertius noluerit interesse,non tñ pñt exercere eã,nec tenet,quod faciunt, si uult interesse,ut hic dicunt.licet.n. ipsi iudices sint delegati,n est eorũ iurisdictio mandato & cõditione apposita in tantũ,ut si contrafaciant,non ualet,& si.supra de rescrip.c.cum dilecta;& qa nõ tenet iõ nec ratificari põt supra de ele.auditis.nec ob.c Lugd. qa ibi quod factum erat,tenebat.s.ordinis collatio, uel

5 consecratio.¶ †Item non.ob.supra de elect.ꝙ sicut.quia ibi bene tenebat electio,licet cassari posset.Itẽ nõ ob.3. q.vj.hoc quippe:quia ibi sñia,ꝙ nulla est,nõ habet rata, sed pp scandalum uitandũ electio epi inordinatè facta toleratur.uel illud facit Papa ex plenitudine potestatis;& sic etiam põt rñderi legi contrariæ.ff.de adop.adoptio, saluis alijs solutionibus ibi positis. Item non ob.l.ff.de indi.licet,&.ff.rem ra.ha.l.iii.quia ibi iudicium factum inter falsum procuratorem & aliũ tenet.& ideò tenetur ipse procurator siue rei,siue actoris,si dñs ratũ nõ habet tacitè,uel expressè,ut in ꝑalle.l.ff.de procura.in cau&æ, &.l. sequen. Item non est contrà insti.de te. mi.§. sed si quis,imò est quasi solutio multorum contrariorum. nã sicut ibi innuitur omnia illa,quæ solẽnitatẽ non requirũt, ita,ꝙ solẽnitates nõ sint de eorũ substantia. sed tantũ ex aliquorum sola uoluntate dependent, rata fieri possunt uel potius quasi de nouo facta ualent. ¶ † Idem dicimus in sententia excom.nomine alterius lata,s. ꝙ non potest haberi rata nec ob.ff.de neg.ge.si pupil.§.si lego: quia li cet sit necesse ad hoc,ut ratum possit haberi, ꝙ sit meo nomine gestum;non tamen semper,quod noie meo geritur,ratum haberi põt:quia si non egit, quomodo ratũ habebitur? ¶ †Sed posset dubitari,si aliquis nomine alterius iudicis faciat iurisdictionem in terra ipsius, an possit iudex habere ratum? Rñ.ꝙ non:quia ea quæ facta sunt,& quæ solẽnitatem nõ requirunt, possunt fieri rata sed cũ sñia à non suo iudice lata non teneat supra de of fi.vicarij.c.sua,& cum aliæ solẽnitates requirũtur. quas si ipsemet,q ratum fiere uult,omitteret non teneret; ergo non potest haberi rata,si ab alio omittatur:omittitur aũt omnia,quia pro non facto habetur,quod fit à nõ suo iudice.nobis plus placet,quod no.infra eo.c.in glos.no bis vř. ¶ Reputabuntur] duo bñ habent iurisdictionẽ sine tertio,sed est ligata,ut ,pcedere nõ possunt sine tertio,nec tenet processus eorũ nisi in casibus,s. ubi prius recipiant siue ueram, siue falsam excusationem tertij.uel nisi aliter constet de eius impotentia sed partes

tes bene pñt eorũ iurisdictionem progare de casibus, in quibus, possunt procedere, seu cognoscere, ad casus, in quibus nõ possunt, ut no. j. de ap. cordi. quia ex quo iurisdictionem habent quæ rõ est, q possint prorogare de re ad rem, ut no. s. eo. de causis, & nõ de casu in casum. imò plus uidetur, q hoc ipso, q partes procedunt neglectis probationibus, uel exceptionibus absentiæ tertii, q tacitè uidetur duorũ iurisdictionẽ prorogare, sicut est in alijs declinatorijs fori, ut no. j. de re iudi. inter, ar. j. de excep. pastoralis prorogari autem non intelligitur, si nũcius, uel literæ excusatoriæ fuerint falsæ. ¶ Item si duo indices falsum asserebant, non tamen interloquendo, sibi cõstare debet de legitima excusatione tertij. uel etiã si protestata fuerit una pars consentiente altera, q non intendebat prorogare, nisi quantũ forma literarum sibi dabat. Item prorogatio procur. non obest. j. eo. cũ olim; & secundùm hoc debent intelligi hic glos. hic positæ. s. sed quæro. Sed quidam loquuntur de ratificatione tam ante sniam, q post [In iure. resti.] xx. dist. de quibus. lxiij. dist. extra argu. contra. ff. de arbi. Itẽ si unus. §. ultimo. &
8 §. si plures. [Possit] absq; periculo rei familiaris. ¶ [Noluerit] ex hoc loco uidetur, q non plus importet illa clausula, q si nõ omnes poteritis, aut nequiueritis interesse, quàm illa, ubi tantum ponitur, si non poteritis. Rñ. imò differentia est, quæ colligitur suprà de referi. sciscitatus: quia in primo casu, qui sola uoluntate non uult interesse, non redarguitur: secus in secundo casu. ad idẽ suprà de rescrip. sciscitatus. alij autem dicunt aliã differẽtiam, q ubi tñ, nequiuerit, nõ possunt procedere duo nisi absens se excusauerit per nuncium, uel per lrãs de uoluntaria, uel necessaria causa, uel abñtiæ p testes nec sufficit pbari per testes uoluntaria, quæ satis præsumitur uiolenter, ex quo nõ est: sed tñ necessaria. sed in necessaria est facienda distinctio: qa si pbet eũ pati dolorẽ capitis uel aliquã infirmitatẽ, uel tertianã, uel modicã imperfectionẽ, uel similia, nõ sufficit: quia & si hodie non pñt interesse, cras poterunt, ut. s. eo. ti. §. pxi. ff. de iudi. si longius. ff. de ua. l. pe. j. de uo. & uo. re. q sup. ¶ Sed si esset utrũq;, s. non potueritis & nolueritis ẽt tertio se nõ excusante, nec ẽt receptis pbationibus super longa necessitate, uel breui poterunt pcedere. nã ex quo nõ interest, certũ est, q aut nõ uult, aut nõ põt interesse; & habẽt ar. pro se. s. de rescrip. sciscitatus. ¶ Quidã tñ dicunt, q cum utrũq; sit positũ, tñ non est procedendũ, nisi tertio excusato: quia põt esse, q interesse posset, & uellet: sed terminũ obliuioni tradidit; & sic cũ utrobiq; idẽ dicunt, & sic credimus de facto tenere. ¶ Reus] q si nõ opponit, sed ipse suæ consciæ timens petat absolui, uel ideò quia cum processum fuerit usque ad sniam, tunc primò obijciatur, & reuocetur totum. j. de excep. exceptionẽ. s. de rescri. dilectus filius abbas. ¶ Item quid si iudex, nõ pars opponat, quia potest, ut in eadẽ de ere. Rñ. ad hoc, uult, q & tunc absoluet dele. quia non est ratio diuersitatis suprà de consti. transla. C. de diuer. rescri. si libellum. ff. de le. neq;, &. l. non pñt. Ad primũ rñdeo idẽ: imò fortius, qa maiorẽ fauorem debet inuenire sponte confessus, quã conuictus. xv. q. viij. c. j. & pro hoc ẽt facit rõ posita in decre. s. cũ cõmittitur prin. & ac [Excõicationis] maioris. minor. s. non sufficeret ad exceptionẽ. j. de excep. à nobis [Excõicationis] superuenientis post impetrationem literarũ: secus si præcederet. s. de æta. cũ bone. j. de proba. post cessionẽ, ar. C. dep. imp. offer uniuersas.
9 ¶ Nobis uidetur, q qñ scribitur pluribus iudicibus siue cum clausula hac, q si non oẽs, siue sine clausula tñ oẽs & singuli iurisdictionem habent: qa res indiuisibilis est iurisdictio, sicut seruitus, usufructus, iuspatronatus, & reliqua iura. ff. de reli. & sump. fune. si sepulchrum. ff. ad. l. fal. l. j. §. si usuf. & ff. de serui. uiæ. usus ẽt prædictorum & fructus est indiuisibilis, nisi aliud contineat forma mandati, sicut est hic, quando mandatur, q si nõ oẽs possunt exequi mandatũ, q duo exequantur: uel nisi postea partes inter se diuidant usum, quod eis licet, qñ tñ eorum utilitas attenditur. ff. de arbi. Item sit. § si. & l. se. ff. de re iudi. & ff. de serui. uia. ff. de usufr. quotiens. §. j. j. de iure pa. quærimoniam, ubi no. non tñ sicut in iurisdictione, & alijs iuribus uniuersitatis: qnia illa non est penes singulos, sed penes collegium tñ. xij. q. ij. §. qui manumittitur. ¶ Et ideò dicimus, q si coram duobus procedat, quãdo scriptum est tribus cum prædicta clausula, q tenet pcessus coram eis habitus, ẽt si tertius nullo modo sit excusatus, & si nihil cognouerint alij duo de excusatione eius, ẽt si uolebat & poterat interesse, & etiam si ambe partes, uel altera tñ ignorabat ius, s. q duo in prædictis casibus possunt procedere, ẽt tertio nõ excusato & nolẽte interesse, & idem dicimus, si ignorabat factum, s. quia credebat tertium iudicem esse excusatũ legitimẽ; quod tñ non erat. & hoc dicimus ea ratione, quia isti duo ex tenore mandati hẽbant sine cõsensu partiũ iurisdictionẽ in negocio sibi cõmisso, & ẽt usum, & exercitiũ iurisdictionis in aliquo casu, uel sub cõditione, s. si tertius nõ põt interesse, & ipsi alias inordinate pcesserunt, tenet pcessus eorũ, si nihil fuit exceptũ ꝯ eos, & ẽt appellatũ: qa talis poterat esse pcessus sm tenorẽ mandati, & non est ꝯ ius scriptũ: sed ꝯ ius litigatoris tñ; & ideò tenet, q equod faciunt. ij. q. vj. §. diffinitiua. Nec est ꝯ. s. de rescrip. cum dilectus: quia ille ordo erat de substantia mandati, & studiose seruari mandabat, non in fauorem partiũ, sed in fauorem eccliæ, uñ remitti nõ poterat, at hic istæ ordo, q inquirat de excusatione sua, non studiose mãdat, nec attẽdit ibi nisi fauor partiũ. ¶ Itẽ nõ obest ff. de uer. sig. cedere, ubi dr̃, q qñ aliqd sub cõditione debet, q nõ cedit dies debiti nisi extante cõditione & eadẽ rõne hic, quia his duobus delega nõ cedit dies exercendi iurisdictionẽ suã, nisi post extiterit conditio, s. q tertius nõ põt interesse, cũ hoc exercitiũ eis sub conditione mandatum sit. Sol. l. illa loquitur in his, quæ fiunt extra iudiciũ; sed in iudicio si mandat aliqd fieri sub cõditione, ẽt nõ extante conditione tenet quod fit, dũmõ partes non cõtra dicant, sicut apparet in iudicio appellationis emisse añ sniam, q nõ debent cognoscere de cã principali, nisi iusta pbetur cã ap. & tñ partes, si uolunt omittere cãm ap. & pcedere in principali, pñt. j. de ap. cordi. ¶ Et si ꝯtrariũ diceretur, absurditas intolerabilis sequeret. puta mãdatur iudici, q si talis pbauit talẽ rẽ sibi deberi, cõdẽnes eũ, nunquid dices talẽ sniam nõ tenere, si ꝯ ius litigatoris feretur, puta si nõ pbato debito cõdennetur? absit[a] ij. q. vj. §. diffi. sed forte secus[b] esset, & si non exercitium iurisdictionis, sed ipsa iurisdictio mandetur sub conditione. tunc. n. satis dici põt, q nõ habet iurisdictionẽ nisi cõditio existeret: qa cõmissio talis uel dele. nõ est in iudicio, sed extra. sed sm hoc idem uidet dicẽdũ, si unus solus de tribus procedit, cũ penes unũ quẽq; sit iurisdictio I psonas litigãtes; & certe qdã hic uerũ dicũt: sed i hoc est differẽtia: qa qñ unus solus procedit, põt excipi, q nõ pcedat, ẽt si unus

a ¶ *Absit Circa hæc dicta Inno. hic uide per te Fel. in c. eccle sia Sanctæ Mariæ, col. vi. post prin. supra de constitutio.*

b ¶ *Secus esset, Et si non exercitium. uide ad doctrinam Inno. Felt. in c. ex parte col. iij. uersus si supra de constitutio.*

tunc, uel ambo detineantur legitimo impedimento; quod est, quando duo procedunt. alij autem dicunt contra, & bene, l. quod non ualet processus coram uno habitus, nisi ex scientia certa prorogauerit iurisdictionem, quia licet singuli sint iudices, & singuli habeant iurisdictionem, non tamen singuli habent, super has personas, sed tantum tres, uel duo, quia est ibi clausula, nisi detur eis de consensu partium tacito uel expresso non ignorantium ius, uel factum. Item ille solus in nullo casu habet exercitium iurisdictionis. ¶ † Item non ob. ff. de iur. om. iu. si per errorem. ff. de iudi. l. ij. §. j. & ij. ubi dicit, quòd non tenet processus iudicis, in quem consensum est per errorem uel facti, uel iuris, sed tantum quod hic iam dixi, contra so. ille. ll. loquuntur, quando ignorans ius, uel factum non facit eum iudicem alicuius personæ, cuiusque non est suus iudex. sed quidam dicunt bene hos duos, imò singulos habere iurisdictionem. sed oppo. sed hic fit prorogatio iurisdictionis, de casu in casum, quia usus iurisdictionis, qui erat conditionalis quo ad exequendum mandatum, erit purus ergo hic erit consensus ex certa scientia, & non per ignorantiam, sicut est in alijs prorogationibus. So. dicunt quidam, quòd ubi fit prorogatio de persona ad personam, quòd necesse est, quod ex certa scientia, & sine errore iuris, uel facti fiat prorogatio, & hoc ratione præal. quia qui primò non erat suus iudex, modò fit suus. sed si prorogatio fiat de tpe in tempus; uel de casu in casum, uel de re in rem, tunc ualet totus processus, si ignorans ius, uel factum etiam tacitè prorogauerit, uel etiam si non excipit, sicut est expresse uide re: quia si coram excommunicato litigetur, tūc quicquid fit corā eo, tenet dūmodò non sit publicè excōmunicatus: quia tunc secus infra de re iudi. ad probandum. Item quicquid fit coram iudice, qui potest recusari. infra de ex. c. si. j. c. cum olim. ¶ † Item tenet, quod fit cum procuratore milite ante, quam excipiatur ff. de procu. filius. §. ueterani. Fatemur tamen, quod si post li. contest. quandocunque peruenerit ad partem causa, quare poterit iurisdictio declinari, quod bene poterit proponere: sed tamen non reuocabuntur prius facta infra de excep. pastoralis. c. si. alij dicunt, & forte melius, quod prorogatio iurisdictionis nunquam ualet sine consensu tacito, uel expresso, qui consensus nunquam potest esse, ubi est error iuris, uel facti. ff. de iurisd. om. iu. si per errorem. ff. de iudi. l. ij. §. j. & ij. nec est prorogatio, nisi augeatur iurisdictio per consensum partium tantum, sicut est uidere, quando augetur iurisdictio super personas, super quas primo non habebat iurisdi. & idem quando augetur iurisdictio super re, uel quantitate, super qua primo non habebat iuris. & idem, quando augetur in tempus iurisdic. in quo primò non habebat iurisdict. à iure, uel ex tenore mandati sibi directi, sed solummodò per uocem partium augetur. uoluntas autem non est, ubi error, ut prædictum est, sed in præsenti casu, ubi scribitur cum prædicta clausula, duo habent iurisdi. in negocio commisso per uim rescripti, etiam si partes non consentiāt. ¶ Sed dices imo non habent iurisdi. nisi in casu, quando non potest interesse. Respon. falsum est: quia bene habent iurisdi. etiam si tertius uelit interesse, ex quo est ibi clausula. sed non habēt iurisdi. in qua. prorogando non est necessarius partium consensus. sed sufficit sola omissio, uel negligentia proponendi hanc exceptionem, uos duo non poteritis procedere; quoniam tertius potest & uult interesse, licet in prorogando iurisdi. quam non habent, sit necessarius consensus partium sine ignorantia iuris, uel facti periculosius enim est prorogare iurisdi. quam usum, & ideo plus ibi exigitur. & sic non ob. supra e. causam. ff. de re iu. duo: quia ibi non erat præsens clausula ideò non ualebat sententia duorum, nisi scienter partes prorogarent iurisdi. eorum in isto ergo casu non debent partes prorogare iurisdi. sed sufficit scienter, uel negligenter hanc exceptionem omittere sibi competentem. & hoc idem dicitur in alijs casibus supradictis, l. ubi omittitur exceptio recusationis, uel excommunicationis: quia iudex, qui potest recusari, ita habet iurisdi. super recusantē nisi quod excipiatur contra alium Item per exceptionem excommunicationis partis, uel per exceptionem procuratoris militis non augetur, uel diminuitur iurisdi. iudicis, contra quem nihil proponitur. sed contra partem tantum. hoc plus placet, quam quod dictum est in gl. sed quid. ¶ † Vinculo excōmunicationis] literæ ab excommunicato impetratæ ualent, licet possit processus earum habitus elidi per excep. uel prohibitionem iudicis infra de ex. c. si. imo plus uidetur, quod si sint tales literæ, per quas ille, contra quem impetratæ sunt, possit aliquid utilitatis consequi etiam inuito impetrante utetur eis, ut est, quando petijt sententiam confirmari: uel quando petit aliquid iuris, ut seruitutem. nam indignum esset, quod sua excommunicatio sibi prodesset. j. de sen. ex com. si uere infra de ap. ob la-e. si autem sunt impetratæ de consensu partium literæ & scientium de excommunicatione, adhuc uī, quod antequam incipiat lites, sēper potest non excommunicatus refutare & procedere per huiusmodi literas, quia consensu uel etiam pacto nedum tacito, sed nec expresso non potuit astringi communicare excommunicato ad eius utilitatem nō quia literæ sint malæ, immo bene ualent, licet per excōicatum uel non excōmunicatum sint impetratæ. & ideo post absolutionem suam excommunicatus, etiam non excōicato inuito poterit per eas prosequi ius suum. alij tamen dicunt ꝯriū, quod licet ualeant ad profectum non excommunicati, tamen non ualebunt ad profectum excōicati, sicut non minus ualet testamentum, licet aliquid relinquatur capaci, & non capaci. post li. etiam cō. potest reus objicere excommunicationem actori semper, & maxime si de nouo fuerit excōicatus, uel si de nouo uenit ad eius noticiam infra de ex. c. si. hoc tamen bene fatemur, quod si reus pendente iudicio excipiat contra actorē excōmunicatum, & impediatur prosequi causam suam, nō fit ei præiudicium, quin postquam fuerit absolutus, omnia possit, sicut poterat ante, quam exciperetur, quia per iudicem, uel aduersarium stetit, quominus exequeretur. j. de ap. ex ratione. ubi no. sed in reo, qui pōt causam suam prosequi cum excommunicato, bene præiudicatur, quia cum excommunicatus præscribat, si faciat copiam sui, quod conueniri possit, & non dabitur alicui, contra quem præscribat, restitutio a simili eius, qui tenetur in uinculis. ff. ex qui. cau. ma. l. j. ¶ Et idem uidetur in iudicio, quòd si dato termino ad producendum testes aliqua pars excipiat de excommunicatione, & pp hoc non producat testes suos intra terminum assignatum, præscribatur contra eum, ut ulterius producere non possit. Et idem uidetur in omnibus alijs, licet possit objicere exceptionē excommunicationis, si uult, licet sibi sæpe non expediat, quandocunque sit publicè excōicatus actor, tenet processus cum eo habitus, etiam si a principio uergebat in eius utilitatem processus iudicialis, licet secus sit in iudicem, cuius sententia non tenet. si erat publicè excommunicatus infra de re iudi. ad proban. prædictis uī contra infra de concess. præben. & eccle. non ua. quia dine statem. Vbi dicit, quod contra excommunicatum non currit præscriptio, ergo multo fortius non præscribit ꝯ alium nec dabitur in integ. resti. ff. ex qui. cau. l. j. so. ibi contra archiepiscopum ideo non currit præscrip. quia nunquam ad

ad personam illius pertinuit collatio pręb endæ uacantis tempore excommunicationis. Ideo non currit cōtra ecclesiam, nec contra archiepiscopum, quia nunquam fuerunt negligentes infra de concess. præb. & eccle. non ua. c. ij. & ca. quia di. melius tamen uidetur, q reo non excommunicato non currit tempus, nec terminus, si non produxit testes, quia nec producere debebat, si actorem sciebat excommunicatum, quamuis, si produxisset, ualerent attestationes eorum, & non solum eius, sed etiam excommunicati j. de ex c. si. tamen ex quo est reo meritorium, non tenetur producere testes, nec stare in iudicio cum actore excōicato. ¶ Item quia per contrarium eneruatur ecclesiasticæ disciplinæ neruus, iustum est, q ei non currat nec terminus, nec tempus, secus autem extra iudicium, quia præscribit ibi excōmunicatus contra non excommunicatum, nec datur in inte. rest. ar. ff. ex qui. cau. ma. l. j. quia bene potest eum conuenire, nec est meritorium non conuenire eum infra de re iud. intelleximus j. infra de ex. cum inter. ubi dicitur, quòd in iudicio æqualitas seruanda est excommunicati. unde ur, q post iudicium cæptum non obstat excommunicatio, cū sit in omnibus admittendus excommunicatus. Sol. illa decre. loquitur, qñ reus erat excommunicatus. & tamen idem dicimus in reo, quia si expediat ei producere testes, & forte sm tenorem ipsius decre. infra de testi. significauit, & infra ut lit. non contest. qm quia uocabitur actor excommunicatus, & in omnibus seruabitur paritas inter eos. ¶ Probauerit] quid si probationes super exceptione sua produxit, sed eas dicit se casu amisisse, nunquid iterum admittendus erit ad probādum de amissione,[a] & sic ex litibus lites oriantur, uel ēt ad probandū iterū exceptiones? ar. q sit admittendus ad iterum probandum ſ. de eden. si quis ex. § ult. & l. seq. quamuis tn hoc casu & in alijs non fit præiudicium alicui parti in re petita, sed tantum propter eum repellendum agitur, potest dici, q nisi in temino statuto comparcat cum omnibus probationibus suis, ulterius non audietur. propter hoc enim præfigitur terminus, nisi contrarium esset notorium, uel quasi. hoc n. arbitrio boni iudicis relinquendum dicunt. ¶ Item hæc probatio non habet locum in causa ap. ubi admittitur excommunicatus. j. de ex. excep & hic est ratio, quare non absolueret reū, s. quia potest stare in iudicio, licet sit excommunicatus.

a Vide Alex. in l. fi. col 4 ff. de ferijs.

13 infra de iudi. intelleximus. ¶ † Astrictum] ipso facto, uel iure, puta quia fit falsarius infra de cri. fal. ad falsariorum. uel etiam si sit occultus hæreticus. 23. q. j. c. 2. 3. sed hoc aliquibus non placet, quia, ex quo opponitur sibi crimen hæresis, siue confiteatur, siue probetur, necesse est, q cum solemnitate recipiatur tanquam hæreticus j. q. vij. si qui uo. quotiens cordis, & c. si quis episcopus infra de hære. ad abolendam. uel potest dici, q tamen hæc receptio etiam ab episcopo fieri possit, si uet iuit habens curam animarum, ad legem. s. audiendam infra ne cle. uel mo. super specula. & idem est in omnibus alijs ubi Papa absolutionem sib i non reseruauit. idem est etiam, si non ipso iure sit excommunicatus, sed à iudice alio uel ordinario, siue dele. si notorium sit mandatum excommunicationis indiscretum esse, uel iniustum. si autem iustum sit mandatum, uel an sit iniustum est dubium, tunc mittet eum ad excommunicatorem, ut statim sequitur.

14 ¶ † Delegatis] idem, quod hic dicitur in dele. Papæ, intelligendum puto in omnibus ordinarijs & dele. etiā alio rum or linariorum, qui excommunicandi & absoluendi potestatem habent, quantum ad hoc ut possint absoluere ab excommunicationibus contingentibus ipso iure sed in absolutione aliarum excommunicationum est distinguendum, quia archieps, uel eps, uel eorum delegatus non poterūt absoluere a sentētijs ab alijs archiepis, uel epis latis, sed bñ poterūt absoluere à suis a suis subditis latis, ar. ad hoc, quia ad eum pertinet absoluere, ad quem pertinet ligare, de pę. di. j. uerbum ar. xxj. di. inferior. ¶ Si autem archiepiscopus uelit absoluere a sententijs subditorum suffraganeorum suorum non poterit facere, nisi prius moneat suffrag. quòd uel ipsi absoluant, uel subditos absolui faciant, ar. infra de offi. or. quanto. hoc autem certum est, q nullus del. excommunicatum a suo delegante absoluet, argumentum hic, ubi dicit, q delega. a Papa non absoluet illos, quorum absolutionem sibi reseruauit. ergo eadem ratione & in alijs. Sed dele. unius episcopi bene absoluet excommunicatos ab alijs dele. eiusdem episcopi secundum formam hic comprehēsam: alij tñ aliter dicunt. [Formam] infra de uer. sig. ex parte [Absolui] nisi in casu infra de sen. excō. nuper [Excōicatus] siue nominatim sub gñali clausula, uel ēt sine clausula illa, q participātes similiter sint excōicati. [Excommunicatorē] q si fuerit dele. infra annum tantum ipse, uel successor eius absoluent, etiam si dele. fuit non expresso nomine dignitatis infra e. c. quærenti supra c. quoniam abbas infra de offi. or. pastoralis. sed post an. absoluet pñs dele. de quo hic dr, s. in alia causa & inter alios datus, ar. hic [Excommunicatorem] ſ. de elec. uenerabilem. ¶ Maliciam] aliter non uidetur absolutio huius dele. tenere 11. q. 4. c. pe. C. si a non cō iu. per totum ſ de officio uicarij. c. quia j e cum olim dilectus. ff. de re iur. factū a iudice contrarium tamen quidam dicunt, s. q habetur pro absoluto; & est ad hoc ſ de rescri. ab excommunicatorum alicia autem hoc modo apparebit dele. mittet ad excommunicatorem, q absoluat iuxta formam ecclesiæ excommunicatum, q si absoluerit, habet propositum. si autem non absoluerit dele. uocabit ordinarium, uel dele. coram se, & causam excommunicationis inquiret, & si dixerit pro offensa manifesta, & probauerit, uel aduersarius confessus fuerit, dele. non absoluet sine emenda. ¶ Si autem neget excommunicatus offensam, habet eam excommunicator probare coram huiusmodi dele. q super hoc cognitionem habet ratione accessorij, ut hic. rō autem, quare debet hoc defendere infra de sen. excom. sacro. §. pe. ¶ Si uerò pro contumacia, præcipiet, q absoluat eum recepta cautione infra de uer. sig. ex parte, & c. se. Si uerò sine causa, præcipiet q absoluat sine difficultate supra de rescrip. ab excommunicato infra de sen. ex. sacro. ¶ Sed nonne uocabitur & ille pro quo est excommunicatus? Respon. non, quia etiam si sine uocatione uenerit, non audietur appellans, ne in suum prejudicium non absoluatur, dummodo cautio recipiatur infra de sen. ex. sacro, circa fin. postquam autem fuerit absolutus, de nullo cognoscet, s. de causa prioris excommunicationis, cum id non sit accessorium, q sine tali cognitione potest suam iurisdictionem explicare. sed si aliquis uiderit se grauari, redeat ad commune præsidium appellationis infra de ap. cum sit Ro. ¶ Alii dicunt, q ille uocetur, pro quo excommunicatus est, ut alleget manifestam offensam, si uoluerit. nec erit necesse hic solennitas iudiciorū ¶ Sed si non fuerit offensa notoria uel per sententiam, uel per confessionem, uel facti euidentiam, ipsum absoluet infra de uerb. sig. ex parte, & c. se. fatemur tamen, q si non esset notoria iud. sed pars diceret, uel uellet probare eam notoriam, quòd admitteretur. sed non audientur testes, si uelint dicere, quòd sit facta offensa, nisi dican t,

cant, q̃ sit notoria. iudex etiam per se inquirere posset, an esset notoria, per bonas p̃sonas et sine testibus. alij dicunt & melius, q̃ nec iudicē uocabit, nec partem, nisi fortè ad uidendum cautiones, quas præstabit: qa nullam super eos iurisdictionem habet sed sic procedet, qa mittet ad iud. qui excommunicauit, q̃ absoluat eum, cũ sit paratus cauere, qñ pro contumacia excommunicatus est. uel si pro offensa, satisfaceret, q̃ si excomunicãs renuerit facere sine causa, tunc absoluet eum hic iudex. si uerò causam iustam assignet, quare id non faciat, quia forte excommunicans dicit manifestum, & excommunicatus negat manifestum, tunc iudex nec absoluet eũ, nec cognoscet quis uerum dicat: sed supersedere debet, donec legitimè absoluatur, nisi notorium esset excommunicatorem falsum dicere. & caueat hic iudex, ne dicat dubium, quod est manifestum, uel è conuerso. s̃. de rescrip. cum cõtingat. hæc aũt faciet, qñcũq; obiicitur excom. siue ante. lit. cont. siue post. & est specialis gratia, quam Papa concessit suis dele. quam non habet ordinarius, uel alias dele. [Ritu] .i. iuxta formã ecclesiæ absoluant. [Referuetur] 17. q. 4. si quis suadẽte. j̃. de sen. exc. significauit, tua nobis, conquesti. [principale] i. principalis causa. s̃. e. quæsitum. & c. præterea. ff. de iurisd. omn. iud. l. ij. hæc decre. loquitur, quando nullæ literæ sunt impetratæ super excommunicatione: sed dele. tanquam super accessorio procedit. sed. s̃. de rescrip. ab excommunicato, loquitur, qñ super excõmunicatione literas impetrauit. [Accessorium] .i. absolutio ab his dele. [Excommunicatoribus] nisi fuisset appellatum: quia tunc ad eum remittẽdus non esset. 2. q. 6. si eps. & §. ult. & C. de ap. eos, qui: uel nisi exceptionem recusationis, uel aliam legitimam habeat. j̃. eo. insinuãte. [Mandatum] iustum, uel ap. j̃ de ap. ad hæc. de hoc enim nihil à dele. cũ præter hoc possit suã iurisdictionẽ, cũ sit absolutus, exercere. ¶ Delegatum] qđ tñ nõ debet fieri sine speciali causa, uel gratia, cum ex quo citatus est coram iudice, coram eo usq; ad finem stare debet, nisi appellaretur. j̃. de ap. ut debitus: uel nisi esset cã excommunicantis, puta qa aliquis prælatus eũ pro suo iure excommunicauerit; & tunc excõicatores non de causa cognoscant, sed absoluant. imò illorũ, quibus cõmissa est cã, est cognitio, nisi & ipsi excõicatores maliciosè absolutionem differãt: qa tũc auctoritate huius canonis possent absoluere, sicut hic sequitur. ¶ In principali] hic uocat principalem cãm delegatam expressè his iudi. quibus ultimum est commissum accessoriũ, causam, pro qua actor ab aliis iudicibus fuit excommunicatus. de hac cã cognoscet hic ultimus delegatus, si in cã, pro qua fuit excõmunicatus, idem fuit actor & reus qui in ista; & hoc ratione reconuentionis poterit tunc facere ille, in cuius fauorem excõicationis sñia lata fuit j̃. de mutu. pe. c. 1. secus, si alius esset actor, & reus in una cã, q̃ in alia, cum ibi nulla ratione iurisdictionem habeat, nisi in quantũ sua iurisdictio impedit. alij th dixerunt, q̃ ẽt si extraneus, i. is, qui mõ non agit, hoc petit, s. q̃ procedat in cã principali, pro qua aduersarius eius modo absolutus fuit, qui erat ab aliis iudicibus excommunicatus, q̃ ipse iudex, qui absoluit actorẽ. & de alia cã, pro qua primò fuit excõicatus, cognoscet. Et hoc eadẽ rõne, qa excõicator in fauorẽ aduersarij, quem primo excõicauerat, nolit procedere. nec mirũ, si hoc facit in fauorẽ istius, cuius iurisdictio sibi cõmissa nõ est, cũ in eius dãnũ absoluit aduersariũ. uel dic, q̃ hic dicit delegatos illos debere procedere, qbus delegata erat cã, quæ uertebatur inter aduersarium, & excommunicatum coram excommunicatore, à quo fuerat appellãtum; & ideo non loquitur de dele. unde loquitur hæc decre. & secundum hoc dicit principalem causam illã, & accessoriam causam excommunicationis.

CVm causa [in quorũ] duorũ, s. Panor. & Capuañ. nã si mõ oẽs tres adessent, licet soli duo citassent, tñ rñdere debet, ar. ff. de fer. l. j. [Tribus] de hoc no. s̃. c. p. xi. in prin. [Nunciũ] j̃. de ap. meminimus, ad hoc suggestum. s̃. j̃. de ap. ut debitus. 2. q. 6. non solent. [Protulere] & male [Admisisse] cum eps offerret se probaturum: alias non sufficeret probare exceptiones nõ admissas, nisi probaret ueritatem cãrum. j̃. de ap. interposita, ad reuocandum, quæ facta essent post ap. [Eo] forte q̃ duo iudices processerunt post ap. ad diffinitiuã sententiã, uel ad missionẽ in possessionẽ, uel aliquod hmõi. ¶ Postquam] ideo non dicit, ex quo proposuit, q̃ coram duobus non tenetur rñdere tertio nõ excusato: quia licet propoluerit, non sunt tñ cassanda, quæ fiũt post, nisi appellet ex ea cã, q̃ hoc non contingat. i. q̃ non appellauerat hac cã. sed itineris arreptio uim ap. habet; de hoc no. j̃. de ap. ut debitus. nam hodie non uidetur habere uim ap. missio nuncij. uel dic & melius, q̃ bene tenetur appellare ex utraq; causa, & expressè hoc innuit litera, ubi dicit exceptiones prædictas. & hic uult agere, q̃ etiam si ante ap. de qua fecit mentionem hæc decre. fuerit spoliatus, q̃ debet restitui, dummodo spoliatio facta fuerit post missionem nuncij [Præcipuè] qa idem est, & si non essent confirmatæ. [Iudices] not. non impediri restitutionem mis. in pos. uel dationem post factam per iudi. post. ap. sic nec ea, quæ fit ab aduersario, uel ab altero iudi. supra eo. causam.

SVMMARIVM.

1 *Si sunt dati plures iudices cum clausula, quòd si non omnes, & unus recusetur suspectus, ab eo tantum non à cæteris appellari debet.*

2 *Nunquid sufficiat appellatio ad cassationem processus.*

3 *Nunquid si iudici obiiciatur, quòd non possit esse iudex, quia sit infamis, an ipse de sua iurisdictione cognoscere possit.*

4 *An coram omnibus induci oporteat probationes, & probari.*

5 *Quãdiu toleratur ordinarius, omnes eius sententiæ tenent, nec admittetur exceptio contra eum.*

6 *An exceptio infamiæ, uel seruitutis obstet uolenti iudicare.*

CVm super abbatia. Casus. conuentus de Conchis obtinuit abbatem suum sentẽtialiter amoueri, & alium loco eius substituerũt. abbas aũt amotus pro falsi suggestione, uel ueri suppressione obtinuit literas de iusticia sup restitutione sua ad Lexioñ. epm, & quendam abbatem, coram quibus comparens conuentus iustas causas recusationis proposuit, quas obtulit se probaturum coram iudice, s. abbate, quẽ non dicebat suspectum, uel coram arbitris. sed ipse abbas hoc admittere recusauit; & tunc conuentus ante litis ingressum ab ambobus appellauit. post hoc autem prędictus abbas cum episcopis interlocutus fuit ap. ipsam non tenuisse, & decreuerunt abbatem amotum restituẽdum, & substituto perpetuum silentium imposuerunt. Papa edoctus ab auditore dato partibus ex certis causis, quæ continentur in registro, perpetuum silentium imposuit Abbati amoto, & respondit tacite obiectioni quasi dicat aduersarius in omnem casum sententia tenere debet: quia & si non ualet ut lata ab ambobus, debet tenere ut lata ab Abbate solo: quia nõ dicebatur

ſuſpectus in literis eſſe, ꝙ ſi ambo &c.& dicit, ꝙ non ua-
let hæc obiectio : qa bñ ſatet, ꝙ ſi abbas proceſſiſſet an-
tequã appellaret ab eis ambobus ſup. uel anteꝗ diffini-
rent, ꝙ ap. non tenebat. uel ꝙ ambo ſimul procedere
debebant, tenebat proceſſus ſolius abbatis, dummõ pla-
ceret illi, ꝓ quo ambo tulerunt ſnĩam: quia ille, qui di
cebat eum ſuſpectum, non poterat negare, quin abbas
ſolus, qui non dicebat̃ ſuſpectus, procederet. ſed ſi poſt,
ꝗ appellatum eſt ab ambobus, uel poſtquam diffinierũt
ſimul, ꝙ appellatio nõ tenebat. uel ꝙ ambo ſimul pro-
cedere debebant, proceſſerunt ſimul, non ualet huiuſ-
modi proceſſus poteſtate & uoluntate ſibi adinuicem
ꝯdicentibus. non nunc poſt appellationem tantum, nec
ante appellationem tñ : quia ante appellationem po-
terat ſolus procedere, ſi uolebat, & poſt appellationem
non poterat ſolus procedere, etiã ſi uellet. eſt ergo in-
telligenda hæc aduerſari ſcḋm diuerſa tp̃a: ſi quia ante
ap. qñ poterat ſolus procedere, noluit, & poſt appella
tionem non potuit ſolus procedere, etiam ſi uoluiſſet.
& non eſt in regiſtro, ꝙ bis fuerit appellatum, ſicut fal-
ſo continetur in gl. una. & per hanc ueram poſitionem
tolluntur ferè omnes obiectiones. ¶ Abbate] .ſ. & epi-
ſcopo, ut ĩ. ſequitur: uel ab ipſo epõ tantum, & hoc ſo-
1 nare uidetur litera. ¶ †Item hic habes ar. ꝙ ſi plures iu
dices dati ſunt cum clauſula, ꝙ ſi non omnes &c. & unus
recuſetur reſpectus, ab eo tantum debet appellari, non
ab aliis. [Formam] .ſ. illam, ꝙ ſi nõ ambo &c. ¶ Pro eo]
no. ꝙ hęc decre. uidetur innuere, ꝙ ſolus audiebat cau-
ſam recuſationis ſuæ, & ſolus ſententiauit, & ab epõ ap
pellatum fuit, & malè : quia coram ambobus proponen
dæ erant cauſæ ſuſpitionis, cum ambo adhuc eſſent iu-
dices, quouſq; transferatur iuriſdictio in arbitros. &
poſt recuſator cum aduerſario, uel iudice debet elige-
re arbitros, qui de cauſis ſuſpitionis cognoſcant, & dif
finiant. ĩ. de ap. cum ſpeciali. ¶ Sed dices, quid ad recu-
ſatum, ut coram eo debeat recuſatio proponi, uel ab
ambobus debeat appellari? Rñ. ꝙ acceſſorium eſt, niſi
hic procedat, ut procedat eorum iuriſdõ ſuper princi-
pali, arg. ſupra. c. præterea, & c. prudentiam. §. ſexta ; &
ipſi ambo partes cogent cõuenire in arbitros, infra eo.
ſuſpitionis. uel dic, quòd quando cauſa ſuſpitionis con
tra unum tantum proponitur, licet melius ſit, ſicut di-
ctum eſt, ꝙ coram omnibus proponatur; ſufficit tamẽ,
ſi coram uno tñ proponatur. & eſt hoc ea ratione: quia
nec ipſe, nec coniudices ſententiare debent ſuper illo,
2 ſed arbiter. ĩ. de appel. cum ſpeciali. ¶ †Sed quæres, nõ-
ne appellatio ſufficiebat ad caſſationem huius proceſ-
ſus, & ſnĩæ : qa facta erat poſt ap. & ſi ſufficiebat, quare
tñ allegat de contrarietate potentiæ, & uoluntatis? ꝓ-
tereà falſum eſt, ꝙ potuit ſolus procedere, quia falſum
eſt eum potuiſſe procedere poſt appellationem. ſ. c. ꝓ-
xi. Rñ. ꝙ bene ſufficiebat appellatio ad caſſationem. ſed
Papa propoſita quæſtione aſſumpſit diſputationem, ac
ſi proceſſum eſſet ante ap. & etiam quãdo primò inter-
locuti ſunt ſimul, nondum erat appellatum. uel dic, ꝙ
hic dicit, ut oſtendat iuſtam ap. factam à duobus, & etiã
iuſtam ſnĩam ipſorum. uel dic, ꝙ nunquam fuit appella-
tum ab abbate : ſed tñ ꝯ proceſſum eius obiiciebatur,
ꝙ cum ſuſpecto proceſſerat; & ſic ideo Papa rñ. & habes
hic, ꝙ non ſolum ſi ſnĩa feratur ꝯ ſuſpectum, ſed etiam
ſi coniudex nolit eligere arbitros, uel alia facere, quæ
debet, ꝙ poteſt coniudex ſolus procedere. ¶ Sed quid
ſi dum cognoſcitur de cauſa ſuſpitionis, alter procedet,
nunquid tenet talis proceſſus? uidetur quod ſic: quia
tunc intereſſe non poteſt impedimẽto iuris, quòd præ-
cepit eum ſuperſedere, quouſq; cognoſcitur de ſuſpi-
tione. ĩ. de ap. cum ſpeciali. ¶ Sed poteris dicere cõtra-
rium: quia durãte etiam cauſa ſuſpitionis poteſt ſi uult
intereſſe, dummodò non ſit uera cauſa ſuſpitionis. nec
eſt uerum eum tunc impediri à iure : imo ius concedit,
ſed differtur pp exceptionem propoſitam à parte. ¶ Itẽ
dicimus, ꝙ ſi iudici obiiciatur aliquid, quare poſſit eli-
di iuriſdictio eius, tñ ipſe cognoſcet. C. ſi ꝯ ius, & ſi nõ.
3 ¶ †Item dicunt quidam, ſi iudici obiiciatur, ꝙ non poſ-
ſit eſſe iudex, quia ſit infamis, uel pp aliud impedimen
tum iuris. nam & tunc ipſe de ſua iuriſdictione cogno-
ſcet, nec pronunciabit ſe non eſſe infamẽ, ſed ſuam eſſe
iuriſdictionem, non obſtante exceptione prædicta. & ſic
concordat ſnĩa petitioni. alij dicunt, ſed non placet, ꝙ
de hac exceptione tantum ſuperior cognoſcet: alias co-
gemur dicere, ꝙ quis ſuum peccatum debet publicare
contra id, quod eſt. 2. q. 1. ſi peccauerit, & in ſua cauſa
iudicare ꝯ id, quod eſt. C. ne quis in ſua cauſa. alij ta-
men dicunt, ſed nõ placet, ꝙ ſi obiiciatur iudici infamia,
uel aliqd aliud, pp quod nulla eſſet ſnĩa propter perſo
nam iudicantem, puta ꝙ ſit impubes, uel fœmina, uel
infamis, de quibus habes. ff. ad l. Iul. de ui pri. l. j. de iud.
l. cum prætor, ꝙ pars non tenetur comparere coram ta
li. ff. de iudic. non uidetur; & ſi conuenerit, non tenetur
coram eo probare, ſed coram ſuperiore. eſt ergo me-
lius, ꝙ proponat factum coram eis, & ne de facto proce
dant ap. infra de teſti. dilec. filio. ¶ Item licet corã duo-
bus, uel omnibus debeant proponere prædictas exce-
ptiones ꝯ iudicem tñ; tñ ab illis, penes quos remanet
iuriſdictio, põt petere, ut ipſi procedãt ſine alio, qui re-
4 probatur. ¶ †Item coram omnibus oportet, ꝙ probatio-
nes inducãtur, & coram omnibus proponãtur, & ad om
nes dirigat ſermonẽ, & corã oibus proponat exceptionẽ
ꝯ illum iudicem, quem uult reprobare. ꝙ ſi noluerit
admittere, appellet. & ſi eam admiſerit, corã omnibus
probet eam; & ea probata petat, ꝙ alij ſine reprobato
procedant. hoc non credimus: imò omnes ſimul proce-
dent, & ſimul ſnĩabunt: quia omnes ſunt ſimul iudices,
quouſq; auocetur ab eis iuriſdictio per ap. uel alio mo
do legitimo, nec poteſt ab uno appellari, niſi appellet
ab omnibus : quia cum non ſit licitum appellare niſi à
grauamine, & unus non poſſit alium grauare: quia ſolus
iuriſdictionem non habet; ergo nec ab uno, ſed ab om-
nibus ſimul ap. eſt. recuſari autem unus ſolus poteſt, ut
hic. & põt dici, ꝙ ſnĩa infamiũ & aliorũ, qui à lege ꝓ-
hibent̃, ut iudi. fiant, tenet, ut no. ſ. de reſcri. ſciſcitatus.
aliud tñ uidet̃ in ſnĩa excõicati, ut no ĩ. de exception. eſt
enim hæc exceptio anomala. ¶ Si autem proponatur ta
lis exceptio, quæ nullam reddet ſnĩam ex alia cauſa, pu
ta qa non poteſt cognoſcere de tanta ſumma, in aut.
de deſen. ciui. §. audient, uel de cã liberali ; nã tũc debet
eam proponere, ac probare coram ipſo; & tenebit ſnĩa,
niſi exprimeret errorem in ſnĩa. ff. de re. iu. præſes: quod
tñ uix põt eſſe, ꝙ non exprimat. alij dicunt, ſed non pla-
cet, ꝙ de impedimentis iuris eſt per arbitros cognoſce-
re, ſicut de cã ſuſpitionis; ar. ĩ. de ap. cum ſpeciali : quia
de ſimilibus ad ſimilia procedendum eſt. ff. de leg. non
poſſunt ; & hoc locum habet in delegatis. ſ. de reſcrip.
ſciſcitatus. ¶ Tu dic indubitanter, ꝙ qñ aliquis litigans
habet talem exceptionẽ, per quã dicat eum, corã quo
litigatur, nullam habere iuriſdictionem ſuper eo, de
quo agitur, uel non tenere, quod fit corã eo, in optione
eius eſt uel hoc dicere coram iudice, & probare, & audi
re ſnĩam, quæ ſi pro eo lata fuerit, prodeſt: quia ex
tunc ceſſabit aduerſarij uexatio, ſed obeſſe non poteſt,
ſi ſe-

si feratur ꝯ eum: quia extenditur retrò iudiciū nullū. ꝟ.de proba.in præsentia. uel nō potest uenire coram iudice, qui si procedat ꝯ eum, nō ualet prædicta ratione:
5 qa extenditur retrò iudicium nullum. ¶†Credo,ꝙ ꝯtumaciā huius possēt punire iudex, si alias habebat iurisdictionē in eum: uel si de hoc dubitatur, ar.ꝭ.de rescri. sup literis: quia non uult allegare priuilegium suum. sed si scitur,ꝙ nullam habet iurisdictionē sup eum, nul lam pœnam pōt imponere. si uerò aliquam iurisdi.habet super re,de qua agiť,& talis sit iudex,ꝙ teneat qcqd factū erat corā eo,tunc siue proponatur exceptio ēt ꝯ personam eius,s.ꝙ sit infamis,uel excōmunicatus, uel quæcūque alia, siue ꝯ rescriptū, siue quæcūq; alia possit dici præter cām recusationis, semper hoc ꝓponere debet coram iud.& si iudex annuit exceptionibus,recedet liber. si uero nō annuat, est in optione litigantis uel ꝓbare exceptionem,& audire super ea sniam, uel statim assignata cā hac,s.qa iudex est infamis, appel.ꝟ.de ap. interposita. & hoc sic probo: quia cū hic sit iudex, nō licet litigatoribus ab eo recedere, nisi appellēt.ꝟ.de ap. ut debitus in ordinariis autem non est admittenda talis exceptio,tu es seruus,uel infamis, cum quādiu tolerať,oēs sniæ eius tenent.ff.de offi.præto.Barbarius. nisi obiiciatur exceptio,ꝙ amotus sit perpetuò: uel suspensus à senatu.ff.de iu.cū prætor. uel nisi dicatur excōicatus: qa tunc auditur ꝑꝑ periculum cōuersationis. & est rō diuersitatis: quia absurdum esset, ꝙ ordinario semel amoto à iudicando, uel aliquo alio, quod rōne officij facere tenetur, postea in dignitate remaneret: secus autem in deleg.qui uult illam cām tm̄, quæ in dele.continetur,ratione illius commissionis facere,quod non debet. est ergo prius agendum cum prælato,ut remoueať à dignitate. Item alia ratio est,quia prædicti,s.serui, & infames nō prohibentur expressè iudicare, sed per ꝯsꝗ: quia prohibentur, ne iudices fiant.ff.de re iud.l.j.ff.de iud.cum prætor.qn̄ ergo fiant iudices.pōt excipi, quod non fiant,qa infames sunt. sed si fiant,licet infames, uel serui sint; tn̄ iudices erunt.ff.de offi.præto.Barbarius. per consequens ergo oīa facient,quæ ad iudicem perti-
6 nent. ¶† Nec obstabit exceptio infamiæ, uel seruitutis uolenti iudicare,cum hæc exceptio non impediat iudicare, sed tantum iudicem fieri, ut dictum est. & iō licitum est opponere eam ꝯ delegatum ante,ꝗ̄ iudex fiat,i. anteꝗ̄ sit in eo statu,ꝙ iurisdictio eius elidi non possit: uel ante,ꝗ̄ partes in ipsum consentiant, ut not.ꝭ.de rescri.sciscitatus. sed postꝗ̄nā iudex fuerit,non habet locum hæc exceptio infamiæ,uel seruitutis, quæ non opponitur,ne iudiceť,sed ne iudex fiat. uel dic,ut ꝭ.de ele. nihil.si autem obiiciatur exceptio homicidij,uel cuiuscūq; alterius criminis, non repelletur ēt iudex dele.ut no.ꝭ.de rescri.super literis. contrā.3.q.7.qui fine, iud. & se.e.sed illa loquuntur in his, quæ sunt extraiudiciū, licet sint peccatores, alios peccatores contēnunt: sed se omittentes, in peccato manentes iudicant alios.uel dic quòď,rectus ordo,est,ꝙ à seipso iudicando incipiat, tunc non peccat iudicando,etiā si in aliis sit.3.q.7.§.ul. uel illa.c.loquuntur, quando agitur denunciando. Itē in quibusdam ex illis casibus ponitur iudiciū pro actione. [Ab eodem] una.n.pars epm certis ex causis recusauerat ut suspectum, & quia nec eps à causa cessabat, nec arbitros sup causis suspitionis eligebat,eadem pars ab epo appellauit. quam appellationem postea ambo iudices interlocuti sunt non tenuisse de iure; & tūc eadem pars ab ambobus appellauit, sed iudices,à quibus appellatum, non deferentes parti appellanti silentium imposuerunt, aduersarium restituerunt, ut continetur in integra. [Per consequentiam] ff.de ar. Celsus.§.j. 11.q.3.existimant, & c.seq.ff.quod me.cau.l.j. [Aduersantibus] ꝭ.de trāsla.epi.inter cor.in fi ff.de ad.tu.l.iij. de re.du.in ambiguo.ff.de hære.insti.quot.ꝯ.ꝟ.de præben.inter cætera, & c.dilec.ꝟ.de uerb.sign.abbate.ff.de contrah.emp.qui tabernas.ff.de li.cau.l.j.& l.non solū. insti.de adop.l.ult. ¶Aduersantibus] ff.quod cum fal. tu.l.j.contrà. so.dicunt quidam illud in fauorem pupilli speciale.alij dicunt,ꝙ ibi uerus tutor sciebat se solum tutorem, & ideo non contradicebat uoluntas potestati. sed hic secus. alij dicunt, quòd si sint plures tutores, tamē quilibet solus ministrare potest.C.de aut. præ.l.ult.ar.ff.de ar.Pedius.ꝟ.de re iud.ad probandum cum autem hoc certum debeat esse cuilibet tutori, uoluntas non contradicit potestati sed deleg.certus debet esse, quod sine condeleg.non potest facere, dummodò causæ interesse possit, & è conuerso si interesse non potest de iure, & eum admittit,ꝯdicit uoluntas potestati; unde non tenet quod sit ab eis. & idem quod in tutoribus, dico in iudicibus ordinariis.ff.de offi.con.l.j. ¶Vel dic, ꝙ hic potens & impotens unam sniam protulerūt, quæ non potest pro parte tenere, & pro parte nulla esse,ar.in l.ꝯria. uerus tutor præstitit suam auctoritatē, quæ tenuit,& falsus tutor similiter, sed separatim præstabit suam, quæ non tenuit. & hoc est contra ius, ꝙ de duabus actionibus una teneat, & altera non.

SVMMARIVM.

1 *Absolutio ab instantia iudicij peti potest ante lit.cōtest. & an reuocetur iurisdictio data iudici per absolutionem in nu.2.*
3 *An pars comparens debeat recedere termino finito sine licentia iudicis aduersario non comparente.*
4 *An liceat præsentibus procedere ad electionem, existentibus quibusdam absentibus.*
5 *Nūquid iudex in praiudicium partis possit parcere contumaci.*

Consuluit [citādus] ꝙ circūducať edictū,& absoluať ab instantia iudicij,idem vř,nec lex vř in hoc facere dria.ff.de iudi.& post edictū,cū legibus se. ubi dř, ꝙ si reus citatus solēniter ad sniam audiēdā,uel testes recipiēdos nenit,actore nō ueniēte,absoluet ab instantia edicti, nisi [illegible] liqueret cām posse decidi. sed hodie cū ꝑ cōtumaciā actoris, sicut rei ꝯhiť eremodiciū,poterit ad diffinitiuā procedi. tn̄ si potius uelit ab instantia iudicij absolui,audietur, cum per ius nouū quo ad hoc nō tollať ius uetus,s.nisi liqueat sententiā pro actore ferendā.uel dic,ꝙ aliud est absolui ab instantia iudicij, & aliud peremptorium circūduci. nā dř circūduci.i.deleri; & tunc non dř absolui ab instantia iudicij,uel litis, sed instātia edicti perēptorij, ut sic deleať,tanꝗ̄ nō fuisset emissum. sed lis.i.litis instātia salua ex integro manet; & ita bene dicit hic citādus. uidebatur.n.ꝙ circūductū esset peremptorium.ff.de iud.l.& post peremptorium, sed certè, sicut ex loco isto apparet, non est uerū. lex.n.loquiť, qn̄ reus citatus est præsens,& ꝗ citari fecit, est absens; & tunc circūducitur edictum. hic aūt è cōuerso. nec etiam circunduciť edictū, si non fuit citatus in termino uel melius semper si is, ꝗ pñs est, siue sit actor,siue reus, petat circūduci edictū, circūducitur: quia quipræsens est, si uult, absoluitur in ultimo termino assignato.pōt etiam absolui ab instātia iudicij. sed debet fieri cum maiori solēnitate. quia tunc pereūt oīa acta iudicij.C.de iud.properādum.§.j. Innocen. in primo Decret.

1 ff.de iud.& post.† Et credimus, q prędicta absolutio ab instãtia iudicij potest peti ante lit.contest.C.quo & qñ iud.aut.qui semel,& melius.3.q.3.q fieri; & facta prædicta absolutione irritata erũt acta omnia ante habita, & condẽnabitur ad expensas. tñ credimus necesse eum citari,ut prædicta absolutio fiat, arg.prædictarum ll.& quia nũquã super hoc ut absoluatur aduersarius ab instantia iudicij,citatus fuit. absolutio autẽ,quæ fit à ter-
2 mino, fiet sine ulla citatione. ¶†Item non credimus reuocari iurisdictionem datam iudici, siue sit delegatus, siue ordinarius, per hanc absolutionem: quia nõ est de actis iud. & credimus, q statim in prima absentia potest petere citari aduersarium,ut ab instantia iudicij absoluatur. nec obst.leges prædictæ,quæ dicunt,q debet expectare circa finem triennij, uel alterius termini: qa loquuntur in eo casu, qñ præsens vult testes inducere super principali,& sententiam ferri cõstaret; & hoc locum habet in ciuilibus. in criminalibus aũt quid fieri debeat absente accusatore, not.j. de accu.licet post. si aũt contesta.constat,quod peti põt; & sic loquitur.C.de iud.,pperandum.§.j. alio etiam modo perit instantia iudicij lapsu triennij.C.de iud. ,pperandum. sed hoc non tenet ſm canones. de testationibus aũt, & ɔfessionibus an pe-
3 reant, alibi notat.j.de test.causam, quæ. ¶†Expectare] hic colligitur,q pars cõparens, etiam si aduersarius nõ cõpareat,non debet recedere termino finito sine licentia iudicis,arg.1 1.q.3.certũ: quia cum de iudice dicat, q põt in sequentem diẽ expectare,& sic pars expectare tenetur.Et hoc quidam intelligunt uerum quo ad hoc, q possit petere expensas,quas petere posset,si ad uoluntatem iudicis expectasset.C.de iud. sancimus. sed quãtum ad hoc,q aliquã pœnam subeat,non: quia etiam si non uenisset, aduersario non adueniente, nõ puniretur in expensis, uel alio modo.ff.de arb.arbiter.§.fin. secus tñ dicendum uidetur, si uocetur quis ad electionem faciendam. nam & si tunc aliquem canonicum absentẽm expectarẽt aliquibus diebus, nõ liceret alicui de canonicis pſentibus recedere; & si recederent, præsentes eo non citato possunt ,pcedere ad electionem, sicut dr in uocatis ad synodum.18.dist.siquis autem.11.q.3.certũ: quia non licet eis recedere, nisi finito concilio. ita nec uocatis ad electionem,nisi facta electione, uel ad alium
4 terminum ,progata. ¶†Item licet sint aliqui absẽtes, tñ qui præsentes sunt, possunt ,pcedere ad electionem. vnde licet sicut in causis, ita & in electionibus circũduceretur edictum,qđ non fatemur; tñ nõ posset dici hoc edictum circũductum,cum aliqui sint absentes, cum tñ circa pſentes, aliis legitime uocatis, potestas remaneat eligendi,supra de elec qa in causis etiam dicunt oẽs, q nunquam partibus præsentibus circũducitur edictum, quãuis sine aliqua ſpāli ,progatione p plures dies post terminum assignatum expectet pares: nec licet alicui recedere sine licẽtia.j.de iud.c.j. super eo autẽ,qđ prius dictum est,uř melius,q neq; actor,neq; reus debeat sine licentia recedere,arg.11.q.3.certum,18.dist.siquis autẽ.& si recessit pars,quæ fuit in termino,sine licẽtia, altera parte postea ueniente & ostẽdente, q iusta causa abfuit, & necessaria, iustẽ oẽs expensas petat, arg.l.sancimus.C.de iudi. & est ca rõ: quia duo mandasse uidet, s.q cõpareat, & q in termino cõpareat. Vnde,quamuis vnum facere nou possit,s.in termino cõparere; tñ ad alterum tenetur,s.cõparere, arg.ff.de arb. Celsus, & l. prætor,§.ult.arg.j.de dolo, cum dilecti, in fi. ¶Credimus enim, q ad hoc, q pereat instãtia termini assignati,& circũducatur edictũ,de quo habes.ff.de iud.& post, q per iudicem circũducatur,& licentietur. si aũt iudex abesset à loco,ubi debuit ius reddere;tũc utraq; pars libere põt recedere, cum non teneat alibi eum quærere. 2.q.6. biduum,nec expectare,nisi in subsequentem diẽ, ut hic. si aũt infirmus esset,expectare tenet, uel q procederet,uel q terminum assignaret,si posset, arg.ff.de arbi.l.si qua.§.j. & si nõ posset his intendere, possent partes recedere etiã sine licentia, & aliam citationẽ expe-
5 ctare.ff.de arb.arbiter, & l.ult. ¶†Grauem] hic uř, q iudex etiam in ,pudicium partis parti possit parcere ɔtumaci.C.quo & qñ iu.l.j.j.de sen.excõm. sacro.ff.de ar.diem.§.si qs litigatorum.ff.de iud.nunquid. hoc aũt est certum, q licet possit absenti parcere in ſnia differẽda; non tñ põt parcere in expensis, q cum non ɔdemnet in præsenti.C.de iud.sancimus. sed uř,q iudex debeat expectare in sequentem diẽ de mero iure.ff.de uer.obl. q aũt, & ad minus usq; in supremã diei assignatæ horam. 2.q.6. biduum, aut.de iud.§ sedebunt.ɔ.ff.de orig.iu.l. ij.§. sed quia. ubi dicitur incongruum esse iudicem uespere iudicare. sed ibi dř,uespere iudicabunt,expone,i. suprema hora ante tenebras.& crederem q si sniam ferret in nocte diffinitiuam, uel interlocutoriã, non teneret; nec etiam litis cõtestatio tunc fiet. vnde bene dixit lex,non iudicabũt. allegationes aũt audient,& testes recipere possunt; vnde aũt dicit bene, uespere sedebunt. item si ſtãs det sniam, non ualet, ar si dictæ aut.j.de his q fi.ã ma.par.ca.ex orc.3.q.3.§ à iudice [citãda] nisi ex gřa ad superandam eius mal.ciã.j.de do.& ɔtu.prout ff. de iud.post edictum.C.e.aut.iubemus. ¶Id] no.sufficere horam,qua possit perficere illud,ad qđ terminus assignatus est,qa in absentia partium ,pcedere non potest ad alia,ar.j.de testi.c.cum olim. secus,si non sit citatus ad aliquem terminum certum assignatũ:qa tunc ad oĩa procedere põt,& etiam ad sniam eo amplius nõ citato, C.de iud.,pperandum. ¶In tenebris] 18.q.2.perniciosam.j.ut eccl.be. ut nostrũ.19.dist. Anastasius.ff.de ritu nup.palam.ff.de uẽ.inspi.l j.§.mulier,ff.de admi.tut.nõ existimo.C.de trãs. non mino. arg.contra.ff.de testa.ad testamentum. §.ult. [Constitutiones] ff. de feri. more Romano [mediætate] quoad ɔctus. secus quo ad iudicia,ut hic. scribetur.n.tali die factum contractũ,etiam si in nocte fiat [agatur] quo ad quædam,s.ɔctus & huiusmodi [procedendum] ad sententiandum in causis.

SVMMARIVM.

1 *Socialis familiaritas reddit iudicem suspectum.*
2 *Praecauenda non solum,quæ pro se, sed etiam contra se faciũt.*

INsinuante. [admisit] exceptio.n.de nouo cõpetens & post lit. ɔt.admittit.ff.de ar.non di.§.cũ quidam,ff.de interr.ac l.de ætate.§ ex cã [Iris]
1 ubi erat, q si non oẽs, tu frater epc. ¶†Poterat] familiaritas dñica & socialis facit iudicẽ suspectũ, ar.3.q.5. accusatores.& non solũ dñs suspectus reddit ex cohabitatione,sed & tota familia dñi,ar.hic.sed nõ sicut in familia ɔsang. uel alterius suspecti. & est rõ diuersitatis, quia nõ est suspecta tãtum familia eõ, q sit familia dñi: sed quia inuicem sunt alias ɔfamiliares, & tota familia ɔtẽplatione dñi eximitur à iurisdictione suspecti iudicis.C.si quacũq; præ.po.l.j.quod forte non est uerũ,nisi in casu legis illius. & distinguẽdum est etiam inter familiam,quæ est in potestate ɔstituta,& alios familiares. modica tñ familiaritas nõ sufficit. sic.ff.de uerb.sig. late j.de app.ex insinuatione,j.ut lit.non ɔtest.accedens.j. de rescr.

de rescrip.ad hoc.ff.de procu.aut affinitate.& hoc scias, q minor,causa remouet iudicem, q testem. nā quælibet consanguinitas remouet iudicem,nō tn̄ testem:quia nec etiam frater repellitur.quod ex eo apparet: quia non prohibetur,& edictū de testibus est prohibitorium.& est rō quia multi inueniuntur iudices:pauci uero testes, ar.j. de test.dele.quæ loquitur de cōmitissa Flandrensi. unde pater in causa ciuili filij pōt esse iudex ordinarius.iij.q. vij.tria.in fi & tñ non pōt esse testis. Item criminosi pñt
2 esse iudices.3.q.7.§.ul.& non testes. ¶†Recusari] no.nō solū præuidenda,quæ pro se faciunt,sed etiam quæ contra se.1 1.q.1.de persona.ff.loca.siquis domum.§.j.infrà de procu.c.j. ¶ Valebant] melius & magis ordinatum fuisset,q prius essent recusati, & snia lata super recusatione,& ēt q aduersa pars hoc petiisset: sed gratia fuit & forte ad hoc facta,q pp hoc non cogeret iterū ad sedem apostolicā laborare, & maxime quia ex rescripto aduersar.j iuri nihil detrahebatur.¶ Petijt]quos concessit de gratia,licet petierint iudices,nō petijt aliquos nominatim.uel si petijsset nominatim,concessit pp uerecūdiam petiti iudicis.ff.de iudi.obseruandum. ff.de procu. aut affinitate.ff.de his,q ad eccle. cōfu.l.ul.ff. de authē. tu.q dñs.ij.q.v.c.iij.& c.statuimus[Postquā].ī.eo.gratū ff.de iurif.om.iu.receptis.[Consenserit]supple pars aduersa,uel ad hoc consentire uelit.nam aduersario uolēte non potest eos recusare. iuj.q.iij.§. siquis testibus.3. q.3.offeratur.j.eo. super quæstionum.ar.ee trā.ff. de ar. si cum dies.§.si arbiter in fi.ff.quod quisque iu.l.j.

SVMMARIVM.

1 *Quadrimestre tempus locum habet in personali actione tantū.*
2 *Delegati,& contumacis in actione reali comparatio.*
3 *Si post lit.contesta.de causa liquet,non est necesse excommunicare contumacem.*

QVærenti,quid per cen.eccle.j. [functus] ī.eo.in literis.ff.de re iu. si cum iudex. [Parcatur] cū effectu.ī.eo.significasti.j.de ele.non resi.relatū
1 [Equitatis] ff.de acqui.re.do.adeò.§.cum quis. ¶†Quadrimestre] tempus quadrimestre locum habet in actione personali tñ.C.de usur.re.iu.l.ij.& iij.ff.de iu.si debitori:in reali actione statim post x.dies locum habet executio,ex quo.f.transiuit in rem iudicatam,si res tñ restitui possit:alioqui datur tps ad restituendam, & cōdēnatus dat cautionem de præstanda æstimatione, si non restituatur res,insti.de offi.iud.§.& si in rem.non.ob.quod leg.ff.de usur.iu fideicom.quia ibi agebatur actione ex testamento,quæ est personalis,non rei uen. sic non ob. ff.quod me.cau.itē si cū exceptione.§ q si hō:qa agebat actione,quod me.cau.quæ est psonalis similiter in criminalibus non hēt locū quadrimestre tps, de pæ.dist.j. fleat.C.de pœnis,cum eis.sed statim mandat executioni nisi in quatuor casibus,primus.xj.q.iij.cum apud.C. de pæ.si uendicare.secundus est.ff.de pœn. prægnantis tertius est.C.de bo.proscri.l.iij.quartus est.2.q.6.biduum §.siqs insulā.currit aūt hic quadrimestre tps à die latæ sniæ,si non est appellatū.uel si est appellatū,à die confirmationis sniæ C.de usu.rei iu.l.j. currit ēt confessio à die confessionis.ff.de confess.certum in criminali aūt si eet quis confiteat nō mandatur executioni sola,nisi fera tur.ff.de custo.ex.l.si confessus.2.q.1.nos in quenquam. iudex aūt prorogat quadrimestre tps pro qualitate cāe ut si cōdēnatus actione reali,& rem restituere tunc non possit ad tps, & pro quantitate,ut si in magna quātitate sit cōdemnatus: & pro obsequio psonarū, ut si pr,uel patronus cōdēnatus sit filio,uel liberto:uel cōtumacia, ut si uincēs in aliquo sit contumax.ff.de re iu.l.ij. Arctatio aūt sit per rarò ueluti si alimenta constituantur, uel minori per restitutionē in integ subueniatur.ff. de re. iu.l. ij.& si arctetur à iudice,per.l.suppletur.ff.de re iu.l.iiij. §.siquis.¶ Annum] hoc locū hēt,ubi nō est appellatum, quia si est appellatū ēt post annū licet iudici exeqi sniam à se latam,si nō fuerit psecutus appellationē.j.de ap. psonas.j.eo pastoralis.§.præstereà. ¶†Obseruat] hic uult
2 dicere.qa sicut contumax in actione reali ante li.cōtest. usq; ad annum pstita cautione recuperare pōt possessionē,& post annū nō pōt;sic deleg.post sententiam diffinitiuam usq; ad annū pōt absoluere excōicatū,& alias suā sniam exequi post an.non pōt.nā ex tunc suā ptātē pdidit.uel sicut cōtumax.j.an.excōicationis audit ante lit. cōtest.super principali cā,& post an nō auditur.xj.q.iij. rursus,& c. quicunque, sic etiā hic ɔtumax audietur in-
3 tra an petens absolutionem,& nō post an. ¶†Sed queres quare dicit ante lit.cōtest. Rñ.quia si post lit. contest. si quæret de cā,non esset necesse excōicare contumacē:sed diffinitiua snia fertur.C.de iudi.properandum.§.siquidem.3.q.9.decreuimus.sed si non liqueret de causa, fit missio in pos.irreuocabilis.C.quomodo & quando,consentaneū.sed tunc in neutro casu esset locus, ubi contumax audiretur;si ante sniam diffinitiuam excōicet,semper usq; ad diffinitiuam sniam,& post diffinitiuam intra annū absoluat: quia perpetuata est iurisdictio sua.ī.eo. gratum.j.eo.licet:quia rescripta sunt perpetuata.C.de diuer.rescrip.falso.hæc habent locum in dele. nam ordinarij, quia semper habent iurisdictionem, nec exspirat,semper absoluūt,& eis ammotis ab ordinaria iurisdictione,quam exercebant,etiam infrà annum absolue re non psit,cū hæc iurisdictio ad superiorē,uel successorem transeat.C.de iu.properandum,circa fi.

SVMMARIVM.

1 *Quemadmodum à dele.primò ad principem appellatur, ita à subdele.sine auditore.*
2 *Modum excedere dicitur,qui fines mandati non seruat.*
3 *An magis liceat appellari à iudice,quam ab auditore.*
4 *In actione criminali non licet delegare.*
5 *Qui semel consenserunt,non possunt ulterius appellare,uel differre.*
6 *Assessor de communi uoluntate eligi debet.*
7 *An iudex & dele. sint coiudices.*
8 *Non licet nisi à grauamine appellare.*
9 *Qui simpliciter cōmittit uices suas,totum cōmittere uidetur.*
10 *Si unus ex deleg.tantum princi.causa commisit, ad Papam nō ad condele.appellatur.*

S Vper quæstionū Articulis[constitutionē] q non habemus in hac cōpilatione,sed tenorē eius ponit in ista [Alex.] ī.eo.cū te cōsulente. [Sed illa]Alex. [p istā] quā nō habemus [In illa] Alex. [Ipse] Alex.[Interposita] ad Papā non tenetur;quia ad ipsum, non ad papam est appellandum [Nos autem] in hoc loco ponit uerba constitutionis sūæ quam non habemus & expone, statuimus in constitutione: quam non habemus.est enim præteriti temporis[Ap.re] quantum ad hūc art.uel dubitationem nihil facit hodie remotio appellationis:qa nunquā licet appellare, nisi grauetur, & tunc sp licet quāuis fm antiqua iura fuerit differentia:
1 † Prouocationis] nullus.n.nisi imperator causam. appi

re.cõmitit.ff.qui ap.nõ licet.l.j.in fi.& Papa.j.de ap.pastora.& in multis c.eiusdem tit.nisi in casibus, quos no. 1 j.c.pastora.in fi. [Quicũque] ordinarius. ¶† Certum] de mediis, puta exceptiones examinandas, testes recipiendos, uel allegationes audiendas, et similia, ita, ꝙ nullam iurisdictionem habeat, sed tantum exequatur mandatum, & audiat, quod iniunctum est: sed si quid dubij sit, non diffiniat, sed ad superiorem referat. nam si commissa sit ei iurisdictio, uel aliqua diffinire, cum eis possit grauare partem, & licitum sit à quolibet grauamine appellare.j.de ap.cum sit Ro.& c.ut debitus, certè ab isto auditore licet prouocare, quãuis tñ media cãæ sint ei cõmissa, sed cũ iurisdictione, uel diffinitione: quia s̃m hoc nulla est differentia inter hunc auditorẽ, & iudicem quo ad appellationem. uel dic, ꝙ sicut à dele.primo appellatur ad principem, ita à subdele.siue auditore: quia bene à subdelegato appellatur, licet hic diuersimode accipiatur, appellatur ad delegantem. sed de subdelegato, uel auditore uidebatur, ꝙ etiam sine cã posset ab eis appellari ad deleg.cum non possit sibi delegari cã ap.re.quod hic negatur.¶Vel dic, & melius, ꝙ hic auditor, etiam si iurisdictionem, siue coertionem haberet.j.eo.ex literis, tñ ab eo appellari nõ potest sine grauamine, ut hic. ¶Et est hoc hodie generale in omni subdelega.& iudice ordinario, & delega.& etiam auditore, ar.j.de ap.ut debitus. in auditoribus autem nihil mutatur per decr.cum nec olim, nec hodie liceret appellare, ut hic. & diximus, ꝙ quo ad hoc ꝙ possit appellari, uel non possit appellari, hodie nulla est differentia inter auditorem, & iudicem siue ordinariũ, siue dele.quia à nullo põt appellari sine grauamine, & ab omnibus potest appellari, si grauetur.j.de ap.ut debitus.¶Olim autem erat inter eos differẽtia, quæ hic no. & quia sublata est non oportet circa eam laborare. & plus quidam dicunt, qđ non placet: quia ẽt hodie, si qs appellat ab his auditoribus, quibus tñ cõmittuntur media, ẽt si assignet iustam cãm, & offerat se eã probaturũ, non tenebit appel.nisi in ueritate subsit grauamen; & iudex, ad quem appellabitur, non reuocabit processum habitum post appel.nisi in ueritate alias probetur grauamen, etiam si probetur appellatum signata iusta cã, & hoc probatur sic: quia hic dici non posse appellari, nisi grauetur, ergo nec sufficit iustam cãm proponere, nisi & subsit. nec ob.j.de ap.ut debitus, ubi innuit, ꝙ sufficit iustam cãm assignare, s.quia ibi intendit nouum ius concedere in odium frustratoriæ appellantiũ sed nõ intendit remouere quicquid per antiqua aliquid districtius sit statutum, quale hic erat in auditoribus datis ad media: sed secus in auditoribus datis ad lit.cont.uel 2 ad alia maiora. ¶† Excedit] modum excedit, qui fines mandati non seruat j.e.c.§ porrò. uel si iniuriam facit.C.de ap.si euis prouo. uel si alias grauat. nam qñcũq; grauet, sp appellare licet.j.de ap.ut debitus. & cũ in aliquibus decre.inueniatur, nisi modum excedat, ut hic, & alibi inueniatur, nisi fines mandati excedat.j.eo. c.§.uerum. & alibi inueniatur, nisi excedat regulã.j.de off.or.irrefra.§.j.& alibi inueniatur etiam, quod nulli appellant ꝫ regularem disciplinam.oẽs.n.istæ clausulæ pro una ponuntur, & omnes æquipollent, nisi grauet. [Exordium] litis exordium quo ad perpetuandum iurisdictionem est citatio.ĩ.c.gratum, & eodẽ modo quo ad interrumpendam præscriptionem.C.de pscri.30.an. sicut, & l.cum nouissimi: & quo ad rem litigiosam constituendam, in auf.de litig.§.j.& C.e.litigi.proprie uerò exordium litis est cont.lit.ff.de in ius uo.quãuis.C.ex dele.l.j.ff.rem ra.ha.quo.n.amplius; & sic ẽt hic accipit. tunc.n.præstatur iurñ calũniæ, quod in exordio litis præcipitur præstari.C.de iura.calũ.cũ & iudex, & tunc tenetur bo.fi.pos.de fructibus.C.de rei uen.certũ: & tunc præstantur cautiones.ff.de procu.Pompo.§.ratum.C.de sat.tn l.j.Item libellus principi oblatus, & ad eum rescripta litis est exordium quo ad annales exceptiones perpetuandas.C.quando li.prin.of.per totum. 3 [Finem] .i.sniam diffinitiuam. † A iudice] q.d.ex quo hic maiora committuntur ei iudex auditor non est uel executor tñ, & iõ põt ab eo appellari, licet largè uniuocæ sumatur auditor & subdeleg.& quia in ueritate iudex est, quod ex eo apparet: quia corã eo sit lit cont. quod non licet facere nisi coram iudice. sed queres, nũquid magis licitum est appellari à iudice, q̃ ab auditore? Rñ. à tali auditore sic, s.subdele.uel alio, cui cã cõmissa non erat ap.re.& dicunt quidam & bene hoc uerũ esse s̃m antiqua iura: quia hodie iura pariter à nullo licet appellare sine cã. alij tñ dicunt, ꝙ hoc ẽt hodie obtinet in subdeleg.ꝙ ab eis appellaĩ & dicere.ut debitus, loquitur tñ in delegato & ordinario, ubi est graue. habere recursum ad superiorẽ. in delegato à Papa uel delegato aliorum facile est habere recursum ad superiorem. uel dic plenius, ut no.in gl.de mediis. ¶Prouocat] hic uidebatur obuiare decr.Alex.sed nõ ꝫdicit: quia licet hic concedat appellare, sp debet tñ appellari ad dele.nõ ad Papam, nisi sit dele.ad totã cãm, ut sequit, & sic intelligitur decre.Alex. Item appellari potest aliqñ ad delegantem: aliqñ ad primum delegatum, ut infra sequitur, & expressius determinatum. [inten.] qñ hanc constitutionem edidimus. [Diuisim] unam partem uni: alteram alteri diuersis tpibus. nam si simul uni principiũ, & alij finem eiusdem cãæ committeret, suspitione nõ careret. ¶Delegare] q.d.non intendebamus tn constitutione nrã statuere, qñ esset appellandum, & qñ nõ. Item qñ esset appellandum ad Pap.m, & qñ ad dele.Papæ: sed intendebamus ampliare iudicialẽ ptãtem, sic nõ solum media, sed ẽt principium & finem posset cõmittere, quod ante constitutionẽ istã facere nõ poterat cũ lex ciuilis hoc prohibeat, cui standum erat, nisi hæc decr.id reuocaret. 10.dist.c.1.& c.qm. ¶ Itẽ qñ ciuiliter agit; secus, si criminaliter. nã tũc delegare non põt.ff.de offi.eius cui man.est iu.l.ij.9.q.3.saluo nisi à prin.dele. 24.q.4.illud.ff.de resti.l.iij itẽ dicimus.j.de rest.spol. sup. nec iudex appellationis s̃m legẽ põt delegare.C. de iudi.auf.ad hoc: secus s̃m canones: quod dr.C.de iudi.auf.ad hoc, cui derogatum est p hanc decre.quia bene licet s̃m canones, ut hic dr, committere principium, & finẽ. [Cũ ante] nõ est hoc de auf. sed est additio Papæ. & rñdit tacitæ obiectioni, qua quæri posset, quo delegã à Papa ferret sniam diffinitiuã, si alijs cõmisit principiũ, & mediũ, uel ẽt si nihil de meritis cãæ cognouit. sed Papa hic rñdet, ꝙ summatim debet oĩa acta iudicij à capite recensere. [Inuestigare] qñ committit principium, & mediũ si.n.finẽ cõmittit, tunc delegans hoc nõ inquiret. [Verũ] ostenso ꝙ prædictæ cõstitutiones sibi adinuicẽ nõ ꝫdicũt, prælibat, i.promittit diffinitionem quæ sequit, p quã soluitur qõ proposita Itẽ hic dicit, qñ licitum sit appellare à subdele.in seq.ãt.§ distinguitur ad quẽ sit appellandũ. [Prouocari] aliqñ ad dñm Papã aliqñ ad dele.ut j.in se.§. sequit, & plenius determinat [Prouocari] nisi in casu.j.e.pasto.in fi. [Committit] cũ ista uniuersitate non transit ptãs dandi iudicem, licet sit de iurisdictione.ff.de iur.om.iud.l.j.in fin.& est hoc ea ratione: quia hoc nõ habet ex cõmissione, sed à lege C.de

5 C.de iud.à iud.j.e.pasto.§.j. † Statuimus] ex quo enim semel consenserunt, non possunt ulterius appellare, uel dissentire, supra eo.insinuante.3.q.3.offeratur. 30.q.5. horrendum.ff.de app.ex consensu.ff.qui satisd.cog. arbitrio.arg.cõ.j.de re iud.causam.2.q.6.à iudice. ubi dr, q etiam si grauetur à talibus, q nõ licet appellari, & nõ possunt recusari ut suspecti. sed illud loquitur de arbitris cõpromissariis, à quibus appellari non põt.C.de arbi.l.j.etiam si grauetur: secus aũt potest dici de tutorib.

6 ¶† Item hic colligitur, q assessor debet eligi de cõmuni uoluntate: quia participat examinationi causæ.ff.de offi. assess.l.j ar.2.q.6. placuit.11.q.1.c.iij.quod quidam cõcedunt. sed si partes nõ possunt cõcordare, iudex dabit. nam iudicium reddit in inuitum.ff.de uer.obl.inter stipu.nos credimus, q iudex debet eligere, quẽ vult.qd ex eo apparet: qa ex eorum facto tenet.C.de offi.assess. l.j. & l.nullus iudicũ. ¶ Totam] sm ll.deleg. à principe, si delegat alij cãm, ad eum, non ad principem appellabit: sed si delegatus ab alio delegato, non appellabit dele. sed primus delegans, ff.q & à quo.l.j. sm canones secus quo ad primum artic. sed nũquid si iudex deleg.totam causam cõmiserit, poterit se ulterius de illa cã intromittere? arg.q sic s.eo.c.pxi. & quia subdele.nomine primi deleg.iudicat.ff.de offi.eius, cui man. est iu.l.j.§.ult. ff.de iur.om.iu.more §.quia.s.e.sanè.ar.contra eo.sup. Rñ.si subdele.delegationem suscepit delegati, non poterit se ulterius intromittere: alioquin poterit, cũ uerba accipienda sint cũ effectu, ff quod quisq; iu.l.j.§.hoc, infra de cler.non resi.relatum. & hoc quidem in deleg. nam ordinarius reuocabit delegõnem, qñ uolet, nõ habita distinctione, an totum cõmisit, uel partem.ff.de iu. s.de rescr.pasto.ff.de offi.procõ. solent.§.j. alij dicunt, qd non placet, quia licet cõmittat alicui etiam sniæ plationem; tñ põt sibi retinere executionem, cõpulsionẽ partium, & suum cõsilium requirendum, ar.s e.si p debi. & põt reuocare iurisdõnem.ff de iud.iudi. imo plus dicunt, q licet dicat, cõmitto etiam sniam ferẽdã, & nihil dixit, q sibi aliqua reseruauerit: tñ dele.põt exeq sententia n. subdele.nũquam põt eam exequi; & iõ uñ, q semp sibi retineat executionem.secus aũt, qñ dicit simpliciter, cõmitto tibi uices meas: qa tunc nec reuocare põt, nec exequi, nec debet ad eũ appellari: qa totum &

7 nihil certum cõmisisse uĩ. ¶† Sed oppones, nũqd subdel. iudex est? & si est iudex, & dele.est iudex. ergo sunt cõiudices; ergo simul debent ferre sniam.s.e.cãm. Rñ.ambo sunt iudices, & ambo habent iurisdõnem: sed non sunt cõiudices: qa subdel.habet iurisdõnem à dele. & est sub eo. imò plus dicunt qdam, q ẽt si abdicauit totam iurisdictionem, & à se eã remouerit: tñ põt reuocare mãdatum, qd non credo.j.eo.uenerabili [appellari] qa nihil sibi retinuit, desiit esse iudex ad minus quo ad potestatem exercendi iurisdõnem. [aliquid] diffinitiuã sniam. sed nunquid põt executionem sibi retinere? Rñ.nõ, sed põt sibi retinere cõsilium.s.e.si p.de hoc no.ibi.uel dic,

8 ut in gl.nunquam. † Ap.re.] idem est hodie, si nõ sit appositum in literis app.re.cum nõ liceat appellare, nisi à grauamine.j.de ap.ut debitus.uel dic, sed non placet, q aliud esset, si non esset in literis appositum ap.re. ut hic colligitur ar.à cõrio sensu. & non ob.decre, ut debitus. prohibetur tantum appellari ante sniam nisi ex rationabili cã: sed non remouet, quia si app.re.est in literis, q appellaretur dele.& si non est remota, q app. Papa. & hæc est vna differẽtia, si est ibi ap.re uel nõ. [cognitor] impropriè: quia hic appellatur cognitor, q sine ulla iurisdõne & diffinitione est: uel dic, ut i gl.quæ incipit, de mediis [consultatione] s.e ti.cum te.[coram eo] dele. & est casus spãlis, ubi cã recusationis agitur coram iudice dele. cum aliàs agatur coram arbitris.j.de app. cũ speciali. ¶ Si uerò duo] quid si tres sunt deleg. & duo subdelegauerunt, cum tertio deleg.processerint, & fuit appellatum, nũquid appellabitur primus delegans, uel delegatus? quidam dicunt primum delegãtem propter absurditatem, q occurreret, s.q tertius deleg.à quo appellatum est, esset iudex in causa app. alij dicũt, q tantum deleg.appellabitur. & pdicta absurditas euitatur: quia cum in literis sit, q non oẽs. & cum deleg.tertius non põt interesse causæ app. ppter impotentiam iuris, qd præcipit eum, à quo appellat, non posse esse iudicem in cã app.ar.s.de rescr.sciscitatus.j.de ap.accepta. ¶ Itẽ quia põt recusari ut suspectus.j.de ap.ad hoc.si aũt non esset ibi clausula illa, q si non oẽs, tunc rõne supradicta

9 primus deleg.est appellandus. ¶† Vices suas] super tota cã. nam simpliciter cõmittens uices suas, totum cõmittere uidetur.s.eo.præterea.j.de do.pasto. de iure patr. ex literis.ff.de tute.l.iij.in fi. & melius.j.e.uenerabilis. sed nunquid, si deleg.cum clausula, q si non oẽs, vult recipere subdel.dele.uel delegationem eius, nunquid põt parte cõdicente? Rñ.sic, quia nemini facit iniuriam, qui utitur beneficio iuris, ut hic, & c.pxi. & s.de elec.cũ ecclesia Vulter. ¶ Item si tres sunt deleg.cum clau.& vnus subdeleget, & ipsum subdeleg.vnus ex deleg. uelit admittere, & alius non, potior erit cõditio prohibentis, ff. cõmuni di.Sabinus. Item, quia plus habet iurisdictionis sine subdeleg.q cum eo, ut hic apparet, melius est, q si ille, qui cõsentit recipere subdeleg.nolit à proposito resilire, quod ille cum subdeleg.pcedet. uel si eis tantum, scilicet coniudicibus cõmiserat, sed insolidum, ille solus, qui consentit recipere subdeleg procedet fungẽs uice sua & alterius, qui cõmisit. sed si nolens admittere subdeleg.& uolens simul pcedant, nolens recipere subdeleg. bene subdelegabit alij uices suas, sed alius non. ¶ Item si ad totã causam subdeleg.fit, & in vno termino interfuerit, semper admittere tenetur: quia perpetuauit iurisdictionem suã, supra eo.gratum, infra eo. licet vndique. melior rõ est, quia consensisse uidetur, ex quo admittunt ad cognoscendum, dũmodò in facto uel iure non errent, ff.de iud.l.j.& ij.in prin.§.j. nam licet illæ leges loquantur de consensu partium, nõ uidemus, quare non sit idem in consensu coniudi. si aũt ad vnum terminum tantũ esset deleg.non esset propter hoc in alio admittendus, cũ alia esset subdelegatio. ¶ Sed quæro, tres erant deleg. vnus erat præsens in loco, ubi cã agi debebat. pro alio comparuit subdeleg. tertius se excusauit, nunquid est in potestate deleg. admittere subdeleg. Itẽ nũquid fit præiudicium absenti, & excõmunicato, quin in alio termino possit eum repellere? Itẽ quid si ambo absentes mittant subdeleg.nũquid præsens deleg.potest ambos repellere? Item si delegatus nolit pcedere, nunquid subdeleg. poterunt pcedere? Respondeo ad hoc, q ubi sunt duo deleg. nõ tenentur admittere subdeleg.tertij, ut hic. sed si vnus sit deleg.tm præsens, non est in optione eius repellere subdeleg.sicut nõ posset, si non esset ibi illa clausula. nã de iure licet cuique uices suas cõmittere, infra eo.pastoralis, in prin.& c.licet, in prin. & cap.ult.in prin. ¶ Et idẽ multo fortius dicimus, si cum vno deleg.duo adsunt subdeleg. nã clausula dicit, q si non oẽs, vnus uestrum &c. quia tunc secus dicerem, ut hic. sed si postea cõtingat duos deleg.præsentes adesse, non tenetur admittere subdeleg.tertij, licet aliquando eo absente audiuit: quia iam habet locũ clau-

sula,ꝙ si non oẽs, duo &c. unde contingit hic, ꝙ qui est dele.ad totam cãm,interesse iure subdelegationis sp po terit,qñ duo deleg.non fuerunt præsentes.nam tunc pp clausulam possunt excludi, licet quidam dicunt, ꝙ ex quo semel admissus est, ulterius eum repellere non pos sunt. imputẽt.n.sibi,ꝙ aliquando defuerunt.¶Sed,quid si cum esset quæstio eum non esse admittẽdum, duo ꝓnunciarunt eum admittendum? Rñ.si expresserunt errorem,puta hunc subdele.inuito dele.absente,qñ erunt duo pñtes admittendi,non teneretur,ff.de ap.si expressum sed si non expressit,standum est sniæ.2.q.6.dist.si au tem dele.cum subdele.nolit procedere,soli subdelegati procedcrunt auctoritate clausulæ,quæ sic est intelligen da,ut duo procedant siue per se,siue per subdele.cũ habeant potestatem subdelegandi.j.c.proxi.in prin.& ipsi uidentur facere,quod dele.faciunt.ff.de admi.tu.ita.§. gessisse,ff.de of.eius,cui man.l.j.§.ij.[Ap.re.] quantum ad hunc ar.nihil facit ap.re.quia non licet appellare,ni si grauetur. [Delegare] quia à iudice iudex &c. C.de iud.j.c.proxi.nisi sit dele.ad uniuersitatem causarum.ff. de iudi.cum præ.§.j.ar.ꝯ.j.de re iud.cum Ber. [A condele.] j.e licet. [Unde] supra eo.cum super. eo.n.ipso, ꝙ delegationem suscipit iurisdictionem suam dimittit. C.de procu.maritus,ar.ꝙ minus dignum trahit ad se magis dignum.ĩ.de tem.or.literas. ar.ꝯ.C.de pe.hæredi.C.de ap.præcipimus.§.ult.ĩ.de renũ.quod in dubiis.

10 ¶†Principium] Lau.dixit, quia si unus ex dele.tantum prin.causæ commisit, appellabitur ad Papam, non ad cõdele.tum quia par est: tum quia nec solus posset procedere,nec cum socio, à quo iam. ap.est ꝯ.ff.cũ ap.sit.l.j. §.sed præsens est.T.dixit,ꝙ ad condeleg.ap.quasi ad maiorem,arg.2.q.6.omnis oppressus.17.dist.de multis. primò dictum eligo. ¶Ratione].s.quia ex quo totum committit, iurisdictionem à se remouet. unde ad eum non est ap. sed ad superiorem [rõne] dic illud, ꝙ colligitur ar.à ꝯrio sensu ex illo.§.porrò. ubi dicit, ꝙ si ap.re.est commissa cã alicui, & ille alij committat prin.uel media eiusdem cãe, ꝙ non debet ap.ad Papam, sed ad dele. & sic est à ꝯrio sensu, si non erat re.ap. appellabitur ad Papam,non dele.à simili ergo & hoc ar.cum hic,cui iudex uices suas commisit, non possit procedere ap.re. ut hic dicit. non condele.primus,sed dele.s.Papa est ap. sed certe,siquis subtiliter intuetur,hæc ratio potius facit ꝯ, q̃ pro. potius.n.sequeretur,ꝙ ex quo ap.re. erat, uter eorum duorum procederet,reliquo nolente procedere, & hic condele.qui recipit cõmissionem socij, non posset interesse cãe ap. à se emissæ, ꝙ solus alius sit appellãdus. & hoc uerius uideret qbusdã,sed non nobis,ꝙ solus socius sit appellandus,qñ non commisit oẽs uices suas. & hoc intelligit,qñ oẽs uices suas commisit;& sm hoc bona est rõ posita in prin.huius gl.[Cõstitutionis] quam non habemus. [Audientiam] i.principiũ, & medium si n.finem commisisset,non haberent locũ sequentia,ꝙ dele.posset eam postea expedire. [Audientia] nõ uices suas: quia tunc secus.ĩ.eo.§.proxi. [Caueri] ut in § j.[Auditorem] fecit [Dele.] j.de appel.e.cum specia li.ꝯ. sed hoc speciale est. ut ĩ.diximus.¶Auditores] secus, si esset eis commissum, ꝙ coram eis fieret lit.cont. tunc enim, quia sunt iud.ut not.ĩ.eo.c.nos autem dicimus coram eis debere proponi causam recusationis, & probari coram arbitris.j.de ap.cum speciali. alij dicũt uerius, ꝙ semper coram primo dele.est proponenda, & probanda causa recusationis, etiam si sententiam diffinitiuam, uel totam causam contmittat, quousq; cum effectu,s.per citationẽ iurisdictio sit ap ud subdele.semper est apud primum delega. causa recusationis propo- nenda.j.e.licet: alij aliter dixerunt.

SUMMARIUM.

1 *Dele.non potest committere causam nisi ex iusta causa.*
2 *Non potest delegatus cogere subdelegare quando malitiose se exonerat.*
3 *Appellatione interposita à sententia diffinitiua iudex nedum cessare debet ab executione,sed nec debet incipere exequi sententiam etiam ante, quàm ueniant literæ ap.*
4 *Quomodo fiat notum iudici,an sit recipiẽda appellatio,uel ne.*
5 *Impedire dicitur iurisdictionem iudicis, qui mandat sententiam executioni.*
6 *An stans coram iudice, à quo appellauit, uideatur renunciare priori appellationi.*
7 *Potest iudex,à quo appellatur, sine culpa & pœna non recipere appellationem.*
8 *An sit aliquid iniquum, quod tamen sit iustum.*

PAstoralis officij & infra [A lege] C.de iudi.à iud.ff.de offi.præ.sæpe.ĩ.e.proxi. 1 ¶† Exonerare hinc uidetur, ꝙ dele.non possit committere cãm, nisi iusta cã subsit, ar.ĩ.eo.si pro.ĩ de rescr.scis citatus.ff.de iud.l.ult.j.de test.in nomine,quod falsum est: quia cũ de iure beneficium hoc habeat, committere põt.ff.de offi.eius,cui man.l.j.ĩ.e.e.proxi.& j.c.fi.nec uidetur statim credendũ ei, cum dicit se non posse interesse.ff.de ua.mu.l.j.& l.prætor.præterea semper præsumẽdum est bonum, & cum uerum dicere, nisi probetur ꝯrium.j.de teg.iu.infirmus. & c.estote.ff.de re.iu.semper in dubiis.ĩ.de serui.c.1.de præsumptio. dudum.ff.de proba.quotiens.§.qui dolum.ar.contrà.ĩ.de iud.cum sit

2 per.¶†Item hoc est dignum no.ꝙ dele.non potest cogere subdeleg.quando malitiose se exonerat; & si uelit cogere, iusta est appellatio eius; & hoc,ubi constat de malicia. si non constat, non præsumitur, ut ĩ.dixi in glo. hinc. [Renitentem] etiam si sit alterius fori.C.qui pro sua iurisd.l.j.ff.de mu.& ho.munere.§ iudicandi, nisi aduocatus, qui alibi, q̃ in foro suo, non põt cogi dele.C. de aduo.di.iu.sancimus, in fi.& hoc in dele.ordinarius aũt non põt ad hoc cogere hominem alterius,fori.ff.de iurisd.om.iud.l.ult.ff.de tu. & cu.da.l.j.j.de offi.ordi. pasto.in prin. [Coertionem] ff.de of.eius,cui man.l.ult. j.c.px.[Dignitati] ĩ.e.sane.50.dist.cõtumaces.45.dist. cum beatus, infra de ma.& obed.per tuas. [Superior] ĩ.c.proxi. [Punire] not.ꝙ delegatus potest mulctare, j.c.ult.ĩ.e.præterea.ff.de iud.longius. ¶ Apparere] .i. fine causa. hoc non placet: quia etiam sine cã hoc põt, ut diximus in gl.hinc uidetur. sed necessarium ad hoc, est ut committere non possit, eius maliciam apparere; puta quia alij subdele.timent procedere ꝯ aliquem potentem: uel alij iudices non sunt periti. ¶Ad mandatũ] ad hoc rñdendum est, ꝙ nõ: qa non habet imperiũ par in parem.ĩ.de elec.innotuit: sed ipsi ex mandato iuris abstinere debent, ne in cã procedant, ut hic. alij tñ dicunt,ꝙ mãdare possunt sed i primis,ꝙ nõ exequãtur,ar. ĩ.de rescr.dilectus filius.I. ¶Sed quæres,quõ ergo procedet iudex ap.sm primam? Rñ.citabit & cognoscet de meritis ap.ut no.in gl.quæ incipit mirum.sed dicas,eadem rõne & iudex,à quo appellatum est,citabitur. Respon.falsum est: qa eorũ iurisdictio reuocata est ut hic,

3 C.de ex.tu.sed si ut ꝓponis. ¶†Suspẽdat] mirũ vr,quod hic dr,cũ si ap.interposita est à snia diffinitiua, nedum ꝙ aduenientibus lris debeat cessare ab executione, sed nec

nec debet incipere exequi sniam etiam ante, q ueniant literæ ap.2.q.6. appellatione,ff.nihil inno.ap.pen.l.j.C. de ap.appellationem. imò plus nr, q hoc ipso,q non est recepta à iudice,à quo appellatur, etiã si aliter recipien da à iudice ap.non erat, recipitur.ff.de app.re. si cuius, ar.C.de ap.si appellationem. potest tñ dici, q non dr re cepta:quia non dedit aplos: uel quia fecit aliquid in p iudicium appellationis ipsam exequendo, uel alio modo:imò plus ur,q si etiam nõ fuerit accepta ap.i.approbata à iudice,à quo appellatur:omnia tñ debent stare i eodem statu;& iudex scribit superioribus,quare nõ recipit.ff.de ap.re.sciendum. præterea quid est,q hic dicit ex certa scia cõmittimus? si intelligis,q uerè cognouit eum bene appellasse, quare postea sequitur, donec appellationis merita plenius sint discussa? & præterea quare non sententiaret,& daret laborem partibus contra illud, quod est.ff.de iud.de qua re.j.de do.& cõtu. fine? ¶Ad hoc ita rñ.q siue iudex recipiat appellationem,siue non,semper tñ supersedere debet executioni, si certum est,q tenet app.uel dubium est de iure, uel de facto,sit iusta app.necne; & ita intelligitur,ff.de app.re. sciendum,& oẽs aliæ leges, quæ dicunt,nihil inno.app. pen. & sic pôt intelligi,l.illa,si cuius; & sic intellige.C. de app.à pconsulibus.& l.qm iudex.ubi dicitur, q puniuntur iudices, q non deferunt ap. sed si non sit dubiũ, sed certum ap. esse iniustam,exequetur sniam iudex. qd enim si quis 9fessus & conuictus sit de crimine? qd si sit insignis latro,seditiosus? quid si sine ulla cã appellaret, ne scriptus hæres in possessionem mittatur? uel testsin aperiatur.si nullam cãm assignat suæ ap. uel si appellauerit in casibus,in qbus phibitę sunt ap.uel ante sniam, nec cã in app.suppofuerit? ff.de iniust.rup.te.fiquis.§ hi qui, & §.qui tñ.ff.de ap.constitutiones.C.quo app.non

4 re.p totum aut.ut nulli iud.§.illas,& §.sup hoc. ¶†Sed dices,cum cognitio illa,an ap.sit recipienda,necne,pertineat ad iudicem appellationis, qũo pôt esse certus eam non recipiendam? ff.de admi.tu.chirographis, in fi.C. de app.à procõ.ff.nihil inno.l.j. Rñ.non fieri notum per causæ cognitionem,sed p euidẽtiam facti,super quo iudicatum est: uel quia ibi ap.phibetur à iure, ut dictum est:uel quia cãm nõ assignat ante sniam. Et sic in oibus his pôt dici notorium iuris. Vel qa non exprimit cãm ap.in casibus,in quibus phibita est ap.& istis casibus potest loqui iste.§.uel dic,q hæc decre.obtinet,ubi est ap. re.secus,si nõ est re ap. & pôt hic esse effectus illius clausulæ app.re.quia poterit exequi sniam,licet sit appellatum, sine metu pœnæ. secus aũt si non esset ibi clausula illa. ¶Verũtamen sm primam opin. & sm secundam, si ex certa scia dñs Papa scripserit super ap. & fecerit mentionem, qũo appellauit in casib.in qbus ius phibet ap. nec cãm assignauit, uel sm alios fecit mentionẽ, quare remota erat app. & tñ Papa ex certa scia 9tulit ei lras, forte aliqd secretũ sciẽs,qd nesciebat.s.de 9ta.& quali. ad aures,in hoc casu iudex delegatus,à quo appellatur, supersedebit executioni, ut hic. uel dic melius sufficere mentionẽ fieri de ap.interposita. & postq tales lrę fuerunt iudici pręsentatę,siue notoriũ sit ap.nõ tenere,siue non,iudex tñ,à quo appellatũ est,nõ pcedet.s.de rescr. dilec.8.t.j.de rest.spol. audita, in fi. supradicta autem hic.s.in hac gl.habent locum ante,q appellationis literæ iudici præsentent; & habet hoc locum in ap. qualitercũq; app.recepta est. In alio aũt inferiori ordinario secus: quia ppter eius receptionem inferior ordinarius non dimittet exequi sententiam, ubi notum est nullam esse ap. nam cum superior iudex non habet iurisdõnem in subditos suffraganei,nisi qñ est appellatum,& hæc appellatio sit nulla,in hoc casu nullam habebit iurisdõnẽ. sed hoc plenius no.j.de ap.Romana. eędem obiectiones & rñsiones debẽt fieri, & si appellatum sit ante sniam à grauamine. & debes scire,q hæc cognitio,an sit recipiẽda ap. necne præcedit cognitionem illam,s.sit iusta, uel iniusta ap.& pôt fieri hæc cognitio etiã parte absente.ff. de admin.tut.chyrogra.§.ult.ff.de app.re. si cuius.ff.nihil inno.app.pen.l j. ¶Suspendatur] si aũt obiiciatur ab aduersario, uel iudice 9 literas super ap.impetratas, q non fuit appellatum : tñ supersedere debet executioni, & hoc probat quia alias inconueniens sequeretur; uerbi gr̃a pronunciabitur appellatũ. ergo totum, & etiam executio cassabitur. in dubio ergo euẽtu litis nihil in-

5 nouabitur,ar.ff.ap.pen. nil inno.l.j. ¶†Item hic,q mandat sniam executioni, impedit iurisdõnem iudicis app. si.n.iudicauerit ap.iustam,& sniam iniustam inueniet,& snia sua effectu frustrabitur,tanq̃ q̃ est executioni mandata.& ur q possit præcipere primo iudici, q nõ procedat;& si pcesserit,pôt eum pnnire;q a impedit iurisdõnẽ suam.ff.si quis ius di.lib.j.s.e.c.j.ar.s.de rescr. dilectus; & idem dicitur,& si dicetur nõ appellatum infra decem dies. ¶Item si dicitur, q nullã causam expressit suæ ap. & hæc & 9similia sunt,quæ uertuntur in qõne,qñ quæritur,an sit recipienda ap.necne. pôr dici, q hæc qõ cognosci pôt per iudicem,à quo appellaũ. & non fit mentio cum solẽnitate hæc cognitio:sed ex ipsis actis iudex cognoscit & recipit ap.uel respuit. & uidetur etiam, q super hoc possit interloqui,dicẽdo, non est tua ap.recipienda.sed de hoc ipso quęret iudex appellationis:si tñ dubitatur inter partes. nec obstabit interlocutio facta à primo iudice, à quo est appellatum ; cum ex quo appellatum erat ab eo, non præiudicat appellãti, & quicquid facit in præiudicium appellãtis. uel potes dicere, q si interloquitur super hoc partibus uocatis & præsentibus, bene præiudicat,nisi iterum appellet, cum su-

6 per hoc habeat cognoscere. ¶† Sed obiicies nõne sic stã do coram iudice,à quo appellauit, vr renunciare priori appellationi? Rñ.non quia consecutiuum est prioris ap.sicut recipere terminum ad prosequendam ap.& apostolos.& multa alia talia sunt,qer quæ non renuntiatur ap.j.de ap.personas,& c.sæpæ.ij.q.vj.§. appellatione,quidam tamen dicunt hæc omnia tñ inquirenda à iudice appel.aliàs vr melius,quod qñcũque prædictæ exceptiones proponantur,uel alia consimilis, s. per quam debet cãm non delatam ad superiorẽ p ap.iudex, à quo appellatum est,propter hoc non tardabit executionẽ, nec iudex ap.iudici,uel pti præcipiet, q non exequatur sentẽtiam:quia quousq; constat eum esse iudicem, de alijs nihil præcipere debet.s.de rescri.dilectus,in fi. nec ob.ff. nil inno.ap.pen.l.j.alias.ij. ubi dicit, q q̃diu dubitatur, uel quærit,de ap.sint recipiendæ,uel non,nil innouandum: quia hic nõ quæritur,an ap.sit recipienda,uel nõt sed an causa sit delata per appell. quod idem est, ac si quæreretur , an sit appellatum, ad hoc, infra de appel. ut debitus ubi dicit q iudex appel. tũc demum procedet ad cognoscendum de appel. si coram iudice, à quo appellatum est, proposita fuerit iusta cã. appel.de qua primo cognoscendũ est,an appel.ualeat. de hoc enim bene est sna cognitio.ff.de iud.si quis ex. bene sic fatemur, q hæc cognitio, an iusta,uel probabilis sit causa appel. necne, uenit in illam cognitionẽ, an recipienda sit illa appel. non illa, an sit iudex in cã appel. & tunc forte bene interim prohibebit executionem. ff.app. pen. l. j. sed illa exceptio, quòd nullam causam pfixit suæ appel. pertinet

pertinet ad aliam cognitionem, an sit iudex in causa. ap. a
alij.ꝫ. Et breuiter dicimus,ꝙ iudex ap.non debet uetare
priori iudici executionem,nisi partibus uocatis,& præ-
missa summaria cognitione,quod ex hoc probatur, ꝙ in
multis causis pōt exequi.ff. de ap.re.l.ij. & per totū.C.
quo.ap.non re.per totum.iudex tñ, a quo appellatū est,
bñ facit,si abstinet semꝑ,ex quo incipit cognoscere , an
ap.sit recipienda.ff.ap.pen.l.j. nisi in casibus expressis.ff.
de ap.re.l.fi.& hæc uera sunt siue ad Papā appelletur, si
ue ad alium. Itē siue corā deleg.à Papa,siue coram alio
hæc ꝓponantur. In cognitione aūt illius qōnis, utrū sit
iusta ap.necne,prædicta nō quærent:sed tñ in app. ante
sñiam,an iusta sit cā ap.& uera , q̄ est ꝓposita.j̄.de app.
ut debitus.in ap.post sñiam , an sit iniusta sñia.ii.q.vi. §.
7 ul.& de hoc nō cognoscitur,nisi à iudice ap. ¶†Itē no.ꝙ
aliqñ pōt iudex,à quo appellatur,sine culpa & pæna nō
recipere ap & tamē tunc nō exequitur sñiam. tunc.s. qñ
non est certum iniustam ap.esse:iudex tñ uehemēter cre
dat eam iniustā;& ꝭm hoc intelligitur.ff.de ap.re.l.sciē-
dum:& in isto casu tñ non exequetur sñiam,licet.ap. nō
recipiat:quia in p̄dicto casu nihil interim innouandum
est. Sed op nonne eo ipso,ꝙ inferior nō recipit ap.supe-
rior debet admittere.ff.de ap.l.sicut? Rñ.& hoc uerū est
si iudex,à quo appellaẗ , nullā sui excusationē assignat,
quare ap.non recipit,nec est certum causam ap. iniustā.
debet iudici,ad quem appellatum est,certā excusationē
scribere,quare nō recipit.ff. de ap.re.sciendum. uel dic,
ꝙ pōt esse,ꝙ non recipit ap.i.non appellabit. & tñ eam
exequitur sñiam;& sic intelligitur.uel pōt esse , ꝙ eam
non recipit:quia eā exequitur.hoc plenius habes in tex.
& glo.j̄.de ap.Romana.§.si uerò uocatis. ¶Donec] Lau.
dixit,ꝙ primi iudices exequentur sñiam , si a iudicibus
ap.eorum sñia fuerit confirmata,ar.ff.de admi.tu.chiro
gra.s̄.eo.insinuante,in fi.j̄.de appe.cum ecclesia,ut debi
tus,in fi.& hic Io.& Vin.contrarium dixerunt,s.ꝙ secun
di mandabunt executioni:quia certa scia principis facit
expirare iurisdictionem supra de rescri.cæterum præte
reà,si iudices cassarent primam sñiam,possent, cogno-
scere de nouo uel à prin.C.de re.eorum.l.generaẗr.§.&
si iudex prætereà possunt addere sñiæ,& corrigere eam
j̄.de test.Raynutius,authen.de san.epi.§.siqs contra ali
quem.ff.ad Treb.siquis primo.C.de epi.audi.siquis litti.
j̄.de in integ.resti.ex literis,in fi.ff.de his , qui no. infa.
furti,in prin.ergo oportet ꝑ secundos sñiam mādari exe
cutioni:quia primi in eo,quod additum est , qūo execu-
tioni mandabunt,cū ipsi non iudicauerint de eo ¶Co-
gnitio].s.utrum sit iusta eius sententia.ff.de iud. si præ-
tor sed de ueritate præcū inquiret.xxv.q.ij.præscriptio
nem. sed etiam si proponeret per falsa instrumenta.la
tam . alij contra. de hoc no. infrà eod. cum in iure. &
de re iudi.de cætero [Iniustam] in executoribus crimi
nalium causarum.si scirent quenquam iniuste damna-
tum,non consulerem eis quòd in personam condemna
ti pænam imponerent,licet alij contradicant, arg.xxij.
8 q.v.cum minister. ¶†Iniustam] uel ex causa,uel ex ani-
mo,sed tamen est iusta ex ordine, & in rem transit iudi-
catam.nam licet mandatum iniquum est, tamen iustū.i.
de rigore iuris introductum , ut executioni mandetur.
C.ut li.pen. l.ult. spontanea enim omissio appel. pur-
gat turpitudinem sententiæ. Sed oppi. appellauit ite-
rum , & iterum,& semper portauit iniquam sententiam
hic non potest dici , quòd omissio appel purgauerit
turpitudinem sententiæ: quia libenter appellasset , nisi
quia nō licet iterum appellare.C.ne.li.inui.l.j. Sed cer-
te & hoc de rigore iuris introductum est , ut sit aliquis
litium finis potest tamen [a] conque
ri de iudice,insti.de ob.quę ex qua
si delic.in pri. sic est & præscriptio
iniqua;& tamē iusta:quia à iure in
ducta,arg.tamen ꝯria sunt.l. dist.si
quis ꝑpo.11.q.3.non semꝑ.23.q.j.
quid culpaẗ. sed illa hñt locū ex-
tra iudiciū in præceptis iniquis &
iniustis. si aūt sñia sit iniusta : quia
lata à non suo iudice, uel si per fal
sas literas, uel alias subiaceat re-
tractationi per ap.in inte.resti. uel
supplicationem, non exequetur su
perior,uel ꝑ sñiam.ff.de iud.si prę
tor.ff.de cō.ca.d.l.ij.j̄.de re iud.te
nor. C.ap. pen.nil Inno. ꝑ totū. C.
de pe.in.qui.ma.l.j.C. de præci.im
pe.of.authen.q̄ suppli.attēta tñ di.
illius authē.j̄.c.ꝓxi.hic adde,q̄no.j̄.eo.cū in iure[A re
ge]xviij.di si eps. ¶Puniat] ad interesse,si agatur ex edi
ctis,ne uis fi.ei,qui ad iu.ue.& de eo,per quem fa l. ult.
ff.ne quis eum ui ex.si per aliū.sed certe hoc modo non
puniet:quia istæ actiones intētabuntur coram iudice or
di.non enim sunt delegato commissæ infra eo.cum olim
dilectus.sed id facit,sine quo nō potest suam iurisdictio
nem perficere: quia hūc dolosum mulctabit.C.de spor.
l.ij.supra eo.prætereà,& no.suprà eo.c.j ¶Tu dic & me-
lius,ꝙ istis edictis non tenetur pars,quæ procurat ma
liciose absẽtiam iudicis:sed quæ ui. eximit partem : uel
cuius dolo factum est,ꝙ pars non sistat [Ap.re.] Sed non
ne hoc pōt.s.cōmittere app.re.ex superiori decre. cū sit
auditor? Rñ.nisi esset datum de cōi consensu uel iste po
tius dicendus est iudex,quàm autor: quia à iure habet.
unde alias nisi in hoc casu licitum non esset appellare;
& no.ibi alium casum habes infra eo.eum.R.

EX literis patriarchæ Gra.& infra [expressam] supra
de rescrip.cæterum infrà de confir.uti.c.bonæ.ff. de
lib.& posthu.noiatim.ff.si cer.pe.certum.ff. de ap.si ex-
pressum.ff.de cōd.& de.nominatim.[Coerceri.] supra e.
pasto.super qōnum.ff.de of.eius,cui man.l.ul. ¶Expres-
sam].s.de tenore literarū primarum, & processus,siquis
habitus est ꝑ eas infra de coha cle. super eo.infrà de re
iud.inter monasteriū.necesse est.n. in hoc casu exꝑssissi-
mam fieri mentionē,s.qñ priorū iudicū reuocatur iuris
dictio infra eo.significantibus infrà de fo.cōpe.ex te.&
est hoc ea rōne:qa cū reuocatio līarū dñi Papæ sit odio
sa,& ꝯ ius infra de ap.ut debitus,nisi ꝑ ap.fieret, p̄sumiẗ
dñm Papam,si hæc ei notificata essent,s. tenor līarū &
ꝓcessus ꝑ eas līas non cōcessisse,& iō līas non ualere. s̄.
de rescrip.super līis sed ubi suꝑ principali qōne primæ
līæ impetrantur,licet in eis falsitas exprimatur,uel ue-
ritas taceaẗ:nihilominus ualent līæ , & ꝓcedet iudex nō
ꝭm tenorē līarū,sed ꝭm iuris ordinē, seruata tñ distin-
ctione illius decre.quę est.s̄.de rescri.suꝑ līis.ad idē.C.
de diuer.rescrip.p̄scriptione infrà
eo. significāti. infra de foro cōpe-
tē.ex te.& hoc.s. ꝙ non ita exꝑssè
mētio de oibus hic est necessaria,si
cut in suꝑiori casu,est ea rōne: qa
actoribus fauendū est in princi.ff.
de iud.siqs intētione. Et intelligo
uerū, si līæ ei mittunt iurisdictio-
nem.si uerò [b] facerēt executorem,
uel ēt literæ essent de gratia , uel
etiam de alijs negocijs , non ua-
lent,

a ¶Potest tamen. Adde eundem Inno. in c.sæpe,in fi.glo. magna infra de appella. qui latius hoc tenet, & in c.sacro.i fra de senten.ex Bar.in l.nō si res,in princi ff. de ali.in mu.cau.fa & latißime per Alexā. de Imol. qui cōcordā tes allegat in l.i col. iiij.uer.et iō per istam glo.ff quod quisq; iu. Pau.de Nea. in tract. sindic.in uer. appella tio,col.ij. in prin.

b ¶Si uerò. Vide Inno. in c.cætero supra de rescrip. Qui u detur innuere contrarium, Sed pro decia actione per Feli.in ca ad audientiam, el.ij.col.ix. uers.fallit d'cimo,& uers. sequ. supra de rescrip.

lent,nisi faciant mentionem de multis ꝫ de re ſcri. conſti tutus infra de coha.cie.ſuper eo ſputa de his, quibus nó dictis in tali forma literas non habuiſſet. Idem dico in literis etiam ſuper ap. impetratis: quia in eis non tenet facere mentionem niſi de cauſa appellationis, ſi ante ſententiam appellauit, ſi poſt de ſola app. quia præiumendum eſt dñm Papã literas conceſſiſſe, & ſi ſciuiſſet, niſi manifeſta ratio eſſet in contrarium, cum tales literæ nõ ſunt odioſæ, ſed notoriæ. imò plus uidetur, quia ſi non fecerunt mentionem de ap. ualent literæ infra de app. oblatæ [Interdicti] ſiquid excommunicare poterit? Reſpon. ſic: quia cum iuriſdictionem habeat delega. ergo & ad ſubdele. tranſmittit, cum non excepérit. ¶ Impedies ꝫ. e. ſi qñ contra, ubi dicit, ꝙ nunquam eſt reſiſtendum dele. o. illud habet locum, ubi conſtat aliquem eſſe iudicem. hic autem, ubi dicit ſe executorem: uel eum, qui ſe fingit iudicem, eſſe iudicem. ad idem. C. de iure fi. ꝓhibitum eſt, lib. x. uel dic, ut ibi no. & tñ uſ, ꝙ hic archi. non teneatur iniuriarum, ex quo ignoranter fecit. ff. ui bo. rap. l. ij. §. ſi publicanus, quãuis teneatur ex quaſi male. inſtit. de ob. quæ ex male. in princ hoc non fateor, ut not. ſupra eod. cap. j. ¶ Reuocatas.] not. quidam intelligunt iſtam decre. quando excipiebantur contra primos iudices cauſam alijs deleg. & ideo bene fecit archi. qui non fuit executus mandatum per primas literas factum: quia iam ſibi innotuerat controuerſiam eſſe de reuocatione litera rum ſupra de reſcri. cum contingat. immò iuſtè impediuit, ſi ad mandatum ſecundorum iudicum hoc fecit, dummodo bene cognouerit per ſecũdas literas primas reuocatas, ut in præalle. decre. dicitur niſi enim exceptum eſſet, licet in ueritate reuocata eſſet iuriſdictio, tamen teneret, quod fit ab eo; ſicut de procuratore diximus ſupra de reſcri. ex parte. D. ¶ Vel dic, ut no. ſupra de reſcr. cum contingat. ubi no. ꝙ talis iudex, de cuius iuriſdictione lis eſt inter litigantes, poſſit iuriſdictionem exercere, & cñ inter alios, alijs placet ꝙ hæc decr. loquatur, qñ nulla quæſtio, uel ambiguitas agitabatur uel inter partes uel inter iudices de reuocatione literarum: ſed iudices utriuſque reſcripti ꝓcedebant. nam tunc quorum proceſſus teneret, necne, pendet ex reuocatione literarum, ut hic dicitur. & uſ hoc uerum in proceſſu, qui habetur contra alios, nó contra partes. & quale eſt hoc, qđ hæc dicit. l. ſubdelegatio alij facta, & a ſubdeleg. excom. in rebelles alios, nõ partes promulgata. nam ſi partes contumaces eſſent, & nollent comparere coram quouis iudice prædictorum, ſententia excommunicationis in eas pariter lata teneret ratione dubij, ar. ſupra de reſc. ſuper literis infra de ap. cũ parati, ſi duobus. ſed extranei, qui non ſunt partes, cum non ſint de iuriſdictione eorum, comparere, uel eis obedire non tenentur, niſi in certis caſibus: ſed in principali tenet proceſſus priorum iudicum, quouſque literæ reuocatoriæ præſententur infra de reſt. ſpo. audita. ſed ex tunc facta oſtenſione literarum ſiue appelletur, ſiue nõ, ex reuocatione literarum pendet, quorum proceſſus ualeat, ut hic innuere uidetur. Alij tamen dicunt contra, ſcilicet quòd tenet proceſſus habitus contra partes corã reuocatis, niſi appelletur, ſed contra alios, non tenet, etſi non appelletur, ut dictum eſt.

SVMMARIVM.

1 *Nedum mandatum procuratorium, ſed & iuriſdictionis perit morte mandatoris, & mandatarij.*

2 *Nunquid ſi plures articuli contineantur in una litera contra unam perſonam, & ſuper una tantum, citetur ſuper omnibus intelligatur perpetuata iuriſdictio?*

3 *Iuriſdictio legatorum ſedis apoſtolicæ durat etiam poſt mortem illius, qui legatum fecit.*

Licet undique, & infra. [ſublatus] Idem dicendum eſt, ſi cõmiſit cãm, quotiens contingeret eũ abeſſe: quia ſi moriatur delegans inchoata iuriſdictione: nihilominus delegatus ſententiam feret, ar. opti. ff. de uerb. ſig. mulieris. §. fin. & ſupra de reſcrip. ſcitatus, argu. contra. ff. de lega. iij. fideicom. §. ſic fidei.

1 ¶ † Morte] non ſolum mandatum procuratorium, ſed & mandatum iuriſdictionis perit morte mandatoris, & morte mandatarij, ut hic inſti. man. §. rectè, & ſimiliter morte litigatoris. ff. qui ſatiſ. cog. ſi deceſſerit. Contra, ar. ꝫ. de iud. quia v. ff. de fideicom. lib. cum uerò, alias cũ quaſi, niſi ſit mandatum, ꝙ tñ poſt mortẽ impleatur. ff. de man. ſi non remu. §. ul. lxiij. diſt. Adrianus, in ſynodo.

2 ¶ † Expirauit] ſi ſubdelegatus fuerit ſuper duobus articulis, & ante mortem delegantis citauerit ſuper uno tñ an ſuper alio ſit perpetuata iuriſdictio, an expirauerit mandatum? Reſpon. quidam ꝙ ſi in una litera continentur plures articuli ꝯ unam perſonam, & illa perſona citetur ſuper uno tñ, cum iuriſdictio ſit res indiuiſibilis; ſuper omnibus intelligitur perpetuata ꝯ perſonam citatam, arg. ꝫ. de reſcrip. paſtoralis. § j. ſed multi dicunt, qđ non perpetuatur, niſi in eo, ſuper quo citatus eſt, quia ſubdeleg. in citando ſuper uno tñ uidetur diuiſiſſe ſuã iuriſdictionẽ, & citatus non tenetur rñdere niſi eo, in quo citatus eſt. ¶ Si autem ſimpliciter citatus eſſet, ꝙ ueniret rñſurus, tunc ſecus uſ, ar. ff. de ap. cum in una, ff. de neg ge. nam & ſi ſerui. §. ſed ſi in uno. ff. de mino. etiam hoc autem crederem, ꝙ licet citaretur una perſona in reſcripto: quia ꝑ hoc non perpetuatur ꝯ aliam perſonam in eodem reſcripto expreſſam, ar. ꝫ c. relatum. ¶ De hoc autem non dubitatur, ſi delegans moritur ante declarationem gñalitatis, f. ꝙ perit iuriſdictio ſuper nõ declaratis ſupra de reſcri. paſtoralis. § ij. ar. ꝯ ꝫ. de offi. leg. nouit. ¶ Sed quid ſi deponitur, uel transfertur delegatus ante, quàm ſubdelega. citet? perit iuriſdictio. ſupra qđ. abbas. ¶ Alijs autem uſ, & forte bene, ar. huius decr. ꝙ durat ſubdeleg. & erit ſubdeleg. ſucceſſoris. & intelligo ꝙ iuriſdictio ſubdele. perit morte mandatoris non ipſo iure, ſed ope exceptionis.

3 ¶ † Iuriſdictio autem legatorum apoſtolicæ ſedis, & etiam aliorum credimus durare prædictis rationibus etiam poſt mortem eius, qui cũ legatum fecit. Si autem excommunicetur delegans, qui totam cauſam delegauit, ꝑ hoc nõ expirat iuriſdictio delegati. & idem dſ, etiam ſi partem cauſæ tantum commiſiſſet. nam & tunc licet excommunicetur delegans, tñ delegatus ꝓcedet in articulis ſibi commiſſis, ar. ad hoc quia delegato commiſſa eſt iuriſdictio, quæ per excommunicationem delegati non perit licet ſecus diceretur ſi tantum miniſterium eſſet ſibi commiſſum, ar. infra eo. quoniam, ff. de offi. eius, cui man. l. j. §. fi. nec obſtant contraria: quia delegans poteſt ſoluere iudicium delegati, qñ uult. ff. de iud. iudicium, & quia appellari debet delegans, ſupra e. cum ſuper. §. j. quia illa locum habent, ſi nõ excommunicaretur delegans. ſed ubi delegans excommunicatur, iam nec poteſt ſoluere iudicium delegati, nec ad eum appellabitur: ſed iudex, qui eſt ſuperior delegantis, põt hoc facere. Secus autem dicerem in uicarijs & officialibus illi enim ex quo domini eorum ſunt excõmunicati, ulterius nec ipſi de ſuo officio debent ſe intromittere ſupra de offi. uica. Romana. Ratio diuerſitatis, eſt,

est, quia unum auditorium est domini, & officialis, uel uicarij infra de ap. Romana [Iurisdictionem] saltem citando. supra e.gratum [Demandata] nam si tantum suo nomine citasset, secus dicerem.

SVMMARIVM.

1 *An teneatur iudex mandatum Papæ exequi, & non uisis eius literis.*
2 *Quando sententiæ executio sit differenda.*
3 *Sententia non debet executioni mandari, nisi prius super appellatione cognoscatur.*
4 *Non creditur sententia delega. nisi commissionis literas ostendat.*
5 *Id uerum esse præsumitur, quod in instrumento dicitur de personis, quæ in instrumento nominantur.*
6 *Licet oblatio instrumenti sit de actis, non tamen eius tenor.*

CVm in iure peritus, & infra [Hæsitanti] idem est,
1 si partes hæsitent. † & licet hic non cogatur exequi mandatum, nisi uideat literas Papæ: ipse tamen potest, & prudenter agit, si exequatur, etiam si literas non uideat, dummodò probata persona sit, quæ hoc dicit 97. dist. nobilissimus, & si pars appellet, ne exequatur, nisi uideat literas, potest non audire. nam hæ appellationes coram dele. non coram huiusmodi executoribus sunt faciendæ supra e. super in minoribus tamen forte parere debet, etiam si non uideat rescriptum; puta ut compareat, infra de dila. c. ij. nisi esset nimis remotus, & uilis persona iudex. alij contra. ¶ De mandato] & si propter hoc sententia excommunicationis ferretur in eum non teneret, quia non habet iurisdictionem in eum, nisi sit contumax uel rebellis, cum super eum non habeat iurisdictionem, nisi propter accessorium, ut no. supra e. c. j. & c. si quando. nec tamen iste, cui mandatur executio, cognitionem habet supra e. pastoralis. §. quia uerò, & potest petere mandatum ap[o]sticum, & si pars^a aduersa nihil dicat ex officio suo. sed si alias dicatur, sententia nulla, uel etiam retractanda, ut no. supra eo. pastoralis, tunc superior iudex nō mandabit sententiam executioni, nisi prius de his cognoscat. ff. de iud. si prætor supra de man. prin. l. j. & C. nil inno. ap. pen. per totum.
2 ¶ † Alij dicunt, & forte melius, quod propter hanc exceptionem, quod sententia non tenet, uel quia uult implorare officium iudicis super sententia irritanda, non differt executor executionem, nisi quando ex probabili & necessaria causa fuit absens condemnatus; & sic loquitur ff. de iudi. si prætor. ar. pro his quia si collatione uel institutione facta non est differenda executio infra de ap. constitutus infra de concess. præben. post electionem. C. de fal. l. ij. infra de resti. in integ. suscitata multominus differenda est executio sententiæ, nisi super hoc esset infamia infra de accu. accedens.
3 ¶ † Item ubi est hoc ius, quod lis mota impediat executionem sententiæ? immò nulla talis exceptio impedit executionem sententiæ infra de in inte. resti. suscitata. C. de fal. l. ij. lex an. ff. de re iudi. si prætor, in fi. non contradicit, quia illud intelligitur quando absens ex causa probabili appellauit a sententia contra eum quasi contumacem lata: & sic communi iure sententia mandari non debet executioni, nisi prius cognoscatur super appellatione uel expone aliter ut no. de re iud. de cætero. Si autem subdito mandet siue sit ordinarius, siue delegatus, cui quantum ad executionem sententiæ omnes subditi delegantis intelliguntur subditi, debet obedire, quousque superior causam, uel negotium audiat, uel committat supra eo. pastoralis. §. præterea, si tamen uerisimiliter proponeretur nulla uel retractanda sententia, debent consulere illum, qui tulit sententiam, & expectare secundum mandatum, ar. quod supra ex literis supra de rescri. cum contingat ubi dicitur, quod nō semper exequenda sunt mandata delegati à subditis. sed illa loquuntur, quando est dubitatio de fundamento, s. an habuit iurisdictionem: quia tunc supersedere debet, arg. hic, secus autem, si constaret de iurisdictiõe, sed dubitatio esset de alijs, puta quia nulla, uel iniqua dicitur sententia, quia tunc semper subditi illam exequi debent. idem est, si sit appellatum, sed nondum est a superiore recepta appellatio, nec super ea rescriptum. nam tunc propter dubium, nec est alius, qui inhibeat, mandari debet executioni sed secus dicunt aliqui, si appellatio recepta est a superiore: quia tunc non mandabunt subditi executioni, ar. E. de rescri. dilc. fi. T. & quia maiori potius est obediendum xj. q. iij. qui resistit, & de rescrip. c. cum dilecta ff. man. diligenter. Si autem unus ordinarius pari ordinario mandet executionem sententiæ, quod potest infra de foro compet. postulasti. ff. de re iudica. a diuo §. j. sciret eam iniustam, uel uehementer & probabiliter suspicaretur, non mandabit executioni, ar. infra de offi. ordi. c. j. ubi no.
4 ¶ † De mandato] hinc ut, quod nullius delega. sententiæ creditur, nec aliqua executioni mandabitur, nisi ostendat literas commissionis & eodem modo non probet totum processum, maxime eum, qui est de substantia litis, sicut est citatio litis contesta. oblatio libelli, & quod qui litem egit, fuerit procurator, & similia, ut hic infra de proba. quoniam contrà, infra de fide instrumen. cap. j. C. de man. prin. l. j. C. de arbi. l. ne in arbitris. §. finautem. Et hoc quidam dicunt consulentes ita custodiri literas commissionis, lit. contest. & similia, sicut ipsam sententiam, & hoc in deleg. ordinarij autem sententia semper executioni mandabitur, quia de eius iurisdictione constat infra de re iudic. sicut nobis ij. q. vj hoc etiam. sed certe hoc quibusdam non placet, quod semper quis teneatur omnia acta pristina recensere. dicunt ergo, quod si ostendit sententiam, & in sententia dicit, quod pars, quæ executioni cõtradicit, fuerit præsens, in sententia, uel si instrumentum sententiæ non dicat, ipse tamen confiteatur, dicunt non audiendum super his. scilicet quod non fuit facta litis contesta. uel alijs huiusmodi cū qui executioni contradicit, nisi onus probationis sibi assumat. ¶ Sed si opponas, contenditur retrò iudicium nullum, ergo etiam post sententiam debet audiri infra de procu. in præsentia. C. de procu. licet. Respon. eum audiendum post sententiam, si uelit retrò probare cõmissionem factam non fuisse nisi lit. non contest. ¶ Sed dices negantis factum nulla est probatio. C. de proba. actor. Respon. hoc uerum esse, nisi præsumptio sit contra negantem, infra ut eccle. beneficia sine dimi. c. nostrum. C. de codicil. nec condi. C. de do. inter uirum & uxo. l. etiam infra de proba. post cessionem. ff. de proba. cum de indebito. q. iur. 5
iudicas. ¶ In his omnibus apparet propter præsumptionem transferri onus probationis in negantem, arg. hic, 6
cum

a *¶ Etiam si pars. Et sic sentit hic Innocen. quòd quomodocũque innotescit iudici de exceptione partis nō excipientis, iudex ex suo officio repellit aduersarium. Et talis exceptio est in hoc priuilegiata, quod impedit executionẽ sententiæ. Ita etiam refert Cardin. in consilio xxix. incipien. iudex de iure iudicaturus, & colum. iij. uer. de nullitate. et id illud consilium habetur inter consilia Pe. de Ancha. in consilio ccvij. & quota est in ij. col.*

cum præſens fuerit in ſniæ prolatione, nec contradixerit pp defectum prædictorum, nec appellauerit, onus probationis in eum transfundere debet. quod dicimus eſſe uerum: ſed ad maiorem ſecuritatem faciat eum iurare, ꝙ commiſſionem, uel alia, quæ aduerſarius quærit, habere nō poteſt, arg. ff. de fur. actione. C. de fide inſtru. cum quidam. ſed ſi inſtrm ſniæ non diceret, qui cōtradicunt, fuiſſe præſentes ſed contumaces, ut dicebat iudex, uel nullam mentionem faciebat de eo inſtrumentum ſniæ, poſſunt petere lrās commiſſionis, & lite. conteſta. nec incumbit ei onus probationis, quia omnia ſunt legitimè acta, ſed actori. eodem modo, ſi per procuratorē litigatum eſſet, & negaret, qui egit, ſuū fuiſſe procuratorem. nam tunc non ſufficit literas commiſſionis oſtendere, niſi oſtenderet procurationem, uel dño ſciente procuratorem noie eius agere, ut not. ſ. de reſcri. ex parte decani. nam in his caſibus cum nō ſit in aliqua culpa, nec ſit aliqua præſumptio contra eum, probatio incumbit actori. C. de proba. actor. ¶ Si uerò conſtet de procuratione, eadem quæram & dicam in procuratore, quæ dixi in domino. non obſtat. j. de proba. qm contra: quia illa habēt tm locum ante, quā ſnia tranſeat in rem iudicatam. Alij autem dicunt, ꝙ ſi in ſnia ſcriptum eſt, condemnamus talem procuratorem, oīmodò credendū eſt eum, ſ. procuratorem præſentem fuiſſe, niſi euidentiſſimis rōnibus cōtrarium probetur, arg. C. de contrahen. ſtip. optimā, & no. j. de teſti. Albericus, dummodo acta ſcripta ſint ſm formam, quam habemus. j. de proba. qm contra. ſed pōt rñderi illam. l. optimam, ſpāles caſus continere pp rōnem ibi aſſignatam. ¶ † Item habet locum [a]. Liſſa, ꝙ præſumitur uerū eſſe quod dicitur in inſtrō de perſonis, q̄ in inſtrumento noīanī, quę ſunt præſentes, Et eſt ad grauamen eorum, non honorem; ut ſi dicatur ſtipulans ſeruus. Item neceſſe eſt, ꝙ ſint de principaliter contrahentibus. nam ſi de teſte diceretur aliquid graue nulla fides ei adhibere tur, ar. ff. de pig. & hypo. fideiuſſores. §. fi. ¶ Item ſi falſos ponat con fines aliorum, non eis præiudicat. & ſic de omnibus alijs, quæ incidenter in inſtrumēto dicuntur, niſi ſint talia, de quibus ipſe tabellio ferat teſtimoniū de uiſu; ſicut qñ dicit actū in tali loco, & talibus perſonis præſentibus, & tali die. nā ſi in his inueniretur aliquod contrarium, caſſaretur totum inſtrm, tanquam cui admixta eſt falſitas. ix. diſtin. ſi ad. 3. q. 9. pura; & tm hoc loquitur. l. optimam. ¶ Alij dicunt, ꝙ ſi non diceretur in ſnia dominū, uel procuratorem præſentes, ſiue abſentes, dūmodo in prima ſ facie non appareat nieiata, poſt, quam tranſit in rem iudicatā ſemper pro ea ſtādum eſt, niſi probet aliquod omiſſum, quod ſententiam facit nullam. ff. de procu. in præſentia; uel falſam. C. de ſi. inſtru. ſi noſtris. ¶ Alij tamen dicunt, ꝙ ſecurius eſt, ſ. ꝙ neceſſe eſt prædicta, quæ de ſubſtātia iudiciorum ſunt, uel originalia, uel publicata oſtendi. nec ſufficit habere exemplata in actis lrās Papæ, ſ. ꝙ talis fuit procurator, uel alia hmōi: ſed oportet dicere notariū, quo fuerunt exhibita iudici, & parti. ¶ Et tūc ſi poſtea pars [b] dicat, nunquā fuiſſe iudicem, uel procuratorē, nō crederet, & ſi origina lia ſint amiſſa, dūmodo pſtet iuramentū, de quo dr. C. de bde inſtr. l. ul. acta aūt, q̄ fiunt in iudicio, ſufficit in actis inueniri, ſi dicat talis libellum porrexit, & talis litē cōte. eſt, & diē apponāt, ſicut in inſtrīs, in authen. de fi. inſtru. §. ulti. & hæc oīa in ſnia iudex ad maiorē cautelā ſcribere poterit. & ſi p al:um notariū ſnia fiat, quā p quem facta ſunt acta, iudex pcipiet illa acta aſcribi ſniæ, & publicationi auctoritatē pſtabit. ſi aūt idē eſſet notarius, q fecit acta, & ſniam, ſine aliqua ſolennitate publicationis ſniæ acta ſubſcribet. ¶ † Et not. quod quando offertur in iudicio inſtrumenrum procurationis, uel aliud ſimile, licet obligatio ſit de actis, non tamen tenor inſtrumenti. unde niſi alias ſolenniter publicetur, ſemper oportet oſtendi originale: alij tamen aliter dicunt, & maximè poſt litē conteſtatam, ar. ff. de p cu. Pomponius. §. rati.

2 ¶ *Item habet locum. Et ſic uerba narratiua non nocent niſi cōtrahentibus. Adde Petr. de Ancha. in con. ſi. cxliij. incip. clarior & breuior, & in col. iij. uerſi. ex quibus, & in conſi. cīxiiij. incip. rationes, quæ ſup rius col. ſin. uerſi. uenio ad ſecundum.*

b ¶ *Si poſtea pars. Vide ad hæc dicta Inn. Petr. de Ancha. in con ſi. xlv. incipi. prima facie, col. 4.*

6

5

S V M M A R I V M.

1 *Non eſt in reſcriptis facienda uis de acceſſorijs, uel non acceſſorijs.*

2 *Iudices dele. non debent niſi de his, quæ in literis continentur, uel ſub eis comprehendi poſſunt cognoſcere.*

3 *An factum procuratoris noceat domino.*

4 *Sententia excommunicationis dele. lata in cauſis ſibi non commiſſis non tenet.*

CVm olim abbas & cōuentus [nitebatur] mitum uſ, ꝙ talis petitio fuerit admiſſa. ubi non dicit, nec agit de obligatione antea cōtingēte, ſed de futura; & ſic eſt 3. ff. de iudi. nunqd, quęad. ff. de uſur. l. j. § j. Sol. hic non agitur, nec dicit agendum de obligatione futura: ſed datur ex gratia iudex, qui poterit cognoſcere de obligatione futura. & uidetur hoc committere per has literas, quòd ſi ædificauerit, iſti delega. eum ſicut de iure fuerit, ab ædificando & moleſtando prohibeant, & coram eis poterit agi de nunciatione noui operis, & etiam alijs modis ſuper prædictis rebus. nec abſurdum eſt ad futuras lites dari iudicem, & ſub conditione, ſcilicet ſi ædificauerit, uel alia. nam cum paria ſint mandata iuriſdictionis, & procurationis. ff. de iu. om. iu. & quia ſi mandatum procuratoris poteſt fieri ad futuras lites, & ſub conditione. ff. de procura. l. iij. ergo & mandatum iuriſdictionis ſimiliter. argu. contra ſuprà de reſcrip. ſignificauit. poſſet etiam dici, quòd ante, quàm ædificet, poſſunt agere negatoria, ut dicam, ne go tibi eſſe ius prædicto in loco ædificare. Quidam tamen, quod non fateor, dixerunt, quòd ex quo facit apparatum ad ædificium, quòd poteſt contra eum agere, arg. ff. de polli. l. j. [Deponere] occaſione enim unius articuli ad alium obrepere non debent. C. qui leg. per. l. ul. ff. de iureiuran. ſi duo. §. idem Iul. infra de teſ. de teſtibus. ¶ † De damnis mentio] nobis uidetur, quòd modica uis eſt in acceſſorijs, uel non acceſſorijs: ſed in eo tantum uis eſt, an id, quod petitur, poſſit comprehendi ſub uerbis reſcri. imò plus uidetur, quòd ſi aliquis impetrauerit reſcriptum, quòd alius iniuriatur ei ſuper fundo, ſimul poteſt agere rei uendicatione ad fundum, & cō dictione ſine cauſa ad fructus perceptos ex fundo ante litis conteſta. & etiam dicunt quidam, quòd ex eodem reſcripto poteſt accuſare criminaliter. ſ. l. Iul. de vi, uel alia huiuſmodi, quia hæc uerba patiuntur, & ſi expreſſiſſet, nihilominus literas habuiſſet. ſuprà de reſcri. ſup lris alii contrà, ar. pro eis ſupra de reſcri. ſedes. & dicūt qdā, ꝙ per talia reſcripta nō pōt agi pro uindicta, ſed ad rē familiarē proſequendam tm, niſi aliud expreſſè contineatur in reſcripto. nec ob. ſm primos ſuprà de reſcri. ſedes

1

cedes.ubi dicitur,q de leuioribus negocijs est procedē
dum ad grauia:quia illud intelligitur,cum leuia expres
sit;uerbi gratia,conquestus est de aliquo.q fecit ei fur-
tum,& quasdam alias iniurias; per hoc rescriptum non
2 poterit accusare de homicidio. [Mentio.] † Iudices.n.
deleg.de alijs cognoscere non debent,nisi de his,quæ in
literis continentur,uel sub eis comprehēdi possunt;uer
bigratia,si petiisset restōnem possessionis, potuisset &
de dānis occasione illius spoliationis agere.ff.de ui, &
ui.ar.l.j.§.qui non solum.& si de contractu fiat mentio
in literis,petet interesse.imò plus dicimus,quod si in li-
teris appositū est,q super nemoribus iniuriatur ei, pos-
set agere de dānis datis & possessorio,& petitorio, ar.
infrà de cau.pos.cum ecclesia.ff.de iud.solemus, &.l.si-
quis in.de his autem dānis,quæ post lī.cōte. data essent
super rebus,de quibus agebatur,iudex semper suum of-
ficium exercebit,ut.ff.de ædi.ac. ædilis.§. item sciendū.
si autem in alijs rebus & post lit. conte. damnum daret
pars parti,non habet se intromittere iudex,nisi impedi-
retur iurisdictio iudicis,ut no.supra c.j. uel iniuria iu.
fieret.ij.q.vij.siquis ab.[Interlocuti] & malè.¶Ad ap-
pel.]uidetur,q hic dñs appellans non esset audiendus:
quia procurator, per quem litigauit, debuit appellare.
j.q.vj.biduum.R ñ.iō eum hic audiri appellantem:quia
ꝓcurator non tenebatur appellare:quia nō oberat dño
si ꝓcurator nō appellabat:qa per omissionē procurato
ris appellationis nō pōt tacitè ꝓrogari iurisdictio iudi
cis dele.de re ad rem:quia non expresè posset , ut no.s̄.
de causis.sed si dñs,cū sciuit appellationē omisisse, tunc
ipse tacitè prorogare vř;& hoc innuiť hic [Cóuolauit]
& prudenter.nisi.n.appellasset, tacitè uidereť proroga-
re iurisdictionē de re ad rem,quod pňt ff. de iu. de qua
re,in.§ j.& no.suprà eo.de causis & appellationis omis-
sio turpitudinē sniç tollit.ff.de condi.ob tur.cau.l.si ob
turpem[Comparentē] & rectè:quia tutus erat appella
tione.[Intelligatur]non.n. creditur de illis cogitatū.de
aur.leg.si ita.ff.de transa.l.cū acqui.ff. de cōtrahē. emp.
Rutilia.22.q.2.ne quis.de tpe ad tēpus dixerunt quidā
procuratorem posse facere prorogationē. Alij contrà,
3 quod magis vř.¶†Protinus] factum enim procuratoris
non nocet dño.C.de procu.si procurator, nisi expresè
consentiat,uel taciturnitate,cū sciat, & nō ꝯdicat.j̄.eo.
cor.ff. quod cum eo, qui in alium.l ult.ff.de insti.sed .si.
in prin.ff.ad Mace.si filius.C.de inoffi.testa.l.ii.j̄.de his,
quæ fiunt à præla.sine consensu ca.c.ij j̄.de re iud.cām,
quæ C.qšo & qñ iud.l.ij.uel nisi in eo, quod sibi cōmis-
sum est.ff.de pac.rescripto.&.l.sequentibus : uel nisi sit
generalis.ff.de tributoria,procuratoris.spālis enim ꝓ-
curator ad totam litem potest renunciare probationi su
per exceptionibus dila solutionis,si aliquā utilitatem in
de sentiat dominus;puta si peristitisset, esset condemna-
tus in expensis.& idem credimus etiam , si posset renun
ciare probationi etiam super peréptorijs : quia ex quo
causā cōmissa est sibi &c.arg.ff.de iur.om.iu.l.ii.sed non
potest renunciare expresè exceptioni. quia sibi commis
sum non est nec contra.ff. de pac.l. contra.§.fi. quia ibi
loquitur de habente liberam administrationem.& intel
ligo, quod prædicta sint uera , etiam si dominus sciuit
exceptionem propositam,uel etiā si ipsemet proposuit
imputet.n.sibi,si malū elegit.ff.nau.cau.sta.l.fi.§. seruo-
rum.alii dicunt,q renunciare non pōt expresè? sed de-
4 bitas probationes pōt omittere.¶†Ligatum] no.q de-
le si ferat sententiam excōicationis ex his causis, quæ
sibi commissæ non sunt,non tenet excōmunicatio:secus
in ordinariis.11.q.3.c.1.non tñ hoc probatur hic : quia
non contingit:quia hanc exceptionem præcesserat legiti
ma appellatio;uide no.in.c.fi.de præben.

CVm olim magister.s̄.deleganti] ii.q.vij. accusatio.
4.q.1.nullis[Aperire]no.non licere aperire literas
clausas[Aperuit] & peccauit:sed minus, q̄ si sigillū fal-
sasset:quia tunc grauius puniretur.j̄.de cri.fal. ad audiē
tiam;& grauius,si rasurā fecisset in lřis supra de rescri.
olim.[Suspecta].ij.q.vj.biduum,in fi.C.de rela.l.i.&.ii.
[Causam] licet enim non posset reprobare instrumen-
tum,quod produxisset,sicut nec testes.4.q.5. si quis te,
contra tñ relationē dicere potest.2.q.vi. biduum, circa
fi.& si hoc ostēdisset,bene apparebat eum suspectū, imò
falsarium & dolosum.[Eligendum] quem non pōt recu
sare supra eo.super quæstionum.3.q.8. cuius in agendo.
[Acta] iste non potest dicere,q illæ literæ,quas porta-
bat, nō essent ueræ literæ,licet sigilla essent uiolata.sed
bene poterat dicere, q ea , quæ erant scripta in literis,
non essent uera;sicut satis probatur ex eo, quod præsu-
mitur.ubi dicit,q ēt si lřas integras exhibuisset, tamen
poterat probare causam suspitionis,i. falsum in literis
contineri.

SVMMARIVM.

1 *An ex cautione de rato possit agi ad interesse.*
2 *Habens perpetuam impotentiam delegare non potest : secus si temporalem.*
3 *Contra confirmationes papæ non est aliquis audiendus.*

COram dile.fi.[ratihabi.].C.de procur.l.j.De ra
to] sine qua cautione audiendus non erit.j̄.de
1 procu.c.j ¶†Cauerat]hac cautione nōn pōt agi
ad interesse:qa ecclesia ut subiectio æstimationē nō re-
cipit.& hoc petebať hic sed agiť ad expensas litis.ff.rem.
ra.ha.si sine.§.cum aūt ꝓcu.& ita patet,q aliqñ melius
est hře cautionē de rato,quā lřas : qa ꝑ cautionē semꝑ
cōsequeť expensas.uel certa pœna ꝓmissa fuit,ad quàm
ageť,ar.j̄.de ar,tuas:imò & ad interesse, ar.eiusdē decr.
[Fideiussoria]no.in cautione de rato noīe cautionis in-
telligi fideiussor.ff.de ꝓcu.seruū.§.ait ꝑtor.[Sñiam]su
per subiectione ecclīæ[Eadē cā] .i.confirmatione sñiæ.
2 ¶†Noluit] sicut nec tenebať,licet posset.s̄. eo.sup qōnū.
§.si duo;& hoc uerū dicimus.alii dixerunt, q si hēt ꝑpe
tuā impotentiā delegare nō pōt;si tpalem,pōt.ff de ua.
mu.l.ul.alii dicunt,q si impotētia facti teneať, pōt com
mittere;sed ipotētia iuris,nō.sed cessante ipotētia iuris
ꝑ in integ.resti.uel alio mō renasciť potētia cōmittendi
C.de cu.furi.l.3.cū aliis & hoc qdē cōfitemur, q cōmit
tere pōt:sed dele.nō teneť recipe subdele.¶ Per alios]
hoc hēt locū,ubi tñ duo dele.sunt,& cū clausula ꝑdicta
s.q si ambo &c.natura si tres essent dele tunc posset in-
teruenire casus,ubi sic exponendū est, nō potestis inter-
esse ꝑ uos,uel ꝑ alios.nā si tertius sit mortuus,uel alias
excusatus legitimè,unus ex duobus ēt alio inuito pote-
rit cōmittere uices suas supra eo licet.j̄.eo.c.fi.§.j. & sic
tunc intelligitur,nō potestis interesse ꝑ uos,uel subde-
le.Rō aūt diuersitatis satis patet:qa cū tñ duo sunt deľ.
nunquā pōt uenire ad eum casum;q alter ꝑ aliū possit
cognoscere de cā dele.sed ubi sunt tres,pōt euenire , ut
in casu prædicto.tñ nec tunc semꝑ ꝑ aliū potest cogno-
scere:sed tūc tñ,qñ tertius excusatur,& tñ penes duos
remanet iurisdictio[Confirmauit] quia ex parte eccle
siæ.s.M.hæc petita erant. contrarium ex parte ecclīæ.s.
Agathæ.alias.n.sñiare non potuisset,ut no. infrà eo.lcū
3 contingat.¶†Confirmamus] contra huiusmodi cōfirma
tiones

tiones dñi Papæ, quæ fiunt cum causæ cognitione, non est aliquis audiendus, nec pôt aliquis iudex cognoscere sine speciali mandato Papæ j. de confir. c. j. & ij.

CVm. R. cano. Genuen. [socij] hic habes, q̄ si canonicus pro canonico detur iudex, recusatur ut suspectus supra e. insinuante 3. q. v. accusatores. ¶ Ap. re.] no. speciale, q̄ dele. causam committit ap. re. simile s. e. pastoralis, in fi. sed hic decre. côtinet gratiani. ius enim ecclesiæ esset q̄ hanc exceptionem inimicitiarum proposuisset coram dele. & nisi admisisset, appellasset infra de ap. ut debitus, sed tanquam uir prouidus in uno prouidit laico, scilicet quòd reuocaretur iurisdictio huiusmodi, & in alio, canonico, quòd ad eius uoluntatem fieret commissio. Inno.

SVMMARIVM.

1 *Reuocandi sunt testes ad concordiam, quando agitur, an quis appellauerit ante, uel post sententiam excommunicationis.*
2 *Confessio partis ualet contra se, sed pro se non.*
3 *Excommunicatio ad hoc, ut plenè sit iusta, & quod differatur absolutio excommunicati, oportet causam absolutionis non solum esse rationabilem, sed & manifestam fuisse excommunicatori.*
4 *Potest aduersarius impetratis literis super confirmatione sententia agere de infirmatione.*
5 *Non infirmet iudex sententiam, si reus de iure suo, nec etiam actor probet.*
6 *Quando actor non probat affirmatiuam, tunc fingitur probata negatiua.*

CVm contingat interdum [uel alias] In una litera non admitteretur aliquis, qui utrunque diceret, s. & se post ap. excommunicatum, uel alias iniustè, cum debeat proponere certum, & non sub disiunctione, nisi forte ignoraret tempus excommunicationis nam fortè excommunicator fecit priuatè, & scire nô potest, an ap. præcesserit excommunicationem, uel è conuerso: quia tûc admitteretur. ff. quorum leg. l. j. de in inte. rest. constitutus [Impendant] hoc habet locum, quando iniustè excommunicauit [Denuncient] hoc habet lo
1 cum, qñ post ap. excômunicatus est. ¶ † Post appel.] Superfluum uî recipere testes super hoc, an appellauerit ante sententiam excommunicationis, uel post: quia sic per testes ad concordiam reuocandi sunt, s. ut ap. præcesserit, & secuta sit excommunicatio, ut infra de testi. cû tu. sed Respon. non esse superfluum: quia forte testes epi dicent excommunicationem præcessisse ap. nec ex parte excommunicati apparebunt aliquæ probationes, q̄ præcessit
2 ap. ¶ † Sed dices, sicut inter testes utriusque partis faciêda est concordia, ita inter testes unius partis, & confessionem alterius, qđ non fateor: quia confessio partis ualet côtra se, sed p̄ se non. ff. de inter. ac. de ætate. uel potes dicere illam concordiam non esse faciendam, nisi uel pares sunt probationes: uel dicas non esse recipiendas utrasque probationes super hoc, an præcesserit excommunicatio sententiam, uel è conuerso: sed super hoc, an
3 sit appellatio legitima, necne. ¶ † Iuste] .i. ex iusta [a] & uera causa. sed non tunc manifeste excommunicatori, quando ipsum excommunicauit. sed modo coram superiore iudice, a quo petitur absolutio, excommunicator uult ostendere, q̄ pro uera & iusta causa ipsum excômunicauit; quod non sufficit: quia oportet, q̄ ad hoc q̄ plenè iusta sit excommunicatio, & q̄ differatur absolutio excommunicati, q̄ cã excommunicationis non solû sit rationabilis, sed et q̄ fuerit manifesta excommunicatori infra de sen. ex facto. §. j. de uer. sig. cum olim. si autem côtrarium dicere uelles, s. q̄ exceptio manifestę offensæ non impedit absolutionem, expresse est ɔ̄rium s. de rescri. ab excô. in fi. ubi dicit, q̄ hæc cognitio, s. an offensa sit manifesta necne, relinquitur illi, a quo petit absolutio. ¶ Indigeat] tanquam excommunicatus, uel ante legitimam ap. uel post ap. illegitimam. sed dicunt aliqui q̄ obtenta forma libelli, quę hic ponitur, s. peto sententiam excommunicationis in me post ap. legitimam latã pronunciari nullam, non poterit iudex pronunciare sup̄ iniusta excommunicatione, si eam iniustã inueniat uel ɔ̄ sed tm̄ ad eum spectat, ut pronunciet sententiã esse nullã ex ea cã, s. quia lata est post ap. legitimam: uel si hoc non fuerit probatum, non iudicabit eum excommunicatum iuste, siue iniustè, quia non fuit petitum: sed tantum iudicabit, non probasti ap. legitimam. quare non pronunciamus excommunicationem non tenere. sed si ageretur ɔ̄ aliquem petendo eum denunciari excommunicatum, si non probet excommunicationem, absoluet reum ab impetitione actoris. ff. de ex. rei iu. si mater. §. eadem, & §. & an eadem, & § actores j. de simo. licet Heli. & sm̄ hoc ex pones, apparebit, præsumptiuè, utrum sit excôicatus, an non, non in iudicio, ut sententiet super hoc. uel potes dicere, q̄ non præsumptiuè tm̄, sed uere apparebit, an indigeat absolutione, nec ne. nam cum hic s. in primo libello confiteatur, se esse excôicatum, licet adijciat post ap. & hoc non probet, restat ex confessione eius, q̄ absolutione indiget, saltem quo ad forum ecclesiæ. hoc tamen scias: quia si post petierit absolutionem iuxta formã ecclesiæ, non negabitur, ut j. sequitur. item dñt quidam, sed non placet: quia si solummodo petitur sententia et alia præter sententiam excommunicationis ɔ̄firmari, nô poterit sen
b tẽtia infirmari. ¶ Est ergo sanû [b] côsilium, ut si unus petat confirmari, alius petat infirmari. hoc nô uidetur mihi sanum consilium. immò si ab una parte detur libellus, in quo petit sententiam, uel electionem confirmari, uel infirmari, iudex de facili non debet admittere libellum alterius partis, in quo petat ɔ̄rium primæ petitionis: quia potest obesse, si ɔ̄riæ sententiæ ferrentur super diuersis libellis, qđ posset de facili fieri, & maximè si post li. conte. & maxime postquam multum processum erat in cã, & iam de ea constaret, reciperetur p̄dictus libellus primo contradictorius. prodesse aût alicui nunquam pôt, quia in cã, q̄ agitur per primum libellum, poterit probare, quicquid posset probare, si ɔ̄dictorium libellum daret. ff. de prob. circa & hoc j. no. ¶ Sed quid dices sm̄ eos, si sine causæ adiectione petijt infirmari sententiam? nam omnem causam, & omne ius in iudicium deduxisse uidetur C. de an. exce. l. ul. & sic uî, q̄ tunc, ex quo non seruatur ei aliqđ remediû, q̄ posset sententia ferri super confirmatione. sed ipsi respondent, licet hoc totum ius simul deduxerit in iudicium; tñ si unam tm̄ causam fuerit prosecutus, nû præiudicat sibi, quin ex alijs causis agere possit. C. de iudic. licet ff. de iudi. habebat. ¶ Vel ponamus, q̄ ulterius agere possit ex aliqua cã: tamen potest esse uerum, q̄ dicebat ille, qui petebat infirmari sententiam, licet in probationibus defecerit, ij. q. vj. plerique, & nô benefaceret iudex

b ¶ *Est ergo sanum. Petr. de Ancha. refert hoc, & sequitur in consil. cxlvi. incip. in prædicta d. col. j. circa fi.*

a ¶ *Ex iusta. Adde Bar. in l. multû. ff. de côdi. et de. qui ali. Inno. hic, et refert êt Fely. s̄ e. ecclesia sãcta Mariæ, col. 7. uer. x. suprà de constitu.*

iudex, qui super ea. s. confirmatione sententiam ferret, & maxime cum non sit petita. decr. autem ista non contra dicit: quia non dicit probationes recipiendas super confirmatione, quę non fuit petita: sed super infirmatione,
4 quæ petita est. ¶ † Item nō ob. de ap. oblatæ. ubi dr, quòd impetratis literis super confirmatione snīæ pōt aduersarius agere de infirmatione. Respon. ꝙ illa decre. melius facit pro, q̄ contra. nam & ipsi fatentur, ꝙ impetratis hu iusmodi literis etiam aduersarius pōt agere de infirmatione, qđ illa decre. dicit. alij dicūt melius, ꝙ petita confirmatione snīæ excommunicationis, aduersarius pro se in ꝯrium nulla petitione data potest inducere probationes suas, & fertur sententia pro reo, si probauerit cām, quare infirmanda sit; & dicet iudex, infirmamus talem
5 sententiam. ¶ † Si uerò nihil probaret reus de iure suo, nec etiam actor, tunc non infirmabit iudex sententiam: sed tm̄ absoluet reum ab impetitione actoris; & hoc satis hic expresse dicit, ar. ff. de iureiu. sed & si po. §. j. ff. de proba. circa hoc plus placet, ꝙ siue quis petat snīam ꝓ se latam confirmari, siue petat sententiam ꝯ se latā infirmari. ¶ Item siue sit sententia absolutionis rei, siue cōdemnationis rei, si liquet iudici ad plenū de ueritate, siue per confessionem, siue alio modo, securè cōfirmet eā iudex, uel infirmet. sed si non constet sibi melius est, ꝙ eū tantum absoluat tam ab obseruatione iudicij, quam ab impetitione rei; de hoc no. de confir. c. ij. ¶ Item dicimus arg. prædictarum legum, ꝙ qui petitur sententiam nullā nunciari ex certa cā, puta quia lata sit post ap. legitimam si aduersarius uult sententiam probare tenetur, q a nulla appellatio præcessit: uel si præcesserit illegitima, admittendus est. sed si ex alia cā nellet probare causam, nō tenere, puta quia non fuit iudex, qui tulit sententiam, non est admittendus. quod sic probo, quia etiam ipse, qui dedit libellum, ad hoc probandum, s. qđ ex alia cā est iniusta excommunicatio, non esset admittendus. imò si ferretur sententia ꝯ eum, uel pro eo, hoc non obstante, ꝙ super hoc sent entiam esset, iterum posset ex alia cā agere, & multo fortius non potest inducere probationes super iusta, uel iniusta excommunicatione, nisi super hoc in modum reconuentionis porrigeret libellum: quia si
6 bi de iure negari non posset. ¶ † Sed op. secundum hoc uī, ꝙ nunquam sit facienda differentia in sententia pro reo ferenda: quia semper fingitur probauisse: quia negatiua aliter probari non potest, nisi quia fingitur probata ex quo actor non probat affirmatiuam, respon. quòd magna est differentia in prolatione sententiæ, ut dictum est quia licet sufficiat reo, ꝙ actor non probauit, q̄tum ad hoc, ꝙ absoluatur, secundum ꝙ prędictum est: non tamē sufficit quo ad hoc, ut iudicetur contrarium, s. sententiā confirmandam, uel rem suam esse, nisi hoc probauerit. de hoc autē no. infra de resti. spo. ex cōquestione. uel potes dicere, ꝙ in causa appellationis, ubi non est necesse dare libellum, & ubi ex prioribus actis proceditur, petita confirmatione sententię proceditur etiam ad infirmationem. & hoc satis expresse habeť auť. de his, q ad iud. §. nolumus. & dicunt quidam idem, ubicunque imploratur officium iudicis, siue sit in integ. rest. siue petitio absolutionis. nam si petatur in integ. resti. etiam si danda non sit in integ. rest. quia non tenuit ipso iure gestum, super quo petitur restitutio; tñ iudex, à quo hoc petitur, aliter prouidebit non sententiando: quia de hoc actum non est: sed prouidendo, etiam ꝙ gestum est, super quo petebatur restō, non obsit agenti, & non prosit reo, & ita præcipiat reo agere, ac si illud gestum non interuenisset ff. de mino. uerum. §. ex facto. nam officium iudicis latissi mè patet: sed hoc non placet rōnibus supradictis. [Eius] excommunicatoris, uel excommunicati simpliciter. i. ita ꝙ non obijciatur sibi, ꝙ intolerabili errore expresso sit excommunicatus. non. n. prosequitur hic tertium casum [Audiendus] nisi uellet probare se pro manifesta offensa: uel quia non paret rei iudicatæ excommunicationis sententiam protulisse ĩ. de uer. sig. ex parte, & c. se. [Impendenda] dummodò satisfecerit. ¶ Absoluendum] ab ipso delegato, uel potius remittendus est ad excommunicatorem, etiam si in literis contineatur, iuxta formam ecclesiæ absoluas, ad excommunicatorem remitti præcipiatur. & hoc ea rōne, quia delega. ea ratione, qua delegans, procedere debet supra de rescrip. super literis. no. quòd post absolutionem excommunicatus aget cōditione ex hac decr. ꝙ decernat excommunicationem iniustam, & excommunicator etiam agere potest, ut decerna tur excommunicatio iusta, ut hic apparet; & hoc ipsum satis colligitur ĩ. de sen. exc. sacro. uel super hoc ipsū implorabit officium iudicis.

SVMMARIVM.

1 *An committatur, quod est meri imperij.*
2 *Omnis alienatio interdicitur coadiutori.*
3 *Committens simpliciter uices suas, totum committere uidetur.*
4 *Spoliatus sicut ante restitutionem accusari non potest, ita nec de eius criminibus inquiri.*

Vener. fr. n. archiepo [plenarie] ad mobilia & immobilia, Et etiam fructus 3. q. 2. c. 2. & 3. infra de
1 res. spo. grauis [suspectus] † hoc est meri imperij & tamen committitur. sm Laurent secus est. ff. de of. eius cui man. l. j. qđ aūt est mixti im pij, cōmittiť ĩ. e. ex literis. sifr & ꝙ est iurisdictionis ĩ. e. c. ul. [Coadiutorem] 7. q. j. scripsit, quamuis. & hoc ꝙ datur hic coadiutor ex ꝓuisione fuit forte: quia hic eps per laicalem potentiam erat electus. unde etiā post probationem suspitionis non debet amoueri pœnitus ab administratione: alias autem de iure communi est, ꝙ suspectus de dilapidatione amoueri debet pœnitus ab administratione infra de symo. li cet 3. q. 2. quia. ¶ Vices] sola commissio del. etiam si sub dele. consentiat expressè recipere delegationem. tamen si res est integra, puta, quia subdele. non processit ad citationem, uel aliquod aliud, deleg. si uult, pōt reuocare delegōnem, & si moritur subdel. re integra, dele. reassumeret cām, ar. ĩ. e. licet; & sic iudicauit Papa Inn. I I I. ¶ Consilio] . i. consensu. ad officiū. n. eius pertinet prohibere malam administrationem, & curā adhibere, ut bona fiāt. 7. q. j. quia super. secus esset si nō daret ei officium coadiutoris: quia tunc sufficeret eius cōsilium requiri. ff. de adm. tu. pater, & no. supra de ele. cum in uetcri. ĩ. de
2 ac. e. ult. ¶ † Alienationis.] No. coadiutori interdici omnem alienationem; & idem intelligo de uisitatore, & eo cui commendatur ecclesia, de qua not. supra de ele. dudum. ecclesia Romana. ¶ † Vices] no. simplr committen
3 do uices suas, totum committere uř, de hoc no. ĩ. e. super quæstionum, §. si du. [Contra mādatū] item no. si ordo non seruatur cassari processum, ĩ. de rescr. cū dilecta; & intelligitur de ordine, qui studiosè seruari mādať. ff.
4 man. diligen. ¶ † Ad inquirendum] No. sicut spoliatus non potest accusari ante restitutionem, ita nec de eius criminibus inquiri iij. q. ij. c. j. & ij. & iij. per totum [Suspectus] quamuis responderi posset non cassatam, quia iniusta, sed quia contra formam mandati; simile ĩ. de re scr. cum dilecta [Functus] ĩ. e. in literis.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Vidua an sint de foro ecclesiæ.*
2 *Miserabiles personæ an sint sub ecclesiasticis iudicibus, & quid sit speciale in miserabilibus personis, in nume. 3. & uide in nume. 4. & 5.*
6 *Error facti, seu iur impedit prorogationem.*

Ignificantibus M. [mentiens] non fraudulen-
ter, sed simplicitate ducta. aliàs n. si fraudem
fecisset, etiam si dñs nollet de ea facere iusti-
tiam; tñ illę literæ possent elidi p exceptioné
doli in impetratione cómissi. s̄. de rescr. super literis. ubi
aũt simplicitate facit, quãuis in hac forma non habuis-
set lr̃as. sed illa, q prius dñs requireret; tñ dño requi-
sito ꝓcedent iudices dele. ut hic. j̄. de fo. cóp. ex teno. &
no. de hoc. s̄. e. ex lr̃is. uel potes dicere, q lr̃æ non ualẽt,
nisi dñs eorum fuerit reqsitus. nã non est iudicis huiõi
dele. dicere, vade, & primò ꝓsequere ius tuũ coram iu-
dice seculari; & si ipse nó fecerit, ego faciam. sed ipse p
se prius debet instare, & post instãtiam, & denegationé
1 ad auxiliũ ecclĩæ ueniet. ¶ † Iurisdónem] no. uiduas nó
esse de foro ecclĩæ. j̄. de fo. cóp. ex tenore, nisi quãtum
ad hoc, q ꝓpriis iudicibus non facientib. eis iustitię có-
plementum, ecclĩasticus iudex faciet. j̄. de fo. cóp. ex te-
nore, ar. 83. dist. desolatos, & c. j. 88. dist. episcopus Gu. &
si suus iudex incipit ei iustitiam facere, nó est iudicis ec-
clesiastici dicere, da breuiores terminos, uel sẽtẽtiam
pro muliere: sed tunc põt procedere ad cognoscendum
iudex ecclesiasticus, qñ primus dñs expresse dicit se iu-
stitiam ei non redditurum: uel alias est notoriũ, ar. j̄. c.
statuimus. sed si suspectus esset de malicia, dicunt qui-
dam, q sibi posset pfigi terminus, infra quem procedat,
ar. j̄. q si. sint leg. cãm, lator. j̄. de rest. spo. frequẽs, uel ad
minu, ut incipiat ꝓcedere. alij tñ ꝯdicunt. sed si uiduæ
essent pauperes, sicut cęteri pauperes, etiam nó negligé-
tibus dñis, uel iudicibus suis, non tm̃ de oppressione eo-
rum, sed etiã de aliorum iuribus pñt conqueri ecclesiæ.
24. q. 3. si qs de potẽtib. j̄. de uer. sig. sup qbusdã. imò de
expoliatione pñt ꝯqueri, etiam si sint diuites, aliis iudi
cibus ordinariis omissis. j̄. de fo. cóp. ex parte. idẽ intel-
ligimus de peregrinis oibus, q sunt de foro ecclĩæ quo
ad res, quas ferũt, & iniurias, & ꝯtus, q in peregrinatio
ne fiunt. 24. q. 3. si qs Ro. & c. seq. idẽ ẽt de mercatorib. si
in teloneis, i. leolis, uel pedagiis grauenẽ, ut in eisdẽ c.
idẽ in libertis in ecclĩa manumissis, uel ecclĩæ cómen-
datis, & ꝯfugientibus ad ecclĩam. C. de his, q ad ec. ꝯfu.
87. dist. eos q, & c. seq. idẽ in pœnitentib. 11. q. q. 1. aliud.
idẽ de officialibus suis, & rusticis, & filiis, & liberis, &
uxore, & seruiẽtib. ff. ad munici. ad supra. 12. q. 2. eccle-
siarum. ff. de iu. om. iu. cũ quædã. C. de epis. l. j & ij. 79. di
stin. iudicatum. pupillorum aũt & orphanorum causas
audiet ecclesia negligẽte iudice seculari eis facere iusti-
tiam, etiam si sint diuites, sicut de uiduis diximus. 87. di
stin. desolatis, in religi. idem in senibus, 87. dist. c. j. idẽ
de quibuslibet libertis, & nó ecclesiæ cõmendatis. 87. di
stin. liberti. nam oés hi miserabiles personæ dicuntur,
quorum oium curã ecclesia habere debet. 87. dist. c. ult.
idem in expositis. 87. dist. c. ult. idem in cæcis, & mutila-
tis mẽbris, & leprosis, & captiuis, & debilibus. & diuti-
no morbo fatigatis. C. qñ inter pu. l. j. infra de censi. li-
cet, & furiosi, infra de rest. spol. c. j. C. de epi. au. iudices.
nam miserabiles ꝑsonæ sunt, ꝓ maiori autem parte p̄-
dictæ personæ. si sint diuites cogunẽ sub iudicibus suis
ordinariis ꝛńdere, si uolũt sibi facere iustitiæ cóplemé-
2 tum. j̄. de fo. cóp ex tenore. ¶ † Item dicũt quidã, q si qs
vult tales miserabiles ꝑsonas ꝯuenire sub iudice secu-
lari, uel ordinario, q unquã possunt excipere, q debeat
sub ecclĩa esse; sed si in iudicio, uel ex̃ iudicium grauenẽ
iniustè, tũc possent appellare ad ecclĩas, uel ẽt suos ad-
uersarios p simplicem q̇rimoniã ꝯuenire coram ecclĩa.
87. dist. libertos. §. libertis. & nos quo ad appellationẽ
nó credimus eos uerũ dicere: quia si est appellandũ gra-
datim, fieri debet ut à seculari iudice ad ꝓximũ secula-
3 rem iudicẽ superiorẽ appelleẽ. 2. q. 6. anteriorũ. ¶ † Sed
obiicies, qd est spãle in miserabilibus ꝑsonis, cum etiã
oibus ecclĩa debeat reddere iustitiam, si iudices secu-
lares sunt negligẽtes. j̄. de fo. cóp. licet? rñ. horum sim-
plicem querimoniam aliqñ ecclĩa audit, etiam nó req-
sitis dñis, & semp audit, qñ priores dñi renuunt eis fa-
cere iustitiã; nec dr̃ eis, ite ad aliũ ꝓximum superiorẽ.
sed in aliis non se intromittet ecclesia, quousq; aliquẽ
superiorẽ habet, ad quẽ recurrere possit; & hoc ẽt dicit
p̃al. decr. sed miserabilibus ꝑsonis statim iudice ordina
rio negligente facere iustitiã ꝓcedet, & sic intelligo ca
pitulum, ex tenore, & c. 87. dist. & hoc iõ, ne diu ꝓ iusti
4 tia laborarent. ¶ † Item dicimus, q etiam p̃dictæ ꝑsonę,
si habito respectu ad ea, q̃ possident, sint pauperes, sed
magnas hæreditates, uel castra petãt, non uenietur ad
ecclĩasticum iudicem, nisi prius deficiat secularis: quia
eã cessat, ꝓ qua toleratum est, q iudex ecclĩasticus co-
gnoscat, etiam non negligente seculari, s. qa de modica
re agit. ¶ Alij aũt dicunt, q nũquam ꝓ miserabilibus co
gnoscet iudex ecclesiasticus, nisi prius eis seculari iudi
ce deficiente. sed si qs p uiolentiam eis bona auferat,
tũc defendet eos ecclesia, & suis etiã supplicationibus,
& beneficiis iuuabit eos; & sic intelligunẽ. c. pro eis fa-
cientia, & j̄. e. si. cruce signati etiã ab ecclĩa defendunẽ.
5 ¶ † Item no. q viduæ pupilli, & oés miserabiles ꝑsonæ
possunt alios trahere ad curiã imperatoris, & impera-
tor ut eos citet, debet eis esse fauorabilis & benignus, &
si aliquod rescriptũ impetreẽ ꝯ eos, nisi expresse de mi-
seria eorũ faceret mentionem, nó ualet. C. qñ inter pu.
c. j. [Debere] & malè, qa debebãt dicere, nisi prius dñs
negauit sibi iustitiam facere. alij ꝯ. ¶ Præsumpserunt]
& malè. nã talis ꝯuẽtio, uel pactum non p̃iudicat in tm̃,
qd̃ redire cogantur ad eos, qui antequã adirentur, põt
eorum uolũtas immutari, ut ff. de iu. om. iu. si ꝯuenerit.
solum. n. hoc põt petere pœnam, uel ad interesse agere,
si est cópromissum, & ꝯuenitur ꝯ illud, & non põt prohi
bere litem corã suo iudice agi. ff. de arb. si rẽ. C. de arb.
l. j. sed ꝯ. C. de pac. si qs in ꝯscri. sup hoc dixerunt quidã
illã l. intelligi, ubi pactum fuit in scriptis indictũ. hæc
decr. qñ sine scriptis pactũ intercessit: sed hoc reprobaẽ,
C. de pac. pactum, qd̃ bo. fi. alij dixerunt. l. loqui de reo,
hanc decr. in actore. sed hoc ex litera falsum esse appa-
ret, & ꝓpterea non debet licere reo, qd̃ nó licet actori,
ff. de reg iur. non debet. alij dixerunt ideò ex eo pacto
agi: quia uestitus non fuit ꝯctus cohærentia. ff. de iudi.
heres. §. j. ¶ Tu dic illam l. loqui, quando pactum para-
tur ad declinandam iurisdictionem: uel uerius, quando
ponitur pactum ad vnum certum iudicem habendũ, sci-
licet quando quis habet plures iudices ordinarios, sicut
est Bononiæ, ubi scholares habent epm, potestatem, &
magistrum suum, si faciat scholaris pactum de litigando
sub vno, tenet. sed si uelint prorogare ex pacto iuris-
dictionem ad eum, cuius iurisdictioni non subsunt, non
præiudicat, si cogantur inuiti coram eo litigare, ut hic,
ff. de iurisdict. om. iudi. si conuenerit. ¶ Item cum isti
delegati interlocuti sint per literas huiusmodi se pro-

cedere non debere, & alias non essent iudices ordinarij, eorum iurisdictio prorogari non poterat. C. de
6 iurisd. om. iud. priuatorum. ¶†Item & si alias essent ordinarij, qa tñ isti non uidebantur intendere ad prorogationem pdictam, sed quasi priori commissioni innitebant quasi ex debito, cũ nõ tenerẽt, & ita errabãt uel in facto, uel in iure, quorũ utrũq; prorogationẽ impedit. ff. de iuris & facti ignorantia. l. j. in prin. ff. de iurisd. om. iud. nulli, in prin. & §. j. ideo iustũ est, quod hic Papa diffinit. uel dic q non fuit compromissum, q redirent ad iudicem deleg. nisi sicut erat de iure.

SVMMARIVM.

1 *Arbitri an habeant iurisdictionem delegatam, & an ab eis possit appellari, in nu. 2.*

3 *Recusatus procedere potest, nisi intra terminum sibi datum probent arbitri causas recusationis.*

SVspitionis cã [faciunt] s. e. pterea. [Ad hoc] s. ad probandum cãs suspitionis, uel ad inducen. testes ad illas probãdas: uel ad testes reprobãdos: uel ad sñiam ferendã, & hmõi [Ab
1 ipso] qui ut suspectus recusatur. ¶ Sine quibus] hic dicunt quidã hos arbitros delegatam iurisdictionem habere, & ex eo, quod est. j. de ap. cum spãli, in prin. ubi innuitur, q ex delegatione Papæ procedant, ar. s. e. ex literis. & si fuerit appellandũ, appellabitur ad Papã, non ad delegatũ: quia si hoc diceret, s. q appellaret ad delegatũ, sequeretur absurditas, s. q ulterius recusare non possent, quos in uno negocio, s. appellationis pro se iudices eligũt. 4. q. 2. si qs re. delegare aũt, qa sunt arbitri, non possunt. sed 9, si iurisdictionem habent, ergo eã possunt alij delegare. s. e. pastoralis, in prin. j. e. cũ ñi, in prin.
2 ¶†Item ab eis poterit appellari, quæ satis sunt absurda pp hoc dicunt alij hos arbitros iurisdõnem non habere. & dicunt quòd ad eos pertinent, oia; quæ faciunt ad hanc articulum, s. terminos assignare, probationes recipere, & arbitrium promulgare, & similia, quæ puri arbitri possunt. ff. de arb. sed mter. §. ij. nec decre. cum speciali, dicit hos delegatos, sed ex mandato Papæ teneri ad quædam, quæ non faciunt eos haberi iurisdictionem, ut probatur. s. de rescri. cum contingat, decre. antẽ ex literis, non loquit in arbitris, sed in iudicibus. ¶ Sed dices, si nõ habent iurisdictionẽ quis coget partes, si nõ fuerint in terminis; uel si non pareant sñiæ, cũ recusatus sup hoc ptãtẽ nõ habeat, ut hic? nam in oibus eis suspe
3 ctus est, ut hic. ¶†Item pœna nõ est apposita, ad quã agi possit. rñ. licet pœna nõ sit promissa; iñ arbitriũ hoc mõ implebitur: qa nisi infra terminũ sibi datũ probet cãs recusationis, pcedet recusatus. j. de ap. cũ spãli. & licet in termino ad aliqđ certũ assignatũ abesset aliqua pars licet aliq 9dicãt, nõ crederẽ recusatũ debere procedere, nisi totũ effluxerit terminus arbitris deputatus, ut s. præalle. decre. cũ spãli. Posset tñ dici, sed nõ bñ, q si i terminis, uel cõsiliis contumax fuerit, q statim recusatus resumet iurisdõnem suam, & si adhuc restet de termino deputato arbitris, sicut in aliis arbitris dr. ff. de arb. arbiter, & sicut dies. §. pe. & nõ ex omnibus. C. de arb. l. ij. ¶ Cogendi] & sm. l. coguntur per delegãtem, si est præsens in prouincia: uel si ipse est absens, p alios ordinarios iudices pñtes. C. de iu. cum speciali, per suspensionem, uel excommunicatio. 33. dist. quorundam. 74. dist. Honoratus. s. e. sanè, uel indicta mulcta. ff. si quis ius di. l. j. uel captis pignoribus, insti. de sati. tu. §. ult. ist. de excu. tu. j. respon. ff. de li. agn. si quis. §. si quis ex his. [Alter si tertius dissentiat. nos idem dicimus, etiã si sit absens. semper. n. à iure intelligitur illa causula adiecta; q si non omnes, duo uestrum, ar. hic.

SVMMARIVM.

1 *Nunquid interdictum uel excommunicatio possit uenire in pactum uel conditionem.*

2 *Cum quis culpa sua omisit soluere, cum potuit, non debet prodesse ei.*

3 *An liceat pacisci de sententia ferenda.*

PEt. G. per literas apłicas [tuã] delegata, quæ est alia ab ordinaria. nã ex delegatione posset ubiq; sñiam executioni mandare. s. e. significasti, si qñ. sed extraordinariè tñ in subditos. ¶ Item si delegata posset extendi, posset subditos quoslibet delegantis excommunicare, ordinaria autem prorogata, licet posset suos subditos excommunicare, non tñ alios: sed põt oẽs iudicare: sed non alias punire. alij 9dicunt.
1 ¶†Vt si infra] Non credimus interdictum, uel excommunicationem posse uenire in pactum, uel conditionẽ, cum tantum 9 contumaces sint illæ sñiæ promulgandæ, & incorrigibiles. 11. q. 3. nemo epõrum. 24. q. 3. tam sacerdos, ecce. quantũcũq; ergo præcessit pactum de excommunicando, si non soluerit in termino, quia posset esse, q tunc contumax non est, qa libenter solueret, sed nõ põt non debet excõicari. ff. de pac. si unũs. §. si pac. pte
2 reá necessaria est monitio. j. de sent. exc. sacro. ¶†Sed dices hoc uerum esse, ubi post pactum nũquam potuit soluere. sed ubi potuit, cum culpa sua omisit, non debet ei prodesse. ff. commo. si ut certo. §. sed interdum. ff. locati, uideamus. §. sed hoc. cum suis concordantiis. Sed respon. quia licet fuerit tunc culpabilis, modo non est. nec est simile de actio. commodati, & aliis, quæ dantur contra eum, qui est in culpa, & excommunicatione, quæ non dantur nisi 9 contumacem & incorrigibilem, ut in c. præall. sicut iusiurandum in litem. ff. de in lit. iur. uideamus. §. ult. & in l. actionibus, nisi in casu. C. e. alio. sed hac ratione uidetur, q nec sic ferri posset, te excommunico, nisi solueris usq; ad talem diem. ¶ Sed contrà. j. de ap. præterea, ar. j. de re iud. q ad consultationem. & uidetur per omnia simile. nam & si hic non soluit infra terminum, cum tñ posset, licet fuerit in culpa, non tñ debet incidere in excommunicationem ex cessatione solutionis, quæ est ante terminum. quod ex eo apparet q si post soluat usq; ad terminum non indiget absolutione, & quia usq; ad ultimum instans liberatur soluendo. ff. de uerb. obl. qui con. j. de sen. ex. nuper. sed nec in fine termini est contumax: quia solueret libẽter, si haberet. unde & inde est, q non est, q imputetur ei. ff. de dona. nam in his respon. supradicta non esse similia. nam ubi statim fertur sñia, sed suspenditur effectus, licet non debeat fieri. 2. q. 6. biduum: si tñ feratur, tenet, & est iusta. 5. q. 1. quidam. unde non solum requiritur condẽnato, q nõ sit negligens, sed oportet eum diligentem in adimplendo, qđ sñialiter iudex mandauit. ff. de rei uen. utique. & inde est, q si negligens sit medio tempore inter sñiam & terminum solutionis congregare pecuniã, excõicatio suum sortit effectum. imò, qđ plus est, si medio tpe inciperet labi facultatibus, si tunc non faceret, dicerẽ adueniente termino excõicationẽ suum sortiri effectũ, ar. op. ff. de admi. tu. quotiens §. nequaquam, & § q si in diem. & eodẽ mõ. si condẽnatus sum dare hominẽ

& is

& is mortuus eſt culpa mea: uel ſeruus, q cuſtodiendus erat, fugit, tenetur ɔdẽnatus.ff.q met.cā, ſicut ex §.ſi hō,& §.ſeq.ff.de rei uẽ.ff ab hoïe,& l.ſeq.non tñ agetur ex ſnia,nec incurret excõicationem,niſi finito termino, ff.de uer.obl.nulla.ɔ.ff.de uer.obl.hoc iure: ſecus, ſi ſine culpa ſua,uel ſubito facultatibus laberetur:quia tūc multo tẽpore ageretur ex ſnia; poteſt intelligi durante impedimento.nam impedimẽto ceſſante,ſi nõ ſolueret, etiam poſt terminum,cum poſſet ſoluere, tunc uř,ꝙ excõmunicatio ſortiatur effectum,ſm ꝙ no.ĩ.de pigno.ſignificante, in gl.pen.facit.ff.de leg.ij.Titia, §.vſuras, & quod ibi no.ff.qui ſatiſd.cog.l.ſciẽdum.§.ſi. & C.de ſer. pig.da.ma.l.ſi creditoribus,in ɔ.no.C.in qui.cau.in integ.reſt.non.l.j. & ibi uide ꝑ Cy.& de his, qui no.infa. l.minoribus. & etiam uř, ꝙ in termino, quo non poſſet ſoluere,debeat proteſtari, ut ibi no.in gl.antepen. nec incurreret excõmunicationem,ut dictis legibus probař, ff.de admin.tut. etiam contu.niſi eſſet malefidei poſſeſſor ab initio,nec cauſam litigandi haberet.ff.de rei uẽ. item ſi uer.§.ult.ff.de leg.j. cum reus.ff.ſi cer.pet. quod te.ĩ.quod met.cau.ſuper eo cu. ſed & tunc, qñ fuit malęfidei poſſeſſor,nec habuit cām litigandi,ſi poſt ſniam moriatur ſeruus, uel equus, uel fugiat ante,q̃ ſit in aliqua mora poſt ſniam, licet teneatur ad æſtimationẽ rei amiſſæ,ut in prædictis legibus: non tñ incidet in excommunicationem. ¶Ratio diuerſitatis, qa de interitu rei tenetur propter morã, in qua ſemper fuit, ex quo cœpit eſſe malæfidei poſſeſſor,nec cauſam litigãdi habuit: ſed de excõmunicatione non tenetur. niſi propter ſententiam, quæ nõ ligat niſi propter moram, uel culpam poſt ſententiam, & cõtra tenorem ſniæ contingentem, & poſt terminum in ſnia poſitum. ubi ergo iſta non cõtigerunt, non tenebitur excõmunicatione. ¶ Intelligo igitur ſic.excõmunico te,niſi ſolueris uſq; ad paſcha cũ poſsis tunc ſoluere.uel non poſsis tūc, ſed culpa tua cõmiſſa poſt ſniam,& ɔ tenorem eius redditus es impotẽs. alioquin, ſi intelligerem ſiue poſsis, ſiue nõ poſsis ſine culpa tua intolerabilem errorẽ exprimeret. vnde nulla eſſet ſententia,ĩ.de ſen.exc.per tuas.ꝫ eo. cum ɔtingat.

3 ¶†Alij tñ dicunt ſemper eum cadere in excõicationem etiam ſi in nulla mora fuit, uel culpa. non obſt.ꝙ dicit, quia caderet intellectus eius in ſimilem intellectũ,ac ſi exprimeret errorem:quia licet in id cadat,uel inde error ſequatur : tñ qa non exprimit,nihilominus teneret ſnia.2.q.6.ſi ſnia. id th iudex poſt,q̃ hæc cognouerit,ſine ulla difficultate abſoluere debet. hæc habent locũ, ubi ſnia lata eſt ſub ɔdõne,ꝙ aliqđ fiat i futurũ: alioqn ſit excõicatus. ſecus aũt eſſet,ubi ſnia ferri debet pure, q̃ non poſſet ferri iuſta, niſi in incorrigibilẽ, ut dictum eſt. ſed licet dixerim, ꝙ nõ licet paciſci de ſnia ferẽda, neq; corã ordinario, neq; corã delegato, intelligo ſine cauſæ cognitione.2 q.t. nemo. nã alias ſi ſit ordinarius aliorum nõ litigãtiũ, poſſunt ꝓrogare iuriſdõnem ſuã. ſic poſsis me excõicare,ſi fuerit iuſtum,uel ſi ꝓbata fuerit cã excõicationis,ut in c.nemo, ar.ff.de iu.l.j. [iuriſdictioni] dele.uel ordinarie:nõ tñ ordinariã,ſed deleg. prorogare intendebant. de hoc no.ꝫ.eo.de cauſis.

CVm uiceſimum [annum] minor 20.ann.dũmodo ſit pubes,iudicare põt quaſi ordinarius,ut hic,ar.ff.de iu.cum ꝑtor,in medio.maior aũt 20.ann.à quolibet delegari põt. & cogi ꝓferri ſniam. minor aũt 20.ann. ſed maior 18.utraq; parte conſentiente põt eſſe delegatus: alias nõ niſi à principe : ſed nõ cogitur proferre ſniam. ¶Item ſi minor 18.delega. à quolibet ordinario etiam vtraq; parte ɔſentiente eſt deleg.nõ tenet eius ſnia: ſecus,ſi à principe:quia tunc & tenet ſnia,& cogiť ꝓferre, cũ dubitandũ nõ ſit de his,quos princeps elegit.17.q.4. §.ualde. arbiter aũt cõpromiſſarius etiam vtraq; parte pñte,& ɔſentiente non põt eſſe minor.25.ann. nec cogiť ꝓferre ſniam,nec lata tenet, arg.ff.de arb.cum lege,C. de aduo.di. ſancimus.ff.de iud. quidam [Dari] à quolibet,qui delegãdi habet poteſtatem nõ tantum à principe [q̃ à principe.] ſed à principe facta etiam minori 18.ann.tenet deleg. ff.de re iud.quidam.

VNo delegatorum. Si delegatio facta eſt perſonæ nõ loco.ꝫ.e.qñ abbas, ubi de hoc no.ꝫ.eo.licet. ¶Exẽ pto] & ſi eſſent tres, uel plures: qa uerum eſt penes oẽs iuriſdictionem eſſe,& nõ penes remanentes tantũ; vnde eorum ſnia non tenet,ff.de re.iur.duo ex.ff.de arb. item ſi §.ult.& l.ſeq. & no.de hoc ꝫ.eo.cauſam. [expreſſum] uerbi gratia,ꝙ ſi non omnes, ut ſupra eo.prudentiam.

SVMMARIVM.

1 *Poſſunt partes renunciare his,quæ pro ſe introducta ſunt : non autem eis, quæ pro publica utilitate, uel ex officio ſuo.*

2 *Non debent magna miniſteria delegari.*

3 *Ad hoc ut ſciatur, quæ tranſeant ad ſucceſſorem, inſpicienda eſt uerborum conceptio.*

4 *In miniſterio diſpenſandi cum irregulari quis ſit eligendus.*

5 *Excommunicatio & diſpenſatio de ſui natura habent admixtam cognitionem & iuriſdictionem.*

6 *Non poteſt is, cui commiſſum eſt prouidere alicui de beneficio, alij demandare.*

Voniam Apoſtolica [conſentiant] ꝫ.e.prudẽtiam,ut ibi de hoc no. [conſentiant] ſecus,ſi partes nõ ɔſentiant. Item ſecus,ſi non ſint ibi

1 partes:ſed ex officio ſuo mãdet. ¶†Præterq̃] q.d.ubi inter partes agiť, põt aliis delegare. ſed ubi inter partes non agitur, ſed Papa ex officio ſuo partibus inquiſitionẽ,uel ꝓuiſionẽ cõmittit,uel quicquid aliud, tūc ſi mãdat Papa, ꝙ pſonaľr interſit,delegare nõ põt. Rõ diuerſitatis eſt, qa in primo caſu partes põt renunciare his,q̃ ꝓ ſe introducta ſunt,non aũt eis, q̃ ꝓ publica utilitate,uel ex officio ſuo.ff.de pac.iure gẽ.§ pen.&

2 ult.ĩ.de fo.cõp.ſi diligenti ¶†Eligere] ubi magna cõmittuntur. & eodem mõ intelligiť qđ in ſequenti.§.dř, ſ.ꝙ certum miniſterium delegari non põt. debet.n.ſubintelligi de magnis miniſteriis, ſicut eſt ꝓdicare,& alia hic cõtenta,& ſimilia. & hoc relinquendum eſt arbitrio iudicis,q̃ magna ſint,uel parua. in minoribus aũt miniſteriis bene ſit ſubdelegatio, niſi in reſcripto cõtineretꝫ ꝙ ei cõmittendo elegit fidem, uel induſtriam eius : qa in hoc caſu non ſubdelegabitur ut hic. ¶Cõmiſſum] cõtra.ĩ.de ſent.excõ. mulieres.ff.de admi.tut. ita §.geſſiſſe.ff.de ꝑcu.ſeruum. j.rñ. Sol.illud habet locum in tẽporalibus miniſteriis: hoc in ſpiritualibus,& in his,quæ ſunt in iudicio,ſine iuriſdõne tñ.ff.mand.ſi ꝑcuratorẽ § ſi qs. ſi.n.haberet iuriſdõnem, delegare poſſet.ꝫ.eo.c. in prin & c.paſtoralis. uel illud generale eſt hoc ſpẽle. uel melius,qñ aliquis ſua auctoritate põt aliquid facere,tunc non eſt uis ſiue ꝑ ſe, ſiue ꝑ aliũ faciat,niſi ſpãľr ꝓh beať,ut in ɔtrus. ſed ſibi ſua auctoritate non põt facere,ſed alterius,tūc locum habet, qđ hic dř ſ.ꝙ nõ po

3 teſt alij cõmittere. ¶†Sed qu ero,ſi ſucceſſor, qñ eſt ſcriptũm nõ expreſſo noĩe pſonæ, ſed dignitatis tñ,uel loci,hoc poſsit ꝑficere? ar.ꝙ ſic.ꝫ.e.qñ abbas.qđã rñdet ad hoc,ut ſciať,q̃ tranſeant ad ſucceſſorẽ, inſpiciendam eſſe ɔceptionem uerborũ, in quibus fortè deſignabit ſe

certam perſonam a ' hoc tñ eligere. uel ẽt deſignabit, ꝙ ad ſucceſſorẽ tranſeat, & inſpiciẽda eſt inde facti natura primò, uel potius miniſterij; puta utrũ miniſteriũ delegati poſſit cõiter,& per alios impleri,uel non. nam ſi non poſſit cõiter per alios impleri ſine ulla iuriſdõne ut eſt miniſterium recipiendi teſtes, excõicandi, uel abſoluẽdi, trãſit ad ſucceſſorẽ , ar.op.auẽ.ut nulli iudi. §.hoc uerò iubemus.C.de cad.tol.l.j.§.pro ſcđo. ſi uerò tale ſit miniſteriũ,qđ cõiter ab aliis nõ impleat,ſicut eſt pdicare crucẽ, ubi exigiť pſona literata , & quæ pdicet opere, & ſermone; & idem in miniſterio iniungendi

4 pniam. ¶ † In miniſterio aũt diſpenſandi cum irregulari eligať homo,qui nõ ſperet in pecuniæ theſauris. & quia pauci ſunt, non iõ tranſmittuntur ad ſucceſſores,ar.op. C.de cad.tol.l.j.§.ne autem. ordinarius autem hoc licitẽ committit.j.de off.ord.inter cætera, & c.ult.aliis autem uidetur melius , ꝙ licet prædicta diſtinctio locum habeat in legatis pp preſumptam uoluntatem teſtatotoris : non tñ habet locum in aliis , ubi certũ miniſteriũ demandatur : qa ſi mandeť miniſteriũ recipiendi teſtes, ſiue abſoluendi excõicatũ, ſiue quodcũq; aliud, tũc nec p aliũ exerceri põt, nec trãſit ad ſucceſſorem. Et eſt rõ, qa non ille,cui mandať miniſterium,uidetur facere:ſed ille , qui mandat ; & iõ per alium facere non põt. ſecus aũt in delegat : quia ille habet iuriſdictionem; & iõ cã delegare põt.s.e.c.in prin.& per ſe facere dť , quãuis de ſucceſſore poſſet probabilius dubitari. ¶ Alij dicunt, & ut uidetur, bene, ꝙ quæcũq; pars iudiciorum committatur, iuriſdictionem habet ille, cui committitur , ſiue ſit receptor teſtium, ſiue citator , ſiue auditor allegationum,arg.op.s.e ex literis. & ſi dicas,in quibus poterit exercere iuriſdictionẽ in prædictis? Rñ.receptor teſtium utetur iuriſdictione ad teſtes cogendos , & à falſo compeſcendos,& ad alia hmõi. citator uteť iuriſdictione ad terminum progandum,uel minuẽdum,ſi ſuperior nõ pfixit; & ẽt ut præcipiat citato,ꝙ coram citatore cõpareat citationem recepturus;& alia hmõi. dicimus ẽt, ꝙ citator põt eũ citare per curſorem, qui ſolam operã exhibet, uel ẽt per literas. & idem uidẽdum eſt in aliis partibus iudicij perſonis delegatis, & de hoc no.j.de re iu. cum Bertoldus. qđ aũt hic dř de excommunicatione, & diſpenſatione, intelligitur, qñ hoc mandatur ſine cãæ cognitione fieri, licet gnaľr.niſi cã ſubſit,debeat cũ cãæ cognitione fieri , & mediante iuriſdictione. ſunt tñ quædam alia , quæ de ſui natura non requirunt cognitionem,uel iuriſdictionem,ſicut eſt prædicare,pœnitentias iniungere,aliis beneficiũ dare,& hmõi,quæ aliis cõmitti non poſſunt. ſed & his aliqñ adiicitur iuriſdictio , ſ.ut ꝯ.lictores , uel impedientes cõpellant. & in his & in

2 conſimilibus, licet poſſit committere iuriſdictionẽ adiectã,ſ.ꝙ alias cõpeſcant ꝯdictores,non tñ põt committere illud miniſterium, quod ex ſui natura non habet admixtam cognitionẽ,& iuriſdictionem,ſicut eſt prædica-

5 re.¶ † Sed obiicies de excõicatione,& diſpenſatione,quę ſui natura habent admixtã cognitionẽ,& iuriſdictionẽ. Sed rñ.illud eſſe uerũ,niſi expreſſè mãdareť,ꝙ ſine cãę cognitione excõicaret,uel diſpenſaret,ſicut hic intelligit. Nec ob.qđ ĩ ſuperiori.§.dř de inquiſitione,quæ pcedit ex officio,& quæ ſui natura habet cognitionẽ, uel iuriſdõnem annexam; & tñ committi non põt. illud.n. iõ eſt , quia ibi eligit induſtriam perſonæ. nec ẽt eſſet malũ in inquiſitione,ſ.ꝙ ſi ẽt cõmittatur cum cãæ cognitione; tñ cõmitti non põt: quia ibi induſtriã perſonę elegiſſe vř.¶ Excommunicare].i.denunciare aliquos excõicatos, uel abſolutos. nam ſi mãdaret Papa alicui, ꝙ ſniam excommunicationis in aliquem ferat , non debet eã ferre niſi cũ cãæ cognitione. & monitione pmiſſa.2.q.1.nemo.j.de ſer.exc.ſacro. ¶ Sed dices Papa cognouit,& non cognouit eum,de quo agiť, ſnia excõicationis innodandum,certè tunc & ipſe ferre ſniam debet.ff.de iu.de qua hoc caſu ſi dñs Papa,uel alius,qui de iure põt ferre ſniam p alium, ut ſunt illuſtres , mandet alicui,ꝙ eã ferat, non eſt neceſſaria eius cãæ cognitio , ſed tũc ẽt fatear hãc decre.locũ habere,ut eã nõ debeat alij delegare.¶ † Miniſteriũ] hac rõne dicimus, ꝙ ſi alicui cõmiſſum eſt,ꝙ prouideat alicui de aliquo bñficio, qđ hoc alij demãdare nõ põt: quia ſiue certũ officium , ſiue miniſteriũ demãdeť, qđ per ſe exercere debeat delegãs,ſ.prouiſionẽ clerici,uel collationẽ præbẽdæ. alij demãdauit. & idẽ vř,ſi in literis dř,exequaris.ſed ſecus eſt, ſi dicat, compellas, uel facias prouideri.

SVMMARIVM.

1 *Conſeruatores ex quibus cauſis dentur.*
2 *An licet per teſtes probare notorium maleficium.*
3 *Factum à conſeruatoribus non tenet,niſi uocati ſint illi , qui deliquiſſe dicuntur.*
4 *Conſeruatores recuſari non poſſunt.*
5 *Vbi notorium eſt maleficium aliis,ſed non iudici,oportet, quòd ſuper hoc requirat probationes.*
6 *In notoriis neceſſarius eſt aliquis ordo.*

1 Statuimus [ut conſeruatores] † No.conſeruatores aliqñ danť,ut defendant aliquos ꝯ raptores,& pdones. alij dani ꝯ eos,ꝙ aliquorũ priuilegia infringũt. aliqñ gñalius danť,ſ.ut defendant aliquos ab oĩbus iniuriis, & offenſis; & in nullo pdictorum caſuũ aliquã habent indaginẽ cõſeruatores,niſi in hoc, ut uocẽt eos,q moleſtatores & iniuriatores dicunť:& ſi uocati uenerint,interrogabunť,an prædictas moleſtias, & iniurias irrogarint: & ſi eas confeſſi fuerint , tanq̃ cõtra manifeſtos iniuriatores procedẽt, ut hic. ſi uerò negent, cũ p negationẽ facta ſit res dubia.C.q.ad li.,pcla. non li.l.j,non procedent; & ſi proceſſerint,nõ ualet tãquã excedẽs fines mandati; quia non ſunt manifeſti iniuriatores , & iuriſdictio conſeruatorum limitata eſt tantum ꝯ manifeſtos , ar.op.ff.man.diligenter.s.de reſcri. cũ dilecti , niſi fortè adeò de facto,uel de iure eſſet eorũ maleficiũ notoriũ,ꝙ inficiationi locus nõ eſſet: quia tũc ualeret proceſſus ꝯ tales.j.de coha.cle.& mu.tua , & c.ueſtra.2.q.1.manifeſta. in õ & ſic ante,q̃ limitareť, uideť idẽ debere fieri.87.diſt.defenſionis, & c.libertos.

2 ¶ † Sed quid ſi per teſtes uellent probare maleficium notorium? Rñ.ꝙ p teſtes male probatur maleficiũ notoriũ ſed p qualitatẽ facti.s.de tranſla.epiſ.quanto. de hoc no.j.de coha.cle.& mu.tua. Item ſi confiteatur maleficium factum : ſed dicat ſe iure id feciſſe, non intromittet ſe ulterius conſeruator.¶ Sed quæres,pone fert ſententiam excõicationis: quia aliam ferre non põt ꝯ cõiumacem, & poſtea conſtat eum eſſe iniuriatorẽ, ſed non manifeſtum , nunquid in ueritate eſt excõicatus? dicũt qdã, quod ſic,licet iniuſtè iuriſdictio ei deť ſup oẽs iniuriatores, qualis eſt iſte, licet occultus , alij dicunt ꝯ, ut primò dictũ eſt, eodẽ iure ut iſti cenſentur priuilegiati, qui ſuos iniuriatores,uel malefactores excõicare poſſunt. nã non intelligitur niſi de manifeſtis , ſicut & illud intelligiť, quod ſequitur,liceat tibi alienata male reuocare. nam non intelligiť niſi de his, de quibus conſtet p cõfeſſionẽ, uel rei euidentiã. de hoc no.s.de ele. noſti.

nosti.j.de re.ec.nõ alie.e\pi q.& hæc nera intelligo in cõ
seruatoribus.nã iudices ecclesiastici ordinarij bñ cogno
scent ét de occultis uiolentijs,ut no.j. de so. cõpe cú sit
gñale.ité illud,qđ dr circa mediú huius glo.ver.s.q cõ-
btet factũ,sed dicit se iure fecisse,non est ulterius cogen
dus à cõseruatore;nõ est semp uerũ ut.j.de coha. cle. &
3 mu.tua,in glo.illud.† Ité no.q isti cõseruatores,& alij q
bus datur iurisdictio in certas psonas,ut qñ mãdat,q cõ
pescant ɔdictores p cen.eccle.& hmôi semp uocare de-
bent illos,q dicunt deliqsse:alias non tenet,qđ fit ɔ eos.
ij.q.j.c.j.& q.vj.platam,nisi esset snia excõicationis, quæ
fortè tenet,si factũ esset notorium:qa snia excõicationis
tenet ét nõ seruato ordine: sed tanq iniusta esset absque
difficultate relaxanda.imo plator ipsius puniendus est.
j.de sen.ex.sacro.sed nec ɔ hos malefactores ualet snia,
nisi manifesti,ut hic de hoc no.j.de pbeu.p illorũ, & de
cõcess pben.pposuit.si aũt uocati cõtumaces fuerint, tũc
cõseruator,& alij cõsimiles p cõtumacia possunt pcede
re ɔ eos.sed si ferrent aliq sniam excõicationis, uel aliã
p uiolentia,uel alio delicto,nõ tenet, nisi esset manife-
sta,vt hic.uel nisi prius sniarent,q esset manifesta iniu-
ria:quia ex tunc ét si nõ esset manifesta iniuria, tñ tenet
snia,si nõ appellaret ab ea.sed ɔ.s.de rescri. pastoralis.§.
si.ubi dr,q iudex p expssionẽ psonarũ hét iurisdictionẽ
sup eos.solu.huius cõtrarij colligit ex tenore rescripto
rũ:qa ibi dicit,q partibus uocatis audiat cõquestiones
noiatorũ,& ét noiandorũ. sed hic dicit,q partibus uoca
tis tñ ɔ manifestos uiolentos procedat.uel dic,q hi con
seruatores pñt,nihil phibere nisi q nihil fiat his quorũ
conseruatores sunt, sine ordine iudiciario, arg.j.de si.
4 querelã. ¶ † Manifestis] ex hoc apparet,q recusari non
possunt cõseruatores,arg.j.de app.peruenit,& c.propo-
suit,& q procedere pñt absente parte p contumaciã, ut
no.j.de coha.cle.& mu.c.nestra.¶ Ad aliaj pterq in no-
torijs:quia in notorijs bñ habebunt indaginem, ar. quia
cõmittitur cõseruatoribus iurisdictio in eis. ergo & oia
sine quibus illa non possunt explicare.ff.de iuris.om.iu-
di.l.ii.sed non possunt uenire ad puniendũ aliquos de no
a torijs malefactis,nisi eos citẽt,[a] &
nisi citatos & contumaces puniant
in expensis,& alias.s.eo. de causis
5 ff.si quis ius di.non obtẽ.l.j. ¶ † Ité
si maleficium est notoriũ alijs, sed
b non iudici,oportet[b] q super hoc
requirat probationes, & ét cogat
aliqñ testes, quibus interesse de-
bent partes.2.q.1. in primis.j. de
6 test.c.ij. ¶ † Ité in notoriis aliquis
ordo necessarius est.j.de iureiu.ad
nram.sed ille,qui fecit illud, quod
dicitur maleficiũ,sed dicit quod il
lud non est maleficiũ, sed illud fa-
ciẽdo usus est iure suo, vr q in hoc
casu admittet probationes utrius-
que:quia aliter non põt explicare
iurisdictionem sibi commissam.ité
quia reus,non actor offensus parat
uiam iudici cognoscendi de his,dũ
proponit exceptionẽ talem, q nõ
deberet procedi contra eũ, si uera
esset,& sæpe quis hét ex bñficio al
terius,quod ex se habere nõ põt.s.
de tempo.or.c.pe.hoc aũt satis ui-
det,q non põt cõseruator inquire
re de maleficio ex offi.suo qa nõ a

a *¶ Citẽt. Quòd in notorio requiratur citatio partis, adde eundẽ Inno.in c.a.de of. delega.in vi.& Fran. de Are.plene in suo cõsi. clxv.col.viij. & seq.*

b *¶ Oportet quòd super hoc. Adde, quòd pro hoc facit tex. in l.hac antẽ.§.i. ff. ex qui.cau.in pos.ea.ubi est tex. quod ubicũq; certa qualitas requiritur ad fundandam potentiam iudicis, ut possit pcedere eo mõ, quo procedit, non est satis illam qualitatẽ esse ueram, nisi ẽt de ea iudici constet.facit ẽt quod dicit Bart.in l.si fi.ita.§.alias.ff. de dã.infe.& i l.multum interest.ff. de cõdi.& demon. ubi non ualet concessio primi decreti contra contumacem, nisi prius constat iudici per acta, quòd sit cõtumax, & quando notorium tribuit iudici iurisdictionem de eo debet constare iudici parte citata.adde late Frã. de Are.in d suo consi. clxv.col.viij.in prin. col.seq.post medium. Et dicta per eum ibi adde ad Inno.infra in r.tua infra de coha. cle. & mu. & ibi de ueritate dictorum Inno. in d.c.tua, & in r.nestra,eo.titu.*

est iste modus pcedẽdi in notorio
nisi forte procedat ad inquirendũ,
an factum sit notoriũ; & ét in hoc
casu.l.si maleficiũ est notoriũ, sed
non malefactor.sed si per testes p
batur de aliquo, q fecit ille ma-
lefactor, sed non probatur, q sit
notorium,nec nocebit sibi talis p
batio.& hoc ideo uidetur: quia nõ
potest conseruator procedere nisi
contrà notoriũ, qualis nõ est iste:
quia licet de occultis circũstantijs
possit inquirere conseruator,& de
his quę sunt accessoria notorio,nõ
pt tñ inqrere de occulto facto,uel
de occultis personis,quæ sunt prin
cipalia.de ordinario aũt,utrum p
has probationes possit procedere
contra eum,dic ut no.s.de cle. bo
næ menio.si autẽ ille,qui fecit ma-
leficium,bene confitetur illud, sed
dicit illud non notorium,bene po
test contra eum procedere conser
uator:quia licet illud maleficium non fuerit notorium
facti euidentia; est tamen notorium per confessionem
suam,quibus pluribus modis fit notorium infrà de co-
ha.cle.& mu.c.uestra.& dicunt quidam,q testes,qui in-
ducuntur super notorio,debent dicere factum esse no-
torium.& si quæratur,qũo scit,potest dicere, q ego fui
præsens,& uidi,quãdo publicæ in platea multis præsen
tibus fecit illud.imò plus uidetur,q ét si dicat,ego non
uidi, quando fecit maleficium,sed uidi,q ductus fuit co
ram iudi.& interrogatus de maleficio non negauit, uel
confessus fuit,s.q sic publice fecerat.quidam aũt dicunt
idem. etiam si coram multis confitetur. ¶ Item si dicit,
ego non uidi,qñ fecit maleficium, sed uidi eum fugien-
tem,uel ibi latentem,& propter hoc nullo modo se ex-
cusantem, & non suberat causa,quare se non excusaret:
uel quia de hoc cũ aliquibus transegit.ff.ex qui. ca. insa.
l.athletas. §.fi.& l.seq.& sic est multa talia inuenire. alii
tñ dicunt contra iurisdictio aũt horũ est quasi merũ im-
perium & supremum inter alias iurisdictiones. item ex
hoc apparet,q iurisdictionem hñt & etiam cognitionẽ
aliquã: qa snia excõicationis ferri non põt sine cãæ co-
gnitione.2.q.1.nemo.expone ergo sic lram,quia non ha
bebunt iudicialem indaginem,supple in notoriis.¶ Item
non habet iudicialem indaginem cum effectu:quia super
ea non iudicant sed tñ se instruunt,ut iuste possit excõ-
municare.item non dicuntur habere iudicialem indagi-
nem ex ui literæ,sed ex consensu partium.quia est incul
patus.dicit,ego feci utens iure meo,& hoc paratus sum
probare,& conuenit,quòd iudex de hoc cognoscat:quia
aliter cum factum sit notorium,excõicabit cõseruator.
tunc aut inculpans consentiet,quòd recipiantur proba-
tiones;& sic cõi consensu prorogatur iurisdictio.aut nõ
consentiet,quòd recipiantur eius probationes sup hoc;
& sic iudex non excommunicabit causa non cognita.j.
de sen.excõ.sacro.Item ex quo iurisdictionem habet,ut
detur q usq; ad annũ possit reuocare sniam suam.s.eo.
quærenti.item prædicta ratione uidetur, quod si noto-
rius offensor excõicatus ueniat infra annum, & dicat co
gnoscite de quantitate dãni.quia uolo satisfacere,q de
hoc debet cognoscere per testes,& alio modo ad sui in-
structionẽ partibus præsentibus; & si nollet actor,q co-
gnosceret conseruator,eum absoluet.

De officio Legati. Rubr.

Vm nõ ignoretis [per appel.] etiam in aliis casibus, quos dicimus infrã [audire] quid possit legatus. colligendum est ex literis le gati, infra de priuil. porrò & non est contra 25.q.2.seruatis. quædam tamen potest, etiam si non exprimantur, ut hic.

STudiũsi [cognitionem] .i.ante, q̃ incipiat cognoscere delegatus [deroget] s̃.de rescr. cum sit Rom. [impedire] 11.q.1.c.pueñt. & 95.dist. eccle. C.de donatio.in hoc.93.dist.pcipimus [mandatum] C.si aduer. ré iu.aduersu.ff.ad Trebel.ille,à quo.§.tẽpestiue. ¶Confirmare] in cõi forma,q̃ modicum ualet, ɔfirmamus, sicut lata est.j.de concess.prsb.& eccl.non uacan quia di uersi. cum causæ autem cognitione non põt:quia p con sequens posset infirmare. 21.dist.inferior.ff.de re iudi. qui quidem. de pœ.dist.1.uerbum.ff.de reg.iur.eius.

NIsi specialis [illa dilectio] no.in amore remittere pœnam.50.dist.clericus.35.q.9.precio autem nõ potest.1.q.1.nullus. Item ex quo snia lata est,non põt amore remittere pœnam.2.q.3.§.notandũ Item si alio agẽte ɔdẽnatus sit,non põt remitti pœna sine ɔsensu eius, p quo lata est snia.si ei interesset pecuniaſr. idem uł quibusdam, si suam prosequatur iniuriam: alij tñ ɔdicunt.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus an absoluere possit extra prouinciam sibi decretam.*
2 *An finita legatione durent indulgentiæ à legato concessæ.*
3 *An sententia ferri possit sub conditione.*

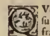

Vod translationem & infrà [speciali] quædam sunt, quæ necesse est spẽliter demandari.ff.q in frau.cre.si pater.ff.de pac.iurisgentium.§.ult.ff. de procu. Pomponius & l mandato [priuilegij] imò & quædam alia. non.n.potest absoluere excõmunicatum à dño Papa,& quod plus est,à delegato eius.s̃.e.studuisti. nec uacaturam ɔcedere,infra de præbẽ.dilec. [& si]
1 .i.quãuis. ¶†Ex ipso non solum ipsos de prouincia, sed etiam alios extra prouinciam decretam põt delegatus absoluere.j.eo.excõmunicatis. & sic quod de facto approbat Ecclesia Rom.sufficit,ut habeatur pro iure.ff.de legi.de quibus. ff.de adop.emãcipatum. Et hoc intellige uerum in legato, qui à latere Papæ mittitur,s.Cardinalis,infra de sent.excõm.ad eminentiam.c.ea noscit. alij aũt legati,qui non sunt Cardinales,& q ex priuilegio sunt legati, nõ plus habent potestatis, q̃ in priuile-
2 gio continetur,j̃ co.c.pen.j̃.de priuil. porrò. ¶†Sed qd dices de indulgentiis,quas dedẽre,durãt ne finita legatione eorum? & qd dices de sententiis, q̃ feruntur sic, quicũque fecerit furtum, sit excõmunicatus? rñ.q̃ sic, Legatus n.est iudex ordin.C.de offi.rec. puin. quia or. quia habet imperium,ff de offi. pcon. l.& 16. Legatum enim,si est ex Cardinalibus,similem dicimus pconsuli, ar.ff.de offi. pconsl.l.j & ult. alios aũt legatos singulos similes dicimus pſidibus,ar.ff.de offi.pſi.l.j.pterea appa ret eum ordinarium: qa unuersæ causæ criales, & ciuiles puinciæ ad eum deferunt.s̃.eo.c.j.cum aũt hoc possint alij ordinarij.j̃.de sent excõ. à nobis.j̃.de pœ.& re. nostro,multo fortius legati. habent.n.maius imperium omnibus iudicibus in puincia post prine.pem,ff.de offi. procon. si in aliqua.§.pen.& l.nec quicquã. item præfectus ad tẽpus & in perpetuum põt aliquem phibere, ff.de offi.pfe.ur.l.j.§.,en.ar.j.ff.c po.l ult.ff.de pt.uil.

3 l.puto.§.ult. ¶†Item uł quasi determinatum, q̃ posset ferre sniam sub ɔdõne,puta si q̃s hic fecerit,ut talem pœnam patiaĩ,q̃ duret, & indulgentias dare,j̃.e.ult. quod nos credimus. Nec obst.l.de pœnis,& de priuil.quæ loquunĩ,ubi iudex absq; causę cognitione pœnã infert sine pfinitione tpis, q̃ pœna tm̃ suæ administrationis tpe durare intelligĩ: secus, ubi cum causæ cognitione. itẽ secus in indulgentiis,q̃ sunt extẽdendæ.s̃.de ɔsti.prin.l. ult nunquid dispensare põt? rñ.sic.j̃.de transac.ex par te. alij aũt legati,qui non sunt Cardinales, possunt absoluere excõicatos sm̃ tenorem decr. j̃.eo.excõicatis.

LIcet Tranẽ. [ad nostræ] hic multũ delinquit.2.q.1. nomen. & 3.q.6. multis. 11.q.3.denique,C.de reli. l.ij.ar.contra.j̃.de appel. constitutus.so.ibi [maliciosẽ] ff.nau.cau.sta. licet §.ij.

DIlectus fi. R. [in ɔcessione] ex præsentatione en m patroni non quærit plenum ius,sicut ex cõcessione. epi,si discordantibus patronis post quatuor menses cõferat.j̃.de iure patr.qm̃ in quibusdam,& c quia pter. uel melius plus habet in ɔcessione platus, q̃ in præsentatione patronus,supple in ecclesiis,ubi habet collationem:qa ex collatione oia consequitur institutus. sed ex præsentatione non ɔsequitur ius in re, licet ɔsequaĩ ad rem petendam,& personalem actiõn m ɔ̃ epm.j̃.de iure patr. cum autem, & c.pastoralis, & c.cum dilec.

SVMMARIVM.

1 *Non põt egressus prouinciam absoluere ab excõicatione, quam tulit in ea existens: & quid si exiit non aĩo deferendi delegationẽ, an poterit extra puinciam excõicare, hic in nu.2.*

1 Ouit ille,qui nihil ignorat.& j̃. † pmulgauit] egressus puinciam non põt absoluere ab excõmunicatione,quã tulit exñs in ea,ff.de offi.psi. l.iij. sed delegati ab eo possunt absoluere post egressũ eius,& lgare,& de causis cognoscere,si cœperũt uti iurisdõne ante,q̃ egrederet: qa ppetuauerint iurisdõnem suam,ar.s̃.de offi.del. licet j̃.eo.c.ult.& ab his appellabit Papa, uel successor legati. sed antequã ingrediatur puinciam, non põt exercere ɔtẽtiosam iurisdõnem,ff. de of.pcõ obseruare cãm. Cãm aũt,quã inchoauit legatus,non pficiet post suũ egressum, licet alius legatus, q succedit ei,uel dñs Papa,q intelligitur ei succedere, ex quo aliũ non dat,ff.de iu.mortuo. C.de iud pperandũ. §.finaũt in medio.ff de iud mortuo,hinc est,q̃ intra annum nõ exequiĩ sniam suam, nec ɔ̃.s̃.de offi.del. q̃rentĩ, q̃ loquiĩ in delegato legatus aũt est ordinarius. alij dicunt, sed nõ placet,idem in delegato.& legato, ar.j̃.de of.or.pastoralis.§.j est ergo uerum sm eos id,qđ dicit decr.quærenti,q̃ ẽt post sniam retinet iurisdõnem intra annum legatus, & deleg.hic aũt postq̃ exit puinciam sibi deputatã, uel delegatus nullam iurisdõnem habet.
2 ¶†Quid si exierit puinciam non aĩo deferendi delegationem,sed iterũ reuersurus,nunqd poterit ex puinciã excõicare? & uł q̃ nõ:qa excõicatio requirit cognitionem cãę.2.q.1. nemo. sed de cã non põt cognoscere nisi sedẽdo p tribunali.2.q.3.abolitio. sed hoc in alia puincia facere nõ põt.9.q.2.epm,& in plurib.c.eiusdẽ.idẽ uerò fatemur,nisi hẽat sniam epi diœc.ut in eisdẽ c.dẽ.cre derẽ tñ,q̃ posset absoluere, ubi suũ errorẽ recognosceret sine cãę cognitione pp periculũ excõicationis, ar.j̃.de sen.exc.sacro,circa h.s.e.c.ij.delegare aũt cãs põt extra puinciã,cũ non eã deseruerit: qa hoc non exigit causę cognitionem ff.de offi. pcõ. Aliqn & hoc oim tm̃, q̃ ne.cilar.am.ccrã faciebat extra puinciam. hodie aũt,

deleg-

dele.potest, si solam uoluntariam moram trahat, auẽ. de coll.§.antequam, in uer.in prouincia. credimus ẽt, ꝙ possit dare præbendas extra prouinciam,ar.ĩ.de ap. qua fronte. & habes hic expressum,ꝙ si quis est legatus in pluribus prouinciis, facta unius prouinciæ potest in alia exercere.s.de postu.ad hoc, in fi.

VOlentes. Et infra [quamdiu] .C.de cura.furi.cum aliis.

EXcõmunicatis. Pro [latere] latus principis siue Papæ sunt Card.ff ad l.Iul.ma.si quis eũ, & hi,s.Cardinales extra prouinciam hoiem alterius prouinciæ absoluere possunt. ¶ Aliunde] ergo à ɔ̃rio sensu suis cõprouincialibus possunt munus absolutionis impendere legati,qui non sunt de latere, & q nõ sibi uendicãt ex priuil.legationẽ. si aũt ex priuilegio sibi uendicarent, nec etiam prouinciales absoluere possunt, ut hic sequitur.

NEmini dubiũ esse uolumus [statura] & ita habes,ꝙ legatus potest condere leges gñales, non tñ ɔ̃trias legibus,& constitutionibus gñalibus.C.de of.præt.l.formam.Et credo,ꝙ in cõdendo talia statuta debet requirere cõsiliũ prælatorum prouinciæ.9.q.3.per totum, & maximẽ.in c.1.3.4.& 5.& aliqñ requirere debet ppłm, de cõse.dist.3.c.1.sed credo, ꝙ ẽt eis irrequisitis teneãt statuta,quæ facit legatus de his,quæ pertinẽt ad iurisdictionẽ suã, ar.præall.l.formam:sed de aliis secus.

SVMMARIVM.

1 *An prælatus ecclesiasticus teneatur exequi sententiã secularis.*
2 *Nunq̃ a sententia ferri possit cõtra præscriptũ excõicationis.*
3 *An ualeat quod fit à prælatis in exemptos.*

De officio ordinarij. Rubr.

PErniciosam. Et.ĩ. [inquirere] fama præcedẽte.ĩ.de si.licet. & cum gñaliter loquitur hæc decr.credimus. ꝙ hoc possit tã in clericis, q̃ in laicis.ĩ.de iud.nouit. ubi de hac materia no.dñtũ sint spũalia, uel aſs perti-
1 neãt ad suã iurisdõnẽ ca,de quibus inquirit. † Auxiliũ] i.secularem ptãtem [ad præiudicandum] prælatus autẽ ecclesiasticus eodẽ mõ tenet mandare snĩam executioni iud.secularis, ar.95.dist.cũ ad uerũ. sed in hoc est diuersitas,q ꝓlatus eccs nõ cogit secularẽ ptãtẽ sed secularis bñ cogit ꝓ suũ prælatũ,ar.ĩ.e.ad rem. itẽ hoc est diuersum: quia nunq̃ ad petitionẽ secularis excõicabit,nisi canonica monitione præmissa,quã habes.ĩ.de s n.exc.sacro. ¶ Et si uoluerit excõicatus,& põt aliqd ɔ̃ snĩam dicere,audiet.2.q.1.nemo. nobis uř,ꝙ quantũ ad hoc ultimũ nulla sit differentia, quia nec iudex ecclesiasticus ferret sententiam ẽt in proscri. à iudicibus secularibus. Nec iudex secularis sententiam proscriptionis ferret in excommunicatos ab ecclesia. sed iudex in sua terra proscriptos iudi.secularis uitabit, & ẽt in ꝑdicatione populo uitandos suadebit; & hoc multofortius
2 faciet secularis de excõicatis ab ecclesia. ¶ † Itẽ ɔ̃ ꝑscriptum põt ferri snĩa excommunicationis, si habitet in terra ɔ̃ snĩam iudicis põt rñ dici,ꝙ secularis iudex compeller oẽs subditos uitare excõicatos,& prælatus ecclesiæ excommunicabit subditos secularis ptãtis, si moniti ei non obediant, ar.96.dist.cum ad uerum. item si nosceret rex rem iniquam agi, suum auxilium denegaret. 11.q.3.qui resistit. ɔ̃ de of.dele.pastoralis.§.pen.sed ibi loquitur aliter, ꝙ subditi debent exequi sentẽtias suorum maiorum ẽt iniustas, hic aũt loquitur de secularibus ptãtibus, quæ non sunt subditæ imò pares 96.dist. duo,cũ ad nestrum.Item et in aliis epis, si unus epis ferrer snĩam, alius nõ exequat,si scit eã iniustã:quia in bono rñ debẽt suum auxilium impendere. 10.dist.c.pen. & ult.& intelligit hoc,qñ sine iudicio petit aliquem lædi per regẽ, & iniuste. nã si in iudicio condẽnatũ petat castigari ꝑ regẽ, facere debet hoc, & est excõicandus, nisi faciat.23.q.5.administratores.nec est eius inquirere, an sit iusta snĩa, necne. & per oĩa idem dicã in rege, qđ in subditis. de hoc not.s.de of.dele.pasto §.ult.& c. cum in iure. Vel dicunt ꝑiudicandũ,i.non pp hoc sit ꝑiudicium secularibus ptãtibus, qn ipsi et inde possint facere iustitiam. uel is est sensus,q a ꝑ hoc auxilium, qđ impendunt ꝑlatis, non debent sibi aliquid iurisdictio-
3 nis uendicare seculares ptãtes,nisi ad libitũ epi. ¶ † Itẽ not.ꝙ si quis clericus, uel laicus confitetur se subiectũ inquirenti,& snĩæ non pareat inquirentis, nec coram superiore app.uel supplicationẽ prosequitur,ecclesiasticus iudex suam cẽsuram exercebit.96.dist.cum ad. si uerò talis sit,ꝙ nõ habeat superiorem,ut templarij, & hospitalarij, & alij exempti non ualet quod fit à prælatis ɔ̃ eos. sed tantum dicimus,ꝙ rex,uel imperator ſ post monitionem canonicã excõicabit pro notoriis excessibus,nisi pareat.61.dist. Valenti. nisi esset nimis seuerus, uel iniuriosus. tunc.n.Papa vica-
a rius summi regis [a] cognoscet ẽt de nõ notoriis, & inquiret, si sit infamia,uel si accusat,insti.de his, qui sunt sui, uel alie.iur.§.ult.

¶ *Summi regis. Adde Fel.qui hoc allegat ĩ c j.col.j.de cõst.*

SI sacerdos.Sciat [indeterminate] no.ꝙ licet in gñe, qđ nõ licet in spẽ.8.q.1.qđ aũt.ff.de quæsti.l.j.§.qui qõnem.ĩ.de of.dele.qm abbas.ff.de pœ.l.minoris.ar.ɔ̃.24.dist.qñ.ff.si quis cau.sed & si.§.quæsitum.ĩ.de appel. pel.inter cætera.sol.qđ licet in spẽ,& ẽ cõuerso,nisi pluralitas,uel gñalitas occasionẽ mali præbeat, ar.C.quæ res pig.obl.l j.§.j.de hoc no.ĩ.de sent.exc.Roma.§.caueãt. ¶ Iustitiã] non de aliqua persona speciali, sed ut excõicetur in genere, quicũq; fecit, nisi emẽdauerit. & ita habes hic, ꝙ de iure est generalis excommunicatio. 5.q.1.quidam [remouere] 6.q.2.c.2.& 4. [admonere] in secreto.ĩ.de sen.exe.cum non ab homine [Christus] 1.q.1.Christus de conse.dist.2.non prohibeant.

SVMMARIVM.

1 *Qui prælati uel rectores dicuntur habere ordinariam iurisdictionem.*
2 *Quando dicatur princeps concedere ius uniuersitatis.*
3 *Quæ requirantur ad hoc,ut quis consequatur ordinariã iurisd.*
4 *Episcopi ordinariam habent iurisd.à canone.*
5 *Nunquid plebani possint dici iudices ordinarij.*
6 *An ualeat absolutio episcopi non præmissa satisfactione.*
7 *Superiores an teneantur exequi sententias subditorum.*

1 CVm ab ecclesiarũ [Prælatis] ¶ † Illos aũt ꝑlatos uel rectores dicimus ordinariã iurisdictio. habere,q eligunt in ꝑlatos ab uniuersitate, & cõfirmationẽ recipiũt superioris,auť.de defen.ciui.§. interius.1.& §.si eodẽ. itẽ q eligunt ab his, q sunt alicuius ꝓfessionis, uel negociationis,in rectores,ordinariã iurisdictionẽ habẽt i tñ,ꝙ hi,q de ipsa, negociatione,uel ꝓfessione sunt, nõ pñt extra eorũ iurisdictionẽ declinare, C.de iur.om.iu.l.ult.ubi dr,ꝙ tã de publicis causis societatis,q̃ ẽt priuatis, quas habent occasione societatis

ſocij inter ſe,coguntur rñdere ſub eis ſi ibi ꝯueniantur.
¶ Sed nec ſocij, nec alij cogunt eos ſub illis ꝯuenire ; &
hũc intellectũ illius l.approbat ꝯſuetudo, ut ca.l.dicit,
& ſub aliis iud.ordinarius ꝯueniri põt,& nõ obſtãte fori
exceptione rñdere cogit . ſingulorũ aũt conſenſus, puta
vnius,duorũ,uel triũ, uel etiam multorũ, dũmõ non fa-
ciãt vniuerſitatẽ ciuitatis,caſtri,burgi,uel villæ,uel col
legij alicuius eccłiæ,uel grã ꝓfeſſionis, uel negotiatio-
nis,non dat iuriſdõnem ordi. C.de iu.om.iu.priuatorũ.
¶ Et intellige de illa vniuerſitate, q̃ ꝯſtituta ꝑ ſuperio-
res ſit, ꝙ ſit vniuerſitas. nã ſi tot hoĩes eſſent ſimul col-
lecti,quot ſunt Romæ,& nõ haberent tacitum uel expſ.
ſum ꝯſenſum à ſuperiore,ꝙ eſſet vniuerſitas,nõ poſſent
ſibi iudicẽ facere,niſi haberent alia iura & priu.vniuer-
ſitatis,ar.ff.de colle.illi.l.ij ſed credimus ſufficere,ſi il-
le,cuius hoĩes ſunt ſic ꝯgregati,ꝯſtituat locum,ubi ha
bitant extra ciuitatem, uel caſtrũ, burgum, uel uil am.
Alij aũt dicunt,ꝙ nulli hoĩes, quãtũcũq; ſint liberi,non
tñ poſſunt ꝯſtituere vniuerſitatem burgi, uel villæ ſine
conſenſu tacito,uel expreſſo eius,q ius dicit in illa ter-
ra. in profeſſionibus aũt & negociationibus ſufficit,uel
ꝙ magiſtri,uel ſcholares ſint Grãmaticæ, Dial. Phyſicę,
& ſic de aliis negociationibus, ꝙ ſint piſtores, uel cer-
dones,& ſic de aliis. hi.n nullo priuilegio indigent, uel
conſenſu ſuperioris, ut ſunt collegia approbata à lege,
ff.quod cu.vni.l.j.& hi omnes,uel maior pars,ſi uolunt,
poſſunt cõſtituere iu.ſibi,& alia vniuerſitatis iura exer
cere;& cum ſit vniuerſitas, quod ſit à maiori parte,ra-
tum eſt,ff.de decre.qđ maior.j̃.de his, q̃ ſi.à ma.par.ca.
c.ult. & cum ſit tñ vna vniuerſitas omnium eorum, qui
ſunt eiuſdem profeſſionis,uel negociationis, q moran-
tur in eodem caſtro,uel ciuitate,non uidet,ꝙ poſſint ſe
diuidere,ut faciant plures vniuerſitates:uel etiam ꝙ ho
mines eiuſdem ꝓfeſſionis,uel negociationis, q ſunt de
diuerſis ciuitatibus, poſſint cõuenire, ut vnam faciant
vniuerſitatem. poſſet tñ dici, ꝙ omnes illi, qui ſubſunt
vnius defenſioni ciuitatis,etiam ſi morãtur per munici-
pia,poſſent ꝯuenire in vniuerſitatem,uel plures, ſm ꝙ
habent plures municipales magiſtratus, ſm ꝙ eis me-
lius placet.& oportet,ꝙ adhoc,ꝙ facere poſſint,ſint ad
minus tres,ut no.ſ̃.de elec.c.j. poteſt tñ dici, & forte nõ
male, ꝙ non attendit in collegiis iſtis piſtorũ, uel cer-
donum,& hmõi faciendis,ꝙ ſint de vna ꝓuincia,uel di-
uerſis,uel ꝙ oẽs de vna ciuitate ſint ĩ vno collegio, uel
pluribus:ſed tñ hoc attendit ꝙ tres ſint, uel plures, q
ꝯueniant,ut vniuerſitatem faciant ꝓ iuſtitia cuiq; ꝯſer-
2 uanda. ¶†Item hoc ipſo, ꝙ prin-
ceps expreſſè, uel tacitè cõſentit,
ex certa tñ [a] ſcia non errans nõ in
iure , nec in facto , ꝙ aliqua faciat
ut collegium, ſ.qa ſcribit ut vni-
uerſitati ex certa ſcia:uel quia ſin-
dicum eorũ admittit, ius vniuerſi-
tatis conſequi uĩ. qđ diximus de
vniuerſitate negociationis,& ꝓfeſſionis,idem intelligo
de vniuerſitate collegij alicuius eccłiæ,uel monaſt.j̃.e.
quãto, & à ſiři de collegio prioratus.ſ̃.de ſta.mo.c.ij.
ar.j̃.de ma.& ob. cum in eccłia.& ad hoc,ut habeat iu-
riſdõnem in clericos & ordinariam ꝑlatus in ꝑdictis lo
cis,uel eccleſiis electus, oportet qđ & vniuerſitas,q̃ eli-
git, ſit clericorum & religioſorũ, uel alias idem ꝑlatus
iuriſdõnẽ ab eccłiaſtico ꝑlato recipiat, & ꝙ electus ſit
clericus uel religioſus, cũ aliter non dare nec recipere
poſſunt ſpũalem iuriſdõnem,ſ.excõicandi, interdicẽdi,
3 & ꝯ ſimilium.j̃.de iu.c.ij.de arb.ꝯtingit. ¶†Itẽ oportet,

a ¶ *Ex certa tamen. Adde do. Ant. in par. Greg. & ibi Fel. col. v. verſi. & ſubdi. et ĩtel. ut ibi per Fel.*

ꝙ nõ ſit mulier.j̃.de ma.& obe.dilecta. itẽ ad hoc,ut ha
beat ordinariã iuriſdic.electus ab vniuerſitate,oportet
ut eligat in ꝑlatum. nam ſi eligeret ad aliquã dignit. in
eccłia, puta primiceriatum,archipreſb.maioris eccłię,
uel cuſtodiam,nõ habet ordinariam iuriſd.ſ̃.de offi.ar.
primicer.& cuſtodis, niſi cõſuetudo eis tribuat iuriſdi-
ctionem; qđ põt.C.de eman.l.iij.§.ult.& de exceſ.præb.
c.ij.uel dic,ꝙ hi etiam habent iuriſdõnem ordin.ex ele-
ctione in eo miniſterio, cui præponunt, arg.ꝑdictarum
decr.dat etiam ordinariam iuriſd. uel Papa, uel Impe-
rator; puta ſi alicui dat dignitatẽ, puta legationem in
ꝓuincia, uel ꝑfecturam, uel archi. uel hmõi. ꝓpriè aũt
princeps dat iuriſdõnem,qñ ꝯcedit iuriſd.in oĩbus cau
ſis,quas moueri ꝯtingit in aliqua villa,uel caſtro. idem
& de Papa.ff.de of.pſ.ur.l.j.§.cum urbem,in aut.de con
ſulib.§.ult.ff.de iu.om.iu. & q a lex etiam tribuit iuriſ-
dictionem ord.ff.de of.eius, cui mã.l j. j.rñ: Rex etiam
dr dare iuridõnem ordin.hoc ipſo,ꝙ uocat aliquos or-
dinarios C.de offi.rec.prouin.qui or.C.de mõ.mulc l.
4 eos. ¶†A canone aũt habent epi ordinariam iuriſdict.
16.q.2.c.j. & q.7. oẽs.25.diſt. perlectis. & arch.habent
iuriſdictionem à canone, etiam ſi non eligãtur in præ-
latos ab vniuerſitate, & etiam ſine epi cõfirmatione,ſu-
pra de offi.ar.c.j.& c.ad hoc. de hoc plenè no.j̃.e.quã-
to. & dñs in uaſallos, & partes ſuper dñm & uaſallum à
ꝯſtõne Federici.j̃.de ſo.cõpe.ex trãſmiſſa.c.uerum, in-
fra de ſta.mo.in ſingulis,infra de ap.cum ſpãlis. melius
credo,ꝙ habent iuriſdõnem arch. & alij prælati,qui ſic
eliguntur ab epis,uel à lege:quia cenſentur vicarij. ſ̃.e
de of.or.c.j.& de offi.arch.c.j. & lex dat iuriſdõnem vi-
5 cariis, ut no.ſ̃.de offi.vica.c.pen. ¶† Sñiam] poſſunt.n.
p'chaui cognoſcere de cauſis, & ſunt iudices ordinarij,
j̃.de iu.c.ij.15.q.4.c.j.arg.in aut.de defen.ci.§.ij.C.de
iur.om.iud.l.ult.repete, quæ diximus, ſupra de offi.ar-
chid.cum ſatis,& c.ſeq. ¶Rationabiliter] bene dicit,ra
tionabiliter. nam ſi irrationabiliter,nõ ſolum nõ debet
ſatiſfacere excõmunicatus,imò excõicator debet ſatiſ-
facere ei,& inſuper puniri,infra de ſen.excõ.ſacro. & iõ
dicit, ꝙ eps non põt cognoſcere de cauſis ſubditorũ, ꝑ-
termiſſis inferioribus prælatis,arg.j̃.de exceſ.c.ad hoc
18.q.3.cognouimus.2.q.6.anteriorum. ¶Sed hoc non
placet, niſi haberet hoc ꝯſuetudo ꝑſcripta. item ꝑter-
miſſis his ꝑlatis dicimus epm cognoſcere de cauſis ſub-
ditorum ꝑlatorum, & ordinarius eſt totius diœc.ſ̃.c.j.
C.de iu.om.in.l ſi.11.q.1. de pſona. 9.q.3.c.j.& ij.aut.
de defen.ciui.in prin.ubi dr,ꝙ defenſores ciuitatum ꝑ-
termiſſis magiſtratibus municip poſſunt cognoſcere de
cauſis ſubditorum ſuorũ. item qa uicarij dicuntur epi-
6 ſcoporum.ſ̃.de offi.arch.c.j. 80.diſt. nec debere. ¶†Et
hinc eſt,ꝙ ſi eps abſoluat non ꝑmiſſa ſatiſfactione, licet
malè,tenet abſolutio : eps tñ malè fecit, & debet cor-
rigi,qa iuriſdõnem ſuam non ſeruat ſubditis ſuis, infra
de exceſ.ꝑla.c.ij.infra eo.quãto. ſi aũt ꝯſuetudo habe-
ret,ꝙ archipreſbyter primò cognoſceret, uel alius inſe
rior ꝑlatus, & non eps, ꝯſuetudo ſeruanda eſſet, & non
teneret,qđ ab epiſcopo fieret.ſ̃ de offi.archid. dilecto.
7 ¶†Obſeruari] no ſuperiores teneri exequi ſententias
ſubditorum,C.de iud.ꝓperandum.§.ſi aũt reus. & for-
tè ipſi minores prælati exequuntur excõmunicando,in-
terdicendo,ar.j̃.de offi.dele.ex literis; qđ quidam non
credunt. lata.n.ſñia functi ſunt officio ſuo.ſ̃.eo.in lite-
ris, & per maiores iudices eſt facienda executio. C.de
arbi.cum antea.j.rñ.ff.de re iud.à diuo,in prin.Nec ob
ſtat hæc decret. alleg. quæ introducitur ad defenſio-
nem iuriſdictionis, & non executionem concedit . Sed
melius

melius placet, qđ dictū est, quoslibet siue minores ordinarios, siue delegatos à pricipe, siue à quocūq; alio, siue etiam subdelegatos posse exequi suas sententias per iurisdictionem, quam habent, s. excōicationem, uel interdictū, uel fīia, ſm q lex expresse dicit. C. de iudi. ppe randū. §. si aūt reus, ar. s. de ol. dele. fignalli, & e. ex lris. Si aūt aliqua sunt, q non pōt facere subdele. uel ēt minores iudices, sicut in corporale posses. mittere. ff. ad mu. ea, q. ff. de iuris. om. iu. iubere, nō possunt etiam maiores iudices, s. extra fines suæ iurisdictionis mandare sententias executioni; & in his non ipsi, qui iudicauerunt, sed alij exequentur; & sic loquitur. l. ff. de iurisd. à diuo.

SVMMARIVM.

1 *Laicus patronus non debet se intromittere de rebus ecclesiæ nisi quo ad defensionem.*

CVm uos Plerīq; [minus] & tūc possent si uellēt aliū eligere, aut. de san. epi. §. si qs oratoriū. j. de iure pa. c. 1. & c. cū pp. sed hoc dimittebāt pp scādalū ¶ Vel dic q licet patronus laicus pſentet minus idoneū, non tñ trāsferi ptās ,puidendi ad epm. nec hoc decre. pal. dicunt. sed si non eligit infra tps autēticū, qđ hic expresse dicit, nō piudicat in foro ecclesiastico. uel dic, patronus, q elegerat, dicebat se bonum elegisse. & iō dum super hoc qō erat, non poterat plātus de persona perpetua ordinare ecclesiā, sed de oeconomo tantum (Radix) qa prælati ad se dicebant ius patrona. pertinere & laici è conuerso. alij intelligunt de alia dissensione. nā pp quodlibet scandalum debet proponere platus ordinationē ecclesiæ, ar. j. de iure pat c. 3. ¶ †Eccle-
1 siastica] nam si laicus est patronus, non habet ipse laicus se intromittere de rebus ecclesiæ, nisi quo ad defensio: ē. 10. dist. cap. 1. 2. 3. 4. & 5. 16. q. 7. decernimus. idē multiofortius, ubi nullus est patronus. sed eps, q ecclesia tali uacāte habet custodiam, pro ea aget, ar. 16. q. 7. oēs ecclesiæ. 1 1. q. 1. c. 1. & 2. j. de suc. ab intesta. cum dilectus. ubi autem ecclesiastica persona est patrona, cum ibi debeat de tpalibus rñderi. 16. q. 2. c. 2. j. de cap. mo. c. 1. ergo ea uacante debet capīm habere custodiam de ea, non eps, ar. j. de ap. bo. me. res autem epalis ecclesiæ mortuo epo gubernabit æconomus. 79. dist. quoniā quidem. uel qđ melius est, æconomus & clerici epalis ecclesiæ. 1 2. q. 2. caritatem; & si non habet œconomum, soli canonici. & si nō habet canonicos, archieps. 1 2. q. 2. non licet alicui, & q. 5. sicubi. C. de admi. tut. l. lex quæ. [de cā] .s. qa cōtrouersia sup iure patr. inter uos, & eos uertitur. unde esset indignum, q nulla pars in præiudicium alterius iuris litigiosa aliquid perpetuò ferret, uel innouaret. 1 1. q. 1. quia res. j. ut li. pen. per totum. idem est, si sup aliis grauibus discordia esset inter patronum, & prælatum, graue esset, q prælatus in sua ecclesia institueret personam perpetuam, quę sibi uel male, uel nullo modo de suis iuribus rñderet [œconomos] 25. distin. qm [psonis] 1 2. q. 2. hoc huius, charitatem.

EX parte tua. & j. [excessibus] quare nō tenet absolutio ex falsa cā, sicut excōicatio. 1 1. q. 3. c. 1. si eps? Rñ. hic qa absoluit nō expressa uel adiecta uera cā excōicationis, non intendit absoluere à uera excōicatione. sed ille, q excommunicauit ex falsa cā, i. eū qui non deliquit, excōicare intendebat. Item quia interpretandum est in tutiorem partem; j. de spon. iuuenis. Item ne rumpatur neruus ecclesiasticæ disciplinæ. 23. q. 5. excommunicatorum. alij idem dicunt in utroque, nam si non intenderet absoluere ex illa causa, ex qua excommunicatus est, nequaquam absolueret. & si excommuni caret aliquem ex falsa cā, puta pp homicidium, qđ non perpetrasset, non esset excommunicatus. ar. C. si ex fal. instr. p totum. ff. de uerb. sig. Paul. C. de primi. & si præses. j. de pur. uulg. significantibus. ¶ Hoc autem ita est uerum, si dicat, excommunico te pp tale homicidiū, qđ non fecisti. nec est tunc necessaria absolutio. alij dicunt, q necessaria est absolutio, & tenet excommunicatio quo ad ecclesiam militantem, ar. j. de rest. spol. literas. j. de uerb. sig. inquisitione, ne neruus eccle. dissumpatur. s. de consu. cum inter uos. 23. q. 5. excommunicatorum. illud autem non est dubium, q licet iniusta cā sic excommunicationis, puta qa comederit, uel sitē, tenet tñ. 1 1. q. 3. c. 1. ff. ex q. ca. ma. l. j. §. eo. ¶ Redire] pp hoc apparet rñsio factæ quæstionis, an, s. q nō tenet absolutio [purgatione] no. eps ad purgationem sibi suspectos cogit. 2. q. 5. oibus. & hoc fateor, qn ingēs pſumptio e. t ꝯ eos: alias nō purgabunt se nisi infamati, ubi infamati sunt tūc apud bonos & graues. j. de pur. cano. cum in iuuentute, & dic, ut no. j. de accu. cum oporteat.

SVMMARIVM.

1 *Licitè excommunicatur non parens sententiæ.*
2 *Sententia lata contraria primæ non ualet.*
3 *In causa matrimonij non currit tempus appel.*

1 SIgnificauit. Nobis. t. s. [de parochi.] ¶ †Quæro utrum isti parochiani sint excommunicati pro ꝯtumacia: qđ non uī, cū litera dicat, an p contumacia, an pro delicto; qđ similiter non uidetur, quia aut fecit ordine iudiciario, s. actore prosequente accusationem, uel ordinario procedente in modū inquisitionis; & tunc ante, q excommunicaretur, necessaria fuit illa fnia super diuortio. & tunc si non fuit appellatum, sed incorrigibilis fuit, ut non pereat sententiæ instæ, excommunicatur. 2. q. 1. nemo. 1 1. quæst. 3. nemo. nec ualent tunc literæ, quas impetrat. item, si non fuit appellatum à sententia diuortij, transit in rem iud. sup quo nō pōt habere literas, si dixerit ueritatē. & ca nō dicta nec iudex debet absoluere, nec ordinarius tardabit executionem. s. de off. dele. pastoralis. §. præterea. si autem fuit appellatum à fnia diuortij, quo index à quo appellatum est, pōt se intromittere. C. de appel. ex illo? Nec ēt tunc iudex appel. absoluet: imò cognoscet de appellatione, si sit iusta, necne, ut si appareat de sen. exc. utrum teneat, necne. s. de offi. dele. cum contingat. præterea appellantes certum tps habent ad prosequendam ap. C. de temp. ap. auf. ei qui, & intra id tempus possunt prosequi, uel etiam tacere, ut in prædicta auc. ei. qui. si. autem notorium esset crimen, non erat appel. deferendum, nec executio, uel excōmunicatio, uel denunciatio retractanda. j. de appel. consuluit. ¶ Item si iustè fuit excommunicatus, quomodo non remittetur paroch. ante ad ordinarium, qui tulit fniam, & quia iustè excommunicauit: & cum hic dicatur, q del. peccabat, quia testes non recipiebat, item post diffi. sententiam, uel quod minus est, post publicationem testiū testes recipi iubentur ꝯ auc de test. § quia uerò, arg. infra de fide instru. cum Io. Respon. hanc decre. habere locū, ubi quis est excommunicatus à prælato inquirente pro manifesto contubernio, cum nollet mandato ipsius obedire super tali contubernio diuidendo; & tunc excommunicatus appelans, & ad superiorem accedens lite-

literas impetrauit ad eundem excommunicatorem sub
hac forma falsò suggerens, quòd cum ordine non ser-
uato & nulla culpa, uel causa contra eum probata eum
excommunicauit, quòd cum infra certum diem absol-
uat: alioquin hoc faciat delega.& audiat, si quid reman-
serit quæstionis. & tunc quia prelatus non absoluit, de-
legati absoluunt. sed post absolutionem noo procede-
bant in cognitione illa, s. an esset licita copula, nec ne,
cũ tamen excõmunicator paratus esset super hoc induce
re testes: sed non erat, qui eos cogeret, uel reciperet. &
ideò prouisum est, quòd excommunicator eum in excõ-
municationem reducat. nec ob. quod dicitur, quòd or-
dinarius non debet retardare denunciationem excom-
municationis, ex quo manifestum est crimen: imò dici-
mus, quòd debet retardare, ex quo absolutus est: quia de
le. habent iurisdictionem, licet potuerit elidi per exce.
ut nõ. suprà de rescr. cæterum. Item non debuit proce-
dere in executione sententiæ, ex quo literæ appel. impe-
tratæ fuerunt, ut no. supra de offi. dele. pastoralis. §. præ-
2 tereà. ¶ † Item hæc decre. locum habet, ubi fuit excõmu-
nicatus post sentẽtiam, nec fuit appe. nec ob. q̃ transit in
rem iudi. & ideò de cætero non est quærendũ, nec testes
producendi, cum si sñia contraria primæ feratur, non te
net. 2. q. 6. §. diffinitiua: quia hæc non habet locum in ma
trimonio, uel sñia diuortii, de re. iu. tenor, cõsangui. ubi
aũt est appellatũ, non vr̃ hæc decre. locũ habere. cã. o. ap-
pellatioois debet currere suo Marte infrà de app. sæpè,
oblatæ, & tẽporibus certis quia si appellatũ esset, non
foret necesse eum reducere in sñia excõicationis, nec te-
stes producere sup principali: quia lapso tp̃e præfixo ap
pellationis prosequendæ trãsiret in rem iudi. sed certe,
si quis diligenter inspiciat, ẽt tunc, qñ appellatũ est, põt
habere locũ, q̃ excõicatus dicere, q̃ non currit sibi tem
pus ap. cum mora pp̃ iudicem, & non propter ipsum con
3 tingeret, ut no. infrà de app. ex rõne. ¶ † Posset enim dice
re esse spãle in causa matrimonij, ubi non currit tem-
pus appel. uel forte & ipsum tempus ap. quod tam lon-
gum est, sustinere, uel expectare eis commorantibus in
illicita copula, non tutum est, cum mora sit periculosa
infrà de appe. oblatæ; & iõ illud abbreuiare põt. sed non
habet locum, nisi constet priorem sñiam fuisse iniustam
uel nullam, cũ nõ esset in iniustam, uel nullam sñiam re
ducendũ. sed si non cõstat, habet locũ intelligimus hanc
decre. hẽre locũ, si processit ep̃s inquirendo. & nõ habet
locũ, si interuenerit accusator. nã tunc p̃cedit iudex de-
leg. qui absoluet partes, prout uolet; & si grauauerit par
tẽ, uel nimis p̃telet, appellabit & intelligimus hoc nõ so
lũ, si sit excõicatus p̃ illicito cõcubinatu, sed idẽ p̃ quo-
cunq; alio crimine notorio: itẽ põt dici hanc decr. hẽre
locũ, qñcũq; appellat, ẽt ante sñiam, uel excõmunacia. nã
hoc vr̃ intentio fuisse decr. ubicunq; agit de crimine, si
altera partiũ maliciose p̃trahit, quo minus in inqsitio
ne p̃cedat, siue primus iudex p̃cesserit ad excõicationẽ
siue nõ, primus iudex põt p̃cedere ad excõicationem ap.
uel aliter inquisitionẽ deferentis. & est inductũ in odiũ
perseuerantium in crimine. nec per hoc turbatur iuris-
dictio del. imò per hoc iuuatur, quia citius p̃cedet in cã.
¶ Remotiores] idem, si ad propinquos. sed de remotiori
bus magis creditur, q̃ ignorent. idẽ credimus, & si nõ im
petrauit lr̃as, sed superior tm̃ absoluit, licet malè q̃a re-
mittere cũ debebat ad excõicatorẽ. j̃. eo. ad reprimen-
dã [ad locũ]. j̃. de testi. si qui te. C. de test. si qñ. ff. de test.
l. iiij & ul. [desidia] qũo excõmunicatur hic litigator p̃
culpa iud. rñ. quia ex eius culpa præsumitur, cũ eius cri-
mẽ est notoriũ, uel nõ p̃sequtur retractationẽ sñiæ, à qua

appellauit, ut dictum est [ea] uel similia. ff. de le. non
possunt [& ideo in pristinam] quia in ea causa sunt, qa
manent in crimine.

SVMMARIVM.

1 *Coertio monachi pertinet ad abbatem.*
2 *Abbas in his, quæ sunt regulæ semper præcedit episcopum.*
3 *Excommunicatio est mucro episcopalis.*

QVanto deuotio religiosorũ &. j̃. [in claustro.]
xvj. q. j. si cupis, placuit, percutias. j̃. ne cle. uel
mo. sacerdotibus [iueneris]. j̃. de ac. euidẽtia
j̃. de si. de regularibus [proprium]. 18. q. 2. ab-
bates [prælatorũ]. i. abbatum. alij uerò prælati, ut ep̃i,
non habent custodiam, neq; administrationem pecuniæ
monachorum. & ideò in eorum manibus resignanda non
est [arbitrij] hæc est uera litera extracta de regi ro. fal-
sa litera est, abbatis. ¶ Consilium] hoc iuste præcipit Pa
pa: ex quo enim archiep̃s diligens erat in prosequendo
uagos monachos, & abbas negligens, quod consilium ar
chiepiscopi requireretur pro honore, & ut fraus abbatis
euitetur, qui de facili monacho proprium dimitteret. &
potes dicere, quòd hoc spãli prouidentia concessum fuit
archiepiscopo huic. ¶ Si prælati]. i. abbates, qui mona-
chos, & maxime uagos compescere debent. uel expone,
prælatos, i. abbates, uel episcopi. nam cum ambo sint ne-
gligentes, & ambo habeant iurisdictionem, ambo monẽ
1 di sunt. ¶ † Monitionem] & sic ur̃ coertio monachi q̃ pri
mo loco p̃tineat ad abbatẽ. j. de ap. reprehen. 24. q. 3. cor
ripiantur. & pro hoc ẽt faciunt oĩa arg. quæ ionuũt, q̃
sit iudex or. de quo no. s̃. eo cum ab. & de ol arch. & di-
xit. H. solum ep̃m posse corripere in figura iudicij: abba
tem uerò s̃m regulam claustralem, ar. 11. q. 1. de perso-
na. C. de pa. po. l. iiij. alii dicunt, q̃ si recepit abbas manus
impositionem, i. bñdictionẽ, possit monachum coercere,
sicut quilibet p̃latus collegiatæ ecclesiæ si uerò non re-
cepit manus impo. sed est minister tñ, ut olim erat, non
posset coercere. ar. xciij. di. à subdia. xviii. di. hoc tñ. s̃. de
æta. tuam. l. di. accedens. & ad hoc bñ facit. lxviij. dist. c. j.
ubi dicit, q̃ põt cõferre ordines, si recepit manus impo.
s̃m mo. præ. & sine dicta ma. impo. nõ bñdicit monachos,
nec portabit baculum pasto. alij dicunt in minoribus de
lictis corripiet ip̃m abbas, uel prior. in maioribus ep̃s tñ
2 ar. xc. dist. si quis monachus. j̃. sta. mo. ea quæ. ¶ † Hoc aũt
bñ credimus, q̃ abbas semp in his, q̃ regulæ sunt emen-
dandis, præcedet ep̃m, cũ ẽt in eis magis debeat obedire
abbati, quàm episcopo. sed si aliter peccaret monachus,
abbas ad reuocandum eum, & puniendum intendet s̃m
regulam à superiori approbatam. & si secundum eam
fuerit eiiciendus monachus, eiiciet eum: quia ex quo su-
perior confirmauit regulam, uidetur eis dedisse pote-
statem faciendi ea, quæ in regula continentur, ut no.
infra de regul. c. ij. & quæsita à malo monacho abbas
habebit. sed si abbas per se hoc facere non possit epi-
scopus suum auxilium impendet abbati. xviij. q. ij. abba-
tes. si autem in iudicio accusaretur, sub episcopo debet
fieri: quia minor episcopo causas criminales non agit,
xviij. q. ij. monasteria. cum autem monachi non possint
ciuiliter conueniri, ergo non habet locum q̃, an possint
sub abbate conueniri. imò etiam similiter sup mutuo,
quod scholis contrahat, uel sup alio c̃tu, quẽ licitè fa-
cit, nõ cõueniret ipse, sed ecclesia, uel monasteriũ: & tñ si
mul iudex esse non potest, & reus. si autem clericos se-
culares sub se haberet, uel etiam monachos sub se t a
aliis

alijs & monasterijs ab alio monasterio diuisis à suo mona. etiam si sit in alijs dioece. causas ciuiles illorū bene posset audire, cum sit ordinarius eorum, & hoc cum quis apud eum uult querimoniam deponere, ut not.s. eo. cum ab. etiam si non habuit manus impo. dummodo quis eos sub abbate conuenire uelit: sed non cogitur quis conuenire eos sub abbate: imò potest conuenire eos suo epo, & alijs ordinariis. nec possunt excipere de foro, s. quod primò sint conueniendi sub abbate, sicut diximus de illis rectoribus, qui eliguntur ab uniuersitatibus. s. eod. cum ab. ¶ Et hoc, quod dicimus in abbatibus, dicimus in plebanis, & in omnibus alijs, qui nihil iurisdictionis habent nisi id, quod hñt ex eo, quod ab uniuersitatibus eliguntur. sed pro magna parte hodie omnes dignitates instituuntur, & confirmantur ab epis, & quod possunt interdicere, & excommunicare. supra e. cum ab. j. de ma. & obe. cum in ecclesijs. nam confirmando iurisdictionem dare uř excommunicandi ptãtem. ¶ † Vnde melius dř, quod iurisdictioné exc[illegible]icandi habet à cōfirmatore, quam ab uniuersitate, eligenti. quia excommunicatio propriè est mucro epa- lis. 14. q. 4. corrumpût. 16. q. 2. c. j. sed alia hñt ab uniuersitate, uel leg[illegible] : quia ex electione uniuersitatis non haberet potestatem aliquam nisi iudicandi, & fortè indicendi mo[illegible] iam mulctam. Item hodie ex consuetudine plus iurisdictionis hñt in diuersis partibus. ¶ Negligentes] hunc ordinem seruabit archiepiscopus, quia primò monebit [illegible]bbatem, quod reuocet monachos uagos cum suis ꝓpriis. & si abbas negligens fuerit in eorum reuocatione & per se, & per alium facienda, tunc archieps monebit [illegible] onachos uagos super eodem. & si redierint monachi u[illegible], debent resignare sua propria in manibus abbatis [illegible] uertenda in utilitatem monasterij secundum consilium archiepi. si autem monachi ad consilium archiepiscopi nollent hoc facere, arciepiscopus cōpellet ad hoc ꝑ suspensionem officij, & beneficij.

SVMMARIVM.

1 *Si post sententiam appellatur, an sit petenda absolutio.*
2 *Appellatio prodest excommunicato, siue bene, siue male sit excommunicatus.*
3 *Pro sententia iudicis est praesumendum.*
4 *Deleg. debet cognoscere de iniusta, uel iusta excommunicatione.*

D reprimendam malitiam. [Pœnæ] degradatio & curiæ seculari tradi. infra de cri. fal. c. ad falsariorum, depositio, & detrusio in monasteriū. l. di. si eps, suspensio. 2. q. 5. si mala. 22 dist. nullus, præter hoc, excommunicatio. 17. q. 4. si quis sua: priuatio offi. & beneficij perpetuò 81. di. si quis; admodò priuatio officij alias beneficij ad eps 82. di. psbyteri. 21. q. 2. placuit: priuatio beneficij tm. 7. q. 1. si quis de or. priuatio communionis tantum, 35. di. ante omnia. 55. di. nullus. item & aliæ pœnæ. 68. di. sicut 18. di. placuit [alijs] 2. q. 5. quie scit subditis] no. quod uicini episcopi sunt cogendi foruare sententias episcoporum, ar. xc. di. c. pe. & ulti. xj. q. 2. curæ. supra e. cum ab. [suspe[illegible]datur] infra de ap. palloralis. nec lapsu decendij transit in rem iudi. unde etiam si post decēdium appellaretur, superior absoluet eum fine causæ cognitione. Io. non credo. infra de sen. ex per tuas.

1 ¶ † Conquestus] ideo dicit conquestus: quia per simplicem querimoniam. q. d. etiam si appellatur post sententiam, non tamen est petenda absolutio sic. s. prosequendo eam in modum app. s. ut dicat excommunicationem non teuere: quia à sententia excommunicationis appellatum fuit: sed simpliciter petenda est absolutio, ac si appellatum non esset. tamen in hoc ualet iusta appellatio etiam post excommnnicationem: quia si iusta causa assignata appellasset, non eum remittere absoluendum ad excommunicatorem, nisi de gratia infra de sen. exc. per tuas. hic autē ex necessitate & de iure dicit eum remittendum. item de iuris necessitate & de iure dicit eum remittendum. item de iuris necessitate remittitur absoluendus, si manifestè iusta esset sententia excommunicationis, melius uř, quod siue appellauit post sententiam excō. siue non, semper est mittendum ad excōicatorem, ut hic infra de sen. exc. per tuas, in fi. ubi uř loqui de appellante, & infra de sen. exc. sacro, §. j. ubi loqui uidetur de non appellante. & hoc idem alias dicendum uř, siue certum sit excommunicationem iustam, siue hoc ipsum dubium sit. sed si certum esset appellationem iniustam, nō esset remittendum, si est appellatum infra de app. sollicitudinem. idem et uř, si non sit appellatum dummodò certum sit excommunicationem iniustam; & sic pôt loqui. j. de sen. ex. per tuas, in fi. ¶ † Suf[illegible]cu[illegible]atur] quominus sit

2 excommunica[illegible]us. nam siue malè excommunicatus fit, si ue bene, prodest appellatio quantum ad hoc, quod ea transfertur ad superiorem: sed credimus, quod necesse sit, quod iustam causam appellationis assignet : alioquin non cessabit procedere in cā excommunicator, & partes post appellationem super principali ad nos remittuntur. j. de app. ut debitus, [illegible] constiterit] partibus præsentibus. xj. q. iij. excommunicatos. ¶ † Et habes hic ar. quod præsumendum

3 est ꝓ snia iudicis de hoc. s. de ele. bo. me. Mag. & not. quod hic de iusta excōicatione cognoscet archiepiscopus quia est iudex epi excommunicatoris, de quo hic querimoniam deponebat excōicatus. ¶ Sed quid dices de alio iudice subdelegato, an hoc ipso, quod commissa est ei absolutio alicuius, poterit ipse absolutus agere de iniusta excommunicatione? & uř quod non, nisi hoc ei sit commissum sed nec excommunicans poterit petere satisfactionem: quia excommunicatus sibi contumaciter renuit obedire, ar. s. de offi. dele. prudentiam, in fi. hoc autem c. & j. de sen. excom. sacro ubi horum cognitio concedi uř absolūenti, loquuntur in ordinarijs. sed certè hoc non placet: imò dicimus, quod de iure ordinario archieps non debet cognoscere, si eps uellet conuenire excommunicatū, ut eius mandata reciperet, qd hic dř. quia subditum suū eps coram arbitris, non coram archiepo conuenire debet xj. q. j. si clericus. hoc ergo, quod archieps hic facit, est rōne connexitatis causarum: quia hoc ipso, quod ad archiepm deuoluitur potestas absoluendi, & per consequens omnia, quæ ei connexa sunt, facienda. cum autem quilibet excōicatus iuret parere mandatis ecclesiæ, uel ipsius absoluentis, & insuper ipse absoluens cognoscere debet, an ipse debeat facere mandata, an remittere ad excommunicatorem. & si ipse facere debet, eum causæ

4 cognitione debet facere, ut hic dicitur. ¶ † ergo ex pmissis sequitur, quod debet cognoscere de iniusta, uel iusta excommunicatione. & hoc ipsum dicimus in omnibus dele. quibus simpliciter committitur, quod absoluant. illa. n. clausula, si quid residuum quæstionis, non refertur ad cognitionem iustæ uel iniustæ excōicationis, sed ad cognitionem cāæ principalis, de qua dele. non cognoscet, nisi illa clausula, uel similis fuerit apposita [Reducere] j. de appel. c. solicitudinem.

DVo simul Et j. [in canonibus] ix. q. iij. conquestus, uel diuersa sunt nomina, sed eadem dignitas. xcix. di. c. j. & c. ij. [Consuetudo] approbata & præscripta supra de consue. c. ul. & no. infra c. c. j. [Ecclesiam] priuilegium

gium datum ecclesiæ est perpetuum. 15.q.j.c.j.& ij. Personalia cum persona pereunt. ff. de consi. de æta. 7.q.j. pe tisti. item ar. q Papa detrahere pôt de iure aliorum 16. q.j. frater. ix.q.iij. nunc uerò,& e. per prin. 25.q.j.c.ul. supra de usu pal.c.j. ¶ Coram te] no. hic sumitur ar. à cōtrario sensu, quia ēt si noluit parere coram ipsis epis ordinarijs, non tamen pp hoc ar. iurisdictionē habet in eos, ut audiat causas eorum: sed ut præstet auxilium ordinarijs ad compescendum eos. ¶ Compelli] xj. q.j. peruenit. sed si sponte uelit, bene possunt iurisdictionem prorogare, ut no. supra de offi. dele. de causis no. contra nisi adsit consensus epi. j. de fo. compe. significasti. item no. ordinarium agere, si subditi grauent. ad idē. s. de of. arc. dil. sed certè plus prosequetur cām suam, i. subtractionem iuris sui, quam iniuriam subditorum.

Quod sedes ap.& j. [committeret] 63. di. cū prouinciales. 15. di. non debet,& c. si quis [Debet] s. de of. dele. pastoralis, in prin.& ca. ult. & hic habes, quòd episcopus committit ea, quæ sunt ordinis supra de ele. trāsmissa. 7.q.1. pontifices,&c.

SVMMARIVM.

1 *Nunquid iudex totius prouinciæ sit iudex cuiuslibet.*
2 *Etiam sine secundo decreto fit aliquis uerus possessor.*

Pastoralis offi. [Exceptis] hic dicunt quidam archiepiscopum non esse iudi. ordinarium totius, prouinciæ. nos autem contrarium credimus, s. q habet archieps ordinariam iurisdictionem archiepiscopalem, nō autem ordinariam episcopalem, nec simul occurrere de iure. nam in tota prouincia habet procurationem,& uisitationem j. de præscri. cum ex offi. ad idē. 1 7.q.j. in apibus. ¶ † Et non sequitur est iudex totius prouinciæ, ergo cuiuslibet. qd patet etiam in episcopo, qui licet sit iudex totius dioec. non tamen est exemptorum, quamuis dici possit, q & cuiuslibet iudex est: quia in plu ribus casibus habet iurisdictionē sup quolibet, licet nō in omnibus. p ̄namus. n q aliqs sit ita bonus a q nihil committit, qd iuris indigeat, correctione sup hoc, in quibus habet iurisdictionem, sed ligatam, ar. xxij. di. de Constanti. & sic episcopus habet iurisdictionem, sed ligatam, quousque cōueniatur pars in casibus exceptis, ar. supra de rescr. pasto. §. quoniam. Sed si tulerit sententiam excommunicationis, nunquid tenet dixerunt quidam q sic, ut in aut. de desen. ciui. §.& consequenter. Sed nos contrarium credimus, ar. 3.q.6. peregrina. 6.q.3. scitote. ix.q.iij. nullus. & eodem modo non tenet absolutio, si absoluat excommunicatos secus tamen est dicendum in epo, qui iurisdictionem nō ligatam habet in tota dioece. ut no. s. eo. cum ab. [Alicui] suo ordinario prælato. [Articulo] j. de sen. ex. q de his. 17.q.4. si quis suadente. ¶ Succedat] & ita habes, q si alias delegati transferantur ad alias dignitates, & scriptum sit loco, quòd successor procedat in causa. de hoc no. supra de offi. dele quoniam, & de rescrip. eam 2 te. ¶ † Verus] no. aliqrem fieri uerum possessorem etiā sine secundo decreto post an. nt no. ut lit. non conte. quoniam. §. ul. in fi.& de eo, qui mit. in pos. causa rei ser. ca. j. [Honestis] C. de anna. exce. ut perfectius. xvj.q. ij. §. penult.& ulti.

a ¶ *Ita bonus. Felyn. allegat in proœ. rex pacificus, in pri. quod quis pôt ita esse bonus, et s tātū rōne regeretur, quòd nō subiceretur legi, intellige exercitio legis, ut ibi per eum.*

Licet in corrigendis. [interclusum] j. de ap. ad nostrā. reprehensibilis, de priore.& intelligo hoc uerum, nisi excedat modū j. de sen. ex. uniuersitate,& c. pro. & ubi est notorium. j. de uerb. signi. ex parte, cum olim. idem est etiam, si alias grauetur, ut infra sequitur [derogare] s. de offi. deleg. super eo. 9. q. 3. nunc uerò. ¶ Faciendis] si cut hæ erant. licet enim ibi esset ap. re. non ob. quia hoc fuit ibi appositum, q de iure est, ut dictum est, & sic procedere debet tam ordinarius, q̄ dele. secus, si dixisset autoritate nostra. sic enim tāquam dele. procedere potuisset. item crederem, q si mandaretur ei, q in aliqua causa procederet ap. re. uel in aliquibus negocijs, ubi appellatio à iure non prohibetur. item à contrario, si ordinario mandet, q audiat generaliter causas aliquorum subditorum suorum, nec ponatur in literis ap. re. uel autoritate nostra, uel aliquid super ordinariam iurisdictionem concedatur, tunc ut ordinarius cognoscet, non ut dele. ¶ Et est ratio, quia uf ei suasisse executionem sui officij. item quia s ius sunt huiusmodi generales commissiones supra de rescrip. ad hoc secus, si inter aliquas personas specialiter mandaret ordinario causæ cognitionē: quia tunc deleg. præsumitur infra de præscrip. cum ex officij [Casus] j. de sen.& re. iu. cum. I.& A. & c. proxi. infra de accu. cum oporteat, & infra de fi. licet Hely. uel si in all quo contra formam datam infra de accu. inquisitionis, qualiter,& quando [Mandati] quo non dele. constituit, sed ut ordi. instruxit,

SVMMARIVM.

1 *Capitulum si est iudex, non tamen singuli canonici.*
2 *Quomodo electio deuoluatur à capitulo in episcopum.*
3 *Solus episcopus conuocare potest canonicos, et procedere ad electionem ipsis non uenientibus.*
4 *Nō ualeret consuetudo, quòd capitulum in causa sua esset iudex contra episcopum.*
5 *Cur episcopus non corrigit excessus suorum canonicorum.*

Irrefragabili constitu. [Formam] j. de accu. inq sitionis, qualiter & quando,& de hoc not. inf a de ap. c. 3. [Consueuerunt] alias enim nisi esset consuetudo, eis prætermissis episcopus corriget, ut not. 1 s. e. cum ab. ¶ † Per ca. ipsum] & sic capitulum est iudex, & penes ipsum est iurisdictio,& non pœnes singulos canonicos. nam de nullo potest dici hic est iudex, uel coniudex. sed uerba resonantia actum de eis dici possunt, s. ut canonicus iudicat, sicut electio est pœnes capitulum, & non singulos, & tamen singuli coeligunt sed cum episcopus sit de b capitulo, utpote caput b capituli, ar. j. de uer. si. cum clerici. ff. de his qui no. insa. l. 2. insti de iure na. plebis, quomodo ad eum potestas deuoluitur iudicandi? nam si omnes fuerunt negligentes, paria delicta pari pœna puniri debent supra de sup. neg. præla dilecto supra de ele. bo. me. in fi. si non omnes sunt negligentes, pœnes non negligētes erit potestas iudicandi supra de postu. gratum supra 2 de ele. bo. me. ma. ¶ † Eadem questio est, quomodo. f. deuoluitur electio à capitulo in episcopum? quidam dicūt q ubicunque episcopus est de capitulo. nam aliquando non est de capitulo s. pra de rescri. cam,& tunc si eps est negligens cum alijs, potestas eligendi, uel iudicandi. uel quælibet deuoluitur ad superiorem, non ad episcopum & intelligunt l. ff. quando ap. sit. l. j. §. sed & si quando sies

b ¶ *Caput. Adde Felyn. in proœ. Gre. col. 3. circa fi. qui allega. Innoc. hic.*

ses sedebat in ordine suo, non iudicans, sed cõsulens. sed contra hoc esset. C. de accu. l. ul. uel quãdo sedit iudicãs: sed contradicit. nos dicimus, q̃ si episcopus interest capitulo non tanquã eps, sed quoddã iure segregato tanquã canonicus, puta quia Papa de gratia sibi reseruauit canonicatum, uel etiam epatus habet spãle priuilegium, q̃ quicũq; est eps, sit canonicus, itaq; fingitur gerere duas personas; tunc si oẽs fuerunt negligentes, & etiam eps; nihilominus ptãs eligendi, uel iudicandi deuoluitur ad epm, nisi dolus eius interuenisset, ut ob hoc procurasset elec. non fieri, ad eum deuolueretur ptãs. ĩ. de concel. p̃ben. non ua. postulasti suprã de ele. cum inter dile. xvij. di. multis. 2. q. 6. omnes. ff. de suc. edic. l. j. §. quod dicimus C. de adul. iur. ff. de adop. si pater. §. j. sed dices nonne tenetur committere uices suas. ar. ff. de iurif. om. iud. ꝓtor? rñ. non illud enim ideò est. quia consulens suam uoluntatem propalauit; unde suspectus[a] haberetur, si iudicaret: sed secus in negligente, qui suam uoluntatem non manifestauit. si uerò eps in electione canonicorum tñ interfuit: quia eps, puta quia ad hoc habet priuilegium, & perpenditur hic: qa ratione dignitatis plus ualet uox epi, quàm canonici, nõ qa canonicus, quia nec canonicus est; tunc non potest dici gerere personam canonici, sed episcopi tantũ; & tunc non deuoluuntur potestates ad episcopum, sed ad archiepiscopum. sed contradicit. l. ff. quãdo app. sit. l. j. in fi. sed approbo responsionem prædictam.

[a] *¶ Suspectus. Et sic iudex, qui cõsuluit in causa, allegatur suspectus. adde Fran. Are. in cons. xxix. co. xix. in prin. & doct. in c. cum speciali infra d. appel. & adde, quòd idem si fuisset aduocatus. l. prætor, & ibi doct. & Alexã. ff. de iur. om. iud.*

3 ¶ †Sed quæres, quid si episcopus non fuit negligens, sed, sicut potuit, procurauit electionem fieri, sed non potuit obtinere? rñ. non potest se excusare eps: quia ipse solus potest conuocare alios canonicos, quãuis non ueniant, & ipse nihilominus circa finẽ ultimi diei conuocato capitulo eliget, & iudicabit. š. de offi. dele. cõsuluit, & no. supra de ele. cum nobis, & c. ecclesia uestra, ar. š. de post. bonæ. ij & est hoc, quia certũ tps à iure habuit, infra qđ procedere deberet. ĩ. de concel. p̃ben. non ua. nulla, uel à prælato, ut hic. Vnde, si aliqui ad tps uelint effugere, eorum malicia, uel negligentia non nocebit diligentibus. ff. ex qui. cau. ma. non enim. sed ubi non est præfixum tps, non potest unus solus procedere in negocio, quod omnibus imminebat. uel melius, s. in decre. bo. me. supra de postu. processerunt, licet forte iniustè. unde nec poterat procedere unus solus contra sñiam plurimum: secus, ubi sunt negligentes, ut hic. & hoc est uerum: quia unus solus eliget, uel iudicabit: quia ius uniuersitatis recidet in unum. ff. quod cuiusq; uni sicut. §. ul. ar. xij. q. ij. non liceat. secus, si non esset collegium: quia essent plures dele. uel ordinarij. nam tunc in unum non recideret ius reliquis negligentibus, ut no. supra de offi. dele. causam. uel dic, & melius, q̃ hæc decre. loquitur, quando ad solum capitulum pertinet hæc correctio, & non ad epm; & sic
4 non habent locũ prædictæ obiectiones. ¶ †Manifesta]. i. notoria. nam alias nulla consuetudo prodesset, q̃ capi̇m in causa sua contra epm iudex esset. nam esset contra bonos mores, & grauamen adduceret ecclesijs, & ideò nõ esset tolerabilis supra de conse. c. j. & c. cum uenerabilis. sed si factum esset notorium, tũc potest ualere ei consuetudo, nec erit iudex in facto suo: quia non iudicabit. sed tñ cessat pro manifesta offensa; quod fieri potest infrã de uer. sig. ex parte, ubi no. & e. sc. nam si interdixerit re existe dubia puniretur, ut hic, & infrã de app. dilecto. si ergò manifesta & rõnabilis cã subsit, & est consuetudo, pñt cessare. nã & solus decanus põt indicere ecclesiã. ĩ. de ap. dilec. ¶ Sed q̃ quo seipm suspendet? itẽ quo erit iudex in facto suo q̃ id, qđ est. C. ne qs in ꝓpria cã ꝓ totũ. ĩ. de côcel. p̃ben. post ele. itẽ legẽ dicere sibi non possunt nec impare. ff. de arb. l. pe. xxj. di. nunc aũt? itẽ interdictũ de cõsensu epi & canonicorũ ponendũ est. ĩ. de his, q̃ fi. à ma. par. cap. q̃suit. non ergo à solis canonicis. rñ. de iure esse, q̃ eps, & capi̇m simul interdictum proponant. sed si consuetudo habet, q̃ canonici, uel solus decanus hoc faciat, ualebit interdictum, ut hic nec ex hoc sequitur, q̃ aliquis sibi imperet, uel puniat. sed capitulum imperat singulis canonicis, & eodem modo punit, ar. xij. q. ij. qui manumittitur. ¶ Item licet prælatus de iniuria ecclesiæ, uel causa cognoscat, non dicitur iudex in propria causa, ar. C. ubi cau. fiscl. l. j. ff. de his, quæ in testa. delen. & xi. 2. q. 7. siquis ab episcopo. ¶ Vel dic, quòd non est inter dictum iuris: sed est quædam cessatio: & inde est, q̃ eps uel alius, ẽt ipse, qui posuit interdictum, celebrando in illa ecclesia non fit irregularis. imò nec etiam canonicus sic interdictus in eadem ecclesia, uel alicubi celebrando fit irregularis. sed si imponeret interdictũ iuris, tunc irregularis esset, ut no. ĩ. de excep. præ. tãta. ¶ Dele.]. i. datus. si. n. esset dele. expiraret iurisdictio re integra morte mandatoris. & hic est unus casus, ubi archiepiscopus habet iurisdictionem in subditos suffraganeorum. uel
5 si dixeris propriè deleg. dic hoc speciale, q̃ non perit hæc iurisdictio morte mandatoris. ¶ †Sed quare episcopus non corrigit excessus canonicorum suorum? rñ. quia sic placuit Papæ, & nõ sine cã, qa uideretur esse iudex in ꝓpria cã, quãuis nõ sit, & quia ardua cã contra capitulũ unde non debet eam audire nisi cũ capitulo suo. 15. q. 7. eps nullius. sed cũ eis audire non posset. qa idem iuris esset, quãuis nõ sint rei & iud. sed uř, q̃ deberet esse sub arbitris. 11. q. 1. si clericus aduersus. sed illud loquitur in ciuilibus casibus, hoc in delictis: uel sufficit sic statutũ esse. ff. q. & a q. prospexit, primo rñ. [calliget] si sine manifesta & rationabili causa cessauerint.

QVoniam in plerisq; [Populi] Saraceni Latini, & Græci, qui inter nos habitant [prouideant] suis expensis. ĩ. c. ꝓxi. ar. authẽ. ut nulli iudi. §. nulli, authẽ. de man. prin. illud tñ: secus in legatis Papæ infrã de p̃scr. accedẽtes: uel ut no. infra c. ꝓxi. nã legatis solius epi ꝓuidere nõ tenent, imò cũ alijs clericis. ¶ Necessitas] hic apparet hoc ipsum de dispẽsatione esse, ar. 7. q. 1. non aũt. ꝓ. q. vij. quod ꝓ remedio; ad idem. š. de renũ. ad sup. & hoc ex uerbo apparet ibi, cui cõcessimus. & hoc intelligo ubi ponitur eps in dig. alterius ad aliquod officiũ, cuius rõne illi debeat subesse. secus, si alias uocaret ad supplendum defectũ suum. 7. q. 1. pontifices [Percussum] no. canonem latæ sententiæ.

INter cætera. [Indiguerint] puta quia sine scandalo à clericis, uel laicis expensas hře nõ pñt. 1 1. q. 1. aliud q̃ dẽ. j. q. ij. placuit: alioqn ab eis pñt exigere; qa nõ est magnũ, si metemus tẽp. ubi seminamus spiri. infra de p̃sc. cũ officii. [Coadiutores] secus in dele. supra co. c. ult.

SVMMARIVM.

1 *Non licet episcopo exigere procurationem à capel. qua non sufficiunt ad procurationem.*

2 *Nõ põt abbas, uel alius superior agere noĩe suo, uel monasterij negatoria, uel quasi contra requirentes aliqua iura in suis capellis.*

Cum

3 *Cum quis per se tenet, nō amittitur sine scientia, & aīo possidentis.*
4 *Iubet, quae de iure debentur, nisi pars probaret praescriptionem, uel priuilegium, condemnaretur.*
5 *Quae sint uniuersales actiones: quae etiam generales, & singulares, habes in nu. 6. 7*

Onquerente. Not. abbatem posse agere pro capellis suis, ne indebitis oneribus grauetur. ar. s. de offi. archi. c. 1. sed si plati ipsarum ecclesiarū uelint agere, ipsi praeponuntur, ut no. s. de rescri. edoceri. posset tñ dici hoc esse ideo, quia tpalia earundem ecclesiarum monasterium possidebat, arg. j. de excep. cū uenera. uel hic abbas iura episcopalia ad se pertinere dicebat: uel etiam ubi agitur generaliter de grauamine communi omnium, tantū eps aget: sed hoc nō inuenitur iure cautum. de hoc no. j. de appe. dile. ¶ Nō contentus] haec
1 petitio non fulcitur iure, q non liceat epo exigere pcurationem à capel. quae nō sufficiunt ad procurationē, uel quae eā non dñt: quia possessoriū non sonat. sed dic eam iure fulciri: quia negatoria pro his iuribus competebat, ut no. j. de uer. sig. si abbate, & supra de offi. del. cū olim. quidam tamen dicunt non competere negatoriam, sed sufficere debet ecclesiae denegare, si eps petit a ea, qđ non debet. & actio non competit contra epm sua iura petentem ob hoc solum, q petit, nec inuitus agere cogitur C. ut nemo inuitus. dic etiam in hoc loco recte implorari à monasterio offi. iud. nam cum gladium in manu gestet episcopus, s. excommunicationis. 24. q. 3. corripiantē, & possit timere, ne iniuste eum excōmunicet, item quia cum diffamat asserendo eum in quibusdam iuribus sibi debitorem; ideò recte petit, q cesset ab hac diffamatione. sed iudex dabit epo tēpus, intra q doceat de iure suo alias iubebit eum cessare à diffamatione. C. de inge. manu. diffamari. j. qui fi. sint lega. lator. iniuste autem petit abbas, s. q non cogerentur ad procurationem, quae sufficientes non erant. sed debebat petere, quòd plus non cogerentur soluere in procuratione, nisi quantum pensatis facultatibus moderatè soluere possint, secundum q in sententia continetur. sed licet sic petat, nō tamen est inepta petitio, & iō condēnatio sequetur, ut. j. sequitur, ibi. ita q cum ad eas &c. item potest dici dari iu. of. contra hunc epm: quia ultra, quā debet, exigit, sicut censitus & colonus ɔ̄ dñm: quia ultra debitū exigit. C. de col. & censi. l. pe. & ulti. C. in qui. cau. colo. & censi. l. j. authē. de qō. item si petat collectam ultra uires. ff. de uac. mune. l. j. & secundum hoc abbas est actor, & non erit generalis haec petitio. ¶ †In ecclesiis] not. abbas, uel alius superior nō
2 potest agere nomine suo, ut monasterij negatoria, uel quasi contra illos, qui in capellis suis requirunt aliqua iura. & hoc ea ratione, quia non est dominus ecclesiae, licet habeat ibi aliqua sed rector capellae, uel etiam ipse abbas nō suo nomine, nec nomine monasterij sui, sed nomine ipsius capellae pōt agere negatoria, uel quasi. cum enim capella distincta habet iura sua à iuribus monasterii, & ipsa capella domina sit suorū iurium, ipsa & ipsius nomine agendum est, & non alterius, nisi forte capella cōcessa esset in proprios usus: quia tunc cum sit quasi dñs, sicut usufructuarius, agere pōt negatoria: sed tutius e cā intētare noīe capellae. cōfessoriā iuste intētat abbas noie sui monasterii pro iuribus, q̄ habet in capellis ut si alius occupauit ipsa iura, rectè cōpetit ɔ̄ eum cōfessoria, per quā adiudicabunt sibi praedicta iura, & auferent ab epo possessore. ¶ Item pōt intentare interdictū uti pos. infra de psc. uenienς. ¶ Item si in libello simpliciter petit abbas imponi silentium epo, & cassum nunciari, quod per epm, factū, & ēt decerni, q nullum ius sup praedictis iuribus pertineat ad epm, licet haec uerba sonare uideantur in negatoriam tm, quāquā diximus non cōpetere abbati pro praedictis iuribus, sed capellae: tamen ut potius ualeat, quā pereat, quod actum est, & quia intelligitur oē suum, ius deduxisse in iudiciū, & quocunq; mō produci pōt, dūmodo sub uerbis positis in libello cōprehēdi possit; dicam suam ferendam pro abbate, dūmodo pbet iura, de quibus agitur ad se ptinere: nō qa intelligit actionem confessoriam intentasse, ad quā nullatenus cōpetūt uerba libelli, neq; negatoriā, quae non competit abbati, sed capellae: sed intelligo eum implorasse officiū iudicis, quod bene cadit sub praedictis uerbis, & quod competit, ubicunq; quis iustitiam habet, & non habet aliquam certam actionem. est enim latissimum officiū iud. ff. de iurisd. om. iud. l. j. arg. ad pdicta. infra de cā pos. cum ecclesia, C. de anna. exce. l. ul. sed opp. huic abbati competit alia actio. s. confessoria. ergo non habebit offm iudi. ar. ff. de mino. in causae ¶ So. qñ officium iud. est extraordinariū sicut est, quando datur in integrum restitutio: quia contra ius est, quòd iudex praestet suum auxilium cōtra sententiam, uel contractum, uel praescriptionē, tunc non datur nisi in defectum aliarum actionum. sed alias nihil p hibet officium iud. concurrere cum aliis actionibus, cū sit latissimum. ff. de iurisdi. om. iud. l. j. de capella autem certum est è conuerso, quòd ei contra episcopum pro praedictis iuribus competit negatoria, & non confessoria. de his no. infra de uer. sig. c. abbate. ¶ [Specificatis,] episcopus enim petebat iura episcopalia de facto, non in iudicio. abbas autem agere uolens contra episcopum negatoria, uel alio modo, ut no. in glo. quae incipit, hoc pacto, omnia iura specificari petiit, ad quod non tenebatur episcopus, sicut nec in aliis generalibus actionibus teneretur, ut no. in glo. quae incipit no. quosdam. & hoc etiam ex eo apparet: quia nec omnia specificauit. Posset etiam dici, quòd ideò cogitur quandocunq; specificare iura. quia forte erant aliqua iura, de quibus concordabant, uel quod essent danda, uel quòd non essent danda. & ideò non erat bonū partes superfluis probationibus grauari. ff. de inter. act. ubicunq;. itē ante lit. cōte. pōt q̄ri ab epo, an haec iura possideret, ff. de inter. ac. q seruū. §. iniuriae. ¶ [Canoni. ā] quae est. xxiij. dist. q̄q̄, quā etiam alius hēre pōt, sicut archi. uel archipresbyter. supra de offici. ar. c. j. & id. idem ēt dicimus de sequētibus iuribus . s. uisitatione supra de of. ar. c. j. & c. mandamus, & suprà de of. deleg. c. super eo, & censura ecclesiae, ut not. supra de of. ar. cum satis, & iurisdi. ut no. suprà de offi. ordi. cū ab. & sic de aliis pro magna parte. sed aliter pertinēt ad inferiores praelatos: quia quasi sub aliis: aliter ad maiores. inferiores autem praelati, quae sunt communia tam eis, quàm episcopis tanquam episcopi, & non sub episcopis exercere uidentur, si nō admittitur appellatio ab eis ad episcopum, sed ad archiepiscopum; & si ēps non permittuntur cognoscere de causis pertinētibus ad subditos: uel praedicta facere & aliis modis. uel si minores praecipiunt in negociis aliquid ad se pertinentibus, & maiores, minoribus tantum intendunt in eis, & ut plenè intelligas de hac materia, quae tractatur in glo. ista, no. quòd non currit praescriptio sine possessione infrà
3 de pscri. cām. ¶ †Itē postquā aliqs p se tenet, non amittitur sine scia & animo possidentis. ff. de acq. pos. peregre. §. quibus nocte est enim q expellatur de ea possessione uel reuertens non admittatur, uel suspicet se posse repel li. ff. de acq. pos. l. iii. §. in amittēda &. §. se. & § q si suus, & l. clam possidet e. §. fi. ex his autem colligo, q si aliquis habet

habet generalem iurisdictionem in aliqua re, sicut eps in dioecesi sua.j.de excep.uenera.j.de rel. do. constitutus, tunc nullus homo, uel eps, uel alius potest constitue re, alias praescribere de nouo, uel totam iurisdictionem episcopalem, uel etiam aliquod capitulum iurisdictionis, s. q uisitet aliquam ecclesiam eius dioe. uel q uocet aliquem ad synodum: uel cognoscat de aliqua ca dioece. nisi eps sciat, & per aliquem praedictorum trium modorum possessionem amittat, sicut per praedicta iura apertè apparet. sed si non nouum ius praescribat, nec ius, quo praescripto laedatur eps, puta si aliquis archieps in dioe. huius epi praescriberet ius archiepale, bene ualeret praescriptio, etiam ignorante epo, dummodo contra archiepiscopum legitima praecesserit praescriptio: quia nihil hec praescriptio, tangit hunc episcopum. & idem ur, si qs plebanus eiusdem dioec. praescriberet ius plebanatus in capella alterius plebani eiusdem dioec. nam hic sufficit, q legitime praecedat ptaescriptio contra plebanum, i. eo sciente, & possessionem aliquo praedictorum modorum amittat, & si eps nihil sciat: quia nihil interest epi: quia ita bene potest habere ius epale in hac capella alieno plebano ibi habente iurisdictionem sub epo, sicut si primus plebanus eam haberet, forte idem ur, etiam si pleba ni sunt diuersarum dioe. & intelligo haec uera non solum si praescribantur iura statuta a iure, qualia sunt praedicta iura, s. archiepiscopale, plebanale. sed etiam idem ur, si praescribantur iura, quae aliquis habet in eadem dioec. ex priuilegio, uel praescriptione, sicut est uidere in episcopo Papien. qui ex priuilegio, uel ex praescriptione habet multa iura in quibusdam ecclesijs Placentinae dioe. Nec enim iura praescribere posset eps Parmen. contra epm Papien. etiam ignorante epo, Pla. quia nihil praescribit de iure, quod possidet eps Placentinus: nam de iure possessis ab epo Placentino nihil praescriberet Parmen. nisi Placentinus hoc sciat, & nisi prius de possessione expellatur, ut ex praeal. iuribus apparet. & dicimus, q dr praescribere iurisdictionem archiepiscopalem: quia archieps ea amittit tanquam de ea expulsus eo sciente, & alius eam occupauit. & idem dico in plebanali, & in alijs huiusmodi. si autem praescribat iurisdictionem talem, qualem archiepi habent in dioe. subditorum, sed tamen archieps suam non amittit, in hac praescriptione necessaria est scientia epi, qui eam possidebat, & nõ archiepiscopi, cuius nihil interest, qui possessionem suae iurisdictionis nõ amisit. hoc q dictum est, qn aliquis habet generalem iurisdictionem, idem intelligo etiam si in multis capitulis non habeat iurisdictionem, dummodò in omnibus habeat, ni si in exceptis uel per iura uel per priuilegia, uel per praescriptio. uel alio modo. sed si aliquis habet tãtum in certis articulis iurisdi. ut archieps s. eo. duo, in hoc casu nõ est necessaria scientia huius, qui in certis tantum habet iurisdi. dummodo de iurisdi. quam possidet, nihil pscribatur: quia non dicitur hic praescribi iurisdi. archiepo par. cum archieps nihil de sua amittit: sed extraordi. iurisdi. praescribi dr. Vr tn, q et alius archieps sine scietia primi archiepi non posset praescribere, q portaret crucem, uel uteretur pallio, & alijs consimilibus, ut in dioece. sui suffraganei: quia ipse archieps hoc ius, uel potius honorem possidet in prouincia sua. unde nullus tũc potest hunc honorem praescribere, nisi prius primus archieps amittat possessionem, quam amittere non potest, nisi inde expellatur, ut dictum est: sed oppo. quia potest habere haec iura ex priuilegio, & tunc archieps tenet suã possessionem, quare non eodem modo ex praescriptione potest quaerere? Respon. quia aliud est in priuilegio, ubi no

uum ius constituitur autoritate eius, qui potest nouum ius statuere, & qui potest iurisdictio. alteri dare, ut Papa. aliud in praescriptione, quae nunquam procedere potest: quia si dicant se habere titulum forte ex collatione alicuius, qui non habebat potestatem conferendi, illud, constat, q hic non potest procedere praescriptio cum habuit iniustum titulum j. de deci. dudum. ¶ Item per talẽ titulum non habuit, nec habere potuit possessionẽ apud alium constitutam, nisi sciret ille, apud quem erat possessio; & multofortius, si nullum allegat titulum, nisi praesumptum & usum praescribere non potest, nisi prior possessor sciat, & de possessione expellatur. c. di. contra morem. 18. di. illud tamen bene ur, q etiam si huius honorem extraor. puta ex priuil. constitutum alius, q̃ priuilegiatus possideret, si bonam fidem haberet; puta q a crederet, q licitè esset translatum in eum autoritate eius, q hoc facere posset, & alia interuenirent, quae in praescriptione sunt necessaria, q tũc illud ius extraordinarium praescribere põt [Subiectionem] ecclesiarum in spiritualibus. 16, q. 5. c. ij. [Institutionem] sacerdotum j. de cap. mona. c. j. [Censuram] i. qd possit excommunicare [Iurisdictionem] de hoc no. s. e. c. j. ¶ Poenitentias] de enormibus & uulgaribus criminibus. xvj. q. 6. c. ul. & pertinet hoc & seqnens ad laicos. & no. q petendo iura epalia cõtra abbatem prosequor non solum ea, in quibus monasterium tenetur mihi, sed et ea, in quibus clerici & laici suarum capellarum supra de offi. arc. dilecto infra de p. scri. auditis. & est hoc ideo, q abbas haec iura possidebat & in clericis, & in laicis. & si super his clerici uel laici cõ ueniantur nominabunt dominum in iudicio, ut no. j. de ma. & obe. inter [Sacramentorum] subito continẽtur ordo, dedicatio ecclesiarum, consecratio uirginum, & gñaliter omnia sacramenta [Ab ipso] episcopo [Synodum] ar. q clerici tenentur ire ad synodum [Et synodatici] p eodem supponit. sed dr syno. quae in synodo dant j. de cẽ si. olim [Cathedra] quia datur pro honore cathedrae. x. q. iij. placuit Recipi duos solidos a qualibet ecclesia, nisi a monasterijs, x. q. iij inter [Decimationum] x. q. iij. unio xij. q. ij. Vulterana, & c. nobis & c. concessio, & c. de redditibus [Mortuariorum] j. de sepul. certificari [Visitationem] de hoc no. s. de offi. ar. c. j. [Pensatis] a pauperibus nihil petat, ar. ij. q. j. placuit. x. q. iij. cauendum alij dicunt, quòd et a pauperibus aliquid petit: sed plures congregabuntur ad soluendum cathedraticum, ar. j. de censi. cum instantia. sed respondeo potest illa loqui in pro-
4 curationibus, at in cathedratico secus. ¶ † Onerentur] & ita dixerunt quidam, q omnia, quae hic continentur, & ita de iure pertinent ad episcopum, q si proposita generali petitione, s. peto ius epale in tali ecclesia, q secuta condemnatione, in omnibus his mandabitur sententia executioni. & idem de his, quae continentur j. de praescri. auditis. sed nos hoc non fatemur. nam & hic & ib quidam continentur, quae non sunt de iure epali, sed ratione consuetudinis, sicut est de quarta decimarum, & mortuariorum, qd ex eo apparet, quia alicubi datur tertia, alicubi medietas, alij nihil x. q. j. de his, & c. antiquos, & q. iij. unio. j. de sepul. certificari. idem in cathedratico x. q. iij. nec numerus, & expressius apparet in decre. auditis: quia ibi petijt inter iura epalia denarios Sancti Petri, & procurationem archidiaconi, quae constat non esse de iure episcopali, nisi ratione consuetudinis. & ideo Papa hic fecit specificari capitula, & super his litem contestari, & super his inductae fuerũt probationes licet enim multa ex his contentis ad iudicasset sine probatione, nõ tamen omnia, & illa ad minus specificari debẽt in senten

tia,

tia de quibus ius dicit, q consuetudo seruanda est, sicut est in tertia mortuariorum, & huiusmodi j. de sepul. certificari. & idem dr in his, quæ rõne consuetudinis deben tur. nam in his quæ de iure debentur, nisi pars aduersa probaret præscriptionem, uel priuilegium, condemnare tur. j. de præscri. auditis; & de hoc etiam no. j. de ca. mo.
5 consti. ¶ † Onerentur] Item no. quasdã actiones esse uni uersales, s. quatuor, quæ omnes competunt pro hæreditate tantum, cuius nomine comprehenditur uniuersum ius defuncti. ff. de uer. sig. hæreditas. & ideò uniuersales dicuntur, s. petitione hæredi. fami herci. actio ex testamento, quæ datur pro hæreditate ex Trebellia restituẽda, & actione exempto, q datur, quotiens tota hæreditas emitur. ¶ Et no. q qñ his actionibus agitur, exprimit cau sa agendi, & res uniuersaliter. uerbigratia, peto a Ber. hæreditatem totam, uel partem, uel bona, q fuerunt pa tris mei petitione hæreditatis: quia me instituit hæredem uel quia ab intestato successi. & qd causa sit exprimenda, probatur. ff. de peti. hære. l. t. a. & 3. q res uniuer saliter, non singulariter sint exprimẽdæ, probatur. ff. de pet. hære. an. nam ll. dicunt, q si intentata peti. here. tem pore sententiæ inueniatur plura possidere, quàm tempore litis contest. debet ad omnia condẽnari. ff. de peti. hær. l. 4. & l. fi. ex quo apparet, q de ultimis petitio fuit. nam alias in pluribus principalibus rebus, q petitæ sunt, condemnari non posset, licet in accessorijs posset, & bonæfidei iudicijs, & stricti iuris, sicut sunt fructus, & usuræ ff. de usur. uideamus C. de pet. hær. l. j. & l. non possumus. sententia fertur. condemno te ad restituendam hæreditatem. ff. de pet hær. l. j. & si pars hære. pe. l. j. & l. nõ possumus sed dices, quid prodest talis sententia? Respõdeo multum: quia si probaui res a te possessas, fuisse in bonis patris mei, cõdemnaberis ad illa, & in eis mandabit snia executioni. & ideo si nõ probaui pẽdẽte lite, sed post sen tentiam probo quodam extraordinario modo, s. petam sententiam executioni mandari in his rebus, & si illas ne gaueris, ego probo eas fuisse in bonis patris mei ar. ff. de re iud. à diuo. §. sed si super sicut autem uniuersalem nõ dicam petitionem iuris epalis: quia non petit uniuersa
6 iura ecclesiæ. ¶ † Item no. alias ac. esse gñales, sicut p so cio, si societas contracta est omnium bonorum, uel maio ris partis, & negociorum gestorum, omnia negocia uel plura gesta sunt. ff. pro so. arbiter, & aliæ multæ, quæ generales dicuntur: quia plura sub se capitula cõtinent ad ministrationem panis, uini, olei &c. non tamen uniuersum ius, quod habuit defunctus multa enim potest habe re pater, quæ non perueniunt ad filium, quæ in his actio nibus exprimuntur ac. & causa & res gñaliter: sed in pro secutione cãe oportet, q exprimat specialia. C. de iud. licet, sic. s. peto à te rationem administrationis negociorum meorum, q gessisti sine mandato, actiõe neg. gest. & in hoc dicimus similem petitionem iuris epalis. & dicimus, q licet specificata sint iura ab isto epo in prin. non
7 tñ tenebatur. ¶ † Item no. alias actiones singulares esse, q si sint reales, necesse est exprimere actionem, & rem, & utrum totum, uel pro quota parte petat, & confines, & colores, & alia. ff. de rei uen. cum in rem, in prin. ff. de cẽ. forma, in prin. idem in hypotecaria, & similibus. nec est ne cesse proponi causam actionis, cuius nulla alia est cã, ni si dñium, qd asserit suum esse, & id totum in iudicium deducit, qualecunque sit. ff. de excep. rei iu. si mater. §. ea dem. ¶ Sed 9 vr. ff. de rei uen. l. j. ubi dr, q uendicare potest adiecta cã. sed respondeo ibi ideo adijci causam: q̃ a res perita, s. liber homo, nunquã põt esse nri dñij & ideo non uẽdicari. si autem sunt personales, ut condictio cer ti, & similes, non solum rem & actionem exprimet, sed etiam causam. s. quia tibi mutuaui, uel in dotem promisi sti, uel similia uel aliter deliberare nõ potest, cum possit una res ex pluribus causis deberi. ff. de excep. rei iud. l. & an eadem. §. actiones. j. de li. ob. ca. ul. ¶ [Exigas] super capellis specificatis. uł tamẽ, q adhuc posit petere alia iura non obstante exceptione rei iud. uel exceptione eli sa per replicationem huius: quia de his de quibus modò agitur, in primo iudicio actum non fuit, quod apparet ex eo, q in primo iudicio specificata fuerint iura sine gñali clausula. C. de iud. licet. C. de transac. si de certa. ff. de pac. tres, emptor. §. ul. sed ubi nihil est specificatũ, sed tñ gñalis est petitio, uel si post multa specificata sup ponit gñalem clausulam, s. & omnia alia iura; & tunc, ex quo sup tam gñali petitione gñalis fertur snia amplius nihil petere potest, ut hic. C. de transa. sub prætextu, nisi dolus interuenerit: quia tunc ageretur. ff. de pac. tres alij tamen aliter dicunt in liberatione enim ut si plura sufficiunt uerba gñalia. ff. de pac. empror. §. ul. sed in trã sactio. secus, quæ restringitur tm ad ea, de quibus actum est. [Lateranen.] de cen. cum aposto.

VT iuxta, & infra [Introducet] hoc ius commune, & equum est.

DIlectus fi. abbas [Ab antiquo] no. petitionem fundari super consuetudine. de hoc no. j. de uer. sig. ab bate. [Dictus episcopus] contra quem abbas agebat [diœcesanam] licet hic uideatur approbari distinctio antiqua s. quòd duplicem legem habent epi in ecclesijs sibi subie ctis, s. diœcesanam, & iurisdictionem; tamen mirabile uř, quòd de lege iurisdictio. dicitur collatio sacramentorũ. prius enim uidetur dici episcopos tantum unam legem habere, scilicet diœce. ut sub hac comprehenderetur to tum ius episcopale, quod in diœcesim habet episcopus, & etiam lex iurisdictionis. de his legibus no. infra de sta tu monacho c. j.

GRaue gerimus [Nullam] Non est contraria decreta lis ista his q diximus. s. eo. c. j. & c. quãto. [Paratus] nam idem esset, & si non esset paratus corrigere [Relaxes] de facto: quia de iure non tenetur, & ideò non indi gent relaxatione sententiæ ff. de fer. l. j.

HIs quibus. [Ex officio] dele dummodo cum iurisd. supra de offi. dele. c. ul. uel ordinario. [Casibus] de sen. exc. c. j. de cætero, peruenit. supra de offi. or. pastora lis. §. ul. [Committere] secus, si ministerium tantum mã datum sit s. de offi. dele. c. ul.

ROmana ecclesia. [Foraneos] foraneos officiales di cit quosdam ministros, quos archiepiscopi ponebant in diœce. suffraganeorum qui licet non cognoscẽt de causis appellationum emissarum ad archiepiscopum, tamen prohibebant, ne pendente ap. procederent iud. a quibus appellatum fuerat, & quædam alia minora circa iurisdi. faciebant, & dicebantur foranei ad differentiam illorum, quos in sua curia constituebat archiepiscopus. sed uř q malè fecerit Papa: quia in cõstitutione talium foraneorum officialium utilitas procurabatur: quia cõ tra laborem litigantium prouidebatur, & expensis parcebatur. sed respondemus, licet esse posset ibi aliqua uti litas: tamen plus inde incommoditatis poterat prouenire. s. perturbatio iurisd. & contentio, quæ continuè esset in iauuis inter officiales istos, & ordinarios. Item licet non posset sequi alia utilitas: erat tamen contra ius, secundum quod in litera huius decre. ostenditur tñ hoc fatemur, q archiepiscopus in sua diœce. & etiam quilibet eps poterit huiusmodi foraneos, uel minores constituere officiales per parochias. ¶ Sed quæres, quis appel labitur

labitur ab hmõi officialibus foraneis, quos constituunt epi? uel eps,qui constituit,uel superior.f.archieps? Rñ. quidam, q si ideò officium habent, qđ habent minores officiales, de quibus loquitur decr.j.de app.Romana, i prin.q appellabitur archieps, non eps,ab illis officialibus. nec obstat,si dicas, ergo idem archiepiscopus habebit plura consistoria: quia hoc nõ est prohibitum, licet posset dicere, q non dicantur plura consistoria, sed vnũ tantum,licet plures habeant iurisd.& in pluribus locis. alij dicunt,& forte melius: quia hi officiales,qui circa minora constituunt, sed nõ sunt ordinarij,sed delegati. illi aũt,qui constituuntur in curia principali,sunt ordinarij,ut no.j.de ap.Ro. & iõ ab istis.q.à deleg.appellãdus est ipse eps delegans, & nõ archiepiscopus, ff.de ap. imperatores: sed à principalibus offi.qui sunt ordinarij, & finguntur idem auditorium habere cum epo, archieps appellandus est. [Instituta] 9.q.2.nullus primas, & q.3.saluo, & c.nullus primas. [debent] quia tractus futuri temporis non per.ad iu.ff.de usuris.l.j.§.j. [à qbus] officialibus foraneis.[inhibemus] hoc enim nec ipsi officiales archiepiscopi prohibere possunt nisi parte no. cum causæ cognitione,j.de app.Ro.ubi no.

De officio iudicis. Rubr.

EX literis uestris [m or.] quod immediatè in tẽporalibus & spiritualibus ad monasteriũ fossæ nouæ pertinebat, [officium] hoc.n.ad officium iudicis pertinet.ff.de offi. pcõ. nec quicquam. §.aduo atos. ff.de post.l.j. §.ait prætor.C.de postul.pronidendum. [non obstante] nec est contra.j.de appel.ex infinuatione: quia ibi non dicit ex hac causa recusationem admissam.

SVMMARIVM.

1 *Actio dicitur esse officium iudicis.*
2 *In quibus casibus locum habeat officium iudicis.*

IVdicis officium. [Pro acto] pone casum.j.de in
1 integ.resti.c.pen.[veluti] † dixit Mar.q offi.iudi.est actio,ar.ff.de act.& obl.uerbum.sed Io.& Azo contrà,ut ff.de mino. q si minor.§.ult. sed dicis, q uis est,si sit actio,necne? Rñ.quia qñ implorabitur offi.iud. sed non ut actio intentatur,in optione iud.est negare,uel çcedere. at cum propono actionem, propono auxilium mihi nõ aliũde cõpetens, sed ex persona mea. vnde siue uelit,siue non,oportet eum tanquã mercenarium suæ dñæ seruire,s.act.meæ.C.de po.l.iiij.ff.de rei uen.officium ff.qđ metus cau.metum,§.ex hoc; & sic se-
2 queretur absurdum, q aliqs sibi seruiret. ¶†Principaliter] nam si non principalr, sed incidenter, ueluti sup articulis,q post lit.çtest.incidunt,uel super ipso pcessu iudicis petitur restitutio, fine ordine iudiciario pcedi potest. alias aũt officium iudicis habet locum in petitione alimentorum,siue à minore, siue à maiore petat, ff.de lib.agno.si quis à liber.in aut.qu ib.mo.na.effi.sui.§.discretis, & §.si quis autẽ, & C.ad se.con.Orf. si qua, autẽ.ut li.ma.& auiæ.§.illud quoque,ff.de lib.agn.l.pe. & l.alimenta.ff.de lib.agn. l.ult.ff.ubi pu.e.dc.p totum, ff.de al.pu.presl.l.j.ff.so.ma.si cum do.§.sicut, aut.de iure do.dotis,C.de iu.do.p hæredi.ff.fam.erc. si filia.§.si filius,& l.si maritus.16.q.7.qcũque.item si minor petat resti.de mino.in causæ, cũ legibus seq.usq; ad l.uicem. item si petatur cautio de dã.infe.ff.de dã.inf.l.j. l.dies, & l.prætor.§.j.ff.de præto.stip.l.j. item cum petitur satisdatione noĩe legis.ff.ut leg.uel si no.ca.l.j. & l.etiam. item cum pr petit filium in potestate.ff.de rei uẽ.l.; § p hanc. item si dñs exigat ultra debitum à censito,uel ua fallo.C.lib.11.in qbus.c.col.l.j.aũt,de qstore.C.de col. & cen.l.pen.& ult. itẽ si imponaĩ collecta ultra uires patrimonij. item si inhabiles uocenĩ ad munera,uel alij,q uocari nõ debẽt.ff.de uaca.mune. sextudecimum.§.ult. C.quẽad.ad ci.mune.l.j.iij.& iiij.& vj.lib.10. item pro exigendis reditibus à col.ascr.& non ipsi eos denegent ea ratione, quia dubitant, an fint dñi,qui reditus exigunt,C.de agricolis & cen.litibus.§.j.lib.11. Item si petat salarium grãmaticus,geometricus,medicus, rhetoricus,aduocatus,obstetrix,& nutrix,ff.de ua.& extraor. cog.l.j.§.j. & per to.tit. item petantur fructus à possessore,C.de rei uẽ.ceriam.§.bona. ff.de rei uen.§.ptereà, & l.si vnus.§.ult.insti.de offi.iud.§.sed ff.de usur. neque ff.de pe.hęre. sed & si.§.si autem, & §.consuluit,ff.de rei uen.l.loci.uer.postu. C.de fru.& lit.expen.l.ij.ff.de peti.hæred.illud,§.prædo, & §.ad officium. item si petantur impensæ siue de nouo factæ,siue in refectione,C.de rei uend.l.domum,ff.de peti.hære.plenè,& l.illud,§ ad officium. Item si petuntur usuræ in bonæfidei iudiciis, & his qui bonæfidei iudicij naturam imitanĩ.C.de in integ.rest.minor.C.de usur.l.ij.& iij.ff.de usu.usuræ,ff.de neg.gest. quia timẽdum. item si repetatur res à medico pp mala medicamenta, ff.de uar.& extor.cog. medicus. item si petatur usus aqua inciuiliter institutæ, ff.de ser. quotiens,ff.si ser.uen.sicut, §.Aristo. item si petatur situs iusti uici.ff.si ser.uend. l.ij.ff.de pub. si ego, §.si de usufru. item si petatur equa,& partus eius,quæ penes te peperit,C.de rei uẽd.l.partum,ff.de publica. si ego. itẽ si mittantur animalia in fundum meũ. Item si multi homines erant distribuendi per plura prædia, & plures, q debeant, mittantur. imò habes p illis quinque casibus vnam l.ff.de uar.& extraord. de usu. item si petatur, ne quid fiat in uia publica urbana,per quã quis ire nõ possit,& si factum sit, q tollatur, & ut uiæ reparentur,& ne quid immũdum proiiciatur, ff.ne quid in lo.publ.s.l.ij. §. interdictum, ff. de ui. & loco publ. l.ij. & iij. & ult. Item si agatur contra eum, qui missum in possessionem deiicit, uel mitti iussum ire nõ permittit.ff.ne uis fiei q in poss.l.si qs missus. Item si petat filius à patre emancipari,ff.de çd.& demõ. sic lege, ff.si qs à patre ma.l.ult. Item si creditor petat possidere bona debitoris,ff.ex q. can.in poss. item ait prætor, & l.igitur bona.l.cum pponas,& l.ult.arg.C.de pscr.30.ann.si quis causæ,§.ult. Item si petantur separari bona,ff.eo.l.ult. Item si petat curator bonis, ff.de cu.bo.dã.l.j.& ult. Item si petatur sententia pronunciari nulla,uel pcessus,j.de procur.in nostra.j.de offi.deleg. cum çtingat, ff.de fer.l.j. ¶Alias ante] sicut implorat officium iud. ut det sibi aduocatũ, supra c.pxi.uel ut condẽnet aduersarium in expensis p çtumaciam:uel fiat missio in possessionem:uel q repellat miles à procuratione,& cõsimilia. in his enim nõ est necesse lit.contest.fieri, uel ordinem iudiciarium seruari; & dr incidenter peti officium iudicis, quia illud nõ petõ propter se, sed pter aliud, sicut aduocatus petitur propter causam, non propter se.uel qñ imploratur lit. pen. ut in præalimentis, & ubi etiam aliquid pro se petitur, sed rõne rei postea habendæ,uel litis proponẽdæ ex sua petitione nihil consequitur,nec aliquid iuris sibi in re quæretur,C.ut in poss.le.l.j. & idem ubicũque imponenda est summaria cognitio. [Ad hoc] ind.of. ff. de rei uen.non solum, & l.item si uerberatum.§.j. C.de rei uen.certum, insti.de offi.iud.§.post inchoatum.

S V M M A R I V M.

1 *Quis debeat in ecclesia maiori honore fungi, & quis debeat uocare capellanos, in nu. 2.*

De maioritate, & obedientia. Rubr.

Vm certum, & infra. [Prior] in sessione, subscriptione, & rńsione. 17. dist. hinc agitur, ultra me. & ut præferatur in dignitatũ uacantiũ collatio. 74. dist. eporum, & ét in perceptione beneficij. s̃. de constitu. c. ult. in ordinatis tñ à Papa est speciale. j̃. eo. per tuas. & habet hoc locum in æqualiter meritis. nam digniores etiam post ordinati in electionibus præferentur 8. q. 1. licet. item in his, qui eiusdem ordinis sunt & dignitatis: alias aũt secus. s̃. de eta. quæris. 74. dist. consuluit. j̃. eo. statuimus. itẽ licet debeãt preferri in dignitatibus: tñ hoc non petẽt, ne in uitium ambitionis incidant. 1. q. 6. sicut. Itẽ in his

1 præualet consuetudo. s̃. de consue. cum olim. ¶ † A maiori] & hac etiam rõne, s. qui maiori honore fungi debet dicimus, q̃ ille, qui maioris dignitatis est in ecclesia, uel si non est ibi dignitas, qui maioris est ordinis, uel si sunt æqualis ordinis ille, qui prius ordinatus est, debet nominare, uel solẽniter eligere personam nominatam in scrutinio, nisi forte alius de iure consuetudinario, uel ex priuilegio hoc habet: tñ tutius est, q̃ ille, qui nomina-

2 bit, potestatem nominandi à ceteris accipiat. ¶ † Similiter debet uacante ecclesia præpositos, uel abbates, uel alios, quos iure, uel de consuetudine consueuit uocare, capellanos ipse prior uocabit,[a] & alij debent ei intendere. ff. de fide instr. l. ult. C. de præfec. pto. l. j. & 2. lib. 12. C. de pxi. sacro. scri. l. ubicũque, & C. de tuto. l. ij. C. de offi. mag. l. nemo. ff. de al. scri. l. j. c. 3. dist. à subdiaco. 18. dist. §. si nã ex quo præ aliis nominari debent, & onus similiter debent subire: tñ cãs ecclesiæ nõ agent, sed syndicus cõuentus, ut no. s̃. de rescr. edoceri. tñ nullam iurisdõnem exercebit super minores, si non cõpareant in capitulo, uel alias ei non obediãt: sed hunc effectũ habet potestas huiusmodi: quia non obstante absentia uocatorum, ualebit q̃ præsentes facient. nec contractus faciet noie ecclesiæ: quia non est prælatus ecclesiæ: sed hæc minora sibi à iure conceduntur. & credimus, q̃ si nollet conuocare caplm, quòd posset cogi per ordinariũ, uel delegatum iudicẽ, si pro cã citetur. & hæc sunt uera, & obtinent, nisi alia consuetudo probetur [communitatis] .i. canonicè & concorditer.

a ¶ *Prior uocabit. Ad Inn. hic adde d. Ant. & abb. in c. cum nobis olim supra de ele. Bar. in l. j. ff. de albo. scrib. & Fel. qui allegat concordantes in c. cum omnes, col. pe. uers. sed dubium supra de constitu. ubi hoc dictum Inno. hic intelligit procedere in collegio ecclesiast: co. & ad Inn. hic adde Capol. in trac. de remil. col. 2. & Alex. ĩ d. l. j. de albo scri. eundẽ Inn. in c. 2. ĩ prin. de no. ope. nũ. et Car. in consil. 30. incip. in hac dubia, col. 4. in prin.*

S V M M A R I V M.

1 *Quis exemerit clericos de iure imperatoris.*
2 *Corporales pœnas imponit Papa in suis constitutionibus.*

I quis [decretũ] Constitutionẽ uel mandatum: repete quę diximus. s̃. de tem. or. ad aures [Principi] Papæ. si de conse. dist. 1. corpora, sicut è

1 cõuerso. 10. dist. de capitulis. ¶ † Sed quæres, quis exemit clericos de iure impatoris, cũ prius ei subessent? Rñ. q̃ Papa cõsentiẽte Impatore. 11. q. 3. c. 3. auť. de san. epis. §. si quis ʒ, auť. ut cle. apud proprios epos. §. ult. j̃. de iura. c. 1. sed hic nõ plenè eximũt; uñ

b dicimus, q̃ exempti[b] sunt à Deo. 96. di. si impator, uel dic, qđ Papa ét sine consensu impatoris bñ potuit eos eximere à iurisdõne impe ratoris p suas ↄstõnes: qa cũ clerici spũales res sint, & ex toto corpus & aĩam dederunt in seruitiũ & sortẽ Christi. 12. q. 1. c. 3. p ↄñs Papæ i iudicio, & ↄstõnibus subsunt. 10. di. in piũ, suscipitis, & j̃. e. soli-

b ¶ *Exempti sunt. Abb. ĩ c. at si clerics, col. 7. uers. considero, infra de in. refert & sequitur hic in c. eccles. sanctæ Maria, supra de constit. col. 2. & ibi Fel. colum. 2. in fine.*

2 tæ. ¶ † Moriaẽ] hic habes, qđ Papa suis constitutionibus pœnas ponit corporales, quas tamen non infligit, ut 5. q. ult. delatorem. 27. q. 1. si quis, in prin. 4. q. ult. lnis, à quibus.

Legebatur [Cõscripserat] põt legi ita, q̃ frater Artichus pscripserat chartam, quõ alius promittebat obedientiã, in qua chartula notabaẽ iniuria illius, q uocabaẽ ad promittendũ obedientiã, q sine pmissione obediens erat. uel põt dici q̃ frater ipse Articus conscripserat chartulam de sua obedientia, in qua licet ad petitionẽ requirentis obedientiã fecerit, notabatur sua iniuria, cum absq; sponsione obediens esset. ¶ Scriptis] ar. j̃. de reg. iur. c. ult. ʒ. 23. dist. quãquam. So. illud in plato, hoc in clerico. & tam prælati, quàm clerici, quãdo sunt pp priorem inobedientiam suspecti, debent iurare obedientiam. & multofortius inde fiet scriptura. j̃. eod. cum in ecclesiis. ad manualem autem obediẽtiam omnes clerici teneri uidentur. j̃. eo. his, ubi no.

Omnes principes. Obedire] reges. n. illi epo obediẽt in casib. spũalib. & illi psoluẽt psonales decimas, i cuius diæc. principalẽ larẽ hñt, ar. C. ubi se. & cla. l. ij. & si i duabus diœc. habitãt principalr i illis, & illi duo inter se diuidẽt. ff. ad muni. assumptio. §. uel iuris pruden.

Illud dicimus in B. Petro & j̃. [digniora] 96. di. duo. [Victimæ] 81. dist. qui sunt presbyteri. 32. dist. §. uerum, & 8. q. 1. sciẽdũ. [Et auscultare] mãdatum implere.

Olitæ benignitatis [Increpare] q. d. tantam imperatori reuerentiam exhibere debes, q̃ non debes audere eos increpare. 5. q. 5. non omnis. s̃. de rescr. si qñ. ¶ In tpalibus] & sic vr, q̃ ab epo appellandus est rex. & crederem uerum in rebus feudalibus: quia tunc cognoscit eps quasi ciuilis iudex. j̃. de fo. comp. uerum, ar. j̃. de ap. si duobus. 18 dist. si quis metropol. si autem alias sint ditatæ ecclesiæ non spectat ad regem, & super bonis illis nõ appellabitur rex. 10. q. 1. nouerint. 12. q. 2. & c. se. 24. q. 3. si quis depo. [Propter Deum] ex quo uidetur, q̃ de libero arbitrio fit. 14. q. 1. c. ul. [Sine causa] ut innuat, q̃ in ueritate non præcedit, licet ex humilitate meritorium sit reputare eum præcellere. [Sacerdotij] iterum [Euellas] uitia. [Acdifices] uirtutes [Diei] spiritualibus [Nocti] carnalibus, siue secularibus [Assurgant] 58. dist. Valentinianus. [Nobis] q. d. uerè potuimus increpare propter autoritatem, quam à B. Petro accepimus. [Oues] s̃. de ele. significasti. [Quodcũque] 24. quæstio. c. quicũque.

PEr tuas nobis literas, & j̃. [deferatur] ar. pro honore exemptorum. ff. quod cum eo, qui i ali. po. l. iij. ff. de albo scri. l. ult. [Obedientia] repete, quæ diximus, supra de tem. or. cum in distribuendis. Item non credo, q̃ episcopus debeat eum deponere, ar. 3. q. 4. c. 2. C. ubi se. uel cla. l. iij. 3. q. 6. quamuis.

SVMMARIVM.

1 *Licet epi aliquarum ecclesiarum cum toto populo in haeresim, uel schisma labantur, ecclesiae tamē illa honores suos retinēt.*
2 *Possessio nemini est auferenda sine causa cognitione.*
3 *Cum ius in aliqua re petitur, uocari debent illi, quos res tāgit.*
4 *Possideri non potest ecclesia, nec eius dominium haberi.*
5 *Nominatio habet locum tantum in realibus petitionibus.*

1 Nter quatuor, & infra. [iuris] Prima rō. ¶†Pręindicium] no. q quāuis epi aliquarum ecclesiarū cum toto populo labātur in hæresim, uel schisma, nihilominus tñ ecclesiæ illæ honores suos retinent, & ecclesias sibi subiectas & quo ad possessionem, & quo ad ꝓprietatem. s. de elec. qđ diligen. Melius nř, q possessionem oīno amittant ff. ex qb. cau. in integ. denique.
2 ¶Subiectæ] † & sunt in possessione earū. possessio. n. sine cāæ cognitione nemini est auferenda. 12. q. 5. c. j. 16. q. 6. placuit. C. vnde ui, si qs in C. si p um. l. ult. hoc aūt bene fatemur, q postq̄ partes fuerūt præsentes, si ꝯstiterit, q qñ schisma cepit, possidebat, restituetur ei facta, uel pe tita restōne, ff. ex q. cau. in inte. ait ꝑtor. §. itē ei. uel iure postliminij. [absentent] Secunda rō. in registro & iūctura, q̄ sic incipit: idem etiam modo fieri ꝓuidentia dissua sit, ne Pisani, ac Veneti aliqñ quāplures apud Cōstantinopolim hmōi habētes eccl'ias ꝯ imperium prouocent. ¶Obedientia] sicut ex litera apparet, Patriarcha subiectionem quarūdam ecclesiarum petebat, quæ realis petitio erat, s. quasi confessoria. dicebat. n. se ius habere in re, per qđ apparet eam realem, insti. de ac. §. j. & §. seq. Item & secunda petitio, qua petiit obedientiam infra ius sibi esse, q prædicti sibi præstent obedientiam, simřr est realis, & quasi ꝯfessoria, ad hoc est, ar. s. de offi. or. ꝯque rente. ff. de rei uē. l. j. § p hanc. C. de colo. fug. p totum,
3 C. in q. cau. coll uel. cē. l. ij. ¶†Et no. q qñ petitur ius in aliqua re, debent uocari illi, quos res tangit, ut hic. nec fit absentibus non uocatis ꝑiudicium p ꝓcessum habitum ꝯ præsentem, à quo petitur obedientia, ut s. fiat uerus possessor, q agit, nisi forte illud imputet̃ ei, qui scit suam cām, & tacet, de quo no. j. de re. iu. quāuis, ar. à ꝯtrio sensu, ff. de re iud. sępe. §. nam & super quāuis in alias sup corporalibus rebus agat̃ in rē, ille, q possidet, uel ēt detinet, uel quocūq; mō restituēdæ rei facultatē habet, ꝑiudicium faciet dño, nisi nominet dñm in iudicio, uel etiam si nominet, & non cōpareat. j. ut li. nō ꝯte. qm. C. ubi in rē ac. l. ij. in iuribus aūt incorporalib. licet locū aliqñ habeat noīatio, & ad hoc terminus dandus est, ut ueniat docturus de iure suo, ut hic, ff. de lib. cā, si pariter; non tñ, si nō uenerit, ꝓcedet̃ ſm formā. l. C. ubi ī rē ac. l. ij ut fiat uerus possessor, cū non habeat facultatem rei restituēdæ is, q ꝯuenit, & tñ non debeat subtrahere obedientiā ei, q est in possessione eius: qa peccaret, nisi prius ab eius obedietia absoluat̃; q non fiet cū non sit ꝑsens ille, cui mō obedit, & qa non etiam ꝯ eū actū est, ar. 8. q. ult. nōne. imo plus est: qa ēt si ꝯ aliqnem feratur snia, & ipe executionis appareat aliq, q de iure suo dicat, summatim cognoscet iudex. ff. de re iu. à diuo. §. si super. imò qđ plus est, uř q obediētiam, quā alius habet, ab eo petere nō debeo, cum ipse eā possidere nō possit, ut no. j. de pscr. auditis, & dicta noīatio & ꝓcessus non habet locum, nisi cum res alieno noīe possideř. & si petam ab eo & ipse rñdeat, ꝯdēnetur, ꝓcedetur, ꝯ eum, & non in ꝑiudicium alterius, ut no. ff. de rei uēd. is q se, & l. seq. ff. de re iud. sępe. ¶Alij tñ dixerunt, q procedetur ꝯ eum, in quo dicit ius habere, & abedire compelletur actori uincenti, & habent arg. p se: quia si quis habet autoritatem ad rē sibi obligatam, cuius alius quasi possessor habet, C. qui res pig. obli. pos. nomē. C. de hære. uel act. uen. postquā, multo fortius debet quis habere actionem in iuribus, quæ qs sibi de iure cōpetere dicit. sed pōt responderi, in prædictis legibus affuisse uoluntatem obligantis & nēdentis; & ideò habent actionē, & quasi eius nomine agitur, qui cessit, quia act. cessit.
4 ¶†Alij dicunt, q si petatur ecclesia, habet locum nominatio, & processus prædic. l. si autem obedientiam, secus, sed certe hoc non uř uerum, cum ecclesia nō possit possideri, nec eius dñium haberi. ff. de rerum di. l. j. sed tñ ratione iurium epalium, uel aliorum cōpetit quasi possessio & petitio rei. ff. de contrah emp. q tabernam, ff. de leg. j. si domus. §. ult. alij dicunt, & forte melius, q si aliquis noīe alterius possideat, uel detineat iura alterius, puta quasi vicarius, uel quasi coadiutor, ut s. de offi. or. qm, tunc habet locum noīatio, & processus. l. prædictæ: quia facultatem habet tēporalium restituēdorum, q̄ de facto tenet, ff. de rei uē. officium. à clericis aūt obedientiam, quā alius in eos possidet, puta epalem, uel archid. petere non possum: qnia nec & si ipsi clerici & spōte exhibere uellent, non debeo recipere; & si recipio, pecco, & puniendus sum. 16. q. 3. placuit. Item qa eadem obedientia in eisdem pluribus deberi non pōt. ff. de acquir. poss. possideri, §. ē conuerso. sed si ego peto obediētiam quasi sub alio, sicut si archi. siue abbas, uel certi prælati sub epo petant obedientiam archidiaconalem, uel abbatis nolentis ꝑiudicare obedientiæ epali, uel eps sub Papa, non differtur ꝓpter aliquam noīationem petitio actoris: quia ius debitum sibi non peto, sed meum, qđ est alienum à suo, ar. j. de excess. prała. ad hoc. 23. dist.
5 quāuis, & op. t 1. q. 3. qui resistit, & c. seq. ¶†Et hæc uera sunt, qñ peto obediētiam præstari ratione loci, uel rei. si aūt ratione personæ, puta quia promisit mihi obedire, hic nullo modo nominabit alium in iudicio. Nominatio. n. tantum in realibus petitionibus locum habet, ut in l. præalleg. sed hæc petitio est personalis tantum. Si ergo vult prudenter agere ille, qui petit iura episcopalia, primò inquirat, quis possideat, & si inuenerit iura epalia nulli præstari, sed clericos, uel ecclesias pro liberis se gerere, implorabit officium iudicis contra eos, infra de causa poss. cum olim, infra de re iu. cum inter, ff. de rei uen. l. j. §. p hanc, ff. de lib. ho. ex. l. deinde. § hoc interdictum. pōt etiam ꝯ clericos, qui se gerunt ꝓ liberis, intentare in rem ꝑiudicialem, dicens & petens eos tanquam eps in suos clericos, insti. de ac. §. præiudiciales; & in casu aget de lib. exhi. ff. de lib. ho. exhi. l. pen. & ult. si uerò ab alio detineant̃ hæc iura, uel ille, qui non ꝯtendat se ꝑlatum eorum, nec etiam inuitos detineat, idem dicimus. si uerò detinens ꝯtendat se ꝑlatum eorū, etiam si uoluntarios detineat, petet eos exhiberi. ff. de lib. exhi. l. ult. ¶Idem dicimus, & si non ꝯtendant se ius habere: sed inuitos detinet. ff. de lib. exhi. l. j. pōt etiam eos, & iura ꝑdicta uēdicare de iure cano. 7. q. 1. nō oportet, ar. ff. de rei uen. l. j. §. j. & 72. dist. per totum. & no. q præiudicialis in rem cōpetit tantum ꝯ filium, uel personas alias, q̄ sui ꝯtrouersiam faciunt. Item in ea quærit̃, an sit filius meus; & p simile an clericus meus. in rei uē. autem de iure cano. quærit̃, an sit in potestate mea, uel non. ¶Item datur rōne possessionis, quā alius habet, & ꝯtrouersiæ, quā facit. & bene nobis uř, q si plures dicāt se habere ius in aliqua ecclesia siue epale, siue aliud, q possunt inter se contendere. j. de præscr. auditis, ubi no. & facit ad hoc, quia confessoria cōpetit non solū contra

possidente rem, in qua petitur seruitus, uel ius, sed et ꝯ quoslibet turbātes in ius, uel seruitutē.ff.de ser.uē.siqs di.sed & possunt ambo agere, ꝯ illum, qui rē possidet, q̄ seruitutē, uel ius debet.j.de sen.& re iud.cū super. nam non est prohibitum plures ꝯ eundem agere super eadē re.ff.de pe.hæ.cū idē.ff.de rei uen.is.ā quo,& l.seq.ff.de noxa.ac.siqs ā multis. nec obstat, si dicas, qa non habet facultatem rei restituendæ, cum alius illam possideat: qa illi non fit præiudicium, nisi sit in culpa p taciturnitatem, uel alio mō.j.de re iu.cū sup. tñ si prudēter hic procedere uis, uoca clericos ad iudiciū, quos petis tibi subditos, uel in quibus petis iura epalia, & da eis libellū: qa si confessi fuerint tibi deberi petita, sed se nō habere ptātem ea pstandi: qnia alius eos possidet, uel illa iura in eis, tunc fereť diffinitiua sñia ꝯ eos, quæ faciet ius inter partes, ut de cetero non possint sup petitis in libello ꝯdicere: sed obedire nō cogunť: qa absentibus nō contumacibus non debet aliquod pіudicium gnari, ut pdictum est Si uerò negēt petita in libello, uel ēt dubitare de eis se dicāt ea forte rōne: quia forte alius eos possidet, qa pro eodē reputatur.ff.de pe.hæ.si debitor j. tunc sui controuersiā facere uidenť; & tunc procederet ſm modū hic superius dictū: sed nunq̄ sup obedientia, uel aliis ab aliis possessis alij cuiquā fiet præiudiciū, ut iam dictū est. [Cū & ipsi] secūda ratio. [Rebellis] s̄.de ele.quia diligentiā.ar.contra.ff.de bo.pos.etiam fide.

Quod super his, & infra. [Diœcesana] ꝯ.16.q.1.cū pro utilitate. ¶Sol.abbates, q habent pprm epo. i.diœce.astringunť, & iō ad synodū ire cogūtur.18.q.2. §.ult.18.d.st.eps, & quod plus est pp pprm ēt exempti coguntur ire ad synodum.j.de priui.ex ore. Alij autē, q non habent pprm, non tenenť lege diœce.exempti. ex quo.n.populum habent, debent habere cathedram in ecclesia, ut ibi prædicet; & si dant decimas, partem earum oblationum habebit episcopus.j.de sepul.in nra. de hoc no.j.de sta.mo.c.1. ¶Statuendum] q.d.si in citatione exprimereť iniusta cā, non debet uenire. & idē, si scirent consiliū conuocari pp malam cām, & esset talis causa, cui contradicere non auderēt, si præsentes essent, puta si esset super fauore præstando principi excōicato.

SVMMARIVM.

1 Per literas probari potest alicuius crimen.
2 Regularis de inobedientia suspectus cogitur ad iurandum obedientiam.

Cum in ecclesiis [Sancti victoris [priori] Not. priorem excommunicationis ferre sñiam in canonicos. nam ordinarius est, & de hoc not.de
1 off.arch. cum ab ecclesiarum, & c.quanto. ¶†Per scripturas] & sic uidetur, q per literas probetur alicuius crimen. 2.quæst.ult. Epiphanium. sed contra.2.q.ult. per scripturam. Solu hic non reputat probatum crimen quantum ad dispositionem, sed quantum ad absolutio-
2 nem. Item non agebatur criminaliter. † Iuramentum] no.regularis de inobedientia suspectus cogitur ad iurādū obedientiā, ar.s̄.e.c.legebatur.ff.de iudi.in omnibus. ¶Superbè] cā, quare cogantur iurare, & parere mandatis prioris, hic assignatur.s.quia primò contumaciter hoc recusauerant: alioquin cum absoluti essent à superiore præstito iuramento, aliud ulterius præstare nō debēt.sed uel remittēdi sunt ad excōicatorē, ut faciant mandata.s̄.de off.dele. prudentiam.§.ult. uel cogendi satisfacere excomunicatori.s̄.de off.or.ad repri.

His, quæ pro ecclesia [uel clerici] hic habes, q simplices clerici manualem obedientiam suo prælato debent exhibere.quidam tñ dicunt ꝯ, & hic dicūt obtinuisse pp consuetudinem, uel esse spāle in card.Capellani] epo.n.mortuo ptās iurisdictionis transfertur in capīm.j.e.cum olim.j.de hær.ad abol.65.dist.e.ult.ar. 23.dist.in noīe.7.q.1.pontifices.ea aūt, quæ sunt ordinis deuoluentur ad superiorem, uel ut faciat, uel ut uisitatorem super his constituat, ut 61.dist.obitum, Catiñ.de hoc no.j.de hær. ad abol. ¶Excepto] no.q alio iure cēseantur ista, q̄ illa præter excommunicationem, quæ non spectat ad capīm, nisi de cōsuetudine: sed quia pbationes constat aliud obtentum in his, q̄ in illis, uel quia pp scandalum, uel aliam cām aliter uolebat prouidere in his. nam de iure matrix ecclesia hoc potest in subditas ecclesias, quæ hic per hanc decre.seruātur, car di.¶Alij aīr, & forte melius, dicunt, q hic q̄ card.seruāt non habent, de iure in suis ecclesiis: sed Card.uel alius prælatus hæc recipit à Papa uel alio confirmatore, ut no.s̄.de off.or.quanto. & hoc ex eo apparet: quia cum excōicatio sit mucro epalis.24.q.3.corripiatur.capitulū hoc habere non pōt per se, nec cardi.hoc habent ab eo.& iō Papa sibi hoc reseruauit, & de hoc no.j.de hęr. ad abol.sed dic, quare non expr. sed hoc determinauit: sed tñ suæ prouidentiæ reseruauit? Rñ.quia consuetudo urbis ꝯria allegabatur, s.q capitulum excommunicaret, & corrigeret et uacante ecclesia de correctione ēt dicimus, q capitulum, uel titulus eam facere non potest de iure suo, puniendo de crimine, uel sententiam ferendo, licet posset facere capitulum, quod eis conceditur, in quo plus monitionibus intendunt, quàm directè cognoscendo, ar.s̄.de off.archipresb.c.s.

SVMMARIVM.

1 Abbatissa pōt suspendere clericos suos ab officio, & beneficio.

Dilecta in Christo filia [canonica] quæ non sunt professæ, & pñt habere ppriū, & mrimoniū ꝯhere, ut.12.q.5.c.ult.& tales multæ sunt in Ale-
1 mania. ¶Suspendat] † No.hic q abbatissa pōt suspēdere clericos suos ab officio, & bñficio. Et hoc est ea rōne, quia ex consuetudine iurisdō-
a nē [a] habet ordinariā.j.de arbi.dilecti.als.n.est ꝯ ius cōe.C.de arbi. l.ult.excōicare aūt nō pōt, ut hic, nec absoluere.j.de sen.ex.de monialibus. rōne inuenies.j.de pę.& re.noua.uel potest dici, qa ex consuetudine iure induci nō pōt, ut interdictū de iure ponere possit, sicut nec excōicationem, nec hic dicit abbatissæ interdictum tenere.

a ¶ *Iurisdictionem habet Alle.Franc. Aro. in l.fi.C.de arbi. & adde, quòd ēt dicitur habere dignitatem, ut late per Fel.in c.mo-nimus, col.4.uers. ulterius quaro, infra de acc.adde tamen, quòd abbatissa nō dicitur habere statura ordinariā, ita Tho.de Aqui.in 4.sen.di.25. artic.4.*

SVMMARIVM.

1 *Pōt capitulū iura epatus psequi, quādo i pіudiciū epatus aliquid facit eps.*
2 *Appellatio post præstitum iuramentum ad quid ualeat.*
3 *Præsumitur contra appellantē extra iudiciū, nisi prosequatur.*
4 *Laudabiles & præscripta consuetudines seruanda sunt.*

1 Dilecti filij archid. [capitulum.] ¶No.capitulum psequi iura episcopatus, qñ episcopus in pіudiciū epatus aliquid faciat. & idē intelligitur, si sit negligens, ar.12.q.2.non liceat. & est multum

no.di-

no.dignum, q capitulum non solum appellauit pro iuribus epatus, sed et super his cām prosequit, & et eis prosequentibus epus absoluitur. & hoc est ea rōne, quia hæc absolutio non ꝓuam, sed rem tangit, cuius noie capitulum appellauit, & egit, & quia hæc spiritualia & dignitates ecclesiæ sunt cōia & cōiter tenentur ab episcopo & capi. licet eps sit caput. j. de uer. sig. cū clerici [Exigeres] cum effectu, s. præstitit, ut in fi. innuitur. uel dic q appellatio præcessit iuramentum, sed postea iurauit. ¶ †Appel
2 lauerunt] ad quid ualet appellatio post præstitum iuramentum? R. ad hoc appellatur, ne exigeret aliquid occasione præstiti iuramenti insoliti, & contra consuetudinem aliorū præstiti, cum hæc appellatio esset ex probabili & uerisimili causa interposita. n. m non est uerisimile, q aliud iuramentum solitus esset præstare ille episcopus, quàm alij. ¶ Dicunt quidam, quòd nō debet patriarcha exigere aliqua occasione illius iuramenti contra appellationē. & si exigeret, & epo præstaret ante, q super principali ꝓcedatur, reuocatur; quod nō placet. de hoc no. j. de app. bo. me. non tn̄ credo, q tales appellationes, quæ fiunt extra iudicium à grauamine, sufficiant ad citationem, nisi iterū citetur à iudice. nec ad hoc, q appellatus debeat comparere in termino, quē appellans extra iudiciū præfixit in electionibus supra de ele. statuimus. si autem uult in termino comparere, potest etiam, & habet beneficium constitutionis, quæ est infra de ap. cordi, & illius decre. oblatæ: quia si appellans terminū, quē præfixit appellationi, preueniat, uel alias maliciosè supplantaret, appellationis literæ non ualebunt si enim contradiceretur, sequeretur, q quis posset citare aduersarium, qn̄ uellet, & alia absurda, ar. contra. j. de ap. cū sit. ¶ Quidam tn̄ dicunt, q hoc iuramentum præstitum fuit post appellationem ex probabili & uerisimili cā emissā, & ideò post talem appellationem nec præstandum, nec recipiendum fuerat iuramentum; & si post appellationem probabilem præstetur ante, quàm per illud iuramentū aliquid fiat, debet reuocari iniqua adiectio iuramenti, ut in prealleg. decre. hoc non placet quibusdam per oia. non enim credunt, quod propter eam appellationem emissam quis debeat dimittere uti iure suo, sicut nec Papa propter prohibitionem. C. debi. uen. pig. im. non. p. l. j. C. de rescin. uen. si maior. ff. pro emp. l. pe. nec obloquitur decre. bo. me. natura ideo sibi restituitur, qa erant in possessione, & fructus redduntur quia rōne possessionis debentur. Item hoc petierunt ibi, s. se reduci in eum statū, quo erant tempore appellationis emissæ, & erant in possessione; & ideo in ea reducti fuerunt. sed hi, qui appellant, ne præstetur iuramentum, uel ne occasione iuramenti præstiti aliud exigatur, non sunt in possessione horum. quia non soluere, & non exigi iuramentum possideri non possunt, nec sunt talia, quæ possint possideri, uel quasi. unde non potest restitui in hmōi possessione. sed si alias appellat extra iudicium, ad hoc ualet appellatio: quia nouum possessorē, puta eū, qui emit. post ap. facit ma. fi. possessorem. quod ex eo apparet, quia si post probauit rem suam esse, restituet fructus medij temporis. C. de rei uen. si fundum. non autem id dico in ueteri possessore, ar. ff. pro emp. l. pe. comparant enim appellationem extra iudicium inhibitioni, siue denunciationi, cum forte etiam posset dici, quòd idem est, si appellet extra iudicium sine causa probabili, uel uerisimili, s. ne molestet eum, qui in pos. est. sed hoc non placet: quia debet probare possessionem, & possessio restituetur possessori cū fructibus. Et idē si appellat, ne emas fundum: quia suus est, quia oportet eū ꝓbare fundū suum, & post restituetur.

3 ¶ †Item si aliqs appellet extra iudiciū, ꝓsumitur q cū, nisi ꝓsequatur. j. de dolo, cum dilecti. & pōt dici, q ubi appellatur et extra iudicium, implorabit reuocationē eorū, q facta sunt post appellationē officio iudicis petēdo reduci in statum, quo erat tempore appellationis emissæ, cū alias, si non appellasset oporteret eū intentare interdictum recuperādæ possessionis, ar. ꝓdi. decre. bo. me. & quæ ibi diximus hic repete. ubi. s. in interdicto necesse est probare se possedisse, & spoliatū esse. sed hic, s. ubi appellat, non hēt necesse probare possessionem, uel spoliationem, sed solūmō statū, in quo erat. ¶ Vel dic, q quādo sic appellatur extra iudiciū, appellans pōt petere reduci in eum statū, in quo erat tēpore appellationis emissæ; & hoc petitio recte tenebat etiam contra non spoliantem, nec recipientem scienter à spoliatore, ut prealle. decre. bo. me. contra quos non habet locum interdictū. j. de re spo. cū ad sedē, sed cōdictio ex decre. sæpe. alij tn̄ dicūt, nec contra talem, s. nō spoliantem prædictā petitionē admittendam. ¶ Item ad aliud ualet prædicta ap. quia quicqd post ap. talem fit, dūmō ꝓbet ueritas cāe ap. et nulli ce, puta snia excōicationis, uel alia nulla est. j. de ap. dilec. & e. ad audientiā, cū alias snia excōicationis, & etiā aliæ tenerent, licet essent iniustæ. ¶ Est & alius magnus effectus huius ap quia nō obstabit ei ꝓsequenti ap. hæc exceptio excō cationis. j. de exce. cū inter. si aūt nō appellasset, sed tm̄ per simplicem querimoniam iret ad superiorem, obstaret sibi dicta exceptio. caueat igitur sibi, qui ap hanc uult prosequi, ut dicat, peto reuocari qcqd factū est post ap. alias. n. si omissa cā ap. ageret, obstaret exceptio excōicationis; & hanc ap. et extra iudicium factam ultra annum ꝓsequi nō pōt. j. de ap. constitutus. & credo, q et possit præfigere terminū ap. suæ, ar. de ap. sæp. licet aduersarius cōparere nō teneat, ut iam dictum est. ¶ Item si non prosequatur appellans ap. suam, punit in expensis. s. de rescri. ex parte. si. j. de ap. cū sit Ro. ¶ Itē reuocant cāni ad superiorē; qd qualiter fiat, no. j. de his, q si. à ma. parte ca. cū in cunctis. Itē non ualent lr̄æ sup eodē, de quo appellatū est, nisi de ap. faciat mentionē, ut in pal. decre. ex parte. s. & q a sic ꝓcedit in hac ap. extra iudiciū facta, sicut in ea, q fit in iudicio, patet q æque non obstat excep. excōicationis. nec distinguo, appellet qs à iudice suo, uel aduersario. j. de ap. bo. me. quāuis aliqui distinguant, & hic adde, qd no. infra de ap. ad audiētiā. ¶ Itē ap. extra iudiciū nō suspendit effectū et eorū, quæ ꝓcedunt ap. sed eorū, quæ sequunt tm̄ infra de ap. constitutus, ubi no. sed illa, quæ fit in iudicio, suspendit effectum
4 et eorū, quæ ꝓcednnt ap. ff. ad Turpil. l. j. § fi. ¶ †Cōsuetudinis] hic uult dicere, q licet eps iurauerit seruare oēs cōsuetudines, quas hactenus epi Castellani exhibere cōsueuerunt ꝑiarchæ Graden. tn̄ ꝓtextu prædicti iuramēti cōsuetudines nō laudabiles, uel et laudabiles, sed nō ꝓscriptas seruare non tenet. sed ꝓ hoc ꝓbat, q dr̄ ꝓ hoc, nō tollit, quin alias legitimæ consuetudines seruenr̄, sed de laudabilibus & ꝓscriptis dicendū est, q licet seruādæ sint alias nō tn̄ ꝓp tenorē huius iuramenti. ¶ Ad alios] puta quia est ibi aliquod capitulum de seruanda consuetudine. & erat consuetudo de soluendis aliquibus in ribus annuatim, quod non est licitum à nouo prælato exigere, quamuis licitum sit iurare pro obedientia supra de elec. significasti. iuramento enim solito nihil addendum est: quia si permitteretur aliquid addi, aliqui cupidi dignitatis aliquando insolita & indebita adderent. contra. infra de censi. significasti. ubi aliquod nouum additur iuramento, s. de nouo censu soluendo. Sol. hoc habe: ocum in iuramentis, quæ à iure, uel consuetudine

generalia sunt, quale est hoc iuramentum, quod præstaret eps ordinatus suis prælati. j. de iureiu. ego. sed illud iuramentum, de quo illa decre. loquitur nullo iure inducitur. & ideo licitum est cuique sibi prouidere p quascunque cautiones uult & potest, dummodo non sint ꝯtra iura. ¶ Teneri] & bene: quia in præiudicium ecclesiæ præstitum iuramentum non potuit eum ligare. j. de iudi. c. ij. hoc autem solum, qd post ap. præstitum est, uel ante, ualet, quominus obseruetur, dummodo sine interitu salutis æternæ seruari possit j. de iureiu. si uero.

Cum olim eã & j. [priuati] forte quia scienter elegerant indignum. s. de ele. scriptum [Vacet] repete, quæ dicimus. s. c. his, quæ.

S V M M A R I V M.

1 *Qui sunt in maioribus ordinibus, præferuntur aliis in portionibus, & quando in maioribus ordinibus constituti non gaudeant beneficio huius decre. habes in nu. 2.*

Statuimus [ordine] de hoc no. s. e. c. j. [In portione] huic decr. consonare ur j. de iure p. postulata. hæc decr. loquitur fm cõsuetudinẽ urbis, q talis est, q fere in oibus ecclesiis sunt minores clerici, q bñ recepti in clericos ecclesiarum, & ius canonicatus in eis hñt; & hi faciũt inferiora seruitia, s. purgãt ecclesias, accendũt lãpades, pulsant cãpanas, & in his seruitijs exhibendis sũt p tres uel quatuor ann ante, q pcipiant bñficia, quæ hic portiões appellant & licet an ꝯstitutionẽ istã obtineret, q q prius recipiebat, primo portionẽ reciperet, ppterea hãc ꝯsuetudinẽ remouet & statuit, q q sũt in maioribus ordinibus, alijs pferant. ¶ Sed his ꝯdicere uñ. s. de refer. capim. ubi dr, q nõ solũ primo receptus dẽt alijs pferri, sed et his, p qbus primo scriptũ est. sed dic illud loq, ubi nõ est hæc ꝯsuetudo, uel pbẽdæ, nisi sint distinctæ. nã ubi pbẽdæ sũt distinctæ, q cito receptus est, hẽt ius in oibus cõibus. s. de consti. cũ. M. j. de p ben. dilectus. Itẽ ibi nõ dicit, q p les haberet ius, & unus esset pferendus: imõ unus solus tm, s. ille, p quo scriptũ 2 fuerat, ius habebat. ¶ † Item not.

a ¶ *Item no. adde, quod dictu sequitur in no. in c. quoniã, col v. supra de const. & refert et Fe. in d. c. col. 3. in prin.*

a q priui. huius ꝯstõnis nõ hñt clerici in maioribus ordinibus ꝯstituti, si an eos alij in minoribus ordinibus cõstituti ius hẽant, p qd peteret posset futuras pbendas, uel portiones; puta qa recepti essent autoritate Papæ, & ita, q dẽret hẽ pri mas uacaturas pbẽdas. nã iniustũ cẽt, q primo recepti p receptionẽ secundorũ ius suũ amitterẽt. licet secus sit in alio casu, ubi recepti in canonicos nihil iuris hñt nec in præbendis uacaturis, neque in portiõibus, cum tales uacaturæ sint prohibitæ j. de concef. præb. uel ec. non uo. c. j. & dicimus gñaliter, q licet huiusmodi electoribus de prædict s canonicis sic receptis eligere, quos uolunt, & per hanc cõstõnẽ tenentur præferre in maioribus ordinibus constitutos. & et, nisi consuetudo ꝯrium teneret et si eligerẽt cõnũ, teneret electio, & hẽt pbẽdã, quis in pœnã eorũ teneñt sibi interim inm puideret. j. de pb. dilectus. ¶ Sed qres, qd si recepti sint autoritate Papæ ad pbẽ. cũ se facultas obtulerit? nã hic ur aliud dicẽdũ, q qñ recepti sunt ad primas uacaturas: qa posset intelligi, q tunc tñ offerret se facultas, qñ nõ cẽnt aliq maiores, q essent minoribus pferẽdi. sed nos idem dicimus in utroque casu: quia cum primis primo fit ius qsitum, licet sint minores, q secũ recepti, facultas se offerret primo in prima uacatiõe, & s. dõ in secũa, & sic de alijs. [Potiorem] i. priorem: alias beneficia debent esse æqualia, ut no. s. de consti. cum uenissent: uel hic attendit specialem consuetudinem.

S V M M A R I V M.

1 *An episcopus excommunicet archiepiscopum delinquentem in sua diœcesi.*

2 *Episcopus super omnes sibi subditos dispositionem habet.*

1 Cum [inferior]] Hoc si dicimus eẽ, q eps archiepm suũ in sua diœcesi delinquentẽ nõ excõicabit, nec ꝯ eũ excõicatiõnẽ, uel accusatiõnẽ ciuilẽ audiet, sed coram dño Patriarcha, uel Papa cõnenĩẽ dus est. 2 1. di. si committit, & c. fin. 16. q. j. super; & est ad hoc rõ, quia iste archieps est intra terram suæ iurisdictionis, i. inter suam puinciam, sicut eps, ut no. s. de offi. or. pastoralis, in prin. Item melius debet iudicare archieps suũ suffraganeum, q suffraganeus rõne criminis metropol. immõ plus ur. q et si eps haberet alium episcopatum ex dispensatione extra prouinciam, q suum metropolitanum ratione criminis, uel contractus non posset condemnare pp prædictam rõnem, ar. prædicti capituli. ¶ Alij tamen hic dicunt ꝯ ar. p his. 16. q. j. c. j. infra. de priui. cum capella, quamuis posset dici, & bñ, q aliud est i epo, qui uniuersaliter est subiectus archiepo: aliud est, si rõne alicuius possessionis sortiat eius forũ ex delegatione aũt superioris põt bene eũ iudicare. ¶ Inferior] 2 1 di. inferior. ¶ † Exceperis] ex quo. n. legitime epatus con 2 stitutus est in aliquo loco, ipse ibi super omnes habet dispositionem, & si ille archid. fuerit infra diœce. designatam, sibi subernt, nisi priuil. defendatur. xj. q. j. regenda, & c. seq. supra de offi. ordi. conquerente. sed si non esset ibi eps, & excõmunicasset eũ pp delictum in ea commissum, teneret excõicatio, ar. vj. q. iij. placuit. C. ubi de crimi. agi opo. aut. qua in prouincia, quis & alij dicant hanc. q. de monachis. ad epm referendam. s. de offi. arch. c. j. & c. ad hoc: quia nec super abbates iurisdictionẽ habet s. de offi. archi. c. ul. ergo multominus supra epos intra eius archi. sitos. sed posset responderi illi decre. q loquitur, qñ non habet iurisdictionem ordinariam super mona. sui archi. sed ratione criminis bene. habet ubi cessat commune priui. C. ubi de crimi. agi opor. aut. qua in prouincia, uel dic, ut j. de so. comp. cum contingat. ¶ Videris] hoc ad arbi. boni uiri referendum est. ff. pro socio, si societatem.

S V M M A R I V M.

1 *In negocijs uniuersitatum sufficit requiri rectores, uel idoneiorem partem.*

2 *Nedum episcopos, sed alios prælatos, & saltem capitulum in ardnis prouincia negocijs requirendum.*

3 *Potest is, cuius interest, quandoque prohibere actorem, & reũ litigare.*

4 *Nonnunquam, ex transuerso ueniens retardat prouisionem Papæ.*

Similis doctrina [prælatorum] omnium, qui ordinariam iurisdictionem habet s. de offi. arc. cum ab. melius ur, q prælatos uocet epos p id, qd sequitur, & cathed raliũ capitulorũ: quia si de minoribus prælatis intellexisset, bñ sub eis cathedrales comprehendisset. ¶ Sed quæres, quare nõ eadem

dem perſonæ requiruntur de B'turicẽſi prouincia, quę
requiruntur de Bur. Rñ. qa eorum intererat, cũ in uiſita
tione primatis tenerent̃ ſoluere ꝓcurationes. j̃. de præ-
ſcr. cum ex officij, Bituricẽñ. aũt ꝑ ꝑ compoſitioné tenen
tur ſoluere procurationes. ſed quare capitulũ Bituricẽ.
Reſp. quia in magnis negocijs ſunt requirendi. j̃. de his, q̃
2 ſi. à ꝑla. c. nouit, & c. quãto. ¶ † Itẽ opponcs, quare nõ om
nes ſingulariter requirunt̃, quos res tangit. 66. di. c. j. C.
de aui. pſt. l. ſi. Rñ. ſufficit in rebus & negocijs uniuerſita
tum reqri rectores, uel idonciorẽ ptẽ. C. de iur. cal. l. 2.
§. ſi autem, uel dignitates ẽt. ff. de ꝯ
di. & de munici. in rebus aũt ſingu-
lariũ [a] sũt uocãdi. s̃. de cõſt. cũ oẽs.
ff. de ſer. ur. præ. ꝑ fundũ. Et hæc eſt
ẽt rõ, quare ſufficit uocari pñtes, &
nõ eſt neceſſe uocari abſẽtes. nã aɫs
ꝯ eos nõ licet procedi, niſi ſpãliter
uocaret̃, ſ. ſi ꝯ eos ſingulariter, & nõ
noĩe uniuerſitatis ageretur. ¶ † Re
quiratis. No. nõ ſolũ eṗos, ſed alios
ꝑlatos, & ſaltẽ capitulũ fore requi
rendos in arduis negocijs prouin-
ciæ, quãuis canones antiq dicũt tñ
de eṗis 9. q. 3. c. j. & 2 ꝑ totũ. j̃. de ſ b.
graue, ubi no. & not. ꝙ ſu ꝑ ꝓuiſio-
ne requirit eos dñs Papa. qñ. n. ali-
qs aliqd facit ex officio ſuo, ẽt ſi in
modũ actiõis officiũ intẽtet̃, & ma-
ximè in cõpoſitione reqri dẽt oẽs,
quos rei tãgit. ff. de adop. nã ita. ff.
de min. in cãæ. § cã. ¶ Sed ſi non uo-
cet, nõ minus tenet, qđ factũ eſt, ſed
abſentibus nõ præiudicat. ff. de mino. etiam ſi. §. ul. ¶ Alij
tamen dicunt arg. eiuſdem. l. ꝙ non tenet, qđ factum eſt.
& poteſt dici non tenere ſententiam latam, niſi per edi-
ctum ſolẽniter euocẽtur. ff. quæ ſen. ſi ap. l. i. §. item cum
ex. ſed bñ tenet, ẽt ſi non uocent̃ ſingulariter, ſed non ꝑ
iudicat his, qui non audierunt edictum, uel alias nõ ſint
in culpa. j̃ qui ma. accu. non poſ. cum in tua. ubi autẽ nõ
imploratur officium iudicis, ſed actionem propriam ha
bet contra reum, nõ tenetur iudex alium uocare niſi in
libello fieret de alio mentio, & tali modo, quòd ipſum
abſentem uel ratione proprietatis, uel poſſeſſionis, uel
alio modo conſtaret cauſam contradictionis habere. s̃.
e. inter. ſed reus põt nominare dñm in iudicio. C. ubi in
3 rem act. l. 2. j̃. ut lit. non conte. qm̃ frc. ¶ † Item ipſe, cu-
ius intereſt, põt aliquando prohibere actorem & reum
litigare, ſ. qñ primo loco ad eũ ꝑtinet defenſio. ff. de re
iudi. ſæpè. ſed ſi nominetur in iudicio, nec ipſe ſe offerat
iudex non tenetur uocare eum, cuius intereſt: quia in ꝑ
dicto caſu, ſ. qñ ſciuit & potuit prouidere, ꝑiudicatur ei
ꝑꝑ culpam ſuam, uel negligentiam ſuam, ut in prædic. l.
& j. de iudi. quãuis, ubi no. ſi aũt neſciuit, ſibi nõ ꝑiudica
tur: ſed ille, qui ſe obtulit liti, cũ non deberet, uel cum
non poſſideret, tenet̃ ad æſtimationem. ff. de rei uen. ſi
is qui §. ſi autem, & duabus. l. prece. ¶ Noluerint] aſſigna
ta iuſta cã: alias non differtur, qđ a maiori uel ſaniori ꝑ
te fit. j̃. de his, quæ ſi. à ma. par. ca. cum in cunctis. uel dic
ꝙ iſti prælati non conueniebant, nec conſentiebant ut
capitulum, uel uniuerſitas, licet quo ad aliqua negocia
uniuerſitatis ſint ſi enim ut uniuerſitas conſentirent, ſi-
mul conuenirent, & ſimul tractatum haberent. & indeeſt
quò d hunc conſenſum non præſtant ut uniuerſitas, ꝙ
cuiuslibet condictio admittẽda eſt etiam ſine cauſa: ſed
poſtea coram Papa exprimẽt, & probabunt; & ideo etiã

a ¶ Singularium. Et ſic quando negocium tangit multos ut ſingulos, ſinguli ſunt uocandi. adde Innocen. met in cap. in noſtra. infra de min. archi. in 2 cap quia epiſcopi. §. quæſtio. 3. & doc. in c Nicenæ. xxxj. diſt. refert hic, & ſequitur Felyn. in ca. cum omnes colum. viij. uer. in ea. gloſſ. ſuprà de conſtitu. & uide etiam eundem Felyn. in cap. cum M. fera. colum. xuij. in ſi. ſupra de conſtitu.

ſingulariter ſingulorum requiritur conſenſus: etiã ne
gocium non neceſſitatis, ſed uolun
b tatis [b] tantum eſt ¶ † Superſeden-
tes] no. ex trãſuerſo uenientem re-
tardare prouiſionem Papæ, ſicut
retardat & executionem ſententię
j̃. de re iudi. cum ſuper controuer.
& eſt hoc. qa ius ſuum proſequitur
uel aliam iuſtam cauſam propone
bat. ¶ Et no. quòd hi uenientes ex
tranſuerſo ſemper remittendi ſunt
ad iudicem, qui cognoſcit inter a-
lios. ff. de liber. cau. ſi pariter. &
hoc intelligo uerum, qñ lis cępta
pro parte tangebat de nouo uenię̃
tes, & interim priorum cognitio differtur. ſed ſecus au-
tem dicendũ eſt, ſi erat alius archieṗs, q eadem iura pri-
matiæ peteret: qa tũc non eſſet remittendus ad eundem
[Ius] i. ꝙ ipſi nõ cogunt̃ ꝑſtare huiuſmodi ꝓcurationes,
de quibus præſtandis in cõpoſitione dicebãtur etiã alia
quæ in ipſa compoſitione continebantur. ¶ In expenſis]
ex quo. n. archieṗi conuenerant, ꝯdictores præſumentur
temerè ꝯdicere, & ideò condemnantur in expẽſis, arg. ff.
de iudi. cum, qui: ſecus, ſi probabiliter ꝯdicerent. ff. de le
ij. qui ſolidum. §. etiam.

b Sed uoluntatis eſt Fel. alle. & refert in c. cum omnes, colu 2. uer. fallit ſecundo. ſupra de conſtit. ad hoc quãdo maior pars poſſit contrauenire, uel ſtatuere cõtrariũ quod oẽs ordinaſſent, ĩ quo Bald. & Ro. fuerunt contrarij, ut ibi uideri poteſt.

De tregua, & pace. Rub.

Reugas Hæc tregua canonica cõuentionalis ſemꝑ ſeruãda eſt. 24. q. j. noli. ff. de pac. conu. S & intelligo hoc de iuſto bello, qđ licet omni tꝑe licitè poſſit fieri; nõ tñ his tꝑibus eſt ceſſandũ, niſi urgeat neceſſitas 24. q. ulti. ſi nulla. uel loquitur de bello iniuſto, a quo licet ſit ſemper abſtinendum, qa tñ de facto nõ ſemper prohibet̃: iñ his diebus fortius inſtabunt prælati pro treugis. nec peccant hodie prælati, qui non ſeruãt iſtã cõſtõnẽ: quia nõ fuit moribus utentium approbata. 4. di. §. leges. põt ẽt dici hic loqui, qñ eſt dubiũ, an ſit iuſtũ, uel iniuſtum bellum. 23. q. 4. illi, qui [Confirmet] i. publicè denunciet. s̃. de offi. leg. ſtuduiſti, ubi de hoc no. [Triplex] primus eſt proprij eṗi excõicatio. Scd's eṗorũ uicinorum confirmatio. Tertius. auxilij eorundem adiectio [rumpit] ff. de ſuc. auc. itaq;. ff. de lib. leg. l. 3. in ſi. [Præbeant] xc. di. c. pe. & ul.

INnouamus [ut presbyteri.] 24. q. 3. ſi quis Romipetas [Exiſtentes] in agricultura. ñ tũ exiſtentes gaudẽt priui. C. quibus non ob. lõ. tẽp. præ. l. ul. animalia autem ſemper, ar. C. quæ res pig. l. pignorum.

De pactis. Rubr.

Ntigonus eṗs [conuentus] coram eccleſiaſtico iudice ille, qui pactum non ſeruat [Cohibuerit.] i. niſi pacta ſeruet, excõicabit [Pacta] legitima. xx. q. j. puellæ, 18. q. 2. Cleutherius. ff. de pac. iuriſgen. ait prętor.

QVoties in cõuentionibus. [nſ] & loquit̃ de eccleſijs exẽptis, uel ẽt alijs, ſi qñ ordinarij denegãt ꝑbere aſſenſum [Solidare] i. confirmare. & intelligo hoc de confirmatione, q̃ fit cum cauſę cognitiõe. j̃. de cõfir. uti. c. j. & ij. alias nec dubitatiuè auferret, nec ius tribuet. j̃. de confir. uti. cum dilecta, & no. s̃. de of. leg. ſtuduiſti.

QValiter in Sardi. & infrà.

CVm pridem. [pro cũ] isti.n. fra res agebãt p̃ mona-sleriũ,& perebant restitutionẽ cuiusdam ec. lesiæ: quia sp se per ipsos monachos spoliatos dicebãt. [Eos] monachos [Liti] hoc non fuit licitũ,s.renunciare iura, quæ habebant in ecclesia,pro pecunia [Praua].j.de trã sa.statuimus,p̃.So.hic erat suspitio turpis pacti: ibi nõ: qđ p̃sumitur nisi per aliam præsumptionem tollatur. [Prauam] j.de præben.nisi p̃. So. ibi dr licitum iussione iud.fine ullo pacto aliquid dare. hic aũt illicitum ex pacto: caueãt tñ,qa nec hoc ipsum in intentione gerere debet.j.de fimo.tua nos [frat re] C.de procu.mandato. C.de transa.in transactioni. ¶ Renuncians] pure,& fine pacto.¶Resignauit] & sic ius resignasse vr,quod in illis instrs habebat.ff.de pac.l.Labeo, & not.s.de renun.ueniens. s: d qđo prodest hæc resignatio nisi psonis, inter quas pfecta est.ff.de pac.si unus.§.pacta? Rñ.qa publica psona est Papa.ff.rẽ pu.sal.fo.l.ij.i fi.& l.nõ quasi, & qa singl'r & uniuersaliter sup oẽs ecclesias habet plenitudinẽ ptãtis.2.q.6.decreto,multofortius,q̃ alij plati singulis ecclesijs acquirere poterit,ar.C.de trans.præsens & ff.qđ cuiusq; uni.l.si.uel neqe eũ hoc sit in ratihabitione monasterij de ac.ratã habẽdo receptionẽ instrorũ sibi prodest.ff.de neg.ge.si pu.§.sed si ego, & §.item quæritur, dũmõ noĩe monasterij sit gestũ: aĩs nõ pdesset.ff.de pro.sti.si seruus.& hæc uera sunt,nisi renunciauerit literis.sed renũciatio litis põt fieri ẽt parte absente.C.de pac.postq̃.,& fit hoc in odiũ litis.sic & hic.¶Restitui] s.de ele.cũ inter. R.p̃.So.ibi restitui rigore iuris inspecto nõ vr,q debet restitui ad interdictũ,cũ ei renũciauerit.ff.de pac.si unus.§.pac.& iõ dicimus loq de gĩa uñ si aĩs esset institutus nõ remoueretur.8.q.1.plenitũ.

ACcepimus [nominat m] C.de pac.l.ult.supra de fil.presb.ad ext.r.panda. conquerente.[Et inanes] ipso iure.

CVm clerici [Ex psis ecclesijs] ecc'esiæ sunt obligatæ pro pẽsionibus.ff.de iud.si fideicõ.§.si.ff.de usu. hactenus. contra ff.de contrahen.emp.l.fi.§.fin. sed ibi interuenit tantum personalis obligatio,& non fuerunt res obligatæ. [Detestabile] j.de censi.prohibemus.j. de præben.auariciæ. imò sacramentum super hoc præstitum non tenet.j.de censi.grauis.

PLerique, Sicut accepimus [reprobamus] i.seruãdũ decernimus, qa p̃ canones.16.q.1.si qs laicus, & c. decimas, & c.qsti.& iõ si pœna pacto adiũgat, nec pactũ tenet, nec iusiurãdũ sup hoc pstitũ.ff.de pac.l.iurisgen. § ult.& l.seq.ff.de uerb.obl.si stipuletur,& l si stipu.hoc niħ. si uerò pactũ est præter legẽ,pactũ non ualet,& pœna ualet.ff.de uerb.obl.stipulatio ista.§.alteri. si uerò pactum,est secundum leges,& pactum tenet,& pœna ita tamen, q alterum tantum petat, quod uelit. ff.de pac. referi; tum.§.si pacto.C.de pac. si pacto.

PActiones factæ. [Spiritualibus] siue beneficiis, de quibus no.s.de ele.significasti, siue quibuscũq; aliis nisi forte spirituale ueniret in pacto p̃mutationis.j.de se.pmu.ad qões [ois] 1.q.2.q̃pio. [De aliis] cõuẽtionibus [Vergũt].j.de iureiu.si uerò [Turpe] .i.turpe factũ,s.dolo, uel s.moniaci [Turpe].ff.de pac.iur.§.dolo. C.de inuti.stip.dolo [Vel rei turpis] .s.de faciẽdo homicidio, uel cõsimili [Iure] ff.de pac.iur.§.prætor, q cõsanguineã ducere in uxorẽ [De facto] ff.de re.iur. impossibilium,ut q cœlum pedibus corporeis ascẽdat.

SVMMARIVM.

1 *Specialis transactio non obest aliis speciebus.*

2 *Vbi petitio & trãsactio est generalis, obstat exceptio in oĩbus.*

De transactionibus. Rub r.

SIcut graue, & j. [De transac.] transactio specialis non obest aliis specialibus.C.de tran sac. age.trãsactio gñalis restringit ad ea,de qbus tractatũ est.ff.e.q cõtu.§.j.gñalis trãsactio non rescinditur prætextu nouæ probationis. C.e.sub ptexto.spãlis transactio in uno capitulo non impedit agi in alio. C.eo.l.pen.generalis trãsactio tenet de rigore iuris in oibus c.& parit excep.sed replicatione doli rescinditur.ff.de admi.tu.Lucius.§.tutor. indefinita uel specialis in aliis non obest,nisi in his de quibus actum est.C.de iudi.sed melius dr, ubi gñalis est petitio, & generalis transactio, obstat exceptio in omnibus.C.de pac.sub prætextu.ff.e.non est,nisi reus fraudulenter occultauerit speciem, in qua deceptus est actor.ff.de pac.tres. ubi generalis est petitio, & specialis transactio obstat exceptio in ea specie tantum; idem est si specialis est petitio, uel generalis quantum ad uerba transac.C.e.si de certa & l.age.ff.e.cum acqui.& l.q cum tu.§.ult.C.ad uell.l.iubemus. si autem utrũq; speciale, multomagis idem.ff.de pac.si unus.§.pacta.¶Decisionem] in his omnibus si superuenerit transactio,cessant hæc auxilia contra eũ cũ quo interuenit transactio, & super eo,de quo transactum est, nisi dolo fecisset trãsactionem.ff.de pac.tres fratres.contra alios.n.non sunt irrita instrumenta. & intelligo hæc uera, ubi utraque perfecta est compositio: alias utetur instrumentis, qa fidem non fer.&c. [de pac.] cum proponas. Item hoc habet locum ubi non prohibetur transactio [Decisionem] .i.transactionem [Præscriptione] .i.quia præscripsisset.j.de præscr.per totum [De lege] Falcidia, quæ instituto, uel hæredi, siue ecclesiæ, siue alij tribuit Falcidiam in bonis testatoris.ff.ad l.Fal.l.j.in princ. & in multis legibus idem.l.quæ est.C.de dona. si quis & in multis aliis. [Priuilegio] qa erat uxor, quæ habebat priuile.in bonis mariti.C.qui po.in pigno.ha. assiduis. uel fiscus in cæteros creditores; & ecclesia habet priuilegium, quod tantum certis modis admittitur ecclesiasticæ rei aliena tio.10.q.2.hoc ius. ¶Cui] transactioni [infirmitatis] quo ad solẽnitatem.C.de testa.omniũ. imò & quo ad substantiam. nam & si ex certa scientia Papa aliquid approbet, necdum quod confirmat, sed si solũmodo suo priuilegio infesat quod de iure non ualet, firmum erit, sicut statutum laicorum [a] super ecclesiis ualet,& pro confirmato habetur, si Papa illud in suis literis approbet, arg.ff.de pig.fideiussor.§.ult. [autoritate] quæ imposita fuit cum causæ cognitione, infra de confirmatione uti.c.1. & 2.alij contra, infra de concessione præbendæ & ec.non ua. post electionem.

a ¶ *Statutum laicorũ. Adde quod Bal.in l. omnes populi, col.6. ff.de iust.& iur.allegat Innoc.hic, quem etiam refert Fel in c. ecclesia sancta Mariæ, colũ.2.in princ. supra de consti. & per Alexan.plenè in cons.59.colum.3. in fin.in j.uol. Et uide ad propositum quæ ponit Franc.de Are. in suo cons.l.15.colum.6.in princip.ubi allegat do Specul. in titulo de instrumen. edi §.nunc adeũdũ, vers.c. Item opponitur, dicit quod si in confirmatione apponitur tenor rei confirmandæ,quod confirmatio tunc dicitur facta ex certa scientia.*

SVMMARIVM.

1 *An sit licita transactio, & permutatio in spiritualibus, & uide in numero.2.*

STatuimus [archiepiscopi] sine cōsensu autem eorum non est licitū inferioribus clericis alienare res immobiles, uel reditus annuos, in auth
1 de alie.& emph.in prin.17.q.4.in uenditionibus. ¶†Compositio quidam dicunt, ꝙ in spūalibus pōt interuenire cōpositio, sed transactio nūquam.j̄.eo. super eo. nos dicimus licitam esse transac. & permutationem in spiritualibus, dūmodò ex utraq; parte tantum spirituale & nihil tēporale interueniat, ut hic, & j̄.e.de cætero, j̄.de decimis, ex multiplici, & c.suggestum.j̄.de re permu.ad qōnes. & hoc idem dicimus in beneficiis, si petantur iure ꝓprietatis; puta quia una eccl'ia petat ab alia pbēdam, quā dicit ad suam collationem ꝑtinere. sed si aliq̄s clericus petat beneficium, non est licita trāsactio, etiam si utrinque detur spirituale. j̄.eo.constitutus, nisi fm modum, qui ponit.j̄.de præben. nisi essent. cōpositio autē interuenire pōt, j̄.eo.super eo, talis.s. ꝙ ille clericus, q ius non habet, uel habere creditur, pœnitus renunciet iuri suo sine aliqua datione: uel ꝙ alius ius habens recipiatur in canonicum sine datione, j̄.eo. super eo. siue autem interueniat cōpositio, siue ꝓuisio in casu ꝯcesso, per quā clericus actor aliquid debeat habere in eccl'ia, s.reditum, uel censum, nō trāscendit personam paciscentis, j̄.eo.super, & j̄.ueniens, & c.de cætero.j̄.de præben. nisi essent. finaūt ex pactione ius aliquod tribuerent illi, q petit beneficium in ecclesia, hoc non possunt etiam tēpore uitæ suæ, i. illorum, q eum recipiunt in canonicum, uel aliud ius, uel offin: qa ex pactione non possunt tribuere ius, cuius collationē non habent. nam in trāsactione uoluntaria, sicut in cōpositione necessarius est consensus oīum illorum, quos res tangit, supra de maio.& obed.c.fin. prædicta autem sunt uera, nisi fortè illi, qui receperunt aliquem in canonicum ex cōpositione, haberent ius eligēdi. nam tunc bene possunt successoribus ꝓiudicare. in censu aūt, uel reditu assignato cui libet clerico, uel etiam in quacūque alia compōne, uel trāsactione inter eccl'ias initas extra iudicium maximè ad hoc, ut ꝓiudicetur successoribus, oportet superioris autoritatem interuenire, ut hic.& s̄.de of.vic.ad hoc.j̄.eo.ueniens, & c.super eo.12.q.2. abbatibus.17.q.ult. in uenditorib. item ad hoc, ut sine peccato teneat, oportet ꝙ credat se iustam cām habere: alias sine peccato nō tenebit, j̄.de inst.c iiij.1.q.1. si qs, neque. imò fm l.quātū ad dolosum actorem nō tenet talis trāsactio.ff.de ꝯdi. indeb.in sum.in prin. sed si ex parte rei interueniat calumnia, tenet trāsactio: sed datur actio de dolo, si dolo induxit actorem ad trāsigendum.C.de trāsac.l.sub ꝓtextu. ꝓmissio aūt de beneficio, cum se facultas obtulerit,
2 licita est.j̄.de ꝯcess.ꝑb.accedens. ¶†Cōpositio] distributiue lege, ut q subsunt epis, eorum ꝯsensu uendant, uel cōponant: & q subsunt archiepis, uēdant eorum ꝯsensu. & est aliqua causæ cognitio, & decretum necessariū in alienatione hac.12.q.2. abbatibus, & c.si qua, & c.seq. abbates etiam cum ꝯsensu p̄latorum suorum alienare debent 17.q.4.in uenditionibus. epi aūt, si uolunt alienare, debent habere ꝯsensum sui capl'i, si habent caplm, & si non habent, sui ꝑsbyteri. 12.q.2. placuit. & olim ēt necessaria erat autoritas ꝯcilij ꝓuincialis, uel triū episcoporum, q deputabantur epo ab archiepo.10.q.2.casellas. sed si potest cōmittere, multofortius officio eius potest, & sufficit eius autoritas: ar. hid. uel abbatum, uel aliorum minorum iudicū auctoritas non sufficit in alienatione ecclesiarum suæ iurisdict.cum capitula ꝑdicta, s.abbatibus, & sequentia hoc tm̄ epis concedere uideantur. de abbatibus autem, qui habent ecclesias ad se pertinentes pleno iure, ab aliquibus dicitur, ꝙ possunt in eis præstare autoritatem archiepiscopi. autoritate Patriarcharum, uel Papæ hoc facient.

COntingit interdum [habuerit] alias nō ualet trāsactio iur.j̄.de reb.eccl. nulli. secus in iudicio.ff.qđ cuiusq; uni.l.ult.& no.s̄.de rescr.edoceri. ¶ Habuerit] no.ꝙ licet abbas, siue prior, siue capitulum possit agere de rebus cōmuniter pertinentibus ad eum, & ad caplm, sine eo non pōt transigere [aliquot] maximè. nam idē esset, si seruata non esset; uel si 4.ann.stetit, ꝙ non petit restitutionem in integrum, ulterius competere non poterit: sed ante legem competere bene poterat, si læsa esset ecclesia, etiam si concessisset.

VEniens ad apo. [excolūt] per colonos [necessaria] 1.q.1.§.si ergo [sacra] ꝑdiales.n.decimæ non rōne sacrorum, sed territorij danē.16.q.1.decimas, & c.si qs laicus; & iō superficialis eā uidetur ista. sed sufficiens cā erat: quia ꝑdia erant in eius parochia sita. ¶ Sacerdotem] qa sine autoritate epi transigendi extraiudicium potestatem nō habet ultra tēpus uitæ suæ: uel alicui ius tribuere in eccl'ia, sicut nec alienandi.17.q.4. in uenditionibus.j̄.de cē. significauit.s̄.e. de cætero. & repete q̄ diximus.s̄.e.de cætero [tertiam tm̄] q.diceret de aliis suis terris nihil soluant. ¶ Confirmatam] cū causæ cognitione, & non in cōi forma, q̄ nihil iuris addit, & progatiuam de tēporali in perpetuam. hæc certa snia, s.qa auctoritas principis, siue legis ex nudo pacto dat actionem.ff.de pac.legitima, & q ꝯfirmat, dat.ff.de uerb.sig. obuenire. etiam princeps duas res deducit in unam naturam.C.cōia de le.l.iij. §.j.de ꝯsec.dist.2. reuera.C.de rei uxo.ac.l.j.in prin. [ꝯfirmatā] 16.q.1.c.ult. ¶[Ipsos] nam monachi de parte sua, & agricolæ de sua soluere decimas debent, & ubicūq; inueniantur decimæ corporales, uēdicari possunt.j̄.de deci.pasto. sed si abbas ꝯsueuit ꝑcipere decimas corporales, & aliqs nō decimas corporales, sed ius ꝑcipiēdi petat, cū hoc sit tm̄ apud abbatem, abbas tm̄ ꝯueniat; de hoc no.s̄.de ma.& obe.inter.

COnstitutus [fid.præstita] in fi.C.de leg. nō dubiū, ff.de pac.iur.§.sed si qs. ¶ Audiatis] qūo cū hi sint simoniaci, postmodum audiunē super iure, qđ habēt in ecclesia, cum ꝑ ꝑ simo. & si alias ius haberent, repellendi essent.j̄.de simo.insinuatū? Rñ.ꝙ non dr̄ hic, ꝙ trāsactiones tales ꝯtineant simo. sed ꝑpem simo.s̄.ti.ꝑxi. eū pridem. sed dices quare ergo ꝓhibenē? Rñ.quia non solum à malo, sed à specie mali cessandum est.11.q.1.alit j̄ de uita & ho.cle.cum ab omni. item no.ꝙ non solum transf. sed etiam iurm̄ super hoc præstitum reuocatur.

SVMMARIVM.

1 *Debet iudex, coram quo clericus petit beneficium uacans, dicēs se ex electione ius habere, uocare ad quos pertinet electio, uel præsentatio, ut de iure contendant, si uolunt.*
2 *In petitione confirmationis semper electores, uel præsentatores requirendi sunt.*
3 *Quando liceat clerico pacisci super beneficio.*
4 *Non ualet transactio, nisi fiat in ecclesia utilitatem.*
5 *An liceat constituere census perpetuos ecclesiæ.*

DE cętero noueris [extraordinarium] ordinarius enim si concessisset, ecclesiam censualem constituisset, ut not. supra capitulo 2. ¶† Ad-
1 uersario] not.quod si clericus beneficium uacans petit, dicens se ius habere ex electione, & ideo petit suam electionem, uel prouisionem confirmari, iudex, coram

quo

quo hoc petit, debet uocare illos, ad quos pertinet ele-
ctio, uel præsentatio, ut de iure cõtendant, si uolunt. epi-
scopus autem, qui instituit, non est uocandus: quia non
contendit, ꝙ ex suo facto agenti clerico posset ius quæ-
ri. nec obest, si dicis, ꝙ necessaria est confirmatio episco
pi, uel etiã institutio. quia hoc non est propter ius, quod
habeat in electione. sed quia iurisdictionem habet epi-
scopus, ex qua dependet confirmatio, & institutio, & iu-
dex non debet uocari, ut defendat ea, quæ ratione iu-
risdi. facit. 2. q. 6. hoc etiam. confitemur tamen, quòd tã
eps, quàm etiam clerici eiusdem ecclesiæ possunt se op-
ponere ei pp uicium personæ. j. de accus. accedens. Item
episcopo saluum est ius, ut in institutione, uel confirma
tione, uel ordinatione, uel etiam ex officio suo ratione
suæ iurisdictio. inquirat contra eum. si uerò petat prębẽ
dam, quam alius tenet, tũc ille debet uocari ad respon-
dendum, qui detinet; quia confessoria est, quam inten-
tat, quæ est in rem, & non datur nisi contra possidẽtem,
uel detinentem. ff. si usufruc. pe. l. iij. & l. ult. quia locum
habet officium iudicis. ¶ Sed in primo casu, s. quando ua
cans beneficium petit, & constat, quòd electus est, non
credimus electores uocandos, uel præsentatores: quia
ante confirmationem hoc facere debuit iudex, qui ele-
ctionem examinauit: sed post confirmationem non de-
buit impediri effectus confirmationis per aliquem, qui n
habeat possessionem infra de appellatio. constitutus. hoc
non placet, quando nullis uocatis fit electio, & confir-
matio, ut no. supra de ele. cum dile. infra de causa pos.
cum olim. sed hoc est uerum, quando fit confirmatio uo
catis, qui sunt uocandi. sed si de præbenda esset conten-
tio, quia capitulum uellet unam præbendam assignare,
& confirmatus peteret aliam, tunc cõtra capitulũ, quod
præbendas uacantes possidet, est agendũ. j. de testamẽtis
c. relatum. ij. quia in hoc casu habet locũ offi. iudi. sed &
in hoc casu ipsi electores, uel præsentatores possunt op-
ponere contra confirmatum, ne adipiscatur possessionẽ,
si per obreptionem eam obtinuisset, infrà de dolo. cum
olim. Sed & postquam adepti fuerint pacificam. pos. pro-
ni, uel electores possunt contra eos implorare officium
iudi. ut inde remoueantur: quia ab eis electi, uel præsen
tati non sunt infra de iure patro. cũ dile. & c. ex insinua-
2 tione. j. de re iud. cum B. ¶ † Quando autem confirmatio
petitur, semper electores, uel præsentatores requirendi
sunt; & si non requirantur, põt dici nulla confirmatio, si-
cut restitutio in integrum. ff. de mino. etiam. §. fin. alij tñ
dicunt, ꝙ tenet confirmatio, sed põt cassari: quia alijs ab
sentibus facta est, etiam si alias canonica sit hodie cõtrà,
quia oẽs se uolunt opponere, & sine citatione dñt cõpa-
rere. s. de ele. statuimus. & no. ꝙ licet semper quãdo offi.
iudi. petitur, tutius sit petere suam electionem confirma
ri: tamen si hoc non petitur, sed tantum offi. iudi. implo-
ratur, ut sua electio pronuncietur canonica, ualet talis
petitio; & tunc confirmatio reseruabitur isti ad quẽ de
iure communi pertinet supra de offi. dele. super eo. s. de
electione. c. cum in ueteri. imò, quod plus est, peti po-
test, quòd publicetur electio supra de ele. publicato. &
breuiter sic procedetur hic, sicut proceditur, qñ quis pe
tit se pronunciari legitimum, de quo no. j. qui fi. sin. leg.
cã m, quæ inter. & põt hoc modo agere, qñ non est eius
electio confirmata nam tunc non põt agere confes. uel
negatoria contra contradictores suos. uel turbatores si
ue de iure, siue de facto, cum adhuc non habet ius in re
s. de elec. qualiter. C. de pactis, traditionibus C. de rei
uen. seruum emptor. sed contra. j. de excep. dilecti. sol.
ibi. sin autem esset electio confirmata, tunc habet locum
negatoria, & confessoria: quia iam plenum ius habet. s.
de elec. transm illam, & sic etiam est in seruitutibus lega
tis, ubi statim ius habet. ff. quemad. ser. am. si parietem. §.
3 si per fundum. ¶ † Componit] secundũ formam, quæ est
infra de præben. nisi essent: alias clerico non licet paci-
sci super beneficio. uel loquitur, quãdo petebat clericus
ius in ecclesia non nomine suo, sed nomine alterius eccle
siæ. posset tamen dici, ꝙ ẽt super hoc beneficio, quod sibi
petit clericus, põt inde interuenire cõpositio talis, s. si
petebas certum bñficium bona fide, & tu illud retines, &
detur tibi aliud, ar. supra co. ti. c. statuimus infra de re. p
mu. ad qõnes. uel ꝙ aliquem reditũ recipias; & erit ille
reditus ius spũale. sed non placet, quia in acqsitione bñ-
ficij debet cessari ois pac. infra de re. pmu. qsitũ. melius
aũt dr, ꝙ loquit simplr, qñ petebat in aliqua ecclesia ca
nonicari: quia tunc põt interuenire cõpositio cõsequenti
4 bus illis, ad quos ptinet electio, ut no. s. in eod. c. ¶ † Ius
aliquod] puta, quia clericum recepit in canonicũ: uel qa
tota ecclesia ad actorem translata est pars eius. & est hoc
uerum, si utilitas ecclesiæ agatur ex ipsa transactione.
alias enim non tenet [a] sine cõsensu
episcopi. s. eo. ueniens. alii tñ dñt,
ꝙ sicut in iudicio põt facere pręiu
dicium ecclesiæ suæ, ita & per tran
sac. quod fit in iudicio timore dete
rioris sñiæ non obstat decre. supra
eod. ueniens, quia illa compositio
fuit facta extra iudicium. uel dic ꝙ
tunc tñ possunt super hoc cõpone
re, qñ ex suo consensu pñt ius tri-
buere, s. quia ad eos ptinet electio
[contraria] supra ti. pxi. cũ cle. su-
pta de of. dele. si qñ infra de collu.
5 deten. audiuimus. ¶ † Sed census] & hæc est ratio, quia si
constituatur census ecclesiæ perpetuò soluendus, hoc nõ
potest sine auctoritate epi. item si clerico soluendus cen
sus est, nec hoc licet ex pacto: quia debet cessare ois pac.
supra ti. proxi. c. ult. nec obstat infra de præbẽ. nisi essent
ubi prioratus datur toto tpe uitæ unius psonę: sed illud
de gra est tolerãdũ, & qa licitũ est cuilibet ecclię sine
auctoritate supioris clericis paupibus & benignis i uita
ipsorũ clericorũ puidere. 16. q. 1. possessiones [pcst] cle
ricus q petebat bñficiũ & obtinuit p cõpositionẽ. ¶ Solu
tus] hoc uult dicere, ꝙ si iste clericus, q bñficiũ, uel eccle
siã petebat, ex cã cõpositiõis, pmisit dare aliquẽ cẽsum
ei, cũ quo litigabat, nõ teneret successor. & si opponas, ꝙ
esset simo. rñ. põt aliqñ esse sine simo. infra. de prębẽ. c. ni
si. Itẽ nõ approbat hic iste ɔctus, si census negat soluẽdus
ei, q contendebat cũ hoc clerico, q p cõpositionem obti
nuit beneficium [eius] clerici, qui obtinuit per compo-
sitionem: sed alii debent soluere censum.

[a] ¶ *Alias nõ tenet Ad de Bal. in l. praeses, C. de transa. & Pet. de Ancha. in consi. cccix. inci. uidetur. prima facie dicendum, in princ. facit quia trã sactio dicitur aliena tio, ut per Ale in cõsi. cxxxix. col. y. uersi. nec etiam in s. no.*

S V M M A R I V M.

1 *In iudicio non potest esse testis, qui fuit aduocatus.*
2 *Non ualent litera impetrata a non clerico super beneficio.*

EX literis uestris [auctoritate]. i. ad pcurationẽ
[patrocinabat]. ff. de in of. te. l. ul ɔ. C. de re. uẽ.
tua. ff. de rei uẽ. iter offin, C. de pscri. x. ul. xx. an
1 nec petenti. ¶ † Inscriptus] instro de trãsa. nã in iudicio
nõ posset esse testis, q fuit aduocatus. 2. q. 6. c. statuendũ.
rõnẽ qre. C. de hære. qm ego. non facio uim, utrũ iste ad
uocatus fuerit testis in instro, an in cã. nã firmiter dic, ꝙ
si aliqs fuit testis in aliquo ɔctu, & scriptus in istrumẽto
alicuius

alicuius 5ctus,& postea agit ex eo 5ctu:uel aliquo mō, ubi necessarium sit ipsum instrm̄,& ille,q̄ est scriptus te stis in instro, fit aduocatus, in cā ista nihilominus p illud instrm̄ probat̄ 5ctus, dūmō instrm̄ falsum non probet: finautem instrm̄ suspectum esset, ad dandum fidem instro non sufficit, uel nō ualebit dictum eius, nisi cunt q̄onibus. Item dicimus,q̄ iste inscriptus testis in cā, uel ēt nō inscriptus testis in cā, in qua est aduocatus, nunq̄ poterit esse testis.j.de test.Roma.nec ista decre.Roma. dicit,q̄ hic aduocatus fuerit productus in testem: sed narrat factum,qualiter testis in instrumento transactionis inscriptus erat.& no.q̄ sola subscriptio nō auferret ei ius suū, si qd habebat in re, ubi aduocabat.ff.de pig. act.casus.5 ff de pig.fideiussor. sed in hoc præiudicabat quia non pōt eam cām, ubi aduocabat, dicere iniustā, uel se nescire. & iō non ualent literæ sup ipsa ecclesia impetratæ.qui sciuit,& autoritatem præstitit [nondū] quasi non idem, si post.ī.de rescri.cum adeò,ar.1.qō.1. principatus.ff.ad Mace.l.j.ff.de re. ff.de or.in.l.j.ff.de re.
2 iu.quod ab initio. ¶†Tonsuratus] not.non ualere literas super beneficio à non clerico impetratas. ¶Duximus]iste Guil.impetrauit literas super quadam ecclesia tanquam uacante obiectum fuit,q̄ alius possidebat illam ecclesiam dictus.G.rñ.tenere ecclesiam per si.& nullo iusto titulo eam habere, & iō pro habente reputandus erat. possessor autem triplicauit ipsum.G.transactioni, per quam dicebat commissa simo. autoritatē præstitisse:quia & ipse confitebatur. uñ dñs Papa nō au dit eum super ipsa ecclesia: quia si alius habet eam iuste,in locum uiuentis non intrabit.j.de con.præ.& ecc. non ua.quia in uiuorum. si simoniacè, hoc non pōt cōtendere,etiam si cum sua autoritate fit factum. sic.n.allegat turpitudinem suam. unde non auditur.j.de dona.inter dilec.& no.ī.de ele.nosti. si.n.alius impetrasset non faciens mentionē de transa.literæ ualerent, qa nō erat talis ueritas tacita, qua expressa literas non ha buisset. imò melius habet,fi possidentem uellet expellere,q̄ si super non uacante ecclesia uellet impetrare.ī. de rescrip.ex parte Cōuentreñ.& c.inter cæteras, olim. Itē ex fnia apparet, q̄ nō excipiebat̄ hic 5 literas, sed sup ecclesia tm̄ agebatur. uel aliter dī hoc esse uerum, qñ nullus possidebat beneficium, quod petebat G.si.n. possideret,non ualent literæ: quia super beneficio non uacante impetratæ.j.de concess.præben.non uacanti s,literas. ubi no.uel forte iste.G.impetrauit literas. q̄ si probaret possessionem beneficij simoniacam, q̄ sibi suū beneficium daretur. cum autem postea diceret eū simo niacum, propter prædictam transac. sua autoritate factam repulsus est, & sibi impositum est silentium super ecclesia, non super literis tantum.

SVper eo,quod quæsiuisti [non potest] si agebat qs petendo beneficium, uel etiam si de proprietate age retur,non licet aliquod spirituale pro tpali dare [retento] C.de transactio.transactione [amicabiliter]puta quia unus liberaliter beneficium resignet tanquam iure carens,& alius habeat tanquam ius habens. uel si agitur de proprietate bñficij,licet spūale pro spūali dare,& repete,qd diximus.ī.e.statuimus, & c.cōstitutus.

PRæterea, qñ inter. [percipiant] laicis.s.tacentibus & consentientibus, q̄ maiorem portionem recipiāt nō dico conferentibus. nam dandi res ecclesiæ nullam habēt ptātem.10.q.1.c.1.& c.sc.¶Simoniaca] quia red dito, pure tpalis est, ex quo nouus est, & tñ ius constituit, ut ius patronatus habeat. si aūt laici haberet censum de ecclesia ab antiquo.18.q.ul.Eleutherius,& pro eo recipere ius patr.possent forte.ī.e.statuimus,ubi no. bñ facit ad hanc decre.j.c.proxi. [non tenet] nec quo ad transferendum ius patr.in laicos, nec quo ad censum dandum monachis.

PRæterea quarto loco [tenebatur] supple,& ut se eximeret, censum bene reddere promisit [transactione] not.q̄ licet census recognitio sit debitæ subiectionis in aliquo.j. de censibus ois, pia.18.q.2.Eleuthe. qñq; tñ datur in signum exemptionis, ut hic fiebat, sed male.quia sicut.ī.proxi.c.diximus,non licet nouum reditum dare,ut se eximeret: sed bene licebat se eximere, & in signum, quod aliqñ fuit sua, & quòd exemptionis beneficium recepit ab eo, aliquem censum imponere, ar.18.quæstio.ult.Eleutherius.infrà.de reli.do.constitutus,& cap.cum uenerabilis.infrà de censi.cum uene. ueterem autem censum, cum sit ius spirituale,bene pos set hæc cella remittere matrici ecclesiæ, ut se eximeret, quāuis non sit uerisimile, q̄ cella de matrice ecclesia censum recipiat [eatenus] .i.eo pacto [sententia].s.q̄ sint subiecti matrici ecclesiæ [inquietatem] dic, vt no. ī.c.proxi.nam non ualet transactio facta de re spirituali, aliquo temporali dato.

EX parte tua, & infrà [componendum] inter Latinos in Roma habitantes,uel inter Græcos & Latinos [detrahere] in pœnitentiis, & pœnis imponendis, uel dispensando cum eis [coniugij] s.q̄ quis possit uxo rem legitimam dimittere, uel superinducere alienam: alias sup affinitate & consanguinitate licet dispensare.
3 5.q.3.quædam,quod scripsi,& etiam legato.j.de consan.& affi.q̄ dilecto. hodie tñ potest dici, q̄ nec legato licet dispensare super consan.j.de consan.non debet [à seueritati] .i.non licet super illo dispēsare[expressum] s.q̄ non possit componi,uel dispensare [procedas] dispensando, uel componendo,uel per eas mitigādo[humaniorem] .ff.de pęnis, respiciendum. suprà. de temp. or.uel non est.

SVMMARIVM.

1 *Possunt non beneficiati, & in minoribus ordinibus constituti coram seculari iudice litigare.*
2 *Quando liceat aduocato, uel medico, de totius litis uel morbi salario pacisci.*
3 *Pro ecclesiasticis negociis licet coram seculari iudice litigare.*

De postulando. Rubr.

CLerici in subdiaconatum [sustētētur.] ¶†Si 1
autem nō sunt beneficiati, & in inferioribus ordinibus constituti,possunt coram seculari iudice litigare In sacris autem ordinibus constitutti,& beneficiati non prohibentur coram ecclesiastico iudi.litigare;& nihil tñ quærent pro salario, sed oblatum spontè recipiant. Monachi & priores nunquam aduocant.j.ne clerici. non magno. 16.q.1.alia,& ca.se.nisi pro mo & abbate imperante,ut j.e.c.proxi.sacerdotes autem nisi pro se,& ecclesia sua, coniunctis, & miserabilibus personis aduocabūt.j.eod. c.ult.et.am coram ecclesiastico iu.& ibi dicit [aduocati] aduocatus multa remedia habet ad agēndū,ut no.in
2 summa.C.de suffraga. ¶† Et dic, q̄ si aduocatus, uel medicus ab initio conuenerunt cum aliquo de salario totius morbi,q̄ ex tunc,si faciunt aliquam conuentionem, non ualet. sed si ab initio non fecerit aliquā cōuentio-

nentionem de tota lite,uel infirmitate,licet à clientulo uel infirmo receperit aliquid pro consilio unius diei; ni hilominus pendente lite, uel infirmitate pôt pacisci cũ eo.C.de postu.quisquis.§.pręterea.ff.de ua.& ex.e.l.j.§. si cui aliter dicere absurdum est, & non est contra.C. de profes.& me.li.x.l.antepenult.quia ibi loquitur de medicis, qui recipiunt salarium de publico, q à nullo infirmo possunt exigere salarium siue in prin.infirmitatis, siue postea: sed à sanis possunt recipere salarium, siue in prin.infirmitatis,siue in fine. & hoc est rône,quia pro sanis non excipiunt salarium de publico: tñ qñcũq; plus debito exigunt, reducentur ad formam iuris,ff. de uar.& extraor cog.l.j.in prin.& §.si cui. ¶Negociis] not.pro ecclesiasticis negociis bene licet coram seculari iudi. aduocare [pro miserabilibus] idem credimus de aliis, qui continentur.ff.de postu.l.j.§.nlt.& ſe & l.seq.

EX parte tua fuit propositum [susceptores] .i.aduocati [executores] .i.procuratores.

CVm sacerdotis [Miserabilibus] idē dicimus de aliis qui continentur.ff.de postu.l.j. & l.seq. [postulare] etiam coram ecclastico iudice. alij autem non prohibentur [p extraneis] secus, si pro alia ecclia,ut simile beneficium habeat [p̄sumit] 3.q.1.nulli.96.dist. Imperator.1.q.7.nisi.C.loca.milites [p̄sumit] nisi necessario officio fungat, ut tutor, & ff.de postu.peto, & l.ult.uel prælatus ecclię,q multofortius,q̃ tutor,bene pôt agere ꝯ ecclesiam,à qua beneficium habet. Item & p priori ecclesia pôt agere contra secundam, ar.j.de iureiur. tua, & c.intellecto [si clericus] ar.q si alias habeat beneficium de ecclesia, licet sit clericus eius, uel etiā si sit laicus, quòd debet priuari beneficio, si contra ecclesiā aduocasset.

SVMMARIVM.

1 *Gesta an dici possint adhuc non facta.*

De procuratoribus. Rubr.

ALia quidem & j. [non miseris] .i.procurares nō ꝯstitueris qui tñ se procuratores fingebant [sed & T.] hic fortè nur cius erat Papę [& presbyterorum] repete quę diximus, s.de rescr. edoceri.hi nō p̄stant auctoritatē pcurationi,sed tanquā testes fides faciunt in instrumento. uel dic q magnum negotiū erat;vnde illud cum cōsilio sui capituli facere debuit.j.de his,q̃ fiā prę.quāto

1 s.de ma.&obe humilis. ¶†Gestisq;] gesta quoq; dicunt aliqua facta,q̃ nullo mō scripta sunt: sed sicut gesta sūt in mente hoīum, & hæc gesta aliqñ publicantur.j.de testi.significauit,& c.Albericus.j.ut li.non ꝯte. qm.§.sunt & alij.ꝫ.C.de rei uẽ. l.gesta. C.de testa.publicati. item dicuntur gesta quædam facta in scriptis redacta,uel potius ipsæ scripturæ, in quibus gesta referunt; & istæ scripturæ apud sedem Apost. dicūtur registra. & ista gesta, si sunt bene custodita, & inueniantur in archiuis autenticarum personarū,puta eorum,q habent potestatē autenticas scripturas faciendi,fidem faciūt, ut hic.j.de p̄script.ad audientiam, cum suis concord.quas ibi not.si autem non essent bene custodita,uel personæ non essent autenticæ,non crederem eis,arg.prædictæ decr. [trāsmitte] .i.autoritatem habente superioris, ut sic ea habita inter gesta publica computentur.

SVMMARIVM.

1 *Quando liceat per procuratorem comparere.*
2 *Missio nuncij, & excusatio quid ualeat.*
3 *Vbi per procuratorem quis agit, difficile audit appellans.*

SVerelam A.clerici [grauibus] ꝯrium dicere uidetur.ff.de mino.Pap.ubi dr̄, q si quis sit in loco.s.in exilio,q non possit agere: tñ si facultatem habuit agendi per procuratorem,currunt ei tempora petendi restitutionem in integ.sed hoc non est ꝯrium:quia intelligitur in minoribus causis, ubi quis cogitur per procuratorem litigare: secus in grauibus, ut hic.Vel illud est,quia pp delictum fuit missus in exiliū, & delictum nō debet ei præstare immunitatem [grauibus] de hoc no.s.de rescrip.sedes. aliqui dicunt graues

1 cās.i.intricatas. ¶†Procuratorem] dicunt quidam hoc obtinere, qñ simpliciter est citatus,q per se respōdeat secus, si citatus esset, ut hic per se: uel per procu.j.de do.& contu.cum dilec.sed certè hæc litera vr̄ ꝯrium sonare,quæ dicit, q non potest cogi constituere procuratorem. ergo nec citari, ut per procuratorem respōdeat in grauibus; & idcirco pôt responderi decre.cum dilec. q est ibi speciale pp periculum uacationis ecclesiarū. j.ut lit.non cont.qm; ad idem.j.de ap.constitutus.s.de elec.bo.me.uel ibi nō habebat iustam cām absentiæ.idē dicendum,si diuturno morbo. laboret bene fatemur tamen,q si simpliciter citatus sit,& non pôt per se compa

2 rere debet , dummodo non sit grauis cā.¶† Destinauerit] nuncij missio,& excusatio adhoc facit, quia nisi nūtius iret,& offerat se probaturum legitimam cām absentiæ,& ad hoc haberet sufficiens mandatum,posset excōmunicari,& in expensis condēnari,cum iuste posset pro summi contumax 6.q.5.c.1.q.3.Si ægrotans.sed nō est de necessitate hæc missio ad excusandum ,quantumad hoc ut procedatur in principali cā. sed si uocatus ad concilium,uel ad elec.uel capitulum,debet mittere excusatorem;& nisi mittat,tenet excommunicatio contra cum lata,& q præsentes faciunt , habebit robur ar.op.18.dist. placuit.65.dist.c.ult.ar.s de elec.bo.me.Ma.etiam si iustam cām absentiæ habet.hic autem uidetur,q si probauerit iustas causas absentiæ, nihilominus in ciuili cā fit missio in pos. cum etiam fiat contra absentem reipu. causa. C. de re. mi.ignorare , & contra pupillum. ff. ex qui.ca.in pos.ea hæc iura , in prin. Sed tamen non festinabit admittendum in pos.ff.de dam.infe.si fi.§. si forū, nec fiat uéditio.de hoc no.j.de eo,qui n it. in pos.fi q d.

3 ¶Destinauerit] idem est, si nullum misisset: quia postea re patefacta reuocabitur condēnatio in principali,& de expres.per in integ.re.uel pronunciabitur nulla sñia &t diffinitiua sm diuersas opiniones.7.q6.1.præsentium.j. de re iud.cum Bertoldus.ff.de re iud.quæsitum.& si p misisset sub pœna sistere iudi.daretur exceptio.ff.si quis cau.l.ij.ff.de arbi.l.si cum die.§.ex li.alij dicunt ꝯ in aliquibus ut no. in gl.quæ incipit nuncij [absoluetur] reuocando primam sñiam leuiter,& sine cognitione quasi interlocutoriam,siue in integ.rest.sed solūmō implorādo officium iudicis deseruiens actioni, ut eum reuocet. ff.de re iud.qđ iussit,uel petendo restitutionem de plano.ff.de iudi.si prætor , in fi.C.de procu.quia absente. sed uidetur q deberet sibi imputari, nisi appellauerit , ex quo sciuit se condemnatum in expensis. C. quomodo,& quando iu.l.3.sed non obstat,q hic loquitur, qñ ex probabili & necessaria causa abfuit, & ideo sine appellatione restituitur ad totam causam minus legitimè desensus.

c fensus.& illa.l.loquitur,qñ nullo mõ defensus aberat p̃ babili causa,& fuit legitimè citatus ad domum.nam t. c si intra.x.dies cõputandos à tpe, quo sciuit sñiam ẽ se latam non cõtradixit petendo restitui ad ap. stabit sententia.C.qño & qñ iu.l.iij sed melius dr, ꝙ qlibet sine bñficio restõnis nullo mõ,uel minus legitimè defensus cõi iure appellat infra.x. dies à tempore scientiæ; & sic intelligit.l.C.qño & qñ ind.l.iij.&.ff.qñ ap.l.j.§.ul.ff. ex qui.cau.in integ.re.nec nõ.ubi forte nullũ relinquere potuit procuratorem:uel reliquit, & mortuus est. tunc enim restituitur in totum, non tantum ad ap. siue pronunciatum sit contra eum, siue iuri, siue actioni eius sit præscriptum; & hoc innuit.l.necnon.finautem legitimè defensus esset,ad nihilum restitueretur.¶Idem dicimus si necessaria cã tñ absit, puta rõne delicti in carcerem, uel in exiliũ missus,ꝙ non restituitur, si condẽnetur uel eius iuribus,uel actionibus præscribatur, nisi cũ nõ poterat relinquere procuratorẽ:uel reliquit,sed mortuus est.ff.ex qui.cau.ma.l. sed & si.§.j.ff. de mino. Papa. qui aũt uoluntariè,siue contumaciter abest, nullo mõ restituitur contra iura,uel acti.præscriptas: sed si uenerit iudice adhuc sedẽte pro tribunali, restituitur de æquitate forte ad ap.uel communi iure appellat.ff.de in integ.resti.l.penul.¶Vbi autem probabili & necessaria causa detinetur,ut hic,legitimè defensus restituitur ad ap. minus autem legitime,uel nullo modo,ad totam cãm, ut hic.ff.de in integ.re.l.ul.ff.de iudi.si ꝑtor.ff.ex qui.cau. in integ.rest.ab hostibus,Rñ.j.C.eo.l.j.C.de procu.[qui absente.qualiter aũt contra iura, uel ac. huius ꝓscribatur alias no.& hic,& j. de re iu. cũ Bertoldus.& no. ꝙ hæc resti.non solũ habet locum contra sñiam diffinitiuã, sed etiam contra interlocutoriam de expen.ut hic.4.q.5.c.j uel dic in interlocutorijs non hꝫ locũ hanc di. ut no.j. de sen.ex sacro.c.fi.sed ubi idem, qui tulit interlocutoriam,uult reuocare.sed secus, si coram alio petatur reuocatio.& hæc sunt uera ubi legitimè est citatus.si enim legitima citatio nõ præcessisset, ipso iure nulla esset sententia.ff.quæ sen.fine ap.re.l.ij.§.item cum uel dic, ꝙ in terlocutoria de expen.& huius tenet,etiam si ordo non
3 seruetur supra de offi.iu.c.fi.¶[Prædictis aũt non obstat ij.q.vj.si aduersus:quia ibi dicit, ꝙ ubi quis per procuratorem agit, difficile aud:tur appellans. & uere difficile auditur:quia non auditur,nisi in ꝑdictis casibus, quos in hac glo.no.ubi aũt dolo alicuius factũ est, quominus qs cõpareat,& feratur sñia contra ipsum in cã,quæ non recipit interesse,restituitur ad id , quod occasione huius absentiæ sibi cõtingit.j.de in inte. rest.ex literis. si autẽ ad interesse posset agere,contra dolosum tñ daretur ei actio ex edicto,quod est.ff.de eo.per quem fac.l.ul.

SVMMARIVM.

1 *An uni testi sit credendum.*
2 *Vbi sententia pronunciatur nulla irritatur possessio, & quicquid ex ea secutum est.*
3 *Non potest Archi.duas habere ecclesias, nisi cum eo dispensatum sit.*
4 *Cum quis non ualet probare suã instõnẽ canonicã,iudex pronũciat eam non canonicam,& non debere permanere ratam.*

Ex insinuatione archi. [præsentibus] & aduersario etiam notificauerit:aliàs tenet, quod cum ipso fieret.ff.de procu.si procuratorem.ff.de in sti.sed & si.§.j.& ij.& melius infra eo.mandato:uel antequam procurator institutus agere incipiat,sufficit sola reuocatio,etiam si illud non significat iudi.uel aduersario,& no.j.eo.c.proxi.[sententia] quæ etiam fuit executioni mandata,sicut ex sequentibus apparet, uel dic, ꝙ etiam & in prima causa,& modo archi. petebat restitutionem ecclesiæ, nec fuit per sententiam spoliatus.
1 ¶[ipsius] ar.uni testi credẽdum infra de testi. in omni. 8.q.3.talia.xxviij.di.de Syra.contrà.3.q.3. iuris. itẽ ar. quòd quis testificatur in propria causa infra de test.c.ꝑuenit contrà infrà de test. ueniens.4.q.3.§. nullus solu. hoc speciale propter præsumptionem,quæ est pro eo, & etiam quia est reus,unde fauorabilior;ideo quòd delatum est sibi iuramentum C.de re.cre.in bonæ.ff.de iure iur.admonendi infra de proba.sicut consuetudo,& quia modicum præiudicatur aduersario, cũ sit salua ei actio
a sua,& utrique ius suum sit saluũ sententia cassata. ¶[Restitutione] ecclesiæ,qua spoliatus per iud.erat:& si obijciatur ei quòd autore prætore spoliatus sit, argu.C.un de ui,siquis in tantam,replicabit sententia non tenere quia procurator non erat.uel dic , quòd petet & dicet sententiam non tenere ex ea causa,s. quia non cum procuratore actum est,& ideò pronunciari nullam. quia cũ non procuratore actum est infra c.proxi. quia sententia pronunciata nulla irrita erit possessio , & quicquid ex ea secutum est C.de le.non dubium infra eo.auditis. similem petitionem habes supra de ma.& obe.c.ulti.ff.de ferijs l.j.& competit ad hoc officium iudicis. ¶ Vel potes dicere,quòd non dicit hic petendam restitutionem post sententiam,sed sententia lata super cassatione pro cessus restituetur possessio ecclesiæ,quam petit, si ei nihil de iure obstat.hoc non placet.sñia.n.non præiudicat absentibus.ff.de mino.ẽt.§.fi.& tñ sñia contra eum lata forte sibi præiudicat quo ad omnes,ut not.j.de fo.compe.postulasti.j.de accu.qualiter.sed hoc iõ est,quia ipse fuit ꝑsens,& habuit copiam se defendẽdi,ut no.j. de ac
3 cu.super his.¶[Institutionem]3.6.q.vl.actor.ff de proba.l.ij. Sò.hic uoluit ꝑtõr.e onus probationis assumere.si. infra de resti ſpo.c.j fi.de proba.circa.uel fuit imposita ei ꝓbatio iõ,quia cõtra eum erat præsumptio,ut C. de proba.siue nam cum esset archid.non poterat hꝫ aliam ecclesiam,nisi probaret secum dispensatum: uel agebatur petitorio contra archi.uñ oportet eum probare de iure suo:sed certe nõ hoc credimus imò ex quo est in pos. non remouebitur,nisi contra eum probatũ fuerit crimẽ, uel quòd non sit canonicè institutus infra de conces.præ ben.quia di.lvj.di.satis xvi.q.vl. inuentum nec.n. titulũ suæ pos.cogitur dicere.C.de peti.hær.cogi.hic autẽ cogitur id circo probare:quia petebat suam instõnem ratam decerni,ut expressè in litera dicitur . sed & si quis probaret ad se pertinere donationem alicuius beneficij,& se esse in possessione,& alius illud beneficiũ possideret,bene deberet possidens probare se canonicè institutum per eum,ad quem pertinet,ar.ij.q.j.legum infra ut ec.be.ut nostrum,ubi tacitè uisus fuisset consensisse in eum infra de his quæ fi.a ma.par.e.ex ore. sed & si cõ sentit tacite,uel expssè;pòt tñ ille,ad quẽ pertinet dicere si uult probare institutionẽ contra ius factã infra de
4 ꝓben.dilecto.¶[Ratã] si uerò nõ poterit ꝓbare institutionẽ canonicã,iudex pronunciabit eã nõ canonicã,& eã nõ debere permanere ratam . & si quis petat suam electionem confirmari,iudex poterit pronunciare electionem cõfirmandã de iure.itẽ si ponamus,quod tñ ꝓnunciet,non confirmo ; tamen postea confirmationem petere non poterit,obstante sibi excep. rei. iu. cum de eadem inter easdem personas iudicatũ sit.ff de excep. rei iudi. cum quæritur,& l.seq.& est hoc uerũ,ubi sit gñalr

petitum

petitum.sic.C.de anna.exce.l.ult.sed si unam cām expē
sisset,s.quia electus fuisset per eos,quorum erat electio,
& fuisset sibi in hoc impositū silentium; nihilominus pōt
ex alia cā petere,s.quia ex Papæ collatione hēret.cū.n.
officium.iudi.sit personalis actio,quæ in prædictis locū
habet succūbens in una causa nihilominus ex alia pote
rit agere,ut no.supra de offi.ordi. conquerente. idē di-
cimus,si petatur snīa infirmari,uel electio:sed uno agen
te alius admittendus est.sic no.supra de elec. cū dile.

SVMMARIVM.

1 *Cum quis eodem tempore duos constituit procuratores,& in-*
solidum, occupantis melior est conditio in eo, quod per-
cepit.
2 *Nunquid duobus constitutis procuratoribus, si unus moritur,*
possit superstes agere? & quid si duo in aliqua causa consti
tuti ad defendendum, unus confitetur, alter negat, habes
in no.3.
3 *Quando ualeat reuocatio procuratoris.*
4 *Petere inducias pertinet ad partem.*
5 *An iudex non admittendo exceptionē dicatur grauare partē.*
6 *An liceat parte absente recipere testes.*
7 *An iudices teneantur suas defendere sententias.*
8 *Nunquid snīa præiudicet his,qui non interfuerunt iudicio.*
9 *Procuratoria exceptio dicitur esse duplex quandoque.*

IN nr̄a p̄sentia[p̄sbyteros]no.q͞ hic dat duos p
curatores. quō ergo aget? q͞ si unus confiteat,
1 alter neget? † Rn̄.si eodē tp̄e qs cōstituit duos
procuratores,& insolidū,occupantis melior est cōditio
in eo,quod cæpit.ff.de procu.pluribus unde si sup pluri
bus causis dati essent in uno instrumento,& unus occu-
paret unum negociū,nihilominus alius posset aliud ne
gociū occupare,ar.op.supra de rescrip.pasto. si uerò nō
fuerunt dati insolidū,sed simpliciter, diuident inter se
ut unus unū negociū psequat,& alius aliud.ff.de nego.
ge.cū alicui.Et est ad hoc ar. quia cū simile sit mandatū
iudi.& pcu.ff.de iur.om.iu.& quia,sicut iudex alij dele
gat uices suas,ita & pcu.delegare p̄t. Hoc ar. reprobat
ff.mā.si procurator.§.si quis.hæc autem facere posse nō
uidetur, q͞ unus unā parrē negocij psequatur, & alius
aliam partem eiusdem negocij,cum facta lit.contest.fa-
ctus sit dn̄s litis. uidet̄ tamē,q͞ siue insolidū.siue simpli
citer plures constituantur, quòd iudex debet eligere.&
possit idoneiorem. ff. de popul.ac. si plures. sed hoc ibi
ideo uerum est,quia ibi plus tangitur uniuersitas,q̄ spe
cialis persona. unde magistratus communis elegit ido-
neiorem. nam si specialis persona proprium interesse
prosequeretur,præferretur alijs.ff.de pop.ac. l.iij. ubi
aūt specialis persona tangitur. ipsius specialis personæ
est electio uel ipsorum procuratorū est electio, quis ex
2 eis agat. † Vr̄ tamen,q͞ dn̄s,qui duos constituit pcura-
tores,eligendo eos simul ager̄ uoluerit, & ideo non sit
neq; iudicis,neq; pcuratoris electio:qa ēt si uellent,nō
possent sociū,uel aliū facere procuratorem.C. de pcu.
neq;:sed simul agere debēt.sed lit.conte. unus alium si
uoluerit, constituet procuratorem quia ex tunc pn̄t,fa
cere alterū pcuratorē,ut in p̄alle.l. neq;. sed extraneū
non pōt unus solus facere procuratorē, cū ēt post lit.cō
te. pariter sint dn̄i litis.Sed qd si unus moriatur ante diut
sionē?non credimus,q͞ superstes posset agere,ar.ff.de re
iu.duo ex.& ī.de of.dele.cām.in tutoribus de benigni-
tate secus receptum est.ff.de ad.tu.l. cum decreto §.ul
ti.& l.tutores.§. curatores, &.l.lucius. §.j. nec obest.ff.
man.creditor.§.duobus:quia ibi loquitur, quando dati
erāt insolidum.sic intelligitur quod debet unum pro-
curatorem posse alium cōuenire.ff.e.qui proprio. §.ul.
& l.qd̄ ad nos.§.ul.Alij aūt dicunt,q͞ & si simpliciter da
ti sunt tn̄ occupantis melior est conditio, etiam si non
diu dant inter se administrationē:uel ēt si alter moriat.
j̄.eo.non iniuste.si aūt diuersis temporibus dati sunt, po
steriorem dando primum reuocat.ff.e.si quis.§.ulti.hāc
distinctionem pro magna parte firmat.j̄. eo. nō iniuste.
3 † Vbi autem duo procuratores constituuntur simplici-
ter in aliqua cā ad defendendū, si unus ꝯfitetur,& alter
negat,dixerunt qdam, q͞ rectè facta est litis cōte.& sta-
bit̄ dicto eius,qui ꝯfessus est,ar.pro his, q͞ si principalis
persona confiteretur, & negaret pcur. staret̄ confessio-
ni suæ,q̄ sibi contraria est.ff.de inter. act.de ætate.eadē
rōne & si de duobus pcuratoribus unus confiteatur, al
ter neget,standum est dicto confitentis qa confessio sua
sibi nocere debet.Alij dixerunt,q͞ per talium confessio
nem,& negationem bn̄ fit lit. conte.sed in pendenti est,
cuius dicto stari debeat, donec principalis dn̄s eligat,
cuius dicto stet̄,ar.ff.de re iudi.duo iudi. j̄. de re iu. ca.
duobus.§.j.alij dicunt,& forte melius, q͞ p talē rn̄sionē
non fit lit.conte. sed procedetur contra dn̄m quasi con-
tra contumacē,q non misit sufficientē instructum procu
ratorem.j̄.de iura.cal. in pertractandis. si aūt tres, uel
plures pcuratores constituūtur in eadē cā simpliciter,
tunc oēs adesse dn̄t:sed stabitur dicto maioris ptis,sicut
in iudicibus, & in arbitris.ī. de re iud. duo ex tribus.
ff. de ar. item si unus.§. principaliter,&.l.sicuti. nec est
uis,si unus anticipet responsionem alterius, dummodo
omnes respondeant antequam ad alios actus diuertant.
nec est simile de electione,quā necesse est fieri per unū.
suprà. de elec. in genesi: quia in electione speciale est
propter causas ibi notatas. item si duo dati sunt insoli-
dum, & ambo sunt litem contest. non uidetur, q͞ etiam
post lit.contest. insolidum duret eorum potestas. sed si
unus respondit petitioni, uel produxit testes, alius su-
per eodem non audiretur,arg. præal. l. pluribus. Item
uidetur,q͞ auctoritate potestatis sibi datæ a dn̄o,qui in
solidum eos constituit,q͞ unus solus pōt facere alium p
curatorem: tamen semper durat etiam ptās alterius, q
non constituit, ut siue cum principali procuratore,siue
substituto semper admittatur,& ēt si alterutrum prædi
ctorum p̄ueniat,ualebit quod ab eo factum erit, arg. ad
hoc.suprà.de of.dele.cū super, & c.corā. mandata.n.iu-
risd.& procuratoris multum similia sunt.ff.de iuris.om.
iud. ¶Et quia alij dicunt,q͞ hæc potestas non durat nisi
an̄ lit.conte.& post lit.cōtest. simul factam unus sine a-
lio nihil facere potest,& illi duo uice unius p̄sonæ tan-
tum fungūtur,arg.pro eis,qa si dn̄s hoc nō pōt post lit.
cont.à duobus,qui non essent procuratores in solidum,
quare posset ante lit.contest.item priuata uoluntas non
mutat generalem constitutionem.j̄. de testa. requisisti.
ff.ad tre.quod de.sed primi respondent, q͞ bona rō est,
q͞ hoc licet a prin.sed non post lit.cōt.qa à principio ui
dit tenorē mādati,qd̄ ex quo acceptauit, illud seruet.
ff.man.diligenter,& sibi imputet,si qd est graue. item li
cet priuata uoluntas non possit aliquid facere cōtra le
ges in alterius p̄iudiciū,tn̄ in p̄iudiciū partiū pōt. C.de
pac.si quis.& nota.j̄.de so.cōpe. si diligēti [destinādos]
hic apparet, quod inquirēdo, uel denūciādo procedi-
tur: alias non ageretur p procuratorē.v.q.iij. etiā cri-
minali [reuocauit] quod potuit ante lit. cont.& sine cā.
ff.de procu.ant.lit.contest.& l.seq.post lit.cont. aūt non
potest sine causæ cognitione.ff.e.ti.itē si suspectus,post.
4 lit.contest. & l.seq. [†Reuocauit] aduersario sciente,
aut nō. ī.pro.cap.uel dic, q͞ etiam aduersario nesciente
potest

potest reuocare, nisi lras misit aduersario ante lit. cōte. infra e. mādato. uel dic ꝙ si hāt reuocatio etiam ante li. cont. & aduersario nesciente, si post sequitur lit. conte. ualet, ar. ff. de procu. si procuratore. u. sed si nō sequitur lit. conte. alia, quæ fecit post reuocatiōnem, non ualeat, ut hic, & e. mandato. hic autem nō erat lis conte. ut infra sequitur. prius dictū placet [literas] quia non tenuit processus, nec literæ ex illo processu descendentes [iudicium] non li. contestando sed cū eo, & e per consequens. [iudicium] nisi litem cont. &c. ¶ † Inducias] inducias petere est partis. C. de dila. l. à procedente: sed offerre pro bationem non est partis, sed est ex superabundanti, ar. ff. quo. bo. l. 3. §. 1. sufficit enim exceptionem & causam legitimam proponere, quare non debeat procedere iudices. sed si iudex admittit exceptionem, & non grauet eā pro bationibus, ꝙ forte scit eam esse ueram, & ideo ulterius non procedit, bene est. sed si iudex dubitat, debet dicere proponenti exceptionem, ꝙ eam admittit, ut infra certum tempus probet, si uult. supra. de offi. deleg. prudentiam. §. sexta. ꝫ. de testi. ueniens. xxx. q. 5. iudicantem & si noluit excipiens terminum oblatum ad probandum recipere, sed appellet, quicquid fit ꝯ eum, tenet, non ꝙ non teneat appellatio, nisi à iusto grauamine. ꝫ. de ap. ut debitus; ita non grauetur, eius appel. nil ei prodest, etiā si eam postea ueram probet excipiens s. e. ex parte. sed si iudex proposita exceptione eam repudiet, uel negligat admittere tacite, uel expresse, s. procedendo in negocio, & ideo appellatur, tunc nō reuocatur, quod facit iudex ante, quam causa appellationis admittatur, nisi postea coram iudice appellationis probauerit ueram causam, ex qua appellauit infra de excep. olim; & sic loquitur
6 hic. ¶ † Sed dices, nonne grauauit eum iudex, qui nō admisit exceptionem, si uera esset? Respon. non fuit grauamen in non admittendo exceptionem, si falsa esset. imò fuit, & præsumitur; ideo non reuocatur, quod fit ab illo iudice, a quo appellatur. sed si probaret coram iudice appellationis ueram causam propositam, cassabitur quicquid post appellationem fecit: quia præsumitur, & apparet eum malitiose etiam refutasse exceptionem, uel non admisisse. ¶ Sed ꝯ infrà de appel. ex parte. M. & c. signi ficaui. ubi dicitur, quicquid fit post talem appellationē, reuocatur. ¶ Sed expone illas, ut huic cōsonent. uel die eas reuocatas per istam dec. sed si prędictus appellator proponit causam legitimam, si uera esset, & eam offerat se probaturum coram iudice, a quo appellatur, ipse iudex nolit excipientis probationes admittere, etiam si falsa sit exceptio, uel cā, tamen quicquid iudex post talem appellationem facit, cassatur: quia uerè grauatus fuit in eo, ꝙ eius probationes admissę non fuerunt: & sic intelligitur hic. & hoc intelligimus, etiam si sic dictum sit, appello ne procedas ultra in hoc negocio: quia habemus certum numerum negociorum, hac exceptione omissa uel etiam super his ulterius uerbis, dummodò expectet, si negligat exceptionem admittere, ut in decre. ex parte. ij. sed si similiter dicat, appello, ne ultra procedas, & recedat credens hoc sibi sufficere pro appel. nō ualet, ar. ꝫ. de ap. dilecto. ¶ Est ergo diligenter notandus ordo primo enim debet proponere exceptionem, & consequenter iudex debet refutare eam, uel admittere. & si iudex admittit exceptionem eius, ipsius est quærere, an probare uelit, an non. xxx. q. v. iudicantem: quia rei est fugere. 4. q. 4. c. 1. & 2. & quia iudicium reddit in infinitum. ff. de uerbo. oblig. inter stipulantem. §. continuus & si quid offert, ex superabundanti est. & si iudex expresse repudiat, uel admittat, uel admittere negligat, iustè appellatur ab eo. s. e. dilectus. & ꝫ. de appel. ex parte. M. [iste] in inquisitionibus enim licet non sit necessaria lit. cont. si sunt absentes, ut ꝫ. ut lit. non contest. quoniam. §. sunt & alij: tū in eis, si sunt præsentes, ordo requiritur qui habetur. ꝫ. de accus. qualiter. ij. & alius ordo in denū ciationibus seruatur, ut eadem decr. & ij. q. 1. si peccaue rit. & hoc bene apparet, quòd cum procuratoribus non fuit lis contest. [mentionem] quam facere debuerunt. ꝫ. de re iud. inter mo. C. de rela. per totum. ff nil no. ap. pē.
7 l. 1. ff. de ap. re. l. pe. ¶ † Plenam] qualiter recipiuntur isti testes parte absente, cū iurare debeant testes partibus præsentibus. 2. q. 1. in primis infrà de testi. c. ij. respondeo in causa ap. est speciale, ut absente parte procedatur, C. de tempo. ap. l. ul. §. illud ꝫ. de ap. sæpe, & c. interposita. uel dicas, ꝙ hic ideo recepti sunt testes absente parte: quia mortuus erat accusator, ut dr in integra, & sic perierat ac. ff de ac. diui. C. si ac. mor. l. iij. unde Papa ex officio suo processit in terminanda inquisitione uel denunciatione. xxiiij. quæstio. iij. c. ecce. infra de coliu. cri mina. & hac ratione. tenet sententia absente parte lata. hoc non placet, quia hi testes non recipiebantur super principali, sed super ap. sed tantum potes in hac materia subtilius quærere. nam petitio archiepiscopi qua petebatur sententiam & processum delega. reuocari, contra neminem competere uidetur, quia non est contra iudices, cum ipsorum interrit. ij. q. vj hæc etiam; & eadé ratione nec cōtra ministrum inquisitionis. ¶ Item actio non competit nisi contra obligatum: quia ex obligatione nascitur actio. sed neuter prædictorum est obligatus huic episcopo, ergo contra eos act. non habet. sed fortè dices, quia iudices possunt esse obligati ex q. malefi. quia per imperitiam iudicarunt. uel etiam ex maleficio, quia per dolum. sed respon. quòd si ageretur ex malefi. non ageretur ad reformationem sententiæ, sed ad pœnam, quæ a l. infligitur. C. de pœ. iudi. qui ma. iudi. l. j. & ij. auf. ibi posita. & eodem modo, si ex. q. malefi cio ageretur, ut puniretur, inquātum uisum iustitiæ æquum esset, institu. de obliga. quæ ex quasi ma. in prin.
8 ¶ † Item si hoc diceretur, ꝙ iudices debent defendere [a] suas sententias, iam fraudulento commento solent, quod recta uia non possunt, s. reuocare suas sententias. C. sent. rescin. non pos. l. j. dic. ergo petitionem istam daudam iudi. ab epo, & super eo implorandum offi. iudi. ¶ Iudex ergo officio suo imploratio solenniter tribus edictis faciet citari omnes, qui læduntur in firmatione dictæ sententiæ, ar. C si ab hę re. se absti. auf. si omnes. C. quomodo & quando auf. qui semel. ff. de adop. nam etiam. & si non apponatur edictum solenniter, non præiudicat sententia, quin agere possint qui nolunt. ff. quæ sen. si ap. l. j. §. itē cum. ff. de mino. etiam. §. ul. & §. in causæ. §. causa. nec sufficit scientia, nisi præcedat citatio pdicto modo facta, arg. ff. de mino. in causæ. §. causa. sola autem scientia sine citatione sufficit in casibus notatis. infrà de re iudi. ꝗ uis, & etiam facto edicto eis, ad quos non peruenit edictum, nec debuit peruenire, nō prejudicat, quin ius suu prosequi possint, ar. 82. di. proposuisti. & si nullus comparuerit, qui uelit defendere sententiam, iudex recipiat testes huius epi, & sententiam feret, ut hic. si autem nullus comparue-

a *¶ Defendere. Et quam do iudex debeat citari ad defendendum eius sententiam, uide per Abba. & di latissimè Felyn. in ca pi. cum dilectus supra de rescri. ubi al legant no. Inn. hic & adde eundē Inn. in c. de catero. suprà de transac. & Paridem de Neapo. in tracta. syndi. in uerbo appellatio, colum. 3. in prin.*

comparuerit ante sententiam sed postea compareat,uel etiam tunc,nō audietur super reuocatione,q̄ facta erat, nisi fm tenorem,qui no.s̄.de pcu.querelam,q̄uis aliqui dicant eos nullatenus audiendos.¶ Si uerò aliqui compareant,qui uelint defendere sententiam, dabitur eis petitio,& lit.contest.fiet,& procedet lis suo Marte,& quilibet de se & p se respōdebit.alij tñ dicunt, q̄ unū cōstituēt procuratorem,qui p omnibus aget.ff.de exer.l.j.§.ul.& l.sc.si autem feretur sententia pro actore super reuocatione prioris sententiæ & processus, ubicunque inuenietur aliquid esse factum occasione illius sententiæ data pol.siue aliud,reuocabitur non solum, inquantum prodest illis,qui fuerunt, uel esse debuerunt in iudicio , ut no.s̄.de fil.presby.ueniens,& s̄.e.proxi.ubi etiam no. ut hic.C.de leg.non dubium.7.q.j.præsentium : sed etiam inquantum prodest alijs.nam ex quo sententia pro re lata reuocata est ad petitionem cuiuscunque etiam eius , q̄ de iure admitti non debet:tñ ex illa sententia nihil petere potest etiam ab alijs,qui nō fuerunt in iudicio, ar. ad hoc.ff.de inof.te.postu.§.j.& sententia teneret etiam inter eos,quorum non interest.ff.fa.her.& puta.¶ Et no. q̄ licet præiudicet isti quo ad omnes , si feratur sententia ɔ̄ eū,non tñ præiudicat alijs,si confirmaretur sententia eius.rō diuersitatis:quia sententia eius facit ius inter artes,& ista fuit pars,ɔ̄ quam lata est sententia, & ideo p̄iudicat quo ad omnes:sed alijs non præiudicat,qui nō fuerunt in iudicio,si sētētia feratur pro eo:quia ipsi nō fuerunt partes.hoc autem credimus, q̄ illi , ɔ̄ quos lata est sententia,uel qui possident res ex sententia , uel de quibus certum est alias,quod ex reuocatione præiudicium paterentur,nominatim citandi,si sunt in eadem p uincia 3.q.6.hoc qppe.j̄.de.qui mit.in pos.si aduersa. iudicem autem,qui tulit sententiam,non uocabit,nisi expedierit,ut ferat testimonium de his,quæ acta sunt coram eo.j̄.de ar.non sine,ar.s̄.de elec.cum dilec.uel ex dictis eorum instruatur iudex.j̄. accu. cum dilec. de hoc etiam no.s̄.de ma.& obe.humilis.iudex autem,qui tulit sententiam in cā cognitionis,ubi ex officio suo procedat qualis hic erat,bene uocabitur,qñ petat sententiā reuocari,j̄.de ap.cum speciali.§.si.sed in alijs iudi.qui nec ēt uocari debent,non hñt locū prædictæ citationes 2. q.6. statuendum sed habet locum in his,q̄ citandi sunt in ɔ̄firmatione elec.& in matrimonio ɔ̄hendo,& in alijs similibus,ubi quilibet de populo admittitur,uel saltē multi.j̄.qui ma.ac.pos.cum in tua,auť.quomodo opor. epi. §.si ante,auť.de sancti.epi.§.si quis autem.¶ Vel dic, q̄ nunquam petebat iste eps cassari processum pp iudiciarium ordinem non seruatum.nam tunc bene haberēt locum prædicta:sed quia facta erant post ap. & tunc nō erit necessaria aliqua citatio quia terminus est præfixus a iudice,uel à iure pro peremptoria citatione, sicut prædictum est in prin.huius gl.uel dic,q̄ nunquam dr̄ hic , q̄

10 ambæ partes nō fuerunt præsentes.¶ † Postea] duplex est exceptio procuratoria.prima,q̄ quis non potest esse procurator,& hoc non proponatur nisi ante lit. conte. ff.de procu.filiusfa.§.ueterani, & l. Papi. §. ij. secunda, quòd non fuit constitutus procu.& hoc proponitur etiā post lite.contest.C.de procu.licet.& ubi tacitè , uel expresè ratum haberet factum procur. s̄.de res. ex parte, ubi no.[nullum]nisi dominus ratum habeat, quod uerum est tam in procuratore actoris. quam rei. ff. de re iu.licet.C.de procu.licet.

TVæ & j̄.[ad pœnam]quæ.s.mulierem p leges ueteres puniebat capite.C.de adul.castitati,& per legē Moysi.33. q.5. hæc imago. hodie autem re truditur in monasterio.C.de adul.auť.sed hodie,& ut ibi dr̄,maritus potest eam retinere,& liberare à pœna.unde si corā ecclesiastico iudice accusatur aliqua,q̄ sit de foro & iurisdictione ecclesiæ,hanc pœnam retrusionis in monasterio poterit imponere mulieri, & etiam uiro, uel etiam aliam, q̄ sibi placuerit. Vel dic,q̄ h.s causas criminales dicunt seculares iudices institutas plãtos audire. si autē mulier non sit de iurisdictione ecclesiæ,non debet de adulterio coram ecclesiastico iudice conueniri: sed debet petere alter coniugum matrimonij separationem propter adulterium [nomen] adulteriū [locum] ubi adulterium est perpetratum [tempus]annum, diem,uel mēsem[& oīa]ff.ad l.Iul.de adul.l.iij.[mixta]ff. de inoffi. test.Pompo.§.j.C.qui accu.non pos.si ea.

CVm pro cā,quæ inter G. iste.G. erat procura. cap. ɔ̄ archi.qui petebat quasdam expensas à capitulo , quas dicebat se fecisse in negocijs, q̄ de mandato capituli egerat.C.mā.l.etiam [& pp hoc].i.pro negocijs,quę tractanda susceperat,nam si alius constitutus est procu. in aliquo negocio,& in illo negocio appellauerit & in cā appellationis expensas fecerit,etiam illas expensas repotat,ut hic.uel dic,q̄ hic appellauerat archi. quia sententia lata erat contra eum super expen.s.quia absolutum erat capi.modo hic mandatur iudi.ap.q̄ condemnet capitulum archi.ad expensas.

QVia in causis, quæ contra uos[permissione] eī est dubitationis,quia cum non haberent priuilegium uniuersitatis à principe,non uidebatur,q̄ constituerent uniuersitatem,& sic etiam non possent constituere procura.ff.quod cuiusque uniuersi.l.j.ff.de co.l.j §.ul.sed ɔ̄rium uerum est:quia cum sit laudabilis possessionis congregatio,uniuersitatem faciunt,& ea possunt,q̄ uniuersitas potest,arg.C.de iurisdi.om.iudi,l.ul.

SVMMARIVM.

1 *Diffinitiuæ sententiæ ferri dicunt multis cum solennitatibus, ut hic.*

2 *Nunquid in sententijs diffinitiuis possit iudex post, quam eas tulit, aliquid mutare,& quid in interlocutorijs.*

Vditis [mandati] quod ei fecerat de litigando coram Papa [conclusum]C.quomodo & quando iu.Lea , quæ , contrā.ff.quæ senten. si appel.

1 l.j.§. item cum ex so. ¶ † Idem in sententijs diffinitiuis, quæ tantùm partibus præsent bus , uel per contumaciam absentibus , & cum multis solennitatibus ferri debent;& si aliter feratur sententia, non tenet.C. de iudi. properandum,§.j.ij.iij.& in authen. ibi posita. in interlocutoriis, secus, quæ possunt ferri etiam partibus non præsentibus , & etiam absentibus per contumaciam , licet ab eis possit appellari, ut quidam dicunt. ff. de re iudica.quod iussit.¶ Cum ergo iudici constaret. scilicet processus reuocandos, potuit reuocare ,& maxime parte absente per contumaciam ; & non potest excusari episcopus à contumacia, cum citatus per se , uel procuratorem.perseuerare debeat usque in fi.immo in diffinitiuis diceretur idem , scilicet ubi absens est per contumaciam;& hæc sententia super processibus satis posset dici diffini. ¶ Dicimus ergo, quòd ex quo Colubriensi generaliter mandatum fuit, quòd ad causam suam agendam ueniret, si p se uel procu.non fuit, uel fuit aliquando, sed recessit illicentiatus, sicut hic fecit reuocando procura.& nullum alium constituendo , etiam ad sententiam diffinitiuam procedetur , ut hic. 11 .q.3. certum.

a *¶ Et est hoc uerum. Adde eundem Inno. in d.c. consuluit, & ibi Anto. de Bu. et Io. de Imol. do. Alex. de Imo. late in l. cũ qui ante calendas, col. 3. ff. de uerbo obl. & do. Bar. Sex. in consi. excv. ce. pe. uer. confirmantur, & Ange. Are. in tra. male. in glo. in uerbo, singulis diebus & horis.*

tum, & hoc uerum, a ubi erat cita-
tus non solum ad certum articu-
lũ, sed ad totam cãm, & non solum
ad causam. i. uel ad causæ proces-
sum, sed ẽt principalẽ. sed si esset
citatus ad aliquem spãlem articu-
lũ, non ꝓcedetur ad aliquos alios
spãles articulos, nedum ad sniam,
nisi iterum citaretur; & ita loquũ-
tur ꝯria, ar. s̄. de offi. dele. cõsuluit.
sed obijcies si ad principalem cau
sam fuerat citatus, quare non pro-
cessit super eo? Rñ. quia lit. non cõ
te. procedendũ non erat. ¶ Item, li
cet hic processum sit super proces
sibus: quia conclusum erat, & plenè constabat, & qa non
magnum præiudiciũ partibus generabatur: ubi tñ prædi
cta non essent, melius esset expectare partes, & de nouo
uocare. ff. de na. mu. l. penul. in fine. j. de uo. & uo. re. ꝙ
super his, quàm eis absentibus procedere [& facies] con
a trà. ff. de usur. l. j. ¶ †Vsque] primo uidetur iniquum, ꝙ
dicit hæc decre. ꝙ conden. in expen. nec expressa certa
quãtitate determinatis contra id, quod legit. C. de sen.
quæ sine cer. quanti. l. pe. & ulti. item prius debet fieri ta
xatio expensarum, post debet præstari iusiurandũ, & po-
stea condẽnari. C. de iudi. sancimus, & authẽ. sed hodie?
Rñ. hoc, quod hic dicitur, habet locum in interlocuto-
riis, ubi si quid minus plene denunciatum est potest ple
nius determinari. aliud in diffinitiuis, ubi postquam eã
tulerit, quia functus est officio suo, ut no. s̄. de offi. dele.
in literis, nihil poterit immutare. & ideò ad nihil esset
utilis, nisi certam quantitatem cõtineret. sed pp hoc nõ
rñ. ad authen. de iudi. quæ expssius loquit in interlocu-
torijs. & ideò dixerunt alij, & tunc non ualere sniam si
ne certa quantitate, qñ certa quãtitas petita fuit. sed si
incerta fuit, & tunc snia debet fieri sine certa quãtitate.
C. de s. n. quæ sine cer. quã. l. j. & ij. & postea non quærit,
an debeat cõdẽnari in expẽsis, necne: sed tñ taxatio fiet
& iusiurã. pstabitur, & cõdẽnatio, uel potius solutio ſm
taxationẽ fiet. & est rõ, qa hic nõ poterat fieri condẽna
tio certarũ expensarũ, uel ẽt petitio: quia ſm narias ca-
ristias temporum, & maiores expectationes aduersarij
maiores, uel minores soluet expensas, & diuersa fiet ta-
xatio. Cum ergo de debito expensarum constaret, bñfe
cit, ꝙ eos ad debendum condẽnauerit, sed quia quanti-
tas erat incerta, taxationem reseruauit. uel dic domunũ
Papam hoc posse: sed non esse trahendum ad consñtiam.
secundò occurrit iniquũ, quia condẽnat in futuris expẽ
sis, cum tractus futuri temporis non pertinet ad iudi. ff.
de usur. l. j. Rñ. illud locum habere in usur. q̃ sunt odio-
sæ. aliter. n. prouidet in futuro. ff. de iudi. in bo. fi. ff. de
pe. hær. ꝙ si in diem, in prin. & alimenta decernuntur in
futurũ ſm liberti, uel patroni facultates. ff. de lib. agno.
siqs ali. §. alimenta. uel aliter tractus futuri tpis nõ pti-
net ad iudicem. Verũ est, si nõ est obligatus, sicut ille, q
erat cõdemnatus, qui non erat obligatus ad usuras, nisi
prius q adrimestre tẽpus effluerer. C. de usu. rei. iu. l. j.
& l. eos si autem incontinenti est obligatus, ut hic: qa ex
contumacia sua præsenti erat obligatus, ad præsentes
& ad futuras expensas bene fit condẽnatio, & pertinet
ad iudi. tractus futuri temporis, ut hic.

SVMMARIVM.

1 *Actoris, & procuratoris differentia quæ nam sit.*
2 *Episcopus, quamuis non sit dominus, constituere tamen procuratorem potest.*
3 *Licet actor, procurator, & syndicus inter se differant, sæpe tamen unum pro alio ponitur.*

1 PEtitio uestra [actores] † Actor constituitur à nõ
dño auctoritate iudi. ad psentes lites tñ, insti.
de cura. §. ul. ff. quod cuiusque uniuer. itẽ corũ.
& hoc iõ, qa interuenit decretũ, ꝙ nõ extendat ad futu
ra. ff. de usur. l. j. ꝓcu sp à dño ab initio & ad unã litem,
& ad plures psentes & ad futuras. ff. de ꝓcu. l. iij. & C. de
ꝓcu. neq; j. eo. nõ iniuste sindicus cõstituit ab uniuersi-
tate, & ad ea, ad q̃ ꝓcu. ff. qđ cuiusq; uni. l. j. j. de syndi. c.
j. & uniuersitas, qa dña est, & possidere põt. ff. de acqui.
pos l. j. § ult. & l. se. ꝓcur. cõstituit, ut. C. de iur. cal. l. ij.
§. hoc nihilominus. ubi de syndico, uel actore loq nõ pt:
qa iurat de calũnia, & qa tunc licitè iurarent de calũnia
ut no. j. de iura. calũ. imperator. ¶ Canones aũt oẽs tales
uocant procuratores. j. q. iij. saluator. & ſm canones pla
ti ecclïarũ & añ lit. cõtest. & post cõstituunt ꝓcur. j. de
2 iura. calũ. cãm. ¶ †Itẽ no. ꝙ licet eps non sit dñs, tñ pro-
cura. cõstituit propriè sumpto uocabulo: qa si uelles ex
ponere procu. i. actorẽ, nõ est uerũ. qa ſ. n hoc necesse es
set interuenire decretũ superioris, qđ hic non interue-
nit: sed secus dicimus in tutore. nã si cõstituat actorem,
uel procu. añ lit. cõte. nõ ualebit, nisi auctoritate faciat
iudi. supior s. nã maior est auctoritas epi, q̃ tutoris, sed
idem, qd dicimus in epo, dicemus in rectoribus locorũ,
& in singulis in dignitate cõstitutis, dummõ hẽant, ad-
ministrationẽ. curator ẽt siue gñalis, siue ad litẽ tñ da-
ri auctoritate ordinarij iudi. nõ delegati debet: qa mixti
est imperii, insti. de Attilia. tu. §. ii. ff. de tute. muto. §. tu-
toris ff. de tu. & cur. da. ab his. l. neq; mandare. nec debet
procurator satisdare rẽ ra. dñm habiturũ, uel de iudica
to soluẽdo. C. de admi. tu. l. fi. §. defensione. sufficit, ꝙ sa
tisdet rẽ pu. sal. fo. uel adulti. ¶ Intẽtio] si cõstitutus est
procu. simp'r. i. sine illa clau. quotiens dñm abesse cõti-
gerit, qdã, ꝙ si dñs postea uenit ad cãm, & pro se eã pro
seqtur aliqñ, ꝙ si postea absuit in aliquo termino, citan
dus est dñs ad domũ, ubi degit, & si nõ inuenit admittit
procur. argu. insti. de pup. sub. in prin. ibi, qua rõne, & §.
ergo in pupillari, & C. de cura fur. cũ aliis. alij tñ proba
bilius dicunt, ꝙ siue ante lit. cõte. siue post incipiat tra-
ctare litẽ, reuocare vr primũ procu. j. eo. c. pe. ff. de pro
cu. pluribus. ff. man. q mutuo. §. non iõ. Et hoc uerũ est,
nisi dño post lit. cõte. ꝓdicta fuisset assumptio litis. ff. de
procu. q̃ oia. itẽ cũ ex sola psumptione dicamus factã re
uocationẽ istã, si alia psumptio sit, ꝙ non intendebat re
uocare, sed pp aliã iustam cãm resumpsit agere litẽ, nõ
dicã reuocatũ man. puta qa procurator est infirmus, uel
absens, uel qa i aliqbus dñs melius nouit cãm. C. de pro
cu. l. fi. ff. de procu. actor. ¶ †Et no. ꝙ licet propriè sum-
3 ptis uocabulis differẽtia sit inter actorẽ, procu. & syndi
cũ; tñ unũ sæpe ponit pro alio. j. de iura. calũ. cũ cãm. suf
ficit. n. ꝙ apparet intentio instituentis. 2 2. q. 5. humanæ.
itẽ qrit, si procurator cõstitutus ad lit. ꝯtesta. & ad cõsti
tuendũ alium procu. sup aliis, q̃ in eadẽ cã fuerunt faciẽ
da, possit per se auctoritate prædicti mãdati totam cau-
sam agere, an teneatur alium procura. constituere au-
ctoritate mandati prædicti, & ipse ultra lit. contest. non
agere possit? so. Rñ. quòd totam causam per se agere
potest auctoritate prædicti mandati: quia uoluntas est
constituentis, quæ potissimè attendenda est, ut hic uide
tur fuisse, quòd potius per seipsum, quàm per aliũ age-
retur, si uellet, ar ff. de procura. ad legatum. ff. iudi. sol

iam tamen. Et quod adiecit, ꝙ aliũ faciet procura. adiecisse uidetur ad exonerationem eius. illud autẽ nõ placet, ꝙ possit agere ea, quæ post lit. conte. facienda sunt, ẽt si expresse prohibitum est à dño: quia alias post lit. contest. factus est dñs: quia tñ mandatum receperit sub certo tenore, s. ꝙ usque ad lit. contest.ᵃ procuraret, ulterius procedere non debet. ff. man. diligenter, dũmõ expressè appareat uolũtas cõstituentis, s. ꝙ uoluit ultra lit. contesta procurare. sed ipse dñs per se, uel per aliũ litem cæptam perficiet, nec constitueт procu. ab eo. q lit. conte. est. ¶ Item si quis constitutus est procu. quotiens dñm contigerit abesse, iste procu. sic constitutus poterit resumere negocium ẽt multis uicibus dño se absentante, ar. curatoris furiosi, qui cessantibus dilucidis interuallis curam furiosi resumit. C. de cura. furi. cum alijs. ff. man. qui mutuam. §. non ideo. [reprobamus] licet scribatur his duobus procuratoribus; tamen, quia de iure respon. consultationi ab eis factæ inter eos ius facit, & maximè cũ de iure sententiet.

a ¶ *Lit. cõtest. Ad hoc adde Pau. de Cast. in consi. cũ col. 4. circa fi. inci. consilium, uisis & ponderatis omnibus, secundum nou. s. impressionem.*

SVMMARIVM.

1 *Pater per se agit, uel procuratorem constituit in causa filij in potestate existentis.*
2 *In peculio castren. filius constituit procuratorem auto. patris quid autem in filio facto milite, in nu. 3.*
4 *Pater in causa matrimoniali pro filio constituit procu.*
5 *Potest tutor actorem constituere suo periculo.*

Accedens ad apostolicam. [procuratorem] quæ causa esset, super quam procur. eius requirebatur, hic nõ dr̃ [suã] .i. filiæ suæ, cuius tutrix erat,
1 uel aliter suã, quod tñ hic non exprimitur. ¶ † Tu ergo] pr̃. n. in causa filij existentis in ptãte per se agit, uel constituit procuratorẽ: qa legitimam habet administrationẽ in bonis eius. C. de bo. ma. l. j. C. de bo. q̃ lib. cũ opor.
2 §. nõ aũt, &. l. cũ nõ solum. §. pñ. &. §. hoc procul. ¶ † In castrẽ. autẽ peculio tñ filius auctoritate patris constituit procuratorem, ar. ff. ad Macedo. l. j. §. ul. & l. se. & intelligo, ꝙ pr̃ faciat prædicta adhibito consensu filiorum, si sunt maiores infantia, & sunt præsentes, nec attendo, cuius sunt ætatis quantumcunq; maioris C. de bo. quæ li. cum non. § ubi uoluntas. ¶ Itẽ hoc intelligimus, ubi concordant uoluntates patris, & filij. si. n. discordarent pr̃ filio cogitur præstare consensum, si maior est. 25. an. nisi in casibus auct. de æquali. do. §. j. & ult. si autem sit minor. 25. an. debet adire iudicem, qui dabit ei curatorẽ, & eius consilio aget, uel cessabit, ut in. l. præal. § & si fi-
3 lius. ¶ † Similiter auctoritatẽ pdictam præstabit pr̃ filio fanti. facto militi, ut in ea. l. & in eo. §. & similiter etiam clerico; & sicut militi præstat pater auctoritatem in rebus, quæ sibi occasione castrorum obueniunt, ut in ea. l. §. si autẽ dr̃. ff. de ca. l. v. ita clerico in his, quæ sibi obueniunt de ecclesia; hoc non placet. Non enim similitudo est inter bona temporalia, & ecclesiastica, quæ sunt diuersi iuris, & diuersi fori principalis: quia tpalia sunt de foro imperatoris, uel seculari. & spiritualia sunt de foro Papæ, uel spũali, uel ecclesiæ, & quia in his nullum cõmercium hñt laici, ut no. s̃. de æta. in decorum: sed põt
4 requiri auctoritas sui prælati, ut not. ¶ † In cã autẽ matrimoniali hic habes expressum, ꝙ pater pro filio cõstituit procu. quæ cã est spũalis nec contradicit decre. j̃. de resti. spo. ex parte: quia illa minor non habebat aliquẽ, in cuius ptãte esset. & hæc intelligo uera in filijsfa. minoribus. 20. an. nã si sunt maiores, ad castrensia, & ecclesiastica, & spũalia fortè posset dici, ꝙ non reqrit̃ auctoritas pr̃is, in cuius ptãte existit, nec plati. ff. ad Mace. l. j. §. ult. & l. seq. & hæc uera sunt in patribus, & filiisfa. ¶ † In tu-
5 toribus aũt dicimus, ꝙ tutor põt cõstituere actorẽ suo periculo. ff. de admi. tu. de cætero, & procu. ẽt facer põt post lit. contest. sicut & qlibet pcu. factus dñs lit. cõtest. C. de pcu. l. tutores actorẽ ãt pdictũ põt facere tutor, & iudex pstabit auctoritatẽ. C. de authen. tu. uel cu. l. i. uel iudex faciet, quem tutor eligeret, insti. de cur. §. ul. in optione aũt tutoris, & curatoris est, ut ipse agat, uel pupillis uel adultis agentibus assistant, & auctoritatẽ præstent. ff. de admi. tu. l. j. si sint infantes, uel absẽtes, uel furiosi, ut ibidem: qa tũc p se tñ curator, & tutor agere debet pupillis ẽt procu. facit auctoritate tutoris. C. de pcu. neq; & si non interueniat auctoritas tutoris, & ferat̃ snia p eo, ualet. ɔ̃ eũ minimè. C. de procu. non eo. Inno.

Dilectus filius magister. &. j̃. [iudicibus] nã si ad cãm q̃ cõmissa est pcuratori, ut in ea defendat, citet̃ pcura. huic nõ debet iudex dare inducias: qa psumitur, ꝙ dñs instruxerit eũ ¶ Citato] ad domũ, nõ psonalr: qa tũc nõ hẽret locũ, qđ dicit decre. s. ꝙ daret procuratori terminus, uel dilatio ad dñm cõsulẽdũ, cũ dñs citatus eẽt sup certo capitulo & sup illo procuratorẽ debuerit instruere. & fm hoc vr̃, ꝙ sufficiat ad domũ missa citatio: qđ tñ nõ est uerũ, nisi in casibus, ut no. j̃. de eo, q mittitur in pos si aduersarius sed potes rñdere, ꝙ hoc nõ sufficit citari ad domũ: sed citatus fuit gñalis procura. & si ille rñdere nõ põt, hẽbit dilationẽ, ut dicit hæc decre. tñ per hoc non dicimus, ꝙ gñalis procu. teneat̃ rñdere, nisi uelit. ff. de procur. sed & hæ §. præter. & l. mutus. §. ul. & l. nõ cogendo. posset ẽt loq hæc decre. ꝙ sic hic, de quo hic agitur, citatus fuisset Bononiæ non expsso articulo, super quo citabat̃, ꝙ procu. eius siue gñalis, siue spãlis in tñ habet dilationẽ, ut ad eũ mittat, & p eũ instruat̃ [consuleret] ar. ꝙ si qs citatus non expresso, super quo est citatus, cõstituit procu. procurator debet habere inducias, ut consulat dominum. Inno.

SVMMARIVM.

1 *Procurator in iudicijs constitui debet ante lit. contest.*
2 *Cautela pro iudicibus in assignatione termini ad producendum testes.*
3 *Cum procurator permittit satisdare, admitti debet, neque est condemnandus prior.*

Constitutis in præ. nsa [T.] qđ potuit ẽt sine man
1 dato. C. de procu. maritus. ¶ † Ad agendũ] iuste constituit̃ procu. in iudicijs & ante lit. cõtest. ad proponendũ cãs absentiæ meæ, & probandũ. s̃. eo. q̃relã, & no. j̃. de accu. ueniens. Itẽ ad agendũ, & defendendũ, ut hic. ¶ Itẽ ad producẽdũ testes, & ad appellandũ, & ad cætera hmõi, q̃ post li. conte. proponenda occurrerit. sed si añ libelli receptionẽ cõstituat̃ procurator ad proponendas cãs recusationis, uel dilatorias, uel declinatorias fori, uel alia hmõi, nõ est idoneus procu. nisi prius dñs recipiat libellũ, qđ sic probo: qa sp in prin. reo mittendus est, uel offerendus est libellus. 3. q. 3. spacium, & authen. offerat̃. sed iste, de quo dctñ est, nõ hẽt ptãtẽ recipiẽdi libellũ p talẽ pcuratorẽ, ergo nec recusandi. nec recipiẽdi. itẽ reo nõ cõpeteret exceptio, nisi aliqs ɔ̃ eũ ageret: sed pricipiũ agẽdi est edere actionẽ. ff. de edẽ. l. j.
si ergo

si ergo nullus cōparcat,q hanc ptāte recipiendi libellū, uel editionē accusationis hēat,nō est in ea cā aliqs reus & sic nec cās recusationis, nec dilatorias, nec perēptorias exceptiones poterit ꝓponere,cū nō sit,ꝗ quē ꝓponat.Itē ꝓbat alia rōne:qa ille ꝓcu.q ꝯstitutus est ad excipiēdū, aut dicet,dñs meus nō tenet cōparere corā te: qa pars aduersa,uel iudex est excōicatus; & tunc nō est audiendus:qa ēt tunc cōparere dēt.ꝗ.de ap.si duobus. si aūt dicit,nō teneor rñdere nisi in principali cā;& hoc nō oportet cū dicere:qa hoc certū est,ꝙ ꝓcu.nō est. sed articulū de excōicatione ꝓponere pōt nisi forte excusando. excusare aūt absētiā pōt.sed si esset ꝓcu. ꝯstitutus ad recipiendū libellū,uel editū accusationis,tunc bñ posset proponere accusationē,& exceptionē; & tunc bñ ualet ꝓcuratio,aīs recusatio sup his:qa hic aliqs est reus, uel ꝓcu.rei ad ea,q̄ sufficiunt in pñsenti,licet nō sufficiat

2 ad totā cām.¶†Itē prudēter attēdant iudices,ut qñ assignant terminū ad ꝓducendū testes,uel aliud cōsile, qđ sp adiiciant,& ad oia alia,q̄ faciēda occurrerint:qa nisi adijciant hoc,sufficit dño ꝯstituere procu.ad producendū testes,& ille ꝓcu.ad aliqđ nō tenebit,nisi ad testes ꝓducendos,& ad ea,q̄ tunc ꝓductioni testiū sunt necessaria;ut si ex aliqua cā omittat ꝓductio testiū,nō ꝓcedat ad alia,qa nō est in eis procu.ad hoc aūt tenetur qlibet procu.q̄tūcūq; districte ad aliquē certū articulū ꝯstitutus sit,ꝙ ad alia,ꝗ sequunt facienda in iudicio, recipiat terminū,nec certū dat edictū. 11.q 3.c. certū.alij dicunt ꝙ procu. ꝯstitutus ad excipiendum tm̄ admittendus est, & excipe poterit,ēt si nō hēt procurationē ad defendēdum,uel recipiēdum libellū.nā in hac cā reus est dñs,licet sit absēs.¶[Sufficientē,nisi eo primo agente ore proprio reconueniat in modū recōuentionis.ff.de procu sed ne psonę.§.defen.le.e.C.de defen.ci.iter.auc. & ꝯnter. sed vř ꝙ male ꝯdēnat ex ea cā:qa procu.ad defendendū nō instituerat:qa si satisdare uult,qlibet ēt sine mādato admittit.C.de satisda.l.j.C.de procu.exigendi.& si satisdare nō uult,ēt cū mandato nō est idoneus defensor,ut. ff.de procu.sed hæ.§.ij.C.de satis.l.j.§.ul.rñ.imò multū facit:qa si mandauisset ei de defendendo,mandaret snīa executioni in bonis eius.alias aūt, si se spōte obtulerit, cu n non hēret mandatum,nec reconueniret,nisi mādaret snīa executioni in bonis dñi.ff.de procu.si procur.ff. de insti.si qd,in prin.ff.de ac.emp.mul.§.si proc.ff. de re

3 iud.si se ob.in princ.¶†Itē hic procu.non offerebat satisdationem,& sic nullum remanebat actori auxilium. sed quid si uellet satisdare? debet admitti,nec prior ꝯdemnabitur.C.de procu.exigendi.& pōt dici,ꝙ licet lex,exigendi,loquat,ꝙ sit audiendus defensor super causa principali.cum autem contumacia apparet recedentis. & ꝑ ipsum possit multa bñficia consequi,si procuratorē constituisset,ut dictum est,in expensis poterit condēnari. in hoc autem non facimus uim,ꝙ non solum post li. cōte. audiendus est,qui iura absentis dicit.sed ēt ante lit.cōte.ex necessitate iudex admittere tenetur defensorem, ff.de sol.solutionem sed quid si ad defendēdum procu. cōstituisset,sed procu. nollet defendere , nunquid condēnaretur in expensis?nos dicimus, ꝙ sic. imputet enim sibi,ꝙ uocatus non comparet,ut debet,& ꝙ minus idoneum elegit,ff.nau.ca.l ul.§.in hac,& §.se.Hic aūt scias, ꝙ procu.siue spālis,siue gnālis non cogitur defendere, nisi uelit,etiam si satisdedit de defendendo,& iudicato sol.ff.de procu.l.mutus.§.vl.& l.sequ. nisi dñs pro pte procu.& non contradicente satisdedisset,ff.de procu.filius.§.ult.& idem est etiam,si pro absente, sed procu. id tacitē,uel expresse ratum habuerit. alius casus est, si agat:quia tūc & defendere cogitur.ff.de procu. sed hæ. §.per satisdationem.item ſm quosdam si suscepit procurationem,& lis esset periura tpe cogitur litem contestari,ar.ff.de procura.sed etiam ex his,& l.mutus.§ vl. postquam satisdedit procu.de defen. committitur satisdatio ob rem non defensam.ff.de procu. non cogendū, & dño tenet ad interesse,institu.mā.ff. mandatū,quod.

Mandato procuratoris. [Post litem]idem est, & si ante lit.conte.ſm quosdam:sed contra eum tenditur retro iudicium nullum.ꝗ.eo.in nostra.sed ipsi respō. iudex non admittet probationes super reuocatione mādati facta ante lit.conte.nisi adiiciat,& ꝙ notificauerit aduersario;& est hoc ꝑp maliciā, uel negligentiā eius. uel licet reuocauerit,uidetur à reuocatione recedere, nisi alteri prædictorū notificaret.plus placet, quod no. ꝗ.eo.in nostra[ignorante].ff.de procu.si procu.ar.contra.ꝗ.eo.ex insinuatione,in prin.so. ibi notificatum fuit aduersario,ut alij,ut ibi.Inno.

SVMMARIVM.

t *An procura.teneatur appellationem ab interlocutoria,uel grauamine interpositam prosequi.*

Non iniustē[filiusfa.]ff.de procur. si quis filius. § ipse[ad futuras].ff.de procu.l.3.& 4.[prius.] ff.de procu.pluribus.[temporibus].ff. de procu.si quis cum.de his no.ꝗ.eo.in nrā[is]procu. mandati tenetur,nisi faciat[contra ipsum] appellari enim potest ab uno capitulo snīæ,& non ab aliis.ff.de mino.etiam.§. ex causa[appellare].C.de procu. inuitus [iusta causa] ignorantia,uel paupertas.ff. man.si procu.§. ignorantis [licet app.].C.de ap.si actor.ar.ꝗ.ff. eo. qui proprio.§. item quæritur.ff.si tu.uel cur. ap.l. ulti. obtinet hoc in procuratore actoris,negociorum gestoribus, & in fideiussoribus:sed aliud in emptoribus,& hæredibus uindicantibus necem defuncti:quia hi prosequi ap tenentur. ff.ad Syl.propter ne.§.ult.ff.de euic.Herennius.§ j.idem credimus in tutoribus, & cura.ar.ff.si tu. uel cu.l.ij. C. de ap.si actor.¶Et idem dicerem in gestore, qui accessit animo gerendi omnia, qui cum teneatur de alijs omissis,multo fortius si omisit ap. prosequi.ff. de nego. ge.si pu.§.vl.quamuis posset dici eum tantum prosequi:quia sicut aliorum negociorum prosecutionem non potest

t omittere,sic nec prosecutionem ap. ¶†Sed nunquid appellationem ab interlocutoria,uel grauamine interpositam tenetur prosequi procu.rñ.sic,si in eadem ciuitate sit, uel in loco , ubi non oporteat eum sua negocia postponere tñ nō dimittet prosecutionem app. ante li. conte.emissæ,nisi auctoritate iudicis,ar.hic.ff.eo.postli. in prin.&.l.aut lōga.nos io credimus,ꝙ licet securius sit à iudice habere absolu. tamen sua auctoritate possit, cum sibi à lege concedatur.

SVMMARIVM.

1 *Procuratio facta ab excōicatis elidi potest per exceptionem huiusmodi excommunicationis,& de hoc in nu.2.*
3 *Constitutio actoris uim capit ex decreto.*
4 *Nunquid repellatur procurator,cum repellitur constituens?*
5 *An uniuersitas excommunicari possit.*

Consulti[snīa] Bñ dicit,ꝙ hi,q erant innodati ꝑ snīam:qa si nō eēnt ꝑ snīam inodati, sed à canone,siue esset occultum , siue notoriū:tamen cōstitutio ꝓcuratoris ab eis facta teneret,nec posset hmōi

Innocen. super primo Decret. O ij procu

procur.per excep.repelli,cum tolleretur in officio eius,
cuius auctoritate procura.constitutus est.vj.q.ij.c.si tm̄,
ar.viij.q.iiij.nonne.Sed quando per sñiam sunt dānati,si
ue occultū,siue manifestum sit, non possunt constituere
procur.si autem non pro uniuersitate, sed pro se quis cō
stituat procur.tunc bene repellitur exceptione, etiā si
tm̄ a canone est excōicatus,& ēt si sit occultum.& est ea
rō diuersitatis:quia ibi tolerantur,quæ fecit rōne publi
cæ utilitatis,& publici officij,quod exercet.at in alio ca
su,ubi publicum officium non exercet, non expedit ex-
ceptionem non admitti sed si nō excipiatur, tenet quod
facit j̄.de excep.pia.alii tamen dicunt, & forte melius,
ꝙ hi consensus,siue suffragia iura personalia sunt, & nō
1 publica.¶†Et ideò si personæ consentientes, uel faciētes
procura.sint excommunicati non per sententiam,uel ēt
si nomine uniuersitatis faciant,elidi potest per exceptio
nem hmōi ꝓcuratio.uel dic,ꝙ aliter est circa illos,qui
sunt in publicis officijs,aliter in contractibus, qui cele-
brantur cū alijs,uel in negociis, quæ alios tangunt, ut
sunt instrumenta,& testimonia,cuiuslibet iurisdictionis
uoluntariæ & cōtentiosæ exercitium, ubi pp publicam
ignorantiam,& propter publicum officiū aliqua ualent
& habent effectum,quæ aliter non haberent,ff. de offi.
pſi.l.Barbatius.C.de testa.l.j.sed ea,quæ tm̄ aliqui fa-
ciunt cum aliis cōmuniter & non auctoritatem præstan
do,licet publicū officium habeant, sicut procuratores,
elec.& consti.& consimilia,quæ potius respiciunt hono
rem facientium,q̄ utilitatem aliorū, bene possunt elidi
per exceptionem,puta quia qui eligit,uel procu. fecit,
erat excōicatus,non tamen p sñiam;& ēt potest agi.offi.
iudi.ut cassetur. tamen satis uidetur non excipere ꝯ ꝓ-
cur.excōicatorū,ꝙ q̄diu tolerantur procuratores excoī
catorum,quæ facta sunt ab eis,teneant,& si procu.excō
municati non per sñiam cōdemnatus egerit,tenet: quia
iam ibi adest alia ratio,s.ꝙ teneat pp cōem ignorantiā
& publicum officium, & etiam quæ fiunt cum talibus
excōicatis non per sñiam,non cassantur pp eorū pñtiā
licet uoces eorū nō præstasent suffragium;& posset ad-
hiberi hic illa distinctio, quæ posita est in electione.s̄.
2 de ele.illa.¶†Et no.ꝙ diximus elidi procurationem ex
cōicati per exceptionē. dicimus.n. ꝙ tenet procuratio
ipso iure;quod ex eo probatur:quia etiam reus,dum est
excōicatus,potest constituere ꝓcura.j̄.de iudi intelle-
ximus.& ēt actor in cā app.j̄. de excep. significauerunt.
melius enim est,ꝙ per ꝓcura.agat,quàm per se,ut post
se non ingerat cōioni.j̄.de exces.præla.illud.& hic pro-
cu.ab excōicato ꝯstitutus,si minus bene agat in casibus,
ubi agere potest,tenetur ei mandati. sed quæris rōnem
quare,ex quo tenet constitutio procu. quare ad minus
post absolutionē non tenetur exequi mandatum?rñ.ex-
communicatus non habet exercitiū litis;& iō illud man
dare non potest,ar.1.q.vij.Dalbertium.sed quod habet,
mandat,s.ꝙ teneat, quod cum eo factum fuerat, sicut
teneat,si cum excōicato de nouo actum esset, & propter
communē ignorantiam,& publicam contrahentium uti
litatem.& hæc habent locū, si non est per sñiam excōica
tus:quia si per sñiam excommunicatus esset,non ualeret
quod factum esset in iudicio,uel in spiritualibus,etiā si
non exciperetur.j̄ de re iudi.ad probandum. alios autē
contractus etiam excommunicatus & per sñiam cele-
brare potest,ut no.infrà de dolo,ueritatis[illi] puta qa
dictum,fit, maior & iurati fecerunt procura. talem.sed
si dicerent,ratione talis loci fecit talem procura. bene
ualet, quamuis maior & iurati essent excommunicati,cū
eps,mortuis eorū rectoribus, uel alias factus impotenti

bus, possint constituere procuratorem.ff. quod cuiusq;
uni.l.j.§.vl.item licet ut testes inscripti sint, nullo mō
ualet procuratio.¶†Auctoritate] etiam si in hoc instru- 3
mento non diceretur,s.quòd eorum auctoritate fecisset
uel quia diceretur tale cōe fecit talem actorem; & ma-
ior & iurati tanquā iudices interposuere decretum,ff.
quod cuiusq; uniuer.item eorū.& hoc est ea rōne: quia
actoris constitutio uim capit ex auctoritate decre. sed
hoc stare non pōt:quia uniuersitas cum sit domina.ff.de
re iud.in tm̄,non facit actorem,sed syndicū.ff.quod cu-
iusq; uni.l.j ubi non credimus necessarium decretū. sed
ꝯ est in ea.l.ubi dr̄,ꝙ licitū est uniuersitati habere acto
rē.sed dic illā.l.loq alias,qñ uniuersitas actorē ꝯstituit
ad negocia,uel loqui de actore constituto ab admini-
stratore uniuersitatis,uel ēt ab uniuersitate in negocijs,
ubi nō est dña.& hoc generaliter dicimus uerum, quòd
non ualet procuratio facta auctoritate excōicatorū siue
auctoritas sit de substantia procurationis,siue non; pu-
ta,quia procuratio ualeret ēt sine auctoritate maiorū,
& est spāle statutū in odiū excōicatorū.& idem dicimus
ī oibus, ubi decretū eorū interponeretur: qa quod minus
est,ēt si nō ut auctoritatē pstantes,sed tanquā alios ad-
miserunt scienter excōicatos,non ualet procu. secus, si
ignoranter,ut hic.¶Itē secus, si alios excōicatos nō sciē
ter admisissent cū ꝓtestatione.de hoc no.s̄. de elec. illa
cō.quāuis aliud posset dici in spūalibus,aliud ī constōne
4 ꝓcu.uel aliis tpalibus.¶†Item si procu.esset ante consti
tutus ab excōicatis noie uniuersitatis,tñ eis postea ab-
solutis nō poterit inchoare litem, & ēt si inchoasset litē
ante,quàm excōicaret instituens, nihilominus eo po-
stea absoluto remouebitur à ꝓsecutiōe cāæ,sicut & ipse
constituens remoueretur.& hoc intelligo uerū, ubi ad
ipsum excōicatū & constituentē pertinet exercitiū actio
nis,licet alio noie agatur,sicut est in p̄lato,ad quem per
tinet agere,sed non noie suo,sed ecclesiæ,ut no.s̄.de re
scri.edoceri.Nā cū iste procurator necesse habeat age-
re nomine p̄lati,ad quē pertinet agere, si ipse repellit̄,
ergo & constitutus ab eo.sed si esset talis persona, quæ
posset noie ecclesiæ agere,non nominatis excommuni-
catis,ut est in uice domino,qui potestatem agendi ha-
bet,& iurisdictionem a canone.lxxxix.di.uolumus.æco-
nomus etiam,& uisitator,& ēt syndicus,& actor uniuer
sitatis,non alterius priuatæ personæ,qui administratio
nem habent à lege.ff.quod cuiusq; uniuer.l.j §.quibus,
& l.item.§ pe.7.q.1.frater.lxi.di.obtinet.lxxxix. dist. ꝙ
in quibusdam,non repelluntur ab agendo nomine uni-
uersitatis, etiam si singuli essent excommunicati: quia
uniuersitas,cuius nomine agitur, excommunicari non
potest.24.q.3.si hæres. si autem tunc essent excōicati p
sñiam,qñ prædictas personas constituerunt,bñ repelle-
rentur:quia tunc non tenet cōstō,uel datio syndi,uel p̄-
dictorū officiorū ab excōicatis facta.¶Item dicunt qdā,
& non probabilr,ꝙ in syndicis,& actoribus,& hmōi offi
ciis tpalibus,& q̄ ad libitum reuocantur, aliud est,quā
in uice dño,& aliis officialibus perpetuis.de hoc no.su-
pra de of.dele.licet,& de offi.Vica.Romana.¶Itē aliud
est in tpalibus officiis,q agunt nomine constituentium,
ut syndici:aliud in aliis tpalibus,qui nomine constituē-
tium non agunt,ut uisitator,uel coadiutor, qui non no
mine dantium agunt,sed nomine ecclesiæ,cuius est uisi-
tator,uel coadiutor. huiusmodi enim officialibus non
nocet, si is,cuius adiutor est, fit excommunicatus, cum
ab eo non fuerit constitutus,nec nomine eius agat, sed
nomine ecclesiæ.& idem dico etiam si constituens esset
excommunicatus.

De

De syndico. Rubrica.

Icut studii. Syndicus est, qui pro uniuersitate agit, & iurabit de calūnia, cum habeat liberam administrationem. C. de iur. cal. l. ij. §. j. [a litigijs] dicunt quidam hoc esse consilium, unde monachus de mandato abbatis debet causas tractare. xvi. q. j. monachi. & c. qui uere.

De his, quæ ui, metusue causa fiunt. Rubrica.

Ctio quod metus cā, & de dolo, & furti, & aliæ consiles requirunt damnū. cū. n. condēnatio facieda sit ad interesse, ff. quod me. cā, si cū ex. §. quadruplicat, & §. Iul. ergo si nullū est dānū, nulla fiet condēnatio. & iō bene licet cōuento actione, quod met. cā, excipere, non interest tua rōne dnij, quod meū est, & hoc probo, s. q suum sit dnium incumbit metū inferenti, licet sit in possessione: quia constat, q possessio est mala. unde nō exonerat eū à probatione. fatemur tñ, q si rōne possessionis interesset eius, q ēt illud interesse æstimatū restituere debet, uel possessionem rei ablatæ. sed ēt si elidatur actio, quod met. cā. per excep hēt tñ alia bñficia ꝯ metū inferentem. s. l. Iul. de ui, & edictū diui Marci. hæc oia pbant. ff. quod me. cā, sed & partus, cum duabus l se. ff. de fur. credi. sed & si reus metum inferens nō excipiat de dnio suo, & si rē restituat, nihilominus post sniam latam ꝯ eū in act. quod me. cā, uendicabit eandē rem. nec obst. ei exceptio rei iu. quia licet eædem sint psonæ & res in utraq; cā; cā tamē petendi est alia. s. de of. dele. cām matrimonij. si aūt exceptionem dnij opposuisset, & ea non obstante lata esset snia restitutionis p actore, tunc forte posset dici, q bene obstat exceptio rei iudi. ff. de cōpen. q in diem, & no. de hoc. j. de cā pos. cum ecclesia. nō ob. C. loca. si quis cōducet. ubi dicitur, q cōductor non potest referre qōnem de dominio locatoris: quia illud ideò est, quia ab eo cām habet uoluntariam: sed metum inferens non habet cām à metum patio, saltem uoluntariam.

SVMMARIVM.

1 *Quæ requirantur ad hoc, ut mulier dicatur timore mariti aliquid fecisse.*
2 *Ratificatur matrimonium per consensum, licet prius præcesserit metus.*
3 *Voti, & habiti susceptionis differentia.*

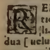

Elatum est ad audiētiā [patefaciens] de ptestatione no. s. de cōst. cū. M. s. de elec. Cumana. re [li. [uelū]. i. habitū religiosum, ne fit. ꝯ. xx. q. j. ut dua [uelum]. s. cōuersionis. 20. q. 1. de uotis [simulauit] 22. q. 1. utilē [sororū] & priorissæ: qa ipsæ sine priorissa non possent agere: sed ipsa fine eis posset, ut no. s. de referi. edoceri. ¶ 1 Nō timore] qa iuuenis erat, & paruū filiū hēbat, & qa de uoluntate ptestata est, qñ intrauit, iō transfundit onus pbationis in negante. de hoc no. s. de of. dele. cū in iure. uel dic moniales uident pbare cā nō timore mortis intrasse hoc ipso, q nō pbat ꝯ. C. q mi li. nō pos. super seruis. li. xij. uel sponte assumpserunt sibi onus pbationis 29. q. 2. cuius [ratū] no. metū mortis nō tm̄ iminere, qñ gladij erant pñtes, sed toto tpe, quo uixit maritus: qa ptāte de eis hēbat sup eā. ff. quod me. cā, si impssi. & intelligo hunc metū pñtē, cū sp possit occidi p maritū: qa ita potēs erat, q nō poterat habere locū, ad quē cōfugeret sine timore mortis. ff. qd me. cā, metū, in prin. uñ toto tpe uitæ eius nō psumit ratificare. sed eo mortuo si post remaneret, tūc psumeret hēre ratū. ¶ 2 Si q ras, intra q̄tū tps post mortē, uel postq̄ fuit secura dicūt qdā, p mēsem, ar. j. q. j. cōstat. nos dicimus hoc relinquēdū arbitrio iudicis, ff. de uerb. ob. continuus. §. cū ita. itē hoc idē est in mrimonio, q licet pcesserit metus, si post sequat cōsensus, ratificat mrimoniū. j. de spon. ad id qd. ¶ Itē hæc mulier, q solēniter uelum accepit de manibus eposū, & monasteriū ingredièdo uouisse uī. & hoc uotū tacitè ratificare vī, si cessante timore in monasterio pseueret si aūt sine solēnitate accepisset, nec uerbo uouisset nō intelligeret ratificare, ut no. j. de reg. & trās. ex parte uel si eodē monasterio essent nō psesse habitū nō portātes. ¶ 3 Itē differētia est iter uotū, & habitus susceptionē: qa uotū tenet seruare, nisi metus interuenit, q in uirum cōstantē caderet. nec ualebit ei ptestatio, nisi ex tali. s. iusto metu interuenit, cū nō pfit, nisi ubi iusta cā interuenerit, ut no. supra de ele. cumana. non est aūt iusta cā, nisi & metus sit talis, q caderet in cōstantē uirū. sed in susceptione habitus sufficit, q qualiscunq; metus, uel etiā alia psumptio, uel ptestatio sup hoc habita appareat, q habitū inuitus suscipiebat. Vñ si pris cōminationibus habitū susciperet, illum pōt dimittere. 20. q. 3. psis: secus, si uouisset. rō diuersitatis, qa in uoto cū expssa sit uolūtas, ei standū est, nisi aliquod expssum appareat in cōtrariū. sed cum suscipiendo habitum nihil expresse uoueat, sed præsumptiuè tantùm, talis præsumptio facile per aliam præsumptionem eliditur.

Abbas sancti [uniuersa] no. iustum metū amissionem oīum rerum [reuocari] licet peccauerit renuncians do, tñ in odium metum inferentis restituitur.

SVMMARIVM.

1 *An iuramentum metu extortum sit seruandum.*
2 *Non tenetur ecclesia illicitam renunciationem ratam habere.*
3 *Iudex semper cauere debet, ne quis directè ueniat contra iuramentum.*

1 AD aures nostras. ¶ 1 Iuramēto] hic habes, q iuramentū metu extortū est seruandū, ar 22. q. 5. q cōpulsus, si qs coactus. j. de resti. spo. accepta. j. de iureiur. si uerò. ar. ꝯ. supra eo. pxi. c. & j. eo. c. pxi. j. de resti. spol. sollicitè. 15. q. 6. aue. Soc. B. dixit, q iuramētū metu extortū nō obligat. & idē dixit prætor, quod ui, met. cā si. ratū nō habebo. ff. quod me. cā. l. j. alij dicunt, q si is, q iurat, hēt animū obligādi se obligat: alias nō, ar. j. de bap. maiores. alij dicunt, q licet metu extortū sit iuramentū, tñ seruari debet, q licet metus interuenerit; tñ noluit. xv. q. j. merito. nos distinguimus inter iuramētū, qđ sui natura est malū, & turpiter pstitū, qđ nō obligat, ut no. supra de ele. uenerabilē. & illud, qđ nō est malū de natura sui, sed turpiter pstitū, i. dolo, uel metu extortū; & tale obligat. hic aūt tm̄ de turpiter. i. dolo, uel metu extortis iuramentis agimus. & dicimus, q iuramētū metu exortū sup rebus suis nō repetēdis obligatoriū est q̄tū ad hoc, qđ debet index fuare, quousq; absoluat p epm: sed solui dēt, & postea petere; & sic loqt decr. j. de iureiu. si uero & cognoscet eps ante, quā absoluat, an fuerit metus, q caderet j ꝯstātē uirū. ff. qđ me. cā, metū. Inno. super primo Decret.

 hæc

hæc aīt decre.præal. intelligi, qñ talis metus nō interuenit. ¶†Sed oppones, si talis non interuenit, quare dr, ꝙ non obstante tali renunciatione præficiatur? rñ.ꝙ ecclesia non tenetur habere ratam eius renunciationem illicitam, si non uult, quãuis renuncians non possit petere, ut no.s̃.de renun.ꝙ in dubiis. uel dic, ꝙ hic met. fuit tantus, ꝙ in constantē uirū caderet: sed tñ non pōt ꝯuenire, nisi prius obtenta absolutione à suo epo. sed si iuramentum, uel fides nō interuenisset, sua autoritate pos
3 set ꝯuenire, ut hic dicit. ¶†Semper tñ index, quamuis potest, caueat ut directe non ueniat ꝯ iurm, s. ut si iurauerat soluere usuras, soluat: sed postea repetat. j.de iureiur. debitores.s̃.ad nostram. & etiam si iurasset non repetere posset iudex ex suo officio detentorem compellere ad restituendum. j.de iureiu.ad nostram. postet etiam denunciare ad pœnitentiam. & si iurasset non denunciare, non debet seruare: quia est ꝯ regulam euang. 2.q.1.si peccauerit. quousq; aūt aliter prouidere pōt cōmodē, eps non ueniat ad absolutionem à iuro, quãuis ꝯ ius non reputem, si aliis omissis absoluat [iuramento] facto super libro, uel reliquiis, uel alia re sancta [fide] promissione facta per Deum, uel fidem suam [confirmata] sic ꝙ de cetero non esset plebanus illius ecclesiæ. nam si hoc iurasset, suo iure repetere non posset. j.c.proxi. sed Papa remittere potest & debet iurm. j.de iureiu. si uerò. [præficiatur] non obstante prædicta renunciatione uel ex primo iure, uel ex nouo.

AD audientiam nostram [manibus] alias non teneret resignatio s̃.de renun.ꝙ in dubiis, ut no.7.q.1. deniq; [repetendum] si aūt iurasset non repetere, nō petet. C.si aduersus. l.j. nisi primo absolueretur, ex officio restitueretur sibi, ut no.s̃.c.proxi. [restitui] acti.q.d metus causa, eo intentante.

SAcris est [coactionē] 50.dist.presbyteros.1.q.1.constat.45.dist.de Iudæis.ff.qui te.fa.pos.q.ff.de acqui. pos.l.j.in fi. [pro nullo] qdā hoc intelligunt de metu, q nō caderet in cōstātē uirū. alij intelligūt hoc qñ, p metū cōgeat excōicato in crimine: secus, si in mensa, uel hospitio, ar.j.de sen ex.nup. sed lra sonare vr de metu, q cadere debet in ꝯstātē uirū, & de eo, q cōstat i crimine.

SVMMARIVM.

1 *Metus mortis, & corporis cruciatus dicitur esse iustus.*
2 *Fatuitatis est promittere, iurare, & inducere, quæ supra cursum inferiorum causarum sunt.*

CVm dilectus filius [translationē] in ueteri compilatione est, ordinationē, ut est hic translationē [impedirēt] subaudi, legitimè faciendam p eos, ad quos spectat. Item istud pactum sine consensu epi non tenet. j.de exe.præ.sicut. uel ēt non tenet cōtra alios: sed his promittentibus obstat. j.de dona.inter dilectos. qñ autem aliquis ꝯ factum suum uenire posit, no.s̃.de ele.nosti. uel dic, & melius, quia isti canonici bene potuerunt ordinem Cister. profiteri tanquam arctiorem j.de re.& transf.licet. Item potuerūt promittere non impedire translationem. ipsi autem per se transferre nō possent. nec hoc hic dr. ¶Aeternæ] idem est, si corporalis.22.q.4.si aliud.ff.de iureiu.uerū.C.si aduer. uē.Li. [uiolētia] forte tali, nisi faciatis uoluntate, necessitate cogemini, s. autoritate dñi Papæ, uel alia consimi
1 li, quæ non caderet in constātē uirum. ¶†Mortis] iustus est metus mortis, & cruciatus corporis, ut hic. C.de trāsa. interposita s. C. q uod me. cā metū. Item famæ stupri, etiam status. ff.quod metus cā isti quidē. item oīum rerū, sōrte maioris partis. s̃.eo.ti.abbas. C.qd me.cā.l.per. C.si iustu prin.l.j.item uerberum. & si negetur iustus metus, arbitrio iudicis relinquitur. ff.eo. nō est uerisile §.j.ff.de edi.edic.quæritur.§.ult.ff.ex qui.cau.in l.iij. [fatuitatem. ff.de iur.& fac.ign.nec supple.ff.de ædi.edic.
2 quæritur.§.ult. ¶†Item ad fatuitatem ptinet ois promissio, iuramentum, & inductio, quæ est supra cursum inferiorum cāsarum, ut si promittant, ꝙ à iuuene amoueant stimulos carnis: uel quod est ꝯ ius naturale, uel ciuile, uel proprium, uel ꝯ cōstitutionem, uel regulam alicuius ordinis. j.de conuer.coniu.dudum, & hic. & his licet raro, tñ aliqñ promissio infringi posset tali dolo extorta, sed iurm nunquam. si aūt dolus talis esset, ꝙ peritiores falleret, sicut in facto alieno, quod de facili coguosci nō pōt, decipiantur, tunc iurm autoritate superioris remitti posset: quia dolus, & fraus alij &c. s̃.de rescr.ex tenore, & ff.de iur.& fac.igno.regula, & quiā malicijs est obuiādum. ff.de rei uen.in fundo, ar.ꝯ.22.q.4.§.licet hic. ubi habes, ꝙ Gabaonitæ deceperunt Iosue in facto alieno: & tñ cogit seruare iuramentum. sed rñ. quia ibi ad fatuitatem, alias facilitatem Iosue pertinuit ille dolus: quia de facili crediderunt, quod nō debuerunt. uel dic illud factū, ne aliquam infamiam periurij incurrerent Iosue, & seniores Hierusalem. nam sicut metus nō excusat, nisi sit talis, ꝙ caderet in cōstātē; ita & dolus nō excusat, nisi sit talis, ꝙ caderet in prudentissimum. alij dicunt, ꝙ nunquam remittendum est iurm dolo extortum. sed dices fm primos, quare non semper punitur dolus, et si sit magnus? rñ. puniendus est in pœnam dolosi, sed non in lucrū fatui, qd esset, si remittatur sibi iuramentum. imò, sicut dictum est, ꝙ dolus dolo cōpensetur. ff de dolo, si duo, & cum culpa. ff.de eo, per quē fa. est.l.fin. sic fatuitas, cum dolo cōpensetur. quia lata culpa dolo cōparatur. ff.depositi.quod Nerua, & ff.si me.fal. mo.d.l.j.§.hæc actio. ¶Restitutione] est.n.actio, qd me. causa, uel dolo: quia hic agitur restitutoria, qua petitur rescissa obligatione per dolum, uel metum factum in pristinum statum restitui. §.de dolo, arbitrio.§.j.ff. quod me.causa putet.§.ex hoc.

SVMMARIVM.

1 *In actione depositi, ubi interuenit dolus, qualiter agendum.*
2 *Depositarius, qui saccum sibi commissum apperuit, dicitur furtum perpetrasse.*
3 *Interesse, quod surgit ex maleficio, probatur per iusiurandum.*
4 *An liceat iudici post taxationem factam & iuramentum præstitum aliquid adimere de summa taxata & iurata, & uide in numero 5.*

SVper eo, quod aduersarius [per uiolentiam]
1 †quid si nō per uiolentiam, sed per dolum fecit, uerbi gratia saccum cum pecunia penes se depositum aliquis aperuit, postea cū actione depositi repetitur saccus cum pecunia depositus, depositarius reddit saccum resignatum: depositum apud se confitetur, i. saccum consignatum apud se depositum: sed negat ibi pecuniam fuisse, sed lapides fuisse tantum uel negat tantam pecuniam fuisse, quantam depositās: dicit. probationes deficiunt: tamen saccus fuit ucgatus. dicit quidā, ꝙ cum in actione depositi uenit dolus, uel perfidia depositarij, j.de depo.c.j. ꝙ sic procedendum est ꝯ hunc depositarium, si de dolo & perfidia agatur, & probatur, sicut ꝯ illū, de quo loquit hæc decre, s. ꝙ iuret de quātitate, q̄ i sacco erat, ar.2.q.1.in primis. ff.deposi. l.j.

l.j.§.si cista signata. fecis, si nec dolo, nec uiolentia, sed ex ꝯtu ꝯuenireť, l.depositi, uel alia, nec redarguitur de dolo: qa tunc necessariè sunt legitimæ ꝓbones sup quātitate pecuniæ ꝯsignatæ, ar.ff.de ędil. edic.ædiles.§.Pedius. item alij dicunt, ꝙ furti agi debet, & ꝯdenabiť, ut restituat saccum sigillatū; & si nō restituerit, deferetur depositario iusiurādum i litē, ff.de iureiu.in li.l.ij. & iij. ff.de rei uē.q rest.ꝑ eodem.n.habendus est, q non restituit, cum dolo fecerit, quominus posset restituere, & cō tumaciter renuat restituere, ff.qđ ui, aut clam, §.emp.§.eum, nisi certū esset, ꝙ saccus esset resignatus ab eo: qa tunc non ꝯdēnaretur ad redditionem sacci signati: sed statim deferreť iusiur.in litē, ff.de dolo, arbitrio.§.non tñ, ff.depo.l.j.§.idem Pō.& §.si pe.ff.de pe.hære. q se.ff.
2 de ꝯd.fur in re. ¶†Item uerū est eum furtum cōmisisse, cū aperuit, ff.depo.§.sacculū. debet ei ergo deferri iusiur.in litē, quātum saccus signatus ualebit, qñ furtū factum est, & saccus apertus, ff.de in li iur.cū furti.nec mireris: qa etiam noīe hoīs mortui, in cuius restōne mora interuenit, deferť iusiur.in litē, ff.de in litē iur.l.in hac, §.ult. & hæc uera sunt, ubi dolus interuenit in aptione sacci, ff.de in lit.iur.l.in hac. sed si dicat nō interuenisse dolum, cum fecerit ꝯ ꝓhibitionem legis, non crediť ei, nisi ꝓbet, cum sit ꝑsumptio ꝯ eū, ar.ꝫ.de ꝑsum.c.j. & no. de hoc.ꝫ.de elec.cum in iure. ¶ Sed qđ si neget se soluisse saccum, cum ꝯstat, ꝙ fuit sibi datus signatus? non crediť ei, nisi aliter ꝑsumptionibus uerisimilibus, uel aliis ꝓbōnibus ꝓbet illud, ar ff.deposi.ꝙ Nerua, & in l.ꝫ.all. posset dici, ꝙ ꝯ hunc depositarium agiť ad exhibendū, & si non exhibuerit signatū, sicut sibi datus est, dabitur actori iusiur. in litē, ff.ad exhi. Celsus scribit.j rñso. & §.j.& §.sed & si qs, & l.iij.§ j. nō facimus uim de eo, qđ hic dř de uiolētia, siue uiolentia fuit expulsiua, ꝑ quā datur interdictū, unde ui, siue fuit ablatiua, ꝑ quā dať ui bō.rap.in his.n.duabus ꝯstat, ꝙ ꝑdictum iurm deferť,
3 C.vnde ui, si qñ. ¶†Et idem uř, si uis sit compulsiua, ut hic. nam frustra ponereť in hoc ti.decr.ubi agitur de ui expulsiua, nisi ꝑ eo deferreť hoc iurm. & id uř in ui ēt inquietatiua, ff.qđ ui aut clam, §.emp.§.pe. imò plus uř, ꝙ ēt in turbatiua habet locum delatio huius iurisqa generaliter loquunť & hæc decr. & lex.C.vñ ui, si qñ.§.j. Item nobis uř, ꝙ si aliqs Rex, uel dñs terræ iniustè bāniuerit, uel disfidauerit aliquem, q multa mobilia & īmobilia in eius districtu habebat, q̄ sunt ꝑ alios occupata, ꝙ dñs ei tenetur de oībus amissis actione, qđ metus cā.ff.e sicut.§.Pedius: qa metus eius fuit occasio amissionis, ff.eo. si qđ.§.in act. & §.hæc aūt actio, & §.quadruplicabitur, & §.Iulianus. ¶ Sed ꝯ.ff.eo.metū, in prin. ubi dř, quod met.cā non habet locum, ubi dicit, armatos audiui uenire: sed ego fugi, & occupatus sit fundus meus. Sol.illud loquitur, qñ uanus fuit timor, nec præsens, sicut expresse apparet ex textu: quia temerarius, alius uanus timor est fugere, quā cito audit armatos ue nire.qa forte non uadunt ꝯ eum, ff de ui & ui arma.l.iij. §.si quis. sed si armati dicerent, uel mitterēt ei, ꝙ ꝯ eū irent, uel alio ꝓbabili modo hoc suspicari deberet, tūc bene haberet locum actio, qđ met.cau.& tenerentur armati de omni dāno, qđ eorum occasione iuraret sibi cōtigisse, ar.prædictarū ll.& hæc, & 2.q.1.in primis.sed tñ propter hoc nō tenerentur interdicto, vnde ui, nisi occuparent, ff vnde ui.l.iij.§.si quis autem. ibi.n.uis necessaria est, ff.de incē.na.l.iij.§.non solū [spoliatum] agendo interdicto, vnde ui, uel quod met.cā. ¶Singula] mobilia, q̄ erant in domo, uel alia re immobili, qua fuerit spoliatus. item credimus, & si nulla re immobili sit spoliatus, sed tñ personā inuasit, uel rebus mobilibus spoliatus, ut hic, ar.C.vnde ui, si qñ. ubi ponit de rebus arreptis tēpore impetus, & tēpore spoliationis. sed in furto quidam nō credunt uerum: sed ego si uideo, quare
4 non idem. ¶†Taxatione] taxatione autē facta & iuramento præstito in taxatione non licet ꝑsidi, alias iudici aliquid diminuere de summa taxata & iurata; & si diminuit, non ualet sñia, auc.de iu.§.oportet. item qñ ille, ꝯ quem fit taxatio, audit taxationem fieri, prudenter facit, si appellet propter grauamē taxationis, si in nullo credit se teneri. sed si credit se teneri in aliquo, sed nō in tantum, quātum fit taxatio, tunc tñ, quātum fit grauamē excessus taxationis, appellet: tñ si ꝑpter hoc non appellet, hæc oīa ueniunt in cognitionem appellationis, quæ fiet à iuŕo, uel sñia, C.de iureiur generaliter, §. finautem is, cui. à quo iuramento, uel sñia, si credit eum plus iurasse, ꝙ debet, oīno appellet intra decem dies, nec seruet se ad appellationem, q̄ fiet à sñia, quæ fortè non fertur intra decem dies. uel etiā si fertur intra decem dies, non ꝑderit sibi; qđ sic probo: quia ex iureiu. oritur actio in factum, ff.de iureiu.sed & si, & C.de rebus cre.l.actori q non amitteť, etiam si cassaretur sñia, & etiam si ꝓnunciaretur appellatio iusta. ¶Quidam tñ dicunt, & fortè non malè, ꝙ sufficit appellare à sñia, & cassata sñia amittetur ius & actio quæsita ex iureiu. qa sñia ꝓcedit ex iureiu.auc.de iud.l.oportet.C de duob. reis.l.pen. & totum est vnum factum, ff.de mino l iij §.j. tñ tutius est appellare etiam à iureiur. qa si postea non sequeretur sñia, non ꝓuideretur ei postea ꝯ grauamen illatum ex iureiur.nisi in casibus, ff.de iureiu admo.C. de iureiu.l.j.& fi. nec mireris, si dixi appellandum à iureiur.cum tale iusiurandum sñiæ cōparetur in eo, ꝙ ex eo oriť actio, & exceptio, sicut ex sñia & ꝑdicta habent locum, qñ quis iurat esse suū, uel nō esse: uel sibi deberi, uel ꝯ. secus est, ubi iurat se tñ expendisse. hoc aūt iuramentum non cōparatur sñiæ, sed ꝓbationi; & ideò ex tali iuŕo non oritur actio, uel exceptio. & ideò nec est utile à tali iuramento appellare sed sufficit appellare à
5 sñia, q̄ sequitur.auc.de iud.§.oportet, C.vnde ui, si qñ. ¶†Item no.ꝙ licet iudici non liceat minus iudicare, q̄ iuratum est: tñ si iudex cognoscat etiam post præstitum iusiur. se malè taxasse expensas, potest reuocare taxationem suam, & non procedere ad sñiam ex uirtute iusiurandi, ff.de re iud.quod iussit. non obstat auc.ꝑdicta, de iud.§.oportet. quia loquitur, ubi taxatio est legitima, nec reuocatur: sed ubi nō est bona, & reuocať, secus. ¶ Item secus crederem in iuŕis, ex quibus datur actio: qa ibi non licet iudici reuocare post præstitum iurm, nisi in casu, ff.de iureiut.l.admonēdi; sicut nec licet iudici reuocare suam sñiam post, q tulit, ꝫ.de offi.dele.in literis [condemnari] C.vnde ui.l.si quando.

SVMMARIVM.

1 *Quæ sit differentia inter minorem, & ecclesiam, & rempub. in integ. resti.*

De restitutione in integ. Rub.

Equisiuit tua fraternitas [concessis] ab eo, uel ecclesia [concessis] intellige hoc uerum, ubi ꝯtus tenuit: alias non daretur in integ. resti.ff.de mino.in causæ. ꝫ 2.q.2.fine ex.apostolicos, alienationem, C.de sacrosan.eccl.iubemus, C. Innocen. super primo Decret.

 si

si aduersus do.l.ij. si uero contractus sit legitimus, sed
1 ad damnum ecclesiæ tunc restituitur, ut hic. ¶ † Minoris]
no. differentiam inter minorem, & ecclesiam, & ciuitatē, & i ep. in inte. re. licet leges dicant, q ecclesia fungit uice minoris. C. qui. ex ca. ma. in inte. rest. l. petendæ. C. de iure si. remp. C. de sa. san. ec. l. si. quia pupillo, & minori hodie nō currit usucapio, uel pscriptio decēnij uel. xx. an. in rebus, quę seruando seruari pōt, siue sint mobiles, siue immobiles. C. de admi. tu. lex. & iō sup his nō est eis necessa: ia in integ. resti. C. ex qui. ca. in integ. rest. l. ulti. licet aūt tpe huius legis contra minorē, sed non contra pupillū curreret usucapio, & pscriptio. x. uel. xx ann. ff. de acqui. re. do. bo. si. emptor sed contra ecclesiam, rēpublicam, & ciuitatē bene currit usucapio, & pscriptio, & aliæ tpales & perpetuę pscriptiones: sed datur eis restō, sicut in minori. & pōt hoc esse ea ratione. quia prædictæ finguntur esse in ultimo instanti minoris. ¶ De præscriptione autem. xxx. uel. xl. an. certum est q currit ꝯ oēs dictos. sed datur eis restō ex uerbis generalibus edicti, q sunt. si quid cum minore gestum erit: pupillus tamen ab his præscriptionibus seruatur illæsus C. de præscri. xxx. uel xl. anno. sicut. ¶ Item non placet, q ciuitati detur restō. in integ. arg. ff. ad Mace. nihil [semper] id est in omni contractu [seruari] per beneficiū restōnis in integ. [redire] etiam eodem, qui locauit, petēte restōnem in integ. [sumptibus]. C. de repu. l. j. ff. de mino. minor. §. restitutio. ¶ Sumptibus], i. non coguntur eos reddere, nisi eis refundantur expensæ necessariæ & utiles, quas pro eis fecerunt. sed & si illas expensas restituere uelit, non recuperabunt rem locatam, nisi in ipso contractu locationis decepta fuerit ecclesia; puta quia etiā sine hmōi melioratione plus locari poterat.

SUMMARIUM.

1 *Abbas per episcopum institutus, quādiu est in monasterio, episcopus est in possessione instituendi.*
2 *Non semper amittitur possessio elec. licet alius eligat, nisi de possessione expellatur eligens.*
3 *Opponēs ea, quæ electionē reddunt minus canonicā, audiri debet*
4 *Eligendi possessio quomodo quæratur.*
5 *Electionis plures sunt partes, ut hic.*
6 *Electio ad hoc, ut confirmetur, uel quòd confirmata non irritetur, non sufficit esse in pos. eli.*
7 *Edictum de integ. locum habet tam in corporalibus, quàm in incorporalibus.*
8 *In prorogatione consensus expressus dicitur esse necessarius.*
9 *Pœnitentia temporalis, uel spiritualis, si sine ordine iudiciario pro peccato manifesto imponatur, tenet.*

CUm uenissent ad ap. se. [pro se] electus [quòd cum] uerba sunt procuratoris episcopi, qui coram Cardinali prosequitur sermonem suū,
1 ut ex eis suam petitionem formaret. ¶ † Facta] per monachos ; & ita nihil in electione amisit pos. episcopus. quandiu enim est ibi abbas institutus per episcopum, in possessione est episcopus instituendi, etiam si conuentus dicat uerbis, & neget eum in possessione. & idem est, si institutus per episcopum uelit interuertere possessionem episcopi, & nomine monachorum dicere se electum, uel institutum: quia nemo potest sibi mutare causam pos. C. de acqui. pos. nemo ; ad idem. j. de reli. do. cum dile. ¶ Idem etiam post mortem, quàm diu alius per monachos sit electus & confirmatus per alium, quàm per episcopum, & de hoc dic, ut uo. supra de ele. querelam. & iō non confirmat hæc electio ab eis facta, cū non cōstet eos esse in possessione eligendi: sed de hoc qstio pendet. ¶ Nos dicimus, q uiuēte abbate instituto p epm, uel electo pōt amittere pos. si cū est: alias eā renūciet epo, & in aliā uerbo trāsferat: uel si p sniam alij detur ptās ingrediendi possessionē eligendi. de hoc no. j. de concess. pbē. cum nris. oā sicut ille, p quo fertur snia, vt hre animum possidendi, licet nihil corpore faciat: quia nec pōt, cū nō offerat se casus aliqd faciendi, & aliqs esset, ꝯ quē sniat, aio vr desinere possidere: qa debet suspicari, ꝗ reuertēs nō admittet. ¶ Possessione aūt subiectionis pōt priuari uiuente abbate, si alij epo cœperint rndere: quia cū ex tūc eps alius incipiat præscribere. j. e. pxi. ergo & possidere. sine possessione enim non currit præscriptio. ¶ † Item 2
nec semper amittit pos. ele licet alius eligat, nisi expellatur de pos. elig. qd non uideo alio mō posse fieri, nisi quia habet timorē, uel quia nō credit ad se ptinere ius illud, quod possideat. & iō de illo se intromittere non intendit. uel timore facti, puta quia non sit ausus eligere de facto contra uoluntatem eorum, qui dicunt se ius habere eligendi, uel qui de facto, non de iure pos. nacti sunt. sic. n. uel expellitur, uel suspicatur se posse repelli, qui est modus amittendi poss. ff. de acquiren pos. si id qd §. vl unde si possessor iuris eligendi, uel alterius nesciat alium ab alio electum & institutū, & confirmatū, nō amittit pos. quæ sine animo nō amittitur, uel corporali expulsione, quæ pro iuribus fieri pōt. ff. de acqui. pos. quēadmodum, & l. clam. ¶ Vnde a stulte fa a
cit, qui cōtra hunc intentat interdictum recupe. pos. quia sic se amisisse confitetur, & in aduersarium transferret possessionem: sed interdictū retinēdæ poss. intētare debet. vr. n. turbare pos. eius, q eligit. uel illi tuit aliū eo in pos. existente fateor tñ, q si iudex electū ab alio esse in pos. ecclesię, pmittat & ipse, qui prius possidebat ius eligendi, non eligit cōtra tempus statutum à canone, s. intra tres menses. s. de ele. ne pro de. uel non implorat officium iudicis, quàm cito pōt, quod arbitrio boni uiri relinquendum est, ut remoueatur de ecclesia, cum non sit per eum electus, uel inter dicto retinendæ possessionis non agat cōtra electorem, quod uidetur suspicari se posse repelli; & ideò amittit pos. & bene facit pro his. ff. si ser. uen. & si forte. §. j. & generaliter dicimus q non præsumitur amittere pos. quam animo tenet eps, si infirmitate teneretur: uel copiam iudicis, coram quo ageret, non haberet: uel quālibet aliam iustam causam siue de iure siue de facto haberet. hoc tamen intelligo uerum, nisi per aliquem actum exteriorē appareret eū expoliatum: quia tunc secus esset. uerbi gratia, ueluti si cum uenisset ad eligendum, eiectus est extra capitulum. uel cum uellet ire per agrum debentem seruitutem, prohibitus est. nam in his casibus non prodest dicere, ego animo retinui pos. quin. amittat pos. nisi forte in continenti eligeret. posset tamen incontinenti per uim poss. amissam recuperare. C. unde ui. l. j. in iudicio aūt nō prodest ei litigare interdicto retinendæ pos. quia iā eā amisit. tunc autē prodesset agere huiusmodi interdicto retinendæ pos. qñ nō amisit possessionem: quia sic agendo uidetur habere animum retinendæ possess. sed quando est amissa per uim, tunc non prodest. alij dicunt, quòd si sit mortuus, & neget conuentus episcopum possidere, cōuentus fungitur iure possessoris, ar. si serui. uen. sicut. §. di. quidam tamen dicunt, quòd pos. eligendi amittit eps, si uacante monasterio conuentus elegisset, & si non habeat

a ¶ *Vnde stulte. Ad hoc adde 1 c. de Ancar cō sil. 274. incip. ad declaratione n, colu fi. in fi.*

habeat possessionem electus, nec sit confirmatus, nisi episcopus faciat, aliquid de præmissis, quare uideatur tenere possessionem. hoc enim ipso, quòd conuentus eligit, est in pos. eligendi, & per consequens episcopus eam amittit, hoe tamen non credo, ut nota. infra de restitn. spo. ex literis. ¶ Sed dices, si sunt in pos. monachi, quare dr̃ in fi. ꝙ non confirmatur electus pẽdẽte cõtrouersia: tñ electio eius, qui possidet: quia commó possessionis uti debet, cõfirmari deberet. j. de iure patro. ꝯsul. j. de re iu. cũ Bertol. ¶ Sol. illud obtinet, qñ quis ab eo, q bonafide est in pacifica possessione ꝑsentatus institutus est, ꝙ à pos. non debet remoueri. hic aũt eligentis uitiosa pos. dr̃. unde non debet confirmari elec. nisi prius habeat tempus ad probandum, uel de uiolentia, uel de alio illicito modo posidendi. & ideò non facit fructus suos, ut no. in præalle. decre. cum Bertoldus. sed hoc. s. ꝙ differatur confirmatio, ut hic dicit in fi. uidetur tunc tantummodo habere locum, cum certum est eum habere possessionem uiolentam: uel qñ ignoratur, an possideat sed quamdiu de uiolentia dubium est, & certum ꝙ alius posidet, ur̃ ꝙ ille, ad quem pertinet confirmatio, statim cognito ꝙ posideat, debet confirmare, ar. ꝫ. de ele. querelam. j. de cã. pos. & propriè. cum ecclesia. ¶ Imò plus ur̃, ꝙ etiam uiolenta pos. probata non reuocabitur electus per uiolẽtum pos. infrà de iure pa. ex literis. sed certe hoe non est uerum: sed imò non sufficit contra electionem exponere, ꝙ facta eit à malæfidei possessore, ut hic. illa decre. nõ loquitur in præsentato à uiolento possessore, sed bonæ fidei, licet uerus non fuerit patronus. sed nos dicimus eum remouẽdum: quia quicquid fit per uiolentum possessorem, reuocari debet. uel dicit, ꝙ nunquã debet confirmari electio huiusmodi: quia licet ex hac electione, si confirmaretur acquireretur possessio, & sic de cætero tenerent electiones ab eis factæ, quæ a possidentibus fiunt: tñ hæc electio non fuit facta a possessoribus iure eli. quia tunc cum elegerunt nondum erant in pos. uel dic, & melius ur̃, ꝙ quamuis constet esse in pos. conuentum iure eligendi, & licet ẽt ꝑsumat̃ de facto, sicut & de iure præsumitur, ꝙ iniuste posideat: tñ nũquã
3 superior procedit ad confirmationem electionis, ¶ † Si opponitur, ꝙ electores sint in uiolenta possessione, sicut & quælibet alia audire, debet quæ electionem reddunt minus canonicam nec ualet electio facta ab his, qui erãt in pos. electi, ergo debet confirmari electio. quia tñ tũc habet locum, ubi nihil contra elec. objicitur. sed si objiciatur aliquid contra electi. & probatur, ꝙ debet cassari cassabitur, sicut contigit in elec. de qua loquitur decre. j. de causa pos. cum ecclesia. item decre. consultationibus, non obstat, cum ibi ante confirmationem nec: fuerit obiectum, & qui peti t electionem confirmari, non agit possessorio tm̃, sed etiam petitorio, uel potius de iure elec. i. utrum electi. sit legitimè facta. uel dic, ꝙ confirmatio electionis ideo non fit, quia cõtrouersia erat, an electio teneret: quia dicebatur facta ab excommunicatis ab epõ Venetcn. ordinaria potestate. sed e conuerso monachi dicebant non tenere excommunicationẽ: quia erant exempti; & sic ꝑ ꝯñs ipsa excommunicatio nullum præstabat impedimentum electioni. cũ aũt hæc quõ pambula esset ad ꝯfirmationem electionis, nõ poterat confirmari electio, nisi hæc primò expedirent̃. ¶ Sed qd si epũs. qui est in possessione subiectionis monasterij, excommunicat, uel interdicit hos monachos? Rñ. si epũs probauerit de iure suo puta excommunicatio. hęc. n. rõne ꝓprietatis compeiunt. unde ille, q in ueritate prælatus est, ꝑ. dicta & consimilia facere poterit, nõ ille, qui est in pos.

ar. 1 t. q. 3. c. t. ꝫ. de offi. dele. ex literis de hoc no. j. de re li. do. cum dile. & melius no. j. de resti. spo. olim mirum ur̃, ꝙ dr̃ in hac gl. per monachos, s. ꝙ uerò possessori iure eligendi datur interdictum, uti pos. ꝯ eum, qui eligit, ẽt si non sit electio eius confirmata. ur̃. n. ꝙ eadem rõne debet dari idẽ interdictum, si inter amicos suos diceret, ad me pertinet electio in tali loco, qđ absurdum ur̃, ꝙ ex solis uerbis detur hoc interdictum. & idẽ ur̃ in sententia excommunicationis latæ ab illo, qui non est in pos. s. ꝙ ꝯ eum non competit huiusmodi interdictum, & idẽ ẽt ur̃ de interdicto, unde ui. ¶ Item adhuc plus ur̃, ꝙ ẽt si huiusmodi electus à non possessore sit maliciosè ꝑ errorem confirmatus, ẽt si sit in possessione, non competit interdictum ꝯ electorem, imò ur̃, ꝙ debet competere ꝯ electum, uel contra confirmatorem. ¶ Solu. uerè cõtra prædictum electorem competit interdictum, uti pos qa ipse est, q turbat pos. sup iure eligendi. ipse. n. est, qui cõtendit esse in pos. huiusmodi, quia si hoc nõ contendat, tunc non habet locum hoc interdictum. imò si alio iure non iuuetur, punietur de iniuria, quam fecit, & cassabit̃ quicquid secutum est ex eo, & electus ab eo remouebit̃, dummodò sciuerit, qñ electus fuit conuentus, & passus fuit eum agere. j. de re iudi. quamuis: secus aũt esset, si elector extra iudicium confiteretur, se non fuisse in pos. uel si renunciaret omni possessioni: quia tunc non præiudicaret electio. nec est simile de eo, qui inter amicos dixit ad se pertinere electionẽ: quia ille per prædicta uerba non turbat possessionem: quia nihil facit, uel dicit, unde turbatio posset prouenire, sed ex electione, licet solis uerbis fiat, facile posset prouenire magna turbatio ¶ Et idem uidetur dicendum de excommunicatione, ꝙ ꝯ confirmatorẽ, uel electum, uel ꝯ excommunicatũ, uel seruantes excommunicationem nunquã dat̃ hoc interdictum: quia licet ibi turbent uerum possessorem, tamẽ non turbant eum super pos. iuris eligendi, uel excommunicandi, quia nec se esse in eorũ pos. dicũt, licet alias puniendi sint, si maliciosè faciunt uel si plures successiue eligantur, tamen per hoc non amittit uerus possessor possessionem: immò obtinebit in interdicto; & ille, qui tunc inueniretur posidere, remouebitur, ff. uti pos. l. pe.
4 & fi. ¶ † Sed quæres, quomodo quærit̃ pos. eli. qa si dicis, ꝙ sola electione, hoc stare non põt: quia si quis eligit & non habuit effectũ eius electio, puta quia non est confirmata, nec etiam habuit possessionẽ dignitatis, qũo potest dici eũ quæsiuisse possessionẽ iuris eligẽdi ꝑ sola uerba, q protulit ego eligo talem: hoc dicere est absurdum. ¶ Item si dicas, quare possessio prædicti iuris, qñ cõfirmatur, uel qñ confirmator habuit eum ꝓ electo, & hoc similiter ur̃ absurdum, ꝙ ex alieno facto, maxime, quod in eo non facit, & ꝑ q̃ nihil mihi quærere intẽdit quæratur mihi possessio. Tu r̃nde & dic, ꝙ possessio eli. q̃sita est electori ex suo facto, s. qñ eligit: ex facto aliorum, s. quando electum ab eo illi, qui plus posidebãt, eũ pro electo habuerũt, uel passi sunt eum agere, q prælati facere debent. in possessione enim iurium quærenda necessarius est cõsensus expressus illorum, qui prius possidebant, uel saltem pacientia, ut no. ꝫ. de postu. bonæ. & ur̃, ꝙ etiam prima electio, quæ facta est ab eo, qui prius non erat in possessione, sed postea accepta est uel expresso consensu, uel pacientia illorum, quorum interest, teneat ratione possessionis, quia licet quando elegit, non esset in pos. tamen mõ est, qñ forte agit̃ ad amotionẽ electi. uel dic, ꝙ quando ipse elegit erat in posses
5 sione. ¶ † Electio. n. habet plures partes. prima pars est factum electoris. secũda est paciẽtia eorũ, quorũ interest

tertia

tertia est confirmatio, ut no. s. de consue. cum dile. tunc
ergo dicendum est aliquem elegisse, uel electionem fa-
ctam esse quantũ ad effectum, quãdo prædicta omnia in-
teruenerunt, bñ erat in poss.& ideò rectè dicitur facta p
dicta electio à possessore iuris eligendi;& ideo non pót
cassari.& forte potest dici, ꝙ consensus, uel impatientia
primò possidentiũ trahitur ad tẽpus electionis, licet nõ
6 multum sit necesse hoc dicere.¶† Item no. ꝙ nõ sufficit,
ꝙ sit in pos.eli.ad hoc ꝙ confirmetur electio, uel ꝙ con
firmata non irritetur.imò oportet, ꝙ bonafide sit in hac
possessione, ut no. j. de iure pa.consul.Itẽ no. ꝙ licet qui
libet præsumatur bonus, nisi probetur malus. j. de præ-
sump.dudum. s. de seruti.c.j.non tamen est sic in bonafi-
de:quia oportet ad hoc, ut præsumatur bona, ꝙ habeat
iustum titulum, uel ꝙ probabilibus rõnibus quæsiuerit
pos.ff.de li.cau.igitur.§.ij.& l.liberis.§.fi.uel ꝙ longo tẽ
pore fuit in possessione.ff.de acquir.pos.l. possideri.§. si
seruum.& quod dicatur longum tempus, arbitrio boni
iudicis relinquitur ff.de iudi.l.j.§.fi.unde si alius, quàm
capitulum maioris ecclesiæ sit in pos.eli. & petit confir-
mari suam electionem, succumbet in petitione sua: quia
non presumitur bo.fi.in hac pos quia contra ius.& idem
uidetur etiam in consimilibus sed si agitur interdicto,
unde ui, uel uti pos.tunc sufficit sola possessio sine bo.fi.
C.unde ui.l.j.infra de restit.spo.ex literis.& idem est ẽt
quia pendente lite ille, qui erat in pos.mea, tuendus est,
nec queritur ibi de bo.fi. j. de insti.cum uenissent.¶ Eadẽ
quæ diximus in electione, dicenda sunt in possessione iu
ris excõicandi,& in multis alijs [renunciauit] satis uide-
tur, ꝙ ante cõfirmationem possit resignare in manus eli
gentium, etiam si consensit, ar.quia cum consensu eligen
tium sit initiatum, cum eorum dissensu retractatur. j. de
regu.iur.omnis.cum.n.non sit confirmatus ab aliquo,&
nihil habeat, in eius renunciatione eius consensum req-
rere non debet [iniunxerunt [& bene:quia licet non sint
ibi abbates, remanet tñ conuentus, q per syndicum age-
re potest,& conueniri.& intelligo hoc de iuribus, quæ p
tinent ad conuentum, uel simul ad utrũque.si aũt segre-
gatim pertineret ad abbatem, se. ua. non ualeret, quod
fieret ꝯ cum. j. ne se.ua.c.ul. [procuratorẽ] & sic uniuer-
sitas pót cõstituere procuratorem; de hoc no. s. de ꝓcu.
7 petitio. [in causis] his uidelicet cõmissis.¶† Inhibentes]
vr̃, ꝙ bene ꝓhibeant, cum res esset litigiosa. unde si eam
in alium electũ transferebant, in uicium litigij incide-
bant.C.de litig.l.ult.& in authen.eo.ti.j.rñ.Et uidet, ꝙ
edictum de litig.locum habet in corporalibus, sicut in
ĩcorporalibus.C.de litig.l.ij.& ult.& ad minus actionẽ,
uel ius dubitatum in alium transferre non debuerunt.
j. de ali.iu.mu.causa fa.ex parte.sed rñdeo, ꝙ hic nec
rem litig.nec ius dubitatum in alium transferrent. nam
eṕs non contendebat hic se esse abbatem; & ideò trans-
ferendo abbatiam in aliũ, non transferebat litigiosam.
Ius autem eligendi abbatiam, quod in lite erat,& quod
eṕs ad se ꝑtinere dicebat, in neminem transtulit. si aũt
de abbatia ageretur, non licet aliũ postea eligere. j. de
arbi.ex pte;& dic ut ibi no.¶ Inhi-
bentes] & male [a]: quia lit.pen.non
debet priuari pos.xj.q.j.c.si.xvi q.
iiij.c.nolumus.xij.q.v.ca.j.de ꝯhoc
no. s. de ele.Cumana; & quia malè
prohibuerant, id circò non fuit cas
sata electio incontinenti.¶ Inhibi-
tione] vr̃ tñ ꝯ quia si male ꝓhibue
runt, transiuit tunc in rẽ iud.q a nõ
[a] fuit ꝯ ius scriptum.ij.q.vi.diffi. sed

a ¶ *Et male. Quia lite pen. ad hoc dictũ Inno, uide Feli. in c. ecclesia sanctæ Mariæ. col.xi. uersi. quarto no. supra de constitu. & ibi allegat concordantes.*

rñdeo nullã esse talem prohibitionem, cum nihil esset
eis mandatũ de ea re;& ẽt si ordinariu. mandaret, nõ te
neretur obedire.7.q.j.quia ar. s. de of.dele.cum olim di
le.¶ Sed dices nonne eo ipso, ꝙ non appellauit, vr̃ pro-
rogasse iurisdictionem, ar.supra de offi.del.cum olim..
8 ¶† Sed forte posset dici,& non male, ꝙ in prorogatione
expressus consensus sit necessarius, ff.de iudi.l.i.&.ii. uel
dic & melius, talia mandata, quæ non fiunt cũ causæ co-
gnitione, sed ex arrupto,& maximè cũ ad hoc non agit
iij.q.vj.hoc quippe, non tenere uim sniæ diffi. uel inter-
locutoriæ;& ideò non transirent in rem iud. etiam si nõ
appelletur, ar.C.cõmi.& progra l.3.pe.& ult. tñ si quid
per tale mandatũ soluitur, nõ repetit condi. inde.ff. quod
metus cã.l.ul.in fi.sed si cognitio ꝓcederet sup hoc, s.an
talis ꝓhibitio fieri deberet,& postea inter loquit, ꝓhi-
bitionẽ fieri debere; tunc nisi appellaret, satis crederem
9 transire in rem iudi.hoc non placet.¶† Itẽ si pro peccato
manifesto pænitentia imponatur siue temporalis, siue
spũalis, sine ordine iudiciario tenet.ff.de pæ.moris.2.q.
7.si quis ab eṕo.Item ꝓceptum de his q̃ pertinent ad of-
ficiũ, ualet sine causæ cognitione.7.q.i. quia & no. supra
de tempo.or.ad audiẽtiam. [infirmari] ex ea cã, quia di
cebat se in possessione eligendi,& monasteriũ non esse in
posses.uel quia ab excommunicatis facta erat; & hæc pe
titio facta fuit coram delegato.¶ Possessionem] eiusdẽ
monasterij iuris episcopalis in eodem monasterio tan-
quam subiecto, ut ex prin.huius decre.apparet, non iu
ris eligendi: quia si iure eligendi, fateretur se spoliatum
episcopus per monachos: per ꝯñs fateretur eos posside-
re; Et ideò confirmationem electi impedire non posset
nisi hoc in libello errans in iure diceret, credens se spo
liatum per solam electionem sine confirmatione, cum
non esset, ar.C.de erro.aduo.l.ii. nos tamen contradi-
ximus supra in glos. quæ incipit, per monachos [pro-
tulerunt] per quam forte restitueret episcopo posses-
sionem iuris episcopalis, uel subiectionis monasterii,
uel melius lata fuit sententia super cassatione electio-
nis, de qua plus hic prosequitur [petiit] hic est libel-
lus episcopi porrectus cardinali,& hucusque durat pe-
titio, uel sermo procuratoris episcopi. ¶ Pertineret]
quo ad proprietatem, & poss. & ita cum diceret mo-
nasterium se possidere & in monasteriis iura episcopa-
lia, non competebat contra eos ista petitio, sed cõtra Pa
pam, ut no.supra de ma & obe.inter quatuor. Item & si
hic inueniretur episcopum dixisse, id est quia non Pa-
pa, sed monasterium petita possideret, per iudicem de
beret ei tolli possessio,& daretur actori.ff. de rei uen.l.
ul.sed secundum hoc uidetur, ꝙ sit nulla sñia tanq̃ lata
contra eum, qui non possidet.rñ.licet sic ꝯ dixerit mona
steriũ, non tñ cõstabat.sed si cõstiterit, tolerabit.uel dic
quòd bene utrique competit actio,& contra utrunq; fe
retur sñia, ut no. s. de ma.& obe.intèr [cæperunt] & con
temptis prædictis priuilegiis electionem factam a mo-
nachis tanquam ab excõicatis cassarunt;& sic læsa est
ecclesia.tunc ideò datur restõ in integrum ad petitionẽ
monachorum.¶ Priuilegia] no. summariam cognitio-
nem,& in integ.resti.fieri.Item talia priuilegia debue-
runt impedire cõfirmationem latæ sententiæ pro eṕo,
cum sic erat exemptum monasterium,& non erat episco
pi electio, ar. j. de testi.ueniens. j. de re.iud. cum super,
nec sibi subiectum esse debebat; & ideò non tenebat
eius excommunicatio,& sic per consequens ꝓp excõica
tionẽ iudicis nõ erat cassanda electio.¶ Protestatus] Idẽ
esset,& si nõ esset protestatus, nam quandocunq; inue-
niatur monasteriũ læsum siue ꝑ negligentiam monacho

rum

rum,siue per iustam ignorantiã,s.quia tunc nihil sciebãt de priuilegijs suis, sed postea inuenirent,semper debet in integrum restitui.¶ Redundaret] male ur dicere hęc decre.ꝙ monasterium sit læsum:quia non exhibuit priuilegium,quando subiectum erat Papæ,cum priuilegia quæ respiciunt petitorium,et si exhibita fuissent, nihil profuissent in cã pos.qualis erat hic, ut ex litera apparet.nam electio tm̃ confirmari,uel infirmari petebatur: quia electores erant,uel non erant in pos.Item ur male dicere in eo,ꝙ dicit graue præiudicium monasterio:qa licet sentẽtia lata ꝯ illud in cã pos. non obstante ex . rei iud, potest tñ agere de proprietate.j̃.de cã pos c.ult. s̃. de elec.querelam.Item nec Papæ sit præiudicium, cum ipse non interfuit causæ tanquam nec uocatus,nec citatos,& res inter alios acta &c. C.res inter alios acta per totum.s̃.de ma.& obe.inter.¶ Item malè ur dicere in eo quod dicit,pendente controuersia , ex qua pendet electio,nec confirmandam duximus, nec infirmandam : tñ pen.controuersia recuperat pos.quia eps intentabat, & ex quo ét apparet monachos possidere,inllũ de inter. §. recupe.interim debet monachi.qui possidebant religere,ut no.in gloss per monachos,in uer.licet.¶ Sed fortè dices,licet super subiectione monasterij ageretur posse sorio,tamen electio petebatur infirmari offi. iud. & ex omni iure,quod sibi competere posset,ar.infra de causa pos.cum ecclesia.sed certe nec hoc impediret confirmationem electionis factæ ab his,qui in pos.erant.nihil. n. plus poterat eps petere,q̃ peto electionem, quam fecerunt monachi cassari:quia ipsi me expoliauerunt . unde eorum electio facta quasi à spoliatoribus non tenet . & quia ad me de iure uel communi,uel speciali pertinet:q̃ petitio de iure nõ impedit, quin electio a possessoribus facta confirmetur rationibus supradictis. tu autem, ut plenius intelligas rationem ad prædicta,dic petitionem fuisse talem,uel consimilem. Petit episcopus cassari electionem de tali à talibus monachis factam:quia in monasterio interdicto ab episcopo,& monachis excommunicatis ab episcopo facta est prędicta electio:uel quia erat in pos.elig. uel quia ad eum pertinet electio, uel etiam non fuit assignata prædicta causa,sed postea eam pro se allegabat & probabat , & sicnec petitionem,nec pos. super iure elig.intentabat episcopus,uel petebat:sed tantum offi. iud.implorabat super cassatione electionis ; & contra hoc pars monasterij protestata fuit de suis priuilegijs, per quæ apparebat episcopum non posse excommunicare,uel interdicere , cum essent exempti, & negant epm esse in pos.eli.uel ius eli.habere.q̃ quia non exhibuit læsa fuit,cum ulterius exhibere possit post sententiam,à qua nõ est appellatum.Et ideo quãtũ ad hoc fuit necessarium in integ.resti. per hoc aũt respondetur secũdæ obiectioni.apparet.n.ꝙ præiudicium fiebat, monasterio,si ab eis concorditer electus cassabatur,uel maxime ex ea cã,quia non pertinebat electio:uel magis,qa non tenebat electio ab eis facta tanquam ab interdictis uel excommunicatis,uel ab eis,qui in pos.non etant, & sic etiam fiebat præiudicium Papę:quia alius in loco sui iuris sibi aliquid uel in proprietate , uel in possessione uendicabat.& licet posset directè agere de iure suo tanquam ille ꝯ quem nihil iudicatum erat ; tñ dãnum eius erat qđ autoritate suorum priuilegiorum electio, eis non obstantibus, cassabatur.& non credimus restitutionem datã de iure Papę,cui nõ sit ꝑiudiciũ directè,sed ꝓ iure mõasterij.cui fiebat prędiciũ directè.ꝑ hãc restõnem releuatur grauamen utriusque pp connexitatem, ar.ff.quemad.ser.amit.si communem. ¶ Per hoc ipsum etiam rñdetur tertiæ obiecti oni.nam cum esset monasterium restitutum,ut probaret per priuilegium exceptionem excommunicationis non tenere,si postea appa ret,ꝙ controuersia ista pendente.s.exemptionis nõ erat confirmanda electio,uel infirmanda,sed postea de hoc cognoscendum erat.s̃.de consue.cum dile. j̃.de ap.constitutis.s̃.de ele.cum inter.uel dic ꝙ pen. controuersia primi, qui renunciauit, sed prosequitur controuersiam contra eum propositam , non debet confirmari electio secundi,uel infirmari,uel dic, ut in gl. licet per monachos.¶ Restituimus]ut s.exhibeãt priuil.quæ exhibere non poterãt nisi ꝑ beneficium in integ.rest.ea rõne, quę est j̃.de re iud.inter mo in fi.& omnes probationes,quas sententia iudicis prohiberet,non obstante sententia , q̃ per hanc in integ.rest.reuocatur,cum pp sententiam læsus fuerit.j̃.eo.ex literis.Item hæc restitutio,quæ fit ad hoc, ut audiatur, impropriè dr̃ in integ.resti. quia ꝑ eã non fit restitutio rei,nec per eam rescinditur sententia uel ꝯtus,uel præscriptio.est.n.hæc restitutio ꝑambula ad ueram restitutionem.nec in hac restitutione necessarius est libellus,seu litis contest.sed sufficit, ꝙ aliquem colorem habeat petendi in inte. resti. quia incolorate peti non debet.ff.de mino.minor.hic non est recipiendus libellus super resti.in integ.nisi petens aliquem colorem suæ petitionis dicat[pendente]s.an epo sit subiectum ipsum monasterium, & sic tenuit excõmunicatio & per consequens sit cassanda electio , an non sit subiectum.alij dicunt controuersiam fuisse:quia uterque dicebat se in pos.eligendi esse.¶ Nec confirmanda]ꝯ. infra de no.ope.nun.c.j. j̃.de despon.impu.ad dissoluendam . per q̃ ꝓbatur,ꝙ ante omnia cassandum erat quicquid fit ꝯ prohibitionem. sed hoc ideo est: quia interdictum non fuit iustum.non.n.debebant prohiberi eligere illi, q̃ erãt in pos.uel nulla potius est prohibitio. infra de re iu.c.ul.infra de iure pa.consul.in aut.de no.ope.nun.& in matrimonio est speciale,ꝙ lite pen.interdici ualet. cum ergo uterque contendit se in pos.uterque eliget, si uolet.sed superior,a quo petitur confirmatio,in qua de iure non tantum possessionis, sed proprietatis quæritur, uel electionem cognoscet,ad quem pertinet electio, & quis sit in pos.& electio illius confirmabitur , ut hic , & ar.ff.uti pos.l.j.§.huius. ad arma tñ uenire ꝓhibebit.s̃. de usur.si cuius.§.sed & si iure.quidam dicũt,ꝙ ubi controuersia est de pos.eli.ꝙ tunc iudex utrunque debet ꝓhibere eligere,ar.ff.de aqua quoti.l.pe.sed qui sic dicũt illam legem non intelligunt.

SVMMARIVM.

1 *Non currit præscriptio contra pupillum.*

2 *Restitutio danda est super omissa exceptione, uel articulo non probato.*

3 *Nunquid sit danda restitutio, ubi super uno articulo testes quis induxisset, & non probasset,ut alios denuò testes melio res producat.*

Vditis,ꝙ intellectis [libertati] ar. quòd reges dant ecclesijs libertatem.63.dist.in synodo.potest dici,ꝙ dant libertatem reges in temporalibus,ꝗ habent ab eis, ut no.s̃.de ma. & obe. solitæ , in spiritualibus minimè.hic autem non dicit, ꝙ libertas à regibus data ualeret:sed libertas data à Papa ualebit, qui de libertate regum in temporalibus data mentionẽ faciebat[probationem] quam post conclusionem inducere non potest præter beneficium restitutionis in integrum.

grum.¶ † Minoris]non pupilli quia tunc non currerct præſcriptio.C.de præſcri.xx.an.ſicut:ſed ponitur in 25 ann.ſed in ultimo inſtanti,& impetrat in integ. reſt. intra quadriennium,ſi probauerit ſe iuſta cā impeditum.2 q.5.c.1.ff.de mino.ait prætor.C.de tem.ap.l.ul.§.illud. ¶ Item bene dicit,ꝙ uterque fungebatur.nam ſi unus tm̄ fungeretur uice minoris, licet minor impetret in inte. reſt.in uno articulo,puta contra confeſsionem ſuā, pp hoc non reſtituetur maior contra ſuam confeſſionem: ſed ad ea tm̄ reſtituetur, quæ cohærent confeſſioni minoris.ff.de mino.ex cā,& l.cū minor.ff.de confeſ.certum.§.fi.ſecus autem eſt,ſi minor impetret in integ. reſt.in his,quę extra iudicium ſunt:quia tunc ſi minor impetret in integ.reſtitu.& maior ſimiliter reſtituetur.C. ſi aduer.tranſa.l.j.& ij.[reliqua]ff.de mino.uerum.ff.q. ex cau.ma.l.ul.¶ Rationem]no.ad probandum rationē omiſſam admittitur poſt publicationem atteſtationum per beneficium in inte.reſti.& hoc idem dicit lex.ff. de

2 mino.minor autem,& l.minor aūt.25. ann.¶ † Omiſſam] pro eodem enim accipitur tō & ibi allegatio.ſiue[a] enim ſit exceptio omiſſa,ſiue alius articulus,cū probatio utilis eſſet,ſēper reſtitutio dāda eſt.& hoc credimus; quia ſi aliqua eccleſia obtuliſſet ſe ad probandam præſcriptionem, & omiſiſſet probare titulum, reſtituenda eſt:quia in omiſſione huius articuli læſa eſt,& ex quacunque cā læda tur,reſtituenda eſt.ff.de mino.non omnia.item non uſ uſa iure communi:quia per ius commune bene eſſet admiſſa ad probandum,ſi petijſſet.ergo læſa eſt, quia nō petij t.C.de in inte.reſti.non uidetur.

a ¶ *Sine. n. adde quòd a hac dicta Inn. hac reſeruntur per doc. in §.fraternitatis.infra de teſti. & maximè per Fel.in 4.col. uer. 3.et ibi uide per te ipſum concor.& fallentias.*

3 ¶ † Sed dices,eadem ratione danda eſſet ei reſti ſi ſuper uno articulo teſtes induxiſſet,& non probaſſet, ꝙ iterū alios teſtes meliores produceret,per quos eundem articulum probaret,ar.ad hoc.ff.de mino.prætor ait.§. hodie.¶ Sed contra hoc facit,quicunque paterſa. hoc fecit ſet,ergo non eſt reſtituendus.tū reſponde, ꝙ in primo caſu reſtituitur de facili:quia euidens eſt cā læſionis, ſcilicet nullas probationes adducere ſuper illo articulo neceſſario.ſed in ſecundo articulo nō eſt euidens ratio pro reſtitutione concedenda:ſed eſt præſumptio contra eum:quia ſi aliquas induxit,præſumitur,ꝙ meliores probationes induxit.¶ Item præſumitur,ꝙ uelit ſubornare teſtes,qđ facilius poteſt fieri, qñ ſuper eodem articulo producti ſunt,q̄ ſi ſuper alio.tñ ſi præmiſſa cognitione iudex cognoſceret,quia ſua facilitate læſus eſſet,etiam adhuc reſtituetur:quia etiam ſuper eodem articulo produceret pp generalem rationem:quia minoribus & eccleſijs ſemper ſubuenitur.I.e.tit.c.j.ff.de mino.non omnia.nec obſtat lex præallegata,non uſ.quia ibi exponit, non uſ.i.non præſumitur.ſed hic pręmiſſa cognitione ꝯſtat contrarium.¶ Item uſ,ꝙ ſi poſt publicatas atteſtationes repellerentur omnes teſtes pp excommunicationem,uel aliam cauſam iuſtam.quia iudex ex eadem generali clauſula, ſi nullam culpam inuenerit in producente, quòd reſtituet eum, ut alios teſtes, uel etiam eoſdem producat, ſi cauſa repellendi eos ceſſet,& idem ſiet in ſimilibus.

SVMMARIVM.

1 *Non poteſt quis petere reſti.in inte.contra confeſsionem propriam.*
2 *Matrimonium æſtimationem non recipit.*
3 *Supplicatio dupliciter accipitur,largè,& ſtrictè.*
4 *Supplicatur etiam à iudice delegato.*
5 *Non poteſt pater,uel mater reſtitui in integ.communi iure.*

EX literis abbatis[Confirmauit] & iuſtè,quia in cauſa ap. licitum eſt procedere parte rei abſente.C.de temp.ap.l. ul.§.illud. & dicunt quidam ſecus,ſi actor ſit abſens,& ſic intelligunt.C.quomodo & quando auſ.qui ſemel,de hoc not.

1 j.de ap.ſæpè.¶ † Firmauit]ꝯ cōfeſsionem autem nullus pōt reſti.in inte.petere,ut confeſſio ſua ſibi non præiudicet,dummodò uitium non ſit in facienda confeſsione: quia cum uſus ſit iure communi,non poteſt dici circumſcriptio.ff de iureiu nam poſtea.§.ſi minor,& l.tutor,C. de in inte.reſt.l.ſi. ſed ſi confeſſus eſſet eo tempore, quo non tenebatur confiteri aliquid,tunc bene poteſt petere in inte.reſtitu.quia non eſt uſus iure communi. Item bene fatemur,quòd iure communi poteſt dicere & probare falſum,qđ cōfeſſus fuit:ſed hoc fit per beneficium

2 in inte.reſti.ut ibi no.¶ † Fraudulenter] ſi damnum mulieris eſſet tale,ꝙ æſtimationem reciperet, ꝯ fraudulentum ageret ad totė eſſe.ſed quia matrimonium non recipit æſtimationem , datur actio & reſtituitur ꝯ primum.ff de eo,per quem fa.l.j.& ul.[appellauit]hac appellatio non tenuit pp eius contumaciam:quia de fraude non conſtabat.¶ Supplicauit]ad audientiam pro ma

3 trimonio,ut ipſum reſtituerentus.¶ † Item ſupplicatio dicitur largè quælibet præcum porrectio.dr̄ autem ſtrictè quædam benignitas ſuperioris ad remouēdum,quæ male acta credit.l.quando interponitur à ſententia pręfe.præto.cognoſcentis principaliter de hac cā ap. ſi per appellationem ad eum ſit delata, non licet ſupplicare, in rub.C.ne liceat in una &c.ſemel tm̄ ſupplicatur. & q. dē libellū ſupplicationē ꝯtinent porrigit referēdarijs cauſas introducentibus,aut referendatijs. Solus autem princeps,uel pfectus cognoſcet de ſupplicatione; & ſic tm̄ eis ſupplicabitur.ſed ſi ſupplicetur intra x.dies; nihilominus mandabitur ſententia executioni, dummodo caueat uictor,ꝙ tantundem reſtituet, ſi reſoluatur ſententia.ſi uerò poſt x.dies intra biennium ſupplicetur nihilominus mandabitur ſententia executioni, nec dabit fideiuſſorem uictor;& computatur hic biennium, ex quo imperator ſucceſſit in cognitione pfecti. C. de ſententia pſ.præto.l.j.& ita uſ,ꝙ ſupplicare licet ab eo, à quo non licet appellare,ſ.pfecto prætorio, & principe. C.de præci.impe.offe.ſi quis aduerſus.ff. de mi. præfec. ¶ Item ſeruus condemnatus non poteſt appellare, & tamen poteſt ſupplicare.ff.de ap.ſerui. ¶ Item pendente ap.nihil nouati oportet.ff.nihil no.app.l.j.ſecus pendente ſupplicatione,ut dictum eſt.ut C.de præci.imper.off. in auſ.quæ ſup.¶ Item ap.tm̄ ſit intra x.dies.ſupplicatio intra biennium quidam intelligunt.hoc uerum,ſi fiat ſupplicatio ſuperiori.ſi uerò ipſi iudici,intra.x.dies tātum.

4 C.de ſen.præſe.l.ij.2.q.6.anteriorū.¶ † Item hic habes ꝙ ēt à iudice delegato ſupplicatur.& non credo habere locum hanc ſupplicationem ab inferiori iudice,ſi poteſt iuuari ꝑ ap.qua hic iuuari non poteſt,cū contumax eſſet.ff.de in integ.reſt.diuus nam contumacia non excuſat hic ſufficienter,cum non probet ſufficienter cauſam abſentiæ.Item & aliquam præſumptionem debet habere iudex,ut admittat ſupplicationem.ar.ff.de mino.minor autem nia.& fauor matrimonij ſubeſſe debet.ut hic Item ſolius principis eſt hanc ſupplicationem admittere,& non inferiorum ordinariorum. ¶ † Reſtituimus]

5 hic

hic pater uel mater non potest restitui in inte. communi iure,cũ sit maior. Item neque ex gñali clausula,illa. si qua iusta cã uĩ.nulla.n.iusta cã hic probato erat, quare restitueretur in inte.restat igit,ut soli gratuitæ supplicationi locus esset ipsi aũt supplicatiõi cãm pstabat fauor mrimonij,& semiplena probatio iuramenti.¶Minor]uĩ q faciat grãm mrimonio de nihilo,cũ potuit plequi ap. quam interposuit.rñ.in hoc facit grãm: quia non poterat prosequi ap.nisi prius ostenderet legitimè cãm absẽtiæ,quam non ostendit.nã iuramentum ipsius ad hoc nõ erat sufficiens probatio,& contumaces non adiuuanẽ appellantes.ff.de in inte.rest.diuus.sed supplicationẽ audit uno iuramento tantum motus,& restituit ad audientiam.simile ĩ.de re iu.cum Bertoldus;& hac eadẽ rõne beneficio restõnis iuuari nõ põt ¶Matrimonij]dicũt quidam hanc supplicationem non solum in cã matrimonia li,sed in qualibet alia cã fauorabili,ubi similem psumptionem moueret princeps ad supplicationem admittẽdam,ar.ĩ.de re iu.cum Bertol.& ar.ĩ. de consan. & affi. tuæ, ad si & non credunt per alium posse admitti huiusmodi supplicationẽ.nisi p principem,uel psectũ prætorio. cũ sit ꝯ ius,& in præiudicium alterius,ar.C.de sen. resc. nõ posl.l.2.C.de pr.e.imper.of.aut.quæ supplicatio.

SVMMARIVM.

1 *Resti.in inte.usque ad quadriennium tantum conceditur.*

2 *Iud.officium,non actio competit per restitutionem in integ.*

3 *Sententia formari debet secundum petitionem in libello contentam.*

4 *Negocium in integ.rest.prius diffiniri debet, quàm principale, & de hoc etiam uide in nu.6.*

5 *Minor seu ecclesia implorans in inte.rest.contra eum, cum quo celebrauit contractum,non contra eum, ad quem res peruenit.*

6 *Duo remedia pro in inte.resti.*

7 *Ex edicto de matrimonio nõ la producitur actio.*

CVm ex lřis[temporibus]ẽt antequam esset Papa[læsam]& ideo pro in inte.rest.supplicabant [controuersia]s.an ecclesia Hilerdẽ.esset læsa,

1 uel in inte.restituenda.¶ † Cui]legato.obstat.C. de tẽ. in inte.rest.l.ul.contra ubi dř,q tñ usque ad quadriennium daĩ rest.in inte.sed hic elapsi erãt circa xl. ann. a die sniæ latæ.solutio tpe Anastasij,qui fuit pximus successor Eugenij,fuit petita restõ in inte.nec stetit p dilationes actoris,quin infra quadriennium terminaretur cã in integ.rest.sed per iudicem,uel aduersarium. unde sibi nocere nõ dẽt.C.de tẽ.in integ.rest.petende,ar.2. q. 6.anteriorũ,aliàs ut spon.lar,§.hoc quoque. ff. ex q cau. ma in integ.rest.ait ptor.§.ul.& tribus.ll.seq.sed non ita let quia Euge.uixit octo annis,& sententia fuit lata primo anno suæ ordinationis.ergo à tpe datæ sententiæ usque ad tps Anastasij fuerunt plus,q̃ quatuor anni.ñ. de præsenti subduci tempus Euge.malè iudicantis quia contra eius sententiam agebaĩ 16.q.3 & si sacerdotes.¶Obstante]hoc non uĩ se compati cum eo,qđ infra sequitur ubi dicit,q deliberatio resedit in hoc,an data sit restitutio,cum,non esset dubitandum de data,ex quo inspectis priuile.non ob.sententia Euge. ad diffiniti. sententiam procedi mandabat,ar.ff.de offic.dele. pastoralis.§.ij. respon.quòd bene compatiuntur. quia licet sic diceretur commissum negocium;non tamen constabat,nec constare poterat in absentia partium infrà de re iu. cum Bertoldus.C.si per uim,uel ali.l.ul.¶Sed si de hoc constaret, dicunt quidam rest.in integ.dandam. uel potes dicere,q per literas tales destinandas,uel mandatum uiua uoce factum,nisi fiat cum causæ cognitione, non habet uim sentẽtiæ.& in concedenda restitutione. in integ. necessarius est ordo iuris.ĩ.de offi.iud.c.2. ar.ad prædicta.C.comm.uel epi.& pgra.l.ij.& iij.§.pe.& ul.. canonicus]tanquam procurator,uel ut no.ĩ.de rest.cum olim.

2 ¶ † Per officium]non enim actio,sed iud.offi. competit per restitutionem in integ.ĩ.de offi.iud.c.j.ff.de mino.q si minor.§.ul.& uĩ,q in hoc officio non fit litis conte. necessaria,cum ex eo nihil lucretur restitutus: sed tñ deseruitur actioni.i.uiam pparat principali qõni,ut ĩ. sequitur.secus ubi loco est actionis.sed tutius est dicere,q ibi per fiat litis contesta.& hoc satis dicit decre. præalleg. de os.iudi.¶Reformari]i.sententia Euge.reuocata,aliã cum meliori forma ferri,idest magis iusticiæ consonam. ¶ Item no.libellum istum continere duo capita.unum,in quo petiĩ restitutionem,& per quod restituitur ad audiendum,& per quod petit sniam emendari.hæc.n.omnia primo inquirenda sunt ante,quàm fiat in int.rest.ut infra e decre.in si.¶Secundum caput est,s.q ecclesiæ sibi redderentur.uel potes dicere, q rescissa sententia p beneficium restit.& per ꝯns ista occasione sententiæ factę reuocabuntur.ĩ.de procu ex insinua.in prin.† prudẽs

3 ergo aduocatus diligenter attendat,quid in libello petat:quia sm petitionem formabiĩ snia ĩ.de si.licet Hely posset etiam petere in libello,si uellet, ecclesias sibi adiudicari,si rõne sententiæ reuocatæ non essent sibi restituendæ.forte quia non erat in possessione ecclesiarum illarum primo sed ius in eis habebat.& si omnia hæc petat,non semper est facienda litis contesta. super omnibus a prin.nisi sm tenorem glo. quæ incipit no. q prius [indulxisse]bene dicebant,dummodò constaret Papã,sic mandasse.uel dic,ut no.in gl.hic non uĩ[supplicatione] bñ dicit supplicatione:quia ꝯ sententiam principis uenire nõ licet,nisi p supplicationẽ,ut no.ĩ.e.ex literis sententia]simile.35.q 9.ueniam[surreptum]de hoc not. ĩ. de rescrip.c.cũ dilecta[ꝯ res]ff.de mino. minor aũt ma. C.si sæpius in inte.resti posl.l.ij.& iij.[primo]48.dist.§.j. de pæ di.ij.§.hæc,quæ de charitate,ar.contra.47.di.monachus.C.de his qui.ut.l.ij.[pductũ]qđ faciebat p Hilerdẽ.ecclesiã.uel nõ inducit,q p eo faceret: sed ut ostẽdatur,q tunc bñ instructus nõ erat[data] per lřas Cel. [danda]sub pp læsionem ecclesiæ Hilerdẽ.[præsentibus]danda est.n.cum causæ cognitione.ff.de min.in ca 1 sæ,nisi uocatus per tres menses non comparuit, aut.ut spõs. lar.§.ad hoc[assertione]C.si per uim.l.ul.[poteritis]& uolueritis petentibus.n. in integ. resti. incumbit onus probandi se læsos.ff.de iureiur.nã postea.§. si minor.ff.de mino.sicut minor ẽt.25.an.uĩ lædi quique modis.ff.de mino.l.nõ oĩa,& l.q si minor.§.nõ semp.¶ Principali]no.quod prius diffinietur negocium in integ. resti.quàm incipiatur principale negociũ;ad idẽ.ff.de procur.qui proprio.§ item.ff.de iureiu.nam postea.§.si minor.¶Sed contra uidetur, quia iura tolerant hunc circuitum,& hanc protractionem habent,cum una probatio ad utrunque sufficiat ad beneficium in integ.restitu. arg.u.ff.de minori.l.ultima.ff.de conditio ca.si quis acc. & l.si mulier ff.de his in frau.cre. ait prætor. §. si creditor.¶Sol.tu dic,quòd si dominus est,qui petit rest. in inte.& de hoc constat,non solum iudex restituet in integrum,sed & rem restitui faciet. si uerò non probauerit se dominum, sed tamen se læsum probat, dabit tñ restitutionem in integ. uenditio,uel huiusmodi ꝯ ctus,qui impediebat rei uendicationem, de cætero non impe-

impediat; & secundum hoc solui prędictam contrarie-
5 tatem. ¶ † Sed nobis uř, ꝙ in ꝯctibus minor, siue ecclesia implorabit in inte.resti.contra eũ, cum quo celebrauit ꝯctum, non contra eum, ad quẽ res peruenit, nisi & ille sciret rem ita gestam: uel nisi cõtrahens nõ esset soluendo. & in hoc casu, s. quando agit ꝯ eum, cum quo contraxit, siue sit dñs, siue non, non solum restituitur in integrum, sed & restituitur ei res, & ille, qui petit restitutionem, caueat sibi in conceptione libelli, ut si est dominus, dicat, cum sim læsus in tali uenditione, peto in integ.resti. & rem mihi reddi cum sim dñs. uel si non est dominus, dicat Peto ex officio uestro reduci in eum statum, in quo erã; & sic intelligimus. ff. de minori. in causæ. §. interdum, §. ul. l. seq. sed quia lex illa. ff. de procu. q proprio, fortiter ꝯdicit. Respon. ꝙ ille, habet diuersos casus, & ſm quorundam positionem nõ ꝯdicit. sed & ſm casum, secundum quem uř loqui, rñ. ꝙ ibi minor uendidit iura, quæ in re aliqua habebat & rem non tradidit. quia non possidebat eam sed emptor possidebat; & ideò iudex per officium suum non potuit ei restituere rem, cum non possederit tempore ꝯctus. si uerò in iudicio petatur in inte.restitu. uel quia omisit allegationes, uel alias probationes, uel contra sententiam, cũ dicimus sic procedendum. actor petet in inte.rest. & iudex quæret causam rest. in inte. s. læsionem, & causam lęsionis, s. quare nõ dixit hoc ante sententiam. & si dixerit iustam & ueram causam, quæ mouet iudicem sine alijs probationibus, audita tamen parte alterius summaria cognitione & breui ꝑmissa siue li. conte. ut s. e. c. 2. & li. con. s. de of. iu c. 1. & 2. restitutionem dabit in inte. ut audiař. s. e. c. 2 si uerò intricatè petat, puta qa nõ assignet aliquã cãm, quæ moueat iudicem, denegabit & iudex restit. pet. & sic data in integ. rest. secundum primum casum omissas ꝓbationes recipiet. ff. de iureiu. nam. §. si minor. ff. de mi. minor aũt tua. & hoc, & proxi. decre. & dicũt quidã, ꝙ quãdo petitur in integ. rest. in iudicijs, non est necessaria litis con. sed præsentia partium sic, ut refrenent a falso dicendo, ut hic. qñ autem in ꝯctibus petitur in inte.re. necessaria est litis con. arg. ad utrunque s. de offi. iud. ca. ii.

6 ¶ † Et no. ꝙ ubi maiores petũt of. iud. in inte. rest. ut absentes causa reip. contra præscripti. quæ sibi recurrerat in absentia, facta litis cõ. primo fertur sententia super resti. & post proceditur in causa principali. C. ex qui. ca. in inte. re. l. j. & l. ab hostibus, & l. ait prætor, & per totum. ff. de cap. & postl. reuer. l. ab hostibus. idem est, si petitur resti. in inte. ꝯ sententiam diffioi. uel interlocuto. uel alias super processu iudiciorum. ut hic, & s. e. auditis, & c. cum uenissent. ratio diuersitatis est, quia in primis casibus ei restitutionem non impediebat nisi contractus, uel ius traditum ex contractũ. rescisso ergo contractu constat eum, contra quem petitur resti. nihil iuris habere, & ideo simul data resti. in inte. ad restituendum contractum, & ei restitutio fiet, quæ ex ipso contractu pendet. & ẽt posset dici in hoc casu. ꝙ sufficit petere in libello restitutionem in inte. contra contractum, & resti. rei fiet. q. accessorium sed tutius in libello est etiam restitutionã petere, & etiã simul litis con. super ambobus. sed ubi petitur resti. in inte. contra sententiam super iuribus, uel alijs rebus latam, uel contra pręscriptionem, uel similia, tũc licet rescindatur sententia, uel præscriptio, q̃ primò impediebat agere, sed modò eis rescissis põt, non sequitur, ꝙ ipsa iura uel res sit restituenda, cum sententia, non dederit ei ius, sed detexerit tantum. ff. si serui. uend. l. sicuti, §. sed si quæritur, de cætero tollitur per in integ. resti. ¶ Idem est etiam in usucapione: quia rescindatur usucapio, non tamen per hoc constat sublatam usu. uel præscriptionem, qđ de iure haberet ille, qui in inte. resti. petit. unde idem dicerem, etiam si contra contractum peteretur restitutio in integrum, & ex illo contractu non constaret quid iuris translatum esset in eum, ꝯ quem petitur in inte. resti. quia licet non daretur in inte. resti. ad rescindendum contractum, non tamẽ fieret rei restitutio, ut prædictum est; & sic intelligitur. l. q primo, quamuis sic rarò contingere possit. & idem etiã uř dicendum, ꝙ in eodem libello posset quis petere rescissionem sententiæ, uel ꝑscri. & rem sibi restitui. ¶ Principali] i. super ecclesias, sicut agebatur a prin. retractabitur enim primo sententia, si de iure fuerit per beneficiũ in inte. re. sed hanc retractationem præcedere debet aliqua summaria cognitio, s. utrum coloratè petat, necne, & insuper probationem recipiet, & sufficiat, si uideat priuilegium, uel ꝙ recipiat instrumenta, quæ animum suũ mouere debeant, non audita disputatione super eis supra c. ij. uel iuramentum partis supra e. c. prox. ff. de mino. minor. Item pro in inte. re. duo sunt remedia. unum cognitionis prætoriæ. s. of. iud. & aliud rescissoriæ. ff. de mino. in causæ. §. interdum, primo auxilio. i. of. iudicis prudenter agitur, quando res, super qua petitur in inte. re. est apud actorem puta quia rem uendidit, uel sententia aliquem lata est, ꝙ rem alij tradat: sed ipse neque ex contractu, neque ex sententia transtulit rem? sed of. iu. implorauit petendo in inte. re. contra uẽ. uel contractũ. uel ꝯ sententiam. hic enim nihil aliud necessarium est possessori, nisi ut ꝯctus, uel sententia rescindatur, & remanet possessor tutus. & idẽ dicẽdum est, si ab actore in reum translata est possessio ex ꝯctu, uel sentẽtia, & post translationẽ possessionis imploret of. iud. ꝯ ꝯctum, uel sententiã ¶ Quid si probauerit in hoc iudicio in int. re. se lęsum in ꝯctu uẽ. puta qa plus rei ualebat. nec oportet cũ ꝓbare dñiũ rei. uel si ꝓbauit se læsum ex sententia, puta qa cũ primò ageretur ꝯ eum, qui modo in int. re. petit, rei uen & lata est sententia contra eũ. & modo actor in cã re. in inte. probat ex actis receptis sententiã iniustam, uel per nouas probationes probat suam rem esse, uel cum ageretur commodati, & succubuit, modò id causa in integ. re. probat sententiam iniustam, uel non fuisse commodatam, uel alias se non teneri. nam in his casibus & similibus alijs cum non transferatur à petente in inte. rest. in alium, sufficit solum offi. iud. implorare per in inte. resti. & per hoc officium non tantum obtinebit, ꝙ rescindatur talis sententia, sed per ꝯñs ẽt res ipsæ sibi restituetur. ff. de adm. tu. sine ære. §. iterposito. ff. de mino. l. fi. sed in isto casu dicunt quidam, ꝙ etiam si actor non probet expressam læsionem, sed summariè tãtum, tamẽ dabitur in integrum restitutio, non ut sibi restituatur res, sed ut tollatur contractus, uel sententia, qua sublata postea agetur causa à capite, ar. ff. de procu. qui proprio. §. itẽ q̃ritur. C. si aduer. rẽ iud. l. j. sufficit. n. ꝙ aliquẽ colorẽ, uel iuris similitudinẽ habeat ad hoc forsũ, ut s̃nia rescindař, ff. de mi. minor, ar. s. eo. cũ uenissẽt in fi. alij tñ aliter dicũt, ar. ꝓ eo. ff. de iureiu. nã post. §. si minor. Ego nõ credo, ꝙ in ꝑdictis casib. sufficiat simplena cãæ cognitio. nec uideo, ꝙ in aliquo casu aliq̃ ꝓbationes sufficiãt ad dãdã resti. in inte. ut uel rescindatur ꝯtractus, uel sentẽtia, ꝙ eædem probationes nõ sufficiant ad rei restitutionem. imò quod plus est uidetur, quòd solummodò data in inte. resti. contra contractum, uel sententiam, etiam res, quæ translatæ sunt per contractum, uel sententiam, restituentur, & si de eis restituendum nihil dixerit iudex, ff. de mino. l. fin. ff. de admini. tut. sine

8 ne hæred. §. interposito. ¶ † Sed oppones, quo modo iudex in hoc adiudicabit eis res, cum non fuerint petitæ? Respon. iudex adiudicabit: quia ex edicto de minoribus nulla producitur actio, sed offi. iu. interueniet, quod late patet, ut quicquid hinc & inde datum est, restituatur ff. de mi. q li minor. §. si. C. de repu. l. j. si autem ille, qui modo petit re. in inte. non est in pos. rei, super qua petit resti. in inte. nec est etiam translata possessio ab actore in reum; uer gratia, idem, qui modò petit re. in inte. contra sententiam, et primò egit, sed reus fuit absolutus ab eo. in hoc. n. casu prudenter agit iste, contra quem lata est sententia, si intentat rescissoriam. i. pristinam actionem in rem utilem, & dicet sic. cum talis per sententiam sit absolutus à petitione mea, cum res ad me pertineat iure dominij, uel quasi, peto, quatenus rescissa ipsa sententia per officium uestrum à iudex, à quo peto resti. in inte. mihi rem adiudicetis, & rest. tui faciatis; & hoc dicit lex præal. ff. de mino. in causæ. §. interdictum. ¶ Et idem dicendum est in contractibus, uerbigratia, petebā à te rem, quam possidebas, si transegisti super re, quam à te petebam, ita, quod res petita apud te debeat permanere. nam prudenter ago, si ego rescissoriam petens, quod rescissa transactione res mihi adiudicetur. & idem in præscriptione, ut si tu præscripsisti rem meam, quā alius tibi uendidit, nō ego. nam prudenter agam, si rescissoriam intentabo. s. quod rescissa præscrip. res mihi adiudicetur: hoc tñ rarò locum habet in minore. contra quem non currunt præscriptiones spales. C. in quibus ca. non est ne. res. l. fi. sed habet locum in maioribus, qui absunt eā rei pu. sed si quis contra huiusmodi sententiam, uel transactionem, uel præscriptionem non intentet rescissoriam, sed tñ offi. iu. licet obtineat per sententiam iu. quod snia, uel transactio, uel præscriptio rescindatur: non tamen obtinebit, quod res, quæ non est ab eo translata in reum, sibi adiudicet, uel restituat: sed noua actione agit ad rem sibi restituēdā. nec obstabit snia, quæ sublata est per in inte. re. prius datam. & aliæ probationes sunt necessariæ ad hoc, ut tñ restituat in inte. & aliæ ad hoc, ut obtineat rem sibi adiudicari: quia in primò casu sufficit quocunque modo probet sententiam iniustam. in secundo oportet, quod probet dñiū rei. tñ ur, quod contra sentētiā nunquam intentatur rescissoria: sed tñ per offi. iudi. petitur resti. in inte. & per illud obtinebit nō tñ, quod rescindat sententia, sed etiam res sibi adiudicet, si ex probationibus præteritis, uel nouis probauit de iure suo. si aūt nō de iure suo probasset, sed probare intenderet, reponetur in statum, in quo erat ante sententiam, quæ intercisa est, si ex quibuscunque causis probauerit eā iniustā; & postea receptis probationibus super principali, iudicabit de eo sine noua libelli oblatione, li. cou. & alijs actis, contra quā non est data in inte. re. in suo robore durātibus [procedemus] nam si per tres menses uenire distulerit, pcedet ad dandā restitu. si sit danda, aut. ut spon. lar. §. ad hoc.

SVscitata [procur.] habet speciale mandatū ad petendū in inte. re. ff. de mino. illud. uel potes dicere, quod si idē procurator petit restitutionem, contra quē lata est sententia, poterit et sine spāli mandato, uel alias ubicūque incideret, petere, ar. eius quod dr de iu. j. e. c. pe. cum simile sit mandatum iurisdictionis mandato procuratoris. ff. de iurisdi. om. iu. & quia & etiā alia ratione, quia ex quo committitur ei principale, & accessorium. s. de offi. dele. præterea, & c. prudentiam. §. pe. & ult. ¶ Dic, quod tūc tñ sine speciali mādato pōt petere in inte. restitutioné, cum per litis con. factus est dominus litis. nam tunc constat, quod potest petere, cum dominus ad hoc nō pōt alium procuratorem cōstituere. ff. de procu. quæ omnia. & quod dictū est in prin. huius glo. tenet de facto, s. quod nullus procurator pōt petere resti. in integrum. alij dicūt, quod procurator minoris, uel ecclesiæ, si in prosecutione causæ male agat negocium dñi, resti. non habebit: imò ipsi dño tenet actione mandati, si fuit in culpa. sed & si non fuit in culpa, nō ipse, sed dns resti. in inte. postulabit. ¶ Sed quæritur, quid sit in syndico, & actore: & est dicendum, quod prædicti omnes, qui legitimam hnt administrationem, in inte. resti. petere possunt sine spāli mādato: secus in generali procuratore, qui petere nō pōt. ff. de mino. illud. §. ult. pr autem pro filio, quamuis inuito, restituit. alij autem consanguinei sine speciali mandato non admittuntur. ff. de mino. l. illud. cum duabus legibus sequentibus procurator autem eius, contra quem petitur in inte. rest. sine speciali mandato admittitur. ff. de mino. quod si de. ¶ Impediri] not. uti le ius nimium, s. quod ubi præsumptiones sunt contra petentē rest. tutionem, mandanda est sententia executioni: alias contra C. de in inte. resti. postula. l. j. uel dic, hic petebat in integ. resti. aduersus sententiam principis, quæ non datur, nisi per supplicationem peteretur, & supplicatio nō impedit executionem si post x. dies petatur, ut no. s. eo. ex literis; & sic intelligitur. ff. de minor. minor an. ar. s. c. per xi. uel dic speciale in sententijs latis à principe, ut in eis prætextu re. in inte. non impediatur executio sententiæ [cautionem] talem cautioné præstat. qui supplicant [cautionem] C. de leg. si in frau. C. de hære. l. ult. ff. de rei ue. is, à quo, & l. se ff. ut le. no. e. l. postquam. § j ff de dam. in e. prætor, in prin.

SVMMARIVM.

1 *Quid requiratur ad hoc, ut restitutio concedatur.*

2 *Non datur restitutio contra interlocutoriam, uel restitutionis denegationem.*

Orā fœlicis terminus] A fine aūt termini computatē quadriēniū in re in inte. & nō à die interlocutoriæ latæ. & est rō, quia finito termino cōpleta ē læsio eius. quod ex eo apparet, quia et si snia nō sequeretur, tñ contra talem læsionem daret restitutio. s. e. auditis, & e. cū uenissent. & iō prudēter facit, si læsus est qs in sententia, & omissione probationum, quod expresse petat re. in inte. & contra sentētiā, & omissas probationes recipiendas. alij tñ dicūt, quod tñ à die sētētiæ cōputat quadriēniū, & quod sufficit contra solā sententiā petere re. in inte. quod eis. ff. de mi. l. 3. §. j. sed prius dictū magis placet [assignatus] cōparendum cum omnibus actis suis. ¶ Interlocuti] dilationem denegādā. nam ex quo ad causam instruēdam est terminus peremptorius assignatus, cum omnibus actis, quæ portari possunt, cōparere dicūt ¶ Interlocuti] iustum fuit, quod Bracha. eccl. daretur in inte. re. ut nō obstaret ei terminus peremptorius, quin plenè suam causam instrueret, quia sine hoc beneficio obstaret terminus, nec ad probādū ultra terminū admitteret, & si nō admitteret ad probandum, posset grauiter lædi ecclesia Brac. & propter hoc contrariam sententiam reportaret. & iō iuste daē in inte. re. supra e. c. j. & hoc locum hēt in omissione probationis causæ principalis. sed si iniustitia per interlocutoriā fieret in aliqua cā ecclesiæ, puta quia non admitterentur eius exceptiones excommunicationis, uel expoliationis, uel de falsi suggestione, & huiusmodi declinatoriæ iudicij, & maxime quæ inducuntur in odiū aduersarij, & non in fauorem petentis resti. & nō appellaret: quia hoc sibi licitū est infra x. dies, si postea uelit habere in inte. re. contra illas interlocutorias, non potest, ar. op. ff. de usu. cū quidā. §. si à pupillo. & hoc ea ratione, quia restitutio

tutio non datur, nisi non modicè læso.ff.de in inte.resti.
1 Scio.† Oportet]enim,ꝙ ad hoc,ut detur restitutio, ꝙ aliquid amittat,nisi detur:uel alias qđ acquirere pôt, non acquirat:uel ꝙ oneri,qđ non expedit,se subijciat.ff. de mi.non omnia;& ideo iudici committatur, ut super his iudicet.ff. de mino.ꝙ si minor.§.j.at isti, q huiusmo di exceptiones declinatorias fori proponunt,nihil, uel parum consequuntur,& si obtineāt,& si repelluntur, ex hoc nihil amittunt.quia sic remanent & ciuiliter & naturaliter debitores,si obtineant huiusmodi exceptionibus,sicut si succumbant;& ita nullo prædictorum modorum læsi sunt,& sic non est danda re.in inte.¶Sed dices, imò lucratur,quia si exceptio admittatur, modo nō cogitur soluere,uel litis discrimē subire.sed certe hoc nō est uerum:imò semper soluere debet;nec sup hoc debet litis discrimen expectare,sed statim soluere, uel etiam si uult se iuuare exceptionibus,prudenter ꝓsequatur;& si feratur interlocutoria ꝯ eum appellet:quia etiam p p̄dictas interlocutorias non incurrant damnum,nec malo se subijciant,nō dabitur restitutio,ut dictum est. Sed iterum oppones,nonne per reiectionem exceptionis ex poliationis incurrit damnum,quia non recuperat rem, qua spoliatus erat,& oneri graui subijcit, quia oportebit eum à capite agere ꝯ spoliatorem?¶Rñ.eum non incurrere damnum,quia per aliam ae. ius suum consequi pôt,& etiam p talem exceptionē nō sequitur suum mādato iudicis,nisi reus dare uelit.j.de or.cog.cum dilec. idem rñ.ad aliud,s. ꝙ oneri graui se subijcit, quis dici posset,ꝙ in hoc casu iudex aliqñ inspectis circūstantijs posset dare in inte.re.ar.l.prædictæ.ff.de mino. ꝙ si minor.§.j.¶Sed dices,quid si post tales interlocutorias de clinatorias iudicij,& modum aduersariorum introductas fiat missio in possessionem,uel forte in casibus, in q bus sententia diffi.feratur?& hoc maximè contingere potest.s.ꝙ fiat missio,uel ꝙ sententia diffinitiua feratur, si petat resti.in inte.ab eo,qui tulit interlocutorias, & qa denegat,appellet,& recedat cōtumaciter, & tunc iudex exigēte eius contumacia misit in pos.uel sententiam tulit diffinitiuam:sed tamen,quia non est læsus ea læsione quæ sufficiat ad in inte.resti.per interlocu sicut dictū est nec per denegationem resti.in casibus hic dictis, q iusta fuit,& ideo ab eo appellare non licet.j. de ap. ut debitus, & c.se. nec occasione huius sententiæ uel interlocutoriæ rñdeo data est contra eum missio in pos.uel ēt sententia diffi.sed per contumaciam eius. & hoc ex eo apparet,quia tunc, qñ interlocutoriæ latæ sunt,uel restitutio denegata est,nullo modo læsus est sed pp contumaciam.& tps latæ sententiæ interlocutoriæ, uel denegatæ in inte.resti.inspiciendum est, ꝙ euentus sequens
2 non dat in inte.re ff.de mino.uerum.¶† Item si postea non fuisset contumax,prædicta damna non incurrisset. & ideò patet,ꝙ ꝯ interloc.uel denegationem restitutionis non daē restō,quia ex eis non sequitur damnum sed ex contumacia subsequenti.& idem qđ dicimus in exceptionibus declinatorijs,pôt dici & in dilatorijs solutionis,ar. C.de præ.imper.off.quamuis ibi tñ sępius iudici poterit uideri æquum dare resti.in inte.ar.l.prędictæ.ff. de mino.ꝙ si mi.§.j. sed & si interlocutum sit,ꝙ apostolicum rescriptum sit uerum,cum dicatur falsum nunqd ad hæc dabitur in inte.restitutio?respondeo, si in eo contineatur grauamen,uel aliud,unde posit grauari ecclesia,dabitur in integ.resti.sed si sit tantū super iustitia exhibenda,non,quia non incurrit aliquod de periculis prędictis,ar.l.præ.sed ꝯ interlocutoriam super instrumento debiti non est dubium dari resti.cum ex eo magnum præiudicium paretur;& ideo necessaria est restitutio. ideò is contra quem facta est missio in pos.uel etiam diff.sententia lata,prudenter faceret contra iuterlocu.de mittendo in pos.uel etiam diffi.appel.pro inte.restitu. ar. ꝯ.e.c.ij.& c.suscitata.nam super declinatorijs fori denegatis non est bonum petere in integ.resti.sicut dictū est, uel si per lapsum anni factus esset aduersarius uerus possessor,petat resti.ꝯ temporalem præscriptionem,de quo no.ꝯ.eo.c.j.¶Speciale] non.n.sufficit gñale in casibus sequentibus.ff.de mino.illud.§.si in inte.ff.de procur. non solum.§.ul.& §.iij.ff.de procur.qui duo.§.iij.ff.de procu ra.Pomponius,in prin.§.v.ff.de procu.mādato. quidam assignant textum in matrimonio. ¶Indulgendum] præmissa tamen aliqua summaria cognitione,in qua quæsiuit,an alia munimenta haberet,& an omiserit.multa.n. quę iudici occurrere possunt,inquirenda.Item plus pro cedit,quam debeat.s.ad dandam dilationem certā dierum,cum tantum ad dilationem habendam esset restituendus.sed dic eū non excessisse,quia id,qđ petitur,est in arbitrio iudicis,s.dare inducias,quantas uult.

SVMMARIVM.

1 *Libelli formam in quo uenditio petitur pronunciari nulla,remissiue hic habes.*

2 *Vbicunque quis probabiliter errat,in eodem libello potest plures proponere actiones,& etiam uide in nu.3.*

Constitutus [P. pater] in bonis maternis habet usufructum,nec tenet alienatio rerum maternarum facta à patre.C.de bo.ma.l.j.auť.de nup § si uerò fit.& ideo emancipauit,ut firmus esset ꝯtus p ipsos factus,quia non poterat esse firmus per patrē[utrique]patri & matri quondam.¶Nullam]nam nulla esset nuncianda,siue ipsi cum essent minores, alienassent sine decreto,siue parentes eorum,in quorum potestate sunt, & si essent maiores.C de bo.ma.l.j.auten. de nup.§ si ue
1 ro.C.de prædijs mino.si prædium.¶† Item no.formam libelli,in quo petitur uenditio pronunciari nulla of. iu. xij.q ij.apostolica,uel rescindi p beneficium restitutionis.Contra.ff.de mi.in cāe.ubi dř ꝙ usque quo cōi auxilio,qđ hic certum non erat, sed dubium, poterat enim esse,ꝙ petitio prima,s.qua dicebatur pronunciari nullā uel non iuuabatur iure,uel poterat elidi excep.aduersarij.& idcircò,ut lites minuantur,simul ad utranque admittetur sub disiunctione,ar.ff.quorum.le.l.j §.quia ait & § nonnunquam ꝯ.de ꝑscrip.auditis.ꝯ.ne priuil.ex pre. tñ alij dicunt,ꝙ hic non fuit receptus libellus,sed com
2 missio sic facta fuit,& postea cogetur eligere. ¶† Nos dicimus,ꝙ ubicunque quis probabiliter errat ex suo facto,uel alieno,pôt in eodem libello plures proponere actiones,& non cogitur ex eis aliquam eligere, etiam si non compatiantur se ad inuicem,ut hic,& ꝯ. de præscri. auditis.ff.quorum le.l j.§.quod autem.si autem error eius non est probabilis,tūc cogitur eligere.ff.de tribu. §. quod in hære.§.eligere. ff. de reg.iuris. lege nemo. §. fina.ff.de lega.ij.cum filius.§.uarijs. ¶Quidam autem dixerunt,ꝙ ubicunque certum est me habere aliquam ac.sed de alijs est incertum,quia tunc non cogor eligere.& dixerunt quidam,quòd licet non cogatur eligere actio.& unam solam exponere in libello; tamen si plures proponit,protestari debet pro una sola prosequenda;& unam solam prosequi debet,& super una sola producere testes,& alias probationes.ff. quorum legatorū
3 l.j.§.quia autem. ¶† Sed certè nos contrarium dicimus

mus,&c super utrunque poterit inducere probationes, & hoc insi.expresse dr,&.j.de pscrip.auditis. & protestatio praeal le.l.non sic est facienda,q tm alteram actioné prosequatur. Sed si pro testetur, q sufficiat ad uictoriã causae super quacunq; actione probet intétionem suam; & pdicta rõne dicimus recipiendum libellũ, uendico talem rem rõne dñij,nel quasi.alti dicunt, q semper inuitus cogitur eligere actionem.C.de eod.l.si.lex aũt,quorum legatorũ,uel non contradicit:quia quod ibi dr factum fuit pp odium rei,quia uolebat exprimere,an pos sidebat pro haereditate , an pro pos.ad quod tenebatur. ff.de inter.ac.l.j i.respon.&.§.j. & haec uera sunt,si actiones competunt ad idem.nam si ad diuersa,utraque intentatur.C.de furtis.ancill. nisi essent contrariae.C. de fur.l.j.[portione] patris[consuetudinem].j.de consue. in prin.no.de his[offerre]pro parte patris[utroque],i. super reuocanda alienatione rerum suarum a patre facta,& cui praestiterunt consensum, cũ ipsum consensum praestando laesi fuerint, & eo non obstante restituendũ. Item petebatur resti. in integ. ut liceret eis offerre pro parte patris emptoribus praeciũ,quod offerre.j. an. per negligentiam omiserunt[offerre] etiam in lucro subnenitur minoribus.ff.de mino.ait praetor.§.hodie[neritate],&c sunt minores,& laesi [ad partem] quia uendita erat sine decreto,cũ essent minores:uel si maiores, erãt in potestate constituti a patre,ut dictum est, in casibus non licitis[solennitas] decretum praesidis in immobilibus,& in casibus licitis.ff.de bo.qu.eli.l.ul.§.ubi autem, usq; ad.§.filiis[interuenit]debita solẽnitas[ea] quae fuerit patris[residua]quae fuerit matris[residua]male uidetur petere in integ. restit. contra temporalem praescrip.unius anni , & diei. C.in quib.cau. non est in integ.resti.l.ultima Respon.illud loquitur in temporalibus praescrip.in communi iure contentis,in quibus tanquam ã se introductis uoluit prouidere de iure communi super beneficio resti.secus de his,quae non ã iure,sed ã consuetudine introducuntur.

SVMMARIVM.

1 *Omnia,quae iure magistratus competunt,delegari possunt, non ẽ contra.*

2 *Quando resti.in inte.principaliter petitur, locũ non habet summaria cognitio iudicis super eo,an sit admittenda resti.*

3 *Restitutio impetrari potest contra sententiam arbitri.*

4 *Ordinarij non habentes administrationem non possunt resti. in integ. dare.*

Causa resti.[delegatis].C.ubi,& apud quẽ.l.ult. [delegat. contra de offi. pcon.nec quicquã.§. ubi,in gl.Sol.hoc speciale.& ita vř, q in integ. rest. competat magistratibus municip.ff.de off.eius, cui
1 man.est iur.l.j.sed ↄ.ff.de munici ea,quae. ¶So. non est ↄ:quia licet oĩa, quae competunt iure magistratus, possint de legari,non sequit,q oia , q̃ delegantur spectar, cõpetant iure magistratus,sicut et apparet in mero imperio.ff.de offi.eius,cui man.l.j.uel potes dicere,q hodie,ex quo iure cõmissionis transit,& iure magistratus cõpetit[incidẽter]qñ aũt incidẽter cognoscit,nõ est necessaria litis cõtest.qñ aũt principaliter secus ; & sic põt
2 intelligi.j.de of.iu.c.ij.¶Item not. q ubi principaliter petitur in inte.re.tunc non hẽt locũ summaria cognitio iudicis sup eo,an admittenda sit petitio rest.quia oĩno admittenda est.sed ubi incidenter petitur in iudiciis,tũc habet locum of.iu.mercenarium ante,quàm admittantur probationes super laesione,ut no.j.eo.auditis [administrationem].i.non habent iurisdictioné ordinariam super aliquos,nel regimen alicuius uillae, nel aliquorũ hoium[facultatem]gñaliter sibi a principe datã. ¶Seu
3 arbitri]ↄ sniam arbitri põt impetrare restitutionem, licet nomen sniae nõ mereatur habere.ff.de his,qui no. in fa.l.quid ergo.§.ex cõpromisso.& est rõ, quia p hanc in inte.resti.prouidetur laeso:nõ tñ ↄ sniam arbitri , imò ↄ obligationem contractam ex snia ad poenam , i. si sniae non pareant,ar.ff.de condi.insti.si sub conditione.§.si qs ff.de acqui.haere.si pupil.tñ melius nerba concipit,si dicat,peto in integ.resti.ↄ obligationem poenae contractã ex snia, q̃ si dicat ↄ sniam.ff.de mino.si minor.§.minores si aũt corã arbitris laedatur qs in testibus uel deducendis,uel aliis,non datur incidẽter in inte.resti.quia nihil eum ligat,nisi obligatio poenae.& ideo si petitur restitutio ↄ sniam,nõ restituit in eũ statum,in quo erat ante sniam:sed totũ rescinditur,& et ipsum cõmissum.¶Item corã iudice ordinario lite cõte.sup restõne non debent admitti probationes huius laesi ad probandum de iure suo super princi.ad hunc finẽ,q petita sibi adiudicetur: quia hic iudex,qui cognoscit de resti.in inte. non succedit arbitro in cã e principalis cognitione. Item quia li-
4 tis cõte.coram arbitris facta non sufficit ad procedendum coram iudice.C.de arb l.pe.§.si.¶Cognoscere]qa ordinarii,qui administrationem nõ hñt, non possunt dare restitutionẽ in integrũ, nisi cum incidenter petitur. C.ubi,& apud quẽ.l.j.multo fortius nec del.ab eis:quia nõ pñt delegare cãm restitutionis,quã ipsi dare nõ põt. ¶Incidenter]sed & tunc arbiter non resti. in inte.C.ubi & apud quem.l.j.Item quia est mixti imperii.ff. ad muni.ea quae.ff.de of.eius,cui.man.est.l.magistra.tñ non licet in modũ resti si tñ arbiter uiderit psonam,quae hẽat priuile.resti.in aliquo laesam,puta quia intra terminum non pduxit testes,uel instrumenta, iterũ ei terminũ assignabit[liberali].ii.q.vi.si.qñ ff.de arbi non distin.§. iul. & §.liberali.ubi agitur de libertate.secus,si de statu ecclesiae ageretur infra de arbit.cum tempore.

Beneficio[in alio].i.primo,cum puta pos. peteret in inte.resti.pronunciatum fuit nõ dandam.unde,si idẽ iterum petat super eodem articulo,non potest. Itẽ credimus,& si petat contra sniam;quia denegata est ibi in inte.re.ar.q sic hic dicitur contra eam tm ad appel. restituitur[denegato]secus, si concesso ; uerbi gratia petii in inte.resti.aduersus sententiam,& concessa est mihi,& post iterum lata sententia diffinitiua contra me in principali,iterum dabitur in inte.resti.& non contra primã sententiam,sed contra secundam ; & sic potest intelligi. C.si sae.in inte.l.i.[ad appellationem].C.in qui.cau.non est ne.in inte.rest.sancimus,contrã ubi dicitur,q in temporalibus actionibus non currit praescriptio. ibi ergo nec in ap.quae intra .x.dies tantum admittitur. sol. illa regula non habet locum in ecclesiis,ut no.supra eo.c.i. Sed contra minores tantum:sed in minoribus fallit in confectione inuentarii,& triennio iudicii finiendi , & in decendio ap.ut hic,& C.si sae.l.i.auct.de haere.& Fal.§. pupil.& C.de iudi.properandum,in si. ¶Sed dices, quae differentia est,si restituatur contra sententiam, uel ap. Rñ.magna,quia quando ad appellationem tantum restituitur nisi exequatur itra an.causam ap.rata manet sen tentia,auct.de his,qui.ingre.ad app.§.i.& ii. Item computatur pro una app.ut non possint tertiò appellare.C. ne li.in.v.eo.l.i quod non esset,si contra sententiam restitueretur, restitueretur enim,ut possit appellare ã sententia lata super denegatione in inte.resti. Et istã resti.

petet tantum intra.x.dies,ex quo communi iure non potest appel.quia ex tunc læsus est.& ad prosequendã appel. dabitur ei tm̃ annus,cũ nõ debeat ei maius tẽpus indulgere per in inte resti.q̃ fuerit illud,quo læsus fuit,quod non fuit nisi intra.x.dies arg.ff.de mi.interdũ.§.plane.similiter.ff.quando de pecu.est ac.an.l.post mortem[nouis] .i.de nouo propositis,non,de nouo contingentibus tm̃. quando enim omisit aliquas actiones proponere , et si per sniam sibi sit denegatum bñficiũ resti.iterũ petet.uel si petiit resti.in inte.quia priuilegiũ omiserat , & est sibi denegata,poterit iterũ petere,ut pręscriptionẽ probet.

De alienatione iudicij mutandi causa facta. Rubrica.

EX quorundam[citentur.]Hæc decretalis nõ loquit de appel.facta post citationem: qa in tpe.in quo loquitur hæc decretalis,post citationẽ admittebantur oẽs appella.nisi notoriè essent frustratoriæ.j.de appel.cum sit. sed hodie hoc secus[prorũpunt]& male.j.de appel.suggestum.sed & si olim fuisset concessum frustratorie appellare,hodie non licet.j.de appel.ut debitus , dicendo iudici intellexi q̃ lr̃æ impetratæ sunt ad uos ꝯ me, & iõ appello[pro euacuando]& sine iusta cã,eos.alij dicunt, & fortè melius,tm̃ loqui,qñ fraus interuenerit . nam si fraus non interuenisset, nõ posset ꝓcedi, nisi citarentur, j.de offic.deleg. cõsulta.[Eos]hæc decre.non tangit edictum de alı.iu.mu.ca.fa.quod tñ cõpetit ꝯ eum,qui trãstulit dñium,uel pos.in alium dolo malo siue potentiorem,siue non futuri iudicij mutandi cã,i.a se & in alium transferendi,& ad inter. isse.ff.eo. ti.l.i.ii.& iii.in principio,& l.non solum,in prin.hic aũt loquitur de conueniẽdo eum,in quẽ translata est possessio , et si nullã fraudẽ admisit,& est spãle in hoc: qa persona non contenta in rescripto conuenit,ar. contra.s. de rescrip. sedes pasto. [in possessionem]& ꝓ hoc respon.secundæ & tertiæ quæstioni[in possessionẽ]& ẽt si naturaliter possideant,sed dominum poterunt in iudicio nominare.C. ubi in rem ac l.ij.idem tamen dico,& si non possideant.C.eo.l.j. [appel.cessa]per hoc rñ.primæ dubitationi,quod non credo:quia non loquitur de appellatione absentis, sed præsentis,dicas ergo,quod non respondet.

SVMMARIVM.

1 *Cessio actionis,si in ultima uoluntate fit,tenet.*

2 *Quando dubium est,an actio sit simulata,nec ne,præsumitur simulata.*

3 *Litium redemptiones,uel emptiones inter laicos non potentiores licita sunt.*

4 *Si à quopiam ad terrorem aduersarij adducantur potentiores, quàm sit aduersarij patrocinium,is perdet causam.*

EX parte Scabinorum Hipreti fuit propositũ [trahant]loquit ẽm consuetudinẽ Franciæ, ubi siue agant,siue cõueniant clerici, sub iudice ecclesiastico agitur[illicitas]aliud.n.est
1 in licitis,ut in glo.se.dr̃.¶†Cessiones] cessio actionis , si fiat in ultima uoluntate,tenet, nisi sit actio litigiosa. nã tunc non legatarius,sed hæres agit,& quod fuerit cõsecutus,restituet legatario.ff.de le.iij.l.nomen, C. man.l. pe.ff.de le.j.legato.C.de liti.q cum ,in autẽ.nunc si hæres,si cessio est ex pacto & potẽtiori,cessio nulla est, nec agit ille,q cessit.C.ne li.potẽ.l.j.sic potentior rõne officij pôt dici tutor.uñ si cedit tutori actio in pupillũ , admittitur.C.q da tuto.authen.minoris,si uerò fiat cessio actionis nõ potẽtiori, sed sit actio dubitata,i. in iudiciũ deducta,nõ tenet cessio.sed nõ amittit actio, qn agat ille,q cessit,sed in qbusdã casibus tenet et lite cõtest.s. ex cã dotis,donationis,& diuisionis,C. de litig.l.ulti.&.ij. si aũt cessio sit actionis indubitatæ,& cõstat, cessio uera tenet,ut ꝓ totũ ti.de hære.uel actio.uẽdita.Si aũt cõstet
2 eã simulatã,nõ tenet,nt ꝓ totũ ti.plus ua. qđ agit.¶†Et dr̃ simulata:qa simulat lucrũ actionis esse eius,cui cedit cũ sit cedẽtis,ubi aũt est dubiũ, an sit actio simulata,nec ne,pſumit simulata ex eo, q̃ actio ꝓ pte est uendita, ꝓ pte donata.C.mandati.l.ult.& hoc nõ agit is,cui cedit, nec is,qui cessit;ubi idem fit pſumit simulatã, si ꝓ modico pcio uendidit actionẽ.nã tunc nõ agit emptor, nisi in quantũ dedit.is aũt,qui cessit,agit in residuo , ut qdã dicunt. ¶Itẽ pſumit simulata ex eo,q̃ in instrumẽto nõ ꝑuenit nomẽ cessionis,nec dr̃ ex quo ꝯuenit uel si in prin. instrumenti ponit cessio,& circa mediũ,uel fi.dr̃ ex quo ꝯuenit in casibus tñ nõ pſumit simulata,si fiat inter cohæredes,& si fiat creditori ꝓ debito,uel possessori ꝓ munimine rerum,& legatarius ab hæredibus,qbus res,uel actio sunt legatæ.C.man,l.pe.[emptiones] idem appellat em
3 ptiones,& redẽptiones.¶†Et est sciendũ,q̃ redẽptiones uel emptiones litiũ inter laicos nõ potẽtiores satis licitæ sunt,& eis datur actio usq; ad quantitatẽ datã C.mã. l.pe.& ult.ut no.in glo.hic posita.Sed ꝯ.ff.de pactis,sum ptus,ff.de ua.& extraor.cog.l.j.§.si Titia.C.de procu.li tẽ.C.man.si ꝯ.sed illa intelligunt,qñ redemit litem hoc mõ,q̃ eã exerceat,& postea certã partẽ magnã,uel paruam inde habeat;qđ penitus non ualet lis.& hoc idẽ est in aduocato.C.de postu.si qs.secus aũt esset, si de certa pecunia cõueniret; qđ est licitũ.ff.man.salariũ.¶Itẽ no. q̃ si qs cõuentus,imò ẽt & hæredes eius,uel rei uen.uel confessoria,siue quacunq; alia siue reali, siue personali transferat in aliũ rẽ,de qua ꝯuenit,& in casibus, in qbus licita est alienatio,ut no,in glo.hic posita , q̃ incipit cessio;tñ ipse,q cæpit litem,illã pficiet.ff.de aqua plu. ar. quanq̃.§.j.& l.post uenditionem,imò ẽt hæres eius,arg. C.de liti. autẽ nunc si hæres;ad idẽ ar.ff. de rei uen.is, à quo & l.fe.¶Itẽ si ꝓcurator esset institutus à uenditore, ipse idẽ ꝓsequeret litem re translata in emptorẽ , quare non multo magis,si ipse uenditor cæpit,litẽ ipsam ꝓsequatur;nec est contrariũ,si dicas,pręiudiciũ fiet absenti & ignoranti,qđ esse nõ debet.ff.de ex.rei.iu. si a te.§. si.ff.de pig.si sup.in prin.quia aut emptor sciuit cãm agi cũ uenditore;& tunc sibi imputet:qa res cum onere suo empta vr̃ qđ magis est euentus litis.si aũt ignorasset, de euictione ageret ibidẽ.C.de euic.si fundũ.ff. de pig.si sit per §.si.ff.de.le.iij.nomẽ.¶Vel dic.& melius,q̃ nullũ fit præiudicium illi,in quem res translata est: quia sententia non mandabitur executioni in re translata : sed ad interesse tenetur conuentus, sicut is , qui se liti, cum non possidet,obtulit.ff. de rei. uendi. si is qui.ff. de pe. hære qui se non est contra.ff.de rei.uen.si autem.§.j.ubi dr̃,q̃ si non dolo desiit possidere,quòd absoluendus est: quia hoc non fuit sine culpa,quæ sufficit in eo saltem, qui cautionem non exegit,cum posset.ff. de rei.uendi.is
4 à quo,qui petit.¶†Sed not. quòd quando res litigiosæ unius præbende,uel administrationis transferuntur in alium,quòd ille,qui cæpit litem,eam perficiet: quia dominus litis est,sed si est mortuus,tunc nec successor eius in præbenda,nec hæres perficiet litem, sed ille,ad quẽ res

res translatæ sunt: quia mors est iusta causa, quare ad do
minum reuocatur prosecutio causæ. ¶ Sed quæres, quo-
modo hoc est, quod ad singularem successorem, qualis est
hic administrator, ad quem hæ singulæ res deuenerunt,
transferuntur actiones contra id, quod no. s. de iudi. qa.
Sol. illud uerum est, ubi contra defunctum agebatur no
mine suo. sed hic loquitur, quando contra defunctũ age
batur nomine ecclesiæ, & eiusdem nomine etiam conue
nitur successor; & ita non agit tanquam successor, sed tã-
quam administrator. ¶ Item eadem ratione dicendũ est,
quod in hoc casu mandabitur sententia executioni in re pe
tita etiam ad alium translata: quia licet eius administra
tio ad alium sit trãslata, res tñ. penes eundem remanet
scilicet penes ecclesiã, cuius nomine principaliter actũ
5 est [sanctiones]. C. ne li. pen. li. j. ¶ † Potentiorum] siquis
in terrorem aduersarij aduocabit sibi potentiores, q̃ sit
aduersarij patrociniũ, puta faciendo eum procuratorẽ,
uel ducendo eum in aduocatum, causam amittit, & po-
tentior seuerè punitur. C. ne. li. po. l. j. & appello poten-
tiorem eum, qui ratione magistratus potest ostendere
uultum minacem, uel terribilem aduersario. C. si quacũ
que præ. pote. l. j. & C. si re pro. l. j. C. quod me. cau. si p
uim, & forte non idem, si alias sit terribilis, cum possit
habere iusticiam, nec sit uerisimile eum pati uiolentiã
in terra iusticiæ, ff. quod me. cau. l. ult. & si uellet, ita pos
set facere sine procuratore, sicut cum procuratione. ¶ In
telligitur ergo hic potentior, qui ratione officij est ter-
ribilis, in alia significatione sumitur, ff. si ex nox. c. l. j. §.
si desinat ff. de ali. iud. mu. ca. fa. l. iiij. qui autem clerico
rum patrocinium inuocet, in pœnam huius decre. uel il
lius legis, ne li. po. non incidit, nisi potestatem haberet
super laicos, cum quibus clerici agunt, hic aũt reproba-
tur cessio ac. facta in eos, non quia sunt potentiores, sed
quia quandocunq; fiat simulatè, non ualet, ut no. in gl.
cessio circa hos laicos etiam competit ac. ex edicto de
ali. iu. mu. c. fa. l. j. & l. non solum. § j.

De arbitris. Rubrica.

SAne, Et infra [eligatur] sanum est consilium: sed tamẽ si in duos compromittatur, tenet cõpromissum. ff. de arbi. item si. §. si in duos. j. c. proxi.

SVMMARIVM.

1 *Iudex, aduocatus, successor, & executor non possunt esse testes.*
2 *Electores admittuntur ad testimonium.*
3 *Non extenditur iuramentum ad non cogitata.*

NOn [sine multa necessitate], i. paupertate [p ma
num]. i. auctoritate, nam ad ipsum rõne archi.
uel quia personatus erat pertinebat institutio,
uel præsentatio in eadem ecclesia cathe. [eius] dicti ar-
chi. [ordinauit], i. obtinuit ordinari: uel ipsemet ordina
uit, cum ad ipsum spectaret [extortum] & malè. C. de ar
bi. auct. decernimus, uel potes dicere, quia autentica nõ
prohibet iuramentũ partium, sed arbitriũ tñ [exinde]
. i. de q̃ōne, quam inuicem habebant, petebat. n. idem sa-
cerdos, quòd cũ esset legitimus & canonicus capellanus
ipsius ecclesiæ, q. sibi de bñficio responderet, & eum ut
capellanũ tractaret; & sic petitorium intentabat uel pe-
tebat beneficiũ ipsius ecclesiæ in absentia, cum sine cul-
pa sua necesse haberet exulare. uel petebat restitutionẽ
capellaniæ, ad quam reuertens missus nõ erat, agens pos
sessorio [fauentes] & malè, cum arbitriũ p gratiam datũ
1 non teneat, C. eo. arbitrorum. ¶ † Clerici]. i. per gratiam
& fauorẽ: quia in hoc de facili non possunt aliæ inueni-
ri probationes; iõ ipsi arbitri excipiuntur. si. C. de hære.
q̃m. 4. q. 3 §. in criminali. Item uer. item. ij. & recipiunt
ut testes nunc non ut iudices si. s. de elec. cum dilec. arg.
contra. 2. q. 6. statuendum, ubi no. uel in hoc fuit neqtia:
quia præcipiunt pro pecunia liti spirituali cedi, ut no.
supra de transac. statuimus. ¶ Item quidã credunt, q spã
le sit in iudice, & arbitris, & quibuscunq; alijs, & aliud
ex officio facientibus, ut non obstante, q turpitudinem
suam allegant, & q de suo crimine confitentur, possunt
testificari, si de irritatione sui facti agitur, ut hic, & no.
supra de elec. cũ dilec. nec ex ipso testimonio fiat alij p̃-
iudiciũ. j. de testi. sicut. ¶ Nec etiam propter hoc contrà
aliquos ex ipsis, qui non confitentur esse procedendum
ad pœnam. j. de testi. ueniens 15. q. 3. c. nemini, nisi subii-
ciatur quæstionibus, tunc enim posset interrogari etiã
ad pœnam. C. ad. l. Iul. ma. l. iii. & C. de quæstio. plures in
terrogati. & ad hoc etiam, ut de facto suo eis credatur,
oportet esse duos, ut hic, & si plures fuerint, & duo con-
fiteantur, sufficit. s. de elec. cum dilec. ¶ Super hoc non
uidetur huic decre. cum per hoc alteri fiat præiudiciũ
illi, s. pro quo lata est sententia, siue arbitriũ, dicimus er
go hos nõ recipit sicut testes, cum iudex, aduocatus, suc-
cessor, & executor non possunt esse testes. C. de asses. ne-
mo. ff. de test. l. ult. 2. q. 6. statuendum: sed cõsulendi sunt
de facto suo infrà de ac. cum dilec. ff. de ap. sciendum, &
sitr credimus, q si confitentur turpitudinem suam, pp
hoc non reuocaretur arbitrium eorum, ar. j. de test. si-
cut, & ueniens. 15. q. 3. nemini. hoc aũt licet cõfiteãtur il
lud, quod arbitrium reddebat iniquum, s. se præcepisse,
q pecunia cederet liti spirituali; non tñ dicunt hic suã
turpitudinem, cum potuerint bona fide fecisse, sed erras
se non. n. est simonia, q̃cunq; renunciatur ius spũale, si
daretur aliud tpale, forte quia pro bono pacis datur,
uel causa pietatis infrà de præbẽdis, nisi essent supra de
pac. cum pridẽ. sed tñ, quia speciem cõtinet simoniæ, &
non obstante iuramẽto licet p̃uenire, ut hic, & not. s. de
2 transac. constitutis. ¶ † Item nec iudex his semper adhi-
bebit fidem, licet hoc interroget, cum sæpe suum factũ
tueãtur, & ex gratia loquantur. ff. de iu. eũ qui. ex uarijs
aũt circũstantiis colliget, quid credat. ff. de cust. & exhi.
l. diuus, ar. j. de acc. inquisitionis. §. ult. & hñt hæc locum
in iudicibus, arbitris, & officialibus publicis secus autẽ
in electoribus, qui bene admittũtur ad testimoniũ. s. de
elec. cum dilec. uel dic iõ eos interrogari, ut excuset ar
bitriũ, quod cum in sui natura esset illicitũ p̃ceptũ pp pe
cunia renunciare spũali iuri, nisi excusaretur pp discre
tionem præcipientis. j. de præbẽdis, nisi, reuocaretur ar
bitrium pp speciem simoniæ. uel ẽt sufficit, q eorum di-
scretio non apparet. hæc est causa, quare cassatur arbi-
trium pp hoc arbitri requiruntur, ut dicant intentionẽ
suam, & causam quare hoc fecerunt, ut p hoc pbet uel
3 improbet arbitrium. ¶ † Absoluas] & restituas. uel me-
lius, non restituet, sed tñ uinculũ iuramẽti tollet, ut nõ
obstante iuramento possit agere, sicut prius, non enim
timore iuramenti debet illicitum facere, nec extẽditur
iuramentum ad ea, de quibus cogitatum nõ est, uel quæ
sunt contra ius. j. de iureiuran. ueniens, ad nostram [sub-
nixum]. j. de præben. nisi essent suprà de elec. inter di-
lec. & not. supra de trans. statuimus: quia uel tpale non
dabat pro spirituali: uel si daretur, iusta cã dandi sub-
erat [obseruãtiam] hoc ideò est, quia spirituale est, quia
iuramentum intercessit.

PErueniṫ[decimas].i.fructus decimarum infra de loca.uestra,contrà. Sed hic non uidetur illicitū cōtrahere super fructibus decimarum:sed sic dare pp periculum solū prohibetur, & cassat q nō est dignū [dimittat] de facto, quia de iure nō tenet &c.

SVMMARIVM.

1 *Patroni in libertos ordinariam habent iurisdictionem.*

2 *Agi non potest, si compromissum fuit siue cum pœna, siue sine pœna.*

3 *Clerici accipere possunt pœnam à iure permissam siue conuentionalem, siue legalem.*

DIlecti filij.[usurario].i.usu. quid aūt sit usus, habes.insti.de usu.& ha. [publicis] iij.q.vij.tria. xxxij.q.v.mulieré.ff. de re iudicata.l.ij.ar.j.ij. q6.v.Mēnā.xiij.q.ij. si quos.x:j.q.ij. cum deuotissimā.ff. de re iud.quidā.15.q.3.§.1.aūt.de hęre.quæ ab intest.ff.
1 de his[dicatur]C.de arbi.l.ul.¶†Patronæ] ar q patroni iurisdictionē ordinariam hñt inter libertos.& pōt dici,q hæc decretalis sumpta est.C.de arbi.l.ul.loquit tñ qñ p cōpromissum itur ad patronū,& hoc innuitur in sequentibus.ubi dicit,nulla pœna.& eſt argu.ad hoc.ff.de pœnis,respiciendū.§.tutor.j.de cō.ex lſis.C.de decu.l.j. imò de iure eſt, q si hñt regimē, uel comitatum , q iudicare pñt.12.q.2.cum deuotissimam.[eporū idē esset,
2 si pñtes nō essent.¶†Pœnam] ad iudicatum agi nō pōt,si fuit cōpromissum siue cum pœna,siue sine pœna,ar.ff.de ar.diem.§.ult.ff. si quis in ius uoc.l.ul j.eo. per tuas. si uerò non sit cōpromissum,sed tñ simpliciter electi, quia alia auxilia deficiunt eis,agitur ad rem iudicatam.C. de arbi.l.pe.& sic intelligitur.j.eo.cum olim , p tuas . uel potes dicere,q et si sit cō promissum siue cum pœna, siue sine pœna,nisi ratam hñt sniam, pōt cogi ad eam obseruandā;& sic intelligit.j.eo.cum olim,p tuas, & j.eo.ca. ij.alij dicunt in spūalibus locū habere prædictam ratificationē,quæ nō recipiunt interesse.& ēt sine ratificatione,ex quo in casibus concessis latum est arbitrium,tenetur ratum habe e,& mandabitur sententia executioni. j.eo.c.ij.uel idem,si iuramētum interuenisset, uel fides data esset.j.eo.c. proxi.supra eo.c.ij. alij tamen dicunt, q nunquā competit actio ex arbitrio, nisi emologatum
3 sit taciturnitate.x.dierum.C.de arbi.cum antea.¶†Pœnam]xii.q.ii.episcopus,qui man. xxiii.distin. quāquàm argu.contrà.j.de pœ.suam.xii.q.ij.fraternitas. Solu.pœnam à iure permissam siue conuentionalem, siue legalē possunt accipere clerici.xvi.q.i. statuimus.i.q.6.quotiēs x.q.ulti tamen,si lucri causa non faciant.j. de simo. nemo.uel dic.q possunt petere pœnam,quanti sua.ff de ac. emp.prædia.pœna autem in fraudem usurarum apposita peti non potest.ff.de ac.emp.l.ul.§ idem Pompo. infra de emptio.ad nostram.

SVMMARIVM.

1 *Nunquid arbitrium possit pro parte ualere , & pro parte non.*

2 *Non ualet arbitrium libertati contrarium.*

3 *Potest abbas de iure suo compromittere.*

CVm tempore. Aliam causam habebat episcopo,aliam cum monachis [fide] quia promiserunt in fide sua obseruandum metu pœnæ.supra eo.c.proxi.uel iuramenti , quamuis non debuit interuenire.12.q.2. omne.6.q.4.quòd bene nec compromissi pœna : quia tunc non agitur ad interesse.ff.de arbi diem.§.ult.& l.seq.infra eod.tit. per tuas. uel executionis, cum simpliciter electi sint arbitri sine pœna, & emologatum est arbitrium expresse, uel taciturnitate
1 decem dierum, C.de arbi. cum antea. ¶ † Exceptis] hic habes, quòd arbitrium pro parte tenet,& pro parte nō, argu.infra de præben.dilec.nisi esset,quia de iure Rom. Ecclesia non potuit cōpromittere. sed si de pluribus capitulis iure suo cōpromisisset aliquis ita,q de omnibus simul sententiaret,& sententiauit de vno,& nō in pluribus,non ualet,ff.de arbi.q tamen, in prin.ff.famil.ercis. in hoc iudicio [libertatem] non uidetur, q de liberali causa potuit cōpromittere,ff.de arb.non dis.§.de li. supra de inte.c.ult.contrà,infra de præscrip.cum olim. So lu.dico, q possit exēpta ecclesia, uel non exēpta compromittere de iuribus non cōtingentibus ius Papæ, uel alterius,qui exemit,uel etiam nō exemit, sed ius habet in ea ; & si facit, non est ei præiudicium : quia etiam si expresse cōpromittatur de illo,non ualet cōpromissum quātum ad ius alterius:quia nec renunciare potest priuilegiis libertatis, nec iuri alterius, quod plus est,ut hic, & C.res inter ali.ac per to. & quibus res iudi.nō obest, ff.de offi.præsi.legatus. ¶Decrec.autem de præser. non obstat : quia ibi non tantum fuit iudicatū de iure,quod alium, sed tantum tangebat ecclesiam agentem. super libertatibus autem alicuius ecclesiæ potest quis cōpromittere, & litigare ; puta si priuilegium habeat aliqua ecclesia super decimis, uel super parochialibus iur. non reddendis, uel ab aliis ecclesiis exigendis, uel non. nam super eis & cōpromittit,& litigat, infra de deci. ex multiplici,supra de integ.resti.auditis, & in decret. præalle. de præscrip.cum olim. ¶ Hæc autem decret.non contradicit : quia de libertate loquitur,quæ alium tangebat. nam hic monasterium nō solum erat liberum ab episcopo, sed etiam erat subiectum Papæ immediatè ; & idcircò per suum cōpromissum nō potest præiudicare Papę. quidam tamen dicūt, q non potest cōpromittere de his, quæ tangunt libertatem : quia nec iudicare quis potest nisi de speciali mandato Papæ,infra de iudi.cum uenisset.si autem non esset compromissum de libertate, sed de aliis , quæ per indulgentias se.ap. conceduntur, & ubi alterius ius non tangitur,tenet cōpromissum.primò dictum magis placet. imò dico, quòd super his,quæ dependent à libertate, cōpromissum ualet ; uerbi gratia, si facta sit electio contra tenorem priuilegij libertatis super electione, & institutione facienda per episcopum, uidelicet cōpromissum,infra eodem cum à nobis, supra de in integ.resti. ex literis, arg.ubi dicitur, quòd delegatorum sentētia super his tenet, nisi per in integ.
3 resti.subueniatur sibi. eadem ratione arbitrorū. & melius,infra eod.c.pen. sed licet secundum secundam opinionem dato, quòd ipsa sit uera, non possit cōpromittere ecclesia super statu suo, si tamen duæ ecclesiæ litigant super tertia ecclesia, cui subessent, licitè posset cōpromittere lite pendē. licet & agatur de statu tertiæ
2 ecclesiæ, infra eo.per tuas. ¶†Sed obiicies, quare ergo non tenuit hoc cōpromissum inter episcopum & abbatem super duabus capel.Respon.q tenuit. nec contradicitur: sed arbitrium non ualet in his,quæ sunt cōtraria libertati.¶Idem dicunt,qñ cōpromittitur de his,quæ dependent à libertate,q non tenent, si factura sunt præiudicium libertati.alij dicunt indistinctè,q super statu, & libertate , etiam si sit alij præiudicium, cōpromitti pōt à partibus, & obligare possunt:sed nō fit pjudicium : sed

sed cōpromittenti bñ præiudicat, & sin hoc soluuntur contrarietates, ar. op. j. de cap. mo. c. 2. in fi. & non reprobamus, quod hi dicūt, & q. concordant primæ opinioni.

3 ¶ † Capellarum] quæ simul cum monasterio erant exēptæ ab epi iurisdictione, & Papæ subiectæ, ita, q̃ Papa de eis iura epalia recipiebat: uel abbas noie Papæ & eius uice recipiebat ius epale, & iura epalia per se, uel per alium reddebat. sed tñ nihil iuris habebat in ecclesijs abbas; quia de suo iure bene posset compromittere. uel dic, q̃ bene intererat huius abbatis defendere & promittere pro ecclesijs sibi subiectis pleno iure, i. temporalibus & spiritualibus, q̃ non sint subiectæ nisi papæ, arg. j. de reli. do. constitutus, cum ue.

a ¶ *Discrepat. Vide Ab. hic ponentem alias differentias. & alias uide per Ang. Are. in §. 10. nonum, inst. de actio per Perro. in repe l. j. ff. de arbi. & in l. si Iuius. ff. de uer. o. Et an coram arbitro habeat locum recōuentio, ultra adducta per Abb. hic, adde d. Maria, in c. 1. q. v. infra de mu. Pet. & d. Alexan. in cons. cxxix. co. 14. uer. non obstat in 2. uol. et Ro singulari. cxlix.*

b ¶ *Cohærentibus. Et sic in connexis potest iudicare arbiter. adde Felyn. in cap. translato, colum. 14. circa fin. supra de consti tu. & adde eundem Inno. in cap. ex parte. infrà e. & gl. in l. non distinguemus. §. de offi. ff eo. tt. & adde idē in procuratore: quia si posuit manum ad connexa, non excedit fines mandati; ita Pau. de Ca. in consil. suo. xxx. idem dixit glo. in delegato in c. licet ergo vij. quæstio i. Et in teste dixit idem Bald. l. peremptorias, circa finem. uersi. quaero, actor. C. senten. rescin. non l pos.*

CVm dilectus filius & infra[re conuenire] ¶ No. q̃ in hoc discrepat [a] arbitrium à iudicio. Itē in satisdatione auten. de lit. §. exhibendum. item in pœna contumacis. ff. de arbi. non ex omnibus, item in pronunciatione facta, aliqua parte absente. ff. eod. si quis li. item in purgatione moræ. ff. e. l. Celsus. ff. si quis cau. & si post[quibus] & eis cohærentibus [b] nam potest diem solutioni præfigere. ff. eo dem. si cum dies. §. ulti. & l. Celsus. ¶ Sed nunquid de pœna, uel interesse compromissi cognoscet? argum quòd sic. ff. ad l. Aquil. inde Neratius. § penul. sed credo contra ff. de arbi. quod tamen. §. ultimo.

CVm olim super[familia] ppetua & religiosa, puta conuersis, & similibus ar. j. ff de publi. l. j. §. famil. ff. de ui, & ui ar. l. j. § famil. ubi innuit, q̃ noīe familiæ & mercenarij intelliguntur[irrita] quia nō est forma seruata[eligere] no. arbitrium seruari. dic, ut not. s. eo. dilec. in glo. fi. ad iudicatum [eligere] j. de re. & trāseun. c. licet. ff. de admi. tu. l. quidam. § pater, & ff. ubi pu. edu. debe. l. j. & sic interpretatur. c. dist. 63. obeuntibus. nec reputes superfluum consilium: quia consilium familiæ posset trahere consilium domini in sua opinione. 3 1. dist. in cœna. ff. de arb. item si unus. §. ult. argu. j. ff. de probationibus, ad probationem.

SVMMARIVM.

1 *In laycum non potest de rebus spiritualibus compromitti.*

CONtingit interdum rebus spiritualibus] ¶ † No. q̃ sup spūalibus nō pōt cōpmitti in laycū, nisi hoc fiat autoritate iudicis, q de cā spūali cognoscat, sed eius autoritate fieri pōt, siue ex delegatione, siue iure ordinario cognoscat. imò, qđ plus est, nec iudicio laicorū disponet. j. de iu. c. 2. quia nec laicus iudicare potest de cā spirituali & si incidat alij qōni, de qua cognoscere poterat. j. q. fi. sint leg. lator. de mandato tñ Papæ possent laici iudicare de cā spūali. 3 2. di. §. uerū. sed alterius mādato nō cre do. sup rebus aūt tpalibus clerici non possunt ire ad iudicium secularc, ēt cōsentientibus suis prælatis. j. de so. cōp. si dili. sed cōpromittere in arbitros possunt. s. eo. dilec. In iudicē aūt clericū cōsentientibus platis suis possunt consentire ut in iudicibus, & nō aliter, ut habeant eorum cōsensum. j. de so. cōpe. c. ulti. significasti. qđ aūt diximus, q̃ autoritate delegati potest compromitti in laicū de spiritualibus, idem intelligo, q̃ possunt autoritate ordinarij, licet forte nec autoritate delegati, uel ordinarij possunt, nisi sit lis cœpta [rebus spiritualibus] nunquid pōt cōpromitti in laicum super electione sacerdotis, uel clerici, uel abbatis? non uidetur.

SVMMARIVM.

1 *An liceat plebano constituere procuratorem ad transigen.*

2 *Nō sufficit uerbo emologare arbitrium etiam cum pœna, nisi subscribatur.*

3 *Nunquid non obstante iuramento de stando sententiæ arbitri possit agi contra.*

4 *Sæpe extra id, quod agitur, tacita obligatio contrahitur.*

5 *Compromissum super re spirituali sit in laicum auctori. iudi. dele.*

PEr tuas literas Intimasti[super hospitali] i. super iure, qđ habebat in hospitali. simile. ff. de ɔ̃hen. em. l. q. tabernas, & de le. j. l. si domus. §. pe. ¶Generale] licet. n. habeat gñale mādatū, nō pōt transigere, nisi forte super fructibus paucis. ff. de procu. mandā. pcurator. si aūt generalis pcurator sit, & habeat liberam administrationem, aliàs gñalē, transigere pōt, & iusiurā. deferre. ff. de pcu. procurator. ff. de iureiu. iusiurādū. §. ulti. & si male transegerit, imputet sibi dñs, qui talem elegit: minor tñ, uel ecclesia restituet in inte. si tutor, uel platus p amicitiam transegit simile. C. de transac. 1 ples. C. de pactis. pactum. ff. de mi. tutor. ¶ † Assensu] de hoc no. s. de rescrip. edoceri. hæc. n. allegatio non ualet. imò solus plebanus pōt constituere procuratorem. ff. qđ cuiusque uni. l. ult. & hoc ēt ex eo pbatur, q̃ solus plebanus potest ratum habere, qđ factum est per talem procuratorem; ergo solus potest constituere pcuratorē. Vel dic ad agendum poterat constituere procuratorem: secus ad transigendum: quia forte soli prælato non licet. infra de his, quæ fi. à præla. quāto. uel dic, q̃ forte alias magnum negocium erat. unde sine cōsensu capituli nec potuit constituere procuratorem ¶Ex parte plebani] appello partem plebani plebanum cum canonicis: alias sicut non posset super hac scilicet transactione constituere procuratorem, ita nec ratum habere; uel aliter, ut nota. in gl. de hoc [ratum] dic, ut no. supra e. dilec. glo. ad audi. [executioni] per solutionem pœnæ, & alijs modis, quibus dicimus supra eo. cum te. c. dile. alias non datur actio ex re iud. C. e. l. j. arg. contrà. C. de Iudæ. l. Iud.

2 ¶ † Executio] melius dicitur, quòd si quis subscripserit sententiæ, dicendo confirmo sententiam arbitri, uel non contradico, quòd ex tali sententia orit actio, & exceptio. C. de arbi. ne in arbitris. §. fin. & expone hāc literam, receptum fuit, i. subscriptum. non enim sufficit uerbo emologare arbitrium cum pœna, nisi subscribat. C. de arb. cum antea quidā tā dicūt, q̃ sufficit sola emologatio sine subscriptione secundum canones. ¶ De obseruando] uidet, quòd licet ex sentētia arbitri ex cōpro-

miſſo electi non detur actio, uel exceptio rei iudi. C. de
arbi. l. j. tamen debet dari exceptio pacti: quia hoc ipſo,
ꝙ promiſit ſtare ſniæ arbitri, ſi poſtea facit contrarium,
uenit contra pactum: & ſic uidetur, ꝙ debet obſtare ex-
ceptio pacti: quod tamen non eſt uerum. ff. de arbi. l. ij.
&. l. fi. ¶ Item ad hoc quidam ſic reſpondent, ꝙ in cõpro
miſſis omnia uerba, quę ibi ponuntur, intelligenda ſunt
conditione tali, ſ. ego promitto, ꝙ ſtabo ſniæ, uel pœnã
ſoluam. & iſte intellectus datus eſt ſibi à iure: quia niſi
iura ſic ſtatuiſſent, bene debet ſeruare compromiſſum
ſuum, ſ. ſtare ſniæ, & ex quo pacto bene daretur exce-
3 ptio. ¶ † Et idem dicitur de iureiurando, ſ. ꝙ non obſtan
te iureiurando poterit agere. quod ſic eſt intelligendũ
iureiuran. uel ꝙ ſeruabit ſniam arbitri, ſicut iurauit, uel
pœnam ſoluet. & eodem modo eſt intelligẽdum, qñ par
tes ſtipulantur ſtare ſniæ arbitri ſine adiectione pęnæ, ſ.
ꝙ ſufficit condemnato uel ſeruare ſniam, uel præſtare
intereſſe ff. de arbi diem. §. fi. & quod iſti bene dicant, ex
eo apparet: quia ſi non interueniſſet ſtipulatio, olim ſem
per dabatur exceptio pacti. hodie ẽt datur non tantum
exceptio, ſed ẽt actio, ſi fuerit omologatum. C. de arbi.
cum antea. & imò ubi actor ſtipulatus eſt ſtare ſniæ ſub
pęna reo non ſtipulanti datur exceptio. ff. de arbi. ſi de
meis. & habent hæc locum, ubi ſtipulatur ſniæ dicto, uel
arbitrio ſtari ſiue cum pæna, ſiue ſine pæna. nam ſi exp̃ſ-
ſe ſtipularetur rem, de qua agitur, uel dari, uel fieri ẽm
ſniam arbitri, ad rem ipſam, uel factum agi poſſet, ſi pro
eo ſniaretur. & idẽ eſt in reo, ſi expreſsè ſtipularet̃ rem,
quæ ab eo petitur, amplius non peti, ſi pro eo fuerit ar-
bitrium, bene habebit exceptionem. imò plus uidetur, ꝙ
ſi ẽt prędicta non expreſsè ſtipuletur, ſed ſolum pactum
de eis dandis, uel faciendis, uel non faciendis incontinẽ
ti poſt ſtipulationem emiſſam de parendo ſnię ꝙ & tunc
tale pactum informat ac. ex ſtipu. & parit exceptionẽ. C.
de pac. petens, &. ff. ſi cer. peta. lecta. ¶ Imò plus uidet̃, ꝙ
etiam tacitè partes uidentur intellectui prædicto renũ
ciare, ut ſi partes ſtipulentur ſtare ſniæ ſub pæna, ut ea
ſoluta, uel non ſoluta maneat ratum pactum; in hoc agi
põt ex ſtipulatu, ut fiat, quod iudicatum eſt. ff. de tranſ.
quod fide. imò plus, ꝙ ſi condẽnatus fuerit in mora, aget̃
& ad pænam, & poſt ad rem iudicatam. nec eſt ꝯ. ff. de
ex. doli, apud. §. Labeo: quia illa lex loquitur, qñ nõ erat
adiectum in cõpromiſſo, ꝙ ſoluta pæna ratum eſſet arbi
trium. ¶ Alij tamen dicunt non agi ad rem iudicatã, ſed
ad intereſſe tantum in prædicto caſu. ratio aũt, quare p̃-
dictus intellectus fuit accommodatus prædictę ſtipula
tioni in cõpromiſſo, ea fuit: quia cũ arbiter ſine timore
retractationis poſſit ferre iniquã ſniam, iuſtum fuit, ꝙ
in alio eius ptãs reſtringeret̃, ſ. ut nunquã poſt ſniam ar
biter res ſuas ſibi auferret: ſed ſufficit ſibi auferri uel
pęnã, uel intereſſe. alias. n. non dat̃ actio, uel exceptio ex
re iudi. C. de eden. l. j ar. cõtra. C. de Iudæ. l Iudæi [agi]
4 contra cõpromittentẽ, & non cõtra plebanũ. ¶ † Procura
tor] & non dñs, qui nõ mandauit, de tranſa. ff. de re iudi.
ſi ſe, in prin. ff. de procu. Plautius. nec obeſt, ꝙ aduerſa-
rius eũ ſibi obligare non intendebat, ſed plebanũ: quia
ſæpe extra id, quod agitur, tacita obligatio ꝯhitur. ff. cõ
mo. ſi his, in fi. ff. ſi cer. pe. ciuitas. C. mand. ſi literas. uel
dic, ex quo ab eo ſtipulatur, creditur, quòd intendebat
eum ſibi obligare, niſi contrarium dicat, tunc ſecus di-
cerem. ¶ Ad intereſſe] quod non uidetur aliud poſſe, ni-
ſi expenſæ, quas fecit in li. coram compromiſſarijs. res
autem in qua condemnatus eſt reus, non eſt intereſſe
uincentis. tamen, ſi ſua eſt, etiam poſt ſententiam arbi-
tri ſua manet, & eam non obſtante ſententia arbitri pe-
tere poteſt. ff. de arbi. ſi rem. & ſi non erat ſua, uel ſibi
debita, non intereſt ſua, nec tunc etiam ſua intereſt.
5 ¶ † Archiepiſcopi] not. in laicum auctoritate iudi dele.
de re ſpirituali fieri compromiſſum, ar. xxxij. diſt. §. ue-
rũ. ſed tñ nedũ auctoritate delegati, ſed nec ordinarij
põt clericus conſentire, ut hẽat iudicẽ ordinariũ laicũ.

SVMMARIVM.

1 *Pars ſi in termino ſtatuto coram arbitro non comparet, pæna committitur.*
2 *Arbitri iudicare non poſſunt poſt mortem litigatoris.*
3 *An mortuo prælato dicantur cuſtodientes poſſidere eam.*
4 *Cũ de p̃latura litigatur, nõ licet de alio facere aliquã electionẽ.*
5 *Quis dicatur incidere in pænam translatæ ac. uel iuris dubitati.*
6 *An ordinarius poſſit eſſe arbiter.*

EX parte [partes]. i. electi [ſentẽtiam]. i. arbitriũ.
1 ¶ † Præfixiſti] ſi pars in termino non comparet
ſtatuto coram arbitro, pæna committitur. C. de
arbi. l. ij. ff. de ar. diem. §. ſiquis: ſed non ſemper, ſed tunc
qñ p partis abſentiã fit, quominus arbitret̃, ut qa termi-
nus p̃emptorius aſſignat̃ ad dãdã ſniam ſ. de of. del. c. cõ
ſuluit uel ẽt ſi añ lit. ꝯte. ſit terminus aſſignatus perẽpto
rius ad cõparẽdũ: qa, ſi nunq̃ ꝯparerent, nunq̃ poſſet ar
bitrari, cũ nõ poſſit ſententiare niſi partibus p̃ñtibus. ff.
de arbi. diẽ. §. j. &. ij. nã ſi citatus, ſed nõ perẽptorie, abſit
añ lit. ꝯte. nõ cõmittit̃ pæna. imò plus quidã dñt, ꝙ & ſi
poſt lit. cõte. citet̃ perẽptoriè ad teſtes recipiendos, uel
alia cõſimilia, q̃ p̃ñt fieri ẽt p̃te abſñte, ꝙ nõ cõmittit̃ pæ
na: qa p eius abſñtiã nõ ĩpedit̃ arbitrari, ar. ff. eo. l. j. ¶ Sed
dices, qũo ergo puniet̃ hmõi cõtumacia? Rñ ĩ ſnia ꝯdẽna
bit eũ in expẽſis: qa licet exp̃ſsè nõ uenerit in cõpromiſ-
ſum, eſt tñ ꝯtiguũ. & idẽ dr̃ de fructibus, uel termino ſo-
lutionis. ff. eo. tit. qd tñ. §. fi. ar ff. iudi. ſolui. iã tñ. § in hac
ff. de p̃cu. ad rẽ. l. 1. ff. de re iudi. Paulus. idẽ dr̃, qa ſtati cõ
mittit pænã, ẽt ſi in termino nõ peremptorio diceret ſe
nolle ire. ff. de re iudicata, ꝯtumacia. ¶ Quidã tñ dicũt,
& forte nõ male, ꝙ arbiter dẽt abſoluere p̃ñtẽ ab iſtãtia
arbitri pp ꝯtumaciã aduerſarij, & ex tũc põt petere pæ
nã: qa id dicit, pp qđ a lite diſcedit̃, ar. ff. de arbi. qualẽ.
Itẽ qa arbitria ad inſtar, &c. [ſublato] & iõ, ſi de cetero ꝯ
eũ ſnia ferat̃, nõ tenet. ff. de re iudi. in ſumma, q̃ſitũ, ff. qui
ſatiſda. co. ſi deceſſerit. ſed pp adiacẽtia, ſ. ut ſciat̃, ꝙ ſunt
priuati eligendi p̃tãte, ẽt poſt mortẽ feret̃ ſnia, ff. de rei
uen. utiq;. C. ſi ap. pẽ. mors, q̃uis. ſed certe nõ ṽr, quia ĩ li
te, q̃ uertit̃ inter electos, poſſit iudicari, & ſi uterq; iura
ret de priuatione canonicorũ, cũ res ĩter alios &c. C. res
2 inter alios, & p totũ. † p̃tereà, quia dr̃, ꝙ poſt mortẽ liti-
gatoris põt, intelligẽdũ ṽr de iudicibus, nõ de arbitris, q
nõ p̃ñt iudicare poſt mortẽ litigatoris. ff de arbi. ſed & ſi
§. ulti. nec in abſñtia p̃tis, ẽt ſi ſit ꝯtumax. ff. de arbi. quid
tñ §. ult. quãuis pæna ꝯmittat̃. ff. de arbi. diẽ. §. ſiqs, acta
uerò habita inter uiuũ & mortuũ, puta atteſtatiões, & ſi
milia, nõ ualebũt, ſi egerit ꝯ ſubſtitutũ: qa nec ĩ litis p̃ſe
cutione ſuccedit ſucceſſor: qa nõ eſt huius hæres, nec uni
uerſalis ſucceſſor: qa neuter agit noĩe eccl̃iæ: ſed uterq;
ius ſuũ p̃ſeqt̃. itẽ hæres eius nõ p̃ſeqt̃ cãm defuncti: qa
cũ realis eẽt actio, q̃ erat inter eos, ſ. qs ius hẽret in ipſa
p̃latura, & hæres ipm nõ poſſideat, nec dolo deſijt poſſi
dere ius, qđ defunctus ſe hẽre p̃ponebat, nõ dabit̃ ꝯ ipm
actio, nec ſnia. ff. de rei uẽ. l. fin aũt. qd ergo faciet iſte, q
ſu p̃uixit; ſi ſit ei nouus aduerſarius, ĩchoabit litẽ cũ illo:
ſi aũt nõ fieret ſibi nouus aduerſarius, tũc petet cõfirma
tionẽ ab ordinario, & p̃cedet̃ ĩ petitione ſua, ſicut no. ſ.
3 de trãſac. de cætero. ¶ † Sed qd ſi fuerat ꝯfirmatus, & ha-
buit

buit ꝓlaturã in pace,sed postea amisit possessioné eius p
desidiã?hoc vř,ꝙ si inueniat possessioné suã uacuã, quæ
nunꝗ fuit p aliquem occupata,ꝙ eã accipiet; & si fuerit
p aliquem occupata,dicunt idẽ,dum tñ mõ uacet siue p
morté noui occupatoris,siue alio modo,ar. pro eis.j.de
or.cog.cum dile.16.q.3.pôt.ubi dř, ꝙ si possessio licitè
ad dñm redijt, ꝙ debet hére cõmodũ retentionis. ¶ Itẽ
quæ cã est,ꝙ non recuperaret eccľiam suã,qñcunq; pôt
cũ non sit ea priuatus nec p sñiam iuris, nec hois: ar.7.
q.1.pastora.& possessio facile debet redire ad dñm, ar.
ff.de pactis.si unus.§.pactum?nec obstat.C.unde ui,conq
rebat:qa vř hére locum,qñ non dñs, uel quasi occupat
3 possessionem uacuam.¶†Sed opponent, ꝙ nõ pôt inueni
ri uacans ꝓlatura:qa mortuo uel cedẽte prælato statim
eius custodiam hẽt uel eps,uel archid.uel capłm,uel pa
tronus,uel æconomus,uel quis alius.j. de insti. cũ ue.j.
de ap.bonæ memo.de testa.relatũ.lxiij.di.si in plebeius.
istis rñdetur,quia licet custodiãt bona prælaturæ:tñ nõ
possident ꝓlaturã hoc tñ firmiter tenendũ est:qa si inue
niat resistentes in recuperanda pos.non debet uiolentiã
inferre,ar.C.de edi.di.Adri.l.iij.& ar.ff. quod me.cau.
extat.C.unde ui,siquis.ff.ad.l.Iul.de ui ꝑua.creditores.
C.ne quis in sua cã,p totum.posset tñ dici, ꝙ noua acq
sitio possessionis, quam fecit propria auctoritate, non
extendẽda est,sicut extendit cum p eum, ad quẽ ptinet
inuestitur de ꝓlatura,uel istallatur.de hoc aũt alibi no.
¶Sed qd si alius,qui medio tpe possedit, fuit institutus
p eũ,ad quem ptinet?Rñdeo,ꝙ si fuit sic institutus, sua
institutio nõ tenuit de iure:puta quia fuit institutus ita,
ꝙ primus non fuit amotus per sñiam uel iuris,uel hois:
uel ẽt sñia lata fuit,sed non tenuit ipso iure: puta qa la-
ta fuit post legitimam cãm appellationis,uel reo non ci
tato?, uel alio consimili mõ. propter ꝙ secunda institu-
tio non tenuit.j.de conces.ꝑben.c.j. & ex tunc sibi licet
occupare possessioné ꝓlaturæ,si eam inuenit uacantem.
sed si tenuit institutio,sed iniustè sit processum ꝯ primũ
puta quia pars p sñiam ꝗuis iniquam,à qua nemo appel
lauit,amota fuerit;non tñ uideo, ꝙ postea ẽt uacantem
ꝓlaturam possit occupare.licet.n.post sñiam iniustã ma
neat dñs.ff.de cõ.in.Iul.quia tñ ex sñia,quæ lata est,na-
scitur ac.& ex.j. de re iudi.c. cum inter.j. ulti. ulterius
pos.eius recuperare nõ licet. ¶Si aũt uis securius proce
dere,uade ad iudicẽ,& implora offm̃ eius,ut cognoscat,
an ꝓlatura ad te pertineat;& si inuenerit ad te ptinere,
det tibi possessionem eius.C.de bo.ua.l.pe. & fi.¶Inhibe
re] & male:qa non constabat ei,ꝙ pars aduersa esset pri
uata potestate eligendi,nec ꝙ alia electio,s. uiuẽtis nul
la esset ipso iure:quia si esset uerum,s. ꝙ electio uiuẽtis
esset nulla ipso iure;tñ pars sua prohiberi non poterat
ab eligendo.s.de elec.dudum,& auditis,ubi de hoc no.
& hæc est rõ,quare in hac dere.non diffiniuit, ꝙ electio
facta post morté.B.non teneat,quãuis dicat, ꝙ ordina-
rium erat,ut primo de electione unius cognosceretur,
quã ad aliam electioné procederetur : sed nec tunc po-
terant procedere,nisi uocatis ẽt alijs, qui & si credide-
runt suam electionem nullam esse,deberent procedere
4 supra de elec.cum tran.¶†Sed certe vř alijs, ꝙ ẽt si ele-
ctio uiuentis nulla esset,tñ illi qui adhærebant, non de-
buerunt procedere iterato ad aliam electionem,ex quo
adhuc erat lis de electione uiuentis; & prædicta iura,s.
dudũ,audi.tñ uidẽtur habere locum ante, quàm in ci-
piat litigari per electionem: quia postea re litigi. facta
non vř licitũ ꝓlaturam, uel aliquod ius in alium trans-
ferre.unde dicunt,ꝙ bene prohibuit, sicut ex sequenti-
bus apparet,ubi dicit,prius tñ &c. non ualet rõ apposi-
ta superius,s.ꝙ non dñt prohiberi eligere, nisi cõstaret
ꝙ prima electio esset aliqua eius,s. qui adhuc uiuebat:
quia illud haberet locum , ubi prius nullam electionem
fecissent hi,qui prohibent:secus, ubi fecerunt , sed torũ
electus mortuus est. Item alia ratione prohibuit : quia
cũm dubium esset,an prima electio teneret,non debuit
procedi ad secundam,ar.s.de elec. dudum sed certè du
bietas electionis primæ non debuit secundam electio-
nem facere nullam:sed prima nulla est ipso iure, ut no.
s.de elec,considerauimus. sed melior rõ uidetur aliqui
bus,ꝙ res litigiosa non debet in alium transferri.C. de
li.l.fi.quod ſm quosdam locũ hẽt ẽt in incorporalibus
C.de li.l.ij.& l.fi.sed & si in incorporalibus non haberet
locum,ꝙ ẽt incurrerent in pænam litigiosi; in current
tñ in pænam translatæ ac.uel translati iur.dubitati, de
quo no.s.de al.iu.mu.cã fa.ex parte. hanc prohibitioné
facit ut ordinarius.sicut arbiter.n.processit usq; ad mor
tem.ex tunc aũt ut ordinarius.nihil aũt constat cũ malè
præcepisse,qñ præcepit,ꝙ penden. sñia non procederet
ad electioné, cũ morte litigatoris pereat cõpromissum,
ut hic,& instantia compromissi,nisi forte intellexisset,ꝙ
non procederet pen.sñia,quasi iure ordinario & ut ordi
narius facere intendebat. [elegerunt]& male duplici ra
tione:tum quia post iustam ordinarij inhibitionem:tum
quia facta fuit priori non cassata. ¶Inhibere] non uidet
poss. dici,ꝙ illi eligentes in uitium liti.incidãt,uel eius
pæna teneantur:quia hoc non agebatur inter electores
qui contra prohibitionem elegerunt, & sic nullam rem
liti.transtulerunt in alios , cum nulla lis esset inter eos.
Item hic non petebatur dñium huius prælaturæ:sed tñ
agebatur,quis haberet ius in electione , sicut ibi appa-
ret,ubi dicit,cũq; postmodum tractaretur sup ele.&c.
Item electores nunquã dñr transferre dñium ꝓlaturæ,
licet decernant,p quod pôt peti prælatura,arg.ad hæc.
C.de lit aũt.litigi.Item electi iustè petunt ab electori-
bus,si sunt subditi,ꝙ eis obediant ut ꝓlatis · nõ tñ ab eis
petunt prælaturam.quia eam non haberent, nec etiam
eam possunt dare:imò ipsam prælaturam uidentur reci-
pere à confirmatore,qui eis cõfert plenitudinem sui of-
ficij.s.de elec.nihil,& c.transmissam , licet ius petendi
oĩa ista ortum habeãt ex ele.imò & si idem esset elector
& confirmator,nõ tñ teneretur pęna litigij.si alij cõfert
prælaturã,quæ ab eo petitur in iudicio:quia prælaturã
non possidet,sed ius conferendi prælaturam. ¶ Vnde, si
hoc ius peteretur ab aliquo,si alienaret in alium,bñ hẽ
ret locum pæna liti.ſm illos,qui dicunt , ꝙ in incorpo-
ralibus hẽt locum pæna liti. & eodem modo si aliquis
possideret prælaturam,quam alius petit,tunc si aliena
ret in alium illam prælaturam , tunc bene haberet locũ
pæna liti.& vř,ꝙ si diligenter attendas,ꝙ directè offi.iu
di.non rectè imploratur ad prælaturam sibi reddendã,
uel quodcũq; aliud ius,nisi aduersus illũ,qui illud possi
det.& hæc petitio constituit rem liti. & sic fuit ac.j. de
sen.& re iudi.cum Bertol.sed si aliquis petit confirma-
tionem prælaturæ,uel alterius dignitatis,uel iuris,nũ-
quam constituitur res liti.quia non agitur de dñio,uel
quasi dominio dignitatis;quod est necessarium, ubi lo-
cum habet pæna lit.ut præalle.autẽ. item non fit res du
bia liti.si petatur à subditis,ꝙ sibi obediant.non.n. sunt
hi modi agendi ad rem,sed ad factum.qualiter aũt agen
5 dum sit in istis,no.s.de ma.& obe.c.inter quatuor.¶†Itẽ
non uidet,ꝙ in pænam isti electores incidunt translatæ
ac.uel iuris dubitati:quia in hoc non incidit nisi actor
q ac.uel ius habet,& eã uel illud in alium transfert.C
man.l.pe.& fi.hic aũt nec aliquis de elec.ius suum tran

ftulit in alium imò nec electores ipsum ius, quod apud eos erat, s. ius eli. in alium transtulerunt: sed iure suo usi sunt. s. eligendo. hic. velt fructus iuris eli. & sic patet, quod non fuerunt prohibendi: quia nemini facit iniuriam, qui utitur iure suo. s. de elec. cum ecclesia Vulte. Item electores non agebant; & maximè de hoc iure eli. non erat quæstio, si eius electio ualeret. Item si nō elegerunt quē quā, ut alium uexarent, sed suo iure utēdo, ut ipsum ius suum retinerent. nam si elegissent aliquem ad impugnationem alterius, hoc quidē esset reprehensibile [finitū] quia alterius post mortem eius tanquā arbiter procedere non poterat: secus in iudice, quia cām cæptam hæres prosequi tenet. [Hoc] apparet tñ p electos cōpromissum [debuilli] debito necessitatis: sed alij debito hone-
6 statis [cognoscere] ut ordinarius uellet. ¶ † Et hic est ar. quod ordinarius pōt arbiter esse, ut s. eo. cum tpe. & hoc ſm canones. ſm. l. aūt secus. ff. de arbi sed si in seruū [ius habet] idem ēt, si ius non habet. nam pen. lit. super alia electione, uel etiam si non sit inde lis uolunt tamen electi et eligentes suæ electioni inniti, ad aliam procedere non potuerunt. s. de elec. confidrauimus, non obstante. s. de in inte. resti. c. ij. quia ibi post cessionem unius non remā sit alia electio, cui fieret pīudiciū. & quod hic coram superiore lis uertebat, ar. s. de postu. bone. §. nec nocebat. s. de offi. leg. licet alij tñ dicunt, quod nec ibi secunda electio cassabitur, nisi prius constet secundam electionem tenuisse, uel als secundæ pstitisse īpedimentū, ut no. s. de ele. dudum, & c. auditis, ſm quod plenius no. s. e. in glo. & maie. & hæc ultima solutio magis placet. uix. n. potuisset cōtingere, si de iure suo esset, quod non teneret electio facta li. pen. super. alia electione, quin statim cassasset eam, & postea processisset sup alia electione, sicut de iure esset.

Exposita nobis [exortæ] super alijs discordiis poterit tenere cōpromissum: sed super rebus iā iudi. non. [in ducem] no. de tpalibus cōpromitti in laicum. s. eod. dilec. ¶ Arbitrium] quia snia ꝯ res prius iu. non ualet. ij. q vi. §. diffinitiua. item si post sniam nō pōt transigi. ff. de condi. inde. eleganter. §. & post rem. ff. de transact. post rem; item nec cōpromitti. Itē si ex grā prelatus nollet dimittere, uel renunciare suo iuri, nō postet. C. de trāsac. interpositas [obsidum] quia ex quo non tenet cōpromissum, uel arbitrium, igitur nec obsidum datio, nec quæ sequentur ex eo. C. de le. & consti. non dubium. & non dubites hæc pertinere ad iudicem ecclesiæ. ij. q. ij. apostolicos. 24. q. 3. si quis depo.

SVMMARIVM.

1 *Possunt partes de negocio ad negocium prorogare iurisdictionem.*
2 *Item possunt prorogare iurisdictionem ut super arbitrio possint executionem facere.*
3 *Non ualet compromissum in duos, ut possint indeterminate eligere tertium, secus, si certam personam.*
4 *Pœna compromissa non habet locum in ordinarijs, uel delegatis.*

Nnotuit nobis [laicus] hæc cā erat inter laicos coram ecclesiastico iudice: quia forte erat causa spūalis; puta quia de pecunia uel censu, qui debebatur ratione iuris patronatus, uel cōsimilibus, uel, alias erat de foro ecclesiæ, ut no. s. de offi. dele. significā
1 tibus. ¶ † Retenta] hoc non potuere ex iurisd. sibi dele. cū nihil de hoc à Papa esset eis commissum, s. de ex equēdo arbitrio: sed partes prorogauerant iurisdictionē, quod possunt, de negocio ad negocium, ut no. supra de offi. de lega. de causis in negocio tamen commisso, etiam si non protestarentur de retinendo iurisd. dele. per quam in eos compromittitur, tamen retinent. quare enim exgi raret, cum iurisd. & rescripta sint perpetua. C. de diuer. rescrip. rescripta supra de offi. deleg. significantibus? argu. s. de præben. nisi essent. sed & quod idem sit, & si in laicos compromittitur, satis expressè innuit ista decre. cū non iudicet iustam appel. ex eo, quod exequantur sententiā arbitri: sed quia malè fuerunt electi arbitri. ¶ Sed potest dici, quod nō sufficeret iurisdictionis retentio, nisi partes consensissent quantum ad executionem arbitrij, licet forte sufficiat ad retentionem iurisdictionis dele. & potest responderi rationibus in contrarium assignatis: quia sententia arbitrorum nō debet mandari executioni sua auctoritate, si partes consenserunt. unde ex ui compromissi, & propter consensum partium, & iudicis poterat executioni mandari. nec etiam est uerum, quod partes committant executionem arbitrii: sed Papa iurisdi. dedit, per quam exequi potest: sed tamen non posset, nisi ordo
2 ne iudiciario seruato. ¶ † Partes possunt prorogare iurisdictionem, ut possint etiam super arbitrio executionē facere. uel potius intelligunt renunciare, ne possint, excipere, uel iurare executionem, sicut renunciare possunt appellationi, & reliquo ordini iudiciorū. C. de tempo. ap. l. ul. §. ul. nec ualet si obiicias, quod pactum partiū, quod eos tantum obligat, non debet hanc iurisdictionem dare iudici. sed respondeo, ut dixi: quia pactum partium, quod inter se faciunt, iurisdi. non dat. sed expressè eam prorogat, & etiam ipse index ſm pacta, & alia iura partium inter ipsas iudicare debet, ut præalle. l. C. de ap. l. fi. ¶ Quidam tamen dicunt, quod nec etiam partes possunt prorogare iurisdictionem alicuius delegati in eo, quòd arbitrium exequatur, primò ea ratione, quia arbitrium non debet executioni mandari. C. de arbi. l. j. secundò ea ratione, quia hoc non possunt, s. exequi sententiam, nisi ordinarii & delegati à principe. ff. de re iu. a diuo, in prin. multo ergo melius hoc possunt committere partes. nec fuit hæc sola causa, quare tenuit appellatio, s. quod incertus fuerit tertius arbiter: sed exequi non poterat [alteri] si tertius non erat præsens, hæc erat sufficiens causa, quod non tenebat arbitrium: sed si erat præsens, statur maiori parti. ff. de arbi. item si. §. ult. & l. seq. ¶ Obseruantiam] no. quod causa generalis assignata, s. quia ad obseruantiam huius arbitrii me cogitis, sub se comprehendit etiam omnes causas, ex quibus arbitrium potest dici iniquum, uel nullum propter iniquitatem sententiæ, uel quia male ordinati sunt alias arbitri [statutum]
3 ff. de ar. item si. §. si in duos. ¶ † Et no. quia secundum quod ibi dicitur, s. quod si compromittitur in duos ita, quod possunt eligere tertium indeterminate, nō ualet: sed secus, si certam personam, puta. Ioan. & hoc hodie ostenditur per hanc decre. quod etiam in arbitrium aliorum non possit cōferri electio tertii; & hoc intelligo, quod in pactum non potest uenire ab initio: quia sicut fundamētum est malū, s. quod incipit à dissensu, & ita nullum potest stare super ædificium. i. q. i. principatus. ff. de ordi. iu. l. i. sed si tantū in duos esset compromissum, teneret; & si post dissentirent, per iudicem cogerentur eligere tertium. ff. de arb. itē si. §. principaliter. nā hoc fuit fundamentum, licet in ædificando interueniat impedimentum, quod per iudicem remouetur. Item quando dicit à prin. quod uel partes, uel iudices possunt eligere tertium, non possunt cogi arbitri eligere istum tertium per iudicem, cum fungantur in electione tertii auctoritate partium, quæ de iure nō coguntur

coguntur in arbitrum consentire. ¶Item quia ipsi, qui eligere dñt tertiũ, siue sint iudices, siue alii, & siue unus, siue plures, præsumuntur sequi nelle uoluntates eorũ, qui eum elegerunt, & cum eorum uoluntates sint discordes, quia uterque præsumitur uelle talem, q pro se sententiam ferat, & qui ei faneat & consentiat cum illo arbitro, qui pro se sententiam ferre uolebat, iuste prouidit lex, quæ hanc potestatem sic tertium eligendi prohibuit in alium transferri à partibus. sed q iudex ipsos arbitros cogat eligere tertium, & bonum est: quia iudex bene præsumirur procedere, cum non auctoritate partium, sed iure fungatur, & ipsi arbitri præsumuntur & bene eligere, ex quo non auctoritate partium, sed à iudice, uel à iure coacti faciunt hoc, & ideò, quando nihil est dictum, à iure habeãtur, qui cogãtur per iudicẽ. sequens autem decreta.non contradicit: quia ibi mediatores fuerunt iudices dele.non arbitri, nec legatus iurisdictionem ordinariam amisit, licet compromitterent in eum & q fuerunt dele. ex eo apparet, quia eorum sententiam confirmat Papa; quod non faceret, si arbitri essent. C. de arbi. l. j. ¶ †. si obiicias, q pœna compromissa probat eos arbitros. Rñ. hoc non est uerum in ordinariis, uel dele. in quos cõpromittitur: qui semper tenent iurisdictionem suam, quousque reuocetur. ff. de offi. præ si legatus. j. de præben. nisi essent. sed hoc obtinet in his qui nullam iurisdictionem habent super litigantes, licet aliter sint ordinarij. tunc enim si promittatur pœna, uel tractatus sit habitus de eligendo eum in arbitrum, præsumitur esse arbiter tantũ, ar. ff. de arbi. l. i. si seruus plurium. §. ul. ff. de arbi. litigatores. §. i. & ii. ff. de diuor. l. ulti. alias si pœna non promittatur, cum tunc nec metu pœnæ, nec alio modo tenet sententia ut res ualeat potius, quàm pereat. j. de uer. sig. c. abbate, præsumam eum elec. iudi. ff. de re. du. quotiens. uel dic bene licitum esse à principio committere alicui, q aliquos eligat arbitros, & sic intelligitur proxi. c. & de elec. in causis. sed q a partibus duobus electis tertius addatur per iudicem, uel per aliquos, hoc non licet ratione supradicta, s. qa malum est fundamentum compromissi: sed quando partes suam potestatem dant arbitris, nel aliis, ut alios arbitros eligant, non quia diffentiant ipsi arbitri, sed quia partes in eis plenè confidunt, nec fundamentum habet malum, nec aliquod alind malum; ideò ualet.

CVm à nobis. Petitur &. j. [exigebant] non agebatur de statu monachorum, sed de causis, alias capitulis à statu dependentibus. & quod est no. quasi ex ea causa petebatur, quia mon. non esset liberum, & tamen cõpromittitur. de hoc no. s. eo. cum tempore. ¶Mediatorum] & isti mediatores, ex quo receperunt, rectè arbitri sunt & sunt cogendi arbitrari. ff. de ar. l. iii. §. i. & l. item si. §. Pomponius. melius dicitur, q sunt dele. ut no. s. proxi. decre. [mediatorum]. s. eo. c. proxi. contrà sol. ibi [confirmamus] de uoluntate partium: alioquin non cogetur quis ei, stare nisi pœnæ metu. C. de arbi. l. j. imò & sine uoluntate partium: quia iudi. delegati sunt; unde eorum sententia tenet.

COmpromissum [caueatur] imò, etiam si caueatur & de hæredibus unius partis, non alterius, non ualet. ff. eo. sed interpellatur. §. si ab altera.

Finit Liber Primus.

LIBER SECVNDVS.

De iudiciis. Rubrica.

E quo uult Deo supple ita statutum est [Eum] s. Quo uult Deum. [introduci] i. aduocari, ubi accusaretur [Interrogatus] ad hoc ua let interrogatio, nec post eum, s. consilium, coram quo accusabatur, recuser. 3. q. 3. offeratur. s. de. off. dele. super quæstionum. uel ex abundanti fuit hæc interrogatio. [Promiserat] idem est, si non promisisset ei. Quo uult Deo [Epatum] sed reditus epales sibi auferri dñt. j. de ap. pastoralis, in fi. [Exitum] qnando erat lis contest. j. ut lit. non contest quoniam accedens, i. nisi per annum duraret in excommunicatione. xi. q. iii. rursus, & not. suprà de æta. & quali. cum bonæ.

DEcernimus ut laici. [Tractare], s. suo noĩe tanq̃ ius habẽtes in eis. x. q. i. c. i. ii. & iii. noĩe aũt eccl'iæ tractare pñt. s. de syn. c. uno. sed nec gñalẽ administrationẽ & principalẽ hĩc pñt laici, & maxiẽ de spũalibus, uel de iurisdictione sup clericos [Prelati] ar. q plati sunt iudices ordinarii. de hoc no. s. de of. or. cũ ab ecc'iarũ, & c. quãto [Iudicio], i. auctoritate. cõsiliũ aũt reqrere pñt.

QVãto [cõnexa] cã iurispatronatus nõ dr mere spũalis: qa a laicis possidet; similiter & ius funerandi. ff. de mor. infer. l. i. tñ dominium sepulchrorum non pertinet ad eos, insti. de rerum diui. §. nullius.

AT si clerici [iudice] nisi sup hoc cẽnt infamia resp si. tũc. n. nisi se purgarẽt, possent puniri. 2. q. 1. multi uel ibi loqr de laicis [Cõfessio] q̃ exiganr, ut cõfessio piu dicet, no. in sum. C. de ɔfes. [Iudice] repete, q diximus suprà de elec. p inqsitionẽ. ¶Deponi] tñ distingue in mõ agẽdi. j. de simo. delectus. ii. ¶Minora] minora dicimus oĩa, in qbus nõ est eis phibita dispẽsatio. nã i aliis oĩbus dispẽsare põt. j. de sña ex nup. nã in hæresi dispensat. l. dist. psbyteros. dic, ut no. s. de tẽ. or. dilectus. [Peractã] uel ptẽ. 82. dist. psbyter [Cõtritione] sufficiẽtia r's secus 21. q. 5. si qs cuiuslibet. 17. q. 4. attẽdẽdũ, & c. si qs deinceps. [Seculari] nisi sit incorrigibilis. j. eo. cũ ab hoie. 3. q. 4. clericus. xi. q. i. si quis.

SVMMARIVM.

1 *In quæstione feudi coram paribus curia agi debet.*

2 *Qua actio sit intentanda contra dominum, qui nõ expectato iudicio parium expoliauit uasallum, & ad quem appellatur in causa huiusmodi feudatariorum, in nu. 3.*

4 *Pares curia debent seruare in iudicando ordinem iudiciarium, cum sint ordinarij.*

5 *Cum de iniurijs, uel de feudo in dominum, uel alium commissis agitur, coram domino uel paribus agendum est.*

6 *Nunquam cum agunt condictione ex. l. feudorum alia pœna, nisi amissionis feudi, imponenda est.*

7 *Quæstio an sit res feudalis, pcedere debet, ubi agitur rei uendi. uel alia act. per quam ius feudi potest in iudicium uenire.*

CAeterum [promulgatur] ab ordinarijs alijs pe-
1 tẽtibus eas pos. ut feudũ. ¶†Parati] si qstio feudi inter dñm & uasallũ uertit cõfitentẽ fuedalẽ rẽ ad quã agit, s. ut de ea reddat tributũ, uel aliud simile, coram

coram paribus curiæ agit, hoc saluo quod si pares grauarét ecclesiam. posset appellare ad proximum superiorem, uel ad Papam. ij. quæstione. vj. Romanam, si quis nostrum. ¶ Alij contradicunt dicentes, quod tantum proximus
2 superior appellabitur, etiam si sit laycus ¶ † Sed quid si dñs non expectato iudicio parium expoliauit uasallũ? si fuerit uasallus laycus, conuenietur dñs corã paribus curiæ interdicto, unde ui, si uis armata fuerit, pp honorem dñi ac. in factum, uel alia actio ne. ff. de ui ar. l. j. §. interdictum hoc etiam. si autem fuerit [a] clericus expoliatus, statim spoliator per iudicem ecclesiasticum est cogendus restituere clerico, quod rapuit: quia sacrilegus est; quod crimen ecclesiasticum est xvj. quæstione. j. in canonibus. & etiam si dubium sit de spoliatione: tamen cognoscit ecclesia, ar. 24. q. 3. si quis de po. ¶ Alij dicunt coram ordinario rei, non coram dño semper agendum ad restitutionem interdicto, etiam si laycus sit expoliatus. j. ti. proxi. ex parte; & forte hoc est melius, quamuis potest dici illam decre. habere locũ, quando alius, quàm dominus spoliauit: uel dic, ut in glo. quidam. si uerò inter duos uasallos sit controuersia, quia unus uendicat ab alio rem, quia dicit quod in feudo succedere debet, uel alias dicit ad se ptinere, alius aũt negat, uel dicit se habere ius in re feudali, quã alius tenet, quod ius est sibi constitutum de consensu tam dñi, quàm feudatarij, quorum cõsensus requiritur, quia utriusque interest; tunc etiam si uterque dicit se habere ius suum feudi, siue ius ab eodem, domino coram dño feudi agendum est, ut hic. si autem actor, uel reus dicit se non habere ius in re illa ab eo, quem aduersarius dicit dñm, tamen ipse cognoscet, an res sit feudalis, corã quo citatio facta est: sed non diffiniet super hoc, s. an sit feudum, uel non: sed an sua sit iurisdictio. ff. de iudi. si quis ex. alij tñ dicũt, quod nõ debet esse iudex, quia df dñs. C. ne quis in re su. l. j. ff. fami. her. l. si per: sed coram ordinario rei aget. & fallit hęc regula. ff. de iudi. si quis ex. sed reus põt excipere coram suo ordinario, si ibi cõueniatur: quia iurisdictio pertinet ad dñm. Et si uoluerit, probare poterit, quod ab eo tenet in feudum, quod si probauerit, remittetur ad eũ. j. ti. proxi. ex transmissa, & c. uerum. & hoc intelligo uerũ, ubi uẽdicat rem nulla expressa cã: quia quando in genere petit, omne dominium, qualecũque sit, etiam si feudatarium sit, in iudicium deducit. ff. de excep. rei iu. l. si mater. §. eadem. sed si dicet uendico talem rẽ, quia quæsiui dominium præscriptionem, utile & directum, uel per emptionem à domino, tunc forte nõ posset reus excipere de feudo coram ordinario: quia nec potest iudicare, nisi de causa, qua petitur; & ita non iudicabit de feudo, ar. ff. de iurisdi. om. iu. l. pe. § ult. C. ad l. Cor. de sic. l. j. quamuis dicant quidam, quod etiam si exprimat uenditionem, uel præscriptionem, quod etiam tunc ius feudatarium deducit in iudicium. sed hoc non patitur illud uerbum, directum: uel etiam quia quando agitur actione in rem expressa causa, dominium ex sola cã expressa uenit in iudicium. ff. de excep. rei. iudi. si mater. & ideo si exprimatur cã, rectè opponitur exceptio coram ordinario: quia res non est feudalis. & idẽ dico, s. agendum coram domino feudi, si personali actione agit ad rẽ, quam uterque feudalem confitetur. & eodem modo si reus conuentus coram domino neget rem feudalem esse, nõ agetur hæc quæstio, usque quo dñs, uel actor probet coram iudice ordinario eam feudalẽ: quia præiudicialis, est ar. j. ti. proxi. si clericus, arg. insti. de ac. §. præiudiciales. ¶ Sed quid dices, si feudatarius alij concessit aliquam partem feudi, uel aliquod ius in feudo? Respondeo, si concessit in feudum, fiet sub eo, quod faciendum diximus sub primo feudatario, ut suprà si autem nõ in feudum dicit se habere, coram iudice ordinario agi debet. ¶ † Sed quæro, 3
ad quem appellabitur? Respondeo dominũ in casu suo, & pares in casu suo ordinariam iurisdictionem habere sibi concessam lege Federici in concessione feudorum, de feu. non alie. imperialem. & ideò ab eis appellabitur proximus superior dominus feudi. & si non sit ibi domini nus proximus superior dñi feudi, appelletur iudex ordinarius, in cuius territorio est res feudalis, de qua agitur. C. de iudi. l. ult. Si autem agitur de iniuria, quã passus est circa fidelitatem, uel capitula fidelitatis uasallus a dño, uel ẽ conuerso, appellabitur iudex ordinarius rei ar. quia appellationes gradatim sunt faciendæ. 2. q. 6. anteriorum. uel dic, quod super hoc appellabitur iudex ordinarius, sub cuius iurisdictione res sita est etiam si agatur de iniuria facta in re feudali, puta interdicto, unde ui, uel alio consimili. ¶ Si autem agant de iniurijs, non in rebus feudalibus factis, sed extra, nõ agẽt sub dño, sed coram ordinarijs. & eodem modo si agatur contra dominum de iniuria facta extra rem feudalem, uel non tangẽtem fidelitatem, quã dominus promisit, uel ẽ conuerso, non agetur coram dño, nisi agant inter se ad amissionẽ feudi, & hoc in libello debet contineri. Tunc enim corã paribus agitur: quia agitur in rem. s. ad rem feudalem recuperandam. uel ad ius, quod ibi habet dñs, pœnitus amittendum. & si appellabitur, ad ordinarium domini appellabitur. ff. ad muni. munici pes. §. ul. nec possunt litigãtes etiam utriusque consensu dominum dimittere. ar. j. ti. proxi. ex transmissa. dominus autem & uasallus licitè possunt iudicium parium dimittere: quia ibi nulli fit pręiudicium: quia si dominus non habet pares succedent arbitri ad similitudinem iudicum suspectorum, j. de ap. cũ speciali, & 11. q. 1. si clericus aduersus ¶ Item non credimus omnes uasallos uocandos, ut iudicent: sed ex paribus uasallis dominus unũ eliget, & uasallus alterum, ar. 2. q. 6. placuit. ¶ Alij dicunt, quod ipsi pares tñ eligent ex se duos, uel quem uoluerint: quia ipsorũ est iurisdictio à lege data, & eã possunt, quibus uolunt, mandare, ar. 63 dist. c. 2. & 3. & in multis alijs. c. eiusdem dist. & se. & dicuntur pares: quia omnes sunt uasalli: uel quia si comitũ est cã, comites debent esse pares: uel quia similia feuda
4 habent. ¶ † Item ordinem iudiciarium seruabunt, cum sint ordinarij. si autem inter dominum & uasallum, uel inter uasallos agitur personali actione, quæ nõ sit de iure feudali, sed agitur circa rem feudalem, puta pignoraticia, uel depositi, uel alias ẽt de re in feudo pcessa, semper coram ordinario agitur. alij contra. sed dicũt quidam, & si ad rem feudalem agitur, & hæc sunt uera, ubi tñ est dñs feudi, & non est iudex, uel ubi certa res est infeudata, & non iurisdictio: quia si iurisdictio sit infeudata, tunc ipse cognoscet de omnibus causis etiam ordinario iure. ¶ Item ab eo appellabitur iste superior, qui iurisdictionem infeudauit; & tales sunt episcopi, abbates, duces comites, & barones, & omnes alij, qui iurisdi-
5 ctionem habent ab imperatore, & alijs. ¶ † Quamdiu parati] quidam dicunt, & fortè non malè, quod quandocunque agitur de iniurijs, uel de feudo in dominum, uel alium commissis, si agimus iure feudali, uel condi. ex. l. feudorum, agendum est coram domino, uel paribus. nã cum alio iure dominus feudi non habeat iurisdictionẽ super uasallum, nisi lex feudorum cõcedat, nisi ex illa. l. agatur

[a] *Si autem fuerit. Ad hoc dictum Innoc. ad de Fel. & ibi not. per ipsum in c. ecclesia sãcta Maria, col. 4. in prin. suprà de constitutio.*

agatur sub eo, aliter agi non potest, si aũt talis sit casus,
q̃ nõ possit agi condictione ex l. feudorum, coram ordi-
6 nario agendum est, nisi ambo nitanẽ iure feudi. ¶ † Et
no. q̃ nunquam, uel rarò, si agatur condictione ex l. feu-
dorum, imponitur pœna alia, nisi amissionis feudi, uel
alia super re feudali. si autem corã ordinario agitur &
iure cõi, & pœna. l. siue corporalis, siue alia imponitur.
¶ Item ubicunque agitur de re feudali siue uendicatio-
ne, siue interdicto, uel aliàs inter duos intendẽtes tñ iu
re feudi, tñ coram dño agiẽ, ut hic. & illa decre. ĩ. ti. p-
xi. ex parte, nõ obstat: quia dña ibi nõ iure feudi, sed do
7 talitij iuuabatur. ¶ † Item dicũt qdam, q̃ hæc quæstio,
an sit res feudalis, debet pcedere, ubi agiẽ rei uẽdica. uel
alia actione, per quã ius feudi põt uenire in iudicium, &
prius hæc lis terminabitur. & hoc ipso, q̃ negat se non
in feudum tenere, si quod ius feudi habebat, amittit,
argu. 8. dist. quo iure, ff. de rei uen. l. fi. [Quamdiu para-
ti] si enim dominus maliciose differat procedere, tũc co
ram ordinario agetur.

DIlecti fi. [Subtiliter] no. subtilitates ẽm canones re-
probari & idẽ qñque ẽm leges. ff. ad l. Aq. ita uul. §.
ul. ff. qui. mo. pig. uel hyp. sol. sicut. §. si debitori. ff. de re-
ligiosis, sunt psonæ. ff. mã. si fide. §. quædã actio. ar. actio
nes nõ proponendas ẽm canones. ĩ. de do. & cõt. c. j. & C.
si per uim, uel alio mõ. l. j. ʒ. ĩ. de mu. pe. c. j. 11. q. 1. expe-
rientiæ. ĩ. depo. grauis. sol. ẽm canones dicimus non esse
proponendam actionem: sed si proponatur & inepta, nõ
obtinet, quod petit infra eo. examinata secundum legẽ
semper propodenda est. ff. de admi. tu. quotiens, §. j. inst.
de act. in prin.

INtelleximus [Per alium] ĩ. de proba. post cessionem, ʒ
sol. hic speciale est in reo pp causam, quæ hic ponitur
idem ẽt uẽ in actore, qđ in cã absolutionis: uel ubi age-
tur de iniusta excommunicatione. supra de offi. dele. cũ
contingat, & in alijs causis, quas
agere permittitur posit constitue
re procuratorem. melius [a] est. n. q̃
causam agat per alium, q̃ per se. p
alium, si potest & uult; alioquin p
seipsum.

4 ¶ *Melius est. Adde a quod hoc refert & se quitur cardin. in consilio. xlvj. incipien. ui detur, quod dictu. l. in fi.*

CLerici, & infra [Dicat] auẽ. ut
clerici apud proprios. §. ult. ĩ.
de iura. calũ. inhærentes. §. nã. [tra
ditur] 11. q. 1. c. 1. & 2. [consuetudine] de hoc not. suprà
de consue. in prin. & c. fi.

CAusam [Fratres] monachos. s. Dulmẽ. & qui moranẽ
in ecclesia cathedrali [ingrediantur] de hoc no. ʒ. de
rescri. edoceri [ualeat] & iuste: quia cum esset negocium
conuentui commune, & epõ, non licuit conuentui sine
epõ agere: uel q̃ erat grande negocium, unde sine auto-
ritate episcopi agere non poterant. infra de his, quæ fi. à
præla. quanto.

SVMMARIVM.

1 *An sufficiat depositio pro crimine clerici.*

CVm non ab homine [Deponendus est] ar. ʒ. eo. at
1 si clerici. C. ut se. l. ul. & C. de spor. l. 2. ¶ † Depo
nendus est] ubi clericus deponitur pro crimine,
sufficit depositio. ʒ. e. at si clerici nisi enormitas criminis
aliud inducat. ĩ. de fal. ad fal. 3. q. 4. clericus. 11. q. 1. si qs
sacerd. uel nisi sit ĩcorrigibilis, quo casu est pcedẽdũ, ut
hic dẽ contumax uerò primò excõmunicatur, post si est
incorrigibilis, anathematizatur, & post deponiẽ. lxxiiij.
dist. Honoratus. xxxiiij. dist. quorundam [Excommunica
ri] i. minori excommunicatione [Anathematis. i. maio-
ris excommunicationis.

QVia. G. [Secundum formam] i. qđ mediãte iusti-
tia procedant [R.] notaẽ, ʒ. de rescrip. eã [Sicut] nõ
tamen tenebitur interdicto. ff. de ui, & ui arma. cum a te
infrà de resti. spolia. cum ad sedem. ¶ [Terminetur] auẽ. p
sentium literarum, non præteritarum, cũ de hac perso-
na non faciant mentionem. quidã tñ dicunt, q̃ autorita
te præcedentium literarum procedent in odium rapi-
næ. simile. ʒ de ali. iu. mu. cau. fac. c. j. hic autem nunquã
intelligas, quòd in causa cœpta contra spoliatorem, ẽt
si lis sit contest. & etiam in cã cõclusum ita, q̃ sola sentẽ
tia ferenda restet, ita sententia feratur contra successo-
rem, cum hoc interdictum, s. unde ui, psonale. sit ff. de ui
& ui ar. l. j. §. pe. immò si reali actione ageretur, oporte-
ret, q̃ noua actio intentaretur contra nouum, possesso-
rem, ar. op. ff. de peti. hære. l. pe. & de rei uẽ. is, à quo, & l.
seq. ff. de re. iu. in sum. §. fi. nisi forte esset hæres, in quem
bene daretur actio post lit. contest. ff. de rei uen. si is qui
& l. si autem. § j. & hanc decre. intelligimus ita, q̃ opor-
tet eum à capite incipere agere contra successorem, &
non agetur contra successorem interdicto, unde ui, nisi
scienter accepisset à spoliatore. ĩ. de resti. spo. sæpe. &
forma priorum literarum talis erat, q̃ possessorio & pe
titorio agi poterat, siue peti. imò & si in literis non con-
tineretur de utroque: tamen agi de utroque poterat. in-
fra de cã pos. c. j. ĩ. de sequest. pos. c j. ubi no. ¶ Quidam
tamen dixerunt. q̃ si aliquis agat petitorio contra ali-
quem super aliqua ecclesia petendo eam, q̃ successor de
bet litem cœptam prosequi. & si non habet successorem
propter litem, uel pp timorem, tunc eps, uel alius, ad
quem pertinet, psequatur litem, ut nota. ĩ. de resti. spo.
olim. sed nobis hoc non placet: quia illud haberet locũ,
si nomine ecclesiæ ageret, uel defenderet; puta si petere
tur aliqua pos. ecclesiæ, & alius nomine eiusdem eccle-
siæ ipsam ecclesiam: & possessionem defenderet. sed hic
neuter nomine ecclesiæ agit. non. n. transfertur prosecu
tio litis de persona in personam, nisi in hæredibus, uel
uniuersalibus & successoribus. C. de acqui. hære. l. fin. ff.
de acqui. pos. Pomponius. §. cum quid. uel in dominis, q̃
per procuratorem agunt. ff. de procura. in causæ, uel à
filio in patrem. ¶ Item uidetur, si reus moritur post litẽ
cœptam, etiam si constaret de meritis causæ: non est ʒ.
C. de adul. quamuis: quia ibi loquitur, ubi absente accu-
satore constabat de crimine p confessionem accusati, qđ
non debet relinqui impunitum, etiam si accusator nol-
let infra de collu. de te. crimina. imò plus uẽ, q̃ si senten
tia lata esset pro aliquo, & post sententiã moreretẽ reus,
qui condemnatus ad restitutionẽ esset. post mortẽ non
mandabitur sententia executioni, nisi præmissa summa-
ria cognitione, si sit aliquis, qui uelit aliquid dicere cõ
tra eum. ff. de re iudi. à diuo. §. si rerum. & §. seq. ĩ. de te-
sti. ueniens. ij.

CVm uenissent [Per alios] q̃ per nos. cõdẽtis. n. est in
terpretari. ĩ. de sen. excõ. inter. ff. de præsti. in præ-
to. ¶ Iudicari] directe. nam indirecte potest, si quæratẽ, an
sint uera, uel falsa priuile. incidenter. ¶ Item si quæraẽ,
an inuet causam, potest cognoscere iudex, & eis nõ ob-
stantibus iudicare super quæstione sibi proposita ita, q̃
priuile. non faciat mentionem, ar. C. de iudi. quotiens. C
de ord. iud. l. j. uel dic. nemo potest iudicare super priui
le. sed. apo. i. ubi agitur de iure se. ap. uel de exemptione,
uel interpretatione tantum prohibet, s. cum de ipsorum
uerbis dubitatur.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Denunciatio euangelica, quæ sit, & qualiter utenda, & quis ad eam teneatur, & qui testes in ea admittantur, habetur in nume. 2. & 3.*
4 *An denunciatio ista habeat locum in re temporali.*
5 *Legitima monitio præcedere debeat ante, quam quis denuncietur.*
6 *Consue. & priuil. inuicem parificantur.*
7 *Fractæ pacis, & periurij crimen pertinet ad iudicium ecclesiæ.*

Ouit ille[Si peccauerit] 2. q. 1. si peccauerit[Regulam] s. admonendo quædam denunciatio est euangelica, de qua hic loquitur, & 2. q. 1. si pec. & in ista hoc modo procedendum est, quod si quis priuatim scit peccatum alicuius; priuatim contra illum debet prosequi mandatum euangelij; & tandem in priuato debet eum habere pro ethnico & pu. & bene habes in palle. c. si pec. & xlv. dist. sed illud non ociose. ¶ Si autem peccatum est manifestum, tunc manifeste debet prosequi mandatum euangelij denunciando crimen eius iudici, & probando per testes; & tantundem post sententiam ecclesiæ debet eum habere pro ethni. & pub. publice, etiam si nõ esset excommunicatus, s. ut non habeat familiaritatem cum eo: sed non tenetur eum uitare in oratione, nec in mensa, nec in alijs huiusmodi. & hanc denunciationem potest prosequi etiam ille, cuius interest rõne rei familiaris, ut hic, & etiam petere, quod sua interest, & dicere, ut cum non possit agere pœnitentiam, nisi satisfaciat, quod reddat ei, quod sibi debet. 14. q. 6. si res. & hãc denunciationem debet præcedere monitio, ut hic. & us, quod in hac denunciatione non sit necessarius ordo iuris infra de do. c.
2 j. ¶ † Quidam tamen dicũt, & forte non male, quod ubi quis per denunciationem suum interesse debet consequi, quod tunc ordo iudiciarius est seruandus, & hoc est tutius: quia illud seruare non potest nocere. ad istam denunciationẽ non credimus aliquem teneri, nisi sicut tenetur ad alia opera charitatis, nisi sit talis, ad quem ratione offi. & cura hoc pertineret. xxiij. q. iiij. duo. ad denunciationem hanc omnes infames, & minores, & mulieres credimus
3 admittendos, nisi permaneant in crimine. ¶ † Ad testimonium autem in denunciatione, dicunt quidam, quod ijdem admittuntur. & hoc satis dici potest, ubi sola pœnitentia de crimine quæritur, & non aliquod temporale neque directè, neque incidenter, quia tunc tantum alij legiti-
4 mi testes admittendi sunt. ¶ † Item dicimus, [a] quòd iste modus agendi habet locum, ubi aliquod temporale, in quo est reus naturaliter obligatus, debet dari, uel fieri, etiã si ad illud petendum nulla competat actio ciuilis, uel canonica, ut quod si quis iurauit dare, uel facere sine stipulatione, locum habet denũciatio, ut hic. & est in omnibus alijs quæ debent dari, uel fieri, & peccat qui promisit, nisi promissum impleat, ut hic, ubi dicit, quòd ad Papam ptinet de omni peccato mortali quemlibet corripere. ad idem. 22. q. 2. ne quis, & q. 5. hoc uidetur, & infra de insti. cum uenissent. est & alia denunciatio, quæ dicitur canonica: sed tamen ortum habet a lege uete. testa. quæ est de crimine non committẽdo, s. ut ab eo desistatur. & de hac denunciatione loquitur infra de despon. impu. ad dissoluendum. 22. q. v. hic

a ¶ *Item dicimus. Adde, quòd hoc dictum Innocen. refert & sequitur Felin. in proba. Grego. colum. vi. uersi. Et ex isto remedio quem uide, & in ca. quæ in ecclesiarum, colum. 16. uersi. secundus casus suprà de consti.*

uidetur. hæc autem denunciatio canonica habet locum non solum super criminibus perpetratis, sed etiam perpetrandis, si crimina perpetranda recipiunt augmentum propter multiplicationem actuum, uel propter contumeliam iniuriæ; sicut est, quando aliquis persistit in illicito contubernio. uel quando persistit in iniuria, & rapina. & de hac denunciatione loquitur. j. de iureiu. quemadmodum, in si. & in hac, eadem dicimus, quæ in superiori, nisi quia ad hanc dicimus quoslibet teneri, si credunt proficere suam denunciationem, & denunciantibus non est nimis graue eos denunciare; & sic loquitur. xxij. q. ij. ne quis, & q. 5. hoc us, & c. pal. anima, nimis autem graue esset denunciantibus, si propter hoc deberẽt à suis negocijs desistere. uel si propter hoc deberent uel inimicitias uel pericula aliqua incurrere. licet enim denunciare bonum opus sit: non tamen tenemur ad idem præcise, sicut nec ad alia bona opera, nisi in casu prædicto, & quando sic offert se opportunitas, sicut dictum est, quia quando sic offert se opportunitas, esset peccatum negligentiæ, nisi denunciaret crimen committendum, sed non ita esset crimen negligentiæ imputandum, si commissum crimen, quod iterationem non reciperet, non denunciaret, quamuis & de illo dici possit, quòd tanta posset esse denunciãdi opportunitas; & tãta credulitas pficiendi, quod aliquod peccatum esset non denunciare, licet non tantum, sicut est tacere in denunciando crimen committendum. ¶ De alia etiam denunciatione mentionem faciunt canones, & leges, quæ non est modus agendi: sed præcedit actionem, uel denunciationem; & de hac denunciatione loqtur. 2. q. 7. qua pp. & c. seq & c. accusatio, & j. de accu. c. si & de calum. c. si. & in multis alijs est facile inuenire exemplum de tali denunciatione, tam in decre. quam in decreta. & in aut. ut iudi. sine quo. suf. §. si quis. §. necessitatem, & §. seq. & de hac modicum. agimus, quia non est per se modus agendi. ¶ † Sufficientem] uidelicet quòd non præcessit legitima monitio, uel quod denunciator sit
5 criminosus. 3. q. 7. iudicet, uel alia causa iusta. & ex hoc colligitur, quòd in fine non mandat cognosci de cã principali, sed an denunciatio sit admittenda[de feudo] directè: secus indirectè: quia non potest agere pœnitentiam, si non restituat. vj. q. j. illi qui. xxij. q. ij. prædicandum. 23. q. 4. ecce. t 4. q. 5. si res. [Spectat] sm distinctionẽ, quã no. s. e. Ceterum[iuri] illi. s. quo cauetur, quod dominus, uel pares debent esse iudices, ut no. s. e. ceterum. [Priuil.] forte. n. rex Angliæ habebat priuil. à rege Frãciæ, quòd non iudicaretur per ipsum tanquam per dominum, sed per communes eorum iudices, uel per alias certas personas communiter electas. idem esset, si super hoc specialem consuetudinem haberet. ¶ † Consuetudinem] no. parificari consue. & priuil. ix. q. iij. conquestus. lxiiij. dist. quia. ¶ Item no. consuetudinem dare iurisdictionem suprà de arbi. dilec. [Valentinianus] lxiij. dist. Valentinianus[Theodosius] xj. q. j. quicunque ualet. ¶ Theodosius] quomodo legem abrogatam inducit, cũ deberet puniri. C. de ue. iu. e. l. ult. Resp licet ius ciuile sit sublatum: tamen necesse est scire. 7. dist. fuerunt, & insuper ratio remanet. ff. de ca. mi. eas. Item ecclesia potest pro se inducere legem, quamuis non ualeat contra se. uel me-
b lius [b] priuile. fuit ecclesiæ concessum, unde hic adhuc hodie durat [Petitor] de quo minus uidetur, quàm de reo, cum fauorabiliores sint rei, quàm actores. ff. de re. iu. fauorabiliores. [In initio litis] ante

b ¶ *Vel melius. Hic allē Fel. in c. i. suprà de consti. col. v. uersi. Alius casus. Et ad de Alexan. de Imola in consi. ccix. colum.*

te

iiij.nec mec ad hoc ob stat,in q.nolu.& ad de 1 an.de Castr. in consil. cccxvi. incip. uiso & examinato se cundum nouiss. impressionem in parte antiquorum, colum. iij. post med. ubi di cit per hoc, quod imperator non po- 7 test renocare legem suam in praeiudiciū sibi non subditi. & idem Fel. in cap.quae in ecclesiarum, colum. xi post prin.et adde etiam Paul. de Castro in consilio cclxxxix. in secunda parte consiliorum nouorum secundum ultimam impressionem, incipien. consilium, praesuppo sito sine praeiudicio, colu.ā.ubi tenet, quod licet Papa posset tollere ius canonicum in praeiudicium subditorum suorum, tamen illud non potest tollere in praeiudiciū laicorum & hoc dictum Innocentij. hoc refert etiam Felynus in cap. ecclesia sanctae mariae, colum. xxxvi. uersi. pro prima opi. suprà de constitu. & adde, quod hoc dictum Innocentius dicit singulare Cardina. in consilio lxxxv. incipien.pro responsione principaliter, col. fi.uera alias uers. lectura.

te lit.contesta.[Decursis] post lit. contesta.ante conclusionem[Peroratur]idest cum allegatur[Sermone]id est rōnibus utriusque partis, uel ratione[Ex deo]dicente Petro,qđcūque ligaueris &c.s̄.de maiori.& obe.solitae[Mortali] directe,uel indirectè.ij.q.j.multi. ff.de peti haere.haereditas[Pacem]s̄.de tre.c.j.24.q.3. si quis Romipetas. ¶ † Iuramenti]no.crimē pacis fractae, & periurij directè pertinere ad iudicium ecclesiae ut hic.idē in crimine symoniae,sacril.usurarum haeresis, separationis matrimonij ad torū pp adulterium.xxij q.j.c. pe.12.q.1.nulli liceat[De plano] in modum denunciationis[Querimonia]an sit denūciatio admittenda[Exceptio]Contra denunciationem.n.admittitur exceptio criminis,siue prosequatur suam iniuriā siue non: quia qui agit ad penam omnem maculam dimittere debet ar.3.q.7.iudicet,qui sine.xxv. di. c. ul.35.q.6.eps:infames tñ admittūtur ad denunciationem, dummodo egerint pęnitētiam.¶Omittat] quidam dicunt,& forte non male, quòd nō solum isti iudices cognoscent,an sit denunciatio admittenda,sed etiam de principali hoc modo dicet.n.rex Angliae,Rex Franciae tenet comitatum Pictauiae in periculum aīae suae cū ad me pertineat,uel ꝯ conscientiam;& peto officium uestrum,ꝙ cogatis eum ad poenitentiam si ipse rñderit,nō ptinet ad te cognoscere,utrum iustè,uel iniustè teneam.hoc autem scio,ꝙ non teneo ꝯ conscientiam; & hanc,non aliam teneor apud te excusationem facere.si rex Anglię noluerit probare, ꝙ suus fuerit, non admittet ecclesia super hoc pbationes: quia forte licet fuerit suus,potest esse,ꝙ per iudicium parīū,uel alio insto modo factus est Regis Franciae:uel ad minus obtinet probabiliter, & sic est sine peccato,ar.C.de rei uendica.l.fina.¶ Sed si uelit probare,ꝙ ꝯ conscientiam teneat,uel iniustè, admittendus est. sed haec probatio ualde difficilis est, quia & si probet rex Angliae eam suam fuisse,non tamen probat.ꝙ contra ꝯscientiam,uel iniuste,sicut supradictum est.si autem ageretur directè,sufficeret,ꝙ probaret suum fuisse dominium,nisi possessor legitimam exceptionem haberet.C. de proba.l.siue hoc tamen uidetur, quòd sempe debet proponere excusationem,quando in modum denunciationis agitur,s.probabiliter uerbigratia,si fuit sua,amisit eam:uel pignori est mihi obligata,sed probare id nō tenetur;immo creditur dicere uerum,nisi probetur cōtrarium,quia hic per denunciationem sufficit,si suae cōscientiae satisfaciat,& non necesse habet suum ius probare.sed si aduersarius uellet probare,admittitur, ut hic circa id prin.idem est,ubi est scandalum, uel publicum peccatum:quia tunc si de peccato constat,sic de satisfactione constare debet.45.dist.sed illud.

SVMMARIVM.

1 *Simplices & indiscreti possunt per alium factum proponere.*
2 *Per narrationem & responsionem fit lit.contest.*
3 *Religiosorum uniuersitas per alium iurare potest.*

1 PAstoralis[Indiscretae.] † Nota, quòd simplices & indiscreti per alium possunt factum proponere,& non est malum,si etiam cogantur, factum suum & per alium respondere.Item uniuersitas per aliū proponit.12.q.2.qui manu.ff.quod cuiusque uni.l.j.itē excommunicatus.s̄.eo.intelleximus.itē eps.5.q.3.quia item illustres.C.de procu.l.ult.item minorēs s̄.de aeta. ex rōne,instit.de cura.§.item inuiti.C.de aut.praestā.clarum.item furiosi,prodigi,& mulier luxuriosa.C.de cura.furi.l.mulieri.aliter autem non licet,ut h c, & ff. de inter.ac.si sine,& l.si seruum.§.ul.C.de iura.calum.aut.
2 principales.¶ † Indiscretae]non intendit dicere, quin q libet per procuratorem possit narrare & respondere,cū possit per eum litem contestari, quae per narrationem & responsionem fit.j̄.de lit.contesta.c.j.sed intendit dicere,ꝙ ille,qui causam agere debet siue procurator,siue dominus per se narrare debet,non per aduocatum, uel alium.uniuersitas autem,sicut per se agere non potest,ita nec narrare.12.q.2.qui manumittitur.¶ Et arg. ad hoc:quia cum uniuersitas sit unum corpus, quando omnia & diuersa capita eiusdem uniuersitatis agent simul,uel defendāt.ar.etiam ad hoc,quod dr̄ in pluribus fideiussoribus,uel haeredibus unius ff.iudi.sol.iam tamen.§.ult.& in pluribus exercitoribus eiusdem nauis, ff.de exer.l.j.§ ult.& l.se.¶Sed ꝯ.C.de iura.calum.l.ij § hic licet.ubi dr̄,ꝙ uniuersitas iurare debet de calumnia ergo per se agere potest:sed ueritas est,quia non agitur & est ratio uniuersitatis,quare iurare debet de calumnia:quia timore iuramenti,si praesens litigabat calumniose,ex tunc iuramento praestito litem omittet, cum hoc sit unum iuramentum calum.s. ꝙ lis sibi iusta uidetur,sed postea procurator in animam uniuersitatis iurare debet,nō autem quisque p se respōdebit. & q̄uis non omnes consentiant responsioni procuratoris, sufficit, si maior pars consentiat.s̄.de procu.c.si.uel dic tutius, ꝙ uniuersitas per se non iurabit,sed per illum, qui litem contesta.est,uel quemuis alium non ob.lex praeall.C.de iura.calum.quia dicitur uere iurare maior pars uniuersitatis,quae per alium in animā uniuersitatis iurat. ff. de
3 admi.tuto.ita.§.gessisse. ¶ † In uniuersitate autem religiosorum non est dubium,ꝙ per alium iurare potest.j̄. de iura calum.c.j.ipse respondebit, s̄m ꝙ maiori parti placuerit.nec mirum,si per alium,quam qui litem contestatus est iurat & respondet,cum generaliter obtinet, ꝙ procurator litem contestatur,& tamen principalis psona iurat & respondet.C.de iura calum. autētica, principalis,ar.j̄.de testi.praesentium.

SVMMARIVM.

1 *Depositum fit nedum in corporalibus, sed etiam in incorporalibus,& in spiritualibus.*
2 *Actionis ineptitudo si a prin.noscitur,debet iudex statim,uel assessor lacerare libellum.*
3 *Inepta actio quando dicatur.*

Examina-

EXaminata[causa]ecclesiæ.i. ius patronatus ecclesiæ eiusdem,super quo agebatur. interim.n. uicedominus psentabit:qua dēt interim fructus
1 rei depositæ pcipere, ēt si post fuerit possessor. ¶ † Sequestrata.]no. depositum fieri non solum in corporalibus, sed etiam in incorporalibus, & in spiritualibus. & idem uidetur de missione in possessionem;de hoc not.j. de eo,qui mitti. in pos.c.rei ser.c.j.¶ Accepit]à te & tūc planum est: quia sicut possidebat,qn̄ tradidit,& ita post, nisi ea mente deposuisset, ꝙ possessionem in depositariū transferret.ff.de acqui.pos.interesse puto. & sic cū possideret ipse actor,non dabatur ei rei uendicatio , insti.de acti.§.j.& C.de ali.iu.mu.cau.fa.l.j.¶ Quandoque tamē rei uen.datur possidenti contra depositarium, uel commodatarium pp detentationem,quam habent.ff. de rei uen.officium.ff.de pecu.deposui,in princi.¶ Item confessoria datur possidenti.ff.si ser.uen.& si forte.§.j. & l. se. sed hic non agebatur contra depositarium,contra quem agere posset,ut dictum est,si possessor possessionem interuertisset.ff.de ui,& ui ar.l.colonus.sed cō tra milites cap.& no.ꝙ rei uen.datur contra possidentem renūtiatione iuris,qđ hàbeo in re.simile.ff.de contrahen.emp. qui tabernas.ff.de le.j.si domus.& ſm hoc sic feci libellum , uendico talem ecclesiam à talibus militibus : quia in ea habeo ius patronatus. uel dic , quòd alia ratione male intentabat rei uen.quia rei uen non competit nisi p iuribus corporalibus.ff.de rei uendi.l.j.§.per hanc,& l.uēdicatio.¶ Sed hæc litera innuit contrarium,s.ꝙ pro iuribus incorporalibus competit rei uendi. licet hic inepte proponeretur:quia possidenti non competit. ff. de alie. iudi.mu.cau.fal.l.j.¶ Sed respondeo , hic largè sumi rei uendi.pro actione in rem.hoc non placet : quia cum cōfessoria,quæ in rem est,etiam posidenti competat,non esset propter hoc iudicata petitio inepta.potes ergo dicere,quod iste.M.petebat ab ipsis militibus ius patronatus quasi à possessoribus.& hæc est ac.in rem:non tamen per omnia imitatur naturam rei uendicationis:quia daẗ pro incorporalibus:nec naturam confessoriæ, quæ tantum datur non posidenti,& ꝫ possidentem tm̄ . de hac loquitur.ff.si usufr.pet.§.ul.inst.de actio.§.j.& hac actione agitur j.de exe.cum uenerabilis.ꝫ.de maio.inter.uel dic,ꝙ non reprehendit.M.quia ineptam actionem nominauit,s.rei uen.quæ hic sumit pro cōfessoria:quia bene datur posidenti:sed quia intentionem habebat ineptam,s.ꝙ possidens peteret possessionem,quam habebat unde bene hic pronunciauit suam intentionem non tenere;& sic pronunciat.l.fi.ff.si men.fal.mo.di. l.j. §.j . & pp hoc dr̄ actio inepta:quia intentio est inepta , qđ ex ipsis actis,quæ in ipso iudicio fiunt,apparet,imò plus ut, ꝙ si quis rectam haberet intentionem,si esset actio inepta,ut si quis diceret,peto talem fundum à te,qa ad me pertinet iure dominij , & propono ad hoc actionem ex locato,quòd bene teneret intentio,& probato dominio ferenda est sententia pro me,licet actio omnino sit inepta.bene igitur competit confessoria ei , qui non est in possessione iurisp a.sed tamen de iure ius patronatus habet competit dico contra eum,qui eum prohibet uti iure pa.uel se liti obtulit.ff.si ser.uend.l.ij.§. hoc autem. ff.si usufru.pe.l.ulti.ff.si ser.uen.loci.§.si quis mihi, & l. si quis diuturno.Sed cum iste.M.non tantum ius haberet,sed etiam possessionem,ut probauerat;ideo male intentauit rei uen.uel confes.act.in rem.sed huic satis bene posset competere negatoria quia ius patronatus possidebat in ecclesia, & bene competeret ei, quia ius patronatus habebat, contra eum,qui posidet ius in re, de qua agitur, si ser.uen.lege secunda ff.de usuca. naturaliter.uel melius,quia hic habebat possessionem, & similiter dicebat se habere proprietatem competebat interdictum,uti pos. pro molestia & inepta dicitur hæc petitio, quia nec absoluere , nec condemnare potest cum effectu,quia si absoluat reum , non prodest ei: quia non posidet,quia tunc nihil lucratur . & si postea posidere cœperit,eidem agenti non obstabit exceptio rei iudi.propter nouam possessionem. Item eum cōdemnare non potest,cum sit imposibile & contra ius, quòd rem restituat, quam non posidet, nec possedit : uel ad minus non desijt posidere dolo.j.de excep. c. aduersa-
2 rio.¶ † Tenere]no.ꝙ si in principio noscitur ineptitudo actionis,statim iudex,uel assessor libellum lacerare debet.ff.de asses.l.j.si autem ab initio nescit,sed ex post facto perpendit ex probationibus,uel aliter, decernit intentionem non tenere,ut hic.ff.si mensor fa.mo.dix. l.j. in principio j.de restitu.spo.cum ad sedem, & dummodo tolerabilis sit petitio,admittenda est,ut ibi dr̄,qa semper interpretandum est secundum actorem.ff.de iudi.si quis intentionem.ineptām autem nō iudicarē, si nec ipse posideret,nec reus,ut no.j.ut lit.non conte.qm̄.§. ꝙ
3 si super ¶ † Non tenere]melius dr̄ actio inepta, si ex his quæ proponuntur in libello, appareat ineptitudo . ff. si men.fa.mo.di.l.j.§.j.Idem est si ex his,quæ postea proponit,appareat ineptitudo actionis,ut hic Idem est si notoria est ineptitudo, etiam si non proponat eam, supra. de offi.iudi.c.j.falsitas autem propositæ actionis nunquam reddit eam ineptam.

SVMMARIVM.

1 *Præceptores comparantur institutoribus.*
2 *An penes plures præceptores posit esse administratio.*
3 *Præceptor,si bona fide contraxit,insolidum tenetur.*

CVm deputati.[Præceptores]ar.ꝙ administratores sine alterius licentia possunt agere. de hoc
1 not.ꝫ.de rescrip.edoceri.¶ † Præceptores] hos comparo institutoribus,qui præponuntur negocio dn̄ico,quod habet locum.ubi domus,q̄ hēt superiorē pceptorē,qui instituit inferiorem,est dn̄a non tm̄ domus inferioris,sed ēt rerū eius,alius secus.ff.de instito.l.3.& l. cuicūque.§.j.& §.sed si fullo.sed ēt comparo eos custodibus,uel commēdatarijs,uel uisitatoribus,uel uicarsis qui curare debent, & uisitare loca sibi per magistrum cōmendata maiorem.horum officium habes lxj. dist. obitum,& c.seq.lxiij.di.ca.plebibus.70.di.sanctorum. viij. q.j.qui nos suprà de offi.uic.per totum. 12. q. 1. quantumue,& q.ij de laicis,& c.seq.& uidetur. ꝙ quando huiusmodi præceptores possunt remoueri ad arbitrium superioris,ꝙ non solum hi præceptores, & alij prædicti agere possunt,& conueniri pro loco eis cōmisso , sed etiā singuli superiores,etiam si plures sint,ꝙ possunt eos remouere,ff.de insti.cuicunque.§.fi.& l.seq. infra de resti. spo.olim.C.de sa.san.eccle.sancimus.ff.de tribu. procu. §.j.ar.ff.de exerci.l.j.§.magistrum,& §.est autem nobis, quia,ut ibi dr̄,electio est agentis;utrum aliquem prædictorum conueniat:sed in agendo præfertur maior: quia cum possit subditum remouere ab administratione in totum,multo fortius à prosecutione causæ,ar.ff.de procu.l.in causæ.¶ Si autem sit perpetuus præceptor, id est qui non possit sine causa remoueri, tunc nō poterit agere de rebus ad hunc locum pertinentibus nisi in defectū præceptoris,ut no.j.de restitu.spo.olim, & de test. cum

nec

olim.nec est uis, quòd superior non potest amouere inferiorem sine consilio,& sine consensu aliquorum: quia nec et prælatus alia maiora negocia debet facere sine consilio capituli.j.de his,q fiũ præ.sine con.c.quanto, & tamen agere & conueniri pōt sine alicuius cōsilio.s. de re
a scrip.edoceri,ubi no.¶ † Item nō est uis ēt, si omnia bona huius loci omnino fiut distincta a bonis maiorum domorum,dummodo remotio sit ad uelle superioris, & ei obedire ten eatur de stando ibi,& de recedendo; quod constat:quia qñ inde amouet minor minister, superior administrat:quia licet separata sint bona intm,q nō possint portare ad maiorem domum;tñ administratio nō ē diuisa,q bene pōt esse penes plures præceptores, sicut & penes plures tutores,uel alis administratores.de hoc nota.s.de rescr.edoceri.alij dicūt,& forte melius, q nō est uis.utrū pceptor sit tpalis,an perpetuus.Item nō est uis q possit remoueri sine cā, uel non.Item an uacante domo ueniat administratio ad superiorem, an non ¶ Sed in hoc tm est uis,an ambo simul possint libere ministrare:& quis sit maior in administratione,& tūc ambo poterūt conueniri,& maior in agendo præferet,& sicut est in exercitatoribus.ff.de exer.l.j.§.est autem:& in patre & filiofa.C.de bo.que libe.cum non so.& idem in institoribus.ff.de inst.act.quicunque.& sæpe in pposito & canonico,qñ agit de præbenda,ut no.j.de prob.ex literis:& in uicarijs.113.di.c.si.& 114.di.c.j.¶ Item nō est uis, si totum lucrum, uel damnum ad aliquem spectat, dummodò alterius sit administratio,ut no.s.de rescrip.edoceri.¶ Fatemur tñ,q pro his locis religiosis multi agere pot.unt,& respondere,ēt si non habeant administrationem:sed non cogunt,de qbus no.j.de testi.cum olim plus placet,q no.ij.de reli.do.cū uenerabilis,in glo.ita eps.ex dolo aūt istorum præceptorum,uel commendatariorū ēt in 3stibus admisso nō tenet locus, nisi sit factus locupletior.ff.qñ ex facto tu.l.dolū.C.qñ ex fa.tu.si ıure.ff.de tribu.sed & si.§.j.de hoc no.j. de depo. gratuis.ff.de act.emp.& uē.interdicto.de culpa aūt pceptorū tenet insolidū locus, si pt seruari indēnis à pceptore aliter non.ff.de admi.tut.l.si.in prin.¶ † Si aūt bonafide 3xit;pceptor tenetur insolidū,ēt si fiat inde pauperior. j.de præca.c.ij.ff.de mi pa.§.si pe.ff.de en.illud.§.j.sed pōt in integrum restitui, si exinde grauiter sit læsus. ff. de mino.ait prætor,& l.q si minor. §. j. executio autem rei iudi.semper fit 3 locum,sicut 3 pupillum.ff.de re iudi.si se.§.j.ff.de admi.tu.l.a.alij aliter dicūt in aliquibus prædictorum dicitur autem dolo tutoris, uel præceptoris factum,si accepit,uel tenuit sciēter plus, quam deberet.ff.de tribu.sed & si.§.si seruus.& idem est,si non retinuit quod debet retineri.ff.de tribu.quod in hærede.§.si.si autem ignoranter, secus,dummodo restituat, quàm cito potest.ff.de tribu.illud.§.si cuius[admittūt] & malè[Allegantes,& male.

Qualiter,& quando.

Causam[Pene]no.causam suspitionis, si forte similem causam habeat index bene enim diximus, penè.uix enim omnino similis inueniretur.qñ autem sit similis,boni iudicis arbitrio [a] relinquatur [Surrogantes]utraque pars præsens erat,uel hoc notum erat Papæ, & modicum præiudicium partibus fiebat.

a ¶ Iudicis arbitrio. Adde Felinum in cap. translato, colum.v.uersi.& qua dicantur. Et Bald. in addi. spe. in titu. de alleg. & dispu.ta. uer

Exhibita nobis[Cōtigentibus.] puta de studijs eligētiū,& meritis electorū.[Interlocuti] & malè:quia iudices erant & nō inqsitores.itē malè,quia exceptiones istæ añ ingressum negocij proponendę & probandæ sunt;ut pote quæ sūt dilatoriæ,uel peremptorię fori.dicit enim aduersarium fore repellēdū à foro,quia excōicatus est,uel 3spirator,ar.C.de exce.l.ul.probatio autē aliquarum exceptionum facienda est,ſm q lex docet.C. de excep.si quidem[Inquirerent] huius erroris causam præstitit uerbum,quod in literis Papæ continebat,s. inquirerent. ¶ Inquisitores]ex hoc uidetur, quòd si quis pcedit inquirendò,q simul potest cognoscere de principali,& de exceptione:sed hoc non est uerum:quia siue pponatur exceptio 3 id,de quo fit inquisitio,ſm q loquitur.j.de pur.ca.cum dilectus.s.de fil.pres.ueniens. siue excipiatur 3 personam iudicis inquirentis,siue 3 personam ministri inquisitionis,ut j.de accu.ueniens, & c.cū oportet,semp primò cognoscēdū est de exceptionibus. C.de ex,si qdē.qñ tñ index ex pprio iudicio procedit, uel ex officio ministrum inquisitionis constituit, tunc ēt si contra istum ministrum proponatur exceptio, tamen ex officio suo pcedet illo ministro remoto, & sic intelligitur,quod hic dr,licet hi iudices cogitarent de iure esse,q si essent inquisitores,q liceret eis procedere simul super exceptionibus,& principali, tamen non erat uerum.¶ Contestata] & male, quia tunc demum in electione proceditur lit.non conte.cum pats est contumax alias secus,infrà ut lit.non contest.qm.§.porro imo,qd plus est,si excipiatur contra electum facienda est li. contest.super exceptionibus aliter non tenet,qd agit.supra de ele.dudum Ro.ec.ij.alij aliter dicunt,& forte nō male.s.q ibi non fuit facta lit.conce. super exceptionibus, sed super principali actione.

sicut si Staretum, & Felinum in ca capitulum, columna.iy. in prin.cl.suprà de rescriptis.

Venerabilis frater noster[Perijsse]C.de indi. properandum.[Procedas]cognoscendo de negocio à capite,si uerum est,q lapsum sit triennium. in hoc enim errabant Ceruien.quia licet sit triennium elapsum,& si perierit instantia iudicij,non tamen perijt iurisdictio,q est perpetua.C.de iudi. properandum. C. de cōstitut. pen.l.ij.C.de præscr.30.an. uel 40.l.ult.& de diuer. rescrip.l.falsa. uel dic,q secundum canones lapsu termini non perijt instantia iudicii,ut hic. uel dic hoc obtinere, ubi per cauillationes aduersarij protrahitur negocium ultra terminum:alias secus,ar.C.de temp.integ restit.l.petendæ.

Significauerūt[Rectorem]uillæ,nō ecclesiæ[Coegit] Sur,q benè.C.de iudi.nulli.j.de cā pos.c. 1.sed 3, qd sequit.So.illa loquit,qñ simul agit possessorio & petitorio hæc aūt,qñ iā finita lite intendit de pprietate[Postea]siue ab initio monasterium egit interdicto,unde ui & adhuc expoliatio manet,siue à pri.egit,uti pos.& post sententiam spoliatum est de nouo negando admittere electum ab eis in rectorem, semper legitima exceptio est,non respondebo de proprietate, nisi restitutus fuero infrà de ordi. cog.cum dilec.idem etiam esset,si petitorio egisset, argu.infrà de ap.constitutus[Responderet] petitioni monasterij, quod petebat electum suum pro rectore haberi. ¶ Obstante]3.C.de ferijs,oēs.ff.de ferijs.l.j.Sol.illa locum habent,qñ singulares personæ conueniuntur,quas graue est ab opere rustico aduocare, sed in uniuersitate.quæ per unum syndicū litigat, secus.uel hoc ideò est, quia periculum est in mora,si transit sine regimine uel potius ipsi ex hoc, q electum eorum non admiserūt, iterū possessionē amittere uidenf.

Item

Item in ferijs tractantur publicæ causæ.C.de ferijs, omnes iudi.

IVris esse[Ambiguum]sic nec posset ei præcipere, quod iret ad sanctum Iacobum.ea,u.sola mandare potest, sine quibus implere mandatum delegantis nō pōt.s̄. de offi.dele.præterea.C.de iura.calum.l.ij.¶ Criminalis] nam in criminali nō constituitur procurator.3.q.9. per totum.ff.de pu.iu.l.pe.§.j.sed nec in omnibus criminalibus cogit personaliter comparere.ff.an per alium c.ap. l.j.hoc autem criminaliter intellige largè, ut comprehendat etiam popularem.ff.de procura.licet.[Pro ueritate]ff.de proc.si actor.C.de procu.l.fi.[Calūniæ]quod per principales personas præstandum est.C.de iura. calū. aut.principales,& no.j̄.de iura.calum.c. imperatorum.

De foro competenti. Rubric.

SI quis clericus [Proprium] Et si fecerit siue in criminali, siue in ciuili iudicio, uel negocio, punitur xj. q. j. inolita, placuit. [Cōsilio] aliter non licet,ut no.supra de arbi.c.cōtigit.[alios]quibus eps delegabit causam,uel etiam sine delegatione.

NVllus iudicum Secularium, uel ecclesiasticorum, talium tamen,qui in eos iurisdictionem non habent[minores]conuersos,oblatos[sine permissu]maximè,quia nec cum permissu,si sint seculares[Condemnare]nisi in causa reconuentionis.j̄.de mu.pet.c.t.& 2.[Sequestratus]per sententiam.

SAnè si episcopi[Locus]No.de rescriptis, dilectus filius.j.

SI quis contra[Executor]idest delegatus, qui de tota causa cognoscat[actor]s.quòd eps dele.totam causā. ¶Compellat]hoc uē correctum infrà de ap.cum specia li.infra.e licet.ubi dr,quod si iudex de recusatoris assensu non potuerit delegare causam,ad superiorem remittat. uel dic illam loqui de deleg.hanc de ordinario secundum.l.autem etiam debebat dare iudicem,qui de toto negocio cognosceret.C.de iudi.cū specialis. hoc prius dictum magis placet in ordinario secundū canones[Ipsius]episcopi.[Lege]quæ loquitur de executione.C. & ff.de re iudi.l.2.& 3.§.si quis.C.de exe.rei iudi.l.ult. & de usur.rei iudi.l.ulti.

SI clericus laicum[Suas] Hoc ideo dicit: quia si constaret res esse ecclesiæ[a] quas laicus possideret,coram iudice ecclesiastico agi debet, puta si ageretur ex legato, uel ex locato,uel cōsimilibus[Trahi]nisi agatur de spoliatione, uel qualibet oppressione.16.q.1. in canonibus 24.q.3.si quis de potentibus.de hoc no.j̄.e.cum sit.

EX transmissa [Tuæ] ex hac decret.apparet, quod dñs possit esse dele.iud. inter homines suos.sed ar.contra infra ut lit. non contest. accedens.ij.sol. licet Papa dominorum militum commiserit causam ex certa scientia;nihilominus tamen potest recusari.nō enim uidemus causam,uel rationem: quia Papa uelit auferre parti suam exceptionem,nisi diceret,non obstāte exceptione recusationis uel dic, quòd ad huuc, cui scribebatur,per tinebat cognoscere ordinariè de hac cā,quia ipse erat superior do minus,a quo tenebatur feudum. & ideo uel in defectum medij domini: quia appellatum esset ad eum, non ordinarium, pertinebat cognitio,ut not.s̄.de iudi.cæterum.[Imponas]not. de hoc. s̄. de iudi.cæterum.

a ¶ *Ecclesiæ. Et sic qualitas ipsa. quando est de substantia, debet probari, sicut factum principale. Adde Petr.de Ancharan. qui ita ponderat in consi.253.incip.in quæstione præsbytero,& Alexan. in cōs.79.sol.2. in prin. in.1.col.faciūt ad prædicta,quæ ponit Barto.& Ale.post eum, in l.non solū.§.sed ut reprobari. ff. de no. oper.nun. & quæ ponit ipse Alexand. in consilio.c.columna.ij. uer.oportebit, & in consil.119 colum.iii. in prin.in i.uolum.& in consilio. 177. solum.4.uersi.his præmissis,in secundo uol n.*

S V M M A R I V M.

1 *Quilibet dominus super rebus feudalibus iurisdictionem habet, & etiam suas potest exequi sententias,ut in nu. 2.*

3 *Laicus cognoscere non potest de criminibus clericorum.*

VErum [Consecratus] Ita mandat de facto: quia consecratio imminebat:aliàs sufficit, quod confirmatus esset s̄.de elec.nosti.uel etiam sine confirmatione, si esset in partibus remotis suprà de elec. e. nihil est.¶ 1 † De feudis] quilibet dominus,quantumcunque uilis,etiam rusticus super rebus feudalibus iurisdictionem habet per l.Federici,ut no.suprà de iudi.cæterum.¶ 2 † Item uē,quòd cum quilibet dominus sit iudex ordinarius,quod suas sententias exequetur,& etiam laicus contra clericos uasallos,nec incidit in excommunicationem,si eos resistentes compellat,ar.j̄.de re.spo.olim hoc autem dicimus, si principatus, uel commitatus, uel castellania,uel alia huiusmodi concedatur in feudum:quia si. de eis agitur inter aliquos, coram domino feudi agendum est & si coram uasallo clerico inter subditos agatur comitatus,dominus feudi est appellandus, non Papa.s̄.de maio.& obe.solitæ.¶Item uē aliquibus, quòd si de istis feudis agitur inter aliquas ecclesias, & in casibus, in quibus sub domino feudi agendum est, inter laicos & inter ecclesias agetur: quia in fauorem dominorum hæc iurisdictio est eis seruata. unde possunt ad se causas huiusmodi reuocare etiam inuitis litigatoribus suprà cap.proxi.& subditi clerici coram dominis suis clericis: uasallus tamen superiorum dominorum laicorum ad dominos laicos appellare debet. alij contrà. ¶ Si autem baroniæ prædictæ non conceedantur in feudum, sed simpliciter,tunc in nullo teneatur donatori etiam de alijs muneribus, quæ prius subibat baronia infrà de doca.cum dilec. ¶ Si autem retinuit sibi munera illa,præstabuntur, dummodo sint honesta, ut no. infrà de immu.ec. non minus. dicunt autem quidam, quòd si baroniæ, uel quæcunque alia bona dentur ecclesiæ sub condione, uel cum eo tenore, quòd si ecclesia non subierit onera imposita, quòd licet laico sua auctoritate capere, quòd possit capere sua autoritate, argu.infra de condi. ap. uerum. C. de pig. act. pignoris causa,C.de pig.l.iij.ff.de pign.ac. qui rati.¶Sed nos contrà credimus, & maxime ea ratione, quia cum rerum istarum dominium sit ecclesiæ quæsitum,sanctum sanctorum est domino;& ideo per nullum potest capi nisi autoritate iudicis ecclesiastici. quia sacrilegium tu eis committitur xij. quæstio. ij. nulli liceat, & c. sequen.& nota. infra cap. proxi.¶ Si autem non est de rebus feudalibus, quia eorum dominium nō est sanctum sanctorum domino, tunc illud remaneat penes dominum,licet fructus & alia utilitas sit uasalli; ad hoc faciunt. 10.quæstio.j.c.2.& c.sequen uidetur ex præmissis, quòd fructus rei feudalis postquam percepti, sunt,

sunt, quòd dominus nihil in eis possit, cum iam sunt sanctum [a] sanctorũ dñi facti, licet di xerimus, ꝙ ꝯ clericum possit agi ciuiliter & coram dño, & corã paribus ad amissionem feudi: nõ tñ põt agi ad hoc idẽ criminaliter, nec etiam ciuiliter ꝑpter crimẽ: sed remittenda est cognitio ad ꝑlatum suum, etiam si feudum sit paternum. ¶ Sed si fuerit condẽnatus per prælatum suum de ꝑditione, uel de alio crimine, propter quod debebat feudum amittere, tunc dñs auferet feudum pro uelle suo; & si fuerit absolutus, tunc ulterius dñs non poterit ei propter crimẽ

a ¶ *Sanctum. Adde Petr. de Anchar. in consil. 113. col. q. in prin. incipiẽ. Iura quæ loquuntur.*

3 feudum auferre. ¶ † De crimine enim clericorũ nec directè, uel incidenter põt laicus cognoscere, sicut nec de legitimitate, arg. s. eo. proxi. at si. j. de ord. cog. tuam. j. qui fil. sint legi. lator, j. eo. postulasti. nec obst. si dicas, [b] quia contra clericum productum in testẽ coram laico obiicitur crimen, & probatur, ut à testimonio repellatur, j. de testi. testimoniũ, ff. de testi. testimonium: quia nõ ꝓpriè obiicitur crimẽ clerico, uel contra clericum, sed cõtra laicum, qui eum produxit. & qa ipse ex eius repulsione pœnam patietẽ, non clericus: quia eius testimonio non creditur. si aũt feudum non esset paternum, sed ecclesiæ tunc ꝯstat, qa ꝓ delicto personæ nõ est eccl'ia priuanda feudo. 16. q. 6. si epm [pertineat]. i. si sit feudum ecclesiæ [Imperiali]. i. si sit feudum Imperatoris.

b ¶ *Nec obstat si dicas. Adde Cardin. in consil. 25. col. fi. uersi. ad ultimum, incip. Consi. ad dubia singulariter.*

SVMMARIVM.

1 *Cogendæ sunt seculares potestates censuris ecclesiasticis iustitiam ministrare.*
2 *Sacrilegi sunt rapientes res Ecclesiasticas.*

CVm sit generale. 11. q. 1. experientiæ, C. de iur. om. iud. iurisdictionem, C. ubi & apud quos in
1 integ. resti. agi. l. qm. ¶ † Iudices] nam potestates seculares cogendæ sunt ꝑ censuram ecclesiast. iustitiam absque negligentia facere, & malefacta corrigere.
2 23. q. 5. administrator. ¶ † Sacrilegi] no. raptores rerum ecclesiæ esse sacrilegos. simile. 17. q. 4. & c. iij. c. sicut q, & in multis aliis. c. eiusdem qõnis. Et idcircò pertinet ad iudicium ecclesiæ. 12. q. 2. nulli liceat prædia, & c. de laicis. imò, etiam si dubium sit, puta quia negeẽ rapina: tñ cognoscet ecclesia. 16. q. 1. in canonibus. 24. q. 3. si qs de po. ubi etiam dr, ꝙ non solum de rapina, sed de qualibet etiam oppressione, & non solum clericorum, sed oium pauperum cognoscet. imò si de fraude habita in ꝯtu ecclesiæ agatur, uel etiam sine fraude ꝯtus initus nullus dicat, ecclesia cognoscet. 12. q. 2. apostolicos. imò quocũq; modo de re ecclesiastica agatur, cognoscet ecclesia. 12. q. 2. quicũque mil. ¶ Oportet tñ, ꝙ semper in petitione mẽtionem faciat de oppressione, uel fraude, uel minus legitimo contractu, & super causa illa fundet petitionem suam; & si pars aduersa neget, nihilominus procedetur in eã principali. & si non probauerit fraudem, uel illicitum ꝯtum, absoluetur reus ex illa causa: sed iterum poterit agere alia, ff. de excep. rei iud. & an eadem. ¶ Si aũt uelit proponere in libello, quod nõ ꝑtineat ad fraudem, uel oppressionem, uel ꝙ sit minus licitus contractus: puta quia non fuit in præsentia clericorum aliquorum, non auditur nisi coram iudice ordinario rei, supra c. si clericus. tñ quidam dicunt, & nõ malè, ꝙ etiam si dicatur ꝯtus aliquis tenere, si petat restitutionem, coram ecclesia agetur. & idem, si dicat alicuius canonici nõ interuenisse ꝯsensum, arg. ꝑdictorum. c. & c. si clericus non ꝯdicit: qa loquitur, ubi agitur rei uẽ. uel depo. uel ꝯsilibus, in qbus nullo spãli iure iurat eccl'ia. de talibus. n. bene cognoscet iudex secularis.

QVod clericis, & infrà.

SVMMARIVM.

1 *Quæ coniunctio sit inter Papam, & Imperatorem.*
2 *An succedat Papa in iure regis, uel principis negligentis.*
3 *An & quando iudex ecclesiasticus possit se cõmiscere seculari iurisdictioni.*
4 *In dubiis occurrentibus semper recurrendum est ad Papam.*

LIcet ex suspecto. [irritas] cum enim Papa in eis iurisdictionem non habeat, iurisdictio, uel literæ datæ ꝯ eos non ualent, nec quod per eas fit, arg. C. ne de sta. defun. l. pen. & uĩ mirum, quod post subiungit, dũmodo &c. qa si irritæ sunt, qũo ꝑ negligentiam ꝯualescunt? Item qd si iudex negligens erat tp̃e impetrati rescripti, sed rescriptum de negligẽtia nõ facit mentionẽ? Item quid si tp̃e impetrationis nõ erat negligens, sed modò est negligẽs? Item qd si fuit solicitus in incipiendo cãm, sed negligens in terminando? ¶ Ad hoc sic rñdeo, ꝙ literæ hmõi nullæ sũt, sicut hic dicit textus, nec tractu temporis conualescunt: quia qñ quæritur de uiribus rescripti, tp̃s datæ inspiciendũ est, s. de rescr. eam te. & ideo si tẽpore datæ non erat negligens iudex secularis, quãtũcũque postea fiat negligens, non iõ conualescunt literæ. clausula aũt, quæ hic adducitur, s. dũmodo &c. non ꝯdicit, quia non est is sensus eius literæ, ut literæ prius impetratæ ualeant, si contingit iudicem seculare fieri negligentem. sed hoc uult dicere: quia cum fuerit negligẽs, ꝙ ab eo possit appellari ad Papam, & super appellatione licitè aliæ literæ impetrari [ad tuam] hoc ius habet Eps in terra, ꝙ ad eũ appellatur, sed ad Papam iure imperij appellatur.
1 ¶ † Vacante] hoc est propter defectum imperij. in iure enim tñ imperij Papa succedit. unde si alius rector alij superiori, q̃ imperatori subditus, negligens esset in reddenda ratione, uel non esset rector in aliqua terra, tũc non deuoluetur iurisdictio ad Papam, sed ad ꝓximum superiorem. nam spãlis coniunctio est inter Papam & Imperatorem: quia Papa eum consecrat, & examinat, & est imperator eius aduocatus, & iurat ei, & ab eo imperium tenet, supra de elec. uenerabilem. 63. dist. ego, & c. tibi dño. & idẽ est, ꝙ in iure, quod ab Eccl. Rom. tenet, succedit Papa imperio uacãte. Sed quid si non sit negligens, sed subditi sunt sic inobedientes, ꝙ non põt facere iustitiam, tunc non credo, ꝙ succedat in iurisdõne eius: sed debet eum iuuare, & domare rebellionem subdito-
2 rum, arg. 96. dist. cum ad uerũ. ¶ † Sed quid si alius rex est negligens, uel alius princeps, qui superiorem nõ habet? dicimus idem. s. ꝙ succedit in iurisdictione eius, arg. 15. q. 6. item alius, & supra de elec. cum inter uniuersas, in fi. sed hoc non facit, ꝙ ab eo teneat regnum, sed de plenitudine potestatis, quã habet: quia uicarius est Christi, supra tit. proxi. nouit, uer. non enim. uel dic, ꝙ uacantibus regnis non poterit se intromittere, nisi ante peteret in modũ denũciationis, ut ꝑdicto. c. nouit.
3 ¶ † Imperio] hic est unus casus, in quo iudex ecclesiasti-

Inno. super secundo Decr. Q cus

nus potest se immiscere seculari iurisdictioni, s. cum imperium uacat: tñ de iurisdictione tm, quæ ad imperium pertinet.]. eo. c. proxi. secundus, qñ iudex negligit facere iustitiam viduis, uel etiam diuitib.]. eo. ex tenore, & no. s. de offi. dele. g significantibus. tertius. 2 3. q. 5. administratores. quartus. 24. quæst. 3. si quis de po. & c. soli. quintus, quando propter difficultatem uariatur quæstio inter iudices, infra qui fil. sint legit. per venerabilē. sextus, infra de app. si duobus. septimus in denunciatione, supra tit. proxi. nouit. octauus, cum iudex secularis est suspectus, ut hic, & in authē. ut dif. iud. §. ij. & ult. colum. ix. nonus ratione cōnexitatis: quia ex quo de matrimonio cognoscit, & de dote, infra de dona. inter ui. & uxo. de prudentia. decimus in casibus, quos no. supra eo cum sit, & supra de iud. nouit, in gl. non crimē. vndecimus. 89. dist. c. indicatum, & 12. q. 2. ecclesiarū. 11. q. 1. aliud. hæc uera & utiliter hic sunt notata. ¶ Sed dicet aliquis, hoc summi Pontifices statuere pro se. vnde cum non sine culpa sacrilegij loquatur, non est sibi tanta fides adhibenda, ff. de inter. ac. l. de ętate, §. j. sed hi si diligenter attendunt, quod dicūt, ueri sacrilegij culpam incurrunt. ¶ Quod ut melius intelligas, est prænotandum, q Deus creauit in principio cœlum, & terram, & omnia, quę in eis sunt, Angelicam & humanam naturā, spiritualia & tēporalia, ipsaq; per seipsum rexit, sicut factor suam rem gubernat, & homini, quem fecit, præcepta dedit, & trāsgredienti pœnam imposuit, ut Gen. 2. Ex omni ligno &c. ipsis etiam peccantibus pœnam imposuit p seipsum, s. Adæ & Euæ. Gen. 19. Mulieri quoq; dixit &c. & ibi. Adæ uerò dixit &c. ¶ Qualiter autem Chain per seipsum puniuerit, & Lamech, & Cham, & quosdam alios in eo. lib. Gen. 4. & 5. legitur, & sic recto mūdo per ipsum Deum usque ad Noe. Et tēpore Noe cœpit Deus creaturas suas regere per ministros, quorum primus fuit Noe. de quo, q fuerit rector populi, ex eo apparet, q sibi dñs gubernationem arcæ, per quā Ecclesia significatur, cōmisit, Gen. 5. & 6. c. Item quia etiam dns Noe & filiis rectoriam & legem sibi dedit, Gen. 9. De Noe etiam, sed non leg i ur sacerdotē fuisse, officium tñ exercuit sacerdotis statim post egressum arcæ ante, quam leges populo daret, Gen. 8. Aedificauit aūt Noe. quod officium sacerdotis simul Abel & Cain primò fecerant. In hac aūt vicaria successerunt Patriarchæ, Iudices, Reges, Sacerdotes, & alij, qui pro tēpore fuerunt in regimine populi Iudęorū, & sic durauit usq; ad Christum, qui fuit naturalis Dñs & Rex noster, de quo dicitur in psal. Deus iudicium tuum regi da &c.

4 ¶ †Et ipse Christus Iesus vicarium suum cōstituit Petrū & successores suos, qñ ei dedit claues regni cœlorum, & qñ dixit ei, Pasce [a] oues meas. licet in multa distincta sint officia & regimina mundi: tñ, qñcunque necesse est, ad Papam recurrendū est, siue sit necessitas iuris: qa iudex dubius est, quā sententiam de iure proferre debeat, uel nece ssitas facti: quia alius non sit iudex superior; siue facti, puta quia de facto minores iudices non possunt suas sententias exequi: uel nolūt, ut debent, iustitiam exercere,]. q fil. sint legi. per venerabilem. ¶ De Iudeis autem, Saracenis, & Gentilibus, & Schismaticis, quomodo ad Papę iurisdictionem pertinent, no. infra de uoto, & uot. redē. q super his. ¶ Ad te] hoc ius habet Episcopus in terra, si non possunt conuenire de aliquo, cui recusatus delegget totam causam, infra de ap. cum speciali, & no. supra eo. ex transmissa. uel hoc est uerum, si placet partibus: aliter ipse recusatus posset cogere partes ad eligēdum arbitros, qui de tota causa cognoscerent. de hoc no. supra eodem. si quis. [Ad nos] propter defectum imperij, ut dictum est.

a ¶ *Pasce oues. Adde eūdem Inn. in c. quod super. his, col. j. in fin. & sequen. infra de uo. Abb. in sua disput. incip. Episcopus, & quidam rector, col. xix. & Fely. in c. trāslato, col. v. uersic. & adde supra de constit.*

EX tenore [viduis] de hoc no. supra de offi. dele. significantibus [ecclesiasticum] supra de iud. quāto. ¶ [Terminetis] autoritate præsentium literarū. melius credo, q autoritate præteritarum. nec est contrariū ei, quod no. supra eo. c. proxi. ubi diximus, q literæ Papæ impetratæ ante, q iudex secularis sit negligens, sunt nullæ, nec lapsu tēporis conualescunt: hic aūt contrarium dicimus, scilicet quòd literæ ualent, & quòd tractu tēporis proceditur per eas. sed illud est ea ratione: quia ibi Papa nullam habet iurisdictionem, nisi per appellationem ad eum causę deferantur. hic aūt secus est, quia Papa iurisdictionem habet super uiduas: sed de gratia defert iudicibus secularibus, ut non procedat iudex ecclesiasticus nisi propter negligentiam laici iudicis.

SI diligent & infra [renunciare] intens iuri, quod est, C. de pac. si quis in confert. [publico] ff. de pac. publicum, C. de iurisd. om. iud. l. iij.]. de testa. requisi. ff. de procur. filius, §. veterani, ff. de postul. quos proh. bet, C. de iur. calun. l. ult. contrà, ff. de arbi. diem § si quis, infra de re. & trāt. ad apostolicam. ff. de pac. iur. §. item, infra de priuil. accedenti, ff. à quib. app. non licet. l. j. §. j. ff. de pac. pacisci, ff. de mino. si iudex, C. de tēp. app. l. ult. in fi. ff. de fer. l. j. contra. sol. iuri priuato, quod tñ in alicuius fauorem introductum est, renunciari pōt: secus in iure publico, quod est introductum in fauorem ordinis, & odium, quale est hic, quod in fauorem clericorum, & odium laicorum est introductum. sunt. n. laici clericis oppido infesti. quæst. 7. laicos. ¶ Inde est, q mulier renunciat fauorabili beneficio Velleiano, ff. ad Vell. l. ult. C. eo. l. iubemus. sed filiusfamilias non potest renunciare Macedon. & in integrum restitu. odiosis, ff. de mino. si iudex. uel potest dici, quòd iuri publico autoritate & utilitate non potest renunciare: publico autem tātùm autoritate potest, ff. de pac. pacisci; & ideò iuri publico quod consistit in sacris, sac & ma. renunciari non licet. 1. distinct. ius priuatum. [In Mileuitanen.] conciliis. 11. quæst. 1. inolita, placuit. ¶ [Pertrahant] not. sufficit trahere, & si non persistat usque ad sententiam. Item quod hic loquitur de actore. 10. quæst. 1. inolita. in sequentibus autem loquitur in reo, & in ciuili, & in criminali. 11. q. 1. placuit. quod tamen intellige uerū, ubi inuitus trahitur [purgare,] idest suam causam examinare [perdant] per sententiam, non ipso iure, arg. supra de elec. bonæ memo. C. de asse. l. j. in fi.

SVMMARIVM.

1 *Non potest Archid delinquentem in suo archidiaconatu excōmunicare, nisi sit subditus eius.*

CVm cōtingat [cohabitatione] nisi pro leuibus criminib. & sine iudicio, ff. de pœ. l. respiciēdū. 1 ¶ †Ex indulgētia] licet n. dñi eorum sint iudices ordinarij: non sunt tñ iudices sup subditos, qui eos eligunt in p̄laros & sic nō sunt iudices seruientiū. nō. n. rōne territorij, uel fori, cum non habeant territorium, iurisdōnem quærūt. vnde arch. non pōt excōicare delinquentē in suo archidiac. nisi alias sit subditus eius. Eps autem

autem habet forum, siue territoriũ in tota diœcesi sua, ar.s.e.sanè, ar.s.de off.ord.c.j.uel potes dicere, & melius archi.& multos alios prælatos, qui habent prælationes super certas parochias, uel certa loca, habere territorium, & ibi posse exercere iurisdictionem suam, in certis tñ capitulis, ut not.s.de off.ar.ad hoc. capl'ni autẽ & alij, de quibus hic loquitur, licet super aliquos habeant iurisdictionem, nullum territorium habent; & sic intelligo.89.dist.iudicatum.non.n.rusticos ecclesiæ iudicabit plãtus ipsius, sed eps. neq; officiales suos iudicabunt clerici, nisi ipsi clerici sup uillas, quorum officiales sunt, iurisdictionem haberent.& dicunt quidã, q ubicũq; potuerunt cognoscere, sicut arbiter, & diffinire causas eorum, qui suæ iurisdictionis sunt: sed nõ possunt eas mandare executioni. C.de iurisd.om.iu.l.fi.alij dicunt, q non possunt exercere iurisdictionem nisi in locis, ubi consuetudo, uel priuil.eis dat iurisdictionẽ, uel in locis, ubi morantur. nam capitulum Beluacen. extra terminos capituli super suos serulentes non habebit iurisdictionem.

POstulasti [Snia] super crimine, de quo accusat, quæ erat talis, cõdẽnõ te de tali crimine. & postmodum pœnæ executio fit sm canones, qui pcipiũt criminosos & dãnatos deponẽdos.25.dist.primũ, nisi ex dispẽsatione tolerent.s.de iudi.at si clerici interdum n erat pœna depositionis. C.ubi de crimine agi oportet, aut.qua in prouincia.& excõicationis.j.de ap.c. t. Idem credo, q possit suspendere perpetuo ab ecclesia, quæ in alia diœcesi sita est. & si ciuiliter ageretur, non solum corã iudice, ubi res sita est, sed ẽt ubi habet domicilium, patet conueniri, arg.ff.de iudi.quod legatur§.j.sed snia mandabitur de facto tm executioni per eum, in cuius territorio res est.ff.de iudi. à diuo.§.1. ¶In personam autem eius in maioribus criminibus is in cuius prouincia deliquit, exequatur.ff.de re.mili.desertorem, in prin. aut.ut nulli.iu.§.si qs uero gprehẽ. ¶Si aũt aliqs habet possessionem in iurisdictione alicuius dñi, sed non habet ibi domicilium, & offendat dominum, uel aliquem subditum eiusdem dñi, ipse per se non põt facere inde uindictam etiam in possessiones, quas habet in suo districtu, sed iudicem, ubi habet domicilium, adire debet. sed si ille iudex non faceret iustitiam, prosequeretur iustitiam suam sm tenorem canonis 23.q.2.dñs. sed si possessiones deberent aliqua munera realia, siue ordinaria, siue alia bene eum per occupationem possessionum, quas habet in iurisdictione sua, distringeret. C.de sacrosf.eccl.placet, iubemus nullam nauem. Sed ad respondendum coram se in iudicio non coget eũ nec hoc potest induci consuetudine, uel statuto, quæ non ualet nisi super personis suæ iurisdictionis, quale non est hic, q ille, qui non habet sub eo domicilium, coram eo respõdeat. ¶Sed hic forte posset statui, q bona cuiuscũq; qui committeret talem offensam, confiscarentur, uel offenso applicarentur: quia in rebus ualet statutum, uel consuetudo: quia sunt de eius iurisdictione, arg.C.de sacrosf.eccl.iubemus nullam nauem. nec debet talis cõsuetudo rumpi per extraneos, 8.dist.quæ contra. tamen & in hoc casu uidetur, q ante occupationem bonorum debet per suum iudicem condemnari. sed in hoc casu, cum agit in rem, coram iudice rei, de qua agitur, conuenietur. C.ubi de pos.agi.l.una.C.ubi in rem act.l.j.C. ubi de fideicõ.l.ult.ff de iudi.quod legatur.§.autem. & idem est, si creditor agit hypo.uel uti.pos.quia in rem est: sed secus, est si debitor agit pignoraticia: quia personalis est, ut j.de pig.cum contra.

SVMMARIVM.

1 *Domicilium in pluribus locis haberi potest.*
2 *Exceptiones peremptoriæ si contra literas proponantur, non est audiendus obiciens.*
3 *Clerici conueniri possunt coram domino feudi.*

X parte B. [Dotalitij] .i.donationis p nup. nõ habuit necesse hoc dicere: qa ẽt uiolẽtus pdo restituẽdus est, j.de rest.spo.in lris [spoliata] agebat.n.iterdicto, unde ui. 1 ¶†Replicatũ] & bñ.nã domiciliũ põt haberi in pluribus locis, si utrobiq; pl.nè instructus sit.ff.ad munici.l.assumptio.§.uerum, & l.filij.§.senatores, ff.de senato.l.senatores. Idẽ est, si haberet ibi magnam partẽ bonorũ suorũ, uel si lare, i.familiã, uel si nihil ibi haberet, assidue tñ conuersat ibi. C.ubi se.l.ij.tñ sola domus non constituit domicilium, ff ad municipales, libertus. ¶Item hæc fuit ratione rei, quæ erat sita in diœcesi Andeuagen. nã licet ageretur interdicto, unde ui, quod personale tñ quia in rem scriptum est, à loco, ubi res est, debent computari duæ dietæ.s.de rescrip.dilec.2.ubi de hoc no. alij autẽ dicunt, q nunq̃ à diœcesi, ubi castrum situm est, debent computari dietæ, cũ tm personali actione agatur, quãtũcũq; in rem scripta sit. [feudi] de hoc not.s.de iudi. cęterum. [negligens] non est sufficiens exceptio ad irritandas literas, ut no.s.eo. ex tenore.
2 ¶†Assignatum] no.ar.q si peremptoriæ exceptiones 5 literas proponãtur, non est audiendus obiiciens. debet.n.in directo iudicio differri, ar.ff.ad exhi.l.iij.§ ibidem. ¶Sed quid dicunt, q non est uerum. & est ratio diuersitatis inter exceptiones huiusmodi, quæ proponuntur in possessorio, & illas, quæ proponuntur contra literas. nam qñ agitur possessorio, peremptoriæ exceptiones non admittuntur, sed in petitorio differuntur. idcirco differunt in petitorio: qa ẽt si probarenẽ, tñ restitutio fieri debet ut patet in eo, quod legitur, & no.j.de ordi.cog.c.fi.sed secus est in suggestione falsitatis, & suppressione ueritatis, s.quando tacetur exceptio peremptoria, uel etiam falsum exprimitur, qui bene iurisdictionem per tales literas, datam impedit. Sed certè si quis bene inspicit, hæc distinctio non habet locum. nam hic non opponebatur hęc exceptio de dotalicia cõtra interdictũ de spoliatione, sed contra literas tantum. [responsum] minus plenè, secundum quod no.s.de off.dele.significantibus. uel dic, q bona est hæc responsio [mansionem] hoc solum sufficit.ff.de iudi.quod legatur.§.j. ¶Quidam tamen dicũt, q licet ibi conueniri possit, ubi moratur, de rebus in alterius iurisdictione constitutis: tamen, quando conuenitur coram delegato, dietę computantur tantum à diœcesi, ubi res, de qua agitur, sita est, & no.s.de rescrip.dilec.t. [commorari] non transire, ut not.in glo.& bene [rem] hoc solum sufficit.s.eod.sanè.C.ubi in rem ac.l.actor, ut quidam dicunt. alij contra.¶Exceptionibus] scilicet de feudo, & quòd res sibi datæ non erant in dotalicium, licet hic innuere uideatur, quod de restitutione feudi facienda per interdictũ unde ui, etiam inter homines alios, ne dum à uidua possit agi coram ordinario, omisso domino. tamen non est uerum: immò tãtum coram domino ad restitutionem rei agendum est, ut no.s.tit.proxi. cæterum. sed hoc iõ dicit, q defensio uiduarum de speciali gratia & fauore uiduarum adeò est ecclesiæ reseruata contra spoliatores, & in ipsorum odium, etiam si sint diuites uiduæ. & ideo per ius commune feudorum non reuocatur, ut

no.s. de rescrip.c. j.& maximè priui. Dei 87.dist.c.1.& 3 2. ¶†Sed obiicies,nōne & clerici, qui de gratia seruant foro ecclesiæ,possūnt conueniri coram dño feudi, ut s. de iudi.cæterum? Respondeo,iurisdictio clericorū non seruatur ecclesiæ, quando de possessionibus agitur, de priuil.speciali,sed de iure cōi ab imperatoribus condito.& ideo per ius cōe ab imperatoribus factum sup rebus,uel feudis suis reuocatur. Vel ideo ualet cōtra clericos. quia ab ecclesia est receptū ius illud.uel dic,φ licet alias inter priuatos ad solum dominum pertinebat hæc cognitio, etiam si agatur de spoliatione; tamen si 2 uidua, ecclesia, uel miserabilis persona de spoliatione agat, bene cognoscet ecclesia & hoc ea ratione, quia est crimen sacrilegij, cuius cognitio pertinet ad ecclesiam.87.dist.c.1.& 2.16.q.1.in canonibus.nec est necesse, φ in hoc casu requirat dñs super iurisdōne ei reddēda,ut dicitur.s.e.ex tenore: quia ibi loquitur,ubi agebat de proprietate, & tunc exercitium actionis pertinebat primò ad dñm,secundò ad ecclesiam:sed hæc cognitio sacrilegij pertinet ad ecclesiam primò.

Conquestus. [Per uiolentiā] non dicimus ecclesiā spoliatā, qa tunc non diceret se esse in possessione. expone ergo,quia dāna aliqā faciebāt hoibus:quia coram cōi non rñdebat. & hoc innuit finis,ubi dicit,& de dānis &c. & s'm φ hic sonat intentabat uti possi.ex quo hoc ponit in libello.s.de uiolētia,& per consequens de sacrilegio, debet esse quæstio coram ecclesia. sed sūia non fertur pro episcopo, nisi probauerit uiolentiam. debet enim probare causam, ex qua petit.ff.de exce.

SVMMARIVM.

1 *Literæ extenduntur ad successores, etiam si expresso nomine impetrantur.*
2 *Papa dicitur esse iudex ordinarius omnium.*
3 *A loco contractus uel commissi delicti computanda sunt duæ dietæ.*
4 *Priuilegium extenditur ad casus specialiter in literis expressos.*

1 Dilecti filij. ¶†Contra] nam ita vr, φ literæ extēdunt ad successores, ēt si expresso noīe imperrātur. sed dic, φ de rebus ecclesiæ agebatur,& s̄ hūc quasi prælatum, & noīe ecclesiæ erat impetratum rescriptum; & iō successor conuenit, arg. ff. de ann.le.l. annua.§.annua, & qa citatus fuit prædecessor.unde successor tenet, psequi, quāuis idē posset dici, & si citatus nō esset pdecessor: de hoc tñ no.plenius.s.de rescrip.eā & e.significauit. ¶Singularis aūt successor nunq̄ per tales līas cōu eniēdus est,arg.s.s.de iudi.qa V.So.ibi idē dicimus, φ procurator constitutus ab uno prælato p ecclesia sua post mortē suam pōt agere cāu, siue cœperit agere, uiuo constituente, siue post mortem, arg. hic. item cū constat eūuerum procuratorē & constitutū ab illo,qui constituere potuit,ēt sine capto, ut no.s. de rescr.c.edoceri, quare.prohibetur agere sibi cām cō missam? alij tñ dicunt, φ si cœpisset agere, tūc eā posset prosequi:sed secus est,si nō cœpisset agere:quia sic est in iurisdōne, simile.s.de off.dele.c.fi.nā in his similia sunt mandata iurisdictionis,& procurationis.ff.de iurif.om. l.& quia. sed primi rūdent, φ non est simile mandatum iurisdictionis,& procurationis in hoc casu. & est rō diuersitatis, quia iurisdictio delegaī tm̄ à iudice delegante; & iō finito officio delegantis finitur officium delegati, nisi per citationē ad minus suam perpetuasset iurisdictionem.s.de off.dele.gratum. sed procurator non constituitur nomine constituentis,sed nomine ecclesiæ & ideo quia ecclesia non definit mortuo prælato: quia nunq̄ moritur, 12.q.2.liberti, nec procuratio. ¶Item quod dicimus in procuratoribus constitutis à prælatis, idem dicimus de procuratoribus constitutis à rectoribus ciuitatum,siue sint annuales,siue perpetui.¶In procuratoribus autem constitutis ad negocia satis posset dici, φ quāuis generaliter cōstituti sint, tamē post mortem constituentis non debent incipere noua negocia, ar.ff.de neg.gest.nam & sciendum.§.si uiuo: alij tamen 2 dicunt contrà. ¶†Prodesset] uidetur male dicere:quia si expressè uoluisset in alium uon fuum iudicem consentire, non posset.j.e.c.proxi. So.hic non consentit in alium iudicem nisi suum: quia Papa iudex ordinarius est omnium.9.q.3.cūcta: quia hic per delega.cognoscit imò plus dico, quia etiam in alium iudicem tacite consentire potest, ut hic.s.contrahendo in alterius territorio,uel promittendo alij soluere.¶Respondere] nō exprimit sub quo iudice. nec per hanc promissionem tenetur respondere sub ordinario iudice illius loci, ubi soluere & respondere promisit,cum expressè hæc promittere non posset.j.cap.proxi. sed tamen coram Papa, uel eius delegato ibi respondere cogetur. ¶Quidā tñ dicunt, & non male, φ si non promisit ibi respondere, sed soluere tantum, φ ibi respondere tenetur, sicut si ibi contraxisset, ut not.in glo.j.coram: quia hic non expressè eliget sibi alium iudicem, sed tacitè. Alij autem contradicunt [respondere] idest coram iudice illius loci, ubi promisit soluere.ff.de eo, quod cer.loco.pro.l.j. & coram iudice, coram quo promisit respondere, cum ibi contraxisset. alias enim si non contraxisset, sed respondere promisisset, non cogeretur ibi respondere.ff.de iurisd.om.iud. si conuenerit, & not.de hoc supra de offic. delega. significantibus. debet enim coram iudice illius loci respōdere, ubi contraxit,ff.de iudi.hæres, §.omne interdictum, & §.fina. & intelligo hoc, si ibi inueniatur,& etiam si alibi, q̄ in sua prouincia latitet,ibi transmittendum est sicut dicitur in criminibus,quæ per auth en.contractibus æquiparantur, in authē.ut omnes obe.iu.§.ij.colla.v.& authē.ut nulli, in §.si quis uerò, sed ratio hic inducta super foro contrahendo,ubi soluere,uel respondere promisit,superficialiter inducta uidetur,cum loquatur de ordinaria iurisdictione,quam subire cogitur, qui in alieno territorio contrahit,uel soluere,uel respondere promisit. Rescriptum autem hic Papæ de delegata iurisdictione loquitur,ad quod nunquam tacitè,nec expressè obligauerat se eps, & quæ secundum uoluntatem Papæ extenditur de Anglia in Franciā & etiam restringitur,sicut in priuil.hic allegato restringebatur. ¶†Sed dic, imò faciunt 3 ad propositum: quia ex quo in alterius territorio contrahit, non solum uidetur consentire, φ ibi coram iudice ordinario conueniatur, sed & coram iudice delegato, quod est notabile: quia hinc sumitur argu. φ à loco contractus,uel cōmisi delicti sunt computandæ duæ dietæ: sed tñ hoc non credo esse uerum,sed tantū hoc facit promissio prædicta,s.de soluendo certo loco,φ renunciasse intelligitur priui.in omnibus iudiciis i.siue coram ordinario,siue coram delegato iudice cōueniatur.nam tali priuilegio facilè,& tacitè,& expressè renuntiatur. Item & sicut per contractum renunciat foro ordinario, & ita priui.quod habent super foro. ¶Item no.φ priui.non extenditur nisi ad casus, ubi per literas Apostolicas,scilicet speciali,& non communi iure contrahit forum: quia ubi de iure cōmuni cōtrahit, forum

forum,non obest priuilegium,quo quis est conuenien-
dus extra Angliam,ut sic iuri communi non contradi-
car:quia faciendum est,ut no.s.eo.licet,&.s.de rescrip.
causam.¶Quid enim si domicilium habet in Anglia,&
in Francia, quod esse potest.ff.ad muni.assumptio.§.fin.
nunquid,quia Anglicus est,non poterit conueniri per
literas apostolicas in Fraucia? absit.

Significasti nobis[Priuatorum].C.de iuris.om.iudi.
priuatorū[diœcesani]de hoc uo.s.de arbi.cōtingit.

Propofuisti [Forum].ff.de iuris.om.iud.l.pe.ff.de iu
di. [iam præuentus] litigare cœpit.

S V M M A R I V M.

1 *Iudex ordinarius proprius ex domicilio fieri dicitur.*
2 *Ius reuocandi domum locum non habet in causis celeritatem desiderantibus.*
3 *An qui in urbe conueniri non potest, possit in propria domo conueniri.*
4 *Nuncij uoluntarij,& procuratores non gaudent iure reuocandi domum.*

Icet ratione delicti.s.eo.postulasti.vj.q.iij.pla
cuit.C.ubi de cri.agi opor.aut.qua in prouincia
[ꝯctus].ff.de iudi.hæres.§.j.& l.eūm,& l inter
1 dū.§ ul.s.eo.dile ¶†Quidā dicunt solū domiciliū or-
dinariū iudicē ꝓpriū facere posse.vn̄ si alibi ꝯhat, pōt
ibi ꝯueniri:sed psona nō pōt ibi cogi uenire,ut not.s.e.
dilectus,& eode mō,si alibi delinquat. imò plus dicūt,
ꝙ licet sint iudices ex rōis p̄dictis,si ibi iueniant, & tūc
ꝓcedi possit ꝯ eos excōicando & mittendo in possessio
nē:tn̄,si nō sint ibi,sed de extra uocent,pōt ꝓcedi i res
eius ad mis. in possessionē rerū,quas ibi hēt, sed non ꝯ
psonā ad excōicationē,ar.ad hoc:qa si nō deberet cogi
ire ad eos,ergo nō deberet excōicari rōne cōtumaciæ,
q nō ē.11.q.3.nemo epōrū,& c.se.nec est ꝯ.s.e.sanè:qa
ibi loqtur,qn̄ rōne rei sortit qs forum:qa ibi in re hēt
iurisdictionē.iō in ea pōt dicere ius missionis in posses
sionē,& quodlibet aliud, sicut qlibet ordinarius:sed i
psonā nō pōt ius dicere.¶Quidā tn̄ dicunt, ꝙ in psonā
talis iurisdictionē hēt,sed p iura limitatā. alij dicunt,
ꝙ ex quo hēt iurisdictionē, ēt possunt citari extra ter
ritorium;& si sunt cōtumaces,ꝙ possunt excōicari.j.ut
lit.non cōte.tuæ,& c.qm̄.¶Sed primi rn̄dent, ꝙ nō pos
sunt citari extra territoriū.sed si ēt possent, nō tn̄ pos
sent eos excōicare:qa nō sunt cōtumaces qa ire nō te
nent;& sufficit,si res possideri patiat,ar.ff.de procu.sed
§.ul.& l.se.nec mireris,ꝙ dixi eos nō cōtumaces,& fie-
ri missionē ꝯ eos.hoc.n.fit in abn̄te cā reipu. & in pupil
lo,q nō sunt cōtumaces.ff.ex q.cau.in poss.§ j.ff.de pri
ui.cū pupil.uel ēt si sint cōtumaces,tn̄ ꝓcedere nō pos
sunt,nisi p missionem in possessionē,ar.j.ut lit.nō con-
test.tuæ.bn̄ facit ad hanc materiā.j.eo.Romana.§.ꝯhē-
tes[domicilij].s.eo.ex parte.C. de incol.l. ciues.ff. ad
muni.placet, nō utiq; Labeo, assum
ptio.§.fi. eius q.§. Celsus[rei].s.eo.
sanè,ex parte.C.ubi in rem ac.actor
a [rei]siue sit mobilis, a siue immobi-
lis.ff.de iudi.quod legatur[pro alia]
2 ff.de iu.l.ij.§.j.&.ij.¶†Item quidam
dicunt,ꝙ in causis electionum, & in
alijs,quæ celeritatem desiderant, &
quæ sunt tempore perituræ, non ha-
bet locum ius reuocandi domum,
ar.ff.de iudi.l.ii.§ i.& l.sed & si.§.edi

¶Mobilis. Et sic ratione rei mobilis quis forum sortitur, adde quòd Pe.de An. in cōsi. cxl.col.ij.uer. Ex quo sequitur, dicit hāc cōem opi. inci.consi. Primū dubium.

ctum infra de ap.oblatæ.quod pōt intelligi uerum in
electionibus prælatorum:sed secus in electionibus ca-
nonicorum[Pro alia.] Item quia Romæ, uel alibi ex-
pleuit legationē suā ita,ꝙ de ea hēt nihil ulterius fa-
cere uel respondere:nihilominus tn̄ habet ius reuocan
di domum,quousque in suam domum redeat,uel redi
re possit.Item si ex necessitate tenetur ultra tempus le
gationis,uel infirmitate,uel carcere,inuitus non cogit
alij ius respondere:uel quia expectat interlocutoriā,
an habeat ius reuocandi domum. omnes enim isti ha-
bent ius reuocandi domum.ff.ex qui.cau.maio.qui mit
tuntur.§.fi.& l.si cui.§.j.& sufficit ad hoc, ut amittat
hoc ius,ꝙ finita sua legatione uenerit ad quāuis domū
suam,etiam si non sit illa, unde missus est in legatio-
nem,ubi non est tantum periculum in mora.legati aūt
licet in aliquibus casibus habeant priui.reuocandi do-
mum:tamen si ultra tempus legationis morentur pro
ipsorum causis,amittunt priui.quia iam uoluntate mo
3 rantur,& sola uoluntate causam cœperunt.¶†Itē not.
ꝙ licet hi,qui pro causis & alijs necessarijs uocātur ad
curiam,& multi alij,qui habent ius reuocandi domū,
non possint in urbe conueniri:possunt tn̄ conueniri in
propria domo:alioquin fiet missio in pos. si non sit, ꝗ
defendat plenarie, super quo ante quàm fiat missio,co
gnati sunt interrogandi,& amici.ff.ex qui.cau.in integ.
resti.item ait prætor & l.se.ff.ex qui.cau.in.pos.eo.hoc
asit.C.de resti.mi.l.ignorare.¶Si autem tempore lega
tionis contrahat,& etiam si per gulam in curia teneca-
tur,nunquam tamen conuenietur,nisi de his, quæ ibi
contraxit,ar.ff.de iudi.l.ij.§.si legationis,& l.de eo.se-
cus,si agitur contra unum:quia contra oēs se debet de
fendere.ff.de iudi.l.ij.§.sed si agant.legatus ēt pōt con-
ueniri ab omnibus,si ipse aliquem conueniat, maximè
dum conuenit alios nā tunc impeditur legatio ex con
uentione, quam facit; & ideò est ei imputandū.ff.de iu-
di.l.ii.sed & si agant,& l.sed & si restituatur.j. respōso,
& l.non alias,& l.qui non cogitur.¶Sed contrarium ui
detur,authen.de san.ep.§.reuerendissimi, & extra de
dolo actor. ¶Sed illa authen.non loquitur, quando le
gatus sit conueniendus pro sua persona, sed dicit illū
legatum procuratorem constitutum ad causam cogen
dum subire reconuentionem illorum tantum, contra
quos agitur.si autem conueniatur,& respōdet, licet uo
luntariè:tamen pp hoc non amittit quo ad alios ius
reuocandi domum,ar.C.de execu.tu.l.uoluntarie cum
suis concordan.& non solū legati ab alijs missi habent
ius reuocandi domum,sed ēt si quis pp legationē suā
uenerit,puta prælatus propter negocia ecclesiæ uel ci-
uitatis,in authen.de san.epi.§.si uero epi.col.ix.nisi ꝓ
causa,quam alii monent, irent ad curiam tunc enim
non gauderent priui.ut dictū est.sed si uocatus sit reus
à Papa,ubi alij rn̄deat,ius habet reuocandi domum in
alia causa.ff.de iudi.l.ij.ubi dicitur,ꝙ uocatus cā unius
tutelæ in alia respondere non tenetur, ar.v.q.ij. uoca-
tio.¶Sed quidam dicunt illud loqui in criminalibus.
Potest etiam dici, quòd prælati,& alii qui habent ius
reuocandi domum,siue sint appellantes, siue appella-
ti, siue actores, siue rei, gaudebunt priui. potest ta-
men eis præfigi terminus, quo possint redire domum,
& post reuerti ad curiam cautione recepta, quòd ad
diem certam sibi assignatam reuertatur ad curiam, &
ibi se defendat,ar.infra de dila.exposuit.ff.de indi.l.ii.
§.sed si dubitetur. & ad hoc facit,quia prætor & etiā
ille,in cuius territorio contrahit, uel etiam legatus po
test cogere simplicem cautionem præstare, ꝙ ueniente

der compareat coram suo iudice iuri pariturus, ff. de iudicis. l. ij. §. sed si dubitetur. quod intelligunt quidã uerum & de his, quæ in legatione cõtraxit, & aliis. nobis plus placet, ꝙ nũquam debet dare cautionem, ꝙ post reuersionem suam reuertetur ad curiam ibi causam acturus: sed ꝙ coram suo iudice ordinario respondebit, arg. ff. de iu. l. ij. §. legatis. ¶ Itẽ legatus nõ cogitur audire sententiam super litem, quã contestatus erat ante legationem: sed si vult potest audire. ff. de arbit. non dist. §. item si quis Romæ. ¶ Item hoc beneficium habent prælati, quãdiu ex necessitate, non uoluntate sua morantur. ff. de iudi. l. ij. §. legatis, ff. ex quibus causa in integ. resti. l. pen. & l. inter, & l. seq. Item si in legatione contraxerit, cogitur ibi respondere, arg. ff. de iudi. cum furi. §. ult. ff. de arbi. non distin §. item si quis Romæ. Item si quis ad curiam alias uadit pro necessaria causa, habet ius reuocandi domum, ff. ex quibus causis in integ. restit. qui mi. §. fin. ¶ Legatum autem appello etiam ꝓcuratorem ad causam constitutum ab his, qui habent potestatem imperandi ei; ut tunc, scilicet de suis causis nõ conueniatur, in authen. de san. episc. §. reuerendissimi, colum. ix.

4 ¶†Procuratores autem, uel alij nuncij uoluntarij non gaudent hoc iure reuocandi domum, argu. ff. ex quibus cau. in integ. l. qui mittuntur. § fin & l. seq. primo respon. so. & l. non ueiõ. ¶ Item qui pro suis negociis spiritualibus uenerint ad seq. app. hoc priuil. non gaudent, ff. ex qb. cau. maio. non enim. ¶ Item differentia est inter legatos & alios, qui ex probabili causa, uel necessaria ueniunt ad seq. app quia alij præter legatos, ut qui causa testimonij, uel consimili ueniunt, tenentur rñdere apud seq. app. de omnibus cõtractibus celebratis extra locum suæ iurisdictionis etiã ante legationẽ. nam in eis solis, quæ in ciuitate sua, uel intra suam ꝓuinciam contraxerunt, hoc priuilegium habẽt, ff. de iu. l. ij. §. item si extra. ¶ Item priuilegio legatorum credimus gaudere peregrinos, arg. ĩ. de ele. pere. c. j ¶ Causa] idem intelligo in ꝓbabili, ff. ex quib. cau. ma. in integ. rest. necnõ, in prin. cũ lex generaliter ponat cãm, non adiecto necessaria, ff. de iud. l. ij. §. j. non tñ uidetur probabilis sufficere, nisi sit qõ necessaria, puta ꝓsecutio appellationis, quã licet ex necessitate prosequi non teneat: quia tñ rata maneret sententia, nisi prosequeretur, ideo dr̃ qõ necessaria. ¶ Idẽ est in reo uocato ad cãm, ut in eo. §. nõ aũt repeto quasi necessariãm, si ueniret, ut peteret in integ. rest. quia tũc bene cogitur aliis rñdere: quia agitur de nouo, & nõ quasi ex necessitate appellationẽ prioris & principalis causæ prosequitur [si tunc] alioquin præiudicatur. exceptio enim fori in initio proponenda est, C. de excep. l. fin.

SVMMARIVM.

1 *Modi sortiendi alicuius forum.*
2 *An licita sit prorogatio de casu in casum.*

Romana Ecclesia [ab O.] scilicet officiali; puta quia malè sententiauit, uel alias in officio suo
1 deliquit malam sententiam. ¶†Sunt. n. certi modi, quibus quis sortitur forum alicuius, qui no. in sum. C. de iur. om. iu. inter quos nõ est iste. sed forte obiicies, nõne si aliquis ma. à sñiam ferat in territorio alterius, ut per sordes, uel alio illicito modo, nõne de hoc tenebitur rñdere coram iudice illius territorij, ubi iniustam sententiam tulit? Rñdeo sic, quia ibi sortitur forum ratione delicti, uel quasi, uel ɔ̃tus, uel quasi, quem in alterius territorio cõmisit. sed ille officialis, qui in suo territorio deliquit, non deliquit in territorio archiepĩ, sed suffraganei [inquirere] .s. qñ crimẽ officialis est notorium, uel qñ de eo est diffamatus. ĩ. de accus. qualiter [cognoscere] qñ de hoc queritur ab eo, cuius interest, negligat; ſm hoc loquit. l. j. cum suis ɔcor. C. ad l. Iul. repe. Item bene fatemur, ꝙ tenetur aliqñ & dñs, & eps, si in culpa fuerit male eligendo. ff. nau. caup. l ult. §. ac. & §. seq. [maleficij] epi, quod est, qui negligit facere ultitiam de suo officiali [inquirendum] ff. nau. caup. l. licet, §. fin. [appellari] à parte extranea sententia: quia tunc si agatur ad reuocationem huius sententiæ, non iudex, sed ille, ꝓ quo lata est sñia, conueniẽdus est [iudices] supra
2 eo. significasti, repete. quæ no. s̃ de arb. contingit. ¶†Consentiat] licet licita esset ꝓrogatio de casu in casum hæc tñ prohibetur: quia electi non possunt prorogare iurisdictionem sine ɔ̃sensu suorum eporum. sic nec ab initio possunt in alios, q̃ in suos ordinarios consentire supra e. significasti. coram dele. aũt Papæ bene licet ꝓrogare. ĩ. de ap. cordi. [prohibere] sed epos ordinarios super his cõpellendis requirãt. auẽ. de testi. §. & qm̃ sinimus. C. de fi. instr. iud. ¶ Contractibus] repete q̃ diximus s̃ eo. cum dile. & c. licet. sed & si ibi inueniatur, & neget se ibi ɔ̃xisse, nõ cogetur ibi rñdere libello super principali qõne por recto, nisi prius summariè quærat, & probetur eum ibi ɔ̃xisse; & si ꝓbatum fuerit, iudicabit iudex suam esse iurisdictionem cognoscendi de principali. ff. de iud. si qs sup. s. de rescr. ex lr̃is, in fi. & tũc cogetur rñdere libello super principali; & uterq; tũc utetur iuribus suis, s. pacto de non petendo, uel ꝑscriptione, & aliis hmõi: sed in incidentibus nõ quæruntur hæc. ¶ Alibi] .i. in diœce. suis, nõ Remen. qa tunc, cum ibi inueniatur, bene posset ibi conueniri. hoc iõ dicit, qa uidebatur, ꝙ ex quo in sua diœcesi morabatur, ubi habebat ordinarium iudicẽ, à quo poterat conueniri, ꝙ iudex, ubi ɔ̃tus fuit celebratus, nõ deberet mittere in possessionem etiam eorum, q̃ in sua iurisdictione habebat. sed hic ɔ̃rium statuitur, & istud, quia huiusmodi forum sortitus est propter contractum, quem ibi celebrauit [occasione] quia licet coram officialibus ipsis, uel etiam coram archiepiscopis fierent ipsi contractus, nisi fierẽt in diœcesi sua, non super tales contrahentes sortiretur forum, & coram quocũque fiant in sua diœcesi, sortitur forum. [officiales] nam licet vnum sit auditorium eporum, & officialium, & ꝓ hoc nnn est ad epm appellandũ. ĩ. de ap. Ro. non tñ officialiũ psonæ, sicut nec alij subditi eporũ, sunt de iurisdõne archiepisc.

De libelli oblatione. Rub.

¶De tali libello consueuit quæri: Peto à te tradi uacuam possessionem talis domus, etiã amotis inde pensionariis, an si pensionarius rñdeat litem ɔ̃testando ualeat? & nobis uĩ ꝙ non: quia non est ei oblatus libellus contra id, quod est. j. q. j. offerantur. Item quia in vno libello non debent conueniri duo, nisi pensionarius cõduxisset ab eo domum: quia tunc, si vult cõparere, & causam suam iuuare audietur. ff. de app. ab exc. C. de litig auth. nunc si hæres, & no. infra de re iud. cum super. imò, si non defendit causam, si scit eam agi, sibi præiudicat, ĩ. de re iudi. cum Bertoldus: & sic intelligitur s̃ de fil. ꝑsb. ueniẽs.

SVMMARIVM.

1 *Non ualet contestatio, nisi detur libellus: quid autem si partes consentiant, habes in nu. 2.*

3 *Libellus in omni causa tam ciuili, quàm criminali necessarius est, semper quando agitur inter partes, requiritur libellus, ut in nu. 4.*

5 *An in imploratione officij iudicis requiratur libellus, & quid in libello contineri debeat, nu. 6.*

7 *Iudici potius, quàm parti est offerendus libellus.*

1 IGnarus episcopus † Dixit [libellum] nisi libellus detur, non ualet litis cont. in aut. de tempore non so. pœ. §. contestatione. 3. q. 3. §. spacium, in fi. §. offeratur. licet enim narretur factum corã iudice per qđ fit litis cõt. tamen talis narratio non habet uim libelli, uel litis contestationis. unde dr̃ bene in aut. de litig. § si uerò, licet uideatur quædam litis cont. Item non tenet litis cont. si denegent̃ induciæ deliberatoriæ, sicut si denegarẽtur præparatoriæ. licet. n. iudici sit commissum, ꝙ inducias possit augere & minuere, non tamen denegare. 3. q. 3. §. spacium; & sic intelligitur. 2. q6. 6. § diffinitiua,
2 uers. † Item sententia, quamuis possit his dilatoriis renunciare tacitè & expressè. ff. de dil. l. j. C. de epis. & cle. aut. generaliter. alij dicunt, quòd litis cõtest. ualet fine libelli oblatione, dummodo partes consentiant tacitè; uel expressè. C. de epis. & cle. aut. generaliter. & respondent ɔ̃rio, quod est 3. q. 3. §. offeratur. ubi dicitur, ꝙ litis contest. contrà hoc indultum habita pro nihilo est habẽda. dicunt enim litis contest. factam sine libello esse pro nihilo quo ad hoc, ut possit iudex recusari. denegatis enim induciis dicunt tenere litis contest. & omnem processum, nisi appelletur. ¶ † Libellum] libellus in omni cã
3 ciuili & criminali inquisitionis, & denunciationis utilis & necessarius est, ut sciat reus, utrum cedat, uel contendat. 3. q. 3. offeratur. alij tamen contradicunt in denunciatione, & inquisitione nisi in leuibus causis, & qñ eps audit causas inter clericos suos. 11. q. 1. si quis cum clerico. & non extenditur hoc ad dele. ẽm quoidam alij ɔ̃: quia non inueniunt causam diuersitatis. & ideo idem est utrobique. š. de consti. translato: uel nisi fiat de consensu partium. C. de priui. scho. quotiẽs. lib. 12. C. de epi sco. & cle. aut. generaliter, & nisi præses prouinciæ intra l. dies. conueniatur, ut in aut. ut iu. si quo. iu. §. necessita-
4 tem. ¶ † Breuiter sp, qñ agitur inter partes, requiritur libellus, nisi lex dicat non dandum ipsum, i aut. de exhi. re. §. sancimus igitur, col. 5. & hic est enim necessarius in interdictis: quia, sicut uerbum sonat, inter duos datur, institu. de interdi. §. sunt autem qui: & quando principaliter imploratur officium iudicis. š. de offi. iu. c. fin. & etiam ubi petitur cautio de dam. infec. ff. de damn. infec. l. v. §. hoc quotiens, licet aliqui contradicant: quia hæc res celeritatem desiderat. ff. de dam. infe. l. j. & etiã ubi agitur de possessione, nisi in casu, qui no. j. de proba. in præsentia. Item qñ agitur contra ascriptitium qui dicitur fugisse. Item qñ petitur aliquis de sua iurisdictione, arg. ff. ad muni. de iure. non autẽ est necessarius, qñ iussus mitti in possessionẽ, non admittatur. ff. ne uis fi. ei qui in poss. l. iiij. hæc rn̄so. Idem uř, si confirmatus, uel institutus de aliqua ecclesia prohibetur possessionẽ nancisci. j. de conces. præben. post electionem. Idem uidetur, ꝙ si petitur sententia mandari executioni manu militari, alias non esset litium finis, & finis unius litis esset alterius principium. C. de fruc. & lit. expen. termi. C. de re. credi. si quis. Item si consuetudo est, ꝙ libellus non detur: quia consuetudo ualet in his, quæ circa iudicia sunt. C. de priuileg. scho. l. si. in princi. Item in denũciatione noui operis, quæ fit ex uerbo, & facto, & nedum in præsentia, sed in absentia partis. sed in prosecutione bene est necessarius libellus, s. qñ petitur remissio nunciationis; & in aliis. Idẽ in causis merè spũalibus. j. de dolo. c. 1. Idẽ in casibus, ubi requiritur summaria cognitio, qui sunt. ff. ad exhi. l. iij. §. ibidem. ff. ut in pos. le. si is à quo. ff. de car. edic. l. iij. §. causæ. ff. de uen. in poss. mit. l. j. §. si eam. ff. de lib. agno. si quis à liberis. §. hoc uel
5 parens. ¶ † Dubitatur autem, quando imploratur officium iudicis, an sit offerendus libellus, ut quando petitur confirmari electio, uel aliquem mitti in possessionem ex edicto diui Adriani, uel noĩe uentris, uel Carboñ. uel sibi dari bonorũ pos. ɔ̃tab. uel aperiri testamẽtũ, uel ne aliud fiat in loco publico. Sol. in oĩbus his & similibus, qñ ɔ̃ neminem specialiter agitur, nec etiam in libello aliquis specialiter tangitur, potest procedi sine libello, si nullus est contradictor: quia nec est, cui offeratur, ar. 3. q6. 3. offeratur si autem aliquis est ɔ̃dictor, dabitur ei libellus. š. de elec. dudum Ro. j. de testi. cum olim. ff. de ap. re. l. fi. ff. quemad. test. ape. l. ij. §. fi. C. quẽadmo. testa. aper. l. j. C. de edic. di. Adri. l. fi. missio autem in possessionem, quæ fit ex primo decr. fit sine libello: quia fit offi. iudicis seruienti actioni, licet nondum propositæ. sed proponendæ, uel quia est ad defensionẽ suæ iurisdictionis ɔ̃ contumacem, quæ est notoria. In notoriis non est necessarius libellus. 2. q6. 1. manifesta, infra de iureiuran. ad nostram. ¶ Olim autem non dabatur libellus, nisi illustribus personis. C. de digni. l. quocũque.
6 ff. de priuatis. l. fin. ¶ † In libello autem debet contineri causa uel actio, ex qua agitur, ut nut. š. de off. ord. conquerente. ipsam autem non potest dimittere: sed ex quo libellum obtulit, necessariò habet ipsum prosequi, nec potest pœnitere, nec se retrahere, quin reo de interesse suo satisfacere teneatur, nisi & reus consentiat, ut not. j. ut lit. non contest. c. 1 nec etiam causam mutare, nisi primam dimittat: sed bene potest utrãq; prosequi: scilicet simul & ueterem, & nouam, nisi uetus actio, in qua persistere debet, sit talis, ꝙ pareret exceptionem rei iudicatæ contra secundam. ff. de exce. rei iud. si mater. §. eandem, & l. conqueritur. ff. de iureiurã. si duobus. §. exceptio: uel nisi sit talis, quæ electione tollatur. ff. de trib. qđ in hære. §. eligere. ¶ Si autem non uult immutare, sed emendare, ut qa minus petit, modo plus uult petere, uel è conuerso, dicunt quidã hoc fieri posse qñcũq; ante sñiam, intli de actio. §. si minus. ¶ Nos credimus, ꝙ hæc emẽdatio possit fieri i uniuersali & generali actione tantum. ff. de peti. hære. l. iiij. §. quo. C. de iu. licet, sic intelligitur. C. de appel. l. ulti. C. de an exce. l. fin. in singularibus autem hoc licet usq; ad lit. contest. & iusiurã. de calum. præstitum, & non ultra. nam extunc noua interpellatione opus est. ff. de excep. rei iud. conque. & l. legi. ff. de indi. non potest. ¶ Sed contra. ff. de nox. ac. l. in delictis. §. si detracta. Sol. non contradicit: quia ibi eædem personæ, & eadem causa. f. de damno dato à seruo, & ad idem agebatur, s. ad emendationem totius damni. ff. de re iudic. miles. §. j. quòd autem noxam dare potest, hoc est ex quodam beneficio, qđ dominus habet per. l. ibi enim semper agit actione. l. Aquil. uel noxali. nec dicit in libello, ꝙ totum damnum petet pro eo, ꝙ seruus domino sciente damnum dedisset, uel minus pro eo, ꝙ domino sciente: quia si hoc dixisset, postea mutare non potest, ut dictum est. sed post libellum datum generalem prosecutus est alterum tantum membrorum & ideo non minus potest prosequi alterum, cum ambo comprehendãtur sub actione proposita. sed si reus uellet eum à principio cogere, ꝙ de illis duobus unũ eli-

 geret

geret, scilicet uel agere insolidum, uel ad dictum beneficium, forte possit, arg. præalle. l. q in hære. §. eligere, quãuis posset bene assignari diuersitas inter illos casus: quia qñ agitur ex ꝯctu de pecul. licet semper agatur eadem actione cum adiectione alter. siue de tribu. siue de pecu. tñ aliud debet petere, si agat tribu. aliud si de pecu. & aliud in vna, q̄ in alia sententialiter diffinitur. sed qñ agitur. l. Aquil. noxali, semper insolidum est actio & eadem. quãuis reus liberetur pstando alterum, [noxã, uel dãnum, ut in præal. l. miles [reclamationem] in ciuilibus; est & libellus accusationis in criminalibus. 2. q. 8. quisquis, libellorum [manibus] .i. uestra subscriptione. & est no. dignum, q. libellus debet esse subscriptus, in authē. de exhi. & intro. §. sancimus. ¶ † Synodo] no. libel-
7 lum porrigendum synodo; & ita est argum. q synodus, non archiepiscopus est iudex. simile. 11. quæst. 3. si quis presbyter, siquis episcopus. & no. q libellus porrigendus est iudici, ne post negare possit se nõ recepisse, sed non est de necessitate, sed cautela: quia aduersario potest offerri. 3. quæst. 3. offeratur. [conscribentes] non enim solus libellus, sed omnia acta scribi necesse est infra de probatio. quoniam.

SIgnificantibus [ostenderetur] debet. n. ille, qui fundũ petit, certis finibus distinguere, ar. ff. de cē forma. ff. de rei uē. si in rē; & si sit necesse, oculis iudicis, uel aduersarij subiicere. ff. si. reg. si in rup. §. ult. ar. ff. de se. eadē; & hoc siue personalr, siue realr agatur. debet. n. exprimere, p qua parte petat rē, & qualitatem, & colorem, & alia, p quæ bene cognoscatur res petita. ff. de re rei uē. si in rem. sed si nesciret dicere, p qua parte peteret, ex aliqua iusta cã admittitur incertæ partis petitio. ff. si cer. pars hære. peta. l. j. §. si. ff. de rei uēd. q̄ de toto. ff. cõmuni di. & si non. §. j. & idem dicimus etiam de aliis signis, si iuret se ea nescire. ff. de fur. actione. ¶ Et habent hæc locum, siue personali actione, siue reali agatur, ff. de rei uē di. si in rem. semper tñ oportet eum sic exprimere, q aduersarius, & si nõ plenè, tñ aliquo modo sciat, quid petatur: quia si penitus nesciret, non cogetur respondere, ff. de eden. l. j. nec mirum, si libellus sit generalis, ex causa recipitur: quia etiam sententia sic generalis ualet; quæ tñ debet esse clarior, q̄ libellus, insti. de acc. §. curare, ff. de re iud. ait prætor. §. j. C. de sentē. quæ sine cer. quanti. l. ij. & ideò sufficit petere fructus perceptos de tali fundo sine alia expressione, & potest adiicere, quando res petitæ non extant, quas æstimo tantum. hoc tñ scias, q aliqua expressio necessaria est in sententia, quæ non est necessaria in libello. nam in sententia debet exprimere rem ipsam, uel quãtitatem, uel in actis debet contineri, ff. de reg. iur. ait prætor. & secundum hoc intelligitur, C. de sent. quæ sine certa quãti. l. j. vnde non ualet sententia, condēno te ad res, quæ tibi obuenere à tali fundo: sed secus dicitur in libello.

DIlecti filij [quare sibi] ¶ No. causam exprimendam in libello in personali actione, ff. de exc. rei iudic. & an eadem, §. actiones. sed si non exprimatur, quãuis non cogatur recipere, tamen si responderet, uidelicet, C. de ann. exceptio. l. ult. & hoc nota supra de offi. ordin. conquerente. & debet causa esse talis, quæ ex sui natura inferat iustum esse, quod petitur, ut hic. esset enim iusta causa: peto talem pecuniam, quia eam sibi mutuaui. & si reus dicat exprimas, quòd conuersa sit in utilitatem ecclesiæ: uel quòd contractus sit factus legitimè, scilicet consentientibus his, quorum consensus requiritur, uel exprime, quod non est tibi facta solutio, uel huiusmodi, quæ omnino tollant intentionē actoris, si uera
a essent, non cogitur [a] hoc in libello exprimere: qa hæc non sunt de na-
b tura actionis, sed [b] post litis contest. hæc seruantur probationibus, C. de proba. exceptionem. eo enim ipso, q dicimus, quia mutuaui, intelligitur legitimè, & in casu, vnde competit mihi ius petendi. ¶ Sed si eps peteret aliquod ius episcopale ab ecclesia, quã confiteretur exemptam, non admitteretur hmõi libellus, nisi adiiceret talem causam, q̄ sufficeret ad hoc, q etiam ecclesia exēpta illud deberet; puta quia illud ius contra exēptionem præscripsit: uel quia illud capitulum fuit exceptum in exemptione, & hmõi.

a ¶ *Non cogitur.* Adde *Pet. de Anch. qui hoc refert in consi. 294. incip. Ex prædictis, & in consil. 317. incip. Ex prædictis subtiliter, col. j. quod idē consil. est sub numero 294.*

b ¶ *Sed post litis contesta. Hoc refert & sequitur Pet. de Anc. in consil. 247. incip. Ad prædicta dubia, ante medium.*

¶ Sed si diceret tantum: Peto tale ius episcopale: quia ecclesia est in mea diœcesi, bene admitteretur libellus, non obstante exceptione, quæ dicit, non est admittendus hmõi libellus: quia paratus sum pbare incontinenti, q ego sum exēptus, nisi malitia actoris sit notoria: quia tūc non est malitiis hominum indulgēdum; & hæc probatio est in principali differenda, s. de foro compe. ex parte.

SVMMARIVM.

1 *In criminalibus non habet locum reconuentio.*
2 *Non pōt in vna & eadem re simul ciuiliter, & criminaliter agi.*
3 *Contra agentem possessorio agi potest & petitorio.*
4 *Coram delegatis, non autem arbitris fieri potest reconuentio.*

De mutuis petitionibus. Rub.

EX literis. Et infra [proponunt] in modum actionis. si. n. in modum exceptionis proponerent, tunc procederent, ut C. de exc. siquidem, & l. exceptione. j. de ord. cog. c. j. ¶ † Re-
1 spondere] reconuentio non habet locum in criminalibus: quia nõ relatione cris, sed purgatione desinit esse innocēs, ff. de pub. iud. qui. 3. q. 11. neganda, quãuis ex illis ll. dici possit locum habere reconuentionem, cum ibi dicat, q deponere debet inscriptionem. ¶ Item quia de maiori potest reaccusare, uel si suam psequatur iniuriam: sed hoc satis uerum est, q simul ambæ accusationes non procedunt, ut ibidem no. ¶ Item non habet locum reconuētio, ubicũq; iudex, sub quo fit conuentio, de reconuentione judicare non pōt; ut si coram laico fiat reconuentio de spũalibus, uel sub inferiori iudice de libertate. s. de iu. quãto. C. de or. iu. l. j. j. de or. cog. c. tuã.
2 ¶ † Item cum gñalr dicat lex, cuius in agendo &c. C. de sent. & interlo. om. iu. cum Pap. in 6. 3. q. 8. cuius, non uidetur iniquum, si conuentus ciuiliter reaccusasset criminaliter, dũmodo competens iudex sit, uel è conuerso. nã & idem ciuiliter pōt conueniri, & criminaliter, & pōt ꝯ alium agere, cum non inueniatur phibitum super diuersis rebus. super eodem aũt non pōt simul & ciuilr, & criminaliter agi. C. de ui priua. l. si qs aliquid: sed finita vna q. uel ciuili, uel criali, bene transibit ad aliam, ut in eadē l. C. de inof. test. cum q, insti. de excu. tu. §. qui autē: sed q de vno crimine agens condēnatus est de calumnia, alterius accusare non poterit nec priorem accusatum, nec alium: quia infamis est. 3. q. 4. nulli, & q. 9. c. j. ¶ Item dicunt quidã, q ceptam accusationē prosequi nõ pōt: sed

melius

melius dr, & poſsit pſequi. nã de qua re cognoſcit &c. ff. de iud. de qua re, ar. j. de cal. c. 2. ar. ad hoc, q̃ ẽt condemnatus, qui inſcriptionẽ depoſuit, & ſi condẽnet, pôt
3 proſequi accuſationem. 3. q. 11. neganda. alij dicunt, q̃ nunq̃ in prædictis admittit reaccuſatio. ¶ Itẽ 3 agentẽ poſſeſſorio bñ agit petitorio: ſed pôt repelli p exceptionem ſpoliationis; & ſic intelligitur. j. de or. cog. ſup. 3 agentem aut criminaliter non poteſt recõueniendo agi ciuiliter. quod ſic probat: quia, quod plus eſt, ẽt ſi aliqs prius mouiſſet actionẽ ciuilẽ, & conuentus 3 actorẽ mo uerct criminalẽ, ſupſededũ eſſet ciuili, & tñ in crimina li procedendũ eſt. C. de or. iu. l. ult. quidam tamen dicũt illam legem loqui, qñ criminalis accuſatio ſimul contin gebat propoſitam actionem, ut ſi quis petebat. c. & reus accuſabat actorem de uiolentia facta in promiſsione ilorũ centũ. ¶ Itẽ hanc accuſationẽ non vr poſſe propone re niſi ante lit. cont. in ciuili actione factã. nã p litis cõt. non vr q̃ iudex impediri debeat, qn diffiniat de re, de qua cognouit, ar. ff. de iudi. de qua re. corã iudice appel lationis non habet locũ recõuentio. ff. de iudi. l. ij. §. le-
4 gatum, ff. de eo, qui appellauit in prouincia. l. j. ¶ † Delegatis] no. coram delegatis fieri recõuentionẽ: ſed co rã arbitris non. ſ. de arb. cum dile. [actione] ſic fit litis cont. C. de lit. cont. l. j tit. proxi. c. 1. [reſponſione facta] prius. nam qui prius, & c. ff. de iu. qui prior. j. de or. cog. cum del. ¶ Incõtinẽti] .i. ante, q̃ ad alia procedat, & debet proteſtari de reconuentione ante litis conteſt. ut q. dam dicunt; & ſic intelligo auc. de excu. tut. §. ſancimus. alij dicunt idẽ, & ſi ante non fuerit proteſtatus, dummõ incontinenti poſt lit. cont. i. ante, q̃ terminus ad alia aſſignetur, reconueniatur, arg. ff. ſi cer. pe. lecta. alij tñ di cunt, q̃ uſq; ad ſniam etiam ſine proteſtatione ſup prin cipali. q. lata pôt recõuenire. ſed tunc non ſimul procedet utraq; lis. nam ſi aliter diceret, ſequeret abſurditas: quia ſub nullo iudice pendente lite & ea conte. poterit conueniri actor, quod abſurdum eſt. Item quid ſi de iniuria, quæ lite pendente contingit, uel alia actione eũ reconueniat, nunquid pôt. & certe utique: quia quæ de nouo emergunt, auxilio indigent. ſ. de off. de le. inſinuate. j. de iuro calumniæ, cæterum. Item quæ cauſa, imò uerius inſania foret abſtuliſſe huic reo iudices ordinarios actoris, coram quibus reus actorem conuenire poterat, niſi alium illi, coram quo conuenitur ſubrogaſſet? ¶ Item in antiquo iure. C. de ſent. & interlocu. omnium iudic. cum Papi. dicitur indiſtiñctè, cuius in agendo quis obſeruat arbitrium, & eundem contra ſe habere non dedignetur, ita, q̃ non facit mentionem de litis conteſtatione: ſi autem proteſtetur nihil facit proteſtatio, niſi quia indubitanter eſt uerum, quòd poſt litis conteſtationem incontinenti poſsit reconueniri. & ſecundum prædicta patet, q̃ etiam ubi intentatur officiũ iudicis, locum habet reconuentio; quod intelligo, ſi principaliter intentetur, ſecus, ſi incidenter, quia tũc non habet locum reconuentio, arg. ſ. de offi. iud. c. ultimo. ¶ Item non habet locum reconuentio, ubicũque locum habet ſummaria cognitio quod ſic probatur, quia de iure utraque lis ſimul tractanda eſt. ſed cum in una ſit ſummaria cognitio habenda, in alia plena quæſtio utraque tractabitur. Item una exigit accelerationem; alia non. ¶ Sed oppones. leue eſt cuilibet facere, q̃ nullus poſsit conueniri niſi ſub iudice, quem malit, cum ſit leue impetrare litteras ad aliquem delegatum; & facta citatione, ulterius ſub alio iudice non poterit conueniri, cum ſub eodem iudice debet fieri conuentio, & reconuentio, ut ſuprà de reſcriptis, diſpenſatio, Reſpon. ſub alio iudice reconueniri non poteſt, niſi lata fuerit ſententia: uel niſi fuerit appellatum: uel niſi faciat ſe abſolui ab inſtantia iudicij, ut notatur. ſ. de officio deleg. conſuluit; & ſic contra hanc fraudem altero prædictorum modorum prouideri poteſt.

PRudentiam.

SUMMARIUM.

1 *Litis conteſtatio ad hoc, ut ualeat, oportet, quòd animo conteſtandi litem fiat; & etiam ſufficit, quod reſpondeatur de iure libello, uel petitioni, in nu. 2.*

3 *Conteſtari litem nil aliud eſt niſi teſtari.*

De litis conteſtatione. Rubr.

1 OLim inter epm. [Nõ p poſitiones] ſ. de ele. c. dudum. ¶ † Ad hoc enim, ut teneat lit. cont. oportet, q̃ aïo conteſtandi litem fiat: ſed ubi ſunt apta conteſtationi, præſumitur aïus con teſtãdi, niſi 3 appareat p proteſtationem, ut no. ſ. de conſti. cum. M. item intentio animi non ſufficit, niſi ſint uerba apta, ut hic; & eſt ea rõne, quia in poſitionibus non fit aliqua petitio, quæ eſt neceſſaria. nam qũo poſſet ferri ſnia abſolũis à petitione & condẽnatione ad petita, ſi nihil eſſet petitũ. ſ. de iud. exa. ſnia. n. rñdere debet petitioni. j. de ſimo. licet Hely, niſi cã coram Papa ageret. tũc. n. ſine petitione crederẽ ſufficere ua rationes partiũ ſine petitione aliqua. j. de inſti. cũ ueniſſent, & arg. q̃ pñtia Papæ ſupplet has ſolẽnitates. C. de teſt. om. ſ. de tranſ. c. 1. ¶ Item licet aliquid ponam factum, uel dictum, pp hoc non teſtor, uel conteſtor me uelle litigare; ergo attenta uerbi ſignatione non eſt litis cont. facta, à qua, niſi aliud appareat; recedere non oportet. ff. de leg. 3. non aũr. Itẽ ipſum hic manifeſtè apparet, q̃ qdã poſitiones & rñſiones fiunt ante lit. cõt. ff. de inter-
2 ro. act. p totũ. ¶ † Itẽ no. q̃ ad hoc, ut lis conteſtet ſufficit, q̃ rñdeat de iure libello, uel petitioni uerbi grã, peto cit, q̃ rñdeat de iure libello, uel petitioni uerbi grã, peto à te fundũ, quẽ mihi promiſiſti, uel uẽdidiſti. nã rectè rñdet, nõ cõpetit tibi petitio pdicti fundi: uel non debet tibi dari pdictus fundus, quẽ tu petis. nã cũ actio ſit ius petẽdi, qd debet actori, ſ. de iure, inſti. de act. i prin. eadem rõne & defenſio, ſiue rñſio rei legitima eſt, qd petis, tibi nõ debet de iure. ¶ Item dicunt aliqui non ſufficere rñdere ad cãm, niſi rñdeat petitioni. uerbi gratia, peto. c. qa mutuaui. rñdet reus, nõ mutuaſti, ar. qa cum petitio ſit neceſſaria, & rñſio petitioni neceſſaria eſt. Itẽ cã non eſt actio, ſed uinculũ. ¶ Nos dicimus rñdere cãæ. nam cum cã talis debeat eſſe, quæ neceſſariò inferret ius petendi, quã neceſſariũ eſt pbare: qa nec petẽti prodeſt ſi ex alia cã ſibi debeat. & eodem modo nec ſibi obeſt, ſi alia uice ex alia cã agat; uo. ſ. de off. or. cõquerẽte. q̃ rñdet, non uerã eſſe cãm, ſ. mutuũ interueniſſe neceſſariò dicit ſe ex mutuo non teneri, & ita per 9ñs petitioni rñ-
3 det. ¶ † Itẽ attende uerba, litẽ conteſtari, nihil alind eſt niſi teſtari: quia uult cum aduerſario litigare. ſufficit ergo, ſi animo litigandi petitioni aduerſarij 9dicat. C. de iu. rem nõ no tñ ſi diceret, uolo litigare cum aduerſario, & non 9diceret petitioni, non ſufficeret, ar. præ. l. & quia neſciret, an cõſiteretur, uel negaret petita. ¶ Quidã tamen dicunt, & fortè non malè, q̃ ſi etiam in libello nõ ſiat petitio, ſed tantum narretur factum, & reus omnino litem conteſtãdo rñdeat, q̃ bona eſt, uel ſaltẽ tolerã da hu-

da huiusmodi lit.contest. ut res magis ualeat, quàm pereat infrà de uer.sig.abbatem,ar.ad hoc.j.de inst. cum uenissent.j.de causa pos.cum ecclesia supra de consue. cum dile.& uidetur maximè hoc posse tolerari,ubi de iuribus agitur,s.negatoria,uel cōfessoria intentatur.ff. si usufru.pet.l.ult.in pri. & l.j.in decre.prael.tutius est tamen in omnibus aliquid petere[& responsionem]C. de iureiur.l.ij.C.de iud.rem nouam.C.de lit. contesta. l.j.suprà titu.proxi.c.j.

EXceptionis peremptoriae[Cōtingētis causam] hoc ideò dico:quia si exceptio talis esset,quę pariter afficeret & literas,& quod in eis ꝯceditur,tunc illa exceptio competeret ēt contra rescriptum ante litis contestationē;ut si habens beneficium impetret super alio beneficio.nam cum uicium taciturnitatis hic simul afficerit & rescriptum,& gratiam in rescripto contentam,iustum est,ꝙ contra utrunque competat.s.de rescriptis, ad aures,constitutus:secus esset,si gratia simul cum literis data non esset,ut si primò donaret beneficium Papa,& postea mandaret,quòd in possessione induceretur nam hoc non crederem quòd contra huiusmodi literas posset obijci,quòd obreptitiè obtinuerit,licet gratiam collationis obreptitiè obtinuerit: quia habebat aliud beneficium,uel alia causa suberat , quam si Papa sciuisset,beneficium non dedisset ; & contra hanc bene competit exceptio infra de re iudicata,olim infra de accusationibus , accedens : alii tamen aliter dicunt . ¶Contingentis,] id est ad principale negocium pertinentis;sicut est exceptio pacti de non petendo,uel debiti soluti contrà eum,qui pecuniam petit. de hoc plene not.supra de rescriptis,super literis . negocium autem principale non tangunt,quae sunt de processu;ut qa nō fecit mentionem de processu, infrà de re iudica. inter [obiectus],idest exceptio peremptoria[de re iudicata] nam exceptio rei iudicatae contra rescriptum opponitur.C. sententiam rescin.non poss l.ult.[transacta] quia exceptio transactionis ante lit. contest. admittitur.ff. de condi. inde. eleganter.§ si quis. ¶Finita] sed quomodo potest finiri lis,nisi uel sententia, uel transactione? potest responderi, ꝙ haec dictio,seu, non notat hic diuersitatem:sed multiplicatis uerbis idem repetit.uel dic,ꝙ hic dicit rem finitam,de qua non est transactum, neque iudicatum:sed tamē lis finita dicitur,puta quia iurauit se in perpetuū nō acturū.nam tunc nil ex causa noua ulterius agere nō pōt.ff.de iureiu. admonendi.C. de pac.postquam.ff.de condi.ob cau.l.ij.ar.s.de rescri. constitutus.¶Idem uidet etiam,si solum pactum fecisset de non agendo ulterius de aliquo debito . nam huiusmodi exceptio contra rescriptum rectè opponitur, & litis cōtestationem retardat:quia si hoc expressisset, nullas literas habuisset:secus autem, si pactum de non petendo fecisset quia tunc non retardaretur litis contestatio.¶Iuramentum autē de non petendo,an tardet litis contest.Rñdemus ꝙ sic,ut impediatur periurium. ¶Quare asit aliud sit, qñ paciscitur de nō petendo , & aliud,qñ paciscitur de nō agendo,rñdeo,qñ paciscitur de non agendo,nihilominus extra iudicium petere potest,& nihilominus debitor manet obligatus ex promisso,licet agere non possit,& è conuerso.ff. de condi. indebi.l.naturaliter.ff.de iudi.ius.& ita si permitteret contra se litem contestari,nō opposita contra literas praedicta exceptione,post litem contest.opponere non posset,cum sit declinatoria fori.sed ubi paciscitur de non petendo,nullo modo remanet nbligatus ; & ita post litis contesta.poterit excipere.

SVMMARIVM.

1 *In causis ubi requiritur lit.contest.siue actor siue reus absentet se ante litis conte.citari debet per interualla x.dierū, bis, ter,& quater,prout iudex ex diuersis causis moderabitur Quid autem,si reus se absentet,an sit procedendum ad sententiam diffinitiuam in nu.2.*
3 *Dotis & adulterij accusatio pertinet ad iudicem ecclesiasticū.*
4 *Dandae sunt dilationes ob aduocatos quaerendos,non autē propter absentiam aduocati habiti sunt danda.*
5 *Dominus non appellatur contumax & maliciosus , licet procurator sit.*
6 *Dominus sciens contumaciā procuratoris punitur,nisi purget.*
7 *Diffinitiua sententia ferri potest contra dominum propter procuratoris contumaciam.*
8 *An ecclesia,uel pupillus teneatur de dolo à ministro,uel tutore seu procuratore perpetrato in negocio sibi commisso.*

Vt lite non contestata non procedatur ad testiū receptionē. Rub.

1 D hoc Deus†Et.j.licet hic ponanꝑ qdā casus speciales in qbus ꝓcedit lite non cōtestata.tñ gñaliter est sciendū ꝙ ēt in cāis ubi reqrit litis cōte.siue actor siue reus se absētet an litis cōte.ꝙ citari debet ꝑ interualla. x.dierū semel bis ter.quater. ꝓut iudex moderabit ex diuersis cāis.ar.ff.de iu.ad ꝑ & l.se.quae.ll.licet loquātur de citatione post litis cōte.similitudinarie idē dici pōt & ante litis contest.hodie aūt actor uocaꝑ ꝑ interual.xxx.dierū ter.C.qūo & qñ.authen. q semel. & si.j. hos terminos nō uenerit actor expectabiꝑ ꝑ annum.j. quē si nō uenerit.ex tūc iudex. ꝓcedet ad recipiendū ꝓbationes rei & ad diffinitiuā snīam.auꝑ.de liti §. oēm. ff.de ꝓba.circa si aūt reus nō pōt aliqd ꝓbare absoluēꝑ ab instantia iudicij tñ & actor ꝯdēnabiꝑ in expensis.C. de iudi. ꝓperandū.§.j.si aūt.j. annum actor uenerit sal uo ꝓcessu habito & restitutis expensis recipienꝑ ꝓbationes eius & audietur de iure suo.& si postea iterum recesserit.dicunt qdā ꝙ expectabiꝑ ꝑ alium annum & post iteratas easdē citationes.& si nec tunc uenerit cadit ab oī actione.¶Melius nobis uidetur ꝙ nec expecta to actore per alium annum procedetur contra ipsum. & sic loquitur authen.praealle.¶†Si autem reus se absentet per eadē interualla citādus est.sed nō est ad diffinitiuam snīam procedēdum.sed ad missionem in possessionem.ut no.j.de dolo. ꝓut.j.cede qñ cōtra.in authen.ut oēs obe.in.§.si uero.So.ibi erat lis quasi cōte. cum alio ꝓ eo ꝑ se conuenio.¶Vel dic ꝙ licet non feratur snīa contra reum contumacem.tñ actori satisfit quantū ad expensas & interesse suum de rebus eius ꝑꝑ contumaciam suam.¶Si uero post litis contest. absentet se actor uel reus eodē modo citabitur & per annū expectabitur.ut praedictū est ante litis contes. nisi ex cā tunc iudex duxerit tempus breuiandum.¶Melius uidetur ꝙ eo uocato legitime ad probationes dandas & ad snīam audiendam ꝙ non expectato anno ex quo lis cōtestata est terminabiꝑ causa.j.de dolo.ꝓut.C. qūo & qñ iudex.consentaneū.In criminalibus aūt quid obtineat no.alibi[procurator]quod licet.s. de procu.tuę. 2

3 ¶¶No.accusationē de dote & adulterii ꝑtinere ad iudicem ecclesiasticū[dote]& donationē ꝑꝑ nuptias petet haec mulier C.de repu.consensu.§.siue. sicut & uir dotē.j.de dona.inter uir.& uxo.plerunq;. [aduocatus] ¶†Licet

4 ¶ † Licet enim propter aduocatos querêdas dandæ sint dilationes, ut. ff. ex qui. cau. ma. in integ. resti. l. ab hostibus. §. si quis & l. ait prætor, & l. ulti & ar. C. de iudi prope randum §. pen. & ff. de postu. l. 1. §. ait prætor. tamen propter absentiam aduocati habiti non sunt dandæ infra, de dolo, prout C. de postu. uelaméto, nisi in causa fisci quæ retractatur propter absentiam aduocati, ff. de iure fisci, si fiscus. Iudex tamen discretus attêdet diligenter, utrû magno incommodo afficiatur pars, quæ habet aduocatum, si detur dilatio ut tunc procedat uel faciat sibi de expensis satisfieri an modico tempore, & tunc procedet sic, utrum iusta causa teneatur aduocatus, an minus iusta, an in breui possit habere, an non arg. ff. de uaca. mu. ait pre. nam hoc maximè pertinet ad officium iudicis. ff. de ædi. edicto. ædiles. §. pe. [sæpe] idest multis uicibus [postulauit] iusta erat hæc procuratoris petitio, dummodo mulieri securitatem præstitisset [de mulieris] in fra de resti. spol. literas, in fi. [cauere] requisitus, quia ipse ex officio procuratoris præcise non tenetur offerre cautionem [præsentare] sed illicentiatus recessit [defendere] quia tunc secus, infra eod. quoniam, §. porro. [diffinitiuam] quia totus processus est censendus irri-
5 tus, ubi litis contestatio non præcessit. ¶ † Sciens] ex hoc colligitur, quòd dominus non dicitur contumax, uel malitiosus, licet procurator sit, & ideo uidetur, quod etiam quando procurator est contumax non potest appellare, dicimus tamen quòd quando non est contumax potest appellare infra legitimum tempus x. dierum, cû ergo tantum propter suam malitiam prohibeatur procurator appellare, quare domino, qui prius habet potestatem appellandi auferetur, sua potestas, nec obstat 2. q. 6. biduum. §. si aduersus, ubi dicitur quòd si quis per procuratorem egit, difficile auditur appellans: quia illud intelligitur post x dies, quare intra hoc tempus appellare potest, non tantum procurator, sed etiam dominus, ut no. supra de procu. c. pen. post x. autem dies, licet dominus non uere contumax, sed præsumptiue possit appellare, C. quomodo & quando iudex l. j. tamê hoc qû per procuratorem actum est, nô pôt appellare, quia nec uere, nec præsumptiue est dominus contumax, sed procurator: & ideo non potest appellari 2. q. 6. §. si ad. ¶ Itê dicunt aliqui quod hoc quando contra procuratorem contumacem actum est transit sententia in rem iudicatâ saltem post x. dies, sed qñ contra dominum contumacem præsumptiuum fertur sententia non transit in rem iudicatam, nisi post x. dies a die quo sciuit sniam contra se
6 latâ computandos. ¶ † No. quod nisi dominus sciens purget contumaciam procuratoris, punitur secus si nesciret. ff. quod quisque iur. l. iij. §. si procura. ¶ Item no. quòd licet sententia excommunicationis non possit ferri in absentê propter contumaciam procuratoris nec mulctâ in dici. ff. si quis ius di. non ob. l. j. §. per procurator, tamen fiet missio causa rei seruandæ, & etiam in uerâ bene fiet, ff. de procur. sed & hæ. §. ult. & l. seq. C. de digni. quotiens li. 12. nam culpa sua est, quod malum procuratorem elegit, ff. nau. cau. sta. l. ult. §. hac act. arg. ff. ex quibus cau l. hoc autem. ¶ Item ex hoc uidetur, quod si procurator institutus non præsentet se iudici siue prima uice, quando cômittitur, siue aliis uicibus, quamdiu procuratio eius durat quod non solum procurator, sed etiam dominus pôt condênari in expensis, ar. ff. commo. l. eum qui. §. ulti. & l. seq. ubi expresse dicitur, quod dominus tenetur de culpa procuratoris, si minus idoneû elegit. ¶ Item uidetur expressum ff. de procu. non cogendum, & l. seq. ubi dicitur, quod procurator non cogitur prosequi litem ante litis contest. sed dominus tenetur ob rem non defensam post litis cont. tamen posset magis dubitari, sed & tunc uidetur, quod dominus teneatur de culpa eius, arg. prædictarum ll. nec mireris, si alius tenetur de culpa uel pœna alterius. s. procurator: quia hæ expensæ non sunt tâtum pœna, sed etiâ
7 interesse. ¶ † Idem etiam uidetur & de diffinitiua sententia. s. quod ferri potest contra dominum propter procuratoris contumaciam, cum post litis contest. factus sit dominus litis. unde mutari non potest. ff. de procura. post litem, & sententia in eum dictari potest C. de sen. ex peri. re. l. j. & expressum uidetur. ff. quando ap. sit l. 1. §. fin. C. quomodo & quando j. ¶ Idem etiam dicimus in casibus in quibus ad sniam diffinitiuam proceditur lite non côtestata propter generalem rationem, quæ dicta est: quia culpa sua est, quod non instituit bonum procuratorem, sed ipsi domino datur actio mandati contra procuratorê & si non sit soluendo restituitur actio contra eû, qui uicit. ff. de dolo, & eleganter. § pen. ¶ Idem etiam dicendû uidetur in sententia suspensionis & interdictij, sed posset dici secus, licet enim contumacia procuratoris generet præiudicium domino in re ubi est procurator, & in pertinentibus, non tamen in aliis sicut est, quod suspêdatur uel interdicatur, quod non debet fieri, nisi causa suspensionis legitime probetur 2. q. 1. nomen prædictis rationibus uidetur, quod si procurator ecclesiæ propter contumaciam suam condemnetur in expensis, quod mandabitur sententia executioni in bonis ecclesiæ: quia ipse in culpa, & contumax fuit, cum ipse uel alius eius nomine côparere debuerit. ¶ Et idem uidetur, si alia mandata iudicis non impleat: puta quia non exhibet acta uel alia instru. & idem in similibus, secus autem esset si falsa instrumenta produceret procurator, uel aliam fraudem faceret, & est ratio diuersitatis: quia adhoc non tenebatur dominus, unde nec sibi imputatur, si fiat a procuratore quare non commissa uidetur, sed ad comparendum, & ad exhibendum instrumenta, & ad similia tenebatur per se uel per alium, sed etiam in his subuenitur ecclesiæ a. i quando, ut prædiximus, per in integ resti. ff. de mino. nisi nor etiam, nec est contra 16 q. 6. si episcopum, quod in prædictis non punitur ecclesia pro delicto procuratoris, sed pro sua culpa, in qua fuit quod non elegit, & in fide & in facultatibus bonum procuratorem: ut prædictû est, & hac ratione uidetur, quod si procurator habet potestatem constituendi alium procuratorem, puta quia iam est lis cum eo contestata, & detinetur infirmitate uel alio iusto impedimento: quia debet alium procuratorem constituere suis expensis, & nisi faciat non solum punietur procurator, sed etiam dominus ad interesse: quia in culpa fuit quod inobedientem procuratorem, & indiscretum elegit, secus autem uidetur, si ideo tenebatur alium procuratorem constituere: quia habet super hoc, scilicet super, côstituendo procuratorem speciale mandatum. nam tunc quia hoc fuit tantum de gratia & ex abundanti prouisio ne: quia non tenebatur dominus prouidere casus fortuitos, nec ipsi procuratori nec domino imputatur, si non constituat alium procuratorem, arg. supra de elec. cum inter uniuer. ubi no. ¶ Alij tamen contradicunt. domino tamen bene daretur actio mandati contra procuratorê si sibi expedisset alium procuratorem constitutum fuisse. de hac materia no. supra de iudi. cû deputari. ¶ † Qui-
8 dam etiam dicunt, quod etiam ex dolo commisso & a ministro & a tutore & a procuratore in negocio sibi cômisso non teneretur ecclesia, uel pupillus, nisi ubi a delinquentibus possunt se seruare indemnes, & tunc sufficit, si cedant actiones. ff. quando ex offi. tu. l. j. ff. de admi. tuto l. si. quan-

si.qu∂do autem procuratores aliarum personarum delinquunt quid iuris sit no.infra de si.instr.c.pen.

Accedens,& infra. ¶Restitutionis] iuris parochialis & quorundam aliorum iurium per in integ.resti.uel melius utriusq; principaliter, uel potes melius dicere,ꝙ petebat archiepiscopus restitutionem possessionis iuris parochialis, & cum iudices uiderent ꝙ archiepiscopus forte de iure parrochiali fidem fecisset nolebāt illud sibi restituere, sed contra eum pronunciare, & ideo tunc idem archiepiscopus petiit restitutionem in integrum, & ipsi dedere, uel dic ꝙ ex quo discreti sunt iudices præsumendum est pro ipsis prima facie, arg. supra de procu.in nostra.§.fi.& quantum ad ipsorum processum doctor non debet sibi assumere onus excusandi in discretos iudices. ¶Appellauit] & bene cum causis assignatis:ut infra qui erant suspecti, & quia nō admittebant exceptionem illam:quia literæ erant per ueri suppressionem obtentæ.nam Veneti habebant priuilegium a papa,quòd super ecclesia illa cōueniri non possent aute recuperationem terræ orientalis, & sic continetur in registro [Admonitus] sed grauamen non reuocabant: quia si reuocassent,tunc secus esset,infra de ap. cum causa.[Non tenebat] falsum dicebant [Nolui]& bene: quia iuste appellauit [Contumacia] non est uerum quod dicit archiepiscopus. [receperunt] & male lite non contestata,& quia post appellationem legitimam [excommunicationis] non tenuit hæc excommunicatio:quia ab ipsis iudicibus legitime appellauerat [parrochialis] iste archiepiscopus forte petierat sibi restitui,ut dictum est, ius parochiale in quibusdam locis uel domibus , quas possidebat archiepiscopus,ius autem episcopale non ab eo peteret:sed ab eo qui possideret,de hoc no.supra de ma.& obe.inter[restituentes] ad alia iura petita præter possessionem iuris parochialis, ad illud enim petendū non potuit dare in integ. resti. cum iam restitutio data esset . uel dic ꝙ simul restituit possessionem iuris parochialis petitam & in integ.resti.dedit quod fieri potest. ut no.supra.de in integ.rest.cum ex literis[possessionē] iuris parochialis [contestata] & ideo male recepti sunt super possessionem iuris parochialis testes, supra de of si.iudi.c.2.ff.de mino.uerum.§.sciendum , & in l.causæ, §.causa , sed nec super restitutione in integrum debuerunt recipi nisi per tres menses contumax perseueraret: ut in aut.ut spon. larg. §.ad hoc. col.9. [manifestum] & ideo nō fuit necesse super hoc probationes recipere;de hoc no.infra de coha.cle. & mu.tua [in quem] plebanū [uniuersa]instrumenta.C.de con.ex le. dissolute.

Vx fraternitatis [Nequeat]puta quia est causa criminalis:uel spiritualis,uel aliter,ut no.infra eo.de eo qui mit.in pos.cau.rei c.1.¶Per censuram]debet eū condemnari etiam in expensis,infra eo.quoniam,potest etiam manu militari eiici.ff.ne uis fiat ei , qui in pos.si quis amissum.ff.de rei uen.qui restituere,nec faciēt missionem corporalem,nisi qui habent merum imperium , ff.de iur.omn.iud. l.iubere.ff.de offi.procon. l.nec quicquam.§. ubi decretum;possunt tamen iudices minores decernere possessionem minorem:puta illā, quæ fit causa custodiæ cum aliqua causæ cognitione.ff.de damn.infec.l.4.§.j.& 2.& l.si finita.§.j.ff.de iur.om.iud. l.iubere.

Accedens ad apostolicam. [Consopiteā.] iudex in causa quæ uertebatur inter uicecomitem & uxorem eius[attingebat]& ideo iudex potest recusari ut suspectus,infra de app. postremo [& archi.] qui similiter erat iudex cū episcopo,& magister.P.tertius iudex [locum]infra de ap.ex parte 3.q.9.hortamur.ff.de iud.si locus.ff.de arbi.si cum dies.§.arbitrer [credere] supra de ele. bo. me. Mag. si capitali odio eum odiat , infra de resti.spol.ex transmissa.ff.ad Treb.qui ita.§.j.¶Tertius] ordo iueis esset quòd ex quo ceperat lis subdelegato primo,deberent usque ad finem cognoscere,nisi per appellationē & recusationem reuocaretur ab eis iurisdictio infra de appel.ut debitus,&c.cum specialis,& c.interposita,sed licet hic sit ordo seruandus quantum ad litigantes,potestas tamen remanet penes delegautem : ut siue commisit totam causam siue partem,dummodo sit ordinarius, uel si sit delegatus & commisit partem,quandocunque uult , reuocat commissam iurisdictionem. ff. de iudi.iudiciū,ꝙ maxime,ubi honestas & uerisimiles causas attendit & modicum fit præiudicium , ut hic. ¶Quidam tamen dixerunt, & ut uidetur non bene,ꝙ hæc cōmissio facta erat per appellationem, sed hoc non uidetur posse stare.quia si iuste in causa appellationis procederetur,commissum esset eis,ut si uere essent causæ appellationis,procederent : alioquin remitterent causam ad primos iudices,a quibus fuerat appellatum condemnata parte appellante in expensis,ut infra de ap.ut debitus,quod hic non fuit factum:sed sine causæ cognitione reuocauit iurisdictionem, uel dic ꝙ hic de appellatione iusta constitit papæ.¶Sed nunquid hac cōmissione emanante debebant cessare primi iudices? Respondeo si uicecomes innitatur appellationi, semper primi iudices supersedebunt , ut no.supra de offi. dele. pastoralis, sed si appellationi non insistet uicecomes , tunc potest lis procedere secundum tenorem decre. supra de rescript. pastoralis,in prin. [uel post appellationem] etiam si lis esset contestata [absque culpa]hic respondet tantū primo membro,scilicet quando lite non contest.processum est [inconsulte]no.inconsultam dimissionem adducere restitutionem, similem supra de elec.causam . ¶Quam terræ.]No.fieri restitutionem non solū uxoris, sed etiā terræ in dotem date, antequam de fœdere matrimonij cognoscatur, cuius defensio primo loco pertinet ad maritum.ff.de re iudi.sæpe.

SVMMARIVM.

1 *Casus enumeratos hic habes , in quibus lite non contest. licet recipere testes.*
2 *Qualiter mors uel absentia estimari debeat a iudice.*
3 *Usque ad quotum annum quis dicatur senex .*
4 *An post mortem testium possit in eorum dicta & personas dici .*
5 *Qui propter infirmitatem est absens expectari debet . secus uero si fraudulenter quis se absentauerit ut in num. 6.*
7 *Subexcessus nomine compraehenditur iurisdictio super iuribus quæ male occupata uel detenta dicuntur .*
8 *Nunquid secundum decretum locum habeat in personalibus actionibus .*
9 *In reali & personali actione facienda est missio in possessionem .*

t Voniam frequenter [Procedendum]¶†Nouē sunt casus excepti in quibus fallit hæc regula,ubi timetur de morte uel absentia testiū, & ubi agitur de matrimonio uel electione, & inquisitione & publicatione testium ut hic. ¶Fallit & in causa appellationis C.de præscrip. xxx.an. cum notissimi.§.pen.C.de temp.ap l.ult. Item fallit ubi quis iurauit non repetere usuras, & ubi idem usurarius in testamento reddi mandauit. nā tunc testes recipientur super usuris

nferis lite non contest.j. de iureiur. ad nostram. & idē dicunt quidam ubicunq; quis iurauit aliquod tale illi citum puta non repetere rem raptam etiam fine testa mento.fallit etiam ubi aliquid petitur offi.iudi. seruiē teactioni:ut in expensis pen. lite factis secus si non ser- uiret actioni sed actio ei.s. de offi.iud.c.ij.C.de iud.san cimus.& in causa in integ. resti. ut in authen. ut spon. lar.§.ad hoc.Sed quidam dicunt illa authen.loqui tan tum quando petit restitui ut ab hæreditate se abstine- at.Item ubi causa est mere spūalis & sine alicuius com modo:ut est crimen hæresis.24.q.2.sanè. in prin. Item fallit ubi offenditur publicum cōmodum: ut in dilapi- datione.& officiali.3.q.2. quia ea.q.4.§.aliquādo.C.de pœnis.ne diu.dicunt quidam idem ubi agitur de statu. ecclesiæ infra de testi. cum olim.& idem potest dici ubi cunque agitur de iuribus. licet super his raro debeat procedi inquirendo nisi iusta causa subsit.fallit in denū ciatione.s.de iudi.nouit. Item fallit in reo præsente & actore absente.C. quomodo & quando.authen.qui se- mel.Item in causa appellationis interposite a grauami ne.j.de ap.interposita.§.ulti. & idem forte dicitur in oī
2 bus emergentibus.¶†Absentia] mortē aūt uel absentiā æstimabit iudex uarie s'm qualitatē negociorū.nā si de- bitum de quo agi speratur sit in longum diē debitū uel sub conditione quæ potest multū differre nō reputabo absentē ēt si diu absfuturus sit cū credibile sit q possit redire ante,q̄ dies,uel conditio extet.& iō non recipie tur testis,sed expectabitur in hoc casu.& ē conuerso , si iam citatus esset aduersarius,& differret litis cōtest. qa posset esse,q in proximo fiet litis contest. & sic præsu- mitur,ēt si breui uia,uel tpe sit absfuturus testis, nō reci pietur testimoniū eius ; & hæc arbitrio discreti iudicis committuntur.¶Ciuiliter]ēt de crimine, cum ciuiliter agitur:secus,si criminaliter.ubi non licet procedere, ni si præsens sit accusator,& accusatus, & per 9ns testes ali ter non recipiuntur,nisi accusator procedat.2.q.8.& c. ij.& c.præscripta.2.q.1. in primis.5.q.6. Epiphanium [occultet]54.q.2.quāq. [Fortuitis].ff.de testi.currēt,
3 j.de testi.si q testi ff.ad.l.Aquil.in lege.§.secus.¶ † Se- nes]hi dicuntur senes,qui sunt in lxx.annis.de illis.n.q iam compleuerunt.lxx.annos,non potest intelligi, cum ipsi & si uolentes possent,inuiti tñ non coguntur ferre testimonium ff.de testi.inuiti:quia post.lxx.an. non co- guntur ad munera publica auctoritate tm.C.qui ætа.l. j.insti.de excu.tu.§.itē maior.ff.de iure immu l.iij.à mu neribus aūt personalibus publicis auctoritate & utilita te excusatur quis post.lx.an.C. qui æta.l j. lib.x. potest tamen dici,q ad testimoniū ferendū in hoc casu, qui di cuntur senes,relinquitur arbitrio iudicis nam qnq; est aliquis senior in l.an.q̄ alius in lx.an.& satis probabili- ter potest timeri de morte cuiusq; secundū naturā infe riorum causarū post,quàm peruenisset ad l.an & leges, quæ dicunt,q septuagenarij tm excusationē habent à muneribus,nihil faciunt ad rem:quia ibi nihil fit timo- re mortis.hic aūt aliquid spāle occurrit.hic.n.testes re- cipiuntur timore mortis tm,ne cū eis pariter pereat ,p- batio ueritatis. ¶Et ualetudinarij, i.infirmi pp debili tatem corporis,& naturæ defectum,non pp febres acu tas.ubi enim timetur de morte testiū,de qua dixi.s. ibi, s.de morte.hic uult dicere , q ēt in prædictis casibus.i. cum de morte,uel absentia timetur,non sunt recipiēdi, nisi probabiliter timeatur: puta quia sunt senes &c. uel dic.q ubi de morte,uel absentia timet,oēs recipiuntur. sed senes & hmōi recipiunt,ēt si de morte,uel absentia diuturna non timeatur.¶Rationabili] quia cito mori- turi sunt uel diu ab futuri, forte quia iturus est ad bel- lum,uel alijs hmōi causis,quę sunt.ff.de do.cā.mor.l.il. & se.[absens ,idem est,si præsens,sed si debitum fit con- ditionale,uel in diem,uel si alterius ex arbitrio pēdeat intentio actoris.j.de testi.significauit.ff.ad.l. Aquil. in l.Aquil.Item si impediat litem contestari per suas exce ptiones;idem est & si dignitas uacaret,ar.§.j. ne se.uac. c.ult.ibi so.[Denunciauerit] hoc intelligo,qñ fuit absēs quia si fuisset præsens,ipse debuisset interesse exceptio- ni testium,& iuramento ab eis præstito.2.q.1.in primis infra de testi.c.ū.& dr præsens, qui est in eadē ciuitate, in authen.de testi.§.& hic.¶Non ualeant] illi,qui ,pdu xit eos,& qui fuit in culpa:sed semper ualebunt absenti qui non fuit in culpa,arg.pro hoc,quia testes pro utra- que parte ferunt testimoniū.j.de testi. ueniens in fi. 14.
4 q.v.non sanè.hoc occultatione attestationum. ¶†Legi- timæ]à legibus & iuribus introductæ,ut Vell. & Mace. uel quia non est uersa pecunia in utilitatem ecclesiæ,& hmōi:quia expectarent tps,quo mortui essent illi , per quos possent reprobari testes.nō autem nego,quin post mortē dicere possit in dicta,& personas testiū.C.de te- sti l.ult.qa expectauit tps,quo mortui sunt illi, p quos probaret exceptionem pacti,uel cōsimiles super princi pali causa ab oibus,uel sponte interpositæ, ut pactl , & hmōi[Casualiter] .s.quia testes lit.non contest. recipiū tur.¶Alicuius] electi,non confirmati,& consecrati. Vel dic,q cuiuslibet electi & ēt conf[illegible] mati,& consecrati;pu ta si aliquis est in pacifica possess[illegible] epatus,& est forte fuit iam p multos annos consecratus, modo dicatur nō electus,sed intrusus habuisse introitum uel p potentiā ab initio,uel per simoniam,uel p dolum. nam hic.si nō fuerit contumax,procedetur contra eū lit.nō cōtest. ad testiū receptionem,& snīam . & hoc satis probatur p id quod dr de mřimonio carnali,de quo , ēt si fit consum- matum,agitur lit.non cōtest.secus aūt,si dicatur electio nem tenuisse,& eū sponsum fuisse:sed tñ ad depositionē agatur pp crimen postea commissum:quia tunc, quan- tuncunq; sit contumax,super crimine nō debent testes recipi,nec in absentem fertur sententia.3.q.9. decerni- mus.sicut in matrimonio carnali dr,qñ non agit de se dere mřimonij s.eo.c.j.pro contumacia tñ posset cōtra eum procedi.s.eo.c j.arg.j.de dolo,cum olim iste.§.po test intelligi ēt de confirmato & consecrato,sed contu- mace.sequens.§.qui incipit ibi,si uerò,aliter loquitur, qñ electus & confirmatus est absens non p contumaciā tertius aūt.§.qui incipit,q si forsan, loquit de non 9fir- mato.& intelligo hæc uera non solum in epis, sed ēt in alijs prælatis,q sunt sponsi:uel qui hnt curam aiarū, cū ibi cā hic assignata subsit,s. periculum in spūalibus : in alijs clericis autem non idem,sed est procedendum cō- tra eos,ut habes.j.de cleri.non resi.ex tuæ.alii autē di- cunt & melius idē, de cuiuscunq; electione clerici aga- tur:quia & per longam moram clericorum in spūali- bus defectum patitur ecclesia.j.de eo qui mit.in posses. eum qui supra de elec.statuimus. [Alicuius electio].i. q electio non sit canonica, uel prælatus sit criminosus [Prohibitus]Idem etiam si non opponitur gradus lege diuina prohibitus infra de testi. spo. literas. [Contu- max] contra non contumacem in hoc casu nullo modo procedatur,ut supra c.proxi. [Maliciose].j.de cleri.nō resi.ex tuæ.ff.de euic.si dictum.§.fi. contra tales enim credimus publicè proponi edictum , uel ad domum.j. de cleri. non resi.ex tuæ[aliter] .i. non per contuma- ciam [quod si forsan] Iste.§. sicut superior loquitur de absente per contumaciam [sin autem.] Iste.§. lo- quitur

quitur, sicut primi duo loquuntur, qñ est absens, & non per contumaciam [alij] præter senes, & ualetudinarios. q.d. testes aliàs legitimi recipiendi [spirituali], i. q electio non sit canonica: uel etiam quòd prælatus sit crimi
5 nosus. ¶ † Diffinitum] s. q sit absens ex necessaria causa, puta infirmitatis, semper expectandum est. vij. q. j. præsentium. Si uerò sit absens per annum sine rationabili causa, & sine licentia, subtrahantur ei expensæ auctoritate superioris, & monetur per subditos, uel archiepiscopum, ut redeat; & si non redierit, alius ponitur loco eius auctoritate superioris, authen. quando op. eod. §.
6 & illud, & authen. de san. episco. §. interdicimus. ¶ † Ille autem, qui fraudulenter se absentauit, si proposito edicto citationis, intra sex menses non uenerit, spoliabitur sua ecclesia, & aliter etiam punietur, lite non contestata. j. de cleri. nō resi. ex tuæ. uel dic statutum esse, q nullatenus ꝑcedatur sup accusatione sua, ubi accusatur de crimine criminaliter, nec sententiet de crimine, nisi lit. contest. 3. q. 9. de cernunus. s. de iudi. c. j. & sic bene respōdet lectioni, quam fecimus in proxi. §. & facit etiam pp hoc, quod sequitur de matrimonio carnali, super quo non recipiuntur testes lite non cōtest. contra absentē nō per contumaciā j. eo. e. §. si aût. posset tamen dici & probabiliter, q nisi causa probabili sit absens eps iam consecratus, uocabitur ꝑ edicta, & nisi cōparuerit, procedetur contra eum non super criminalibus, sed super impedimento, quo dicitur electionem non ualere, ad suam diffinitiuam, arg. eius, quod dicitur in matrimonio carnali. j. qui fi. sint le. per latum, & no. in § seq. si aût. ¶ Vel dic, q is est sensus. §. huius, q si contra confirmatum & non consecratū, uel nō ordinatum proponitur aliquid ꝯ personam, uel contra formam electionis. tunc non debet expectari, nisi per tantum tempus, in quātum debet consecrari, uel ordinari, & de his temporibus not. s. de elec. cū in cunctis. §. j. & ij. & est rō, q tm̄ expectatur. qa si tunc uenerit, quisq; obiicere poterit, quod uolet; alio quin remoueri deberet, ut in præallega. decre. cum in cunctis; & sic etiam pōt intelligi. §. sequens. ¶ Expectet.] q.d. non est necesse, q electus citetur, ut ueniat petiturus cōfirmationē: sed tm̄ per sex menses expectatur; post electionem, quod hic satis expressè innuit. uel dic, q loquitur, quando contra electum aliquid obiicitur, & citatur, ut respondeat. nam in hoc casu, si per sex menses comparere distulerit, procedetur, non obstante, q non sit lis contestata. non obstante, q est absens non ꝑ contumaciā [præsumatur] C. de repu. authen. hodie. j. de spon in præsentia. 34. q. 1. cum ꝑ bellicam. ¶ Propria]. j. qui fi. siot le. per latum, contra. Sol. dixerunt quidam ibi non sententiari de mrimonio, sed de legitimatione pro lis. uel dic, q ibi recepit legitimas præsumptiones super morte uiri; eo mortuo alius aduersarius constitui non potest. uel potest dici, q ille, qui ibi, fuit citatus, fuit cōtumax. uel dic, q ibi loquitur, qñ maliciosè aberat. uñ sufficiebat proponi edictū ad domum eius. j. de cleri. nō resi. ex tuæ: secus, ubi non maliciose, ut hic. & ꝑsumitur malicia, si uxor nescit, ubi sit. j. qui matri. ac. pos. c. j. & intelligo hoc ultimū uerum. s. quòd proponitur edictū ad domum ubi ex malicia est absens, uel ubi contumax est quo ad hoc, quòd procedatur ad sententiam diffinitiuam. nam quo ad missionem in possessionem procederetur ad edictum proponendum, etiam si non esset maliciosus, uel contumax, ut no. j. de eo qui mit. in posl. si aduersarius, dummodo non esset in prouincia [multi.] 32. q. 7. illi qui, & c. neque & c. furiosi infra desponsa. in
7 præsentia. ¶ † Excessuum] sub hoc nomine excessuum

comprehendit iurisdictionem super iuribus alicuius, quæ malè occupata, uel detenta dicuntur. j. de testi. cū olim. 2. q. 7. quapropter, & c. seq. j. de simo. licet. j. de accusa. qualiter, & quando [publicatio] i. redactio in publicam formam ad æternam rei memoriam. j. de testi. significauit, authen. de testi. §. pe. Idem forte in publicatione testium, argu. C. de testamen. publi. & l. instar. & fiet hoc modo, quia ijdem testes dicunt, qualiter inter fuere contractui, & post iudex decernit dicta eorū perpetuò ualere infra de testi. Albericus. [ut tædio] nunquid missus in possessionē in actione reali percipiet fructus? Respondeo sic: sed non lucratur, nisi in petitione hǽditatis, & si sit filiusfa. nepos, neptis, & uxor, & non habeant aliud, unde ualeant sustētari. ff. ex qui cau. in pos. l. Fulcinius, §. pe. ff. ut in pos. le. quæ legit. uenienti. n. intra annum restituit ēt missus in possessione reali. C. de præsc. xxx. an. si quis emptionis. §. pe. similiter quia quis percipit fructus, & tamen computat in sortē. C. de pign. act. l j C. de pac. pi. l j. & ii. quia ipse reus terram colit, & fructus colligit, & alius. s. missus in possessi. eos custodiet ff. ut spō. larg. is cui; & hoc in iure personali. in reali aût. tædio afficitur, q alius possidet. C. de præscr. xxx. an. si quis emptionis. Sed contra. j. eo. §. ubi dicit constituitur post an. uerus possessor: sed expone. i. incommutabiliter. & scias non esse necessariū fm decretum: sed sufficere solum excursum t pis: si tñ petat, dari potest, infrà de eo, qui mit. in posses. causa c. j. sed in personalibus necessariū est fm decretum, ut fiat uerus possessor hoc modo: quia ad iudicabitur uerè possidere res illas, de qbus fuerat missus in possessionem pro mensura declarati debiti, & ex tunc facit fructus suos, & præscribet, arg. ff. de dam.
8 infec. si finita. § si quis. ¶ † Alii dicunt, q in personalibus action. nunq̃ habet locū fm decretū; sed procedetur ad uenditionē, uel ad impetrationē dominij, fm quod not. C. de bo. an. in. pos. cum proponas; & secundum hos non hēt locū secundū decretum, nisi qñ sit missio in possessionem ex causa noxali, uel ex causa damni infecti. in cā tamen noxali & damni infecti secundū decretum constituit eum dnm, si reus erat dñs. si autē non erat dñs, dat causam prǽscribendi. ff. de dam. infec. si finita. §. Iulia. ff. de noxa. ac. generaliter. plus placet, quod no. circa hanc materiā infra de uerb. sig. dilecto, in glo. q tñ. ¶ Immobilibus] secus in mobilibus. nam contra talem possessionem procedetur non admissa nominatione domini immō tenens, uel possidens rem se defendere cogitur. ff. de rei uen. officium. 12. q. 2. de rebus. 16. q. 1. in canonibus, si autem petantur in corporalia iura, habet locū nominatio, ut no. s. de ma. & obe. inter.
a ¶ Noiare] si autem non noiaret,[a] sed liti, tanquam possideret, se offerat, si postea uel ante litis contestationem, uel post contumax sit, & ꝑp hoc decernatur possessio actori, non nocet dño, qui uerè possidet quo ad possessionem, uel proprietatem. C. si ꝑ uim uel alio modo. l. ulti. Sed ille, qui litem suscepit, tenebitur ad interesse ante lit. contest. per actionem de dolo, & post lit. contesta. condemnabitur ad ipsam rem, cum habeatur pro possessore, si ille, qui agebat, reum non possidere ignorabat; uel melius ad litis æstimationē: uel secūdū quosdā quātū in litē iuratū fuerit, uel ad interesse. ff. de rei uendi. is, qui se ob. & l. seq. ff. si usuf. per. l. si. ff. de pe. her. q se liti. ff de dolo l. pe. Sed oppones, cū absens possidet per colonū, colono

a ¶ *Si autem non nominaret. Adde qđ hæc dicta refert & sequitur Petr. de Ancha. in consi. cclxx. incip. in primo dubio, col. 4. circa prin.*

no

no eiecto dñs amittit ciuilem possessioné, ut. ff. de acq.
poss. possider. §. q. si seruus. quare non eodem modo amit
tit dominus possessionem, si per iudicem ablata est pos-
sessio illi, qui alieno nomine possidebat, & alij data,
scilicet illi, qui missus est in possessionem, & tunc domi-
nus absens debet amittere possessionem? ¶ Sed responde
mus tunc tantùm dominum amittere ciuilem, quando
uiolenter eiicitur colonus, ut idem. §. dicit: secus autem,
quando per iudicem, qui non intendit possessionem, uel
ius alterius dare, & si intenderet, nó posset. C. si per uim
l. ult. alij dicunt etiam tunc possessionem amitti, sed iu-
di offi. recuperari, uel condi ex l. præal. C. si per uim l. ul
ti. & ideò iste specialis processus est inuentus in hoc ca-
su, ut caueatur contra fraudes, quas posset machinari
dñs, & ille, qui possidet nomine alieno, qa dñs diceret,
ego nó possideo, & alius diceret similiter. Ité qa multa
benignitas fit possidéti in eo, q alij denunciat, & in eo, q
nó cogit respondere. Ité quia multiplex est cótumacia,
s. tam dñi, q̃ eius, q eius nomine possidet cómodatarius
aũt, & depositarius, & alij, q solã detentioné hñt, conue
niri pñt rei uen. ut ꝓcedãt ſm tenoré istius decre. & ut
simplicem tenutã dent solã sine possessione, qñ ignorat,
an in ueritate possideãt: quia si ante iudiciũ, uel in pro-
cesso iudicij cõstet, q nó possideãt, non habebit locũ rei
ué. & sic intelligit finis l. ff. de rei uen. officiũ. si. n. ꝑdicti
nolint respódere, uel simpliciter dicant, nolumus defen
dere absenté ét ſm tenoré istius decr. absoluẽdi sunt ab
instãtia iudicij, nisi uellét actores probare, q possideãt,
ut sic trãsferat in eis possessio. ff. de rei ué. l. pe. & si. at-
testationes aũt, si q sunt, & cõfessiones, & alia acta iudi-
cij inter cómodatariũ, & actoré ꝑter tenorem huius de-
cre. nó ꝑiudicat cómodatori: qa inter alias ꝑsonas, & in
alio iudicio habita sunt infra de test. ueniés. ¶ Possidét]
dñt qdã, siue ius habeat ĩ re, ut emphyteutarius, siue nó,
ut inquilinus, & huiusmodi. ff. de rei uen. officium. alij
intelligunt de his tantum, qui ius in re non habét. nam
illi, qui habent ius in re, licet habeant tempus ad denũ
ciandũ dño, tñ ipsi nó possunt se excusare, quin respon-
deãt: imò plus est, qa ipsi non nomine alieno possident,
sed suo, imò agere pót interdicto, unde ui, si tali respo-
lietur emphyteutarius. habet aũt hic locum hæc nomi-
natio, etiã si super obedientiã quis cõueniatur, ut no. su
pra de ma. & obe. inter, quia de facto uidimus; quare si
procurator ad administrandum datus, uel ad negocia,
ut supra de procu. petitio, possit dñi nominare, & dici-
mus q sic, & procedetur contra eum secundum tenorem
huius. §. arg. quia defendere uidetur, & si patiatur acto-
rem in possessionem mitti. ff. de procu. l. j. §. ult. & l. seq.
Item procurator interrogari debet, an reus, scilicet do-
minus suus possideat. ff. de procu. non solum ergo a simi.
li potest dicere se alieno nomine possidere. procurator
ergo uerè ad causas hoc beneficiũ non habet. ¶ Produ-
cendo] per detentorem [Dispositum] scilicet præsenta
re se iudici [Tanquam] hic uult dicere, quia sicut per
lit. contest. interrumpitur præscriptio, ita per hanc cita
tionem [Dominum] quasi dicat primo dabitur termi-
nus colono, ut dominum perducat; & postea colonus ip-
sum dominum uocabit [uoluntate] contumaciæ [Sum-
matim] per iuramentum calumniæ, supra de elec. cum
dilecti infra de resti. spol. literas. ¶ Principali] quæ est de
proprietate, & sup. maximè, qa & super possessione ser-
uatur intra annum : alij dicunt hoc habere locum, ubi
lite non contest. fit missio in pos. C. de præscrip. xxx. an.
si quis emptionis, sed ubi lis est quasi contestata, ut hic,
secus infra eo. §. ult. quousq; præscribat. præscribit enim
x. an. inter præsentes, & xx. inter absentes. nam cum pos-
sideat authoritate iudicis, bona fide possidet. ff. de acqu.
pos. l. iustè. unde usucapit sciens alienum. ff. de noxa. act. ge
neraliter. [possessionem] non tamen possidet ciuiliter,
sed nec & naturaliter. quia prior possessor non depellit
de possessione. ff. de dam. infec. finita. §. si quis ante. ff. ut
in pos. leg. l. is cui. §. qui legata solummodò enim custos
est, ut no. supra eo. §. in aliis, & ex hoc apparet, q ille, qui
missus est in possessionem rei seruandæ, potest uendica-
re rem. Et dicunt quidam, q etiam ipse tenetur rei uen-
di. quia facultatem restituendi habet. ff. de rei uen. offi-
cium. ff. ad exhi. Celsus §. j. sed potest dici, q facultatem
restituendi non habet: quia tantum custodit, & tanquã
custos est, non tanquam detentor, arg. cótra ff. ut in pos.
l. is cui. §. missus. Sed expone, quod ibi dicit, ducẽdus est,
9 id est in custodia. ¶ † Vel in contumacem] secundũ quos-
dam hic est § & respondet hic uel toti ei, quod dictũ est
de missione in possessionem, siue reali, siue ꝑsonali actio
ne q. d. & in reali, & in personali facienda est missio in
possessionem, uel in contumacem &c. & secundum hoc
bene sequitur hic, quòd ueniens intra annum, uel post
annũ audietur iuxta distinctioné in alio casu &c. ¶ Alio
casu] uidelicet in quo agebatur de remedio missionis in
possessioné. ubi dicebatur, q reus auditur, si cauerit iu-
dicio sisti, & restituerit expensas: aliter autem, si uelles
intelligere, q missus in pos. in ꝑsonali actione ex secũdo
decreto, ulterius scilicet post annum reddere non te-
neatur rem, in cuius possessionem missus est, cõtrarium
uidetur. C. de distra. pig. si prius, ubi dicitur, quòd debi-
tor semper recuperat pignora, nisi sint distrata. ff. de usu
ca. non solum. §. qui pignori, ubi dicitur, q nullo tempo
re præscribitur pignus; ad idem. ff. qui satisda. cog. l. scié
dum. §. creditor. ¶ Alij dicunt hic esse. §. & dicunt, q cre-
ditor etiam in personali actione post annũ sit uerus pos-
sessor: quia ulterius non recuperat pignus, & creditor nó
tenetur probare debitum post annum: sed tamen is, qui
dicitur debitor, potest probare indebitum. Alij dicunt,
q si missus est in possessionem ex secundo decreto, ulte-
rius non recuperat debitor pignus, nisi soluat debitum,
quod probauerit creditor talem per iuramentum suũ:
alias usq; ad triginta ann. recuperat, scilicet si non est
missus ex secundo decreto, uel si uis intelligere, q totus
§. loquatur de personalibus tantum, alias dicere potest,
q inter realem & personalem actionem intra annum, &
post annũ dissimilitudo, & similitudo notari potest. dis-
similitudo in hoc not. quia intra annum incipit in reali
possidere, & præscribere rem, in cuius possessioné mis-
sus est: quia habet iustum titulum. ff. de acqui. po. l. iustè,
& bo. fi. quia dicit & credit se habere ius in re, quod ta-
men non est in prætorio pignore, quod pro debito assi-
gnatur. ff. qui satisda. cog. sciendum. §. creditor. ff. de usu-
cap. non solum ¶ Item post annũ no. dissimilitudo : quia
in reali missione in possessionem fit incommutabilis
possessor, secus est de misso in possessionem in personali,
sed & similitudo no. ante annũ, & post annũ ante annũ,
qa ꝑstita cautione, & restitutis expẽsis uterq; recuperat
possessioné suam, siue reali, siue ꝑsonali actione sit actũ,
supra eo. §. in aliis. ¶ Ité & post annũ, quia sicut missus in
possessionem in reali possidet, donec constet de proprie
tate, sic & in personali est in possess. donec de debito li-
queat, & postquam liquebit de debito, ipsam rem, in cu-
ius possessionem missus est, possidebit, donec de debito
satisfaciet. ff. de fur. creditoris. §. si eum. ff. commo. in re
bus. §. ulti. ff. de leg. j. filiusfa. §. diui. ff. si ser. uen. is cui. ff.
de le. 2. filius. §. diui.

Iurans

SVMMARIVM.

1 *Iurans seruare contractum aliquem non malefacit.*
2 *Cur in contractibus, non autem in iudiciis licet clericis coram laicis iurare.*
3 *Nedum in causa appellationis, sed in qualibet causa iurari debet.*
4 *Procuratores ecclesiasticarum personarum de calumnia etiam sine speciali mandato iurant.*

De iuramento calumniæ. Rubrica.

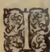

INhærentes uestigiis.[Cautum] C.de episcopi,& cler.cum cler.quæ loquitur de iuramẽto iudicio sisti [Susceperunt]C.eo.tit.auẽ.prin
1 cipales. ¶ [Iusiur.] de calumnia. nam alias causa purgationis, uel si iuret seruare contractum aliquem, non est malum, infra de pur.causa per totum infra de iureiur.tua, querelam, ex rescripto, & in purgatione 2.q.5.si legitimi, & generaliter dicunt quidam, quòd ubicumque inueneris prohibitum clericis iurare, intelligitur coram seculari foro. nam ibi nec iurare de calumnia, nec testificari possunt, siue sint rei, siue sint actores sine licentia episcopi 11.q.1. testimonium.
2 ¶†Si dicas, quare licitum sit clericis iurare coram laicis in contractibus sine auctoritate episcopi, & non in iudicio? Respond. quia in iudicio sæpe quis concitatus ab aduersario falsum iuraret, & ideò fit cum maiori deliberatione & tarditate, & ne secularia iudicia assuescant, in quibus non possunt aliquatenus conueniri 11.q.1.continua, & c.nullus: sed in contractibus, ubi sola libera uoluntate quis ducitur, secus. ¶ Verum coram ecclesiastico iudice semper licet iurare sine superioris auctoritate. Alij autem dicunt, quòd nec in seculari iudicio, uel ecclesiastico, nec in contractibus licitum est iurare sine auctoritate episcopi, uel superioris, sed ubicunque est clericus, siue sit iudex ordinarius, uel delegatus, si iuret coram eo, intelligitur eius auctoritate facere, & quilibet, qui iudicare potest, hoc ipso est superior quantũ ad causam illam, quam audit, etiam actoris, qui de alterius iurisdictione est arg. 21.distin.inferior. uel dic, q clericus non potest esse procurator sine licentia sui prælati corã seculari iudice, ut no. supra de obli. ad rat. magnus, sed ex quo licentiam habet, ut sit procurator, per cõsequẽs, & omnia faciendi, sine quibus procurationem facere nõ pôt, uel quæ procurationi sunt utilia, arg. supra de offi. deleg. præterea. ¶ Et dictum] C.de episco. cum clericis [Eius] Marchi. uel alicuius alterius, qui interpretatus quædam fuerat, quæ hic non habemus, & eius interpretationem confirmat. [H.]hic incipiunt uerba. H.imperatoris. hæc possunt esse uerba papę [Canonibus] 2.q.5. c.3.q.1.in nouo, & e. causa q.5.cap.1.& ulti. [Principis] March.[Dignoscitur]ut prædictum est, scilicet q nullus iurare præsumat. nobis melius uidetur, q hic incipiant uerba papæ, & expono uerbum, quod sequit, principali auctoritate, id est uoluntate: quia hoc statutum, quod fecit Honorius imperatori placuit. ¶†In quacun-
3 que causa]quidam dicunt in causa appellationis iurandum, cum in qualibet causa iurari debeat. ¶ Idem etiã dicunt, si subrogetur procurator post iuramentum de calumnia præstitum, cũ calumniosæ posset inducere probationes, & respondere positionibus, & maliciis hominum obuiandum est, ff. de rei uen. in fundo. ¶ Item quia laborandum est ad eliciendam ueritatem, instit. de act. §. curare, & ad extenuandas lites, infra de dolo, finem, quæ omnia remouentur in iuramento calumniæ, auẽ. ut liti.iu.§.j. alij dicunt uerum esse, quod dicunt isti, quando ille, qui iurauit subrogato procuratori aliquod certum non iniunxit. si enim certum quid iniunxisset, sub suo iuramento comprehenderetur, unde iurare nõ debet subrogatus: quia ipsemet, qui iurauit, illud respondere, uel facere uidetur. ff. de admi. tu. ita. §. gessisse. Si uerò nihil certum mandauit subrogato, quandocunque habebit eũ suspectum, q calumniosæ agat, faciat enim iurare de calumnia, arg. q ipsum eundem, qui primò iurauit, ex causa aliquando secundò iurare facit, infra de testi. ca. præsentium, infra de ap. significauerũt, auẽ. de test. § quia uerum, col 6. alii autem dicunt tales nũquam iurare [Criminali] tali, scilicet quæ per procuratorem agi posset. ff. an per alium ca ap. l. 2. uel ibi, ubi de crimine agitur ciuiliter, infra de test. testimonium, bene dicit, compellantur. Azo in criminali dicit iurari de calumnia, arg. C. eo. l. j. arg. contra, inst. de pu. iu. in prin. C. de fi. inst. l. ult. in prin. [Compellantur] nam si uult per se agere, pôt, &
4 tunc cogetur iurare de calumnia, infra eo. c. ult. ¶ †Suæ] not. q loquitur, quando nomine ecclesiæ agitur: secus, si nomine suo. Alij tamen dicunt, q & clerici, & laici, et si proprio nomine agant procuratores eorum iurabũt de calumnia, dummodò adhoc habeant speciale mãdatum. ff. de iureiur. iusiurandum, quod scilicet in personis ecclesiasticis est speciale, ut iurent de calumnia per procuratores eorum etiam sine speciali mandato iurandi, infra eo. ca. pen. & fi. [uerum] dicunt quidam hęc uerba esse papæ. alij dicunt, quòd ibi incipiunt. nam cum imperator [Rom. pon.] cum ei subest immediate: secus, si archiepiscopum, uel patriarcham habet. alij tamen ũtrobique idem dicunt. [Prælato] non solum de prælato tantum episcopo, sed quolibet inferiore.

SVMMARIVM.

1 *In causis spiritualibus non requiritur rigor iuris.*
2 *Iuramentum de ueritate succedit in causis spiritualibus in locum iuramenti de calumnia.*

1 LIteras, & infra. [calũniæ] ¶ †Bona est ista ratio, quare non iuretur de calumnia, quando agitur de rebus spiritualibus: quia in causis spiritualibus nõ requiritur rigor iuris, infra de dolo. c. j. ¶ Item est alia ratio melior, quia licet iuramentum non sit peccatum, tamen sæpe ex frequenti, & incauta iuratione peccatum nascitur, infra de iureiurã. & si episcopus, in fi. unde, si præstatur hoc iuramentum, iurans ad quamlibet interrogationem debet respondere, quid credit, cum circa multa uertatur credulitas ex iuramento, & ex responsionibus præbetur multotiens occasio deierandi, & ideo non præstatur in spiritualibus de calumnia iuramentum. iuratur tamen in eis ex ueritate, quia ueritas respicit scientiã ueritatis, sed ueritas scientiæ ad pauca restringitur, & ideo facilius est ad illa per iuramentum respondere. ¶ Item quia hoc iuramentum requiritur, a malo est non credentis supra de elec. significasti, sed in spiritualibus causis omnia debent procedere a bono, & non a malo, in spiritualibus autem causis licet iuretur aliquando de ueritate dicenda, nunquam tamen per iuramentum interrogatur de credulitate, infra de test. ad hoc, quia nec de ipsa iurat, sed de ueritate, sicut & testis, infra de testi. cap. de testi. sed licet partes non debeant in spiritualibus causis iurare de calumnia;

2 lumnia; tñ ïńdére debét,qd sciát, uel credát. ¶† Item uidetur, ꝙ q̄cito in causis spiritualibus lis contestata est,ꝙ statim fiat iuramentum de ueritate dicenda: quia iuramētum de ueritate succedit in causis spiritualibus in locum iuramenti de calũnia, ut sicut illud generaliter fit statim lite contestata, ut.C.eo.ti.l.ij.sic istud: q̄a nõ est uerũ, ꝙ in causis spũalibus generaliter aliqđ pstetur iurm: sed ad offi.iudicis pertinet,ut si aliqua iusta cā mouerit eum, cogat eum iurare de ueritate dicenda uel in articulo,de quo dubitat, uel de quo quærit uel ét in tota cã,si iudex aliqñ probabiliter suspicat ꝙ ȝ conscientiam in multis ueritatem negat; & sic loqtur.j.de iureiu.ex literis.s̄.de elec.dudũ Ro.j.de testi. ad hoc. maxime autem in causis electionis utile est hoc iurm præstari sæpe generaliter super omnibus articulis propter periculum, quod est in mora.j.de ac.oblatæ. in fi.& licet de hoc iuro à partibus præstando nõ inueniatur expressum iure ciuili: tñ doctores dicunt hoc iuramentum aliqñ præstandum ab aliquibus aliis personis,arg.C.de testi.seruos ff.de proba.etiam.ff.de confes.certum.§.fi.¶ Item iudex nititur ad ueritatem inquirẽdam modis omnibus, quibus potest; ergo & per iurm de ueritate dicenda.ff.de eden.l.ij. [Calũniæ] sed de ueritate dicenda iuramentum præstatur.s̄.de elec.dudum Rom.super exceptionibus autem bene iuratur de calumnia etiam in causis spiritualibus.s̄.d elec.cum di lecti, ubi de hoc notatur.

IN pertractandis. Causis. [Causæ] si sit criminalis, ne ene.2.q.8.perscripta.s̄.de procu.itē si sit uehemẽs cā,uel utilis,& circa psonas, si sint iustiores, an non.C. de procu.in pecuniariis [nesciant] q̄a talē constituere tenent,ꝙ si interroget in lite,de facili rñdeat: quia nisi iusta cā appareat,nõ habebit terminũ ad dñm consulẽdum.C.de procu.l.ult.ff.de procu.si actor. Item dicimus, ꝙ si procurator dicit se nescire ea, de quibus interrogatur, & pertinent ad principale negocium,ꝙ cõdenabitur in expensis,quæ propter hoc fient, ut hic.

IMperatorũ, & infra. [Cogere] quãuis posint, si uelint illud præstare. [Decidant] j.e.c.ult. [Aeconomum] œconomi.n.syndici actores tutores parentes, or phanotrophi,& oēs alij,qui legis administratiõe habent à lege,uel à iudiciali autoritate,iurāt de calũnia C.de iura.cal.l.ij.§.j.& ij.C.de bo.ma.l.j.C.de episc.& cle.orphanotrophos,& auc.sed hodie,insti.de cur.§.ul. procuratores autem simpliciter constituti non iurabūt de calumnia,nisi sint procuratores ecclesiarum, ut s̄.e. c.1.j.e.cum cāni.C.de iura.cal.aut.principalis, qui pprio uocabulo iurat. aliorũ enim procuratores nõ iurant,licet aliqñ procuratores uniuersitatis iurant, improprie sumpto uocabulo.j.e.cum causam, ut ibi not. [Statuas] ex hoc speciali mandato alias conuentus facere debet.ut in hoc.c.9.q.3.cum scimus: episcopus autem confirmauit.C.de episc.omnes.§. hoc nihil; imò etiam & sine confirmatione episcopi.

CAeterum.Et j.tenet constitutio syndici.ff.quod cu iusq; uniuer.l.j.

S V M M A R I V M.

1 *Iurare de calumnia tantum principales personæ tenentur.*
2 *Procurator ab uniuersitate constitutus dicitur syndicus.*

CVm causam [Procuratoribus] no.platum ante litis contest.constituere pcuratorē:secus ī tutore,q nõ procuratorē,sed actorē facit ante litis cõt.C.de pcu.neq; nõ.n.tāta,nec cā libera est tutoris administratio sicut plati. [Interrogationibus] nam quædam interrogationes fiunt ante litis cont.ut.ff.de

1 inter. ac.p totũ.¶ † [Iurm calũniæ] olim iurabant procuratores indifferenter de calũnia.ff.de dam.infec.q bona.§.pe.sed postea quidem statutũ est, ꝙ principales psonæ iurent.C.de iura.cal.l.2.& aut.principalis;qđ intelligitur uerum nisi eis mandetur specialiter ꝙ iurēt, arg.ff.de iureiu.iusiurandum quod. ¶ Sed in causis ecclesiasticis iurant procuratores sine speciali mandato iurandi. alij dicunt tñ, ꝙ procurator in causis laicorũ non iurat de calumnia,etiam si mandatum habet iuran

2 di. ¶ † [Procuratoribus] No.ꝙ procurator iurare de calumnia pōt procurator constitutus ab uniuersitate non propriè dr procurator, sed syndicus, sed non facimus uim in nomine, sed in modo constitutionis, conditione siue qualitate constituentis;ut si ab uniuersitate constituitur,syndicus sit,siue appellet procurator, siue syndicus.¶ Et eodem mõ,si à non dño, & cũ decreto constituatur actor,ex quocũq; noīe censeat.ueruntamen hoc est nota dignum,ꝙ epš & prelati,& si non sint dñi,ut j. de dona.c.2.tamen propriè constituunt procuratorem etiam sine decreto superioris, qui litem prosequitur, ut hic; quod in aliis non diceremus. no.de hoc.s̄.de procu.petitio.uniuersitas etiam propriè dicitur constituere procuratorem in re propria uniuersitatis.C.de iureiuran.propter calum.l.ij.§.hoc. Item actorem constituit uniuersitas in rebus non suis.ff.quod cuiusq; uniuer.item.§.actor.

S V M M A R I V M.

1 *In iuramento de ueritate dicenda unusquisque per se iurare debet.*

CVm in causa. [Syndicum] id est procuratorem syndicus.n.ab uniuersitate cõstituitur.ff.quod cuiusq; uniuer.l.j.Sed hæc uerba,procurator, syndicus, actor, œconomus indifferenter accipiunt, ut no.s̄.c.proxi.& de procu.petitio. ¶ Sed nonne in causa spirituali,ubi exigitur iuramentum de ueritate dicenda,ut no.s̄.de ele.dudum,si semper per alium egit,poterit per alium præstare iuramentum de ueritate dicē-

1 da? ¶ † Respondent quidam ꝙ non. & est ratio diuersitatis: q̄a ubi de calũnia iurat, de credulitate iurat, & quisque de suo, & de alio facto credere pōt. sed in iuro de ueritate dicenda non excusat credulitas, nisi adsit ueritas,quisque per se iuret,& respondeat. potest.n.esse, ꝙ illud,de quo ego quæro,scit dñs,& non procurator. unde diuersa respondebunt,arg.ff.de in lit.iur.uideamus, in prin. sed tamen contra uidetur, ꝙ idem dicitur,ꝙ tutor iurat, si uult. Et ita uidetur, ꝙ procurator iurat, si uult. Sed respon.hoc esse pp defectum dñi qui iurare non pōt: quia est pupillus: imò, qđ plus est, ẽm antiqua tempora, præstito iuramento de calũnia à procuratore,nihilominus iurat dñs de ueritate dicenda.C.de procu. l.ult.ff.de procu.si actor, quãuis illud intelligatur etiam de iuramento calumniæ. Item ad hoc est.11.q.1.testimonium,& q.3.intelligendũ.16.q.3. dilec.bene tamen possunt committere alicui,ꝙ in eorũ animas iuret; & tunc ille, qui iurat, non respondebit per se aliquid, sed quod mandabunt illi, in quorum animas iurabit.j.de testi. præsentium.j.tamen satis uidetur, quòd syndici, & actores, & etiam procuratores possunt iurare de ueritate dicenda, argu.C.de iudi. properandum.§.j.C.de re.cre.l.penult.§.penult.C.de

iura.calum.l. ij.§.quod obseruari.ff.de noxa.ac.quotiés §.eos, & §.prætor ait.: ¶ Et intelligo hæc uera, q possunt prædicti præstare iuramenta, quæ respiciunt solam credulitatem, uel quæ continent ueritatem, ut sacramentum de quantitate expēsarum, & quod defertur pro lite dicēda, & hmōi. de iuro decisiuo, uel de ueritate intellige uerum esse, q iuret procurator, dummodo ei mandatum sit, uel liberam habeat administrationē, uel constitutus sit in rem suam.ff.de iureiu.iusiurandū, quod.ff.de procu.procurator cui, & l.seq.quāuis illæ leges loquantur tantum in deferente iusiurandum, nō in recipiente. si aūt sit iusm, quod solam uoluntatem respiciat, uel affectionē, ut est iusiurandum in litem illud à pdictis non pstaē.nisi in casu.ff.de in litē iurando, uideamus, in prin.usq; ad §.deferre. ¶ Illud autem iuramentum, licet dicat de ueritate dicenda, non tñ est tantum de his quæ qs uidit, sed ēt de his, quæ indubitanter nouit. [a] nā non uidit Christum crucifigi; tñ firmiter nouit. Itē non uidi Constantinū, uel Iuliū imperatores, & hos ipsos bene noui.96.dist.Constantinus.2 1.q.3. Iul.ar.ĵ.de test. ad hoc.ff.de in lit.iur.uideamus. ad hoc facit, qđ dicit Augustinus, qa spes est certa expectatio futuræ beatitudinis: qa de futura beatitudine nō pōt esse certitudo sciētiæ, sed credulitatis tñ. sic est in iuro de ueritate dicēda: qa iurat uera esse, de quibus non dubitat, licet ea nō uiderit, & lex dicit, sciri; & indubitatū est, qđ cōi auditu percipitur de antiquis.ff.de aqua plu ar.in summa.§.idem labeo.sic & procurator iurat in animā cōstituētis de ueritate dicēda, & ēt de consuetudine Romanæ curiæ in aīam suā. & cū bona cōscientia rñdere pōt uera esse ea, q̄ scit, uel ab aliis, in quorum aīas iurauit, intelligit uera esse.ĵ. de testi.ad hoc, alias præsentiū. Sed telus non tñ iurat de ueritate: sed de his quæ in eius pñtia facta [b] sunt.C.de testi. testiū. [Pœna] C.de iura.cal.l.ij. §.q si actor, & §.q si autem reus. [Actione] p sniam ¶ Sed nunquid si iudex nolit ferre sniam ꝯ recusantem iusiurandum, & ita pereat instantia iudicij, nunquid habebit aliquā actionē ille, qui cōtendebat cū recusante iurare, & insup si adhuc incipiat agere, q recusauit, nunqd poterit ꝯ eum excip.tu debes cadere à lite; ergo non debēt audiri agens? arg.ff.de inoff.testa. Pap.§.si filius. Rñ.q non credimus eū posse agere, uel excipere de recusatione iuri: qa ea, quæ eueniunt post lit.cont.ualde pertinent ad officium iudicis.ff.de ædic. edic.ædiles.§.item sciendum, & nefas est ex materia litis litem oriri.C.de fruc.& lit.expen.l.iij.iudex tamen tenetur ex hoc, C.de iudi.sancimus, inst.de obli.quæ ex quasi delic.in prin.quod dicit hic gl.non debere hic litem ex lite oriri per sniam, locū habet, qñ negocium principale terminatū est, uel trāsactum.C.de frue.& li. expē.termi.& si nondū determinatū sit negociū p iustitiā, sed forte periit principale negocium pp interitum rei, uel alia simili cā, tunc bene fertur snia pp accessoriū ff.de rei uē.itē siue, & l.utique.¶ Itē non habet locū hęc glos.p sententiam, in his, quæ fiunt extra iudicium, qđ est uidere. nam decre.dicit, q si qui elegerunt contra formam, priuentur potestate eligendi. ad istam.n.pœnam agi potest semper.ĵ.de elec.quia propter. ibi not. Alij tamen dicunt, q etiam in iudiciis, ut hic, semper poterit agi, ut cadat à lite.

a ¶ *Indubitanter nouit. Adde, quòd per hoc Pet.de Anch. in consi.389.incip. uisis diligenter, & in consi.392.cōsuluit, quòd ī substituto casu, quo masculus non nascatur, potest ista conditio haberi pro impleta, si ex uehementi, coniectura fœmina sit in utero. & hanc doctrinam inno.alle. Domi.ī c.beati.2.q.7 & Fel.in c.in col.3.et 2.supra de sum.tri.*

b ¶ *Facta sunt. Vide Car.in consi.56.inci. casus super quo, col.3 in fine.*

De dilationibus. Rubr.

Dilecti filij [Breuem & peremptoriū] hoc fecit iusta ap.& an sit nimis breuis, arbitrio iudicis superioris relinquiē.ff.de uerb.obl.cōtinuus. solius.n.peremptorij assignatio prima uice non sufficit ad ap.ff.de iudi.nonnunq.: 4.q.3.de illicita: iudex tñ pōt id moderari.ĵ. de off.dele.cōsuluit.ff.de iudi.ad perēptoriū, sed si malè moderet, licite appellaē ab eo, ut hic [Maturare] .i. ita abbreuiare: uel.i.ita festinare, ut prima uice pponaē.

SVMMARIVM.

1 *Citatoriæ induciæ dantur parte absente.*
2 *Deleg.& ordinary differentia quo ad iurisdictionem.*
3 *Casus multos hic habes, in quibus citatus cōparere nō tenetur.*
4 *Cum quis tutus est exceptione, missio in possessionem contra eum facta non ualet.*

Præterea [rescriptum] In quo plenè continet tenor qōnis [Transmisso] ¶ † Nota q induciæ citatoriæ dātur sine cāæ cognitione: 1 quia parte absente dātur.ff.de offi. pconsu. nec quicq.§.ubi decretū. Idem credimus de deliberatoriis, sicut hic apparet. Sed præparatoriæ & instructoriæ non dātur sine cāæ cognitione.3.q.3.spacium. Item credimus, q sine cāæ cognitione possu augere, & diminuere. ¶ Vlterius] hic habes arg.q licet iudex delegatus non mittat rescriptum apostolicum bullatū citato, mittat tñ non bullatū, tñ comparere debet, de hoc not.ĵ. de offi.deleg.cum in iure: quia plus est rñdere, ad qđ tenetur, ut hic, ex quo talem cām exprimit in citatorio, quæ si uera est, teneē rñdere, & comparere debet, si non compareat, & in ueritate est iudex delegatus, ista est snia eius uel excōicationis uel missionis in possessionē, uel quæuis alia. sed si nulla delegatio sibi facta esset, & sine cā citasset, & falsum tenorem rescripti misisset, tunc nihil ualeret, quod faceret contra non comparentē sed saluū erit ei ius suū, si compareat: quia non cogeē rñdere, nisi postq̄ uenerit, habeat copiā rescripti apřici, & alias priuil.fori pōt allegare, & libellū recipe dc nouo.ĵ.de libel.obla.c.1.ĵ.de offi dele.cum in iure.ĵ de rescrip.super literis.c.cum contingat.ĵ.de iudi.c.1. ff.de iurisd.om.iu.si qs ex.¶ Si aūt in citatorio nullā cām assignet, quare habet super eum iurisdictionē, nec tenorem rescripti inserat, nec alias est iudex ordinarius, ēt si in ueritate iurisdictionem habeat ex aliqua causa occulta, nō tenetur se præsentare iudici, ar.ff.si quis cau. quotiens seruus.C.ne de sta.dc.l.pen.ff.de in ius. uocā. l.ij. Si uero citatorium misit iudex ordinarius alicui, qui non sit de iurisdictione eius, in quo exprimebat causam, quæ si uera esset, coram eo respondere deberet, puta quia contraxit, uel deliquit, uel quia agitur de re quam ibi habet, sed tñ causa falsa erat, uel nō suberat; tunc si comparuerit coram eo, idem est, ac si sine citatione ibi inueniaē.s.in terra, quę sit de iurisdōne citātis. pōt.n.eū túc tenere fm quosdā, quousq; cautionem

tionem præstet de stando iuri, ut litem contest. ff. de iudi. l. ij. §. pen. male dicunt isti: quia lex illa loquitur tantùm, cum comparet coram iudice, qui super eum habet iurisdictionem: sed tunc non potest exercere eam: quia reus habet priuilegium reuocãdi domum. si uerò non fit ibi, non cogitur uenire: imò siue ueniat, siue non ueniat, nulla pœna potest sibi imponi, uel in causa procedi. & sic potest intelligi, ff. de iud. non uidetur, nisi ubi agitur actione in rem. nam tũc procedit, ut fiat missio in possessionem bonorum, quæ habet in iurisdictione citantis. & fortè secus est, si agitur personali, nisi forte latitaret, & de maleficio ibi commisso constet; & tunc contra eum non proceditur. sed iudex, ubi latitat, sub fida custodia debet eum mittere ad citantem, aut. ut nul li iud. §. si uerò quis, & in authen. ut omnes obed. in §. ij. col. v. & si nõ fecerit, superior eum puniet, ut ibi. ¶ Si autem uocatus uenit, & litem cõtestatus fuerit, non errante neq; in facto, neq; in iure, poterit ferri sententia diffinitiua contra eum, & suus iudex sub quo habet domicilium, proposita actione ex re iudicata exequetur eam, ff. de reg. iur. miles, §. ult. ff. de rebus credi. actori. ¶ Sed, si postquã uenisset coram iudice, uel etiam si inuentus in sua iurisdictione & citatus, ut coram eo cõparere, & contumaciter recessit, uel non cõparuit, tenet pœnæ impositio sibi facta, & excõmunicatio, & etiam si causa talis erat, ꝙ lite non cõtest. non poterat procedi, tenebit eius processus, supra ut lit. nõ contest. tux, & c. qm. nec obstat si dicas, ꝙ non fuit uerum, ꝙ ibi contraxir, sed forte sic crederetur: qa de iure hic citator est iudex, ut non cognosceret, an sua esset iurisdictio, supra de rescript. super literis, ff. de iud. si quis ex. ergo propter hanc cõtumaciam poterit puniri, ff. si quis ius di. nõ obtẽp. l. j. sed tũ cognoscere de principali causa non poterit, etiam si talis esset, ubi procedi posset lit. non contest. nisi primo cognouerit, an sua sit iurisdictio, & si ꝓcesserit super principali, nõ tenebit ꝓcessus eius, nisi in ueritate iurisdõnem eum habere constaret: sed ꝓnũciato ꝙ sit sua iurisdictio, ꝓcedet in principali, nec postea poterit obiicere, ꝙ snĩa sit lata à nõ suo iudice, cũ sit super hoc iudex, s. ꝙ cognoscat, si sua est iurisdictio, & eo gnouit, & sententiauit, & non fuit appellatũ. [a] sic nec appellari potuit, cum esset contumax. 2. q. 6. §. sunt quorũ; & hæc oia intelligas, qñ constat, ꝙ ciuitas habet iurisdictionem 2 ordinariam. ¶ †Sed obiicies, quare non eodem mõ tenet, qđ facit iudex delegatus, qui dicit se delegatum, cum nõ sit? Respondeo, quia del. iurisdictio certos & limitatos habet fines, quos trãsgredi nõ licet: sed ordinarius in suo territorio & in incolis eius & in aliis generalem & liberã habet iurisdõnem, uel administratio nem; & iõ quicquid facit ꝯ eum, uel eos, quos in suo territorio inuenit, siue sint ibi incolæ, siue extranei, totum tenet. ¶ Hoc aũt fatemur, ꝙ si literæ etiam falsæ impetratæ essent ad eũ, ꝙ adhuc posset cognoscere, an sua sit iurisdictio. & eodem mõ, si ille, q conuenitur, priuilegium habet, ꝙ ibi conueniri non possit, siue spãle, siue pp legationem, & de hoc ipso cognoscet delegatus, s̄ de
3 rescr. super literis. ¶ †Idẽ dicimus, s. ꝙ non cõpareret te-

a ¶ *Appellatum. Et sic pronunciatio facta, à qua non fuit appel latum, firmat iurisdictionem iudicis ordinarij etiam contra suos nõ subditos. Ad de Pet. de Ancha. qui hoc refert & sequitur in consi. 192. incip. In auc. ueritatis, & pro confirmatione col. ij. uersi. cõfirmat hoc, & uide eum Pet. de Anch. in cõsi. 270. col. pen. post me. incip. Consilium, in pri mo dubio.*

netur, si quis hoĩem suæ iurisdõnis citet super cã, q non possit esse suæ iurisdõnis, ut si laicus citet super rebus spũalibus cã expressa, nulla est citatio, arg. j. de or. cog. tuam, s̄ de iu. decernimus, s̄ de arb. ꝯtingit. Idem, si exprimat, ꝙ ueniat rñsurus seruo, uel excõicato, uel spoliatori suo, uel cuicũq; alij personæ, q non habent ꝑsonam standi in iudicio, ff. si qs cau. quotiens, seruus, ff. de ꝑcu. fœminas, s̄. de iu. intelleximus. Idem, si citat ad diẽ feriatum. Idem, si citat sup eo, de quo qđ esse non põt, ut de sole, uel luna, ff. de iu. nunq̃, C. de sta. lib. l. j. lib. tt. & insti. de inuti. sti. §. j. Idem, si exprimat locum inhonestum, uel locum nõ tutum, ubi citat eũ, ff. de arb. si cum dies, §. si arbiter. & generalem regulã tradere possum, ubicũq; in citatione aliquid ponitur iniustum, uel inhonestum, uel etiã si non sit turpe, uel iniustum, est tñ tale, quod exprimit, quia certum est, ꝙ ꝯ eum, q agit, cõpetit exceptio declinatoria iudicij, ut si uocetur spoliatus, ꝙ rñdeat spoliatori in cã ciuili, uel etiam alij in cã criminali: uel ut rñdeat militi alterius negotia ꝓcuranti, ire non tenetur, arg. 3. q. 2. §. fi. j. de ord. cog. cum dilectus, j. de rest spo. frequens, de rescr. præsenti, C. de ꝓcur. ꝙ stipẽdia: quia errorem exprimit, j. de sent. exc. p tuas. si aũt non exprimat, sed esset notorium alias etiã citãti, & aduersario, ꝙ iniustum cõtinet citatio, uerbi gratia, ꝙ citauit eum ad locum, quẽ notorium est esse non tutum; dicunt quidam, ꝙ cõparere non tenetur, & sic intelligitur. l. ꝑdicta, ff. de iud. non nr: tñ tunc prudenter faciet, si miserit excusatorem. 5. q. 2. si ęgrotans. sed & si non miserit, tutus est exceptione ꝯ aduersarium, q dolosè eũ citari obtinuit, arg. ff. de eo, p quem fac. est. l. j. §. si reus. Sed si iudex, uel aduersarius nesciuit, tũc dabitur sibi in integrum restõ. arg. ff. si quis cau. l. ij. p totum, si ꝯ cum procedatur. ¶ Si aũt nil turpe expressum est in citatione, nec apparet de fraude aduersarij, nec subest cã, quare præsentiam iudicis adire non possit, tũc ire debebit allegaturus iura, uel priuilegium suũ: alias nisi iuerit, poterit mulctari; quãuis, si iuisset, se exceptione tueretur, ff. si qs ius di. l. j. & excõicari, j. de app. si duobus. ad idem, ff. de iud. si quis ex. & mitti in poss. cã custodiæ, ff. ex quibus cau. in poss. ea. l. in possessione, nisi cum ipse, qui obtinuit se mitti in possessionem, sciebat aduersario exceptionem cõpetere, & dolo obtinuit se mitti in poss. & sic loquitur, ff. de pec. eo tempore, in prin. sed petet, & tunc, si uolet, is, qui absens fuit, reuocari possessionem in sua absentia datã; & si missus excipiat, tum ꝯtumaciter absuisti, & alius replicabit, & tu dolosè excipis, de dolo, uel contumacia mea, & cum tu dolosè circa eãdem rem egeris sciẽs me exceptione tu- 4
tum. ¶ †Vel dic melius, ubicũq; quis tutus est exceptione, non ualet missio in possessionem facta ꝯ eum adeò, ꝙ si expellatur missus, non datur actio ex eo edicto, ff. ne uis fi. ei, qui in poss. mit. qa non interest actoris mitti in possessionem bonorũ eius, qui tutus est exceptione, ff. ne uis fi. ei. l. j. §. hæc uerba; & sic loquitur, ff. de pec. eo tẽpore. nec obst. ff. ex quib. cau. in poss. ea. l. in possessione: qa intelligitur, ꝙ creditores sunt in possessionem mittẽdi pro debito conditionali, quousque caueat de soluendo debito, existente condõne. si aũt sit cã appellationis, uel alia, in qua possit ꝓcedi lite non ꝯtest. & tñ reo competit exceptio declinatoria iudicij, si contumaciter se absentauerit reus, uel potius non comparuerit postq̃ in tali negotio incœperit ꝓcedi, ulterius non poterit exceptionem declinatoriam ꝓponere. hoc probo, quia si præsens esset, & tacuisset, ulterius proponere nõ posset; ergo nec si contumaciter absens sit, cum

contumacia ꝓ præsentia reputetur, C. de iud. properãdum, & ĩ de dolo ueritatis. nec absens ꝯtumaciter minor præsente putatur, aut. ut oẽs obed. ind. §. si aũt ille qui, coll. v. ¶ Item hic iudex bene fecit, ꝙ processit. ergo ulterius reuocari nõ debet, ut infra de rest. spo. audita: sed reuocaretur, si declinatoriæ iudicij admitterent: & idem, qđ diximus in declinatoriis iudicij, intelligimus in dilatoriis & peręptoriis, ut tãdiu eis gaudeat, q̃ absuit contumaciter, quãdiu eis gaudere posset, si ꝯtumax non fuisset, sed postea nõ; & hoc rõnibus supradictis, & quia nõ debet esse melioris conditionis ꝯtumax, q̃ obediens. nec quæretur ulterius, an actor sciuerit exceptionem reo cõpetere: quia si erat peręptoria, hęc querenda sunt ante snĩam. si uerò dilatoria, ante litis ꝯtest. alias aũt, s. non ꝓponat ante litis contest. renũciasse uẽ, ĩ de re iud. inter mo. ¶ Semper tñ, si contrarium apparuerit, s. eum non contumacem fuisse, restitueret ex generali clausula. simile. ff. ex quib. cau. ma. in integ. resti. sed & si per. §. ult. ¶ Sed ad ea, quæ primò diximus, potes opponere: quia uix aut nunquam poterit continere citatio aliquid ita iniustum, qđ non possit habere excusationem, uel dubitationem, uerbi gratia, citasti dñm, ut rñderet seruo, potest esse, s. si super intolerabili iniuria de eo cõqueratur, insti de his, qui sunt sui uel al. iu. & idem etiã in oĩbus aliis põt inueniri. ¶ Sed rñdeo, ꝙ ex quo illicitum & iniustũ posuit in citatione, nisi adiiciat cãm excusationis illius iniusti, prima facie ire nõ tenet.

LIteræ tuæ ac petitio [& ultra] & iõ petebat sibi de subtracta pẽsione satisfieri, uel ipsos milites cadere à iure pẽsionis [petentibus] de uerb. sig. l. hæc adiectio. ¶ Adiectionẽ] & malè, cũ adiectio esset ex superabũdanti. nã tres anni sufficiunt cuilibet ad amittẽdum ius pensionis, uel possessionis, si cesset in solõne pẽsionis. in ecclesia aũt duo, C. de iu. emph. l. j. 10. q. 2. hoc ius, §. q rẽ. qđ etiam sufficit ꝯ colonum, si cessauerit in solõne pensionis, ff. loca. qro, § inter loca. In re aũt fisci statim cadit, ff. de pu. & uec. nectigali, §. non solutis, nisi essent in ꝑpetuum locata. tunc. n. non reuocaret sine auctoritate pricipis, ff. de pu. & uec. l. cotẽ ferro, §. agi. alij idẽ dicũt in fisco, qđ in ecclia, & est uerum, qđ in hac decr. dr, ubi in libello dicebat cecidisse à iure emphyt. si aũt peteret pẽsionem subtractam: qa augeret quãtitatem, secus esset, ff. de ex. re. iud. quãtitas. nam tunc bene daretur noua dilatio. uel dic etiam nec tunc dãdam: quia & super pensione conueniebat, & super hoc habuerat inducias. vnde sup toto debuit deliberare. ¶ Procedas] no. remitti cãm appellationis, ubi malè appellatur ad cũ, à quo appellatũ est, ĩ. de ap. cum in ecclesia, & c. ut debitus.

SVMMARIVM.

1 *Archiepiscopi & primatis differentia quo ad iura prouincialia.*

2 *In causis arduis non cogitur quis agi per procuratorem.*

3 *Minori negotio derogatur per maius, non ẽ contra.*

1 EXposuit nobis [prouincia.] † Nota, qđ licet alia sint iura archiepi, quã primatis in ꝓuincia; tñ archieps põt defendere prouinciam ꝯ alium petẽtem iura primatiæ in ꝓuincia sua: quia eius interest, ne sua prouincia pluribus aggrauet. illa autem non est sufficiens ratio, s quod omnia iura primatis cadãt in archiepiscopo, cessante primate. nam hoc falsum est. nam si appelletur ab archiepiscopo, appellari debet ad primatem; & tunc cessante primate nõ appellabitur ipse archiepiscopus, sed Papa. Item procurationes primatis non recipiet archiepiscopus, sed archiepiscopales tantum [uocatus] hæc fuit probabilis & necessaria causa; & ideò habet ius reuocandi domum, ff. de iud. l. ij. §. ij. supra de foro competenti. c. ult.

2 ¶ Postulauit] & malè. ¶ † Teneri] quare nõ cogitur respondere, ex quo erat in curia; & si forsan adueniendo excusationem haberet? ff. de fer. l. j. §. sed si prætor, contra. Respondeo. l. prallega. quia ibi consentiebat litigare. hic autem contradicit. Item quare nõ imputatur ei, ex quo dimisit procuratorem ad alia negotia, & non dimisit ad istud? argum. infra de dolo, cum dilecti. Respondeo, quod nõ potest imputari ei, cum haberet ius reuocandi domum, supra de foro competenti c. ult. Item quia ardua erat causa, nõ debebat cogi agere per procuratorem, supra de procur. querelã, etiam si non haberet ius reuocãdi domum: tamen debet procurator habere inducias ad consulendum dominum, supra de procur. dilect. fil. ma. Item quia causa totã prouinciam tangebat, non poterat plenè deliberare, uel contenderet, an cederet, nisi habito consilio cum eis, ff. de eden. l. j. non tamen dico, quod necesse sit eos nocare, ff. de libe. causa, si pariter [Respondit] & malè.

3 ¶ † Prius] sed quare derogat primo mandato secũdum, de quo non facit mentionem contra id, quod est, supra. de rescrip. cæterum? Respondemus, quia fortius est secundum mandatum, & etiam si non propter secundum mandatum, sed solum sponte uenisset ad seruitium ecclesiæ, crederem eum excusatum: quia causa subuentionis est necessaria, & ex necessitate iuramẽti tenetur, infra de iureiuran. ego. præterea decret. cæterum, non tangit istam decretalem. illa enim loquitur, quando super eodem facto, uel eadem re plura rescripta impetrãtur. ista autem mandata super diuersis negotiis impetrata sunt. quare, si potest, debet ambo mandata implere: alioqn id, quod maiorem festinatiõnẽ exigit, & ubi est maius periculum, argumen. ff. de fer. l. iij. 43. distin. quiescamus, ff. ad Syllania. si quis in graui, §. si cui omnes [uocatus] non est causa uera, quare nõ imputatur archiepiscopo Burdegalen. quia nõ prosequebatur causam in termino assignato: quia cã probabili & necessaria uenerat ad curiam, ubi eius causa agebatur, s. causa subueniendi ecclesiæ: quia etiam ille, qui ex ꝓbabili & necessaria causa abest, ubicũque in foro competenti mouetur sibi lis, tenetur per alium respõdere, ff. de restitu. mino. ignorare, ff. eum, qui appellationis in proœ. decret. l. j & ij. ergo multofortius cœptam litem ꝓsequi tenetur, saltem per alium. & deterior dolus cognoscitur: quia interruptam litem deserit iterum, q̃ qui semel cœptam litem dereliquit, in authen. de litig. §. si uerò, in fin. colla 8. & licet dixerimus, ꝙ in foro ordinario se defendere debebat; tñ in curia, licet sit cõmune forum quãtum ad hoc, ut nullus illud forum ualeat declinare, tñ tunc, s. tẽpore legationis, uel quo habet ius reuocandi domum de nouo respondere non cogitur, ff. de iud. l. ij. §. legatis. Sed uera causa fuit, quare non fuit coactus tunc respondere. quia negotiũ subsidij ita fuit graue, quòd non potuit declinare, alias deliberare super causa cœpta. ¶ Temporis] falsum allegat, quia si uerum esset, nec ius reuocandi domum haberet, nec iteratam dilationem ad cõsulendum suffraganeos. Alij contra. ff. de arbit. non distinc. §. item si quis Romæ. hoc autem constat, quòd si non fuisset præsens in termino, & procederetur contra eum restitueretur, ut no. ĩ de procu. querelam. ¶ Itẽ arg. ad hoc

q. habet

q habet restitutionem, si præscribatur circa iura, uel actiones eius. C. de in integ. resti. mi. l. j. melius est ergo ei sine circuitu in integ. restitu. prorogare terminum. sed nõ uidetur eis hoc hic locũ habere, cum illa iura intelliguntur; qñ proceditur, uel præscribitur cõ eum q abest causa reipu. pendente adhuc publico negocio, pro quo uocatus erat: quia hic constat iã factum fuisse finitum: quia tñ finito negocio recessit, uel recedere debuit. ergo hoc bñficio iuuari non potuit, ar. ff. ex qui. cau. ma. si cui. §. j. ¶ Sed dic, q simul uterq; terminus currit, s. & subueniendi ecclesiæ, & rñdendi primati. & iõ per negociũ maius derogatur minori, non ẽ cõ, ar. ff. de in integ. resti. l. scio. alij dicunt, q si psonaliter esset uocatus, ipse hẽret ius reuocandi domiñ. sed si citatus esset, ut per se, uel per pcuratorẽ cõpareret, & tps sufficiens habuisset ad utrũq; bene imputaretur ei, puta quia condemnaret in expensis, nisi hẽret aliquã legitimam excusationem, puta de magnitudine causæ, uel aliam. s. de procu. querelam. alij dicunt, & forte melius, q ubi se inuicem compatiuntur utraq; mandata, ambo sunt implenda. ubi aũt sibi contradicunt, ut hic, maiori dño obediendum est, & in re magis necessaria, ut no. s. eo. c. in gloss. præcedenti hæc aũt utraq; implere non poterat: quia dũ erat in curia, oportebat eum intendere circa militiam & auxiliũ ecclesiæ, & iterum eandẽ militiã reducere oportebat; & sic loquitur. l. non distinguemus; & iõ ius reuocandi dominum habuit etiam officio publico finito.

De feriis. Rubrica.

Mnes dies [dominicos] qu idã hoc. c. dicunt loqui de consilio, uel esse locale, uel abrogatum per tacitum consensum. alij dicunt, q hodie seruandum est. C. eo omnes. xv. q. iiii. placita. xxxiii. q. iiii. non oportet.

QVoniam [eorũ] festiuitatum. nã nõ solũ in die resurrectionis, sed alicubi tribus diebus post, alicubi octo feriantur. [Præcepimus] de conse. dist. iii. c. j. [Flexio] ex edicto ecclesiæ. lxxvj. dis. scire. cõtrã. xx. di. c. ul.

LIcet tamen [ueteris] deputatos dies natiuitatis circũcisionis, & alios C. de fur. oẽs [Martyrũ] q̃ epi concordãtibus populis in suis epatibus celebrãda statuerit. de cõse. di. iij c. j. [Necessitate] ff. de fer. l. solet. & l. pe.

CApellanus tuus fr cps [statura]. 33. q. 4. non opor. ij. [Cõtinuandã] ipsi festo [Interuallũ] hoc uult dicere. quia licet interuallũ sit inter tres septimanas dictas, & festum beati Ioannis, puta quia aliquæ septimanæ intermediæ in tribus illis septimanis non celebrabunt nuptiæ, sed in aliis, quę sunt in interuallo, licet celebrare [Contrahantur]. i. contrahi liceat [Non sinuntur] de facto, & de cõsuetudine ecclesiæ [Celebrantur] de consuetudine ecclesiæ, & sine eius prohibitione.

SVMMARIVM.

1 *Non debet iudex diebus feriatis procedere in causa, nec etiam citare ad eum diem.*

2 *Causæ spirituales, & causa necessitatis etiã tempore feriali tractari possunt.*

3 *Qua de causa inductæ sunt feriæ æstiuales, & uide in nume. 4.*

5 *Si qui de remotis partibus in curia agentes causam, occurrant feriæ, si ex his non læderentur, tog. possunt litigare.*

6 *Debet iudex seruare ferias.*

7 *Nunquid in terris, ubi non bibitur uinum, sint dandæ induciæ pro uindemijs.*

1 COnquestus est nobis & infra [strepitus]. C. eod. omnes, & l. ulti. † [Conquiescere] non solum in diebus solẽnibus ad honorẽ Dei dedicatis, sed ẽt in aliis ferijs non debet iudex procedere in cãis, nec etiã citare ad illum diem. ff. de fer. l. j. unde iudices prudenter faciunt, si qñ citant, dicunt, compareas tali die coram nobis, ut ex tunc procedamus in qõne tali: quia si die feriata non põt iudicare; comparere tñ potest pars citata; tñ nobis non multa vr dñia in hoc. hic aũt attendendum est, q licet teneat citatio; quando tamen exprimit errorem pro termino assignãdo; puta quia sic dicit ad comparendum corã nobis in tali cã tibi assignamus diem dñicũ, ita, q nec in dñica, nec in sequenti cõparere tenetur: si tamen nõ exprimat errorem, sed tñ in die solemni occurrat dies termini, puta decima die uenias responsurus, & decima die ueniat dies solẽnis, non tenet comparere in solẽni die, sed sequenti die sic: quia duo uidentur mandata, & q ad diem compareat, & q compareat. ff. de arbi. Celsus. licet ergo habeat excusationem in die solemni; tamen in sequenti die non habet excusationem, & datio termini bene tenet. Idem dicimus, si pet. x. aur. xx. dies durent dies feriati. Item melius uidetur, quòd etiam si in die feriato expresse terminus assignetur, quòd teneat, quòd comparere debeant partes, licet non die feriato, tamen post illum suprà s. ti. proxi. c. posuit suprà de in integ. rest. cum ex literis, Coram infra de dolo, cum dilecti. j. de accu. ueniens. ¶ Solẽniter] pñt enim constituere aliquem sanctũ solẽniter uenerari: sed non possunt aliquem sanctũ sanctorum collegio sine auctoritate Papæ ascribere [Necessitas] quia si res sit tpe peritura. s. eo. licet. ff. de fer. licet. ff. de dã. infec. l. j. & l. sicut missio. ff. quemad. te. aper.
2 l. i. ff. co. l. ij. [† Pietas] de alimentis pupillorum. cãs autẽ spirituales, ut electionum, inquisitionum, & huiusmodi ẽt diebus feriatis exerceri possunt: quia & pietas & necessitas eas audiri suadet, & ar. 15. q. 4. placito [Consentientibus]. ff. de arbi. si feriatis, in fin. & ff. de postu. quos. ¶ Ob necessitates] talis casus contigit propter causam, quæ uertebatur inter conuentum Rofen. & episcopum eiusdem loci commisit iudicibus examinandam, & ut instructam remitterent etiam ad se ap. Ipsi autem iudices in Iunio præfixere terminum partibus, ut in medio Augusti pro causa ipsa essent coram Papa. parte autem conuentus in termino comparente, & auditorẽ impetrante, pars episcopi non comparuit. unde auditor datus condemnauit eum in expensis. postmodum autem ultra medietatem Octobris comparuit procurator pro episcopo, petens reuocari sententiam expensarum, allegans quòd in medio Augusti comparere non debuit: 1
quia tunc sunt feriæ messium in Anglia. Item in mense Septembris comparere non debuit: quia tunc sunt feriæ in curia Papæ: unde & si præsens fuisset, respondere non cogeretur; ergo non debet contumax reputari, ut patet. ff. de iu. l. non uidetur. post finitas autem utrasque ferias uenit continuatis gressibus, quam cito potuit. & ideò cum non fuerit episcopus nec in mora, nec in culpa, iniusta fuit sententia; & ideo reuocanda. dicit enim lex, quòd tempore messium, & uindemiarum nemo cogendus est ire ad forum. Item occupati circa rem rusticam non sunt cogendi ire ad forum, ff. de fer. l. j. Item cum feriæ plus inductæ sint in fauorem litigantium, ne tunc abstineatur a re rustica, q̃ in fauorem iudicis, potius sunt attendẽdæ feriæ litigatorum, q̃ iudicis. C. de legi. quòd sa. Item causa quare facta est constitutio in istis litigatoribus est: quia si in

medio Augusti cōparuissent abstracti fuissent à re rustica.i.à messibus, ergo & beneficium constitutionis du rare debet.ff.de pac.q dictum C.qui ad lit.ue.non pos. l.ij. Item licet hic non dicat ius expressè: tamen interpretatione principis, uel iurisdictio iudicis leges, quæ similem habent æquitatem, & utilitatem, ad hūc casum sunt retrahendæ.ff.de legi.& ideo, cum duabus.ll.sequentibus. Item pro epo facit.s.ti.proxi.exposuit. ¶In contrarium autem pars conuentus dicebat, q ille, qui assignauit terminum, non tenebatur uitare aliquod tēpus, nisi ferias curiæ Romanæ: sed illas cauere, uel uitare debebat: quia si tempore feriato in curia comparere, frustra hoc esset. nī nulla peregrini libidinē, &c.

3 quia turpis.&c.8.distin.quæ contra. ¶† Nec obest, quod obiicitur, quòd feriæ istæ inductæ sunt in fauorem rusticorum, quod non fateor: imò inductæ sunt ob requiem fauoris inter seruores æstiuos. C.de fer. omnes. tamen hoc dato non sequitur, quòd non debeat alicui assignari terminus eo tempore, quo intendit curare rem rusticam: quia si hoc diceretur, sequeretur absurditas, quòd nunquàm possent uocari in ius, cum quasi tēm per ferè omnes homines circa opera sua insistant. nam iste casus non numeratur inter illos quos habes not.C. & ff.de in ius uoc.non enim fuit intentio conditoris legis: eos in totum excusare: sed uoluit quædam tempora anni quæ ad hoc uidentur idoniora ad has ferias statuere licet sæpe contingere possit quod aliquibus esset utilius quod aliis temporibus haberet ferias. lex.n. nō potuit nec expediuit quod omnes casus exprimeret & singulorum utilitates præcaueret.ff.de legi.inter.& l.se.& l.nō possunt.& l.sc.ff.de præ.l.iiij.& quia lex de-

4 bet esse generalis.4.dist.erit autem. ¶† Item nec interpretatione imperatoris nec iurisdictione iudicis trahēdæ sunt istæ feriæ ad omnes occupatos circa opera sua quia non esset ipsis & aliis qui eos in ius uocare uellēt u l quibus ipsi uocarent nec æquum nec utile. Item non obest.ff.de fer.l.j.ubi dicitur: occupati circa rem rusticam non sunt uocandi in ius quia sub intelligendum est quod non sunt uocandi diebus feriatis sed in aliis secus. Papa autem sententiam tulit pro conuentu dicens quod in assignatione termini non sunt attendendæ feriæ nisi iudicis coram quo agi debet. nec est curandum si feriæ sunt quando illi imponitur terminus & incipit uiam eundi ad iudicem uel etiam si in uia incidant argu.ff.de adul.miles.§.quadragin.ff.ex qui. cau.ma.sed & si.§.penult.principes enim rati sunt tempora feriis in legibus deputata moderata esse ita quod iudici non licet ea mutare nec augere nec diminuere licet sæpe occurrant casus in quibus utile esset aliud facere.ff.qui & à qui.ma.ll.l.prospexit.& uides simile lex moderata est tempus ad postulandum.17.ann.& tamen licet multi minores 17.ann.inueniantur idoneiores ad postulandum quàm maiores tamen hic non li-

5 cet mutare.ff.de postu.l.j.§.pueritiam. ¶† Item tunc dixit Papa quòd si aliqui de remotis partibus essent in curia per se uel per procuratores & dum ageretur causa eorum occurrerent feriæ si nullatenus læderentur q cogeret eos litigare: quia malitiis hominum non est indulgendum.ff.de rei uend.in fundo. ¶Item dixit q bene faciet ille qui statuit terminum si in eo statuendo attendatur quantum potest quòd litigatores etiam feriis suæ patriæ potiantur nisi aliqua ratio moueat in contrarium: tamen si iudex non faciet propter hoc non poterit aliqua pars appellare. præsumitur enim pro iudice.s.de elec.c.bo.me.s.de renunc.in præsentia.

¶Item cum hoc[a] arbitrio iudicis relinquatur. non poterit aliqua pars appellari siue in feriis patriæ suæ extra terminum assignet.arg. s.de offi.deleg.consuluit.§.j. ¶Si autem diceretur q feriæ litigantium sunt obseruandæ. & constat q etiā feriæ curiæ Romanæ sunt obseruādę ergo duplices sunt obseruandæ quod est absurdum cum hoc non inueniatur

6 lege cautum. ¶† Item dicimus q etiam si à iudice non inducantur generaliter feriæ. tamen iudex siue ordinarius siue delegatus eas seruare debet:eo.t.c pe quo cō-

7 ter messes fiunt:sicut in l.præal.apparet. ¶† In terris autem ubi non bibitur uinum communiter sicut in hybernia non dantur induciæ pro uindemiis.sed in terris ubi cōmuniter bibitur uinum: licet ibi non sint uineæ dandæ sunt induciæ pro uindemiis & ubicūq; pro mēsibus: qa licet ex suis terris nō colligant grana: oportet tñ q p aliquo tpe anni pordineт de uino & grano quo p totū annum uti debeāt [Partiū] C.de fer.l.j.&c.l.j.

a ¶Item cum hoc. Adde Bald.in l.cessante. in prin. C.quō & quādo iudi. Et refert Fely.in c.j.col.x vij.circa prin.supra de constitu.quem uide & in col.seq. post medium.

De ordine cognitionum. Rubr.

Ntelleximus. [Peteret] intentans petitori si secus si possessorio ut lit.nō cōt.accedēs 2.s.de off.dele. cām.j de rest.spo. literas. [Puniat.] 2.q.12 si qs & l.fe.C.de or cog. l.j & ij ¶ Ad diffinitionis] testes aūt & aliæ probationes si placuerit actori ex utraque parte recipientur si reus intentionem actoris neget.ut si reus defecerit in probatione exceptionis feratur sententia pro actore si probauerit intentionem suam.

SVMMARIVM.

1 An in libello exprimi debeant omnia in quibus damnum datum est. & uide in nu.2.
3 Interdictum competit etiam prædoni.
4 Prælatus agendo nomine ecclesiæ nō obstat sibi exceptio de spoliatione quod nomine suo tantum fecit & non noīe ecclesiæ.
5 Exceptio proponi debet infra tempus infra quod agi potest.
6 In causa matrimoniali locum non habet exceptio spoliationis.
7 Sententia non debet ferri nisi probata exceptione spoliationis.
8 Excommunicatus pro manifesta offensa non absoluitur nisi prius satisfecerit.
9 Potest qui tulit sñiam excōmunicationis facere eā publicari.
10 Per exceptionem propositam non interrumpitur præscriptio.
11 Potest qui primo egit criminaliter etiam ciuiliter agere contemplatione rei familiaris.

Vm dilectus fil.[Dñs] certis noībus exprimerēdis:qa certa debet esse psona rei & certa psona actoris.4.q.4.c.1.& 2.cū nō liceat ei uagari in discrimine alterius æstimationis.ff.de iniu.ptorædixit nisi ipsi dñi essent tanq̄ uniuersitas:qa tūc non esset necesse exprimi noīa eorū. ¶Aialib] qa aialia monasterij erāt uel ēt aliorū dūmō custodianī i castris captis & custodiæ monasterij essent ɔmissa. nā & ipsa uenīūt i interdictum unde ni.quod pro recuperāda possessione castrorum intendebatur ab abbate.ff.de ui & ul ar.l.j.§.q

1 aūt ait. ¶†Et alus]no.nō esse necesse in libello exprimere oīa in qbus dānum est datū sed sufficere q gnāli clā contineatur,s.aliis th̄ ɔrium uerū est nisi dāna petantur tanquam

tanquam accessoria. ut hic ubi petebatur restitui castrũ cum dãnis ibi datis, ff. de ui & ui ar. l. j. §. q ui. j. de resti. spol. cum ad sedem. uel dic qđ etiam si principał'r agat tantum pro rebus ablatis restituẽdis sicut hic uŕ actum fuisse. non. n. hic litera q castra monasterij capta essent uel qđ pro eis ageretur. sed ꝓ rebus ablatis tñ non tenetur tũc in libello exprimere res quibus spoliatus est. q sic probo: ipse non tenetur eas ꝓbare, C. vnde ui. si qñ. ꝟ. q me. cã. super eo. ergo nec exprimere in libello.

2 ¶† Sed dices imò exprimere debet ut deliberet ãn cedat uel ꝯtendat, ff. de eden. l. j. 4. q. 3. offeratur. Rñdeo non debet deliberare nisi super hoc an rapina facta sit uel uis illata, & hoc cum patefacta sit ex eius ꝯfessione statim taxatione ꝓmissa & iurĕ præstito facienda est cõdẽnatio ut in l. præalł. ¶ Si aũt negauerit uim tunc tñ uis de necessitate probanda est & no res ablatæ; uel dic q hic libellus nõ fuit receptus q ex eo apparet qa reus forum declinabat. ¶ Iustitiam] cum pro h s quæ dicunt hic cõpetere possit interdictum. vnde ui si castra cœperunt. ff. de ui & ui ar. l. j. §. illud utique. & actio ui bonorum raptorum & furti, ut in eodem § dicitur & actio. l. Aquil. si dãnum datũ est in rebus ablatis, ff ad l. aquil. si seruus seruũ, §. iij. præter id q accusari potest de ui publica uel priuata, C. de ui pu. per totum quomodo dicemus fieri condẽnationem cum ſm diuersos modo agẽdi aliter debeat iudicari. & hoc propter generale uerbum, s. nisi iustitiam sibi fieri postul. non possit perpẽdi quomodo egerit. ¶ Rñdeo stultum esse qui tam generalem libellum recepit cum deberet actor exprimere actionem uel causam agendi ex qua cã colligi poterat intentio eius, ff. de rei uend. si in rem, ff. de excep. rei iudi. & an eadem, §. actiones, supra de libel. obl. c. ult. sed si receptus est ualidus, C. de ann. excep. l. ult. & fiet cõdemnatio ſm actionem quæ minorem condẽnationem requirit. arg. ff. de reg. iu. semper. & l. fauorabiliores. & l. ea. infra de fi. instr. inter dilectos. in fi. nisi in medio litis ex probationibus, uel quia actor dixit expresse appareat qualiter agere uelit: quia tũc ſm hoc ferẽda est sñia. arg. ff. de iud. si quis, ff. quorum leg. l. j. § q autem. ¶ Contestationem] .i. ante. post. n. non licet nisi de nouo cõtigisset uel de nouo ad eius notitiam peruenisset, C. de exc. l. ult. infra de excep. pastoralis, supra de offi deleg. insinuante, alij cõtra. ¶ Pro ipsius] ideo tenetur monasterium ad ipsius restõ.tiõ: uel melius ideo excipitur ꝯ monasterium quia abbas & totus cõuentus consensit spoliationi quãuis uideretur q nec tũc monasterio obesse debet quia delictum &c. 16. q. 6. si epi. vnde dicũt alij q non pôt excipi ꝯ monasterium nisi duo interuenerint, & q noie monasterij facta sit rapina, & q ad monasterium ꝑuenerit. & de eo solo q peruenit pôt excipi ꝯ illud, ff. de ui & ui ar. si me deic. nec sufficit dolus sine uiolentia uel ecõuerso. ut hic. si. n. incõtinenti post uim sibi illatam uim faceret uel auctoritate iudicis non cõpeteret ꝯ eum exceptio sicut nec interdictum, ff de ui & ui ar. l. iij. § cum igitur, C. vnde ui. si quis in, infra de resti. spol. olim. & eodem mõ quãtũcũque dolosè rem alterius occupet nisi spoliatio interuenerit uel nisi aliquem spoliari mãdauerit uel ratum habuit ꝯ eum non cõpetit exceptio & generaliter dicimus hãc exceptionem non cõpetere nisi ubi cõpeteret interdictum: licet ei possit cõpetere actio de dolo, ut no. infra de restitu. spol. cum ad sedem [incontinenti] uel infra terminum cõpetentem, supra de offic. deleg. prudentiam. § sexta. ¶ Spoliator] imò sufficit si ad eum peruenit uel mandauit, uel ratum habuit, infra de resti. spol. cum ad c. sæpe.

quasi dicat abbati contra monasterium nullo modo potest cõpetere interdictum recuperandæ possessionis q i nunquam abbas uel conuentus expoliationi interfuit, licet castrum quo se milites spoliatos dicũt ipsi monachi modo possideant. sed nõ bene dicitur, ut no. gl. hic

3 posita imò. † Verus] 16. q. 3. §. pen. tñ non facit ꝓ monasterio cum ibi loquatur qñ sine uitio ad dñm rediit. hic aũt cum uitio rediit ad monasterium. Item interdictum cõpetit etiam prædoni, infra de rest. spo. in literis. & c. item cum quis. & eodem modo exceptio [contra] infra de rest. spo. cum ad sedẽ, ff. de ui & ui ar. cum à te. [regula] ff. de iud. qui prior [tractanda] quia in prima primo fiet lit. contest. & post fiet lit. contest. in secunda. & sic consequẽter fiẽt positiones in prima & post in secunda. ¶ Vicissim] supra de mu. pe ca. j. bene dicit uicissim tractare: quia si non uicissim tractetur, quia de vna facile & cito liqueat de alia nõ facile bene diuisim ferentur sententiæ, arg. C. de cõpen. l. ult. imò nec auferimus agenti exceptionem excõicationis contra rem conuenientem. j. de excep. cum inter. & idem dicimus si obiiciatur exceptio spo. siue. n. propter exceptiones impediatur agere siue ꝑꝑ difficultatẽ probationum prosequi litem & sẽtẽtiæ similiter diuidentur [eadem] .i. duabus, quæ tamen dicuntur una propter continuatio-

4 nem temporis arg. ff. de mino. l. etiam. §. j. ¶† Exceptionis] hanc exceptionem credimus habere locum siue sit ita spoliatus q competat interdictum siue cõpetat condictio ex decr. infra de rest. spo. sæpe. supra de elec. querelam. siue condictione ex legibus quæ sunt. C. unde ui l. si quis in. & l. si quando. siue ex iuribus aliis quibuscũque quæ possessionis restitutionem præcipiant. Secus autem dicitur si exciperetur de metu uel de dolo, uel aliæ quælibet exceptiones ꝓponantur ꝑ quas possessio non recuperatur: & est ad hoc prima rõ: quia hoc non inuenitur in iure cautum, nec est talis exceptio attendenda. Item si prælatus agat noie ecclesiæ nõ obstat sibi exceptio de spoliatione q noie suo tantum fecit & non nomine ecclesiæ. arg. ff. de in ius uoc. quæsitum, infra de resti. spol. c frequens. Sed si noie suo ageret audiretur excipiens etiam de spoliatione quã non tãtum suo noie, sed etiam noie ecclesiæ fecisset infra annum. non solum tenetur hac exceptione qui ꝓprio nomine deiecit, sed etiam q alieno quẽadmodum etiam in interdicto dicitur, ff. vnde ui. l j. §. quotiens. Item hãc exceptionem proponet in perpetuum de eo quod ad eum

5 peruenit q deiecit. ¶† De eo [a] aũt

a q ad eum non ꝑuenit usq; ad annum tñ sicut dicitur in interdicto C. vnde ui. l. ij. nam & infra idẽ tẽpus ꝓponi debet exceptio infra q agi potest, ff. ex quibus cau. ma. in integ. resti. nec non, §. ult. ff. de inoffi. test. pap. §. si quis filius. Item non cõpetit hæc exceptio ꝯ hæredem spoliatoris nisi de eo q ad eũ peruenit, aut dolo eius factũ est, quominus peruenerit, ff. vnde ui. l. j. §. hoc interdictum. & hæredi. §. ult. l. ij. rñso j. In successore aũt in dignitate uŕ qđ semꝑ dari debeat etiam si nihil ad eum perueniat: quia dignitas nunquã moritur & est dilatoria hæc exceptio. no. 2. q. 2 antiqui tus. vnde post lit. contest. proponi non pôt etiam si post fiat expoliatio cũ aliud auxilium habeat, s. interdictũ. arg. contra. infra de except. pastoralis. & multofortius

a ¶ *De eo autem. Ex hoc dicto inno. habes notabilem intellectũ ad text. in §. si quis filius in l. Pap ff. de inoffi. testa. Ita Pan. de Ca. in consi. 172. incip. Visa & ponderata col. ij. uersi. illud autem in prima parte consiliorum antiquorum secũdum nouiss. impressionem.*

non poterit proponi contra proſequentem appellatio-
nem cum à principio obmiſerit. alij contradicunt, l. q
ſi de nouo fiat proponi pôt, ut no. ſ. eo. c. in gl. & authé.
¶ Item hæc exceptio non habet locum qñ actio uel offi
cium iudicis non dirigitur ſpecialiter contra aliquem:
ſed tñ multis aliis licitum eſt contra eius actionem uel
petitionem ſe opponere ſicut eſt qñ petitur electio con
firmari, infra de cã poſſ. cum eccleſia. & eſt ratio, quia
hæc exceptio tantum côpetit ubi aliquis conuenitur ut
actor remoueatur à conueniẽdo reum. hic autem qui
implorat officium iudicis eum nô côuenit, imò ipſe ꝓ-
6 pria uoluntate ei ſe opponit. ¶ † Item hæc exceptio nô
habet locum in cauſa matrimoniali, infra de reſt. ſpol.
ex parte. Sed nec contra excipiẽtem contra electum ha
bet locum exceptio ſpoliationis: quia hæc exceptio tm̃
contra actorem habet locum. & hic excipiens nô p om-
nia dicitur actor nec ꝓprie: quia non agit ſed excipit.
ſic intellige. C. de ex. in ex ff. de ex. l. j arg. contra, ſupra
7 de iud. exhibita [primitus] C. de excep. l. j. ¶ † Non co-
gerentur.] ſic enim fertur ſentẽtia probata exceptione
ſpoliationis. non te audimus niſi in primo aduerſario
tuo reſtituas talem rem. & ille idem reus qui de ſpolia-
tione excipit poterit agere directè ſi uoluerit ad reſti-
tutionem eiuſdem rei ſibi faciẽdam. & ad hoc poterit
inducere priores teſtes: ſed priores atteſtationes nô ua
lebunt ſibi in hoc iudicio: quia ad aliud agebatur in pri
mo iudicio, ſ. ad repellendum aduerſarium ab agendo.
& aliud in ſecundo, ſ. ut côſequeretur rem qua ſpolia-
tus erat. & eodem modo ſententiabitur, & eodem mo-
do procedetur ſi excipiatur de excômunicatione: & di-
ximus q ſi iſte qui repulſus eſt ab agendo ſuper aliqua
re propter exceptionẽ ſi poſtea contra eundem uel aliũ
agat de alia re non obſtabit ei ſentẽtia prædicta nec ꝓ-
bationes in alio iudicio receptæ niſi de nouo probetur
exceptio etiam in hoc iudicio, arg ff. de excep. rei iud.
l. conqueritur, & l. ſeq. ¶ Idem etiam eſt in iure ciuili,
quia licet aliqui repellãtur ab accuſatione propter ali
quas cauſas. 2. q. 1. prohibentur, non tñ alias puniẽtur
niſi directe agatur contra eos, ff. ex quibus cau. l. j quia
8 ad hoc nô eſt actum ut ſequit. ¶ † Item dicimus q ſi ali-
quis petit abſolutionem & ꝓbetur contra eum q ꝓ ma
nifeſta offenſa excômunicatus fuit non admittetur ite-
rum ad petendum abſolutionem niſi prius ſatis fecerit
de manifeſta offenſa, ut infra de ſent. excômu. ſolet. §. in
prima. Sed nec per has ꝓbationes primi iudicij, nec p
iſtam ſententiam obtinebit q ab alio iudicio repellat
niſi de nouo iterum côuincatur, uel q aggrauetur con-
tra eum manus iudicis, uel q denũcietur excômunica-
tus, uel q ſubtrahantur ſibi beneficia: quia ad hoc actũ
non eſt, ſ. ad hoc tãtum directo ut repellatur à petitio-
ne abſolutionis, quod etiam côſecutus eſt. ¶ Si uerò ex-
ceptio excômunicationis nô tantum proponitur ad re-
pellendum actorem ab agendo uel petẽdo: ſed directo
proponitur ut à iure ſuo cadat. verbi gratia, aliquis pe
tit ſe abſolui uel q denuncietur abſolutus ab excômu-
nicatione in ſe poſt appellationem legitimè latam. &
aduerſarius rñdet, dñe nulla præceſſit appellatio ex-
cômunicationis uel iniuſta: tunc ſi iſte excipiens, uel po
tius ſe defendens probauit nullam uel iniuſtam appel-
lationem fertur ꝓ eo ſententia & iudicabitur legitimè
excôicatus, ſ de offi. dele. cum côtingat, ubi de hoc ple-
nè no. & tunc ſi in ꝯtumacia permaneat poterit denũ-
ciari excôicatus & aggrauari ꝯ eum manus, & poteſt
ſibi ſubtrahi beneficium: quia hic non intendebat tantũ
repellere actorẽ, ſed principaľr defendere ſniam ſuam

9 & de iure ſuo ꝓbare. ¶ † Sed dices nône ſufficit ad hoc
q denuntietur excôicatus & q aliis modis ꝯ eum ꝓce-
datur, quia conſtat de excôicatione eius p id q abſolu-
tionem petit. Rñdeo non, quia pôt eſſe qđ ex ſuperabũ
danti cautela petit: qa bonarum mẽtium eſt &c. 5. diſt.
ad eius. fatemur tñ q ille qui tulit ſniam excôicationis
pôt eam facere publicari. 11. q. 3. curæ, j. de app. paſto-
ralis. in fi. Sed non auctoritate huius ſniæ quia petens
abſolutionem repulſus eſt ab abſolõne, ſed auctoritate
10 prioris ſniæ qua excôicauit eum. ¶ † Vlatenus] etiam
in cauſa depoſiti cum hic adeo generaliter loquatur.
arg. contra. C. depoſi. l. ult. nec credimus per exceptiô-
nem propoſitam interrũpi præſcriptionem cum præſcri
ptio ſit inducta in odium petẽtium, ut infra de præſcr.
uigilanti. & qui excipit nô petit, nec exceptio aliquid
ſibi debet adiudicare ut hic arg. infra de præſcrip. ui-
gilanti. ¶ In ciuili] hoc planũ eſt, ſed in criminali mul-
to fortius. arg. 3. q. 2. audiuimus. ¶ Sed quid ſi iſte abbas
ſuccumbit in hac exceptione poſtea obtineat militibus
agentibus directo interdicto contra abbatẽ, puta q ab-
ſoluatur abbas ab imperitione eorum. nũquid ſi abbas
reincipiat eãdem quęſtionem obſtabit exceptio ſpolia-
tionis uel prædictæ ſententiæ. Reſpôdeo non propter
auctoritatem ſuperuenientis ſentẽtiæ uel caſus. ſimilẽ,
ff. de condi. ſine cau. l. ij. §. cômoda. & incômo. §. fin. ff. de
poſi. bona fides, j. de purga. vulga. c. ij. Item quia inter-
locutorias ſententias, qualis eſt iſta, licet mutare, ff. de
re iud. q iuſſit. Item huic reo abſoluto in interdicto cã
retur exceptio ſi iterum conueniretur: ergo & replica-
tio ſi uictus excipiat de ſpoliatione de qua uictus eſt in
interdicto. ¶ Per hoc] infra de ſimo. licet, ff. cômu. di.
ut fundum, j. de conceſſ. præ. ex parte. contra. ſ. de elec.
per inquiſitionem. ubi no. nec teſtes inducti ſuper exce-
ptione ualebunt ſi poſtea agant interdicto niſi partes
conſentiant, j. de teſti. ueniẽs. ij. & fortè quia ſemiplenè
ꝓbauit: ſecus ſi ꝯfeſſus eſt, ſ de elec. per inquiſitionem.
ubi no. & ſi feretur ſentẽtia ꝯ eum. ſ. q rñderet quia nô
ꝓbauit ſpoliationem: adhuc tñ poteſt agere interdicto
non obſtante. l. ff. de excep. rei iud. ſi qs cum eo. §. fi. quia
ſnia lata in exceptione ſpoliationis non parit exceptio-
nem rei iudicatæ in interdicto, ſecus aũt in exẽplis po-
11 ſitis in l. ꝑdicta. ¶ † Item ſi primo egit criminaľr nihilo
minus pôt ciuiliter agere contẽplatione rei familiaris,
C. qñ ci. ac præ. cri. §. j. eſt & alia ratio, quia per exce-
ptionem agitur tantum ad repellendum ab actione; ſed
per actionem intendit ad reſtitutionem ſibi faciendam:
ſecus aũt ſi primo ſuccubuit interdicto: quia tũc poſtea
non poteſt excipere, ff. de his qui no. infa. lucius.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa natalium coram eccleſiaſtico iudice tractanda eſt.*

1 QVam nô credimus. † Natalium] cã natalium nô
ſolum ſi principaľr agatur. ſed etiam ſi incidẽ-
ter uel etiã ſi excipiẽdo corã eccľiaſtico iudice
tm̃ tractanda eſt, j. q ſi. ſint legi. lator. & ẽt ſi poſt mortẽ
pp qõnẽ hæreditatis q̃ agiť coram ſeculari iudice quæ-
rat de legitimitate natalium ſemp corã eccľiaſtico iu-
dice agendum eſt. j. q ſi. ſint leg. câm. ij. ar. ꝯ. C. de or. iu.
l. j. ff. de iu. l. q nô cogit, C. de iu. quotiẽs de iur. om. iu. ſi
idẽ. ¶ Sed hoc pôt eſſe ea rône, qa ſcriptũ eſt, quos Deus
ꝯiũxit hô nô ſeparet, ſ de trãſ. epi. inter. & ita nô fuiſſe
mřimoniũ inter eos, non hô, ſed ſolus Dei vicarius pôt
iudicare, ut ĩ eadẽ decr. dř; uel dic gñale laicum iudicẽ
de nullo

de nullo spirituali nec principaliter nec incidenter nec reconueniendo posse cognoscere.s.de iu.decernimus quanto.j.qui fint le.lator. câm.¶Sed certus pfigeretur terminus à Papa uel alio superiore infra quem matalium qõnem prosequat, & de hereditate nullatenus se intromittat licet regi dimittet ut in prędictis decr.Pôt ergo dici hanc quæstionem tanquam præiudicialem primæ tractandam.ar.insti.de acti.§ præiudiciales, & forte potest sic formari libellus enim pater meus non fuerit maritus talis dñę de qua genuit talem peto φ iudicetis cã non legitimã filiã eius arg.j.qui fil.sint le.câm. 2.C.ne de sta.def.l.pen.uel dic hanc dilationem cognitionis de hæreditate non iô esse quia rã matrimonialis est pjudicialis. sed quia cã matrimonialis non poterit esse nisi coram iudice ecclesiastico. sed rex non patiebatur causam hæreditariam esse nisi coram se: & sic corã diuersis iudicibus causæ prædictæ simul agerentur cum se inuicem contingant. & contingeret ecclesiam iudicare illam illegitimam, & rex adiudicaret ei hereditatẽ absurditas sequeretur & cõtrarietas intolerabilis. Sed si coram eodem iudice ageretur, puta coram Papa: forte posset utraq; causa simul agi, nec proprie dicenda est causa natiuitatis præiudicialis.

SVMMARIVM.

1 *Spoliationis excep.ob contra agẽtem criminaliter & ciuiliter.*
2 *Succumbens in actione succumbere debet in exceptione.*

SVper spoliatione [spo].i.interdicto.vnde ui [re 1 stitutione] per interdictum vnde ui. ¶†Reconueniat] no.contra agẽtem ciuiliter de crimine obstare exceptionẽ spo.& ꝯ agentẽ crialiter: ut not.s. de rescri.ex parte. hoc uult dicere φ si P.agat cõtra I. interdicto unde ui.Io.non pôt conueniri uel conuenire ꝑ rei non.uel mandati uel consimilia alia actione.sed si uult eum reconuenire interdicto uń ui super alia re potest. etiam intelligo hoc,s.φ non potest eum reconuenire mandati uel simili actione si iudex qui cognoscit non sit iudex ordinarius actoris. nam tũc qñ non est ordinarius si reconueniat non est audiẽdus,nec tenet sñia nisi scienter prorogaret iurisdictionẽ eius de re ad rẽ, nam cum non sit ordinarius eius,nec reconuentio locũ habet ut hic coram eo conueniri non potest: ergo nec sententia à non suo iudice lata tenet.s.de offi.iud.c.at si clerici. ¶Sed potest dici φ tacite uidetur prorogare iurisdictionem.Idem est etiam si esset iudex ordinarius utriusq; non tamen est audiendus reconueniens mandati uel simili sup.si proponatur contra ipsum agentẽ expoliatio: in modum exceptionis. ut s.e.cũ dile. ¶Sed etiam ab interdicto remouetur reconueniens si ei obijciatur exceptio spoliationis ut in si.decr. Respondeo ne rẽ remouetur sed & ipse ꝑ exceptionẽ spoliationis suę remouet alium simili ratione & sic in hoc est audiẽdus. ut nõ credat aliquis malum uel nullum effectum habere hmôi exceptiones cũ taq; re alterius restituta possit agere uterque corã ordinario uel saltem ille qui restituet. ¶Si autem dicatur φ non possit conueniri etiam coram ordinario ex quo agitur interdicto sequeret absurditas quia is qui timet moueri sibi quæstionem semper præueniendo perpetuo ageret contra eum interdicto ut perpetuo remoueret eum à petitione maxime pecuniæ si eam debet. nec uidetur malum etiam si coram delegato fiet reconuentio contra agentem interdicto nisi excipiat de expoliatione uel à iudice, uel à parte φ tenebit sententia ab eo lata super quæstione pecuniaria. ¶Alij dicunt & melius φ nec coram ordinario nec coram legato conuenietur uel reconuenietur de re pecuniaria expoł.uel agens interdicto unde ui: etiam si non in modum exceptionis obijciatur spoliatio sed sufficit dicere non es audiendus quia contra te agitur interdicto. ¶Contra absurditatem autem prædictam sic præuideri debet φ præfigatur terminus agenti uel petenti restitutionem infra quem nisi probauerit quod debebit ex tunc procedetur in petitione alterius.j.qui fiꝫ sint leg.lator.& j.de rest.spo.frequẽs.§. solet.¶Si exceptionem spo.opponat contra alios actores alioquin quare non audiatur non uideo contra agẽtem uti posi.uidetur obstare exceptio spo.& si magis placeat expoliatio utrũq; simul agere potest & possessorio uti possi.& interdicto unde ui.dic quòd lata sententia absolutionis pro B.qui conueniebatur ab A.interdicto unde ui.super fundo semproniano si postea idem B.agat contra eundem A.& ipse A.excipiat de spoliatione sup qua lata est sñia absolutionis. non pôt. nec obstat si dicitur φ ad aliud excipitur,s.ut remoueatur ab agẽdo & ad aliud agitur.s.ut restituatur: quia si agens interdicto uincitur & reus absoluitur ab expoliatione de qua agitur perpetuo debet obstare actori agenti uel excipienti de spoliatione exceptio rei iudicatæ in quocũq; iudicio siue modo agendi quia eædem sunt personæ in utroq; iudicio & eadem causa agendi & excipiendi.s.spoliatio sed excipiendo licet nihil petatur, & ideo non sit necesse φ eadem res petatur tamen indirecte & effectualiter eadẽ res est pro qua actũ est & pro qua excipitur,s.ut restituatur quia qñcũq; uo luerit rem restituere non obstante exceptione agitur. 2 s.eo.cum dilectus. † Item superius est agere q̃ excipere,& iô qui succumbit in actione bene debet succumbere in exceptione.& ex eadẽ causa descendente tanquã in minori.ff.de exce.rei iud.& an eadẽ.j.rñso.& §.j.& 2.& l.egi tecum. & l.conqueritur.& l.sicq.& l.iul.& scq. & l.si quis per totum. Sed secus est si quis prius succubuisset i exceptione spoliationis: quia nihilominus posset agere interdicto:quia sicut dictũ est excipiẽdo nihil petebat. & iô absolutio facta in eo non parit exceptionẽ rei iudicatæ: quia directo agitur ¶Itẽ si A egit ꝯ B. ad centum, & B.excipiens de spoliatione obtinuit absolui ab obseruatione iudicij ut non teneretur soluere centũ nisi primo A.solueret cẽtum: sed si A. idẽ postea petet fundũ nõ obstat sibi exceptio rei iudicatæ, qa modo aliud petiẽ q̃ primo & idẽ est si ꝯ excipientem esset iudicatum,s.φ nõ obstãte exceptione spoliationis rñderet, qa si postea idẽ excipiens & succumbẽs excipiat de eadem spoliatione ꝯ eundem actorem agentem.sed super re alia non obstabit sibi exceptio rei iudicatæ: quia ad alia agit modo quàm primo & ab alia actione uolo modo liberari per meam exceptionem quàm primo. ¶Et huiusmodi diuersitatis uel dicti ea est causa: quia ex spoliatione plures oriuntur obligationes ciuiles. quarum una est φ possessio reddatur passo uiolentiam etiam si non esset proprietas sua.j de resti.spol.in literis. Item etiam orietur alia obligatio,s.φ possumus repellere spoliatorem ne super alia re conueniat spoliatum quousq; restituatur.s.eod.cum dilectus. huiusmodi autem obligationes & aliæ similes quæ ex eadẽ causa oriuntur per quas eadem quæstio in iudicio resumitur uel repetitur tolluntur per sñiam super possessorio latam.ff.de conditione indeb.iulia.insti.de exce.§. item si quæ iudicio, sed naturales obligationes ut est φ sa-

satisfaciat laeso non tolluntur per huiusmodi sniam. ff. rem ra.habe. pcurator.§.j.& in l.palle. & quod dctm est qd fert snia sup actione: idē si feratur sup exceptio ne.v.g.tutori ex gestatione sua est orta exceptio compensationis si quae expendit.& etiam orta est contraria tutelae tamen si contra agentem tutelae objiciat compēsationem & ea reiecta uel post phibita feratur snia cō tra eū postea non poterit agere contra eū de illis rebus quas uoluit compensare nec poterit praeponere cōtrariam tutelae ff.de contrarab l.j.§.quid si iudex ad idem est.ff.de nego.gest.si aūt.§.fi.ā.de elect. cū dilectus.ff.de compen.q in diem.¶Sed ā ponamus q contra petentē centum ex causa uenditionis reus objicit compensatio nem in quinquaginta q sibi mutuauit. & ideò non obstā te hac exceptione condemnatur in tota centum modo quaeritur an post praedictam sententiam possit petere praedicta quinquaginta ex causa mutui.& uidetur q sic quia primo proposuit compensationem excipiēdo. mo do intentat directam actionem ex mutuo.j. de testi.ueniens.ā eo.cum dictā sed contrarium uerū est ut̄ probatur per praedictam.l.ff.de compen. q in diem. cum. suis coocor.nec est uerū.quod dictum est q ad aliud actum fuit primo quando excepit de compensatione, & aliud agitur modo qn agitur directo ex mutuo quia ut robique ad idem agitur,& eandem quantitate petit, & eandem quaestion m repetit licet alio modo agendi quod non licet,& ideò nō auditur.ff.de excep.rei iu.l.Iul & l. de ea lē re. & l. si qs cū totū, & maxime ultra medietatem.l.duabus,& no.q licet omittatur haec exceptio cōpensationis ante sniam tū post sniam si agitur actione sibi cōpetente non obstabit sibi exceptio rei iudicatae. nec est ā.C.de excep.exceptionem.ubi dicit q exceptiones peremptoriē proponendae sunt ante sniam: quia ibi loquitur de exceptionibus quarum ius tollitur p sniam quod non est in exceptione compensationis: quia eius ius remanet saluum etiam post sniam: ut in praealleg.L ff.de compen.l.q in diem , & idem est in exceptionibus criminum quę opponūtur ā electum.ut no.j.de dolo.cū oli.n.¶Idem est in hypothecaria quo ad ius praelationis.s.ut ipsum praeponens alijs creditoribus praeferatur ff.de excep.rei iud.duobus.¶Idem est in excep.rei iud. infra de re iudicata.inter. Item in praedictis non tollitur actio per sniam licet omittatur exceptio ut in praealle. iuribus apparet.argu.ad praedicta.ff.de exce.rei iudi.ex sex.§.latinus.¶Secus a est si fertur sententia ā excipientem de re iudicata uel de iureiurando.tunc.n. omne ius tollitur & id pōtb diei in omnibus exceptionibus peremptorijs quae hnt exceptiones uel actiones quae ex eodem procedunt facto & ubi idē quaeritur ff.de iureiur.si duo.§. idem Iul. & l si duobus §.exceptio.& § seq.si su praedictis.ex quo qs ātriam sniam reportauit in exceptione non auditur agens obstante snia rei iudicatae.¶Secus aūt est in exceptionibus declinatorijs fori solutionis uel allis extra ordinarijs ut sunt quae praeponunt ā agentes ut repellantur uel alijs consimilibus.In his enim per sententiam super his latam non tollitur quin adhuc directe agi possit suprà eod. cum dilec.§.fi.infrà de testi. ueniens.ij. & est hic bona ratio quia summariae in his proceditur.nec ita plenè probationes requirūtur sicut in praemissis peremptorijs.ff.de re iud.à diuo.§.si super tamē ne in praedictis erres no.

a ¶*Secus si fertur ad haec dicta Inn. uide tardi qui illa refert & sequitur in consi.vij.in ti. in causa fratrū omnium sanctorū circa fin. & in cō si.xiij.incī in facto dn̄e Gaietę.col.s.in fi.*

b ¶*Et id potest ad de car.tū cōsi.lvi. incip. casus super qu. col.fin. uersi. per instrumenta q si dicit hoc nota bi'e. & etiam uide circa hoc Car.*

& ibi doc.in l. qui Roma.§.duo fratres ff. de uer.ob.

quod ubi in libello nō pono originem.i. causam petitionis sed indistincte ago nec in psecutione nec uerbo nec probatione restrinxi ad aliquā cām obstabit mihi exceptioni in oibus ubi eadē est qō: quia inuenior rationē quare de una magis quā de alia egisse intelligar.C.de anna.ex.l.si ¶Si uero originē petitionis i.cām in libello posui uel etiam à principio non posui sed in psecutione eā expressi uel super uno tm̄ probaui sed postea ago ex alia causa non obstabit mihi exceptio efficaciter ff.de arbi.habebat.ff.de excep.rei iud.l.si ex testō & l.si mr.in prin.C.de iudi.l.ii.ex superueniente tm̄ causa sem per agi potest nisi illa fingatur à principio esse.ff.de excep.rei iu.si mater.§.ea idem si a te. si rem si quis ad. & hoc obtinet siue reali siue personali actione agatur. licet in aliquibus subtilitatibus sit diuersitas.¶Ipsam] petitionē restōnis propositā[Rn̄dere] super altis nisi sup expoliatione in modum reconuentionis ppōsita.¶ Ab agendo]etiam interdicto quia de hoc loquitur decr.s. lite contestata.super interdicto unde vi. Si autem ante litis contest super interdicto lis esset cōtestata sup proprietate uel alia actione bn̄ pcederet utraq; simul.ā.e. cū dilectus agens.n.interdicto vn̄ ui nō repellit ab agendo neque exceptione criminis nec exceptione proprietatis,neque post lit.contest.in interdicto.sed simul concurrent infrà de resti.spo. in literis.& c. frequens.ff. de iud.si de vi.[Ab eis]spoliatoribus reppellatur actor intentans interdictū vn̄ dicimus ēt eidē obstare exceptionem pacti.ff.de pac.si unus.§ pacta.

SVMMARIVM.

1 *Quam poenam incurrat hodie qui plus petit.*

2 *Haereditatis petitio non competit contra debitorem in diem.*

De plus petitionibus. Rubr.

Consilium[Prouidentiae persistendū]quousque damnū uel expensas patiatur aduersarius,insti.de ac.§.tripli.[Re.] ubi aūt super maiori quantitate quā sibi deberet fecit si bi creditor cau e ri scienter & dolose à debitore si postea plus petat, & pseueret usq; ad litē ātestatā totū debitū amittat.C.eo.l.j.¶[1 In expēsis] ēm leges oli amittebat totū quocūq; mō qs qs plus peteret.in sti de exce §.tpalis,hodie ēm leges q plus petit uel cā uel loco si aliud dānū in datione sportulaū ex hoc sen ferit triplū reddit,&nihilominus expēsas pp regulā generalē:q uictus uictori ādēnāt in expēsis.C.de iudi..perād.§.fin aūt.Cū aūt in foro ecclesiastico hae sportule nō accipiant.infra de uita & hone.cleri. cū ab oi nō ādē nat secūdū canones ad hoc triplū.sed ad expensas tm̄ ut hic.quas s.fecit occasione petitiōis plus ātinētis[Loco] hic pōt cōueniri ubi soluere tenet si inueniat ibi.ā.de foro cōpe.dilect.& ēt alibi ubi de iure cōi habet forū non aūt ubi fecit pmissionem.ff.de iudi.haeres.ff.de eo q̄ certo loco.l.infra.C.de bo.aūt in.po l.iij.[Petit.] Haec lra habet duplicem intellectū:pōt.n legi q debitor non coget incipere litem super principali debito nisi post finitas duplicatas inducias,& expensas solutas & habet hoc locum quando debitor à principio ante litis contesta.

testa opposuit, & probauit declinatoriam fori, scilicet pactum, quod non possit ante certum tempus conueniri, & sic loquitur institu. de excep. §. temporales, uel quando ante lit. contest. opposuit, & probauit parte consentiente dilatoriam solutionis, scilicet quod non tenebatur soluere ante certum tempus, & etiam iudex ex officio suo debitori duplicauit inducias, & expensas adiudicauit. nam in his casibus non cogetur debitor litem inchoare nisi predictis perfectis. insti. de excep. §. hodie. ¶ Item potest intelligi, quod debitor non cogetur suscipere litem de re iudi. uel officio iudicis, super executione sententiæ latæ super principali debito, nisi prædictis impletis. aliqui etiam intellexerunt, quod etiam litem ceptam, per lit. contestat. non tenetur debitor exequi, nec ad sententiam procedetur nisi prædictis perfectis imo aliqui dixerunt, quod statim postquam apparuit debitum ante tempus petitum absoluet debitorem ab instantia iudicij arg. pro eis ff. de peti. hære. quod si in die, sed hic non uidetur, quod cum constet de debito in diem, quod condemnari debeat prædictis pœnis pro sua temeritate impositis. ff. de iudi. de qua ar. ff. ad l. aquil. l. in lege. ff. de fur. quidam, nec l. præallega. quod si in diem contradicit, quia ibi non agebatur ad debitum in die soluendo, sed ad cautionem præstandam ad
2 quam bene fuit condemnatus, ff. de iur. in omnibus † uel dic illud, ideo est, quia petitio hæreditatis non competit contra debitorem in diem quia nõ possidet pro hærede, uel possessore, sed actio ex mutuo, uel consimiles bene competunt contra debitorem in diem, licet male agat. ff. quando dies leg. ce. l. 1. in fin. ¶ Item not. quod pœna ista tenetur non tantum, qui contra pactum factum petit ante tempus, sed etiam, qui petit ante tempus a lege præfixum insti. de exce. §. hodie, & pone exempla in dote. C. de rei uxo. act. §. cum autem, & in constituta. ff. de consti. promissor. §. si sine, & in condemnatione. ff. de iudi. debitori, & in multis alijs.

SVMMARIVM.

1 *Iura an dicantur possideri.*
2 *Possessio uel quasi non cadit in iure nisi ratione exercitij.*

De causa possessionis, & proprietatis. Rubrica.

SVsceptis, & infra [Momẽti] idest possessionis, quæ parata est per momentum durare,
1 no. quod † iura proprie non dicuntur possideri, nec quasi possideri, nec ab his, qui ea in ueritate habẽt puta, ut iura episcopalia, uel huiusmodi, uel ius eligẽdi, uel iudicandi, uel hmõi, uel ius seruitutis, uel hmõi, quod sic probo, quia nõ sunt, nec
2 quasi possideri possunt ab eis, qui ea non habent. † Item possessio, uel quasi non cadit in iure nisi rõne exercitij, sed proprie dr quasi possideri rõne actus. v. g. talis est in possessione exercendi iura epalia, uel est in possessione eligẽdi, uel iudicãdi, uel est in possessiõe eũdi. uel potest dicere talis est in possessione utendi uel iure eligẽdi uel iudicãdi, uel utendi iure seruitutis uiæ, uel hmõi, & cõsimilibus. possessio enim aliquẽ actũ requirit, uel exercitium, & si aliquando inuenies, quod aliquis sit in possessione iuris expositione, id est exercendi ius uel ea, quæ pertineat. ad illud ius. ¶ Alij dicunt & forte melius, quod prius dicitur, quod aliquis est, in possessione iuris eligendi, uel eundi, quãm quod aliquis est in possessione exercendi hæc iura. bene enim, quis potest habere possessionem alicuius iuris, licet ipse non habeat illud ius, quia licet ipse non habeat alius tamen habet, uel etiam si nullus habet est, tamen in re uel actu, uel habitu. ¶ Vno] non habet locum hæc decre. quando a diuersis partibus intentatur, in possessorio, & petitorio, quia tunc non ratione connexitatis, sed ratione reconuentionis, sub uno iudice est agendum. C. de sen. inter om. iud. aut. & consequẽter supra de rescr. dispendia, habet ergo locum, ubi quis ad aliquos iudices impetrat sup possessorio, & ad alios super petitorio, quod non licet, & credimus non ualere literas supra de rescrip. ex tenore. Item hæc decr. habet locum durante eo, de quo primo actum est iudicio. alias secus, ut no. supra de iudi. c. ult.

AD ultimum [Interrogati] prius audiant. nihilominus, tamen incontinenti post audiant attestationes super petitorio supra de or. cog. cum dile. uel dic. ut in gl. seq. ¶ Primus audient] idest aperiant, uel approbent attestationes, & secundum eas procedant, & erat hic dubium decre. si post apertionem testium, & allegationes factas, licet procedere in possessorio pendẽte petitorio, & respondetur, quod sic, infra e. pastoralis, in fi. ubi de hoc no. & intelligo hoc uerum, scilicet quod licet dimittere petitorium, & procedere ad possessionem recuperandam, uel adipiscendam, non autem retinendam, infra eo. pastoralis, alij dicunt, idem in interdicto retinendæ, & bene. ¶ Licite] hoc est uerum, ubi una pars intentat petitorium, & possessorium recuperandæ possessionis. uel adipiscendæ, infra eo. c. j. & ij. infra tit proxi. cum ad sedem. secus, si retinendæ, supra de iudi. examinata. insti. de inter. §. retinendæ, arg. contra. ff. de acqui. pos. naturaliter. §. j. ¶ Item est, si a diuersis partibus, scilicet quod unus proponat interdictũ retinendæ possessionis, & aduersarius petitorium alias ordinarij iuris est, ut prius de possessione, quàm de proprietate agat. C. de rei uen. ordinarij. C. quo. bo. l. vlt. C. de inter. incerti. C. de edic. di. Adr a. l. 2. ¶ Si autem actor intentat interdictum recuperandæ possessionis, uel adipiscendæ, & aduersarius uult agere de proprietate eiusdem rei, uel etiam de crimine non potest, infra tit. proxi. in literis, & ca. item cũ. nisi forte, ut quidam dicunt uelit statim de proprietate probare. ff. ad exhi. l. iij. §. ibidẽ. ar. ff. de re iudi. in condem. §. ulti. quod nos non credimus, supra de ord. cog. super. ¶ Item no. quod si spoliator in matrimonio, intentauit peti. & lis sit conte. tamen spoliatus potest de nouo intentare possessorium super quo procedetur, & differetur pet. infra de rest. spol. ex conquestione, & idem est etiam in alijs, infra e. pastoralis.

SVMMARIVM.

1 *Forma libelli per quam intentatur petitorium, & possessorium.*
2 *Nedum super petitorio, sed etiam super causis fertur sententia.*
3 *Reconuentio non habet locum nisi prius præcedat conuentio.*
4 *Qui petit restitui ad ius incorporale probare, debet se possidere tunc quando de possessione deiectus fuit.*
5 *Quæ requirantur ad hoc, ut competat interdictum de itin. actuq; priua.*
6 *Vacillatio est causa sufficiens repellendi testes.*
7 *In libello est adijcienda causa quare aliquid petitur.*

Cum

1 CVm ecclesia sutrina. [Consueuerit] ¶†Not. q
per talem libellum cum consueuerimus inter-
esse electionibus episcoporum petimus talem
electionem nobis absentibus factam cassari. intentatur
possessorium, & petitoriũ, uel q melius dicitur omne
ius, scilicet & possessionis, & proprietatis deducit in iu-
dicium, ut tam possessionis, quam proprietatis iure se iu
uent: quia non tantum dicitur, quis prosequi possessio-
nem, quando petit restitutionem possessionis, sed etiá
quando se iuuat possessione, ut hic: ut potest hic esse ,p-
pter uerba posita in prædicto libello ibi, scilicet consue
uimus interesse ubi possessio propter factum interessen
di & ius propter consuetudinem notantur. Idem dicen-
dũ uidetur si tantum petiisset electionem infirmari pro
pter regulam, quæ hic ponitur id uenire in iudiciũ, &c.
Idem si diceret, quia ad me pertinet. ff de uerb. sig. uer-
bum illud pre. Secus autem diceremus si peteret confir-
mari, quia ad eũ pertinet electio de iure: quia tunc tan-
tum petitorium intentatur, uel potius ratione proprie-
tatis iure eligendi dicitur cassanda electio. & non ratio-
ne possessionis. Idem si diceret, quòd de consuetudine p
tinet, quia consuetudo ius est 1. dist. consuetudo. instit.
de iur. natu §. constat, & §. ex non scripto. ¶Item not. q
non solum fertur sententia super eodem, quod petitum
fuit, scilicet electionem confirmari, sed super causis, sci
licet, quia consueuimus interesse, & est hoc ipsum, pro-
pter regulam, quæ sequitur id uenire in iudicium &c.
Idem etiam dicunt quidam si tãtum electionem petiis-
set confirmari, tamen quidam hoc negant, & bene dicũt,
q hi, scilicet clerici expresse petiere sibi adiudicari ius
eligẽdi, & in possessionem remitti. ¶ Si quis autem vult
diligenter intueri satis cognoscere potest, q per illa uer
ba peto electionem factam de tali confirmari, nec peti-
torium, nec possessoriũ intentatur: quia taliter nihil iu-
ris, in electione cœpit, nec ratione possessionis, sed pro-
pter uerba in libello adiecta, scilicet cum cõsueuerimus
interesse, & nobis exclusis, & aliis consanguinibus, uide
tur possessorium, & petitorium intentare cũ ratione sui
iuris dicat electionem confirmandam uel infirmandam:
quamuis posset dici, q hoc ipso, q petit electionem con
firmari, uel infirmari. uidetur hoc petere omni iure quo
electio sit confirmanda, uel infirmanda. ar. hic in fi. & C.
de an. exce l. fi. & si contendatur, de iure petitorio, uel
possessorio poterit sentẽtia ferri de iure illo. ¶ Sed si nõ
contendatur de iure petitorio, uel possessorio, licet con
firmetur electio, uel cassetur propter formam, uel alias
causas huiusmodi sententia forte, nec in possessorio, nec
in petitorio facit præiudicium, cum de eo nõ fuerit actũ
nec expresse, scilicet, quia hæc petitio non continebat,
nec tacite, scilicet inducendo in processu litis probatio-
3 nes super iure suo. ¶†Postulabant] petitorium, & posses
sorium intentantes, & cum intentarent possessorium re
cuperandæ possessionis clerici, tunc canonici non erant
admittendi super eodem petitorio, supra de or. cognit.
super, & q hic admissi fuerunt ad petendam cõfirmatio-
nẽ fuit, quia placuit clericis, nec uoluerint excipere de
spoliatione, uel hic fuit, quia primo canonici petierant
confirmationem, & postea ratione huiusmodi principa-
lis petitionis admissi fuerunt clerici ad reconueniendũ
de possessione, quia non posset locũ habere reconuẽtio
nisi prius præcedat conuentio, & licet proposito possesso
rio, non admittatur reconuentio, nisi super possessorio.
secus autem est, si primo agatur petitorio: nam tunc sup
aliæ reconuenitur possessorio, & petitorio. ¶ Secus autẽ
si incepissent agere clerici possessorio, & postea canonici
peterent confirmationem, uel dic corã iudice ordinario
uel etiam delegato cui principaliter esset utrunq; com-
missum bene posset agi de utroq; non in modum recon-
uentionis, sed principalis conuentionis, ut not. supra de
or. cogni super cum bene sese inuicem compatiãtur pe-
titiones iste, peto electionem meã confirmari, ex aduer-
so peto electionem talẽ infirmari, qa est facta nobis ab-
sentibus, q eramus in possessione eligẽdi, & ad quos de
iure spectabat. Secus autem si primi peterent ius eligẽdi
cũ essent in possessione. nã tunc non audirentur secundi,
arg ff. si usufru. pe. l. ul. supra de iud. examinata. ¶ Melius
placet, q hic nõ habeat locũ exceptio spoliationis cõtra
hos petentes cõfirmationem. Item non impediuntur pe
tere confirmationẽ, licet ẽt primo conueniantur interdi
cto, quia petitio cõfirmationis non dirigitur specialiter
contra aliquẽ, sed officio iudicis petitur, ut no. supra de
4 or. cog. cum dilectus ¶†Abstulisse] petens restitui ad ius
incorporale, debet probare se possidere, tunc qñ fuit
deiectus de possessione. ff. de ui, & ui ar. l. j §. interdict.
& infra de rest. spol. olim inter. probat autem se posside
re si probat sibi esse cautum de non impediendo uti iu-
re de quo agitur, uel si probat se usum saltem una uice
domino ad quem pertinet sciente, & patiente, quod tan
quam iure suo utebatur. non facimus uim si dominus sit
coactus, ut caueat uel ut patiatur, uti dummodò, de hoc
in iudicio constet de quo non potest ei referri quæstio
donec fuerit restitutus cum, & pdo restituendus sit, in-
fra de rest. spo. in literis, & c. seq. ¶ Sed contra hoc uide-
tur, ff. de itin. actuq; pri. l. fi. & de aqua quot. & esti. l. j. §.
aristo. ubi dicitur, q non credat. uti suo iure nisi agatur
ex illis interdictis, sed qui per uiolentiã utitur non cre-
ditur uti iure suo. ergo non habet interdictũ, unde ui.
Solu. interdicta, quę cõpetunt possessoribus ad possessio
nem tuendã, ut sunt prædicta interdicta, scilicet de itin.
actuq; priua. & de aqua quot. & æsti. & uti pos. locum ha
bent, q debet credere se uti iure suo adhoc, ut illa ei cõ
perant interdicta. ff uti pos. l. 1. §. fi. & l. seq. & in præall.
l ¶ Sed quando agit interdicto recuperandæ possessio-
nis obtinebit ẽt si non credat se uti iure suo, & eodẽ mo
do dicam si agitur uti pos. contra aliũ, q̃ contra eũ, qui
male habuit possessionem, scilicet ui, uel clam: uel precario. 2
quia nõ oportet, q credat se uti iure suo, ff. uti pos. l j. §.
fi. & l. seq. ¶ Sed dices nunquid eo ipso, q permisit aliquẽ
semel electioni interesse, uidetur ei concessisse, quod de
cetero intersit? Respond. non, sed possessionem interes-
sendi, electioni, quærit & dicimus hoc esse in electione,
ut patiendo aliquos interesse electioni possideri uideã-
tur, ut hic, quia nulli consueuere admitti ad electionem
tanquã habẽtes uocem nisi illi ad quos de iure pertinet
uel de consuetudine. ar. ad hoc. ff. de aqua quoti. & æsti.
l. j. §. item quæsitum, ubi dicitur sufficere si una die duxit
aquam per fundum tuum, quia non præsumitur, q per-
mitteres eum sic ducere. si crederes eũ non uti iure suo.
5 ¶†In itinere autem, uel actu, uel uia oportet ad hoc, ut
competat interdictum de itin. actuq; pri. uel ubi credat
possessionem adeptus, q triginta uicibus iuerit domi-
no sciente, & credente, q iure suo utatur, & patiente. ff.
de itin. actuq; priua. l. j. §. j unde crederem, q si unus eps
in domo alterius episcopi, uel miles in domo alterius
militis mille uicibus hospitare-
tur [a] non præsumeretur quæsita
possessio prandendi, uel hospitan
di, quia non creditur, q ille, q ho
spitem recepit patiatur eum prã-
dere, uel hospitium recipere tan-
quam

a ¶ *Hospitaretur. Ad hoc dictum Inno. uide Bar. in l. cum de in rem uerso. ff. de usu, & ibi Mod. et Fel. in c. cũ M. Ferr.*

terre. col. iiij. uer. tertia declaratio. supra de consti. Et ibi per ipsum concordantes. Et uide etiam Abba. in c. bona memoria co lu. v. supra de postu. prel. Et car. in consi. xxxviij. incip. primo ratio nes col. ij. circa me dium.

quã utẽtem iure suo nisi expresse ꝓ-
bet ꝙ tanquã ex debito petebat. & sic
fuit admissus. ¶ Et est rõ. quia potius
cõiter cõsueuerunt talia fieri ex gra
tia q̃ ex dubio. ar. ff. de fin. l. j. rñ. & ff.
de fun. instru. l. cum delanionis. §. asi-
nam discretus ergo index uel ex ua-
rijs circunstantijs & maxime iure ap
probatis præsumeret agentẽ posside
re ius incorporale dño sciente & pa
tiente eum uti tãquã iure suo uel lo-
co leget eũ probare, ꝙ dñs patiebat̃
eum uti iure suo sciens, ꝙ tanquã iu
re suo utebat̃. ¶ Varios] hoc sufficit
6 ad repulsionẽ eorũ. ¶ † Vacillasse] hoc sufficit ad repellẽ
dum eos. 3. q. 9. pura. 4. q. 3. item qui falso. j. de accu. sup
is. ff. de q̃stio. de minore. & l. ex libero. ¶ Negatiuã] hoc
sufficit ad repellendũ eos nisi indirecto ꝓballet. indire
cto. n. bñ ꝓbat negatiua & no. testes reprobari nõ solũ q
ꝓbant explicitam negatiuã sed & q ꝓbant implicatam sed
7 ꝙ ad canonicos tñ pertinet electio. ¶ † Præsentes] nota
h. c ꝙ hic libellus nõ est admittendus. peto talẽ electio-
nem cassari. qa apud me est ius eligendi. sed talis cã est
adiicienda. quia apud me est possessio iuris eligendi. ar.
j. de iurepa. cõsultationibus. c. ex lrĩs. nõ est. n. sufficiens
cã cassationis, uel ɔfirmationis electionis ꝓprietas i eli
gendo. sed possessio: ut hic. & c. cõsultationibus. ¶ Decer-
nimus] repete quod diximus. s. de elect. cumana. s. de in
integ resti. cũ uenissẽt. Mirũ est ꝙ electio ista cassat̃ cũ
fuerit facta ab oĩbus illis q potestatẽ habuerunt eligen
di eũ. Rñdeo hoc esse iõ: qa ɔuenti fuerunt illi q erant
in possessione eligendi, & sola possessio sufficit ut uoca-
ri debeant & nisi uocent, ꝙ cassẽt ut hic. ar. s. de ele. cu-
mana. nõ. n. licuit eis. s. canonicis licet in ueritate tñ ad
eos ptineret ius eligendi ius sibi dicere, & alios priua-
re q in possessione tuẽdi erant. j. de inst. cũ uenissent. C.
ne quis in sua cau. ius si. di. p totũ. ¶ Sed nihil in iniuriã
alterius fecissent sed tñ iure suo usi essent ꝙ esse posset
si clerici cõuentualiũ ecclĩarũ p se tantũ essent in pos-
sessione eligẽdi, & canonici q de iure eligere debebãt li
cet nõ eẽnt in possessione nec p se nec cũ aliis eligẽdi ꝓ
se tantum elegerunt. nã in hoc casu uĩ ꝙ horum canoni
corum electio est confirmanda tanquã facta ab his q ue
re potestatem habent eligendi: qa ille a quo petitur cõ
firmatio uel ille q debet iudicare de electione nõ inq-
rit tantũ de possessione si põt ei cõstare de ueritate nec
facit uim utrũ clerici q erant soli in possessione eligẽdi
aliũ eligerent uel non. ¶ Item nec est uis siue elegerint
ante electionẽ canonicorum siue post. dicunt tñ ꝙ si cle
rici tanto tpe bona fide fuissent in hac pos. eligendi ꝙ
ꝓscripsissent ꝙ ex tunc non teneret electio canonicorũ
qa iam in alios legitimo modo est eligendi ptãs trãsla-
ta: ut hic. j. & fin statuta. & hoc quidã concedunt. ¶ Alii
dicunt ɔtrium & melius ut nobis uidetur. s. ꝙ electio ca-
nonicorum cassanda est & electio clericorũ confirman-
da: quia ex quo possessionem amiserũt postea sua aucto
ritate resumere non possunt. C. unde ui siquis in. & hic.
Sed primi respondent obtinere hoc in iuribus incorpo-
realibus quæ inseparabiliter adhærent ossibus homi-
num, & pro his facit. s. de elec. dudũ ubi dicitur ꝙ abso
lutiones factæ ab his qui non iure possident non ualẽt.
Sed illi decre. rñdent alii illud iõ fuisse qa in mala pos
sessione erant sicut ex litera ibi apparet. nos hic tantũ
loquimur de bonafide & legitimis possessoribus. ¶ Idẽ
quod dictum est in electione dicitur, & in fñia quæ fer-
tur ab his qui ius habent sed non possessionem, & idem
in aliis similibus. de hoc no. aliqua. j. de resti. spo. olim.
& s. de in integ. restitu. c. ij. [reducentes] solo uerbo [iu
re]. ff. de iudi. solemus [sed id] dummodo sub petitione
porrecta concludi posit [statuta] lxij. distin. c. ij. & §. ab
his. s. de elec. c. j. & c. cum terra. ¶ Tertio] idem est si bis,
j. eo. cum olim. immo idem si semel dummodo crede-
ret uti iure suo hoc fecit. ff. de aqua quoti. & æsti. l. i. §.
aristo. & §. hæc interdicta. ff. de iti. actuq; priua. l. Iul. &
si semel tantum in xl. an. elegissent. dummodo alia inter
uenissent quæ in præscriptione alicuius iuris requirunt̃
sufficit quantum ad ius ꝓprietatis quærendum sed licet
possidens iuuetur præscriptione non tñ consuetudine
in qua ad minus huius actus requiritur. C. de epi. audi.
l. iii. j. de ꝓscri. c. si diligenti. Sed in ꝓscriptione iuris re
q̃rit iustus titulus q nõ req̃rit̃ in cõsuetudine. sed & cõ-
suetudinẽ & iura oportet eẽ pręscripta ut i ꝓprietate ꝓ
iudicent [actore]. C. de proba. actor. ¶ Faciendis] hic ap
paret ꝙ nominatim petitum fuit a clericis ꝙ de cætero
canonicis nõ facerent electionẽ sine eis. nam si nõ esset
petitum nunquã sic absolueret nec silentium impone-
ret tantũ sup petitorio debuit iudicare. j. de simo. licet
& quantũcunque expressa cã iudicasset de confirmatio-
ne uel infirmatione electionis. puta casso electionẽ qa
nihil iuris habet in electione uel ɔfirmo quia apud eos
est ius eligendi. p hoc tñ super iure non intelligitur iu
dicatum & si postea licet eedem personæ agant scilicet
clerici de iure non obstat exceptio rei iudicatæ quia de
alia re modo agitur scilicet de iure eligendi & de alia
primo actum est scilicet de confirmatione uel infirma-
tione unius personæ licet eadem causa utrobique aga-
tur. ff. de exce. re iud. cum quæritur. & l. seq. secus si pri-
mo pronuntiatum esset de iure eligendi & postea fieret
electio quam is qui in præterito iudicio succubuit nũc
in secundo iudicio ea ratione quia in electione ius ha-
bet, & cõuentus est petere infirmari tali enim obstaret
exceptio rei iudicatæ. arg. ff. de excep. rei iud. l. si cum ar
gentum. §. si fundum. & secundum hoc intelligitur. j. de
uerborum signi. abbate. & supra de cõsue. cum dilec. &
s. de elect. querelam. nam in omnibus fuit petitum ꝙ
super iure etiam iudicaret sicut in tenore litere appa-
ret in omnibus. ¶ Item si contra diceretur sequeretur
absurditas quòd si aliquis peteret fructus alicuius fun
di uel partium ancillæ & reus negaret & pro sua ne-
gationis causa assignaret quia fundus uel ancilla
non est actoris & postea absolueretur a petitione fru-
ctus uel partus quòd postea non posset petere fundum
uel ancillam scilicet qui succubuisset quòd falsum est
ut colligitur. ff. de exceptio. rei iud. l. si quis cum to-
tum. §. item si quis fundum & sequenti. & l. an eadem.
§. qui cum partem. & §. si. sic. & dicendum est in pmisso
casu sicut. n. poma sunt fructus agri sic eligere est fru-
ctus iuris eligendi. ut not. j. de iurepa. consul. & aliud
est petere usufructum formalem aliud proprietatem
rei. ff. de excep. rei iu. si cũ argẽtũ. §. si fundũ uer. sed si
usufructus. nec est contra. ff. de compẽ. qui in diẽ. cum
suis concordantijs. quia reus opponẽdo cõpensationẽ
actori ita petit debitũ sicut si directã actionẽ intenta-
ret. nulla. n. differentia est siue cõpensat pecuniã siue
eã accipiet. ff. de calũ. l. 2. hic autem clerici conuentua
liũ ecclĩarum nihil petebãt sibi adiudicari: sed solam
electionẽ factã a canonicis petebãt cassari. licet cãm as
signarẽt quare electio eẽt cassanda. imo & si petijssent
sic. petimus nobis adiudicari ius eligendi nisi sup hoc
fieret litis contest. non tamen prohibentur isti clerici
de nouo

de nouo agere cõfessoria pro iure eligendi. Nec obstat eis exceptio rei iudicatæ: quia nunquam de iure eligẽdi actum fuit. nec obstat præalle. l. de compen. qui in diẽ. quia ibi excipiendo de compensatione poteram conseq debitum meũ saltem cõpensando sed isti clerici nullo modo poterant consequi aliud excipiendo super iure electionis contra elec. q̃ esset cassanda quia ipsi de iure uel de consuetudine interesse debebant. sed hoc tantum 3 poterant obtinere q̃ electio facta cassaretur. ¶ Item nõ est contra. ff. de excep. rei iudi. si quis cum. §. si ancillam. immo potius concordant. ibi enim dicit quòd ubicunq; eadem quæstio repetitur in iudicio obstat exceptio rei iudi. sed in casu præmisso nunquam repetitur eadẽ quæstio quia primo non est actum nisi de confirmatione uel cassatione præsentis electionis. repete quæ no. s. de ord. cog. l. super. immo plus uidetur, q̃ si anno uel mense præterito isti clerici conuentuales egissent contra capitulũ 4 & petiissent cassari electionem eis contemptis factam de, A. & lata esset sententia absolutionis p capitulo ẽt expressa causa. ea, scilicet quòd non deberent clerici conuentuales interesse electioni. & modo facta alia electione de b. iidem clerici petant electionem de B. factã cassari ex eadem causa. ex qua prima electio fuit cassata non obstabit exceptio rei iud. quia de alia re agitur mo do. s. de electione b & de alia primo. s. de electione A. ff. de excep. rei iud. & in eadem. & l. seq.

SVMMARIVM.

1 *Sola confirmatio uidetur facere ut quis possit administrare.*
2 *An possit quis ante installationẽ ministrare. & uide in nu. 5.*
3 *Ecclesiis oblata. deo oblata esse dicuntur. & dicuntur esse pauperum quo ad sustentationem, ut in nume. 4.*

1 CVm super Electione [† Confirmatus] satis uidetur quod per solam confirmationem possit administrare. s. de ele. qualiter. nosti. transmissa. in contrarium uidetur q̃ si hoc est. frustra uidetur installationem fieri de qua habemus. s. de of. ar. ut nostrũ & frustra uidetur esse concessum Papæ si non possit inthronizari q̃ possit administrare. xxiii. di. in noie immo q̃ plus est expressum habes q̃. etiã si sint consecrati ne dum confirmati tñ q̃ non debent se intromittere de re 2 bus ecclesiæ. xcii. dist. si quis ordinarius. & c. se. ¶ † sed q dam his ꝯtriis rñdent dicentes tunc añ installationẽ nõ posse ministrare cum hoc habet cõsuetudo. ſ q̃ nõ administrant añ installationẽ ut sicut p cõsuetudinẽ fingitur aliquis possessionem nactus qui nõ est. s. de cõsue. c. ij. sic & per consuetudinem installandi ut est consuetudo q̃ post confirmationem installetur etiã post confirmationem fingitur non habere iura confirmationis uel dic installationem ad solam solemnitatem facere potest. & illud, quod dicitur, q̃ ubi est consuetudo installandi per aliquem. seruanda est consuetudo ut in præalleg. decre. ut nostrum. sed nihilominus ante installationem administrabit nisi cõsuetudo contraria operetur q̃ ẽt diceré præualere. nec capitulum in nomine contradicit nõ. n. colligitur ibi ar. a contrario sensu. quia etiam administrare possunt sine installatione facta in urbe. & uidimus q̃ Papa administrauit anteqnam urbem ingrederetur & tamen libere urbem ingredi poterat, nec contradicit. c. xcij. dist. quia ibi contendebatur eos nõ esse epos & per obreptionem obtinuisse consecrationem. j. de dolo. cum olim. uel non negatur ibi quin ecclesiæ ad quã cõsecratus est bona ministret sed ecclesiæ ad quã diuertit. ¶ Restituendũ] quia iam possessionẽ habuerat. i. in cã restitutionis esse nisi ꝯ eum de ueritate electionis q̃ mala esset ꝯstitisset, & stat in solo uerbo hæc restitutio ut hic in si. & . s. c. xxi. p solã aũt cõfirmationẽ nõ posset repetere restitutionẽ possessionis licet quidã ꝯdicant. sed uř ꝯ. ff. de acq. pos. cũ hæredes ubi dř q̃ adita hæreditate iura transeunt sed non possessio nisi corpore fuerit 3 apphensa. ¶ † De hac aũt materia põt notari, q̃ non prælatus sed Chr̃s dñium, & possessionem rerũ ecclesiæ habet. unde quæcunq; hoies offerunt ecclesijs dicuntur esse oblata deo. 12. q. 2. nulli liceat prædia. & c. qni abstulerit. & q. j. res. c. uidẽtes uel ecclæ hẽtur possessionẽ & ,p prietatẽ ut colligit. 12. q. 3. pontifices. & . j. de testa. & c. requisisti. i. aggregatio fideliũ quæ est corpus Chři capitis. s. de sacra unc. c. unico. ante mediũ, & si aliqñ inueni antur hæc bona Deo oblata esse epoř uel prælatorum 4 uel capitulorũ dic esse eorũ quo ad gubernationẽ. ¶ † Dicuntur etiam esse pauperum quo ad sustẽtationem. hæc autem p p utilitatem communem diuisa sunt per ecclesias diuersorum locorum auctoritate summorum pontificũ, & epis, & alijs prælatis concessa est ministratio eorum. 12. q. 1. uidentes ex his præcipimus, & propter hoc dicimus quod quantũcunq; moriatur prælatus, & oẽs clerici ecclesiæ tamen proprietas, & possessio remanet penes Christũ qui uiuit in æternum uel penes uřem, uel singularẽ ecclesiã quæ nunquam moritur nec est unq̃ nulla. 12. q. 2. liberti. 24. q. 1. non turbatur. & c. loquitur, & prælati siue dispensatores habita ꝯfirmatione statim possunt administrare. sicut si pupillo daretur tutor, uel adulto curator nõe ecclesiæ actiones intentare, & etiã si spolietur ecclesia aliquibus rebus antequã eorũ possessio adipiscatur: prælatus hẽt interdictũ unde vi: sicut tutor nomine pupilli, uel quilibet administrator nomine ecclæ non suo. & sic non est ꝯ. ff. de acqui. hære. l. cũ hæredes, cũ ibi suo noie tñ agere possit. hoc tñ bñ fatemur, q̃ si aliquis eps peteret restitutionẽ suo noie epatus quo esset spoliatus sicut hic faciebat bñ restitueret ad statũ quo spoliatus esset & si libere ministrabat ad liberã administrationẽ restitueret, & si minus libere ad minus liberã. ar. j. de resti. spo. pisanis. & j. de ap. bonæ me. hic ẽt cũ oĩs cã restituenda sit. & res q̃ simul cũ epatu ablatæ sunt restituentur. ff. de vi, & vi ar. l. j. §. q. iudi. §. si fundum. nã licet hoc interdictũ non cõpetat nisi possessorio. & ipse confirmatus prędictas res non possideat. sed ecclesia tñ ad quam confirmatus est non uř competere interdictum. sed dic dari siue uenire in interdictum si quoquomodo habuerit. siue depositas siue recommẽdatas siue pignoratas. ff. de vi & vi. ar. l. i. in princi. & . §. quòd autem ait. licet enim de eis non detur interdictum principaliter eis tamen spoliaretur. q a ea nõ possidet ciuiliter uel naturaliter. ff. eo. l. j. §. deijcit. & §. interdictũ autẽ. tñ rõne accessorij ueniunt. & eodẽ mõ hic principaliter. n. cõpetit utile interdictũ, uel iudicis officiũ ,p recuperando statu suo. ista aũt sibi cõpetunt noie suo ut dctm est ad res aũt ablatas rõne accessorij s. quia accedunt epatui ad quẽ restitutus est. ff. eo. l. j. §. rectissime. & §. ex die. & . l. merito. §. & illud. ¶ Sed dices cũ interdictum unde vi tñ pro interesse cõpetat. ut. ff. eo. l. interdicto. hoc aũt nõ interest suo noie. sed ecclæ tñ. inanis erat restitutio. ¶ Rñdeo iterdictũ uel officiũ iudicis lem p cõpetere ad rẽ ablatam uel eius æstimationem etiam si nihil intersit eius qui ea spoliatus est. ut probatur. ff. eo. l. j. §. quòd aũt cũ ad ea quæ ibi dicuntur non agatur rõne interesse. & . n. q̃ iũ ad rẽ locatã si uis fiat nõ iter est locatis. ff. loca. si merces. & l. se. nihilominus tñ æstimato

mato rei locatæ uenit in interdicto, ut colligitur in præ
dicto.§.q aũt,& insuper, scilicet ultra æstimationem te
netur ad interesse,& sic loquitur l.pal.interdicto. Idem
in prælato dici põt, q sua interest cum earũ dispensatio
5 nem habeat xj.q.j epis. ¶ †Item ratione accessorij tenet
ad omnes fructus damna,& expensas, infra de resti.spol.
grauis, infra de app. bene me. restitutionem autem earũ
rerum suo nomine nõ petet cũ eas non habuerit, nec pos
sederit suo nomine, sed ecclesiæ plus placet, quod no. in-
fra de rest.spol. in literis,& posset dici in prima obiectio
ne,& etiã ubi consuetudo est installandi per aliquẽ ser
uanda est cõsuetudo, ut in dec. ut nostrũ, sed nihilomi-
nus etiã ante installationẽ ministrabit, nisi consuetudo
contraria operetur, quã etiam dicerẽ p̃ualere. ¶ siue aũt
dicas Christum, siue ecclesiã generalem, siue specialẽ, si-
ue epm, uel alium prælatum, siue papam uicarium Chri
sti possidere. dicas secundum p̃dictum modum procedẽ
dum, hæres aũt secularis, si ante aditam hæreditatem,
uel etiam si postquam adiuerit spolietur castro fundo,
uel alia re hæreditaria, nõ põt tamen agere interdicto
recuperandæ possessionis ad rem qua spoliatus est, nisi
prius habuerit per se, uel per alium illius rei possessio-
nẽ, quia duo hẽt probare ille, qui intentat hoc interdi-
ctum. quæ iste probare non põt, scilicet possessionem, &
spoliationem [Petitorium] petierat enim se restitui ad
episcopatum quo fuerat spoliatus,& ad quem fuerat ca
nonice electus,& sic possessorium,& petitorium intenta
bat [De qua] ff. de iud. de qua re.

SVMMARIVM.

1 *Post testium apertionem, & etiam disputationem super ois fa ctam rediri potest ad possessorium.*
2 *Spoliatus: petitorium dimittere debet, & ad possessorium propter odium spoliationis transire.*
3 *Cum quis ignorans se possidere egit petitorio redire potest ad possessorium si se inuenerit possidere.*
4 *An iudex cogatur pronunciare super petitorio, petente aduersario, si primo fuit propositum.*
5 *An iudex teneatur ferre sententiam super petitorio, quo egit spoliatus.*
6 *Spoliato restituto, poterit spoliator de nouo, si uoluerit, agere de proprietate.*
7 *Spoliator, facta restitutione, petere poterit, quòd super petitorio, de quo actum est, sententia feratur.*

PAstoralis ofñ. [Possessorio] ff. de acquiren pos-
ses. naturaliter. §. hoc nihilominus [Recupe-
randa] interdicto, unde ui, institut. de inter-
di §. retinendæ, & §. sequen. [Adipiscenda] quorum bo
norum quorum lega. Idem uidetur in retinenda, si er-
1 rauit. ff. de acquir. possess. naturaliter. ¶ †Renunciatum]
renũciari proprie dr̃ probationibus facti, uñ aũt hic, q
post apertionem testium, & etiam disputationẽ factã su
per eis, q redire põt ad possessoriũ, quia cũ nõ renuncia-
uerit, adhuc põt inducere instrã,& cõfessiones, & pro-
bationes alias, infra de fi. inst. cũ dilectus,& sic nõ põt di-
ci liquere de eã. nec ualet, si dicas, q etiam post renun-
ciationẽ,& cõclusionẽ põt similiter induci probationes
p beneficiũ in integ. resti. nam non
dicitur [a] posse fieri, quod p auxi-
lium extraordinariũ fit, quale est
in integr. restitutio. [Conclusum]
conclusum [b] proprie dicitur, quã
do sic concluditur, quod ulterius,
nec de facto, nec de iure quicquã
dicatur [Statutum]. ff. de ui, & ui
ar. cum fundum. §. ultimo. ¶ Pendẽ
te] idest simul potest agere utro-
que. potest etiam suspendere quæ
stionẽ proprietatis, quousq; posses
sionem recuperat, ut sic onus pro-
bationis super proprietate trans-
ferat in spoliatorem, quod intelli-
go uerum, cum nihil probatum est
de proprietate, sed ex ea causa tã-
tum: quia actor, idemque spolia-
tus nihil p̃bauit, dicit reus, ideq;
spoliator pro se sententiam feren-
dam. ¶ Si autem alias constaret de
proprietate, q esset spoliatoris,
non suspenderetur sententia,& ha
bet locum hæc suspensio, quando-
cunque uult, ante conclusionẽ: sed
post conclusionem non hẽt locum, nisi uel malitia spo-
liatoris, uel casus, uel alia iusta causa iudicem mouerit,
ut suspenso petitorio procedatur in possessorio. renun-
ciare autem non põt, quin aduersarius, uel etiã ipse pos-
sit petere ferri super eo sententiã, ut nota. in glo. sed qd
[Intentare] hoc non uidetur posse stare, cum ex quo cœ
perit agere petitorio, siue ante litis contesta. siue post,
cogendus est prosequi litem cœptam usque ad finẽ, uel
ad minus reus potest petere, ut procedatur in lite cœ-
pta,& terminetur. C. quomodo & quãdo iudex, aut. qui
semel. ¶ Ioannes dixit, q qui agit petitorio, si uult tran-
sire ad possessorium, non põt, nisi renunciet processu sup
petitorio, & glossauit hic, pendente iudicio, idest con-
cluso, uel renunciato. ¶ Alij dicunt, q beneficium iuris
est, q de petitorio possit transire ad possessorium, unde
põt, etiã si nõ renunciet, ne quod in eius fauorẽ est, &c.
C. de legi. quod fauore, illa auc loquitur, quando est cõ
tumax. hic autẽ non est contumax: quia facit, q lex per
mittit, & hæc decre. & infra de resti. significauerunt.
2 † Et est hoc speciale, q spoliatus debet dimittere petito
riũ,& transire ad possessoriũ propter odiũ spoliationis,
nec cogitur renũciare primo iudicio, nec procedere, sed
pendebit negocium tantũ, si potestas uolet procedere,
procedet,& si non, omittet, sed nec prodest hęc suspẽsio,
quin finaliter possessorio expedito, reo instante, in pri-
ma instantia procedatur, saltẽ quousq; reus absoluatur
ab ipsa instantia,& actor sibi ad expensas factas propter
hoc condemnetur, ut in præal. auc. qui semel,& C. de iu
3 di. properandum. §. j ¶ †Possessoriis] ut est uti pos. quod
præcedit sui natura rei uen. quia qui proponit, uti pos.
dicit se possidere, qui autem uendicat, aliũ possidere di
cit, supra de iu. examinata C. de alie. iu. mu. causa fa. l. j.
nec redit quis ad tale possessoriũ, si cœpit agere petito-
rio. contra. ff. de acquir pos. naturaliter. §. hoc nihil. So.
illud intelligitur, ubi quis ignorans se possidere, egit pe
titorio, quia tunc potest redire ad possessorium, si se in-
uenerit possidere. item prius oportet scire, quis sit pos-
sessor, quàm petitor,& ita naturaliter præcedit rei uen.
insti. de interdi. §. retinendæ, uel hoc intelligas de inter-
dictis, quæ habent mixtam causam, sicut est in interdicto
de itin. actuq; priua. ubi non solum oportet me probare
dominium seruitutis, sed ẽt possessionem, scilicet iuisse
triginta uicibus in anno. ff. de itin. actuq; priua. l. iij. §. ait
prętor. §. hoc autem, ibiq; inuenies causam diuersitatis.
¶ Idem de interdicto, de aqua ex castellis ducẽda. ff. de
aqua quo. & æsti. l. j. §. ait prætor, sed certè hoc interdi-
ctum

a ¶ *Nam non dicitur. Car. in cons. 57. col. 1. dicit hoc dictum esse notabile, & illud sequitur, in cons. inci.* *ad primum, quòd de iure communi.*

b ¶ *Cõclusum adde Spe. in ti. de renun. & con cl. uer. & no. & Car. in consil. 22. incip. in causa amaro, in prin. gl. & ibi Ang allegan tem in not. hic in §. quia uero, in auc. de testi. & abb. in c. quoniam contra, col. 10. infra de prob. et Car. in cle. 1. q. 2. de causa pos. & proprie. & in consi. 72. incip. sigillatim ad singula, col. 3. uer. ad quartum.*

ctum non præcedit ueram causam proprietatis,quia simul,& de possessione,& de proprietate agitur,uel loquitur hic de interdictis præparatoriis rei uen.ut est de libe.ho.exhi.& de lib.exhi.ut in eisdem ti. nam prius apparet quis possideat, & postea datur rei uen.uel dic, si agendū est uti pos.& de ui,prius agendum est,uti pos. & postea de ui.C.de ap.l.iij.de iud.si de ui.¶ [Iniquitas] so la iniquitas spoliatoris nō sufficit, etiam si de ea cōstet, nisi dimittat,uel suspendat petitoriū,& recurrat ad possessorium,nisi appareat subtractio probationum,uel malitia aduersarij uel casus,uel alia iusta causa,dicimus.n. 7 q post,q conclusum est, non pōt suspendere petitoriū, sed sententia diffinitiua fertur pro reo,etiā si nihil probatū sit pro alterutra partiū,cū sufficiat reo, eidemque spoliatori,si actor, & idem spoliatus nihil probauit, ut supra eodem,cū ecclesia, nisi aliqua causa in cōtrarium iudicem moueat,ut hic dicit. ¶ Sed obiicies,sic. ergo de sua improbitate consequetur fauorē spoliator? Respon. hoc esse uerum:sed hoc ideo cōtingit:qa hoc vī uoluisse spoliatus utrunq; intentando, & in utroq; concludēdo, uel dic,ut no.tu glo.j.simul,& glo.sed quid uer. quidam [Casus]mortis testium,uel absentiæ,uel furoris,uel alia hmōi. ¶ [Agi]sed quid proderit ei,si agat possessorio, cū super utroq; ferri debet sententia, cū utrunq; sit deductum in iudiciū,supra eo.c.ij.iij.& iiij. in executione eñ præualebit petitoriū,infra e.proxi. Respōdeo ualet quo ad fructus.hoc non vī stare posse : quia post, q̄ obtinuit in possessione,omnes fructus restituet,cum succumberet in petitoriis,super quo iā lis cōtestata fuerat,cū post litis contest.omnes fiāt ma.fi.pos.quo ad fructus restituendos.ff.de peti.hære.sed si legi.§.sed si ante litis.¶ Sed potest respōderi, q diuersis temporibus factæ sunt litis cōtest.& primo super possessorio.unde ab eo tpe usque ad lit.cōtest.super petitorio habebit fructus. itē si obtinuit in possessorio, possidebit quousque aduersarius probet 4 suā esse.C.de rei uen.res alias. ¶†Sed dices ad minus pe tente aduersario cogetur iudex pronunciare super petitorio,si primo fuit propositum, nō obstante,q actor ad possessionem habuit recursum,ar.ff.de iu.de qua re.Sed nos respondemus, non cogetur propter rationem assignatam in glo.quæ incip.hoc non uidetur,& propter iniquitatem rei,qui subtrahit probationes actori, uel pro pter casum,q abstulit ei probationes,nec sufficit,sine cā hoc statutum est contra auc. qui semel : imò iusta causa est illa, scilicet, q cum hic perspicue constet de malitia spoliatoris,& spoliator deterior fit,quàm ignorans: uel quàm qui ineptè processit in causa; iustum ergo fuit , q hic papa contra spoliatorem prouideret, ut nihil p suā malitiam,uel rapinam lucraretur, licet spoliatus ineptè & insolitè primo petitorium intētaret: multum aūt lucraretur spoliator, si propter hoc, q possessionem hēt , non oneretur probatione : imò obtinere dēt super proprietate,& si nihil probauerit, supra eo.cum ecclesia, & è conuerso si spoliatot aduersarium nō spoliasset, nihil 5 posset obtinere, nisi probaret de iure suo. ¶†Idem & in spoliato, si non fuisset spoliatus, nullum onus probationis incumberet, quòd aūt hoc esset penitus iniquum, q ipse sine culpa sua sic grauiter lederetur,& aduersarius pro sua culpa sic magnificè muneraretur, alias iuuaret, ideò statutum , est q nullo modo super petitorio, quo egit spoliatus,teneatur iudex ferre sententiam, ēt si cōstet,q senrentia esset ferenda pro spoliatore ex ea cau-6 sa:qa nihil de proprietate probauerit spoliatus.¶†Quidam tñ dicunt, q spoliato restituto. si spoliator uoluerit agere de proprietate,q poterit de nouo,sed non poterit prosequi litem cœptā p spoliatum, uel super ea petere ferri sententiam, etiam eo restituto, nec habeas ò aduocate conscientiam læsam eò,q dederis causam peccandi spoliato,& retinendi rem alienam: quia pōt esse, q uerè sua sit, licet eam non probet suam. ¶Item est & ratio,quare spoliator non potest prosequi cœptā actionem a spoliato super petitorio,quia cum spoliator con tra spoliatum nō possit intentare aliquam actionem nisi interdictum,supra de or.cog. c.fi.& eadem ratione nō poterit petere, quòd in cœpta actione petitorij procedatur. ¶†Plus placet nobis, q facta restitutione spoliator poterit petere,q super petitorio , de quo actum est, sententia feratur,& hoc expressum uidetur, infra de testi.significauerunt,in fi.Sed tamen, qa spoliatus est restitutus in possessione,sententia feratur pro eo etiam sup proprietate,nisi forte fuisset probatū pro reo contra scilicet,q sua esset proprietas: quia tunc bene cōtra possessorem fertur sententia,infra de fide instr.inter dilectos, in fi.& habet simile, quādo agitur reali actione, & reus est contumax:quia tunc actor mittitur in ueram possessionem rei petitæ , cuius per lapsum anni uerus possessor efficitur in tantum, q reus postea non nisi de proprietate auditur,& cū prius sibi immineret onus probationis,de cætero,ex quo posidet p annum, non imminet ei probationis onus, infra de do.& contu. prout. C. de iu.properandum.[Possessio] si a principio pōt incipere agere possessorio,suspēso petitorio,multo fortius est dicendum,q si simul egit utroq;, quòd possit dimittere petitorium , & prosequi tantùm possessorium.

CVm dilectus [Petitorio] de hac materia no. supra e.c.2. [proprietatis] ff. depo. bona fi.ff.de pig. ac. si rem [in executione] hoc, quod dicit hic de præmittenda executione in proprietate, locū habet, siue una pars tm̄ egerit possessorio,& petitorio,siue una pars tm̄ egerit possessorio,& alia petitorio siue simul cœperunt agere,siue diuersis tēporibus:dū tamen sententia sup utroque simul occurrerit ferenda. Si aūt primo fertur sentētia super petitorio,de cætero non est ferenda super possessorio : quia non prodesset. si aūt prius fertur sup possessorio,bene postea ferri potest super petitorio , infra de testi.significauerunt hac ratione uidetur, q post sententiam latam in petitorio non possit, super eodem agi possessorio de spoliatione facta ante lit. conte.uel etiam post in petitorio, sed de spoliatione facta post sententiā in petitorio bene agitur : quia non obstat exceptio rei iudi in petitorio.

SVMMARIVM:

1 *Statim, quòd episcopus est confirmatus, dicitur habere administrationem.*
2 *Non dicitur esse in culpa , qui confirmationi subitæ, & ignota no contradixit.*
3 *Effectus confirmationis an impeditur , si fiat clandestinè.*
4 *Appellare non est necesse , si quid extra iudicium fiat .*
5 *In causa beneficiali procedi potest in contumacia aduersariorum .*

Vnu olim quæstio. Archidiaconus petebat suā electionem confirmari, archipresbyter & canonici contra, uel melius archidiaconus petiit archidiaconatum,ad quem licet electus fuisset p episcopū; tamen eū non posidebat uel quasi, q idem credimus, scilicet petere archidiaconatum , ac si peteret sibi tanquā 1 archidiacono obediri, uel responderi. ¶†Sed secundum hoc

hoc uidetur, q ex quo confirmatus erat p epm, qui confirmasse eum intelligit hoc ipso, q ipsum elegerat, q non debuisset inquiri, an eps fuerit in possessione eligendi, necne: sed statim debuisset Papa præcipere, sibi tanquam archidiacono rñderi. j. de appel. constitutus. cum post confirmationem statim habeat administrationem, et si cõfirmatus est ab alio, qui non habet ptãtem eligẽdi, ut no. s. e. cũ super. ¶Item hic archidiaconus habet officiũ iudicis ut restituaт, uel ut archidiaconus admittatur. s. de of. iu. c. ij. q competit non solum. ɔ eum, qui spoliat, sed etiã ɔ eum, qui debitum non soluit. s. de elec. querelam. ubi no. & ubi non soluunt debitum archidiacono: quia sibi nõ respondent, ut debent. ¶Ad hoc respondeo sic: quia si cõfirmatio fiat ita, q & tps & ptãtẽ habeat excipiẽdi aduersarius ante confirmationem, de cetero non põt aliqd excipiendo obiici, quo minus confirmatio suũ habeat effectum, nec de peccato in electione habito, neq; de uitio

2 personæ. j. de appel. constitutis. ij. ¶†Si tñ restaret consecratio facienda, uel ordinatio omissa in confirmatione exciperetur contra consecrationem, uel ordinationem. s. de ele. cum dilectus. j. de ac. c. super his, & uerè non potest postea agere, nisi peteretur restitutio in integrum. uel nisi supplicaretur, ut no. s. de off. dele. pastoralis. §. pe. qñ autem tps excipiendi non habuit, is qui se opponit ante confirmationẽ, sicut fit in eo, qui eligendo confirmat, ualet quidem confirmatio, siue collatio, tñ dici põt q si aliquid obiicit ɔ electionem & confirmationem, q impeditur eius effectus, ut hic, & ɔ personam etiam, cũ sit diffamatus. j. de ac. accedens. quia non est in culpa, q confirmationi subitæ & ignotæ non ɔdixit, uel electioni. Decr. aũt. s. eo. c. cũ super, non obest: qa ibi petebat restitutionem, cum fuerit spoliatus. hic autem licet habuerit ius ex confirmatione: quia tñ non habuit possessionem, non petebat, nec põt petere restitutionem. ff. de acqui. pos. cum hæredes. nec obstat, quod dicit, q etiam pro iuribus denegatis competit restitutio. s. de ele. querelam quia intelligitur de iuribus denegatis, quæ prius posside bat, ar. hic, cum nunquam possessionem habuit, non competit interdictũ, uel officium iudicis. ff. de ui, & ui ar. idẽ est §. unde ui. cum noïe personæ ageret, nõ ecclesiæ. suprà aũt in decre. cum super. loquitur, qñ agitur possessorio

3 ad restitutionem possessionis epatus. ¶†Si autem clandestinè fiat confirmatio, similiter impeditur effectus confirmationis. j. ut eccl. bene. c. j. & j. de appel. ut nostrum. itẽ si fiat aliquo præcurrente, ubi supplantaret aduersariũ, intelligo eam clandestinam; & impediri tunc posse effectum confirmationis. j. de appel. oblatè. j. de dolo, cum olim. Idem, si dicatur confirmationem non tenere, die ut no. in decre. cum olim. ¶Item si fiat in absentia illorum, qui ɔdicunt, & ɔdicere possunt. j. de accu. accedens, & ar. j. qui ma. ac. pos. c. si. nam his imputandum non est, si non exceperunt, cum absentes fuerint, nec aliquid sciuerint. hoc non credimus uerum. licet. n. postea posit ɔ electum & confirmatum agere. non tamen propter suam absentiam poterit impediri effectus confirmatis. & in illa decre. accedens, impeditus fuit propter infamiam con firmati. Idem, si dicatur eum, qui semel elegit, & confirmauit, ius eligendi non habuisse, ut hic. ¶Secus tamẽ dicerem, si alius elegisset, & tempus excipiendi habuisset ante, quam confirmator confirmasset. tunc et quãtũcũq; electionem solam nullam & non confirmandam dicat, non impeditur effectus confirmationis, ut dictum est, quia exceptio minus canonicæ electionis non suspendit effectum confirmationis. j de ap. constitutis. ii. licet appellatio impediret & in integrum restitutio. & sic loquitur. l. j. C. si quis ex fal. in l. ult. si autem confirmatio diceretur non ualere ipso iure, tunc bene impediretur effectus con

4 firmationis. ¶†Sed oppones, nonne impntãdum est prædictis: quia non appellant, quãcito sciunt, 2. q. 6. biduum. §. si aduersus? Respondeo non quia illud locum habet in iudiciis. extra iudicium autem si quid fiat, non est necesse appellare, ut no. j. de his, quæ fi. a ma. par. ca. cum in in cunctis: tamen potest appellari. j. de ap. ad audientiã constitutis. ii. & in multis aliis. c. item licet prædicti non possint per exceptionem impedire officium confirmationis: possunt tamen post confirmationem agere in modum renunciationis, uel accusationis, ut remoueatur, uel cassetur, quod factum est. j. de appel constitutis. item & aliis modis, ut no. s. de ele. dudum. ij. ¶Reclamatione] nam, si reclamassent, & lis penderet super possessorio, & iõ nondum fuisset aliqua electio p epm facta con firmatũ, & per superiorem approbata, nõ fuisset lata sententia pro archidiacono: sed finis litis super possessorio expectandus esset, ut no. s. de resti. in inte. cum uenissent. hæc decr. nihil facit ad titulum. ¶Canonici] canonici. n. & archipresbyter constituti coram Papa, & uidentes ipsum Papam motum ex attestationibus receptis ad ferendam sententiam pro archidiacono, exceperunt ɔ ipsas attestationes, q non ualebant, quia receptæ erant à iudicibus recusatis propter suspitionem. sed dominus Papa respondet attestationes propter hoc non minus ualere, & secundum eas iudicandum, quia non ualet recusatio eorũ, cum essent electi de cõsensu procuratorũ utriusq; partis, & non facias uim, siue canonici & archipresbyter recessérint appellantes à præsentia horum iudicium: qa et tunc ualent attestationes, cum ab eis non liceat appellare. 2. q. 6. à iud. & eodem modo multo minus possunt

5 infringere attestationem, si non appellarunt. ¶†Sed oppones, nõne hoc solum sufficiebat, ut non ualerent attestationes, quia receptæ fuerunt lit. non cont. Rñdeo nõ: quia cum de beneficio ecclesiæ ageretur, potuit procedi contumaciter absentantibus se aduersariis, prætextu fortè recusationis, uel appellationis, quæ non ualebat. in registro continetur, q facta litis conte. in eã apud sedẽ apostolicam de consensu procuratorum partium fuit cã commissa tribus iudicibus, de quibus canonici unum recusabant pp consanguinitatẽ archidiaconi memorati. ¶Procuratorum] multofortius, si de partium uoluntate. s. d. e off. dele. super qõnum, ar. ɔ. s. de off. dele. cũ olim dile. j. de re iud. suborta. s. de postu. ad hoc. 2. q. 6. bidũũ. §. si aduersus. j. de ap. sæpe. s. de in integ. rest. cum uenissen. C. de eroga. mi. an. in exceptione, lib. 12. ff. de tribus procuratoris. s. ut lit. non cont. ad hoc. ff. de procu. ignorantis. ff. si quis ius. d. l. j. §. si procurator. ff. quod quisq; iuris. l. iii. §. si procurator ff. de libe. causa, in seruo, in auc. de eccle. tit. §. si quis in suo, col. ix. ff. de exce. si procurator. So. si procurator malè faciat negocium domini sui, tenet, sed procurator est obligatus dño actione mandati de procu. si procurator. ff. de procu. cum mandato. nam & ei prodest, licet iniustè obtinuerit procurator. ff. de procu. qui proprio. §. procurator, ar. ɔ. ff. de dolo, & elegãter. §. pe. ubi dicitur, q si dñs non põt habere recursum ɔ procuratorẽ, qa non fit solnẽdo, in integrũ manet pristinũ ius. cũq; ergo hic nõ possit habere recursum ɔ procuratorem: qa hic factũ non capit æstimationẽ, debet ei manere saluũ ius primum. sed illud obtinet, ubi dolosè uersatus est: sed si negligenter, secus s de in integ rest. cũ uenissent [curauimus] s de rest. in integ. [cũ uenissent] s. de ele. Cumana, ubi de hoc no. [Imponentes] super ɔdicẽdo ipsi archidiacono. j. de concel. præben. post ele. ɔ So. ibi. Inno. super secundo Decr.

IN causa. Quæ inter [Patriarcham] petierat subiectionem monasterij patriarcha; & hoc ideo dicebat: quia solitus erat soluere. l. solid. in signum subiectionis. lata aũt sñia absolutionis pro abbate, dicitur hic, q. non adimitur patriarchæ potestas petendi eosdem. l. solid. si alio iure petere uoluerit. hæc dec. nihil facit ad titulum. [Synodum] 18. q. ult. §. ult. [Si alio] cum. n. ex una causa petierit, iterum potest ex alia petere, non obstante exceptione rei iudicatæ: quia super prima causa lata est sententia ꝯ eum. ff. de excep. rei iud. & an eadẽ. §. actiones, & & no. s̃. de so. comp. cum sit generale. uel melius cum primò non petierit. l. solid. sed subiectionem monasterij, sententia lata super subiectione non præiudicat sup. l. solid.

De restitutione spoliatorum. Rubr.

LIcet multũ, Et j. tñ duo sunt hic ꝯ ius. Primũ, q. primò spoliatus non restituit, & s̃m, q. possessori incumbat probatio. j. e. in literis. j. de fide instr. inter dilectos, in fi. So. hoc contingit pp uoluntatẽ partiũ, quæ in hoc cõuenerũt.

SOlicitè cures [spoliatum] principium huius capituli uidetur ꝯdicere fini. nã in principio dicit, q. in inquirat, an resignans tpe resignationis fuerit spoliatus, ut sic aduersarij testes non recipiantur super spontanea renũ. & in fi. dicit, q. iterum recipiat testes super uiolenta spoliatione. So. dicunt quidam, q. à principio debet inquirere super spoliatione de plano, puta per famam, & per hoc debet repellere probationes de spontanea renunciatione, & postea debet recipere testes & alias probationes expoliati, qui agit super sua expoliatione, ut si ipsam probauerit, habeat restitutionem. hoc nõ placet: quia nunq̃ põt tantũ fama, ut prædictam probationem auferat possessori. ¶ Alij [a] dicũt melius, q. primò debet inquirere, an fuerit spoliatus, quando resignauit. i. an eo tẽpore fuerit in possessione, & si inuenerit eum non existentem in possessione resignasse cum sit præsumptio q. non uoluntariè fecit primò recipiat probationes de uiolenta expoliatione. nec sequens dec. ꝯdicit, cum ibi non dicatur, q. non exiſtẽs in possessione resignauit. ¶ item ibi præsumptio est ꝯ resignantem, quòd non uiolenter fecerit: quia resignauit coram archiepõ, ff. quod met. cã, non est uerisimile uel dic, ibi nolebat probare coactionẽ: uel ibi intentabat petitorium. hic aũt possessorio recuperãdæ possessionis agebat. Si. n. petitorio egisset, ut rei uen. tunc tñ super renunciatione reciperentur testes. item & si post recuperationem possessionis egisset, bene admitteretur exceptio renunciationis præcedentis, & exciperetur de renunciatione præcedente spoliationẽ talẽ, s. quia ueniens ad ecclesiam fuit admissus: uel qa eiectus fuit per eum, ad quẽ pertinebat ecclesia. in tali. n. casu bene admitteretur huiusmodi exceptio: quia renunciando uidetur amisisse possessionem, ut not. s̃. de renun. super hoc.

[a] ¶ *Alij dicunt. Ad hæc dicta adde eundem Inn. in c. quia uerisimile, ĩfra de præsum. & in c. super hoc, de renun. & Pe. de An. in cons. 257. incip. si prædicta sententia, in q. col. circa fi.*

ACcepta conquestione. Intellectum istius decr. habes. s̃. de renũ. sup hoc. hæc decre. nullo mõ est ꝯria superiori decre. quia nec ẽt in consimili casu loquit. dubitatio. n. huius dec. erat, quid iuris esset, si spoliatus ecclesia autoritate ordinarij peteret restitutionem, & aduersarius suus obiiceret sibi, nõ potes petere restitutionẽ: quia sponte resignasti ecclesiã, & iterũ spoliatus uellet inducere probationes super spoliatione uiolenta, & possidens ecclesiam diceret, non est necesse, q. te graues huiusmodi probatione: quia primo resignasti spontè hãc ecclesiã, unde bene spoliari potuisti autoritate epi, uel, ut quidã dicunt, p eũ, cui eps eã contulerat: sed hoc nobis non placet. Quærebatur ergo probationes hic retento casu pmisso, cuius primò essent admittendæ? & rñdeo, q. primò sunt admittendæ probationes possidentis ecclesiam super spontanea renunciatione: qa hoc probato nihil ualerent probationes super spoliatione: qa licita fuit spoliatio autoritate epi facta, si uiolenter uolebat retinere ecclesiam, quam spõtè renunciauerat. sed si sup coacta uoluntate uellet inducere testes, tunc haberet locũ dec. s̃. de renun. super hoc. ¶ Constiterit] s̃. c. proxi. ꝯ, Sol. ibi, si. n. quis renuntiet ecclesiæ suæ statim licet epo, in cuius manibus renunciauit, dare illã ecclesiam alij, si ad eum pertinet collatio, & si ad alium pertinet, mandabit, q. eam conferat, uel q. ad eam præsentet, qñ sola psentatio ad eum pertinet. ¶ Imò plus est: quia post, quàm aliquis renunciauit in manibus eius, ad quem pertinet recipere renunciationem, etiam sine alia licentia ille, ad quẽ ptinet conferre, uel præsentare, statim faciet, q. ad eum pertinet, nec ꝯ eũ feretur aliqua sententia: quia ex renũciatione iã amisit oẽ ius, q. in ea habebat. 7. q. 1. q̃ periculosum. & idem quidam dicunt faciendum, qñ ad mandatum epi clerici contẽnunt promoueri ad ordines s̃ de ele. cum in cunctis. §. inferiora. s̃. de æta. & qua. quæris. ¶ Aliis tñ uidetur, & forte melius, q. ibi necessaria est sñia priuationis, cum adhuc retineant ius in ecclesia, quousq; priuentur per sñiam, cum non sint priuati per sñiam iuris. & sic etiã prædictæ dec. dicere uidentur. s̃. de æta. & qua. c. j. Item in primo casu, & in omnibus aliis, ubi ius perdit ille, qui ecclesiam possidebat, licet epo sine alia cã [b] cognitione ei auferre possessionem: qa in hoc exequitur suũ officiũ, ut hic, & j. de insti. c. 3. & s̃. de pac. accepimus, & c. cum clerici. sed nõ sic est in secũdo casu: qa ibi nunq̃ licet auferre possessionẽ possessori, nisi post sententiam. j. eo. conquerente. C. de iure fisci. l. si.

[b] ¶ *Causa cognitione. Lud. Ro. in cõs. 483. incip. dubitatur primo ad finem, quòd possessor beneficij intrusus notorie & inexcusabiliter põt ipso non uocato spoliari. Et refert Fel. in c. cũ olim, col. vij. uers. confirmantur infra de re iudi.*

SVMMARIVM.

1 *Non ualent literæ per fraudem impetratæ.*
2 *Quæ literæ dicantur conseruatoriæ.*
3 *Literæ à nuncio impetratæ, si uim appellationis non obtinent, non ualent.*
4 *Cum appellatur, debet exprimi causa appellationis.*

1 AVdita querela † Molestaret] & ita intẽtabat iste interdictũ uti pos. in quo uterq; est actor, & reus qa uterq; petere põt, & agere, sicut in fa. her. cõi diuidũ. & finiũ regũ. iudiciis. ff. de iud. l. in tribus, pp molestias & turbationes, q̃ ei fiebãt, s. qa de ipsa ecclesia bñficiũ petebat, & i aliis uolebat haberi ut clericus eiusdẽ ecclesię, & sic se gerebat. a lſs. n. possessori nõ licet impetrare lſas ĩ fraudẽ, ut si post aduersarius aſs lſas ĩpetrauerit, ita ei nõ ualeãt tanq̃ prius impetratæ, & si impetrauerit ita fraudulẽter, nõ ualet: qa falsum expsit in lſis, cũ dixit, q. alius iniuriabaĩ ei, cũ no intelligaĩ iniuriari, si prosequit ius suũ corã iudice. ff. de ininr. iniuriarũ. §. j. & habes expressè hoc nõ licere. s̃. de rescr. c. ult. & c. signauit. potes ãt dicere, & bñ licet clericis ecclię agere ꝯ clericũ, q. aliã ecclesiaaã

ecclesiam recepit, ut perpetuò priuetur prima. 7.q.1. si quis eps,si quis,& 21.q.2. si quis iam [si uobis] .s.epo Vigorien.& Archidiacono Elien. [compesceretis] supra e. solicitè ꝫ. Sol.hic non allegabatur à parte altera de uiolentia, ibi sic: imò etiam cum ageretur uti pos. contine-
2 batur se possidere. ¶†Ex prædictis aũt apparet, ꝙ nõ de iure, sed de iniuria aliqd in prædicta ecclia requirebat: quia ingerebat se tanquã canonicus in percipiẽdo beneficium,uel ad alia negotia ecclesiæ.cõpetit ergo ꝫ ipsum interdictum, ut no.in gl. & ita. uel dic, quod huiusmodi literæ contra ius respiciunt futura, & appellantur conseruatoriæ; & iudices conseruatores,q habent impetrantem à futuris & manifestis iniuriis,& uiolẽtiis defensare, supra de officio deleg.statuimus. uel aliter, ut no.in gl. & ita [uobis plenius] archidiacono Eli. & episcopo Vigorien. [contulisset] lite contesta.coram nobis, uel etiã non contestata: quia in his parte existente contumace potest spoliari ecclesia, infra de cleri.non resideñ.ex tuæ [prohibuistis] litis contestatione præmissa: hic uerò sen
3 tentia satis congruit interdicto, uti poss. ¶†Nuncius] si arreptio itineris uim obtinuit appellationis, nihil potuit legitimè fieri,vnde omnia reuocanda sunt,supra de offi.deleg.cum causa. Si autem uim appellationis nõ obtinuit, literæ ab illo nuncio impetratæ non ualent, nec debet reuocari, nec etiam impediri processus priorum iudicum. respondemus,ꝙ non obtinuit uim appellationis: quia qñ misit nuncium, iam sciuerat de literis ꝫ se impetratis,infra de app.suggestum. uel si iudices primò cognoscere incœperant,& de missione nuncij nihil sciuerunt; semper tñ,ex quo secundæ literæ emanarãt de certa sciã dñi Papæ reuocantes iurisdõnes priorum iudicũ, ꝑcedere ulterius non debuerunt,ꝫ de offi.dele.pastoralis,§.ij.& iõ si posteà aliquid fecerint,reuocat [impetrauerit] ad eosdem.s.Vigorien.eṗm, & eundem archidiac. ¶Formam] .s.ꝙ non audiretis testes super spontanea sua renunciatione, sed super sua spoliatione. & erat iusta hæc litera: quia intelligebatur,uel etiam expresse dixerat,ꝙ sibi obiiciebatur renunciatio facta,qñ non erat in possessione; quod tamẽ falsum erat,uel etiam si uerum erat,non opposuit coram iudice de spoliatione;& iõ tenuit quicquid ꝫ eum factum est: uel forte alias cõtumax fuit;vnde non potuit ꝫdicere processui contra se habito, nec appellare.2.q.6.§.sunt quorum. uel forma secundarum literarum erat, q̃ hic sequitur,s.ꝙ non ob.&c. hoc non est uerum ꝑp id, quod sequit̃ in fine,s.ꝙ sñia nõ obstante ꝑcedat f̃m tenorem secundarum lrarum, ex quo uꝫ,ꝙ secundæ literæ habebant certum tenorem. Sed ipsi exponunt,& forte non malè,ꝙ reuocarent de facto,quę de facto ꝑcesserant,s.occasione prædictæ sñiæ eo nõ obstante [reuocari] per Vigorien.eṗm, & archidiaconum Elien. ¶Nuncius] hic subintelligendum est, si iudex sciuit, ꝙ nuncius mittebatur ad sedem Apostolicam, & eo proposito ut eius missio pro appellatione esset. nam si nesciret iudex, uel ex alia causa mitteretur, hæc missio
4 uim appellationis non obtineret. ¶†Item hæc missio locum habebat f̃m iura hic, qñ licebat appellare nulla cã expressa. sed hodie locum nõ habet, cum causam appellationis exprimi oporteat, quæ mittendo nuncium sine uerbis nullo modo exprimi posset; de hoc plenius infra de appel.ut debitus. uel potest dici,ꝙ primò nunciũ miserat,q̃ lis cœpisset agi sub iudice: sed iñ bene sciebat literas contra se impetratas ante nuncij missionem; & iõ non impediebat ꝑcessum eorum: imò alias non ualebat, infra de appel.meminimus [per uos] .s.per episcopum Vigorien. & Londen. & eundem archidiac. [factum esset] 99.dist. c.ecce, & c.nullus, C.de emen.nec auus,C.de ap. l.ij.C.sen.rescin.non poss.l.impetrata & C.de testa.si testamentum. ¶Autoritate] .s.si nesciuistis nuncij missionem: quia tunc medio tempore legitimè procedere debuistis: uel si fraudulenter nuncium misit,s.post,q̃ de literis impetratis sciuit: uel non est reuocanda priuatio ecclesiæ, quã fecerunt iudices propter renunciationem, quã fecerat uel quia alium personatum habebat, etiam si esset spoliatus, cum ea nõ opposuerit [præsumptione] iudicis, puta si processisset, sciens nũcij missionem bona fide [uiolentia] partis, uel iudicis [protulistis] .s.tu archidiac.cum episcopo Vigorien. [literarum impetratarum] ad Vigorien.episcopum, & Elien. archidiaconum. [reuocare] quia si esset iusta, non posset reuocari, cum non sit lata sñia ꝫ intellectum prædictarum literarum.& eodem modo,si iniusta,cum trãsierit in rem iudic.nec sit appellatum,ꝫ de elec. cum dilecti. ¶Tentetis] uos posteriores iud.Vigoriẽ.epi, & Eli.archidiaconi, si nesciebatis nũcij missionem alias secus: uel si alias maliciosè missit nũcium. in receptione enim literarum f̃m antiqua iura non erat uis, sed in missione nũcij, nisi in hoc, ꝙ post receptionem secundarum literarum nõ debebat ꝑcedi per primas,nisi prius scirent̃,& diffiniretur per arbitros, quæ quibus præiudicarent f̃m tenorem decr.supra de rescrip.pastoralis, & c.cum contingat. & est hic notandum, ꝙ non solum tenor prædictæ decr.est seruandus, qñ diuersæ literæ ad diuersos iudices impetrantur,sed etiam qñ ad eosdem. nam hic ad eosdem iudices utræq; literæ impetratæ fuerunt. alij tñ hoc negant,s.quia qñ ad eosdem iudices impetrantur, nunquam est seruanda forma prædictarum decr. [statuistis] tu. archid.cum epo Vigorien.reuocando de facto, quæ feceratis autoritate sñiæ. [procedatis] .s.uos episcopus Vigorien. & archid.Eli.

SVMMARIVM.

1 *Reuocari debet quicquid fit per uiolentum possessorem.*
2 *Si quis est in possessione, etiam uiolenta, eliget tamen, & non qui de iure eligendi habet potestatem.*
3 *An subditi uiolenti possessoris respondere debeant de iuribus, pertinentibus ad dignitatem, quam uiolenter possidet.*
4 *Differentia procedendi inter iudicem, & partem.*
5 *Potest semper excipi contra possessorem alicuius administrationis, si nomine sua administrationis agat siue petitorio, siue possessorio.*
6 *Incorporalium iurium possessio ferè eodem modo, sicut corporalium acquiritur.*
7 *Possessio iuris episcopalis,uel archididiaconatus qualiter acquiratur, & etiam qualiter canonicalis, & prebendalis, habes in num.8. & qualiter perdatur, in nu. 11. & 12.*
9 *Eligendi possessio non uidetur quæri posse, nisi eligat.*
10 *Corporalis actus necessarius est in acquisitione possessionis.*
13 *Episcopi & prælati an possideant suas dignitates nomine suo.*
14 *Iuris decimalis & incorporalis possessio quomodo acquiratur.*

1 IN literis. ¶†No. ꝙ quicquid fit per uiolentum possessorem, reuocari debet, & electiones factæ à malęfidei possessoribus cassabunt̃, etiam si sint confirmatæ; qđ sic probo. malęfidei possessor non facit fructus suos, imò tenetur de extantib.rei ué.& cõsumptis cõdi.sine cã,C.de condi.ex lege.l.mala,ff.de rei uend. si nauis,§.fin.insti.de offi.iu. §.sed si in rem, & §.illorum. & ita à simili, si malęfidei possessor eligat, cum non faciat fructus suos, & fructus possessionis eligendi est eligere, cum non facit electionem suam: & per consequens,

si electio non est sua neque ratione proprietatis, neque ratione possessionis, nō ualebit electio ab illo facta, sed officio iudicis implorato cassabitur, arg. supra de resti. in integ. c. 2. licet ibi loquatur de electione confirmanda, & non de confirmata: tñ eadem rō uidetur utrobique. ¶Si aūt esset bonęfidei possessor, faceret industriales fructus suos, siue habe. ius, siue nō, ff. quib. mo. usufr. amit. l. si usufructuarius, ff. fi. reg. l. iij. §. post litem, uer. sed an, alias est, §. insti. de re. diui, §. si qs a non dño, ff. de acq. re. do. bonęfidei, ff. de usufr. qd sit, §. in alieno. cum aūt eligere sit fructus industrialis possessionis eligendi, quia ex industria & opera hoīs ,puenit fructus, hæc. s. electio erit ius possessionis eligendi; quāuis dicendum sit, q si aliquid de fructu remanserit penes ipsum post, q̄ cōtiterit, q proprietas ad alium pertinet, q officio iudicis id restituendum sit, C. de rei uend. certum, §. bona. & codem modo prælatus uel electus uel institutus à bonęfidei possessore, iura, quę prius reddebat possessori, modo reddet uero dño, j̄ de iure patr. ex literis. sed & si electio diceretur fructus naturalis; tñ bonęfidei possessor non tenet̄ de fructib. ex quo consumpti sunt, nisi inquātum factus est locupletior, ff. si cer. pet. si me. sed constat, q ex quo electio facta est, consumptus est fructus huiusmodi possessionis: qa nihil pōt in ea ulterius facere. 7. q. 2. dilecti. ¶Si aūt in aliquo factus est locupletior, puta quia adhuc habet in horreo fructus præbendæ, quā possidebat, illos restituet, ut in præall. decr. de iure patr. ex literis. nec p̄ electos hmōi agi pōt ad depositionem, cum electus sit ab eo, penes quē est potestas eligendi, ut dictum est, & habes expresse, s̄ de cā pos. cum ecclesia: qa ibi cassata fuit electio facta à cano. quia facta fuit absentibus bonęfidei possessorib. ergo, si interfuissent, electio tenuisset. & hoc ipsum est dicendum in sententiis, q̄ fiunt à bonęfidei possessoribus iurisdōnis; & idem dr̄ in aliis actibus incorporalib.

2 ¶†Item no. q si qs est in possessione etiā uiolēta, tñ ipse eliget, non ille, apud quē est de iure eligendi potestas, & tenebit hmōi electio, licet cū constiterit de iniqua possessione, casset̄, arg. qa etiam prædo defendendus est in sua possessione, quousq; constiterit de iniqua possessione eius; & ille punier̄, q cum spoliat, uel molestat, C. unde ui, si quis. 16. q. 6. placuit, j̄. de insti. cū uenissent.

3 ¶†Sed quæro, qd facient subditi debitores hmōi uiolēti possessoris? Rñdeo non rñdebunt de iuribus pertinētibus ad dignitatem, quā uiolenter possidet. nec pōt conqueri hic uiolentus ,platus de eis, qui spoliauerunt eum non reddendo sibi debitam obediētiam, uel alia, argum. supra de elect. querelam: quia ipsi non spoliant, cum non fuerit in possessione recipiendi huiusmodi ab eis, licet fuerit in uiolenta possessione dignitatis, cui hæc debentur: quia huiusmodi uiolenta possessio non extenditur, nisi ad ea, de quibus fuit in possessione, arg. ad hoc, C. de peti. hæred. l. fin. Electo autem à uiolento possessore & confirmato oēs respondebunt propter uim confirmationis, supra de elect. transmissa, & argum. ff. de acquir. poss. l. iuste possidet, ff. quod cum fal. tuto. l. j. ¶Alij non approbant, quod dicitur in fi. huius gl. quæ inc. pit, no. & dicunt, q subditi & debitores dignitatis debent respondere malęfidei possessori dignitatis de omnibus debitis, non obstante exceptione de iniqua possessione prælati, arg. infra de insti. cum uenissent. ¶Sed primi respōdent, q iudex, cui certum est, q est in possessione, bene debet eum defendere in possessione, quousq; de iniustitia possessionis constet, uel de ,pprietate, ut ibi. imò nec subditi p uiolentiam debent malęfidei possessorem expellere de possessione; qa sic incurrerent pœnam constōnis, si qs in tantam, C. unde ui. 16. q. 6. placuit. sed denegare pñt sine uiolentia: tñ ea, in quorū mala possessione erat possessor. qd̄ sic probat̄: quia, si sponte soluant, præstant malæfidei possessori causam peccandi. ¶Item non liberatur subditus debitor per talem solōnem, quin dignitati teneatur, cum non ei, sed dignitati sit obligatus, arg. j̄. de iureiur. cum te, nisi forte cum ipso malęfidei possessore contraxisset: quia tunc ex contractu teneretur, ff. de con

4 di. insti. si urbana. ¶†Et est ratio, quare iudex aliter procedere debet, q̄ pars: quia iudex procedit s̄m probata: sed pars s̄m conscientiam. unde dicunt quidam, q securè poterit tolerare excōmunicationem ante, q̄ faciat cōtra conscientiam, j̄ eo. literas, j̄ de sent. excōm. inquisitioni. ¶Fatemur tñ, q possessor contra hūc denegantem habet interdictum, unde ui, uel condi. ex decr. s̄. de elec. querelam. nec ualebit debitori redituum, si offerat se ,pbaturum, q aduersarius est malęfidei possessor: quia etiam prædo restituendus est, ut hic. ¶Sed si possessor non agat contra hos debitores redituum possessorio, sed officium iudicis imploret, ut cogantur sibi satisfacere, & si hoc probent, tunc debitores dignitatis possunt excipere, quòd possessor est malęfidei possessor, ut repellāt eum. uel etiam si esset bonęfidei possessor, non tenerentur de fructibus naturalibus, uel debitis, nec etiam de industrialibus, qui licet fiant bonęfidei possessoris; tamen si extant, restituere tenetur, insti. de rerum diui. §. si quis autem, ff. quibus modis usufruc. amittatur, si usus, ff. finium regundo. l. iiij. §. autem, C. de condi. ex lege. l. mala, C. de rei uenditione. certum. ¶Et idem uidetur in eo, qui est in possessione eligendi: quia si illi, ad quos de iure electio pertinere uidetur, eligant eo expulso ab ea possessione, duplicem uiā habet procedendi contra eos. Vnam, ut intentet petitorium, petendo cassari electionē factam ab eis; & tunc habet locum, non debuisti uocari, nec eligere, unde nos: quia malafide eras in possessione. ¶Sed si agat possessorio petens se restitui ad possessionē eligendi, qua spoliatus est, non admittetur exceptio prędicta, arg hic, sicut nec de proprietate, supra de ord. cogni. c. ult. imò ad suam possessionem restituetur. & si talis possessor eligat contra electum petentem confirmationem, excipietur, q nō debet eius electio confirmari, cum facta sit à malęfidei possessoribus, ut infra de iure patron. consulta. item si primus electus ab his, q ius habent, petat confirmationem, & excipiatur contra eum, q non debet confirmari, qa facta est à nō possessore, repellcabitur, quia ab eo fieri non debet, cum esset malęfidei possessor. nec est uerum, q per restōnem datam possessori prima electio facta ab his, qui ius habent, sit irrita, nec irritāda. Sufficit enim possessori, quòd in pristinam possessionem restituatur, ff. de ui & ui arm. l. j. § qui ui, & §. sequenti: alij tamen contradicunt. & idem uidetur, si non erat in possessione eligendi solus, sed interessendi electioni, & eligendi unà cum his, qui elegerant. Nam & hic, etiam si agatur possessorio, non cassabitur prima electio, quæ nō debet cassari, nisi de iure electi inquiratur; & possessor tantum restituetur ad possessionem iuris: alias electores punientur in expēsis, & ad interesse, & etiam aliis officio iudicis. Sed in hoc multi contra-

5 dicunt. ¶†Item nota, quòd si possessor alicuius administrationis agat nomine suæ administrationis siue petitorio, siue possessorio, semper potest excipi contra eum, licet tu sis in possessione, tamen non es canonicè institutus. Quod sic probatur, sentētia lata pro reo in hoc casu non paret ei exceptionē rei iudicatæ contra uerū prælatum, si postea agetur. ergo cū eo nō debet procedere, actor.

actor.nec est contra.ff.de petitio.hære.q̃ si poſ. quia ibi poſſeſſor nihil ſoluit,ad quod hęres,non teneretur.unde non hẽt,de quo quæratur:quia ẽt inuitus poteſt liberari, ff.de nego.geſt.ſoluendo:ſecus aũt in cõfirmatis, ut no.ſ. de ele.nihil.Item no.q̃ licet dicatur quis poſſeſſor actio num.ff.de peti.hære.q̃ in diem.§.finali; nunquã tñ poteſt poſſidere quis actionem,niſi ille,cui de iure cõpetit: qa aliter non agitur ſuo nomine;& ſi alieno nomine agit,nõ poſſidet.¶Prius].C. de rei uendi. ordinarij.C. de interdic.incerti. Si uerò agatur de proprietate, & uiolentia, prius de crimine agetur.ff.de iudi.ſi de ui.ff.de pu.iu.qui te.§.j.Si uerò de poſſeſſione, & de crimine agatur, prius de poſſeſſione,q̃ de crimine quæretur.j.c.proxi. de poſeſ ſione rei corporalis, qualiter acqratur, ſatis plene not.

6 in ſumma,de acqui.poſ.† Poſſeſſio autem iurium incorporalium fere eodem modo acquiritur,ſicut corporaliũ, ſcilicet corpore,& animo,ff.de acqui. poſ.l.j. reſpon. & l.poſſidet.j.reſpon.§.quibus,& ſæpe fit miſſio in poſſeſſio nem iuris incorporalis inducendo in rem corporalem,ff. de uſufruct.l.iiij.in prin.nam ſi quis uult dare illi poſſeſſionem decimarum,debet eum inducere in poſſeſſionem fundi decimalis;& apprehenſa una gleba fundi decimalis,in poſſeſſionẽ decimæ totius fundi inductus vr̃,dũmodo ſit glebæ apprehenſæ contiguus,& nullus alius partẽ eiuſdem fundi poſſideat,ff. de acqui.poſ poſſideri.§.j.q̃dam tñ iura incorporalia ſunt,in quibus dicitur acquiri generaliter poſſeſſio,& ſi cuiuſlibet partis ẽt diuiſæ poſſeſſio non apprehendatur,ſicut eſt in iure canonicali, cũ poſſeſſio apprehendatur,ſi cui detur ſtallum in choro,& locus in capitulo;& hoc ſatis innuitur ſupra de renun. cum inter,& infra de præben.dilec.j. & c.dilecto. Et poſſeſſio iuris præbendalis apprehenditur,ſi aſsignetur præbenda ei etiam uerbo ſolo,uel do.uel aſsigno tibi talem præbẽdam,ar.prædictarũ decre.dilectus,& dilecto. & ſupra de reſcri.eam te,& in multis alijs c. ſed ſi quis bene attendat,non inueniet ibi, q̃ per talem aſsignationem tradatur poſſeſſio.fatemur tamen, q̃ ſi alicubi eſſet conſuetudo,quòd in ſignum traditionis, alias receptionis poſſeſſionis iuris præbendalis daretur aliquid ei,cui debet aſſignari præbenda,ſiue pecunia , ſiue aliquid aliud ; quòd bene ſic acquiritur poſſeſſio,ar. ſupra de conſuetu.c.ij. nam ſi per tales fictiones conceditur poſſeſſio iuris corporalis,ut ibi dicitur ex ui conſuetudinis, multo fortius

7 iuris incorporalis.† Credimus autem,quod hodie de generali conſuetudine, quæ pro iure eſt ſeruanda , obtinet quod poſſeſsio generaliter iuris epiſcopalis,uel archidiaconatus,uel cuiuſque alterius dignitatis acquiritur per inſtallationem eius factam in ſede,uel loco deputato dignitati eius argu.prædictarum decre.dilectus,dilecto,& c.inter ſi autem non deputata ſunt aliqua loca,uel ſtalla iſtis, dicimus, q̃ per hmõi inſtallationes non acquiretur poſſeſsio.¶Item ſi ſint deputata, ſed loca illa prohibent eis aſsignari,licet alia loca illorum aſsignentur eis, non credimus poſſeſsionem acquiri, niſi aliter ſe haberet ſpãlis conſuetudo nam cum hæc ſint inducta præter, ius non ſunt extendenda,ff.de le.& conſue.q̃ contra.alii contradicunt.¶Item hoc intelligo uerum, q̃ acquiritur poſſeſſio per hmõi inſtallationes,ut ſiunt per perſonas ad hmõi deputatas ſupra de offi.archi.ut noſtrum infra de præbẽ. dilecto.Item generaliter quærit poſſeſsionem iuris canonicalis,uel cuiuſlibet alterius,ſi utatur aliquo iure canonici,intendens uti generaliter , & hoc ſciat aduerſarius, ut not.j.de capel.mo.dilec.in gloſ.ſ.recu. & de poſtu.bo-

8 næ,glo.quare eum. ¶† Item dicunt quidam eum acquirere poſſeſsionem iuris canonicalis.& præbendalis,ſi apprehendat corporaliter poſſeſsionem caſtrorum,uillarum,& fundorum pertinentium ad præbẽdam;& ſi legit, & cantat,ſicut canonici alii faciũt,uel facere debent. alii idem dicunt de apprehenſione iuris epãlis, uel cuiuſcunque dignitatis:ſed in hoc caſu non intelligunt poſſeſsionẽ ad alia extendi niſi ad ea,quæ occupauit;ut ſi occupauit hunc fundum de præbenda , hunc fundum poſsideat, & non alios:& per electionem ſuam, & cautum ſit in poſſeſsione legendi,& cantandi,& non aliorum iurium canonicatus,uec per hoc erit in poſſeſsione iuris canonicalis ſimpliciter:ſed cum adiectione poterit dici ipſum eſſe in poſſeſsione iuris canonicalis quo ad poſſeſſa ſpecialiter;& idem dicunt de aliis iuribus,ut epiſcopalibus,& huiuſmodi.¶Vnde,ſi talis ſpolietur,non peteret reſtitutionem poſſeſsionis,niſi quantum ad illos actus, quos poſſẽdit,hoc non placet:quia non credimus, q̃ ratione poſſeſſionis iuris canonicalis,uel cuiuſcunq; alterius poſsit aliquis petere reſtitutionem alicuius rei, niſi primo probet ſe aliquo prædictorum modorum fuiſſe in poſſeſsione illius iuris,ſicut diximus in uxore.j.eo.ex parte,credimus tamen.q̃ ſi aliquis utitur generaliter in oĩbus,quæ occurrunt,facienda ſm̃ morem ſuæ dignitatis , iure epãli , uel canonicali,uel conſimili,q̃ illi,qui cũ eis ꝯhunt,uel ſoluunt debita eis,q̃ liberantur,& excuſantur.ff.ad Mace.l. iii.ſ.de iur.cũ deputati. alij tñ contra dicunt. Iſti q̃diu ſunt in poſſeſsione,tuendi ſunt in ea.j.de inſti.cum ueniſ ſent.item eis reddendi ſunt fructus caſtrorum,& uillarũ, quas poſſident:quia cõmodũ poſſeſsionis eſt habere fructus.¶Sed ſi à poſſeſsione caderent,non hñt aliud remedium,uel ad minus æque bonũ, niſi petere reſtitutionem dictarum rerũ,dummodo nõ ſint ſacræ,uel ſpũales,& agatur proprio nomine tanquã ſpoliati poſſeſsione iuris canonici,uel alterius talis,& non iuris canonicalis in prædictis ſpecialiter;& ſic poteſt intelligi hoc,nam de iure ꝓprietatis agere non poteſt,niſi probaret titulum,ſ. ſe legitime inſtitutum in canonicum,nam cum non ſit in poſſeſsione,& ſit actor,ſibi incumbit probatio : quia ei , qui dicit,incumbit probatio.C. de proba.actor. ¶ Sed aliis, qui nituntur auctoritate ſuperioris , & ius habent in dignitate,ut ſunt confirmati,non eſt utile proponere inter dictum recu.poſ.ſuo nomine ad recuperandam poſſeſsionem rerum ablatarum,quæ ad dignitatem pertinent: qa non poſsidẽt pertinentia ad dignitatem nomine ſuo , ſed nomine dignitatis nomine ergo dignitatis, quæ eſt expoliata, intentet poſſeſſorium, uel petitorium. ¶Si tñ uellet ſuo nomine petere reſtitutionem poſſeſsionis in genere iuris canonicalis,uel epãlis generaliter , & in gñe, bene faceret:quia illud in genere poſsidet nomine ſuo tantum,& quia ſpoliator ipſum ſpoliare intendebat,non eccleſiam.ſ.de cauſa poſ.cum ſuper. tñ ad hoc, ut poſsit petere reſtitutionem poſſeſsionis generaliter,oportet,q̃ ſuperioris auctoritate eius.ſ ad quẽ pertinet ex officio, habuerit poſſeſsionẽ gñalem dignitatis.ſ.ꝑ inſtallationẽ, uel alium modũ conſuetudinarium,uel ẽt ſniam, ut hic, & j.ſequtur,& no.j.eo.ex parte,&.ſ.de poſtu.bonæ.¶Alii aũt miſsi i poſſeſsionẽ gñalẽ auctoritate ſupioris , ſed nõ ꝯfirmati,petunt reſtõnẽ gñalẽ iuris ꝑtinentis ad dignitatẽ ſuã noĩe ſuo:qa illud in gñe ſuo noĩe poſsident, ſed reſtitutionem ſpiritualiũ iurium iſti ſuo noĩe petere non

9 poſſunt, cum illa nomine eccleſiæ poſsideant. ¶ † Poſſeſſio aũt eligendi nõ uideť poſſe quæri,niſi eligat, & ab eo electus hẽatur pro electo ab his,q̃ poteſtatẽ hñt eligẽdi uel ad minus eis ſcientibus patiantur eum eſſe in poſſeſſione eligendi ſuſtinendo electum ab eis, uel ad minus non contradicendo altero illorum modorũ quos.ſ. no.

de in inte.rest.c.ij.si enim aliis possidentibus,sed nescientibus eligât,uel alterius iuris possessionem acquirât, uel aliud faciant,nô acquirunt possessionem,q̃ non amittitur nisi eis scientibus, & de recuperatione desperantib ff. de
20 acqui.pos.clam.§.q ad nundinas.¶†Contra alios autem, q forte habent eum ꝑ electo,nullam possessionẽ acqrit, cũ nullus actus corporalis interueniat in hoc,q a seruant suam excõicationem,& actus corporalis necessarius est in acquisitione possessionis, ff.de acq.pos.l.j.§.j.r̃nso.j. & l. possideri,& l.quemadmodum,C.de acq.pos.licet. Idem dicimus in multis aliis iuribus, ubi nô est facile sub specie, uel forma corporalium rerum acquirere possessio-
21 nem incorporalium. ¶†Possessio aũt istorum iuriũ amittitur,ut quidam dicũt,eisdem ꝯriis modis,quibus acquiritur, puta si deinstallet, & aliis similibus modis, quibus acquiritur, & eorum ꝯriis. & nos hæc fatemur, dũmodo deinstalletur per eum, q super hoc autoritatem habet, ut j̃.de præb.in Lateranẽ.ut fit,qñ sacerdos degradatur, uel miles,ff.de his, qui no.infa. l.ii.§.ignominiæ, arg.ad hoc,q qñ sacerdotes, & alii clerici deponuntur, eadẽ eis auferũtur in depositione,q̃ dantur in ordinatione. 22.di stin.subdita,& c.seq.1 .q 3.epi. ¶Sed si alius, id quẽ non pertinet ex officio suo,eum deinstallaret,uel quid simile faceret,non crederem eũ amittere generalem possessionem iure dignitatis,sed tm̃ illius loci,vnde fuit deinstallatus,& illius loci tm̃ petere debet restõnem,ar.s̃.de renun.cum inter,& c.supplicatione. nec obstat si dicas,ꝑ ꝑ vnum actum corporalem autoritate superioris habitum intelligatur acquisita possessio oĩum aliorum . magis.n. extendi debet possessio data legitimè,q̃ expoliatio facta iniustè. & credimus,q in oĩbus aliis nisi in illis,in quibus expoliatus est,possessionẽ retinebit. Et credimus, q hoc ipso,q inductum est cõsuetudine, q possessio autoritate superioris facta extendat, hoc ipso eadem consuetudine inductum uĩ,q spoliatio legitimè facta autoritate supe-
22 rioris, similiter extendatur. ¶†De possidentibus autem sine autoritate superioris certum est, q eodem mõ amittunt possessionem,quo acquirunt,arg j.de reg.iu. oĩs. iuris aũt canonicalis & aliorũ incorporaliũ possessio quæritur,si qs eis utatur generaliter,patientibus his,q possident,uel quibus pꝛiudicium generatur,ff de pub. si ego. §.i.& ff.de seruitutib. quotiens. sed si in aliquo ei contradicitur, non acquirit possessionem iuris canonicalis, sed alicuius iuris specialis possessionem quærere posset. ¶Illud aũt non placet, q intrando possessionẽ fundi decimalis possessionem decimæ quærar,nisi utatur,ar.ff.de acq.re.do.seruus, §.incorporalis, ff.de act.emp.ratio.§.si inter.nec ꝯdicit,ff.de usufr.l.iii.in prin.quia ibi expressè ponit, q uti debet. Item usufructuarius naturaliter possidet fundum, ff de acquir.poss. naturaliter, & l.possessio,in prin. non autem sic possidet decimarius,uel habẽs
23 seruitutem. ¶Episcopi aũt,& alii Prælati,& etiã alii clerici suo nomine naturaliter possident suarum dignitatũ, uel præbendarum possessiones,& castrorum,quorũ corporalem possessionem habuerunt, & pro iure, qđ in eis habent,proprio nomine tm̃. Et inde est,quod vnus clericus ꝯ alium clericũ agit noĩe suo de possessionibus, quas uterq; confitetur eiusdem eccl'iæ esse: sed quisq; dicit ad se rõne suæ præbendæ,uel dignitatis pertinere, j.de pb. ex literis,s̃.de cã pos.& propr.cum super.nomine aũt ecclesiarum suarũ iidem prælati, & elerici easdem posses-
24 siones possident ciuiliter. & naturalr. ¶†Dicũt etiã aliqui,q iuris decimalis, & oĩum iurium incorporaliũ possessionem qs acquirit,si ille, q prius illa iura incorporalia possidebat,interuertat possessionem, ut qđ prius suo noĩe possidebat, incipiat alieno noĩe possidere,ff.de acq. poss.q in eo ; & in hoc forte ualeret, si induceretur qs in possessionem fundi decimalis, & aliquid noĩe decimæ inde acciperet: quia sic uti uideret, & etiam suum ministerium exhiberet interuertendo,uel imiscẽdo se possessioni.item qa quilibet cõfirmatus ex uirtute cõfirmationis, etiam si nõ possideat rectoriam, tñ ꝯ oẽs etiam ꝯ possessorem rectoriæ põt agere noĩe ecclesiæ & petitorio,& possessorio, s̃.de elec.trãsmissam. Sed & noĩe suo põt agere & peti & pos.ad rectoriã,sed non ad rẽ,uel ad res rectoriæ,s̃.de cã pos & ꝑpr.cum super: res aũt rectoriæ oportet,q petat noĩe eccl'iæ,s̃ de fi.instr.inter dilectos. [Predo] quia non admittitur ꝯ spoliatorẽ expoliatum eadẽ re exceptio spoliationis : sed si cõstaret ꝑ eius confessionem,q pdo fuerit,& ad restõnem ipsius rei ageret, dicũt qdam denegandam restõnem,arg.ff.de dolo,ex dolo : & idem dicũt, si cõstaret de ꝑprietate ; alii tñ dicunt semper faciendam restõnem,ar.infra de matri.contra.ꝯ inter. ecc.c.j. primum tenet, supra de fil.presb. c.cõstitutus G.

ITem [violenter] intentans interdictũm,vnde ui. [clã] intentans interdictũ,qđ ui,aut clã, qđ habet locũ, ubi qs in solo edificat vi,aut clã,ff.qđ vi,aut clã, l.j. [crimẽ] directẽ, forte homicidium,uel huiõi [mimicus] q nõ admittitur ad accusãndũ etiã in excepto crĩe,infra de simo. licet Heli,& j̃ de accu.qualiter,infra de ac.cũ oporteat, nisi prosequeretur suam iniuriam, uel suorum..

COuquerente [spoliare] de facto,& sine sola: si enim sententialiter priuasset,& ordine seruato,non restitueretur,nisi post ap. fecisset [volneris] super pdictis excessibus,uel causis: sup fartis aũt non licet,ut no. s̃ c.audita:de cetero enim nõ debet esse actor,& iudex, j̃ de excess.pl.post elec. C.ne qs in propria cã,l.i. ¶Experiri] dicunt quidam, q si eps non restituit eceltam ꝑpria uolũtate huic clerico, q dele. de quo hic dr̃, non habet potestatem cogendi epm ad restitutionem:quia sub condõne, uel in diem,s.cum restõ facta fuerit,dele.uĩ. Alii dicunt, q cum uerba intẽtioni debeãt deseruire, j̃ de uerb.sig. intelligẽtia, & c.pꝛtereã.& c.i. his,q intẽtio Papę uĩ fuisse,ut cõis iudex del.fit uterq; , ar. j̃ e. ex cõqõne,ubi no.

EX trãsmissa [legitimè] uel dic,ut no. j̃ e.ex parte,q petitorio agebaẽ; alii dicunt,q possessorio: & tñ non fit restõ, nisi probetur legitimè despõsata,i.per uerba de præsenti, & insuper cognita ; & hoc est fm eos spãle pp periculum corruptionis, arg. j̃ de spõ.cum locũ, cũ alias statim,ex quo cognosceret,& esset ꝓbatum de spoliatione,fieret restõ, nisi obiiceretur gradus diuina lege prohibitus,j̃.eo.literas. Si uerò prædicta probentur, licet obiiciatur consanguinitas,non impedit restõ, j̃ e. ex conquestione,s̃. de osti dele. causam. uel dic, q ex quo petebat sibi tanquã uxorem restitui, oportet eum probare legitimè sponsalia ar. ff.de lib.exhi. l.i sic no. j̃.de spon.cum locum, & s̃ de cã pos.cum super [sufficiẽti] pignoraticia, uel iuratoria,uel fideiussoria, ff mand.mandato Titii ; & debet illa imponi, quæ magis timetur 23.q.5. prodest, & s̃ ut li.non contest. qm̃: alias sufficit nuda ꝓmissio,C.de uer.sig.sancimus [odio , s̃.ut li nõ cõtest.accedẽs,ubi no.

CVm uenissent [idem G.] eorum noĩe possidetis .& ideò non est ꝯ, j̃ de priui. ueniens, & c.pastoralis : quia ibi non fuit licitum possessionem nunquã habitã intrare sua autoritate : hic aũt iam habebat possessionẽ ꝑ clericum,q eius noĩe possidebat. ¶Sed ꝯ, ff de acq.poss. quemadmodum, ubi dr̃, q sine corpore nõ acquirit possessio. Tu dic,q hic est corpus,& si non canonicorum, tñ clerici eorum noĩe possidentis ; & si sine qõne vult facere, abiiciat à se primam possessionem, quæ solo animo abiicitur,

abiicitur, & amittitur. C. de aeq. poss. l. licet, & incipiat
possidere nomine canonicorum. uel dic spâle in eccle-
sia ex quo aliquid recipit noîe possesionis, ꝙ possesio-
nis, ꝙ possesionẽ habet, sic. s. de cõsue. c. 2. ¶ Autoritate]
possesionẽ ecclesiæ uacãtis. hic uult dicere, ꝙ q̃uis post
mortem clerici posidentis siue autoritate propria, siue
archiepiscopi ecclesiæ Sanctæ Trinitatis possesionẽ in-
trauerit; tñ licet eam habet, cum eã habuerit etiã prius
p clericũ suum. [Posidet] j. de præscri. si diligenti. s. ut
li. non cõt. qñ. ff. de acqu. poss. quod in eo, & l. generalr.

SVMMARIVM.

1 *Maritus si impetrat literas super petitorio, poterit tamen uxor agere super possessorio.*
2 *In optione præsentantis est literas præsentare, uel lacerare.*
3 *Antequam quis utatur priuilegio sibi cõcesso, põt illi renũciare.*
4 *In actione possessorîq nõ sunt audiẽda exceptiones ante restõnẽ.*

EX conquestione. [Ob hoc] quia forte eps resti
tuere negligebat. ¶ Et post hoc habes, ꝙ si mari
to intentante petitorium lit. cont. facta est, si mu
lier petat postea restitutionem, tunc sola petitio restitu-
tionis procedet. s. de causa poss. & proprie. pastoralis.
1 ¶ † Item no. ꝙ si maritus impetrat literas super petito-
rio: tamen uxor põt agere sup possessorio, qđ est nota-
bile: quia in modum reconuentionis non fiet: quia mari-
tus non admittetur ad agendum peti: nisi prius expedita
sit quæstio possesionis, ut no. s. de cã pos. c. ij. Sed hoc ea
rõne est: qa cõnexæ sunt hæ causę possesionis, & ꝓprie-
tatis, & iõ ẽt aduersario impetrante põt agere. ¶ Melius
põt dici, quod gñaliter obtinet, ꝙ non solum qui impe-
trauit literas, sed ẽt ille, contra quem impetratæ sunt,
potest petere, ꝙ procedatur per literas. quod sic pro-
bamus: quia iudex super personas, & res in rescripto cõ-
tentas iurisdictionem habet, ut no. s. de rescrip. pastora-
lis § si. Item quia iudicium redditur in inuitũ. ff. de uer.
obl. l. continuus. Item quia iudex cõis debet esse, & pari-
2 ter, pro utroque. ¶ † Si autem non presentasset literas iu
dici, dicunt quidam, ꝙ nullã iurisdictionem habet iudex
ar. j. de ap. ut debitus, & ante pñtationẽ dicunt esse lite-
ras impetrantis, & in optione sua est præsentare uel nõ,
uel ẽt lacerare. ¶ Alij dicunt, ꝙ iudices possunt eos coge-
re exhibere has literas, cum sint cões & utriusq; partis
3 intersit ff. ad exhi. l. iij. §. j & ij. ¶ † In priuilegiis aũt alicui
cõcessis, si ibi continet̃ ẽt ius alterius, ut si ecclesiæ metro
pol. ad ipsius solius instantiã concedatur, ꝙ captlm eligat
metropolitanum cũ suffraganeis, tunc captlm ante, quàm
utat̃ priuilegio, põt illi renunciare. C. de pac. si qs in con
scri. Sed ex quo usus est priuilegio, uel ẽt sine usu illud
præsentauit suffraganeis, ulterius renũciare non potest
sine suffraganeorum consensu, ar. ff. de acqui. poss. qui ab.
¶ Idẽ ẽt dicimus, ꝙ si qs dedit libellũ, in quo petiit rem
aliquam, uel iura aliqua, uel aliquẽ dixit sibi obligatum,
ꝙ ille, ꝯ quẽ agit̃, ẽt de iure suo probare põt. ff. de ꝓba.
circa, & ita snia ꝓ eo ferri põt, ac si ipse pro eisdẽ rebus,
uel iuribus egisset, ar. ff. de iureiu. sed & si post. nam sicut
ibi orit̃ reo actio ex iureiurãdo, ꝙ iurat rem suã esse, ita
orient̃; & si pro reo sniaretur rẽ suã esse. sed si nõ ꝓbaue-
rit de iure suo, nihil sibi adiudicabit̃, sed tñ absoluet̃ ab
impetitione aduersarij, cũ ipse aduersarius nihil de iure
suo probauerit. C. de rei uen. l. ult. j. de ꝓba. ex lr̃is; facit
melius ꝓ hoc. s. de of. dele. cũ ꝯtingat. [Restõnẽ] i. peti-
4 tione porrecta sup petita restõne. ¶ † Quod fieri] nam qñ
agit̃ possessorio, nõ sunt audiẽdæ exceptiones ante restõ-
nẽ. j. de diuor. porro. j. e. literas nisi in casibus. Primus est
si obiiciat̃ agenti possessorio fornicatio notoria, q̃ p eui-
dẽtiã patet, s. quia habet filios de adulterio. j. de diuor.
signifi. Scd̃s est, si obiiciat̃ ꝯsanguinitas diuina lege ꝓhi-
bita, quã obiiciẽs incontinẽti est paratus ꝓbare. j. e. lr̃as,
circa fi. & in hoc casu, licet denege ̃ restõ quo ad carnalẽ
copulã, i aliis aũt fit restõ, ut ibidẽ. Tertius est, si obiiciat̃
exceptio rei iud. sup eadẽ petitione. s. de off. del. cãm ma
tri. Quartus est, qñ uir est adeò sæuerus, ꝙ ei de uiri sæ-
uitia prouideri nõ põt, uel qa eã ꝓsequitur odio capita-
li, s. e. trãsmissa. j. e. literas. hic aũt solum spoliatã ꝓbare
oportet, ꝙ sine iuris ordine sit spoliata, & eã uiri posses-
sionem habuisse. s. de off. dele. consultationibus. j. qui fil.
sint leg cãm uerò. ¶ Sed si sua autoritate recesserit, nõ cõ
petit restitutio, sed sibi imputet. 32. q. 1. de Benedicto ali
qui contra, quæ dic, ut ibi late dicitur, & Ber. uidet̃ tene-
nere cũ illis. j. de adul. c. intelleximus. ¶ In principali] ut
s. cognosceret, an teneret mr̃imonium impediente con-
sanguinitate. s. e. ex transmissa, & s. de or. cog. c. j. contra.

GRauis [Præmisis] . s. ꝙ archieps spoliauerit mona-
steriũ. ¶ Dãna] no. ꝙ in actionib. bo. fi. & ẽt in actio-
nib. stricti iuris, ubi peto, qđ meum est, ueniũt fructus, &
partus, & oĩs cã à tpe moræ. §. de usur. uideamus, & l. mo
ra. §. in bonæ. ff. depo. l. ij. §. hãc ac. sed licet ueniãt, si petã
tur, tñ si expresè nõ petant̃ i libello, iudex nõ põt de eis
condẽnare. ff. de ædi. edic. itẽ sciẽdũ. ff. de usu. partiũ, nisi
qñ agit̃ de ui compulsiua, ut qđ me. cau. uel expulsiua, ut
interdicto, uñ ui. uel consi. si qs in tantam. nam tunc ue
nit oĩs cã, ẽt si nõ petat̃. ff. qđ me. cã, sed & partus. ff. de ui
& ui ar. l. iij. §. rectisimè, & l. idẽ est. §. ult. & l. si plures. C.
unde ui, si qs in tantã, & s. qđ me. cã. c. pen. ¶ Itẽ si agit̃ pe-
tione hære. ubi ẽt rõne uniuersitatis ueniũt. ff. de pet. hr̃.
ue. §. fructus. ff. de ui & ui ar. l. j. §. rectisimè. & no. ꝙ si non
petantur ea, quæ ueniunt accessoriè, ut fructus, dãna, &
interesse: uel ẽt si petantur, licet tñ snia feratur sup prin
cipali, nõ habita mẽtione accessoriorũ, de cetero de eis
agi non põt, nec põt peti ferri snia. q. sup omisso. C. depo.
l. iiii. C. de usu. eos in bonæ. ff. de act. emp. q per col. §. fi.
ff. de eo, quod cer. lo. l. cẽtũ. ¶ Si aũt plura petant̃ nõ quasi
accessoria, sed quasi principalia, tunc secus est, ut in pall.
l. centũ. nec est ꝯ. ff. de excep. rei iud. si in iudicio. ubi dici
tur, ꝙ exceptio rei iud. iam latæ non obstante ad acces-
soria potest agi bonæfidæi iudicio. sed certe. l. illa po-
tius est pro nobis: quia intelligitur, ꝙ male agebat, & iõ
absolutus fuit reus. Interdicto, unde ui bñ agit̃ ad acces-
soria sine principali. ff. de ui & ui ar. l. idem. §. fi. & l. si plu-
res [Iniuriis] si iniuriã monasterio fecit. ff. de act. emp. q.
pẽ. ¶ Cõpellatis] omnia prædicta ueniunt in interdicto,
unde ui, præter satisfactionem de iniur. ff. e. l. j. §. quod
aũt, & §. rectisime & §. ex inter. & § ex die, & l. si ui, me-
tu, & l. uicino. C. unde ui, si de poss. [percepissent] ff. de
rei uen. si nauis. § generaliter. ff. de ui & ui ar. l. j. §. ex dic.
C. de pe. hęre. l. j. in fi. C. unde ui. l. iiii. ff. de pign. ac. l. ii. ff.
de peti. hære. sed & si lege commiss.

SVMMARIVM:

1 *Cum de iuribus ad aliquam domum pertinentibus agitur, sufficit magistrum illius domus agere.*
2 *Episcopus agere, & respondere potest pro ecclesiis sibi subiectis in defectum administratorum.*
3 *Si datur possessio cum pacto, quòd concedatur, quòd ibi fiat ecclesia, non dicitur committi simonia.*
4 *Ecclesia in nullius bonis esse dicuntur.*
5 *An possessio detur sub conditione.*

5 Vim reb us illatam uindicare licet.
7 An liceat clericis mouere bellum, & uide in num. 8.
9 Non eſt irregularis clericus, ſi pugnet contra raptores ad ſui, uel aliorum deſenſionem.

Lim cauſam [inter uos] qui ideò ſimul agunt:qa
cõiter locus, de quo agitur, ad epm & captm p-
tinebat: & ſecurius eſt, quandocũq; ſimul agunt,
ſ.de iud.cãm, & de iurib.propriis cuiuſque, licet de iure
quiſq; p ſuis iuribus agere poſſit,ſ.de reſcr.edoceri.¶Et
magiſtrum] ſi de iuribus ad aliquam domum pertinẽtib.
agitur, ſufficit, ſi agat magiſter illius domus, ſ de iu.cũ
deputati. ſi uerò de ſubiectione alicuius domus agit, uel
reſtõne, debet agere miniſter ſuperior uel puinciæ, uel
ciuitatis,ut hic.poſſet etiam dici,q maior ſuper hoc põt
agere,ſi vult; & quia magna cã eſt,requiruntur fratres:
uel ſine requiſitione ſe obtulerunt,cum tñ miniſter do-
mus de Cal.citatus eſſet, uel citari feciſſet. imò plus uĩ,
q pro domibus iſtis quæ ſic ſubiectæ ſunt aliis, q de re-
bus earum faciunt & diſponunt ad ſuum libitũ,& præce-
ptorem remouent,qñ uolunt; oẽs illi,qui hmõi poteſta-
tem habent imediatè ſuper domos illas, poſſunt agere,
& etiã conueniri,ut in pal.decr. cum deputati, & erit ſp
in optione maioris,ut ipſe cęteris pferat,ſi uoluerit, ar.
hic.& hęc rõ requirit,ut ſi põt minorẽ remouere ab ad-
miniſtratione domus, multofortius poſſit eũ remouere
à lite agẽda,& etiã qa magis ſua intereſt: qa maiorem po
teſtatem habet in domo,ar.2.q.6. §.ppriam. tñ ſi maior
minorẽ remouet,ipſe tenet uel p ſe,uel p alium litẽ age
re:alioquin ꝯ dominũ tanq̃ ꝯ ꝯtumacem pcedet, j de eo
q mi.in poſ.cã rei ſer.c.1.2.& 3. ¶Si uerò nõ ſint ſic oĩno
ſubiectæ; tñ ſunt aliquo mõ ſubiectæ. nã aliqñ ſunt de ar
chid.alicuius,aliqñ de archipresb.aliqñ rñdent abbatib.
de tpalibus,uel aliis eccleſiaſt.pſonis rõne iuris patron.
& aliqñ etiam laicis,ut no.de pb in Lateranẽ. & j de pri
uil.cum & plantare, § in eccleſiis. in omnibus enim iſtis
caſibus & ſimilibus primo loco licet agere & rñdere ad-
miniſtratoribus illarum domorum: & ſi negligẽtia, uel
alia iuſta cã ſubſit, præmiſſa aliqua ſummaria cognitio-
ne p iudicem, q debet de cã cognoſcere,& oẽs prædicti,
& alij conſimiles agere poterunt. 16.q.1. conſtitutum,&
q.7. filiis.12.q.2.non licet,arg. j de reb.eccl.non alien.ſi
2 quis præ. ¶†Et plus uĩ,q eps agere,& rñdere ſemper in
defectum adminiſtratorum poſſit p eccleſiis ſibi ſubie-
ctis, j de ſucceſ.ab inteſt.c.ſi. & melius, C.de ſacroſ.eccl.
ſancimus. ubi dicitur, q eps & œconomus, & cuſtos ua-
ſorum agere poſſit. ipſe.n.eſt præordinator in cunctis.
25.q.perlectis, & ipſius eſt oĩs cura. 10.q.1.c.2. & c.ſeq.
16.q.7. oẽs. 12.q.2.nobis, & c.ſeq. & uĩ p præmiſſa.c.q
eps in agendo, & in defendendo debet, aliis præferri in
nobis uĩ,q iudex,q debet cognoſcere, ſummariè uidere
poterit quis præferat. & maximè attenditur in cauſæ co
gnitione,quia quo ad temporalia prior eſt cã inferioris
miniſtri,q̃ epi.10.q.2.qa eo; j.de reb.eccl.c.50.& in ſpiri
tualibus ſaltem, q̃ epm tangunt, prior eſt eps, q̃ inferio-
res miniſtri. nam & oẽs alij ſub eo ipſius uice & noĩe cu-
ram gerunt, ut ſ.de offi.archid.c.1.de offi.archipresb.c.1.
& alt. & his & aliis attentis, & circa perſonarum diſcre-
tionem & fidem,& circa intereſſe cuiuſcũque eliget ido-
neiorem,arg.ff.de popu.ac.l.ii. de canonicis autem,qua
liter agere poſſunt, no. j de teſti.cum olim. ¶Item no. q
in omnibus prædictis.c.ſi illi, quorum intereſt,uolũt aſ-
ſiſtere illis,qui agũt nõ, prohibẽtur, & etiam poſſunt ap-
pellare, infra de re iu. cum ſuper, ubi de hoc no. ¶Sed
ꝯ prædicta ſupra de reſcrip.edoceri,ubi dicitur,q ſi ad-
miniſtrationes ſunt diuiſæ, q ille ſolus poteſt agere, qui
miniſtrat.Sol.illa decr.habet locum,ubi nulla cã ſubeſt,
quare alius agat: hic ſecus. item illa loquitur,ubi ſunt di
uiſæ adminiſtrationes pœnitus. ſed inter epm & ſubdi-
tos miniſtros non ſunt diuiſæ,imò ambo ſunt adminiſtra
tores, ſed vnus ſub alio. & idem dicimus de aliis,ſ.q re-
mouent minores miniſtros, qñ uolunt,ut ſunt tẽplarii,&
alii huiuſmodi. & licet ſuperiores, ad quos immediate
non pertinent tẽporalia,nec eccleſiæ adminiſtratio,poſ-
ſint agere,ut dictum eſt,& etiam aliqñ præferantur aliis:
tñ dicimus eas eſſe ſine legitimo defenſore & immedia-
to. & ideò non currit interim præſcriptio ꝯ eam; quia
nec ceſſat cã conſtitutionis,ſ.non eſt, qui ſpecialem cu-
3 ram eius agat. ¶†Conditione] non fuit ſimonia:quia nõ
dedit poſſeſsionem eo pacto, ut faceret ibi eccleſiam:
ſed conceſsit,q faceret ibi eccleſiã, ſed nominetur Tur-
donen.epi,i.ei ſubiectam, ad quod aliàs de iure tenebã-
tur. vnde non fuit ſimonia, infra de relig.do cõſtitutus.
& no.ſupra de elec.ſignificaſti. nos dicimus plus, q etiã
ſi eo pacto cõceſsiſſet, q ibi faceret eccleſiam, non eſſet
ſimonia. rem enim profanam dat, ut fiat ſacra, quod eſt
meritorium,ſicut ſi quis daret aurum, ut inde fieret ca-
lix. ſibi enim nihil acquirit: quia talia in nullius bonis
ſunt,inſti.de rerum diui. nullius. [Conſtrueret] autho-
ritate tñ epi.epiſcopus enim p ſe,uel per alium intereſſe
debet conſtructioni eccleſiarũ,de cõſecr.diſt.1.nemo ec-
cleſiam,& c.ſi quis presbyter,& 3 n.diſt.ſi quis extra.¶Et
aliis] hęc obedientia non obligat alios,niſi de eorũ mã-
dato permitteret, ſicut nec uotum,nec iurm. ſed ideò p
aliis præſtari dicitur:qa eſt ſignum,q alii debẽt obedire:
uel dic captm p eo iuro,uel obedientia ſic præſtita obli
gari,C.de iura.calũ.l.ii.§.ſinaũt, & §.ſeq.& hoc ideò eſt,
quia propter hoc ſciunt præſtari,& patiunt,ſ ut obediãt.
4 ¶†Dñium] qño ſibi retinuerunt dñium, cum in nullius
bonis ſint eccleſiæ? inſt.de re.diui.§.nullius. ſo.retinuit
ſibi dñium,quouſq; eccleſia ſit ędificata: uel retinet do-
minium,quantũ ad iui epale.10.q.1.c.1.2.3.& 4.16.q.3.
inter; & pp hoc iure põt agere rei uin. ar.ff.de mor.in-
fe.l.i. & ff.de reli.& ſump.fu.ſepulchra,C.de ſacroſ.eccl.
ſancimus. ipſam tñ eccleſiam,i.corpus eccleſiæ uindica-
re nõ poſſet,cum nec dñium ipſius haberi poſſit,ar.ff.de
re.diui.intãtum,§.ſacræ res, ar.ſi de rei uin.in rẽ actio,
niſi utiliter,C.de ſacroſ.eccl.ſancimus [Et ſua] quia nõ
renunciauerant propriis: alioquin nihil ſub hoc uerbo
conſuluiſſent.12.q.1.non dicatis; nec eccleſiam, quã dare
non poſſunt. [Conditione] hæc conditio facit, q ſi factũ
diſpliceat epo, & capitulo, q talis traditio non noceat.
[Humilitatis] alias autem noceret eis, q non poſſent re
petere,ſupra de renun.q in dubiis: ſed alias non noce-
ret,de dona.inter dilectos, ſupra quod me.cau.cum di-
lectus, infra de ſent.& re iud.cum ſuper, ſ de arb.cũ tpe,
ubi no. & bene poterunt ſe dare,cum arctior ſit religio.
j de reli. licet [intelligentes] nos Papa [domum] .i.do
minium domus. hoc nõ placet qa illud non habebãt,ſed
expone domũ,i.poſſeſsionẽ domus, & nĩ hoc ex ſeq.lra.
5 ¶†Sed contra. poſſeſsio ſub condõne dari non põt: imò,
uĩ, q dari non poſſit: quia plurimum facti habet poſſeſ-
ſio, ut infra de conceſ.præbẽ. cum noſtris; vnde uerum
eſt,q poſſideret,ſiue extet conditio,ſiue non, ſemper ue
rum eſt eũ poſſidere, cui traditur. uel expone pdictam
domum ſub condõne traditam fuiſſe,i.contractum factũ
de prædicta domo danda fuiſſe conditionalem. ¶Præ-
iudicium] quo ad proprietatem. quo ad poſſeſsionem
ſecus. nam qui poſſidet per colonũ,uel alium quẽcũq;
ſi ille dimiſerit poſſeſsionem, alio occupãte uiolenter,
uel

uel alio modo, etiam dñs ignorans amittit possessionem ff. de acq. poss. possideri. §. quod si seruus. secus, si per seipsum possideret: quia tunc non amitteret possessionem, nisi expulsus esset, uel reuertens non esset admissus, uel suspicaretur se posse repelli, ff. de acq. poss. l. j. §. deijcit, & l. seq. § ult. & l. clam possidere, §. fin. sed licet ulterius possessionem, quã per me possideo, me ignorante clam possideas, possides naturaliter, & ego ciuiliter, quousq; suspicer me posse repelli; & tunc possides ciuiliter, ff. de acq. poss. clam possidere, §. ult. sed si reuertens non admittatur, quãuis uelit congregare exercitum, & eam recuperare; tñ possessionem amisit, ut in ea. l. dr: nihilominus continue & sine mora est sibi licitum amissam possessionem ꝓ uiribus recuperare, C. vnde ui. l. j. ¶Ex eo] maxime. idem etiam esset, & si nesciret, nisi quo ad usucapionem, quã bene facit. quia bona fide, & titulo donationis possidet. & eodem mõ exponimus sequentia, s. q. sua temeritate &c. hoc ꝓꝑ conscientiam. ¶Itẽ quos sibi qõnem motu ros mouere suspicari debuit. idem. n. esset, si probabilr occupasset. & idem, si cum scientia epi. & idem, si non crederet eos litem sibi moturos. idcirco ergo hoc dicit: quia sunt aliqui, qui dicunt, ꝙ si occupans non posset redargui, ꝙ sciuerit rem alienam esse, uel ꝙ temere ipsam occupauerit, & ꝙ debuit suspicari se repelli debere, etiã incontinenti, non est uiolenter repellendus, cum C. vnde ui. l. dicat uim illatam propulsare. licet ergo uis non sit illata, sicut etiam hic, si præter uiolentiam possessionem habuissent tẽplarij, nõ debuisset eps eos expellere. ¶Alij tñ dicunt & forte melius, ꝙ etiam si ignoranter accepissent possessionem episcopi: tñ si moniti nõ reddidissent, licet eis uis fieret: quia incipiunt esse uitiosi, arg. 23. q. 1.
6 §. j. per totum. & ibi. q. 2. c. ij. & ij. ¶†Innotuit] uim enim rebus illatam licet uindicare, & post iniuriam factam in rebus auferendis res ablatas recuperare, ut hic. sed post iniuriam factam personæ non est licitum uindicare, uel alium percutere. ff. ad l. Aqui. sed si quæcũque j. rñso, & l. scientiam. §. qui, cũ scriptũ est, non nos uindicantes, nisi
7 forte timeretur geminata percussio. ¶†Vim] quo hoc licuit, cum essent personæ religiosæ eps, & canonici, & tẽplarij? uix potuit hoc fieri sine pœna canonica. 18. q. 4. si quis suadente. Item cum non sit eis licitum mouere bellũ 23. q 3. c. 1. ar. ff. de capti. & post. hostes. & si aliis liceret, clericis tñ non liceret. 23. q. 7. clerici, & c. his, à qui-
8 bus, & j̃ de homici. suscepimus. ¶† Respondemus omnibus esse licitum mouere bellum pro defensione sua, & rerum suarum. nec dr proprie bellum, sed defensio. & qñ quis est eiectus incontinenti, i. antequam ad aliena negotia diuertat, licitum est sibi impugnare. ff. de uerb. obl. l. continuus, respon. j. ff. de duo. reis, duo. §. ult. C. unde ui. l. j. ff. de ui & ui ar. l. j. it. §. cum igitur. & cum hoc à iure sit concessum, nec est autoritas principis necessaria, ar. 28. di stin. de his, ad fi. ff. de cond. insti. l. quæ sub conditione. §. ulnec incidunt in excõmunicationẽ, nisi in ꝑsonas miserint manus. sed nec tunc, si sine uiolentia noluerunt exire domum; quod ex loco isto satis euidenter colligitur, & j̃. de homi. significasti. uel nisi modum excesserint, ut hic in fi. ¶Item ubicũq; per alii rem suã, & ius suum prosequi non põt, licitum est autoritate superioris arma mouere, & bellum indicere ad recuperandum sua, & ẽt furtiue [a] accipere 23. q. 2. c. 2. C. de iudi. nullus. tamen si principem super se habet, eius autoritate hoc faciat, & non aliter. 24. q. 2. c. 1. & hoc uidetur iustum: quia nulli licet iura temperare sine autoritate conditoris iurium. ¶In iure autem continet, quod etiam suam possessionem nullus occupare po[illegible] C. unde ui. l. si quis in tantam. ipsi autem principi, qui solutus est à constitutionibus ciuilibus, licet hoc sine autoritate ar. C. de leg. digna. ¶Itẽ plus dicimus, ꝙ si furto uel uiolentia rapta habere non posit, põt recipere æquiualens autoritate superioris. 23. q. 2. dñs: caueat tñ, ne sine autoritate iudicis per mendacium, uel fraudem, uel per calũniam suam rem recuperaret: qa tunc restituere tenet. 14. qõ. 5. non sane. quidam tñ
b dicunt, & non malè, [b] ꝙ ẽt sua autoritate põt accipere furtiue, dummodo ex tali furto nec malum, nec scandalum ualeat generari: quia si inde orietur scandalum uel contra uxorem, uel contra familiarẽ aliũ, uel quẽcũq; alium. tunc debet rem in pristinum statum restituere. sa-
c tis [c] etiam credimus, ꝙ prælatus ecclesiæ pro iure ipsius posit indicere bellum, & ei interesse. sed nõ debet pugnare sed põt prosequi, donec aliena dimittant, & põt clamare, capite, & pugnate, sed non occidite, nec obstat ei de homicidio. c. pe. quia ibi aliquis percusserat, sed nesciebat, utrum aliquem occidisset; & ideo fuit suæ conscientiæ relinquendum. Item quilibet prælatus si habet iurisdictionem temporalem, ꝯ subditos inobedientes licitè moueret arma. 15. q. 6. c. autoritatem, & c. nos sanctorum, arg. 23. qõ. 8. scire igitur, & c. hortatu, & c. dispar, dummodo iurisdictionem indicendi bellum habeat, uel in casibus supradictis. & etiam si non habeat ius indicendi, dummodo iurisdõnem habeat: qa his casibus non proprie dicitur fieri bellum, sed melius executio iurisdictionis, uel iustitia. ff. de rei uin. q re. nec in his casibus capti fient serui. ¶Bellum autem, secundũ ꝙ proprie dicitur, solus princeps, qui superiorem nõ habet, indicere põt. & põt illud indicere ꝯ eos, cõtra quos non competeret executio iurisdictionis, uerbi gratia ꝯ illos, qui essent in possessione iuris alicuius alterius principis inferioris. item pro defensione legũ paternarũ, &
9 pro his. 23. q. 8. scire, omni, & multis aliis cõcord. ¶†Sed quid etiam si clericus sit in prælio contra raptores, uel ad defensionem suam, uel aliorum, licet ibi pugnet, & lapides iaciat, dummodo de suis ictibus neminem occidat non est irregularis. j̃. de cle. peru. c. pe. & ult. & j̃. de homi. c. pen. item qui iustum prælium contra aliquem mouet, non solum ab hoste, sed etiam à uasallis, & subditis eius cum iniuste iuuantibus potest spolia capere, & personas earum. ¶Alij dicunt, quod nec personas, nec res auxiliatorum potest capere, nisi in bello, nisi forte læderentur de rebus eorum, puta castris, uel aliis ædificiis. si autem non est indictum bellum contra aliquẽ, sed aliquo prædictorum modorum procedebat, puta ratione suæ iurisdictionis uolebat aliquem punire, uel res eius deuastare, uel sententiam executioni mandare, in hoc non uidetur, quod posit capere res, uel personas auxiliatorum eius, nisi primò sententiam proferat contra eos. 2. quæst. 1. nos in quenquam. & si non est de sua iurisdictione, sed alterius, debet coram suo iudice de eo iustitiam petere. 23. q. 2. dominus. C. ut nemini liceat sine iu. se uin. l. j. & ij. ubi no. si uero nõ haberet iudicem corã quo posset suã iustitiam obtinere, tũc sibi licet sua autoritate recuparare sua. C. de Iude. Iudæi, & l. nullus hoc

[a] ¶Furtiue. Ad hæc dicta Inn. uide Flo. in l. itaque, ff. ad l. Aquil. Alex. de Imo. in consil. 135. primo uolu. & Cep. consil. 26.

[b] ¶Et non malè. Adde quòd hoc tenet Paul. de Ca. & allegat Inno. hic in consi. 339. incip. Prinsquam iura fierent, col. 4. circa prin in secunda parte consiliorum antiquorum secundum nouiss. impressiones.

[c] ¶Satis etiam credimus. Adde Cardin. in consi. 19. incip. Ad casum præmissum, columna prima.

hoc autem certum est, q si personas, uel res eorũ capit in bello dũmodò suã iurisdictionẽ exerceat, q pôt psonas punire, & res tenere: quia in suo territorio deliquerunt. C. ubi de crimine agi opor. authen. qua in prouincia, & alia rõ, quia suam iurisdictionem impediunt, de hoc no. s. de offi. deleg. c. j. j. de pœnis, dilectus, & l. j. de sen. excõ. nuper. ¶ Decernentes] i. reseruantes, nisi enim reseruassent eis, qd post sniam istã possent agere, si modũ excessissent, non potuissent, postea agere, cum agentes interdicto, unde ui, omnia hæc induxissent in iudiciũ supsa proxi. c. C. de fruct. & lit. expen. terminato. [Decernentes] dic, quod hoc decretum non fuit snia, sed iuris declaratio. [Excessistis] non enim licet modum excedere, & si excesserit, incurrit excõmunicationem, & pœnam temporalẽ, & irregularitatẽ, arg. hic j. de sen. excom. cum non ab hõie, & c. perpendimus infra de homici. significasti. ij. §. ult.

Literas tuas [Matrimonialis] no. q archid. cognoscit de cã matrimoniali, & hoc pp consuetudinem. [In remotis] consuetudinem narrat, quia iure non est cautũ q epo absente archidiaconus cognoscat. [Postulabat] in tentando petitorium. [Postulabat restitui] hic intentabat possessoriũ. [Interdum] quando non proponitur gradus diuina lege prohibitus. [Per decretalem] supra eo. ex cõquestione. [Et mandantis] Lucij. [Oraculum]. s. de ot di. cog. c. j. [Gregorius] xxxv. q. iij. quædam [Alij] j de cõ san. q dilecti. ¶ Porro] hic incipit impugnare, & quasi reprobare tertiam opinionem rationibus, & loquitur tantum allegãdo, quãuis allegationes uerisimiles sint. [Præsertim] . i. tñ uel dic & melius, q pprie dicitur, & idẽ est, si opponitur consanguinitas cõstitutione phibita. ¶ Probationes] satis colligitur hic, q in possessorio, si aliter, q de matrimonio restituẽdo agatur, etiam si probationes utriusq; partis paratæ sint, pprietate tñ admitti nõ debent. nec obstat ff. ad exhib. l. iij. §. ibidem. ff. ut in pos. le. si is, a quo: quia ibi non intentabatur possessoriũ. [In cæteris] i. ut cætera obsequia tanq uxor sibi exhibeat. [Iuramento] nota in spiritualibus sup exceptione iurari de calũnia supra de elec. cũ dilectus, ubi nn. [quã tñ] excõicationem. [Mandatũ] p eo, q fuit contumax: qa non redierat ad maritum. [Procedetur] . f. q in alijs fiat restitutio, præterq ad carnalem copulam [Sæuicia] supra eo. ex trãsmissa s. ut lit. non contest. accedens. [Alioquin] si non est sæuerus maritus, & non obiicitur consanguinitas diuina lege prohibita; sic legitur secundum illos, qui faciunt differentiam inter gradum diuina lege prohibitum, & alium: sed secundum alios, qui non faciunt differentiam, expone, id est si non habeat paratas probationes.

SVMMARIVM.

1 *Minor in matrimoniali causa ad hoc, ut agere possit, censetur maior, & in multis alijs causis, ut etiam in nume. 2*

3 *Nunquid possit uir petere restitutionem mulieris, cum de iure non fuit eius uxor, & uide in nume. 4*

5 *Quæ conueniant petenti restitutionem ancillæ.*

6 *Ancilla conquerens de domino non auditur, mercenarius autem sic.*

X parte [Nondum] & ita nihil egit infra de despon. impu. literas [Postulauit] ex abundanti, cum sua auctoritate hoc potuit facere, qñ non tenent sponsalia infra de despon. impu. accessit & c. literis: secus autem, si sponsalia tenerent infra de despon. impu. de illis, sed dices cursu tpis sponsalia, quæ nõ tenebant ante vii. annos, sola taciturnitate ratificari, ar. infra de despõ. impu. duo. ¶ Sol. hæc mulier decessit ante q puer haberet. vii. annos, & iõ non pôt puer petere restõnem, cũ nullo reperiatur possessionis cõmodo destitutus ut. j. sequitur supra de pcu. tux. ¶ Vel dic, q nõ tenuerunt sponsalia, nec ratificantur, nisi appareat cõsensus puellæ, uel a principio, uel ex post facto, ẽt si p patrẽ essent sponsalia contracta: quia cum eo patruus pro nepte contrahere non potuit, ut no. j. de matri. contrac. j inter. ecclesiæ c. j. & de despon. impu. c. i. uel quia infra tẽpus legitimum

1 decessit. ¶ † Minor] in causa matrimoniali, s. ut eam agere possit, minor censetur maior, ut hic, sic ẽt in castrensibus & in ecclesiasticis; facit ar. ff. ad Macedo. l. i. §. fi. & l. ii. & in uoto xx. q. ii. c. i. & ii. Item cum exequeretur mortem patris, & cum agitur de testamento patris xv. q. iii. de crimine. Item cum agit de recuperanda possessione C. qui legi personam l. ult. Item cum agit de torn uiolato. ff. de adult. l. si maritus §. lex Iulia. Item cum agit de libero homine exhibendo. ff. eo. l. iii. §. pen. Item impetrando ueniã

2 ætatis. ff. de his, qui ne. æta. impe. l. iu. ¶ † Item potest esse procurator in negocijs secundum quosdam, & in iudicijs ff. de mino. l. minor, & l. cum mandato, & in eisdem casibus, in quibus agens admittitur, pôt procuratorem cõstituere, ut hic, ut aũt consultius agatur, semper faceremus, q pcuratorem constituat auctoritate iudicis; & erit qua si curator ad litem C. de bonis, quæ liberis l. non solum, instit. de cura. §. item inuitus; de hoc no. supra de æta. & qua. & or. præsi indecorum supra de procu. accedens. hæc mulier petebat licentiã nubendi cum alio coram Senen. epo sed uir dicebat partem mulieris esse contumacem, cum nullus cum ea compareret, nisi quidam procurator, qui dicebat se à muliere constitutũ procuratorem, sed pars uiri dicebat, cum nõ posse esse pcuratorem, cũ minor procuratorem constituere nõ posit. ¶ Item ante oia restitutionem sponsæ petebat: sed Papa eos male dicere respondet: quia minor in cã matrimoniali bene cõstituit procuratorem, sicut & procuratorẽ facere pôt in castrensibus, ff. ad Maced. l. i. §. fi. & l. sequen. item dicit, q restitutio sibi facienda non est, cum possessionem non habuit.

3 ¶ † Vtpote nullo] hic uult dicere, ut quidam dicunt, sed nobis non placet, uir non pôt petere restitutionem mulieris cum de iure non fuit uxor eius; & ita uir commodo destitutus non est, nec etiam possessionis, cum nunquam in possessione eius fuerit: puta quia nũquam fuit cũ eo ut uxor, quia non portabat anulum ut sponsa, nec eam ut sponsam uocabat; nec in cæteris ut sponsa agebat, secus aũt, si ut sponsam eam habuisset, ut hic a sensu contrario colligitur; & sic loquitur supra eo. literas, & c. ex conquestione, habita autem distinctione esset in possessione eius tanquam sponsæ: tamen adhuc non restitueretur ad carnalem copulam, cum non in eius possessione esset, sed esset potius sequestranda infrã de sponsalibus, cum locum: sed secus, si esset in possessione carnalis copulæ, ut suprã

4 eo. c. proxi. in fi. ¶ † Sed & uidetur hic a contrario sensu, quòd etiam si non habuit possessionem, sed ius tantum, quòd posit petere restitutionem per id, quod dicit, commodo iuris, sed dic eum non posse petere restitutionem, sed posse eam uindicare adiecta causa de iure canonico, etiam si sit sponsa de futuro, ar. ff. de rei uen. l. i. uel posset agendo ad hoc, ut sibi ad iudicaretur, officium iudicis implorare infrã de spõ. ex literis. ii. & quòd deberet causam adiicere, est ar. q si quis diceret, possidebam hanc mulierem ut ancillam, probato quòd ut ancillam posideret, fiet ei restitutio ut ancillæ, & non uxoris, primo. n. oportet eum probare, in qua possessione esset, quando fiet restitutio: quia sm modũ & speciẽ possessionis fit restitutio

stitutio.j.eo.Pisanis,ar. ff.de libe.ag.liberis.§. ult. dũmõ non apparet eum maliciosæ,uel dolose fuisse in possessio nem eius.ff.de lib.agno.l.igitur.§ ij.uel aliter,ut not. supra de seruis non ord.c.2.si autem tenuisset eam ut concubinam,& peteret eam sibi restitui,non esset audiendus:imò libellus esset lacerandus,si peteret restitutionem mulieris,ex quò fuit in possessione eius tenẽdi eam in lecto, sicut si hæretici peteren: restitutionem rerum eccle. 23. q.7.c.j.2.& 3.ar. infrà de præscriptio causam;ad idem. ff. de ui & ui ar.l.j §.deijcitur,& l.colonus,& l.ul.uel dic id circo hic non fieri restitutionem:quia constabat, quòd infra.7.annos sponsalia contraxerat, & q patruus pro ea sponsalia contrahere non potuit:secus,si esset dubium,an sponsalia tenuissent: quia tunc forte restitueretur uel dic etiam si esset dubium imò, q plus est, si esset certũ, q fuissent sponsalia,tamen non potuisset petere restitutionem: quia sponsalia ex sola uoluntate utriusque minoris pendebant.nam qñcunque alterutri eorum placet,a sponsalibus potest recedere.j.de spon.impu.& de illis,& c.se.se-
4 cus autem,si essent maiores.j.de spon.ex literis.2.† Et distingue melius, q si uir petebat restitutionem mulieris tã quam uxoris,non dabitur ei aliter , nisi probet aliquod genus sponsaliorum interuenisse,& se cognouisse eam . & hoc est,quod dicit litera ista,q hic non potuit petere restitutionem:quia nõ erat destitutus commodo iuris , aut possessionis; & hanc nostram opinionem sic probamus:qa & si sponsalia contracta sint,imo,quod plus est,matrimonium,nõ restituitur,nisi carnalis copula interuenerit,sed agitur officio iudicis,ut faciat eam exhibere ea,quæ spõsa debet exhibere uiro suo j.de spon.ex literis.2.& contra hanc ultimam petitionem obijcietur, q pp consanguinitatem,uel aliam rationem nõ potest esse eius uxor, qđ examinabitur ante,quã diffinitiuè prõnũcietur. suprà de or.cogni.c.j.hoc tamen non fieret;si possessorio posset agi,& ageretur possessorio suprà c.ex conquestione, & c. & cap.ex transmissa , & etiam impedimentum sup. ueniens. infra. de iureiu.quemadmodum. item potes dicere, quod põt,si uelit,ingredi monasterium infra de conuer.coniu.ex publico.item oportet eum probare contracta sponsalia & in hac petitione,& in prima,siue petat eã sibi restitui,quando cognouit,siue imploret officium iudicis, q ei uxor intẽdat uelut sponsa,qñ eam non cognouit.non autem sufficit probare, q eam uocabat sponsam, & cætera similia;licet forte sufficeret ad hoc, quod filij essent legitimi.ar.qui filii sint legitimi,transmissæ,& c. p tuas.ratio diuersitatis est,quia ibi est fauor legitimationis,hic periculum animæ item hic unus diffitetur sponsalia, ibi nullus diffitebat nec obstat infrà de præsumptio illud quia ibi per instrumentum dotale probata fuerunt sponsalia contracta ut ibi apparet . si aũt uir probauerit spõsalia ɔ̃cta,& carnalẽ copulã,& petat restitutionẽ, admittitur exceptio,q non tenet matrimoniũ,nisi sin quod continetur suprà c.proxi.in fi.tamẽ hæc quæ diximus, q non debet restitui,nisi interuenerit carnalis copula,intelligendum est,qñ uterque confitetur non interuenisse carnalem copulam.sed si fuerunt simul,& alter tãtum dicat, præsumptio est pro eo,& stãdũ est uerbo eius infra de fri. & ma.c.j & de despon.impu.continebaĩ.j.de præsumptio
5 tertio.¶ † Sed uř, q hac rõne simĩr dẽt pbare aliquis,qñ petit restitutionem ancillæ,quomodo uel quale, & quomodo ius ancillæ quæsiuit in ea. & eodem modo si petaĩ restõ ecclesiæ,uel possessionis canonicatus,q debeat probare legitimam electionem , & institutionem præcessisse, ar.j.de præben.dilecto infra de his,quæ fiunt a maio.par te ca.ex ore.¶ Respondemus,non est simile in his,& causa matrimoniali,uel potius in actibus matrimonialibus nulla forma,uel actus sunt deputata matrimonio , quæ non æque bene cõpetant a fultetio,nisi sit consensus matrimonialis,uel sponsalia.nec ualet,si dicat, q uocabat eã uxorem,quia per talem possessionem nõ quæritur possessio matrimonialis,& quia sæpe adulteri, ut cooperiãt peccatum,dicunt uel uocant se coniuges. sed secus est in actibus canonicatus. quædam.n.sic cõueniunt canonicis,quæ non alijs,sicut interesse electionibus,& communibus tractatibus,& præbendam recipere,de quibus habetur infrà de præben.dilecto.& ideò horum possessione habita,quę tantum canonicis competunt,& in possessione canonicatus esse uidentur.& secus diceremus,si in his actibus etiã alij præter canonicos interuenirent in eis,ut s de electio. cum causam infra de reg.& transeunti c.2.& idem est in actibus seruitutis.licet enim in multis conueniat ancilla cum mercenaria,non tamen in omnibus non enim est potestas necis,uel uitæ super mercenariam,sed super ancillã tantum,insti.de his,qui sunt sui uel alie.in.sunt.1.cũ so
6 ad finem.¶ † Item mercenaria auditur conquerens de domino,non ancilla.ff.de iudi.uix certis.§. ad hoc ergo ubi competit sibi restitutio ancillæ,oportet,quod probet aliquos de his actibus,qui tantum ɔ̃ seruos competant . uel dic & forte melius,quòd possessio canonicatus,& seruitutis bene probatur,ẽt si non probet aliquẽ de illis actibus qui tantum canonico,uel ancillæ competunt , sed sufficit probare,quòd aliquid fecerit ut canonicus,uel ut dñs intendens sibi,quærere possessionem canonicatus, uel ancillæ,& hoc bene sciant illi,quorum interest , q intendit sibi quærere possessionem canonicatus,uel ancillæ,ut no. infrà de ca.mo.dilectus,in gl.scilicet recu.supra de post. bo.ij.in gl.quæritur sed in matrimonio secus est,qa quãtumcunque intendat sibi quærere possessionem uxoris, etiam si uxor hoc sciat,quod maritus hoc intendit,nõ tamen quærit possessionem uxoris alij dicunt, q bene obtinebit actor in possessorio restitutionem uxoris , ẽt si non probet contracta sponsalia,sed solummodo sufficit probare,quòd uolens acquirere possessionem iuris, uel uinculi coniugalis iacuit cum ea, uel alium actum fecit, quod specialiter fit inter coniuges, & alter coniunx hoc sciebat , quòd alter intendebat possessionem iuris coniugalis acquirere . ¶ Item quod in fi.eiusdem gloss. dicitur de canonico,plus placet, quàm quod dictum est suprà c. titu.in literis,in gloss.C.de rei uendi.circa fi. ubi dicitur quòd canonicus non potest petere generaliter restitutionem iuris canonicalis nisi probet sibi datam possessionem autoritate superioris [Traditionem] ff.de ritu.nup. mulierem.ff.de spon.quæsitum.[Sponsalia.]infra de spon.ex literis.ij & erant per pactum contracta, quæ non tenerẽt ante.7. annos.oportet enim,quòd sine dolo ma.& calliditate sit in possessione iuris,cum restitutionem petit,ar. ff.de libe.causa igitur.§.ij.hoc ultimum forte uerum non est,ut no.supra de seruis non or.ca.ij.[Exceptionibus] scilicet q procurator minoris non sit admittendus,& q restitutionis causa procedere debet.

SVMMARIVM.

1 *Incertus libellus quando admittatur.*
2 *Nomine pertinentiarum quid intelligatur , & etiam in non numero 4.*
3 *Hospitali uelut ecclesiis certa dos assignari debet.*
5 *Quando certa dicitur esse sententia.*
6 *Non datur interdictum contra singularem successorem.*
7 *Necesse est probare tempore deiectionis se possidere.*

Cum

Vm ad ſe. [Vtraq;] pars tamen, quæ poſſidebat
non poterat intentare petitorium, ut not. ſuprà
de cauſa poſ,c.2.ſed ex quo actor intentabat,ip-
ſe poterat inducere probationes ſuper iure ſuo , ſicut hic
1 apparet,& no.ſuprà e.ex conqueſtione.¶ † Et pertinentiis
no.libellum incertum admitti, ut hic. ſed hoc eſt , quia
hic pertinentiæ petuntur tãquam acceſſoria, ut no.ſupra
de or.cog.cum dilecto,& mandabitur ſententia executio
ni ſuper omnibus,quæ probauerit ad rem petitam princi
paliter,uel acceſſoriè pertinere,etiam ſine litis conteſt.
ar.infra de preſcript.auditis, ſuprà
2 e.grauis. ¶ † Et dic,quòd pertinẽtia
a rum[a] nomine tantum intelliguntur
quæ ſtatuto,uel conſuetudine, uel
lege deputata ſunt, ut accedant , ut
interdicto,unde ui , ſtatutum eſt, ꝙ
accedant etiam mobilia,& damna.ſu
prà e.grauis.ff.eo.l.j.§.quod autem,
& §.rectiſsimæ,& multa alia. Item
hæreditati accedunt omnia, quæ in
hæreditate inueniuntur , etiã ſi non
fuerint teſtatoris.ff.de peti.hære.itẽ
ueni,& legibus ſequentibus.Item pe
titioni eccleſiæ accedũt omnia,quæ
ad eam pertinent de iure,uel conſue
tudine,uel ſtatuto ut ſunt dos primi
tus inſtituta,& de cenſibus.ca.j.iura
enim parochialia,decimæ & huiuſ-
modi infrà de decimis,cum contin-
gat,& c.cũ in tua,& ĵ.de his,quę fi.a
præ.paſtoralis.¶ Caſtro autem nihil
corporale nouimus deputatum à iu-
re,quod ſit eius pertinens,ſed tamẽ
ab hominibus,& eorum ſtatutis con
ſueuit & caſtro certum territorium
aſſignari,quòd ſibi in iuriſdictione,
3 & dote debeat reſpondere.¶ † Ho-

a ¶ Pertinentiarum nomine. Adde Bald. in ca.j.de capita qui cu. uendi.& do.Bar. Sozi.in l.j.colum.ij. uerſi. iij.no.ff. de re. do. qui dicit hoc notabile ad multa. & adde eundem Innocen.in c. ex literis,de iure patro. practica Papienſis in forma libell. in actione reali,in uer. cum omnibus pertinentijs , in libr. quo uxor agit ad dotem, in uer.cum omnibus, & Alexan.de Imo.in conſi.20. iiij. colum. ij.in d.uolu. poſt me. & Nic.de Nea.in l.ſi quando,la.j.C.de bo. ma.lib.10. & ibi nide doc.

ſpitali autem,ſicut & eccleſijs certa dos aſsignari debet
cum ergo petitur eccleſia,uel caſtrum, uel alia conſimi-
lia cum pertinentijs ſuis,prædicta,ſicut eis deputata,ſiue
ſint corporalia,ſiue ſint ſpiritualia,peti intelliguntur. &
plus dicimus,ꝙ ſi eccleſia habeat certa aliqua corpora-
lia deputata,ſed etiam habet alia ſpeciali iuri acquiſita ,
tunc ſi hæc eccleſia cum ſuis pertinentijs petitur,nomine
pertinentiarum non uenient ſpeciali iure quæſita,ſed tan
tum ea,quæ à iure,uel conſuetudine,ſeu ſtatuto deputa-
ta ſunt ei,licet quidam contradicant,ar.ſuprà de cã poſ.
& proprie cum eccleſia.ubi dicitur,quod omnia uenerint
in iudicium,niſi de ea quibus ſpecialiter actum eſt, ne ue
nirent.reſpondemus,quòd illud intelligitur de his , quæ
ſub petitione comprehenduntur,quod non eſt hic petitio
autem hoſpitalis cum pertinentijs intelligitur.i cum do
4 te.¶ † Sed quid dices,ſi addatur in libello cauſa poſſeſſio
nis,ſicut additum fuit? reſõpdemus,ꝙ aduerſarius coge-
tur exprimere,ſi uelit,confines poſſeſsionum.ſ.de lib.ob.
c.2.ff.de cen.forma,nomine autem pertinentiarum nõ in
telliguntur aliæ poſſeſsiones,niſi quæ primo in dote fue
runt aſſignatæ.Item ſi aliquis petit omnia bona alicuius,
non eſt audiendus,niſi exprimat.& hæc eſt ratio.quia cum
ad hoc ſingularibus actionibus agatur non poſſet ferri ſen
tentia certa,quæ ferri debet in ſingularibus, & generali-
bus actionibus:ſecus tñ poteſt dici in uniuerſalibus actio
5 nibus . ¶ † Certa autẽ dicitur ſententia , quando certum
quid accedit petitioni,ſicut eſt in dote ſtatuta , & iuribus
parochialibus.in his etiam debes diligenter attendere ꝑ-
ſonã petitoris,quia ſi eṗs petat ius eṗale in aliqua eccle
ſia ſibi ſubiecta cum omnibus pertinentijs:uel etiam ſi di
cat illam eccleſiam ad ſe pertinere in temporalibus,& ſpi
ritualibus cum omnibus pertinẽtijs ſuis,& poſſeſſionibus,
bene admittitur infra de reli do.cum uenerabilis. nec ue
niet in hac petitione tantum dos,ſed oĩa ẽt poſt quæſita .
& eſt ratio , quia ius eṗale habet tam in poſt quæſitis , ꝙ̃
in his,quæ tempore ſuæ fundationis habebat,cum iuri e-
piſcopali hæc omnia accedant.& eodẽ mõ ſi petat tempo
ralia.i.rationem de tꝑalibus tanquàm patronus:quia rõ-
ne iuris patronatus rationem de omnibus audire debet.
ſed ubi neque petitioni,neque rei accedit,tunc eſt neceſ-
ſe exprimere.hæc habent locum,ubi agitur petitorio. ſi
enim ageretur poſſeſſorio,tunc non habet locum,ut not.
ſ.e.in literis[Nec ſcire]C. de exceptio.ſi quidem . ff. de
pe.hære.ſi debitor[Nuncius]unde præſumebatur de uo-
luntate epi factum.t.q.4.quia præſul.ff.de mino.l.4.ĵ. de
teſti.conſtitutus.[Recenſentes] in probatione cauſæ ap-
pellationis,quam emiſerat epiſcopus [Ratam] infrà de
6 ſen.exc.mulieres.ff.de iu.do.l.j.§.quotiens.¶ † [Interdi-
ctum] cũ nec etiam fuerit expoliator uniuerſalis ſucceſ-
ſor,ff.de ui,& ui ar.l.j §.ul.& l.iii.§.ſi.contra ſingularem.
n.ſucceſſorem,puta emptorem,uel ſimilem interdictum
non datur.ff.de ui & ui ar.cum a te,licet quidam dixerint
actionem in factum dari,maxime ſi cauſam habeat a deie
ctore.In rebus autem eccleſiaſticis dixerunt quidam con
tra quemlibet agi poſſe per interdictum, unde ui, uel ad
minus conditione ex canone.2.q.1. reintegrãdę. & ꝑ eis
eſt ſ de iudi.quia v.& xij.q.ij.quicunque,xvj.q.6.ſi epiſco
pum ſ de tranſac.ueniens.ſed nos hoc non dicimus,& in-
telligimus hoc.c.reintegrandę,& alia iura,quę pro eis fa
cere uidentur,ꝙ omnia ſunt ſpoliatis reſtituenda non cõ
dictione ex canone,uel interdicto,unde ui,ſed aliis com-
petentibus actionibus,puta ſi dolo contraxit , actione de
dolo.ſi metu,actione quod metus cauſa,& ſic de alijs.Sed
nonne,quod familia eius fecit,tenetur de eo,quod ad eũ
peruenit.ff.de ui & ui ar l.j.§.ſi filius?So. dixerunt qui-
dam,non ſufficit ad dominum perueniſſe rem,qua familia
ris aliquem ſpoliauit,niſi ex facto familiaris peruenit. at
hic ex facto familiaris non peruenit . ſed quia uacantem
poſſeſsionem accepit tanquam diæce.uel dic, licet dicat,
ꝙ uidetur eſſe probatum,quòd nuncius epi abſtulit cru-
7 ces &c.non tamen erat probatum.¶ † Item & quia nõ pro
bant ſe poſſediſſe tempore deiectionis,quod eſt neceſſe.ff
de ui & ui ar.l.j.§.interdictum nec etiam erat probatum
ꝙ ex illa ablatione crucium hoſpitalarij perdiderint poſ
ſeſſionem,imò ſi perdidiſſent,niſi occupaſſent inuaſores,
non uidentur ui eiecti.ff.de ui & ui ar.l.iij.§.ſi quis autem
ar.contrarium.ff.eo.l.j.§ idem Labeo.uel dic , ꝙ iccirco
ꝓnunciatur interdictum,locum non habere : quia ſtulte
intentauit directum interdictum,quod locum non habet
ſed utile,quãdo libera perſona familiaris committit uio
lentiam,ut hic fuit.tunc tñ utile competit interdictum
ff.de ui & ui ar.l.j.§.ſi filius.nec eſt contra ſ.de iudi. dile
cti,& c.examinata.Reſpondemus enim,ꝙ non tenebatur
exprimere interrogatus,ſed ex quo expreſsit , tenetur , ſi
apte non propoſuit, ut infrà eo.decre.ſupra de iud. exa-
minata hoc autem ſcias,quòd ſi quis ſcienter à ſpoliatore
rem acceperit,tenetur reſtituere condictione ex decre.q̃
eſt infra.e.ſæpe,uel dic,ꝙ hic nunquam poterit habere
locum interdictum,unde ui,directum,uel utile, quod nõ
habet locum, niſi cum expellitur de poſſeſsione uel re-
uertens non admittitur,cum alius ſit in poſſeſsione , qui
uenire prohibet.ff.de ui & ui ar.idem eſt.§.ſi quis autem,
& l.j.§.idem Labeo.at hic hoſpitalarij poſſeſsionem ami-
ſerunt

serunt solo animo.ff.de acqui.pos.peregre §.quibus nõ tñ fuerunt expulsi, cum tñ p p solam uim expulsiuam detur hoc interdictum. ¶ Sed quidam dicunt,& non male, q etiam si nec ipsi metum inferentes, nec alij intrarent possessionem, tamen contra eos competit interdictũ ad damna,quę hac occasione passus est;quod ex eo apparet, quia aliquando interdicto tenetur etiã, qui nihil habuit de uiolentia,sed tantum auxilium dedit.C.unde ui.l.j.& ff.eo.ti.l.j.§.deiecisse.sed contra.ff.de usur.non solum.§. sed dicimus.ubi dicitur,q talis res potest usucapi, quod esse non posset,si rapta esset.sed respondent illam legem loqui,quando illi, quorum timore fugit quis de possessione sua,malo animo,puta inferendi uim,non ibant;sed ipse sic uoluit recedere,quia timuit;unde res non est uitiosa,& ideo præscribitur.¶ Item non obstant leges prædictæ.§.idem Labeo,& §.si quis.quia ibi non sumit arg.a contrario sensu.licet enim ibi dicantur teneri uim inferentes,si occupauerint possessionem,non negatur quin teneantur,etiam si non occupauerint.sed illi tenentur maximè,quia tenentur restituere fundum occupatum. imò in illis legibus probat, q ex tali uiolentia oritur interdictum:quia si ex uiolentia non oriretur,sed ex occupatione sequenti,constat non oriri. absurditas enim sequeretur.quid enim si post uiolentiam per unum annum uel ..uel plures occuparet,an tunc incipit teneri interdicto, c.. iam uiolentia transiuerit in obliuionem?& non cõ p.. in hoc casu hoc interdictum,quia fit expulsus, sed qu.. suspicatus est se posse repelli,& ideò ad fundum ire n.. n audet.tenetur ergo uiolentus.nam ex facto uioleto an.. ittit fundum,uel alia dãna patitur. quod metus causa autem non competit;quia compulsus non sum aliquid facere.sed nec quod ui aut clam,quod licet competat quãdo aliquis prohibetur ab aliquo opere in solo faciendo, at hic nullum opus prohibetur.

OLim uobis [restitutionem] à tempore litis contest. usque ad sentẽtiam,si erat bonæfidei possessor C.de rei uendi.l. certum. & si erat malæfidei possessor omnes restituat ab initio [inanis].ff.de dolo,nam his [restitutus] erat enim taliter spoliatus ab alio siue episcopatu, siue episcopalibus rebus, q satisfacere non potuit. hoc autem ei non prodesset, q rebus ab alio ablatis sit spoliatus per alium;quia de proprio resarcire tenetur.ff.de vi & vi ar. cum a te.C.de fur.subtracto.

SVMMARIVM.

1 *Potest quilibet clericus possidere, & præscribere ius excommunicandi.*

2 *Subditus præsumitur,qui agit ea,quæ agunt subditi.*

QLim inter [possessione] petebat enim episcopus se restitui ad possessionẽ iuris parochialis ecclesiæ de Monte,quo fuerat spoliatus p Abbatem: sed qa nõ pbauit,q possessionẽ habuisset cũ effectu,non potuit audiri.hic aũt iure spoliatus est eps,qñ sciuit aliũ epum hec iura exercere,& populũ obedire,uel eius sñias seruare passus est, in tm, q parochianos alteri epo obedictes nõ puniuit neq; tpaliter,neq; spũalr:puta qa nec cepit parochianos,q seruabant sñias alterius epi, uel als puniuit,nec excõicauit.sic.n.aĩo pusillanimi vr deseruisse suam possessionẽ,& sic est in aliũ translata,ar.ff.si seruiu.uen.& si for.§.j.& ff.de publ.si ego.§.j. & sic de cætero nõ debet sm quosdã in hmõi parochianos sñias ferre; q.. uis posset dici sm quosdã,q quãuis amiserit possessionẽ, tñ eius sñia ualet:quia in inquisitione sñiæ,an ualeat,uel non ualeat,plus inquiritur ueritas,q possessio:unde,qñcunq; constiterit uerum ius excõicandi ad illum pertinere,ei adiudicabitur,& sñiæ ab eo latæ confirmabuntur,& latæ ab eo,qui posidet,infirmabuntur: p p ignorantiam tñ tuendus est in possessione,quousq; de proprietate,uel potius de iure uere constet.j.de instũ.cũ uenissent. sed cõtra.s.de cã possess.& proprie.cum ecclesia. Sed hoc non placet nobis.& dic,ut no.s.eo.in literis, in glo.ij. si antẽ non est passus suum populũ alterius epi seruare sñiam sine pœna,puta quia tẽporaliter parochianos puniuit,qui seruabant sñias alterius epi,intm, q eas uilipenderunt, uel saltem excõicauit eos,licet non posset facere, q priores sñias non seruarent,uel alio modo processisset cõtra eos,ita,q bñ appareret,q possessionẽ animum nõ hẽret dimittendi,dicimus,q non amisit possessionem,quæ non amittitur nisi animo.C.de acqui. pos. licet; & ille nullo modo uidetur habere animum dimittendi.& ideò intelligo,si alias puta uel mulctando,uel eius bona occupando contra parochianos huiusmodi processisset.hæc in iuribus incorporalibus obtinent.in corporalibus autem secus crederem: quia bene amittit quis possessionem rei corporalis alias,quantuncunque excommunicetur, uel alia sententia feratur contra eum.¶ Sed si alius eps sententiam excommunicationis fert in parochianos alicuius epi,& non seruant,nec eps parochianorum eam ratam habet tunc eps excõicator non acquirit possessionẽ excõicandi,cum sic excõicando nihil possederit, nisi labia sua,quibus protulit sñiam in alios, qui seruant sñias huius episcopi;puta quia excommunicati ab eo habẽtur pro excõicatis,nihil iuris,uel possessionis acquirit: quia ipsi non seruant sñias eius,quasi ab eo possideantur, sed obedientes iuri, quod mandat excõicatos ab oibus arctius euitari.xi.q.iij.curæ.põt tñ dici, q licet hoc habeat locũ in aliis sententiis,& iuribus incorporalibus, q sic acquiratur eius possessio,non tñ sic indistinctè habet locũ in sententijs excõicationis.nam in eisdem dicendum est, quod in aliis sententijs.sed hi,qui se tuentur possessione, alias habent potestatem ordinariam excõicandi,licet nõ habeant expresse in eos,in quos ratione possessionis tulerunt sententiam;quia tunc super alios possunt prædictis modis acquirere possessionem, & præscribere infrà de præscriptio.auditis,& c.cum olim sed si nullam ordinariam potestatem habent, tunc non possunt super aliquos acquirere possessionem excommunicandi, cum ipsi non sint psonæ habiles ad essendum in possessione hmõi iuris,quod non põt haberi,nec posideri nisi ab his, qui hñt hoc à deo,uel eius Vicario,cũ ipsi tm dictũ sit, quodcunque ligaueris &c.sicut nec laicus posset esse in possessione absoluendi animas in foro pœnitentiali,sic nec potest alia spiritualia posidere.s.de iud.decernimus infrà 1 de præscri.causam.¶ † Adhuc plus placet, q quilibet clericus potest posidere, & præscribere ius excõicandi, & cætera consimilia,ẽt si alias non habeat ius excommunicandi,dũmodo sit psona, in quã hoc ius cadere posit.j. de his,quæ fi.a ma par.ca.c.ij. Item sicut episcopi, quia à iure habent potestatem excommunicandi. 24.q.3. corripiantur, possunt aliis expresse dare eandem potestatem, ut no.suprà de offi. or.cum ab ecclesiarum,sic per patiẽtiam,& per tacitũ consensum clerici,in quibus cadere potest hæc potestas,dummodo bonafide utantur ipsa potestate, bene posident,& bene præscribunt, ar. infra de præscri. cum olim infra de his, quæ fi. a ma. par. ca.c.ij. 2 ¶ † Abstinuit] ar.ff.de acqui.pos. posideri.§. si quis nunciat.Item qui paret mandatis,& agit ea,quæ agunt subditi, præsumitur subditus. xx.q.j. quàm progenitores.

sol.

sol. si animo obediendi seruassent interdictum, possessionem nactus fuisset eps: sed quia hoc animo non fecerunt, sed causa deliberandi, non nanciscitur possessionem, ar. ff. de acqui. hære. pro hærede. ff. de condi. ca. da. l. j. Item si ex deuotione bonarum mentium. v. distin. ad eius, & qa in tutiorem partem &c. & ne rumpatur neruus ecclesiasticæ disciplinæ. 23. q. 5. excõicatorum & no. q̃ sicut in acquirente possessionem iuris in personis est eius intentio necessaria, ita & eius, in cuius persona ius acquiritur in rebus. ¶ Idem etiam intelligimus, ubi seruitus acquiritur: sed credimus necessariam protestationem: quia semper præsumimus eum animo obediendi facere, nisi probetur contrarium, ar. s. de his, quæ fi. a ma. par. ca. ex ore, quãuis quidam distinguant, an consistat obedientia in faciendo; puta quia posuit manus in manum in signum obedientiæ, & sic loquitur. c. ex ore, an consistat in non faciendo, sicut hic; & tunc non dat possessionẽ obedientiæ. & p̃dicta a rõne dici mus, q̃ si ille, contra quẽ fertur sententia excõicationis, post appellationem seruat aliquando sententiam, non propter hoc uidetur renunciare appellationi, nec propter hoc sententia ratificabitur, maximè si protestet se appellationi nõ renũciare, & qa timet, & dubitat sñiam, uult eã seruare, & tñ non credit quod teneat.

a ¶ *Et prædicta ratione Et hoc dictum Innoc. hic allegat pro notabili Felin. in c. cum. M. Ferrari. col. fin. supra de constitu.*

SVMMARIVM.

1 *Quo casu quis dicatur huic decretali subiacere. Et etiam uide in nume. 2*

Saepè contingit [possessorem] Illnm. s. in quẽ res est translata [restitutionis] id est per interdictũ, unde vi, quod est de recuperanda possessione [effectum], i. usum rei suæ, cum proprietas apud eum remaneat, licet alter possideat. uera litera est, effectu, & est sensus, si spoliatus nõ potest possessorio agere contra eum, qui possidet rem suam, quia spoliatus est, sequitur, quod proprietatẽ amittit effectu, id est quo ad utilitatem. nam quo ad ueritatem non amittit: quia iura proprietatis, sicut & alia iura, inhærent ossibus. ff. de peculio, quis igitur, & uerè amittit ius proprietatis effectu: quia minus difficile est probare proprieta-

1 tem. ¶ † Ciuilis]. ff. de vi & vi ar. cum a te. ego autem intelligo hanc decre. planè, sicut iacet, ut quicunq; rem raptam sciens eam raptam, à quocunq; ceperit, cõditione ex hac decretali tenetur, ẽt si p multas manus res rapta fuerit, ar. ff. de peti. hære. sed & si. §. si aũt, dũmõ uitiũ rapinæ purgatum nescierit: qa si sciret, uel pbabiliter crederet uitiũ purgatum, tunc nõ hẽt locum hæc decre. sicut bene apparet ex uerbis, quæ sequuntur. [detinere]. non enim detinerent iniustè, si bonã fidem haberent, nec est ꝯ. ii. q. i. in primis: quia ibi qui secundò successerũt, nescierunt primos iniustè eiectos: uel illud fit ex dispensatione. si aũt res rapta uacans ab aliquo accepta esset, tũc raptor pp possessionem suam, licet iniustam, haberet condictionẽ ex lege, cum quæreretur, dũmodo dolo malo eã uacatem accepisset, nec esset accipientis. C. unde ui, cum quærebatur. Itẽ uidetur, q̃ passus uiolentiam, & interdictum, unde vi, habet cõtra raptorem cõditionẽ ex hac decr. & ꝯ eũ, q sciẽter accepit. Item vr̃ q̃ si ille, qui rem raptam scienter accepit, in alium possessionem transtulerit dolo q̃ hac cõstitutione tenet: qa qui dolo desiit posidere, p possessore hẽtur. ff. de ali. iu. mu. ca facta. l. i. ff. de rei uin.

2 si aũt. §. ij. & §. sed & his. ¶ † Itẽ uidet, q̃ condictio ex hac decre. cõpetit uim passo contra eum, qui à nemine accepit, sed ipse sciens talem rẽ esse occupauit uacantem. & vr̃ posse dici gñaliter, q̃ omnis possessor, siue bonæ fidei, siue malæ auxilium hẽt contra oẽm immediatum possessorem, qui dolo possessionem habuit, siue interdicti, siue constitutionũ; pr̃ta quæ sunt in titulo. C. unde vi. l. j & p totum & de acquiren. pos. l. ex libris: imò idẽ uidetur, q̃ ẽt contra mediatos possessores, per quotcunque manus iuerit, detur auxilium, dũmodo mala fide oẽs quæsiuerit possessionem, ut hic, & ii. q. j. in primis, & ff. de dolo. l. j. §. j. ff. de vi & vi ar. l. j. §. familiæ, & §. si filius si aũt unus de medijs possessoribus bona fide quæsiuisset possessionem, tunc ipse solus haberet actionem contra alios sequentes malæ fidei poss. ssores. ¶ Imò plus uidetur, q̃ si aliqs possideat bona fide, & alius b eandem possessionem occupet bona fide, nisi constiterit priorẽ bonæ fidei possessorem iuste possessionẽ amisisse, fiet ei restitutio possessionis, & non probata spoliatione, ut. C. de agri. & cen. si coloni, authen. de man. pri. §. q̃ si. iij. q. j. reintegranda. & sunt hæc notanda p possessoribus ecclesiarũ, qui amittunt earũ possessionem, nec possunt pbare suã canonicam institutionem. possessionẽ aũt ecclesiarum, & aliarum rerũ uidentur cõtinuare possessores, quousq; exinde expellantur, uel alius occupet, & ipse suspicatur se posse repelli. ff. de acqui. pos. clã possidere. § ulti. & l. si id quod. §. ulti. & de usuc. naturalr, & l. possessor, uel quousq; suam possessionẽ negligat. ff. de acqui. pos. l. si rem mobilem, & no. s. de elec. quærelam. ¶ In uitium]. C. de acqui pos. uitia. bene dicit, si scienter accepit, quod tenetur restituere per cõdictionem ex hac constitutione. nam si ignoranter accepisset, secus esset. ff. de vi & vi armata, leg. cum a te. nec ꝯdicit. c. 3. q. 1. reintegranda quod loquitur, quando ille qui rem tenet de qua agitur dolum, uel uiolentiam secum circa rem ipsam, argumen. s. de or. cog. cum dilectus, uel dic, si quis daret libellum, sub quo posset comprehendi actio, quod metus cã per quã aduocatur res ab eo, qui metum non intulit. ff. quod metus cã, si cum ex. §. ii. puta peto restitutionem possessionis talis rei, quæ mihi p metum est ablata, crederemus posse ferri sententiam contra posidentem, quanuis non spoliasset, nec rem scienter a spoliatore recepisset; & sic intelligit. c. reintegranda. C. de an. excep. l. ultima. C. unde vi, inuasor [restitutionis] condictione ex hac decreta. repete quæ diximus. s. c. cum ad sedem.

b ¶ *Et alius eandem. Ad de Pet de Anch. in cõsil. cxxxxiij. incip. ad declarationem col. q. in fi.*

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus absolui non debet non facta satisfactione.*

Pisanis [Castris] hæc castra Pisani occupauerant. & propter hoc erant excõmunicati. ¶ † Mo-
1 tæ]. i. occupationis castrorum factæ uel a Pisanis, si ipsi fuerunt primi iniusti occupatores: uel etiam ab aliis, quibus ipsi in uitio successerunt. s. ca. proxi. nã licet à tempore motæ guerre episcopus plura in castris habuerit: sed postea per alios, q̃ Pisanos spoliatus fuerit, licet postea Pisani primos spoliatores respolianerint, nõ tenentur Pisani interdicto, unde vi. ff. de vi & vi ar. cũ à te sed põt dici, q̃ nis non tenentur interdicto, tamẽ iuste fuerunt excõmunicati pro detentione rerũ ecclesiæ. xij. q. ij. quicunque militum. a qua excommunicatione cum essent pro manifesta offensa, uel re iudi. excõicati, nõ debent absolui

ſolui ſine ſatisfactione infra de uer.ſig.ex parte. j. & c.cũ olim[caſtrorum]i.iurium, quæ epiſcopus in ipſis caſtris habebat[aſſerentibus]coram delegato Papæ[reſtitutio] & iurium epiſcopi [impugnaturus] poſt appellationem debuit audiri hic eṗs, cum diceret proceſſum nullum, ſicut ex ſi.decre.apparet[primum] ſ. reſtitutio[alterum] ſcilicet ꝙ permitteretur poſsidere.ſ. plene & libere[con ſtabat] ꝙ eṗs habuit [morte] expone,ut ſupra.¶ Nõ poterat] ſed nonne etiam ſi alij,quàm Piſani,eadem caſtra tenerent,idem eſſet? utique: quia non haberet libere,cũ in eorum eſſet poteſtate eṗm repellere poteſt reſponderi,ꝙ Lucani habebant,quando Piſani occupauerunt; & tunc liberius & plenius eccleſia affictus,& penſiones poſsidebat,quam tp̃e Piſanorum,qui non ſolum Lucano populo,ſed etiam clero moleſti erant.& ratio,quæ ſequit̃,non ſufficienter reſpondet.uel dic,ꝙ ſi epiſcopus non probauit ſe poſſediſſe caſtra,quando Piſani ea occupauerunt: quia tamen conſtabat,ꝙ ea poſſederat,& eodem modo, quia conſtabat,ꝙ Piſani de nouo occupauerant, ſicut ex multis uerbis huius dec.apparet;conſtabat etiam, ꝙ epiſcopus tempore occupationis caſtrorum affictus & penſiones poſſidebat & ideo debebat dele.Papę præſumere, quòd poſſidebat epiſcopus plene & libere, hoc eſt quòd nullus eſſet in caſtro,qui eṗm repellere uellet,uel poſſet, cum de Piſanis conſtaret,quòd de nouo occupauerãt,nec de alijs etiam probatum erat,ꝙ caſtra poſſiderent. quod & ſi probatũ eſſet,non noceret,cũ de ipſis Piſanis indubitanter conſtaret,ꝙ de nouo occupauerant primo Lucan. eccleſia poſsidente prædicta. unde licet non probaretur Lucana eccleſia ſpoliata,ita ꝙ competeret interdictum, uel ꝙ ſecundum tenorem literarum harum ei eſſet primò reſtitutio facienda;& tamen relinquitur,ꝙ epiſcopus poſsidebat affictus liberè & plenè,nullo in caſtris exiſtente.¶ Vel,quod melius eſt,reliquitur,ꝙ iſtã eccleſiã poſſidebat ante,quam occuparetur a Piſanis,uel alijs. ita peccauit dele.qui abſoluit Piſanos ante,quam exirent de caſtris,& ſic libere affictus,& penſionem dimitterent epiſcopo,ſicut habebat ante,q̃ caſtra occuparẽtur a Piſanis, uel alijs.ſi autem Piſani probauiſſent, ꝙ alij iuſte tempore, quo occupauerunt,poſſiderent,non tenerentur dimittere caſtra,cum ſufficeret, ꝙ plene & libere permitterent eṗm prædictos affictus,& penſiones percipere, ſicut habebat tempore occupationis non autem eſt credendum Papam ita ſupinum eſſe,quod uoluerit intelligere omnia caſtra deſtruenda,ubi eccleſiæ affictus,& penſiones recipiebantur.& bene facit ad intellectum huius infrà de proba. licet,circa ſi.ubi ferè idem habetur, quod hic dr̃.ibi enim quia eccleſia Rauennas plenum ius habuerat,& plenè poſſederat,imponitur ſilentium Fauentinis ſuper poſtea poſſeſſis,niſi iuſtè ſe poſſidere oſtenderent.hoc tamẽ poteſt eſſe iuſtum,ut ſicut non licet noua caſtra facere cum iniuria,uel æmulatione alterius, & ita nec in caſtellare[a] uetera, quæ non probantur habitata.C.de ædi. priua.§.iij. & C.de fundis limi.l.j. & ij. & iij.li.xj.ar.ff.de ope.pu.l. iij. ff. ex qui.cau.infa.irro.athletas.& ad hoc poterit agere eṗs Lucanus, ſcilicet ut deſtruerẽtur innouata caſtra,uel in priſtinam formam reducerentur conditione ex præmiſſis.ll.uel officio iudicis,ar.ad hoc infrà de Iudæ.conſuluit. & non ſolum poſſet ad hoc agere eṗs,ſed etiam quilibet,qui ibi reditus haberet.nec eſt hæc popularis actio,ſed uerſus pro uitanda diminutione ſui patrimonii quiſque agit maximè

a ¶ *Incaſtellare. Adde Roma. in l. ſi uero. §. de uiro. ff. ſo. ma. ſol. a luij. & Abb. in ca. cum eccleſia. ſuprà de elec. & Fel. in c. cum uenissent, col. ſi. ſupra de conſti.*

autem eṗs debebat agere,quia de toto caſtro, uel terra poſſeſſionem habebat.¶ Irritum]& ita per conſequens apparet Piſanos non eſſe abſolutos. Et eſt ratio,quia formã mandati non ſeruant,ut ſupra de reſcri.cum dilecta, ubi no.uel dic,ꝙ hic proceſſus fuit impugnatus,quia poſt appellationem habitus fuit,& appellatio probat̃ legitima, ex eo,quia appellauit,ne fieret abſolutio,niſi præcederet reſtitutio libera,&c.

FRequens & aſsidua[Ab alio]uerbi gratia,Titius agit cnotra Meuinm:Meuius excipit,qnòd non debet rñdere,quia Seius eum ſpoliauit; male [poſt diem] infra de excep.pia.[Maiori] inſti.de exc.tu.§.item pp.ff.de executut.populi.ar.contra.aut̃.ut hi,qui obli.per ſe.§.j.ij. iij & iiij.[Accuſationem] in criminali.

De dolo,& contumacia. Rub.

AD hæc[Nanciſci] debet enim iudex ei corporalem poſſeſſionem.i.cuſtodiam tradere.infra de re iu.cum aliquibus,& tueri debet inductum.ff.ne uis fiat ei, qui in poſſ.mit.l.j.§.j. & dic,ut no.ſupra ut li.non cont.quoniã fre. nihilominus tamen poſt annum fiet uerus poſſeſſor infrà eo.contingit ff.de bo.aut̃.iud.poſ.quamuis. ſi autem per extraneum impeditur poſsidere,tenetur ad intereſſe. ff. ex qui cau.in poſ.ea.ſi quis creditorem.¶ Rigor] ſ. quòd imponat ei mulctam,& etiam pœnam corporalem, quam iudex ſecularis imponeret.ff.ſi quis ius di.non ob.l.j.& intellige hic de conſilio,& ſic pp hoc non periclitatur iuſtitia,ut hic ſequitur,alias mulctam imponet. infra de pœ. dilectus,& c.ul.ſuprà de offi.dele.pręterea[Aſtringit] & nulla alia pęna ei imponatur,niſi ꝙ ſoluat expenſas.

SVMMARIVM.

1 *Sequeſtratio ob contumaciam fieri poteſt.*

EX literis [Abſentauerint] hic eſt contumacia in non ueniendo infrà eo. cum dilecti. quandoque eſt etiam in non reſtituendo.ff.de rei uind.q reſti.quandoque in non reſpondendo, ut infra eo. prout, uel obſcure reſpondendo.ff.de inter.ac.de ætate.§ qui tacuit,& §.nihil,quandoque in non iurando.ff.de iureiurã. manifeſtè.quandoque in non exhibendo.ff.de ap. creditor.§.iuſſus.quandoque in recedendo,infecto negocio.xj. q.3.certum.18.di.ſi quis autem [Religionis] 12.q.2.re
1 ligioſam.ff.de relig.ſunt perſonæ.¶ † Sequæſtrari] no.fieri ſequeſtrationem propter contumaciam, & tunc ita fit reſtitutio expenſarum, ſicut ſi data eſſet poſſeſſio cauſa cuſtodiæ,ut hic quãdoque pp dilapidationem.2.q.6.quotiens.quandoque pp rem litigioſam.11.q.1. quia quãdoque pp ſcãdalum infra de ſequeſt.c.2. nota commutationem cautionum[Eccleſias] ſequeſtratas.[Reſtitui]. i. aſſignari poſt lapſum annum.ſed bene non petebant, cum hoc iure cautum non ſit, ut poſt lapſum anni quis debeat fieri uerus poſſeſſor rerum ſequeſtratarum[In poſterioribus] de hoc no. ſupra de offi. dele.ex literis[Nomina] & ideo quo ad expreſſa uel in literis, uel coram iudicibus non poſſunt ſecundæ prioribus derogare ſupra de reſcri.paſtoralis.§.quoniam,& §.nos igitur.

CAuſam quæ. [Natiuitate]i. an mater ipſius A. fuit legitima uxor patris ſui,& ſic an ipſa ſit legitima filia,an non & ita per conſequens poterit cognoſci,utrum. iſte filius.Lex perſona ipſius.A.ſit admittendus ad petẽdã

hæredi

hæreditatem.nam agebatur hic de hæreditate auita,s.de hæreditate patris ipsius Agathæ [denunciationibus] de hoc no.infrà de eo,qui mit.in pos.causa rei ser.si ad.[recepis] erat.n.lis conte.sicut in integra apparet; & ideò ad testium receptionem,& ad probationem sententiæ procedit,& ideò etiam fit citatio ad domum.

SVMMARIVM.

1 *Per responsionem indirectam,siue proponendo exceptionẽ peremptoriam,siue per confessionem fit lit.contest.*
2 *Non fit absolutio,neque condemnatio,nisi post lit.cont.*
3 *Diffinitiua sententia,siue per probationem liqueat siue non,ferri debet.*

Prout nobis [Aduocati] de hoc no.supra ut li.nõ contest.c.ad hoc C.quorum ap.l.ul. ¶ † Respon-
1 dit]hic habes,quod licet aliquis non teneatur respondere aduersario,nisi de mandato iudicis,si tamen respondet,sibi præiudicat.ff.de inter.ac.si fine.§.j.& l.de ætate.§.qui interrogatus.ff.de adul.si postula.§.quæstioni. habes etiam.ꝙ per indirectam responsionem,siue proponendo exceptionem peremptoriam,siue per confessionẽ fit litis conte.Sed ꝫ supra de litis conte.c.j.de ele.dudum Rothõ.So.dicimus hic litem contestari,& non excepisse tantum,nec positioni respondisse,sed narrationi,& petitioni.& ꝙ per exceptionem non fiat litis contesta.probatur ff.de condi.inde.eleganter.§.penul.ubi dicitur,ꝙ uolenti litem contestari proponenda est exceptio, ex quo sequitur, ꝙ excipiendo non facta est lit.conte. sed si non fit li conte.per exceptionẽ perempto.erit ne ante lit. con test.de ea cognoscendum,& pronunciandum? arg. quod sic.C.de excep.si quidem ubi dicitur,ꝙ exceptione pere-
2 ptoria tantum cognosci oportet.¶ † Sed contrarium uerum est,s.ꝙ non debet de ea cognosci,nisi prius lit. cont. quia non posset fieri absolutio,neque cõdemnatio, nisi lite conte.supra de elec.dudum.& l.si quidem,non dicit litem non cõte.sed naturali ordine cognitionem exceptionis præcedere cognitionem principalis petitionis, licet eã breuiãdi lites sæpe simul de utraque cognoscatur, nec est contra ius.& sunt hæc uera, ubi proponitur exceptio ut perẽptoria petitionis actoris. si autem proponeretur ad reum repellendum,puta ꝙ esset excommunicatus,uel ut declinatoria,tunc ante lit.contesta.est probanda,ut nota infra de excep.pastora.[percepisset] & ideò dicebat se non teneri ad earum præstationem . & sic legitime facta fuit lit.contest.[ad conuincendam.] C.de iudi. auť.iubemus[terminatis] si liquet,uel liquere põt.C.de iud. ppe randum.§.si aũt reus.3.q.9.decerdimus . ¶ Possessionem] i.per sententiam dotis ueram possessionem.C. quomodo & quando,consentaneum.C.ubi in rem ac.l.ij.& hoc,quãdo non liquet,ut.C.de iudi.properandum.§.si autem . & est hæc possessio irreuocabilis,nisi contra eum iudicet de proprietate,ut hic habes,& in l.præalle.reuocabilis est,si alias ante litis contesta.fiat missio in possessionem,ut no.
3 supra ut lite non contest.c.quoniam. ¶ † Sed quoniam dices semper liquere,quia aut liquet per probationes; & tũc fertur sñia diffinitiua. aut nõ liquet per probationes, & tunc similiter sentẽtia diffinitiua ferri debet,quia actore non probante,reus,& si nihil præstiterit obtinebit supra de causa pos.& proprie cum ecclesia , in fi. respondemus, hæc decre.loquitur,quando reus est absens per contumaciam,quia si esset præsens,posset esse,quòd per confessionem suam,uel alio modo actor probaret de suo iure,quod in eius absentia fieri non potest. & ideo in eius odium est inductum,ut mittatur in ueram possessionem, secus autem diceremus,si actor cõtumax esset. tunc enim diceremus,quod iudex debet ferre sententiam, & si nulla alia causa sit, nisi quia actor non probauerit per se: & ita per consequens constat,quod reus sit absoluendus;& si diligenter attendas,utrobique inuenies fauorem præsentis & odium contumacis.

SVMMARIVM.

1 *Testes inducere non licet post publicatas attestationes.*
2 *Quo casu soluantur expensæ ante finem litis,et quãdo et in fine litis non fiat condemnatio in expensis,nu.3*
4 *In causa appel.semper fit condemnatio in expensis.*
5 *An appellatus in causa appellationis semper condemnari debeat in expensis.*

Finem litibus, C.de agri.& censi.l.litibus, li.11. [dispẽdio] 50.dist.postquam supra de ele. cũ in-
1 ter uniuersas.¶ † Intentionem] per testes , uel p instrumenta.C.de excep.si quidem,uel per confessionem C.de erro.aduo.l.ii.uel per præsumptionem.C.de proba. siue.Sed obijcies,quia publicatis attestationibus non licet inducere testes,auť.de test.§.quia uero,co.7.ergo nec proponere exceptionem , quæ per testes probari debeat. ¶ So.potest esse,ꝙ fundata erat intentio alias, quam per testes, unde per talem fundationem bene inducuntur. & eodem modo potest esse,ꝙ fundata erat intentio per testes,& prius petijt dilationem ad exceptionem, quã uult per instrumenta probare,ut infra de fide instru. cum dilectus uel etiam si publicatæ essent attestationes,indirectè posset alios testes inducere super alijs articulis ex prioribus pendentibus infra de testi.ex tenore infra de fi.instr. cum dilectus.uel etiam si publicatæ essent attestationes, indirectè posset alios testes inducere super alijs articulis ex prioribus pendẽtibus infra de testi.ex tenore infra de
2 fi.instr.cum Ioannes.¶ † Ad soluendas] expensæ enim soluuntur ante finem litis,ubicunque calumnia alicuius deprehenditur,uel etiam uiolenter præsumitur ut hic,& ꝫ. de rescrip.cæterum supra e.c.2.infra de testi. significauerunt.Item non solum in diffinitiua,sed etiam si quis absoluitur ab instantia iudicij,statim fit condemnatio in expẽsis.C.de iudi.properandum.§.j.auť.de litig.§. omnem alias regulare est,quod tantum in fine litis fiat condemnatio infra de pœnis,calumniam.C.de epi. auť. generaliter & no.quod in expensis,quæ præstantur in medio litis,nõ attenditur,an is,qui condemnatur,iustè uel iniustè litigauit super principali,sed super exceptione tantum infra de sequest.ad hoc infra de app.significauerunt,& c.sæ
3 pe.3.q.3.§.spacium,in fi. ¶ † In expensis autem,quæ in fine litis præstantur,attenditur, an iustam habeat causam litigandi,uel probabilem tantum,& sic non fit condemnatio in expensis infra ti.proxi.c.ij.infra de sen.excom.sacr. ff.de leg.ij.qui solidum.§.etiam,arg.ff.de peti.hære.illud & maxime si iuratum est de calumnia,præsumimus enim bona fide litigare.j.q.7.saneimus.si autem temerè litigauit,condemnatur in expensis,C.de iudi.eum qui quidam tamen dicunt, ꝙ hoc ipso, ꝙ succumbit, condemnandus est,ar.ij. quæst.iij.qui non probat. C. de aduo.di.iud.l.j.
4 ¶ † Alij contra,in causa appellationis indistinctè semper fit condemnatio in expensis.ij.q.6.omnino infra de ap. ut debitus.& est ratio diuersitatis, quia in causa principali producũtur probationes facti,in quo probabilis est ignorantia,sed in causa app llationis pro magna parte non inducuntur probationes facti,sed tantum allegationes iuris

ris,ubi improbabilis est ignorantia,ff.de iu.& fa.ign.regula; vnde dicimus, ꝙ non semper in cā appellationis indistinctè condēnandus sit. nam si in ea inducerentur nouæ ꝓbões facti, qđ licet aliqñ, ut no.ī.de testi.ueniens,fraternitatis, in quo casu nō solum parti, sed nec iudici pōt aliquid imputari,ī de si.instr. cum Ioannes, in fi. tunc non esset condēnandus in expensis. ¶Item no. ꝙ si in sententia continebantur plures articuli,& in vno est iusta snia,& in alio iniusta,& pars à tota snia appellet,fiet hincinde cōpensatio expensarum. debebat enim 6 diuidere artic.instum ab iniusto,& super illo solo appellare,ī de testa. Raynaldus. si uerò vnum solum artic. continebat snia,ut quia condēnauit in c. cum deberet in quinquaginta condēnare,tunc nō debet distinguere: sed licet appellare à snia, & nō fiet hincinde cōpēsatio: qa non est partis distinguere,tm̄ debeo,& tm̄ non; arg. tamen cōtra.ff.si cer.pet. quidam.

a ¶Itē non uidetur differentia. Ad ista dicta Inn. hic uide Pe. de Anc. in cōsi.415. incip. Primum dubiū circa fi.cōsi. uer. esse aliud quæsitum.

5 ¶†Item non uidetur[a] differentia, utrū obtineat in cā appellationis appellatus,uel appellans rōne prę-allegata: quia uterque per ꝓbōnes inductas in cā principali satis posset instrui, qđ futurum sit in causa appellationis. aliis tñ uī, ꝙ appellatus non debet condēnari in expensis in cā appellationis : quia iustam cām litigādi habet,cum in causa principali lata sit pro eo snia,nisi alias de iniusta snia appareret manifestè. & intelligimus cōdemnationem in necessariis expensis, non utilibus,ī c. proxi.& quæ p causam factæ sunt,ī de sequest.ad hoc, & in eūdo,& redeūdo,& aduocatis,C.de iud.sancimus. deducentur aūt expēsæ,quas domifaceret,ff.ad exhib. sed & si.§.pen.ff.de pet.hære. sed & si.§.qđ aūt,& §.seq. & in auī.de man.prin.§.illud,coll.iij.ff.de rei uē. si res. similiter deducunť expensæ, q̄ casu,uel fato factæ sunt, ff.man.inrer.§.non oīa. & erunt expensæ medioeres, nō delicatæ,ff.de pign.act.si seruos, ff.de dam.insec. inter quos,§.fin. & l.seq. non aūt quæritur, si minores potuit facere,ff.man.si quis alicui, §.impendia,ff.de ꝓcur.qui proprio,§.litis impendia. & ueniunt expensæ,quę fiunt post lit.cōtest.ex officio iudicis. q̄ uerò ante iure actionis,ff.de edil.edic.ædiles, § item sciendum,§ j.& si tempore sniæ non sit condēnatus,ulterius peti non possunt, ut C.de fru.& li.exp. l.iuj.in fi. nisi in cā appellationis, ut C.qñ prouocare non est necesse,l.fi. ¶In hoc autem casu,in quo loquiť hæc decr. incontinenti ꝓposita exceptione condēnabitur excipiēs ad expensas faciendas, tñ sub condōne,si in ꝓbōne defecerit.ſic ī de ꝓcu auditis; & ita uī hæc snia ſm hoc continere multiplicem iniquitatem. primò quia fertur snia sine certa quātitate: quia non pōt esse certa tpe datæ sniæ, cum nondum sint factæ,C.de sen q̄ sine cer.quāt.per totum. ¶Sed rńdemus hoc spāle in odium tam tardè ꝓponētis exceptionem. uel dic posse ferri sniam incertam,qñ expensæ non ueniunt principaľr,sed accessoriè. accedunt.n.expensæ ꝓsumptæ maliciæ. imò dicimus, ꝙ semper super expensis incerta pōt ferri snia talis, condēnamus talem tali ad expensas, quas fecit, uel quas probauit se fecisse, C.de fru.& li.exp.terminato,ī de procur.auditis. nam sic loquitur prædicta lex,qñ sic condēnauit. nam si tu uelles praue intelligere ꝓdictam l.s.ꝙ non condēnauit in expensis,sed tm̄ potestatem agendi de expensis parti seruasse,non poss. t hmōi intellectus sustineri: quia necesse esset, ꝙ expensæ tantū officio iudicis petantur,uel iure actionis. sed officio iudicis peti nō possunt,ut in l.præalle.terminato : quia iam terminato negotio,ſm quod ibi loquitur,non habet locum tale officium iudicis,insti.de offi.iud.§.ꝑtereā fructuū, ī de offi.iud.c.fi. restat, ꝙ necesse sit peti eas iure actionis.sed nulla actio ad eas competit,nisi sit ad eas condēnatus: quia tunc competit actio in factum in re iud. ¶Et sic apparet,ꝙ l.præalleg. terminato,loquitur,qñ iudex expressè condēnauit partem ad expensas,licet incertas,& ꝙ si iudex seruauit ei, quod posset agere de expensis factis in lite, ꝙ nihil ualet. ¶†Illud aūt bene fatemur, ꝙ iudex post sniam tota illa die suum officium exercere potest condēnando in expensis,ff.de re iud. Paulus. alij tñ dicunt, ꝙ bene ualet reseruatio expēsarum;& sic intelligo.l.præal.& ageť ad illas condōne ex l.illa. primum dictū magis placet. uel dic,ut no.ī de ꝓcu.auditis. secūa iniquitas est, ꝙ intromittit se de ratiōn futuri tēporis.sed rñ.ut supra de procu.auditis. tertia iniquitas est, quia fertur snia sub conditione. sed responde,hoc non est contra ius,sed ꝑter ius.2.q.6.biduum; & est ita statutum propter breuiandas lites. quidam autem dicunt condemnationem hanc tantùm in fine litis fieri; quod litera bene per oīa non patitur. alij uerò dicunt, ꝙ eo deficiente in probatiune. & hoc est spāle ſm eos: quia,etiam si alias obtineret in principali causa,& per alias exceptiones,tñ cōdemnabitur in expensis factis in illa exceptione.

CVm dilecti. Contra eūdem hic satis apertè patet, ꝙ in modum exceptionis agitur ꝫ electum , etiam si confirmationem,uel ordinem non petat. nam hie nec electus,nec nūcij eius confirmationem petebant:qa cōfirmatus erat. nam aliter non noiaretur electus, nec ordinem, nec ꝯfirmationem iā adeptā petebat, q̄ ipsi absenti ꝑstari non poterant. ¶Itē dici non pōt, ꝙ ageret ꝫ electum accusando,cū p ꝓcuratores agaī. nec inqrēdo nec denūciādo, sicut ex ipso cōtextu lrę euidēter apparet.¶Itē nō pōt dici,ꝙ sint admissi ad ꝓponēda hęc eria quasi ꝓsequendo appłonem: qa ipsi non appellauerūt; nec electus suam appłonem fuit ꝓsecutus [appellauerit] de appłone, q̄ sit extra iudiciū, no.ī de ma.& obe. cū dilectus,ī de ap.cū sit Ro.& c.cōsuluit,& c.ad audiētiam, & c.cōstitutis.ij. & c.bonæ me. [nīsalem] de hoc no.ī de ꝓcu.querelā. ¶Præsentare] hoc allegando dicit uel tunc habet hoc locū,cum aduersarium scit coram iudice ꝑmanere, etiā maxime in cā electionis, ubi periculum est in mora, ut ī de elec. cū inter vniuersas. si.n.nesciret eū corā iudice ꝑseuerare, quare iret ?nam si fuit legitimo impedimēto detētus,circūducitur perēptorium, ff.de iud.l.& post;& sic frustra cogereť circūducto perēptorio se fatigare laborib. & expēsis, cū ius reddat eū liberū,ff.si qs cau.l.ij. si aūt legitimam excusationē nō habebat,tūc sīr ꝑcisè uenire nō teneť: quia siue post ueniat,siue nō,semꝑ teneť ad expensas legitimas,ut hic; & hoc sufficere debet. nec ꝫ facit,l.illa quā inducit,ff.de arb.Celsus, cū aliud sit in solone, de qua ibi loquiť, q̄ semꝑ liberat debitorē,ff.de sol. si per me, & ad qđ semper tenetur post terminum : aliud in comparendo coram iudice, à quo non liberatur , si tpe non idoneo compareat, & etiam ad quod non tenetur . alij tñ dicunt,ꝙ sꝑ & ēt post terminum cōparere debet, ad minus ut dicat excusationem absentiæ, ar.4.qō.5.c.t.& 5.q.3.c.1.& etiam ut litiget, si aduersarium inuenerit, ut hic [elapso] ff.de arbi.Celsus [& insidias] quis hoc sufficeret,si citatus esset ꝑsonaliter: non tñ ualet, qñ ei tatus est per procuratorem , nec procuratores insidias timēt.qđ hic apparet: quia si non timēt nūcij,nec ꝓcuratores [moderatas] de hoc not.ī.c.proxi. [tempore]

no.expensas computandas à tempore citationis, & non tantum tempore contumaciæ.

SVMMARIVM.

1 *Ante, quàm quis sortiatur effectum confirmationis, examinari debet, an electio sit canonica, uel non.*

2 *Potest contra aliquem criminaliter, uel ciuiliter agi post confirmationem, & consecrationem.*

3 *Non pôt is unius uoce appellare, quem constat fuisse contumacē.*

4 *Non licet, nisi de gratia, contradicere confirmationi solenniter factæ, à qua non est appellatum.*

5 *Sententia super electione in rem iudicatam non transit.*

Cum olim, [assereret] ff.de exhi.re. diuus [impendi] non est trahendum ad consequentiam, cū non debeat accedere ad Apostolicam sedē, uel Metropolitanum electus, uel consecrandus, nisi habeat decretum subscriptionibus roboratum, & literas testimoniales.61.dist. eps. hoc tū satis posset concedi illam confirmationem fieri cum debita solēnitate, uel causæ cognitione, q̄ sit prædicto mō, etiam cum nullus citet, cum illi,q uolunt aliq̄d obiicere,parati debeāt esse pp periculum,qđ est in mora, ar.ī de ap.oblatæ. Item qa terminum habet à iure,intra quem debent habere epm consecratum, ut no.ī de elec. cum in cūctis, & c.statuimus, & intra illum terminū si vnus maliciosè alium ꝑuenirēt,cassarēt.q̄ fieret,ar.pal.decr.oblatæ. Papa aūt posset hic excusari:qa ꝑ falsas literas iste D. circūuenit
1 eum. ¶†Canonice] uī, ꝙ non deberet sic concludere; sed sic, si inueneritis eum ꝑ falsas literas consecratum, imponatis sibi silentium; nihilominus faciatis cum pacifica possessione gaudere,cum ex quo confirmatus est, talibus exceptionibus nō obstantibus effectus confirmationis non sit impediendus,ī de app.constitutis. ij. imò bene dicit,ꝙ clandestinè,uel obrepticiè obtinuit confirmationem, ut hic. Et ideò ante,q̄ habeat effectum confirmationis, examinari debet, an electio sit canonica, uel non,ut no.ī de causa poss. cum olim. uel pôt dici,ꝙ nunquā debuit habere possessionem rerum epatus : qa non constabat de confirmatione, cuius effectus est possessio rerum epatus, ut ī de elect.cum in cūctis: sed tm̄ de consecratione,nec consecrando confirmare uī,cum hoc non intenderit,& diuersi sint actus, arg.ī de elect. cum inter vniuersas, in fi. sed si negaretur clandestinè, uel obrepticiè facta consecratio,uel confirmatio,nihil innouabitur,quousq; de hoc cōstet,cum ad hoc dicendum non admittatur qs,nisi ex officio iudicis,siue dicat confirmationem nullā, uel bñficium resti. in integrum petat; & si utroq; istorum modorum agaī, lite pendēte nihil innouari debet.ff.de iud.si ꝑtor, C.de in integ.re
2 sti.l.j.ī.ut lite pēd.c.1. ¶†Fatemur tñ,ꝙ post confirmationem, & consecrationem pôt ꝯ aliquem agi & criminaliter,& ciuiliter super eo,ꝙ nō sit canonice institutus, uel ꝑ simoniam:uel quia omissa sit forma, uel alio mō, nisi dum petebaī ꝯfirmatio,uel ꝯsecratio de eo, qđ mō obiicit,fuisset exceptum & iudicatū,ī de ele.cū dilecti, uel etiam exceptum tm̄,& non obstante exceptione,facta fuisset confirmatio. nā in his casib.fortè posteà agi posset, C.de fi.instr.l.fi.ar.C.de fal.ipsc. hic tñ est dīa inter eū,q post ꝯfirmationē obiicit,& eum,q ante ꝯfirmationem obiicit:quia q ante ꝯfirmationem obiicit,nihil ꝓbare debet ea rōne,qa negantis factū,s.in electione non canonica nulla est ꝓbatio: sed electionem canonicam esse probare debet, ut no.ī.de postu.c.1. ubi aūt post confirmationem dī electionem minus canonicam, hoc ꝓbare debet.Nemo.n.cogiī dicere titulum suę possessionis,ut no.de hoc ī de ꝓcu.ex insinuatione.uel dicę ut no.ī de acc. c.super. si aūt crimen obiiciaī siue ante ꝯfirmationem,siue post,semper q obiicit,ꝓbare debet, nisi iudex ex officio suo uelit inquirere; de hoc no.ī de postu.c.j. quare non simul audiunī causæ oium trium,s. D. F. & G. hoc,quod ī in hac gl.dī,uī,ꝙ etiam,s.post confirmationem,& electionem iterum pôt dici ꝯ confirmationem,& electionē. & de forma electionis,& de delicto personæ locum habet, qñ confirmatio data est sine causæ cognitione.& idem uī, etiam si sine ulla inquisitione,uel cognitione data sit,sicut est, qñ idē elector, & cōfirmator;& hoc ꝓbaī ī de elec.ꝙ sicut ī de app.cōstitutis,& c.cōstitutus; & in his casibus si apparuerit electionem minus canonicè factam,cassabit electionē.¶ Itē si inuenerit cōfirmationem nō ritè factam, puta qa confirmator noluit admittere ꝯdictores, uel legitimas exceptiones, uel qa electionem nō examinatā ꝯfirmauit, siue appellatum fuerit,siue nō. cassabit ꝯfirmationē, ar. ī de ap.ꝯstitutis, & c.ꝯstitutus. si uerò ꝯfirmatio quātū ad oppōnem iudicij fuerit ritè facta,sed electio nō, sed tñ confirmatori non innotuit tota ueritas, tunc dicunī quidam,ꝙ eodem mō irritanda est confirmatio : qa inspecta ueritate mala fuit,licet iudex bene ꝓcesserit,C. de app.eos,ī de si instr.cum Ioānes,ī de priuil. cū olim ij.in fi. ¶Sed certe, quicqd dicant, hoc uī habere locū, ubi fuit appellatum:quia ꝓpter remedium appellationis irritatur, qđ factum est,ut in eisdem iurib.apparet. sed ubi non est appellatum, qño irritabitur, qđ legitimè factum est? non uī bene: sed tñ non reuocarem sine maturiori consilio, qđ sic factum est. sed ubi inueniet superior electionem minus canonicam ꝓcessisse, & confirmationem sine examinatione secutam fuisse, melius dicet,si sic dicat : qa cōfirmatio ꝑ errorem fuit obtēta, eam reuoco; & qa electionē inueni minus canonicam, eā casso,ar.ff.de re iud.qđ iussit, C.cōmi.& ꝓgr interlocutio.& l.seq.C.si ꝑ uim.l.fi. ¶Si aūt electionis ꝯfirmatio fieret cum solēni examinatione,puta partibus constitutis in iudicio, & lite ꝯte.ī de elec. dudū Ro.& snia tali modo lata, s. confirmo electionem; tunc de cæterò nullus admitteī neq; ꝯ electionem, neq; ꝯ confirmationem,à qua non est appellatum,ad hoc, ut ipsa casseī nec propter formam,nec ꝑp crimen:quia snia transit in rem iud.C.cōmi.& ꝓgra.l.iij. non negamus, quin possit procedi contra hunc confirmatum & propter crimen,quod ante electionem cōmiserat, & etiam propter defectum formæ, ut quidam dicunt, non ad electionē, uel cōfirmationem cassandam : sed ad hoc,ut deponaī, uel suspendatur, uel alia pœna imponaī. sed pluribus aliis uī contra, & melius etiam,ꝙ de præmissis nō possit accusari post confirmationem solēniter obtentam. quia transit in rem iudicatam, ut dictum est,ut aliqs sit litium finis,C.de fi.instr. l.ult.ad fi. & idem uī dicēdū, etiam si partes nō fuerint in ꝓcessu confirmationis, nec lit.cōte. facta fuerit : sed tñ solēniter ꝓcesserit ꝯfirmator inquirēdo de forma electionis in loco, ubi facta est electio, & de scīa,& de morib.& uita electi in loco, ubi ꝯuersatus est,ī de elec.scriptū.nā in hoc casu credimus sniam cōfirmationis trāsire in rem iud.nisi forte de obreptione ꝓponereī, nisi forte ex ꝓuisione, & de gratia, & nō de mero iure audireī,non tñ multo tpe post confirmationem,ī de elec.cum dilecti [alioquin] si ꝑdictus D. non esset canonicè electus.
3 ¶†Citatus sic referebāt iudices,uel pars F. & G.ꝙ ꝯtumaciter absuerat D. sed non constabat:qa si cōstaret eum fuisse contumacem, sic non

non posset appellare uiua uoce.ff.de integ.rest.diuus. ita nec eius itineris arreptio uim appellationis obtinet & hoc iustificat sniam eo absente latam.s.ut li.non ɔt. qm. nec fuit necesse, q aliqua snia ferretur ɔ hunc.D. cum de facto in eadem ecclesia,de qua agit,nihil possi deat,nec etiam de iure. Item quia nec ipse agebat contra alios electos,nec alij ɔ eum, nec se eis opponebat.

4 ¶Confirmare] huic facto.G.acqeuit,uel ad minus non ɔdixit,nec postea eum inuenimus prosecutum hmôi negocium,quis sola testimonia non sufficerêt, ubi de pluriû agit electionib. hæc aût ideo sufficiunt:qa ambo electi,inter quos erat contentio,uidentur his esse contenti.sed.D.et huic confirmationi se opponere non posset, nisi appellasset: qa confirmationi solêniter factæ, à qua nô est appellatû.ɔdicere nô licet,nisi de gratia: qa ɔfirmatio snia est,& uim,& formã sniæ tenet. & iô trãsit in rê iudi.ex quo nô est appellatû [lras] q nô ualuerût, cû de pmissis lris, & eorû,quæ in eis continebant,nô facerêt mêtionê.s.e.c.ij. [Misericorditer] qa uera fuit misericordia: qa ex quo alius legitime confirmatus fuit, nô erat ulterius audiêdus,nisi psequêdo appellationê, de qua Papa erat incertus.¶Inuentus] q.d.citatus tertiò contumax fuit. iô proceditur ɔ eum, êt si non inueniat termino unius anni sibi dato,cum alias sp deberet expectari, si contumax nô esset,arg.à ɔrio sensu.s.ut li. non cont.c.qm.§.porrò, & §.se. Sed dices, quare datur annus,cum in decr.præall.non dentur, nisi sex menses? Rñde,ibi agebatur de electione non confirmata,& epo non consecrato: hic uerò loquitur de iã consecrato, & hoc et spâle pp reuerêtiã consecrationis.uel.dic hoc est se ipâle pp consecratione: qa iterû tractatur de eius iure post sniam instè latã,& q expectetur per annû, & fiet hoc ex abundanti,ut auferretur ois exceptio ipsi.D. q dicebat & dicere poterat p itineris arreptionê appellasse: qđ tñ non constabat. non.n.esset bonum,imò pessimû,q si de iure esset eps,q alius in locû eius intraret

5 3.q.7.hoc quippe,& j.de concess.præbê.c.j.¶†Et est hic ar.q snia super electione non trãsit in rê iud.sicut in matrimonio carnali.j.de re iud.consanguinei, &c.tenor. alij dicunt & melius,q si uerû esset,quod.D.dicebat,s. q iter arripuerit ad se.ap.ueniendi, iniquus erat processus iudicû:j.de ap.suggestum, & e.meminimus. & iô de iure est,q iterû inquiratur de eo,& si inuentû fuerit reuocetur processus.s.de off.dele.cû cã.¶Sed oppones, quare ergo ad eosdê remittitur negocium? Rñ.nô remittitur: sed hoc ius côe est, si qs intra annû nô psequitur appellationê,primus iudex pôt psequi app.ut no.s.de off.dele.pastoralis.§ præterea. uel melius pp præsumptiones, quæ erant ɔ eundem.D.hoc speciale factû fuit ɔ ius. hodie autem dicunt quidam hoc, qđ diximus de arreptione itineris,esse correctum,ut no.j.de ap.ut debitus ¶Verbo] qa non dixit, ego appello: sed dixit,uel p certo habebat, q ad. se.ap.ueniebat,ut de processu ɔ se habito conquereretur. nec hoc sufficit,si copiam iudicis,a quo uult appellare,pôt habere intra decê dies, ex quo scit contra se habitum processum. coram eo.n. appellare tenetur.2.q.6.§.si quis ipsius,& §.bidduum.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus neq; administrare, neq; alienare res ecclesiæ potest.*

2 *Reus excommunicatus potest constituere procuratorem.*

3 *Excommunicatione pendente suspenditur effectus debiti.*

4 *Debemus apostatis de omnibus iuribus suis respondere.*

Eritatis [Canonicis] & quia nolebat canonicis eû accusantibus rñdere ordine iudiciario seruato, ideo dñs Papa, ne de sua ɔtumacia cômodû reportaret, mandat ɔ ipsum procedi in modû inqsitionis.¶Audiêdã] in modû inquisitionis: al as non liceret ɔ eum recipere testes,lit.non cont.ut s.lit.non cont.qm frec.alij dicunt, q semper ɔ quêlibet prælatum, & êt clericum contumacê ad depositionê procedeř lit nô côt. ut hic, & j.de cle.nô re.in ec.uel præ.ex tux.fm.l.autê secus.ff.de pœn.absentê. ¶Depositionis] no q non fert hic sniam sup crimine,sed tñ deponit eû [inhibitionê] j.de no.ope.nun.cû ex in iuncto.j.de despon.impu.ad

1 dissoluendû.s.de in integ.rest.cû uenissent. ¶†Excôcationê] excôicatus.n.cum suspêsus sit,& administrare nô possit,alienare res ecclesiæ non pôt;qđ intelligendû uidet de noiatim excôicatis,& publice,ar.j.de iudi.ad pbandum. Idem êt,si non noiatim,sed tñ per sniam, uel canonem,in quã certum est eum incidisse.j.de excess.plã.c.si.Itê res suas uendere,donare,& alias emere pôt.i. teneret ɔctus, si faciat.11.q.3.qm mul.in fi.& expressius.j.de sen.exc.si uerè.ubi dicitur,q êt nouos ɔctus cû eis inire licet: & fortè si constitnat procuratorem ad negocia,oritur inter eos actio mandati. non.n.inuenimus

2 huiusmodi contractus censeri nullos à iure. ¶† In iudicijs aût admittendus non est, quando est actor excôicatus.j.de sen.exe.per tuas.j.de sen.& re iud.ad probandum.j.de proba.post cessionem si.C.de hære.l.pe.imò & si in iudicio constituitur,qn excômunicatus est reus, oritur obligatio,quod apparet: qa reus excômunicatus constituit procuratorem.s.de indi. intelleximus. sed exceptione actor remouetur;de hoc no.s.de procu.cô sul.nec in spiritualibus ualet, qđ fit ab excôicatis.j.de app.constitutis.j.sed in his spiritualibus ualent,quæ facti sunt tñ.q.d.non quæ iuris, ar.j.de præben pro illorû.s.de rescrip.capťm,dicunt tñ aliqui,& fortè nô malè, q si aliqui prælati sint excôicati, & rône sui officij facerêt aliquod spûale,puta qa prouiderent alicui ecclesiæ de prælatura, uel canonicatu,uel confirmarêt alicuius electionê, q bñ ualet,qđ fit ab eis, qdiu tolerãtur. 8.q.4.nône.6.q.4.c.j.& 2.nisi fortè esset notoriû, uel aľs probari posset,q essent publicè excôicati: quia tûc hæc spiritualia, uel êt alia ab eis recipere non debent, sed cû superiore agere,& ab eo appellare.ar.ff.de mino.ait prætor.§.permittitur. nec contradicit decr.constitutis 1 quia ibi non ratione publici officij eligebant, sed spâle ius prosequebâtur, qđ quilibet habet rône sui canonicatus,uel spiritualis fraternitatis.ne! ibi ut excôicati se cerût rône publici officij, quod non habebant:qa publicum officium eligendi in non excôicatos tm reciderat. & dicimus generaliter,q contractus initi cum excôicato non solum ignoranter, sed êt scienter, & durante, excôicatione tenent, & ex eis agitur contra excôicatos, si conueniantur,êt durante excômunicatione. ipse autem excôicatus licet & agere non possit durante excôicatione, tamen post absolutionem poterit agere de contractu inito, dum erat excommunicatus obligatis aliis,& obligat sibi alios,dum sint excômunicati.11.q.3 quoniam multi, in fin.j.de sen.excom. si uerè, & tempo re excômunicationis durant obligationes, licet agi nô possit ex eis, dum sint excommunicati.j.de excep.cû.

3 inter.j.de sen.exc.per tuas.¶†Item pendente excôicatione suspêditur effectus debiti.puta fidelitatis.& uidetur, q iuramento fidelitatis astricti sunt absoluti à iuramêto.15.q.6.nos, & c.iuratos, ar.contra.11.q6.3.Iul.sed ibi potius narrat factum, quàm ius, ut ex eodem.c.col-

ligi potest. sed post absolutionem bene agerent excõlea ti. de contractu in excõicatione inito rõnibus prædictis quia 5ctus tenet licet excommunicatus agere nõ possit. ¶ Item si existens in excommunicatione expolietur, post absolutionem aget interdicto, unde ui: quia non licet alicui excõicato sua auferre. & si quis cũ iuro, uel sine iuro promisit aliquid alij excommunicato dare, consuli mus ei, q̃ det. nam hoc iurm, uel promissio absq; interitu salutis seruari potest. ĵ. de iureiur. si uero, maximè si alij seruari debet. ¶ Sed dices, non potest seruari sine peccato, cum ego ei in nullo communicare debeam. 11. q. 3. cum excõmunicati, & si communico, pecco mortaliter. š. de his, quæ ui, me. cã fiunt, sacris. ¶ Sed rñdemus, cum licitum sit ab eis emere, uendere, & 5here p̃ utilitate nostra, uel necessitate. ĵ. de sen. ex c. si uerè, & c. inter alia, & etiam ex pietate aliquid potest dari excommunicato. 11. q. 3. quoniam mul. in fin. & per consequens ea facere, quæ in 5ctibus conueniunt, & quia al'r sequeretur, q̃ ecclesia machinaretur fraudes, uel mendacium, quod esset absurdum. 22. q. 2. cum humilitatis; & c. nec artificioso: quia nec uidetur fuisse intentio con-
4 dentis canoné, q̃ alius puniret, q̃ excõicatus. ¶† Item si seruiens tenetur ei seruire, ut promisit. 11. q. 3 quoniam mul. quare eadem ratione debita non soluet: & ad hoc bene faciet. 11. q. 3. Iulianus, & c. impetatores. ubi satis innuitur, q̃ apostatis debemus de omnibus iutib. suis respondere. nam possunt comprehendi sub patresfamilias ar. ĵ. de sen. excom. si uere. nec est reuocata ratio prædictorum per c. 15. q. 6. nos, & c. iuratos, quia illa. c. specialiter loquuntur in absolutione à fidelitate, & iuramento fidelitatis. uel iccirco specialiter statuitur & reuocatur canon Iul. quia ualde magnum fomentum excommunicationis, & excommunicatorum erat, quando se ui debant concomitandos magna caterua uasallorum. uel dic, q̃ sicut ibi factum fuit pp multam malitiam excommunicati, & nõ fieri potest. sed nisi fententialiter absol uatur, ipso iure absoluti non sunt. hic tñ fatemur, q̃ nõ est cum eis communicandum, nec, 5hendum, si superbiores inde fierent: uel si apud alios æquè bene, uel etiam aliquantulum minus contrahere possent. plus dicimus, q̃ ex quo inquisitio fit contra aliquem, extunc non licet sibi alienare. ĵ. de accu. c. si. ubi no.

SVMMARIVM.

1 *Non potest quis absque bona fide beneficium possidere.*
2 *In actione de beneficio obtinendo non est facienda missio in possessione.*

Contingit [Potentiam] nunquid, si expellat eũ, competit ei interdictum, unde ui? ar. q̃ nõ. ff. uti pos. si duo. §. creditores. ĵ. de sequest. pos. ad hoc 5rium tñ credimus, arg. C. de præto. pig. l. ult. [Verus] contra hunc plura prodita sunt auxilia. primũ, q̃ pstet cautionem iudicio sisti. š. c. j. & fm, q̃ condemnetur in expensis. ĵ. de sequest. pos. ad hoc. tertium ad interesse. ff. uti pos. si duo. §. ult. ff. ne uis fi. ei q in pos. indu. l. j. in prin. quartum manus militaris. ff. ne uis fi. ei qui in pos. indu. si quis missus. quintum beneficium huius constitutionis. sextum ex constitutione. š. ut lite non cont. qm̃,
1 in si septimũ est, ut in poss. leg. is cuius. §. missus. ¶† Sed nunquid idem est, si clericus de beneficiis ecclesiasticis agat, uel de alijs spiritualibus? arg. quòd non: quia non non est sufficiens titulus præscriptio, sed necessaria est legitima electio, uel ordinatio. 62. dist. c. j. & ij. q. j. legũ, nec est contra. ĵ. de iure pat cura. quia ibi non præscribitur ecclesia ut beneficium, sed ut proprietas, quod esse potest. ĵ. de præscrip. auditis. š. de in integ. rest. auditis: tamen dices, ad quid prodest secundum decretum in beneficiis, cum nullus possit possidere sine bona fide, & hic non possit habere bonam fidem, qui conscientiam haberet rei alienæ. ĵ. de præscrip. quoniam? respondemus, uidelicet ut fructibus utatur. ¶ Item põt dici eum possidere bona fide: q̃a sic credit, uel quia autore prætore posidet ex secundo decreto, & sic præscribet, ut nihil ei obiei possit per aduersarium: semper tñ, si habet conscientiam rei alienæ & quandocũq; habuerit, non consi dat, q̃ rõne huius missionis possit retinere beneficium. Sed uidetur hanc quæstionem non de facili posse sic p̃cedere. nam aut ille, qui agit super beneficio, est confirmatus, aut non. si non est confirmatus, solum officium iudicis implorare põt, ut confirmetur, & si illi, cõtra quos agit de hoc, & qui ubi se opponunt, cõtumaces sint, nunquam fiet missio in pos. cã custodiæ. nam ante confirmationem potest suum beneficium ministrare, ĵ de elec. qualiter. ergo multo fortius non competit ei actio ad beneficium, uel res beneficij petẽdas. nec est hic necessario missio in possessionem, cum lit. non conte. procedi posit. š. ut lit. non cont. quoniam. si autem est confirmatus, non debet petere ius, quod habet in beneficio: q̃a illud habet, nec amisit, cum iura inseparabilia sint: sed debet petere, ut pacifica possessione gaudeat: ĵ. de appella. constitutis, & petat res ad beneficium pertinentes Item & tunc contra contumacem datur missio in poss. sicut in aliis tealib. ff. ex qui. cau. in pos. ea. Fulcinius. §. item uideamus. sed in hoc ultimo casu non multum p̃cedit beneficium: quia potest esse, q̃ nullam certam rẽ petit, sed beneficium, sicut alij canonici, & loci in choro &c. huiusmodi unde in hoc satis uidetur, q̃ licite fit missio in possessionem, & ẽt fm decretũ hoic dabit: sed tñ iudex primò summatim cognoscat. š. ut lit. nõ cõt. qm̃. §. pe. & licet alias sufficiat pro summaria cognitione, ut š. ut lit. non 5t. qm̃. §. pe. iurm calũniæ, hic aliquantulum
2 maiores probationes requiret. ¶† Hodie tñ statutum est q̃ cum agitur de beneficio obtinendo, q̃ non est facienda missio in pos. ĵ. ti. proxi. c. fi. ubi notatur. & ex hac ratione, f. quia l. ista Fulcinius, dicit generaliter in actione in rem fieri missionem in pos. rei petitæ, dicendum uidetur, q̃ si eps petat ius epale in aliqua ecclesia, uel aliquid aliud incorporale, q̃ reo cõtumace existente dabitur missio in poss. cã custodię illius ecclesiæ, & exercitium iurium, scilicet ut possit iniungere pœnitentias, ungere infirmos, & iurisdictionem, & iura episcopalia exercere. non obest obiectio, ergo aliquis, qui nunq̃ habuit curã, habebit exercitium? ad quod respondemus potest esse: sed hoc est pp ignorantiã possessoris nã hæc eadẽ argumẽtatio est in snia diffinitiua, quæ non tribuit ei curam, pro quo dat snia, nisi de iure haberet. ff. de cond. inde. l. Iul. & ĵ. de re ind. cum inter uos; & tamen exercitium haberet. Item hoc idem poterat, si simpliciter nomine suo mittatur in pos. ex secundo decreto prælationis suæ. uel dic, ut no ĵ. tit proxi. c. j. ¶ [Constituatur] hæc decre. põt loq in psonali actione, & fm hoc proprie ponitur hoc uerbũ, constituat: q̃a post annum ex scdo decreto constituetur uerus possessor, sicut, si ẽt permansisset in custodia, necessarium est scdm decretũ uel põt loqui in reali; & fm hoc illud uerbũ, 5stituat, ponit improprie, ut sit sensus quasi decernat uerus possessor: q̃a sicut nõ esset sibi necessariũ scdm decr. si semper in possessione permãsisset, sed dolo lapsu tpis

hec

set uerus possessor, sic & si propter potentiam, uel dolū aduersarij non potuit nancisci possessionem.

Venerabilis [Ac prouinciæ] quāuis causa hæc tāgat prouinciales, nō tñ necesse est eos citari: sed nec eis præiudicat secundum quosdam. ff. de lib. cau. si pariter. C. res inter alios ac. ne. præ. per totū. hoc non placet. im mo bene præiudicat; de hoc no. s. de arbi. cum tpe. s. de ma. & obe. inter. & e. ul. s. de dila. exposuit. & j. de re iud. cum super & c. pe. ¶ Archidiaconus] citatio horum iudicum non est necessaria, si hæ literæ peruenerunt ad archiepiscopum; ideò ista mandat fieri: quia posset esse, q hæ literæ ad archiepiscopū peruenire nō possent.

Letor, qui [cauerit] indici. s. de of. de le. pastoralis. 3. q. 3. §. spacium. th & si non esset, qui reciperet, nihil esset sibi imputandum. ff. de le. j. si fundum. j. de appel. ex ratione. hæc cautio hic de nouo introducitur. licet enim aliæ pœnæ per antiqua iura huic decipienti ad uersarium imponantur, s. q punitur in expensis. C. quō & qn iudex, authen. qui semel, & hic, sed q hanc cautionem præstaret, nullo iure cauebatur, & credimus sufficere solam uerbalem cautionem cum pœna.

SVMMARIVM.

1 *Secundum decretum dandum est partibus etiam præsentibus.*
2 *Actori conquerenti de aliquo auferente, uel turbante iura, & seruitutes qualiter consulatur.*
3 *Quo casu quis mittatur in possessionem nominum.*
4 *Spiritualia æstimationem non recipiunt.*
5 *Primum decretum qualiter fiat.*

De eo, qui mittitur in possessionem causa rei seruandæ. Rub.

Onstitutis [possessionem] forte petebat restitui possessionem eiusdem ecclesiæ agēdo possessorio ex interdicto, unde ui. unde est notandum, q in interdictis in rem scriptis fit missio in pos. cā rei ser. sic ut hic vr fuisse factum. & super hac possessione cā data rei seruandæ
1 reuocanda modo hic agebatur. ¶ †Et ex hac decre. pa- tet, q partibus pñtibus ēt s̄m decretū est dandū, quod satis dici pōt, cū pars, ꝯ quā dari petitur, multa possit dicere, & iura sua allegare. Itē non est ferre sniam nisi in confessum, uel conuictum. ij. q. j. nos. Item iudicantē oportet, &c. xxx. q. v. iudicantem, & melius ad hoc facit. C. quō & qn iud. ea quæ. uel dic, q hic nō petebatur s̄m decre. quod non erat necessariū: quia solus lapsus anni sufficiebat, ut no. s. ti. pxi. contingit. sed aduersarius pe tebat sibi restitui possessionē, non obstante lapsu anni, cum nō fuit in mora. melius dr, quia sic sup possessione agebat: quia una pars petebat eā reuocari, & alia pete-
2 bat eam cōfirmari. ¶ †Ecclesiæ] quæritur qualiter cōsu latur actori cōquerenti de aliquo auferente, uel turbā te iura, & seruitutes, & nō pmittente uti eis, nec ēt cōpa rente ad rñdendū? ¶ Et primò quidē excōicari pōt. s. ut lite nō conte. tuæ, & c. qm̄. pōt ēt iudici mulcta. ff. siquis ius di. nō obten. l. j. pōt ēt taxari interesse, s̄m q exigit natura interdicti, uel actionis, de qua agitur, & fiet missio in pos. s̄m mēsurā debiti declarati ad instar alterius psonalis actionis, autē. de exhi. re. sed melius iudex, qñ agit cōfessoria, mittet in pos. seruitutis, uel alterius iuris petiti actorem, & erit uerus possessor non cā custodiæ, & prohibebit reo, ne turbet ipsum actorem uti ser uitutis illa, quandiu de iure suo probet, & præcipiet ei, quòd super hoc ipse caueat, & faciat interim quasi possessione pacifica seruitutis, uel alterius iuris petiti gaudere possessorem. ff. de no. ope. nun. si prius quàm. ff. si ser. uen. l. is, cuius sami. ff. de usufru. cuiusque. ff. de op. leg. mancipiorum, ff. de inge. ma. diffamare. C. de re. pigno. si eo. ff. de usufru. usufructus. ff. ut in possess. lega. l. si pecuniæ. § j. & l. si inutiles, & de col. bo. l. j. §. pe. si aūt agitur negatoria, non fit missio in possessionē: qa nō pōt: sed cauebit de nō molestando, ut in pdictis iuribus. hoc eodē mō cōsulit̄ agēti interdicto, uti pos. siue interdicto, vñ vi, p incorporalibus, siue quocunq; alio mō agatur p incorporalibus, ut pdicta iura sonant, & j. de seqst. pos. c j. licet. n. agens interdicto, uti pos. non possit mitti in possessionē, cū dicat se posidere; tñ pcipiet reo, q nō ipediat actorē, quousq; de iure suo pbet ut in pal. l. si prius. ff. de iti. actuq; priua. l. si p uia, & l. j. ij. & . iij. snia diffinitiua nō feretur, cū non sit lis contest. s. ut lite nō conte. qm̄. j. rñso. est aūt hoc uerū, siue petat̄ ecclesia rōne iuris epalis, qđ eps in ea hēt: siue iure parochialis, quod archipsbyteri in ea hnt. nā eccl'ia cum nō possit esse in alicuius dñio, uel possessione. ff. de rei uen. in rē. j. rñso, & §. j. & insti. de rerū diui. §. nullius, non pōt de ea agi nisi rōne iuris, qđ in ea hētur ff. de ꝯhen. emp. q tabernas, & ff. de mino. l. pe. & rōne eius iuris pcedit̄ pdictis modis. ¶ Et dicunt qdā, & forte bene, q añ, q̄ det superior possessionē, qđ ita grauiter pıudicialis q incipiet ab excōmunicatione, uel sequestratione, uel missione in pos. cā custodiæ, ar. s. de dolo. c. ij. nec obstat l. præalle. si prius, ubi dr, q nō sunt aliæ iudicis partes, nisi ut pcedatur priori mō: quia nō remouet, quin pcedatur mitioribus modis, siue pœnis. sed hoc uult dicere, q ad diffinitiuā sniam pcedere nō pōt, & si intra annum uenerit, restitutis expensis, & præstita cautione recuperabit possessionē pdictam, uel relaxabitur mandatū factum de nō molestando, & cautio sup hoc præstita. proprie aūt dr fieri hæc missio, & reuocari: quia sicut p incorporalibus damus iterdicta quasi pos. ff. de ser. quotiens, & no. s. de elec. quærelam. s. de cā pos. cum ecclesiæ, & ita ēt fieri pōt missio in pos. ut hic, & j. de seques. pos. c. ij. supra de dolo. c. j. supra ut lit. nō cōtest. accedēs & si intra annum non uenerit, ex tunc poterit iudex decernere actori quasi possessionem ueram dicti iuris, & ulterius non reuocabitur mandatum factum, nisi reus probauerit de iure suo; non tamen sine decreto secundario hoc ius habebit. alii dicunt, q statim fit uerus pos sessor lapsu anni sine secundo decreto, sicut & in reali actione legitur, & no. supra ut li. non contest. §. in alijs. & hoc satis innuit hæc decre. alii autē dicunt corpora ecclesiarū posideri ab epis, uel capitulis, uel prælatis earum. & sic fiet missio in pos. corporaliū ecclesiarum, sed iurium non. ¶ Alij dixerunt, ut no. supra ti. pxi. contin-
3 git, in fi. ¶ †Si aūt quisquā in personali actione mittendus sit in pos. causa custodiæ, & nō inueniantur res corporales, in quarum possessionem mitti posit, mittetur in possessionem nominum, ita, q posit exigere debita; & uero creditori denegabuntur actiones. ff. ut in pos. le. l. si inutiles: cum tamen si intra annum, uel secundum alios quādocunq; obtulerit cautionem sistendi iuri, recuperabit collecta ab eo, qui missus est in possessionem exinde agit ut prius. ff. de colla. bo. l. j. §. iubet. & per simile eodē modo dicendū est fieri missionē in pos. aliorū incorporaliū tam temporalium, q ēt spiritualium, cum auctore iudice hoc fiat, arg. ff. de acquir. pos. iuste.

quamuis alij dicant contra qũ interdicto, vnde ui, uel
actione ex empto agitur, uel alia ꝑsonali actione, ubi
missio fit pro mensura debiti declarati, cõpetens est, ꝙ
fiat primò missio in possessionem illius rei, de qua agit;
si ratione interesse aliquid deest, uel plus debetur, tũc
suppleatur, & usque ad supplementum licet fiet missio
in possessionem aliarum rerũ. sed licet hoc sit congruũ;
ex causa tamen, & si uideatur iudici, aliud fieri potest.
4 ¶†Itẽ dicimus, ꝙ si agatur personalibus actionibus ꝓ
temporalibus, non est procedendum ad missionem in
poss. spiritualium pro mensura debiti declarati, & hoc
duplici rõne. Prima est, quia spiritualia ęstimationem
non recipiunt; & ideò cõmensurari debito non possunt.
Secunda ratio est, quia cum eis permutari non possunt,
infra de rerum permu. ad quæstiones. sed si ageretur
personali actione pro spiritualibus, puta ex permuta-
tione, uel donatiune rerum spiritualium, tunc bene in
aliis rebus spiritualibus crederemus fieri missionem, &
etiam forte in temporalibus, & maximè in spiritualib.
quibus sunt annexæ temporales præstationes. [Volun-
tatem] non tamen adeò studiosam, ut debuit, supra de
offi. ordin. pastoralis, in fine. ¶Et uos] & ita habes hic
cautionem præstandam aduersario; & si aduersarius
non est præsens, sufficit, si iudici præstetur, uel coram
aliis publicis personis præstetur, supra de offi. ordin. pa
storalis. 3. q. 3. §. spacium; & si non esset, qui reciperet,
non imputaretur ei, arg. ff. de leg j. si fundũ, §. si Titio,
alias est, l. antepen. infra de app. ex ratione, infra eo. cum
sicut. ¶Possessionem] etiam sine secundo decreto, imò
à principio, sicut post annum, licet diuersimodè, est pos
sessor, ut no. supra ut lite non contest. quoniam. decre-
tum idem est, quod iussus, ff de dam. infec. l. iiij §. j. & §.
5 duas, & l. si finita, §. Iul. ¶†Et dicunt quidam sic fieri pri
mum decretum, decerno hunc præsentem mittendum
in poss. talis rei exigente contumacia aduersarij eius.
sed non uidetur ꝙ bene dicant illi. quia per hæc uerba
potius uidetur ferre sententiam contra se, uel sibi legẽ
dicere, q̃ contra alium: præterea nihil aliud uidetur
dictum, decerno talem mittẽdum in poss. q̃ si diceret,
ꝙ talis de iure mittendus est. alij dicunt sic, mitto ta-
lem in possessionem rei causa custodiæ. sed certe illi
falsum dicere uidẽtur, nisi actualiter mittat. nobis ui-
detur, ꝙ melius sic fiant hæc decr. primum sic, decerno,
uel constituo te, uel iubeo te esse uerum possessorem ta
lis rei cã custodiæ, & postea actualiter mittet in possess.
corporalem per ministrum. sed & si non mitteretur, tũc
hoc iure consequeretur, ꝙ elapso anno eodem mõ con
stitueretur uerus possessor, ac si in possessionem missus
esset. ¶Et eodem mõ ẜm decr. sic fiet, constituo, uel de-
cerno, uel iubeo te esse uerũ possessorem talis rei. & iste
licet non possideat in ueritate, tñ iura possessionis ha-
bebit, puta quia fructus illius possessionis eius erũt, ff.
de acq. re. do. bonę fidei, & præscribet, ac si possideret.
uel primũ decr. sic fiet, iubeo tali absenti, & contumaci,
uel pro contumaci habito, uel cõdemno eum, ut talem
recipiat secum in possessionem talem cã custodię. sc̃dm
aũt decr. sic, iubeo tali contumaci, uel condẽno eum, ut
sibi tradat possessionem talis rei: & si noluerit obedire,
manu militari auferetur sibi possessio, & missio corpo-
raliter sibi assignabitur, ff. de rei uen. qui restituere, ff.
ne uis fi. ei. sicut missus.

CVm sicut [& offerens] hæc oblatio cautionis facta
coram archid. ualet ad interrumpendam præscri-
ptionem, sicut si fieret coram alia publica persona, ꝰ de
offi. ordi. pasto. sed cautionem tanquam iudex recipere
non posset, nisi ubi essent omnes, quorum intererat, su-
pra de offi. dele. prudentiam [steterit] puta, quia ido-
neam personam habere non potuit, corã qua caueret.

SVMMARIVM.

1 *Rectores Marchiæ semper cognoscunt de appellationibus ad se. app. emissis.*
2 *Quicquid fit post app. legitimam, reuocatur.*

CVm uenissent [ẜm ius tm̃] & malè, cũ ↄsuetudo
cõparetur iuri, ff. de legi. de qb. inst. de iu. na §.
ex nõ scripto [appellauit] & bene, si cõsuetudo
erat bona [creuerũt] & malè, si ↄsuetudo erat bona, cũ
ꝑ ↄñs appellatio esset bona. † 30. libras] hic oĩbus mo-
1 dis peccauit, cũ faciendas expẽsas taxare non potuerit,
nisi forte hæc taxatio fuerit ꝓ expensis tm̃ faciẽdis. &
hoc fuit, cũ quæritur in fi. huius decr. non dicit, ꝙ resti-
tuat 30. lib. ꝓ expensis, sed tm̃ necessarias corã eo; & sic
appellationi nõ renũciabat, sed potius ꝓsequebať, cum
cõparuerit coram rectore Marchiæ, q ſp de appłonib.
ad se. ap. emissis prius cognoscit, sicut in cuiuslibet rect.
Marchiæ spãli priuilegio continetꝰ. alias cum idẽ intel-
ligatur successor cũ p̃decessore offerendo cautionẽ co-
rã successore Legati, uel Rectoris, à quo appellauerat,
renunciare appellationi intelligereť, ar. in auť. ut nulli
iud. §. & hoc uero iubemus, col. ix. Vel dic, ꝙ nõ intelli-
gitur renuntiasse appellationi, etiam si corã eo tanq̃ co
rã successore cõparuerit, & cautionẽ obtulerit: qa non
fuit appellatum à p̃decessore, sed à delegato p̃decesso-
ris. qđ aũt cautionem & expensas obtulit, non est signũ
appellationis, cum nõ fecerit coram eo, à quo appellaue
rit; & si coram iudice, à quo appel. fuit, uel plus offer-
ret, q̃ teneať, gerẽdus est ei mos, nec deberet ei ĩputari,
ff. de ꝓb. & circa, & ff. de redhib. act. qđ si nolit, C. de in-
offi. test. liberi. ¶†Cautione] ꝯ hoc sic obiicimus, si fuit
2 appellatio legitima, nec cautionẽ, nec expẽsas debuit p̃-
stare, nec tenebať qa quicqd fit post app. legitimã, reuo-
cať, ꝰ de dila. dilecti. si uerò non fuerit appło legitima,
nõ debuit restitui, nisi refusis expẽsis, ꝰ ut li. non ↄt. qm̃.
rñdemus, ꝙ qlibet iudex, ad quẽ est appellatum de iure
cõi, si reus appellans uoluerit & petierit statim etiam
ante, q̃ constet, an sit legitima appellatio, restituetur ei
possessio p̃stita cautione, & refusis expẽsis, si certę sunt,
aut de facili taxari ꝑ iudicem possunt; alioquin si lon-
giores ꝓbões requireret missus in possessionem, non
tardaretur restõ possessionis sola cautione p̃stita. nec
obst. decreta. p̃dicta, cũq; in fauorem alicuius &c. C. de
legi. qđ fauore; & dic ꝙ semper p̃stita cautione iudex
appellationis restituit rem, de qua facta fuit missio in
poss. & post cognoscit de appellatione; & si inuenit eam
legitimam, faciet refundi expensas, alias non. & sic in-
telligitur, quod hic dicit. & hoc est ea ratione: quia pa
rum amittit, qui possessionem cã custodiæ assignatam
restituit, & quia factum fuit post appellationẽ, qua pen
dente nihil debuit innouari, ut ĵ de app. dilecti. j. in fi. &
c. dilectis, §. qa uerò, in fi. ¶Et iõ nec missio in pos fieri
debuit. expensarum aũt refusio iõ retardať: qa incertæ
sunt, nec de facto põt fieri taxatio, ut dictum est, & quia
ibi maius periculũ, & dãnum posset esse, si indebitè sol-
ueret, & ꝑ hanc restõnem remouetur periculum: qa si
non restitueret, & pronunciaretur legitima appellatio,
missus in poss. remaneret uerus possessor; quod malum
esset, quia ꝑꝑ appellationem ꝓbabiłr dubitaret [neces
sarias.] ff. de uerb. sign. si impensæ, ff. de pign. act. si ne-
cessarias [in lite] in missione in poss. est spãle, ut ei cõ-
tumax

tumax non solum teneatur de expensis factis in lite, sed circa rem, & non solum de utilibus, sed et de his, quas credit utiles. ff. de bo auf. iudi. pos. ptor ait. §. quod agit: alias secus. ff. de neg. gest. si autem ultro. §. j. in fine.

SVMMARIVM.

1 *Aduersarius semper est citandus personaliter, siue sit facienda missio in pos. siue diffinitiua sententia ferenda.*
2 *Necesse est uocari reus, cum fit missio in poss. siue in reali, siue in personali.*
3 *Quomodo absens reipublica causa cogatur se defendere.*
4 *Quibus casibus non sufficiat citatio ad domum facta, quando uxor contra maritum, uel ecclesia contra clericum agit.*
5 *Citatio ad domum non sufficit, ut fiat uenditio, nisi lateat.*
6 *Quid agendum, ubi citandus est is, cuius domicilium ignoratur.*

Si aduersarius. Citationis] idem dicunt quidam, et & si non sit citatus alij contra. ¶ †Remota] idem est, & si non ad remota in ciuitate aut existēte bonū est uocare personaľr, ar. auť de exi. & intro. re. §. si uerò, col. 5. quidam tñ dicūt, quicquid dicatur in glo. est. n semper citandus aduersarius personaliter, siue facienda sit missio in pos. siue diffinitiua sñia ferēda, si scitur, ubi est, quātūcūq; sit remotus. si autē nescitur, ubi sit, tunc pro magna parte habēt locū iura inducta in gl. prædicta. noi per totū & in toto
2 huic glo. inheremus. ¶ †Publice] est n. necessarium, ut uocetur reus, quāquā fiat missio in pos. siue in reali, siue in personali, ut hic. ff. ex qui. cau. in pos. ea. hæc quę, autē. de exi. & intro. §. si uerò, col. v. ff. ex qui cau. ma. in integ. rest. item ait. §. ult. & duabus. ll. & si non est præsens, necesse est, q uocenť agnati, & cognati, & affines, & amici. & hæc sunt uera, siue sit citatus minor, siue maior, siue pupillus. ff. ex qui. cau. ma. in integ. rest. item ait prætor, & l. ergo. ff. ex. q. cau. in pos. ea hoc autem.
3 ¶ idē est ēt in absente reipublicæ cā. C. de rest. in integ. mili. & eorū, qui rei pu. cā absuerūt. l. ignorare, ar. 5 ff. cū qui ap. in pro. se. de. l. ult. ff. de priui. credi. cū, qui. respōdemus, absentem reipublicæ causa cogi se defendere causatiuē, s. per missionem in poss. & non præcisè. sed di ces hoc idem esse in quolibet absente. dicimus ergo in hoc esse priuilegium eius, quia allegata eius absentia non debet iudex properare ad missionem in pos. & si secerit, datur restitutio. nel in hoc est priuilegiata: quia in causa appellationis procedetur contra alium, qui nō esset absens cā rei publicæ, ut j. sequitur: sed 5 absentē causa reipublicæ non debet sed non dicitur ibi, q habeat priuilegium, q in bonis eius non fiat missio in pos. si fuerit absens, quod dicit lex. ff. de priui cre. eum, qui, non contrahitur pignus in rebus talium, & intellige tale, quale in aliis. nam res aliorum absentium uenduntur, sed istorum non. C. de rest. in integ. ignorare. alias autem non sufficit citatio ad domum, s. ut procedatur ad diffi. sententiam 5 aliquem etiam in casibus, in quibus proceditur lite non cont. s. ut lite nō cont. qm. §. si aūt de. uel ut etiam excōmunicetur, cum eā præcedere debeat monitio. j. de sen. exc. sacro. ¶ Et hæc intelligo uera, nisi fraude se absentasset ante citationem post, q promisit iudicio sisti: uel etiam sine promissione post, q semel comparuit, uel citatus est, uel alio mō maliciose se absentat. & præsumitur maliciosa absentia, ubicūq; tenetur aliquis aliquid facere, & abest; puta clericus tenetur residere in ecclesia, & maritus cum uxore. Et ideo si absunt alibi sine iusta causa, contra eos proceditur lite non cont. & sufficit citationem fieri ad domum. j. qui ma. ac. pos. c. j. s. de dolo & contuma. cām. ff. ubi pu. edu. debeat. l. ult. j. de ele. nō resi. in ec. uel præ. ex tuæ. j. de ap. suggestum. j. qui fil. sint le. perlatum, &
4 in decre. sæpe all. qm. §. j. ¶ †itē no. q licet aliqñ sufficiat citatio ad domum facta, qñ uxor agit contra maritum, uel ecclesia contra clericum. j. qui ma. ac. pos. c. j. j. de ele. non resi. in ec. uel præ. ex tuæ tamen non sufficit, si alius aliqua alia actione personali, uel reali, uellet agere 5 eum: uel ubi etiam proceditur 5 aliquem in modū inquisitionis de crimine, ubi proceditur lit. non cont. & est ratio diuersitatis: qa quantum ad illa non uidet esse absens causa maliciæ, cū ad illa non teneatur præsens esse, nisi citaretur. sed hac ratione uidetur, q si aliquis tenetur soluere aliquid certo loco & tēpore, q uidetur maliciosè absens, si tunc absuit, & sic procedendū sit 5 huiusmodi ad missionem in pos. & ad suiam. sed hoc non obstaret: quia in illis nō pōt procedi nisi ad missionem in pos. quodlibet, ēt si sine malicia absens sit. etenim non ita præcisè tenetur ad soluendum, sicut maritus ad debitum uxori redendum, & clericus ad ecclesiæ seruiendum ¶ In casibus autem, in quibus proceditur lite non cont. ideo diximus. quia in aliis etiā citato reo uel absente contumaciter non procedetur nisi lite contest. ad diffinitiuam sententiam. s. de ele. dudum Ro. s. ut lit. non con. qñ. sed tunc in aliis casibus, ubi necessaria fuit litis cont. si actor fuerit absens ante litis conte. uocabitur tribus edictis ad domum propositis; & si non cōparuerit, procedeť ad diffinitiuā sñiam reo instante. C. qūo & qñ, in auť. qui semel, in auť. de litigio. §. oēm, licet quidam aliter intelligant prædictas leges, & dicūt non posse procedi ad diffi. sñiam. sed certū hoc est fieri posse, & sufficit citationem facere ad domū. ut in præal. iuribus in auť. de exhi. & intro. reis. §. si uerò, & s. tit. p. xi. c. ult. post litem aūt cont. pōt semper fieri citatio ad domū, & si nō ueuerit, ferť ēt sñia diffinitiua. s. de dolo & contu. cām. C. de iud. properandum. §. j. ¶ Et hæc intelligimus uera, nisi reus absolueretur ab instantia iudicij. extunc. n. cum litis cont. perierit, & oia acta iudicij, eodē mō debet citari, sicut & si nunquā facta fuisset litis cont. secus, si diceremus circūductū esse ædictum, quod non est tantæ efficaciæ, cum per hoc litis cont. uel alia quæ præcesserunt, non intelligantur perēpta, sed edictū tñ. ff. de iudi. ēt & post. ad hoc aūt ut fiat missio, & uenditio in bonis defuncti, non sufficit citari ad domū, nisi latitet. ff. ex q. cau. in pos. ea Fulcinius. §. illud. ¶ † Et est
5 hic uehemēs ar. q si non sufficit citatio ad domū, ut fiat uenditio, nisi latitet; ergo multofortius nō sufficit quātum ad hoc, ut posfit ferri diffinitiua sñia in casibus, in quibus non nisi lit. cont. procedi pōt. fit autem hæc citatio ad domum suam, ubi habitat, uel procuratori, uel consanguineis, uel ad prædium: & si nullus inueniatur, suspendi pōt charta in ædibus. ff. de dam infe. l. iiij. §. ptor, & se. ff. quod ui aut clam, qui aliter. §. j. hoc aūt scias q licet tanq uerus possessor sit missus in pos. tñ postea probato q ex iusta causa aberat, restituitur ei possessio ff. de dam. infe. si finita. §. si forte. Et idē uidetur iu pupillo. nec uidetur, q debeat restituere expensas, quas missus fecerat super obtinenda missione, uel eundo ad iudicium, uel in aduocatis, uel in aliis. nam cum non soluantur nisi ratione contumaciæ, ut. C. de iudi. sancimus, & ipse contumax dici non posit, expensas non soluet. missio autem in pos. non fit tantum causa contumaciæ, sed etiam ratione iuris sui. unde etiam pp hoc fit summaria cognitio. s. ut lit. nou cont. quoniam, insi. &

ideo credimus eum cogendum præstare cautionem iudicio sisti ante,q̄ pos.recuperet, expensas autem, quas fecit possessor circa fructus, restituetet.ff.de peti.hære.
6 si duo.§.ult. ¶[Domi] in qua degit, non ubi domicilium, uel beneficium habet: quia ēt si in aliena domo degit, ibi requirendus est.ff.de dam.infe.l.iiij.§.absesse. Si autē sit uagabundus, tunc requirendus est in loco,ubi habet domicilium,uel beneficiū,& maxime illud, de quo agitur.j.de cle.non resi.ex tuæ. & si nusquam habet domicilium, ubi habitet, debent moneri agnati, uel amici eius,ut eum defendant.ff.ex quib.cau.in pos.ea.hoc autem. imò & si haberet domum in agro, uel in alio loco deserto, nec ibi inueniretur,non solum in domo illa citandus esset, sed alia diligentia esset adhibenda in citatione eius,s.quia requirendi essent eius amici.ff.de lib. agno.l.j.j.qui ma.accu.non pos.c.j.

CVm [obtinendis.] Secus, si agetur de ꝓprietate ecclesiarum: quia tunc bene fit missio in pos.ut no.s̄ de dolo & contu.contingit. quidam intelligunt hāc decret.tm̄ in eo casu loqui,qn̄ ille agit,qui nunq̄ fuit confirmatus, uel nunquam habuit possessionem beneficij: quia si confirmatus esset, iam non agit de obtioendo, sed obtento,& decre.statuere uidetur certam sniam in confirmato,quæ hic non reuocatur.s̄.ut lit.non conte. qm̄.§.si uerò aliter,ubi no. Et dicunt hi.q̄ siue petat aliquis beneficium aliquod, quia sit confirmatus,siue petitor fuit.s̄.de cā pos.cum olim, siue postq̄ fuit in possessione,& eam amisit,eam repetat,sicut loquit̄ decre.s̄.de procur.ex insinuatione, in fi. siue petat, ut confirmatio suum consequat̄ effectum, sicut loquitur decr.j.de ap.constitutus,siue agat interdicto, unde ui,siue per cōstitutionem,conquerebatur siue quocūq; alio mō agat, siue petitorio ,siue possessorio, sp poterit fieri missio in pos.nec habet locū hæc decre. Alij autem dicunt,q̄ hæc decre.habet locū in omnibus prædictis casibus: quia cā ꝑ quam facta est hæc constitutio, habet locū in oibus his casibus,sicut in primo.¶Possessionem] & idem uidet̄ si uacet beneficium. si autem non agat ̄c possessoré, qa forte nullus posfidet, sed agit contra clericos, q̄ obediant ei, tunc no uidetur habere locum hæc cōstitutio.

Vt lite pendente nihil innouetur. Rubr.

Memoria. Hoc uerbum est rubricæ [innouetur].i.nullū ius nouū impetret,& sic loquit̄ C.ne lit.pē.p totū.j.de testi.cām.ij.possessione aūt sua pōt uti: qa illud nō est innouare, sed uteri iure uti imò plus dicimus, q̄ aliqua noua pōt facere & ante litis cont.& post, dūmodò nō faciat in præiudicium iuris aduersarij.j.de ap.significante,ubi no.¶Præiudicium] fortè mandauerat ei, q̄ crucē non deferret ante se extra suam prouinciam: quia rescriptū priuilegio Eboracen.uel cōsuetudini approbatæ non potuit præiudicare, ut s̄.de rescri.cū ordiné.C.si ̄c ius præscriptione.s̄.de consue.c ult.& interpretatio.rescriptorū iuri cōi ꝯcordare debet.s̄.de trāsl. episcopi,uel electi.c.licet.s̄.de rescriptis causam.[Consueuistis] etiam si consuetudo præscripta nō esset.nam lite pen.non debet exui possessione.

LAudabilem [probatam] s̄.de off.deleg. causam.j. de diuor.porrò,

ECclesia S. Mariæ. [successerunt] intellexerat.n.Papa,q̄ monasteriū S.Siluestri possederat, & trāstulerat in aliū tit.permutationis possessiones,de qbus ecclesia S.Mariæ mouerat litem ̄c Ioanné de Atheia,& quas easdē possessiones idē Ioannes transtulerat ad monasteriū S.Siluestri post lit.cont.sed nō erat uerū,sed locauerūt tm̄,ut in seq.c.dr̄.& sm̄ hoc,qđ intellexerat mōdat, s.q̄ non alienent possessiones, quas intellexit monasteriū recepisse pro ꝑmutatione illarū,quarū litigiū acceperat à Ioāne de Atheia. ¶Sed dices,qūo potuit agere ecclesia S.Mariæ, de uicio litigij ̄c monasterium, cum nunq̄ fuit actū ̄c illud?Rn̄demus,si monasteriū posfideret, posset ̄c ipsum agi, si scienter recepisset.C.de lit.l. ult.eodē mō,si dolo fecit,quo minus posfideret,posset ̄c id agi,si scienter recepisset.ff.de pet.hęre.nec ulla.§.itē si qs dolo.C.de ali.iu.mu.cā fac.l j.& monasteriū i ftaudē alienasse dicebat̄, unde tenebat̄ de uitio litigiosi, & rei uendicatione sit̄r, ut eisdē legibus probat̄. ¶Sed dices, quare prohibet alienare tm̄ res, quæ successerāt in ius liti.cum de aliis ēt sit satisfaciendū,ut in se.c.sequit̄, nec illę plus,q̄ aliæ sint obligatæ? Rn̄demus,q̄ monasteriū erat Papæ spāle. unde debet ei cauere, quantūcūq; pōt,ne sua immobilia alienet. ¶Alij dicunt,q̄ sicut pro re liti. datæ sunt,ita iure illarū cēsent̄.j.de usuris, cum tu.93.dist.c.ult.ff.de leg.iij.fideicōmissa.§.si rem.ff.de furt.q uas.§.ult. ¶Sed oppones, nōne ex cā trāsactionis licet rē liti.alienare.C.de liti.l.ult. Rn̄demus uerū esse, nisi in fraudē fieret,sicut hic fiebat. Itē licet super eis trāsigere liceat,non tm̄ eas permutare licet.Item Papa in talibus negociis qnasi sp ex prouisione ꝓcedet.[Laboret] quo ad rē litigiosam recuperandā, siue de iure, litigādo , siue de facto ꝑ potētiā detētoris quo ad ecclesiā,siue monasterium:tn̄ nūquā in nanū laborabit,ut in se.c.apparet:qa si eccl'a S. Siluestri nō sentiret lucrū ꝑ plati ꝯctum,nec debet sustinere dānū. 16.q.6.si epm.

ECclesia S.Mariæ [Restitui] agēdo ̄c monasteriū cōdictio. ex decre.quæ est.s̄.de rest.spo. sæpe dicebat̄ enim monasteriū sciēter recepisse res,de quibus agitur, à Io.de Atheia spoliatore,uel agēdo de uitio litis, siue de eisdē possessionibus agerei in hac decre. & in præce. siue de aliis.Itē q̄ præcesserit uel hoc, uel illud,& ēt q̄ processus habiti fuerint, dicere non expedit. sufficit.n. intellectum ex decre.habere, licet plene non sciamus, qualiter factum fuit. [Et inane.] cum cā uerteret̄ inter clericos, & laicos forte multi processus habiti fuerunt per alios iudices,& etiam fortè ecclesiasticos,de quibus hic non dicitur. sed opponebatur contra ecclesiam sanctæ Mariæ, quæ restitutionem cuiusdam possessionis petebat à monachis S.Siluestri ; & hanc possessionem Io. in dictum monasterium transtulerat post , quā m su; en eandem possessionem contra eum lis mota fuerat.

SVMMARIVM.

1 *Non potest quis priuilegium lite pendente impetrare.*
2 *Lis pendere dicitur, etiam si sola citatio præcessit.*

Electus filius [Contendunt] & male. C.ut lite pen.l.j.&ij.s̄.e.ā memoria.& idem est in iure , quod in prin.C.ut nouum ius non præiudicet, aut.ut cum,de ap.cog.in prin.& aut.ut in medio litis,p totum. & intelligo hoc uerū,s.q̄ non ualet priui.super nouo iure ꝯcessum:qa nō ꝑsumit̄ Papa, uel qlibet altius supior,uel æqualis,uel ēt inferior hoc ius ꝯcedere,pendēte lite.sed si ꝯstaret,ōriū,tūc bn̄ ualeret,ut hic apparet.ubi dicit,q̄ iō nō ualet,qa nō fecit mētionē de lite uñ apparet, q̄ si de lite mētionē fecisset , q̄ bn̄ ualeret priuilegium.

No. quòd privilegiũ. Adde Card. i cõs. 65. incip. Pro disiunctione puncti, col. iij. ver. ad primum videtur.

t priuilegiũ. ¶† Mētio] no. ꝙ priuilegiũ nõ pôt qs impetrare lite péd. à dño, uel prælato tñ ius alterius potest acquirere lite péd. ꝑ usucap. & aliis modis, ff. de rei uin. si post acceptam, & l. si aũt §. j. ff. de pet. her. si non mortis, §. fi. ff. de pig. act. si rẽ. §. fi. ff. depo. l. j. §. idẽ Trebatius, ff. mãd. l. si mandauero. Item cõis dñs etiam lite péd. ꝑ iure suo de nouo alicui dat aliqd iuris, ꝫ de ꝓfir. util. cum dilec. §. ult. De alio aũt, q̃ de cõi dño, uel plato non est ꝑsumendum, ꝙ pp lit. pé. alicui daret priuil. uel ius suũ, & à tali priui. datũ bene ualet etiã li. pé.

2 ¶† Et no. ꝙ lis dr̃ pendere, etiam si sola citatio ꝓcessit, ubi continebant̃ principi oblatæ ꝓces, uel libellus etiã ante litis cõte. in auť. ut in medio li non fi. sa. iu. circa fi. & est uerum, ꝙ nulla innouatio impedit, quin feratur sñia ſ. n iura, quæ obtinebant tempore litis motæ. vnde si priui. impetretur lite pẽ. & posteà pereat instãtia iudicij, uel etiam sñia feratur ꝓ impetrãte priui. bene ualebit priuilegium. ¶ Si aũt sola citatio interuenit, oportet ad hoc, ut ualeat priuilegium postea impetratum, ꝙ sñia feratur diffinitiua, uel ꝙ absoluatur ab instantia iudicij, etiam si nõdum sit lis contest. uel ꝙ renunciet liti cœptæ expressè, uel saltem tacitè, quia alios iudices impetrat super eadem lite, non ꝙ eis succedant in causæ prioris cognitione, sed de nouo procedant.

SVMMARIVM.

1 *Causa si simpliciter committitur, quòd finita lite super possessione, poterit cognoscere de petitorio.*
2 *De non commisso non agitur nisi rõne cõnexitatis, uel accessorij.*
3 *Sequestratio in quibus casibus sit concessa.*
4 *De quibus rebus fiat sequestratio.*

De sequestrationibus possessionũ, & fructuum. Rub.

AD hoc [asserens] & malè; quod ex eo apparet, ꝙ missio in possessionem rata manet, ut habetur in fine: quia condẽnatur archieps in expensis, & cautione præstanda. Item & hoc ex eo apparet, ꝙ Papa reducit negotium in eum statũ, in quo erat tẽpore cõmissionis factæ Mutin. & Regin. episcopis, & sic apparet Veronẽ. ep̃m bene processisse. & intelligimus hoc uerum, qñ petitorium, & possessorium erant sibi cõmissa, uel causa simpliciter: quia tunc
1 utrũque cõmissum intelligitur. ¶† Et no. hic, ꝙ si cã cõmittitur simpl'r, ꝙ finita lite super possessione, poterit cognoscere de petitorio. sed conuersus casus non pôt habere locum: qa si petitorium primò finit, nõ est amplius de possessione quærendum, ꝫ de cã pos. & propr. cum dilectus. si aũt tñ possessorium, uel petitorium esset commissum pẽdente lite super cõmisso pôt utraq; pars agere de non cõmisso ſm quosdam pp cõnexitatem, C. de iud. nulli, ꝫ de cã poss. & ꝓpr. c. 2. hoc nõ placet, ut no. ĩ gl. illa, in quo. sed de hoc concordant oẽs, finito iudicio super cõmisso non pôt inchoare aliqua pars super non cõmisso, nisi reconueniendo præmissa protestatione, C.
2 de sen. & interlo. om. iud. auť. & consequenter. ¶† Et est ea rõ, quia de non cõmisso non agitur, nisi rõne cõnexitatis, uel accessorij. sed principale iã effugit cognitionem eius per sñiam; ergo & cõnexum, uel accessorium.

[Functus] ꝫ de offi. del. in literis [actorem] abbatem. & monachos [decreuit] & bene [eiecit] & malè, ꝫ de dolo
3 & contu. contingit, ff. de bo. auto. iud. poss. quãuis. ¶† Rescriptum] in quo continebat̃, ꝙ causam, q̃ uertebatur inter archiep̃m Mediol. & abbatẽ de Stregula, audiret & diffiniret; & sic ꝑ hæc uerba intelligebatur cõmitti tam cã possessionis, q̃ proprietatis, ut hic dicit. sed si tñ in literis commissionis diceret. audias causam possessionis, uel proprietatis, non posset delegatus cognoscere, nisi de eo, quod cõmissum sibi fuit, nisi ille, ꝯ quẽ impetratæ essent literę super altero tantũm, uel et super altero reconuenire actorem. ¶ Alij tñ aliter dicũt, ſ. ꝙ facta commissione super vno, super alio cognoscet, arg. C. si à non cõp. iud. l. iij. [continentiam] C. de iudi. nulli. ¶ Sequestrari] fit sequestratio, C. quorum appel. non re. ab executore, ff. qui satisd. cog. si fideiussor, §. ult. ff. de app. imperator, in fi. C. de asser. tol. l. j. C. de agri. & censi. l. ult. lib. 11. ff. solu. matr. si cum dotem, auť. de çqua. do. § illud quoque, ꝫ de dolo & contu. ex literis, ubi no. ff. de dolo, & eleganter, ꝫ de resti. spol. literas, in fi. & c. trãsmissa, ff. de offi. præsi. senatus [Arbitrio] quasi non de iure. nam cum legitimè fuerit missus in possessionem sequestratam, non debuit ab eo sine causa sequestrari [possessionem] sequestratã [proprietate] supra de causa possess. ad ultimum [reducimus] hoc fecit Innocentius: quia Celestinus male fecerat, qui possessionem datam per Veronen. episcopum malè reuo-
3 cauit. ¶† Reuocatio] reuocatur sequestratio, quia generaliter est ꝓhibita, nisi in casibus, ut C. de ꝓhi. seque. l. j nec erat hic aliquis de casibus illis. Primus casus est si de uoluntate partium ꝓcedat, ff. de solutionibus, si solurus, & ff. de uerb. sig. seque. ff. depos. licet ꝑ respõso, & §. j. Et secundus, ubi fit controuersia de re mobili, & suspectus posideus, ꝙ cum ea fugiat, ff. de offi. præ. senatus, §. ult. ff. q satisd. cog. si fideiussor, §. ult. C. de agri. & censi. litibus, lib. 11. Tertius est, si suspectus sit possessor de dilapidatione fructuum, uel ꝙ sit rem dissipaturus, ff. sol. ma. si cum dotem, §. sinautem, ff. de app. imperatores, 11. q. 1. quia res. Quarto, si nolit cauere de collatione facienda, ff. de colla. bon. l. j. §. si super. & idem intelligo, etiam si ꝯtumax sit in parendo, uel sistẽdo iudicio, ꝫ de dolo. c. 1. & qñ est sic sequestrata cã custodiæ, non auferẽ possessio possessori, ff. de acq. pos. interesse: alias secus, ff. depo. licet, §. j. ¶ Si dicas, quare ergo fuit reuocata sequestratio? Rñdemus, ꝙ cum missio in pos. esset legitime facta, nõ debebat misso in pos. auferri pos-
4 sessio, & sequestrari. ¶† Sed uẽ ſm hoc, ꝙ possessio sequestrata debuisset reddi misso in poss. nõ domino. Respondeo hoc uerum esset, nisi dñs paratus esset cauere de stãdo iuri, & reficere expensas. Quintus est, cum de conditione personæ agitur, ubi si ꝓclamet qs in libertatẽ, & ꝯ eius dñm pronunciatum est. fit enim sequestratio earum rerum, de quibus dubitatur, an sint domini, an eius, qui dicit se liberum, C. quibus ad li. prouo. non licet, l. ult. C de asser. tol. l. j. §. sup peculio [moderatas] propter hoc intelligo, ꝙ præcessit taxatio.

DIlectus filius [distrahunt] non agebatur de proprietate ecclesiæ, sed præbenda; & ideò non erat uerus possessor. melius uidetur, ꝙ de proprietate tantum agebatur: sed non fuit uerus possessor: quia non erat lapsus annus, nec faciebat fructus suos: imò si in rẽ ageretur, tñ intra annum non faciet fructus suos, ut no. supra ut lit. non contest. quoniam frequenter.

AB eo] reo & possessore [dissipentur] dissipari dicuntur, si eos in suos usus ꝯuertat, uel etiam si distrahat

strahat supra c.proxi.nisi essent fructus,qui non possunt seruari: quia tunc liceret distrahere,ar.ff.de peti. hæredi. diuus.

SVMMARIVM.

1 *In crimine simoniæ quando admittatur socius.*
2 *Confessio unius latronis ualet ad præsumptionem contra aliũ.*

De confessis. Rub.

Vm monasterium.[Pœnæ] nisi quia forte indiceretur purgatio, si magna oriretur in famia,ut hic,& no.supra de elect. per inquisitionem. [Excepto ,& in crimine simoniæ. 2 lxxix.di.si qs Papa.xv.q.iij.sanè.ar.contra.
1 j.de test.ueniens.¶†Ex quo.c.quidam dixerunt,q in crimine simoniæ non admittitur socius, nisi & ibi sit cri-
2 men læ.ma.& sic loquitur.c.si quis Papa.¶†Item confessio unius latronis contra alium ualet ad præsumptionē C.de ferijs,prouinciarum.falsarius autem contra falsarium non ualet ad probationem.C. de fal. mo.l.j. & ubi admittitur alias, non sine præsumptione admittetur.ff.de cu.&ex.re.diuus, nec sine tormento.C. ad l. Iu.ma.l.iij.& iiij.q ij.item si ea.

SVMMARIVM.

1 *Purgatio quando indicatur.*
2 *Nunquid testes interrogari possint,an sint de crimine cõdẽnati*
3 *In confitentem nullæ sunt partes iudicis,nisi ut condemnet.*

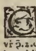

Vm super.[Confessus] Repete,quæ diximus. ş.de elec.p inquisitionē.fuit.n.interrogatus an simoniã,de qua erat infamatus, cõmisisset. Sed uƚ ş.2.q.1.si peccata.ubi dicit:nõ tibi dico,ut te prodas in publicũ.¶So.ubicunq; in positione ponit, q publice fuit deprehensus uel cõuictus,uel cõfessus , rndere debet,ar j.de coha cle.c.uestrã.¶Idē ēt, si certũ esset, q qs infamatus est,ēt si in positione nõ apponatur, publice,poterit interrogari,si agitur ş eũ accusando , uel in quirendo,uel excipiendo cõtra ordinandũ uel conseerã dum,ut ab eo ordine,uel cõsecratione repellatur ut.j. de accusa.super his;uel ēt alio modo criminaliter , uel
1 ciuiliter. ¶†Quod ,pbo sic. pōt ei indici purgatio , ubi per iuramentum suũ,& purgatorum oportet negare se crimen cõmisisse.2.q.5.oĩbus,& ca.præsbyter.multotiens anteq indicatur purgatio,pōt ab eo quæri , an crimen cõmiserit:sed tñ non præcise cogam eum responde re,sicut nec pcise cogitur purgare.sed si non rñderit, si cut si se purgauerit,suspendetur,uel aliàs procedetur ş eum:quia uidetur uanum purgare se simplici uerbo, q se purgari debet ēt cum multorum iuramento . si uerò non sit diffamatus,siue cõuictus,nec cõfessus,nec deprehensus,tunc nõ coget eũ iudex rñdere.cum.n. hæ confessiones nõ sint faciendæ de iure,nisi ubi æquitas mouerit iudicem,hic,ubi crimen opponit,non cogã eum rñdere nec se prodere,de pœ.dist.j §.his auctoritatibus,& quãtum prima facie uidetur,ubicunq; cogitur testis redde re testimonium sm canones,de quo no.j.de testi.cogē. c.j.ibi,iudex interrogabit eũ.¶Si uerò cõtra eũ directo non agatur,sed cũ inducatur in testē,uel accuset, excipi tur contra eum,uel aduersarium, q non pōt eũ induce re in testem,uel non potest esse accusator: quia crimi-

nosus est,non est interrogandus de crimine , quod ipse qui accusat,uel testificatur,dicitur commisisse etiam in præmissis casibus,f.si quæratur,an sit conuictus &c. non enim de hoc agitur,nec super hoc iurauit.j.de testi.c.de testi.nec etiam se prodere debet.2 q. 1.in primis.nec ua let argu.superius:quia cõtra hunc agitur,ut repellatur à testimonio,uel accusatione,non ut denuncietur boni testimonii,pro quo indicitur purgatio.j. de pur. ca. ex tuarum.ei autem,quod dicit hoc.c.rñ.sic uoluit citatus rñdere,& nõ fuit coactus,& simiƚr rñdetur.j. de accu, inqui.uel dic,q ubi de suo facto agitur,ut hic,ubi inqrebatur de simonia cum eo commissa, bene requiritur ab eo,ueritas,& respondere tenetur, cum de eo est infamatus.nec ualet eius dictum ut testis, sed præsumptionem facit,ut no.j.de accu.cũ dilectus: sed prius dictum
2 magis placet.¶†Quidam aūt dicunt , sed non placet , q bene possunt testes interrogari,an sint de crimine condemnati:quia condēnatio nõ est crimen, & est notoriũ iuris & idem dicunt quærendum,f. utrum sit illegitimus,& corpore uiciatus.tñ ď irregularitat: cõtrarũ cre derem,cum possit esse occultum,& sine peccato tolerari.ş.de renuncia.nisi.§.personæ.illud tñ non fatemur iustam rationem.f.quod non iurauit super his dicere ueritatem,cum,qui iurauit super principa'i, & super oĩbus contingentibus iurare intelligitur.ş.de offici.dele-
3 ga.præterea.ff.de iurisdictio.om.iu.l.ij. ¶†Deponēdũ.] No q hic canonicus,& si cõtra eum non ageretur, deponitur,& dicimus hoc de iure esse in confitentem enim nullæ sint partes iudicis , nisi ut condemnet l.ad.l. qui. proinde.& quod dicitur,non agebatur ad hoc,nec con tra eum,ergo non debet ei nocere confessio, non ualet: quia sola confessio attenditur , & maxime ubi crimen, quod obijcitur,tangit causam,de qua agitur, sicut hic. electio enim,de qua agit hic, petebatur cassari propter simoniam cum hoc canonico celebratam . si ergo ipse confitebatur,bene debuit ex ea condemnari.j. de exceptioni.denique supra de electi.per inquisitionem.ff. de adul.l.j.§.si pu.imò plus uidetur quibusdam,sed nõ placet, q etiam si non confiteatur crimen simoniæ,sed probetur per testes alios, & conuincatur electus, condēnandus est canonicus,cum crimina sint ita connexa.f.q agebatur de simonia commissa cum canonico , impossibile est,q dans ex pacto sine accipiente sit simoniacus: imò necesse est,quòd ambo sint simoniaci.si ergo contra alterum agatur,& alter sciens de simonia secum commisssa agi,non processerit,& defenderit causam suam,imputatur ei ; & sic uidetur loqui.j. de excep.deniq; , ar.iii. q.vj.hoc quippe.ii.q.v.interrogatum. cstatutum.Est.n. indignum , ex quo de utroque crimine constat , quòd unus puniatur,& alter remaneat impunitus, & maxime ex quo scit de crimine agi,quod ignorare non potest,ex quo de eo ite rogatur,uel pro teste ,pducitur,sicut hic sed tñ hoc nõ fatemur in ,pbatione,quæ fit p testes,uel instra.q tũcunq;.n.sic probaret cũ simoniacũ,tñ nõ imponeretur ei pœna,cũ de hoc non sit accusatus, ut ,pbat. ff.de adul.denunciasse,nisi forte ex offi. iu. extra ordinem.ar.24.q.3.eeee. sed in confessione bene fateor posse pœnam perpetuam imponi,ubi tangitur crimen , de quo agitur:aliter non,nisi de nouo agatur , ut no. supra de ele.per inquisitionem decre.autem,denique , nõ obstat,ut ibi no.ff.de adul.l.j.nec ob. quia ibi principaliter fuit accusatus.¶Et est speciale, q uxor accusata de adulterio potest accusare accusatorem maritum de lenocinio ; & credimus q non solum ordinarius,sed etiã delegatus hunc confitentem potest punire.

Ex parte abbatis [Nondum] C. ut quæ de sunt ad. par. l. 3. [Facti] errorem suum, & multomagis pro curatoris, & aduocati dominus corrigere usque ad finē negocij potest, si probet contrarium ueritati suam confessionem tenere. C. de iur. & fac. ign. et ror. ff. de confe. non fatetur. C. de er. aduo. l. j. infra de cen. cum olim psi nitum autem negocium, a quo appellatum non est, licet corrigere. C. de trans. sub præ. j. de re iudi. inter mo. ar. contra, C. de er. aduo. l. ulti. [Docere] directè, arg. de testi. ex tenore.

Statuimus [Positiones] & qui ponit, non semper debet dicere, quod scit: sed sufficit dicere, qđ credit, ut no. infrá de testi. præsentium.

SUMMARIUM.

1 *Argentarij semper exhibere debent rationes cum die & consu.*
2 *Quæ instrumenta dicantur communia.*
3 *Acta iudicialia, uel forensia an sint communia.*
4 *Iudex exhiberi facere debet instrumenta ad litem pertinentia, si pen. lit. petuntur.*

De probationibus. Rub.

1 Ex epistolæ &c. [temetipsum] † Omissis omnibus alijs oppositionibus dicimus rationes semper etiam cum die & consule exhibendas ab argentarijs. ff. e. l. j. §. rationes, & l. prætor, in princ. alia autem instrumenta, si sint cōia, idē, ut sunt hæreditaria. C. de eden. procura tor. ff. fam. herc. si qua infrá de fide instru G perpetuus. Hæc enim sunt communia, & exhibenda inter cohæredes. & testamenta sunt cōia, & exhibenda inter hæredes & legatarios. ff. de fide instru. l. fi. instra tutoris, & curatoris, procuratoris, & negociorum gestorum per actu te. nego. gest. & mandati eduntur. ff. de eden. quidam idē
2 in actis. C. de eden l. ij. ¶ † Hæc. n. instra dicuntur esse cōmunia, quæ cōiter fiunt, pro cautione pluriū ff. de eden. l. prætor. §. j Itē dicūtur cōia instra, quę communiter pluribus assignantur à tabellione, uel a quocūque alio cuius sunt. sed si in instro contineatur cautio duorum, uidelicet q ego uendidi tibi domum, & caui de euictione, & tu promisisti mihi soluere pecuniam ad certū ter minum. si ego redemi instrumētum a tabellione, cogor tibi de eo facere copiam, arg. hic sed tabellio, qui facit instrm, ad preces utriusque cogit illud exhibere. ¶ Item idem credo, si haberem protocollum notarij. cum illud fit commune, quia ita factum est pro aduersario, sicut p me. unde cogor illud exhibere, ar. ff de eden. l. prætor. §. j. infra de fide inst. c. cum P. & idem uidetur in actis, & in hæreditarijs, & in alijs, quòd si unus redemerit exemplaria a tabellione, q illa exhibere non tenetur, sed originalia tm, quæ sunt cōia, inuicem exhibenda. ¶ Alij tamen dicunt, & bene, q acta, & rationes, instrumenta tutoris, & curatoris, & negociorum gestoris etiam ppria quisque exhibere cogitur, arg. præ. l. i. C. de eden. l. ij. & maxime offi. iu. hæc exhibentur, ubi alias nisi iusta causa moueret iudicem: forte quia actor amisit sua instrumenta, & ēt originalia sunt perdita. C. de eden. l. j. ff. de
3 eden. l. si quis § prohibet. ¶ † Item acta forensia, uel iudicialia computant aliqui communia, quæ fiunt coram iudice, uel alijs publicis personis, ut emancipationes, p testationes, & huiusmodi suprá de offi. or. pasto. §. fi. C. de an. excep. ut perfectius & est expressum. C. de iu. cum speciali. §. de procu. e. j. alij tamen dicunt contrá. sed qc quid dicatur tñ ex causa iudex ex suo offi. ea præcipiet exhiberi. C. de eden. l. j. uel actione in factum. ff. ad exhi. l. iij §. pe. hoc autem potissime attendet iudex, ut aduersarium non cogat exhibere sua instrumenta, nisi ex magna causa, ut hic sed alius facilius cogetur ad exhibendum, & sic loquitur lex prętallegata. ff. ad exhi. l. 3. §. pe. si autem instrumētum petatur alterius, s. rei, ut instruat non licet, quia non licet intentionem alicuius ex alterius instrumētis fundari, ut hic. C. de eden. l. ul. & ar. C. de testi. nimis graue. si autem non ut instruat ad probationem, sed ut uideat post quàm productum est, si sit uerum, uel falsum, faciēda est editio ēt in principio cau sæ sine die & consule. ff. de eden. l. j. §. rationes. & §. edendam, nisi cum nomine fisci agitur. ff. de iure fisc. nec quie quam. ¶ Item si quis in libi lio, uel positionibus facit mē tionem de aliquo instro suo, non alterius, satis potest dici ad offi. iud. pertinere. ut illud etiam ante lit. cont. uel responsionem faciat exhiberi, ar. bo. C. de eden. l. fi. ar. ad hoc: quia sine eorum inspectione non potest plene deliberare, ar. ff. de eden. l. j. in prin. & hoc intelligo uerum, si ea habet in præsenti, alioquin nō obstante quòd
4 non exhibet, procedetur in causa. ¶ † Et no. q si pen. lite petuntur exhiberi instrumenta ad ipsam litem pertinentia & communia, iudex in omnibus causis mediante suo officio pedisequo iubebit exhiberi, sicut si nulla lite mota petatur editio, iubere ea exhiberi per actionē ad hoc congruam, uel per officium, quod uicem actionis obtinet suprá de offi. iudi. c. ij. & no. q actio. ad exhi. habet locum, ubicunque mea interest exhiberi ratione iuris, quod in ea habeo, uel in ea peto, siue ut uendicē, siue ut præstem. ff. ad exhi. l. iij. §. sciendum. sed editio instrumentorum, quę etiam est ad probandum intentionem meam, non fit, qñcunque mea intentio est ad probandum, quia graue esset probationes suas apud aduersarium suū requirere. ff. ad exhi. l. pe & l. si liber homo.

Sicut consuetudo [Consuetudinem] ut pote onerosam [Consuetudinem] fallit in eo, qui accusator de eo, q accepit aliquid, ut sententiam ferret. In aut. ut li. iu. col 9. 1. responso. Item ubicunque aliquis etiam post quàm nihil probatum est contra eum, tamen ipse remanet infamatus infra de testi. tam literis infrá de pur. ca. constitutis, & per totum. Item ubi semiplenè probatum est suprá de procu. ex insinuatione.

SUMMARIUM.

1 *Possunt clerici pro suis prabendis agere, & conueniri.*
2 *Si procurator ecclesiæ, & prebendarius concurrant, præfertur prabendarius in agendo.*
3 *Termini antiquitus positi, uel de nouo in actione. fi. reg. obseruari debent.*

1 Ex literis [Controuersiam] ¶ † No. clericos pro præbendis suis posse agere, & conueniri. nam usufructuarij sunt, qui agere possunt. ff. si. re. l. iiij. §. finiam; & hoc intelligo, si habeat ex consuetudine, uel ex constitutione, uel ab episcopo, uel alio iudice ordinario potestatem ministrandi, & hanc reputo legis administrationem. C. de iur. ca. l. ij. §. ij. immò plus dicimus, quòd si generalem administrationem tantum a domino quis habeat, rem in iudicium deducere potest. ff. de pac. nam & necesse. ¶ [Fundi] non poterat agere interdicto, uti pos. quia alius occupauerat, ut hic dicit, & ideo agens possessionem amiserat, quare interdictum uti

uti pos.ibi competere non poterat,exquo non possidebat.ff.uti pos.per totum.nec unde ui,cum nõ fuerit spo
liatus,sed forte a principio sine uiolentia intra termi-
nos alterius præbẽdæ fundum occupauerat.nec rei uin.
cum non esset suæ proprietatis sed ecclesiæ.sed nec no-
mine ecclesiæ agere poterat,cum ipsa possideret æqua-
liter omnes præbendas.& hæc ratio sufficiens est,quare
etiam interdictis superioribus non egit,ut not. infrà de
testa.relatum,in prin.tamen forte posset dici, q posset
agere nomine præbendæ suæ,sicut Abbas agit tantum
nomine suæ dignitatis,cum habet bona discreta à con-
uentu suo.suprà de rescrip. edoceri. & expedit tantum
agere nomine præbendæ suæ, quando agitur contra ca
nonicos,uel alios,qui nomine ecclesiæ se dicunt possi-
dere,uel ius habere:contra alios autem extraneos, qui
non utuntur iure ecclesiæ,melius uidetur agendum no
mine ecclesiæ.sed tũc si dicit nomine ecclesiæ uelle age
re, oportet quòd habeat procurationem canonicorum
2 uel præpositi,quorũ nomine agitur.¶ † Sed dices, quo
modo aget nomine præbendæ,cum præbenda nihil ha
beat,uel possideat?Respondeo, imò hæc præbenda põt
habere iura sua,& possessiones,sicut episcopatus, abba
tia,hospitale, uel quæcunque alia domus, uel dignitas,
uel administratio. & si simul concurrent & procurator
ecclesiæ,& ipse præbendarius,uĩ q præferendus est prę
bendarius in agendo;de hoc no.de resti.spo. olim cau-
3 sam [¶ † Fundi] s.tibi in præbendam assignati.in actio
ne enim fi.regun.uenit,ut termini antiquitus positi,uel
de nouo,ab eo,qui partem habuit,obseruentur.ff.fi.re-
gun.in finalibus eos.Et satis dicimus posse dari inter p-
bendarios ad similitudinem usufructuariorum.ff.fi.re-
gun.l.iiij.§.finium,arg ff.communi diui.l.communi di-
uidum.§.cum de usu.sed & proprietati hæc quęstio co-
hæret.C.communi di.si quis super.si ergo,quando pe-
tuntur termini positi.dubitetur quis possideat, uel cu-
ius sit proprietas,super eo recipientur probationes, ut
hic,& in legibus prædictis[Vtraque] ff.de iu.in tribus,
& l.sed cum ambo [Sibi] no.iudici faciendam fidem.in
frà de testi.in nostra.[Promptiora]ff.de act.& obli.Ar-
rianus.l.di.ponderet.ff.de pœnis,respiciendum.26.q.7.
tempora,pæ.arg.contra ff.de offi.præ.obseruãdum.28.
di.quia 81.di.tantis[In liberali]& in querela inofficio
si.ff.de inoffi.testa.si pars, & in causa matrimonia.33.q.
1.si quis ac.[Cautum sit] ff.de prob.in excep.C.de præ
scrip.30.an.male.

PRoposuisti [Aspectum] s̃m canones non est melior
probatio.27.q.1.nec aliqua.

TErtio loco [Dixerunt.] no.indirectam probatio-
nem. si infrà de testi. ex tenore supra de elect. bo.
me.sexta,quæstione ultima,actor supra de renun.super
hoc [Inter fratres] infra de testi.ueniens. ¶Vnanimis]
no.probari negatiuam.potes dicere non probari dire-
cto,sed indirectò sic. uel dic non probari negatiuam,
sed præsumptiones esse pro negatiua,quibus statur,nisi
probetur contra,ut alias no.& probabiliter potest dici,
quòd ubicunque agitur de falsitate instrumenti,per eos
qui scripti sunt in instrumento,probatur uel improbat
fides eius,ar,j̃.de fide instr.cum Ioannes.C. de fal. ubi.
idem dicimus & si non sint scripti,sed nomine aliquorũ
non inscriptorum dr̃ falsum instrumentum,ut hic,& j̃.
de testi.cum literis,in fi.

IVranit[Priori]contra infra de re iudi.tenor.So.hic,
quando agitur de contrahendo,quod facilius dissol-
uitur:ibi de contracto,q̃d difficilius separatur infra ti.j.
licet ex quadam,& j̃.de eo.qui cog.consan.uxo.suæ,lu-

per eo. tamen utriusque discretus iudex stabit meliori-
bus probationibus, aut.de testi.§.quia uerò, col.6.

SVMMARIVM.

1 *Literis principum, ne dum episcoporum fides adhiberi debet.*
2 *Scripta publica manu facta ualent etiam mortuis testibus sub-
scriptis.*
3 *An teneat, quòd fit à procuratore excommunicati.*

1 POst cessionem [standum est] ¶ † No. credi lite
ris episcoporũ.11.q.3.curæ.14.q.3.statuimus,
18.di.de conc.infra de fide instru.scripta infra
de ap.personas.20.q.1.uidua:imò uidetur, q alieno si-
gillo possint sigillare literas suas,insti. de testa. §. pos-
sunt autem & non solum literis eporum,sed & aliorum
principum creditur,si hoc habet consuetudo. j̃. de fide
instru.cum dile.Sed contrà,uiuæ uoci eorum non cre-
ditur.6.q.2.si tantum,quomodo ergo literis?ar.j̃ de te
sti.cum tu.fil.ar.ff.de custo.& exhi.reo.diuus. nec scri-
pturis testium alias tabellionum creditur, nisi habeant
subscriptionem testium,aut.de hæ re.& Fal.§.sancimus,
ar.supra de procu c.j.aut.de instru.cau.§.sed neque. &
§.sed quia hic dicit sigillum episcopi obtinere uicé pu-
blici instrumenti,unde est ei credendum.¶ Alij dicunt,
quod non creditur chartis episcoporum, nisi redactæ
sint in publicam formam,arg.aut.ut nulli iudi.§.si uero
C.de dona.in dona.nisi in locis,ubi non est usus tabel-
lionum,ubi creduntur,si habent subscriptionem testium.
16.q.3.§.põt.& hæc uera sunt extra iudicia. in iudicijs
autem non creditur,nisi scripta epi sint facta per nota-
rium,uel per duos scriptores non notarios infra c. quo
niam.& est speciale,quod in iudicio creditur notario si
ne subscriptione testium,cum sit alias secus,aut.de hæ-
2 re.& Fal.§.sancimus. ¶ †Item hoc scias,q scripta publi-
ca manu facta,uel autentico sigillo sigillata etiam mor
tuis subscriptis testibus ualent,secus autem de alijs in-
fra de fide instru.scripta. ¶Per literas] dicunt quidam
quod hodie non creditur talibus literis in tantum,q ui
tẽtur in iudicio infrà c.quoniam.nec est contra.11.q.3.
curæ,quia ibi non dicit,quod uitẽtur in iudicio,sed in
ecclesia, quod nõ est ei præiudiciale, sed medicinale.2.
3 q.1.multi. ¶ †[Procuratorem] sed quicquid tamẽ pro-
curator in iudicio fecit ante,quam probaret constituẽ-
tem excommunicatum fuisse, tenet. qa teneret qequid
ipse ante excommunica.fecisset infra de exce.pia. extra
iudicium autẽ non tenet, quod facit excõicatus ante,q̃
probętur sibi excõicatio,nisi sicut post quam est sibi pro
batum;de hoc no.s̃.de procu.consulti.s̃.de do.& contu.
ueritatis infra de excep.cap.penult. [Admittendum] &
hoc ea ratione, quia per exceptionem elidi potest illa
procuratio.

SVMMARIVM.

1 *Nunquid si unus heres adiuit hæreditatem,an possit a'ius eã-
dem adire hæreditatem.*
2 *Petitio hæreditatis competit ad proprietatem recuperandam.*
3 *Res & iura pertinentia ad præbendam non uacant, licet præbẽ
da ius uacet.*
4 *In ingressu monasterij omnia iura transferuntur in mona-
sterium.*
5 *Minor.25.an.ingrediẽdo monasteriũ alienat sua bona etiam
sine curatore, & decreto.*
6 *Bona ingredientis monasterium cui applicentur.*

7 *Monachi testamentum quando rumpatur.*
8 *Ingressus monasterium fingitur non solum decedere cum haerede, sed etiam cum liberis.*
9 *Verbum testis ambiguum interpretatur pro eo, contra quem producitur.*

N praesentia [Bona] quicquid diceret testator non potuit filium grauare post pubertatem in debito bonorum subsidio, unde male petebant patrui eius: qui omnia petebant. [Et petebant] petitionem haereditatis intentabant. sed nituntur ex testamento patris, qui instituit eos haeredes filij sui impuberis, & eum impuberē decessisse dicunt. uel melius dic, q̄ agebant actione ex testō, ut no. ȷ̄. de testa. Raynaldus. ¶†Pe-
1 tebat] no. q̄ licet unus haeres adiuerit haereditatē pro toto, uel pro parte, & licet p multos dies, uel annos se gesserit pro haerede; nihilominus tñ alius pōt adire etiā sola uoluntate pro toto, uel pro eadē parte eandē haereditatē. ff. de acqui. haere. l. pro haerede, & oēs res haereditarias, q̄ nō sunt per aliū occupatae pōt accipere. uerū tamen siue primus, siue secundus nō habeat ius, contra nō habentē ius ad recuperandam possessionē rerū male occupatarū interdictū cōpetit de adipiscenda poss. quorum bonorū. ff. quorū bono. p to. uel edictū diui Adri. C. de edi. di. l. fi. uel actionem in factum ad similitudinē actionis expilatae haereditatis. ff. de eri. expi hae. p totum, uel conditione ex. l. cōquerebatur. C. unde vi, fm
2 quosdam. ¶†Ad proprietatem aūt recuperandā competet petitio haereditatis. ff. de peti. haere. regīr, nec uidet transire possessio rerū haereditariarum ad haeredē, nisi cum singularū possessionem nactus fuerit per se, uel p aliū ff. de acqui. poss. haeredes. nec est contra. ff. ad Treb. restitutio, & l. ex facto, in prin. quia ius non dicit trāsire possessionē, sed dominium, & si unus dicit se esse in possessione, & alius dicit eum non possidere, si nō est timor armorum, permittatur uterq; ire ad occupandam possessionem uacantem, & qui praeuenerit, ille in ea defendetur de iure, donec alius de iure suo probet, si autē est ibi timor armorum, cōpescat eos iudex, & inhibeat, ne aliquis eā priuatim intret. ff. de usufruc. si cuius. §. sed; si & onus probandi illi incumbet, qui dicit se possidere. ff. de proba. l. ij & eodem mō prohibebit iudex, si neuter dicit se possidere. sed si uterq; cū armis festinat accipere possessionem, & tunc fructus harum rerum à nemine possessarū tenebuntur & seruabuntur, sicut fructus iacētis haereditatis, & hoc uerū est, q̄n dubitabitur, ne simul concurrant. sed q̄n certum est, q̄ unus alium praeuenire pōt, nunq̄ est impediendus, uel ēt prohibendus ingredi possessionem: sed alius est prohibendus à molestatione primò ingressi. postq̄ autem semel prohibitus fuerit uel uerbo, uel facto, non vī q̄ postea liceat alicui istarū partium, uel etiam alii, cū isti fuerint primo ingressi illam possessionē ingredi nec publice, nec priuate, quousq; lis sup possessione, siue super ꝑprietate haereditatis dirimatur per iudicē. dirimet aūt hoc mō: quia iudex, q pro hibuit ingressum illius possessionis ex officio suo, de plano, & sine libello cognoscet quis possidet, q̄n uterq; dicit se possidere. ff. de lib. cā liberis. §. fi. hoe dixit. H. alij tamen dicunt, q̄ ordinarie tñ audiendi sunt super interdicto. ff uti possi. l. j. §. hmōi. sed si neuter dicit se possidere: sed tamen uterq; primò adire uult, tunc primò debet cognoscere inspecto testamento quis hēt potiora iura. C. de edi. di. Adri. l. fi. ¶†In praebendis etsi se
3 eus est: q̄a licet uacent possessore, non tñ qlibet uolens eas occupare admittēdus est: q̄a licet praebendę ius uacet, res tñ & iura ꝑtinentia ad praebendam non uacant, imò possidentur ab ecclesia, ēt dū uiuit p̄bendarius: q̄a possidet illa noīe ecclesiae; de hoc no. s. eo. ex līis. Item p̄bendae, nō sunt occupandae, sed auctoritate superiorū legitime cōferendae [Molestatione] Item de ea molestatione agitur, q̄ fit extra iudiciū, non de ea, quae fit in iu-
4 dicio. s. de elec. cum ecclesia. ȷ̄. c. proxi. in fi. ¶†Petebat] contra hos competunt actiones eaedem, quae competerent puero, qui ingressus fuit monasterium, cū ingressu monasterij oīa iura sint in monasterium translata. xix. q. ult. si qua. Sed si postq̄ in monasterium translata sunt iura ingressi, & tunc ēt habet ordinarias actiones, s. rei uin. uel Publicianam, uel si qua alia de haereditate iusto ti. possiderent: uel interdictum, quorū bonorum, uel petitionē haereditatis, si quę possiderent de bonis, de q bus agitur sine iusto ti. sed tñ pro haerede, uel pro possessore. sed nō placet hoc. non. n. dr̄ monasteriū haeres pueri, sed in monasteriū oīa iura eius translata sunt. sed aget rei uen si puer erat dñs, & publiciana, si non erat dñs. & hac Publiciana aget. ēt si nōdum ad monasteriū eorum possessio peruenerit: quia spāle est in ecclesia, ubi ex sola donatione, uel obligatione agat ēt sine adeptiōe possessionis, C de sacrosan. eccl. ubi interdicimus tñ credimus, q̄ hic oportet monasteriū probare, q̄ puer p aditionē ipsam petita acceperit, uel alio mō, quo sine traditione dominium transfertur, ut in legatis. ff. de fur. à Titio, & in arrogatione, insti. de adop. §. p arroga. i pri. & in bonorū possessione. ff. de bo. priua. l. j. in haerede in stituto. ff. de acqui. pos. l. cū haeredes. ad Trebel. facta, &
5 in aditione cā libe cōfer. isti. de eo. cui. §. libertus. ¶†Minor annis] hic habes expresse, q̄ minor, 15 an. ingrediēdo monasteriū alienat sua bona ēt sine curatore, & sine decreto. Secus aūt vr̄, si in alias causas ēt pias alienaret, arg. ff. de po. l. j. §. uoto. & feudalia[a] transeunt, si debeant, talia ser uitia, quę monasteriū honeste possit exhibere p se, uel p aliū, arg. C. de episco. & cleri. ad sūmā, & l. quisqs: alias redit ad dñm. C. de cadu. tol. l. j §. ne aūt. ff. de solu. iter ar. emphyteoses ēt transeunt, ar. ff. de lega. ij. peto. §. j. argu. contra, authen. de aliena. & emphy. § j. usufructus transit, & durat in uita eius, insti. de acquir. p arroga. §. usus etenim, & §. seq & de usufru. §. finit. Item si aliqua sibi data sunt, ne alienare possit, tñ transeunt, argu. de fun. do. l. j & de lega. iij. l. pater. arg. 3. ff. de lega. ij. peto. §. fi. ¶Item monasteriū tenetur, inq̄tum ad ipsum peruenit. ff. de cap. di. tutelas. ff. de ap. in arroga. insti. de acq. per arroga. §. fi. & idem est, ubicunq; alicuius p̄rimoniū ad aliquem peruenit. C. de vi pu. l. ij. ff. de fideius. inter eos, si autē in sua obligatione monachus mandauit aliquid expendi, & maxime in pias causas, implenda est uoluntas eius. ff. de pact. inter, in fi. C. de pact. legem. & idē si mandat, ne aliquid alienetur de his, quae secum transferuntur, authen. de elig. in emphy. §. sanctissimas. licet aūt monasterio ꝑ hoe obseruādo, uel monasterio cōpetat actio, tñ plati eius eū ad hoc cogent ex of. C. de lib.
6 eau. cū affirmes. ¶†Si aūt ingreditur monasteriū, cui nō licet habere ꝑpriū, dicunt, qdā q̄ bona eius debent hēri pro derelicto, & sic occupāri cōcedunt ff pro derelic. l. j. ij. iij. & per totum, uel in cā caduci sunt. C. de cadu. tollen. l. i. ¶Alii dicunt, q̄ debent peruenire ad succedētes ab intestato: q̄a ex quo professus est, mortuus fingit. C. de epis. deo. ¶Alii dicunt, q̄ non sit tñ monachus monasterii, qd̄ ingredit, sed etiam epi; quando monasteriū ergo

[a] ¶*Et feudalia. Intelli ge, ut per Felin. in ca. quae in ecclesiarū col. xxii. uersi. iij. limita. supra de consti.*

ergo non potest bona eius habere, peuenient ad epm, ar. xvj.q.j.qui rem, xviij.q.j.c.j.xxvij.q.j.de puellis, in hoc aūt non censetur monasterium uice hæredum: quia statim, cum factus est monachus monasteriū hēt dñium, & possessionē oīum bonorū monachi, sicut ipse habebat, arg.ff.de preca.si adoptauero: secus in hærede alio.ff.de aequi.pos.cū hæredes. hoc aūt sic intelligimus, q̄ licet prædicta peuniant ad monasteriū, tñ legitimā dabit descendentibus.xix.q.ſi.in ſi.& xvij.q.ulti.c.ulti. & idē vr in ascendentibus.ff.de inoffi.testa.nam & si nec exhæredari pñt sine cā, in authen.ut cum de app.cog.§.ij.C. de

7 episc.authen.præsbyteros. ¶ †Itē quantuncunq; monachus, q monasterium ingredit, ascendentes non habeat, & testm condiderit, in quo pterea monasteriū, & alios instituat, rumpetur testm quasi agnatione posthu. argu. hic, & in authen.de san.epi. sed hic in pñti.ff. de iniusto, rup.& irri.te. filio. Itē rumpitur, quia capite minuitur ff.de capi.dimi.l.amissione.§.fi. & duabus l. se. & l.ult. Alii dicunt, q̄ tm legitimā habebit monasterium, argu. xix.q.fi.authen.si qua.hoc aūt certū est, q̄ hæreditates, & legata & ab intestato, & ex testō melius capiet monasterium, q̄ monachus cepisset, si in seculo remāsisset.xix. q.fi.in fi.[Oblationē] quā fecerat nō tm de persona, sed ēt in rebus[Iuramēto].C.si aduer. do.l.j.& C. si aduer.

8 nen.l.j.¶†Instituit] ingressus monasterium fingitur non solum decedere cū hærede, sed ēt cum liberis.authē. de sanct.epi.§. sed & hic in pñti. sed si rogatus esset monasterio, uel ecclesiæ, uel in alias pias cās expendere, si decederet sine liberis, ingrediendo monasteriū non intelligerē satisfactum cōditioni, ut in eadē authen. si autē fiat clericus alicuius secularis eccliæ, nō euanescit fideicommissum, nisi sic fiat, ut ppetuò perseueret clericus, & insup in pias cās expendat ipsum relictum, ut in prædi.authen. Si aūt testōr dixisset uolumus talem partem hæreditatis dare patruo, si decesserit sine liberis, etiam si fiat monachus, satisfactum uidetur cōditioni, ar.hic.

9 ¶†Veruntamen] no. ambiguum uerbum testis pro reo, ubi magis pro eo, contra quem producitur, interpretandum, arg.suprà eod.tit. ex literis, & ad concordiam reducendum est infra de testi.cum tu.

SVMMARIVM.

1 *Non retractatur sententia prætextu falsi.*
2 *Non sufficit probare testes falsa dixisse, nisi probetur, quòd corrupti falsum dixerint.*
3 *Sententia per falsos testes, uel instrumenta prolata tenet.*
4 *Si testes eiusdem partis sibi contradicerent, neutris est credēdū.*
5 *Qui recipit testes, debet iudici de fama, & eorum auctoritate rescribere.*
6 *Probare debet scientiam, qui eam allegat.*
7 *Actione iniuriarum tenetur, qui propria temeritate controuersiam facit.*
8 *Contra quem intentetur interdictum, uti pos.*

Icet cām.[Spectare] intētando possessoriū tm, ut in fine sequit.[Proponebat] & in quorū possessione se esse dicebat, & ɔ̄ a sua molestatione cōpescendū[publicatis] sup principali. [In psonas] hic .n.ante aptionē ptestatus fuit: qa aīs sine aliis rōnibus repellet.j.de testibus, pñtiū [Decernimus] No. in emergenti ferri sniam[Cōprehensum] & ad hoc assignatum [Potuit] qa hoc expresse sibi cōmissum fuit. alias aūt ille, cui cōmissum est, q̄ recipiat testes sup principali, nō recipiet testes sup reprobatione: qa non est sibi cōmissum: sed ptestōnem sup reprobatione recipe debet. qa sine illa nō pōt bñ fieri receptio testiū, arg.ff.de iurisd.

1 om.iudi.l.ij.¶†Post sniam] hoc uerū est, si nunquā fuit obiectū de falso. nā tunc usq; ad xx.ań pōt opponere.C. de fal.qrelā.j̄.de fide instru.cū Ioā. Secus aūt, si esset mota qō falsi in iudicio: qa tunc nunq̄ ptextu falsi retractā rei snia. C.si ex falsis in l.j.& ij. nisi esset appellatū.C. de

2 fide instru.l.ul.arg.de tēp.ap.l.p hanc. ¶ †Hic ēt not. q̄ nō sufficit pbare testes falsa dixisse, nisi pbet, q̄ corrupti falsa dixerint ff.de iudi.diuus alii dicunt, q̄ sufficit pbare falsum instrm; ita & testes falsa dixisse. C.si ex falsis in l.pe.& ult.cū æqualis sit uirtus testiū, & instrorum C.de fide instru.in exercendis, ar ff.de excep.q agnitis. C.de trans.si ex falsis.¶Satis vr posse dici, ut indirecte sufficiat pbare testes falsum dixisse ań sniam.j̄.de testi. ex tenore, nō est sed directē, uel post sniam nō, nisi probet de corruptione, uel alio mō dolose, s.odio, uel amore falsum testimoniū dixisse C.de falsis, nec exēplū, & est ualidū, arg.qa post publicationē testiū nō possunt testes induci.authē.de testi.§.qa uerò. ¶Sed qd, sufficit pbare testes corruptos, nisi pbatū sit falsum dixisse? ar. q. sic.2.q.6.§.diffinitiua v.uænales arg.ɔ̄.j̄.de re iud. cum

3 I.& A.C.si ex fal. in falsam.j̄. de testib. sicut, & hic ultra mediū; & hoc magis placet.¶†Post sniam] no. sniam platam p falsos testes, uel instra tenere, sed debere retractari.ff.de re iudi.diuus, & fit hoc p integ.resti. petitam ɔ̄ sniam usq; ad quadrienniū.C.si ex fal.instru.l.j & ii.uel p ac.in factū intētatā ad interesse ad sniam retractandā.ff.de fal.qui noie, & sic usq; ad xxx.an.uel criminaliter accusando utēte alio instro usq; ad xx.an.C. de falsis, qrelā.qdā dicunt, q̄ p hanc accusationē directā de falso nunq̄ retractabit snia, sed puniet pœna.l. Cor. de fal.¶Post sniam.] Itē nō sufficit pbare falsos testes, uel instrm, nisi pbet, q̄ iudex secutus fuit dictū eius.j̄. de re iudi.cum.I.& A. infra de testi.sicut, C. si ex fal. in falsam, & l.i.& ii.[Circūstantiis].iii.q.ix. nihilominus, & 4.q.3.itē.nihil, & §.q falso infra de ap.solicitudinem C.de lit.cōte.cū pariter. [Produxerit] nō mō corā istis iudicibus, qbus nihil cōmissum erat de negocio princi-

4 pali, sed primò corā aliis.¶†Inuicē] qdā dicunt ex loco isto, q̄ si testes eiusdē partis sibi inuicē ɔ̄dicunt, q̄ neutris est credendū, ar.C.de fide instru.in exercēdis, diuerse nos aūt ɔ̄, ar.authen.de testi.Si uero apte nec ob. qđ hic dr.hæc.n.lra non dicit, q̄ unus testis alij, uel aliis cō tradicieret, & ideò non ualeret dictum eius: sed q̄ unus

5 testis sibi ipsi contradicebat.¶†Malæ] hinc habes, q̄ q recipit testes, debet iudici rescribere, cuius auctoritatis & famæ sint, & de aliis circunstantijs, ar.infra de fide iuſ.cōstitutis infra de testi.cū cām [Nulla] hoc aūt arbitrio iudicis relinquit, qui hic magis scire pōt.ff.de testi. l.iii.§.tu magis.¶Aliquid dicere] sed nonne sufficiebat cōtra hos, ubi eorū dcm reprobaretur: quia criminosi fuere? Rndeo, sufficere, si ad hoc ageretur: sed ad hoc non agebatur, imò repulsi fuerūt Fauentini ab hac exceptione per interlocutoriam Pap. sed agebatur, ut testimonium illorum, quasi falsum cassaretur. ¶ Plures] qd ad rē, si melius probauit ecclesia, cū se inuicē non cōtingant istæ probationes? poterat.n. ecclesia habere omnē honorē distinctum, & iurisdictionē in locis, de quibus agitur; & cōe etiā poterat habere ibidē aliqua seruitia. non ergo contradicunt sibi testes, cū sæpe ad cōcordiā sit laborandū infra de testi.cū tu. Rndeo, multum ad rē quia si ecclesia probauit omnē iurisdictionē, ho. & dis. se possedisse; ergo alius nō potuit ibi posidere seruitia. qui.n. oia dixit, nihil prætermisit.xix.dist.si Romanorū

& hoc

& hoc innuit litera,ubi dicit,q duo simul &c.sed dic,te stes ecclesiæ uidentur suspecti,cum negatiuam astruere uideātur,s.q sic pertineant ad ecclesiam, quòd non ad commune supra de cā pos.cum ecclesia.Sed respondeo, aliud est,si dicat testis,commune non possidere, uel ecclesiam tantum possidere,cuius dictum uere esset suspectum;& sic loquitur decre.contraria.aliud, si dicāt omnem honorem &c.pertinere ad ecclesiam, quorum dictum in nullo suspectum dici potest.¶Sed oppones,nisi ex illis uerbis,omnem honorem &c. colligas illum intellectum,q Fauentini nihil habebant,uidetur uerum, quòd primò dictum est,q utrique testes saluari possunt dic ergo testimonium testium ecclesiæ sic intelligēdum nisi ut Fauētinos,uel alios excludat:quia sic esset suspectum, sed q iurisdictionem ho.& dis.omnis generis ibi exercuerat ecclesia tam in ciuilibus,quam in criminalibus causis,puta iurisdictionem in cognitione causarū, in puniendo maleficos.insuper eam honorabat uocādo eam dominam, occurrendo nunciis eius, & obediendo mandatis eius etiam extra iudicium. distringebat etiā eos ecclesia exigendo cautiones fideiussorias,ne ad illicita prorumperēt.quæ omnia,& his similia possent sub iurisdictione comprehendi.¶Sed oppones sic. ergo nihil prodest ecclesiæ,q plures,uel maiores & antiquiores habuit probationes,cum per testes ecclesiæ non tāgantur Fauentini.¶Item secundum hoc nihil faceret ꝓ positum,quod sequitur,quia duo &c.nam cum de ecclesiæ seruitijs non dixerint,uterque debet habere, quod probat.ad hoc potes respondere,q melioritas, uel antiquioritas testium, ut ita loquar, non ualet quo ad hoc, quod Fauentini non habeant seruitia;dummodo tantū per duos testes probarent seruitia percepisse. ¶Sed ad hoc,q Fauentini seruitia non habeāt,facit probatio antiquioris temporis recepta pro ecclesia.supra de ele.cū ecclesia,uel quia fundata est intentio ecclesiæ . si ergo commune post probat se in eisdem locis aliqua seruitia percepisse,præsumitur,q possederit clam,nisi probet,q ecclesia sciuerit commune possidere,& etiam forte intē deret possidere,arg.ff de aqua quoti.& æsti.l.j.§.Arist.

6 Nam qui scientiam allegat eam probare debet 82. dist. proposuisti,ff.de proba.uerius.ff.de admi.tut. hoc, nisi forte uiolentæ præsumptiones essent quod sciret, quia tunc oportet,q probet ignorantiam,arg.16.di.q dicitis supra de postu.c.j.sed & si probauerit sciētiam ecclesiæ,& ecclesia contra probet,q statim post, quam sciuerit uerbo, uel alio modo contradixit,ui ab ea possidere uidetur.ff.quod ui aut clā.l.j.§.quid sit,& §.se. utroque ergo istorum modorum, siue clam,siue ui ab eo possideat,succumbet in interdicto,insti.de interdi.§.retinēdæ.ecclesiæ autem adminiculum afferunt priuilegia,licet sola probatio antiquioris temporis sufficeret.¶ sed oppones,imo obtinere debet cōe,cum commune possideat seruitia,& non ecclesia ff.uti pos.§.hoc autem , & sufficere debet,si tempore litis conte.se possidere probat,insti.de interdic.§.retinendæ.Ad hoc sic respondeo, non esse uerum,ecclesiam nō possidere.erat enim ecclesia in possessione recipiendi illa,& alia seruitia,quando uolebat : quæ licet uel consimilia commune se probet possidere tempore lit.cont.quia tamen ui,uel clam possidet ab ecclesia,succumbet,ut dictum est.melioritas autem testium tunc præcipuè ualeret,si de eodem tempore tantum dicerent. hoc autem hic ideo posuit,quia forte utrique testes probant,quia tempore lit.conte. eadē seruitia recipiebant ecclesia & commune , sed ecclesia melius & per meliores testes ; & ad hoc bene sequitur, cum duo &c. ¶ Sed dices,& si ui,uel clam possidet commune,tamen quia possidet,nō debet habere locum, uti pos contra ipsum,quia tunc locum tātum habere uidetur,qn se tm,& non aduersarium dicit possidere. ff. uti pos.l.j.§.est igitur,& præc[illegible]n. ¶ Item in hoc casu cōpetere debent,quod ui aut clam,aut unde ui.ff quod ui. l.ij & iij.in prin.& ff.unde ui.l.j.in prin.Respon. imò locum habet tantum,uti pos. quia actor non dicit se expulsum,sed turbari tantum;& interdictum,unde ui,locum habet,qn quis expulsus est.ff de ui & ui ar.l.j.§.in terdictum.hic autem habet locum,quando turbat possidens,quāuis & ille,qui turbat,possideat, dummodò ui, aut clam,aut precario ab aduersario.¶Si autem expulsus esset,competeret interdictum unde ui , uel offi. iudi.uel condictio ex decreta.ut no.supra de elec.querelam supra de causa pos.cum ecclesia. sed dices, nonne eoipso,quod alius est in possessione,ecclesia amisit possessionem?Respondeo,non potest enim esse possessionē iurisd.ho.& dis.& etiam ipsorum seruitiorum,quæ retinuit ecclesia,& possessionem nihilominus seruitiorum quæsiuit commune,& ita uterque habet possessionē sui iuris,licet cōmune male habeat & posset hic dici , licet iure non prohibetur,& adiici his , quæ superius dicta sunt,q hic competeret interdictum,unde ui, uel officiū iudicis,uel condictio ex decr.ad recuperandum ius illud seruitiorum,quod possidebat commune,& interdictum,uti pos.ratione uis turbatiuę,quam sibi facit commune super iure &c.quæ possidebat ecclesia ¶Sed dices propter hoc non esset imponendum silentium communi,cum per hoc interdictum non esset ei auferenda possessio seruitiorum,quam habebat.tu autem potes respōdere,q etiam agendo interdicto,uti pos. ex quo cōstat q ui,uel clam possidet ab aduersario, imponetur sibi silentium,quia aliter non cessaret a turbatione & dicunt quidam,licet non probent illud iure,q si seruitia posset recipere commune sine turbatione iurium ecclesiæ , q non imponeretur eis silentium,quamuis ui, uel clā possideret, cum ad hoc non ageretur.nullam autem possessionem retinenti non datur interdictum,cum tueaf possessorem.ff.uti pos.l.j.§.j.& ij.nec potest turbari,nisi qui possidet,& ex sola ui turbatiua competit hoc interdictum,ut hic & hæc habent locum,ubi petitur in libello,q commune cessaret ab inquietatione ecclesię in seruitijs exigendis in prædictis locis , & commune tantum de seruitijs quæstionem referebat. uel dic & planius q fuit petitum in libello cōmune cessare a turbatione ecclesiæ super iurisd.ho.& dis.& commune non seruitiorum,sed iurisd.ho.& dis.quæstionem mouebat , & ideo meliores probationes & de antiquiore tempore prænarrare,& bene sequitur,cum duo &c.& expone eandem rē s.ho.iurisd.& dis.& sic plana sunt oīa,& qa de seruitijs principaliter non agebatur.s.s.de elec.cum ecclesia. ff. uti pos.si duo §.ij.si autem commune retulisset tantum quæstionem alicuius iuris,quod dicit se habere in iurisdictione,quod posse uidetur,arg.l.uti pos.l.ult.Sicut.n. referre potest quæstionem iuris,quod in re habet ff.uti pos.si duo § si uicinus sic etiam dicitur de iure quod habet in iurisdictione,arg prędictæ.l.ulti.ff.uti pos. puta quia aliqua seruitia quasi seruitutem habet in iurisdictione,sed iurisdictionem bene confitetur ecclesiæ; tūc si non male in possessione esset commune illius iuris,in tētaret ecclesia negatoriā ff. si usufruc.pe. uti.§.utrum sed in interdicto succumbet ecclesia,quod tuetur possessorem.ff.eo.l.j.§.interdictum autem.¶Si autem commune non esset in possessione seruitutis,competeret cō tra

tra eum interdictum, quod non tm competit, quãdo est contentio, quis possidet, arg. ff. uti pos. l. j. §. hoc autẽ sed etiam contra eum, qui nõ possidet. ff. eo. si duo. §. si ui si turbat possidentem uel non permittendo eum uti iure suo. ff. si ser. uen. l. sicut §. [illegible] ff. uti pos. si duo. §. hoc inter, & §. cum in Aquilian. uel etiam de suo auferendo ff. uti pos. si duo. §. item uideamus, si auctor. Illi autẽ qui est in possessione talis iuris uel seruitutis datur utile in terdictum contra conturbantes eum. ff. de iniur. iniuria
7 rum. §. ult. & l. seq. ¶ † Si uerò cõe neque iurisdictionis, neque iuris, qd in iurisdictione haberet, faceret contro uersiam, sed propria temeritate controuersiam faceret tenet actione iniuriarum. ff. de act. emp. qui pendente. § j. ff. de iniur. l. j. in prin. sed & hoc interdicto, si turbetur, quod non tantum contra possidentem competit, ut dictum est. id autẽ, quod dictum est, ꝙ iccircò imponitur silentium communi, nec in sententia excipitur de serui tijs, quia actum non fuit, uł esse contra id, quod nota in gl. quæ incipit, ut inter, ut diximus, ꝙ ubi ambos inuenit possidere, debet modos possidẽdi distinguere. ¶ Sed responde illud obtinere, ubi neuter ab altero male possidebat, s. ui, uel clam, uel præca. hic autem sola ecclesia agebat. unde quamuis commune postea ageret & probaret receptionem seruitiorum, non fieret adiudicatio super illis, quæ petita non erãt, arg. j. de simo. licet. posset tamen dici, ꝙ si commune bene probasset seruitia, ꝙ potuisset absolui quo ad seruitia ab impetitione ecclesiæ. s. de elec. c. ulti. sed non fieret adiudicatio, ꝙ super seruitijs non molestaretur. hic autem ideo quo ad seruitia non fuit absolutum commune: quia præsumebatur uel ui, uel clam possidere, ut supra est dictum. ad hoc ergo ut non possint hæ dubietates euenire, semper debet actor exprimere modos turbationis. si enim non exprimantur, & feratur sententia, ꝙ non uexetur in nullo ulterius uexare poterit, & ẽt si erat in possessione aliquorum seruitiorum, ipsa amplius uti non poterit, ar. C. de an. excep. l. ulti. ¶ Item non facimus nim, ꝙ quæstionem referat tractus in iudicio in interdicto, uti pos. quia super eo, quod proponit ille, qui trahit aliũ, in iudicium recipientur probationes utriusque, cũ uterque in interdicto, uti pos. actor sit & reus, & pariter ꝓ utroq; & cõtra utrunque pronunciabitur. [Eodem] hoc uerbum soluit contrarium. ff. uti pos. si duo. nam alio modo possidet usufru. uel superficiarius, s. naturaliter; aliter proprietarius. s. ciuiliter. ¶ Ex priuilegijs] malus titulus Fauentini alias priui. ec. modicum faciunt ad interdictum uti pos. sm ꝙ diximus in gl. quę incipit, qui ad rem. uel potes dicere, ꝙ faciunt modicũ priuilegia, quia commune probationes induxit super seruitijs, & ecclesia fuper omni iurisdictione ho. & dis. & quĩ dixit omnem, nihil communi reliquit. prudenter ergo fecit ecclesia, q̃ hæc priuilegia induxit, & quãtum potuit, suam causam iustificauit, ut & suę probationes, communis probationibus preferantur. imò plus dicimus, quia si commune probasset se seruitia possedisse ante, quam ecclesia possideret in prædictis castris iurisdictionem &c. non teneret commune probare aliquem iustum titulum suæ possessionis, quia nulla esset præsumptio contra eum. sed quãdo in re alterius dicit se aliquod ius q̃suisse, cum omnis res præsumatur libera, præsumitur ui, uel clam possidere, nisi cõtrarium probet; & sic loquitur decr. supra de restit. spo. Pisanis. nam bene fatemur, quod si commune hoc probasset aliquem titulum, per quem contrariã præsumptionem remouisset, obtinuisset in interdicto.
8 ¶ † Vti possidetis] ubi interdictum, uti pos. intentatur contra eum, qui inuenitur non possidere uel malè possidere ab aduersario, i. cũ aduersarius prius bñ possedebit. & is, contra quem agit, incipit postmodum eandem rem ui, uel clam possidere, uel precario, nunquam debet sententiari, uti possideatis, sed condemnare molestatorem, & imponere silentium, ut hic. C. uti pos. l. j. ff. uti pos. §. ulti. si autem, qui egit. uti pos. inueniatur non possidere, uel reus melius probet se possidere, absoluitur reus supra de elec. cum ecclesia. Vel etiam forte adiudicabitur sibi res, de qua agitur, si de suo iure ꝓbauerit. ubi autem intentatur contra possessorem a possessore, iudex in sententia debet discernere, quam possessionem unus habet, s. naturalem, quia usufructuarius. & quam possessionem alius, scilicet ciuilem, quia proprietarius; & tunc pronunciabit, quia inueni uos sic. distinctas possessiones habere, ideo præcipio, uti tu. lo. ciuilẽ, & tu. P. naturalem, uti possidetis, ita possideatis, arg. in sti. de ac. § curare; & si secus factum fuerit, non tenet sẽtentia, quia certum non cõtinet. C. de sen. quæ sine cert. & semper iudex in sententia debet adijcere, nem fieri cõtra mandatum meũ prohibeo. C. uti pos. l. j. in prin. ubi autem uterque probat se ciuiliter & naturaliter possidere, & per omnia sunt æquales probationes, & præsumptiones, dicunt quidam pronunciãdum, uti possita po s quasi pronunciet, ꝙ pro medietate possideant & ꝓ indiuiso, & sic inter eos diuidetur, arg. ff. de usufr. si cuius §. inter duos. Sed hoc nunquam fuit petitum; ergo non debet sententiari infrà de simo. licet. ¶ Alij autem dicunt absoluendum à sententia, ut sic affecti tędio componant, uel arbitros eligant. utrobique tamen prohibebit uim fieri, uel diuidendam rem, ut dictum est. uel ex quo unus recipit aliquid, alius prohibetur illud idẽ accipere, uel etiam occupare. ¶ Fauentinum] quidam dicunt, ꝙ per hanc accusationem directam de falso nunquam retractabitur sentẽtia, sed punietur pœna. l. Cor. de falsis. C. de sen. & inter l. j. contra so. ut suprà de ele. querelam [Super hoc] quæ sequuntur, non determinãt uerbum precedens, s. condemnamus, sed participium sequens, s. silentium imponentes [& aliis] bene dicit, & alijs. nam cum uerba libelli sint largè intelligenda, ff. de iudi. si quis intentione, & l. solemus suprà de eã pos. c. iij. non solum petita in libello adiudicabuntur, sed ẽt alia pertinentia, arg. infra e. cum causam.

PEr tuas &c. [recognouit] C. de La. li. tol. l. j. §. pen. [Nominatus] repete, quæ dicimus supra de fi. presb. Michael. [Infirmare] supra de elec. per inquisitionem.

SVMMARIVM.

1 *Receptio testium, siue confessio, ubicunque fiat, dummodo de iudicis mandato fiat, inter acta iudicij computabitur.*
2 *Duo idonei uiri æquiualent tabellioni.*
3 *Cur potius simplici nuncio, quam iudici credatur.*
4 *Nunquid instrumentum productum dicatur esse de actis.*
5 *Recipiẽs testes dẽt ĩ actis ponere, quãta sit fides eis adhibẽda.*
6 *Cum in instrumento multa continentur, & tabellio dicat se his interfuisse, intelligi debet de his, quæ in eodem loco, & die acta sunt.*
7 *Cautio de rato quando habeat locum.*
8 *An sit credendum iudici super processu iudicij.*
9 *Iudiciarius ordo non seruandus est in sententia excommunicationis, sicut in alijs.*

Voniam contra &c. [iudicis] secus, si essent plures, & sic seruat ecclesia Romana, ar. infra de ex præla. inter dile. j. de acc. cũ dile. Alij ꝯ, & soluunt

funt ut ibi diximus. no. φ ex quo credit duobus iudicib. & duobus fcriptorib. ergo eadem rône vni iudici & vni fcriptori [ertordinario] .i.dele. ¶Publicã] repete, q̃ diximus ĩ c.post cefsionẽ.nõ intelligas, φ duobus clericis,uel foli notario credat de fcriptura ꝓcefsus, puta fi dicit,talis fic ꝯfefsus fuit: uel talis teftis fic dixit, nifi hæc fiant coram iudice,uel corã alio ad hoc deputato. Sed fatis uŕ,φ iudex ipfum notarium,uel duos clericos pofsit deputare ꝓ utroq; officio, f.& receptoris teftiũ, & fcriptoris; & fic habet ꝯfuetudo,q̃ eft optima,l.interpres,& ĩ de ꝯfue.cum dilectus,ff.de leg minimè diutur

1 na,& l.fed & ea,& l.fi de interpretatione. ¶†Item receptio teftium, fiue ꝯfefsio, ubicũq; fiat fine in præfentia iudicis, fiue non, dũmodò de mãdato iudicis fiat, inter acta iudicij computabit: qa autoritate iudicis factũ eft, ac fi ipfe iudex pfens fuiffet, & qa eft de his, q ad iudicium pertinent,& acta iudicij & forenfia inftra ualent, fi folũmodò ꝑ iudicem fcribantur, uel per quẽcunque alium & nõ notarium fine fubfcriptione teftium, C.de donatio.in dona.ĩ.de præfcr. ad audientiam. Alij ꝯ &

2 melius, ut no.ĩ de tefti. cum à nobis. ¶†Confcribant] per fe,quia uterq; manu fua idem fcribet. uel dic,φ hi duo poffunt acta per vnum ex feipfis fcribere, uel pœnitus ꝑ extraneum. fed ille, q manu ꝓpria non fcribit, ꝑ figillum autẽticum,uel fubfcriptionem fuam, uel alio mõ legitimè notum faciet,φ fua autoritate factum eft, arg.ff.de admi.tu.l.tutor,§.gefsiffe. & etiã quilibet tabellio chartis ꝑ alium factis autoritatem pftat, aut.de tabel.col.iiij. Idem eft in electorib. qa vnus folus pronunciat electionem, ĩ de elec.in Genefi. & in iudicibus

3 ferentibus fniam, arg.ff.de re iud.duo. ¶†Citationes] mirum eft,φ creditur fimplici nuncio,& nõ iudici,ĩ de app.cum parati,ff.de reb.eorũ,q fub tu.magis, §.illud, ĩ de elec.ꝯnæ.j. 63.dift.fi fortè. Sol.dicunt qdam hodie nõ credi nũcio.uel dicei credi:qa eius offiñ eft,fed non iudicis:qa iu lex femper niteret defendere factum fuum,& qa nimiæ expẽfę fierent,fi nũcij fecum ducerét notarios. vnde fic debet exponi,qđ hic dicit,citationẽ, i.rõnionem nuncij citantis.fra etiam,per quã datur poteftas citãdi,debet fcribi in actis,nifi effet nũcius publicus, q effet gñaŕ conftitutus ad oẽs citationes faciendas. literam aũt citationis fufficit effe figillatã figillo iudicis: qa non eft de actis iudicij ꝓpriè,fed ante iudi-

4 cium.¶†Inftrumentorum] no.qa ex quo producta funt inftra coram iudice,uel etiam coram alio de eius mandato,& exẽplata,ut de hoc ĩ de offi. deleg. cum in iure, & tunc non agiť ad editionem inftrumentorum priorum,[a] ad quã nifi rarò agi põt, fed agitur ad editionem actorum, ad quã femp agi põt, ut no.ĩ e. c.1. prima.n.inftra trãflata funt in acta. & idem eft, etiam fi non funt exẽplata,fed tñ fcriptum eft in Actis,talis ꝓduxit inftrumenta, cuius principium eft tale, & finis talis: quia extunc illud inftrm,uel eius tenor in inftrumentis, uel in actis cõputandum eft.f.ꝑ hoc dicunt qu:dam φ etiã refcriptum cõmifsionis, & procurationes inferẽdæ funt in actis huiufmodi. & nos quidẽ dicimus hic farum effe, fed & fi nõ inferantur,poft li.ꝯt. non oportet ꝓcuratorem ꝓbare mãdatum, ex quo eũ uis; ad li. ꝯt.admifit,ff.de ꝓcu.l'omp. §.rati.nec iudex cõmifsio-

a ¶Priorum. Et fic inftrumẽtũ ipfum productũ non dicitur de actis. Adde tamen,q, quando agitur, ut ta le inftrumentũ productum redarguatur de falfo, tale inftrumẽtũ dicitur de actis ficut incorporatũ,ita Pe.de Anc.ĩ cõf 172 inci. Circa primũ dubium uer.prætereà licet inftrumentum.

nem fibi factam, ut & no.ĩ de elec.ftatuimus ¶Vel dic & melius,φ bene debet ꝓbare refcriptum cõmifsionis, & ꝓcurationẽ exhibitã in iudicio

b & fcriptã in actis, fed nõ tenetur[b] mõftrare ipfa originalia, nec eorũ tenorem ꝓbare. fed fi non funt in actis fcripta, oportet eum ꝓbare cõmifsionem,& ꝓcurationem per ipforum originaliũ exhibitionẽ, ficut hic fatis innuit exprefsè. fufficit.n.in his actis cõtineri,talis exhibuit refcriptum Apoft.uel ꝓcurationẽ

5 fuam, nec eft necefſe inferi tenorẽ eorũ. ¶†Delegõnes aũt & fubdel.etiã debent fcriptæ effe,ut hic dr. & fufficit ibi dici. hæc fubdelegõ fcripta fuit ꝑ talem.debet ẽt ponere in actis illis ille, q recipit teftes, quãta fides fit ei adhibẽda.4.q.3.§.itẽ, ĩ de fideiu.ꝯftitutis, & de teft. ꝯftitutis,& c.cãm,& nifi ponat hoc,periculum inde accidet: qa licet ipfe, q recipit teftes, ferat bonam fniam ꝯ dicta teftiũ:qa nouit teftes uacillaffe in fuis teftimoniis, tñ fuperior, ad quem appellať, uel alio mõ cã defertur, uacillationẽ ignorãs fert fniam fm dicta teftiũ; & uŕ φ ille,q recipit teftes,debet dicere & facere fcribi in actis pñte tefte & audiente,φ iudex reputat eũ uacillare. & etiã datur poteftas ꝯdicendi teftib. partẽ aũt non oportet effe pñtem,nec aliqd fcire, quoufq; fuerit publicatum.alioquin nimis impedireť procefsus cãrum. nec mireris, fi in hoc requirit teftis,& audietur ꝯdicẽs: qa eius intereft, & ꝑ hoc puniri debet,ĩ de pœ. fuper his ubi no.necef ꝯ.ĩ de ord.cog.cũ dile.in fi.qa ibi nulla pœna infert tefti: qa iudici nõ eft manifeftum de malicia teftis per teftes:quia eo abfente teftificati funt:fed hic ipfe uidet maliciam teftiũ. uŕ

c tñ φ tabellio,[c] qui fcribit atteftationes,non debet fcribere,uel dicere in actis,uel interferere in depofitionibus teftiũ, nifi ipfe bene uideat,& cognofcat,φ uacillẽt. ¶Aliq tñ dicũt, φ fi folus iudex dicit tũc,fi ĩ receptiõe teftiũ,φ uacillat teftis, φ ei credẽdũ eft,& qđ tabellio illud fcribere debet, & fi nihil uideat titubationis,uel uacillatiõis: qa tabellio nullã habet autorit.ĩ receptionẽ teftis, fed in fcribẽdo tm:iudex aũt,q debet inqrere,& põt capere,& uinculare tefte,C.de tefti.nullũ,ĩ de pœnis,fuꝑ his,& c.dile. ille hẽt autoritatẽ.& ficut tabellio debet fideĺr fcribere, φ dicit teftis,& nõ aliud,ita fideĺr debet fcribere ea,q̃ ꝑtinẽt ad offm iudicis,f.de qbus interrogauit & iter cetera ẽt fcribet,ficut dictũ eft,φ iudex, q recipiebat teftes, mihi tabelliõi dixit,φ teftis uacillabat; & plus ualebit, & maioris autorit.erit fi ibi tabellio adiiciat,mihi uidebať φ uacillaret,fi tñ ueritas fic fe hẽret: qa nec mẽtiri debet,nec alquã fcribere falfitatẽ.& uŕ φ iudex,& tabellio,quãtũcũq; pñt magis,debẽt exprimere modũ uacillationis,f.qa dubitãdo,uel tremẽdo, uel retinẽdo, uel fudãdo ꝑ nimio timore loquebať,uel alias hmõi.plus ẽt uŕ aliqb.& fortè nõ malè, qa ẽt nõ ĩtelligẽte hoc tefte pofsit hoc facere fcribi.Illud bñ uŕ,φ nifi ꝑdicta interferat,uel fcribi faciat,dũ dŕ teftimoniũ, φ poftea nõ faciet fcribi,nec fuꝑ hoc credereť ei,ut hic[& pfonas] iudicũ,& litigatorũ,& aliorũ, de qb' fiũt,& loquunť acta. teftiũ ãt noia,q interfunt actis, nõ debẽt ibi fcribi,ar.ã ꝯrio fenfu,aut.de hr.& Fal.§.nec abfunt,C.de do.ĩ don.

6 ¶†Et pfonas] & ꝑ hoc fatis patet,φ licet multa ꝯtineãtur ĩ inftro,tabellio tñ,q dicit fe his interfuiffe, nõ intelligiť dicere,nifi de his,q̃ i eodẽ loco,& die acta funt.vñ fi iudex ĩ fnia fua narrat,quõ ĩ lite,q̃ diffiniuit,l.ꝯt. facta

b ¶Sed non tenetur. Hoc refert & fequitur Pet.de Anc.in cõf.41.incip.Prima facie, in 9.col. in prin.

c ¶Et quòd tabellio. Adde Fel.in c.ecclefia S. Mariæ, col.ix. in prin.

est, partiũ ꝯfessiones factę, testes recepti &c. hmõi, nõ tñ illa probantur ꝑ instrũ: quia non sunt facta ea die, uel loco, quo instrũ sniæ est factum. Sed tñ ꝑ hoc instrũ ꝓbatur sniæ ꝓlatio: qa eodẽ die & loco est ꝓlata, quo rogatum est instrumentũ. de aliis, utputaᵃ de li.ꝯt. uel de ꝯfessionib. huius facti narratio est. imò plus uł, ꝙ etiam si diceret tabellio, tali die & loco factæ fuere li.ꝯt. & cõfessiones, tñ nõ ualet sup his instrũ, sed quãtum ad hoc testimoniales literæ sunt. Alij dicũt, & sic etiã Papa iudicauit, ꝙ delegationes, & subdelegõnes ꝓbanť ꝑ sola sigilla delegantium, nõ.n. dicunť esse acta iudicij, cũ fiant sine causę cognitione, & partibus absentib. & eodem mõ probatur ꝓcuratio ꝑ instrũ exinde ꝯsecutum: qa tam ꝯmissio, ꝙ ꝓcuratio & ante li.ꝯt. & post ꝑ ipsa originalia sunt ꝓ-

a *¶ Vt puta. De lit. cõt. huic doctr. Inn. hic alleg. etiã Fel. in c. ecclesia S. Mariæ, col. vij. in fi. supra de cõstit.*

7 banda. ¶ †Instrũ; lex aũt, ꝙ est, ff. de ꝓcu. Põp. §. rati, non ꝯdicit. ibi.n. dr̃, ꝙ post li.ꝯte. non exigit cautio de rato, & bñ: qa cautio hæc nõ habet locũ, nisi ubi dubiũ est, an sit ꝓcurator: qď est semꝑ, qñ ꝓcurator uerifir dicit se habere mandatũ, etiam si non habet, uel ꝓbet, ar. C. de ꝓcu. l. j. ff. de iureiu. plusꝙ. §. 6. & 16 est, qa nõ licet reo dicere post li.ꝯt. dubito, an habeas mandatũ satisdationis. nec etiam põt dicere pose, ꝙ ꝓbet mãdatũ, sicut nec ante li.ꝯte. hoc onus ei incũbebat, ut dictũ est. Sed si reus uult ꝓbare, ꝙ ille, ꝙ dicit se ꝓcuratorẽ, nõ habet mandatum, põt. & sic etiam non exigeť cautio de rato ab eo, ꝙ dicebat se ꝓcuratorem, sed absolueť reus ab obseruatione iudicij. Itẽ etiam si non offerť se ꝓbaturum, ꝙ nõ sit ꝓcurator, sed tñ dicit eũ non admittẽdum ulterius, nisi ostẽdat ꝓcurationem originalẽ, uel actum iudicij, in quo contineať, ꝙ eius procuratio exhibita fuit, uel ꝙ post dubõnem istam, s. an esset ꝓcurator & inquisitionem factam sup hoc admissus fuit tanꝙ ꝓcurator, arg. ꝯ de elec. cum dilectus non admittiť quasi ꝓcurator, nisi satisdet. nam licet non cogatur satisdare post li.ꝯt. ut in § præ. ff. de ꝓcu. Põp. §. rati. potest tñ, si vult, sicut & nouus ꝓcurator satisdare debet, C. de cõsor. eiusdem li. l. ij. [Animaduersione] qa de suo resarciret, ꝯ de sen. ex. sacro. C. de iu. sancimus, & C. de testi. si qñ, in fi. alias etiam puniet ſm suum arbitrium, insti. de obli. ꝙ ex qua. de. in prin. ¶ Processu] repete, quæ diximus, ꝯ de offi. dele. cum in iure, & de elec. bonę me. ante sniam tñ, uel post sniãm, à qua sit appellatũ; post sniam aũt, à qua nõ est appellatum, præsumitur ꝓ eo, ut no. ꝯ

8 de offi. deleg. cum in iure. † Item attende diligẽter, qa dicit nõ esse credendum iudici sup processu iudicij, i. sup actis iudicij, nec ꝓ eo præsumẽdum in ꝑdictis, & de hoc no. ꝯ de offi. dele. cum in iure. Sed de aliis, quæ sint extra processum, est iudici credendum, & ꝓ iudice ꝑsumendum. vnde si iudex tulit sniam, & condẽnauit aliquem in c. & non est appellatum, nõ poterit postea dicere, ꝙ snia nõ sit iusta. & si propter hoc petit exhiberi acta, s. attestationes, uel alia, ut ex illis appareat iniustã sententiam esse, non est audiendus; & etiam si producta fuerint de facto, licet ex eis non ꝓbetur iusta sentẽtia; non tñ ꝑpter hoc reuocabiť snia.

b *¶ Imo plus. Adde Pet. de Anc. in consi. 208. incip. Iudex de iure, col. iij. post med. Et uide Inn. in c. cũ Bertoldus, in glo. in uer. concessimus, infra de*

9 ¶ †Imoᵇ plus uł, ꝙ si dixisset: quia ꝑ A. & B. testes sic probatum est, sic sententio, & per illos testes nihil ꝓbatur; nihilominus ꝑsumitur pro snia iudicis, ꝯ de renun. in presentia, ꝯ de re iud. causam, arg. ff. de re iud. cum ꝓlatis, arg. contra. ꝯ de re iud. cũ Bertoldus, ubi no. Idem uł dicendum in snia excommunicationis, interdicti, & consimilibus, s. quia si conqueratur qs de iniusta excõmunicatione, à qua nõ sit appellatum, præsumitur ꝓ iudice. Si uerò sit appellatum, ut hic, cũ ordo iudiciarius ita sit seruandus in snia excõicationis, sicut in aliis. 2. q. 1. nemo, infra de sent. excom. cum medicinalis, idem ius seruãdum est [documentis] nam licet nõ scribantur per tabellionem, uel ꝑ plures: alias tñ ualent acta, dũmodo possint probari ꝑ confessionem partium, uel per testes, uel alio modo.

re iud. qui uariauit. Et de ueritate dic per Alexã. in consi. c. 12. col. iiij. uer. quòd aut in primo uol. & in locis ibi per eum alleg. Et adde hic supra ad ca. in præsentia, de renuncia.

AD nostram &c. [legi] hæc lex, quæ est contra ius cõe, non est seruãda cum non sit inducta de certa ꝯscia eius, qui põt ibi condere legem & immutare, ff. de le. de quibus. uel põt dici hanc consuetudinem esse ꝯ ius naturale. 6. q. 1. actor. uel põt dici, ꝙ est contra bonos mores, vnde non ualet: 12. dist. illa; & iõ consensus principis nullum tam inique legi robur tribueret [purgare] purgatio.n. tm̃ deficientibus probationibus admittenda est: 15. q. 5. c. j. & ij. q. 5. omnibus, infra de test. tam literis, infra de pur. c. ex tuarum [audiatis] altero uolente affirmatiuam probare nõ admisso. nam si cum illo ꝓbare uelit, eis mos gerendum est. ff. de ꝓb. circa.

CVm causam &c. [libros] ꝯ de ꝑscr. ad audientiam 30. q. 1. peruenit, C. de fi. instr. aut. ad hæc. ff. de ꝓba. census, C. arb. tu. l. ult. C qui po. in pig. hab. scripturas. 24. q. 2. sanè. 3. q. 7. præsulatus, ff. de instr. sed & si pn. § præscribere, ff. de iur. om. iud. si quis id, ff. de albo scri. l. j. & ij. ¶ Famam] quæ licet nõ probet, est tñ adminiculum. 4. q. 3. item ſæpe, ff. de testi. l. iij. §. quæ arg. Si etiam non probaretur factũ, daretur materia Papæ diuidendi de nouo ſm antiquã famam; & sic expone, qď sequitur, adminicula, & sic. 16. q. 3. inter. & põt intelligi hæc decr. habere locũ, ubi nullus est in possessione; qď põt esse, ꝯ de deci. c. qm̃. uel si est in possessione, cum stat ibi, ꝙ eã habet sine assignatione Papæ, uel diuisione. cũ.n. certum sit eum possidere sine titulo, potest iuste iud. offi. iplorari, ut diuidať, & ad hanc diuis. faciẽdam operãtur adminicula hic posita, ar. ꝯ de rel. do. c. j. ¶ Sed oppones, qď sufficit, ꝙ possideat, arg. ꝯ c. ex lris, nec cogitur dicere titulum suæ pos. C. de pet. hær. cog. & ꝑsumitur bene posidere, nisi ꝓbetur ꝯ. ꝯ. de ꝑsum. dudum. Rñdet hæc uera esse, ubi nescit ueritas, & ubi nõ est ꝑsumptio ꝯria. hic secus, cũ hęc terra à suis tpibus ad cultum Christi redisset. vnde satis poterat cõstare, ꝙ non erat diuisa, uel ꝑsumptio uehemens erat in contrariũ. ¶ Sed adhuc oppones hanc dubõnem nõ posse esse, cum puinciæ, & epatus sint diuisi ante aduentum Christi, & ſm illã diuis. postea Apłi statuerunt primates, archiepos, & epos. 61. dist. c. j. & ij. & 9. dist. c. j. sed dic. licet Apłi ordinauerunt, ubi epi essent non tñ distinxerunt epatuum fines. item licet alicubi, non tamen ubique. ¶ Item põt esse, ꝙ succedentibus tpibus uariantur cõditiones locorum, & aliquis locus, ꝙ primo tenebat episcopatum, modo tenere non põt. non ob. c. 16. q. 1. plures: qa illud loquitur, qñ erant limitatæ parochiæ, sed si de aliquo loco dubitabať, inter cuius fines esset hic non uł ꝓcedere: qa tex. ibi dicit, si ꝯtentio fuerit de terminatione duarum matricum, &c. sic erat qõ de terminis, & uterq; se posidere dicebat. nã tunc ſm tenorẽ illius capłi est ꝓcedendum. ¶ Sed melius ut inter eos interdictum, uti pos. intentãdum. uel dic illud. c. loqui in casu,

casu, in quo istud, & istæ præsumptiones illis addetur, & subaudientur, qđ melius est, ut patet de legi. l. nō est nouum, & seq. C. de inoff. test. l. j. uel illud correctum est item fallit hæc regula, q in nullius bonis est &c. inst. de re. di. §. feræ; igitur. Itē illa quæsita ab hostibus nostra fiunt, insti. de re. di. §. item ea. quæ. n. spiritualia sunt occupanda non sunt, nisi sicut Christus & Spiritus, & eius uicarius dant: auctoritate tñ canonis fateor aliqñ ex iusta causa occupantibus concedi. 16. q. 3. placuit.

CAusam matrimonij. [Mulieres] forte quia corruptæ testificatæ erant, uel q discretæ & honestæ nō erant, ff. de uen. inspi. l. j. circa prin. [Adhuc] nondum erat sniā lata. imò & si sententia lata erat, iterum audietur. j. de fri. & ma. c fraternitatis. j. de sen. & re iu. lator, consang. [priuilegio] autem. quo op. e. §. neque, aut. de leno. § sancimus, col. ij.

CVm bonæ memoriæ &c. requirentes] qñ mandatur alicui, q faciat sibi exhiberi omnes processus alicuius causæ, hæ literæ non eliduntur per exceptionē nisi si aliquis tunc de ista cā cognoscat, nec in ipsis literis mentio habeat. sed tūc hmōi literæ bñ ualent, qñ p appellationem ad se. ap. deuoluta est, nec alicui cōmissa, de off. dele. c. pastoralis. §. præterea, de off. le. c. licet. uel quando nullus cognoscit de ipsa cā, & partes ab obseruantia iudicij sunt absolutæ. [Proponenda] contra ipsa acta iudicij, uel etiam alia, puta quia melius nelint probare [Alioquin] si non potetitis habere acta.

De testibus, & attestationibus. Rubr.

PLacuit &c. [quicūque] edictum de testibus prohibitorium [ieiunus] hoc consilium est. 22. q. 5. honestum.

IN nomine domini. [uilissimi] condō, sexus, ætas, discretio, fama, Et fortuna, fides, in testibus ista requires, Res, psona, gradus, hæc sunt consona tps hæc est diuersitas istorum potissime, quæ in uersu ultimo continētur, quæ derogāt fidei testiū [Cōstitutionis] legis dico, s. cpnsti. aut. de test. §. & hæc [Obiciat] hic. s. q dicta testium 3 se non uocatum receptorum non ualent [Eis] s. testibus [Illo] contra quem testes producunt [Defensore] i. nuncio [testes] iurantes. dicta aūt non audietur si audiret, post nō possent pro se testes inducere: quia timet de subornatione, aut. de testi. §. qa uerò [Inceuitabili] sed & tunc uocari debet per procuratorem, nisi esset nimis grauis cā. s. de procu. querelā, ut de hoc no. ff. de min. l. uerū [Valere] C. de test. si qñ. 2. q. 1. in primis. C. de fide instr. indices. [Ex una] i. una parte præsente tantū. [Ipso] contra quē producuntur testes [Ecclesiæ] uerba Greg.

SVMMARIVM.

1 *Criminis socij an admittantur, & quid in contractibus, in numero 2.*

QVoniā aliqua nobis. [Mulieres] hic no. mulieres criminosas, & socios criminis admitti ad testimoniū in cā crīali. j. 6. q. 1. qui crimē. C. de test. qñ. Sed dic non agi hic criminaľr directò, sed denūciādo, uel excipiendo: qa ad aliquā dignitatē erat electus, ubi bñ admittunt mulieres, dūmō idoneæ. j. e. cā literis, & istæ mulieres pœnitentiā egerāt, & si nō est j. 15. q. 3. § j. 33. q. 5. mulierē. uel dic, q hę sociæ criminis admittunt, non qđ ad probationē, sed psumptionē. 4. q. 3. itē serui; & sic nō est j. j. e. ueniens. 1 15. q. 3. nemini. ¶ Socij et criminis in aliquibus casibus admittunt. ff. de cust. reo. diuus. C. de malefi. l. j. ff de re mil. non oēs. §. ult. quātis illi non essent socij. C. de fal. mo. l. j. C. de ser. prouinciarum: alias et participes criminis nō admittunt nec in criminali, nec in ciuili cā. C. de test. qñ: qa est eadē rō remouēdi. hic aūt tñ ad psumptionē admissi sunt. uel dic, q ibi fuerunt admissi cum ōnibus pp infamiā, quæ contra eum, & 3 testes procesferat, ar. 4. q. 3. §. si ea: alīs aūt in criminali cā nō admitterent. 2 ¶ In 3ctibus aūt, uel aliis rebus socij non admittunt, si sunt socij oium bonorū. C. de testi. oibus. uel et secundario interfit eorū, ut si emptor p uēditore inducit in testē. nam emptoris secundariò interest, q res nō euincantur, & è conuerso, ar. ad hoc: qa altero uicto alter appellat ff. de appel. ab executore. l. j. & l. à snia. ff. de reg. iu. sæpe. §. j. & si causa sua non esset appellare nō posset. 3. q. 6. §. biduū. ff. qñ appel. l. ij. §. sed si alius. l. j. §. in propria. Alij dicunt 3, arg. ff. si re. l. pen. Itē nobis non obstat, qđ legatarius admittitur in cā testamenti, inst. de testa. §. legatarius: quia cā testamenti nō est ppria. nā & si ualeat testm, nō sequit, q ualeat legatū. Sed arg. 3. C. de fideic. l. ult. sed impropriè snmit nomē testi. iure aūt cōi p parte socij socius bñ admittit: qa licet ille uincat, nō sibi reddit. ff. si pars hr. l. j. §. j. [Peregisse] fornicationem, uel facinora. uel dic, q dicitur peregisse cum eis, i. eis scientibus.

IN oī negocio subaudi; in qua agitur in modū euangelicæ denūciationis correctionis siue monitionis, quo quis alterius crimen denunciare intendens facit, & nisi præmoneat, repellētur. 2. q. 7. accusatio, si quis erga. j. de simo. licet. Si ergo monitus ea exceptione, quia non monuisset, uellet repellere monitorem in probatione monitionis, monitor pro uno teste reputatur. in principali autem secus. 4. q. 3. §. item nullus [De re] i. monitione] Si peccauerit] 2. q. 1. si peccauerit.

QVotiēs [Consanguinitate] spālę est iu mrimonio q tales pferuntur. 35. q. 6. consanguineos. [Cōsangui. j. e. licet ex quadam [Duplici] i. iuramēto duos articulos continēte [Iurent] primū [Amicitia] 35. q. 6. de parentela. [Sicut] secundum, &c.

INsuper &c. [ecclesiæ] j. e. cum nuncius, ubi no. ¶ Instituantur] duo instituuntur, ut unus in aliquib. negociis fit pcurator, & alius in aliis. & unus poterit esse testis, ubi alius fuerit procurator, ut hic innuit. & si fuerit institutus in aliqua spāli cā procurator, is pcurationē tñ nō recepit, bñ poterit esse testis, arg. j. e. dilecto. Idē et vř, & si recepit, & postea re integra renūciauerit qđ. n. hic dř, intelligit, qñ agere cœpit: qa et inter laicos nō repelleret procurator institutus ad cām, si procurationē non exercet, ad quod probandum suffi. it: qa non inuenietur phibitū. ex quib. infero, si laicus admitteretur in cā priuati, ergo & clericus in cā ecclesiæ. ¶ Sed uidetur absurdum, q procurator meus repelletur, & non ego canonicus. Respon q procurator est uniuersitatis, non singulorum. 12. q. 2. §. qui manu. sed canonici testimonium reddunt ut singuli, non ut uniuersitas de episcopo autem credimus, q si agat uice dominus eius, uel procurator, quòd non possit testificari: quia eius nomine intentatur actio: sed alio agente œconomus, uel uicedñs bene testificatur, quod probo. nam abbas noīe sui monasterij pōt agere, ut not. s. de resceri. ed. ceri; & tñ alio agēte testificari pōt, ut hic. j. de iureiu. & si Christus, j. si multo fortius œconomus, uel uicedñs.

SVMMARIVM.

1 *Reprobatio teſtium poſt eorum receptionem ſemper eſt ad-*
2 *mittenda.*
3 *Appellatio non eſt ſemper iuſta, quia denegatur probatio aliquorum teſtium.*
4 *Reuocari debet quicquid factum eſt poſt appellationem.*
5 *Teſtes, ubi agitur de crimine, ſunt monendi, non autem cogendi ferre teſtimonium.*

X parte [Tacito] & ideò literæ non ualuerũt quia laicus pbyterũ accuſare non põt. 2.q.7. c.j.ij & iij.& c.ſequẽti. nec ualet, q accuſabat eũ de fornicatione, p qua libet laico pbyterũ dimittere. 32.diſt. præter hoc, nullus: qa nõ ſequit̃, ſi põt uitare, ergo accuſare. nec admittam parochianos. 2.q.6.c.1. ſed patronũ ſic. 16.q.ult. filius. alij tñ negãt. hic tñ laicus eſt admiſſus: qa nõ fuit, qui obiiceret, uel ĩ obiectione pſeuerarct. uel dic literas ualuiſſe: qa agebatur ciuiliter, ſ. denunciando, qđ ex eo colligit, qa p interpoſitam perſonam aliqñ egit, uel erat patronus. ¶[Per interpoſitam] .i. procuratorem. ꝫ.5.q.3. criminalibus. So. non agebat hic criminał r, ſed ciuiliter rõne alicuius ſui intereſſe, ſ. quia forte eius eccleſiæ patronus erat. uel ẽt inquirendo ꝫ eũ; & tunc interuenit pcurator ad litẽ. j̃. de ſimo. cũ eſſet. uel denunciãdo. j̃. de pſump. cũ in iure, uel non interuenit procurator ad litẽ ſed ad aliquẽ articulũ, puta teſtes recipiendo. C. de acc. reos. j̃. de accu. ueniens. 5.q 3. reos [Produxiſſe] & ma-
1 le ¶[Probaturum] & ne ꝫ fieret appellaſſe, ut patet ex ſequentibus, non eſt hæc iuſta appellatio, ſ. appello, ne iſti teſtes recipiantur, quos uolo probare criminoſos, niſi ſtatim uelit hoc probare, quod iſte non offerebat, ſ. ſe ſtatim probaturũ, auc. de teſt. § ſi uerò, & §. ſeq. imò imò idem. § uidetur dicere, q ẽt ſi paratas haberet pbationes teſtiũ incontinenti, q non ſunt audiẽdi, niſi qñ uolunt teſtem remouere pp odium, quod ꝫ eum habebant ex motione criminalis accuſationis. j̃. de accuſati. c. cum P. quod facili non põt eſſe occultũ, cum tales actiones in publico agant̃: quia ſi aliud odiũ uellet per teſtes probare, quod longiorẽ morã traheret, uel in ſe, uel pp reprobationem eorundem teſtiũ: qa forte teſtes reprobatorij nimis diſtãt, nõ eſſet audiẽdus: qa ẽt probatio inſtři ſuper repulſione teſtiũ non eſt admittenda ante receptionẽ teſtium, ſi longiorem morã reqrat, ut hæc oĩa per eoſdẽ. §. probantur. poſt receptionẽ autem eorum ſp admittenda eſt reprobatio teſtium. j̃. e. præ-
2 ſentiũ. j̃. e. ſup eo, & c. ſeq. ſ̃. de proba. licet. ¶ † Item nec eſt ſp iuſta appellatio ex illa cauſa, quia denegatur ſibi probatio teſtium aliquorũ. quia poteſt eſſe, qđ illis teſtibus iudex non innitetur. j̃. de re iudic. c. cum I. & A. licet hæc ſint uera ſ̃m moderna iura, ſ̃m antiqua tñ bñ tenebat hæc appellatio, & iõ mãdat̃, q ſi ꝯſtiterit de ueritate appellationis, q caſſetur ſñia. ¶ Receptis] & male, ut quidam dicunt, ſed non placet. ¶ Abſenti] iſte pſbyter fuit abſens ex cã probabili, alia tñ, q̃ cã appellationis præcedentis ſententiam, quæ non erat iuſta: ſed intellige, q hic erat caſus, quo potuit conſtituère procuratorem t pe abſentiæ, ut no. in glo. non eſt. Iudex tñ credebat eum contumacem, cum legitime citaſſet eum ad domum; & iõ ſubuenitur p beneficium reſtitutionis in integrum, ut no. ſ̃. de proc. querelam, & pp illud retractatur ſñia lata eo abſente, & reſtituitur in priſtinum ſtatum, & cauſa cępta ſuo Marte decurret, ut hic ſequitur, tamen ad hoc ut reſtituatur in priſtinũ ſtatũ, oportet q probet ſe læſum, qđ bene probauit, ſi probauerit teſtes fuiſſe criminoſos, per quorum dicta lata eſt ſñia ꝫ eum, cum nulla alia eſſet probatio. Poſſet ẽt dici melius, quia ille presbyter abſens ex cã probabili proſecutus fuit appellationẽ, quam poſt ſñiam emiſit, qñ ſciuit ſñiam ꝫ eum latam; qđ potuit. C. q̃ſo & qñ. l. j. [Adiudicauerunt] hæc ſñia redarguitur p malos teſtes receptos. ſed hoc proteſtari debet ante publicationem teſtium. j̃. e. præſentium. Item quia recepti ſunt & ſñialiter parte abſente. ff. quæ ſen. ſine ap. re. l. j. Itẽ qa poſt appellationẽ legitimã. [Conſtiterit] cognoſcẽdo de appellatione lata poſt ſñiam, uel ẽt ante ſñiam, dũmõ poſtea non ꝯuenerit. [Legitimè] & uerè non eſt legitimè cõdẽnatus p teſtes idoneos, ſiue ipſi teſtes nõ ſiut le-
3 gitimi, ſiue poſt applõnẽ ſint recepti. ¶ † Reſtituatis] nõ uidetur poſſe ſtare, qđ hic dr̃: qa ſi fuit appellatũ, reuocari debet, qcqd factũ eſt poſt appellationẽ. Sed ſi non erat appellatũ, tali uelamẽto non debet ſñia retractari. j̃. e. ſeries. Rñ. presbyter iſte facta appellatione receſſit, & dicebatur iudex poſt adiudicaſſe ei eccleſiã. unde Papa mandat cognoſci de cã appellationis dicẽdo, ut ſi eſt iniuſta ſñia, reſtituatur: ſi iuſta, minimè; & hoc uſq; ad locũ illũ. Si uerò res, & tũc ponit qd iuris ſit, ſi nõ eſſet ſñiatũ. uel ſi nõ eſſent teſtes mali recepti: quia tunc deberet cognoſcere & terminare cãm uel principalem, uel applõnis, ut pdixi in aliis gl. ¶ Non pmittatis] hic no. qdã, q dele. datã poſſeſſionẽ tueri debet; & nos qdẽ hoc fatemur uſq; ad an. ſ̃. de off. del. q̃rẽti. alij dicũt eũ functũ officio ſuo, & nõ debere tueri. ſ̃. de off. del. in lr̃is niſi ſpecial r ei hoc ipſum mãdat̃. ¶ Idẽ dicendũ, ſi in lr̃is dñi Papæ dr̃, mittas in poſſeſſionẽ, & tucaris inductum arg. ff. ne uis fi. ei, qui in poſ. l. j. in prin § j. & ij. & l. ſi qs miſ. qd aũt iuris ſit, ſi in literis dr̃ ꝯdic. & c. no. j̃. de pri. pro illorũ [Aliter] i. q non ſit ſñiatum, uel teſtes mali recepti. ¶ Sed oppones, ſi teſtes non fuerunt mali; ergo ſñia erat confirmanda, uel non erat cauſa ulterius examinanda. So. primo mandat inquiri in cã appellationis, de malis teſtibus, quia de illis fuerat exceptum, & appel. & illud ſolũ ſufficiebat ad caſſationẽ ſuæ. ſed ſi illud nõ probaretur, poterat tñ aliud ponere. j̃. de ap. cõſtitutis, quia appellatum erat à ſñia, ut not. in glo. iſta ¶ Cãm] appellationis emiſſæ ante ſñiam, uel ẽt principalem ſuper criminibus obiectis, qñ ſñiatum non fuit: ſi fuit ſñiatum, potuit proſequi cãm. i. petere p offi. iu. q ſñia, quæ erat lata eo abſente, irritaretur, uel proſequeretur cauſam in integ. reſt. ut dictum eſt, in glo. iſte. ¶ Monere] no. q ubi ageretur de crimine, monendi ſunt teſtes, licet non ſint cogendi ferre teſtimonium.

SI qui teſtium [ualetudinarij] i. infirmi [idoneas] au ten. de teſt § multæ. ff. de iureiu. ad perſonas. 2.q.2. c. ult. uel ad iudicem loci, ut eos recipiat, & hoc in ciuili non in criminali. C. de fid. inſt. auc. apud 3.q.9.§. teſtes, & ff de teſt. l. iij. §. diuus.

SIcut [Quod ſi uir] M. dixit, q ex quo alter cõiugum trãſiſſet ad ſcđa uota, non põt queri de prima ſñia, uel cã. ¶ Sed ꝫ. 35.q.9.§ q uerò, cũ. c. ſe. unde dicũt alij, q ſi pbari poterit de corruptione teſtiũ, q dixerãt falſitatẽ ẽt poſt tranſitum ad ſecunda coniugia, reuocabitur prima ſententia, & reintegrabitur primum matrimonium. immò plus dicunt aliqui, q ſi non probetur corruptio, ſed tantum quod falſum fuit, quod dixerunt, reuocabitur dicta ſententia, argu. infra de re iudic. tenor, & c. conſanguinei. imò plus hic dicere uidetur, ẽt q ſi non probentur falſa dixiſſe, ſed tñ corrupto, reuocabitur ſententia. & aget̃ iſta cã ꝫ ſeparatos, & per

& per beneficium rest. in integ. uel per condi. ex hoc canone peteẽ sniam reuocari, & mr̃imonium reintegrari. [Migrauerint] sub maxime. idem est, & si non migrauerint. sed tunc, q̃n migrauerunt, cũ maiori discussione teste, recipiet, & ad retractationẽ sñię pcedet [Reuocãda] si iudex eorũ testimoniũ secutus ẽ. j. de re. iu. cũ. I. & A.

VEniens [Et cũ altero] Videtur, q̃ saltem in exceptis criminibus infames, & participes criminis admittẽdi sunt ad testimoniũ. 79. di. si quis Papa. 15. q. 3. nemini, sanẽ. dicunt q̃dã ad accusandũ eos admittendos; sed ad testimoniũ non. ¶ Nos aũt credimus non admittendos nec ad testimoniũ, nec ad accusationem, nisi accusatus sit malæ famæ. tunc n. admitti. 2 q. 1. in primis infra de simo. per tuas, & hoc est uerum in accusatione. in denunciatione autem, & exceptione secus, ut no. supra eo. quoniam [Iudicasti] absoluendo ipsum [Credendũ] ad cõdemnationem: creditur tñ quo ad præsumptionẽ.

SVMMARIVM.

1 *Confessiones, attestationes, & omnia in factum respicientia per petuo inter easdem personas, & coram eisdem iudicibus ualent. Si uerò coram arbitris attestationes, & alia acta sint recepta quid iuris sit, remissiue habes in nu. 2.*

3 *Attestationes, & confessiones inter easdem personas, & eorum hæredes ualent, quando ad idem agitur.*

CAusam, quæ &c. [iudicibus] quibus uos successistis. C. de iu. pperandũ. §. si aũt. iij. & obtinet, quod hic dr̃, si nõ perijt instãtia iudicij. tunc. n.
1 oĩa acta forte pereunt. C. de iu. properandũ. §. j. ¶ † Nos melius dicimus, q̃ cõfessiones, attestationes, & oĩa in factũ respicientia ppetuo ualent inter easdẽ psonas, & coram eisdẽ iudicibus. C. de arbi. cũ autẽ. §. ult. si ad idem agit, ne fit. j. eo. ueniens, uel ẽt ad aliud, quod tñ ex illo pendeat, quale est, si attestationes sint de mr̃imonio. nã. & ualent p filiis legitimãdis, ar. j. eo. Albericus. alii tñ dicunt, q̃ ualent ad psũptionẽ, nõ ad probationem. Nec obstat, quod dr̃. C. de iudi. properandũ, ubi dicit, q̃ q̃n quis absoluit ab instantia iudicii, tũc acta iudicii pereunt: quia intelligit de his, q̃ sunt tm̃ acta iudicij, & ex ipso iudicio orientia, siue pendentia, ut citationes, satisdationes, & cõsimilia, q̃ uere pereunt, ar. ff. ind. so l. pe. sed attestationes, & cõfessiones potius sunt acta litis, q̃ iudicii, & ẽt in factũ respiciũt, ut dicti estimõ ea, q̃ sunt acta principaliter iudicii, si factum respiciunt, perpetua sunt, & ualent, ut uides in citatione, q̃ ppetuo ualet ad interruptionem. C. de præscrip. l. ulti. C. de an. exce. l. j. §. j. Itẽ in uitium litigiosi dicunt quidã durare, & hæc uera sunt de his, quæ fiunt coram iudicẽ siue ordinario siue dele. C. de re iudic. gesta. j. e. proxi. q̃m, & e. ulti. ubi hoc est expressum, dummõ reperiri possint: alias. n. reci
2 pientur de nouo, ut ibi. ¶ † Si autẽ attestationes, & alia acta coram arbitris sint recepta, quid iuris sit, habes. j. eo. præsentata. C. de testi. l. ulti. C. de arbi. l. pen. & §. pe. Sed obijcies. quo ualent attestationes ante lit. contestã. receptæ, cum hæc lis noua sit, & alia perierit? Rñd. licet ante contestationẽ litis huius sint receptæ; tñ non sunt receptæ ante litis contest. illius, contra quem tunc agebat; & hoc sufficit, ar. hic, & pdicta. l. de testi. l. ulti. & j.
3 eo. præsentata. ¶ † Itẽ attestationes, & confessiones inter easdẽ psonas, & eorum hæredes ualent, quando ad idẽ agitur, infra eo. Albricus. C. de lib. cã. iubemus contra infra eo. ueniens. Sol. ut ibi. Saluatur tñ ei q̃ in personas, & dicta obiicere possit. C. de test. l. ult. Imò plus ui detur, q̃ attestationes, & omnia acta ad factum respiciẽtia, etiam si sententia non feratur, ualerent omnibus, q̃bus ualet res iudicata. uerbi gratia, aliquis, cum conueniretur super fundo, induxit testes super iure suo, postea illum fundum uendidit, illæ attestationes ualebunt emptori, sicut sententia ualeret, si pro ipso uenditore lata esset. ff. de excepti. rei iud. si a te. §. fi. & idem uidetur in omnibus casibus, ubi res inter ali. ind. aliis præiudicat, uel prodest: quia eodem modo & acta inter eosdem habita, etiam si non sit res iudi. prosunt eis, & obsunt, quibus res iudicata prodesset, uel obesset; de his no. infra de re iud. quanuis.

CVm nuncius [ecclesiæ] j. eo. in super. 14. q. 2. super prudentiam. ff. de rerum diuisi. in tantum. argumẽ. contra institu. de testamen. §. licet. C. de test. omnibus. 4. q. 3. §. nullus. Solu. ut ibi [Repellendi] & non solũ ere dimus non repellendos, sed cogendos tam pro ecclesia sua, q̃ cõtra eam deficientibus aliis probationibus, ar. 11. q. 3. quisquis metu j. e. proxi. ar. contra. 96. di. Imperatores [Repellendi] in ciuili cã: secus in criminali. 14. q. 2. super prudentiam. 3. q. 5. accusatoribus, & e. accusatores. j. de accu. repellantur, nisi forte aliquis de uniuersitate accusaret prælatum, tunc quilibet de uniuersitate recipitur in testimoniũ. 2. q. 6. lator. supra de ele. inquisitionem: quia par affectio tollit eam suspitionis.

SVper eo [testimonium] 4. q. 3. §. item. l. Iulia. contra ff. de his, qui no. infa. athletas. §. calumniator, contra. Solu. hoc sm canones, illud sm leges, ubi nullus repellitur, nisi sit cõdẽnatus de crimine, quod infamiam irrogat, uel sit infamis ipso iure distingue tamen infamiam canonicam, & ciuilem, ut. 6. q. 1. in prin. & distingue: ut infra eo. testimonium.

DE cætero [admittendos] nisi in criminibus exceptis.

SVMMARIVM.

1 *Quæ solemnitas requiratur in quarta testium productione.*

2 *In criminalibus causis siue grãdi causæ cognitione dua uel tres dabuntur dilationes.*

3 *Dilationes a iudice sũt restringendæ sunt, ut non transcendat tempora a lege, uel ab homine statuta.*

1 IN causis ecclesiasticis [productionẽ] † quidã intelligunt hanc decret. ut iacet, asserentes, q̃ si iudex admittat quartam productionem sine hac solẽnitate, non ualent huiusmodi attestationes, argum. infra e. ult. & 10. dist. e. uides. Alii dicunt, q̃ ualent attestationes, nisi fuerit appellatum. j. eo. significauerunt. Alij dicunt, q̃ iudex etiã contradicente parte & appellante potest dare quartam pductionẽ, & quintam ẽt sine hac solẽnitate; & hi innituntur intellectui. l. unde istæ decre. extractæ sunt, autẽ. de testi. §. quia uero; q̃ dicit hanc solẽnitatẽ habere locum, ubi cõclusum erat in causa, uel renunciatũ testibus, & dicta testium iã alteri parti edita erant. aliter enim obseruatio huius solẽnitatis locum non habet; & hoc uidetur melius, sed iudici est securius, q̃ semper quartam productionem det cum hac solẽnitate. ¶ Isti autem ultimi dicunt idem quod in tertia & secunda dilatione, uel productione, s. si renunciatũ est testibus, uel conclusum, uel alteri parti editæ sunt attestationes, s. q̃ tunc non est admittẽda tertia, uel secũda dilatio, uel pductio sine solẽnitate. alioquin semp sine solẽnitate dari põt. nam ubi eadẽ est rõ, & idẽ ius. ẽ. de consti. translato. authen. tñ non uidetur

facere uim in renunciatione, nec in cõclusione, sed tñ in editione facta parti alteri. nam tunc tñ uidetur, ꝙ danda sit dilatio cum solẽnitate. à principio statutum fuit, ꝙ tñ vna dilatio daretur ꝓ singulis causis ꝓbãdis ff.de fer. in pecuniariis. nec illa dilatio prima danda erat sine omni causæ cognitione, C.de fer.l.j.& l.aperte, & sine grandi cognitione. hoc.n.ipso, ꝙ petebat debebat dari, nisi euidens esset calũnia. Sed post cã utilitatis statutum fuit, ut plures darentur dilationes, ut hic ff.de fer.ex rõne, ff.de iu.l.interdictum, aũt.de testi.§.si uerò decedens. & si dandæ fuerint dilationes, secunda uel tertia non dabuñ sine grandi causæ cognitione, puta ꝙ ꝓbabiliter ostendat iudici se fuisse impeditum, ꝙ testes, uel instrã producere non potuit, ff.de edẽ. si quis

2 ex § pen.& ult.& l.ult. ¶ † In criminalibus aũt sine grãdi causæ cognitione dabuntur duæ uel tres, ff.de fer.l. ult. Quartam aũt dilationem etiam in ciuilibus nõ habebit, nisi cum solẽnitate, q̃ est aũt.de testi.§.quia uerò. nec quartam semper cõcedit iudex, ĵ de app. significauit. alij adhærent literæ, & dicunt vnam solam dilationem dandã, sed intra illam dilationem posse fieri, tres ꝓductiones, & quartam cum solẽnitate. nec istam intelligimus super dilationibus citatoriis, sed dilationibus ad ꝓbões recipiendas, quæ dicuntur præparatoria.

3 ¶ † Item scias, ꝙ oẽs dilationes ita sunt tẽperandæ & restringendæ à iudice, ꝙ non trãscendant tempora, q̃ statuuntur siue à lege, siue ab hoie, s̃ de offi.dele. de causis.3.q.3.§.spacium: quia illa tempora nisi ex magna & euidenti cã & ꝓbata excedere nõ licet, ut in eode §.dr, & ff.de eden. si quis ex § pen. & l.seq. Item dicimus, ꝙ post terminum peretorium non dabitur quarta productio cum tam leui solennitate, sicut in aut præcipitur. Sed si alias ostẽderet se legitimè impeditum, bene admitteretur cum maioribus probationibus, arg. prædictarum l.ff.de eden. si quis ex §.ult. [In legibus] autẽ. de test.§.quia uerò, infra eo.c.pen.

CVm tu fili [benigne] ff.de reg.iu.semper in dubiis, ff.de leg.in ambigua, & l.benignius. [periurij] de facto, ff.de obse.li.l.ij.6.q.1. sunt plurimi. de iure autẽ non notantur, ff.de his, qui no.infa. l.Lucius, s̃.de ordi. cog.cum dile. [periurij] hæc interpretatio benigna habet locum in iudiciis: securior autem in foro animæ, infra de senten.excom. per tuas.

SVMMARIVM.

1 *Idem testis, si pluries recipiatur, debet etiam pluries iurare.*

2 *An testes recipiendi sint super nouis capitulis sub primis comprehensis, & uide in nu.3.& 4.*

Raternitatis [recipiendi] in causa appellationis. prima qõ fuit, si liceat in cã ap.recipere testes, si fuit eis renunciatum in cã principali, siue in prin.fuerint testes ꝓducti recepti, siue nõ; alij uerò intelligunt primam qõnem tantum, qñ in principali non fuerunt testes ꝓducti. Secunda qõ est, si testibus in cã principali receptis liceat in cã appellationis aliquid noui proponere, & eosdem, uel alios super nouis capitulis producere in eadem cã, & ambabus his qõnibus simul respondetur [utrinque] hæc quæstio qõnem non habet: quia ex quo renunciatum est testibus, non licet in cã appellationis super eisdem articulis testes producere: imò idem est, & si non esset renunciatum, dũmodò in principali producti sint testes, & publicatæ attestationes; de hoc no.plenius, ĵ eo. cũ uenisset. [an testib.] hic incipit secunda qõ; & prima durat à prin.c.usq; huc [receptis] hic collige eundem testem ꝯ eundem & in eadem cã posse pluries induci, arg. ĵ eo. cum causam; arg.ꝯ 4.q.3.§.item in crimini. Sed expone ibi reum, i.

1 fa ssum. ¶ † Item no. ꝙ si idem testis pluries recipiatur, pluries iurare debet, quod est exaudiendum in diuersis artic.nam super eisdem secus [nouis] quidam dñi dicũt ꝙ post publicatas attestationes nec in causa principali, nec appellationis possunt produci testes, aut.de testi.§. illud, nec super ueteribus, nec super nouis articulis.

2 † Instrumenta autem produci possunt non solũ in principali, sed etiam in cã appellationis, ello ꝙ in prima cã principali non fuissent producta. si prius non essent in principali cã testes producti, possent licite produci in cã appellationis, & sic non intelligunt, C.de ap eo., §.j. & ij. C.de tẽp.ap.per hanc. Io. & Azo dicunt, ꝙ in principali cã post publicationem testium nec in nouis articulis, nec in ueteribus licet testes inducere. in cã autem appellationis tam super ueterib.q̃ nouis licet testes inducere. Nos dicimus, ꝙ tã in principali, q̃ appellationis põt inducere de nouo testes super nouis, tñ artic.ex ueteribus pendentib.ĵ de fi.instr. cum Io.erem, ĵ eo.ex literis, & c.ex tenore, series, causam. põt etiam inducere super pœnitus diuersis, dũmodò tangant cã de qua agitur, ĵ e.tam literis, cãm. Super ueteribus aũt nõ posset. hoc tñ, qđ diximus de nouis, sic intelligimus uerũ, si articuli noui non cõprehenduntur sub primis, sed si dependeant ex primis, sicut loquuntur prædictæ decre. ¶ Sed quidam dicunt secus, si cõprehenderentur sub primis. uerbi gratia, induxit aliquis testes ad ꝓbandam ꝓscriptionem non ꝓbauit titulum; post publicatas attestationes non admittetur ad titulum ꝓbandum: q a super eodem artic.uĩ producere, cum ad ꝓbationem præscriptionis necesse sit titulum ꝓbare. & qui ad probãdum ꝓscriptionem admittitur, põt bene ꝓducere testes sup titulo: q a titulus in ꝓscriptione exigit, ĵ de præscr. si diligenti; & quia si concederet hoc, in artic.nouis, q cõprehenduntur sub primis, liceret nouos testes ꝓducere, uideretur ꝓstari uia subordinationi ꝯ id, quod est in auc.de te sti.§.quia uerò. ¶ Sed uidetur tñ hoc, ꝙ nec in integrum restitutio dãda est in hoc casu. sed in hoc nos ꝯtrium no.s̃ de in integ.resti. auditis: quia in integ. restitutio, & appellatio cõparãtur. ff.de mino.præsens. Sed rñdeo, qđ licet in multis æquiparentur, non tñ in oibus; & hoc est vnum de illis: q a non oẽs grauati appellant. 2.q 7.§ sunt quorum. nam restõ super oibus lesis ecclesiis datur, s̃ de in integ.resti.c.1. ¶ Sed illi bene fatent, ꝙ super his artic. testes recipiendi sunt, ut no. ĵ eo per tuas. & iidem dicunt, si testis iurauerũt de tota cã, & postea deposuerunt, ꝙ super nullo cap. qđ contineatur sub petitione, recipiendi sunt testes: q a à principio super toto, & super nouis artic. dicere debuerunt totam ueritatẽ, ĵ de accu. cum dilectus. Illud aũt capitulum, de quo loquuntur decr. series, ex tenore, constat non cõprehendi sub petitione: q a nihil cõionis & coniunctionis habẽt locus, & ꝯctus. & idem põt rñderi ad illam decr. cum Io quia ꝯdõ cõnea apposita ꝯctui nihil habet cõe naturaliter cum ꝯctu. sed bñ fatemur, ꝙ hęc cap. pẽdent, & annexa sunt ꝯctui. & iõ testes in cã appel

3 lationis recipiunt super eis. ¶ † Alij aũt ꝯdicunt, & asserunt, ꝙ super nouis capitulis recipiendi sunt testes, etiã si cõprehenduntur sub primis, & inducũt pro se uerba l. C.de tẽp.app.ꝑ hãc. ubi dicitur, ꝙ testes possunt ꝓduci super nouis capitulis, quæ oriuntur ex primis, uel quæ eis annexa sunt. Videtur.n.ꝙ ex quo ex primis oritur,

ꝙ sub

q sub eis comprehenduntur. ¶ Sed primi rñdent, & ut ui detur bene, q licet oriantur, non sub eis comprehenduntur, sicut est uidere in conditione apposita uenditioni. nam licet conditio oriatur ex uenditione, qa uēditio fuit causa, quare adiecta fuit conditio: non tñ conditio sub uenditione comprehenditur de natura ɔ̄ctus, cum multæ fiant uenditiones sine conditione de natura ɔ̄ctus. sed hac rōne uideret, q ēt sub præscriptione nō cōprehēderetur titulus: qa aliquæ præscriptiones sunt, ubi non est probare titulum, ut no. j̄. de præscrip. si diligenti. sed primi rñdent, q iudex, qui examinat testes, ex petitione rognoscet, an sit necesse probari talem præscriptionē, ubi sit necesse prius probare titulum; & tunc qa titulus comprehenditur sub ꝓscriptione obiecta, testes interrogabit de titulo; & è conuerso, si obiiciat ꝓscriptio ubi nō sit titulus necessarius, nec de illo exami
4 nabit. ¶ † Sed quæritur, quid si testes aliqui deponunt super articulis nouis, qui pendent ex primis, sed nō includunt in illis, ut in condōne, quæ pendet ex uenditione, nunquid, exquo aliqui deposuerūt, poteris alios inducere super iisdē? uidetur q non pp periculū subornationis. Rñ. quia adhuc sup eodē poterunt induci noui testes. qa licet aliqui de capitulo dependente aliquid dixerint, non tñ adhoc specialiter fuerunt inducti, nec inde sciuerunt aliquid partes, nec scire debuerunt; & iō non imputatur eis, quin sup eodem articulo conductos alios inducere possint. ¶ Sed si pars dedisset sup hoc articulū, quia tunc in culpa esset, ulterius super eodem nō posset testes producere; & tunc iusta esset præsumptio de subornatione. Item quid dices, aliquis cū ageret rei uen. uoluit probare, q à Petro emit: non probauit in cā appellationis uult probare, q emit à Martino, nunquid est admittendus? Rñ. non, quia hic uariat, & sibi ɔ̄rius uidetur, & ideo repellitur. j̄. de appe. solicitudinem.

I Ntimauit [eius] V. uel R. [Illorum] productorum, s. à partibus [recipere] ad probandam corruptionē, uel uiolentiā prædictam, quo probato amitteret cām: qa copiam probationum aduersario subtrahere uoluit 3. q. 7. §. tria. j̄. tit. proxi. c. peruenit. Nos dicimus super principali. j̄. c. cōstitutis, quos diceremus etiam post publicationem testium recipiendos per beneficium restitutionis ex clausula generali, si qua mihi iustā cā &c. ff. ex qui. ca. l. j. & dic, q post peractam pœnitentiam non repellitur à testimonio: qa uenit ɔ̄ illicitū iurm, ut no. j̄. e. testimoniū. & hoc dicimus pp iudices, q ꝑ se etiam nullo excipiente indignas ꝑsonas à testimonio repellere debent, ut notatū est. ff. de postu. l. quos pro. Nā excipiens de hoc iuro, uel periurio facilè repellitur replicatione doli, ut no. j̄. de adult. c. ij. & pen.

C Ausam &c. [priuilegiū] Rñ post publicationē testium possunt produci infra [aliis] repete, quæ diximus. s̄. e. fraternitatis [Impedimentum] repete, quæ diximus, ut sit pen. dilectus.

P Ersonas [ecclesiarum] 4. q. 3. liberti. s̄. eod. ueniens. 15. q. 3. nemini.

I Vdæi, siue Saraceni] Præsumant] de facto: qa de iure nō licet infidelem ɔ̄ fidelē admitti. s̄. e. licet. 2. q. 7. si hære. 23. q. 4. Papa. [In hac parte] .i. in testimonio ferendo [Subiarere] hic inducitur seruitus de iure canonico. si. j̄. de Iudæis c. ita quorūdam. 15. q. ult. cū multæ.

S Vper eo [superior] Et est speciale in hoc casu: quia licet alias pr̄ pro filio nō sit idoneus test. s. 4. q. 3. idoneus tamen in matrimonio, si agitur, an sit contractum, necne, non solum super consanguinitate potest ferre testimonium, sed etiam super matrimonio, si non sit suspectus pp diuitias, uel po. uel ho. uiri: qa pr̄. & ɔ̄sanguinei plus, q̄ alij intersunt mr̄imoniis filiorū. j̄. q ma. ac. pos. uī ar. s̄. de proba. tertio. j̄. e ueniēs. [Firmatū] eōtem su de pn̄ti interueniente. j̄. de spō. duorū, licet de spol. sponsalibus, ēt cum iurō, de consang. & affi. super eo.

L Icet uniuersi, Et infra [Fideles] supra eodem Iudæi.

I N literis. Et j̄. familia] .i. seruos, uel in potestate patria constitutos. ff. e. ti. l. pe. 3. q. 5. c. j. ij. & iij. Alij autem familiares possunt licitè reddere testimonium. 14. q. 2. super prudentia. s̄. e. cum nuncius. Sed tamen diligenter iudex attendat honestatem personarum, ut nisi honestæ sint, nullatenus eis credatur, ut hic. s̄. de proba. licet [Aliquos] etiam non familiares.

SVMMARIVM.

1 *Iudices deleg. an post mortem delegantis habeant iurisdictionem.*

2 *Possunt testes in causa appellationis super nouis articulis ex primis dependentibus produci.*

3 *Renunciatio & conclusio facta in principali causa non extenditur ad causam appellationis, qua est alia à prima.*

C Vm uenisset [terminandam] Et iidem iudices cam diffinierunt, sed fuit ab eis appellatum: quia dicebatur non tenere, qđ fecerant illi iudices in eo, q processerant post mortem delegantis: sed
1 statim respondet, hoc non esse uerum [Morte] † hic dicunt quidam, q iudices deleg. etiam post mortem delegantis iurisdictionem habēt, licet possint per exceptionem elidi; & si non excipiatur ɔ̄ ipsos iudices, tenet qđ faciūt. & est adhoc ar. quia tp̄s datæ inspiciendum est. s̄. de rescrip. eam. Item quia sola præsentatione rescripti iurisdictio perpetuatur, ut postea non ualeat rescriptū impetratum ɔ̄ illud, ut no. s̄. de rescrip. plerūque, & qa super personis, & rebus in rescripto expressis statim iurisdictionem habet deleg. s̄. de rescrip. pasto. ¶ Alij tamen dicunt, q nunquam habent talem iurisdōnem, ar. s̄. de off. dele. gratum, significantibus, licet. nec ob. qđ hic legitur: qa hic præcesserat citatio. Illud tem cōstat, quia possunt eorum iurisdictionem prorogare super suos consensus, ut hic not. & not. s̄. de off. dele. sanè [Egerit] s̄. de off. dele. gratum. j̄. de ap. solicitudinem. ¶ Renunciatum] no. q post renunciationem testium factam in principali iterū admittet aliqua exceptio, & iterū super illa exceptione admittuntur testes. ex quo. n. quis admittit ad excipiendum, & per consequens ad ꝓbandū exceptionē siue per testes, siue alio mō, ar. hic, & s̄. e. cām. 2. Si uerò in aliquo speciali articulo sit renunciatum, super illo ulterius communi iure non sunt recipiēdi testes. j̄. e. de test. s̄. e. intima
2 uit. ¶ Credimus [a] tñ, q ēt sup illo articulo, si aliqua iusta cā mouet iudicē, maxime ꝓstito à partibus iurō, q hic malitiosè non petit, q iterū sup eodē articulo posset testes ꝓducere p bn̄ficiū restitutionis ex clausula generali, si qua mihi iusta cā &c. ar. in aut. de test. §. qm̄ multi. ubi dr̄, q admittat post cōclōnē, q̄ magis impedire debet, q̄ renunciatio. Itē ar. ff. de edē. si quis ex cōi. §. fi. & l. seq. alij tñ dicūt hic ꝑmitti per bn̄ficiū i integ. rest. spālis, de quo legit & tractat. s̄. de in integ. rest. cap. j. & per totum: sed primum dictum magis placet.

a ¶ *Credimus tamen. Hoc dictū Inn. refert ēt Io. An. & illud tenet ī r. intimauit infra c. Et tenet ēt Car. in conf. 23. inci. in cā Amaretti, col j. in fi.*

1 ¶ In cã aũt ap.cõstat, q̃ qñ generaliter est renunciatum possunt sup nouis articulis dependẽtibus ex primis testes producere.s̃.e.fraternitatis. Sed si in aliquo articulo specialiter renunciasset quis in causa principali, tũc nec sup illo in causa appellationis cõi iure testes producere posset, sicut colligitur à 5rio sensu.j̃.e.constitutus, in fi.& sic uidetur, q̃ quantum ad hoc nulla, uel modica diuersitas sit inter causam principalem, & cãm ap-

3 pellationis. ¶ † Renunciatio aũt, & conclusio facta in cã principali nõ extendit̃ ad cãm appellationis, q̃ est alia à prima, & hoc ideo, q̃a non creduntur partes de hoc intellexisse. sed si illi intelligerent, uel exprefsè dicerẽt, nos renũciamus, uel cõcludimus, q̃ de cetero nec de iure, nec de facto in cã principali, uel appl'onis. dicemus aliqd, hæc renũciatio sp præiudicaret [Receptis] & ita q̃ nullæ aliæ recipiant̃, & no.de hoc.s̃.e. 5fraternitatis.

SEries [tui scripti] In primo hic habes, q̃ non est necesse ponere stipitẽ, sed sufficit ponere primũ gradũ.35.q.10.c.1.j̃.de consan,& affi.cap.tua. & credimus duos testes probare consanguinitatẽ ab uno latere, s. uiri, & alios testes ab alio, s. mulieris. Imò, qđ plus est, duo testes possunt probare primũ gradum, & alij duo² fm, & sic de aliis [Sororem] No.ad reprobandum cõsanguinitatẽ sufficere destructionẽ unius gradus [Contraria] nec introducta de certa sciẽtia conditoris legis [Testes] est.n. nonus articulus pendens ex prioribus, ut not.s̃.e.fraternitatis. & non credimus, q̃ duobus testibus hoc probãtibus præiudicetur pluribus, q̃ aliud probauerunt, sed habebitur consideratio, quis melius probauerit supra de proba. ex literis. 23.quæst.5. si quis ecce.

2 ¶ *Et alij duo secundum. Et sic ut probanda cõsanguinitate quilibet gradus debet probari per duos testes. Adde, quod hic idẽ tenet Pe.de Anc. in consi.278.inci.ex prædicta facti narratio.col.5.in princ.& illud consilium repetitur sub nu.439.*

SVMMARIVM.

1 *Cuiusmodi requirantur testes, cum accusatur, quòd non possit perfici matrimonium propter affinitatẽ, uide in nu.2.& 3.*

PRaeterea. In hac decre. q̃rit̃, an si qñ accusat̃ mrimoniũ, s. q̃ inchoatũ nõ possit pfici p affinitatẽ, uel aliã cãm, necessarij sint testes de uisu, & an sufficiant de auditu, si testimoniũ de auditu fulcit̃ fama, & aliis adminiculis, & an sufficiat testimoniũ aliquorũ, q̃ dicũt se conscios de carnali copula inter eos habita. Rñ.q̃ si testimoniũ de uisu aliás est cõueniẽs:q̃a, s. redderẽt cãm dicti, puta q̃a p̃sentes erãt, & uidebãt, qñ consanguinei simul cõmiscebant̃, bñ ualet, ut separẽt mrimonium, & hæc pars rñsionis nullã

1 dubitationẽ recipit. ¶ † Ad scdam q̃ónem respondeo id s. quod si de auditu tantum testificentur dũmõ, sibi cõsentiat fama, & alia adminicula. Sed contra hoc uidetur, quia fama non probat, nec etiam quia uiolentam, præsumptionem adducit.j̃.de eo qui eo.con. super eo. 4.q.3.§.item sæpe. Rñ.hoc speciale, est ubi dicitur ad matrimonium impediendum, quia consanguineus uiri eam cognouit, uel quia ipse uir consanguineã mulieris. cognouit. nã minores probationes sufficiunt ad impediendum matrimonium, de clan.despon.cum in.s̃.eo.super

2 eo.i.j̃.e.de spon. præterea.ij. ¶ † Potest ẽt intelligi, q̃ fama cũ aliis adminiculis defendit matrimoniũ, maximè si non fit præiudicium alij.j̃.de præsum.c.illud. alij dicunt speciale esse, cũ agitur de adulterio, ut p præsumptiones cũ fama probet adulteriũ, 32.q.1.dixit, i au. ut li.mæ.& a.§.hic quoque, & §.q̃a uerò. Tertiæ aũt q̃óni, cui nõ rñdet Papa tu, rñde q̃ si iterrogatus de cã sui testimonij non reddidit, nõ ualet. Si uerò nõ fuit interrogatus, ualet. 4.q.3.si habes [Visu] ita, q̃ uisus sufficiat [Sufficiat] sine uisu [Conscios] quia ab his, s. ab his q̃ se dicũt cognouisse, audierũt. 22.q.5.hic uř; ibantq̃; cũ eis, qñ pro hoc ibant, s. ut se inuicẽ cognoscerent [De uisu] & hoc indubitanter est, s. q̃ eos cõmisceri uiderint [De auditu] s. q̃ audiuerint ab aliquibus, q̃ commiscebant̃ ad inuicẽ. alij dicunt, q̃ testificantur, q̃ audiuerũt eos simul coeũtes, s. q̃a tenui pariete separabant̃ [Subministret] supple testimoniũ de auditu [Legitima] puta q̃a ali qñ sin ul loquebant̃, qñ pñt captare opportunitatẽ.

CVm à nobis. Et.j̃.hic colligit̃, q̃ iudex, q̃ cognoscit de cã, põt idẽ scribere acta p se, & fm antiqua iura uř, q̃ credebatur soli iudici sine subscriptione testium dũmmõ per testes, uel cõparationẽ literarũ constaret, q̃ esset sua scriptura, arg.ad hoc, q̃a si creditur soli tabellioni. C.de don.in dona.& in aut de fi.instru.§.si uerò neque. C.de falsis, signis decurio, multo fortius creditur iudici; & certe hodie 5rium est.s̃.de proba.quoniã Imò plus uidetur, q̃ etiam fm antiqua iura non credebatur iudici sine subscriptione testium, ut hic exprefsè dicit̃. nec est si'le de tabellione, qui ad hoc habet publicum officium, & de iudice, qui licet habeat publicum officium in iudicando, non tamen habet publicum officium in scribẽdo etiã acta, cui ẽt minor fides habetur, q̃a de suo facto testificatur. ¶ Itẽ scias, q̃ talis scriptura iudi.& alia forẽsia iustã priuatæ scripturæ sunt, & iõ p se tũ non faciũt fidẽ, nisi p testes, uel cõparationem literarũ probetur uera esse scriptura. C.de pba.instru, & duabus.ll.se.nos dicimus, q̃ nunq̃ scripturæ iudicis creditur nec cũ subscriptione testiũ, nec sine, q̃a nullo iure hoc reperit̃, nec hic hoc dicit̃.sequẽs.n.litera sic exponit̃. nec scriptũ eorũ.&c.i.tabellionũ.non.n.refertur ad dictionẽ supra positã, s. iudicis, quæ est singularis numeri: uel dic, q̃ in partibus illis notarij dicuntur iudices; & hæc est ueritas, & cõi nomine appellantur iudices, & notarij [Et canonica] 6.q.2.placuit, si tñ [Et ciuilia] C.de arbi nemo [In causis] coram eo habitis.s̃. de proba.qñ, & multo magis si reddãt testimoniũ de causis habitis corã aliis, uel ẽt de aliis factis.11.q.1.nec honore [siue] sup.nec ẽt extra causas. [Siue super te] i. si faciant testimoniales literas, uel ẽt si aliquando testimonium reddãt [Testiũ] s̃.de procu.c.j.16.q.3.§.p.

DE testibus. Et j̃. [cogi] q̃a exceptio dilatoria sp ante li.cõt.proponit̃, & probat̃, & testes super principali non recipiuntur ante lit.cont.regulariter.s̃.ut lit. nõ cõt.c.qñ. ideo testes super dilatoria recepti, super principali non testificantur, sed in peremptoriis secus, quia post li.conr.probantur, ut.C.sen.rescin.non pos.l. peremptorias, dummodo super principali iurauerint.

COnstitutus, Et j̃. [Concilij] j̃.de con.præ.non ua. c.ij. [prrij] j̃.de cõ præ.nõ ua.post electio. [Ad iudices] & ab istis iudicibus appellauit Ho.& super appellationem suas literas reuocatorias impetrauit, & hoc totum uidemus in registro [Impetrauit] super appellatione, quam emisit à iudicibus obtentis ab: R. [Postulabat] coram Papa [Testiũ] coram quibus inducti fuerũt hi testes, nõ habemus, nec est uis [pcurator] magistri. R. [dicebat] & bñ [archiepm] archieps.n.petiit remoueri. R. cũ nõ esset p eũ institutus. R. aũt suã electionẽ petiit 5firmari, cũ canonicè esset institutus p capitulum

pitulū, & super hoc uterq; testes induxit, quos Ho. aperiri petebat, & fuit hūc eius petitio reprobata [causam] nō hanc. s. an esset aperitio testiū facienda, sed cām principalem ei committit [aperire] testes. n. ꝯ vnam inducti personam ꝯ aliam non ualent, sed inter easdē fic etiam in cā appellationis; & si recepti sunt corā arbitro, ualent coram alio iudice, C. de test. l. ult. C. de arb. l. pen. ¶ Ita] denegata aūt sibi petitione super testibus ab archiepō ꝓductis ꝓcessit ad aliam petitionē, s. ꝙ liceret ei ꝓducere alios testes; & suæ petitioni cū distinctione rn. pa. Ho. uidens. n. Ho. cām agi inter archiepm, & R. sup canonica instōne R. timens sibi ꝓiudicium generari, etiā ipse ꝓ se, i. suo agendo noīe de sua instōne egit, dicens eam canonicā, & electionē R. minus canonicā, & iō non ꝯfirmandā; & testes produxit. ¶ Cum aūt eādē cām corā aliis iudicibus ꝓsequeref, ad quos potestas deuoluta erat siue per appellationē, siue alio mō, uoluit eosdem testes ꝓducere, quos ꝓduxerat primò. R. aūt dicebat, ꝓ cū primò reddidissent testimoniū, nō erāt denuò admittēdi. Papa aūt rn̄dit, ꝙ sunt admittēdi, si nō inueniātur primæ attestationes, uel etiā si inueniunť, sed sint suspectæ sint. sed si inueniant apud ipsum Ho. depositæ, in hoc casu non sunt recipiēdi testes ex parte Ho. quia non pōt habere eas suspectas. R. autē bene posset fortè suspectas habere, nisi fortè depōni ꝯsensisset & hoc vult dicere Papa: qa si attestationes receptæ in cā, q̄ uertebatur inter magistrū R. & Ho. fuerunt depositæ apud Ho. & posteā sup eadem cā uelit alios testes ipse Ho. ꝓducere, uel qa dicat se minus sufficienter ꝓbasse, uel qa dicat se ꝓdictas attestationes amisisse, nō est audiēdus: quia suspectus est, nec didicerit testificata. ¶ Si uerò nō fuissent apud eū depositæ ipsæ attestationes, sed eū adhuc clausæ essent, uellet plenius ꝓbare, uel si amissæ essent, uellet ex integro ꝓbare, posset ī de ꝓba. e. ult. ꝯ eo. cām. nec mireris, si dr̄, ꝙ apud eum fuerūt depositæ attestationes. sæpe. n accidit, ut apud ambas partes attestationes deponanť: qa eas diligentius custodiūt [delegatis] sic est in registro, à Petro S. Marcelli presbytero Card. Apostolicæ sedis le. ¶ Attestationib.] quātum ad illos testes, quos ꝓduxit ꝓ se. q. d. illis attestationibus, quas semel ꝓduxit, utaī: qa eosdem testes ꝓducere nō poterit. nec ꝓhibet, qūn utatur attestationibus aliorū testiū, q posteā ꝓducenť. bene. n. licebat ei adhuc alios testes ꝓducere, cū adhuc nō essent apte attestationes. ¶ Eū] s. Ho. melius placet, ꝙ referaī ad legatū. nā licet testes recepti fuerint corā dele. ale iā attestationes depositæ fuerunt apud legatū. instū. n. fuit, ꝙ ex quo ꝓ se induxerat testes corā ꝓdictis deleg. ꝙ eosdē testes sup eodē nō inducat corā aliis; & sn hoc planius est intellēs, nec sunt necessariæ gl. hic positæ [depositis] qa timet, ne didicerit testificata. q̄ apud eū deposita erāt; & iō ꝯtetus debet esse illis nec amplius testes illos producere, uel alios, si ꝓ se nō ꝓduxit [alioqn] .i. si nō sint apud eū depositę [ꝓducti] i cā, q̄ erat inter archiepm, & mag. R.

SVMMARIVM.

1 *Protestatio non excusat à iuramento.*

2 *Ante publicationem debet iudex exprimi facere, quid cuique obiiciat.*

3 *Quando sit admittenda protestatio, quòd liceat dicere in personas testium.*

PRæsentium [testium] secus in instrumentis, ꝯ quæ obiicitur usq; ad fi. ī de præsump. illud, C. de edi. Adri. l. ult. [cum iuramento] dicunt quidam tunc demum hoc iuramentum præstandum, cum à principio non est iuratum de calūnia, uel in causis, ubi non iuratur de calūnia, ut in spiritualibus, ī de elec. cū dilectus. Nos tñ dicimus idem, & si sit iuratum. ¶ Forsan] nam in hoc casu, s. qn̄ fuit protestatus, sine illo iuramento poterit dicere in personis testium. ¶ † Sed cōtra. ī eo. præsentium, ubi dicitur, ꝙ protestatio nō excusat à iuramento. Sol. Illud loquitur de illo, q testes induxit, qn̄ vult reprobare testes super aliorum reprobatione inductos; & iō magis ꝓsumitur ꝯ eum, & iō etiā cum ꝓtestatione exigitur ab eo iurm. uel ibi aliqua suspitio mouet iudicem; hic aūt obtinet gn̄alr [id fuerit] ꝙ uelit dicere in personas testium. ¶ † Protestatus] licet sufficiat sola ꝓtestatio, ut hic, tñ iudex prudēter facit, si ante publicationē facit exprimi, quid cuiq; obiiciatur, & etiam sup hoc ante apertionem testiū super principali ꝓductorum recipiēdi sunt testes, sup reprobatione testiū, ī de ꝓb. licet, & ī e. p̄ntium [ostendere] ꝓ legitimas ꝓbōnes, uel ꝓ ꝓbabiles ꝓsumptiones. alij tñ dicunt ad hoc sufficere solū iurm ipsius [repellere] C. de fal. q falsas, C. de reb. cred. si quis ius, ī de cen. cū olim. ¶ † Protestatus] hæc protestatio, ꝙ liceat dicere in personas testium, nō est admittēda, nisi iudex in hoc aduersario consentiat; qđ sic probo. post publicationē testium non est ei licitum dicere ꝯ testes, si non fuerat protestatus, uel sine iuramento. ergo & si fuerit protestatus, idem dicendum erit, nisi ꝓdictorum consensus adsit, uel iusta cā ꝓtestationis ostēdatur. protestatio. n. ꝯ ius cōe, uel præter uoluntatem aduersarij, uel iudicis non ualet, nisi ex iusta cā fiat, ut no. ī de conlli. cum M. & de elec. Cumana. & in hoc casu si admittatur protestatio, si testes pro eo aliquid dicant, bene ualet ei: quia non dixit testes malos, licet & ꝓtestatus sit, ꝙ hoc sibi liceret; nec de oībus dixit, q uellet eos reprobare. & si ꝓtestetur expressè, ꝙ dicere vult in testes, uel excipiat sic, testes uolo repellere, ꝙ sunt criminosi, bene admittendus est, etiam si nō habet paratas ꝓbōnes, sed recipientur postea, ut no. ī e. cum cām. & postmodum ante, q̄ testes recipianť super exceptione, oportet eorū crimina exprimere, ī e. præsentium; & tūc de facili nō crederem eis, si qd ꝓ ipso dixerint, ut hic. ¶ De facili] .i. nullo mō, arg. C. de fal. q falsas, C. de reb. cred. si q̄s iu. ī de censi. cum olim. ¶ Vel dic, ꝙ iudex aliquam habebit ꝓsumptionem ex dicto eius, si alias uideatur eam consonare ueritati. uel dic, ꝙ quādiu perseuerat in ꝓposito dicendi ꝯ testes, non creditur sibi ꝓ ipso: sed si recedit ab hac sua ꝓtestatione; tunc creditur ei: quia pœnitere pōt, ff. de ap. si q̄s li. ff. de inoffi. test. nam & si. uel dic, ꝙ non crederet huic testi ꝓ ipso, q sic est ꝓtestatus, si aduersarius ratam uult habere ꝓtestationem eius, & non uti testimonio eius. alioqui si vult uti testimonio eius ꝓ se, & ꝯ se admittere teneť. 3. q. 8. cuius in agendo; nec debet eadē res duplici iure cēseri. 12. q. 2. cognouimus. ¶ Sed dicunt quidam, ꝙ hanc protestationem pōt reuocare, sicut appellationem. 2. q. 6. si quis libellos, nisi interesset aduersarij propter expensas, & laborem, ff. de re. iur. nemo, nisi illud interesse uellet remouere satisfaciendo de expensis, & aliis, ut debet. hic aūt sixe tenendum est, ꝙ postq̄ induxerit testes ad reprobationem testium parte altera productorum, ulterius non potest pœnitere. nam cum testes pro utraq; parte iurent. 14. q. 5. non sanè, potest esse, quòd testes ipsi reprobatori: ea dicerent, quæ potius facerēt ad confirmationē suorum testiū, q̄ ad reprobationē. Si aūt per infra uellet reprobare, etiam post ꝓductionem potest desistere

¶ Alij

¶ Alij tamen dicunt, q ex quo coram iudice obtulit se probaturum exceptionem contra testes, ulterius reuocare non pōt, quin sup hac exceptione iudicetur, eum de qua re cognouit iudex &c.ff. de iudi.de qua, & qā in exceptione tua proposita contra testem quæsitum est ei ius, ut sibi pro te non credatur. tacitè aūt huic exceptioni, s. q possit dicere in personas testium renunciatur, si mandet eum interrogari de capitulis suis, ar. præ.ll.& iij.q.iij.siquis re.quidam tñ dicunt, q inuito eo, qui pducit, super capitulis protestatis ꝯ eū audiendi nō sunt, cum & si dicerent pro eo, non esset eis credendum.h.d. Secus, si mandet examinari sup captis aduersarij: quia tunc tm̄ ad eos reprobandos intendo. ¶ Sed melius est dicere, q semper sunt recipiendi: quia si non faciunt ad plenam ꝓbationem, faciunt tñ ad ꝓsumptionē, ut.s. dictum est. Si uerò ex dictis testiū, ꝯ quos protestatus est, faciat rubricas contra aduersarium, non uidetur tacitè renunciare, cum licitum sit auctoritatibus uti ad eos conuincendos.xxxvij.di si quid. ¶ Sed si pro se, uel iure suo faciat rubricas, secundum opinionem eorum, qui dicunt, ad nihilum ualet eorum testimonium, renunciare uidetur. secundum opinionem aūt aliorū secus, cum ad aliquid ualeat eis dictum illorum. tñ hic, q ꝓ se, uel iure suo possit facere rubricas, nō uidetur hēre locum nisi cū testes generaliter iurauerunt sup tota cā dicere testimoniū. alij contra, & no. supra eo. fraternitatis.

IN nostra præsentia &.j.[Honestatis].s. de elec. dudū, ubi no.[Præferenda] uel adæquanda, cum sint rei.s. de proba.c.iij.

IAm literis uestris.[Lucan.] cum.n. cōsecrationē peteret, exceptum fuit ꝯ eum de multis [Infamia] pp hoc inducitur ei purgatio.[Tales].s. criminosi, qui repelluntur a testimonio, sed nō ab excipiendo: alij dicunt criminosos esse repellēdos à testimonio in cā exceptionis. hi aūt repelluntur, quia erant cōspiratores, uel inimici, uel aduersarij in cā. prius dictū magis placet. ¶ Quia] No. q si testes ꝓducti sunt, & apertæ attestationes, tñ post super aliis articulis penitus diuersis pñt produci testes, ar.s.eo.cām, q & est hoc ea rōne, quia generaliter de oībus excipere pōt. Idē ēt dicerē in uniuersalibus, & gñalibus petitionibus: quia licet sup uno articulo essent apertæ attestationes, tñ sup alio admitterent.nā, quod plus est, ēt post sñiam audiretur. C. de iudi.l.ij. Idē est ēt in singularibus actionibus, dūmō articuli sint diuersi.s.eo. cām. ¶ Itē no. q hic spāliter admissi fuerunt postea testes super hoc articulo, licet terminū habuerit ad probandum, qcqd uoluit de iure suo: quia pp eius culpam .i. illegitimā appellatione sup irregularitate eius nō fuerūt testes recepti [Fœminæ].s.eo.qm, ubi no.[Lrās] & ideo fuerunt falsæ. supra de proba.iij.j. de his, quæ fi.a ma.par.ca.quanto. C. de falsis, qui ueluti [Constat] & potest constare directō.s. de proba.iij.& indirectō.j. de his, quæ fi.à præ.quanto infra eo.ex tenore.

SVMMARIVM.

1 *An possit Archidiaconus agere sine mandato.*

2 *Nunquid, si feratur sententia contra unum agentem, possit postea alius agere.*

3 *Singularis persona qualiter agere ualeat nomine ecclesiæ.*

4 *Contumax in processu negocii citandus est ad audiendā sñiam.*

CVm olim [Archi.Menen.] q alio noīe dr̄ sancti Dauid. dicebat.n. hic Archid. hanc ecclīam esse archiepalem, & sup hoc obtinuit fieri inqsitio nem ꝑ dñm Papā. ¶ Sed obiicitur, aut uacabat ecclesia: aut nō ¶ Si uacabat, uacāte sede nō erat de statu ecclīæ agendū.j.ne se.ua.c.j. si nō uacabat, eps debet agere, nō

1 archidia ¶ † Itē quō pōt archidiaconus agere sine mandato? Rñ. q ecclesia non uacabat, & eps erat negligens hoc ipso, q ius ecclesiæ suæ nō ꝓsequitur: uel aliàs de negligentia, summaria cognitione pmissa, cōstitit Papæ uñ Archidia.& quilibet alius de ecclesia pōt prosequi cām, ēt contradicentibus episcopo, & aliis xij.q.ij.non licet.j. de re.eccle.non alie.c. si quis presbyterorū.ij.q. vij. quapropter; & conficiet libellum nomine ecclesiæ, & petet fieri restitutionem noīe ecclesiæ, uel iudicari ꝓ ecclesia, ar.s. de in inte.rest.c.ij.& iij.& e.tum ex literis, & licet agat nomine ecclesiæ, non est necesse, q habeat mandatum, & habet hanc potestatē agendi de iuribus, quæ sunt de re.eccle.nō, si quis, xij.q.ij.non licet: & nō est hic procurans; sicut si pater agat pro filio. C. debo. quæ li.l. cum oportet, & l. cum non solum. uel cōsanguineus pro consanguinea, & in multis aliis casibus, ubi aliquis pro alio agit, & nomine alterius, licet non habeat mandatum. ff. iudi.sol.l.iii.§.i.ff. de procura. sed hæc tamen, si iudex non cogat eum exprimere, cuius nomine agit, prudenter faciet, si nec ipse exprimat. ¶ Si autem ecclesia uacaret, non posset agere Archidia. cum non esset negligens eps, quia non est, nec potest currere tempus uacante ecclesia.j. de præscrip. auditis, & e. de quarta. alii tñ dicunt, q etiam uacante ecclesia potest agere

2 Archi. ¶ † Sed nunquid, si uno agente feratur sententia contra eum, postea possit alius agere? Rñ. nō etiam procurator ab ecclesia legitime cōstitutus, nisi forte ignorasset, qñ alius agebat, ar.ff. de ac.is eui.§. idem. uel nisi posterior doceat de collusione prioris.ff. de iu.l. cum. §. in pupillaribus, & si plures simul agere uelint, eligendus est idoneior post illū, cuius interest.ff. de po. ac.l. it.& iii. qñ aūt ille, cuius interest singlr, agit suo noīe, ꝯficiet libellū post eū, si alius agat siue ꝓcurator eccl'ię siue qcunq; alius nō obstat exceptio rei iud. qa est alius q primo egit, & alius q nō, & ad aliud, ar.ff. de ex. rei iud.& an eadē, & l. cū qritur. ¶ Itē res inter alios ac.&c. hæc licet ꝓ parte sint uera; in eo tñ, q euiq; licitum est agere nōīe eccl'iæ ꝓ iuribus eccl'iæ, ubicunq; eps, uel capītum fuerit negligens, ar.c. nō liceat, si quis pbyterū; nō fatent quidā hoc esse uerū, nec cōceditur, qđ hic seri ptū est. illa.n. capitula tm̄ in reuocatione alienatorū loquunt, ubi est spāle, & ex spāli cā ꝯcessum est singulis clericis eiusdē eccl'iæ, cuius bona sunt alienata ꝯ iu. cōe, & suo noīe aget, sicut in actione populari, & nō eccl'ię. ¶ Capitula aūt, q sunt.ii q.vii. quiapp, &c. seq. uel e nō loquunt in reuocationibus alienatorū tantū, sed ēt ubicū que uiderit epm excedere rōnē, uel alias ecclesiā lædi.

3 ¶ † Sed dnt, q ibi nō agit singularis ꝑsona noīe ecclesiæ intentādo actionē, sed denunciando, uel inquirēdo, uel excipiendo, uel accusando agere pōt ꝯ eū, uel eos, q neglexerunt ecclesiā; & intelligit.xvi.q.vii. filius.xxiii.di.il lud. istud ēt.e. non obest: quia hic nō admittit Archi. iure cōi, sed ad procedendum in inquisitione. C. si de mo. pos.l.i.& quem Papa faciebat. Nā cum Papa multa audisset de statu ecclesiæ huius, tandē ad instantiā Archi. & eodem prosequente Papa cōmisit inquisitionē, & q in forma inquisitionis procederetur, ex eo apparet, q lit. nō cōtest. recipiunt testes, & fertur diffinitiua sñia, qđ nō licet, si directō ageretur.s. ut lit. nō cōte. qm, in principi. hoc aūt forte posset dici ante, q celebraretur aliquis contractus per epm, uel capitulū, q si aliqs ꝯdiceret certa cā assignata, si postea uellet dicere contra eū petere illud

illud retractari nomine ecclesiæ probata causa coram iudice superiore, posset etiam sine appellatione expediri. infra de his quæ fiunt à ma.par c.cum in cunctis, arg. 11.q.1.si quis cum clerico.etiam patronus.16.q.1.constitutus. ¶ Alij tñ 3dicunt sed 3 prius dictã.s. q hic proceditur inquirendo, uidetur dicere litera, ubi dicit, q archi.posset repelli.unde dr, quod hic non agit in forma inquisitionis, cum in causa inquisitionis fama est p accusatore, & quæ ex quo uera est, nulla exceptione repelli potest infrà de accusa.qualiter.ij. Item quia dicit hic, q per procuratoré potest agere executor huius inquisitionis. Item quia hic dicit, q in inquisitione secundum hoc necessaria est lit. conte. dummodo partes non sint contumaces. sed respondemus hoc non esse contra iur..s.q constituat procuratorem, & q possit repelli ab inqu sitione, & q fiat lit.conte.quando aliquis executor admittitur ad inquisitionem prosequendam, ut hic, & maxime ubi agitur de iure alicui dando, uel accrescendo. Secus autem dicerem, si inquireretur de crimine. Item & secus est, ubi Papa ex suo officio procedit [Per exceptionem] forte quia mandatum non habet, hoc nõ placet. [Per exceptionem] excommunicationis, uel rei iud. ut suprà de lit.conte.exce. & 3. de excep.exceptioné uel quia expoliauerat archiepiscopum custodia uacantium ecclesiarum, ut suprà de restit.spo.item cum quis,
4 & in c.in literis. ¶† Sententiam] præmissa tamen lit.contesta. sit contra supra ut lit.non contesta. quoniam uel potes dicere decr loqui, quando archiepiscopus diffamauerat ecclesiam Nemen.quæ ei suberat. unde præfigendus est terminus archiepiscopo, intra quem procedat: alioquin præcipiedũ, est ne ultra ecclesiam inquietet. C.de inge.ma.diffamari. sed hic non uf. s. quòd archiep. diffamauerit, cum esset in possessione. alij dixerũt generale esse, ut in causa status procedatur lit.non conte. uel dic, quòd hic in modum inquisitionis processum fuit; & ideo procedi potuit li.nõ contest. supra ut li.nõ conte.qm. Item no.hic contumacem in processu negocij citãdum ad sententiam audiendam, de hoc no.suprà de offic.deleg.consuluit.

Ex tenore uestrarum [festum] Hic nõ dixit ante productionem testium. s. de loco, & tempore, quibus cũ alia contraxerat: quia si dixisset post publicationem eorum non fuissent alij testes admissi, cum & prius de hoc pars instructa fuerit. hic autem ideo admittuntur: quia sic ex dictis testium post publicationem apparuit [admittendos] de hoc no. suprà c.fraternitatis.

SUMMARIUM.

1 *Quarta productio qualiter sit petenda, et nunquid iudex possit eam denegare, in nu.2.*

3 *Appellatur ab interlocutoria, quæ fertur in iudicio possessorio.*

Significauerunt nobis, & infra [proprietate] de hoc no.suprà de sequest.pos.ad hoc. [Suspenso] de hoc not. suprà de causa pos.c. pastto. [Successerant] interdictum enim, unde ui, datur hæredi, & bonorum possessori ff.de ui & ui ar. l.j.§.hoc interdictum, & in hære.de hoc no.suprà de resti.spo cum ad sedem, & eodem modo successori, & in successorem de eo, quod ad eum peruenit [Deberet] ni-
1 si monachi quartam productionem petijssent ¶ † Quartam] quicunque quartam productionem petit, debet petere cum ea adiectione. s.cum solennitate iuris; & si hoc non adijciat, & offerat, & denegetur, iusta est interlocutoria, & iniusta appellatio, quod sic probo. quarta productio testium sine solennitate simpliciter loquendo non est de iure, imò est contra ius, uel præter ius: er
2 go qui eam denegat, bene facit. ¶† Item no. q si petatur quarta productio legitime, i.cum solennitate, & iudex simpliciter deneget, uel non assignata causa, uel non p missa cognitione super ea, scilicet ut refrenet multitudinem testium, uel aliam, etiam si illa causa denegationis subsit, in ueritate tamen sẽtẽtia est iniusta, & appellatio, si contingat eam fieri, erit iusta. Et hoc sic probo. petitio quartæ productionis de iure est, qm fit cum solénitate. denegatio est contra ius. ergo si non assignat causam suæ denegationis, grauat partem, & sic per consequens legitima appellatio, ut infrà de ap.cum in ecclesia, & c.ut debitus. sed si causam assignet iustam, & non examinet ipsam adhuc facit contra ius & per consequẽs grauat: quia hæc quarta productio cum causæ cognitione dari debet, uel negari, ut no. suprà co.in causis Si ergo hoc non præcedat, grauamen est. alij autem dicunt contrà [Et propter hoc] quia quartam productionem denegabant [Interlocutoriam] supra de ele.cum dile
3 ctus. ¶ † Appellasse] no.quòd ab interlocutoria appellatur quæ fertur in iudicio possessorio. s. supra de ele. cũ dilec. & tamen in possessorio siue retinendæ, siue recu. si ue adipis. possessionis non appellatur. C.si de mo.pos.l. j. & ij.q. vj. si de possessione. quidam tamen dicunt, quod dicit illa l.non obtinere secundum canones, sed secundum leges tantũ. de hoc alias bene no. infra de no.ope. nun.c.pe. unde dicit, q monachi appellarent post interlocutoriam latam contra eos super denegata eis quarta productione testium: quia per talem denegationem fuerunt grauati. ¶ Sed si monachi petijssent quartã productionem, & ante denegatam petitionem dixissent, & appellamus, si denegaueritis eam, tunc talis appellatio non impedit, quin ualeat, quicquid fit post talem appellationem, etiam si postea deneget per sententiam admittere quartam productionem nisi post denegationem iterum appelletur, ar. ad hoc, quia nulla cã, uel grauamen suberat tempore primæ appellationis infra de ap. ut debitus honor, & c. dilec. fil. G. sed si ante simpliciter denegassent quartam productionem, & monachi appellarent nisi reuocaret hoc grauamen, bene ualeret huiusmodi appellatio, quia non est a futuro grauamine, sed præsẽti, ar. infra de appe. ex parte. nec ualet, si obijciat appellatus, q uidetur a futuro grauamine appellatum, cum dicant appellamus, nisi reuocaueris, quod uerbum ostensiuum. ff. ad Tertul. filij mater. ad finem, & futurum subiunctiui [a] modi: quia reuocatio, quę petitur, q est de futuro, non est grauamẽ, sed est releuatio grauaminis. grauamẽ autem fuit denegatio quartæ productionis, quæ bene præcessit, & a qua appellatum fuit, & bene appellare licet [Quartã] & de hoc no. supra eo. in causis [Effrenatam] supra de probatio. licet. ff. de testi. l. j. infra ca. proxi. [Legali] auf. de testi. §. quia uerò [In probatione] hac scilicet quòd petiere quartam productionem cum solennitate, & quod quia eis hoc denegatũ fuit, intra decendiũ appellassent [In expensis] de hoc nota. supra de dolo, & con finem [Liquere] quod est post conclusionem. ante enim, cum posset nouas exceptiones proponere, & super eis testes producere, & in omni causa instrumenta, de causa liquere non potest supra c.causam, tam literis supra de ele. dudum 1. infra de fide. instr. cum dile. [Processuri]

a ¶ *Futurum subiunctiui. Vide Felyn. hic, et eundem in c. quoniam. col. vj. in prin. suprà de constit.*

cessuri] & si uoluerint moniales;alias non,de hoc no. de causa pos.& proprie.pasto. alii contra, si noluerunt moniales,dummodò monachi uelint [Alioquin] i. si est conclusum,& ita habes hic,quòd si conclusum est in petitorio,ꝙ potest transire ad possessorium:sed tunc iudex utrunque simul determinabit,ut hic dicit[simul]supra de causa pos.cum dilectus.

SVMMARIVM.

1 *An ualeat testimonium, in quo non est reddita, neque petita causa.*

2 *Testium refert ueritatem dicere de his,quæ.v.sensibus corporis percipiunt.*

3 *Quando dicatur testimonium esse bonum.*

4 *Attestationes inualidæ quandoque per partium consensum ualidantur.*

5 *Quo casu iudex refrenare debeat testium multitudinem, uide in nume.6.*

CVm causam [tam super principali] Ideirco a principio simul mandatur recipi testes super principali,& diei in personas testium:quia præsumptio erat,quòd Fauentini uellent prorogare causã. supra de proba. licet Idem,ubi a principio fit tantum ꝑ testatio de dicendo in personas,ar.supra e.præsentium. Idem,ubi dicitur odiosus ex leui causa,& idem,ubi dicitur seruilis conditionis,& in præsenti nõ habet chartam manumissionis,in aut.e.§.si uerò dicatur. nã in his casibus admittitur & recipitur testis,ut testificetur super eo,ad quod inducitur,non obstantibus prædictis exceptionibus,super quibus uel simul cum eis recipiuntur probationes,uel differtur in aliud tempus alias autem proposito aliquo contra testem statim super exceptione recipietur probatiu ante,quam testis admittat ad ferendum testimonium supra eo.ex parte.C.de proba.probationem.C.e.si quando.& hoc si sunt paratæ,alias nõ differtur receptio testium, ut in aut.præ.¶ † De causis] s. an lucri causa fecerit,uel odij.ff.e.l.iij. uel an reddiderit causam sui testimonii,aut.e.§.ii.iiii.q.iii §.sola si tamen iudex de causa non quæsierit,nec testis reddiderit, nonminus ualet testimonium.ff.de no.op.nun.de pupillo.§.qui opus,infra de re iudi.sicut.xxiiii.q.iii.si habes. Hoc intelligo uerum,si non quærat de causis scientiæ, & sic loquitur aut.de test.§.licet. ¶ Sed si omittitur quærere de capitulis principalibus causæ,puta si egit rei uē. & testis,qui iurauit super tota causa,dicit scio,quia talis est dominus rei petitæ,nisi aliud probet,fertur sententia contra eum.fert.n.testimonium de iure, non de facto,quod non licet,& debet interrogari & respondere,ex qua causa habuit.& si testis respondet,ꝙ ex causa emptionis,iterum interrogabit,a quo domino emit, & sic de aliis,sine quibus dominium haberi non potest, & quæ comprehenduntur sub petitione de qua agitur.Itē non dicimus quærendum indifferenter de odio,& lucro ut no.infra de accu.inquisitionis.sed de causis principalis negocii inquiri mandat;& appellat hic causas circunstantias ipsius negocii,sicut hic apparet, uidelicet loco

2 &c.¶ † De causis] dic,quòd officium testis est proprie dicere ueritatem de his,quæ percipit.v.sensibus corporis.3.q.9.testis.si enim quæstio est inter aliquos, an aliquis tenuerit aliquam rem de facto,nec ne, uel aliqua res fuerit alba,uel nigra,hic debet perhibere testimonium de uisu.& potest reddere testimonium, ego uidi, ꝙ de facto tenebat rem talem;& hic non est necesse,nec utile quærere causam scientiæ,quia iam dixit eam,quã do dixit,ꝙ uidit,ꝙ tenebat eã,quia nulla alia causa potest esse sui dicti,nisi quia uidit.nec nego,quin utile tūc sit quærere de aliis circunstantiis,uidelicet ubi eras tu, quando uidisti,& quæ erant,& quando uidisti,& de cõsimilibus.Sed certe hæ non sunt causæ dicti,sed sunt circunstantiæ ad ueritatem indagandam. ¶ † Sed & si testis dicit simpliciter,talis tenuit talem rem de facto , & nõ dicit,ego uidi,bonum est eius testimonium.C.de test.testimonium;& tunc est utile ab eo quærere causam sui testimonii, quia si dicit,ego scio,quia nullus dubitat, uel ego scio,quia sic omnes dicunt, non ualet eius testimonium,quia malam & insufficientem causam reddit sui testimonii. sed si dicit, ego scio, quia uidi, tunc bonum est eius testimonium.Item in hoc casu dicimus, quod si non quæratur de causa,ꝙ nihilominus ualet testimonium eius.Itē dicimus,si quæstio est,an cantet aliquis,uel plane,bene uel male,hic quæritur testimoniū de auditu.Item si quæratur , de qua materia concionatus est,& si scit ꝙ talis res est obligata,& idem est in similibus.Idem est,qñ quæritur de aliqua re, an sit dulcis, uel amara,hic ualet testimonium de gustu & debet quæri quomodo scit,ꝙ sit talis saporis , & non est nisi una cã,quia ego gustaui.& idem est, si quæritur de aliqua re,an sit aspera,uel suauis,quærendum est testimonium de tactu.& hic est utile quærere causam, quæ similiter non est nisi una,s.quia ego tetigi eam;& idem est,si quæstio est de aliqua re,an sit boni odoris,uel fœtidi : nam hic non potest alia causa reddi , nisi quia ego odoratus sui eam.bene tamen potest procedere iudex , ut dicat, quomodo scis,ꝙ sit mali odoris,an erãt ibi aliæ res uicinæ,de quibus possit uenire odor malus:uel an ipse esset fastidiitus uino,uel cibo,unde potius ex se exalabat malum odorem,quam ex speciebus haberet. & hoc idē est quærere in aliis.¶ Sed si omittatur,non minus ualet testimonium.aliqui tamen quandoque quærunt , an est talis dominus rei,uel an est talis iracundus , uel ebriosus. ¶ Sed ad has quæstiones non tenetur respondere, quia nullo sensu corporis potest apprehēdere, ꝙ sit dominus,uel ebriosus,uel iracundus,sed oculis mentis.s. rõne.hoc apprehendit.ipsa enim rõ ex his,quæ apprehēdit sensibus corporis,bene potest indicare eum dominū uel ebriosum,uel iracundum, sed ipse non adducitur in iudicem,sed in testem,& ideo testimonium eius non præiudicat,nisi causam assignet.¶ Sed si assignat iustas causas testimonii,puta scio eum dominum, quia fui præsens,ubi emit lanam,de qua facit pannum,tunc ualet testimonium non ratione primæ partis, qua dixit eum dominum,quod uidere non potuit,sed iudicare,sed ratione secundæ partis,qua assignauit causam iustam sui testimonii.& non est malum,si testis,uel ratio bene iudicat ex his,quæ sensibus corporis apprehendit,ꝙ iudex concordet cum eo:tamen nisi sufficiētes causas assignet, per quas apparet dominum; nõ ualet testimonium eius & idem uidetur, si dicit eum ebriosum,uel iracundum, quod potius uř iudicium rationis,quam dictum testis. ¶ Videtur,quod si testis dicit, uidi eum gerere se ꝑ domino talis rei tanto tempore,quod præscripsit,quod bene probat utile dominium, etiam si non dicit causam. quia non quæritur ab eo.quędam tamen sunt,quæ possunt trahi ad iudicium rationis,& ad testimonium sensuum corporis;sicut est,si dicit ego dico,quod talis tali tempore possidebat,uel iuste possidebat.nam possessio, maxime quando iungitur,iuste,aliquid iuris habet, ut no.infra de concess.præben.cum nostris. unde iuris Hugo dictum

dictum huius testis, q possidebat.i.de facto tenebat. sic enim est cōis intelligentia huius uerbi,quā sequi debemus,ar.j.de spon.ex iftis nec pōt dici,q eadem rōne ad iudicium rōnis spectat iudicare,an bene, uel male cantet,& an sit multum odoriferū,& idem de similibus: qa nō est uerum: quia hoc tñ sensibus corporis apprendit; licet unus in his cognoscat melius,q̄ alius ;& iō ei magis.uel minus creditur.Idē est & in uisu : quia unus hēt clariorē uisum,q̄ alius ; & iō ei minus creditur de uisu ad remota,& magis de uisu ad ppinqua.¶Idē est in testimonio sensuum:qa sæpe rō iuuat apprehensionē sensuum corporis,sicut est uidere in inspectoribus corporis,&an quis sit frigidus,uel non: uel an aliqua sit arcta, uel non:qa aliqui in his sunt aliis peritiores.j.de frigi. & maleficiatis;& tñ hic sufficit dicere , uidi eam arctam, uel frigidam:qa solo sensu corporis apphendit:sed solo sensu corporeo nō apphendit aliquē esse dñm;& iō non ualet dictū eius,ego scio ipsum esse,dñm.nec bene dicit ego uidi ipsum esse dñm,ar.ff.de interro.act. quia plerunq; [Loco] 3.q 9.nihilominus [Tpe] .s.celebrati ꝯ-ctus.4.q.3.in testibus.3.q.9.nihilominus. De qualitate aūt tpis,si fuerit serenū,uel nubilū,nō q̄ritur.2.q.8. libellorū ff.de pba.si arbiter,nisi & testes essent suspecti, tunc laborare debet iudex oibus modis , ut eū intercipiat p aliquas ꝯrietates,ar.30.q.5.iudicantē.C.de edē. 4 is apud quē ¶†Præsumptione] ēt qñque attēdat iudex. nā qñque attestationes,q̄ nō ualent,ratificant̄ p cōsensum partiū nō solū expssum,sed ēt tacitū, ar.4.q.3. siqs testibus,& j.eo.ti.c.cōstitutus,& c.pñtata, & c.tuis.Secus in ltis cōtē.uel re iudi. & his , q̄ sunt de substantia iudiciorū:quia illa nō pñt ratificari,ut no.s. de offi.de.leg.prudentiā,in glo.sed qd si iudex. licet.n. talis exceptio iuribus suis non ualeat,quia non est in iudicio : tñ neutra pars pōt ꝯdicere sibi obstante exceptione pacti, ut patet in iuribus superius alleg.& ff.de re iu.si conuenerit,& ff.cōi di.iudicem.ff. de no. op. nun.l.j.§.& post operis,& §. fe.& patet in eo,qđ legitur.s.e.c.j.& iij.¶Hac eadem rōne uī,q si ille,cui est cōmissa receptio testiū,& de cōsensu partiū et tacito cōmittat receptionem alijs, q ualet,dūmō nō erret in facto,uel in iure,licet aľs nō possit alijs cōmittere,cū sit ministerium industriale, ut no.j.de re iu.cū Bertoldus,ar.s. de offi. deleg.qm̄.§.de his aūt.¶Quidā dicunt,& forte bñ,q nō sufficit tacitus consensus:quia potius uī consentire , q iudex rōne suæ iurisdictiōis facit,q uelit se obligare ex pacto.Iudex āt rōne iurisdictiōis solus hoc facere nō pōt;& iō p solū tacitū ꝯsensum ptiū attestationes,q̄ de iure nō ualēt,ratificari nō possunt Sed alij dicūt, q iudex rōne suæ iurisdictionis hoc facere pōt,dūmō ptes ꝯsentiant saltē tacite, ar.s.de offi.del. prudētiā.§ sexta.¶†Multitudinē] Itē & alio mō refrenabit multitudinē testium:quia iudex cum suis assessoribus debet uidere dicta testiū, & si uiderit, q bñ pbent articulos,super qbus inducūtur , phibebit ulterius testes produci,nō tñ dicet parti,q hoc faciat: qa bene pbauit,quod intendit:quia interlocutione,nō debet iudicare,quid sentiat.C.de falsis.sed dicit,q hoc fac t,quia ad officium eius pertinet effrenatam multitudinem refrenare,ut hic,& diminuere lites.s.de do.& contu.finem,& dilationes amputare.C.de temp.ap.l.ij. in prin.& eas non debet dare ad testes sine causæ cognitione.3.q.3.§.spaciuni.¶Sed tamen prudenter procedet iudex,ut non procedat ad refrenationem huiusmo di quam facit ex sua secreta inspectione nisi prius faciat renunciare partem , contra quam proceditur , q nihil dicet in testes,uel ea admissa ad dicendum appa-

reat testes non reprobatos per testes reprobatorios, quos contra primos produxit ; quod iudex bene potest facere,ut supra de proba. licet,& infra eo.ad hoc.Item nunquam procedit iudex ad hanc refrenationem, nisi ubi constat,quòd dicta prædictorum testium non possunt retractari.Effrenata autem multitudo dicitur secundum æstimationem iudicis.quia si aliquando super uno articulo reqritur ultra.xl.& in alio sufficient pauciores ff.de testi.l.j.§.fi.[Præsumptione] infra eo.constitutus.s.eo.intimauit[Depositiones]quæ forte nō ualebant:quia erant receptæ post ap.uel ex alia causa.

SVMMARIVM.

1 *Sententia executioni mandanda est,nisi is,qui sententiæ contra dicit, incontinenti probet sua interesse.*

2 *An summaria cognitio semper sit necessaria.*

3 *In collatione beneficiorum maior diligentia est adhibenda, quā in alijs rebus.*

4 *Nunquid testes inducti in causa unius,possunt induci in causa alterius super capitulo eiusdem tenoris.*

5 *Non tenetur quis stare testibus in alio negocio inductis, nisi partes consentiant.*

Veniens ad ap.se.[post appel.] iusta erat hæc exceptio:sed procurator repellebatur, non quia esset cōstitutus ab excōicatis,qui bene possunt constituere procuratorem in causa appellationis, & ēr per se psequi.j.de exce.cū inter,& c.uenerabilē,& s.de iudi.intelleximus:sed forte quia pcurator erat excōicatus,uel aliàs illegitime constitutus[noluerit] aliqua opposita exceptione legitima.¶Incontinenti]hoc relinquitur arbitrio boni uiri,forte usque ad viij. dies , uel forte plures,donec requiret testes de ultra montes, ar. supra de testi.spo.literas,circa fi.ubi dicitur incontinenti probandū. hæc tñ pars iudicis arbitrio relinquitur. debet aūt fundare suā intentionē.i.q sua interest, puta quia sit electus.nec quæram quātū ad hoc,q admittatur ad contradicendū,q probet se canonice electum, sed electum tūı nec probatur p hoc, q ēt cōtra confirmandum,uel consecrandum nō admittatur aliquis, nisi cuius interest:quia hic non petebatur confirmatio , uel 1 consecratio,sed executio sñiæ, quam nullus impedire pōt,nisi cuius interest.¶†Incontinenti]No.sñiam executioni mandandā nisi is, qui contradicit sñiæ, incontinē ti pbet sua interesse. Et hoc intel

a ligo[a] ueiū,qn petitur res uacans, q̄ a nemine possidet̄, queadmodū erat hic decanatus , q uacabat. Si aūt peteret̄ res ab alio.s.uicto per sñiam possessa,nō obstāte,q alius diceret se habere ius in re,uel sua interesse,statim mādat̄ sñia executioni præstita cautione ab illo, q in sñia obtinuit,illi,ꝯ quē lata est sententia,quòd seruetur indemnis contra alium petitorē ff.de rei uen.is a quo,&.l.sequen. ff.de re iudic.sæpe,in fine.¶Et est ratio diuersitatis hic: quia ubi res uacans transfertur in alium , deterioratur conditio petentis. Ieuius enim petitur res uacans, quàm possessa, ideoq; non mandatur sententia executioni , si contradictor probet, quòd sua intersit. ¶Sed ubi de uno possidente in alium possessorem transfertur,non pōt dici deteriorari quantū ad possessionem conditio petitoris. Item ubi res uacans est , non est,

a ¶ *Et hoc intelligo. Ad de Bar. & doc s.l. a diuo pio §.si super re bus.ff.de re iu.et Pet. de Ancha.qui hoc sequitur in cōs.ccxcvij. incip.efficaciùs col. §.14.in fi.*

qui recipiat cautionem prædictam de indemni seruando.uel potes dicere, q illa lex habet locũ tñ,ubi duo contra eundẽ agunt.Sed hæc decre.hẽt locũ, qñ non ꝯ
2 tertiũ,sed inter se tñ.de re aliqua agunt. ¶†Sed ꝯ vr̃,q semper summaria cognitio sit necessaria.ff.de re. iu. a diuo.§.si sup,& §.se.Sol.ibi loquitur, qñ nõ in rebus petitis fiebat executio,sed in aliis,quæ capiebãtur in cãm pignoris,& tunc quocunq; allegante se habere ius in re fit summaria cognitio,ut ibi dicitur.secus autẽ, ubi in ipsa re petita fit executio. nam tunc hẽt locũ distinctio superior.Itẽ in illis,quæ in cã pignoris capiuntur,sufficit summaria cognitio, sed in rebus uacantibus non suf-
3 ficiet summaria,ut hic.¶†Opponere]hoc dr̃,q iste põt se opponere contra eũ,ꝓ quo snia lata erat:sed non dr̃, q possit impedire executionem sniæ. sed licet nõ dicat, vr̃ tñ,& ex quo cõstitit,q sua interest,q non mandetur executioni,& eius executio ĩpediri debet:qa ꝑ sniam nõ debet fieri ꝓiudiciũ absenti, & ignoranti ff. de mi.ẽt.§. si.Sed ꝯ ĩ.de re iudi.cũ sup.ubi dr̃,q ꝓiudicat sibi, nisi appellet. So.ibi loquit̃,ubi pñs erat tp̃e latæ sniæ ille, qui ex eo lędebatur:sed hic loquitur de absente & ignorante. Alij intelligunt,qđ hic dr̃ esse spãle in bñficijs,in quorũ collatione maior diligentia est adhibenda, q̃ in alijs rebus.& hæc solo vr̃ posse tolerari sm iura. alijs vr̃,q in executione sniæ,si appareat cõtradictor,q summaria cognitio est admittenda.ff.de re.iu.l. a diuo.§. si rerũ,& §.se.[Electione] sup electione utriusq;.[Snia]lata inter capl̃m,& decanum. forte dicebat ipsam sniam nõ preiudicare sibi,uel quia nõ est uocatus,uel quia nulla est.[Sup principali] bona allegatio.ĩ.eo. cum in tua [Incidenti].i.sua intererat.¶Eosdẽ]mirũ vr̃, si iisdem testes,qui dixerunt in exceptione,iterũ testificent̃ sup eodem in principali.vr̃.n.ꝯ.s̃.eo.cãm.j.ut no.C. de testi.l. si.Itẽ hi testes aut inducuntur,q dicant idẽ,quod in primo testimonio dixerunt;& iõ est superuacuũ.Aut aliud ꝯriũ;& tunc nõ esset eis credendũ, imò puniendi essent
4 tanq̃ ꝯria dicentes,arg.C.de nõ nu. pec.gñaliter.¶†Itẽ qũo post publicatas attestationes admitterent̃? ꝯ.s̃.eo. ti.intimauit.4.q.3.sunt incerti,in prin.Ad hoc sic rñdeo q si inter diuersas ꝑsonas fit de eisdẽ rebus cõsimilis q̃stio,sicut est,cũ unus cohæres pro parte sui debiti agit uel contra eũ actũ est,nihilominus alius cohæres agit, & contra eũ agetur.ff.de ap.a snia ab exe.& à simili testes super eodẽ capitulo inducti in cã unius inducerent̃ & in cã alterius super eodẽ capitulo. Et idẽ dicimus, si ẽt super eisdem articulis inter easdẽ personas utrobiq; agebatur,sed ad aliud,puta,quia primo fuit ad interesse actũ,secundo ad uindictã.uel primo agebatur ad repellendũ aliquẽ a litigando,uel ad probandum,q sua.s. agentis intererat,& sic admittatur ad agendũ. ¶Secũdò aũt inducuntur sup principali.s.ut res petitæ sibi adiudicentur,sicut hic satis probatur.C.ad.l.Iul.de vi.pu.si quis ad.supra de elec.cum dilecti.Si.n.snia nõ obstat inter alios lata,uel qñ ad aliud agitur ẽt inter eosdem.ĩ. de re iudica.cũ sup controuersia,& no. infra de purga. ca.cũ dilectus, multofortius nec testiũ receptio habita ad unum,& ad aliud nec productio eorundẽ,uel attestationes alibi receptæ.¶Obiectioni aũt sic rñ. q testes nõ inducuntur,ut idem dicãt,quod primo,uel contra, sed, ut ueritatem dicant testes pro utraq; parte,inducuntur & quisq; capitula pro uelle dabit,& testes suum testimonium dicent, & quisquis habebit licentiam testimoniũ redarguendi,prout poterit.& bene fateor,q si contradixerint priori testimonio,non ualebit secũdum, nisi se legitime excusent. sed põt se excussent:quia aliter & in alio sensu intelligebat,ar.p.l. de non nu.pecu. gñaliter infra de accu.dilecti. ¶Sed oppones,si priores attestationes naturaliter ualent,ut reprobent secundas,quare non ualent ad probationẽ faciendã in principali in hoc secundo iudicio?Rñ.ad probationem nõ ualent:quia ad hoc non fuerunt inducti,nec ad hoc ageretur,nec ante põt instrui cã,q̃ incipiat Ad reprobationẽ aũt suam nõ obstant attestationes prius receptæ:qa ꝑ eas notorium iuris est eũ esse mendacẽ & falsum,uñ repellit̃ a testimonio supra eo.sup eo.¶Ad secundã aũt obiectionẽ occasione publicationis testiũ factã Rñ. q hi testes nõ recipiunt̃ post publicatas attestationes in eodẽ iudicio: qa mõ agitur ad aliud,& sic est aliud iudiciũ. Istud aũt nõ nocet, si in alio iudicio sunt publicatæ,nec in iure prohibitũ inuenitur.Qñ aũt inter easdẽ personas, & ad idẽ agitur,quid iuris sit,no.supra eo.cãm.¶Rñdit.] minus bñ [Sententia]quia forte snia eo ignorante lata erat,uñ sibi non faciebat præiudiciũ,ff.de re iudica. sæpe. alias .n.sibi præiudicium fieret [Electioni].s. Petri subdiaconi.¶Vsus] bona vr̃ hæc allegatio.4.q.3. si quis test.xix. di.si Romanorũ;& tñ non est bona,quia ad hoc ut ualeant,non sufficit cõsensus unius partis,sed ambarũ partium cõsensum interuenire necesse est ¶Itẽ põt allegari aliquid ex illis attestationibus, non ut plene probet, sed ad præsumptionẽ faciendam.uel potes dicere, quia Archidia.dicebat falsum,qa de eis Pe. nũquam in prin-
5 cipali allegauit.[Recipiendi] †quia nisi partes cõsentiant,nemo tenetur stare testibus in alio negocio introductis,uel ẽt in eodẽ,dũmõ ad id non ageretur, sed ad aliud,ut hic.C.de test.l.ul. [Super principali]super electione[incidenti]sup snia[Agunt̃]:C.de repu.consensu circa finẽ.C.de qõ.interrogati.ff. ad Silla. si qs in graui [Absoluatis]non mireris,q non mittunt̃ absoluendi ad excõicatorẽ,ut supra de offi. dele. prudentiam.§. sexta: qa illud obtinet,qñ non negabat̃ tenere excõicatio:hic autẽ negabatur,qa dicebatur lata post appellationẽ; & iõ non erat remittendus ad eũ, a quo appellauerat infra de sen.ex ꝑ tuas,& infra de app.ut debitus. ¶Itẽ non intelligas hoc generale, q qlibet excõicatus ad testimoniũ uocatus absoluatur:sed hoc iõ est, quia erant excõicati post appel.sicut continet̃ in registro, & ecclesia tales cõsueuit absoluere ad cautelam:uocatis tñ his, pro quibus sunt excõicati;& audientur, si dicant excõicatũ pro manifesta offensa infra de sen.exc solet, ꝑ tuas.uel fuit specialis grã,uel ꝓuidentia. Alii dicunt hoc tantũ tunc obtinere,quando aliæ probationes deficiunt.

TVis quæstionibus Et infra [à parte]. C.de fideicõ. l.ulti. [Remittatur]hæc remissio fieri nõ potest in causa matrimoniali,ar.de eo,qui cog.con.uxo.suæ, super eo.

SVMMARIVM.

1 *An sit statim exaudiẽdus petens iudicẽ in testẽ uelle adducere.*
2 *Petitio hmõi fieri debet antequam lis inchoetur in principali.*
3 *An possit iudex causam delegare alijs,& sic esse testis.*

1 DIlecto filio[testimoniũ]†. Quam cito aũt quis dixerit se uelle iudicẽ in testem adducere, statim exaudiẽdus nõ est,sed præcedet summaria cognitio. oportet.n.eũ ostendere aliquam uerisimilem causam,per quam præsumatur, quòd super re, de qua agitur,nouit ueritatem, ar. quia nulla dilatio est danda ad testes recipiendos sine causæ cognitione, ut no. supra eo. in causis, multofortius hic necesse est cau-

sæ

sæ cognitio, ubi non potest esse testis sine præiudicio, & multis expensis.& ui ideo dicendum, ꝙ ubicúque hic iudex, qui euocatur ad testimonium, noluerit iurare se nihil scire de re, super qua petitur testis, dimittẽdus est nam qui eius fidei committit, ut testimonium dicat de principali negocio, & ei credere tenetur, q̃si dicit se ne-
2 scire. C. de te. l. pe. ar. iiij. q. iij. si quis testibus. ¶ † Et est facienda hæc petitio ante, quam lis inchoetur in princi pali, nam postea non potest esse testis iudex, etiam si de nouo sciat. ij. q. vj. statuendum aliqui tamen contradicunt. Item in casibus, in quibus quis cogitur ferre testimonium, habet locum hæc decre. alias autem, si nõ uult non dimittet litem, & si uult dimittere, fiet testis. Et cũ causa huius constitutionis sit naturalis æquitas, ne pro bationum copia minuatur, credo, ꝙ hæc decre. uidelicet simili ratione ad ordinarios extendẽda sit, ar. ff. ad exhi. si ad exhibendum, & C. ad exhi. si res, ar. iiij. q. iij.
3 si res † Per ipsum] sed nunquid põt alijs causam delegare totam, & sic esse testis? Respon. nõ, quia delega. uice delegantis fungitur. ff. de offi. eius, cui man. est iu. l. j. §. ul. ¶ Et sufficit, ꝙ fuit iudex. ut repellatur a testimonio in causa principali. ij. q. 6. statuendum, nisi de eo, q̃d factum est coram eo ¶ Per ipsum] idem crederem, etiã si plures haberet, quia forte hic melius scit ueritatem, & forte alij obliti sunt ¶ Excluso] hæc petitio erat in sta, si in literis erat, ꝙ si non omnes, duo &c. hinc enim intelligitur impedimentum iuris, quia iudicando causa testimonium reddendi educitur suprà de rescrip. sciscitatus. Alia autem petitio, ꝙ expectaretur substitutio al terius iudicis, iniusta erat, si dicta clausula ibi erat. sed si non erat ibi prædicta clausula, erat iusta. & idem crederẽ, si unus solus iudex esset [Suspẽdistis] & male pp rõnem hic assignatam. alias. n. bene cõpetit ita, pcedere ꝯ contumaces, q̃n agitur de incorporalibus, s. de eo, q mit. in pos. c. j. ¶ Testis] nũquid ꝯ hunc postea produ ctũ in testem poterat conuitia dicere in psonã, cũ eum elegerit in iudicẽ? ar. ꝙ non. 3. q. 3. offeratur, 3. q. 5. hor rẽdus [Suspẽsione] quatenus de facto processit ff. de ferijs. l. j. ꝯ. de app. ad præsentiam. 2. q. 6. arguit. [Proce datis] de uoluntate partium processit, ꝙ cã remitteret ad eos. alias. n. non licet. 2. q. 6. si quis episcopus.

Significauit Forma ista, in qua recipiuntur testes non tm̃ senes & ualitudinarij sed ẽt oẽs, & ubi fit statim publicatio testium, non expectato anno, locum hẽt, ubi quis est in possessione iuris, q̃d dicit suũ. sed dubitat, ꝙ morientibus aliq̃bus testibus, q sunt huius iuris cõscu, aliqs possit sibi mouere litem, & obtinere, q̃a suæ proba tiones deficerent. Et est iustum, q̃d hic statuitur, q̃a nisi inuentus esset iste modus prouisionis, deperire posset ius talium psonarũ possidẽtium, quia ipse agere nõ pos set, cũ possideat; nec alios posset cogere ad agẽdum. C. ut ne. mui. ag. co. l. j. est ergo statutũ, ꝙ testes recipiant, & publicẽtur perpetuò ualituri, ut hic, & ꝯ. e. Albericus Unde vr̃, ꝙ ẽt si esset aliquis in possessione, tñ haberet actionẽ ꝯ aliũ, ut in interdicto, uti pos. uel confessoria, ꝙ tũc nõ hẽt locũ forma huius decre. sed illius, q̃ est, suprà ut lit. non conte. q̃n, in prin. nec est ꝯ. ff. ad l. Aqui. in l. Aquil. quia in illa. l. dico procedi sm̃ tenorẽ prædictæ decre. suprà ut lit. non cont. q̃n. Item dicimus, ꝙ solennior cognitio, summaria est necessaria in forma prædictæ decre. q̃n q̃ in forma huius decre. ar. ff. ad l. Aql. in l. Aquil. ¶ Itẽ vr̃, ꝙ hæ attestationes nõ ualent sm̃ for mam huius præsentis decre. receptæ si ille, q produxit, agit ꝯ alium, sed sic si alius agit ꝯ eũ, ut patet ex præmis sis. Itẽ ur̃, ꝙ ẽt si testes recipiantur sm̃ tenorem prædictæ decre. q̃n, & aperiantur attestationes ante lit. con. test. dummodo aperiantur de uoluntate partium, ꝙ ua lent ad æternam rei memoriam; & ualent, siue ille agat, qui eos producit, siue ille ꝯ quem producuntur, quia in isto casu forma illius decre. conuertitur ad istam: sed si aperiantur parte altera nesciente, tunc non ualent, nisi postea accedat cõsensus eius. & hoc nr̃ tm̃ obtinere, ubi receptio tenet, puta quia recepti sunt ex cã, & in casu a iure permisso, quia si receptio testium non teneret, & il li testes sine cã reciperentur, lite non contest. tunc quan tumcunque partes consentirent publicationi, uel attesta tioni eorũ, pp hoc non ualerent ad æternam rei memo riam. C. de m. ca. l. ij. § sed quia aliqui tamen contradicunt [Volentes] i. spontanei [Publica] potes ẽt cogere fundatores, ut chartam libertatis tibi faciant C. de fide instru. plures. C. de li. cã, sicut datam. C. de condi. ex le. l. ij. ¶ Denunciando] suprà ut lit. non cont. q̃n. §. j. & si fiat absentes, expectabuntur. sed contra ꝯ. de cleri. non resi. ex tuæ. ff. de dam. infec. l. iiij. §. ait prætor, ubi dicit, quòd sufficit denunciare ad domũ

a Sol. a ibi sunt spãles casus de hoc not. supra de eo, qui mit. in pos si aduersarius. Vr̃ tñ, quod ubi sine periculo expectari possunt, expectari dicunt, quousque ipsis personaliter denunciatio illa fiat, ar. ff. quę sententiæ si. ap re. l. j. §. itẽ cũ ex edicto. Si uero sine periculo expectari non põt, tunc dicunt recipi etiam absentibus partibus, ar. in fra de confir. uti. cũ dilecta, & pro cedi sm̃ tenorem decr. s. ut li. non conte. quoniam. j. respon.

a ¶ Sol. Car. in consi. cxiiij. incipien. respon deo, quod succedunt, dicit hoc notabile, scilicet quod citatio ad domum nũquam suf ficit, nisi quando in ueniatur expressũ de iure. Et l ene. si. ffi. ctat ritatio, ad do mum, uide per Bart. & docto in l. iiij §. praeter. ff. de dam in fec.

CVm cã Quæ talis erat. petebat ei monasterium rem, quam uendiderat restitui sibi, refuso a se precio, quod de re uendita receperat: uel si nollet ciues rem restitue re, supplerent legitimum precium [Articulum] f quan titatem ualoris. forte. n. ualet. 400. quod est quadrupli precij [Ad aliud] s. deceptionis excessum, qui plene probatus fuit, sicut si res uendita esset pro c. probauit ualorem. 200. quibus 200. abbas non uult nec debet es se contentus, cum ualeat. 400. [Recipere] supra e. causam, quæ [aliud] hæc aũt ambo cũ probare oportet, quia, si emptor nolit integrare preciũ, & non restituere rem, non poterit super hęc certa sentẽtia ferri, nisi scia tur quantitas illius precij, &c.

SVMMARIVM.

1 *Sententia matrimonij tenet etiam si in scriptis non feratur.*
2 *Pro publicatione præsumitur, nisi contrarium probetur.*
3 *Attestationum publicatio qualiter sit facienda.*
4 *An credatur actis a tabellione scriptis sine publicatione, & uide in nu. 5.*
6 *Priuilegij publicationem quis facere teneatur.*

1 Albericus miles inscrip.] † No. sententiam matrimonii tenere, etiam si non feratur in scriptis. si. ij. q. j. in primis. 1 t. q. 1. si quis cum clerico [recipi] uocatis, quos res tangit supra eo. significauit. Si autem reciperentur, quia timeretur de festinata morte, uel recessu testium, non expectatis his, quos res tangit, si essent absentes, ualet eorum testimonium supra ut lit. non conte. quoniam immo & si contumaciter absint

absint, poterit iudex ꝓcedere ad publicationẽ testium,
2 supra ut lit.non ꝯte.quoniam.¶†Publicam] sed quid si
contra publicationem factam diu obijciatur nunc,quòd
non ualet,eo quòd non fuerunt uocati, quorum inter-
erat?dicunt quidam præsumi pro publicatione, nisi a-
liud probetur,& omnia solenniter facta,ar. contra. C.
de ꝯ liti.l j.& l.optimam.C.de re iud.l.j.C.de ap.qui ad
ci.insti.de fideiuſ.§.fi.Alii dicunt,ꝙ si in publicatione ꝯ
tineatur eos uocatos,sic præsumitur,ut in l.præal.alio-
quin contra ar.ff.de uer.ob.Ticia.§.pe.C.de proba.l.pe.
C.de falsis.l.fi.& ff.de publi.l.quicunque.§.ul.& pôt fie-
ri publicatio uel in eadem charta antiqua totum pro-
cessum continente , uel in alia non solum in præsentia
iudicis,sed etiam per tabellionem in absentia iudicis,
dummô appareat potestas præstita per iudicem. aliter.
3 enim non ualet,ut j.de fi.inst.c.pe.& ul.¶ † Publicam]
hæc publicatio attestationum ita fiat iudice ordinario
sedente pro tribunali,& uocatis, quorũ interest, si adesse
se uolunt,ut in aut.de instru.cau.§.sed & si instrumenta
& §.se & §.& hæc dicimus,coll.vj.ff.de adop.nam & ita
C.de accu.l.ul.supra e.significauit.& uocabit notarium
qui scripsit testes,qñ attestationes publicandæ sũt,quos
solus tabellio receperat, & nõ adhibebitur eis fides sine
subscriptione testium corã alio iudice,nisi corã illo,cu
ius auctoritate recepti fuerunt, aut. de hær. & fal.§.san
4 cimus.¶ † Est.n.priuata scriptura secundum quosdam ,
sed ex quo sic facta est publicatio , fides sibi adhibetur.
nos ꝯrium dicimus.nam ex quo acta scripta sunt per ta
bellionẽ,creditur eis inter easdẽ personas sine alia pu-
blicatione.aliis aũt nec prosunt,nec obsunt.ar.C.de do.
in dona.suprà de proba.qm.ff.de iureiu.sed & si posses-
sori.§ ul.& l.sequen.Si aũt inuenirent apud iudicẽ, sed
non autenticata per tabellionẽ,necesse est hæc publica
5 tio. ¶ † Itẽ hæc uera sunt,ꝙ prætextu defectus solenni
tatis testiũ nõ pôt dicere nõ esse actis credendum,uel ẽt
instrumento exinde per manus tabellionis confecto.sed
si neget ea acta,audiet.eodem mô fit publicatio lit. ꝯte.
non ut ualeat ultra triennium ad procedendum in cau
sa:sed ualet ad interrumpẽdã præscriptionẽ.C. de præ
scrip.30.an.cum notissimi.de hoc plenius not.suprà eo.
câm.& sic fiet publicatio instrumentorum,quæ confece
rat tabellio defunctus,infra de fi. instr. cũ P. & similiter
instrumentorũ uetustate consumptorũ,cum alio mô in-
fra de fi.instr.c.ul.& pôt hanc publicationem facere nõ
solũ ordinarius,sed ẽt dele.infrà de fi.instr.c. ul. & hæc
uera sunt,ubi attestationes,uel aliæ scripturæ minus so
lennes publicari & autenticari petuntur . sed ubi scri-
ptura facta non est de eo,quod publicari petitur , sicut
hic nulla scriptura erat de sententia,sic fiet.iudex uoca
bit testes,qui sententiæ interfuerunt,uel qñ testator te
stm̃ condebat,uel qñ aliquis conficiebat aliquem ꝯctũ.
& tamen non fuit inde facta aliqua scriptura per publi-
cam personã,& redigi faciet in publicam & autenticam
formam, quod prius erat in mẽte testium tñ,uel etiam
in charta non publicata,uel non autenticata;& sufficit,
si iudicis autoritate factum constet, uel poterit ad ma-
iorem securitatem ibi contineri,quia iudex decernit fi-
dem adhibendam illi scripturæ ad hoc facit. ff.de iudi.
de qua re.C.de re iudi.gesta.C.de testa.publicari.ff. ad
l.Aquil.l.in l.Aquil.si dele.s.eo. significauit . ¶ Simili
mô facimus aliqñ fieri,qñ unus procurator ꝯ multos a-
git,& habet unã solã procurationem.eam.n.exemplari
facimus,& redigi in publicam formã,& decernimus par
tibus præsentibus & non ꝯdicẽtibus eandem fidem adhi
bendam illi sumpto quæ adhibetur autentico,siue origi
nali,& ꝙ possit fieri probatur,quia quoddã gestum fuit
constituere procuratorẽ.ergo pôt redigi in publicã for-
mam,& plura instr̃a possunt inde fieri & confici, cũ unũ
nõ sufficiat omnibus.ar.in præall.l.gesta , & aut. ut fra-
trum filii.§.illud. ¶Sed posses obijcere,licet illud obti
neat,ꝙ possit interuenire publicatio in factis , ubi non
cõfectum est instrm̃:tñ secus est hic,ubi est procuratoris
instr̃m confectum,& ideo nec publicatione eget. ¶Item
quõ fiet publicatio huius procurationis absente dño &
non uocato? Respon.nil prohiberet fieri publicationẽ
alicuius gesti,& plura instr̃a exinde sumi & confici.licet
enim sit idẽ instr̃m,oĩbus non sufficit, imo satis expres-
sum uẽ.ff.de eden.si quis ex in prin.& l.ueluti,& insti.de
testa.§.pe.ff.de testa.l unum testamẽtum.exemplata ue
ro seruata fidẽ nõ faciunt,in aut.ut spon. largitas . §. &
hoc in super,col.9.ff.de bo.pos.secundum tab.l. 2. §. sed
tandiu.ff.de fideiuſ.l.quicunque.& licet aliqui his uer-
bis utantur in hoc casu,ꝙ publicatur gestum, melius ta
men dici uẽ publicari,uel instrumentum edi,s. qñ sum-
pto fides adhibenda decernitur.¶ Ad aliud autẽ respõ-
deo,ꝙ ex quo procuratori concessum est,ꝙ agat ꝯ plu-
res,& per ꝯñs ꝙ procurationem faciat publicari,& mul
tiplicari,cum sine hoc mãdatũ suũ cõmodè explere nõ
possit,ar.ff.de proc.l.ad rem mobilem,& l ad legatum,
& s.de offi.dele.c.præterea.¶ Quidam tñ dicunt,ꝙ hæ
publicationes de gestis,s.sine scriptura habitis , possunt
fieri ẽt partibus non uocatis,pro se allegantes,quia nun
quam inuenitur expressum,ꝙ aliqui uocari debeant,li
cet primò dictum est securius.hoc autem est certum , ꝙ
si illi,quos res tangit,uocati nõ ueniant,ꝙ pôt fieri hęc
6 publicatio,ar.aũt ut spon.lar.§.ad hoc. ¶ † Et si sit in-
strumentum,qđ alium non tangit specialiter,ut priuile
gium,uel indulgentia generalis,tunc uocari debent hi,
quos res tangit,uel ad minus solenne edictum emitt',
ar.optimum infra de clan despon.cum inhibitio infrà q
ma.accu.pos.cum in tua infra de sen. exc.c.statuimus a-
liter non ualebit priuile. publica-
a tio,nisi fieret per illum,[a] qui con-
cessit priuilegium.tunc.n.satis pos
set dici,ꝙ ualet publicatio, etiam
nullo edicto emisso : quia ipse de
nouo eidem cõcedere posset. Sed
contra uidetur.infrà de cõfir.ut.li
cũ dilecta. sed potes dicere, ꝙ ibi
non fuit emissum aliquod edictũ ,
sed aduersarius comparuit,& fuit auditus.Sed si contra
rium diceretur,in instrumentis magnæ fraudes,& præ-
iudicia possent prouenire.cum ulterius de falsitate pri-
morum, uel suspitione nil posset dici.sed in publicatio
ne eorum , quæ nondum sunt in publicam formam re-
dacta , non potest tantum fieri præiudicium, licet & ibi
multum fieri possit.

a ¶ Per illum. *De hoc dicto, & eius uerit ate uide latissime per Fel.in cap.cum olim, colum.v. in fi. & se. per totum suprà de re iud.*

CVm in tua diœce.& infra [eorundem] iij.uel iiij.
[11 uel 12.] isti 11.uel 12. recepti fuerunt ante ꝯ
ctum matrimonij,qñ inquiritur, an sint consanguinei
secundum tenorem constitutionis,quæ est infrà de clã.
despon.c.3. [Primi] 11.uel 12. [Posterioribus] tri-
bus,uel quatuor. [Præferantur] licet expresse nõ re-
spondeant huiusmodi qõni; tamen innuit hanc respon-
sionem.s. ꝙ secundum dicta præteritorum testium est
procedendum. ¶ Pręferantur] nunquid si mortui sint
primi,ualebit dictum quod in primo iudicio dixerint?
uẽ ꝙ sic.infra eo.pręsentata.C.de testi.l.ult. Sed nos di
cimus contra, quia pro nulla est uox eorum,& illa iura
non tangunt hoc, quia ibi iudex ordinarius, uel delega
ius

tus succedit in locū arbitri, unde de iure esset, q si primus esset iudex, q de cetero non producentur idem testes, ex quo producti fuerunt corā eo, cui successit.s.eo. causam.j.C.de iudi.properandum.§.sed si autem. sed quia primus, qui testes recepit, arbiter fuit, qui non est tantæ autoritatis, sicut iudex.C.de arbitris.l.j.statutum fuit, q is, ꝯ quem testes producti fuerant, ratas haberet attestationes coram arbitris receptas, uel de nouo iidē reciperentur super eadem causa. at hæc causa non est eadem cum prima. prima.n.fuit inquisitionis, hæc est actionis. ¶Item ad aliud in prima agebatur: ad aliud in secūda, & iō producti in prima non ualent in secūda.s.e.ueniens. [Ad aliud] ad coniungendum matrimoniū. [Ob aliud] ne filij sint illegitimi. uel.i.ut satisfaciat sacerdoti inquisitori de consanguinitate inter eos [q̄ isti] 3.uel 4 q iurant ad separandū, & ne maneat in illicita copula [Priores] t 1.uel 12. [Testimonia] & et si 10t essent numero, & non plures.s.de proba.ex literis [Casu] .i. cum agitur de matrimonio coniungendo, uel separando s.e.series, sicut, tenore: qa nec sñia transit in rem iud.j. de re iud.consanguinei. tamen quanto circa maiora periculū uertitur, tāto diligentius inquirere debet iudex.

Constitutis in præsentia nostra] nō teneri] no.temerariū piuriū nō repellere à testimonio. sed dic hoc in odium archiepi esse, qui hoc credit procurasse, uel ad minus in eius fauorem procuratum est: aliàs autem secus esset. 1 t.q.3.quisquis metu.ff.de iureiu.eum qui [Inuito] de hoc no.s.e.c.intimauit.

Constitutis in præsentia nostra [ad petitionē eiusdē principis] uel epi. [Testificata] hic habes, q post publicatas attestationes sup processu in eā mřimoniali nō licet testes inducere.s.ut lit.non cont.ad hoc secus, si super consanguinitate, uel alio impedimēto.s.e.cum in tua, & c.series.¶Iudicū posteriorū] forte post sñiam Pr gen.epi, princeps super confirmatione sniæ literas impetrauit, & iterū sup cassatione utriusq; processus.s. epi, & aliorum delegatorum fuerunt iudices impetrati, & super eis processibus testes producti fuerunt, & antēq aperirent dicta, obtētæ fuerunt hæ literæ ad eosdē iudices, uel ēt ad alios: qa nō est ibi uis, ad quos sint literæ obtentæ, quibus eis mandaē. q sup eis processibus iterū testes reciperent, si partes uelint, cum priores attestationes non sint publicatæ. [Quos] si iudex forte cognouerit, q in primo testimonio aliqua omisit, uel aliam iustam causam attenderit: alias.n.nō licet, ut aut. eodem.§.quoniam uerò multi.ff.de quæsti.repeti, nisi super alio articulo, uel ad aliud ageretur.

Licet ex quadā [graues] senes, quibus magis creditur in consanguinitate.35.q.6.c.1.ar.ff de fid.instr. l.j.uel die graues esse, qui non sunt leues morib. glsis expositio. ff.de leg.ij.cum pater.s.de seru.c.1. [duobus] nō est necesse, q quilibet à duobus audiuerit sed necesse est, qd plures sint principiū huius auditionis, & est fm hoc, ar.q si uolo probare iurisdictionem de usu, uel seruitute aliqua; & unus dicat de uno, alius de alio actu q probaē. tutius credimus dicendū, q qlibet testis ab eisdē duobus, & eodē tpe audire debet: alias in suis dictis erunt singulares.s.de ele.cū dilecti. de hoc no.j.de acc.qualiter.ij. [Demonstratione] ff.si cer.pe.certum.

SVMMARIVM.

1 *Copia articulorum, & capitulorum probandorum debet dari partibus, & cur id fiat.*

2 *Nunquid interrogationum copia sit danda parti.*

3 *Quid agendum ad hoc, ut testium super tota causa ualeat testimonium.*

4 *Qua de causa iterari possit interrogatio.*

Per tuas nobis literas [audiendum] Iudex tñ ex officio suo pōt facere.ar.ff.de quæsti.l.repeti. j.e.cū clamor [audiendum] uel nisi obscure di
1 xisset.j.e.cū clamor. ¶†Capitlis] no.q capřorū uel articulorum probandorum expedit copiam fieri partibus ut postea non ita de facili audiaē, si diceret, q sup illis articulis deponere nō debuerūt: sed si nō fiat, nihilominus ualet eorū receptio, sed libere audieē ꝯdicens, si di
2 xerit sup articulis impertinentibus. ¶†Interrogationū aūt, quæ fiūt sup circūstantiis, nō est facienda copia partibus, qa ipsæ tm danē ad instructionē examinatorū; & si interrogauerūt de alio, q̄ deberēt, nō fit piudiciū partibus, ar ff.de inter.act.l.si.¶Sed si uult dare copiā, nō peccat. & no.q pducēti testes p maiori parte est utile dare articulos, sup qb.uult pducere testes: qa nec iudices, nec testes sunt sp instructi & de facto, & de iure, q de oībus necessariis scirēt interrogari. Sed illi, ꝯ quē pducū
3 tur, nō est utile nisi ad hoc, q sup capitulis melius scirēt facere interrogationes. ¶†Item not.hic, nec iudex, nec partes debēt sustinere, q testes iurēt dicere ueritatē tm sup artic.datis: qa sic nō ualeret testimoniū eorū super aliis, quæ contingunt &c. sed super illis articulis tantū sed debent iurare super illis articulis datis, & etiam super causa, & sic ualebit eorum testimonium super omnibus, quæ faciunt ad causam s.eod.de testi.3.q.9.hor
4 tamur, infra de accusa. cum dilect. ¶† Negligenter] si enim ex certa scientia, uel causa omisisset interrogare, scilicet qa nō deberet, tūc ēt si à principio capřa, sup qbus interrogari petiisset, dedisset, nō tñ iterareē interrogatio, sed si capřa, sup qbus interrogari debebāt, essent à iudice approbata partib. pñtibus, & postea essent aliqua omissa, sup illis bn̄ iterareē interrogatio.¶Item no.q hic nō loqnē de interrogationibus, quæ fiūt à testib. sup circūstātiis nō ꝯtingentibus principalr negociū principale, quales sunt de loco, nbi sunt celebratus ꝯctus, & de tpe, & huiusmodi consimilibus. De his enim quæritur, ut discernaē eorum fides, de quibus no.s.eo. cū cām. ¶Sed loquitur de capitulis, quæ sunt circa principale negocium, uel ei annexa, uel potius sub eis comprehendunē, sicut est, qñ intendit probare pscriptionē, q quærat de titulo, uel de cōtinuatione tpis, & de bona fide, & dicimus, q de his quærere debet, siue pars dederit de hoc articulo, siue non. Si non quærat iudex de his repetendi erūt testes. nā in culpa erit iudex, & non pars de hoc, q sup articulis his nō rñdet. ipse.n.eos examinare debet.s.e.cū cāæ, & s.de prob.c.licet; & non pars: qa p eos subornari nō debet.s.e.cām, de proba.licet. Nec ēt ipsis testib. hoc est imputandum, si nesciūt oīa capřa q̄ sunt necessaria ad pbādū pscriptionem. Sed dices, fm hoc uř, q iudex suppleat de facto, qd nō licet, ut not.s. de postu.c.bonæ. Sed rñdeo hoc eē tale fcm, q licet supplere: qa colligitur ex actis, s.qa ex quo admissus est ad pbādū pscriptionē, & sub pscriptione ꝯprehēdaē titulus p ꝯns admissus intelligitur & ad titulum probandum.

Licet dilectus filius.N. [Partes] quia ambo forte partes produxerunt testes super principali; & ideò utraque pars contra se productos reprobare uolebat, quod poterat. Et idem dicimus in secunda reprobatione, q utraque pars poterit testes inducere ad reprobationem suorum testium, arg.ff.de leg.iij. fideicom.§.si quis decem. ¶Quarto] licet qualibet dilatio ad in-

 struen-

struendam causam non sit danda sine causæ cognitione. 3.eu c. li.3. § spacium, & in prima dilatione modica aut nulla cognitio requiraẽ, ut no. s.e. in causis; tñ ad reprobandũ testes non dabit dilatio sine grãdiori cãæ cognitione tñ sp dabunẽ dilationes, & breues; & hoc pbat, qa nisi odiosæ eẽnt hmõi dilatiões, nõ eẽt rõ, quare quartæ & ulteriores nõ darẽt ad reprobationẽ testiũ. Inn. I 1 1.

PRæsentata [ecclesia] S. Petri [Ab eisdem] partibus [solo] duo etiam arbitri nõ ualebãt; de hoc not s. de off. dele. cãm. ¶ Solo] hic uideẽ expirare arbitriũ, si multum abscedat arbiter. tñ hoc non est usquequaque uerum. nam licet non possit citare partes ad remotas partes: põt tñ, si hoc expresse actum est, s. q. à remotis citet, illud facere. si aũt non sit appositũ in compromisso, uõ poterit eũ citare, nec cãm agere extra territoriũ rei: sed ibi sic: qa arbitria ad instar iudiciorũ redacta sunt. ff. de arbi. l. ; alij dicunt, q per duas dietas citari possunt, arg. s. de rescrip. nennulli. Melius dr, q nisi aliter expressum sit super loco possit ubi cõpromissum factũ est, uel ẽt in secessibus, si arbiter talis sit, q cõsueuit in secessibus agere, & iuxta urbẽ, uel locũ cõpromissi, dũmõ sit sine grauamine alicuius partis, citare partẽ. ff. de ar. si cũ dies. §. si arbiter. [Videaẽ] sicut i ueritate expirauit [acta] noconfessiones, & alia acta factũ respicientia corã arbitris ualere in iudicio ordinario. C. de arb. l. pe. § pen. In testibus tñ aliqd speciale statuit hic, & no. de hoc. s. e. cũ i tua. sed an lit. cont. facta coram arbitris sufficiat coram iudice, ar. est hic, ar. 3, qa sñia nõ habet uigorẽ, multominus lit. cont. nisi quo ad interrũpendã præscriptionẽ. C. de arbi. l. pe. §. ult. [Optione] iõ aũt seruaẽ hæc optio capitulo soli, & nõ archi. qa archi. eos pduxerat. uñ nõ poterat eos recusare. 4. q 3. si qs testibus. [Recipiant.] hic uult dicere, q iudices pcedãt p acta habita corã arbitris: ita tñ, q si uoluerint ratas habere attestationes corã arbitris receptas, possint: alr̃s iidẽ testes iterũ recipereñ. & hoc uerũ est, si testes uiuãt: alioqn necesse habet eas habere ratas; & hoc est tractũ. C. de test. l. ul. C. de arbi. l. pe. in fi. [supersunt] .i. uiuunt. Inn. I 1 1.

NVper nobis [nisi iuratus] nisi quoad pſumptionẽ. 28. dist. de Syracusanæ. 8. q. 3. c. 1. 20. q. 3. præsens. 86. dist. tanta. [iuratus] 3. 11. q. 1. quicũque, uers. omnes. sol. illi derogatum est, uel illud est speciale priuilegiũ, quod concessit imperator epis in causis, quæ mouenẽ in iudicio seculari: qa in causis, quæ coram ecclesiastico iudice mouentur, non potest concedere priuilegium [iuratus] s. e. tuis. C. de te. iureiu. 33. q. 2. admonere.

VEnerabili filio. N. [congregatis] supple supplicarunt pro canonizatione. M. abbatis. S. Martini.

S V M M A R I V M.

1 *Quæ cã sit, quòd post publicationẽ prohibentur testes produci.*
2 *An post apertionem liceat producere alios testes.*
3 *Testium dicta obscura non sunt per alias declaranda.*

1 CVm clamor. ¶ †Iterum] spãle est in inquisitione, quæ ex puro & mero officio sit, ut non attendaẽ ibi publicatio testiũ quãtũ ad hoc, qn sp testes produc anẽ. & est rõ. nã iõ prohibentur testes post publicationẽ produci: qa timeẽ subornatio testiũ, in auẽ. de test. §. si uerò. Sed hic, s. in inquisitione non timeẽ subornatio testium ex parte producentis, cũ nullus alius sit ibi pars, nisi fama & iudex. ¶ Item ipse iudex semper habuit apud se publicata dicta testium, siue per se receperit, siue per tabellionem. sed forte oppones, q si quis specialiter deputatus est ad ministerum inquisitionis, & illi sunt publicatæ attestationes, nunquid impediet alios pducere? credimus idẽ, qd supra diximus. nam si sit minister inquisitionis, non tñ habet ius in inquisitione, sicut procurator, q nõ potest remoueri post lit. cõt. nisi cã cognita. ff. de procu. post lit. cont. & l. seq. at iste sp mutari põt. s. de accu. olim & s. de re iud. cũ I. & A. ¶ Itẽ nõ ur̃, q possit appellare. uã nõ ur̃ sua interesse, nisi forte appellaret noie superioris, q inqri mãdauit, & ad inquisitionẽ, prosequendã ipsum deputauit, ut in pa l. c. olim ¶ Alij tñ dicunt, q hic inquisitor ius habet in inquisitione ita, q mutari non põt, ex quo cœpit, & poterit appellare, sicut q agit pupillari actione, & post, q̃ sibi publicatæ fuerunt attestationes, non poterunt produci testes, nisi probareẽ collusio. s. de col. e. ult. ff. de iureiu. cũ q. §. in popularibus. ff. de pop. act. l. ij ff. de accu. si cui. §. j. & ij. Et rñdetur huic decr. quia hic nõ erat specialis executor inqsitionis: uel quia nõ dr̃ hic, q de nouo interrogentur antiqui, uel noui inducantur pp spãlitatẽ cã inquisitionis, sed pp obscuritatem ipsorum. pertinet. n. ad officiũ iudicis, ut ipsi se sic exponant, & fortè hæc dilucidatio non est facienda ad pe-
2 titionẽ partis, sed officio [a] iudicis, ut no. s. de accu. cũ dilectus. ¶ †Sed dices, quo iterũ introducerent alij cũ sup hoc eodẽ articulo producti fuut aliqui? Rñ. post apertionẽ nõ licet producere aliquos, ut mu tent, qd dictum est, uel ẽt addant, ut in præall. autẽ. §. si uerò. idẽ uideretur, & si nihil dixerunt. nã tũc nõ possunt iterũ produci, cũ sibi suspitio subornationis sit, licet secus sit, ubi obscurè dicũt, cum obscure rñdere nõ per oĩa idẽ sit, qd non rñdere. ¶ Item & ubi uolunt priorum dicta comprobare p testes ẽt post publicationẽ; puta per testes duos probaui me emisse die tali: alius probat ea die me alibi fuisse: possum ẽt post publicatas attestationes alios producere ad confirmandum priorũ dicta, s. q. eadẽ die sui pñsens & emi, ar. prædictæ autẽ. & s. e. ex tenore. nec ad cõfirmandũ priorũ dicta semper admittendus sum. nã cũ habui dilationẽ ad testes producendos, non est mihi dãda alia dilatio, nisi eum cãæ cognitione ut no. s. e. in causis, ut in casu præsenti notari põt. nã in isto casu satis apparet, qd subueniendũ est mihi, & meo facto credendũ, q maliciosè hoc nõ peto. probabilr. n. credere potuit, q sufficerẽt mihi duo testes ad probãdũ 3tũ: sed supueniẽtib. pbationib. aduersarij cogno-
3 scit 3riũ. ¶ †Sed si aliqui prim ò dixissent obscuræ, alij minus obscure tũc minus q obscurè dixerũt, eẽnt iterrogãdi sup expõne dictorũ suo rũ: tũ alij ad hãc obscuritatẽ declarãdã nõ essent admittẽdi, nisi sicut dictũ est ad 3firmãdũ priorũ dicta. Aliqui tñ cõtradicũt pdictis dicẽtes, q iidẽ testes nõ sunt iterũ repetẽdi ad declarãdũ, q obscurè dixerũt, nisi qñ adeo est obscuiũ, q nullũ habet intellectũ. si ãt põt intelligi, sed diuersis modis, tũc si qd dictũ est, ex 3suetudine [b] recipiat aliquã interptationẽ, illã hẽbit, ar. ff. de leg. minimè. alioqn i benigniorem

[a] ¶ Ex officio. Ad hac dicta Inn adde Bar. in Extrauagan. ad repri. & in sua disputatione incip. index maleficiorum, et Pe. d. Anch. in cons. 97. col. fi. in prin. cons. in quæstione, quæ uertitur, et Bar. in l. ij. § si publico, col. iiij. ff. de adult.

[b] ¶ Ex consuetudine. Adde Fel. in t. gl. de cre. col. vj. qui refert hoc dictum Inno. & ad Inn. hic. Adde Io. de Imo. in l. ij. col. i. ff de duob. reis, Alex. de Imo. in cons. 82. col. ij. in prin. in uo lu. & Cardi. in consi. 197. col. fi. in fi. et Alex. in cons. 156. col. iiij. in 5. uol. ubi quòd in dictis testium attenditur, quod ut plurimũ fieri solet,

rem partẽ interpretabitur.ff.de leg.benignus, infra de
ſpon.iuuenis: alias uerborum ſignificationi ſtatur, ff.de
condi.& demon.l.j.§.j.uel contra introductorem tunc
interpretandum eſt ſupra de proba.in præſentia.

SVMMARIVM.

1 *Canonica infamia per pœnitentiam tollitur.*
2 *Emendatio criminis quomodo appareat.*
3 *Mortaliter peccat, qui temere iurat.*
4 *De publico condemnatus crimine, ſemper eſt infamis.*
5 *Excõicatus an ſemper repellatur à teſtimonio, & uide ĩ nu.7.*
6 *Excommunicationis ſententia etiam iniuſta tenet.*

1 TEſtimonium eius [crimen] †de quo nõ eſt cõ-
demnatus, nec irrogat infamiam ipſo iure. utrũ
horum fuerit, repellitur etiam poſt ſnĩam in cã
ciuili. infamiam.n.canonicam tollit pœnitentia. 6.q.1.
illi: ſed infamiam ciuilẽ non.2.q.3.§.hunc colligit, licet
alij aliter dicant [reprobat.] 6.q.1. illi, q crimẽ.ſ.e.ſu-
2 per c.j. ¶†Emendatus] emendatio apparebit, ſi occul-
tum eſt crimẽ, p ſacerdotem, q dicat eum ſibi ꝯfeſſum:
uel, ut quidam dicunt, eius ſimplici uerbo credẽdũ eſt.
ſufficit aũt occultã pniam agere, ubi crimẽ occultũ eſt.
Si uerò crimẽ eius eſt manifeſtum, debet manifeſta eſſe
pnĩa, licet nõ ſolẽnis.2.q.1. ſi peccauerit.45.diſt. ſed il-
3 lud.50.diſt.i cap.ĩ.de ſimo.nemo. ¶†Periurij] 6.q.1.q-
cũque. Et intelligitur hoc uerum, ubi falſum iurauit, &
ꝯ licitum iuſm uenit. ſed ſi non falſum, ſed tñ temera-
rie iuſm iurauit. uel etiam ꝯ illicitum iuſm uenit, quia
non eſt ꝑiurus, qa facit ꝯ iuſm, ſed qa temere iurauit.
22.q.4. ſi aliquid; non eſt repellendus à teſtimonio, ſ.e.
ꝯſtitutis. Sed tñ quilibet temere iurãs mortalr peccat.
22.q.2.c.ij. & q.4. neceſſe, & ĩ de iureiur. c.& ſi Chri-
ſtus. ſed põt dici hoc iõ eſſe. qa ex quo tale iuramentũ
non ſeruat, ſeipſum pſumitur de ta
libus pœnituiſſe. ᵃuel põt dici, q
etiam temere iurans repellit. nec
obſtant ꝯria, q loquunt, q poſſunt
reddere teſtimoniũ ꝯ eum, q alias
coegit, uel induxit ad pſtandum te
meraria iura, qđ in eorum odium
factum eſt; temerarium ẽt iuſm non repellit à digni-
tate, ĩ de iureiu. ſicut noſtris: alij tñ contradicunt [p-
iurij] 22.q.5. ſi quis conuictus. paruuli [in criminali]
2.q.7. apoſtoli. ipſi teſtes [de crimine] niſi ſecum ſit di
ſpenſatũ: uel niſi ſit in inte.reſt.ut no.ĩ.de re iud. cũ te.
4 ¶†De crimine] publico, de quo condẽnatus ſemper ſit
infamis, ff.ex qb.cau.inf.irro.athletas, §.calũniator. uel
etiam in priuato, ſi deſcẽdit ex ea actione, q etiam dã-
nato in priuato iudicio infamiã irrogaret, ut furti, & ue
ri bo.rap.ff.de his, q no.infa.athletas, §.ſi.& duabus ll.
ſeq.& ff.de pu.iud.infa.ff.de cri.ſtel.l.ij.& iij.& idem ẽt,
ſi de crie priuato, qđ etiam condẽnato non irrogat in-
famiam. nam cum non poſſit pmoueri, non poterit ſa-
cerdotem accuſare: ſed laicum põt accuſare, & teſtifi-
cari in eum. Idem etiã dicimus, & ſi excipiatur de crie,
qđ non infamat, ut hic, & ſiue ſit condẽnatus, ſiue non.
¶Per exceptionẽ] de crimine, in quo perſeuerct. Si aũt
egiſſet pniam, tunc ita audiet aliquis excipiẽs ꝯ eum de
crimine, ſicut auditur excipiens ꝯ electum petenſ ẽ con
firmari, de quo no.ſ.de elec.dudum Ro.& ĩ de accu. ſu
per his. uel dic hic exceptionem ꝯdẽnationis ſuper crie
5 factam. ¶†Per exceptionẽ] ſed qd dices in excõicato,
ſed nunc abſoluto, nunquid põt ferre teſtimonium? ar.
q non.4.q.1.c.j.& ij.ubi multum de hac materia notatũ
eſt. uel dic aliter, q ſit ibi notatũ, q nunquã obſtat teſti,
q fuerit excõicatus, dũmodò nunc ſit abſolutus. Sed ne
ceſſe eſt crimẽ probari, pp qđ excõicatus fuit ad hoc,
ut repellat. nec obſt.rõnes, q ibi ſunt notatæ, puta quia
nõ fertur excõicatio, niſi p magnis cribus.11.q.3.cer-
tum eſt.& aſſignamus talem rõnem. excõicatio non eſt
culpa, ſed eſt medicina, uel pnia.2.q.1.multi; & iõ ea ceſ
ſante nõ debet aliqua infamia remanere, ff.de his, q no.
infa.ictus. ¶Sed dices, licet pœna excõicationis non ſit
pcm̃ pœnæ, tñ impoſitio p iudicem facta eſt pbõ culpæ,
q non niſi pbata culpa irrogat.2.q.1.nemo. Rñ. q ſæpe
ſine manifeſta & ſolẽni pbõne quis excõicat hoc ipſo,
q præſens nõ eſt in termino; & tñ põt eſſe, q legitimo
impedimẽto detentus eſt, & ſic eſt iuſta excõicatio; ſed
tñ cã, uel culpa non ſubeſt vnde poſteà pbato impedi-
mento ſine difficultate abſoluitur.4.q.5.c.j.ĩ de re iud.
6 cũ Bertoldus. ¶†Item ſnĩa excõicationis etiam iniuſta
tenet.11.q.3.c.j. graue ergo eſſet, q perpetuam ſibi infa
miam irrogaret. ad hoc ergo, ut nunc obſit ei ſnĩa excõ
municationis, oportet, q pbet etiam culpam, p qua ex-
cõmunicatus eſt, ar.ff.de his, q no.infa.ictus. ¶Alij tñ di
cunt, q ubi qs contumax eſſet in parendo ſuper crie, de
quo condẽnatus eſſet, & hac cã expreſsè aſſignata ex-
cõicaretur: q talis excõicatus bene repellet, etiam non
pbato crie.& idem dicunt, ſi etiam amoueretur ex offi
cio, uel ordine pp inobedientiam, ſiue excõicationem,
ar.4.q.1.c.j.& ij.ff.de his, q no.infa.l.ij.§.ignominiæ, &
ff.de iudi.cum ptor. & idem uſ dicendũ, ſi non eſſet con
dẽnatus, ſed tñ crimen eſſet notoriũ: uel etiã non eſſet
notorium, ſed tñ iudex exprimit in ſnĩa, q non vult de
tali crie pœnitere, qđ cõmiſit. iõ excõico eum, ar.pdi-
ctarum legum. ſed ſi tñ bene attendas, in oĩbus his non
7 eſt cã eum expellendi excõicatio, ſed ſnĩa ſuper crie la-
ta, uel crimen cõmiſſum. ¶†Et iõ melius uſ dicendum,
q non ſufficit ad repellendum quẽquã à teſtimonio p-
bare, q fuerit excõicatus expreſſa cã criminis in excõi-
catione, niſi fuerit tale crimen expreſſum in ſnĩa, quod
ipſo facto infamaret, cum acta pnia de aliis criminibus
emendatus ſit, & infamia canonica ceſſet. nec eſt ſiſe de
remiſſo cã ignominiæ, uel exautorato, cũ neutrũ horũ
interuenerit in excõicato. & rñdeo obiectionib.ſ.ff.de
his, q no.inf.l.ij.§.ignominiæ, & aliis: qa exautorare mi
litem, uel remouere ab exercitu, uel ordine, uel iudicẽ
remouere à ſenatu, de qbus ibi loquit, eſt pxima cã, &
pœna delicti: ſed excõicatio, uel priuatio à cõione fide-
lium uel ſacrorum non eſt pxima pœna delicti: imò ali
quod eſt mediũ.ſ.ꝯtumacia, p qua fertur tñ excõica-
tio, & nunquã p crie, quãtũcũq; ſit graue.11.q.3.certũ.
nec hac rõne dicẽdũ eſt, q ſi ipſo facto incidit in excõi-
cationem, ut in uiolẽta manuũ iniectione, q repellẽdus
ſit ppetuo, quãuis ſit pxima pœna delicti: qa hæc pœna
excõicationis non inferi ab hoĩe, ſed à iure. vnde nõ am
4 plius repellet pp excõicationẽ, q pp crimẽ tñ, ſ.durã-
te excõicatione, uel quouſq; pniam agat. ſed in pdictis
legibus dſ, q miles, uel iudex p iudicẽ fuit remotus; &
mitius agit ius, q iudex. [grauata] nã cum hic repellat
ab electione, & ſi ſi mõ ab ordinatione, ſ. de ele.ſup eo,
eodẽ mõ etiã repellẽdus eſt ab accuſatione, & teſtimo-
nio.2.q.7.ipſi, & c.teſtes. ¶Ciuili] in cã.n.ciuili nõ re-
pellit, ſiue crimẽ publ.ſiue priuatũ cõmiſiſſet, ſi pniam
egiſſet, & nõ eſſet condẽnatus, nec infamatus ipſo iure.
Item ſi condẽnatus eſſet de priuato, quod non infama-
ret, ff.de crim.ſtellio.l.ij. [à teſtimonio] idem etiam in
accuſatione, cum ordo, & teſtimonium, & accuſatio, cũ

a *¶ Pœnituiſſe. Adde Card. in conſi.35. in cip. ad dubia ſingulariter, colũ.4. circa medium.*

SVMMARIVM.

1 *Abbates, & priores conuentuum dicuntur agere nomine alieno, & tanquam ministri.*

2 *Non potest Abbas esse testis in causa monasterij, quando in eã constituit procuratorem, & uide in nu. 3. & 4*

5 *Tutor & procurator in iuramento de calũnia iurare debet in animam suam.*

6 *Inter iuramentũ de ueritate dicenda, & de calũnia differẽtia*

7 *Qua teneatur dicere iurãs in animã alterius, & uide in nu. 8.*

9 *Syndici iurare possunt de ueritate dicenda tam super diffinitione causa, quàm super expensarum quantitate.*

10 *Procurator an possit iurare de ueritate dicenda, remissiue.*

11 *Specificè non confusè obijcienda sunt crimina contra testes.*

12 *Licitum est iudici ante publicationem testium assignare terminum, intra quem obijcere testibus possint, quæ uelint.*

Ræsentium tibi auctoritatem. Casus examinata quadam causa apud sed. apo. tandem pars de Spaldug obiecit quædam in personas testium sancti Michael utraq; ẽt pars penitus suam intentionẽ probare uoluit per cõfessionẽ partis alterius. super hoe ergo hic scribit, & certa forma porrigitur, ẽm quã face-
1 re debeant. ¶ † Abbatem] bene dr̃ ꝑ Abbate, & conuentu, & contra priorẽ, & conuentũ: quia ꝑ ministris agitur, & contra ministros, quasi noĩe alieno. ipsi. n. sunt ꝑcuratores, non dñi. 12. q. 1. si priuatum. sed pro conuẽtibus, & ꝯ cõuentũ, in quibus cõprehenduntur ẽt ministri j. de conces. præben. post electionẽ. ff. de uerb. signi. familię, insti. de iure na. §. plebs, agitur ꝓprio noĩe: qa ipsi dñi sunt. 2. q. 6. biduũ, uersi. palam. ff. qñ app. sit. l. j. §. in propria tñ idem vř, si ẽt ministri actionum non sunt de conuentu, ut sæpe accidit in uice dominis, & sufficit cõtra alterũ fieri suiam, uel ẽt cõtra Abbates ambos nomine conuentus, uel ẽt contra ipsum cõuentum ꝓprio noĩe. & pôt Abbas, qui ex officio hẽt exercitium actionis, reuocare mandatũ à cõuentu datũ ꝓcuratori, qñcunq; uult ante lit. contest. post lit. aũt cõtest. non licet, sicut nec alij dño liceret. Sed si ambo simul sint lit. cõtesta & simul & diuisim possunt in cã procedere, sicut si ambo essent insolidũ ꝓcuratores, de hoc no. s. de ꝓcu. in nostra. ¶ Imò plus uidetur, ꝙ si libellus dicit, agit talis Abbas; agit & talis ꝓcurator cõstitutus a conuentu nomine cõuentus, ut sicut quo ad uerba uideatur diuersis noĩbus agere; tñ quia cõstat, ꝙ eiusdẽ noĩe agit, s. nomine monasterij, & cõuentus, ad quẽ res ptinet, de qua agitur; eodẽ mõ procederet hic Abbas, & ꝓcurator cõuentus, sicut, supra dictũ est. Secus aũt, si spãliter cã tangeret Abbatem suo ꝓprio noĩe. & idem est, si ageret dñs rei, de qua agif, cũ procuratore, quem ipse idẽ cõstituit. [Possessione] Not. ꝙ licet possessorio agatur ad restitutionem possessionis de rebus tñ spũalibus nõ iuratur de calũnia, sed de ueritate dicenda, sicut qñ petitorio agif supra de iura. calũ. l. fas. [Cõpositione] super spiritualibus. ¶ Ab eisdem] ideò hic Abbas, & conuentus sancti Michael requiruntur tanq̃ honestiores ob uehemẽtiores causas. C. de procur. l. fi. qui simul egerant, ut patet ex ipsa litera: quia si solus Abbas egisset, ipse solus tanquã honestior requiri posset. Sed in hoc casu dicunt q̃dam, ꝙ conuentus computato in ipso Abbate requiri posset: quia honestior & ueracior reputatur totus conuentus
2 ex Abbate & monachis cõputatis, q̃ solus Abbas ¶ † Itẽ not. ꝙ qñ Abbas ꝯstituit procuratorẽ in cã monasterij, in ipsa cã nõ poterit esse testis, licet alias possit. j. de iu reiur. & si Christus in fi. Sed si cõuentus agit ꝑ ꝓcuratorem, ẽt si tanq̃ honestior ꝑsona iuret cõuentus de ueritate dicenda: tñ iidẽ illi monachi, q iurant de ueritate dicenda, recipient in testes, & ꝑ utraq; parte ualebit eorũ testimoniũ. sed qñ iurauit ut honestior ꝑsona, tunc
3 dictum eorum ualet ꝯ se, & nõ ꝑ se. ¶ Sed queras, nõne eodẽ mõ recipictur Abbas ad utrũq;, sicut monachus? Rñ. nõ: q a Abbas quasi legitimus defensor est, & iõ duplicẽ ꝑsonam gerere nõ debet, s. agentis, & testis. sed in alio casu nullus monachorũ est defensor, sed cõuentus. tñ. & iõ singuli monachi, & ẽt Abbas pôt esse testis: q a licet instrumentũ dicat, Abbas & cõuentus ꝯstituunt talẽ ꝓcuratorẽ; tñ ipse Abbas ut pars, uel mẽbrũ cõuẽtus vř loqui, & nõ quasi principalis defensor. [Abbate] hi nõ erant syndici, ꝑ quos facta fuerit lit. cõte. sed ptibus placuit, ꝙ ꝑ hos iurares, & aĩs ẽt æq tati & iuri cõsonabit, cũ essent capita conuentuũ: postet tñ & alijs cõmitti
4 hoc iurisiurandũ, ar. ff. de iureiu. c. j. ¶ † Nomine suo] q a de cõuentu, & iõ iurat noĩe suo. & inde est, ꝙ inter rñdẽtes faciet numerũ. sed si ipse aliud crederet, q̃ qđ maior pars cõuentus sciret, cũ tanq̃ ꝑ uniuersitate sit iuratũ, rñdebit ẽm placitũ maioris partis, nõ ẽm suum. Crederẽ tñ, si Abbas nõ tanq̃ pars uniuersitatis, uel tanquam unus de uniuersitate, sed tanq̃ principalis, puta q a forte alia hẽbat diuisa, sed hæc iura, de qbus agif, cõia hẽbant ꝑ indiuiso: tñ ipse ꝑ se suũ placitũ non tanq̃ syndicus, sed tanquã principalis ꝑsona rñdet: ꝑ cõuentu aũt rñ. placitũ maioris partis cõuentus. si aũt hic de cõuentu, nõ esset, nõ in aĩam suã, uel noĩe suo, sed cõuẽtus tñ iuraret, & rñdebit uel dic, ut in glo. s. totius. ¶ In aĩas.] Hic iurat in aĩas eorũ, quorũ procurationẽ agit: q a non est procurator, nec aliquid hẽt facere in cã, sed ministeriũ tñ hẽt, & organũ est eorũ, in quorum aĩas iurauit. Si autẽ esset procurator, uel syndicus, tunc in talibus, in quibus licet procuratoribus iurare de ueritate dicẽda, s. qñ sibi sit mandatũ. ff. de iureiu. iusiurandũ. de hoc no. s. de iura. calũ. c. fi. tunc nõ iurat in aĩam alterius, sed in suam; quod satis hic apparet. ubi dicit, ꝙ a syndico inquirat, quid credat, uel sciat. unde apparet, ꝙ de sua scientia, uel credulitate debet respondere, non de alterius.
5 ¶ † Item cum in decisiuo iuramẽto tutor & procurator iurare debeat in animam suã. [nam illusorium esset, ꝙ in animam infantis iuraret] cur non idem in iuramento, quod fit in prosecutione causæ? ¶ Item hic admittuntur isti conuentus, ut faciant alios iurare in animas suas: quia placuit partibus supra de testi. tuis, uel dic ꝙ auctoritate huius decre. hodie licitum est omnibus collegijs per alium iurare. & hoc ideo, quia cum collegiũ in causa uniuersitatis singatur una persona, dignum est, quòd per unum iurent, licet per se iurare possint, si uelint. ff. de iura. calũ. l. ij. §. hoc etiam, propter facilitatẽ ponendi, & respõdendi: alias aũt quilibet per se in aĩam suam iurare debet suprà de iura. ca. c. fi. & c. in pertractandis. Imperator etiam per alium iurat. lxiij. dist. tibi domino. [Partis] ibidem residentium. 10. q. 2. hoc ius, ante medium. [Ipsorum] eorum, s. quia mandabant, ꝙ
6 in animas eorum iurent. ¶ † Veritatem] Not. quòd ubi iuratur de ueritate dicenda, tam ponens, quàm respõdens nõ quod credit, sed qđ nouit, dicere debet, ar. 3. q. 9. hortamur. sed cũ iuratur de calũnia, ibi qđ creditur, ponitur, & rñdetur. C. de iuramen. cal. l. ij. §. j. Itẽ si esset cã ciuilis, ubi iuratur de calũnia, nõ esset necesse, ꝙ in aĩas conuentus iuraret, sed in aiam suã tñ, & ẽm suum placitũ positionibus rñdere. s. de iur. cal cũ cãm. [ipsi] Abbas & prior. [Illos] cõuentus. s. [In quoiũ] s. totius uel maioris partis cõuẽtus ibidẽ residẽtes. nec sufficeret,

ficeret, q in aliqua positione maior pars consentiret iurantium, nisi esset maior pars conuentus ibi residentis, & est hoc ea ratione: quia minoris partis conuentus cōfessio non pōt præiudicari toti conuentui. ¶†Et est not.
7 dig nū, q q iurat in aīam alterius, non qđ sibi vř, sed qđ dt ab his, in quorum aīas iurauit, dicere tenet; & debet sic componi iurm, Nos iuramus per talem, q ueritatem dicimus. si.63. dist. tibi dño. Vel si nō essent, illi in quorum animas iuratur, si per literas, uel aliter certum est, q procurator præsens potest in animas iurantium iurare; & tunc debet iurare, sic ego in animas talium iuro dicere ueritatem, quam sciuerint, uel melius, iuro in animas eorum, q ipsi per me ueritatem, quā sciunt, dicent. ¶Item no. q si abbas, qui iurauit in animas aliorū, sciret aliqua, & illi, in quorum aīas iurauit, aliqua nescirent, uel ē ɔ̄, non debet respondere ueritatē, nec aliquis pro singulis de conuentu, qui dicerent se aliquid scire, nisi de eo, quod maior pars scit. sed ꝑ se, si aliqđ scit, aliis ēt nescientibus rńdere tenet. ¶Iccirco. n. hic dř q suo noīe iurāt, s. ut de his, quę sciunt ueritatem, dicāt, ēt si alij nesciāt. melius uidet, q ēt de his, quæ soli sciūt, nihil dicere debebant, nisi de suo facto, cum dictum eorum non præiudicaret neque. q. procuratoris, qa procurator non est, neque. q. testis, & nō est alia cā, quare pro se specialiter iurent, nisi ut astringantur dicere cū alis ueritatē. & eodem modo à quolibet quæretur de facto suo, si ab alia parte quæsitum esset, & compelleretur iurare. sed hoc bene dicimus, q licet aduersa pars peteret aduersarium iurare de ueritate dicēda sup his, q scit, nō sup his, q fecit, uel de facto suo, nō audiret. lex. n. lo quit tm, qñ de facto suo interrogat. C. de qōni. interrogari. Qñ n interrogatur de alieno facto, tanq testis
8 recipitur, non eo mō, quo hic dř ¶† Itē no. q si non per se, sed tm in aīas aliorum iurasset, & ipse ueritatem sciret, illi autem non, nihil dicet, quia de se non iurauit. Item si illi dicant, q aliter dicat, q̄ se habeat ueritas, quam ipse scit, nō rńdebit: qa pro nullo hoie debet falsum dicere, nec debet facere ɔ̄ conscientiam. imò uocatis, q prodesse possunt, debet eos monere, ut à falso testimonio uel dicto abstineant. 22. q. 5. hoc uidetur. Itē si nolunt rńdere p procuratorem, sed per se, non uideo, quare prohibentur Sed qđ si uelint per aliū nō iuratū rńdere [super quolibet] no. nō sufficere generaliter negare positionem, nisi ad singula in positione cōtenta rńdeat ¶Sine iuramento] & bene præiudicat hæc confessio, ac si facta esset cum iuro, sicut & confessio principalis personæ. ar. ɔ̄. ff. de confes. certum. §. pe. sed ista lex loquitur de confessione procuratoris minoris: qa non ꝑiudicat cū effectu: qa daē restitutio in integ. ¶A syndico] qui litem fuerat cont qui nec de calū. iurauerat: qa de rebus spūalibus agebat: nec de ueritate dicenda. hoc. n.
9 iurm abbas, & prior præstare debent. ¶Et est o. dignum q ēt in causis spiritualibus, q credant, uel nouerint, à syndicis sine iuro requiritur. fatemur tñ, q syndici possunt iurare de ueritate dicēda tā super diffinitione cāx, q̄ super quātitate expēsarū, & ēt sup negocio. C. de iudi. properandum, in fi. C. de re. cre. l. pen. ar. C. de iura. cal. l. ult. §. j. & tunc licet sine iuramento possint inquire re de credulitate, p iura tñ quæri non debet, ut hic. q. dā tñ in iuro de ueritate dicenda adiiciunt, q ēt p iurm
10 rńdebit de credulitate. ¶†De procuratore āt, q possit iurare de ueritate dicēda, no. s. de iura. cal. c. ult. & si scit, debet rńdere, scio id, de quo interrogas, uel credo & si dubitaret, debet rńdere, ego dubito. ff. de peti. hære. si debitor. & tunc debet ei dari tempus ad deliberandum. ff. de inter ro. ac. qui interrogatus. ff. de iureiu. iusiu randum. j. rñ. ¶Sed & aliqñ congrua rńsio uidetur, si dicat, ego nescio. ubicūque. n. titubat inter duo, quorum alterum est necessarium, & est facile utrūq; esse uerum, ut si quæratur ab aliquo, an modo uiuat aliqs, an mortuus sit, uel an sit in tali ciuitate, an nō, uel extra; circa hoc non uersatur cogitatus eius; & ideo bene rńdet, si dicit, nescio. posset etiam dicere, non credo eum uiuere uel non credo eum esse in ciuitate; & tñ non sequitur ex hoc, ergo credit eum esse mortuum, uel eum esse extra ciuitatem: qa per suam responsionem nihil ponit, sed negat tm, in auē. de h s q ingred. ad appel. §. si. [Primò] i. antequam admittantur testes prioris, & couentus ad reprobationem testium abbatis, & conuentus. [Sigilla
11 tim]. ¶†No. non sufficere dicenti cōtra testes, ego obiicio testib. adulteriū, periurium, & huiusmodi; sed oportet eum dicere, qđ ɔ̄ quēcūq; testium obiiciat. locum aūt & tempus, quo ad adulterium, uel periurium cōmit-
12 sit, an dicere teneatur, alibi no. ¶†Specificatione] hoc est no. dignū, q licitum est iudici ante publicationē testiū ꝓfigere partibus terminū, intra quē quæ uelint, testibus obiiciant, ar. ad idē. s. de proba. licet qđ sic ꝓbaē ex loco isto. nā istis iudicibus nō cōmittebaē cāx cognitio, sed tm certa forma eis sup certis articulis dabaē, & ita certū est nō erat facienda apertio testiū; quod ex eo maximè apparet, qa non ꝑcipit copiam attestationū partibus concedi, sed sibi sigillata fideliter trāsmitti. Et ualet hæc cautela ɔ̄ eos, qui maliciosè testes sibi ɔ̄rios reprobant, & pro se dicentes approbant. non negamus tñ, quin post apertionem testium possint dicere in personas testium, nisi antea fuerit eis terminus præfixus, intra quem dicant [Iuro] s. e. præsentium, contra so. ut ibi.

ROmana ecclesia & j. [Procu.] ff. de testi. l. si. & 2. q. 6 statuendū. C. de procu ad negocia uidetur, q si placet partib in negocio, q ꝓcurator po'sit esse testis, sicut mediator, ar. auē. de test. §. quia uerò, auē. de fid. instr. §. si uerò. In aliis aūt negociis ꝑ admittiē: qa nō ꝓhibeē. ff. de testi. l. j. ¶†Itē ar. qa ēt iudex admittiē in aliis causis. ff. de testi. ob carmē. §. j. dicūt tñ aliq, q ɔ̄ dñm bñ admittiē, & cogiē procurator in testē, & ēt in negocio, & cā, q̄ ꝓcurauit, sicut ɔ̄promissarij ɔ̄ electū à se, & arbiter. s. de ele. cū dilecti. s. de arbi. non sine. [Præsumptione] ff. quemad. testa. aper. l. j. in fi. ff. de dot. præle. l. Theopompus. s. de procu. ex insinuatione. 24. q. 3. si habes.

SVMMARIVM.

1 *In criminali causa non est quis cogendus ferre testimonium.*
2 *Quis sint cogendi ferre testimonium, & uide in nu. 3. 4. 5. & 6.*

De testibus cogendis. Rubr.

CAusam matrimonij. [Occultent] subtrahendo se à ferendo testimonio. ¶†Odio] & intelligo eos semper se taliter subtrahere, quando non potest ueritas aliter apparere; & de hoc in ciuilibus, ubi, s quis proprium interesse prosequitur, cum ibi sit peccatum in dānum proximi ueritatem cellare. 11. q. 3. q squis metu. Et hoc est uerum, nisi hanc ꝑsumptionem alia elidat, puta qa sit religiosus, quare magis iurare ueretur, uel alia consimili causa. In criminalibus autē, & ubi non est peccatū cellare ueritatem, non præsumo eum, qui non uult reddere testimonium, taliter se subtrahere, & icirco non est cogendus nisi manifestè appareat malicia. infra eod. peruenit. ij. Item dicimus, quod in ciuilibus & crimi-

criminalibus, in talibus tñ causis, in quibus non cogunt
testes, etiam si non subtraherent se gratia, odio, uel ti-
more: tñ si deficiant aliæ ꝓbõnes, cogendi sunt, ĩ c. ꝑ-
2 uenit. ¶†Cõpellas] quidam dicunt, oẽs indifferẽter co
gendos ad ferendum testimonium, C. de testi. si qñ. Alij
dicunt, ꝙ illi soli, q iactant scire ueritatem. Alij tũc eos
tm̃ compellent, qñ propter defectum probõnum perit
ueritas, quã cellare mortale pcm̃ est. 14. q. 2. quãq̃, ĩ c.
c. ꝑuenit secũdo. 11. q. 3. qsqs. ¶In criali aũt cã nõ cogunt
testes, ĩ eo. c. pen. sed si ciuilr agitur de crie, coguntur,
3 ĩ c. peruenit, & c. ult. & c. super his, & c. cum super. ¶†Se
cundum leges aũt in omni cã coguntur, ĩ c. sup c. Quę-
dam tñ personæ non cogunt etiam ſm leges, nisi magna
cã subsit, ut sunt senes, ualetudinarij, & alij, qui conti-
nentur, ff. de test. inuiti, & l. ij. ¶In cã autem inquisitio-
nis cõpelluntur testes, ĩ c. super his, & in causis spũali-
bus, ut hic, ĩ eo. c. cæterum. in cã etiam denunciationis
4 coguntur, ĩ de simo. licet Hely. ¶†Vel dic generaliter,
ꝙ ubicũq; cellare ueritatem est peccatum mortale, ibi
cogendi sunt testes; quod sic probat. iste inductus in te-
stimonium peccat mortaliter, nisi reddat testimoniũ;
ergo est cogendus, arg. 2. q. 1. si peccauerit. 22. q. 5. hoc
ur. & hac rõne, quia peccatum esset, si ageretur inquirẽ-
do ꝯ aliquem diffamatum de aliquo crimine, cogendi
essent testes, ĩ eo. super his: quia peccatum est sustinere
infamẽ personam in aliqua dignitate. 25. dist. primum.
5 ¶†Idem crederem, & si diceretur falsum instrm ciuili-
ter. uel aliter agatur ciuiliter, nõ ad pœnam, sed ad pe-
cuniarum cõmodum consequendum, uel uitandum, C.
de fal. l. pen. ĩ eo. cũ contra. Idem, si subtrahãtur testes,
siue ciuiliter, siue criminaliter agant, cogendi sunt te-
stes, ut dictum est supra. ¶Idem est, & si iidem testes ma
liciosè se subtrahãt, ĩ c. peruenit. ij. & c. cum ꝯ. ubi aũt
cellare ueritatem non est pcm̃, ut qñ agitur criaľr, uel
etiam ciuilr, s. excipiendo, uel alio mõ ad pœnam tm̃,
non dicimus cogẽdos: qa cellare ueritatem nõ est pcm̃,
sed meritorium, s. cellare crimẽ fratris, ar. 2. q. 1. si pec-
cauerit, nisi perseueraret in crie: quia essent ibi cogendi
testes, ut sic eum à malo reuocaret pœna, quem Dei
timor nõ reuocabat, ut ĩ de uita & ho. cle. ut clerico-
rum, § j. & arg. 22. q. 5. hoc ur, nisi esset crimẽ, de quo es
set periculum, ꝙ esset occultum, sicut hæresis, dilapida-
tio. Nam in his dicimus testes cogendos, etiam si sit oc-
cultum: quia nequeũt sine periculo dissimulari, ĩ de ac-
cus. qualiter. ij. 22. q. 1. si quis per capillum. Item super
fama, uel infamia credimus cogendos, ĩ eo. super his.
item si dicatur condẽnatos de crimine credimus cogen
dos: quia cum crimẽ iam sit notorium per sententiam,
peccatum esset illud cellare, infra de cohab. cler. tua,
& c. uestra. Item si dicatur sententia excõmunicatio-
nis lata in eum, cogendi sunt testes: quia hoc non est
crimen, cum excõmunicari possit quis sine causa, infra
de sent. excõmu. inquisitionis. & hæc eadem ratio est
6 in sententiis de criminibus latis. ¶†Si uerò diceretur
excõmunicatus quis ipso iure, puta propter manuũ in-
iectionem, ut 17. q. 4. si quis suadente: quia ibi oportet
probare crimen, non sunt cogendi testes, nisi in casu,
qui est, infra eo. peruenit. ij. uel in aliis casibus, ubi es-
set peccatum cellare ueritatem, ut dictum est supra. &
idem dicendum est, si sententia excõmunicationis sic la
ta sit, excõmunico te, nisi solueris decem, & hoc rõne
supradicta: quia non sufficit probare sñiam, nisi ꝓbetur
crimẽ, s. eum cessasse in solutione, quãuis possit rñderi,
ꝙ sufficit probare sñiam, nisi aduersarius ꝓbet ꝯrium;
de hoc plenius no. ĩ de accu. inquisitio. c. super his.

CVm super causa, quæ uertitur.

SVper eo & infra [factum] .i. crimen [timore] not.
etiam in criminali causa testem cogendum, si pars
aduersa testes maliciosè prohibeat, arg. infra c. proxi.

PEruenit ad audientiã [ostendit] præsumptiuè [cal-
liditatis] hic dixerunt quidã hunc uim passum non
ferre testimonium super principali, sed super coactio-
ne. de hoc no. supra tit. proxi. c. intimauit.

PEruenit ad nos [de rebus.] No. hic appellari rem
ecclesiasticam prosecutionem iniuriæ. Item no. ꝙ
quando agitur de iniuria, compellentur testes; & intel
ligo, cum de iniuria agitur ciuiliter ad suum interesse:
uel hoc est introductum in fauorem ecclesiæ, & cleri-
corum, & ne culpa laicorum remaneat impunita.

CAeterum [quod super consanguinitate.] Nota in
causis spiritualibus cogi testes, supra c. j.

SVMMARIVM.

1 *Testes synodales non sunt cogendi publicè testificari.*
2 *Infames an possint esse denunciatores.*
3 *An liceat testi addere dicto suo.*
4 *Testis qualiter dicatur uariare.*

PRætereà si testes [synodales] 35. q. 6. cps, in fi.
[testimonium] in hoc testimonio reddendo nõ
repræsentat propriè officiũ testis, sed officialis,
1 uel denunciatoris. ¶†Compelli] hoc vult dicere, ꝙ si
testes synodales semel denunciauerunt, ꝙ ꝯ Christia-
nitatem, sicut iurauerant, fieri intellexerint, ſm ꝙ iu-
rauerant, siue in matrimonio, siue in aliis non debent
cõpelli in publico dicere testimonium super eodem ne-
gotio, nisi qñ alij non inuenirentur super eodem nego-
tio testes. Et est ratio hæc, ne propter redditionem te-
stimonij plures sibi acquirant inimicos. uel dic ꝙ testi-
monium præstabunt, sed nõ iurabunt. ¶Articulus no-
uæ] talis forte, q non pertinet ad officium suum. tunc
enim ꝓcisè coguntur reddere testimonium; ut si forte
quæratur de dote, uel de adulterio. nam quia de eo in
primo iuramento non fuit facta mẽtio, de nouo iurare
debet, & testificari, supra tit. proxi. fraternitatis, & c. de
2 testib. [publici] q synodales dicuntur. ¶†Postquam] ꝯ
uidetur ꝙ non. 2. q. 1. si peccauerit. ubi patet, ꝙ illud
mandatum de denunciando peccatum proximi oĩbus tã
infamibus, q̃ aliis factum est. Item magis uidentur re-
mouendi, q ante officium erant infames, q̃ qui posteà.
Rñ. infames oẽrè possunt denunciare, nisi postq̃ hoc of-
ficium assumpserint, facti sunt infames: quia si ante erãt
infames, hoc ipso ꝙ assumpti sunt, uidetur cum eis di-
spensatum. uel ex quo deliquerunt in officio, grauius
delinquunt, q̃ si extra officium 11. q. 3. præcipuè, infra
de uo. & uo. reden. magnæ; & iccircò fortius posteà, q̃
anteà repelluntur. uel dic ꝙ ideò non vult, ꝙ ualeat te-
stimonium testis synodalis, si posteà incurrat infamiã:
quia cum hoc testimonium reddat ratione officij, & ei
plus, q̃ alij testi credatur, indignum esset, ut & infames
officiales haberet ecclesia. uel dic, ꝙ infamis possit red
dere testimonium, sicut quilibet alius: sed non potest,
sicut testis synodalis. uel dic ꝙ infamis admittit ad de-
nunciandum, sed non ad testificandum, ut hic. & 2. q. 1.
in primis, & supra tit. prox. ex parte. ¶Incõtinenti] an-
tequam partibus loquatur, uel alicui personæ. alias. n.
præsumitur ꝯ eos, nec ualet correctio, sed tm̃ primo di
cto stabitur, arg. ꝯ de testi. sicut, quãuis illud loquatur

a ¶ *Idem forte. Adde, quod communis opi. in hoc est cotra Inn. ut attestatur Alex. de Imo.in cons.138. col.pe.uers.adnotata in j.uol.*

¶Idem fortè,[a] & si appareat instru p eos acta inter multos sup ɔtib. legitimis, quæ firma maneant, & sine ɔdictione. nec credunt aliqui in hoc casu sufficere duo instrumēta, imò tot, q bene appareat eum eoc officium pro omnibus gerere.

3 ¶Priuatam aūt dicimus, quæ fit à non publicis psonis,& non habet p se autoritatem, nisi aduersarius hoc confiteat, uel nisi p collationem alterius scripturæ subscriptionis eiusdem aduersarij, & testiū,qui subscripserūt,ptobeť ɔrium.C.de proba.instra.

4 ¶†Ad hoc aūt, ut ualeat per comparationem probari instrm, oportet in illa scriptura, in qua fit comparatio, quatuor testes esse subscriptos,aut.de fid.instr.§.si quis igitur.¶Idem dicimus, si subscribantur testes in instro, uel literis epōrum,uel nō subscribantur. ¶Item q credaē literis abbatum, uel archidiaco.uel aliorum prælatorū de his,quæ fiunt extra iudiciū,& quantū credaē eis f.usq; ad quam summam,& inter quas gentes,totum relinquitur consuetudini,& cōsuetudo talis scripturas publicas facit, ar.j̄.e.cum dilectus,ar.C.de mā.l.j.9.q.3.cō questus. ¶Sed obiicies,nonne ius statuit credendum literis eporum.11.q.3.curæ.s̄.de proba.post cessionem, & s̄.de treuga & pa.c.j. ¶† Sed pōt dici in excōicatione

5 spāle pp periculum participationis.j̄.de rap.c.j.alias autem constat, q si eps, uel alius dicit, talem snīam dedi, uel sic citaui,non est credendum,nisi snīam ostēdat, uel citationem.s̄.de proba.qm̄.C.de arbi.ne in arbitris, in auē.de hære.& Fal.§.si uerò absunt, in prin j.colū.& sic de cæteris,quæ in iudicio contingunt,in quibus nō creditur literæ epi sigillatæ, sed tabellioni tm̄, uel duabus psonis ad hoc deputatis.¶Et sic intelligo dictam decre s̄.de proba.qm̄.in aliis aūt instrumentis, quæ extra iudiciū fiunt,ut de ɔtibus, & consimilibus,caueant illi, qui sigillare debent,ne aliqd in literis apponāt, nisi qđ iussū est in eis apponere. non.n.credimus, q de his, quæ uident, facere possint literas, nisi iniungantur eis, auē. de tabell §.non autem, uel ambobus ɔhentibus, uel ab altero tantum, uel etiam à quolibet altero, si forte ei prodesse poterit,sed instrumentum non proderit, nisi ei mandauit,arg.quia res inter ali.ac.a.non præ.C.res inter alios acta per totum. & etiam potest intelligi.C.de proba ad probationem. ¶Item non debet compleri litera,i.sigillū apponi, nisi in præsenti à prælati,ut prædic. §.in auēt.de tabellio.§.nos autem. ¶Item debet prælatus certæ personæ sigillum committere: uerum tamen, si per alium sigillari faciat, nihilominus ualet instrumētum: sed puniendus est prælatus, in auē.de tabellio.§.p

6 tabellio. ¶†Item continere debet litera tempus rogati instrumenti, in auten.de tabel.§.illud quoque, colla.4. quod debet esse idem cum tempore celebrati contractus. Si enim aliud esset, scilicet q ferret testimonium, de præteritis, non ualeret.j̄.de coha cle.tua. ¶Alij tñ dicunt,q instrumentum præceptum ab uno omnibus p̄iudicat: uel potius est oibus sufficiens probatio: quia fer uus publicus est.Obligationes.n.prodesse, & obesse dicūtur partib.non instrm,quod non est obligatio,nec ex quo oritur obligatio,sed est tm̄ probatio obligationis, uel cuiuscūq; alterius facti,ad hoc.ff.re pu.fal.fo.l.ij.& iij.& iiij.i rn̄.uel potes dicere instrumentum non nocere nisi his,inter quos fit.& hoc etiam aliis non nocet.dr enim fieri ɔhentes, licet non ambo, sed alter tm̄, uel ēt quisque extraneus,cuius tñ intersit, & iudex præcipiat instrm.¶Quidam tamen dicunt,& bñ non posse præcipi instrm ab extraneo,imò nec ab uno ɔhentium, nisi ambo consenserint,arg.pro eis, quia nec aliter est ɔtus, uel distractus, ut patet.ff.de pactis.l.j.& hoc pactum, & in l.emptione.C.de actio.& obl.& initio. Quid.n.interest cuiusq; extranei quantum ad ius ɔhentium præcipere instrm de alterius facto: & hoc uerum est in cōtractibus,qui fiunt de uoluntate partiū. ¶In aliis aūt, quæ non fiunt ēt de consensu partium, ut testmonium,snīa, protestatio, exceptio, contradictio, appellatio,& similia, sufficit mandatum illius, qui illud fieri facit. & q hoc sic obtineat, satis probatur ex tenore iurīi, qđ præstant notarij in susceptione sui officij,f.de his.quæ uidebunt, & audient, fideliter conficient instrm, fm q eis à partibus,uel à iudice iniungeť: tñ ɔrium uidemus de facto obseruari:quia quicūq; tabellioni præcipit, q faciat instrm,ipsum conficit:sed non fit bene, & pōt esse ea ratio pro his, qui sic indifferenter faciunt: quia non ratione præsentis interesse fiunt instrumenta, sed quia po terit interesse, & uix est aliquid, de quo non possit cuiusq; interesse habere instrumentum de eo, quod agitur. ¶Omnibus inspectis plus uidetur inniti ratione.quia siue ab uno ɔhentium tm̄,siue ab eo ēt,cuius nihil interest, possit præcipi fieri instrm,q tñ ualeat instrm à publica persona sic factum: quia hoc non probat à iure. ff.de probatio.ab ea parte.Itē pro his est.ff.de iure fisci l.in fraudē,& §.ex his,& §.seq.tñ ille,qui non præcepit, nō potest agere,ut sibi edatur, nisi procurator suus hoc præceperit.ff.de edendo,§.si quis.§.ex hoc edicto.interest ergo cuiuslibet, ut præcipiat fieri instrm,ut sic possit edi

7 tionem ipsius petere, quæ aliter sibi denegareť. ¶†Item no.utile esse,q tabellio semp scri

b bat in instro se rogatū:[b] qa si mortuus esset notarius, uel non recordaretur de rogatione instri, pro nihilo esset instrm.Si aūt uiueret tabellio,credendum est sufficere solū ipsius testimoniū, arg.auē.de tabel. in prin.auē.de fid.inst § si uerò neque. ¶Alij rñ dicunt, q præsumitur semper rogatus, ar.C.de ɔhen. & com.stip.l.j.insti.de fideiuss.§.fi.

b ¶ *Se rogatum. Adde Spe.in tit.de fide instru.§.breuiter,uers. & ne ibi Io.An.Bar. & Moder.in l.sciendum.ff de uer.obl.& Ale.de Imo i cōs.153 coll.vj.uer.non obstat in q.uol.*

8 ¶†Item no. [c] q cum officium ta-

c bellionis sit publicum & commune, quando rogantur non debent secreto manere: sed bene debent quærere omnia,ut sciāt,quod agitur,in auten de tabellio.§.nos autem ¶Sed si contrarium fiat, nihilominus credimus instrumentū ualere. sed magna est suspitio contra illud: quia sic occultē rogatus est,& notarius puniendus est, ar. j̄.ut eccl.benefi ut nostrū. sed obiicies, suspectum est instrumentū. ergo abiiciendum,nisi producens illud per alias probationes approbauerit.C.de proba.iubemus.C.eod.tit u. l.fin.& ff.eod.l.j fo.ibi loquitur,qñ scriptura uitiata est uel alias suspecta ex sui forma, uel rasura.C.de edic.di ui.Adr.toll.l.fin.& infra eod.ex literis. & cap.inter dilectos:alias autem secus: quia & si aliquæ suspitiones adsint, tamen durat & ualet, nisi alias contra illud probetur, nec propter suspitionem cassandum est,

c ¶ *Item no.hoc dictum refert et sequitur Bal. in l.manda in, col.pe. C.manda. & Fel. in c.ex parte de cons. col.7.uers.de cla.prema.supra de rescr.*

9 arg.2.q.5.c.1.¶†Item not q si priuata scriptura introducitur contra eum, qui eam fecit, nec ipse neget, ei stabitur.ff.depo.l.pu.§.fina. C.de non numerata pecunia generaliter, nisi in mutuo,ubi habet excipiēs biennium ante,q̄ ualeat.C.de non nu.pe.in contractibus, in prin.

prin.ſi aũt neget eſſe ſuã ſcripturã, hoc oportet probari
& poſtea procedatur,ſicut legitur. C.de non nume. pe-
cu.cum ſidem,& aut.contrà qui propriã ſi uerò de alio
agatur inſtrumento,quod a ius fecerit, ſi negatur ſcri-
ptura eſſe eius,cui aſcribitur,hoc ipſum ꝓbari oportet
ſi uerò certum ſit eam ſuã eſſe ſcripturã per ſigillũ, uel
alio modo : & dicatur nõ ei credendum,ſeruandum eſt
quod dictum eſt.ſ̃.ſ.ꝙ non eſt credendũ ei, niſi ſit tabel-
lio,uel niſi a cõſuetudine introductum ſit, ꝙ credatur,
niſi in caſibus:quia actis cuiuſlibet iudicis creditur.ſ̃.de
10 probatio.qm̃.¶†Itẽ creditur lr̃is cuiuſlibet de his, quæ
facere debet,uel põt rõne officij, ut ſi archieps ad conci
lium citet.xviij.di.ſi eps me.uel de ꝯſuetudine alias ad
conſecrationem epor̃ũ.lxv.di.non debet. p lr̃as ẽt epos
alienæ ꝓuinciæ uocabit ẽt ſimpliciter eps.uel ſi cũ citet
canonicos ad electionẽ faciendã.ſ̃.de elect. cũ inter. uel
ſi cõuentus licentiat aliquẽ monachũ.19.q.3. ſtatuimus
uel ſi eps mandat uitari excõicatos. 11.q.3. curæ. & idẽ
eſt in literis cõmendaticijs.72.di.p totũ.¶Itẽ & de his,q̃
rõne officij facere non debent aliqñ credit̃,ut in epis, q
dant lr̃as teſtimoniales de ordinibus , uel moribus ali-
cuius.ſ̃.de cle.pereg.c.j.& ij. ¶Et idẽ dicerẽ in ꝓcurato
re ad impetrandũ,& ꝯdicendũ cõſtituto.ſ̃.de reſcr.c.nõ-
nulli,& in omnibus alijs,ubi nullum,uel modicum præ-
iudicium alij generatur.nam in prædictis caſibus , & ſi
non conſtet ſigilla eorum eſſe,qui ſcribunt, uel ẽt ſi mo
dicæ auctoritatis homines ſcribant,credit̃ eis, ut de con
ſuetudine generali,& potiſſime ſpeciali Romanæ curiæ
obſeruatur [Ad exemplaria] niſi ſint publicata,ut no.
ſupra de teſt. Albericus , repete,quæ diximus infrà de
uerbo.ſigni.Abbate.

SVMMARIVM.

1 *Creditur ſcriptura facta manu publica etiam mortuis teſtibus in ea reſcriptis.*
2 *Non ſufficit ſigillum apponere chartæ,niſi is,qui appoſuit, dicat ſe illud appoſuiſſe.*
3 *Cauſæ,propter quas ſigillũ,& ſubſcriptio apponuntur literis.*
4 *Decretum,ſeu auctoritas non interponitur de futuris.*
5 *An poſsit epiſcopus ſigillum ſuum alij committere.*

Cripta uerò authẽtica.¶Hinc no.illas ſcriptu
ras dici publicas,quæ habent ſigillũ , uel quæ
ſiunt per tabellionẽ ẽt ſi non ſit eis fides adhi
benda;& alia authentica,qualia ſunt oĩa, q̃bus
ſides adhibet̃,& pñt dici oĩa authentica publica:ſed non
è conuer ſo.uel melius ſe hñt ut excedẽtia,& exceſſa.uel
authen.ſcriptura hic dr̃ originalis , ſiue manu publica
ſcripta ſit,ſiue non,uel ſcriptura authen.dicunt acta in-
di. uel hic dicit ſcripturam authenticã quæ hẽt ſubſcri
1 ptionem teſtium,& contrahentium.¶†Publica] Not. ꝙ
ex quo ſcriptura eſt facta manu publica, uel ſigillũ au-
thenticũ hẽt,ẽt mortuis teſtibus ibidem inſcriptis,cre-
ditur illi ſcripturæ,ut hic dicit, dũmodo non ſit in ali-
quo uitiata,uel uituperata , uel ſuſpecta, uel calũnioſa.
C.de edic.diui Adri.tol.l.ſi.aut.eo.tit.§.ſi uerò moriat̃
ille tñ contra quem producitur inſtr̃m,põt illud dicere
falſum.C. eo. ſi ueteris,& l.ſi. Si uerò ſcriptura eſt ali-
quo mõ uitiata,uel ſuſpecta, uel calũnioſa , q producit
eam debet eam probare ueram.C.de proba.iubemus.ff.
eo.l.ij.& ſm̃ hoc intelligi põt.j̃.eo.cum inter dilec. ſcri
pturæ aũt priuatæ non creditur,niſi teſtibus,uel compa
ratione lr̃arũ adiuuetur.eo.§.ſi uerò.ff.de proba.inſtr̃a.
Idem forte dicendũ eſt in forenſi inſtr̃o ar.ꝯ.ff.de dona.
2 in dona.¶†Sigillũ] non ſufficit ſigillum apponere char
tæ,niſi ille,qui appoſuit ſigillum,dicat ſe illud appoſuiſ
ſe.ff.de teſt.l.pe.C.de teſt.l.ſi unus.&.l. hac conſultiſſi-
ma,&.l.in teſtamentis,& l.iubemus,&.j̃.de re iudi.cũ in
ter. vr̃ ẽt ſufficere,ſi in charta loquentium, uel contra-
hentium contentorũ ſigilla apponantur,ẽt ſi nõ dicant
ſigilla nr̃a appoſuimus,ar.C.arbi.tut.l.ſi.& j̃.eo.tit. in-
ter dilectos.qualia ſunt ſigilla epor̃ũ,& aliorũ prælato-
rum,ut quidam dicunt,& c.11,q.3. curæ.19.q 3. ſtatui-
mus.xcvij.di.nobiliſſimus.ſ̃.de eo, qui mit.in poſ.cum ſi
cut.ſ̃.de elec.cum inter.ff.de cuſto.re.diuus.ſ̃.de proba.
tertio.¶Nos tñ dicimus,ꝙ ſigillis inferiorum prælato-
rum ab epo creditur,niſi hoc hẽret conſuetudo.j̃.eo.cũ
dile . iſi forte hẽant iuriſdictionẽ: quia tunc in his,quæ
ſunt iuriſdictionis ſuæ inſtr̃a cuiuſlibet iudicis ordi. uel
deleg.reputarem authẽ.ar.ſ̃.de teſt.cum à nobis, & no.
ꝙ debet quis ſigillare proprio ſigillo , ſi habet: & tunc
non ualet,ſi alieno ſigillat,niſi ex cã fiat,ut ſequitur:q̃a
nec ẽt prodeſt ſuo ſigillare,qñ eſt ad aliud officium de
putatum.j̃.de ap.ſignificauit. ¶Si autẽ nullum ſigillum
nunq̃ haberet,uel ſaltem tunc,cũ ſigillare oportet,non
haberet ſigillum,poterit alieno ſigillo ſigillare.ſed tũc
etiam neceſſe eſt hoc ipſum dicere.ſ.cuius ſigillo ſignet
3 & quare alterius ſigillo ſignet;& eſt ratio in l.quia tur-
batum eſſet ſigillũ.ff.de teſt.ad teſtium.¶†Eſt & alia rõ,
quæ efficacior uidetur.ſ. ubi,& a quo, & ex qua cauſa ſi
gnatum eſt inſtrumentũ,diſcerni poſſit.quia ſigillum, &
ſubſcriptio ex multis cauſis apponuntur lr̃is. uerbigra-
tia,in ſignum conſenſus.12.q.2.ſine exceptione.ſ̃. de ꝓ
cur.c.j.ff.de pig.fideiuſſor. §. ſi.& l.ſeq.¶Quandoque ẽt
apponuntur in ſignum teſtimonii.ff de pig. act.l. Caius
Et in ſignum præſtantis auctoritatem 12.q.2. cum redẽ
ptor ſacrorum. Quandoque in ſignum cõfirmationis.j̃.
eo.c.inter.& multis alijs cauſis põt ſigillũ, uel ſubſcri-
ptio apponi.unde apparet,ꝙ ſemper in lr̃a debet expri-
mi,ad quid ſigillum apponatur,& cuius ſit,& a quo ap-
ponitur,arg.ſ̃.de trãſac.c.ſi.xxix.diſ.c.ij.ſ̃.de libe.obla.
c.ſi.¶Sed ſi in literis nõ dicitur qualitercunq;, dummo
do hoc ſcire poſſit,uidetur ſufficere.imò ſi in alia authẽ
tica ſcriptura,& etiã alterius hoĩs contineatur aliquid,
per quod poſsit ſciri,ad quid & a quo appoſitũ eſt ſigil-
lum,ſufficit.j̃.de confir.uti.cũ dilecta j̃. de fideiuſſ.per-
uenit.nec quæritur,qualis ſit ille,qui ſcripturã facit , puta
rex,uel infimus homo.nec quia eius noĩe literæ mitterẽ
tur,dummodo ſigillũ ſit pſonæ authenticæ, cũ ſigillum
ſit,quod auctoritatẽ præſtat ſcripturæ. uñ , ſi eſſet talis
perſona, q̃ nõ principaliter,ſed ſecundario auctoritatẽ
pſtaret ſcripturę,ut ſunt iſti ꝯtus cõtenti in illa charta,
q nõ principaliter,ſed ſecundario teſtimonio auctorita
tẽ præſtãt,non eſt tunc neceſſe ſigillũ appoſitũ eſſe au-
thenticũ,ſed ſufficit qualecunq;, dũmõ characteres ha-
beat,ut in eo.l.ad teſtiũ.§.pe.nec exigitur, ꝙ ſint ibi li-
teræ,dũmõ aliàs certum ſit de ſigillo.ſed ſi ſint , opor-
tet ꝙ poſſint,legi uel in totũ,uel in tanta parte,ꝙ indu
bitanter intelligantur,q̃d uelint dicere.j̃. eo. inter. Cũ
corrigia aũt,uel alia re, quæ non ſit ſculpta ad ſignan-
dum,ſigillari non poterit,ut in ea. l.ad teſtiũ.ff. de aur.
& ar.leg.l. argumento,§.ornamenta.¶Eps aũt non intel
ligitur alieno ſigillo ſigillare,qñ ſignat ſigillo eccleſiæ
lxxiij.diſ.in nomine domini,argu 7.q.1. ſcire. Item no.
ꝙ ius ciuile appellat anulum,& nos ſigillum. Item non
eſt uis,an in litera loquatur ille,qui ſe obligat, uel ali
quid aliud faciat,uel ille,qui ſigillat.de his aũt,quos cõ
ſtat in ſchedulis uacuis aliquid ſcribere,crederem non
eſſe falſarios.unde ex quo ſchedulam ſigillatam eius ſi
dei-

deicómisit, ex prima facie qcqd in ea dr, credit cõmisisse, ar. ff. cõmo cũ qs. §. si. crederem. n. q illud mandauit, quod scriptum est dummodo tale sit, quod ibi scribitur ad quod procurator constitui possit. Si tamen ,pbaret, quòd aliud scripsit, quàm quod mandatum fuerit, ut falsarius puniretur. Alii tñ dicunt, q in eisdé schedulis nihil poterit ponere, quod alium obliget, nisi illum, cuius est sigillum. alius autem ꝯtrã uĩ, s. q nunquã licet scedulas uacuas scribere, nam ille, cuius est sigillum, dat autoritatem sigillo, & sigillum debet dare fidé scripturæ, & scriptura contractui. ¶ † Sed quando inci 4 piet dare, uel quomodo potest dare, cum scriptura non fuerit facta, qñ sigillum apponitur, sed postea? ei autem quod non est, fidem dare non potest, ar. supra de consti. cum accessissent, cum suis concor. & ff. de contrahen. emp. l. fundi, & l. Rutilia. sed nec decretum, uel autoritas non interponitur de futuris ff. quod cuiusque uni. ité §. j. Ité autoritatem qñó præstabit ei, qnod ignorat. quę tantum cum causæ cognitione præstari debet. ff. de offi. pro-on. nec quicquam. §. ubi decretum, & 3. q. 3. spacium ¶ Sed dices, bene præstat autoritatem rei præsenti. nam mandatum, quod fecit portanti schedulas, præsens fuit. sed respon. sigillum non præstat autoritatem mandato, uel contractui, sed scripturæ. unde bene dr, hæc scriptura autentica, nõ tñ de contractu, quem continet, fidem facit imo & cum procurator possit scribere, quicquid uult in hac scedula, non sigillum ei præstat autoritaté, sed ipse scribens. ¶ Item ad hoc, quod non ualeat probabare aliquid ꝯ hoc instrumentum, uř suficere, quod dicit autem. de tabelli. §. nos autem credimus, & §. sequen. ubi dr, quòd tabellio, qui dat autoritatem instřo, debet interesse, qñ completur, & debet audire totum negociũ, ut sciat respõdere, si interrogabitur. ad idem autem. de tabel. §. pp tales. eodem mõ dicendum est & de illo, cuius est sigillum, cũ hæc duo hic æquiparentur. item multæ absurditates possunt sequi de talibus scedulis. quid enim si moriatur ille, cuius est sigillum ante, quàm sigillum apponatur? & ét forte eo ignoráte fuit sigillum appositum. Item quid si inimicitiæ oriuntur? Item q prędictæ literæ non præiudicent ex hoc constat, q is, cuius nomine confectæ sunt literæ nihil sciuit de eo, quod in eis scribitur. S. n. constaret eum scire, uel mandasse de certo scribendo, tunc forte secus dicẽdum esset. sed forsan de præsumptione inuabis te, puta quia dando chartam uacuam, uidetur dedisse potestatem, quicquid uult scribendi, ar. ff. de pœnis. l. ij. ff. de contrahen. emp. claui bus, cum multis concor. quas habes suprà de consue. c. ij. Sed certe, si diligenter dictas leges inspiceres, non sic præsumeres, quia ut in eisdem legibus euidenter apparet, quàdoque ex donatione alicuius rei ét aliud uel rõne loci, uel temporis, uel contractus dedisse intelligo. unde si dedi claues iuxta horreum, uideor dedisse quæ in horreo sunt. ff. de contrahen. emptio. clauibus. uel si oblig o instrumenta, uideor obligasse nomina in instruméto contenta. C. quæ res pig. obli. pos. l. j. Item si reddo debitori instřm, in quo continetur substantia debiti, debitum remisisse uideor. ff. de pac. l. ij. ¶ Secus si pignus redderem. ff. de pac. postquam. at hic nihil tale est, unde non uidetur magis præsumendum de uno mandato, quã de alio, maxime cum ex multis causis sigilletur, ut dictũ est. & sic apparet hic, quòd non potest iuuari præsumptione. ¶ Confitemur tñ, q eps potest committere fideli personæ sigillum suum, & fm ptãtem sibi datam poterit illo sigillo sigillare scripturã de his, quæ pertinét ad episcopum; puta facere commissiones causarum, citationes, confirmationes, & generaliter de omnibus aliis, quæ commissa sunt ei, poterit scripturas ingiuriate, cũ prælatus ille non uideat literas, sicut Papam, & alios ,platos, & principes suis cancellariis hæc committere uidemus infra de cri. fal. dura. ¶ Sed in contractibus aliorum non poterit nomine epi sigillum testimoniale apponere, nisi uiderit, cum testimonium sit tm de uisu, uel de his, quę plene nouerit, 3. q. 9. testes, & per totum; & sic loquitur autem. de tabel. §. nos autem &c. posset tamen dici, q etiam testimoniale sigillum apponere potest, ubi hoc de consuetudine est, nõ quòd contractus intelligatur habere testimonium ab episcopo, sed ab eo. s. cancellario, qui apponit. fingitur enim ius sigillũ, sicut & sigillũ ecclesiæ epi fingitur. 8 1. di. in nomine. tñ bñ debet exprimere in litera, cuius nomine apponitur, s. an episcopi, uel officialis.

EX literis infra [Iudicari] repete, quod diximus. j. eo. inter, in gl. quæ incipit secus satis [iudica.] bene dicit, & si enim erratum esset in facto, & nulla esset, ibi abrasio, uel correctio facta, tamen per eas procedẽdum esset, licet non secundum eas. s. de rescrip. super literis. ¶ Et priuileg.] secus de aliis rescriptis contentiosis, uel etiam gratiosis, cum ibi posset esse fraus, ut potest colligi. suprà de rescri. super literis, sedes, & c. ad aures, & c. pastora. & c. cum adeo, & c. constitutus & c. significante, & c. Rodulphus. ¶ Priuilegia] confirmationis, secus autem de originalibus. ibi enim si inuenirentur rasuræ in possessionibus, suspectum esset priuilegium, sicut instrumentum contractuum, donationum, & huiusmodi ex eadem causa redderetur suspectum [Abradi per cancellarium, & alios officiales curiæ. s. n. per alios fieret, falsarii essent.

ACcepimus literas. forte per suas literas petebat ipse abbas, q non cogeretur portare sua priuilegia ad urbem, & alia quę dam alia, sup quibus Papa hic scribit [Argui] infra e. c. proxi. C. de fide instr. l. ul. 96. dist. bene quidem [Venerit] archiepiscopus. Arguendi]. 4. q. 5. c. 1. C. de inge. man. diffamari infra qui filij sint leg. lator. C. qui accu. pos. qui ca [Vacillare] pp hoc, q archiepiscopus ex arguit falsitatis. sed si ex alia cã appareant suspecta, hoc bene tenet [Obseruari] qualiter agatur de falso, no. s. de prob. licet, in prin.

COntingit interdum[recitetur] s. totus tenor. ideo autem totus recitari præcipitur, ut audientes totũ, intelligant an in aliis capitulis contineatur aliquid pure, uel sub conditione, & si in totum, uel in partem id capitulum sit reuocatum, uel aliqua pacta adiecta sint circa c. de quo agitur. ff. de eden. l. j. §. edenda [Solummodo] C. quemad. test ape. l. 3. §. 2.

SVMMARIVM

1 *Potest spoliatus rei uindicare, uel petitorium iam inceptum prosequi.*
2 *Libellus etiam contra procuratorem concipitur.*
3 *Quomodo instrumentum ex rasura reddatur suspectum.*
4 *Quemadmodum non tenet sententia ex falso instrumento lata, ita nec priuilegium ex falsa causa, uel ex falso instrumento concessum.*
5 *Confirmatoria meliora sunt, quam quæ sunt ad instar, & uide de priuilegio concesso ad instar in nu. 6.*

INter dilectos[petebat]petitorio agit: quia nec possessionem nec expoliationem allegabat; qđ est necesse in interdicto. ff. de ui & ui ar. l. j. in prin.

1 prin.& §.interdictum autem.¶†Sed nõ uidetur hoc pos se stare, ꝙ petitorium intentaret,seu uindicaret rẽ, quã obtinnerat in iudicio possessorio per sententiam epi ue ron.suprà de seq.pos.c.ad hoc.3 id quod est.C.de alie. iudi.mu.cau.fac.l.j.& insti.de ac.§.j.& š.de indi. exami nata.So.licet obtinuerit per sententiam,non tñ habuit possessionem corporalẽ.& ideo quãtum ad hoc parum profuit talis sententia.j.de re iu.cum aliquibus:uel dic ꝙ habuit.sed post archiepiscopus monasterium deiecit, ut dicit decre.præalleg.ad hoc;& inde est.s.quia posses sionem nõ habebat,ꝙ petitorium intentare potuit.uel dic ꝙ a principio monasteriũ intentauit petito.& posse. & re.pos.& hoc etiam dicit decre.præalle.supra de seq. c.i.ideoque nihil impedit,quominus spoliatus possit res 2 uindicare,uel petitorium prosequi iã inceptũ.¶† Procuratore] No.concipi libellum contra procuratorem. no.ꝙ procur epi petit nomine ecclesiæ.[Obtinuerat] suprà de seque.pos.ad hoc. [Saluo] nihil operatur hæc clausula [Molestabat] quasi ad ipsum pertineret iure suæ cessionis.hęc tñ sententia parum poterat obesse Me diola.ecclesiæ,nisi forsan ex donatione nepotis ipsius se defendere uellet.ff.de ap.à sententia. Item ex hoc, ꝙ di cit,molestabat,vř ꝙ uti pos.& sic tantum possessorium intentabat,quare nõ obstat successori archiepi,quominus agat de petitorio,ut no.j.e.in gloss.sed nonne, &c. ¶ Confirmabat] tanquam dñs donationem factam a ua sallo utilis dominii,quæ donatio utilis domini non te net sine licentia dñi facta,& hoc cõfirmatur confert au tem dominium directum,quod penes dñm remanet,ut in constõnibus Federici,impialem,ar.C.de iure emph. l.ul.de dona.past.j.de do.inter ui.& ux.nuper aliter tñ exponitur,& melius non.n.credimus,ꝙ a se dñs uoluerit per hæc uerba directum dñium abdicare. ¶ Testes] de alijs testibus loquitur hic,q̃ j.e.ubi dicit, nec attestationes &c.cum loquitur de testibus inductis coram deleg.ab Inn.& productis ad probandum præscriptionẽ & famam ibi aũt de productis coram archiepo cognoscente ex delegatione imperatoris,& productis ad probandum legitimam donationem factã fuisse,ut ibi dicit ¶XI an.] & ita non possedit nisi.10.an.quod nõ prodest 16.q.3.quas act.uel dic,ꝙ uult dicere,ꝙ aliqui testes di xerunt,ꝙ possideat a lx an.citra;& intelligo continuo. Alii testes dicunt,ꝙ possedit a.l. an. & suprà intelligo ꝑ modicum tpš ultra.l.an.sed s̃m hoc uř tutius præscripti ne sed dic,ꝙ licet uisus fuerit præscriptionem probare non tñ probauit. [Consumptum] i.subtiliatum,uel cor rosum pergamenum ꝑ ꝑ rasuram,uel alio modo.¶†An 3 notatione] satis in loco suspecto,ar.ff.quemad.test.ape. l.2.C.de contrahen.stip.optimam. Similiter suspectum est,si sit rasura in nominibus , uel iudi.uel actoris , uel rei,uel rerum,super quibus est litigium,uel in data.uel in narratione siue conclusione iuris , uel in remotione ap.uel incorrectione testium,uel in assignatione termini,& in multis aliis,quæ discretus iudex intuebitur. & si contra has suspitiones aparent alii in õrium,iudex eã attendat.Item magis uř suspectum propter rasurã, quã ꝑꝑ consumptionem. ¶ Recentior] suspitionem adducit,non probationem,cum in charta uetusta possit scribi nouus contractus,& semper hoc cum alijs,quæ tangũ tur hic uel aliquibus eorum præsumptione,aduersarium onerat probatione,quòd sit uerum[Sigillum] hoc suffi ciebat.¶ Cum mitra,induta sceptrum,integra,cæra ue hementissimæ sunt præsumptiones,nisi sufficientes pro bationes.unde statim sequitur,præsumebatur, non pro batur,uel licet etiam singulæ per se non sufficerent, tñ omnes simul sufficiebãt, uel aduersariũ probatione one rabant,s.priuilegiũ esse uerum[Nullæ aliæ] sufficit ad probationem[sed cum] hoc sufficiebat ad probationẽ [duæ]& ita non probatur Luitardum dedisse,cum nullum priuilegium haberet abbas,quod ipsius nomen exprimeret ;& sic non poterat eius donationem allegare [Ab inferiori]uix possit hoc sufficere ad probationem sed ad præsumptionem faciunt[sigilli] qđ non erat pen dens,sed quod chartæ adhærebat;& hoc sufficit ad probationẽ[sed & ipsum]hoc sufficit ad ꝓbatiouẽ[Publica s.n.tempore donationis fuisset donatio per manũ tabel lionis scripta,& eidem chartę sigillum appositum,dum modo subscriptionem testium haberet,etiam amisso sigillo ualidum remanet instrumentum [Autenticum] quia non erant ibi literæ legibiles,nec etiam erat integrum[Media] non sufficit ad probationem,cum in hac medietate possit contineri nomen,& dignitas[Medietas] hoc sufficit ad probationem[Litera] subscriptio. [Recentior uidebatur] hęc suspitio non sufficiebat ad cassationem,sed ad probationem transferendam in aduerlarium[Mentio] non est sufficiens probatio cassationis:sed præsumendum est,ꝙ si habuisset, ꝙ priuilegium inseri fecisset . ¶ Inter alios] sed nonne sciebat causam suam agi.imò quia ipse iudex erat,& pro monasterio iudicabatur, sibi præiudicum fecit.ff.de re iu. sæpe.ff.de pig.fideiussor?Respon. non j.de sent.& re iudi. suborta. nec obstat lex,sæpe,quæ loquitur,qñ me scien te agebat ille , quem de iure poteram prohibere , ut si creditor agere patiatur debitorem , & in aliis exemplis positis in l.prædicta . uel si quis nomine meo agat , & eum non prohibeo,cum ualeam prohibere. at archiepi scopus nec sciebat rem suam,quando causam diffiniuit; & etiam si sciret, prohibere non ualebat quominus in re suo,uel quòd sic saltem credebat suum, uteretur , si uellet,ut in c.l.sæpe,dicitur in fi. nec ob. l. si fideiussor, quæ loquitur, quando pars sciens rem suam obligari, subscribit instrumento autoritatem præstans obligatio ni,secus autem,si faciat tanquam iudex,uel tanquam te stis, uel alius quilibet officialis, cum nulli debeat officium suum esse damnosum. & ex sententia nõ habet ille ius,nec ex testimonio, sed tantum declaratur ius pristi num.ff. de pig.ac.Caius.ff.si ser.uen.l.sicut.§. sed si quę ritur. item sicut apparet in hac dec.in prin. archiepisco pus tantum tulerat sententiam super possesso.unde non fit ei postea præiudicium in petitorio.uel dic, quòd ex nouo iure peruenerat ad ecclesiam Medio.scilicet post sententiam [& in alio] hoc non noceret secundũ quosdam,si essent publicatæ falsum dicit hęc gl.immo idem esse debet,& si publicatæ non essent. publicatio enim ni hil facit,nisi quòd prius non erat autenticum,modo est autenticum,& ualet inter personas,inter quas est actũ, & quãdo ad idem agitur [unde] ex quo priuilegio[pe titionis] quæ forte talis erat,uel consimilis,petiit tale monasterium,ut sibi donata à tali comite confirmare dignaremur[intelligatur] ff.de reb.du. quotiens infrà de uerb.sig.abbate[confirmari] ff.de iurisom.iu.& qa ar.3 63.di.in synodo.23.di.in nomine š. de ele. cũ inter canonicos,ubi de hoc in gl.sed nõne &c. [Quod meum est] sed dices,cum non esset suum,quia falsum est priuilegiũ Luitardi,debet tenere donatio ar.š.de inte.rest.ꝯ stitutus. rñ.ideo non teneret donatio illorum, quę secuta est ex priuilegio Luitardi,quia non intendebat im perator eam donare , ut crederet esse eã monasterii ex donatione Luitar. & intẽtio est necessaria,inst.de do.§. 4 sunt &,& se. ¶†Itẽ sicut sñia lata ex falso instrumẽto nõ tenet,

a ¶ *Ita nec priuilegiũ. Et quod priuilegium impetratum ex falsa causa, non teneat scribit etiam Bald. hic pro quo dicit bene facere tex. in l. Gallus. §. si eius. ff. de lib. & posthu. & refert Fel. in c. ad audientiam, el. q. col. vi. uer. amplia primo supra de rescri. pro quo addo, quod notat. Petr. de Anc. in cõs. cccl xxxix. incip. nisi diligenter inibus, col. iij. uer. tertio ponderandum est.*

tenet, ita nec a priuilegium concessum ex falsa causa, uel ex falso instrumento. non tenet. C. si ex falsis instrumentis. l. j. & ij. Si autem nõ apparuisset falsitas in primo priuilegio, nec ei Imperator niteretur, sed diceret imperat concedimus, & confirmamus, non quæreré, quæ sunt confirmata, quæ cõcessa: quia in quibus non ualet confirmatio, ualet per consequens concessio. q. dist. Imperator, in oẽm euentũ uolumus ecclesiam hére siue ut donationem, siue ut cõfirmationé, nisi per obreptionem obtineret ut hic & j. c. proxi. ut potius res naleat, q̃ pereat. j. de uer. sig. Abbate. ff. de reb. dn. quotiens. t 2. q. 2. si quos. s. 5 de i lteg. resti. ſtitutus. ¶ † Alia] bene dicit. & no. hic diligenter, priuile confirmatoria meliora sunt, quã illa, quæ sunt ad instar: quia in confirmatorijs dr de aliqua re, quæ sit donata, uel uendita, & pro donata uel uendita hẽtur, & sic de similibus. nec intelligitur p prædicta uerba donatio confirmata, licet in priuilegijs cõtineatur in prin. cõfirmamus oia habita, & habenda, nisi ea, quæ dantur & statuuntur, principaliter innitantur confirmationi, ita, q̃ confirmatio est principalis cã, quare fit donatũ, uel statutum, & non ponitur confirmatio narratiue tantum; & 6 repete q̃ no. in sum. C. de fal. ca. adi. l. j. ¶ † Secus autẽ, qñ in priuilegijs continetur cõcedimus hoc priuilegiũ ad instar: quia tunc oia, q̃ sequuntur, intelliguntur cõcessa ad instar. vñ si sequeretur in eodé priuilegio, donamus uobis talé ecclesiã, subintelligendum est ad instar. & eo dẽ mõ si dicat, decernimus, uel statuimus. imò idem est si dicat adiicimus ẽt, q̃ habeatis ius in tali ecclesia: uel ẽt eam eximimus. nã semp intelligendum est, ad instar adijcimus; & sic de aliis. tunc no. qñ in priuil. dr̃, eximimus oẽs ecclesias nostras, q̃ p uos sumpserunt regulam B. Aug. in quibus has dnimus exprimendas; hæc uerba ponuntur narratiue, ar. 4. q. 6. quippe. & iõ nulla ecclesia expresse probatur exempta, nisi probetur, q̃ pro eo sumpsit regulã B. Aug. [Principale] priuilegium Lnitar de Accessorium] priuilegium hoc Hẽrici [Proprietas] C. loca. ad probationem [Possessio]. ff. de Acqui. pos. si qui ante, & l. si aliquem [sufficit] fatemur tñ. q̃ ille, qui rem locatam accepit, non poterit qõnem referre de proprietate, uel de possessione [Obscura]. s. de prob. ex lris 3. q. 9. indicas. ff. de actiõbl. Arrianus.

Quod super his &. j. [suppressionem] hic põt colligi arg. à cõtrario sensu; q̃ si non p suppressionem ueritatis, uel expressionem falsitatis sint obtentæ literæ Cardinaliũ, ẽt si sint ignota eorum sigilla, q̃ credendũ est eis; quod referas ad casum, de quo hic loquit̃ dec. ar. j. de cri. fa. c. penul. sed uidet, q̃ tunc essent necessaria. v. sigilla, de elo. pere. c. j. sed illud c. loquitur, qñ nõ solum sigilla sunt ignota, sed ẽt noĩa eparũ, & eporũ. uel dic, q̃ ibi est maius periculum, quàm hic [Veritatis] quia tacuerunt, per quæ utiles erant terræ sanctæ [Falsitatis] expresserunt se debiles, cum sint fortes, & iõ nõ ualent lræ quia si expressissent, non habuissent. s. de rescri. super lris [Cõpelli] quia non teneret absolutio. ff. de nata. resti. l. j. §. si quæras, quare non tenet absolutio ex falsa causa, sicut tenet ex communicatio? Respon. quia non intendit absoluere, sed excommunicare intendit; de hoc no. supra de offi. õr. ex parte.

Pastoralis & j. [Decre.] quæ non est posita in corpore decre. sed tamé aduocati eam pro decre. allegãt: uel loquitur de illis decre. q̃ olim erant positæ in corpore decre. qñ nullum corpus erat authenticatum præter cõpilationé Inno. iij. uel loquit̃, qñ bulla depédet in lra, q̃ iõ statim p iure nõ est habéda. C. de leg. l. ij. ¶ Cõsulat] no. decre. priã iuri non statim reiici, sed Papã consuli, est enim præsumptio pro ea: quia posita est inter alias decre. uel etiam aduocati in iudicio eam allegãt: rescri. tamen statim abiiceretur. 25. q. 2. rescri.

Cum dilectus & j. [Conclusum] dicunt, q̃ ẽt post cõclusionem possunt produci, ar. quia cũ in cã appel. possint produci, melius est ergo ante uulneratam cãm subuenire. C. in quibus cau. in integ. rest. non est necess. l. sancimus. plus placet, q̃ in eadem cã post conclusioné non licet, ut hic, sed in causa appellationis, in qua non est conclusum, & quæ alia cã est, bene licet producere instrumẽta, cõfessiones, & alias pbationes; qđ dic ut legi. & no. s. de testi. fraternitatis. ¶ Alii dicunt, q̃ nec ẽt post appellationẽ licet ea producere postquã conclusum est, ar. j. c. proxi. in fi. ubi dicit, q̃ iudex ex officio suo post cõclusioné põt interrogare partes; & loquitur in causa app. & ita à contrario sensu parti nõ licet in cã appel. interrogare aduersariũ; ergo a simili nec instrumentum producere [Consuetudo]. s. de arbi. dilec. [Cõsuetudo] etiam sine subscriptione testiũ si hoc hẽat consuetudo, q̃ sine ea creditur; de hoc no. s. co. c. ij.

SVMMARIVM.

1 *An possint partes super nouis articulis in causa appellationis producere testes.*
2 *Quo casu stetur testibus, & non instrumento.*
3 *Instrumentũ quãdo reddatur suspectũ, & uide de hoc in nu. 4*
5 *Falsum redditur instrumentum, si quis per duos testes probet se alibi fuisse tempore contractus.*
6 *Instrumentum non redditur suspectum ob dubitationẽ testium.*
7 *Instrumento publico & subscriptione testium uallato derogatur per duos testes.*
8 *An pauciores testes, quàm qui in instrumento sint descripti, præiudicent instrumento.*
9 *Iudex non potest interrogare partes post conclusionem in cãm de eo, quod non sit actum ante conclusionem.*

Cum Ioannes eremita [Condẽnauerunt] & male, cum de his. s. de traditione domus nihil actũ fit. Vel dic, q̃ petiit etiam sibi domum tradi acti ex empto: & idcirco bene iudicauit iudex secundũ probata: sed iudex appellationis, coram quo probatũ fuit, scilicet de conditione, contrarium sententiat.

t ¶ Et ita habes hic arg. quòd partes possunt super nouis articulis in causa appellationis producere testes, licet illud sciuerint in causa principali. bene enim scire potuit Io. q̃ ex quo petebat traditionem rei uenditæ sibi fieri, quòd sententiaretur pro actore, nisi probaret reus conditionem. ¶ Alii tñ dicunt, q̃ ex quo scire potuit ante apertionem testium articulũ sibi necessariũ, nisi probet ante apertioné testium post probare non põt nec hæc decre. cõtradicit: quia primò nõ fuerunt testes producti super uenditione, sed instrumentũ. Sed nos nõ facimus magnam uim, utrum sciuerunt, uel potuerunt scire, qñ agebatur principalis cã illum articulum, quẽ uult pbare in cã appellationis, an non. Sed in hoc casu est uis, si fuit oblatus articulus ille probandus in causa principali:

principali:uel an comprehenderetur sub articulis in causa principali datis:quia tunc si primo probauit p testes, post apertas attestationes iterũ testes producere non poterit, ut no.ĩ.de testi.fraternitatis.[Nouum] de hoc no.ĩ.de testi.fraternitatis [Inhabitares] & iõ non debebant cõdẽnare.P. ad uacuam possessionẽ tradẽdã. [Anni] nec pp hoc minus ualet eorum testimonium.

2 ¶†Tabellionem] si oẽs testes uiuunt, & contradicunt instrumento, in quo inscripti sunt, uires suas amittit instrumentum, & statur testibus supra de proba.tertio.ff. quemad.testa.ape.l.j.§.ulti. & auc. de fideiuſ.§. si uero fideiussor, col.vj.Si uero unus diceret, nõ interfui contractui, uel instrõ, in quo scriptus sum, debilitat fidem instrumenti, ita, q̃ redditur suspectum.ff. quẽad. testa. ape.l.j.in fi.& ideo non ualet ad probandum.C.de proba.iubemus.Et dicunt quidã hocesse adeo uerum, q̃ si. x.testes inscripti sunt i istrõ, & unus solus de scriptis neget se interfuisse, reliquis mortuis, uel nihil dicentibus, suspectum reddit instrumentum. ¶ Alij dicunt, q̃ licet unus testis dicat se non interfuisse instrumento dũmodo alij tot remaneant inscripti, q̃ licet contra testentur, uel ad minus nihil dicant, uel mortui sint, quot sufficiunt ad probationem contractus in scriptis redacti; non debilitatur uirtus instrumenti. & lex præalleg.ff. quemad.testa.aperi.l.j.§.si.loquitur, quãdo unus ex septem testibus in testamento scriptis negabat se interfuisse ptuĩ; quo sublato pp defectum testiũ inualidũ remanet testm̃.C.de testa.si unus.¶Secus aũt esset, si illo educto cõpletus remanet numerus testium. uel ut dicit Io.illud est spãle in testõ pp solẽnitates, q̃ ibi requiruntur. ueruntamẽ, si per duos uel p tres inscriptos testes, uel alios pbaretur eum interfuisse, qui dicit se non interfuisse, stabitur dicto duorũ.ĩ.de ele.imò idem vr, & si dicat se non interfuisse, nec ẽt probaretur eũ affuisse, ar. quia in actis, si testis negaret se testificatum, ut scriptũ est, uel pars negaret se cõfessam, uel aliquid aliud, quod scriptum est, soli tabellioni crederetur, uel scripturæ tabellionis. supra de pba.qm̃.

3 ¶†Si aũt plures negarent se interfuisse instrõ, tũc suspectũ redditur instrumentum.vñ nihil ex illo probaĩ supra de testi.tam lr̃is supra de probati.tertio.& in tñ hoc uerum est, q̃ etiã si p centum testes probarent ptum, qui in instrõ continetur nisi per eos probaret eos interfuisse, qui negant se interfuisse, instrm̃ inualidum est: quia ei est hæc falsitas admixta.s.hos duos interfuisse.ix.di.si ad sacras.3.q.9 puta.non negant tñ ptum posse probari p testes ẽt inseriptos in falso instrõ, cum ipsi non fuerint participes falsitatis.¶Sed oppones, nonne ambo sunt in dictis suis singulares, cum uterq; tñ de se neget interfuisse, ut patet supra de elec.bonæ memo.Rñ.si ageretur ad probandũ q̃ alter absens fuerit tpe confecti instr̃i, non sufficerent testimonia eorũ, quorum uterque diceret se non interfuisse.sed cũ agatur ad probandũ instm̃ falsum, sufficiunt hi duo, q̃ probant idẽ.f.instm̃ falsum, & absentiam horũ duorum, & maxime cũ simul eos ad fuisse scriptũ sit instrõ, & quasi simul & pariter testificari uiderentur: quia nec ipsi, nec alij interfuere, cũ si interfuerũt, simul pariter se uidissent ẽm quosdã.¶Nos ɔtrariũ credimus. nam si centum testes dicerent, quilibet de se, ego nõ interfui, & duo tñ dicerent, fui, ubi instrumentum fuit pceptum, uel ubi contractus fuit celebratus, ualidũ erit instrumentum: quia singuli testes in suis dictis singulares sunt supra de elec. cum dilecti. nec obstat supra de proba.tertio: qa ibi p nullũ testẽ reprobaĩ fides instrumenti.uel dic, q̃ ibi nõ fuerunt singulares, imò bñ, & ple ne, licet indirecte, probauerunt falsum instm̃.& sic etiã rñdetur ad c.tã lr̃is.uel dic, q̃ ɔdicit.supra de testi. tam lr̃is: qa ibi expresse probatũ fuit instm̃ falsum cõtinere.& q̃ diximus de duobus testibus, intellige uerum in

4 ɔtibus, ubi duo testes requruntur.¶†Si aũt requirantur.v. ut in codicil.uel.vij.ut in testamentis, nõ sufficeret alijs negantibus se interfuisse probare p duos testes ɔtũ int tum aĩs uerum, uel instm̃ ɔfectum q̃tũ ad hoc, q̃ p instrumentũ probaret uel codicillum, uel testm̃. aliq tñ dñt, q̃ non minus, quã alii rõne nitunt, q̃ ẽt si oẽs inscripti ocgent se directo interfuisse ɔtui, uel instrumenti confectioni.nihilominus ualet instm̃ publicũ, quod p se hẽt auctoritatẽ, & hi testes singulares sunt, nec pñt directo probare negatiuã.6.q.5.actor non obstat, q̃d dictũ est supra eo.glo.v.Rñ.quia q̃ dicit se nõ interfuisse, pariter dicit & de aliis, q̃ adesse non pñt, nisi uidisset eos, cum hoc nõ sit uerũ.neeob supra de proba.tertio: quia ibi indirecte probauit ɔriũ; & codẽ mõ rñdeo ad decre.

5 tã lr̃is.¶†Si aũt aliqs inscri.testi.p duos testes tñ probaret se alibi fuisse tpe ɔtus celebrati, ẽt centũ pbãtibus se interfuisse tpe instrumenti celebrati, uel instr̃i pcepti, nihilominus falsum erit instm̃, non qa ɔtus non probeĩ p testes, sed qa addidit testẽ interfuisse, q̃ non interfuit, ut.ĩ.de his, q̃ si.a præla.quãto.sed si testes inscripti instrõ, uel alii dicerent eũ interfuisse in celebratione ɔtus, uel tpe instri pcepti, nisi p luce clariores pbationes probet se ab fuisse, pualebit instm̃.C. de ɔhẽsti. optimã.dicunt tñ quidã, & forte nõ male, q̃ si solus nedum plures negarent se interfuisse ɔtui, uel instrõ, reliqs tacentibus uel mortuis, ẽt si.c.essent, debilitaĩ fides instr̃i.ff.quẽad.testa.aper.l.j.§.ul.nã cum nullã fidẽ hẽret hoc instm̃, nisi ex officio notarij, bñ p ɔdictionẽ testis suspectum redditur testm̃, siue instm̃, nisi per col lationem subscriptorum testium, uel contrahentiũ iuuaretur instrumentum, auc.de fide instru.§. si uerò moriatur, &.§.q̃ si tabellio.& in his, ubi negant se interfuisse, est facienda optima indagatio.C.de falsis, ubi.C. de proba.iubemus: ita tñ, q̃ semper iudex magis præsumat ut instrumentum ualeat, quã pereat.ĩ.de uerbo. signifi. Abbate.nec tanti ualoris est dicta suspitio, q̃ oriẽ ex negatione eorũ, qui interfuisse negant, ut instm̃ annihilet, nisi indirecto contrarium probareĩ supra de testi.tam literis supra de proba.tertio.C. de proba. cum precibus, nisi acerrima inqsitione aliud appareret. Sed ſob quantum ad hunc articulũ fuit in prima opinione.

6 ¶†Si autẽ testes dicerent, se non recordari, an instrõ, uel cõtractui interfuerint, sed non firmiter assererent, tunc standum esset instrõ contra quod nihil asseritur, licet dubitetur.non.n.tantam uim hẽt dubitatio eius, ut suspectum possit facere instm̃ imò ex quo dubitaĩ in tutiorem & benigniorem partẽ declinari debet.f.ut concordet instrõ, ar.ĩ.de testi.cum tu fili.ĩ.de spon.iuuenis ĩ.de reg.iur.c.ij.¶Si uero testes contradicant instrumẽto alio, quàm in quo scripti sunt, dicunt quidam, quòd si factum est remotum, magis creditur instrumenti.ff. de proba.si arbiter.ff.de car.l.iij.§.duæ.ff.de dã. infect. qui bona.§.ult.alias est lex, & incipit, causæ. ¶Alii dicunt, quod contra quodlibet instrumentum admittitur probatio testium infra de præscri.ad audientiam supra de testa.cũm.C.de proba.cũ præcibus.Sed dicunt necessarios.iiii.testes ad minus, cum instrumentum uim duorum testium teneat, & notarius maior sit uno teste; & negant magis credendum esse uinæ uoci, quàm mortuæ. nec ob.auct.de fide instrumen.§. si uerò aliquid tale: quia ibi erat uiua uox, & instrumentum ex una parte

parte,& ex alia parte erat tantũ collatio literarum. itē dicunt, q̃d licet priuata scriptura succumbat testibus. C.de contra.sti.op.non tamen publica, quæ eandē uim
7 habet ut testes.C.de fide instru.in exercendis. ¶ † Nos 9
tñ dicimus,ꝙ instro quantúcunque publice confecto,& a
q̃túcunque inscriptos habeat testes, derogatur ꝑ duos testes,uel ad plus ꝑ tres,qui probēt eum ꝯtũ, de quo instrm est præceptum,non fuisse celebratum, uel illos,ꝙ dicunt ꝯxisse,ibi non fuisse præsentes prædicta ratione: quia prædictum instrm non habuit auctoritatem nisi a notario,& huic auctori præferri iustum est dictum duo rum testium.& hæc uera sunt, nisi testes superfint, qui afferant uerum esse,quod in instrumento continet, uel collatione testium,uel ꝯhentium probari possit,ꝙ uere testes inscripti instro ꝯtui interfuerunt,ar.auc.de fi.in-
8 stru.§.si tm,& §.si uerò moriantur,& §.seq. ¶ † Sed oppones,nonne si instro inscripti sunt 10.testes,uel plures credendum est eos affuisse ꝯtui, cum notarius fidem faciat de omnibus,quæ in instro continentur ꝑꝑ publicũ officium, quod habet, & sic credendum est eos affuisse? ergo pauciores testes non præiudicabunt instrumento,ꝙ sunt,qui instro inscripti sunt. rñ.uerum est, quòd dicitur,quandiu non debilitatur fides instri. sed ex quo probatum est falsum scriptum esse i instro, debilitatur tota uis instri.9.di.si ad sacras,alias si ad scripturas.un- 1
de de cætero non credo, ꝙ testes fuerint præsentes probata enim qualibetcúque falsitate,tollit auctoritas scriptoris instri,& ita aliis,quæ in instro continētur, auctoritatem præstare nō pōt,ut in præal.c.si ad sacras.¶Fallit aūt hic,ꝙ per testes probetur contra instrum, ubi est præsumptio iuris & de iure.C.ad Vell.antiqui & C.arbi.tu.l.ul.sed licet,ut ibi dr, non possit probari cōtra in strm, ꝙ uerum fateretur: potest tñ illud dicere falsum. Item nō obstant prædictis.C.si mi.se ma.dix. si alterius. C.de non nu.pe.gñ a?r.C.de test.testium,& auc.rogati. C.de suffra.l.j.& ff.de prob.census.C.qui testa.face.pos. hac consul.ubi dr,ꝙ melior est probatio instrorũ, quā testium:qa bñ fateor,ꝙ ubi instrumentum non negatur uerum,ꝙ magis secura & indubitata est probatio scripturæ,quę immutari nō pōt,quin appareat.Sed lingua testium satis mutabilis & labilis est,ut.C. qui test. fa. pos. hac cō.§.at cū nā sed hæc securitas atque prærogatiua tandiu.tm durat, donec ꝯ instrumentum aliquid rónabiliter sit probatũ.Secus aū t est,ubi instrumētũ dicit falsum,& probetur,tunc.s.qñ conflictus est inter eos, qui inscripti sunt,qui dicunt ꝯtum celebratum, & alios,ꝙ negant.sed si quæritur qui,uel quibus testibus aliis præ ponderare debēt,distingue,ut magister Io.no.4. q.3.§.si testes,in gl.circa ꝓrietatem[eandem]C. de si.instru. in ex. [momenti] suprà de test. cum a nobis [intentionē] hic satis apparet,ꝙ infrà petebat principaliter uacuam possessionem domus.¶ Venditionem] satis est bona allegatio: quia iudex hanc uiam eligere debebat . ut fieret concordia instrumenti,& testium,ar.supra de test. cum te.& ꝑꝑ hoc ēt.s. ut appareat concordia testium , utilis fuit interrogatio facta a Papa.s. an una tñ uenditio facta fuisset,potest etiam dici,si interrogatio facta uō fuisset, tamen concordia testium & instrumenti eodem modo facienda erat,sicut hic fit in hac decre.quia licet instrumentum diceret,ꝙ Petrus uendidit domum Ioanni non negat uenditionem fuisse conditionalem.& ideo ꝓbatio super hoc inducta postea,ꝙ uenditio conditionalis esset, erat admittenda,quia non ꝯdicebat instrumento,sed addebat.uam iudex cuncta debet rimari.30.q. 5.
iudicantem.ff.de inter.act.ubicunque [obligatum] in 2

ditionalibus autem cōtractibus non cedit dies ante euētum cōditionis.ff.de uer.sig.cedere diem [alias] .i. secūdum probationes, nos sm ueritatem.C.de ap.eos. ¶ † Conclusum bene dicit,[a] quod iudex ex officio suo post,quàm est in causa conclusum,potest interrogare a partibus de his,quæ sunt dubia ratione eorum,quæ acta sunt ante conclusionem.nā de aliis nō possunt quærere:alii tñ dicunt contra,pro hoc s.eo.cum dilectus.

a ¶ Bene dicit. Adde, quòd Card.in consilio lxxij.uers.sigillatim singul.colum. v. circa princi.dicit hoc dictum singulare.& pro hoc allegat gloss. not. in au:. de testi. §.illud dicit,quòd iudex potest interrogare, non ut addat, sed rationem dictorum reddat.

EX parte chariss. [In figura O.] idem forte posset dici , ēt si dictio esset minus, uel oratio , dummodo comprehendat intellectus Papæ.alii autem dicunt, ꝙ & si aliquando tolerabilis esset error in litera,uel in dictione , iudex tamen,nisi occultum sit uitium,suspectas habebit literas , cum multi sint officiales in curia,qui examinant uicia literarum primum dictum magis placet.nam per bullam satis tollitur suspicio,& oculus sępe fallitur officialium.

PErpetuus.[Communium] i.communi precio redēptorum,uel aliter,ut no.s.de proba.c. j ¶ † Queritur aliquis petit sententiam latam contra se pro Petro super tali fundo cassari,uel quia nulla est,uel quia iniusta,& ab ea est appellatum Petrus respondit,exhibe sententiam actor respondit,ego non habeo scripturam,qa iudex noluit mihi copiam ex ea facere, uel quia amisi, sed tu exhibe,quia ipsam habes,an reus cogendus sit eā exhibere?So. sic,ut hic.C.de eden.is apud immo,si reus non diceret sententiam latam,interrogabitur , an talis sententia pro eo lata sit.ff.de inter.act.l.pe. & si negauerit,cogetur cedere,siue renunciare sententiæ. Vel iudex pronunciabit, si qua sententia apparuerit pro Petro lata,nullas uires habeat, ar. ff.de inter.act. non alienum. ¶Item quia confessus pro iudicato haberetur.ff. ad l.Aquil.proinde. ¶ Et si nolit respondere,pro confesso hr. ff.de inter act.de ætate.§.qui tacuit. ¶ Succurritur tñ illi,qui probabiliter deceptus falsum rñdisset, satisfacto tñ aduersario de interesse suo.ff.de inter.act.de ętate.§. ex cā.Item contra istum,ꝙ dicit nullam sentētiam pro latam,dabitur actori confessio sua autentica, quæ perpetuo ipsi reo præiudicabit etiam in alio iudicio.C.de libe.cau.iubemus.2.q.1.multi ueruntamen si poterit ꝓbare contrarium re integra in hoc casu per ostensionē sententiæ,uel alio modo,probatio præiudicabit confessioni.C.de iur.& fac.igno.error.

IMputari.Quidam ponunt casum istius decre.in eo,ꝙ producit duo instrumenta.unum,in quo continetur, quòd sit proprietarius rei , aliud,in quo continetur , ꝙ sit usufructuarius.sed hoc non potest stare,quia pōt esse ꝙ primo fuit ꝓprietarius,& postea usufructuarius, uel e contra;& sic non discrepant,sed concordant . alii ponunt casum sic.aliquis produxit instrumētũ, ꝙ promisit ei tali die c.Bononię.¶Item produxit aliud instrumentũ ꝙ ipse eadem die promisit tibi.c.Romæ.hæ.n.scripturæ aduersæ sunt,& si non directè,sed per medium, uel indirecto.impossibile est.n.hæc duo instrumenta simul uera esse,ut patet suprà de test.ex tenore.uel pone casum sic.Primo produxi primum instrumentum,in quo continetur,ꝙ ego pro ecclesia mea emi fundum a te. pro x. tali die,& coram talibus testibus.postea produco aliud instrumentum,in quo continetur , ꝙ eundem fundum emi

enii Romæ in nomine meo coram aliis testibus eadem dic.hæc.n.non sunt contraria nec per se, nec per aliud mediũ,quia utrũque esse potuit,sed ita diuersa sunt, ꝙ non est uerisimile rem ita processisse,& fidem sibi inuicem derogarent.¶ Nescitur.n.cui instrõ magis credendum sit.sed si à diuersis partibus producerentur huiusmodi instrã,tunc iudex inspicere debet, quod magis est, sine suspitione,& ei credet.uel si utrunque est par,ꝓ reo præsumet supra eo.inter dile.supra de proba.ex literis. C.de contra.stip. optimam. ff. de test. ob carmen. §. fi. [contrarias] .C. de fi. instru. diuersæ [contrarias secus in testibus, quorum dicta non potuit præuidere, sicut instrumenta.

SI cautio.i. scriptura publica,uel priuata talis,s.confitetur talis tm̃ se recepisse ab A.uel se tm̃ debere. se cus autem,si diceret,A.tm̃ accepit.a B. ar. contrarium. C.de dote cau.non num.l.ult.sed dic ibi non fuisse publicũ instrm.¶ Item no.speciale.s.in dote, uel in mutuo, ubi licet in instrõ hæ causæ exprimantur,nõ tñ sufficiũt. C.de non nu.pe.si ex cã,generaliter,autem de tpe non so.pe.super do.coll.7. [in determinate] i. non expressa cã [in ea] etiam sine scriptis.C.de non nu.pe.generaliter [si causam] puta uenditionis,donationis, uel consimilis [probaueris] puta,quia confessus es te debere.s. so.pro domo uendita,& tu probas modo,ꝙ eandem domum habes,quia aliam rem permutasti pro ea.C.de rerum permu.ex placito,& l.cum præcibus.uel probas cũ alibi fuisse tpe cautionis emissæ,ut s.de testa.ex tenore uel probas,ꝙ eã fuit fraudulenter adiecta,cum tñ nulla causa subesset,uel errando subiecisti causam.

SVMMARIVM.

1 *Quis habeat potestatem faciendi tabelliones, & uide in nu. 2.*
3 *An alius præter Papam & imperatorem possit facere tabelliones.*
4 *Ad hoc ut ualeat consuetudo faciendi notarios,requiritur consensus superioris.*

1 CVm P. [Tabellio] † De tabellionibus dicunt quidam,ꝙ quilibet põt facere tabellionem qui potest dare,uel facere iudicem ordinarium, siue sit imperator,siue rex,uniuersitas,siue collegium, siue consuetudo,siue quicunque alius.¶ Qui autem iudices facere possint, no.s.de offi.ordi.cum ab ecclesiarum,in sum.C.de iur.om.iud.alii dicunt,ꝙ qui potest dare tutores,põt facere tabelliones qui autem tutores facere possunt,no.in summa.C.qui dare tut.pos.¶ Nobis autẽ uidetur aliter,quòd nullus põt facere tabellionem pręter Papam,& imperatorem,qui horum usum approbarũt & inuenerũt,nisi forte consuetudo,uel spãle priuilegium Papæ,uel imperatoris alicui hoc concesserit spãliter,ar.C.de eman.l.j.& ul.& j.de exces.præla.accedentibus,in fi.Et hoc sic probo,certum est ꝙ ꝯ ius est officium tabellionis,quia chartæ animalis mortui credit sine adminiculo alio, ut no.s.eo.c.2. Sed ꝯ ius naturale nulli uenire licet auctoritate siue potius temeritate,ꝓpria, sed nisi principi,qui supra ius est ut patet.ff.de leg. princeps,& j.de conce.præb.c.proposuit, sicut diximus in dispensatione,quæ est ꝯ ius supra de temp.ord.c. dilec.¶ † Sicut nec licet restituere infamem,nec legitimare illegitimos,nec arrogare nisi principi,& paucis alijs, quibus est specialiter concessum,ut no.j.qui fil.sint leg. uel ille.per uenerabilẽ.ff.de post.l.j.§.de qua.ff. de ado. l.j.& ij.de re.iur.cum te, ubi no. Sunt.n.huiusmodi quasi ꝯ naturam, & miraculosa, de infame facere bonæ famæ, & de illegitimo legitimum, & hominem sui iuris subiicere alij, & hmõi,de tabel.aũt habemus,in.C.de tabe.per totũ,& auc.de tabelli.tñ nunquã dr̃,ꝙ alius,quã Papa,uel impator possit hoc facere tñ fatemur,ꝙ si aliquis habet de cõsuetudine,ꝙ possit facere tabelliones, hæc cõsuetudo seruanda est,ar. C.de eman.l.j.¶ Itẽ fatemur,ꝙ si alicubi est consuetudo,ꝙ credaẽ aliquorum scripturis ꝙ consuetudo hæc seruãda est suprà.e.cũ dile ¶ Et licet hi,quibus ꝯsuetudo ꝯcedit,possint dici notarij,quia in notas redigũt,quæ corã eis agũtur, uel tabelliones,quia in tabellis scribũt, non tñ ptãtem habẽt & officium publicum,qđ tabellionibus a legibus datur sed tm̃ illud hñt,qđ consuetudo eis tribuit,quantũ eis
3 tribuit.¶ † Non credimus,ꝙ alius subditus ecclesiæ,uel imperio possit facere tabellionem præter Papã,uel imperatorẽ,uel statuere,uel ẽt pacto nudo seligare,ꝙ creditur instris alicuius priuatæ personæ cũ eis non liceat contra leges publicas,& ꝯ ius sic naturale aliquid statuere,sicut et dicimus in tutoribus,& iud. ꝙ nisi imperator,uel lex,uel consuetudo concederet personis certis,ꝙ possent iudicare,& tutores dare,ꝙ nullus nisi Papa,uel imperator eos posset dare.¶ Nullus.n. præter ꝑdictas personas posset constituere, ꝙ libera persona ꝓ alium iudicaretur,uel obligaretur.credimus tñ, ꝙ alii reges, qui habent supremum & merum imperiũ,possent
4 idem statuere,ꝙ de tabell.si uellent.¶ † Nec etiam mireris,ꝙ per consuetudinem potest induci, ꝙ aliquis inferior principe possit facere notarios,non tñ potest constituere,ꝙ faciat ipse notarios,uel alii concedere,ꝙ faciat & est ratio,quia in cõsuetudine ad hoc,ut ualeat, oportet,ꝙ interueniat consensus superioris principis tacitus uel expressus,ut no.s.de consue.c.in prin. Sed in constitutione secus.ꝙ autem princeps superior approbat, ipse facere uidetur.C.de uete.iur.enu.l.j §.omnibus.[ordinarii] repete,quæ dixi supra de testi.Albericus.

SVMMARIVM.

1 *Quæ seruanda sint in publicatione testamentorum, & etiam in testium publicatione in nu.2.*
3 *Testamentum non dicitur authenticum,nisi fuerit per tabellionẽ scriptum.*
4 *Instrumentum quantumcunque authenticatum non præiudicat alijs,nisi præsentibus,uel contumaciter absentibus.*

1 SI instrumenta † Testamenta autem sic sunt publicanda.in primis faciet iurare illum,qui petijt publicationem,ꝙ eam non petit causa calumniæ C.quemad.testa.ape.eius,arg.ff.ad exhi. theatrum.¶ Item pro his omnibus uocabuntur hi, quos res tangit,ar.suprà de testi.significauit.ff.de adop. nam ita. ¶ Item uocabuntur testes inscripti in testamento, & si q sunt absentes,uel etiam omnes,si commode uenire non possunt,mittetur ad eos testamentum,ut cognoscant, si testamento interfuerint,& si consenserint omnes,publicabit illud,& hæc omnia debent publice expediri. probantur hæc.C.quemad.testa.aperi.l.j.ff. quemad. test. ape.l.j.& l.cum ab inimicis,& l. se nec requirendus est tabellio.nam prędictę ll.non faciunt mentionem de tabellione quia in eis loquitur de testamento, quod non erat scriptum per tabellionem.C.de testa. cum anti. §. fi.& eodem modo facienda est publicatio, si non appareat testamentum,quia non fuit exinde facta scriptura, uel si facta fuit,exusta uel subtracta est ff.quemad. test. ape.

ape. si in du.§.fin. hæc autem publicatio, quæ in multis legibus dicitur apertio testamenti, debet fieri apud cer tos iudices, & gesta interuenire debent, C.de testamē. consultari & publicari; & extunc sunt autentica instru
2 menta. ¶†Et similiter est procedendum in publicatione testium receptorum de aliquo contractu non redacto in publicam formam, de qua loquitur, supra de testi.significauit: quia tunc cōtractus, uel aliud actum, quod erat tm̄ in mente hominum, redigitur in publicā formam. & ideò maior solēnitas ibi adhibenda est, q̄ si instrumentum publicum deberet ꝑpter consumptionē,
3 uel aliam iustā causam publicari. ¶†Sic etiam est in testamento, quod non est autēticum, nec publica scriptura, nisi scripta fuerit per tabellionem. si.n. per tabellionem scriptum est, cum sit autentica scriptura, nō oportet in aliam publicam scripturam exēplari, nisi aliqua causa subesset, ut hic, & quia testamētum, quod à testatore, uel alia persona priuata scribitur, quod fieri licet, C. de testamen. cum anti. §. fin. & auct. ibi signata. ¶Et ꝙ non sit autētica scriptura ex eo patet, quia ibi non est manus publica, nec sigillum autenticum, supra eo. cap. huius autem autēticationis siue publicationis est effectus, quia per illius testamenti, siue instrumenti sic publicati ostensionem fit missio in ipsam hæreditatem ꝑ edictum diui Adriani, C. de edi. diui Adr. l. fi. & est effectus, ut fidem perpetuam semper faciat, C. de test. l. ij. alias autem licet sigilla, numerus testium, & aliæ solēnitates ualeant ad hoc, ꝙ testatoris uoluntas ualeat, quæ s̄m leges, si vnum ex his deficeret, non ualeret, ut C. de test. l. si vnus. nihil tn̄ probant, nisi scripta sint per publicam personam, uel sigillo autentico sigillata. sed in exēplatione publicorum instrumentorum hæc non sunt necessaria, cum illā autēticationem suam retineāt ex sigillo, uel sigillo prælati, uel tabellionis, ut no. supra eo. c. j. quod ex eo apparet, quia ēt post mortem p̄lati, uel tabellionis fidem faciunt. sed hic satis uidetur, ꝙ partibus præsentibus, uel per contumaciam absentibus debeat fieri hæc publicatio, infra de cōfir. uti. cum dilecta, infra de priuil ex parte; & ad hoc bene facit, C. de fide instrum. l. fin. ¶Item etiam si partes exēplificationi consentiant sine iudice, non ualet, ut hic, licet partium consensus sufficeret sine iudice ad faciendū instrumentum de contractu, uel super confessione de cō-
4 tractu iam facto. ¶†Imò plus uidetur, ꝙ quātumcunque autenticatum sit instr̄m, non præiudicat aliis, nisi præsentibus, uel cōtumaciter absentibus, quin ꝯ illud dici potest s̄m tenorem p̄dictæ l. C. de fi. instr. l. fin. ubi dr̄, ꝙ non sufficit instr̄m exhiberi in iudicio, nisi & ei fides imponatur, quin semper illud exhibere teneat. nec est contra. ꝭ ut li. non cōtest. q̄m, in prin. quia ibi est speciale. nec dr̄ ꝑpriè publicatio, sed exēplatio, uel trāscriptio. superiora aūt dicuntur publicari ꝑpriè, quia cū prius nō essent publicata, in publicam formam trāscribunt. posset tn̄ dici, ꝙ si aliqua instra sunt in casu perditionis ꝑp uetustatem, uel aliam cām consimilem, qđ tunc ēt absentibus partibus possent transcribi instra, si uocari & expectari non possunt, ar. ĵ. de ɔfir. uti. cum dile. & ꝭ ut li. nonem ɔte. q̄m, in prin. attestationes aūt, & alia acta ꝑ tabellionem solū sine testibus scripta nō sunt publica scri pt. nec faciunt fidem coram alio iudice, nisi sint public. ¶Et no. ꝙ ꝑpriè autentica exēplantur, & non autētica publicantur [inspecta] hæc facienda sunt uocatis his, quos res tangit, ꝭ de testi. significauit. ¶Sed quidā dicūt & fortè nō malè, ꝙ si de uerbo ad uerbum exēplentur, & si iudex diligēter inspiciat sigilla, & oīa alia, quę necesse sunt inspici, ꝙ bene ualebunt talia exēplaria: sed si vnum instr̄m breuiter facit mētionem, puta, qa dicit suiam latam, sicut in publico instrumento per manum talis notarij confecto continetur, non uidetur, ꝙ per eius mentionē ꝑbet̄
a snia lata. ¶Imò idem uidet,ᵃ sicut in publico instr̄o uidimus ɔtineri. nam in hoc casu potius uī testimonium reddere, q̄ uetusta exēplare, & autenticare; & hoc satis innuit hæc decr. de hoc etiam not. infra de uerb. sig. c. abbate.

a ¶*Imo uidetur. adde Cardin. in consil. 72. incip. Sigillatim singula col. fi. Et ibi intelligit hoc uerum, nisi partes fuissent præsentes, & nō appellassent: quia tunc probaret plenè allegat Inn. in cap. quoniam cōtra, supra de prob. & in c. cum in iure, supra de offic. deleg.*

De præsumptionibus. Rubr.

SIcut noxius [mittit] manifestè [mortem,] idest ut occidat, ff. ad l. Aquil. nā ludus [ludens] malum. n. & dānum semper p̄sumitur fieri malo animo, nisi cōtraria præsumptio ualeat, ut ff. ad l. Aquil. item si obstetrix, §. fin. & l. nam ludus, & l. item Mela, in prin.

AFferte mihi [diuidite] non suadendo, sed tētando loquitur, & probando præsumptiuè, ut uidelicet ex hoc præsumptiones posset habere, & iudices sumant inde exēplum [cōmota] interpositio est, i. præsumit, quia diligit, ĩ c. px. & 23. q. 4. ea uindicta, circa prin.

EX studiis suis, &c.

NVllus dubitabat [confitetur] confitetur quis interpretatiuè. 11. q. 3. rursus 3. q. 9. decernimus, & hic. ore. 15. q. 6. c. j. & rei euidentia. 38. dist. priusquam [confitetur] .i. præsumitur contra eum, non tn̄ condēnatur, sed punitur in expensis, & aliqñ grauius, supra de iudi. c. j. C. de iud. sancimus. 11. q. 3. rursus.

NOnne bene dicimus qa erat ueritas, ꝙ esset Samaritanus : aliqua p̄sumptio est, sed nō ꝑbō, tacere.

MAndata cœlestia, &c.

QVosdam 16. distin. quod diciitis.

QVanto, &c.

SCribam ironicè, quasi non scribam. sed supple plenè; & est arg. inducias concedendas maliciosè petenti, ff. de uerb. sig. si insulam.

SVMMARIVM.

1 *An debeat admitti uolens aliquid non uerisimile probare.*
2 *Qua dicatur præsumptio iuris, & de iure.*

QVia uerisimile, ĩ de renū. super eo. ꝭ de rest. spol. solicitè, ff. de ꝓb. l. de indebito [ɔcessē-
1 rit] i. ꝑ ordinatiū ɔcedi fecit. †Verisi̅le] no. ꝙ ubi aliqs vult ꝓbare aliqd, qđ nō est uerisimile, non sup hoc eius admittenda ꝓbō, nisi aliqd sit, qđ huius p̄sumptionē elidat. puta fama loci, uel bonitas testium, uel alia rōnabilis circūstantia. ad idē, ĩ de ꝓcur. in nostra, ĵ de no. upe. nū. c. ij. de p̄sum. no. qa si est temeraria, reprobat. 2. q. 1. primo, ĵ de sen. exc. inquisitionis. uiolenta est sufficiens ad sententiandum. 32. q. 1. dixit, ĵ e. literas, ff. de his, q sunt sui uel ali. iu. filiū. Circa hoc tn̄ distingue, qa alia est iuris, & nō de iure; & hæc admittit probationem in cōtrarium. 25. q. 3. extraordinaria.

naria.27.q.1.nec aliqua, ꝯ de proba. proposuisti, C.de epi.& cle aue.legitimã. 12.q.5.nulli,ꝯ test.req sisti,ff.de
1 don.inter ui.& ux. Quintus,C.e.ti.etiã. ¶ †Est aũt ꝓsum ptio iuris & de iure,l.qñ quis aliqd statuit super certo facto; & contra hanc non admittitur ꝓbatio,ꝯ de spõs. ad id,& c.is q,ꝯ de cond.appo.p tuas,& c.de illis,ꝯ qui ma.acc.pos.insuper,& de spon.cõmissum.54.dist.fraternitatem.27.dist.ꝙ interrogasti.27.q.1. uiduæ,ꝯ de reg. uidua.C.de rei ux.act.l.j.in prin.ff.de statu ho. ꝙ in utero,insti.de excu.tut.§.filij,ff.de lib.& post.Titius testõ, §.Lucius,ff.de uer.sig.ꝙ mortui probabilis qñq; semiplenam ꝓbõnem inducit,ꝯ de sen.excõm.inquisitionis, infra de rest.spol. solicitè. ¶Qñq; sufficit ad inducendam purgationem,ꝯ de pur.c.si quis de gra.2.q.5.presbyter. item qñq; requirit ꝓbões ꝯ se,ff.quod me.cau. non est uerisimile,C.de ꝯhẽ.stipu.optimam. qñq; nullas admittit, nisi sit fama, uel alia circũstantia, ꝯ eam, ut hic. qñq; infundit ꝓbõnem in reum, infra ut eccle. benefi.ut nostrum, ubi no.C.de ꝓba.siue. Qñq; etiam adducit secum sñiam,ꝯ eo.illud,literas,ꝯ eo.afferte.de stip.seruo.l.ꝙ si seruus. no.tñ, ꝙ ubi ex ꝓsumptionibus procedit,multum debet iudex tẽperare sñiam,& maximè ne condẽnet,nisi rarò & modicè ad pœnam nec pecuniariam,nec corporalem,quod potes bene colligere ex sñia Salomonis,supra eo. afferte. ubi licet ex ꝓsumptione uoluit adiudicare vni mulieri filium, non tñ uoluit aliam condẽnare ad mortẽ, ad quã iustissimè erat condẽnanda,si legitimè esset probatum contra eam,ꝙ filium alterius clam subripuisset. quidam tñ has præsumptiones, quas diximus ꝓbabiles, dicunt uiolẽtas. sed hic non est uis, nisi in uerbo, q̃ est ꝑtinacibus relinquenda. [fama] enim supradictam ꝓsumpt.dimiuuit.

SVMMARIVM.

1 *Donatio propter nuptias locum non habet, nisi ubi est matrimonium.*

2 *Nunquid per productionem instrumenti propter nuptias probetur matrimonium.*

3 *An si quis probet se multo tempore stetisse in ecclesia, uel cum uxore, per hoc debeat in causa obtinere.*

Llud quoq; [uindicans] adiecta cã de iure canonico, sicut & filius petitur per rei uendicatione, adiecta cã de iure Quiritum,ar.ff.de rei uend.l.j.§.j. [instrm] instrumento autẽ soli non statur: qa confectum est sup dote, & non super mrimonio [nominat] q̃ noiatio ꝓsumptionem inducit. 32.q.4. dicit, ff.de ꝓba.l.ult. sed non sufficientem ꝓbõnem,C.de ꝓba.nõ nudus [donatione] qđ solis liberis euenit,& non seruis,C.de Lati.liber.toll.l.j.§.sed & si q̃s,ff.de iu.do. si mulier, §.eius noie [uitiosum] .i.ad hoc confectum, ut dñs uidens & tacens seruum nupsisse, cõsensisse ꝙ esset liber, uideat,C.de Lati.liber.toll.auc.ad hæc; & si negaret dñs eũ nupsisse, appareret instrm [ille] seruus
2 mulieris [more] ꝓsumptio elidens ꝓsumptionem. ¶†Attendi] ad ꝯseruationem mrimonij, ubi non fit ꝑiudiciũ alij mrimonio. de hoc no.ꝯ de test.ꝑterea cum q̃s.& licet fama plurimum adiuuet, tñ ꝑ eam non adiudicauit mrimonium, sed ꝑ instrm, quo continetur donatio pp nuptias,& quo se coniuges noiabant. donatio.n.pp nuptias non habet locum,nisi ubi est mrimonium,ꝯ.de donat.inter uirum, & uxo.c.& si necesse. & ꝙ obiiciebatur ꝯ instrumentum,ꝙ fraudulenter erat confectum,nõ ꝓbabatur, nec præsumebat,si notarius consueuit fideliter suum officium exercere,ꝯ eo.c.in fi. ¶Et tñ dicunt quidam,& non malè, ꝙ licet ꝓduceretur instrm donationis propter nuptias,uel etiam dotis, ꝑptet hoc non probaretur matrimoniũ, si alij mrionio primo ꝯtõ fieret præiudicium. in matrimonio enim necesse est interuenire uerba,si loqui possunt ꝯhentes,ꝯ de spõ.tuę. item talia uerba sunt necessaria, quæ mutuũ cõsensum de præsenti exprimant,ꝯ de spon.c.pen.& ꝯ de spõ.duo. c.j. Item hoc diligenter attendendum est, ꝙ si aliquis petit aliquam in uxorem,& ꝓbat,ꝙ p decem ann.simul cohabitauerunt,& fama uiciniæ habet,ꝙ eam tenuit in uxorem,ꝙ sententialiter obtinebit. nulla.n.eque est ꝓbatio bona in his,sicut fama uiciniæ. ¶Et uidetur malofortius, ꝙ si agat possessorio ad restõnem possessionis uxoris, & ꝓbat tenuisse eam, & famam esse, ꝙ tenebat eam ut uxorẽ, ꝙ obtinebit in possessorio: imò plus uř, ꝙ etiam si non ꝓbaret de fama uiciniæ, sed tñ ꝓbaret p duos uel tres testes,ꝙ uir cum uxore iacuit,uel stetit uolens & intẽdens in ea quærere,uel seruare iuris possessionem, uel uinculi uxoris, & ipsa mulier hoc ipsum sciebat,ꝙ hoc intendebat uir; ꝙ iudicabitur mrimoniũ inter tales; & erit,si spoliatio interuenit, uxor uiro restituenda. imò fortè eędem ꝓbões sufficerent in petitorio ad ꝓbandum mrimonium uerum. ¶Item à simili eius, quod hic dicitur de matrimonio carnali, uidetur idem in spirituali: quia si aliquis diu steterit in aliqua ecclesia ut clericus,uel ut rector, & ꝓbat per famam uiciniæ,ꝙ ita sit,ꝙ nõ solum in possessorio,sed etiã in petitorio iudicabit pro clerico,ar.ꝯ eo.qa uerisimile.& si ꝯtrium dicatur, sequitur magna absurditas, ꝙ oportet semper qualicũq; habere ꝓbões paratas de sua institu-
3 tione canonica. ¶†Nobis uř, ꝙ licet aliquis probet se multo tẽpore stetisse in ecclesia, uel cum uxore, & famam uiciniæ sic se habere, ꝙ ecclesiam tenebat ꝓ sua, & mulierem ꝓ uxore sua,non tñ ualet sibi intantum, ꝙ sñia feratur ꝓ actore. nam cum utrobiq; petat eccl'iã, & mulierem quasi suã,nisi ꝓbet de iure suo, reus absoluetur,C.de ꝓb.actor. & hoc,nisi ꝯuẽtus ꝓbetur in mala possessione fuisse.tunc.n.ipsi ꝯuento incũbit ꝓbatio, ut no.p eũdem, ꝯ de his,q̃ ui,metusuẽ cã fiunt, in rubr. nec sequitur absurditas:qa uix,aut nunquã põt contingere,quin petens eccl'iam, uel uxorem habeat aliquod auxilium ad recuperandam possessionem. de quo ꝯrio autem sequeretur absurditas: qa eadem rõne,si aliquis ꝓbaret, ꝙ domum,uel possessionem aliquã possedisset aliquanto tẽpore ꝓ sua,& super hoc haberet famam uiciniæ,debet obtinere etiã in petitorio; qđ ꝯstat esse falsum, quia debet ꝓbare legitimum titulum, atq; dñiũ, ff.de rei uin.in rem act. alioquin reus absoluetur,C.de rei uin.l.fi. [conditum] .i.si nihil ꝯ instrm obiiciatur.

Literis tuæ fraternitatis. [locis secretis, & latebris] talia.n.loca uitare debent suspecti.35.q.6. ab isto; & nisi iurauerint, imponitur eis pœna,infra de cohab. cler.si quisquam,aut ut lie.matri,& auiæ, §.is quoque, coll.viij. [uiolenta] 32.q.1. dixit.

Tertio loco [proponebat] hoc non sufficit ad ꝓbationem, sed præsumptionem [ꝓponebat] allegat turpitudinem suã,& auditur.25.q.3.extraor.ꝯ.ꝯ de do. inter dilectos. & est hoc pp periculũ aiæ [credere] non sufficit ad ꝓbõnem,sed ꝓsumptionem. ¶Inuia] hãc credo uiolentã ꝓsumptionẽ, p quã iudicandus est,ꝯ e. ꝑx. 35.q.1. ab isto. alij dixerunt nihil esse in hac decret. sufficiens ad probationem, sed omnia simul,ff.ex quib. cau ma. necnõ,§.si quis.3.q.9.testes.35.q.6. si duo uiri, ff.de testib.ob carmen, §.si testes [confessi sunt] dicunt quidam

quidam hoc sufficere cũ fama, ut hic, & 35.q.6.si duo. sed ꝯ.j.de eo, qui co.consan.uxor.super eo, & c.licet. ¶Sed rñ.ibi confessionem esse, & rumorem, quod nõ sufficit, ut ibi: qa aliud est rumor, & minus, q̃ fama; & hoc placet. alij dicunt, ꝙ sufficit confessio cũ fama, ut.j.de eo, q cog.super eo. non ꝯdicit hæc decre.qa hic erat cõfessio partiũ cum fama, & nagatio ꝑ nemora. & intelligunt illud.c.35.q.6.si duo.loquiť tñ, qñ cõfitenť ambo coniuges consanguinitatẽ, & fama adiuuat. in quo casu talis probatio sufficiens reputatur. ¶Secus autem qñ cõfiteref turpitudinem suã, sicut hic, & in decre.pall.super eo. uel aliud est, quando partes confitenť ut maritus, & uxor, ut c.si duo.aliud, si adultera, quæ est pars, ut.j.in decr.super eo. [separari] & hic deierare nõ præsumiť.

LIteras [impetebat] Denunciauerat.n.crimeņ eorũ Papæ: uel petebat bona eorum, quia hæretici erant [Reseruata] quæ non tollitur per hoc ipsum, ꝙ arbitri eliguntur, etiam si hic non exprimeret, ꝙ sibi eam reseruasset [fratres] 23.q.8.leges. ¶Vehemẽtẽ, nõ tñ uiolentam: quia bñ tunc pro ea cõdẽnaret. 22.q.1.dixit.ff. de reb.du.si mulier, & ꝯ uiolentam admittiť probatio in ꝯrium.ſ.de proba.proposuisti. 25.qõ.3.extraordinaria [præter] i.omisso iureiurando, ex quo semel deierauit. 32 q.5.paruuli.3.q.7.non potest. uel dic ꝙ iurabit, & superaddet alias cautiones.

CVm in iuuentute [naturale] C.de epi. eum qui [detulisset] idest denunciasset. & no.ꝙ denunciare quis potest per procuratorem, ¶Per procuratorem. a & etiam [a] prosequi denunciationẽ. ſ.de testi.ex parte.A.

Adde in hoc Bart.in l.non solum.§.morte. ff.de noui.ope.nun.et Fel.in cum M.Ferra. colũ.17.uers.septima conclusio supra de cõsti.& ibi quòd in hoc non requiritur speciale mandatum.

SVMMARIVM.

1 *Iurisdictio dicitur esse nulla, ubi conditio non est uera.*
2 *Circa officium meri executoris quadã scitu non indigna hic habes.*
3 *Non licet contra prouisionem delegantis aduersarius se opponere.*
4 *Prouisio facta à delegante quando teneat.*
5 *Potest prouisor assumere sibi partes iudicis.*

PVdum archid. [Nequaquam] non erat exceptio hic ad declinandum examen, sed in principali negocio differendo.ff.ad exhi.l.iij.§.ibidẽ. ſ.de io. comp.c.ex parte.B.& tunc si ꝑponeref, erat legitima.j.de insti.c.j.& c.autoritate. [Idoneus] hæc uerba non sonant condõnem, sed admonitionẽ, ut faciat ea ad q̃ als de iure tenetur.f.si.ſ.de elec.significasti.ff.de testa.mil.muto.§ j.ff.de uer.obl.si.x.¶Item hæc uerba non præstant nouam formam mandato, sed instruũt executorẽ, ut sciat qualis debet esse is, pro quo scribitur.si.ſ.de ele.ecclesia uñra: & pp hoc uidet ẽt, ꝙ si minus idoneus sit, teneret ꝓuisio, & snia excõicationis, & quæcũq; alia lata contra rebelles, licet sit iniusta: qa bñ habet iurisdõnẽ in his. sed secus esset, si talis esset clã, quæ cõdõnem adduceret. uerbi gratia, prouideatis tali de tali ecclesia, si est de illo uico oriundus: qa hoc bene est cõdõ, & certa forma adiecta mandato. & ideo si aliunde sit oriundus, non ualet prouisio, nec sententia excommunicationis propter hoc lata: quia super his iurisdictionem non habebat: quia erat certa forma & conditione limitata: quã delegato egredi non licet.ſ.de rescri. cum dilec.¶Item si huic petendi, ꝙ sua ꝓuisio ante oia sortiatur effectũ.j.de emp.constitutis. 2.obiiciatur, ꝙ hoc nõ debet fieri: qa ille, q̃ prouidit ei, nõ habuit ptãtẽ, sup hoc audiendus est ante, q̃ ei det effectus prouisionis. & hæc est ea rõ diuersitatis: qa hic contendit dõ fundamẽto iurisdõnis, i.an habuit ptãtẽ ei ꝓuidendi. & iõ de hoc inquirendũ est ante, q̃ prouisio, quæ iurisdõni accessoria est, sortiať effectum, ar.ſ.de off.dele.cum in iure.ſ.de fide instr.cum dile.§.ceterum, cũ suis concor. sed ibi.f.in decre.constitutis, non contẽdebať de fundamẽto: qa constabat, ꝙ epš ptãtem habebat confirmãdi: sed dicebať ꝙ confirmatio erat iniusta. secus est ergo i
1 qõne proposita.¶† Item iurisdictio data nulla est, nisi cõdõ sit uera.ff.de uer.sig.cedere.unde hic ꝯstat, ꝙ hic prouisio à tali executore facta est ipso facto nulla. & ex hoc, ꝙ non obstãte tali prouisione tenet electio facta ab illis, ad quos als ꝑtinet de iure cõi, uel ex delegatione supioris eligere. sed si als nulla sit electio, puta qa facta est scienter de indigno, dũmõ facta sit ab illis, q iurisdõnem, uel ptãtem habent ꝓuidendi, nõ trãsferiur ptãs eligendi neq; ad primos, ad quos iure cõi ptinebat, neq; ad illos delegatos, q si rem ptãtem prouidendi habebãt: imò tñ ad delegãtem redit ptãs hic, ut no.
2 j.de exces.pla.inter.¶Item sup hmõi mandatis no.ꝙ si utroq; prædictorum modorũ scribať, merus executor est, si uult. uñ sine ulla cãæ cognitione statim de uacante præbenda prouidere põt. itẽ licet merè sit executor, põt assumere officium iudicis, ut inqrat, an ꝑ quo scribiť, sit idoneus, uel sit de loco oriundus. & hanc inquisitionem per se põt facere sine partibus, uel ẽt conuocatis partibus, uel his, quos res tangit, dũmõ ille, q prouisionem cõmittit, iurisdictionem habeat: qa cõmissa ꝓuisione uř ẽt cõmisisse ea, sine qb. ꝓuisio non põt fieri cõmode, uel rectè.ſ.de off.dele.præterea.ff.de iurisd.om.iud.l.ij.itẽ cũ ipse delegãs utroq; ꝓdictorũ modorũ poterit procedere, eodẽ mõ & delegatus, ar.93.dist.c.fin. 94.dist.c.j.¶Sed si processisset primo mõ, s.prouidendo sine cãæ cognitione ẽt sine appellatione, & post.x.dies poterit obiici ꝯ hmõi ꝓuisionẽ.j.de ap.ꝯstitutus, & no. ſ.de cau.pos.& ꝑprie cũ olim.¶Si aũt processit sm modũ sm, s.inquirendo de meritis personæ, & postea prouidendo sine cãæ cognitione, tũc nisi illi quos res tangit, appellent à prouisione intra.x.dies, sit sibi ꝓiudiciũ ut super his, de quibus inquisitum est, ulterius dicere non possint ſ.de ele.cum dilecti, ubi not.item uidetur, ꝙ eodem mõ possit sibi assumere inde officium, ẽt si simpliciter sic mandatũ sit, prouideatis tali de tali præbenda, ẽt si non sit ibi aliqua clausula talis, s.si est idoneus, uel consimis, & hoc rõne supradictã.i.& cui cõmittitur principale, & accessorium.ſ.de off.deleg.pru.§.6.in fin. ¶Secus autem est, si tantum monasterium esset ei commissum, uel executio mera, ut patet.ſ.de off.deleg.pastoralis.§.quia uerò, & cap.quoniam apostolica.¶Alij melius distinguunt in secundo casu, s.ubi uerba non sonant in monitione, sed in conditione, ut ibi prouideas tali, si est de tali loco oriundus, uel si docuit in theologia. nam si per huiusmodi literas tollitur ius alicuius, uel fit præiudicium, utputa quia ad epm, uel capitulum pertinebat prouisio, non ualet prouisio ab huiusmodi executore facta, nisi uocatis partibus, siue his, quos res tangit, præcedat cognitio super conditione. 25.q.2.& si non, & de rescri.cum dilecta. & idem uidetur dicendum, ubi aliquis mandat alicui aliquem citari ad extraordinarium iudicem, uel ultra duas dietas, pro eo ꝙ coram ordinario iudice timet litigare propter potentiam aduersarij. & idem est, ubi mandatur fieri inquisitio, si præcedat infamia.j.de acc.cõ oportet

& idē est in filbus, nisi fortè esset notoria condō: q̃a tūc non est seruandus ordo: sed hoc ipsum debet exprimere uel in relatione, uel interlocutoria, ut si præsentib. partibus expedita sit, ulterius non sit ei facultas ꝯdicē di, nisi appellaret. 2. q. 6. biduum. Sed si ꝑ hmōi literas nō tolllitur ius alterius, nec sit alij præiudiciū, ut si ille, ad quē ꝑtinet prouisio, mādet alicui, prouideat tali, si est de tali loco oriundus, bn̄ tenet prouisio, ēt si nō ꝑcessit ulla inquisitio sup condōne, & etiam si partes nō uocentur: q̃a nec partes in hoc esse possunt, cum nullus
3 contendat ad se pertinere prouisionem. ¶ † Et si dicat, imò fit præiudicium ecclesiæ, cui magis expediebat habere ortum de loco, q̃ aliunde. Rñ. q̧ hoc non pertinet dicere aduersariis se opponentibus contra prouisionē delegati, sicut non licet eis opponere ꝯ prouisionē delegātis. uel dic, q̧ nos non negamus, quin nulla sit prouisio, si non sit seruata forma mandati: sed illud tm̄ negamus, q̧ non est necesse uocari partes. item dicimus ēt in ꝑmisso casu, l. qñ partes uocandæ sunt, q̧ tm̄ de plano procederet in examinatione conditionis, uel clausulæ; nec dabit libellus, nec alius ordo seruabitur. j. de spon.
4 c. si in tua diœce. ¶ † Tu dic, q̧ siue uerba sonent in monitione, siue in condōne, sp tenet prouisio facta à delegante etiam cognitione nulla præmissa: q̃a non fungitur in prouisione uice iudicis, sed prouisoris. s̄. de elec. c. uenerabilem. §. obiectionis. & idem est in citatore cui mandatur, q̧ citet aliquem, si propter potentiam aduersarij non pōt coram ordinario iusticiam habere. hic. n. potius fungit officio citatoris, q̃ iudicis. & idem est in cœteris similib. & ideo nullum ordinem iudiciarium seruare tenet. tn̄ si condō, uel monitio non est uera, cassabitur, uel cassum denunciabitur, quod per hmōi prouisionem factum est tanquam per obreptionē obtētum, ut
5 patet. j. de re iud. c. cū olim. §. fi. ¶ † Itē ut, q̧ si iste prouisor assumat sibi partes iudicis, q̧ pōt, ut no. j. de concess. præben. proposuit. tunc si proposita hac exceptione, q̧ conditio, uel monitio non est uera, non audiatur excipiens, iustè poterit appellari ex causa: quia cum procedat ut iudex, & non admittat quod admittere debet, non seruat iuris ordinem. ¶ Alij aūt ꝯrium dicunt, l. q̧ ex eā non pōt appellari: q̃a nō seruat ordinē, cū nō debeat seruare: quia hanc examinationem tantum ad suā instructionem facit, & quia tm̄ summarie cognoscit. ff. de re iud. à diuo. §. si sup. & iō ēt non est ibi necessaria sententia contra id, quod est ff. de in. de qua re, & s̄. de cā poss. cum super, in fi. ¶ Si autem in litera diceretur, si tibi constiterit, quòd sit de tali loco oriundus, tunc q̃a non potest constare, nisi partibus præsentibus, ubi per prouisionem detrahitur iuri alterius, & quia uice iudicis, fungitur non ualebit, quod fiet nisi præmissa cognitione, licet aliqui contradicant. Si autem per prouisionem nullius iuri detrahitur, puta quia ad eum, qui mandat, pertinebat prouisio, tunc ualet, quod facit, etiam si nulla præcedat cognitio; quia prædictam cognitionem uidetur ei committere non tanquam iudici, sed tanquam uiro discreto. quando autem iudex uelut inquisitor procedit, cum debeat seruare ordinem iudiciarium, primò de conditione inquirere debet, q̃ procedat in causa principaliter commissa. j. de accusa. cum oportet. s̄. de. rescri. c. cum dilecta. & idē est in similibus aliqui ꝯdicunt in clausula autē quæ in literis cōsueuit apponi, l. q̧ si non oēs, &c. certa forma conditionis data intelligitur. s̄. de rescrip. sciscitatus. s̄. de offi. deleg. prudentiam [probandum] j. de uer. sig. dudum. s̄. de seru. c. j.

De iureiurando. Rubr.

EX administrationis. [Cogatis] s̄. de test. cogen. uenerabilis.

SVMMARIVM.

1 *Qui iurauit non repetere res ecclesiæ, uel suas, an absoluatur à iuramento.*

2 *Contra iuramentum suum proprium non datur restitutio in integrum sed absolutio tantum.*

PEruenit. † Rebus suis] non solū si reb. eccl. ꝑ uim spoliat, sed ēt ꝑpriis, & de eis nō repetēdis iurauerit, absoluet à iurō, & eas repetet, ut hic. j. e. si uerò. §. uerū. Si uerò nō uiolētia uel dolo adiurauerit res ecclesiæ, supior uel faciet plātū, q̧ abiurauit, actorem constituere, q̃ petat, uel dabit curatorem ecclesiæ bonis, uel alio mō prouidebit, sicut melius poterit, q̧ res ecclesiæ recuperent: sēd̄o q̧ iurās nō directè uenit ꝯ proprium iurm, sed tn̄ res ecclesiæ recuperent, ar. ff. de neg. gest. atqui. §. cum me. s̄. de cōsti. cū uenissent, in fi. j. e. c. ad nostram. c. j. & c. j. & c. debitores, & c. quemad. §. fi. & si per alium non pōt recuperari, ipsi dabit licentia conuenendi, & res ecclesię repetēdi, qđ probo, quia nō pōt iurm seruari sine interitu salutis suę ergo conuenire debet. j. e. si uerò, & j. e. tua. & ita dicendū est, si tutor iurauit de rebus pupilli non repetendis. Si autem res suas abiurasset, illud bene seruare tenet.
2 s̄. q̃d me. cau. c. ad audientiam, ad fi. ¶ † Et no. q̧ nulli cōtra iurm suum proprium datur restitutio in integrum, sed absolutio tm̄. Contra iurm aūt ab alio præstitū bene datur in integ. rest. ff. de iureiu. nam postea. §. si minor. [iuramenti] Iste nulla ratione teneri potest, quin res ecclesiæ repeteret. sed de hac materia diximus. s̄. quod me. cau. ad aures [absoluimus] de facto. & est si. 24. quæstio. 1. audiuimus. 11. quæst. 3. excellentissimus, uel absoluitur à peccato, non obseruatione, ad quam non tenebatur.

PEruenit [Melius] ff. qui satis. cog. l. ult. 22. q. 4. mulier, & q. 2. beatus [cōmutat] autoritate supioris. j. de uoto, ex multa, in prin. ¶ Minimè] no. si duo aliquid sibi adinuicem iurauerunt, si unus non seruauit iurm nec alius tenet seruare. j. e. sicut dub [minimè] 28. q. 1. si infidelis. ff. de inoffic. testa. si instituta. C. de pactis, cum proponas.

EGo eps. [Petro] .i. fidem, quam. B. Petrus tenuit, & docuit, fideliter obseruabo [sanctæq̃;] q̃a eā mfem & magistrā & oib. aliis ꝑcellētē & ꝑdiam tenebo [ad eorum] .i. in diminutione fidei B. Petri, & in derogatione honoris ecclesiæ, uel in læsionē ꝑsonæ Papæ [papatū] .i. principatū tā in spiritualibus, q̃ in tpalibus [& rglas] .i. canones suorū pontificū, & ēt aliorū sanctorum patrū ꝑ Ro. eccl. approbatos. 3. dist. canon. 16. dist. sancta. 17. di. per totum, & 12. dist. per totū [ordine] expone, ut j. de simo. ne Dei. [apostolorum] l. Petri & Pauli, apostolorum aūt limites ibi esse intelliguntur, ubi Papa est. q̧ sic exponi debeat, patet ex eo, quod sequitur .i. nisi eorū absoluatur licentia, quod de necessitate oportet exponi. i. nisi absoluatur per Papam, qui illis liminibus præest, & qui eorum uices gerit, & autoritate fungitus.

NVllus eps. [iurare] hi. n. iurant ei obedièčtiam, ut no. s̄. de ma. & obe. le gebatur Homagiū autem facere non debent, j de reg. iu. c. ult. ubi no.

SVM

SYMMARIVM.

1 *Nunquid soluens scienter indebitum posit illud repetere.*
2 *Potest episcopus dispensare ex cã in iuramentis licite præstitis.*

Ebitores.[Restituendas] Primò cogendi sunt creditores relaxare iuramenta super soluẽdis sibi a debitoribus.ś.c.j.& j̃.de usur.tuas. Si aũt nullo mõ possint induci ad relaxandũ, iudex ipse relaxabit, ar.j̃.eo.cũ quidã.§.ult.ubi dr̃,ꝙ iudex relaxat iuramenta illicita.ad idem.ś.de testi.cõstitutis.j.xv.q.vj.auctoritate. Si uerò non sit pñs creditor, & iõ induci non possit, nec iudici cõstet,ꝙ sit promissum ex causa usuraria, & ideò non possit absoluere:quia absolutionis ter-
1 minus instet,ut ẽ in iuramentum soluat,† soluet,sed postea repetet,ut hic.ɔ̃ quia si scienter soluit ẽt indebitũ, ergo non poterit repetere,ut.ff.de re iud.cuius.ff.de cõdi.inde.l.j.ar.ɔ̃.ff.de solu.qui soluit sic, & l. qui hoiem. §.ult.ff.de reg.iur.multus.§ j ff.de superfi.l.j.§.plane.ff. de dolo,ex dolo.So.ad oia prædicta, qa si spãle est hoc pp fauorem obseruantiæ iuũurã. si uerò iurauerit [a] nõ repetere,denunciabit ecclesiæ, & ecclesia compellet eum ad pniam, quã non põt agere,nisi soluat, uel reddat usuras.uel ẽt iudex sine aliqua denũciatione præcipiet & sub pœna excõicationis,ꝙ quicunq; scit, dicat ueritatẽ, & sic coget usurarium ad restõnem.j̃.eo.ad nostram Si uerò iurauit non denunciare,tale iuramentũ seruandum nõ est:quia est contra regulam euangelij. infra eo. queãd.
2 in fi.2 q.t.si peccauerit. ¶†Credimus tñ,ꝙ in aliqbus hunc ordinem immutari posit & per hæc apparet, ꝙ eps in iuramento dispensat,si sunt dolo, uel metu, uel ui extorta.15.q.6.c.j.& ij.infra eo.cum contingat. Imò dispensare potest ex cã in iuramentis licitè præstitis. 11.q.6.nos sanctorum,& c.iuratos quinimmò,nam si iurassem certo die gladiũ redditurum alicui, & tunc contingeret eũ esse furiosum,non deberem sibi gladiũ reddere. 22.q. 2.ne quis.q̃uis posit dici,quia tunc non necessaria est dispensatio:sed potius est dicendum, ꝙ iuramentũ non extenditur ad hunc casum,de quo nõ præsumitur cogitatũ,ar.ff.de transac.qui cum tutoribus,ad fi.ubi intelligitur ibi cõditio,si deo placuerit.deo autẽ non placet,ꝙ furioso reddã. Sicut ẽt licitũ est principi seculari aliqd statuere,uel facere ex cã in p̃iudiciũ .iuris alterius,ut no.ś.de cõsti.quæ in ecclesiarum. Itẽ credimus,ꝙ in melius posit commutare. nãq; si quis iurasset ire ad sanctum Iacobum,& magis utile esset, ꝙ iret ultra mare,non uideo quare fieri non posit sicut in uoto.infra de uoto,& uoti redemp.c.j.& ij.& c.scripturæ.

a ¶ Si uero. ad hæc dicta Inno. uide Pet. de Anch.in cõsi.cxcviij incip. prædictis subtiliter, col. ij. post medi. Et eundem Pe. de Anch. in consi.cclxij. inci.casus talis est.

AD nostram [astrinxisti] Iccirco remittitur causa ad eos, qui excõmunicauerunt,& sñiam protulerũt quia non fuit appellatum,& sic nõ est ɔ̃.infra de appel. interposita.§. ille deniq;.nec cõstabat de iniusta excõicatione,& quia non cõstabat, iõ præstatur cautio,q̃ alś nõ præstaretur.ś.de rescrip.ab excõicato,ẽni quosdam plus placet nobis,ꝙ non fuit appellatũ,& ꝙ excõicatus fuit pro contumacia,& hoc fuit iustũ;& iccirco nõ absoluetur,nisi præstita cautione,& iuramento. Sñia aũt super restõne rerum fuit iniusta;& iõ contra eam mandatur,ꝙ res restituantur creditoribus:quia tamẽ iudex mandauit de rebus occupandis,excusatur debitor à pœna constõnis,si quis in tantam.¶[Astrinxisti]præceperat enim creditori,ꝙ possessiones restitueret,& qa non restituebat,excõicauit:postea tñ debitores possessiones pignoratas subtraxerunt auctoritate iudicis,& iõ excusantur,ne amittant ius,& proprietatẽ, quã in re inuasa habebant ꝑ constõnem,si quis in tãtã;& ad idẽ est.16.q.6. placuit.¶Quidã tñ dicunt,cõstõnem non hr̃e locum in causis ecclesiasticis.ś.de do.& contu.c.i.uel nõ fuit ꝯhic actum cõdictione ex illa constõne.Edictũ aũt di.Adr:a. nõ tangit hunc locũ,quod locũ hẽt,cũ creditor pignus sua auctoritate occupat.ff.quod me. cã extat [restituant] sed nonne poterant hi debitores cõpensare debitũ cum fructibus?ar.ꝙ sic.C. de cõpen.l. compensationes. ff.sol. mat.diuor §.dona.ff.ad.l.Falci.quod de bonis.§. quod auus.Rñ.non fieri compensationẽ,nisi in pecunia. ff.de pig.grege,in pri.nisi fructus essent ꝯsumpti.in quo casu non fit cõpensatio de pecunia ad fructus:quia iam consumpti sunt:tñ cũ p̃cio eorũ fit cõpensatio, ut in.ll. prædictis. hic aũt,quia consumpti non erant, non fiebat compensatio de eis.uel ideò non auditur super compensatione debitor:quia creditor nihil petebat,nec agebat imò tñ debitor agebat. primò quia petebat restõnem coram archi. nam petebat sibi res pignoratas restitui. ¶Item,ẽt si creditor ageret tñ debitor nõ posset fructus cõpensare,cũ iurauerit nõ molestare eũ, nisi forte prius solueret nõ cõputatis fructibus ad hoc.n.actũ erat: uel hic nõ liqbat,ꝙ de fructibus esset sibi satisfactũ: sed de debito liqbat. De liqdo aũt ad dubiũ non est cõpẽsatio admittenda.uel dic,ut infra de deposi.bonafides.

SI uerò aliquis[Metu] repete,q̃ diximus.ś.quod me. cau.ad aures.[uenire] sine auctoritate superioris supra de electio. uenerabilem. cum
b auctoritate [b] aũt superioris licet, ut statim seqtur [uerũ aliqñ &c.] alii aũt aliter dicunt, ut in glo. in fi.posita, q̃ incipit: quia nulla &c. [æterna] uel tp̃alis. 21.q.4 .§.ult. [ueniendi] propria auctoritate, [auctores] C.si aduer. uendi.l.ij. [permissum] quia nulla pnia eis imposita est,uel imponetur, si administrauerint:sed tñ non dicetur eis post absolutionẽ, ꝙ ministrent infra eo.c.uerũ plus placet, quod dicitur in glo.sine aucto.

b ¶ Cum auctoritate autem. Adde spe. in tit. de le.§.nunc ostendendum uer. xxuij. Archi.22.q.4.& qui sacramento,& Petr. de Anch.in cõs.332. incip.retento ordine, col.j.& uide pre declaratione eundẽ Inno.in c. uenerabiles. supra de ele.

EX rescripto.[Taliter].s.ꝙ certis loco & die reddent [sup his].i.ꝑ ꝯuẽtionibus adimplendis.¶Obsides]ɔ̃. C.q̃res pig.obli pos.q filios.C.de actiõi obses. Rñ. qdã hic narrari sciñ illicitũ. sed hæc rñsio reprobatur.23.q.8. c.ut pridẽ.ff.q test.fa.pos.obsides,ff.de iure fisci, diuus, ubi obsidũ datio ꝯcedit.Rñ.nõ tenet obligatio ꝑ libero hoie,ut ius ꝯstituatur in eo:tñ detineri põt qualitercũque,ut fiat,qđ ꝯuẽit.uel ꝑ pecunia obligari nõ põt,sed ꝑ pacto ineũdæ pacis põt,& alio ꝯñ Vel dic,ꝙ obsides uocat eos,q iurãt,ꝙ nõ recedẽt de certo loco, quousq; eis fuerit satisfactũ;& hoc notat aduerbiũ,qđ seqt,si ẽr nã si detinerentur inuiti,excõicati essent detẽtores.xviij. q.iiij.si quis suadente.c.nuper,in prin.de senten. excommuni.etiam si.de eorum uoluntate detinentur infra de sen.excom.contingit[qui].s.monachi[ut] hoc, ut non determinat uerbum iurarunt,sed uerbum, deficerent [uxorem]renunciantẽ bñficio Velleiani,& oĩum legũ auxilio.C.qñ mulier tute.offi.fun.l.ul,& authẽ. matr. & auiæ.alias contra.ff.& C. ad Velle.per totum.

QVerelam[Biennium]hoc solũ sufficit ad priuandũ emphyteotica re.10.q.2.§.hoc ius. [constiterit] Inno.super secundo Decr.

in modū inquisitionis ꝓcedendum ꝯ eum [necessitatē] 23.q.8. si nulla.50.dist.presbyteros.de cōsecr.dist.1.sicut.ff.ex quib.cau.non enim,ff.loca.cum in plures,§.uestimenta,ff.si quis cau.l.ij.§.j.ff.qui satisd.cog.l.ult.

Tva nos [iureiurandi] primum iusiurandum [iurant] secūdum iusiurandū [& Laterañ.] ꝗ de cēsi. ꝓhibemus [ꝑiudicat] hi de grā tolerant in ecclesiis. nā expelli dñt de eis, ꝫ de pac.cū cle.ꝗ de cēsi. ꝓhibemus, grauis [ꝑiurio] i.temerario iuro ꝑdicto,s.22.q.2.aiaduertendū [q uitare] qa ꝑplexi sunt inter duo iura ita ꝯria,q si vnum seruant, alterum seruare non possunt.

Cvm quidam [absoluendi] repete, q̄ diximus, ꝫ de elect. uenerabilem [absoluendi] aliqui dicunt de facto. ¶ Absoluendi] nō loquitur hic Papa, nisi necessitas adesset ante,q̄ à superiore sit absolutus:qa hoc pōt seruare absq; interitu salutis æternæ, ꝫ eo. si uerò. Sed post absolutionem liberè loquitur sibi. monachus aūt, de quo loquitur,infra e.proxi.prætextu iuramenti non potest ingredi monasterium sine licentia superioris.

Sicut ex literis [temerarium] non debet hic prætextu iuri monasterium exire: qa non pōt fine mortali peccato.21.q.4.c.j. ¶ Quidam dicunt, q licet hoc iurm non ꝑiudicet monasterio, qn eum possit repetere, ipsi tñ bene præiudicat, ut non possit repetere locū ꝑstitum in monasterio,ar.ꝫ qd metus.cau.ad aures.c.ad audientiam,ar.ꝫ de renū.q in dubiis. aliis autem uidetur contrarium,& dicunt q prædicta c.loquunt in clericis secularib. quibus licet esse sine aliqua ecclesia:sed secus est in monachis,quibus non licet esse sine claustro 16.q.1. si cupis, placuit. vnde nunquā abbas debet dare literas absoloñis suo monacho,nisi prius habeat aliud monasterium,uel aliā ecclesiam,ad quā uadat: sed tunc bene licet. & extūc nihil habet facere in primo monasterio.56.dist.c.ij.& iij.10.q.3.statuimus.16.q.1.si quos, & multis aliis c.eiusdem q. Item ꝓpter delictum bene imponitur pnia monacho, per quā eiicitur à monasterio,ꝗ de symo.ueniēs c dilectus, & c.quia simoniaca.

Veritatis [compellant] contrarium uf in liberto,q intra annum debet facere professionem patrono. 22.q.2. longinquitate. ꝯtrum etiam in feudatario,ut in constōne de feudo nō alie. sine consensu maioris dñi, imperialem, §.præterea. j Dicunt quidā hanc specialem concessionem. vel dic, q iurare quis potest successoribus, sed non cogitur: quia iurm reale [a] est ex parte eius, cui iuratur: quia non solum personæ iurat,sed ecclesiæ,ꝫ eo.ego.63.distin.tibi, licet sit personale ex parte iurantis.

a ¶ *Reale est. Adde Pet. de Anc.in consi.210 incip. Tres magnifici domini,col.fi.in prin. & Iac.de S.Georgio in tracta feudorum, in uersi.Qui quidem inuestiri præstiterit, col ix.uersi.nūc transeamus,& Fel.etiam alleg.in c.quæ in ecclesiarum,col.xxiiij. uer.& intelligas,supra de constit.*

Verum [antecessores] .s. Gelasius, Gregorius,& Vrbanus. 15.q.6. alius, & c.nos sanctorum, iuratos [attenderint] & hæc uerba dicendo intelligitur sibi dare licentiam ueniendi ꝯ ꝓpriū iurm: sed nō ꝑcipit uenire ꝯ illud; & tñ nisi hmōi uerba,uel expssiora diceret, nō liceret sibi uenire ꝯ illud.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum non nisi ad ea,de quibus cogitatū est extenditur.*

Veniens.hoc.n.iurm loco satisfactionis succedit, infra eo. Quintauallis, nisi esset tanta iniuria, q meritò cū iuro non cōpensaretur [mādato] ff.de arb.si de re, ꝯ so. cōpromissum factum in aduersarium tenet,nō ut ꝓcedat sicut arbiter,ut l.2ria, sed ut tanq̄ arbitrator pōt; & nisi bene arbitreť,ad arbitrium

1 boni uiri reduceť, ut ff.de ope.li.l.libertus. ¶ 1 Præcepistis] & malè; iurm non extenditur nisi ad ea, de quibus cogitatum est,uel debuit meritò cogitari,ꝗ e. Quintaual.ꝗ de deci.ex multiplici,ꝫ de rest.spo.audita.22.q.2 ne qs,arg.ff.de trāf.cum Aquil.ff.de pecu q pecu.& ex quo semel ꝑcepit; ulterius ꝑcipere non pōt, ff.de adop. l.q liberatus,& l.se.ff.de opti.leg.l.cum apud. ¶ Alij dicunt,& non malè,q nō sufficit,cum dicat, ego nō cogitaui,q hoc mihi ꝑciperes,dūmodò pœna non excedat culpam,ut no.in gl.q̄ incipit,ff.&c. imò oīa pōt ei ꝑcipere, nisi sint ꝯ ius,ꝗ e.Quintaual.uel contrariū priuio iuro, ut hic. uel nisi esset tale ꝑceptum, qd̄ est ꝑsumptionē cōem q si hoc crederet mandari, nunquā iurasset, ar.ꝗ eo.petitio,C.quæ res pi.obli.pos.l.ult.ff.de pig.obli.generali, & l.denique. ¶ Si aūt ꝑceptum factum per iurm obuiaret priori ꝓmisso,seruari debet iurm, & alias satisfacere de ꝓmisso; & hoc satis colligiť ex hac decr.qa dicit,priort iuro,& non ꝓmisso,cum tñ mentionem fecisset de utroque, ar.ꝫ.de ꝑsum.uōne. & hæc uera sunt, qn̄ iurat parere mādatis. ¶ Si aūt iurat aliqd determinatè,tunc iurm in consilio aiæ ſm intentionem iurantis recipit interpretationē,ꝗ e.qnāto,ad nostrā.ij Sed i iudicio recipiet interpretationē ſm ius,ꝗ e.ueniēs [licitè facto] duci, & ecclesiis. secus, si illicitè,ꝫ eo.tua nos.

Breui [ille] ut uasallus,uel canonicus [excusat] appellatio.n.non tenet nisi à grauamine,ꝗ de appell. ut debitus; & quod pronisum est ad remedium,nō debet tendere ad defensionem iniquitatis, & ꝗ de appell. reprehensibilis, & c.3. & c.cum ſpāli,§.porrò [difficultas] ꝫ e. querelam, ego.ff.qui satisd.cog.l.ult.

Qvanto [legitimo pondere] defraudari dr̄, qñ ordinatum fuit à principio, ut certum pondus auri, uel argenti apponeretur in qualibet moneta: sed posteà minus auri,uel argēti apponi mādauit , & tñ monetam expendi mādauit, ac si eiusdē ponderis esset. & hoc idē credimus, etiā si ab initio fecit multo maioris pōderis, uel ualoris,q̄ ualeat metallū,uel materia, vnde fit,fabrorū & aliis expēsis necessariis & utilibus exinde deductis. credimus tñ, q ꝑp iurisdōnem & ꝑp hoc etiā, q à ꝑsona, uel charactere Regis auctoritate & cōionē recepit,aliquātulum, sed non multum minoris ualoris possit eā facere, q̄ sit metallū, uel materia,vnde fit. In primo aūt casu,s.qñ facta est,si vult minuere, nō credimus, q hoc possit fine cōsensu populi: sed cum eius assensu credimus,q possit,cum licitum sit cuicũq; renunciare iuri suo.7.q.1.q̄ periculosum,& qa negocium Regis negocium vniuersitatis reputatur; & ideò sufficit cōsensus maioris partis maioris regni. C.de iu.cal.l.ij.§. finaũ,ff de cond.& demō.l.cinibus,ff.ad muni.l.qd̄ maior. ¶ Item nō credimus sufficere ꝯsensum populi, ut illa moneta cōiter expendatur extra regnum [absolui] quidā dicũt,q Papa pōt dispensare,& soluere à iuro aliquem ꝑp graue scādalum, uel malum exēplum ꝑceden te tñ claue discretionis. H.tñ dicit contra,nisi iuramētum sit illicitum,cum iuramenta & uota sint de iure naturali. Tu dic, prout no.ꝫ de ele.uenerabilem [iniquitatis] 22.q.4.si aliqd, & c.inter cætera [satisfactione] 22.q.4.qui in sacramento. Innocen. 1121.

Venientes [& leges] 2.q.6. non ita, & c.anteriorum [in plagiariis] .i.fideiussorib. [aggrauare] q ideò utrobiq; appellationis remedium est necessariū [exceptionē] sed dīces nōne pōt sup hoc ꝯcedere legē municipalem

nicipalem ꝯ ius. Respô.possunt concedere legem ꝯ ius
commune quæ in alterius tamen non fit præiudicium:
ut hic. & s.de consti.quæ in eccle.ubi de hoc plenè nó.
spâliter tñ condendo legem bene possunt litigantes re-
nunciare appellationi. C.de temp.appel.l.illud.§.ult.
[exceptum] s.de rescri.constitutus.j.e.c.ea.te,ff.ad mu
nicip. Imperatores [excutioni] & malè.ff.ad Turpil.
l.j.§.ult.2 q.6.appellare [inducentes] de hoc not.su-
pra de off.dele.pasto.§.ij.

SVMMARIVM.

1 *Tuitio testamentorum pertinet ad ecclesiam.*
2 *Potest episcopus contra sibi suspectum inquirere de usura.*

AD nostram [Condiderit] ꝑ hoc dixerunt qdã,
debitores posse non obstante iuramento proce
dere ad receptionem debiti, quod non credi-
mus: qa nihil est eis relictũ, uel remissum, & de hoc no.
1 s.e.debitores, ¶ †Proponi] ꝯrium.s.ut lit.non cont.qñ.
Solu.hic proceditur in modũ inquisitionis, uel denũcia-
tionis, qđ licet. & est hoc ea rõne, qa ad ecclesiã ꝑtinet
tuitio testamentorum. C.de epis, nulli.§.si qs ad decli.
ff.de pet.hæreditatis.j.de testa.si hrdis. Et magis resti-
tio usurarũ, ꝙ licet.s.ꝯ tales procedere in modũ inquisi
tionis, uel denuntiationis non solũ Papæ, sed ẽt aliis ẽt
delegatis, nisi forsan forma commissionis ꝯdiceret, licet
aliqui contradicant. Sed non sic extra ordinem proce-
ditur in aliis criminibus, nec in alio casu, nisi qñ iurant
non repetere. non.n.super iuribus singularium persona
rũ procedẽdũ est inqrẽdo, uel ex-
tra ordinẽ, sed intentatis, [a] actio-
nibus & ordinario iudicio ſm iu-
ra.de statu tñ, & iurib.ecclesię qñq;
Papa procedit inqrẽdo, ut de testi.
2 cum olim. ¶ †Sed hoc credimus eũ
facere de plenitudine ptãtis, unde
nõ licet ẽpis, & aliis inferiorib.sic
inquirere, qui tenentur iura serua-
re bñ fatentur tñ, ꝙ ẽps ꝯ aliquem,
quẽ suspectũ haberet, posset inqre-
re de usura, sicut de alijs crĩbus ad
imponendum ei pœnitentiam canonicã, & non ad uti-
litatem uel alicuius priuatæ ꝑsonæ interesse consequen
dũ.de consanguinitate. aũt non est dubium, ꝙ inquirere
põt inter ꝯiuges.j.de diuo.porrò.35.q.6.si duo. Et idẽ
forte dicendũ est, si de alio canonico alias legitimo im-
pedimento inqrere uellet. de illo aũt nõ est dubiũ ꝙ
de iurib.pr̃cipis inqri põt.C.de bo.ua.l.j & pe.& fi.li.x.

a ¶ *Sed intẽtatis actionibus. Et tunc oportet officium iudicis postulari.l.114. & ibi per Bar.ff.de dam.infec. ita Pe.de An. in consil.167.inci.nisi diligenter omnibus, in 2.col.uers ij.principaliter.*

AD nostrã [Per extorsionẽ] i.ꝯ consilium suũ, uel.i.
desideriũ. hic habeť, ꝙ iuſm licitũ, ẽt si ꝑ uim sit
extortum, est seruandũ. j,c.petitio, & si Christus. Quã-
nis posset dici seruandũ, inquantũ est licitũ, sed nõ incur
ret piurium, si nõ obseruat. uel dicas, etiã si sit licitũ, nõ
teneri ad obseruationẽ, nisi esset præceptũ: alias nec tũc
ex uirtute iuři teneri, sed ex ui ꝑcepti, quãuis debeat
absolui à superiori seruata distinctione, quã posuimus.
s.qđ me.cã.ad aures; non tñ uera extorsione [ordo iudi
cij] 2.q.1.manifesta.j.de acc.euidẽtia [ordo iudicij] ex
toto nam in aliquibus seruatur. nam quia citari de-
bet notorius criminosus.2.quæst.1.Deus, & in eum fer-
tur sententia. j.de diuor.porrò.

EA te. [Hmõi] s. fidelicatis [præstiturus iura] debitũ
s.e.tua nos [præstitum] Pisano archiepõ, puta qui
pro alio feudo, uel alia cã iurasti, q̃ nobis iurandũ est.

SVMMARIVM.

1 *Cum non est iuratum de stando arbitrio talis arbitratoris, tunc ex eius sententia non oritur actio.*
2 *Nunquid arbitratio sine iuramento habeat in se aliquid utilitatis.*
3 *Iudiciarius ordo non seruatur coram arbitratoribus.*
4 *Arbitri & arbitratoris differentia, & etiam in nu.5.*
6 *Arbitrator quando, & per qua uerba eligatur.*
7 *An arbitratoris dictum mutetur.*

QVintauallis [Mandato] No.s.e.ueniẽs [exhe
redaret] ꝙ non licet, nisi ingratitudinis cãm
cõmittat, in aut, ut cũ de ap.co.§.causis, col.8.
¶ Iuſm] in satisfactione iniuriæ.s.e.ueniens,
ubi no.cum iuſm interuenerit in tali casu, bñ põt ille, ꝑ
quo infert s̃nia, petere officium iudicis, ut soluat cõdẽ-
natus id, in quo condẽnatus est, dũmodo id æquum sit,
& licitum: secus, si illicitum, & iniquũ, ut hic. & hoc idẽ
dico, si fuerit iniquum, dũmõ ꝑ eum, ad quem pertinet,
reductum sit ad æquitatem, ar.ff.de reg.iur.in ꝑsonã.ff.
pro socio.si societatẽ, & l si societatẽ metu.§.arbitrorũ
1 & l.seq. ¶ †Sed si non iuratum est de stando arbitrio ta-
lis arbitratoris, tunc ex s̃nia eius
b non oritur actio, [b] nec proprie dr̃
dictũ eius s̃nia, uel arbitrium: imò
Io.Cre.notauit in aut.ut dif.indi.
§.j.ꝙ poterit dici ꝑ talem arbitra
c torẽ potius transactionẽ [c] fieri, &
inducit in ar.C.de ꝯhen.emp.l.si.
2 & insti.de ꝯh.emp.§ preciũ. ¶ †Sed
oppones ẽm hoc, ergo ad nihil uti
lis est arbitratio sine iuſo? Rñ uti
lis est, qa si præcessit stipulatio, ex
stipulatione agetur, ut si electus est
arbitrator in aliquo ꝯctu, puta qa
arbitraretur de precio alicuius rei
uenditæ, tunc ageť ad arbitratum
actione ex uendito, uel ex aliquo
consili contractu, sicut dicit.l.ꝑal.
1 inst.de contrah.emp.§.precium. Et
hæc intellige tu uera, ubi inconti-
nenti post contractum, uel stipulationem conuenit de
stando dicto arbitratoris: quia si ex interuallo, tunc
non datur ex dicto talis arbitratoris actio, sicut nec ex
pacto: sed exceptio tantum, ut ff.de pact.iurisgen.§ q-
3 nimò.ff.si certum pet.lecta.C.de pac.petens. ¶ †Item co-
ram huiusmodi arbitratoribus nullus ordo iudiciarius
est seruandus: imò nec iudiciale dicitur esse, quod co-
ram tali agitur. ipse tamen arbitrator ad sui instructio-
nem quasi extra iudicium laborabit ad ueritatem in-
quirendam, ut plenius instruatur, & ꝙ ipse arbitrator
non sit iudex, nec arbiter, & quòd non sit dicendum iu-
dicium, quòd cum eo, fit, satis probatur ex eo, quod hic
dr̃: quia hic compromittiť in principalem aduersarium.
ad idem.s.e.ueniens.ff.de ope.libe.si libertus. nullus au
tem in iure suo potest esse arbiter, uel index.ff.de arbi.
l.si de se.C.ne quis in sua cau.per totum. In actione au-
tem iniuriarum, sicut hic erat, ꝙ itur ad arbitratorem,
quidam dixerunt, ꝙ cogendæ sunt partes stare dicto ar
bitratoris proposita actione iniuriarum. ¶ Sed ꝯ actio
iniuriarum non competit ad interesse, sed ad uindictã.
nõ est enim in nostris bonis.ff.de iniur iniuriarum.ac.
quomodo ergo dabitur actio ad c.uel ad aliud, in qui-
bus condemnatus est. ¶ Sed respõdent alij, qa ista.c.pe-

b ¶ *Actio. Adde Pet. de Anc.in cõs.33.colũ.2.post med.uers. Et primo, et inci.cõs. in hac causa, & ibi quòd in arbitratore põs compromitti de causis decimarũ, & sic de causa spirituali & eundem Pet.in cõsil.198.col j.inc.istã quæstionem.*

c ¶ *Potius transactionem. Adde Pe.de An. in cons.444.incip primo eliciamus, col.2.*

tuntur non ut interesse, sed ut uindicta. Alij dicunt, q arbitrator iste incontinenti post iniuriã assumptus non fuit, imò et si incontinenti assumptus fuisset, tñ ex dicto eius, si non interuenisset iurm, non daretur actio, sed exceptio r̃eo quasi transactionis, uel pacti modificati. actori autem præstatur pristina actio.C.de pac.cũ proponas. uel si illa non superesset, dabit actio ob cãm, ut se reponat in pristinam obligationem, uel si dedit rẽ ut rẽ reddat.C.de rerũ permu.l.j.& l.quoniam ff.de cõ di.ob cãm, si quis, uel præscrip.uerbis ad interesse. C.de rerum permu.cum præcibus, & l.rebus.ff.de condi.cau. data, si l̃r, & de iure d. si pater, & l.que nad.uel ofsi.in
4 di.ff.de præscrip.uer.ob cãm ¶ †Item no.diam, inter arbitrum, & arbitratorem, de quo hic loquitur: quia arbiter dr, qui eligitur ut iudex, s.ut procedat in substantialibus seruato ordine iudiciali, & litem dirimat coram se cæptam, uel cora n slio s̃m ordinem iudicij seruatũ, licet possit eam dirimere, si uult, & etiam inique.ff.de arbi.l.j.& l.qualem, & l.dieni.§.itari. unde arbitriũ diffinitur, triũ actus personarum, sicut in iudicio consligentiũ, uel cã indicendo iure uoluntarie posita. nec est uis si sit compromissum cum pœna, uel sine pœna, uel etiã fine ulla stipulatione electus simpliciter, cuius arbitriũ omologat uel taciturnitate.x.dierũ.uel expressè.C.de arbi.l.pe. Omnes.n.isti ordinem seruare debent, & ad obseruantiam ageretur arbitrij siue stipulatione, siue
5 conditione ex.l.ut est.s̃.de arbi.dilecti. ¶ †Arbitrator aũt est, q eligitur, ut aliquid æstimet, ueluti precium, uel operas, uel partes societatis, uel quid sibi uideatur de aliqua re, fine ordine iudiciario dicat, uel su p ea arbitret, insti.de emp.§.precium.ff.pro socio, si societatẽ, & l.interposita.ff.de uerb.obl.si quis arbitratu. & ff.de leg.3.fideicom.§.si fideicommissum. nec facio uim, an partes iurauerit stare dicto huius arbitratoris, uel nõ. Item an fint stipulatæ de stando dicto eius, an non: quia semper redigẽdum est ad arbitrium boni uiri.ff.de ope. lib.si libertus, de uer.obl.si quis ar.C.de dotis promissi. l.fi. Quidam dicunt, idem etiam si sub pœna stipulatæ sint stare arbitrio huius arbitratoris, s.q nunquam põt exigere pœnam, nisi cessauerit soluere id, ad qd per arbitrium boni uiri reductum est dictum arbitratoris, ar. pro his, q non obstante iurõ, & stipulatione siue pœna possit petere, q dictum eius redigatur ad arbitrium boni uiri, eadem ratione, quoq; põt, si cum pœna promisit. ¶ Alij tñ ɔ̃rium dicunt. Item non facio uim, utrũ iste arbitrator fecerit lit.cont. inter partes: uel ẽt si sniam in scriptis pronunciauerit, uel simpliciter nudo uerbo qd sibi uisum est, dixit: qa corã eo non e st iudiciũ, uel quasi iudicium, sed totum in sua positum est uoluntate, & prædictarum solennitatum obseruatio non est nisi coram iudice, uel arbitro, & ita non põt dici lite.cot.uel snia. ¶ Sed quid dices, si compromissum factum est, ut, possit procedere seruato ordine iudiciario, & nõ seruato? Rñ.hæc uerba sic sunt interpretanda, q compromittatur in eũ tanq̃ in arbitrũ, & hoc innuunt uerba illa, seruato ordine &c.& tanq̃ in arbitratorẽ, qd uerba illa ẽc innuunt non seruato, & si processerit ut arbiter, sed seruato ordine, nõ redigẽt dictum eius ad arbitriũ boni uiri. Si autem processit ut arbitrator, s.nõ seruato ordine, tũc redigit ad arbitrium boni uiri. ¶ †Itẽ not. q si
6 dicunt partes, eligimus eum in arbitrum simpl̃r, nõ intelligit electus ut arbitrator, nisi ex aliis uerbis appareat de ɔ̃ria intentione, puta quia dixit, ut possit ꝓcedere non seruato ordine iudiciario. item si dicant, eligimus in arbitratorem, uel in bonũ uirum, q determinet qõnes nr̃as non intelligit electus ut arbiter, nisi ex aliis uerbis appareat aliud. Item no. q
a dictũ arbitratoris[a] nunq̃ omologatur taciturnitate.x.dierum. sed si expresse illud cõfirmatur ꝑ partes parit exceptionẽ quasi transactionis, uel pacti. Dictũ aũt arbitri ꝓcedẽtis ordine iudiciario fine pœna omologat. C.de arb.l.pe.nec unq̃,
7 & si iniquũ sit, redigit ad arbitriũ boni uiri. ¶ †Item nõ mutat dcm arbitratoris, nisi nõ modicè lædat.ff. de ope. liber.si libertus. Itẽ dcm ar bitri nõ mutat, ẽt si grauiter ledat imò si pœna fuit ꝓmissa, agit ad ipsam.C.de arb.l.j.si uerò nõ fuit ꝓmissa, cũ stipl̃o itereesse sit, agit ad interesse.ff.de arbi.diẽ ꝓferre.§.si & duab.ll. seq.& ita demũ: & si simpl̃r cõpro nullam sit, & snia expsse ꝑ partes omologata fuerit, uel intra.x.dies nulla pars ɔ̃dixerit, orit ex snia actio, & exceptio.C.de arbit.l.in arbi.in fi & tunc agitur condictione ex.l.illas

a ¶ *Dictũ arbitratoris. Adde Pe.de An.in cons.207.inci.iudex de in.rol.3.circa fi.et uide Bar.in l.si socie-tatem.§.arbitrorũ ff pro so.& adde, q cõs. Pe.de Ant.supra all. habet etiam inter rõsilia Card.in cõs.29. & quota est in 4.so lum.*

TVa nos, & j. [Iurauerũt.] Temerariũ fuit hoc iuñm & imponitur pœnitencia tanq̃ pro mortali.22.q.4. q sacro [cõpelias] temeritas iuri facit, q coguntur ad cohabitationem redire si cã seruandi continentiam, & ꝑ ɔ̃ns non temerarie iurassent, se nõ inuicẽ petituros, ul terius petere non possent, ar.30.q.5.qđ Deo. [utrinq;] & iõ sibi inuicem obiicere adulterium non possunt.j̃.de reg.& transeũ.ueniẽs, & j̃.de diuor.significasti.j̃.de exce.cũ ecclesiasticæ.ff.de compẽ.si ambo secus, si alterius parte tantum.j̃.de conuer. coniu.ueniens.

SVMMARIVM.

1 *Conditiones, quæ plerũq; in iuramentis requiruntur, hic habes.*
2 *Nonnunquam excipiendo c nsequimur, quod agendo petere non possumus.*
3 *An uxor dimitti possit ob aliquam causam, & quid de sponsa.*

QVemadmodum [Contraxit] Per uerba de pñti
1 [conditio.] ¶ †No.quasdam conditiones subintelligendas, ut saluo iure alterius.s̃.e.ueniens. & autoritate superioris s̃.de re.constitutis: si Deo placuerit.22. q.2.oe quis, Beatus, & s̃.j. Item hic, si res in eodem statu permanserit.22.q.2.ne quis.ff.de solutio. cũ quis. ıtẽ si seruetur mihi ꝓmissum.s̃.e.peruenit. Itẽ q non præcipiat contra ius.s̃.eo. Quintaualls. aliæ, ut C.de non nu.pec.indubitati.ff.de iure dot. stipulationi, ff.de ope.lib.si libertus.s̃.eo. breui.ff.quarũ rerũ actio non datur.l.j.§ quæ onerand æ.32.q ult.c.fin.C.de con di.ob tur.cau.si repetendæ [legem] C.de pac.inter emptorem & uendic.cum te. supra eod. peruenit, supra de transac.constitutis. & ff.loca.quæro.§ inter lo torem. [Ita] sicut quod dictum est, obtinet in sponsalibus de præsenti, ita in sponsalibus de futuro, secundum quod sequitur [ductarum] nota sponsam de futuro non dimitti prætextu præcedentis fornicationis [alioquin] idest si dicas, q si fornicatio sequens sponsalia non impedit, eadem ratione ergo nec publicum meretricium.
2 ¶ †Fortius] ff.de reg.iur.l.uitus.§.cui damus.ff.de superficie.l.j.§. quòd ait prætor. Quandoque tamen illud consequimur excipiendo, quod agendo petere non possumus, ut.ff.de neg.gest.l.iij.§.pupillus. Qñq; quædã consequimur agendo, quæ nõ consequitur excipiẽdo.s̃. qđ me.cau e.ad audientiam.s̃.cod.debitores [ipsum] contra

contra spōsam enim cōpetit accusatio de adulterio, C. de adult. l. pp, nisi in casu, ff. de adul. miles, §. quærebat. nam etiam iniuria ei facta est, ff. de iniur. item apud §. spōsam. ad idem, ff. de adul. si uxo. §. diuus j. [alterutro casu] in uxore dimissa, & sponsa admissa [qd quidem] iuramentum [condōnem] .i. si in legem mrimonij non peccauerit [ad utrūque] .i. ad ducendum, uel ad dimit-
3 tendum uxorem [eam] ipsō am; & rńde q non. ¶† Profectō] hic vult dicere, q uxorem iam ductam p uerba de præsenti non pōt dimittere pp aliquam cām, uel deformitatem superuenietem: sed spōsam de futuro etiā interposito iuro non tenetur ducere, ꝫ e. si uerò, contra. Solu. non uenit in hoc casu ꝫ iurm: quia illud iurm habet condōnem tacitam annexam hanc, s. si permanserit in eodem statu: sed non manet in eodem statu, cum non sit apta facere illud, ꝑpter quod dr, s. tollere uiro occasionem fornicandi: qa ad eā tam deformē accedere nō vult. [teneretur] rń. minimè. [nō dirimit] 50. dist. qa te, [accusabit] ff. de pa. si vnus, §. pacta, & §. illud [canonicas] 28. q. 1. c. si infidelis, ꝫ de diuor. quāto adulterio] perpetrato. [testes] 31. q. 1. c. j. ff. ad l. Iul. de adul. l. ij. § ij. ff. de fur. qui uas, §. j. [resipiscere] .i. pœnitentiā agere: sed opponit contra [in hoc] ubi iurauit nō accusare uxorem de adulterio. ¶ Diuortium] in eo enim, q rem familiarem, uel iniuriam eius tangit, in hoc vult, q iuramentum & etiam pactū de non accusando de adulterio præterito obsit. In his autem, quæ ad aīam spectant, minimè; & ideò pōt adulterium cōmissum denunciare: tn per hāc denūciationem iudex pcipiet marito, q uxori non cohabitet, nisi se correxerit: quia non iurauit nō cohabitare, sed nō accusare. Si aūt uxori adulteræ non correptæ cohabitare iurasset, non esset hmōi iuramentum seruandum, arg. 22. q. 1. c. j. imò credimus plus, q si nec per preces, nec p monitionem uellet mulier cessare ab eius cohabitatione p denunciationem, nec p iudicem posset induci ad pniam, posset eam accusare de adulterio, non obstante prædicto iuramento.

SVMMARIVM.

1 *Per creaturas licitum est iurare.*
2 *Christianus iurans per deos alienos peccat.*
3 *Non licet iurare, nisi necessitate, uel utilitate cogente.*
4 *Prohibetur quandoque aliquid, non quòd ipsum sit malum, sed quia inde potest sequi malum.*

ET si Christus [procedat] qd uoluit in geminatione, non, nō. [phibuisse] ꝫ ubi dicit nolite iu-
1 rare. ¶† Creaturam] ut in aut. ut non luxu. contra naturā primo rñ. l. j. 22. q. 1. clericus, si aliqua. 22. q 5. q periurat. 1. q. 8. quotiens, ff. de iureiu. q p sal. & l. iij. §. ult. sed in oibus, sicut ꝑximè sequit, potius attribuitur diuinitas Deo, & non creaturis [album] naturalr, accidentalr fortè [iurandum] 22. q. 1. monet, ff. de iureiu. non erit, §. ult. ar. 27. di stin. si uir. 27. q. 2. nos nouimus.
2 ¶† Item no. pcm est Christiano p deos alienos iurare: sed si iurauit, implere debet, quod iurauit. Item Christianus recipiens hmōi iurā ab infidelib non peccat, ar. 22. q. 1. monet [nolite] .i. nō habeatis uolūtatem iurādi [necessitas] supple, & utilitas. 22. q. 1. tu malū, ita ergo [comites] 22. q 2. aiaduertendum [ueritate] conscia [iudicio] .i. discretione, siue deliberatione [iustitia] q
3 fiat de re licita, cuius obseruatio sit iusta. ¶† Per quodcūq; aliud] hinc collige, q uel nulla, uel modica est differentia, siue iurent sup sancta Dei euangelia, siue sup reliquas creaturas, siue tn̄ dicant, promitto hoc in fide mea: quia non solum p creata, sed etiam p increata iurare netat, nisi necessitas, uel utilitas hoc exposcat, ar. ꝫ qd me. cau. ad aures, ꝫ de arb. cum tēpore. maior tn̄ contēptus & maius pcm est fallere iurm factum per increata, uel p sanctiores creaturas, q per minus sanctas. Item uerum iurm est, qn dicere ueritatem asserit in periculo aīæ suæ, infra de frigi. & malefi. fraternitatis. tn̄ semper, qn̄ quis parti iurm defert, iurandum est, fm q placet ambabus partib. ff. de iureiur. l. iij. §. ult. & l. iiij. & v. ¶ In iuramentis tn̄, quæ in iure præcipiūtur, ut est iuramentum testis, & calūniæ, semper iurandum est sup sancta Dei euangelia, supra de iur. calum. c. ult. 1 1. q. 1. testimonium. & idem intelligas in oibus aliis iuramētis, quæ à iure, uel à iudice, uel à partibus ex necessitate deferuntur. & idem est etiam, si partes promiserunt aliquid iurare nulla forma distincta, [tinis] ff. de iureiur. non erat, §. ult. 22. q. 1. monet [testis] sic iurabant antiqui. 22. q. 1. si peccatum [p gloriam] 22. q. 1. ut nou eris, si peccatum. [quædam] hęc. n. illicita sunt fm sui naturam: ut cintilter; i. iure positiuo, uel consuetudinario, ff. de uerb. sig. probrū, ff. de adult. si adul-
4 terium. ¶† Sequuntur] no. aliquid prohiberi propter mala, quæ sequi possunt. 22. dist. denique. 38. dist. c. iō. 12. q 3. nolite. arg. contra. ff. de pact. si vnus, §. istud, ff. qui & à quib. l. ult. in fi. [indulgemus] .i. indultum de iure communi significamus.

SIcut nostris [uacante] qn̄ nihil licet immutari, ꝫ ne se. uac. per totum. ¶ [Iuramenta] no. in mortali peccato ꝯstitutū, & ad epatū ꝑmotū nō deponi. ad idē ꝫ de renū. nisi cū pridē, §. pp ꝯsciam, & §. personæ. & dicūt quidam hoc fieri pp pcm, qd est leue q. s. non deiicit iam ꝑmotum. 68. dist. c. j. 50. dist. quicūque. Quod aūt incauta iuratio sit peccatum leue, apparet ex pnia leui. 22. q. 4. cum iuro. si autem essent magna crimina & publica, bene deiicerent, ut ꝫ de renū. nisi cum pridem, §. psonæ. 24. dist. c. ult. 50. dist. ex pœnitentibus. 81. dist. si quis fine, & c. quicūque. quæ aūt crimina inducant depositionem, & quæ non, no. ꝫ de temp. ord. ex tenore.

CVm contingat [legitimas] ff. de fun. dota. l. Iulia. [seruare] fm canones: fm leges secus, C. de legib. non dubium [alterius] puta creditorum. si. n. in eorum præiudicium uergeret, secus, uel si uergeret in præiudicium ecclesiæ, supra eo. c. ij. idem si uergeret in præiudicium regis, infra eo. intellecto. Idem, si uergeret in præiudicium cuiuscunque alterius, supra eo. uenientes.

SVMMARIVM.

1 *Non contrahitur in re turpi.*
2 *Vasalli ad quæ seruitia teneantur dominis.*
3 *Si quis cōmodat equū uel arma ad bellū, & ibi amittantur non cōpetit actio ad repetenda. quod aūt in mādatario, in nu. 4.*
5 *In bello iusto, quod ex principis edicto fit, res occupata sunt capientium.*
6 *Nunquid actio, ut bo. rap. competat ei, cui abstuli rem meam uiolenter, cum eam mihi reddere denegaret.*
7 *Non fit compensatio in pœnis temporalibus, uel spiritualibus, uel etiam in pecuniariis, quæ applicantur fisco.*
8 *Socius tenetur socio, si aliqua amittat casu fortuito.*
9 *Socij tam de lucro, quàm de damno participes esse debent.*

SIcut, & infra [iniustè] secus, si iniuste 33. q. 4. dicat. de hoc no. ꝫ de homi. sicut. qd sit iustū bellū, & qn̄ liceat alicui aliū iustū impugnare, no. ꝫ de rest.

1 de reſti.ſpol.olim. ¶†Et no.ꝙ nunq̃ uocati ad iniuſtum
bellum hn̄t actionem mandati, uel aliam contra uocan
tem ad impendia,uel dãna contingentia ſibi occaſione
uocationis,uel mandati:quia in re turpi obligatio nõ
ↄ̄hitur, inſti.manda.§.illud quoq;.ff.manda. ſi remune-
randi.§.rei turpis,& l.ſi manda.§ qui eodé.¶Vocati aũt
ad iuſtum bellũ,actionẽ mandati hn̄t contra uocantem
niſi ex debito teneanť:uel niſi cã pietatis, uel humani-
tatis,uel parentelæ faciant.23.q.3.non inferenda, & in
alijs.c.eiuſdem.q.11.q.3.ſi dño,& c.Iulia.& uidetur,ꝙ
illi,qui ex debito faciũt,excuſantur,niſi bellũ eſſet ma-
lum manifeſte.11.q.3.quid ergo.23.q.1.quid culpatur.
2 ¶†Item uidetur,ꝙ de iure eſt, ꝙ uaſalli licet teneãtur
eſſe in conſilio;& auxilio , ꝙ dñi non lædãtur.22.q.5.
de forma;non tñ milites dn̄t ire cũ armis in ſeruitio eo
rũ.nec aduocati tenentur pro eis aduocare, uel alia ſer
uitia eis exhibere,niſi ex pactis ad hoc teneantur , cum
non teneantur ad munera perſonalia cũ ſumptu,uel ſi-
ne ſumptu,niſi ex pacto.de hoc no.j̃.de immu.eccle.nõ
minus.uel niſi in caſibus,qui ponuntur in uſibus feudo-
rum:uel niſi ex conſuetudine,uel alio iure ſpeciali de-
beant teneri.¶Sed contra prædicta vr̃.ſ. ꝙ dñs uocans
alios non debet teneri de dãnis datis in bello:quia caſus
fortuiti non dn̄t imputari ſibi.j̃. de homi.c. Ioannes.
Sed rñ.ꝙ hic non fuit caſus fortuitus , qui de facili po-
tuit præuideri à uocante,ſ.ꝙ ſi iret ad bellum,ꝙ de fa
cili poſſet expoliari & capi:quia dubius eſt euentus bel
3 li.¶†Secus tñ eſt in commodatore : quia ſi commodat
æquum,uel arma ad bellum,& ibi amittantur, non cõ-
petit actio ad ea repetenda.ff.commo.ſi ut certo.§. ſed
interdum,& hoc erit ea rõne:quia non exceſſit fines cõ
tractus:quia ad eum uſum uſus eſt,ad quem accommo-
datũ accepit.idem eſt in locatione equorũ,uel armorũ:
quia ſi ibi capiantur,cõductor nõ tenetur ad emendam
quia ſic ea cõduxit.ff.loc.l.uideamus.§.ſi hoc. & cõmo.
4 l.ſi.¶†Mandatarius aũt,qui uocatur ad bellũ, licet ꝓſci
re potuit,ꝙ equũ de facili amittere poterat;ſciebat tñ,
ꝙ p actionẽ mandati cõſequi poterat à mandatore im
pendia ſua,& dãna.ff.manda. itẽ caſus.§. impendia,&.l.
ꝗ mutuã.§.ſi.¶Sed locator debet eſſe cõtentus mercede
ſua. uñ nec tenetur cõductor,dũmõ dolũ,uel culpã non
cõmiſerit. cõmodatarius ẽt nõ teneť,niſi de dolo,& la-
ta culpa uel leui,& leuiſſima.ſed cõſtat.ꝙ ille,ꝗ utitur
equo ad eũ uſum,ad quẽ ei cõmodatus eſt,nec etiam in
minima culpa eſt.hæc aũt in mandatario non attendũ-
tur.imò,qñ mandatarius melius implet mandatũ , tunc
habet actionẽ manda.ad impẽdia,& dãna, dũmõ abſint
5 dolus,& culpa.¶†In iuſto aũt bello ,quod fit ex edicto
principis,dicimus,ꝙ res occupatæ ſunt capientiũ, & li-
beri hoĩes capti fiunt ſerui.ff.de cap.& poſt. reuer.ho-
ſtes.ff de uerbo ſigni.boues Si uerò non ſit bellũ ex edi
cto principis,ſed alias ſit iuſtum ; puta quia eſt ad de-
fenſionẽ rerũ ſuarum,uel ꝓ executione iuris ſui ; tunc
diſtingue,quia ſi ille,qui bellum tale gerit,hẽt iuriſdi-
ctionem,põt ſtatuere,ꝙ quicunq; inuaſerit aliquem,li-
ceat inuaſo bona inuaſoris capere,& ſua facere, & ẽt in
uaſorẽ detinere,quouſq; eũ dño aſſignet,ut no.j̃.de ſen
ten excõ. a nobis. Itẽ ſi ſuper hoc nõ fecerit aliquã con
ſtitutionẽ,põt tñ dãnare de inuaſione facta intra fines
ſuę iuriſdictionis. C.ubi de crimine agi oportet.authẽ.
qua in prouincia.¶Si autẽ ille,qui tale bellũ iuſte agit
nullam habet iuriſdictionem ſuper eo ꝓ quo bellũ agi
tur,& tñ qa iuſte pugnat,puta qa alius inuadit ipſum,
& ipſe ſe & res ſuas defendit;& tunc licet uim vi repel-
lere,& ẽt in repellendo hoĩes percutere,& ẽt occidere,
ſed cum moderamine inculpatæ tutelæ,ut no.ſ̃. de re-
ſti.ſpo.olim,in ſi.tunc tñ non licet ei bona eius capere,
nec capiendo ea ſua facere,nec licet inuaſorẽ detinere.
& tunc nõ cõpetit inuaſori cõtra hunc ſpoliatorẽ actio,
vi bono.rap.nec actio iniuriarũ:quia obſtat ei exceptio
paris criminis.j̃.de adul.intelleximus,ubi no.ſed bene
cõpetit rei uin. quia dominiũ remanet penes eũ , ſicut
6 prius.ff.de rei uin.l.in rem actio.¶†Sed quæres, ſi mihi
repetenti meũ reddere deneges , & ego meũ uiolenter
aufero nunqd tibi competit actio, vi bo.rap.arg. ꝙ ſic
ff.quod me.cau.l.extat.¶Sed ex prædictis vr̃,ꝙ debet ti
bi obſtare exceptio paris delicti: quia delinquis ita tu
denegando,quod meũ eſt,ſicut ego,qui ui rapio. So. cir
ca diuerſa ſunt hæc delicta;& ideò nõ cõpenſanť hic tñ
conſtat,ꝙ exceptio culpæ non impedit proſecutionem
actionis de dolo,uel criminis.ff.ſolu.matr.ſi mora. Alii
dicunt in prædicto caſu,& uidetur melius.ſ. qñ ſpolia-
tus ſpoliauit ſuum ſpoliatorẽ,utriq; contra alterũ com
petit actio,ui bono.ra.& ẽt iniuriarũ.Sed bñ cõpetit al
teri ſpoliatori exceptio compenſationis in tantũ,quãtũ
æſtimabitur ſpolium,uel iniuria alterius.ſic.n.intelligi
tur,ꝙ dolus dolo cõpenſatur.ff.de dolo,ſi duo, & paria
crimina mu.cõ.tol.j̃.de adul.intelleximus.¶Itẽ fit com
penſatio inter delinquentes quo ad mutua paria debi-
ta, ẽt ſi nõ ſint pecuniaria,ut in redditione debiti cõiu
galis, & in receptione dotis, & donationis ꝑꝑ nuptias
& ſic intelligitur.j̃.de adul.intelleximus.ff.ſolu.mat.ui
7 ro.¶†Quo ad pœnas aũt temporales,uel etiã ſpũales,
uel etiam quo ad pecuniarias, quæ applicãtur fiſco,nul
la fit cõpenſatio:imò oẽs,qui delinquunt,& illi tm̃ pu-
niuntur,ut patet. C.de mõ mul per totũ.j̃.de his,q̃ fiũt
à maio.par.c. quæſiuit.Itẽ vr̃,ꝙ iſte mandator,ꝗ uoca-
uit alios ad exercitũ,qui amiſerunt equos,& arma,hẽt
actionem ui bonorũ rapto.ↄ̄ raptorem pro rebus abla
tis uocatis,cũ ſua interſit:quia actione mandati tenetur
eis ad ſatisfactionem tu tñ d cas contrariũ:& hoc ea rõ
ne,quia res ablatæ non erant in bonis mandatoris , nec
de bonis eius proceſſerãt.ff.vi bo.rap.l.ij.§.in hac actio
ne.actio.n fur.uel bo.rap.non competit niſi ei, qui ha-
buit dominium,uel poſſeſſionem,uel detentionem,uel
aliquod ius,ut eſt ille,cui res obligata eſt pignori , ſed
nõdũ tradita.ff.de præſcri.uel.ſi rem.§.ſi quis.ff.de fur.
ſi is qui rem,&.l.homines , ergo expoliati ſinguli age-
re dn̄t.¶Sed contra.j̃.de iniuriis.c.pe.ſolu.ibi.idem vr̃,
ſi etiam mandator eis promiſiſſet,ꝙ ſeruaret eos indẽ-
nes.ff.locati.l.quæro.¶In his aũt caſibus,& ſimilibus ex
pediens eſt conſilium,ut mandator ſatisfaciat ſpolia-
tis:ſed ante ſatisfactionẽ ſibi cedi faciat actionem.ſic.n.
agere poterit cõtra ſpoliatores.C.man.l.pe.& ulti.poſt
ſolutionẽ aũt non prodeſſet facta ceſſio,niſi & de ipſa
facienda antea conueniſſet.ff.de ſolu.l. Modeſtinus. qd
ſi ego mandaui alicui,ꝙ faceret mihi ædificiũ in inſula
circundata mari:& mandatarius uolens adimplere mã
datum accepit ſeruos,& pecuniã,& calcem,& aliã mate
riam ędificij,quã prius habebat nõ ob hanc cãm,ſed ob
aliam,& ea oĩa mittat per mare ꝓ mãdato ædificij im-
plendo,& oĩa naufragio pereant:nullo mõ de hoc dãno
tenetur mandator:qa caſui imputandũ eſt,& nõ manda
to ff.manda.inter cãs.§ nõ oĩa. Sic.n. hæc oĩa poterant
uenire caſu fortuito domi remanendo , ſicut perierunt
eundo ꝑ mare,licet pluribus caſibus & frequẽtibus ſu-
biaceant eundo ꝑ mare,q̃ remanendo domi.nõ.n.caſus
fortuiti æſtimandi ſunt.iſte enim propter mandatum ni
hil amiſit,ſed propter caſum tñ,ut dicit lex.pal le.¶Et
ſi aliud dr̃,ſequitur magna abſurditas,ſ.ꝙ ſi per unum
ſolum

solum passum prædicta portata essent, uel etiam solum a modo portari destinata, & fulgure, uel alio fortuito casu perijssent, q. mandator teneretur, qđ absurdum est dicere, uel sentire Sed si seruos, uel materiam ædificii emisset propter ædificium, uel pecuniam mutuo accepisset, uel p p ædificium alienare omisisset, & hoc casu fortuito perijsset, bñ tenetur mandator mandati, ét si in eo dem modo apud mandatarium perijssent. probatur hoc ff. de condi. ob cau. si pecuniam. ff. manda. si procuratoré §. ul. & l. seq. §. item Papi. & §. item Labeo, & l. si quis alii qui, & l. inter causas. §. impendia, & l. qui mutuam. §. fi. ff de neg. gest. sed an ultro iste enim non pp casum fortuitum tm hoc amittit, sed pp mandatum: quia núquam hic emisisset, uel mutuo accepisset, nisi pp mandatũ implendum hoc fecisset, & ideo de eo tenendus est. ¶ † Sed
8 dices, eodem modo nunquam amisisset prædicta, nisi mãdatum præcessisset, quia nunquam mari exposuisset. Respon. nescis, si alio casu fortuito perijssent, etiam si domi stetissent, cum infiniti fiunt casus, qui præuideri non possunt. C. de usu. l. penul. circa medium. C. de præscri. 30. anno. l. fi. ante finem. In societate tñ secus est: quia socius tenetur socio, si aliqua amittat casu fortuito, si ea secum non tulisset, nisi ad negociandum iuisset. ff. pro socio, cum duobus. §. quidam. & est rõ diuersitatis, quia societas est quasi quædam fraternitas, & ideo magis debet
9 cõicare damna, & lucra. ¶ † Item quia societas fit causa lucri, & ob uberiorem quæstum, & quasi fratres participant sibi lucra. unde damna participare dicunt. ff. p so. l. chori societatem, & l. se. & l. cum duobus. §. Pap. alias est lex, & incipit, si fratres, & §. sed. æquum enim est, ut qui patitur lucrum, patiatur & damnum. ff. de re. iu. l. secundum naturam. ¶ Quidam dicũt idem seruandum inter mandatorem, & mandatarium. & hoc certum est, qa si sic seruetur. urbanum est certe, & de iure. Item uť, siue prius suas, siue de nouo emptas casu fortuito amisit, dũ modo casus talis sit, quem non incurrisset, nisi mãdatum accepisset, ut in l. præalle. ff. de condi. ob cau. l. si pecuniã. § fi. ff. pro so. cum duobus. §. quidam. ff. man. inter causas §. impendia. ff. de nego. gest. sed an. Si autem non esset talis casus, qui pp mandatum contingit, sed etiam alias ꝯtigisset, tunc non haberet actioné mandati, & sic intelligitur. ff. manda. inter. §. non omnia [ipsum] Hic. [uegligit] supra eod. peruenit.

NImis [temporale] supra de maioritate, & obedié. solitæ.

PEtitio [Extorsit] precibus importunis, uel etiã metu, qui caderet in constãtem uirum alias enim secus ut no. suprà eo. ad nostram [ipsum] hæc uerba sequentem interpretationem recipiunt, quia agebatur hic inter eos, quod ex illis uerbis apparet, conspirationes &c. alias si generaliter ageret, q in nullo negocio essent cõ tra eum. tunc enim in negocijs ecclesiæ non astringerentur, ut suprà e. c. 1j. sed in suis propriis deberent obtinere absolutionem, si iustus erat metus, uel alia causa rationabilis, quare fuit iuraméťum extortum, ut no. supra in c. quod me. causa ad aures [specialibus] ff. loca. l. qui insulam. §. ulti. C. de so. inquisitio, argu. ff. de pac. cum eo. in auť. ut diffe. iudi. §. si uerò refu. ff. si serui. uindi. alterius.

EX literis [G.] debitore [E.] creditore [a partibus] per quas potest melius ueritas haberi, unde & ad eas est recurrendum. ff. de procu. si actor. C. de procu. l. fi. suprà de iura. calum. cum in causa, ubi no. ¶ Istud autem iuramentum licet dicatur de ueritate dicenda, non est tm̃ de his, quæ quis uidit, sed est tantum de his q̃ quis indubitanter nouit a nã non uidi Christũ crucifigi, & tamẽ firmiter hoc noui. Item nõ uidi Cõstantinum, nec Iustinianum Imperatorem, sed ipsum bene noui, argu. ĩ. de testi. ad hoc. ff. de iureiur. uideamus. ad hoc facit, quod dicit Aug. quòd spes est certa expectatio futuræ beatitudinis, quia de futura Beatitudine non potest haberi certitudo scientiæ sed credulitas tantum sic est in iuramento de ueritate dicenda, quia iurat uera esse ea, de quibus non dubitat, licet ea non uiderit, sed testis non tantum iurat de ueritate, sed de his, quę in eius præsentia sunt facta. C. de testi. l. testium. Innocen. 1 1 1.

a ¶ *Nouit. Ad hoc di ctum Innoc. uide per Card. latt in consi lio 56. incipien. in elucidatione præmissi dubij, colum. ij. uersi. sed ad hoc statim, & colum. seq.*

INtellecto [illibata] hæc decr. intelligitur, quoniam fecit alienationes, pp quas gra iter læditur dignitas regalis. non. n. pp hoc interdicitur sibi donare, uel aliter alienare, arg. ĩ. eo. tua nos. ij.

MVlieri [hoc] contrahere [conscientię] quidam dicunt hoc speciale in matrimonio pp periculum quod esset, si continere cogeretur, arg. j. de eo, qui cog. consang uxo. suæ Iordanæ, uel dic, quod plus placet. s. q post sni im cuilibet licet ꝯ suam confessionem uenire de hoc no. j. de excep. cum uenerabilis.

CLericus [idem] hoc intelligo, qñ postea facto nouo statuto dixit se, uelle teneri ad eius obseruantiã ex debito prius præstiti iuramenti. Secus aũt, si iuraret ser uare statuta præsentia & futura, ar. suprà c. ueritatis, & ĩ. de testi. cogen. prætereà. nam tũc ex uirtute iuramenti tenetur ad statuta facta post iusiurandum, dummodo bona & canonica essent, ar. supra c. ueniens.

IVramentum A te iudice, & appellatur hoc iusiurandum necessarium [de causa] ff. de in lit. iur. l. ulti. C. de iureiur gñali. §. si autem [recusari] C. de iureiur. de lata, & l. gñali. §. sinaũt ꝯ, cui, & appellatur hoc iuramentum iudiciale [famosa] ff. rerũ amo. Marcellus, & l. seq. [actor] C. de eden. qui accusare [actor] nisi qñ iudex accusatur, q accepit pecuniã pro diffiniendã cã, in quo casu, & si nihil probetur contra eum, tñ iurare dét se nihil accepisse, in auť. ut litt iur. coll. 9. & hoc in alio casu quomodo ipse ponet, & no. suprà de procu. ca. 2. ¶ Præsumptione] unus testis [obtinere] si ueto nil probat, reus absoluitur. si autem semiplene, puta qa p unũ testẽ defertur iusiurandum, ut hic. C. de eden. qui accusare. C. de iudi. properandum [pro illo] actore. ff. de iureiuran. admonendi [deferendum] C. de iureiur. in bonæ. C. de iudi. properandum. ff. quemad testa. aper. l. j. in fi. ff. de do. præ. Theopompus.

De exceptionibus. Rub.

DEnique [hactenus] repete, quæ diximus, supra de tes. sup eo, & c. testimoniũ [obiiciuntur] & sufficit sentẽtia ꝯ eos lata suprà de testi. testimonium. & idé dicimus, si qđ crimen confessi sunt [Stephanus] 3. q. 11. negãda. 2. q. 6. criminationes. [probauerint] quod sit eo ipso, q non probetur ꝯrium suprà de præsum. dudum [Confessi] contra suprà de elec. inquisitionem suprà de conses. cum super. Solu. ex confessione sua damnari non potest, ut hic, nisi crimen, de quo testificantur, tangat crimen, de quo agitur, quod in decre. ꝯtrariis contingebat uel ibi imponitur extraordinaria pœna, quod hic nõ ne gatur.

gatur. Sed nec extraordinaria pœna infligenda est, nisi confessis, & sic loquuntur præmissa contraria, & ar. C. de test. nullum. & non est imponenda illis, quibus in modũ exceptionis probatam est crimen ꝑ alios testes, ut hic, & supra de or. cog. cum dilectus, in fi. [præsertim] maxime idem enim est, & si contingat casum quantum ad probationem testium, & instrumentorum, ut not. supra de confes. cum super: sed in confessione secus, ut no. s. de cõfes. c. ij. & supra eo. c. in gl. præce. [Causam, de qua] ut si aliquis accusetur de simonia, & ipse accusatus per se inducat testem. s. ꝙ non erat in terra, qñ cum eo dicitur simonia commissa, uel quòd non ipse accusatus, sed alius conscius & auctor fuit huius simoniæ. nã in his casibus, & similibus ipse testis confitetur se simoniacæ aliquid dedisse, uel recepisse, uere peccatum, quod confitetur. i. simonia, tangit crimen, de qua agitur, s. simoniam, quia de simonia accusat, & tunc bene punitur [contingere] ff. de adul. l. ij. §. si publico. 4. q. 3. §. itẽ qui falso supra de confes. cum super supra de elec. per inquisitionẽ.

A Nobis [quæsitum] Causa dubitationis est, qa non uidebatur, ꝙ communicans possit obijcere excommunicationẽ excõicato, cui communicauerat, arg. j. de act. nulli. 3. q. ul. sicut. ff. de adul. si uxor s. de iureiu. quẽ ad. 4. q. 3. si quis testib. 8. q. 2. dilectissimi. j. de his, quæ fi. a maio. par. ca. ex ore infra de præben. c. pro illorum. infra c. proxi. infra de ap. an fit. So. nõnullos sustinemus quos inuiti toleramus 24. q. j. quisquis, no. igit ꝙ accusator excõicatus repellit ab accusatione, nec põt replicare de cõione secum habita ab excipiente. idem dico, & si accusator simplici & minori excõicatione ligatus sit, nõ repellitur, ẽt si accusatus sit maiori excõicatione excõicatus, cũ sibi legitima defensio reseruetur infra eo. cum inter, & c. dilecti. ¶ Quod intelligo uerũ, etiam si de ipsa excõicatione impetatur, de qua impeti nõ põt abhis, qui ei cõicauerunt infra de sen. exco. in præsentia. & est rõ, quia est criminosus supra qđ me. cau. sacris, & criminosi nõ admittũtur ad accusationem 2. q. 7. ipsi apostoli nisi suam ꝑsequãtur iniuriã. 4. q. 6. omnibus, & in epo. 2. q. 7. cum pastoris, & in exceptis criminibus. 2. q. 7. in prin. bñficiũ aũt appellationis nõ põt tollere aliqđ crimen. j. e. cum inter [is] s. reus, uel accusatus [excommunicato] actori, uel accusatori [ipsum] agentem, uel accusantem [repellere] excipiendo [ille] accusator [eũ] contra accusatum [primus] accusator [secundus] accusatus [participatione] maxime idem. n. esset, si uterque esset minori excõicatione excommunicatus. j. eo. dilec. argu. xxxij. q. viij. nihil. iij. quæst. 7. c. iudicet. C. de adul. quoniam Alexan.

SVMMARIVM.

1 *Potest etiam infamis fungi officio procuratoris.*
2 *Rescriptum accipit uires ex scribentis intellectu.*
3 *Electio clerici beneficiati non prohibetur.*

Vm ecclesiasticę [Possint] mirũ uidetur, ꝙ nomine ecclesiæ hanc exceptionẽ opponere non possunt. Lau. rñdet, soluat ꝙ potest. Vincentius dixit, ꝙ & qui plura hẽt beneficia, & qui nomine ecclesiæ opponere non possunt: ad hæc non admittuntur, qa de certa scientia dñi Papę & habẽtis plura beneficia ꝓcesserant literæ, ar. s. de of. dele. pastoralis. j. de reli. do. constitutis. ¶ Alij dicunt, ꝙ nec nomine ecclesiæ possunt opponere, cum ecclesiæ seruitorum numerum ampliari expediat supra de const. c. pe. nec nomine suo quia qđ quisque iuris in alium statuit, eodem iure uti debeat supra de consti. cum omnes. 32. q6. 7. nihil iniquius. ¶ Sed quid si recipiant aliquos beneficiatos pluribus beneficiis, nunquid possunt excipere ꝫ alios? quidam dicunt, ꝙ nõ, ar. j. de præb. pro illorum. ff. de adul. si uxor. ¶ Die primum, ꝙ ucrum & merum ius est, quia hic, de quo agitur, erat canonicus ecclesiæ ut pote qa inuestitus erat ꝑ Papam, & agebatur ꝫ eum, ꝙ repelleretur, uel cũ peteret possessionẽ, excipiebat, ꝙ nõ erat admittendus, quia aliud bñficium hẽbat. bñ ergo poterat eis rñdere, frustra auxiliũ. l. inuocat, &c. ut no. j. de adul. c. pe. ¶ Et si qritur, si qui sunt, qui habent plura beneficia, & alij non dico, ꝙ nomine ecclesiæ nõ potest proponi, cum damnũ ecclesiæ non uertitur. Si aũt uerteret, secus puta quia ꝓpter paupertatem ꝑbendarũ ecclesia deseratur. nam qui libet ẽt habens plura beneficia ageret tũc, etiã alijs inuitis, ut in interdicto, de lib. ho. exhi. ¶ Item quilibet admittitur, si suum interesse, & ius speciale prosequitur, ẽt cæteris inuitis. ff. de procu. licet. Secus si cõe, puta qa diceret minorem præbendã habeo, si iste super addatur sed si de sua præbenda spãli diminueretur, tunc esset speciale interesse. ¶ † Exceptio aũt, ꝙ procurator plura 1 bñficia hẽt, non obstat, cum etiam infamis possit esse ꝓcurator, insti. de ex. §. ult. Sed oppones, si hic erat canonicus, quare impeditur, cũ nõ habeat possessionẽ etiã ab his, qui nõ hñt plura beneficia, & etiam si nomine ecclesiæ excipiant? contra j. de appel. constitutus j. de accusa accedens. Sed hoc ideo fit, quia dicebatur per obreptionem impetrasse, de hoc no. supra de dolo, cũ olim. hoc autem bene fatemur, ꝙ ille, qui plura beneficia hẽt, bene excipiet contra rescriptum super beneficio impetratum hoc modo, s. tu non potes per hoc rescri. petere beneficium, cũ sit impetratum ꝑ uiã suppressionis. hæc igitur exceptio proprie ꝫ rescriptum proponitur, & non ꝫ personam. sed hic cum iam receptus esset hæc exceptio non obstabat, quia ei nõ obstaret, si alias canonicus eius ecclesiæ esset electus, cum non sit crimen plura bene- 2 ficia hẽre, ut no. infra de præben. cum iam dudum. ¶ † Sed dices, quare contra rescriptum competit exceptio beneficiorum plurium, si non est peccatum? Respon. rescriptum uires accipit ex intellectu scribentis infra de uer bo. sig. dilecto. ¶ Sed quia hñs beneficium quantumcunque modicum ẽt insufficiens, si rescri. impetret super alio non ualet, quia præsumitur contra Papę uoluntatẽ impetratum. supra de rescri. si proponẽte, electio autẽ 3 uires accipit a iure. ¶ † Clericus autẽ beneficiatus non prohibetur eligi, nisi forte tanta esset multitudo, ꝙ in ambitionem, uel auaritiam transiret infra de pręb. cum iam dudum, ubi no. sed hoc uř contra id, quod hic dicit qa ideo admittitur cõtra institutum, quia beneficia plura habebat. nam fm ea, quę proxime dicta sunt, exquo non ꝫ rescriptum, sed ꝫ institutionẽ obijciebatur, iam fm iura iudicari debebat, quæ non prohibent canonicũ in una institui in alia. & sic ẽt, & si illi non haberent plura beneficia, tñ tunc hoc opponere non debebãt. ad hoc quidam respondent sicut exceptio obreptionis opponitur ꝫ rescriptum, sic potest opponi cõtra collationem supra de dolo, cum olim infra de accu. accedens. ff. de na re. l. j. ¶ Illud autem non uidemus sibi aliquo modo obiici posse, ꝙ plura beneficia habebat, quoniam si alias ei de iure exceptio legitima competeret, eam opponere posset, cum paria crimina non mutuose tollant circa diuersa commissa, ut no. infra de adul. c. pe. Respondeo, ꝙ hæc crimina circa idem committebãtur. s. circa negligentiã huiusmodi beneficii, de quo agitur. uel dic, & melius,

lius, q hic non sumitur ar. à contrario sensu. sicut. n. repul si fuerunt, q hēbant plura bñficia, sic repellent, q non hāt plura in casu, in quo loquit decre, ut dictū est [opponere] j. de usuris, quia frustra. 3. q. 7. in grauibus. ff. de do. excep. apud Celsum. §. Marcellus.

SVMMARIVM.

1 *Quando agens dilatoria exceptione solutionis sit repellendus.*
2 *Index condemnat reum ad debitum soluendū in sententia quam de constat de debito, & de dilatione.*
3 *Declinatoria iudicij in ipso litis primordio proponenda & probanda est.*

1 PAstoralis [dilatorias.] ¶ † De dilatoria exceptione solonis dic sic, q si ex confessione actoris, uel alio mō constaret, q solutio debiti differenda sit, repellitur ab agendo, quia male agit. ff. qñ di. usuf. l. ce. L. j. §. fi. ff. de uerbo. ob. continuus. §. ij. ff. de eo, quod cer. lo. l. ij. §. si quis ita stip. & induciæ duplicantur, ut. s. de plus petitionibus. c. j. Sed si non cōstat, pposita exceptione dilatoria solonis, facienda est litis contestatio sup principali qōne, & pbatio exceptionis differenda est post litis. cōte. C. de pba. exceptionem. s. de lit. conte. exceptionis. s. de foro cōpe. ex parte. & no. q l. preal. exceptionē dicit exceptionē dilatoriā pponēdā non añ lit. cōte. sed in initio litis, & appello initiū litis, ēt si proponit in lit. contest. uel parū post, puta ante, q̄ ad alios actus iudicij pcedatur. C. de iura. calū. l. ij. in prin. Rō aūt, quare oportet in initio, uel ante initiū proponi, & nō post, hęc est: quia si reus post litis cōte. ipsam opponat, p ipsam nō impeditur pcessus iudicij, & dilationū materia ampuiāda est. C. de tēp. ap. l. ij. in princi. & hoc curare debet iudex, & ius, ut lites citiò decidant. ff. si cer. pe. quidam. s. de dolo, finem, in prin. cum si. nec reus pōt ex hoc multū conqueri, si post litis cōtes. non posset hanc opponere: qa cū tpalis sit tñ, modicū generat præiudiciū. C. de pet. impe. offe. l. ij. ¶ Itē qa si añ litis conte. tacuit, & postea eā pponat, psumit cā differendi facere. vñ vr, q si de nouo qñcunq; ēt post litis cōte. ueniret ad noticiam eius, puta quia pactum de non petendo factum fuit cum procuratore suo in remotis partibus tunc agēte, & postea ei significante. ff. de uerb. obli. l. si. §. si inter eos, in tali casu vr, q ēt post litis cōte. pponi posit multo magis, q̄ in declinatoria fori, de qua hic conceditur. j. eo. c. & s. de offi. deleg. insinuante. aliq tñ dicunt, q semper ēt post litis conte. admittenda est huiusmodi exceptio, & intelligunt legē palle. exceptionē. non imponere necessitatē. oēs aūt fatentur, q si p attestationes, uel instra apparet debitū in diem, quod bñ pderit reo: qa licet ad hoc non fuerint producti testes, tñ contingit principale negociū ut no. j. de accu. inquisitionis.
2 ¶ † In sñia aūt semper, qñ cōstat de debito, & de dilatione, iudex cōdēnabit reum ad debitum soluendū, licet male egerit: quia de qua re cognouit iudex &c. ff. de iudi. de qua; de hoc no. s. de plus peti. c. j. ¶ † Declina-
3 toria iudicij inter ipsa litis auspitia proponenda est & probanda. j. de re iud. inter monasterium. C. de excep. l. pe. & nisi tunc proponat in personam iudicis, consentire vr. C. de iudi. sancimus, in fi. nisi sibi postea competere incipiat supra de of. de leg. insinuante: uel ad eius noticiam de nouo perueniat, ut hæc dilatoria solutionis ante litis contest. proponitur, sed post probatur fundata intentione actoris. C. de probatio. exceptionem, & C. de excep. si quidem. sed intelligo ante publicatas attestationes, authen. de testi. §. quia uerò peremptoria uerò ante litis contest. & post pōt opponi, & probari. C. senten. rescin. non pos. peremptorias infrà de præscrip. auditis. si autē eadem sit peremptoria solutionis, & declinatoria iudicij, non in principio probatur, sed in prosecutione principalis qōnis differtur supra de foro compe. ex parte, ff. ad exhi. l. iij. §. ibidem, nisi talis sit, p quam diceretur sñia nulla esse ipso iure, ut est exceptio rei iudicatæ. 2. q. 6 §. diffinitiua: uel nisi sit talis exceptio, quæ elisis literis elidit etiam principalem qōnem, quæ tñ ex lris nititur. ut si Papa scribat pro aliquo recipiendo in aliqua ecclesia. nā tunc utile est & cautū ad elidendū lras & declinandū iudiciū exceptionē proponere, q lræ non ualent: qa non dixit se sufficienter bñficiatum. s. de rescrip. si propo. s. de transac. ex lris: uel q non esset clericus: uel q erat condēnatus de crimine; & non differre in principalem qōnem. ¶ Et est rō diuersitatis: quia tunc ad læsionem totius qōnis sufficit elidere lras. & sic pp breuiandas lites utile est in prin. proponere: secus aūt esset in aliis peremptorijs, quæ licet elidant iurisdictionem, tñ quæstio remanet; unde interim esset necesse eandē exceptionem replicare. tñ non negamus, si iudex tolerare uult, & pars ēt non contradicit, q talis peremptoria etiam post litis contest. ad utrunq; proposita proponi & probari possit: quia propter hoc non uitiatur processus [tempus] hic terminus præfigendus est ad petitionem eius, contra quem excipitur. s. si excipiens hodie proponat unam, cras aliam. nam ad confundendā eius maliciā iudex hunc terminū præfigit. si aūt reus dicit se nelle proponere exceptiones, & ad hoc petebat terminū, nō debet spālem hēre terminum: sed habet illum qui à iure datur, ut declinatorias iudicij proponat intra. xx. dies, nisi abbreuietur. 3. q. 3 offeratur, & dilatorias usq; ad litis contest. ¶ Itē debet uenire instructus, nec debet ei dari materia maligandi. contrariū tñ. s. q possit peti hæc dilatio, uidetur expressum. j. de ap. cum cām; & credo hunc terminū posse præfigi etiam in peremptorijs; & post lapsum terminum non vr, q possit proponi exceptio excōicationis, quāuis si terminus præfixus non esset, semper usq; ad sñiam proponi posset, infra eod. exceptionem, arg. pro prædictis: quia eadem rō est in peremptorijs, quæ in dilatorijs, s. ut finis litium festinetur. Item arg. ad hoc, qa etiam ad agendum quandoque terminus præfigitur. C. de inge. manu. diffamari, & qui si. sint legi. lator, cum suis concor. [ad illius] exceptionis.

SVMMARIVM.

1 *Nunquid excommunicatus possit agere.*
2 *Non auditur excommunicatus extra iudicium appellans.*
3 *Nunquid si quis ante excommunicationem extra iudicium appellauit, possit appellationem prosequi.*
4 *Exceptio in qualibet parte litis rite opponitur.*

CVm inter priorem [vinculo excommunicationis] † Circa hanc materiam sic credimus, quòd
1 excommunicatus nullo modo possit agere: quia personam standi in iudicio non habet, infra eod. dilecti, & c. exceptione. excipe, quod habetur supra de offic. ordin. significauit, in fin. accusari autem & conueniri potest nominatim, & tunc ei omnis legitima defensio reseruatur, ut supra de iudi. intelleximus; puta recusare iudicem, appellare, & excipere, appellationē prosequi, ut hic no. & infra eo significauerunt, & c. ult. reconuenire

ſionibus nihil intelligitur petere, niſi ius patronatus,
ar.ſuprà de iu.examinata.ſed certe in laico hoc non ad
mittimus,niſi tm̃ ius.patronatus petet, quia nihil hẽt
in poſſeſſionibus infra de iure patro.ꝙ aũt, de cætero.
x.q.j.c.2.& ſeq. ¶ In clericis aũt,ad quos ex fundatione
ſua pertinet ius patronatus, bene admitto hũc libellũ.
16.q.2.c.2.ſed ſi ex donatione laicorũ obtineret,idẽ di
cunt.ſ.qđ in laicis ſed tutius eſt, ubi ẽt patronus cleri-
cus eſt ex fundatione,ꝙ nõ petat eccleſiam cũ poſſeſſio
nibus,& ꝑtinentijs,ubi intendit tm̃ petere ius patrona-
tus:ſed petat rõnẽ adminiſtrationis ſibi reddi.hæc.n.pe
titio cõpetit nõ ſolũ illi,qui habet ius patronatus, ſed
1 etiã illi,qui habet adminiſtrationẽ in tꝑalibus.¶ † Re-
ſpondit] litẽ conteſtando;& ſic apparet ꝑ exceptionem
peremptoriá litis conteſt.fieri.ar.ſ.de dolo, prout ar.ↄ̃
ſuprà de litis conteſt.r.j.So.ſiue excipiendo,ſiue rñden
do alias rñdeat petitioni animo cõteſtandi litem lis cõ
teſtata erit,ar.hic, quia hoc ipſo, ꝙ hic appellatur rñ-
ſio,infra appellabitur exceptio,ubi dicit, ꝙ exceptionẽ
obiiciens &c. [cambium] infra de re.permu.ad quæſtio
nes[propoſuit] & male.ar.tñ ↄ̃rium.ſupra de tranſ.præ
2 terea.ij. ¶ † Credere] non eſt uerum,ꝙ ſemper qui ex-
cipit,confiteatur,ar.ff de excep.non utique. ar.ad idem
ff.de ex.nemo.ↄ̃.ſ.de tranſ.præterea.Itẽ cum iuramen-
to talis clauſula ꝯtineatur,ꝙ nullam probationẽ requi
ret,niſi quam credat neceſſariam.C.de iura.calũ.aut.in
iſto;ergo monaſteriũ, qđ hanc exceptionẽ propoſuit,
credebat eam eſſe ueram,& ſe iuuare illa permutatione
& ſic ꝑ ꝯñs uĩ cõfiteri rẽ fuiſſe epi aut credebat eſſe fal
ſam exceptionem,& ſic non iuuari ea,& ſic faciebat con
tra iurm̃ cal.& ẽt ſi nõ iurauerat,tñ ↄ̃ ius nõ erat audiẽ-
dus allegans turpitudinem ſuam infra de dona.inter di
lectos.Ad hoc ſic rñdeo,ꝙ ſiue excipiẽdo,ſiue alio mõ
quis confiteatur expreſſe in iudicio intẽtionem aduer-
ſarij,tunc bene ſibi præiudicat cõfeſſio prædicta adeò,
ut ante ſentẽtiam dicere nõ poſſit ↄ̃.cõfeſſionem ſuam,
niſi oſtenderet errorem,ar.j.de accu.cum dilectus. C.
de iur.& fac.igno.error.ſ.de tranſ.præterea.C.de pro-
ba.l.j.¶ Si uerò non confiteatur expreſſe,ſed excipiendo
tm̃ proponat,ut hic fuit,nõ põt dici,ꝙ confiteatur, nec
etiam credat,qđ plus eſt qui.n.excipit,nõ credit,ſed nõ
diſcredit, immò dubitat,& quaſi inter duo uerisimilia
agit,C.de excep.ſi quidem.ff.de acqui.hære.qui puta.§
qui bona,& §.ul.C.de condi.inde.l.ul.nec ob.dicta aut.
quia licet non credat,qui excipit,quia tamen nõ diſcre
dit,neceſſaria eſt ſibi dilatio ad probationem, ut ſciat,
an uerum ſit necne id,de quo dubitat.¶ Imò idem uĩ di
cendum in actore,ut ſi inducat aliquod priuilegium ꝓ
ſe,& poſtea illud priuilegium probetur falſum,licet ta-
cite uiſus ſit confiteri,quæcunque in inſtr̃o continẽtur,
etiam ſi qua in eodem inſtr̃o erant ↄ̃ eum, tñ reproba-
to priuilegio ſibi non oberit propter hoc,quia uiſus eſt
hoc feciſſe innitens priuilegio ſuo, qđ ſine dolo uerum
putabat,infra de ſen.& re indi.cum I.& A.ar.imò idem
dicendum uĩ,ſi expreſſe confeſſus fuiſſet uera eſſe, quæ
in priuilegio continentur:quia ſemper priuilegio inniti
debet,quo ſublato & omnia,quæ ex illo ſequuntur, tol
li uidentur.¶ Sed ſecus dicendum nĩ,ſi expreſſe aliquid
confeſſus fuiſſet,nõ habita mẽtione de priuilegio, quia
tunc ei ſtare tenetur,etiam priuilegio caſſato,uel reꝓ-
bato.ſecus aũt,ſi non pronũciaretur falſum,ſed alias de
fectum haberet,puta conſenſum canonicorum, uel con
ſimilia,ut not.j̃.de cen.cum olim.uel chartam non eſſe
ſufficientẽ ad probandum id,ad quod inducitur,ut no.
infra eo.in gl.q.d.ſed ſi cõfiteatur in gñe uera eſſe,quæ
continentur in charta prædicta, quæ inducitur ad pro-
bandum,& non probat,uel quæ alias defectum patitur.
credimus,ꝙ licet poſtea pronunciet illã chartã non ſuffi
cere ad probationem,tñ ꝑꝑ confeſſionem ratam habe
ri dñt omnia,quæ ibi dñr. & rõ diuerſitatis eſt,ꝙ ræpro
bato falſo inſtr̃o tollitur fundamentum, cui inhærebat
cõfeſſio;& ita ꝑ ꝯñs totum tollitur ædificiũ ei cohærẽs,
ſ.ipſa cõfeſſio,ar.j.q.j.cum Paulus,& infra de presbite-
ro non bap.ueniens,ſed in alio caſu,ubi non probat̃ fal
ſum,remanet inſtr̃m in ſuo uigore,licet non habeat tan
tum uigorẽ,ut credebat,qui illud producebat,ar.op.C
de libe.præteri.uel exhęre.aut.ex cauſa.Item prædicta
locum hñt,ubi ſententia lata eſt ſuper falſitate inſtru-
menti,uel alia qõ incidenti.ſed ſecus eſt,ubi ſuꝑ princi
pali qõne fertur diffinitiua ſententia:quia tunc lata ſen
tentia,non obſtante priore confeſſione, poteſt ſequi ſen
tentiam is, pro quo lata eſt,& ei inniti, & ẽt cõtra prio
rem dicere confeſſionẽ ſupra de iureiu.mulieri.[cõtra
ctus] inſti.de actio.§.actionum [dño] nã dans rẽ alienã
non ↄ̃hit permutationem.ff.de re.permu.l.j.in fi.[diu-
tius] ſed non uſque ad præſcriptionem [intelleximus]
incipit ſententia [intelligitur]. ff. de ex. non utique.
3 ¶ † Sed cõtra,quia ex quo aliqđ cõfitetur, & quicquid
ſequitur ex illo,uĩ eſſe confeſſus.8.diſt.quo iure.Reſpõ
deo licet excipiat de permutatione, nõ tñ cõfitetur rẽ
fuiſſe permutantis:ſed permutantem non poſſe uenire ↄ
tra ꝑmutationem,uel repetere rem,quam permutauit,
cũ alias ꝑmutatio licitè facta ſit.nam ſi nõ eſſet licite fa
cta,& expreſſe cõfiteretur rem fuiſſe epi quocunque mõ
ſiue excipiendo,uel alio mõ,bene præiudicaret mona-
ſterio,& prodeſſet epo ſupra de tranſa.præterea.ij ar.ſu
pra de teſti.ueniens.j. item licet excipiatur,non confite
tur tacite,quia ẽt dubitans excipit.C.de excep.ſiquidẽ,
quamuis tutius ſit,ut ibidem dĩ,hoc modo preſtari. nõ
eſt,uel fuit res tua,ſed & ſi tua fuiſſet,ex cã permutatio
nis,in nos tranſtuliſti.C.de exceptio.ſiquidem. ¶ Inſtru
mentum] quaſi dicat inſtr̃m non prodeſt epo, quia ibi
non dĩ,ꝙ eps Sabiñ.permutationem fecerit,ſed Theo-
doſius eps tñ ſi eps replicaret,ꝙ procurator hoc excipere
non poſſit,cum falſo adiecerit in tranſcripto,Sabiñ ma
le dicit,cum delicta &c.ſed dices,ſi uerum eſſet inſtr̃m,
quare imponitur ſilẽtium epo, cum neceſſe haberet te
ſtare per mutationi? Rñ.forte non præiudicabat inſtr̃m
cum in permutatione non interueniſſet autoritas ſupe-
rioris,nec alia,quæ interuenire debent.x.q. 2. hoc ius.
4 17.q.4.in uenditionibus.¶ † Item licet ꝓducens inſtru
mentum de falſo cõtra illud dicere non poſſit infra de
cen.cum olim,arg.19.di.ſi Romanorum,ſicut nec cõtra
teſtes.4.q.3.item ſi quis teſtibus.3.q.8.ſi quis in agendo
põt tñ dicere illud ꝯtra ſe nõ facere,ut hic nã licet mo
naſterium produxerit inſtrumẽtũ ad probãdum ꝙ eps
Sabiñ.fecerit ꝑmutationem,tñ poſtea admittetur ad di
cendum,qđ nõ ↄ̃tinetur in inſtr̃o autentico Sabiñ.Ve-
ritas.n.rerum erroribus geſtorum nõ uitiatur.ff.de of-
fi.præ.illicitas.§.ueritas.ff.ad muni.aſſump. ff. de nego.
ge.l.ſed ſicut.§.ul.item licet non poſſem dicere contra
ea,quæ continentur in inſtr̃o, qđ produxi, quia ab ini
tio uidere diligenter debui,qđ in eo contineretur poſ
ſum tñ dicere contra dicta teſtium,quos produxi,& ip
ſa de ipſis depoſitionibus teſtium reprobare.4.q.3.§.
item ſi quis teſtibus,& ẽt ꝯtra teſtem poſſum opponere
ꝙ corruptus ſit,uel de noua inimicitia ut in eo.§.dici-
tur.& de noua infamia ſupra de teſt.cog.præterea.imo
& dicta meorum teſtium ꝑ alios teſtes poſſum indirecte
reprobare,ut ſupra de teſ.præſentium,in prin.in his.n.
nihil

nihil sibi imputatur, quia scire non potuit, quid testes
5 dicerent. ¶ † Item si quis male intelligens legem, allegat eam pro se, uel instrum, uel chartam simplicem dicit sibi fouere in sua causa, cum in ueritate de iure nō foueat quia nō est autentica charta, uel est testimonialis: tñ si postea per aliquem articulum, qui in eadem charta continetur, inducatur ɔ eum, nō facit sibi præiudicium præcedenti ratione, quia ueritas &c. de offi. præ. illicitas. §. ueritas, & quia qui errant in iure, quales sunt præcedētes, non solum se corrigere possunt, sed & suū errorē ēt reuocare, & sibi non præiudicant, immò & iudex corrigere, & supplere debet, ut no. in summa de errore aduo. C. quæ de aduo. iu. su. ¶ Sed oppones, hic producens hāc chartam credit probare p eam, id qđ pro eo facit, eadē rōne & qđ ɔ eū facit, ar. 3. q. 8. cuius in agendo. ergo uidetur, q dēt haberi p confesso, maxime si expressē cōfiteatur esse probata, quæ in eadem charta continentur. Rñdeo licet credat, & confiteatur per ipsam chartā omnia, quæ continentur in ea esse probata, sed cum erret in iure, sibi non præiudicat. secus, si confitetur se credere ea, quæ in ea continentur esse uera, ut no. s. eo. in gl. non est. hoc tñ fatemur, q si per tale ius, uel per talem chartā minus autēticam aliquid iudicatū esset, tam iudex, q̄ assessor, q̄ ēt litigator eandem chartam, uel consimilē, uel idem ius ɔdemnato agente ɔ eos ad interesse contra se admittere tenentur, ut no in summa Azo. qđ quisque iur. sed qđ dictum est contra dicta testium à me productorum possum obijcere, uidetur ɔ. 37. di. si quid.
6 ¶ † So. aliud est in prophetis, & auctoribus, ubi locus ē ab autoritate, & quicquid dicunt, indubitanter credendum & tenendum est, ut 9. di. ego, & c. seq. & 15. di. c. si. aliud in testibus, & instrīs, quæ & si autoritatem habēt, ut eis credatur, q̄diu non probetur ɔ probationem tamē in ɔtrarium admittunt. C. de fi. instr. l. fi. s. de test. psentium. & tales prophetas uel autores si haberent infideles, uel hæretici, qui aliquid dicunt contra eos, ex eorum autoritatibus contra eos argumētari possumus, ut in prædicto. c. si quid uiri. sed bene fateor, licet ipsi infideles de iure non sint audiendi, si uelint admittere autoritates eorum, & propriorum prophetarum spiritualiū auctorum, nos de iure non possumus auctoritatibus eorum uti ɔ illos, q ueri auctores non sunt, uel prophetæ, cum eos nos reprobemus. s. de test. præsentium. C. de fal
7 sis. q falsis, C. de reb. cre. si qs. ¶ Itē no. q testes p me inductos non solum in eadē cā, sed ēt alijs, & non solum si psona, contra quam primò produxi, mō contra me producat, sed ēt si quæcunque alia, non possum reprobare, ar. 4. q. 3. §. item si quis testibus. ¶ Et idem dicimus in iudice, ar. 3. q. 8. cuius in agendo: & hoc intelligo uerum, q nō possum reprobare testem, uel iudicem ex cā, q̄ ex parte mea pcedat, sed ex cā, quæ ab alio procedere possit, uerbi gratia, patrem tuū induxi in testem, & habui iudicem ɔ aliquem, mō tu inducis ēt cōtra me, bñ reprobabo eū, & ēt recusabo eum. ex te. n. procedit cā, quare recuso eū. s. quia pater tuus est. ¶ Item si admitto aliquē ad unum officium, nō possum eum repellere ab alio officio, ubi consimiles personæ requirantur, uel reputantur: si autem dissimiles, tunc secus. Item si impetraui aliquem in iudicē q potest esse criminosus, & idē in testē ɔ me inducatur, eundem bñ repello à testimonio modo ptextu criminis, sed prætextu infamiæ ciuilis nō possum eum repellere, quia quem non reputaui infamem ad iudicandū, nō debeo reputare infamem ad testimoniū, cū infamia utrunque repellat, ar. ad hoc, & omnia p dicta, infra de accu. nulli suprà. de æta. accepimus. ff. de adul. si uxor. §. nl. 4. q. 3. si quis. utrum aūt eū, quem ordinaui, exceptione repellere possim a bñficio, no. s. de æta. & qua. c. accepimus. an autē ɔ factum suum cuiquam uenire liceat, no. s. de elec. nostri. ¶ Delictum] 16. q. 6. si episcopum nō nr̄ hoc spāle fuisse in fauorē ecclesiæ, qa quicunque priuatus inducat falsum instrm̄ eo pbato falso non ɔdemnabitur productor instri ad id, in quo falsum instrm̄ dicebat eum teneri, cum in ueritate non teneretur: quia si ɔ diceret, sequeretur, q deberemus iniustā sniam ferre fatemur tñ, q puniatur de falso, ar. s. de cau. pos. cum sup itē alia rōne nō debet cōdēnari ad id, quod cōtinetur in instro, quia hoc excipiēdo proponit, & ideo non cōfitetur, ut supra dr. alij dicunt q si affirmatiuē proponat exceptionem, & sciebat instrm̄, p qđ probare uolebat exceptionē esse falsam, proferenda est sententia cōtra eum sed si nesciebat falsum, secus est p p rōnes assignatas i gl. hic positas in ecclesia tñ speciale est, etiam, si sciebat. [ad 20.] dic ut no. supra de proba. licet [episcopale] supra de of. or. cō
8 querente. ¶ † Authētica] non est incerta [a] sententia, cum aliqua pars actorum contineantur capitula excepta. C. de sen. quę sine cer. quā pro. l. pe. intelligo. n. q certis nominibus, uel per circumlocutionē instrā distinxit. uel intelligit de pductis in illo iudicio, quę publica ta erant in actis. nam ptextu aliorum instrorum non posset iuuari. C. de trans. sub prætextu, &m quosdam. Nobis uī, q bene est certa hæc sentētia, etiam si in nulla parte actorū exprimantur illa capitula, quia scripta authentica certa & indubitata sunt, quare eis fides est adhibenda; qđ dic, ut legitur & no. s. de fi. instru. c. j. & ij. unde prudenter facit ille, a quo petitur ius epale, si facit illum exprimere, qđ petit, ut no suprà de of. ord. conquerente. nam si iudex adiudicet alicui ius epale nulla exceptione facta, de cætero omnia iura epalia exhibere cōdemnatus tenet, quamuis priuilegium, uel præscriptionem uellet exhibere super aliquibus capitulis, in quibus diceret se exemptum ante præscriptionem. j. de præscrip. cum olim iudex ergo prudenter facit. si qñ ei constat, q quis habet in aliqua ecclesia ius epale, se de aliquibus capitulis dubitat, si dicit, adiudicamus tali ius epale, exceptis talibus capitulis, de quibus nō plene cōstat nobis, ut hic & j. de reli. do. constitutus, & c. cum uenerabilis, & j. ti. proxi. auditis, & c. cum olim, & c. ueniens [munitum se] no. uindicantem uindicare ex præscriptione. de hoc no.
9 j. de præscrip. ad aures. ¶ † Temporalia] no. hoc ipso, q sita est in ecclesia in diæc. tpalia ptinet ad epm, ut hic. uñ ea nullatenus alienare ūt. x. q. 2. c. ul. iñ uacāte ecclesia aliq̄ eps noīe eccīæ aget. j. de suc. ab intest. cū dilectus. & si nō appareat quis sit patronus, intelligam eam liberam. [b] sed eps [b] habebit ius epale ibi, ut hic, & iurisdictionem. x. q. 3. c. 1. 2. & 3. & seq. ut 16. q. 7. omnes, & tūc ēt, si non est collegiata, & nō est in parochia alterius ecclesiæ, ipse ponet ibi ministrum, licet aliqui dicant, q non eps, sed populus psentabit ministrum, sed nō uideo, qua re hoc dicant, cum iure non caueatur. administrationis autem rationem in omnibus ecclesiis petet episcopus, nisi patronus sit clericus.

a ¶ *Non est in certa. Car. in consil. xciij. incipien. respondeo quod, colum. ij uersicu. Ex hoc enim infertur, allegat. & sequitur Innocent. hic.*

b ¶ *Sed episcopus. Ad Inno. hic adde Arch. in c. unico, infra de e. mo. li. 6. & pro sana intelligendo dicta Inn. hic adde Car. in cons. 65 inci. pro discussione, col. j.*

Olim

Olim [Treuereñ.] hic Treuereñ. Archiepiscopo cõmittebatur causa, quæ erat inter Gui.& aduer sarium [idem] .f.Guil. [dietas] à sua dioe. cõputandas ad locum,ubi citabat,non ad locum,ubi iudices habebãt domiciliũ. [curetis] & sicut continetur in litera, pmittant pcedere abbatẽ S. Laur. & ꝯiudices suos, ad quos pars aduersa literas super app.facta ab archiepõ obtinuerat. alioquin isti pcederẽt, ad quos istæ literæ de consensu partium sub hac forma impetrantur.

SVMMARIVM.

1 *Causam appellationis etiam excommunicatus prosequi põt.*
2 *Superflua probatio admitti non debet.*

Dilecti filij [electionẽ] fortè petebat ab eis obedientiam,quã ipsi denegabant,& sup hoc impetrant,f.P. S.& G. uel ipsi appellauerũt,& app. non ꝓsequebanẽ.unde electus põt petere,ꝙ ꝓcederet l cã,ĩ de ap.oblatæ,§.pen. uel ꝙ eis imponat silentium, & et alias puniant, ĩ de ele.statuimus. ¶Vr tñ, ꝙ hodie non põt impetrare literas,sed apud iudicem app.expectare, & ibi ꝓsequi cãm suam,ut in pal.decr.statuimus. sed aliqñ Papa, uel alius superior literas ꝯcedit ex cer
1 ta sciã ; & tunc ualent, aliter non. ¶†Sed opponés, non uf bene dicere : quia ꝯ hunc sic agentem admittit exceptio excõicationis, sicut ꝯ illos non admittitur replicatio,ĩ eo.cum inter. Sed rñ.hoc non est uerum : quia cã appellationis agebatur,quã prosequi põt excõicatus,ĩ cum inter.ĩ e.uenerabilis. Aliqñ mandat Papa, uel qs alius citari , qui uoluẽt opponere alicui ; & tũc citator publicè debet ꝓponere edictum, ut quicũq; uult se opponere facto,su p quo agit,tali die cõpareat,ĩ qui ma. accu.poss.cum in tua. & ꝙ talis citatio operetur,ibi no. ¶Põt etiam ille citator,quos uult, noĩatim citare,ut cõpareant ad opponendum se ꝯ factum, de quo agiẽ,si uo lunt; & si non cõparuerint, ꝙ ꝑiudicium eis fiat, ex pal. decr.colligitur. hic aũt constat, ꝙ in hoc casu nullum præcisè citare põt sub modo tñ,f.si uult. ¶Aliquando autem mandatur alicui,ꝙ citet oẽs,qui se opponunt ta li super electione sua,uel super alio facto ; & hic dixerunt quidam,sed malè, ꝙ citatoris est aliqua cognitio. debet.n eos uocare,quos actor petit citari, & quærere ab eis , si nolunt se opponere , uel non. & si responderint,ꝙ uolũt se opponere,citet eos. si uerò dicant,ꝙ nolunt se opponere,absoluet eos à citatione,arg. ꝓ eis: quia omnia iudicia sunt absolutoria, insti.de offi.iudi. §.fi. sed hoc nobis non placet : quia cum hæc clausula, citet omnes, qui opponunt, sit intelligenda de eis, qui ante datam literarum se opposuerũt, & sua interfit eos se non opposuisse, non sunt absoluendi à citatione illi, qui se opposuerunt,nisi satisfaciant de interesse. an aũt per tales literas possit citare illos, qui post literarũ datam,uel qui de nouo uolunt se opponere, dixerunt quidam ꝙ nõ, arg.ĩ de rescrip.significauit. alij dicunt, ꝙ & hic oẽs contradictores & ante datam, & post datam, & cum modo ꝑdicto,si uolũt,& sine modo citari poterũt: quia præsens cõfusum pñtis non tenet usum. ¶Sed oppones ꝯ id, qđ dictum est,f.quia si citator debet citare, quos uult actor,multi poterũt fatigari iniustẽ:sed certe hoc tenet : qa etiam Papa, si noiasset ei multos,citasset eos. ¶Item si cõparuerint coram iudice,& non subsit cã citationis,dãnabit actorem ad expensas. & etiam si nõ cõparuerint, non condẽnabuntur statim citati neq; ad expensas,neq; ad aliud:imò summaria cognitione pre-missa & in iuramento calũniæ contra ipsos & nõ aliter sicut iustum fuerit,procedetur alias non. Item licet di xerimus,ꝙ citabũtur omnes ad nutũ actoris;in & moderabitur citator,sicut & delegaus moderaretur,supra de rescr. super literis, in fi. [ipso] M. [idem] P.& G. [exceptionem] quam proponebant contra cõfirmationem. Et melius M. uolebat elidere exceptionem S. P. & G. qua dixerant M. excõmunicatum replicando de exc. & ideò non est audiendus super petitione obedientiæ,quã fecerat,uel super procedendo in principali, & in opponendo eis pœnam, ut no.in glo.fortè. ¶Quia & si] probatio enim superflua non est admittenda, C.de
2 proba.ad probationes,supra de offi.deleg.cum contingat. [suæ] denegare enim tali obedientiam erat defendere ecclesiam,sicut nec à sua : imò etiam periuri agere possunt, & ꝓsequi causas suas, actiones suas, & suorum.4.q.6.omnibus. & sic etiam actiones prosequi possunt à simili nomine ecclesiæ, argum. supra de iureiu. petitio [M.] electo, cui obiiciebatur excommunicatio [à defendendo.] & ita hic habes, ꝙ cõtra exceptionem maioris excommunicationis non admittitur replicatio maioris excõmunicationis. de hoc no.supra eod.cap.ij. [defendendo] eo. cum inter dilec.

Apostolicæ [interlocuti] & malè [uobis] qui interesse debebatis electioni, uel ele.celebrare [amotionis] tẽporalis,quæ idem dici potest,quod suspẽsio: & quia pœnæ sine ordine possunt infligi,sine magna solẽnitate possunt reuocari. infligi dico ex culpa, quæ fit coram iudice, arg ff.de pœnis.l.ult.& l.moris. ¶Amotionis] & ita ex quo erant amoti à beneficiis, intra tempus amotionis nec omnibus ecclesiæ actibus,nec negotiis interuerunt, qđ est no. quid aũt iuris sit de interdicto ab officio,no.ĩ de ap.ad hoc qm̃, & ĩ de ele.ex com. mi.si celebrat, & ĩ de excef.præ.c.vlt. [in modum].i.ad repellendum uos ab electione. ¶Esse] ex hoc dicunt quidam,& fortè melius, q̃ alij, quorũ opinionẽ uisi sumus præferre,ĩ de sen.excõ.solet.gl.qa,ꝙ qñcũq; quis petat absolui ad cautelam à sñia,quã dicit nullam , siue confiteatur eum, q tulit eam, suum alias esse iudicem, sed ex aliqua cã dicit non tenere, siue dicat eum in nullo casu suũ indicẽ esse: imò & si dicat sñiam nullã ꝯ se latam,sed tñ unlt absolui ad cautelã,ut alij securè ei cõicẽt;sem p est sibi dãda,ĩ de offi.or.graue, nisi opponaẽ, ꝙ manifesta est offensa,ĩ de sen.excõ.solet. ¶Et no. ꝙ hęc absolutio qñq; fit ad cautelam eius, q dř excõmunicatus; utputa si ipse dubitabat, an sñia teneat, sed tñ ꝓbabilius credit ꝯrium. nam huic non est dicẽdum, dimitte ius tuum,& fac te absolui,ar.ff.de pe.hære.illud. imò,ex quo nec per sñiam.nec ꝑ confessionem,nec per rei euidentiam constat, cum non sit manifesta offensa, absoluẽdus est sine satisfactione ad cautelam, & posteà ius suum prosequaẽ,arg.ĩ de sen.excõm. sacro.§.j & ij. ¶Item qñq; fit ad cautelam aliorum,f.ut ei cõicent securè,& in sacris,& in aliis.qñq; etiam ad cautelam opinionis eius,ne.f.lędatur pp infamiam excõicationis ꝑlati. ¶Item fit qñq; etiam ad cautelã futurorũ,f.ne in posterum eius facta irritenẽ, ut hic; & sic multas cõsimiles inuenire põt. ¶Ad cautelam] .i.ita,ꝙ nõ fiat in ꝑiudicium ipsis amotis ex nostra relaxatione, si fortè iute rim tẽporalium & spũalium administrationi se immiscuissent.alij dicunt,i.sine ꝑiudicio alterius,i.ita, ꝙ nec amotis fiat ꝑiudicium,nec aduersariis,qn facta electione posũt obiicit ꝯ eos & de amotione, & de aliis dicere,ꝙ uolunt.uel dici iõ relaxari sñias ad cautelam:qa per hanc relaxationem ꝓuidetur ecclesiæ ne diu uacet,

& est equa prouisio, & ideo præferenda iuris rigori p quã prius de ipsis sententiis, & sententiarum causis constare deberet, q isti ad electionem admitterentur; & hoc faceret quilibet alter de sententiis, quæ ipsius auctoritate latæ essent; non tamen auctoritate huius decr. credimus, q possit relaxare sententias aliorum.

SVMMARIVM.

1 *Dies, in qua cautio promittitur, in uno uicenario non computatur.*
2 *Nunquid ualet quod cum excommunicato fit in iudicio.*
3 *Quicquid fit ab excommunicato in iudicio ante, quàm probetur excommunicatus, ualet.*
4 *Valet instrumentũ, etiam si testis excõicatus sit ibi inscriptus.*

Pia consideratione [opponit] ꝯ agentem [speciem] an maiori, uel minori excõicatione sit ligatus: quia si maiori, tunc repellit à litigãdo: si minori, nequaquã, [nomen] ut sic impediat uagari, ff. de iurciu. prætor, ff. de do. item exigit, & l. si ex dolo, §. fi. ¶Octo] ideò tã breuis terminus statuitur hic, q nullũ præiudicium fit actoribus in principali q. non. n. minus bene consequitur iustitiam suam in principali ab excõmunicato, q ab alio non excõmunicato. idem dicẽdum est in termino assignato ad impediẽdum absolõnem ad cautelam, ĩ de sen. excõ. c. solet. & idem in termino assignato ꝯ spoliatorem, ĩ de rest. spo. frequens. ad idem, ĩ de offi. dele. prudentiam, §. sexta. non aũt obtinet breuitas termini, si fieret sibi magnum pĩudicium; ut si dr nõ tenere electionem, uel scripturam, uel contractum, uel aliud hmõi: quia ab excõicatis facta, ut ĩ de ꝯsne. cũ dilec. de eta. cũ bonæ. 3. q. 4. ꝯsanguineorum. ¶Item si p iudicem, uel testes, uel infirmitatem proponentis exceptionem, uel p fraudem aduersarij, uel alia iusta ea statret, quo minus intra tã breuem terminũ pbate posset exceptionem, iudex ꝓrogaret terminum, ut pbare possit excep. alias nõ curreret, at. ff. de re. iu. l. ij. auẽ. de his, q ingre. ad ap. §. j. ij. & iij. & no. de hoc, ĩ de ap. ex rõne, ĩ de sen. excõ. solet. alij tñ ꝯdicunt. ¶†Computato] sic dies, in qua cautio ꝓmittitur, in vna uicenario non cõputatur, ut ff. si quis cau. l. j. licet secus in tẽpore app. in quo dies recitationis finit in biduo, uel triduo computatur, quia altera die uel tertia erat appellandũ sm uetera iura. 2. q. 6. § biduum, & §. si aduersus, ff. qñ app. sit. l. j. §. biduum, & §. ult. & hoc idem alias contingit, ut primus dies cõnumeretur in numero aliorum, ut 2. q. 6. ꝓpter. & 4. q. 5 quisquis. ¶Sed nunquid in octauo die poterit quis ꝓbare, cum dicatur hic, intra octo dierũ spatium? rñdeo sic. nam & lex dicit, maritum posse accusare uxorem iure mariti intra xl. dies, ut ff. ad l. Iul. de adult. l. is cuius, §. ex senatusc. & tñ sexagesimus est in numero illorum, ut ff. e. ti. l. pater, §. sexaginta. sic & bo. poss. intra 100 diem peti põt, & eodem numero 100 cõputatur, ut ff. de suc. edi. l. j. §. quod diximus, & ff. de uer bo. obl. l. q ante [reum] excipientem de excõmunicatione & non ꝓbantem [his] .i. his, q in iudicio acta erãt 2 ante pbõnem excõmunicationis. ¶†Duraturis] sed quare ualet, quod cum excõmunicato sit in iudicio, cũ alias excõmunicatus rescriptum impetrare non possit suo nomine, ut ĩ de rescr. dilec. nec ꝓcurare in iudicio etiã p absoluto ex mandato sibi facto tempore excõicationis, ut ĩ de ꝓb. post cessionẽ; nec snia ab excõicato lata ualet, ut ĩ de sent. & re iu. ad ꝓbandũ? Rñ. ad singula, excõicatus agere nõ põt, si excipiat. & sic nec lras ipetrare, ut C. de nup. ex resc. pe. l. ij. itẽ ꝓcurare nõ põt: q p hoc assumit negotium alienũ, & snia ab eo lata non ualet: q snia utit auc. iudicis. & hæc eadẽ rõ est, q scriptura ab excõicato ꝯfecta nõ ualet. 3. q. 4. nullus: q scriptura sumit auctoritatẽ ex ꝑsona scribẽtis: secus aũt statutum est in excõicato, q in iudicio petit, qd ei forsitã debeatur, nec fuit exceptum. & hoc iõ, q in culpa fuit; q nõ excepit, & pp fauorem rerum iudicatarũ, & uim iudiciorum, & q modicũ ꝓdest excõicato snia, & modicũ interest rei: q & si excipiat & ꝓbetur, absoluet reus ab obseruatione iudicij, nõ ab eo, qd petebat, ut ff. de iu. l. nõ idcircò, §. cũ posteã. aliqui tñ dicũt, q hodie auctoritate huius decr. tenebit, quicqd fit ĩ iudicio, siue actor sit excõicatus, siue rescriptũ, cuius auctoritatẽ ꝓcessum est, sit p excõicatum impetratũ; siue ẽt iudex excõicatus sit. & dicũt iura, q ꝯdicũt, p hãc decr. sublata. uerumtñ alij dicũt, q nõ est ꝑsumẽdum, q Papa tot iura uoluerit vno uerbo tollere. Item qd nõ reuocat, quare stare ꝓhibet, C. de inof. test. l. si qñ, C. de te. oium. ¶†Duratu-3 ris] in iudiciis ꝯstat, q quicqd facit excõicatus ante, q ꝓbetur excõicatus, ualet, ut hic. idem dicimus extra iudicium. nam si sit notarius excõicatus, non tñ snialiter dãnatus, & facit instrm, ualebit, licet aliqui dicãt ꝯ, ar. ꝓ eis, ĩ de ꝓcu. ꝯsulti. Sed alij rñdent illam decr. loq de illis, qui pstant auctoritatem in instro, f q sit autẽticum, & nõ in his, q dicunt, uel sũt in instro. itẽ ꝓ eis est 3. q. 4. nullus. Sed ipsi rñdent, q ibidẽ loquit de scripturis, quas faciũt excõicati nõ rõne publici officij, sed ꝓprio motu. itẽ loquit ibi in ꝯdenatis: hic loquit de to-4 leratis. ¶†Dicimus ẽt, q instrm ualebit, etiã si testis excõicatus sit ibi inscriptus, dũmodò instrm non sit suspectum. sed si esset suspectum, nõ daretur fides instro per testem nũc suspectũ, uel excõicatum, licet satis dici possit, q si nũc esset absolutus, quãuis eo tẽpore, quo fuit inscriptus, esset excõicatus, qd bene nunc p suum testimonium dat fidem instro: sed nõ è contra, f. si nunc excõicatus esset, sed tẽpore inscriptionis erat absolutus: q tunc p suum dictũ nõ dat fidem instro, sed suspectum est: q excõicatus est, aliq tñ ꝯdicunt. ¶Sed hæc est dria inter ea, q aguntur extra iudicium, & ea q aguntur in iudicio: q ea, q aguntur in iudicio, ualẽt: & ea q agunt extra iudiciũ, non ualent, ut instra & hmõi quæ fiunt ex officio publico, uel si est sententialiter dãnatus, licet aliqui contradicant. si aũt sint talia, quæ non aguntur ex officio publico, ut emptio cõtractus, & huiusmodi illa ualent, etiam si publicè & solẽniter sit excõmunicatus, ut no ĩ eo. de do. ueritatis, & infra eo. excep. ea aũt, quę aguntur in iudicio, sic ualent, licet actor sit sententialiter excõicatus, dũmodò sibi in præsenti actione excõmunicatio non obiiciatur, nec iudex eum repellat: secus tñ uidetur, si iudex sententialiter esset, uel alias publicè excõmunicatus: quia tunc etiam si non obiiciatur iudici excõicato, non ualet, qd agitur, infra de re iud. ad probandum. ¶Rõ diuersitatis est, quia magis uerentur partes obiicere iudici, q aduersariis: quia magis afficit sententia excõmunicatione iudicis, q partium. in spiritualibus autem quid obtineat, ut in electione, & hmõi, no. de elec. cũ Vintõn. c. illa, & c. nihil [ꝓponat] siue ex eisdem causis, siue ex diuersis, dum tñ præcedentibus.

Dilectæ [conueniebantur] moniales [ipsæ] moniales [tulerunt] & malè, cum esset legitimè appellatum [excommunicationis] repete, quæ diximus, supra de officio delega. pastoralis, §. ij. [mentione] sicut nec tenebantur, argum. supra de rescript. super literis, [aduersa] monachorum [iudices] prior de Ang. & cõiudices

iudices [ab eadē] s. parte monachorum. ¶ Literas] hæ literæ elidebantur per exceptionem: qa si dixisset, quo snia excōicationis lata fuit post ap. à sufficienti grauamine interposita, & ꝙ cām appellationis prosequebaẽ & ꝙ quia iudex prior illam & moniales admittebat in prosecutione appellationis, non admissa exceptione excōicationis, appellauit, nunquam literas habuisset, ar. s. e. cum inter. j. e. proxi. nam hic tacuit, & in genere tñ dixit, ꝙ iudex exceptionem excommunicationis nō admisit; & idcirco appellauit: sed forma literarum bona erat [propositum] & bene. [memorati iudi.] prior de Ang. & coniudices [de Gernem.] & bene dicit. nam Papa commiserat per illas literas cām appellationis emissæ à monachis, & sub canonica forma fieri. & licet ibi diceretur suppressam ueritatem: hoc tamen non constabat; & ideo bene dicit, si ita est. primo debet inquiri, an prior. de Anglia, & coniudices negauerint monachorū admittere exceptionem excommunicationis ab eis ꝓpositam in cā principali, & ita iusta erat appellatio, an in causa appellationis & ita iniusta erat appellatio, quod in literis obtentis ad priorem Gernem. & coniudices continebatur. ¶ Reuocato] & no. ꝙ statim ante, ꝗ incipiat cā ap. reuocaẽ quicquid fit post ap. ut hic. & j. de ap. ex parte. M. & C. & ff. ap. pen. nihil inno. per totū. & idē dicendū est de his, quæ fiunt medio tpe inter sententiā, & ap. qa appellatione extinguitur pronunciatū. ff. ad Tur. l. j. §. fi. & faciet sic petitionem suam iste appellans. Dñe iudex peto reuocari quicquid factum est post sniam, à qua ego appellaui, & ꝙ interdicatis sibi, ne aliquid ꝯ sniam attentet, quousq; mihi competit prosecutio appellationis. ꝙ aũt hæc petitio legitima sit, & admittenda, patet ex illo, cum ēt iudex hoc facere ipsum teneaẽ ex officio suo, ut hic. sed ꝯ id, ad iudicem appel. non ptinet iudicare, nisi utrū bene, uel malè ap. sit, nec ne. C. de ap. eos. quo ergo admittet ꝑdictam petitionē: item ꝯ id, quod dictum est, uidetur, ꝙ si diceretur illud sequeretur absurditas hæc, s. ꝙ si postea non prosequeretur appellationem, fingeretur non appellatum; & sic restaurandum esset, quod prius reuocatum erat, quod esset iniquum, arg. s. de rest. spol. audita. item expressè ꝯdicit tex. ff. de ap. cum ex causa. ubi dr̃, ꝙ tūc reuocabitur, quod factum est post ap. cū meliorem meruerit sententiam. ergo à ꝯrio sensu possum concludere, ꝙ nōn ante. ¶ Sol. ad hoc sic respondemus, ꝙ ad iudicem appellationis pertinet principaliter cognoscere & diffinire de ap. an sit iusta, uel iniusta: sed ex rōne accessorij ad officium eius ꝑtinet ēt prædictam petitionē admittere, & exaudire. ad ēm, qđ dixi de absurditate, dicimus, ꝙ non obstat: qa non est absurditas, si id, qđ male actum, est, reuocetur, & postea illud idem legitimè fiat. Lex ēt de ap cum ex cā, nō ꝯdicit: q. licet, ut ibi dicit, cū obtinuerit appellans, reuocandū sit, qđ post ap. fit; nō negaẽ, qn & ante possit reuocari; qđ & concedit ꝑ aliā legē. ff. ap. pen. nihil innouari in rubro & nigro, & ꝑ alia supiora iura. licet aũt ap. pen. nihil sit innouandū tñ si agaẽ ꝑsonali actione, ut exempto uel conduc̃i, ut res, quæ petiẽ, alieneẽ, tenet alienatio. nec est ꝯ. ff. ap. pen. l. j. & ff. de iniusto rup. & irri. testō, si qs exhæredato. §. hi aũt omnes. C. de ap. appellationē. ubi dr̃, ꝙ status causæ mutari non debet pen. ap. qa nō mutaẽ, nec præiudicaẽ appellationi: qa ita condēnabitur ꝑsona, si res petitæ alienenẽ, sicut si non alienentur. item non est ꝯ aũt. ut nulli iudicū. §. super hoc qa prohibet, ꝙ possessio rei petitæ non transferat ab uno litigantiū in alium ꝑ iudicē, & non prohibet ꝑ litigātes transferri in extraneū. & ur ꝙ in hac regula ap. pen. nihil est innouandum, supplōdū est, ꝑ iudicem. si aũt agatur reali actione de dñio, tunc fateor, ꝙ nō tenet alienatio; nō ea rōne, qa appellatione pendente factum est, sed quia res est litigiosa.

Significauerunt nobis capl̃m de Torna. [partem] s. archiepi [absoluit] fortè capl̃m egerat ꝯ Zepum sa per fructibus, quos dicebatur percepisse de ecclesia: uel quia se passus fuerat in eadem ecclesia intrudi [altera Zepi [in iudicio] s. e. proxi. cum inter. [perperam] No. ꝙ capitulum primò egerunt coram archiepiscopo confirmationem petendo Petri, quē in suum archipresbyterum elegerunt, à quo etiam archiepo appellarunt. item secunda uice agebant, & appellationem prosequebantur coram proposito S. Stephani. Item tertiò agebant coram abbate S. Saluatoris, & coniudicibus: quia petebant coram ultimis iudicibus sniam absolutionis ꝑ epo latam reuocari: quia in eo, qđ per se lata erat, non poterat ipsum capitulum appellationem prosequi: qa nec ab eo appellauerat. fatuum. n. esset appellare à snia pro se lata. ¶ Et ita ex hoc est argumentum, ꝙ etiā actor cām appellationis prosequi pōt. nec obstat ei exceptio excōicationis: aliqui tñ ꝯrium dicunt, ar. j. e. ꝑxi. ubi dr̃, ꝙ exceptio excommunicationis in qualibet parte litis opponitur; ergo & post appellationē. sed nos inde excipimus, nisi in cā appel. ar. huius decr. & est mirabile, ꝙ actor excommunicatus si usq; ad sententiam processisset, pōt repelli, & excipi, ꝙ sit excommunicatus, ut ad sententiam nō procedat: & tamen non potest repelli à prosecutione ap. sed hoc ideo est, quia ante sententiam ꝯ ipsum latam, ꝙ repellatur, nullum dānum habet per iudicem occasione sniæ, quæ adhuc lata non est; unde ibi non læditur æquitas iudicantis: sed post ꝗ per sniam iudicis quæsitum est ius alteri parti, & dānum irrogatum, nisi appellare possit, & ap. prosequi læderetur æquitas iudicantis, & absurdum esset, si reo uincēte defendendi se per appellationem actor uictus facultatem habere non posset. s. e. cum inter dilec. Item dicunt quidam, ꝙ procurator excōmunicatus possit proseq cām appellationis, qñ principalem cām egit: qa aliter lædere tur æquitas iudicantis. Nec obstat, ꝙ posset opponi, ꝙ ꝙ appellauit, non cogiẽ prosequi appellationem. C. de procu. inuitus, & s. de procu. non iniustè. ergo peccat, si se ingerat familiaritati hominum. j. de cle. exc. mi. c. illud. ergo & iudex peccat, si pōt eum prohibere à peccato, & non prohibet. 2. q. 7. negligere. Rñdeo, non peccat ingerendo se communioni hominū prosequēdo ap. qa excōicatus fidem seruare debet ei, cui promisit. alij tñ ꝯdicunt. Si aũt appellet aliquis nomine alterius extra iudiciū, & si rata habeatur ab eo, cuius noīe appellatum est, eius ap. tenet: tñ appellationē prosequi nō pōt: quia talis ap obtinet uim actionis. itē qui appellauit, si excōicatus non sit, ea prosequi nō pōt, nisi fiat procu. de nouo [procedatis] remittitur ad eosdem iudices: quia partes consenserunt, & quia appellans iniustè appellauerat, unde remittitur ad eum, à quo appellauit.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatio potest in qualibet parte litis opponi.*
2 *Reus, qui mādato iudicis cum excōmunicato litigat, nō peccat.*
3 *Quo casu sit ferenda sententia pro excommunicato.*

Xceptionem [in qualibet] Hoc locū habet in cā principali i cā aũt appellationis ēt actor nō obstat exceptio excōicationis, ut not. s. proxi. Inno. super secundo Decr.

1 ¶†Prohibetur] ꝯ ar. ꝙ excommunicatio opponit̃ actori non solum, quæ præcessit litem, sed quæ sequitur litis cōt. cum possit in qualibet parte litis opponi: tñ qñcũq; opponatur, ēt coram delegato absolui pōt, & in absolutione eius procedetur frm tenorem decre. s. de off. dele. prudentiam. §. sexta. sententia aũt non retractatur, licet probetur fuisse iudex excōicatus tpe latæ snīæ. j. de re iud. ad probandum, nisi fortè esset publicè denunciatus excōicatus, ut ibi. ¶Alij dicunt, ꝙ post snīam nō pōt excipi ꝯ eandem excommunicationem iudicis ꝑ utilitatem eorundem, qui apud eum egerunt. ff. de off. præ. Barbarius. sed de excommunicatione actoris secus, inquantum ad hoc, ut snīa non ualeat. sed quãtum ad hoc ut mandetur executioni, pōt excipi, ut. s. e. pia. de excōicatione aũt rei constat, ꝙ nunquam potest excipi ꝯ sententiam pro eo latã. s. e. cum inter. j. e. c. uenerabilē. imò plus dicũt quidam, & fortè non male: ꝙ oīa, quæ fiunt cum excommunicato occulto siue in iudicio, siue extra non retractantur etiam ante sententiam. & respondent decre. s. de proba. post cessionem, & s. de procura. c. ult. ꝙ publicè excommunicati erant. uel loquitur de his, q̃ extra iudicium acta sunt, & male: quia tantum in fauorem excommunicatorum facta sunt, nec peccat actor, q rem suam petendo participaret excommunicato. s. de

2 iudi. intelleximus. j. de senten. ex com. si uerò. ¶†Idē ne e reus, qui mandato iudicis cum excommunicato litigat: quia si actori hoc licet excommunicato communicare, ut ius suum consequatur, multò fortius licet reo, ut dãnum causæ & pœnam iudicis euitet, ar. 11. q. 3. qm̃ mul. j. de sen. excom. si uerè [fatigentur] nam si ex iusta causa etiam scienter omittat, non condēnabit ad expensas, fortè quia tunc non habebat probationes, sed mō habet. ¶Legitimas] legitimas autem expensas dicimus, si probauerit excommunicationem, ut cōdēnetur in omnibus expēsis, quas fecit ipse actor, siue reus inducando probationes super aliis exceptionibus, uel super principali, uel quolibet alio mō usq; ad tempus, quo exceptionem proponit: quia illas facit, propter maliciã proponentis mō, & non ante exceptionem excommunicationis. C. de iudi. sancimus. ¶Sed ad expensas, quas fecit actor durante probatione exceptionis excommunicationis, dummodo reus ipsum probauerit, super probanda excommunicatione non credimus, ꝙ debeat condēnari, cum principaliter eas fecerit, sicut apparet ex snīa: quia repellitur ab agendo iam excommunicatus, ar. C. de iudi. rem non nouã. sed si contrariũ probetur, & snietur, s. ꝙ non sit excōicatus, tunc apparet, ꝙ expensas, quas fecit sup aliis exceptionibus, uel super principali, non fecit: qa tardauit reus proponere exceptiones excommunicationis: imò fecit eas propter suam utilitatem: qa bene ualebunt sibi, ac si non esset proposita exceptio excōmunicationis: & ideo reus non cōdēnabitur ad illas. Sed si appareat eum hanc exceptionem maliciosè proponere modo condēnabitur in expensis, non in principio, s. quando proponit. sed lata snīa super excommunicatio-

3 ne. ¶†Condemnandus] cum enim sententia super expensis ferenda sit, si appareat fraus non excommunicati cōtra excommunicatum, pro ipso excommunicato ferenda est snīa etiam diffinitiua: quia in hoc non attenditur fauor excommunicati, sed æquitas iudicantis. s. eo. cum inter [iudicis] . ff. de pollu. quos ꝓhibet. ¶Repellēdus] nisi contradiceret reus, & peteret procedi in lite cœpta: quod potest reus petere post, quam conuentus est per iudicem, uel per executorem. C. quomodo & quando, in aut. qui semel. idem uidetur dicendum, ubi nō est conuentus reus: cogitur tamen aliquis agere, ut s. de testi. significauit, & no. j. qui fil. sint le. lator. quinimò & idem uidetur dicendum, etiam si reus adhoc ab excōicato conuentus non fuerit, sed ab eo timet conueniri, ar. C. de inge. manu. diffamari. s. qui fil. sint le. lator. nam si contradiceretur sequeretur absurditas, s. ꝙ excommunicatio prodesset excommunicato, & noceret aduersario non excommunicato; quod esse non debet. s. de iudi. intelleximus. C. de leg. quod fauore.

Aduersario tuo. ¶Tempore] maximè. idē & si tpe motæ litis possidebat, sed postea sine dolo desiit possidere. ff. de excep. rei iud. si autem, & l. si in rem, & l. si quis, & C. de exhi. l. neque.

Venerabilem. ¶Ex causis] aliis. No. excōicatum non solum posse prosequi appellationem cāæ pro qua excōicatus est, sed ēt penitus diuersam. ¶Impetrare] sed nōne pōt petere executionem snī r, uel officium iudicis, uel actionem in factum? Rñdeo non: qa nec ei debet solui debitum 15. q. 6 autoritatem, nos iuratos, frm quosdam. nos tñ dicimus ꝯrium. s. de dolo, ueritatis est ergo melior ratio, quare non mandatur executioni, qa noua actio competit pro executione rei. s. offi iu. quod pro actione ponitur. s. de off. iud. c. ij. uel actio in factũ ex sententia. C. de rebus cre. actori. excommunicatus autem has actiones, uel alias intentare nō pōt, quãuis ualeat conueniri. s. de iud. intelleximus. cum igitur hæc petitio locum non habeat sine actione, & excommunicatus aliquam actionem nequeat intentare, sequitur, ꝙ nec snīam executioni mandari pōt petere. item & quia non læditur æquitas iudicantis: qa rectum iudicauit, & snīa executioni non mandatur, quæ multotiens ꝑ aliũ executioni mandatur. ff. de re iudi. à diuo, in pri. s. de off. de leg. significasti, & quia usque ad 30. annos potest facere absolui, & tunc executioni mandabitur. alij tamen dicunt sententiam pro excōmunicato latam executioni mandandam.

De præscriptionibus. Rubr.

Placuit [Triennium] 16. q. 3. Placuit. ij. ꝯ. sol. hic, qñ non fuit ꝑmonitus, ibi ꝯ. uel ponit ibi eps post, q̃ licet aliis epis ꝑpt̃ hæreticũ lucrari. hic aũt postq̃ nō pōt repetere, & currit tñ breuis ꝑscriptio ꝯ ecclesiã in fauorem fidei. ¶Si aũt ꝯ nōne pōt ꝯueniri æconomus ec. uacãtis 12. q. 2. c. Vulteranæ: ergo eadē rōne currit ꝑscriptio. ff. q. ex ca. in in inte. re. is q rei j. rñ. So. nō sequit̃, pōt agere, & ꝯueniri ꝑ ꝑcu. uel aliũ, ergo currit ꝯ eum præscriptio, instãtia in pupillo minore. C. de ꝑscr. 30. ann. sicut in rē, & minori ecclesia cōparat̃ [fuerit] ꝑdicta habent locũ, ubi eps remansit catholicus, & locus factus e hæreticus. hic aũt loquit̃, qn eps factus est hæreticus, & aliqs locus diœc. eius eodem modo. nam nunc non currit ꝑscriptio illi epo in hæresi permanenti: sed post, q̃ conuersus fuit, incipit currere contra ipsum.

Nihil prodest [forali] i. cōtentioso iudicio [scripsisse] & hoc facit ex superabundanti iusticia: qa si taceret, nō peccaret [ꝑiudicium] nisi esset taciturnitatis 100. ann. 16. q. 3. §. pōt. j. e. cum nobis, aut̃ ut Ro. ecclesia uel dic, quod loquitur in re inuasa, ubi non currit præscriptio. 16. q. 3. licet. uel dic, ꝙ unus princeps contra alium per tales protestationes interrumpit præscriptionem cum non sit alius, coram quo conueniatur, ar. C. de an. excep. ut perfectius.

Sanctorum

SAnctorum [ut oẽs possessiones] .i. oĩa iura prouincialia [singulas] .i. ad singulos archiepos rõne ꝓuinciæ suæ [sui quibus] fratrib. ¶ Triginta] ꝯ laicos : quia unus archieps in alterius prouincia aliqñ etiã ꝯ laicos aliqua præscribit. nã si una ecclesia contra aliã præscribat, necessarij sunt xl. anni. ĩ. eod. de quarta. sed melius vĩ dicere, q̃ unus archieps ꝯ alium spatio xxx. ann. iura prouincialia præscribat, & loquitur fm antiqua tẽpora [synodali] synodalis enim proclamatio ad interruptionem sufficit, ar. C. de an. excep. ut perfectius.

DE quarta [Clericus] qui bona fide possidet; puta in alterius locum successit. ff. de re iu. q̃ in alterius uel alio legitimo mõ. ¶ Quadragenaria] fm legem seruitus rustica, quæ non hẽt interuallũ, uel hẽt modicũ, puta horarũ, uel dierum, amittit præscriptione x. ann. inter præsentes. & xx. inter absentes. Si aũt hẽt interuallum anno. uel mẽsium, tunc duplicatur tps, uidelicet ut, inter præsentes, necessarij sint xx. an. inter absentes xl. ar. ff. quẽad. ser. amit. si sit. C. de ser. l. si. alij tñ dicunt, q̃ non sunt necessarij ẽt inter absentes nisi xx. anni. Idẽ ẽt intelligimus, si hẽt interualla septimanarum: quia odia sunt restringenda. ff. de liberis, & posthu. cũ q dã. ¶ Quidam aũt dicunt, q̃ hæc distinctio non hẽt locum fm canones, ar. hic. ubi apparet, q̃ tẽpus in hac præscriptione decimarũ non duplicatur; & tñ hoc ius. s. perceptionis decimarũ hẽt interuallum magni tpis. sed certe nobis contrariũ vĩ, q̃ hoc ius non habet interuallũ horarum aliquod, imò quasi ꝯtinuã cãm hẽt, cũ quotidie possint & debeant recipi decimæ nõ solũ personales, sed & prædiales, cum & prædia quotidie aliquos fructus producere possint, & quotidie quarta epis est soluenda. ¶ Et idẽ dicimus de iure eligendi: quia quotidie parata est uacare ecclesia, ar. eius, quod dr̃ de stil licidio. ff. de serui. urba. præ. l. foramen. & iõ sufficiunt xl. anni ut hic, & s. de causa pos. cum ecclia, & c. cum olim, & s. de elec. Cuma na. ¶ Si aũt esset ius, quod interuallum certũ & deputatum ab hoie, uel a iure reciperet, quale est, q̃ oĩ anno partẽ oblationũ in die dedicationis, uel festiuitatis recipiat. xviij. q. si. Eleutherius. 10. q. 3. nec numerus: uel q̃ annuatim aliud seruitiũ recipiat. ĩ. de cen. cũ uenerabilis, & hoc fm eos, q̃ dicũt tps duplicandũ, necessarij sunt lxxx. an. seruitutes ẽt urbanorũ prædiorum amittuntur tpe, si id interueniat, quod dr̃. ff. de ser. urba. pre. hęc aũt iura. ¶ Circa acquisitionẽ aũt seruitutũ, uel ẽt hmõi iurium no. q̃ si seruitus, uel ius, de quo agitur, hẽt perpetuam cãm atq; continuã, ut aquæ ductus, cũ a qua ducit sine intermissione, uel quasi ꝑpetuã, ut in casibus supra dictis, currit pscriptio x. an. inter pñtes, & xx. iter absentes ad similitudinem rerum immobiliũ. C. de ser. l. ij. C. de præscrip. lon. tem. l. ul. sed hæc est dña: quia in rebus immobilibus requiritur titulus, ut ibi: sed in seruitutibus, siue iuribus non est necessarius titulus. ff. si ser. uin. si quis diu, & no. ĩ. eo. si dili. & incipit currere hoc tẽpus ex quo cœpit uti illo iure non ui, non clã, nõ præcario, sciente illo, cui fiebat præiudiciũ, & non contradicente, sed tacente, & hoc ipsum ꝓbare debet, ut quidam dicunt. ff. quemad. serui. amit. l. si. ff. de iti. ac pri. l. j. §. Iul. ¶ Si aũt non hẽt perpetuã cãm & cõtinuam, ut est uia, & seruitus extraordinaria, q̃ ab alijs recipiuntur, nõ pscribuntur nisi tanto tpe, cuius nõ extat memoria. 10. q. 3. quia & c. dist. contra morem. ff. de aqua plu. ar. l. j. §. ij. & l. ij. §. antep. ff. de aqua quot. & æsti. l. hoc iure. §. ductus. uel ibi quia ducitur de flumine publico, exigitur tam longa præscript. ius autem percipiendi decimas de fructibus fundi continuam causam habet. sed ius percipiẽdi decimas de grano, uel uino tñ, de oĩbus minutis tantum, uel consimilium tñ, nõ habet perpetuam causam, quia hæc certis temporibus pcipiuntur, & aliis tẽporibus possunt aliæ percipi, ut hic, & no. infra eo. ad aures. [quadragenaria] ut 16. q. 3. quas actiones.

VIgilanti [dictum]. ff. de act. & ob. obligationum. §. placet [malæfidei] & dr̃ quilibet bonæfidei, nisi ꝓbetur contra. ff. de mi. inter. §. ul. C. de euic. l. pe. & fin. l. secus. C. de præscrip. xxx. ann. si quis emptionis. 16. q. 3. præscriptione [cognitis] C. de an. excep. l. ult. ipsi uero dño scienti, q̃ ab alio possideantur. uel. i. q̃ cognoscit possessor eas esse alienas [latẽtibus] ipsi uero dño ignoranti, q̃ ab alio possideantur. uel. i. quas possessor ignorauit alienas; & supple qñcunq; ante cõpletã præscriptionem [non habere] si mala fide possident.

AD aures [decimis] & ita habemus, q̃ præscriptio. xl. an. currit in decimis, cum uideretur, q̃ tempus duplicari debet ex eo, q̃ prout frequentius semel tñ in anno colliguntur. ff. quemad. ser. amit. si sit consti. Sed tu rñdeas, q̃ si hoc uerum sit de grano, & uino: tñ ius pcipiendi decimas & cã continua est. ¶ Possidentis] & huiusmodi. s. qui præscripserat. nam & si hic cadit à possessione, & alius, q̃ dñs, uel uerus diœcesanus possideret, haberet utilẽ uindicationẽ decimarũ, ex quo bona fide possidebat. C. de præscrip. xxx. an. l. ul. ibi, eã tñ immo plus secundũ leges, quia ẽt si malafide præscri. xxx. ann. hẽret exceptionẽ, & ẽt in aliquibus casibus actionẽ, s. ꝯ raptorem, furẽ, & eũ, q ob suam cõtumaciam passus est missionem in possessionẽ. C. de præscr. xxx. an. si quis.

CAusam, quæ inter [concessione] ita, q̃ in eis habeat titulum, sicut clericus. In alimoniam autem concedi possunt pauperibus. x. q. j. c. j. & ul. ¶ Decimas] hæc sunt, quæ præscribi non possunt, decimæ à laico, ut hic. xvj. q. iij. §. potest ecclesia à laico, limes. xvj. q. iij. licet item tributum, uel cuiuslibet præstatio. C. de præscript. xxx. an. competit. item procuratio debita ratione uisitationis infra eo. cum ex offi. item obedientiam contra maiorem infra eo. cum non liceat. item præbenda, uel bñficium xvi. q. iij. cle. item liber homo. xvj. q. iij. §. potest etiam & aliter. uer. nam liber homo. C. de præscr. quæ pro li. l. ult. [detinere] ciuiliter [præscriberẽ] quam nemo obiicit, nisi possessor. supra de probatio. ex literis. ff. de usuca. l. iij.

ILlud [quadragita]. s. eo. de quarta. 16. q. 3. quas actiones [tricennalem]. 16. q. 3. per singulas. s. eo. sanctorũ. ¶ Interruptionẽ] est. n. interruptio naturalis ꝑ inundationem maris, uel fluminis, & ꝑ deiectionẽ, & expulsionem, & forte aliis modis. ff. de acquiren. pos. qui uniuersas. §. j. & ff. de usuca. naturalis, item est interruptio ciuilis ꝑ libellum principi oblatum in annalibus actionibus, ar. C. quando li. prin. ob. l. j. item per lit. contest. 16. q. 3. §. pe. uer. is autem. Item per rescriptum à principe datum & reo insinuatum. C. de præscrip. xxx. an. si cut. item per ꝓtestationem. 16. q. 3. præscri. uer. is autẽ. C. de anna. excep. l. ut per supra eo. nihil. item per solutionem usurarum. C. de præscr. 30. an. l. si quis. Item ꝑ synodalem proclamationem. supra eo. sanctorum. Item per secundam cautionem factam à debitore. C. de præscri. 30. an. cum notissimi. Item per denunciationem factam colono. C. ubi in rẽ act. l. ij. & in istis casibus oportet de nouo præscriptionem incipere.

QUia [finibus] nota pscribi fines agrorũ. 16. q. 4. nolumus, & pbendarũ. s. de ꝓb. ex lris. secus aũt i finibus parochiarũ, & ꝓuinciarũ. ĩ. de parochia. c. pe. [plentia] ff. finium regun. si irrup. C. fi. regun. l. si quis.

SVMMARIVM.

1 *Praescriptio non habet locum tempore hostilitatis.*
2 *Nunquid si in medio xl. ann. fuit hostilitas, uel schisma, an id tempus ipso iure subducatur.*

Ex transmissa [parochiani] .i. parochialia iura sibi reddere debent, ut decimas, & oblationes ecclesiae de Camenone [hostilitatis] siue vna die tm, siue pluribus annis fuerit hmôi hostilitas, locu habet haec dormitio pscriptionis. item locum habet nô tm fm canones & in ecclesiis, sed etiam fm leges & in
1 laicis. ¶ †Hostilitatis] talis, s. qd non reddebatur ius in terra pp hostium impetum; & iô nô potuit petere decimas, & oblationes: & iô pscriptio interrupta erat naturaliter, ff de acq. pos. q vni, §. j. & ij. & de usuc. naturaliter. Alij dicunt, & fortè melius, qd nec in isto casu, nec in sequentib. q notantur in hac eadem gl. interrũpitur pscriptio: qa sic oporteret, qd de nouo finita hostilitate p xl. ann. praescriberet, ut no. ĩ eo. illud, in gl. est interrup. sed dicunt, quòd hoc tempore dormit[a] pscriptio, ita, qd nô currit. sed finita hostilitate tẽpus sequens hostilitatem ꝯtinuabitur cũ pced. & sic fiet perfecta pscriptio. xl. ann. subducto tpe medio, ĩ eo. auditis. secus aũt, si pp usitatas ferias solẽnes, s. indictas, uel repentinas, qd plus est, non reddatur ius: quia tunc tpis bene currit pscriptio, licet dari posset restitutio tpis, quanto fuit cã reipub. absens, si tpe feriarum repentinarum cõpleta esset pscrip. in usitatis aũt secus: qa praeuideri poterunt, idem est, s. qd non currit pscriptio, si ius non redditur pp defectum iudicis, uel rei, ff. ex qb. cau. ma. in integ. sed & si, p totum, scilicet usq; ad §. quod uerò necesse[b] tñ est, qd doceat se uoluisse agere: sed pp causas pdictas nô potuisse, ff. ex qb. cau. ma. in integ. sed & si, §. si feriae. vnde sibi utile est, qd super hoc protestetur, C. de an. exc. psec. de offi. or. pastoralis. no. qd totum tẽpus male alienãtis & dilapidantis subducit̃ de pscriptione. 16. q. 3. si sacerdotes. item tempus hostilitatis, & captiuitatis, ut hic. 16. q. 3. pia, & c. porrò. itẽ tẽpus pueriles ętatis, C. q. ex cau. i. inte. rest. non est. l. ult. C. de pscr. 30. an. sicut. item tẽpus uacationis, & haeresis plati, ĩ eo. c. j. ĩ e. auditis. item tẽpus uitę patris, C de bo. q li. quacũque. itẽ tẽpus uitae mariti, C. de iu. do. in rebus. item tẽpus schismatis, ĩ eo. cũ nobis. item in rebus, q sub ꝯdône debent, non currit pscriptio, nisi à die extantis ꝯdônis, C. de pscr. xxx. ann. cum notis. §. illud. itẽ tẽpus suspẽsionis, excôicationis, ĩ de cõ. prę.
2 & eccl. nô. ua. qa diuersi. ¶ †Cõsueuit hic queri, si in medio xl. ann. fuerit schisma, ut l hostilitas, uel aliqua de causis pced. an id tẽpus ipso iure subducat? arg. qd non subducatur, sed detur restô, C. de testa. mi. l. ij. & l. ignorare, ff. ex q. cau. ma. ab hostib. & §. ult. & l. seq. nos tñ dicimus ꝯ. s. qd pradicta tẽpora subducũtur ipso iure sine integ. rest. ut patet in suis ꝯcordantiis, s. assignatis. & illae leges non ꝯdicunt, q loquuntur in inte. resti. danda absenti cã reipub. ubi bene currit praescriptio, sed datur restitutio tẽporis absentiae, si cõpleta sit praescriptio in eius absentia tm, uel in modico tẽpore post reuersionẽ & non aliter: quia bñficium in integ. rest. cum sit extraordinarium, est restringendum, ut patet, C. de mino. in causis, & sic praescriptio est odiosa, ut patet, ĩ eo. uigilanti; & iccircò, quãtum fieri pôt, restringenda, arg. ff. de lib. & posth. cum quidam. bene ergo est, qd in causis supradictis retardatur usuc. ne currat; & iô non est necessaria restô, & iustum est in absente cã reipub. ex quo currit pscriptio ꝯ ipsum, qd p bñficium in integ. rest. iuuari debet, ex quo et mederi aliter non potest. adiuuabitur autem, quãtominus potest, saluo iure in integ. rest. & ideò si non post modicum, sed post magnum tẽpus post reuersionem cõputandum cõpleta sit praescriptio, non restituetur. melior ratio uidetur, quia qñ nô fuit cõpleta praescriptio in absẽntia, nec in modico post, non fuit lęsus, pter absentiam, & iccircò nô datur restitutio, quae non datur nisi lęso, C. de in integ. resti. minoribus, ff. de ui & ui arm. nam posteà, si minor: sed in casibus supradictis non est necessaria in integ. rest. quia non currit praescriptio, sed dormitat; & ideò sine restitutione aliqua in integ. subducitur de praescriptione illud tẽpus. ¶ Si aũt uis opin. Bul. tenere, non oportet diuersificare inter in integ. rest. & deductionem tẽporis, & no. qd in praedictis casib. ubi dicit dormire, siue nô currere praescriptionem, si vult, licitum est interrũpere pscriptionem siue litis contest. ubi agere potest, seu ptestando in casibus, ubi sola protestatio sufficit, ut supra de offi. ordin. pastoralis, in 6. C. de anna. excep. ut perfectius. illud. n. est beneficium à iure concessum, qd in aliis quibus casibus non currit praescriptio; & cum tollit, mâ ius est beneficium, s. qd interrumpat praescriptionem.

a ¶ *Dormit. Adde, quòd hoc refert & sequitur Pet. de Anc. primò eliciamus, col. x. ante medium.*

b ¶ *Necesse tamen est. Adde Abb. qui istud dicta allegat in c. plerũque, circa fi. supra de rescr. & Bar. in l. de pupillo, §. si quis ipsi pratori, ff. de no. ope. nunctia.*

Accedentes [in talibus] .s. in procurationibus legatorum sedis Apost. & quae rône uisitationis debentur: in aliis autem secus. 18. q. ult. c. pen. & ult.

Cum non liceat à capite. 12. dist. non licet [praescriptione] intelligo, qñ non diffitentur archiepiscopum suum esse praelatum: sed tñ nolunt ei obedire; & sic non est contra. ĩ de priuil. cum olim, uel dic, qd ipsi clerici non possunt praescribere iura hic posita. quia ea possidere in seipsis non possunt, ut no. infra eo. auditis.

SVMMARIVM.

1 *Censuali libro fides adhibetur.*
2 *Ecclesia dicitur habere directe dominium, uasallus aũt utile.*

Ad audientiam [castellanus] qui & dñs [ꝓbandum] ad pbandum concessionem sibi tãctam inducebat priuilegium. ad probandum uerò iura, quae sibi concessa erant. induce-
1 bant cẽsualem librum, & alia. ¶ †Censualem] no. credi cẽsuali libro. sic. C. de fide instrum. aut. ad haec. 30. q. 1. peruenit, ff. de iure fi. in fraudem, §. quoties, ff. de pba. census, C. ad Tertul. l. ult. [credentes] dicebatur, qd notarius falsauerat dicta testium, quos Mathefelon pduxerat, & quibus dicebat se multum inniti. sed speciale est in actis, ut soli notario credat̃, nisi pbet̃ contra, ut
2 no. ĩ de pba. post cessionem, & c. qm. ¶ †Principaliter] quia eccl'ia habet directũ dominium, uasallus utile. & intelligo hoc uerũ, ubi agitur de iure eccl. Rom. diminuendo. secus aũt, si uterque confiteretur ius Rom. esse ecclesiae quo ad directum dominium, seu etiam quo ad utile, & nô aduersarij. & est no. qd licet ꝯ Mathefelonẽ curreret praescriptio xxx. ann. quia tñ cõmuniter praeiudicaretur & ipsi & eccl. Rom. necessaria est praescriptio 100 ann. ¶ quemad. ser. ami. si communem.

Cum à nobis.

SVMMARIVM.

1 *Cum de subiectione aliquorum agitur, contra eos agitur, qui dicunt eos sibi suspectos.*
2 *Ad quem pertineat defensio ecclesiæ, cum de ipsius libertate agitur.*
3 *Potest abbas præscribere iura episcopalia in aliquibus suis capellis.*
4 *Non potest abbas, nec capella per se præscribere contra obedientiam uel uisitationem.*
5 *Interruptio quonam modo fiat.*
6 *Deiectus uidetur abbas, qui ideo iure deiectionis non utitur, quia suspicatur se posse repelli.*

1 AVditis [abbatem] †Hic no. ꝙ cum agiẽ de subiectione aliquorũ, agiẽ ↄ eos, qui dicũt eos sibi subiectos. j.e.cũ olim. 16.q.3. inter. s̃. de ele. querelã. j de censi. cum instãtia. ff. de lib. exhi. l. ult. ff. de serui. l. ult. item dicunt quidam, ꝙ potest conueniri subditus. j. de appel. ad audientiam. s̃. ut lit. non cont. quoniã. 11.q.2. quicũq; militum ff. de usur. l. hactenus. sed sententia contra unum lata nõ præiudicat alij. j. de re iud. cum super controuersia, & c. suborta. ff. de liber. cau. si pariter. uerum est, qđ hic dicitur in hac gl. s. sñia ↄ unũ lata aliquando non præiudicat, quando contra eum agitur, ad quem secundo loco pertinet actio, uel defensio j. de re iud. cum super controuersia. sed si lata est sententia contra eum, ad quem primo loco pertinet defensio, præiudicat ei etiam, ad quem secundo loco pertinet defensio, si sciat causam agi, & nõ aliter. ff. de re iud.
2 sæpe, j. de re iud. quis. ¶†Et dicũt quidã, ꝙ primo loco pertinet defensio ad prælatum, cui subiecta est ecclesia, quando agitur de ipsius libertate, uel ꝙ alij sic subiecta, q̃ ad ministrum ecclesiæ: secus, si agitur de possessionibus. alij dicunt, & fortè melius, ꝙ hic non dr̃ primo loco pertinere ad unum, & secundo ad alium: sed plenè ad utrũq; & æqualiter pertinet defensio. C. de lib. cau. principaliter. nec unius sñia alij præiudicat, nisi sciuerit, & defenderit: qa tunc præiudicat. j. de re iud. q̃uis. ff. de re iud. sæpe. s̃ pe. in compositione tñ, & transactione vr̃, ꝙ ẽt si utroq; sciente facta est transactio, non pjudicat, ar. s̃. de transac. contingit. & bene dr̃ competere actio ista non solum contra illos, qui detinent subditos, sed & contra subditos, qui non obediũt. j. de re iud. cum super, de confir. utili uel inutili, cũ dilecta: qa qua rõne faciunt, quominus possideam, cũ nõ obediunt, eadẽ rõne possidere uidenẽ iura, quæ in eis petunẽ, sicut dr̃ in confessoria ff. si ser. uen. si qs, & l. sicuti. §. sed si quæritur. ff si usuf. peta. l. j. in prin. Contra possidentes autem constat, ꝙ rectè ↄ eos agitur, ut hic. ¶Item no. ꝙ aliqñ aliquis possidet iura aliqua, ut cum aliquis possidet iurisdictionem in aliquos: uel cum possidet aliquam libertatem. uerbi gratia, ꝙ non tenetur ire ad concilium: uel ꝙ possit ordinari, & benedici, à quo maluerit epo, & consimilia iura, ut j. eo ueniens. aliqñ aũt nullum ius possidet aliqs, sed alius in eo possidet aliqua iura, sicut monasterium, de quo hic agitur, dicebat se possidere & habere aliqua iura in quibusdam. ecc. & tamen ecclesiæ illæ non possidebant in se illa iura: qa nullus potest in se habere seruitutẽ, uel ius. nec mirum: qa nec iure ꝓprio. ff. de ser. urba prædio. in re cõi. ¶Et in hoc casu ultimo hoc habet locum, quod diximus hic, s. ꝙ competit actio ad hæc iura sic possessa ↄ utrũque, s. ↄ possidentẽ, quia possidet, & ↄ non possidentem, sed inique possidentem iura: quia auctorem non patitur iure suo uti: & hic uterq; admittitur ad defendendum litem, & ad sistendum defendenti, & ad appellandum, ut no. j de re iud. cum sup: quia non tñ prælatorum interest non pdere iura, q̃ habent in subditis: sed subditorũ interest ẽt non mutarẽ dños. Sed in primo casu, s. qñ agiẽ ↄ aliquẽ tanquam ↄ possidentem iura in alio, uel defendentem libertatem suã, tunc prælatus talis actoris, uel rei non põt conuenire, uel conueniri, nec assistere conueniẽti, uel conuento, nec appellare: qa eius nõ interest. 2.q.6. non solent. Quid. n. interest epi diœcesani, si suus clericus uadat ad concilium alterius, dũmõ sibi nihil detrahaẽ, uel si euinciẽ ab eo iurisdictio, quam diœce. eps nõ contendat suã, nec ad se teneri; & si de hoc agi posset alia uia, agereẽ, ut no. j. de appel. dilectus [pscripsisse] illud. s. ꝙ possidere põt, & institutio, & destitutio, & alia, de quibus est s̃. de off. ord. conquerente. illa aũt, quæ possidere non põt, ut ordinare clericos illius monasterij, & consecrare ecclesias, & hmõi, præscribere non potest. s̃. eo. cãm [libertate] ab exactione iurium regaliũ. ¶†Per illa.] Cœlestinus. n. exemerat ab epali iurisdõne loca, quæ Hen. & Of. reges libertati donauerũt, cum aũt dubitareẽ, an uallis de Euescan, in qua eps ius epale petebat, esset de illis locis donatis libertati per reges, mãdat Papa inspici priuilegiũ Regũ; & si de illis fuerit, apparet ꝙ ẽt per Papam illa uallis exempta sit. hæc probatur per hanc decre. & s̃. de in integ. rest. auditis [defecerit] s. exemptionis ꝑ priuilegium; & sic remaneat sola præscriptionis probatio. nota hic proponi in uno facto duas ↄrias defensiones, s. priuilegium, & pscriptionem. ¶Huius rõnem no. s̃. de exceptio. cum uene. j. e. cũ olim. ↄ. s̃. de fide instr. inter dilectos. & intelligitur proponere sub disiunctione: qa si unum non poterit probare, aliud probet. C. de excep. si quidem, ar. C. de excep. nemo. ff. de inoff. test. ↄ uete rani. §. sed nec impuberis. quidam dicunt, ꝙ simul proponere non põt: sed de una ad aliam transire põt, arg. s̃. de test. ex tenore. 24.q.1. quisquis. s̃. de ex. cum uenerabilis. s̃. de iudi. examinata. C. de transf. interpositas. ff. de acq. poss. naturaliter. ff. de regu. iur. nemo. ff. de bo. pos. contra tab. simpliciter. ar. con-
3 tra. C. de non nu. pec. auẽ. contrà, qui propriam. ¶†Super tempore] not. abbatem præscribere posse iura episcopalia in aliquibus suis capellis. & dicũt quidam abbatem nõ aliter præscribere, nisi ipse tempore præscriptionis alij de illis iuribus respondit: uel alij subfuerit. j. de priuil. cũ olim. C. de fun. patri. l. ult. si. n. nõ subfuisset, non præscriberet. s̃. e. cum non liceat, accedens. sed nos non dicimus necesse esse abbatem alij subesse: & capellas, in quibus fit præscriptio, ut hic. & j. e. cum olim. imò plus dicimus, ꝙ etiam capellæ si non subsint alij, ea quæ possidere possent, præscribere possunt, puta quartam decimarum, & mortuariorum, & consimilia. s̃. eod. de quarta, ex transmissa, ar. j. de sepul. certi-
4 ficari. ¶Contra obedientiam autem, uel contra uisitationem non possunt præscribere nec capellæ per se, nec abbas, nisi alij obediant: quia in se non possunt ea possidere. nemo enim sibi ex necessitate obedit, uel se uisitat; & sic de consimilibus. j. e. proxi. ff. de arbi. l. penult. ff. ad Trebel. ille à quo. §. tempestiuum. & ideo requiritur, quòd non nomine suo, sed nomine alterius, cui exinde respondent, & ei subiacent, hoc præscribant, ut infra eod. c. proxi. & s̃. eod. c. in prin. [exceptionem] scilicet interruptionem per uacationem sedis, uel potius deductionem temporis: quia dormit præscriptio exceptionem. ¶Hinc colligunt quidam, ꝙ si abbas probauit se generaliter præscripsisse ius epi-

ſcopale in aliquibus eccleſiis etiam non expresſis capitulis exemptionis, ſi eṗs dicit medio tempore ſe aliqua exercuiſſe, & ſic in aliquibus interrupiſſe præſcriptionem, illam interruptionem probare debet. ſed contrarium uidetur: quia ſi pro abbate facit præſcriptio, pro eṗo facit ius cõe. quod plus eſt & fauorabilius. uñ uidetur, ꝙ ſp iudicandum ſit pro eṗo, niſi in capitulis, de quibus abbas probauerit ſpãliter, ar. in fi. huius decr. & j. e. cum olim. So. ſi teſtes, uel probationes eṗi dicerent ipſum exercuiſſe iura eṗalia, & teſtes abbatis illud idem dicunt de abbate, præferentur teſtes eṗi, qui ueriſimiora dicunt: quia iuri communi conſonant, ar. ſ. de proba. licet, dummodo in aliis ſit paritas. Si uerò teſtes abbatis gñaliter dicerent abbatem exercuiſſe omnia iura & teſtes eṗi tñ probarent eccleſias ſitas in diœce. eṗi, & ꝙ exercuit eṗalia, nec dicerent oĩa, tunc oĩa eṗalia adiudicabunt abbati, niſi de aliqbus ſpãliter eṗs probauerit uel niſi in aliquo probauerit interruptionem, quam forte ſufficit probare ꝑ duos teſtes, licet abbas gñaliter probauerit per plures, ar. ſ. c. illud. hoc non placet. prudẽter tñ faciet examinator teſtium, ſi de ſingulis capellis iuris eṗalis interroget teſtes abbatis; & tunc non ualebit abbati præſcriptio, niſi in capellis probatis, ut hic in fi. & j. e. c. cum olim. poteſt etiam dicere eṗm probare interruptionem in capellis hic poſitis: quia licet abbas probauerit ſe exercuiſſe eadem per 60. ann. tñ eṗs probauit interruptionem eo ipſo, ꝙ intra idem tempus pluries exercuit. de hoc no. plenius. j. de reli. do. cũ dile

5 ctus. [40] .i. antequam compleretur præſcriptio an 60. ¶†Interruptionem] hæc interruptio in iuribus huiuſmodi, & in aliis incorporalibus fit eodem modo, quo in corporalibus, ſ. per litis conteſt. C. de præſcr. lon. temp. necbona, & in aliis modis, qui no. ſ. e. illud, & in ſum. C. de an. excep. Item fit interruptio in his ſpiritualibus, ſi eṗs, etiam una uice tñ uſus fuiſſet iſtis iuribus antequã abbas tp̃s præſcriptionis compleuiſſet. C. de pſcr. 30. an. cum notiſ. §. imò. & illud idem credo, ꝙ ſi eṗs abbatem uolentem exercere iuriſdictionem, quam præſcribebat per uiolentiã prohibuiſſet, ita, ꝙ dimiſiſſet timore exercere iuriſdictionem, ꝙ ſic interrupta eſt præſcriptio: qa cum poſſeſſio ſolo animo amittatur, multo fortius interrumpitur. ff. de acq. poſſ. poſſideri. §. in admittenda,

6 & l. quemadmodum. ¶†Item qa deiectus uidetur abbas. qui ideo iure deiectionum non utitur: quia ſuſpicatur ſe poſſe repelli. ff. de acq. poſſ. ſi id, quod. §. ult. ſed non uidet, ꝓ hoc. c. ſtare poſſit, quia licet abbas exercuerit iura eṗalia, non tamen minus cum eo eṗs ẽt eadem iura poſſidere poteſt, ſicut apparet in uiſitatione eccleſiæ, & aliis ſimilibus, quæ non prohibẽtur ſimul eſſe apud plures.

5 res. nam archidiaconus plebanus, eṗs, & archieṗs eoſdem ſubditos excõicare, & uiſitare poſſunt. ſ. de off. archi. c. j. & c. ſatis, & c. mandamus, & de off. archieṗi. c. 1. 2 & 3. j. e. c. 1. j. de cenſi. Romana. Et ſic apparet, ꝙ eodem mõ & abbas eadem iura & cum eṗis, & archiepiſcopis, & aliis poſſidere poſſit, nec unus præſcribit ius alterius licet ſibi præſcribat illud conſimile ius. ¶Item abſurditas uidetur ſequi, ſi aliud dr̃: quia qua rõne præſcriberet ipſe ius eṗi, archi. uel alterius, non uideo. Sol. dicimus, ꝙ abbas bene præſcribit contra ſingulos, & contra omnes. nam quicũq; fuerit ille, qui. 40. ann. non fuerit uſus iure excommunicandi, & uiſitandi, uel quolibet alio ſiue archiepiſcopus, ſiue epiſcopus, ſiue quicũque alius contra eum, uel eos omnes præſcriberet abbas, qui illo iure per idem tempus exercuit. ſecus, ſi præſcriptio fuerit interrupta, aliquo modorum ſupradictorũ contra eum: quia poſtea non perficietur præſcriptio; & hoc bene probatur ex hoc. c. & j. e. cum olim. qui. n. petit ius aliquod in aliquibus eccleſiis, debet dicere, quod iure petit, & ex qua cauſa petit.

SVMMARIVM.

1 *Poteſt quilibet iuri ſuo priuato renunciare.*
2 *Quælibet diœc. uel eccleſia poteſt contra uiſitationem de ſola cõſuetudine introducta præſcribere.*
3 *Qui poteſt duabus autoritatibus procedere, non cogitur alteram eligere.*
4 *Nihil dicitur eſſe ita contrarium ſenſui, ſicut error.*

CVm ex officij [neceſſe] non neceſſitate longitudinis dietæ, quaſi non poſſit alibi commode declinare; quia tunc non poſſet petere procurationem de neceſſitate iuris. ſed de gratia tantum. ſed neceſſitas fuit in hoc, quia uiſitatione indigebant. dicimus etiam, ꝙ ſi ex gratia petat procurari, & negetur ſibi, ꝙ diœceſanus, non archieṗs debet eum punire: qa inhumaniter ſe habuit contra ſuum archieṗm [præſcribi] imò nec expreſsè remitti. j. de cenſi. cum uenerabilis ar. j. de dona. paſtoralis. poſſet tñ conuenire, ꝙ certa ſumma daretur pro procuratione. 10. q 3. relatum: ita tamen, ꝙ non fiat conuentio in fraudem, arg. C. de tran

1 ſac. præſes. ¶†Quidam tamen dicunt, ꝙ expreſsè non poteſt remittere, ſed tacite, ar. j. de cenſibus ſopitæ; quod non placet. imò dicimus, quòd expreſsè tantum poteſt remittere procurationem ſibi debitam ratione uiſitationis: quia cuique licet ſuo iuri priuato renunciare. 7. q. eſt. 1. qu. in periculo ſum. hoc autem priuatum eſt, quòd in ſola pecunia, uel temporali lucro conſiſtit. ſed tacite, ſ. multo tempore non recipiendo procurationẽ non præſcribitur contra eam, nec ipſam amittit, ut hic. & eſt ratio, quia ipſa procuratio non debetur principaliter, ſed acceſſoriè, ſ. ratione uiſitationis; & ideo retenta uiſitatione retinetur & acceſſorium. ſ. procuratio. ar. ff. quemadmo. ſer. amit. ſi is qui, & in prællega. cap. cum uenerabilem. ſecus autem eſſet, ſi uellet renunciare expreſſim iuri uiſitandi: quia illud non poſſet, cum ſit ius publicum uiſitare, & corrigere ar. ſ. de fo. competen. ſi diligenti, imò, quod plus eſt, alicui non licet paciſci, quòd non aget, uel accuſabit aliquem de

2 crimine. ff. de pac. ſi vnus. §. illud. ¶†Viſitationem] ſed contra, nonne ſicut per conſuetudinem archiepiſcopus acquiſierat hoc ius, ita per contrariam conſuetudinem poteſt amittere, infra de reg. iur. cap. 1. ff. de leg. de quibus. Reſponde uniuerſalis prouincia poſſet præſcribere, ſed ſingularis diœce. uel eccleſia non: quia turpis eſt omnis pars &c. 8. diſtin. quæ contra. uel dic quòd quælibet diœce. uel eccleſia poteſt præſcribere contra uiſitationem de ſola conſuetudine introducta. & quod hic dicit, non poteſt præſcribi ꝫ uiſitationem, intelligo de iure communi, non de conſuetudine. & talis uiſitatio eſt archiepiſcopi. j. de cẽſi. Romana [præſcribere] eo nihilom inus durante prælato. ¶Autoritate] not. ꝙ ſimul procedit utraq; autoritate. ſi. ſ. de cor. uitia. ſignificauit. j. de præben. niſi. & tunc, qñ ſimul ꝓcedit utraq; auctoritate, ad Papam tñ, nõ ad patriarcham, eſt appellandum licet. n. patriarcha rõne auctoritatis metropol. poſſet cognoſcere de appel. quia tamen metropol. admixta erat auctoritas patriarchatus, non põt de ea cognoſcere. minus. n. cedit maiori hoc caſu, ſicut & alias. j. de conſe. ecc. uel altaris, quod in dubiis, licet ſit arg.

contra

3 ℨ.ꝭ de offi.dele.ſuper q̃dnum,§.ſi uerò. ¶†Item ex hoc loco nota,ꝙ q duabus auctoritatibus pôt ꝑcedere, nô cogitur alteram eligere. ſed ſi eligat,ualet electio,& il la auctoritate utetur,arg.ꝭ de offi.dele.ſignificantibus. Item poſſet eligere,ꝙ in vna parte cauſæ utetur ordinaria; in alia dele.ꝭ de or.innotuit. & hæc ſunt uera, ubi quis habet duas auctoritates. ſed ubi credit ſe habere duas auctoritates, & nô habet niſi vnam ordinariã, qđ facile accidere pôt, ꝭ de offi.leg.licet, tunc uř aliquib. ꝙ licet eligeret, & proteſtareť, ꝙ tm̃ Papæ autoritate ꝑcedere uellet; tñ proceſſus habitus cum tali errore ualet:qa certum eſt,ꝙ ꝑcedere nolebat, licet non ordinaria autoritate, & ita qđ principale eſt, tenet,ſ. ꝑceſſus. arg.opt.ff.de iniuriis, eum.§.ſi iniuriã, ff.ad l.Aql. ſciam,ff.fam.ercíſc.cum puta. Item iſte eſt error iuris, & error iuris nô debet impedire uerum ꝑceſſum, arg. 8.diſt.ueritate,ff.de offi.pręſi.illicitas,§.ueritas rerum. imô plus credunt.ꝙ ſi diceret,ego nolo ꝑcedere autoritate ordinaria,tñ ualet ꝑceſſus autoritate ordinaria prædictis rationibus. Item quia,ut dictum eſt,proteſtatio ſua eſt ꝯria ſuo facto.vnde factum prævalere debet, ꝭ de app.ſolicitudinem,in fi. Item quia nemo pôt abdicare à ſe imperium,ff.de offi.præſi. legatis. Alij dicunt ꝯ in duobus caſibus ꝓximis; & allegant pro ſe,quia qđ uolunt,non poſſunt; & qđ poſſunt,nolunt,ꝭ de offi.de-

4 le.cum ſuper. ¶†Item quia nihil eſt ſic ꝯrium ſenſui,ſicut error,ff.de iur.om.iu.ſi ꝑ errorem,arg.ꝓ eis,ff. de arb.l.ſed ,ſi in ſeruum. nec ob.l.de iniuriis.l.cum: quia hæc eſt principalis autoritas, ex qua ꝑcedit, ſiue apoſtolica, ſiue ordinaria. vnde ex quo deficit principale, deficit proceſſus. non aût eſſet principalis, ſi erraret in ſenſu legum, uel indulgentiarum, uel priuil. uel hmôi, ff.de re iud.cum prolatis, & no.infra de priuil.ex parte ab. [conſuetudine] non n.uiſitatio eius impediret uiſitationem epi, quin congruis têporibus uiſitet. ſed ſi eodem têpore concurrant, magis obediret archiepiſcopo,ar. 11.q.3. qui reſiſtit. ¶Allegatum] ſuper procurat.non debitam,uel uiſitatione non facienda. nam ſuper excõmunicatione, an iuſtè lata ſit, necne, ulterius non audietur,cum ſuper illa iam diffinierit. Item nec eſſet iuſtum,ꝙ ſententia ferretur per vnã rônem,& poſtmodum lata ſententia alia rône reſcinderetur,infra ti. proxi.inter mona.quãuis ſatis dici poſſet talem rônem, uel exceptionem,uel ius non impedire, quominus ſententia pro alio, uel contra aliquem feratur.

SVMMARIVM.

1 *In præſcriptione canonica quæ ad minus eſt xl.ann. neceſſarius eſt titulus.*

2 *Quando ſit uel non ſit neceſſe allegare titulum, & uide in nume. 3. 4. 5. 6. & 7.*

SI diligenti [proprietatem] directam. nam utilis proprietas penes uaſallũ eſt; ſuper hoc fundatur ius huius decr. [pro te] .i.noîe tuo, uel eccleſiæ tuæ. ſed noîe eccleſiæ Ro.tanq̃ miniſter poterat [fidelitatis] rône,uel ꝑtextu,ꝙ iudicatus talis ad te pertineret [exigerctis] noîe noſtro per ſe.Ap.i.noîe ſedis Ap. [ꝑ ea] .ſ.Ro.eccl. [uiolatum] à te, uel aliis, q ſcientes hoc eſſe ius eccl.Ro.illud exegiſtis[bonafides] ſ.qa credit tradentem ius habere tradendi,licet i ſacto erret, ff.de uer.ſig.bonafidei. q̃ bonafides ſemper præſumitur,niſi probetur ꝯrium,ff.de proba.uerius,niſi in caſibus,C.de rei uen.ſi fundum,C.de ag.& cenſi.quemadmodum, ff.pro emp.qui fundum,§.quia ſuæ,& l.ſi qs [titulus] ſupra eo.uigilanti, ff.depoſi.ſi quis inficiatur ff.de uſucap.Celſus,C.de præſcrip.xx x.ann.l.diuturna.

1 ¶†Titulus] mirum uř,ꝙ In pręſcriptione canonica,quę ad minus eſt xl.ann.neceſſarius eſt titulus. Item ſi habuerit iuſtum titulum, non eſt neceſſaria præſcriptio. nec etiam poteſt habere locum,cum nemo rem ſuam ꝑſcribat:quia ex diuerſis cauſis res ad eum pertinere nô potuit,ſupra de fide inſtr.inter dilc.circa fin.& ff.de acquir.poſſ.poſſideri,§.ex pluribus. Ad hoc rñdent quidam neceſſarium eſſe titulum; ſed ſufficere minus iuſtum,ut præſtet cauſam præſcribẽdi,arg.infra de empt. peruenit, ſupra de conſue.cum dilec. nam erroneus titulus dat cauſam præſcribendi,ff.pro emp.quod vulgo; & ſic intelligitur,infra de iure pat.c.cura.uel dic & melius, ꝙ ſemper in corporalibus rebus eccleſiarum neceſſarius eſt iuſtus titulus; & hoc ſatis expreſsè dicitur 16.q.3. ſi ſacerdotes, & ar.etiam in eadem q̃ne.c.placuit. ſed poſſet reſponderi,ꝙ ibi loquitur ſm antiqua têpora, qñ ꝯ eccleſias currebat præſcripti. x. uel xx. uel xxx.ann. ſed hodie,cum ſola præſcrip.xl.ann. currat cõtra eccleſiam, & ſm l.m præſcriptione xl.ann. non ſit neceſſarius titulus,per ſimile uideretur, ꝙ contra eccleſiam præſcribatur ſine titulo. Sed certe, ſi qs bene attendat prædictam rônem, ex ea primo colligitur contrarium,ſ.qnia ex quo præſcriptio xl.ann. ſucceſſit loco præſcrip.x.ann.ſicut in illa exigebatur iuſtus titulus ſm leges.ut C.de præſcr.lon.têp. nec bona fide,ſic etiã in iſta xl.ann ar.ff.ſi quis cau. ſi cũ, §.qui iniuriarum.

2 ¶†Item ad hoc,quia ſi in incorporalibus exigitur,ut hic,multofortius in corporalibus, ut infra de deci. dudum,& ꝭ de elec.conſtitutis Contra laicos autem ſatis poteſt dici, ꝙ ſufficiat in præſcript.xxx.uel xl.ann. ſola bona fides cum curſu têporis, cum hoc iure ciuili cautũ ſit,nec contrarium in canonibus habeatur. imô uidetur colligi ex ultimo c.huius tituli,ꝙ non ſit titulus requirendus,cum ibi de ſola fide fiat mentio. ſed iuſtus titulus præſtatur etiam ab eo, qui non habet ius tradendi dominium, non tñ ſufficiens. & ideò huic neceſſaria eſt præſcriptio,ut infra de iu.patr. cura. nos etiã circa incorporalia, quæ habent cõtinuam cauſam,uel quaſi, nô credimus neceſſe allegare titulum,ſed bo.fi.ſufficere,& têpus,ſupra eo auditis. ff.ſi ſeruitus uendi.ſi qs diutur. ff.de itin.act.l.j.§.hoc interdicto,& §.realiter,ar.C.de ſerui.l.j.§.j.C.de præ.q pro li.l.j.ꝭ de cau.poſſ. cum eccleſia,C.de agri.& cenſi.litibus,niſi præſumptio eſſet ꝯ poſſidentem, ut hic,& ꝭ de ꝓba.licet, C.de proba.ſiue

3 ſupra eo.cum non liceat. ¶†Sed dices hac ratione attenta ſemper oportet probari titulum, cum ꝑſcriptio ſemper ſit ꝯ ius; & iô ſemper ꝯ præſcribentem ꝑſumendum eſt. Rñdeo non eſt uerum. non.n.eſt ꝯ ius,ꝙ alius ſeruitutem habeat in fundo tuo,ſed eſt ꝯ eum,cuius eſt fundus,& eſt præter ius; & ſic non eſt ꝯ ius, ꝙ vnus epi iura epiſcopalia habeat in alio epiſcopatu. ſed ꝙ archidiac.iura epãlia exerceat,eſt ꝯ ius. vnde hic neceſſe eſſet probare titulum. ſi.100.diſt.ꝯ morem. poteſt tñ dici, ꝙ eſt ꝯ ius,ſ.ꝙ vnus eps iura epiſcopalia in alterius diœce.exerceat: quia canones expreſsè ꝓhibent vnum epm in alterius diœc.exercere epiſcopalia: ſed non ꝓhibent in alterius fundo habere ius ſeruitutis. 3. q.6. vnaqueque,nemini 6.q.3.c.j.& ij. 9.q.3.c.j.& ij. ideoq; & titulus requiř in hoc caſu. ſed etiã plus dicimus, ꝙ licet aliqd nô ſit ꝯ ius,ſi tñ ꝑſumptio eſt ꝯ ꝑſcribẽtẽ, neceſſe habet tit.ꝓbare.10.q.3.qa cognouimus, & hic, & C.de ꝓba.ſiuc. aliud aût ius eſt cẽſendũ in diœc.eccle-

ſia,

sia,& ecclesiasticis:quia occupari ꝓhibent,& nõ nisi iu-
sto titulo acquirunt,ut patet in ꝑdictis iuribus, &.s. de
ele.pereg.c.ul.& de offi.archidi.cũ satis,&.j. de insti.c.
iij.& aliud est in fundis,seu ꝑdijs priuatorũ,in qbus nõ
impedit acquisitio seruitutis,sed potius ↄceditur,in suo
tractatu de seruitutibus.C.& ff. si aũt seruitus, uel ius
4 non est ↄ iura.¶†Itẽ nec hẽt ꝑpetuã cãm,uel quasi, sed
hẽt intermissionẽ tpis,uel seruitutis nix & ius seruitio
rum extraordinariorũ,de qbus diximus.s.eo. de quar-
ta,tunc siliter est necesse hre,& allegare titulũ; sed nõ
est necesse illũ probare:sed sufficit ꝓbare,ꝙ p longum
tps,s.per.x.an.inter ꝑsentes,& xx.inter absentes, uel in
ter ecclesias per.xl.usus sit dño sciente , & nõ ↄdicente.
ꝑsumitur.n.debitũ hoc ius ex cã, q̃ prætendit ꝑcessisse.
ff.de usu.cũ de iu.ff.de aqua plu.arc.l.j.§.pe. sed hoc vr
ↄ.j.de deci.dudũ.So.ibi,& xciij.distin.illud. ubi habes,
ꝙ clerici Rauennates ẽt in eccle.Ro.usi erant mappu-
lis;& tñ nõ profuit eis præscriptio: sed semp usurpasse
intelliguntur.Sed rñdemus,ꝙ illud fuit ↄ ius:quia licet
usi fuerint in eccle.Ro.tñ Papa ignorauit:quia multo-
tiens potuit sci,ꝙ Papa ignorauit; & sic intelligitur.c.
di.contra morem:uel quia Papa ignorabat usum archi
5 epi.¶†Itẽ no.ꝙ cũ tñ p cõiecturas,& ꝑsumptiones iu-
uetur utens iure extraordinario.s.collectis,si in ↄrium
sint aliæ præsumptiones uiolentiores,nõ iuuabit ꝓba-
tione cursus tpis,nisi & titulũ ꝓbet;quod est uidere in
ꝑlatis,q seruilia grauamina exigunt à subditis, ꝑsumit
.n.ꝙ potius subditi ex timore præstent,q̃ debito ; & iõ
non currit præscriptio.j.q.j.nullus.10.q.3.quia cogno-
uimus & idẽ si credatur eã curialitatis ꝑstitũ,uel hospi
talitatis;ut si sæpe aliquẽ in hospitio recepit.ff. de acq.
pos.qui iure secus,si essent talia,quæ nõ præsumerentur
ex timore præstita:quia ad illa cogerentur.9.q.3.con-
questus.ff.cõia præ.uenditor.§.si constat. sed sufficit , si
postea põt probare præscriptionẽ,cuius non extet me-
moria, q̃ in talibus est necessaria,s.in incorporalibus,ut
no.s. eo.de quarta.quę probatio qũo fiat, no.j.de uerb.
signi.quid per nouale.nec est necesse probare titulum,
nec allegare.sed si sit præsumptio ↄ petitorem,tunc est
necesse.ff.de aqua plu.ar.l.j.§.si.c.dist.contra morẽ: alii
tñ dicunt,ꝙ aliqñ potest agi ex præscriptione.16.q.3.
§.põt C.de præscr.xxx.an.si quis ; & tunc necesse habet
6 ꝓbare titulum s.de proba.licet.¶†Item quandoque op
ponitur præscriptio excipiendo.s.de proba. ex literis;
& tunc non habet necesse probare titulũ,quia possidet
C.de peti.hære.cogi. & actore &c.C. de proba actor.
Aliũ dicunt , ꝙ semper tenetur probare titulum , siue
agat,siue excipiat.& ad.l.de peti hære.cogi.respõdent,
q. illa loquitur,qñ conuentus actione reali simpliciter
negat,& non excipit:secus autem,si excipiat · quia tunc
7 necesse habet probare titulum. ¶†In rebus autem cor-
poralibus necesse est probari,& allegari titulum.unde,
qñ allegat titulum,nõ debet dicere tñ,talis res,uel ius
peruenit ad me titulo emptionis, uel alio cõsimili : sed
debet plene narrare factum,s.talem rem,de qua agitur
in me,uel eum,cui successi,talis transtulit titulo em-
ptionis.alioquin præsumitur fictitium,quod dicit,ar.j.
de deci.dudum,ubi coactus fuit dicere , per quem ad
hospitale decimæ peruenerint.In præscriptione autẽ,
cuius non extat memoria,sufficit tam magnum tempus
exprimere.& si quæratur ab eo de titulo, sufficit dice-
re,nescio quo titulo hæc res ad prædecessores meos ue
nit:sed credo,uel credere debeo,ꝙ iusto titulo,ex quo
tanto tpe sine ↄditione possedorunt,ar.bon.xj.di.eccle
siasticarum,& c.palam,& c.quis nesciat.

SVMMARIVM.

1 *An sententia arbitrorum retractetur prætextu instrumentorũ de nouo repertorum.*
2 *Episcopalia iura præscribuntur ab Abbate.*

CVm olim[Plebe]no.agi cum eo , qui contẽdit
plebem sibi esse subiectam.s.eo.auditis,ubi de
hoc[tua] 16.q.7.oẽs,ar.s.eod.cum non liceat
[arbitrium]quod non tangebat capitula,in quibus mõ
fertur snia pro Abbate:alias oportuisset Abbatẽ nouũ
titulum habuisse super articulis , in quibus fertur snia
ꝓ eo,cum præsumptio fuerit ↄ eum ex snia arbitrorũ,
nec sufficeret pro titulo priuilegiũ Greg. cum illi per
1 arbitriũ sit derogatum, ut no.supra.c.proxi.¶†Præces-
sisse,& iõ prætextu instrumentorũ de nouo repertorũ
nõ retractatur snia arbitrorũ,quod hoc in fi. huius de-
cre.apparet.j.ti.proxi.inter monasteriũ.C.de transact.
sub prætextu,ꝙ ẽt si postea obtentum fuisset, non uitia
ret cõpositionẽ præcedentem,ar.infra de deci.ex mul
tiplici.infra eo.c.proxi.& iõ priuilegia aliorum Roma.
pontificum post arbitriũ obtenta sibi non profuerunt,
& intelligas,ꝙ hi arbitri fuerunt electi tanq̃ iudices,&
sine pœna & cõpromisso·alias nõ obstante arbitrio agẽ
re posset Abbas.ff.de ar.l.si rem C. de arg. cum antea.
¶Præcessisse]& iõ ei derogatur p arbitrium in his,quę
tñ monasterium tangunt,non Ro.eccle.ut no. supra de
ar. cum tpe alias aũt priuilegia nihil iuris tribuebant,
cum essent tñ confirmatoria infra de cõfir.uti.uel inu.
cum dile.[donatæ]quãtũ ad epm.nam plebes suberant
2 Abbati cum capellis.¶†Institutionibus] no. Abbatẽm
præscribere iura epalia.si.supra eo.auditis ea.s.quæ pos
sidere põt,ar.infra tit.proxi.inter mona.ar.ↄ. supra eo.
cum ex offi.Sed respondeo eũ non posse præscribere in
se,s.ꝙ non obediat , dum est subditus sed ex quo alij
subest,bñ præscribit obedientiam in se nõ nomine suo,
sed noie illius,cui subest, ut in prædicta decre. cum ex
officij.Item ẽt,dũ est subditus, bñ præscribit in aliis ec
clesiis ius epale[celebrandis].i.ꝙ in prædictis capellis
posit celebrare[Epale] no.formam sniæ de iure epali,
cum agit contra eum,qui posidet ecclesias , in quibus
dicit se iura episcopalia præscripsisse .

SVMMARIVM.

1 *Interdictum,uti posidetis,ad quid sit institutum.*
2 *Sententia lata in interdicto,uti pos.pro possessore non perit ex cep.rei iud.*
3 *Quãuis aliquis corporalem possessionem habeat cuiuspiam rei quandiu tamen posidens non expellitur de possessione , non habet interdictum,uti poss.*
4 *Priuilegium,in quo plus conceditur,non ualet,si mentionẽ non faciat alterius priuilegij,in quo minus conceditur.*
5 *Contrarium priuilegium impetrans uidetur renunciare iuri quæsito per primum priuilegium,seu per præscriptionem.*

VEniens[petiit]agẽdo interdicto,uti pos.& uer
ba illa,q̃ ponunt in libello,sunt ex supabũdãti.
.s.sicut i.priui.&c.uel dic,ꝙ bñ egit Abbas hoc
mõ ↄfessoria ꝓ iure decimarũ.ff.si ser.uin.egi,& l.locus
§.cõpetit.& sup libellis hic positis nulla fertur snia: sed
alius libellus datus fuit,de quo hic nulla mẽtio hẽtur,
in quo petijt eps,ꝙ Abbas oĩa sacramẽta ecclesiastica ab
epo reciperet:& sup illo fert snia[regis] mirum uidet,
quòd in libello admissa fuit mentio regalis priuilegii
super

ſuper decimis contra id, quod eſt.ff.de aſſeſ.l.j.Reſpon
deo rex Stephanus fuit Sanctus,& fuit legatus apoſto-
licæ ſedis, & icirco admittitur mentio priuilegii e-
ius [niſi aliquo]iſte eps agit conſeſ. & ideo bene poni-
tur hæc clauſula,ſ.niſi aliquo &c.uel ſi uis dicere,q̇ age-
bat poſſeſſorio recuperandæ poſ.nũc hæc clauſula eſt ſu
perabundans,ut ſit ſenſus,licet omnibus decimis, quas
primò poſſidebam,ſim ſpoliatus,tñ nolo reſtitui ad il-
las,quas aliquo iure oſtenderet ſe aduerſarius poſſide-
re.ſed ſecundum hoc uĩ,q̇ poſſeſſor eodem tpe, & ſup
iiſdem rebus poſſit,uti poſſidetis,poſſeſ.in tentare ꝯ ad-
uerſariũ,& aduerſarius eodem tpe & ſuper eiſdem re-
bus intentabit ꝯ cum interdictum,unde ui,& codẽ mõ,
q̇ ui,aut clam,uel de precario;qđ fateor , niſi excipiat
ꝯ agẽtem de ſpoliatione ſupra de ordi.cog.c.ſuper & ꝓ
ceditur ſic: qa fertur ſnia ſuper utroq; ſi de utroq; con
ſtet:ſed executioni non mãdabitur ſententia, niſi ſuper
interdicto,unde ui,ar.ſuprà de cau.poſ.cum dilectus.&
ſi primo liqueat de turbatione,q̃ ſpoliatione primò fer
tur ſentẽtia ſuper interdicto,uti poſ. & compeſcet reus
ſuper moleſtatione,quouſque ſententietur ſuper inter-
dicto,unde ui,ut nota.in præal.decre.cum dilectus, ar.
ſuprà de reſti.ſpol.cum ueniſſet uel dic,q̇ qñ ſimul li-
quet,q̇ reus turbet actorẽ,& actor ſpoliauit reum, nul
la ſententia tũc fertur ſuper interdicto,uti poſ. & ſic in
telligunt quidam.ff.uti poſ.l.j.§.ſi.ubi dicitur,q̇ ſi aliqs
ui,uel clam,uel precario poſſidet ab aduerſario,q̇ non
debet uincere interdicto,uti poſ.qđ ſic exponunt, ideſt
nulla ſententia ſuper iſto interdicto fieri debet primi ta
men,qui tenẽt primam opinionem,ſ.q̇ ſuper utroque ſe
renda eſt ſententia,& quod eſt tutius,exprimunt uerba
legis,quæ dicunt,q̇ poſſeſſor non debet uincere, ſupple
cum effectu:quia illa ſententia non mandabitur execu-
tioni;& ſic parum prodeſt,ar.ĩ.ti.j.cum aliquibus. quod
tñ tunc tñ obtinet, qñ conuentus,uti poſ.conueniebat
actorem,interdicto unde ui. Si aliter uelis intelligere
prædictam.l.ſ.q̇ interdictum uti poſ.non cõpetit ꝯ ſpo-
liatorem cum effectu & q̇ reus poſſit excipere de ſpo-
liatione ſua,ſequit abſurditas hæc.ſ.quia nulla ſenten-
tia fieri põt ſuper interdicto,uti poſ.probata ſpoliatio-
ne:quia ſi ferat ſniam,q̇ reus,qui probauerit ſpoliatio-
nẽ,ceſſet a moleſtia,expreſſe ꝯdicit.§.prædictus. Si ue-
rò abſoluat reũ ſpoliatũ ab impetitiõe actoris, nec hoc
põt ſtare,qa per ꝯñs concedit,q̇ moleſtet poſſeſſorem.
ſed hoc eſt falſum,quia ẽt prædo eſt reſtituendus ſuprà
de reſt.ſpo.in literis;multofortius ergo eſt defendẽdus
ff.de ſuperficie.l.j.§.qđ ait prætor,ad finem.Item ſi lice
ret huic ſpoliato probare;ergo eadem rõne & ſpoliare;.
quod falſum eſt, quia ipſi poſſeſſori ſpoliatori cõpetit
interdictum ꝯ ſm ſpoliatorem,q̃uis ab alio ſpoliatũ. ff.
de ui & ui arma cum à te,& no.in præal.decre. in lite-
ris.Item per prædictum modũ agendi,ſ.agendo uti poſ.
& excipiendo de exſpoliatione nõ fieret reſtitutio ſpo-
liato, quia nec actum eſt nec uti poſ.eſt inſtitutũ ad poſ
ſeſſionẽ recuperandã,ſed tm̃ ad retinendam,ut inſti. de
inter §.retinendæ.Item ſi cõſtat,q̇ male facit iſte ſpolia
tus,q̇ turbat poſſeſſionem,ergo debet puniri. ſed dices
forte,ſicut aliqui inſtanter ſomniarunt punietur ꝑ alias
actiones,ſcilicet per actionem iniuriarum, uel per offi.
iudi.ſed certe hoc non procedit, quia actio iniuriarum
eſt tantum prodita ad uindictam.unde per hoc non pro
ſequitur poſſeſſor,q̇ ceſſetur ab eius moleſtatione. ſed
nec officium iudicis , quod extraordinarium eſt,ubi au
xilium ordinarium ſupereſt, habet locum.ff.de mino.in
1 cauſæ.ij.§.†Item cum interdictum,uti poſſidetis ad hoc
ſit ſpecialiter inſtitutum,ut defendant poſſeſſores cõtra
moleſtatores.ff.uti poſ.l.j.quare excipietur iſte ſpolia-
tus,& maxime cum dicas ad mendicata remedia recur
rendum? breuiter ergo dicimus illa uerba,quæ ſunt. ff.
uti poſſide.l.j.in priu.& in ſi.ubi dĩ,q̇ poſſeſſor non ob
tinebit interdicto,uti poſ.ꝯ illum,quem ſpoliauit , ſic
ſunt intelligenda ſ.ſi ante lit.conte. conuentus excipiat
agẽtem interdicto uti poſ.non eſſe audiẽdum,niſi prius
reſtituat rem,de qua agitur: quia actor reum eadem re
ſpoliauit;& hoc expreſſe dicit decre.ſ.de ordi.cog.c.ſi.
& c.cum dilectus.uel ſi directè proponat interdictũ,un-
de ui,ꝯ agentem,uti poſ.& licet Azo in ſumma,uti poſ.
magnas difficultates faciat in expoſitione illorum uer
borũ,quomõ quis poſſideat a me,uel ab alio ui,uel clã
uel ꝑcario,ego ſic ſimpl'r expono,poſſideo a te ui.i.uio
lenter tibi abſtuli,& ſic de alijs.Iſta aũt,quæ dixi , licet
ſint noua;tñ a nullo negantur eſſe uera;& ideo ſecurum
2 eſt hoc dicere.¶ † Illud autẽ ſatis indubitatum uĩ,q̇ ſẽ
tentia lata interdicto,uti poſ pro poſſeſſore , non parit
exceptionem rei iudi.ſi ꝯtra quem iudicatũ eſt , agitur
interdicto,unde ui,pro eiſdem rebus,quia alia eſt actio
& ad aliud agitur nunc,q̃ prius.ff.de exce.rei iu.cũ quæ
ritur,& l.ſeq & ſuprà de teſta.cum cauſam. Item ſenten
tia iudic.non prohibuit moleſtationem iuris,ſed facti.
itẽ non prohibuit moleſtationem,niſi quamdiu poſſide
ret,ſed re euicta ab eo iam nõ poſſidet.item quare non
eodẽ mõ põt agere alio interdicto,ſicut rei iudi.ſi aũt,
nõ agit interdicto,uti poſ.ſed conſeſ.petit aduerſarium
a ſua moleſtia cõpeſci,& ferat ſentẽtia pro actore,tunc
ulterius nõ poteſt agere interdicto,uñ ui,nec alio quia
primo actum eſt de proprietate, q̃ præiudicat omnibus
3 poſſeſſorijs ſuprà de cau.poſ.cum dilec. ¶ † Itẽ no.q̇ li
cet aliqs corporalem poſſeſſionẽ habeat alicuius rei, q̃
diu tñ ille,qui poſſidet,nõ expellitur de poſſeſſione,nõ
hẽt interdictũ, uti poſ.nec ꝯtra ipſum uerũ poſſeſſorem
neque ꝯtra alium.ſi duo.§. ij.in prin. [chriſma] hic inci
pit ſententia [cleri.] de mãdato horũ clericorum ego
rat abbas:alias qũo feretur ſententia ꝯtra eos. C.de ſen.
& interlo.l.j. C.res inter alios acta,per totum? uel dic,
q̇ clerici poſtulabant,&c. ſupple non obſtante ꝯdictio-
ne abbatis,& ſic fertur ſentẽtia ꝯtra abbatem,qui dixe-
rat in libello,q̇ clerici non poterãt hmõi quædã ſacra
menta ab epo petere ſine eius licẽtia,& eps expreſſe po
tierat,q̇ clerici iſti,qui pertinebant ad monaſteriũ,pe-
terent ab eo ſacramẽta eccleſiaſtica,& ſic eſt in regiſtro.
Ro. [priuilegio Clem.] qđ indultum erat monaſterio
ꝑdicto ſuper prædictis articulis,ſ.q̇ in nullo caſu ꝓ eis
ad epm recurrere deberent,uel ſimpl'r , q̇ eccleſiaſtica
ſacramenta reciperent,a quo uellẽt epo [mentionem]
4 ſuprà de offi.dele.ex parte ¶ † Mentionem] ſed hoc eſt
uerum,quia ſi ſuum priuilegiũ,in quo plus ꝯceditur nõ
faciat mentionẽ alterius ſui priuilegij,in quo minus cõ
ceditur,non ualet,cum & ſi nullum prius habuiſſet, te-
neret.cõtra.C.de leg.quod fauore.Rñdeo hoc priuile-
giũ ideo nõ ualere,qa ſuppreſſa ueritate fuit obtentum
ea.ſ.q̇ eps ſibi conſueuerat conferre eccleſiaſtica ſacra
menta,& ẽt qa cõtraria priuilegia oſtendebat. C.de fi-
de inſtru.ſcripturæ plus placet,q̇ ubicunque aliqua iu-
riſdictio,uſus,uel libertas,uel quicquid cõſimile ex pri
uilegio alicui ꝯcedit in vno caſu, & in alio caſu ille idẽ
uſus ,uel iuriſdictio,uel aliud relinquitur illi, cui debe
batur de iure cõi,ſicut hic erat de perceptione ſacra-
mentorũ,quæ in caſu libere concedebatur monaſterio,
& in caſu alio relinquebatur epo,ad quem ſpectat col-
latio ſacramentorum de iure cõmuni:nam in hoc caſu
ſi poſtea

si postea uelit cōcedere priuilegiatorusum, uel liberta tem, quæ in aliquo casu remanserat iure communi epo eidem, siue etiam alij, ut quidā dicunt, nō ualet cōcessio, a nisi faciat mentionem de priori cōcessione, uel priuilegio. & hoc est ea ratione, quia si cōcedens fm priuilegiū sciuisset se, uel prædecessorem suū alias moderatū priuilegium dedisse, sq in casu haberet libertatem, uel usum, &.in casu non primū mu tasset, non moderatū priuilegium per fm immoderatū, ar.s.de offi.del.ex parte, & infrā de deci.ex multiplici. ¶ Et ex hoc uī, q si primò concessit partem alicuius rei ut decimarum ex priuil. & partem reliquit iuri cōmuni, si postea partē relictā iuri cōi eidem, uel alij concedat, non ualebit, nisi de priori cōcessione fecerit métionem, ut hic. secus tñ esset, si a principio in oēm casum cō cederet usum, uel libertatem in tē integrā: quia tunc nō tenetur facere mētionem de iure cōi, ut no. supra de præscri.c.j. [præscriptio] super eo, q ab alijs reciperet sacramenta ecclesiastica [priuilegium] de quo dictum est supra e.q sacramenta ecclesiastica reciperet ab episcopo. ¶ †Contradicit] quia dicebat sibi licere a quouis episcopo sacra ecclesiastica recipere, & priuilegiū aliud contradicebat. nā dicebat, q tantum ab epo reciperet. & ita habes, q 2rium priuilegium impetrando renūcio iuri mihi quæsito per primum priuilegium, uel p pscriptionem, & q nō possum pręscribere 2 id, qd in eo priuilegio cōtinetur. & hoc satis posset cōcedi, quis posset rñderi hoc cōtigere pp hoc, q hoc priuilegio usus fuit in iudicio. secus.n.esset, si non fuisset eo usus. uel dic, q cum eps sit in quasi possessione conferendi scra, & esset quasi uerus dñs, quia præscribenti contra eū non datur uindicatio, uel publiciana, ut no. supra e ad autes. Hæc enim est ueritas, quia impetrādo cōtrariū priuilegium primo renunciare uī. renunciatio.n. fit non tantū expresse, sed & tacite. C.de re mili.l.j.& fi.& ēt in quocunq; iudicio. ff. de acqui.hære.l.cecussari. secus aūt esset, si secundum esset priuilegiū ad corroborationem primi priuilegij, uel primæ præscriptionis, uel iuris, quia tunc utrūque ualet supra de fide instr. inter dilec.j.de priuil. ex ore.c.cum olim.s.e.auditis. ¶ Item not.q hæc renūciatio de tā parua libertate.sq a quocunque uult accipiat clerici ecclesiastica sacramenta, ualet, ēt si cōuentus causam ignorasset infra de dona.cæterū uel potes dicere, q hic interuenit cōsensus cōuētus, qd semper præsumitur j.de his, quæ fi.a præl.fine consen.c.ea.non obstat. ff. de pac.cōtra iuris de transac.præscs.j.de do.c.ij. ff. de dona.fil.fa.ubi dr, q si concessa est libera administratiō, nō intelligitur concessa ptās donandi, uel dilapidandi, uel pactum gratuitum faciendi. So. maior & liberior est potestas prælatorum, quam aliorum minorum, sicut apparet ex decre.palleg.de dona.exterum.hoc tñ fatemur, q si lęsum est monasterium enormiter, dabitur in inte. re.supra de inte.re.c.j. ¶ Item pōt dici, q ideo tenuit hic renunciatio, quia ex cā facta fuit, s.ut fugeret abbas indignationem diæc. too.dist.2 mortem. ff. de sepul.l.j.§. illud. ff. de mino.in causæ, in prin. ff. ad muni.l.j. ff. de lege.j.si qñ. C. de thesau.l.j. supra de consti.cum accessissent, de priui. si de terra. C. de iurisd.om.iu.l.ij.ar. contra supra de consue.cum dilec. ff. de re.mi.l.iij.& xxiij. distin. quanquam. C. de priuil.scho.l.pe. C. de execu.tu.uoluntarie. C de epi.audi.præsbyteros.95.dist.olim infra de cē s.sopitæ supra de fide instr.inter. C. de inoffi.testa. contra maiores, & ff. de excep.nemo.s.e.auditis. ff. de inoffi. te.Papinianus.§.sed si impuberis.

a ¶ Concessio. Pro intelligentia dictorum hic per Innocen. uide Petr. de Ancha. in cō silio cxxxi. maxime in secunda col. uers. postremo.

Quoniam omne [ciuilis] Sed quid ad Papam de pscriptione inter laicos? Respondeo rōne peccati hoc statuit s.de iudi.nouit, quid si prælatus habet læsā, conscientiā, reliqua asit ecclesia bonamfidem habet? respondeo fm cautelam.l.quæ est. ff. de nego. gest. arqui. §.cum me. ff manda. Quintus prælatus autem caueat, ue quid faciat 2 conscientiam, uel ēt fieri procuret [tempo ris] quo præscribit, secus, si post incipiat habere cōsciētiam rei alienæ. ¶ Sed quid, si tēpore præscriptionis habeat conscientiam rei alienæ, sed post per dicta aliquorum, uel alijs indicijs deposuit illam conscientiam rei alienæ, nunquid per illum errorem est interrupta præscriptio? Respondeo non, ex quo eā deposuit infra de simo.per tuas.2.& t.q.3.cui est illata. Item quid si dubitat rem suam esse, an non, nunquid eā retinebit, an restituet? Rñdeo, recipiet fructus, ut ff. de usuris, quis sit, & eadem ratione præscribet.

De sententia, & re iudicata. Rubr.

¶ Quia sæpe dubitatur, qualiter debeat procedi, & sententiari contra illum reum, qui cadit a possessione rei, sup qua est conuentus, ideo no.q ante lit.contest.cadit uoluntarie cā iudicij mutandi, locum habet cōtra eū actio ex illo edicto de alie.iud.mutan.cau.fa. ff. de ali.iu.mu. cau.fac.pet totum, & s.e.tit.e.ult. Item si erat in possessione malafide, & si erat in mora restituendi, tenetur, ēt si percat. ff. de rei.pet.qui te. ff. de condi.fur. si profundo. §.penul.& l.seq. Item si se liti obtulit, cum non possideret. ff. de peti.hære.qui se. Si autem post lit. conte. cadit a possessione reus, tunc in personalibus actionibus nulla uis est, si culpa, uel sine culpa cadat, quia semper proceditur ad sententiam, quia res non est obligata, sed psona. ¶ Sed si in realibus distingue, quia si culpa sua amisit possessionem post lit.contest. uel alias promissum seruare non potest, proceditur contra eum, & condemnabitur mediante iustitia in litis æstimatione, uel ad interesse. ff. ad exhib.de co.§.si post ff. de euic.si seruus. §. fi.in prin. Si autem sine culpa desijt possidere, tunc & actor inuito reo, & è conuerso reus inuito actore poterit petere, q procedatur ad diffinitiuam sentētiam pp fructus, & partus & expensas, & interesse post lit.contesta. obuenientia, & stipulatione de euictione, si intercessetit. ff. de rei uend.utique. ff. iudi.sol.si seruus, C. qño & qñ, auf.qui semel, & tunc sic iudicabit iudex, quia inuenimus, q reus erat in cā cōdemnationis, si possideret iō condemnamus eum ad fructus, & ad expensas; sed quia non possidet, nec culpa sua, nec dolo desijt possidere, ab soluimus eum ab impetitione rei, prius tñ faciet ipsum reum præstare cautionem actori de re restituenda, si ad eum peruenerit. ff. de rei uin.si uero. ff. de euic.si seruus. §.fi.in fi.de ędili.edi.redhibere.§.fi.& per hanc sententiā licet reus sit absolutus ex prædicta cā, habet regressum de euictione contra uenditorem infra de emp.c.fi. & si ferenda est sentētia p reo, dicet iudex, absoluimus reum ab impetitione actoris, & condemnamus actorem ad expensas & per hanc sentētiam habet actor regressum de euict one cōtra eum, qui uendidit sibi rem, in qua succubuit, si sine culpa sua cecidit a possessione. ff. de euic.si rem.§.j.& l.euicta, & l.quidam, in principio. Alii tñ dicunt, q iudex in primo casu sententiabit semper super re, quæ petitur, non q dicat, condemnamus reū ad restitu-

restitutionem rei simpliciter,sed sic.s. qñ cā habuerit: uel sic,quia iudicabit rē petitam esse actoris,ar. pro eis in palle.l.si seruus.ff.iudi.sol. prius dictū magis placet. non negamus tñ,q aliqñ iudex ex cā possit differre huiusmodi diffinitiuam sniam:quia forte speratur, q cito possit rem recuperare; & tunc tm absoluet à termino assignato:& sic postea,cū reus recuperauerit rem, incipit iudiciū de nouo,& procedetur in cā cœpta, iusticia mediante;& aliqñ pōt iudex absoluere non ab impetitione rei,sed ab instantia iudicij,& tunc si postea recuperauerit rem, incipiet iudicium de nouo.s.de excep. c.pe.¶Sed qñ absoluitur ab impetitione rei, tunc prouidetur actori per cautionem de re restituēda,ut supra dictum est, uersi.prius noīe aūt fructuū debet restituere quicquid obuenit sibi de re petita,uel occasione ipsius.unde vr,q debet cedere actiones,quas habet occasione illius rei,sicut est actio legis Acquiliæ,interdictū unde vi,& actio furti &c.cōsimilia,ar.ff.de rei uin.Iulianus,cum tribus legibus sequentibus.ff.de peti.hære.Iulianus.§ scribit actiones ,& l. quod si in diem.§.Iulianus,& §.fi.ff.de ædil.edic.bouem.§.& quis seruum.ff.de pig.actio.si pignore.ar.ʒ.ff.de peti.hære.utrum,& l.sequen.ff.loca.is,qui rem.C. de furtis, manifestissimi.§. pe.sed certe prædictæ leges loquuntur in eo casu,qñ cō modū possessionis prinebat ad aliquē.& iō si fraudetur possessione rei iustum est,q habeat pœnā furti, uel cōsimilium. non aūt sic in interdicto, quod ex re tm prouenit,ar.ff.de peti hære.quod si iudex.§.ult. uel dic,q si bonæfidei possessor prędicta obtinuit ante,q res euin ceretur ab eo,nō restituet ea,ut in ʒrijs:sed si nondum obtinuerat,cedet actiones , ut in primis concordantijs. hæc aūt hñt locum in fructibus,& expensis,& quæ contingunt post litem conteстatam,& iō ueniunt in condēnationem officio iudicis mercenario.ff.de ædi.edic.ædiles.§. sciendum.prædicta autem,si obuenerunt ante lit. contest.specialiter petenda sunt,ut in præalle.l. ædi.§. sciendum,&.ff.de usur.per totum.licet fateamur , q ex nam actionum & bonæfid. & stricti iuris in condēnatione prædicta ueniunt,sed non,nisi petantur.ff.de act. emp.l.Iulia.§.ex uendi.& l.ratio,& C.de act.emp.l.iiij. & l. fructus,& l.de interesse: alias non.

SEntentia.¶[Cōtra leges].Puta quia error expressus est in ea,ff.quæ sniæ sine appel.rescin.l.j. [ipso iure] si index ordinarius fert sniam, quæ ipso iure sit nulla, ipsemet ipsa pro nulla habita pōt aliā ferre.C. quomodo & qñ iud. pses.C.de ac.l.iiij. si autem est delegatus, qoia semel functus est suo officio,eam ulterius mutare non pōt.C.quō & quando iud.si ut proponis,& idem ui detur in electoribus,nisi essent priuati ipso iure potesta te eligendi,ar.ʒ.de electioni.cum terra,& no.ʒ.de elec. considerauimus.& idem vr in alijs cōsimilibus actibus, ar.ʒ.de rescriptis,inter,cum suis cōcordantijs,in deleg. tñ vr,q si probabili errore ducatur,si ipso iure non tenet,quod facit;tñ iterū faciet,quod sibi mandatum est. uerbi gratia,delegatus,cui mādata est prouisio,puidit alicui de præbenda non uacante ignoranter , credens eam probabiliter uacare; certe iterum poterit ei prouidere , ar.C. de iuris,& facti ignorantia, error. ¶ Secus autem,si ignorantia facti , ut si prouidit ei de præbenda , quæ in ueritate uacabat de iure , tamen alius eam tenebat de facto, & ideo non uult eam acceptare, execrans lites ; tunc non potest ei ulterius prouidere: quia functus est officio suo , & bene. nec prodest ignorantia facti : quia ignorabat altj prouisum de facto , & illud factum non impediret suam prouisionem , si autem errauit in iure , ulterius ei non poterit prouidere .

IVrgantium .

NOn potest.

EA , quæ.

SVMMARIVM.

1 *Executio à sola appellatione impedimentum capit.*

2 *Cognitio sententiæ lata per falsa instrumenta,uel falsos testes spectat ad eum, qui delegauit.*

3 *Nunquid prælatus à Papa confirmatus , possit accusari , quòd simoniam cum aliquo familiari Papæ commiserit?*

DE cætero [fraus] uel quæstio fraudis, puta q snia fit lata per falsa instrumenta , uel q alias circa principale negocium adhibita fraus dica
1 tur:secus,si circa executionē.¶[Interuenerit].i. interuenisse dicatur.[negocio].C.de excep.rei iudi.si ut proponis.contra.C.si contra ius, uel utilitatem publicā, & si non cognitio,q est.15.q.2.& si non cogni. Solu.hoc.c. locum hēt,cū snia lata est à principe.contrariū aūt loquitur de sententia ab alio lata iudice. nā tunc licet executori de quæstione falsi cognoscere.C.de exce.rei iu. si longius.C. si ex falsis instrumentis.l.ult.si obijcias de inconueniente,quod sequitur,q quilibet posset executionem impedire,Respondeo , q ex quo hoc apparuit, quia si in probatione defecerit,etiam de hac sua malicia punitur,ut in prædicta.l.si longius, & infrà de pœni. c.calumniam: Alii dicunt , q etiam si à minori iudice sententia ferratur,tamen executor de falso non cognoscet,ne prætextu falsę sententiæ executio impediatur. executionem enim sola appellatio impedit,in autē. ut iudi.non expe.sacras iussi. colla.ix. per quam authen. correcta est lex.C. si contra ius,& si non cognitio. aut exponenda est,ut ei non contradicat. ad hoc facit.C. de falsis.l.ij.unde alij soluunt sic contra . quia est executio mera,& mixta.mera est,quæ nullam habet cognitionem admixtam,puta,quando ille idem,qui tulit sententiā,mandat de ea exequenda.tunc.n.cū de suo facto scribat,nō est credēdū,q falsum sit eis suggestū. & iō si per hac falsa suggestione nō est pbatio alicuius ad retractationē executionis sniæ recipiēdā in ʒriū;& sic intelligunt,qđ hic dr,& in ʒcor. ¶Si aūt alius q̃ qui scribit de snia exequenda,tulit sniam, p qua ęxequēda fert bit tunc admittit pbatio in ʒrium sup suggestione falsi.2 5.q.2.& si nō.Et dr hic admixta executio:quia quo
2 dammodo cognitio admiscetur ei. ¶ †Illud autem incunctanter dici potest,q si non per suggestionem falsitatis snia .dicitur lata, sed q sententia lata sit per falsa instrumenta,uel falsos testes,illa cognitio seruatur illi,qui delegauit.non enim sup hoc intendebat cām delegare,ut hic, & in lege.C. de execu. rei iudica. si ut proponis.Item est & alia executio pro parte mera, & pro parte mixta,ut si mandetur alicui q prouideat Petro de aliqua prębenda,si uacat.nā cognitionē habet in hoc,ut cognoscat,an uacet.sed postq̃ constitit,q uacat, prouisio non habet cognitionem.unde si uellet aliquis obijcere in personam iudicis , uel illius, cui prouidendum est,non audiretur , ut not.infrà de concess.præ ben. proposuit, arg. ad hoc.xxv.q.ij. & si non cog.supra de rescriptis , cum dilec . His, quæ hic dicuntur in litera,

litera,& in glo.uidentur ꝯ.ff.de iudi.si prætor.ubi dicitur, ꝙ coram executore debet probari dolus illius,qui obtinuit in sñia,& coram eodē probari falsitas instrorum.ꝑ quę lata est sñia So.ueritas est,ꝙ nunꝗ executor debet aliquas probationes recipere sup principali, ut super illis iudicet, nec ēt ut decernat sñiam mandandā executioni,uel non:quia si talis sñia ferretur, præiudicaret in principali:quia postea sñia remaneret inutilis, ꝗ nō posset mandari executioni. obstante exceptione rei iudi.sed ad sui instructionem posset recipere aliquas ꝓbationes,ut si inueniret aliquid,quod eum moueret, supersederet, & remitteret ad superiorem negociū: sed tñ nunquā iudicare debet;& hoc expresse sonare uidetur

3 hæc litera, & lex præalle.si prætor.¶†Sed quare,si Papa confirmauit aliquem,utrū postea possit accusari iste platus,ꝙ simoniam cum aliquo familiari Papæ cōmisit coram metropolitano suo de hac simonia ; & uidetur, ꝙ sic, si agitur ad pœnam depositionis, & nihil tāgitur de confirmatione Papæ:quia ageretur , ꝙ confirmatio iniusta esset,& hoc,non pōt nisi coram superiore,& nisi per modū appel.si aūt uelit dicere sñiam nullā hoc etiā tñ coram eodem iudice,qui tulit sñiam,dicere pōt;qđ obtineret,ēt si ille,qui tulit sñiam, sit inferior iudex à Papa.C.de ac.l.iij.xxxv.q.ix.c.quod quis,sententiam.

CVm aliquibus[possessio].i.res aliqua[pignora] sic. ff.de consti.pecu.promissor.§.de consti.ff.de acquiren.possess.l.iij.& l.possideri, in prin.

LAtor præsentium [permanere]nota sententiam matrimonij non transire in rem iudicatam,argu. infra eod. consanguinei.

CVm causa quæ]uos]ca.Sanctæ Anastasiæ, à quo laici hic nominati petebant domum,de qua agitur, ex causa uenditionis[Archipresbytero] solo sine consensu capituli.[fil.T.] hic forte erat procurator, uel syndicus capituli[sñiam] iuste legatus iste poterat ferre sententiā,non obstante appellatione, quā capl'm intra terminū constitutū non ꝓsequebatur.ꝫ.de ap.personas.sed quæres,quare hic ergo retractat sñia eius? Rñ. qa fuit iniqua,s.ꝙ uenditio teneret,& ex hac causa capl'm appellauit,& hanc appel.hic prosecutus fuit.sed & sine appellati.hæc sñia fuisset retractata:quia ꝯ ius scriptū est, ꝙ uenditio facta à prælato solo teneat.xij.q.ij.c.alienatione &c.& de his,quæ fiunt à prælato.c.j. [cōsuetudinem]quæ erat,ꝙ uenditiones factæ à prælatis sine consensu capituli ualeant,quæ nō tenet,cum grauamen inducat ecclesijs.ꝫ.de consue.c.j.[per appella.] procurator enim capituli secundo appellauit à legato post sententiam pro laicis latam.

INter cæteras[iniquitatem] quia quidem sic lata sit contra ius scriptum.sed etiam si lata sit sententia contra ius litigatoris, licet appellare, quamuis sit remota appella.in rescripto.

TEnor literarum [muliere] & si hæc mulier non erat absens per contumaciam,iniusta est sñia.si per contumaciam erat absens , sñia est iusta ex ordine. sed quia pōt iniusta esse cā,iterū auditur ēt sine appellatione;quod in cā matrimonij speciale supra eo. lator. nec intelligas hoc ita generaliter uerū, ꝙ indifferenter sit admittenda ꝯ sñiam matrimonij,nisi iusta cā moueat iudicem,ꝙ ipsam audiat, sicut hic mouit iudicē absentia mulieris.sed si pars, contra quam lata fuit sñia præsens fuisset,nō uidet,ꝙ fuisset admittenda cōtra sñiam: quia eadē rōne & tertio,& quarto,& in infinitū esset admittenda;quod satis esset absurdū.in decre.autem sequenti mouit iudicem,ꝙ illa eadem pars,pro qua lata erat sententia, petebat contra sñiam procedi.& habemus expssum , ꝙ sine causa facere non debet supra de in integ. rest.ex literis.credo tamen,ꝙ hanc causæ cognitionem possit facere sine præsentia partium,& hoc iō dico,quia de iure est, ꝙ uterque coniugum ꝯ sñiam matrimonij audiatur:tñ iudex in hoc non debet esse facilis [præsum sit,] & iō recusationē dictā friuolam reputans,& ipsum per consequens contumacem,& male [excōmunicationis]ex quo contraxerat,non debebat eum excōicare,qa contraxerat.sed si lite penden.communicaret eidem,ut in fine huius decreta.continetur, uel si non satisfaceret de facto,tunc posset excōicari,arg.ad hoc,quia non debet excommunicari,nisi monitione præmissa.ꝫ de sent. excom.sacro. sed non pōt moueri super facto,s.ꝙ non fiat, cum nequeat ꝑ infecto haberi. ff. de cap. & postli. reuer.in bello.§.factæ.restat ergo tantū, ut super emendatione male facti moneatur.¶Interdicens]hoc est uerum,ubi mrimonium interdicitur expresse, ut.ꝫ de despon.impu.ad dissoluendam:uel tacite , ut hic. nam eo ipso quod aliquis petitur in uirū,hoc ipso interdicitur ei nubere.alias pendente cā non debent ꝓhiberi uti iure suo.ꝫ. ut lite penden. laudabilem.viij.q.ult. nonne.

COnsanguinei.

CVm olim[duplici] quia forte plurium personarum uicem gerebat,puta præpositi,& simplicis canonici.ꝫ.de elec.cū inter.ij.uel qa aliqs absens sibi commiserat uices suas.ꝫ.de electio.in causis,& c.quia pp , ubi de hoc no.¶Diaconatus]ad hunc ordinem proueni,debet,qui ad archidiaconatum eligit.ꝫ.de elec.cū in cunctis.sed existens in minoribus [a] ordinibus eligi pōt ad hanc dignitatem dispensatiue supra de ætate, præterea [circumuentus].ꝫ. de in integ.rest.c.cū ex lrīs,& hoc ita uolenter ꝑsumimus, ꝙ in ꝯtrium probationē non admittimus. ¶Prædicto] no. literas didi subreptitias, quia impetratæ sunt aduersario absente[b] qui erat in curia [non obstante] no.nō teneri,quod factū est per obreptionem,ēt si aduersarius cōsentiat [non obstante do.] quia forte ideo fecit sibi ꝯcedi ab epō,ut quasi ab epō , non quasi à Papa haberet archidiaconatum. ¶Absenti]lite nō contesta.ꝓceditur,quia de elec. agitur.ꝫ. ut lite non contest.qm̄,alij dicunt , ꝙ lis erat contest.uel quia de obreptione constabat,cum præmissis factis per Cælestinum habitis interfuerit Innocentius Cardinalis cum alijs Cardinalibus , unde eos latere non poterat.

a ¶ *Existens in minoribus. Adde,quod Hē ricus Bohic hic,& in c.dudum, el.j.col.y. post prin. dicit hanc epi.consuetudine seruari, quā tenet Arc. in c.si clericis,de præben. in vi.*

b ¶ *Absente.quòd existens in curia sit citandus,adde Pau. de Cast.in consi.337.in ci.quia exceptionei, col.1.& Fel.hic colū. vi.post medium.*

SVMMARIVM.

1 *Subiectionis petitio generalis est.*
2 *Subiectionis indicia quæ sint.*
3 *Nunquid iudex possit hodie super uno capitulo , & etiam super alio pronunciare , quando sunt plura capitula singulariter & principaliter petita .*

CVm inter[subiectione].No. hic agi ꝯ clericos: quia nemo in eis hoc ius, quod petebant isti monachi,possidebat:a's ꝯ possess.ageret,ut no. supra

s. de maio. & obe. inter. & s. de pscri. auditis, & c. cũ oli.
1 ¶ † Subiectione] no. subiectionis petitionem esse gñalẽ ideo licet in libello dicatur in gñere, ago sup subiectio ne talium clericorũ: tñ post dẽt probare in quibus articu lis fuit subiecta illa ecclesia, & in illis dẽt ferri sẽtẽtia tñ, ut hic in fine, & no. s. de officio ordinarij, conquerẽ te. [pleno iure] in tpalibus, & in spũalibus 16. q. 2. uisis.
2 ¶ † Institutione, destitutione, & inuestitura] non tñ singula, quæ hic ponuntur, sunt indicia plenæ subiectionis, sicut sunt letaniæ, & quædam alia: sed oĩa simul, & quædã ẽt singulariter sunt indicia, ut institutio in spũalibus & fidelitas in tẽporalibus non sic de alijs. nam licet abbas ibi haberet quędam epalia, in ordinatione tñ, & uisitatione, consecratione altarium, & consimilibus semp retineret eps ius suum, arg. 9. q. 3. per singula; & hoc qñ eps dat ecclesiam aliquam alicui pleno iure. sed ẽt si alius, quàm eps ibi habeat institutionem, & destitutionẽ & fidelitatem, pleno iure pertinet ad eum, ar. 17. q. 2. c. 1. & 2. Alij dicunt, q̃ tunc demum ad aliquẽ pleno iure ptinet eccla, cũ omnia epalia habeat ibi. nec sufficit dicere singularia ad hoc, ut plene sit exempta, nisi dicat, eximo te, uel consimilia, licet facta exemptione possit aliqua excipere, de quibus no. j. de priuile. accepimus, & c. cum capella, & c. cum plantare [fidelitate] hoc est de temporalibus [obedientia correctione, reptatione letanijs] hæc spectant ad spũalia. [& alijs cõsimilibus] tã de spũalibus puta, q̃ de tpalibus reddat rõnẽ. 16. q. 2. c. 2. [ad quod] i. q̃ in prædictis dẽt. ecclesia sibi esse subiecta. ¶ Priuilegia] ẽt confirmatoria, sed dices non idem supponit priuilegium, qđ confirmationes? Rñdeo, dña est inter priuilegium, ubi ponuntur subscriptiones canonicorum, & ubi multa alia prẹter confirmata ponũtur; & confirmationes, ubi nõ fit subscriptio canonicorum, & nulla alia ponunt præter cõfirmata [Quorum] patriarcharũ [testimonio] i. in præsentia aliter. n. non ualet cõfirmatio Patriarchæ. ff. de admi. tu. ita. §. gessisse j. de exces. præla. sicut unire [ecclesiæ] sancti Proculi [eo] priuilegio [uice] ff. de admi. tu. ita. §. gessisse ar. j. C. de test. l. hac consultiũ. in prin. [à quo] l. Card. hic corrigendus tex. decre. quia ista est litera registri, a quo fuerat indicatum, q̃ archipresbyter ecclesiam dimitteret, aut abbati obediẽtiam repromitteret; credens etiã, q̃ testes uera deposuerint coram eo, qui de fidelitate manifestum protulerũt testimoniũ, idem & ipse sententialiter diffiniuit. hæc est gl. istorũ uerborũ [a quo idẽ] i. sententiam cõdemnationis sub eadem disiunctione dedit, s. q̃ archipresbyter uel obediẽtiã promitteret abbati, uel ecclesiã dimitteret. in hoc ꝯcordauit cum sententia cardinalis. sed in eo discordauit, quia cardinalis nõ cõdemnauit nisi ad obedientiã eps aũt condemnauit & ad obediẽtiam & ad fidelitatem. & ex hoc apparet, q̃ in hoc iudicio actũ ad utrunque fuit. & quia, testes ad hoc deposuerunt apparet ex eo, qđ sequit, quia Papa huic sententiæ innitens ad utrunque cõdẽnauit archipresbyterũ [iudicatũ] & forte appellatum [obedientiam] supple & fidelitatem, ut quidam dicunt [donationis] q̃ forte erat nimia. 12. q. 2. bonæ rei. uel aliqua alia iuris solemnitas deficiebat ibidem [originem] C. de legib. non dubium s. de fide instru. inter dilec. [præualente. ff. de of. præs. illicitas infrà eod. sicut. s. de renun. c. in nostra [præualente] quia forte res aliter fuit narrata, q̃ gesta ne. ff de re iudi. actorũ. hic uult dicere, q̃ sentẽtia, q̃ pro necessitate accipitur, præferẽ sermonibus, q̃ dicuntur con tra sentẽtiã, & q̃cquid ꝯ sentẽtiã dr, reputatur sermo, i. uanum. [fidelitatẽ] no. pp sententiã, in qua nihil de fide litate dr contineri. uel dic, q̃ in sentẽtia ẽt de fidelitate continebat, qđ ex eo sumit, quia in libello petitũ fuit,
3 qđ dic ut no. suprà eo. in gl. j. sententiam ¶ † Fidelitatẽ] super alijs in libello contentis nihil dicit. uñ põt dici, q̃ in alijs intelligitur absolutus, cum nõ essent specialiter petita, sed sub generali petitione, quam fecerat. s. qa petebat subiectionem ipsius monasterij, concludebatur. si aũt plura capitula singulariter & principaliter petita essent, & sup uno ferret hodie, sup alio cras ferre posset ar. ff. de mino. etiam j. e. cum I. & A. & tandẽ si nullo tempore iudex, corã quo prædicta petita sunt, specialiter nihil dixerit peribit instantia iudicij. C. de iudi. properandum. Si autẽ unã magnã summã peteret, uel magnam rẽ & in parte condẽnaretur, non uideretur absolutus nec condemnatus in alia parte. ff. si cer. pe. quidam.

Causam, quæ inter [attestationes] in causa principali inductas [probare] sed non probat: quia forte testes licet dicerentur attestari pro clerico, forte iudex, q̃ eos recepit, cognouit subornationem, & alios defectus in eis, quare nõ fuit secutus dicta eorum ff. de testa. l. 3. §. tu ipse, in prin. forte erat mandatum iudici, q̃ si clericus probaret se electum à maiori parte, q̃ ferret sententiam, p eo, q̃ cum probasset per duos, uel tres testes subornatos, uel alias utiles, quia iudex pro eo non sententiabat, dicebat ꝯ formam mandati sententiam promulgatam; quod falsum est, ut hic dr. iudex tamen. qui ferret sententiam, hoc ipsum debet significare iudici appellationis animi sui motũ. supra de te. causam, quæ uertitur, in fine [eidem] ista & sequentes rõnes sunt superficiales, & non sufficientes.

SVMMARIVM.

1 *Interlocutoria non præiudicat, si à diffinitiua sit appellatum.*
2 *Ante sententiam necesse est exprimere causam.*
3 *Ab interlocutoria appellare non licet nisi granamine assignato.*
4 *A die latæ sententiæ computatur decendium appellationis.*
5 *Quadrimestre tempus decurtari potest cum causæ cognitione, & non alit. r.*

Vod ad consultationem. [purgationem] in cã ciuili præsumptione faciente pro actore, nisi reus delato sibi iuramento purgauerit innocentiam suã iurãdo se nõ debere, quod ab eo petitur, condemnabitur. s. de iureiur. c. ul. uel agebatur de crimine ciuiliter, puta furti, uel ui bono. rapto. s. ad cõsequẽdum duplũ, uel quadruplum: uel agebat in mo
1 dũ inquisitionis. ¶ † Per sententiam] duæ fuerunt sententiæ. una interlocutoria, s. q̃ purgaret se intra 10. dies & alia diffinitiua, s. q̃ nisi purgauerit, esset amotus de ecclesia; & a neutra harum sententiarũ fuit appellatũ, quia si esset appellatum a diffinitiua, nõ præiudicaret sibi interlocutoria, ut no. infra eo. c. in glo. quare sed sup neutra appellauit; & ideo sine cõtradictione mandatur sententia executioni. uel dic, q̃ sententia, qua indicitur purgatio, diffinitiua est. j. de purga. c. quotiens [recipiens] quasi per hoc uideatur renunciasse appellationi. s. de offi. dele. c. gratũ. C. de re iudi. absolutionem. ff. de pae. tale. §. j. C. de iure do. impet. l. ij. ego fateor, q̃ qui recipit talem terminum, appellationi factæ uideẽ renunciate,
2 sed non faciendæ. ¶ † Causam] quam necesse est exprimi ante sententiam inferatur de ap. ut debitus. post sententiam autem diffinitiuam secus. ff. de mino. plus. 2. q. 6. anteriorum. §. forma. C. de pœna iudi. placet a. hæc autem

autem sentẽtia non fuit diffinitiua, sed interlocutoria
sup purgatione præstanda tm̃ diffinitiua.n.esset,si con-
3 demnaret,uel absolueretur de crimine. ¶ † Et ita ha-
bes hic ar.ꝙ a sententia interlocutoria non licet appel-
lare,nisi assignato grauamine,qđ ẽt uerum est,ut infra
ti.proxi c.cordi.aliter aũt uĩ notari infra e.c.in gl.arg.
4 de tali.¶ † Prolatione] no.decendium appellationi pfi-
xum nõ à die probationi purgationis præfixo,sed à die
interlocutoriæ computandum [decẽdium] no. à die la-
tæ sñiæ computari decendium appellationis, & non a-
die termini assignati,uel conditionis,extantis.ſi.2. q.6.
biduum,in princi.secus tñ est in alijs præscriptionibus,
ubi non currit tp̃s,nisi a die conditionis extãtis.ff.quan
do actio de pecul.est annalis.l.j.§.annus. C. de præscri.
30.anno.cum notissi.§.illud & est rõ diuersitatis, quia
lata sententia ꝯ aliquem etiam sub cõditione statim ex
ipsa sentẽtia grauatur.unde statim põt prosequi appell.
& ante cõditionẽ extantem.ergo multofortius poterit
appellare,cũ & statim prolata sentẽtia hæc prescriptio
x.dierum currere incipiat.secus autem in aliis præscri-
ptionibus,quæ nõ incipiũt currere añ diem conditionis
extantis,nec ante lædunt,nec etiam competit aliqua a-
ctio.uñ nõ sunt in mora ante conditionem extantẽ [trã
seat] s̃.de electioni.cum dilec ¶ Iudicatæ] quæritur de
tali qõne facti, Aliquis in aliqua causa excipit de pacto
de non petendo,uel de præscriptionibus,uel consimili-
bus lata est sentẽtia ꝯ eum,s.ꝙ hæc exceptio nõ admit-
tatur.Item postea fertur diffinitiua ꝯtra eundem, & ap-
pellat ab hac diffinitiua,sed ab interlocutoria nõ appel
lauit.mõ quæritur,an in causa appellationis possit eas-
dem exceptiones repetere; & distinxerũt quidam,ꝙ si a
die interlocutoriæ latæ non effluxerant.x.dies,quod be
ne põt in causa appellationis repetere easdem exceptio
nes:quia appellatio non tm̃ releuat in prin. nego. sed
ẽt in interlocutoria,& super utraque sentẽtia intelligi
tur appellatũ. Sed ꝯ hoc uĩ,s.quòd nunquam appellatio
emissa in prin.extẽdatur ad interlocutoriam,quia alio
mõ est appellandum ab interlo s.causa assignata,ut hic
aliter in diffinitiua,s.nulla causa expressa.unde sufficit,
ꝙ app.facta dicat, Appello.ff.de app.l.ij.& l.a sententia.
§.si.Item si in diffinitiua contineãtur plures articuli,po
test appellare in uno articulo,& in alio non. quare eo-
dẽ mõ uĩ,ꝙ põt appellari a diffinitiua,& sup interlocu
toria hẽre sentẽtiam ratã,ac ipsam ratificare uideĩ, ex
quo nõ appellauit.¶ Alijs aliter uideĩ,& melius,s.ut no
bis uidetur,ꝙ ex quo appellans a diffinitiua oẽs exce-
ptiones omissas & ẽt propositas,super quibus ꝯ propo-
nentem pronuntiatum est,proponere põt,ẽt si a die la
tæ interlocutoriæ effluxerint.x.dies, uel plures,qñ ap-
pellauit,& hoc satis uĩ quasi expressum.ff. de app.l.j.qñ
app.fit.l.j.circa prin.& arg.C.de iurein.l.generaliter.§.
si autem cui.Item ad hoc facit.ff.de mi.l.3.§.j.nam totũ
negocium instructum est,in quo læsus est, & a quo ap-
pellatum est ad rationes autem ꝯrias rñdemus,ꝙ dire
ctè non admittitur aliquis ad dicendum ꝯ interlocuto-
riam,quæ transit in rem iudicatam.sed expone,ꝙ si ad-
mittitur ad dicendum super principali uel ꝯ diffinitiuã
quia ueritas semper est iuuãda,nec est in probationibus
restringenda,bñ admitteretur ꝯ interlocutoriam,fate-
mur tñ,ꝙ si talis est interlocutoria,ꝙ non prodesset in
principali,ut si quis ꝯdemnatus esset in expensis, & non
appellasset,p appellationem emissam a diffinitiua nõ iu
uabitur super expensis,quia ꝓsecutio expẽsarum nihil
facit ad principale negocium,imò posset prosequi ap.e-
missam super interlocutoria expensarũ, & nihilominus
tñ super principali agere, à quo nõ est appellatum.j̃.de
ap.sup eo.sed dices interlocutoria lata super exceptio
ne nõ admissa,a qua nõ est appellatũ,transit in rem iu-
di.ergo ad idem de cætero agere nõ põt,nec de eo exci
pere,ut ff.de excep.rei iudi.cũ quæritur,& l.se. & arg.
ff.ex qui cau.maio.necnon.§.exceptio.¶ Respondeo,ꝙ
transit in rẽ iudi.quantum ad hoc,ut ulterius appellari
nõ possit super illa exceptione non admissa:sed non tran
sit in rem iud.quin iudex in cã appe.possit dare licentiã
repetendi easdem exceptiones,nõ obstãte a quo appel
la.possit dare licentiam repetendi easdem exceptiones
nõ obstante à quo appellatum est.nec mirũ,qa iudex,q
in principali hanc interlocutoriam dedit,hoc idẽ face-
re posset.nam qđ iussit &c.ff.e.ti.quod iussit.imo argu.
eiusdem legis uĩ,ꝙ in cã principali idem iudex,q dedit
interlocutoriam,põt dare licẽtiam,ꝯ quem lata est, eas
exceptiones repetere.bñ etiam facit ad hoc. j̃. de appe.
cũ cessante,& de accu.qualiter.j.s̃. de resti. spo. audita,
circa fin.ubi dĩ iudici,ꝙ reuocet,quod iniuste fecit.uel
ꝙ nunquam sentẽtia interlocutoria transit in rem iudi.
nec decre.ista contradicit:qa hic non fuit lata sentẽtia
interlocutoria,sed diffinitiua. & eodem modo rñdeo
decre.s̃.de elec.cum dilecti, quia & ibi facta fuit cõfir-
matio,quæ uim sentẽtiæ diffinitiuæ obtinet. Item nec
etiam hic,nec ibi cã appellationis prosequebatur hic
enim non prosequitur causam ap.à diffinitiua, quia ab
ea nõ appellauit intra decem dies.In decre.aũt cũ dile-
ctus,nullo mõ appellauit [præsertim] i. maxime. nam
idem esset,si causam redderet [sententiæ] de purgatio-
ne præstanda:uel quia priuetur ecclesia [agendum] s.ad
executiones sentẽtiarum [quadrimestre] repete,quæ di
ximus.s̃.de offi.dele.c.quærenti.forte põt dici, ꝙ sicut
in psonalibus,sic & in priuatione ecclesiæ,si non purget
5 se,necesse sit tp̃s quadrimestre.alii contradicunt.¶ † Ar
tari] hic reprobatur sententia dñorum dicentium,ꝙ si
minus quadrimestri tpe assignet iudex cõdẽnato ad sol
uendum,tenet condemnatio,sed habebit tp̃s quadrime
stre ad soluendum, arg.ff.de reg.iur.l.4.si quis cum er-
go intelligas,ꝙ põt decurtare tp̃s quadrimestre cũ cau-
sæ cognitione,ut hic.ff.de re.iur.l. 2.sed sine causæ co-
gnitione minime,ut.ff.de re.iur.l. 4. si quis cum [reci-
pit] & recepisse uĩ,ex quo præfigebatur terminus, nec
appellabat,quia nec suffecisset sibi cõtradicere sine ap-
pellatione [amplius] i.maioris tpis quo ad executionẽ
interlocutoriæ faciendam.

SIcut nobis [Quod] s.ꝙ esset sententialiter absolu-
tus [non exprimantur] idem esset,& si exprimãtur.
nam illud esset causa sententiæ,non testimonii causa.n.
testimonii est,quia præsens fuit, qñ lata fuit sententia,
& quia eam legi audiuit.

SVMMARIVM.

1 *Non licet in una causa tertio appellare.*
2 *Sententia confirmatur, in præiudicium unius, & non alte-rius.*
3 *Quando tertia persona, quæ non fuit in iudicio, admittatur ad prosequendam appellationem.*
4 *Prior uictor, si uult suscipere defensionem causæ præfertur illi, cui nunc de nouo alius mouere cæpit eam.*
5 *Ante lite. con.te. si tertia persona uelit immiscere se, & impedi-re, ne lis cum reo incæpta procedat, an possit.*
6 *An tertia persona, quæ uult defendere causam, quæ eum tãgit, debeat, si est ante sententiam, dare nouum libellum.*
7 *Non debet, qui uult prosequi ius suum, reo assistere.*

Rei

8 Rei uindicatio competit etiam contra non possidentem.
9 Possessio per alium detenta amittitur, quàm cito ab alio occupatur, etiam ignorante eo, qui per alium possidet.
10 Poterit is, cuius interest, repellere eum ab agendo, ad quem primo loco pertinet defensio, si sit suspectus.

CVm super controuersia. ¶ [Late] & semper Ouetē. eps appellauit à sententiis contra monasterium latis alioquin, si non appellasset, fieret sibi præiudicium, ar. eius, quod de libero dicitur. ff. de re iudic. sæpe. ubi dr̃, q defensio liberti primo spectat ad patronum secundariò ad libertum. uel pōt dici, & melius, q si non appellauit in processu negocij, sed illud ad finem produci permisit uel etiam si non appellauer t à prima sententia lata in cā principali, sed mō in cā appellationis appellet, sufficit, cum nondum snia transierit in rem iudicatam, etiam si præsens sit is, cuius interest, & cām suam agi sinat. ff. de ap. ab executore. §. alio. ibi. n. constat, q ipse sciebat causam suam agi: quia loquitur de domino, & eius procuratore. ad idem. C. de euic. si parentes. ff. qn̄ app. fit. l. si ꝓcuratorio, & ff. de ap. reci. l. j. ff. de pig. si superat̃. & ostendet in cā ap. iniquam sniam, per quam pronūciatum est monasterium ad Aurieñ. epm pertinere, & iudex appellationis pronunciabit sic. cum monasteriū Cellæ nouæ nō ad Auriensem episcopum, sed Ouetē. pertineat, ideo monasteriū ab episcopi Aurieñ. impetitione absoluimus, & latā pro ipso sententiam reuocamus? Alij dicunt, q tantum pronunciabit sniam pro epo Aurieñ. ꝯ monasterium latam nō præiudicare epo Ouetē. ff. ap. à snia. j. rñ. & §. idem rescrip. nos credimus primam sniam proferēdam, ubi sibi fieret præiudicium ex prima snia, sicut est, qn̄ ad eum primo loco pertinet defensio. j. e. c. pe. ubi no. hic casus, arg. ff. de ap. l. à snia. sed si non fiebat ei præiudicium nisi quo ad præsumptionem: quia ex quo lata esset sententia pro epo Aurieñ. ꝯ monasterium præsumptio esset, q ipse haberet ius in ipsum potius, q̄ Ouetē. sed tūc hac præsumptione non obstante iuxta scd̃m modum ferret̃ snia, s. sententiam ꝯ monasterium latam pro Aurieñ nō præiudicare epo Ouetē. & interim pendente cā ap. cū p eam extinctum sit pronunciatum, inquātum Ouetē. præiudicat. ff. ad Tur. l. j. §. ult. suspendet̃ executio Ouetē. in aliis aūt, quæ non tangunt epm Ouetēsem, non
1 differet̃ snia, ut hic. ¶ † Sed qd, si abbas appellauit bis, nū qd à tertia snia ꝯ abbatem lata licebit epo Ouetē. appellare? Rñ deo non. imputetur. n. sibi, qui sciebat cām suam agi, & non prohibuit, uel non appellauit. ff. de re iud. sæpe. C. de euict. si parentes, & qa in una cā non licet tertio appella. C. ne in una, eadēq; causa li. ter. ꝓuoca. in rubro, & nigro, & j. de app. directè tñ posset dici, q si in duabus appellationibus condēnatum esset monasterium, tñ si nesciuit causam suam agi ante sniam latam, eps tamen appellare posset intra decem dies, cum sua intersit, cum ex ipsa snia possit qualequale ꝑiudicium fieri. ff. de app. à snia, in prin. Si aūt ante ultimam sniam sciuisset causam suam agi, debebat assistere monasterio qd̃ si non fecit post duas ap. à monasterio factas, non poterit appellare. quāuis pōt dici, q in hoc casu ēt post duas appellationes, emissas à monasterio poterit eps appellare, si tantum ante ultimam sententiam sciuit cām suam agi, cum al's sine culpa sua posset sibi magnum ꝑiudicium generari, quod esse non debet, arg. s̄. de consti. c. 2. sed propter appellationem suam in nullo releuabitur causa quo ad monasterium. imò quantum ad ipsum mandabitur sententia executioni, ut infrà sequitur.

2 ¶ † Sed oppones, quō snia ad præiudicium unius est executioni mandanda, & non alterius? Rñdeo, non dr̃ hic, q executioni mandat̃ in præiudicium unius, & non alterius sed bene confirmat̃ in præiudicium unius, & non alterius. & ēt si super multis articulis lata esset snia, quorum aliqui non tangerent epm, sup illis posset fieri executio; sup illis, qui tangunt epm, non. & uidet̃ hoc ea rōne, q non debet fieri præiudiciū his, q non sunt in cā. ff. de app. l. iiij. §. j. & ij. ff. quando ap. sit. l. j. §. dies autem, & seq. imò plus dicimus, q etiam si snia sit talis, ex qua fiat ius, sicut querela inof. testa. tñ absentibus non præiudicat. ff. de inof. testa. l. Papi. §. si ex cā. ff. de ap. si p collu. & possunt agere absentes prosequendo cām ap licē ēt non prosequendo. ff. de app. à snia. §. si hæres. §. idem & de iureiuran. l. si duo. ¶ Sed dices, cohæres potest appellare à snia ꝯ cohæredem lata, ubi nullum fit ei præiudicium, nisi quia præsumptio est ꝯ eum. ff. de app. à snia, in prin. quō fertur sententia pro hoc cohærede in causa app. Rñdeo, dicet iudex, pronuncio præiudicium nullum ei fieri ex hac snia ꝯ suum cohæredem lata, nec etiam quo ad præsumptionem, ar. prædictæ legis. ff. de iureiu. si duo, in prin. [cum] incipit à sententia [quantum ad monasterium] C. de testa. hac consul. §. ex imperfecto. j. de dona inter dilec. j. e. ti. suborta, s. q ulterius ꝯ ipsam nihil ualeat obiicere. ¶ † Quidam dicunt ad ꝓ-
3 sequendum appellationem post sniam tertia persona, quæ non fuit in iudicio, semper admittitur, si sua interest, q snia sic lata sit. ff. de app. ab executore. §. alio, & l. si perlusorio. ff. de pigno. si super. & iudex app. ferret sententiam iudicando sententiam iustam, uel iniustam, quæ lata fuit à primo iudice, & non absoluet reum ab impetitione actoris. alij tamen distinguunt, ut no. in gl. & semper, & ut uidetur, nituntur rōne. & eodem modo quilibet, cuius interest, non solum in cā appellationis, ēt quo ad principalē cām admittitur & ante sententiā, & ante lit. conte. & post lit. conte ff. de inoff. testa. si suspecta. ff. de re iudic. sæpe, ubi de liberto loquitur. & hoc casu probato iure tertiæ personæ iudex absoluet reum ab impetitione actoris, sed non condēnabit eum tertiæ personæ, quæ se immiscuit ad defendendum reū quia ad hoc non egit. & hæc quidam intelligunt esse uera, ubi tertia persona erat in possessione iurium petitorum. ¶ Alij tamen intelligunt idem, etiam si non sit in possessione, sed de iure sibi competat. sed contra hos est. ff. de rei uin. is à quo, & l. sequen. ff. de peti. hære. l. pen. ubi non obstante contradictione tertiæ personæ mandatur sententia executioni. tu responde, q ibi non intererat, nec poterat interesse ipsius tertiæ ꝑsonæ quo ad principalem causam, nec etiam quo ad possessionem ipsius, licet posset interesse quo ad instantiam iudicij: quia ibi non possidebat. & ideo sibi non præiudicatur, si in alium possess. transferatur, quam nō habebat. Item super proprietate non fieret sibi præiudicium: quia ita fertur sententia iusta pro eo, & contra eum, cum quo lis cont. est, ac si possideret, ut in præall. l. is à quo. sed contra uidetur, si conuentus, cum quo lis fuerat contest. sine dolo desiit possidere, ulterius non tenetur. ff. de rei uind. si autem. §. j. Sol. ibi in illis. ll. scilicet is à quo, & se. in culpa fuit condemnatus ex eo, q transtulit possessionem in primum, & in uictorem causæ sine cautione, quæ ibi continetur, scilicet q reum condēnatum seruabit indēnem ꝯ alium agentem. ff. ad l. Fal. dolo. ff. si cui plusquam per l. Fal. hoc autem. §. hæc cautio. qui enim cautionem prædictam habet, & rem ipsam habere uidetur quātū ad hoc, ut pro eo rñ-

dere cogatur, ar. præall. l. ff. ad l. Fal. dolo. ff. si cui plusq̃ p. l. hoc aūt, licet secus sit, qñ agit noxa. ff. de nox. ac. si
4 plerūque, & l. si quis à multis. ¶Credo tñ, q̃ si prior uictor uelit suscipere defensionem causæ, q̃ præferendus est illi, cui nunc de nouo alius mouere cœpit eam, sicut emptor, & possessor præfertur uenditori. ff. de re iud. sæpe. & potest etiam appellare, si sententia feratur contra eum, à quo habuit possessionem, ut hic, & ff. de de app. ab executore, & l. seq. sed si non offerat se defensioni, sed priorem reum permittat agere, & feratur sententia contra ipsum reum, sufficit, si ipse primus reus cedat ei, qui de nouo obtinuit actionem ex stipulatione, quam habet eum, qui primo obtinuit. & per eam, s. cessionem ...obtinebit, q̃ restituat sibi rem, pro qua cauit. & si uelit probare de iure suo, non audietur: qa in culpa fuit, si confidebat de iure suo, quare non assumpserit defensionem causæ, uel q̃ non appellauerit, & q̃ non fuit prosecutus appellationem noīe ipsius condēnati, non suo. Si uerò primus reus ambobus condēnet, ante, quàm à primo præstetur prædicta cautio, tunc ipse condēnatus rem restituat ei, qui primo cauebit de indēnitate eius, & alij cedet actionem ꝫ cauentem alij tamen aliter dicunt. Item ibi, scilicet. ff. de rei uin. is à quo & l. seq. nō dicit, q̃ aliquis immisceret se causæ alterius imò ibi uterq; principaliter agebat ꝫ eundem sup eisdē rebus, quāuis bene fateamur ibi, q̃ si uellet se in ius immiscere ad iuuandum reum contra alterum actorem, q̃ non admitteretur præmissa ratione. ¶Si uerò
5 ante lit. cont. tertia persona uelit immiscere se & impedire, ne lis cum reo incœpta procedat, non potest, dummodo alteri, qui primo reum conuenit, competat actio. & eodem modo dicimus procedendum in causa matrimoniali, quando tres personæ, uel plures sunt in cā, ut no. j. de spon. ueniens tertia tñ persona, & si nō ad impediendum processum admittatur, ad auxiliandum saltem admittetur; & non solum q̃ tertia persona possit interuenire in auxiliū rei, sed in auxiliū actoris, dūmō sua intersit; ut si aliqua ecclesia prouocet in libertatē, & dicat soli Papæ subesse. nā Papa tunc poterit ei assistere, ar. j. de confir. uti. uel inutili, cū dile. in fi. sed siue appellet, siue non, cām suam super principali de nouo incipere, & prosequi poterit, non per modū appellationis, sed incipiendo à capite, & prosequendo, sicut si nunquam appellasset, nisi in casibus, ut not. j. eo. quāuis, in gl. quæ incipit, uerbi gratia [Constiterit] ꝯ ro aūt, qūo aget Oueteñ. cum non sit lis conte. Rñdeo, sufficit lit. cont. facta cum monasterio, cum appellando uideat approbare, quicquid factum est per monasteriū usq; ad appellationem. ff. rem ra hab. l. iij § ult. sed hoc stare non pōt: quia monasteriū non egit nomine epi Oueteñ. uel defendit. unde ipse eps ratificare, uel approbare non pōt, qd suo noīe non est actum. tu dic melius, q̃ non fert sententia super principali pro huiusmodi prosecutione appellationis: sed pronunciandum est per iudicē, q̃ per sniam nō fiat præiudiciū epo Oueteñ. & ita non refert, si non fuit lis cont. nec fit præiudicium epo. ¶Sed quæro de hac appellatione sm hanc opinionem ultimam, utrum obtineat uim appellationis emissæ in iudicio, uel emissæ extra iudiciū? & uidet emissa extra iudiciū: qa priorē cām non prosequit, sed nouam tñ: qa petit pronunciari, q̃ nullū fiat sibi præiudiciū ex hac snia lata ꝫ monasteriū, de qua nihil in primo iudicio actū est. qd si est ita, sic q̃ fit prouocatio extra iudiciū appellatus non tenet comparere coram iudice appellationis, nisi citet appellatus, ut no. j. de ap. cū sit Ro. imò cū sit aīs hæc principalis cā, tñ coram principali ordinario agenda est, nō coram superiore iudice appellationis Rñdeo, hæc appellatio censenda est iure appellationis emissæ in iudicio, & superior, ad quem appellabitur, debet de ipsa cognoscere, & non ipse, qui tulit sniam. quod ex eo apparet, quia fit in iudicio, & ob iniuriā factam sibi in iudicio: quia per sententiam latam ꝫ alium dicit sibi iniuriam factam; & nisi appellatus intra annū comparuerit, eodem mō procedet in hac cā appellationis, & sine lit. cont. & parte absente, sicut in cā ap. emissæ in iudicio, & qa agitur inter partes. j. de app. sæpe, & c.
6 oblatæ, & c. per tuas. ¶Et no. q̃ cū tertia persona uult defendere cām, quæ eum tangit, si est ante sniam, non debet dare nouum libellū: sed tñ causam cœptam debet prosequi uel iuuando eum, qui eam cœpit, uel assistendo ei. C. de lit. cont. auf. nunc si hæres: uel eum remouendo, si primo pertinet ad eum defensio, uel si suspectus est ff. de re iu. sæpe. ff. de ap. ab executore. ff. de inoff. test. si suspecta; & per consequens uidetur, q̃ eædē defensiones competant huic tertiæ personæ, quæ cōpetunt ipsi reo, si non remoueretur, & eodem modo ꝫ eum. Si aūt post sniam prosequi uult appellationem ab ipso reo emissam idē faciet; & uidet q̃ ēt eo inuito cā prosequi possit. Si aūt appellationē à se emissam uelit prosequi, cum principalis reus nolit appellare, tūc pōt formare libellū in hac forma eps Oueteñ. cum eps Aurieñ. obtinuerit sniam subreptionis pro se ferri contra monasterium Cellæ nouæ; & ego sim in possessione subiectionis ipsius, & propter hoc uidens mihi præiudicium generari appellauerim à snia lata ꝫ monasterium peto à uobis, domine iudex appellationis, q̃ uos pronuncietis sniam iniustam, & appel. legitimam; & q̃ absoluatis monasterium ab impetitione epi Aurieñ. Pro se autem nihil petet sed oportebit eum probare, q̃ fit in possessione subiectionis, & insuper de iure monasterij & si publicatæ sunt attestationes in prima cā, in qua agebat monasterium, modo eps Oueteñ. in cā appellationis, quam prosequitur, non poterit alios testes producere super eisdem articulis, sicut nec monasterium posset si appellasset. j. de test. fraternitatis. nam hæc causa primæ succedit; & ideo eandem naturam assumit, ut patet j de uoto & uot. redē. magnæ. §. cum igitur. Sed si eps Oueteñ. omissa cā ap. uelit causam incipere à capite in casu, in quo potest, puta si ignorauit primam causam agi, uel eam non defendit, ni aliis consimilibus, tunc si translata est possessio in Aurieñ. ordinabit causam, sicut si nunquam actum fuisset contra monasterium. si uerò nōdum translata esset possessio in Aurieñ. & ignorauit processum ꝫ monasterium habitum, tunc dicet executoribus sententiæ pro Aurieñ. latæ non debebatis mihi auferre possessionem meam sine causæ cognitione. ff. de re iud. à diuo. §. si rerum. alias incipit si super rebus. C. si per uim. l. si. imò plus uidetur. q̃ si non esset in possessione subiectionis, sed tantum haberet ius in re, & ignorasset causam agi, tunc posset impedire executionem. j. de test. ueniens. ¶Sed quidam intelligunt hoc speciale, qñ sententia fertur in beneficiis uacantibus, ut ibi plenius no. Alij dicunt, & fortè melius, q̃ ante sniam in principali cā latam, & post sententiam in cā app. tam à se, q̃ à proprio reo emissæ tertia persona, cuius interest, pōt ius suum tam super proprietate, q̃ super possessione proponere, si uult, dummō ius tertiæ personæ illud idem ius sit, qd deductū erat in iudiciū à primo actore, & reo. ff. de re iud. sæpe. §. j. & ij. ff. de app. ab executore. §. alio. j. de maio. & obed. inter, ubi

ubi de hoc, & dūmodò primus reus non possideret ius,
quod ab eo petebat, sed alius in eo possidebat illud ius,
sicut libertus non possidet in se ius patronatus, sed pa-
tronus; sicut ecclesia, uel clerici nō possident in se ius
subiectionis, sed prælatus, cū nulla res sibi seruiat, nec
etiam proprio domino, ff. si usufr. peta. l. uti. in prin. ff.
de serui urb. præd. l. iure cōmuni; & tñ conueniri pos-
sunt personæ, ut in præal. iuribus continetur, & no. ī de
præscr. auditis. ¶Si autem hæc tertia persona uelit ꝓ-
ponere de iure super ꝓprietate, nullum fit sibi præiu-
dicium, quātūcūq; sciat causam agi, ut in fi. huius decr.
dicitur: sed super possessorio bene præiudicatur sibi, si
sciat, & non defendat primum reū, uel eum à defendē-
do non repellat, ut hic, ibi, alioquin. illud etiam bene
admittitur, ꝙ si primus reus ꝑ iure suo ꝓduxit testes,
& si posteà tertia persona, q̄ sibi assistit, uelit publicatis
attestationibus ꝓducere testes suꝑ eodem iure suo, di-
stinguendum est, an suꝑ eisdem artic. ꝓducat, an super
diuersis, sicut si primus reus post publicatas attestatio-
nes producere alios testes uellet, ut no. supra de testa.
fraternitatis. & hoc ea rōne probatur, quia si ꝑiudicat
tertiæ personæ sñia ꝯ primum lata, non tm̄ super pos-
sessione, sed etiam super ꝓprietate, qñ astitit ei, quare
non eodem mō ꝑiudicaret sibi ꝓcessus ꝯ eum habitus?
utique, imò ei ꝑiudicare debet, ar. ff. de iud. q̄ de tota, &
7 in eo colligit̃, qđ no. ī de offi. del. pasto. ¶†Si. n. uolebat
ius suum ꝓsequi, non debebat primo reo assistere nec ī
prin. nec ī fi. nec in medio. & uī hic Papa reprobare opi.
R. qui dixit, ꝙ si aliquis petat aliquod ius in re aliqua,
quā ego possideo, & ego hoc sciam, ꝯ possessorem sñia
lata mihi præiudicat; & sic intelligimus legem, ff. de re
iud. sæpe, ibi. nam & si libertus meus me interueniente
seruus, uel libertus alterius iudicetur, mihi prę iudicat.
glossabat. n. ibi. R. idem est, me interueniente, & si me
sciente; arg. pro eo. C. de liber. cau. principaliter. Idem
uī, si res aliqua uindicetur ab aliquo, qui non possidet
eam, sed tm̄ tenet. nam tūc ego, si mea interest, debeo
offerre me defensioni eius, & nisi offeram, si scio, fit mi-
hi præiudicium quo ad possessionem, arg. ff. depositi. l.
bonafides. secus aūt, si eam possideat: quia tunc nec ad-
mittor ad defensionem, nec mihi fit præiudiciū, ut no.
ī ut li. non contest. qñ. §. fi. sed ubi ipse conuētus tenet,
8 & ego possideo, tunc etiam eo inuito admittor. ¶†Et si.
quæras, quid obtinebo ego tertia ꝑsona possidens ali-
quam rem? Rñdeo, ꝙ repellitur à defendēdo reus con
uentus, si ante lit. ego uelim defendere eam. nec est ꝯ.
ff. de rei uin. l. officium. ubi dī, ꝙ rei uindicatio compe-
tit etiam ꝯ non possidentem: quia illud loquitur, qñ nul
lus possidens offerebat se defensioni. Si aūt post lit. con
test. offerebat se possidens probaturum, ꝙ rem possi-
deret, tunc obtinebit, ꝙ reus, qui obtulit se defensioni,
cum non possideret, non condēnabitur ad rē uēdicatā
dandam, sed ad rei ęstimationē, arg. ad ꝑdicta, ff. de pet.
hære. nec ullam, §. si qs absentis noie, & §. item si qs, ff.
de rei uin. si is qui, & duabus l. seq. Super proprietate
autem uidetur, ꝙ nullum præiudicium sibi fieri possit,
etiam si sciat rem, quā possidet, ab alio uindicari, etiam
si non contradicit, ff. de re iud. sæpe, §. ult. ¶Si super ꝓ-
prietate post lit. contest. uelit sibi assumere defensionē
causæ, non uī, ꝙ possit: quia cum ille, qui tm̄ tenebat, li-
tem sic contest. non pōt inducere super proprietate ꝓ-
bationes, q̄ ipsi prosint quātum ad sñiam ꝓ se ferēdam,
cum nihil petierit, nec litem fuerit contestatus, & cum
dicat eum non habere proprietatem illius rei. Ioan. tñ.
dixit, & bene, ꝙ si quis iura petat, q̄ ego possideo, in re
aliqua, me sciente, & obtineat, non tñ mihi præiudicat,
nisi eum defendam; & exponit uerbum dictæ l. sæpe, s.
me interueniente, & defendente. sed & sm̄ eum appa-
ret, ꝙ si offerat se defensioni, ꝙ debet ꝓbare de suo iu-
re: aliter fieret sibi præiudicium. ¶Item no. ꝙ etiam il
lis inuitis, à quibus ius petit̃, & confitentibus iura peti-
ta in mei ꝑiudicium, ego admittar ad defendendū meū,
C. de liberali cā, principaliter, in fine; & fertur sñia ꝓ
eo, & ꝯ eum, qui litem contestatus est, non noīato me, q
superueni, & defendi, in condēnatione, uel absolutione,
nisi narrando factum: & tñ ex quo defendi, per ꝯūs ꝓ-
derit mihi sententia, uel nocebit. Sed contra prædicta
& ea, quæ hic dicuntur, quomodo sententia lata contra
monasteriū, & per Papam confirmata, & quæ transiuit
in rem iudicatam, reuocabitur ꝑ appellationē Oueteñ.
epi, uel alterius? Rñdeo, certū est, ꝙ is, cuius interest,
appellare potest. 2. q. 6. non solent. Item certum est, ꝙ
iudex appellationis debet pronunciare sñiam, à qua est
appellatum, iniustam, si eam inuenerit iniustam. 2. q. 6.
§. fi. vnde si inuenit primum reum, qui litem cōtestatus
est, iniustè condēnatum, absoluet eum propter appel-
lationem emissam ab eo, cuius interest: quia per alium
habebit, quod ꝑ se non pōt habere, ff. quēad. ser. si cōe,
ff. de lib. leg. si quidem. Alij tñ dicunt, ꝙ eṗs Oueteñ.
non debet petere in eā appellationis, ꝙ sententia con-
tra primum reum lata irritetur, quæ incontinenti per
Papam fuit confirmata, ut hic continetur. Sed hæc de-
bet esse petitio eius, ꝙ cum ipse Oueteñ. possideat iura
alij adiudicata, ꝙ iudex pronunciet, ꝙ per illam sñiam
non fiat sibi prę iudicium, & ꝙ decernat, ꝙ executio sñię
non sit facienda in iuribus ab eo possessis; & sic etiam
fertur sñia, si ꝓbauerit se possidere. ille autem, ꝯ quem
lata est sñia, non impediet eum, q uicit, super ꝓprieta-
te, nec etiam suꝑ possessione, si tertia persona appellās
non ꝓbauerit aliquid de possessione. ¶Superiores aūt
non negant libellum esse bonum: sed dicunt, etiam & su
periorem bonum esse. per istam aūt decr. satis patet, ꝙ
si Oueteñ. eṗs non prosequēdo appellationem, sed alio
modo uellet se opponere, quominus sñia mandaretur
executioni, puta dicendo & offerendo probationem, ꝙ
res sit sua, uel ꝙ est in possessione, ꝙ non est audiēdus:
tñ semper saluum manet ius in ꝓprietate: sed non in
possessione, quā amittit per executionem sñiæ, ut hic. &
est hoc iustum. ex quo enim iura uoluerunt, ꝙ ꝯ istum
ratione huius detentionis detur actio, rationabile fuit,
ꝙ etiā fiat executio sñiæ super hoc latæ, ne actor alias
illusoriè uideatur egisse. imò plus uidetur, ꝙ etiam si
in aliis rebus, q̄ quæ adiudicatæ sunt, mandetur execu-
tioni sñia, ꝙ non pertinet ad executorem cognoscere,
nisi de ꝓprietate, ff. de re iud. à diuo, §. sed si super, &
9 §. quod si res. ¶†Sed oppones, quia sic uidetur, ꝙ tantū
detentio, & non possessio transfertur in uincentē, & sic
prior possessor possideret iura in re petita, & aliis adiu
dicata, & etiam per executorem tradita, sicut poside-
bat ante sñiam, uel executionem. Rñdeo, non ita est:
quia possessio per alium detenta amittit̃, q̄ cito ab alio
occupatur etiam ignorante eo, qui per alium posidet,
ff. de acq poss. peregre, §. pen. Alij tñ dicunt de ęquita-
te, ꝙ si statim haberet paratas probōnes super sua pos-
sessione, ꝙ differenda est executio, arg. ff. de re iud. à di-
uo. §. si super. ff. ad exhi. l. iij. §. sciendum, & §. ibidē [ap-
pellationem] si eṗs Oueteñ. esset in possessione mona-
sterij, siue appellauerit, siue non, dūmodò nesciret cau-
sam suam agi, non est mādanda sñia executioni, C. si ꝑ
uim, uel alio modò. l. ult. Si uerò sciuerit, & appella-

uerit rationabiliter, nec alias fuerit ꝯ ius, pendente cā
appellationis non mandabitur sententia executioni, ut
hic. si uerò sciuerit, & non appellauerit: uel appellauit,
& iniustè, sententia mandabitur executioni, ff. de re iu.
sæpe, ī eo. quāuis. Si uerò Ouetēn. non erat in posses-
sione, siue appellauerit, siue non, semper mandatur sen-
tentia executioni, & non fit præiudicium ei in proprie-
tate, ff. de rei uind. is à quo, & l. seq. nec est contra. ſ de
testibus, ueniens, quæ loquitur, qñ ecclesia uacante da-
ta est sentētia. ubi secus est, ut ibi no. Vel dic, & melius,
ꝙ etiam tunc si nō sciret absens, nulli absenti præiudi-
cium fieret, & sentētiæ executio impediretur; & sic in-
telligitur decret. ueniens. hic aūt loquitur, qñ sciebat
10 causam agi. ¶|Rationabiliter] .s. intra decem dies, uel
antequam tertiæ sententiæ ferētur, C. ne liceat in vna,
l. j. uel .i. ex causa rationabili. is aūt, cuius interest, po-
test à principio interesse, ne colludat, C. de liti. auten-
tica, nunc si. C. de libe. cau. principaliter, ff. de inof. testa.
si suspecta, ff de leg. j. si seruus plurium. imò plus dici-
mus, ꝙ ille, cuius interest, potest repellere ab agendo
illum, ad quem primo loco pertinet defensio, si sit su-
spectus, ff. de appell. cum sit [alioquin] .s. si non fuit ra
tionabiliter appellatum: uel fuit, sed non misit nūcium,
& nesciuit causam suam agi: alias secus, ī eo. quamuis.
[præiudicio] quo ad proprietatem. simile. ſ ut lite nō
contest. qm̄. §. pen. C. de libe. cau. iubemus; & accedit, qđ
no. ſ de in integ. resti. suscitata, & infra eo. suborta. Sed
contra. ff. de re iud. à diuo. §. si super rebus. ubi dicit, ꝙ
si super rebus capiendis in causam pignoris propter rē
iudicatam fiat cōtrouersia, ꝙ facienda est summaria co-
gnitio. Sol. aliud est, ubi petitur sententia mādari exe-
cutioni in aliis, ꝙ in illis, quæ adiudicatæ sunt, ut ibi.
aliud, ubi non in aliis rebus, sed in his, quæ adiudicatæ
sunt, ut hic. ibi enim nulla summaria cognitio adhibet.
¶ Aliis] .s. ignorantibus, qui non ratione potestatis, uel
societatis, uel cōtractus, uel officij, uel procurationis
illi agenti astricti sunt: aliàs contra. ff. de iureiurando,
l. si duo, § is qui, & l. seruus, & l. iusiuran. §. fin. uerum,
quod res inter alios acta regulariter aliis non nocet.
sed res acta inter easdem personas in vno iudicio, bene
nocet quandoque in alio: quia illi & utrique illorum,
qui agunt inter se, & in vna causa, si posteà agunt sepa-
ratim in alia causa, uel si cum alio agāt, uel agat, alteri
eorum nocet. uerbi gratia, si condēnatus de furto, uel
publico crimine, in quacunq; causa, & cum quocunque
agat, tāquam infamis à testimonio, & à iudicatu repel-
li potest in omni causa. 4. q. 6. c. j. supra de testibus, testi
monium; & innumerabilibus casibus est inuenire. quod
intelligas uerum in his, quæ consecutoria sunt prio-
rum sententiarum, uel aliorum actuum: non aūt in alia
causa præiudicat; ut si sententia lata est super furto, cū
agitur ciuiliter, nō præiudicat, qñ agitur criminaliter,
C. de iu. priua. l. si quis ad se fundum, & arg. ſ de elec. cū
dilecti, & no. infra de purga. cano. cum dilectus.

SVMMARIVM.

1 *Patronus cum aliquem superiori præsentat, non potest sine superioris licentia uariare.*
2 *Non ualet institutio episcopi facta de alio, quàm de præsentato à patrono.*
3 *Subdelegatus Papæ an possit alium subdelegare.*
4 *Testes recipiens discernere debet, quanta fides sit ei adhibenda.*
5. *Nonnulla libellorum formæ, quæ admitti non debent.*

CVm Bertoldus [asserens] & malè, quia nullam
utilitatem de illo pignore consequi potuisset;
quia cum inter cæteros eius fructus sit præsen-
tare, illum fructum non posset sibi cōputare in sortem,
cum nullo dato uel recepto debeat præsentari. 1. q. 2.
ꝙ pio. Item iuribus fundi non utitur creditor, ff. de pi
gn. sed an uiæ. Item sequeretur absurdū, ꝙ soluto de-
bito remoueretur præsentatus, ff. quibus mo. pignus, uel
hypo. sol. l. j. C si pignus pig. da. sit. l. j. & ij. quod esset ꝯ.
16. q. ult. inuentum. alios autem fructus in sortem cō-
putat post, ꝙ sunt consumpti, ff. de pig ac. l. j. & ij. ff. de pi
gno. creditorem. secus aūt in emptore, & feudatario, ꝙ
cum habeant directum dominium, uel utile, possunt p-
sentare, sicut alios fructus licitè habeant, ff. de contrah.
empt. in modicis, & l. si aquæ ductus, & l. seq. & l. dolia,
ff. de fun. dota. l. j. ¶[Præsentauit] & licitè, ex quo pri-
mus elector, siue præsentator ius eligendi non habe-
bat, quamuis tunc non constaret, sed post constet; &
sic non est contra de elect. considerauimus: quia illi ius
eligendi habebant, licet priuari possent, uel priuandi
essent propter delictum suum, & no. supra de elect. du-
dum, & c. audiuis. arg. hic qui pignus habebat, nullum
1 ius eligendi habere, & supra no. [sed ipsum] † patronus
enim, ex quo aliquem præsentat superiori, sicut hic fe-
cerat, sine licentia superioris uariare non potest, sicut
dicimus in postulante, infra de iure patr. pastoralis, su-
pra de postul. prel. c. bonæ me. ij. cum ergo uariare nō
possit, præsentatus ius habet saltem implorandi officiū
iudicis, ut ecclesiam uacantem sibi ꝯferat, ad quā est ca
nonice præsentatus, maxime cum ecclesia est uacās, uel
pro uacante habenda, qñ. s. institutus in ea non est cano
nice institutus, ut hic. secus aūt dicerem, si alius ad præ
sentationem patroni esset institutus etiam cum iniuria
primò præsentati, ī de iure patron. pastoralis: quia cum
non uacet ecc. non pōt implorare officium iudicis. nec
ualet, quod quidam opponunt, patronus potest mutare
præsentatum, ergo præsentatus non pōt petere eccle-
siam. Non enim dicimus, sicut supra dictum est, ꝙ præ-
sentatum possit mutare, nisi episcopo mandante. & etiā
episcopus non admittendo idoneum peccat, & contra
eum competit actio, ut in decret. pastoralis. ꝙ etiam si
mutare posset, non tñ sequitur, ergo non potes agere,
sicut in uenditore, qui rem vni uenditam alij uendere
potest; & tamen ante, ꝙ alij uendat, ipsam petere po-
test. siue. n. uenditorem pœniteat ipsam uēdendo, & tra
dendo alij, C. de rei uindic. l. quotiens. siue non, sem-
per tamen emptor contra ipsum actionem habet, ff. de
2 actio. empti. l. ex empto. ¶|Sed quid dices, si episcopus
instituit alium, quàm præsentatum à patrono? Respon-
deo cassabitur institutus ab episcopo. 16. quæst. 7. decer
nimus. non obstat, infra de iure patronatus. pastoralis:
quia loquitur ibi, quando præsentatum à patrono insti-
tuit, licet patronus uariauerit; quod licet, ut ibi. nec
obstat supra de officio leg. dilectus, ut ibi not. Alij di-
cunt, quòd agit tanquam procurator in rem suam. &
habes hic expressum, quòd si episcopus aliquem insti-
tuat sine patrono, quòd cassatur factum episcopi, infra
de iure patron. illud. vel dic hoc contigisse: quia cōstat
institutorem errasse uel in facto, uel in iure: quia habēs
rem obligatam non pōt præsentare, ut supra no. in gl. j.
institutor autem contrarium credebat; & ideò eius præ
sentatum admisit [deposuit] secus dicerem in postula-
to, scilicet ꝙ non possit agere: quia eius consensus non
ualet, cum ab altero dependeat, supra de postul. c. pen.
sed post, ꝙ consensum eius haberet, à quo dependet,
crederem

crederem,q̃ posset implorare officium iudicis. [ostenderet] data restitutione in integrum.ff. si quis cau.l.ij.
3 & no.s̃.de procura.quærelam¶†Alijs] & male.C.de iu di.j̃.de appella.cum causam:uel forte licet post litê cõtestatam,argumen.C.de procura.nullam, & intelligo hoc uerũ,q̃ subdelegatus Papæ alium subdelegare non potest;puta,ut det ei aliquam iurisdictionem. sed si cõmittat ei ministeriũ tm̃, puta q̃ recipiat testes sine aliqua iurisdictione,ualet commissio:quia ipse facere vr, quod per alium facit. uel die, & uidetur melius, quod aliud est recipere testes.aliud scribere attestationes.;il le autem,cui commissum est,q̃ recipiat testes,receptionem alij committere non potest:quia in hoc eius industria electa est.s̃.de offi.dele.quoniã Abbas,ubi de hoc sed scribere attestationes bene committit alij:quia hic potius eligitur opera,q̃ industria,ar.j̃.de ap.cum eâm.
4 ¶†Ad officium autê receptoris testium pertinet discernere, quanta fides adhibenda sit testibus, & hoc ipsum scribere iudici.ff.de test.l.iij & infra de fideiuſ. constitutus,in fi.s̃.de proba.licet,& refrenare effrenatã multitudinem.ff.de testi.l.j.& testem uacillantem capere,& punire,ut.C.de testi.nullum;& examinare articulos, & interrogatoria,& alia hmõi ad receptionem testiũ necessaria.ex quibus omnibus potest colligi, q̃ industria personæ illius,cui hoc committitur, est electa ; & ideò hoc nulli committere potest.tabellio autem secundum hoc interrogabit testes ,ut alias mandatum receptoris exequatur & êt in absentia receptoris , & etiã si aliqua adueniat contingentia factum , & respondeatur ; & bene ualebit.Tu dic,q̃ quãuis iudex possit committere tabellioni receptionem testium quantum ad scribendum, nõ tñ quantũ ad examinandum.j̃. de consangui. & offi.c.j. [ad nos]ordinarium esset ad proximos delegatos appellat:sed & appellatio facta ad Papam tenet.Sed si coram Papa exceptũ esset,q̃ ad inferiores delegatos eâm remisisset,obtinuisset.de offi.deleg. super quæstionum. Sed quia non fuit exceptum,uel quia ex certa scientia sic fecit Papa,tenet quod factum est. uel dic tm̃ ad Papam appellandum fuisse: quia tota câ eis cõmissa fuit.s̃. de offi.delega.super quæstionum[concessimus] uo. post diffinitiuam sententiam,quæ est nulla legitima appellatione suspensa,iterum cognoscitur,quod est speciale,cũ de beneficijs agitur,ut no.s̃.de rescrip. constitutus. uel dic hoc tunc uerum esse, cum in tenore sententiæ eius deprehenditur iniquitas[a] ut hic. nam falsum reperiebatur in eo, q̃ dicebat per attestationes fuisse ꝓbatum.A fuisse in possessione iurisſ patronatus.Itê falsum reperiebat in eo,q̃ dicebatur, q̃ dictus.T. in probatione defecisset,ut.j̃.sequtur argu.ad hæc.j̃.de pur.uul.c.ij. uel est hoc ea ratione:quia cum circũ uentus fuerit iudex ab aduersario dolose,sicut hic dr,bñ poterat sñia retractari.ff.de iud. prætor.Vel dic,q̃ hic sufficit ad cassationem sñiæ,q̃ ordo iudiciarius non fuit hic seruatus.C. quia iudex probationes cõdẽnati non uidit.C.de sentẽ.& interlo.l.ꝓlatam.Vel dic,ut notatur.s̃.de rescriptis,cũ dilecti.Vel dic,q̃ licet à principio posset repelli,& deberet ; si tamen admissus est de facto,& apparet sententiam nõ bene latam,reuocabitur.& est ratio,quia ex quo iudex cognouit, pronunciare debet.ff.de iudi.l.de qua re,& iuste,& secundum allegata & probata.ff. de officio præsidis illicitas.§.ueritas rerum xj.quæst.iij.illa, & e.summopere,& c.tunc uerò. & hoc e iurat iudex , in authen. iusiuran.quod præsta.ab his,& c.§.& æquus ero, col.ij. Si ergo ex allegatis apparet eam rescindendam, fuerè uocandam,ipsam reuocabit, argu.ff.quæ sen.sine ap.re. l.j.&.j.¶Vel dic,q̃ hic admissus fuit beneficio restitutionis,uel potius supplicationis contra sententiam pp absentiam;quæ licet minus sufficienter sit probata: tñ ex illa minus sufficienti probatione datur sibi restitutio ad audientiam causæ.s̃.de rest.in inte. ex literis[.x. sol.] propter hoc non erat in possessione iuris patro.cũ hoc non sit de fructibus iuris patro.quis ex pacto aliqñ habeatur.t 9.q.ult.Eleutherius. ¶ Memorato.T.] mirũ uidetur,quod dicit hæc decre.in princi.ubi dicit, q̃ T. cuius electio,uel præsentatio confirmata non erat,egit contra.D.qui possidebat, & cuius præsentatio admissa erat.hic dicit,q̃ Papa adiudicauit ecclesiam huic.T.[& tamen nullus potest ministrare, nisi primò eius electio confirmata sit supra de ele.qualiter.Sol.dicimus hunc. T hoc modo processisse: quia petijt confirmationẽ suæ præsentationis à suo diœce.& quia ille noluit eam impendere,iuit ad legatum,à quo petijt confirmationem pp defectum diœce. legatus procedẽs discrete uocauit possessorem ecclesiæ,q possessor excipit, q̃ sua pñtatio erat canonica,& iõ erat legitime confirmata;&.T.tunc mouit quæstionem dicendo,q̃ non erat canonica.quod cum probasset,bene facit Papa , qui adiudicauit ei ecclesiam:quia sic adiudicando uidetur confirmare, cum non sit uis in uerbis:uel potes dicere,q̃ ab initio.T.petiit suã electionẽ cõfirmari à legato, nõ obstante ꝯfirmatione,& præsentatione facta de possessore, quæ non tenebat;& in hoc casu bñ admittentur probationes huius.T.sup canonica sua præsentatione, & super non canonica præsentatione possessoris:sed quantũcunq; ꝓbationes claræ sint super mala præsentatione possessoris, nisi probet suam canonicã præsentationem,tñ sentẽtia bitur pro possessore:quia potior est possessor.ff. si ser. uin. uti,in princi.& in eo, quod legiẽ & no.s̃. de proba. ex literis.¶Item quia probationes.T. non sunt admissæ super mala præsentatione possessoris nisi ad hoc, q̃ iustificetur præsentatio.T.unde si.T. non iustificasset suã præsentationẽ,i.si nõ ꝓbasset suã canonicã præsentationem,nõ ꝓcederet ad cassandam pñsentationẽ possessoris ad quod inductæ nõ fuerũt;& iõ vr, q̃ male petunt isti, qui petunt suas præsentationes,uel electiones cõfirmari,qñ petunt electionem aduersarij cassari.vr.n.q̃ cum hic principaliter petatur cassatio, q̃ êt si nihil probet actor de iustitia suæ electionis,dũmodo probet aliquid per quod cassari debeat electio aduersarij, q̃ cassanda est licet forte actor alias non fuisset admissus ad hanc petitionem nisi ratione iuris sui : quia & multi iniqui repelluntur,ut no supra de accusa. super his , quidam tñ dicunt,q̃ talis petitio admittenda est:sed tamen iudex non sententiabit super cassatione electionis, nisi actor probet de iure suo . sed quicquid dicatur hic, & & infrà de iure pa.cũ dilectus, disce:quia quando datur talis libellus,peto electionem confirmari, & electionẽ aduersarij infirmari, statim contradictor potest petere, quo iure petit hoc. & si dicit , quia est canonica, statim subijcet, multi sunt modi canonicæ electionis, scilicet per compromissum,uel scrutinium. ¶Item quandoque eligit quis iure suo, quandoque iure deuoluto : sed tamen in hoc modica est uis, scilicet an exprimat modum canonicæ electionis , uel dicat tantum , peto eam confirmari : quia est canonica : sed in secunda parte libelli, ubi petit electionem contradictoris infirmari,

a ¶ *Iniquitas*. *Et sic iniquitas, & nullitas æquiparantur. Adde Card. in consi.lv. in cip. in casu domini Cardi.col.q.in fi. & uide moder. in c.cum inter infra eo.*

mari, est utilitas magna, ut quæratur causa infirmationis: quia si dicit causam, quæ uergat in præiudiciũ actoris, puta quia facta est de homine illiterato, irregulari, uel criminoso, & ideo non põt eligi, nec p ẽpsis suam electionem, quæ secuta est impedire, audiendus est. si autẽ diceret cãm, de qua nihil interesset sua, ut si dicet eum ineligibilem, uel iam electum cassandum pp crimẽ, uel irregularitatem, sed non subiicit, in quo sibi prosit, uel obsit cassatio, nõ recipietur huius libelli pars: sed si reciperet, fortè restringetur snia tantum ad præiudicium, uel utilitatem actoris, ut prædictum est, si esse põt si autem ad illa non põt torqueri, & inueniatur electio iam confirmata, cassanda cassabitur. imputet.n.sibi reus, qui non repulit actorem ante litem cont. C. de excep. l. fin.
5 insti. de excep. §. pe. ¶ † Quidã tñ dicunt, q non sunt recipiendi huiusmodi libelli, s. peto confirmari electionẽ meam, uel processum meum, non obstante electione alterius, uel processu uel peto idem, & etiam peto cassari electionem aduersarij, & ponunt exemplum in similib. quia nec talis libellus esset admittẽdus, Peto talem fundum, non obstante aliqua uenditione, & traditione facta aduersario. uel peto. c. ex causa mutui, non obstante pacto de non petendo, uel non obstante sententia cõtra me lata super hoc sed certè isti non bene dicunt. nã omnes isti libelli sunt recipiendi, sicut satis apparet. ff. de priuile. credi. imperatores. ff. quod me. causa. metum §. uolenti, & l. si mulier. §. fin. & l. sequen. quia & ueteres actiones extinctæ utiliter competunt. ff. si ex noxa. ca. l. ij. §. fi. ff. de cap. di. tutelas. §. si libertate. C. si aduer. trã sac. l. ij. & de acceptil. l. si & hoc idem est in integ. rest. ut no. ĩ. de in integ. restitutio. ex literis, & glo. idem, super uer. idem per restitutionem. tamen satis uidetur, quòd debet subiicere causam in libello, quare nulla sit electio, uel processus, uel uenditio, uel pactum, uel sententia: quia causa semper est exprimenda in libello, ut ĩ. de libel. ob. c. ul. q̃tũcũq; ad hoc imploret officiũ iudicis, ut ĩ. de libel. ob. c. ul. q ipse in pdictis impẽdere non debet, nisi iusta causa expressa, de qua est cognoscendum, ut apparet. ff. de mi. l. j. §. prætor, & l. in causæ. §. ij. Et dicunt quidam, q primò debet cognoscere de ultima petitione, q̃ de prima. sed nos credimus, q simul cognoscet de utraque, sicut not. in restitutione in integr. ĩ. de rest. in integ. tam ex literis, in gl. idem, sup uer. item per restitutionem, ar. C. loca. & con. l. si conductionis, & l. ne cui, & l. conductores. Item prædicta habent locum, ubi aliquid accrescit actori ex prædicta adiectione; & hoc etiam in libello debet exprimere: sed si in libello non dicit, quod sibi accrescat, nunq̃ reciperet libellus cum adiectione, quæ aduersario obest, & sibi nõ prodest, ar. ff. de rei uin. in fundo; & hoc ibi dicitur de positionibus, & probationibus super eisdem faciendis, & si de eis nihil continetur in libello.

IN causis [teneatur] Si ipse cognouit, & diffiniuit partibus præsentib. C. de leg. si imperialis: secus, si ad consultationem rñderet. C. de legi. leges, in fi. Item secus in interlocutoriis. C. de leg. l. leges, in fi. nisi interlocutoria in corpore iuris clauderetur. ff quod me. cau. mecum. §. quod agit. 16. q. 3. licet [dispensatiue. ff. de maudã. prin. l. fi.

SVMMARIVM.

1 *Habens plures exceptiones primo proponere debet exceptionem suspitionis.*
2 *Snia per falsum rescriptũ non tenet, licet aduersarius cõsentiat.*
3 *Nonnullos casus hic enumeratos habet, in quibus ualet sententia contra rei primi iudicatas.*

INter monasterium. Factum sic fuit. cũ dno monasteria. s. S. Annæ, & S. Leodij litigarent coram iudice delegato sup modo eligẽdi abbatem in monasterio S. Leodij, pcessum fuit usq; ad litem cont. & testiũ pductionẽ. tunc monasterium S. Annæ proposuit cãs suspitionis ꝯ delegatos: & q a delegati nõ admiserũt eas, appellauerunt, uel ẽt sine appellatione recesserunt ab eis iudices. aũt eorum absentia uilipensa sniam diffinitiuã pro monasterio S. Leodij tulerunt. pars autem S. Annæ literas impetrauit, q cum appellasset à ppriis iudicib. q a legitimas suspitionis cãs non admiserũt, sed i iudices cognoscerẽt, primò reuocato, q cq̃d factum esset post applõnẽ, &c. & nõ fiebat mẽtio in ipsis literis, quantum processum erat in ipso negocio, qñ incœpit recusare, nec expressit cãs suspitionis, quæ continebantur in eis, quas hodie necesse haberent exprimere, q hodie nullus impetret literas super appellatione ante sniam emissa, nisi exprimat grauamen. ĩ. de app. ut debitus: ol I aũt non tenebatur exprimere. ĩ. de app. cum sit Ro. uel impetrauerat literas sup principali negocio, nulla facta mentione de appellatione fm illos, qui dicũt, q recessit à iudicibus nulla appellatione emissa. cum autẽ, quocũq; modo uis, hoc negociũ esset ad sedẽ Apost. relatum, Papa decernit per sedas literas primas nõ reuocatas. Contra sniam aũt opponebaẽ, q non tenebat: q a lata erat ꝯ res prius iudicatas, & super hoc instrm sententiæ producebatur sed Papa rñdet, q præsumendum est, q si corã primis iudicibus produxisset, illud post habuissent. i. producentibus non profuisset. uel si appareat tale esse, q profuturum esset, imputent sibi, qui nõ pduxerunt ante sniam. his ergo attentis ratã habet sentẽtiã priorũ iudicũ, & electo munus tribuit bñdictionis sã per modo eligendi. dicebant. n. monachi. S. Annæ ad se pertinere uel in totũ, uel in parte electionẽ abbatis in monasterio S. Leodij; & ideo electionem factam absentibus ipsis dicebant esse cassandam [ingressum] C. de iu di. sancimus, in fi. C. de excep. l. pen. 3. q. 6. §. exceptis. ĩ.
1 de excep. pastoralis, ubi no. ¶ † Iudiciũ] si alicui competant plures exceptiones declinatoriæ iudicij, puta de suspecto, excommunicationis, q falsum sit rescriptum, uel consimiles, semper in principio proponat exceptionem suspitionis. nam si primò aliam proponeret, sibi faceret præiudicium, ut hic, & 3. q. 6. 8. cuius in agendo 4. q. 3. si quis. ff. de iudici. sed & si. Item facit ad hoc, quia si semper usq; ad litem contestatã proponi posset, frustra præfigeretur tempus. 20. dierum. 3. q. 3. offeratur. Item frustra consuleretur protestatio tempore absentiæ iudicis, si usq; ad litem contestatam posset recusari. C. de indi. cum specialis
2 ¶ † Sed dices, nonne naturaliter exceptio falsi, & excommunicationis præcedit, cum, si nullum esset rescriptum, non sit index? Respon. quando dico nullum rescriptum, q a falsum, uel quia ab excommunicato impetratum, eligo iudicium eius: quia de hoc ipso iudicabit, & eius snia faciet ius inter partes suprà de rescrip. super literis, quem ex quo in uno eligit, non potest in aliis recusare. 3. quæst. ult. cuius in agendo. quando autem dicit eum suspectum, non eligit eius iudicium: quia non ipse sententiabit, sed arbitri. ĩ. de ap. cum speciali. Item si non recusatur iudex, ualet q cq̃d facit. ĩ. de ap ad hæc. sed & si aduersarius consentiat, non tenet snia p falsum rescriptum, uel ab excõ municato lata. ĩ. eo. ad probandum. ¶ Alij dicunt, quòd simul potest proponere cum ad idem tendant, s. ad remouendum

mouendum eum, ar. ff. de excep. nemo, ff. de iud. non uř, alij dicunt, ꝙ etiam separatim, dūmodò recusatio ꝓponatur intra xx. dies, ar. C. de inoff. testam. contra maiores. alii dicunt, ꝙ si protestatur, potest: alias non. Primi autem respondent hic ad has leges. nam lex illa, nemo, non contradicit: quia proponendo diuersas exceptiones nullam uidetur confiteri. nam qui dubitat, excipit, ut no. supra de excep. cum uenerabilis. nam hic intendit intentionem aduersarij elidere, sicut qñ excipit aliquem exceptum per priuilegium, uel per præscriptionē, supra de rescrip. auditis. sed tñ facit sibi præiudicium in hoc, quia in iudicem consentire uř litigando coram eo, coram quo litigare non tenetur. Similiter lex, non uidetur, non obest: quia maius est, & maius signum consensus litigare sub aliquo, q̃ petere sibi edi, genus actionis. Item quia ibi nullam iniam petit. Ad auť. offeraŧ, Rň. neruin esse exceptionem recusationis posse ꝓponi usq; ad xx. dies, si tacitè, uel expresse non renunciauit. nec propter hoc, ꝙ dedit sportulas, uel fideiussionem uidetur consensisse in iudicem, cum talis cautio, s. iudicio sisti, præstetur coram illo iudice, qui non cognoscit de cā, ff. de iudi. l. ij. §. pen. & hæc satisdatio, & sportulæ ex necessitate præstantur, & ideò non præiudicat. hac igitur opinione prima retenta uř, ꝙ aliquis simul non possit recusare iudicem, & repellere procuratorem aduersarij sui, cum super procuratione oportet eum andire iniam, & sic uidetur in iudicē cōsentire. sed si actor proponit ꝯ procuratorem rei, & ꝓcurator recusat iudicem, bene ꝓcedunt hæ duæ q̄ones simul: quia ille, qui recusat, non eligit arbitrium hmōi iudicis super procuratione, sed aduersarius, & iudicium redditur in mutuū, ff. de uer. obl. inter stipulantem, §. j. [renunciasse] de offi. deleg gratum [de priuilegiis] quibus forte ei, s. conuentui S. Leodij libera electio cōcedebatur, & nihil facit hoc ad rem. ¶† Non obstante] quæ forte erat, ꝙ uel 3
in totum, uel in partem monasterij S. Annæ esset electio. sed contra. 2. q. 6. §. diffinitiua. hoc intelligitur, ubi ꝓposita fuit exceptio rei iud. sed instrumentū non fuit productum, uel alia probatio. contrarium autem loquitur, ubi nec ꝓposita, nec ꝓb ta fuit exceptio rei iud. ut ff. de cōpen quod in diem. Item in aliis casibus in lex inia ꝯ res prius latas, uel iudicatas, s. si sit appellatū ꝯ de fide instr. cum Ioānes. Item si in integrum resti. beneficio subueniatur, supra de in integ. rest. c. ij. Item si quæstio esset, an sit iudicatum, necne, & pronunciatum est non iudicatum, sententia postea lata ꝯ res prius iudicatas teneret, ff. quę sent. sine ap. l. j. in prin. sunt & alij casus, s. in negotio publico, ff. de re iu. imperatores. Itē in casu, quem habes, ff. de iureiur. admonendi. Item intelligunt quidam s̄m canones, ubicūque uertitur periculum animæ, ut supra eo. lator, ꝯ de testi. ex parte [ꝓlata] primò alio tēpore [statuissent] ut præsumitur: q ex quo ipsam uidissent, ad hanc cognitionem uenire nō debent [alioquin] i. si ualidum erat instrumentum; & ideò non erant posthabituri, imputetur eis, qui modò obiiciunt, quod tūc non obiecerunt [nostrorum] i. de nouo repertorum, C. de transac. sub prætextu.

Suboria [litigantibus] super possessorio [habuisse] not. sufficere episcopo probare quasi possessionem, nec oportet probare spoliationem, uel subtractionem. hoc enim ipso, ꝙ subditus per eum requisitus non exhibet obedientiam, constat ꝙ eam eis subtraxit, & inde competit illi interdictum, uel officium iudicis, uel condictio, ut no. ꝯ de elec. querelam, & ꝯ de resti. spol. sæpe. ¶ Decernimus] agebat enim episcopus possessorio recuperandæ possessionis, & petitorio: sed quia cōstabat de possessione, statim sententiat super eo, dilatata quęstione proprietatis; quod est nō dignum; & forte non haberet locum, nisi per confessionem constet: imò locum habet: quia licitum est dimisso petitorio possessorium ꝓsequi, supra de cau. poss. pastoralis [efficaciores] quia habebat sententiam Alex. [præiudicium] q res inter alios &c. C. res inter, per totum. & intelligas Papam ignorasse ius, quod in eo habebat: aliàs præiudicaretur, ff. de rei uen. sæpe [sentētiam] s. ꝙ monasterium subesset episcopo [reprobasse] C. si ex fal. in l. j. [reperti] de hoc no. e. proxi. supra.

SVMMARIVM.

1 *In quibus casibus monachi constituere possint procuratorem.*
2 *Potest quilibet regularis constitui procurator ab abbate in negotiis monasterij.*
3 *Non est admittendus obiiciens contra procuratorem talem.*
4 *In prosecutione negotij ubi plures monachi admittuntur & in idem conueniunt potest unus pro aliis constitui procurator.*
5 *Criminosi in causa inquisitionis admittuntur.*

CVm I. & A. [ex parte] no. ꝙ Canonici regulares non solum nomine ecclesiæ, sed suo constituunt procur. alium canonicum regularem, ar. ꝯ. 16. q. 1. qui uerè, & c. monachi, ꝯ de acc. Pe. 86. dist. ꝑuenit. ad hoc rňde, ꝙ monasterium indubitanter ꝓcuratorem constituit, ꝯ de consue. cum dilectus, & in aliis
1 infinitis iurib. ¶† Item monachi in causis, quas habent, constituunt procuratorem, uidelicet si fiat inquisitio ꝯ eos, ut hic. uel si ipsi inquisitionem contra alium impetrent, uel inquisitionem prosequuntur, ut hic, & infra de accusa. olim. & idem si de electione sua agant, infra eo. ad probandum, supra de rescrip. cum dilecta. Item in accusatione, & in quolibet negotio, ubi licitum est monachis agere, licitum est etiam eis super eo literas impetrare per alium, supra de except. cum dilecti, in prin. ubi dicitur, trāsmissa nobis petitione &c. & etiam agere per procuratorem, ex quo à iure sibi conceditur agere, multo melius est, ꝙ per aliū agat, q̃ per seipsum,
2 supra de syndici. c. j. ¶† Item quilibet regularis potest constitui procurator ab abbate in negotiis monasterij. 16. q. 1. qui uerè, & cap. monachi: non autem in suis ꝓprijs abbatis, si sua propria sibi aliqua negotia contra iura fingat, etiam si fuerit inquisitio contra eum secūdum quosdam, cum prædicta cap. dicant, ꝙ ad hoc ut possit procurare eorum negotia, oportet duo interuenire & mandatum abbatis, & utilitas monasterij. Sed nos credimus, ꝙ etiā in inquisitione monasterij, & aliis negotiis abbatis potest esse ꝓcurator monachus, & est admittendus, ut in electione, & in aliis. & in hoc uertitū utilitas monasterij, ut bonus abbas ab eo defendaŧ, uel ei præficiaŧ. imò hac eadem ratione, s. quia utilitas monasterij uertitur, credimus, ꝙ etiā pro laico patrono, uel principe, uel magno defensore, siue utili amico monasterij possit esse procurator. nam & archiepiscopus hoc potest, infra qui fil. sint legi. ꝑ uenerabilem.
3 ¶† Et si ꝯ procuratorem constitutum obiiceretur, non est admittēdus: quia nō uertitur utilitas monasterij, nō audiretur. non. n. est huius litigātis quærere utilitatem monasterij; & eędem utilitates occultæ sunt, quas aduersario non cōpetit esse notas. sed conuentus, ad quē pertinet scire, & tractare utilitates monasterij, posset ꝯdicere, & etiam ipse monachus, si certum esset, ꝙ non

esset utilitas monasterij. Item de mãdato episcopi, ubi est utilitas monasterij, possunt esse ꝓcuratores. 16.q.1. qui uere. sed sine mandato epi, uel abbatis, imò, quod plus est, contra uoluntatem eorũ debent denũciare malum prælatum, & ad hoc possunt etiam ↄstituere, & ꝓ
4 curatores constitui, ut hic, & 2.q.7. quapropter. ¶ † Item credimus, ꝙ in prosecutione cuiuslibet negotij, ubi plures monachi admittunt, & conueniunt in idem, vnus ex his pro alijs potest constitui procurator, ut infra de accusa. olim, & hic. Sed contra hoc. 12.q.1. non dicatis. ubi dicit, ꝙ literas non potest recipere sine licentia superioris; ergo multofortius non potest recipere literas procurationis. Solu. illud intelligitur, ꝙ non oportet etiam literas recipere pro sua utilitate, sed pro utilitate monasterij potest, & in casibus à iure concessis, [infamatus] post hunc textum corrigitur litera decr. per regestum sic, & cũ super his & alijs cũ procuratore ipsius abbatis aliquando diu litigassent, &c ut sequitur [dilata] hoc ea ratione, quia inquisitio non tantum in vno capitulo, & contra vnum, sed in multis, & contra multos erat cõmissa, ff. de do. ex. apud. §. idem, ff. de nego. gest. at qui natura, §. penult. ff. de arbit. quid tamen [prædictus] abbatis. & not. in causa inquisitionis constitui procuratorẽ [lite non contesta.] hoc non nocet, supra ut lite non contesta. quoniam [conspiratorum] hæc est ualida exceptio; & ideò, infra distinguit super ea. [depositionibus] conspiratorũ. alias enim fortè publicauerunt [publicatis] hæc uidetur sufficiens ratio, infra de accusa. qualiter, § debet, & cap. olim. sol. si nõ publicauit, deliquit: sed non ꝓpter hoc reuocatur sententia, cum ob hoc nõ fuerit appellatum. uel dic, ꝙ hic pars abbatis non negabat publicatas attestationes, nisi conspiratorum. aliorum enim bene fuerunt publicatæ, quorũ dicta fuisse publicata bene colligitur ex hac decret. uel Papa præcepit publicanda dicta conspiratorũ, & mandat inquiri, an iudices dicta eorũ fuerint secuti, & aliorum dicta dictis conspiratorum concordent. ¶ Probate] debuit enim protestari, ꝙ in personas testium dicere uolebat: alioquin sibi præiudicaret, super de testi. præsentium. imò, quod plus est, debet probare statim, uel terminum ad ꝓbandum recipere, ar. hic, & ĩ de testi. causam [aliorum] non. n. retractatur sententia ꝑ falsos testes lata, nisi iudex eorum dicta fuerit secutus, ut no. supra de proba. licet, quãuis aliud posset dici in conspirationibus, & aliud in corruptis testibus.
5 ¶ † Fides] sed dices, nõne tanquam peccatores poterunt in totum repelli à testimonio? Respondeo, sic, si obijceretur ab alijs: sed hic nullus contra eos de conspiratione obijciebat, nisi solus abbas, à cuius nocumẽto be ne excluduntur. Vel dic, ꝙ in cã inquisitionis etiam criminosi recipiunt, cũ inquisitio non fiat nisi contra diffamatos, ĩ de accus. qualiter. uel dic horum testimoniũ præsumptionem, & modicam fidem facere, & non plenã sicut alij testes. uel dic, ꝙ inimici nõ solum dicũtur quo ad repellendum à testimonio, qui odium in mente habent, sed etiam ꝙ inimicitiæ causas habent, uel habere præsumuntur etiam sine mentis odio, arg. 3.q.5. c. ij. & seq. & idem potest dici in conspiratore, qui pro bono ecclesiæ conspirare potest contra prælatum, & nõ peccat, & tamen repellitur à testimonio.

SVMMARIVM.

1 *Infamis efficitur condemnatus iniuriarum.*
2 *Nunquid Papa ualeat restituere in integrum laicum non suæ iurisdictioni subditum.*

1 CVm te [notaret] † Nam condẽnatus iniuriarũ fit infamis, siue ciuiliter, siue criminaliter agat, ff. de his, qui no. infa. athletas, §. ult. [nolumus] restituendo te plenè [infamia] no. Papã resti. in integ. s. famæ, honori, patriæ, & omnibus hmõi. 2.q.3.§. ult. circa fi. & C. de sen. pas. l. j. & ult. iure aũt ciuili soli principes, & senatus, ff. de postul. l. j. §. de qua. nam licet alij magistratus possint restituere alios minores, & etiã maiores de iurisdõne sua, & quãtum ad iurisdõnem suam, tñ famæ restituere nõ possunt, ut eo. §. dr. sic etiam epi, licet minores, & maiores restituere possunt, & dispẽsare in multis casibus, ut no. ĩ. de temp. ordi. dilectus, & absoluere à iuramentis, & uotis, & fidelitatibus, supra de iureiur. cum quidam, ĩ de uoto. c. non. 15.q.6. §. autoritatem; tamen in integrum restituere nõ possunt quãtum ad honores, & similia, nec infamiã remittere, cum hoc nullo iure cautum habeatur. collegium tñ Cardinalium, quod autoritatem senatorum habet, restituere posset, ar. 96. dist. Constantinus; & sic pōt intelligi, qđ dicit. c. ꝙ ecclesia senatum habet. 16.q.1. ecclesia & propter hoc dicimus, ꝙ licet sustineat eps infamem ipso iure, uel per sententiam condẽnatum, uel etiam dispensasset, cum dispensare nõ possit, ut patet. 2.q.3. § hinc; tamen nõ admitteretur ad accusationes, uel testimoniũ, cum sit infamis. 2.q.1. prohibẽtur. ĩ de test. testimoniũ, si cum alio, ꝗ cum infami dispenset, bene admittitur ad testimonium, & ad accusationem, & alios actus legitimos & in ciuili causa, & criminali, & contra clericos, & laicos. nam cum ratione dispensationis possit esse in ordinibus susceptis, uel promoueri ad maiores; ergo ea ratione poterit accusare, & testificari in sacerdotes. 2.q.7. ipsi testes. arg. contra, supra de testi. testimoniũ. ubi dicitur, ꝙ condemnatus de crimine non admittitur ad testimonium in criminali: sed illud intelligo, ubi dispensatum non est. ¶ † Sed quæritur, an Papa posset re- 2
stituere in integrum laicum non subditum suæ iurisdictioni? & dic ꝙ non. 2.q.3. hinc, nisi fortè esset sibi necessarius in clericatu. tunc enim forte posset dici, ꝙ ad hoc Papa tantum, & non alius posset eum in integ. restituere, arg. quia etiam seruum alterius posset ecclesia assumere, dũmodò ius suum serui domino recõpensset, arg. 54. distin. multos, ex antiquis. consuetudo ea, per quæ alia seruorum suorum amittunt. sed nec reges possunt restituere in integrum, cum omnes tenecãtur legibus Imperatorum obedire, quæ eis hanc potestatem non concedunt, argum. 7. quæst. 1. in apibus. alia etiam ratione eis obedire tenentur: quia ab ecclesia sunt approbatæ. nam nulla lege cauetur, ꝙ aliquis possit in integrum restituere, nisi solus princeps, idest imperator, uel senatus, ut supra dicitur. Alij tamen dicunt, quòd reges omnes in integrum restituunt: quia non sunt sic imperatoribus subditi, sed Papæ soli in dubiis, & granibus articulis, s. infra qui fil. sint legit. per uenerabilem. Papa aũt in integrum restituit illos de patrimonio suo, & etiam illos, qui aliorũ iurisdictioni non subsunt, ĩ qui fil. sint leg. per uenerabilem, & oẽs clericos. [non notari] nota ecclesiasticum iudicem restituere famæ. 15.q.6. auctoritatem: sed hæc sunt in terra Ecclię.

AD probandum. ff. c. 1 [super [custodis] factæ in abbatissam uel potes dicere, ꝙ licet cõtendere de aliquo minori officio monialibus, ad qđ per electionẽ uocantur. ĩ. de sta. mo. c. ij. [eam] . s. sententiã [vnus] supra de procur. c. ult. contra solu. aliud est in constitutione procuratoris: aliud in sententiæ prolatione. sed nõne duo poterant ꝓcedere, tertio impotentiam iuris incurrente,

incurrente,ꝫ.de reſcrip.ſciſcitatus ? rñ.poterant: ſed qa
admiſerunt impotentem,ꝙ uoluerunt, non potuerunt.
ꝫ.de off.dele.cũ ſuper ab. [infirmandam] per exceptio-
nem oppoſitam ꝯ petentem executionem ſniæ.aliter.n.
ad irrirandam ſniam ab excommunicato latam agi non
põt ẽm quoſdam. hoc non placet:imò bene agitur,ſi pu
blicè fuit denunciatus, ut no.ꝫ.de exce.exceptionem.

SVMMARIVM.

1 *In quibus caſibus res iudicata non præiudicet aliis, & etiam quando hæc regula non habeat locum, & uide in nu 2.*
3 *Nunquid.ſi quos res tangit, & alium agere uideant, & tacẽãt fiat eis præiudicium.*
4 *Caſus, in quibus ſola ſcientia ſine citatione ſufficit.*
5 *Sententia contra electores, uel ordinatores lata quando præiudicet electis, & ordinatis, & quando non, in nu. 6.*

1 QVãuis [regulariter] ff.de re iud.ſæpe.† uera
eſt hæc regula : qa non ꝑiudicat res iudicata
aliis in hoc,ſ.ꝙ ꝯ alios pariat actionem, uel
exceptioné:ſed bñ ꝑiudicat in hoc,ꝙ poſſeſſio
quæ prius erat apud alios transferẽ apud uictores.ꝫ.eo.
cũ ſuper.niſi appellatum eſſet,ut ibi dicit. & tunc fortè
difficilius eſſet tis ꝯ alios agere ꝙ ꝯ primos,ar.ff.de ali.
iudi.mu cau.fa.l.iij.ſed ſi aliquis eps poſſidet iura epi-
ſcopalia in monaſterio alterius diœc.ſecus eſt, ut not.
2 hic in gl.uer.gra. [non nocet] †fallit hæc regula, ubi-
cũqꝫ fit ius ex ſnia,ut in querela inofficioſi teſtamenti,
& in cauſa filiationis.ff.de.inof.teſt. Pomponius.§.ſi ex
cã.ff.de lib.agn.l.j § ſi.& l.ij.& 3.in prin.Ita in cã inge-
nuitatis, niſi detecta fuerat colluſio.ff.de ſta.ho.inge-
nuum.In criminali etiam accuſatione ſpeciale eſt: quia
accuſatus ab uno non poterit ab alio accuſari, niſi do-
ceat de præuaricatione prioris ff.de præuarica.l.ij.uel
niſi dolorem ſuum proſequatur, doceatq; ſe ignoraſſe
accuſationem ab alio inſtitutam.ff.de accuſa.l.ſi cui.§.j.
idem eſt in populari actione, ſi bona fide agente actore
abſolutus ſit reus.ff.de iureiu.cum.qui.§.in popularib.
Item ſpeciale in crimine adulterij,ut abſolutio adulte
ri proficiat adulteræ.ff de adulte.denunciaſſe.Itẽ ſpeci
le eſt,ꝙ unius ex appellatoribus uictoria prodeſſet alij
C.ſi unus ex ap.l.j.& 2. Item in ſeruituribus prædialib.
ff.ſi ſer.uin.loci.§ ſi fundus. Item extraneo agente &
rumpente teſtamentum per querelam aliis proficit.ff.
de inoff.teſt.poſthumus. alias autem res iudi.non pro-
deſt, nec nocet, niſi illis, ꝯ quos lata eſt, uel illis, qui
finguntur idem cum illis; puta quia eis ſingulari uel
uniuerſali iure ſucceſſerunt.ff.de excep.rei iud.ſi à te.
§.ſi.& l.& an eadem.j.reſpon.& l.exceptio rei iu.l. Item
nor.ꝙ in his caſibus ſufficit ſola ſcientia ſine citatione
[actio] ſecus, ſi diuerſis iuribus agant; puta qa ꝑprieta
rius patiatur uſufructuarium non agere de fructibus,
uel è conuerſo. Item ſecus,ſi ille, qui partem habet in
re,patiaẽ alium, qui ſilr partem habet,agere.ff.de lib.
3 cau. pariter.¶†Sed quid,ſi quos res tangit,uideant aliũ
agere, & taceant, nunquid fit eis præiudicium,ſ.tunc
quando officium iudicis imploratur ſuper reſtitutione
in integrum, uel huiuſmodi: Reſpon.non,niſi citentur
nominatim, uel per edictum,ut no.ꝫ.de ma.& obe.c.ſi.
ꝫ.de procura.in noſtra. alias autem bene nocet eis. nec
obſtat regula hic poſita,res inter alios &c. quia in caſu
poſito, ex quo citatio facta eſt, intelligitur contra om-
nes iudicatum,qui ſciuerunt, uel ſcire debuerunt cau-
ſam agi: quia in eis non nominatur aliquis ſpecialiter,

ſed in genere fertur ſnia:ſic,ſ.reſtituimus te in integrum
Præſto autoritatem tuæ adoptioni; & ſic in ſimilibus
eſt dicendum.¶Actio] uerbi gratia, creditor habet hy
pothecariã ꝯ quẽlibet detẽtoré pignoris,& debitor rei
uin. & ꝑferẽ creditor debitori. idem eſt in his, in qui-
bus non competit actio: tamen illi quibus competit
actio, ius habent ex perſona illorum, qui agunt, & ta-
cent, tunc ſi eos ſcienter agere permittunt, licet malè
agant, fit eis præiudicium, ut eſt uidere in marito &
uxore. nam marito competit rei uin.ad rem dotalem;
uxori uerò nõ C.de rei uin.doce:& tñ ſi uxor uindicet
rẽ dotalẽ,licet malè,præiudicat marito ſcienti & tole-
ranti.idẽ eſt ẽt uidere in emptore,cui ꝯpetit actio,& uẽ
ditore,cui nõ ꝯpetit, & ꝑprietario,& in emphyteutica-
rio, cui competit actio, & proprietario,cui non cõpetit
ff.de re iud.ſæpe. in his.n.caſibus & ſi agere non potue-
runt hi, quibus non competit actio; ſi tamen agunt,li-
cet malè, præiudicant tamen eis: quia eos prohibere
potuerunt, quominus agerent; & quia de uoluntate eo
rum iudicant, uidetur de iure,ꝙ habuit ex perſona agẽ
tis. & ſufficit in his caſibus ſola ſcientia, nec exigitur,
qđ citentur. & ſic intellige quod hic dicit.ff.e.tit.l.ſæpe
quidam tñ dicunt, ꝙ in ſolo primo caſu,ſ.in creditore
& debitore locum habet, qđ dr̃ de actore. in aliis aũt
tribus caſibus locum habet,qđ dr̃ de defenſore. & ubi-
cũq; in præal.l.poniẽ experiri,quo ad ꝑdictos tres caſus
poniẽ pro defendere. Naturaliter aũt primo actio, &
defenſio eis competit,qui ſuis auctoribus pro euictionis
periculo denunciant.põt etiam dici, ꝙ licet defenſio cõ
petat tam ei,qui poſſidet nomine alieno,ꝗ ei,cuius no-
mine poſſideẽ: tñ in defenſione præfertur ille,cuius no
mine poſſidetur, ut lit.non cont.qm̃.§.ſi ſup. nam & cũ-
tra utrũq; datur actio,ꝯ unum rõne detentionis, & con
tra alium rõne ciuilis poſſeſſionis. bñ.n.competit rei
uin.rõne utriuſq; poſſeſſionis.ff.de rei uin. officium, &
etiam interdictum, unde ui,rõne utriuſq; poſſeſſionis.,
& utriuſq; poſſeſſionis põt fieri reſtitutio ſeparatim. nã
dño poſſeſſori ciuiliter fieri põt reſtitutio eius ciuilis
poſſeſſionis,& uſufructuario poſſidenti.naturaliter fie-
ri reſtitutio poſſeſſionis huiuſmodi fructus,uel alterius
ſuæ naturalis. & hoc caſu uidetur, ꝙ ſnia lata ſuper na-
turali poſſeſſione præiudicet ciuiliter poſſidenti,ut po-
ſit denegare uſumfructum ei, qui obtinuit. & eodẽ mõ
ſi feraẽ ſnia ſuper ciuili poſſeſſione, puta alij adiudica-
ta eſt ciuilis poſſeſſio fundi uſufructus, quàm ei, qui
conſtituit uſumfructum; bene præiudicat poſſeſſori na-
turali : qa ſibi poterit denegari, uel auferri uſufructus
debebat.n.ſuas exceptionis prætendere, & cauſam de-
fendere. Alij tamen contradicunt, uel potes dicere, ꝙ
præfertur ille,qui detinet naturaliter. detentor autem
nunciat domino,ſicut creditor debitori. Ideo autem di
ximus præiudicari ei, qui ex perſona alterius ius habet
ſi permittat eum agere, ex cuius perſona ius habet:
quia poteſt ipſum prohibere. Cæterum, ſi non ex eius
perſona ius haberet, quantumcunque ageretur, etiam
ſuo nomine, uel alieno, nunquam ſibi præiudicaret,
etiam ſi eſſet de perſonis, quæ agunt ſine mandato,
niſi præcederet, uel ſequeretur eius uoluntas taci-
ta, uel expreſſa.C.quibus res iudic non not. l.prima ſe-
cunda & tertia & ff.de procu. ſed hæc prima reſpon.ff.
iud.ſol.l.iij.§.j. hac etiam ratione imputatur patrono,
ſi libertum non defendat.ff.de re ind.ſæpe: quia pri-
mo ad eum ſpectat defenſione liberti, poſtea ad li-
4 bertum. ¶†Item nota, quòd in his caſibus ſufficit ſo-
la ſcientia ſine citatione. Argumentum eius, quod di-
ctum

ctum est de liberto, dicendum vt, q si unus epus agit contra aliquod monasteriũ petendo episcopalia, si ille, qui primò ibi exercebat episcopalia, non defendat mo nasterium, & feratur snia ꝯ monasterium, q præiudicat epo, qui prius habebat ibi episcopalia quo ad possessio nem, arg. ad hoc, q si episcopus primus pôt agere cõtra sm, si possidet, quod non esset ei ius ibi exercere episco palia, multo fortius, quando ea petebantur, debet exci pere. secus autem, si egisset secundus episcopus contra monasterium interdicto, unde vi, uel uti possidetis, ratione prædictorum iurium, quibus se spoliatum diceret: uel in quibus diceret se turbari. quia tunc primus episcopus non debet suscipere defensionem eius, nec sibi aliquod præiudicium generatur: quia contra personas tm agitur, & personale est interdictum. non negamus tñ, quod etiam si agitur de personali interdicto, quin aliquando fiat alijs præiudicium, s. quando præiudicium sequitur ex vi interdicti. uerbi gratia si egisset aliquis contra aliquem, quia spoliasset eum possessione iure instituendi clericos in aliqua ecclesia, unde petebat restitui ad prædicta iura, & cassari quicquid fecerat spoliatione pendente. in hoc. n. casu bene fit præiudiciũ clericis institutis p spoliatorem, si feratur snia ꝯ eum: quia eijcientur de ecclesia. s. de fil. præsby. ueniens ff. de vi & vi ar. l. i. §. si fundus, &. §. se. secus aũt, si nõ interdicto, sed negatoria egisset, s. q non erat ei ius instituẽdi, & petẽdo sibi adiudicari ius instituẽdi, cũ ad ipm ptineret. nã hic ex snia lata ꝯ instituentẽ nullũ fit ꝑiudiciũ institutis. q institutio ualet pp possessionẽ. j. de iure pa. cõsultationibus [à quo tãm iut si electus patiaẽ electores de electione, an sit canonica, agere, uel ordinatus ordinatorem supra de elec. dudum Ro. lxxj. di. tãtis

5 3. q. 6. hoc quippe. †nam snia ꝯ electores, uel ordinatores lata super eo, q essent publicè delinquentes, præiudicat electis, & ordinatis, ut in prædictis capitu. ¶ Idem & si ille, pro quo iudicatum est, patiatur iudicem defendere sniam: quia ab eo causam habuit. hoc non potest habere locum, nisi quãdo iudex processit ex officio suo inquirendo, & si sic remouit aliquem, cuius præbendã alii contulit. nam si inquisitor hic defendit causam præiudicabit illi, cui collatum est beneficiũ, si sciuit, ut hic.

6 ¶ †Idem tñ, & si egisset Petrus, & ego modo agerem ad idem de iure mihi a Petro concesso. tñ quod dictum est de ordinato, & ordinatore, non uidetur ita indistinctè uerum. nam quantuncunq; condemnetur de crimine ordinatus nunq præiudicat ordinatori. nam cum ex vi accusationis ordinati non sequatur cõdemnatio ordinatoris, nulla ratio est, quare condemnatio eius sequeretur, uel quare præiudicaret ipsi. nam ex vi accusationis sequitur aliquando bonorum ademptio, infamia, & huiusmodi. C. de bo. dam. l. j. ij. & iij. per totum. ff. de his qui no. infa. athletas. §. ult. & . l. sequen. ff. de fur. non pôt. sed q alius nõ accusatus ex vi accusationis alterius patiatur pœnam, non inuenimus, nisi in certis casibus, ut in crimine læse maiestatis. vj. q. j. §. uerum, & hæreos. j. de hæreticis. c. uergentis, & alia consimilia capitula intelliguntur, qñ notoria erant delicta ordinatorum, uel institutorum: quia etiam si non esset actum ꝯ ordinatores; tñ sine ordine iudiciario poterant puniri ordinatores, qui scienter malos ordinauerant, ut. s. de iure iu. ad nostram. iij. & . j. de actu. euidentia. sed si accusaret ordinatus, q extra quatuor tempora ordinatus fuisset: uel quòd minus canonice electus, uel translatus fuisset, quæ & publica & notoria sunt, bene præiudicaret sententia lata contra ordinatum ordinatori suprà de trãs. epi. inter, & de temp. or. literas. hæc enim sunt ita connexa, quæ separari non possunt. si enim male fecit recipiendo ordinem tali die, deterius fecit ordinator conferendo, ar. supra de trans. epi. inter, circa si. sed bene potuit ordinatus male recipere ordines quia erat crimi nosus: sed ordinator bene contulit: quia hoc ignorauit supra de cor. uiti. exposuisti; & hoc quidã de plano concedunt. Melius uidetur, q quantuncunq; crimen sit notorium ordinati, uel q ordinator celebrauit extra. iiij. tempora nunq tñ agitur, ut casset ur ordinatio, quã habet ab ordinatore: sed tãtum agere potest, ut pniatur: uel pniam agat, quam non habet ab ordinatore, & ideò nunquam præiudicat uni snia ꝯ alium lata. secus autem est in electis & electoribus. nam in illis obtinet, quod superius est notatum. hoc aũt uidetur esse indubitatum, quod si aliquis egit contra capitulum alicuius ecclesię, & petit præbendam, que mihi debebatur, uel mea erat. non præiudicat mihi snia lata ꝯ capitulũ alicuius: quia si possidebam præbendam, tunc cõstat, q nõ præiudicat quia ꝯ capitulum non cõpetebat actio, sed contra me. ff. de alie. iu. mu. cau. fac. l. penulti. ff. de rei uin. officium supra de iudi. examinata, & si non possidebam, non præiudicat: quia non potui actorem prohibere ab agendo. ff. de re iud. sæpe. §. ult. ff. de iureiu. nam postea. §. fi. & l. sed & si possessori. hoc uidet falsum: quia si quis ageret contra capitulum super præbenda, quam dicit uacare de iure, licet alius eam teneat de facto: uel si quis dicit eam sibi deberi; quam alius etiam dicit sibi deberi, & eodem iure, scilicet per electionem capituli, satis uidetur locum habere hæc decre.

SVMMARIVM.

1 *Rei, cuius commertium quis non habet propter naturam ipsius rei, nec legatum, nec donatio, nec stipulatio fieri potest.*

2 *Non minus ualet iudicium, quando quis iniuste agit, quàm quando iuste.*

3 *Actor non exprimit in libello diẽ, uel locum facti contractus.*

Abbate, & infra [commendatori] & hic no. quando ad plures pertinet actio de aliqua re, ita, q ad unum pertinet quasi sub alio, sicut commẽdator est sub præceptore, q simul ambo, & omnes agere possunt, de hoc no. s. de iud. cum deputati. j. de reli. do. cum uenerabilis [uel quasi] no. libellum. sub disiunctione. ut no. s. de inte. resti. c. constitutus [finibus] s. de resti. spo. cum ad sedem. ¶ †Sub conditione] hæc rñ-

1 sio probatur. ff. de leg. j. cætera igitur, in prin. ff. de act. emp. l. ul. ff. de leg. j ab oĩbus, & l. si seruus, aliàs uerum est, quod rei, cuius cõmertium quis non habet propter naturam ipsius rei, nec legatum, nec donatio, nec stipulatio fieri potest ff. de leg. j. filiusfami. §. si quis. ff. de leg. ij. boue. §. j. ff. de leg. iij. fideicommissa. §. in seruo, & est expressum de re, quæ est apud hostes. ff. de uer. ob. liber homo [mox]. C. de sacrosan. eccle. ut inter. ¶ Intentio] satis bñ dicit, quod ex nullo uerbo posito in donatione facta monasterio de Populeto apparet uoluntas donatoris, quòd locus de Rosel. daretur monasterio de Bonefac. ar. C. de do. promis. l. j. Item pro hoc facit: quia uerba donatoris non dirigebantur ad monasterium de bonefac. sed ad monasterium de Populeto. & ideò non uidetur ius quæsitum in re, sed in persona. ff. de annu. leg. Caius. ff. de leg. j quidam testamento. ff. de contrahen. empt. l. fin. aliàs autem, si appareret ex aliquibus præsumptionibus de uoluntate donatoris

donatoris, quod ad monaſterium de Bonefac. perue-
niret res donata, poſſet dici, qđ aliter ꝓuideretur mo-
naſterio de Bonef. ar. ff. de lega. ij. Titius. §. patre. ff. de rei
uindi. emptor. §. ancilla. ff. de leg. ij. Titia, cum teſtamen
to §. Titia, cum mi. ĩ. de teſta. nos quidem. ff. de dona. in-
ter ui. & uxo. Sulpitius [donatio] j. de eccle. ædi. ad au-
dientiam. ſed contra. ff. de ſer. ur. præd. ſi ſeruos. §. fi. ti. ſi
ſerui. uendi. l. fin. ff. de adimen. le. ſeruos. ff. de lib. cau. ſer
uos. ff. de lib. & poſt. placet, & l. ſe. inſti. de lega. §. poſthu
mus: ſed ibi non quæritur ius in re, ſed perſonalis obli-
gatio. ¶ Quia uideri] ff. de iud. non poteſt, ſolemus, nun
quàm, no. ff. ad exhi. l. tigni. §. fi. C. de in litē iura. l. j. nec
obſtat de pignoraticia act. ſi rem. §. fi. quia ibi loquitur
in pignoraticia, quæ ſtatim oritur ex cōuentione, & ſic
reſponde. l. ff. de pigno. act. l. ſi rem [dicebatur] bene al-
legat iſte, ſi res donatæ nullo modo pertinebant ad re-
gnum, quia ſm hoc nihil pertinuit ad regē de eis diſpo
nere, ſed ſi ad regnum pertinebant, licet ea nō poſſide-
ret, bene ius, quod in eis habebat, dare potuit, & ad hoc
obligare ſucceſſorem, & ſm hoc bona etiam erat rñſio
partis aduerſæ [ſuperuenienti] ff. de rei uen. ſi autem, in
prin. ff. ad exhi. tigni, in prin. [ſpāli cauſa] puta ex cauſa
uenditionis initæ cum P. tali die & loco diceret ſibi de
bere, & non eſt uerum [& poſtea] q̃ lis cepta ex prædi-
cta cauſa [ſiue alia] ſ. quia res, quam petijt ex cā uendi
tionis, ſibi debeť poſt litem cōteſtatam ex cā donatio-
nis, quæ pœnitus aliena eſt à cauſa uēditionis. ſimilis au
tem cauſa uenditionis ſcđa eſſet primæ, ſi ex cā alterius
uenditionis alio loco & tpe factę ſibi poſt lit. conte. de-
betur; & tñ quia ex ea actum nō eſt, non ueniet in iudi-
cium; & ideō de ea non ſententiabit, & hoc eſt, qđ hic di
cit [obnoxium] hæc petitio generalis rarò admittiť in
ꝑſonalibus actionibus, in realibus ſæpe [indebite] ſ. qa.
2 tunc nō debebatur [iudiciū] † iudiciū. n. non minus ua
let, qñ quis iniuſte agit, quàm qñ iuſte, qđ ſatis patet.
qa ſnia ꝯ eum lata tenet imò etiam pro eo, licet ſit ꝯtra
ius litigatoris. 2. q. 6. § diffinitiua. & idē uř de actis & ge
ſtis. [liberæ ꝯſcientia] quia cum in gñe dixit, eū ſibi ob
noxiū, & eū inuenerit tpe ſententiæ obnoxiū, ꝯ conſcié
tiam iudicaret, ſi eū non obnoxium ſententiaret. Itē ex
hac ſnia ꝑpetuò & ex omni cā parareť exceptio rei iud.
abſoluto. ſed ſic non eſt, qñ ex certa cā petijt, quia tunc
tm̃ paratur exceptio ex illa cā [iudicio] qa probationes
& acta inter eaſdem ꝑſonas præiudicant, & ēt in alio iu
dicio, ſi ad idē agatur. & hic ad idem ageť, quia ſub gña
libus uerbis omnis tpis ius, ſ. & ante litem conte. & poſt
deduxit in iudicium [& tunc] ſ. tpe litis conte. [funda-
uerit] nō habita diſtinctione inter ꝑſonales actiones, &
reales, niſi quia perſonales rarò admittuntur nō expreſ
ſa cauſa, ſed reales ferè ſemper non expreſſa cā admit-
tuntur: ſed ēt in eis, ſi expreſſa ſit cā certa, niſi cā ſit ꝓ-
poſita tpe litis conteſt. non prodeſt, ſi poſtea alia ſuper-
ueniat, ar. ff. de exce. rei iud. ſi mater. §. ſi quis uerò. [do
nationis] puta quia dixit, Peto talē fundum ex cā uendi
tionis. licet. n. non adiecerit de tpe & loco uenditionis,
quia tñ uēditionem neceſſariò comitatur locus, & tps,
non prodeſſet petitori, ſi poſt litem conteſtatam eādem
rem emat, cū de certa uenditione intelligi oporteat &
certis loco & tpe facta, ut hic dicit ſecus aūt, ſi dicat, dī-
co hanc rem ad me pertinere iure dñij, uel quaſi. hic ēt
ſi poſt litem conte. nouum ius acquirit, fertur ſententia
pro eo. ff. de rei uin. ſi autem, ar. ff. de exce. rei iud. ſi ma-
ter. §. eandem cū n. in libello nullas cās dñij expreſſerit
non hēt concomitantias loci certi, & tpis, & ideo nō eſt
uis, quo loco & tpe dñium ad ipſum ꝑueniat [cauſam]
ſcilicet emptionis, & uenditionis, & donationis, uel ſimi
3 le ¶ † Vacua] i. impoſſibilis. certa. n. uenditio nō poteſt
fieri, niſi certis loco & tpe. fatemur tamen, ꝙ nec actor
debet exprimere in libello diem, uel locum facti cōtra-
ctus, ſicut nec teſtis. ſ. de fide inſtr. cum Ioannes, niſi iu-
dex hoc ex certis cauſis faciat fieri, ar. ſ. de fide inſtr. cū
Ioannes, circa fi. inſti. de act. §. curare [cōcomitantia] ſ.
tēpus, & locus. ſed ſufficit quouis loco, uel tpe illud fa-
ctum fuiſſe [licet] q. d. & ſi hæc quæ dicta ſunt, non poſ-
ſunt tolerari: de iure tñ ſic ſeruandum eſt, quia æquum
eſt. ff. ad l. Aquil. ita uul. §. fi.

SVMMARIVM.

1 *Sententia ad æternam rei memoriam eſt ferenda.*
2 *Forma promulgandarum ſententiarum.*
3 *Eccleſia non debet habere cum inimicis ſuis odium: ſed omnes ad pacem uocare debet.*
4 *Poteſt clericus pro quolibet peccato deponi.*
5 *De hæreſi ſuſpectus, ſi ſe non purgauerit, excommunicari debet.*
6 *Imperator deponi poteſt a Papa.*

D apoſtolicæ ſedis. Et infrà [concilij] præ-
ſentia concilii eſt ad ſolennitaté tm̃, quia ēt
ſine cōcilio ſolius Papæ ſnia ſufficeret ad dā
nationem imperatoris. 15. q. 5. alius. 9. q. ul.
petet, & c. c. ipſe ſolus habet plenitudinem ptātis. 2. q.
1 6. decreto [ſempiternam] † ſupple ſic pronuncio & diffi
nio. omnis. n. ſententia ad æternam rei memoriam eſt fe
renda. quia perpetuo eſt ſeruanda, & ius facit inter par
tes: ſpāliter tñ perpetuò memoranda eſt ſententia depo
ſitionis, quæ fertur ꝯ iniquos principes, & maximè con-
tra imperatorem. eſt. n. memorandum de hac ſententia
depoſitionis, quæ non debet ferri niſi urgente multa ne
ceſſitate. & multis cauſis, & criminibus, & infamiis mani
feſtis contra imperatorem clamantibus. Item memoran
da eſt talis ſententia, ut ſciant omnes, quot & quantis pe
riculis ſe opponit Romana eccleſia, ut pacem procuret
ſubditorum, & ut exemplum det cæteris prelatis omnia
pericula ſubeūdi pro defenſione ſuarum eccleſiarū quot
enim periculis & maris, & terræ, & proditionis, & aſſaſ-
ſinorū, & aliis infinitis ſubiecit ſe Papa, qui hanc tulit
ſententiam uix homo enarrare poſſet, quædam tñ ſcri-
2 pta ſunt in chronicis Ro. eccle. ¶ † Hinc debent ſumere
exemplū iudices, qualiter ſuas ſententias debent ꝓmul
gare. dēt. n. ſic dicere. ego, uel nos talis iudex ordina-
rius, uel delegatus præſentibus partibus talē ſentētiam
proferimus ad æternam rei memoriam, uel ad honoré
Ieſu Chriſti, uel ad honorem & obſeruationem iuris li
tigantium, uel alia conſimilia uerba. nam quidam
iudices malefaciunt, qui dictant ſuas ſentētias aliis ſcri
bendo ſiue partibus, ſiue uniuerſis. huius enim ſcripturæ
potius ſunt teſtimoniales ſcripturæ præteritorum, q̃ aſ-
ſertoriæ præſentium. Item illud non uř fieri debere, ꝙ
alicui ſcribat ſententiam, & loquatur in præſenti, licet
in decre. factum inueniatur, ut ſ. de ſequeſt. poſ. c. j. de
re iudi. inter. qđ quàm ſit abſurdum, cuilibet diligēter
3 intuenti ipſas decre. liquido apparebit ¶ † Pacem] no.
ꝙ eccleſia omnes inimicos ſuos debet uocare ad pacem;
& tñ eis publicè offerre, ꝙ & conſcientiam habeat ſe-
curam & illæſam, ſi contra eos ꝓcedere debet, & ꝙ ora
obſtruat detractorum imo, & ſi eccleſia ꝯ inimicos ſuos
procedat ſiue ſpiritualibus, ſiue materialibus armis, to-
tum fieri debet, ut ad pacem ueniat. 23. q. 3. noli. ¶ Re-
uocare]

nocare] no. ex hoc loco, & ex his, quæ ꝓxime dicta sũt, ꝙ sententiam suam, uel facta sua nunquã supposuit correctioni, uel emendationi concilij, uel aliorũ, sed suæ emendationi tñ seruauit. hoc tñ dixit, ꝙ super emendatione sua consiliũ concilij quæreret, & bene fecit, 9. q. 3. patet, & c. seq. ¶ Adhærentes] no. fidelitatem ecclesiæ Romanæ, quia nunquam uoluit habere pacẽ, nec pacis tractatũ, nisi prius exprimeret, & præmitteret de pace sibi adhærentium, & de perpetua securitate eorum
4 [grauissima] † bñ fecit Papa, ꝙ non solum multa crimina sed ẽt multa gña peccatorum subiecit sententiæ depositoriæ imperatoris. magna. n. causa subesse debet depositioni imperatoris. non est simile ius ad depositionẽ clericorum, q ꝓ quolibet peccato deponi possunt. xxv. di primum. l. di. ut cõstitueretur: qa imperatores, & alii pricipes deponi nõ possunt absque magnis & multis periculis, & periculum est cã, quare aliquid detrahitur rigori. ĩ. de cle. excom. mi. latores. Item imperatores & principes nõ ministrant in sacramentis ecclesiæ, sed clerici sic. & ideo oportet eos sine peccato esse. 31. di. tenere [deierauit] periurium licet in omnibus sit graue crimen, in principibus tñ, & prælatis est grauissimum, quorũ uerbum debet esse firmissimum ẽt sine iuramẽto, ar. 22. q. 4. innocens, & c. inter cætera. [& ĩ.] sub uerbis istis continentur in textu sententię. primo multa periuria secundo multorum pactorum fractiones tertio multa sacrilegia quarto multæ suspitiones hæreticæ prauitatis [pacẽ] non est hæres ex testõ Chri, qui pacẽ nõ seruat, cũ testm̃ eius fuerit, Pacem meã do uobis, pacẽ relinquo uobis; & principes maxime ad pacẽ seruandã tenentur. ff. de pac. conuentionum. [sacrilegiũ] de sacrilegio no. ĩ. de sen. exc. cum ꝓ causa [non dubijs] cum hæticorum uocabulo contineri debeãt, & ẽt puniri, qui ex legis argumento à tramite fidei deuiare noscantur. C. de hære. l. j. idem uř in simonia. ĩ. de simo. sicut si. † Itẽ suspectus de hæsi, si se non purgauerit, excommunicari dẽt, & si p annum in excommunicatione steterit, sicut hęreticus ꝯdemnari debet. s̃. de hære. excõicamus. §. j. Item sine ulla damnatione ipso facto est infamis, & alias pœnas incurrit. s̃. de hæti. excõicamus. §. credentes [exinanitionẽ] licet. n. feudatarius habeat utile dominiũ, & sibi liceat uti frui re feudataria dissipare tñ non debet, imo nec deteriorare, sicut usufructuarius. ¶ Reprehendi] no. ꝙ licet Papa posset eum priuare regno: quia debitam pẽsionem per biẽnium non soluit. s̃. de loc. c. si. tñ ex causa, q̃ tantum interesse sedis apostolicę tangit, non priuat, sed tm̃ ipsum reprehendit [imperet] forma hmõi sententię sumpta est ex eo, quod legitur 1. Re. 12. q. 2. vulteranæ.
6 ¶ † Priuamus] no. quia Papa deponit imperatorem. si. 15. q. 6. alius; & est hoc de iure. nam Christus filius Dei, dũ fuit in hoc seculo, & etiam ab eterno dñs naturalis fuit, & de iure naturali in imperatores, & quoscunque alios sententias depositionis ferre potuisset, & damnationis, & quascunque alias, ut pote in personas, quas creauerat, & donis naturalibus & gratuitis donauerat & in esse conseruauerat, eadem rõne & vicarius eius põt hoc nam non uideretur discretus dñs fuisse, ut cum reuerẽtia eius loquar, nisi unicum post se talem uicarium reliquisset, qui hæc omnia posset fuit autem iste vicarius eius Petrus, Matth. 16 ultra medium & idem dicendum est de successoribus Petri, cum eadem absurditas sequeretur, si post mortem Petri humanam naturã a se creatam sine regimine unius personæ reliquisset, & argu. ad hoc suprà qui fi. sint legiti. per uenerabilẽ, ultra me. de hoc not. suprà de fo. compe. licet.

CVm æterni tribunal [se suspensum] Hic fit infamis. C. de pœn. iud. qui ma. iudi. l. ul. [diuinis] in officio suo. 11. q. 3. si quis eps [irregularitatis] hic colligitur, ꝙ cum irregularibus solus Papa dispensat; & idẽ uř de corpore uitiatis, & illegitime natis, & pœnitentibus, & bigamis. & idem seruat ecclesia Romana [in tot] in quatuor prædictis. Innocentius Papa. IIII.

DVobus Iudicibus [pro reo] suprà de proba. ex literis [pro reo] de hac materia nota. supra de offi. deleg. causam.

De appellationibus. Rub.

DIlecti filij. [ap. sc.] repete quæ diximus s̃. de offi le. quod ad consultationem [factas] tẽpore suspensionis, & excõicationis ac interdicti Prioris per ipsum & archiepiscopum [malitiose] infra de conces. pręben. uel ec. non ua. nulla [in irritum.] nam non noceret, si post ap. latæ sunt.

INter cætera [generalem] Hic nouum ius imitař postea subsecutum, sm ꝙ non licet appellare nisi ab instante grauamine, uel comminato. ĩ. e. cum cãm, & c. ut debitus, & cũ cessante, & c. dilecta. uel posset dici, ꝙ hæc decre. præsagiebat ius illud.

AD nostram [ap.] hodie non uř differentia inter regulares, & alios, & inter correctionem & alium ꝓcessum, cum semper liceat appellare, si excedat, qđ idẽ est, ac si grauet suprà de off. or. licet infrà de accusa. c. inquisitionis. olim aũt poterat esse differẽtia: quia clerici sæpius audiebantur appellantes, regulares rarius. ꝓterea ꝯtra disciplinam clerici non appellabant, nisi grauarentur in aliis audiebantur appellantes ẽt sine grauamine, regulares uero uix, uel nũquã audiebantur. hodie ẽt posset habere locũ hoc post sentẽtiam ꝯtra regulares sm regulam latam, quia tunc non deferret iudex appellationi. in alijs secus. & qđ dicimus in corrigendis excessibus regularium, idem intelligimus ẽt de excessibus aliorum subditorum supra de offi. ordina. irrefragabili. §. j. & si ex officio cõdemnati appellauerint, & appellationis literas impetrent etiam post sententiam, & eti i facientes mentionem de appellatione, non ualent, nisi faciãt mentionem de cã condemnationis. s̃. de rescr. dilectus filius abbas. ĩ. de coha. cle. & mu. super eo. Item in hoc est differentia inter correctionem excessuum, & alias causas, uel alia iura, quia correctio excessuum nulla consuetudine etiam præscripta impediri potest, de offi. ord. irrefragabili. §. j. sed alia iura, & iurisdictio bñ tolluntur præscr. ut supra de præscri. per totum, & cõtraria consuetudine, ut. s̃. de consue. c. fin.

PErsonas ecclesiarum [his] Nõ enim ulterius] audietur appellans in articulo, quem nõ prosequitur, ut hic, & infra eo. sæpe in aliis secus infra c. directè [si autem] prima pars loquitur, qñ pars præfixit nimis magnum terminum: sed postea iudex præfixit terminũ minorem secunda qñ appellans præfixit terminum competentem [sententiæ]. i. iurisdictioni tuæ. nam licet appellans prosequatur appellationem a diffinitiua sententia interpositam intra terminum ab homine præfixum, ꝑp hoc nõ manet sñia rata, nisi labař terminus iuris. nec ꝯdicit. c. sc. ĩ. eo. sæpe, qa oĩa illa capitula intelligunř de termino iuris. Alij tñ intelligũt idẽ in termino iuris, & in termino hoĩs, s. quod semper manet sñia rata; & hoc uř uerius; qđ sic probatur: qa ultra terminũ ꝓfixum appellationi

pellationi prosequendæ fine à se, siue à iudice, siue à iure præfigatur, appellationem prosequi non potest. Item nec de nouo appellare pôt: quia nec grauari potest. qa nec iudex, qui sententiando functus est officio suo, non hét ulterius ꝙ faciat. s̄. de of. dele. in literis nisi ꝙ exequatur. s̄. de offi. dele. significasti.

S V M M A R I V M.

1 *Quæ sit differentia inter appellationem, & prouocationem.*

Cum sit Romana [& euidenti cã] 2. q. 6. ei, q app. C. de tem. ap. aut. q ei. aliter. n. non conceditur biennium. uñ oportet eum necessitatē ꝓbare. j̄. eo. ꝯstitutus, & ex necessitate daretur triennium. j̄. e. ex rõne, ubi no. [prosecutus] s̄. c. proxi. [si uerò] interpositione, ut pateat rñsio alij membro, s. quando appellat ante sniam [prouocationes] de hoc not. suprà. de maio. & obe. dilecti. per omnia censetur iure appellationum

1 † est tamen differentia: quia propriè & stricto modo loquendo appellatio dicitur illa, quæ fit in iudicio. prouocatio uerò dicitur illa, quæ fit extra iudicium: sed iõ proprius dicuntur ad causam prouocationes: quia tunc fiet inceptio causæ, & appellatio pure & stricte dicitur in causa iam cœpta. Item si in iudicio appellasset, lapso termino non audietur ulterius super eo, de quo appellauit, ut patet in eo, ꝙ le. & no. suprà. c. proxi. sed quãdo extra iudicium appellat, etiam lapso termino audietur appellans quia hæc appellatio non proprie dr̃ appellatio, sed ad cãm prouocatio, nec pôt impediri, quin alio, iure se iuuet appellans [si autem] mõ loquitur, qñ appellatur in iudicio, sed ante sentẽtiam [cogitur] elapso termino appellationis prosequẽdę assignato [si raptor] sicut dicitur ab aduersario, sed ipse non confitetur [irrequisitum] hic not. ar. ꝙ in notorijs nec uocatione ad cãm, nec admonitione opus est. 2. q. 1. de manifesta. 9. q. 3. statuimus. ar. ꝯ. 12. q. 2. indigne. 2. q. 6. accusatio. So dicimus citationem necessariã. & uerbum hic positum, s. irrequisitum, expone, illa uice. sed prius requisitus erat uel dic, ꝙ non fuit requisitus per Paulum, sed per Appolinem discipulum eius.

AD hęc si una [uitare] nimis graue vr̃ ꝙ in ista decr. dr̃ ꝙ si aliqs semel appellauit ab aliquo, ꝙ in aliis possit eum recusare ut suspectũ iñ quidã sic plane intelligunt hoc habere locum in delegatis non ordinarijs. Item omnes dicunt, ꝙ si reprobata fuit appellatio, ꝙ postmodum non potest eum recusare: quia non grauauit eum; unde non debet ei esse suspectus. sed nunqd poterit eũ tm̃ durante cã appellationis recusare, an et postea, puta ppetuò? Alij dicunt, ꝙ hic non dr̃, ꝙ hæc non sit sufficiens cã recusationis, qa appellauit: sed dr̃, ꝙ nisi habeat iustam causam recusationis, oportet ꝙ sub eo rñdeat. & erat causa dubitationis, ut ipsi dicunt: quia ex quo in uno appellauerat, in omnibus suspectus uidebatur. rñdent non esse ita. uel loquitur sm̃ antiqua iura, qñ licebat ẽt sine cã appellare, & ẽt ita recusare: quia paribus passibus ambulant amplio & recusatio. j̄. eo tit. super eo. §. j. hodie aũt secus, s. quia non poterit hic appellans recusare iudicem, nisi subsucrit iusta cã, ut j̄. e. ut debitus & c. cũ sp̄ali [uitare] nisi committat graue crimen & manifestum. j̄. eo. proposuit: uel nisi sit ꝯtumax ad ꝓsequendã appellationem. nam tunc, sicut nõ potest appellare, ita nec recusare. s̄. eo. personas. j̄. eo. super eo. [uitare] ex aliqua iusta causa, non autem eo. ꝙ in alia causa ab eo appellauit.

S V M M A R I V M.

1 *Ad appellantem, non autem appellatum, pertinet iudicem eligere.*

2 *Non tenetur pars ius alterius partis dicere.*

SI duobus hæc decr. hét locum, qñ ex snia lata uterq; reputat se grauatũ. j̄. de testa. Raynaldus, & c. Raynutius: aĩs non uidemus, locũ hẽat. nam nõ credimus si ps grauata appellaret ad archiepm̃, ꝙ pars non grauata posset dicere, & ego appello ad Papã, & ego uolo, ꝙ appellatio, q̃ tu facis, agat coram Papa: quia cum ipse non sit grauatus, nõ

1 audietur appellans. j̄. eo. ut debitus. †nec est appellati eligere iudicẽ appellatiõis, sed appellantis. sm̃ antiqua iura, qñ poterat appellari sine grauamine, forte habebat locum hæc decret. etiam in alijs casibus [ueniens] corã suo iudice [iudice] puta epĩs. opo [iudicis] id est proximi superioris suo iudici, coram quo litigabat, scilicet archiepiscopi [citarus] is, qui ad Papam appellauit [uenit] coram minori iudice. ff. de iudi. si quis ex. ff. de in ius uocan. l. ij. [promulgata] à minori iudice [¶ Cognoueris]. ff. si quis in ius uoc. non iuuc. l. ij argu. ff. de act. empt & uen. l. j. in fi. nam, ut ibi dicitur, ex quo ordinarius certus est, certiorari non debet. ergo, si iudex tertius est, tunc nõ tenet excõmunicati. si aũt aduersarius sit certus, & non iudex, dicunt quidam, ꝙ mulcta & excõicatio imposita contumaci tenet, & processus in cã appellationis irritabitur. Alij dicunt s. l. ꝙ non irritabit; & quia si peteret cassari sniam, oportet eũ cãm assignare. & si cã assignet, q a tu sciebas me ad Papam appellasse, sic r & ipse rñdebit, & ego ad archiepm̃ appellaui, corã quo bñ poterã ꝓsequi appellationem. quis appellatio ad Papam psertur, si coram eo inciperet ꝓsequi, uel si ab aduersario peteretur. sed tamen archiepiscopus nõ debet eum exaudire in citatione, si ei innotuerit, quòd ad Papam appellatum sit, nec etiam potest, nisi partes consentiant, cum ex quo hoc nouit, iurisdictionem ad superiorem sentiat deuolutam. & ideo non tenet citatio, & per consequens nec eius sententia, argu. C. de sta. de sun. l. penu. Si autem ignorauit, cum iurisdictionem habeat, tenet citatio, & sententia excõmunicationis, & etiam in causa appellationis procedet lite non contest. si corã primis iudicibus erat lis contest. j̄. cod. titu. per tuas. & etiam idem, si erat de illis casibus, in quibus proceditur lite non contestata, de qbus le. & no. ut lit. non conte. qm̃ est rõ, qnia ignorantia facit tolerari ea, quæ fiunt ratione publici officij. C. de testa. l. j. ff. de offi. præ s. Barbarius melior ratio est, qnia iudex ordinarius est in cã appellationis, & in alijs suis casibus. & ideo tenet quod fit ab eo, nisi appelletur, uel recusetur. j̄. eo. solici

2 tudinem. ¶ †Sed dices, nonne hic aduersario noceret sua scientia? respondeo, ideo non nocet: quia scientia unius cum scientia alterius compensatur, sicut paria crimina, & c. j̄. de adult. c. penulti. & dolus dolo cõpensat ff. de dolo, si dolo. Item cum sit pars, non tenet dicere ius alterius partis, licet iudex non debeat admittere petitionẽ eius, si sciet: sed si ignorat, tenet processus eius, ut dictum est. imò plus uidetur dicendum. quia si postq̃ incœpit prosequi litem appellationis, ueniat, qui appellauit ad Papam, & uelit impedire processus eius, non poterit, sicut si præsens fuisset, & non contradixisset: quia qui abest contumaciter, non minor est præsente, in authen. ut omnes obe. §. si autem ille, & not. suprà de dilat. præterea. hoc tamen bene dicimus, ꝙ si ei una pars,

pars, cũ non appellatum esset, iuisset ad superiorem fal so secus dixisset ei q ad eũ appellauerat, uel si dolo tacuerit se renũciasse appellationi, & si iudex pcedat ad sñiam, totum reuocabitur uel conditione sine cã, uel p in integ. rest. uel per querelam falsi. ff. de iudi. si prætor, & patet in eo, qđ le. & not. s. de integ. resti. ex literis, & de exce. cum uenerabilis. §. intelleximus. sed non reputo eum aliquid dolo facere secũdum hoc. c. de quo hęc decr. loquitur, s. ex eo q tacet appellationem ad Papã factam: quia licèt præferatur appellatio ad Papam facta, tamen etiam coram superiore potest agi, si aduersarius non excipiat. Item credimus, q archiepiscopus, et si sciret appellatum ad Papam, hoc modo citare posset s. ut compareat, si eligat coram se prosequi cãm appellationis, tenere, ut si in casibus, de quibus no. s. de foro compe. licet.

SVMMARIVM.

1 *Executor nec in citationibus, nec in alijs iudiciorum ordinem seruat.*

2 *An eodem modo sit proceden. in termino dato ab homine, quo in dato a iure.*

3 *Nunquid appellatus circa finem primi anni, quando unus mensis tantum restat, possit petere confirmationẽ suæ sententiæ.*

EX ratione. [Impotentiam]. 2. q. 6. anteriorum authen. ut spon. lar. §. hoc quoq;, in auct. ut in me. lit. ap. 2. q. 7. biduum. §. si forte. ff. de nu. in tra utile. C. de tem. ap. auc. ei tñ in his casibus qui in prædictis ꝯcor. continentur, appellans ipso iure lesus est illapsus si aũt dolo alicuius priuati fuerit circumuentus, quominus appellationem prosequat intra tps, sibi pjudicari: sed hêt regressum ꝯ dolosum. ff. si qs cau. l. ij. §. fi. ff. de dolo, arbi. §. dolo eius, si sit soluẽdo: alias restituit ad psecutionem appellationis. ff. de eo, per quẽ fac. est. ex hoc. §. Item dicimus, si lapso primo anno facilitate sui retrahat à prosecutione appellatiõis lapso primo anno prudẽter faciet ille, q legitimo impedimẽto detẽtus est, ut nõ possit psequi appellati oẽ, si impedimentũ suũ ptestet coram iudice, à quo appellatũ est, petendo, ne pceda; & coram executore, ne sñiam exequatur, & appellet, si ꝯfecerit sed si hoc non fecerit, & iudex exequat sñiam anno elapso, tunc si nullũ subierat illum impedimentum, tenebit executio sine ulla citatio ne facta. cum eñ lapsu anni rata maneat sñia. C. de tem. ap. auc. ei q, si nullo impedimento detinet, iudex cã exeq pôt, & dêt, & si partẽ non citauerit. 1 ¶ Executor. n. nec in citationibus, nec in alijs solitũ ordinẽ iudiciorum seruabit: & tñ bñ fatemur, q si pars ueniat coram executore, & dicat sñiam nullam qñ cunque, audiendus est, & nisi audiatur, q iuste appellare pôt, ut no. s. de offi. dele. c. pastoralis. §. ij. & cum in iure. imò plus dicimus, q ét si non protestetur aliquid corã iudice, uel executore, nec excipiatur; tñ pendente executione & ea finita potest implorare officium iudicis, ut quæcunque facta sunt post appellationem eius in statũ pristinum reuocentur. j. e. bo. memo supra. de except. dilectæ, ubi

2 *¶ Executor. Adde, quod hic tenet Petr. de Anc. in cons. 269. inci. pro declaratione primi dubij, colu. 2. post med. & pro declaratione Innoc. hic uide etiam Car. in cons. 32. inci. in decisione, & elucidatione, col. fi. uer. sed si dicetur immediate, ubi intelligit hoc uerum, quando fit executio contra appellantem, & appellatio remansit deserta quia tunc*

no. qđ enim dicitur nõ ualere sententiam, uel etiam alia extra iudicium facta, non seruato ordine iudiciario uel à iure, uel ab homine statuto, ut s. eo. c. j. & 2. q. 1. deus s. de refer. cum dilectus. j. de censi. c. Romana. lxiij. di. c. si. & lxv. dist. per totum. supra. de ele. quia pp, & supra de offi. deleg. c. prudentiam. i. rñ. tunc habet locum, qñ certus ordo statutus est procedendi, & ille omittitur; qđ hic non est, quia executori nullus pfigitur ordo, ut dictum est. ¶ Item no. q licet loquatur de anno dato à iure, idem est, & eodem modo proceden dum in termino dato ab homine, licet aliqui dixerint, q statim elapso termino statuto à iudice, etiã si habeatur legitimum impedimentum: tñ sñia transit in rem iudica. ar. supra. e. psonas, cũ sit, & ar. p hac differentia. supra. de in inte. rest. ꝯstitutus, ubi no. ubi dr, q ꝯ temporalem præscriptionem statutam ab homine necessaria est restitutio, & tñ ꝯ tpalem pscriptionem à iure statutã non est necessaria. C. in qui. cau non est neces. in int. rest. l. fi. sed certe non est simile: quia hoc tempus appellationis psequendæ statutum ab homine succedit loco termini statuti à iure, & ideo eodem iure cum illo censeri debet, ut ff. si quis cau. si cum. § iniuriarum. sed illud tẽpus, de quo loquitur. supra de in inte. rest. ꝯstitutus, nõ succedit loco alicuius tpis a iure statuti: imò illi ciues de nouo sic ordinauerant inter se, Qui appellat, intra annũ dêt hre finitam causam appellationis, nisi impediat iusto impedimento uel iudicis, q a non pôt, uel non uult procedere in cã: uel aduersarij, q petit dilationem: uel pp suã infirmitatẽ, uel cũ cã uel impedimento suiipsius. s. appellãtis, q impedit uel pp suã ifirmitatẽ, uel tempest item, uel inopiã, q est no. uel pp aliam iustam cãm: uel impedimento testium, uel instrorum, q sine culpa sua hre nõ potuit. & pôt ét impediri à psequẽdo appellationẽ dolo cuiusq; extranei, & sic succurrit ei p beneficium restitutionis, ut no. supra. in prin. Colliguntur aũt pdicta in auc. de his, qui ingre. ad app. in princ. §. 2. 3. & 4. sufficit aũt appellanti incipere prosequi litẽ appellationis tali tpe, q si nullum inopinatum impedimentum interueniret, ante finem ann, sñiam petere posset. nec imputabitur appellanti, si aduersarius petat dilationem ad reprobandos testes appellantis: quia si reprobauerit, eis non obstantib. ꝯfirmabitur sñia ꝯ appellantem lata, si ex illis solis testibus erat infirmanda. Si autem non reprobauerit: uel si ex illis solis testibus nõ pendebat uictoria causæ, apparet q male petita & obtẽta fuit dilatio, & ideo non debet obesse appellanti. si uerò peteret appellatus dilationem ad probandum de iure suo, sicut & appellans habuit ad probandum de iure suo, nec h re dilatio imputabitur appellanti, argu. C. de tempo. in integ. rest. pete. in prin. & uidetur, q si tãtum per unum diem postquam appellationem cæpit prosequi, fuit impeditus, quominus intra annum posset petere sententiam super causa appellationis, q totus annus ipso iure sine beneficio restitutionis sibi indulgeatur à iure, sicut satis apparet ex præal. auct. de his, qui ingre. ad app. sed secus est, si beneficio restitutionis ei subueniatur: quia tunc non restituitur sibi tempus, nisi tantum, quantum fit, ar. ff. ex qui. cau. ma. in integ. rest. ab hostibus. §. fin. ¶ Item quando de uoluntate partium differtur causa appellationis, ut quia itur ad arbitros uel cõsimili, tunc ipso iure recuperat tempus, q remanserat deanno, in auct. de appella. §. deinceps, collatio viij. 3 ¶ Item uidetur, q appellatus circa finem primi anni, quando

non citat executor ut de etiam Bart. & ibi doct. in l. à diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iudi.

2 Quando unus mensis. Ad hæc dicta in notem. uide Card. in consilio suo. xcvij. incip. uidendum est de duobus maxime in ij. & iij. colum.

q̃ñ unus mensis [2] tm̃ restat, ꝙ possit petere confirmationẽ suæ sententiæ, licet præal. auc. de his, qui ingre. ad ap. §. iij. col. 5. uideat dicere ꝯ sed rõnem nõ uideo, & de hoc no. ꝯ. e. oblatæ imo plus uĩ, quia ex quo appellans fecit citare appellatum in cã appellationis, & si hæc citatio emanauerit in principio primi anni; tunc extunc appellatus habet potestatem appellandi, & petẽdi cõfirmationem suæ sententiæ non expectato mense iuxta fi. primi anni: quia sic obtinet in cã principali. C. quomodo, & qñ iudex auct. qui semel. uĩ enim, ꝙ multofortius debet obtinere ,pcessus prædicta auc. in cã appellationis. C. de tem. ap. cum autem. §. illud etiam. & hoc qdam concedunt alij uerò ꝯ. i primis ast prædic. auct. de his, q ingre. ad ap. §. quia enim, multũ uĩ ꝯtradicere. ubi dĩ, ꝙ si etiã in medijs certaminibus causam appellationis deseruit; tñ finem biennij expectare debet ad hoc, ut petat sententiam. & dicunt isti prædictam auct. qño & qñ iu. q̃ loquitur in principali cã, non est trahenda in causa appellationis, quæ habet statutum suum tempus. Item uĩ, ꝙ si post finẽ primi anni, uel secundi feratur sentẽtia in firmationis primæ sni s, & postea appellatus petat mãdari executioni sententiam primã, tanquam quæ lapsu primi, uel secũdi anni transierit in rẽ iu. obstabit exceptio rei iud. ex secunda sententia. nec auditur, si dicat, ꝙ ante sentẽtiã infirmationis sentẽtiæ post lapsũ anni rata manet sententia, qa prætextu nouæ defensionis non deberet retractari sentẽtia secunda infirmationis. ꝯ. de re iu. inter. C. de transac. sub prætextu. nec ob. si dicas, ꝙ non ualet scda sentẽtia ꝯ primam latã: quia fm̃ hoc nũquam ualeret sententia appellationis primam infirmans. sed nec sup eodem est prima sententia, quæ est in cã principali, & scda, quæ est in cã appellationis. Item ar. prædic. auc. de his, qui ingr. ad ap. §. ij. uĩ, quia ẽt si in tertio anno, uel ultra impediatur exequi appellõnem, ꝙ ipso iure habebit quartum, uel ulteriorem annũ. sed nobis magis uĩ, ꝙ ultra fatalem fm̃ nullum fatalẽ habebit, sed ꝑ bñficium restitutionis ei succurretur, & restituetur ei tẽpus tm̃, quantum fuit impeditus prosequi appellationẽ, ut patet in eo, quod no. ꝯ. e. gl. uer. sed secus est, & iudex autem appellationis nõ põt artare tps, nisi ex magna cã. ꝯ. eo. oblatæ. ff. de re. iud. l. ij. & iiij. §. si quis con. Itẽ bene imputatur appellanti, si modicum tps restat sibi de anno, quo non potuit causam prosequi pp impedimentum, si ipso impedimento cessante non incipiat causam intra annũ, licet in anno nullo mõ eam ualeat terminare qui. n. aliud dicit, cãm dat prorogationi litium cõtra id suprà de dolo & contu. finem.

MEminimus [citatiotiem] dic, ut diximus infrà e. ti. ut debitus.

SVper eo [appellationem] Olim etiã frustratorie, hodie a grauamine [supersedendum est] a iudice, a quo appellatum est, quousque cognoscatur de appellatione, & non, ad quem appellatur: uel dic, ꝙ ideo dicit supersedendum, ut per hoc, ꝙ supersedet exceptioni appellans renunciet appellationi, & sic procedetur in causa; sine illa] qualis est pacti de non petendo rem iudi. & consimiles peremptoriæ exceptio enim, sine qua potest principale terminari, est exceptio, quæ competit certis ꝑsonis, ne conueniantur ultra, quam facere possunt, de quibus habes. ff. de re iud. sunt quædam, & l. sequentibus nam si negetur debitum, & nihilominus tales proponantur exceptiones, licet super exceptionibus appellecĩ, nihilominus procedetur in principali, & dicunt quidam coram eodem iudice, ẽt si sit delegatus sed uĩ ꝯ, quia p appellationem suspenditur iurisdictio, ut ꝯ. de offi. del. pastoralis. §. præterea ff. ad Turpil. l. j. in fi. unde alij dicũt, ꝙ hoc non põt habere locum, nisi in ordinario, nec etiã coram illo, si recusetur ut suspectus ꝯ. cod. ad hoc sed si sane intelligatur hæc decre. non dicit, ꝙ coram iudice, a quo appellatum est in exceptione, possit agi de principali, sed simpliciter dicit, ꝙ agi põt, & est supplendũ coram competenti iudice, arg. ff. de iudi. eum qui, & suprã de auc. & usu pal. c. pe. non coram eo, à quo appellatũ est uel potest sic poni casus. Ioannes petit. c. a Petro inducit Ioan. de probando debitum testes. obiecta autem exceptione criminis ꝯ unum, iudex eum per interlocutoriam repulit, a qua Ioannes appellauit. dĩ ergo hic, ꝙ si probata exceptione ꝯ unum testem, toti causæ fiat præiudicium, puta quia ipsius testimonio repulso, non probatur debitum, & per consequẽs toti causæ supersedere debet, quousque cã appellationis fuerit terminata. sumitur ẽt hic ar. a ꝯrio sensu, ꝙ si per repulsionem illius testis nõ fiat præiudicium toti causæ; puta quia p alios duos sufficiẽter probatur debitum, nõ supersedebit principali causæ, sed nec in appellationis cã procedetur, qa non interest eius appellationem prosequi, cum etiam ipso teste repulso de suo iure liqueat, ar. ꝯ. ti. proxi. cum I. & A. Item põt dici, ꝙ si condemnatus in expensis pro contumacia appellet, nihilominus iudex, à quo appellatum est, siue ordinarius, siue delegatus in cã principali ꝓcedet, ar. hic & idem est in similibus. hoc tñ est difficile. Item põt habere locum, ꝙ hic dĩ in dilatorijs solutionis. Alij dicunt, ꝙ hic cessat ar. a contrario sensu [de]i. pro [prorũpit] sic. c. appello, ne ꝓcedatis quia falsum est rescriptum, uel per falsi suggestionem obtentum deberet. n. adijcere dico rescriptum falsum, & paratus sum hoc probare; & si negauerit iudex, appellare potest, quia grauat. ¶ Alij dicunt, ꝙ licet iusta sit appellatio ista, tñ decr. non loquit in isto casu; sed is est sensus decr. quod si aliqui appellat, ne iud. dele. procedant, quod rescriptum ad eos impetratum est per falsi suggestionem, nõ ualet talis appellatio, & hoc probãt multis rationibus. prio, quia nõ omnis falsa suggestio impedit iurisdictionẽ, ꝯ. de resc. sup literis, qa ergo est falsi suggestio, q̃ impedit iurisdĩõnẽ, & ẽ falsi suggestio, q̃ nõ impedit, nõ sufficit sic in gñe ꝓponere, sed ad singularia ꝑuenire oportet, ar. ff. de iu. fi. in fraudem. Itẽ est & alia rõ, quia licet proponat quis talem cãm appellationis, uel exceptionis, non tñ appellans debet recedere, quin cõpareat coram illo iudice, nisi prius iudex uel expresse, uel tacite admittat, uel renuat appellationem recipere. ꝯ. e. ex parte. M. hic autem emissa uoce appellationis, non expectato, ꝙ iudex eam exceptionem admitteret, uel repudiaret, incontinenti recessit, nec ulterius coram iudice uoluit comparere. & hoc est, quod dominus Papa hic intẽdit remouere. [differenda] sed quam citius poterit fieri, dirimenda supra tit. proxi. c. ij infrà e. interposita immo ferenda est sententia nõ super falsi suggestione, sed super principali, si causa talis est, in qua proceditur lite non contest. uel contra talem appellantem contumaciter recedentem fertur sententia excomunicationis, uel missio in posses. supra ut lit. non contesta. tuæ.

SVMMARIVM.

1 *Iudex quo casu non debeat etiam altera parte inuita differre sententiare, & quid si cõmutatur alicui, ut instruat causam* *intra*

intra terminum, nec tamen recipiat in dicto termino ullam instructionem, quid agit index in nu.2.& 3.& 4.

DE appellationibus [leui] Idem ẽm leges, C.de ap. & in maioribus.

SVper eo [appellandi] dummõ grauetur, alias.n.nõ licet.j.e.ut debitus [in casibus] 2.q.6.non soleot, uer. ante sententiam, & in casu, qui e st.ff.de satisda.cog.arbitro, quamuis quidam dicaoi cootra.fi.a qui ap.nõ licet. l.ul. [deferendum] nisi à grauamine imminente, uel cõminato, & tpe debito.j.eo.ut debitus [ita] & si iusta sit causa suspitionis, recusari potest, & non aliter j.eo.cum

1 spãli ¶ † Certum] qñ lis mandatur decidenda intra certum tps, si sit hoc de consensu partium, aduenicte termino iudex ad petitionem partis alterius, ét altera parte contradicente, & petente terminum ad probandũ de iure, & etiam pp hoc appellante, oon differret sententiare, hoc n.ipso, q consensit in terminum, reputandus é talis terminus peremptorius, & etiam reputandus est pro cõclusione in cã, nisi nouum & incognitum impedimentum superueniret, quare pbationes inducere oon posset, quia tũc uel bñficio restitutionis in integrũ, uel cõmuni iure subueniretur ei, sicut est in termino iuris, ut no. s.e.ex rõne. si aũt certum tps taotum ad petitionem alterius partis pfixum est, tunc ad petitionem illius partis ooo differetur sententia ultra tpis statutum, quia sic consensisse uẽ, sed alteri parti noo præiudicat, quin déat habere moderatas dilationes ad pbandum de iure suo: tñ iudex dilationes iuris iure non dẽt diminuere in hoc enim uẽ delegans gratiam facere impetranti: sed oõ dẽt sic diminuere, q omnino ius partis, quæ de iure suo intra tam breue tempus nullatenus docere potest tollat. ff.de adm.tu tutor, qui re.§.j.& no.s.de offi.dele.de causis.& hoc casu itra dilationes datas reo imperator utetur suis rationibus.C.de rest.petcodæ, nũquam tñ ultra terminum præfixum poterit iudex in cã procedere, nisi de consensu partium procedat, ut hic, & s.de offic.dele. de causis.& per omnia idem uẽ, si negocium intra certũ tps instruendom mandatur, & postea remittendum, quia hoc tempus pro termino peremptorio est habẽdum ita, q de cætero non admittentur ad probandũ etiam corã

2 iudice, ad quem fit remissio.¶ † Et pp hoc dicunt qdam, & forte bene, q si alicui committitur, ut intra certũ tẽpus instruat causam, & ex tunc remittat instructam, q si psentauit huiusmodi literas iudici, ipse iudex aduenıẽte fine termini ẽ nulla recepta instructione in causa, & etiam non citato reo intra dictum terminum, pôt tũc citare reum, & pôt præfigere terminum reo, q cõpareat coram delegante io negocio processurus.nec pôt dicere reus se grauari, quia actor de cætero non admittitur ad ageodum de eo, super quo uoluit instrui causam, sed sibi imponetur ppetuum silẽtium, & sibi imputet, q intra terminum noo probauit, quæ in rescripto continebantur.C.de inge.manu.diffamari.[Nec oalet, si opponas, q ordo omissus est, qui in rescripto continebatur, secundum quem debuit primo causam instruere, & postea remittere.s.de rescr.cum dilecta quia bene instructa est quia sententia pôt ferri contra impetrantem uel dic, qd hæc duo sunt principalia mandata; unum de instructione, aliud de remissione unde uno omisso pôt aliud facere supra de do.& contu.cum dilecti.¶ Alii tñ dicunt, & forte melius, quãtum io hoc, q nisi primo citaoerit partes ad procedendum super instructione negocii, q non potest negocium remittere, quia merus citatorum est. ¶ Item iudex non est ante quàm incipiat uti iurisdictõe

3 suprà de off.dele.gratum, relatum.¶ † Post, quàm autẽ citet, forte pôt remittere, & remittit negocium instructum cum sua instructione, s.quia dicet, qũo citasset partes, & q actor uoluit procedere. Item, si expedit, dicet, qoomodo reo dedit potestatem dicẽdi, qd uellet. & sic de alijs factis, & omissis. Item uẽ, q iudex, ad quem huiusmodi commissio impetratur, debet condemnare actorem in expensis, si fecerit citari reum, & nullam probationem induxit super instructione causæ, ar.supra de re scr.cæterom, in fi.& supra de dolo & cont.finem sed sem per debet remittere, qoia sibi expresse hoc mandatum est, licet aliqoi cootradicant. superior autem, ad qoem remittitur cã, bõ examinabit omnia: & omnibus examinatis admittet, oel repellet actorem, uel reum ad probã dum, & alias eos puniet in expensis, uel aliter, prout ei

4 de iure uisum fuerit faciendum. alii tñ dicunt huiusmodi terminum uim peremptorii oon habere.¶ † Si autem mandatum est, q instruetam, uel non instructam remittat, tunc satis dici pôt, quod post remissioné poterit sibi dari noua dilatio, quia nec expresse, nec tacite consensit hunc terminum esse peremptorium. immo in contrarium innuit, quaodo dicit, quòd non instructam remitteret.

PEruenit [qui] s.lædentes. [compellas] hodie non admitteretur talis appellatio.j.e.ut debitus [appellationis.s.e.cum sit Romana, in fi.

COnsuluit [Notorium] suprà c.proxi. [deferẽdum] hodie, siue sit occultom, siue maoifestum, non licet appellare, nisi grauetur: & si grauetur, semper licet.j. e. ut debitus. [notoria] dic, ut diximus infra de coha. cleri.& muli.tua. [conueniens] supra eo.cum sit [psequi] supra e.c.proxi.

SVggestum [Reportasse] ante citationem, quia si post citationem, tone non esset dubium, quia si post citationem, tũc nõ omitteret procedere primus iudex s.eo. memioimus. [decr.] meminimus.

AD præsentiam [tuam] Eboracẽ.archiepi, cui scribitur [excommunicatus] qoia post appellationem lata erat sententia [absolui] ad cautelam.j.de sen.exc. per tuas.uel dic, q etiam si non absolueretur ad cautelam, sed simpliciter tñ admittetur ad probãdom, quòd excommunicatio non tenuerit.& ideo si noo ligatus diuinis se immisuit, non incurrit irregularitatem sicut hic apparet [diuina cantauit] licet enim ab alijs sit uitandus infra de seoten.excom.per tuas; ipse tamen non debet se gerere pro excommunicato, ut hic, si de appellatione sua confidit.

CVm teneamur [Liceat reformare] hoc locum hẽt in ordinario, sed forte idem in delegato, si aduersarius, qui appellauit turbat infrà e.an sit.& est casus, obi post appellationem a se factam iudex exercet iurisdictionem suam alius casus est supra eo.si duobus alius casus est, quòd pôt breuiare terminum præfixum a iure, uẽ a partibus præfixum supra eo.personas. alij dicunt bene hoc speciale in archiepiscopo Cantuareñ. qui priuilegio speciali habent defensionem omnium appellantium Cantuarieñ.prouinciæ.

COnsuluit [Deferendum] hoc credimus correctum quantum ad ea, qoæ in iudicio fiunt, cum nõ liceat appellare sioe causa.j.e.ut debitus, & c.cum causa quaotum uerò ad ea, quæ extra iudicium fiuot, credimus, q ualeat appellatio etiam non expressa certa causa, dummodo aliquid, uel dicatur, quare timere possit, & postea sequitur grauamen. aliter enim non admitteremus appellationem extra iudicium factam pp multas absurditate:

dicates, quæ inde se quererentur, & arg. ī e. ad audientiā, & c. bonæ. ¶Et à futuro grauamine possum appellare, ne graues me in tali facto puta, ne quis molestaret eū super possessione sua, ī eo. bonæ. Item, si aliquis ab aliquo aliquid peteret extra iudicium, & ille, à quo petit, appellaret, ne eū grauaret, quia intelligitur appellare, ne cum grauet occasione petiti, ualet appellatio, ī eo. dilectis; & sic inte ligitur, ī e. ad audientiam. sed licet talis appellatio precesserit: sed tñ ex alus causis, quæ factum, super quo appellatum est, non tangunt, feratur sña, ualet sña, ī e. cum teneamur, & c. super eo. j. rñ. & c. ad hoc. Item extra iudicium ualet appellatio ita generalis, q nulla persona exprimatur; dūmodò factum sit certum, ī eo. bonæ, in prin. Item no. q appellans nūquam debet petere reuocari, quicquid post appellationem factum est, sed quicquid ꝑ appellationem factū est & eius annexa, ī c. solicitudinem, ī de procur. auditis.

SVMMARIVM.

1 *Rex præponitur Archiepiscopo in uocatione epi, uel prælati.*
2 *Obediendum est Papæ nulla obstante præceptione.*

CVm parati essemus [in legatione] quę bene excusaret. 18. distin. si eps. 63. dist. Salonitanæ. in aut. quo opor. epis. §. illud. 22. q. 8. si autem uobis, & supra de offic. delega pastoralis. §. ult. arg. contra 23. q. 6. quo ausu. reprehensibile. 25. q. 1. omne. 22. q. 10.
1 quicunque. ¶†Nos credimus, q si Archiepiscopus uocet aliquem epm, uel alium prælatum ad concilium, uel ad causam, & Rex siue ante, siue post eūdem uocauerit, licite poterit ad eum uenire, & mandatum archiepiscopi intermittere. est. n. regi honor deferendus; & sic intelligo pdicta. c. sed si archieps ei mandaret, non obstante præceptione regia, debet obedire archiepo, cum sit de eius iurisdōne, & non regis, & magis est obediendum spiritui, q carni, ī de ma. & obe. solitæ. & idem dicimus in Patriarcha, si subditum sui archiepi uocauerit, potius obedire Archiepo, q Patriarchæ, nisi in casibus, in quibus deuoluitur iurisdō ad Patriarchā; & sic intelligo ꝯria.
2 ¶†Papæ aūt semper est obediendum nulla præceptione obstante tam rōne honoris, q iurisdictionis. 11. q. 3. qui resistit. & quod diximus in ordinariis, idem intelligatis, ī de qtb. ord. pastoralis, §. ult. tñ circa eos debet considerari, utrum procurauerit se uocari, & tunc non prosit, in nō, ī de offi. dele. pastoralis, §. fi. ff. si qs ca. l. ij. §. ult. & an habeat regalia, ne me c. 23. q. 6. §. ecce, ī de ma. & obe. solitæ: & q uocat, diligenter attendet, qs maiori necessitate ducat, & qui prius mandauerit, & cui prius fuerit obligatus, & qs maior sit, & multa alia, q occurrere possunt, & q multum ualent ad excusationē.

AD hæc [q ecclesiæ] hic non erat appellatum, nec etiā iurans petebat ab excōmunicatione absolui. per tale enim iuramentū non tollitur appellatio, si grauetur. alias. n. sine grauamine non licet hodie appellare, siue iurauerit, siue nō. ¶Iudicio] ꝑ contumacia: secus, si ꝑ offensa, uel alio certo artic. ī eo. c. px. [appellant] ex aliqua cā de nouo accidente: uel ſm uetera iura etiam sine cā licebat appellare, ī eo. cum sit Ro. tñ satis uidetur innuere sequens decr. q in hoc casu, s. qñ iurat, non licet appellare sine cā, ne aliquid ei præcipiatur occasione præstiti iuramenti, uel ne præceptum iniunctum faciat, infra cap. proxi. uel post absolutionem appellat in ꝓsecutione iudicij [xl. dies] uel plures, uel pauciores ad arbitrium iudicis, supra eo. cum sit Rom.

QVæstioni [absolui] cum esset excōicatus ꝑ maleficio; & ita non est ī. ī c. px. [antequā] & sic ꝯstat appellationem iniustam, cum nihil ei mandet. si aūt ei mandaretur aliquid, teneret appellatio, ī c. pxi. & ita non est ꝯ, nisi cā subterfugij faceret, ut hic: uel hic loquitur de mandato facto ante excōicationem, & ꝑ quo
1 fuit excōicatus, qd oino adimplere debet; nec ualet appellatio sup eo interposita, q fugiat illud adimplere. [iuro] q. d. ꝑ absolōnem, quā petiit, & infm, qd ꝓstitit, uī acceptasse iurisdōnem prioris iudicis, & quicqd factum est coram eo, & etiam renūciasse appellationi, si fuerat appellatum, ī de offi. dele. gratum. ī e. solicitudinem, ī de re iud. qd ad ꝯsultatio. fateor tñ, q si taliter excōicatus ab eo peteret absolōnem, cum ꝓtestatione, s. q salua sibi esset appellatio, non uī renūciare appellationi, cum in ea sit periculum, & bene tenet absolutio, quāuis negotium principale ad superiorem sit delatum ꝑ appellationem, ī de sent. excō. sacro. §. fi. ī eo. qua fronte. §. j. sed si sine protestatione peteret absolui, tunc renunciare uī, cum iudicis appellationis sit absoluere, ī de sent. excōm. ꝑ tuas, in fi. alij dicunt, q iudex, à quo appellauit, nunquam pōt absoluere, nisi appellans tacitè, uel expressè appellationi renūciet [iuramento] hodie nō credimus differentiam, siue iurauerit, siue nō cum non liceat appellare, nisi à grauamine.

PRæterea de his &c. de hoc dicitur, supra eodem. Ad hæc.

COnstitutis [post appellationem] interpositā à plebano, & primicerio, ne Archid. eligeret, cum esset
2 excōicatus, uel ne. c. eligeret, cum esset excōicatus. nō. n. admitteretur appellatio, nisi rōnabili cā assignata, ī de his, q fi. à ma. par. ca. cum in cūctis. uel pōt dici appellationem tenuisse etiam sine cā. & decr. non ꝯdicit, q loquitur qñ appellatur à minori parte [excōicationis] latæ in Archid. uel in cantorem electum [elegerint] in eodem contextu, supra de elec. congregato: secus, si ex interuallo, supra de elec. considerauimus, dudum, & c. auditis, ubi de hoc not. [appellatione] quā emisit, nec alij elegerent simpliciter, uel sine consensu suo.

PRoposuit [appellatum] aliqua iusta cā, non ea: qā ab eo appellatum est in alia causa, supra eo. ad hec, ubi no. uel dic, q suspectus dī ex ea cā: qa ab eo appellatum est, ut in decr. præal. no. [suspectus] ex alia iusta cā, non ex ea, qa ab eo in alia cā appellauit. ¶Graui & manifesto] no. q si qs accusatus est de graui & manifesto crimine, non admittitur recusatio: secus, si esset graue & non manifestum, uel è conuerso. 3. q. 5. quia suspecti [actui] .i. quia est notorium factū actus ꝑmanentis.

SVMMARIVM.

1 *Iudex licet appellationi detulerit, potest tamen etiam de iurisdictione se intromittere.*

QVa fronte [canonicum] 23. dist. in nomine, & 1. q. 2. c. præceptū [debitū] ad minus ꝑ tribunali sedere debet. 23. dist. illud. 47. dist. de Petro. & licet facere in domo regis sit malū pp sequelam, factū tñ tenere credo, dūmodò fiat cum causæ cognitione, uel alio modo legitimo: alioquin erit nulla, si omninò fiat contra iuris debitum, ff. de arbi. qui tamen. §. si arbiter, C. de sent. cum sententiam, & l. platam, & supra ti. proxi. c. j. ¶Iudex] qui excōicauit, à quo appellatū est, ī de sen. exc. sacro, & ſm hoc loquit gl. uel dic, q loquitur de iudice, ad quē appellatū est. sed & tunc remaneret eadem obiectio, cū ꝑ eo ꝑ appella-

pellationem reuocetur iurisdictio, ut hic dicit. [decedat] cum.n. uel aduersario obsit, non est hominum malicijs indulgendum, ff. de rei uin. in fundo. ¶†Absolue re] no. q licet iudex detulerit appellationi, tñ adhuc se intromittit de iurisdõne, s. quia absoluit, & qa cautionem recipit noie ecclesiæ, & sine mandato, qđ etiam est spãle. sed qđ si appellans uelit absolui? Rñ. si simpl'r absoluatur, renũciasse appellationi nř. si uerò protestetur se nolle renũciare appellationi, bene ualet, cum sit iusta cã protestandi, & eps malefacit, nisi eum absoluat. Alij tñ ḡdicunt, ut no. ī. e. c. qđni. nec hæc decr. dicit, q primò fuit appellatum, sed q appellabat, ne absolueretur [conquerunt] coram plato excõicatoris. dicimus ut absoluant a superiore, siue à plato eius, q excõicauit, etiã si nõ sit appellatũ [dicimus] si excõicator noluit eos absoluere. prio.n. ad eũ remittẽdi sunt, ī de offi. or. ad reprimẽdã [ad appellandũ] .s. ne absoluant.

Reprehensibilis [uel excõicationis] 16. si quis suadente. 81. dist. si qs amodò, ĵ de sen. excõ. tua. 1. q. r. reperiuntur [disciplinam] de hoc no. ī eo. ad nostram, & ī de offi. ord. licet in cor. [neglexerit] ī eo. cum sit Ro. p tuas [pprium] alias nõ. 14. q. 6. c. j. 16. q. 6. illud. [faciat] antequã procedatur in negotio, ĵ c. sæpe. C. de iud. sancimus. ¶Hoc] qđ sequitur, s. ne religiosi &c. q. d. in prin. §. diximus de oibus clericis, & hoc idem multo fortius dicimus in religiosis. de eo asit, q maximè dictũ est, s. de refusione expensarum, intelligi nõ potest, cum monachi non habeant proprium. 12. q. 1. non dicatis. [regularem] repete, quæ diximus, ī eo. ad nostram.

Ad hæc [pareant] ī eo. cũ sit Ro. personas [eligãt] si partibus placuerit, uel ad superiorem remittat, ĵ eo. cum speciali. olim aũt secus erat, ī de so. compet. si quis contra clericum. 11. q. 1. peruenit, & secus ſm leges, C. de iudi. cum speciali, nisi uelis exponere quæstionem, s. de suspitione.

Peruenit [appellasse] hoc ſm iura antiqua: hodie non audiretur, nisi grauaret. Item factum recitat, quia nõ sufficit, s. intra tantum tẽpus iter arripere, nisi Apostolico conspectui se præsentet, ī cum sit Romana. ¶Cõmittas] hoc põt facere iudex post appellationem: quia hæc res dilationem non capit, ff. de app. reci. l. ult. ſm Ala. uel loquitur ſm antiqua iura, ubi concedebat frustratoria appellatio. hodie aũt cum non liceat appellare, nisi à grauamine, secus, infra eo. ut debitus.

Consuluit [à Rege] hic uult dicere, qđ Rex Franciæ nomine Iudæorum appellabat, ut eis mancipia Christiana retinere liceret. uel eius est sensus, qa Iudęi à Rege appellabant, quòd eos phiberet mancipia Christiana retinere. [detineãt] uidetur. s. & hic est appellatio ḡ canonicas sanctiones. 54. dist. mãcipia, cũ nõ sit admittẽda, nisi à grauamine [decreti] 54. di. mãc.

Ad hæc [ipsum] appellantem; & hoc est, quod sequitur, qui appellationis. s. ī eo. suggestum. dic, ut no. infra eo. ue debitus.

De priore [enormitates] nebi gratia, prior præcipiebat, q consentiret donationibus, quas faciebat consanguineis, uel illicitis alienationibus, uel q nemini diceret de cõcubinis, quas tenebat. vnde canonicus ipse appellauit. ipse prior non deferens appellationi eum suspendit, uel excõmunicauit. vnde de hoc præcipitur ire ad curiam satisfacturus. [tanto excessu] q iuste appellationi non detulit. 2. q. 6. de cetero.

Quia nos [infamia] idest publico & infami crimine [respersi] à qua se purgare nequeunt. 2. q. 6. presbyter. uel dic specialiter in regularibus, ut pro solla infamia possint remoueri [conuicti] etiam sine ordine iudiciario: alias nulla esset dubitatio.

Ad aures.

SVMMARIVM.

1 *Cũ cognitione procedi põt contra appellãtem extra iudicium.*

Ad audientiam. [subiecit] si aũt Papa recipiat aliquem sub protectione, parum ualet, ĵ de priui. ex parte tua [subiecit] maximè. idem. n. est, & si non subiecisset se sedis Apostol. protectioni, cum sine cognitione fuerit condẽnatus, ut infra sequitur. nusquã. n. ualet snia in principali lata, non seruato ordine iudiciario. ¶Vel dic, q obtinet hoc extra iudicium, ubi tantum prodest suppositio protectioni, quãtum appellatio, quæ tunc intantum ualet, quãtum ab ordinario interponitur, q à tẽpore appellationis cessare debet, q nihil contra appellantẽ faceret sine cognitione; & si fecerit, nõ tenet. & sicut olim poterat appellari & ante iudicium, & post, ita poterat se supponere ptectioni Papæ; & sic post ferretur sententia excõmunicationis, uel alia sine causæ cognitione, non ualebit. ¶In hoc autem minus habet protectio, q̃ appellatio: quia protectio non ualet nisi contra grauamen. & grauamine semoto procedere potest: sed appellatio in totum trãsfert causam ad superiorem. & non credunt quidam ptectionem sublatam uel mutatã. melius dicitur, qđ per oia equiparatur appellatio, & suppositio protectioni. ¶†Cognitione] hic colligitur ar. 1 à contrario sensu, q cum cognitione põt procedi cõtra appellationem extra iudiciũ & reuocat factũ ad audientiam superioris, ut not. infra de his, quæ fi. à ma. par. ca. e. j. supra de mai. & obed. dilecti. sed rñ quãdo appellatur à iudice siue in iudicio, siue extra, nunquã reuocatur factum ad audientiam Papæ, uel superioris, nisi grauetur, uel quia ordinem nõ seruat, ut hic, uel alio mõ, ut infra eo. ut debitus; & sic loquitur, infra eo. cordi. sed si appellat à grauamine aduersarij, similiter nõ iuuat appellatio appellantem, nisi sequatur grauamẽ. sed si sequatur grauamẽ, tenet appellatio ad Papam facta, infra eo. bonæ. [sententiã] siue excõicationis, siue aliã.

Accepta conquestione [cã] appellationis: sed principalis bene remittetur ad eos, si defecerint in cã appellationis: imò qđ plus est, etiam si probetur cã appellationis uera: tamen remittitur ad eosdem iudices, puta si iudicauerunt nõ esse suam iurisdictionem. nam in hoc casu etiam probata uera cã appellationis coram superiore, s. q iurisdictio sua est, tñ ad eos remittitur causa: quia aliter nõ tolleretur grauamen: quia à grauamine appellatur, ĵ eo. ut debitus. 2. q. 6. §. fin. & si ḡriũ diceretur, appellans iniustè ḡsequeretur snã uoluntatẽ iniustam; & appellans iustè, suo desiderio fraudaretur.

Postremò [consanguineus] intra quartum gradum, infra de consang. & affini. non debet. uel usque ad gradum, ubi admittitur successio, insti. de agna. succes. [eodem] secus in alio.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio non releuat interdictum.*
2 *Suspensus à beneficio ecclesiastico, si appellat, non abstinet à beneficio.*
3 *Interdictum, & suspensio similitudinẽ habent cũ excõicatione.*
4 *Quis ordo sit seruandus in suspensionibus.*

Ad hæc

1 AD hęc.†[Interdicto] ab officio, & sacris. nam in his nõ releuat appellatio interdictum, quin illud. seruare debeat. trahit.n.secũ executionẽ, sicut excõicatio.j.e.past.§.ult.in prin.& irregularis est interdictus,si quantũcũq; appellet,durante interdicto ꝙ fiat,ar.11.q 3.si quis presbyter,in e.se. ¶In spũalibus in dubiis semper obediendum est, & in tutiorem partem declinandum.s.de temp.ord.ad aures. secus autem diceremus, si interdiceret ab ingressu possessionis, uel cuiuscũq; alterius rei. nam ibi suspenderetur interdictum per appellationem.s.de rest.spol.ex conqũone, cum generaliter non solum diffinitiua snia,sed etiam mandatũ suspendatur.s.de re iud.qđ ad consultationem.j.de no.

2 ope.nuncia.c.ult.¶Idem uidetur dicendum, qñ quis suspenditur à beneficio ecclesiastico tantum:quia pp suspensionem talem,si appellet,nõ abstinebit a beneficio, sicut & in temporalibus obtinet,ut præmissum est; unde si appellauit,beneficium percipiet, sicut prius, quasi à quadam tpalitate uideať suspensus; & hoc uideť probare.j de sent.excõ.cum medicinalis.§.si quis autem, in uerb.ab ingressu ecclesiæ & diuinis, &c. alij tamen dicunt idem in omni suspensione ecclesiastica, & interdicto,s.ꝙ appellatio facta non suspendit interdictum, cũ

3 hæc decre.non distinguat. ¶†Et uo.ꝙ interdictum, siue suspensio ab officio, uel inofficio habet similitudinem cum excommunicatione in eo, quod hic dicitur,s.quia neutrum per appellationem suspenditur, ut s.not.Item quia, necesse est præcedere monitionem in interdicto, à beneficio, uel officio, nisi quando fit pro pœna.s.eo. reprehensibilis.Item ꝙ similis pœna excommunicato,& interdicto ab officio celebranti infligitur.j.de cle.excom.mini.c.3. Item ꝙ cum iuratoria cautione uterque absoluitur.j.de senten.excom.uenerabili, super eo, ꝙ monachi.s.eod.quia fronte.§.ult.Item ꝙ utrique præstatur absolo ad cautelam.s.de excep.apostolicæ.j.de senten.excom.c.uenerabilius. Item ꝙ tenet,& si nullus ordo obseruetur, ar.11.qõ.3 si quis presbyter, & hic.

4 ¶†In aliis autem suspensionibus est ordo iuris seruandus: alias non nocet.s.de in integ.rest.c.2.nec sunt in aliis suspensionibus prædicta necessaria: sed ea obseruanda sunt, quæ in aliis interdictis, uel pœnitentiis imponendis obseruari debent. & capitula, quæ dicunt prædicta in suspensione necessaria, intellige in suspensione, quæ fit ab officio, & beneficio, uel officio tantũ, uel sacramentis, & hæc uera sunt, ubi suspensio, uel interdictum ab officio fit pro contumacia. nam si imponatur pro pœnitentia, tunc frustra præcederet monitio, cum in omnem casum subsecuta fit suspensio. & nota ꝙ imponitur pro pœna quandoq; perpetua, ꝙ ab officio, & beneficio suspendatur.50.distin.de his,miror c.studeat, & cap.accedens. quandoque ad tempus.j.de accusa.inquisitionis, in prin.& quandoque interdicitur tantum missarum celebratio.56.distin. nullus. quandoque usque ad mortem suspenditur à sacramentis. 2.quæst.1. primis. quandoque tamen usque ad tempus.50.distin.eos uerò, & c.seq.¶Item suspenditur quis potestate eligendi.s.de elec.cum in cunctis.Item suspenditur quis potestate ordinandi.50.distin.ex pœnitentibus.s.de tempo.ord.literas. Item ab ingressu ecclesiæ, uel sacerdotali officio supra de offi.deleg.sanè.j.de senten.excom.sacro; & sic multas pœnas poteris inuenire circa suspensionem ab officio,& sacramentis.¶Quæri autem potest, an suspensio à pallio, & à Pontificalibus sit inter huiusmodi reputanda? quod si est,per appellationem non releuabitur [nequeunt] not.interdictum secum ferre executionem, sicut excommunicatio.j.eo.pastoralis.

CVm in ecclesiæ. [Tui] s.archiepi [granamine] hæc decr.præsagit nouum ius.j.e.ut debitus.

DIrectè [reuunciante] secus est,si per contumaciam, uel negligentiam elapsum esset tps.nã tũc non posset appellare.s.e.psonas,nisi post sniam.uel a grauamine:qa illud sp licet. unde cũ hodie non liceat aliter appellare, non credimus illam decr.personas, aliqđ spãle statuere circa non prosequentẽ appellationẽ [iura] C. ne liceat in una,eadẽq; causa.l.j. [fecit] mulier, quę defendebat matrimonium [quod est] s.matrimonium, nõ separatio matrimonij, quæ est odiosa [uiri] & ideo nõ est ei fauendum, sed mulieri, quæ pro matrimonio stat, & pro illo secundò appellat.s.tit.proxi.c.ult.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus intra terminum unius anni releuatur per appellationem nedum ab excõicatione, sed ẽs à solutione.*

2 *Excommunicatio conditionalis an suspendatur per appellationem, & unde in nu.3.& 4.*

5 *Sententia excommunicationis semper trahitur à die cõditionis.*

PRæterea [Sniam] hodie non licet indifferenter ferre tales snias.j.de sen.exc.Romana.§.caueat: sed ordinarius, si condẽnatus est ad aliquod certum, si illud non soluat, iuxta ꝙ mandatur, tunc ex-

1 cõicabit æque. ¶†Et no.ꝙ si quis excõicauit aliquẽ,nisi usq; ad annum soluerit, unum tantum mandatum est, unde, si usq; ad annũ appellauerit qñcũque,non solum releuabitur quo ad sniam excõicationis, sed quo ad solutionem faciendam: quia sublato principali,s.excõicatione, tollit & accessorium,s.solutio.s.de consti.translato.sed si condẽnasset eũ pure, & postea adiecisset, & ni si solueris usq; ad annũ,sis excõicatus,si iste appellãs intra decẽ dies appellet, releuať à condẽnatione,& à snia excõicationis: sed si ultra decẽ dies appellet, licet releueť quo ad sniam excõicationis,nõ releuať quo ad cõdẽnationem, quæ transiuit in rẽ iud.s.de re iud.quo ad consultationem. diuersa sunt.n.ista mandata. iõ nihil prohibet in uno ualere appellationẽ, & in alio nõ.j.de testa. Raynutius, & c.Raynaldus. si aũt excõicatus fiat alterius iurisdictionis nihilominus ligatur, dummõ non appellet.C.de manu.test.statuliberis, ar.s ff.de dona. inter ui.& uxo.cum hic.§.si sponsus.ff.de pęnis.l.si.ff.de iurisd.om.iud.est receptũ.s.de off.leg.c.si. ¶†Item si con-

2 ditio feratur in psens,uel pteritum,ut excõico te,si fur tũ fecisti: uel si furtiuam rem apud te habes, hæc snia non suspenditur per appellationẽ, isti de uer.obl.§.de conditiones.ff.si cer.pet.l.cum ad præsens.ff de uer.sign.& l.si stipulatus fuero sine man.Itẽ si dicat excõico te, si appellas,q̃cito parat se ad appellandũ est excõicatus, nec ualet appellatio.¶Alij dicunt,& forte melius, ꝙ ualet appellatio. & idẽ est,si dicat excõico te,si eligis talẽ;ac si dicat,si elegeris talẽ,ar.ff.de uer.obl.si qs stipulatus sit. Alij dicũt & malè,ꝙ in hoc ult.casu nõ ualet appellatio. & dicunt qđã ꝙ bñ tenet electio,sed facta electione statim incidit in excõicationẽ, nisi pcesserit appellatio:qa nisi teneret electio,nõ teneret excõicatio,ar.C. si manci.ita fue.alie.Mæuia.¶†Nobis uidetur, ꝙ in his

3 sequenda est snia excõicatis, quæ si fuit, ꝙ tm post electionẽ sint excõicati,tunc obtinebit,qđ dictũ est.si autẽ apparet,de intẽtione ꝙ fiut excõicati,s.ꝙ uelit, ꝙ siut excõmunicati, simul cum electionem faciet de facto,

tunc electio non tenebit, & excõicatio tenebit. & hoc idem uidetur, si de intentione excõicantis dubitetur: quia quã cito uerba electionis pferret, excõicatus erit & electio non tenebit. penetrabilior ē.n.est gladius dñi.s.snia excõ municationis, q̃ factum hominis, s. electio, & iõ excõicatio dicitur pcedere electionẽ. sed oppones, si intelligis, q excommunicatio præcesserit electionẽ, ergo iniusta est excõicatio: qa sine cã pcedente est promulgata. j. de sent. excõ. sacro. ¶ So. dico q simul cũ prolatione uerborũ incurrit excõicationem, sed excõicatio præcedere fingitur pp uelocitatem, & pp intentionem excõicãtis, quæ psumitur esse in dubio, ut electio non ualeat, ut. ff. de his

a ¶ *Penetrabilior. Ad de quod pro hoc facit. l. si post mortem, in prin. uers. nunc. n. ff. de leg. i. & l. Iuliamus ff. de cond. & demon. & refert Pa de Ca. in cons. 97. inc. in quæstione, quæ uerti. col. y post prin.*

4 qui pro non scrip. l. j. ¶ † Item qa ex cã fit, l. pp inobedientiã, quæ statim fuit, quãcito deliberato consilio pponit ad electionẽ procedere: uidetur tñ, q non debet incidere in excõicationẽ: qa electio nõ tenet, ar. C. si mã. ita fue. al. e. l. si. sed dic aliud esse in pœnis spũalibus, q̃ medicinales sunt. 2. q. 1. multi, ubi sufficit mala uolũtas, & in obedientia. aliud est in pœnis conuentionalibus, & aliis iudicialib. quæ odiosæ sunt, & iõ restringendæ, ut in præ. concordantiis, & de pœ. dist. 1. pœnæ, & ff. de pœnis. l. præses, & l. interpretatione; & probat utrũq; mẽbrũ. ff. de li. & posth. cũ quidam. ¶ Item eligẽdo 9hit peccatũ inobedientiæ. unde uere dr, q talis electio. infecta est peccato inobedientiæ quare non eodẽ mõ dicet infecta pœna excõicationis, quæ p inobedientiam irrogatur? Itẽ probo, q eligendo & non post electionem im 9hit excõicationẽ: qa si post 9herer, iniusta esset excõicatio, qa si hoc diceretur, idem esset hoc dicere, excõico te, si elegeris, ac si diceret, excõico te, postq̃ elegeris; & hoc esset iniquum exõicare eum pro præterito facto, uel electione iam facta, nisi noua monitio præcederet. nobis uidetur, q in snia excommunicationis est specialeq semper possit appellare ante diẽ statutã, & si usq; ad annum duraret; & hoc hic expressẽ dicit. ¶ † In aliis autem sententiis est 9rium. s. de re iud. qđ ad consultationem. 2. q. 6. biduum. rõ autem diuersitatis est: qa snia excõicationis sp trahit a die condõnis; qđ probo, qa ante non tenet sententia: quia, si sententia teneret, esset excõicatus: & si esset excõicatus, deberet uitari: sed excõicati appellatio eũ nõ releuaret: qa hęc snia secũ trahit executionẽ. j. eo. pastoralis. Itẽ licet prælati ex toto possint tollere snias excõicationis per absolutionem: suspendere tñ non possunt eas hoc mõ, s. q excommunicati sint, & non uitentur, uel alias non peccent cõicando fateris, uel ingerendo se cõioni aliorũ. j. de ele. ex. illud, & c. si celebrat. uel q ab aliis non uitent: qa nec in hoc prodest priuilegium ap. se. j. de sen. exc. & c. nulli & idẽ uidet in interdicto hoĩs, ut no. j. de priui. ut priui. nec facimus dñam, siue excõicator dicat, excõico te ex tũc, siue dicat, tunc sis excõicatus: qa snia trahitur ad diem condõnis. ¶ In aliis aũt sniis, quas suspendere licet, est 9rium: qa statim snia tenet, licet suspendat per condõnẽ; & iõ à prolatione eius intra decem dies est appellãdum: & hæc uera sunt in sniis, quæ ferunt cum cãæ cognitione: qa si aliter ferunt, & cum appellatione, & sine appellatione licet 9uenire. C. cõmin uel epistolas, progra. l. interlocutio, & duabus. ll. seq. [medio tpe] intra x. dies à die latæ sniæ. & ita non est 9. s. de re iud. qđ ad consultationẽ. 2. q. 6. biduum, in prin. so. illud uerũ est,

ut dictũ est. s. in præall. gl. uer. nobis uidetur &c. si autẽ Sempronius prorogauerit terminum, non incidit in excõicationẽ, ar. ff. de pœ. latã: qa nõ est cõtumax. 11. q. 3. certũ. ¶ Item si adueniente termino prorogato non soluit incidit in excõicationẽ. ar. ff. de pœ. sed si manẽte, & quia terminus uidet prorogatus, cũ suis accessoriis, & põt hoc facere: qa si excõicatio paris iurisdõnis est, q̃ progare põt. s. de offi. del. de causis, & ar. ff. si qs cau. l. ij. in prin. ff. de arbi. Celsus. s. de do. cum dilecti. ¶ Alij tñ 9dicunt, dicentes eum excõmunicatum pro eo, q nõ satisfecerint in termino prorogationis receptæ: tũ et qa prorogationem a parte, nõ à iudice recipit, cuius. s. iudicis est prorogare iurisdictionẽ, & sic ipsum contẽpsisse uĩ, & ex contẽptu iudicis qs ligat. tum ẽt qa, qñ excõicatio fertur ab habente iurisdõnem in duob. tñ casib. non debet tenere, s. qñ post ap legitimã, & qñ intolerabilem errorem expressum continet. j. de sen. exc. per tuas, in fi. si tamen pars in termino reputauit sibi satisfactum, tũc non est excommunicatus: quia satisfacere est, quemadmodũ uoluit creditor. ff. de pigno. actio. si rem. §. oẽs.

SEcundo requiris [cogi] j. e. inquisitionis contra sol, ibi. s. de off. dele. suspitionis [q si coram] j. eo. tit. c. cum speciali.

AN sit deferendum casus Albericus conueniebat B. super fundo. Albericus actor appellauit ante sententiam ex iusta causa. postea idem Albericus spoliauit B. reum fundo petito. dr hic, q reus spoliatus poterat petere, q iudex, à quo appellatum est, faciat restitui sibi dictam possessionem, & q procedat in cã: qa ex quo suæ appellation, non detulit expoliando aduersarium, non ; otest se iuuare, quin teneatur coram iudice rñdere, à quo appellauit. s. eo. cum teneamur. s. de refer. ex parte s. alias. n. non bene uideo, q appellatio huiusmodi decr. in reo appellante habeat locũ in iudicio. extra aũt iudicium potest habere locum, sicut habes. s. de ele. bo. me. Ma ubi no. [interposita] ab actore, qui expoliauit reum [neglexerit] expoliando reum fundo petito, ut s. in casu dr, & s. c. consti itutus, de refer. ex parte. s.

NOuit ille [interdicti] 9 Legatũ ap. Rex Fräciæ in quodã negocio, in quo ipse legatus uolebat procedere 9 eum, proposuit, q habebat eũ suspectum, & appellauit ab eo. Legatus aũt nihilominus pcessit. cõmendat hic processus, cũ esset merus executor in illo negocio [possit] 2 q. 6. ab executore: & intellige de mero executore secus, si habet admixtã cognitionẽ. s. de off. dele. pastorali ¶ Excederent] idem est, si diminuerent. C. de exec. rei iud. si ut. uel si dolo aliquid faciũt. ff. de neg. gest. l. iiij. §. si executor. uel si obiiciat excõicatio in dictis, quis eius snia non sp retractetur. s. ti. px. ad pbãdum. uel aduersarij. s. de exce exceptionẽ. 1. q. 3. cum excõicato, uel sit facta nouatio. ff. de re iud. l. iiij. §. si qs ex conuẽtione. uel si puenit quadrimestre tps. C. de appel. si quis. uel si male interpretet sniam. ff. de appel. ab executore. uel si obiiciat qõ falsi. C. si ex falsis. l. iudicati uel si nõ cõstat ibi, quare debet executioni mãdari s de pscri. auditis. uel si obiiciat exceptio, p quã cõtẽdit retro iudiciũ nullũ. s. de pcu. in nostra. C. de procu. licet expoliationem autem non credimus retardare execu. tionẽ [fuisset] no. merũ executorẽ non licere recusare.

SVMMARIVM.

1 *Doloso appellans tenetur ad expensas.*

2 *Expensæ taxandæ per iudicem quæ sint, & quo tempore id facere possit, nu. 3.*

Appellans

4 *Appellans quando uocari debeat.*
5 *Excommunicationis sententia semper tenet siue prosequatur appellatio, siue non.*
6 *An possit post tempus appellationis prosequendæ præfixũ iudicis officium implorari, ut petatur excommunicationis sententiam nullam pronunciari.*
7 *An iudex, qui appellationi non detulit, in alijs, quã in excommunicatione, poterit conueniri ab eo, qui appellationem suam non est prosecutus.*
8 *Differentia termini præfixi ab homine, uel à iure circa ꝓsecutionẽ.*

Aepe contingit [Alterius] siue appellantis siue appellati [occultantis] si procurator occul
tat mandatum à principio condemnatur domi
nus, ut hic. secus, si postq̃ cępit agere ꝓcurator, & factus
est dñs litis, & si cõtumax, uel aliqd maliciose agat. tũc
ei tm̃ procurator punit̃ de dolo. ff. si qs ius di. l. j. & no. s.
ut lit. non conte. ad hoc. [Lateran. con.] co. reꝑhẽsibilis
q. tñ soli appellanti non ꝓsequẽti appellationẽ pœnã
imponit, non appellato [à parte] ↄtra quam appellatur
1 [¶ † Expensarum] & etiam si appellatus non uenerit: sed
alˀs per appellationem oportuit ipsum facere expensas,
tenet̃ ad expensas ꝑ actiones de dolo, si dolose appella
uit uel etiam actionem in factum, si temerarie, argu. ad
hoc: quia est iustum, q. in expensis hmõi puniat̃: uel officio iudicis, & quia actiones aliæ nõ sunt iustum est has
dari, ar. s. de rescri. ex parte. ff. de dolo. l. j. in prin. & §. j.
ff. de diuer. & temp. præscr. l. quotiens. expensæ aũt peti
pñt q̃ fiunt in cã appellationis emissæ in iudicio, etiam
oẽs quæ factæ sunt post sñiam, etiam ante, q̃ appellaret
& q̃ factæ sunt in cã principali, à qua appellatũ est, cum
iudex appellationis succedit iudici principali causæ, ei
licet addere, & diminuere. j. de testa. Raynutius, in fin.
C. de senten. quæ sine cer. quanti. l. j. ff. de usur. tutor. &
quia licet ei reuocare cõdemnationem expensarũ factã
in principali, eadem rõne & supplere, licet ueniant iudi
cis of. C. de sen. quæ sine cer. quan. l. j. ff. de usu. tut. & ha
bet locum, qđ hic dr̃ sed quosdam ẽt si appellet̃ extra-
iudicium. & hẽt locum, qđ hic dr̃ de expensis cõpetenti
bus iure actionis, & de expensis, quæ fiunt extra iudiciũ
pro expensis aũt, quæ fiunt in iudicio, non competit ali
qua actio, nisi de illis iudex ꝓnunciet in sñia. C. de fru.
& li. ex. terminato. C. de post. l. iiij. uel eodem die. ff. de
2 re iud. Paulus, in fi. ¶ † Et no. q. non solum expensę, quæ
fiunt in iudicio, & quæ ueniunt ex officio iudicis, sed
etiam quæ fiunt extra iudicium, & quæ ueniunt iure
actionis, taxari debent officio iudicis, & postea per iu-
ramentum petentis probandæ sunt. C. de iud. sancimus
C. unde ui, si quando, auct. de iud. §. oportet; quæ gene-
raliter loquitur de omnibus expensis. Item ad expen-
sas, quæ fiunt ante lit. contest. iudex condemnabit ex of
ficio suo, q. etiam mulctabit contumacem. ff. si quis ius
di. non ob. l. j. etiam delegatus. ff. de offic. eius, cui man.
3 est iuris. l. fi. ¶ † Item no. q. licet iudex à prin. non condẽ
net contumacem ad expẽsas; tñ post lit. conte. & semper
usque ad sñiam, & etiam in sñia poterit condemnare ad
expensas, etiam si sñiam ferret pro contumace, & nõ tm̃
tempore sñiæ, sed etiam eadem die, ut dictum est. cum
enim officium iudicis semper duret à prima citatione
usque ad finem litis, non uideo, quare quandocunq; ue
lit, non posset condemnare contumacem siue añ litem
conte. siue post. imò plus, ꝑ etiam si ante lit. contest. iu-
dex pronunciauit, non obstante exceptione militiæ ꝓ-
curatorẽ admittendũ: uel nõ obstante exceptione spo-
liationis, uel excõicationis, procedendum in cã, & nihil
dixit de expensis; nihilominus lit. pen. uel sine litis po
terit ad expensas occasione prædictæ exceptionis re-
probatæ factas illum, qui frustatoriæ exceperat, con-
demnare. imò dicunt quidam, q. in his casibus non po-
terit appellari à condemnatione expensarum, cum de-
cem dies effluxerint à die primæ sententiæ. & ista sñia
expensarum, sit executio primæ sententiæ. ff. quod me.
cau. si cum exceptione. §. aliquando. ff. de dolo, arbitrio
nisi excederet in taxatione expensarum, uel nisi propo
nens exceptionem posset excusari, q. probabiliter pro-
posuit excep. licet succubuerit. ff. de leg. ij. quique soli-
dum. §. etiam. & in prædicto. §. in auc. de iudi. §. oportet.
item vi, q. iudex potest post lit. contest. reuocare prædi
ctas latas interlocutorias. ff. de re iud. q. iussit alˀs tñ ra
tum manet, qđ per eos factum est. s. de exce. pia [à par-
te] ↄ quam appellatur [approbata] nam si appellatio
non reciperetur neq; à iudice, neq; à parte, non hẽt lo
cum hæc constitutio. j. eo. interposita. §. j. [absentem] si
ue appellantem, siue appellatum [ꝓcederet̃] ꝑ iudicẽ
4 appellationis. ¶ † [Peremptorie] no. non esse necesse uo
cari appellãtem, ex quo ꝓ̃fixus terminus est appellatio
ni, uel à iudice, uel à partibus. & tunc necesse est expe-
ctari finem termini, ut uel procedatur, si appellauit an
te sñiam. s. eo. reprehensibilis, & c. personas: uel ut rata
maneat sñia, si appellatum est à sñia. s. eo. cum sit Rom.
Terminum autem à iure statutum potest præuenire ap-
pellatus per modicum tempus, si uult, q. cognoscatur
de iustitia prioris sñiæ: uel si uult expectare finem lega-
lis termini, rata manet sententia. 2. q. 6. appellatore. Ap
pellator autem non habet necesse expectare prope fi-
nem anni, sed statim põt prosequi, ne labatur annus. j.
eo. oblatæ. & gñaliter dicimus, q. ubi terminus præfi-
xus est à iure, tantum, q. siue appellatus, siue appellans
sit absens, ad hoc, quod procedat, necesse est eum uoca
ri. C. de appell. auct. appellatore. infrà eo. per tuas, & c.
Nicolao, & infrà. de priuileg. cum olim: sed ratam sen-
tentiam bene habebit sine citatione solo lapsu anni, ut
5 dictum est. ¶ † Sed nũquid idem dices in sñia excõicatio
nis, uel lapsu temporis anni, si non prosequatur appella
tor, q. sñia transit in rem iud. & quidam dicunt, q. si ex
cõicatio ꝑcesserit appellationem, hæc quæstio quæstio-
nem nõ habet quia sñia excõicationis sꝑ tenet, siue ꝓ-
sequatur appellationem, siue non. s. de of. ord. ad repri-
mendã. j. eo. pasto. si uero appellatio ꝑcedat excõicatio
nem, tunc quæstio locum habet; & est dicendum, q. si in
tra tp̃s statutum appella. non prosequatur, est retrò ex-
cõicatus à die excõicationis latæ. ff. ex quib. cau. infa. l.
furti. in princ. C. de tempo. ap. l. pen. §. illud etiam. & si
quæratur, an ea teneant, quæ medio tempore gessit
s. inter excõicationem, & tẽpus finitum prosequendæ ap
pellationis, rñdeo, q. interim uitandum in iudiciis & in
alijs, nisi in cã appellationis ꝓsequendæ. infrà de sen. ex
6 cõ. ꝑ tuas. ¶ † Sed nunqd põt post tempus appellationis
prosequendæ præfixum implorare officiũ iudicis, ut pe
tat sñiam excommunicationis nullam pronunciari, ut
pote post appellationem latã. argu. q. sic. ff. de ap. si ex-
pressim. sed uidetur ꝙ: quia ex quo tempus appellatio-
nis prosequendæ lapsum est, renunciasse uidetur appel-
lationi, ut iudex ea non obstante procedere possit, &
ratum sic, quicquid fecit. suprà eo. cũ sit Ro. persona. itẽ
quia hoc dicere non potest nisi ꝓsequendo appellatio
nẽ: sed si ex alia cã, q̃ ex qua appellatum est, uellet dice-
re sñiam excõmunicationis nullam post tẽpus elapsum:
puta & quia excommunicator non esset iudex suus, bñ
posset hoc ipsum, scilicet q. post tempus appellationis

prosequendæ præfixum possit dicere ex alia cã sniam nullam;sed quicquid aliud factum est,obtinet etiam in negotiis, & extraiudicium habitis obtinet, ut infra e. prox.& ĩ eo.solicitudinem,arg.contra pro prima parte ff.de inof.test.contra veterani, §.si quis fil.us, ff.ex qui. cau.maio.necnõ.§.pen.ubi dicitur,ꝙ intra idem tẽpus locum habet exceptio innffi.testa. & resti.in integ.intra quod habet locum ipsa querela, & petitio restitutionis in integrum. nec mirum, qa quæ tẽporalia sunt ad agendum, perpetua sunt ad excipiendum, ff.de do. excep.purè. ergo eadem rõne, si duæ actiones ad idem cõpetunt, sicut hic cõpetunt, prosecutio appellationis, & officium iudicis ad dicendum sniam nullam etiam ex alia cã,q̃ quia post appellationem lata est,puta quia iudex non erat intra idem tẽpus constringuntur. hic facilis est rñsio: quia semper intra idem tẽpus & actio,& exceptio tolluntur,si excipiens fuit in mora. si.n.in mora non esset, perpetuæ sunt exceptiones; sicut patet, si aliqs fuit exheredatus, q & dum possidet, est in mora: qa habet querelam, q̃ non datur directò ꝯ eum possidẽtem, sed ꝯ testũ. idem dicimus de restitutione. sed in actionibus constat esse ꝯrium: quia ad maius tempus competit vna,q̃ alia etiam in vno & eodem facto & ad maiorem quantitatem. & hic non sunt diuersi modi, vnus agendi,& alius excipiendi: sed uterque est modus agendi. vnus,quo ꝓsequatur appellationem: alter quo directè intentat officium iudicis ad rescindendam sententiam ex alia cã, ut no.s̃ de offi.dele.cum contingat. vel dic, quia quod dicitur,ꝙ intra idem tẽpus restringuntur & actio,& exceptio,uel duæ actiones, tunc uerum est, ubi simul ex eadem causa oriuntur,& ad idem tendunt. at hic non nascuntur ex eadem causa, sed ex diuersis. nam ex alia causa nascitur petitio, q̃ petitur sententia nulla pronunciari pro eo, ꝙ post appellationem lata est, quæ intra tempus lãtum appellationis ꝓsequendæ præfixum locum habet. & ex alia causa puta,quia expressit errorem: uel quia non fuit iudex: uel in electionibus, quia non fuerant uocati, qui fuerant euocandi, quod licitum est, & sic non obstat,ff.de his, qui not.infa.furti, in prin.ubi dicitur, ꝙ condemnatus furti non prosequens appellationem efficitur infamis à die latæ sententiæ: quia prætextu appellationis non prosecutæ non habet auxiliũ. sed si alias dicere posset sniam nullã,bene audiretur, nec fieret infamis. hic aũt, ut præmissum est,aliud auxilium cõpetit,super quo auditur,& quo ꝓbato apparet ipsum excõicatum nõ esse. nec facimus differentiam,an in iudicio, uel extra iudicium appellatum sit. ¶Sed oppones contra id, quod dictum est supra ꝙ post transac. tẽporis appellationis ꝓsequẽdæ non põt dicere sniam nullam ex ea cã, ꝙ post appellationem lata est. q̃uo id, quod non tenuit, puta ꝙ est post appellationem, potest fieri ratum alias per omissionem prosecutionis app. rñdemus bene, ut ff.de iu.licet.ff. rem ratam hab.l.iij.§ falsus,& l.pen.§.ult.quidam tñ dicunt,ꝙ ꝯ sniam præcedentem appel.non possum aliquid dicere nisi appel.prosequatur intra annũ; & sic intell gitur furti actio, sed contra sententiam sequen.appellationem etiã post annum põt dicere etiam de appellatione. sed prius dictum magis placet. in sniã tñ excõmunicationis dicunt aliqui, ꝙ etiam post annũ possit dici propter appellationem præcedentem nõ tenuisse. quia non capit effectum ex taciturnitate, uel tẽpore, sed ex intentione & potestate excõmunicantis, q̃ nulla erit post appell. & quia secum trahit executionẽ,

7 ĩ eo.pastoralis. ¶†Sed nunquid iudex, qui non detulit appellationi,in aliis,q̃ in excõmunicatione,poterit cõueniri ab eo, qui non est ꝓsecutus appellationem suã: quia litem suam fecit, uel quia ꝑ imprudentiam iudicauit? ar.ꝙ sic, insti.de obli.q̃ ex qua. delic.na. in prin. ar.ꝙ non: quia culpabilis fuit,ꝙ non ꝓsecutus fuit appellationem; ergo agere nõ põt ista actione, ff.de euic. Herennius,§ ult. & quia non põt ꝓsequi causam appellationis: quia annus elapsus est, nec ea, quæ pendent ex ea,s.ꝙ fecerit litem suam, uel alia huiusmodi, quasi eis uideatur tacitè renunciasse, ĩ eo.solicitudinem, ff.si qs cau.si eum,§.ult. tñ satis credimus, ꝙ ex causis prædictis possit conueniri, & ad minus condẽnari põt in uiginti pondo auri, C.de appel.quoniam iudi. [eam] appellationem. ¶Vigorẽ] sed in isto casu, si appellans non mittat procuratorem ad prosecutionem appell. sed ad impetrandum literas tantũm, non imputatur ei, infra eo.interposita, §.j. & idem etiam credo de appellato, cum non sit in culpa: quia iudex appellationi non detulit. ¶Appellationem huiusmodi] .i.terminum appel. præfixũ. si enim potest opponi, ꝙ legitimo impedimento detentus sit is,qui debuit ipsam appellationem pro-

8 sequi, ff. si quis cau.l.ij.& per totum. ¶†Terminum, si de termino præfixo ab homine loqueris, illum nec vna die licet præuenire nec impetrando literas,nec procedẽdo in causa appell. si loqueris de termino præfixo à iure, illum licet præuenire, sed modico,i.per mensem ab appellato petente ꝯfirmationem sniæ,ut nõ uideatur maliciosè præuenisse aduersarium, ut 2.q.6. appellatore cess. literas aũt impetrare qñcũq; potest,dũmodò cesset malitia,ĩ eo. appellator autem potest prosequi,qñcũq; vult, dũmodò non maliciosè præueniat & impetrando literas, & ꝓsequendo ap.si oportebit citari appellatũ, æstimabitur & hoc sm arbitrium iudicis.

CONstitutus [trãstulerunt] hæc trãslatio uotorum hodie non admitteretur, nisi sm tenorem decre.s̃ de elect.quia propter,in si.s.si esset absens in loco, vnde uocari debet &c. ut ibi [quibusdam] q nõ trãstulerunt uotum: sed in eum consentiebãt expressè ꝑ se: quia expressè consenserant non collata uoce in episcopum. ¶Ego] .s.illi, q consiserant uocem ego [sed ut] dicunt quidam, hoc speciale in legatis, q de latere se ap.trãsmittuntur. sed ꝯ est, ĩ de acc.ad petitionem. vel dic non fuisse de iure: sed quia partes nõ ꝯdixerunt, Papa stat tali instructioni. Alij dicunt, ꝙ ꝑp moram, q̃ periculosa est in electionib. in eis spãliter concessum est, arg. s̃.eo. qua fronte, §.j.& ĩ.e.oblatæ,§.ult. uel potes dicere, qđ hic dicitur esse ius cõe: qa si appelletur ab aliquo iudice, & maximè extra iudicium, & posteà ille, qui dr appellatus, coram eodem, à quo dr appellatũ, uel coram superiore, uel quocũq; alio ꝓsequatur ius suum super eo, de quo dicitur appellatum, & aduersarius dicet, domine non debes te intromittere de hoc negotio: quia super eo appellaui ad Papam. si aduersarius neget appellationem, uel consiteatur eam, sed dicit,ꝙ per eam non trãsfertur iurisdictio ad iudicem appel. quia nihil factum est contra appellationem: uel dicit tempus appellationis prosequendæ effluxum, bene audiet huiusmodi replicationes,& ꝓbationes super eis. ¶Et sic erit ar.op.ĩ.eo.Ro.§.si uerò, nisi fortè superior incœpisset cognoscere: quia tunc causam à iudice app. attentatam nullo modo inferior tangere deberet, supra de offi.deleg. pastoralis.§.ij.ubi not. sed his contradicere uidetur litera, ubi dicit, quòd intromisit se de causa ista, non ut derogaret appellationi: sed ut causam instructã remitteret. sed dic, ꝙ bene legatus iure legationis poterat

terat cognoscere, & poterat super huiusmodi probationes recipere, sicut quilibet alius ordinarius, & hoc non faciebat, ut derogaret appellationi, si appellatio tenebat: sed de hoc uolebat cognoscere, ut dictum est, an ad superiorem per appellationem esset iurisdictio deuoluta, an apud se remansisset, & snia super hoc lata praeiudicabit partibus, nisi appellent. ff. de iudi. si quis ex j. eo. solicitudinem. ¶ Assensu] no. q per appellationem extra iudicium tenetur quis prosequi intra annũ; quod fateor uerum esse computato anno à die, quo fit contra appellationem. nam tunc incipit app. tenere, & nõ ante diẽ grauaminis currit annus. C. de pscr. 30. ann. l. 6. §. illud autem, & §. fi. & sunt haec uera, nisi recedatur ab appellatione: uel quia appellans renunciet uel quia causa est iniusta, quare appellatio cesset. j. eod. solicitudinem: uel quia ille, à quo appellatur, remouet grauamẽ. j. eo. cum cessante. ¶ Ne tñ] q.d. & si. 11. non sunt admittendi ad prosequendam appellationem, tamen si uolunt excipere, non tanquam appellantes, audiendi sunt sed nec coguntur excidere, nisi uelint. & ideo nõ excipientibus eis mandat inquiri de sequentibus hic in litera: uel reiecta appellatione procedit Papa ex officio. ¶ Exceptiones propositas ꝯ electum in decanum petentemus confirmationem, licet litera uidetur contradicere in prin. ubi dicit, q eps contulit ei decanatum. ergo erat confirmatus. non ergo rem petebat, sed expone ibi, contulit decanatum, i. ius in decanatu petendo p electionem, quam de eo fecit non. n. eligendo confirmare intelligetur, ut no. s. de ele. cum inter ca. uel dic, q hic uocat exceptiones causas, quas proponebant contra electionem petendo eam cassari. saepe. n. haec exceptio uocatur actio. j. de accu. super his. ubi dicit, q tribus modis agitur de crimine, & no. s. de postu. praela. c. j. uel dic. q ẽt si pro confirmato debet haberi, rñ excipit. not. s. de cã pos. cum olim [facto epi] .t. iure sibi quaesito per collationem epi [nititur] mõ [ptermissis] .i. cõtemptis [praedictis. t t. [transactione] illi, qui commiserunt uices suas epo, tali tenere commiserunt, si illi. 11. secus conuenirent [nominationem] 11. elegerant, uel nominauerant alium, de quo hic non fit mentio.

S V M M A R I V M.

1 *Iuris ignorantia neminem excusat.*
2 *Rationabilis causa appellationis extra iudicium emissa non cassat, quod ante appellationem factum est.*
3 *Confirmationis effectus impeditur per infamiam.*
4 *Confirmationis effectus non retardatur per appellationem non iustam.*
5 *Per appellationem non suspenditur confirmatio.*
6 *Exceptio nil aliud est, quàm actoris uel intentionis exclusio.*
7 *Qui modi agendi sunt post confirmationem.*
8 *Nunquid episcopus ante adeptam possessionem teneatur petere confirmationem, uel ordines.*

CONstitutis [Duobus] Quidam dicunt, q hoc hodie formã, si se astringerent ad duos tñ; qd esset ꝯ formam. s. de ele. quia pp. Tu dic tñ de duobus posse fieri scrutinium, & compromissum, cum non sit prohibitum. imò hoc inuenit, q tantum de suo collegio eligant, si sit ibi dignus. 41. di. nullus. 3. uel idẽ de alia certa ecclesia. j. de uer. sig. abbate. s. de consue. cum dilectus. ¶ Appellauerit] quaeritur, si post talem appellationem missus fuisset in possessionẽ praepositurę cancellarius, & postea pronunciata esset iusta appellatio, an cancellarius potest recuperare sua priora beneficia, & maximè si essent alij collata? Rñ. non, si talia erant priua beneficia, quae habent curam animarum, uel personatus: alias aũt licet. j. de prçben. de multa, ar. 21. q. 2. si quis iam. ¶ † Si dicis, nec ob. quia non habet pacificam possessionem, & qa adhuc pp appellationem potest cassari eius electio, arg. de accu. super his intelligimus enim q debet & sufficiat habere pacificam possessionem de facto, & si de iure non habeat, cũ iuris ignorantia clericum, maximè praelatũ non excuset, ut s. de temp. or. c. uel non est. Item appellatio ei prodesse non potest, cum ei non detulerit. s. e. constitutis, an sit. nec n. iudicis autoritas excusat, ut j. eo. dilectis. circa fin. & s. de temp. ord. dilectus. Si autem non esset appellatum, & intrasset possessionem secundae ecclesiae, siue quando intrauit, mouebatur sibi lis, siue non, priora beneficia non recuperat, arg. 21. q. 2. si quis iam. Si uerò sit confirmatus tantum, nec habuit possessionem, prima beneficia retinet. 92. dist. si qui epi. arg. contra. 71. dist. placuit. Sed illud loquitur de adepto possessionem, & hoc etiam no. j. de praeben. de multa. ¶ Alia] hoc licet, qñ appellatur à sententia. C. de temp. app. per hanc: ante sniam autem non [explicare] inter istum tex. & hũc sequentem. §. nos ergo, deficit totus iste sequens, sm q compertum est in regesto, & incipit. Nec appellatio, quam post confirmationem obiecerat, confirmationis factum debuit impedire: quoniam à minori parte ꝯ constitutionẽ maioris & sanioris nulla rõnabili causa obiecta, uel ostensa interposita fuerat: quia & decanus appellans rationabilem causam suae appellationis nec opposuit, nec ostendit nos ergo &c. ¶ † Rationabilem] & idem etiam, si rationabilem causam appellationis expressisset. nam rõnabilis cã appellationis emissae extra iudicium non cassat, qđ factum est ante appellationem, nec impedit eius executionem, uel effectũ, sicut hic erat, q confirmatio haec, de qua hic loquit; fuit facta sine solenni cãe cognitione, qđ factum tenet. s. e. c. proxi. licet melius esset, si esset factum cũ causę cognitione. Secus autem est in appellatione emissa in iudicio: quia illa suspendit sniam, & effectum eius. ff. ad Turpil. l. j. in fi. & s. de off. dele. c. pastoralis. §. praeterea. Item secus in his, quae fiunt post appellationẽ: qa illa bene impediunt p appellationem etiam extra iudicium emissam. s. e. ad audientiam, nisi sint talia, quae sequũtur ex his, quae praecedũt appellationem, sicut est hic. Nam sicut appellatio non impedit praecedentia, sic nec ex eis sequentia. unde ex quo confirmatio praecessit appellationem, appellatio non debet impedire effectum confirmationis. ¶ † Et intelligo uera, nisi infamia esset: quia tunc bñ impediretur effectus confirmationis. j. de accu. accedens, & no. s. de cã pos. & proprie. cum olim. Alij dicunt, ut not. in gl. quae incipit, qa appellatio. fatemur tñ, q talis appellatio negocium huius confirmationis transfert ad superiorem. alij dicunt, & non improbabiliter, q confirmatione facta ẽt in forma iudicij non ualet appellatio, nec est ei deferendum, nisi assignet iustam cãm appellationis, arg. opti. hic, & melius in additione hic posita, quam extraximus de registro, & ar. j. de his, quae fiunt a ma. par. ca c. j. Si autem rõnabilem cãm subiiciat, suspendet effectum confirmationis praecedentis, & per ꝯñs nullis fortiet effectum, ut hic colligitur, arg. à ꝯrio sensu. Si autem appellet à confirmatione extra iudicium iam facta nullo modo suspenditur confirmatio, nec effectus eius quod ex eo probatur: quia nõ dr confirmationẽ nõ tenere, ut plenius in gl. no. q incipit, qđ est &c. uer. talis

 ueiũ·

uerũtamen appellatio ualet etiam extra iudicium fa-
cta,& etiam in pced.grauamine ad hoc, ꝙ negotiũ trãſ-
feratur ad ſuperiorem hoc mõ,ꝙ nullus iudex ordina-
rius poterit ſe intromittere de negotio,ſup quo appel-
latum eſt,niſi iudex appellationis, niſi renunciet appel
lationi tacitè,uel expreſsè,ſ de elec.ſtatuimus.appel-
latio.n.extra iudiciũ ꝓpriè fit à grauamine futuro,ſ e.
ↄſuluit.j.& ij.ĵ e.ad audientiam,ſ c.pxi.ĵ e. bonæ me.
In his.n.omnibus tñ à futuro, uel inſtanti grauamine
appellatur, & non à pterito. ¶Secus aũt eſt in iudiciis,
ubi non appellatur, niſi à præterito grauamine,ĵ eo.ut
debitus. appellatio aũt.de qua loquitur hic,q̃ fuit facta
confirmatione facta in forma iudicij, ſicut in litera ap-
paret,ideò non fuit admiſſa:quia nulla iuſta cã fuit ad-
4 mixta appellationi. ¶[Confirmationis effectum] quia
appellatio non fuit iuſta; & idcò non retardaretur con
firmationis effectus. Si autem eſſet iuſta,bene retarda-
retur; & ſi pcederetur ultra,reuocaretur hoc ipſo,qđ
factum eſt,poſtq̃ trãſlatum eſſet negotium ad ſuperio-
rem p appellationem,ĵ e ut noſtrum,& de acc.accedẽs,
ſ.e.bonæ me. Si aũt poſſeſsionem haberet ante app.ꝓ-
pter appellationem non omitteret cõmodo poſſeſſionis
uti,licet ſi poſt ꝓbaret cãm appellationis, fructus reſti
tueret, C.de rei uin.ſi ſuũ C.credi.uen.pig.imp.nõ poſ.
5 l.j. ¶[Item credimus,ꝙ non eſſet audiendus app.ſi ap-
pellaret tñ, ne inueſtiretur: quia confirmatio non ſu-
ſpenditur per appellationem; ergo in omnibus debet
ſuum effectum conſequi: ſed appellandum eſt à graua-
mine,quod fit in confirmatione,uel potius ab ipſa con-
firmatione, quæ poſtq̃ eſt ſic appellatione ſuſpẽſa, ff.ad
Turpil.l.j.in fi. & per conſequens omnia alia ſuſpende-
rentur; & ſic intelligitur,ĵ e.ad noſtram,& repete q̃ no.
ſ de cã poſſ.cum olim. plus placet, quod dicitur in gl.q̃
incipit,& idẽ eſt. ¶[Effectum] qui eſt adminiſtratio:dic,
ut diximus,ſ de cã poſſ. cum olim. talis eſt qõ. uacante
præbenda in eccleſia Pariſieñ. intellexit capitulum, ꝙ
eps uolebat eam conferre A. Pariſieñ. tunc captlm cõ-
paruit coram epo dicens,iſte,quem uultis facere cano-
nicum Pariſieñ.eſt illegitimus,& homicida, & hoc uo-
lumus incõtinenti probare coram uobis. unde ſupplica
mus, ꝙ talem hominem non aggregetis noſtro colle-
gio; & ſi contra feceritis, appellamus. epiſcopus tamen
nihilominus dedit ei præbendam, & ſtallum in choro,
& locum in capitulo in ſignum poſſeſſionis. quæritur,
an teneat talis prouiſio, & an canonici, & alij debeant
eum habere ꝓ canonico,& ſibi de iuribus canonicalib⁹
reſpondere? Solu.ſi appellatio eſt interpoſita ex præ-
dictis cauſis,uel aliis legitimis, dummodò obtulerit ſe
eas ꝓbaturũ,& etiã ſi ita ueræ cõperiuntur, ꝓuiſio poſt
facta non ualet.imò plus uẽ, ꝙ idem eſt, etiam ſi coram
epo non obtulerit ſe probaturum: nam ex quo hoc eſt,
non obſtante tali ꝓuiſione, q̃ nulla eſt ipſo iure, tenet
ꝓuiſio facta ab aliis,ad quos deuoluitur poteſtas eligẽ-
di, ut habes expreſsè,ſ de elec.bo.me. Ma. & c.audiuimus.
& in iſto caſu malè fecit eps, ſi faciat ſibi reſponderi de
iuribus canonicalib. & impediẽdus eſt effectus talis ꝓ-
uiſionis,& confirmationis, cum nulla ſit prouiſio facta
ab eo. & ſi cum ſuperiore agatur,ꝙ faciat ei reſpõdere
ſicut canonico, & excipiatur contra eum, cum non te-
neat prouiſio de eo facta poſt talem appellationem,ꝓ-
bata appellatione in ueritate cauſarum abſoluentur rei,
cum p hoc prouiſio facta appareat eſſe nulla. illud aũt
non ſufficeret ad abſolõnem reorum,ſi probaret, ꝙ agẽ
cã ſuper ſtatu eius Alani, an ſit illegitimus,uel homi-
cida,uel an prouiſio eius teneat,uel non. imò hoc non
obſtante,niſi opponant & probent, ſicut ſupra diximus,
condẽnabuntur ad reſpondendum ſibi ſicut canonico,
cum interim habendus ſit pro canonico:quia ꝓuiſio ha
bet uim non tñ electionis,ſed etiam confirmationis, &
ↄfirmatio,quãdiu toleraẽ,etiam lite pend.obediendum
eſt ei.8.q.4. nõne.ſ de elec.trãſmiſſa,& lit.pen.nihil in-
nouandum eſt. 11 q.1. q̃a res. nec ob.ff.de excep.l.fun
dum, & l.fundi: quia ſicut ibi dicit, idem non admittiẽ
ad uindicandum fundum,& ſeruitutem petendam eidẽ
fundo. Ita hic non debet iſte canonicus,dum impugnaẽ
ſtatus eius, admitti ad petendum, ꝙ ſibi ſicut canonico
reſpondeatur. Rñdeo,quia ibi loquitur,q̃n idem age-
bat ad utrũque. hic aũt iſte canonicus non petit canoni-
catum:quia p ꝓuiſionem epi eum habet: ſed agitur de
hoc ↄ eum,& dr non ualere; & tunc non ꝓhibetur age-
re, ut ſibi rñdeant tanquã canonico. fatemur tñ,ꝙ illi
qui debent ei reſpondere de iuribus canonicalibus,be-
ne faciunt, ſi ſciunt ueras cauſas appellationũ, ſi ei non
reſpondeant, arg.ĵ eo.dilectus,niſi cogantur,ut no.in-
fra de ſent.excõ.inquiſitionis. ¶Si autem nulla appella
tio,ſed cõtradictio præceſſerit prouiſionem:uel etiam
ſi præceſſit appellatio ſine cauſa, licet cauſa ſubeſſet,
uel etiam cum cauſa, ſed non erat uera cauſa appella-
tionis; tunc eps propter talem cõtradictionem, uel ap-
pellationẽ non debet dimittere, quin prouideat, & ſibi
faciat tanquã canonico reſponderi; & non impeditur
effectus ſuæ confirmationis,ut hic,imò plus eſt: quia ſi
poſt talem prouiſionem fiet electio ab his, ad quos ex
hac cauſa deuoluitur poteſtas eligendi, non ualet hæc
ſecunda electio propter hanc ſolam cauſam quia eſt fa-
cta poſt aliam, q̃ erat aliqua, licet primam electionem
caſſari ↄtingat pp aliquam cauſam,ut expreſsè habeẽ,
ſ de elect.conſideramus,ubi no. ¶Sed contra.ĵ eo.ut
noſtram.ſolu.ibi, & ſupra de cauſa poſſeſſ.& propriet.
cum olim. ¶Hoc tamen bene fatemur, ꝙ ſi epiſcopus
per ſtallum chori, & locum capituli, uel alio legitimo
modo dedit ei poſſeſſionem canonicatus, ꝙ defenden-
dus eſt in poſſeſſione ſua,quouſque conſtat de ſua ap-
pellatione & de ueritate cauſarum, infra de inſti. cum
ueniſſent. ſed poſtquã conſtiterit de eis,cogetur omnia
reſtituere, quæ percepit, infra eo.bonæ me. quia tunc
primò incipit conſtare, ꝙ poſſeſſio ſupra data fuit in-
iuſta. tamen hic not. ꝙ poſtquam ſuperior incipit co-
gnoſcere de appellatione, epiſcopus, uel alius non po-
teſt dare dictæ præbendæ poſſeſſionem. nec tenet da-
tio,nec defendendus eſt in tali poſſeſſione, licet,ſi data
eſſet poſſeſſio poſt appellationem ante,q̃ ſuperior inci-
peret cognoſcere, defendendus eſſet in poſſeſſione: ſed
poſtq̃ ſuperior incœpit cognoſcere, nõ habet ſe intro-
mittere inferior: quia iam ad ſuperiorem uidetur ne-
gotium reuocatum,& quia plus ualet reuocatio, q̃ ap-
pellatio,ĵ eo.ut noſtrum. Item dicimus,ꝙ à principio,
quando iſte epiſcopus nolebat poſſeſſionẽ dare cano-
nico, ſi appellaſſet capitulũ, ſed epiſcopus nihilominus
dediſſet,tamen tuendus eſt in poſſeſſione, quouſq; con
ſtat de prima appellatione,& ueritate cauſarum: quia
hæc appellatio eſt extra iudicium: ſecus autem,ſi in for
ma iudicij procederetur. ¶[In modum] ſed quare non
potius admittitur ad excipiendum, q̃ ad accuſandum,
uel ad denunciandum,ſupra de iureiur.quẽadmodum.
ff.de ſuperfi.l.j. dicunt quidam hoc cõtingere propter
præſumptionem maliciæ,quæ erat ex parte decani, ar.
ſupra de reſti.ſpol. literas, & quia odioſæ ſunt accuſa-
tiones, & cum maiori difficultate ꝓſequunẽ accuſatio-
nes: q̃a oneratur in tallione.2.q.8.§.ult. & q 3.c.j.& ij.

6 ¶†Item facilius repellitur à denunciando, ut si non admonuit, & si non ex charitate procedit. 2. q. 1. si peccaue rit. & q. 7. accusato. tu dic, q̄ cũ exceptio non sit aliud, q̄ actionis, uel intentionis exclusio. ff. de exce. §. j. & ij. & hoc cũ iam per confirmationem consecutus si suã intentionem, non est ꝯ q̄ deñ exceptio, arg. opti. j͂ eo. pastoralis. §. ult. quæ non datur, nisi circa accusationẽ, uel intentionem. ff. de execu. l. j. sed nec appellationem prosequendo potest aliam prosequi causam, nisi quæ expressa est. & licet confiteamur sniam confirmationis diffinitiuam; & iõ uidetur, q̄ posset prosequi non solum cãs expressas, sed alias. C. de temp. ap. per hanc. ¶Illud tamẽ intelligimus habere locum, ubi ordine iudiciario serua to super confirmatione pronunciauit. sed si summatim cognosceret, nec tunc põt dici diffinitiua snia, sed præceptum, uel factum. & in hoc casu necesse est causam exprimere. j͂. e. ut debitus. Sed dices, cum nondũ lata sit snia super appellatione, & adhuc sit in petendo confirmationem, quare non interim admittiĩ excipiendo con tra eum? Rñ. q̄ excipiendo non admittitur: qa si uellet omittere appellationem, statim transiret præceptum; uel factum confirmationis. in rem iud. Si aũt utrũq; ꝓsequi uellet, non posset, cum se nõ patiantur: quia fieret præiudicium confirmato, qui dicit suam confirmationem tenere; & ideo non haberet locum exceptio. uel dic, q̄ notorium iuris erat, q̄ appellatio ex prædicta cã emissa non tenebat. unde non põt dici, q̄ in pendenti esset cã appellationis. uel dic, q̄ confirmatio extra iudicium facta prætextu alicuius appellationis sequentis
7 non suspenditur, ut no. in gl. idem est ¶†In modum] i. o. post confirmationem non sunt alij modi agẽdi, nisi accusando, uel denunciando nec est modus ꝑ difficultates accusationis quas habes. 2. q. 8 per totum, & qõ. 7. si quis quærendum, & quæ in multis aliis iuribus inueniuntur. & propter modicas pœnas denunciationis, ut no. j͂. de despon. impu. ad dissoluendum. grauius enim esset ei, si procederetur contra electum, & confirmatum secundum omnes, quos no. s͂. de elec. dudum. & hoc est uerum, quia non põt agi nisi his duobus modis, nisi aliquid restaret agendum, puta consecratio, uel ordinatio. tunc. n. bene ageretur excipiendo. j͂. de accu. super his s͂. de ele. cum dilecti. ¶Sed tamen uidetur, q̄ etiam tunc non debeat impediri effectus confirmationis, s. q̄ non habeat pacificam possessionem: sed si talis esset ꝑsona confirmata, quæ consecrationem, uel ordinationem requireret, & ipse interim ante, quàm possessionem haberet, consecrationem, uel ordinem peteret, bene admitteretur excipiens contra eum. & hoc ea ratione est: quia exceptio admittitur non solum ꝯ confirmationem, sed etiam contra consecrationem. 23. dist. illud. j͂. de accu. super his. ¶Item quia uidetur renunciare beneficio, quod habet, ne quis interim possit eum accusare, petendo ordines, uel consecrationem. ¶Item q̄ durior esset aduersarius post consecrationem, q̄ ante. uel ordinationem q̄ ante: quia difficilius deponiẽ iam promotus, q̄ promouendus, ut s͂. de renun. nisi cum pridem. §. ꝑsona. s͂. de temp. ord. ex tenore. sed si non petente electo ordines, uel consecrationem, sed sic uult manere, quousq; pacificã possessionẽ nanciscatur, non uidet aliquis excipiẽs, uel accusans ꝯ eũ admittendus, ut hic. ¶Et si obiiceretur, q̄ debet petere ordinationem, uel consecrationem, ut s͂. de ele. cum in cunctis, & de trãs. epi. c. 2.
8 §. sed neque, & iõ ꝯ eum excipi possit acsi peteret. ¶†Rñdeo non est uerum, q̄ cogatur, uel teneatur petere confirmationẽ, uel ordines, nisi primo adeptus fuerit possessionem pacificam, ar. 92. dist. de epis autem, & c. seq. alij tñ dicunt contrarium, s. ex quo confirmatus est, tenet petere ordines, & consecrationem; & uidenẽ iusta ratione moueri: quia cum epatus non ꝑ tpalia, sed ꝑ Deum & curam animarum sit recipiendus, ut in primitiua ecclesia faciebant, qñ nihil habebant. 12. q. 1. c. 2. & c. s͂. curam, & c. uidentes. 8. q. 1. sciendum & c. se. ergo ꝑ usurpationem tpalium non debet dimittere, quin ordines, & consecrationem recipiat, & per consequens contra eos poterit excipi. nec obstat ista decr. ubi nullos ordines petebat, nec ratione dignitatis petere tenebaẽ. uel dic, q̄ hi prohibentur & etiam directo accusando procedere ꝯ hunc electum, uel confirmatum; qa ipsi solli erant, q̄ impediebant, quominus adipisceret possessionem pacificam. & iõ et si ordines peteret, nec excipiendo nec accusando admitterentur, ut hic: sed si alius impediret eius pacificam possessionem, tunc bñ admitteretur ꝯ confirmatum, et si non haberet pacificam possessionem, excipiendo, si adhuc restaret uel consecratio, uel ordinum susceptio etiam forte directa accusatio: qa non est hic expoliatus, licet non sit admissus, ut no. s͂. de cã pos. cum olim. tñ quidam in hoc ult. casu ꝯdicunt.

Ex parte [uel tui] iõ dicit, tui: qa si põt suos procuratores mittere tenetur [nisi iudices] hic uidetur, q̄ iusta sit appellatio eoipso, q̄ locus non tutus assignatur, & si non petit locum securum: sed iudex eum sibi offerre debet.

Significauit [Sigillum] per hoc sigillum, qđ citationibus tantum deputatum est, non põt quis constitui procurator: secus, si adesset alterius sigillum, & totum. C. de testa. si unus. & maximè si sigillans aliud sigillum non haberet [earum] s͂. de rescri. ex parte olim, & s͂. de proba. licet. ff. de cond. & demon. falsa [appellatum] & etiam subsit ueritas allegatarum causarum, uel alterius ipsarum. nam alias appellare causa assignata, nisi eam se offerat probaturum, non sufficit. j͂. eod. interposita, & dic, ut ibi.

Significantibus. Hæc decr. posita est, supra de libelli oblatio. c. 2.

SVMMARIVM.

I *Terminus, qui præfigitur appellantibus, triplex est.*

Ex insinuatione [Index] s. coram quo cã agebatur. [aduocatus] nõ dr, q̄ hæc sit appellationis cã sufficiens, imò ꝯ habes. s͂. de off. iud. c. j. [legitimas] 2. q. 6 anteriorum. ¶†Legiti- 1
mas] triplex est terminus, q̄ ꝑfigiẽ appellantibus. Primus ad iter arripiendum. s͂. e. peruenit. Secũs ad repræsentãdum se Papæ. s͂. e. personas, significauit. Tertius est ad terminandũ cãm appel. s͂. e. cum sit Ro. & hic terminus tm̃ à lege, & non ab homine præfigitur, ut hic. Terminus aũt, de quo hic dr, s. q̄ redeat à prosecutione, nõ à lege imponitur, nec ab hoie imponi põt. ¶Ad terminum] i. quousq; unus mensis tm̃ superesset de anno: qa præfixio termini etiam à iudice facta non ualebit super executione sententiæ [expectato] & malè, ut no. s͂. e. sæpe [mandamus] uidetur, q̄ non deberet aliis cãm committere iudex: sed coram primis iudicibus debebat par tes remittere. j͂. e. ut debitus. respon. hoc esse de speciali gratia: uel dic hoc esse de iure mero, quando literæ impetrantur ante tempus appellationis præfixum, quod etiã est notorium ex actis, quæ inspicere, & ex eis procedere potest iudex appellationis etiam parte absente.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Admittitur generalis appellatio.*
2 *Quamuis ecclesia sit alicuius monasterij, datur tamen episcopo chatedraticum, & etiam alij census.*
3 *Verisimilis causa quae dicatur, & quae probabilis.*
4 *An sit idem ex iusta causa appellare, & ex uerisimili.*

1 BOne me. [Quis]No.†generalem appellationē admitti. ar.s.e.c.ij.& c.cōsuluit.Sed licet hic esset uaga quo ad molestatores, erat tamen determinata quo ad ecclesiam, de qua agebatur, & ibi de hoc no.[eiecerunt]unde petebant reduci in eum statū in quo fuerunt tpe appellationis emissæ, & fructus medij tpis sibi restitui, non habito respectu molestatoris, uel molestationis. Nam & molestare eum dr, & ꝯ eius appellationem facere non tm̄ qui expoliauit, sed ēt si ꝯ eius uoluntatem eam tenet, nec est hoc ꝯ id, qđ no.s. de his, q̄ fi.ā ma.par.ca.c.j.l.q. appellans extraiudicium nō tm̄ debet probare cām app.iustam, sed ēt ueram: qa & hic non fuit restitutus, nisi ad ea, q̄ probauit se possedisse tempore emissæ appellationis. probauit ergo ueram cām appellationis, s.se possedisse. & postea ea, quæ possidebat tempore appellationis, ad archidiaco. peruenisse, & per eum molestatum fuisse, & cā appellationis nulla erat alia hic, nisi non molestes me super custodia ecclesiæ, nec debes me molestare: quia ego sum in possessione eius pacifica, & paratus sum stare iuri. Et hoc magis approbo, quàm qđ dicitur in glo. probabilem.[archi.]ad quem deuenit ista ecclesia uel dicti laici nomine dicti archi.eum eiecerunt[tantum datur] hic procurator non bene respondit: quia eius responsio fit de ꝓprietate: quæ licet pertineat ad Archidiac.non tamen potest impedire, quin debeat restitui possessio in eo statu, in quo fuit tempore appellationis emissæ, quod Abbas sancti Aug.petebat [de iure cōmuni] 63.dist. si im-
2 ple.[¶†Vsi fuerunt]licet diceret se usum fuisse, non tamen probauit.sed si probasset se usum, non tamen probabat se possedisse tempore, quo Abbas primò intrauit. Nam tunc forte licuisset Archi. eum repellere.s. de restitu.spol.olim C.unde ui.l.j.& non obstat appellatio [possedit]licet Arch.hæc perceperit, non sequitur propter hoc, q̄ ecclesia fuerit sua.uel q̄ eius nomine possideatur. Nam licet ecclesia sit alicuius monasterij: tamē datur cathedraticum episcopo, & etiam alij census.j. de donatio.pa. [uerisimilibus]uide, quæ not.s. de ma-
3 io.& obe.dilecti, & s.eo.tit.constitutis. [¶†Verisimilibus]probabilem causam dicimus iustitia.uerisimilē dicimus, quæ a iure approbatur, & quæ de iure obtinet. unde & uerisimile est, q̄ si fecit quis, qđ ius alijs facere præcipit, qđ bene fecit.uerbi gratia, hic appellauit Abbas, ne quis eum molestaret super possessione ecclesiæ eiusdem, q̄ de suo patronatu erat, cā probabili assignata, hac.s. cum ego sum in quasi possessione custodiendi ecclesias meas, quæ est bene uerisimilis, id est de iure approbata. uerisimile & probabile est, quòd ex quo monasterij est ecclesia, q̄ habeat ibi custodiam tpalū, sicut eis rō eorum reddi debet.16.q.2.c.ij.j.de cap.mo. c.j. & j.de priui.cum & plantare.§.in ecclesijs. bene facit ad hanc decret.infrà eo. dilectis. Nec credimus, q̄ per talem appellationē ille, qui est in possessione, debet retardari uti possessione sua, arg.infrà de iure pa.c. sultatio.C.de bi.uendi.pi.l.j.nec contradicit hæc decr. quia Arch.non possidebat.uel ad minus incertum erat eum possidere, cum Abbas negaret, qui de facto tunc possessioni incumbebat.C.quibus ad li.pro.non licet.l. unde cum negaret, & appellaret ex probabili cā, anteq̄ probet, aliquid, reducendus est in statu, quo erat tempore appellationis. nec est contra in elect.ubi uidetur, q̄ si appellaretur ex probabili & uerisimili causa, non reducitur ad statum temporis appellationis, nisi & cā probaretur.s.de elect.cum inter ea. ¶Sed certe non est contra; qui non est uerisimile, nec in iure dicitur, q̄ qs morbo caduco laboret.& no.q̄ iste tenetur prosequi appellationem hanc intra an.ex quo factum est contra appellationem.s.eo.cōstitutus, ubi de hoc. ¶Sed quęres, si quis appellaret, ne uendas talem rem, quæ sua est; & causa ista probabilis est. ergo si uendat ante omnia rescindenda est uenditio, ut reducatur in statu appellationis emissæ; qđ falsum est.C.de rei uin. si fundus. sed rñ. quia nō est uerisimilis hæc causa.i.a iure probata, sicut est illa, de qua loquitur in hac decr.& infrà eo.dilectis ibi.n.constabat rem non esse appellantis, siue denunciātis, nec credendum erat hoc pro se asserenti, ar.ff.de in terro.ac.l.de ætate.§.j.hic.n.constabat eum esse patronum, nec pars Arch.hoc diffitebatur; & ita uerisimiliter erat, q̄ haberet custodiam. ¶Sed dices nonne sine appellatione hoc idem consecutum fuisset monasterium per interdictum, unde ui.rñdeo q̄ nō.quia in interdicto oportuisset monasterium probasse possessionem, & spoliationem factam per eum, contra quem egit.s.de rest. spol.cum etiam ad sedem.sed hic, s.quando petit reduci in statum pristinum, in quo erat tempore appellationis, sufficit ei probare tantummō, q̄ tempore appella.rem detinebat etiam si nihil de expoliatione probet. nec impedit restōnem expoliatio à quocunq; facta; nec etiā nocet, ad quemcunq; possessio peruenerit. sm̄ q̄ hic satis expresse patet.¶Sed oppones, nōne idem dicendū esset, & si non ex uerisimili cā appellaret, sed ex cā iusta. uerbi gratia, si diceret monasterium, cum igitur ego sim in possessione custodię huius ecclesiæ, appello, ne quis me molestet.nam hæc causa, appellationis, ubi non fit mentio q̄ ecclesia sit de patronatu monasterij, & si iustam cām habeat, tamen nō est uerisimilis; quia potius deberet rōne custodie ad Archi.pertinere.63.di.si in plebibus.
4 j.de institu.cum uenissent.¶†Rñdeo non esse idem ubi appellatur ex uerisimili causa & iusta, & ubi ex iusta tātum: quia quando quis petit reduci in statū, in quo erat tpe iustæ appellationis, sed non uerisimilis, si illam rē tenet ille, ad quem ius illud pertinet de iure cōmuni, ꝑ hanc petitionem quantuncunque probet, q̄ tpe app.detinebat, nisi iustā possessionē probet, non auferet ab eo, qui possidet ius, quod ad eum de iure pertinet, ut restituatur priori.& est ratio: quia cum petit appellans se reduci in statum, in quo erat tempore appellationis, non est hoc possessorium iudicium, in quo nihil aliud inquiratur nisi de possessione.imò & inquiretur de proprietate iuris, scilicet ad quem spectat de iure. unde debent admitti probationes huiusmodi possidentis modo, siue sint de iure, ut in Archidiaco. ad quem pertinet de iure custodia ecclesiarum. siue de facto, ut si uellet probare specialem concessionem super custodia ecclesiæ, de qua agitur; ideoq; & si ille, qui nunc possidet, nec de iure, nec de facto probauerit, q̄ custodia ad eū ꝑtineat, obtinebit. nā cū de possessione & ꝓprietate licet q̄ri, & quæsitum fit, ꝓfertur, ꝓbatio super proprietate. s.de cā pos.cum ecclesia uulterana ¶Alij dicunt, q̄ licet uerum sit, q̄ non fiat restitutio illius articuli, q̄ ad nunc posidentē de iure cōi ptinet: nisi de facto ꝑ testes ꝓbare uelit uel ꝯsuetudinē, uel spālē ꝯcessionē in hoc casu

casu non sunt probationes eius recipiendæ: sed est restó facienda. rö diuersitatis est, quia ibi est notorium iuris, hic non. ¶ Et no. diligenter, quod dixi, ꝙ per hunc modum agendi non fit restó, sed si ageretur interdicto fieret restó; quia ibi de sola possessione loquitur si uerò alius teneret, ad quem illud ius de iure non spectat, bñ cogeretur restituere priori possessori pp uim appellationis, quæ iubet omnia in priorem statum reponi, qđ intelligendum uſ, ubi pro actore facit tm̃ possessio habita ante appellationem, & pro reo facit possessio mō habita, & ius eóe licet hæc fiat plurimum utilia & ueritati & intellectui huius decre. cóñonent; tñ facilius potest percipi intellectus huius decer. ut ibi dicas, ꝙ hic arch. tenebat restituere, quia scienter recepit rem à spoliatore supra de rest. spo. sæpe supra de iudi. quia uel quia mandauit fieri expoliationem. uel ratam habuit. j. de rest. spo. cum ad sedem. ff. de ui & ui ar. l j. §. deiecisse. uel dic, ꝙ sicut lite pen. omnia, quæ dolo, uel alias male fiũt à partibus, pertinent ad officium iudicis, ut ea corrigat. ff. de edi. edic. ædiles. § sciendum. ff. de aqua plu. ar. l. inter officium. ff. de fur. l. ij & de rei uin. quod petitorio. sic & si appellatione pen. aliquid dolose agatur a partibus, ad officium iudicis pertinet, ut illud in pristinum statũ reformet. nam appellatione pen. nihil innouandum est ēt a parte infrà eo. cum dilectus. & hac röne ex officio suo hic Papa in pristinum statum reformauit, quæ p archi. inuenit procurata fraudulenter, licet pro his non competeret interdictum sic sẽtētiauit Papa assignandos fructus ad conseruandum pro ecclesia, non ad conseruandum in suos usus, ut no. supra de elec. dudum. Ro.

DIlecti. [In eos] & infra e. licet [prouocatum] quo ad hoc, ut contra eos procedi non possit de hoc nota infra eo. ut debitus.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio tenet hodie, siue grauamen in iure sit expressum, siue non, dum tamen sit probabile.*

2 *In prosecutione appellationis tam excommunicatus, quam non excommunicatus est audiendus.*

3 *Non potest episcopus in rebus, quæ non sunt suæ iurisdictionis, dicere ius.*

4 *Non debet excommunicatus priuari bonis ecclesiæ.*

PAstoralis officii [A iure] i. quæ non est à grauamine. j. e. ut debitus: uel comminatione, ut. j. eo. cum cessante. sunt tñ alii casus expressi a iure. j. de resti. spo. ex conquestione. j. eo. c. significantibus & c. postremo, & c. ex parte. j. eo. nouit, & de offi. dele. super qönum, in fi. cum olim. j. de test. significauerunt. ¶ Grauatus] non in hoc tantum, ꝙ appellationem iustã non admisit sed quia post appellationem siue repudiatam, siue receptam aliquid fecit ꝯ appellanté [emendari] et si iudex non admittat, uel deferat appellationi:
1 quia hoc obesse non debet 2. q. 6. appellatione. ¶ † Emédari] per iudicem appellationis, qñ appellatũ est à diffinitiua sẽtētia, & nõ a grauamine. & sic hæc decre. innuit differentiã inter frustratoriam appellationem cui nũquã est deferendum, & appellationem, quæ est a iure cõcessa, & huic semper est deferẽdũ, & appellationẽ mediam, quæ est, qñ quis grauatur, sed tñ non est a iure expresso concessa, ut qñ dilationes dantur, sed uel breues uel non tot, quot sufficiant; & in hoc casu non defertur appellationi, qñ est in literis, appellatione remota. Sed tñ, qñ appellabitur a diffinitiua sententia, iudex appel-

lationis reuocabit hæc grauamina. C. de iureiur. generaliter. & not. j. quod met. cã ea. fin. & hoc dicit finis huius trãsi. sed hodie remota est hec decr. j. eo. ut debitus. ubi dr̃, ꝙ ab omni grauamine licet appellare ēt non expresso in iure [in eo] puta, quia iusta de causa appellauit. ¶ Denunciare potest] hoc pōt facere ordinarius appellatus, ēt qui nõ excõicauit, ad cuius officium ptinet facere euitari excõicatos, si sunt excõicati ante appellationem. 11. q. 3. curæ. sed delegatus, cum expirauit p appellationem eius iurisdictio, hoc facere nõ pōt, uel debet. j. de of. dele. pastoralis. §. præterea. item nota uſ, ꝙ ille, pro quo fuit excõicatus, sit audiendus appellans, si iudex appellatus mandet eundem excõicatum non denunciandum, quãuis male faciat, quia non interest eius, pro quo excõicatus est, ꝙ denuncietur, cum certum sit, ꝙ hic excõicatus non est cogendus pen. ap. nec ēt consulendus, ut soluat, nisi debitum recognosceret, ar. ij. q6.
2 6. non solent. ¶ † Item ita audiendus est excõicatus in prosecutione appellationis, sicut nõ excõicatus. j. de exce. significauerũt. Itẽ denunciatio nil facit ad rem, cũ per ipsam excõicatus amplius non ligetur, ut sequitur. apparet ergo, ꝙ nullo modo sua interest Si autem præcipietur per iudicem, qui excõicauit iudici ordinario uel cuicunque alii prælato, ꝙ denunciaret eum qui ab eo, appellauit excõicatum, nõ debet ei obtemperare. & si ob hoc feratur in eum aliqua sñia, non tenet: quia est a non suo iudice lata: sed securius est ei appellare, non ꝙ per appellationem suam reuocet iurisdictionem iudicis in cã sibi commissa, sed ne contra eum procedat ¶ Sed qd si pro manifesta offensa dr̃ excõmunicatus, & iudex appellationis mandat ne denuncietur, nunquid tunc tenebit appellatio aduersarii appellantis, ne prohibeatur denunciare? arg. ꝙ sic, quia appellatio non tenet. j. eo. cũ sit, & c. proposuit. ¶ Item quia pendeu. quæstione de iurisdictione, s. quia dr̃ non tenere appellatio, de principali quæstione non debet se intromittere iudex ap. nisi inquantum pararetur sibi impedimentum, si postea constaret suam iurisdõnem, ut si superior procederet in co-
3 gnitionem eiusdem causæ. ¶ † Subtrahuntur] idem credimus, si tm̃ ab officio suspendantur, quia ubicunque officia & beneficia sibi denegabuntur. 7. q. 1. si quis presbyter. 11. q. 3. episcopus, forte. 81. di. eos, si quis sa. secus crederem, si esset suspensus a beneficio, uel ingressu ecclesiæ alicuius spãliter. nam licet röne psonæ, possit unus eps condemnare clericum in bñficio quod est suæ iurisdictionis, tñ in alijs rebus, quæ non sunt suæ iurisdictionis, non potest dicere ius, ar. ff. de re iud. à diuo Pio j. resp. & melius. ff. de bo. auto. iud. pos. cum unus. §. is, q: & ff. de iud. l. si duobus iudicibus, nisi per consequẽtia, sicut est in suspenso ab officio, cui sit præiudicium in bñficio, quod annexum est ei, ut dictum est, sed & tunc ut denegetur bñficium, necessarium est præceptum superioris iudicis, ut no. j de concess. præben. uel eccl. non uac. c. cum nostris. ¶ Subtrahuntur] secus, si primo appellas. set. nam tunc non credimus, ꝙ posset denunciari excommunicatus, arg. infra de sent. excom. per tuas nec etiam beneficia sibi subtrahi debent, cum ipse se nõ debeat gerere pro excommunicato. & ministri præbendarum tanquam mercenarij & ministri possunt ei cõicare. 11. q. 3. qm̃. j. de sen. excom. inter. ¶ Alii tamen aliter dicũt, qđ est certum, ꝙ post absolutionem. fructus medij tpis poterit repetere. 2. q. 5. super causam, & infra de concess. pben. uel eccle. non uacan. quia di. & hoc si fuerit iniustè excommunicatus, secus autem, si iuste, ar. C. de re mili.
4 cum allegatis. ¶ † Sed dices, & si ipse non teneatur se gerere

rere pro excommunicato alij tñ debẽt uitare eum, quo modo ergo habebit præbendam? respondeo, debet uitari tanquam excõicatus in cõione: sed spoliari non debet his, in quorum possessione erat. unde forte, si interesset diuinis officiis in ecclesia, quam possidebat, cum non debeat spoliari pen. ap. eijci non debet, & alij canonici possunt sine culpa secum celebrare. j. e. dilectis. tñ si spoliaretur præbenda, & alijs rebus, & peteret restõnem, repelleretur. j. de sen. excom. per tuas hodie tñ non uitatur extra iudicium. j. de sen. excom. solet.

SVMMARIVM.

1 *Iurisdictio alicuius, si in principali suspenditur, & in accessorio dicitur suspensa.*
2 *Non debet audiri episcopus appellans, ne absoluatur excõicatus ab ipso.*
3 *Licet extra iudicium denunciare & notificare crimina cuiuscũque, dummodo possint probari, & uide in nu. 4.*
5 *Renuncians appellationi uidetur etiam renunciare grauamini.*
6 *Non auditur proponens diuersa.*

1 Solicitudinem ¶ † Post appellationẽ] hoc ipso, φ conqueritur de epõ ex eo, φ post appellationem legitimam excõicationis sñiam promulgauit in eũ, oportet, φ de appellatione cognoscat, & ita appellationi renunciet. & erat cã dubitationis: quia cum excõicatio sit noua iniuria, uidebatur, φ apud quemlibet iudicem posset de ea deponi querela, appellatione salua remanente, ar. ff. de excep. rei iu. si sit maier. §. eo. sed secus est. quia & si sit noua iniuria, tamen pendet ex priori, nec pôt de ea sufficienter cognosci, nisi cognoscatur de ap. & petẽs hoc, non ab archiepõ sed à Papa iuste petere poterat absolutionem ad cautelam. j. de sent. excom. per tuas. Item iuste petit sententiam excõicationis pronunciari nullam. s. de of. dele. cũ contingat, & cassari, quicquid factum est post appellõne infra e. cum cã. ab archiepõ etiam bene pôt petere absolutionem p simplicem querimoniam, & procedere sm quod habes. s. de of. ordi. ad reprimendam. & sic renunciat appellationi, ut hic in fi. loquitur [de his]. s. de excommunicatione [de aliis] s. de excommunicatione [in quo casu] s. quando protestatur, φ appellationi non re-
2 nunciat. ¶ † Ad appellationis beneficium] s. eo. qua frõte. §. j. ꝯ sol. si appellat epũs, ne absoluatur excõicatus, uolens satisfacere, non ualet appellatio, ut ibi. sed si appellat ab archiepõ, quia cognoscit de iniusta excõicatione, siue de nullitate excommunicationis, & appellatione q ex solius Papæ cognitione depẽdet, cum hic possit eum archiepũs punire, si in aliquo inordinate procedat, ut infra de sen. excom. sacro, licite appellare pôt, ut hic [oli] etiam sine grauamine, hodie autem non sine grauamine j. ut debitus: sed hoc ipso, φ cognoscit si appellãs uult appellationi renunciare, ut hic, in fi. uel dic idcirco admitti ad appellationẽ ab archiepõ, quia nullam iurisdõ
3 nem habebat super excõicatum. ¶ † Notorium] non per probationes receptas ab archiepõ, cum de hoc quãtum ad appellationem non debeat cognoscere, ut in litera præcedenti, sed qñ de hoc ei liquere potest extra iudicium cum certum sit mandatum factum, & sit certum illud iniquum. j. cap. proxi. in fi. & tale, a quo licite appellare pôt, hoc licuit archiepõ, etiam si non esset notorium φ mandatum epĩ esset iniustum, dummõ esset ita manifestum, φ probari posset iste. n. archiepũs non gerebat uicẽ iudicis, quia non erat ad eum appellatum, sed uicem de nunciatoris. s. de elec. uenerabilem. & extra iudiciũ bene licet cuique denunciare, & notificare crimina cuiuscunque, dummõ possit approbare hic, cum potius est ei ad meritum, quam ad pœnã, ut. 5. q. 1. c. t. & 2. ff. ad Sill. l. lege. j. rñ. C. de epi. & cleri. nulli. §. ñ. C. de iureiu. si uero. C. de famo. li. l. j. ff. de iureiu. l. eum qui. j. rñ. ¶ † Et di- 4
cimus hanc denunciationem licitam, & nõ tm coram iudice faciẽdam, sed ẽt alibi, dummõ fiat ex iusta cã, sicut hic erat. s. ne excommunicatus iniuste uitetur, uel auxilium amicorum perdat. sed si quis sine causa ad diffamationem tm denunciaret crimina alicuius ẽt uera, peccaret, & pœna dignus esset. C. de post. quisquis. §. j. si antẽ non est notorium. neque probari potest, tunc punitur, qui illum denunciat. 2. q. 3. c. t. & 2. si autem quasi iudex aliquis uellet denunciare sententiam alicuius iniustam, uel nullam, uel si quis uellet cogere subditos ad cõtecandum excõicato quasi cum non excõicato, hoc nullo mõ licet, nisi partibus præsentibus, & seruato ordine iudiciario, & est rõ; quia denunciatio potest fieri & in iudicio, & extra, sed iudicare, uel cogere alquem inuitum ad aliquid non fieri sine aliqua causæ cognitione. 2. q. t. c. 1. & se. [Quod mandatum epi] à quo pars appellauerit, & ideo certum sit tenere appellationẽ, & ideo nõ ualet excõicatio, & ex sola inspectione ipsius sciri pôt supra de offi. dele. cum contingat. s. de rescri. cum contingat, ar. s. de elec uenerabilem. quibus aũt mandatis subditus teneatur obedire, no. s. de temp. ordi. ad aures [declarare] j. de senten. excom. per tuas, ꝯ sic infrà cap. proxi. non credimus. φ hæc declaratio im ualeat, φ alu debeant sibi cõicare, sed ũalet, ut non intelligant se incidere in canonem maioris excõicationis, qui ei præstat auxilium, uel consilium, φ appellationem prosequatur. itẽ ualet, ut excõmunicator a multis correctus emẽdet, qđ male fecit, ut s. de elec. uenerabilem [qõnem] nisi præmissa protestatione illa, φ appellationi non renunciet [qõnem] de iniusta excõicatione, non de nulla. & hanc absolutionem non pôt pars impedire. j. de sen. excom. sacro, in fi. & eadem excõmunicatio erat nulla, si appellationem prosequeretur, & iniusta, si omittat prosecu-
5 tionem appellationis. ¶ † Renunciare ꝯ epm, non ꝯ aduersarium, ꝯ quem bene prosequitur appellationem, nõ obstante tali renunciatione. s. de offi. dele. gratum, licet uideatur renunciare appellationi quantum ad excõicationem. Non uř autem renunciare grauamini, uel eius psecutioni, licet post grauamen ante lapsum decem dierum testes, pduxerit corã iudice, qui grauauit, cum simpliciter concedatur, φ intra decem dies appellet à die grauaminis, ar. ꝯ C. de re iud. ad solutionem. ubi dř, φ si condemnatus petat tempus ad soluendum id, in quo ꝯdemnatus est, φ uř acquieuisse sententiæ, nec potest appellare. Sol. ibi quasi expresse renunciauit, uel potius sẽtentiæ acquieuit. Sed hic non qa poterat ante sentẽtiam reuocare errorem suum, sed post sententiam nõ pôt C. de iur. & fac. igno. l. error. similiter renunciasse grauamini uř si a grauamine appellauit, & postea appellationi renunciauit uel tacitè, uel expressè, unde non uř, φ ab eo dem grauamine licet iter ũ appellare & intra decẽ dies computandos à die grauaminis, quia renunciando appellationi uř renunciasse, & grauamini. item quia leges
6 non debent esse ludibrio. s. e. cum fii Ro. in princi. licet aliqui contradicant. ¶ † Aduersa] idest contraria, quia proponendo querelam uř appellationem excludere, & protestando de appellatione uř querelæ renunciasse. Item quia per modum querelæ non pôt dicere sententiam iniustam; sed nullam per modum uero appellationis

nis potest sententiam dicere iniustam: sed non nullam. sed & si per modum querelæ dicat appellationis ipsum excludit, per protestationem uerò appellationis ipsum excludit, ut patet. s. eo. §. j. sic ergo cõquerendo, & sic protestãdo apparet sibijpsi contrarius: quia uidetur uelle cõqueri & non appellationem prosequi, & non eandem sniam di cere iniustam, & nullam, & archiepm posse cognoscere, & non posse [aduersa petens]. xxx. q. vij. c. iij. xiij. q. ij. q̃ præposterum. lxxiiij. di. gesta. C. de liber. ea. cũ precum. C. de mu. patri. professio. contra. j. de re. & trans. ad reli. sicut. ff. de inof. testam. Papinianus. s. de rescript. audi tis, ubi de hoc [audiendus] coram archiepiscopo super querela, quam deposuit de episcopo qui ipsum excom municauit.

SVMMARIVM.

1 *Potest decanus clericum suum petere qui detinetur ita quòd nõ potest sibi uel ecclesiæ suæ seruitium exhibere quod tenetur.*
2 *Episcopi appellatio prodest clero & populo.*
3 *Nunquid decanus uel alius minor prælatus possit interdicere.*
4 *Appellatio facta extra iudicium nunquid prosit.*
Interdicti sententia an possit suspendi.
An liceat episcopo renunciare appellationi.

Dilectis filijs [dispensationem plenariã.] 16. q. 7. oẽs [detineri] non pp hoc incidit in excõicatio nem, argu. j. de depositio, grauis. j. de senten. ex com. ut fame. Si queris, nunquid hoc licet laico, cuius negocia clericus ministrauit, respondemus, non, argu. xvij. q. iiij. si quis suadente. 5. 1. di. quidam [restitueret] satis uidetur iusta petitio, si uerum est, qd dicebat de-
1 canus. [Restitueret] ille decanus male processit: quia sibi ius dixit: sed si coram competenti iudice repetis set clericum suum, qui detinebatur ita, q sibi, uel ec clesiæ suæ non poterat exhibere seruitium, quod in ,p pria persona exhibere tenebatur bene auditus fuisset: sicut potestas potest petere ciuem suum, si ita detinea tur, q munera personalia præstare non possit. ff. ad mu nicip. de iure, in princ. C. de decurio. generali sic etiam uidetur, q dominus possit adscriptitium seruũ petere ut infrà. de iudæ. c. ij. & dominus possit uasallum de iu re feudorum, dummodo sic detineatur, q sua seruitia impendere non possit. debitorem autem suum ab alio detentum nullo iure repetere potest: quia nullum ha bet ius creditor in persona debitoris, ut patet. infrà. de pig. c. ii. sed secus est in superioribus. de his no. s. de ma io. & obe. inter quatuor. [Episcopus metuens] non ap pellat ab eo tanquam à iudice, sed tanquam ab eo, qui iniuste uel iniuste potest aliquid facere, qd urgit in iniu riam episcopi; & potest potius dici prouocatio ad cau-
2 sam, quàm appellatio. s. eo, cum sit Romana. ¶ † Ciuita tis] no. episcopi appellationem prodesse clero. & popu- 3 lo. & hoc fateor uerum, quando appellat sup his, quæ commissa sunt episcopo, & clerum, & populum tangunt puta super interdicto officio in ecclesijs suis: quia nisi populus sit catholicus, & bene instructus, episcopus red diturus est rationem; & ideò interest eius; quare appel lare potest, argu. s. de rescrip. ueniens. 2. qu. iij. 6. non so lent. Plus dicimus, q domini qui iurisdictionem habent & etiam qui non habent iurisdictionem, sed tantum do minium uillarum, uel possessionum, in quibus habitant coloni, libere possunt agere de dolo ad interesse con tra illos, qui in sui iniuriam tales subditos liberos mo lestant, uel spoliant. ¶ Nam non est dubium, æquum esse in his casibus dari actionem mihi domino, & cum alia non competat, dabitur mihi actio de dolo. l. j. & erit meum interesse, quanto minus ille subditus solitas col lationes facere poterit. uel si fecit insultum in uillam meam, uel domum, uel possessionem, interest mea. quia domus, uilla, uel possessio dimittitur inculta quod to tum contingit mihi ex insulto facto ab iniuriatore, ar gum. ad hoc, q si ille tenetur de dolo, qui hominibus meis suadet, ut dimittant possessionem meam. ff. de do lo, cum quis, multo fortius ille conuenietur de dolo, q homines per suas iniurias de mea possessione expulit po test tamen dici, q contra illum, qui turbat culturã agri mei, uel colonos meos, q mihi competit interdictum, uti possi. & actio iniuriarum, si in meam iniuriam sit fa ctum, ar. ff. de ui & ui ar. l. uim facit. ff. de ac. emp. q pendẽ te. ff. deposi. l. j. §. si quis tabu. sed si furtim esset aliquid sublatum, agere non posset dominus. sibi. n. imputet sub ditus, qui non bene custodiuit res suas. sed si maiori ui nõ restitit, non est culpa, quia nec facere possunt. ff. locati si merces. §. uis. & eodem modo si non fecit in iniuriam domini, sed propter speciale odium subditi agit dñs ad interesse: quia non licebat domino suam iniuriam sua au thoritate uindicare, sed per iudicem. alias si non agit dominus de iniuria, potest autem agere ad interesse suũ: sed & si in iniuriam domini factum sit, non licet ipsi do mino autoritate ,ppria iniuriam uindicare. sed p iudicẽ debet petere sibi satisfieri ,pposita actione iniuria. ff. de ui priua. l. pe. & ult. Illud enim, quod dictum est de pau pertate collatorum non placet: quia hoc interesse extra rem esset, & per nimios circuitus uagaretur, qd esse non debet. C. quæ pro eo, q interest, l. j. de hoc aũt non est dubium, q si ille, qui subditus est iurisdictioni meæ iniu riam ab alio patitur, q nisi iudex iniuriantis satisfieri faciat, q ego contra eum licite mouere possum bellum. xxiij. q. ij. dixit. ¶ Et addunt quidam, q subditos singu los iniuriantis capere possum, & ab eis satisfactionem exigere possum, argumentantur enim sic; quia si ego su per dominium iniuriantis bellum faciam, in quo destruã bona singulorum, quare non multofortius potero sin gulos capere, uel cogere ad satisfactionem? Item de illo non uidebitur dubitandum, quod nullo modo potest petere, q damnum emendetur suo subdito, cum non sit suus procurator, nec sua intersit. Nam si hic dominus iu re posset petere, ergo eadem ratione & pactum facere de non petendo: quia & cuicunque licet renunciare iuri suo; & hoc esset absonum dicere, q dominus p suam re nunciationem auferret ius subditi sui. qñ autem crimina liter agitur in publicis iudicijs, omnes admittuntur prin cipis accusando. nam p procuratorem hæc expediri non pñt. ff. de pub. iud. l. pe. §. ad crimẽ, appellauit] primo of ferens decano, q ipsi super captionem pbyteri. rationẽ facere erat paratus, quæ erat uerisimilis, & probabilis cã & idcirco iusta est appellatio. [† Post iudicium tempus] quidam dicũt decanum, uel alium prælatum hoc nõ, pos se, nisi hoc habeat de consuetudine, uel priuilegio, cum iurisdictionem non habeat superiorem. s. de mai. & obe. cum inferior: item quia nullus potest sibi dicere ius in re sua. C. ne quis ius di. l. j. Alij dicunt, q quilibet præla tus hoc põt dummõ manifesta, uel potius notoria sit cã grauaminis, quæ irrogatur prælato: & sic intelligitur. s. de offi. ord. irrefragabili. §. ceterum, & xxvj. q. v. quieuonq; nec faciat ista platus tanquam iudex, sed tanquam homo hñs potestatem faciendi uoluntatem suam in re sua, uel in ecclesia sibi commissa secundum iura tm. ar. C. de iu. l. nemo, & C. mã. l. in re mãda. & ẽm istos casus alij pter ca nonicos

nonicos in eccleſijs prædictis celebrare poſſunt, nec in-
currunt irregularitatem. Imò forte idem & de ipſis ca
nonicis: quia hoc non eſt interdictum iuris, uel ordina-
rium, & ideo de ipſo non intelliguntur c. quæ loquunt
de interdictis celebrantibus, ꝙ incurrant irregulari-
tatem [promulgauit] & male, ut ſequitur [caſſaretur]
hoc intellige de ſpāli cōſuetudine: de iure cōi ſecus eſt.
j. de his quæ fi. à ma. par. ca. quęſiuit [allegans] & male
[emiſit] & huic appellationi detulit officialis, & apłos
conceſſit. ſed poſt horum oblitus interdictum decani ir
ritum denunciauit, & illud non ſeruari mandauit, ut. j.
contineť. decanus appellauit, ꝙ facere potuit ēt ſine cā
ꝑ aſſignationem. ſ. de of. & po. iu. dele. ſuper qōnum. §.
nos aūt [iudicauit] & male, cum iam appellaſſet deca-
nus, & appellationi detulit, of. 2. q. 5. ij. appellatione [qa
uerò] hic incipit ſnia Papæ [iuſtitiam] hæc fuit appel-
latio extra iudiciū facta ex ꝓbabili & uerisi'li cā, ꝑꝑ cu
ius interpoſitionem irritū, eſt qcqd factum fuit poſtea.
ſ. eo. bonæ, & c. ad audientiam, ubi de hoc, ēt non inqui
4 ſito de ueritate appellationis. †No. ꝙ licet non ꝓſit ap
pellatio facta extra iudicium, niſi ꝓbata ueritate cauſę
ut. ſ. de ele. cum inter canonicos. tñ ubi ex ꝓbabili & ue
riſimili cā appel'ať, i. ex cā approbata à iure uel ciuili
uel conſuetudinario, hoc ipſo approbať ueritas cauſæ,
ꝙ non probať ꝯrium, ut hic. Nam iure ꝓhibitū eſt ꝙ de
canus non poſſit interdicere eccłiam ꝯ epm niſi ex ma-
nifeſta cā. ſ. de of. or. irrefragabili. § pe. ſed decanus nul
lam cām probabat, & iō eius interdictum irritať; ſimile
ſuprà. eo. bonæ memoriæ. ¶ Fatemur tñ, ꝙ ſi decanus ꝓ
bauiſſet, ꝙ manifeſta fuit cā interdicti, tunc qñ eum in-
terdixit, licet illa cauſa fuerit ꝯ ius cōc ſed tm̄ de gratia
ex ſpeciali priuilegio conceſſa, interdictum non reuoca
bitur. ¶ Si autem tunc, qñ lata fuit ſnia, non erat manife
ſta cā, ſed tñ in ueritate bene ſuberat cā iuſta interdicē
di, abſoluetur ſine grauamine, & punietur interdicens
ſicut in excōicationis ſnia obſeruatur. j. de ſent. excom.
ſacro, in prin. Si aūt ex cauſa uerisimili, & à iure appro
bata talis datur ſnia, licet excōicatus ex multis cauſis
ante excōicationem allegatis, quas offeret ſe probatu-
rum & coram excōicatore. & etiam ꝑꝑ hoc appellaret
& diceret ſe nō excōicandum. tñ ſi excōicetur, rata ma
net ſnia; nec ualet, ſi dicit excōicatus, ſine cognitione
exce. ſuarum ſe eſſe excōicatum. ergo eſt iniuſta ſnia. ſu
prà. eo. ad audientiam. So. illud habet locum, ubi excōi
cator excōicauit aliquem poſt appellationem ex cā nō
ꝓbabili & uerisi'li, uel à iure ſcripto uel conſuetudina
rio nō approbata. ſed ubi ex cā uerisimili & ꝓbabili fer
tur, ut dictum eſt, tunc omnino tenet ſnia, & ſi nō ꝓbeť
ueritas cauſæ. & ſm hoc dices, ꝙ ſpāle eſt in ſnia excōi
cationis, uel interdicti ēt extra iudicium lata, ꝙ nō te-
net poſt appellationem ex cauſis legitimis interpoſitā,
ēt ſi non ꝓbatur ueritas cauſæ ꝯ id, ꝙ no. j. de his, q̇ fi.
à ma. par. ca. c. j. Et eſt rō, quia nunq̄ debet quis excōica
ri, niſi cā probetur. 2. q. 1. nemo. uel dic, ꝙ ibi. ſ. ſuprà e.
ad audientiam, appellans probauit ueram cām appella-
tionis, & iō reuocať, quicquid fit poſt appellationem le
gitimam. ſed ſecus eſt, qñ ex cā probabili tulit ſniam
excōicationis. tunc. n. non pōt imputari iudici: imò &
condemnandus eſt. quia eius prudentiæ aſcribitur, ꝙ
falſas exceptiones non admiſit ꝯ ꝑſumptionem iuris, &
ꝯ ueritatē. uel dic, ꝙ ibi non loquitur de ſen. exc. ſed de
ſnia diffinitiua, ꝑ quam amouerat appellantem ab eccle
ſia, de qua certū erat, ſiue appellareť, ſiue nō: tñ nō te-
net ſnia, niſi legitima cognitiōe ꝑmiſſa, & ordine iudicia
5 rio ſeruato. †[Cuius effectū] puta ſic, niſi uſq; ad x. dies
dimiſerit ſacerdotē. poſtea ſeruabitur interdictum: uel
ſic, interdixit, quouſque epiſcopus eſſet in ciuitate; &
ita cum nondum ſnia ſecū traxerit executionē, interim
pōt licite appellari. ita tñ ꝙ à die latæ ſniæ, uel ſciæ nō
defluxerint x. dies. ſuprà de re iu. ꝙ ad conſultationem
2. q. 6. anteriorum, & ita nō eſt ꝯ ſuprà eo. ad hæc, qñ,
& c. paſtoralis dic melius, quia appellauit ante interdi-
ctum poſitum ex cauſis probabilibus & uerisimilibus:
iō decanus non potuit procedere ad interdictum, nec
ad effectum interdicti [pertubare] & iō iſte poterat ex
cōicari. j. de ſen. extom. ueniens [principale] ſ. appella-
tio ſuper prin. [ſed acceſſoria]. ſ. de pertubatione ſub-
ſequenti, ut ſuprà eo. c. proxi. Et ideo epi ſnia, uel offi-
cialis non tenuit ex ea cā: quia ad Papam deuolutum to
tū negociū fuit. quare idē Papa, & non alius, tam de tur
batione q̄ interdicto etiā debuit cognoſcere ſ. an iuſte
ſit poſitum interdictum, nec ne [poſt appellationē] ab
officiali interpoſitā. [Caruiſſe] mirum vř, ꝙ cum nō te
nuerit ſnia interdicti lata per decanum, qūo impediuit
ſniam excōicationis latam per epm in decanū, uel alios
turbantes officium. ſed hoc ideo: quia negociū omniū
interdictorum fuit per appellationem delatum primò
ad archiepm, & ſubſequenter ab archiepiſcopo ad Pa-
6 pam; ſicut ex ſerie lřarum apparet. ¶ †Sed oppones non
ne licebat epo renunciare appellationi. C. de ap. ſi quis.
Rñ. ſic, ſi non fuiſſet cauſam proſecutus coram archie-
piſcopo ex quo fuit ꝓſecutus. ipſam corā archiepo ad
Papā, non licuit epo renunciare maxime appellationi,
q̄ tenebat; ꝙ ex eo apparet: qa caſſať, quicqd fecit archi
eps poſt appellationem decani [de qua] appellatione.
[innotuerat] maxime. idem. n. eſt, & ſi non innotuiſſet
de appellatione, cū per ap. ēt in eius abſētia factā exem
ptus eſt à iuriſdictione eius, ar. ſuprà. eo. paſtoralis. 2. q.
6. biduum [inculpabiles] ſi ēt eligatur interim, & poſtea
pronūcietur excōicatio nulla, electio ualebit; quia ueri
tate & c. viij. di. ueritate, & ar. hic. ¶ Quidam tamē dicūt,
ꝙ illi, qui eum elegerunt, peccauerunt. ſed nō uidimus
quare: quia ei non cōicauerūt eligendo, ꝙ eſſet peccatū
ut ſupra, ꝙ me. cā. c. ſacris. Item ipſe ꝯſentiēdo nō peccat
qa non teneť ſe gerere ꝓ excōicato. j. de ſent. exco. per
tuas. ꝯ. ſol. ibi ꝯſiliū in his de qbus dubiū eſt, an ſint iu-
ſte ligati, ut uitenť: qa ꝑſumiť pro ſnia iudicis. ſuprà de
renun. in pñtia. Hic āt loquiť qñ certū erat ſniam nō te
nere, uel qa delatū erat appellationi: uel qa aduerſario
cū quo ꝯtendebat, eum excōicauit, ut hic. Idē aūt, ubicū
que eſt manifeſtū iniuſtā eſſe ſniam. ſ. e. c. proxi. & ꝙ ibi
dicit, ſ debet in alijs euitari, donec ꝯſtiterit de ꝑmiſſis,
expone. i. de appellatiōe iterpoſita ex iuſta cā, uel de dā
no ītolerabili expſo ī ſnia, qñ ab aduerſario hoc negať.
Sed ſi pars aduerſa confiteať appellatū ex iuſta cā, nō de
bet euitari, dūmō & prima facie indubitabiliter appa-
reat mandatū, à quo appellatū eſt, fuiſſe iniuſtū. ſ. c. ꝓx.

VT noſtrum [dicto. H.] Quem archiepiſcopus fece
rat cancellarium [decernerent]. ſupra eod. conſti
tutus, contra ſolu. ibi erat legitime confirmatus, nec te
nebat appellatio emiſſa ab aduerſario ſine cauſa, ut ibi
dicit, ſicut conſtabat per ſententiam Papæ; & ſic in
nullo debuit ſuſpendi effectus cōfirmationis. at hic erat
clauſula electus & confirmatus. j. ut eccle. ben. ſine diſt.
confer. c. j. & appellatio legitima, uel potius totum ne-
gocium reuocatum ad Papam. uel ad minus dicebatur,
& de hoc etiam controuerſia erat; unde lite pend. non
dēt ei aliqd nocere. [Decernerent] licet traditio ſigil
li cōſiſteret in facto, nec poſſit dici quin facta ſit, poſt, q̄
facta eſt. ff. de ca & poſt li. re. l. in libello. §. factæ, tum di-
citur

citur decerni nulla traditio,i.nihil uř sibi fuisse collatū ex traditione sigilli,nec lfæ ab eo sigillatæ ex persona sigillantis habebāt aliquem uigorē.& bene fecit Papa.quia cum diceretur non tenuisse collationem factam ab archiepō,nec confirmatio,ut J.ut eccle. bñ.c. 1. nec etiam possessionem haberet officii pertinentis ad cācellarium, cum illud consistat in sigillando , nec illud potuit habere ante,quā haberet sigillum,bū debuit prohibere,q nouum ius nō conferretur ei nec in possessione, 1
nec in proprietate lit.pen.ut C.ut lit.per totū.secus aūt uř,si constaret,q prius collatum esset ei ius,uel ēt si cōstaret,q teneret confirmatio,uel ēt nihil diceretur contra eam,s.q non teneret cōfirmatio, licet diceret iniusta, tunc satis uř,q non deberet impediri effectus cōfirmationis.J.eo.constitutus.¶ Idem satis uř nobis,q licet alius,quām Papa,ageret cum archiepō,s.q ad eum non pertinet collatio cancellariæ,uel confirmatio,nihilominus tñ posset conferre cācellariam pen.lit.cum interim non debeat priuari possessione sua.J.ut lit.pen.laudabilem.J.e.significante.¶ Et eodem modo,si ageretur cum eo,uel cum cancellario suo,q non teneret confirmatio ab eo facta;nihilominus pē.hac lit. posset eidem nouam collationem facere,si uacaret,& si ei,cui contulisset,sigillum tradere & ēt tenet,dummō non fieret præiudicium cuique.sed hoc fiebat in præiudicium iuris alterius,uel illius.s.pro quo Papa scripserat, uel ad minus in præiudicium Papæ,qui dicebat ad se deuolutam potestatem conferendi cancellariam.¶ Item nō est de iure cōi,q qñcunque Papa incipit cognoscere de aliquo negocio,uel cā,q propter hoc decernatur irritum, qđ fit ā partibus,licet hoc mandatum fuerit isti,q non uteretur sigillo?quia hoc fuit spāle pp suspitionem, quam habebat Papa cōtra collationem factam ab archiepō.Et hæc ēt fuit cā,quare Papa decernit nullam dationem sigilli aliās enim bene licuisset archiepō mandare effectui suā collationem,non obstante lite,quæ sibi mouebatur supra eo.constitutis.Et hoc plus placet,q̄ quod diximus in prin.huius glo.uel dic hæc specialia.esse in reuocatione,quam ex certa scientia facit Papa,apud quem est plenitudo potestatis,ut ex quo aliquod negocium ad se reuocat ex certa scientia,q circa illud nihil liceat alicui attentare,ar.J.de præben.inter cætera,ubi no.

SVMMARIVM.

1 *Nunquid in literis appellationis sit necesse fieri mentio de appellatione.*

2 *Potest nedum appellans, sed etiam appellatus coram iudice appellationis,& coram delegato eius prosequi causam appellationis,etiam non expectato mense iuxta finem anni.*

Blatæ [obseruatione] Ex hoc loco, & ex fine huius decr.ubi dicit,q per istas literas pōt procedi ad cōfirmandā,uel ad infirmandā sententiam,colligitur,q si aliquis impetrat literas super obseruatione sententiæ,q per eas ipse impetrator.pōt petere confirmationem eius,& aduersarius per eas potest psequi suam appellationem [a lege] J.e. cum sit Ro. ij. q.6.app: llatore[prouocante] supra eo.personas [præuenire] i.abbreuiari [prorogari] nisi ex cā.J.eo. ex tōne [appellante] appellatus autem terminum præfigere non potest.idem & in appellante.J.eo.sæpe,ubi no. [firmitatem] J.eo.sæpe,ubi no. [pars appellata] idē est in appellante.ponit autem de appellata spāliter: quia de ea magis dubitabatur,quasi non esset aliqua forma,sm quam posset aliquis appellatus,idemque uictor appellationem prosequi [sed nimium] plus,q̄ per mensem.2.q.6.appellat ore.uel dic idem,si per maius tps,dummodo maliciose non faciat saltem impetrando literas.ar. contra.C.si nup.ex re.pe.l.ij.sed respondetur hic,q potest, & bona forma ei est, per quam petit sententiam confirmari,qualem impetrauit plebs de Sambro. & per tales literas coram illo iudice appellans prosequi causam appellationis. ¶ † Et est hoc no.dignum,q in literis appellationis non est necesse fieri mentionem de appellatione.de hoc no.J.de off.& po.iud.del.ex literis alii dicūt q fuit hic mentio facta de ap.[procedatur] licet autem appellatus impetrare literas,qñcunque uoluerit,quando terminus ab hoie non est præfixus,sed a lege tm, nō 1
tñ poterit petere confirmari suam sententiam, nisi cum unus mensis de anno supereſt.2.q.6.appellatore.sed appellator bene poterit qñcunque uoluerit, coram eisdē iudicibus prosequi causam appellationis . nam cum ad iudicem appellationis proprie spectet pronunciare sententiam primam iustam,poterit & ita ɔfirmare uel iniustā,& ita infirmare.2.q.6.in fi [iuste] igitur per literas impetratas ab archipresbytero de Sambro.q sua sententia seruaretur,sicut erat, & aduersarius petet,q cassetur,cum sit in iusta,cum continentia causæ sub diuersis iudicibus diuidi non debeat.C.de iud.nulli. hæc autem habet ex sua præoccupatione , quòd suæ literæ non ualent .

2 ¶ † Alii tamen ª dicunt & non improbabiliter,q & corā iudice appellationi, & coram delegato eius non solum appellans,sed ēt appellatus pōt prosequi causam appellationis,etiam non expectato mense iuxta finem anni,& ad hoc bñ concordare uř litera, quæ sequit, ubi dř,q coram huiusmodi iudicibus,quos constat esse nimis tempestiue impetratos,appellatus potest prosequi causam suam.& legi prædictæ appellatore,respondent, q intelligitur ibi ponere tps unius mensis,non quia non possit præueniri,sed quia illud tps cōe uř partibus, nec tunc debet præsumi aliqua malicia ¶ Alii tamen intelligunt hanc decr.loqui in eo casu,s.q impetrādo literas possit prosequi causam semper etiam ante,q̄ unus mensis restet de uno anno , sed causam prosequi ante illud tempus non poterit [sic obtento] ab appellatore, s. archipresbytero de Sambro.[noluerit] appellator [posteriores] impetratas plebe de Riuocor. [prioribus] impetratis à plebe de Sāb ro.[p quas] impetratas à plebe de Sābro.sup ɔfirmatione,& inīæ, & obseruatione.

a ¶ *Alij tamen . Circa ista dicta uide Card. in consi. xcvii. incipi. uidendum est de dubus,colum. ij. uersicu. pro concordia.*

PEr tuas [contumaciam] Et non aliter,quia in nulla culpa est absens, cum non sciat hunc iudicem . secus autem diceremus in iudice,ad quem appellatum est, quia ibi terminus præfixus ab homine habetur pro perēptorio.J.eo.sæpe,& C.de temp.ap.l.ul.§.illud,in fi.ar. contra.J.de resc.super literis,in fi.ratio diuersitatis est:qa semper certus est iudex appellationis. delegatus autem sæpe incertus est, argu. supra de rescrip.super literis,in fi. [diffinire] in hoc tantum est priuilegium appellationis, quia cum alias etiam parte absente per contumaciam non possit procedi ad diffinitiuam sententiam. supra ut lit.non conte.quoniam. in causa autem appellationis poterit procedi lit. non conte.coram iudice appellationis.C.de temp. ap.l ul.§.illud. sed nos dicimus semper citationem necessariam.J. eo. sæpe contingit,& melius in c.ex insinuatione.in fi.

SVM

SVMMARIVM.

1 *Appellationis remotio nihil facit ante ſententiam.*
2 *Nuncij miſſio an & quando ualeat, & in nu.3.*
4 *Poteſt appellatus, ſi uult, quòd iudex appel. omiſſa cauſa appel. procedat in principali.*
5 *Iudex appel. approbata appellatione cognoſcet de cauſa principali, etiam ſi a ſententia ſit appellatum.*

T debitus [idoneo] Ordinario, uel delegato,
& in ſubdelegato dicunt quidam etiam idem.
alii uerò contra, ut ſ.de offi.& pote.iud.dele.ſu
per [conuenerit] per ſolam citationem ſ.de offi.dele.re
1 latum, gratum. ¶ † Ille ante ſententiam] hic apparet,
ꝙ remotio appellationis nihil facit ante ſententiá, ſed
nec poſt ſñiam poſſumus cognoſcere, ꝙ aliqd ualeat, ꝗ
uis aliqui ſomnient hoc mõ, ſ.quia ꝙ remota ſit appella
tio, non poſſit quis appellare, niſi ex rõnabili cauſa, i.in
caſibus a iure expræſſis, quos no.ſ.eo.paſtoralis. ſi non
ſit remota, poteſt ſimpliciter appellare. ¶ Alij dicunt, ꝙ
ubi eſt remota appellatio, iudex, qui tulit ſententiam,
põt eam exequi non obſtante appellatione, nec incurret
pœnam.l.C.de app.qm̃, nec illius decr.2.q.6. c decreto
dum tamen non procedat, ex quo ſuper appellatione li
teræ fuere impetratæ.ſ.de offi.dele, paſtoralis.§. præte
reá. Ante appellationem autem ualet remotio appella
tionis in caſu, qui eſt.ff.de offi.dele.ſuper qõnum.§. por
2 ro.† Nuncium] dicunt quidam hoc uerum eſſe, ſi tñ di
cat ſe nuncium miſiſſe, & non probat. ſi .n.probaret, ſer-
uarentur antiqua iura. ubi dr̃, ꝙ ſi quis, antequam aduer
ſarium ſciat literas impetraſſe, nuncium ad ſedem apo-
ſtolicam dirigat: quia dubium eſt, quid ſit impetraturus
expectatur nuncius eius ante, quam procedatur.ſ.de of
fi.dele.cum cã, & ſ.eo.dilecti, & c.meminimus. ſi autem
miſit poſt quàm ſciuit aduerſarius literas impetraſſe nõ
ualebit ei nuncii miſſio.ſ.e.ſuggeſtum, & c.ſuper eo.ſed
nobis hoc non placet. Simpliciter.n.dicimus hodie non
ualere nuncii miſsionem. ſed illam diſtinctionem dici-
mus habere locum, qñ in propria perſona arripit iter,
non quia itineris arreptio in omnibus uim appellationis
obtineat, ſed quia debet eſſe ſub protectione Papæ, qui-
cunque ad ſe apo.uenit ex iuſta cã, ut infra de cle. pere
gri.c.j ¶ Et etiam nuncii uenientes pro aliis hac gaudẽt
immunitate, ſ.ut ꝯ eos procedi non poſsit; & ſi proceda
tur, non tenet.ſ.eo.dilecti. nec credimus hoc priuilegiũ
habere illos, qui ſine cauſa probabili ad ſe apo.ueniunt,
ut no.in præalleg.decre.de cle.peregr.c.1. Illi.n.poſſunt
citari ad domum, & ſi feretur ſentẽtia ꝯ eos nõ citatos
perſonaliter, quia non fuere inuenti, tenet, non ob.l.ff.q
ſen.ſi.ap.reſcin. l.j.§.item cum ex eo edicto; quæ intelli-
gi poteſt, qñ inueniri poſſunt, uel qñ ad ſedem apo. ex cã
3 probabili acceſſerunt. ¶ † Hoc autem fatemur, ꝙ ſi lata
ſententia, uel grauato aliquo quis uenerit ad ſedẽ apo.
uel ad aliquem ſuperiorem iudicem, dummó certum ſit
ꝙ pp hoc uadat, uel mittit, ut de grauamine conquera-
tur, & proceſſum ꝯ ſe habitum reuocari petat, ꝙ talis
miſsio uim appellationis obtinet ſ.de offi.dele. cum cã.
ſ.de do.& contu.cum olim, & no.ſ.de reſti. ſpo. audita.
Item neceſſe eſt, ꝙ infra.x.dies uel ipſe, uel nuncius iter
arripiat. Nam decendium tm̃ præfixum eſt, ut facto, uel
uerbo appellet, alias tranſit in rem iud.ſ.de ſen & re iu
di.quod ad conſultationem.ſ.de elec.cum dilectus, Itẽ
ut talis miſſio habeat uim appellationis, oportet, ꝙ non
habeat copiam iudi.a quo appellare uult, nec hẽri poſ-
ſit de facili, ut coram eo uerbo appellet, & apoſtolos pe
tat, ad quod tenetur, ſi de facili haberi poteſt. 2.q.6.bi-
duum. Item prudẽter faciet, ſi coram teſtibus exprimat
omnia grauamina, ꝓ quibus uadit, uel nuncium mittit,
Nã, ſi qñ appellat uiua voce, ad hoc tenetur, quare non.
qñ facto? ¶ Quidam tamẽ dicũt ſufficere, qñ facto appel
lat, ſi coram ſuperiore exponat. ſed qd dices, nũquid re
uocabitur, quicquid factum eſt poſt miſſionem nuncij,
uel poſt grauamẽ illatum, uel poſt, ꝗ iudex ſciuit ad ſe-
dem apo.facto appellatum? ¶ Reſpondemus, reuocandũ
quicquid factum eſt poſt nuncij miſſionem ſ.e.cum dile
cti.ſ.de offi.del.cum cauſam, & ẽt ea grauamina, quæ ꝓ-
ceſſerunt miſſionem nuncij, ꝓ ꝗ tñ & nuncius miſſus
eſt. Nam appellatio extinguit pronunciatum.ff.ad Tur-
pil.l.j.in fi.& habes expreſſum.j.eo.dilecto; & ita miſſio
ualet [literas] ſ.de hoc no.ſ.de reſcri.plerunque [pro
babili] i iuſta [rõnabiliter] i. ſi non eſt uera cã appella
4 tionis. ¶ † Remittat] plus dicimus, ꝙ appellatus, ſi uult
ſemper debet obtinere apud iudicem appellationis ꝙ
omiſſa cã appel.illa. ſ.an ſit iuſta, uel cõtra, procedat in
principali cã; quod ſic probo quia hoc. ſ.ꝙ cognoſcat de
iuſtitia appellationis eſt introductum tm̃ in fauorẽ ap-
pellati, ſ.ut ſi non eſt iuſta cã, appellans condemnet in
expenſis, & ad priorem iudicem remittat, & qđ in eius
fauorem &c.C.de le.qđ fauore, & cuilibet licet renun-
ciare iuri pro ſe introducto.ſ.de fo.compe.dilecti.7.q.
1.quam ꝓ uec eſt ꝯ j.e.cordi, ubi dicit, ꝙ articulus ap-
pe.de partium uolũtate omitti põt ſed expone ibi.i. par
tis appellatę Item ſi cõtrarium diceretur, eſſet protra-
5 here litem ſine cã.ſ.de do.finem. † Alioquin] i.ſi uera,
eſſet cã appellationis. & ita habes hic expreſſe, ꝙ iudex
appellationis approbata appellatione cognoſcet de cau
ſa principali, ẽt ſi appellatum ſit a ſentẽtia ſic.j.e.cũ ſpã
li & idem dico, ſi deleget cãm appellationis alicui: quia
delegatus approbata appellatione cognoſcet de princi-
pali, ar.ſ.de reſcri.ſuper literis, in fi j. de teſta. Raynu-
tius, & j.eo.c Ro.§.ſi obiiciatur [de maioribus] puta de
electionibus epõrũ, & cauſis criminalibus.2.q.6.decre-
to, & v.c ſequentibus. Et de fide, ar.17.di.multis; & de
appella.factis in electionibus, & idem eſt in omnibus a-
lus, quæ ſpãliter ſedi apo.reſeruantur. & qđ dictum eſt,
de appellationibus factis in electionibus, intelligendum
qñ appellatur ab his, qui ordinario iure cognoſcunt ſe-
cus aũt in delegatis a Papa. ab eis.n.non licebit appella
ri, niſi expreſſa iuſta cã appellationis, ſi eis cõmiſſa fue-
rit appellatione remota. itẽ licet appelletur ẽt ad ſe.a-
po.ex̃ iudicium in proceſſu electionis ante, quam ſit fa-
cta electio, tñ non debet retardari electio.ſ.de elec.cũ
nobis, ar.j.de his, quæ fi.à ma.par.c.j.ſed per talem ap-
pellationem negocium transfertur ad Papam, nec ordi-
narius, ſi appellantes contradixerũt, ulterius ſe poterit
intromittere de cõfirmatione ſic electi, nec de aliis, ꝗ ꝑ
tinent ad ipſam electionem. ¶ Tñ ſuper hoc uidemus
plures aliquando ſentire contrarium, ſ.ꝙ in electioni-
bus non audietur appellans, niſi iuſta cã expreſſa. & hæc
clauſula nõ extẽditur niſi ad ea, quæ in ſignum ſpecia-
lis priui.ſe.apo.reſeruantur. hoc uult dicere, ꝙ in ma-
ioribus cauſis ualet appellatio, ẽt ſi nulla cauſa expri-
matur: uel ẽt ſi exprimatur cã dubia facti. ¶ Sed ſi expri
matur cauſa improbata a iure, uel notoria, uel fruſtra-
toria, tunc non eſt deferendum, ſicut nec nunquam defe
rendum fuit.ſ.e paſto.j.rñ ubi no. Item non deferẽ ap-
pellationi emiſſæ ad inferiores iudices; puta ad archi-
epiſcopum, uel legatum, ꝙ ſonãt uerba hic poſita ibi ad
ſe.apo. Roſ.no.tamen quod ſi appellet ſine cã archieps,
uel legatus in maioribus cauſis, & ꝗ prius cognoſcebat
non

non detulit app. quia iam hic maior cā relata est ad sē. Apost. duo de ea simul cognoscere non debent.

CVm cessante. Puta, si praecipiat, ne quid faciat sub poena excōicationis, uel centum librarū, uel consimilia. & gnalr pceptum factum sine causae cognitione, uel cum causae cognitione, si est iniquum, reddit appellationem iustā, C. cōmi. epi. p totum. si ait eps, uel alius iudex cōminaretur alicui, qđ lęderet eum, nō credo, q possit appellare p hoc: quia uanus metus est, & nō iustus, ff. quod me. cā. l. j. & ij. Sed certe melius uř, q tenet appellatio, qn cōminatur de his, q ad suam iurisdōnem ptinent, ff. qđ me. cā. l. ij. & l. fi. §. j. sed in aliis potestatibus, qui non habent iurisdōnem obtinet dictum primò. [interloquendo] no. ab interlocutoria appellari, ut no. j de no. opē. nun. c. ij. nec pōt eam reuocare, qui tulit, sine licentia eius, p quo lata est, si transit in rem iud. p lapsum decem dierum, & appellatum nō fuerit, ī de sen ten. & re iu. qđ ad consul, ff. de reg. iu. l. nemo. ante aūt decem dies, uel etiā post, si ante decem dies fuerit appellatum, licet reuocare, ff. de re iud. qđ iussit, nisi appellans aliquas fecisset expensas. nam tunc non posset, nisi ei reficeret expēsas, cum eis non restitutis nō plenè remoueret grauamina, ff. de ɔd. ob tur. cau. si pecuniā, & de hoc no. ī de sen. excō. sacro, & melius, ī de re iud. qđ ad ɔsultationem. [destiterit] reuocando de facto, si ad factum processum est: uel contraria snīa, si ad factū non est processum. & non sufficit dicere, paratus sum reuocare, nisi de facto reuocet. reuocatur etiam grauamen tacitè. uerbi gratia, appellauit quis à iudice, ne procederet ɔ eum quia erat exēptus ab eius iurisdictione, si iudex dat ei terminum ad hoc pbandum, tacitè uř reuocare grauamen, quod ei intulerat mandato, q pcederet in prin. quia modo mandat, q procedat in exceptione probanda, quod non est grauamē quia de exceptione scan sua sit iurisdictio, cognoscere deberet, ff. de re iu. si quis ex aliena iurisdictione.

SVMMARIVM.

1 *Nunquid ex causa suspitionis possit appellari à iudice deleg. uel ordinario.*
2 *Sufficit recusanti iudicem legitimas recusationis causas proponere: nec oportet eum petere iudices, coram quibus de causis suspitionis probet.*
3 *Potest nedum iudex ordinarius, sed etiā delegatus ante, quàm recusetur, alij delegare causam.*
4 *Recusationis cā non dicitur legitima, nec transit in rem iudi.*
5 *Modus procedendi coram subdeleg. in causa recusationis, & uidem nu. 6. & 7.*
8 *Iudex, à quo appellatur, citari debet ad sententiam, processumq; suum defendendum.*
Monachus quando possit appellare, & quando non.

1 CVm speciali [recusationis.] † Nos non credimus, q à iudice deleg. uel ordinario possit appellari ex ea cā, qa suspectus est, cum tunc habeat certum remediū, s. recusationis. 3. q. 5. qa suspecti. item licet cā suspitionis sit ɔ eum, non tñ sequit, q grauaret: qa iudex suspectus bene posset pcedere in cā ita, q nullam partē grauaret; & appellatio non habet locū nisi à grauamine, ī co. ut debitus. sed ista decr. uř dicere ɔ, s. qa cōmonitus pōt recusare iudicium monitoris, & etiam pōt appellare ab eo; & sic uř, q utrūq; remedium habeat, s. recusationis, & appellationis. ¶ Sed responde, & dic, q ex eadem cā non pōt recusare, & appellare, s. qa sit sibi suspectus: sed ɔ eundem uel diuersis pōt petere & recusationem pp suspitionē,
2 & appellationem pp grauamē. ¶ † Item dicimus, q sufficit ei, q recusat iudicē, cās recusationis legitimas ponere. nec oportet, q petat iudices, coram qbus de causis suspitionis pbet: qa sufficit recusanti pponere iustas cās recusatiōis. iudicis aūt est admittere causas recusationis, & requirere, q eas pbet: sed reprobare non pōt. haec n. cognitio est arbitrorum, ī de fo. cōpe. licet. uerū qa admissis p iudicem causis recusationis licitum est recusanti pbare uel coram recusato, uel coram arbitris cās recusationis, recusari est petere, q arbitros eligant, coram quibus pbet. uel potes dicere, q statim potest & debet iudex cogere recusantes ad arbitros eligendos, arg. C. de iud. l. cum apertissimi, & l. cum speciali, & no. ī eo. interposita. [cōmonitus] q̄ cito enim quidā monebantur satisfacere de aliquo, statim appellabant, uel recusabant iudices super emendatione alicuius crimi-
3 nis, uel alia satisfactione facienda. † Statuimus] credimus; q iudex ordinarius non solum, sed etiam delegatus ante, q̄ recusetur, potest totam causam alij delegare, & ualet delegatio, non obstante q delegatus est suspectus, ff. de iurisd. om. iud. ait praetor. sed si partem tantum delegasset, tunc posset recusari ut suspectus. ratio diuersitatis est: quia in primo casu ulterius cā non debet ad ipsum redire, nec pōt post cōmissionem reuocare iurisdōnem, nec etiā debet cognoscere, utrum ab ea subdelegatus sit suspectus: sed in secundo casu pōt haec oia facere, ī de offi. & pote. iud. deleg. super qōnū, §. 4 & ult. ff. de in. iudicium. Alij tñ dicunt, q etiam si totam causam cōmittat, q pōt recusari ut suspectus [iudicem] ordinarium, & delegatum: secus in subdel. nam si subdelegatus recusetur ut suspectus, corā primo delegato agetur, ī de offi. dele. super qōnum, §. qui uerò, & §. eius. [suspectum] iste recusans non debet petere, q iudex recusatus iudicet, an cā recusationis sit iusta, supra de fo. cōpe. licet: quia sic uř à recusatione recedere, si in hoc eius arbitriū eligeret. 3. q. 5. cuius, & supra de re iud. inter. quāuis posset dici, q talis petitio, q̄ tātum tendit ad recusandum & declinandum eius iudicium,
4 non pīudicat recusationi. ¶ † Item notę hęc snīa, s. haec cā recusationis non est legitima, nec trāsit in rem iud. nec pīudicat, si ista cā iure decernitur legitima: quia est ɔ ius scriptum. 3. q. 6. § diffinitiua. secus aūt, si diceret, decernimus talem non admittēdum ad ponendum talem causam recusationis: quia haec snīa est ɔ ius litigatoris, à qua necesse est appellari, ut in praall. §. diffi. & ī tit. pxi. cum inter. & haec uera sunt in causis recusationum, q sunt expressę in iure. Sed cū dicat ius gnalr, q suspecti iudices possunt recusari. 3. q. 5. qa suspecti. eo. §. porrò. nec gnalr oēs causae sint in iure expressae: imò multae possunt puenire causae, q iustiores sunt, q̄ in iure expressae, omnes causas reputo legitimas, quae sunt difficiliores, q expressę in iure; & hoc relinquitur arbitrio iudicis. ¶ Et super his dicunt quidā, q si iudex sententiat, q transibit in rem iudicatam, nisi appelletur à simili eius, quod dicitur de interrogationibus in iure faciendis: quarum aliquae sunt expressae in iure: tñ ultra expressas in iure licet iudici alias facere, ubi ęquitas eū mouerit, ff. de inter. ac. l. pen. ¶ Et tñ si iudex dicit se moueri equitate, ubi moueri non debet, appellandum est; & nisi appellet, fit sibi piudiciū. qdā tñ dicūt, & fortè nō malè: qa in inferioribus iudicib. nō licet neque ɔdere, neq; interpretari iura. ī de sen. exc. inter alia, nec ēt licet inter ius scriptū & ęqtatē: imò hoc solū prin

 cipibus

cipib.licet,C.de le.& cõ. & l.fi.fatemur tñ, ꝙ in causis,
quas coram se habent inferiores iudices,bene possunt,
quãtum ad ius litigatoris ꝑtinet sup iuribus & interro
gationib.etiam inter ius & ęquitatem interpretari, ut
5 no.s̃ de post.ad hæc.†Suspectum] in subde.quidam di-
cunt hoc mõ ꝓcedendum: quia non dabitur libellus ei
recusationis,nec corã eo ꝓponentur causæ recusatio-
nis,sed coram delegato tm̃,si est præsens,s̃ de offi.del.
sup qõnum,§.qđ uerò, & § fi.& si delegatus est absens,
ꝓtestabitur,& etiam ꝓbabit causas recusationis coram
ep̃o loci, uel archi.uel aliis iudicibus ordinariis loci.
& hunc modum ꝓcedendi approbat.l.C.de iud.cũ spe-
ciali. sed s̃m cano. quãtum ad secundum mẽbrum non
inuenio approbatum,nec reprobatum in subdel.ubi nõ
eliguntur arbitri. & iõ uĩ, ꝙ legibus standum esset, ex
quo canones non reprobant: sed in hoc casu etiam s̃m
istos ꝓcessus habitos à recusato post,q̃ p aliquem ꝑdi-
ctorum modorum trãslata esset cognitio ad alium,non
ualet,s̃ de offi.deleg.licet, & s̃ eo.dilecti.¶Alij dicunt,
ꝙ non est eundum ad ordinarios istos,sed ad delegatos
tantum,si sunt præsentes: & si sunt absentes, dicet sub-
delegato ꝙ habet eum suspectum simpliciter, non assi-
gnatis causis recusationis, & ꝙ uult ire ad delegatum,
ut cã recusationis ꝓbata obtineat causam aliis cõmit-
ti; & ex tunc subdelegatus ꝓcedere non debet; & si ꝓ-
cesserit,appellari debet ab eo,q eum grauat ꝓcedendo
ↄ cum post,q̃ uult ꝓbare eum suspectum coram delega
to;qđ sibi ius ↄcedat, supra de offi.del.sup,in fi. & si nõ
appellauerit,cum iurisdictio eius non sit ad alium trãs-
lata neq; p appellationem, neq; p reuocationem, neq;
alio mõ,tenebit ꝓcessus subdel.habitus ↄ recusantem.
¶Sed certe tutius est,ꝙ hic recusans s̃m hanc secũdam
opin.etiam causas recusationis ꝓponat coram subdele.
s̃ eo.secundò,& etiam postea coram dele.ꝓbet. Nam si
subdelegatus cognouerit eas esse iustas & ueras, pote-
rit eas admittere, & partes releuare ab onere ꝓbatio-
nis. & si esset certum & notorium, ꝙ essent falsæ & in-
iustæ, certe non obstante tali recusatione,neq; frustra-
6 toria app.tenebit ꝓcessus subdel.¶†Et no.quia cum ap
pellat à subdele.ex eo,ꝙ ꝓcessit contra eum post recu-
sationem,& in hoc recusans appellet,prudenter facit,si
prosequitur causam appellationis : qa hoc ipso ꝙ pro-
babit se ꝑ ꝑdictas causas appellasse,cassabitur quicqd
factum est post talem appellationem, & etiam si cã re-
cusationis non ꝓbeĩ,ut s̃ de offi.dele.sup qõnum,§.fin.
sicut à deleg.primò,uel ordinario legitimè appellare-
tur, si arbitros non elegerit, etiam si causæ suspitionis
non ꝓbarenĩ,ut hic. finita aũt cã appellationis, q̃ etiã
ut cassetur,quicqd factum est ↄ eam,non oportet ꝓse-
qui cãm recusationis,ut recedaĩ à subdel. quæ sola iu-
sta appellatio ad hoc sufficit, s̃ eo.acceptata. sed si re-
probaretur appellatio, adhuc põt ꝓsequi causas recu-
sationis. si aũt post recusationem non ꝓcederet subdel.
stulte faceret, si ꝓsequitur appellationem, cum appel-
latio non habeat locum,nisi à grauamine præsenti, qđ
inscriptis exprimas,ĩ eo.cordi,s̃ eo.debitus. sed prudẽ
ter faciet,si corã delegato causas recusationis ꝓponat,
7 & ꝓbet,ut s̃ de offi.dele.super qõnum.§.fi. ¶†Quidam
tñ dicunt,ꝙ à subdel.appellari põt sine ullo grauamine
hoc modo. habeo te suspectum ex talibus casib. & ap-
pello,ne procedas;& hoc satis sumitur,§.eo.de offi.de-
lega.super §.quem uerò de. sed certe alij uerisimiliter
respondent illud reuocatum p decre. s̃ eo.ut debitus,
& ĩ eo.cor. illud aũt non memini inuenisse, qñ ꝓcessus
subdel.& deleg.& ordi. teneant etiam post recusationẽ
habitus,nisi appelletur, uel alio mõ ad alterius audiẽ-
tiam cum effectu sit cã reuocata [coram eodem] quid
si plures sunt delegati, & vnus tantũ recusetur ? de hoc
no.s̃ de offi.in.deleg.cum super. item scias,ꝙ s̃m l.non
est cã suspitionis ꝓponenda coram recusato,sed coram
deleg.& si ipse absens est, coram aliis iudicibus ordina
riis & præsentibus in prouincia fiat, C.de iu.cum spãli.
nec econtra,C.eo.ti.aptissimi.ubi dicit ei libello recu-
sationis porrecto:qa ibi sic exponẽdum,i.ad eius recu-
sationem porrecto libello [assignet] s̃ eo.secundò [ad-
uersarium] in cã inquisitionis [iudice] hic habes ar.ꝙ
iudex,à quo appellaĩ,citari debet ad defendẽdũ sñiam
& ꝓcessum suũ, cum hic admittaĩ iudex, ut ostendat se
nõ suspectũ.ar.ↄ. 2.q.6. statuendũ.
a 8.q.3.Artaldus. sol.nos hoc[a] cre-
dimus uerum,ꝙ citari non debet,
nisi pro iure suo proprio conten-
dat iudex. 2.quæst.7. si quis. uel
nisi ageretur de pœna imponẽda
iudici. uerbi gratia, si aliquis di-
ceret, ꝙ appellauit à ꝓprio ep̃o:
quia eũ sine cã confirmare renue-
bat. nam & si mandetur alij, ꝙ in-
quisita ueritate sup electione eius
eum cõfirmet,si inuenerit eam canonicam, noĩatim ci-
tandus est ep̃s: qa de eius pœna agitur.nam in eius pœ-
nam mandatur alij, ꝙ confirmet, cum ipse sine cã eum
confirmare nollet,ar.9.q.3.nunc. hæc aũt decr.non ↄ-
dicit:quia aliud est in recusatione,& aliud est in appel-
latione .nam in recusatione ideò admittitur iudex ad
eligẽdum arbitros: qa nisi sic admitteretur,sequeretur
incõueniens illud,scilicet quia sufficeret assignare cau-
sas suspitionis etiam falsas,cum nullus alius esset,q eli
geret arbitros, qui de causis suspitionis cognoscerent:
sed in cã appellationis est superior,ad quem appellaĩ,
qui de causis app.cognoscet. ¶Item est alia rõ,qa appel
latio non mutat naturam causæ. vnde sicut coram illo,
à quo fuit appellatũ, ꝓcedebatur sine parte; ita & corã
superiore,ad quẽ appellatũ est, ꝓcedi debet sine parte.
Itẽ derisoriũ & suspectũ redderetur iudiciũ inferio-
ris,si corã superiore partẽ se faceret;& cũ ipso fieret li.
ↄtest. & alius iudicialis ꝓcessus. Fateor tñ,ꝙ instruere
posset superiorem,si sponte ueniret; non tñ ut pars,sed
ut iudex. Item mirum est, si is esset pars, qui fuit iudex
in eadem cã. [causa] .f.an sit iusta & legitima, si non est
de expressis in iure,s̃ de fo.cõpe.licet. Nam expressas
ĩ iure põt & debet admittere recusatus: qa est notoriũ.
Itẽ arbitri cognoscẽt, an causę suspitionis sint uerę,an
falsæ,ut hic. Itẽ arbitri cognoscẽt, an sint recipiẽdæ &
si ↄstet eas legitimas & ueras,si tñ dr renũciatum recu-
sationi à partib.& de hoc cognoscere habẽt,& nõ recu-
satus. nam si diceret ↄrium,f.ꝙ hæc cognitio cõpeteret
dele.esset iniquum,cum pariter sit sibi suspectus in hac
cognitione,sicut in alia, cum pars eligendo in hoc iudi
cium eius,in aliis non poterit recusare.3.q.8. cuius, ar.
ↄ de cã pos.cum olim. ubi innuitur,& iudices,& nõ ar-
biter,fuere illi,q repulere causas recusationis.¶Sed re
spondeo, ꝙ ubi notoriũ est, ꝙ admitti non debent, tũc
iudex repellet causas recusationis; & sic erat ibi. Nam
ibi in literis Papæ ↄtinebaĩ,ꝙ de ↄsensu partium erant
dati iudices,& iõ in notorio neq; arbiter,neq; alius or
do requirendus erat.2.q.1. de ma.supra de iureiur.ad
nostram. [aduocent] de hoc no.s̃ de arbit.innotuit, &
c.antepen.& hoc habẽt à potestate iuris: alias finẽ man
dati egredi non põt, ff.de arbi.non distinguemus,§.ult.
Item

a ¶*Nos hoc credimus uerum. Adde huc no. supra in cap.nostra, de procu.in addi. incip.Defendere.& Hẽ ra.Bohic ĩ c.dilect.us, in prin. supra de rescript. qui allegat & sequitur Inn.hic.*

Item forte partes alias hanc ptātem sibi dare ab initio non possunt, ut no.s̃.de arbi. c.antepe. [Competentẽ] arbitrio boni uiri præfigendum.ff.de iur.deli.l.j.§.ait prætor. uel recusati iud.cum ex cā posset eos cogere ad concordandum. & eodem modo, ut infra certũ terminum diffinirent.s̃.de off.dele.suspitionis. Item cũ cõstet eũ iud.& per consequens constat eũ debere procedere,nisi recuset. & idẽ est nõ prosequi cām recusationis. ac si non recusaret; & si nõ prosequeret recusationẽ intra terminũ procederet,& rõne incertæ iurisdõnis terminum assignabit,ar.s̃.e.si duobus. [de recusatoris] de hoc no.s̃.de fo.comp.si quis [porrò] hucusq; dicit, qñ monitus recusat monitionem, & nunc ponit, qñ ab eo appellat [manifestus] .s̃.e.cum sit Romana,& c propofuit [deferendum] nisi modum excedat in pœna s̃.eod. nouit, ubi not. [excessu] de quo quis conuenitur [probabilem] s̃.eod.ut debitus [intra terminum] s̃.eo.cum sit Ro. [iudex] à quo appellatum est [procedat] in principali.s̃.eod.ut debitus [aduersario] scilicet appellato [comparente] coram iudice ap. [procedat] in principali, cum hæc decre.in prin.posuerit duos casus,unũ, qñ agitur inter partes, & aliumˈ, qñ agitur ex officio, modo hic loquitur in eo casu,qñ iudex ex officio procedit ; & hoc est,quod dicit, ex suo procedit officio. & falsa litera est, procedat, ut patet ex registro. nec esset uerum, si causa ageretur inter partes,s.q̃ si appellatus non compareret coram iudice ap.q̃ ipse possit procedere in prin.cā, cum lis non esset contestata. hæc.n.decre. loquitur tantum, quando lis non erat cont.sicut patet in prin.decret. & tunc reo, uel appellato existente contumace,in prin.non causam est procedendũ,sed ad missionem in poss. uel excommunicationem.s̃ ut lit.nõ cõt. quoniam, & c.tuæ. ¶Sed qñ ex officio suo procedit iudex, ut in causa inquisitionis, tunc reo, uel appellato contumace existente, bñ proceditur in principali cā, ut hic.s̃.ut lit.non cõt.quoniam.§.in aliis [iurisdictionis] super princ.s̃.e.ut debitus [remittatur] etiam cum aduersarius non compareat. hoc autem locum habet, siue iudex ex officio procedat, siue lis sit inter partes. sed iudex reprobare non potest. hæc enim cognitio est arbitrorum.s̃.de fo.comp.licet [duas] in hac præsenti consti.cum speciali, duo capitula continentur de appel
9 latione, & recusatione.† Speciales] totius ordinis, uel cuiuscũq; monasterij. Nam licet possit appellare monachus,si excedat abbas in puniendo: si tamen puniat s̃m obseruantias regulares, non potest appellare, recusare et non potest.s̃.e.reprehensibilis,& c.super eo.ij.si tamen abbas iurisd.de consue.habet, prout not.s̃.de offi. ordi.quanto, in gl.& sic uidetur, in fi.uel alio speciali iure procedat in forma iudicij contra monachum; monachus recusare potest eum, arg.3.quæst.5.quia suspecti,& 4.q.4.ꝯ ritum,in fi.& appellare, ar.2.q.6.omnis oppressus, & c.ad Romanam.2.adhoc, quod no.s̃.e. ad nostram.

CVm causam. [inducias] s̃.de excep.c.pasto.[ipsius] procuratoris prioris & conuentus de nouo loco [licet] ipse procurator de nouo loco aduocati errorem correxit: quia dixit, qđ nolebat habere ratam eius responsionem.j̃.de cen.olim C.de erro.aduo.l.iij. [ꝯdicere] quia ꝯrium est litem contestari, & petere dilationẽ ad proponendas dilatorias [erronea] erronea dicit:qa errauit aduocatus, cum non esset uerum. qđ dixit. uel dicitur erronea:quia errorem inducebat, cum uerba litis cont.sonarent; & intentio contradicebat [credentes,& malè, cum contrarium apparet etiam,q̃ non intendebant hanc litem contestari ex petitione dilationũ ad dilatorias proponendas, arg.sumentes ex eo,qđ est. s̃.de do.& cont.prout ibi no. [fuit] .i.præsumitur non fuisse contestatam. nam ex reuocatione eadem die facta præsumitur,q̃ procurator noluit lit.cont.uel dic,& melius,q̃ contestatio aduocati non habetur pro lit.conte.ex quo eadem die fuit reuocata: sed præsumitur ex taciturnitate dñi.uel procuratoris eos habuisse eam ratam, si ultra unum diem tacuere [subdelegatorum] ꝯ id,quod est.s̃.de off.dele.super quæstionum.C.de iudi. a iudice. ar.contra.s̃.tit.proxi.cum Bertoldus. ibi so. [expressa] s̃.e.consti.j̃.c.proxi.

S V M M A R I V M.

1 *Debet appellans probare propositam legitimam exceptionem.*
2 *A sententia nulla appellare licet.*
3 *Non potest appellans agere de nullitate sententiæ coram iudice appellationis,si ante sententiam appellatur.*
4 *Nunquid si quis in iudicio ante sententiam siue extra iudicium appellauit, & iterum post sententiam appellet,per posteriorem appellationem uideatur renunciare priori, uel sententiam ratificare.*

DIlecto filio [q̃ cũ] s̃.de scri.ꝯstitutis [& ne alr] licet aliter iusta sit hæc exceptio, & ex qua non admissa sequit̃ legitima appellatio, hæc tñ inepte proposita fuit. nam debebat proponere exceptionẽ & expectare rñsionem iudicis de ea admittenda,uel nõ. nã si exceptionem admisisset, habebat propositum:si uerò non admisisset, postea poterat legitime appellare. sed hic responsum non expectauit,sed appellans recessit. ¶†Propter exceptionem] no.appellãtem debere ꝓbare propositam legitimam exce.& q̃ ex ea non admissa appellatum fuit. sed hic non ita fuit. non.n.denegauerunt iudices admittere exceptionem, sed illicentiatus recessit appellans sine ullo grauamine; & ideo non ualet [ideò] s̃.e.c.proxi.quando appellatur ante sñiam, appellationis iudex non debet cognoscere nisi de causis,ex quibus appellatum est, quia cognoscet,an fuerint à iudice denegatæ, ut hic s̃.c.proxi. j̃.eod.significante. ¶Si autem est appellatũ post sñiam diffinitiuam, tunc debet quærere de omni causa, ex qua dicitur sñia iniusta.C.de ap.cos.§.si qs, & c.seq.2.q.6.§.fi.coram autem iudice ap.nec in primo,nec in scđo casu licet proponi, q̃ sñia sit nulla uel qa iudex non habuit iurisdictionem uel quia esset excõicatus. uel qa non sit lis conte.uel ex quãuis alia cā:qa hæc non ueniunt in prosecutione appellationis. non tñ negamus,quin coram competenti iudice implorato officio iudicis possit dicere sñiam nullã non tñ prosequendo appellationem,ut dictum est.& est hoc uerum.q̃ appellans non põt dicere sñiam nullam, quando ipse prosequitur cãm appellationis. Sed si non ipse,sed appellatus petẽdo suã sñiam cõfirmari, qđ põt de iure,aut.de his, qui ingre.ad ap.coll.5.& j̃.de confir.c.bonæ; tunc appellans bene põt sic excipere,nõ debet confirmari sñia pro se lata:qa est nulla:qa iudex, q eã tulit,non habebat iurisdictionem,uel ex alia cõsimili cã & assignant isti rõnem diuersitatis : qa appellatus non innitit̃ uiribus appellationis : imò ꝯ eam dicit,s.qa est iniusta; & iõ cum petit sñiam suam confirmari,intelligitur hoc petere non ex ui appellationis, sed quocũq; iure põt. & iõ appellans admittitur ad excipiendum de
2 oĩ suo iure,s.q̃ siue sit iniusta, siue q̃ sit nulla ¶†Aliis uidetur, & fortè melius, q̃ si appellaretur post sñiam,

appellans non tantum excipiendo, sed et agendo corā iudice, ad quem appellauit, pōt dicere sniam iniustam, & nullam: qa quibuscūq; modis pōt, debet defendere ap. sniam, ff. de ap. scio, in fi. Et a snia quæ nulla est, appellare licet. ff. de ap. si expressim. ff. quæ sentē. sine ap. l. j. §. 6. & l. seq. & si pōt appellare, & per consequens appellationem prosequi. ¶Sed dices, q̄uo prosequitur appellationē, q petit sniam pronunciari nullam: quia nullā mētionem facit de appellatione in petitione sua, nec aliquo modo nititur uiribus appellationis, ut, imò nititur ex ui appellationis in hoc saltem, q̄ coram iudice appellationis hoc petit: qa nisi appellasset, tm̄ coram ordinario in hoc petere posset. & iste est unus effectus appellationis, s. cām ad superiorem transferre, & eius cognitionē. s. e. c. solicitudinem. imò dicunt quidam, q̄ hic bn̄ appellauit ꝯ pronunciationem illam: quia grauatus fuit, de facto tn̄, snia lata fuit ꝯ eum, licet nulla. pōt ergo petere sniam nullam pronunciari, & de ap. non faciat mentionem. alij ꝯ. & hoc est & uidere in appellato, qui pse quitur appellationem petendo confirmari sniam pro se latam; & tn̄ in sua petitione non faciat mentionem de ap. nec aliter nititur uiribus appellationis, nisi quia negocium dicit esse ad superiorem per appellationem de-

3 latum. ¶†Si aūt ante sniam appellaſ, non pōt appellans agere de nullitate sniæ corā iudice appōnis: qa si cā appellationis non est uera, remittendus est ad iudicē, à quo appellatū fuit. s. e. ut debitus. Sed qn̄ appellatur à snia, non remittitur ad primum: qa functus est officio suo. ¶Item appellatus non pōt petere confirmari processum ante sniam habitam: qa facile reuocatur ff. de

4 de re iu. qđ iussit. ¶Sed quæro, si appellauit in iudicio ante sniam, siue extra iudicium, & iterum appellet post sniam, an per appellatioē posteriorem uidetur renūciare priori, uel ratificare sniam ar. q̄ sic. ff. rem ra. ha cum minor. §. falsus. ubi dr̄, q̄ si qs appellauit à snia lata ꝯ aliquē, qui falso finxerat se procuratorē eius, q̄ de cętero non pōt dicere eum non fuisse suum procuratorē. ¶Sed nos dicimus ꝯ: qa geminando, uel multiplicando appellationes non uī ratificasse factū iudicis, à quo appellauit uel appōni renunciare: imò potius uideē suū desideriū augmentare, ut ab eius iurisdōne recedat, ar. ꝯ. s. de test. cū tu fill. s. e. bonæ. 3 1. q. 2. Lotarius. Sed in superiori casu licet uellet recedetur à iudice: uideē tn̄ acceptare factū procuratoris, cum pro eo appellet. nec ibi snia est nulla; imò tenet contra procuratorem, & est executioni mandanda, ut patet. ff. de re iud. l. iiij j. respon.

NIcolao [sufficientem] s. e. sæpe no. [condēnetis] & nihilominus rata manet snia, si appellatum esset a snia, uel si appellatum fuit ante sentētiam, partes remittantur ad priores iudices.

SVa nobis [obtinuit] per ueri suppressionem. nam si sciuisset Papa tertiò appellatum, literas non dedisset C. oe li. in una, per totum. prædicta tamen causa ad sed. Apostolicam reuocata commissa fuit cardinali.

SVMMARIVM.

1 *Iudex appel. multa retractare poteſt, ut hic habes.*
2 *An sententia possit pro parte ualere, & pro parte non.*
3 *Potest quis se iuuare non solum app. directè prosequendo, sed etiam excipiendo.*

DIlecti [appellatū] ab aliquo ordinario dicę. cum omisso fuit ad Bixorien. archiepm appellatum ut continet in integra [ad quē gradatim] 2. q. 6.

1 bid uum ¶[Snias] no. q̄ aliqn̄ inuenimus q̄ iudex appellationis sententiat latas snias post appellationes nullas ut hic, aliqn̄ processum post appellationē habitū nullū. s. e. dilectis aliqn̄ tn̄ sniam. excōicationis nullā. s. e. dilecti: aliqn̄, qcqd fit post appel. s. e. cum cām. Qnq; quicquid fit ꝯ ap. s. de ele. cū nobis. ¶Qnq; reducendum in pristinum statum. s. e. bonæ. & licet oēs istæ sniæ recipiantē: qa sic erat petitū, sicut sniaē: tn̄ melior libellus est iste. Peto pronunciari appellationem meam iustam. Et si non pronuncieē applo iusta, ex ui huius sententiæ sequitur: qa accessorium huius sniæ est non solum post appellationem facta reuocare, sed etiam sententiam, quæ est ante lata, si fuit à sententia appellatum. C. de ap. cos in prin. & §. se. & 2. q. 6. §. fi. Sed & si s̄m primos positos modos concipiantur libelli, in quibus non petitur pronunciari appellationem iustam, sed certum quid irritari, dicunt quidam, q̄ si unus solus articulus reuocatur prætextu appellationis, omnes intelliguntur reuocati uel debere reuocari, & appellatio intelligiē pronunciata iusta: & hoc ea rōne: qa oēs articuli eadem rōne nituntur, s. pp appellationem, & una snia ad oēs extendiē ar. j. e. una, ar. s. de consti. transla. † Item si ꝯtium diceret

2 absurditas sequereē, s. q̄ snia pro parte teneret, s. pro ea parte, & sup illis articulis, q cassati non sunt, & in quib. snia lapsu tpis transiuit in rem iud. & pro alia parte cassaret, s. in illis articulis, qui reuocati sunt ꝯ jd. ff. cōi diui. in hoc iudicio. Item sequereē, q̄ si ꝯ appellantem lata est snia diffinitiua, & excōicationis, & appellans tm̄ petat reuocari sniam excōicationis: qa post appellationē lata est, & snialiter reuocaē; & tn̄ in hoc casu diffinitiua super principali tenet, quod eis uideē & ualde absonum. imò maior absurditas sequeretur, q̄ iterum cadē snia excōicationis reuerteretur, & annihilaret snia, qua dr̄ pnūciatū sniam excōicationis nullā: qa post appōnē lata fuit: qa cū appellans non prosequiē ap. intra tps legitimum fingiē non appellasse, ut s. e. cum sit, & c. persona, & sic retrò exiōicatus. ff. de his, qui no. insa. l. furti. ¶Nobis non uidetur sic: imò dicimus, q̄ si tantum unus articulus retractetur pp iustam appellationē: non tamen alij articuli retractabuntur. & bene dicimus, q̄ stabit firma retractatio sniæ excōicationis, quā appellans prosecutus est. & quo ad principale & quo ad alios articulos ratificabitur snia lapsu tpis: qa non est prosecutus appellationē sup illis. nec ualet, si dicas, ergo snia pro parte ualet, & pro parte non, qa iste appellans, pro quo lata est snia in reuocatione excōicationis, uel alterius articuli, post sniam reuocationis latā pro eo nō iā habit se ap. sed hac snia tm̄, quæ et si esset iniusta, s. ꝯ ius litigatoris, tn̄ transiit in rem iud. postq̄ non est ap. suprà de re iud. qđ ad consultationē. 2 q. 6. §. diffinitiua, Item non ualet, q̄ dicit, q̄ fieri debet retro excōicatio, q̄ illud haberet locū, si nullo mō esset prosecutus appellationē suā. sed hic prosecutus est quo ad unū articulū, licet non quo ad oēs, & sic bn̄ licet in uno articulo appellate, & in alio non; & eodem mō in uno articulo prosequitur, & i alio nō. j. de test. Raynutius, circa fi. & c. Ray

3 naldus, circa me. † Itē not. q̄ non solum iuuatur se quis ap. prosequendo eam directè, sed et excipiendo de ea. uerbi gratia, Peto, exequaris hanc sniam, uel ne confirmes hanc electionē: qa ego appellaui supra de excep. dilectè suprà de ele. cū inter. R. & c. cum inter canonicos. Sed non pōt excipere de ap. nisi intra tm̄ tps, intra quantum pōt prosequi directè. ar. ad hoc. ff. de neg. gest. l. iij §. popillus. ff. ex qui. cau. ma. necnon. ff. de inofficioso testa. Pap. § si filius, nec dicimus simile in his, & in accessorius, sicut dicimus in quibusdam aliis & accessoriis,

cessorijs,siue in quibus dr,ꝙ non datur actio ad accessoria sine principali,sicut in interdicto unde ui, quod nõ datur ad damna & interesse,quæ sunt accessoria,nisi rõne principalis,& nisi de ipso principali agatur:q̃a appellatio bñ ualet non solum ad renocandum sñiam, uel ad aliud principale,super quo appellatum est:sed ẽt datur ad reuocandum omne grauamen accessorium primo & principaliter de se ipso agẽdo; sicut hic habes,& in omnibus decre.superius allegatis.

EX parte[scd'a].C.qñ mul.tu.o f.fun.l.ul. hoc.n. ipso ꝙ nubit,tutelam filiorum ammittit,auth.de nup.§. finaũt tutelam [ita] .f.ꝙ si non sit tutrix eorum, ex hac enim causa appellasse non sufficeret ; & subesset ueritas causæ.j.cod.interposita.

SVMMARIVM.

1 *De relatione nonnulla scitu digna hic ponuntur usque ad numerum 4.*

1 ANtimasti[relationem.] †In relationibus diligẽter attende, utrum facta sit partibus consentientibus, uel saltem non appellantibus, & tũc ei sp standũ est;& sic põt intelligi.j.de pur.c.cũ dilectus §.igitur & terminus in ea pfixus ad comparendũ coram superiore ,p peremptorio habendus est, sicut in termino assignato appellant:.s.eo.sæpe.Si atuem post appellationem facta est, ei non creditur, nisi alijs actis constet. C.de tela. l.j. 2.q.6. biduum. Si autem fiat relatio una parte absente per contumaciam , nec vř tunc relationi credendum,nisi alia ,pbatio fit de his, q̃ in ea continentur:sed termini assignatio,bñ ualet & parte contumace amplius non citata ,pcedetet superior;sicut ipse, q terulit,poterat ,pcedere contumace absente. ¶Sed si pars q̃ relator dixit contumacem coram Papa,uel alio superiore, dicat dñe nunq̃ fui contumax : sed appellans recessi ab eo, & cãm appellationis obtinui à uobis alij cõmitti,tunc iudex superior, si uerum sit, ꝙ commisetit, ulterius non credet relationi:sed partes remittet ad iudices impetratos sup appellatione,q cognoscent de appellatione,& an quicquid factum est post appellationẽ fit reuocandum, uel non, nel etiam ipse Papa,uel alius iudex relationes cognoscet:quia ei bñ licet iurisdictionem dele.sui reuocare.ff.de iud.iudi. tamen totus ,pcessus habitus añ reuocationem erit ratus.s.de res.spo. audita,ar.imò plus vř,ꝙ ipso facto vř reuocare,s.si ex certa scientia sciens alij commissum incipiat cognoscere de eo,qđ alij delegauerit.j.de concess pb.uel ec.non ua.q̃a diuersis.§.j. sed si iudex relationis alij committat causam remissam,quæ iam à parte appellante alij cõmissa erat , dicunt quidam , ꝙ de iure utrique indices debent connenire ad cognoscendum,cuius sit iurisdictio sm tenorem decretalis.s.de rescri.pastoralis.sed alijs uidet melius,ꝙ ad hunc iudicem,cui commissa est causa relata,nihil aliud pertinet,nisi cognoscere,an cã appellationis prius alij fuerit commissa ꝙ si sibi constiterit partes ad iudicẽ , cui cã appellationis cõmissa est remittet, ad quẽ ptinet cognoscere an sua sit iurisdictio.s.de rescr.

2 dilecti filij.l. pri.¶†Sed quæres, quare non eodem mõ & iudex qui cãm remisit statim cessare debet,& remittere cãm ad iudicem, cui commissa est cã appellationis. rñ.ꝙ ẽt ipse relator prudenter faciet,si scit, uel credit, ꝙ uera est cã appellationis,si supersedeat:quia si nõ supersederit,& postea constiterit ueram esse cãm appellationis,totum cassabitur quicquid per eum factum fuerit,ut no.j.eo.interposita,& c.Ro.§.si uerò.& §.seq. certe & eodem modo iste iudex,cui cã relata commissa est si confidit indubitanter,ꝙ appellatio est iniusta, ,pcedere põt,& tenebit qcqd fiet ab eo, non obstante commissione prima facta sup appellatione, dũmõ cõstet postea p sñiam diffinitiuã,ꝙ appellatio fuit iniusta,ut no.in pdicta dect.Romana.§.si uerò.& §.se ¶† Item in relationibus no.quia qñq; fit commissio,ꝙ intra certũ tps, aliqñ sine certo tpe remittat cãm instructam sufficiẽter, qñq; instructam uel non instructam,& in oĩbus casibus non est uis.q̃a sufficit remittere cãm ea instructione, & cũ illis actis,q̃ recipit iudex,& q̃ habent ptes,& si nõ est plene instructa; & tũc dẽt ptibus terminũ pfigere. ¶†Itẽ 4 in oibus pdictis casib.licet partibus appellare,si grauentur,& lras impetrare nõ facta mẽtione de remissione facienda primis iudicibus:q̃a non sp pcipitur remisio ,pptet hoc,ꝙ superior de illo uelit iudicare:q̃a tũc oportet de remissione fieri mẽtionem.s.eo.ut nollum.s.de of.dele.super q̃onum.§.uerum.sed qñq; fit:quia ptes nõ ɔfidunt de iudice in diffinitione, licet ɔfidant in causæ, examinatione.suprà.de rescr.ex pte decani,& suprà de ele.dudum.Item qñq; expedit in uno loco inqri de uno articulo,& in alio sententiari.suprà de ele.scriptũ. Terminũ aũt assignare partibus, ut corã Papa compareant põt & relationẽ facere de cã,q̃ est eis cõmissa decidẽda intra certũ terminũ,nõ põt intra terminũ quocũq; impedimento teneanť iudices,nisi ptibus placeat : q̃a tenore rescripti ɔdicit.& q̃a ,phibitę sunt relationes cã iudicij detractandi,ut in auc. ut nõ expe.sa iuf.§.iubemus.col. ix.auc.ut oẽs obe.iu.§ in initio.nisi in casibus.ff. de off. ,pcon.solent,& l.si quidem.C.de fal ubiq; fateor tñ, ꝙ si añ terminũ assignatũ liqueret de cã,& nollent audire sñiam,ꝙ põt referre,non ex ui rescripti tñ, sed rõne suę iurisdictionis sp autem post terminum usque ad infinitum potest remittere cãs,& terminum præfigere, nisi reuocetur mãdatum,& hoc sonat litera,ubi dic, alioquin remittas,s.si non terminaueris intra terminum apud acta.C.de re.l.j.

SVMMARIVM.

1 *Prudente dilatione iudicis officium conquiescit.*

Iudex quando possit impendere officium suum,& in nu.3.

4 *Litera à procuratore impetrata reuocatur propter inhibitionẽ*

SIgnificãte [ipsum] epm [ɔuenissent] & iõ malè faciebat eps,ut dicebat decanus, q̃a i stallis suis carnes uendi faciebat, uel male faciebat eps, qui dimittebat carnifices suos alibi carnes uendere , & nitebatur decanus de consuetudine, uel priuilegio , ut not. instã de uetb.sign. abbate uel forte agebat potius nti poss. erat enim molestia , si in terra, ubi hoc ius habebat monasterium,alius uendebat uel agit confessoria.ff.de ser.l.quoties.§.fina.Hæc petitio vř esse cõtra ius.C.de monopo.per totum.¶So.illud loquitur qñ homines fraudulenter faciunt pacta, ꝙ alijs non liceat uendere,nel ꝙ alios non instituant in aliqua arte:ꝙ nõ licet.Ista autem non fraudulenter faciunt,sed ex priuilegio,uel consuetudine;uel illud non est licitum de psonis,uel rebus ; sed de loco,ubi fit uẽditio,bñ licet pasci,ut hic[alijs suis] p alios,q̃ per suos carnifices[reuocaretur] destruendo bãchas carnificum.ff.de aqua plu. ar.si usus.§.ult.& male petebant.non enim prohibendi sunt lit.pen.etiam noua facere sine præiudicio iuris aduersarij.sufficit enim.ꝙ aduersarii.non intersit.ff.si ser.

uin.l.loci, §.in confessoria, & §.seq. [contestata] idem
esset, si contestata non fuerit. ¶Imploratio huiusmodi]
scilicet super principali. in multis. enim ante litem cõ-
test. habet locum officium iudicis, puta si qs impediat
partes se pñtare corã iudice, s de offi.del.c.j.uel si fue-
rit pars ꝯtumax, s ut li.non ꝯte.tuæ, & multis aliis, quæ
possunt notari, insti.de offi.iudi.§ j.& seq. & in summa,
eo.ti.& s de offi.iud.c.j. sed quicquid sit in ꝑdictis casi-
bus, dic ꝙ bene pôt repellere iniuriam litigatorum: cõ-
cedere tñ uti alicuius iure non potest; nec de hoc se iu
dex intromittere. [solutum] fuit enim facta hęc implo
ratio officij pendẽte termino ad deliberationem super
libello [audiebant] nimis festinabant impẽdendo offm
cum adhuc possent recusari, & exceptiones declinato-
riæ iud.& dila. ꝓponi, in aut.de exhi.& intro. §.si uerò
quidam, & ut no. s de excep.pastoralis, & de re iud.in-
ter. post lit.autem contest. debet suum officium impẽ-
1 dere, ff.de ędil.edic.ędiles, §.item sci. † Et hæc est ra-
tio, quare sequens exceptio est ualida, s. ꝙ pen. termi-
no assignato. non potest procedi. si enim lis contestata
esset, & aliquid non fieret, pen.termino, crederem, quia.
iudex impenderet officium suum in prohibendo, arg.
11.q.1. quia res. nec contradicit, C.de dilationi. siue
pars. ibi loquitur, ꝙ pendente dilatione non est proce-
dendum in principali, uel super antiquis iniuriis; sed su
per nouis, uel de nouo exortis satis potest, & maximè
in illis causis, ubi mora est periculosa, ff.de ser.l.j.§.fi.
& l.ij & iij. hoc autem satis credimus, ꝙ si contra epm
coram dele. uelit monasterium aliquid ꝓponere de his
q̃ fecit post citationem circa rem, de qua agitur, ꝙ po-
terit cognoscere: quia perpetuata est eius iurisdictio, su
pra de offi.deleg. gratum, & quia nõ debet ad diuersos
iudices ire, arg.ff.de lib.cau.l.si pariter. imò plus dici-
mus, ꝙ etiam si ante citationem aliquid dolo facit eps,
cognoscet deleg.supra de ali.iud.mu.cã fac.c.j. hoc aũt
semper est uerum, ꝙ non ꝓcederet ex officio suo, sed
libello dato, & alio ordine obseruato de illis, quæ ante
lit.contest. accidunt. de his autem, quæ post lit.contest.
accidunt, puta si uiolentiam in re petita fecit, uel dã-
num ibi dederit, uel pro fructibus iudex suum officium
impendet, ut in præalleg. ff.de ędil.edic.ędiles, §.item
2 sci. & ff.de aqua plu.arcen. si tertius, § officium. † Alij
dicunt, & fortè melius, quòd licet super nouis articulis
possit post lit.contest. iudex impendere officium suum,
non tñ.in modum directi interdicti, uel actionis potest
cognoscere de his, quæ ante lit.contest.contingunt: qa
nec cõmissum intelligitur, supra de rescrip.significauit,
ff.de arbit.de his, ff.de iudi.non potest. & est hoc uerũ
in his, quæ non ueniunt ex ui actionis: sed noua actione
opus est, ut est in præmissis casibus, & in actione ex sti-
pulatu, & in aliis stricti iuris; ut peto, qđ non est meũ,
ubi ex ui actionis non ueniunt damna data in re stipu-
3 lata, nec fructus. † Secus aũt in actionibus bonæ fi.& in
arbitrariis, & aliis quibusdam, ubi ueniunt ꝑ officium
iudicis, non solum dãna data, sed fructus percepti ante
impetrationem literarum, & etiam post, & etiam q ꝓ-
ueniũt post citationem ante sñiam qñcũque, ff.de dolo,
& eleganter, §.non solum. ff.de act.emp.l.Iul.§.offerri,
& §.ex uẽdito. & tñ necesse est, & expresse hoc peti, ut
no.supra de rest.spol. grauis. [cõtra inhibitionem] in-
hibitio potuit esse, ꝙ ad certos iudices literas non im-
petraret sed uidetur, ꝙ non ualet talis inhibitio, cum
iudicem dare sit delegantis, & non partium, ff.de iudi.
obseruandum. Et nos fatemur, ꝙ si Papa ex officio suo
& motu proprio dedisset, ꝙ præiudicasset lapsus anni.

Sed cum de consuetudine habeat, ꝙ de ꝯsensu partium
dentur, s. de offi.del.sup.§ uerum, & c.cum olim magi-
ster, & s de cã pos.cũ olim, si ꝯ inhibitionem faciat, non
sibi ꝑiudicat, si aduersario innotuit. uel dic, ꝙ inhibitio
fuit, ꝙ plus nõ instaret ꝓ cõmissione obtinenda, sed ut
cã in curia agerẽ. ipse aũt in ꝯrium institit; & hoc scie
bat aduersarius, & iõ non ꝑiudicat aduersario. Et uĩ, ꝙ
ad hoc ꝙ non obstet lapsus anni, necessaria sit restõ ĩ in-
4 teg. de hoc no. s c.ex rõne. †Inhibitionem] si literę es-
sent impetratæ de cõmuni consensu partium, nõ posset
dicere se inhibuisse, nisi aduersario, uel iudici innotuis-
set, ar. s de ꝓcur.in nostra, & c.ex insinuatione. propter
inhibitionem reuocanẽ literæ impetratę à ꝓcuratore.
ꝑꝑ appellationem aũt non reuocãtur, quod factum est
post eam Tu dic melius, ꝙ nisi inhibitio fuisset, nõ esset
iusta cã, quare restitueretur ad ꝓsecutionem appella-
tionis. [causis] ꝙ ante lit.contest. uolebant impendere
officium suum, siue in ꝓhibendo epm uti eo iure, quod
sibi cõpetere dicebat: uel etiã uolebant impendere offi
cium suum in cognoscendo, an eps deberet prohiberi à
carnibus uendẽdis alibi, & malè uolebant: qa hæc erat
principalis quæstio, in qua nõdum lis erat contestata.
uel ꝙ pendente termino uolebant procedere super eo,
ad quod terminus erat assignatus.

SVMMARIVM.

1 *Petere inducias ad proban. exceptiones propositas pertinet ad partem.*
2 *Excipiens, si nolit tempus oblatum ad probandum recipere, si appellet, quicquid fit contra eum, tenet.*
3 *Exceptionem legitimam non admittens grauare dicitur.*
4 *Appellatus, si petat remitti ad iudicem, à quo est appellatum, audiendus est.*
5 *Sententia semper reuocatur, quando non tenuit appellatio.*
6 *Non ualet appellatio, cum ab aduersario approbatur.*

1 INterposita. † Ex cã] inducias has petere, s. ad
ꝓbandum exceptiones propositas ex partis, C.
de dila.ad ꝓcedendum, C.de tẽp.in integ.rest.
petendæ sed offerre ꝓbõnes non est partis, sed est ex su
perabundãti, arg.ff.quo.leg.l.ij.§.j ff.ad exhi.l.ij.& iij.
§.ibidem. Sufficit.n.parti exceptionem, & cãm legitimã
ꝓponere, quare non debeat procedere iudex. & si iu-
dex admittit exceptionem, & non grauat eum proba-
tionibus quia fortè scit eam esse ueram, & ideò ulte-
rius non procedit, bene est. ¶Sed si iudex dubitat, de-
bet dicere proponenti exceptionem, ꝙ eam admittit, &
intra certum tempus probet, si vult, supra de offi.dele.
prudentiam, §.ult. supra de testi. ueniens. 30.q.ult. iudi
2 cantem, C.de iudi.iudices. † Et si nolit excipiens tẽpus
oblatum ad probandum recipere, si appellet, quicquid
fit contra eum, tenet. Nam cum non teneat appellatio
nisi à iusto grauamine, supra eo.ut debitus, & si iste nõ
grauetur, eius appellatio nihil ei ꝓdest, etiam si ꝓbet
posteà esse ueram exceptionem, ut patet in eo, quod le-
gitur & no.supra eo.dilecto, §.ult.supra c.ex parte. sed
si iudex propositam exceptionem repudiet, & eam ne-
gligat admittere tacitè, uel expressè, s. ꝓcedendo in ne
gocio, & ideò appellatur, tunc non reuocatur, qđ facit
iudex ante, q̃ cãm appellationis cõmittat, nisi posteà co
ram iudice appellationis probauerit ueram causam, ex
qua appellatur, ut supra eo.dile. & cap.ex parte; & sic
3 loquitur hic. ¶† Sed dices, nonne grauauit eum iudex,
ꝙ non admisit exceptionem legitimam, si uera esset?
Rñ. non

Rñ.non fuit grauamen in non admittendo exceptionē, si falsam esse credebat: imò fuit & præsumitur prudētia & iō tunc non reuocatur, quod fit ab isto iudice, à quo appellatur. sed si probatur coram iudice appellationis esse ueră exceptionem propositam, cassatur quicqd post appellationem facit: quia præsumitur & apparet maliciosè refutasse exceptionem, uel non admisisse. Sed ꝯ. s.eo.ex parte. M.& c.significauit, ubi dicitur, ꝙ quicqd fit post talem appellationem, reuocatur. sed expone illas, ut consonent huic. uel dic eas correctas per istam. ¶Sed si prædictus appellator proposuit eām legitimā, si uera est, & eam offert probaturum coram iudice, à quo appellatur, si ipse iudex nolit excipiētis probationes admittere, ēt si falsa fit exceptio, uel cā: tñ qcqd iudex post talem appellationem fecit, cassat: qa uere grauatus fuit eo, ꝙ eius probationes admissæ non fuerunt; & sic intelligitur hic. Et hoc intelligimus uerum, si sic dictum sit. Appello, ne procedatur ultra in hoc negocio, quia habemus certum canonicorum numerum, hac uestra exceptione omissa uel etiam sine his ultimis uerbis, dummodo expectet, si negligat exceptionem admittere, ut s.e.ex parte. M. sed si simpliciter dicat. Appello, ne ultra procedas, & recedat credens hoc sibi sufficere pro appellatione, non ualet hæc appellatio.s.e.dilect. ¶Est ergo diligenter attendēdus ordo. primo enim excipiens debet proponere exceptionem, & consequenter iudex debet eam repudiare, uel admittere, & si iudex ipsam repudiat, est locus appellationi. si uerò ipsam admittit exceptionem, ipsius iudicis est quærere excipientem, an ipsam exceptionem probare uelit, ar.30.q.ult. iudicantem. nec est excipientis probationes offerre: qa rei est fugere 4.q.4.c.1 & 2.& iudicium redditur in inuitum.ff de uer.obl.inter stipulantem.§ sacram; & si offerr, ex superabundāti est. & si iudex expresse repudiat uel non admittat, uel admittere negligat. iuste appellat ab eo.s.e.dilecti, & c.ex parte.M. ¶Non doceat] cum tantum ante sententiam locum habeat. Nam post licet appellare sine ullo grauamine. Mirum est, quod dicere uidetur, ꝙ si coram iudice, à quo appellauit, appellans non obtulit se probaturum cām, ꝙ coram iudice appellationis debet probare ueritatē cāæ ap. & cām propositam, cum iudex, à quo appellatur, non debeat in eum differre sñiam pp appellationem ex cā probabili interpositā, nisi cā se offerat probaturum.s.c.super eo. §.ult. & c.dilecto. So. hic non dicit admittendā talē appellationem: sed si fuerat admissa, dr quod debet fieri.

4 ¶†Sed iterum obiicitur, si iudex admisit appellationē, non est necesse postea iudici appellationis requirere ꝓbationes sup tali qōne appellationis: sed super principali tm procedr. Rñ. iō imò si appellatus petat remitti ad iudicē, à quo appellatū est, audiendus est, nisi appellans probauerit ueritatē cāæ, ex qua appellatum est, ut.s.e. ut debitus. & idem diximus, ubi detulisset appellationi sine cā assignata. uel dic, ꝙ iudex proposita cā appellationis probabili, & si non offerat se probaturum in ueritate, debet proponentem interrogare, an uelit eam probare: uel ad minus debet dicere, ego admitto exceptionē tuam. & si non inuitauerit, uel exceptionē non admiserit, peccat, & tenet appellatio: quia sufficit ad hoc, ut iusta sit appellatio, ꝙ iudex non admittat.s.eo. dilecto, & c.ex parte.M.& ca.ut debitus. ¶Sed si interrogatus uellet probare eam propositā, tunc non esset iusta appellatio. Idem dicimus, ꝙ in eo casu, qñ nō obtulit se probaturum cām appellationis, sed tantum iustam cām expressit, quam iudex admittere renuit, ꝙ ad eam probandam admittit. Sed si post talem appellationem ferē sña diffinitiua sup principali, & uelit aliā cām appellationis probare: uel ēt si super principali aliqd dicere: uel ēt, qd plus est, ex actis receptis ostendere iniustam sñiam, uel processum.s.e.dilecto, non pōt, ꝙ sic probamus: quia sequeret inconueniens: quia nulla esset differentia, siue offerat se probaturum, sine non offerat, cum ēt possit probare cās, super quibus probationes non obtulit. ¶Item & est alia efficax & euidens rō: qa non admittitur ad probandum alias cās: qa si proposita cā appellationis ēt iusta & non admissa appellauit, & recessit, ēt cū admittebat iusta cā, si illa cā proposita uera nō est, neq; probat, apparet, ꝙ contumaciter recessit ab illo iudice, & sic nulla appellatio eius fuit, nec appellatio eū potuit releuare, ēt si aliæ cāæ non propositæ ueræ & iustæ subessent.ff.de in integ.rest.diuus, & s.e.cōstitutis.§.si. ¶Si aūt postea in iudicio appellationis stetisset, uidetur appellationi renunclasse.s.e.solicitudinem.nec obest, si dicas, si sña lata esset, & ab eo appellatum fuisset sine cā: tñ ex prioribus actis & nouis posset irritare sñiam.s.de test.frater nitatis supra de fid. instr. cum Ioannes quia ubi appellatur post sñam, non contumaciter recedit. sed qñ appellatur ante sñiam, nisi uera sit cā expressa, fingitur nō appellasse: uel uerius fingit contumaciter recessisse, ut prædictum est, qa si iudex nō admittit cām falsam, licet afs uera esset, fingitur prudens, ut no.in gl j.¶Probaturum] sed etiam si obtulit se probaturum, & qa non fuit admissus, appellauit, & nihilominus lata est sña post appellationem sup principali ꝯ cū iudex appellationis appellātis recipiet probationes tā super appellatione, ut casset quicquid factū est postea super accessorio, q̄ super principali, ut super illa feratur sña, ēt si appellatio nō ualeret. nec est aduersarius audiendus, qui cā dilationis petit prius inquiri de appellatione tm, cum boni iudicis sit tendere ad finem litis.s.de do.& contu.finē, & de ꝓba.licet ubi simul les probationes recipiuntur super principali, & except. ¶Secus, si sña lata nō esset: quia tunc pars appellata posset petere, ꝙ appellans remitteretur ad iudicem, à quo appellatum est male, ut s.e.c.ut debitus. & hoc sic dicimus, nisi incontinenti constaret sñiam irritandam, uel potius irritam nunciandam, puta quia constat ex iusta cā appellatum; quo casu pronunciatur sña nulla; & habet hoc locū in iudiciis tm, nam extra iudicium, ēt si offerret se probaturum iustam cām, nisi probet cām uerам nō cassabitur, qd fit post appellationē.s.de ele.cum inter, & ꝯ de his, quæ fi.à ma.par.ca.cum in cunctis.

5 ¶†Quibusdam non placet hoc, qd dr hic in gl. quia, ut dicūt, si appellatio tenuit, semper sña reuocatur, & quid fit post appellationē; & si appellatio non tenuit, fuit contumax appellans, & sic nihil reuocabitur. hoc habet locū in iudiciis. nā extra iudiciū non pōt habere locū, cū non possint induci probationes, quæ ēt producta non pindicāt, neq; prosunt, sicut nec confessio. ¶Itē si reciperet is, ꝯ quem appellatur extra iudicium, ꝓbationes oblatas ꝯ aliū, puta ꝯ aliquē, cui uellet pudicere, nō pindicarent ei, quē tangunt, nec ēt isti, cui est pudicē dū: quia in iudicio nō est, nec esse pōt, cum nondum sit sibi prouisum. ¶Si aūt ad sui instructionem recipit, non alligatur eis, nec ēt aliis præiudicat, & idē est uidere in similibus. Si autem aliæ causæ sint, ubi non possit offerri probatio ēt in iudicio, ut si negetur ips ad deliberandum, uel spatium ad producendum testes: uel si denegetur edictio sententiæ, uel actorum, uel aliorum consilium, uidetur, ꝙ teneat appellatio, ēt si nō offerat se pro-

probaturum grauamen in prædictis: qa nec probari pôt C.ut lit.pe.l.pe.C.e.ti.à proconsulibus.š.de di.l.c.1.š.de testi.significauerunt. & ante omnia reuocanda est snia post talem appellationem lata, ēt si non probetur alia ueritas grauaminis: nisi qa non fuit admissa sua petitio quæ erat de iure. & est iusta rō huius constitutionis, cū enim sit facile proponenti grauamen, quod probari pôt offerre se illud probaturum, imputandum est ei, si illud non offerat. ¶ Et hoc obtinet in exceptionibus declinatoriis fori; ut si dicit literas obreptitias, de quo cognoscere debet delegatus.š.de rescri super: & in peremptoriis, ut pactis de non petendo, & re iud.consimilibus omnibus quæ probari possunt. de interlocutoriis. no.j̃.de no.oper.nunc. c.j.& pen. secundum antiqua autem iura non uidetur necessaria oblatio; probat̃.š.ut lit.nō côt. accedens, & in multis aliis iuribus. Secus autem est, si grauamen propositum non subiacuit probationi, sicut dictum est. ¶ Idem credo, ubi absente iudice in casibus concessis à iure appellatur. nam uanum est ibi offerre probationem, cum non sit, qui eam recipiat, & possit per maliciam offerri, etiam si falsa esset. non n.inuenitur, q̧ debeat esse melioris conditionis, qui appellat absente iudice, q̃ qui præsente, cum si ualeret hæc oblatio, melioris esset conditionis, præcipuè cum in odium iudicis, qui probationes oblatas admittere noluit, hoc statutum probat̃; ad qđ inducunt̃ iura su pius allegata, quæ loquuntur de his appellationibus, quæ fiunt extra
6 judicium. ¶ † Approbetur] not.ualere appellationem, ex quo ab aduersario approbatur: secus, si non approbetur, ut š.e.sæpe [parata] sed si pars appellans, cum non est recepta appellatio sua ab appellato, uelit coram iudice ap.causam ipsius appellationis prosequi potest, etiam altera parte absente.š.de procu.nostra. Sed potest dici illam decr.loqui in eo casu, qñ certū est fuisse appellatum. & qñ obtulit se probaturum legitimā cām appellationis. Sed nos dicimus idem ēt si nō obtulit se probaturum: quia ex quo constat appellatum; iudex de appellatione cognoscet, an sit admittenda parte absente.š.e.cum speciali.§.fi.& si fuerit admittenda, procedet, quantum poterit in cā principali, si appellatū fuit ante sniam: si post sniam rata manet post annum.š.e.cū sit Ro.sed ante annū nō pôt pcedere nec ad cognoscēdū de snia, nec alio mō nisi partib. uocatis, ut no.š.e.sæpe [ad petitionē] secus si nolit.š.e.accepta, nisi pars appellata peteret, q̧ appellans instructus cum suis munimentis accederet ad se.Apostol.j̃.eo.cordi. ¶ Absente] Sed opponitur, quomodo cōstabit appellatum, nisi partibus p̄sentibus? Rñdemus, cum hic non quæratur nisi de appellatione, nec sup alio pronuncietur, nisi decernimus appellationē iustam, uel è conuerso, & cassari q̧cquid factum est post appellationem, uel è conuerso, nullum ēt periculū est, si non sit appellatū, cū si non sit appellatū, de aliis non aget̃. uel dic, q̧ pôt constare per acta. & sufficit sic, si constet, cum pars alia sit contumax. ¶ Se contumaciter] non autem reputamus contumacem appellatum, qui non comparet, si non est delatū appellationi; & hoc probatur ex primo.§.huius decre.ubi dicitur, q̧ appellans non reputatur contumax, si non uenit prosecuturus appellationem, cui non est delatum. multominus est contumax appellatus, qui non prouocauit superius iudicium. Alij contra.

INquisitioni [plura] š.e.secundo, contra so.illud habet locum, quando negocium committitur plures articulos continens, hoc autem quando sunt plura negocia commissa.

VNa sententia [inre] incorporali re, si sit diuidua, sicut usufru.non prodest unius appellatio: si autem sit indiuidua, prodest.ff.ad l.Fal.l.j.§.si usuf.ff.quemad. ser.amit.si cōem [si cōi] secus, si per bñficium rest.in inte.C.si unus ex pluribus appellauerit, si in una, ubi sit res cōis & incorporalis & indiuidua, ut seruitus, nisi uictoria minoris ēt p beneficium in integ.rest.etiam pdest maiori.ff.quemad.ser.amit.si cōem [negociū] hoc dr̃ pp tutores, & consimiles: quia & si habeant idem negocium.s.tutelam, nō tñ res est cōis: sed & tunc si habēt oēs eādem cām defensionis, puta qa res mobiles, uel alias sicut debuere alienare, unius appellatio aliis prodest. ¶ Sed si unus conuenitur: qa illicitè alienauit, alius quia neglexit contradicere, uel reuocare, unius appellatio alij non prodest.ff.de app.si quis §.ult.C.si unus ex pluribus appel.l.j.

SI iustus. Secus si uanus.ff de reg in.uani. ¶ Prouocat̃] hoc vult dicere hæc decr.q̧ si quis iusto metu pterritus non appellauerit, sufficit ei, si cās appellationis coram iudice, à quo vult appellare, exponat dicendo, dñe iudex uos grauatis me in his, expressis illis, quæ essent iustæ cāæ appellationis. ¶ Quāuis.n.non dicas, ex his causis appello, tñ sola expressio cārum habet̃ p appellatione, sicut dicit lex.C.de his, qui pp me.iu.nō ap.l.j.& ij.& C.eo.l.ij.imò plus pôt dici: quia licet postea litiget coram eodē iudice, non uidetur renunciare appellationi factæ, dūmō timor duret.ar.š.de his, quæ ui me.ue.c.fi.c j.C.qđ me.cā.l.ij.nec est credendū illi, qui dicit se timuisse appellasse ab aliquo epō, uel alio iudice, nisi uis interuenerit, & probetur.ff.de his, qui pp me.iudi.non appel.l.j.& ij.C.qđ me.cā per totum. ¶ Copiā] non negatur hic, quin possit appellare in absentia iudicis: imò innuitur, q̧ fieri possit, si nequit habere copiā eius.2.q.6.biduum. C.qūo & qñ.l.ab eo.C.de ind.l.ult.š.de ali.iu.ma.fac.c.1.Si aūt eius copiam habere possit, à quo appellare uult, uel eius, ad quem uult appellare, & ad eum non accedat, crederem, quod ei imputetur, argu.2.quæst.6.biduum.C.de an.excepti.ut perfectius, suprà de offi.ordina.pastoralis, nisi timore dimittat, ut hic.

SVMMARIVM.

1 *Cum appellatur ab interlocutoria, necesse est exprimi causam appellationis.*
2 *Appellatio in scriptis semper redigi debet, nec est uis, an scriptura sit autentica, in nu.3.*
4 *Appellationi præsumitur renūciare appellans, nisi intra 30.dies petat apostolos.*
5 *Petitio apostolorum quando non habeat locum.*
6 *Possunt partes extendere iurisdictionem iudi.*
7 *Appellator reputatur non appellans, quando appellauit sine scriptis.*

COrdi [extra] à iudice tm̃: qa extra iudiciū appellet, est dr̃ia, q̃ no.š.e.c.ad audientiā. & q̧ loquit in appl̃one facta à iudice, apparet p id, qđ sequit̃, s.qa debet dare apl̃os, quos non daret, nisi esset iudex, extra q̃ ēt appellās suū iudicē ɔfitei ēt in eo, sup quo appellat, sed tñ dicit, q̧ iniustè est grauat̃, & extra iudiciū, & iō appellat. itē ille, q non est iudex, sed pars tm̃, non pficeret terminū appellationi, qđ hic facit, ut j̃.sequit̃. modica est dr̃ia, an appellet à iudice, uel ab aduersario, uel in iudicio, uel extra iudicium, ut nota
1 supra de maio.& obedientia dilecti. ¶ † Interlocutoria]

Not.

No. qa q̃n appellatur ab interlocutoria, necesse est cām appellationis exprimi. de hoc uo. j. de no. ope. nũ. c. pe.
2 † In scriptis] no. q̃ siue in iudicio, siue extra appellet̃, semp̃ appellatio redigit̃ in scriptis, & siue ante sñiam, siue post. nos tñ non intelligimus sublatum ius illud, p̃ quod conceditur sola uoce post sñiam illicò apud acta in scriptis, siue sine scriptis appellare, C. de app. litigatoribus. vel dic, q̃ hic loquitur de app. quæ fit ante sententiam; quod apparet ex eo, qđ hic dicitur, q̃ causam appellationis scribat appellans, & ex eo, quod sequitur, q̃ iudex in apostolis debet inserere cām appellationis. item qa infra sequit̃, his, q̃ in appellationibus &c. quod
3 non esset necesse, si post sñiam appellaret̃. † In scriptis] non est uis, si scriptura sit auc. l. p̃ manum tabellionis, siue non, quãtum ad hoc, q̃ appellatio ualeat. tñ priuatæ scripturæ non credit̃ nec quo ad hoc, q̃ pbet̃ appellasse, nec ad hoc, q̃ pbetur formam appellationis fuisse talem, qualem ista scriptura continet, nisi probetur ali-
4 ter, q̃ p̃ priuatam & non autenticam scrip̃t. † Apostolos] q̃ continent, qũo partes dimittit à sua iurisdõne, & eas trãsmittit ad iudicem appellationis. 2. q. 6. §. forma. & nisi appellator intra xxx. dies petat Apostolos, præsumitur renũciare appellationi, C. de app. q̃n, nisi per alia argumenta appareat eum uelle prosequi appellationem; ut si ad eam p̃sequendam mittat. Item Apostolos debet dare iudex, etiam si nõ deferat appellationi, ff. de ap. re. sciendum [appellatio non sit admissa] ff. de ap. re. sciendum. [Reuerentia] ubi de iure fuit admittenda: uel etiam ubi dubitabat iudex, an esset admittenda, necne, sed tñ propter reuerentiam detulit. si aũt deferret appellationi, quã sciret iniustã, non esset reuerẽtia, sed malicia, uel imprudẽtia; & iõ puniendus esset, in sti. de ob. q̃ ex quasi delic. in prin. ar. s̃ de offi. dele. pastoralis, in prin. item & appellans remittendus est ad iudicem, à quo appellauit, & condẽnandus in expensis. ¶ Et petierit] hoc obtinet in omnibus casibus, præterq̃ in causis electionum, sibi siue appellatus exprimat & petat, q̃ aduersarius cõpareat cum mandato, siue non, tñ pleue instructus cõparere debet, ut siue appellans, siue appellatus procedere uoluerit, & altera pars procedere cogatur, s̃ de elec. c. fi. imò & si utraq; pars non curaret procedere, tñ superior, ad quem appellatum est, in officio suo posset eos cogere ad p̃cedendum, s̃ eo. oblatæ, in fi. ¶ † Petierit] antequã literæ impetrentur super
5 appellatione, uel etiam nuncium mittat p̃ impetrãdo. ex tunc enim, cum iam nõ fit res integra, nõ habebit locum petitio, nisi forte maliciosè festinasset uel in mittendo nũcium, uel impetrãdo literas, s̃ e. oblatę. Et etc dimus, q̃ hoc possit p. tere, etiam si iudex nullum terminum appellationi p̃fixit. Nam tũc ipse appellatus terminum suæ p̃secutionis p̃figere põt. Si aũt nec iudex, nec pars terminũ p̃figat, tũc expectabit terminus legitimus. ar. s̃ e. ti. oblatæ. ¶ Alij tñ dicunt, q̃ appellatus nullum terminum põt p̃figere appellãti, nisi termunũ legitimum. graue. n. uideret, q̃ actor & appellans, cui incũbit onus p̃bandi, metiatur terminum legis ex uolũtate rei; & hoc est uerius, ff qui satisda. cogan. de die, in princ. ¶ Itẽ licet appellans possit diminuere terminũ sibi datũ à iure, uel ẽt iudex ex iusta cã, reus tñ appellatus hoc posse non debet, s. diminuere bñcium iure alteri parti concessum. habebit ergo locum decret. etiam ubi non est præfixus terminus à iudice, uel à parte, ut appellatus possit petere appellantem comparere coram iudice appellationis in termino assignato à iure, s. quia cum vnus mensis restat de anno. & etiam si ante annum uellet appellans prosequi appellationem suam, quod põt: tamen non potest impetrare literas super appellatione sua: sed oportebit eum portare acta sua ad curiam, & facere citari aduersarium; & hoc satis innuit hæc decr. ¶ Petierit] si autem appellatus hoc nõ peteret, non pateretur pœnas, quæ sequuntur, nec actor, nec reus, si nõ irent parati procedere super principali cã, licet bene faciant, si parati uadant: sed licet nõ teneantur ire instructi super principali cã: tñ debent ire parati respondere super cã appellationis. & si non iuerint, nulla citatione emissa poterit iudex appellationis diffinire, utrũ uera & nulla sit appellatio ante sñiam emissa, an nõ. nam hic non agitur nisi de appellatione ante sententiam, s. ad p̃cedendum lit. nõ contest. s̃ eo. interposita, §. fin. & etiam condẽnare in expensis, s̃ eo. Nicolao; & alias in causa appellationis procederetur contra eum, quasi contra cõtumacem, supra eo. ut debitus, in fi. sæpe, & cap. cum spãli, in fi. & cap. per tuas, & supra de offi. dele. pastoralis, §. præterea, in fi. ¶ Hanc aũt petitionem, s. q̃ appellatus uadat instructus p̃cedere in cã principali, non põt facere appellator. non enim ad aliud tenetur appellatus, nisi ut uadat prosecuturus causam appellationis, non principalem. hæc aũt habent locum, si appellatio recepta est: alias sufficit & appellatori, & appellato, quod mittant nuncium pro literis impetrãdis, supra eo. interposita, §. ei quoque, & no. supra eo. sæpe. item hæc habent locum, ubi certus est terminus appellationi præfixus, supra eo. Nicolao. sed ubi non est p̃fixus, si aliqua partium vult, impetrare potest secundum modum, quẽ notaui, s̃ eo. oblatæ, & c. sæpe. item in hoc casu, s. q̃n non est certus terminus p̃fixus appellationi, tamen recepta est, si appellatus est præsens apud iudicem appellationis, sed appellator est absens, est tñ præsens p̃curator eius, qui vult impetrare literas sup̃ appellatione sua, tunc appellatus, si vult, semp̃ debet obtinere, q̃ nullæ literæ app. impetrentur: sed faciet citari aduersarium, ut coram iudice appellationis, quem appellator elegit, p̃cedatur. & idem dicimus etiam in appellante, q̃ debet obtinere citari aduersarium appellatum, si vult, & p̃hibere appellatum, ne aliquas literas app. impetret. nam ordinarium est, q̃ semper iudex appellationis cognoscat de app. nisi ex iusta cã aliis committat. ¶ Appellationis articulo] si talis erat appellatio, sine qua nõ poterat terminari cã principalis: alioquin j. s̃ eo. sup eo. Alij tñ dicunt aliter. Si iste, q̃ obtinuit articulum app. intendit renũciare app. de cętero non poterit agere p̃ expensis, si nõ intendit renũciare, sed suspendere artic. app. tũc coram iudice, qui p̃cedit in cã appellationis, poterit petere expẽsas, siue sit ipse iudex, ad quem appellatum est, siue sit alius, quem partes elegerunt. nam tũc, cum successerit loco iudicis appellationis, de oĩbus cognoscet, sicut iudex appellationis cognouisset. cognoscet enim si appellatum est ante sñiam, si cã app. est uera, uel falsa. ¶ Et si post sñiam est appellatum, quærit tñ de principali cã, C. de app. eos, §. j. item si expressè dicerent litigatores, q̃ nolunt iudicem cognoscere ad præsens de app. sed tñ uolunt sibi saluum esse, ut q̃n uoluerint, ius saluũ sit eis sup̃ expensis, quas sibi dicũt deberi occasione malæ, uel bonæ app. tunc uñ, q̃ etiam post finitam cãm principalẽ, uel ea pẽdente possint etiam expensas petere, p̃sequendo tñ ap. non tñ tunc peteret p̃nunciari app iniustam: sed petit tñ
6 expensas: qa malè appellauit; & hoc uix põt locum habere, q̃n appellatur à sñia [partium] .i. partis. ¶ † Partium uoluntate] not. q̃ hic fit p̃rogatio iurisdictionis condi-

conditionalis, uel de casu in casum. nam iudex appellationis pro magna parte non habet iurisdictionem, nisi sub conditione, in casu s. si uera est causa appellationis. sed partes pñt extendere eius iurisdictionem, ut simpliciter cognoscat, ut hic, & est simile in iudice delegato cũ clausula, q̃ si non omnes, &c. Est tamen casus, ubi nõ possunt prorogare. s̄. de fo. comp. Romana; q̃ quare nõ possit, ibi inuenies. tamen hic improprie dr̃ prorogatio: sed exceptionis omisso, ut no. s̄. de off. dele. prudentiam [procedat] & debet sp̃ ꝓcedere in cã principali, ni si dimittat propter probationes remotas, uel alia iusta impedimenta [præmissa] .i. si causam appellationis in scriptis nõ expressit, & ap̃los non petijt, & si non uene-
7 rit instructus, ut hic dicitur. ¶ † Non appellans.] tunc reputatur appellator non appellans, quando appellauit sine scriptis, uel quando non petijt apostolos. sed qñ non portat sua munimenta, bene reputatur appellans sed non datur ei terminus ad ea producenda, & proceditur eis non expectatis, etiam si appellatur, remittitur ad primos iudices. Et idem uidetur dicendum, s. q̃ procedi potest non solum in causa appellationis. sed etiam in causa principali sine ulla citatione, quando non petiit appellatus, q̃ appellator compareat cum probationibus, sed tñ sibi terminus præfixus est ad prosequendum ap. s̄. de renun ueniens. s̄. eo. cum causa. §. fi. & not. hic in glo. si autem, licet aliqui contradicant dicentes, q̃ licet in cã ap. possit procedi sine citatione: tamen in principali proceditur sine citatione. sed isti qui non petijt, q̃ cum munimentis aduersarius compareret, bene dabitur ei. s. aduersario terminus ad munimenta producendum. nec intelligitur nomine probationum, uel munimentorum testes: quia ad eos producendos bene dabitur terminus. ¶ Item nota. q̃ si iudex, à quo appellatur, deferat appellationi, superior ad quem appellatur, siue sit Papa, siue archiepiscopus, siue delegatus, ꝓcedere poterit in cã. appellante inuito, licet inscriptis non appellauerit, nec ap̃los petierit, nec cãm assignauerit, ar. s̄. de fo. compe. significasti, & c. Romana. si uerò iudex non detulit appel. expresse, sed pars appellata secuta est partem appellantem ad Papam, tunc Papa, uel etiam eius delegatus, inuito appellante procedet in causa appellationis, quia in odium appellantis, & fauore partis appellatæ statutum est, q̃ reputetur non appellans, & q̃ hmõi solennitates non requirantur. unde nõ debent in eius odium retorqueri. C. de leg. q̃ fauore. ff. de excep. rei iu. euidẽter. ¶ In archiepĩs aũt, & in alijs inferioribus à Papa non sufficit consensus partium sine cõsensu ordinarij. s̄. de fo. compet. c. Romana. forte secus est, nisi prius ipsi iudicent, q̃ per appellationem legitimam ad eos est iurisdictio deuoluta. tunc etiam si sine scriptis, uel sine causæ assignatione est appellatũ, tñ põt cognoscere: quia hæc sñia, etiam si sit contra ius litigatoris, tñ afficit ius inter partes, ut no. s̄. de rescript. super lr̃is [contempserit] puta quia non comparuit instructus in termino, quem ipse præfixit. ¶ Procedatur] ut si appellatus sit reus, & lis non fuerit coram primo iudice cõtestata, cũ terminus datus ad prosequendũ uicẽ peremptorij obtineat, & sic non ueniens in termino peremptorio ad cãm principalem, & ante lit. conte. pateretur mis. in pos. si locum hẽret missio: uel si locum non haberet excõicaretur. s̄. ut lit. nõ conte. quoniam, & c. tuę. Si uerò esset actor, & ad terminum perẽptoriũ nõ ueniret reo ueniente absolueretur reus ad instantia iudicij, nec actor audiretur, nisi restitutis expensis & ꝓbatur hoc. ff. de iu. l. & post edictum. C. de iud. sancimus. C. quõ & qñ iudex, auc. qui semel. sic fiet in causa appellationis, & probat ista in hoc c. & eo. titu. sæpe contingit, & c. reprehensibilis. Si uerò lis sit contest. in primo iudicio, & reus appellatus non ueniat ad prosequendam appellationem, appellatore prosequente procedetur in causa appellationis, ut. C. de tempo. appe. in auten. ei qui appellat, & 2. q. 6. si quis appellat. Nam & in primo iudicio procedetur contra eum contumaciter post lit. contestã. ad diffinitiuam, si liquere potest de causa, uel ad missionem in contumacem, si liquere posset, ut probantur hæc. C. de iud. l. properandum. §. si autem absuerit reus etiam. C. quomodo & quãdo iu. l. consentaneum. Si autem actor appellatus non ueniat, reo appellante ueniẽte, similiter procedetur in appellationis, causa appellãte in expensis nihilominus condemnato. hoc. n. est commune in quolibet condemnato contumace, siue uincat in principali, siue succumbat, ut. C. de iud. l. properandum. §. si autem ex gestis.

Legitima [q̃ ipsis] arbitris [In idem] .i. in eãdem sententiam. s. ut iudicent, q̃ legitimæ sint super causa recusationis uel contra.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio fieri debet gradatim, s. ab episcopo ad archiepiscopũ, & sic de singulis.*
2 *Citatus non tenetur comparere, nisi constet esse de iurisdictione citantis.*
3 *Tres gradus in prosecutione appellationis hic habes.*
4 *Cum primum iudex appellationis incipit cognoscere de ueritate causæ, non ualet, quod fit per iudicem, à quo appellatum est, & uide in nu. 5. 6.*
7 *In appellationibus, quæ fiunt extra iudicium non quæritur an uera, uel iusta sit causa appellationis.*
8 *Iudex appellationis quando possit inhibere priori iudici, ut non procedat, & in nu. 9.*

Romana ecclesia. [spẽaliter.] ex hoc colligi põt q̃ hic officiales hẽbant ordinariam iurisdictionem à lege, & prius appellantur iudices, q̃ officiales. sic optime ur̃ dicere auc de iu. in prin. & §. illo cu stodiendo, & C. de ap. si quis diuturno, & p has leges uñ hic articulus determinatus fuisse. & sic non ob. ff. si quis, & quo ap. l. j. & ff. de ap. imperatores. ubi dr̃ q̃ a delegato tñ ad delegantem appellandũ est: quia iste officialis non est delegatus, sed ordinarius. uel põt dici, q̃ bñ appellatur uicarius q̃ similiter habet ordinariã iurisdictionẽ ut no. s̄. de offic. uica. c. sua. & ab his uicariis eodem mõ appellandũ est quo appellaretur ab his, quorum uicarij sunt. C. de appe. præcipimus. [Ipsorum] suffraganeorum [Eorum] suffraga. [† Siue auditorium] identitas audi-
1 torij tollit omnem contrarietatem: quia bene fit gradatim appellatio ab officiali suffraganei ad archiepiscopũ sicut dicitur. 2. q. 6. biduum: quia nullum auditorium est medium inter auditorium huius officialis & auditoriũ archiepiscopi. Item non obstat. s̄. eo. dilecti: quia ibi nõ loquitur de appellatione facta ab officialibus, sed de appellatione facta à subditis suffraganei, quorum auditorium non est idem, sed diuersum, & ideo ibi gradatim est appellandum. [Sic censendum] quo ad appellationem, & etiam quo ad quædam alia, licet non quo ad omnia; quia credimus, q̃ ab officialis sententia possit supplicari suffraganeo. Item potest prohibere ne iudice, ff. de iudi. iudicium, & idem in multis alijs. [ad suffraganeos] cõtra. s̄. de præben. c. referente. solue, ut

ut ibi uel ibi loquitur de consuetudine spali.& eodē mō solue.i.de noui ope.nun.significantibus. [Nisi] non mireris,q̄ eo cognitio ponitur in snia ista.hoc.n.fuit, quia archieps,& suffraganei peciere declarari,quid esset iuris archiepalis s̄m canones, & hoc diffiniuit Papa in hac sententia, & ideo in fine addidit, quod in aliis ecclesiis seruarentur. ¶ Causa] idem dicimus,ubicunque aliquis iudex citat aliquem:quia nisi constet,q̄ citatus sit de iurisdictione eius,nunquàm debet comparere, nisi in literis exprimat tale quid,quod si esset uerum, esset de iurisdictione eius.ff.qui satisd.cog.si uero.ff.de ser.l.j.ff.de iud. nō uṙ de hoc no.i.de dila præterea.sed cōtra.i.e. si duo bus,in prin.ubi archieps citauit nulla causa appellationis expressa,& cum ad Papam esset appellatū,& quia non comparuit,t̄n tenuit excōicatio lata in eum . sed solue, qa tūc nondum statutū erat, q̄ expressa cā appellaretur. ¶ Item ibi constat archiepm legitimum iudicem suffraganeorum suorum in causis appellationis,& eodem mō solue.ff.de iu.si quis ex quia ibi loquitur,q̄n constabat , q̄d erat de sua iurisdictione,puta quia erat in sue iurisdictionis territorio,quando citabat eum,licet alias nō esset de eius foro.& hoc b̄n innuit litera legis,quæ loquitur delegatis,& q̄d dicit,q̄ non debebat contemnere prætoris dignitatē.si enim non esset in suo territorio, nec esset alias de sua iurisdictione,non uideo,q̄uo uideretur contemnere iurisdictionem eius. [Expressa] in citatorijs.¶ † Vocatis] no.ergo hic tres gradus in prosecutione appellationis.Primus est,quia q̄nque proponitur non esse appellatum:uel alias iurisdictionem nō pertinere ad eum ad quē dr̄ appellatum ; & tunc non debet prohiberæ primos iudices aliquid facere,sed t̄n cognoscere,an sua sic iurisdictio.i.de rescri.super literis.& iste gradus no.ibi, si uerò uocatis partibus,&c. Secundus gradus est,q̄n non diffitetur appellatum,sed dicit ex insufficienti cā appellatum & sic tūc distinguitur, quia si sit appellatum post sniam, pōt prohibere primos iudices procedere.ff.ap.pen. nihil inno.l.j.in prin.si uero sit appellatum ante sententiā, nō pōt prohibere primos iudices procedere,nisi primo diffiniat ex cā legitima appellatum esse. & iste gradus not. ibi,q̄ si obijciatur ex iniusta cā,&c.tertius gradus est,q̄n non diffitetur appellatum,nec ēt negat causam appellationis sufficientem,sed dr̄ falsam esse causam,ex qua appellatū est.& in hoc casu sēper iudex appellationis prohibet primos iudices procedere;& sic loquitur.i.de rescri. dilecta R̄ū.j.[partibus] quæ semper uocādæ sunt[aliud] quia forte renunciauit ap.uel dixit nullam causam inserta suisse appellationi,licet ɔ̄rium in lr̄is expresserit;& sic est multa similia inuenire [Taliter] idest per appellationem,quæ teneret,& cām ad supiorē transferret,licet forte falsam,sed ignoratur.[Nō in illa] cā,q̄n ante sentētiā est appellatum [Præsumant] qa hęc cognitio, an sit iudex præcedere debet omne exercitium iurisdictionis, i de præscrip.super literis, in fin.¶ Obijciatur] non est audiendus,quia cām à iure p̄batam dicit iniustam, uel minus legitimā uel è conuerso,s.quia reprobatam a iure dicit legitimā,cum sit hic notoria iuris;& tunc hæc locum habet,cum cā uel grauamē,q̄d proponit,in iure expressum non est;& t̄n iusta cā uṙ.non.n.omnes iustæ causæ appellationis in iure expressæ sunt. ¶ Minus legitimam] hic uult dicere,q̄ si ante sentētiā appellatur,& coram iudice appellationis dicatur appellationem non recipiendam;quia non sit sufficiens cā,ex qua appellatum est,qa quandiu hæc q̄o pendet,an sit recipienda appellatio, nō debet prohibere iudicem,a quo appellatum est,procedere in cā.& bene facit ad hoc.i.de of.dele.pastoralis.§.p̄terea,licet dici possit,q̄ illa decre.non habet locum,nisi ubi appelletur post sententiā,sed ɔ̄ uṙ.i.de rescrip.dilec. fi.in fi.ubi dr̄, ad iudicem appellatiouis ptinet cognitio cāæ,s.ad quos ptinet iurisdō,& interim primi iudices supersedere debent.sed r̄nde, & expone,ut ibi ¶ Prohibere] ex hoc loco satis apparet,q̄ iudex,a quo appellatum est ante sententiam, non tenetur dimittere procedere in causa,antequam iudex appellationis incipiat cognoscere, an uera sit causa appellationis,nisi appellans obtulisset se probaturum causam appellationis coram iudice a quo appellauit.i. eo.interposita,ubi notatur . sed de hoc potest dubitari,ex quo incipit iudex appellationis cognoscere de ueritate causæ, an iudex, a quo appellatum est, debeat supersedere,ēt si ei nō mandetur a iudice appellationis, an teneat,quod postea fecerit,si postea processerit & uṙ ex hoc loco,q̄ teneat super principali ante quàm ei mandetur,quia principalis cā non tangit processum iudicis ap. qui cognoscit de ueritate appellationis. ¶ Et hoc, quod dicitur hic , est quoddam nouum beneficium , quod datur per hanc constitutionem ind.ap. scilicet ut possit prohibere primos iudices, sed si non prohibeat , uel ante , quam perueniat prohibitio ad eos, tenebit quod facient , argu. supra de re spo.ca. audita.
4 ¶ † Plures t̄n dicunt,q̄ ex quo iudex appellationis incipit cognoscere de ueritate causæ,non ualet,quod fit p iudicem, a quo appellatum est,quia licet mandetur iudici,intelligitur t̄n mandare parti,quæ præsens est in prosecutione appellationis.& si diceres eam non præsentem, sed absentem contumaciter,nec tunc certe sua contumacia debet ei prodesse,imò eum facit præsentem.ff.de re iud. l.de uno,quoque.§ j.& l.contumacia.§.ul.C.de iu.l.properandum & facit pro his,quia si ius dat iudicem appellationis,quod cognoscat de ueritate causæ.i. de rescrip. dil.fil.l.certe hoc ipso uṙ abstulisse prioribus potestatem cognoscendi de principali. ¶ Item dicit lex, q̄ pp minorem causam non debet fieri præiudicium maiori cognitioni.ff.de iud.per minorē, sed constat,quod maior causa app.pp autoritatem maioris iudicis est,& cognitio de qua cognoscit iudex ap.quàm illa,de qua cognoscit primus iudex.Item maior est,quia de pluribus cognoscit, s. de ueritate causæ ap.& etiam in casu de principali? puta si probetur uera causa appellationis.i.e.ut debitus. Itē constat,q̄ in casu posset ei fieri præiudicium,si probaret ueritatem causæ appellationis,si primus iudex cognosceret.Item decre.p̄alle.ut debitus,hoc uṙ dicere expresse,i.q̄ primus iudex non debet se intromittere , ex quo superior cognoscit de ueritate causæ,cum dicat,quod si inuenerit iniustam appellationem,debet eum ad priorē iudicem remittere:alioquin ipse procedat.¶ † Sed quæres , quare in eadē rōne debet supersedere primus iudex ex quo iudex appellationis incipit cognoscere, an appellatio sit interposita , uel iusta appellationis cā expressa, cum etiam tunc si p̄cedat primus iudex , fiet præiudiciū in cā appellationis? Ad hoc r̄ndeo,qa licet fiat præiudiciū quo ad aliq̄d cāæ appellatiouis, non t̄n fit piudicium maiori cognitioni,qa iudex appellationis de p̄dictis cognoscēs nō cognoscit neq; de cā appellationis,q̄ sola est an sit uera cā appellationis,neq; de princi.sed t̄m, an sua sit iurisdictio,ut hic dicit primi t̄n omnibus his r̄ndent, dicentes hanc decre.habere locum post,q̄ primo iudici renunciat,uel al's scit,q̄ sed iudex app. p̄cedit in cā appellationis,s.ut cognoscat de ueritate causę.& multū facit pro eis decre.p̄alle.de rest.spo.;audita sed si ɔ̄rium dr̄ sequitur magnum inconueniens, quia si appellatum esset in curia Romana, & ibi prosequeretur causa appellationis

nis,s.de ueritate causæ, & p procuratorem psequeretur cām principalē corā primo iudice,qui nō detulit appellationi,quia nihil scit de psecutione app.quæ fit in curia, iniustum est,quia pp hoc solum,q iudex appe.cognoscat de ueritate cāæ,licet postea cōstet,q non sit uerum,cassa ret processus primi iudicis, qui in nullo peccauit, cū nil
6 sciret. ¶ † Illud autem indubitatum est,q siue ante mādatum iudi.app.siue ante sententiam,siue ante mandatū principis pcesserit,si corā iudice appellationis pbetur uera cā appellationis,q cassetur totum,qcquid fit per primū iudicem.s.e.ex parte.M.& ēt multis alijs decre.Hæc aūt habēt locum,qn appellat in iudicio.si.n.cā iudicium appellaretur,certe non minus pp hoc,q superior iudex ap. incipit cognoscere de appel.siue in principali,siue in alto mō,debet impedri officiū,uel ius primi,uel alterius hominis,quin illud exequatur sicut primo quia lis,uel appellatio non dēt quenquam priuare sua possessione.s.ut lit. pend. p totum, quis & hoc ipsum fit in iudicio & est rō. quia officium uel possess.uel aliud ius nō trāsfertur ad iudicem appellatio sed iurisdō tm. ¶ Et hac rōne dicunt qdam,& forte bn,q si aliquis appellat , ne platus instituat aliquē in aliqua ecclesia,& platus nihilominus instituat, & appellās super hoc psequitur appellationem,q si pēd ap.iterū imminet institutio faciēda, iudex appellationis non prohibebit eum instituere,ut dictum est; & si uellet appellātem excōicare,qa eum nō hēt p instituto,non ualet excōicatio.¶ Et hoc est ea ratione,quia iurisdō,cuius pars est excōicatio altas deuoluta est ad iudicem app. & hoc est uerū post,q iudex appellationis cognoscere cepit
7 de principali,s.an ad prælatum pertineat institutio. † In appellationibus aūt,quæ fiunt ex iudicium non qritur aliter,an uera,uel iusta sit cā appel. Sed his uř ɔ.s.eo.ut nostrum.So.hæc aūt obtinent in appellationibus, quæ fiunt ante snīam.in his,aūt quæ fiunt post snīam,obtinet,q no. s.de offi.del.pastoralis.§.j ¶ Si aūt iudex, qui cognoscit de principali cā,non admissa appel.quam dicit non ualere,quia non fuit emissa intra.x.dies uel quia nulla cā annexa fuit ap.uel qa ēniusta,uel falsa cā est appellationis, pcedit ad diffinitiuam snīam,& iudex ap. similiter pcedat:qa iudicabit bn app.uel ex iusta cā, & ēt cōsequēter sup principali iudicabit siue bn,siue male tenet qa cū cōstet eū habere iurisdōnem, nō est reuocāda sentētia;quæ est ɔ ius litigatoris,nisi appelletur.2.q.6.§.diffinitiua.tenebit igitur sentētia iudicis appellationis, p quam reuocatus est processus,& sentētia prioris iudicis.nec obstat,si dicat, q est ɔ res prius iudicatas quia dicitur prima sententia nō ualere qa lata ē post appellōnē,& tūc bn ualet pīa snīa ɔ res prius iudicatar.ff.quæ sen. si ap.re.l.j. ¶ Si autem iudex appellationis iudicet app.iniustam,puta qa non fuit appellatum intra.x.dies,uel qa non subiecit iustam cām app uel quia cā,quam subiecit,licet esset iusta, nō erat tñ uera,uel ex alis similibus causis,tūc quicquid factunt est p primum iudicem,q non detulit appellationi ratum manet,nisi obtulisset appellans se uelle probare cām appel.coram primo iudice,& ipse noluerit recipere pbōnes. Nam isto casu iudex appellationis nō dēt aliter cognoscere de cā appellationis,nisi probet appellans, q obtulit se pbaturum ueritatem cāæ , & cassabit, qcquid factunt est postea p primum iudicem,ēt si cā appel. esset falsa nisi forte notoriū esset cā falsam.s.eo. interposita, cum sit Ro.¶ Et idem dicūt qdam,si primus iudex procedat post inhibitionem sibi factam a iudice in casu a iure cōcesso,ut hic. ¶ Alij dicunt ɔ nec est ɔ.ff.ap.pen.l.j.quia illa loquitur in appellationibus factis post sententiam, uel post decretum cum cāæ cognitione interpositum, ut ibidem df,tunc.n.antequam procedatur in cā appel.rēdo eat,quicquid factum est post appellationem,nō. supra de excep.dilecte,nisi forte notorium esset, q appellatio esset iniusta,ut no.s.de offi.del.pastoralis,in glo.mirum.
8 ¶ † Item no.q licet decre.ista innuat,q iudex appellationis in quibusdam casibus pōt inhibere priori iudici,q nō procedat,& in aliquibus nō debet inhibere non tñ dicit, qn primus iudex dēt cessare pp appellationem à procedendo in prima cā,uel qn non debet cessare;& ideō super hoc tene,sicut no.s.de offi.dele.pastoralis, in gl. mirum uř.¶ A iure] tales sunt casus.2.q.6.§.sunt quorum , & §. seq.Ideo aūt ponit de istis appellationibus, q prohibentur,quia de alijs,quæ a iure non phibent , non erat dubium,quia ex quo iudex ap.incipit cognoscere, q pōt iudicem phibere,à quo appellatum est imo,& qd plus est, sine prohibitione procedere non pōt.ff.ap.pen. nihil inno.& de ap.reci.per totum.Sed de his,quæ à iure prohibentur,quia poterat dubitari,ideo hic determinat, s.qa idem est,s.quia procedere pōt.imo si nō phibetur,procedere pōt primi iudices.ff.de ap.re.l.fi.& in præall.§.sup quorum. [Consimilibus] puta,ne testem aperiatur , & in
9 alijs hmōi.ff.de ap.re.l.fi.& in palle.§.sunt quorum.¶ † In hibere] iudex.n appellationis post sententiam emissæ,dū cognoscat,an appellatio sit recipienda,nec ne, prohibere iudicem debet,qui tulit sententiam,a qua appellatum est,ne sententiam exequatur;& hoc est expressum.ff.ap.pē nihil inno.l.j.in prin. [In alium] s.ab eis,qui coram archi.litigam.¶ Iurisdōni] licet.n.certis ex causis aliq ad eundē iudicem remittēdi sint.ff.de lib.cau.liberis, & ubi est commixtio actuum,uel reū,ut no.s.de rescri.pastoralis.§.j.& etiam licet audire possint ēt eos extraneos, qui se offerunt iu.ff.de re iudi.a diuo.§.si super.j̄.de testi.uenientes tñ eos ad iudicium uocare non possunt, nisi impedirent iurisdictionem eorum.j̄.de spon ueniens,& no.s. de offi.iud.dele.c.i.[Impediant]ɔ.s.eo.c.ad hoc solue,ut ibi.[ad eos] siue n.sint res tpales,siue spūales ecclesiarū, omnes sunt in ptāte epōrum,& dispōne.10.q. 1. nouerit. 17.q.7.omnes.89.di.iudicatum.& eodem mō si appellatur sup eis,appellabitur ad archiepm . [siue iure] sic in causis feudorum.s.de fo.compe.ex transmissa.§.uerum.s. de ma.& obe.solitæ.[Reuocent] de hoc not. supra de of. or.ad reprimendam infra de sen.exc. per tuas [remittere] de hoc no.supra de rescri.ab excōmunicato, & de of. or.ad reprimendam.

VT super appellatione[Consti.nostræ] supra e.cordi & est hoc ius nouum & bonum[Nihilominus capiuntur] tangit hic consuetudinem Angliæ & Romaniæ,quæ est,quod si qnis per xl.dies steterit in excommunicatione,quod capitur [Nam post] ff.ap. pen. nihil inuo. per totum,& no.supra de excep.dilectæ. [Exceptis] casibus. supra c.ti.Ro.§.quod si.[Inhibuit] supra eo.Ro.additio est in originali.

De clericis peregrinantibus. Rub.

COnquerente [Accedunt.] Nam cum omnes peregrini sint sub protectione dñi Papæ,specialius tamen uenientes ad se,ad. 24. q. 3. si quis Ro. clericis tamen non licet peregrinari sine autoritate superioris,de conse.dist.v. non oportet. nec etiam episcopis.j̄.de uo.& uo red.magnæ.Si autem non causa peregrinationis,sed prosecutionis appellationis suæ,uel etiam pro uitanda oppressione potest ire ad Papam,uel alium superiorem, inuito epo, uel

uel prelato suo.2.q.6.omnis oppressus,& tribus.c.se.cre
dimus tamen ꝙ semper debet ad minus de honestate pe a
tere licentiam sine necessaria autem causa,sed pro all
qua utilitate tantum non licet ad Papam accedere sine
auctoritate sui prelati,uel domini Papæ.auth.de episco
pis.§ interdicimus & hoc intelligimus, saluo quod de
regibus dixi.s̃.ti.proxi.c.cum parati.C.si per uim.l.j.C.
de emen.iubemus.

SVMMARIVM.

1 *Confirmatio fieri debet cum causæ cognitione.*
2 *Confirmatio sententiam à qua non est appellatum an posset peti.*
3 *Debet is, qui petit sententiam confirmari, probare sententiam tenere.*
4 *In petitione confirmationis alicuius sententiæ probatio incumbit actori.*
5 *Præstat absoluere reum, quam ferre sententiam confirmationis uel infirmationis, uel etiam absolutionis ab impetitione rei.*

De cõfirmatiõe utili uel inut. Rub.

SI quis [litigiosæ] Quæ res dicatur litigiosa
hẽs.C.de liti aut. litigiosa [cognoscere] &
forte consonat hoc,l.quæ dicit,ꝙ ea q̃ post
li.cont.&c. ff.de edi.ędic.l.ædiles § fi.[Cã]
iã cœpta.s̃.de test.cãm q̃. ¶De qõne] qdam
intelligunt decre.istam sicut iacet. Alij dicunt,ꝙ nõ est
post confirmationem alicui licitum decernere de qõne
post orta,si qõ sit,an uera,uel falsa sit confirmatio.s̃.de
indi.cum uenissent : secus si uelit cognoscere de rebus
1 confirmantis;ꝙ potest. ¶†Et hoc intelligas uerum, ubi
confirmatio facta est sine cãæ cognitione.si.n. cum cãæ
cognitione fiat cõfirmatio siue possessionis,siue electio
nis,super ipsa electione postea inferior iudex cognoscet
si nõ põt. Confirmationes aũt cum cãæ cognitione fiũt
de offi.dele.qm abbas.s̃.de pac.quotiens.suprà de test.
ueniens.j. Planior intellectus est,ut dicas,ꝙ si quis con-
firmationem impetret alicuius rei, li.pen.uel pp defe-
ctũ,qui erat in ꝯctu,uel quia Papæ auctoritas require-
bat;nihilominus iudex,coram quo qõ uertebat in qõne
procedet,nisi forte diceret, non obstante ꝙ res est liti-
giosa.imò ꝙ plus est,dicimus:quia non solum si confir-
mationem.imò & si priuilegium concessum à Papa obti
nuisset, tñ primus iudex procederet,suprà de res.cãm.a.
si uerò erat in pacifica possessione,cum obtinuit confir-
mationem à Papa,non in forma cõi,sed ex certa scien-
tia uolens supplere defectum si quis erat in priori con-
cessione,uel aliàs cũ cãæ cognitione,postquam sic confir
mauerit,solus Papa ulterius cognoscere põt:uel dic, ut
2 no.suprà de iudi.cum uenissent.¶†Quærit̃,an possit pe-
ti confirmatio sñiæ à qua non est appellatũ, uel q̃ trãsit
in rem iudicatam cum cãæ cognitione;puta quia dicit,
peto à uobis iudex, ꝙ talem sñiam, confirmetis pro me
ꝯ talem latam.& ur̃ ꝙ non,quia actor ex hac petitiõe ni
hil consequi põt:quia hoc ipso,ꝙ appellatum non est, &
transit in rem iudicatã,rata est.¶Et si dicas,ꝙ nulla era
sñia, forte quia non erat iudex qui eam dedit, uel non
tenebat suĩa:quia non fuerat lis conte.certe nec tunc sẽ
tentia cõfirmationis faceret eã tenere.¶Itẽ nõ ur̃,ꝙ pos
sessori sit actio pro dicta,nisi forte alius diffamaret &de
traheret iuri possessoris.j̃.qui fil.sint le.cãm.C.de ingr.
ma.diffamari cum suis concor.sed ꝯ.16.q.6.si episcopũ.
j̃.de inst.c.ij.suprà de procu.ex insinuatione,& in fi. su-
a prà.de pac.c.j.¶So.dicimus[a] talem
petitionem admittendã,& põt ꝓ-
desse actori:quia si pro eo lata fuit
sñia,nullus põt dicere eã nullã ne
que eo ꝑtextu, ꝙ is, qui tulit eam,
non erat iudex,nec pro alio:qa si il
le,q confirmat est iudex sñia, q̃ fert
super confirmatione priori sñiæ transit in rem iudicatã
& dat robur primæ sñiæ ut de cætero ꝯ eam nihil possit
dici,suprà de trãs.c.j.prodest ẽt actori,ꝙ nullus inferior
ꝯfirmatore de ea cognoscere põt, ut hic.un̄ dicimus, ꝙ
si archiepiscopus cognoscens de cã appellationis cõfir-
mauit sñiam & postea coram epo uolente exequi sñiam
confirmatam exciperetur ad hoc,ꝙ non teneret sñia pri
ma,& iõ non esse mandandũ executioni,non audiretur
nec ipse cognosceret, & si non fuisset appellatum. sed si
fuisset appellatũ ab archiepo ad superiorẽ, non cogno-
sceret eps, cum ibi non appellaretur ab archiepo, sed
differret executionẽ, quousque superior diffiniret cãm
appellationis Ad secundam rñdeo:quia etiam is,qui ha
bet ius,& qui est in eius possessione põt agere. Nam qui
libet potest pete. e hic pronũciari se legitimum etiam
sine diffamatione præcedente,& se canonice institutum
j̃.qui fil.sint le.per tuas suprà de proc. ex insinuatione.
& ll.ꝯriæ,s.diffamari,& c. loquunt̃ qñ non agebat dire-
cte, sed compellere uolebat alium agere intra certũ tẽ
pus, & tunc bene est necesse, ꝙ procedat diffamatio.
3 ¶†Item plus dicimus,ꝙ ille,qui petit sententiam confir
mari,debet probare sñiam tenere, puta ꝙ iudex fuit
qui tulit eam,ei ꝙ ordinem seruauit:non autem habet
necesse probare ꝙ iusta sit. sed si non peteret confirma-
tionem,sed eius executionẽ & alius diceret,non est exe
cutioni mandanda.quia non tenet,sibi incumbit proba
4 tio;quia omnia præsumuntur rite facta.¶†Ratio diuersi
tatis:quia in primo casu est actor,in secundo reus unde
sibi incumbit probatio.5.q.si.actor.uix uidere possum,
ꝙ alij incumbat probatio,si quis petit cõfirmationẽ ali
cuius sñiæ,& aliis si idem petit executionem eiusdẽ sñiæ
uel si petit sñiam excõicationis obseruari usque ad sa-
tisfactionem cum dignam, & tñ bene cauet sibi iudex:
quia nisi plene sibi constet de iustitia primæ sententiæ,
5 uel iniustitia.¶†Semper tutius est absoluere, reum, ab
obseruatione,s.iudicii,quàm ferre sententiam confirma
tionis,uel infirmationis,uel etiam absolutionis ab im-
petitione,rei,de hoc no.suprà de offi.dele.cum contin-
gat. Illud autem est indubitatum,ꝙ sententia, à qua est
appellatum, potest confirmari, C. de appellatio. au-
then. ei autem.

a ¶*Sol. dicimus. Adde hac dicta Inno. uide Car. in consi. 21. inci. seriatim super singulis.co.2. in prin.*

SVMMARIVM.

1 *Confirmationis potentia quæ sit.*
2 *Actus canonici in iudicio peti possunt, quod non est ita de actibus iurisgen. & uide in nu. 3. & 4.*

DE cõfirmatiõib.ex certa scia,& cũ cãæ cognitiõe
factis alias secus ẽ. j̃.de of.del.studuisti.† No.ꝙ
1 ꝯfirmatio aliqua tribuit multũ iuris, sicut est ĩ
ꝯfirmationibus electionũ,ꝑ quas dat̃ ptãs ministrãdi.s̃.
de ele.transmissam,& c.quał r.qñq; ãt ꝯfirmatio nõ tm̃
uetus ius declarat,sed illud solidum ponit,ut si quis pe
tat confirmationem cum causæ cognitione eorum, quæ
ad iurisdictionem pertinent; ut est confirmatio sñiæ &
processum habitorũ in iudicio. Nã ꝯ hoc post q̃ fuerit
confir-

confirmata cum causæ cognitione, partes in iudicio ni-
hil dicere possunt, s. de transa. ca j. Idem dicimus, etiam
si actus legitimi confirmentur cum causæ cognitione, &
partibus præsentibus, quod credimus fieri posse. ff. de adop.
2 nam et ¶ † Idem et credimus, de actibus canonicis sicut
sunt confirmatio institutio; quæ pñt peti in iudicio confir
mari. s. de proc. ex insinuatiõe, in fi. actus aũt de iure gẽt.
introducti, sunt ut uenditio, ut locatio, & hmói non dñt
peti in iudicio confirmari. ¶ Et est rõ diuersitatis: qa isti
ɔ̃ctus tñ de uoluntate partium nituñ et lit. non conte.
iõ in eorum ɔfirmatione nihil facit iudicis autoritas, ni
si esset de uoluntate ptium. s. de transf. c. j. uel nisi talis
esset superior; qui sua auctoritate posset, ut est Papa, q
si cõfirmaret aliquẽ ɔ̃ctũ alienũ factũ ex certa scia, ɔ̃ il-
lum ulterius nihil dici posset, ar. s. de concess. preb. & ec.
non ua. quia diuersitatẽ; sed actus legitimi, q à iure sunt
inuenti, & custoditi, bñ pñt peti confirmari à superiori-
bus. & idem de his, quæ à iurisdictione eorũ depẽdent,
ut snia & hmõi. ¶ † Tñ in his no. q licet dicamus, q actuũ
3 legitimorum & canonicorum, & eorũ, quæ à iurisdictio
ne dependent, confirmatio peti possit in iudicio, & parti
bus pñtibus: tñ si nullus vult se opponere ipsi confirma
tioni, nemo cogiẽ: sed tñ tunc iudex ꝓposito legitimo
edicto procedet, & cognoscet, & diffiniet et lit. nõ cõtes.
ratum manere legitimum actum, ar. ff. de adop. nam ita
& C. si ut se ab hæ. auth. omnes. & hac rõne põt dici illã
petitionem de iure admitti, Peto me ꝓnũcia i legitimũ
uel mrimonium pronunciari legitimum. nam filiorum
legitimitas à mrimonio ꝓcedit, q est actus canonicus
sed si petaẽ uenditio cõfirmari, uel alius ɔ̃ctus pendens
4 ex cõsensu ptium, tunc partes non coguñ rñdere. ¶ † Fa
temur tñ, q si ptes cõsentirent q et cũ causæ cognitio
ne ꝓcederet in ɔ̃ctibus pendentib. ex ɔsensu partiũ, q te
neret, ut in decre. præall. & de transf. c. j. q̃tum ad hoc, q
dictum est de ꝓnuntiando partibus absentibus, plus pla
cet, q no. j. qui fi. sint le. cãn. ¶ Falsi] si. n. agẽdo, uel de-
fendẽdo de falso, uel excipiẽdo proponaẽ, cognoscet ut
hic. uel dic si ꝓponaẽ de falso, siue accusando, siue exci
piendo non audietur nisi coram Papa, suprà de iud. cum
uenissent. sed si esset notorium uel per confessionem, uel
per bullam, uel alio modo, secus.

BOnæ [mãdauerunt]. s. de of. dele. pastoralis. ubi de
hoc no. [caute] ante terminum bene debet care-
re commodo illarum: alias autem secus, suprà de app.
oblatæ. non placet de termino assignato à iure, ut ibi-
dem no. sed expone, cautæ, id est fraudulenter, [De fa-
cta] sicut non tenebatur, ut no. suprà eo. oblatę, suprà de
of. del. ex literis. [Prioribus] fraudulenter impetratis.
¶ Verum mutat cãm. hucusque enim locutus est quan-
do fraudulenter primæ lræ impetratæ sunt. ex nũc loqẽ
qñ non fraudulẽter, & tũc si impetranẽ scdæ lræ non fa
cientes mentionẽ de primis non ualent scdæ, et si ibi sit
cla, nullis. l. ueritatis & iusticiæ &c. nisi expresse dicaẽ,
non obstantibus lris confirmationis, & quasi idẽ vr dicee
re. cum eo q dr, suprà de app. oblatæ unde eadem repe-
tas, quæ ibi dixi. [Dicantur] in secundis literis.

SVMMARIVM.

1 *Quando li. non conte. procedi possit.*
2 *Præscriptio episcopi contra priuilegium quando non ualeat.*

Vm dilecta [innouari] Tali. n. sumpto fides ad-
hiberi debet, cum coram iudice dele. ad hoc
fuerit publicatum, de hoc not. suprà de test. Al
beri. [Maioris] no. q omnes clerici pñt se opponere ꝓ
iuribus epi. Quidam tamẽ dicunt hos hre speciale man
datum ab epo. [Non diximus] de super abundanti cau-
1 tela. ¶ † Appellauit] lit. prius conte. coram eis; quod ex
eo apparet: quia post mãdatum recipit probationes, nul
la alia facta contest. uel dic speciale, ubi agitur de statu
posse procedi li. non conte. ut not. suprà de test. c. olim.
uel dic hoc esse ius nouum, s. q ubi petitur innonatio pri
uil. admittitur exceprio talis: quia nõ est facienda inno-
uatio. quia ego iura illa præscripsi, quæ tibi per illud
priuilegium conceduntur licet per innouationem nihil
noui iuris tribuatur. j. de priui. quia intentionis. ¶ Sed 1
obijcies: quia non uidetur talis admittenda exceptio ꝑ
illud, quod sequitur: quia hac exceptione non obstante
fuerunt priuilegia innouata. So. innouatio, quæ sequi-
tur, non fuit facta communi iure, sed propter periculũ
consumptionis. sic hæc ratio ex ipsa litera apparet idem
vr, q admittenda esset exceptio hæc. non sunt innouan-
da priuilegia: quia ego possideo iura, quæ petis innoua-
ri. ¶ [Renouare] uidetur, q in ordinate, cum primo lo-
co deberet constare de appel. suprà de appe. ut debitus.
Sed dr in optione esse eius, contra quem appellatur, ut
petat procedi in appellatione, & ad hoc ut refundan-
tur ei expensæ & remittatur ad priores iudices, suprà
de appe. ut debitus: an uelit coram iudice appellationis
procedere in principali, ut hic, cum sit in eius fauorem
inductum. C. de legi. qui fauore. & dic, q Papa bñ man-
dat procedi in causa, super qua est appellatum, ab eo lo
co in antea, quia uerò &c. sed ante propter cãm necessa
rià præcipit priuilegium innouari. ¶ Sic ciuili] auth. de
test. multæ, & §. hæc uerò, colu. 6. [Similitudinem.] su-
prà. de const. nam concu. ff. ad l. Aquilia. illud. C. de sal.
l. nlt. nam si hic similitudo attenditur videtur, q eadem
similitudine æquitatis debeat uel aduersarium intra an
num conuenire, uel ei priuilegij innouationem nuncia
re. [Nouum] .xij. dist. præceptis. j. de priuileg. ex parte.
¶ Procuratricem.]. ff. de procu. fœminas, contra. sed hoc
est speciale in mulieribus cõstitutis in dignitate. ad idẽ
suprà de arbi. dilecti: xij. q. ij. cum deuotissimam. uel ex
quo est abbatissa, potest esse procuratrix in rebus mona
sterij, sicut miles in rebus ordinis sui. ff. de procu. filius.
uel hoc fuit de spãli gratia; q alias non licet. ff. de re iu
di. quidam consu. [Centenaria]. suprà de priuil. cum no
2 bis. ¶ † In sua diœcesi] nam si monasteriũ non esset in sua
diœcesi constitutũ, non ualeret præscriptio epi ɔ̃ priui-
legiũ quia erat sine titu. qui necessarius est ꝑsumptio ɔ̃
aliquem & uerè præsumptio est ɔ̃ eum, qui in alia diœc.
subiectionem monasterij prescribit, de hoc no. suprà de
præscrip. si dilig. Sed episcopus in cuius diœc. est bñ ꝑ-
scribit ɔ̃ hoc priuilegium: quia maior pręsumptio est
pro epo, quã ɔ̃ eum: quia & si ɔ̃ eum præsumiẽ, qa priuil.
apparet, tñ pro eo ꝑsumiẽ, & ɔ̃ monasteriũ, q impetratũ
sit ꝑ falsi suggestionẽ, & iõ tanto tpe monasteriũ uti eo
2 cessauit; & sic fatendũ est monasterium fuisse ꝑ priuile-
gium exemptum; sed fatendũ est epm diœc. ɔ̃ monaste-
rium, & priui. posse ꝑscribere. ¶ Ad iudices] hoc vr mira
bile, cum tñ esset petitum priuilegiũ innouari, & ad im
pedimentũ innouationis exceptum est de præscriptio-
1 ne, quo li. non contest. procedetur ad diffinitiuam sen-
tentiam super eo, de quo actum non est, s. ad iudicandũ
monasterio. an sit exemptum. contra. j. de si. licet. So. di
xerãt quidam hoc super statu monasterij procedere li.
qõ cõte. suprà de ref. cũ olim. Sed adhuc nõ satisfit qõni
quia nõ uiẽ debere ꝓnunciari nisi ad nouationẽ faciẽdã,
uel non. Tu aũt sic rñde, qa cum iã priuilegia essent in-
nouata

nouata, nõ erat sup̃ innouatione ferẽda sẽtẽtia nec fertur sententia lit. non cont. quia licet Papa det formam procedendi super principali, non remouet, quin debeat fieri lit. cont. supple ergo, ubi dicit, recipiat testes; lit. cõtest. præmissa. [Eidem] episcopo [Resignato] i. ex uestra parte dato.

AD nostram [regularibus] etiã si prioratus sint perpetui. j. de sta. mo. monachi. § ult. [Taliter] tacita ueritate. s. de rescr. super literis. j. e. c. prox. ff. de contra hen. emp. & uen. quod sæpe. §. ulti.

POrrecta [falsitatis] Nisi ꝓbẽt de certa sciẽtia emanasse si. n. probarent, secus esset præsumptio. n. transfundit in eos onus probationis. C. de proba. siue, & no. s. de offi. dele. cum in iure.

EXaminata.

VEnerabilis [decimis] scilicet quibus locis solui dicũr, uel quo tpe, uel quibus personis. alias. n. sup̃ diminuẽda q̃itate decimarũ nõ licet pacisci. ¶ Insertus] ad hoc fit hæc insertio qa rõne eorũ, quæ in ipsa cõpositõe ponũtur, nõ põt hoc dici, ꝙ aliqs sit ꝯ ius ibi: & si eẽt Papa illud uoluit sustinere & sup̃ illo dispẽsare, ar. s. de biga. sup̃ eo. s. de fil. presby. ueniens, & no. s. de transa. c. j. ipse tñ de iure suo contradicere posset, si ignorãs fecit s. de fi. instr. inter dile. §. porro ubi no. multofortius qlibet extraneus, qa res inter alios acta, &c. Itẽ si dolo uel lẽt dicere se inductos ad ꝯpõnẽ, audiũtur. ff. de pac. tres fres. §. emptor, & p̃p̃ hoc ponit̃ clausula, sicut sine præiudicio, &c. & hoc idem posset dicere, ẽt si prędicta clausula nõ apponeret̃, & iõ cũ illa clausula nihil opet̃, non dẽt impediri executio cõpõnis, ¶ Confirmationis] & uidebat̃ ꝯ, qđ prius ponendus erat tenor ꝯpõnis, & postea ꝓsequi dẽbat ꝯfirmatio, ut diceret p̃dictã cõpõnẽ confirmamus, & nõ cõfirmamus cõpõnẽ sequẽtẽ, q. d. sicut iniudicio futuræ cõfirmationes nõ possunt cõfirmari, q̃ cãæ cognitionẽ requirũt, ita nec in priuile. dẽt ualere confirmatio si uerba cõfirmatiõis p̃cedũt uerba cõpõnis, & sic ex hoc uerbo uidebat̃ cõditionalis cõfirmatio; unde uidebatur eis, ꝙ prius quam mandaret̃ executioni, inquirendum esset de conditione: sed non est ita.

SVa nobis [spũalibus] Papa. n. uel legatus concedẽdo uel supponẽdo al j ecclesiã nihil alieno iuri detrahere itelligit̃, sed tm̃ ius subiiciẽdo ecclię, i. ut ex tũc ei sit subiecta sibi cõcedere uidetur saluo iure aliorum, ar. s. de of. del. super eo. In omnibus ergo salua erũt eps, metropol. iura epalia & metropolitana. illi aũt, quibus donant̃, poterũt tanquam patroni de tp̃alibus exigere rationem. Et pro his, si male ministrant, excõicare. iste ẽt. cui legatus hoc donauit, poterit inquirere, & forte etiã. ex ordinem non derogãdo iuribus aliorũ sed & cũ sunt negligentes, uisitare poterunt. uel melius uf, ꝙ legatus nullam ptãtem habet auferendi iura unius ecclesię, & dare alij[a] sed Papa hoc põt facere: hic aũt per suas confirmationes nihil dedisse intelligit̃, sed tm̃ data legitime ꝯfirmasse ac data talia nõ erant legitima. uerba aũt huius priuilegij nescio excusare, quin plene essent exẽptæ à Patriarchis, & alijs, si legatus de eo conferendo potestatem haberet [Eorundem] hęc dictio refertur ad illam dictionem, quidam.

a ¶ Alij. Adde Card in consil. lxv. col. ıı. in prin.

Finis libri secundi.

LIBER TERTIVS.

De uita, & honestate clericorum. Rubr.

VT LAICI supple, statuimus, de consec. di. iij. sacerdotum. xxiij. di. sacratas. hoc c. loquitur de honestate. non enim crederem aliquẽ peccare mortaliter, si inter clericos staret, maxime ubi non est cõtraria consuetudo [Sed pars.] idest chorus [Sanctã] i. maior pars ecclesiæ siue corporis.

CLerici [arma] 23. q. 8. clerici [portantes] nisi ex cã 23. q. 8. Maximianus.

VT quisque. Honeste loquitur hoc. c. sed non peccat mortaliter, si ꝯ faciat p̃p̃ paupertatem [Plebem] i. populum. ¶ Clericum] not. in minoribus ordinibus cõstitutos legere epistolam; & hoc uerum, qñ non est ibi subdiaconus. nec debet cantaré cum solennitate, in qua cantat subdiaconus, & ornamentis subdia. 23. di. subdia. 73. di. si qui clerici [Scholas tenere] docendo prima rudimenta, & psalterium qui autẽ maiores scholas regit, de quo habes. 38. di. de quibusdam, non legit de officio epistolas, uel lectiones [Ad fidem] i. symbolũ, quod est, credo in unum Deum.

SI quis [relaxauerit] Nisi ex causa, j. eod. clericis. [Sit] idest fiat non enim ipso iure est excommunicatus. sic 30. di. per totum.

CLericus [nutriat] 20. q. 1. procliuis. 23. distin. non liceat.

SVMMARIVM.

1 *Debet clericus coniugatus tonsuram ferre.*

CLericus [sit sine gradu] sacri ordinis. 32. dist. si quis eorum [Traditus] si dicto, uel facto approbauit esse eum in monasterio. 20. q. 1. quem progenitores alias secus infra de regu. & trans. ad relig. cũ

1 simus. ¶ † Et iterum] refert se ad primum casum de clerico uxorem ducente. & habes hic, ꝙ clericus coniugatus portare debet tonsuram. 23. di. de ecclesiastica. 32. di. si qui uerò, in aut. qũo opor. epis. §. qui semel. 20. q. 3. eos. & hoc intellige uerum, ꝙ percipiunt beneficium. j. de cleri. coniu. Ioannes, & si iterum uoluerint ad ordinem clericalem redire: alias omnino sunt omni priuilegio clericali priuandi, uel nudandi. 84. di. si quis infrà c. c. ul. uel lege planius & uerius hoc. c. sic, clericus, si tõsura dimissa uxorem acceperit, qui quidem sit sine gradu, i. si prædictus clericus non habet gradum sacri ordinis, nec a parentibus monasterio traditus est, & semper usque ad hunc locum lege suspensiue. & est sensus, si clericus non habet sacrum ordinem, nec est monachus licite potest accipere uxorem tñ tonsuram oportet, si uult gaudere priuilegio clericorum.

CLericis [Etiam inuiti] nec in hoc casu incidunt in canonem.

MOnasteria [& rationabili] ambo coniuncti sunt, s. rationabili & necessaria. 11. q. 3. non sunt; nõn tamen ad loquendum cum eis, nec domos suas frequentare quis debet.

Quo-

QVoniam [Vt expensis] 12.q.5.nobis C. de sūd. & lit.expen.lis.[Valeatis] epis scribit Greg. & sic est in registris.

CVm ab omni [Expensas] has.n.licitè accipiunt delegati, de quibus hic loquitur, cum nemo cogatur suis stipendiis militare. ordinarij autem suis expensis causas agere debent. secus autem in uisitatione, ut no.ſ. de cen. Romana [In fraudem], sibi retinendo; si certum salarium assessoribus dari facerent, licitum est. C.de assesso.l.j.ff.e.l.diem, ar. 11.q.3.non licet. 14.q.5.uænales. sententia aūt arbitri uænalis tenet, licet contra eam excipiatur. C.de arbi l.3.

DEus, qui [conformetis] Sic habes, q in professione circa solênitates intelligitur excepta autoritas Papæ, secus in substantialibus infra de sta.mo.cum ad mo nasterium.

CVm decorem [theatrales] Mimi enim, & hystriones nullo tpe ét post pœnitentiam sunt promouendi, nisi per dispensationem Papæ. 51.di.c.1.& c.præterea 4.q.1.c.1.sunt enim infames, de cons.dist.2.pro dilectione.ff.de his, qui no.infa.l.ij.§.ait prætor, & de postu.l.j. & hoc intelligo de his, qui publice corã populo faciunt gesticulationes sui corporis, ut ex prædictis ll.apparet. si.n. in occulto etiam coram pluribus alijs saltarent, uel chorizarent, non prohiberent à promotione post penitentiam. ¶ Idem ét uř, si semel tm̃, uel ét pluries fecissent corã populo, dummõ non assuefecissent, nec essent infames. Infamia enim & uilitas personarum est cã, quare promoueri prohibentur, & non peccatum; quia sine peccato hæc fieri possent: quia Dauid, & plures alij saltauerũt sine peccato. qui ét hoc faceret ad cõsolationẽ alicuius infirmi, uel ex alia iusta cã, non peccaret, sed assuescere in his nõ posset esse sine infamia, & nota uilitatis, & maxime in his, qui quærunt inde lucrum. illud autem certum est, q si quis habet bñficium, alias officium hystrionis in aliqua curia, q ille promoueri non potest, & sic loquitur li.di.c.1.& c.præterea [Theatrales] sic dicti qa fiunt in theatro. i.loco ad theorãdum, siue ad spe culãdum apto [laruarum] laruæ dicunt. deformitates hoium siue p appositiones pellium, siue colorũ [Ludibria] nedum q monachi, uel alij clerici exerceant ludibria, sed etiam in eorum habitu exercere prohibentur, in autenti.de san.epis.§.ult.col.ix.C.de epi.au. minime. aliqua aūt ad cõpunctionem fieri non prohibentur, puta præsepe dñi, & sepultura, & consimilia, arg.de consecr. dist.2.semel, de consecr.dist.3.quæris.

VT clericorum, &c.

A Crapula, & ebrietate.

CLerici [officia] Non credimus hoc.c.loqui de præcepto sed de consilio, & honestate [Commercia] xcj.distinct.clericus, de consecr.dist.v.nunquam [taberna] 44.dist. clerici [taxillos] 35.dist.c.1.

EX literis [quibus] statutis patriæ [Moniti] hi enim primò monendi sunt, ut negociationes clericis non conuenientes dimittant, & si eas nõ dimiserint, & cũ causas forte sine peccato facere possent, clericato dimisso, spoliabuntur beneficio, & ecclesijs, si habent, & dimitterentur dño seculari hoc mõ, quòd ecclesia non defende eos, ut hic in fi. [Ab huiusmodi] i. secularibus negociationi bu, [Prætermissit] idem, etiam si non prætermissis, dummodo coniugati sint, & negociationibus intendant, ar. infra de cleri.coniu.c.de & c.Ioannes [Priuilegium] excepto priuilegio canonis. 17.q.4.si quis suadente alij contra de hoc no.de cleri.coniuga.c.pe.& c.Ioannes, & infra de aposta.c.j. [priuilegium] quia quo ad iudicium, uel forum, & functiones municipales perdunt.ſ. de cleri.coniu.c.pe. [Dum his] ergo eis dimissis possunt uti priuilegio clericali.

De cohabitatione clericorum, & mulierum. Rub.

INhibendum [canones] 32.dist. nullus, & c. præter hoc 32.dist. interdixit. C.de epis. & cle. eum qui. 31.distin. in omnibus & dicunt quidam hanc decret. canonibus derogare. Alij dicunt, q per decre. istam prohibentur tantum clerici lasciui tenere in domo lasciuas consanguineas secum, & alias similes mulieres.

SI quisquam [fabulari] in aut.ut lic.ma.& auiæ.§. pe. & ult. [indicetur] i. monasterio tradatur. 33.di.c. fraternitatis, uel in seruitutẽ redigetur. 32.dist. eos. & hoc intellige, si fuerit publice ducta tanquam uxor; & sic loquitur.ca.15.q.ul.cum multæ. 81.di. quidam si autem teneatur ut concubina, imponitur ei pœnitentia. 27.qõ.1. quæ Christo.

CLericos [concubinas] Secus de uxoribus. 35.q.6.ab isto [Incurrant] 81.dist.in nouo. C.de indi.l. ult. l. di.pœnitentes [Perpetuam] i. donec resipiscant si insti. loca..§.adeò.ff.de pecu.id uestimentum; & sic non est contra.2.q.1.multi dr̃ perpetua, quia nullum certum tẽpus præfinitum habet. uel expone, excõmunicationis, idest depositionis.

S V M M A R I V M.

1 *Satisfactio congrua peccati quæ sit.*
2 *Non amittitur possessio ab eo, qui non habet animũ amittendi.*
3 *Quæ sit differentia inter suspensos ab homine, & canone.*
4 *Suspensus à canone celebrando non est irregularis.*

SIcut [in subdiaconatu] Idem in minoribus ordinibus, sed non sunt ita seuere puniendi. 32.
1 di.lectores. [Satisfactionem congruam] † Satisfactio congrua est, & si dimiserit peccatum & pœnitentiam egerit coram Deo, ꝯ quem peccauerat. & si peccasset ꝯ proximum, oportet, q ei satisfaciat. & dicimus, q iste, qui suspẽsus est usque ad congruam satisfactionem, q̃ cito satisfecerit, ut debet, & sicut dictũ est, statim officium suum, & bñficium recuperat. & hoc satis probatur per ipsa uerba. nã si usque ad congruam satisfactionem est suspensus, ergo post dignam satisfactionẽ primum statum recuperat, nisi aliud sit impedimentum forte q peccatum est manifestum, uel alia iusta cã, quare necessaria sit dispensatio, ut no.ſ. de tempo.or. ex te
2 nore. ¶ † Et idem dico, si usque ad annum, uel aliud tẽpus sit suspensus. & idem si pro con
a tumacia [a] ſ.de cõsti.ex literis. hic enim sic suspensus non amittit iura sua siue temporalia, siue spũalia, nec possessionem eorũ, licet fructum & effectum amittit ad tp̃s. qđ ex eo patet, quia ad hoc animum non habet, sine quó possessio nõ amittitur. ff. de acqui.pos. possideri. §.cum quibus. Et ideo nec eius beneficia conferri possunt tñ fructus qui medio tempo-

a ¶ *Si pro contumacia. Adde Fel.* *qui istud dictum refert & sequitur in d.c. ex literis, colum. viij. in fi.*

tpe collignnf, non ei restituenf, sed in utilitatē ecclesiæ conuertent. ī. de ap. pastoralis, in fi. & ī. de ele. nō resi. cū ad hæc [suspendatis] per hoc non derogatur. 32. distin. nullus, & c. præter. ubi dicitur, ꝙ suspensus est ipso iure quod tantum loquitur de sacerdote, qui tm̄ suspendit à missa. hic aūt loquimur de aliis sacris ordinibus & etiā pœnā alias imponit. nos dicimus, ꝙ ab officio non tantum sacerdotū, sed ēt clericorū est abstinendū. ī. e. c. ult. & non solum à missa, sed ēt ab aliis officiis ēt minorib. 81. dist. si qui sunt. 32. dist. præter. imò nec ēt bñficium habebit, nec ēt cum aliis sedebit, & sic nec electionib. intererit, ar. prædicti. c. præter. & idem dicendum in aliis ordinibus sacris; & quidam in minoribus idem dicunt. ar. c. præter, & ī. e. c. uestra. ¶ Nec tñ hæc decr. quæ dicit suspendendum, antiqua iura tollit, quæ dicunt eos suspensos ipso iure, cum hic loquitur, qñ erat occultum ante probationem, & sententiam. unde oportebat, ꝙ ante ꝑ sniam suspenderef: uel loquitur, qñ tm̄ erat suspitio. ī. e. c. 2. Vel dic, ꝙ licet qlibet posset sua autoritate recedere ab officiis publici fornicatoris. pōt ēt ꝯ eū procedi ordine iudiciario, ꝑ quē aliæ pœnitentiæ imponunf illi. & ppea grauior est pœna iudicis, q̄ iuris tqa pœnam iuris credimus cessare, si cesset à peccato, ar. ī. e c. 6. quantum ad hoc, ut alij possunt audire eius officia: ipse tñ non debet celebrare sine dispensatione, & absolutione, ex quo notū fuit crimen eius. 81. dist mini stri, & no. 50. dist. sacerdotes. snia aūt iudicis nō cassabif nisi restituatur de magna gratia. Item nisi per sniam prinetur, non poterunt eius beneficia aliis conferri, & iō necesse est monitionē præcedere, ut hic dicit, & sequēs.

3 c. ¶† Si autem à prælato suspensus esset, possent eius beneficia aliis conferri: qa uacat ecclesia. ī. de æta cum bonæ. Secus in beneficiis suspensorum à canone, ut hic. & licet talis differentia sit inter suspensos à canone, & suspēsos ab homine: in exhibitione tñ sacrorum non est differencia, ut no. ī. de hære. c. 2. ¶† Item si suspensus à canone celebrat, non est irregularis, ar. ī. de cle. ex. mi. si celebrat, in prin. secus in suspenso à iudice. 11. q. 3. si quis presbyter. excōicatus aūt à canone bñ fieret irregularis si celebraret. ī. de sen. exc. cum illorum. uel dic aliter, ut no. ī. de schis. c. 1. de cle. exc mi. si celebrat [Suspensi] per tantum tps, ꝙ scandalum, & infamia ꝯ eum augmentatur, & relinquo hoc i arbitrio boni iudicis: uel nō expectantur, nisi quousq; post suspensionem citentur.

4 (note marker at "renc ia")

SVpereo [Literas à nobis] sup restitutione sua. secus si conqueretur de iniusta snia, uel suspensione: qa tūc ualerēt literæ, & procederetur ꝑ eas, non sm formā literarum, sed sm iuris ordinem. ī. de rescr. super literis. uel pōt intelligi speciale i hoc casu, ut teneaf facere mētionē de serie processus. ī. de rescr. dilectus filius abbas.

SI autem [l cet] aūtoritate sua [portionibus] idest præbendis.

S V M M A R I V M.

1 *Quando abstinere liceat ab officiis sacerdotis criminosi, & vide in nu. 2. 3.*

VEstra duxit [nullus] 32. dist. nullus, præter [legit] 15. q. ult. c. ult. [Ceterum] soluit pdictam ꝯrietatem. [Condēnaf] dr̄ ēt notorium, qđ ita se exhibet oculis hoīum, ꝙ nō est inficiationi locus [tolerat] supplæ, & est inficiationi locus [penè occultum] licet sit notorium per famam. si. n. esset notorium, ꝙ teneret eā in domo, nihil ꝓdesset sibi sua negatio. 2. q. 1. de manifesta. Alij dicunt, ꝙ si publice teneat eā in domo, dummō diffiteaf se cognoscere eā, nō est uitādus à

1 missa. ¶† Abstinere] sic abstinere licet, ēt si occulta esset fornicatio, uel ēt si esset aliud crimē, q̄ fornicatio, à proprio sacerdote in his officiis, quæ ab eo audire nō cogitur, & in his sacris, quæ ab eo recipere non cogitur, qualia sunt quæ habes, ī. de pœ. & remis. oīs. & ēt si fieri faciēdū, si ex eius abstinentia ꝯ talem sacerdotem. s. fornicatorem, & toleratum scandalū non generef. aīs aūt nō licet abstinere. nā & dñs corpus suū dedit Iudæis, de ꝯse. dist. 2. nō ꝓhibebat, & c. se. & ar. 6. q. 2. si tm̄. 8. q6. 4. nōne [peccandi] & hoc bonū [si taliū] qa cum contem

2 ptu, & quasi minoris efficaciæ; & hoc malum. ¶ Operis] & hoc dicimus gñale, ꝙ omnium suspensorum à iure ēt sine setentia hominis, si crimina, pro quibus ius eos suspēdit ab officiis, uel quocūq; alio actu, sunt notoria ꝑ facti euidentiā, ꝙ cuicūq; licet eos uitare in his, quæ eis interdicta sunt, licet adhuc iidem suspensi tolerentur à suis platis. & idē dicendū uī in regularib. qa & ipsi suspēsi à iure dici possunt: sed & si cria, ꝑ qbus à iure suspendunf, sint occulta, quātūcūq; sint grauia, ut simonia, homicidiū & hmōi: tñ euitari nō debēt in his, quæ ab eis recipi debent de iure, ar. hic, de conse. dist. 2. non prohibebat. & idē uī ēt dicendū in occulto excōicato. 6. q. 2. si tantum. ī. de of. or. si sacerdos. ¶ Euidēter] puta, qa mulierē suspectā tenebat in domo. 32. q. 1. c. 1. & ī. e. si qs. sed si clericus inuētus sit coire cū muliere, pp hoc tñ uitari nō debet ab eo, nisi aīs sit notoriū, ut hic [recipiant] no torij aūt fornicatores suspensi sunt ipso iure, ut hic, ar. à ꝯrio sensu. 32. dist. §. uerum. 81. dist. si qui sunt, ministri.

S V M M A R I V M.

1 *Origo famæ unde deducatur.*

2 *Notorium facti quotuplex sit, & notorium iuris quid, in nume. 3.*

4 *In notoriis præsumptionis an sit necessarius ordo iuris.*

5 *Potest contra sententiam latam & etiam executioni mandatam de nouo iudicium agitari.*

6 *In contractibus seruari debet iudiciarius ordo.*

7 *Qualiter procedatur contra accusatum, qui citatus non comparuit, & in nu. 10.*

8 *Monitio iudicis an habeat uim citationis.*

9 *Quo casu sententia lata super notorio non teneat.*

TVa nos [habentibus] Nō in domo: qa tūc secus 2. q. 1. c. de manifesta [conueniunt] .i. interrogant [notoriū] facti puta qa mulierē suspectā secū tenebat in domo, & lecto. & qa confitef, uel nō diffiteū uel si filios habet de aliqua muliere. ī. de diuor. si

1 gnificasti. ¶† Notoriū] fama procedit ex scientia, & aliqñ ex suspitione. Itē ex certo autore, & aliqñ ex incerto, de cōse. dist. 4 sanctū. hoc adducit inquisitionē, nisi à certo hoīe æmulo, uel inimico habeat orig nem. ī. de accusa. qua r. 2 manifestū aūt solitum ordinem iudiciarium requiret, non inquisitionē, nisi sit infamatus. 2. q. 8. c. 2. tñ manifestum ex certa scientia & certo autore, pcedit, ēt qđ probari pōt. ff. de testa. hæredes. § ij. occultum ēt aliqñ dr̄, qđ probari pōt. C. de ap. eos. § j. sæpe autem

2 dicitur notorium manifestum. 2. q 1. manifesta. ¶† Notorium facti triplex est, primum est notorium facti actu transeuntis, quod ita habet euidentiam rei, ꝙ negari non potest probabiliter, ut si episcopus cœpit ministrare bona ecclesiæ supra de translatio prælat. uel episcopi, quanto. idem, si quis in conspectu populi occi-

deret aliquem & dicunt quidam, q in hoc notorio, licet sit occultum iudici, si detur sic petitio, uel accusatio, cũ talis eps transtulerit se ad talem epatum sine licentia Papæ, peto eum amoueri. uel, cum talis talem in præsentia multorum occiderit, q inficiatioui locus nõ est, peto eum puniri. ex quo ita proponit, põt procedere tãquam in notorio. i lit. non cont. 2. q. 1. manifesta, & c. de manifesta & c. quæ Lotha. s. de iureiu. ad nostram. & dicunt non esse necessarium li. cont. ubi absens est accusatus, & contumax. si aũt præsens esset, facere fieri li. cõt. & oportebit hunc probare duo, s. q fecerit homicidiũ. nec hoc sufficit. nisi probauerit publice factum. alioqn non posset condẽnari, ex quo sic formata est petitio, cui debet snia conuenire, ut s. de or. cog. cum dilectus. §. fi. & s. de proba. licet. sine probatione autem nunquam aliquem condẽnabit. 2. q. 1. nos in quẽquã, & c. Deus oipotens. & in tali notorio non auditur quis appellans. s. de ap. proposuit. Et sic appellatur notorium potius qualitate facti; puta q publice factum est, q qa fit iudici notum. & in hoc notorio debet præcedere aliquid de illis. q continentur infra e. in gl. quidam aũt. & hoc notorium actu transiens satis probabitr negãt à præsente. j. de fortil. ex tuarum. si autem sit notorium interpollatum, semiplena probatio requiritur, infra de usur. cum in diœce. si aũt sit continuũ,[a] nullus ordo requiritur, nec probatio; ut si clericus in carcere teneat. s. de ap. dilectus: uel si in domo publice teneret concubinam. 2. q6. 1. de manifesta: uel ꝯ iurm dñm psequitur continue. s. de ele. uenerabilem. ¶ † Item notorium est iuris. ff. de sta. ho. ingenuũ. j. c. c. fi. s. c. pxi. & si negetur, requiritur probatio. s. de re iud. sicut. notorium præsumptionis est, per quod presumitur filius: qa natus est de nuptiis. ff. de in ius uo. qa habes etiam alia exempla. 32. q. 1. c. 1. s. de præsump. tertio. 2. q. 1. de manifesta, & c. quale. j. de emp. ad nostram. j. de pig. illo. alij dicunt, q in his duobus notoriis, s. iuris, & in notorio continui facti sine accusatore, & teste procedirur, nec põt appellari, ut in cõcordantiis positis. s. ubi de eis tractauimus. in notorio autem facti actu transeuntis, & interpollati non admittitur directa accusatio, nisi cum ordine iudiciario, & admittenda est appellatio. sed potest indirecte procedi in talibus notoriis, scilicet inquirendo, & sic potest intelligi auten. ut iudices sine quoquo suf. §. si quis autem, & §. necessitatem. C. de accusa. ea quidem. nec obstat decreta. supra de elec. bonæ me. Ma. & c. uenerabilem supra de appel. cum sit, infra de uerb. sign. ex parte, ut ibi not. citatio autem semper est in quolibet notorio necessaria, ut suprà de iureiuran. ad nostram, hoc autẽ licet sit securius, non tamen negamus posse sustineri, quod dictum est. s. eo. glo. & j. eod. gl. quidam autem di-
4 cũt. ¶ † In notoriis . . . præsumptionis necessarius est omnis ordo iuris sed sufficit probare circũstantias, & præsumptiones, etiam si non probetur factum, arg. in præalleg. decre. tertio, & 32. q. 1. c. 1. quidam autem dicunt, s. secundum primam opinionem sufficere, & etiam necesse ad hoc, ut possit procedi in tali notorio actu transeunte, q literas receperit à fide dignis, ar de postu. c. 1. 2. q. 1. c. h. in auẽ. ut iudi. sine quoquo suf. §. siqs aũt, & §. necessitatẽ: uel ẽt p publicã famã, uel p denunciationẽ officialis. C. de accu. ea quidem; & q faciat citari

a ¶ *Si autem sit continuum. Ad Inn. hic uide Car. optimè declarantem in consi. 16. incip. in elucidatione premissi duby, col. 2. uer. Ad quod respondeo. Et ad dicta Inn. hic uide etiam Fran. Are. in cõs. 145. col. 7 in fi. & col. seq.*

partes. nam merita cãrum &c. s. de sent. & re iud. inter, ut s. de iureiu. ad nostram. 3. notorium uerò deprehenditur loco, quia fit in publico, non in domo occulta, & pp astantes, qui sunt multi, tot, s. q non inueniretur aliquis, qui posit tot inuenire, qui ꝯrium dicerent; puta tot uicinia, uel maior pars, uel tot, q inficiari nõ potest præterea tpe, puta die, non nocte, & ex multis aliis circũstantiis, quas discretus iudex uidebit. ff. de inst. sed & si. §. j. & ij. ff. de iuris, & fac. igno. l. regula. §. j. 2. q. 1. §. qñ aũt. ff. de uer. obl. continuus. §. j. & tunc qñ factum est notorium, sed persona delinqués occultatur, locum habet, ut quidam dicũt, q procedit quasi in notorio, ar. s. de test. cog. c. puenit ad nos, & no. s. de ele. bo. me. Ma. & de tali notorio actu transeunte loqnt. j. de uer. sign. ex parte in Christo, & c. fe. s. de app. cum sit Ro. §. ult. & c. proposuit. s. de fil. presby. conquerente. s. de transla. ex quanto. hi ẽt sic notoriè delinquentes non sunt audiendi appellantes. 2. q. 6. §. sunt. s. de ap. cum sit Ro. §. ult. &
5 c. proposuit. ¶ † Sed, quod est mirabile, post latam sñiam ẽt executioni mandatam ꝯ eam poterit de nouo perpendi iudicium, 1. agitari. C. de accu. ea quidem. non mireris, quia alibi non licet appellare, & tamen contra eãm agere licet, ut in supplicatione. C. de præci. impe. offe. auf. quæ supplicatio. 2. retractabitur prima snia, siue processus, si probauerit falsum esse, quod obiiciebatur, uel ẽt non notoriuм. C. de accusa. ea quidem, quãuis hoc difficile uideat. sed ꝯ uidetur, q non debeat citari in notorio actu transeunte. s. de ele. bo. me. Mag & c. uenerabilẽ, & ẽt q non sunt in tali notorio recipiendæ probationes. 2. q. 1. de manifesta, & c. quæ Lotharius. sed illa habent locum in notorio, qd in cõspectu iudicis contingit uel in notorio continuo. uel ubi interuenit citatio, ut no. s. de ap. cum sit Ro. uel dicas gñaliter in quolibet notorio posse procedi sine citatione. hoc non placet. & sine probationibus non pp hoc reuocabitur snia, nisi cõstet ꝯrium, ut s. dictũ est. sed melius est, ut mõ predicto pcedat, nisi forte periculum, uel scandalum esset in mora; & sic põt intelligi, quæ ꝯtinebant. s. de ele. bo. me. Mag. & c. uenerabilẽ. & fortè non est dña inter notoriũ actu transiens & actu interpellatum, sed in usurario manifesto quædam constituuntur spãlia ut not. j. de usur. cum in diœc. & c. qa. ¶ Sed quid dices, negatione fit res dubia ergo ubicũq; negabitur, non seruabitur dictus processus. C. de inge. ma. l. iij. rñdeo, sicut dictum est, si præsentes sunt, & negetur bonum est, q seruetur ordo iuris & incitationib. & in aliis. ff. de custo. & exhi. reo diuus, ar. 2. q. 8. c. 1. & 2. & si non fuerit præsens, uel recessit, tunc non seruatur ordo. Vel dic illud habere locum, in quibus probabiliter põt esse inficiatio. uel dic, q esse dubium, iõ requirunt probationes, & qa notoriũ iõ procedit sine ordine; & sic diuersis respectibus aliqd dr dubiũ & notorium: sic ẽt ordine nõ seruato proceditur, si de malẽficiis notoriis excipiat ꝯ electum, uel testem, & lo-
6 quitur. s. de ele. bo. me. Mag. & c. uenerabilẽ. ¶ † In aliis autem præter maleficia, puta in ꝯctibus, non credimus locum habere prædictum processum: imò in ipsis seruabitur ordo iudiciarius: quia ibi tempore prædicti ꝯctus, & ante & post contractum multa sunt & interueniunt et extra id, quod agitur, quæ homines non audiunt, uel non notant notabiliter. Itẽ qa quæ consensu uel uerbis, uel re ꝯhunt, non possunt talia ita esse notoria. ff. commo. si is. §. ult. ff. de act. & ob. l. j. & ij. Idem dr de possessione, quæ licet consistat in facto, habet tñ aliqñ aliqd iuris. ff. de acq. poss. l. j. §. acqrimus, & l. possessio. ¶ Præterea alia rõne reprobamus pcessum notorij in con-

in contractibus quia si præsens esset reus, forte haberet exceptiones suas, & alius est modus subueniendi actori, s. p excõicationem, uel missionem in possessionē supra ut lit. non contest. tuæ, & c. qm̃. sed dices, idem etiam põt dubitari in criminibus: quia forte ad suã defensionem fecit homicidium: uel qa trãsiuit ad epatum auctoritate Papæ, uel ꝙ est denunciatus post appellationem, ī de trãsla. c. ult. ī de resti. spol. olim, ī de sent. excõ. per tuas. Item remedium aliud actor habet ꝯ eũ, C. de requir. re. & ff. eo p totum. sed dicimus, ꝙ spãle est in maleficiis, quia interest reipub. ne maleficia remaneant impunita, ī de sent. excõ. ut famæ ꝓceditur sine ordine, & tñ necessarium est, ꝙ non solum probet maleficium, sed etiam qualitatē facti, s. ꝙ homicida insultum fecerit, & occiderit, & sic de oibus aliis: qa aliàs esset inficiationi locus, ar. ad pdicta de rest. spol. olim, & c. cum ad sedem. 2. q. 1. ꝗ Lotharius. quidam dicunt, ꝙ si negetur notorium, semp est ꝓbandum notorium, ut ff. q satisd. cog. si uerò. §. ult. & hoc in absentia partis ꝓbari põt, ar. ī de pac. c. interposita. §. ult. & postq̃ probauerit notorium, tunc admittentur ꝓbões sup principali. sed prius dictum magis placet, cum hoc sit ꝓlongare lites, & circuitus adducere. ¶ Nulla tergi.] tale notorium facti, puta quia mulierem suspectam secum tenet in domo, uel lecto, & quia confitetur uel non diffitetur, uel si filios habeat de aliqua muliere, infra de di uor. significasti. Illud factum, uel potius maleficium dr̃ notorium, ut homicidium, & adulteriũ: quia pluribus notum est, etiam si circũstantiæ non sint notæ, quæ excusant, uel aggrauant maleficium; ut puta quia iudex est, qui occidit, uel etiam alius, sed ad sui defensionē. uel etiam adulter non tenetur: quia ignorantér eã cognouit, uel quia supposita, uel quia parentelam ignorabat inter se & uxorem suam. sed certe in hoc casu, qñ quis teneat aliquã pro uxore, non uʳ habere locum ꝓcessus notorij: qa tunc non est notum maleficium, licet notorium sit factũ, s. ꝙ tenet, & cognoscit talē mulierē, qđ non est peccatum, nec de genere pcõrum, nisi & ipsa ꝯsanguinitas esset notoria, nõ dico uiro, sed aliis ita, ꝙ possit cẽseri notorium. non. n. est necesse ad hoc, ut ꝓcessus notorij habeat locum, ꝙ sit notã in partib. sed ꝙ ī ueritate sit notoriũ: qa si uelles dicere, ꝙ oportet oẽs circũstantias excusantes maleficium esse notas, sequeretur, ꝙ nullum maleficiũ posset esse notorium: qa nullum est, qđ non possit habere aliquam circũstantiam, q̃ possit excusare maleficiũ. ¶ Sed ꝯ. non dr̃ factum notorium, nisi qñ non est inficiationi locus, etiam qñ non põt ulla tergiuersatione celari, ut hic. 2. q. 1. de manifesta. Sol. non dr̃, ꝙ maleficium non possit excusari: sed dicit, ꝙ ipsum factum, qđ dicitur maleficium, non põt celari, q n sit factum notorium, i. si sit notorium factũ, habet locum ꝓcessus sine iudiciario ordine. processus aũt iste extraordinarius, de quo loquunt canones, raro locum habet ſm cano.

7 ¶ † Item no. ꝙ imputatur accusato, q habet legitimas cãs inficiandi, ꝙ citatus non uenit, & ꝓceditur inquirendo de circũstantiis non notoriis, etiam si præsenti accusato incũberet ꝓbatio, habebitur ꝓ nõ probato, ex quo absens est. alioquin, si nõ absenti, sed ꝓsenti incũbebat probatio, iudex ad sui instructionem ꝓbationes recipiet. ¶ Item & procedere ad pœnam huius cõtumacis, sicut fuerit iustum, eius contumacia nõ obstante, supra de elect. bo. me. Ma. 2. q. 1. de manifesta. sed si uenerit, audiantur excusationes eius. 2. q. 1. Deus omnipotens. & si aliqua pœna imponatur eis, uel si aliquod mandatum fiat eis occasione malefacti, eo uõ existente contumace, & non facta legitima inquisitione de non notoriis, illud uel erit nullum, uel erit reuocandum tanquã iniustum.

8 ¶ † Item monitio iudicis. ꝗ monet reum, ꝓ satisfaciat, non habetur ꝓ citatione: quia monitioni nõ teneretur parere, si habet iustam excusationem, ī de præsump. c. dudum. 14. q. 1. quisqs. ar. ꝯ. ī de rescript. si qñ, ubi dr̃, ꝙ per literas debet se excusare: sed ibi loquitur de honestate. ¶ Alij dicunt, & forte bene, ꝙ in notoriis post citationem põt procedi, si citatus nõ mittit sufficiētem responsalem, ar. ī de cler. non resi. ex parte, & duobus capitulis seq. ¶ Item si sit factum, ubi requiritur purgatio, uʳ ꝙ ad purgationē uocari debet, arg. ī de sent. excõ. si uerò. & idem uʳ, ꝙ ad sñiam sit uocandus, C. qũo & qñ. l. ea quæ. 3. q. 9. per totum. & alij tñ ꝯdicunt in cõtumacib. & illa loquuntur in absentib. non contumacib. sed accusatori imputaret, si sciret legitimas excusationes accusati, & eas non diceret; & ꝓuidetur in hoc casu accusato ſm tenorem l. ff. de iud. l. si prætor. ¶ Item dicimus, ꝙ licet in notorio possit ꝓcedi li. contest. & seruato alio ordine iudiciario, qñ partes sunt præsentes: nihilominus tñ dicimus posse ꝓcedi ꝓsentibus eisdem etiam lit. nõ ꝯte. nec alio iudiciario ordine seruato, sicut & qñ reus absens est ꝯtumax pter citationem, q̃ semper est necessaria.

9 ¶ † Item post citationem necessarium est ei exponi factum,[a] ꝓ quo citatus est, & ꝙ audiatur defensio eius. & si hoc non fiat, satis dici põt nõ tenere sñiam sup notorio latam. sicut. n. in aliis causis, q̃ requirunt ordinem iudiciarium, uõ ualet sñia, quæ fertur non cognito de cã; & sic intelligit, C. de sen. & interlo. om. u. l. plaćã, C. de accu. si accusatorib. & l. absentem. ¶ Idem uʳ etiam in notoriis, ubi & non ois, aliquis tñ ordo seruandus est, ī de iureiu. ad nostram 3. sed si audiantur eius excusationes, licet sup eis non admittatur ꝓbõ; nihilominus tñ, si est notorium in ueritate, tenet sñia. & hoc, si ipsum ꝓbetur coram illo, coram quo petitur sñia pronunciari nulla, iudicab tur sñiam debere manere ratam. secus tñ uʳ in aliis, quæ requirunt ordinem iuris: qa ibi, si nullæ ꝓbões reciperentur super qõne, de qua agitur, non teneret sñia, ut dictum est: quidam tñ aliter dicunt.

10 ¶ † Item dr̃, ꝙ si accusatus est absens, & contumax, ꝙ tenet ꝯ eum sñia, etiam nullo ordine seruato, dũmodò ei, coram quo petitur sñia pronunciari nulla pp defectum ordinis, probetur factum notorium. nec ex aduerso corã eodem iudice probabitur aliqua excusatio. imò plus dr̃, ꝙ in hoc casu non est admittendus ille, q fuit ꝯtumax, ad ꝓbãdum excusationē. secus in primo casu, qñ nõ fuit contumax in primo iudicio. sed si iudex ꝯ ius litigatoris noluit admittere eius excusationes, tũc secundus iudex, q cognoscet, an nulla sit sñia, bene admittet ꝓbões super eius excusationibus. melius tñ potuit sibi ꝓuidisse, si appellasset ante sñiam, qñ ꝓbões super suis excusationibus non admittebat: qa tunc hoc solo, ꝙ sñia lata esset post talem appellationem, cassaretur sñia lata: aliq aliter tñ dicũt. ¶ Itē dicimus[b] ꝙ etiã si iudici nõ sit factum uerũ notorium, dũmodò uere sit notorium, licet iudex peccet, si fert sententiam ante, q̃ ꝓbetur factũ sibi notorium: tñ eius sñia reuocabiʳ tenet. Item dicimus, ꝙ non solum factum, sed etiã possessio, & ꝯtus

Inn. super tertio Decr.

a ¶ *Factum. Adde Abba. qui hoc alle. & re fert in cap. ecclesiam S. Mariæ, col. iiij. in fi. supra de constit.*

b ¶ *Item dicimus. Adde, quòd hoc dictũ refert & sequitur Abb. in c. olim, supra de re iud. & ibi de ctus ueritate uide per Felt. col. viij. uersi. hic, & his similia.*

possessionis possunt esse notoria, licet in eis rarò debeat pcedi sm formam notorij; sicut & in eis rarò pceditur in forma inquisitionis; hoc plus placet, q̄ ea, q̄ notantur in gl. fama, & quidam [testis] 2.q.6. de manifesta. [euidentia] puta, q̄a non secum teneat eam in domo, & in camera, sed cōiter dicitur, q̄ eam cognoscat.

NObis [naturale] supra eo.c.j. contrarium ibi tamen solutur.

QVæsitum [notorium] de hoc notatur, supra eo. tua [euidentiam] .s. quia tenet mulierem in domo, uel filios habet.

De clericis coniugatis. Rubr.

SI qui [relinquenda] 32.dist. si qui uerò, 5. 12.q.1. quia. Sol. illud loquitur ubi timeč scandalum. vel illud de pauperibus clericis, & nō intitulatis, qbus nō ex debito, sed ex eleemosyna est bene faciēdum. vel illud fuit dispēsatio in nouitate gētis Anglicorum. vel illud uetus hic autem quod dicit hæc decr. hodie seruatur.

SAnè [nisi fortè] licet enim habeant uxores, si ipsæ & mariti uoluerint uouere castitatem, possunt habere beneficia.

QVod à te [redire] ff. de coll. illi. l. j. in fi. 16.q.6. de lapsis, & c. cognouimus, š de renun. ex trāsmissa. 17.q.4 quicūque, 5. 27.q.1. si qs rapu. 12.q.2. nulli licet. 18.q.4. sunt q opes, in authē. de mona. §. si uerò reliquas. j de cō. ap. uerum. Sol. dicunt qdam, aliud est, cū sponte recedit, quo casu nihil recuperat, ut in 9trarus: aliud, cū iudicis auctoritate recedit; quo casu oīa recuperat, ut hic, & in 9cordantiis. ¶ Sed 5 hoc uī, q nō debet ei pdesse iudicis auctoritas, cum ad hoc sua culpa deueniret, ar. ff. cōmo. l. si ut certo, quāuis nō possit dici culpa, si in minoribus 5iat mřimonium. pp hoc dixerunt alij, q sicut in dote, uel donatione pp nup. intelligitur 9dō, .s. ut duret durāte mřimonio, sic & qn ingressu suo aliquis donat aliquid ecclesiæ, C. de rei uxo. act. l. j. secus, si aliàs donat: quia tunc nil reuocabitur, nisi expresse dicta sit 9dō, j de 9d. ap. uerum. alij dicūt hoc. c. cum 9cordantiis intelligi de benignitate. 5ria de iure cōi. alij dicūt, q si res aliquas donat expressè, nō pōt eas reuocare: sed si tacitè, ipso .s. ingressu ecclesię, secur, arg. C. si pe. ap. l. ij. alij uerò dicunt, q si simpliciter facta est donatio, nunquam est reuocanda, C. de dona. l. irritam, C. de renoc. dona. si donatione. hæc autem facta sunt sub conditione, si ibi permaneret.

SAnè sacerdotes [nuncupanda] supple & pter hoc priuati ecclesiis fuerunt, &c.

SVMMARIVM.

1 *Dispensatio quando non teneat.*
2 *Criminosus promotus ad aliquam ecclesiam an recusari possit de crimine, quod prius habebat.*
3 *Ad denunciationem criminis nullus excluditur.*
4 *Recusatio, uel appellatio criminosi, cuius crimen per confessionem est notorium, an admittenda sit.*

DIuersis [cithara] .i. uita contēplatiua cum cōiugali [cōtuleris] repete, q̄ diximus, š de elec. nosti, & de fil. presb. ueniens. possunt etiā aliter solui 5ria ibi posita: quia hic intelligitur dispensasse.

1 ¶ † Quotiēscūque. n. aliqs facit aliqd 5 ius, & illud tale, est, in quo possit dispēsare, dispensasse intelligitur,[a] ut hic, & š de fi. psb. ueniens, š de biga. c. ij. uerūm est, ubi seruet ordinem, & cum cāe cognitione faciat dispēsationem, ut no. in decr. ueniens. alius pōt uenire 5, .s. superior & successor. sed ipse nō, ut hic, & 81. dist. quicūque. 51. dist. quē in aliquo. & credunt, q in hoc casu pp inordinatum pcessum, .s. puta q̄a non pmissa cognitione cāe dispēsatum, possit reuocari dispēsatio, & puniri dispēsator. ipse tñ sine peccato tenet beneficium, quousq; dispensatio reuocatur, sicut hic pbat, & tenet dispēsatio. 5rium est in diffinitiuis sentētiis, q̄ non reuocant, C. de sen. & interl. om. iu. platam. ¶ Si aūt dispēsatio non teneret, q̄a in casu indispēsabili ordinasset, uel dispēsasset, tunc etiā ipse posset 9uenire. 55. dist. pœnitentes, š de fil. psby. c. pen.

2 ¶ † Item dicas, q si criminosum pmouet epš, uel irregularem ad aliquā ecclesiam, uel ordinem, epš de crimine, uel irregularitate, quā prius habebat, & sciebat, accusare non pōt: q̄a mores eius, quos approbauit, reprobare non pōt, ff. de adul. si uxor, in fi. ar. 4.q.3. si quis te.

3 ¶ † Sed pōt denunciare crimē eius. ad denunciationem enim quilibet tenet, & nec facto suo uel pmissione pōt à denunciatione excludi, š. de iureiur. quēadmodum, & c. ult. 2.q.1. si peccauerit. sed si coram ordinatore de huiusmodi crimine, uel irregularitate accusetur, bene pōt facere iustitiam. nulla. n. exceptio potest eum repellere à iudicando, cum si pp suspitionem d. cere r. epellendus, nō ab ordinatore, sed potius ab accusatore posset hoc dici; quia plumitur uelle suum defendere factū. sed si inquirendo uellet pcedere, dicunt quidā, q bene posset tali exceptione repelli, Tu crimē mesi nosti heri, sicut hodie, & hoc satis uī iustū, si inquisitor hoc fateaī, ut hic, uel aliàs notorium esset, qd̄ sciret. sed si inquisitor hoc non fateaī, non uī, q aduersarius sit admittendus ad pbōnem exceptionis, cum nō possit pbare exceptionem, nisi confiteatur de crimine suo, & confitenti

4 nullæ sunt partes iudicis, ff. ad l. Aquil. proinde. ¶ † Itē cum per confessionem sit notorium crimē eius, non debet audiri recusatio eius, nec appellatio, š de app. cum sit Ro. & c. nouit. Alij tñ contradicunt, .s. q semper est admittēda exceptio. nec opponitur hæc exceptio, cum sit declinatoria iudicij, nisi in princ. ut not. supra de exceptio. pastoralis. argu. contra. supra de fil. presbyt. ueniens. Solu. illa loquitur, ubi nullo ordine iudiciario seruato fuit spoliatus, & erat notorium, defectum ordinati esse notum episcopo. vnde cum ante spoliationem non habuit potestatem proponendi exceptionem, potest proponere post: secus, ubi seruatur ordo, & facultatem habet excipiendi. quando autem ordinatori licet excipere contra ordinatum, dic ut not. supra de ætate & qualit. & ord. præfi. accepimus.

a ¶ *Dispensasse intelligitur. Adde, quòd in hoc contrarium uidetur tenere ipsemet Inn. in c. ueniens. de fil. presb. sed pro concordia, uide Abb. in c. in cunctis, §. inferiora, supra de elec. col. 9. qui intelligit dicta hic i principe, & dicta in d. c. ueniens, in inferiori à princ.*

CVm olim [orientalis] 31. distin. Nicena, qm̄ uiro. [consuetudo] no. q consuetudo impedit, & suspendit usum matrimonij, & multofortius impedit 9hēdū, j de cog. spi. super eo. 32. dist. placuit. 9ctum aūt & ratū licitè nō dirimit, ita, q posit cū alio 9here. nec 9dicit, j de diuor. gaudemus: quia ibi non loquitur de rato.

IOannes [gaudere] ut infra cap. proxi. nisi priuilegio illius canonis. 17.q.4. si quis suadente. in si ter monitus nō dimiserit negotiationes, & alia, q̄ clericis phibentur,

bentur, hoc etiam priuilegio priuabitur. ẜ. de ui. & ho. cle. c. ul. ĵ. de sen. exc. i. psentia. ĵ. de apo. c. j. ubi no. ¶ Quidam tñ intelligũt prædicta. c. s. de apo. & de sen. exc. loq in casu speciali, q nō gaudeant priuilegio canonis, si qs suadēte, qn uiolentias inferũt, uel arma portant. sed si alii ut layci agant in negociationibus & alijs huiusmodi gaudent prædicto priuilegio canonis, sed non alijs.

Ex parte [abiecta] & nihilominus seculares negociationes exercent. [lusticias]. ẜ. eo. c. px. ẜ. de ui. & ho. cle. c. ul. secus dicimus in depositis: q a & habitũ portare debent, & in omnibus clericaliter uiuere. 8 t. dist. dicto, & gaudent priuilegio. c. si quis suadente.

Vt consultationi, &c.

De clericis non residentibus. Rubr.

Non liceat [transire] nisi cum auctoritate Papæ. de transla. inter corporalia [Manifesta] scilicet ambitio dignitatis, uel diuitiarum.

Ex gestis [depositus]. i. dignitate remotus. no. in amotione cardinalis synodum cōgregatã, & super ipsius amotione totius synodi consensum habitum: imò Papa fecit depositionem.

Quia non [inhibemus] pœnā horũ hēs. ĵ. de pb. & dignit. de multa. [Ministeriũ]. i. dignitas. Vel potes intelligere de quolibet bñficio, q reqrit residentiã uel ex cōsuetudine uel priuilegio, uel statuto ecclesię, uel alio legitimo modo [persona] nisi esset annexa præbenda. ĵ. de præb. & digni. ad extirpandam.

Relatum [in Laterañ.] ẜ. eo. c. px. [bñficiũ]. i. dignitas, q ex eo apparet, q in concilio non fit mētio nisi de dignitatib. & eccl'ijs, uel potes intelligere de quolibet bñficio, & bene fit mētio in pxi. ẜ. c. ubi dicit ecclesiasticum ministerium [ꝯdicunt] quia non stat in eis. [Non admitti] die si psumant tales, uel nisi caueãt. [suorum prælatorum] not. inferiores prælatos dare lniam eundi ad scholas, & alibi. [Pro alijs.] ĵ. eo. de cætero.

Fraternitati. [cōmendaticijs literis] 72. distinct. per totum.

Conquerente [silentium] No. q si quis non residet in ecclesia sua, uel habet alia beneficia, q potest agi contra eum,[a] ut amoueatur ab illo bñficio.

[a] ¶ *Contra eum. Intellige, nisi docuerit, quod per se uel per alium deseruierit ita intelligit Pe. de Anc. Innocen. hic, & cons. 17. col. j. uer. quādo sunt beneficia inci. cō silium, super j. dub.*

De cætero [subtrahi] Specialis gfa fuit. uel dic hoc eē ius cōe, ut q̃diu canonici, & alij clerici dioce. uel alij subiecti suis prælatis, siue epis, siue alijs, qui hñt sup eos ordinariã & immediatã iurisdictionē q hre debent sua bñficia nisi forte affectarent. ff. si qs cau. l. 2. §. ul. Itē oportet, q necessitas, & utilitas uel epi, uel ecclesiæ adsit. ĵ. eo. ad audientiam. alias. n. cum non pertineret ad officium suum, nō posset eis præcipere. 7. q. 1. quia frater, & no. ẜ. de temp. ord. ad aures [Victualia]. x. q. iij. relata.

Ex parte [uocatus]. ĵ. ex tuæ. ¶ No. sufficere solam monitionem, q redeat ad ecclesiam, nec est necesse eum citari ad ecclesiam. & hæc est ratio, quia non potest 3 esse nisi notorius excessus eius. ĵ. eo. c. j. & ij. tamē si iste iustam excusationem haberet, quare non rediit, totum reuocabitur. 7. q. 1. præsentium. 4. q. 5. c. j.

Qualiter [reuocatus] no. capitulum reuocare epm quia per hanc reuocationem à canonicis factã Papa mandat ad electionē alterius pcedi [Eligatis] nōt. nullam superioris sniam esse necessariã ꝯ hunc absentē, sed solam reuocationē sufficere, ut canonice pcedatur ad aliũ eligendũ; ar. ẜ. ĵ. c. prox. Nos credimus, q q̃tuncunq; subditi moneant plãtũ, uel socium de redeũdo nō tñ pñt pcedere ad eligēdũ sibi superiorē sine autoritate illius, in cuius manibus pōt renunciare, uel q iurisdictionem habet super eum, ut eũ remoueat; quia inferior &c. 21. dist. inferior, & c. seq. ẜ. de trans. inter.

Inter quatuor [expectati] fm formam ꝯtētã. ĵ. c. px. uel dic hoc tps præfigi à iudice [impedimento] no. q et si fine iusta causa absuerit, si tamen postea incipiat se gitimo impedimento teneri non priuabit ecclesia. & est hoc ea rõne: quia monitio debet præcedere: monitio ãt, cũ impeditus est, eũ arctare nō pōt. ẜ de elec. bo. me. &c.

SVMMARIVM.

1 *Absens an semper sit expectandus, & quāto tempore. in n. 2. 3*
4 *Vagationis delictum sufficit ad priuationem ecclesiæ.*
5 *Edicta publicè proponi sufficit, licet ad citatum non perueniãt.*
6 *Quamuis prælatus sit excommunicatus non tamē debet à prælatura administratione cessare.*

Ex tuæ [fraudulēter] Sp præsumitur fraus, cũ sp debeat ecclesiæ seruire. uñ cũ sit in culpa magna, iuste ꝯparat fraudi. ff de ner. sig. mag. ff. man. si fideiussor, in princ. ff. de po. qd nerua

1 [†Citatio] quicquid dicãt iura antiqua, q absens clericus tm duobus mensibus sit expectãdus. 7. q. 1. psentium uel tribus septimanis, 7. q. 1. si quis in clero, uel v. annis. ẜ. e. c. ij. siue de anno in auẽ. de sanctis. epis. §. interdicimus tu sic tene, q si quis abest probabili & necessaria cã, siue probabili tñ, puta studiorũ uel quia sit cũ epo suo, uel alia iusta cã, sp expectabitur. ẜ. eo. relatum, & c. de cætero. ĵ. eo. c. dile nisi citetur primo ubicunq; fuerit ultra mare, siue ubicũq; alibi fuerit. cum. n. in nulla culpa sit hic, sine cã expoliari nō debet. lvj. dist. satis. 16. q. 7. inuẽtum. hoc tñ bñ fatemur, q si certũ tps hēet ad redeũdũ, uel ēt qualitas negocij certum tempus requireret, ut quia mittitur ad concilium, uel ad cãm, finem concilij uel cãe tacite p termino hēt. uñ si clericus post finem uagẽ cōputatis diebus ad redeundum uagari intelligitẽ ff. ex qui. cau. ma. in inte. rest. si cui, in fi. §. j. unde ex tunc licite daẽ eius bñficiũ, nec est necessaria citatio, nec expectatio. 6. mensium, de quibus habetur in hac decre. & 7. q. 1. psentium. tñ, ut ibi dr, si probauerit postea se legitimo impedimento detentum fuisse recuperabit ecclesiam suam beneficio, s. resti. in integ. ex generali clausula. Ad idem. 4. q. 5. quisquis. ff. qui satisdat. cogan. l. 2. &

2 per totum. ¶ †Alij autem dicunt, q postq propria uolũtate incipit morari, debet expectari per sex menses, & citatio ad domum fieri sicut dicit hæc decret. non enim debuit ei obesse, q bonum initium habuit absentiæ. & c. psentium loquit fm antiqua iura, uel tpa, qñ minus tps assignabaẽ. hodie aũt designaẽ maius, ut hic. Item dicimus, q si ex cã probabili sit absēs, pōt reuocari p p necessitates ecclesiæ. unde semper debet notificare ecclīæ suæ ubi moretur. q si non fecerit, cum sit in culpa, & latitare uideatur, sibi pǰudicat. ¶ †Si quis aũt habet ali-

3 quod beneficium in ecclia, sp cōparere dēt nec aũ est transmittenda citatio post citationē sex mensium, & edictum emissum, ut hic & poterit eius beneficiũ assignari qui eius necessitates suppleat. præfertur eñ publica utilitas priuatæ, ut 7. q. 1. mutationes, & multis alijs. cap. Inn. super tertio Decr.

Item

Item oportet, q̄ ꝑdicti, qui ex probabili cā absunt, habeant licentiā sui prælati, de consec.dist.5.nō oportet, uel q̄ consuetudo sit, q̄ possint abesse ex iusta cā, licētia non obtenta. bñ.n.posset hoc ex consuetudine induci, q̄uis hoc nō posset consuetudine induci, q̄ sine licētia uagenť. esset.n.talis cōsuetudo ꝯ bonos mores & in læsione ecclesiarū. vnde nō ualet, ut no.s̄.de ꝯsue.c.t.imò plus dicimus, q̄ nec ēt prælatus pōt ei licentiā dare uagandi. & si dedit fortè, licet ipse ꝑlatus, q̄ ei licētiā dedit, non possit ꝯ eum procedere; tñ superior procc-
4 det.j̄.de cle.coniu.diuersis: qđ tñ non fatemur. ¶†Item no.q̄ hæc decr.habet locum in ecclesiis requirentibus residentiā, uerū ēt non requirentibus in eo casu, qñ uagañ: qa sufficit delictū uagationis ad priuationem eius. 7.q.1.non oportet, & c.seq. Itē & in eo casu, qñ ex iusta cā absunt: sed moniti ubi sunt pro necessitatibus, uel utilitatibus ecclesiæ suæ uenire recusant: qa tunc poterunt priuari ecclesia, ar.11.q.3.sicut aūt, & c.absit. si uerò præsumptiuè habeant primā pro derelicta, qđ ex eo uehemēter ꝑsumitur, q̄ accepit scđam, quæ reqrit residentiā, uel qa accepit uxorē, uel qa agit solēnē pniam 81.dist.c.si.s̄.proxi.ti.c.j.& ij.21.q.2.si quis, iā statim uacat prima, quæ sitr residētiā requirit, quāuis forte melius dicať, q̄ nunq̄ sit sic cōferendū bñficiū: qa & si uacet de iure, non tñ de facto, nisi primò sibi sniatr abdicet.j̄.de ꝯces.ꝑbē.uel ec.nō ua.literas.s̄.eo.ex parte, & satis colligit.s̄.ti.proxi.c.j.nisi in casu.j̄.de ꝑbē.& dig. de multa.& no.j̄.de ꝯces.ꝑbē.uel ec.nō ua.nō nris. Si uerò cā leuitatis uagať, si pōt de facili inueniri, uel scitur ubi ipse sit ꝑsonaťr est reqrendus uel à caplo suo, si epꝯs sit absens, uel ab alio, qui ius reqrēdi habet, uel quem res tāgat. & si requisitus nō uenerit, licet sua autoritate nō possit procedere ad electionem, obtenta tñ lnia à superiore, q̄ ꝑstaret, debet eligere aliū.s̄.e.quaťr. si uerò nesciť, ubi sit, uel de facili citari nō pōt, puta qa est ultra mare, uel in remota ꝓuincia, fiet qđ dř hic, ar.j̄.q ma. accu.poss.relatum. interim aūt de fructibus ecclesiæ faciet ecclesiæ deseruire.s̄.de app.peruenit.2.j̄.e.cum ad hoc. Alij dicunt, q̄ si est monitus, uel ēt sine monitione & superioris autoritate, si certū est, q̄ ab ecclesia abest sine cā, pōt alij conferre eandē ecclesiā.j̄.de ꝑbē.& dig. extirpand. hic aūt certū est, q̄ licet reuertať, tñ punieť de eo, q̄ absens fuit siue in diebus festiuis, siue in aliis ultra, quam debuit.7.qō.1.si quis.50.dist.contumaces.
5 †Edictum] sufficit edicta in publico proponi, & si nō ꝑueniāt ad citatū.s̄.de eo, qui mit.in pos.cā rei ser.si aduersarius, & C.qūo & qñ iud.ab eo.ar.ꝯ.ff.quæ sen.sine appel.res.l.j.§.item cum ex edicto. sed ibi non fuit solēniter propositum [spoliari] etiam lit.non cont.est.n. hic casus, ubi lit.non cont.proceditur ad priuationē ecclesiæ sic.s̄.ut lit.non conte.quoniam.§.ij.secus autem, si propter crimen peteretur repelli: quia tunc non nisi lit.non cont.agi posset, ut not.s̄.ut lit.non conte.quoniam [procedatur] excommunicando, & suspendendo potest archiepiscopus procedere contra episcopos deserentes ecclesias suas: remouere autem ab episcopatu, uel administratione non pōt. sed hoc hic specialiter le-
6 gato conceditur † Remoueat] hic uidetur, q̄ licet prælatus sit excōicatus, non tñ debet propter hoc cessare ab administratione prælaturæ suæ. contra supra de ap. pastoralis, in fin. Sol.quidam respondent, q̄ administrare debent in temporalibus, & etiam in spiritualib. sed per alios. cum enim in prælatura tolerentur, & ipsis imputaretur, nisi administrarent, & subditis imputaretur, nisi obedirent.8.qō.4.nonne ipse tamen administraret, & subditis imputaretur, si prælatus non uteretur rebus ecclesiæ: quia qui caret officio, carere debet & beneficio, ut no.s̄.de app.pastoralis. ¶Alij dicunt, q̄ ex quo excommunicatus est, nunq̄ se debet admiscere administrationi tꝑalium, neq; spūalium, ar.pręall.decr. pastoralis, & quia peccat aliis cōicando. & intelligitur qđ hic dicit, quia ipsi ꝑlati ꝑ excōmunicationem, & suspēsionem primā & simplicē bñ priuanť administratione tꝑaliū, & spūaliū: sed eis absolutis statim recuperāt ipso iure administrationem. sed qñ amouenť secundò ab eꝑalibus, tunc non restituentur ipso iure, sed post absolutionem: imò alij in locum eorum ponunť, ut hic.

TVæ fraternitatis.

CVm decorem [dimissis] s.dignitatibus.

EX parte [absentando] uerba.n.in iure posita legitimam interpretationem recipiunt.j̄.ad audientiam. [Residens] residens intelligitur siue præsens, sit siue absens, dūmō pro negociis ecclesiæ absit.j̄.c.proxi. præsens autem semper dicitur, qui negociis ecclesiæ adest.

CVm dilectus [gaudere] sic.s̄.eo.de cętero.

AD audientiam [decernimus] No.non dispēsat hic Papa, sed decernit. non est.n.necessaria dispensatio, cum non faceret ꝯ iura, qđ sic interpretandum est s̄.e.ex parte.2.no.s̄.eo.de cœtero. [Dici] sic.s̄.e.ex parte, & c.de cętero.

CVm ad hoc. [indulgentiis] hoc est de gratia, & ꝑꝑ cām, s.defectum seruitiorum. [Prædecessorum] dicunt quidā hoc ius cōe: qa sicut sine cāæ cognitione nō pōt prohibere ultra tempus suæ administrationis. ff.de pœnis.l.ult.ita nec licentiā dare. alij dicunt, q̄ hoc fuit de gratia speciali, & ex causa.

S V M M A R I V M.

1 *Qui tenentur residere in beneficio, quando possint eo spoliari.*
2 *Cum confirmatur clericus alterius diœce. oportet habere permissionem.*

1 CLericos [beneficia] † habentia curā aīarū. uel pōt loq ēt de minorib. clericis, & de simplicib. bñficiis, ēt si nō habeāt curā aīarum, sed tñ requirūt residētiā uel ex statuto, uel ex priuilegio, uel ex cōsuetudine approbata. hi.n.possunt spoliari illo bñficio, in quo residere teneņť, nisi moniti residcāt, & de talibus bñficiis pōt intelligi.s̄.e.qa nō, & c.relatū.j̄.de ꝑbē.cū nō ignores.70.dist.sanctorū. si aūt non requirunt residētiam beneficia, tūc nisi cā subesset, uel necessitas, uel utilitas, non cogereť in aliqua ecclesia morari: quia hoc ꝑcipere nō ꝑtinet ad eius officiū, arg.7.q.1.qa frater. clerici.n.possunt habere plura bñficia in talib. ecclesiis, quæ s.residentiam non requirunt, arg.s̄.de exce. cū ecclesiasticæ, ar. ad hoc, q̄ epꝯs aliis clericis, & ēt peregrinis pōt cōcedere beneficia in talib. ecclesiis.16.q.1 possessiones. facit aūt ad hoc.s̄.de cōsti.cū oēs. nec obstat si dř, q̄ nō pōt duab. ecclesiis seruire.16.di.acutus. Rñ. q̄ oēs ecclesiæ una ecclesia sunt.21.dist.q̄uis nec obstat. j̄.de præben.cum sm ubi innuiť a ꝯrio sensu, q̄ qui nō seruit altari, nō uiuet de altari, cum tam qui residet, q̄ qui non residet, seruit altari, dummō bñ uiuat, & bene expēdat, qđ inde ꝑcipit. ¶Item quicquid habet ecclesia, pietati deputatū est.12.q.2.aurum habet.54.di.multos. intelligo tñ oē bñficiū residētiā reqrere nisi ꝯtiū ꝯstet.

¶Hoc

¶Hoc tamen no. q sine beneficium requirat residentiā, siue non, interim tamen, quādiu priuetur, habebit uocē in electionib. & in aliis, quæ in illa ecclesia fuerint facienda, nisi 9ria sit consuetudo: sed præbendam non recipit de beneficiis, q residentiam requirunt; & sic potest intelligi. 70. dist. sanctorum. ubi dr, q ex dispensatione epi non potest esse canonicus pbendarius. q.d. q alias erit canonicus & in aliis, sed pbendam nō habebit. & hanc interpretationem uī ecclesia recepisse de facto. licet.n. eps prioris ecclesiæ dispensare possit tacitè, & expresse, uel sustinere fm nos sine dispensatione, q ha beat canonicatum in alio episcopatu, si placuerit secūdo epo, uel in suo: non tñ ualet dispensatio eius, ut cōtra statutum, uel 9suetudinem ecclesiæ habeat pbendā. ¶Et est rō, quia si haberet pbendam, notaretur cupiditate, ī e. prox. cum iam dudum. Item diminuerētur pbendæ aliorum, & nō debet dispensari cum alterius pjudicio: sed q interfit electioni, oneris est. Item & ecclesiis ad profectum est, quāto plures sunt consiliarij. 64. dist. extra. & dicimus, q si scienter secundi elegerūt clericum habentem aliud bñficium sine aliqua 9dōne, hac. f. si uoluerit, & poterit primum bñficium dimittere, sed potius eum uoluerint utrūq; beneficiū habere, uidentur renunciasse priuilegio, uel statuto, quātum in se est, qd habebant de residentia facienda, ar. ī. de cōsti. cum accessissent, & c. cum M. Ferr. tñ licet sic purè & sine 9dōne elegerint, eps, si non vult, non cogitur confirmare: quia sine eius auctoritate consuetudinem, uel statutū infringere nō possunt, ī de 9sue. cum 9suetudinis. sed si vult, 9firmabit eū, & erit canonicus, sed non pbendarius.[a] nisi resideat: quia licet intelligantū renunciasse priuilegio, uel 9suetudini, q non teneant facere residentiam. non tñ renunciant iuri cōi, in quo cauet, q non debeant habere pbendam, nisi ei seruiant. 13. q. 1. c. ij. & maximè cum uergat in piudicium ecclesiæ. & fortè hac rōne, f. q uergit in dānum ecclesiæ, dici pōt, q non uidentur,

a nec possunt renūciare priuilegio suo. ¶†Et no. q qñ cōfirmat clericum alterius dioce. uel epi, oportet, q permissionem habeat à priore epo. 72. dist. p totū. vel die, q licet sine licentia prioris epi non possit clericum alterius epi auferre, uel etiam ad ordines promouere, si tñ non aufert ei, uel non promouet ad ordines, ut auferat, quia bene vult, q in offis ut prius priori epo seruiat, bene pōt eum 9firmare in canonicum suæ ecclīæ. Si aūt consuetudo sit primæ ecclesiæ, seu statutū, q hoc ipso, q accipit secundam uideat primam habere p derelicta, 9suetudo hæc tanq laudabilis est seruāda. 12. di stinc. illud. Si autem electores clericum, quē eligunt, nescirēt beneficiatum in ecclesia, quæ residentiam requirit, tūc nisi ei renunciaret, possent eum refutare, ff. de act. emp. l. Iul. in prin. ¶Item differētia est inter consuetudinem, quæ est, q continuā residentiam faciat, & eam q habet, q nō recipiat bñficium, nisi resideat, b qa primā[b] uī ipso iure renunciare recipiēdo secūdam, q sī residentiā requirit, ut not. ī eo. tuæ. Secūdam autem non uidetur renunciare, cum hoc consuetudo non habeat.

a ¶*Sed non præbendarius. Et sic quis potest esse canonicus sine prebenda. Adde Abb. qui hoc refert in c. cū M. col. v. uersic. quandoque supra de consti.*

b ¶*Quia primam. Ad hoc dictum Inn. hic vide Oldr. Laud. in suo consi. 220. & Petr. de Anch. in consil. 59. incip. In publicis rebelationibus, col. ij. uer. sed hic incidenter, & Cardin. in consil. suo 3. incip. Circa elucidationē, col. q. in prin.*

De præbendis & dignitatib. Rub.

Vemillus [consanguinitatis] 8. quæstione 1. Apostolica.

Non liceat [clericos] hic collige, quòd etiam clericis in minoribus ordinibus constitutis debet prouidere ordinator, arg. 28. dist. de his. Sed Romana Eccl. nō cogit puideri nisi 9stitutis in sacris ordinib. ī. e. cū fm apostolum, & c. eps.

Ratio [propriis] q sibi tanquam proprium teneat, uel hæredibus dimittat per præbendas: non tamē prohibentur hic diuidere.

SVMMARIVM.

1 *Ordinator non cogitur prouidere ordinato.*

2 *An sit necessarium, quòd ordinator, & ordinatus consentiat, quòd de patrimonialibus uiuat.*

Episcopus [titulo] .i. ecclesia [subministret] p qualitate Ecclesiæ, & dignitati Clerici, ff. de ali. & ci. le. l. antep. ff. de iu. do. qro. [de pr̄na] ¶†No. non cogi ordinatorem ordinato puidere p decr. ī eo. cum secūdm, si de patrimonio sustentari ualeat. ar. 1. q. 2. pasto. & c. clericos. tñ non credimus,[c] q q habet beneficium, uiuere debeat de patrimonio, sed de altari, ī eo. cum secūdm. ar. 3. 1. q. 2. pastor. sed ibi intendit auctor canonicis phibere, ne quis de patrimonio auarè thesaurizet, & bona ecclesiæ expēdat. alias aūt bene licet bona sua conseruare hæredibus, & bona ecclīæ expendere. † Paterna] credimus aūt necessarium, q ordinator, & ordinatus expressè 9sentiat, q de patrimonialibus uiuat. aliōquin poterit petere bñficium ab ordinatore, ar. qui altari seruit, &c. ī eo. cum secundum. Alij tñ 9rium dicunt; ar. pro eis hic, & ī eo. tui. & credimus, q alius eps præter pprium nō poterit eum ordinare sine titulo ecclesiæ: qa non licet ei conferre ordines, sicut nec alia sacra, ī de paroch. c. iij. arg. 71. dist. primatus. Item non credimus, q propter hoc patrimonium eius fiat ecclesiasticum, & q alienandum sit cū solēnitate canonica. sed tamen si alienat, ordinator non debet ei prouidere: sed ipse sibi ipsi imputet. si tamen casu fortuito periret, deberet ei sicut alij, prouidere. 7. q. 1. præsentium, & c. pastoralis.

c ¶*Tamen non credimus. Adde Abb. in c. cum esses. ad fi. infra de test. qui refert hoc dictum Inn. & Fel. in c. ex literis. col. ij. in prin. supra de cōstitutionibus.*

Quia in tantum [duas] ī eo. de multa [de multitudine] f. præbendarum, uel ecclesiarum.

Cum teneamur [& beneficium] repete, quæ dixi supra de rescript. mandatum [cōmodè] arg. à 9rio sensu, ergo si non potest cōmodè sustentari, ualent literæ. dic, ut not. supra rescrip. postulasti.

Referente [tuus] scribit ordinario [spoliauit] hoc habuit de consuetudine Archid. ut no. ī de offi. archid. cum satis: tñ in duobus peccauit archid. qa ordinē iudiciarium non seruauit. non n. p sniam spoliauit; q si fecisset, teneret snia. nec deberet sibi restitui ecclīa, cū snia transierit in rē iudic. qa appellatio ad archiepm facta nō potuit extinguere. 2. q. 6. Metropo. Secūdò peccauit, qa ei optionē eligēdi nō dedit [appellauit] & malè nisi qa de spāli 9suetudine erat, q appellabat postpositis mediis ad archiepm ī id, qd est. 2. q. 6. Metropol. & ff. de ap. Imperatores. vel dic, q hic nō approbat factum

archicpi,licet de facto ꝓcesserit [restitutus] cũ non te-
neret appellatio ad eum facta,nõ tenuit restõ [uenire]
siue pendente appellatione,q̃ non tenebat,siue post: qa
non vult allegare suum ius. ideircò tenet excõicatio, s̄
de ap.si duobus,ĩ e.ad hæc [astrinxit] scđò [maluerit]
de rigore iuris esset utraq; priuãdus.7.q.1.si quis cp̃s,
eos. sed hoc est de gratia, supra de transla.c.quãto. ho-
die autem hoc est correctum,ĩ eo.de multa. sed hodie
esset utraque priuandus, si utrãque contenderet reti-
nere, infra eo.de multa, & supra de ęta.& qual.cam te.

MAioribus [diuisionem] ꝑ hoc tñ non prohibemus
de vna præbẽda, si nimis magna esset,aliquid in-
de trahere,& maiorem partẽ eius,si nimis excedit,aliis
præbendis adiicere: q 1 ª nõ intel-
ligitur ꝑ hoc diuidi p̃benda: imò
in suo statu integra manet,licet sit
diminuta in pensionibus,uel redi-
tibus:quia hoc nomen p̃benda no-
men est iuris, & non ꝯstituitur tm̃
ex possessionib. sed ex iure quodã
spãli,cui annexa est præbenda. sed
forte sine aliquo reditu nõ posset
constitui præbenda,uel ius p̃bẽdę,cum non esset ibi,qđ
præberetur p̃bendario. & hac rõne,s.quia non põt cõsti
tui p̃benda sine reditibus,patet ꝙ in ecclesiis,ubi sunt.
12.canoni.non põt constitui numerus 10,uel minor p̃-
bendarum:qa sequeretur,ꝙ vna p̃benda inter plures di
uideretur: sed tñ ibi põt constitui certus numerus pau-
ciorum canonicorũ,q̃ sint præsentes canonici,uel p̃ben-
dæ:qa ibi canonicatus bene residet etiam penes illos,q
modo sunt suꝑ numerum,& moriũ cum eis,ĩ e.cum di-
lectus. Item licet ad vnam p̃bendam non teneat electio
facta de duobus,ĩ eo.tuæ:tñ si ad vnum canonicatũ ua-
cantem, etiam ubi est distinctus numerus canonicorũ,
duo eligant,tenebit electio: qa uidentur renũciare nu-
mero,ar.s̄ de cõsti.cum M.& ĩ eo.c.relatũ,& c.dilectus:
sed numero p̃bendarum non uĩ renũciare, licet plures
ad vnam eligant:qa vna p̃benda non tm̃ consistit in iu-
re,imò in facto, & reditib. Vnde oportet,ꝙ si debet de-
strui,ꝙ ipso facto & expressè destruaĩ; & q eligit duos
ad vnã p̃bendam,non intẽdit eã destruere,ar.pal.decr.
cũ M.¶ Alij ꝯdicũt,& bene,dicẽtes,ꝙ non ualet electio
plurium canon.ad vnam p̃bendam,ut no.s̄ de ꝯsti.cũ M.
ita,ꝙ vna remaneat p̃benda,s.vnus ex duobus electis ha
beat vnã mediã, & alius aliã mediã,ĩ e.tuæ.nã si ex vna
fierẽt duę,hoc non ꝓhibeĩ,ĩ e.uacãte. p̃tereà nõ habet
locũ,nisi ubi prębẽdæ sunt distinctę,ĩ eo.dilecto. Inno.

a ¶ *Quia non intelligitur. Adde Abb. in c. cum M col.iiij.uersi. in gl iij supra de cõsti. & Felin. in d.c. cum M.col.viij.uersic.in glo.in uersi.receperunt.*

SVMMARIVM.

1 *Si Papa pro aliquo scribit post receptionem aliquam à capitulo factam, quis præferendus sit.*
2 *Nunquid receptus in canonicum possit excipere contra literas?*
3 *Receptus in canonicum per literas Apostolicas, quorum præsentationis tempus nescitur, quid agere debeat circa præbendæ petitionem, & uide in num. 4.*

RElatum [uacat] hæc decre.non loquiĩ de iure,
sed de gratia in eo,qđ dicit,ꝙ assignet sibi p̃bẽ
dam,q̃ nũc uacat,uel q̃ primo uacauerit s̃m ꝓ-
missionem suam:qa certum est,ꝙ non ualet ꝓmissio de
p̃benda uacatura. Illud aũt poterat mãdare de iure, ꝙ
ex quo receptus est,ꝙ deĩ ei p̃benda, q̃ cito se facultas
1 obtulerit,ĩ e.dilec.fil.¶ †Sed qd si post receptionem ali
quã à cap.Papa scribit ꝓ aliquo quis præfeĩ? Rñ.is,ꝓ
quo scribit Papa, si iam receptus est; qđ sic ꝓbo. Pri-
mus nullum ius habet in p̃benda uacatura: quia capl̃m
sibi iur in ea ꝯferre nõ potuit: sed receptus in canonicũ
2 ꝑ Papam habet ius, ut no.ĩ eo. inter cætera. ¶ †Vtrum
autem possit receptus in canonicum excipere ꝯ literas,
no.s̄ de rescr.mãdato. sed si ante receptionẽ retẽto pri
mo casu capl̃m ꝯferat p̃bendam recepto à se,tenet col-
latio : qa ille,ꝓ quo scribit,ꝑ literas executorias ante
receptionem nullum ius habet in p̃benda,ut ĩ eo.inter:
sed capl̃m tenetur intãtum ꝓuidere canonico, si ma-
liciosè litigauit ꝯ eum,ĩ e.dilectus fil.G. Si aũt nõ ma-
liciosè ꝯdixissent,tunc nõ recuperaret p̃bendam colla-
tam,pendẽte lite: sed habebit ius in alia,q̃ primò uaca
bit post receptionem suam in canonicũ. ¶ Sed oppones,
hoc non posse stare : qa Papa scribebat tm̃, ꝙ sibi dareĩ
prima uacatura; ergo aliam petere nõ poterit? Rñ. qa
Papa, qñ mandauit, ꝙ reciperetur in canonicum, non
mandauit de certo canonicatu,s.primò,uel secũdò; sed
præcisè mandauit, ut omnimodè reciperet in canoni-
cum; & sicut in literis Papæ præmittebaĩ, ꝙ reciperet
in canonicum,& postea sequebatur, ꝙ assignaretur sibi
p̃benda,q̃ uacaret; subintelligendum est post receptio-
nem in canonicum. ¶ Item alia rõne debet habere pri-
mam:qa hoc ipso,ꝙ receptus est in canonicũ,debet ha
bere p̃bendam, cum se facultas offerret. primam autẽ
habere debet, & aliis ante eum ꝑ capl̃m receptis p̃fer-
ri:qa Papa dispẽsauit cum eo ꝑ lrãs suas, ꝙ habeat ua-
caturam.imò & si aliqui ꝑꝑ Papam recepti essent in ca
nonicos sine p̃benda, pendẽte lite cũ primò, dicimus,ꝙ
istis p̃fertur dũmodò p̃ñtatio suarum p̃cesserit p̃ñtatio-
nem lrãrum aliarum, s̄ de rescr.capitulũ. ¶ Alia rõne
etiam hoc ipsum probamus. nam cum adhuc inueniĩ p̃-
benda uacãs, nec adhuc aliqs in ea habeat ius, & appa-
reat eum alios p̃cessisse in p̃ñtatione literarum, & de-
buisse etiam p̃cedere in receptione in canonicum,& qa
apparet, ꝙ non habuerũt ius ei mouendi litem, cum in
ea succubuerint,& tãdem eum receperint; meritò de-
bet ei p̃ferri:& si post receptionem suã alij ꝯferaĩ, cre-
dimus, ꝙ auferet ab eo,& dabitur primò p̃ñtanti, licet
posterius recepto: qa ex sua receptione habet ipse ius i
ea. & alij posteà recepti, ordine præsentationis serua-
to,habẽt ius in aliis,hoc.s.ꝙ debent aliis præferri; & si
aliis conferantur,reuocantur ab eis, ut no.infra eo.in-
3 ter cętera. ¶ †Sed quæritur,quid dices,si certum est, ꝙ
aliquis receptus est in canonicum,& ꝑ literas Aposto-
licas, sed nescitur tẽpus p̃ñtationis literarum, & iõ ne-
scit, quã p̃bendam petiturus est? Rñ.qa tunc debet di-
mittere in pace oẽs, q habẽt p̃bendas: qa sic uellet age
re ꝯ eos,q habuerunt p̃bendã ante,q̃ receptus esset, cer
tum est, ꝙ hoc nõ põt,ĩ eo.dilectus fi.G. Sed ꝯ illos, q
habuerũt præbendam post suam receptionem, posset i
sed incertum est, utrum ipse, uel aliquis aliorum corũ
receptorum per Papã prius p̃ñtauerit literas. nec tunc
potest petere aliquã, & si certũ sit,ꝙ aliqua de his prę-
bendis sibi debeatur. tñ quia non deberetur sibi ali-
qua,nisi illa,quæ primò uacauit post receptionem suã,
si nullus eum p̃cedebat in præsentatione : uel si præce-
debat eum alius,debet aliam habere & certam seruato
ordine præsentationis,supra de rescrip.capitulum, sed
nescit quã, nec ipse probat, quæ sit illa certa, quæ sibi
debetur,seruato ordine præsentationis; ergo ꝯ quem-
cũq; agat,absoluetur reus: qa ubi dubia sunt iura par-
tium, ꝓ reo interpretandum est, supra de fide instrum.
inter.6.q.5. actor. de uacaturis autem præbendis pote-
rit petere primam, dũmodò nullus sit, qui præcedat in
præsen-

præsentatione Ifarum. si aũt alius pcedat in uacaturam seruabitur ordo prædictus, & hoc rõne præsentis decr. quæ dicit, q ex quo receptus est in canonicũ, debet habere præbendam. j.e. dilectus fi.G. ¶ Imò dicunt quidã, q ét si certũ esset, q si uellet agere ɔ certam personam, q obtineret de unius iure: tñ, quia execrat lites prælegit ordine suo unã de uacaturis, qđ pôt, dũmô talis sit, q si esset in eo statu, quod si nulla ei præbenda delata esset, oẽs alios, q expectant, præcedere, deberet de iure. & hoc probo: qa per taciturnitatem huiusmodi nullũ fit aliis præiudiciũ, cũ ét si aufert primò suam præbendam, primus præferet etiam expectantibus uacaturas.
4 ¶ † Sed dices, iste sic receptus habet ius in prima præbẽda, ut dictum est, & no. j.e. inter cetera, & eodẽ mô pôt petere secundam, ergo habet ius in duabus. Rñ. q uerũ est, q habet ius in prima: sed recepta secunda perdit illud ius, & transit ad eũ, q proximus est post eum. nam q prior est tpe, debet esse potior in iure. s. de maio. & obe. c.1. & dicunt quidam hoc esse uerum, si scđs fit receptus in canonicum autoritate Papæ, & pp hoc habeat ius in secunda præbenda, & hoc dicunt ar. præa l. decr. de maio. & obe. c.j. ¶ Alij intelligunt, q si scđs receptus est, & p hoc est sibi ius quæsitum in scđa præbenda: q tunc nõ poterit primò receptus petere scđam præbendam: qa nõ licet collatori alterius ius in alium transferre. sed si secundo non esset ius quæsitum in scđa præbenda, puta qa nõ esset receptus in canonicũ, uel esset receptus, sed non autoritate Papæ, tunc conferenda esset præbenda tñ primo, ar. quia si præbenda inuenit uacãs, & nec primus habet ius, nec scđs, melius est, q primò assignetur præbenda, quæ est expedita, & secundo detur præbenda quæ est in lite. imò plus uidetur, q si aliquis habuisset præbendã unam per x. ann. & modo spoliatus esset ea de facto, uel de iure, forte q alij debebatur, si mô aliqua inuenitur uacans, danda est sibi & non aliis, pro quibus scriptum est, arg. 7. q. 1. pastoralis. [Secundum promissionem] ad idem etiam sine promissione tenetur. j.e. dile. & s. de consti. cum M. promissio. n. sola sine receptione in canonicum reprobať. j. de conceſſ. præben. uel ec. nõ ua. c.2. & etiam cum receptione. s.e. relatũ [Careat] si uacat, uel alias ei potest de communibus prouentib. prouidere. s. de consti. cum M.

Avaritiæ [portiones] Forte aliquas res cões habebant monachi cũ ecclesiis suis, & ipsarũ ecclesiarũ portionem monachi abstulerãt. & is est sensus. monachi suas portiones augebant, & portiones uel reditus, quos clerici percipere consueuerunt, monachi diminuebant, & hoc sonat litera. uel portiones dicit præbendas quæ consueuerunt clericis assignari. ¶ Consensu] si aũt eius consensus interueniat, secus, ut j. de ecc. ædi. ad audientiam. j. de exceſ. prǽla. sicut. 16. q. 1. sicut duo; & similiter prælatus non potest facere clericis non consentiẽtibus, ut dicta decr. ad audientiam, ar. 56. dist. satis peruersum, & si sine causa consentire nollent, cogendi sunt ar. de his, quæ fi. à ma. par. ca. c. ult.

Significatum. Ita dicunt quidam, & bñ: quia hic fuit statutum. & ideò à sinonia excusant. de hoc no. s. de ele. significasti. [Dimittere] sine peccato. & non poterat dimittere. s. de renun. admonet [Præbendæ] s. officium, quod sibi faciendum imminet per annum, alij delegare faciendum cum præbenda; & hoc est, qđ in sequentibus confirmat [assiduè debeat eatenus.] ¶ Nota pacta inter partes facta postea confirmari uel interpretanda à iudice, uel temperanda. nam cum dictum esset inter partes q omni die cantaret missam de S. Maria & in confirmatione dr, q cãtaret missam simpliciter, nõ adiecto, S. Mariæ insuper addit, salua honestate. s. & deuotione. Iterum cum dictum esset, q non liceret ei dimittere ecclesiam, in confirmatione dr, cã uoluptatis, siue ad aliã trãsire. non credimus tñ, si aliquid esset in pactis à iure tolerabile, q illud liceret à confirmatore commutari sed hęc immutatio non propriè pôt dici mutatio, sed interpretatio. ¶ Alij tñ dicũt, q si pacta respiciũt tm religionem, sicut est cantare missam de S. Maria, q licet superioribus eam mutare, sicut hic, ét si sint licita, sed si respicerent tpale commodum, non liceret superiorib. ea mutare, dũmô licita sint [honestate] qa forte non deceret eum celebrare cum uilibus ornamẽtis, uel in calice æreo [deuotione] quia non deceret eum celebrare si p somnũ polutus esset. 6. dist c.j. uel q bis celebraret in die, de ɔse. dist. 2. sufficit [hoc illi] diuinũ officiũ qđ est idẽ, ac si diceret, sibi nõ licet ad aliã ecclesiã trãsire [uoluptatis] causa aũt religionis potest. j. de reg. licet.

SVMMARIVM.

1 *Religiosi, ubi tantum ius patronatus habent, non possunt augere neque censum, neque pensionem, & in nu. 2.*

De monachis [hospitalitatem] solitam & congruentẽ. oẽs aũt recipere nõ possunt, ar. 85 di. Florẽtinũ. 42. dist §. j. & si talẽ portionẽ nolint assignare, eps aliis conferret ecclesiã. s. de sup. neg. pla.
1 sicut. ¶ † Assignatum] ubi religiosi solũ ius patronatus habent, neq; censum, neq; pensionem possunt augere. s.e. auaritiæ. s. de pa. cum clerici. j. de censi. prohibemus imò plus uidet, q si habens nouum ius patronatus non solum non debet augere censum, sed nec etiam habere, quis posset rñderi, q licet patrono ex pacto aliquid re-
2 cipere. 18. q. ult. Eleuthe. ¶ † Nos credimus, q abbas, uel quiuis alius clericus ab ecclesia, cuius est patronus, nihil accipiet, nisi censum solitum. j. de censi. prohibemus. nam si episcopo hoc non licet. 10. q. 3. quia, & c. se. 18. q. 1. c. t. quo licebit abati? & hoc quod dictum est, habet locum, ubi possessiones pleno iure transferuntur in ecclesiam ædificatam. ¶ Si uerò proprietas possessionum non transfertur, sed remanet penes ædificatorem, ita tñ, qđ ædificata ecclesia habeat utile dominium sub certa pensione, quam reddat ædificatori, uel ét sine pensione, & sic uidet sonare hic, & 12. q. 2. bonæ, ubi uidet dicere, q eps certam partem census transferat in monasterium, quãuis non negent, & proprietatem rerum transferri posse. j. de dona. apostolicæ, & tunc non licet augere pensionem, & si fiat, punitur. s. de pac. cum clerici. nisi fiat cum autoritate episcopi. & episcopus nunquam consentire debet, q reditus soliti clericorum minorentur s.e. auaritiæ, & nisi ita prouideat, q clerici hospitalitatem seruare possint, & epo de iurib. epalibus rñdere, ut hic, & j. de censi. præterea. s. de sup. negl. prǽl. sicut. & in hoc casu intelligunt. e. quæ dicunt, q debet rationem reddere abbati de temporalibus. 16. q. 2. sane. j. de capel. mo. c. 1 dicunt tñ quidam, & non malè, q ubicũq; aliqui habent ecclesias ex propria fundatione possunt exigere rationem de temporalibus, & ét addũt quidã, q possunt augere pẽsiones. & sic intelligũt. c. hoc.

Ad hæc licet [uel diuersis.] j. eo. de multa, ubi notatur.

Præterea [utraque] & malè. j. de relig domi. ne ui t quia ét de uoluntate abbatis, & consensus hoc fieri non pôt, ar. s. de elec. constitutus. [Altero] de hoc no. s. eo.

 s.eo.referente,tamen id,quod ibi diximus, non credimus locum habere in religiosis, qui proprium uelle nõ hñt.12.q.1.non dicatis,& q hic sibi data est optio eligẽdi gratia fuit: quia tantum ultimum quod receperat & accipere poterat,auctoritate primi prelati, tenere debebat.21.q.2.si quis iam:& de hoc no.s.referente.

S V M M A R I V M.

1 *An ecclesia plures debeat habere sacerdotes curam animarum gerentes.*

2 *Item an in una ecclesia plures esse possint prelati.*

Cum nõ [ecclesia] & ita vr, q nõ loquit de ecclesijs.sed q de pbẽdis loquatur apparet.j. ubi dicit locum, quasi non sint ecclesiæ. ¶[Vnius].j.
1 eo.de multa.nec una ecclesia debet habere plures sacerdotes.21.q.2.ca.sicut. 16.q.1. in apibus. unus eñ debet esse super alios,qui curam habeat animarum.& si alicui contingat,q in una eccl'ia plures ibi sint sacerdotes, q pariter habeant curam animarum totius parochiæ, nõ est ꝯ ius:quia ipsi non sunt prælati,uel sponsi,nec aliqs eorum,sed episcopus, uel alius superior erit prælatus eorum: & licet habeat prælatũ, tñ sunt collegium:[a]quia ad esse collegij non exigitur,q ibi sit prælatus
2 ar.ff.q cuiusq; uni.l.j. ¶[Item benelicet in eccl'ia esse plures prælatos s'm diuersa,sicut in una eccl'ia potest esse arch. qui præerit in his quæ ad iurisdictionem suam pertinent:& archipresbyter in alijs, & sic de cæteris.Item non est ꝯ ius,si in eadem ecclesia plures sunt prælati, sed unus sub alio,sicut apparet in episcopo,qui est prælatus in omnibus ecclesijs;& tñ singulæ habẽt singulos plãtos.Sed hoc est ea rõne:qa una potestas est sub alia. ¶Vel dic ipsum collegium dr prælatus singulorum, & prælatus in administratione tam tpalium,q̃ spiritualiũ ar.s.de of.ord.irrefragabili.quam administrationem p plures sacerdotes põt facere.& si est consuetudo,q capitulum committat curam istam animarũ,quibus uult,& q eos mutet, qñ uult nõ dicunt,[b] illi sacerdotes habere curam animarum. si autẽ perpetuò daretur à capitulo , uel ẽt à quocunq; alio, uel ẽt hoc ipsum de consuetudine est,q quicunque sacerdos est, qui curam hẽat animarum populi illius ecclesiæ, nec potest ab ea remoueri sine cã,videtur, q censendus est iste sacerdos iure sacerdotis habentis curam animarum, siue ut proprius sacerdos, siue ut Vicarius, suprà de fil.presb.constitutus.C.de manumi.l.j. [Locum habere] quod facere non debet regulariter:causaliter secus aliquando obtinet,puta si dispensetur,lxx.distinct. sanctorum.Item si ecclesiæ sunt pauperes.x.q.iij. unio. itẽ si non inueniantur idonei clerici pro ecclesijs singulis. xxj.q j.c.j.Item si una sit intitulata , alia commendata.xxj.q.j.qui plures.Item si una pendet ex altera, suprà.de ætat.& qualitat.cam te. [duabus] si uis exponere locum pro præbenda, dic q tales erant præbendæ, q residẽtiam requirebant.suprà ti.prox.c.ult. [Dissentientibus] forte iste presbyter noluit consentire, nisi haberet utrũque postea autem mutato proposito noluit consentire,sed alij nolebant.unde dicitur; q cũ eorum scandalo non petat, suprà de elect.cum inter canonicos.17.q.1.quàm periculosum.

a ¶Sunt collegium. hoc dictum Inno. allegat Fel. in proæ. Grego. 2. uers. tertio fallit. & uide eũdẽ Fel.in c. ex literis,col.2. uers'us finem.suprà de const. ubi allegat hoc dictũ tenentes & ipsi contra dicentes & refert ẽt Abb.in c.i. col. ij suprà de ele.& Car.in consi.30.inci. in hoc dubio,col.2.in prin.

b ¶Non dicuntur Illi sacerdotes.pro intellectu uerborũ Inno.hic uide Fel.in c.ex ite ris col.7.in prin. suprà de const.

S V M M A R I V M.

1 *An successor teneatur de facto prædecessoris sui.*

2 *Ordinator depositus,uel qui resignauit episcopatũ, an teneatur clericis à se ordinatis exhibere uictus necessaria.*

3 *Nunquid ordinatus,qui negligit petere ab ordinatore,possit postea petere à successore.*

Cum s'm.[A cleros].12.q.1.cum portio. [Irritas].lxx.dist.neminem.§.quo ad excusationem
1 [Successores] tenentur de facto prædecessoris pp opprobrium paupertatis clericorum.xciij.dist. diaconi,& quia fauorabile est augere numerum clericorũ, suprà de const ex parte,de consa.dist.j.uasa.25.q.2.quæ ad perpetuam,& q.2.quicunq;,quæ ap.Item quia pauperibus clericis in uita clericorum prouidere potest. 16. q.1.possessiones.& ordinando sine titulo tenetur, & vr concedere sibi uitæ necessaria, quousq; sibi prouideat. Item quia omnia bona clericorum sunt pauperum. 16.
2 q.1.qm.1.q.2.c.clericos.c.pastor.¶[Dicimus tamen, q si ordinator resignauit episcopatũ, uel depositus est, & habet unde clericis à se ordinatis sine titulo possit dare uitæ necessaria,ipse ad hoc compellatur, & non successor:& sic factum fuit in Ambia.& est ar.ad hoc, quia si præsentator prius teneretur prouidere talibus , quã ordinator,ut hic colligitur argum.à contrario sensu, quare non eadem ratione prius non cogeretur, ordinator,qui non solum ordinauit, sed etiam sibi præsentauit?nam de talibus loquitur,ubi non fuit alius præsentator:quia tunc præsentator tenetur: imò plus uidetur q ordinator dum uiuit,si habeat de ,pprio,cogi põt,ut sibi ꝯstituat,uñ perpetuò uiuere possit. vr ẽt,q hæredes sui ad hoc teneant:quia ex quasi ꝯtu est hæc obligatio inter ordinatorem,& ordinatũ,& iõ transit ad hæredẽ,
3 inst.de obl.q̃ ex quasi ꝯtu.¶[Sed nunquid, si ordinatus negligit petere ab ordinãte, dum est potens in diuitijs proprijs assignare sibi necessaria,potest postea petere à successore.uidetur q sic,cum hæc decret. concedat sibi hoc ius sine exceptione ista.[Pñtatę] secus,si alius præsentasset,& examinassent.liiij.dist.de antiquis,si seruus. 24.dist.qñ,& de hoc no.s.de æta. & qua.& or.præ.accepimus.hic apparet,q præsentati ab alijs episcopis & exẽptis non debent examinari ab ordinatore,quia eis prouidere non tenetur.si tamen sciret eos criminosos, peccaret si ordinaret.[Citatio] nota. in hoc casu sufficere aliquem citari legitimo, quo non comparente potest procedi ad examinationem, & condemnationem [Assecutus] per te,uel quemuis alium.

S V M M A R I V M.

1 *Persona,non res,uel præbenda obligantur ex mandato.*

2 *Beneficium alterius fraudulenter recipiens priuatur eo.*

3 *In beneficijs,cæterisq; spiritualibus speciale est,ut facta permutatione à quocunque peti possunt.*

Inter cætera.[resignatiõe.]¶Nos credimus hãc resignationẽ tenere,& collationẽ epi nõ ualere & iõ cum ex cã facta sit renunciatio , & auctoritate

ritate Papæ.non tenet quicquid ꝯ factum fuerit, non uf tenere talis renunciatio facta sub modo & spe aliam cõ sequẽdi præbendam,si postea sibi non conferatur, ficut nec spes possessionis transit sub modo facta,nisi modum sequat.ff.de acqui.pos.quod absenti.§.si quis,& l. si me. s.decresti.spol.olim.sed quid,si postquam Papa mandauit alicui dari præbendam,eps alii det.uf,ꝙ ualeat collatio epi.j.de his,quæ fiunt a ma.par.cap.ex ore.nam li cet iudex ꝑ sententiam pignus constituat,non ualet,nisi in possessionem inducatur.ff. de pigno.act. nõ est mirum.¶ † Item ex mandato obligant personæ, non res, uel præbendæ, ar.ff.polli.l.ij.ff.de ꝯh.emp.l.ul.in fi.& l. ij ar.ꝯ j.de op per tuas.infra de noui.ope.nun.c.j. ff. ad l.Fal.dolo. ff. de eden. quidam & bene dicunt quidam collationem epi,tenere,licet sit puniendus.j.e.dilectus fil.Si autem decerneret irritum,quicquid ꝯ fieret, tunc non tenet collatio. ff.de leg.j hoc modo.C. de re. alie. non alie.l.sancimus sed oppõnis prædictis,quare hic nõ tenet collatio epi?Rñ.quia fraudulenter facta fuit,& alias solutiones collige ex gl. s. [retractata] f. collatio

2 præbendæ facta.P.¶ † Præterea retractata fuit petitio hic porrecta.P.& omnia acta ꝯ eum habita, cum nulla sibi ꝯ eum actio competeret ex permutatione tali. C. de per.re.precibus.& tñ quamuis contra P.non cõpetat actio.tñ quia fraudulenter bñficiũ alterius recipit,priuat eo.& etiã forte si fraudulẽter non fecisset, tñ priuatur, fraus ipso facto interuenit,& qa talia non recipiunt interesse,ad quod agi possit,& debeat ꝯ fraudulentũ collatorem.C.de rerum permu.rebus nec etiam ad beneficium,quod resignauit,agere põt,cum illud non habeat ille,ꝑ quem permutatio impeditur,& cũ omne ius hic amiserit renunciando,ar.7.q.1.ꝗ periculosum.C.de in offi.test.commota alias omnimõ & iustum sit ei succurri. Põt dici hic.ꝯ.P.actionem cõpetere de dolo.ff.de do

3 lo,& eleganter. §.seruus.¶ † Item põt dici speciale esse in beneficijs & spũalibus,ut à quocũque peti possint facta permutatione, & maxime auctoritate Papæ posset ẽt dici,ꝙ in permutatione iurium, qualis est permutatio beneficiorũ post,ꝗ interuenit auctoritas superioris, statim ius hñt in iuribus permutatis permutantes,secus est in rebus corporalibus permutatis.¶ Sed quæres,quo modo huic P.ablata est præbenda,f.quæ sibi uacans col lata erat,& ab eo.f.epo,qui conferendi potestatem habebat?rñ.hoc iõ esse,quia eps hoc facere non poterat, nisi auctoritate dñi Papæ.f. permutationem præbendarum.unde conferendo præbendam alij excessit fines mã dati.unde nõ tenuit.s.de of.del.cum olim. uel dicas me lius,ꝙ Papa hic negocium permutationis ad se reuocauit.uñ in rebus illis,quæ in permutatione ueniebant,re uocauerat omnẽ iurisdictionẽ ab ordinario, & ad se eã traxerat,ar.s.de of.dele.licet.3.q.6.dudum. ¶ Item factum est hoc ꝑꝑ causas notatas in gl.f.collatio.& ꝑꝑ id quod dicit hæc decr.credimus, ꝙ si aliquis auctoritate literarum Papæ receptus sit in canonicum alicuius ecclesiæ, & capitulum postea pbẽdã huic debitã alij assignet,nõ ualet huiusmodi collatio . nã cum sit receptus in canonicũ auctoritate Papæ,& ipsi pro parte impleuerunt mãdatum eius.f.recipiendo ipsum in canonicũ,uiderent consensisse,ꝙ totum impleant.i.ꝙ præbendam assignent,cum se facultas obtulerit,& ita uf remisisse negocium ad Papam uñ,si ꝯ fieret,deluderet mandatũ Papæ,& impediret remissio,uel reuocatio huius beneficij, quam Papa fecisse uf,ex quo canonici consenserunt, & habebit actionem de dolo,uel condi.ex hac decr.uel officium iudicis ꝯ quemlibet possessorem , ficut hic Papa enim non debet sustinere,ꝙ sibi deludatur,uel ꝙ sua reuocatio impediatur.j.eo.dilectus fil.s.de postu. bo: me. ij.de of.dele.licet & idem dicere uf & eadem rõne,si mãdatum esset eis,ꝙ reciperent licet ẽt ipsi ꝯdicerent,& ẽt excõicationẽ sustinerent,dummõ non appellarent quia & tunc uf mandatum transisse in rem iudicatã.s.de sen. & re iudi.quod ad cõsultationem secus autem,si appellassent uel si conferrent bñficium ante ꝗ mandatum reciperent,quia tunc bñ teneret collatio huius beneficii, qa nondum consenserunt canonici collationi Papæ,nec est negocium reuocatum ad Papam.j.e.c.dilectus. Item secus est,si capitulum aliquem recepisset in canonicum sine præbenda.nam tunc non credimus, ꝙ ille sic receptus habeat actionem contra possidentem.¶ Et est rõ di uersitatis quia hic nihil ad se Papa reuocauit nec canonici aliquid ad eum remisisse uidentur,nec consensisse, ꝙ remitteretur sed tñ pœnes se ptãtem præbendæ con ferendæ tenuerunt.item ẽt ipsi,si uellent,nõ possent ali quod ius conferre in præbenda uacatura. j. de concef. præben.nulla sed qñ Papa scribit pro aliquo,ꝙ conferant,tunc ualet collatio iuris in futura præbenda[Dedimus] hoc quod sequitur,de gratia loquitur,sicut patet in integra. [Potest] 7.q.1.præsentiam. ff. de pi.act. eleganter.§.si reprobos ff de leg.j.filius.§ si quis de lega.iij.mortuo.§. Labeo.ff commo.in commodato.§. pe. ar.contra.ff.de ædi.edic.l.ad res.ff.de adimen.leg. relega.& intelligo primã uerã .ubi recipiẽs bñficium nesciebat alij debitum alias secus.ff.de act.emp.& uen.l.j. de contrahen emp.& uen.liberi.

SVMMARIVM.

1 *Nunquid liceat uni plures habere præbendas sine peccato, & uide in nu. 2. 3. & 4.*

Cum iam dudum. [de bithynia] iste petebat confirmationẽ electionis factæ de se in ecclesia Si chuneñ.sed ꝯ quia iam erat eius electio confirmata,& iterum confirmatio cassata, ut statim sequitur. so.confirmatio cassata fuit ꝑꝑ defectum ordinis,f.qa ꝑ cessum erat non admisso cõtradictore,in aut. de sanctis. epis.§.si quis autem & ideo saluum remanebat ei ius qsi tum ex electione.uel dic,ꝙ contradictor petebat confirmationem cassationis,non obstante app.j. de bithynia, & ad iustificandum petitionem suam proponebat, quæ

1 sequuntur.¶ † Præbendarum] hic dr,ꝙ quis plures præbendas habere non possit sine peccato.s.eo.cum nõ ignores 70.dist.sanctorum.13.q.1.c.1. 80.di.epi.16.q.1.presbyteros.j.de concef.præben.uel ec.non uacan. literis, ar.ꝯ.de excep.cum ecclesiasticæ. item ꝯsuetudo ꝯria est.¶ So.dicunt quidam, ꝙ de iure cõi hodie licet habere plures præbendas,& plures canonicatus, cum constitutio,de multa tñ prohibeat de dignitatibus, & curis, & non de præbendis.¶ Si.n. Papa utrobique pariter idẽ uoluisset,utrobique idem pariter prohibuisset. & dicũt c. sanctorum,loqui sm antiqua tpa hoc c.non ꝯdicit qa licet prædicti concedant plures præbendas,non tñ mul titudinem,quæ sonant in uitium, & sic intelligunt omnia.c.ubi prohibent plura beneficia, uel de beneficijs habentibus curam animarum. ¶ Alij inhæret.c. sanctorum,dicentes,ꝙ quis plures præbendas habere potest, sed non erit canonicus,nisi in una. nam rõne canonicatus debet seruare statuta prioris ecclesię,& ordines ab epo illius ecclesiæ accipere, & electionibus, & ordinationibus illius interesse,& ab eo iudicabitur,non à secũ do

do,ar.72.dist.c.1.& 2.per totum,nisi conueniretur sup
beneficio secundo,uel rõnę maleficij cõmissi in secunda
diœce.arg.s.de so.compe.sane,& c.postulasti. C. ubi de
cri.agi,opor.auc.qua in prouin.C.ubi in rem actio. l.ij.
2 ¶ † Tu autem dic,ꝙ quis & canonicus, & prębendarius
põt esse in pluribus ecclesijs? Sed contra hanc opinionẽ
obiicitur de absurditate,quæ sequitur quia unus præla
tus præcipiet,ꝙ fiat sacerdos.alter ꝙ remaneret in dia-
conatu:unus præcipiet,ꝙ negocia suæ ecclesiæ ,ꝓsequa
tur in curia regis:alius præcipiet, ꝙ negocia alterius ec
clesiæ suæ in curia Papę prosequatur,unus uocabit ad
electionem faciendam,alter mandabit,ut stet ad seruiẽ
dum ecclesiæ & nemo potest duobus dominis seruire,
ar.27.di.c.2.& 21.q.1.c.1.¶ Sed tu dic,ꝙ primo obediẽ
dum est,quia secundus eum eligendo saluo iure primi
recepisse intelligitur,ar.s.de confir.uti.uel inuti.c.ul.s.
de iureiu.tua j.de reli.do.quia monasterium,nisi forte
in secunda ecclesia essent aliqua facienda, ubi esset ne-
cessarius,nec prima sentit incõmodum uel si sentit,mo-
dicum sentit.nam tũc agendum esset cũ superiore, ut eũ
cogeret dare licentiam, & forte si mora esset periculo-
sa, ipsemet posset uenire ꝯ mãdatum. non.n.est maliciis
hominum indulgendum.ff.de rei uin.in fundo.& intelli-
ge uerum,ubi neutra earum,uel alterutra requirit resi-
dentiam alias si utraque requireret,dic ut no.s.de cle.
non resi.in præal.c.ul.¶ Ad illud c. sanctorum, respon-
de:quia in una ecclesia tm̃ debet intitulari,i. denomina
ri,ut dicit in eadem di.c.1.& simul in prin nõ dẽt in plu
3 ribus intitulari. ¶ †Sed ex postfacto bñ licet plures ha-
bere,quæ tamen non erunt eius.tituli , quia cum factus
sit clericus unius epi ad titulum unius, non interim fiet
clericus ad titulũ alterius,& ordines tm̃ ad titulũ prio-
ris recipiet.posset tñ dici,ꝙ utranque habeat intitulatã,
& uterque eps poterit dare ordines sibi,arg.ꝯ s. de ele.
dudum ij.circa fi.nec obstat,ꝙ nedum clerico , sed nec
laico alterius epi licet conferre ecclesiastica sacramen-
ta.j.de pæ.& remis.omnis.j.de paroc.& ali.paroch. c.2.
& 3.& 4.¶ So.ex quo ꝑ electionem canonicam factus est
canonicus ecclesiæ alterius epi,iam factus est ei subdi-
tus, & ideò non est dicendus ordinare clericos alterius
epi,sed sui. potest enim,ut dictum est,esse clericus plu-
rium eporum.Item nec obstat 71.dist.primatus.ubi dr,
ꝙ nedum clericum,sed nec laicum põt recipere sine cõ-
mendaticijs literis sui epi. ¶ Dic tu illud uerum esse ad
ordines sed ad præbendam bene dabit sine eius lr̃is uel
dic illud loqui de ignotis clericis,uel laicis. In clericis
autem notis ad quid frustra literæ requirentur? Sed nõ
prohibetur,quin canonicus,& iura canonicatus,& præ-
bendam in utraque retineat.qđ enim in eodem capitu-
lo 70.dist.sanctorum,sequitur,ꝙ in dispensatione epi nõ
potest fieri præbẽdarius in diuersis ecclesijs.non ob.uo
luit.n.ibi auaros notare,qui præbendam , uel bñficium
petebant non ꝑꝑ Deum , sed ꝑꝑ fructus quos cum tali
intẽtione nec de iure communi,nec de dispensatione te
4 nere possunt.¶ †Sed si quis in habendo plures canonica-
tus,uel prębendas non attendat propriam uoluntatem,
sed Dei,& non proprium honorem,sed onus,hic sine di
spensatione accipiet plures præbendas, quę non reqrũt
residentiam,arg.8.q.1.c.in scripturis , & c. qui epatum.
Et ad idem facit idem capitulum, quod dicit , & qđ põt
epi dispensatione fieri ,ut posit canonicus esse in pluri-
bus ecclesijs,uel loquitur in ecclesijs residentiam requi
rentibus.qđ uerũ est,ubi ꝑsona bona est,& industriosa,
& literata,quę melius sciret & posset regere duas eccle
sias,uel decem,quam alius unam.Hoc.n.ꝑꝑ ecclesias fit
non ꝑꝑ personam,& hic communis utilitas præferť pri-
uatæ.7.q.1.mutationes.sic etiam dicimus in præbendis,
ut plures ꝑꝑ honorem Dei dentur,& dari possunt , non
ꝑꝑ honorem personæ,quia status &c.61.dist. miramur.
[Ante] s.de elect.qualiter.[Confirmationem] dicebat
enim ille,qui excipiebat , ꝙ confirmatus esset ibi forte
ab ordinario,& postea ipsa confirmatio cassata per su-
periorem forte,ad quem fuerat appellatum,& ipse post
cassationem ministrauit, quòd indignus erat promotio
ne,arg.suprà de ele.per inquisitionẽ sed potes ex parte
ista intelligere,ꝙ uel fuerat appellatum , uel negabat
cassationem confirmationis nam si cassatus fuisset , &
non appellasset,ulterius non audietur , & si non admi-
nistrasset .

SVMMARIVM.

1 *Receptio canonici quo casu dicatur uitiosa, & non ualere.*
2 *Canonicus an possit esse quis sine præbenda.*
3 *An semper portio peti possit,ubi non sunt priuilegiata.*
4 *Non debet canonicus esse sine præbenda,uel beneficio.*
5 *Vbi præfinitus est numerus canonicorum , & præbendæ non sunt distinctæ habebũt canonici ultra numerum recepti partẽ de uictualibus,quæ in mensa ueniunt.*
6 *Portio an sit idem,quod præbenda,& quid sit portio.*

DIlectus filius [participatione] i.uoce in capitu-
1 lo,& consimilibus. ¶ † Proximo] hoc uř cõtra
rium eius,qđ diximus.s.de consti.cum.M.s. qa
qñ unus actus tm̃ interuenit & receptionis in canonicũ
& promissionis præbendæ,ꝙ tunc uitiosa est receptio &
nõ ualet.sed hic fuit tm̃ unus actus,quia simul facta fue
rat & receptio,& promissio,& tñ receptio tenet.So.nos
non intelligimus unum actum,quia simul facta sint, sed
quia simul deberent sortiri effectum.i.quod tunc tantũ
habeatur pro recepto,& iura canonica adipiscatur,cum
præbenda uacabit,& cum ea sibi dabitur quia tunc non
est tm̃ promissio præbendę non uacantis,sed est etiã pro
missio canonicatus non uacãtis sed si actum esset, ꝙ sta
tim habeat iura canonicatus.licet incontinenti dicat,&
protestetur expresse, ꝙ tm̃ primo uacaturam præben-
dam habebit,non est uitiosa receptio.& ideo tenet. Sed
promissio uitiosa est;& ideo non tenet,ut hic,& s.de cõ
2 sti.cum M. ¶ † Item hic habes,ꝙ licitum est recipere ca
nonico sine bñficiis,& simile.j.e.dilec.j.de concess.præ
ben.uel ec.non uacan.cum super. Sed contra in eodem
e.ubi dicit,ꝙ non debet esse canonicus sine præbenda itẽ
non debent plures clerici institui in ecclesijs , quam de
ecclesijs uiuere possint.j.de insti.c.j. item hæc receptio
uř fieri in fraudem uacaturarum so.bñ licet recipere ca
nonicos sine beneficijs,ut instruantur in moribus & offi
cis ecclesiasticis , & ut seruiant prioribus canonicis &
ecclesijs s.de maio.& obe.statuimus.sed si sine cã faciãt
superior cassabit,& maxime si multos facient , ut ff.de
ua.& extraordi.co.l.j.§.in honorariis, & l.seq.& l.ii. &
3.& hoc etiam si probatur,ꝙ constat prædictis rõnibus
hoc esse illicitum,nisi cã subsit.ergo ad officium iudicis
pertinet illud cassare,nisi iusta cã subsit,insti.de offi.iu.
[Defraudetur] si opportunitas est dandi alioquin expe
ctabit opportunitatem.s e.relatum.s.de consti.cum M.
j.de concess.præben.uel eccl.non uac.cum super hæc au
tem opportunitas nec semper est,qñ uacat prębenda,&
aliqñ est sine uacatione præbendæ,ut no. j.de conces.ꝑ-
ben.uel eccle.non uac.accedens.¶ Præbendam] quæri-
tur autem,an hic canonicus posit petere præbendam,
primam,

primam. quæ uacauerit, an sit de gratia, qđ hic dicitur, & uidetur, q canonicus ius petendi eam non habeat. q si hoc concederetur, per eósequens aperiretur uia uacaturis. respon. q ubi præbendæ sunt distinctæ, nullum ius habet in canonicatu sic receptus, l. non uacante præbenda ad petendá eam. & quod hic sit, de gratia est, & de honesto contra, suprà de const. cum M. nam ibi dicitur, q canonici recepti sine præbenda habent ius ad petendum fructus superexcrescentes; ergo eadem rône & ad præbendam, quæ uacauit. respon. aliud in fructibus excresentibus: quia illi rumpunt priuilegia. & ita cum ruptum sit priuilegium, cõiter pbendam perciperet cum alijs, cum sit canonicus. & aliud in præbenda quia p eius uacationem non rumpitur priuilegium & idem, q dico in præbenda, dico et in portionibus priuilegiatis; puta qa priuilegium dicit, q tm certæ portiones fiant de redditibus eccelæ. nam hæ portiones quo ad prohibitioné uacaturarũ eodé iure censendæ sunt cũ pręben da, cum decr. j. de concess. præb. uel ec. non uacan. c. ij. non tantũ prohibeat præbendas uacaturas, sed etiam ministeria, & ecclesias, & idem intelligendũ est de altaribus & oib. fructibus ecclesiasticis. & hæ portiones bene pñt dici præbendæ & reditus sed si non essent ibi portiones priuilegiatæ, sed tm consequentes ad numerũ canonicorũ tunc bene dicerem, q si est electus in canonicum ultra numerum, q bene potest petere portionem, & si non uacet præbenda, uel canonicatus, uel portio: quia ex quo rumpit priuilegium canonicorum, eodem modo & in numero portionum. ¶ Et rõ diuersitatis est: qa per hoc accessoria est portio; & iõ sublato principali tollit & accessorium. s. de const. trãslato, cum suis cõcor. sed in ã'io casu & numerus canonicorũ est principale, & numerus
3 portionum est principale. ¶ † Et quod diximus, qđ ubi non sunt portiones priuilegiatæ, quod statim pót peti portio, intelligo, nisi aliter obtineat de consuetudine, sicut est in urbe. nam cum ibi obtineat de consuetudine approbata, quod habeat canonicos sine portionibus, & quod non tenetur sic receptis dare portionem intra certum tempus, imò aliquando differunt usque ad annum, aliqñ usque ad duos, uel plures annos, hi non possunt petere portiones, quamuis moriantur canonici. & de hac consuetudine loquitur, suprà de const. c. si. & j. de iure patro. postulasti. Item dicimus ratione eiusdem cõsuetudinis, & si non sit ibi certus numerus canonicorum uel portionum. [Facultas] sed nonne, quod irritauit, confirmat. s. promissionem uacaturæ? respon. non illud tamen dicit, q dixerat, quia addit de quotidianis distributionibus dandis. uel dic, q hic non mandat, q si in posterum offerret se facultas, quòd daretur ei præbenda: sed cum tunc, scilicet quando Papa has literas dedit, dũ esset facultas, q statim detur ei. & sic hoc uerbum, obtulerit, est præteriti temporis. uel dic, q si futuri temporis: & tñ aliud est, q mandat, s. prouideri, cum se facultas obtulerit, q licet, q pluribus modis pót contingere, s. propter reditus superexcrescentes, uel pp donationem nouam, de qua possit fieri noua præbenda. & aliud, quod cassat, scilicet uacaturæ præbendæ expectationem, quod non licet, infrà de concess. præben. uel ec. non uacan. c. ij. argum. ad hoc. j. c. allegato, accedens, uel dic, q hæc est intentio decret. prouidere, ne aliquis canonicus, nihil temporale habeat pro beneficio. & hoc uidetur sonare hæc litera, ubi dicit, quod composuerunt, quod participationem haberet spiritualium,
4 sed nullus fructus præbendæ. ¶ † Item & ibi indignum est, ut sit canonicus, & præbendæ beneficio defraudetur.

& in ambobus locis sumitur præbenda non pro iure præbendæ distinctæ, sed pro qualibet re, quæ præbetur ad sustẽtationem uitæ quod & sic intelligere uolucrit, ex eo apparet, q multi clerici sunt, & multæ eccl'æ, q̃ præbendas nõ habent distinctas, & tñ sunt legitimi canonici, & quasi idem, quod dicit hoc. c. & quod dr. s. co. cũ secundum, & c. non licet. ubi dicit, q nõ debet aliquis esse clericus & non habere alimonias. ¶ † Item nota. q in 5
aliquibus ecclesijs est certus numerus canonicorum sed nullæ sunt præbendæ distinctæ. s. de uita & ho cler. qm. & ibi si recipiant canonicos ultra numerũ, hẽbunt ptem de uictualibus, quæ in mensa ueniunt, arg. hic, suprà de const. cum. M. sed non habebunt ptem de his, q̃ diuiduntur, et si ea sint uictualia, ut granum, uinum, & hmõi: quia licet ibi non sint præbendę tñ sm numerum canonicorum intelligitur ibi esse portiones. ar. suprà. de const. c. fi. sed ubi sunt præbẽdæ distinctæ, & sine ulla detractione de oĩbus cõibus hẽbũt ptẽ isti canonici ultra numerũ recepti ut hic, suprà de cõst. cum M. j. de uerb. sig.
6 olim. ¶ † Et rõ diuersitatis est, qa ex quo distinxerũt pbẽdas, nõ debebat ibi esse portiones sm numerũ canonicorũ. sed ubi non erãt pbẽdæ distinctæ, iustũ est, ut sm numerum canonicorũ & portiones distinctæ esse intelligãtur, nisi essent regulares, qui nec proprium hẽre pñt. 12. q. 1. non di. & sic et nec portiones distinctas. Alij d. & licet portio possit dici præbẽda, & eõ: hic tamen dicimus pbẽ'ã, q̃ distincta est in possessionibus, uel redditibus certis. portio autem est, quæ sic diuisa non est sed de omnibus reditibus communiter collectis extrahitur.

TVæ fraternitatis [eliguntur.] Ista receptio nõ hẽt nisi unum sensum, s. qn ambo statim, & simul sunt canonici, & pbendarij, q fieri ius prohibet pp sectioné pbendarum, suprà e. maioribus, & ideo cassatur, ut in fi. huius decr. dr. ¶ Sed lra sequens innuit, q et sensum aliũ pót habere. s. & si unus &c. ubi innuit, q etiam hunc sensum possit habere, s. qđ unus statim sit canonicus & præbendarius, & alius consequenter esset canonicus & pbendarius. Sed certe non est uerũ, qđ iste sensus eliciatur de uerbis præmissis Sed dicunt, qđ etiam iste sensus nõ est tolerabilis de iure. Sed contra. s. de const. cum M. ubi expresse dicit, qđ plures electi fuerunt ad unã præbendã. Solu. ibi. ¶ Vel dic, quòd illud intelligitur, quando expresse dixerunt in receptione, qđ unus statim deberet esse canonicus & præbendarius, & alij statim essent canonici, sed præbendas. n. haberent consequenter, qđ ex causa licet, ut nota. suprà eo. c. proxi. & sic loquitur decre. j. eod. dilecto, ultra me. [Turoneñ.] suprà eo. miramur, & c. maioribus, ubi nota. [Lateraň.]. j. de concess. præben. uel ec. non uac. c. ij. [Cassandam.] suprà de const. cum. M. contra. Sol. ibi.

NIsi essent [iustitiam] hoc fecerũt quasi ex iustitia cũ esset canonice electos. per arbitrium. n. nõ posset habere canonicam institutionem. j. de iusti. c. 3. s. de trã s. super eo, nec posset ius unius in aliũ trãsferre. [Prouidentiam] & intellige & priores & clericos esse canonicos seculares; alias esset d. 12. q. 1. non dicatis. infrà de sta. mo. cum ad mo. uel dic qđ istos reditus non habebit ut proprium, s. qđ possit eos alijs dare, uel in testamento relinquere, sed habebit ut dispensator, & obedientarius, & q̃ncunque placebit suo abbati, pót illos sibi tollere, nisi essent à Papa confirmati, & tunc Papa sine iniuria, quando uult potest sibi auferre: quia sub eius obedientia eos intelligitur tenere. [Compromissum] ita qđ metu pœnæ uel interesse stent arbitrio tam capitm, quã confirmatus & cassatus, qui compromiserunt.

Nos

[Nos eam] ordinationẽ, uel prouisionẽ. [Sectio] hæc est ratio, quare capitulum tenetur toto tempore uitæ cassati dare.xx.sed prior non tenet nisi tẽpore suæ uitæ quia prior habebat certos reditus, qui diuidi non poterant contra concilium Turon.suprà eod. maioribus.sed capitulum minime.¶Et est alia ratio:quia quando factũ fuit compromissum, nemo erat adhuc prior.unde per eorum compromissum non poterant obligari prioratus, uel successor, sed persona litigans tantum. Item cum ageretur de iure personali, non poterat obligari prioratus,uel successor,cum de eius utilitate non ageretur.ff.de pact.quo iure.§.ulti.& l. in persona. §. j. sed capitulum idem permanet.& ideò se perpetuò obligare potest, & maxime q ex causa pacis & pietatis, quamuis 3 possit restitui in integrum, si læsum esset.

SVMMARIVM.

1 *Potest delegatus, cui est commissum, quòd alicui faciat beneficium assignari, eum pro quo sibi scribitur, de præbenda, seu beneficio inuestire.*
2 *Generalis legatus potest sibi præbendam reseruare.*
3 *Iudicium ad successores transit, sed non arbitrium, & de materia hac uide in nu. 4.*
5 *Receptio excommunicatorum de aliquo in canonicum non tribuit ius.*

PRo illorum.[Suarum]¶No.q nomine,suarum intelliguntur omnes ecclesiæ prouinciæ et cathedrali ,ar.s.de usupa.c.j.Si aũt epo scribatur intelligitur de ecclesiis suis diœc.& non de dignitatib. & non dist nguimus, an habeat ipse collationẽ,uel aliud dummò sit in sua prouincia,uel in sua diœc.constituta, & ibi ius epale,uel archiepale hẽat;quia rõne illius iuris comprehendit sub hoc noĩe suarũ,ar.ff.de ꝯh. empt. qui tabernas. sed si sint aliquæ ecclesiæ, ubi nihil iuris hẽat forte ibi prouidere non posset, nisi diceret in aliqua ecclesiarũ tuæ ꝓuinciæ.sed alij vr̃,q ẽt per huiõi literas non haberet ptãtem prouidendi nisi in eccl'ijs, ubi ad eum spectat collatio,ar.s.de offi.or.licet in ea.Vnde dixerunt quidam,q Papa hic mandauit, auctoritate nostra facias. ¶Nos dicimus, q ẽt sine clausula hac pôt ẽt in aliis prouidere;qa ibi est ꝯdictores &c.& ipse nõ pôt esse executor ꝯ se.ff.de aib.l.ul.¶Sed quid si tñ esset in lr̃is,mãdamus quatenus tali ꝓuideas in aliqua ecclesiarum tuarũ?& forte idẽ.[Mandanti] qđ fecerat pro magistro.P.& uere illudebat:quia alios sine mandato Papæ recipiebat.sed eos de quibus Papa mandabat,irreuerenter recusabant†[Inuestiuit] no.delegatus, cui com- 1 missum est,q alicui faciat beneficium assignari,pôt illũ pro quo sibi scribit,de pbenda,uel bñficio inuestire.ar. ꝯ.s.de rescri.abbate.Sed dic, aliud est,ubi mandatur, facias prouideri:quia tunc non pôt prouidere,cum hoc nõ sit ei commissum,sed tñ facere prouideri.aliud aũt est, cum mandatur alicui, q faciat competens beneficium assignari:ut hic:quia tunc,cum beneficium sit annexũ canonicatui poterit inuestire aliquẽ de canonica tu,& per consequẽs dabit ei pbenda,quæ est connexa canonicatui. 1.q.3.si quis ob. tacite.n.vr̃ dixisse, des ei ius inuestiendo eum,& post de facto facias beneficium assignari,quod annexum est canonicatui uel potes dicere, q canonicatum istum contulerit archieps de uoluntate epi.Sãctonen.ad quẽ siue de suo iure,siue de iure ad eũ deuoluto pp negligentiã canonicorũ ptinebat ptãs eligendi.& dic,q licet aliqñ non possit inuestire.s.qñ mãdat iudici, q faciat alicui prouideri,uel aliquem in aliqua ecclia recipi.s.de offi.dele.super eo:pôt tñ interdicere,ne eligant,ar.q ex quo prouisio sibi commissa est, 2 & oĩa ad idẽ facienda.s.de of.del.pterea.¶Itẽ quãuis non sit spãliter mandatum,q suspendat, est tamen affinis mandato prouisionis.ff.iu.sol. iam tñ.§.in hac. item decr.dicit,q legatus generalis sibi pôt præbendã reseruare,ut.j.de iure pat.cum dilectus. ergo & eadem rõne & specialis delegatus in ecclesia, ubi est mandatum sibi,q prouideat alicui,cum in ecclesiam maiorẽ ptãtem habeat,q generalis legatus,supra de offi.dele.studu its [auctoritate] de excõicatione.inuestituram autem non potest facere auctoritate,quia sibi commissum non erat 3 [†Contradictores] hæc sententia sic à iudice lata non cõprehendit nisi ptes quæ fuerint in iudicio,uel illos,q fuerint uocandi,uel hæredes eorũ,uel singulares successores.alij.n.non sunt de iurisdictione eius.& hæc est forte rõ,q successores ligentur: quia iudicium transit ad successores,sed non arbitriũ.ff.de arb.sed interpellat.§. nl. & si est iudicium reale trãsit ad singulos successores ar.tñ.ꝯ.suprà de offi.dele.c.j. ubi dr̃,q quoslibet turbatores potest excommunicare sed ibi loquitur de perturbatoribus iurisdictionis,ut ibi nota.& j.de pœnis dilectus.hic autem loquitur de perturbatoribus partis. Videt aũt,q in nullo casu debent ferre talem sñiam excõico oẽs perturbatores talis clerici, cum tractus futuri tpis non pertineat ad iudicem.ff.de usur.l j in prin. sed rñ.ut no.suprà de procu.auditis.¶Item constõ vr̃ hæc, excõico oẽs, qui sibi ꝯdixerunt qđ delegato non licet. rñ.non est cõstitutio.& hoc apparet ex psona constituẽtis,& ex forma sñiæ quæ non est gñalis oec ppetua; nec alia habet, quæ in ea requiruntur. iiij. dist. erit imò est sñia;quod ex eo apparet,quia causa cognita fertur, & si feratur nisi cã cognita,licet teneat, tamen iniusta est. 11.q.3.c.j & si super alio sine cãæ cognitione fertur, puta si præciperet,q ei obediret a quolibet,& q nõ obediret ei talem pœnam pateretur, nec credimus ualere, nec tenere ipso iure,ut no.suprà de in inte.rest. c.ij. cum aũt causę cognitione legitimę fertur,suprà de ap.preterea. ¶Sed si diras,quare non expectat turbationẽ ante, q̃ feratur sñia? rñd.q posset esse periculum,si tñ expectaret.&ponemus,q melius faceret,si expectaret,tñ & hoc teneret.2.q.6.biduum,suprà de appel.præterea, arg. ff. de eui.l.ij.ff.ad l. Aqui.in l.illa Aqu .& non extenditur hæc sñia generalis & ante receptionem latam, uel etiã post,nisi in tempore,in quo sñia ferri posset.¶Item uidetur,qđ auctoritate huius clausulæ etiam post annum in perpetuum postq̃ inuestitus est, & postq̃ mandauit de eo recipiendo, possit excõicare rebelles,& ẽt post, quã sñia lata esset,si esset negociũ,ubi esset sñia ferenda licet aĩs non posset tãquam ille,qui functus esset officio suo nisi intra annum,suprà de of.del.in literis,&c.quęrenti.¶Sed nobis uidetur, quod etiã post diffinitiuam non possit nisi intra annum, ar.eiusdem decre. querenti.¶In alijs autem,scilicet quando non fertur diffinitiua sñia, sed mandat eum recipi in canonicum, poterit compescere contradictores auctoritate huius clausulæ quousq; mandatum Papæ plene sortiatur effectum, scilicet quod recipiatur in canonicũ. sed ex quo receptus est,quamuis postea molestet super canonicatu,uel alijs non poterit eos compescere:quia si ꝯrium diceretur, iã uideretur eius ordinarius esse, & talia rescripta redarguunt,suprà de rescri.ad hæc.¶Sed quid si aliquid recuperunt,& Papæ mandatum impleuerũt,& aliq nõ? Rñdemus,super illos, qui mãdatum domini Papæ impleuerunt

uerunt,nihil ultra facere posſit, etiam ſi moleſtent eū, cum in illos functus ſit officio ſuo, in alios tamen pōt. Item ſi illi,qui receperunt,& mandatū dñi Papæ impleuerunt,& cū de nouo mulceſtant ſuper fructibus præbendæ,uel ēt ſuper ipſo canonicatu,non tñ poſſunt compeſci auctoritate huius clauſulæ,quia non uř ei cōmiſſum de futuro exceſſu,& tempus datæ inſpici dēt.ſ.de reſcr. eam te.¶ † Illud aūt,qđ dictum eſt,ꝙ non extendit hæc iuriſdō niſi ꝯ certas perſonas, ſ. illos, qui ſunt uocandi, & quoſdam alios,nos non credimus ſic uerum. imò falſa ueriori opinione credimus,ꝙ omnes ꝯdictores poſſunt compeſcere etiam quoſcunque extneos,dummodo de facto contradicant, non de iure, quia ſententia lata in illos,qui de iure cōtradicūt,non tenet, cum nullā habeat iuriſdōnē,niſi contineretur in literis uel expreſſe, uel tacitè ſub gñali clauſula, & poſtea coram delegato expreſſiſſet.ſ.de reſcr.paſtoralis, quia tunc ſiue iuſtè,ſi ue iniuſtè teneret ſententia. ¶In præſenti aūt caſu, ubi nō mandat de recipiēdo,ſed ipſemet eum inueſtit, ſatis credimus,ꝙ poſſit ꝯdictores ſuę inueſtituræ intra annū excōicare,arg.præalle.decre.quærenti.& ſ de re iud.ad conſultationem [Sematſe] de hoc no.ſ.de conſti. cum acceſſiſſet ¶ † Recipiant] & ſic excōicati recipiunt aliquē in canonicum,ſed hæc receptio non tribuit ius.qa iam canonicus erat alias ſecus ſ.de æta. cū bonæ uel dic excōicatos teneri ad ea,quæ ſiunt in eorum præiudiciū. ſ.de iudi.intelleximus.uel dic,& forte melius, ꝙ nec receptionem,nec inſtallationem facit excōicatus nec cōtradicit,qđ hic dř.& expone,recipiant,i.donec cautionem faciant de recipiendo cū in canonicum, ꝓ quo excōicati erant, & ſi pręſtita abſolutione uelint appellare non audiuntur,niſi nouum grauamen eis fieret ſ.de appel.qōni.¶Sed obiicies,ex quo pro manifeſta offenſa eſt excōicatus,non debet abſolui,niſi prius recipiatur.j.de uer.ſig.ex parte.2.q.5.presbyter ſi.Sed dic illa etiam in ſpiritualibus non habere locum,ut no.ſ. de do. & contu.ueritatis.Quid.n.ſi excōicatus eſſet,niſi ſe faceret ordinari,deberet ne promoueri ante,quàm abſoluatſab- ſit.¶ Quicquid dicant prædicti,expreſſe dicit decre. ꝙ ante abſolutionem recipere debet.ſ.de reſcrip. capitulum.[Ad canonica-um]bñ mandat dñs Papa,quod huic dentur ea,quæ pertinent ad canonicatum,& non ad præbendam qa licet canonici infregiſſent ſtatutum ſuum de certo numero;non tñ fractum eſſet iſtud ſtatutum quo ad prębendas.quia licet canonici,qui habent certum numerum,eligant ultra illum numerum, præbendę tamē diſtinctę firme manent.ſ.de conſti.cum M.ſ.eo.dilectus & de hoc no.j.eo.dilecto.& hic executor,de quo hic dicit,peccauit inueſtiendo eum de præbēda,uel dic, ꝙ nō peccauit inueſtiendo cum de prębenda:qnia nō erāt ibi diſtinctę prebēdæ,nec certus numerus earum.& ex hoc dico,quod ſi etiam peterentur literæ in aliqua eccleſia 2 in qua canonici ſuum ſtatutum fregerunt eligendo ultra numerum,ꝙ adhuc ſalua manet eius exceptio,ut præbenda non aſsignetur ultra numerum, ſed nō manet eis ſalua,quin eum recipiant in canonicum,ar.præal. decr. cum M. & c.dilectus.

Vis quæſtionibus.

Accedens [uel alius magis] q.d.melius eſt, ꝙ inueſtitor dicat inueſtimus te pro tali abſente,ꝙ inueſtimus talem abſente parte.& pōt hoc intelligi, ubi procurator habet mandatū.ff.de dona.qui mihi,& ff.de acq.re.do.ſi procurator quis lex uideatur dicere,ꝙ etiā in mandato non tranſit dñium.ff.de acqui.re. do. res ex.Sed illud intelligimus,qñ non habet ſpeciale mandatum de aliqua re emenda.¶ Sed quid ſi conſanguineus ſine mandato nomine abſentis recipiat inueſtiturā: nō credimus abſenti acquiri præbendam nam licet agere poſſit,ut ff.de procu.ſed hæ perſonę,non tñ acquiret dominium, nec etiam canonicatum,qui ſolo conſenſu eli gentium,& electi acquiruntur ſed quæritur,an teneat, ſi poſtea ratum habuerit,ille cuius nomine recepta eſt inueſtitura,ſi prius alii eſſet collata? Sed nec hoc credimus,ꝙ eis liceat a primo facto recedere,ut no.ſupra de elec.cum inter.

SVMMARIVM.

1 *Receptio ad oſculum an faciat canonicum.*
2 *Electio facta de canonico ultra numerum ualet.*
3 *Canonicatus quando uacet.uel deſinat.*
4 *Non tenet electio facta ultra numerum iuramento firmatum.*
5 *Non licet uenire contra iuramentum.*

Dilecto filio P. [legatus] legato nō fuit licitū infringere priuilegium canon.coru, & iccircò nō ualuit qđ factum eſt de cellerario.ſed ſi canonici feciſſent,cum ad eos ſpectaret electio,teneret electio canonicatus,& non diuiſio præbendarum,qa priuilegiū pro ſe datum poſſunt renunciare.ſ. de conſti. acceſsiſſet.uel dic,ꝙ iccirco fuit caſſata:quia ambo fuerunt electi ad unum ius præbendæ diuidendum,ad hoc no.ſupra de conſti.cum.M.ſ e.dilec. [generalis] cuius conſenſus non præiudicat epo,cum hoc ei ſpāliter commiſſum nō fuiſſet.Sed plus dico,ꝙ nedum procuratoris,nec epi cōſenſus prodeſſet in his,quæ ꝯ ius fiunt.ff.de condi. inſti. 1 ſi procurator.ff.de his,q̄ in frau.cre.ſi pater filio. ¶ † Ad oſculum] uehemens eſt præſumptio,ar.j.de his, quæ ſi. a ma.par.ca.ex ore j.de priuil. cum olim.C.de aq.poſ. l.j.C.de pa.po.ſi filium.20.q.1. quæ pro. Reſpon. epm ignoraſſe eum nō fuiſſe canonice receptum.ff. de interr. ac. de ætate.§.ul.Item receptio ad oſculum non facit canonicum,ſed legitima electio.C.de li.cā,non iccircò.ff. de decur.non haberemus.uel dic nedum per tacitum cōſenſum,ſed nec expreſſum ꝯtra tenorem alterius conciſi poſſe habere ius in præbenda.ſ.e.tuæ,& ideo ſemper ꝯ cum dicimus non canonicam electionem [Moleſtatione] intentabit ipſe uti poſſ.nam eps enim ut canonicum non tractabat.uel ēt alias,cum in poſſeſsione iuris canonicatus moleſtabat uel ſup hoc implorabat auxiliū iudicis.uel melius eps ągebat negatoria ꝯ electum uel clericus confeſſoria ꝯ epm [Turoneñ.] ſ.e.maioribus.[Lateraneñ.]j.de conceſ.præben.uel eccle.non uac.ea.ij. & iſte cellerarius cenſeri deberet ſecundus quia ob hoc reſignauit,ut nepos archiepi haberet,ut in prin. huius de 2 cre.hř. ¶ † Non eſt certus] idem eſt, & ſi certus eēt ibi numerus præbendarum,uel etiam canonicorū,uel utriuſque ſ.de conſti.cum M.nam ſemper eligendo canoñ. ultra numerum ualet electio,ſed priuilegium rumpitur quantū ad certum numerū canonicorū,ſed nō rūpit,ſed durat quo ad numerū præbendarū,& hoc bñ colligitur ſ.eo.dilectus,& ſ.de conſti.cum.M.Rō diuerſitatis eſt, quia cum nō obſtante certo numero teneat electio,quo ad canonicatum,rūpitur priuilegium quo ad ius canonicatus.Sed eligendo plures ad unam præbendam uacaturam,licet ēt non uacantē ultra numerū non tenet electio,ut hic quia eſt ꝯ concilium Turoneñ. uel Lateraneñ.niſi uellent nouum ius præbendæ ſtatuere.j.e.uacāte.& ideo cū nō teneret electio,nō rūpitur priuilegium

¶Item

¶ Item rō, quare tenet electio quo ad ius canonicatus, nō quo ad præbendā.quia sic statutū est.j.de concess.pben.uel eccle.non ua.c.j.& s.eo.maioribus sed in canonicatu non sic statutū est hoc ipsum iuste constitutū est, qa cum præbenda maxime cōsistat in rebus corporalibus, non poterat ius præbendale fieri, nisi possessiones alicuius ecclesiæ diuiderentur,& hoc esset malū, q una præbenda esset pinguis,& alia pauper.s de consti. cum M.nō tñ dicimus malum,si de omnibus præbendis, uel de una pinguiori alijs uellent unā nouā facere, qđ pos sent.j.e.uacāte ius aūt canonicatue,qđ incorporale uel indiuisibile est,multi possunt sine aliorum damno habere & ideo aliud fuit statutū in iure canonicatus,& aliud in præbendali.Melius dr,q hoc non facit uim,quin plures possint eligere uno solo iure uacante,si hoc intenderent,& exprimerent.sed hic non exprimebant, nec hoc præsumentur intendere, nisi exprimant nec est ꝯ. s.de
3 consti.cum M.quia ibi expresserunt. ¶ † Desinit] & ideo licet in aliqua ecclesia,ubi est certus numerus canonicorum,sint plures canonici,& unus moriatur,non ualerēt literæ,si impetrentur sup canonicatu illius alicui conferendo,quasi uacet qa non uacat,imo desijt, ut hic dicit.secus aūt si sibi esset certus canonicorum numerus, qa tūc nō desinit,sed uacat. [Illud] i.ad præbendam uacantem.sed ad ius canonicatus una sola præbenda uacāte possunt plures eligi.s.de consti.cum M.j.eo. c. proxi. secus alias,ut ibi notatur.melius dr,q non possunt ad unum ius canonicatus duo eligi,s.q duo canonici sint electi,& habeant tm unam uocem in electionibus, & in alijs,& q in omnibus fungātur ambo tm̄ uice unius.Sed bene possent fieri duo canonici,q haberent uoces, licet una tm̄,uel nulla præbenda uacaret.¶ Item not. q licet possint plures canonicos facere una tm̄ præbenda uacāte,non tñ possunt canonicatus ius dare ad uacaturam.j. de concessio.præbendæ,nulla nam canonicatus ministerium est[Spectat] cum consensu tñ eorum, quorum interest [Augmentare] ordinando,q ubi sunt.x.præben-
4 dæ, sint.15. [Statutum] ¶ † No. q si in aliqua ecclesia est certus numerus canonicorum iuro firmatus,& aliqs eligatur super numerum,nō tenet electio.& idem si numerus sit confirmatus auctoritate Papæ cū clausula.& si quid factum sit ꝯ,non ualet alias enim secus,ut hic.& s e.pro illorum.s.de const.cum accessissent.& c.cum.M.secus alias, si quis iurasset non uendere librum, & postea uenderet,teneret uenditio sed ꝯ uf.s.de iureiu.c.intellecto.Sed hic loquitur de alienatione licita alienatio. n. libri non est à principio interdicta ibi loquitur de alienatione illicita etiam sine iura mento dicunt enim spāle in spūalibus,ut non ualeat,qđ in eis fit ꝯ iurm alij dicunt,q etiā receptio in canonicum ꝯ iurm tenet,& hæc est allegatio.Si autem ad præbendam electus esset uacaturam,uel ēt plures ad unam diuidēdā essent electi, cas
5 sanda electio esset,ut s.e.tuę. ¶ † Si quicquam] hoc certum est,q ꝯ iurm uenire non pñt,si est bonum ecclesiæ imo & si esset temerarium,non liceret uenire ꝯ sine superioris auctoritate,ut no.s.de elec.uenerabilē nulla alia rō uf,quare canonici non possunt uenire ꝯ priuilegium sibi concessum,qñ est ibi præsens clausula,sicut qñ non est ibi clausula s.de consti.cum ac.C.de le.& consti. qđ fauore,in fi.nisi quia hoc statuere uoluit de nouo in fauorem ecclesiarum ad confutandam inconstantiam eligentium. & pōr dici, quia quod hic dr, locum habet in omnibus priuilegijs,& confirmationibus concessis ecclesijs,ubi præsens clausula continet.hæc clausula hic facit q canonici suo facto ꝯrio non possunt rumpere priuilegium,ut hic apparet.& dicunt quidam, q hoc decretum pōt apponere nō solum Papa, sed ēt quilibet alius iudex ēt delegatus de his,quæ ad suam iurisdōnem pertinēt.7.q.1.quia frater.C.de iu.properandū.§. si aūt imò ēt priuatus quilibet pōt interponere hoc decretum. ff. de leg.3.l.quærirum.Sed sciendum est,q hoc decretum maiores uires habet,qñ cum cāe cognitione fit,ut not. j.qui mat.accu.pos.cum in tua[uñ] snia Papæ.[Silentium] hic apparet,q non fuit actum uti pos. in quo con demnatus non fuisset nisi ad cessandum ab inquietate,& ad interesse.ff.uti pos.si duo.§.si.sed fuit actum confesso ria,uel officio iudicis implorando sm tenorem legis.C. de inge.manu.diffamari.& sm hunc modum agendi bñ hēt locum hæc sententia.sed expone ad restōnem eorū, q rōne dictæ institutionis tenebat,i.ad dimissionē possessionis præbendæ,& aliorū iuriū ad præbendam pertinentium. & hoc bñ poterit petere eps,ad cuius collationem ptinebat collatio præbendarum,q imponeret ei silentium,ut statim sequit. alias autem ad restitutionem sibi faciendam proprio sumpto uocabulo agere non posset eps,& ea sibi restituenda nō esset præbenda.sed si nomine pbendæ egisset,qđ potest bñ.j.de succe.ab intesta. c.si.etiam tunc proprie sumitur uerbum.

Vacante [duas] præbendas [Integrare] qa simpliciter eligunt eos in canonicos non expresse ad unam præbendam,uel ad aliam.si.n.elegisset eos expresse ad unam præbendam diuidēdā,nō ualeret electio.s.s.e.p xi.uel dic licet non ualuit talis electio de rigore iuris, ut.s.e.c.tuæ de æquitate tñ debet eis puidere.s.e.inter cætera.uel potes dicere,q bñ fuit intentio eligentis, q duæ præbendæ ex una fierent,& hoc non sufficit,nisi p habita prouentuum rōne,ita,q congrue inde fieri possint & in hoc casu.s.qñ una præbenda insufficiens est diuisa,& duobus data.pōt dici,q sic diuisam pbendā uterque possidebit,sed quàm cito poterit siue p uacationē, siue alio mō tenebitur integrare prębendam. ¶ Vel die melius,q bene potuit eps diuidere unam præbēdam in fra de exces.præla.sicut unire;& sic hic bene tenuit diuisio.& ideo ambo remanent legitime canonici. sed qa referebatur Papæ,qđ licet eps cum capitulo potuerit diuidere, non tñ bene fecerat quia nimis paruæ erant & alias inæquales,quod esse non debet supra de consti. cū omnes,& ideo Papa mandauit de hoc inquiri.nam mandauit præbendas integrari, si sic esset uerum, & alijs æquiparari.

SVMMARIVM.

1 *Tenetur successor dr honestate prædecessoris factum exequi.*
2 *Canonicatus & præbendæ connexa sunt.*
3 *Potest collator assistere ei, cui contulit.*
4 *Electio perfecta non dicitur, quousque sit confirmata.*
5 *Crimine stellionatus tenetur collator beneficij, qui sine causa noluit implere mandatum Papæ in præiudicium impetrantis litteras.*

Dilectus filius G. [Misissemus] ¶ Not.q si hi canonici non obedierūt simplici mandato, postea tenentur ei prouidere de cōibus reditibus, & hoc est in pœnam illorum canonicorum, qui cum nullam excusationem haberent,mandato Papæ contēpserunt obedire supra de rescri.si quando & c.cum adeo.& hæc est conuenientior pœna,quæ eis imponi posset,rū in hoc deliquerunt supra de temp.ord.literas sed aliā imponere posset,quia in re,siue in præbenda nul si ius habet

bet; quod ex eo apparet, quia collatio de ipso facta tenet, ut hic in fin. & no. supra de rescr. capitulum. & ad hoc facit, ī de rescr. constitutus. ar. ɔ. ī de rescr. literas. ubi dī, ꝙ successor dando executorias literas illi clerico, ꝓ quo prædecessor direxerat monitorias, non fa-
1 ctum suum, sed prædecessoris exequi uidetur. ¶†So. uere factum prædecessoris exequitur, quia ꝑdecessor monitorias cōcedendo incœpit, & de honestate successor factum ꝑdecessoris exequi tenetur, nisi aliqua iusta cā contra faciat. 63. dist. Adrianus. sed tñ ex hoc non sequitur, ꝙ habeat ius in re. [sufficiens] nec aliud legitimum sibi obstat. ¶Recipiatis] iste enim nōdum receptus erat in canonicum, & ideò non datur sibi præbenda uacans: sed tenet collatio alij facta de illa, ut hic. & secus esset, si receptus esset in canonicum autoritate literarum Papæ: quia tunc credimus, ꝙ haberet actionē ad præbendam posteà uacantem petēdam, si alius eum nō præcederet, arg. supra eo. relatum, dilectus, infra de consti. cum super. ī de consti. cum M. nam licet nō habeat ius in præbenda, nisi sibi assigneť, ut in preal. decr. dilectus: tñ ille, ad quem pertinet collatio ꝑbendarum, non habet tūc potestatem ɔferendi eam nisi canonico: qa iam receptus est canonice, seruata distin. quā not. ī de ma. & obe. statuimus. aget ergo cum eo, ad quem ꝑtinet, ut sibi eam assignet, si nōdum contulit eam alteri. alioquin aget cum superiore, ut eā sibi assignet, & post ea aget contra detentorem præbend. Alij tamen dicūt, ꝙ sine alia assignatione aget contra detentorem præ-
2 bendæ, arg. ī eo. inter cætera. ¶†Potest. n. dici, ꝙ quilibet receptus in canonicum ius habet in præbē. quæ sibi sec ordine conferenda est, cum cōnexa sint iura canonicatus, & præbē. licet aliqñ differantur collationes ꝑbendarum, ī eo. cum dilectus. & sic apparet, qđ malè faciunt iudices, q deputati sunt executores pluribus receptis in canonicos: qa quilibet executor excōicat illum, ad quem pertinet collatio primæ prębendæ ǭ uacabit, nisi eam ɔferat illi, cuius executor est. nam solius primi executio iusta est: qa ex quo ad primi mandatum eā assignauit, sine dolo desijt eam posse aliis assignare. unde si de cętero alij executores eū ꝑcipiant, ꝙ aliis conferat, & si propter hoc eum excōicent, malefaciunt, nisi forte cum ɔtria mandata reciperet, malitiosè & manifestè iniustum mādatum impleret, & iustum postponeret, ī de rescr. cum contingat. ¶Item uidetur, ꝙ huic recepto in canonicum ɔ eum, q eum ɔtulit alteri, nō habet actionem, nisi forte de dolo, uel in factum ad expēsas, ff. de dol. l. j. ¶†Sed tñ bene dicimus, ꝙ collator pōt as-
3 sistere ei, cui ɔtulit, in cā sicut uenditor emptori, à quo res uendita uindicatur: quia pōt sua interesse, si euinceretur ab eo ꝑbenda: quia tenetur sibi in cōsimili prouideri, ī eo. inter cætera: secus aūt in electoribus, quia illi bene possunt suam electionem defendere, & prosequi,
4 ī de elect. super eo, & c. dudum Romana, ubi no. ¶†Et est rō d. uersitatis: qa non dī electio perfecta, quousque sit confirmata. & iō electores electionem defendunt, & prosequuntur, quousq; fuerit ɔfirmata. sed post confirmationem, si ageretur cū electo, nō uocarenť canonici, nec etiā ad defensionem admitterenť: qa functi sunt officio suo. & idem dicimus in eo, ꝙ contulit beneficium, & in cōfirmatore, s. ꝙ non cōpetit ɔ eos actio. [assignari prouentus] vel dic, ꝙ nec ꝑ monitorias, nec ꝑceptorias literas obtineret iste clericus, quod hic dī, nisi in literis eis directis cōtentum fuisset, alioquin damus talitin mandatis, ut uos ad id cōpellat. ¶Sed ar. ɔ. ī de rescrip. capitulum. dicunt quidam, ꝙ condictione ex hac decr. potest quilibet, pro quo scribuntur monitoriæ, agere, & ɔfir quod in hac decr. continetur. sed certe hoc non placet nobis: quia iā frustra ecclesia daret executores; & licet qnq; Papa det monitorias, non tñ dat executo-
5 rias. ¶†Alij aūt dicunt, ꝙ collator beneficij, qui sine cā noluit implere mandatum Papæ in ꝑiudicium impetrantis literas, peccauit in eum; & iō tenetur crimine stellionatus; & hāc accusationem crīalem, uel denunciationem ciuilem ꝓsequitur impetrās. sed caueat sibi impetrans, ꝙ non obtinebit impetrans literas nec in accusatione, nec in denunciatione, nisi ꝓbauerit eum malitiosè non obedisse; qđ est difficile, cum multas possit habere excusationes. Hic aūt manifestè apparuit Papæ de malitiis capituli, si sine cā alium receperunt postposito mandato Papæ. & dicunt quidam, quod hic dicit tantùm locum habere, qñ præceptoriç literç impetrātur, arg. supra de rescrip. capľm. nam nemo astringitur ex cōsilio. 14. q. 1. qđ debet, ff. man. l. j. & eodem mō non debet astringi monitione. sed & alij ɔdicunt, s. ꝙ etiam monitioni Papæ obediendum est, quæ est pura, & maximè quia non est sine mandato. lex aūt, & c. loquuntur in consilio, qđ datur tñ in fauorem eius, cui cōsulitur. alij tñ dicunt nihil hic fieri de necessitate iuris, sed de gratia. [præbendali] dic, ut no. supra eo. inter cętera.

SVMMARIVM.

1 *Sola receptio in aliam ecclesiam sine consensu sufficit ad hoc, ut quis prima sit priuatus.*
2 *Nunquid, si ex dispensatione longo tempore differtur ordinatio episcopi, interim uacent beneficia?*
3 *Potest is, ad quem pertinet collatio, sine alia priuatione, & alio possidente conferre beneficium sic ab alio possessum.*
5 *Possessor quilibet in possessione sua tueri debet.*
An plures dignitates in una ecclesia possit quis habere.
6 *Personatus, & dignitas an idem sint, Et quid sit dignitas, in numero 7.*

De multa [in Lateraneň.] supra eo. qm nōnulli. [curam aiarum] hic largè sumitur cura aiarum siue in foro pniali habeat curam, siue aliàs, ī de elec. dudum Romana. & nō est uis siue rōne ecclesię habeat curam aiarum, sine in uilla, sed illius uillæ ecclia est alterius, sicut apparet in decr. præal. dudum Romana. ubi non dī, ꝙ archidiaconus in archidiac. habuerit aliquā ecclesiam, sed ius archidiaconale tantum; & sic est in diœcesi. Pictauien. ubi sunt archipresbyteri, qui nunquā habent aliquam ecclesiam spālem, cui pręsint: sed habent iurisdictionem spiritualē super multa loca. Item non est uis, siue sit ecclesia baptismalis, siue capella tantum, dūmodò curam habeat aliquorū parochianorum. Item non est uis, siue habeat parochianos de facto, siue non, dūmodò parochiam habeat, in qua paro-
1 chiale ius habeat. †Receperit] no. solam receptionem in aliam ecclesiam sine consensu sufficere ad hoc, ꝙ prima sit priuatus. sed uidetur, ꝙ necessarium sit etiam, ꝙ possessionem habeat secundæ, uel per eum stet, quominus, arg. 21. q. 2. si quis iam, & no. supra de elect. cum in cunctis, & 43. dist. si qui episcopi, & c. seq. sed hoc non credunt alij, cum ꝑconsensum ɔctum sit mřimonium, ar. supra de trāsla. episc. inter corporalia · uel aliud ius ei acquisitū administrandi, supra de elec. cum in cūctis. & hoc intelligunt quidam uerum, nisi adhuc ɔ cū excipi possit, puta qa electus sit in archidiaconum, uel archipresbyt. & nōdum habeat eundem ordinem, quem di-

gnitas requirit. tunc etiam si trāsferatur corpore, cum ꝯ eum excipi possit, quousq; trāseat tempus, intra quod debeat ordinari, non credunt posse conferri prima beneficia, ar. eius, qđ dr̃ in epo, s̃ de elect. cum in cunctis. ¶Melius credimus, ꝙ statim uacat post, q̄ beneficiū habens curam aīarum priori simile, nullo tēpore prætextu ordinationis expectato, nec est simile de epo· quia electus & confirmatus in epm non est eps, nisi sit consecratus in epm. sed archidiaconus, quā cito est confirmatus, est uerus archid. & omnia, quæ pertinent ad dignitatem, facere potest. nec pōt de cætero excipi ꝯ eum, ꝙ non fiat archidiaconus, licet possit excipi, ꝙ non ordinetur, quia est criminosus, sicut ꝯ quēlibet etiam non
2 archid. excipietur, ar. s̃ de app constitutus. ¶Sed quid si ex dispensatione lōgo tēpore differatur ordinatio epi, nunquid interim uacabunt beneficia? R̃n. imò uacabūt, & etiam tanquā uacantia aliis conferenř: quia dispensatio est restringenda, ut non extendatur ad retentionē beneficiorum, argu. s̃ de consang. & affin. quia dilectio. Si aūt per infirmitatem, uel alio legitimo modo impediatur eius ordinatio, non credimus ei currere tēpus, ar. j̃ de concess. p̄b. uel eccl. non uac. quia diuersitatem. ¶Item quādiu litigatur, non ꝯferentur eius beneficia, si non est adeptus possessionem secundæ. sed si habet possessionem, licet de ea litiget, uř, ꝙ statim possunt eius beneficia conferri. 21. q. 1. si quis iam, s̃ de elec. cum in cunctis. Nec ualet, si dicis, ꝙ ex quo postea per sñiam apparet secundā ꝓuisionem non tenere, non debet tollere primam: qa in culpa fuit acceptādo rē litigiosam: uel qa de hoc non bene disquisiuit; de hoc no. s̃ de rescr. in nostra. Quidam etiam dicunt, uel credunt, ꝙ sit necesse, ut habeat administrationem maioris partis rerum secundæ ecclesiæ, ar. s̃ de resti. spol. c. fin. Sed illud no. ꝙ bene facit primus prælatus, si dum litigatur, cōmendat ei primam ecc̃iam, & est iusta cā cōmendationis, j̃ de act. si consti. [ꝯtenderit] contendendo de iure suo, si nō habet dispensationē. & intelligimus, si ꝑstiterit usq; ad litem ꝯtest. ar. ff. rem ra. hab. amplius, ff. de in ius uoc. quāuis; hoc satis innuitur ex uerbo hic posito, spolietur, s. ꝑ sñiam. & sic uidetur, ꝙ necesse est ad hoc, ꝙ locum habeat hæc decre. ꝙ ꝯtenderint in iudicio, & ꝙ ipso iure sit priuatus. vel dic, ꝙ ex sola retentione sit priuandus, etiam si qñ incipit conueniri, uelit dimittere, cum satis manifesta cā priuationis appareat, s. quia canoni non obediuit. item quia furtum cōmittit in rebus prioris ecclesiæ, qua priuatus est, s̃ eo. cum iam dudum, s̃ de elec dudum Romana. ¶Sed quid si secūdam inuasit propria auctoritate? arg. ꝙ ipso iure uř primam renūciasse. 21. q. 2. si quis iam. Alij tñ contradicunt, qñ ꝓpria auctoritate inuasit. sed si non ꝓpria auctoritate inuasisset, sed auctoritate superioris ꝯfirmatus esset, tūc quatenus alias nulla esset electio, uel esset talis, q̃ ordinari non posset ad scđam ecc̃iam: tñ ipso iure renunciasse uř priori· qa ad hoc, ꝙ renunciasse uideař, sufficit, ꝙ auctoritatem uel tuitionem prætoris habeat, ar. ff. qđ cum fal. tu. l. j. §. fi. ar s̃ de trāsla epi. c. quāto. ¶Quid ergo dices etiam in casibus, q hodie accidunt in regno, ut licet interdictum sit regnum, & oībus capitulis sit generaliter interdictum eligere, multi eliguntur, & aliqui confirmantur ꝑ Metropolitanum, & administrant, nūquid lapso tēpore de consecrandis epis uacent taliter confirmatorum beneficia? ar. ꝙ sic, ff. de dona. inter ui. & ux. l. iij. § uideamus, In aut. de resti. & ea, q̃ pa. §. fin. & facit, j̃ de excess. prælа. tanta, & de trāsla. quanto. ¶Conferatur] no. & is, ad quē ꝑtinet collatio, sine alia priuatione & alio possidente cōferre pōt beneficium sic ab alio possessum. & est hoc spāle beneficium concessum à iure in hoc casu. nam gñaliter ꝯrium obtinet, arg. pro eis, j̃ de concess. præben. uel eccl. non uac. cum nostris. sed etiam in hoc casu possessionem beneficij non dabit, quādiu primus de facto possidet, cum nec rem suam liceat propria auctoritate occupare, infra de cōcess. præben. quia di. C. vnde ui, si quis in tantam, nisi essent idē conferens, & iudex: sed aget ille, cui mandatum est, cū superiore, ut sibi habenti ius det possessionem uocato illo, qui detinebat, & procedetur in hoc facto sine solēnitate iuris, cum trāslatio eius ad aliam ecclesiā non posset esse nisi notoria, supra de trāslatio. episcopi, quā cito. vel dic, ꝙ nec citatio necessaria est. ¶Nos quātum ad hoc, ꝙ speciale sit in hoc casu, ꝙ quis possit dare ecclesiam, uel aliam rem, quā alius tenet, & in qua ius habet, non credimus eos uerum dicere: quia non est spāle, imò generaliter uerum est. & sic credimus, ꝙ ecclesiā, & alias omnes res nostras, uel ad nostram collationem, uel ad ius pertinentes possimus uendere & donare, & quocūque alio titulo ius, quod in eis habemus, in alios trāsferre, C. de hære. uel act. uēdita, per totum, ff. de cōtrahen. emp. qui tabernam, & si. no. infra de concess p̄b. cum nostris. ¶Sed his fortiter est contra. s̃ de cā poss. cum ecclesia, ubi dicitur, ꝙ nō ualet electio facta à canonicis, ad quos pertinebat de iure, contēptis his, q possidebant. ergo eadem ratione nō ualet donatio, uel uenditio, uel collatio alicuius rei, quā alius possidet quā-
4 uis collator ius conferendi habeat in ea. ¶Sol. illa decr. concordat nostræ opinioni. nam ueritas est hæc, ꝙ quilibet possessor tuendus est in possessione sua, & ratione possessionis colligit fructus, infra de insti. cū uenissent, infra de iure patro. ex literis, consul. & ex hoc est, ꝙ ille, qui est in possessione eligendi, tuendus est in possessione hac & in colligendo fructum, ac eius fructus est eligere facto. vnde ille, q est in possessione iuris eligendi, quādiu est in possessione, de iure est ꝙ eligat; & si alius elegerit, ad quem non pertinet accipere fructū, qualis est ꝓprietarius, & ille, ad quē pertinet potestas eligendi, non ualebit electio eius; & sic loquitur decr. præal. cum ecclesia. sed dare alij ius eligendi nō est fructus possessionis; & iō non ꝑtinet ad possessionem iuris eligendi aliud alij donare, nec impedire illum, ad quē pertinet, quominus alij conferat. ¶Et eodem mō dicimus in possessore ecclesiæ, s. ꝙ tuendus est in possessione eius, & in colligendis reditibus eius: sed non potest impedire, quin ille, ad quem pertinet ius cōferendi eā, alij conferat ipsam. ¶Sex menses] cōputandos à die, quo sciuerit eum recepisse secūdam, j̃ de concess. p̄bē. quia di. Item cōputandi sunt isti sex menses à die, quo sciuerunt ecclesiam uacare per receptionem secundæ. & hoc ideò dico, quia licet receperit secundam, non pōt habere possessionem eius uel de iure, quia dicit aduersarius, ꝙ de iure eam habere nō debet, siue de facto, qa non ꝑmittitur intrare possessionē, non currit collatori tēpus. 21. q. 2. si quis iam. 92. dist. si qui epi, & uerba cū effectu accipienda sunt ff. qđ quisq; iur. in al. sta. l. j. sed si possessionem haberet, licet litem haberet de ea, tunc forte deberet eam conferre, & currit ei tempus à die, quo recepit secūndam: & etiam, si feratur sententia ꝯ eum, qui impugnat recipientem secundam ecclesiam, sed non possidentem, appellet; tempus incipit currere collatori ab eodem die, quo finita est causa appella. imò plus est, ꝙ si nō prosequatur appellationem, tamen non cōputatur tempus nisi à die, quo rata manet sñia,

neq;

nec est contra ff.ex qui.cau.infa.irrogatur, furti. hoc enim ideo est: quia ante non potuit scire uacationem ecclesię,cum adhuc posset prosequi appsonem,licet nō fuerit prosecutus[cogatur ille,qui negligens est in collatione prioris bñficij [hoc idem] hic uult dicere, q sicut statutum est in bñficiis habentibus curam aiarū,q ipso iure uacant recepto scdo fiñ,& aliis licitè conferri
5 possunt. ¶†Idem statuimus in personatibus diuersarum ecclesiarum habentibus curam aiarū. si aūt nō habet curā aiarū, licet sine dispensatione teneri non possint:credimus tñ posse p epos dispēsari, ar.j.s.de ele.dudum. Romana.Sed rñdemus, q ibi non dicit non posse dispensari, sed peccare eum, qui sine dispensatione tenet: qd uerum est.j.e ad hoc. uel ibi loquitur allegādo.& huic nostro intellectui satis concordat,qd sequitur,q addit, q in una ecclesia non possunt habere plures dignitates supple,etiam non habentes curā aiarū,& sic aliqua erit adiectio. nā tūc,ut qdā dicūt,idem erit, qd in pluribus bñficiis habentibus curā aiarum. hoc tñ hic nō uidetur dicere. unde alij dicunt, q in eis idem erit,sicut si pso-
6 natus in diuersis ecclesiis haberet. † Personatus] ferè semper & pro eodem sumitur personatus, & dignitas. ferè,iō dixi:q a psonæ ecclesiarū dicunt in Anglia, quæ præsunt ecclesiis,qui alibi dicunt curati.s.de app.psonas;& tñ in dignitate dicunt cōstituti. Sicr abbates,epi & alij superiores dicunt esse in dignitate.& non psonæ. & intelligimus dignitates, uel psonatus sm institutionē, uel sm consuetudinem ecclesiæ. nam posset esse, q aliquis in una ecclesia exercet officium archi.cognoscendo de causis clericorum; & sic de aliis officiis, uel dignitatibus dicimus. non tñ puto eum cadere in hanc cōstitutionē,nisi uocet hoc noie, uel alio, quod in dignitatem sonat. sed si uocet aliquo nomine dignitatis, uel quo psona in dignitate constituta reputetur, licet nullum ministerium dignitatis faceret,reputo eum hac cōstitutione teneri,sicut est Parmæ,ubi quasi nullum officium archidiaconi facit archidiaconus; & tñ illa dignitas reputatur. Si aūt mīnisteria faceret alicuius dignitatis, & tamen non reputetur dignitas,nō cadit in hac cōstitutionē, sicut sunt præpositi Turonēn & Carnotēn. nunq aūt reputamus aliquem ad hanc constitutionem teneri, nisi perpetuā habeat dignitatem.j.de statu mo.
7 c.2.§.j.¶†Item dignitatem uocamus,dummodò pro dignitate habeatur in ecclesia, ubi est, & etiam si habeat administrationem temporalium perpetuam,ar.88.dist. uolumus,& quatuor capitulis seq.licet inter dignitates ecclesiasticas hæc non cōnumeretur,s.ubi agitur de offi. arch.& de aliis officiis ministri aūt qui sine ulla penitus iurisdictione officium aliquod habent,sicut sunt syndici procuratores, & sacristæ, qui pulsant campanas, & huiusmodi, non dicuntur esse in dignitate, etiam si sint perpetui, si autem haberent aliquam iurisdictionem, secus.ff.de procu.Cel.l.j.

SVMMARIVM.

1 *Ad archiepiscopale, siue prouinciale concilium qui sint uocandi, & qui ad episcopale,in nu.2.*
3 *Capitula cathedralium ecclesiarum quando uocanda sint ad concilium prouinciale.*
4 *Quando tractatur accusatio episcopi,necessarij sunt.12.episcopi, & uide in nu.5.& 6.*
6 *In concilio tenentur omnes de singulis querelis respondere, ac si citati essent.*
7 *Concilium fit tantum causa corrigendorum morum.*

Graue [conci.] †Ad hoc conciliū de necessitate uocandi sunt episcopi,& non alij,arg.18.distin. qm quidē, & eps & ca.si eps metropolitañ,& c.pp. & hoc de archiepali, siue prouinciali
2 concilio. ¶†Ad epale aūt concilium uocandi sunt abbates, sacerdotes, & oēm clerum ciuitatis & diœc.conuocare debet eps.18.dist.decernimus. Sunt aūt epi sic congregati in concilio prouinciali loco ordinarij in oībus causis,quæ uertunt inter epos,& clericos.2.q.6.placuit si quis eps accusa.11.q.3.si eps forte,& quatuor capitulis seq.imò plus dicimus, q iidē epi sine concil.sunt ut iudices ordinarij in oibus causis clericorū, quæ ad con-
3 ciliū referunt.6.q.3.scitote.18.dist.c.1.& 2. ¶†Capitula autem cathedralium ecclesiarum tunc sunt uocanda ad concilium prouinciale, cum de eorum factis agit.j. de his, quæ si.a præla.sine consensu.ca.c.si.aīs nō nisi de honestate, uel pp conciliū.64.dist.obeuntibus. cāæ aūt archiepiscoporum ad Papam sunt referendæ, ut hic. ¶Alij tñ dicunt,q epi in concilio non sunt iudices, sed assessores. sed siue sint assessores,siue iudices, non ualet, qd sit ab eis non uocatis.15.q.7.eps nullus.63.distin.cpi, sicut nec ualet snia absente aduocato fisci.ff.de iure fisci.
4 si fisrus, ar.C.de sen.& interlo.cum snia.¶†Item concilium sic congregatum audire pōt accusationem criminalem ep , sed determinare non.3.q 8.c.1.& q.6.quāuis, & c.dudum. & qñ tractatur accusatio epi etiam in ipso tractatu necessarij sunt.12.epi, ut in pal.c.3.qō.8. c.1.nec in his.12 non computatur archieps.15.q.7.Felix. & si haberet suspectos aliquos epos loco suspectorum,metro. accusatus alios eliget,de consensu tamē alterius partis,& de ea prouincia,si posset, uel de uicina, ar.2.q.7,placuit.65.dist.pla. ¶Et credimus,q sint alij. 12.necessarii epi in processu,s.in lit.cont.& forte in auditione allegationum: in receptione aūt testium nō ui-
5 detur necessarij ¶†Item uidetur,q hic numerus sit necessarius non solum in criminali accusatione epi,sed ēt si ciuiliter agitur de crimine;quod fatemur, si excipiatur de crimine, ut remoueatur ab epatu.23.dist.illud. 34.dist.quorundam.nam post amonitionem talem, uel repulsionem remanet ita infamis,q ineligibilis fit,ut s. de.ele.super. ¶Item idē dicimus de inquisitione sacerdotum, diaconorum, uel subdiaconorum, & ubicūq; pro crimine agitur siue criminaliter, siue ciuiliter,dūmō depositionis ab ordine, uel officio snia ferri debeat, sic loquuntur.c.15.q.7.per totum.3.q.6.accusatus. secus, si pro contumacia eps excōicaretur,uel suspenderet ab archiepo solo,qd licet.¶Item secus, si agatur de crimine non ad depositionem ab officio,uel ordine,sed amotionem ab ecclesia:quia tunc solus eps cum clericis suis pōt procedere, & sic loquuntur capitula.13.dist. si quis abbas.16.qō.7.inuentum.j.de his, quæ si.a præla. sine consensu ca.noui.86.dist.si quis. item secus etiam, si suum interesse prosequatur agendo de crimine, puta
6 agendo furti.¶†Item no.q concilium prouinciale facit archiepiscopus, sine primate, & primas sine archiepiscopo,ut bene colligitur.18.dist.c.1.¶Item dicunt quidam hūc numerum esse necessarium, ēt si ex delegatione pcedat, arg.3.q.6.hæc quippe. sed hoc non credimus de necessitate,licet sit honestum pro excellentia cāæ; qd ita.fit & in illo.c.hæc quippe,Papa mādauit hoc ex spe-
7 ciali cā pp scandalum regis. ¶†Item not.q in concilio omnes respondere tenentur de singulis querelis, ac si citati essent.13.dist.propter: quoniam in criminali non deberent ad hoc rñdere, nisi citati sint, & nisi expressa sint crimina,super quibus accusantur.5.q.2.c.ult.Quia

aũt dictum est, ꝙ de ciuilibus q̃onibus tenentur respondere in concilio, intelligunt quidam de concilio prouinciali, uel ep̃ali: sed in generali concilio dicunt cuilibet competere ius reuocandi domum. Sed arg. ꝯ eos. 2. q. 7. Symachus. credimus tñ, ꝙ si particulare uel generale concilium pro aliquibus specialibus negociis in uocatione nominatis uocaretur, ꝙ in aliis & in ciuilibus & in criminalibus causis haberent ius reuocandi domũ

8 †Inquisitio] licet quidam dicant ꝯ. hæc inquisitio põt fieri sine præcedente fama per c. 18. dist. fanè, qm̃ quidẽ & hoc eadem rõne, q̃a nõ agitur hic ad imponendã pœnam de crimine. Item agitur specialiter de crimine, sed ut rationem reddat de talento sibi commisso, q̃lio illud administret, ad quod quilibet minister tenetur. item cõcilium fit ob hoc maximè. s. ad correctionem morum. 17. dist. quoniam quidem [concilium] ar. ꝯ. ĩ. de elec. cũ in cunctis. §. pen. & ult. Sol. illud in dignitatibus, sed hic in beneficiis. Item hæc pœna non infligitur nisi post secundam monitionem, & post peccatum iteratum, illa in primo peccato, & sine monitione. Item hæc pœna põt sustineri, & illa: q̃a licet superior prouiderit ecclesiæ pp delictũ eligentiũ illa uice, qñ malum elegerunt; nihilo minus & per concilium hæc pœna infertur, uel impetratur, ut de cœtero p alium conferantur beneficia [suspẽsionis] s. archiep̃i, uel omnium supradictorum. nam licet concilium prouinciale habeat potestatem suspendẽdi, non tamen habet absoluendi.

SVMMARIVM.

1 *Non cogitur quis residere in ecclesia annexa præbendæ.*

2 *Non residens in ecclesia, in qua habet curam animarum, ipso iure est ea priuatus.*

EXtirpandæ [quædã] puta ep̃i, abbatis, uel alij potẽtes, sed iniuste [sufficiens] 50. dist. c. studeat

1 ĩ. e. c. de monachis. †Præbenda] Hinc collige, ꝙ in ecclesia annexa præbendæ quis non cogitur residere. & licet cũ tali præbenda recipiat aliã habetẽ curam aiarũ, nõ ipso iure uacat prima: imò licitũ est aliã habere uel ex dispensatione cuiuslibet superioris, uel ét de iure cõi ẽm diuersas opiniones, quas no. ĩ. de cle. non resi. c. ul. & ĩ. e. cum iã dudum. nam cum cã prohibitionis sit, quia non põt apud utrãq; residere, & p se curã agere. ĩ. de cle. non resi. quia nonnulli, & c. relatum, & cã cessat in annexa, quæ habet curã, q̃a residere non tenetur, ut hic. ¶ Itẽ prohibitio cessat in præbenda. de iure cõi apparet, ꝙ constitutio, de multa, locũ non habet. caue tñ tibi, q̃a licet talis p̃bẽdarius habeat in ecclesia sibi subiecta uicariũ: sæpe tñ & ipse p̃bẽdarius habet curã aliquam laxiorem: q̃a non tantum super uicarium, ut possit eum excõicare, uisitare interdicere, & alia hmõi facere. & aliqñ minus laxam: q̃a super uicarium tantum, uel in certis casibus tantum. & hæc omnia ad curam pertinent animarum. ĩ. de elec. dudum [alioquin] idest si nõ residéant in ecclesia, quæ alij nõ est annexa: uel nisi ibi perpetuum constituat uicarium [illa sciat se] parochiali ecclesia: & non priuabitur ecclesia præbenda, sed pso

2 na tñ tpe suæ uitæ. ar. ĩ. e. nisi. †Priuatum] no. ꝙ qui nõ residet in ecclesia, in qua habet curam animarum, priuatus est ea ipso iure, & põt alij conferri. de hoc no. ĩ. tit. proxi. ex tuæ. tutius est enim eum per sententiam priuare, ar. ĩ. de concess. præben. uel eccl. non uacan. cum nostris. licet tutius sit non residentem, uel uicarium non constituentem per sententiam priuare: tamen cum hæc constitutio hanc pœnam constituerit ei, satis uidetur, ꝙ sine alia s̃nia priuationis sit priuatus auctoritate institutionis, ꝙ ille ad quem pertinet collatio, possit eam alij conferre, dummodo ea interueniant, quæ interuenire debent: quia oportet, ꝙ mo-

a neatur [a] tpe congruo & loco, qđ residéat, & assignetur tp̃s ei certũ. ff. de uer. obl. si ex leg. cã, & l. seq. ĩ. de cle. non resi. ex parte, & tribus. c. se. imò & post hoc prudenter faciet, si aliquantulum expectet: q̃a forte iusta cã impeditur, quæ si esset reuocaret̃ sua collatio. 4. q6. 5. c. 1. ff. de usur. mora. j. rñ. & l. sciendum. ff. de dã. infe. l. si finita. §. si forte. ĩ. de iud. cum Bertoldus. ¶ Item uidetur, ꝙ si pateret̃ lit. out. sup hoc, s. ut teneat̃ residere; ꝙ ex tunc sit priuatus, & possit alij conferri, arg. ff. de uer. ob. nemo. & hæc uera sunt, nisi certa dies ei assignata sit à prælato non à cap̃lo, qđ nõ habet potestatẽ eũ iudicandi, uel eius renunciationem recipiẽdi, intra quẽ residere, uel aliud facere deberet: quia tũc non est necessaria alia monitio post diem. C. de p̃hen. & cõmit. stipu. l. magnam. j. de concess. præbẽ. uel eccl. non ua. c. 2. ĩ. de ele. cũ in cũctis. 7. q. 1. p̃sentiũ.

> a ¶ *Quod moneatur. Adde, quòd Card in cons. 55. col. 2. ĩ prin. dicit hoc dictum Inn. notabile & singulare, incip. cons. in causa domini Caroli.*

b ¶ Itẽ hæc habẽt locũ, [b] ubi est pœna adiecta alicui negatiue, uel aliis uerbis æquipollentibus negatiuæ, sicut erat hic, scilicet si non resederit in ecclesia, uel si non constituat uicarium, & sic de aliis. sed si pœna esset adiecta alicui affirmatiuè, uidelicet si percussisset clericum, sit excommunicatus: uel si receperit secundam ecclesiam, careat prima. 17. quæst. 4. si quis suadente. ĩ. eodem de multa, & hoc potest uideri, ubicũque irrogatur infamia ipso facto. ff de ritu nup. palam. §. quemadmodum. C. de secund. nup l. j. & ij. tunc sine ulla monitione statim ipso facto incurrit in pœnã, ut in p̃dictis decr. & est rõ, q̃a nõ facta latẽt, sed facta se manifestãt. Si aũt sup priuatione nulla lata s̃nia est à iure, tũc nõ poterit p̃cedi ad electionẽ, nisi prius obtineat̃ s̃niam à supiore siue Papa, siue alio. j. de cle. nõ resi. ex parte, & c. quatr: uel nisi ferat̃ ꝯ eos s̃nia priuationis. ĩ. de cle. nõ resi. ex tuæ. põt tñ & minor pena eis infligi. ĩ. de cle. nõ resi. c. cũ ad hoc, & c. tuæ. & in his oĩb. ꝯhit ere modiciũ: q̃a notoriũ est crimẽ, s. cõtumacia. sed tñ, si postea inueniant̃ inexcusabiles, nõ restituãtur. ĩ. de in inte. rest. ex literis. 4. q. 3. c. 1. 7. q. 1. præsentium. C. de ac. ea.

> b ¶ *Item habent locum. Ad dicta per Inn. hîc adde Fel. in c. 1. col. 3 de consti supra ubi dicit dictum hoc aureũ & uide eundem latè in c. 2. infra de magi. col. 2. uer. extra glo.*

SVMMARIVM.

1 *Nominatim interdicti qui dicantur.*

2 *Non possunt abbates, & minores iudices criminales causas clericorum diffinire.*

3 *Abbas quo casu possit presbyterum instituere in ecclesia donata.*

4 *Potest episcopus uisitare, si abbas est negligens.*

5 *Non licet ædificatori iura episcopalia minuere.*

6 *Tenetur prælatus notos admittere, si sibi præsententur: secus autem, si ignotos.*

IN Lateraneñ. [decimas] j. de his quæ fiũ à pla. sine consen. c. cũ ap̃lica. † Noĩatim interdictos]

1 noĩatim interdicti dicunt̃ q libet, de qb. certum est, ꝙ sint interdicti. uñ dicuntur hic nominatim interdicti,

dicti, ēt si castrum, uel ciuitas sit interdicta. non nomina
tim excõicati, uel interdicti dicunt, qñ sic fertur sñia ex
cõico, uel interdico talem cum suis fautoribus, uel par-
ticipibus. participes.n.nõ sunt dominatim excõicati, uel
interdicti, & ideo non tenetur quis uitare eos. 6.q.2. c.
ij.& iij. nisi forte esset notoria horum participatio, ita,
q non esset inficiationi locus.s.de coha.cler.& mul.tua.
arg.contra.11.q.3.excellentissimus, ubi innuitur, q ta-
les uitari debent. sed non dicit hoc: sed dicit participes
puniendos, qui contra præceptum talibus cõicauerunt,
s.excõicatis. [Pleno] i. quæ non sunt exemptæ à iuribus
diœcesanorum. 16.q.2. uisis, licet eas ædificauerint, ut
no.j.de priuileg.cum & plantare.§. in ecclesijs, quales
sunt in quibus dñi habent iuspatronatus ex fundatiõe sua.
nam tunc deberent præsentare instituendos presbyte-
ros epo, & eps cum eius cõsensu præsentatos instituere.
præsentati autem epo de spiritualibus patronis aut cle-
ricis de temporalibus rñdebunt: & sic intellige. 16.q. 2.
c.1.j.de capel.mona.c.in ecclesijs. hi patroni etiam ha-
bent curam ecclesiarum uacantium.s.de app.bo.me.&
no.de offi.ordi.cum nos. ¶Si autem in fundatione do-
minium rerũ ecclesiarum, quas ecclesiæ dedit, sibi deti
nuisset, tũc posset censum iponere, ut no.s.eo. de mona-
chis, & alia faciet, ut ibi no. nã tunc presbyteros ponet,
si nõ habent aliquam parochiam, & remouebit ad uelle
suum, ut.j.de priui.uolentes.§.sane.quem aliqui nõ ha-
bent.imò plus dicimus, q ēt si parochiam non habeat,
tñ sacerdos de spũalibus debet epo rñdere, puta qualr
celebret, qualiter ornet ecclesiam, & hmõi. sed tunc cre
dimus, q abbas possit ponere, & remouere sacerdotẽ ad
suum uelle. ¶Si aũt ex donatione laici habent ius pa. ec
clesiæ, tunc non plus poterit. s.q̃ laicus poterat: sed præ-
sentare poteris tantũ. nam plus iuris in alium transfer-
re non potest, q̃ ipse habuerit. 16.q.1.si quis laicus.ff.de
dist.pig.si de. ¶Si autem eps dat non ius patronatus, sed
ecclesiam, quæ nullum habet populum, alteri ecclesiæ,
si dat in eam proprios usus, tunc ecclesia ponet in ea ali
quem uicarium, quem sine epo ponet, & remouebit, qui
nihil iuris habet in ecclesia donata, infrà de his, quæ fi.
à præla.sine consen.c.tua. sed tñ alia ecclesia fingitur p
latus illius ecclesiæ. uel potius ecclesia donata fingitur
grangia, uel prioratus, uel administratio.s.de consi. uti.
uel inu.porrecta, infrà de censi.c.ult. sed quicunq; fuerit
sacerdos, epo de spiritualibus prædictis, s.i uita sua, &
alijs rñdebit. & tunc licet possit residuum sibi accipere
fructuum; tñ seruabit ecclesiã in pristino statu, s. ut sint
ibi clerici isti, licet non perpetui, ut consueuerunt, nisi
expresse concessa sit sic, q eam sibi appropriet electis cle
ricis, infrà de dona.pastoralis. Alij autem dicunt ꝯ, arg.
opp.pro eis, infrà de his, quæ fiunt à præla.sine consen.
c.tua. & hæc intelligo uera, si ecclesia non haberet col-
legium oporteret, quòd clerici, & prælatus essent per-
petui. unde non posset remoueri prælatus eius nec cle-
rici, qui ius habent ab abbate, sine iusta causa, infrà de
2 statu mona.c.ij.§.ult. ¶†Et dicunt quidam, q nec etiam
si committat culpam, põt remoueri de ecclesia collegia
ta seculari per abbatem tñ; sed abbas inquirat, & epo
referat. non.n.abbates, & minores iudices possunt cleri-
corum causas criminales diffinire.arg.16.q.7.epo nulli.
lvj.distinctione satis, supra de offi. archidiaco. ad hæc,
& nota. suprà de offic.ordina.quanto nec mirum, si fa-
cilius monachi, quàm clerici remoueantur, infrà de si.
per tuas. ¶Item hoc locum habet in ecclesijs, quæ non
sunt parochiales, nec populum habent. nam illæ & si con
cedantur in proprios usus, uel auctoritate propria quis
conuertat in proprios usus: tamen necesse habet in ea
auctoritate epi instituere prælatum, ad minus perpetuũ
uicarium, quẽ non potest remouere aliquis præter epm
arg.infrà de priuileg.pastoralis, suprà de supp.neg præ-
3 la.c.ij.& s.eo.c.proxi. ¶†Item prædicta intelliguntur,
nisi concessa sint in proprios usus, & pleno iure, quo ca-
su potest abbas præsbyterum insti-
tuere in ecclesia donata, & quasi ui
a carius[a] epi concedere ei curam ani
marum, & remouere ex causa cum
causæ cognitione: sed causam, uel
accusationẽ criminalem huius sa-
cerdotis non audiet, nec pp crimẽ
eum amouebit licet, forte ppter
malam admioistrationem amoue-
re liceat, ar.16.q.2.uisis. nam ut ibi dr, piacula sacerdo-
tum punientur per epm. ¶Item omnia sacramenta, quæ
per alium, q̃ per epm ministrari non possunt, ut conse-
cratio altarium, collatio ordinum per epm ibi fient.
4 ¶†Item etiam dicunt quidam, q uisitare poterit; arg.de
censi.cum ue.& hoc satis credimus, maximè si abbas sit
negligens in uisitando. nam licet spũalia concesserit ab
bati: tamen sibi retinuit uisitationem, maxime si negli-
gens sit abbas. uel dic, q uterque habet, & si concurrant
eps præfertur, nisi aliter obtineat de consuetudine, sicut
est in archidiacono, & alijs prælatis, qui sub epo sunt.
¶Et quod dicit.c.16.q.2.c.1. loquitur etiam specialiter
de institutione, & non est trahendum ad alia. Item dic.
q de spiritualibus respondebit abbati. & est ratio supra-
dictorum s.q prædicta remaneant penes episcopũ. licet
enim pleno iure ecclesiam trãstulit in abbatem: quia ta-
men hęc exercere non potest abbas, & non sit aliqua ec-
clesia, ubi non oporteat fieri ea, quæ iuris epalis sunt,
iustum est, q hæc in abbatem translata non intelligãtur,
ar.ff.de offi.præto.legatus. hoc ipsum intelligimus ue-
rum, etiam si abbas, cui donat exemptus est. Sed si alio
epo donaretur pleno iure, tunc cum recipiens episcopo
iura episcopalia exercere possit, intelligimus etiam illa
trãsisse, nec ulterius pręedicta alius
b episcopus exercere poterit dũmõ[b]
als donatio sit legitime facta. Si
aũt nõ cõcedat eps ecclesiã in pro-
prios usus, sed ut als sit ei subiecta
obtinet, qđ habetur, infrà de don.
5 pastoralis. ¶†Item no. qđ nõ est lici
tũ monasterio, qñ ędificat ecclesiam
ipsam instituere, ut habeat eã p grangia, uel ēt p mona
sterio, & ut ea, q dabunt ei, ad proprietatẽ monasterij de
uoluant. cum.n. capellæ à monasterijs ædificatæ. l. diœ-
cesana epo sint subiectæ, suprà de offi.or. conquerente.
& non sit licitum ædificatori episcopalia iura minuere,
& per quodcunque pactũ, uel legem donationi imposi-
tam. 11.q.1.c.2.& seq.& c nouerint. sed si essent grangia
uel monasteriũ minueretur ius eius; quia lege diœc. sibi
non subesset. 16.q.1.cum pro.de censi.c si. ergo hoc non
licet facere. sed si uult facere, cũ eius cõsensu faciat.x.q.
j.c.j.& si nollet hoc facere; agat cum superiore. [Pro re-
bus] qñ directũ dñium remansit penes ædificantẽ; uel
qñ ad minus ædificauerit, ut.j.eod.de monachis, & j.de
priui. cum & plantare.§.in ecclesijs, ubi no. [Inconsul-
tis] sed nec episcopus inconsultis episcopis. faciet enim
6 hoc cum consilio abbatis. 16.q.2.c.2. [†Notos.] nota
si prælato præsententur noti, eos tenetur admittere, ni-
si aliud probetur ꝯ eos sed ignoti non admitterentur, ni
si probarentur esse boni testimonij.

a ¶*Et quasi uicarius. Adde eundem Inn. in r.j. de offi. archidi. & Card. in consi. 67 in c. reuerende domine, in fi.*

b ¶*Dũmodo alias. Hoc dictum Inn. refert & sequitur Cal. in cons. 6. colum. fin. in fi. in ti tu. de don.*

LIcet [distributiones] supra de cler. non resi. de cęte-ro. si tamen non sunt distinctæ præbendæ, uel certi reditus, scholaribus prouideri debet de cõmunibus prouentibus, detracto eo, quod cõi mensæ debetur, ar. supra de cler. non resid. in præ. c. de cætero.

EXposuisti [generalis] quia ibi statuebatur, ne aliqs haberet ecclesiam, nisi resideret in ea, supra eo. ti. extirpandæ [cum eis] canonicis [fieri] & intellige, q separatim concedebantur capellæ à canonicatus quia si essent annexæ præbendis, non debuerunt eis auferri. [poteris] auctoritate domini Papæ. alij. q sua auctoritate, ut infra de excess. præla. sicut vnire.

DIlectus filius, [fruolam] quia siue clericus, siue laicus sit, qui iura spiritualia habet, se nper de eis respondere tenetur. [exequi] conferendo primam, quę uacauerit.

SVper inordinata [reputandi] ad prælaturas; quod ex eo apparet, quod sequitur, beneficiati, supra de æta. & qualit. & ordi. præ. ex ratione.

CVm causam [scinderetur] sed de communibus integrari debet.

VEnerabilis frater [deuoluta] & ideò ad Legatum Papæ eius donatio pertinebat.

SVMMARIVM.

1 *Beneficij nomine quid comprehendatur.*
2 *Papæ rescripta intelligenda sunt, secundum quòd honestè impleri possunt.*
3 *Non præsumitur, quòd sub generali clausula quis concedat, quod sub speciali concessurus non erat.*
4 *Restringenda sunt ambitiosa rescripta.*

CVm olim [ad rectoriam] j de uer. sig. tua no-
1 bis, 3. ¶†Sol. satis uī, q attenta significatione uerbi, noie beneficij p ssunt intelligi dignitates, & beneficia habentia curam aīarum; & sic loquitur 3rium. Sed rescripta beneficialia sunt restringenda, ut no. supra de transla. epi. c. fi. & ideò hoc sic restringitur.
2 ¶†Vnde aliquibus uī, q si in litera diceret, q alicui ꝓuideretur in beneficio præbendali, uel alio, q bene poterit ei ꝓuideri in cura aīarum: qa facilis est regressus ad suam naturam, ff. de pac. si vnus, §. pactum. ¶ Alij tñ dicunt, q ꝓpter adiectionem pdictam non poterũt sibi ꝓuideri in cura aīarum, sed in altaribus, & decimis, & etiam ecclesiis, q̃ non habent curam aīarum. Aliqui tñ dicunt, q per hanc decret. non ꝓhibentur prouideri in beneficio habente curam aīarum, sed in dignitate hæc enim ecclesia, de qua hic loquitur, habet canonicos, & priorem. licet mandetur alicui, q prouideat alicui in beneficio habente curam animarum non tñ potest prouideri in aliqua dignitate, uel personatu, nec etiam in plebanatu alicuius plebis: sed potest prouideri in aliqua ecclesia, ubi sit minister sic simplex in tẽporalibus & spiritualibus, qui nõ uocetur aliquo noie dignitatis. nec facio uim, an eligatur à capitulo, an ab alio, ut hic: quia rescripta beneficialia tanquam ambitiosa sunt restringenda. ¶ Item & eadem rõne uidetur in dispẽsatio-
3 nibus super pluralitate beneficiorum ¶†Item not. q si scribatur pro aliquo, q sibi ꝓuideatur de prima uacatura alicuius ecclesiæ, q cito se facultas obtulerit, si uacet pręposítura, uel aliqua dignitas ipsius ecclesiæ, uel officium, non debet ei ꝓuideri tunc de præbẽda, q tũ: uacauit p mortem præpositi, siue præbenda esset cõnexa præpositura, siue dignitati, uel officio, siue nõ.
2 ¶†Et hoc dicimus ea ratione: quia rescripta Papæ sunt intelligenda, ſm q honestè possunt impleri: & si honestè non possunt impleri, Papa libenter audiet excusationes, & maximè in istis beneficialibus rescriptis, quę sunt ambitiosa, argum. supra eo. cum teneamur, supra de rescript. si quando, supra de trãsla. episc. c. fi. ubi. no. Item si hoc expressisset Papæ, domine si uacauerit aliqua dignitas, peto q si illa dignitas remaneat sine prælato, præbenda sua mihi assignetur, præsumendum est,
3 q ista nunquam concessisset. ¶†Item si dixisset, domine peto, q bene eligatur aliquis ad dignitatem uacãtem, sed non detur aliqua præbenda electo, sed mihi. non enim præsumendum est, q sub generali clausula concedat, quod sub speciali concessurus non erat, C. quæ res pign. obl. possunt. l. j. & idem, quod dictum est in dignitatibus, idem intelligo & eadem ratione etiam in præbendis aliquibus ordinibus annexis per statutum, uel consuetudinem, uel priuilegium. & idem est etiam, si præbendæ non sunt annexæ aliquibus ordinibus, sed tantum certus numerus debet esse in aliqua ecclesia sacerdotum, uel diaconorum, uel alicuius ordinis. nam tunc si moriatur aliquis de numero statuto, nõ assignabitur præbẽda mortui prius recepto. imò dabitur illi, qui successit in eodem ordine. tñ in hoc casu credo, q si ille, qui primò receptus est, si uelit, & idoneus est ꝓmoueri ad ordinem defuncti, quod præferri debet, licet secus sit in dignitate. ibi enim, quan'ǔcunque ille, pro quo primò scriptum est, uelit, & idoneus sic promoueri ad dignitatem uacantem; non tamen põt eam petere: quia non est de ea conferend. mãdatum. sed secus est, qñ uacat canonicatus alicuius ordinis: quia illũ bene petere põt, dum uelit, & idoneus sit ad illum ordinem promoueri, cum scriptum sit pro canonicatu, & nulla uel modica sit distinctio inter canonicos ꝓpter ordines. Est ergo sic intelligendum rescriptum, q primo recepto prouideatur de prima præbenda, quæ ibi uacauerit, & nulli alij præbeatur. at ista præbẽda, etiã si non debeatur certæ personæ; debetur tñ dignitati, uel officio, uel ordini, quæ non moriuntur. Item intelligendum est de præbendis, quæ honestè & sine præiudicio ecclesiæ conferri possunt. [tenere] quia super eis potestatem non habebat, supra de offic. uicar. c. penult. uel quod est melius, non habebat iurisdictionem super collatione rectoriæ. [prouidet] Nota, q cum mandatur alicui, q alij prouideat si habet aliud beneficium sufficiens, admittenda est exceptio contra prouisores, ne prouideãt: quia alias sufficienter est beneficiatus: uel si iam prouidit, quantum in se fuit, admittetur contradictio & etiam post latam pro eo sententiam, si modò appareat, q iure non potuit hoc beneficium obtinere. unde supra de rescrip. constitutus, in fi. & no. in co. ti. ad aures, q nõ prosequatur effectum prouisio tanquã ea, quæ nulla est, puta facta de ea persona, ad quã non trahebatur mãdatum Papæ, supra eo. cu n teneamur, supra de rescrip. postulasti. secus aūt uidetur, si alicui esset concessum, q prouideat vni clerico, cui uellet, nullius nomine expresso: quia tunc potest prouideri tali clerico, qui haberet sufficiens beneficium, dũmodò non
4 prohibeatur à iure habere aliud beneficium. ¶† Ratio diuersitatis est, quia primum rescriptum fuit ambitiosum, ideoq; restringendum, ut no. supra de trãsla. episc. licèt; sed secundum rescriptum non est ambitiosum, sed gratiosum, & ideò tenendum est, infra de donatio. cum dilectus, & magis gratiosum, magis extendendum est, si dicat, prouideas tali ecclesiæ.

De clerico

De clerico ægrotante, uel debilitato. Rubr.

Vm percussio [hortamur] fortè talis exhortatio necessitas est [exiguitate] & sic uidet, ꝙ habebit de uictualibus, & de quotidianis distributionibus.

PResbyterum [abscisos] repete, quæ diximus.s̄.de eor.nicia.c.ex parte [prohibemus] no.non esse irregularem corpore mutilatum.

DE rectoribus ecclesiarum.

TVa nos [lepræ] & dicit Lau.ꝙ sacerdos leprosus priuat officio actualis administrationis: dignitatē aūt tenet, siue officiū, qđ in ius resonat, puta ꝙ sibi obediet in his, quæ utiliter mandabit, ar.j̄.e.c.proxi.7.q.1. quia frater. & dandus est ei coadiutor.s̄.e.c.proxi. Aliis uidetur, & forte melius, ꝙ omnino sit ab administratione, & dignitate repellendus, & respondetur.e.proxi. ꝙ ille non erat sic infectus, quin adhuc posset esse in collegio suo his casibus priuatur quis iure suo sine culpa sua, Paupertas, odium, fauor, uitium, scelus ordo. Paupertas.16.q.2.& temporis odium.25.q.2.ita nos fauor. 22.dist.renouantes. uitium, ut hic scelus.22.q.3.si habes ordo.54.dist.frequens, generaliter.

COnsultationibus.

EX parte] compel ere] secus in leproso supra c.proximo.

De institutionibus. Rubr.

NOn amplius [regere] & hospitalitatem seruare.s̄.de præbendis, de monachis, & s̄.de sup.neg.prsla.sicut.§ similiter. Sed si plures, q̄ sint ibi, inde possint cōmode sustentari, ibi plures ponendi sunt.j.de censi.quanto.12.q.1 percipimus.16.q.7.omnes tamen propter incrementum modicum non est augendus numerus.ff.de alluuionibus.l.pe.& ult.

SVMMARIVM.

1 *Canonici scire debent literas, & seruire Deo in ordinibus suis, & in officiis.*

2 *Ius monachi in laicum cadere potest.*

IN ecclesia [numero] Et ita ius canonici, & canoniæ non cadit nisi in clericum.21.distinctio. cleros, uel in conuersum habitu, & professione, ar.23.q.1.paratus.12.q.1.cui portio. & q tale ius emit, simoniā committit.1.q.3.saluator. nam si in alios laicos ius canoniei caderet, ergo de rebus ecclesiæ disponere possent, & essent in ꝓrium iura illa.96.distin.bene
1 quidem.s̄.de iudi.c.2.¶† Nos credimus, ꝙ ubi est certus numerus canonicorum, uel distinctæ præbendæ, ꝙ ēt per conuersos professos non impletur numerus canonicorum. canonici enim debent scire literas, & seruire Deo in ordinibus suis, & in officiis.21.distin.cleros, & per totum.81.distin eos, & c.si quid, quāuis aliter sint religiosæ personæ. 12.q.1.duo, & incidat in canonem, qui tales uerberat.j.de sen.exc.non dubium. ¶ Quidā etiam dicunt in hos conuersos non residere ius canonici, ut uocentur ad electiones, uel alienationes, uel cæteros contractus.12.q.2.sine exceptione, & placuit. 63.distin.c.1.& 2.j.de statu mona.c.ult.§.præcipimus.
2 ¶† Ius autem monachi cadit in laicum. unde credimus, ꝙ intererunt electionibus, alienationibus, & cæteris contractibus monasterij, ar.16.q.1.generaliter.93.di. à subdiacono. Idem dicimus de hospitalariis.s̄.de arb. cum olim. Alij tamen dicunt, ꝙ si de consuetudine esset, ꝙ de aliquo religioso loco aliquis laicorum, uel professorum uocaretur ad electionem in ecclesia seculari, uel etiam conuersi ecclesiæ forte propter hoc non esset censenda nulla electio. nec est contrarium.s̄.de elec.Messanæ: quia ibi loquitur de laicis puris nō professis. clerici tamen, qui præbendant in ecclesiis, si non habent ibi ius canonicatus, nullo modo ad electionem uel ad alia canonica facta capituli uocari debent: sed alias deberent deuote seruire.j.de statu.mona.c.ultimo & penultimo.

EX frequentibus [officialium] Nomine talium officialium intelligo hic comprehendi oēs, ad quos de iure, uel consuetudine approbata pertinet collatio, siue fuerit archidia. siue alij, dūmodò autoritate speciali, uel generali epi faciant. [recipiunt] & malè. licet.n. patroni, laici uel etiā alij possint præsentare; non tamē possint conferre, sed eps hoc facere debet.s̄.de præbē. & digni. Lateran. imò idem dici-
a mus [a] de clericis, qui licet possint eligere, tñ bñficia habere non debent sine assensu episcoporum, nec instituere, uel conferre. nec etiam ei prodest consuetudo; de hoc not. j̄.de cōcess.præben.præposuit [institutionibus] 16.distin.7.nullus. 71.dist.per totū. ¶ Ex officio] no. archiepm habere iurisdictionem i omnibus quæ generaliter tangūt statum totius prouinciæ. [in illos] tenet hæc sententia archiepiscopi in subditos suffraganeorum: quia negligentes erant, uel quia status totius prouinciæ inficiebant, arg.8.q 3.c.1.& seq.

a *¶ Idem dicimus. Ad de Inn.hoc. Adde Henri. Bolic. in c.quo in ecclesiarum, colū. 1. uers quādo uerò sunt: supra de consti. Archi.16.q.8 cap. nullus omnino, in glossa 2.*

AVtoritate [ultra, quàm facultates] s̄.eo.cap.1.

AD decorem [acceptus est Deo] 22.quæst.4.cap.his ita [hæreditario] 7.quæst.1. apostolica [dicitur] Patriarcha.

SVMMARIVM.

1 *Interlocutoria, quæ dicatur.*
2 *Non potest archiepiscopus ex iuramento agere.*
3 *Nunquid ex uoluntario iuramēto detur actio secundū canones.*
4 *Exceptio abiurationis non admittetur contra agentem interdicto, uti possidetis.*
5 *Exceptio abiurationis dicitur esse dilatoria, non autem feri declinatoria.*

CVm uenissent. Potest intelligi, hæ decr.ꝙ solus archieps intentauit petitorium super iuribus istis ꝯ archidiaconum, s.intentando negatoriam, negando ius custodiæ, & institutionem pertinere ad archidiaconum: uel confessoriam, dicendo hæc iura ad se pertinere. Sed huic intellectui uidetur ꝯtradicere infra, ubi dicit, statuimus archidiaconum tuendum, per quod apparet possessorio actum. ¶ Sed dic illam non fuisse diffinitiuam sententiam, sed interlocutoriam, ut ibi dicitur. nam pendente primo iudicio super

proprietate archieps molestabat eum, uel archidiaconus timebat molestationem archiepi super possessorio. unde Papa ex officio suo, quod habet locum in his, quæ post litem contestatam acidunt, præcepit eum tuendũ, supple, lite pendente, & hoc innuit litera, quæ sequitur, donec probatum &c. ¶Potest etiam intelligi hæc decr. q uterq; agebat iterdicto, uti possidetis. ff. uti pos. si duo, & l ambo quoque, in fi. & l. ult. ff. de superfi. l. j. §. proponit; & q a archi. melius probauit, fert pro eo snia. & est idem dicere eum tuendum, sicut aduersarium cessare à molestatione: quia dicitur in prins. nam iudex in sententia non debet condẽnare id, quod hic fecisse uidetur, dicendo eum tuendum, qđ p alium; q̃ per iudice fieri non debet: sed aduersarius tñ condẽnandus est, ut non molestet, non ut iudex tueatur. & idem esset, si ab altera parte intentaretur. sed hinc uidetur contradicere, quod sequitur, donec probatum &c. quod habet locum tantum, cum de proprietate agitur. ¶Sed rẽspõdeo expone literam, donec probatum fuerit, supple, cũ agetur de proprietate postea, non modò, cum possessorio tantum agitur. & si huic archidiacono possessorio agẽti obiectum esset, q præcario possideret ab eo, audiendus erat. ff. uti poss. l. j. §. ult. & eodem modo si obiiciať, q personalis est donatio. sed unum credimus, q licet, qñ egit possessorio, non potuerit probare personalem concessionem; nihilominus tamen postea, cum agit de ppriétate, probare poterit: quia alia est actio, & ad aliud agitur. ff. de ex. rei iu. & an eadem, & not. š. de elec. cum dilecti. j̃ de pur. cano. cum dilectus. põt etiam dici & lenius, q simul intentabatur possessorium ex parte archidiaconi, & petitorium ex parte archiepi, & q simul nõ fuit utrũq; finitum. & ideo est, quia de possessorio liquebat per confessionem, & de proprietate liquere non poterat de facili. š. de testi. significauerunt. & fm hoc uidetur uera opinio dicentium, q in possessorio non dicit dari diffinitiua snia, sed interlocutoria, cum dicar in-
1 terlocuti &c. ¶†Et dic, q interlocutoria dicit, quæ fertur ante diffinitiuam sententiam in petitorio proferendam. primò dictum magis placet, licet & alia possint de iure defendi: quia tunc precarius non potest agere, uti possidetis contrà dantem præcario, ut. ff. de præca. l. quæ præcario. uel dic, q amb æ partes fuerunt coram Papa: & utraque pars proposuit ibi ius suum: sed non fuit ibi ædita actio, nec modus agendi, nec libellus datus nec lit. conte. facta: sed cum ex narratione facti cõstaret Papæ, q archidiaconus possidebat, decreuit eum in possessione tuendum, sed donec archiepiscopus probaret coram competenti iudice, & per legitimos tramites iuris personalem tantum fuisse donationem, uel abiurationem archidia. dicebat. n archieps, q archidiaconus iurauerat, q huiusmodi libertatibus se non immisceret.
2 ¶†Sed ꝯ uidetur, q abiuratio nunquam posset prodesse archiẽpõ, nec unquam eius probationes super ea sunt admittendæ: quia archieps ex iuramento non potest agere: quia ex iuramento nulla prodita est actio, nisi ex iudiciali, uel necessario. ff. de iureiu. si duo. §. si iurauerit, & §. Marcellus. Item non potest dici, q forte agẽte archidiacono archi. pspossit obiicere de abiuratione q a cũ archieps possidear, nõ cõpetit ei actio, nisi interdictum retinendæ possessionis, & contra agentem alli non competeret exceptio abiurationis, ut no. de renũ. super
3 eo. ¶†Item si admitteretur ꝯ ius, & probaret abiurationem, non tantum imponeretur silentium super libertatib. archidiaconi: sed archieps absolueretur ab impetitione rei. So. dicunt quidam q fm canones ẽt ex uoluntario iuro datur actio, arg. 12. q. 2. quicũque, & q. 5. Ioannes. 22. q. 5. iuramenti. sed nobis uidetur, q ex iuro non competit actio ciuilis: sed archieps poterat denunciare crimen periurij, in quo archidiaconus manebat miscẽdo se prædictis libertatibus ꝯ proprium iusm, sicut expressè innuitur, & ar. š. de iud. nouit. 22. q. 5. omnia, & š. de iureiu. quemadmodum, in fi. & tunc bene consonaret snia petitioni, s. q imponeret archidiacono silentiũ, i. q de cœtero non immisceret se prædictis libertatib. & hoc uidetur uerius, & sic est in registro. ¶Item non uidetur uerum, quod hic proximè dictum est, q possessori non competit nisi interdictum, uti possidetis: quia p incorporalibus bene competit confessoria, & negatoria, ut no. š. de iudi. examinata. & ea proposita ab archidiacono archieps excipiet de personali concessione, & de abiuratione [uenissent] litigaturi super iure instituendi personas, & custodiendi uacantes ecclesias [iure communi] š. de off. ordi. cum nos. ꝯrium ar. 70. dist. c. 2. ar. 63. dist. si in plebibus [ex nsuetudine] t. q. 3. c. res. & c. peruenit. 16. q. ult. nulli. ar. contra. š. de app. bo. me. cum. sed illud est de speciali consuetudine: uel illud est uerum in ecclesiis, quæ sunt de patronatu monachorum [libertatum] no. institutionem, & custodiam uocari libertates [ipsim] s. archidiaconatum [post concessionem] no. concessionem liberam extitisse, licet post concessionem aliqua exceperit, & ex hoc non fuit simonia receptio eius. nam cum ius haberet, licitum fuit p talem responsionem & archiepõ deludere, & suam uexationem redimere. j. de simo. dilectus filius [tuẽdum] perpetuò fm opinionẽ, q actum fuit possessorio: fm aliã opinionem supple, pendente hoc iudicio coram Papa, uel suis delegatis. nam post litem terminatam autoritate huius mandati non esset tuendus, cum hoc fecerit ex officio suo, quod finitur post, quàm functus ex officio suo. š. de off. dele. in literis. Item quia acta iudicij pereunt. C. de ind. properandum, & inter ea computanda sunt hæc mandata. & forte non diceremus male, q si interlocutoriam istam protulisset cum causæ cognitione, s. auditis rationibus hinc & inde, & interlocutoria solẽniter fit lata, q perpetuò ei stetur, & in rem indicatã transiret, arg. C. comminationes, & uel epistolas. l. iij. C. de senten. & interlo. ex stipulatu. l. seq. & l. nemo iudex, & ff. quod me. cau. s. metum. 2. & š. de re iud. c. quod ad consultationem. non probatur hic præsumi concessionem realem, nisi probetur personalis, cum hoc non dicatur hic: sed quia est in possesione, dicitur eum tuendũ, donec probeť psonalis. dicũt. n. qđã, q qñ fit psonæ, psonalis pſumiť: qñ uerò fit dignitati, pſumiť realis. & alij dicunt q ẽt qñ fit personæ, præsumitur realis, ut ff. de ann leg. l. annua. §. Titia. ff. de pac. iuregentium. §. pactorum. alij dicunt, q qñ est in quieta possesione archidiaconatus incumbit probatio archiepiscopo, q fuit personalis: secus aũt, si archiepsesset in possesione pacifica, a1gu. ff. de usufr. pe. usufr. iste archidiaconus agebat nomine archidiaconatus, & ideò sufficit, si archidiaconatus erat in possessione horum iurium, etiam si archidiaconus, qui nunc est, nunquam ea exercuisset. ¶Ex aduerso] mirum uidetur, cum archidiaconus hoc ipso, q confessus fuit sibi esse donatas libertates ab archiepõ, confiteatur eas fuisse archiepi, q archiepo incumbat probatio, q donatio fuit personalis, cum adhuc præsumatur apud eum perdurare, nisi ꝯ probet, ar. ꝯ. š. de pser. si diligenti. C. de pba. siue post. ¶Rñdemus duas præsumptiones esse ꝯ istam unam, q archieps confiteatur se donasse, licet personaliter, & quia archidiaconus

rat in possessione. sed si archiepiscopus esset in posses-
ione,& non confiteret se donasse nec personaliter,nec
ealr, tunc non incuberet ei probatio,quia donatio esset p-
onalis: sed sufficeret ad probationem dñi Archiepi confessio
rchidiaconi. [hoc casu] .f.qñ personalis fuit donatio.
ante,q] .f.ante cōfessionem archid. [eas] libertates.
archidiaconū] qui agebat. † Abiurasse] hic habes ex-
resse s̃m secundam opinionem, quæ erat, quia uterque
gebat possessorio retinendæ possessionis, quia exceptio
biurationis nō est admittenda ꝯ agentem interdicto,
ti posidetis: quia hic non fuit admissa hæc exceptio,
uadiu actum fuit possessorio:sed modò admittitur,qñ
gitur petitorio,quod credimus;de hoc no.supra de re
uncia.super hoc.& idem uſ,quia exceptio personalis cō-
essionis ab eo facta non sit admittenda : quia hic ad-
nissa non fuit, nec impediuit sententiam super inter-
licto,uti posidetis,latam. ¶Item & si admissa esset hæc
xceptio,tñ cum erat snia danda. & est ea rō,quia licet
ersonaliter dicat se ꝯcessisse archieps ; archidiaconus
ñ negabat, nec ꝯtrium probatum fuit, & etiam qa ar-
hidiac.possessionem habet,cui dr psonalr cōcessa. sc-
u aūt esset,si exceptum esset,quia precario esset ab archi-
po ꝯcessa,ff.de acq.poss.l.si qs postea:qa tunc pcariꝰ nō
ōt agere,uti posidetis ꝯ dantem pcario,ff.de pca. qui
recario. [in hoc casu] .f.qñ abiurauit. [Eboraceñ.]
uius specialiter interest iura omnium mēbrorum sui
orporis defendere. uel forte,quia alienatio fuit, qui-
ibet admittitur, ut no.s de testi. cum olim. [consule-
nus] hoc ꝯsilium non habet locum, nisi prius snia lata
archid. ante sniam enim archidiaconus iuuare se de-
et suis rōnibus : quia ꝯ archidiaconum tm̃ agebatur,
& personaliter tantum ꝯ eum. & si ecclesia Eboraceñ.
ellet causam eiusagere siue eo uolente, siue nolēte,
on admitteretur: quia eius non interest causam archi
iaconi personalem agere. sed si admitteretur contra
us, excipere debet, eum cā iam cœpta esset, nō agere.
& hoc dicit, j.f.ecclesia petente. sed quæ post sniam
abet locum, uo.in gl. ¶Quid pdest ꝯsilium Papæ di-
nitati archid.cum plena sit ipsi archidiacono pdictorū
urium adiudicata possessio : imò si posteà probetur ar-
hidiaconum ab archiepo abiurasse,si erat ꝯcessio rea-
is,nō debent restitui iura pdicta archiepo,nec sniam p
eis restituendis ferri : quia non pōt archidiac.dignitati
uæ præiudicare: sed tm personæ archidiacono,præci-
itur,quia se non immisceat, arg.supra de iureiur.perue-
it. ¶Sol.licet non restituantur archiepiscopo prædicta
ura: tñ ipse exercebit, cum ipsi præsenti archidiacono
mpositum sit silentium. nec ei cōtradicere poterit ar-
hidiaconus propter iurm,& sniam,per quā impositum
st ei silentium, & archiepiscopus solus est, ad quē ua-
ante archidiaconatu iura archidiaconalia pertinent,
t no.ꝯ de here.ad abolendam; & modò quo ad hæc iu-
a abiurata uacare intelligit,quia ea exercere non pōt ar
hidiaconus propter suam abiurationem ; & sic arch-
ps exercebit. vnde necesse est,quia uel agente Eboraceñ.
cclesia, uel per officium Papæ prouideatur dignitati
rchidiac.ut restituatur ad id.ad quod pcessum erat de
acto,s.ad possessionem restituendam dignitati archid.
uā exercet archieps snia lata ꝯ præsentem archidiac.
ropter abiurationem.uel decernatur,quia p usum archi
p̃i,uel p abiurationem archidiac. nullum dignitati ar
hidiac.præiudicium generetur. Auxilium autē Papæ
n modico, uel nullo necessarium uſ contra iuramen-
um,quod non distinguebat nisi personam,uel ꝯ senten
iam,quæ non tangebat dignitatem : quia præsenti ar-
chidiacono tm̃ impositum erat silentium,quia prædicta nō
exerceret. uel potes dicere, quia etiam ꝯ iurm necessariū
est auxilium. posset.n.succedentibus tēporibus, qñ cre-
derent aduersarij deficere probōnes illicitē præstiti iu-
ramenti, uel etiam statim, licet falsò, uel fictè diceret
archiepiscopus, quia iurm erat præstitum in casu licito ar
chidiac.vnde & preiudicat successoribus ; puta qa scie-
bat se nihil iuris habere, vnde sibi litigare non expe-
diebat : uel alia iura equiualentia recepit pro istis iu-
ribus,q abiurauit,arg.ff de pactis,ꝯ iura.§.ult.& l.in p-
sona.§ j. ¶Sed certe in istis casibus nō petet ecclesia in
integrum restitutionem aduersus renūciationem archi
diac. uel abiurationem archidiaconi : quia nulla abiu-
ratio : sed dicet eam nullam, & petet eam de facto tol-
li, uel nullam pronūciari,ff de in integ.restit.in causæ,
ff.de feriis.l.j.Sed si renunciatio propter prædictas cau
sas teneat de iure: tñ quia in aliquo probatur læsa di-
gnitas, tunc necessarium est auxilium Papæ cōcessa re-
sti.in integ. ipse etiam Papa ex his,quæ acta fuerūt co-
ram eo,fuit ita motus, quia ipsemet ex officio suo conce-
deret hoc. vnde uolens incutere timorem archiepisco-
po,ut à lite,quā Papa iniustā credebat,discederet, cō-
minatur ei, quia ipse suum impenderet consilium . sed qñ
hoc faciet, uocabit archiepm, & audiet rationes suas
etiam alias, q illas, quas allegauit agendo ꝯ archidia-
conum: quia cum tunc ad imponendum silentium per-
sonale archid. sufficeret iurm etiam sine cā præstitum,
non alligabitur illa probatione tm̃,ubi petitur snia p-
nunciari nulla,ubi eum oportet probare multa : uel etiā
si petatur ꝯ sniam,quæ aliqua est,restitutio in integ. q
non datur,nisi ubi contractus teneret: & tñ propter læ-
sionem datur restitutio. & credimus hāc restōnem pos-
se peti uiuente isto archidiacono. sed si iurauit nō exer
cere hæc iura, ille qui confert archidiaconatum,exer-
cebit non suo nomine, sed dignitatis archidiac.uel Pa-
pa alicui cōmittet, quia hoc exerceat, ut no.infra tit.pxi.
quia diuersitatem. vel dic, quia cum effectu nihil utilita-
tis accedit archiepiscopo : quia posteà petita restōne,
uel sententiam pronunciari nullam, omnia iura resti-
tuentur archidiaconatui ; & hoc satis innuit litera p-
cedens,quia nos uel ad petitionem &c. uidetur aliis, quia
archiepiscopus contra archidiaconum specialiter ege-
rat proponens,quia iura prædicta, sibi renūciauerat idem
archidiaconus , & etiam iurauerat , quia ea ulterius non
exerceret,& super eorum exercitio non molestaret ar-
chiepiscopum. ¶Vnde dominus Papa iustè mandat,quia si
ita est,ut imponatur archidiacono silentium,s.quia de cæ
tero non exerceat prædicta; quod potest esse sine præ-
iudicio dignitatis archidiaconatus. non tamen cōple-
bit iuramētum in aliis,s.quia prædicta iura, uel possessio-
nem eorum,uel quasi trāsferat in archiepiscopum,cum
hoc sine peccato facere nō posset,& sine præiudicio ec-
clesiæ,supra de iureiur.peruenit, & c.si uerò. & iō bene
dicit Papa, quia etiam si iurauerit,consulet dignitati : qa
licet sit priuatus archidiaconus exercitio illorū iurū
personaliter : non tñ dignitas priuabitur, nec in archi-
epm transferretur. imò, licet archidiac. non exerceat ;
exercebit tñ alius noīe dignitatis : uel forte ipse archi-
diaconus hoc non suo nomine, nec nomine archiepi-
scopatus exercebit.sed nomine archid uel potes dicere
quia non solum egit archiepiscopus, ut imponeretur si-
lentium personæ,sed etiam dignitati,cui intēdebat piu
dicare archid. ¶Non ob.prædicta decre.peruenit, & si
uerò: quia hoc poterat fieri sine peccato, & sine præ-
iudicio dignitatis hoc modo : quia posteà agente ec-
clesia

clefiæ uel Papa ex officio suo restituet prædicta iura archidiacono, arg.ad hunc processum. s.de iureiur. debitores,& c.ad nostrã. ¶Et si obijciatur, q ipsum capitulũ ante s̃niam latam ꝯ archidiaconum debebat se opponere. Rñ.q non poterat: quia tñ ad archidiaconum possessio pertinet sui archidiaconatus iura defendere:& ad capitulum pertinet postea,cum apparet archidiaconum non posse agere.hæc opinio non placet. [Alterutrum] siue fuerit concessio personalis,siue abiuratio intercesserit.[Archidia.] i.personæ archidia.& etiam ipsi archidiaconatui.Sed in hoc casu ul.s.quantum super abiuratione,prouidebitur successoribus,si concessio fuerit realis.melius dicitur, q tantum archidiacono imponitur silentium personale,s.q tempore suo non se immisceat. & prudenter faciet iudex,si dicat, in posterum ex hac sententia nullum dignitati præiudicium generari. Sed opponet hanc exceptionem abiurationis ante litem cœptam contra archidiaconum proponendam, sicut falsi, uel minus idonei procuratoris. C.de excep.l. penult. &
5 ul. ¶†Respondeo hanc exceptionem non esse declinatoriam fori,sicut procuratoriam,sed dilatoriam,& ideircò sufficere ꝓponere eam añ litem contestatã,& postea ꝓbabit.ff.de except.exceptiones,& sic fuit hic factũ.uel põt dici peremptoria:quia quo ad personam huiꝰ archidiaconi perimit negocium.nec intelligas, q Papa ꝑmittat consulere super s̃nia, quæ nullo mõ tangit archidiaconalem dignitatem;sed sup abiuratione,q erat generalis,s.quia archidiaconatus noie renunciabat & iurabat,s.ut ea n. n obstante libertates prædictæ adiudicẽtur dignitati archidiaconatus.uel intelligas aliter, ut diximus in gl.illa,qui prodesit.[Neutrum].i.si concessio fuerit realis,& non est iuratum.

CVm ad nostrã.[abbatiæ.] Hæc abbatia est secularis. sic.s.de renun.ex transmissa.[Distinctio].24 q.1.c. didicimus.j.de iure pa.per tuas.j.de bap.& eius effectu debitum.ff.de auct.tu.l.j.

De concessione præbendæ. Rubr.

QVi in uiuorum.[Ponuntur] scienter. alias secus.7.q.1.præsentium.

NVlla ecclesiastica. [tribuantur] ut in eis alicui detur quasi possessio iuris. [Promittantur] ar.s.s.de præb.relatum.So. uerum est,nisi à Papa.s.de rescrip.eam te. [Et legibus.] C.de inuti.sti.ex eo.C.de pa.l.ul. [Inhibitum] ꝓmissio future successionis. [Sex menses] quidam dicũt, q seme stre tempus currit prius ammonitionem,ar.j.eo.quia diuersitatem.Alij dicunt à tpe scientiæ.j.eo.quia diuersitatem,ar.ff.de calum.annus.C.qui admit.ab bono. pos. l.1.s.de sup.negl.præla.licet.Alij dicunt, q à tpe uacationis.s.de præben.de multa.sed ibi supplendum est, & sciæ. subtrahitur de hac præscriptione sex mensium tps suspensionis,& peregrinationis.j.eo.quia diuersitatem.
¶Itẽ dicunt q dã, q licet sit decursum semestre tps,si añquàm alius eligat, ipse eligat, q purgat.s. de supl. negl. præla.literas,ar.ff.si quis cau.& si post.ff.de arb.Celsus. nos aũt dicimus non posse purgare moram. ar.s.de sup. neg.præla.licet,& c.literas.& dicimus locum hre hanc translationẽ ptãtis in omnibus dignitatibus,officijs,præbendis ubi non sunt distinctæ,uel certus numerus statutus,ut hic,& j.e. dilectus,& c.ex parte s.de præbẽ. dilecto,& licet olim non lhet locũ in episcopatibus,ut. j. e. dilectus:hodie tñ locum habet in illis,s.de elect.ne pro defectu [Distulerit] culpa sua, infrà eod. quia diuersitatem,uel per negligentiam:secus si per impotentiam iuris,uel facti etiam culpa contingente.j.eo.quia diuersitatem,& suprà de const.c.cum.M.

RElatum [debet] nisi sit receptus in canonicum, suprà de præbend.relatum, & cap.cum dilectus,s.de constitu.cum M.

SVMMARIVM.

1 *Assignatio præbẽ.dicitur esse necessaria post electionẽ canonici. quæ uerò sint necessaria in prælatis,in nu.2.& quid in habentibus solam temporalium administrationem,in nu.3.*
4 *Non dicuntur literæ obreptitiæ ob hoc, quod impetrans sit peccator.*
5 *Cognitio summaria non est semper de necessitate,neque de substantialibus executionis mandati.*
6 *Absque solenni causa cognitione fieri non debet excommunicatio & absolutio.*
7 *Possessio an detur per inuestituram.*

PRopofuit [& assignatione] Facienda,cum uacauerit,non modò. alij dicunt q statim debẽt assignare ꝑbendam uacaturam hoc modo, q sta-
1 tim dabit ei quasi possessio iuris præb.¶†No.q cum aliquis eligit in canonicum, q quantũcunque canonica sit electio;tamen post electionem necessaria est assignatio præben.per electionem.n.datur ei ius canonicatus assignatio aũt præbendæ consistit in facto, & tribuit ptãtẽ administrandi in ea nam nulli licitum est sua auctoritate in ea ministrare ante, quã præbenda sibi assignetur ab eo,qui ptãtem habet assignandi à iure,qualis est ꝑpositus,uel decanus,uel quicunque alius,cuiuscunque nomine censeatur,qui curam habet illius ecclesiæ, in qua canonicus est electus,i tẽporalib.ar.s.de inst.c.ij.& plus dicimus:quia ex quo assignata est sibi ꝑbenda per eũ. ad quẽ ptinet de iure,uel de consuetudine,et si ab aliq̃b. ꝯtrouẽt s̃iam patiatur super iure suo:nihilominus tñ licite ministrabit:q a auctore ꝑtore possidet, nec dicimus hãc assignationẽ esse confirmationem,nec in ea requiri examinationẽ ꝑsonæ nec electionis, nec ipsum debere audire contradictionem alicuius sed summatim & sine inquisitione,si uideri assignationem faciendã,faciat eã. alioquin supersedeat & examinationem superiori dimit-
2 tat.¶†In prælatis aũt,q habent curã animarum necessaria est confirmatio & examinatio & personæ, & electionis.Sed confirmatio in his,qui habent curam animarũ, ꝑcedit assignationem,nec assignatio,quæ aĩs sibi uidet bona,ꝑp appellationem est retardanda;quia non fit cũ causæ cognitione,nec in ea tribuitur aliquid iuris, & hoc bñ ꝑbat,suprà de ap.ꝯstitutis.& eodẽ mõ dicimus debere fieri assignationẽ stalli in choro,& loci in capło ꝑ eũ ad quem ptinet,de iure,uel de ꝯsuetudine.j.de pb. dilecto.& si esset de ꝯsuetudine, q sine aliqua assignatio-
3 ne ministraret starẽ consuetudini.¶†In his aũt, q solam administrationem tpaliũ habẽt sine cura,non credit q dã necessariã confirmationẽ,nec examinationẽ. alij ꝯdicũt,& bñ,ar.pro istis,suprà de inst.ex frequen.[Executore] dicebatur.n.in literis,exequaris.hic erat merus executor,uel potius habens ministerium,de quo habes.suprà de offi.del.c.q̃n,& c. pastoralis.§.quia, sicut & ille, cui mandatur, q alicui prouideat, uidetur, q teneat collatio facta ab hmõi executoribus etiam non uocatis illis, ad quos pertinet electio: quia cum recipere debent sicut teneret collatio episcopi,non uocatis canonicis,q cum

eum recipere debent, & præbendam assignare, nisi in literis contineretur, q istos moneret, uel uocaret, quia tunc fines mandati custodiendi sunt. ff. man. diligenter. s. de rescrip. cum dilectus. & hoc satis uf hic, & ar. j. de ac. cusa. accedens imo plus uidetur, q si compareat aliquis, qui uelit aliqua dicere in personam eius, cui conferenda est præbenda, q non debet audiri, quia minister, uel merus executor est, & super hoc nullam iurisdõnem habet. supra de re iud. de cætero, ubi no. & idem dico, si uelit iudicem recusare, q a nõ est audiendus supra de offi. del. nouit. ¶ Sed si uellet dicere rescriptum per obreptionem obtentum, uidet q sit audiendus, quia et si executus fu isset mandatum, reuocaretur. s. de re iu. cum olim. s. de rescrip. cum dilc. sed hac ratione uf, q possit obijcere in personã instituendi, quicquid uelit de iure, & maximè peccatum, q si tacuit peccatũ suum, uidenẽ literæ surrepticiæ. ¶ Sed tu dic, q pp hoc stricto sensu non dicũtur literæ, surrepticiæ, uf no. s. de rescrip. cum dilecta. 25. q. 2. & si non sed certe hoc non placet † quia non uf nobis, q literæ dicantur obrepticiæ, quia impetrans sit peccator. hæc. n. exceptio est ꝯ personam, & non contra literas. alij tñ dicunt, & forte bñ, quia licet iste executor nullum uocare teneatur, si tñ aliquis comparet, qui uelit dicere in personam, audire debet, arg. j. de acc. accedens, & 25. q. 2. c. si. & not. de hoc s. de cau. pos. cum olim, nec est simile de hoc executore uel ministro, qui iurisdõnem habet, & in eo, qui solummõ ex officio facit, prius tñ dictum de stricto iure magis sustineri potest. ¶ Item uf, q iste executor non possit cogere canonicos ad implendum mandatum apl̃icum, i. faciendum hũc canonicum, & primò ea rõne, quia non uf sibi per literas concessum, q eos cogat ad hoc, sed q ipse faciat. Item alia rõne hoc uf, q non uf, q canonici, et si uelint, transacto tpe sibi indulto ad faciendum hũc canonicum, uel et postquam renũciauerunt eum facere canonicũ, q possunt eum hec potestas faciendi eum canonicum transslata sit ad executorẽ licet pœnes duos insolidum hæc potestas esse non possit ¶ Sed licet nõ possit eos ad hoc cogere. postquam tamen ipse executor uel minister contulerit præbendam, coget eos ad recipiendum eum & tractandum ut canonicũ, si mandans, cuius auctoritate fungitur, habebat potestatem cogendi eos, cum eius auctoritate fungatur plus placet, q non possit, quia per formam prædictam non est sibi data iurisdõ, sed ministeriũ tñ hic tñ semper not. q iste executor bene faciet, si audierit aliqua, quæ eum moueant, si consulat superiorẽ, io aut. ut nulli iudi. §. & hoc uero iubemus. de his no. in fra de despon. impu. ad dissoluendum, hęc quæ dicũtur in 6. glo. positæ super decre. proposuit, in glo. quæ incipit, dicebatur, habent locum, ubi in literis non est clausula, contradictores &c. quia si est illa clausula ibi, tunc & antequam inuestiat eum, & post potest audire contra dictores, & summatim cognoscere. s. de renun. ueniens. ff. de re iu. l. a diuo. §. si super. ¶ Quidam tñ dicunt, q nõ debet audire, nisi postquam fuerit executus mandatum, sed nõ uideo causam, quare non sit melius eos audire ante. quam post supra de renun. ueniens fatetur tñ, q si omissa summaria cognitione hac & repulsis contradictoribus exequatur mandatum, qđ ualet, quia merus est executor implendo mandatum. ¶ † Item quia summaria cognitio non est semper de necessitate, neque de substantialibus executionis mandati. In compulsione aut bñ necessaria est causæ cognitio. Sicut autem est iste merus executor, de quo loquitur hæc decr. & sic est merus executor, si in literis dicit, facias beneficium sibi assignari. & eodem modo si dicit, facias eum recipi, uel alia consimilia. nam qualitercunque scribatur sibi, si uoluerit statim mandabit de eo recipiendo, & nisi recipiant, sunt excommunicati, arg s. de rescri. capitulum & c. Abbate, & c. mandatum, & s. de præben. pro illorum. Ab executore enim pp defectum ordinis iudiciarii nõ appellatur, nisi excedat modum, uel nimis festinet s. de app. nouit supra de offi. de leg. super ff. de ap. l. ab execu. C. quorum ap. nõ re. l. ab executore. ¶ Et no. q iste executor non tñ prouidebit, & præcipiet prouideri de beneficiis uacantibus de iure, & de facto, sed etiam de uacantibus de iure tantum, sed tamẽ in eis debet præmittere cognitionem & audire summatim illũ, qui possidet. & si non hẽt ius, tunc non feret sententiam, sed mãdabit detentori, & coget de facto dimittere, sicut de facto tenet, & postea exequitur mandatum. & si hunc ordinem dimitteret, cassaretur, quod fit ab eo j. eo. cum nostris, & e. literas. ff. de re iudi. a diuo Pio. §. si super. Item & si non compareat ille, qui beneficium possidet, sed compareat ille, qui cõtulit, & cuius collatio dicitur non ualere de iure uel et si non contulit, sed patitur possidentem possidere: sed petitur ab eo, q tanquam uacans de iure conferat alii, & feratur sententia ꝯ eum, præiudicabit possessori, qui sciuit causam suam agi. s. de re iudi quamuis nec ulterius erũt partes executoris, nisi ut cogat possessorẽ dimittere possessionem. ¶ Sed quid, si ille, cui commissum est, q compellat capitulum ad conferendum alicui præbendã alicuius ecclesiæ si uacat, uel quam ei ad id obtulerit se facultas, nunquid põt cognoscere de præbenda, quã aliquis detinuit diu ante, quam huiusmodi literæ impetrarentur, quo iure habet iurisdõnẽ super hunc possessorẽ, de quo nulla in literis hẽ mentio? Item cui restituet præbendam possessor? quia si dicis, executori, ille nõ habet potestatem alicui conferendi, sed tñ compellendi, si dicis, q restituet capitulo, qũo ad hoc agit, eum nõ habeat mandatum à capitulo? de ipso autem possessore certum est, q ille nulli eam dare potest quia ad ipsum nulla potestas conferendi pertinet. Solũ executor hoc mõ procedet, quia uocabit capitulum, & dicet ei, q conferat præbendam, quæ uacat de iure. & si capitulum respondit, domine non possidemus præbendam, quam petitis, & credimus, q ille qui tenet, bene teneat, unde faciatis, de ea qđ uultis, quia non credimus, q uos præcipiatis nobis, uel etiam consulatis, q nos ꝯ conscientiam eam conferamus tunc uocabit possessorem præbendæ, & dicet ei, ista præbenda, quã uos possidetis, uacat de iure, & hoc uult probare ille, qui impetrauit literas; & admittet probationes eius. ff. de re iu. l. a diuo. §. si super & si probauerit, præcipiet possessori, q dimittat possessionem præbendæ qua dimissa præcipiet capitulo, & coget, q eam det impetratori literarum, ar. s. de præben. inter cætera. ubi dicit, q omnia retractata fuerunt inter partes, & non fuit iudicatum, q una pars daret aliquid alij. ¶ Sed ille, ad quem de iure pertinebat conferre, post cassationem factam contulit. de hoc et no. supra de re iudi. cum Bertoldus. nec miretur aliqs, q habeat aliquis executor iurisdõnem super personas non nominatas in rescripto, & penitus extraneas: quia hoc est in quolibet executore, qui contra extraneos summatim cognoscit de proprietate, & et res ab eis auferunt. ff. de re iudi. a diuo. §. si super. C. de his, qui ad eccle. consu. præsenti. s. de offi. dele. sane. ij. ¶ Item non est necesse, q petatur præbendã restitui in capitulo sed tñ quòd eã resignet, & per ꝯñs ueniat ad collationem capituli, & postea cogetur capitulum eam dare quando in literis dicitur, q compellatur. & si

& si in literis dr̃,exequaris,tunc ipse executor conferet
post resignationem,& si nollet resignare uiolẽter ab eo
auferenda est possessio.ff.de rei uin.qui restituere hic au
tem loquitur tm̃ de resignatione facti,& non de resigna
tione iuris,ad quam non tenetur,sicut nec suum ius ce-
dere.ff.si serui.uindi.sicut.§. sed quia imò saluum ei re-
manet ius suum.ff.de re iud.a diuo.§.si super.j̃. de con-
cess.præbendæ & eccle.non ua.c.cum nostris literæ tamẽ
erant j̃.e.literas nec poterat ꝯ eas excipi de falsi sugge-
stione,uel ueri suppressione intantum,ꝙ per eas nõ pro
cederetur.quia hæc falsitas non erat expressa, uel ueri-
tas tacita per maliciam,sed per simplicitatem,& ꝑ igno-
rantiam iuris quia credebat,ꝙ ex quo de iure uacabat,
quod literæ sibi ualerent intãtum, ꝙ statim sine alia cõ
pulsione ad resignandum executor suus posset sibi con-
ferre præposituram.& ita literæ ualebant,non obstante
tali taciturnitate ueritatis,uel ſm̃ forma iuris 25.q.2.
præscriptione.s̃.de rescri.super literis. Et si iudex, uel
executor per eandem iuris ignorantiam,& simplicitatẽ
male procedat,sicut etiam hic,illud cassabitur, sicut &
hic cassata fuit malè facta collatio, sed nihilominus ma
net sibi ius saluum per literas concessum,& remansit si-
bi ius saluum super præposituram.unde in ti.decre.man
datur & hoc sibi dari,& hoc placet,quod dicitur in glo.
hic posita,credimus.¶ Alij contradicunt asserentes has
literas elidi posse per exceptionem,& qđ hic factum est
& infra eo.literas,fuit falsum tm̃ auctoritate secunda-
rum literarum quidam distinguunt inter illum,cui cõ-
mittitur prouisio alicuius personæ simpliciter,& eũ,de
quo hic loquitur.nam de primo dicunt,ꝙ sine causæ co
gnitione põt conferre beneficium. sed ille, de quo hic
loquitur,non potest conferre bñficium,de quo scribi-
tur nisi prius sciat,quare illi,quibus scribitur, non con
ferunt,arg.s̃.de rescrip.si quando,& c.cum adeo,& me-
lius in c.ab excommunicato.ubi dr̃,ꝙ secundus,s. execu
tor,cui scribitur in defectũ primi,cum causæ cognitio-
6 ne debet procedere.¶ † Sed certe alij dicunt illud esse
ea rõne,quia excõicatio,& absolutio non debet fieri si-
ne causæ cognitione solẽni 2.q.1.nemo.sed collatio bñ
ficii licet fieri debeat ꝓcedente inquisitione,sicut no. s̃.
de postu.c. j. tñ cognitio solennis non est necessaria ut
ibi,uel dic melius,ut ibi no.[Inuestiuit]bñ hinc collige
7 idem eẽ assignare,& inuestire. ¶ † Et no.ꝙ qñ dr̃ in lite
ris,exequaris,ꝙ potest inuestire. & potes hic colligere,
quod propter inuestituram non datur possessio qa hic
inuestitus erat de præbenda,quam alius possidebat,quã
ambo in solidum possidere non possunt supra de proba.
licet,& no.supra de consue.c.ij.& potest dici,ꝙ hęc inue
stiura locum habet,qñ sibi reseruat præbendam confe-
rendam,qđ põt,ut no.s̃.de præb.pro illorum & nõ pla-
cet,quod dicitur hic:quia non credimus,ꝙ decanus po-
tuit eum inuestire de uacatura,ut j̃.sequitur.¶ Assigna-
stis] & male,cum esset alii hæc potestas data & sic appa
ret hic,ꝙ quando scribitur pro aliquo,& datur ei execu
tor,qui eis negligentibus illud exequetur, ꝙ non tenet
electio facta ab illis ꝯ mandatum Papæ:secus aũt,si esset
datus tm̃ executor ad cõpellendum, quia tunc teneret
electio facta ab illis supra de præb.dilectus filius.G. Rõ
diuersitatis,quia in primo casu uĩ ad se uel ad suum de-
legatum electionem reuocare, ideo de ea nihil ad eos,
in secundo autem secus ¶ Vacaturis] supra eo.c.j. [Con
tra canonum] quod est,quando non auctoritate Papæ.
sed hæc legitima erat,quia auctoritate Papæ hoc nõ pla
cet sed uere malè processit. [Attendentes] quasi di.non
est necesse,ꝙ defendat institutionem suam ꝑ factum de-
cani,qui inuestiuit eum de uacatura , cum sufficiat factũ
Papæ,qui eum inuestiuit de uacante factum tamẽ deca-
ni fecit cassationem iustam.hoc non placet sed quia po-
testas conferendi ad alium erat translata. [Per præde-
cessorem nostrum] sed per decanũ fuit inuestitus de ua-
catura, & licite,cum sup hoc fuerit executor, & illa in-
uestitura fuit causa cassationis electionis secundo factæ
a canonicis hoc non placet,ut dictum est.facta autẽ cas-
sat.one non fuit inuestitus per Papam de uacatura , sed
de uacante [intelligebatur] ar.ꝙ per solam perditur do
minium.ff.de rei uin.in fundo,institu.de offi.iudi.§.ult.
C.de arb.l.iiij.§.sed & si quis argu.contra.ff.de pig. act.
non nurum.

S V M M A R I V M.

1 *Ad quem pertineat petere institutos amoueri.*
2 *Debet agens ad destitutionem instituti causam adijcere , quare sit minus canonica institutio.*
3 *Si electio ad episcopum, & capitulum simul pertinet, si suspensus esset episcopus electio pertineret ad capitulum solum.*
4 *Non potest suspensus conferre prabendas.*
5 *In collatione beneficiorum debent persona examinari.*

Via diuersitatem [In ipsas] & ideo petebat in-
stitutos,uel intrusos ab ecclesijs amoueri,ut ex
1 sententia,quæ statim sequitur apparet. ¶ † Vn-
de notatur,ꝙ aliquando ille,ad quem pertinet institu-
tio de iure,petit institutos amoueri,ut hic,& s̃.de præ-
bẽ.dilecto & etiam patronus.j̃.de iure pa.ex literis.Itẽ
hoc ipsum petit clericus institutus uel alias etiam si nõ
dum institutus sit,& habeat ius s̃.de senten.& re iud.cũ
Bertoldus,ut no.& 3.q.6.hoc quippe. Item hoc ipsum
põt quilibet clericus de ecclesia petere.s̃.de ele.cum di
lecti. sed hic ultimus,cum suum ius spãle non prosequi
tur uĩ,ꝙ non possit agere,nisi agat denunciãdo,uel ac-
cusando,s̃.de app.constitutus,in fine.& non solum pos-
sunt prædicti agere contra institutos,sed ẽt contra insti
tuentes peruersè.7.q.1.præsentium;& de hoc no. s̃. de
2 fil.presbyte.ueniens. ¶ † Is tamen, qui agit modis prædi
ctis,debet causam adiicere,quare sit minus canonica,si-
cut in aliis personalibus,ut no.s̃.de offi.ordinarii con-
querente,puta quia ad eum,qui agit , ꝑtinet institutio,
qa est in possessione instituendi,& qa nõ ꝑtinet ad eũ,
qui instituit,uel alias consimiles. ¶ Et est rõ, quare ex-
primere debet,quia personalis est actio quod ex eo pa-
tet quia nec in rem,nec mixta est,no.s̃ de offic.ordi. cõ
querente & hinc est,ꝙ nullus prædictorum potest nomi
nare instituentem in iudicio , cum nominatio non ha-
beat locum nisi in realibus.C.ubi in rem actio.l.ij. se-
cus,si peteret obedientiam quia tunc posset nominare
dominum in iudicio, ut no.s̃.de maiori.& obedien.in-
ter quatuor,& sæpe quis contra neminem agit,sed pe-
tit electionem suam confirmari.j̃.e.post electionem, &
iudex tunc uocabit omnes,quos res tangit.ff. de adop.
nam de hoc no.s̃.de ele.c.penult. ¶ Resignandas] hoc,
quod dicitur hic, intelligitur sic, ꝙ quando aliquis hẽt
possessionem alicuius præbendæ,uel dignitatis, tũc nul
lus iudex ordinarius,uel delegatus debet aliquem insti
tuere in locum eius,nisi prior à loco illo remoueatur,
uel de facto auctoritate superioris , uel per sententiam
ad minus,& sic loquitus j̃.eo.cum nostris,& ca.literas,
ubi no. ¶ Sed,ad quem pertinet electio de iure,bene po
terit alium eligere ad eum locum,quem tenet institu
tus supra de re iudi.cum Bertoldus,licet quidam illud
quod

qđ dicit illā decreta.dicere locum hēr, ut præsentatio fieri possit, non obstante institutione alterius, sed non electio,quæ ius tribuit. hoc autem certum est, ꝙ ꝓpter præcedentem electionem factam ab illis, ad quos non pertinet,nō cassatur electio facta ab illis, ad quos pertinet,ut in præalle.decre.cum Bertoldus,& no.ī. de elect. consideraui m us. Item licet ille, ad quem pertinet iure proprio electio,possit eligere, non obstante prima electione,& institutione: executor tamen Papæ non potest prouidere alio existente in possessione,qui est institutus per superiorem.sed si per superiorem non esset institutus primus,sed tantum in possessione esset, propter hoc nec dimitteret executor,quin de alio prouideret secundū mandatū Papæ.ī.de præb. de multa quamuis illa nō loquatur de prouisione executorum Papæ, sed de ꝓuisione eorum, ad quos iure proprio pertinet : uel dic, ut io.ī.eo.literas. [Resignandas].i. de facto admittendas 5 Per excōicationis]. 16.q.1.in fi.[Confirmatione] repete quæ diximus.ī.de confir.uti.uel inu.e.j.[Adepti]ita, ꝙ hi sex menses currant uel ante suspensionem, uel post eum conferre posset archiepiscopus [†Computetur] hoc intelligamus,quando collatio beneficiorum ad ipsum solum pertinet. nam si ad plures,quorum unus suspensus esset.secus diceremus.nam si pertinet electio ad ēpm,& capitulum simul,si ēps esset suspensus,pertineret electio ad capitulum solum,sicut si unus ex capitulo esset suspensus,non impediretur capitulum procedere ad electionem.nam quantum ad ea , quæ cōiter imminent facienda ēpo & capitulo unde caput,uel corpus intelligitur.C. de iure delibe.sancimus.§.si uerò ēps, & ff.quemadmo.seruit.amit.si quis alio.§.ulti.& l.si locus. 16.q. .si sacerdotes, supra de præscript.auditis, ex transmissa [Valuit].C.de annali.except.l.j. in fin. supra de præ ...eri.c.j.argum.contra.ff.de usur.cum quidam.§.si pupillo.ff.ex qui. cau.ma.in integ restitutio. ei [†Potestate] ...o.suspensum non posse conferre præbendas. de hoc no ...a.suprà de consuet. cum dilectus.[Culpa] licet fuerit ...n culpa,non erat in mora.statim.n.pro absolutione ad sedem apostolicam properauit.si.n.esset in mora,uel negligentia obtinendi absolutionem,secus esset,ut hic,ar. ...dist.quoniam,suprà de rescri.si autem.ff de re iu. quo iam pōt ff.de re.mi.non omnes,& l.qui captus,& l.j.§.j. ...ex qui.cau.in integ.fed si per.§.j.& sic habes,ꝙ nō imputantur ea alicui,quæ sua culpa ꝓcedente accidūt. 15. ...1.si concupiscentia, & c.inebriauerunt. ff.de fur.uerū, ...l.quæ iniuriæ.ff.de pub.sed & hi qui.§.fine autem.arum.contra.l.di.sæpe,& c.studeat.ff.quod met.cau.mu ...er.sed tñ hoc non est uerum:quia bene imputatᵉ archiēpo sua culpa: quia iuste pōt puniri hæc tamen pœna, ꝙ electio deuoluatur ad capitulum,non inuenitur sibi imposita à iure.& ideò non potuerunt conferre bñficia.ī. ...e sup.negl.præla.Romana.[Ad illum].s.Papam,& hoc ...x plenitudine ptātis.sed nunquid,si ēps esset suspensus, posset archiēps ꝯferre bñficia spectātia ad ēpm ? & dicunt quidā ꝙ sic,nec est necesse,ꝙ expectet sex menses,ar ...u.pro eis.ix.q.iij.cum simus,quod potest loqui in hoc casu,quando ēps necessaria officia non instituit in ecclesia,ut œconomum,uel alium, qui temporalia ministret. In non necessarijs aūt officijs, puta canonicis ordinandis, locum non hēt.ī.de elec.cum ecclesia Vulterana. Sed in hoc casu,cum non habent tempus præfixum,credunt, ꝙ possit ille , ad quem pertinebat collatio , post absolutionem conferre,si non sit per superiorem alij eo ...ta.C.de contrahen.stipu.magna melius uidetur,quod nec capitulum,nec superior potest supplere alterius defectum nisi ius hoc dicat, ꝙ ei liceat alterius defectū supplere.ī. de elec.cum ecclesia Vulterana;sed seruatᵉ ei faciendū post absolutionem,ar.ī.ne sede uacan.illa ; nisi necessitas immineret.& poterit sine ulla restitutione iste archidiaconus,uel archiēps dare beneficia.uacātia, et quæ uacauerūt ultra sex mēses.nec sunt ꝯtria decret. suprà de sup.neg.præla.licet.c.literas:qa ibi loquitᵉ, qñ illi,ad quos spectabat electio, fuerunt negligentes ; & tunc ipso iure amittunt potestatē eligendi; secus quando per impotentiam dimittunt ipso iure potestatem eligendi,licet in eo puniri possent extraordinarie. Si autē ei ius concederet,ꝙ posset supplere defectum alterius , posset supplere sine superioris auctoritate,ut no. suprà eod.nulla.lxv distinct.si forte [Ad illum] communi aūt iure remanet potestas conferendi penes sedem archiepiscopalem,suprà de instirut. cum uenissent, infrà ne sede uacan.c.2.& seruabitur prouisio successori.[†Tempus] si nesciuit præbendas uacare non imputatur. quia si sciuisset imputaretur ei,cum etiam Romæ & in uia posset beñficia conferre.uel dic,ꝙ licet in uia conferre uel dic, ēi,si non conferat,cum in collatione beneficiorū debeat personas examinare,suprà de præben in Lateraū.& etiā quia iustum est , ꝙ clericis de terra sua prouideat.C.de episc.& cleri.l.in ecclesijs.lxxj.dist.extraneo, de quibus copiā secum non habet [Recessit].ff ex qui.cau.in inte. rest.qui mittuntur [Computentur] nisi moretur accepro commeatu.ff.ex quibus cau.in integrum restitutione. miles .

SVMMARIVM.

1 *Quo casu potestas eligendi ad superiorem deuoluatur.*

2 *Nunquid ius eligendi propter alicuius peccatum ad alios transferatur.*

3 *Litera per falsi suggestionem impetrata ualent,sed per excep. elidi possunt.*

4 *Non licet alicui occupare possessionem,quam alius tenet.*

5 *Possunt dignitatem, & beneficia uniri episcopatui , si est pauper.*

Vm nostris.[tanto] sex mensiū.ī.eo.nulla[dixerunt] & bñ.quia de facto nō uacabat.[electus.] & male, quia licet de iure, de facto nō uacabat 1 13.di. literas.ī.de postu.c.j.& ij. [†Possidebat] idem uᵉ si solus electus esset,si nō possideret;qa uerū uᵉ regulᵉr ꝙ ēt si ille,ad quē pertinet electio, psonā ineligibilē,puta hominē illegitimū, homicidā, uel aľs quēcunq; irregularē,uel maiū nunq̃ tñ ꝓp negligētiā,uel lapsum tpis deuoluitur ptās eligendi ad superiorē. licet.n.hmōi elector malus sit,& malum elegerit, non deuoluitur ptās eligendi ad eum, ad quem ius statuit deuoluēdo ꝓp alicuius maliciā.ī.de ele.cum in cūctis in fi.nō tñ est negligēs : & iō non deuoluitur ptās eligendi ad eos, ad quos ius statuit deuolui ꝓpter negligentiam.ī.eo.c.prox. Et hæc uera sunt,dummodò electus talis sit,in quem ius illius dignitatis cadere possit.nam in homicidas, & irregulares cadere potest ius cuiuslibet dignitatis quia etiā iuste habent eam,si cum eis fuerit dispensatum,& e iam sine dispensatione iustè tenent prædicti dignitates suas, quousque renuncient,uel deponātur.sed si post adeptas dignitates fecerunt homicidium, uel aľs, irregularitatem incurrunt . sed si talis electus sit, in quo ius dignitatis cadere non potest , ut si sit omninò illiteratus , uel si sit mulier , uel infans, satis uidetur , quòd talis electio , uel possessio non impediret , quominus lapsa

lapsu temporis per negligentiam potestas eligendi ad superiorem deuoluatur [Dicentes] & bene [Assignauerunt] & male:quia licet de iure. de facto tamen non uacabat.[Assignauerũt] planus est intellectus huius decretalis:quia pp negligẽtia non erat deuoluta potestas eligendi ad Papam:q̃a elegerat p̃sonã, in quam altero casu poterat cadere ius præpositutæ. nec propter delictum,quia.s.personam ineligibilem elegerant,s. episcopum:quia hoc non est iure cautum,q̃ propter talem p̃sonæ electionem transferat ad aliũ potestas eligẽdi, licet electio sit nulla,& ipsi priuati potestate eligendi sint, ut no.s̃.de postu.gratum.s̃.de ele.bo.me.Ma. ¶Item si esset deuoluta hæc potestas ad proximum superiorem, non tamen esset deuoluta ad Papam communi iure, & sic intelligitur.j̃.eod.cap.literas.'& idem est, si auctoritate Papæ aliqui habent potestatem eligendi, & eligant penitus indignum,in quem non cadit ius,quod sibi daĩ, non propter hoc reuertitur ius eligendi nisi ad illos penes quos primò erat de iure cõi.nec ẽt ad illos, qui forte habent potestatem prouidendi alij:quia certum est, q̃ primi prouisores potestatem habebant prouidendi, 2 & prouiderunt,sed male. ¶†Item iure non cauetur, q̃ propter eorum peccatum ius eligendi ad alios transferatur:quia tunc secus esset,suprà de præben.de multa.s̃. de elec. cum inceuntis.& hoc placet magis, q̃ quod ais hic no.& j̃.eo.literas,& post ele.& j̃.de exces prælat.inter dilectos.imò idem forte uidetur,etiam si in eo non caderet ius sibi datum,dummodò in literis non sit expressus error intolerabilis, id est indispẽsabilis,infrà de sen ten.excomm. per tuas,& c.solet.nec ẽt error intolerabilibus, si scribitur etiam pro irregulari.intolerabilis.n.esset, si pro criminoso scriberetur in crimine perseuerãte. sed nec hoc sufficeret, nisi in literis contineretur, q̃ in crimine perseuerat,quia aĩs licet error sit intolerabilis non tamen est expressus,& utrunq; est necessariũ. Quidam dicunt sufficere,si error sit notorius,ẽt si nõ exprimitur in literis,ar.s̃.de of.dele.c.j.¶Alij dicunt non sufficere,q̃d est notorium,nisi sit expressum.2.q.6. §. item si sententia contra ius.Expirat aũt hæc potestas,si prouidi contingat non capaci.nec t̃n propter prouisionem factam de notorie & scienter in digna persona transit potestas ad aliquos,nisi prius cassetur.sed ea cassata statim reddit ius eligendi ad primos, ad quos pertinet de iure cõi,& non ad Papam.Item expirat morte eius, pro quo scribitur.Item morte executoris.Quidam t̃n dicunt,sed non placet,q̃ in hoc casu si scribatur in fauorem eius cui prouideri mandabatur.q̃ hæc potestas reuertitur ad delegãtẽ & morte etiam delegantis non expirat,ẽt si literæ non sunt exhibitæ, nec est contra,suprà de offi.deleg. gratum,& c.relatum;quia illud obtinet in literis iurisdictionis:secus in beneficialibus,cum sæpe contingat,q̃ in uita delegantis non occurrat facultas prouidendi, 3 licet aliqui contradicãt.¶† Item literæ per falsi suggestionem impetratæ ualent,licet elidi possunt per excep.s̃.de rescrip.super literis,& sic etiam ualet potestas data per easdem literas sufficit.n. ad hoc, ut executor receperit potestatem conferendi, q̃ delegans haberet ptãtem committendi,& delegatus ptãtem recipiendi,& q̃ res, quæ committitur,sit de potestate & iurisdictione committentis.¶Et hinc est,q̃ tempore impetrati rescripti impetrãs bonafide est incapax[a] beneficij,potest ei conferri,ar suprà de foro cõpeten.ex tenore nec est contra, suprà de transact.ex literis. quia ibi non dicit non tenere prouisionẽ sed dicit cassandam pp delictum impetrantis obreptitie.nec est contra,institu.de qualit.& differen. §. in extraneis.ubi dicit,q̃ non ualet testamentum, nisi sit capax hæres & t̃pe confecti testamenti,& tempore mortis,& aditione:sed certe,si quis bene attendat,q̃d dicit idem.§. colliget contra;quia ibi dicit,q̃ tempore confectionis testamenti sit capax:quia testamentum non ualet sine institutione capacis hæredis: secus est in collatione ptãtis transferendi bñficium. quia hæc ptãs ẽt nulla persona expresse,cui prouideatur,ualet.j̃.eo. cõstitutus.& sic in legatario,quia sufficit & est necesse,q̃ t̃pore mortis sit capax,nisi in casibus,si legatum est purum,etiam si tempore testamenti non sit capax.ff.de iure fisci.l. neque. §. j.C.de lega.seruis.& C.de cadu.tollen.l.j.§.cum ideo,& §.in nouis.C.quando dies lega.cedi.l.neque.si autẽ sub conditione,à die conditionis extantis.C.de cad.toll.l.j. §.sinautem.& hoc ideo,quia testamentum non subsistit ex le gati.& sic nota,ç ca cassationi electionis factæ à canonicis est,quia eis e rat ablata potestas eligẽdi, & nõ q̃ prima electio fuerit al:qua [Literarum] prudenter petijt iste,qui petijt,q̃ cassaretur processus delegati, q erat inordinatus:quia primo cogendus erat ad resignationem,ut hic,& suprà c.prox.sed si egisset quasi p̃sessoria dicẽdo se ius hr̃e & aduersario silẽtiũ imponi, succubuisset:q̃a nullum ius habebat in p̃positura eps de nouo electus,ut hic sequitur,ar.ad prædicta,suprà de procurato.ex insinuatione.Fatemur tamen,q̃d posset hr̃e Publicianam ad ecclesiam p̃ non dominium,si bonafide & iusto titulo habuisset eam.& si ambo scilicet actor, & reus habuissent bonafide & iusto titulo, tunc distingue, an habuerint ab eodem collatore,uel à diuersis,ut habes de publicia.fine.§.si duobus,& l.seq.in bñficijs aũt in spi ritualibus dicunt q̃dã aliter.Itẽ prudẽter facit, q̃ dicit in libello, peto talẽ ecclesiam,quæ ad me pertinet ut comprehendat & directã cõfessoriã,& Publicianã,& nõ dicat,quia sum canonice institutus [Literarum.] literæ tamẽ bonæ erant,ut.j̃.eod.literas.nec poterat p̃ eas excipi de falsi suggestione,uel ueri suppressione,in tãtum quòd per eas non procedetur uel legitime. quia hæc falsitas non erat expressa, uel ueritas tacita per malitiam sed per simplicitatem, & p ignorãtiã iuris;q̃a credebat q̃d ex quo de iure uacabat,q̃d literæ sibi ualerent intãtum,q̃d statim sine alia cõpulsione ad resignandũ executor suus posset sibi conferre p̃positurã;& ita literæ non obstãte tali taciturnitate ueritatis rei expressione falsitatis ualerent;sed non debet seruari forma in eis expressa, sed procedi s̃m formã iuris.25.q.1.præscriptione,suprà de rescri.super literis.& si iudex,uel executor p eandem iuris ignorãtiã,uel simplicitatẽ male p̃cedat,sicut hic fecit,illud cassabit,sicut & hic cassata fuit male facta collatio.sed nihilominus manet sibi ius suum saluũ per literas concessum. sicut huic remãsit. ius suũ saluũ suprà præpositurã:unde in fi.decretalis mãdatur sibi dari,& hoc plus placet,quã q̃d dr̃ in gl.hic p̃posita, credimus.¶Alij tamẽ p̃dicunt asserentes has literas elidi posse pet exceptionem;& quod hic factum est,& j̃.eo. literas fuit factum tãtum auctoritate secundarum literarũ [Quia possessio talis.] scilicet quæ habetur ab his, qui plures dignitates habent. & hoc non placet. sed talem possessionem dicit plus habere facit quã iuris,quæ prætenditur ex tali causa; quæ potest esse iusta, sicut hic nam hic iste potetat possidere uel de speciali gr̃a,uel si ex

a ¶Incapax. Circa hæc dicta Inn.hic.s.quan do collatio est facta criminoso uel indigno, sit nulla, uide per Feli.in c. querelam,supr à de iurein. & aliquid per ipsum in c.4.supra de rescr.

ex iuxta cā esset concessa [Facti] quoniam qn̄ per meip sum possideo, plus habet facti, quam iuris, ut hic. ff. ex q bus cau. ma. re. denique, & l. si emptor. Si autem per seruum, uel filium possideam plus habet iuris, quam facti. ff. de acqui. pos. possessio quoque. ff. pro socio. l. ij. ¶ Si autem per personam liberam possideo, puta per procuratorem, hæc possessio aliquid facti habet, & aliqd iuris. C. de acquiren. possess. l. j. & ideò in primo casu, s. cū per me possideo non desino possideri, nec usueapio incipiet ante, quam sciam per alium possidere, & suspicatus sim me posse repelli secus, si per alium possideo. [Irritum] credimus tn̄, q̄ sicut recepta noua cura animarū uel dignitate, uel etiā ep̄atu, prima uacat, & ille, ad quē eius donatio pertinet, potest eam alii conferre ita dele gatus per hmōi literas potest conferre, ēt eo permanen te in possessione. ȝ. de præb. de multa. ȝ. de elec. cum in cunctis, dummodò sciat alium possidere. qn̄ confert. sed si nesciret, dicunt quidam, quod obreptiò est huiusmo di collatio. & hoc satis vr̄ uerum, si uerisimile esset, q̄ si sciret alium possidere, nō cōferret. sed hæc præsumptio cessat hic, cum in præcepto contineatur, q̄ cōferat, & pu niatur, nisi conferat supra de præben. de multa. Sed cer te præsumptio. s. q̄ uellet conferre, ēt si alius possideret, non erat ita uehemens ante constitutionem, de mul ta, sicut postea, quia prius non erant ibi tot pœnæ, sicut postea. & ideo hic, qđ fuit ante constitutionem, non ita præsumebatur, q̄ contulisset, si sciuisset alium possidere. ¶ Item facit præsumptionem, q̄ obreptitia est collatio quia ep̄s erat, qui possidebat, quare non erat præsumendum, q̄ Papa uellet eum uilificare inter subiectos suos auferendo sic sibi ecclesiam, uel dignitatem ēt alij conferendo imo plus vr̄, quod si teneret collatio Papæ uel cuiuslibet superioris, non tn̄ literæ ualebāt datæ su per collatione facienda per alium quia rescripta stricti iuris sunt, arg. ȝ. de rescriptis, sedes, ut sint intelligenda contra eum, qui uult impetrare literas super beneficio qđ dicat uacare, q̄ uacet de facto, & de iure, maxime quia ambitiosum est huiusmodi rescriptum. ȝ. de transla. epi. licet. ¶ Et est potentissima ratio quia rescriptum restringitur, & quia imputandum est impetranti, q poтuit apertius dicere. uel hic nouo iure utebatur episcopus, uel noua collatione; qđ ex cā fieri potest, ut not. in ſi. decre. huius Item secus in præbendis quia licet accipiendo secundam præbendam prima aliquando uacare intelligatur, non tn̄ potest prima conferri, quousq; pos sidet eam de facto, sed cogi debet per excōicationem, & subtractionem aliorū beneficiorum cā resignari, ut hic. ȝ. e. quia diuersitatem. j. e. literas, ubi nota. ¶ Nos credimus idem in præbendis, si tales sunt, q̄ uacent de iure p receptionem alterius, nisi q̄ facilius creditur, q̄ per obreptionem obtinuit. ¶ Et ex his decre. liquet, quia non sufficit sententiam latam esse super priuatione alicuius beneficii quo ad hoc, q̄ liceat illi, pro quo lata est sn̄ia, illud occupare, nisi illud resignet ille, qui prius te nebat, uel nisi manu militari auferatur ab eo. & si con trafactum fuerit, priuatur iure, qđ in eo habebat, etiā si ab alio non phibeatur possessionem capere, dummō sua auctoritate capiat, nisi consentiat aduersarius. ff. de rei uin. qui restituere, & ff. ne uis fiat ei, si quis, in principio. ff. ut in possessionem leg. is qui. §. in fins, ar. C. unde ui, meminerint. & idem dicimus in omni sententia ut et post sn̄iam non occupet uictor rem, sibi iudicatam, sed per executores sibi tradi debet. C. de arbi. l. pen. primo responso. C. de iud. properandum. §. sinautem reus argumentum ȝ. C. unde ui, si quis in tantā, ibi, ante euentum

clitis. sed supple ibi, maxime quia idem est post sente n tiam absoluto nō est necessarius executor quia sufficit ei exceptio rei iudicatæ. ff. de exce. rei iudi. per totum. & si quis uellet dicere, q̄ reditum forte annuum, in cuius possessione erat aduersarius, cui silentium impositū est, adhuc dare debeat, quousque amittat possessionem dicat nobis pro Deo, quomō aliter amittet, nisi p sentē tiam? ¶ Item nonne peccaret, si reditum daret ei, cui p sn̄iam est silentium impositum? arg. q̄ sic quia ille peccat recipiendo, & alter conferendo, & possum eum per turbare in hoc peccato & ēt debeo 2. q. 6. negligere, & est quasi expressum. ȝ. de appella. pastoralis, in si. immo plus vr̄, q̄ in his in corporalibus iuribus, ubi nihil corporale attingit, ut in electionibus, & iurisdōnibus, & similibus, statim lata sententia & actor pōt ingredi possessionem, & aduersarius possessionem amisit. tn̄, ut omnis remoueatur dubitatio, iudex dicat in sententia, uobis adiudicamus ius eligendi, & aduersario silentium imponimus sic. ȝ. de cau. posses. & proprie. cū ecclesia Sut. ¶ Si aūt talia sunt incorporalia, ubi aliquid corporale attingit, ut in præben. possessor condemnatus per aduersarium non prohibetur exercere, ut prius sed ille, qui in possessione erat, & nunc est impositum ei silentium, cōgitur cauere, q̄ de cætero illa seruitute non utetur. ff. si ser. uin. egi, harum, ubi etiam dr̄, q̄ si nolit cauere, cōdēnabitur quanti in litem iurabitur, & si nec possit expelli de possessione, per officialem expelletur uel dabitur ipsi potestas expellendi, si talis sit iudex, qui suam sentē tiam exequi possit, & erit ipse, qui erit uice m nistri iudicis. ¶ Ista autem decr. nō obstat superioribus: quia & hic aliquid corporale tangebatur. s. corpus, & possessiones præbende annexæ: & ideo non licebat nec præbendam, nec canonicatum illum conferre, cuius possessione alius tenebat per possessionem præbendæ realis. uel dic hoc fuisse per obreptionem literarum ¶ Item nō ob stat. ȝ. de ap. pastoralis, in fine quia ibi nihil corporale possidebat licet. n. canonico, qui non habet aliquam certam præbendam, debeatur beneficium suum, uel reditus nihil tn̄ corporale ibi possidetur, quousque recipiatur. Item fatendum est, q̄ si postea reditus prębēdæ sol uantur ei, cui impositum est silentiū, quasi ex noua possessione poterit agi, si subtrahantur sibi postea illi reditus præbendæ interdicto, unde ui, uel cōditione ex hac decre. ut restituatur in possessionem amissam, ut iterū soluant; sed non ex prima, quæ sublata est per sententiam hoc ipsum tn̄ in excōicato fallit, q non petit restitutionem, cui semper obstat exceptio excōicationis, & cui nihil solui debet. ¶ Sed quid si condemnetur quis per sen tentiam ad amissionem bn̄ficii, uel præbendæ, uel contra possessorem seruitutis pronuncietur in negatoria, an liceat statim eligere, uel beneficium subtrahere, uel seruitutem negare? vr̄ q̄ non, ar. hic, & ȝ. c. proximo Sed debet licentiam obtinere à superiore, & ab eo, qui pote statem habebat priuandi, ut eligerent. j. de iure pa. cum dilectus. ȝ. de cleri. non resi. in principio, ex parte, & ut beneficium, uel seruitutem tollat, argumen. ff. ut in pos. lega. mi. l. si inutiles. nam ex quo partibus præsentibus facit, satis potest concedere parti uictrici, ut sua auctoritate deneget petita, uel quòd occupet possessionem sibi adiudicatam, si est talis, quòd per sententiam exequi posit, argu. a contrario sensu. C si p uim, uel alio modo. l. ul. ¶ Alii tamen dicunt, & bene, q̄ sine alia licentia eligere potest, & beneficium subtrahere, & seruitutem negare. & non dicit hic nihil ualere electionem, sed literas Papæ pp mendacium. uel ēt non ualet

clectio

electio pp secundam electionem factā de epo in præpositum non cassatam.nam nulla rōne uſ,quamuis canonice,qđ per ſententiam notū eſt uacare,alij conferre non
4 poſſe:ſed primum eſt ſecurius. ¶ † De poſſeſſione autē, quam alius tenet, fatemur, q non licet alii occupare, ar. pro his, qui dicunt, q non requiratur alia licentia, inſti tu.de oſſi.iu.§.ult.ff.de acquiꝫ poſſeſ.l.iij §.fin.ff.ſi ex noxa cau.l.iij.in fine.ff.communi diuiduu.ſed ſi res.ubi dr q res adiudicata eius eſt, cui adiudicatur. Sol.intelligēdum eſt traditionem nō interueniſſe:uel ſunt caſus ſpeciales ſed uſ, q epatus uacaret hoc ipſo, q accepit præpoſituram, tamen præpoſitura no.ſupra de præben.de multa. Sol.intelligēdum eſt tradōnem interueniſſe,uel ſunt caſus.Sed illa conſtitutio non habet locum in epatibus,quibus nec expreſſe,nec tacite renunciari poteſt ſine uoluntate Papæ, ut ſupra de translatio epiſcopo inter corporalia, ſed quia non poteſt reſignare, non te-
5 net receptio præpoſituræ . ¶ † Iuſtā cauſa] hodie hoc non licet ex aliqua cauſa: ſed ſi pauper eſſet epiſcopatus, poſſent ei uniri aliæ dignitates, & beneficia, ſupra de præben. expoſuiſti.uel dic, quod perſonæ non poteſt dari dignitas, ex quo eſt epiſcopus ſed ipſi epiſcopatui fructus dignitatis dari poſſunt ad tempus propter exonerationem debitorum, uel alia iuſta cauſa. uel dic, quod Papa uoluit de ſpeciali gratia prouidere,cum adhuc uacaret præpoſitura. capitulum aūt, uel alius citra Papam hoc facere non poſſet. proximum dictum plus placet.

SVMMARIVM.

1 *Qui ſemel uiuentis locum ſcienter occupauit, non poteſt ulterius ad eum aſſumi.*
2 *Electio quando ad capitulum deuoluatur.*
3 *Inueſtitura poteſt appellari inſtitutio.*

Poſt electionem[tenuerat] Elič.Epiſcopus[Ordinationem]i.ordinatio liberè & ſine ɔdictione aliqua fiat in eccleſia Eboraceñ.ab archiepō,& ſecundum formam,quæ ſequitur;& ſi ɔ fieret,non ualeret. [Perſonarum] idest dignitatum [Extitit] & malè, qa in capitulo intelligitur decanus, ar.ff.de uerb.ſignifi. l.familiæ.ff.qui.& à qui. l.j.§.præſens, inſti. de iure na. §.plebs [ipſius] archiepī inſtitutione, uel mandato de inſtituendo [ipſi] idest capitulum [Intelligentes]& malè.[Auctoritate] intelligebat.n. eccleſiam ſuā ideo uocare, quia inſtitutum ab archiepō reputabant pro non inſtituto pp priuilegium.& quia dicebant ſemeſtre tēpus computandum a tempore uacationis,uſque quo ꝓuideretur ita, q inſtallaretur, & male quia non debebat computari niſi uſque ad tēpus,quo archieps eligit Ho. uel alia tempora debebant deduci de ſemeſtri tempore. ſ.e.quoniam[A te] Do.[receptam] ut dicebat.ſed Ho. non fatebatur [Ab ipſo] archiepiſcopo [Primæ] factæ
1 a capitulo [Secundæ] factæ ab archiepō.¶ † Confirmari] & male nam conceſſio capituli non ualet, quia non erat ad eos poteſtas eligendi deuoluta. conceſsio etiam archiepi non ualet,ēt ſi conſtaret Ho. renunciaſſe, uel reſignaſſe, quia ex quo ſemel locum uiuentis ſciēter occupauit,ulterius ad eam non poteſt aſſumi.1.q.1.in perſonis,ſecus, ſi ignoranter.7.q.1.præſentium[Debuit]ſ. e.c.j. ¶Idoneæ] ſ.e.c.2.electio.n.deuoluitur ad capitulum non ſolum propter negligentiam,ſed ēt pp peccatum electi.ſ.de electio.cum in cunctis & ſatis colligitur hic,q non ſolum non tenet electio de ineligibili, ſed ēt nec prouiſio.unde nō impedit,alii quin ad quos deuoluitur poteſtas prouidendi,prouideant.ſ. de elec. cū in cunctis.¶Sed confirmatio etiam de ineligibili facta impedit electionem.ſ.prox.in e.c.literas. Alij tñ dicūt,& forte non male, q electio non impeditur, ſed aſſignatio præbendę,cum alterius electio ſit confirmata,bene impeditur,niſi prima confirmatio primo fuerit reuocata:& facit pro eis ſ.c.proximo.ī.eodem literas ubi dicit q aſsignatio præbendæ non ualet, ſed tñ mandatum de ea conferenda ualet quia mādat, q poſt reſignationem conferatur;& ſicut tenet mandatum , ita ualet electio. ¶Et uſ,q ſi ille,ad quem pertinet non tm̄ electio, ſed prouiſio poſt confirmationem prouideat,q talis prouiſio ualet ſed non habet niſi uim electionis,& non confirmationis,ut res potius ualeat, quam pereat infra de uerbo.ſignifi. Abbate.Confirmatio aūt de excommunicato facta,niſi exprimatur error,uel niſi eſſet notorium, dicunt quidam,q tenet,ar.ſ.de re iu.ad probandum.ſ. de excep.c.ſi.Alij tamen dicunt ɔ. [Inſtitutio] arg.ɔ.ſ. de cā poſ.& propri.cum olim ubi fuit cognitum de his, q̄ obiiciebantur cuidam inſtituto ab epō ante,quam inſtitutio fortiretur effectum.Solu.hoc,quod hic dṙ,uerum eſt,ubi non refertur quæſtio,q ad eligentes ſpectat electio & ad confirmantes confirmatio,uel quod ad aliqnē ſpectat utrunque ſimile.ſ.de appellatio conſtitueris. ij. ibi autem referebatur quæſtio, q ad epm non pertinebat electio.Idem etiam forte dicendum eſt,ſi ad alium ſpectaret electio,& ad alium confirmatio,& poſt confirmationem uellent impedire effectum confirmationis q non poſſet.ſ.de elec.cum dilecti.& nota.ſ.de cau.poſſe.
3 & proprie cum olim ¶ † Quæ inſtitutio ſ.eo.c. appellatur conceſſio etiam dici poteſt inueſtitura. Et cum idē archieps,qui eligit,eligendo confirmaſſe intelligatur, prius debet gaudere pacifica poſſeſſione,quam aduerſarius de crimine contra eum audiatur in modum exceptionis ſ.de ap.conſtitutus ubi not.ſ.de cau.poſ. & proprie cum olim. [Inſtitutio] ſententiam iſtam iuſtificat uehemens præſumptio,quæ erat contra illos,qui obijciebant exceptionem renunciationis,& abiurationis, & hoc facerent cauſa morandæ poſſeſſionis, arg.C.de fal. l.ij.ſi autem hæc præſumptio non ſubeſſet, non uideo cauſam quare nō ſit legitima exceptio de renūciatione ſequente inſtitutione imo eſſet legitima exceptio etiā poſt rem iudicatam.Si autem obiiciatur exceptio de aliquo,q præcedat inſtitutionem,uel ſententiam, tūc præſumitur,q proponatur ad morandam dationem poſſeſſionis,uel executionem ſententiæ,cum ſint quaſi conſecutiua ad illam;& ideo non eſt de facili audienda,ut nota.ſ.de cau.poſ.& proprieta.cum olim,ſ.de dolo, cum olim.ſ.de appella.conſtitutus,ſ.de re iu.de cætero.Vel dic,q hic facilius admittenda eſt exceptio de eo, quod præceſſiſſet inſtitutionem,quam hac de renunciatione, quæ ſecuta eſt, quia non præſumitur quis facile renunciare iuri ſuo ſupra de renun.ſupe, hoc.Sed dices, ſi agenti ex mutuo, uel actione alia,& exhibenti inſtrumētum ſuper eo, quod petit, obiiciatur exceptio pacti de non petendo,uel conſimilis, nunquid propter hanc contrariam præſumptionem reſpuet exceptionem? Reſpon. quod quando proceditur ordine iudiciario, de facili non debent ſequi præſumptiones huiuſmodi.2. quæſtione 1.cap.1. ſed in his, ubi non ſeruatur ſolennis ordo iuris, magis poſſunt ſequi huiuſmodi probabiles præſumtiones,argumen.C.ut in poſſeſſ.le. l.prima, C. de edi.diui Adria. tollen.l.iij.poteſt tamen dici , quod etiam ſi quando proceditur cum ſolenni ... iuris,
quod ſi

a ¶*Quòd si iudex. Hoc dictum refert & sequitur Pe. de Anch. in cons. 158 inci. ex narratis in facto, col. 7. uer. sed ex eo.*

q si iudex[a] uehementer suspicaret pactū de non petendo tm̄ ppo ni cā morandæ litis, q nō malè faceret, si hac exceptione non admissa sñiam ferret, nec cassabitur sñia pp hoc, q nō admisit exceptionē, nisi probet ueritatē exceptionis: ad quam probandam sp dicimus eum admittendū, ēt si pcedatur sine ordine, ut plene dr. & dicimus, q si is, q proponit exceptionē, tollere pōt psumptionē, puta qa incontinenti uelit suā exceptionē probare, q audiēdus est. sicut in possessio. leg. si is, arg. ī. de testi. ueniens: si qs tñ bene inspicit prædictam decr. non multum facit pro eis, uel dic, q hæc decr. loquitur, qñ petebat per officiū iudicis sibi restitui possessionē, de qua apparebat, q eā bonafide habuerat, & iō ante restituenda erat, q̄ audiret quæstio de proprietate, ēt non probata spoliatione. C. de agri. & censi. si colonus, lib. 11. & notatur. ī. de rest. spo. sæpe. sed hoc non placet. quia nunquam inueni H. habuisse possessionem. Inn.

CVm super qōne Trideñ. præbendæ, & j. Trideñ. canonici precibus epi annuentes te in canonicum recipiunt, & locum in choro, & capitulo habuisti, domū in canonicatu possedisti: cū ius ex illis canonicis, qui pbendam in ea primo possident, tu primò institutus fueris, & receptus, & nūc uacet beneficium postulabas, uti illud faceremus tibi dilatione postposita assignari. pars uerò altera rñdebat, q cum inter donationem ecclesiæ certus sit canonicorum numerus auctoritate sedis apostolicæ & iusto firmatus, nosq; ei mandauerimus, ut O. in canonicum reciperent, & præbendā, sicut uni ex aliis assignarent. & ita nos igit̃ concessionē prædictæ præbēdæ præfatę O. Trideñ. canonico factam ratam habentes, eam duximus confirmandam [opponere] hæc replicatio, s. non potestis ꝯ me excipere, q non teneat pmissio uacaturæ: quia uos promisistis, quæ potius dicenda est defensio, uel allegatio, uidetur q semper, s. & ante litem contestatam, & post proponi potest, sicut super eam de iure allegare pōt & hoc est uerum, ubi constat de facto, s. q eum receperunt. sed si de facto nō constaret, licet possit proponi post litem contestatam, præmissa replicatio, tamen receptione testium facta super ea testes introducere non pōt [qui se] ī. de excep. ecclesiasticæ [sententialiter] no. q hæc sñia est de futuro, s. q detur huic clerico præbenda, quā cito se facultas obtulerit, & est incerta; & sic est ꝯ. ff. de usur. l. j. in prin. C. de senten. quæ sine cer. quanti. pro. l. j. Item uidetur, per tenorem sententiæ, q libellus fuerit incertus & de futuro, qđ uidetur iniquum. ī. de libel. obl. significauit. Sol. nos dicimus, q canonici Trideñ. diffamabant statū huius canonici dicendo, q non ualebat receptio eius: qa erat de uacaturis & iccirco egit ꝯ eos condōne. ex illa. l. diffamari. C. de inge. manu. & tunc bñ sequitur sñia ista, in qua repellunt̃ ab eius perturbatione, & præcipit̃ q detur sibi præbenda, qñ facultas se obtulerit. uel dic q clericus non agebat: sed canonici ꝯ clericū, qui erat in possessione canonicatus, & expectabat præbendam, qñ esset facultas, dicentes & denunciantes qđ non poterat tenere illud beneficium sine peccato. & qa defecerunt in probatione, imponitur eis silentium, & mandat̃, q detur sibi præbenda, cum se facultas obtulerit. & hæc adiectio potius uenit, quia sic est de iure, q̄ ex ui petitionis, ut no. ī. de præben. dilectus filius. uel dic, sicut continetur in regesto q iste canonicus præbendam uacantem petebat a capitulo, sed succubuit in petitione eius: qa non ipsi, sed alij debebatur: tñ quia Papa uidit q de iure debebatur sibi alia, dedit hanc sñiam. nec esset alij sic licitū iudicare, cum de hoc actū nō esset, nec agi potuisset. ¶Fatemur tñ, q si petatur præbenda à recepto in canonicum, cum offerret se facultas, q danda est ei, & confert sibi hæc sñia, qa de cætero non patiet̃ contiouersiam canonicatus, & etiam quia debet habere primam præbendam canonicatus, quæ uacabat, nisi expressè probauerit apparere uel facti euidētia, uel probationibus, q non offert se facultas. ī. de præben. relatum, dilectus. uel dic, q bñ ualet huiusmodi libellus, si recipiat̃, & sententia, ar. C. de senten. quæ sine cer. quantitate. l. ij. quãuis à principio possit cogi actor ad maiorem expressionem. de hoc no. ī. de rest. spol. cum ad sedem. Arg. sumunt quidam ex isto capitulo, q si aliquis negligat præbendam sibi debitam, q potest nihilominus aliam petere, arg. C. de proxi. sac. scri. l. unicuique. arg. contra. ī. de re iud. quãuis [carere] cum se facultas obtulerit. ī. de præben. relatum, & c. dilectus, ubi no.

S V M M A R I V M.

1 *Non potest legatus Papæ prouidere, nisi primò cogat possessorem ad resignationem.*

2 *An teneat collatio Papæ ignorantis alium possidere.*

LIteras uestras [concilij] ī. e. nulla [propositum] pro D. clerico. allegabat̃. n. pro D. clerico, quia primam præbēdam, quam habebat præpositus in ecclesia S. Gerardi uacasse intelligitur, cum recepe- rit maiorem ecclesiam: uel ad minus tñ, cum postea in eadē ecclesia acceperit præposituram, & qa non poterat habere præbendam annexam præposituræ, & præbēdam antiquam in una ecclesia [est electus] & nihilominus priorem præbēdam retinuit [in ecclesia] S. Gerardi [consuetudine] q̄ non fuit tolerāda, ut infra sequit̃, tot. n. clerici constitui debent quot sunt præbendæ. ī. e. c. 2. 89. dist. singula [quoniam] not. epm̄ non posse dispensare, ut quis in una ecclesia habeat plures præbendas [prior uocare] dic, ut no ī. de præben. dudum, de cle. non residen. in præben. c. i. ult. † Confirmationem] 1 hæc confirmatio non tuetur priorē sñiam, quin ea non cassata possit ille, ad quem de iure pertinet, eligere ad eandem præbendam pro suo uelle nec est ad hoc ꝯrium, quod. j. sequitur: qa hic loquitur de legato Papæ, q non pōt prouidere, nisi primò cogat possessorem ad resignationē. Et est rō diuersitatis: qa magis est restringenda potestas extraordinaria, qualis est ptās deleg. q̄ ordinaria. ī. de præben. de multa. Sed ꝯ. ī. e q diuersitatem, ubi uidetur idem ēt in ordinaria. sed certè ibi nō dicit, quia ordinarius non possit eligere ante, q̄ possessor renunciet. ¶†Sed dicit, quòd cogendi sunt renunciare: imò dicunt quidam, q si ipse Papa daret ignorans 2 alium possidere, nō teneret eius collatio, arg. ī. de priui. dudum. ff. de nata. resti. l. ij. Item est alia rō, qa non præsumendum est, q Papa p suas literas uelit aliquibus dare cām litigij, & litis: sed bene intentio Papæ est, q possessione auocata à possessore, q ecclesia detur impetratori literarum. sed in domino ordinario psumitur, q uelit omnino ius suum defendere. j. de feu. c. 2. ff. si quis ius dicēo. non ob. l. j. Item non est his contra. ff. quod cum fal. tu. l. j. §. fi. & qđ no. ī. de elec. nihil: quia hic loquitur de confirmatione, quam constat esse nullam, & quę est ꝯ ius scriptum, & quę est impossibilis de iure, ar. ff. de excu. tu. quod testamēto: qa ex quo p-

bendæ distinctæ sunt in aliqua ecclesia, duæ præbendæ non possunt unir in una psona, sicut nec una præbenda pōt diuidi in duas personas. s. de præb. tuæ. 89. dist. singula [dici] & est hoc casu dicendum, q nullo modo pōt eps dispensare, ut hic satis innuitur. [præbenda] quam habebat in ecclesia S. Gerardi. hoc intelligimus uerū, si illam habebat in eadem ecclesia secus; si in diuersis præbendas acquirat [de facto] s. e. cum nostris. ff. ad mu ni. si municipi. C. de pac. do. si mulier. 26. dist. acutius. ar. ārium. j. de testa. off. C. de ac. & ob. quotiens. C. de rei uxo. l. j. § sciēdum [conferre] i. de facto assignare. nam & ante poterant isti executores præbendam de iure ua cantem quo ad ius conferre, & sibi assignare, ut supra de præben. de multa. Item satis honestum est, q etiam de facto uacet præbenda, quando alij conferatur. uel die, q licet dominus ad quem pertinet collatio illius præbendæ, possit eam conferre, q cito nacat de iure: legati tñ eius hoc facere non possunt, nisi hoc expresse cō tineatur in literis, q alius possidet. s. e. cum nostris, ubi no & melius s. de præben. c. extirpandæ. plus placet, q iō dicitur uacare de iure: quia in ueritate prælatus non est, ut no. s. de ele. cum dilectus. de facto tñ, non de iure est prælatus, uel canonicus: qa eius electio est confir mata, uel de eo prouisum per eū, ad quem pertinet collatio; & ideo tenent & ualēt quæcūq; ab eo fiunt nomi ne dignitatis suæ præbendæ. ff. de off. præto. Barbarius. ideò necessaria est amotio sententialis etiam de facto, ut hic. Si autem per talem esset prouisum, uel confirmatio facta per illum, qui nō haberet potestatem prouidendi, uel confirmandi, tunc nō impediretur electio, uel prouisio eorum, ad quos pertinet electio uel prouisio etiam si possideret alios. nec ɔ̃dicit. s. e. qa diuersita tem: quia capitulum Eboraceñ bene habebat potestatē dandi possessionem præbendarum. s. e. post electionem. & non archieps, & iō ex quo possessionem legitimè habebat, & tenebat à decano, non debuit alius mitti in pos sessionem illam, nisi prius ei auferrentur, quibus erant collatæ per capitulum, licet eligi posset.

SVMMARIVM.

1 *Nunquid si scriptum est pro aliquo in ecclesia, ubi non est certus numerus canonicorum, neq; sunt præbendæ distinctæ, ut recipiatur in canonicum, & assignetur sibi præbenda, uel beneficium, cum se facultas obtulerit, ualeant literæ? & quid si adiiciatur in literis, non obstante certo canonicorum numero? in nu. 3. & 4.*

X parte [credens] Tñ male credebat, cū non essent ibi determinatæ præbendæ, uel certus numerus canonicorū esset determinatus [assensum] q essent canonici non facto epi, uel archiepi: qa qđ nullū erat, p ratihabitionē nō poterat ɔ̃firmari. s. de ele. auditis [opponere] noīe suo, & pro iure suo: qa contēpti erāt, uel in pindiciū suū, uel alias de iure suo dicebant. aliter aūt agere, uel se opponere pro sua ecclesia, uel pro eius defensione non possent. Sed dic

2 nt no. s. de test. cū olim † nullatenus] hac rōne dicūt q dā, q si scriptū est pro aliquo in ecclesia, ubi non est certus numerus canonicorū, & nec sunt præbendæ distinctæ q recipiat in fratrē & canonicū, & assignet sibi præbenda, uel bñficiū, cū se facultas obtulerit, q nō ualēt literæ. nā si diceret ɔ̃, sequit absurditas, s. q statim habebit & canonicatū, & pbēdā: qa sp offert se facultas, dūmō canonici, qualitercūq; possent inde cōmodè uitam ducere. Item litera non pōt aliter intelligi. qūo. n. recipietur iste in ecclesia, in qua nō est certus numerus canonicorū, cū nunq̄ sit extitura condō: qa nunq̄ pōt uacare canonicatus, uel pbenda? nā ubi non sunt distinctæ præbendæ ibi p consequens non possunt uacare nec canonicatus, nec pbendæ. s. de præben. dilec. ultra mediū. Itē rescripta huiusmodi sunt ambitiosa; & ideo restringenda. s. de transa. c. licet. ¶ †Si aūt adiiciatur in literis hæc alia clausula, nō obstante certo numero canonicorū, idē est, q hæc clausula ad nihil ualet, nisi ad hoc, qa si mandat, q statim recipiat, s. anteq̄ uacet canonicatus, nō poterit recipi, nisi in literis posita sit prædicta clausula. & iō nō ponit in literis, nō obstante certo numero præbendarū qa non est intentio Papæ, q detur alicui præbenda, uel portio ante, q̄ uacet. ¶ †Si aūt in literis apostolicis cōtineret, q recipiat in canonicum & in fratrem, nō obstante certo numero canonicorum, nec adiiciatur hic alia clausula, & assignes sibi præbendam, uel portionē, si uacat, uel quæ primò uacauerit; isto casu bñ debebit recipi in ecclesia, quæ non habet certū numerū præbendarum, uel canonicorū. hæc. n. clausula nihil ei tollit, sed adiicit, q ēt in ecclesiis, ubi est certus numerus canonicorū præfinitus, possit sibi prouideri. dicunt quidam, q statuto certo numero canonicorum intelligit p consequens & statutus certus numerus portionum, ēt si non ibi sint distinctæ præbendæ. & è ɔ̃ statuto certo numero præbendarum, uel portionum, intelligitur certus canonicorū numerus statutus: & similibus casibus, qñ unum fit est accessorium alteri, rupto principali intelligitur ruptum accessorium: quia accessorium sapit naturam principalis per l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si qs cau. sed non sic uidetur è ɔ̃, s. q rupto accessorio rumpatur principale. ¶ Alij tñ dicunt ɔ̃. & dicunt, q nō debent habere beneficium de ecclesia, nisi offerat se facul tas, nō qualiscūque, sed talis, q honeste possit inde uiuere, sm q consueuerit, & sm consuetudinem prouinciæ [affectant] no. q in electione canonicorum non est necessaria forma, sed sufficit solus consensus: secus in electione ecclesiarum uiduatarum. s. de ele. quia [suppetant] qñ. n. suppetunt facultates: qa non læditur ecclesia, sed honoratur, qđ fit à maiori parte, ratum habetur. j. de his, quæ fiū ma. par. ca. c. j. Si antem facultates nō suppeterent, tunc quia esset opprobium ecclesiæ, si sui clerici mēdicarent. 93. dist. diaconi, & quia esset iniquum, & contra iuris formam. s. de testi. c. s. unus solus potest contradicere. 12. q. 2. non liceat, & not. de hoc. s. de testi. cum olim. Inno.

Constitutus [nostra] Mandauerat. n. dñs Papa legato, ut collationē, quam eps Laudoñ fecerat sacerdoti. H. canonico eiusdem Laudoñ. ecclesiæ, faceret inuiolabilr obseruari [canonicæ] qa digno: secus, si indignus, ut e. câm quæ s. de ele. ar. j. ut ee. bñ. ut nēm, ar. l. sicut. ff. de serui. & de ritu. nup. l. quāquā. nam hoc ta cite intelligit in tali concessione, ut eligat idoneus [ɔ̃ formā] & sic nō pōt eā reuocare: qa pfecta donatio est. de hoc no. s. de ele. in causis [contra formam] s. de elec. in causis, ubi in nuit, q qñ in aliū transfertur eligendi potestas, q licet eam reuocare, re integra. Sol. hæc decre. loquitur in donatione, quæ fit gratia donatarij, quam reuocare non licet, inuito donatario, ut s. in decre. cōtraria. & hoc apparet ex uerbis hic positis. ubi dicit, Potestatem sibi dedisti sacerdotalem præbendam conferendi. nam sæpe prælati pro magno dono conferunt alicui potestatem istam, s. conferendi unam præbendā: qa licet hoc inhibeatur de uacaturis: de uacantibus tñ licet

licet. decr. aūt contra. non loquitur in donatione, nec in collatione ratione potestatis, quæ fit à fauore proui dentis, sed fauore ecclesiæ; & talis prouisio potius pertinet ad onus, q̃ ad utilitatem cōpromissarij. [ad consequentiam] j. c. ult. [concedatur] quasi diceret, non concedimus, q tales cōcessiones fiant, s. quod alicui liceat conferre primam præbendam.

DIlectus filius. [extendi] hodie aūt, nisi intra tres menses eligatur, uacante cathedrali, uel regulari ecclesia, deuoluitur potestas eligendi ad superiorē .px. ͬ de elec. ne p defectu. ¶ Sed oppones, ut qd ergo mēbranas occupat, ut 19. dist. si Romanorū? ¶ Rñ. q utile est, qđ in hac decr. dr̃, s. q licet ius aliquod fiat sup ecclesiis, & ministris ecclesiæ, non tñ extēditur ad episcopatus. & idem dicimus, si super dignitatibus. uel personatibus fieret aliqua constitutio, non extenditur ad episcopatus. & ex hoc dicimus, q si aliquis habeat dispensationem, q non obstet defectus natalium, uel aliud, qn possit honores, & dignitates ecclesiasticas obtinere: iā non poterit epatum obtinere: qa dispensationes restringendæ sunt, j. de cōsang. & affin. quod dilecto. imò plus dicimus: quia si dispensatum esset cum aliquo super episcopatu, non intelligitur dispēsatum super archiepiscopatu. 12. dist. nos consu. ¶ Sed & si dispensatum esset, q ad oīa spiritualia licitè assumatur; tñ eligi non poterit in epm. nam in generali obligatione non cōprehendūtur ea quæ specialiter concessurus non præsumitur, C. quæ res pig. obl. non poss. l. j. ¶ Cum autem hæc dignitas excellens sit inter alias, & speciali priuilegio gaudeat, & inueniam ipsam aliarum dignitatū inr̃bus non comprehendi, generali obligatione, uel constitutione eam comprehendi non credimus, arg. hic.

EX tenore [causam] forte petebat abbatem & conuentum de Bello fore cogendum ad ꝓuisionē eius pp ꝓmissionem sibi factam, ar. j de iure patr. pastoralis uel ecclesiam uac. petebat. Tñ pp rōnem hic assignatam non ualet petitio. [q primam] qđ idem erat, ac si diceret, faciam te prælatum primæ ecclesiæ, q mihi uacauerit, ubi non poterat se offerre facultas dādi beneficium uacaturum. nam nisi uacauerit, non confert, nec promittitur; & hoc statutum est ex Lateraneñ. cōcilio nisi p uacationem. si aūt aliter posset se offerre facultas, secus. ͬ c. pxi. & si pœna ꝓmissa esset, non credimus eum obligari, C. de pac. l. ult. ff. de uer. obl. stipulatio. & nota. q quandocūque, & quomodocūq; fit ꝓmissio uacaturæ, non tenet p hunc tex. & p totum quasi hūc tit.

ACcedens [offerre] hec ꝓmissio excusatur, qa non tenetur ei ꝓuidere semp, cum uacat. ponamus, q post talem ꝓmissionem uacat ecclesia, sed indiget sacerdote; certe non dabit pbenda ei, cui ꝓmissa est, sed assumetur ad eā sacerdos. nam cum dicat, cum potero, intelligitur rectè. 22. q. 2. faciat, & de iure, ͬ de rescrip. sciscitatus, & honestè, de pœ. dist. 2. charitas, ff. de ądi. inst. fi. ius, & cōmode, ff. de uer. sig. Nepos Pro. cum aūt simplr dr̃ pr mo uacans bñficium, secus: qa tūc pcisè tenetur. Item est alia rō, quæ hic assignat: qa cum dicit, cum potero, multi sunt modi posse habēdi sine morte, cuius desiderium fuit spālis cā ꝓhibitionis uacaturæ ͬ e. c. ij. nam alias pōt offerri facultas: qa ꝓuētus & pbēdæ augeanť, ͬ de ꝯſ. cū M. & qa sunt aliquæ eccl'ę, q̃ nō habent numerū certū, ubi possunt ꝯstitui canonici sine uacatione, ͬ e. ex parte. ¶ Est ergo fixè tenendum, q ꝓmissio de uacatura non tenet. ubi aūt non fit mētio uacaturæ, tacitè, uel expressè, ut hic, bene tenet ꝓmissio. nec est ꝯ. ͬ pxi. decr. cum ibi tacitè fieret mentio: ut ibi no. similiter bene tenet ꝓmissio, si dicat, Promitto tibi prouidere, uel ecclesiasticum beneficium dare. 12. q. 2. quicūque. tñ si aliquis promittat alicui ꝓuidere in aliqua ecclesia spāliter, q̃ habet distinctas pbendas, nō credo, q ualeat ꝓmissio. ar. ꝯ. ͬ de pbē. dilectus filius G. & c. relatum. nam ibi dicit, q tenet receptio in canonicū, & p ꝯns habebit pbendam, cum facultas se offerret. ergo & eadem rōne simpliciter pōt sibi promitti præbenda, cū se facultas obtulerit. sed potest uideri, q aliud est, qñ accessoriē datur, q̃ qñ pura ꝓmissione; quod nō licet. ¶ Sed si eps non haberet nisi in una ecclesia collationem præbēdarum, & promitteret alicui ꝓuidere, cum se fa. ob. tenet promissio: quia potest esse, q ab alio obtinebit, ubi sibi faciat prouideri.

POstulastis [sed ut canonicus] quia forte ius canonici & pbendam ex spāli gratia habet in ea. nec facias uim, utrum uni soli epo sit seruata gratia, s. q sit canonicus alicuius ecclesiæ, siue gñali priuilegio ꝯcessum sit, q qcūq; est eps, sit & cano. alicuius ecclīæ, uel uocē canonici habeat in electione, uel in aliquo alio tract. & sm hoc nō ualebit uox epi, plus, q̃ alterius cano. ¶ Item & sm hoc dr̃ tm̃ capl̃m canonicorum, & non cap. epi, & canonicorum: qa ibi eps nō interest ut eps. sed si tanquā plātus sit in caplo, & sit unum capl̃m cōe epi, & canonicorum, & ibi eps sit ut eps, puta qa uox eius ꝓualet uoci cuiuslibet alterius inferioris, tūc imputatur ei, nisi eligat: qa totum ius epale & canonicorū fingitur esse unicū in electione faciēda. unde ab uno in alterum trāsire nō debet. sed qñ unam uocem habet in caplo, tunc nō unit ius utriusque, licet adiiciť iuri epali, q unam uocem habeat in electione. ¶ Item qñ tanq̃ plātus est in electione, iō imputat sibi: qa pōt uocare caplm, & alios cogere ad electionē. sed qñ est tanq̃ canonicus, secus est. & iō magis putaţ in primo casu, q̃ in scđo. nec obstat si dr̃, pares sunt oēs in negligētia, etiam si tanq̃ canonicus interfit. ergo oīum negligētia pariter puniri debet, ͬ de sup. ne. pl. dilecto, ͬ de ele. bo. me. Ma. dic q hoc est: qa alterius psonam gerit in prima electā & alterius ī scđa. ¶ Item prædicta habēt locum, s. q ad alium non deuoluitur potestas eligendi, si tanquā eps interfit capitulo. sed tñ si appellandum fuerit, ad ipsum appellabitur, ff. qñ app. li. l. j. §. j. in fi. & hoc ea rōne: quia licet eps & canonici faciant unum capitulum in electione: non tñ est unum capitulum in iurisdīone facienda. imò cum ad solum epm pertineat iurisdictio, ad ipsum appellare licebit; & repete, quod diximus de offi. ord. irrefragabili.

CVm dilecta [eorum] supra eodem constitutus.

SVMMARIVM.

1 *Cum multi ad eandem prabendam petendam concurrunt, quo modo procedet is, qui eam possidet, & in nu. 2. & 3 & 4.*
5 *Quando togatur quis probare titulum sua possessionis.*
6 *Non potest esse donatio, uel possessio nisi certa rei.*
7 *Quæ fiunt in iudicio sortiuntur effectum etiam præter scientiam condemnatorum.*
8 *Decretum quemadmodum & sententia fieri debet cum causæ cognitione.*
9 *Potest executor suspendere à collatione beneficij.*
10 *In ultimis uoluntatibus dominium recta uia transit ad legatarium, uel donatarium causa mortis.*
11 *Heres tenetur personali actione ex testamento, sicut si propriam rem haredis, uel alienam legasset.*
12 *Non ualet optio imposita ante aditam hæreditatem.*

13 *In beneficiis pleniſſima facienda eſt interpretatio, cum abſq; alicuius diſpendio conceduntur.*

14 *Quo optat, uel reſeruat, uel qui ſuſpendit, ſemper de certa præbenda hoc facere debet.*

Via cunctis & infra. [per priorem] iſte prior erat executor alterius partis [impedite] bene dicit, ꝙ nõ pceſſit aliqua inhibitio, q̃ poſſet impedire collationẽ factam auctoritate epi. nã pceſſerat aliqua inhibitio, ſed nõ talis, q̃ poſſet impedire collationẽ auctoritate epi factã, ſicut ex ſeq.

1 apparet. [pmiſſæ literæ] ꝓ ſe impetratæ. † Altera] cũ plures ↄcurrunt ad vnã eãdẽ pbendã petẽdã, ille, q illam poſſidet tẽpore uacationis, uel alio modo, hoc mo do procedet: quia quicũq; ſit ille, qui petit illam coram iudice ordinario ipſius poſſeſſoris, poſſeſſor quæret ab actore, an petat pbendam quaſi ſibi debitã, an quaſi ſuã: quia ſi petit eam quaſi debitam, tũc cogetur dicere cau ſam ſuæ petitionis, ſ. quare ſit ſibi debita, uidelicet qa canonicẽ ad eam eſt electus, uel quia ad mãdatũ Papæ, uel etiam ſine mãdato receptus eſt in canonicum, ſ. eo. ex parte, ſupra de præben. relatum, ſ. de libel. obl. dile-

2 ctis; & ſic poſteà eã ſuo Marte perueniet ad finem. ¶ † Si autem Papa mandat capitulo quãtũcũq; præcipiendo, ꝙ alicui det præbendam, tunc non cõpetit aliqua actio directa ad petendam pbendam, ſed ad puniendum capi tulum de inobedientia, ut no. ſ. de pbẽ. dilectus; ſicut, ſi Papa mandaret alicui executori, ꝙ alicui ↄferret aliquam pbendam, & non ↄferret, puniendus eſſet, ut no. ſ. de offi. dele. paſtoralis, in prin. ſed & tũc, qñ Papa mandat alicui, ꝙ prouideat, nulla actio cõpetit ad petẽdum præbendam coram ordinario: ſed corã ipſo executore bene poteſt eam petere, licet executor ſine ulla præcedenti cognitione poſſit eam conferre, ut no. ſ. eo. propoſuit. & in iſto caſu, ſ. qñ petitur præbẽda ſibi debita, ſi ſuperueniat alius, qui ſimiliter dicit eãdem pbendam ſibi debitam, uel ſuã eſſe, ꝓcedet hoc mõ: qa illi, q primò obtinebit, dabit pbendam cum cautione de ſeruãdo indẽnem, ff. de rei uin. is, à quo; & de hoc plenè no. ſ. de re iud. cum ſuper, uel ut no. ſupra de reſcrip. mandatũ.

3 ¶ † Si uerò petat pbendam ut ſuam, tũc oportet eum ꝓbare, ꝙ ille, qui eam contulit, habuit poteſtatem eam conferendi ſiue à Papa, ſiue à ſua auctoritate, & qđ legitimè eam contulit, ſ. qñ uacabat, & perſonæ idoneæ, quãuis quilibet præſumatur idoneus, & tempus competens, niſi probetur, uel præſumat ↄ. ſ. de præſumpt. du-

4 dum. j. nt ec. bene. c. j. ¶ † Cum. n. talis prouiſio uicẽ obtineat & electionis, & confirmationis, oportet, ꝙ probet & ea, q̃ pertinent ad electionem, & ea, q̃ pertinent ad confirmationem legitimè factam. ¶ Si uerò alius eſſet elector, alius confirmator, ſufficeret petẽti præbendam, ꝙ probaret confirmationem legitimè factã, etiam ſi nihil de legitimitate electionis conſtaret; & de hoc plenè no. ſ. de elec. cum dilectus, & ſ. de dolo & cõtu. cũ olim. ¶ Si uerò nullus coram ordinario ſuo petat pbendam ſuam, ſed executor, cui ſcriptum eſt, ꝙ alicui pben dam ↄferat, poſtq̃ contuleřat pbendam, quaſi exequens mãdatum Papæ, eum. n mandatum eſt, ꝙ etiam inducat in poſſeſſionem, & ↄdictores compeſcat; dicimus, ꝙ malè fecit iſte executor: quia licet poſſit præbendam conferre non uocatis his, quorum intereſt: tñ nullo mõ debet auferre poſſeſſionem alicui, niſi uocato & conuicto poſſeſſore, nec etiam alias ſtatum poſſeſſionis mutare, C. ſi per uim, uel alio mõ. l. fi. niſi primò collationem feciſſet partibus uocatis, & cum cauſę cognitione:

quia tunc non eſſet neceſſaria magna cauſæ cognitio in dãda poſſeſſione: qa tũc datio poſſ. ſſionis eſt executio collationis primò factæ cũ cauſæ cognitione. nec uř uis facienda in executione Papæ, ſiue dicat, ↄferas, ſiue adiiciat etiã in poſſeſſionem inducas: qa ſemp poſſeſſionem dare põt, ar. ſ. de offi. dele. ſignificaſti. ¶ Sed qd, ſi duo ſunt ↄfirmati & ꝑ eos, ↄfirmare poſſunt, puta qa vnus ↄfirmatus ab ordinario, alter à dele. Papæ? ſi uter que horum conuenitur, uř ꝓcedendum, ſicut qñ conue niuntur hęredes, q inter ſe de hæreditate ↄtendunt, C. de peti. hære. l. ult. & C. fam. erc. l. pen. ¶ Si uerò ↄ alios agant noĩe eccleſię ꝓ reditibus, & eccleſię iuriſb. nullus cogetur eis rñdere, niſi prius ꝓbent ſuam ↄfirmationẽ canonicam, puta factam uocatis, q fuerunt uocandi ſufficit; tñ probare confirmationem factã uocatis his, quos res tãgebat. uel ſi nullus fuit uocatus in cõfirmatione, oportet, ꝙ pbet electionem, & ↄfirmationẽ legitimè factam fuiſſe. & ſunt hæc uera, etiam ſi in poſſeſſione eſt

5 prædictus electus. ¶ † Nec obſtat, ſi dicas, nemo cogitur probare titulum ſuæ poſſeſſionis, C. de peti. hær. cog: quia illud habet locum, ubi nõ præſumitur contra poſſeſſorem. at hic ſecus eſt, cum controuerſiam patiatur ſuper dignitate ſua, ſi maximè in nouitate. ¶ In omnibus aũt prædictis, ubicũq; iudici uiſum fuerit expedire, utilis eſt pdicta cautio de indẽni ſeruando. ꝑ hunc aũt modum prouidetur ↄ executores plurium, quorum quilibet fulminat ſniam excõicationis: qa iuſtè ab eis appellari põt, niſi primò quiſq; ꝓbet de iure ſuo uel coram ordinario, uel corã delegato executore. uel forte non tenet ſnia excõicationis: qa cum executor, de quo actum eſt, non habeat iuriſdõnem ſuper hunc poſſeſſorem, niſi indebitè ↄdicat: quia ſuper ipſum non habeat expreſſam iuriſdõnem, & ipſe non indebitè ↄdicit nolendo dare poſſeſſionem ſine cognitione; ergo nec excõmunicare põt, eum pro prædictis facit, ff. de poſ. l. j. §. apud Iulianum, ff. de pe. hære ſi debitor. [de capitulo] ſ. de reſcr. eam te. repete, quæ ibi no. [Eſſe ſublatam] repete, q̃ no. ſ. de reſcr. capitulum, in gl. quæ incipit, uidetur, & de pben. inter cętera. & dic, ꝙ ſi mandetur ei, ad quem ſpectat collatio, ut aliquem in canonicum recipiat, & ei pbendam conferat executore dato ad cõpellendum tm, ſi pbenda i la alteri conferař, tenet collatio, licet peccet ↄferens, & puniendus ſit: qa ꝑ talem formã apud ipſum ordinarium ſem p remãſit poteſtas, ut ſ. de pben. dilectus filius, tam in primò, q̃ in ſecundò, niſi eſſet i reſcripto, & decernẽs irritũ & inane, &c. uel niſi eſſet iam receptus in canonicum, ut ſupra de pben. relatum, & c. dilectus filius. ¶ Si uerò datur executor ad ꝓuidendum, tũc non ualet collatio ꝑ ordinariũ: qa Papa dando poteſtatem executori ſubtrahit ordinatio, ut ſu pra eo. tit. c. propoſuit, arg. ff de condi. indeb. l. cum ita legitur, & de ꝓcu. Pomponius, §. ſed & is, & 45. q. 6. diſciplina; & qa negotium uř ad ſe reuocaſſe, ut ſ. de pbẽ.

6 inter cætera. † Contuliſſet] etiam ante uacationem. & fuit ſtultus iſte executor, qui uerbis pbendam, uel dignitatem non uacãtem & incertam alicui ↄferebat: qa ſi uolebat, ꝙ ſtatim haberet, hoc erat iniuſtũ, ſupra de conceſſ. præbẽ. nõ ua. c. j. ſi nolebat, ꝙ ſtatim haberet lo cum, nec ius in poſſeſſionem, uerbum facto ↄdicebat qa cum nihil cõferret, ſe aliqđ cõferre dicebat. Itẽ donatio. ue. poſſeſſio non põt eſſe niſi certe rei. [non tñ pp hoc] ignorantia. n. prælati nihil facit, quominus priuilegium Papæ tueatur priuilegiatũ, ↄ de reli do. cũ dilectt. [ſifr] nõ eſt bona iſta ſimilitudo, ſicut ex inferioribus patebit. [qđ lex] quid ſit lex, quid conſtitutio, quid

quid decretum, qd decretalis episcopalis, qd dogma, quid mādatum, quid interdictū, qd sanctio, no. in decre tis dist. 3. & 25. q. 2. si quis dogmata [Astringunt repete ꝙ no. s. de cōst. c. ij. & s. de postu. c. j. [In priuilegijs] hæc allegatio, licet uideat bona, non tñ est perpetua, nec sp tenenda, ut plene sequit. j. in rñsione ptis aduersæ ibi, ex pteuerò tua. [Aliqd speciale] & sic apparet fm intentionem allegantis, ꝙ lra pro ipso directa cēsenda est iure priuilegij, & ita nō fit necessaria scia epi: ꝙ falsum est, ut. j. sequitur [Super hmōi]]. s. ꝙ ipse acceptaret, & postquā acceptaret. [Non ualebat.] bñ dicit ps ista, si snia, uel decretum Papæ fuisset de certa pbenda, uel di gnitate. sed hic non ita; q a Papa tm irritū esse uoluit, si quid fieret de dignitate, q̄ ipse acceptaret, sicut in hac decr. s. proxi. continet, i. postq̄ acceptaret; quia a'r esse non poterat. [Intelligi] optima & uera est hæc rñsio, & ualdè notabilis; & est ar. ad hanc rñsionem. ff. de acqui. pos. qui absēti, in prin. [Facultatem] hoc intelligunt q. dam uerum, qñ quis p se pſentem, uel per nuncium suū impetrat hmōi indulgentiam; q licet absens, uel igno rans sit ille, qui ptātem habet excōicandi; tñ non tenebit excōicatio lata post hmōi indulgētiam. Non. n. oportet, ꝙ notitia hmōi indulgentiæ perueniat ad illum, uel ad oēs, q ptātem hñt excōicandi, cū penes multos possit esset hec ptās: sed sufficit illum scire, cui conceditur indul gentia, & obtinet ꝙ dixi non solū impetrat indulgentia ꝙ non possit excōicari, sed ēt si in indulgentia dr, prohibemus oibus, ne quis eum excōicet. quia sp huic pñti p se, uel per nuncium cōceditur priuilegium, & iō statim gaudet priuilegio indulgentiæ: quia sic psumitur priui legiātē uoluisse, ex quo simul concurrunt uoluntates. secus aūt esset, si prohibitio in pœnā absentis tm̄ daretur, quia tunc satis dici posset, ꝙ illa phibitio non ligaret absentem, nisi à tempore, quo sciret. s. de postu. præ. c. j. s. de constit. c. ij. supra de ap. super eo, nisi ex genere inhibitionis 9rium præsumeretur Papam uoluisse, ut est
7 in inhibitione alienationis, s. de do. ueritatis. ¶ †Ea aūt quæ fiunt in iudicio, ut snia & diffinitiuæ & interlocuto riæ, & excōicationis etiam præter sciam condemnatorum statim hñt suum effectum. ¶ Si aūt nec per se, nec p nuncium pſentem impetraret, sed proprio motu, uel ad alterius supplicatiunē Papa, uel alius priuilegians 9cederet pdictā indulgentiā, tunc nisi appareret de 9ria uo luntate concedentis indulgentiā, non gauderet bñficio indulgentiæ, nisi postquam peruenit ad eū. 2. q. 5. quanto. ff. de acq. pos. qui absenti. & idem vr in reuocatione indulgentiæ, & cuiuslibet mandati: quia non oberit reuocatio absentibus, nisi postquàm perueniat ad eorum notitiam. ff. de procu. si procurator. ff. de institο. sed & si. ff. mand. si mandassem, & l. si præcedēte. s. de procu. c. pe. imò adhuc plus est in mādato; quia si etiam pſente procuratore reuocem mandatū, non fit pudicium litigatoribus absentibus, si nesciant, ut in prædicta. l. de proc. si procurator. ¶ Et hæc intelligimus uera, ꝙ reuocatio mandati non obest, quin ēt p his, quæ ignorās fecit post reuocationē mandati, habeat 9riam mandati, ut in l. præall. uel etiam, ꝙ non teneat de inobedientia si nesciens reuocationē usus est indulgētia non gerens se p excōicato, sed tñ bñ tenet excōicatio lata ab eo cui restituta est ptās excōicandi, ex quo restitutio peruenit ad excōicatorem. si aūt habet animū reuocandi statim, ex tunc non ualet ꝙ facit mandatarius in his, p quæ nō fit alijs præiudicium. ff. de manumis. uin. si pater filio. ¶ Et 8
idem vr in literis iurisdictionalibus: quia si per aliquas literas mandata est alicui iurisdictio, & postea p alias literas mandatur alij, ꝙ non obstantibus pmis literis audiat causam super eodem tenent quicquid fit per primas literas reuocatas: quia si aliter diceretur, cōtingeret fieri præiudicium absenti sine cā 9 id, qd est. ff. de procu. si procurator. imò plus est, quia ēt post, q̄ scit uel q cqd fit ab eo, nisi excipiat, quia cum scdæ lræ sint impetratæ in fauorem impetrantis, non est cogendus, uti eis, nisi uelit. C. de le. ꝙ fa. ff. de ex. rei tu. euidenter, qđ intelligit uerū, si est pſens: quia sic vr in literis reuocationis renunciare, ꝙ aūt fit eo absente, & non cōsentiente tacite, uel expsse, nō ualet. nec obstat, si dicas, hic iudex habet iurisdictionem; ergo tenet quicquid facit, nisi excipiatur. Rñ. hoc esse uerū, nisi reuocata cēt eius iurisdictio. ¶ Quidā tñ dixerunt, ꝙ bene tenet, quicqd fit ab eo in iudicio, nisi appellet, postquā sciuerit cōtra se processum, infra. x. dies. C. quomodo & qñ l. j. secus aūt esset in his, quæ fiunt extra iudicium, ut in literis pbendalibus. nam. & ibi licet remaneat ptās prouidendi penes prouisores primos etiam post reuocationem, & etiam post scientiam reuocationis, ut hic apparet, ubi dicit, ꝙ non tollitur potestas à primo prouisore, nisi secundus notificet ei, qui uult suis literis uti, tamen ex quo nouit, quod secundus uult suis literis uti, non ualet, quod fit à primo. nec impedit, quin ualeat, quod fit à secundo, etiam si non appellaretur; quia extra iudicium parum operatur appellatio; de hoc not. supra de maio. & obe. cum dilecti. ¶ Alij dicunt & forte melius, quia quicquid fit à primo prouisore, uel iudice ante, q̄ appareat priuilegiatum uelle uti priuilegio suo in negocio, de quo agit, siue tacite, siue expresse, sp tenet, quod fit ab eo propter rationes supradictas. tamen si primus prouidisset, uel in causa processisset absente priuilegiato, & tunc priuilegiatus diceret debere irritum esse quicquid factum est à primò prouisore, uel iudice post, quàm in uno simul concurrunt consensus priuilegiātis, & priuilegiati, ꝙ uti uolebat priuilegio in negocio, de quo agit, credendum est ei, cum psumendū sit ꝙ non frustra laborauerit pro priuilegio impetrando. & sic erit huiusmodi prouisio nulla, uel processus iudicis, nisi impediret electionem, uel processum futurū nisi forte 9ria psumptio tolleret istā præsumptionem, puta quia pñs fuit ī iudicio, & nō excepit, uel uidit prouisorem paratum ad prouisionem faciendam, nec 9dixit, nec ex aliqua cā 9dictionem dimisit, quam si subesset protestari debebat, si poterat sine periculo, ut no. s. de 9st. cū. M. si aūt nō simul concurrerent cōsensus an prouisionē, uel pcessum iudicis, tenent irreuocabiliter, quæ fiunt ab eis, ut hic sequitur. ¶ Sed contra præmissa vr, ꝙ dicit sequens lra, s. ꝙ si ille, cui data est ptās prouidē di, non notificet priori, quod uult uti prouisione sibi 9cessa, ꝙ tenebit prouisio facta à primo, ex quo colligit ꝙ nō credit ei, nisi expsse mādet. So. hoc ꝙ dicit hæc decte, locū habet, ubi nō sunt pdictæ cæ. ¶ Item ubi uolūtas priuilegiātis nō credit esse, ꝙ primus sit priuatus potestate sua, nisi postquam sciuerit, sicut dicit lra seques. ¶ Idem uidetur, si expresse dicit in secundis lris, reuocamus iurisdictionē primi iudicis: quia cū in alicuius fauorem dictum sit, intelligendum est, si uti uoluerit prædicta reuocatione: sed si ad nullius petitionem fecisset, uel fauorem, sed proprio motu, ex tunc intelligitur reuocare, & non ualebit, quod fiet, ex quo ad noticiam reuocati peruenerit, nisi aliud appareret de intentione reuocātis. ¶ †Sed dices, quare nō est idē in decreto, de quo 9riū hic dr, s. qa ex nūc nihil ualet qcquid fit post decretū? Rñ. quia decretū sicut & snia fit cum cāæ

cognitione. & idem intelligẽdũ est, q̃ statim post sui ꝓlationem vult gaudere suo effectu. Sed oppones, qa decretum, de quo loquitur hæc decr. nũquam datur cũ causæ cognitione. Rñ uerũ dicit. sed ex quo Papa suã inhibitionem decretũ appellat, vult, q̃ uim decreti obtineat, ut statim sequatur effectum. & idem etiam esset in alio, q̃ in Papa: qa ex quo hoc uerbo utitur, statim indicat suæ uolũtatis esse, q̃ mãdatum suũ statim habeat eff ctum. & idẽ est, ac si expressè dicat, uolũtatis meæ est, q̃ ex nũc nõ ualeat electio facta ab illis, à qbus reuoco, & possim reuocare, ut hic dicit. secus aũt esset, si diceret, inhibemus talibus, ne eligãt: qa intelligẽdũ est, ne eligãt post, q̃ sciuerit. imò, qđ plus est, etiam si sciãt lras impetratas ꝯtinẽtes reuocationẽ, uel inhibitionẽ, nihilominus nõ ualet, qđ fit ab eis, nisi prius notificet eis, q̃ vult eã cõferre: uel nisi ei collatio sit interdicta: uel nisi decernat irritũ & inane, qđ ꝯfactũ fuerit, ut hic expressè dicit. Sed ꝯ pđicta uř, qđ dicit hæc decr. ubi dicit, nisi forsitã, q̃ ipsam ꝯferre nõ possit, exprimatur in ꝯcessione huius potestatis. nam ex his uerbis colligiť, q̃ si Papa dicit, q̃ primus collator non possit conferre, q̃ posteà non tenet sua collatio. ¶Sed certè multo magis uř, q̃ non debet tenere, si dicit, reuocamus potestatem eius, uel alia uerba supradicta. Sol. non dicit hic, q̃ pdicta impediãt, q̃ non teneat ꝓuisio primi ꝓuisoris, si secundus non ꝯdicit: qa hoc falsum esset, ut pđictum est: sed hic dicit, q̃ pđicta clausula operatur, & ostendit, q̃ ille, q concedit istam indulgẽtiam, est eius uoluntatis, q̃ statim à die cõcessionis etiam ante sciam non ualeat collatio primi, si secũdus uoluerit uti sua indulgẽtia & hunc eũdem effectum bene credimus etiam alias superiores clausulas habere. Nec mireris, si diximus prouisionem tenere: sed alius faciat eam cassari, si vult; & si non vult, rata manet: quia hoc idem habes in contẽpto, ꝟ de elec. quod sicut. §.j. [siue certam] .s. primam, q̃ uacauerit. [siue incertam] .s. illam, quã acceptauerit. [nisi prius] ille, s. delegatus, uel potius executor. [sibi

9 notificet] illi, ad quem pertinet collatio. † vacuum decernat] No. hic habes expressum, q̃ executor põt suspendere à collatione beneficij, & de hoc notatur, ꝟ de iure patro. cum dilectus [quia cum illi.] Nota optimã rõnem [uel etiam conferat.] Nota, q̃ si executor prius ꝯferat, q̃ ille, ad quem pertinet de iure collatio, & etiã si ignoret, tñ ꝓualebit collatio executoris [si forte uacat] qa si nõ uacat, nullo mõ ꝯferri põt, ut ꝟ no [nisi forsan] qa si in rescripto aplico ꝯtineretť, decernẽtes irritũ & inane, quicqd de prima pbẽda fuerit acceptatũ, tunc nõ teneret collatio epi etiam ignorantis. nec est ꝯ, qđ hic supra dictum est, qa etiã hic decreuit irritũ inane, & c. qa sicut hic, ꝟ no. hic nõ decreuit de certa pbẽda nõ ꝯferẽda, imò de incerta, & tñ postq̃s, ꝓ quo scribebat, acceptasset [etiam extitit] à te, cui scribiť, & bene. Acceptaret] hoc vult dicere, q̃ qñ Papa scribit alicui, q̃ ꝓuideat alij de pbenda, quã acceptauerit, decernens irritum, si quid de ea fuerit acceptatum, q̃ sic est intelligendum hmõi decretũ, q̃ si post acceptationem aliqd fuerit factum de pbenda acceptata, q̃ illud sit irritum. nam si intelligeretť, q̃ esset irritum ante acceptationem de pbenda acceptãda, hoc decretũ esset inualidum tanq̃ sup incerto ꝓlatum, ff. qđ cuiusq; vni. item eorũ, §.j. & hoc est uerũ, qđ dictũ est, etiã si eps nihil sciret de acceptatione, uel decreto secus aũt esset, si Papa mandasset alicui ꝓuideri de pbẽda, quã acceptaret sine decr. pdicto: qa tũc tenebit collatio facta ab epo anteq̃ ei nũciet de acceptatione, ut ex superioribus apparet, ar ꝟ de ap. sup eo. ij. si aũt Papa mãdat alicui, q̃ ꝓuideat de pbẽda, quã acceptauerit, & decernat irritũ & inane, si qđ ꝯ mandatũ fuerit acceptatũ, tũc statim acceptatione facta põt interponere decretũ, cũ hoc iõ fit ei ꝯcessum ex speciali gra; nec ualebit ꝓuisio ex tũc facta ab epo etiam ignorante hmõi decretum. Alij tñ dicunt ꝯ, q̃ nõ debet interponere hmõi decretum, nisi partibus pñtibus: qa mandatum Papæ intelligendum est sm ius [sup incerto] ff. qđ cuiusq; vni. item eorum. §. j. insti. de ac. §. curare [sicut cum legatur] ff. de optio. leg. sicut optio. [ceditq; ille legato] seruus. i. legatarius illum seruum uenditum petere põt. [ꝓ te ꝓpositum] & bene [in ultimis] hoc aũt in ꝯtibus inter uiuos non obtineret. Nã in illis certum est, q̃ si aliqs alicui donat, uel uẽdit, uel ꝓmittit vnam pbendam, uel aliam rem de multis, quã donatarius acceptauerit, q̃ tenet donatio, uel uẽditio facta alij, dũmodò secuta sit traditio: quia si vnã & certam rem donasset, uel ꝓmisisset sine traditione, & post ea eãdem rem alij traderet, trãsferret in eum dominiũ, nec primus donatarius posset hãc rem ab eo aduocare, C. de pact. traditionibus, C. de rei uin. seruum emptor.

10 ¶†In ultimis autem uoluntatibus dominium recta uia trãsit ad legatarium, uel donatarium cã mortis, ff quẽadmodum seruit. amit. si per partem, §. si fundum. & hæc uera, ubi dominium rerum legatarũ esset penes testatorem: sed si non penes eum, sed pœnes hæredem, uel quẽcunque alium esset, tunc non transit, nisi ille, q̃ habet illud, tradat. & ex hoc uř, q̃ si testator iussit hęredi, q̃ partum ancillæ cõceptum tpe testatoris, uel fructus factos eodem tpe alicui dari, q̃ dñium eorum recta uia trãsit ad heredẽ. sed si heres spreuerit, uel ancilla apud eum cõcepit, tũc illi fructus, uel partus nõ trãseũt ad legatarium, nisi deni ab herede, penes quẽ est dominium.

11 ¶†Fatemur tñ, q̃ hřs tenetur pſonali actione ex testõ, sicut si ꝓpriam rem hæredis, uel aliená legasset, insti. de leg. §. ea quoque, & §. si res. & sicut non transit dñium rerum hæredis ad legatarium, sic nec eas põt subiicere restõni, nec optioni, ar. C. cõra de leg. l. ult §. nemo. ubi dř, q̃ res, q̃ non pure est in rebus hæredis, non põt alienari: sed hic est purè; ergo põt alienari. ¶Item uideť hoc expressum, ff. de pig. l. j. §. cum prædium. ubi dicit, q̃ res, quæ nũquam fuere debitoris, non tenentur hypothecaria certe eadem rõne nec restitutioni subiici. nec est ꝯ. ff de pig. Paulus § j. ubi dř, q̃ si res obligaræ pignori perueniunt ad hæredem, q̃ fructus, & partus earum tenentur hypothecaria. Sol. ibi loquitur de partubus, & fructibus, qui concepti & facti erant; & ita intelligitur, arg. ut no. in sum. C. super tit. de pig. § item interdicitur. & sic p prædicta apparet, q̃ optio partuum concipiendorum apud hęredem alicui legata nõ impediat, qn hřs eã possit alienare, sicut hic dř. [uoluntatib.] in qbus à tpe aditæ hẽditatis intelligitur dñium rei obligatæ fuisse ipsius legatarij, ut infra sequiť, pp fauorem ultimæ uolũtatis, & in qbus est plenior interpretatio adhibẽda, ut ff. de tri. & oleo leg. l. ij & l. pen. & ff. de fun. in l quæsitum, §. idem rñ. & de optio. le. l. j. nam etiam seruum legatum sub ꝯdõne hřs manumittẽdo liberum nõ facit, ut ff. de ma. l. seruum, & ff. qui & à qbus. l. nõ is. optione aũt legata secus sub condi. legata esse uř, ff. & à quibus, si eptio. ¶Et est rõ, quare aliud in legatis, & aliud in casu ꝓposito, & etiam in ꝯtibus. si n hæres nõ repulit legatum ex die aditæ hereditatis eius, retro intelligitur, ff. de lega j. si tibi homo, §. cum seruus legatus. nam rei legatæ dominium recta uia transit in legatarium, ut ff. de furt. a Titio. Ee ideò alienatio, uel manu-

manumiſſio interim facta à non domino non ualet: ſe-
cus aũt eſt in ↄ̃ditibus, ſic.ff.de actio.& obl.l.is qui.ff.de
12 uer.ſig.ſi ſeruum §.ſed ſi ſic ¶ †Et no.ꝙ optio impoſita
ante aditam hæreditatem non ualet.ff.de leg.j.Iulia-
nus,& facit.ff.quorum leg.l.j.ſ.qđ ait.¶Sed quęro,utrũ
ſemel acceptãs beneficium, pro quo ſub huiuſmodi for
ma ſcriptum eſt,poſſit pœnitere?& uidetur ꝙ non. nam
prima atteſtatione, quam ſumme dixiſſet, ius ſuũ con-
ſumpſit, ut.ff.de op.le.l.apud in caſu poteſt, puta ſi ele
git beneficium alij debitum,uel pro dignitate beneficiũ
ſimplex,ut ff.de opt.leg.l.ij ar.ſ.de ele.cauſam quæ: qa
iterum pôt optare,ſi male optauit.¶Sed opponitur, po
no, ꝙ in caſu propoſito, cum agatur de beneficio, non
ſolum plenior, ſed ẽt pleniſſima circa acceptationẽ fuit
interpretatio facienda. nam in cõtractibus plena, in te-
ſtamentis plenior,in beneficiis pleniſſima interpretatio
eſt adhibenda, ut extra de do.cum dilecti,& de deci.ex
parte,de priui.quia circa, de uer.ſig. olim. 16.q.2.uiſis.
13 ff de conſti.prin.beneficia. ¶†So.in beneficiis pleniſſi-
ma facienda eſt,cum abſq; alicuius diſpendio conceduu
tur, ut in primis concordantiis,& ff.de uul.& pup.ſub.
ex facto.ar.ↄ̃.C.de præci.impe.offe.quotiẽs. uel dic, ꝙ
idem eſt ſm quoſdam in beneficiis uacãtibus tpe reſcri
pti,qđ in legatis extantibus,ut collatio talium non ua-
leat,ſicut nec alienatio legatorum exiſtentium, quorũ
legata eſt optio.¶Vel melius aliud in legatis, in quibus
à tpe aditæ hæreditatis intelligiſ dñium rei legatæ re-
tro fuiſſe legatarij. aliud in hmôi bñficiis ẽt uacantib.
& in ↄ̃ditibus,in quibus nihil retro intelligitur acquiſi-
tũ,ut ſupradictũ eſt.& dicit lex,non ſicut uiuẽtium, ita
ẽt defunctorum actus ſuſpendi receptum eſt.ff.cõ.præ.l.
receptum [præmiſſa] ſ.qñ non teneat alienatio,uel ma
numiſſio ante optionem.[Nec premiſſa] puta lego unũ
ſeruũ naſciturum de grege meo,quẽ elegerit [terminus]
de hoc termino habes.ff.de opt.le.mancipiorũ. ¶Acce-
ptaret] bñ uidetur ex hoc ꝙ ſola acceptatio eius cui ꝓ-
uideri mãdat,ſine collatione & pręſentia executoris im-
pedit collationem epi,dũmõ præuenerit decretũ,i.con
tineaſ in litera Papali, decernentes irritũ & inane &c.
[ex eis] ſiue acceptaret uacantem,ſiue uacaturã, dũmõ
primã,ſ.uel ſcđam,uel aliã,ut in gl.ſecus,ſi ſcribat ſine
illa clauſula,decernentes &c.& hoc uř dicere gl.abſque
periculo.ſ de ele.ne pro defectu,& c quia propter [ex
eis primam] no.ꝙ is pro quo ſic ſcribiť,ut ſic prouideať
de præbenda, quam acceptauerit, pôt ante uacationem
alicuius præbendæ acceptare primam præbendam,quæ
uacauerit in loco,ubi mandaſ ſibi prouideri.Itẽ optare
pôt ſecundam,uel tertiam,ſi aliqua cã ſubſit,quare pri-
mã non uult optare: fortè qa alij debeť,uel qa de hoc
ipſo,ſ.an alij debeaſ,dubitaſ. nam ſine cã nõ uidetur,ꝙ
poſſit dimittere primã,& optare ulteriorẽ,ar.hic.¶Itẽ
uidetur aliquibus,ꝙ codẽ mõ acceptare poſſit,etiam ſi
in reſcripto apoſtolico non contineaſ de ipſius accepta
tione:ſed tm̃ ubi dř,prouideas ei in tali eccleſia, uel in
tali diœceſi,uel prouincia. De hoc aũt non eſt dubium,
ꝙ hmôi executor reſeruare pôt primam præbendã,uel
ulteriorẽ ex cã,ar.hic,& no.j de iure pa.cũ dile.Alij tñ
in hoc ultimo caſu,ſ.qñ mandaſ,ꝙ alicui prouideatur,
aliter dicunt,ſ.qđ ipſius optatio non impedit prouiſio-
nem epi: ſed ſola prouiſio,uel inhibitio executoris im-
pedit. imò plus dicunt, ꝙ plus uidetur hæc optatio cõ-
mitti diſcretioni executoris,q̃ uoluntati eius, pro quo
ſcribitur, & pro his uidetur facere tenor reſcripti.
14 ¶†Item no.quia ſemper ille, qui optat, uel qui reſer-
uat,uel qui ſuſpendit,ſemper de certa præbenda hoc fa
cere debet,arg.ſ.de ele.c.ſi.de hoc not.j.de iure pat.cũ
dilectus.Certam appello,ſi dicit,opto,uel reſeruo pri-
mam præbendam, quæ uacauerit in tali eccleſia, uel ẽt
in tali prouincia. Illud aũt non pôt facere executor hu
iuſmodi ẽt cum cauſæ cognitione datus,ut mandet ſibi
reſeruare præbendam,quã optauerit is,pro quo ſcribi-
tur,uel etiam alius,ar.ſ.de off.dele.quoniam ap.§.is aũ
tem: aliqui tamen contradicunt.

SVMMARIVM.

1 *Vnio quot modis fiat.*
2 *Sede uacante nihil eſt in præiudicium ſedis alienandum.*
3 *Alienatio,quæ fit per iudicem,cum maiori ſolemnitate & deliberatione fit,quàm quæ fit extra iudicium.*
4 *Non tenet, quod fit de bonis eccleſiæ, uel cauſis uacante epiſcopatu.*
5 *Cum ordinatio prælati nimis differtur, datur curator bonis quod autem,fit abſens prælatus, in nu.6.*
7 *Vacante eccleſia poteſt epiſcopus repetere,et agere noĩe eccleſiæ.*

Ne ſede uacante aliquid innouetur. Rubr.

1 NOuit uniẽdo † Fit unio primo mõ,ꝙ una ec-
cleſia alteri ſubiiciaſ; & ſm hoc remanet ca
thedralis illa,cui ſubiicit. Scđo fit unio, ut
ex duabus fiat una;& ſm hoc canonici unius
fiũt canonici alterius, & canonici utriuſque
ſimul intererũt electionib.& aliis negociis, & tũc ↄ̃ſue-
tudines.& alia priuilegia, q̃ meliora ſunt & humaniora
in alterutra,retinet unitũ,ar.de pę.diſt.1.medicamẽtũ.
32.q.1.nõ eſt culpãdus.C.de rei uxo.ac.in prin.C.cõia
de le.l.ij in ſi.Tertio mõ poſſunt uniri,ꝙ ſint ambo epa-
les,ſiue in primo ſtatu;& ſm hoc eſt unus eps ambarũ,&
ſunt duo epatus. & ſic illæ eccleſiæ ſuberũt diuerſis me-
tropolitanis,& idem eps erit ambob.ſubiectis.j.de reli.
do.qa.ſ.de ↄ̃fir.uti.uel inuti.c.ult.ſi uerò de uno ordine
fit tranſlatio ad aliũ,illud,qđ trãſferť, ſumit naturã il-
lius,ad quẽ transferť. hæc uerò,q̃ ſunt dicta,nõ ſunt ppe
tuò uera. & iõ diligẽter attẽdẽdus eſt tenor priuil.por-
ro. [Monaſterium] qđ factũ erat ſedes epalis,& guber-
2 nabať fortè ſub regimine epi † Vacãte] hic aũt conſtat,
ꝙ uacãte ſede nihil eſt alienandum in præiudicium ſe-
dis,ut hic.ſ.de iureiu.ſicut niſi neceſſitas immineret,ut
no.in gl.ſed nos.Ea aũt,quæ cõiter habet prælatus cum
capitulo,& ubi faciũt unũ caplm ꝓlatus,& clerici, ut ꝓ
magna parte eſt uidere in capitulis & abbatiis, ubi cõia
ſunt quaſi oĩa inter ꝓpoſitos,& abbates,& capl'a;tunc ẽt
uacãte ſede abbate,uel ꝓpoſitò nihil alienari pôt,niſi de
his,quæ ſeruãdo ſeruari nõ poſſunt, & aliis & hmôi.C.
admi.tu.lex quæ.C.ſi ob.pub.pe.l.ſi.& ſi diu ſtaret eccle
ſia ſine ꝓlato,dabiť ei curator,cuius autoritate ſiet alie
natio, uel obligatio.ar.ↄ̃.C.q admi.ad bo.poſ.bonorũ.
ſed ibi eſt ſpâle,quæ quaſi ſp eſt lucroſa. Itẽ nõ eſt ↄ̃.ff.
de in integ reſt.ait.§.pmittať:qa minor nulli ſe obligat,
ſed tm̃ à ſua obligatione liberat.¶Itẽ uř ↄ̃.ff.de iure de-
lib.ait.ubi dř,qđ genus alienãdi eſt agere:ſed agere ſibi
licet,ut no.ĩ gl.ſed nos,ergo & alienare.So.licet p actio
nes poſſet fieri neceſſaria alienatio: nõ tñ ita directò fit
alienatio, quæ fit p iudicẽ in iudicio intẽtãdo actionẽ,
3 ſicut fit,qñ fit uoluntarie.¶†Itẽ alienatio,quæ fit p iudi
cẽ,fit cũ maiori examinatione,& deliberatione,q̃ illa,

quę fit extra iudiciū: imò plus dicit,ꝙ nec ēt ad agendū ſp admittenda ſunt capitula, niſi eſſent actiones tales, quæ melius intétētur uacāte eccleſia,q̄ nō,ſicut qñ quęritur de electione, ad quem pertineat,cum electio ſit in diſcordia: quia aliter non pōt procedi ad confirmationem,niſi de hoc primo quæratur. Item ſic minor nunq̄ pōt agere ſine curatore,ſic nec eccleſia. at ſicut dictum eſt in minore,ꝙ auctoritate curatoris, & præſidio pōt agere,ſic & eccleſia. dicunt tñ aliqui, & fortè non malè, ꝙ ſi eſſet aliqua capella, quæ nullum ſpālem prælatum habcret,per quem fierent ꝯtus eccleſiæ,quod tunc bene ualeret alienatio facta à capitulo auctoritate prælati,& uacante ſede, arg.in auē.de ali.& emphy.§.in emphyteuſis, ultra me. ubi dicit, ꝙ res unius eccleſiæ debent alienari iutantibus adminiſtratoribus,æconomis, & chartulariis. & ſic apparet, ꝙ loquitur de eccleſia, quæ non habet ſpecialem prælatum: quia tunc ille ſo-
4 lum iuraſſet: ſemper tñ tutius eſt facere curatorē.†Nequiuimus] ſed nos dicimus,qđ uacante ep̄atu non tenet quicquid ſit de bonis eccleſiæ, uel cauſis. eccleſia.n.fungitur, uice minoris, ſicut non tenet ſnia lata ꝯ minorē, niſi legitimè defendaī.ff.de re iud.acta.§.ult.& ꝟ.eo.e. ult.ſed ſi neceſſitas, uel utilitas requireret; poſſet conſtitui uiſitator, uel procurator epiſcopatui, qui cauſas ageret. 61.diſt.obitum,& c.ſe.ſed & ipſe archieps in rebus ep̄alibus,& eps in rebus capellarum ſuarum eſt uiſitator à iure,ar.prædictorum.c.fraternitatem.71.diſtin. & 10.q.2.c.fin.ſi autem eccleſia collegiata uacet, bene poteſt etiam, dum uacat, eccleſia pro prælato conſtituere actorem,uel ſyndicum ff.quod cuiuſq; uni.l.j.§.ij. & hoc probamus: quia cum prælatus cum conuentu cenſeantur unum collegium in bonis communibus, mortuo prælato ius miniſtrandi cadit in collegium.ff.quod cuiuſq; uni.nomine, ſicut.§.ſi.expreſſum aūt habes.ī.de reſt.in inte.c.2.ſi tñ cito nō poſſit eccleſiæ ꝓuideri, expectabitur.ff.de ua.mu.l.pe.§.ult.quædam tñ ſunt, quæ melius fiūt uacante eccleſia, q̄ non uacāte;ſicut eſt unio ep̄atuum.16.q.1.& t.pis.& facilius eccleſia in uitetius eccleſiæ uſus conuertitur.ꝟ.de dona.conſultationē.& melius aliquid de præbenda retinetur.ꝟ.ut eccl.bene.ſi.d. con.ut noſtrum, in ſi.uel dic,ꝙ eccleſia, quæ uacat nunquam faciet ſyndicum, uel procuratorem ad res, quas cōiter habent prælatus, & conuentus.ff.de reſcrip.edoceri. per prælatos.n.debent miniſtrari res eccleſiæ.ff.qđ cuiuſq; uni ciuitatis, & l.ult.& lex prima loquitur, qñ collegium non habet prælatum,uel in bonis, quæ diſcre
5 ta ſunt à bonis prælati. ¶† Poſſet tamen dici,ꝙ ſi nimis differretur ordinatio prælati, daretur curator bonis. ſed primum dictum magis placet uiuis autem prælatis nunquam capitulum conſtituet procuratores, cum ipſi non habeant exercitium.ſed prælati eorum.ff.quod cuiuſq; uni.nulli.vr tñ qbuſdam,& forte bñ,ꝙ ſi procurator conſtituaī noīe eccleſiæ,uel alterius uniuerſitatis,q̄ habet proprium rectorem de uoluntate & auctoritate ipſius rectoris,ꝙ ualet hmōi procurator, ar.C.de ꝑeu. neque.ī.de iudi.cām.ī.de procu.c.1.hic.n.propria cā eſt
6 uniuerſitatis.2.q.6.c.biduum.§ in propria.¶Imò plus uidetur,ꝙ etiam ſi ſine eius auctoritate conſtituit, ſi ſnia fertur pro eccleſia,ꝙ ualet ei.C.de procu.non eo. ſed ſi abſens eſſet prælatus, auctoritate ſuperioris poſſet ei dari curator. & idem fortè, ſi præſens eſſet, ſed agere nollet, argu.C.de bonis, quæ li.non ſolum.12.q6.2.ſi qua de rebus, & to.quæſt.2.ſi quis epiſcopus H. tamen dicit, ꝙ contractus factus uacante eccleſia prælato, quæ non habeat bona diſcreta, tenet, licet poſſit reſcindi per in integrum reſtitutionem,arg.C.de in in integ.reſti.ſi curatorem. Idem etiam dicit, ꝙ, ſi magna neceſſitas immineat,de conſenſu archiepī fiet alienatio rerum epiſcopalium, etiam ſi eas habeat diſcretas epiſcopus, arg.71.diſtin.fraternitatem. & epiſcopus mortuo ſacerdote alienabit in neceſſitate res eccleſiæ ſibi ſu-
7 bie ctæ.10.q.2.c.ult.¶†De hoc autem non eſt dubium,ꝙ uacante eccleſia poteſt epiſcopus repetere,& agere nomine eccleſiæ.ꝟ.de ſuc.ab inteſta.cum dile.nam hic titulus non habet locum in minoribus eccleſiis.ꝟ.ut ec. bene.ſine di.con.c.1.ſed pro epiſcopatu eo uacante nec capitulū maioris eccleſiæ,nec alius admittitur ad agendum, uel defendendum, niſi forte detur uiſitator. ille enim cauſas epiſcopatus bene aget,uel coadiutor.7.q.1 quia frater.12.q6.2. Vulteranus. Item modica uis eſt, ſiue agatur de ſtatu, ſiue de poſſeſſionibus contra eccleſiam collegiatam uacantem prælato:quia ſemper reſpondere cogitur.ꝟ.de uerb.ſigni. abbate ī.de conſue. cum dilectus.ī.de in integ.reſt.cap.2. ¶Indulgentes] in hoc fuit indulgentia: quia de iure communi primo agi debebat potius cauſa iſta coram proprio metropol.q̄ coram Papa. Item ſpecialis gratia eſt, ꝙ permittit ad curiam aduerſarios euocari. Item eſt ſpecialis gratia, ꝙ eos audire permittit contra factum prædeceſſoris ſui, niſi per in integrum reſtitutionem, quæ non competit contra factum Papæ.ff.de mino.minor. nec poterat ſupplicare:quia biennium tranſierat.C.de præci.impe.offe. auē.ibi poſita fuit ergo ſpecialis gratia. uel dic, ꝙ hic appellat indulgentiam licentiam, quam eis dat, ꝙ liceat eis cum ſuo prælato litigare; quod alias non liceret, inſt.t.de cura.§ fin.

Illa deuotionis [fungatur] imò ſeruari debent ſucceſſoribus præbendæ. ſi āt periculum eſſet in uacatione, cum ſuperiore agendum eſt.ī.de conceſſ.præben.qa diuerſitatem hanc.n.ptātē non habent à capitulo, ſed à fundatore,uel priuilegio, uel alio mōꝗ de hoc not.ꝟ.de hære.ad abolendam.& eſt rō,quare non poteſt conferre præbendas,ut hic,& tamen poteſt electiones confirmare.ī.de ma.& obe.cum olim: quia il'ud eſt iure epiſcopali,quod intuitu eccleſiæ habet; & hoc eſt de iure, quod ſpeciale habet,ut dictum eſt [negligentiam] ī.de conceſſ.præben.quia diuerſitatem.

Conſtitutus [depoſitiones] Not.non ſolū litem non licere incipere ſe.ua.ſed ēt à cœpta diſiſtendum,niſi forte eſſent teſtes ualetudinarij,& alij,de quibus habes. ī.ut lit.non cont.quoniam.§.j.

SVMMARIVM.

1 *In rebus eccleſiæ alienandis requiri debet conſilium maioris eccleſiæ.*

De his, quæ fiunt à prælatis ſine conſenſu capituli. Rubr.

Irrita [ep̄orum] ſed licet irrita ſit hec uéditio,ſi placeet eccleſię,ut hic:ſi tñ ſibi placeat, ꝙ teneat uēdō, tenet:qa hic claudat ꝯtus.ff. de act.em.Iulian.§.ſi qs à pupillo.ff.de reſci. ué. ſi id qđ ſiīr nec eccła ṗt aliqđ alienare imobile ſine auctoritate epī.17.q.4.inuē. & ſi fecerit,nō ualet,ar.C. de ṗ.mi.ſi ꝑdiū rei magnę,ſecus ſi paruæ.12.q.2.terrulas. uel ſi ſit talis q̄ ſeruari nō poſſit, ar.C.de admi.tut. lex,

ke,ff.de pe.hære. diuus [fubfcriptione] fubfcriptio nô
1 eft neceffaria, nifi inueniat expreffum. † Clericorũ] & maioris eccle, j de don paftoralis. & j e.tua.& fi nô habet aliquã ecclefiã cathedr. habebit idoneiores de alio clero,qui fubfcribent. 12.q.2. placuit. vel dic cõfilium maioris ecclefiæ requirendum, & confenfum in rebus cuiuflibet ecclefiæ alienandis,& illud fuficere, j eo.pa floralis, arg. j c.nouit. Subfcriptio aũt clericorum ecclefiæ, cuius bonorũ fit alienatio, eft neceffaria,ut hic. & in bonis epifcopalibus neceffaria eft fubfcriptio canonicorum maioris ecclefiæ, ita, φ fine ea non ualet. 12.q.2.fine ex cep.& j eo.tua.nec funt ad huiufmodi uocandi nifi præfentes.12.q.2. hoc ius. nec uidetur neceffarius confenfus archiepifcopi,uel Papæ:quia non inue nitur iure expreffum. Alij tamen dicunt eorum confen fum neceffarium, arg.10.q.2. cafellas.

Ontinebatur [conceffio] beneficium: fecus,fi alienaretur. tunc.n.neceffarius eft & expreffus confenfus; & ideò non fufficit taciturnitas.12.q.2.fine, & 10.q.2.hoc ius.uel loquitur de modica decima.12.q.2. terrulas. alias.n.neceffaria effet fuperioris auctoritas. 17.q.4.in uenditionib. [non poft multum] maximè.idẽ enim eft & fi poft multum [præiudicare] .i.fecunda tenet,nõ obftãte,φ prima eft illicita,uel illegitimè facta.

Vnì nos [ratã] no in alienationibus rerũ ecclæ fufficere ratihabitionẽ capl'i. 12.q.1.c.ult. j de iure patr.cura ar.õrium.12.q.2.fine ex.ubi dicit neceffarium effe tractatũ: fed hic p't loqui in modicis rebus.

Nouit [fratris tui] capl'm maioris ecclefiæ, arg. j de uerb.fign.cum clerici, arg. j de t ft.requififti, j dc dona.paftoralis, j eo.tua. ¶Confili] dicunt quidã fufficere in his requirere confilia canonicorum, etiam fi non habeatur ɔ̃fenfus, arg. s̃ de arb.cum olim, & s̃ de elec.cum in uc.nifi forte effent talia, ubi requireretur ɔ̃fenfus & fubfcriptio eorum, ficut effet in alienarione rerum epalium.n, s̃ e.c.j.12.q.2. fiue ex.quia intereft cuiuflibet canonici, φ poffeffiones ecclefiæ fuæ non alienentur. & æquè bene dicunt poffeffiones ecclefiæ illæ, q̃ pertinent ad epatum, ficut illæ quæ pertinent ad canonicos, ar. j de ucrb.fig.cum clerici, j de tefta requififti. & idem fortè dicendum effet, ubicũque eorum intereffet. Sed fi in alterius alienatione eps deberet interponere fuam auctoritatem, tunc fufficit ɔ̃filium requirere canonicorũ,nec eft neceffe, φ fubfcribant. ¶Inftituis] .i.inftituendas decernis. nam corporalis inftitutio nedum per epm,fed per archidiaconum fine confenfu capituli fit, s̃ de offi.archid. ad hæc. credimus, φ in minoribus ecclefiis poffunt fieri inftõnes, & deftõnes etiam fine confilio capituli, arg.12.q.2.terrulas.

Vanto [negotiis] magnis [fratres tuos.] no.inquifitionibus,& deftitutionibus cuiuflibet pfonæ ecclefiafticę requirendum & obtinẽdum confilium capl'i, s̃ eo.nouit. & in præfentationibus, q̃ ptinent ad collegium,ut exprefsè dicit, j e.ea nofcitur. Item caufas criminales cum capitulo audiet eps.15.q.7.eps,& etiam ciuiles,ut quidam dicunt,arg.eiufdem capituli. Item excõmunicare,interdicere, fufpendere non põt fine capitulo, infra de exceff.præla.quãto,ubi no. ¶Munimẽta] hi tenentur crimine falfi, C.de fal.qui ucluti, C.de tefta. iubemus.autem.de in cau §.ij. imò oportet, φ etiam uideant, C.plus ualere, quod agitur, q̃ quod fi. conci.l. ult.C. de donatio. nec ignorans. & hoc credimus uerũ, fi in eo inftrumento contineatur, φ uidit, uel audiuit, quæ in inftrumento continentur. fi autem contineatur ibi tantum, φ inftrumentum à fe eft figillatum ad preces eius,qui illud confecerit, non eft neceffe, φ uideat contenta in inftrumento, C.de tefta.hac confultiffima, in prin.

EA nofcitur [collegia] bene dicit. nam licet præfentatio pertineat ad collegia: tñ abbas,q eft caput col legij, & de collegio faciet illam præfentationem, ficur caufas,& alia negotia collegij agit, fupra de refcr. edoceri. dicimus tñ,qđ fi præfentatio in aliqua ecclefia di fcretè & feparatim ab abbate pertineret ad collegiũ,φ tunc non abbas, fed collegium p fyndicum fuum præfentaret, arg.præal. decre.edoceri, & ff.quod cuiufque vni.l.j.¶Intelligi] hic habes,φ nifi contrarium probetur, φ femper præfentationes factæ ab abbate præfumuntur fieri de confenfu conuentus. & ideò etiam fi abbas non oftendat eius literas, epifcopus fecurè poteft eas confirmare. idem fortè in procuratoribus. Intantum autẽ eft efficax ifta præfumptio, φ ei ftatur, nifi probetur ɔ̃. alij dicunt, φ licet fic præfumatur: fi tamen aliquis apparet contradictor, oportebit abbatem probare confenfum, faltem antequã inftituatur præfentatus, uel fen tentia proferatur pro alio tali procuratore: poftea aũt forte non reuocaretur factum.

SVMMARIVM.

1 *Decimæ conceffæ vni ecclefiæ an poffint in aliam transferri, & in nu.2. & an idem fit de oblationibus, in nu.3. & an liceat laicis decimas detinere, in nu.4.*

Vm Apoftolica [auctoritate Hieron.] 16.q.1. qm̃ quicquid [male] .i.contra iura. fed tñ, qa ex difpenfatione habent,eft fine peccato [monachor. m] idem eft de aliis clericis. [Leonis] 12.q.2. fine ex. [Ecclefiæ] .i.epifcopalib. uel etiam ecclefię epi fcopalis,ubi inter eos bona non funt difcreta. bona.n. aliarum ecclefiarum uendere non debet eps, fed uenditioni debet præftare auctoritatem. 17.q.4.in uenditionibus [Cleri] .i.capituli cathedralis ecclefiæ. [Ecclefiæ] fiue regulari, fiue feculari religiofo] idem eft, fi alij ecclefiæ [Ecclefiæ] generalis, non illius, ad quem de iure fpectat. ¶Et eft no.dignum intelligi reuocationem non folum, fi reuocetur ad eccl'iam, ad quã de iure pertinet, fed etiam fi ad quãcũque aliam ecclefiam re-
1 uocetur. ¶†In feudum] de hoc mirãdum eft, φ dicit fe loqui de decimis in feudum conceffis: qa aut erant con ceffæ in feudum ecclefiæ tanquã fuæ ab epifcopo, q cõfirmauit tanquã fuæ: & tunc malè dicit, φ monẽdus eft ille, qui tenet, φ decimam reftituat ecclefiæ, ad quã fpe ctat, cum nõ ad ecclefiam, fed ad epm pertineat. aut decimæ erant conceffæ in feudum ab ecclefia S.Stephani; & tunc conftat, φ miles, qui eas alteri donauit, cecidit à iure feudi, & ipfo iure utile dominium redit ad prio rem dominum, i.ad ecclefiam S. Stephani. Ad hoc refpondent quidam, φ epifcopus à principio ex caufa potuit concedere fructus harum decimarum tenẽdos à fe in feudum: tamen dominium directum remanfit apud ecclefiam S. Stephani: fed & modo licet eidem epo ex iufta caufa decimas, quæ tenẽtur in feudum ab vna ecclefia, concedere alij, cum modicum dãnum fit ecclefiæ à qua tenẽtur in feudum, & magnum eft lucrum illius, cui cõfertur, & vna eft eccl'ia, j ut ec.bene.c j.24.q.1.loquitur. ¶Vel dic, φ fi iftæ decimæ alij ecclefiæ conferãtur de confenfu epi; femper eps intelligitur ɔ̃cedere fine piudicio alterius; vnde remanet uafallus eiufdem do mini, ficut & prius; & prælatus monafterij erit uafallus huius

huius militis,uel ecclesiæ,ad quam directum dñium ptinebat absurdum.n.vř, ꝙ ecclesia sancti Stephani priuaretur suo feudatario sine sua uoluntate.& qđ hęc decre. dicit sine cleri consensu intelligi uidetur tam de consensu capituli sui, quàm de consensu ecclesiæ,ad quam per
2 tinet directum dominium decimæ ¶†In feudum] quasi dicat,si nō sunt datæ in feudum perpetuò, sed forte uiolenter,uel alio modo occupatæ,& tunc etiam cum consensu episcopi non possunt aliæ ecclesiæ conferri,uel reddi,nisi ei,cuius de iure sunt.illæ uerò decimæ, quæ perpetuò in feudum datæ sunt,rite in aliam ecclesiam cum consensu epi transferuntur.& dicunt quidam hoc ea ratione esse : quia ex quo concessæ sunt in feudum perpetuò,nimium esset scandalum,si inuiti cogerentur restituere.unde ad uitandum scandalum sufficit, si cuicunq; dentur:sed tñ dum tenent, non sunt sine peccato. Alij dicunt,ꝙ de iuris permissione pñt habere fructus decimarum in feudum;quia directum dñium remanet apud ecclesiam , licet utile quoad fructus percipiendos sit penes uasallum;& ecclesia proprie dr recipere decimas, cuius noie recipiuntur à uasallo.hodie aût est ꝯrium ĵ.de
3 lo.& condu.uestra. ¶†Et idem,ꝙ dicimus de decimis,dicimus de oblationib cōcessis in feudû,cû.c.16 q.1.c. si. generaliter loquitur sed idem.c.ꝓdicere Vř,cû ibi dicatur, ꝙ male sunt detenta ex quo vř, ꝙ sine peccato ta-
4 lia concedi non pñt.¶†Sed pôt rñderi, ꝙ iô dicunť male detenta,quia layci non ministrant spiritualia laycis, quare decimæ præstantur:& ideo male ab eis detinenť, i.sine exhibitione adiuncti obsequi:sed tñ sine peccato ·q̃a q̃uis ipsi nō exhibeant,tñ dicti clerici,quorû est principale dñium,ipsa obsequia exhibent.dicût tñ aliqui,ꝙ ·hodie epi,& ět alij prælati de consensu eporum pñt infeudare fructus decimarum.& illa decr uestra. ĵ. de lo. & condu non obstat,quia nec unquã, nec uô fuit licitû abbatibus,& minoribus prælatis infeudare sine episcoporum licentia.17.q.4.in uenditionibus. & illa decret. intelligitur loqui tm̃ de illis,qui non habent cōsensum ep.scoporum.nec obstat.ĵ.de feudis c.ij.quia loquitur de h s,qui iurauerant non infeudare.melius placet , ꝙ ista decre.loquatur tm̃ de decimis,quæ tenentur in feudum ab ep scopis.nec mireris, ꝙ dicit, ꝙ monendus est feudatarius,s.qđ restituat ecclesiæ parochiali:quia sub intelligendum est,si eps, à quo tenentur in f udum con senserit,sicut hic dicit,nec sine eius consensu auferretur ab epo feudû suum.¶Item non mireris, si dicit,qđ prius restituat ecclesiæ parochiali , q̃ alij;quia res facile redit ad suam naturam.ff.de pact.si unus.j.quia creditur, ꝙ quando episcopus illam rem concessit in feudum,qđ fuit accepta ab ecclesia pro aliqua utilitate ꝯpatus, qđ licet,ut not.ĵ.ut ec.bene.c.j.& ideo primò debet ad eã redire:imò si episcopus nollet cōsentire,superior debet eum aliquando cogere.ĵ.de iure pa.nullus si aût feudû teneretur ab ecclesia sancti Stephani , nunquàm sufficisset consensus episcopi,ut perderet feudum suum,nisi magna causa subesset.

TVa nuper [maioris] cathedralis [ab ipsa] ecclesia cathedrali [Sumatur] no.quia non licet episcopo eligere archidiaconû aliunde nisi de eccłia cathedrali, ꝙ intelligimus uerû,ubi archidiaconus est de capitulo, & debet esse canonicus.ad cpm tñ spectat electio archidiaconi,uel quemuis alium,qui non pôt dare præbendam canonicalem,nam si ad eum pertinet collatio tam archidiaconatus,quàm præbendæ canonicalis , tunc simul dabit utrumq; ět extraneo. [Conferre] in ꝑprios usus [Baptismales] idē in non baptismalibus.& hoc apparet ex fine decr.quæ gñaliter rñdet.[Alterius].i. hic appositæ.erat tñ alterius in integra siue hic dicit ſm q̃ ꝓcesserat,& continet in integra. [Leonis]. 12.q.2. sinc ex.[Dubium] probabili iudicio. [Qōnem] illa.s. quæ proponitur in principio huius decr.[Perpetuas].i. perpetuò in proprios usus concessas.

PAstoralis [præterea] Prima qō est,an possit cōcedere obuentiones eccłiarum alijs ecclesijs,ecclesia sibi retēta cû idonea sustētatione uicarij. Scda qō est, an liceat epo concedere totam eccłiam uel partē eius, & consonat si ista, supple in proprios usus,& sic bñ consonat,ar.decr.ꝙ induxerat,cû statuta Lateran.cōcilij ꝓhibeant eccł'ijs nouam imponi &c.& est hic qō fere eadē cum ea,quæ proponitur.ŝ proxi.decre.uel melius secûda qō de eadem est:sed prima dicit de ecclesia ad se pertinente:secunda de ecclesia,quæ hēt patronû.Nos dicimus,ꝙ cãæ hmôi dubitationum sunt istę : quia Dionysius limitauit parochias,ut intra eas obuentiones ipsæ les ptinerēt ad ecclesiã parochialē, ut decimæ, primitiæ oblationes mortuaria,& hmôi,& uidebať,ꝙ nec i to tum,nec in partem eorum posset conferre alij ecclesiæ: quia sic confunderentur termini parochiarum,& fieret ꝯ diuisionē Dionysij,& ecclesia parochiali manente.qđ ex eo apparet:quia ibi uicarius remanet, qui iura parochialia reddat parochianis, s. baptisma,pnias,& hmôi. Causa secundæ dubitationis fuit:quia cum concilium prohibeat augeri pensiones,uel de nouo imponi, multo fortius uidebatur prohibendum.ꝙ totam ecclesiam non daret alij [Dionysij]. 12.q.2. parochiæ [obuentiones].i.fructus,uel redditus.[sustētatione] ŝ de præb. de monachis [concil.statuta].ĵ.de cens.prohibemus ¶Canonica] 12.q.2.bonæ.sed in hac cōcessione necessarius est cōsensus capituli:quod probamus sic:quia si eps redditus proprios,quos habet ab antiqua ecclesia, uel possessione nō pôt donare sine consensu capituli, multo fortius redditus eccł'æ sibi subditæ. 12.q.2.si eps.ĵ.de do. pastoralis posset tñ dici,ꝙ c.illud. 12.q.2.bonæ, loqtur in casu spāli.s.qñ eps construit monasterium:quia tunc ſm ꝙ hic dř & sine consensu capituli,& de suis rebus,& de rebus subditarum eccłiarum usque ad quinquagesimã poterit conferre. Nos tñ hoc s.tenmur,quia illud capitulum loquitur tantum de rebus episcopalibus. Inn.

ET si.[Capitula].Repete,quod diximus ŝ de præb. graue.

SVMMARIVM.

1 *Quid operetur appellatio extra iudicium facta.item quæ diuersitas sit inter eum qui in forma iudi.ꝗ,& eum qui extra formam procedit,in nu.2.*

3 *Potest quisque contradicere his , quæ facit capitulum in læsionem iuris capituli,& in nu.4.*

5 *In electione non retractatur, quod sit post appellationē etiam ex legitima causa interpositam,nisi p. obetur causa.*

De his quæ fiunt à maiori parte capi. Rubr.

CVm in cunctis.[Pluribus] & sanioribus. 64. dist.extra.23.dist.in nomine.20.dist. de quibus.ff.de reg.iu.Pomponius. [per quasdam] idest in quibusdam ecclesijs.[†Permittunt]
1 appellãdo , ne fiat ꝯdicendo, uel cōminãdo tã de iure quòd

ꝙ de facto appellatio aūt ista facta ex̄ iudiciū hoc operatur, ꝙ factum, super quo appellatur, reuocat ad audiētiam Papæ, uel alterius proximi superioris, ad quē appellat, ita, ꝙ si appelletur ad Papam ex iusta cā, alius inferior iudex non cognoscet de illo, nec ēt ualebunt literæ impetratæ ab aliqua partium super eodē negocio, nisi fecerit mentionē de appellatione siue ad Papam facta, siue ad alium inferiorem suprà de rescrip. ex parte.

2 ¶ † Ipse autem, à quo appellatur, ꝑꝑ huiusmodi appellationem non dimittet, quin perficiat factum, suꝑ quo appellatur, nec reuocabitur, nisi probetur ueritas causæ ratio diuersitatis inter eum, qui procedit in forma iudicii, & eū, q ex̄ formā iudicii est, qa iudex ꝓcedit in forma iudicii, & dēt audire legitimas exceptiones; & nisi audiat iuste appellatur ab eo, sed secus est in eo, qnō ut iudex, sed ut priuata persona perficit factum suum, quia ille, in forma iudicii non procedit, nec procedere potest, & non imputatur ei, si non audit cōtradictionem, uel appellationem aduersarij, nisi probet ueritatem appellationis [a paucioribus] ꝛ t. di. Nicena xx. q. 2. non licet.

3 ¶ † Obiectum] in capitulo. non est uis huiusmodi decr. in obiectione causæ rationabilis: quia ēt si non obiecerit tñ postea audietur ≶. de ele. cum in ueteri, & c. congregato. ≶. de appel. constitutus, cum infinitis concordantiis, sed est uis & ius nouum huius constitutionis, ꝙ non reuocatur factum post talem ꝯdictionem, uel appellationē, nisi probetur coram superiore. & datur securitas maiori parti, ꝙ secure procedat, non obstante ꝯdictione paucorum, & intelligimus hoc uerum, s. ꝙ semper quisque potest ꝯdicere his, quæ faciat capitulum in læsionem iuris capituli, uel ēt ꝯ eos, qui contradicunt, & ꝯ alios iniustē & ex̄ officium & ius, quod capitulum in eos habet. alias si capitulum aliquid alicui mādat, quod ad officiū cap. ptineat, adimplere tenetur, alioquin in eū iurisdōnē exercebit: quia cuicunque licet iurisdōnem suam defendere. ff. si quis ius di non obtem. l. j tñ, ut quidam dicūt, qñque ualet appellatio huiusmodi, ut puta si ꝯ ius grauetur: quia quicquid fit post appellationem cassatur, secus aūt, si non esset appellatum sed hoc non credimus. Item est casus, ubi est necesse appellare alioquin uř consentire, ut si ungetur ad massariam, uel aliquod aliud officium ecclesiæ puta syndicatum uel officialatum, uel ꝯsimile, quod sit publicū officium auctoritate & utilitate ut. C. de appel. si ad. l. hi, qui ad ciui. secus autem, si sit publicum officium auctoritate & non utilitate, qualia sūt illa, de quibus habes 86 di. c. ul. & 87. di. c. j. quia tūc nō habet necesse appellare, sed excusationes proponere. ff. qñ app. sit l. j. & l. si quis tutor. unde dicimus, ꝙ qui eligitur ad aliq̄ dignitatem, si est de capitulo appellare tenetur, si non uult recipere. ¶ Si aūt non sit de capitulo, nō uř consentire tacitē, sed expressus consensus est necessarius ≶. de ele. cū inter alij tñ dicunt in honoribus & muneribus ciuilibus obtinere, non in ecclesiasticis, ubi liber debet esse consensus, & ubi nemo cogitur consentire. Si autem in iudicio, uel in forma iudicii aliq̄d præciperet, uel faceret capitulum, necesse est appellare, uel ꝓcepto obedire. ≶. de re iud quod ad consul. & ideo intelligendum uř in omni mandato, qđ fit ex̄ iudiciū, s. quod non fit necesse appellare, & salua sit sibi omnis exceptio

4 & omnis ius, quamuis non appellet. ¶ † Obiectum] alius uř, ꝙ quilibet de capitulo tenetur ꝯdicere a his, quæ male fiunt in capitulo, siue per ea lædatur capitulū siue ipse contra licens, siue quicunque alius quia si consenserit, uel si non contradixerit cum tacite consentire uideatur, uel ꝯdicere teneatur inuoluetur peccato & pœna cū aliis, qui consentiunt expresse non uř tamen nobis, ꝙ liceat sibi appellare ꝑꝑ hoc, ꝙ alius grauetur per capitulum, nec appellationem, nec ꝯdictionem prosequi quia nō interest sua 2. q. 6. non solent. sed bñ pōt denunciare superiori peccatum capituli, ut emendetur, & ēt puniatur 2. q. 7. qua ꝑꝑ, & c. seq. [Et ostensū] coram superiore, & eodem mō in electione nō retractat qđ fit post appellationē ēt ex legitima cā iter positam nisi probetur cā. ≶. de ele. cum inter canonicos. & idem dicimus, ubicunque tractatur de ordinatiōe ecclesiæ, ut hic imo plus ubicunque appellatur ex̄ iudiciū, quia non fuit iudex, coram quo posset probare ueritatē causæ, & ideo nec offerre tenetur sed coram superiore probabit. nec sufficit probare ex iusta causa appellatum nisi probet ueritatem causæ ad hoc, ut quæ postea facta sunt reuocentur esset enim intolerabile, ꝙ quā cito aliquis appellaret, non iusta, sed falsa causa assignata, ꝙ statim cessaret à faciendo is, à quo appellatur ¶ Sed iuramento] s. quia iurauerit non facere nisi cum cōsensu totius capituli, ēt uno solo discordante, & hæc fuit cā huius constitutionis, & hoc inquantum non debet impedire constitutionem istam uel licet canonici iurauerint aliquid facere, quod sit contra Deum, uel utilitatem ecclesiæ & occasione huius iuramenti uelint impedire, ne id utilitatis fiat, quod communiter placeat constitui, nō sunt audiendi.

a ¶ *Contradicere. Hoc dictum Innocen. hic pre ualde notabili exclamat Abb. in cap. continebatur, colum. fina. supra de testib. & in cap. in causis, ad fin. ij. supra de ele. ad quod adde quod not. a le. de Ana in c. ueniēs infra de sym. & abb. in c. dilectus, el ij col. iij & c. ii. et adde abba in cap. uestra, de loca. & Felyn. in cum omnes colum. 6. post me. de constitu. supra.*

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo nunquid iuuet aliquem canonicum, ut possit interdicere ecclesiam.*

2 *Tenetur episcopus ad cogen. aliquos, ne interdictum seruent.*

QVæsiuit [Minimis] i. modicæ scientiæ. uel. i. inferioris gradus.

1 ¶ † Non debes] no. consuetudinem non iuuare aliquem canonicum, ut possit interdicere ecclesiam quamuis possit iuuare, ut habeat iurisdōnem, & per consequens poterit ecclesiam & personas interdicere, arg. ≶. de offi. dele. ex literis si autem esset prælatus, qui haberet ordinariam iurisdōnem, uel delegatam, posset interdicere ecclesiam. ≶ de ap. dilecto. ≶. de offi. delega. sane. 2. uel dic, ꝙ ex cōsuetudine potest induci, ut quisque canonicus habeat iurisdōnem in aliquos homines, super quos habet aliquam prælationem, puta quia sunt uel habitant in præbenda, & tunc ẜm consuetudinem poterit non tm̄ interdicere certos homines, uel excōicare, sed ēt terram. sed hoc nō potest consuetudine induci, qđ pro factis communibus ecclesiæ qlibet canonicus interdicat, uel excōicet hoīes ecclesiæ, quia quomodo poterit eos ligare, qui non sunt subditi eius ar. ꝯ eos 21. di. inferior. nec. n. quilibet de capitulo dñs est hominū ecclesiæ, uel de capitulo, sed uni

2 uersitas 12. q. 2. qui manumittitur. ¶ † Ab aliis] no. epm teneri ad cogendum aliquos, ut interdictum non seruent & ad hoc ex officio suo coget subditos. [deliquerit] puta quia ponit interdictum in ecclesia uel qđ melius est, non loquitur de delicto ponendi interdictū, sed de delicto, quod alius perpetrat & dicit, quod propter hoc

hoc non est interdicenda ecclesia, sed ipse tantum puniendus est.

VXore [In præpositum] Præpositus antè Augusteñ. electus erat in episcopum Brixieñ. iam enim trásierat tempus de consecrandis epis quia alias non licet. s. de ele.cum in cunctis. ¶ In signum] licet sic diceret non probat, qa si probauisset, sicut ex electione acquiritur ius canonicatus, ita ex inuestitura uacantis bñficii, cum ad hoc quod sit canonicus, sufficiat consensus electi, & eius, qui potestatem habet eligendi, uel conferendi. s. de ele.cum inter canonicos alias aũt per inuestiturá in corporalibus, uel p alium ꝯctuni nõ transit dñium sine traditione. C. de distra.pig.qui prædium, nisi in casu. C. de dona.quæ sub modo.l.j C.de pac.inter emp. commissoriæ.ff.de acqui.pos.l.j.§.sed per eum.ff.de acqui.re.domi.homo liber.ff.de dona.inter ui.& uxo.si uxor filios. nec possessio, ut hic.ar.tamen ꝯrium.s. de consuet. c. ij. & ibi de hoc no.uel dic, ꝙ dedit anulum in signum inuestituræ, non præsentis, sed futuræ, uel forte inuestiri debebat sub conditione, quæ forte non extitit. & ꝙ eũ non inuestierit ex eo apparet, qa ipse hic nõ erat in curia: sed ei alibi existẽti anulũ destinauit.s. executori, de quo cũ inuestiret. [Anulo] hic anulus fuit destinatus iudici, ut cum uacaret præpositura, eidem B. per electionem canonicorum, uel p executores conferretur sibi ꝑpositura, & p illum anulum inuestiretur de ea [audiuisset] forte ab his, qui de curia uenerant, ubi confirmatus erat [literas] de præpositura danda B. [earum] literarum Papæ uel delegatorum eius [assignato] a iudice delegato [ipsi] canonici Augusten. [H. non est hic. H. ille ꝑpositus, de quo hic agit, & cuius fuit electio confirmata, sed alius, cuius electio cassata fuit, uel erat mortuus [eligerent] p quo facto licet ipsi pro inobedientia sint puniendi, electio tamen ab eis facta tenet; de hoc no.s. de præben. inter cætera [inuestitus] s. in signum inuestituræ futuræ anulus destinatur [Inuestiretur] per executores [rõne] qua rõne cassata fuerit, hic non dr, sed propter defectũ ætatis cassata fuit, ut quidam dicunt [Exhibuit] s. de præben. dile ctus filius. P. ubi habes ꝯrium soluitur tamen ibi. ¶ Per appellationem] appellauit enim hic. B. mortuo. H. cui reuerentiam ut præposito exhibuit & capitulo Augusten. coadunato pro eligendo alio præposito, ne alius præter ipsum in præpositum eligeretur, cum ad eũ de iure præpositura spectaret [Communem] s. eo.c.j. de præposito faciendo.

EX parte [Restaurandam] ad hoc faciendum deputata est quarta redituum, uel tertia ẽm diuersas cósuetudines.x.q.3.unio.12.q.2.concesso, & c. sequenti. unde uľ, ꝙ canonici ad hoc cóferre nõ deberent. Rñdemus, nõ ubique fieri illã diuisionẽ quartarũ sm ꝙ qđ habes. 11. q. 1. antiquos, & c. de his, & ibi loc ũ hẽt decretalis cósuetudo. n. in talibus est seruanda. j. de sepultu. certificari. & et si quarta non sufficeret ad fabricá, posset cogi conferre de aliis 16. q. 1. si monachus [Statuimus] no. ꝙ de iure est, non de gratia. ¶ Saniores] no. maiorem partẽ capituli cum epõ pro utilitate ecclesiæ posse aliquid statuere de rebus ecclesiæ singulariter & spẽaliter ad quem libet canonicorum pertinentibus secus autem, si non essent res ecclesiæ, sed proprie canonicorũ, qa ibi potior esset conditio prohibentis. ff. eo. Sabinus. ff. de serui. rusti. prædi. per fundum. ar. ꝯ. s. de consti. cum omnes.

SVMMARIVM.

1 *Præsumitur contra facientes aliquid occulta.*

2 *Onus probandi in reum transfertur præsumptione, & actoris priuilegio, ut in nu. 3.*

4 *Nedum in episcopatibus, sed etiam in præbẽdis necesse est electio publicari.*

5 *Debet archiepiscopus, qui est patronus alicuius dignitatis, mox tuo prælato habere custodiam bonorum eius dignitatis.*

6 *Potest episcopus cum consensu capituli sui ex causa constituere de retinendis fructibus dignitatis, uel præbende uacantis, & unde multa in nu. 7. 8.*

Vt ecclesiastica beneficia sine aliqua diminutione conferantur. Rub.

T nostrum. Archiepiscopo Mediolaneñ. mãdauit Papa, ꝙ cancellariam cuidam cóferret cui ipse archieps rescripsit, ꝙ alij contulerat: dñs autem Papa inde motus ex eo, ꝙ per annum steterat cancellaria sine aliquo, qui se diceret cancellarium, & qa uiua uoce sibi aliqñ dixerat archieps, ꝙ nemini eam contulerat, mandauit inquiri de tpe, quo donauit cancellariam, & si mõ canonico, & si persona instituta erat idonea super quibus recepti essent testes archiepiscopi archiepiscopus quasi in modum redargutionis rescripsit Papæ se grauatum ex eo, ꝙ coactus erat probationes inducere super præmissis, cum dño Papæ tanquam actori onus probandi incũberet. Contra aũt inuectionem archiepõ Papa respõdet hoc [negocium] s. inquisitionis, quam fecit, an uacaret cancellaria [Iudicii] directi, sed inquisitionis. [cum. o.] ponit rõnem archiepiscopi contra se, & post respondet [iure] supra de renun. super hoc. 6, qui actor, C. de proba. actor. [explorati] i. manifesti [Conueniebaris] uerba ponit archiepiscopi. non enim conueniebat, sed inquirebat. ¶ † Occulta] no. præsumi ꝯ facientes aliqd occulte. sic. s. de offi. dele. consuluit. 19. di. Anastasius. ff. de iure fisci. ita ff. de admi. tuto. existimo. 18. q. 2. perniciosam ff. de uen. inspi. l. j §. inspiciendo, ar. C. de dilatio. li. j. li. x hodie autem electiones clandestinæ nõ ualent supra de elect. quia propter. ¶ † Suspitione] no. præsumptionem transferre onus probandi in reum sic. s. de procu. ex insinuatione ff. de dona. inter ui. & uxo. Quintus. Idem est quando actor fundauit intentionem suam c. dicti. cõtra morẽ. C. de probatio. sine idem, quando sponte assumit te assumit onus probationis. ff. de proba. circa idẽ in omnibus communibus iudiciis, & cum uterque se possidere contendit. s. de proba. c. ij. & c. licet. ff. de proba. in tribus idem in crimine læsæ maiestatis, proditionis patriæ peculatus, & sacramentis desertis, ut. C. de aboli. fallaciter ¶ † Item actoris priuilegio transfertur onus probationis in reum, puta si pupillus, uel miles solutum repetat tanquam indebitum. ff. de probatio. cum deinde idẽ ipsius rei delictum transfert onus probandi ipsum si enim actor probauit solutionem esse factam reo, qui negauerat reus probare tenetur se debitum recepisse, ut in l. ꝑ allegata cum deinde. j. de solutio. is qui idem in negatiua, quæ habet implicitam affirmatiuam supra de renun. c. super hoc. & ff. de prob. ab eo, & l. filius. 3. q. 9. indicas. j. de succe. ab inte. cum dile. [Statuta] s. de concess. præben. uel ecc. non uacan. c. ij. ¶ † Potuissemus] no. non solum in episcopatibus. sed etiam in præbendis publicari electionem esse necesse, & nisi publicetur, si fiat alia electio, tenet credimus tamen. ꝙ si fiat intra tempus legitimum electio, quandocunque publicetur, nõ tenet alia electio

electio post publicationem factam, arg. ī. de elect. quia propter in fi. & hoc satis innuitur hic: tamen quia non potest esse sine graui negligentia, potest illi cācellario, qui se cellauit, auferri cancellaria, & alij dari. [Prima uice.] j. de censi. cum olim, C. de errori aduocato. l. ul. 3. q. 4. item qui falso. ff. de quæstio. de mino. & l. ex libere. [Contrarietatem] supra de appellat. sollicitudinem. C. de libe. can. cum precum [carnali] no. præsumi contra consanguineos. x. q. iij. episcopus. lxxxix. dist. de cætero. C. de donatio. j. q. j. si quis, neque supra de ætate. tuam, ubi no. [Et in Lateranen.] j. de censi. prohibemus [Qui dat] qualis hic erat archiepiscopus. [Donatione] potest sic sonare præsens distinctio, ut si alius siue causa custodiæ, siue alio modo possidet prouentus alicuius dignitatis uacantis, non potest episcopus de prouētu aliquid disponere. sed si episcopus possideret fructus de iure uacantis dignitatis, puta quia est dignitas, quæ beneficium & prouisionem recipit de mensa episcopi, potest statuere, q ad tempus teneantur fructus eius, ut hic; nec erit tunc aliquis in dignitate. uel dic, & melius, q aliquis erit in dignitate, sed prouētus. non recipiet. uel posset intelligi, q hoc sit non tantum si de mensa episcopi recipit, sed etiam si aliunde habet dignitas reditus, archiepiscopus tamen de iure uel consuetudine causa custodiæ tantum fructus percipiat, ut futuro successori reseruet; quod semper fieri debet, nisi forte in præcedenti casu xij. q. ij. huius charitatem. [Ipse] archiepiscopus [Sed alius] forte capitulum, uel alius. [Et ex donatione] siue statuendo, siue paciscendo. quidam tamen dicunt, quod etiam si capitulum, uel alius possideret, q posset episcopus statuere de prouentibus habendis, sed non propter donationem dignitatis [Simoniacum. j. q. ij. si quis præ. & c. si quis aff. [Ipse] forte, quia si episcopus creauerat dignitatem illam. & inde est, q uacante cancellaria possidebat, uel potius custodiebat prouentus [† Prouentus] quia hic archiepi-
5 scopus erat patronus huius dignitatis, ideo mortuo p̄lato debet habere custodiam bonorum dignitatis, arg. supra de app. bo. me. O. cum ei de temporalibus debeat rñderi. 16. q. 2. c. 2. secus si esset patronus laicus: q̄a tunc non laicus: sed ep̄s, cui subest ecclesia, per se, uel p alium res ecclesiæ gubernabit. ī. de of. or. cum nos. j. de succes. ab intest. c. ij. uel archidia. sed hoc habet de consuetudine. ī. de inst. cum uenissent. 63. dist. si in plebi. & hæc sunt uera, si prædictæ eccl'iæ non hñt collegium. quia tunc custodia rerum ptinet ad collegium mortuo prælato, arg. 2. q. 2. non licet mortuo autem ep̄o res eius dñt esse in p̄tāte æconomi. 75. dist. q̄m quidam. uel dic, & clericorum ecclesiæ. xij. q. ij. illud ita. & c. charitatem. & si non fit ibi æconomus, clerici custodient. & si non sint ibi clerici, custodient ea archiep̄i, 12. q. 2. non licet, & q: v. sic ubi aūt ad clericos pertinet custodia, possunt eam cōmittere archiep̄o, ut. ix. q. iij. cōquestus. & hæc uera sunt quousq; Papa det uisitatorem. quia ex tunc ipse solus uisitator res eccl'iæ custodiet. lxj. dist. obitum, & c. sequenti. & non credimus, q sine cāæ cognitione, & nō uocatis quorū interest, custodiā, uel uisitatorem in p̄iudiciū al-
6 terius alius, q̄ Papa dare possit. [† Constituat] enim capso suo. j. de his, quæ fiunt à præla. sine consen. c. quanto. & sic habes ar. q episcopus ex cā potest constituere cum consensu capituli sui de retinendis fructibus dignitatis uel præbendæ uacantis, puta si ecclesia grauetur debitis. sic, suprà de præb. significatum. pro utilitate ecclesiæ uacantis alienari p̄nt res etiam ecclesiæ uacantis. x. q. ij. c. ul. sed ꝙ. supra ne sede ua. c. j. soluitur ibi. imò etiā non uacante eccl'ia ep̄s potest ex cā iusta alienare res ecclesiæ, ut. j. de his, quæ fiunt à præla sine cō. c per tuas, & c. pastoralis. j. de dona. consulta. 16. q. 1. statuimus. j. de præben. auaritiæ. uam & agere pro eis pōt. j. de succ. ab inte. cum dile. & ecclesiæ cum dotibus suis pertinent ad ep̄os. x. q j. c. ij. & c. seq. item potest unire ecclesias. j. de exces. præla. sicut, & de una facere duas, infra de eccle. ædifi. ad audientiam; imò ex toto dignitatem remouere pōt. suprà de consti. cum uenissent. Sed cum dignitas non uacat, prælato irrequisito, qui est in dignitate institutus, nō pōt eius iura diminuere sine cāæ cognitiōe. C. de emā. nec tu. j. de eccle. ædifi. ad audientiam. C. de oī agr. deser. quicunq;. Et hæc forte tm̄ habent locū in eccl'iis, ubi ep̄i habēt ius patronatus ex sua fundatione cū eis sit reddenda rō. 16. q. 2. c. 2. eis incumbit, q uacantes ecclesias custodiāt, ut not. supra de app. bo. me. & q earum noīe agant nec poterunt ep̄i res illarum alienare. si aūt laici haberent ius patronatus, cum tunc ecclesiæ cum dotibus suis pertineant ad ep̄os, ex iusta cā res ipsarū poterūt ep̄i alienare. ar. x. q. j. c. ij. p̄roni poterunt ꝯdicere, ar. 16. q. 7. filijs, & etiam de honesto requirēdus est assensus patroni. 12. q. 2 præcariæ. 10. q. 2. præcariæ, licet quidam illa capitula intelligant de rebus à principe collatis ecclesijs. & secundum hoc modica vī differētia, siue uacet, siue nō, cum semper de rebus eius possit ordinare, quod iustum est: sed facilius, cum uacat, item cum uacat, non potest statuere, nisi forte urgentissima cā subesset, q fructus diminuātur in uita p̄lati. j. de do. consulta. item licet possit statuere uel concedere alicui, q ecc'iam conuertat in suos usus, ut in prallega. decre. consulta. tñ nō debet uendere, uel dissipare res ecclesiæ. x. q. ij. c. ulti. nec aliquid inde accipere pro se. 12. q. 2 nulli, nisi q canonibus, uel consuetudine sibi debetur. x. q. iij. per totum. nec potest in suam utilitatem, uel in suos usus conuertere, cum non possit fieri sine summaria cognitione. 10. q. 2. c. 1. & hoc ius. 12. qō. 2.
fine ex. ¶ † Item differentia debet esse inter dantem, & 7
recipientē, & dātē auctoritatē p̄stantem. j. de iure patr. p tuas, suprà de inst. c ul. C. de aucto. tu. l. j. sed bene dicimus, q cum auctoritate capituli sui pōt constituere, q ad tempus, & etiam in perpetuū possit fructus alicuius dignitatis tenere, & ecclesiam in proprios usus conuertere, ar. suprà de const. cum accessissent, & suprà de cōcess. p̄b. uel ecc. non ua. cū nostris. sed alij intelligunt illā decr. cū nostris, q auctoritate superioris tenebat. ¶ Et hanc decre. intelligunt, q retinere pōt prouentus pro utilitate, non sua omnes. n. prouētus successori seruari debent, ut expresse habes. 12. q. 2. pro reditibus. uel intelliguntur quando de mensa sua prouidebat dignitati, ut diximus in gl. illa potest. hoc autem scias, q si in prædictis casibus male alienauerit aliquis episcopus ecclesiæ cuius res alienatæ sunt, subuenitur uel per bñficium restitutionis in integrū, uel alio modo [Causa iusta] pro debitis ecclesiæ, uel dignitatis soluendis.
8 [† Pro iusta causa] quantumcunq; pro iusta cā ep̄s alienet ppetuo eccl'iæ uacātis, nō ualet alienatio, ecclesia habeat defensorem legitimè constitutum, ut habes, ar. op. C. si ob publicas pen. l. si. C. de admi. tuto. lex, & nisi fiat præmisso tractatu & cāæ cognitione. 12. q. 2 c. 1. nec est contra, suprà de his, quæ fiunt ab episcopi. tua, & cap. pastora. non negat hoc debere requiri, & quod ibi minus dicitur, per alia iure suppletur. ad tempus. autem concedere potest sine tanta solennitate, argument. hic.

De

De rebus ecclesiæ alienandis, uel non. Rubr.

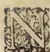

On licet.[Ecclesiæ uertere] sibi subiectæ. si tñ iusta de cā ædificet nouam ecclesiam, iura, quæ debent matrici ecclesiæ rōne parochianorum, qui sibi deputantur, dare potest ecclie de nouo ędificatæ; puta decimas oblationes, mortuaria, & consilia. j̃ de ec. ædi. ad audientiā. proprie aūt ecclesiæ, q̃ fundauit, tñ dare pōt, si iusta cā subsit. 12. q. 2. bonæ, de his, quæ sunt á præ. continebat [commutare]. x. q. ij. hoc ius. §. sed permutare.

QVi res [ægentium]. 16. q. 1. quoniam quicquid. [q̃ obtinent]. i. donationes á regibus factæ, per quas obtinent bona ecclesiarum.

COnsensus [acquirunt] etiam de bonis ecclīæ. [Aliquos] ēt non bene meritos. bñ meritos. n. pñt manumittere, ēt si nihil acquirant. xij. q. ij. si quos de seruis [Manumittere] cum consensu tñ epi. xij. q. ij. placuit. [Antiqui]. 12. q. 2. eps, qui manet. [Et posteritate] hoc spāle est in libertis ecclīæ. 12. q. 2. liberti, longinquitate & no. s̃. de ser. non or. de famulis. [Vtilitates] operas manumissionis tempore impositas.

SVMMARIVM.

1 *Quotuplex dicatur esse ius in rebus.*
2 *Nedum proprietas, sed possessio in larga significatione alienari dicitur.*
3 *Rescripta latissime sunt interpretanda.*

Piscopi [qui conferunt]. s̃. c. prox. 12. c. 1. eps, q̃ tuam [Condemnationem] quia illicita datio libertatis est cā, quare æternaliter condemnet & ēt á iudicibus suis [Successor] sed ipse corā iudice delegato poterit reuocare. C. de agri. & cen. quemadmodū & no. s̃. de ele. nosti. ¶† Ad ius ecclesiæ]. i. ptātē. q. d.
1 facias, q̃ illi, qui sunt alienati ab ecclesia, redeat ad suā ptātem; & sic sumit iust. de his, qui sui uel alie. iur. sunt, & in ti. & in tex. unde apparet, q̃ qñ alicui mandatur, q̃ ea, quæ de bonis alicuius ecclesiæ inuenerit alienata, studeat ad ius & ꝓprietatem eiusdē ecclesiæ reuocare. i. q̃ aliquæ res intelligūtur ad ius ecclesiæ reuocari, i. ptātem ēt si ecclesia non amiserit ꝓprietatem, sed possessionem tñ. nam & duplex ius habetur in rebus. s. ꝓprietatis, & possessionis. ¶ Sed iterum oppones, quia vr, q̃ p p̄dictas lrās nullo mō agi possit possessorio ab illo q̃ habet proprietatem, qđ sic probatur; quia nunquam debet dici alienatū, uel distractū, si dñiū apud eū remansit. ff. de uer. sig. alienatū. ff. & C. de distrac. pig. p totum Item ꝓbabitur alia rōne: quia non pōt dici alienatū, nisi sit ab aliqua alienatū, uel distractū. sed ꝯstat, q̃ si agat possessorio recuperādæ possessionis, q̃ est inuasū. & á ne-
2 mine alienatum, & inquam quidam dixerunt. ¶† Sed alij dixerunt, & forte melius, q̃ per huiusmodi literas potest agi petitorio, & possessorio: quia non solum in larga significatione dr̃ alienari proprietas, sed possessio ff. de alie. iudi. mu. cau. fac. non solum, in prin. ff. qđ me. cau. si fr. §. ij. j̃. eo. c. proxi. C. de re alie. sancimus. s̃. de rescri. super litteris. contraria autem loquuntur in stricta significatione. & q̃ dr̃, q̃ non dr̃ alienatum inuasum, sed oportet, q̃ ab aliquo alienetur, tñ. hoc falsum esse: quia proprie dr̃ de prædio, quod ecclesia amisit per occupationem alterius: quia idem prædium est alienatum ab ecclesia, i. alienum factū. & sic sumitur, qñ dr̃, aliquis est alienatus mente, i. alienus factus á mente. j̃. de succe. ab inte. c. si. 15. q. 1. in priu. sic ēt sumitur i psal. ubi dr̃, alienati sunt peccatores a uulua, i. pcōres facti sunt alieni á ueritate. i. ꝑuersum est q̃ fierēt alieni ipsi, dico pcōres á uulua, i. sua origine, & in hoc sensu sumitur ab apl̃o, ubi loquitur ad Collocen. & uos cum essetis aliquādo alienati & inimici. & alibi ēt loquit ad Ephesios dicens eos alienatos á conuersione, Isrl̃, q̃ á gratia. ¶ Ex his. n. apparet, q̃ dr̃ alienatum, & si á nemine esset alienatum. Item hoc vr̃ nobis, q̃ per huiusmodi formam literarum debeat iudex procedere inquirendo, sed in forma iudicij & hoc satis colligitur ex eo, q̃ dr̃. j̃. eo. audientiam, & j̃. de doua. fraternitatem. ubi dicit, legitime reuocare. nec mireris, si aliquando receditur á prima significatione uerbi preualet. n. sensus uerbo. ff. de hær. inst. l. 4.
3 C. de lib. præte. l. pe. ¶† Item rescripta latissime sunt interpretanda. ff. de iudi. solemus. s̃. de can. pos. cum ecclesia, circa fi. ff. de iudi. in ambi. Alij tñ aliter dicunt, scilicet q̃ per hm̃oi literas non pōt agi possessorio recuperandæ possessionis. idem, qđ dictum est in hac forma, dicendum est & in illa, quicquid post arreptum inter inuenerit attentatum, uel post litem cœptam studeas in statum legitimum reuocare. has formas habes. s̃. de peregri. c. j. s̃. de const. cum M. nam in istis formis, sicut in prima procedendum est ordine iudiciario. ita procedi potest ꝑ eas & possessorio, & petitorio: & sic sententiauit Papa in causa S. Mariæ Eboracen.

NVlli [alienare] nisi pro utilitate ecclesiæ, & cum iuris solennitate. xij. q. ij. sine ex. & x. q. ij. hoc ius Alij tñ dicūt, & forte melius, cū solēnitate, q̃ in ecclesia illa p ꝯsuetudinē introducta ē, & si sit p̄ter ius dummō non sit alias grauis, ōe sit ꝯ. j̃. de re iu. cū eā. [Immobi lē] secus in mobilibus, ar. C. de admi. tut. lex quæ. C. de p̄. mi. inter oēs [Hypothecæ] instit. de ac. §. inter pignus [Alienationis] hic large accipitur; al' bi stricte. C. de fundo. l. j. ff. de uerbo. sig. alienationis. [Conditionem] contractus conditionis dr̃, ubi p̄dium constituitur tributorium, & uulgariter tale p̄dium dr̃ conditionale; quia si conditione tale p̄dium cadit in commissum, si non soluat tributum. uel ꝯtus conditionis dr̃, ubi ꝯtus celebratur sub cōditione quidam tñ non intelligentes corrumpunt literam hic, s. conductionem ponendo, cum cō ducere nullo mō sit alienatio. [Perpetuum]. s. quādiu pensio soluitur ab eo, uel ab hæredibus ejus, si certum tps̃ apponatur. C. de reb. alie. non ali. sancimus, inst. locati. §. ad hoc uel quādiu uiuet cōductor, si ꝑhentes hoc uolunt. ff. pro so. l. iij. ar. contrarium. j̃. de iure emphy. l. [Comminatur]. C. de ep i. iubemus.

SVMMARIVM.

1 *Anathema quid habeat in se uirtutis, & operationis.*
2 *De euictione tenetur solus principalis alienator.*

1 I quis [defensorū] aduocatorū, uel ꝓcuratorū. 16. q. in pñtiū [Anathemate]. i. anathematim & quo anathemate non tantum sit corporalis separatio á cōmunione fratrum: sed ēt deus separat animas á custodia, & grā sua [Et alienator.] ¶ Sed nonne hic emptor habet actionem ex contractu aduersus prælatum uendentem ad precium reddendum? Re-
2 spondemus sicut. 10. q. 2. hoc ius. §. qui tem. 12. q6. 2. Vulteranæ. autheu. de non alienan. §. quia uerō Leouis. idem etiam est in illis, qui contrahunt nomine ciuitatis quia

quia si ciuitas non sit facta locupletior, tenetur ipsi, qui ꝯtraxit. ff. si cer. pe. ciuitas. C. si cer. pe. eum. sed dicetes, nonne prælato contra agentem dabitur exceptio doli, s. quia rem ecclesiæ illicite emit, unde sibi imputare debet, si quod damnum incurrit? pōt rñderi, q non dabitur prælato hæc exceptio licet. n. male & contra leges emerit: tñ uenditor de euictione tenetur ut dic dari doli exceptionem prælato. ¶ Sed ꝯ illam doli exceptionem daꝰ emptori doli replicatio; quod licet, qñ excipiens de dolo incipit proponere, sm quod not. j. de adul. c. pe. & hoc excipiens de do. incipit proponere actio. n. exempto competit ementi contra eum, qui nomine ecclesiæ, uel ciuitatis uēdidit, nisi ecclesia, uel ciuitas facta sit locupletior, & si nihil dolo fecerit uēditor, ut in iuribus prællegatis, & ita actor agens in propositione actionis nihil de dolo proponere debet sed tm sic dicere, Talem rē, quam uendidisti mihi nomine talis ecclesiæ, me oportuit ei restituere, qa non fuit ex precio facta locupletior uel ēt per hæc uerba Peto, q mihi precium cum interesse restituas. si enim à dolo inciperet agere, tunc prælato daretur doli exceptio, & non competeret doli replicatio emptori. ff. de do. excep. apud. §. Marcellus. unde secundum hoc uf si diceret, peto præcium, & interesse, quia uendidisti ꝯ formam, q non esset audiendus: uel q daretur exceptio, tu allegas turpitudinem tuam, & in pari cā turpitudinis potior est conditio possidētis. ff. de con. ob tur. causam. l. pe. ¶ Sed dices, nonne quilibet potest habere actionem, ubi nō fiet mentio de dolo? nam fere in omnibus casibus competit certi condictio, uel triticearia, quæ doli mentionem non habet. ff. si cer. pe. certi condictio, ff. de triti. l. ul. Sed rñdemus, licet proponaꝰ generalis actio, quæ de do. non habet mentionem: tñ qñ proponitur ex cā turpi, sicut ex causa furti, non admitteretur petitio, uel libellus, nisi cām exprimat, ut no. 3 s. de osi. ordi. conquerente. ¶ † Item no. q solus principalis alienator tenetur de euictione. & si multi fuerunt, qui simul fecerunt, omnes tenebuntur. assentientes autem & subscribentes aliis pœnis subiacebunt. 12 q. 2. non licet. Qualiter aūt, & qñ tutor, uel curator, uel quilibet alius procurator teneatur de his, q agit nomine dñi sui, no. est in summa. C. de procu. ¶ Quidā dicunt, & nō male, sed leuius, q huiusmodi conductores, si sunt bonæfidei, habe it actionem ꝯ locatores ad pecuniam repetendam 12. q. 2. Vulterañ. auſ. de non al. re. ec. §. si quis igitur sed malæfidei nō. 16. q. 3. §. uniuersos. 10. q. 2. hoc ius. in fi. nisi sibi de euictione prospexerit. C. de euic. si fundum in casu tñ spāli agit malæfidei possessor ad precium. C. communia de leg. l. fi. §. fi. [celeri] antequam excōicetur, uel antequam ecclesia dāmnificetur [Restitutione] C. ne fiscus rē, quā uen. l. circa li. x. ff. de ali. iu. mu. ex cā ex hoc §. iij. [Sibi] de hoc no. supra de ele. nostri. [Remedium] s. q res ecclesiæ restituant. [Ascriptam] ꝯ alienatores, & assentientes, & subscribentes. [Vacuetur] i. per sententiam publicè nuncietur [Quibuscunque] maioribus, & minoribus, conuersis, & patronis. 16. qō. ul. filiis impio & laicis, arg. in auſ. de ec. ti. §. si autem sancimus, quidam tamen hoc negant; sed tu repete, quę diximus supra de testi. cum olim [Reposcere] nec satis dabit iste agens pro ecclesia, q rem deducit in iudicium, & præiudicat ecclesiæ sententia contra hunc lata, si sciuit cām agi. ff. de accu. si tibi. §. iidem ff. de admi. tuto. uulgo. C. de admi. tut. l. fi. §. desen. qualiter autem concipere debeꝰ libellum, no. ī. de testi. cum olim.

AD aures [extirpatæ] 10 q. 2. hoc ius §. ꝑpetua, & § si qua [Hæreditario] i. in perpetuam emphyteosim [Concedere] cum consensu tñ capituli 10. q. 2. hoc ius. §. perpetua [Tunc possunt] tempore locationis, quasi dicat, quamuis primò potuerit plus locari, hoc non debet obesse conductori, ar. C. locati, ædem, quam & l. quidam, & C. de alluui. l. ul. [Aliis] & tamē sibi non liceret locare aliis, sicut nec alienare. ī. e. nulli. in hoc ergo habet priuil. q ei locari licet.

VT super [si possessiones] quocūque modo ad manus prædecessoris deuolutæ, & quamdiu uixerit, possessæ. uel dic, q genitiui, qui sequuntur, s. regalium reguutur ab hoc nomine reditus, seu ēt ab hoc nomine possessiones. reges. n. sæpe solebant pro decimis retentis dare possessiones, uel reditus [Prouenientes] s reditus, uel possessiones de mensa. ¶ De mensa: quia. n. præcessor toto tpe uitæ suæ possedit eas, uidebatur, q deberet dici de mensa epī quia uero de nouo erant ad ecclesiam deuolutæ, uidebatur, q non deberent dici de mensa epi, & sic per ꝯsis possent alienari, argu. in fra de feudis c. ul. sed quia in tutiorem partem interpretandum est, consulit non alienandum, & est sanum & necessarium consilium, cum iurat non alienare ea, quæ de mensa sunt intelligitur, ut nō solum teneatur non alienare, quæ antiquitus assignata sunt mensæ, sed etiam, quæ de nouo nec. n. uidemus, quare plus de quibusdam, q de aliis intelligitur, secus autem est in illis rebus. quæ ecclesiæ sunt sed aliis datur utile dominiū & ēt qñque ad ecclesiam reuertuntur, quia illa non sic de mensa intelliguntur, ut sunt feuda, ut j. de feudis. c. si. sed quasi uī ordinatum de eis, q sic sit licitum eis in feudum dare: sed si hodie de nouo dentur, uidentur data, ut in bonis & in utilitatem ecclesiæ perseuerent, unde non licet ordinare, q aliquid exeat de mensa. ¶ Minus] 12. q. 2. terrulas, contrarium. Sol. ibi possessiones uerò appellātur minus utiles, i. inutiles, uel quasi. hic aūt dicuntur minus utiles, non q sint inutiles, uel quasi, sed quia sunt minus utiles, quam aliæ. [Concedimus] de speciali gratia de iure. n. communi non potest alienare sine consensu superioris, nisi obstante iuramento.

AD audientiam [procures] De facto. de iure enim non tenebat contractus 12. q. 2. fine ex. [Reuocari] de facto, uel sine scandalo ¶ Conductoribus] si cōductores fuerint bonæfidei in conducendo, hñt actionem contra locatores. 12. q. 2. Vulteranē. in auſ. de reb. ecc. non alie. §. si quis seruus si essent malæfid. non xvj. qō. iij. §. potest, uersi. uniuersitas. 10. qō. 2. hoc ius, in fi.

POssessiones [alienare] sine auctoritate superioris [Assignare] nisi fuerint regulares infra de reli gio. do. inter.

AD nostram [necessitate]. debitorum [Monasterium] hic intelligitur, qñ cōtractus tenebat, nec aliqua solennitas deerat & tñ propter enorme damnum monasterij datur restitutio, & non propter leue. ff. de mino. si ex cā. respon ¶ Recepta] de grā, quia de iure cōpensare debebat, uel dic de iure esse, ex quo in feudum tenebat, & ex hoc utile dominium habebat q faceret suos fructus, & maxime quia bonafide possidebat, & non est uis, siue contractus non teneret pp defectum solennitatis, siue tenebat, sed propter læsionē dabatur in integrum restitutio item prædicta uilla nō est pignus scilicet quod sola cōuentione constituatur. pecuniam autem reddere tenentur, siue mutui cōtractum

ctum fecerint, fine actione mandati, mandato ecclesiæ soluit [Dimittat] petita in inte. resti. si tenebat contractus: si autem non tenebat contractus, uendicabit.

CVm laicis [priuilegiis] 16. q. 1. generaliter. 17. di. §. hic etiam.

SVMMARIVM.

1 *Quando imminet alienatio rerum pupilli facienda, si non habet, uel habet minus bonum defensorem, debet ei bonus defensor, uel aduocatus per iudicem dari.*

2 *Res pupilli pretiosæ alienari non debent, nisi præmissa cognitione & interpositione decreti. quid autem de rebus ecclesiæ pretiosis, in nu. 5.*

3 *Quæ sit differentia inter decretum, auctoritatem, & consensum. etiam in nu. 6.*

4 *Alienationis contractus substantiam capit ex scriptura.*

1 DVdum Et ĵ. ¶ † Defensore] idem est in pupillo: quia quando imminet alienatio rerum pupilli facienda, si non habet, uel habet minus bonum defensorē, debet ei bonus defensor, uel aduocatus dari per iudicem. ff. de rebus eorum, qui sub tu. mag. §. nō passim, in fi. hic autem defensor tam rerum minorum, quam rerum ecclesiasticarum docebit, quare alienatio debet fieri, uel denegari, & præcipiet eps alienationē fieri p ipsum defensorem, uel ipse eps alienabit. nam de iure canonum eps ex cā pôt unā ecclesiam, & res eius dare alteri. 12. q. 2. si eps, & e fe. ĵ. de dona pa. ī. de his quæ fi. à præla. pasto. & no. ī. ut ec. bene. c. j. nec mireris q idem est alienator, & præstans auctoritatem alienationi. quia alienationem facit nomine ecclesię, cuius uel cuius res alienantur, auctoritatem præstat ut eps. nec obest, si læditur ecclesia, cuius res donantur, quia pferri debet côis utilitas priuatæ, uel maius bonum minori. 7. q. 1. mutationes, & c. fe. si aût eps aliquid de iure suo alienaret, tunc fm quosdam necessaria esset auctoritas archiepi, ut no. ī. de transac. c. 2. & ī. de his, q fiût ab epis. c. j. ¶ Defensore] uel perpetuo, ut est legitimus minister illius ecclesiæ, uel tpali, ut est defensor, uel curator datus ecclesiæ ad ostēdendas rōnes, quare alienatio huiusmodi esset fienda, uel deneganda. nam fine tali defensore alienatio facta nō ualet. C. ob. pub. pen. l. fi. ¶ † Tractatus 12. q. 2. fine ex 10. q. 2. ca. j. similē est in rebus præciosis pupilli, quæ non debent alienari, nisi præmissa cognitione & interpōne decreti. C. de prædiis mi. minorum, & l. si minores. ff. de rebus eorum, quæ sub tu. mag. §. non passim, & §. si eos, imò, etiā si interuenerit cognitio, & decretum tñ non ualet alienatio, nec transfertur dñium ex tali alienatione, nisi in ueritate subsit iusta cā alienationis unde ea non cōstante datur minori rei uin. contra possidentem, & êt personalis actio tutelæ, uel negocii gest. ɔ tutorē, uel curatorem. ff. de rebus eorum, mag. §. eos, & §. se. & l. quamuis C. de præ. mi. si præses. sed si iusta cā subesset alienationis, licet alias minor læderetẽ in precio, uel aliis, non subueniretur nisi p beneficium in inte. resti. C. de præ. mi. si quis. Et hęc omnia dicunt quidam in alienatione rerum ecclesiæ obtinere, quæ pupillo cōparatur. ff. quibus ex causis ma. in inte. re. pupilli. sed alii dicunt, & uī melius, q in alienationibus rerum ecclesiæ non est necessarium decretum, sed sufficit sola cognitio causarum alienationis cum expresso consensu epi, & subscriptione ipsius. x. q. 2. cassellas, hoc ius. xij. q. 2. abbatibus, fine ex licet enim leges præcipiant interponi decretum in alienationibus minorum, nunquam tñ dicunt necessarium decretum in alienationibus rerum ecclesiæ, imò dicunt, q consensus suorū ordinatorum interuenire deberet. x. q. 2. hoc ius, nec canones êt unquam decretum præcipiunt interuenire, sed de dolo, consensu dicunt, ut in præallega. c. fine. ¶ Nec credimus necessaria alia, quæ leges statuerunt in forma alienationis, ut est de iuramento ordinatoris, s. q nihil est mobile, unde debitum solui possit ité q inscribatur, nihil fieri in læsionem domus sacræ. 10. q. 2. hoc ius item quod ad similitudinem pupilli mittatur nuncius, qui rescribat precium solutum in utilitatem domus. ff. de rebus eorum, mag. §. ne tamen nā statuta legalia super rebus ecclesiasticis non ligāt ecclesiam, nisi ea acceptauerit 96. di. bene quidem, circa si in decreti autem interpositione & aliis prædictis ecclesia non acceptauit leges seculares, nec alio modo, & ideo si prædicta non interueniant, nihilominus ualet 3 ɔtus alienationis. ¶ † Et no. q aliud est decretum, aliud auctoritas, aliud consensus, siue collaudatio decretum. n. est sententia, & nō interponitur sine causæ cognitione, & ideo in scriptis dandum est. C. de sententiis experi re. l. j. & ij. ff. de rebus e. qui sub tu. l. j. & l. mag. §. a. s. C. de prę. mi. minorum. sæpe tñ decretum in iure dr auctoritas. C. de præ. mil l. j. C. qn decre. op. nō est. l. j. item decretum debet interponi ante alienationem. ff. de rebus eorum qui sub. tu. l. mag §. non passim. & d. §. se. auctoritatem aût præstare in tutoribus, & curatoribus est auctorem facere in his, quibus auctoritatem præstat. ff. de auctorita. præ. etiam, quæ præstatur etiam sine scriptis, ar. ff. de aut. præ. obligari. §. fi. hanc fm canones debent prestare Abbates, & præpositi, & alii uniuersitatum rectores conuentibus, & uniuersitatibus, quando debent agere, uel se obligare, ar. C. de aut. præ. clarum. ff. de cōsēsis, cerium. §. in pupillo. ī. de iudi. c. causam. j. de procura. consulti, & c. j. & interponitur auctoritas, dum agit ipsum negociū; uel parum post insti. de auctoritate tu. §. tutor, ff. de aut. præ. obli. §. tutor. ff. de acqu. hæ. qui bona. §. iussu episcopi autem dñr præstare auctoritatem alienationibus, & contractibus, obligationibus, i. consensum, & tñ plus quia eorum consensus est necessarius sed aliorum canonicorum consensus non est necessarius, licet necessarium sit requiri & sufficit cōsensus maioris partis. 10. q. 2. hoc ius consensum autem præstare minus est, & ualet fieri sine scriptis, nisi ubi expressum est, q scriptura est necessaria, ut no. ī. de his, quæ fi. a præla. c. j. item præstatur ɔtum, & post quantum ad hoc, ut postea non possit contradicere, sed non quantū ad hoc quod est factum, & non ualet a principio, conualescere possit. ī. de elec. auditis, q sicut ecclesia uestra, qd uī habere locum in ɔtibus, ubi certa forma requiritur, sicut est in electionibus, de quibus prædictum est, & in sententiis. sed in aliis contractibus, qui pendent ex solo consensu, uī q si etiam ab initio non teneât, tñ ex postfacto per subsequētē cōsensum confirmâtur. ff. de serui. ru. prę. per fundum ff. communia præ. receptum, & no. ī. de offi. dele. prudentiam. Item consensus est etiam minorum sed auctoritas tantum maiorum.

4 ¶ † Item no. qd quidam legistæ dicunt, q alienatio rerum ecclesiæ debet fieri tantum in scriptis, i. ita, quod contractus alienationis substantiam capiat ex scriptura.

5 ¶ † Decretistæ tamen dicunt, q alienationes rerū preciosarum ecclesiæ debent redigi in scripturam qa ex eo apparet, q clerici eiusdem ecclesiæ debent subscribere,

scribere, & prælatus in scriptis autoritatem præstare. 12.q.2. abbatib.s.de his, q si à pla.c.j. sed tñ ipse ɔ̃tus non capit substantiam à scriptura: sed à consensu ɔ̃hentium. Vnde dicunt, q bñ tenet ɔ̃tus post,q̃ partes consenserint, et anteq̃ scribatur ɔ̃tus, uel subscribant plati,uel clerici: sed daĩ exceptio ɔ̃ illũ ante, q̃ scribat ɔ̃tus, & subscr-baĩ:sed qñcūq; fuerit scriptus & subscriptus sine tpe,quo cõnsensus interuenit, siue postea, licitè agef ex illo ɔ̃tu: imò qdam decretistæ dicunt, q sine ulla scriptura & subscriptione ualet ɔ̃tus alienationis rerum ecclesiæ subscribere autem quis potest p se,& per alium.C.de testa.hac consul.in prin.& l.antiquitas.§.fi.

6 ¶†Tractatus] in huiusmodi autem alienationibus dicunt quidam necessarium decretum, licet q̃ sæpe uniuoce sumatur decretum & sñia.inter ea tñ est differentia: qa sententia absolutionis & condẽnationis fertur inter aliquos, quorum unus ab alio illud petit, ĩ de uerb.sign. in his.ff.de re iud.in summa.C.de sen.& inter.l.iij.decretum autem dicitur, q non à parte, sed à iudice aliquid petitur, & ipse concedit illud cognitione præuisa.C.de præ.mi.ob æs.ff.de suc.ædi.l.j.§. decretalis.ff.quod cuiusq; uni. item eorum.§.fi. [perpetuis] secus est de temporalibus.s.ut ecci.ene.fine di.con se.c.1.ubi no.

De præcariis. Rubr.

PRæcariæ [de quinquennio] loquitur ſm cõsuetudinẽ patriæ. ibi.n.sic fiebat. alibi.n.fit usq; ad mortẽ recipientis. 10.q.2. præcariæ. & pōt dici, q ex hoc ɔ̃tu nascit odõ ex hac decr.sicut in emphyteusi, ubi est hęc consuetudo.

DE præcariis [irrationabiliter] .i.ɔ̃ utilitatẽ ecclesiæ [sit obligatus] hoc ideo dicitur,quia non tenet hic ɔ̃tus, uel reuocatur principale, & per consequens accessorium.C.de legi.non dubium.15.q.6.c.1.& 2.secus autem,si contractus esset legitimus,& ex appositione pœnæ aliquid commodi consequeretur ecclesia, uel si consuetum est apponi ar.ff.de pig.act.si pignore.§.ul ti.ff.de euic.illud.§.ult.arg.contra C.de iure fis.si procurator Cęsa.

PRæcarium supra agitur de præcaria: hic agiẽ de pcario,ex quo oritur interdictũ,qđ cōpetit ɔ̃ præcariũ rogantẽ ei, q uult reuocare ɔ̃ præcariũ ff.e.l.ij. ¶Soluit] hæres.n.rogantis præcarium non tenef pcario ex psona sua,cũ iam defecerit pcariũ,nisi ad hoc,ut restituat,si habet: uel dolo fecit, quominus haberet.ff.e.q̃situ.§.ult.hrditaria aũt actione de pcario ſp tenetur.ff. de tēp.p.cum heres. [Obitu] ff.de pręca.cum præcariç. Item si debitor soluat debitũ pignoris.ff.de præca.debitor. item si in diẽ concedatur præcariũ.ff.de præ.cũ precario. nã,ut ibidem dicitur,ante diem reuocari pōt alienari] ff.quod à Titio.§.quæsitum, &§.illud [per conuentionem] s.q non possit ante certum diem reuocari [præcariæ] de quibus loquitur.s.e.c.t.

De commodato. Rubr.

CVm gratia.Si aũt cōmodaui gr̃a sui tñ,putta uxori, uel sponsæ suæ, ut honestius uiueret, uenit tñ dolus,& lata culpa. si āt mei & tui gr̃a cōmodaui,puta ut cōis amicus inuitaretur,uenit dolus, & lata culpa,& leuis.ff.commo.si ut certo.§.& interdum,& l.in rebus [culpa] ff.e.si ut certo.§.interdum,& §.ult.ff.e.si mei, & l.si argentum.ff.si mẽ.fal.mo.dixe. [pactum] de mora. & de pacto dic, ut ti.proxi.infra,bona [post usum] hæc est differentia inter commodatum, & præcarium: quia præcarium non est ad certum usum concessum.ff.de præca.cum præcario. commodatum autem ad certum usum sic.ff.e.l.iiij. §.ult.& l.iiij.& l.siue.§.interdum,& l.ult.

SVMMARIVM.

1 *Non solum in mutuo sed etiam in aliis contractibus non tenetur ecclesia nisi quantum uersum est in utilitatem eius.*

2 *Prælato non licet renunciare gratis utilem exceptionem ecclesiæ competentem.*

De deposito. Rubr.

GRauis illa [conuersam] C.qđ cũ eo, q, ea s, & 10.q.2.hoc ius.§.is cũ.ff.depo.l.j.§.an, in prin.pōt et dici, q iō hic nõ tenet ecclesia: qa nõ fuit apud eã depositũ.

1 ¶†Itẽ no.non solũ in mutuo,sed ẽt in aliis ɔ̃tib.nõ teneri ecclĩã,nisi quãtũ uersum est in utilitatẽ eius,qđ intelligimus uerũ in ɔ̃tibus,q fiũt alterius gratia tm̃: si antẽ fiãt gratia ecclesiæ,puta in emptione,& locatione,& cõsĩib secus. sufficit.n.q utiliter cõcurrit.ff.de mino.uerũ.§.sciẽdũ,& §.se.nisi in mutuo, qđ licet ɔ̃hat gratia ecclesiæ, nõ tñ tenet, nisi uersum sit in utilitatẽ eccle. 10.qõ.2.hoc ius. imò & si non utilr ɔ̃hat ecclesia, dũmõ forma seruef,ɔ̃tus tenet: sed reuocari pōt p in integ.rest.C.de præ.mi.si qd.s.de in integ.rest.cap.1.nec credimus,q in aliquo ɔ̃tu,nisi in mutuo,q ille,qui ɔ̃hit cum ecclesia,debeat esse solicitus,q pecunia,quam ei pro ɔ̃tu dat,in utilitates ecclesiæ cõuertaĩ,uel expẽdat. non.n.inuenitur hoc iure cautum. nec obstat.ff de re.eorum, qui sub tu.imag.§.illud , quia ibi de magistratu, qui præstat autoritatem uenditioni, qui debet esse solicitus : alioquin forte tenetur. nec ob. 10.qõ.2. hoc ius,qđ fīr intelligit de epo autoritatẽ pſtãte. uel nō dī ibi,q si nõ fuetu pciũ solutũ ,p debito,q res uẽdita ab eo reuocef:sed si non fuerit forma seruata. alij dicũt,q curiosus esse debet,ut pecũnia expẽdaĩ i utilitates ecclesiæ,alioqn nõ tenet ɔ̃tus,hic aũt bñ fatemur q ille,q soluit pecuniã,debet soluere,si uult esse bñ tutus autoritate ſupioris ordinarij, ar.ff.de mino.ait p̃tor.§.j.C.de admi.tu.sancimus,& l.pe.si aũt sine eo soluat,liberaĩ:sed ecclesia restituiẽ in integ.si pecunia non ɔ̃uertaĩ in utilitatẽ ipsius ecclesiæ.C.si tutor, uel cu.interuenit.l.j.& p totũ.C.si ad so.l.j.in qbusdã aũt casib.non crederemus ecclesiã restituendã,s.ɔ̃ illos,q soluunt sibi reditus,uel pẽsiones annuales,& nisi excedãt summam centum aureorum.C.de admi.tu.sancimus, conflões. C.ad Treb.sancimus. pro eodem.n.reputamus soluere plato & tutori,de quo pdictæ leges loquũtur: imò plus dicimus, q si qs alicui canonico, uel alijẽt recipiẽti ,p ecclesia soluit,& salua sit pecunia ecclesię,tutus est exceptione doli,q soluit, ar.ff.de admi.tut.minoris ff.de condi.indebi.naturaliter , insti.quibus alie.non licet. §.ult.C.pro emp.cum uel forte posset dici hoc speciale, q quando pro debitis fit uenditio rei immobillis, q sic debet esse curiosus, ut dictum est: imò priori creditori soluere debet , in auten.de ecc.titu.§.sancimus: nec alias petet, nisi hæc faceret, sicut in mutuo diximus , sicut hoc ipsum ſpāle est in mutuo ciuitati facto.

ff si cer.pet.ciuitatis, & in muliere consentiente instro creditoris.C.ad Vell.aut.si qua.§.& in seruo.ff.de in rē uerso,q ſi.§.necnon.In aliis autem contractibus,uel uenditionibus non sic est adhibenda diligentia [non ecclesiæ] qñ autem apud prælatum, & ecclesiam aliquid deponitur,tunc ad reddendum ecclesia obligat: & tñ tunc etiam non uidetur teneri, nisi aliqd lucri de deposito senserit, ar.ff.deposi.licet.§.si filius [sub qōnib.] 14.q.6. c.1.12.q.2.fraternitas.5.q.5.illi [pacisci] de gratia in sustentamentum uitæ,& restaurationem dāni. nam si ea sūniose promissionē, uel pactum obtinuisset, secus esset ff.de cond.inde.in summa,circa prin.¶†Pacisci] hoc pactum dicitur ualere de gratia,& non mero iure:qa non licet plato renunciare gratis utilem exceptionē ecclesiæ cōpetentē; sicut hic erat,q depositū, uel debitū non est in utilitatē ecclesiæ conuersum,ar.ff.de pac.Ɔ iur.§. si curator, & §.fe.C.de transa.præses. sed si super mutuo,contra qđ poterat excipi,q non esset conuersum in utilitatē ecclesiæ,sic transactum,uel iudicatum, & agat act.in factū ex re iud.uel condi.ob cām, uel ex stipulatione,uel præscrip.uerſ.ut deī, qđ in transactione conuenit,uel qđ iudicatū est,nō poterit excipere, q debitū,de quo est iudicatū,uel transactū,non sit conuersum in utilitatē ecclesiæ, nisi iuuet se bñficio re.in inte.Ɔ rē indicatā,uel Ɔ transactionē.C.si aduer.trā.& C.si aduers.rem iudi.per totum.ar.ad hoc, qa post sniam non licet exceptionem proponere,nec noua instra producere. s.de re iud.inter,sub orta.C.de excep.præscriptione.s. de transa.c.1 ff.si quis cau.l.ij in prin.Iñē solutum ab ecclesia ex cā iudicati,uel transactionis repetere nō poterit:quia indebitum,uel sine cā solutū,cum non sit indebitum saltim ciuiliter,nec sine cā soluit,ex quo transactū est,uel iudicatū ff fa.her.cum pu.ff.de iudi.de qua §.si ff.de cond.indeb in summa,in prin. Quidam tñ dicunt,& forte bñ,q si sciens indebitū, uel nō conuersum in utilitatē ecclesiæ transegisset,dat repetitio per cond. ex iniusta cā: qa calūniosa est hmōi trāsactio.ff.de condi.inde.in summa,in prin.2.q.3.§ notandum. Item dicunt quidam, & forte bñ si p calūniam falsum allegans, sciens qs obtinuit iniustam sniam etiā aduersario & iudice consentientibus,obstat ei doli exceptio. ibi enim consensus nō excusat à malicia, ar.ff.de iu.si prætor.§.j. qa dicunt in hoc casu,q res iudi.nō tollit condōnē sine cā: alij tñ in snia Ɔrium dicunt,& intelligunt illū.§.tñ, qñ Ɔ absentem fert snia pro aliquo præsente scienter falso allegante; & hæc uideni uera, s.q repetere possit ecclesia,qđ dedit ex calūniosa trāsactione, qñ credidit conuersum in utilitatem ecclesiæ,& non erat:quia si sciret non conuersum,& scienter transigeret,tunc nō posset repetere:qa scienti nō infert dolus.ff.de ac.emp.l.j. in fi.nisi tpe,quo primus Ɔtus mutui fiebat, in fraudē ordinatum esset,q subsequenti tpe fieret transactio super primo Ɔtu mutui, at auxilium, qđ habebat ecclesia in Ɔtu mutui,tolleretur ei in Ɔtu trāsactionis. nam hoc casu satis dici posset, q ēt si utterq; sciret non conuersum in utilitatē ecclesiæ; iñ ecclesia repetens datū ex cā huius transactionis repeteret p conditionē ex iniusta cā. Et Ɔ agentem ex tali transactione datur exceptio: qa datur sicut repetitio, qñ sit fraus de Ɔtu ad Ɔtum alterum, uel eundem eodem tpe celebratum.ff. de dona inter ui.& uxo.si sponsus.§.circa.ff.ad Vell.quam.ff.de ac.em.l.Iul.§.idem Pomponius, & l.emptorem.§ Iul.eadē rōne debet dari repetitio,si fraus fit de Ɔtu ad Ɔtum,qui alio tpe fieri debet,cū æqualis fraus sit utrobique, & sola fraus est cā repetitionis quidam tū dicunt, q semper licet ecclesiæ uenire Ɔ transactionem initam fraudulenter scientibus & consentientibus ambabus partibus.C.de transac.præses. si autem transactio dicatur nulla, ut si conueniant, q aliquid detur pro usuris, hæc transactio nec actionem impedit, nec exceptionem: quia per nullam transactionem tenetur quis ad usuras.

Bona fides [saluis] C.locati.l.j ff.e.qđ Nerua [depositas] ff.e.l.j.§.sæpe,& § de leui.idem, & si tui gratia depositum tñ sit factum, & tunc ēt forte tenebitur de leuissima culpa.ff.si cer.pet.si qs nec [pro custodia] non tñ per actionē depositi,sed locati, si quantitas fuit data. si autem species per actionē præ.uer.insti.mandati.§.ult.ff.e.l.j.§.si quis seruum; & tenet hic de leui tñ [pacto] ff.e.l.j.§.si conuenerit, & §.sæpe.ff.locati, quæ mercedem [culpa] ff.e.l.j.§.si rem [mora] depositarius enim & quilibet debitor post moram tenetur de casu fortuito satis enim est, q res potuerit non perire penes actorem.ff.de leg.j.seruos.§.j.ff.e.si in alio.§.ult.quidam aūt distinguunt, an res esset penes actorē peritura, an nō, ar.ff.e.plures.§.siue [fortuitus] dnm tñ casus non mereantur in pacto.ff.si quis cau.sed si qs.§.qu æsiuis [reuocare] etiam contra pactum appositum ff.eo.l.j.§ pe. [compensationi] insti.de act.§.in bonæfidei [si causa] C.compen.l.ult.

De emptione, & uenditione. Rubr.

Placuit [moneat] & si necesse fuerit,compellat.45.dist.§.hinc ēt,sm Alanū.sed nos Ɔ,nisi esset notorium: quia tunc posset excommunicare,nisi emendarentur,uel interdiceret nocentes [iussu] not.defensionem peregrinorum pertinere ad ecclesiam,& ad quoslibet sacerdotes. alij contra,de episco.audi.l.j.

Vt mensuræ [peniteat] & punitur per l.Cor.de fal. & ff.de ua.& extraor.cog.nouerit.

Cum dilecti [tunc] tempore uenditionis,qđ spectandum est.ff.de euic.ex mille.§.iij.C.de rei uin.si uoluntate [arbitrio] C.de rei uin.l.ij. ¶Contrarium] sed nōne hoc ipso, q capitulo ignorante factum est, nulla erat uenditio,& sic non erat necessaria restitutio in integrum? Rñdemus, licet diceretur capitulum ignorasse, non probabatur,uel non fuit actum, nisi ex hac cā qa deceptus erat ultra medium iusti precij. unde primo succumbente capitulo, si uelit dicere Ɔtum nullū pp consensum capituli non habitum,qđ dicere possunt qui enim quid ex una cā petit, non prohibetur petere ex alia.ff.de ex.rei iu.& an eadem.C.de inoff.test.eum qui. sed dices, nonne agendo ex empto uidetur ratum habu sse Ɔtum,ergo de cętero non potest dicere nullū C.de fur.l.j.ff de tribu.quod in hære.§.eligere? ¶Sed respondemus,q sicut ab initio non pōt fieri contractus sine solēnitate,quæ est.12.q.2.fine ex. sic nec ratum haberi. hæc sententia fuit iusta,qa non constabat de precij quantitate. si enim de ca constitisset, tunc debuisset mandare, q sententiaretur in optione esse emptoris, an uellet precium recipere, & rem emptam dimittere, uendit or: an uellet rem retinere, & precium supplere, ut hic dicit,& ideo expone uerbum,quod sequitur salua qōne canonicis super deceptione precij, idest super quantitate precij,arg.s.de testi.cum cā. iudex.n.& supplere,& emendare debet sniam.j.de test.Raynutius, in fi.de consensu aūt capituli bñfacit, q illud refert quia

quia de illo non potuit iudicare: quia non fuit petita reuocatio ɔ̃ctus ex illa cã. p officium aũt iudicis ante, q̃ inciperet cognoscere de appellatione, an esset iusta, uel iniusta, bene poterat mandare, q res trãslata in alterutram partium post appellationem reuocaretur in primum statum, ut no. sopra de excep. dilectæ.

PEruenit [alienari] C. ad vell. aut. siue à me [p 30.] hoc enim non prodest, cum tẽpore matrimonij non currat ei præscriptio in rebus mariti, C. de iure do. in rebus, C. de præscrip. 30. ann. cum no §. illum, C. de anna excep. l. j §. ult. nec possunt alienari nec etiam consentiente oxore, C. ad vell. aut. siue à me. ¶In cõmunes] similiter nec hoc sufficit, cum saltem p parte uiri, uel id, qd in usum uiri cesserat, nõ debuerit cõputari, C. ad vell. aut. si qua mulier. & nec etiam p parte mulieris: qa maritus de suo, nõ de bonis mulieris eã alere debet. ¶Consulere] nec hoc etiam ei pderat, ar. ĩ de do. post di. re. p uestras. licet n agere possit tunc, C. de iure d. ibi non tñ cogitur. dic ergo mulierem ideò nõ potuisse uenire ɔ̃ eam: quia non debet de iure eam lucrari post mortẽ mariti, C. de pac. ɔ. super do. l. pen. & ult. & aut. æqualitas, nisi pactum interuenisset, C. de rei uxo. act. l. j. §. illo pculdu. & sic intelligitur aut. C. ad vell. aut. siue à me. uel dic q ratificauit eam per secundam confessionem, ff. ad velleia. siue à me.

AD nostram [patet] præsumptiuè. sic. ĩ de pig. illo. [dimidiam] hæc sola præsumptio sufficiebat, ut iudicaretur fraudulẽta, uel usura, ar. ff. de trãs. cum his, §. modus, C. mãdati, p diuersas. tñ hoc sine prima nihil ualet, s. q intra certum tempus debet restituere empta [pcij] pdictarum rerum uenditarũ [pœnam] ĩ de usur. qa in oibus: sed alias & pœnas imponere põt, s. de iureiur. ad nostram, ĩ de usuris, conquestus. c. tuas. sed ab ista incipiendum est, sic. ĩ ut lit. non ɔ̃test. qm, ĩn fi.

CVm causa [recepto] C. de rei uin. l. ij. [restituerẽt] cum quis decipitur ultra dimidiam iusti pcij, agi põt, ut uel rescindatur ɔ̃ctus, uel suppleatur pcium acti. ex ɔ̃ctu, & sic agitur perpetuò: quia oẽs actiones personales sunt ppetuæ: uel condictione ex lege, q̃ est, C. de rei uin. l. ij. uel officio iudicis, petita restõne in integrũ intra quadriẽnium tantum, C. ex quib. cau. in ɔ̃ctib. C. de tẽpo. re. superuacuam. Et habet hoc locum in ɔ̃ctib. bonæ fidei. secus in ɔ̃ctibus stricti iuris, licet tunc habeat locum exceptio ẽm quosdam, ff. de uerb. obl. si qs eum aliter. in trãsactione non habet locum deceptio ultra dimidiam, ĩ de reli. do. constitotus ff. ad Treb. Lucius, §. ult. est autem deceptus ultra dimidiam, qui rem ualentem nouem dedit pro quatuor. alij dicunt, qui rẽ ualentem septem, dedit pro quatuor.

SI uenditori [institutum] in his casibus repellitur actor agẽs de euictione, ff. de euic. si rem quã, §. ult. & l. si dictum, §. si præsente. & l. Herẽnius, & l. si dictum, § si pmisso, & l. si rẽ, §. si duplæ, & l si seruum cum. & l. si mãcipium, & l. si iõ, & l. q̃ aliam, & l. mãdati, & l. si pcurator, §. si ignoras, & l. si p imprudentiam, rñ. j. & §. si qs, & §. ult. ff. quarum re. ac. non dat, l. ult. §. j [absuit] & cum determinauerat. ¶Per iniuriam] talem, s. ex qua iudex litem suã facit: qa tunc ipse iudex tenet, C. de pœna iu. q. ma. in. l. j. ff. de iu. filius. si aũt talis esset casus, q iudex non teneretur: uel si non sufficientes pbões induxisset emptor sine dolo malo, tũc bene teneretur uenditor, qui de probõnibus illius rei, quã uendidit, debet esse solicitus, & ut hic apparet, uenditori imputatur defectus probationum, & emptori culpa sua, uel malicia iudicis, uel imprudentia.

De locato, & conducto. Rub.

EX rescripto [magistrorum] hic non cõprehenduntur alij inquilini, seu ɔductores alij nisi scholares, uel q priuilegio scholarium gaudẽt, ut scriptores, & ɔsimiles. [ɔsensum] hæc decr. continet spãle: alias. n. secus, C. locati, ne cui.

VEstra [statuto] licet. n. eps cum capitulo suo possit statuta facere, ut supra de his, q̃ fiunt à ma. par. ca. c. ult. supra de maio. & obed. c. ij. tu respondeas, q super iurisdictione sua potest episco
a pus[a] cum capitulo suo statuta sua facere: sed si super aliis uelit facere statuta, non põt, nisi hi, quorum interest, ɔsentiant, uel ad minus sint præsentes, de ɔsecr. dist. 3. c. j. ĩ. de his, q̃ fiũt à præ. sine cõ. ca. c. ult. [alienationem] perpetuã directi, uel utilis dñij, ar. ĩ de rebus eccl. non alienan. si quis præ.

a ¶*Põt eps. Hoc dictũ Inn. alleg. p notabili d. An. & Imo. c. cum oẽs, ĩ de cõsti. & refert Fel. ibi ĩ col. vj. uer. alio mõ declaratur, ubi allegat tenentes hoc dictum Inno. hic, & ibi uide.*

SVMMARIVM.

1 *Quid sit sterilitas.*
2 *Remissio censui, uel affectus sit in casibus fortuitis.*
3 *Conductor à iure locationis cadit, si biẽnio nõ soluerit pẽsionẽ.*
4 *Conductor quo tempore teneatur soluere pensionem.*
5 *Locatori operarũ soluendũ est debitũ finito opere, & in nu. 6.*
7 *Mora facit rem, uel factum, uel interesse tantum æstimari officio iudicis, quantum fuit tempore moræ, uel cœpit esse posteà usque ad sententiam, perseuerante tamen mora.*

1 PRopter sterilitatem † sterilitas dicitur, si semen receptum non fit, ff. eo. ex conducto, §. si uis, & §. sed & si labes, & l. si vno, §. ubicũque. Io. & B. dicunt sterilitatem, qñ cõis uox est, q malum tẽpus fuit hoc anno propter fructus [uitio] insolito & fortuito. nam si solito uitio, & debilitate terræ hoc contingat, nulla fit remissio, ff eo. ex conducto, §. sed & si urendo,
2 & §. ult. & l. si vno, §. cum quidam. ¶†Fortuito] s. deuastatione inimicorum, & consimilibus: & melius põt dici, s. inũdatione fluminis insolita. idem etiam, si p terræmotum, uel incursum hostium fructus sit amissus: secus autem, si p lasciuiam exercitus trãsiens fructus corrupit, ff. eo ex ɔducto, §. j. & pen. uel si p incendium, ff. eo. q insulam. si quis aũt rectè inspexerit leges, dicet idem in exercitu lasciuiẽte. ¶Remissio] hæc uera sunt in locatoribus corporum, q nocet eis casus fortuitus: secus in locatoribus operarũ, uel rei, & operæ, & secus in his, q accipiunt spẽm ex innominato contractu, ut aliquid faciat: qa licet eos casus fortuitus impediat, nihilominus totam mercedem recipient, nisi culpa uel mora possit eis imputari: uel nisi tẽpore, quo nõ ei potuit operari, alij operatus sit, à quo mercedem habuit, ff. de uar. & extraor. co. l. j. §. pen. ff. de statu. li. cum hæres, §. antepe. C. de cõd. l. pen. ff. eo. sed adiicit, §. ult. & l. defuncto, ff. de asse. diem, ff. locati, q operas. [cum ubertate] C. eo. licet, & l. ex empto, ff. eo. ex ɔducto, §. si uis. & dicunt quidam ubertatem dici. qñ duplum habet eius, quod solitus est habere. Io. & B. ubertatẽ dicũt hoc anno fuisse, qñ tm̃ habuit facta cõi estimatione & præsentis anni, & pteriti, q neuter annus cõi uoce diceretur sterilis. [pcedentis] pximi. nam interpollati anni non pderit. & utilius est agere post secundum annum, q̃ ante: qa tunc duo anni ueniunt in cõpensationem, qui iam pterierũt.

[inuito] C.loca.ꝫdem. [tépore] ff.ut in poss. le.mi.l.iij.
3 §.ult. [per biénium] † no. conductorem cadere à iure
locationis, si biénio non soluerit pensionem, ff.locati,
quæro.§.inter loca. secus aût est in emphyteuta, q non
cadit biénio, sed triénio, C.de iure emph.l.ij.in fi. nisi
emphyteuta ecclesiæ, ꝯ quem sufficit biénium. 10.q.2.
hoc ius, §.qui rem. ¶ Soluisset] nullo casuũ prædicto-
rum interueniente potest colonus resistere dño, ff.uti
poss. si duo, §.iij.ff.de ui,& ui arm. colonus. In casibus
autem prædictis licet locatori propria auctoritate ex-
pellere conductorem modici téporis: quia non possi-
det, ff eo.cum in plures, § hæredum, ff.de acq.poss.qui
vniuersas, §.qđ per.C.eo.ꝑ emptore, ubi ꝯductor inter-
uerteret possessionem ff.de ui,& ui ar.colonus,& l.cum
fundum. colonus aût perpetuus, uel qui ad non modi-
cum têpus conduxit, cum possideat naturaliter, & ha-
beat ius in re, expelli non põt, ff.si ager uect.l.j.& ij.ff.
de superfi.l.j.§.j.C.de fun.pa. iubemus. idem uŕ in cõ-
modatore,& precario concedente. nam tales, cum pos-
sid: aut rem suam, uiolenter possunt auferre à colono,
& cõmodatariis & precario recipiente, nec prædictis cõ
petit interdictũ, vnde ui, cum non possideant;& si agât,
repelluntur exceptione, ꝙ non possunt intentare inter-
dictum: quia non possidebant, qñ fuit eis ablata res.
¶ † Non soluisset] conductor aût pensionem soluer in fi.
4 téporis, quo conduxit, nisi aliter sit conuẽtum: uel nisi
alia sit consuetudo terræ: quia semper in promissioni-
bus, quod minimum est, eligimus, ff.de reg.iur.in stipu-
lationibus. item quia semper, quod debetur, uel pro-
mittitur, uel in diem certum, uel in annum certum, uel
in certis nundinis, uel ante nundinas, uel ante annum,
semper trãsactis nundinis, uel anno, uel alio téporeSol
uẽdum est, siue sit legatum, siue libertas, siue qđ aliud,
ff.de uerb.obl.eum, qui Kalen.& l.eum, q cæterarum,
& l.q ante Kalẽdas, l. eum qui, §.qui ita, & l.qui in hoc
anno, insti.de inutil.stipu.§.si.idem est, & si aliquid de-
beatur post annos certos, ff.de condi.& demõ.qui in an-
nos. ibi.n.exponitur, in annos 10, i. post ann. 10, quia si
in annos 10 debent, i. singulis annis usque ad 10 annos,
semper in prin.cuiuslibet anni debét dare debitum; si-
cut qñ legatur, uel debetur alicui in annos singulos,
uel aliquid annuum, uel quolibet anno, uel annuatim,
siue debeat, quãdiu uixerit, siue quãdiu fuerit in scho-
lis, siue usque ad 5 ann. semper hoc debitum in princi-
pio anni solui debet, ff.qñ di.le.ce.nec semel, in prin.&
§ j. & C.qñ dies le.ce.l.j. quidã tñ intellexerunt aliud
esse in legatis: aliud in stipulationibus: sed non placet
quia l.præall.ff.de cond.& demon qui in annos, loqui-
5 tur expressè in legatis. ¶ † Idem uŕ, ꝙ si aliquis locauit
operas suas pro aliquo opere faciendo, uel exercendo
nouo: uel etiam si salarium ꝓmisit aduocato, uel me-
dico, uel ꝓcuratori, uel in aliis consimilibus causis, ꝙ
tm̃ finito opere soluendum est debitum, arg.C.de susti.
l.j. quidam tñ aliud dicunt in aduocato, arg C.de iud.
properandum, § illo procul, uer.honorariis, quæ l.nõ
multũ urget opponẽtem, ar. ꝑ eis, ff de uar.& extraor.
l.j.§.est quidẽ. sed certe non est ꝯ:qa ibi dicit, ꝙ in prin
cipio est conueniendum de salario: sed non dicit, ꝙ sit
soluendum. ad idem, C.de postul.quisquis, §.prætereã.
in aduocato autem fisci uidetur spãle, ꝙ in medio sol-
u-tur sibi salarium, C.de aduo.di.iu.ꝑ hanc, §.uincẽti.
6 ¶ † Et hæc sunt uera, nisi ꝓpter consuetudinem, uel aliã
iustam cãm aliter ꝑsumatur: qa si quis ꝓmisit, uel lega-
uit alicui mercedes magistrorum, uel pensiones domo-
rum, illo tépore soluere debet promissor, quo ille, cui
promittitur, soluere debet, ff.qñ di.leg.ce. nec semel,
§.j.hic habes, ꝙ in mora est, quicũque intra tépus statu
tum à lege non soluit cânonem, & pœnã incurrit, sicut
qui non soluit intra tempus statutum ab homine, ff.de
uerb.obl.si fundum, C.de contrah.stip.magnam.idẽ est
in electione, supra de concess.præben.& eccle.non uac.
nulla, qm̃ supra de elect.cum in cunctis. Item in mora
est debitor dandi, uel faciendi, si antequã soluat debi-
tum, etiam sine die litis contesta.ff.de uerb.obl. nemo,
in fi. Item est in mora, si non soluerit debitum etiã sine
die post denũciationem sibi congruo loco & tépore fa
ctam, ff.de uerb.obl. si ex legati, ff.de usuris, mora, dũ-
modò intelligat, uel intelligere debeat se debere, ff.si
cer.pet.qui à te, nisi remissa sit rei repetendæ instãtia,
7 ff.de usuris, sciendũ. ¶ † Mora] hic mora facit rem, uel
factum, uel interesse tñ ęstimari officio iudicis, quãtum
fuit tépore moræ, uel cœpit esse posteà usq; ad sñiam,
ꝑseuerante tñ mora, ff.de edẽ, nisi.§.j.ff.de triticaria, l.
pen.& de ac.emp.ratio.§.si per.ff.de reg.iur. si Kalend.
ff.de cõ.fur.iure, ff.de uerb.obl. quotiens in diem. hic
mora sm̃ legem inducit usuras in contractibus bonæ-
fidei, & in legatis. & fideicõmissis, ff.de usuris, mora. si
ff.de lega.ij. si quis seruo, & l.qui solidum, § j.& §. etiã.
legata enim, licet sint stricti iuris, tamen in hoc æqui-
parantur contractibus bonæfidei, C.in quibus cau. in
integrum restitu.non est. in minorum. secus est in con-
tractibus stricti iuris, C.de conditione indeb.l.j. etiam
lite non contestata, licet F. dixerit contra. ¶ Item hic
mora induxit fructuum petitionem per officium iudi-
cis in quolibet contractu, si petam, quod aliquãdo fuit
meum, uel eius, cuius iure nitor: alioqum exigitur lit.
contesta.in contractibus stricti iuris, ff.de usuris, uidea-
mus, respon.j. & §.j. & §.si autem, & §.ex causa, & §.si
possessione, & l.ij. item hæc mora quãdoq; punitur in
tertia parte debiti, ff.de inoffi.testa.& si quis suo. Item
facit indistinctè periculum pertinere ad reum, etiam si
res erat eodem modo peritura apud actorem. satis.n.
est, ꝙ potuit non perire, ff.de leg.j.cum res, §.j. nec est
contra.ff.depo.si plures, § fin. quia ibi non erat in mo-
ra, licet esset conuentus: quia habebat probabiľr cãm
resistendi, s. ꝓpter expensas; & hoc expressè ꝓbať aut.
de deposito, §.nemo, ubi dicit, q interdicit depositario,
ne rem restituat, tenetur de periculo. multofortius re-
netur depositarius, q perfidiam facit, si sine cã teneat.
¶ Vnde no.ꝙ si ille, qui conuenitur reali actione, ab ini
tio fuit bonæfidei possessor, sed postea cœpit esse malæ-
fidei, uel in mora, tunc distinguitur, an res esset eodem
modò peritura apud actorem, uel non; sicut distinguiť,
ff.de rei uind. item siue.§.fin.in quartam in præceden-
tibus, q̃ ex sequentibus patet, ꝙ loquitur in bonæfidei
possessore ab initio. & simile habes in eo.ti. si in aliena.
Et adiicies primæ regulæ, ꝙ quicunque iustã causam
litigandi habet, non tenetur de periculo, ff.de rei uind.
utique, dũmodò ab initio bona fide ꝯxerit, uel res ad
eum peruenerit. mala autẽ fide contrahens semper de
periculo tenetur. ff.de rei uind. lul.rñ.j.& §.j. Itẽ illud
no.ꝙ licet in peti.hære.reputetur in mora, & ma.fi.pos.
quo ad fructus, qualitercũq; sciuerit ad alium pertine-
re, ff.de pe.hære. item ueniunt, §.petitam, & §.à quo, &
l.sed si, & seq. & §. & si ante. sed non sic in rei uin. qa il
le, q bona fide ab initio ꝯxit, non dŕ esse in mora, & ma
læfidei pos. quo ad fructus, nisi post.li.nõ.C.de rei uin.
certũ. imò & post li.ꝯt.remanet bonæfidei quo ad usu-
capionem triẽnij cõplendam, & quo ad hoc, ꝙ fructus
facit suos, licet illos cogatur restituere, sicut & rem
usucapram

usucapient post lit.con.ff. de rei uin.si post ac.ff. p eu. p. l. 2 in fi ff.de usuris,qui fit.§.fi.item quantum ad facilitatem etiam post lit.contest.remanet bonæfidei poss.ff. de peti.hære.illud quantum autem ad præscriptionem 2.uel plurium annorum non dicitur possidere:quia interrupta est per lit.conte.C.de rei uin.in cā. Alijs uidetur,& forte melius,q quantumcunque fuerit bonæfidei ab initio,q ex quo fuit malæfidei post.etiam ante li.contest.tenetur de fructibus,nec usucapit,& de facto tenetur, maxime ſm canones, supra de præscript.quoniam hanc moram,& prædictas eius pœnas incurrit ecclesia, fiscus,& etiam minor.xxv.annis, dummodo sit maior. xiiij. impubes enim nullam moram facere potest.ff. de uerb.oblig.si pupillus.Item prædictæ personæ licet incurrant hanc moram, tamen sæpe restituuntur in integrum.ff.de in inte.rest.coram.¶Item licet diximus,q debitor pdictis modis ɔhit moram,& penam:tñ & alio mō ɔhit; quia sine ulla diei appositione appellatur uel litis conte. uel interpellatione contrahit moram. ff. de uer.ob.continuus,& l.stipulationes.§. fi.item quodam speciali iure maior obligatus minori,uel ecclesiæ, uel fisco ɔhit moram, & penam.C. in quibus causis non est ne.in inte.rest.in minorum.ff.de usuris,cū qdā.§.fiscus. item qdā speciales casus sunt, ubi extraordinarie ɔhit mora,& pœna.ff.de fideicom.li.cum uero.§.apparet.C. de iure do.§.pe.ff.de ui,& ui ar.l.j.§.rectissime,& l. pe. ff.quod me.ca.si cum §.q si homo.

SVMMARIVM.

1 *An possit dominus propria auctori. expellere emphyteotam.*
2 *Emphyteosis semper durat, quousque auctoritate iudicis rescindatur.*

P Otuit [emere] C.de iure emph.l.ult. [uendere] donare aūt pōt, dño non requisito.C.de fundo pat.l.j.inst.locati.§.io.& forte pignori obligari.ff.de pig.lex.ff.de pig.ac.tutor.§.ul [Prohibent]pa
1 cto q interuenit inter emphyteotam,& dñm. ¶†Nisi celeri] usq; ad lit.contest.ff.rem ra.habe.amplius melius uř, quousque expellatur ſm eos, qui dicunt licere dño expellere emphyteotam propria auctoritate,& in casibus,in qbus licet ſm nos,uel ſm illos,qui dicunt q tñ auctoritate iudicis faciendum est,quousque & anteq ad iudiciū uocetur:uel antequā aliquod damnum dñs consequatur ex eo, q emphyteota non soluit.ff.si quis cau. & post. & hoc probat litera sequens,non obstante,q ei ut canonem solueret,non extitit nunciatum. quia si ex quo uocatus est,ante li.conte.liceret sibi consulere, frustra hoc dixisset, cum plus sit eum in iudicium uocare,
2 quā extraiudicium admonere.¶†Sed quæres nonne hoc ipso, q non soluit intra tempus statutum uidetur rescissa emphyteosis.Rñdemus nō, quousque patitur[a] conductorem tenere rem locaram,unde & si postea accipit pensionem,refirmatur tacite cōtractus.uel dic,q semper durat emphyteosis quousque auctoritate iudicis rescindatur. ¶Item quærimus,si post tempus, quærat pensionem,& emphyteota denegget;an ulterius possit sibi celeri satisfactione prouidere? Respondemus,non. nā cum antiquo iure & communi iure non liceret ultra tempus præfixum soluere.imò res emphyteutica sibi auferebat licet hodie

a ¶*Patitur. Et sic in potestate domini relinquitur rescindere uel non rescindere, emphyteosim ob canonicum non solutum. ad de Pet.de Anc.in consi.cxlij.col.2.in prin. incip. super prædicto dubio.*

de gratia aliqua sit facta additio iuris cōi scilicet q possit puidere ce[l]eri satisfactione, restringendū est.nam qui exactus debitū nō soluit,non pōtdici, q sibi celeriter b prouideat. Illum ergo[b] putamus sibi celeriter prouidere, q exactus est uel in iudicio,uel extraiudiciū statim,& sine ullo termino soluit & multofortius sibi prouidet celeriter,si antequam eximitur in iudicio,uel extra soluat. alij exponunt, celeri satisfactione,i. q cito potuit.ff.ad tertul.l.ij.§.cōfestim, alij dicunt post biennium dādum modicum tempus, & interpretantur, modicum respectu biennij.ff. de uer. sig.hæc adiectio. Expelli. c auctoritate locatoris, [c] uel ei tins auctoritate iudicis.C.de iure emphy.l.ij. Interpellet.C.de iure emphy.l.ij.

b ¶*Illum ergo. Ad hoc dictum uide Petr. de Anc.in consi. ccccxx. incip. quidam fer Antonius,col.3.uer. nemo ad tertium.*

c ¶*Auctoritate locatoris. Adde quòd hanc opi. tenet Fran. Aret.in cō si.21.& in l.cla. possidere.ff.de acq. poss. & uide latissime per Mo.in l.2.col.19.cum duabus seq. hic alleg. & uide Pet.de Anch. in consi.cclxxiiij.in ci. ad declarationem.*

De rerum permutatione. Rubr.

S I principes. [Pragmatica] .i.confirmatione facta à principe cum causę cognitione.alias autem pragma dr causa pragmatica[d] sanctio d constō super cā aliqua promulgata [Promulgata] supple & reliquæ solennitates iuris in[ter]uenerint.

d ¶*Pragmatica. Quid dicatur pragm. sanctio, adde gl.in c.per nonn contemptam prima dist. & in l.nemmus nullam.C.de sac.san. ecc.gl.in c.dicite. 25. q.2.de in ca.omnes. 19.dist.& Ioan.de Imo.& Car.in cle.1. de ui.& ho.cle.*

V T cōmutationes.[successor.] & ēt ab ipso faciente cōmutationē,si sustineat in administratione.s.de reb.eccl.non ali. si quis p. & no.s de ele.nolti.

M Ancipia cōuenit de honesto si.aliter fiat,tenet.xij q.ij. ecclesiasticis [Ad humanos] .i.seculares [nō decet] de honesto, uel de facili,i.sine manifesta causa.

I Vstū [mācipio] .i. collatione [fugitiuos] .i.qui fuerunt fugitiui,sed mō desierunt.xij.q.ij.fugitiui: & sic non est ɔriū.C. ad l.Fal. de pla.in fuga.debet tñ denunciari emptori uitium serui, ne redhibitioni subiaceat. ff.de ɔh.emp.q sepe.§.si quis amico.[Est absurdum] de honesto, uel sine causa.

Q Væsitū [pbēdarū] q in diuersis eccl'ijs sunt; uel ēt in eadem eccl'ia, sed diuerso iure cēsentur qa uni pbendæ aliquod spāle onus incūbit,q nō incumbit alijs:uel si sunt in eadē eccl'ia diuersæ dignitates, uel diuersorū officiorum pbēdæ, forte quia aliqua deputatæ sunt cantoribus,aliæ alijs officijs.alias aūt bñ pōt unus canonicus unā pbēdā cū alio, pmutare, dūmō collatio pbendæ non pertineret ad inuestiturā alicuius.qa tunc vř,q eius debet requiri consensus.¶Simoniæ.j.c.proxi. 4.q.2.quā pio.bñ potest dicere,q ex quo nō possum secure in mea ecclesia morari, uel proficere ibi pp diuersitatem linguæ, uel alia iusta de cā, supplico, ut de mea pbenda,uel ecclesia alii prouideatis,& mihi prouideatis in alia credimus ēt,q possit ēt dicere,& tali melius competeret mea ecclesia,q mihi ar.supra de præb. inter cæteras:sed ipsis,qui commutare debent,hoc inter se pacisci & tractare non licet.

AD quæstiones [habet] ad mensam suā deputatā: a's nō licere.s.de re.ec.nō ali.c j.uel non solū ecclesia erat maioris ecclesiæ sed et possessiones.16.q.2.c.1.& not.s.de præben.de monachis. uel dic, ꝙ permutatio pōt fieri de ecclesiis non solum ad mensam pertinentibus, sed et de aliis, in quibus quātulūcūq; iuris habet. nō enim prohibetur permutationem fieri iurium spiritualium inter se, ut hic dicit [ecclesiis] & cum ecclesiis transibūt alia spiritualia, ut sunt decimæ, & mortuaria. ¶Misceantur] i. separatim fiat ꝯtus ecclesiarum à ꝯtu possessionum. uel hic uult dicere, ꝙ caueant permutantes, ne occasione spiritualium iurium, de quibus plus habet una ecclesia, q̄ alia, plus uel minus pecuniæ, uel alterius rei temporalis tribuant.

CVm olim [commutassent] & male.s.eod.quæsitum [inficiebatur] sed postea fuit probatum alio mō, ut statim sequitur [resignauit] mentitur, ut statim sequitur, & per alias probationes cōstitit [constaret] fortè per testes. confessio.n.contradicebat, ut statim dixit [errorem] s.permutationem.

CVm uniuersorum [præbenda] hoc.n.conueniebat inter eos, ꝙ.G.præbendam suam daret cuidam cōsanguineo ipsius L.& L.præbendam suam daret.G.[cōsanguineo] qui etiam illicitè permutationis conscius, & fautor erat [de iure] s.e.quæsitum [simplicitati] hic enim de benignitate loquitur: secus de iure. ¶Amoto] resignauerat.n.ex cā, quæ non fuerat secuta: tñ iustius uidetur, ꝙ L.qui fuerat deceptor, priuaret: sed & hoc iustū erat. licet.n.G esset puniendus ex eo, ꝙ simoniacè resignauerat, uel renunciauerat: renunciatio tñ non tenebat: qa simoniaco, sicut nec collatio beneficij simoniace facta tenet, ar.1.q.1.ordinationes, & quia ex causa renunciauit, quæ non fuit secuta.

EXhibita [ipse] capellanus.

De feudis. Rubr.

INsinuatione [Gageria] uilla, uel possessiones [ecclesiæ] i.cꝑatus [recepisse] in cā pignoris [computandos] & est hoc forte in odium feudorum, sicut.j.de usu.c.1.nam cū non liceat res ecclesiæ alienari, sine necessitate.12.q.2.necessitatem, & c.fine ex. & feuda de gratia concedantur, & ꝯ ius facilis esteorum reuocatio, ar.s. de his, quæ fi.à præla.sine cōsen.ca.cum apostolica. uel hic uocat feudatarios rusticos, qui teneant aliquas possessiones, quarum ratione debent aliqua seruitia exhibere, & non excedant multum fructus ualorem seruitij. alioquin esset ꝯ mandatum Dei: mutuum dantes, &c. uel dic hanc decr.& consimiles loqui in eo casu, qñ illicitè tenent, s.qa in feudo datæ fuerunt in casu illicito; sicut si decimæ in feudo darent, quæ tamen sine scandalo recuperari non possunt; & hoc innuitur.j.de usuris.cap.1.

EX parte [de nouo] Hoc.n.iuramentum intelligitur ut rem feudatariam constituat [alienare] & propter hoc debeat amittere feudum [recuperare] de facto: quia de iure ipso facto cadit à feudo, uel à iure feu di [Concedas] in nullo.n.casuum prædictorum erant possessiones de mensa. unde iuro non astringebatur, qd tantum loquitur de possessionibus ad mensam pertinentibus, argum.supra de rebus eccle.non alien. ut super possess. ubi not.

De pignorib.& aliis cautionib. Rub.

NVllus presbyter [librum] hic prohibet obligari ꝑ honestatē: qa a's cōsecratus nō est. calix aūt certā cepit cōsecrationē; & ad minus, cū ibi confectū fit corpus & sanguis dnj Iesu Christi, non debet à profanis tangi: uestis et benedictionem recipit, ar.12.q.2.aurum. ¶Necessitate] no.necessitate imminente uasa & alia sacra obligari pignori, arg.j.e.c.2.ſm legem, contrarium.C.de sacrosc.eccl. sancimus.ff.quæ res pig.obl.l.cam.ff.de pig. sed & quod.§.qui emp.arg.

LAtor [liber] contra.s.de iureiuran.ex rescripto. solu.ibi.

EX præsentium [pro sua] i.ꝓpria, nō ecclesiæ. creditor tñ hæc nesciebat: sed pro utilitate ecclesiæ accipi credebat, & sic et ꝯtus noie ecclesiæ celebratur. a's enim res ecclesiæ obligatæ non essent, nec cogeret aliquis pro earum liberatione soluere precium.C.si res al.pi.d.l.curator.C.quæ res pig.ob.pos.qui filius. & ecclesia libere petere pōt.10.q.2.hoc ius, in uer.qui uerò res.s.de reb.eccl. non alie.si quis: uel hic de facto recuperare non poterat, nisi precium reddi faceret: si.s.de rebus ecc.non alie.ad audientiam. Vel dic ꝯtum factū noie ecclesiæ, & seruata fuit forma: sed nō constat fuisse conuersum in utilitatem ipsius ecclesiæ; & qa non cogebat ecclesia, non cogitur sacerdos.10.q.2.hoc ius. & not.hic, ꝙ non solum habet ecclesia rei uindicationem contra deceptionem, sed etiam actionem neg gest contra sacerdotem, qui male ministrauit.ff.de neg.ge.l.ij. §.ult.12.q.2.si qua de rebus, & c.si quis quælibet, & non solū habet actionem ꝯ sacerdotem administratorē, sed et ꝯ hæredes. qd tñ intelligimus, qñ dolo & lata culpa aliquid gessit sacerdos: uel si qd ad eum peruenit, uel hæredes suos: alias.n.hæredes non tenentur nec de leui culpa.ff.de here.tu non ostendimus.C.de hære.fu.l.j.& ult. [& ea] pignora [ipsius] sacerdotis.

ILlo nos [causam] Agebant.n.H.& B.ꝯ C.pig.actione [prædicta G. [primo.n.hæc G.proposuit, dū uiuebat & postea ea mortua hoc ipsum ꝓposuerunt hædes eius [propositum] tanquam exceptio peremptoria post lit. cont. [pignus] qa si pignus est, pacto non pōt facere, ꝙ dñium transeat in uenditorem, uel ꝙ non possit redimere.C.de pac.pi.l.ult. [Et duobus] no.ex pluribus ꝓsumptionibus iudicari.s.de emp.ad nostram [numerari] si.n uenditor esset, emptor fructus faceret suos [emptorem] s.ꝙ simulate egerit ꝯtum sub spē uenditionis, cum in ueritate ageretur, ut esset pignus; & plus ualet, qd agitur, qd simulate concipitur.C.plus ualere, qd agitur q̄ quod si. & per totum; & ita fiat condemnatio in pignoritia ac.in qua actum est.

EX literis [distractio] Iustū est, dūmō primo extractū esset debitū uxoris, & oium aliorū habētiū hypothecas tacitas uel expressas [dicit] i.petit in libello suo. ¶Cū mulieribus] mulier in repetitione dotis ꝑfert oibus habentibus ꝑsonales actiones, uel tacitas hypothecas.C.q po.in pi.ha.assiduis. habentibus aūt expressas non præfertur, ar.eius, qd dr in fisco q fiſe priuilegium habet.C.de priui.fi.quāuis.ff.qui po.in pig.l.ult. hoc aūt priuilegium non habet mulier in rebus parafernalibus.C de pac.conuen.l.ult.nec in donationibus ꝓ nuptias.C.qui po.in pig.ha.l.ult.in his enim bene habet tacitas hypothecas: sed præfertur tantum posterioribus creditoribus & habentibus hypothecas, sed non prioribus.

Cum

CVm contra [quæstionem] petendo restitutionem pignoris, & intentando pignoraticiam actionem: hoc tamen non uidetur, cum pignoraticia actio sit personalis, & non detur in rem. [annullassent] repete, quod diximus supra de iureiur. ad nostram.

SVMMARIVM.

1 *Debitor non debet expectare, ut creditor petat, sed ire debet ad locum, ubi creditor habitat, ibique se offerre.*

Significante [cōmissoriæ] C. de pa. pig. l. j. & ij. quia non obstante pacto tali, si res pignorata propria fit creditoris, nel quod ulterius nō reddatur pignus debitori, poterit agere pignoraticia ac. ad recuperandum pignus: sed tum bene obstaret sibi, si in culpa fuisset. [nūcium] no. maliciam procuratoris non obesse dño, dūmodò in culpa eligēdi non fuerit, ff. cōmodati argentum, C. qui pe. tut. uel cu.
1 à matribus. ¶ † Remiserit.] quicunque. n. aliquid alicui debet, non debet expectare, quod is, cui debetur, istud petat: sed debitor debet ire ad locum, ubi creditor habet domicilium, & ibi sibi offerre; & si non est ibi, corā iudice loci hoc protestetur, arg. hic, C. de usur. si creditricis, C. de sol. ob. & idem est dicendum, qñ aliquis promiserit alicui facere cessionem ac. uel renūciationem, ar. ī de offi. ordi. pasto. §. fi. ¶ Captione] nam licet per missionem nūcij excusetur, quod non incurrerit periuriū: quia credebat solutam esse pecuniam creditori, non tñ excusaretur, si citò non solueret postq̃ sciuit pecuniam non solutam: quia adhuc durat debitum, & uinculum iuramenti: quia licet ex pacto non teneretur, quin posset recuperare pignus; ex iuramento tñ sic obligatus est, ut ulterius petere non posset, nisi prædictis excusationibus defenderetur [cogatis] hoc est de iure sine aliqua dispensatione.

CVm constet mulierem. Ista I. habuerat filium, & filiam nomine M. de primo matrimonio, quæ ad secunda uota cōuolauit. mortuo aūt filio successit ista cum sorore defuncti in uiriles portiones: sed in omnibus, quæ ad filium nomine defuncti peruenerūt à patre, nō habebat I. mulieri nisi usumfructum in donatione propter nuptias, aut. de nup. §. hnic nos, §. qm mulieri sed M. habebit proprietatem tanq̃ hæres proximior ab intestato; & ideò ipsi caueri debet, ut sequitur. potest etiā poni casus, qñ usufructus erat relictus I. mulieri, & proprietas. Item pōt poni, qñ in iudicio cōmuni diui. uel fami. erc. uni erat adiudicatus usufructus, & alij proprietas. sed primò dictum magis placet [mulierem] sororem defuncti filij [salua] ff. de usufr. l. j. [pecuniā] ff. de reb. quæ usu. con. per totum, insti. de usufr. § j. & ij.

De fideiussoribus. Rubr.

CLericus [inseruiens] hoc uerbum frequentiam & assiduitatem notat. uel dic, quod nec semel fideiubere debet, nisi in necessitate: si tñ fideiubeat, tenet infra c. proxi. 11. q. 1. te quidem: sed peccat, & punitur, si frequentet, ut hic.

PEruenit [transcripta] quæ tñ ad probationem non sufficiunt, ut supra de fide instr. c. j. & hoc satis colligitur ex eo, quod sequitur, si ex cōfessione, &c. nisi. n. trāscripta facta essent cum ea solēnitate, quæ est notata, ī de testi. Albericus, non faciunt fidem. ¶ Reditib.] C. quæ res pig. obl po. l. spē, & ult. contra. sol. nō possunt obligari speciali conuentione: sed à iudice pro debito ecanonici, & ex eā iudicati possunt obligari, & addici, C. de excep. rei iud. stipendia, C. de pri. mi. l. j. ff. de rebus eo. q. sub tu. uel cu. mag. §. non passim. & ex eadem cā possunt interdici stipendia, ff. de re. iu. commodis prædiorum. ¶ Suspendatis] nam licet ad hoc non agat: si tñ ipsis defendentibus cōuicti fuerint de aliquo crimine, tam ordinarius, quàm delegatus eos punire
2 poterit, maxime[a] cum sit notoriū in iure, & infamia inde orta sufficiat ad suspensionem eius. 2. q. 5. presbyter si: secus ait esset, si non esset in iudicio, & tunc probaret aliquod crimen contra eum, ī de ord. cog. cum dilectus.

a ¶ Maxime. Hæc dicta tuae. intellige & declara, ut per Domi. de S. Gemin. in c. in primis, col. vj. in prin. 2. q. 1.

COnstitutus [absoluat] hoc habet locū in quatuor casibus. Primus est, si reus dilapidat bona sua. Secundus, si fideiussor condēnatus est creditori. Tertius, si ex pacto hoc conuenit à principio, ff. mādati, si pro ea. Quartus, si diu stetit in obligatione, ff. manda. Lucius Titius, arg. ff mand. si mādato, §. quotiens, ff. cōmo. si ut certo, infra c. ult. [ille] cācellarius. ¶ Satisdatione] hęc cautio non est necessaria, cum sufficiat sola citatio: & si non se præsentauerit, procedi possit ad testium receptionē, supra de testi. c. j. hic aūt ideo petita fuit cautio: quia præsumebat Papa, quod cancellarius maliciosè uellet fatigare aduersarium in mittendo Bononiam pro testibus recipiēdis: ut autem cesset ab hoc grauamine, vult, quod etiam ipse suum nūcium mittere compellatur [significent] ī de testi. causam, ī de proba. licet. No. eū, qui refert negotium, non solum debere referre, quāta sit fides adhibenda testibus, sed etiam instrumentis.

SVMMARIVM.

1 *Debet is, qui mutuum, uel quēcunque alium contractum cum procuratore init, diligenter mandati tenorem aīaduertere.*
2 *Procurator habens generalem administrationem omnium bonorum domini, an possit obligare dominum.*
3 *An sit facienda uis, si dominus dicat, preficio talem, uel instituo tali negociationi; an dicat, facio procuratorem meū talem in tali negociatione.*
4 *Quot modis res aliqua in ecclesiæ utilitatem conuerti dicatur.*

QVod quibusdam religiosis locis [ad vniuersos] religiosos [cōi] † Si ultra id, qđ capitulum si-
1 bi mutuandum mandauit qñ aliquis ōbit mutuum, uel quēcūque alium ɔ̄ctum init cum procuratore, debet diligenter inspicere tenorem mādati, ff. mād. diligenter, ī de priui. porrò: quia si illud excessit, nō tenetur dñs, nisi inquātum probaret uersum in utilitatē dñi, ut hic, nisi illud, qđ facit ultra mādatum, ex necessitate ɔ̄secutiuum sit mandato, ut est cautio de euict. & similia, ad q bene procurator obligat dñm, ut ff. de act. emp. l. Iulius, § si procurator, ff. de procu. qui pprio, & l. procurator. sed semper caueat iste procurator, qui adhuc mandatum nō habet, ne pecuniam mutuā accipiat: qa in ea nunquā dñm obligat, C. qđ cum eo. l. fi. nec obligare pōt pignus, ff qđ iussu. l. antepen. ¶ Si aūt aliquis platus constituat aliquem procuratorem ad procurandam aliquā villam, uel aliquā pbendam, si dat sibi liberam administrationem in ea, uī mihi quod pōt agere noīe eius pro utilitatibus villæ, uel præbendæ, & pōt locare, & pmutare res illius villæ, uel pbendæ, & potest ei solui debitum,

quod ei debet, & pacisci, ff. de pac. rescriptum, §. fi. & tribus l. seq. ff. de ꝓcu. procurator, cui. & l. seq. & C quod cum eo, si liberam, ff. de rei uin. si qs bac. §. fi. & hac ratione uř quibusdam, ꝙ etiã posit mutuum contrahere; sic tñ, ꝙ nõ obliget personam dñi, sed res tantum[a] villæ, uel præbendæ, quas administrandas recepit.

a ¶ *Sed res tãtum. Adde, quòd idem tenet Pe. de Anc. ĩ cõs. 313. incip. Pro clario deci sio col. ij. circa finẽ.*

2 ¶ † Si aũt haberet generalem administrationẽ oĩum bonorum domini, tũc forte posset obligare dominum, ar. ꝑdictarum, ff de ꝓcur. generali, & de pac. rescriptum, & trium l. seq. & hoc ex eo maximè probaẽ: q a talis procurator põt facere institore habito obligabiẽ & ꝓcurator generalis, qui instituit, & dñs, ff. de insti. cuicũque. § fin. & l. seq. ex quo sequitur, ꝙ multo fortius ipse procurator generalis dñm obligabit etiam mutuam pecuniam accipiendo. ciuitas tñ, uel ecclesia nunquã in mutuo obligaẽ, nisi uersum sit in utilitatem ciuitatis, uel ecclesiæ, ff. si cer. pet. ciuitas: secus tñ est in priuato, ut no. in summa. C. si cer. pet. §. ubi aũt accipit mu. si aũt non habeat liberã administrationem, nec spãle mãdatum ad ꝑdicta, non põt ea facere, ff. de ꝓ u. mãdato generali ignorãtis, & l. ꝓcurator tutorum, ff. de offi. ꝓcurator. Cęsa. l. j. §. j. C. de ꝓcuratorib. ꝓcuratore, ff. de peculio, qđ peculij. uř tñ, ꝙ huic etiam non libero solui debent pensiones, & alij reditus villæ & ꝑbendæ, & ꝙ ipsos possit alienare, ar. ff. de ꝓcu. ꝓcurator tu. ar. C. de admi. tu. lex quæ. hęc aũt habent locum in ꝓcuratoribus ad aliqua ꝓcuranda, & & non habent locum in institoribus, uel ꝓcuratoribus negociationum. in eis enim uř, ꝙ si quis alicui mãdasset ꝙ pãnos cã negociationis ei emeret, ꝙ licitè põt accipere pecuniam ꝓ his perficiendis, & dñm obligat institoria, ff. ad Maced. sed si filius, § interdum, ff. de instit. cuicũque, in prin. & §. non tñ omnes, & in omnib. § eiusdem l. nec est uis, utrũ de multis rebus mãdauerit dñs, ut tunc habeat locum directa insti. ff. de insti. cuicũque. §. j. nam ibi in plurali tñ loquitur, s. agris colẽdis, mercaturis faciendis. Si aũt de vna re tantum mãdet; & tũc datur utilis insti. ff. de instit. in eum. j. tñ. & § j. & C. de

3 exer. l. iij. & l. si mutuam, C. si cer. pet. l. eum qui. ¶ † Itẽ non uř esse uis, ntrum dicat dñs, Pręficio talem, uel instituo tali negociationi; an dicat, facio talem procuratorem meum in tali negociatione. nam ex contractu talis procuratoris, qui est ad negociationes, uendit certũ quid. si. n. est procurator ad pecunias recipiendas, datur utilis insti. contra dñm, ff. de insti. in eum. sed cõtra. ff. de insti. cuicũque. §. sed cum & fullo. Sol. ibi loquitur de procuratore, qui nullam hebet potestatem negociãdi in rebus dñi: sed tantum discipulos regere debebat, & necessaria eis ministrare. ex cõtractu enim cum tali habito non quæritur insti. quæ nõ quæritur, nisi qñ aliquis sit institor, uel procurator ad negociandum ꝓ utilitate, & ꝗlu dñi; & non loquitur de procuratore, qui instituitur ad colligendos reditus, & faciendũ coli terram. hic. n. nulla est negociatio quęstuaria; & ideò nõ datur insti. ff. de insti. sicut uillicus. posset tñ aliqñ dari ne. ge. Item licet dixerim, ꝙ aliqñ põt ꝯtrahere mutuum institor, tñ diligenter caueat sibi ille, qui mutuat quam autem cautelam debet habere, collige ff. de exer. l. j. §. non aũt ex cõi causa, & l. fi. in cautela enim hmõi æquiparo exercitoriam, & instit. licet aliqui aliter dicant. ¶ Ex his autem legibus sic distinguitur: quia si ꝑpositus alicui rei ut institor, uel exercitor ꝯhat in rem, quæ ei noiatim est ꝑmissa, semper ꝑpositores tenentur inst. uel exer. nec attenditur, an sit ꝯuersum in rem, uel non: si aũt ꝯhat in rem, q̃ tacitè est sibi cõmissa, si id, qđ accipit, uel in quo ꝯhit, uertitur in rem dñi, idem est. sed si non uertitur in rem dñi, tunc locum habet. l. fi. ff. de exer. ubi dř creditorem scire debere se ꝯhere in eam causam, q̃ tacitè est ei permissa, & ꝙ non credat plus, q̃ est ei necessarium, & q̃ res ibi possit cõparari. nec sufficit sola assertio præpositi dicentis, ꝙ in causam necessariã accipit: imò eo sciente debet subesse cã. Quid aũt sibi tacitè committatur, in summa de

b exer. no. Dicitur aũt institor[b] ab insto: quia præstat, uel ꝑficitur negociationi, uel negocio etiam singulari, ff. de inst. l. ij. & l. cuicũque, in prin. ubi habes, ꝙ institor diciẽ etiam, q ædificio ꝑponitur, & insulanus hic hoc noie continetur. & de institore uř, ꝙ si pro ædificio accipit mutuum, ꝙ bene obligat dñm, ff. de insti. certum, §. non tñ omne. sed si tñ esset institutus ꝓcurator, nõ institor ad ædificium, tunc non uř, ꝙ possit accipere mutuum ꝓ ædificio: sed de sua pecunia, uel dñi facere debet, C. quod cũ eo. l. fi. sed ꝯ. ff. de insti. mẽsi, C. de exer. fimu. ¶ So. illæ l. loquunẽ, ꝙ ꝓcurator obligat dñm de mutuo, qñ ei spãlr mãdatũ est, ꝙ mutuet; & hoc ipsum dicit. l. ꝑal. C. qđ cũ eo. l. fi. ĩ prin. sed si nõ esset mãdatũ sibi spãlr, tũc nõ posset dñm institor obligare, nisi esset ꝓcurator & institor. ff. de inst. cuicũque, §. sed si fullo. §. qđ cũ eo l. fi. hęc materia licet sit legalis, tñ multum necessaria est clericis, q suis negociis multos ꝑponũt. ex dolo aũt extra offiñ suũ cõmisso nõ teneẽ dñs: sed in officio sibi cõmisso si delinquat ĩ ꝯtu, teneẽ dñs, ff. de tri. sed si seruus. duabus ll. seq. nisi q̃ citò sciuit, purgauit, C. de ero. mian. l. fi. C. de hær. q. cũque. ꝯ ut lit. nõ ꝯt. accedẽs. sicut ex dolo defuncti teneẽ hřs, si in ꝯtu admiserit, ff. de po. si hoiem, §. daẽ. ¶ In utilitatẽ] sed ꝯ. q a ĩ summã cõi ꝓuidẽtia ꝯstitutus, siue supra mutuatus fuerit, nõ teneẽ eccĩa, nisi ꝯuersa sit ĩ ipsius utilitatẽ. 10. q. 2. hoc ius, §. is cũ. & insup quãtũcũq; recepit, si

b ¶ *Institor. Quis dicatur institor, vide etiam per Abb. in suo cõsi. 16. col. j. in primo uol. & adde, q. si institor alicuius scri psit alteri mercatori, qua'iter apud mensam domini sui habebat mille, an officio institoris finito ipso institori uel dominus sit cõueniendus, vide Soci. in cõsi. 154. colũ ij. uer. octauus casus, & de materia uide etiã per Alex. in consil. 44. per totum in secundo libro.*

4 ꝯuersa est in utilitatẽ ecclæ, semp teneẽ, ut hic. ¶ † Sol. duobus modis dř ꝯuerti in utilitatẽ ecclæ. Prio id tñ, qđ ꝯuertit in rẽ ecclæ est in posterũ duraturũ; puta emptionẽ alicuius rei, ædificiũ, & ꝯsĩia; & sic accipiẽ hic, & ff. de impẽ. in re. do. fa. l. j. & iij. & quasi ꝓ totũ dř alio mõ ꝯuerti in utilitatẽ ecclæ etiã id, qđ nõ ace pit ad ꝑpetuã utilitatẽ. sed tpalẽ; puta ꝓ colẽdis agris, & do mibus nõ necessariis, alias tñ utilibus faciendis & magnificẽ, & utiliter: sed in ecclesia nõ sufficit ad tãtas expensas facere. & ideò hoc inspecto non est uere hic utilitas. & idem in alimentis monachorum, quos uoluit parce uiuere: sed ipse multa expendit, q utilia fuerunt: sed tñ nimis grauabatur, & ipsi paucioribus poterãt esse contenti, licet cum difficultate; & sic accipitur, ff. de rei uin. si fundo, & ff. de pet. hær. si a dño, §. ult. & l seq. qñ ergo sit hæc ꝓuisio, ꝙ accipiat usq; ad certã summam, poterit obligare & accipere etiam ꝓ tẽporalib. & non ꝑpetuis utilitatib. sed ultra non ꝓ tẽporalibus, sed ꝓ ꝑpetuis semp tenebiẽ. ¶ Itẽ si usq; ad summã ꝑtaxat- mutuũ accepetit, & ꝯuersum fit in utilitatẽ ecclesiæ, etiã si post perierit, tñ teneẽ ecclesia: si aũt ultra summã ꝑtaxatã accepit, licet ꝯuertaẽ ĩ utilitatẽ ecclæ:

nisi perduret, non tenetur, sic. ff. de transa. cum hi. §. si qs de ali. sed hoc non placet aliquibus: quia in casu proximo æque competit actio, sicut si duraret uersum. ff. de neg. gest. siue. ¶ Sed alij dicunt, q quantūcūq; sit uersum usq; ad prætaxatam summam, competit actio neg. gest. si contemplatione ecclesiæ mutauit: sed ultra summam nō habet actionē, nisi duret uersum. C. de neg. gest l. ult. qa uidetur prohibere ultra ptaxatā summā. sed hoc nō uidetur pati hæc litera, cum ét uelit, q si ultra summā sit mutuatū, & sit uersum in utilitatem ecclesiæ, q ad illud teneatur ecclesia. probat ét hoc ipsum ea rōne, qa ex quo pecunia mea conuersa est in utilitatē ecclesiæ, & si als ius nō sit, tn̄ æquū est pecuniā mihi restitui. ff. si cer. pe. si me. sed certè hæc uera sunt, ubi durat uersum: uel ubi non durat,[a] dūmō certa summa non esset ptaxata: sed ubi certa summa est prætaxata, ut ultra summā ptaxatā phibere; & iō tunc nō habet locū actio neg. ge. C. de neg. gest. l. si. posset tn̄ dici eū uideri donasse. sed hāc præsumptionē donationis aufert: qa expressè dicit se uelle recuperare pecuniā suā usq; ad summam aūt prætaxatam certum est, q tenetur monasterium certi condictione, ar. ff. si cer. pe. ciuitas. Item pōt dici, q sicut seruus ɔ̄hendo mutuum obligat dominum ex mutuo, sic & monachus, & etiam forte clericus.

a *¶ Vel ubi non durat. Adde, quòd hoc dictum Inno. refert & sequitur Car. in consi. 71. incip. Seriatim super sing. col. 4. uer. quartum principale.*

E Vm, pro quo [si diu] ff. ma. Lucius [dissipare] C. mand. si pro ea.

De solutionibus. Rubr.

AD hæc [prædecessoris] 12. q. 5. quia. l. [hæres] 16. q. 6. illud [necessitate] si uersa sint in utilitatem ecclesiæ.

SI quorū [obligari] alienis debitis. nā p suis debitis liceret dare literas, & sigilla [suspensum] hanc absolutionem non seruat sibi Papa, & ideo cuilibet epō licet, ar. j. de sen. exc. nuper.

ODoardus [relaxetis] uidetur, q locum habet, siue ex ɔ̄tu, siue ex maleficio conueniatur ægenus ad interesse alicui reddendum tm̄. si uerò nō agitur ad interesse tantum, sed ad pœnam & interesse, ut est in furto, tunc si placet actori pœna bene poterit commutari in pœnam corporalem, ar. 12. q. 2. fraternitas: sed pro puro interesse non subiicit pnæ sed reseruabit res habēda tpe psperioris fortune ¶ Si aūt cōueniat qs actione iniuriarū, q̄ est tn̄ ad uindictā: uel ét si als ɔueniat criate, ubi debet qs ɔdēnari pecuniariter, fiet ɔmutatio pęnæ ét inuitis actoribus. ff. de pœnis. l. j. j. de sen. exc. & famæ. ¶ Alij tn̄ dicūt, q hæc ɔmutatio locū habet tm̄, ubi pęnę applicant fisco; qd ei sp nisi in casib. exceptis. sed ubi applicant certis personis, nō fit commutatio eis inuitis.

I S qui [indebitam] ff. de proba. cum de indebito, &c.

De donationibus. Rubr.

PRVDENTES.

FRaternitatem [deteriorem] hāc regulā intelligo, cū agit de dāno uitando, nō de lucro captando. C. de acq. poss. l. ult. tamē in modicum potest facere deteriorem, ut in cap. proxi. & 12. q. 2. terrulas. & in hoc differt à procuratore, q ét ali quantulum procurator donare non pōt. ff. de procurato. procura. & per totum. in omittendo aūt facit conditionē deteriorem etiam in multo. 16. q. 3. placuit. s. de resc ri. c. 1. [legitime reuocare] dic, ut no. s. de elec. nosti.

CAeterum [quantitas] quia & si consuetudo esset, nō tn̄ teneret in magna quātitate, cū esset onerosa ecclesiis. s. de cōsue. c. 1. ¶ Ratum] & si tot faceret, quæ læsionem inducerēt ecclesiæ reuocarent ultimæ tm̄, per quas læditt ecclesia. j. e. apricæ. 12. q. 2. si quos. C. de do. si qs. ar. tn̄ q totū reuocaret. ff. de iure pa. si libertus.

COnsultationibus [fiant] puta qa eis dantur in bnfi ciū [priuatis] i. clericis [momenti] ét postq̄ uacauer nt [fiant] etiam uiuentibus personis earum; puta quia ei deberentur in perpetuum [autoritate] & cum aliis solennitatibus. Inn.

PEr tuas [modios] non designando in aliquo certo loco hos quatuor modios, sed simpliciter de quatuor modiis inuestiuit. per quam inuestituram nec minores, nec deteriores quatuor modios, sed mediocres dari cogi debebat, successor autem duos modios tantū assignauit, & de eis ipsos inuestiuit, cum crederēt quatuor esse, nec erat certus terminus assignatus mensurationi, & q j. eundem renunciaret de quantitate. nā tunc secus esset. ff. de contrah. emp. si qui fundum [quatuor] idest ac si quatuor essent modij.

CVm dilec. [in forestam] pp uenationes [ac à snīa] egerat n. monasterium interdictum uti pos. ɔ̄ Alanum, ut ab ipsorum molestatione desisteret. super qua petitione cum esset lis cont. & testes producti, ac plenè de causa liqueret, mandat dn̄s Papa snīam fieri sic. ¶ Donationem] duplicis generis donationes & diuersarū rerum continebant in instro. prima donatio erat pura. secunda cum pensione & determinatione tali, s. q possit illam donationem commutare, uel reuocare. & ad hanc ultimam donationem refertur clausula de foresta, quæ forte erat, q liceret ei uenari in rebus donatis, uel in forestam dirigere. ar. ɔ̄. s. de ap. sedō. ff. de leg. iij. si quis, in prin. de leg. 1. talis. §. ult. & l. seq. sed hoc iō est, quia in donatione est plenissima interpretatio facienda, ut hic. [plena] ut ff. de uer. ob. in conuentionalibus. C. quæ res pig. ob. l. ult. ff. si cer. per. l. iij. [plenior] ff. de reg. iur. in testamentis. ff. de iur. & fac. igno. l. iij. ¶ Beneficiis] idest priuilegiis. & intellige si alij non sit enorme præiudicium. C. de præ. impe. off. quotiens. ff. de admini. tu. impuberi. s. de resc ri. sedes. Item priuil. quę tangunt iura concedentium, large interpretamur, ut hic. 16. q. 1. cap. 1. quæ autem iura aliorum tangunt, strictè. s. de usupal. ex tuarum: non tn̄ calūniosè. j. de priuile. in his, & not. s. de de transla. episcopi, c. ult.

SVMMARIVM.

1 *Cum archipresbytero conceditur ecclesia, quæ sit intra fines sui archipresbyteratus, quid intelligatur concessam.*

2 *Item quid si Papa eximat ecclesiam ab episcopo, ut det eam abbati, qualiter subiecta intelligatur quo ad iurisd. & quid de oblationibus, & mortuariis, in nu. 3.*

4 *Prouentuū nomine quid comprehendatur.*

5 *Exemptio quo casu non dicatur ualere, in nu. 6. 7.*

1 PAstoralis† religiosis] secus, si ɔcedat ecclesiā alicui archipsbytero, q̄ sit intra fines archipsbyteratus. nā tūc nō intelligimus, q ɔcedat ei fructus uel puētus suos tpales, sed q sibi sit subiecta tanq̄ archipresbytero. & idē, si ɔcedat archid. eccle-

ecclesiam ubi non habet iura archidiaconus: quia tunc ea concedere intelligitur. Ratio diuersitatis est, cum abbates nihil habeant certi iuris in ecclesijs suis, ut aliquid eis concedere uideantur, locum habet quod hic dicitur. idem credimus. s. ꝙ hic dr, etiam si donet monasterio exempto, uel epo alieno. 16. q. 5. c. j. nisi forte monasterium esset exemptum cum capellis habitis & habēdis: qa tunc vr dare, uel donare ecclīam, ut sit exempta tñ eps suos prouentus temporales dare non intelligit hoc ideo dicimus, qa ex personis dantiū, & eorum quæ danť, debemus cognoscere quid dari intelligať, ut hic colligitur. hoc qđ dicit decre. hæc, locum habet, cū eps dat monasterijs ecclias habentes uel non habentes parochias. & idem vr, si papa suam capellā, quæ ppľm non
2 habet dat monasterio. ¶ † Sed si eximit aliquam ecclām ab episcopo, ut det eam abbati, siue in ea prius abbas ius patronatus haberet, siue nihil, tunc illa suberit abbati quo ad leg. dioec. & quo ad leg. iurisdictionis, quia ex quo eam exemit, ut eam det abbati, utranque legem transtulisse vr in abbatem, cum Papa ipsum exemerit; & cupiditas Papæ uideretur, si aliquid sibi retineret, arg. C. de bo. ua. si quādo. Et est hoc uerum, si ecclesia donata non habet populum, tunc eo. modo ecclesia cū clericis suberit abbati quo ad utranque legem: quia solus abbas super eam & eos exercebit iurisdictionem, hoc saluo, ꝙ in grauioribus requiret Papā. s. de off. arch. ad hoc ipse enim instituet rectorem in ipsa ecclesia. sic de alijs, quæ ad legem iurisdictionis pertinent. sed & legē etiam dioec. habebit in ea: quia si qua aliunde ei obuenerint, q̄ à populo, de illis habebit canonicā portionē, & sic etiam de mortuarijs, & aliunde uenientibus, sed cum pdicta exemptio sit restringenda quantū ad epm, à quo eximiť, nō intelligo populū exēptū, & iō q̄tū ad populū debet epo de lege dioec. rndere. s. q populi ab eo retinet, sine examinatione tñ: sed tñ bñ poterit ꝯ eū excipere, & accusare corā abbate, & de cura eius rndebit
3 epo ¶ † Item de oblationibus, & mortuarijs, quæ illi ecclesiæ à populo obuenient, rndebit epo, argu. j. de priui. ex ore. & idē dicimus de lege iurisdictionis: quia si quis cās populi tractabit ad epm appellabitur, [ꝙ suū] qui enim concedit ecclesiam, ius, qđ in ea hēr, cōcedere vr. ff. de ꝯh. empt. quia tabernas. ff. de lega. j. si domus. & l. ul. ff. de usu. & ha. si ita. ff. de leg. 2. in ei us. § pen. argu. ꝯ. [Temporale] puta tertiam, uel quartam partem fructuum possessionum, non decimarum uel forte qu a de possessionibus aliquē annuum redditum pstabat. & si talē partē non hēt tpalibus, vr cōcedere prouentus spūalium, puta quartam decimarum, & oblationum, & similia. s. spiritualium redditus. x. q. j. antiquos. 12. q. 2. Vulterana. [Portio conuertatur] & non institutio, & consimilia; q̄ institutio bñ intelligeretur concessa, si diceret eps: concedimus tibi ecclesiā pleno iure. 16. q. 2. c. j. arg. ff pro socio. l. iij. §. i. & l. cum societas. t. q. t. sunt nonnulli [Nullam] certam; quia cathedraticum datur in signū subiectionis in spūalibus, & iurisdictionis spūalis. & iō cū illam remittere non intelligantur, p consequens nec
4 cathedraticū. ¶ † Prouentus] puta moderatū auxiliū. j. de cē. cū apostolus. §. phibemus, & q̄ de mulctis, uel iurisdictione proueniunt. nā noīe puentus oīa cōprehendit. ff. de usufr. leg. à criminibus aūt abstineat, & epo dimittat. 16. q. 7. uisis, in fi. uel ut dictum est, conferre intelligitur quartam decimarum, & alios spūaliū reditus non iurisdictionem, nec ea, quæ ex iurisdictione proueniunt, uel is est sensus, ꝙ si eps nullos habet reditus in tēporalibus: quia tunc intēdit concedere religiosis, ꝙ omnes reditus ecclesiæ concessæ eis approprientur sibi
5 ¶ † Sed oppones, si hoc fiat, ergo ecclesia concessa est in grāgia, & sic nec etiam cathedraticum habebit ibi episcopus. sed responde; licet approprient sibi reditus superfluos, non tamen ecclesia debet absque clericis remanere, ut no. s. de præben. in Lateranen. & no. quia cū episcopus dat ecclesiam, aliquando intelligitur dare tēporalia, i. reditus ratione temporalium debitos, quos in ea habet; aliquando alias obuentiones, ut hic: aliqū dat institutionem cum pleno iure. 16 q. 2 c. i. aliquādo omnem prouentum temporalium ex quacunque cā puenientē. s. de cen. cum uenerabilis sed dando priuilegium exemptionis non eximit à iurisdictione sua ecclesiā, cui dat priuilegiū, ut pdictis iuribus pbať, arg. ff. de off præ. legatus. & dicunt qdā, ꝙ non ualet talis exēptio nisi dicat, in quibus eximit, sicut ꝙ non soluat moderatum auxilium, & in illo ualet exemptio, & sic de alijs. contra, infrà de relig. do. constitutus: sed dic, ut ibi not.
6 ¶ † Sed melius uidetur, ꝙ si generalis fiat exemptio de omnibus temporalibus, ꝙ ualet, infrà de cen. cum ue. & idem forte in spūalibus, quę remitti possunt. superior ergo eam eximet non tantum solus Papa, sed & archiepiscopus & eps argumen. infrà de exces. præ. sicut. 16. q. t. & t p is qualitas, dummodo cum solennitate debita ut no. s. ut ec. bñ. si. di. cō. ut nostrum, in fi. & si episcopus eximat aliquā ecclesiā abbati, uel archiepo, uel alij plato, intelligitur in totum exempta cum clericis, & laycis & soli episcopo subest, & illi, cui traditur. & hoc est uerum in iure parochiali: secus autem diceremus in iure episcopali. nam licet ecclesia, quæ datur religiosis, à iure episcopali sit exempta per Papam, non tamen popu-
7 lus erit exemptus, ut no. infrà de priui. recepimus. ¶ † Et est ea forte rō: quia esset grande periculum, si episcopus non posset ministrare populo sacramenta; quia abbas: uel alius prælatus ipsius ecclesiæ exemptæ non pōt, ut consecrare altaria, & consimilia. imò plus uidetur, ꝙ etiam si eps aliquam ecclesiam eximat, non uidetur illam à se exemisse. uñ forte uidetur, quod si Papa daret ecclesiam alicui alii episcopo, ꝙ tunc etiam populus ui deret exemptus; qa epalia iura posset recipere ab epo cui datur [Cathedraticum] idem in correctione, etiā si pleno iure concessisset ecclesiam. 16. q. 7. nisis. idem in procuratione, & iurisdictione, & uisitatione. s. de cē. cum uenerabilis, etiam si pleno iure concessisset [Consensus] & sine eo non ualet. si aūt collationes bñficiorū fierent de consuetudine, ualerent sine consensu capituli. s. de his, quæ si. à præ. sine consensu ca. ca nouitur.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum an ex diuersis causis proponatur.*
2 *Ecclesiam unam alij subijcere ad episcopum pertinet.*
3 *An audiatur turpitudinem suam allegans.*
4 *Locus aliquis non potest fieri sacer absque auctoritate episcopi.*

1 INter dilectos [hospitali] sancti Alutii.] Hospitalarii.] sancti sepulcri. ¶ † Dissimilibus] p lite sil. quia primò egerunt interdicto, uti poss. & postea interdicto de recuperanda possessione, ff. de acqui. poss. naturaliter §. nihil & eadem res uno interdicto, sicut una actione ex diuersis causis, puta turbationibus, uel deiectionibus petitur. C. de pe. hære. hæreditas. ff. de excep. rei iud. cum quæritur. nam & cum et interdicta personalia sunt, & ex diuersis causis, ꝑponit idē interdictū uerbigrā ago interdicto, uñ ui qa deiecit & iterum

& iterum, si primo succubuit: quia deijci mandauit. & iterum quia ratum habuit. s. de rest. spo. sæpe, & c. cum ad sedem [Patroni] quia patroni consentiebant, quod suum esset, ius patronatus, concedere uidebantur, ar. s. c. proxi. [Hospitalis] sancti Alutij [Cōmiserunt] sic. ff. quod cuiusque uni. item eorum. §. j. [Assignationē] i. contractum donationis, uel concessionis perficerent uel cū iam factus esset contractus, q possessionem reci perent quæ omnia possunt per procuratorē fieri. s. de

2 præben. accedens supra de præscrip. si diligenti. ¶ † Receperunt] hæc subiectio licet non tenuerit de iure qa ad episcopum pertinet hoc, s. subijcere unam ecclesiā alij. s. de sup. ne. præla. sicut. j de exces. præla. sicut. s. de consuetu. c. cum dilectus tñ eis obest, ne contrauenire possint sic. s. de renun. quod in dubiis 12. q 5. si quis eps: & sic nō est contra s. de his. quæ ui. me. causa fi. cum dilectus hæc soln. non ualet: quia sm hoc non adiudicaset hospitale cum suis pertinentiis, sed tm facultatem ɔdicendi aduersariis abstulisset, uel eis tm silentiū imposuisset. ¶ Sed potest rñderi, hoc ideo factum est: quia possidebant. Alii dicunt, q & subiectio, & assignatio tenuit quo ad eos; & ideo bona est snia, per quam adiudicat eis hospitale, i. quicquid iuris habebant, & conferre poterant in hospitali, ius s. pa de facto non tamē uideo, q sio in alijs ualeat subiectio. ¶ Vel dic, q ecclesia sancti Alutii possidebat quoddam hospitale, quod nominabatur hospitale sancti Alutii, & hæc ecclesia donauit illud hospitale hospitali Sancti Sepulcri. & si uerum est, q ab istis dr, bona solutio est, quia cum ecclesiæ pingue ius pa. habeant. 16. q. 2. sane, bene sequitur condemnatio hospitalis cum suis pertinentiis, uel dic, quod melius

a ¶ *Vel dic melius. Ad de Card. in consilio 12. incip. pro enucleatione omnium, colum. iij. in prin. et in consi 13. incipit. pro elucidatione du biorum, colum. i. uer si. secundo ad hoc in dato.*

a a uidetur, q hospitale Sancti Alutii, i. quod sic dicebatur, non erat adhuc religioni deputatū. unde personæ, quæ illud regebant, poterant esse seculares; & talis locus per dominos eius alienari pōt in quascunque personas, ar. j. de reli. do. ad hoc. ¶ Sed oppones ibi erat ecclesia Sancti Alutii, ergo erat locus religiosus, & eius cura ad archiepiscopū pertinebat. So. non erat ibi ecclesia, quæ dignitatem ecclesiæ obtineret sed forte erat ibi locus aliquis, qui erat deputatus celebrationi & orationi; sicut ferè est in omnibus palatiis magnarum personarū: uel dic, q ad hoc non se supposuerunt, nec contractum inierunt super ecclesia, sed super hospitali tantum; & hospitale non erat ecclesiæ nec ecclesia hospitalis, sed erant iuxta, nihil se adinuicem contingentes. ¶ Sed oppones, ergo non erat ibi rector, uel fratres, cum non esset ibi licitum collegium. Sed ipsi rñdent, q fratres uocabantur, sed ibi non erat collegium, nec erat ibi religio. uel dic, q bene erat licitum collegium eorum, q hospitalitati intendebant, & hi fratres per dñm & fundatorem hospitalis ius habebant in hospitali, ut tempore uitæ suæ ibi deseruirent, & ibi necessaria haberent, & eorum consilio omnia facerent. ¶ Sed adhuc oppones, non debebant dici patroni, sed domini, cū non esset locus religiosus. Sed respondemus, q large sumendo patroni dici possūt ꝓpter spiritualia, ad quæ locum illum deputauerant. aliter autem, si esset locus religiosus factus auctoritate episcopi, ad dispositionem epi pertineret, nec primus status sine eius auctoritate potest mutari infra de reli. do. de xenodochiis, & ita non esset receptus libellus hospitalis sancti Sepulchri, ubi ponebat causa iniusta, scilicet q habebat ex donatione fratrum hospitalis Sācti Alutii, ut no. s. de officio iudi. c. 1. solus. n. eps hoc facere pōt. j. de exces. præla sicut, & no. s. ut ecc. benefi. si. di. con. c. j. in fine. [Partis] i. hospitalis Sancti Alutij. [Partis] licet contempti, non fraudulenti hic suo nomine possent proponere exceptione periurii nō obstantæ. s. de electio, q sicut, & de rebus ecc. non alie. si quis præsbyterorum, & no. s. de test. cum olim nomine tñ capituli proponi non pōt, ut hic. posset etiam dici, q licet excōicati, uel periuri essent, tamen donare possunt, ut no. s. de dolo, ueritatis. Item dic, q capitulum, uel cōuentus bene poterat dicere contractum nō tenere. uel q forma debita seruata non erat, uel petere restitutionem in integrum, si lęsa erat ecclesia, prætextu solius maliciæ suæ, uel maliciæ personarum de conuentu, dummō alias ɔtus bonus esset, nō posset se iuuare. illud autem, qđ à minori parte conuentus celebratus est contractus, bene fuisset receptum, si probauissent illud, quod si uerum esset, nullus esset ɔtus, sed qa non probauerunt, ideo contra eos iudicatum fuit [Litigiosa] & ita cum res litigiosa esset, non potuit in aliū transferri, & si translata sit. nihil ualet. C. de litig. l. ij. C. cōi. diui. l. j. imò alienantes incidunt in pœnam litigii. C. de litig. l. ul. ipsi tñ, qui alienauerunt, contrauenire non possunt. uel dic, q licet res diceretur litigiosa, non tñ probatur. & hoc illi bene poterant allegare, quod eorum interesse uidebatur de hoc no. s. de præ- 3
scrip. auditis. ¶ † Turpitudinem] C. de ser. pig. da. mā. si creditoribus C de transac. l. transactione finita. C. de reuo. do. cum profitearis 16. q. 3. nulli. ar. cōtra s. de ɔcess. præben. ex tenore C. de lib causa. l. j. 35. q. 3. exor. & quidem allegans turpitudinem suam auditur ꝓpe riculum animæ. s. de re iudi. lator, & in fauorem ecclesiæ. 35. q. 9. q quis [Sed deceptis] ff. ad Vell. l. ij. C. si mi. se ma. l. ij. s. de reū permu. cum uniuersorum [Pertinentiis] no. ergo, qñ aliquid petitur ut accessorium, feratur sententia incerta, & no. de hoc. s. de resti. spo. cum ad sedem, & de or. cog. cum dilec. [Adiudicare] no. hic adiudicatur hospitali ꝓp solum iuspatronatus, quod in eos transferri poterat per patronos, hoc difficile uidetur, & ideo plus placet, quod no. s. in gl. quæ
4 incipit, hęc subiectio. ¶ † Præiudicium] quia si prius locus sacer erat. qđ non potuit fieri sine auctoritate episcopi, eps ibi ius epale habebat inst. de re. di. §. sacræ, nisi forte hospitalarii Hyerosolymitani, de quibus hic agitur, super hoc habebant speciale priuilegium, q sacra hospitalia possint facere, in prædicto casu, s. qñ locus erat religiosus non tenet prædicta collatio, & assignatio. Item & si hospitalarij pñt hospitalia facere, tñ semper intelligitur ius plebis, & episcopi saluum.

APostolicę [in canone] 12. q. 2. bonæ [si quis] an solus eps possit sine consensu capituli dic ut no. s. de his, quæ fi. à præla. si. con. ca pastoralis. ¶ Census] i. tot possessiones, unde possit monasterium, uel ecclesia tantum recipere, quantum est quinquagesima, uel centesima census episcopalis ecclesiæ uel de omnibus reditibus ecclesiæ recipiet quinquagesimam, uel cētesimā. & hoc vř uelle hic dicere, q semper eps directum dominium sibi retineat, & utile transferat uel census appellat omnia bona ecclesiæ uel cuiuscunque alterius. ff. ad Tre. cogi in prin. ¶ De possessionibus] hic no. q non solum quinquagesimam, uel cētesimam census potest episcopus dare, sed etiam quinquagesimā, uel cētesimam

tesimam,uel quinquagesimam dabit nõ solum de suis possessionibus,sed et de possessionibus cathedralis ecclesiæ. [Legitime] p beneficium restitutionis [Ostẽsione] puta quia ecclesia grauatur debitis [Potest] & Papa debet concedere.

PRopter [reuocare] conceditur ex l.uel rei uin.C. de rei uin.his.C.de contrahen.emp. cum res. ff. de do.cã mor.l.si mortis cã do.facta. ¶ Præsumpsit] uel nisi condõnem in donatione appositam non impleat, ut hoc habes.C.de reuo.dõ.l.ul.& habent locum in donationibus factis extraneis,& etiam filijs emãcipatis,uel aliis liberis non in potestate constitutis.hoc tamen sal uo,q si donator transeat ad sm matrimonium, non potest reuocare nisi in tribus causis contentis. C. de reuo.dona.aut.hæc quoque,& l.his.si autem facta sit donatio liberto,reuocatur pp obsequium non præstitũ. & non solũ reuocatur donatio,sed & qd emptum est ex re donata.C.de reuo.do.l.j.& C.de libe.cã solo. Item propter liberos postea susceptos a patrono. C. de reuo.do.si unquam alius autem totum non reuocat. C. de inof.do.si totas[Tacuit] quia si dixisset,si prædicta contra me,uel contra hæredem meum fecerit,donatio reuocetur,tunc donatio reuocabitur etiam a successore donatoris [Successores] nec contra hæredes donatarii. C.de reuo.do.l.ult.

De peculio clericorum. Rub.

INuestigandum [ecclesia] Præsumunt eius obtentũ ecclesiæ acquisita.12.q.3.c.1. arg. C.de dona.inter uirum, & uxorem, etiam tamen contra hanc præsumptionem admittitur probatio contraria. 12.q.1.sint manifestæ,& q.4. c.1. [Canonicam] 12.q.5.nulli,& c.õxum,& q.3.quicũque 16.q:3.placuit.

PResbyter [Superemerit] De rebus ecclesiæ tantum. nam si de suis & ecclesiæ emerit,fit cõis diuisio.12.q.3.ca.1.

VT unusquisque [Acquisierit] de rebus ecclesiæ.

INquirendum [alieno nomine] qđ si fecerint præter pœnam peccati dicimus quod ecclesia potest eos uẽdicare,licet non sint suæ.C.de rei uin.si ut proponis.C. de admi.tu.l.3.

SI quis [fecisse] quia emit aliquas possessiones de re ditibus suis. 12.q. 5. fixum. uel de terra inculta fecit cultam,uel uineam.hoc autem tenebit etiam, si ecclesiam dimittat etiam pp crimen. quidam tamen dicunt contra nisi de consensu epi hoc fecisset.C.de allu.l.ul.ĩ de re.ec.non ali.ad aures.

De testamentis, & ultimis uoluntatibus. Rubr.

Vorsidam[in octo] .i.in duabus partibus hæreditatis insti.de hære.institu.§. hæreditas. ¶ Nurum] & sic apparet, q habens filios potest fieri etiam eps. 12.q.2.eps,qui si.sed ꝫ. 61.di.Catinẽs.28.di.de Syra.& aut.quomodo opor.§.j.colla.9. ubi etiam prohibet de nepotibus. Sed quidam illa intelligũt,qñ filii,uel nepotes sunt mali,uel qñ pp nimium amorem filiorum præsumitur, q pater dilapidet bona ecclesiæ nos tñ credimus,q de iu re cõi non debet promoueri,qui filios,uel nepotes habet,in aut.de ep1.& cle.in prin. Et idem et dicimus in quolibet prælato; dispensatiue tñ possunt promoueri, si longa præcesserit continentia.28.di. priusquam cum cautione tñ,quæ continetur.28.di.de Syra.sm antiqua tempora,qñ ecclesiæ erant pauperes,hoc licebat.47.di stin.§.necesse [Patuerit] de bonis ecclesiæ [Habuisse] supple, uel mansit acquisitum [Acquisioisse] intuitu episcopatus,uel intuitu officii.j.e.requisisti.

QVia ingredientibus [sed in uestibus] Not.quia nõ allegabat se prosessum sed non portasse uestẽ monachalem,quæ non facit monachã infra de reg. & trãs. ad reli.porrectum si aũt moniales essent non prosessæ. possent condere testamentum.12.q.5.c. ul.

NOs quidem [annum] Intra hoc tempus debet uoluntas testatoris executioni mandari. C.de fideicom.aut.amplius,in aut.de ecc.ei.§.si quis per edi. ¶ Cõstitutum]per testõrem.Et sic est hic ar.q si testõr de certo loco mandat,& ibi fieri non põt,debet alibi fieri uel si mandauerit,monasterium destructum reparari,& tũc si ibi,ubi prius erat non potest ædificari,alibi ædificabitur. ¶ Per te] defensio testõrum ad epm pertinet maxime quo ad pias causas.j.c.proxi.C.de sac.sãn.eccl. nulli idem uidetur etiam in non piis.j.e.proxi.& c.si hæredes publicatio autem fieri,non debet apud epm. C. de test consulta. & sic exponimus, lxxviij di. episcopus, cui [Et omnia] relicta pro monasterio faciendo, uel etiam alia [Leges] C.de epi.nulli, in aut.de ec. ti. §. si quis autem,col.ix.

INdicante [nudis] uerbis sine scriptis etiam secũdum legem sufficit.C.de fideicom.l.ult.erant.n cuiusdam ecclesiæ [Si auctor] idest si testator.

FIlius [Si auctor] i.si testator legauerit scienter tenetur er im eam heres redimere,uel precium dare,insti.de leg.§.non solum,& §.q autem.si autem ignoranter,secus nisi legaretur coniunctæ personæ.C.de lega.cum alienam,& debet legatarius probare scientiã, ut in d.§.q autem.ff.de proba. uerius.¶ Teneantur].ecclesia repetente,sine cuius scientia tibi traditæ sũt, sed hec litera uidetur dicere,q nec ecclesia repetebat, sed hæredes & ideo dic,q res legatæ depositæ erant apud testatorem,uel obligatæ a quadam ecclesia qua ecclesia nunc agente aduersus hæredem de deposito, uel de pignore,uel petente restõnẽ in integrum, mandatur legatario,q restituat tunc hæres tenebitur ad restitutionem faciendam ecclesiæ,cui legatum factum erat. hic non uult parcere hæredi,q æstimationem non det, sed in hoc parcitur hæredi,q nisi rem restitueret,forte magnum damnum,uel pœnam incurreret nisi testõr ignorans rem esse alienam legauit eam: & ideo reddere tenebatur ecclesiæ. ¶ Teneantur] melius placet, q nec hæres tenetur ad æstimationem.nam licet illud uerum sit generaliter, q hæres tenetur ad æstimationem, inst. de leg.§.non solum,fallit in casibus,ut si quis legat ea, quæ non possunt haberi sine magna difficultate,ut sunt prædia Cæsaris.ff.de le.j.apud Iulia §.constat. Si autẽ hoc priuilegium habent res Cæsaris,multo fortius res ecclesiæ,in quarum alienatione magna difficultas est.x. q.2.hoc ius.17.q.2.sine ex.Item legari non possunt ea, quæ communibus usibus deputata sunt,ut in præall. l. apud Iul.insti.de le.iij.§.non solum.Item in testamento scribi non debet aliquid,quod sit contra bonos mores,uel contra ius.ff.de le.ij.si quis inquil.§.si. res autẽ ecclesiæ communibus usibus sunt deputatæ. 12.q.1.c. uidentes,

uidētes:& ꝙ ius est,ꝙ res ecclesiæ alienentur,nisi in certis casibus,ut. 10.q.2.hoc ius.¶Item non est commertiū rei ecclesiasticæ ad laicos.12.q.2. non liceat iguo. & c. seq.& ideo in legatis laicis factis de rebus ecclię non tenet legatum.ff.de le.j.mortuo.§.Labeo.ff de uerb.obl. multum.C.de Iudæ.& cœli.l.j.& expone sed quia.l.dei non autem.l.seculi uiuimus.1.res ecclesiæ nō sunt cēsendæ per omnia,sicut aliæ res seculi,sicut hic apparet.uel dic,ꝙ ins poli appellatur ēt ius,ꝙ continet in iure ciuili,sed tñ pp fauorem dei est in aliquo à iure cōi, segregatū sicut hic apparet.uel dic,ꝙ de reb.ecclesiasticis expresse non continetur in aliquo iure ciuili, sed in iure canonico tm̄,ubi dr̄,ꝙ res ecclesiæ alienari non possunt 12.q.2.hoc ius 10.q.2.fine ex.Item licet sustineri, ꝙ ecclesia ageret : tamen melius est ꝙ hæres agat.

SI hæredes [Ab episcopo] repete,quę diximus supra eo. nos.

SVMMARIVM.

1 Non potest nullus de rebus ecclesiæ testari, quid autē de rebus quas clericus habuit ante clericatum,in nu.2.

3 Res,quas clericus post clericatum acquisiuit præsumitur de reditibus ecclesiæ acquisiuisse.

4 Potest clericus testari de his,quæ per artificium, seu doctrinā acquisiuit.

5 Cui obueniant bona clerici ab intestato defuncti.

6 Quicquid à prælato emitur præsumitur nomine ecclesiæ emptum.

7 Hæres clerici tenetur compensare omne damnum illatum ecclesiæ à clerico.

CVm in officijs.[si bñficium].ff.de pe.hær. sed si legatus.§.consuluit.8.q.2.illud[Clerici] no.nō solū prælatus,sed ēt alius clericus oīa acquisita intuitu ecclesiæ debet relinquere ecclesiæ.j̄ c.pxi. & c. relatum. 19. [Canonibus] 12.q.5.obitū, & q.3. placuit.
1 ¶[Remanere] no.ꝙ nullus siue prælatus,siue clericus, siue laicus de rebus ecclesię ēt mobilibus testari pōt,ut hic,& j̄.eo.ad hoc,& c.qa & c.relatum.12.q.3. c.j. & q. 5.p totum; ñt tñ in ægritudine cōstituti aliquod intuitu eleemosynæ erogare.j̄.eo.ad hæc,& in remuneratione seruitiorum sibi exhibitorum tā à consanguineis, ꝗ ab alijs.j̄.c.relatum.§.licet.¶Idem etiam dicimus de rebus,quas emerunt de reditibus suis.12.q.2. eps. & q. 3. c.j.& q.v.fixum,& s̄.de pe.cle.c.pe.nisi in cōpensationem relicti tm̄ daret ecclæ quātū relinquūt.12.q.5. si eps, & q.2.si quis quelibet.uel nisi aliud obtineat de cōsuetudine,ut quidā dicunt. ¶Si aūt hēt res ꝓprias, de eis testari pōt,ut in pal.c.1 2.q.5.c.j.& q.3.c.j.& 19. & q. 1. sint
2 manifestæ,in auf.de san.epi. § presbyteros. ¶†Veniunt aūt ad hæredes institutos,uel ab intestato ea, quæ clericus habuit añ clericatū,uel ēt quæ postea obueniunt ex successione,uel donatione,uel artificio, seu doctrina.j̄.
3 eo.quia,& c.relatum.§.cæterum.¶†De his,quæ acquisiuit post clericatū,prima facie ꝓsumitur,ꝙ intuitu ecclesiæ,& de reditibus ecclesiæ acquisiuerit.s̄.e.c.j.12.q.3. c.j.in aut.de ec.tit.§ interdicimus.hęc aūt licet præsumant̄ in singulis clericis,ut in pal.auribus. in platis maxime ꝓsumit̄.12.q.3 quicunq;,& q.4.sacerdotes,& c.presbyteri. Et est dicendum, ꝙ intantum standū est huic ꝓsumptioni,ꝙ snīa fertur ꝓ ecclesia,nisi ex aduerso ꝓbetur uel præsumatur contrarium,ut in prædicta auth. §. interdicimus.quidam tñ,& forte non male,dicunt,ꝙ in non prælatis creditur acquiri intuitu personæ , non ecclesiæ,cum ad hoc.s.quærendum noīe ecclesiæ nullū habeat officiū & ideo suo nomine quærere vr̄,si aliūde habeat bona,quā de ecclesia:uñ hæres:suus licite post eius mortem hoc occupabit. Et est ad hoc,infrà eo.requisisti,in fi.sed qa
a in his[a] difficiles,& quasi impossibiles essent probationes testiū,uel instrumentorū,s.quid,uel quantū de reditibus ecclesiæ, & quātū de suo ꝓprio emerit : idcirco iudex i hoc facto multum ex ꝓsumptionib. ꝓcedet, & cū contingat aliqñ unam ꝓsumptionem alij cedere.s̄.de ꝓsump quia,& c.lr̄as, iudex arbitrabit,quantum sit patrimoniū,& quot sint re-
4 ditus ecclesiæ.¶†Itē quid lucratur de artificio. seu doctrina,& sic multa alia.& hoc vr̄ dicere.c.12.q.4.sacerdotes sp tñ in computatione faciēda prius deducet expensas,quas fecit in uictu, & uestitu super ecclesia: q a q altari seruit, debet uiuere de altari. 12.q.1.ex his, & c. episcopus,& q.1.charitatem.ar.contra.1.q.2.pasto.s̄.de præben.episcopus.§ alij solue ut ibi.Item tum platus segregare debeat res suas à rebus ecclesiæ. 12.q.2.sicut, & omnia debet agere sp cum consilio clericorum suorū. 12.q.1.eps,multū ꝓ eum ꝓsumitur, si omiserit hmōi. & sæpe posset pp culpam eius deferri iusiurandum ecclesiæ.arg.2. c.1. in primis, maxime ubi manifesta & lata deprehenderetur culpa prælati,& no.suprà de his, quæ ui, metusue cā.fi.c.ult.sicut in tutore dr̄. C.de in li.iur. l.j. & per totum. ¶Item omnes uanas & delicatas expensas prius deducet de bonis clerici.solas aūt expensas approbauit iudex de bonis,quæ factæ fuerunt in alimoniam suam, & pauperum,uel in redemptionem captiuorū,uel in hospitale,uel alias pias cās.12.q.2.aurū habet & c.gloria,& 44.dist.commessationes,suprà de sup.neg. præl.c.ij.nec credimus melioris conditionis quo ad ꝓbationem esse alterum,s.ecclesiam,uel hæredem ex eo, quod possidet quantum ad hoc, ꝙ onus probandi alij incumbat.quia semper pro ecclesia præsumitur, nisi hæres defuncti clerici probauerit ante clericatum defunctū clericū aliquid habuisse,uel aliunde suo intuitu obuenisse,ut in pdicta aut.§ interdicimus.probat aūt, ꝙ dictū est,uel uere,uel per præsumptiones,ut.j̄ eo. requisisti,facit etiam ad hoc,quod dr̄ de uxore,quoniam quicquid acquirit mr̄imonio cōstante præsumitur de bonis uiri acquisiuisse.C.de dona.inter ui.& uxo.etiam.ff. eo. Quintus,quamuis non sit per omnia simile : qa qcquid uxor acquirit ex persona,uel opera sua , marito acquirit. clericus autem & etiam prælatus sibi , non ecclesiæ acquirit,infrà eo quia, & c.relatum.§.cæterum. ¶Si autem plures quis ecclesias habet,æqua distributione bona clerici sunt inter illas ecclesias diuidenda, infrà eo. relatum,in fi.& clericus nullum habeat hæredem usque
5 ad.7.gradū, succedet ecclesia.12.q.5.c.pen.& ult. ¶Sed rn̄de nobis,quis occupabit bona intestati defuncti? Respon.ſm prędicta in bonis ecclesiæ non habet hæredem, sed successorem, unde illa occupabit ecclesia: illa uerò de quibus certum est,quòd fuerunt testatoris,occupabit hæres.ea autem,de quibus dubitari potest, cum pro ecclesia præsumatur ecclesia occupabit.& si hæres occupet sua auctoritate,competit contra eum constitutio, si quis in tantam. ¶Item quia in rem, quam possidebat ecclesia per clericum defunctum , sibi ius dixit , uel edictum diui Marci, uel furti, uel ui bon. rapto. uel rei uindicatio. uel ad exhibendum , ut in singulis notare poteris. actio autem expilatio . hæreditat. uel edictum, diui

a ¶*Sed quia in his.* *Ad hæc dicta Inno.adde Car.in consi.8 1. in ti. in casu præmisso, qui referendo ea illa sequitur.*

ꝯiui A iri.non competunt eccl'siæ:quia prædicta nõ pe
tit tanquam hæres,ſed dña.ſi aũt prælatus in alium trãſ
ferret,tunc non haberet eccleſia,niſi rei uindicationẽ,
uel ad exhibẽdum. ¶Sed quid ſi in teſtamẽto relinquat
res eccleſiæ alij, uel in eis ſpecialiter inſtituat hæredẽ?
uidetur ꝙ hic non debeat formidare pœnam conſtitu-
tionis,ſi quis in tantam,uel aliarum conſtitutionũ;quia
teſtator interuertit poſſeſſionem, quod poteſt ff. de ui
& ui arm.colonus.ſed melius dicitur,ꝙ non potuit ſibi
poſſeſſionem propriam interuertere uoluntate. C. de
acqui.poſ.cum nemo,niſi expelleret dñm,uel nuncium
eius,ut in prædicta.l.colonus : uel niſi alij dediſſet poſ-
ſeſſionem,uel eiectus fuiſſet.ff.de acquirẽ.poſ.peregre.
§ quibus,& l.poſſideri § ſi ſeruus,& l.licet quãuis. uel
niſi ſuo nomine emiſſet;quia tunc cum poſſeſſio eſſet pe
nes clericum teſtatorem,non nomine eccleſiæ, ſed ſuo
proprio, ſi hæres occupat poſſeſſionem nullam pœnam
incurrit, licet poſſit ab eo uindicare, ſi de bonis eccle-
ſiæ empta eſt.hoc caſu, ſ. qñ ſuo.ſ. clerici noĩe emit, ſi
eccl'ia ſcienter ſuo nomine occuparet, teneret cõſtõne
ſi quis in tantam,uel condictione ex cã.16.q.6.placuit.
Si aũt ignoranter occupaſſet rem,q̃ ſuo noĩe poſſidebat
ꝑlatus,non teneretur prædicta pœna:quia inſtã cãm ha
bet ignorãtiæ,& ꝯriæ ꝑſumptionis. cum.n. præſumatur
6 ut dictum eſt,oĩa acquiſita eſſe de bonis eccleſiæ.†Item
cũ quicquid emit ꝑlatus,præſumatur emptũ noĩe eccle
ſiæ, uel noĩe, eccleſiæ emere debeat, ut.xij.q.ij. ep̃s; ſi
aliud non appareat, debeat eum præſumere potius fe-
ciſſe,ꝙ ius præcipit,ꝙ ꝯ ius,ſ.ꝙ emerit & poſſederit no
mine eccleſiæ ſed ſic non excuſaretur hr̃s occupans, cũ
pro eo non faceret præſumptio,niſi teſtator ei reliquiſ
ſet:qa tunc excuſaretur,ut ſequitur. ſi aũt ſolummodo
dimittat poſt mortem ſuam inter alias res ſuas ꝓprias
eiuſdem poſſeſſionem retinet eccl'ia. cum prælatus nõ
poſſideat nomine ſuo,ſed eccl'iæ,ſicut commodatarius.
ff.de acq.poſ.ſi colonus.12.q.2.fine ex.& q.j c.ult. & iõ
non præiudicat eccleſiæ,ſi poſſeſſionem dimittat,uel le
get alij.C.de acq.poſ.l. ult. & ideo, ꝙ ꝯ eum competat
interdictum,unde ui,& conſtõnis prædictæ,ſi uiolenter
occupet,cum eccleſia poſſideret. Et hæc uera ſunt, ſi re
linquat res,quas conſtat eſſe eccl'iæ.ſi aũt relinquat ea,
de quibus dubium eſt,an ſint eccleſiæ,uidelicet poſtmo
dum acquiſita,illa bñ occupabit hr̃s : quia licet præſu-
manĩ acquiſita eccleſię,tñ dubitatur.& cum in optione
prælati fuerit,qñ acquiſiuit illa, utrum ſuo noĩe accipe
ret, uel eccl'iæ, licet male faceret, ſi de bonis eccleſiæ,
uel intuitu eccl'iæ quæſitis,niſi noĩe eccleſiæ acciperet
& qñ non præſumitur immemor ſuæ ſalutis, ſic.1.q 7.
ſaucimus,ea accipiet hr̃s.nec ẽ ꝯ inſti.ui bo.rap.§.ij.ubi
dĩ,ꝙ conſtõ,ſi quis intantam habet locũ ẽt,ubi quis crę
dit ſibi licere de iure rem ſuam ꝓpria auctoritate acci
pere nõ eſt.ſed ꝯ:quia ibi loquiĩ de errante in iure. hic
aũt errabat in facto : qa iſte nõ credebat ſibi licere rem
ſuã ꝓpria auctoritate occupare:ſed crediĩ rẽ ſuã eſſe,&
eum cui ſuccedit,ſuo noĩe poſſidere,& tunc non incidit
in conſtõnem.¶Item al a rõ eſt in hæredem, ꝙ in alijs;
qa ad hæredem ueniunt, & non ſolum põt occupare, q̃
poſſedit teſtõr,ſed ẽt quæ inuenit in hr̃editate,ẽt com-
modata,& depoſita.ff.de pe.hr̃.nõ ſolũ uñ põt dici, ꝙ ſi
accipit prædicta,non incidit in conſtõnẽ,cũ non debeat
credi eũ uelle poſſidere al'r, ꝙ teſtator poſſederit, &
ita nec poſſeſſione,nec ꝓprietate uoluit eccleſiã ſpolia
re.ſed ſi uult eſſe tutus, occupet ſaluo iure eccleſiæ, tã
in poſſeſſione,quã in ꝓprietate,arg.op.ff.de fur. falſus
creditor.§.qui alienum.tñ hoc non multum ualet.ſed ſi
eccleſia occupet,agetur ꝯ eã rei uin.uel act ad exhi. &
accuſaretur de crimine expilatæ hæreditatis,ut hær. ff.
de cri.expi.hære.l.j ij.& iij. quidam tñ dicunt, ẽt hic ſi
proteſtetur,ut ſ.dictum eſt,nõ teneri.in his aũt, ubi ius
præſumitur indubitatum,ſicut qñ donatur aliquid ꝑla
to ab extraneo, forte ſecus poſſet dici:quia illa hęres ſi
7 occupabit eccl'ſia cum occupare prohibebit.†Hoc aũt
ſcias, ꝙ omne damnum, ꝙ facit eccleſiæ clericus eius
hæres,ſibi compenſare debet.12.q.2.ep̃s,& c. qui filios.
ſed quia nimis difficilis eſſet,ꝙ ſp ad oĩa teneretur hæ-
res dicimus ad ſimilitudinem tutoris,ꝙ tñ poſt lit.con
te.cum teſtatore tenetur de his,in quibus lis conte. eſt.
ff.de hære.in hæres.§.ſed ẽt ſi non conte.teneĩ de his q̃
peruenerunt ad eum.uel ad ꝑlatum teſtatorem. Item ſi
prælatus aliquid fecit dolo,uel culpa,non tñ leui,tene
tur,& etiam ſi prælatus de bonis eccleſiæ alicui gratiã.
fecit.ff.de hær.inſt.cum oñdimus.C.eod.l.j.& l.ult.

AD hæc [teſtari] ſ.c.proxi.erogare ẽt põt in morte
j.eo.relatum.& põt fieri hæc donatio ſine tradi-
tione.C.de do.ſi quis ar.& ſucceſſor tenebitur,ar.12.q.
2.quicunque ſuffragio.

QVia nos [conſideratione eccleſiæ] idem dicimus,
ſi ratione officii:puta quia fuit capellanus alicuius
principis,qui multa ei donauit.

CVm eſſes [leges].C.de reſt.ſi unus, & l.ult. [Cum
ſcriptum] 2.q.4.c.j. [Improbamus] quoad relicta
ad pias cauſas,uel aliter , ut in c. proxi. [Anathematis]
canon ferendæ ſententiæ eſt.

RElatum [relictis] ſm hoc intelligunt quidam.ſ.c.
proxi.in legatis & in ꝓximis ꝑſonis cã pietatis re-
lictis, ubi minor ſolennitas requiriĩ, ſicut inter filios.
C.de teſta.hac conſult.C.fa.hær.l.j.C.ad l.Fal.auĩ ſimi
liter.eſt.n graue Papam uno uerbo uoluiſſe tollere oẽs
leges.C.de inof teſt.ſi qñ alij intelligunt in omnibus le
gatis.& dicunt derogatum omnibus legibus.alij dicunt
leges ſeruandas in foro ſeculari, canones in foro eccle-
ſiaſtico,& not.de hoc.x.diſt.in ſumma[Cauſa talis]quę
ad merum examen pertineat, puta : quia ſit de relictis
eccleſiæ, uel ad pias cauſas.

RElatũ [in Latera.] ſ.c.cum in officiis. Sed cõis. 12.
q.3.per totũ [Vnus] in loco ep̃i defuncti alius ſuc
cedit,uñ bona defuncti ſucceſſori ſunt reſeruãda.12.q.
2.huiõi placitũ,& c.de laicis,& c.illud.¶Sed quid dicet
de archi.diſtinguimus,an habeat certam dotẽ archidi.
ſiue diſcreta bona,ar.ſ.de reſcri.edoceri:& tunc ſucce-
dunt archi.tñ,niſi aliud ſtatutũ ſit,uel conſuetudo:ha-
bita tñ congrua æſtimatione inter canonicos , ſi erat ca
nonicus & archidiaconus diuidantur bona inter canoni
cos,& archidiaconum ſucceſſorem,ſi diſcreta erant bo
na archidiaconatus, & canoniæ ſuæ præbẽdæ.j.eo.c. §.
ult.ſi uero non habeat certam dotem,ſed de reditib. ec
cleſiæ plus cęteris pp dignitatem accipit capitulũ ſucce
det,& nõ archidiaconus ſucceſſor.ꝙ aũt archidiaconus
nõ capitulum ſuccederet,qñ habet bona diſcreta uehe
mẽti rõne probamus,ꝙ archiep̃s dotauit archidiacona
tũ:mortuo archidiacono cuſtodiet bona archidiaconã
tus,& ſuper illis põt conſtõnem facere.ſ.ut ec.bñ.ſi. di.
cõ.ut noſtrũ.j.de conſt.cum ueniſſet. quo ergo ſuccedet
capitulum?¶Idem dicimus ẽt in aliis dignitatibus tã in
ſecularibus, q̃ in regularibus eccleſijs. in eccleſiijs aũt
habentibus præbẽdas diſtinctas ſecus, quia capituli bo-
na ſunt, & non ſunt diſcreta à capitulo, licet ſint per
præbendas aſsignata religioſis.j.eo. ad hæc ubi no.

CVm tibi [in alterius] ar.contra C.de mili. te.ca-
ptatorias. Sol.illa loquitur in inſtõne hęredis, quę
non

non pōt in alterius arbitrium committi hic autem loquitur de dispōne aliarum rerum sed hoc stare nō potest: quia & hic omnia in alterius dispōnem committit & intestatus decedit, & legitimus hæres ab intestato succedit, qui potius ad uoluntatem defuncti omnia, de dicta legitima, fideicōmissariis distribuenda assignabit, ar. C. de fideicom. eam quam. ¶ Alij dicunt, φ licet non possit alij committere instōnem, puta instituo talem, si talis uoluerit. C. de mi. te. captatorias, tacite bene potest, puta committo tibi dispōnem omnium rerū mearum, ar. ff. de hæredi. insti. si quis Sempronium, & l. captatorias, & l. ille autem. ff. de condi. & de. nonnunquam. Et idem uī in legato. ff. de le. j. captatoriæ, & ff. de le. ij. l. j. secus autem in libertate. ff. de fideicom. l. j. & l. fideicommissis. Alii dicunt, & hoc uī planius, φ p hæc uerba, committo tibi meam uolūtatem, eū instituit hæredem, ar. ff. de leg. ij. l. cum pater. §. donationis, & non dat ei potestatem alium instituendi. quia tunc esset ca. C. de testa. mili. l. captatoriæ quia decedit testatus, si in pias causas iussit omnia erogari quia tunc non debet legitimus hæres succedere ab intestato, φ legitimam deducat sed omnia piis causis applicabuntur. C. de sa. san. ec. si quis ad declinandam. ¶ Alterius.] ideo credimus[a] hunc reputari testatum decedere, quia per hæc uerba extremam uolūtatem meam committo dispositioni talis φ intelligitur uoluisse, quod omnia sua pauperibus & in pias causas expendantur. Si u. alias uoluisset expendi, & non in pias causas, intestatus decedere uī. ¶ Si autem præcepisset fideicommissario, φ omnia præter pauca in alias causas & non pias dispensaret, tunc dicunt quidam, φ rōne paucorū, q̄ præcepit dispensari in pias causas testatus decedere intelligitur. §. de leg. ij. si quis Titio. x. ¶ Alii dicunt, & ut uī melius, φ in hoc casu commissarius habebit & expendet illud paucum in pias causas reliquum alia autem habebit hęres ab intestato qui detracta Falcidia soluet legata secundum mandatum testatoris si quis autem instituat Christum, uel pauperes hæredes, tunc ipsi adirent hæreditatem, & alius soluerent legata. & fideicommissa secūdum uoluntatem testatoris, ar. C. de epi. si quis.

a ¶ *Ideo credimus. Hūc textu. Innocen. dicit communem d. Bart. Soci. in l. uerum §. cum quidam, colum. ij. uer. limitatur etiā dispositio. ff. de re. dub. & circa hoc dictum. uide etiam per Petr. de Ancha. in consilio 436. incipien in his dubijs, co lum. j.*

OFficij [ecclesiis] sibi subiectis[b] in aliis secus [legitimam] ubi consuetudo est, φ aliquantam portionem habeant. j. de sepul. certificari, uel potius ubi nō est consuetudo contraria [Acceptauit] acceptare non tenetur. j. c. proxi. [Renunciasse] ff. de inof. te. l. si pars. §. ul. & l. se. C. de inoffi. te. l. parentibus. [Renunciasse] ar. C. de rei ux. ac. l. j. §. sciendum itaque si sibi relictum acceptit in toto alii dicunt, φ ad supplementum aget C. de inoffi. test. l. si q̄n. §. illud, & l. omnino, q̄d intelligimus, quādo sine prædicta conditione relictum est sibi, & conditionem nō acceptat. nam tunc tantum ad supplementū agetur [Vindicare] ut infra c. proxi. [Constituit] s. pa rum reliquit monasterio pro anima [Cæteris] quia testator dixit se relinquere. non pro anima, sed forte pro aliquo seruitio, quod recepit ab ecclesia, in quibus eps portionem habere non debet uel reliquit in eas causas quæ sunt. j. c. ul. de quibus portio canonica detrahenda non est [Portionem] j. c. proxi.

b ¶ *sibi subiectis. Adde, quod in hoc Host. in summa infra de sepul. §. a quibus tenet contrarium, sed opi. Inno. tenet Io. An. infra e. tit. c. certifica ri, in x. q. & refert & sequitur Card. in consi. 13. col. j. in princip. consilium pro elucidatione dubiorum.*

SVMMARIVM.

1 *Testamentum confirmatur per mortem testatoris.*
2 *Diuidenda sunt oblationes ecclesiæ inter episcopalem ecclesiā, & episcopum.*
3 *Quæ communis sit inter episcopum, & ecclesiam.*
4 *Ecclesiarum statuta fieri debent cum consilio clericorum.*

REquisisti [uoluntate] † Quandocunque fiat testamentum, etiam si plena sanitate & multo tēpore ante mortem tn̄ inde habebit canonicam portionem eps, quia in morte testamentum confirmatur j. de celebra. mis. cum Marthæ [Ecclesiam] episcopalem [Vel quartam] 12. q. 2. nobis, & c. concessio, & c. quatuor aliquibi medietatem. 12. q. 1. antiquos alicubi nihil, si de hoc est consuetudo, φ nihil habeat nam con suetudo seruanda est. j. de sepul. certificari. & sm hoc, ubi nihil percipitur, non habet locum hæc decre. [Relinquo] tn̄ non habita mentione ecclesiæ [Istud ecclesiæ] tn̄ nō habita mentione episcopi. [Relinquo istud] hoc ambobus reliquit, sed diuisim [Distinguendū] primum membrum distinctum [Canonicam] a canonibus præfinitam, quæ tamen est consuetudinaria 12. q. 2. nobis, concessio [Si aliquid ec.] quasi sub silentio expedit secundum membrum distin. [Illud tn̄] i. proprium, quasi φ reliquerit illud intuitu personæ, non ecclesiæ. ¶ Nō epi] i. non epalis mensæ & idem intelligeremus, si diceret, reliquo istud epo, & diceret, φ tantum uolebat ad epalem mensam pertinere legatum, non ad cathedralē ecclesiam & hunc sensum satis canon hic introductus sonat. Lau. tamen dixit, φ si epali mēsæ aliquid relinquatur, non tn̄ habebit partem ecclesia. Et est rō diuersitatis quia si q̄n relinquitur ecclesiæ non habet partē eps, ius offenderetur, secus, si tantum epo. ff. de le. j. nemo potest uel dic, φ nomine ecclesiæ intelligitur eps, sed non ē conuerso [Priuata] 10. q. 1. si quidam. j. e. tu. ff. de le j. nemo potest. ff ad l. Fal quod de bonis. ¶ † Generalem constitutionem] q d. canones constituerunt, φ de oblationibus ecclesiæ fieret diuisio inter ecclesiam epalem, & epm. 12. q. 2. concessio, & c. nobis & ideo si testator in testō hanc diuisionem interdicat, non obstante prohibitione eius, fiet cōsuetudinaria diuisio. ad idē facit. 10. q. 1. sic quidam. Sed si dicat, φ uelit legatū tn̄ esse proprium epi, tunc nullam portionem habebit ecclesia, qa nulli canones præcipiunt diuisionem aliquam faciendam inter epm & ecclesiam de legatis relictis intuitu personæ epi [Contrarium] ei, quod dictum est s. φ quando testator relinquit aliquid epo intuitu personæ, & hoc exprimit in legato, φ de eo nullam portionē debet habere ecclesia, uel eps pro suo uelle disponat [In canone] 12. q. 3. pontifices [Probatur] id est præsumitur [Hoc] quod dicit hic canon. [Pertinere] illud autem, quod in hac decre. dicitur intelligēdum, cum testator expressit, φ legatum tantum epi esse uolebat. l. proprium [Propinquo] usque ad quartum gradum, ar. C. de epi. & cle. aut. licentiam, in aut. de ec. ti. § interdicimus, col. ix. Alii dicunt usque ad 7. ar. 12. q. 3. c. 1. s. e. quia nos [quod si] tertium membrum distin. [canonica] quæ est eadem, φ cōsuetudinaria, ut in prin. huius c. [Si

[Si uerò]quartum membrum distin. [Canonicam]i.cō
suetudinariam [fauorem] ff.loc habitatores. [Alii]ex
traneo [legaretur] extraneo:quia si alicui exneo lega-
tum esset,nullam proportionem de illo habuissent ca-
pellæ,nec alia pia loca,sic nec de legatis ep̄o debent ha
bere aliquam portionem [Illis] ecclesijs non cathedra
3 libus. ¶ † Cōio licet multa sit cōio inter Abbatem &
conuētum, uel etiam inter alias dignitates & capitula,
non tñ fierent istæ diuisiones inter eos, si haberēt bona
distincta,nisi hoc inter se conuenerint, quia inter eos
per canones non est facta nec communio,nec diuisio, &
ex hoc apparet,quia si nulli canones essent .qui dice-
rent,q aliquam portionem deberet habere ep̄s in lega-
tis ecclesiarum,tamen partem aliquam ibi habere de
beret quia cōmunio est inter ep̄m & ecclesias,& ex quo
inter eos est communio,& bona deberent esse commu-
nia,quia non dr̄ hic,q in aliquibus specialiter sit inter
eos,communio,sed gn̄aliter loquitur: & ideo est intel-
ligēdum de omnibus imò plus uī,q in hac communio
ne dn̄s & principalis erit ep̄s. nam ipse est prærordina-
tor in cunctis.25.di perlectis & ipse est, ad quem perti-
net cura omnium ecclesiarum.10.q.1.decretum,& c.se.
16.q.7.omnes. sed tñ,ut tolleretur causa scandali, qd̄
solet communio generare,editi sunt canones, quā par-
tem habere debeat ep̄s,& quam aliæ ecclesiæ determi-
natè.& hoc ēt diuersimode diffinierunt s̄m diuersas cō
suetudines prouinciarū,uel s̄m di
uersas conditiones tp̄um. Et ideo
in hoc stādum est cōsuetudini [a] j.
de sepul.certificari,& in prin. hu-
ius decreta. nam quidam canones
dant ep̄o medietatem de omnibus
datis ecclesiis.10.q.1.antiquos.Et
dicunt alii, q iam magnam partē
dedit illud.c.j.ep̄o,quia loquit̄ de portione, quā debet
habere ep̄s cum ecclesia cathedrali,cum qua habet ma-
iorem communionem,ut hic alii canones dant ei tertiā
10.q.1.decernimus.10.q.3.ca.1.2.& 3.& 16.q.1.consti
tutum alii aūt dant ei quartam.12.q.2.nobis.& ca. seq.
& 16.q.1.ad hoc & s̄m hunc modum præceperunt ca-
nones diuidi præsentia, & postmodum acquirenda, si-
cut ex eisdem.c.colligitur.¶ Sed ubi non constat de cō-
suetudine,uī q ep̄s possit petere quartā quia cum hęc
decre.dicat,q soluat tertiam,uel quartam s̄m diuersas
consuetudines,ad minorem summam recurrendum est
hoc non placet,quia quod hic dr̄,& in c.cert.ficari,loq-
tur s̄m diuersas consuetudines dandi portiones diuer-
sas, sed cum submouemus consuetudinem,& loquimur
tm̄ de iure,ibi non est dicēdum, q eligatur minor por
tio,sed portio posterioribus canonibus statuta dabit.ff.
de leg.non est nouum & l.nam posteriores sed quia plu
res inueniuntur canones de quarta, & ut credo, poste-
riores, & quia etiam moderati sunt,& quia iam sibi ul-
timis ecclesia eam appellat,s.quarta decimarū,& mor-
tuariorum.j.de sepul.in pręsentia,& c.cum super credi
mus nomine canonicæ portionis quartam intelligendā
dicimus tñ,q si aliquis legitime præscripsisset ꝯ solutio
nem huiusmodi portionis,q bene ualet in hoc præscri
pta consuetudo.¶ Item dicimus,q si sit consuetudo,q
detur quinta,uel sexta,q hoc non pōt peti nomine ca-
nonicæ portionis,sed cōsuetudinariæ tm̄, quia hęc por
tio non inuenitur in aliquo canone,sed uī, q hi cano-
nes omnes sunt reuocati per ca.10.q.2.c.1.2.& 3. ubi
dicitur,q tertia solita dari ep̄is ulterius non soluatur.
So.illa c.non loquūtur de quarta,uel tertia debita ep̄o
pro sua parte sed de parte fabricæ, quæ similiter assi-
gnabatur ep̄o præter suā partem.12.q.2.de reditibus.
& uī,q propter prædictam communionem, quæ est in-
ter ep̄m,& ecclesias inferiores,clerici locationes & uen
ditiones non possunt facere de rebus ecclesiarum. 12.
q.2.abbatibus 17.q.4.in uenditionibus, quamuis uidea
tur hoc facere plus pp iurisdictionem, quam pp com-
4 munionem. ¶ † Item ex cōione pcedit, q statuta eccle
siarum debent facere cum consilio clericorum suorum
s.de consue.cum consuetudinis, & q possint agere ep̄i
pro ecclesiis j.de suc.ab intest.cum dilectus,& q in p-
curationibus,& in alijs arduis negocijs sua consilia &
cōsensus requirere debent 10.q.2.§.perpetua.s.de ma.
& obe.c.humilis.s.de procu.c.j.& de indi.causam [Sed
istu] 18.q.1.c.1.[Illud] quod sequitur[In uita]post mor
tem autem pōt, si intestatus decedat, & sine agnatis us-
que ad septimum gradum, uel sine cognatis usque ad
quartum. infra de succes. ab intesta. cum dilectus 12.
quæstio.3.ca.1.[Fraus] not.contra sacerdotes, qui pro
curant sibi aliquid relinqui in testamento ab his, qui-
bus pœnitentiam iniungunt, quamuis posset dici, q
ipsi administrationem habere dicuntur, scilicet iniun
gendi pœnitentias.

[a] ¶*Consuetudini. Adde Barth. Soz. in l. cum ibus, colum. iij. uersicu. j. contln. ff. de rebus dub.*

SVMMARIVM.

1 *Pupillaris substitutio per qua uerba concipiatur.*
2 *Substitutio directa quando intelligatur esse facta.*
3 *Vsucapio quando & quo casu prosit.*
4 *Liberi primi gradus ante lit.contest. non computant fructus in quartam partem Trebellianicam, etiam si pater rogauerit.*
5 *Iudex quandoque in iudicando sequitur consuetudinem partium.*

RAynutius, de Clera.i.filius Clerę [& uxorem]
Raynutii [relinquens] instituendo eam hære-
dem in eis alij aliter [Cætera] per hæc uerba
fit hæredis institutio.C.de testa.in testamentis, & maxi
me in filijs.C.e.hac consul. [Et soboles] ista duo p me
1 dietate succedent.C de cadu.tol.l.j.§ his itaque.† Im-
pu.succederent] siue testator dixit,si filius meus impu-
bes decesserit sine liberis,talis hæres meus esto, qbus
uerbis siue hac adiectione,sine liberis,proprie substitu
tio fit expressa pupillaris,instit.de pupil.sub. j. respon:
& §.substituitur.siue dixerit substituo talem,quæ uer-
ba trahuntur ad fideicommissariam.C.de insti.& sub ge
neraliter.§.ul.semper substitutio cum prædicta adie-
ctione facta fuit fideicommissaria quia talibus uerbis,si
decesserit sine liberis,& de iure & de facto consueuit
esse fideicommissaria substitutio, non directa, quia nisi
uerba directa.s.sit hæres,uel succedat,& similia trahe-
rentur ad fideicommissum,nullo tempore magis, quam
alio ualeret.& dicimus etiam,quia uerbum, sine libe-
ris, innuit, q etiā in pupillari ætate substituere uoluit
per fideicommissum quia tūc liberos habere nō potuit
nec est absurdum,q uerba directa trahantur ad fideicō
missum.ff.ad Treb.Scæuola & in hoc casu mater ab in-
testato succedere debet,uel ex testō, sicut hic maritus
successit,& bona restituere detracta Falcidia.& quarta
Trebellianica.C.ad Treb.etiam [Lombardo] i. quod
continetur in libro,qui dicitur Lombarda.nam ibi spe
cialia iura statuuntur super dote, [Liberis] quare pro
eo censenda est,ac si non habuisset.ff.ad Treb. ex offi-
cio.§.si quis autem. [Maritus] institutus hæres ab A-
dicta.

dicta. alias.n.soror, uel filius sororis in totum successisset, C.de fideicõ. si in persona [Raynutij] intellige, q hæ tertiæ, s.matris, & auiæ Adiectæ non fuerunt separatæ de bonis R.eo uiuente, nec mortuo de bonis Adiectæ. nec intelligimus, q donauit, uel uendidit certas res de dictis tertijs: sed usu[m]q[uo]d habebat in ipsis tertijs, uel in bonis, p r[ati]one illarum tertiarum. alias.n.si eas separatas habuissent, oportuisset, q non ex cã substõnis, uel fideicõ. sed uel ex testõ, uel ab intestato p[re]dicta quærerent in libello. ¶ Alij dicunt, licet non sit uerisimile, q etiam iura, q Alterocha habuit in p[re]dictis tertijs, petierit. [uel substõnis] .i. fideicõmissariæ substõnis. ex cã autem substõnis pupillaris, uel directæ petere non poterat: quia uerba illius ad fideicõmissum trahebantur tñ, ut diximus in gl. siue quia si esset pupillaris, euanuerat adueniente pubertate. Adiectæ, quæ iam euanuerat, cum filios habuerit. † Est.n. substitutio directa, qñ.

2 nullo medio substitutus capit hæreditatem, qualis est pupillaris, uulgaris, exemplaris, & cõpendiosa est substitutio indirecta, quæ alio medio habetur ut fideicõmissaria [petiere] & bene [annalis] quæ hodie sublata est, C.de usucap.transform.l.j. uel loquitur de annali præscriptione, quæ competebat iure Lombard. & secundum hoc falsum dicebat: quod si uerum esset, q

3 iure Lombardo nupta esset, obtineret. † [Usucapio] quæ prodest, quando res traditur in dotem inæstimatam, & sequitur matrimonium & de iure, & de facto; quo casu si res non sint eius, qui eas assignauit in dotem, usucapitur pro dote. si uerò esset æstimata, usucapitur pro emptore, ff. de usucap. pro dote.l.j.& ij. hæc autem cum essent puellæ assignata in dotem, licet essent obligata restitutioni, potuerunt in dotem dari: nec incipit contra Alterocham, cui restitutio facienda est, currere præscriptio, nisi ex quo tempore competit actio ex testamento, & petitio fideicom. nec curreret nisi triennalis præscriptio, C.de fideicõm.aut.res, C.de præscript. 30.ann. sicut in rem, C.de anna.excep.l.j.§.ult. [silentium] quod silẽtium & taciturnitas loco pacti habeatur: sed malè dicebat [bonis illis] prædictæ Adiectæ, uel potius R. quæ petebãtur [tertia] istæ tertiæ matris & uxoris R. non iure ciuili: sed Lombardo debentur, quo cautum est q uxor superuiuens marito debet habere tertiã in bonis eius: quia mater & uxor R. superuixerunt maritis. ideo has tertias deducunt. [Cleræ] quam tertiam Clera habuerat in bonis R. filij: quia superuixerat suo marito patri R. [testatoris] R.s. [quarta] hoc iure ciuili deducitur, ff. de vulg. & pupil. substi. l.cohæredi, §.cum filiæ. [pupillorum] filiorũ Petri mariti Adiectæ [Raynutij] patris Alterochæ & Adiectæ. [cogitasse] quod etiam si cogitasset, tamen matri aut uxori præiudicasset, nisi aliud esset de cõsuetudine, uel de iure Lombardo [P.] marito Adiectæ [consuetudinem] Nota iudicem appellationis sequi cõsuetudinem partium, ut supra de consuet.c.j. forte erat ꝯsuetudo, q de mobilibus, uel consimilibus non fiebat deductio. [ut legitima] dicũt quidam hoc etiam iure Lombardo contineri, q uxor superuiuens per nullum contractum põt alienare tertiam sibi à marito obuenientem, quin tertiam uel debitum bonorum subsidium ibi habeant ex marito descendẽtes, uel alienationes istæ simulatæ, uel in fraudem factæ erãt, uel donatio facta erat inofficiosa, & ꝯtus uenditionis nõ erat uerus: sed sub simulatione uendõnis intellexit facere donationem, C.de inoffi.do.l.j.ij.& iij. [in utraq;] .i. in tertia matris, &

4 auiæ, C.de inoffi.testa.l.j.& l.filiam. † [Litis] ante lit.cõtest. liberi primi gradus nõ cõputant fructus in quartam partem Trebellianicam, etiam si pater rogauerit, C.ad Treb.iubemus: secus in nepotibus, & alijs, q computant fructus ex uolũtate defuncti perceptos, puta q[ui]a rogauit post tẽpus hæreditatem restituere: isti tñ, si percipiant ultra quartã, non restituunt. Si uerò ex negligentia hæredis p[er]cipiant fructus bona fide, non cõputant in quartam, nisi post moram. tunc.n. cõputat & restituit, qui habet super quartam, ff. ad Trebel.etiam fideicõ. & l.mulier, §.si hæres, & l.ita tamẽ, §.hæres ex asse; & post lit.contest. est in culpa, & in mora. ¶ Item posset dici, q etiam liberi primi gradus cõputant post lit.contest. in quartã, arg.C.de rei uin.certũ. Alij etiã dicũt, & forte nõ bene, q fructus aliarũ partiũ, nõ quartæ cõputãt in quartã, & sic nõ est ꝯtriũ, C.ad Trebel.iubem⁹ [à P.] istud, s.à P. p[re]dicto, & filiis eius, nõ est integra, nec debet esse, cũ P. mortuus esset, ut in hac decr. expressè ur. si tñ uis sustinere literam hic, dic q ẽt cũ P. uiuebat, fuit lit.ꝯt. facta [eius] quartæ [in legitima] M. de plano confessit & quartam Trebellianicã, & debitum bonorũ subsidium simul ab eodem P. deducenda. Ideo dixit, q nõ integræ ambæ deducuntur: sed q[uo]d in una deest, supplet p aliam; & sic intelligunt hanc decr. uidetur tamen q

5 opi. prima p hanc decr. & se. Raynaldus, confirmatur. † [Censuit] cardinalis, qui iudicauit de appellatione. & no. q sequitur consuetudinem partium, ut no.s. de consue.c.1.no. ẽt iudicem appe. non solũ pronũciare sñiam iustam, uel iniustam, sed etiam addere. ar.ꝯ.C.de app. eos, in prin. ¶ Item no. iudicem supplere de facto; quod quidam concedunt, arg. ff. de pe.hære.l.ult. nos tamen hoc non concedimus; & hæc potest dici suppletio iuris.

TVa nobis [& alia] in his legatis cessat Falcidia. C. de epis.nulli, & si quis ad declinandas [locoru] una de duxerunt originem defuncti. uel si hoc est incertũ, p epos locorum, ubi sunt mortui, inquiref. C.de san.epi.c. nulli [interdici] in aut. de eccl.ti.§.si qs [cõpellas] põt ẽt eps ea dispẽsare, si certus executor deputatus nõ est uel est si deputatus est, & non impleat uoluntatem testatoris, ipsemet implere potest; & si legatum erat executori aliquid, id amittit. C.de san epi.nulli, in aut. de eccl.ti.§.si quis ante, cum duobus.§.seq.&c.

SVMMARIVM.

1 *Nunquid, si pluribus commissa est causa, possint cæteri uno absente seu mortuo procedere?*

2 *Tertia, & quarta hæredit as an subiaceant restitutioni.*

3 *Rei uind. & hypo. ex testamento cõpetunt etiam pro legatis.*

4 *Statim quòd quis hæreditatem adiuit, dominium rei legata transfunt ad legatarium.*

5 *Pactum facere non põt, quòd alienatio facta non teneat, &c.*

6 *In testamento sola testatoris uoluntas transfert dominium in legatarium sine traditione.*

7 *Licet hæres ante annum conueniatur super legatis præstandis, & condemnetur, non tamen priuatur Fal. dummodò intra annum satisfaciat.*

RAynaldus [ab ipso] Pepone [restitueret] hæc substitutio disiunctim facta fuit, s. hoc mõ, ut tali patruo suo restituat medietatem hæreditatis, & alij patruo aliam medietatem. si.n. coniunctim facta esset talis substitutio Raynaldus non potuisset instituisse hæredes filios patrui, cũ ad solũ ꝯiunctũ, s. patruũ superuiuentẽ debuit hẽditas deuenire, C.de cadu.tol. l.j.§.si aũt aliq. põt tñ dici, q in nulla parte decr. approbatur

Inn. super tertio Decr. H h

batur institutio filiorum, nisi forte in tertia, & quarta. & q ipsi absoluuntur, non est ꝑpter ius, q hæreditatē haberent, sed qa non possidebāt [eis] patruis [quibus dā] hic Pepo quædam cōiter filio suo R. & patruis ipsius R. relinquerat, super qbus cō promissum, de quo hic agitur, factum fuit, uel alias dicebant se ius habere
1 in illis. † Ex forma] quæ erat, ut vno absente, uel mortuo duo procederent. aliat. n. vno absente, uel mortuo, alij procedere non potuissent, ff. de arbit. item si vnus, §. ult. sed si præsentes essent omnes, sed vnus nollet cōcordare cum aliis siue in vnam sniam, siuē etiam q snia ferretur, tunc eo contradicente, alij possent ferre sententiam, ff. de re iud. duo ex. & si dicat se non instructū de eā, idem, ff. de re iud. si vni. idē etiā dicimus, si postq̄ dixisset opinionem suam, & intellexisset aliorum opinionem 9riam, recederet. nam tunc credimus, q etiam eo absente possent alij ꝑcedere, ar. quia tunc cessat rō legis, s. q posset alios in suam opinionem trahere, ut in l. præall. Item si vnus, §. fin. sed si non intellexisset opinionem aliorum, & recederet etiam fine cā, uel etiā maliciosè nolens cām terminare, tunc ꝑcedere nō possunt præsentes, ar. prædictarum l. item, & duo, quāuis dicant quidam, q ex quo 9uenerunt ad sniam ferendam, q etiam vno recedente alij possunt sententiare: qa uerum est oēs adesse ad sniam ferendam, l. ad diem snīæ ferendæ [trāsferendi] diuisæ. n. fuerūt inter R. & patruos res, de qbus qō erat [prædictas] in cōpromisso uel in alia parte snīæ arbitrorum [legitimè] ff. ad Treb. ex facto. §. si quis, & l. hæredibus, C. de insti. & substi. generaliter, in fi. ff. de leg. ij. cum pater, §. uolo [prædictis] de qbus fuit cōpromissum [vni] forte alius mortuus erat, uel alius cōsenserat, & ratum habebat instōnem factam de vno solo; vnde solus alius iure accrescēdi totum fideicōmissum habere debet, ff. de cadu. toll. l. vnica, §. si autem, & §. his itaque, C. de fideic. in pſona, ff. de leg. ij. cum filiosa. in fi. ff. ad Treb. apud. §. ult. C. de cōdi. & demon. l. si qs leg. §. j. Item alia rōne non est curandum, q non facit mētionem de aliis patruis: quia non ꝑsequit hæc decr. materiam nisi legati tertiæ & quartæ, in quo non potuit grauari Raynal quin illud dimitteretur vni ex patruis, uel filiis eius tm, uel pœnitus e traneis, ut hic dicitur. fuit aūt hoc legatum debitum iure naturæ & quarta Trebellianica in bonis paternis. [hæredes] vnus patruus, & filij. [Possent] hæc uerba generalia iustificant sniam sequētē, in qua 9dēnatur patruus nō solum ad tertiam, & quartā legati, s. medietatis tertiæ & quartæ relictæ auūculis, sed etiam tertiam & quartā totius hæreditatis; puta & aliæ medietatis tertiæ & quartæ relictæ patruis. solæ. n. tertiæ & quartæ erant hæreditas R. quā posset ꝑ libito dimittere. alias. n. si nō sic generaliter locutus esset, debet sufficere, q uel pœnam soluat, s. tertiam, uel quartam in aliis rebus à legato, uel legatum, ff. de pac. rescriptum, § si pacto. potius n. res legata, i. tertia & quarta rerum legatarum peruenit ad auūculos ꝑpter pœnam appositam, q̄ propter legatum primum. secus aūt si dixisset, si non dederit rē legatam, uel duplum, uel aliam rem. tunc. n. opørteret eū
2 esse altero 9teutum. ¶ † Vel dic, q iō tertiam, & quartā patruis, & filiis in oibus rebus, q̄ fuerunt P. auunculi R. qa ꝑdictæ tertia & quarta alio iure censenf, quia restitutioni non subiacent, q̄ aliæ res, quæ restitutioni subiacent. hæc ultima solutio nō ualet: quia tertia, & quarta debitæ R. non potuere grauari uel dic, q lex, q̄ ꝑhibet petere utrūque, s. rem ꝑmissam, & pœnā, bene dicit: quia loquit, qñ ago personalr, qa nec res est mea, nec pœna, licet ꝑmissor sit obligatus ad alterū. sed hoc legatum R. quo ad medietatē tertiæ & quartæ, in quibus grauari non potuit, recta uia trāsit ad legatarios, s. ad auūculos, & statim post mortem facti sunt dñi, ff. de fur. à Titio. hæc so. reprobatur, ff. de excep. doli, apud. §. Labeo. prior so. melior est. [ad ipsos] auūculos [ꝑ determinatis] .i. portionib. qbus auunculi erant instituti hæredes. [deuenirent] .i. ex cā fideicō. restituerēt ipse patruus, & filij hæredes instituti, qđ ex fine appaiet, ubi eis Falcidia reseruatur. uel is est sensus, i. legamus auūculis nostris oīa alia, quæ de bonis nostris ad nos peruentura erant. nam uerbum, deuenirent, innuit, q recta uia ad auūculos peruenturum sit, quod est ꝑpriū legati, nō fideicō. & hoc placet magis, ff. de fur. à Titio.
†Quæstionem] ex testō cōpetunt etiam pro legatis rei uin. & hypo. insti. de leg. §. j. & q dicimus cōpetere rei uindicationem, uerum est in ſpāli legato. generalis. n. fideicō. nō habet rei uin. sed habet ex testō ex cā fideic. 3
ī eo. Raynutius, uec dñium ante, q̄ re uel uerbo fuit sibi restō, ff. ad Treb. facta. ar. 9. C eō. de fideicō. l. ult. qđ quidā dicunt. ¶ Tu aūt rnde, q illa loquif facta restōne saltem uerbo: uel ſpāle in rebus alienatis, ut ante restitutam hæreditatem detur in fideicō. rei uind. utilis. q autem ante restōnem non transeat dñium in generalem fideicō. patet, quia interim tenet alienatio ab eo facta, licet sibi imputet in quartam, ff. ad Treb. Marcellus, §. res, & l. si hæres, §. si hæres. Contra hæredem aūt rogatum non cōpetit petitio hæreditatis quia non possidet ꝑ hærede: qa uere est hæres, nisi forte post restī. uerbo factam aliqua possideret: quia illa possidet ꝑ hærede.
4 [pro rata] .i. ꝑ medietate, quæ sibi legata erat. † Restitui] mirum est, q petit pœnam ante, q̄ debeaf. Rñ. imò cōmissa est pœna, quācito. n adiuit hæreditatē, trāsiuit dñium rei legatæ ad legatarium, ff. de fur. à Titio. vnde hęres 9 legatum facere uī, ex quo illud non pstat. vnde de gratia legatarius petat legatum, uolens 9tentus esse illo, cum possit petere pœnam. vel dic, q licet pœna sit cōmissa: tñ qa dies nō erat pfixus, intra quē restitueret, pōt purgari mora. uel dic pœnam non cōmissam: & tñ i iudiciis talem libellum admitti pp lites dirimēdas, ar. C. loe. 9ductores ar. 9. ff. de iud. non queād. sed dic non esse iudicium in pendēti, ex quo ex his, quæ aguntur, snia certa ferri pōt, sicut hic. nam si perliterit in 9ditione hæres, iustē 9dēnatur ad pœnam. secus aūt, si iudicium pēderet exterius; puta quia deberetur sub conditione. & sic pōt loqui. l. nō queād. ff. de uer. sig. cedere. [poterant] debet enim imputari patruo & filiis hæredibus institutis & in certum casum restōne uel legati solutione granatis, si nō petierūt, & recuperauerūt oia bona, q̄ fuerunt R. testatoris, ex quo hæreditatē adierunt [Legato] medietate bonorum, de quibus fuit cōpromissum. q̄ ipsis auūculis legata fuerunt à R. [absoluens] inuitens arbitrio, & male ex testō Peponis, q R. grauauerat restōne aliarum rerū; vnde eas aliis legare non poterat, ut eis uidebat. sed non erat uerū in debita iure naturæ & qnarta Treb. quāuis hōc restōnem nō uideaf cogitasse iudex, qñ posteā mandauit patruo, q alia oia bona restitueret, in quibus per pœnæ adiectionem R. patruum nō potuit grauare [confessata] non li tem 9testari in cā appellationis licet nō sit necesse [qm] interpositio est usq; ibi, ꝑnūciauit [iure] ī eo. Raynutius [grauare] quo ad istas; ergo ad tertiam & quartā nōn fuit uolūntati Peponis innitendum, cum in his non potuerit filium grauare [Trebellianica] & sunt deducēdæ istæ tertia & quarta de tota; ita, q de 12. vnciis 9tingerent

fingerent filium.7.unciæ,tres,s.in una parte,& quatuor in alia. & hoc ideo: quia simul debentur ex eodem testamento. secus autem, si ex diuersis deberentur, ut in tertiis matris, & uxoris.s.eod. Raynutius. tunc enim pro qualibet deductione fieret unus as. [in rebus] licet enim de uniuersitate deducendæ sint istæ tertiæ & quartæ, quousque tamen hoc per iudicem fit in singulis rebus, pro indiuiso habet eas [expresserit] rē enim legando uidetur legasse partem, quam in ea habet.ff. de leg.j.si domus. præsumitur enim, quod si totum uoluit legare, ut esset suum, multò fortius partem ēt si hoc non dixit nec cogitaui [pronunciauit] Cardinalis [arbitrio] & sic ē contra etiam non fuit arbitrio
5 nitendum. † Teneret] pactum enim non potest facere, q alienatio facta non teneat, uel q dominium non transeat in accipientem: uel q sine traditione redeat ad alienantem, uel quéuis alium,ar.C.de pac.traditionibus.ff.de pac.traditio.ff.de pac.in traditionibus ff.de iure pat.si libertus.§.planè. sed agere pōt uel ad interesse, uel ad pœnam. uel si quis transtulisset in alium dominium cum hac adiectione, ne in alium alienaret, ipsi transferenti dñium 3 recipientem competit condictio ob cām,non autem aliis,quorum interest.C.de cōdi. cau.da.ca lege.C.de reb. alie.l.ult.hoc fallit in seruo q alienatione manumittatur,s.quia nō tenet manumissio.C.si manci.ita fue.alie.ca.& ēt hoc ea ratione: quia libertas, ex quo competit, reuocari nō potest,secus aūt in dñ o,insti.qui ex cau.ma.nō pos.§.semel.ubi autem lex inhibet alienationem, si 3 factum fit, nō tenet, nec transfert dñium.ff.& C.de fun.do.per totum. 12.q.2.sine exceptione,& 10 q.2 hoc ius,in auē.de non alie.in emphy.§.sanctissimas,in auē.ut li.ma.j.rñ ¶ Idē ēt ubi testator prohibet,& apparet psona,cuius gratia prohibita est: ais secus,arg ff.de leg.j.filius §.diuidi ff.
6 de leg.3.pater.§.filia. & §.fundus,& §.quindecim.¶ † Et est rō diuersitatis: qa in testō sola uoluntas testatoris trāsfert dñium in legatarium sine traditione.ff.quemad.ser.amit.si partem.§.si per fundum. sic & sine traditione pōt amittere dñium,ad alium transire. aīr in pacto,cum p illud non possit transfire dñium,ita nec trāsfert. Idem dicimus in sñia arbitrorū,& ēt aliorū iudicum:quia p eorum sñias non impeditur translatio dñij ut hic.In beneficiis aūt ecclesiasticis,& ēt in aliis spiritualibus 3rium dici pōt,s.qa si aliqs prohibeat aliqua conferre, non tenet alienatio à prohibito facta: qa suspensus est à collatione saltem illis beneficij s.de consue.cum dilectus. Idem etiam dico, si prælatus prohiberetur alienare etiam in casibus concessis à iure: qa non teneret alienatio.j.de ac.c.si.s.de or.cog.ueritatis,in fi.Item ratio diuersitati satis apparet ex pdictis: quia beneficia sine traditione ex sola electione & confirmatione acquiruntur.s.de ele.transmissa, & ēt dñia sine traditione ecclesiis acquiruntur.C.de sacrosc.eccl. ut inter. dñia rerum ecclesiarum non sunt apud prælatos, sicut apud alios, & io p eos,q dant administrationes,prohiberi possunt [super hoc] i.legato medietatis bonorum,de quibus fuit compromissum [pro medietate] aliam autem medietatem non possidebant adhuc filij patrui, sed fortè uacans iacebat [prædicta] s.ea, de quibus compromissum fuit [medietatis] quia tantum medietatem auunculis legauerat [legati] facti auunculi de rebus,de quibus fuit compromissum [residuo] i. aliis partibus eiusdem præter medietatē tertiæ & quartæ.Contra uidetur,q R.debuisset sibi computasse in quartam & tertiam sibi debitas in oībus rebus.P.līæc oīa, quæ legauit auunculis.ff.ad Treb.Marcellus.§.res & l.si hæres. sed dic tu alienata computari in quartam si fideicommissarius uelit: sed hic nolebat, nec alienata erat [articulo] libelli [filij] isti filij hæredes erāt Raynutij saltem in tertia & quarta deducendis de bonis.P.& iō pro portione hæreditatis tenenē patruis.R. fideicōmissariis restituere totam hæreditatē, & nō auūculis,uel nisi tertiam & quartam,in quibus hi filij grauari non potuerunt per testū.P.hæreditas.n.R.intelligit deducta fideicōmisso, de quo rogauerat Pepo primus testator.hæc gl.bona est,si patrui erant cōiunctim substituti: sed si disiunctim erant substituti, ēt in parte patrui defuncti bñ potuerunt instituí filij alterius patrui, ut no.in prin.illius gl.hæc substitutio [de petitis] nec se tanq̄ possessores obtulerūt liti in rei uin.qa tunc secus.ff.de rei uin.his q; & cū non possiderēt,nō potuerunt cōueniri rei uin. Itē nō potuerūt cōdēnari ad restitutionē eorū,q nō possidebāt [possidere] nisi hæc causa iuuasset filios, bñ puniti essent in restōne oium bonorū,quæ habebant ex testō. R.eū circa eos teneret ois pœnæ adiectio.Raynaldus.n.nihil eis restituere tenebat [bonis] i.in oībus aliis bonis. quæ fuerunt Peponis [eisdem] l.Raynaldi in quib.s.institutus erat patruus, uel melius Peponis [in quibus [s.tertia & quarta omnium bonorū Peponis [tenebat] eum nō potuerit in eis grauari à patre;& iō potuit,ubi uoluit legare, & pœnā adiicere [pro rata] medietate,s.tertiæ & quartę in oībonis Peponis.¶ Confirmauit] q bñ: qa in illis tertia & quarta,in quibus Ray.non potuit grauari, bñ potuit Ray.grauare hæredes suos: sed in aliis,quæ ibi erant pter tertiā & quartā nō poterat grauare:R.suū patruū, cū subiacerent restitutioni: sed filios patrui bñ potuit in eis grauare,unde non absoluit eos: qa nō posset adiicere pœnā legato,uel hrditati: sed qa non possidebant [filiis] non mireris,si absoluanē hi filij,uā hæc absolutio eorū iusta est,si non possident: qa q non possidet, condēnari non pōt. nisi pp suā maliciam non possidere. & codē mō,si possidebāt,iusta est sñia 3 hos filios sicut 3 patrē. hoc ultimū non est uerū [ei] patruo instituto hrdi [in restōne] i.pstatione.¶ Legati] i.tertiæ uel quartæ tā rerū adiudicatarū auunculis,uñ fuit compromissum,q̄ in aliis,cū oīa habebant auunculi rōne legati,& tanq̄ legatū petenda sunt oīa.non tanq̄ hrditas iussa restitui; & iō bñ dicit Falcid à locū habere, cuæ locū habet,bñ hrditas legatis exhaurit,& non Trebel.qđ locū haberet. si quasi hrditas restitueret. nec obest, si dicitē,q fideicōmissaria hęreditas diei debet:qa uniuersa,quæ sunt in hrditate,auunculis restituuntur:qa hoc est,quia succedit loco prioris legati, & quia hæreditas dari non debet sub pœna;qđ nō credimus. nec mireris, quia id qđ debetur ex pœnæ adiectione legatū dr. habe.n.simile.ff.ad l.Fal.cū pater §.ult.insti.de leg.§.pe. & ult.uel dic,q loquitur tm̄ de legato rerum,de quibus compromissum est nec obstat,quod dicitur,q plus habet in illis rebus,q̄ quartam,cum habeat ēt medietatē,sicut apparet ex prin.decr.potes.n.rñdere,q ex aliis legatis.R.exhausit dictas tertiam & quartā. uel dic nihil habet ex illis tertia & quarta,cum illas restituerit, pp adiectionem pœnæ. unde dignum fuit, q de primo legato extraheret Falcidiam.¶ Tu dic melius, p hæreditas.R.quæ erat solūmō tertia & quarta, erat exhausta duobus legatis,q in ea nihil remanserat. Primū legatū fuit,qđ legauit auunculis medietatem rerum, de quibus erat compromissum,i tertiam & quartam sibi debita, in eis.Secundum fuit legatum pœnæ,qđ eodem

iure censeri debet,ut alia legata, insti.de leg.§.fi.ff.ad l.Fal.cum pater.§.fi.quidam tñ ar.eiusdem.l.dicunt, quod nunq̃ de legato pœnæ debet trahere falcidiã.nã ibi di cit,qđ pœnæ cã accreuit, in l.Fal.non incidit. ¶Sed expone sic pdicta uerba.l.qđ pœnæ causa accreuit, supple p condẽnationem iudicis, qui condẽnauit hæredem legatario,inquantum in litẽ iurauit. & tũc de eo,quod ultra ualorẽ rei legatæ iurauit p spãlẽ affectionẽ, nõ detrahet hæres Falcidiam: quia nõ est legatũ,imò condẽnatio: sed secus, si testator pœnam sibi imponit, nisi soluat legatũ.nã tunc si hæres legatũ pœnæ soluit,cũ in ueritate legatũ sit, & sicut alia legata cẽseri debeat, bene detrahet Fal.¶†Et sic habes hic,quod quis hæres ante annum conueniat sup legatis pstandis,& condẽnet: tñ nõ priuat Fal.dũmõ.j.annũ satisfaciat, quæ est pœna à lege imposi ta.C.de fideic.aut.amplius. pœnam aũt à testatore impositã incurrit, si litem contestet.ff.rem ra ha.amplius, & hic sic fr.s.e.Raynutins, quo ad legatum pœnæ,qđ integre soluit patruus,s.tertiam & quartã, in qbus tenebat institutio pter Fal.quã detraxit bñficio. l.ut no.in gl.quæ incipit, bñ. ¶Si intra] mirum est,quo hic fert snia sub condõne & sine certa quantitate 3 illud,qđ est.3.q.6.biduũ.C.de sen.q si.cer.quãti.p totũ. Rñ.quod hic patruus petiit hãc detractationẽ falcidiæ. & idẽ ẽt si hoc nõ diceret in hac snia: tñ sp posset deducere Fal.qa qñ adiudicat legata,sp dãda intelligit, uel in totũ,uel pro rata detrahat Fal.sed si de Falcidia detrahenda patruus egisset, tũc si hoc beneficium Falcidię non saluaretur, ulterius petere non potuisset.ff.de neg.gest.si autem. sed saluat petere põt,ut hic. & fortè posset dici hic,quod ex quo snia lata est,statim oportet hũc patruum integram,s.tertiam & quartam restituere. si post cond.ex l.Fal.petet Falcidiam, cum sit saluatum. ¶Si autem sibi saluatum non esset, si per errorem facti soluisset, ageret condõne indebiti: secus, si per errorẽ iuris.C.ad.l.Fal.error. Alij aũt dicunt,quod cũ de hac Fal. non sit actum,eã retinebit patruus,& reliquas tres partes,cũ de eis constet,quod restituet sine alteri lite. & sic apparet,quod non est snia sine certa quantitate, cum ad minus tres partes tertiæ & quartę prædictarum statim perueniant ad auunculos,& super quarta de eis detrahenda remaneat lis: qa eam debet habere patruus, si.j.tps legis,s.annũ obtulit tres partes tertiæ & quartæ.alioqn nihil detraheret de integris tertia & quarta [legitimũ] intra annũ à iussu iudicis computandũ.s.e.no s quodẽ.C.de fideic.aut.amplius,¶Inuẽtariũ] qđ ipsum exonerat à præstatione legatorũ,& fideicõmissorũ,& aliorũ debitorum ultra uires patrimonii.C.de iu.deli.Scincimus & ius tribuit,quod de legatis & fideic.detrahat Falcidiam,si facit inuentariũ,& non aliter,in aut.de hære. & Fal.§. si ucrò non fe.coll.j.indebitis secus, ut in ea l. qa de eis nunquam detrahet Fal. ¶Contra uoluntatem testatoris] bñ dicit, 3 uoluntatem testatoris: quia non credit testatorem uoluisse, quod aliqua pars de his tertia & quarta peruenerit ad patruum; & erat uerum olim, 3 uoluntatem testatoris detrahebatur Falcidia.C.ad l.Fal.fine,& l.pe.& ff e.ti.qđ de bonis.§.ult sed hodie non inducit 3 uoluntatem testatoris expressam,si testator certus de quantitate sui pñmonij phibeat, in aut. de hr.& Fal.§.si ucrò expressim.Sed 3 tacitam bñ inducit Falcidiã,ut in l.pall.no.quod hæres rogatus dare aliqđ legatum de suo, licet non det, ut testator præcepit, cũ tñ postea dat, detrahit Falcidiam de omnibus legatis, ut hic; quod intelligimus uerum,ubi rogatus est restituere omnia bona hæreditaria,nisi legatum sibi iniunctum uel de suo proprio, uel de bonis testatoris solue rit,ut hic. Et est rõ: qa ipsemet testator pœnam suam adiecit hic,qui non põt eum priuare Falcid.unde nõ est necesse recurrere ad pœnã legis. sed si testator non apposuisset pœnam,tunc locũ haberet pœna legis,s.quod tota hæreditate priuaretur.s.e.nos,si l.si hrdes.C.de leg. aut.hoc amplius.Vel dic,quod nunq̃ fuit in mora ante annum iste patruus, quia nunquam ab eo petitæ fuerunt tertia & quarta prædictę expressim & determinatæ:sed fuit tantum petitum uel legatum rerum,quæ uenerant i ppromisso,uel oia alia bona,sicut apparet ex lra decr.

IOannes [suis] proprijs [creditoribus] not. non esse dubiũ executorẽ ad pias cãs posse agere 3 hrdes.Ar. de epi.nulli. & si nullus sit hrs, tõ ipse,cui cõmissum est quod oia,quæ habet,dispenset in pias cãs,põt totã hrditatẽ uindicare, nec detrahet falcidiam.C.de sacrosan.si quis ad s.e.tua,& hic. si aũt ad alios usus testator uellet expẽdi,si nullũ commodũ ad executorẽ ptinere debet,puta qa ministrũ tñi constituit,tunc non potuit agere.ff ad Treb.Lucius.§.Mæuia.¶Si uerò aliquod cõmodum,puta Fal.ad eum uoluit pertinere,tunc aget.ff.de leg.2.si quis Titio.x.sed hæc decr.uidetur 3dicere: qa hic aliter mandat expendi: q in pias cãs.s.in solutionem debitorum: sed rñdere potes,quod totam hæreditatem iusserat expendi in pios usus: sed hrditas intelligitur detracto ære alie. C.de bonis,quæ liberis.l.ult.ad hoc autem, ut licitè possit dare bona, quæ inuenit in hæreditate, oportet eum primo soluere debita [susceptũ] insti.man.§.mandatum: quia alicui creditori satisfecerunt, uel aliud piis locis dederunt.

SVMMARIVM.

1 *Certa rei institutio ualet.*

2 *Nulla Falcidia,nec etiam debita iure naturæ detrahitur de hæreditatibus & legatis ad pias causas relictis.*

3 *Verbum, substituo, pariter ad directam & fideic substitutionem trahitur.*

4 *Testatoris intentio semper seruanda est.*

5 *In ultimis uoluntatibus miles non dicitur priuilegiatus.*

DE his [procereis] s.emẽdis,uel reparandis [ad perpetuũ] s.quod oi anno sollẽniter fiat festiuitas alicuius sancti:uel quod in aliqua ecclesia constituat præbenda,uel altare,uel pulpitũ, uel aliud hmõi [parochialis] qa aliqñ parochialis ecclesia portionem aliquã habet.j.de sepul.c.j.p totũ.Si pr als incipit Ioãnes Frangipanis † in certa] hæc nõ est cẽsenda ut hæres post,q̃ testator instituit alium hrdem.C.de hære.instit. quoties. si aũt aliũ nõ instituisset,ualet institutio facta de certa re, & rẽ illã habebit plegata.ff.de hr.insti l.j. §.si ex fundo,& l.si ita qs hæres,& l.ex facto.ff.ad Treb. l.j.§.is q. & in hoc bñ ualet institutio, ut nõ ualeat impugnare testm: sed aget tm ad supplementũ, in aut.ut cũ de ap.co.§.illud quoque, & §.cęterum.C.de inoff. test.l.omo.nec habebit iste sic institutus in re certa tm loco legatarij. imò,si nullus alius factus est hæres, in totũ succedit, ut dictum est. ¶Itẽ uidetur, quod si alij repudient hrditatem, quod ipse habebit hæreditatem, sicut si ab initio nullum instituisset. secus aũt,si non dixisset eum in tali re instituo. sed si dixisset tm, lego tibi talẽ rem: quia tunc loco legatarij. nec ob.aut.de tri.& semi.§.hoc nos: quia correcta est per aliam. sed 3 si hæc puella non est instituta, nec hæres data, ergo nec ei substituere põt pupillariter,insti.de pu.sub.§.non solũ, & de

& de uul.subst.sed si plures.§ si sub condi. So. licet hæc puella non fuerit instituta hæres in primo gradu,fuit tñ instituta in secundo,s.post mortem filij, & ideo bñ pōt ei pupillariter substituere executoribus de executoribus huiusmodi no.s.eo.Ioannes,& c.cum tibi.[Et præsatæ filiæ] sed securius fecerit iste,qui petijt utriusque hęreditatem,& qui ēt adiecit de bonis filij præmortui:qa in ueritate duæ sunt hæreditates,insti.de uulg.subst. §. igitur,de uulg.subst.l.patris & filij,& l.qui duos:tñ sufficisset,si solius aliæ hæreditatem petijsset,ar.s.eo.Rainutius.¶Quæritur primo] hic uult dicere, q in primo gradu substõnis,qñ filius usus est mori filiæ mater tam quam ab intestato succedens ipsi filio de fideicom.filiæ restituendo debet detrahere debitam naturæ,& quartã in re.eandē ēt deductionem dicit faciendam de substitutione secundi gradus,s.qñ pauperes sibi instituit hæredes pp mortem filiæ qm illæ allegationes huius do

2 minæ non uident multum mouere Papã.¶†Fecisse sibi] & p hoc uidebatur, q priora testamenta fierent recta, uel q hñditas filiorum non peruenret ad pauperes, sed prima hñditas tm,& quarta trebellianica.l.quę est.ff.ad l.Fal.l j.§.ad eos.h.d.sed corrigit per l.C.de epis.& cle. si quis ad,& per auš.de eccl.ti.§.si aũt hæres.nec recipit illum prauum intellectũ,qui innuitur. imò hæc est ueritas,q de hæredibus,& de legatis ad pias e uũs relictis nulla Falcidia,nec ēt debita iure naturæ detrahitur; sicut ex sequen.apparet,& est ar.præd.l.& auth.nam & in ambiguis qõnibus religionum stricta rō omittitur, & summa est rō, quæ pro religione facit.ff.de re. & sump. fu.l.sunt personę.no.19.q.ul.si qua mulier exhæredato. 17.q.fi.quicunque pro parte,sm has allegationes sententiauit Papa [moreretur] hæc uerba hæres esto, sp sonant in directam substitutionem: uñ siue dicat testator, si institutus non erit talis sit hrs, siue dicat, & si talis decesserit in pupillari ætate, talis sit hæres, semper sonãt in uulgarem & pupillarem substõnem,qñ aũt sunt directæ,hanc aũt substõnem nunq̃ pōt facere puberi, si institutus non fuerit,talis esto hæres,inst.de pub subst.§. si. ff.de uul.& pu.l.uerbis,nisi esset miles.ff.de uul. & pu.l. centurio,& nunq̃ per se posita prædicta uerba trahunt ad indirectã,s.fideicommissariam, inst. de pup.sub.§. si. sed si adijciatur hoc uerbũ,rogo institutũ,ut talē faciat hrdem,talis bñ trahitur ad fideicõ.quia ille, de quo rogatus est,petet hrditatēm ex cã fideicõ.ff.ad Treb.ex fa

3 cto,in prin.¶†Idem vr,si dicat testor, instituo mihi talē hrdem,& sm hrdem mihi institui alium.C.de impu. & alij subst.l.pcibus quamuis posset dici,q ibi nõ instituit secũdũ hrdē p pdicta uerba,sed per expressã talis,s. instituo talem mihi hæredem,& si non fuerit hæres,talem substituo.per uerba aũt rogo,uel mando,uel consimilia nunquã fit substõ directa,sed indirecta,uel fideic.ut. ff. de uul.subst.cohæredj.§.cũ filiæ,circa mediũ. hoc autē uerbũ,substituo,pariter trahitur ad directa & fideicõ. q ex eo apparet.quia cõis distinctio est,substõ alia directa,alia indirecta,satis tamen vr,q prius ponitur pro directa,licet ad fideicom.trahatur.ff.ad Treb.Scæuola q aũt sonet in directam,patet expresse.ff.de uul.sub. cohæredi.§.cum filiæ.Item q trahatur ad fideicom. patet p eundem.§.circa medium,& C.de inst.& subst.l.generaliter.Idem aũt vr posse hic dici de uerbo hic posito,moriatur,q non memini in aliqua lege me legisse,s. quod possit trahi ad utranque substõnem,licet prius ad dire-

4 ctam.¶†Intentio] quæ sp seruanda est.C.de sac.san.eccl.l.j.C.qñ decre.opus non est.l.prædium.C.de inoffic. testa.l.si pater,inst.de pub.§. non autem,in auš.de hæ.& Fal.§.cui,& §.si quis ex,& §.is igitur,& §. pignori,in auš. de nu.§.uuum itaque.§.si fine,& §.si quis ex,& §.is igiš, & §.pignori,in auth.de iureiu.à morien.p.in ptin. & in auth.qui.mo.na.ef.leg.§.si quis autem.¶Extraneo] in sorore non potest.ita loquendo apparet,q maior ps per ueniat ad matrem, quia mortuo patre mater succedit ab intestato in medietatem,restituet mr filiæ tñ detractis debita naturæ & quarta Trebellianica,& sic non habebit plus mr q̃ filia.sed in extraneo,qui nullam ptem recipit ab intestato,melius apparet,q plus peruenit ad patrē,q̃ ad extraneum [Septem] de hac deductione no. s.eo.Rainaldus.¶Si absque liberis] de hoc quæritur, si p hęc uerba fiat substitutio pupillaris & directa,si filius uicus mortuus fuerit sine liberis, moriatur sorori: & an soror superuiuens fratri directò ei succedat, an mater?& non vr dubium,q directe.cõstãt.n.q si his uerbis usus fuisset, si filius meus decesserit sine liberis. soror ello hæres,q hic directe succederet.ff.de uul.& pu.sub. centurio.certe non possum uidere rationem, quare nõ eodem modo,si dicat,moriatur,uel substituo eum, per talia uerba fiat directa substitutio , ut hic probatur in tex.& in glo. ¶Sed dices,licet prædicta substõ possit ad utrãque substitutionem trahi,utilius est,q trahatur ad fideic.hæc quæ omni tpe ualebit,quam ad pupillarē directam,quæ non ualebit nisi in pupillari ætate : sed uideo,q melius est sm,quod trahatur ad directã,quã ad indirectam,sed hic plus vr,q pōt trahi ad directam,si moriatur in pupillarj ætate;& ad indirectam,si moriatur pubes:& hoc satis bñ dicere vr.C.de fideicõ. si frater substitutus impuberi nõ succedit,si factus fuerit pubes,etiam si decesserit sine liberis,nisi pupillaris substitutio confirmata fuerit uerbis fideicom.in aliqua parte testi:quia tunc frater ex cã fideicõ.succedit, ex quibus colligitur, q per uerba fideicom.adiuncta in pupillari substõne nõ tollitur pupillaris,sed confirmat,& durat. ¶†Item idem est in substitutione facta à milite,s.q unicis uerbis facta substitutio trahitur ad directã,& indirectã.C.de impu.& alijs subst.precibus.quare non est idē in priuato.licet enim multa priuilegia miles habeat ex cã sibi concessa tam in confectione testamenti,quam ēt in hæredis institutione,ut nota. in summa. C. de testamen.mili.in seruando tamen ultimam uoluntatem eius non habet priuilegium,quia omnes uoluntates ultimæ partitæ sunt seruandæ.nec hoc dicit certe pari ratione nec interpretatione gaudet priuilegio. prædicta autem s.moriatur sine liberis, quæ non denotant certam ætatē; imò utranque ætatem comprehendere uidentur, & pupillarem substitutionem confirmant,& ad fideicom. trahuntur.& ideo posset dici hæc substitutio compendiosa,argum.C.de impub.& ali.subst.precibus.& forte idem dicendum est, si dicat testator, instituo mihi filiũ meum impuberem hæredem;& substituo ei talem, si nauis uenerit ex Asia hæc plus placent, quæ nota. suprà eod.Raynutius [Iure ciuili] ff.de uulg substitu. centurio, quasi per fideicomm.C.de impube. & ali. substitut. precibus. [Nam cum] hoc quod hic dicitur, satis habetur expresse.ff.de uulga.& pupilla. substitutio. l. iam hoc iure. ¶Aetas] quia si ambo , uel alter si esset imbes , non posset trahi ad pupillarem equidem si alter & idem , sicut si alter non essent in potestate constitutus.ff.de uulga.substitutio. iam hoc iure, & l. Lucius. C. de impube. & alij substitutio. hæredi aiem, & l. quamuis , & ad fideicommiss. ff.ad Trebellian. Scæuola. C.de institutio.& substitutio. sub condi.fac.l. generaliter [in substitutionem] & nota. C. de impube. & ali.

ali.sub ſ.l.precibus [anteferre] C.de impub.& ali.sub. cum quidam [adiunxerit] erat.n.in teſtamento ſcriptū, ſi de liberis meis fuerit ſola ſuperſtes tm̄,augeo legata eius.Item ſi nec filius,nec filia ſuperfuerit,& tunc ſi'r ad hoc plus augeo. tn̄ in teſtō hoc ſatis probatur.ff.de inof fic.teſt.ꝯ ueiera. §.j.ubi dicitur,ꝙ mater non pōt expugnare teſtamentum,quod facit ei pater, per querelam inofficioſi teſtamenti; ergo eadem rōne apparet,ꝙ eam priuare poteſt debito iure naturę,uel par.ff.de uul.ſub. uel inſti.de uti.ſub.pater.ff.de bo.poſ.ſecundum tab.ſi ita ſcriptum.§ j.uel ſubiectione.20.q.5.conſtituit.

De ſucceſſionibus ab inteſtato. Rubr.

Ed hoc [donare] ſiue inter uiuos,ſiue in ultima uoluntate [ſanctificentur] niſi conſanguineos habeant; qui ab inteſtato ſuccedant. 12.q.2.quicūque.j.e.cum dilectus.

SAncto concilio [allatum] hoc.c.locale eſt, & non de iure loquitur, qn̄ certum eſt ſacerdotes aliquid habuiſſe ante ordinationem. uam pp dubium diuidendæ ſunt res propriæ à rebus eccleſiæ,ut hic dr̄. ſi aūt diſtinctę eſſent res propriæ à rebus eccleſiæ, res propriæ hæredibus conſanguineis, aliæ eccleſiæ darentur. 12.q.3. quicūque,ſi aūt dubitetur, an aliqua habuerit ante ordinationem,pſumitur pro eccleſia ,niſi probet ſe antea habuiſſe.12.q.3.qcūque ff.de reb.dub,ciuilibus.alij intelligunt capitulum tm̄,qn̄ ex ſeruis fiunt ſacerdotes.

CVm dilectus [pro eā] erat.n.eā inter eos. uterque enim ab altero petebat res, quæ fuerant archipreſbyteri. uterque.n.de eis aliqua poſſidebat [participatione] .i.ut particeps eſſet orationū.¶Aſſeruit] hæc aſſertiō,quæ eſt de præterito, & extra iudiciū non eſt ſufficiens probatio eius qđ dicebat.ſi tn̄ ſolēniter qs confiteret extra iudiciū,ſi poſt conuenit,non eſt admittēdus ꝯ ſuam confeſſionem niſi oſtenderet ſe in alio caſu intellexiſſe,ut no.ſ.de ele.p inquiſitionē.hic aūt iō confeſſio eius non eſt ſufficiens probatio:qa nō uiuebat,q con feſſionē fecerat; & iō non poterat dare intellectū confeſſioni, ar.j.de accu. cum dilec. ſed tn̄ eſt ad plenū pſumptio. unde ei ſtatur ut hic ſequiṫ. & non intelligas, ꝙ ex his uerbis probareṫ eum fuiſſe oblatum monaſterio cū rebus ſuis. ſed probaṫ, ꝙ uoluit bona ſua peruenire ad monaſteriū,ad qđ quaſi quælibet uerba ſufficiunt. ff de fun.inſtr.cum de lanionis.§.aſinā.ff.de ſup.le.l.Labeo [unde] expreſſius dicit,qđ dixerat [probationes] ſ.ꝙ ſe & ſua obtulit. uni teſti tm̄ non credit, ut no.ſ.de procu.ex inſinuatione. ſed cum aliqua probatione,ſ.cōfeſſione bn̄ creditur,niſi probeṫ ph: eneticus,ut ſequitur [amminiculantes] in tm̄ adminiculabaṫ archipresbyteri confeſſio.ꝙ ſe & ſua dedit monaſterio ;qa ſic condēnaṫ ep̄s ad reſtitutionem, ar ſi uerè redditus eſſet [cōpotē] & ſic probaṫ negatiua.C.de codic.nec codi ff.de cond.inſti.qdā.ff.de proba.ſi filius [ultimam] q.d.& ſi hæc uerba non expreſſiſſet, tn̄ tacitè uim teneret ultimæ uoluntatis [imponatur] in eo,ꝙ ep̄s erat actor [cōpellatur] in eo,ꝙ ep̄s erat reus [ei] ipſo,& ſic habes, ꝙ uacāte eccleſia ſubiecta ep̄o ep̄s eius noīe agit,& ſic fortè eſt in quolibet ſupiore,q p quolibet collegio ſibi ſubiecto pōt agere.C.de epi.& cle.nulli, & l.ſi qs ad ſ.de pſcr.ex trāſmiſſa.ab hoc no.ſ.de reſt.ſpo.olim [ab iteſtato] nec legitimos agnatos,uel cognatos reliq̄rit.ſ.e.c.j.

SVMMARIVM.

1 *Poteſt quilibet adultus & diſcretus eligere ſepulturam.*

De ſepulturis. Rubr.

Os inſtituta [Patriarcharū] q in patrū ſepulchris ſepulti ſuut.12.q.2.§.Ioſeph.¶†Sepulturā] gnaṫr dicimus,ꝙ qlibet adultus & diſcretus pōt eligere ſepulturam, ubi uult in ultima uoluntate,ut hic,& j.e.de uxore,& c.cū ſup, niſi malicioſè faciat. & pſumiṫ malicioſè facere, ſi dimittat ſepulturā parētū, quā pcipuè tenere debet, ut hic.j.e.fraternitatē.13.q.2.placuit ſi aūt ſepulturā paternā nō habet,i eccleſia parochiali ſepeliri debet.j.e.in nr̄a. hāc aūt pſumptionē tollimus, ſi eligat i cathedrali eccleſia, uel in religioſo monaſterio, uel in canonica,uel i loco,ubicūq; decimas ſoluere,ar.13.q.2 cōſueuit uel in eccleſia, quā ædificauit,ar.12.q.2.bona uel niſi eligat in loco priuilegiato ſup ſepulturis. j.eo. in nr̄a. & licet hoc pſumaṫ:tn̄ ſi probaṫ ꝯ:ſi,nō tenebit j.e.ex parte,& c.in nr̄a. uiatores aūt ſepelienṫ in eccleſia cathedrali.16.q.1.c.t.ſ.de off.ar.hipresb.officium. 13.q.2.ubicūq; & clerici in eccleſiis, ubi clerici ſunt & hæc oīa diſcreto iudici cōmittanṫ.uxor aūt cū marito ſepeliri debet.13 q.2.Ebron: caue tn̄ tibi, qa non oīs eccleſia habet cœmeteriū: ſed illæ tm̄, quæ habēt pp'm uel Illę,qbus ꝯceſſum eſt ex priuilegio. pacta aūt hm̄ōi impediūt electionē,q ſiūt alteri, ꝙ nullū recipiat ad ſepulturā qnq; de certa parochia; qnq; cet tos hoīes nō debet recipere,de conſe.diſt.1.certū [Elegit] natus eſt in Bethleem , nutritus Nazareth , ſepultus in Hierſ in ſepulchro Ioſeph [tertiam] ubi hm̄ōi conſuetudo eſt,quæ in hoc iuri præualet.j.e.certificari. imò idē eſt & ſi non ſit conſuetudo,dūmodo nō ſit ꝯria cōſuetudo.

SVMMARIVM.

1 *Quando eccleſia non habeat partem de bonis defuncti.*
2 *Quid ſit, cur epiſcopus accipiat quartam epiſcopalem.*
3 *Poteſt epiſcopus pro eccleſiis ſibi ſubiectis agere.*

Elatū [uita] in ægritudine tn̄,de qua decedit ſ alias. ꝯ. j.c.de his. uel dic,ꝙ ēt ſi eſſet ſanus, & multo tp̄e uiueret poſtea:tn̄ qa mori fingitur qn̄ monaſteriū ingrediṫ.19.q.3.qa ingredictib.& auſ. & qua. de oīb.aūt,q tūc p aīa dat monaſterio, ad qđ trāſit,partē habebit parochialis eccleſia. de bonis aūt aliis monaſteriis relictis nō habet portionē parochialis eccleſia,niſi de illa ægritudine moriaṫ: uel dic,ut no.j.e. 1 de his. ¶†Diſponere] eccleſiis.ſ.n.conſanguineis , uel amicis , uel pauperib.aliquid pro aīa ſua relinqueret , nullam partē habebit eccleſia: qa pſonis ſingulariṫ relinquitur.j.de uerb.ſig.ex parte. & non pro eccleſia. habet.n.locū hæc canonica portio tm̄ i relictis eccleſiæ ubi ſepelitur,uel ad quā tranſit uel ſe cōuertendo, uel alio mō,ut hic.& ſ.c.pa.j.e.de his,ubi no.& hoc iō,nē 2 aīs eccleſias ſuæ præferat.¶†Medietatē] conſuetudine ſeruata j.e.certificari. & not.tertiam uel quartam non dari ep̄o, ſed eccleſiæ parochiali , ar.ſ.c.proxi.ar.ꝯ.ſ. de teſta.requiſiſti,& c.ſi.& c.officij tui.Rńdemus cōſuetudinem in his ſeruandam. uel dic, ꝙ minores eccleſiæ inter ſe diuident, ut hic dicitur ſed ep̄s poſtea partem ſuā ab utraq; recipit.ſ.de teſt.reqſiſti,ſi ſunt ambæ in ſua

in ſua diœce. ſed ſi alterutra ſit in alia diœce. uterque eps tm̃ à ſua eccleſia recipiet ſuam canonicam portionem. ſi.n.aliter diceret, ſequeretur abſurditas: qa vna eccleſia ſolueret duas canonicas portiones. Item quartam, quã accipit eps, q̃ eſt quarta epalis, non accipit ipſe ꝑpter ſepulturam: quia ipſe nõ debebat eum ſepelire, ſed ꝓ iure epiſcopali, & propter cõmunionem, quã habet cum eccleſiis ſuis, ſ͂ de teſta. requiſiſti. monaſteria autem, & alia loca etiam exẽpta ab iſta canonica portione parochialibus eccleſiis danda non ſunt exẽpta, infra eodem in noſtra præſentia, ſupra de teſta. requiſiſti, & cap. officij. ¶†Item no. ꝙ licet dixerimus, ꝙ hæc
3 portio & petitio cõpetat parochiali ſacerdoti: tñ ſi ipſe negligens ſit in petendo, epiſcopus petet etiam nomine eccleſiæ. & hoc generali rõne: quia ꝓ eccleſiis ſibi ſubiectis põt agere, ſupra de ſucceſſ. ab inteſt. c. fin. & no. ſupra de reſti. ſpol. olim. item ꝓbo alia rõne. primitiuo iure conſtat, ꝙ hæc omnia, quæ eccleſiis relinquuntur, ad manus epi uenire debent, & ad eius uoluntatem expendi. 12. q. 2. uobis. c. Vulteranæ, & c. ſeq. vnde ſi ius illud attenderemus primũ, ſicut ipſe ſolus hoc recipere & diſpenſare debet, ſic & ꝓ eis agere; & hoc uerum eſt, ꝙ ipſe principalius & directius, q̃ alius agit. ſed quia conſtitutum eſt, ꝙ quilibet ſacerdos miniſter pro rebus quæ ſpecialiter ad ſuam eccleſiam pertinẽt, agat, ſupra de iu[illegible] deputati, & no ſupra de reſcrip. edoceri; ió c[illegible] ſacerdos poteſt agere. ¶Et hac eadem rõne pa[illegible] Rex, Dux, uel magna perſona moritur, uel ſepe[illegible]r alicubi, ꝙ eps data pro ſepultura ſua debet accipere, & ſuam partem dare eccleſiæ, ubi ſepelitur, & de reſiduo debet partes facere inter eccleſias, ubi per circulum anni percipiebat eccleſiaſtica ſacramenta. iſti.n. magnates non moranť in vno loco, ſed circuũt terram ſuam; & hoc optimè ꝓbatur, ĩ de deci. qm̃. 12. q. 2. uobis. c. Vulteranæ. & c. ſeq. ¶Item no. ꝙ ſicut canonicam portionem percepit eccleſia parochialis de relictis pro ſepultura, ita credimus, ꝙ recipiet canonicam portionem de oblatis pro aliis ſacramentis, ſicut ꝓ benedictionibus nubentium, & pro pœnitentiis, & ꝓ extrema vnctione, & aliis hmõi. nam cum eadem ſit rõ de omnibus, idem debet eſſe ius. rõ hæc eſt: quia dignus eſt operarius mercede ſua, ſ͂ eo. c. j. 16. q. 1. ſi quis laicus. ¶Itẽ non uidetur, ꝙ de relictis alias ꝓ anima ſua, puta pauperibus, uel aliis eccleſiis, ubi non ſepelitur, nec alia recipit ſacramẽta, debeat habere parochialis eccleſia aliquam portionem, niſi forte relinquatur eccleſiis illis, ubi ſepelitur. tunc.n. conſtat, ꝙ quomodocũque eis relinquatur, ꝙ portionem habebit eccleſia, ſupra de teſta. offi. requiſiſti, & hic, & infra c. de his. & eſt ideo, quia uel eccleſiaſticis ſacramẽtis relinquere uideť; uel eis, quæ ſunt annexa ad eccleſiaſtica ſacramenta. ſed quid ſi relinquatur templariis, uel hoſpitalariis? nam nec de illis eſt dubium, ꝙ ſi eis pro ſepultura relinquatur, ꝙ debet parochialis eccleſia habere canonicam portionem, infra eo. in noſtra.

FRaternitatem [diſpoſita] No. nullam eccleſiam habere cœmeterium niſi ex priuilegio: uel dic apud illas maximè, de quibus habes, ſ͂ eo. c. j. ¶[Frequentius] & tñ ſacrificium non magis ꝓdeſt in ea ſepultis, q̃ aliis. de conſecr. diſt. 5. non mediocriter. ſed honor eſt eccleſiæ, & etiam forte maiorem honorem conſequitur aĩa, ſicut de caniſtro pomorum oblato abbati maiorem honorem cõſequitur abbas: ſed oẽs pariter monachi gaudent. & maior honor eſt eſſe Canonicum cathedralis eccleſiæ, q̃ alterius, quamuis ęqualiter abundent.

SVMMARIVM.

1 *Poteſt epiſcopus agere pro portionibus eccleſiarum ſuarum, & in numero 2.*

DE his loquitur decr. hæc, qñ quis tranſit ad monaſterium, & ibi ſua confert, ut ibi uiuat, nõ ut ſit profeſſus. ſi. ĩ de priuil. c. iij. & c. ut priuil. ĩ c. in noſtra: qa ſi ibi ꝓfiteref, canonicam portionẽ de oibus, quę daret illi ecclię, haberet ecclia parochialis; etiam ſi longo tpe poſtea, q̃ ingreſſus eſt, moriať; & ſic loquiť ſ͂ c. relatum: qa tunc fingiť mori. dicimus tñ, ꝙ põt aliqd ſpãlr relinquere ꝓ aĩa ſua, & de illo tm̃ habet portionem parochialis ecclia, & alia põt relinquere eidem monaſterio ꝓ ſuſtẽtamento ſuæ uitæ. 16. q. 6. de lapſis. & etiam ꝓ aliis cauſis; puta ſi primò receperat ſeruitia à monaſterio. nam fraus tm̃, q̃ timetur, ne uelit fraudare eccliam parochialem, attendiť, ar. ſ͂ de teſta. officij, reqſiſti, & c. de his. uel dic aliter, ut no. ſ͂ relatum, qđ multi magis approbant. ¶[Eccleſiis] dicunt qdã, ꝙ hæc ecclia paroch. non tm̃ aduerſus aliã eccliã q̃ habet res defuncti, habet ꝯdõnem ex hac decr. ſed ẽt aduerſus hr̃des defuncti habet actionẽ ex teſtõ, & alias, de qbus diximus, ſ͂ de teſt. Raynal. qa licet tm̃ dixerit, relinquo tali ecclię: tñ noie illius intelligitur etiam alia, ſ. parochialis. vna.n. eſt ecclia. 24. q. 1. loquitur, & maximè quo ad legatum habẽdum, in quo ſunt cões, ut hic. imò, qđ plus eſt, etiam eps agere põt ꝓ parte ei ꝯtingente eadem rõne, & qa eps eſt in ecclia &c. 7. q. 1. factus, &c. ſcire. & eiſdem actionibus aget non tm̃ ꝯ eccleſiam ſuã paroch. ſed etiam ꝯ aliam, cui noiatim legatum eſt, etiam ſi nõ ſit ſua ecclia, ſed alterius diœce. & etiam ꝯ hæredes, qa legatum ad epm recta uia uenit. ff. de fur. à Ticio. nec mireris, ꝙ agit, cum de epo nõ ſit facta mentio in teſtõ. Rñ. imò tacitè de p̃dictis uř eſſe dictum rõne p̃all. nam ita vnitæ ſunt p̃dictæ ecclię, ſ. parochialis, & alia, ubi ſepeliť, & eps quo ad legatũ iſtud, ꝙ etiam teſtõr hoc mutare non põt, ſ͂ eo. reqſiſti, ar. ad hoc, C. de inof. teſt. ſi mř. nam ibi alius, q̃ qui inſtitutus
1 eſt, ꝓ inſtituto habeť. C. de hær. inſti. quotiens. ¶†Item licet dixerimus, ꝙ eps põt agere ꝓ parte ſua, nihilominus tñ poterit agere ꝓ portionibus eccleſiarum ſuarũ, ut no. ſ͂ de reſti. ſpol. olim. ſed debet hoc in libello exprimere, ꝙ ꝓ eis petat. ſed ſi eccleſia parochialis agit, non tenetur dicere, ꝙ ꝓ epo agat: quia ipſi ad totum cõpetit actio ſuo noie, ut hic, & poſteà tenetur epo reſpõdere de ſua parte, ſ. ꝑ condi. ex decr. ſ͂ de teſt. requiſiſti. ſed eps non habet actionem ſuo noie, niſi ꝓ ſua parte. alij dicunt, ꝙ eps, uel eccleſia non habet actiones ex teſtamento, ſed tm̃ condi. ex canonib. 12. q. 3. Pontifices. ſupra de teſt. officij, requiſiſti. ¶Alij dixerunt, ꝙ ꝯ hæredes nulla cõpetit actio, niſi eccleſiæ, cui relictum eſt. epiſcopus aũt, & aliæ eccleſiæ, quæ in legato ius habẽt, poſſunt auctoritate iudicis obtinere, ut mittanť in poſſeſſionem noium, & poſteà agent, ſicut illa eccleſia, cui relictum erat, ff. ut in poſſ. lega. l. ſi inutilis, uel obtinebunt à iudice, ꝙ det eis p̃torium pignus, C. de præto. pi. l. j. & ij. uel poterunt agere contra debitores ſui debitoris, ſ. illius eccleſiæ, quæ agere debet condictione ex legibus, quæ ſunt, C. qñ ſi. uel priua. l. ij. & l. ſeq. plus uř inniti rõnibus, ꝙ ſola illa eccleſia agere poſſit, de qua ſit mentio in teſtõ, ꝯ hæredes teſtatoris, & ſola eccleſia parochialis põt agere ꝯ illam, in qua ſepultus eſt. epiſcopus autem tantùm ꝯ parochialem aget eccleſiam. ſed ſi parochialis, uel illa, de qua ſit mentio in teſtõ,

nollet agere, tunc eps. uel quisq; alius, ad quem pertinet aliquod cõmodum ex hoc legato, debet petere, q; ille, ad quẽ primo loco pertinet hæc exactio, cedat sibi actiones, ff. de pecu. quod debetur. & si ille nollet cedere, uel si non esset illius, qui cedere posset, tũc esset recurrendum ad pdicta auxilia, uel missionẽ in possessionem, uel ad ptorium pignus, uel condi. ex illis ll. quã si. uel priua. nullo. n. modo uř, q; aliis, nisi ecclesiæ legatariæ cõpetat actio ex testõ, cum de his nulla ibi mẽtio sit, nec rei uin. uel hypo. cum illæ cõpetant legatario & dñium non põt esse apud duos. nec etiam eis cõpetunt ↄdões ex canonib. uel legibus pdictis, cum de eis mentionem non faciant, nisi postq̃ fuerit in defectu cedẽdi.

a ¶†Illud aũt diximus bene, q; epi nomine ecclesiarũ suarum põt agere ad pdicta, sicut pro singulis utilitatibus agere posset, ut no. s de resti. spol. olim. sed non p sua parte [ecclesiis] & si in vna ecclesia recipit sacramenta, in alia diuina officia, etiam si in diuersis ecclesiis p diuersis partibus anni officia audiuerit, inte se diuidẽt quartam, uel tertiam canonicam, s eo. c. j. & ij. de ecclesia autem, ubi habuit ecclesiasticam & paternam sepulturam, non credimus, quod debeat habere aliquã portionem: imò ipsa debet aliis parochialibus, s eod. c. j. [exhiberi] quia quicquid dedit monasterio, ad quod transiuit, intelligitur pro anima dare, ex quo in infirmitate ad illud trãsfertur. [in sanitate] uel etiam in infirmitate, dũmodò inde non obierit: quia tunc intelligitur dare pro sustentamento uitæ suæ.

EX parte [restituat] si pbatum fuerit in pindicium al terius ecclesiæ factum s̃m l. ubi non est sepultura ecclesiastica. nec rõne sacramentorum est spãle in hoc casu, ut non debeat audiri appellãs, ne corpus sepeliat, C. de sepul. uio. aut. itẽ q dom. in aut. ut cũ de ap. co. cir ca prin. sed in hoc ualet appellatio: qa pbata ueritate alij eccliç corpus redditẽ, quãuis forte idẽ fieret, & si nõ appellaret, s eo. fraternitatẽ, s de ele. cũ inter ca. [exinde] .i. de his, q̃ occasione sepulturæ obueniunt, j c. pxi.

CVm liberum [uiolenter] licet possit agere pnlessorio iudicio p iure sepeliendi, non credimus, qđ per hoc, quousq; plenè constet, corpus defuncti sit restituendũ: qa sic etiã postea esset tertiò dãdũ priori ecclesiæ, q̃ obtineret in pprietate: corpus aũt defuncti nõ sic est tractandum, de reli. & sump. fun. ne corpora, dini.

DE uxore [liberam] 13. q. 2. vnaquæque, s sol. il ud de honestate; hoc de uř uel illud loquitur, q̃ñ mulier non eligit sepulturã [in quo] 7. q. 1. sicut. C. de do. inter ui. & uxo. l. quod spõsæ, & ff. de do. inter uir. & ux. l. si enim in si. [uoluerit] uel in sepulchris parentum, uel ubi accipiunt sacramenta.

CVm sup. [statuimus] .i. statutum declaramus. improprie enim dicitur, q; Papa vnam constitutionẽ faceret de vna ecclesia, imò est priuilegium.

S V M M A R I V M.

1 *Canonica portio que dicatur, & quot modis dicatur.*
2 *Res à domino, non dominus à re denominatur.*

Ertificari [apponi] sic incipit clausula in priuilegio, decernimus aũt ecclesiæ uestræ sepulturã fore liberã, salua iustitia &c. [tertiam] s e. c. j. [mediam] s eo. c. ij. [& urbano] de hoc non habes concilium Vrbani, sed Lucij, supra c. proxi. [Hieronymus] 1 76. dist. utinam. ¶†Diuersitatib.] pp hanc diuersitatẽ, s. qa canonica portio dř nõ solum à canonibus statuta, sed etiã ↄsuetudinaria, q̃ dř etiam canonica, qa à canonibus est approbata, licet nõ statuta, ut hic, & s de test. requisisti, uř dicẽdum, q; ille, qui petit partem in hmõi relictis, debet exprimere in libello, an petat canonicã portionẽ statutã in canonib. an ↄsuetudinariam: qa aliter nõ posset reus deliberare, ff. de eden. l. j. nec obstat, j de reli. do. ↄstitutus, ubi admissa fuit petitio iuris episcopalis: qa ius epale certum est, uel à iure tm̃ statutũ, s de offi. ord. conquerente: sed canonica portio est incerta. sed hæc solutio non põt stare: quia etiam ius episcopale incertum est propter diuersitas consuetudines, ut probatur, s de præscrip. auditis. ubi propter cõsuetudinem collectio denarij S. Petri computatur in iure epali. Rñ. ergo ad hoc, q; q̃ñ ab aliquo petitur ius episcopale, bene certus est, quid ab eo petitur, s. omne ius epale, siue sit illud, qđ à iure statutum est, siue alias ex priuilegio, uel consuetudine alio modõ debeatur. oĩa enim addita iuri epali accedunt, & bene simul ↄcurrũt & in petitione, & in solutione ius episcopale à iure statutum & ↄsuetudinariũ. Sed secus est in petitione, canonicæ partis: qa ibi certus esse non põt: quia nũquã simul ↄcurrunt neq; in petitione, neq; in solutione canonicæ portiones in canonibus statutæ cum canonica ↄsuetudinaria. uř tñ. q; si nesciret, quæ portio soluatur in illa terra, q; recipiendus est libellus sine expressione: quia p hmõi libellum licet posset plus exprimi, non est tamen pœnitus incertus, cum certum sit aliquã portionem deberi, arg. ff. de rei uin. quæ de to. & no. s de libel. obl. significauit, ff. quorum le. l. j. §. quia aũt. ¶Sed quæritur, an teneat exprimere in libello, peto canonicam portionem, uel ↄsuetudinariã talis fundi certis finibus limitati: an sufficit dicere, peto partẽ fundi tibi in testamento talis relicti? & uř expressum, q; sic, ff. de rei uin. si in rem, circa si. & eodem mõ si dicat, fundorum. Sed quid si dicat, peto talem partem omnium rerũ tibi in testõ talis relictarũ, uel obuenientem ex bonis eius? arg. q; sit admittenda hmõi petitio: quia admittitur petitio gregis, & armenti sine expressione capitum, ff. de rei uin. l. j. §. si. & l. seq. sed non facit aliquid ad rem. l. ista: qa ibi conceditř, q; vniuersitas realis petať. sed hæc legata nec vniuersitatem rerum ↄstituunt, ut grex, & armentum, nec iuris, ut petitio hæreditatis, & iuris episcopalis. si. n. constitueret aliquam vniuersitatem, haberet aliquod nomẽ à iure impositum: tñ nobis satis placet rñsio eorum, q; admittendus est talis libellus: quia satis põt esse certus p expressionem pdictam, ar. pdictæ l. si in rem, q̃ dicit, q; sufficit dicere, peto seruum, q̃ fuit ex tali hæredi. postea tñ debet pbare, q; illa sibi debeãtur, & q; res obuenerint ex bonis talis, & est quasi expſsum, C. qbus quarta pars. l. j. & seq & ff. de re iu. ait p. C. de sen. q̃ si. cer. quã. l ij. iudex tñ benefaciet, si coegerit ad maiorẽ expressionẽ, uel ad iurandum, q; nescit plus exprimere, ar. ff. de fur. in hac. & hæc credo uera, q; admittẽda sit hęc petitio si gñalis, s. peto talẽ partẽ oĩum bonorum obueniẽtiũ tibi à tali, si agať psonali actione, p quã bene petunť non solũ corporalia, sed etiam incorporalia, C. de hær. uel ac. uẽ. sed si ageret rei uin. nõ admitteret: s hæc petitio, cũ in ea nõ ueniãt, nisi incorporalia, ff. de rei uin. l. j. in prin. & s̃m hoc intelligimus, l. uindicatio, ff. de rei uin. ¶Itẽ dicũt qdã, q; nec noĩa sepultorum exprimere teneť, j e. in nostra, j de deci. du dũ, s de pscr. ueniẽs: nř tñ aliis, & forte nõ malè, q; uel nõ sit admittẽdus talis libellus, uel cũ magna difficultate, & non nisi cum iuramẽto, q; non põt scire noĩa sepultorum uel propter malitiam partis aduersæ, uel pp aliam

aliam eam, quæ tñ scire sperat per dicta testium, ar. p his: quia nunquam potest reus bene deliberare, nisi sciat noia sepultorum, & pp hoc fit editio actionis, ut deliberet reus. ff. de eden. l. j. sed secus est in rebus, quæ melius parere possunt ex tenore testamenti, uel alterius instrumenti, ubi continet donatio rerũ. ¶ † Item melius denominat res à dño, q̃ dñs à rebus. unde uidetur, qđ nunquam talis libellus esset admittendus, peto quartam partem talis fundi, qui tibi relictus est à quodam parochiano meo. nec obstat decretalis prædicta. qa ibi non fuerũt pet ta expresse. uel dic, qđ ibi fuerunt expressa, licet hoc nõ dicatur i decr. uel dic, qđ ibi age bat uti actione, uel gñali, qa dicebat sibi esse ius habere decimas, uel alia iura à certis hoib. & tunc non cogitur exprimere, ut no. ī. de off. ord. c. querẽte. sed hic loquit, qnando agitur singulari, ubi necesse est exprimi & personam agentis, & personam rei, & res, quæ petitur, & cã, ex qua petit. hic aũt nõ exprimitur res nec certo nomine, nec certis finibus, nec circũlocutionibus manifestis, q reus possit deliberare: imò uidet, q i hoc casu non esset admittendum iusm actoris, qui uult iura re, non posse scire noia omnium sepultorum; quia nullum præiudicium fit actori, si mõ non nominat oẽs: qa alia uice poterit petere canonicam portionem relictorum ab aliis, nec obstabit sibi exceptio rei iu. Illud aũt qđ dictum est, nõ p oia placet aliquibus, q uniuersalis uel gñalis petitio sit, qn aliquis dicit ius sibi esse habere canonicam portionem relictorum à parochianis suis uel habendi decimas, uel iurisdictionem in aliquo castro. imò est singularis: qa una sola res petitur, s. ius decimandi, uel iurisdictionem exercendi, uel consimile. unde licet snia feratur pro actore, q sibi est ius decimã di, uel iurisdictionem exercendi in aliquo castro, non præiudicat illis, q singulari iure se iuuant, puta priuilegio, uel præscriptione uel quocũq; alio. nam causa, quæ fuit ꝯ uniuersitatẽ, & snia sup eo lata singulis psonis non præiudicat. 12. q. 2. §. qui manumittitur. sed illa petitio satis põt dici generalis, ĩ qua petit canonica portio oium relictorum alicuius ecclesiæ à sepultis in ea, quæ de iure ad eum pertinent. ¶ Item quia non una res tñ petitur, sed multæ; sicut qñ petitur rõ administrationis alicui de sale, uel de itino, & hmõi. die ergo sic q ubi quis agit confesso. uel nega. dicens, mihi est ius habere canonicam portionẽ de relictis oium sepultorum in ecclesia tua, & iõ peto declarari per sniam te ad hoc teneri, & ut compellaris mihi restituere ea, quæ iam percepisti. q in isto casu non cogit à principio exprimere noia sepultorũ, sed in prosecutione cãe, ad hoc ut ibi fiat condẽnatio. ¶ Et idẽ est, si agat sibi esse ius instituendi clericos in aliquibus ecclesiis, & petat ius suũ declarari, & institutos per eum remoueri. & idẽ si agit neg. dicens non esse alicui ius sepelire aliquos, uel habere canonicam portionem de relictis sepultorum, uel instituendi aliquos in talibus ecclesiis, & ideo petit imponi perpetuum silentium super prædictis, & reuocari, qcqd factum est. idem est, si agit interdicto; unde ui, uel quacũq; alia actione, si reus petit exprimere, uel nomina sepultorum, uel canonicorum, institutorum uel res, in quibus dãna data sunt tpe spoliationis, uel fructuũ pceptorũ à possessore, licet bonũ sit, q exprimat, si põt tñ non est ad hoc cogẽdus secus aũt esset, si ageret officio iudicis, uel quacũq; alia actione ad hoc, ut haberet canonicam portionem de aliquibus specialibus sepulturis: uel si peteret alias institutos in ecclesiis remoueri, uel fructus alicuius fundi; si tamen non peteret fundum, nec ẽt peteret ius suum aliis declarari: quia satis credo, q tunc debet, quantum põt, ut prædictũ est prædicta. cogi declarare. & est ratio diuersitatis: quia in primo casu [q soluatur canonica portio antiquorũ & sepultorum, & q aliqui remoueantur de ecclesiis, q dãna aliqua soluantur spoliatis, & aliqui fructus restituãtur, obtinenti in actio. bonæ fi. oia ista ueniunt quasi accessoria, sed peti debeãt expresse, ut no. ī. de rest. spo. grauis. sed in scđo casu, ubi singulari & spãli actione agitur ad prædicta, expressim ea dicere debet, imò, qđ est no. dignum in primo casu, si aliquis alius præter psonam rei tangeretur, non deberet sup illo ferri snia, nisi sup interesse. uerbi grã, actũ est ꝯ aliquẽ nõ esse sibi ius substituẽdi in aliquib. ecclesiis, & iõ petit ei imponi ppetuum silentium, & p eum institutos remoueri de ecclesiis. nã hic nõ fertur sic snia, imponimus tali ppetuũ silentiũ, & tales remouemus snia aliter à dictis ecclesiis: qa indubitanter esset iniustum eis ignorantibus hoc facere sed condẽnabit instituẽtem ad interesse eius, q interest actoris eum non fuisse institutum, nisi posset efficere, q instituti libere cedant. & hoc idẽ fit, ubicũq; qs nõ põt soluere rẽ, ad quã tenetur. ff. de do. arbitrio. §. j. & no. ĩ. de sen. ex. c. sacro. quare aũt æstimetur hoc interesse, no. ĩ. qui fil. sint le. c. cãm q̃ sed in scđo casu, qñ singulari actione petit institutos amoueri, actio hæc non mouetur ꝯ instituentem, sed tantum ꝯ institutos, & tunc bene fertur ꝯ eos sententia perpetuæ amotionis.

SVMMARIVM.

1 *Eligens sepulturam apud ecclesiam hospitalis, canonica portio debetur ecclesiæ, parochiali de omnibus relictis pro anima sua. idem etiam est, si non elegit, sed ibi de iure sepeliendus est, in nu. 2. quid autem sit, si hospitale habet parochiam, in nu. 3. 4. & 5.*

IN nostra [receperunt] hic uř, q sufficit dare talẽ libellũ, cõqueror de hospitalariis, qui parochianos meos recipiũt ad sepulturã, ẽt si nihil petat: cui uř ꝯ, qa actio est ius petẽdi in iudicio, qđ sibi debet, inst. de ac. in prin. so. in libello continebatur petitio [ex priuilegio] hoc priuilegiũ nõ loquitur de pueris [de cætero] ꝯ. ff. de usur. l. j. § j. So. spãle est & in iuribus, & præsentationibus, & seruitutib. q tractus futuri tpis ptinet ad iudicẽ: imò in his non solũ condẽnat, immo ẽt caueri facit. §. si serui uin harum actionũ [elegerint] cum tẽplarij & hospitalarij minus sint religiosi ꝙ monachi, psumitur mala intẽtione apud eos elegisse sepulturam, & iccirco reddetur monachis cũ oibus bonis suis, ut. ĩ. c. fraternitatẽ, nisi esset pp priuilegium.

1 † Reliquid si quis eligit sepulturam, apud ecclesiam hospitalis, tunc canonicam portionem debet habere parochialis ecclesia de omnibus relictis pro anima sua, siue relinquat ecclesiæ eorum tantum, in qua sepelitur, siue relinquat ecclesiæ & fratribus ibi morantibus, siue in genere locutus sit dicendo, relinquo hoc tali ecclesiæ, & hospitalariis imò idem uidetur, si dicat tm, relinquo hoc hospitali, ar. hic, & ff. de adimen. leg. l. à Ticio. §. annua. adhuc plus dicunt quidã, q ẽt si dixerit, relinquo hoc hospitali ultramarino, nihilominus tñ canonicam portionem habebit inde ecclesia parochialis, ex quo apud eos eligit sepulturam. oia. n. quæ tunc dat, uidetur dare pro anima & sepultura, ar. ĩ. de his. ¶ †Item qđ

2 diximus, qñ eligit sepulturam, idem dicimus, si non eligat, sed tñ ibi sepeliendus est de iure, ut quia reddit se &

se & sua eis:uel quia factus est templarius, uel hospitalarius;uel sit sepultus,quia ibi erat sepulchrum parentum.j.de priui.s.eo.c j. nam & tunc parochialis ecclesia portionem canonicã habebit de omnibus relictis illi ecclesiæ apud quã sepelitur,de iure sine electione,sicut si ibi elegisset.imò plus dicimus q si ibi non sepeliret pp aliquã cãm,forte quia tpe mortis ille locus caperet ab hostibus,uel alia iusta cã, partẽ suam de omnibus legatis habebit eccl'ia.seu si dixisset, relinquo hoc ecclesiæ,in qua sepeliar,& hoc hospitali,tunc secus, qa uterque habebit ptem suã,& ecclesia parochialis hẽbit ptem canonicam de relictis ecclesiæ, non de relictis hospitali,q̃ sunt exempta.& nos dicimus,q de legatis locis exemptis nullã portionẽ hẽbit ecclesia parochialis nisi ibi eligat sepulturam;ar.ad hoc.s.de testa.officij & quisiti.s.eo.de his,& c.j.nam illa,quæ reliquit ecclesiæ tm̃,pro sepultura relinquere vr,& ideo ibi portionẽ habebit ecclesia parochialis.sed relicta hospitali separati non vr reliquisse pro sepultura,sed alias pro aĩa sua.Et idem,q dico de hospitali,idem dicimus,si eligat sepulturam in alta dioc. ¶Si aũt non de iure sepelirent illũ, qui reliquisset eis aliqua de bonis suis, tunc non credo q deberet reddere totum,uel partẽ ecclesiæ parochiali de legato:sed deberet reddere corpus.s.eo.ex parte, & oẽs oblationes,quę factæ essent in sepultura , ut hic.

3 ¶†Si autem hospitale habet parochiam, uel potius ecclesia hospitalis,tunc nisi ecclesia sit exempta, cum parochia,diuidetur legatum factum ecclesiæ à legato facto hospitali , & de legato facto ecclesiæ habebit partẽ suam episcopus.s. de test. requi.& non de legato facto hospitalariis,qui sunt exempti.sed si ecclesia cum hospitali sitexempta , & non populus, tunc debet epo dare portionem tanquam epo suo.nec obst.si dicat exempta est ecclesia,ergo nullã cõionem habebit in ea eps, ar.de testa.requisisti. Rñ.licet ecclesia sit excẽpta, tñ cõionem habet cum ea pp populum,quẽ tenet ab eo j.de priui. ex ore.aliqui dixerũt,q eps iure parochiali exiget partem,quia suus parochianus est & non iure epali.sed nõ

4 placet:quia bene sepelitur in parochia sua. † ¶Ergo alij non debetur ius parochiale. item q dictum est, quia si reliquit etiam hospitali,quod ecclesia parochialis habebit partem intelligo uerum,nisi expresse dixisset,hic relinquo hospitali non pro sepultura,sed pro alia iusta causa:quia tunc parochialis ecclesia in illo legato nullam haberet portionem,nisi parochianus se transtulisset ad hospitale.s.de his:uel nisi ecclesia, & hospitale , essent ita unita, qđ nulla separabilitas posset inter eos fieri:puta quia simul hospitale cũ ecclesia sua sunt exẽpti,& nihil appropriatum est ecclesiæ necãn spũalibus, nec in tpalibus,tunc.n.satis uideret,q de relicto hospitali parochialis eccl'ia hẽret portionem suam, ẽt si testator dixisset, qđ non relinquebat intuitu ecclesiæ,sed hospitalis:quia sic sunt unita , ut diuidi non possint.

5 ¶†Sed dices,semper est distinctio inter ecclesiam, & hospitale : quia prior clericorum sacerdos põt absoluere fratres.j.de sen.exc.canonica.so.hic non facit dñam inter ecclesiã,& hospitale,sed inter clericos & laicos, uel potius inter officia.hoc.n.officium absoluendi datũ est ex priuilegio priori domus q poterat habere ẽt si non esset ibi ecclesia sicut & alij officiales domus habẽt sua spũlia officia.de hac autem separabilitate no.j. de priui.pasto.[Nisi dolo] quia tunc parochialis ecclesia habebit totum.20.q.3.constituit.ff.si quis cau.si duos.s.de testam. requisisti.[Vniuersa] idest oblationes factas in sepultura;corpus aũt non reddit,nisi præcesserit appellatio.s.eo.ex parte:uel nisi præcesserit uiolentia alij dicunt,q sp reddendum est corpus,si petitur. hic autẽ nõ petebatur.s.eo. fraternitatem [Restituant] cũ non fuerint in ætate eligendi sepulturam.

EX parte parentum [sponte] Alias secus.23.q.5. placuit.

SAcris.[reconciliati.] Etiam post cũ prius signa pniæ apparauerit.16.q.6.is,per totum [excõicatorũ] idẽ de interdictis à cõione sacramentorum [non poterunt] ff.de solu.si alieni.ff.de admi.tu.qni.ff.de neg. gest. cum actum.13.q.2.non æstimemus.

SVMMARIVM.

1 *Sepultura quid sit.*

2 *Cæmeterium circa ecclesiam esse debet.*

1 ABolendæ [certum] † Sepultura dr possessio siue terra,ubi aliquis sepeliendus est,& hoc uedi põt ante,q̃ consecrata sit p põtificẽ,sicut nẽdũ tur possessiones ad eccl'ias ædificandas.12.q.2. aurũ.& dr sepultura aliquod uas lapideũ, uel ligneũ p aliquo sepeliendo factũ;& hoc similiter uendi põt,nisi sit factũ sacrũ p pontificẽ,uel ad hoc spãliter deputaẽ.j. de reli. do.ad hoc.licet.n.in aliquo loco sit sepultus aliquis sine põtifice,nõ credimus locũ sacrũ sm canones, licet secus sm leges.ff.de reli.l.j.sed licet loca prædicta sunt sacra uel ad hoc deputata per epm,uendere non licet,ut hic, & 13.q.2.questa,& c.postquã dr ẽt sepultura ius inferẽdi in sepulchrũ,nec hoc ẽt uendere pñt clerici.dr etiam actus,sine officiũ,qđ fit pro sepeliendis,& illud ẽt uendere non põt clerici, quia ad hoc ex officio tenenẽ. 13.

2 q.2.præcipiẽdũ.1.q.1.dictũ.j.de si.cũ satis.¶†Item not. cæmeterium,uel sepulturæ ordinariæ debent esse circa eccl'iam.17.q.4.sicut anti sed & põt esse remotum, sicut est in Francia pp fœtorẽm non credimus,q alicui loco ẽt religioso,ut hospitalarijs,uel tẽplarijs posset accedere sepultura nisi hẽat ecclesiã,qa cũ cæmeteriũ debeat esse consecratũ,ut præallegato.c.sic loco non cõsecrato accedere nõ põt.itẽ in uno cæmeterio multæ ecclesiæ possunt habere ius sepeliendi suos parochianos.

PArochiano hæredes] ar.s.C.ne ex de li.defunc.l.iij.sol.hic non agit ꝯ hæredes ex delicto defuncti:sed sacerdos non debet absoluere excõicatũ,nisi ei, q est publica persona,de satisfaciendo sufficientem præstiterit cautionem.s.de app.qua fronte.§.fane;& ex illa stipulatione agẽt omnes, quorum interest.ff.rem pupil. salu.fore.l.quæritur.& plus dicimus,quia si cõmittatur cantio,uel stipulatio;tamen intelligitur apposita, & ex ea agitur,ac si interposita esset ff.de adop.his uel his tñ cũ nullũ ius det eis ex stipulatione agere, nisi interposita sit,non uidemus,quo agere possint: sed cogendi sunt officio iudi. ut satisfaciant:& hoc innuitur hic.Item rõ uidetur,q ex quo pœnituit , nec aliter pœnitere potuit nisi faceret satis fieri, uidetur hæredibus iniunxisse , ut satisfacerent,& ideo cogendi sunt.

De parochijs, & alienis parochianis. Rubr.

IVs parochiale consistit, ut in diebus festiuis parochiani missam audiant in suis ecclesiis, j.eo.ut dominicis,de consecr.dist.j.si quis.& in decimis personalib.16.q.1.si quis la. & c. quicun-

quicunque. ĵ. de deci. ad apostolicæ. & in oblationibus. 10. q. 1. quia san. sanctorum, hanc. Item in pœnitētijs ae cipiendis à sacerdote parochiali ĵ. de poe. & re. omnis. Item in sepulturis, bñdictionibus nubentium, & aliis sa cramentis conferendis. ꝟ. de sepul. c. 1. & 2. & per totum 13. q. 2. ĵ. de fi. suam. ¶ Et uidet quibusdam, & forte non male, ꝙ ad oblationes cogi possint parochiani, maxime si sacerdos est pauper, ar. 32. di. ad hæc, de conse. dist. 1. omnis 16. qō. 1. statuimus an ad præstādum aliquid pro aliis sacramentis cogi possint, no. ĵ. de fi. ad apostolicā. Item no. ꝙ hic dicimus perceptionem decimarum esse de iure parochiali & idem dicimus de pceptione, cano nicæ portionis, quam ecclesia parochialis habere debet ab ecclesia, ubi suus parochianus sepelitur. ꝟ. de sepul. c. 1. & 2. & c. de his sed & istæ eædem portiones dicūtur esse de iure episcopali. ꝟ. de offi. or. conquerente & hoc est uerum, ꝙ portio, quam percepit ecclesia parochia lis ab ecclesia, ubi sepelitur, de iure parochiali est: sed portio, quam percipit episcopus a sua ecclesia propter communionem, quæ est inter eos, est de iure episcopali ꝟ. de testa. requisisti.

SI eps] i. epatus hoc. c. loquitur de dispensatione. de iure. n. remouendi essent, & perpetuo deponendi 1. q. 7. c. si quis omnes, & loquitur in partibus Africæ, ubi Donatistæ præualebant, & quasi quicquid dr̄ hic, proui sio fuit [Diuidant] eps catholicus, & conuersus [Eas] parochias, siue plebes. ¶ [Sic] i. in hæresi catholici. n. si ne diuisione omnes catholico epo dimittentur uel me lius credimus sic exponendum, quæ sic inuentæ fuerunt i. ubi ambæ. i. quæ partem habebant populi adhērētem hæretico, & partem adhærentem catholico omnia au tem loca, quæ adhæserunt catholico episcopo sua tan tum erunt, & loca, quæ adhæserunt hæretico, tantū sua erunt communia autem. i. ubi sunt hæretici & catholi ci, communia erunt [Vbi] idest ubi possent fieri duæ, partes, puta quia multæ sunt parochiæ, quæ diuidi pos sunt secus autem, si unus locus tantum sit; & hoc est, qđ sequitur, quòd si forte & c. [alia] idest. una pars. [Ad illum] idest hæreticum episcopum [Vnus] tantum & ideo alius locus in eius cambium dari non potest, cum non sit. ꝙ autem in uno loco uterque partem suam ha beret, non est conueniens, & esset causa litis inter eos [Inueniuntur] puta quia tria, uel quinque sunt loca, in quibus communiter esset plebs adhærens hæretico, & adhærens catholico.

VT dominicis. [contēpto] de poe. di. 6. placuit 61. di. primatus. 9. q. 2. p totum si aūt nō cōtēneret, sed ex iusta cā ad aliā parochiā trāsiret, uel in trāsitu peregri nationis, non expelleretur. 7. q. 1. epi, uel presbyteri 92. di. c. ult. [Abijciant] forte in hoc casu est licitū cuili bet prælato cuiuslibet ecclesiæ eijcere uiolenter nō so lum laicos, sed etiam clericos, ar. infra de sen. ex. c. ue niens sed potius sibi consulimus, quòd uerbis moueat, & non iniiciat manus.

NVllus episcopus [iudicare] ex episcopali ordine: alias enim esset contra: quia quilibet ordinarius tam præpositus, quam archid. iudicare pōt, non tamen ordinare supra de offi. ord. c. j.

1 SVper eo [de finibus] † nota, ꝙ ubi limites non sunt distincti, fm omnes ferè locū habet præ scriptio in prouincijs, & in epatibus, & in paro chiis, & quo ad omnia iura. 16. q. 3. inter memoratos, & c. dilecto. ꝟ. de præscri. ad aures ubi uero distincti sūt limites, dicunt ferè omnes, ꝙ nec limes, nec ꝙ annexum est limiti præscribi potest. 16. q. 3. licet, & c. dilecto. qđ aūt remotum est, quo ad omnia iura præscribi potest, licet inter alterius limites contineatur Gu. Na. tamen & Alanus, & quidam alii dixerunt, ꝙ etiam remotum a limite præscribi non pōt quo ad iura merè epalia, si ue sint de lege iurisdi. siue dixe. sed horum opi. conuin ci uidetur ĵ. de reli. do. c. 1. ꝟ. de præscri. ad aures, & c. auditis, & c. cum ex offi in quibus omnibus ostenditur, ꝙ iura episcopalia præscribuntur. ¶ Quidam tamen di cunt, ꝙ iura, quæ pertinent ad ordinem episcopalem, ut est consecratio, & ordinatio, & similia, & etiam quæ pertinent ad iurisdōnem, non pōt præscribere, ut intra limites alterius epi faciat sed potest præscribere, ut cle ricos alterius dice. in sua ordinet, & iudicet. Illud autē certum est, ꝙ quo ad proprietatem, & quo ad ius pa. ea quæ sunt in limitibus, & circa limites præscribi possunt 16. q. 4. uolumus & quod dictum est de limitibus pscri bendis, locum habet in prouincijs 16. q. 3. quicūque. C. de fu. li. agros, & in episcopatibus, & parochiis. 16. q. 3.

2 interne. in fi. & in parochiis, ut hic. ¶ † Item no. ꝙ pro prie limes est longitudo, siue latitudo spacium a spacio distinguens; & in tali limite nihil esse potest, qm̄ est li nea tantum uerumtamen non sic strictè limites epatus accipiuntur: sed flumina, montes, & paludes in epatibus solent esse limites; & de hoc limite dicunt quidam ꝙ est communis utriusque, & quod in eo fundatur, commu ne erit. ¶ Alii dicunt, ꝙ est nullus alii dicunt, & forte melius, ꝙ talis limes diuisus inter epos intelligitur ipso iure licet nunq̄ actus diuisus fuerit. unde si fluuij limes exsiccatus sit per longitudinem, uel per latitudi nem, diuisus intelligitur, & per iudicem arbitrio boni uiri actuali signo distinguetur: & si ecclesia sit in medio limitis, in duas ecclesias diuidetur, nisi aliter ipsi epi inter se potuerint conuenire. quandiu autem non fiunt duæ, cōmunes intelligūtur quo ad parochialia & epa lia iura, sicut arbor in confinio posita. ff. communi di. ar bor, insti. de rerum di. §. insula. nec præscribet unus con tra alium xvj. qō. iij. inter me. Si autem de illa ecclesia non possint fieri duæ, superior ordinabit, ꝙ alternis an nis uel uicibus disponant. ff. de usufru. si rei. §. si fu. & l. quotiens. uel dic, quòd illius soli erit ecclesia, in cu ius parte caput positum est. ff de acquiren. re. do. adeo §. si. item non potest episcopus donare alii, quæ sunt in limite. xvj. quæstio. iij. ¶ Quæ finibus] ff. de rei uin. quæ religiosis. ff. de contrahen. emp. in modicis, prin cipaliter ita, ꝙ sunt partes eius. ff. de rei uin. qui p re ff. de contrahen. emp. in modicis uel uicinia sunt, & si non sunt partes eius nam rōne uicinitatis possent confundi fines, & relinquitur hoc arbitrio boni uiri. nam quædā sunt, quæ potius intellectu accipiuntur. ff. de sol. ratum [Parochiarum] i. episcopatuum nos intelligimus, ut la cet, s. & plebium, uel capellarum.

SVMMARIVM.

1 *Vbi limites non sunt distincti, locum habet præscriptio in prouincijs, & in episcopatibus, & in parochijs, & quo ad omnia iura.*

2 *Limes quid sit.*

SVMMARIVM.

1 *Clericis, uel ecclesiis siue diuitibus, siue pauperibus existēti bus decima integra eis soluenda sunt de omnibus, quæ proue niunt de terra, siue de animalibus, siue operatura manuum, & in nu. 2.*

Malefaciunt

3 *Malefaciunt prædicatores, qui docent & prædicant non dari debere decimas clericis.*

Significauit [t.palia] decimas psonales, oblationes, & huiusmodi nam decimas prædiales exigere possunt, ut statim sequitur [partibus] j. ti. proxi. ad apostolicæ. ¶ † Persoluuntur] sup. illis ecclesijs, in quarum parochijs possessiones sitæ sunt, qa si esset consuetudo, q alii ecclesiæ soluerétur, stabitur con suetudini. j. ti. proxi. ad apostolicæ. hoc aût consuetudi ne induci non pôt, q quis alicui non soluat decimas, si sunt prædia laicorum, non religiosorum quicquid alii dicant, nobis uf, q clericis, uel potius ecclesijs, siue sint diuites, siue pauperes, decimæ integræ eis soluendæ sût de omnibus, quç proueniunt de terra, siue de animalibus, siue de operatura manuum. ¶ Et q diuitiæ ecclesiarum non debent impedire dationem decimarum, probatur, quia in nullo casu potest esse uerum, q propter diuites liceat aliis diuitibus sua iura auferre. 14. q. 4. c. quid dicam, & q. v. per totum item decimæ non sunt tã tum clericorum, sed pauperum, & fabricæ. 12. q. 2. nobis

2 & c. se. ¶ † Itê decimæ sunt tributa ægentium animarû, & ea sibi dominus reseruauit in signum uniuersalis dominii 16. q. 1. decimæ, j. eo. tna q autem omnes decimç & personales & reales decimæ sint integræ persoluêdæ probatur qa auctoritates ue. & no. te generaliter loquû tur. Nam Abraam obtulit decimas Melchisedech sacer doti de omnibus. Gen. 14. circa fi. Oseæ. 7. circa prin. Item Iacob promisit domino cunctorum, quæ dederis mihi, decimas offeram tibi. & in Exo. 22. circa fi. legitur decimas & primitias non tardabis offerre. & in Leui. 27 circa fi. Omnes decimç terrç siue de frugibus, siue de pomis arborum dñi sunt, & j. e. c. ouis, & bouis, & capræ quæ sub uirga pastoris transeunt, quicquid decimû fuerit, sanctificabitur dño, & non eligetur neque bonum neque malum, nec altero commutabitur. & numeri 18. circa fi. filiis Leui. dedi omnes decimas Isdrael in possessionem pro ministerio: quo seruiunt mihi in tabernaculo fœder. & j. nihil aliud possidebunt decimarum oblatione contenti, quas in usus eorum necessarios separaui. & Deuter. 12 c. in prin. offeretis in tabernaculis uictimas, & decimas, & primitias manuum uestrarû, & eiusdem. 14. circa medium, Decimam partem separabis de omnibus frugibus tuis, quæ nascuntur in terra item. ij. p al. 31. circa prin. Primitias obtulerût primi frumenti, uini, & olei, mellis quoque, & omnium, quæ gignit humus decimas obtulerunt. Nehemi. x. circa fi ipsi Leuitæ decimas accipient ex omnibus ciuitatibus operum nostrorû Tob. 1. Tobias fideliter offerebat omnia primitiua sua, & decimas item Ecclesiasti. 35. circa prin. in exultatione sanctifica decimas tuas. Malac. 3. & me configitis in decimis, & primi j. inferte omnem decimam in horreû meum, ut sit cibus in domo mea. item Lucæ. 13. Do decimas omnium, quæ possideo. idem Matthæi. 13. Ve uobis, qui decimatis mentam, & anethum, & cynamomum & relinquitis, quæ grauiora sunt legis. & misericordiã, iudicium, & fidem; & hoc oportuit facere, & illa non

3 omittere. ¶ † Item confundi debent uehementer isti nouí magistri & prædicatores, qui docent & prædicant contra no. & uc. te. nunquam enim inueniût Aug. Amb. Greg. uel alium Sanctum Doctorem aliud sensisse. 16. q. 7. decimas, & in c. seq. Sed dicunt aliqui decimæ datæ fuerunt clericis pro parte sua, & non debebant aliam portionem habere nisi decimas, numeri 18 circa fi. cum ergo modo multa habeant, non debent habere decimas Sed uerû est, q in diuisione terræ promissionis nô debuerût hre partê, sicut aliæ tribus, sed p parte debuerût eê côtenti decimis sed si alias offerent eis, uel alio iusto titulo darent, bñ poterât possessiones hre, ut Leui. c. fi. ultra med. ¶ Itê decimæ sunt pars dñi, Leui. 27. circa fi. & dñs dedit eas Leuitis, numeri, 17. circa fi. q aût de suo dñs dedit Leuitis, nulli licet auferre, q rûcûq; sint diuites, uel mali. j. e. tu a. Itê mirû est de qbusdã, qui quasi insani & hrtici dicunt, q psonales decimæ non sût dandæ, cum expresse habeatur ꝯ numeri x. circa fi. & Deutero. 12. circa prin. item maior rô est, q quis det tributû de eo, q producit manus sua tanquam dignius, q de eo, quod producit humus.

De decimis. Rub.

Decimã traditionê] ar. p opinionibus magistrorû nobis uf, q primitiæ dãdæ sunt fm consuetudinê regionis, & hoc hic pbat, q nûquã præceptû inuenit de certa quantitate [Et 60.] imò cum non inueniaẽ expressa quantitas, in optione relinquitur dantis, quantumcunque uelit, det, nisi consuetudo aliud induceret [Hoc] in Ezechiele, uel in traditionibus Hebræorum.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia intra limites alterius baptismalis ecclesiæ sita an soluat decimas.*

2 *Clerici cuiuslibet ecclesiæ tenentur soluere decimas personales.*

3 *An seruum, & monachus teneatur ad soluendas decimas.*

1 Nouû genus [a clericis] † Quidã hoc intelligût uerum in omnibus clericis, & omnibus pdijs, siue tam ecclesiæ, q hæreditarii, ꝯ. 16. q. 1. si quis laicus sed illud intelligit de clericis coniugatis, qui nec in personalibus, nec in prædialibus decimas habêt exêpto nem hoc non placet alii dicût, q de dote ecclesiæ non debent clerici clericis decimas soluere, & sic loquitur. ca. hoc de alis aût possessionibus in alterius pa ochia sitis secus, & sic loquitur c. si quis laicus, Alii dicunt, q de p sonalibus decimis loquitur principium huius c. finis autem huius. c. de pdialibus, uel de coniugatis clericis loquitur, q & psonales soluunt uel dic; q ecclesia intra limites alterius baptismalis ecclesiæ sita nô soluit personales decimas de laboribus ecclesiæ, uel aliis i. de his, q ad ecclesiã pertinent, uel acquirunt ei; & sic loquitur prin. dec. sed clerici de his, q sibi propria acquirût bñ soluunt decimas psonales, ut de aduocatione, & simi ibus, & sic loquitur finis decr. prædiales autem a soluunt, sicut alii non priuilegiati. j. e. suggestum, & c. ex parte, & c. proxi. & multis aliis. cap.

2 ¶ † Item plus, dicimus, q clerici cuiuslibet ecclesiæ & etiam sacerdotes, & quod plus est prelati b suç ecclesiæ, a qua percipiunt ecclesiastica sacramenta, soluunt etiam decimas personales licet enim ip si seruiant ecclesiæ, & aliis ministrêne sacramenta tñ nomine ecclesiæ faciunt, & nomine ecclesiæ suscipiunt decimas,

a ¶ *Prædiales autem Adde Car. in consil. 88. inc. consultus ego Fran. col. fi. post prin cipium.*

b ¶ *Prelati. Quòd prelati soluunt decimas personales suæ ecclesiæ, adde Car. di. in consil. 90. inci. in defensione dubij præmissi, col. 2.*

decimas,& ipsi ét à seipsis nomine ecclesiarum recipiũt sacra. ¶ Quid dices de Cistercien.& alijs clericis,q mercenarios tenent in alijs parochijs,qui ibi texunt uestes, & alia manibus suis operantur,& ex talium mercenariorum operibus multa lucrantur monachi,uel clerici? R ñ demus ꝙ mercenarij de mercede sua soluant decimas: sed de eo ꝙ peruenit ad monasterium ét de mercede, nihil soluetur.& si serui monasterij,uel monachi in alia parochia operantur,cũ nihil sibi acquirant,nullas decimas personales soluent illi ecclesiæ in cuius parochia operantur, & ubi audiunt diuina officia. Idem ét uideť in seruis, & mercenaris laicorum, si operantur in alia parochia, quam in qua dñs commoratur;quia ibi mercenarius soluet decimas de mercede sua. serui autẽ nihil soluent, cum nihil hĩe possint: imò dominus soluet inde decimas ecclesiæ,ubi ipse dñs per circulũ anni audiuit diuina officia,& ubi moratur. ¶ Alij tñ dicũt,cum naturaliter etiam seruo mercedes debeantur, arg. ff. de condi. inde. naturaliter, ꝙ ecclesiæ, in cuius parochia operatur, soluendæ sunt decimæ, & idem forte dř in monacho.sed hoc non placet, cum non possit quæ rere nisi monasterio, & monasterium decimas personales soluere non tenetur.& idem dicimus in his, qui negociantur nomine aliorum. ¶ Item non credimus, ꝙ liceat hodie in aliqua ecclesia audiuit officia; & hodie ibi lucretur centum,ꝙ ex eis det decimam illi ecclesiæ:sed ubi per totum annum ecclesiastica sumit sacra,i.audiuerit diuina officia. 16.q.2.questi.ⅉ.eo.ad apostolicæ.& si forte in pluribus audiret officia,& quasi pro equali parte, non esset malum, ꝙ auctoritate superioris inter eos decimæ diuiderentur : quia dignum est, ut temporalia metat,qui seminat spiritualia. ¶ De præbendis autem suis clerici non debent dare aliquid ecclesijs, in quibus audiunt diuina officia,si forte alibi audiunt,quàm in ecclesijs,ubi habent ꝓbendas.& hoc uerum,si illæ ecclesiæ nõ habent præbendas,nulli debent soluere decimas uel si debent soluere,decimauerunt bene illa bona.unde ꝓbendas dederunt.quod sic probo,quia præbendæ datæ clericis non sunt clericorum ; imò ꝓprietas est earum ecclesiarum,quæ dant ꝓbendas, unde de eis non possunt test.ri.ⅉ.de testa.c.ult.& c.ad hæc,& c.relatum. Si autẽ ecclesiæ, quæ dant præbendas , deberent alijs dare decimas, & non dedissent, tunc clerici, qui receperunt ꝓbendas , debent inde dare decimas, infrà.cap. à nobis, & c.tua.

EX multiplici derogare no.per priuilegium non derogari pacto,nec transactioni.

COmmissum. [pascuis] quæ uendebantur,& sic precia soluebantur, uel solui debebant ecclesiæ parochiali.uel decimæ debent solui de pascuis,i.de lacte, & lana bestiarum,quæ pascebatur in illis pascuis.si.ⅉ.c. nuncios.Et sic est ar.ꝙ tales decimæ censeant prædiales quia si personales essent,non parochiali,sed illi,ubi audir officia, dari præcipiuntur , prima magis placet , & si dominus fundi gratis patiatur pascere bestias in fundo suo, tamen cum herba deuulsa de terra à bestia, uel potius ab eo,qui bestias pascit, transeat cum onere suo decimæ,infrà c.tua & ca.pastoralis, dominus bestiæ decimam æstimationem totius herbę debet dare ecclesiæ. ff.de usufru.si usufructuarius.& idem uidetur.arg.huius l.& præal.rationis, ꝙ si quis comburat , uel aliter destruat segetem,maxime maturam,uel arbores cedat: ꝙ parochialis sacerdos potest agere ad decimam æstimationis. Alij autem contradicunt. de feris autem,auibus, & piscibus non reclusis bene dandę sunt decimæ ecclesiæ ubi percipit sacramenta,& non baptismali ecclesiæ, quia in nullius parochia debent esse nisi.de re.di.§.certæ. & §.seq.

PEruenit.

NVncios [de apibus] .i.de melle apum,& cera.si.ⅉ eo.commissum.

CVm homines.

DIlecti filij [Conduxistis] no.licere clericis conducere prædia,si sua eis non sufficiunt [Conducitis] sed proprijs tantum.

SVggestum [componatis] cum enormiter lædantur alij decimas recipere debēt,nisi soluatis. [Ordinis] .i.Cistercieñ. [Priuilegium] circa decimas monachorũ no.qđ olim in primitiua ecclesia decimas de laboribus, & pdijs suis dabant,sicut laici.16.q.1.gñaliter. 12.q. 1. in si.& c.procedente.Sed paschalis.2.& Greg. & concil. Magun.constituerunt,ne religiosi, nec alij cõiter uiuentes decimas de suis laboribus soluerent.16.q.1.questi. & c.decimas. & certo tpe hoc priuilegiũ arctatũ est c.r ca Cisiercien.tēplarios,& hospitalarios Hierosolymitanos.alijs uerò monachis concessit tñ de noualib.quę ꝓprijs manibus excolunt,& de hortis,& nutrimētis aīalium.ⅉ.c.prox & c.ad audientiam. ¶ Est ergo sic tenendum ꝙ monachi Cistercien.nõ dabũt decimas de possessionibus ꝓprijs quas colunt manibus,uel sumptibus ꝓprijs, nisi pacto,uel transactione sint ligati.s.e. ex multiplici, & enormiter læditur eccl'ia,ut hic,uel nisi soluendo renunciauerunt priuilegio suo,ut.ⅉ.de priuil. si de terra. monachi aũt,& alij canonici de oibus tenent dare decimas,nisi de noualibus proprijs manibus cultis & hortis,& nutrimentis aīaliũ.ⅉ.e.c.proxi.sed & eas.s.decima de noua & hor.& nutri.aīalium soluent, si parochialis ecclesia lædař.ⅉ.de uer.si.qd per no.§.ij.de alijs aũt soluēt,nisi snp decimis spāle priuilegiũ hēant,uel nisi præscripserint,& hæc uera sunt ĩ monasterijs,q pp̃m nõ habent ratis secus:quia tunc ét pdiales,& personales habebunt ut hic,& 16.q.1.si monachus oēs religiosi de possessionib. uero post ꝯcil.habitis indifferēter oēs religiosi decimas, soluēt,siue sint Cistercien.siue tēplarij,siue hospitalarij siue quicũque alij decimis priuilegiati.ⅉ.e.nup.olim āt uel hodie de conductis & proprijs manibus cultis decimas soluent.s.eo.dilecti.[Sed nunc] no.ubi priuilegiũ. ex post facto ad iniquum grauamen ét non iniquũ deuenit,temperandũ est per superiorem.ff.de reg.iu. Neratius.in fi.ff.de uul.& pup.subst.ex facto.

EX parte [predecessores] 12.q.1.tua.

LIcet.

AD audientiam [ubi ponimus] ff.de const. prin.benefic um.s.de so.cum dilec.

QVoniam à nobis [alioquin] .i.si non sunt in alicuius parochia.

PArochianos [domino] 16.q.1. reuertimini [Debitum] per actio.confesso. ar.ff.si ser.uin.l.ij.ff.si usuf. pe.l pe.de rei uin.ad fructus. 16.q.1.reuertimini,modo ramine.nec est curandum,si primo ecclesia non habeat dñiũ.C.de sac.san.ec. ut inter diũ.s.de consu.c.2. arg.ꝯ. ff.de polli.l.ij.§.ult.ubi dř,q diu decima nõ est separata, sp est in possessione prioris dñi sed ibi loquiť de ꝓfana decima:hic spũali.uel petantur condictione ex canone 16.q.1.decimæ & c.reuerti uel officio iud. pro his etiã intentatur iudicium,communi dist.

Ad

[Si uerò]quartum membrum distin. [Canonicam]i.cō suetudinariam [sanorem] ff.loc habitatores. [Alii]ex traneo [legaretur] extraneo:quia si alicui ex̄neo legatum esset,nullam proportionem de illo habuissent capellæ,nec alia pia loca,sic nec de legatis ep̄o debent habere aliquam portionem [Illis]ecclesijs non cathedra
3 libus. ¶ † Cōio licet multa sit cōio inter Abbatem & conuētum, uel etiam inter alias dignitates & capitula, non tñ fierent istæ diuisiones inter eos, si haberēt bona distincta,nisi hoc inter se conuenerint, quia inter eos per canones non est facta nec communio,nec diuisio, & ex hoc apparet,quia si nulli canones essent, qui dicerent,ꝙ aliquam portionem deberet habere eps in legatis ecclesiarum,tamen partem aliquam ibi habere deberet quia cōmunio est inter ep̄m & ecclesias,& ex quo inter eos est communio,& bona deberent esse communia,quia non dr̄ hic,ꝙ in aliquibus specialiter sit inter eos,communio,sed gñaliter loquitur: & ideo est intelligēdum de omnibus imò plus uſ,ꝙ in hac communione dñs & principalis erit eps. nam ipse est prærordinator in cunctis.25.di perlectis & ipse est, ad quem pertinet cura omnium ecclesiarum.10.q.1.decretum,& c.se. 16.q.7.omnes. sed tñ,ut tolleretur causa scandali, qđ solet communio generare,editi sunt canones, quā partem habere debeat eps,& quam aliæ ecclesiæ determinatè.& hoc ēt diuersimode diffinierunt ſm diuersas cōsuetudines prouinciarū,uel ſm diuersas conditiones tpum. Et ideo in hoc stādum est cōsuetudini [a] j. de sepul.certificari,& in prin. huius decreta. nam quidam canones dant ep̄o medietatem de omnibus datis ecclesiis.10.q.1.antiquos.Et dicunt alii, ꝙ tam magnam partē dedit illud.c.j.ep̄o,quia loquit de portione, quā debet habere eps cum ecclesia cathedrali,cum qua habet maiorem communionem,ut hic alii canones dant ei tertiā 10.q.1.decernimus.10.q.3.ca.1.2.& 3.& 16.q.1.constitutum alii aūt dant ei quartam.12.q.2.nobis & ca. seq. & 16.q.1.ad hoc & ſm hunc modum præceperunt canones diuidi præsentia, & postmodum acquirenda, sicut ex eisdem.c.colligitur.¶ Sed ubi non constat de cōsuetudine,uſ ꝙ eps possit petere quartā quia cum hęc decre.dicat,ꝙ soluat tertiam,uel quartam ſm diuersas consuetudines,ad minorem summam recurrendum est hoc non placet,quia quod hic dr̄,& in c.certificari,loquitur ſm diuersas consuetudines dandi portiones diuersas, sed cum submouemus consuetudinem,& loquimur tm̄ de iure,ibi non est dicēdum, ꝙ eligatur minor portio,sed portio posterioribus canonibus statuta dabit.ff. de leg.non est nouum & l.nam posteriores sed quia plures inueniuntur canones de quarta, & ut credo, posteriores,& quia etiam moderati sunt,& quia iam sibi ultimis ecclesia eam appellat,s.quarta decimarū,& mortuariorum.j.de sepul.in pręsentia,& c.cum super credimus nomine canonicæ portionis quartam intelligendā dicimus tñ,ꝙ si aliquis legitime præscripsisset ꝯ solutionem huiusmodi portionis,ꝙ bene ualet in hoc præscripta consuetudo.¶ Item dicimus,ꝙ si sit consuetudo,ꝙ detur quinta,uel sexta,ꝙ hoc non pōt peti nomine canonicæ portionis,sed cōsuetudinariæ tm̄, quia hęc portio non inuenitur in aliquo canone,sed uſ, ꝙ hi canones omnes sunt reuocati per ca. 10.q. 2.c.1.2. & 3. ubi dicitur,ꝙ tertia solita dari ep̄is ulterius non soluatur. S o.illa c.non loquūtur de quarta,uel tertia debita ep̄o pro sua parte sed de parte fabricæ, quæ similiter assignabatur ep̄o præter suā partem.12.q.2.de reditibus. & uſ,ꝙ propter prædictam communionem, quæ est inter ep̄m,& ecclesias inferiores,clerici locationes & uenditiones non possunt facere de rebus ecclesiarum. 12. q.2.abbatibus 17.q.4.in uenditionibus, quamuis uideatur hoc facere plus pp iurisdictionem, quam pp com-
4 munionem. ¶ † Item ex cōione ꝓcedit, ꝙ statuta ecclesiarum debent facere cum consilio clericorum suorum s.de consue.cum consuetudinis, & ꝙ possint agere ep̄i pro ecclesiis j. de suc.ab intest.cum dilectus,& ꝙ in ꝓcurationibus,& in alijs arduis negocijs sua consilia & cōsensus requirere debent 10.q.2.§.perpetua.s.de ma. & obe.c.humilis.s.de procu.c.j.& de iudi.causam [Sed istu] 18.q.1.c.1.[Illud]quod sequitur[In uita]post mortem autem pōt, si intestatus decedat, & sine agnatis usque ad septimum gradum, uel sine cognatis usque ad quartum. infra de succes. ab intesta. cum dilectus 12. quæstio.3.ca.1. [Fraus] not.contra sacerdotes, qui procurant sibi aliquid relinqui in testamento ab his, quibus pœnitentiam iniungunt, quamuis posset dici, ꝙ ipsi administrationem habere dicuntur, scilicet iniungendi pœnitentias.

a ¶*Consuetudini. Adde Barth. Soz1. in l. timibus, colum. iij. uersicu. j. conclu. ff. de rebus dub.*

SVMMARIVM.

1 *Pupillaris substitutio per quæ uerba concipiatur.*
2 *Substitutio directa quando intelligatur esse facta.*
3 *Vsucapio quando & quo casu prosit.*
4 *Liberi primi gradus ante lit.contest. non computant fructus in quartam partem Trebellianicam, etiam si pater rogauerit.*
5 *Iudex quandoque in iudicando sequitur consuetudinem partium.*

RAynutius, de Clera.i.filius Clerę[& uxorem] Raynutii [relinquens] instituendo eam hæredem in eis alij aliter [Cætera] per hæc uerba fit hæredis institutio.C.de testa.in testamentis, & maxime in filijs.C.e.hac consul. [Et soboles] ista duo ꝓ medietate
1 succedent.C de cadu.tol.l.j.§ his itaque.† Impu.succederent] siue testator dixit,si filius meus impubes decesserit sine liberis,talis hæres meus esto, qbus uerbis sine hac adiectione,sine liberis,proprie substitutio fit expressa pupillaris,instit.de pupil.sub. j. respon. & §.substituitur.siue dixerit substituo talem,quæ uerba trahuntur ad fideicommissariam.C.de insti.& sub generaliter.§.ul.semper substitutio cum prædicta adiectione facta fuit fideicommissaria quia talibus uerbis,si decesserit sine liberis,& de iure & de facto consueuit esse fideicommissaria substitutio,non directa, quia nisi uerba directa.s.sit hæres,uel succedat,& similia traherentur ad fideicommissum,nullo tempore magis, quam alio ualeret.& dicimus etiam,quia uerbum, sine liberis, innuit, ꝙ etiā in pupillari ætate substituere uoluit per fideicommissum quia tūc liberos habere nō potuit nec est absurdum,ꝙ uerba directa trahantur ad fideicōmissum.ff.ad Treb.Scæuola & in hoc casu mater ab intestato succedere debet,uel ex testō, sicut hic maritus successit,& bona restituere detracta Falcidia.& quarta Trebellianica.C.ad Treb.etiam[Lombardo] i. quod continetur in libro,qui dicitur Lombarda.nam ibi specialia iura statuuntur super dote, [Liberis] quare pro eo censenda est,ac si non habuisset.ff.ad Treb. ex officio.§.si quis autem. [Maritus] institutus hæres ab A-

dicta.

dicta. alias.n.soror, uel filius sororis in totum succes-
sisset, C.de fideicô. si in persona [Raynutij] intellige, q
hæ tertiæ, s.matris, & aujæ Adiectæ non fuerunt sepa-
ratæ de bonis R.eo uiuente, nec mortuo de bonis Ad-
iectæ. nec intelligimus, q donauit, uel uendidit certas
res de dictis tertiis: sed ius, qđ habebat in ipsis tertiis,
uel in bonis ꝑ rône illarum tertiarum, alias.n.si eas se-
paratas habuissent, oportuisset, q non ex cā substõnis,
uel fideicô. sed uel ex testô, uel ab intestato ꝑdicta quę-
rerent in libello. ¶ Alij dicunt, licet non sit uerisimile,
q etiam iura, q̃ Alterocha habuit in ꝑdictis tertiis, pe-
tierit. [uel substõnis] .i. fideicômissariæ substõnis. ex cā
autem substõnis pupillaris, uel directæ petere non po-
terat; quia uerba illius ad fideicômissum trahebantur
tm̃, ut diximus in gl. siue quia si esset pupillaris, euanue
rat adueniente pubertate. Adiectæ, quæ iam euanue-
2 rat, cum filios habuerit. † Est.n. substitutio directa, qñ
nullo medio substitutus capit hæreditatem, qualis est
pupillaris. uulgaris, exemplaris, & cõpendiosa est sub-
stitutio indirecta, quæ alio medio habetur ut fideicom
missaria [petiere] & bene [annalis] quæ hodie subla-
ta est, C.de usucap.transform.l.j. uel loquitur de an-
nali præscriptione, quæ competebat iure Lombard. &
secundum hoc falsum dicebat: quod si uerum esset, q
3 iure Lombardo nupta esset, obtineret. † Usucapio] quæ
prodest, quando res traditur in dotem inęstimatam,
& sequitur matrimonium & de iure, & de facto; quo
casu si res non sint eius, qui eas assignauit in dotem,
usucapitur pro dote. si uerò esset æstimata, usucapitur
pro emptore, ff. de usucap. pro dote.l.j.& ij. hæc autem
cum essent puellæ assignata in dotem, licet essent obli-
gata restitutioni, potuerunt in dotem dari: nec incipit
contra Alterocham, cui restitutio facienda est, currere
præscriptio, nisi ex quo tempore competit actio ex te-
stamento, & petitio fideicom. nec curreret nisi triēna-
lis præscriptio, C.de fideicôm.auť.res, C.de præscript.
30.ann.sicut in rem, C.de anna.excep.l.j.§.ult. [silen-
tium] quod silẽtium & taciturnitas loco pacti habere-
tur: sed malè dicebat [bonis illis] prædictæ Adiectæ,
uel potius R. quæ petebãtur [tertia] istæ tertiæ matris
& uxoris R. non iure ciuili: sed Lombardo debentur,
quo cautum est q uxor superuiuens marito debet ha-
bere tertiã in bonis eius: quia mater & uxor R. super-
uixerunt maritis. ideo has tertias deducunt. [Cleræ]
quam tertiam Clera habuerat in bonis R. filij: quia su-
peruixerat suo marito patri R. [testatoris] R.s. [quar-
ta] hoc iure ciuili deducitur, ff. de uulg.& pupil.substi.
l.cohæredi, §.cum filiæ. [pupillorum] filiorũ Petri ma
riti Adiectæ [Raynutij] patris Alterochæ & Adiectæ.
[cogitasse] quod etiam si cogitasset, tamen matri aut
uxori præiudicasset, nisi aliud esset de cõsuetudine, uel
de iure Lombardo [P.] marito Adiectæ [consuetudi-
nem] Nota iudicem appellationis sequi cõsuetudinem
partium, ut supra de consuet.c.j. forte erat ɔsuetudo,
q de mobilibus, uel consimilibus non fiebat deductio.
[ut legitima] dicũt quidam hoc etiam iure Lombardo
contineri, q uxor superuiuens per nullum contractum
põt alienare tertiam sibi à marito obuenientem, quin
tertiam uel debitum bonorum subsidium ibi habeant
ex marito descendẽtes, uel alienationes istæ simulatæ,
uel in fraudem factæ erãt, uel donatio facta erat inof-
ficiosa, & 3ctus uenditionis nõ erat uerus: sed sub simu-
latione uendõnis intellexit facere donationem, C.de
inoffi.do.l.l.j.ij.& iij. [in utraq;] .i. in tertia matris, &
4 auię, C.de inoffi.testa.l.j.& l.filiam. † Litis] ante lit.cõ-
test. liberi primi gradus non cõputant fructus in quar-
tam partem Trebellianicam, etiam si pater rogauerit,
C.ad Treb.iubemus: secus in nepotibus, & aliis, q com-
putant fructus ex uolũtate defuncti perceptos, puta qa
rogauit post tẽpus hæreditatem restituere: isti tñ, si pe
piant ultra quartã, non restituunt. Si uerò ex negligen
tia hæredis ꝑcipiant fructus bona fide, non cõputant in
quartam, nisi post moram. tunc.n. cõputat & restituit,
qui habet super quartam, ff. ad Trebel. etiam fideicô.&
l.mulier, §.si hæres, & l.ita tamẽ, §.hæres ex asse; & post
lit.contest. est in culpa, & in mora. ¶ Item posset dici, q
etiam liberi primi gradus cõputant post lit.contest. in
quartã, arg.C.de rei uin.certũ. Alij etiã dicũt, & forte
nõ bene, q fructus aliarũ partiũ, nõ quartæ cõputãt in
quartã, & sic nõ est ɔtrũ, C.ad Treb.iubem⁹ [à P.] istud,
s.à P.ꝑdicto, & filiis eius, nõ est ĩ integra, nec debet esse,
cũ P.mortuus esset, ut in hac decr. expresſè uř. si tñ uis
sustinere literam hic, dic q ẽt cũ P.uiuebat, fuit lit.ɔt.
facta [eius] quartæ [in legitima] M. de plano confes-
sit & quartam Trebellianicã, & debitum bonorũ sub-
sidium simul ab eodem P. deducenda. Ideo dixit, q nõ
integræ ambæ deducuntur: sed qđ in una deest, supplet̃
ꝑ aliam; & sic intelligunt hanc decr. uidetur tamen q
opi.prima ꝑ hanc decr.& se. Raynaldus, confirmatur.
5 † Censuit] cardinalis, qui iudicauit de appellatione.&
no. q sequitur consuetudinem partium, ut no.s. de con
suet.c.1.no. ẽt iudicem appe. non solũ pronũciare sniam
iustam, uel iniustam, sed etiam addere. ar.ɔ.C.de app.
eos, in prin. ¶ Item no. iudicem supplere de facto; quod
quidam concedunt, arg. ff. de pe.hære.l.ult. nos tamen
hoc non concedimus; & hæc potest dici suppletio iuris.

TUa nobis [& alia] in his legatis cessat Falcidia. C.
de epis.nulli, & si quis ad declinandas [locorũ] un
de duxerunt originem defuncti. uel si hoc est incertũ, ꝑ
epũs locorum, ubi sunt mortui, inquireť. C.de san.epi.
nulli [interdici] ió auť. de eccl.ti.§.si qs [cõpellas] põt
ẽt eps ea dispẽsare, si certus executor deputatus nõ est
uel ẽt si deputatus est, & non impleat uoluntatem te-
statoris, ipsemet implere potest; & si legatum erat exe
cutori aliquid, id amittit. C.de san.epi.nulli, in auť. de
eccl.ti.§.si quis ante, cum duobus.§.seq.&c.

S U M M A R I U M.

1 *Nunquid, si pluribus commissa est causa, possint cæteri uno absente seu mortuo procedere?*
2 *Tertia, & quarta hæreditatis an subiaceant restitutioni.*
3 *Rei uind. & hypo. ex testamento cõpetunt etiam pro legatis.*
4 *Statim quòd quis hæreditatem adiuit, dominium rei legatæ transiuit ad legatarium.*
5 *Pactum facere non põt, quòd alienatio facta non teneat, &c.*
6 *In testamento sola testatoris uoluntas transfert dominium in legatarium sine traditione.*
7 *Licet hæres ante annum conueniatur super legatis præstandis, & condemnetur, non tamen priuatur Fal. dummodò intra annum satisfaciat.*

RAynaldus [ab ipso] Pepone [restitueret] hæc
substitutio disiunctim facta fuit, s. hoc mõ, ut ta
li patruo suo restituat medietatem hæredita-
tis, & alij patruo aliam medietatem. si.n. coniunctim fa-
cta esset talis substitutio Raynaldus non potuisset insti-
tuisse hæredes filios patrui, cũ ad solũ ɔiunctũ, s. patruũ
superuiuentẽ debuit hr̃editas deuenire, C.de cadu.tol.
l.j.§.si autem aliq. põt tñ dici, q ĩ nulla parte decr. appro-

batur institutio filiorum, nisi forte in tertia, & quarta. & q ipsi absoluuntur, non est ,ppter ius, q hæreditatẽ haberent, sed qa non possidebãt [eis] patruis [quibusdam] sic Pepo quædam cõitet filio suo R. & patruis ipsius R. relinquerat, super qbus cõpromissum, de quo hic agitur, factum fuit, uel alias dicebant se ius habere
1 in illis. † Ex forma] quæ erat, ut vno absente, uel mortuo duo procederent. alias.n. vno absente, uel mortuo, alij procedere non potuissent, ff.de arbit. item si vnus, §.ult. sed si præsentes essent omnes, sed vnus nollet cõcordare cum aliis siue in vnam sniam, siue etiam q snia ferretur, tunc eo contradicente, alij possent ferre sententiam, ff.de re iud. duo ex. & si dicat se non instructũ de cã, idem, ff.de re iud. si vni. idẽ etiã dicimus, si postq̃ dixisset opinionem suam, & intellexisset aliorum opinionem 3riam, recederet. nam tunc credimus, q etiam eo absente possent alij ,pcedere, ar. quia tunc cessat rõ legis, s. q posset alios in suam opinionem trahere, ut in l.præall. Item si vnus, §.fin. sed si non intellexisset opinionem aliorum, & recederet etiam fine cã, uel etiã maliciosè nolens cãm terminate, tunc ,pcedere nõ possunt præsentes, ar. prædictarum l. item, & duo, quãuis dicant quidam, q ex quo ꝯuenerunt ad sniam ferendam, q etiam vno recedente alij possunt sententiare: qa uerum est oẽs adesse ad sniam ferendam, i. ad diem sniæ ferendæ [trãsferendi] diuisæ.n. fuerũt inter R. & patruos res, de qbus qõ erat [prædictas] in cõpromisso uel in alia parte suæ arbitrorum [legitimè] ff.ad Treb.ex facto. §.si quis, & l.hæredibus, C.de insti.& substi. generaliter, in fi.ff.de leg.ij.cum pater, §.uolo [prædictis] de qbus fuit cõpromissum [vni] forte alius mortuus erat, uel alius cõsenserat, & ratum habebat instõnem factam de vno solo; vnde solus alius iure accrescẽdi totum fideicõmissum habere debet, C.de cadu.toll.l.vnica, §.si autem, & §.his itaque, C.de fideic.in psona, ff.de leg.ij. cum filiosa.in fi.ff.ad Treb. apud.§.ult.C.de cõdi.& demon.l.si qs leg.§.j. Item alia tõne non est curandum, q non facit mẽtionem de aliis patruis: qa non ,psequit hæc decr. materiam nisi legati tertiæ & quartæ, in quo non potuit grauari Raynal quin illud dimitteretur vni ex patruis, uel filiis eius tm, uel pœnitus ex ttaneis, ut hic dicitur. fuit aũt hoc legatum debitum iure naturæ & quarta Trebellianica in bonis paternis. [hæredes] vnus patruus, & filij. [Possent] hæc uerba generalia insuficiant sniam sequẽtẽ, in qua ꝯdẽnatur patruus nõ solum ad tertiam, & quartã legati, s. medietatis tertiæ & quartæ relictæ auũculis, sed etiam tertiam & quartã totius hæreditatis; puta & aliæ medietatis tertiæ & quartæ relictæ patruis. solæ.n. tertiæ & quartæ erant hæreditas R. quã posset ,p libito dimittere. alias.n. si nõ sic generaliter locutus esset, debet sufficere, q uel pœnam soluat, s. tertiam, uel quartam in aliis rebus à legato, uel legatum, ff.de pac. rescriptum, § si pacto. potius n. res legata, i. tertia & quarta rerum legatarum peruenit ad auũculos ,ppter pœnam appositam, q̃ propter legatum primum. secus aũt si dixisset, si non dederis rẽ legatam, uel duplum, uel aliam rem. tunc.n. oportteret eũ
2 esse altero ꝯtentum. ¶ †Vel dic, q iõ tertiam, & quartã patruis, & filiis in oibus rebus, q fuerunt P. auunculi R. qa pdictæ tertia & quarta alio iure censẽtur, quia restitutioni non subiacent, q̃ aliæ res, quæ restitutioni subiacent. hæc ultima solutio nõ ualet: quia tertia, & quarta deuitæ R. non potuere grauari uel dic, q lex, q̃ ,phibet petere utrũque, s. rem ,pmissam, & pœnã, bene dicit: quia loquit, qñ ago personalr, qa nec res est mea, nec pœna, licet ,pmissor sit obligatus ad alterũ. sed hoc legatum R. quo ad medietatẽ tertiæ & quartæ, in quibus grauari non potuit, recta uia trãsit ad legatarios, s. ad auũculos, & statim post mortem facti sunt dñi, ff.de fur.à Titio. hæc so. reprobatur, ff.de excep.doli, apud.§. Labeo. prior so. melior est. [ad ipsos] auũculos [,p determinatis] .i. portionib. qbus auunculi erant instituti hæredes. [deuenirent] .i. ex cã fideicõ. restituerẽt ipse patruus, & filij hæredes instituti, qđ ex fine appaiet, ubi eis Falcidia reseruatur. uel is est sensus, i. legamus auũculis nostris oĩa alia, quæ ad nos peruentura erant. nam uerbum, deuenirent, innuit, q recta uia ad auũculos peruenturum sit, quod est ,ppriũ legati, nõ fideicõ. & hoc placet magis, ff.de fur.à Titio.
3 †Quæstionem] ex testõ cõpetunt etiam pro legatis rei um.& hypo. insti.de leg.§ j. & q dicimus cõpetere rei uindicationem, uerum est in spãli legato. generalis.n. fideicõ. nõ habet rei uin. sed habet ex testõ ex cã fideic. 3 eo. Raynutius, nec dñium ante, q̃ re uel uerbo fiat sibi restõ, ff.ad Treb. facta. ar. 3.C cõ.de fideicõ. l.ult. qđ quidã dicunt. ¶ Tu aũt rñde, q illa loquit facta restõne saltem uerbo · uel spãle in rebus alienatis, ut ante restitutam hæreditatem detur in fideicõ. rei uind. utilis. q autem ante restõnem non transeat dñium in generalem fideicõ. patet, quia interim tenet alienatio ab eo facta, licet sibi imputet in quartam, ff.ad Treb. Marcellus, §. res, & l.si hæres, §.si hæres. Contra hæredem aũt rogatum non cõpetit petitio hæreditatis: quia non possidet ,p hærede: qa uete est hæres, nisi forte post restõ. uerbo factam aliqua possideret: quia illa possidet ,p hærede.
4 [pro rata] .i. ,p medietate, quæ sibi legata erat. †Restitui] mirum est, q petit pœnam ante, q̃ debeat. Rñ. imò cõmissa est pœna, quãcito.n adiuit hæreditatẽ, trãsiuit dñium rei legatæ ad legatarium, ff.de fur.à Titio. vnde hæres 3 legatum facere ui, ex quo illud non pstat. vnde de gratia legatarius petat legatum, uolens ꝯtentus esse illo, cum possit petere pœnam. vel dic, q licet pœna sit cõmissa: ñ qa dies nõ erat psixus, intra quẽ restitueret, põt purgari mora. uel dic pœnam non cõmissam: & tñ i iudiciis talem libellum admitti pp lites dirimẽdas, ar. C.loc. ꝯductores ar. 3.ff.de iud.non quẽad. sed dic non esse iudicium in pendẽti, ex quo ex his, quæ aguntur, snia certa ferri põt, sicut hic. nam si perstiterit in ꝯdictione hæres, iustè ꝯdẽnatur ad pœnam. secus aũt, si iudic um pẽderet exterius; puta quia deberetur sub conditione. & sic põt loqui. l. nõ quẽad. ff.de uet. sig. cedete. [poterant] debet enim imputari patruo & filiis hæredibus institutis & in certum casum restõne uel legati solutione grauatis, si nõ petierũt, & recuperauerũt oĩa bona, q̃ fuerunt R. testatoris, ex quo hæreditatẽ adiecunt [Legato] medietate bonorum, de quibus fuit cõpromissum. q̃ ipsis auũculis legata fuerant à R. [absoluens] innitens arbitrio, & male ex testõ Peponis, q R. grauauerat restõne aliarum rerũ; vnde eas aliis legare non poterat, ut eis uidebat. sed non erat uerũ in debita iure naturæ & quarta Treb. quãuis hõc restõnem nõ uideat cogitasse iudex, qui postea mandauit patruo, q alia oĩa bona restitueret, in quibus per pœnæ adiectionem R. patruum nõ potuit grauare [confessata] non litem ꝯtestari in cã appellationis licet nõ sit necesse [qm] interpositio est usq; ibi, ,pnũciauit [fuit] 3 eo. Raynutius [grauare] quo ad istas; ergo ad tertiam & quartã non fuit uoluntati Peponis innitendum, cum in his non potuerit filium grauare [Trebellianica] & sunt deducẽdæ istæ tertia & quarta de tota; ita, q de 1 a.vnciis ꝯtingerent

ţingerent filium.7 unciç,tres,ſ.in una parte,& quatuor
in alia. & hoc ideo: quia ſimul debentur ex eodem te-
ſtamento. ſecus autem, ſi ex diuerſis deberentur, ut in
tertiis matris, & uxoris.ĩ.eod.Raynutius. tunc enim
pro qualibet deductione fieret unus as. [in rebus] li-
cet enim de uniuerſitate deducendæ ſint iſtæ tertiæ &
quartæ, quouſque tamen hoc per iudicem fit in ſingu-
lis rebus, pro indiuiſo habet eas [expreſſerit] rẽ enim
legando uidetur legaſſe partem, quam in ea habet.ff.
de leg.j.ſi domus. præſumitur enim, quod ſi totum
uoluit legare, ut eſſet ſuum, multò fortius partem ẽt
ſi hoc non dixit nec cogitaui [pronunciauit] Cardi-
nalis [arbitrio] & ſic ẽ contra etiam non fuit arbitrio
5 nitendum. † Teneret] pactum enim non poteſt facere,
ꝙ alienatio facta non teneat, uel ꝙ dominium non trã
ſeat in accipientem: uel ꝙ ſine traditione redeat ad
alienantem, uel quẽuis alium,ar.C.de pac.traditioni-
bus.ff.de pac.traditio.ff.de pac.in traditionibus ff.de
iure pat.ſi libertus.§.planè. ſed agere põt uel ad inte-
reſſe, uel ad pœnam. uel ſi quis tranſtuliſſet in alium
dominium cum hac adiectione, ne in alium alienaret,
ipſi transferenti dñium ꝯ recipientem competit condi-
ctio ob cãm,non autem aliis,quorum intereſt.C.de cõ-
di. cau.da.ea lege.C.de reb.alie.l.ult.hoc fallit in ſer-
uo q alienatione manumittatur,ſ.quia nõ tenet manu-
miſſio.C.ſi manci.ita fue.alie.ea.& ẽt hoc ea ratione:
quia libertas, ex quo competit, reuocari nõ poteſt,ſe-
cus aũt in dñ o,inſti.qui ex cau.ma.nõ poſ.§ ſemel.ubi
autem lex inhibet alienationem, ſi ꝯ factum ſit, nõ te-
net, nec transferẽ dñium.ff.& C.de fun.do.per totum.
12.q.2.ſine exceptione,& 10 q.2 hoc ius,in auẽ.de non
alie.in emphy.§.ſanctiſſimas,in auẽ.ut li.ma.j.rñ ¶ Idẽ
ẽt ubi teſtator prohibet,& apparet pſona,cuius gratia
prohibita eſt: aľs ſecus,arg ff.de leg.j.filius §.diuidi ff.
6 de leg.3.pater.§.filia. & §.fundus,& §.quindecim.¶ † Et
eſt rõ diuerſitatis: qa in teſtõ ſola uoluntas teſtatoris
trãsfert dñium in legatarium ſine traditione.ff.quem-
ad.ſer.amit.ſi partem.§.ſi per fundum. ſic & ſine tradi-
tione põt amittere dñium,ad alium tranſire. aľr in pa
cto,cum p illud non poſſit tranſire dñium,ita nec trãſ-
ferẽ. Idem dicimus in ſnia arbitrorũ,& ẽt aliorũ iudi-
cum:quia p eorum ſnias non impeditur tranſlatio dñij
ut hic.In beneficiis aũt eccleſiaſticis,& ẽt in aliis ſpiri-
tualibus ꝯrium dici põt,ſ.qa ſi aliqs prohibeaẽ aliqua
conferre, non tenet alienatio à prohibito facta: qa ſu-
ſpenſus eſt à collatione ſaltem illis beneficij ĩ.de con-
ſue.cum dilectus. Idem etiam dico, ſi prælatus prohi-
beretur alienare etiam in caſibus conceſſis à iure: qa
non teneret alienatio.j̃.de ac.c.ſi.ĩ.de or.cog.ueritа-
tis,in ſi.Item ratio diuerſitatis ſatis apparet ex pdictis:
quia beneficia ſine traditione ex ſola electione & con-
firmatione acquiruntur.ĩ.de ele.tranſmiſſa, & ẽt dñia
ſine traditione eccleſiis acquiruntur.C.de ſacroſ.eccl.
ut inter. dñia rerum eccleſiarum non ſunt apud præla
tos, ſicut apud alios, & iõ p eos,q dant adminiſtratio-
nes,prohiberi poſſunt [ſuper hoc] i.legato medietatis
bonorum,de quibus fuit compromiſſum [pro medie-
tate] aliam autem medietatem non poſſidebant adhuc
filij patrui,ſed fortè uacans iacebat [prædicta] ſ.ea, de
quibus compromiſſum fuit [medietatis] quia tantum
medietatem auunculis legauerat [legati] facti auuncu
li de rebus,de quibus fuit compromiſſum [reſiduo] i.i
aliis partibus eiuſdem præter medietatẽ tertiæ & quar
tæ.Contra uidetur,ſ.ꝙ R.debuiſſet ſibi computaſſe in
quartam & tertiam ſibi debitas in oĩbus rebus.P.hæc
oĩa, quæ legauit auunculis.ff.ad Treb.Marcellus.§.res
& l.ſi hæres. ſed dic tu alienata computari in quartam
ſi fideicommiſſarius uelit: ſed hic nolebat, nec aliena-
nata erat [articulo] libelli [filij] iſti filij hæredes erãt
Raynutij ſaltem in tertia & quarta deducendis de bo-
nis.P.& iõ pro portione hæreditatis tenenẽ patruis.R.
fideicõmiſſariis reſtituere totam hæreditatẽ, & nõ auũ
culis,uel niſi tertiam & quartam,in quibus hi filij gra-
uari non potuerunt per teſtm̃.P.hæreditas.n.R.intelli
giẽ deducta fideicõmiſſo, de quo rogauerat Pepo pri-
mus teſtator.hæc gl.bona eſt,ſi patrui erant cõiunctim
ſubſtituti: ſed ſi diſiunctim erant ſubſtituti, ẽt in parte
patrui defuncti bñ potuerunt inſtitui filij alterius pa-
trui, ut no.in prin.illius gl.hæc ſubſtitutio [de petitis]
nec ſe tanq̃ poſſeſſores obtulerũt liti in rei uin.qa tunc
ſecus.ff.de rei uin.hir q; & cũ non poſſiderẽt,nõ potue
aũt cõueniri rei uin. Itẽ oõ potuerũt cõdẽnari ad reſti-
tutionẽ eorũ,q̃ nõ poſſidebãt [poſſidere] niſi hæc cau-
ſa iuuaſſet filios, bñ puniti eſſent in reſtõne oium bo-
norũ,quæ habebant ex teſtõ. R.cũ circa eos teneret oĩs
penæ adiectio.Raynaldus.n.nihil eis reſtituere tenebaẽ
[bonis] i.in oĩbus aliis bonis, quæ fuerunt Peponis
[eiſdem] l.Raynaldi in quib.ſ.inſtitutus erat patruus,
uel melius Peponis [in quibus [ſ.tertia & quarta om-
nium bonorũ Peponis [tenebat] cum nõ potuerit in eis
grauari à patre;& iõ potuit,ubi uoluit legare, & pœnã
adiicere [pro rata] medietate,ſ.tertiæ & quartę in oĩ-
bonis Peponis.¶ Confirmauit] ꝙ bñ: qa in illis tertia
& quarta,in quibus Ray.non potuit grauari, bñ potuit
Ray.grauare hæredes ſuos: ſed in aliis,quæ ibi erant p-
ter tertiã & quartã nõ poterat grauare:R.ſuũ patruũ,
cũ ſubiacerent reſtitutioni: ſed filios patrui bñ potuit
in eis grauare,unde non abſoluit eos: qa nõ poſſet adii
cere pęnã legato,uel hẽditati: ſed qa non poſſidebant
[filiis] non mireris,ſi abſoluanẽ hi filij.nã hæc abſolu-
tio eorũ iuſta eſt,ſi non poſſident: qa q non poſſidet,
condẽnari non põt. niſi pp ſuã maliciam non poſſide-
dere. & eodẽ mõ,ſi poſſidebãt,iuſta eſt ſnia ꝯ hos filios
ſicut ꝯ patrẽ. hoc ultimũ non eſt uerũ [ei] patruo inſti
uto hẽdi [in reſtõne] i.pſtatione.¶ Legati] i.tertiæ uel
quartæ tã rerũ adiudicatarũ auunculis,uñ fuit compro
miſſum,q̃ in aliis,cũ oĩa habebant auunculi rõne lega-
ti,& tanq̃ legatũ petenda ſunt oĩa,non tanq̃ hẽditas iuſ
ſa reſtitui; & iõ bñ dicit Falcidiã locũ habere, quæ lo-
cũ habet,bñ hẽditas legatis exhauriẽ,& non Trebel.qđ
locũ haberet. ſi quaſi hẽditas reſtitueret. nec obeſt, ſi
diciẽ,ꝙ fideicõmiſſaria hęreditas dici debet:qa uniuer
ſa,quæ ſunt in hẽditate,auunculis reſtituuntur:qa hoc
eſt,quia ſuccedit loco prioris legati,& quia hæreditas
dari non debet ſub pęna;qđ nõ credimus. nec mireris,
quia id qđ debetur ex pœnæ adiectione legatũ dr̃. ha-
bes.n.ſimile.ff.ad l.Fal.cũ pater §.ult.inſti.de leg.§.pe.
& ult.uel dic,ꝙ loquitur tm̃ de legato rerum,de qui-
bus compromiſſum eſt nec obſtat,quod dicitur,ꝙ plus
habet in illis rebus,q̃ quartam,cum habeat ẽt medieta
tẽ,ſicut apparet ex prin.decr.potes.n.rñdere,ꝙ ex aliis
legatis.R.exhauſit dictas tertiam & quartã. uel dic ni-
hil habet ex illis tertia & quarta,cum illas reſtituerit,
pp adiectionem pęnæ. unde dignum fuit, ꝙ de primo
legato extraheret Falcidiam.¶ Tu dic melius, ꝙ hære-
ditas.R.quæ erat ſolũmõ tertia & quarta, erat exhau-
ſta duobus legatis,ꝙ in ea nihil remanſerat.Primũ le-
gatũ fuit,qđ legauit auunculis medietatem rerum, de
quibus erat compromiſſum,i tertiam & quartam ſibi
debita, in eis.Secundum fuit legatum pęnæ,qđ eodem

iure censeri debet,ut alia legata, insti.de leg.§.fi.ff.ad l.Fal.cum pater.§.fi.quidam tñ ar.eiuldem.l.dicunt, q nunq̃ de legato pœnæ debet trahere falcidiã.nã ibi di cit,qđ pœnæ cã accreuit,in l.Fal.non incidit. ¶Sed expone sic pdicta uerba.l.qđ pęnæ causa accreuit, supple p condẽnationem iudicis, qui condẽnauit hæredem legatario,inquantum in litẽ iurauit. & tũc de eo,q ultra ualorẽ rei legatæ intauit pp ſpãlẽ affectionẽ, nõ detrahet hæres Falcidiam : quia nõ est legatũ,imò condẽnatio : sed secus, si testator pœnam sibi imponit, nisi soluat legatũ.nã tunc si hæres legatũ pœnæ soluit,cũ in ueritate legatũ sit, & sicut alia legata cẽseri debeat, bene
7 detrahet Fal.¶†Et sic habes hic,q quis hæres ante annum conueniat sup legatis pstandis,& condẽnet: tñ nõ priuat Fal.dũmõ.j.annũ satisfaciat, quæ est pœna à lege imposi ta.C.de fideic.auť.amplius. pœnam aũt à testatore impositã incurrit, si litem contestet.ff.tem ta. ha.amplius, & hic fitr.s̃.e.Raynutius, quo ad legatum pęnæ,qđ integre soluit patruus,s.tertiam & quartã, in qbus tenebat institutio pter Fal.quã detraxit bñficio. l.ut oo.in gl.quæ incipit, bñ. ¶Si intra] mirum est,qũo hic fert snia sub condõne & sine certa quantitate ꝯ illud,qđ est.3.q.6.biduũ.C.de sen.q si.cer.quãti.p totũ. Rñ.q hic patruus petiit hãc detractationẽ falcidiæ. & iõ ẽt si hoc nõ diceret in hac snia: tñ sp posset deducere Fal.qa qñ adiudicat legata,sp dãda intelligit, q uel in totũ,uel pro rata detrahat Fal.sed si de Falcidia detrahenda patruus egisset , tũc si hoc beneficium Falcidię non saluaretur, ulterius petere non potuisset.ff.de oeg.gest.si autem. sed saluat petere põt,ut hic. & fortè posset dici hic,q ex quo snia lata est,statim oportet hũc patrnum integram,s.tertiam & quartam restituere. si post cond.ex l.Fal.petet Falcidiam, cum sit saluatum. ¶Si autem sibi saluatum non esset, si per errorem facti soluisset, ageret condõne indebiti: secus, si per errorẽ iuris.C.ad.l.Fal.error. Alij aũt dicunt,q cũ de hac Fal. non sit actum,eã retinebit patruus,& reliquas tres partes,cũ de eis constet,q restituet sine alteri lite. & sic apparet, q non est snia sine certa quantitate , cum ad nunus tres partes tertiæ & quartę prædictarum statim puenient ad auunculos,& super quarta de eis detrahenda remaneat lis: qa eam debet habere patruus, si.j.tps legis,s.annũ obtulit tres partes tertiæ & quartæ.alioqn nihil detraheret de integris tertia & quarta [legitimũ] intra annũ à iussu iudicis computandũ.s̃.e.no s q. dẽ.C.de fideic.auť.amplius.¶Inuẽtatiũ] qđ ipsum exonerat à præstatione legatorũ,& fideicõmissorũ,& aliorũ debitorum ultra uires patrimonii.C.de iu.deli.Sancimus & ius tributi,q de legatis & fideic.detrahat Falcidiam,si facit inuentariũ,& non aliter, in auť.de hære. & Fal.§.si uerò non se.coll.j.indebitis secus , ut m ea l. qa de eis nunquam detrahet Fal. ¶Contra uoluntatem testatoris] bñ dicit, ꝯ uoluntatem testatoris : quia non credit testatorem uoluisse , q aliqua pars de his tertia & quarta pueniret ad patruum; & erat uerum olim,q ꝯ uoluntatem testatoris detrahebatur Falcidia.C.ad l.Fal.fine,& l.pe.& ff.e.ti.qđ de bonis.§.ult sed hodie non inducit ꝯ uoluntatem testatoris expressam,si testator certus de quantitate sui pimonij phibeat, in auť. de hř.& Fal.§.si uerò expressim.Sed ꝯ tacitam bñ inducit Falcidiã,ut in l.pall.no.q hæres rogatus dare aliqđ legatum de suo,licet oon det, ut testator præcepit, cũ tñ postea dat, detrahit Falcidiam de omnibus legatis, ut hic; quod intelligimus uerum,ubi rogatus est restituere omnia bona hæreditatis,nisi legatum sibi iniunctum uel de suo proprio, uel de bonis testatoris solue rit,ut hic. Et est tõ : qa ipsemet testator pœnam suam adiecit hic,qui non põt eum priuare Falcid.unde nõ est necesse recurrere ad pœnã legis. sed si testator non apposuisset pœnam,tunc locũ haberet pœna legis,s.q tota hæreditate priuaretur.s̃.e.nos,si l.si hrdes.C.de leg. aut.hoc amplius.Vel dic,q nunq̃ fuit in mora ante annum iste patruus, quia nunquam ab eo petitæ fuerunt tertia & quarta prædictę expressim & determinatę:sed fuit tantum petitio uel legatum rerum,quæ uenerant ĩ pmisso,uel oĩa alia bona,sicut apparet ex lra decr.

IOannes [suis] ꝓpriis [creditoribus] not. non esse dubiũ executorẽ ad pias cãs posse ag re ꝯ hrdes.O. de epi.nulli. & si nullus sit hrs, tñ ipse,cui cõmissum est q oĩa,quæ habet, dispenset in pias cãs,põt totã hrditatã uindicare, nec detrahet falcidiam.C.de sacrosan.si quis ad s̃.e.tua,& hic. si aũt ad alios usus testator uellet expẽdi,si nullũ commodũ ad executorẽ ptinere debet,puta qa ministrũ tm̃ constituit,tunc non potest age re.ff ad Treb.Lucius.§.Mæuia.¶Si uerò aliquod cõmodum,puta Fal.ad eum uoluit pertinere,tunc aget.ff.de leg.2.si quis Titio.x.fed hæc decr.uidetur ꝯdicere: qa hic aliter mandat expendi:q in pias cãs.s.in solutionem debitorum: sed rñdere potes, q totam hæreditatem suf ferat expendi in pios usus: sed hrditas intelligitur detracto ære alie. C.de bonis,quæ liberis.l.ult.ad hoc au tem, ut licitẽ possit dare bona, quæ inuenit in hæreditate, oportet eum primo soluere debita [susceptũ] insti.man.§.mandatum : quia alicui creditori satisfecerunt, uel aliud piis locis dederunt.

SVMMARIVM.

1 *Certa rei institutio ualet.*
2 *Nulla Falcidia,nec etiam debita iure naturæ detrahitur de hæreditatibus,& legatis ad pias causas relictis.*
3 *Verbum,ſubstituo, pariter ad directam & fideic substitutionem trahitur.*
4 *Testatoris intentio semper seruanda est.*
5 *In ultimis uoluntatibus miles non dicitur priuilegiatus.*

DE his [procæteris] s.emẽdis,uel reparandis [ad perpetuũ] s.q oĩ anno sollẽniter fiat festiuitas alicuius sanctiuel q in aliqua ecclesia constituat præbenda,uel altare,uel pulpitũ , uel aliud hmõj [parochialis] qa aliqñ parochialis ecclesia portionem aliquã habet.j.de sepul.c.j.p totũ.Si př a's incipit Io-
1 nes Frangipanis † in certa] hæc nõ est cẽlenda ut hæres post,q̃ testator instituit alium hrdem.C.de hære.insti. quoties. si aũt aliũ nõ instituisset, ualet institutio facta de certa re, & rẽ illã habebit plegatã.ff.de hẽ.insti l.j. §.si ex fundo,& l.si ita q hæres,& l.ex facto.ff.ad Tre: l.j.§.is q. & in hoc bñ ualet institutio, ut nõ ualeat impugnare testm̃ : sed aget tm̃ ad supplementũ, in auť.ut cũ de ap.co.§.illud quoque , & §.cæterum.C.de inoff. test.l.omo.nec habebit iste sic institutus in re certa tm̃ loco legatarij ꝯimò,si nullus alius factus est hæres, in totũ succedit, ut dictum est. ¶Itẽ uidetur, q si alij repudient hrditatem, q ipse habebit hæreditatem, sicut si ab initio nullum instituisset. secus aũt,si non dixisset eum in tali re instituo. sed si dixisset tñ , lego tibi talẽ rem : quia tunc loco legatarij. nec ob.auť.de tri:& semi.§.hoc nos : quia correcta est per aliam. sed ꝯ si hæc puella non est instituta , nec hæres data , ergo nec ei substituere põt pupillariter,insti.de pu.sub.§.non solũ, & de

& de uul.ſubſt.ſed ſi plures.§ ſi ſub condi. So. licet hæc
puella non fuerit inſtituta hęres in primo gradu,fuit tñ
inſtituta in ſecundo,ſ.poſt mortem filij, & ideo bñ pôt
ei pupillariter ſubſtituere executoribus de executori-
bus huiuſmodi no,ī.eo.Ioannes,& c.cum tibi.[Et præla
tæ filiæ] ſed ſecurius fecerit iſte,qui petijt utriuſque hę
reditatem,& qui ét adiecit de bonis filij præmortui:quia
in ueritate duæ ſunt hæreditates,inſti.de uulg.ſubſt. §.
igitur,de uulg.ſubſt.l.patris & filij,& l.qui duos:tñ ſuf-
feciſſet,ſi ſolius aliæ hæreditatem petijſſet,ar.ī.eo.Rai
nutius.¶[Quæritur primo] hic uult dicere, q in primo
gradu ſubſtõnis,qñ filius uiſus eſt mori filiæ mater tan
quam ab inteſtato ſuccedens ipſi filio de fideicom.filiæ
reſtituendo debet detrahere debitam naturæ,& quartã
in re.eandẽ ét deductionem dicit faciendam de ſubſti-
tutione ſecundi gradus,ſ.qñ pauperes ſibi inſtituit hæ-
redes pp mortem filiæ qm illæ allegationes huius do
2 minæ non uidenẽ multum mouere Papã.¶†Feciſſe ſibi]
& p hoc uidebatur, q priora teſtamenta fierent recta,
uel q hrẽditas filiorum non pueniret ad pauperes , ſed
prima hrẽditas tm,& quarta trebellianica.l.quę eſt.ff.ad
l.Fal.l j.§.ad eos.h.d.ſed corrigiẽ per l.C.de epiſ.& cle.
ſi quis ad,& per auẽ.de eccl.ti.§.ſi aũt hæres.nec recipit
illum prauum intellectũ,qui innuitur. imò hæc eſt ueri
tas,q de hæredibus,& de legatis ad pias cauſas relictis
nulla Falcidia,nec ét debita iure naturæ detrahitur; ſi-
cut ex ſequen.apparet,& eſt ar.præd.l.& auth.nam & in
ambiguis qõnibus religionum ſtricta rõ omittitur , &
ſumma eſt rõ, quæ pro religione facit.ff.de re. & ſump.
fu.l.ſunt perſonę.no.19.q.ul.ſi qua mulier exhæredato.
17.q.ſi.quicunque pro parte,ſm has allegationes ſentẽ-
tiauit Papa [moreretur] hæc uerba hæres eſto , ſp ſo-
nant in directam ſubſtitutionem: uñ ſiue dicat teſtator,
ſi inſtitutus non erit talis ſit hrẽs,ſiue dicat, & ſi talis de-
ceſſerit in pupillari ætate , talis ſit hæres , ſemper ſonãt
in uulgarem & pupillarem ſubſtõnem,qñ aũt ſunt dire-
ctæ,hanc aũt ſubſtõnem nunq̃ pôt facere puberi, ſi inſti
tutus non fuerit,talis eſto hæres,inſt.de pub ſubſt.§. ſi.
ff.de uul.& pu.l.uerbis,niſi eſſet miles.ff.de uul. & pu.l.
centurio,& nunq̃ per ſe poſita prædicta uerba trahunt
ad indirectã,ſ.fideicommiſſariam, inſt. de pup.ſub.§. ſi.
ſed ſi adijciatur hoc uerbũ,rogo inſtitutũ,ut talẽ faciat
hrẽdem,talis bñ trahitur ad fideicõ.quia ille, de quo ro
gatus eſt,petet hrẽditatem ex cã fideicõ.ff.ad Treb.ex fa
3 cto,in prin.¶†Idem vr,ſi dicat teſtõr,inſt.tuo mihi talẽ
hrẽdem,& ſm hrẽdem mihi inſtitui alium.C.de impu. &
alij ſubſt.l.pcibus quamuis poſſet dici,q ibi nõ inſtituit
ſecũdũ hrẽẽ p pdicta uerba,ſed per expreſſã talis,ſ. in-
ſtituo talem mihi hæredem,& ſi non fuerit hæres,talem
ſubſtituo.per uerba aũt rogo,uel mando,uel conſimilia
nunquã fit ſubſtõ directa,ſed indirecta,uel fideic.ut. ff.
de uul.ſubſt.cohæredi.§.cũ filiæ,circa mediũ. hoc autẽ
uerbũ,ſubſtituo,pariter trahitur ad directa & fideicõ,
q ex eo apparet.quia cõis diſtinctio eſt,ſubſtõ alia dire
cta,alia indirecta,ſatis tamen vr,q prius ponitur pro di
recta,licet ad fideicom.trahatur.ff.ad Treb.Scæuola q
aũt ſonet in directam,patet expreſſe.ff.de uul.ſub.cohæ
redi.§.cum filiæ.Item q trahatur ad fideicom. patet p
eundem. §.circa medium,& C.de inſt.& ſubſt.l.generali
ter.Idem aũt vr poſſe hic dici de uerbo hic poſito,mo-
riatur,q non memini in aliqua lege me legiſſe,ſ. quod
poſſit trahi ad utranque ſubſtõnem,licet prius ad dire-
4 ctam.¶†Intentio] quæ ſp ſeruanda eſt.C. de ſac.ſan.ec-
cl.l.j.C.qñ decre.opus non eſt.l prædium.C.de inoffic.
teſta.l.ſi pater,inſt.de pub.§. non autem,in auẽ.de hæ.&
Fal.§.cui,& §.ſi quis ex,& §.is igitur,& §.pignori,in auẽ.
de nu.§.unum itaque.§.ſi ſine,& §.ſi quis ex,& §.is igiẽ,
& §.pignori,in auth.de iüreiu.à morien.p̃.in ptin. & in
auth.qui.mo.na.eſ.leg.§.ſi quis autem.¶[Extraneo] in ſo
rore non poteſt.ita loquendo apparet,q maior ps per
ueniat ad matrem , quia mortuo patre mater ſuccedit
ab inteſtato in medietatem,reſtituet mr̃ filiæ tñ detra-
ctis debita naturæ & quarta Trebellianica,& ſic non ha
bebit plus mr̃ q̃ filia.ſed in extraneo,qui nullam ptem
recipit ab inteſtato,melius apparet,q plus peruenit ad
patrẽ,q̃ ad extraneum [Septem] de hac deductione no.
ī.eo.Rainaldus.¶[Si abſque liberis] de hoc quæritur, ſi
p hęc uerba fiat ſubſtitutio pupillaris & directa,ſi filius
meus mortuus fuerit ſine liberis, moriatur ſorori : &
an ſoror ſuperuiuens fratri directò ei ſuccedat, an ma-
ter?& non vr dubium,q directe.cõſtãt.n.q ſi his uerbis
uſus fuiſſet , ſi filius meus deceſſerit ſine liberis. ſoror
eiuſ hæres,q hic directe ſuccederet.ff.de uul.& pu.ſub.
centurio.certe non poſſum uidere rationem, quare nõ
eodem modo,ſi dicat,moriatur,uel ſubſtituo eum, per
talia uerba fiat directa ſubſtitutio , ut hic probatur in
tex.& in glo. ¶Sed dices,licet prædicta ſubſtõ poſſit ad
utrãque ſubſtitutionem trahi,utilius eſt,q trahatur ad
fideic.hæc quæ omni tpe ualebit,quam ad pupillarẽ di
rectam,quæ non ualebit niſi in pupillari ætate : ſed rñ-
deo,q melius eſt ſm,quod trahatur ad directã,quã ad
indirectam,ſed hic plus vr,ſ.q pôt trahi ad directam, ſi
moriatur in pupillarj ætate;& ad indirectam,ſi moria-
tur pubes:& hoc ſatis bñ dicere vr.C.de fideicõ. ſi fra-
ter ſubſtitutus impuberi nõ ſuccedit, ſi factus fuerit pu
bes,etiam ſi deceſſerit ſine liberis,niſi pupillaris ſubſti
tutio confirmata fuerit uerbis fideicom.in aliqua parte
teſti:quia tunc frater ex cã fideicõ.ſuccedit , ex quibus
colligitur, q per uerba fideicom.adiuncta in pupillari
ſubſtõne nõ tollitur pupillaris,ſed confirmatẽ,& durat.
¶†Item idem eſt in ſubſtitutione facta à milite,ſ.q uni
cis uerbis facta ſubſtitutio trahitur ad directã,& indire
ctã.C.de impu.& alijs ſubſt.precibus.quare non eſt idẽ
in priuato.licet enim multa priuilegia miles habeat ex
cã ſibi conceſſa tam in confectione teſtamenti,quàm ét
in hæredis inſtitutione,ut nota.in ſumma. C. de teſta-
men.mili.in ſeruando tamen ultimam uoluntatem eius
non habet priuilegium,quia omnes uoluntates ultimæ
partitæ ſunt ſeruandæ.nec hoc dicit certe pari ratione
nec interpretatione gaudet priuilegio.prædicta autem
ſ.moriatur ſine liberis, quæ non denotant certam ætа-
tẽ; imò utranque ætatem comprehendere uidentur, &
pupillarem ſubſtitutionem confirmant,& ad fideicom.
trahuntur.& ideo poſſet dici hæc ſubſtitutio compen-
dioſa.argum.C.de impub.& ali.ſubſt.precibus.& forte
idem dicendum eſt, ſi dicat teſtator, inſtitui mihi filiũ
meum impuberem hæredem;& ſubſtituo ei talem, ſi na-
uis uenerit ex Aſia. hæc plus placent, quæ nota. ſuprà
eod.Raynutius [Iure ciuili] ff.de uulg ſubſtitu. centu-
rio, quaſi per fideicomm.C.de impube & ali. ſubſtitut.
precibus.[Nam cum] hoc quod hic dicitur, ſatis ha-
betur expreſſe.ff.de uulga.& pupilla. ſubſtitutio. l. iam
hoc iure. ¶[Aetas] quia ſi ambo , uel alter ſi eſſet im-
bes , non poſſet trahi ad pupillarem equidem ſi ali-
ter & idem , ſicut ſi alter non eſſent in poteſtate con-
ſtitutus.ff.de uulga.ſubſtitutio. iam hoc iure, & l. Lu-
cius. C. de impube. & alij ſubſtitutio. hæreditatem , &
l. quamuis , & ad fideicommiſſ. ff.ad Trebellian. Scæ-
uola.C.de inſtitutio.& ſubſtitutio. ſub condi.fac.l. ge-
neraliter [in ſubſtitutionem] & nota. C. de impube. &

ali.sub st.l.precibus [anteferre] C.de impub.& ali.sub. cum quedam [adiunxerit] erat.n.in testamento scriptũ, si de liberis meis fuerit sola superstes tm̃,augeo legata eius.Item si nec filius,nec filia superfuerit,& tunc sit ad hoc plus augeo. tñ in testõ hoc satis probatur.ff.de inof fic.test.ꝫ uetera. §.j.ubi dicitur,ꝙ mater non põt expugnare testamentum,quod facit ei pater , per querelam inofficiosi testamenti; ergo eadem rõne apparet,ꝙ eam priuare potest debito iure naturę,uel par.ff.de uul.sub. uel insti.de uti.sub.pater.ff.de bo.pos.secundum tab.si ita scriptum.§ j.uel subiectione.20.q.5.constituit.

De successionibus ab intestato. Rubr.

Ed hoc [donare] siue inter uiuos,siue in ultima uoluntate [sanctificentur] nisi consanguineos habeant ; qui ab intestato succedant. 12.q.2.quicũque.j.e.cum dilectus.

SAncto concilio [allatum] hoc.c.locale est, & non de iure loquitur , qñ certum est sacerdotes aliquid habuisse ante ordinationem. nam pp dubium diuidendæ sunt res propriæ à rebus ecclesiæ,ut hic dr̃. si aũt distinctę essent res propriæ à rebus ecclesiæ, res propriæ hæredibus consanguineis , aliæ ecclesiæ darentur.12.q.3. quicũque,si aũt dubitetur, an aliqua habuerit ante ordinationem,ꝑsumitur pro ecclesia ,nisi probet se antea habuisse.12.q.3.qcũque ff.de reb.dub,ciuilibus.alij intelligunt capitulum tm̃,qñ ex seruis fiunt sacerdotes.

CVm dilectus [pro cã] erat.n.cã inter eos. uterque enim ab altero petebat res,quæ fuerant archipresbyteri. uterque.n.de eis aliqua possidebat [participationẽ] .i.ut particeps esset orationũ.¶Asseruit] hæc assertio,quæ est de præterito, & extra iudiciũ non est sufficiens probatio eius qd̃ dicebat.si tñ solẽniter qs confiteret̃ extra iudiciũ,si post conuenit̃,non est admittẽdus ꝯ suam confessionem nisi ostenderet se in alio casu intellexisse,ut no.s̃.de ele.p inquisitionẽ.hic aũt iõ confessio eius non est sufficiens probatio:qa nõ uincebat,ꝙ confessionẽ fecerat ; & iõ non poterat dare intellectũ confessioni , ar.j.de accu. cum dilec. sed tñ est ad plenũ ꝑsumptio. unde ei statur ut hic sequit̃. & non intelligas, ꝙ ex his uerbis probaret̃ eum fuisse oblatum monasterio cũ rebus suis. sed probat̃ , ꝙ uoluit bona sua peruenire ad monasteriũ,ad qd̃ quasi quælibet uerba sufficiunt. ff de fun.instr.cum de lanionis.§.asinã.ff.de sup.le.l.Labeo [unde] expressius dicit,qd̃ dixerat [probationes] s.ꝙ se & sua obtulit. uni testi tm̃ non credit̃, ut no.s̃.de procu.ex insinuatione. sed cum aliqua probatione,s.cõfessione bñ creditur,nisi probet̃ ph: eneticus,ut sequitur [amminiculantes] in tm̃ adminiculabat̃ archipresbyteri confessio.ꝙ se & sua dedit monasterio ;qa sic condẽnat̃ eps̃ ad restitutionem, ac si uerè redditus esset [cõpotẽ] & sic probat̃ negatiua.C.de codic.nec codi ff.de cond.insti.qdã.ff.de proba.si filius [ultimam] q.d.& si hæc uerba non expressisset , tñ tacitè nim tenerẽt ultimæ uoluntatis [imponatur] in eo,ꝙ eps̃ erat actor [cõpellatur] in eo,ꝙ eps̃ erat reus [ei] ipso,& sic habes, ꝙ uacãte ecclesia subiecta epõ eps̃ eius noie agit,& sic fortè est in quolibet supiore,q ꝓ quolibet collegio sibi subiecto põt agere.C.de epi.& cle.nulli, & l.si qs ad s̃.de ꝑscr.ex trãsmissa.de hoc no.s̃.de rest.spo.olim [ab itestato] nec legitimos agnatos,uel cognatos reliq̃rit.s̃.e.c.j.

SVMMARIVM.

1 *Potest quilibet adultus & discretus eligere sepulturam.*

De sepulturis. Rubr.

Os instituta [Patriarcharũ] q in patrũ sepul
1 chris sepulti sunt.12.q.2.§.Ioseph.¶†Sepul
turã] gñalr̃ dicimus,ꝙ qlibet adultus & discretus põt eligere sepulturam, ubi uult in ultima uoluntate,ut hic,& j.e.de uxore,& c.cũ sup, nisi maliciosè faciat. & ꝑsumit̃ maliciosè facere, si dimittat sepulturã parẽtũ, quã ꝑcipuè tenere debet, ut hic.j.e.fraternitatẽ.13.q.2.placuit si aũt sepulturã paternã nõ habet,i ecclesia parochiali sepeliri debet.j.e.in nr̃a. hãc aũt ꝑsumptionẽ tollimus , si eligat i cathedrali ecclesia, uel in religioso monasterio, uel in canonica,uel i loco,ubicũq; decimas soluere,ar.13.q.2 cõ'ueuit uel in ecclesia, quã ædificauit,ar.12.q.2.bona uel nisi eligat in loco priuilegiato sup sepulturis. j.eo. in nr̃a. & licet hoc ꝑsumat̃:tñ si probat̃ ꝯr:ũ,nõ tenebit j.e.ex parte,& c.in nr̃a. uiatores aũt sepelient̃ in ecclesia cathedrali.16.q.1.c.1.ꝫ.de off.archipresb.officium. 13.q.2.ubicũque; & clerici in ecclesiis, ubi clerici sunt & hæc oĩa discreto iudici cõmittant̃.uxor aũt cũ marito sepeliri debet.13 q.2.Ebron: caue tñ tibi,qa non oĩs ecclesia habet cęmeteriũ: sed illæ tm̃,quæ habẽt pp̃lm uel illę,qbus ꝯcessum est ex priuilegio. pacta aũt hmõi impediũt electionẽ,q̃ fiũt alteri, ꝙ nullũ recipiat ad sepulturã qñq; de certa parochia ; qñq; certos hoies nõ debet recipere,de conse.dist.1.certũ [Elegie] natus est in Bethleem , nutritus Nazareth , sepultus in Hier'm in sepulchro Ioseph [tertiam] ubi hmõi consuetudo est,quæ in hoc iuri præualet.j.e.certificari. imò idẽ est & si non sit consuetudo,dũmodo nõ sit ꝯria cõsuetudo.

SVMMARIVM.

1 *Quando ecclesia non habeat partem de bonis defuncti.*
2 *Quid sit , cur episcopus accipiat quartam episcopalem.*
3 *Potest episcopus pro ecclesiis sibi subiectis agere.*

Elatũ [uita] in ægritudine tñ,de qua decedit; alias. ꝫ.j.e.de his. uel dic,ꝙ ẽt si esset sanus, & multo tpe uiueret postea:tñ qa mori fingitur, qñ monasteriũ ingredit̃.19.q.3.qa ingrediẽtib.& aut̃. qua. de oĩb.aũt,q̃ tũc ꝓ aĩa dat monasterio, ad qd trãsit,partẽ habebit parochialis ecclesia. de bonis aũt aliis monasteriis relictis nõ habet portionẽ parochialis ecclesia,nisi de illa ægritudine moriat̃: uel dic,ut no.j.e.
1 de his. ¶†Disponere] ecclesiis.si.n.consanguineis , uel amicis , uel pauperib.aliquid pro aĩa sua relinqueret , nullam partẽ habebit ecclesia : qa ꝑsonis singulariter relinquitur.j.de uerb.sig.ex parte. & non pro ecclesia. habet.n.locũ hæc canonica portio tm̃ i relictis ecclesiæ ubi sepelitur,uel ad quã transit uel se cõuertendo, uel alio mõ,ut hic.& s̃.c.ꝓx.j.e.de his,ubi no.& hoc iõ,ne
2 aľs ecclesias suæ præferat.¶†Medietatẽ] consuetudine seruata.j.e.certificari. & not.tertiam uel quartam non dari epõ, sed ecclesiæ parochiali , ar.ꝫ.c.proxi.ar.ꝫ.s̃. de testa.requisisti,& c.si.& c.officij tui.Rñdemus cõsuetudinem in his seruandam. uel dic, ꝙ minores ecclesiæ inter se diuident , ut hic dicitur sed eps̃ postea partem suã ab utraq; recipit.ꝫ.de test.reqsisti,si sunt ambæ

in sua

in sua diœce. sed si alterutra sit in alia diœce. uterque eps tñ à sua ecclesia recipiet suam canonicam portionem. si.n.aliter diceret, sequeretur absurditas: qa vna ecclesia solueret duas canonicas portiones. Item quartam, quã accipit eps, q̃ est quarta epalis, non accipit ipse ꝓpter sepulturam: quia ipse nõ debebat eum sepelire, sed ꝑ iure episcopali, & propter cõmunionem, quã habet cum ecclesiis suis, ꝫ de testa.requisisti. monasteria autem, & alia loca etiam exẽpta ab ista canonica portione parochialibus ecclesiis danda non sunt exẽpta, infra eodem in nostra præsentia, supra de testa. requisisti, & cap.officij. ¶†Item no. q licet dixerimus, q hæc
3 portio & petitio cõpetat parochiali sacerdoti: tñ si ipse negligens sit in petendo, episcopus petet etiam nomine ecclesiæ. & hoc generali rõne: quia ꝑ ecclesiis sibi subiectis põt agere, supra de success. ab intest.c.fin. & no. supra de testi.spol. olim. item ꝓbo alia rõne. primitiuo iure constat, q hæc omnia, quæ ecclesiis relinquuntur, ad manus epi uenire debent, & ad eius uoluntatem expendi. 12.q.2.nobis.c. Vulteranæ, & c.seq. vnde si ius illud attenderemus primũ, sicut ipse solus hoc recipere & dispensare debet, sic & ꝑ eis agere; & hoc uerum est, q ipse principalius & directius, q̃ alius agit. sed quia constitutum est, q quilibet sacerdos minister pro rebus quæ specialiter ad suam ecclesiam pertinẽt, agat, supra de iu.cum deputati, & no supra de rescrip. edoceri; iõ quilibet sacerdos potest agere. ¶Et hac eadem rõne patet, q si Rex, Dux, uel magna persona moritur, uel sepelitur alicubi, q eps data pro sepultura sua debet accipere, & suam partem dare ecclesiæ, ubi sepelitur, & de residuo debet partes facere inter ecclesias, ubi per circulum anni percipiebat ecclesiastica sacramenta. isti.n. magnates non morant̃ in vno loco, sed circuũt terram suam; & hoc optimè ꝓbatur.ĩ de deci.qm̃.12.q.2.uobis.c. Vulteranæ. & c.seq. ¶Item no. q sicut canonicam portionem percepit ecclesia parochialis de relictis pro sepultura, ita credimus, q recipiet canonicam portionem de oblatis pro aliis sacramentis, sicut ꝑ benedictionibus nubentium, & pro pœnitentiis, & ꝑ extrema vnctione, & aliis hmõi. nam cum eadem sit rõ de omnibus, idem debet esse ius. rõ hæc est: quia dignus est operarius mercede sua, ꝫ eo.c.j. 16.q.1. si quis laicus. ¶Itẽ non uidetur, q de relictis alias ꝑ anima sua, puta pauperibus, uel aliis ecclesiis, ubi non sepelitur, nec alia recipit sacramẽta, debeat habere parochialis ecclesia aliquam portionem, nisi forte relinquatur ecclesiis illis, ubi sepelitur. tunc.n. constat, q quomodocũque eis relinquatur, q portionem habebit ecclesia, supra de testa.offi. requisisti, & hic, & infra e. de his. & est ideo, quia uel ecclesiasticis sacramẽtis relinquere uidet̃; uel eis, quæ sunt annexa ad ecclesiastica sacramenta. sed quid si relinquatur templariis, uel hospitalariis? nam nec de illis est dubium, q si eis pro sepultura relinquatur, q debet parochialis ecclesia habere canonicam portionem, infra eo. in nostra.

FRaternitatem [disposita] No. nullam ecclesiam habere cœmeterium nisi ex priuilegio: uel dic apud illas maximè, de quibus habes, ꝫ eo.c.j. ¶Frequentius] & tñ sacrificium non magis ꝓdest in ea sepultis, q̃ aliis. de consecr.dist.5.non mediocriter. sed honor est ecclesiæ, & etiam forte maiorem honorem consequitur aĩa, sicut de canistro pomorum oblato abbati maiorem honorem cõsequitur abbas: sed oẽs pariter monachi gaudent. & maior honor est esse Canonicum cathedralis ecclesiæ, q̃ alterius, quamuis equaliter abundent.

SVMMARIVM.

1 *Potest episcopus agere pro portionibus ecclesiarum suarum, & in numero 1.*

DE his loquitur decr. hæc, qñ quis transit ad monasterium, & ibi sua confert, ut ibi uiuat, nõ ut sit professus. si.ĩ de priuil.c.iij. & c.ut priuil. ĩ e.in nostra: qa si ibi ꝓfiteret, canonicam portionẽ de oibus, quę daret illi eccłię, haberet eccłia parochialis; etiam si longo tpe postea, q̃ ingressus est, moriat̃; & sic loquit̃ ĩ e.relatum: qa tunc fingit̃ mori. dicimus tñ, q põt aliqd spẽr relinquere ꝑ aĩa sua, & de illo tm̃ habet portionem parochialis eccłia, & alia põt relinquere eidem monasterio ꝑ sustẽtamento suæ uitæ. 16.q.6. de lapsis. & etiam ꝑ aliis causis; puta si primò receperat seruitia à monasterio. nam fraus tm̃, q̃ timetur, ne uelit fraudare eccłiam parochialem, attendit̃, ar. ꝫ de testa.officij, requisisti, & c.de his. uel dic aliter, ut no. ꝫ relatum, qđ multi magis approbant. ¶Ecclesiis] dicunt qdã, q hæc eccłia paroch. non tm̃ aduersus aliã eccłiã q̃ habet res defuncti, habet ꝓdõnem ex hac decr. sed ẽt aduersus hr̃des defuncti habet actionẽ ex testõ, & alias, de qbus diximus, ꝫ de test. Raynal. qa licet tñ dixerit, relinquo tali eccłiæ: tñ noie illius intelligitur etiam alia, s. parochialis. vna.n. est eccłia. 24.q.1. loquitur, & maximè quo ad legatum habẽdum, in quo sunt cões, ut hic. imò, qđ plus est, etiam eps agere põt ꝑ parte ei ꝯtingente eadem rõne, & qa eps est in eccłia &c. 7.q.1. factus, &c. scire. & eisdem actionibus aget non tm̃ ꝯ ecclesiam suã paroch. sed etiam ꝯ aliam, cui noiatim legatum est, etiam si nõ sit sua eccłia, sed alterius diœce. & etiam ꝯ hæredes, qa legatum ad epm recta uia uenit. ff. de fur. à Ticio. nec mireris, q agit, cum de epo nõ sit facta mentio in testõ. Rñ. imò tacitè de ꝓdictis uĩ esse dictum none pall. nam ita vnitæ sunt ꝓdictæ eccłię, s. parochialis, & alia, ubi sepelit̃, & eps quo ad legatũ istud, q etiam testãor hoc mutare non põt, ꝫ eo. requisisti, ar. ad hoc, C. de inof. test. si mr̃. nam ibi alius, q̃ qui institutus
1 est, ꝑ instituto habet. C. de hær. insti. quotiens. ¶†Item licet dixerimus, q eps põt agere ꝑ parte sua, nihilominus tñ poterit agere ꝑ portionibus ecclesiarum suarũ, ut no. ꝫ de resti. spol. olim. sed debet hoc in libello exprimere, q ꝑ eis petat. sed si ecclesia parochialis agit, non tenetur dicere, q ꝑ epo agat: quia ipsi ad totum cõpetit actio suo noie, ut hic, & posteà tenetur epo respõdere de sua parte, s. ꝑ condi. ex decr. ꝫ de test. requisisti. sed eps non habet actionem suo noie, nisi ꝑ sua parte. alij dicunt, q eps, uel ecclesia non habet actiones ex testamento, sed tm̃ condi. ex canonib. 12.q.3. Pontifices. supra de test. officij, requisisti. ¶Alij dixerunt, q ꝯ hæredes nulla cõpetit actio, nisi ecclesiæ, cui relictum est. episcopus aũt, & aliæ ecclesiæ, quæ in legato ius habẽt, possunt auctoritate iudicis obtinere, ut mittant̃ in possessionem noium, & postea agent, sicut illa ecclesia, cui relictum erat, ff. ut in poss. lega. l. si inutilis, uel obtinebunt à iudice, q det eis ꝓtorium pignus, C. de præto. pi. l.j. & ij. uel poterunt agere contra debitores sui debitoris, s. illius ecclesiæ, quæ agere debet condictione ex legibus, quæ sunt, C. qñ fi. uel priua. l.ij. & l. seq. plus uĩ iuniti rõnibus, q sola illa ecclesia agere possit, de qua fit mentio in testõ, ꝯ hæredes testatoris, & sola ecclesia parochialis põt agere ꝯ illam, in qua sepultus est. episcopus autem tantùm ꝯ parochialem aget ecclesiam, sed si parochialis, uel illa, de qua fit mentio in testõ,

nollet agere, tunc eps.uel quilibet alius,ad quem pertinet aliquod cōmodum ex hoc legato,debet petere, q ille,ad quē primo loco pertinet hæc exactio, cedat sibi actiones,ff.de pecu.quod debetur.& si ille nollet cedere,uel si non esset illius,qui cedere posset, tūc esset recurrendum ad pdicta auxilia,uel missionē in possessionem, uel ad ptorium pignus,uel condi.ex illis ll.qū si. uel priua. nullō.n.modo uī, q aliis, nisi ecclēsiæ legatariæ cōpetat actio ex testō,cum de his nulla ibi mētio fit, nec rei uin.uel hypo.cum illæ cōpetant legatario & dn̄ium non pōt esse apud duos. nec etiam eis cōpetunt ɔdōnes ex canonib.uel legibus pdictis, cum de eis mentionem non faciant, nisi postq̄ fuerit in defectu cedēdi.

2 ¶†Illud aūt diximus bene, q eps nomine ecclesiarū suarum pōt agere ad pdicta, sicut pro singulis utilitatibus agere posset,ut no.ī de resti.spol. olim. sed non p sua parte [ecclesiis] & si in vna ecclesia recipit sacramenta, in alia diuina officia, etiam si in diuersis ecclesiis p diuersis partibus anni officia audiuerit, inte se diuidēt quartam,uel tertiam canonicam,ī eo.c j.& ij. de ecclesia autem,ubi habuit ecclesiasticam & paternam sepulturam, non credimus,quod debeat habere aliquā portionem : imò ipsa debet aliis parochialibus, ī eod. c.j. [exhiberi] quia quicquid dedit monasterio , ad quod transiuit, intelligitur pro anima dare, ex quo in infirmitate ad illud trāsfertur. [in sanitate] uel etiam in infirmitate, dūmodò inde non obierit: quia tunc intelligitur dare pro sustentamento uitæ suæ.

EX parte [restituat] si pbatum fuerit in piudicium alterius ecclesiæ factum ſm l.ubi non est sepultura ecclesiastica. nec rōne sacramentorum est ſpāle in hoc casu,ut non debeat audiri appellās,ne corpus sepeliat, C.de sepul.uio.aut.itē q dom.in aut.ut cū de ap.co. circa prin. sed in hoc ualet appellatio : qa pbata ueritate alij ecclīę corpus reddit,quāuis forte idē fieret,& si nō appellaret,ī eo.fraternitatē,ī de ele.cū inter ca.[exinde] .i.de his, q occasione sepulturæ obueniunt,ī c.pxi.

CVm liberum [uiolenter] licet possit agere possessorio iudicio p iure sepeliendi,non credimus, qd per hoc,quousq; plenè constet, corpus defuncti sit restituendū:qa sic etiā postea esset tertiò dādū priori ecclesiæ,q obtineret in pprietate:corpus aūt defuncti nō sic est tractandum,de reli.& sump.fun.ne corpora,diui.

DE uxore [liberam] 13.q.2.vnaquæque,ɔ sol.il ud de honestate; hoc de uī uel illud loquitur,qn̄ mulier non eligit sepulturā [in quo] 7.q.1.sicut.C.de do. inter ui.& uxo l.quod spōsæ,& ff.de do.inter uir.& ux. l.si enim in fi. [uoluerit] uel in sepulchris parentum, uel ubi accipiunt sacramenta.

CVm sup. [statuimus] .i.statutum declaramus. improprie enim dicitur,q Papa vnam constitutionē faceret de vna ecclesia, imò est priuilegium.

S V M M A R I V M.

1 *Canonica portio qua dicatur, & quot modis dicatur.*

2 *Res à domino, non dominus à re denominatur.*

CErtificari [apponi] sic incipit clausula in priuilegio, decernimus aūt ecclesiæ uestræ sepulturā fore liberā, salua iustitia &c. [tertiam] ī e.c.j. [mediam] ī eo.c.ij. [& urbano] de hoc non habes concilium Vrbani,sed Lucij,supra c.proxi. [Hieronymus] 26.dist.utinam. ¶†Diuersitatib.] pp hanc diuersitatē, s.qa canonica portio dī nō solum à canonibus statuta,

1 sed etiā ɔsuetudinaria,q dī etiam canonica, qa à canonibus est approbata, licet nō statuta,ut hic,& ī de test. requisisti, uī dicēdum,q ille,qui petit partem in hmōi relictis, debet exprimere in libello, an petat canonicā portionē statutā in canonib.an ɔsuetudinariam:qa aliter nō posset reus deliberare, ff.de eden.l.j.nec obstat, ī de reli.do.ɔstitutus,ubi admissa fuit petitio iuris epi ſpopalis qa ius epale certum est,uel à iure tm̄ statutū, ī de offi.ord. conquerente : sed canonica portio est incerta. sed hæc solutio non pōt stare: quia etiam ius episcopale incertum est propter diuersitas consuetudines, ut probatur, ī de præscrip.auditis. ubi propter cōsuetudinem collectio denarij S. Petri computatur in iure epali. Rn̄.ergo ad hoc, q qn̄ ab aliquo petitur ius episcopale, bene certus est, quid ab eo petitur,q omne ius epale,siue sit illud, qd à iure statutum est, siue alias ex priuilegio, uel consuetudine alio modō debeatur. oīa enim addita iuri epali accedunt,& bene simul ɔcurrūt & in petitione,& in solutione ius episcopale à iure statutum & ɔsuetudinariū. Sed secus est in petitione, canonicæ partis : qa ibi certus esse non pōt: quia nūqua simul ɔcurrunt neq; in petitione neq; in solutione canonicæ portiones in canonibus statutæ cum canonica ɔsuetudinaria. uī tn̄.q si nesciret, quæ portio soluatur in illa terra,q recipiendus est libellus sine expressione: quia p hmōi libellum licet posset plus exprimi,non est tamen pœnitus incertus,cum certum sit aliquā portionem deberi,arg.ff.de rei uin.quæ de to.& no.ī de libel. obl.significauit,ff.quorum le. l.j.§.quia aūt.¶Sed quæritur,an teneaī exprimere in libello, peto canonicam portionem, uel ɔsuetudinariā talis fundi certis finibus limitati : an sufficit dicere, peto partē fundi tibi in testamento talis relicti ? & uī expressum, q sic, ff.de rei uin.si in rem,circa fi. & eodem mō si dicat,fundorum. Sed quid si dicat,peto talem partem omnium rerū tibi in testō talis relictarū,uel obuenientem ex bonis eius ? arg.q sit admittenda hmōi petitio:quia admittitur petitio gregis, & armenti sine expressione capitum,ff.de rei uin.l.j.§.fi. & l.seq. sed non facit aliquid ad rem.l. ista: qa ibi conceditī.q vniuersitas realis petaī. sed hæc legata nec vniuersitatem rerum ɔstituunt, ut grex, & armentum,nec iuris,ut petitio hæreditatis, & iuris episcopalis. si.n.constitueret aliquam vniuersitatem, haberet aliquod nomē à iure impositum: tn̄ nobis satis placet rn̄sio eorum, q admittendus est talis libellus : quia satis pōt esse certus p expressionem pdictam,ar.pdictæ l.si in rem,q dicit,q sufficit dicere,peto seruum,q fuit ex tali hæredi. postea tn̄ debet pbare,q illa sibi debeātur,& q res obuenerint ex bonis talis,& est quasi expssum,C.qbus quarta pars.l.j.& seq & ff.de re iu.ait p.C. de sen.q si.cer.quā.l ij. iudex tn̄ benefaciet, si coegerit ad maiorē expressionē,uel ad iurandum, q nesciat plus exprimere,ar.ff.de fur.in hac. & hæc credo uera,q admittēda sit hęc petitio si gnalis,s.peto talē partē oīum bonorum obueniētiū tibi à tali,si agaī psonali actione, p quā bene petunī non solū corporalia, sed etiam iura incorporalia,C.de hær.uel ac.uē. sed si ageret rei uin. nō admitteret hæc petitio, cū in ea nō ueniāt,nisi incorporalia,ff.de rei uin.ī l.j.i prin.& ſm hoc intelligimus, l.uindicatio,ff.de rei uin.¶Itē dicūt qdā,q nec noīa sepultorum exprimere tenetī,ī e. in nostra, ī de deci.dubiū,ī de pscr-ueniēs : uī tn̄ aliis, & forte nō malē,q uel nō sit admittēdus talis libellus, uel cū magna difficultate,& non nisi cum iuramētō, q non pōt scire noīa sepultorum uel propter malitiam partis aduersæ,uel pp

aliam eam, quæ tñ scire sperat per dicta testium, ar. p his: quia nunquam potest reus bene deliberare, nisi sciat noia sepultorum, & pp hoc fit editio actionis, ut deliberet reus. ff. de eden. l. j. sed secus est in rebus, quæ melius parere possunt ex tenore testamenti, uel alterius instrumenti, ubi continet donatio rerũ. ¶ † Item melius denominat res à dño, q̃ dñs à rebus. unde uidetur, qd nunquam talis libellus esset admittendus, peto quartam partem talis fundi, qui tibi relictus est à quodam parochiano meo. nec obstat decretalis prædicta. qa ibi non fuerũt pet ta expresse. uel dic, qd ibi fuerunt expressa, licet hoc nõ dicatur i decr. uel dic, qd ibi age bat uti actione, uel gñali, q dicebat sibi esse ius habere decimas, uel alia iura à certis hoib. & tunc non cogitur exprimere, ut no. s. de off. ord. cõquerẽte. sed hic loquit, quando agitur singulari, ubi necesse est exprimi & personam agentis, & personam rei, & res, quæ petitur, & eã, ex qua petit. hic aũt nõ exprimitur res nec certo nomine, nec certis finibus, nec circũlocutionibus manifestis, q reus possit deliberare: imò uidet, q i hoc casu non esset admittendum iusm actoris, qui uult iura re, non posse scire noia omnium sepultorum; quia nullum præiudicium fit actori, si mõ non nominat oẽs: qa alia uice poterit petere canonicam portionem relictorum ab aliis, nec obstabit sibi exceptio rei iu. Illud aũt qd dictum est, nõ p oia placet aliquibus, q uniuersalis uel gñalis petitio sit, qñ aliquis dicit ius sibi esse habere canonicam portionem relictorum à parochianis suis uel habendi decimas, uel iurisdictionem in aliquo castro. imò est singularis: qa una sola res petitur, s. ius decimandi, uel iurisdictionem exercendi, uel consimile. unde licet snia feratur pro actore, q sibi est ius decimã di, uel iurisdictionem exercendi in aliquo castro, non præiudicat illis, q singulari iure se iuuant, puta priuilegio, uel præscriptione uel quocũq; alio. nam causa, quæ fuit ꝯ uniuersitatẽ, & snia sup eo lata singulis psonis non præiudicat. 12. q. 2. §. qui manumittitur. sed illa petitio satis põt dici generalis, i qua petit canonica portio oium relictorum alicuius ecclesiæ à sepultis in ea, quæ de iure ad eum pertinent. ¶ Item quia non una res tñ petitur, sed multæ; sicut qñ petitur rõ administrationis alicui de sale, uel de uino, & hmõi. dic ergo sic q ubi quis agit confessio. uel nega. dicens, mihi est ius habere canonicam portionẽ de relictis oinm sepultorum in ecclesia tua, & iõ peto declarari per sniam te ad hoc teneri, & ut compellaris mihi restituere ea, quæ iam percepisti. q in isto casu non cogit à principio exprimere noia sepultorũ, sed in prosecutione cãe, ad hoc ut ibi fiat condẽnatio. ¶ Et idẽ est, si agat sibi esse ius instituendi clericos in aliqnibus ecclesiis, & petat ius suũ declarari, & institutos per eum remoueri. & idẽ si agit neg. dicens non esse alicui ius sepelire aliquos, uel habere canonicam portionem de relictis sepultorum, uel instituendi aliquos in talibus ecclesiis, & ideo petit im poni perpetuum silentium super prædictis, & renocari, qcqd factum est. idem est, si agit interdicto, unde ui, uel quacũq; alia actione, si reus petit exprimere, uel nomina sepultorum, uel canonicorum, institutorum uel res, in quibus dãna data sunt tpe spoliationis, uel fructuũ pceptorũ à possessore, licet bonũ sit, q exprimat, si põt: tñ non est ad hoc cogẽdus secus aũt esse, si ageret officio iudicis, uel quacũq; alia actione ad hoc, ut haberet canonicam portionem de aliquibus specialibus sepulturis: uel si peteret alias institutos in ecclesiis remoueri, uel fructus alicuius fundi; si tamen non peteret fundum, nec ẽt peteret ius sirum aliis declarari: quia satis credo, q tunc debet, quantum põt, ut prædictũ est prædicta. cogi declarare. & est ratio diuersitatis: quia in primo casu, q soluatur canonica portio antiquorũ et sepultorum, & q aliqui remoueantur de ecclesiis, q dãna aliqua soluantur spoliatis, & aliqui fructus restituãtur, obtinenti in actio. bonæ fi. oia ista ueniunt quasi accessoria, sed peti debeãt expresse, ut no. s. de rest. spo. grauis. sed in secũdo casu, ubi singulari & spãli actione agitur ad prædicta, expressim ea dicere debet. imò, qd est no. dignum in primo casu, si aliquis alius præter psonam rei tangeretur, non deberet sup illo ferri snia, nisi sup interesse. uerbi grã, actũ est ꝯ aliquẽ nõ esse sibi ius substituẽdi in aliquib ecclesiis, & iõ petiẽ ei imponi ppetuum silentium, & p eum institutos remoueri de ecclesiis. nã hic nõ fertur sic snia, imponimus tali ppetuũ silentiũ, & tales remouemus iniaiẽr à dictis ecclesiis: qa indubitanter esset iniustum eis ignorantibus hoc facere sed condẽnabit instituẽtem ad interesse eius, q interest actoris eum non fuisse institutum, nisi posset efficere, q instituti libere cedant. & hoc idẽ fit, ubicũq; qs nõ põt soluere rẽ, ad quã tenetur. ff. de do. arbitrio. §. j. & no. j. de sen. exc. sacro. qualr aũt æstimetur hoc interesse, no. j. qui fil. sint le. cãm q sed in secũdo casu, qñ singulari actione petit institutos amoueri, actio hæc non intentabitur ꝯ instituentem, sed tantum ꝯ institutos, & tunc bene fertur ꝯ eos sententia perpetuæ amotionis.

SVMMARIVM.

1 *Eligens sepulturam apud ecclesiam hospitalis, canonica portio debetur ecclesiæ, parochiali de omnibus relictis pro anima sua. idem etiam est, si non elegit, sed ibi de iure sepeliendus* 2 *est, in nu. 2. quid autem sit, si hospitale habet parochiam, in nu. 3. 4. & 5.*

IN nostra [receperunt] hic uř, q sufficit dare talẽ libellũ, cõqueror de hospitalariis, qui parochianos meos recipiũt ad sepulturã, ẽt si nihil petat: cui uř ꝯ, qa actio est ius petẽdi in iudicio, qd sibi debet, inst. de ac. in prin. so. in libello continebatur petitio [ex priuilegio] hoc priuilegiũ nõ loquitur de pueris [de cætero] ꝯ. ff. de usur. l. j. § j. So. spãle est & in iuribus, & præsentationibus, & seruitutib. q tractus futuri tpis ptinet ad iudicẽ: imò in his non solũ condẽnat, immo ẽt caueri facit. §. si serui uin harum actionũ [elegerint] cum tẽplarij & hospitalarij minus sint religiosi q̃ monachi, psumitur mala intẽtione apud eos elegisse sepulturam, & iccirco reddetur monachis cũ oibus bonis suis, ut. s. e. fraternitatẽ, nisi esset pp priuilegium.
1 † Reliquid si quis eligit sepulturam, apud ecclesiam hospitalis, tunc canonicam portionem debet habere parochialis ecclesia de omnibus relictis pro anima sua, siue relinquat ecclesiæ eorum tantum, in qua sepelitur, siue relinquat ecclesiæ & fratribus ibi morantibus, siue in genere locutus sit dicendo, relinquo hoc tali ecclesiæ, & hospitalariis imò idem uidetur, si dicat tñ, relinquo hoc hospitali, ar. hic, & ff. de adimen. leg. à Ticio. §. annua. adhuc plus dicunt quidã, q ẽt si dixerit, relinquo hoc hospitali ultramarino, nihilominus tñ canonicam portionem habebit inde ecclesia parochialis, ex quo apud eos eligit sepulturam. oia. n. quæ tunc dat, uide-
2 tur dare pro anima & sepultura, ar. s. de his. ¶ † Item qd diximus, qñ eligit sepulturam, idem dicimus, si non eligat, sed tñ ibi sepeliendus est de iure, ut quia reddit se &

se & sua eis:uel quia factus est templarius, uel hospitalarius;uel sit sepultus,quia ibi erat sepulchrum parentum.j.de priui.s.eo.c j. nam & tunc parochialis ecclesia portionem canonicā habebit de omnibus relictis illi ecclesiæ apud quā sepelitur,de iure sine electione,sicut si ibi elegisset.imò plus dicimus q̄ si ibi non sepeliret pp aliquā cām,forte quia tpe mortis ille locus caperet ab hostibus,uel alia iusta cā, partē suam de omnibus legatis habebit eccl'ia.seu si dixisset, relinquo hoc ecclesiæ,in qua sepeliar,& hoc hospitali,tunc secus, qa uterque habebit ptem suā,& ecclesia parochialis hēbit ptem canonicam de relictis ecclesiæ, non de relictis hospitali,q̄ sunt exempta.& nos dicimus,q̄ de legatis locis exemptis nullā portionē hēbit ecclesia parochialis nisi ibi eligat sepulturam;ar.ad hoc.s.de testa.officij ic quisiti.s.eo.de his,& c.j.nam illa,quæ reliquit ecclesiæ tm̄,pro sepultura relinquere vr̄,& ideo ibi portionē habebit ecclesia parochialis.sed relicta hospitali separatī non vr̄ reliquisse pro sepultura,sed alias pro aīa sua.Et idem,q̄ dico de hospitali,idem dicimus,si eligat sepulturam in alia dioc. ¶Si aūt non de iure sepelirent illū, qui reliquisset eis aliqua de bonis suis, tunc non credo q̄ deberet reddere totum,nel partē ecclesiæ parochiali de legato·sed deberet reddere corpus.s.eo.ex parte, & oēs oblationes,quę factæ essent in sepultura , ut hic.

3 ¶†Si autem hospitale habet parochiam, uel potius ecclesia hospitalis,tunc nisi ecclesia sit exempta, cum parochia,diuidetur legatum factum ecclesiæ à legato facto hospitali , & de legato facto ecclesiæ habebit partē suam episcopus.s. de test. requi.& non de legato facto hospitalariis,qui sunt exempti.sed si ecclesia cum hospitali sit exempta , & non populus, tunc debet epō dare portionem tanquam epō suo.nec obst.si dicat exempta est ecclesia,ergo nullā cōionem habebit in ea eps, ar.de testa.requisisti.Rn̄.licet ecclesia sit excēpta, tn̄ cōionem habet cum ea pp populum,quē tenet ab eo.j.de priui. ex ore.aliqui dixerūt,q̄ eps iure parochiali exiget partem,quia suus parochianus est & non iure epali.sed nō

4 placet:quia bene sepelitur in parochia sua. †¶Ergo alij non debetur ius parochiale. item q̄ dictum est, quia si reliquit etiam hospitali,quod ecclesia parochialis habebit partem intelligo uerum,nisi expresse dixisset,hic relinquo hospitali non pro sepultura,sed pro alia iusta causa:quia tunc parochialis ecclesia in illo legato nullam haberet portionem,nisi parochianus se transtulisset ad hospitale.s.de his:uel nisi ecclesia, & hospitale, essent ita unita,qđ nulla separabilitas posset inter eos fieri:puta quia simul hospitale cū ecclesia sua sunt exēpti,& nihil appropriatum est ecclesiæ nec in spūalibus, nec in tpalibus,tunc.n.satis uideret,q̄ de relicto hospitali parochialis ecclia hēret portionem suam, ēt si testator dixisset, qđ non relinquebat intuitu ecclesiæ,sed hospitalis,qnia sic sunt unita , ut diuidi non possint.

5 ¶†Sed dices,semper est distinctio inter ecclesiam, & hospitale: quia prior clericorum sacerdos pōt absoluere fratres.j.de sen.exc.canonica.so.hic non facit dr̄iam inter ecclesiā,& hospitale,sed inter clericos & laicos, uel potius inter officia.hoc.n.officium absoluendi datū est ex priuilegio priori domus q̄ poterat habere ēt si non esset ibi ecclesia sicut & alij officiales domus habēt sua spālia officia.de hac autem separabilitate no.j. de priui.pasto.[Nisi dolo] quia tunc parochialis ecclesia habebit totum.20.q.3.constituit.ff.si quis cau.si duos.s.de testam.requisisti.[Vniuersa] idest oblationes factas in sepultura;corpus aūt non reddit,nisi præcesserit appellatio.s.eo.ex parte:uel nisi præcesserit uiolencia alij dicunt,q̄ reddendum est corpus,si petitur. hic autē nō petebatur.s.eo.fraternitatem [Restituant] cū non fuerint in ætate eligendi sepulturam.

EX parte parentum [sponte] Alias secus.23.q.5. placuit.

SAcris.[reconciliati.] Etiam post cū prius signa pniæ apparauerit.16.q.6.is,per totum [excōicatorū] idē de interdictis à cōione sacramentorum [non poterunt] ff.de solu.si alieni.ff.de admi.tu.qui.ff.de neg.gest. cum actum.13.q.2.non æstimemus.

SVMMARIVM.

1 *Sepultura quid sit.*

2 *Cæmeterium circa ecclesiam esse debet.*

1 ABolendæ [certum] † Sepultura dr̄ possessio siue terra,ubi aliquis sepeliendus est,& hoc uēdi pōt ante,q̄ consecrata sit p pōtificē,sicut uēdūtur possessiones ad ecclias ædificandas.12. q. 2. aurū.& dr̄ sepultura aliquod uas lapideū, uel ligneū p aliquo sepeliendo factū;& hoc similiter uendi pōt,nisi sit factū sacrū p pontificē,uel ad hoc spāliter deputatū.j. de reli. do.ad hoc.licet.n.in aliquo loco sit sepultus aliquis sine pōtifice,nō credimus locū sacrū sm canones, licet secus sm leges.ff.de reli.l.ij.sicut loca predicta sunt sacra uel ad hoc deputata per epm,uendere non licet,ut hic, & 13.q.2.questa,& c.postquā dr̄ ēt sepultura m̄ inferē di m sepulchrū,nec hoc ēt uendere pōt clerici.dr̄ etiam actus,siue officiū,qđ fit pro sepeliendis,& illud ēt uendere non pōt clerici, quia ad hoc ex officio tenenē. 13.

2 q.2.præcipiēdū.1.q.1.dictū.j.de si.cū satis.¶†Item not. cæmeterium,uel sepulturæ ordinariæ debent esse circa ecclesiam.17.q.4.sicut anti.sed & pōt esse remotum, sicut est in Francia pp fœtorē:tn̄ non credimus,q̄ alicui loco ēt religioso,ut hospitalarijs,uel tēplarijs posset accedere sepultura nisi hēat ecclesiā,qa cū cæmeteriū debeat esse consecratū,ut præallegato.c.sic loco non cōsecrato accedere nō pōt.itē in uno cæmeterio multæ ecclesiæ possunt habere ius sepeliendi suos parochianos.

PArochiano · hæredes j ar.§.C.ne ex de li.defunc.l. iij.sol.hic non agit ꝯ hæredes ex de delicto defuncti:sed sacerdos non debet absoluere excōicatū,nisi ei, q est publica persona,de satisfaciendo sufficientem præstiterit cautionem.s.de app.qua fronte.§.sane;& ex illa stipulatione agēt omnes,quorum interest.ff.rem pupil. salu.fore.l.quæritur.& plus dicimus,qnia si cōmittatur cautio,uel stipulatio;tamen intelligitur apposita, & ex ea agitur,ac si interposita esset ff.de adop.his uerbis tn̄ cū nullū ius det eis ex stipulatione agere, nisi interposita sit,non uidemus,qūo agere possint: sed cogendi sunt officio iudi. ut satisfaciant:& hoc innuitur hic.Item rō uidetur,q̄ ex quo pœnituit, nec aliter pęnitere potuit nisi faceret satis fieri, uidetur hæredibus iniunxisse, ut satisfacerent,& ideo cogendi sunt.

De parochijs, & alienis parochianis. Rubr.

IVs parochiale consistit, ut in diebus festiuis parochiani missam audiant in suis ecclesijs, j.eo.ut dominicis,de consecr.dist.j.si quis.& in decimis personalib.16.q.1.si quis la. & c. quicun-

quicunque .j. de deci. ad apostolicæ. & in oblationibus. 1 q. 1. quia san. sanctorum, hanc. Item in pœnitētijs ac cipiendis à sacerdote parochiali .j. de pœ. & re. omnis. Item in sepulturis, bñdictionibus nubentium, & aliis sa cramentis conferendis. s. de sepul. c. 1. & 2. & per totum 13. q. 2. j. de si. suam. ¶ Et uidet quibusdam, & forte non male, q ad oblationes cogi possint parochiani, maxime si sacerdos est pauper, ar. 32. di. ad hæc, de conse. dist. 1. omnis 16. qō. 1. statuimus an ad præstādum aliquid pro aliis sacramentis cogi possint, no. j. de si. ad apostolicā. Item no. q hic dicimus perceptionem decimarum esse de iure parochiali & idem dicimus de pceptione, cano nicæ portionis, quam ecclesia parochialis habere debet ab ecclesia, ubi suus parochianus sepelitur. s. de sepul. c. 1. & 2. & c. de his sed & istæ eædem portiones dicūtur esse de iure episcopali. s. de offi. or. conquerente & hoc est uerum, q portio, quam percepit ecclesia parochia lis ab ecclesia, ubi sepelitur, de iure parochi ali est: sed portio, quam percipit episcopus a sua ecclesia propter communionem, quæ est inter eos, est de iure episcopali s. de testa. requisisti.

SI ep̄s] .i. epatus hoc. c. loquitur de dispensatione. de in re. n. remouendi essent, & perpetuo deponendi t. q. 7. c. si quis omnes, & loquitur in partibus Africæ, ubi Donatistæ præualebant, & quasi quicquid dr̄ hic, prout sic fuit [Diuidant] ep̄s catholicus, & conuersus [Eas] parochias, siue plebes. ¶ Sic] i. in hæresi catholici. n. si ne diuisione omnes catholico ep̄o dimittentur uel me lius credimus sic exponendum, quæ sic inuentæ fuerunt i. ubi ambæ. i. quæ partem habebant populi adhærētem hæretico, & partem adhærentem catholico omnia au tem loca, quæ adhæserunt catholico episcopo sua tan tum erunt, & loca, quæ adhæserunt hæretico, tantū sua erunt communia autem. i. ubi sunt hæretici & catholi ci, communia erunt [Vbi] idest ubi possent fieri duæ, partes, puta quia multæ sunt parochiæ, quæ diuidi pos sunt secus autem, si unus locus tantum sit; & hoc est, qđ sequitur, quòd si forte & c. [alia] idest. una pars. [Ad illum] idest hæreticum episcopum [Vnus] tantum & ideo alius locus in eius cambium dari non potest, cum non sit. q autem in uno loco uterque partem suam ha beret, non est conueniens, & esset causa litis inter eos [Inueniuntur] puta quia tria, uel quinque sunt loca, in quibus communiter esset plebs adhærens hæretico, & adhærens catholico.

VT dominicis. [contēpto] de pœ. di. 6. placuit 61. di. primatus. 9. q. 2. p totum si añt nō cōtēneret, sed ex iusta cā ad aliā parochiā trāsiret, uel in trāsitu peregri nationis, non expelleretur. 7. q. 1. epi, uel presbyteri 92. di. c. ult. [Abijciant] forte in hoc casu est licitū cuili bet prælato cuiuslibet ecclesię eijcere uiolenter nō so lum laicos, sed etiam clericos, ar. infra de sen. ex. c. ue niens sed potius sibi consulimus, quòd uerbis moueat, & non iniciat manus.

NVllus episcopus [iudicare] ex episcopali ordine: alias enim esset contra: quia quilibet ordinarius tam præpositus, quam archid. iudicare pōt, non tamen ordinare supra de offi. ord. c. j.

SVper eo [de finibus] † nota, q ubi limites non 1 sunt distincti, fm omnes fere locū habet præ scriptio in prouincijs, & in epatibus, & in paro chiis, & quo ad omnia iura. 16. q. 3. inter memoratos, & c. dilectos. de præscri. ad aures ubi uero distincti sūt limites, dicunt ferè omnes, q nec limes, nec q annexum est limiti præscribi potest. 16. q. 3. licet, & c. dilecto. qđ añt remotum est, quo ad omnia iura præscribi potest, licet inter alterius limites contineatur Gu. Na. tamen & Alanus, & quidam alii dixerunt, q etiam remotum a limite præscribi non pōt quo ad iura merè epalia, si ue sint de lege iurisdi. siue diœc. sed horum opi. conum ei uidetur j. de reli. do. c. 1. s. de præscri. ad aures, & c. auditis, & c. cum ex offi in quibus omnibus ostenditur, q iura episcopalia præscribuntur. ¶ Quidam tamen di cunt, q iura, quæ pertinent ad ordinem episcopalem, ut est consecratio, & ordinatio, & similia, & etiam quæ pertinent ad iurisdōnem, non pōt præscribere, ut intra limites alterius ep̄i faciat sed potest præscribere, ut cle ricos alterius diœc. in sua ordinet, & iudicet. Illud autē certum est, q quo ad proprietatem, & quo ad ius pa. ea quæ sunt in limitibus, & circa limites præscribi possunt 16. q. 4. nolumus & quod dictum est de limitibus pscri bendis, locum habet in prouincijs 16. q. 3. quicūque. C. de fu. li. agros, & in episcopatibus, & parochiis. 16. q. 3. 2 inter me. in fi. & in parochiis, ut hic. ¶ † Item no. q pro prie limes est longitudo, siue latitudo spacium a spacio distinguens; & in tali limite nihil esse potest, qm̄ est li nea tantum uerumtamen non sic strictè limites epatus accipiuntur: sed flumina, montes, & paludes in epatibus solent esse limites; & de hoc limite dicunt quidam q est communis utriusque, & quod in eo fundatur, commu ne erit. ¶ Alii dicunt, q est nullus alii dicunt, & forte melius, q talis limes diuisus inter ep̄os intelligitur ipso iure licet nunq̄ actus diuisus fuerit. unde si fluuij limes exsiccatus sit per longitudinem, uel per latitudi nem, diuisus intelligitur, & per iudicem arbitrio boni uiri actualr̄ signo distinguetur: & si ecclesia sit in medio limitis, in duas ecclesias diuidetur, nisi aliter ipsi ep̄i inter se potuerint conuenire. quandiu autem non fiunt duæ, cōmunes intelligūtur quo ad parochialia & epa lia iura, sicut arbor in confinio posita. ff. communi dt. ar bor, insti. de rerum di. §. insula. nec præscribet unus con tra alium xvj. qō. iij. inter me. Si autem de illa ecclesia non possint fieri duæ, superior ordinabit, q alternis an nis uel uicibus disponant. ff. de usufru. si rei. §. si fu. & l. quotiens. uel dic, quòd illius soli erit ecclesia, in cu ius parte caput positum est. ff de acquiren. re. do. adeo §. si. item non potest episcopus donare alii, quæ sunt in limite. xvj. quæstio. iij. ¶ Quæ finibus] ff. de rei uin. quæ religiosis. ff. de contrahen. emp. in modicis, prin cipaliter ita, q sunt partes eius. ff. de rei uin. qui p re ff. de contrahen. emp. in modicis uel uicinia sunt, & si non sunt partes eius nam rōne uicinitatis possent confundi fines, & relinquitur hoc arbitrio boni uiri. nam quædā sunt, quæ potius intellectu accipiuntur. ff. de sol. ratum [Parochiarum] i. episcopatuum nos intelligimus, ut ia cet, s. & plebium, uel capel larum.

SVMMARIVM.

1 Vbi limites non sunt distincti, locum habet præscriptio in prouincijs, & in episcopatibus, & in parochijs, & quo ad omnia iura.

2 Limes quid sit.

SVMMARIVM.

1 Clericis, uel ecclesiis siue diuitibus, siue pauperibus existētibus decima integra eis soluendæ sunt de omnibus, quæ proue niunt de terra, siue de animalibus, siue operatura manuum, & in nu. 2.

Malefaciunt

3 *Malefaciunt predicatores, qui docent & predicant non dari debere decimas clericis.*

SIgnificauit [tpalia] decimar psonales, oblationes, & huiusmodi nam decimas prædiales exigere possunt, ot statim sequitur [partibus] j.ti.
1 proxi.ad apostolicæ. ¶ † Persoluuntur] sup.illis ecclesiis, in quarum parochijs possessiones sitæ sunt, qa si esset consuetudo, q alit ecclesiæ soluerētur, stabitur consuetudini. j.ti.proxi.ad apostolicæ.hoc aūt consuetudine ioduci non pōt, q quis alicui non soluat decimas, si sunt prædia laicorum, oon religiosorum quicquid alii dicant, nobir uī, q clericis, ucl potius ecclesijr, siue sint diuites, siue pauperes, decimæ integræ eis soluendæ sūt de omoibus, quę proueniunt de terra, siue de animalibus, siue de operatura manuum. ¶ Et q diuitiæ ecclesiarum non debent impedire dationem decimarum, probatur, quia in nullo casu potest esse uerum, q propter diuites liceat alııs diuitibus sua iura auferre. 14.q. 4.c. quid dicam, & q.v.per totum item decimæ ooo sunt tātuın clericorum, sed pauperum, & fabricæ. 12.q.2.nobis
2 & c.se. ¶ † Itē decimæ suot tributa ægentiuni animarū, & ea sibi dominur reseruauit in signum uniuersalis dominii 16.q.1.decimæ, j.eo.tua q autem omner decimę & personales & reales decimæ sint iotegræ persoluēdæ probatur qa auctoritates uc.& oo.te generaliter loquūtur. Nam Abraam obtulit decimas Melchisedech sacerdoti de omnibus. Geñ.14.circa fi. Oseæ. 7. circa prin. Item Iacob promisit domino cunctorum, quæ dederis mihi, decimas offeram tibi.& in Exo.22.circa fi.legitur decimas & primitias non tardabis offerre.& in Leui.27 circa fi. Omnes decimę terrę siue de frugibus, siue de pomis arborum dñi sunt, & j.e.c.ouis, & bouis, & capræ quæ sub uirga pastoris transeunt, quicquid decimū fuerit, sanctificabitur dño, & non eligetur neque bonum neque malum, nec altero commutabitur. & nuoıeri 18. circa fi.filiis Leui.dedi omnes decimas Isdrael in possessionem pro mioisterio: quo seruiunt mihi in tabernaculo fœder.& j, nihil aliud possidebunt decimarum oblatiooe contenti, quar in usiis eorum oecessarior separaui.& Deuter.12 c.in prin.offeretis in tabernaculis uictimas, & decimas, & primitias manuum uestrarū, & eiusdem.14.circa medium, Decimam partem separabis de omnibus frugibus tuis, quæ nascuntur in terra item.ij.p al.31.circa prin.Primitias obtulerūt primi frumenti, uini, & olei, mellis quoque, & omnium, quæ gignit humus decimas obtuleront. Nehemi.x.circa fi ipsi Leuitæ decimas accipient ex omnibus ciuitatibus operum nostrorū Tob.1.Tobias fideliter offerebat omnia primitiua sua, & decimas item Ecclesiasti.35.circa prin.in exultatione sanctifica decimas tuar. Malac.3.& me configitis in decimis, & primi j.inferte omnem decimam in horreū meum, ut sit cibus in domo mea. item Lucæ.13. Do decimas omnium, quæ possideo. idem Matthæi.13.Ve uobis, qui decimatis mentam, & anethum, & cynamomum & relinquitis, quæ grauiora sunt legis.& misericordiā, iudicium, & fidem; & hoc oportuit facere, & illa non
3 omittere. ¶ † Item confundi debent uehementer isti noui magistri & prædicarores, qui docent & prædicant contra no.& uc.te.nunquam enim inueniūt Aug Amb. Greg.uel alium Sanctum Doctorem aliud sensisse. 16. q.7.decimas, & io c.seq. Sed dicunt aliqui decimæ daræ fuerunt clericis pro parte sua, & non debebant aliam portionem habere nisi decimas, numeri 18 circa fi.cum ergo modo multa habeant, non debent habere decimas

Sed uerū est, q in diuisione terræ pmissionis nō debuerūt hēre partē, sicut aliæ tribus, sed p parte debuerūt eē cōtenti decimis sed si alias offerent eis, uel alio iusto titulo darent, bñ poterāt possessiones hēre, ut Leui.c.fi.ultra med. ¶ Itē decimæ sunt pars dñi, Leui. 27. circa fi.& dñs dedit eas Leuitis, numeri, 17.circa fi.q aūt de suo dñs dedit Leuitis, nulli licet auferre, q̄ tūcūq; sint diuites, uel mali. j.c.tua. Itē mirū est de qbusdā, qui quasi insani & hētici dicunt, q psonales decimæ non sūt dandæ, cum expresse habeatur ꝯ numeri x.circa fi.& Deutero.12.circa prin.item maior rō est, q quis det tributū de eo, q producit manur sua tanquam dignius, q de eo, quod producit humus.

De decimis. Rub.

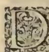

DEcimā traditionē] ar. p opioionibus magistrorū nobis uī, q primitiæ dādæ sunt fm consuetudinē regionis, & hoc hic pbaī, q nūquā præceptū inuenit de certa quantitate [Et 60.] imò cum non inoeniaī expressa quantitas, in optione relinquitur dantis, quantumcumque uelit, det, nisi consuetudo aliud induceret [Hoc] in Ezechiele, uel io traditionibus Hebræorum.

S V M M A R I V M.

1 *Ecclesia intra limites alterius baptismalis ecclesiæ sita an soluat decimas.*
2 *Clerici cuiuslibet ecclesia tenentur soluere decimas personales.*
3 *An seruus, & monachus teneatur ad soluendas decimas.*

1 NOuū genus [a clericis] † Quidā hoc intelligūt uerum in omnibus clericis, & omnibus pdijs, s. tam ecclesiæ, q̄ hæreditarii, ꝫ.16.q.1.si quis laicus sed illud intelligit de clericis coniugatis, qui nec in personalibus, nec in prædialibus decimar habēt exēptionem hoc nō placet alii dicūt, q de dote ecclesiæ non debent clerici clericis decimas soluere, & sic loquitur.ca. hoc de aliis aūt possessionibus in alterius parochia sitis secus, & sic loquitur c.si quis laicus, Alii dicunt, q de psonalibus decimis loquitur principium huius c.finis autem huius.c.de pdialibur, uel de coniugatis clericis loquitur, q & psonales soluunt oel dic q ecclesia intra limites alterius baptismalis ecclesiæ sita nō soluit personales decimas de laboribus ecclesiæ, uel aliis i.de his, q̄ ad ecclesiā pertinent, uel acqrunt ei; & sic loquitur prin.dec. sed clerici de his, q̄ sibi propria acquirūt bñ soluent decimas psonales, ut de aduocatione, & similibus, & sic loquitur finis decr. prædiales au-
a tem [a] soluunt, sicut alii non priuilegiati. j.c.suggestum, & c.ex parte, & c.proxi. & multis aliis. cap.
2 ¶ † Item plus, dicimus, q clerici cuiuslibet ecclesiæ & etiam sacer-
b dores, & quod plus est prelati [b] suę ecclesiæ, à qua percipiunt ecclesiastica sacramenta, soluunt etiam decimas personales licet enim ipsi seruiant ecclesiæ, & aliis ministrent sacramenta tñ nomioe ecclesiæ faciunt, & nomine ecclesiæ suscipiuot decimas,

a ¶ *Prædiales autem* *Adde Car. in consil. 88.inc.consultus ego Fran.col.fi.post principium.*

b ¶ *Prælati. Quòd prelati soluunt decimas personales suæ ecclesiæ, adde Cardi.in consil.90.inci. in discussione dubij præmissi, col.2.*

decimas,& ipsi et à seipsis nomine ecclesiarum recipiūt sacra. ¶Quid dices de Cistercien.& alijs clericis,q mercenarios tenent in alijs parochijs,qui ibi texunt uestes, & alia manibus suis operantur,& ex talium mercenariorum operibus multa lucrantur monachi,uel clerici?Rñdemus ꝙ mercenarij de mercede sua soluant decimas: sed de eo ꝙ peruenit ad monasterium et de mercede, nihil soluetur.& si serui monasterij,uel monachi in alia parochia operantur,cū nihil sibi acquirant, nullas decimas personales soluent illi ecclesiæ in cuius parochia operantur, & ubi audiunt diuina officia. Idem et uidetur in seruis, & mercenaris laicorum, si operantur in alia parochia, quam in qua dñs commoratur;quia ibi mercenarius soluet decimas de mercede sua. serui autē nihil soluent, cum nihil hēre possint: imò dominus soluet inde decimas ecclesiæ,ubi ipse dñs per circulū anni audiuit diuina officia,& ubi moratur.¶Alij tñ dicūt,cum naturaliter etiam seruo mercedes debeantur, arg. ff. de condi. inde. naturaliter, ꝙ ecclesiæ, in cuius parochia operatur, soluendæ sunt decimæ, & idem forte dr in monacho.sed hoc non placet, cum non possit quærere nisi monasterio, & monasterium decimas personales soluere non tenetur.& idem dicimus in his, qui negociantur nomine aliorum. ¶Item non credimus, ꝙ licet hodie in aliqua ecclesia audiuit officia, & hodie ibi lucretur centum,ꝙ ex eis det decimam illi ecclesiæ:sed ubi per totum annum ecclesiastica sumit sacra,i.audiuerit diuina officia. 16.q.2.questi.j.eo.ad apostolicæ.& si forte in pluribus audiret officia,& quasi pro equali parte, non esset malum, ꝙ auctoritate superioris inter eos decimæ diuiderentur: quia dignum est, ut temporalia metat,qui seminat spiritualia. ¶De præbendis autem suis clerici non debent dare aliquid ecclesijs, in quibus audiunt diuina officia,si forte alibi audiunt,quàm in ecclesijs,ubi habent pbendas.& hoc uerum,si illæ ecclesiæ nõ habent præbendas,nulli debent soluere decimas uel si debent soluere,decimauerunt bene illa bona.unde pbendas dederunt.quod sic probo,quia præbendæ datæ clericis non sunt clericorum; imò pprietas est earum ecclesiarum,quæ dant pbendas, unde de eis non possunt testari.s.de testa.c.ult.& c.ad hæc,& c.relatum. Si autē ecclesiæ, quæ dant præbendas, deberent alijs dare decimas, & non dedissent, tunc clerici, qui receperunt pbendas, debent inde dare decimas, infrà.cap. à nobis, & c.tua.

EX multiplici derogare no.per priuilegium non derogari pacto,nec transactioni.

COmmissum. [pascuis] quæ uendebantur,& sic precia soluebantur, uel solui debebant ecclesiæ parorochiali.uel decimæ debent solui de pascuis,i.de lacte, & lana bestiarum,quæ pascebatur in illis pascuis.s.j.c. nuncios. Et sic est arg. tales decimæ censeant prædiales quia si personales essent,non parochiali,sed illi,ubi audit officia, dari præcipiuntur, prima magis placet, & si dominus fundi gratis patiatur pascere bestias in fundo suo, tamen cum herba deuulsa de terra à bestia, uel potius ab eo,qui bestias pascit, transeat cum onere suo decimæ,infrà c.tua & ca.pastoralis, dominus bestiæ decimam æstimationem totius herbę debet dare ecclesiæ. ff.de usufru.si usufructuarius.& idem uidetur.arg.huius l.& præal.rationis, ꝙ si quis comburat, uel aliter destruat segetem,maxime maturam,uel arbores cedat: ꝙ parochialis sacerdos potest agere ad decimam æstimationis. Alij autem contradicunt. de feris autem,auibus, & piscibus non reclusis bene dandę sunt decimæ ecclesiæ ubi percipit sacramenta,& non baptismali ecclesiæ, quia in nullius parochia debent esse insti.de re.di. §. feræ. & §.seq.

PEruenit.

NVncios [de apibus] .i.de melle apum,& cera.s. j eo.commissum.

CVm homines.

DIlecti filij [Conduxistis] no.licere clericis conducere prædia,si sua eis non sufficiunt [Conducitis] sed proprijs tantum.

SVggestum [componatis] cum enormiter lædantur alij decimas recipere debēt,nisi soluatis. [Ordinis] i.Cistercien. [Priuilegium] circa decimas monachorū no.qd olim in primitiua ecclesia decimas de laboribus, & pdijs suis dabant,sicut laici.16.q.1.gñaliter.12.q.1. in fi.& c.procedente.Sed paschalis.2.& Greg. & concil. Magun.constituerunt,ne religiosi, nec alij cōiter uiuentes decimas de suis laboribus soluerent.16.q.1.questi. & c.decimas. & certo tpe hoc priuilegiū arctatū est e.r ca Cistercien.téplarios,& hospitalarios Hierosolymitanos.alijs uerò monachis concessit tñ de noualib.quę pprijs manibus excolunt,& de hortis,& nutrimétis aīalium.j.c.prox & c.ad audientiam.¶Est ergo sic tenendum ꝙ monachi Cistercien.nõ dabūt decim s de possessionibus pprijs quas colunt manibus,uel sumptibus pprijs, nisi pacto,uel transact one sint ligati.s.e. ex multiplici, & enormiter læ datur eccl'ia,ut hic,uel nisi soluendo renunciauerunt priuilegio suo,ut.j.de priuil. si de terra. monachi aūt,& alij canonici de oībus tenent ur dare decimas,nisi de noualibus proprijs manibus cultis & hortis,& nutrimentis aīaliū.j.e.c.proxi.sed & eas.s.decima de noua & hor.& nutri.aīalium soluent, si parochialis ecclesia lædat.j.de uer.si.qd per no.§.ij.de alijs aūt soluēt,nisi sup decimis spāle priuilegiū hēant,uel nisi præscripserint,& hæc uera sunt i monasterijs,q pprm nō habent:al's secus:quia tunc ei pdiales,& personales habebunt ut hic,& 16.q.1.si monachus de possessionib. uero post ɔcil. habitis indifferéter oēs religiosi decimas, soluēt,siue sint Cistercien.siue téplarij,siue hospitalarij siue quicūque alij decimis priuilegiati.j.e.nup.olim āt uel hodie de conductis & proprijs manibus cultis decimas soluent.s.eo.dilecti.[Sed nunc] no.ubi priuilegiū. ex post facto ad iniquum grauamen et non iniquū deuenit,temperandū est per superiorem.ff.de reg.iu. Neratius.in fi.ff.de uul.& pup.subst.ex facto.

EX parte [prędecessores] 12.q.1.tua.

LIcet.

AD audientiam [ubi ponimus] ff.de const. prin.beneficium.s.de so.cum dilec.

QVoniam à nobis [alioquin] .i.si non sunt in alicuius parochia.

PArochianos [domino] 16.q.1. reuertimini [Debitum] per actio.confesso. ar.ff.si ser.uin.l.ij.ff.si usuf. pe.l pe.de rei uin.ad fructus. 16.q.1.reuertimini,modo ramine nec est curandum,si primo ecclesia non habeat dñiū.C.de sac.san.ec. ut inter dis.s.de consu.e.2. arg.j. ff.de polli.l.j.§.ult.ubi dr,q diu decima nõ est separata, sp est in possessione prioris dñi sed ibi loquit de pfana decima:hic spūali.uel petantur condictione ex canone 16.q.1.decimæ & c.reuerti uel officio iud. pro his etiā intentatur iudicium,communi dist.

AD hæc [per successionē] Non ergo licet cōcedere in feudū, nec in emphyteusim, nec in locatione ad longū tps. nullus .n. cōctus super e s iniri debet, per quem fiat uel feudum, uel alienatio, quæ fit p prædictos cōctus ff. si ag. uec. l. ult. ff de superfi. l. j. arg. s. de reb. ec. non alie. nulli, ad firmam autem ad certum tempus concedi potest. s. de loc & condu. c. ij.

DE terris [Iudæi] Ad decimas quæ rōne pdiorum soluuntur, tenentur Iudei ad personale, non.

QVamuis. [disponere] Et male. 89. dist. quōniam & c. iudicatur. t 6. q. ult. nullus.

CVm sint hoīes [diuersæ] non tñ aduersæ. [Difficile] nō tñ impossibile: puta si præscripsit. uel dic q p scribere non pôt, si est possessio, uñ decima colligitur in limite. s. de paroc. c. pe. & loquitur de possessionibus in limite constitutis.

PRohibemus [in alios] & sic laicus tenens in feudū decimas eas alij infeudare non pôt; tñ sm quosdā illi, qui detinent in feudū, non tenent eas cū peccato, ut no. s. de his, quæ fiunt à præla sine consen. ca. cū apostolica: & sm hoc non loquitur hic de decimis infeudatis, sed de alijs male detentis.

AD apostolicæ. [consuetudo.] No. consuetudinem ualere in decimis, sed inter ecclesias tantum. s. e. cum sint. sed si de consuetudine non constat, prædiales dandæ sunt ecclesiæ baptismali, & personales capellæ. 16. q. 1. decimas. j. eo. nuncios.

EX parte.

SVMMARIVM.

1 *Nunquid de uenatione, & piscatione sint danda decimæ.*

2 *Si alicui donantur immobilia, an de eis teneatur dare decimas.*

1 NOn est. [de uenatione] † Istæ sunt personales decimæ: quia ministerio & personali opera proueniunt. uñ decimæ solui debent, licet in terra, uel in aere, uel in aqua nutriantur, & bñficio & nutrimento terræ. & iō decimæ dandæ sunt, ubi per anni circulū pcipit ecclesiastica satra: & hæc intelligo uera, ubi libere quisque piscatur, nullo precio dato, nec pte piscationis: quia si inde dareē precium, uel pars tunc bene vr, q de illo precio, uel parte sint decimæ ecclesiæ baptismali: quia non est ministerio hominis, sed ex aqua, & terra proueniunt. ¶ Sed si esset locus publicus, ubi licet cuiq; piscari, potius reputo personales, q̃ pdiales. & idē dicimus in piscatore, & uenatore & alijs hmōi. Item vr, q si aliquis capiat pisces in mari, & in stagno portet, & ibi uiuant aliquot diebus, q decimas dicit inde hre ecclesia, in cuius parochia est stagnum. & idem uī, si bestię recludanē in reclusorium, cum ibi uiuant bñficio aquæ uel terræ, q̃ est in eius parochia, ar. j. eo. cum non sit in homine. ¶ Alijs tñ vř, q non sunt dandæ decimæ de pdictis baptismali ecclesiæ, sed illi, ubi pcepit sacra ecclesiastica, quia oia prouen unt opera & artificio hoīs. nec est s. j. eo. cum non; quia ibi non prouenit fructus artificio hoīs, sed sola grā dei, q inde apparet: qa semen morti ficaē & deo non hoīe operāte uiuificaē, & fructū plus affert: sed pisces & aīalia reclusa non moriuntur. ¶ Item si arborem de silua excisam non ualentē libram quis portet ad portum, ubi ualet mille, non debet soluere nisi decimam eius, q ualebit in silua, & melius deductis expensis quas fecit in ducendo, soluat decimam, dummō

2 bonafide fecerit. ¶ † Omnibus] si alicui donantur immobilia, non credimus, q de illis quis debeat dare decimā rum in ueteri testō, ubi pceptæ fuerunt decimæ. Leuitæ non habebant pté in possessione: quia de fructib. tñ decimas dari dñs præcepit. aīs aût de mobilibus quocū que titulo ad aliquē peruenerint siue ex dono, siue ex legato, siue ex instōne hæredis soluet decimas, quāuis aliqui excipiant suos hæredes, cui finguntur dñi ēt pte uiuente, inst. de hær. qual. & dif. §. sui alij tñ dicunt, forte nō male, q de his, quæ dono danē, uel ex successione qualicunq; obueniūt, nō dnt dari decimæ: qa nec de humo pducunē, nec de opera manuū sunt. & sm hoc expedū est hoc ut rbū, de oibus bonis, s. quæ prouenīūt ab homo, uel à manibus. ¶ Item si aliquis pro mercede militiæ suæ, uel aduocationis, uel pro aliquo opere suo recipiat ex pacto: uel sine pacto aliquod castrū, uel uillā, uel aliam possessionem immobilem, nunquā de ea tenetur dare decimam prædicta rōne, s. quia de immobilib. non sunt dandæ decimę, alij tñ dicunt, q in hoc casu & de immobilibus sunt dandæ decimæ.

EX transmissa [licite] Secus, si illicite. 1. q. 1. non est pu. ¶ Quid dices de meretrice, & histrione, & alijs, in quos transfertur dñium, & non competit repetitio? dicimus, q teneē soluere: qa non turpiter accepit. ff. de condi. ob tur. cām, idem & si §. quotiens, ar. ff. de inter. & rel. relegatorū § ul. sed ecclīa in detestationem eis nō recipiet, & ne uideatur tacite approbare, uñ scriptū est, nō accipies mercedē pstibuli, sicut & non recipiet oblationes notorie discordantiū. xc. dist. oblationes. item oppriment ū pauperes. ut ibi dr. item raptorum, & usurariorū. j. de rap. super ea. j. eo. nisi quia itē meretricis. & pp quodlibet aliud notoriū crimen, uel horrendum. t 7. q. 4. miror. secus aût ubi dñium nō est trāslatū: uel est trāslatum, sed competit repetitio. nā tūc nullo mō, nec aliquo tēpore dandæ sunt decimæ uel eleemosynę faciendæ, & sic loquitur hic, & 1. q. 1. nō est pu. 14. q. 5. c. ulti. à meretrice aût post pniam crederem us posse exigi decimam: quia iam post pniam despici non debet in eo, qđ fuit. l. dist ferrū. In decimis aût pdialibus secus est dicēdū: quia sp soluendæ sunt de prædictis decimæ, & si infinita sit malicia possidentium. s. eo. de terris.

A nobis [fictum] Puta quia est colonus portionarius s. qui certam partem fructuum recipit. si autem esset pensionar'us, puta quia pro. x. colit agrum, de fructibus, cum non sint sui, non tenetur soluere decimam. tñ si possideat, uel tñ detineat fructus terræ. pōt sicut & à quolibet alio detentore uindicari, arg. t 6. q. t. ca. si quis laicus, infrà eo. pastoralis ff. de usur. ha&cenus. Item dicimus, q licet dominus cum pensionario conueniat, q pensionarius omnes decimas soluat; tñ potest dominus conueniri, de eo, quod recipit, nisi pensionarius soluat, cū de oibus bonis debeant solui decimæ. s. eo. non est. ¶ Itē credimus, q coloni, etiam si in alia parochia percipiāt ecclesiastica sacramenta. tamen de fructibus, percipiunt de prædijs, q colunt, ratione culturæ non debent soluere decimas suę ecclesiæ, sed illi, in cuius parochia sita sunt prædia, argumen hic; & ratio est, suprà eo. nō est. & dicimus hoc sic uerum, si quartam partem fructuum recipiant pro labore, siue certam mensuram tantum, dummodo de fundo illo recipere debeant illam mensuram, & non aliunde. puta quia si in fundo essent, soluerentur illæ mensuræ, & si non essent ibi, non soluerenē illæ mensurę, & idem vř dicendum ēt, si nō de fructibus illorum prædiorum, sed ēt certa pecuniæ summa deberet solui dummodo sic esset conuentū, de fructibus illorum prædiorum solueretur illa pecunia, arg. ff. de

e usufr.hactenus.ff. de iudi fideicomm. ¶ Sed secus esset, si de fructibus prædij non deberent coloni recipere portionem suam, sed persona esset tãtum obligata ad soluendum mercedem, siue merces esset in fructibus undecunque perceptis, siue in pecunia, quia tunc de mercede illa soluit decimas ecclesiæ suæ, ubi percipit diuina sacra. 16.q.1.quæsti.nam ibi loquitur in casu isto, & est ar.ad hoc.ff.de contrahen.emp.l.si.& hoc ipsum probo rationibus. ¶ In primo.n.casu, cũ oẽs fructus sint decimandi ante, quàm diuidantur sine deductione expensarum ĩ.e.tua ergo ex quo semel sunt decimati, ulterius decimari non dñt ab his, ad quos ex debito perueniunt, sicut sunt coloni ĩ.e.pastora. ¶ Item in secundo casu est optima rõ, quia est lucrum manuũ suarum; ergo debet habere inde decimas ecclesia, ubi percipit sacra. ¶ Item in primo casu totus fructus est de terra, licet in eo habendo cooperetur opera hominis.s̃.e. non est ideo tñ ecclesiæ, ubi sunt sita prædia, dandæ sunt decimæ nam ſm pacta, quæ diximus, nihil dẽt habere de mercede, n·si terra fructificet. ¶ In secundo autẽ casu totus fructus, uel potius lucrum, & merces est de opere manuum: quia etiam si fundus esset ex toto steri tñ mercedem suam haberet colonus.

TVa & ĩ.[extendenda] ĩ.e. ex parte contra sol. ibi priuilegium gñale datum ecclesiæ super decimis terius parochiæ legitimã recipit interpretationem, ſm proprietatem uerborum, s.q ex quo concessæ sũt decimæ alicuius parochiæ, non solum decimæ ueteres, sed & de noualibus concessæ uidentur: sed tñ nec in hoc casu credimus priuilegium largissime, sed tantũ largè interpretandum esse, in quantum ius aliorum tan.ff de uul.sub ex facto.s̃.e.dilecti, & c.suggestum.in quartum aũt ius concedentis tangit, largissime interpretandum est.s̃.de do.cum dilec. Sed licet hoc sit in pri.concessis ecclesiis: tamen secus est in feudationibus decimarum concessis laicis. qui ibi solummodo sunt large interpretanda uerba, ut intelligantur tñ de decimis, quæ tempore in feudationis erãt, ar.ff. de contrahen.emp.Rutil.cum.n.infeudare sit contractus, sufficit fiat ibi larga interpretatio, ut in præal. c.cum dilecti ideo ad futura extendi non debet, ut in prædi.l Rutil.quamuis hęc cõcessio decimarum facta laicis spãli sit odiosa, u s̃.de his, quæ fi.a præ.si con.ca.cũ apõsta & hoc est in contractibus, si non sunt extẽdendi ad futura, multofortius iura ex præscriptione quæsita ad futura non extenduntur. uerbigratia, si præscripsit aliquod ius decimandi in tota parochla alicuius, nõ tamẽ præscripsisse in noualibus infra c.cum cõtingat nam præscriptiones non tantum non sunt large interpretandæ, sed sunt restringendæ, ut non intelligatur præscriptum, nisi illud, quod præscriptum probatur. nam licet is probauerit, q per totam porochiam decimam collegit, excepto uno prædio, de quo non probauit, non adiudicabo sibi decimam in illo prædio; & ad hoc est argumen.ĩ.co.cum contingat unde est, quòd quando alius petit decimas, quas præscripsit extra suam parochiam, quod debet probare de singulis fundis per se, quia decima collecta ex uicinis fundis non probat aliis deberi.

TVa nobis [statutum] i.reditus, uel census. ¶ Aut semine] no.quòd quando aliquis dat terram alicui colendam ad tertium, quartum, uel ad alium reditum, nunquam colonus debet in se deducere semem, uel alias expensas de iure, nisi per speciale pactum aliud fiat.

EX parte tua [laboribus] i.de terris laboratis p uos intra parochias, in quibus ius patronatus habetis. [De noualibus] s̃.e.tua, contra sol.ibi.

SVMMARIVM.

1 *Qua ratio sit, cur in soluendo decimas de negociatione deducãtur expensæ circa rem factæ.*
2 *De fructibus & redditibus decima non diminuta danda sunt.*
3 *De lucro rei emptæ datur decima, quid autem de mercibus, in nume.4.*
5 *Decimæ prædiales dari debent statim, ubi fructus percipiuntur*

PAstoralis. Casus est talis ẽps Helien.quæsiuit, an si qñ soluuntur decimæ de fructibus, uel prouentibus molendinorum, & piscariarum, deducendæ sint expensæ factæ pro eis percipiendis, sicut deducuntur, qñ decimæ soluuntur de lucro negociationis huic autem quæstioni rñdit Papa est differentia de molendinis, & piscariis, uel agris, uel gregibus, uel quibuscunque aliis mercibus, quia si ipsæ fuerunt emptæ de pecunia decimata, quantuncunque postea uendi contĩgerit easdem, etiam si post multos annos, & postquam multos collegerit fructus ex eis, tñ omnes expensas deducet sed qñ soluit decimas de prouentibus, uel fructibus molendinorum, uel piscariarum, uel agrorum, uel quarumcunque aliarum rerum, siue sint empti causa proprii usus, siue ad reuendendum, non debet inde extrahere expensas siue fiant pro fructibus colendis, siue fiant pro restaurandis rebus, unde fructus proueniũt, siue eædem res pro parte corruant, siue in totum aliqui tamen dicunt, q qñ dantur decimę de prouentibus molendini, uel piscariæ, q deduci debent expensę, quę fiũt extra rem, unde proueniunt fructus, & deinde soluuntur decimæ, & intelligunt literam istam, ubi dr, expensas tñ, quæ fiunt pro fructibus &c. loqui in tali casu, scilicet qñ aliquis emit molendinum, uel piscariam, & ex eis percipit fructus, & pro illis fructibus, uel prouentibus percipiendis fecit expensas extra rem; puta p mercenariis, retiis postea qñ reuendet molendinum, & piscariam & soluit decimam de lucro, non deducet expensas istas secus aũt esset. si circa rem fecisset expẽsas, puta in refectione molendini, uel piscarię, quia illas bene deducet; & hoc dicit finis decre.huius hoc licet ęquitati consonet, tñ literæ contradicere uidetur nobis uidetur, q bene fuit qõ in hac decr.an sicut de negociatione deducuntur expensæ ante decimas, quæ fiunt pro lucro habẽdo, s.quę fiunt in mercenarijs, in mediatoribus, in pedagiis, & mercibus deducendis, & in aliis huiusmodi, siue etiam fiant circa res in quibus negociant, ut sunt mercedes, quæ dantur uel textoribus, uel sarcinatoribus, uel fullonibus, uel aliis huiusmodi, an sic ẽt deduci debeant de molendinis, & piscarijs. & respondit quòd non, quia nec primæ expensæ, s. quæ sunt extra rẽ s.molendi, ut quæ fiunt in mercenariis, qui seruiunt molendo, & iumentis, sunt deducendæ. & hoc dicit ibi, expensas, quæ fiunt &c. nec secundæ etiam expensæ quę fiunt circa rem, s.molendini similiter sunt deducendæ. & hoc dicit ibi, nec pro restauratione, detrimento &c. aliqui tamen dicunt, q expensæ mercenariorum nõ sũt deducendæ ante decimas neque in negociatione neque in molendino. sed hæc est differentia inter negociatores, & alios, quia negociatores deducunt expensas factas circa rem sed alii non deducunt expensas neque

circa rem factas, neque alias, nisi quando res uenduntur. ¶ † Sed quæritur circa primũ, quod mouit Papã, uel quæ ratio est, q deducantur hæ expensæ siue extra rem, siue circa rem de negociatione, & non de aliis? responsio est. s. e. non est, & c. tuã, & j. e. cum non ubi dr, q dominus omnium rerum, s. orbis terræ & plenitudinis eius, decimas sibi reseruauit in signum uniuersalis dominii, & indignum esset, q de fructu terræ suæ, uel alterius rei, siue sit molendinum, siue grex, siue piscaria, siue possessio, deduceretur aliqua expensa extra rem, nec circa rem, qñ nec talis expensa detrahitur dñis temporalibus suos fundos, uel alias res locantibus; uel ad censum dantibus secus autem est in negociatione: quia ibi nullus est fructus qũo. n. potest dici fructus, si ego emo lanam, & inde facio uestem? uel si emo fundum pro c. & uendo pro cc. certe nũquam potest dici fructus sed lucrum est & precium, quicquid residuum est deductis ex pensis & prætio, ff. de hær. uel ac. uen. uenditor ex hær. ff. ad l. Fal. & l. iij. & de hoc lucro bene danda est decima s. eo. non est sed in molendino grege, possessionibus, & aliis rebus elementatis fructus & reditus est, qui inde prouenit, non ẽt deductis expensis licet enim expensæ mercenariorum, & aliæ, siue fiant extra rem, siue circa rem, prosint, ut maior fructus habeatur inde, tamen nũquam ex eis habetur fructus molendini, sed tñ ex re, puta molendino, uel grege & sic uulgari sermone dicitur fructus uel reditus huius molendini, uel gregis tantus esse: & lucrũ huius negociationis tñ est ff. de usuf. l. usuf.

2 legato. ¶ † Cum ergo de fructibus, & reditibus integræ decimæ dandæ sint, nullo modo integræ darētur, si ex pensæ deducerentur. s. e. tua. j. e. cum non sed de toto lucro dantur bene decimæ, licet detrahantur expensæ factæ in negociatione, quia eis deductis dicitur lucrum. ¶ Sed contra. ff. de pæ hæ. si a domino. §. fin ubi dicitur, q fructus intelligunt deductis necessariis & utilibus ex pensis. So. ibi appellat fructum lucrum. uel dic, q illa expositio est ciuilis, non naturalis constat enim q in ueritate fructus, uel reditus est, quicquid uenit de molendino, grege, uel possessione, licet nullæ expensæ deducantur ur ergo sic tenendum, quia quando soluitur decima a lucro deducende sunt expensæ. sed ubi soluuntur de

3 fructibus, uel reditibus, non deducuntur expẽsæ ¶ † Vẽduntur] quandocunque uendantur emptæ res, uel factæ tamen semper, si aliquod lucrum fuerit in eis, quando uenduntur, de lucro soluetur decima, & decimis detrahentur expensæ, nec distinguitur, an empta uel facta sit res causa mercimonii, uel negociationis, uel causa proprii usus, licet quidam distinguant, ut qñ mercimonii uel negociationis, uel causa proprii usus, licet quidã distinguant, ut qñ mercimonii cã emit, tũc det decimas de lucro, sed si causa usus proprii emit, tunc ẽt si multum inde lucretur, tamen non dat decimas, sed certe his ꝯdicit, quod hic dicit, s. quia dr, q cum uenduntur, decimari debet lucrum, deductis expensis item uidetur q ẽt si causa mercimonii emerit mercem, quæ multum plus ualet, quam sit pretium pro ea datum, si tamen retineat ad proprium usum. non soluet decimas de eo, q res plus ualet ¶ Item uidetur, si quis emerit mercẽ pro c. & postea de medietate mercis acceperit c. q si uult de mercibus, quæ remãserunt, quæ omnes sunt lucrum dare decimam, quod potest, siue merces sint immobiles siue mobiles. sed si nolit dare partem de mercibus, quæ remãserunt, debet dare decimam de precio rerum uenditarum: & hoc satis probatur hic, & supra eo. non est.

4 ¶ † Sed quid si de parte, quam uendidit, non accepit totum pretium, quod dedit pro mer. s. e. accepit tñ ferre totum puta. 90. & non dedit nisi tertiam, uel mediam partem mercis. certe & tunc idem uidetur, quia facta legitima æstimatione eius, quod apud eum remanet, soluet decimam de lucro rerum uenditarum [molendinis] i. prouentibus molendinorum, & piscariarum [necessarias] s. pro seruitoribus, & mercenariis molendini, uel ẽt ipsius molendini refectione, uel piscariæ [exhibere] s. ex fructibus molendini uel piscariæ [Concessum] sum] ratione naturali consuetudine approbata, licet non præscripta. s. q detrahantur precia rerum suarum negociatarum, expensas, & alia [acquisitas] in sua forma, ut campus, castrum, & similia quocunque titulo uere alienentur, uel etiam sine hac intentione [factas] ex alia materia, ut tela [Decimata] si enim non esset decimata, non solum de lucro, sed etiam præcium, quod ẽt in re empta datum est, decimari debet, uel, ut alii dicunt, res empta, ar. s. de pec. cle. c. 1. uel precium, quod de re empta accipitur. ¶ Venduntur] si. n. donaret, uel permutaret, uel alio titulo alienaret tunc licet res plus ualeat, quam eam emerit, tñ nullas decimas soluere teneretur idem est, si sibi retineret quod uerum est, si pecunia, unde res empta, uel facta decimata esset, quia si pecunia non esset decimata, crederemus, q res empta pro decima parte esset ecclesiæ, cum & ipsa pecunia, unde empta esset, pro decima parte esset ecclesiæ. j. e. c. §. fructus, ar. op. s. de pec. cle. c. j. [expensas] quæ fiunt in eundo & redeundo ad negociandum, & quæ datur mediatoribus, et consimiles, & non solum necessarias & utiles sed etiam uoluptuosas, & quaslibet, & dummõ in fraudem non fieret ecclesiarum, & ante omnia deducendũ est precium datum pro re. decimæ uero prædiales soluuntur nullis sumptibus deductis s. e. cum homines, &

5 c. tua. ¶ † Personales] si surgunt ex rebus decimatis, deducuntur expensæ alias non, ut hic. Item prædiales dñt dari statim, ubi fructus percipiuntur ante, quam separentur inde census, uel tributum. tamen & si tunc omissa fuerit, postea facienda est j. eo. cũ non sint & s. e. tua. sed & psonales eodem tpe securius est dare, quãuis quidam dicunt, q melius est dari in fine anni pp minutias, ar. s. de pig. ex literis. Itẽ in animalibus, & in aliis non debet dare deteriores, sed meliores, uel mediocres qa non est indignum dandum Deo. 49. di. c. sacer & 56. q. 7. omnes decimæ [expensas] puta in colendo agrum, uel pascẽdo gregem, in lignis, & mercenariis clibani, & molendini. ¶ Fructibus] hic uult dicere, q expensas factas in re, ut sit preciosior, illas detrahet, cum uendet, & nõ ante illas aũt, quas fecit pro fructibus percipiendis de ea im & cum eis pereunt, non deducet Idẽ esset, ẽt si emptam rem & post destructam reficeret crederemus tñ, q postea si eam rẽ uẽdat, & plus ẽt inde accipiat pp meliorationẽ illã, quã accepisset, sed in priori forma res ꝑmansisset, q expensas fm quantitatẽ meliorationis accipiet [Decimatæ] expensæ pro fructibus factæ. i. etiam si pecunia pro fructibus colligendis soluta fuerit decimata. [salua] ecclesiis [onere] 16. q. 1. si quis laicus, ff. de contrahen. emp. alienatio [pro restaurando] scilicet q aliquid datũ est ꝓ restaurando furno, uel molendino uel huiusmodi [deducendas] ſpãle in decimis alias cõtra. ff. de pe. si a dño. §. ult. & l. se [prouentibus] i. qñ decimantur prouentus, & si uenderetur grex, & clibanus, & decimaretur lucrum, non intelligeretur lucrum, nisi deductis expensis in reficiendo factis.

CVm contingat [Antiquo] ita, q præscripserit, & est odiosum & restringendũ. secus, si ex priuilegio hēret

ret decimas, quód est fauorabile, & extendendum, ut no.s eo.tua [ipsas] s e.ex parte, ꝯ.sol.ibi. ¶ Cū rōnabilis] puta priuilegium, uel trāsactio, uel alia similis, uel specialis præscriptio in singulis agris noualium, ut no. supra eo.tua, quod hic signatur contra, & ibi so.

Cum in tua [parochiis] aliarum ecclesiarum, & certis locis ipsarum parochiarum & determinatis [percipiant] ex priuilegio, uel consuetudine, uel alio iure. ¶ Annuatim] nō potest currere pscriptio: qa pparte totum retinet, cum nō possint decimæ eiusdē agri diuerso iure cēseri: sed secus, si diuersi essent agri: qa tūc bene in altero pscriberet, & in altero nō, s e.c. px. nec p vnū illud teneret. sed obiicitur qd est, s e. ex multiplici. ubi duæ decimæ eiusdē agri alio iure censent, q̄ aliæ decimæ eiusdē agri. sol. illud est pp spāle pactū. sed ad hoc est ꝯ qd legit, s e. px. & s e. tua. solubi diuersa sunt: qa diuersa sunt: diuerso iure censentur. nam alio iure censent noualia, q̄ terræ cultæ quo ad hoc, q in priuilegio ptineri intelligant, licet quo ad ius cōe eodē iure censeant, s e. ex parte. Aliq tñ dicūt, q bene possit pscribi, p de certis fructib. nō darent decimæ: ex quo pacto pōt induci, q de certis fructib. non debet. hic aūt, quia non pscripserat, nō pdest ei, q licet certis tēporibus nō solerit, non tñ tanto tpe cessauit, qd ad pscriptionem sufficeret: sed prius dictum magis placet [perceptis] de eisdē possessionib. de quibus hactenus perceperunt decimas, & percipere debuerunt de altis fructibus [persolutæ] lis, qui de alis fructibus percipere consueuerunt uel priuilegio, uel consuetudine. [debentur] dic, ut no. de offi. arch. c. ult. [debeat] 12. q. 2. cognouimus. [censeri] super eadem re. [alioquin, i. si fructus prædicti non peruenerūt de terra decimali monasterij. melius uidetur, p hæc actio fuerit confessoria.

SVMMARIVM.

In longa præscriptione probatur titulus: in longissima uerò minimè.

Confirmatio nullū nouū ius tribuit, sed tantū uetus confirmat.

Dudum [qōnem] interdictum, uti poss. intētando. de facto enim molestabat epm super decimis non permittendo eas solui à rusticis; & fm interdictum ur lata snia in s. decr. vel dic. q intentabat actio de dolo, nō ad decimas subtractas, sed ad dānum, qd ptigit ex eo, q hospitalarij suadebāt rusticis, ne soluerent decimas, ut ff. de do. cum qs. uel officium iudicis implorabat. melius uf, q actum fuit confessoria [cōi] 16. q. 7. oēs. 12. q. 2. quatuor, s eo. qm, à nobis. in his nihil uf, q iure cōi & ecclīæ & decimæ ptinent ad epm diœce. [ecclesiæ] i. mensæ epali. vel dic, q bene noie ecclesiæ pōt agere eps, ut no. s de rest. spol. olim. [titulum] i. aliquē titulum dicere, p quē locum hēet pscriptionē, in qua necessarius est titu. & bonafides. ¶ Probaret] s de pba. licet. in longa. n. pscriptione probatur titulus etiam fm leges: sed in longissima non fm l. sed fm canones sic, licet sufficiat pbari tēpus, & nō titulus, sed allegari, ut C. de pscr. lō. tēp. diuina, C. p hær. l. ult. de pscr. si diligen. ubi no. de hoc, & c. qm omne. ar. ꝯ C. de pe. hær. cogi. sed illud loquit, qñ non allegat pscriptio, & qñ præsumptio non est in ꝯrium, C. de pba. ine. pscriptio. n. sub se habet titulum, & bonam fidem; & iō pscriptione allegata allegare uf iustum titulum, & bonam fidem, etiam si non dicat. [qui]. s. Rex & Regina [cōcesserunt] p hanc concessionem uf concessisse id ius, qd habebat, s de testa. Raynaldus, s. ius patronatus, s de dona. pasto. [confirmationis] in forma cōi. si. n. ex certa scia & cum causæ cognitione confirmasset, secus esset, ut nō. s de ꝯfir. uti. uel inutil. c. pen. s de trāsac. c. j. [ꝯfirmatione] cum ꝯfirmatio nihil iuris noui tribuat, sed tñ uetus ꝯfirmet, s de ꝯfir. uti. uel inuti. cum dilecta. licet. n. ignorantia iuris, qua se putauit iustē possidere, excuset eum à culpa, cum det bonam fidē non tñ dat iustum titulum. Item ignorantia iuris non prodest in pscriptione, ff. de iur. & fac. ign. in usu. & l. regula. ff. p emp. l. ij. §. si à pupillo, ff. de usu. l. nūquam. ar. q si fluxisset tēpus, q pscriptio ualeret, cum tñ non pcesserit titulus. nam donatio regis p nō titulo est. sed dic idem est, si effluxisset, non tñ ea rōne, quia titulum non pbauit: quia in incorporalibus non tenetur titulū pbare, ut no. supra de pscr. si dilig. sed quia tñ malum allegauit, s. donationem regis, hoc uf sonare litera sequens, nos igitur &c. [Et confirmationem] sup. factam. [derogetur] qa non intendebat illud tollere Papa pter suam ꝯfirmationem, sed tñ donationem eis canonice factam cōfirmabat. sed obiicies nōne eo ipso, q dicebat donationem de decimis tibi à Rege factam cōfirmamus, uf supplere defectum, q erat in donatione ex psonis donantium, s de trāsac. c. j? Rñ. hic nō fecit mentionem, q hæ donationes factæ essent à Rege, uel alia laica persona, sed sic simplr dixit, confirmo decimas, sicut iustē poss. vel dic, q etiam si ꝯfirmasset decimas donatas à Rege intelligeretur cōfirmare[a] in eo casu, in quo donare liceret, quod donaret, s. decimas, quas in feudū ab ecclesia detinebat, quas donare licebat cum auctoritate superioris, supra de his, quæ fi. à p. fi. cō ca. cum Apostolica. sed hic non tales decimas, sed decimas donare intendebat sitas in locis, ubi erant ecclesiæ, ubi habebat ius patronatus, & q ius patronatus hospitalariis donabat; & hoc non poterat facere.

a ¶ Cōfirmare. Ad hæc dicta adde Bal. in l. bonorum, C. qui ad. mi. & dicit do. Ant. hic, hoc forte nō inueniri alibi. refert Felin. in c. ij. supra de constitu. col. viij. uer & hinc est, quód con firmatio, quem uide, & ultra ibi adde Alexā. de Imo. in cōs. 59. col. iij. circa prin. in primo uol.

SVMMARIVM.

1 *Iudæi nunquid cogantur soluere decimas prædiales.*
2 *In solutione decimarum seruanda est consuetudo.*

In aliquibus [pmixtæ] puta Saraceni & Iudæi, sicut in Vngaria [Christiano] ut Græci, & Armeni, & consimiles. ¶ †In integritate] sed nōne Iudæi cogunt soluere decimas pdiales, ut s e. de terris? Rñ. licet cogantur: quia tñ non possunt de facili cogi p censuram ecclesiast. ideircò spāle est, ut eis locare non possint; & est si. j pxi. e. uel si locantur eis, locētur tali conditione, q absq; ꝯtrouersia decimas reddāt. ¶ †Consuetudine] no. loci cōsuetudinem seruari, s. in ecclesiis, quibus sunt soluendæ, ut si consuetudo est, q vni ecclesiæ soluantur, s. parochiali, ualet consuetudo; & idem forte, si soluit illi ecclesiæ, ubi percipit ecclesiastica sacramenta, supra eo cum sint, & c. ad Apostolicæ. in eo autem, q non soluātur, uel minus plene soluant, nulla ualet ꝯsuetudo. 16. q. 7. quicūque, supra eo. cum hoīes.

SVMMARIVM.

1 *Dominus tributi quando non teneatur soluere decimas de tributo.*

2 *Partionarij, & pensionatij coloni differentia.*
3 *De mercede operarum soluuntur decimae.*

QVm non sit [praetereunt] de facto, non de iure: uel dum nimis potentes sunt, qbus soluuntur:
1 uel nimis absentes & remoti. ¶†[Quos] no. q̃ si de fructibus fundi tributarij solutae sint plene decimae, dñs, cui tributum soluit, non tenet̃ soluere decimas de tributo, ĩ e. pastora. & hoc, quod dicit haec gl uĩ uerũ, qñ de certa terra debet habere censum, uel tributum: quia tũc habet quoddam ius in terra illa, uel saltem in fructibus. sed si aliàs aliquis reciperet pensionem pro aliquo seruitio ab aliqua persona, non uideo rõnem, quare non eodem mõ teneatur reddere decimã de pensione ista, sicut de militia, uel de aduocatione, supra eo. non est, etiam si pecunia prius esset decimata. si autem gratis daretur pensio sine ullo seruitio, tũc si illa pensio esset decimata. non uidetur q̃ iterum à donatario debeat decimari, ut no. supra non est. ¶Et hac eadem ratione uidetur, q̃ si dñs, ad quem perueniũt omnes fructus fundi, eos decimauerit, q̃ ulterius colonus partionarius, qui debet recipere certam partem fructuum pro cultura, suam partem fructus decimare non debet: quia ipse colonus ius habet in fructibus: secus autem esset, si certam mercedem acciperet colonus pro agricultura: quia tunc etiam dominus debet decimare omnes fructus, & colonus debet decimare mercedẽ suam, siue merces fuerit in pecunia, siue in alijs rebus iã decimatis. aliqui tamen dicũt. q̃ ex quo merces certa succedit loco partis fructuum, quam debet habere colonus, q̃ eiusdem iuris deberet censeri pecuniaria merces, sicut perceptio certae partis fructuum, argum. infra de cen. olim causam, scilicet ex quo à domino decimati sunt fructus, q̃ ulterius à colono non decimetur merces. ¶Sed certe non uidetur, q̃ bene dicant isti, qa nunquam merces ista succedit loco partis fructuum. nunquam enim nec consuetudine, nec lege est introducta ista successio. nam si esset introducta, forte aliud dicẽ-
2 dum esset. ¶†Item vna bona ratio est, q̃ melioris conditionis debet esse colonus partionarius, q̃ pẽsionarius: quia partionarius exponit operas suas fortunae & misericordiae Dei: sed pensionarius semper est in certo de mercede sua. in domino autem fundi secus est: quia si recipiat certam pensionem à colono pro fructibus fundi, nũqnam de illa pensione dare debet decimas: qa intelligitur uendid. ille fructus salua decima, supra eo. pastora. vnde fructus debent decimari, & non pensio, nisi forte pensio cõstituta esset in fructibus eiusdem fundi: quia tunc transeunt cum onere suo, nisi prius à colono
3 decimentur, ut hic. ¶†Sed quaeres, quare non eodem modo decimat dñs precium fructuum uenditorum, sicut colonus decimat mercedem operarum suarum? Rñ. merces operarum procedit ex mẽbris hominis; & ideò ex his dantur decimae. vnde Neem. 10. Leuitae decimas accipiẽt ex omnibus ciuitatibus operum nostrorum: secus in uenditione fructuum, ubi nec opera, nec aliud deduci debet ante decimas, supra eo. pastora.

NVper abbates [à qbus] colonis [persoluãtur] repete quae diximus, supra eo. suggestum [alios] .s. templarios, & hospitalarios, & alios.

INterdicimus [detẽtas] forte in feudum [in pignus] sicut nec in donum sine auctoritate episcopi, supra de his quae fi. à praela. si cõ. ca. cum Apostolica. [ab eisdem laicis] ab his autem, ad quos pertinet, licet accipere, arg supra de loca. & conduc.

De regularibus, & transeuntibus ad religionem. Rubr.

NVllus [tondeatur] ut fit uerus monachus, & professus. 20. q. 1. illud. tonderi aũt, ut fit uerus clericus, põt in 7. ann. 28. dist. de his. 78. dist. quicũque, in singulis, & etiam si fit oblatus à parentibus. 20. q. 2. per totũ. idem tamen est, & si non offeratur, sed tonsuratus manet in monasterio, infra eo. cap. proximo.

SVMMARIVM.

1 *In spiritualibus i[us] naturale praefertur positiuo, uel ciuili.*
2 *An missi in monasterio coacti possint exire ante pubertatem, & quanto tẽpore fiat ei praeiudiciũ, si taceat, in nu. 3 & 4.*

SI quis [tonsuratus] ut monachus [consensu] si uerò ɔsensu eorum tacito, uel expresso intrauerit, ulterius reuocare nõ poterunt, ĩ c. significatum. 20. q. 2. c. 3. & sic ĩ eo. c. dr̃, & eadem cã. q. 1. audistis, & c. quiesique. & uĩ, q̃ si qs habet p̃rem & m̃rem, q̃ sufficit alterius oblatio. & eadem rõne, si qs habet plures tutores, vnus solus offerre põt, cum sicut pñ potestatem habẽt quo ad hoc tutores, sicut parẽtes. 20. q. 2. sicut puella. ɔtrium uĩ ibi, qđ potior sit ɔdõ phibentis, ff. cõi diui. Sabinus. si tñ vnum parentẽ tm̃ habet, ille solus offerre põt: & si habet tutores alios, q̃ parentes; tñ parentes inuitis tutoribus eos monasterijs offerre possunt. ¶Itẽ etiã credunt aliqui, etiã si sit auus, q̃ habet filium & nepotem in potestate, q̃ pr̃ inuito auo eũ poterit offerre,
1 & non è cõuerso. ¶†Et est rõ, quia in spũalibus pfertur naturale ius positiuo, uel ciuili. nec uĩ facienda dña quo ad hoc, quod offerre & offerri possunt inter patrẽ & mulierẽ, & eos, qui sunt in potestate, uel emancipati. ingrediens aũt uel oblatus infra annos pubertatis exire non poterit, ar. eius, quod dr̃ in matrimonio carnali; infra de despon. impu. de illis. sed tñ uĩ q̃ sua auctoritate ingressus posfit egredi intra pubertatem, infra eo.
2 significatum ¶†Si aũt coacti missi essent in monasterio, dicunt qdam, q̃ qñcũq; nolunt, possunt exire etiã ante tẽpus pubertatis, ar. à cõtrario sensu. 20. q. 1. puellae, & q. 2. puella. ɔtrium tñ uĩ, q̃ ante pubertatem exire non posfit. 20. q. 1. illud, & q. 2. c. 3. tunc, f. qñ parẽtes eos offerunt, intra 15. ann. & etiã ultra infinitum poterũt exire nisi prius uouerẽt, uel pfessionem faciant, uel habitum sumant, q̃ profitentibus dari solitus est, ĩ co. statuimus. 20. q. 1. illud. & hoc idem dr̃ in matrimonio carnali, f. q̃ transcursu tpis non fit desponsatio matrimonij, ĩ de despõ. impu. attestationes. nec obstat, ĩ eo. cum uirum, ubi innuitur, q̃ si ueniens ad aetatem legitimam, non ɔdicat, ratum habere uĩ. Sol. non fuit ibi solus trãscursus tẽporis, sed benedictio monachalis recepta fuit in maiori aetate. ¶Alij tñ dicunt hoc, f. q̃ sufficit cursus tẽporis p ratihabitione. nam sicut, si in maiori aetate sumpserit habitum, & in maiori aetate cum portauerit, cum non fit distinctio habituum, nec alia solẽnitas fieri ɔsueuit, lapso anno, siue finito tpe pbãtis pseuerauerit, dicunt hos tacitè uideri pfiteri & non obstat, quod dictum est de carnali m̃rimonio: qa facilius p alias leuiores psumptiones psumitur qs fieri monachus, q̃ eon inxx. pro hac autem opinione uehementer facit: quia si ille, qui p uim mittit̃ in monasteriũ, lapsu anni psumit̃ tacitè pfessus, ut hoc capitulum dicit, quãto magis alio, qui

q spontè ingredi§ item ar.j.e.ex parte,& c.cũ uirũ.hoc aũt satis posset concedi q in monasteriis, ubi consuetudo est,q certo tpe fit professio uocalis, uel aliæ solẽnitates fiunt circa facientes professionem,q nisi illæ solẽnitates seruent, p solã habitus portationem non præsumit̃ profiteri,ar.j.e statuimus.20.q.1.illud. si aũt in illo monasterio non est distinctio habitus professorũ ab habitu, quẽ pueri portant, uel nouitij dicunt quidam idem,s.q p portationẽ habitus nõ intelligit̃ pfiteri,cũ decr.dicant, q sp aliquod signũ distinctionis debet esse inter eos habitus.j.e.ti.statuimus, in fi.unde monachis ingredientibus non est imputandum, nec ꝯ eos præsumendum lapsu anni uouisse ordinem tacite, nisi nouus habitus eis detur ab abbate nec obstat.s.quod me.cã. perlatum: quia ibi uotum emisit, & professionem fecit licet protestationẽ pmiserit, cui ptestationi facile renunciare intelligitur ¶ Itẽ hoc,qđ dicimus,locũ habet ubi certũ est, q nõ est facta expressa ẽt uocalis professio. si aũt dubiũ esset . ex portatione habitus præsumit̃ professionem pcessisse.28.dist q inter.20.qõ.1.puellæ. j.e.uidua,ẽt expressam & uocalẽ. nec est necesse,q abbas hoc probet. præsumptio.n.hoc onus,s.probãdi ꝯtrariũ in monachũ portantem habitũ refundit : & ipse illud probare non põt,cũ sit negatiua.¶ Alij tamen dicunt,& uidetur melius.q profiteri tacitè præsumitur, quando non sunt distincti habitus, si per annum portauit, & si ab initio solẽniter accepit habitũ, quo monachi illius monasterij utebant̃, sicut alij monachi facere cõsueuerũt, & cum solita solẽnitate; & hoc in maiori.j.eo.ex parte. & iõ uideo, q in puero sufficiat pro solennitate oblatio parentum. sed mihi uidetur, q interrogari debent in 15.anno, an uelint remanere monachi, aut nõ. 5 q.1.illud & credimus,q licet multo tpe post.15.annũ steterint i monasterio, nisi fiat hæc interrogatio,nõ intelliguntur tacite profiteri, nisi aliquid faciant ex certa scientia, qđ soli monachi facere consueuerunt.s.de his,quæ fi.à ma.par.ca.ex ore.s.de præben.dilecto. constitutio tamen quæ ponitur.j.eo.is qui, in aliquo huic opinioni ꝯdicere uidetur,& tu dic,sicut ibi dicitur[intra annum] & dist.20.qõ.2. puella [ad principem] .i. Papam,de conse.dist.1.corpore. uel.i.prælatum, fortè præpositum ecclesiæ [amissum] i.legatum, uel uicariũ epi [in clericatu] i.monachatu [pmaneat] quo ad hoc q parentes reuocare non possint, ut hic,& 20.qõ.2.si in qualibet. ipse aũt puer usq; ad 14.annum poterit exire. j.eo.significatum , & c.cum scimus. ¶†Per uim] i.tractus, & tonsuratus manibus ligatis. & tunc habet locũ qđ hic dicitur,s.q fit sibi præiudicium , si per annum tacet , & manet in monasterio , & tonsuram portans & relinquum habitum.si tñ intra illum annum libere exire possit , tunc usq; ad annum non fit ei præiudicium, & post annum fit ei præiudicium,ut dicit hæc decr.sed si per metum uouit uel professus est, uel tonsuram accepit, quãdiu metus durat, non fit ei pıudicium. sed eo cessante, nisi incontinenti exeat,ratum habere uidetur s.de his,quæ ui,me cã fit,perlatum. Quidam tñ hic exponũt. per uim,i.per metum.¶†Sed quæritur,quõ põt hoc esse,q à principio sumpserit habitum per uim,postea stãdo p annũ ratificabit:sed p se sumẽdo,i.nõ intentione uouẽdi nõ ratificat? Rñ.q qñ datus est ei habitus,licet inuito,tñ ea intentione datus est,ut fiat monachus. unde qđ eius noĩe factum est,licet ꝯ uoluntatem eius,non solũ expresse uouẽdo,sed ẽt tacitè. in monasterio p annũ manẽdo ratificare uidet̃.j.eo.uisũ. secus aũt qñ nunquam nec ipse,nec ille,q eũ habitum induit intẽdebat,q deberet fieri monachus:qa tũc qđ nihil est tacitè p lapsum tpis ratificari nõ intelligit̃.[clericum] i. monachus [reclamauerint] tacitè n.ratum habere uidetur.s.de his,quæ ui,me.causa si perlatum.

VT clerici. Hæc decr.& cõsiles loquuntur, qñ cõuersi & nõ professi,nec pfiteri uolẽtes, licet male eũdẽ habitum religionis portãt. uel loquit̃, qñ sine solẽnitate aliqs portat habitũ [monachi] s.de ele.cũ cãm, in fi.§.] uel faciant professionem , & sint monachi , uel dimisso habitu monachorum remaneant clerici.

S V M M A R I V M.

1 *Quæ requirantur ad hoc,ut uidua dicatur professa.seu uelle fieri conuersa, & in nu.2.3.4.& 5.*

VIdua [spontè] 27.dist.q interrogasti. secus, si
1 coactè.s.de his,quæ ui,me.cã si.plaũ. ¶†Conuersionis] hęc uidua licet uelũ cõuersionis acceperit,uel ẽt professionis,i.q tm uel cõuersis, uel pfessis deputatus est, nõ tñ psumimus eã uelle fieri conuersam, uel professam , nisi aliquæ præsumptiones hoc iuuẽt:puta qa cũ solẽnitate accepit;puta uocatis parentibus,uel de altari,uel in ecclesia uel si accepit; ab epo uel abbate,uel simplici monacho,uel sacerdote cum ca solẽnitate , qua consueuit aliis proficientibus dari ; & sic intelligimus.j.e.ad nostrã,& c.se.27.dist.qđ interro
2 gasti.27.q.1.uiduas.¶†Est aũt necesse,q sciat,q ex quo cõstitutione eiusdem monasterij est eidem habitui annexum,i.q habeatur pro conuersa,uel professa.& plus dicunt quidam , licet nos non credamus , q si habitum ẽt sine solẽnitate recepit,sed ex postfacto sequantur psumptiones , q intendit habitum cum effectu accipere, puta quia ea facit,quæ solæ professæ faciunt, tacitè nouere intelligitur.j.eo.ad nostram , & hic , & 20.q.1.
3 quem progenitores. ¶†Si uerò non sit distinctus habitus probatorum conuersorum, & professorum ; tunc si cum solẽnitate, quæ dicta est, uel consimili sumat habitum, tunc intendo eam sumpsisse habitum probationis, & non professionis.j.eo.ex parte. ad apostolicã. Item not.q si cum solẽnitate sumpserit habitum etiam si per uim, uel metum, nisi cum potuerit , dimiserit habitum, ratum habuisse uidetur.j.e.cum uirum.s.eod. c.2.s.qđ me.cã perlatum. si autem sine solẽnitate, secus.s.e.ut clerici.s.de ele.cũ cãm. uel dic, q illæ decr. loquuntur,qñ in aliqua ecclesia plures sunt tam professi,q non professi eundem habitum regularem portantes, & hoc ipsum certum est, & portant habitum, quo monachi illius monasterij utebant̃ , sicut alij monachi facere consueuerunt , & cum solẽnitate solita ; & hoc
4 in maiori.¶†Sacrum] non facit pro ea,quę non sacrum uelamen accepit , cum uiduæ uelamen non sacrum accipiant. uel dic,q ipsa dicebat : sed non credebatur ei : quia si constaret , q uelum non sacrum , uel etiam sacrum sine solẽnitate accepisset , quãuis postea obtulisset,sicut monialis,non uidetur, q professa ta tacite haberi debuisset, licet aliqui contradicant , ut no.in gl. hæc uidua [imposuerit] uidua enim per seipsam potest uelum conuersionis accipere,ut hic.27.q.1.uiduas , & à sacerdote.10.qõ.1.uidua. & ab epo.s.de his , quæ ui.
5 me.perlatum. ¶†Vellatas] alludit consuetudini , quæ est alicubi,qđ uelatæ offerunt panem ad eucharistiam conficiendam.27.qõ.1.uidua. & hæc duo,s.uelum non sacrum sibi imponere, & cum uelatis offerre sufficiunt ad probandum,q sit monacha, uel conuersa.27.dist.q

interrogasti. alterum autem solum non sufficeret, in ant.consti.j.de conuer.coniug.charissimus. Si uerò ab episcopo, uel sacerdote accepisset, hoc solum sufficeret. ¶Sacramento] nisi aliis præsumptionibus adiuuetur: quia tunc secus, supra de his, quæ ui, perlatum. sed & si alias probationes super hoc inducere uelit, non uidetur audienda. nisi probet se protestationem ex iusta causa omisisse. [tenore,] idest protestatione, uel intentione.

IOannes [migrare] cũ leuitatis: qa ad artiorem l cet j.e.licet [reddat] & abbas eum recipere tenet de iure poli, si pœnituerit.18.q.2.abbates, nisi timeat, q eius occasione monasterium dissolutionem patiatur.27.q.1. si qua mo.& c.si quis rapuerit; de iure tamen canonico non cogitur, cum renunciasse intelligatur. s. de renun.q in dubiis, & not.s.de æta.& qua.& or.præ.intellexiinus, quãuis posset aliud dici in monachis, quàm in clericis: quia qui uelle non habent, nec tacite, nec expresse renunciare possunt.

QVia in insulis. Alibi secus.20.q.1.c.1.& qõ.2.si in qualibet, & c.puella.

NOn est nobis [recipi] neq; in monachos aliorum monasteriorum, neq; ad hospitium.

S V M M A R I V M.

1 *Quartumdecimum annum requiritur in ingressu monasterij.*
2 *Votum quod. & per quantum tempus firmetur.*
3 *In suscipiendo ordinem præcedere debet probatio.*

AD nostram [religionis] i.professionis.i.q depu tatus est professus. uel sume in proprio sensu, sed ita non sumitur ar.à ɔrio sensu, ubi dicit, q matrimonium teneat: qa habitus ɋuersioni, licet impe
1 diat, non dirimit. ¶†Consummationem] non in ingressis monasteria requiri.14. annum completum, non cœptum.j.eo.cum simus. 20.q.1.illud, & qõ.2.si in quali-
2 bet.¶†Habitum ipsum] non tamen uotum emisit: qa tunc secus.20.quæst.1.firma.j.eod. sicut.27.q.1.per totum. uel dic, q etiam, si uotum emisisset: quia tamen ex multis indiciis præsumitur sine deliberatione factum, uidelicet quia illicitus, quia proximus pubertati: quia sine probatione, quia cito exiuit, exire potuit. Sed primum dictum magis placet quibusdam. sed si quis diligenter attendit intentionem Papæ, plus acceptabit secundò dictum, & quòd hic intenderet Papa constituere, q non astringatur quis uoto emisso sine præcedenti probatione, uel deliberatione, nisi per triduum pseuerauerit sine reuocatione expressa uel tacita. nam si uotum non emisisset, sed habitum tantum accepisset, nedum intra triduum, sed etiam usque ad annum potuisset contradixisse, infra eodem statuimus. nam cum uotum sit conceptio animi deliberatione firmati, non intelligitur firmatum uotum deliberatione plena, nisi per triduum steterit in eo uoto, si probatio non præcesserit
3 sit ¶†Secus autem uidetur, si non faceret uotum ordinis: sed alias siue solenniter, siue simpliciter continentiam, uel quid aliud uoueret. nam tunc non expectatur triduum, sed statim obligat uotum. Ratio diuersitatis: quia cum in ordine suscipiendo debeat præcedere probatio, non præsumitur, q præcesserit deliberatio si omittitur probatio. sed in aliis, ubi non est necessaria probatio, secus, in morte autem semper præsumitur præcedere deliberatio.j.eo.sicut.

SVper eo [religionis] i.professionis: secus, si probationis, ut statim sequitur in monachali ɋũt habitu probari debet.18.q.ult.in monasteriis [reuersi] i.uolentes conuerti, & uitã mutare, & hic protestant [professionem] uocalem & expressam.¶Austeritate] qd si aliqui intrauerunt monasterium, in quo comedebantur carnes, sed postea correptum, non dat carnes, & alias maioritates seruant, nunquid hic monachus eas seruare tenetur? & quidem si loqueris de iure positiuo, uel de indicio ecclesiæ, credimus quẽlibet peritum ante, q profiteat, diligenter attendere, qd pmittat, nec se sine deliberatione uel ẽt ad ignota obligare. si uerò essent mulieres, uel aliæ personæ, quæ excusantur ignorantia iuris, dicunt quidam, q possunt transire ad aliam religionem, quæ non habeat maiorem asperitatem, q promisit, & inuenit. melius tñ uidetur dicendũ, q ex quo professionẽ fecit, q ẽt in indicio ecclesiæ, & in indicio aiæ sp tenebit illã regulã obseruare.20.q.3.constituit. s.de his, quæ ui.me.cã, cũ dilectus. qa aut dicit se bona cõsciẽtia intrasse, & se spiritu Dei ductũ, qd esse debet j.e.licet.19.q.2.duæ. & sicut unctio docuit eũ oĩa s.de sacra unctione.c.ult.aut mala intentione dicit se intrasse, nec spũ Dei ductũ; & sic non est audiendus. ¶Et est alia rõ: qa psumitur, qñ regulam beati.B.uel aliam elegit, q plenè deliberauit de honore & utilitate eiusdem regulæ imò plus: qa si tunc plenè deliberant, postea deliberare non possunt.8.q.3.dilectissimi. confitemur tñ, q si impotens esset ad ordinem tolerandum q potuit secum dispensari de minori religione.j.e.significat· & nõ põt dici seductus qa Deo magis seruire deuouit.s.de his, q ui me.cã.c.pe. ¶Item sine cuiusq; uoluntate grauari non põt grauiori regula. hoc fortè uerũ est in clericis non professis sed in professis, q renũciauerũt propriæ uoluntati, 12.q.1.non dicatis, ut secus dicẽdum, s.q licet non possint sine oium uoluntate mutare ordinem s.qd me.cã.cũ dilectus. tñ constitutiones austeriores facere possunt [assumi] nisi in necessitate, uel dispẽsatione.16.qõ.1.doctos, & c.si quos [uoluerint] i.non habuerunt propositum firmum mutandi uitam i sed tantum probare regulam intendebant.

SAnè [canonico] regulari [fugerat] nõ tñ cã leuitatis [nũc] q.d.licet monasteriũ, ubi fecit professionẽ, institutũ fuerit in districtiori rg'la, & monasterium, ad qd transiuit in laxiori: tñ hoc non est attendẽdũ. sed qd monasteriũ mõ fit a arctius [ma- nere] 19.qõ.3.mandamus. & ɔ̃ so. hoc qñ bono zelo trãsiuit: illud dñ cã leuitatis.j.eo.licet, repete, q di xiinus.s.de æta.& qua.itellexiimus.

a ¶*Arctius. Etiam sic obseruãtia, & nõ institutio attẽditur. ad. de Car.i cons suo.28. incip. pro elucidatione promissorum, circa prin.*

SIgnatũ [denuncies.] s.n.parentes obtulissent ante.14.annum exire nõ possit, ar.hic à ɔrio sensu [oblatus; & post maiorẽ ætatẽ ratã habuit oblationẽ factã à parẽtibus in minori ætate [factam] sine oblatione parentum [ratam] expressè, uel tacitè ultra tempus morando [aliam] idest alium locum eiusdem religionis, uel alium actorem etiam alterius religionis, infra eodem licet. uel dic, quòd ubi facit minor professionem, ex leui dispensatione etiam episcopi potest ad minorem religionem transire & hoc innuit, hæc cætera, ad religionem.

CVm uirum [à parentibus] Idem si à tutoribus. 20.quæstione secunda puella. [Accepit] non quando fuit tradita à parentibus, sed postea cum facta fuit pubes, non imponit ut in hac eodem decretali dicitur.

lscitur.[Concilium] 20.q.1. monachus.[Paterna] pa-
erna deuoto dr facere monachum; quia filius deuotus
n hoc patri obedit: necessitatem aũt nõ imponit.xx, q.
.illud,& ca.puellæ: uel quia in minoribus annis à patre
oblatus añ annos. 14.exire non põt.s̃.c.prox.[allegatũ]
.siue secutus fuit paternam deuotionem eam tantã habẽ
lo post legitimos annos, siue primam, professionem, sp
ex utroq; ligatus est filius, s. ex ratificatione oblationis
patris,& ex ꝓpria professione.[interdictum] illi, qui al
tero prædictorum alligatus est ad standum in monaste-
rio. [acceperit] .s.in minori ætate.[ꝯdixisse].s̃.eo.c.ij.
Añ].s.in minori ætate.[Constõue].20.q.1. puellæ.[ut
puellæ] nõ est hic sensus.c.nec uerba: sed hic intellectus
collectus est à ꝯrio sensu. [Nubili] certe nec impubes
postq̃ peruenerit ad legitimos annos, sed usq; ad illos exi
e põt, ut s̃.ti.proxi. c.j.quæ ad nubilem ætatem ꝑuenit.
[Tunc.n.] q.d. si puella, quæ in minoribus offert mona
sterio à parentibus, peruenerit ad pubertatem, non cogi
ur stare oblationi parentum imò exire potest.

S V M M A R I V M.

Professio quando dirimat matrimonium.
Habitus tripliciter dicitur.
Solennitates multæ enumerantur necessariæ ad matrimonium dirimendum, & in nu. 4. & 5.
Votum quando dicatur simplex, & quando solenne.

POrrectum [Reddidit] hæc est uehemens p̃sum
ptio ꝓfessionis, licet uerba professionis non ex-
presserit, sicut & reddat se alicui religioni. j̃. q
clert.uo.insinuante: uel reddere se religioni idem est, ꝙ
profiteri promittere ẽt obedientiã monachalem idẽ est,
qđ profiteri.j̃.qui cle.uel uo. c.consuluit.†¶Professio]
o. secundũ quosdam solam professionem alicui de re
gulis approbatis & de præsenti factã, non futuro, in ma-
nibus eius, qui habet ptãtem recipiendi professionẽ diri
mere mr̃imonium,& facere monachum.s̃.de renunt. ex
trãsmissa. quodq; ãt habitus sumptio p̃sumptio est uehe
mens uoti facti, uel professionis; puta si suscipiat in eccle
sia,& alijs solennitatibus illius monasterij obseruantiæ
adıtũ professionis deputatũ & tpe probationis finito,
uel saltẽ inchoato. sed si ante tps inchoatũ acciperet nõ
reputaremus eũ ꝓ professo haberi.27.dist qđ interroga
sti.27.q.1.uidua.s̃.eo.uidua,& c.super eo.& huic p̃sum-
tioni statur, nisi ꝯria uoluntas probetur. s̃. de his, quæ
ui,me ca.si.p̃latum. cessat aũt hæc p̃sumptio: si sumat ha
bitũ extra ecclesiam,& sine alia consueta solennitate.j̃.
de uel uo.ꝯsuluit, nisi probet ꝯrium, ut hic,& j̃. qui cle.
uel uo.insinuãte. alij distinguũt triplicẽ habitũ. ¶†Pri-
mum professionis, qđ uotum continentiæ habet annexũ
27.dist.qđ interrogasti.27.q.1.uidua.s̃.eo.uidua, Secun
dum conuersionis qđ habet uotum simplex annexum.s̃.
eo.su p eo. Tertiũ est probationis, qđ nullũ uotũ simplex
habet annexũ.j̃.de renũ.ex transmissa. solennizat̃ ẽt uo-
tũ ꝑ ordinis susceptionem. 84.dist.cum in præterito. itẽ
intelligitur profiteri unam de approbatis religionib. si
dicit, profiteor ordinem monachatus, licet non dicat or
dinẽ S.Benedicti. ¶† Nos dicimus, ꝙ ẽt alio mõ præter
dictos solennizat̃ uotum. nã si qua mulier uirgo, uel ui
dua uelũ uirginitatis, uel uiduitatis acceperit,& uellem
religiosam sumpserit ẽt in scriptis à se uel ab alio factis
& sub signatis promiserit se perpetuò continentiam ser
uaturam, credimus, qđ hmõi uotum sit solenne,& diri-
mat matrimonium ꝯtũm post tale uotum. credimus, ẽt

idẽ, si sine lr̃is in manibus alicuius religiosi fecit uotum,
& uestem mutauit, uel alias apparentes solennitates ex-
hibuit. j̃. de conuer.coniu. ex parte, uel expresse hẽs. qui
cle.uel uouen.insinuante, infrà de fri.& male. frater. nec
sunt iste p̃sonæ de foro ecclĩæ & pñt hr̃e propriũ, ut ex-
presse dicit prædic.c.insinuãte.27.q.1.de uiduis. nec vr̃,
ꝙ quantumcunque publice faciant, & conuocatis testi-
bus, ꝙ sit solenne uotum, nisi uestem mutaret, & in ma-
nibus religiosi fecerit uotũ suum. sed si uestẽ mutauit &
scripsit in manibus religiosi, uel sigillauit, uotũ solenne
erit, licet in priuato fecerit, ar.27.q.1. de. uiduis. 20.q.
2. uidua. ¶Item ẽt in manibus sacerdotis publice uo-
ueat continentiam, non est uotum solenne sine alijs so-
lẽnitatibus. j̃. qui cle. uel uo. ueniẽs. si ꝯ hoc fecit, ualet:
sed peccat grauiter; & sic loquuntur c.27.q.1.hæ. uerò,
q Christo,& c.fi. Itẽ si sumat uelũ,& uestẽ mutet, nisi cõ
tinẽtiã uoueat, nõ est uotum solenne. j̃.qui cle: uel uo.cõ
suluit Hu.tñ in summa sua dicit hoc uanum esse dicere
ꝙ aliquis magis obligetur ex uoto publico, uel solẽni, q̃
ex priuato, uel simplici: & facit tantũ uim inter uotum
de præsenti,& uotum de futuro: & hoc modo soluit ꝯrie
tatẽ.c.quę sunt.27.q.1.ꝑ totum. sed certe, si Hug. attẽdis
set, ꝙ utile est introducere distinctiones, & solẽnitatem
istas ꝑꝑ uarias causas, non reputasset hoc uanum. nimis.
enĩ esset graue, si quamcito aliqs in corde suo deliberet
de cõtinẽdo, uel ẽt si quamcito hoc ipsum uerbũ expri
mit intra seipsum, uel ẽt coram aliquibus exprimit, sta
tim dirimeret̃ mr̃imonium post ꝯctum, uel ẽt sic ꝑcise
cogeret̃ continere. ¶Voluit.n. & statuit ecclesia, ꝙ ad
hoc, ut hic dirimeretur mr̃imonium, ꝙ prædictæ solẽni
tates, uel aliæ maiores s̃m consuetudinem patriæ inter
uenirẽt.& tunc bñ fecit ecclĩa, q̃ statuit, ꝙ mr̃imonium,
post iam solẽne uotũ ꝯctum dirimeretur ꝑꝑ scandalũ
ecclesiæ. nec mireris, ꝙ ecclesia talia statuit cũ alias su-
per mr̃imonio inuenerit ultra consensum formam neces
sariam. sunt.n. uerba ibi necessaria. j̃.de spon. tuæ. & ẽt
ꝙ plus est, in baptismo inuẽta est forma noua ex cã. j̃.de
bap.c.j.& certam formam inuenit in collatione ordinũ,
s.ꝙ certis diebus,& certis orationibus fiat, suprà de sa.
non itẽ.c.1.& 2.& de sac.un.c.1.& sic etiam est inuenire
in sacro eucharistiæ,& in multis alijs, uiri autem solen
niter pñt uouere præter ingressum monasteriorum eo-
dẽ mõ, sicut mulieres, nisi qa nõ sumunt uelũ, ꝙ uiris cõ
4 petit. ¶†Ab abbate] nisi esset aliquis, qui posset ei dare
reglam,& ipsum corpori ordinis aggregare, qũo posset
profiteri. rñ. qdã, ꝙ cũ in professione contineat̃ obediẽ
tia superiori exhibenda. de sta.mo.cũ ad monasteriũ, ꝙ
nõ sufficit intra se profiteri, uel pro uoto simplici est ha
bẽdũ: sed si profiteat̃ in manibus alicuius monachi, uel
ẽt clerici secularis, uel alicuius laici de mãdato abbatis
5 sufficit. de conuer coniu. dudũ. ¶†Idem ẽt vr̃ quibusdã,
si i nullius manu faceret: hic tñ agitur, ut ipsi abbati fiat
ar. j̃.qui cle.uel uo.consuluit. illa tñ decre. dicit expres
se, quod tale uotum non est solenne, sed simplex. sed si-
cut dicimus in matrimonio carnali, sic etiam dicitur in
professione, quam alius recipit nomine alterius, s.quan
do professio fit in manibus alicuius, qui nomine alte-
rius recipit professionem, sed nõ habet potestatẽ incor
porandi ordini, nec recipiendi eius obedientiam, quòd
talis professio non dirimit mr̃imonium iam contractũ
cũ non sit monachus, sed de futuro tñ est hmõi profes-
sio. sed postquã superior consenserit, tunc solẽnizatur
professio de futuro, uel simplex, argumen. infrà de con
uer.coniu. dudum, sicut ratificatur matrimonium acce-
dente consensu eius, cuius nomine contractum est.

¶Vt etiam dicendum, q etiā eps p se, uel missos suos, uel alias, sed eius noīe pōt pfessionem taliū recipere. nam & si nō habeant monasterium, in quo morentur: tñ i domo sua habitū portabunt, & sub obedientia epi erūt. 27.q.1.de uiduis, ī qui cle.uel uo.insinuante, ī de conuer.coniu.dudum. imò plus uř etiam, q si nō fit eius nomine factum, tñ tenet pfessio, uel uotum: tñ in hoc casu uř, q sic simplex uotum: alius tñ præter epm non poterit eos recipere in sua obedientia nec archid. uel plebanorum, uel aliorum ꝑlatorum auctoritate poterunt esse pfessæ in domibus suis, cum hoc spāř uideaš esse concessum epis.27.q.2.si uir, ar.23.dist.nulla, & c.uxor. tñ tenent quidam, q simplex sacerdos uotum ꝯtinentię recipere possit, & eo recipiente cum suis solēnitatibus solēnizabitur uotum, ī de conuer.coniu.dudum: quia etiam sine sacerdote hoc possunt.33.q6.2. admonere.

6 ¶†Sed in pfessione dicunt quidam, q si aliquis uoueat aliquā de approbatis religionib.uel p se tm, uel in manibus clerici, uel laici, q noīe alicuius ecclesiæ recipiat, uotum simplex est. vnde cogendus est solēnizare uotū p susceptionem habitus, & nouam oblationem faciēdā in manibus eius, coram quo prius uouerat, ar.ī de uo. & uo.re p tuas. ¶Et idē intelligendum uř, etiam si nullius noie expresso aliqui, q non habent potestaté incorporandi aliquē ordini, recipiant pfessionem alicuius, cum uideanš recipere pfessionem noie ecclesiæ. pdicti aūt, q pfessi sunt intra se tm, uel in manibus eius, q nō habet potestatem incorporandi aliquem alicui ordini, sicut dictum est, licet nō sit solēnis pfessio: tñ cogeš intrare aliquā religionem: & si nō inueniat, q recipiat, fit sub obedientia epi, & monachus eius. ¶Sed dices, quare non eodē mō solēnizatur hæc pfessio, sicut uotū ꝯtinētiæ, ex quo fit solēniter, ut no s hic i gl.no. Sed ideo, qa pfessio nō pōt esse de futuro, quousq; superior acceptet uotum, uel pfessionem, nisi pñs sit ille, qui acceptet, & q pōt eum incorporare ordini, & in sua obediētia recipere. sed uotum ꝯtinētiæ bene pōt aliquis emittere, etiā si non sit, q uotum recipiat, uel q eum alicui ordini incorporet, ī de que.3iu.ex parte tua. aliqui tñ dicunt etiā talem pfessionem dici solēnem, & dirimere mrimonium iam ꝯtūm. primo dictum plus placet. ¶Itē aliqui distinxerunt, an pfiteatur in genere vnam de regulis approbatis sic, ſ. pfiteor regulam B. Benedicti; & tunc habet locum, qđ dictum est. an spāř regulam alicuius pfessus est sic, ſ. pfitcor regulā monasterij Cluñ. q a tunc si abbas Cluñ. nolit eum recipere, non cogitur alibi sumere ordinem. sed non uř bona hæc distinctio: qa professio, q̄ est de præsenti, nō recipit diem, uel conditionem neq; tacitè, neq; expressè. si aūt esset de futuro; ut si dicat, ego promitto, q profitebor in monasterio Cluñ. tunc tacitè intelligitur, si abbas Cluñ. uoluerit eum recipere. [fiat] .i. perseueret quod iam est.

CVm simus [contulisset] se reddendo, quod u ni pfessionis tenet, ī e.proxi. [paterna] legitimam. ſ. 19.q.ult. si qua mulier. quę ingrediens monasterium filium priuare non potest, ut ibi dicitur.

SIcut tenor [extranei] .i. furiosis [monachali] .i. qui tantum professioni deputatus est.

AD Apostolicam [fieri] 19. quæstione secunda. monasterijs.

SIcut nobis [habitum] tantum professis deputatum.

SVMMARIVM.

1 *An liceat alicui de vna religione ad aliam trāsire, & in nu.2. & quid de clerico, in nu.3.*

4 *Punitur monachus, qui sine causa transiuit de vno monasterio ad aliud.*

5 *Non debet abbas recipere monachum sine literis dimissorijs prioris abbatis.*

LIcet quibusdā [transire] supple temerarie: sed si uelit discrete trāsire, non obstāte priuilegio poterit transire. [uocatione] .i. in ea religione

1 uel ecclesia. ¶†In iacturam] no. q si qs vult trāsire ad aliam religionem, etiam si ꝯstet eam arctiorem: tñ non poterit trāsire, si ex suo trāsitu iacturam grauē, uel infamiam prior ecclīa sustineret, ar.11.q.3. si quis uerò Itē qa non debet esse cā scandali, ī de renū. nisi cum pridē. Item qa cōem utilitatem, q̄ est, ut non fiat iniuria huic c.debet pferri priuatæ, q̄ est, ut sit in arctiori religione [postulandam] & cā assignata coram priore suo; & hoc innuit qđ sequitur, ſ. ut non fictè &c. [postulauerit] & sine cāæ assignatione trāseundi licentiam denegauerit. [priuata] .i. spirituali inspiratione. [publice] .i. iuri cōmuni [adimplere] sua auctoritate [ꝑlati] qa nullam rōnabilem cām suæ ꝯdictionis assignat: sed tm simpliciter

2 ꝯdicit. [postulare] cā assignata. ¶†Probabiliter] petita licentia abbas, cui eius cura cōmissa est, debet ab eo quærere causam, quare vult transire de loco ad locum; quā si abbas acceptat, libere trāsire potest, etiam si neget licentiam trāseundi. ¶Item dicēdum est, si causam eius nolit audire: uel audit, sed non respondet: uel etiā rñdet, sed non pbabiliter, imò notoriè falsæ, uel iniuſtè, uel maliciosè. ¶Si aūt probabiliter respōdeat abbas, sed monachus in suo proposito perseueret, tunc su-

3 perior est requirendus, & hoc de monacho. ¶†Clericus autem pōt transire ad religionem non petita licentia, etiam si ꝯdicatur.19.q.2.duæ. crederemus tñ. q posset eum repetere, si ex trāsitu suo prima ecclesia graue sustineret iacturā, ar.hic. [transire] quia homo non pōt stare sine carnibus, de canonica regulari vult trāsire ad

4 monachos. ¶†Requirendum] iustis enim causis assignatis si appellaret abbas, crederemus eum restituendum ante causæ cognitionem, dūmodò uerisimile esset dictū abbatis, arg.ī de app.bo.me. O. & etiam forte idem, si non appellaret, si tm de trāseunte monacho querimoniam detulisset, si monachus nolit pbare arctiorē religionem, ad eum redibit, ad quē transiuit: tñ ante causæ cognitionem ad eum redibit.19.q.3. mandamus. & intētabitur ꝯ illum uel rei uin. uel alia, ut no.ī de maio. & obed.inter: uel officium iudicis, uel cōdictio ex prædicto canone. tñ hoc ultimum tunc intelligimus, qñ sine licentia petita transiuit uel etiam petita & denegata ex iusta cā: uel etiam nulla iusta cā assignata, cum sufficit superiori licentiam denegare, & ad subditum pertineat cām requirere negationis; & tunc si superior denegaret reddere rationem, ipsi imputandum esset, arg. 36.dist.§ ecce. hoc tñ scitote, q si monachus maliciosè trāseat & sine iusta cā, licet ordinem seruauerit debitum in petitione licentiæ, q̄ sibi denegata fuit, tñ abbas monachum suum requirere poterit, etiam si nō fuit appellatum, ar.ad hoc, ī de sepul. fraternitatem, ī de æta. & qual.intelleximus. ubi dř, q monachus transiens pōt redire prius ad monasterium; ergo multo fortius reuocari ab abbate pōt; & ita punietur monachus, q sine cā transiuit, cum grauiter deliquerit; & eodem modò ab-

5 bas punietur, si iniustè denegauit, ut hic dicit. ¶†Sed qd dices in alijs abbatibus, ad quos transeunt, unquid ita tim tales monachos recipient ad eorum solam petitionem, an cognoscent de causis, quæ hincinde assignant?

Rñ. q

Rñ.q abbas nunquam debet recipere monachum sine literis dimissoriis prioris abbatis.19.q.3.statuimus.sed abbas,ad quem accedit monachus,q uult transire, poterit ad priorem abbatem mittere, & ipsum requirere,quare eū non licentiet;& tunc si nullā uel manifestè iniustam cām assignet,abbas tūc secure ipsum recipiet. si uerò iustam cām assignet abbas, sed monachus eā uelit probare falsam et incontinenti; tñ secūs abbas nullo mō cognoscet, sed monachum priori abbati dimittet,ar.ad hoc.s.de rescri.cū contingat, nisi malitia abbatis negātis notorie falsa esset:qa tunc non esset ordo iudiciarius requrendus.s.de coha.cle.& mu.c.uestra. & hoc idē dicimus & sic̄r procedēdū,sicut dicit hæc gl. petita licentia ab abbate Cistercieñ.cum ordinarij eorum subditis abbatibus negant benedictionem impendere.s.de sup.neg. prælā.c.1.& idem dicimus in priuilegiatis,q habēt priuilegiū,qđ si corū ordinarij negant mones maliciosè suos monachos ordinare, qđ liceat eos a quibuscūq; catholicis epis ordinari ; & idem in aliis similibus [transmigrauerit] licentia petita & sine causa denegata [derogaret].i.quod non fuit in derogatione uestri ordinis.

S V M M A R I V M.

Non est seruandum sacramentum, cum uergit in interitum animæ.
Quando liceat mulieri uenire contra proprium iuramentum, & in nu.3.
Quo casu in matrimonio competat restitutio.

Eniens [præstitit] nō tñ intētione seruandi cō tinētiā,qđ bñ liceret.33.q.5.q de eo.sed si p p odia,& ut liberius posset cum aliis adulterari, qu nō licet.s.de iureiu.tua [io arcto loco] nō th uouēs, ea uouere oō poterat,uiuēte uero marito,q eā repetere poterit,& ē s̄rio:qa paria &c.j.de adul.c.pe.¶†Pręstatū] hoc sacrm nō pōt seruare sine interitu salutis ęter næ; & iō non debet seruare.s.de iureiu.si uerò. nec ualet, si dicat,nullus eā repetit: qa eū suo iure occasionē dederit adulterio mariti,non est excusabilis, nisi qcqd facere pōt, faciat ut eum ab adulterio reuocet.27.q.2. si tu ab.¶†Sed quæres,si huic nō erat licitū intrare religionē, quare uiro dat licentia, ut sequitur? Respon. non datur ei licentia, nisi mulier huic consenserit. uel dic & melius,f.q mulier admittitur, ut ueniat contra proprium iuramentum, & non est in sui fauorem, sed mariti,s.ut maritus ab adulterio reuocet. nam si diceret mulier,peto eum mihi restitui: quia continere non ualeo,non admitteretur contra proprium iuramentum nisi ex magna dispensatione.C.de leg.quod fauore. ar. s.de iureiu.si uerò. † Et hinc est, q si uir adulterium committat, p p qđ est iusta cā, p quam mulier agit ad repetendum ꝯ proprium iusm: qa, sicut dictum est, in petitione mulieris nō attēditur fauor mulieris,sed uiri,s.ut dimittat adulteram, non est cogendus ad eā redire,s qa suspectus est: quia fraudulenter ad tps, ut effugeret disciplinam ecclesiæ, hoc faceret cogitur intrare monasterium, ut hic. aliud tamen diceremus, si hæc mulier intrasset monasterium de licentia uiri etiā calūniose & cum pacto obtenta. nam tunc uiro adulterante non deberet exire de monasterio, nec redire ad uirum adulterinum: tamen per adulterium mariti solēnizatur uotum uxoris.j.e.c.proxi.& c.constitutus, & c.ueniens.¶†Recipiat] no.in matrimoniis,q ubi uoluntaria est separatio, tamen competit petitio restitutionis uni ꝯ alterum, uel officium iudicis, uel condictio ex hac decr.plus dicimus. q competeret uiro restitutio,etiam si eam eiecisset [matrimonium] prædicto.G.& E. [migrare] hoc concedit Papa oi ro,s.q post sit trāsire ad religionem: quia hoc uolebat mulier: quia si mulier nollet,præcisè cogeretur eam recipere. nec obest, si dicat eam adulteram: quia & uir similiter adulterat, & paria delicta pari recompensatione deleantur.j.de adul.c.seq.uel dic, ut in glo.quæ incipit, hæc sacramenta.

S V M M A R I V M.

1 *Habitus probationis solēnizat propositum.*
2 *Non est cogendus quis ad ingrediendum monasterium, licet uotum fecerit de hoc, & in nu.3.*

Onsulti [nouitij] .i.probationis [proposuerit] & de hoc proposito potest constare uel p confessionem suam, quam modò facit:uel quia intrauit sic protestans,s.q uult mutare uitam & habitum. & si de his constiterit, hic habitus solēniter susceptus dirimit matrimonium iam contractum. hæc enim protestatio siue intentio cum susceptione habitus probationis habetur pro tacita professione.Et est hic arg. q habitus probationis solennizat propositum,& multo fortius uotum tale, quo abrenunciat seculo ¶Secundò solennizatur capiendo habitum probationis, ar.28.di. c.1.uotū aūt ꝯtinētię solius sufficit,ut solēnizet uotū,si mulier postea habitum alicuius religionis solēniter susceperit.j. qui cle. uel uo. insinuante. & idem fortè esset dicendum, si abrenunciet propriis,s.q postea accipiendo habitum probationis uidetur solēnizare uotum primum de abrenunciatione propriorum, quod erat simplex, & matrimonium non dirimebat, cum abrenunciatio propriorum, sicut cōtinentia,sit de substantia monachatus.j.de sta.mo.cum ad mo.secus,si uouerer non comedere carnes, uel seruare uigilias monachorum. nam licet post tale uotum acciperet habitum, non crederemus solēnizari uotum. Ratio autem, quare prædictis modis uidetur solennizari uotum est, quia ex quo prædicta uouit cogendus est ea seruare, ēt
2 si habitum non accepisset. ¶†Igitur melius est, q si per se sine habitu fecit illud,quod facere tenetur, suscipiē do habitum, quod ulterius habitum deserere nō permittatur.ar.contra.17.q.2.Gonsaldus,ubi dr,q qui uouit se fieri monachum, non est adhoc cogendus; ergo nec habitum accipiendo uidetur solennizare uotum. So.ibi uotum emisit mente alienata:uel ibi nullum uotum emisit, nec professionem fecit expressè,nec etiam expressè præsumitur fecisse quia ibi nullū habitū suscepit. hic aūt primò propositum habuit, & postea habitū suscepit, & iō suscipiendo habitum illud solēnizat. Gōsaldus fuit,qui promisit se facturum monachum sine psenti susceptione habitus, licet peccet.si nō fiat 17.q.1. qui bona: non tñ uotum fecit,nec profiteri intelligitur nec etiam cogitur postea fieri monachus, ar.s.de renū.
3 ex transmissa.ff.si cer.pet.qui mutuam. ¶†Alij autem dicunt & melius eum esse cogendum.& in prædicta decre.ex transmissa, nullum uotum uel propositum certum habuit, sed tantum habitum probationis petiit, ut ibi no.nullo uoto præcedente [secularitér] portando arma, uel uiuendo luxuriosè,ar.20.q.3.cos. matrimonium autem licitè contrahunt, & uestes, & tonsurā secu-

secularem portabunt, cum dicat regula, q in ueste, qua intrabit, exibit. s.e. sup eo, ar. s. de cle. coniu. Ioannes, & quia sub conditione intrauit, ar. j. de spon. de illis, alij dicunt, sed male, q sumendo habitum probationis intelligitur simpliciter uouisse, unde impedit matrimonium contrahendum. j. qui cle. uel uo. rursus. ¶ Protestetur] & tñ si nõ ptestet, poterit ad seculum redire. j. e. statuimus, nisi 9riũ appareat, s. q uoluerit mutare uitam, licet uideat esse in culpa, cũ protestari deberet, & non protestatus fuit; & iõ sibi imputari debet. sed iõ hic excusat à protestatione, uel iõ non cogit ad ptestationẽ: qa si cogeret: ferè oẽs protestarent pro ingressu; & sic multi postea haberent occasionẽ facilius & sine rubore exeũdi, & qa cuilibet cõcessum est hoc de sua cõsciẽtia testificari, & solus Deus cognitor est secretorum introductum est; ut qcqd dixit, de hoc credat sibi. imò plus dicimus, q si per confessionẽ eius fieret piudicium mrimonio, nõ crederet ei. ¶ Itẽ aliqua cã est, quare et nõ exprimat, nõ psumit 9 eũ: qa præsumit, q ex rubore omiserit ptestari, q si regula ei displiceret, liceret sibi ad seculum redire. uel fortè ideo excusatur: qa timet, si protestaretur, q non darent sibi habitum probationis.

Postulasti [nouitiorũ] .i. pbationis [reuersi] qñ nõ intrauerũt aio mutandi, uel fugiẽdi sclm s. c. proxi. ¶ Ab ipsis ecclesiis] si clericus de licentia epi acceperit habitũ probationis, intra annũ seruabunt sibi sua bñficia, ar. s. de ele. cũ in cunctis. si aũt sine licentia, pceditur fm formã decr. s. de ele. non resi ex tux. hoc nõ placet: qa decr. illa loquit de clerico latitante, s. qualiter 9 eum procedatur. & credimus, q ẽt si sine licentia epi transiuerit, q debet expectari p annũ: qa ex quo habet hoc de iure, q ẽt sine licentia prælati possit transire ad religionem. 19. q. 2. du x, & q p annum sit in probatione tali condõne, q possit ad priorem statum redire; ergo & bñficia recuperare possunt, uel potius nõ amiserũt. sed poterit eps moderari ei rescissius tps, & maximè duorũ mẽsiũ. j. ti. pxi. ex publico uel dic, q ipso iure uacãt, ar. s. de renũ. ex trãsmissa. hoc nõ placet; & põt dici illud fieri pp expressã signa renũciationis, quæ ibi fuerunt.

Ex parte tua [habitũ] quẽ cũ solẽnitate solita receperũt: als secus, ut uo. s. e. uidua. hic nõ erãt distincti habitus probationis, & pfessionis: qa si essent distincti, quantociq; tpe portaret habitũ probationis, non cogeretur illã regulã profiteri. uel dic, q ẽt si nõ profiteatur, q ẽt sunt distincti habitus, q hoc ipso, q ultra tps probationis moratur, cogitur esse in ordine, licet non in illo· sed hoc nõ placet [habitus] s. eo. porrectũ. ¶ Per annum] præsumitur. u. ex cã probationis usque ad annum portasse: post annũ aũt quasi professus portasse uidetur de hoc not. s. e. c. 2. tñ hæc litera potius innuit 9riũ, q nõ habeatur pro confesso: sed ut negare non possit, cogetur uiua uoce profiteri. uel posses dicere. q loquitur, ubi habitus sint distincti: qd nõ placet: qa tũc nisi solita solẽnitas obseruet pro susceptione habitus, nũquã habetur pro professo, ar. j. e. proxi. & no. s. e. c. 2.

Statuimus [nouitios] nullũ uotũ emittẽtes: als secus. j. qui cle. uel uo. c. ult. [religionis] .i. professionis: [posse] & si quis eos medio tpe uerberat, non incidit in canonem: qa non est persona religiosa. ¶ Appareat] fortè qa confitentur modo, q qñ intrauerunt, habuerunt animum fugiendi seculum: uel qa qñ sumpserunt habitum, hoc ipsum protestati sunt, & sic non tollitur per hanc decr. superior, s. consulti, sed eam interpretatur: quia cum ibi non diceretur qnis probare deberet in foro ecclesiæ, an haberet aium reuertẽdi: uel q ipse cogatur probare, q eo aio intrauit, ut sibi liceret ad sclm redire, & hæc litera decr. magis innueret ni debatur. uel q si nihil pbaret, posset redire pp psũptionem, quæ eum iuuaret. & hoc mõ in hac decr. determinat, s. q ubi apparet & p confessionẽ eius, uel alio mndo, q habuit animum reuertendi, q libere poterit ad seculum redire [benedicantur] & hæc benedictio facit, q ille habitus sit censendus professorum.

Ne religiosi [priores] ẽt extra capim gñale constituti [suis] ut locis primis [in locis] nõ cum aliis monachis: sed forte ad seruiendum, uel alio modo [ministrentur] à primo monasterio, arg. 16. q. 6. de lapsis. alij ab alio, in quo morantur.

De cõuersione coniugator. Rub.

Præterea [præsentibus] hæ solẽnitates uel exhibitæ uel omissæ modicum faciunt, ex quo cõstat de professione [de licẽtia] q.d. hæc faciant ad casum pñtem, in fi. dicimus. [transierit] j. ueniẽs, 9 sol. illa iõ nõ potuit reuocare: qa adulteriũ cõmiserat. als n. secus 27. q. 2. Agathosa. ¶ Seruã re] breuiter dicimus, q alterum de his duob. oportet eã facere ad hoc, ut ualeat ingressus, s. uel q intret religionẽ, uel q uoueat continentiã. j. e. coniugatus. & si uouerit continentiã, sufficit ad hoc, ut non possit eã reuocare maritus: tñ si ẽst iuuenis & suspectus, nõ sufficit, si solũmõ uouit, sed ẽt cogetur monasteriũ intrare; & sic intelligitur 9ria hic signata. 27. q. 2. c. Agathosa, rescripsit, & 23. q. 5. c. q uxorẽ. j. e. cum sis, & c. uxoratus. tñ non cogetur fieri monacha, nec uiue re monachaliter. hoc excepto, q compescet à uagatione, & custodiet, ne luxuriari possit: secus, si esset uetula, ut ibi dr. alij dicũt, sed nõ bñ, solã licẽtiã sufficere. 33. q. 5 q uxorem, & in aliis 9riis. ¶ Hoc aũt. c. cũ suis 9cor. intelligitur de licentia extorta, ar. 33. q. 5. notificasti. alij dicunt, q minus bene, q si erat iuris ignara, non obstante licentia, poterit reuocare: alias non. ¶ Item quærũt, quid si maritus non intrauit religionem, sed tñ consentiente uxore uouit continentiam? Rñ. si uxor nõ uouit, & marito uouente consenserit, uterq; debet continentiam seruare, nec alter alteri debitum reddere tenetur, cũ ius suũ remiserit: tñ monasterium intrare nõ põt sine uoluntate alterius ut. 33. q. 5. q Deo. sed si tantum unus alteri uouendi licentiam dederit, & nõ uouit, debitum exigere põt: qa non renunciauit. ar. 9. qa dando licentiam intrandi monasterium uidetur ei dedisse licentiam uouendi, & tamen eum potest repetere, ut hic.

Verũ [eligere] ut hic. & j. e. ex publico [satis põt] & credimus primi mrimonij uinculũ penitus frangi.

SVMMARIVM.

1 *Votum, quod inuita uxore fit, quando impediat matrimonium.*
2 *In quibus casibus ingressus uxoris, uel mariti ua eat, uel non, in nu. 3. 4. & 5.*

1 Vidã [uotũ nõ tenuit] † quo ad hoc, q sit i monasterio, cũ nõ esset psona idonea tũc ad intrãdũ monasteriũ, cũ intrare nõ põt sine uolũtate uxoris: sed tenet quo ad hoc, q nõ exigat debitũ, ut hic sequit; qa psona idonea ad hoc erat. tũc dicũt qdã, & bñ, q uotũ hmõi; qd fit inuita uxore, uel ẽt q plus est, uolũtaria sed nõ uouẽte, nec religionẽ intrãte, non esse solẽne

olẽne sed simplex;& idõ impedit ꝯhendũ: sed nõ dirimit am ꝯtum, ut hic, & ĩ e.placet,ĩ q. cle.uel uo.ꝯsuluit, & c.rursus. uotum aũt simplex ꝯtinentiæ non dirimit matrimonium ꝯtum,ut ĩ q cle.uel uo.ueniens.& c.rursus. & simil'r dicimus, ꝙ ingressus monasterij sine uoto uxoris non dirimit ꝯtum,arg hic,& ĩ eo.placet. ¶Ad ꝯtria aũt,ĩ eo. ex parte,& c.consuluit,& c.dudum, rñ.ꝙ uel habuit post ingressum ratum uotũ côiugis, marito hoc petẽte, in quo casu tenet,uel ratificat ingressus, & ipsa mulier intrare cogit,ut no.ſ c.px.C.ad vell.iubemus. uel post mortẽ uxoris tacitẽ,uel expresẽ uir ingressus priorẽ ingressum,q nõ tenebat, ratũ habuit, ar. ſ de his,q ui,me.cã.c.j. & c.qđ Deo,non ꝯdicit.ibi ambo ꝯiuges pariter & solẽniter hoc uouerunt. ¶Item dicimus similiter,si remanens in seculo uelit intrare religionem,ille,q ingressus est ante,q̃ restituatur, prohibere non põt.27.q.2. Agathosa.33.q.5.qui uxorem:qa non potest ab ea debitum exigere,ut hic dr̃,& multomi⁹ põt eam reuocare de monasterio,quod intrauit,ar ꝯ.ad hoc, quia si propositum uſ quis solẽnizare ꝑ susceptionem habitus,ĩ eo.c.ꝯsuluit, multo fortius uotũ ꝑ actum ingressu monasterij. licet tunc esset inutilis ingressus,uſ tñ eum ratificare ꝑ receptionem habitus;'qđ uerum intelligimus, si ꝯstat eum uoluisse uitã mutare. ut in prædicta decret.dicitur. ¶ † Alij tñ dicunt, & uſ melius, ꝙ hæc mulier, quæ non uouit,q̃ uir ingressus est monasterium, uiro inuito non põt ingredi religionem, & ingressum põt educere, arg.33.q.5. quod Deo: quia non tenuit ingressus eius,ut hic. secus autem,si in ingressu uiri uouisset : quia tunc ingressus tenet ; & sic loquitur.e. Agathosa. hac eadem ratione dicimus, ꝙ si quis post mortem uxoris stetit in monasterio etiam ꝑ momentum,uotum eius fit solẽne, & si ignorauit mortem uxoris,ut no.ĩ e.ꝯsuluit : salua tñ distinctione,quã ponimus,ĩ de eo,qui dux.in matri.c.j.idem est,& si am bo coniuges siue ignorantes, siue scientes alterum uiuere, ingressi sunt monasterium : qa amborum uotum uſ ratificatum & solẽnizatum ꝑ ꝯfessionem & ingressum ultimo ingredientis: sed si restitutus esset,tunc eo inuito ille, q remansit in seculo, religionem intrare non põt. ¶†Item dicimus, ꝙ nõ solum remanẽs in seculo potest repetere uxorem ingredientem monasterium : sed ipsa ingrediẽs põt petere ꝯiugem in seculo remanẽtem.nam unus ꝯiugum sine altero uouere nõ põt ; & si uouit, nõ debet soluere ꝑmissionem,ut hic,& 33.q.5.vna. ¶Item alia est ratio: quia eius ingressus non tenet ; vnde peccat,si se ab uxore alienat,uel si ei occasionem adulterãdi præstat.17.q.2. si tu. supra tit.proxi.ueniens.& intelligimus hæc uera,etiam si de uoluntate alterius non uouentis intrasset propter causas & rõnes prædictas: qua par est, siue inuita uxore transierit, siue uolente. ¶Sed secus est,si remanente in seculo adulteraretur: qa tunc non posset ad eam redire,infra eo constitutus, & c.ueniens.33.q.5.c.notificasti. sed tutius est, ꝙ fiat officio iudicis reuersio eius,ꝙ ingressus est monasteriũ, ad con iugem suam,q̃ ad petitionem suam, supra eo.ti.c.j. sed licet rediret ad maritum: nõ tñ exiget debitum,ut hic: sed secum cohabitabit,& debitum reddet.33.q.5.quod Deo. ¶†Alij dicunt,& malẽ, ꝙ si non inuita uxore uouet uir, sed uoluntaria, ut hic, non tamen uouente & transeunte,ut infra ex parte prima,non tenet uotũ ita, ꝙ sit irreuocabile : imõ reuocari potest uxore petente, ut hic. sed ipsa uxore uel mortua, uel uouente continere cogitur maritus, & ad monasterium redire ; & si cum alia ꝯxit,separatur matrimonium,infra e. ex parte,& seq. sed infra eo.placet uehementer ꝯdicit. sed dicunt illud c.loqui in errante,& nihil est tam ꝯrium cõsensui, sicut error, ff.de iur.om.iud.si ꝑ errorem. secus autem,ubi non errat. & dicunt istum uerum esse monachum,& in oĩbus debere seruare regulã,saluo iure uxoris,& ꝙ sine scãdalo cum ea uiuat,ar.ſ de cle.ꝯiu.Ioannes.ſ de ui.& ho.cle. Deus. põt etiam dici ẽm eos, ꝙ inuita uxore portabit habitum , ex quo consensit monachatui. sed ꝯ uideo,ꝙ non fit monachus,cum nõ possit uiuere sine ꝯtinentia. sed dicunt in hoc casu spãle. qñ autem inuita uxore,uel etiam nesciente intrat monasterium,nõ fit monachus, nec tenet ingressus,ut hic, & sic põt intelligi,ĩ eo.placet. ¶†Vel dic, licet hæc di-

5 stinctio nõ placeat, ꝙ ingressus monasterij sine ꝓfessione,uel uoto ꝯtinentiæ non põt solẽnizare uotũ,etiam si alter ꝯiugum ꝯsentiat, altero ꝯiugum non intrãte monasterium,uel nõ uouente ꝯtinentiam, & icircõ si post mortem pñtis uxoris ꝯhat cum alia, tenet, nec ꝑcise cogendus est intrare monasterium; & sic loquiſ pñs decr. & ĩ e. placet, nisi postcã ratũ habuisset primũ ingresũ, q nõ tenebat, ſ de trãsac.c.ij.de his q̃ ui me.c u platũ, & ĩ eo.ex parte & c.consuluit. Si uerõ ille, q ingredit monasterium,non solum ingrediſ,sed etiam uotum ꝯtinentiæ emittit, licet possit ab uxore nõ ꝑtitẽte nec uolẽte reuocari, tñ post mortẽ eius nõ põt ꝯhere; & si ꝯxit,nõ tenet mr̃imoniũ. nã licet ingressus monasterij,q nõ potuit solẽnizare uotum sine ꝯsensu uxoris, ad hoc non sufficiat, sufficit tñ uotum continentiæ cum ꝑdicta solẽnizatione.de hoc no.ĩ eo.c.pen. [poterit] tñ si acceperit, tenet mr̃imonium,cum tñ fit simplex uotum.

CVm sis [transire] nisi propter adulterium alterutrius feratur sñia diuortij: quia ex tũc licitum est non adultero ingredi monasterium.27.q.2. Agathosa. & post mortem ingressi monasterium licitum est remanenti in seculo contrahere: quia post mortem soluta est à lege uiri,ĩ de secun.nup.c.fi. [transeat] nisi in episcopo,ubi oportet,ꝙ & uxor intret religionẽ,ĩ e.fanẽ.

COniugatus [sacros] dicunt quidã idem, si ad minores, cum non possit ordinari sine titulo.70 dist. c.j.& coniugati non possunt habere ꝑbendas, ſ de cler. coniu.c.iij. & alij ꝯ. cum possit intitulari ad pr̃imoniũ, ſ de ꝑben.tuis. item põt esse,ꝙ uellet dimittere, & accipere uxorem,& idõ malum esset ligare eum. ¶Profitente] no.uxorem ordinati nec cogi intrare religionem: sed sufficere, si uoueat continentiã.28.dist.si se.72.dist. eps. secus in monacho, ſ c.proxi. & epo, infra c.proxi. sed quæritis an sufficit ordinando sola taciturnitas uxoris? ar.quod sic.28.dist.quia sunt. sed tñ ordinator peccat,nisi à principio ante,q̃ eum ordinet,mulierẽ ipsam faciat profiteri alij tamen dicunt, ꝙ sicut in ꝓfessione, sic & in clericatu tenetur uel ad ingressum monasterij, uel ad promittendã continentiam, arg.infra c.proxi.

SAnẽ, & infra.

EX publico [religionem] non tñ in domo ꝓpria remanere,ĩ eo.ex parte: alias aũt bene liceret sibi in domo remanere,ĩ q cle.uel uo. insinuante. [cautione] hæc cautio exigiſ, ne hãc dilationẽ, licet modicã, maliciosẽ peteret. ¶Duorũ] qdã dicũt hoc tps currere à tpe ꝯcti mr̃imonij:alij à die monitionis,ꝙ ꝯfumet mr̃imoniũ.nos dicimus cpm audita defensiõe puellæ, ꝙ uelit itrare religionẽ,ꝑhiget ei hoc tps:& nõ credimꝰ hoc tps dari ad deliberãdũ ei,an redeat ad spõsũ,uel intret religionẽ, sed ad ꝓbãdũ religionẽ.& nõ hẽbit amplius tẽpus ꝓbõnis : sed tunc profiteri cogeſ, licet credamus

tpm

epm posse illum prorogare,& restringere.sed nunquid transacto tpe,si nondum intrauit,sed si postea intret, te nebitur: rñ.q sic.nã iudex debet eam excõicare transacto tpe & termino,& sic excõicata manebit usque ad introi tum monasterij: sed tunc absoluetur.s.de resti.spo. litte ras,in si [Consummatum] & ne nota circa matrimoniũ consummatum ualere constitutiones ecclesiæ.

V Xoratus.s. eod.cum sis [Vestro.] loquitur fratribus.

E X parte.[uxore] & similiter nolente, & sic nullum est ḡriũ [Retinuit] illicite [de iure] ut no.j.eo.du dum,cum esset suspecta [muliere] iustum est,quod hic dr,cum habuerit licentiam ab uxore: uñ male fecit, qđ ad eam redijt:sed ipsa cõpellenda erat intrare.33. q.5. qui uxorẽ.alij tñ ḡdicunt,& forte melius ut not.s.c.c.j. [Monasterium] ar.s.eo.quidam,notatur ibi.

C Onsuluit.[Transierat] ipse uir.[dirimendum]hoc iõ est: qa post mortem uxoris stetit in monasterio uñ ꝑ ab initio non tenebat,ratificatur.s.de his,quæ ui, me.cã.prælatum.uel uotum,q uxore sua uiuente emiserat,& non ualebat ingrediendo monasteriũ,mõ solen nizatum est ꝑseuerando in monasterio post mortẽ uxoris.nec requirit ad hoc,q solennizasse intelligat,q sci uerit mortẽ uxoris,& q postea in monasterio remanse rit:sed sufficit,q mortua sit.& est ratio:quia si parando se ab uxore siue inuita.s.eo.quidam,siue uoluntaria j. ex parte,semper præsumitur uelle mutare seculum, ut j.in præal.ds cre.& ex quo tale propositum habet, per habitus susceptionẽ esset solennizatũ uotum, nisi uxor impediret.j.ti.prox.consulti.ergo sublato impedimẽto uxoris,statim primo momento post mortem eius & uo tum solennizatum esse uidetur.¶ Item alia rõ est, quia ad hoc ut uotum ualeat, non requiritur scientia, uel opinio,sed rei ueritas.j.eo.pater.¶ Item si allegaret se ideo moram in monasterio fecisse: quia uxor uiuebat, ad quam redire nolebat,allegaret turpitudinẽ suam,& sic audiendus non esset.s.de do.inter.secus autem esset si protestatus esset habens uxorem, q non intentionem mutandi uitam, sed ꝓbandi intrauit, quia tunc ẽt post mortem uxoris non ratificat,quamdiu durat tps proba tionis;imò exire põt,sicut si non habens uxorem ingres sus est.j.ti.prox. super eo.tunc aũt tm dicimus ratificari uotum cõiugati ingressi,uel solennizari,qñ prius expresse professus est uel tacite,quamuis professio eius nõ tenuerit propter coniugem uiuentem.qñ autem tacite, uel expresse quis uouere intelligitur,no.supra ti. prox. c.ij.alijs autem tm uidetur,& forte melius,q non ratificatur uotum,uel ingressus monasterij illius coniugati qui inuita uxore intrauit,licet post mortem eius ignoranter in monasterio mãserit,sicut notauimus in mrimo nio carnali plene super his rationes assignando.j.de eo qui dux.in matrimoni.c.j.

C Harissimis.[Maxime] id est tantum.

P Lacet nobis [promisit] & intelligitur simplex hoc uotum,ut no.supra.e.quidam.¶ [Cogenda]. supra. eo.quidam intrauit,ubi de hoc no. supra.eodem ex par te,ḡ.nũquid idem dices in promoto ad sacros ordines, s.quia si ordinatus fuerit ad sacros ordines inuita uel ne sciente uxore, q ea mortua non sit cogẽdus seruare ordinem.& q si ḡhat cum alia de nouo,q tenet matrimo nium.dr. hic. nos credimus ḡrium, s.q licet ordinatus reddendus sit uxori: tñ si de nouo cum alia contrahat, non tenet matrimonium.& rõ est diuersitatis: quia matrimonium de iure naturali non impedit quemq̃ ordinari ad sacros ordines: qa naturalr potest ordinatus uti mrimonio contracto, sicut facit orientalis ecclesia. 3 t. dist.Nicena.32.dist.si quis eorum,& ẽt ḡhere posset,nisi constitutiones ecclesiæ hoc prohiberẽt.¶ Ex hoc apparet, q sola constiõ impedit,q hic coniugatus non ḡhat. cessante ergo impedimento.i mortua uxore seruet con stiõnẽ,q est,ordinatus in sacro ordine si ḡhat,q nõ tenet mrimoniũ:sed in uoto secus qa de iure naturali inrimoniũ,uel usus mrimonij impedit uotũ, in quo ḡtinet ḡtinẽtia,quæ simul esse nõ pñt,s.continẽtia & usus mrimonii. unde cum à principio de iure naturali non tenuerit non potest dirimere matrimonium iam contractum.

A D apostolicam.

E X parte.[Viduitatis].i.professionis:sed dr, ĩ uiduita te manere debebat placet q nõ assumpsit uotũ ꝓfes sionis,sed uiduitatis tñ,in quo proponebat, & se ꝓponere & uouere ostendebat,q in uiduitate ꝑmaneret, & hoc satis patet ꝑ hoc,q seqt in fi.ubi dr,q si noluerit in trare monasteriũ,q cogit ire ad spõsum qđ non esset, si ꝓfessa esset.¶ Solẽni celebratione,ac litania] forte ąlibet istarũ sufficit ad solẽnitatẽ,si nõ habet uirũ.uel si nõ intrasset monasteriũ,ut no.s.ti.prox.uidua.aĩs si uirum hẽt,secus,ut hic id si.hoc nõ fatemur , nisi cũ solẽnitate solita hoc faciat,uel nisi suã uolũtatẽ exprimat. [uideri] licet nõ sit uerũ,ut seqt.¶ Cõsummãdũ] qui cle.uel uo.insinuãte,ḡ.so.ibi emiserat uotũ:hic nõ.uel illa erat libera,uñ facilius ꝑsumitur ꝑ solẽnizatione uoti,s.q so la susceptione habitus sit solennizatũ.s.de re.& tran.ad re.consulti.hæc hẽbat spõsum, uñ difficilius ꝑsumitur ꝑ solẽnizatione uoti.non.n.uotũ spõnsi de pñti solẽnizatur ꝑ susceptionẽ habitus q̃uis alterius simplicis & solutæ ꝑsonæ solẽnizatur. s.de re.& trã.ad rel.ḡsulti plus placet,q hic,& ita fuit solenne uotum continentiæ, & non professionis.& hoc solenne uotum continentiæ nõ dirimit matrimonium ḡsũmatum ante ipsum uotum, ut hic sed bñ dirimit matrimonium ḡsũmatum post uotum hmõi, s.continentię solenne;& sic loquitur decr.insinuante.de hoc no.de reg.& tran.ad reli.porrectum.¶ Regularem] no q ubi alter coniugum transiuit ad secunda nota añ, q̃ interueniat carnalis copula,non sufficit alteri coniugum habitum sumere,uouere continentiã , & in domo sua manere:imò cogẽda est professionẽ facere alicui de regulis approbatis,ut hic habes,&postmodum cogenda monasterium ingredi.idem dicendum est in uxore epi, quia non sufficit uxori eius uouere,nisi inter religionẽ, & continentiam profiteatur.s.e.sane.& idem est, si suspecta sit, q̃ in seculo ꝑmanet.s.eo. cũ sit.sed si de facto nõ sit à pdictis exacta & facta ꝓfessio,cũ hęc ꝓfessio sequatur ad illud,in pdictis casib.cogetur & ꝓfiteri,&religionẽ intrare,ar.j.e.significauit.in alijs aũt credimus sufficere solũ uotũ continentiæ,& remanebit in domo propria & propriũ hẽbit,nec ullam regulã seruare tenebit. s.e.c.j.& c.cum sis.& c coningatus.j.eo.significauit.

C Onstitutus [Copulata] & male.ipsa n. potius oia mala debuit sustinere,q̃ huic malo consentire 32. q.7.ita ne [gradum] hic licite potuit sacerdotij ordine recipere,& monasterium ingredi,cum uxor cõmiserit adulteriũ,cui eam non ꝑstitit,& sic non est ḡ.ti prox. ue niens.sed ẽt si ꝑstitisse eãm dicatur ex eo,quia uxori nu benti ꝑ iudicem non ḡdixit cum teneat eius monachatus,& ult eius redire nõ põt.c.proxi [inquietat].supià eo.c.l.contra ibi so.quia adultera.

V Eniens [Tonsuratus] & male,nec tenuit s.eod. c.j. [amatores] propter hoc adulteriũ solennizatum est

est uotum, qđ non tenuit [Sponte] idem dicimus, & si ꝯ eius uoluntatem intrasset, ex quo adulterium commisit 28.q.2.Agathosa. ¶ Continuit] hoc solum sufficit, ne misimonium possit repetere. 27 q.2. Agathosa, ut j. de diuor. significauit sed quid si mulieri repetenti nolit opponere exceptionem fornicationis, seu adulterii? ar. ꝙ possit omittere. C.de pact. si quis. C.ne quis inui.ag. l.actio.respon. ꝙ cum sit uerus monachus & irreuocabilis propter adulterium uxoris, ét si non opponat exceptionem, tñ reuocari non poterit, & monasterium excipiet etiam eo nolẽte, cum sit eius monachus, & ei acquisita sit exceptio, & pro eo agere & defendere debeat. & ex hoc est, ꝙ etiam si inuita uxore intrauit monasterium, & postea fornicetur, firmatur monachatus eius, nec poterit reuocari. 27.q.2. Agathosa. imo & si uir fornicetur in monasterio post fornicationem uxoris, non tamen ius, quod amisit per fornicationem suam, recuperabit, cum iã semel sit factus uerus & irreuocabilis monachus, ar. de conse. di. 4. quæris, licet secus sit, si essent ambo in seculo. s. de iureiu. tua. j. de adu. c. ul. ¶ Hoc autem certum tenemus, ꝙ licet alteruter coniugum post sententiam diuortii quo ad thorum lata inseet monasterium, tamen remanens in seculo post mortem eius licite contrahit. mortuo. n. primo marito soluta est uxor á lege uiri, ut j. de secun. nup. c. pe. & ult. & infra de diuor. de illa nec obllat. s. eo. cum sis, & e. seq. & quia illa loquuntur in uoluntarie uouentibus, & hoc propter delictum suum, & in pœna lata ex sententia diuortii secus autem est in ordinibus quia non potest fieri subdiaconus, cum uxor adulterata est, ea inuita. Et est ea rõ quia uxor cuiuslibet in sacris ordinibus constituti tenet̃ continere post mortem eius 28. di. quia sunt 32. di. seriatim sed ad hoc inuita cogi non põt, cum sit res uoti, non præcepti. 32. q. 1. integritas.

ACcedens. [Verbera] ob hoc uerberabat, ut licẽtiã præberet intrandi monasterium; iccirco non præiudicauit sibi. 33. q. 5. notificasti. [uoto] quod si emisisset, cum in hoc haberet liberum consensum mariti intrandi: uel potius quia ipse intrando uotum intelligit solennizasse, postea exire non posset alii aliter dicunt, ut no. suprà ti. proxi. quidam [Reliquisset] etiam inuitum de monasterio educere potuisset. xxxiij. quæstio. v. notificasti.

SIgnificauit [Eidem] mulieri. [Iniuncto] a decano [ætatis] supra e. cum sis alias enim compelli posset xxxiij. q. v. qui uxorem ex quo enim mulier uouet cõtinentiam, & permittit uirum intrare religionem, hoc ipso uĩ etiam concedere, ꝙ ét ipsa transeat, & si suspecta erit tñ nos non cogeremus eam profiteri regulam, nec abstinere a proprio. nam cum hoc nunquam promiserit, quare ergo ad id cogetur? sed bene debet cogi esse in monasterio, ut cesset omnis mala suspitio fatemur tñ, ꝙ si mulier est suspecta, ꝙ ante quam admittat̃ professio uiri, debet etiam mulierem facere profiteri, si est suspecta; & sic loquitur. s. e cum sis tamen si recepta est eius professio, & non professio mulieris sed tantum uotum continentiæ præstiterit, non facieñ eam mõ profiteri, ut dictum est. Alii tamen dicunt, s. ꝙ hoc ipso, ꝙ dat licentiam intrandi monasterium, & emittet uotum continentiæ, si est suspecta cogi potest intrare monasterium; & sic loquitur 33. quæstio 5. qui uxorem, & etiam cogitur uiuere sine proprio, & sub obedientia, ut no. s. eo. ex parte.

GAudemus [Ad frugem] non tamen intrauerunt religionem, nec fecerunt uotum [Collocare] non tñ erit monacha, sed pœnitens, licet non solenniter. l. di. si ille, in auct. ut nulli iudi. §. si uero quando ad.

SVMMARIVM.

1 *Possunt tabelliones, & alij officiales cuilibet pacisci in iudicio.*

2 *Votum solenne, quando & quo casu dicatur, & in nu. 3.*

4 *Vouens quando peccet exigendo debitum coniugale.*

Vdum [Renunciauit omnino] pp hoc est commendandum, qđ fecit in manu sacerdotis quia pp Deum fiebat, alias enim, si pp infirmitaté faceret, uel aliam causam iustam, uel iniustam tñ mulieri facienda erat hæc renunciatio, instit. de inuti. stipu. §. alteri. & potest dici, ꝙ non tenet ex alia causa facta renunciatio. s. ti. proxi. ueniens, & quia alias semper intendendum est proli, nisi propter Deum fiat poterat etiã bene fieri in manibus uxoris. [In persona] ff. rẽ pu. sal.
1 fo. l. ij. ¶ † Ecclesiæ] q. d. in persona sua non potuit recipere resignationem quia non eius intererat specialiter, uel singulariter. ff. de pac. si unus. §. si pacta totius autem ecclesiæ interest multos habere contemplatiuos, & ideo in e-
a ius persona [a] stipulari potuit & pacisci, cum officialis ecclesiæ sit. ff. quod cuiusque uni. l. ult. imò plus dicimus, ꝙ tabelliones & alii officiales possunt cuilibet pacisci in iudicio, & qñ alias procedit iudex ex officio suo, si non est alius, qui alteri pacisci potuit. & hoc ipsum facere debent auctoritate iudicis, & tunc qñ iusta causa subest. ff. rem pu. sal. fo. l. ij & iij sed etiam ipsi magistratus hoc facere possunt etiam sine alterius auctoritate.
2 ff. de mag. con. l pen. ¶ † Castitatem] dicũt quidam, sed non bene, ut nobis uĩ, ꝙ ubicunque quis uoueat seruare continentiam siue in publico, siue in priuato, semper si constat de uoto, uotum solenne dĩ, & dirimit matrimonium iam ꝯtum nam si non esset solenne, quare impediretur repetere uxorem, uel cogeretur intrare monasterium? ut j. sequitur ad idem 33. q. 5. qui uxo. & e. quod Deo. ar. ꝯ s. e. ex parte sed ibi non uouit. sed tantum habitum sumpsit, & non præsumitur in sponsa alterius, ꝙ suscipiendo habitum solennizat uotum, nisi expresse uoueat, uel nisi monasterium ingrediatur, ut ibidem dicitur. sed est contrarium, cui responderi non potest. j. qui cle. uel uo. rursus 27. di. si uir. ¶ Alii non dñt solenne, nisi aliqua de solennitatibus interueniat, quas diximus, supra ti. proxi. uidua alii dicunt nullum habitum, uel uotum dici solenne, nel dirimere matrimoniũ iam ꝯtum, quantumcunque solenniter fiat, nisi se reddiderit uni ex approbatis religionibus j qui cle. uĩ uo. insinuante. & in hoc solo casu uotum continentiæ potest dici solenne, de quo hic dicitur, s. cum coniunx continentiã uoueret, & intelligunt hoc solenne nisi a principio, quando uouent, sed ex postfacto solennizatur, cũ ambo intrant religionem, uel alter tantum, dummodo ingressus prædictus in monasterium fiat de uoluntate utriusque: quia aliter non liceret 33. q. 5. quod Deo. supra e. c. j. & hic sola mulier intrauit, & non maritus, quia licet deuouerit se hospitali, non tñ hospitale erat reli-
3 giosum. ¶ † Et ideo pp illud, quod deuouerat se hospitali seruire, non solennizabatur uotum sed tantum pp ingressum uxoris solennizatur uotum etiam remanentis,

a ¶*In eiue. Persona. Addo Fel. in proe. Gre.colum.v.uer. in gloss in uersi. ferum, & ibi concordantes; quádo quis possit al teri stipulari.*

nentis in seculo.& bene utriusque consensus requiritur tu uoto emittendo quia & si a debito reddendo sint ab soluti,non tñ ab aliis obsequijs.33.q.5.quod de eo. sed si tñ intrauit,dicunt quidam,& male,solennizari uotū, & ingressum tenere: quia libera est a redditione debiti uiro.¶ Item quamuis ijdem uouētes carnaliter se cognoscant post tale uotum ēt ante ingressum & renūciatione,n uiri sui,& licentiam datam de ingressu monasterii tñ nihilominus prædicto mō.s.per ingressum monasterii poterit solennizari uotum. nam nulla rō dicit uel patitur,q̃ illicita coniugum commixtio tollat uotum,sed matrimonium sequens tm idem est,& si añ matrimonium ambo uouissent coniuges,si postea inter ipsos ɔ̃to matrimonio alter uelit ingredi monasterium, sine licentia alterius non poterit,nec teneb t ingressus, quia licet neuter possit exigere s̃.de conuer.coniu quidam:quidam tñ dicunt,q̃ uterque tenetur reddere debitū alteri.¶ † Sed obijcies,nōne peccat uouēs exigēdo debitū.s̃.e.quidam,ergo & reddens:quia nō est ipsi uouenti in crimine fauendum;imò prohibendum est.2. q. 7.negligere.22.q.5.animæ rñ.sine dubio illud habet locum,sed non est uerisimile præsumendum,q̃ ue lict cum altero adulterari sed cum præsumitur,potius debemus permittere reddere debitum,ad quod tenemur, & dare sibi consilium,ut minus peccando uitet peccatum maius,quam permittere ipsam cum alio adulterari, quod esset grauius peccatum,ar.14.d.per totum licet hoc aliquādo sic tenuerimus tñ postea uisum est nobis aliter in aliquibus,& maxime in hoc quia credimus in coniugatis aliquod speciale,quia exquo coniuges siue in priuato,siue in publico,siue solenniter , siue non uouent continentiam,illam seruare tenentur, & si commiscent illicita est commixtio , & filii inde nati sunt illegitimi, & si ɔ̃xit postea cum alio uiro post mortem primi uiri, q̃ non tenet mr̃imonium, sed tñ uiuente primo uiro; q secum pariter uouit,non pōt intrare monasterium, nec uestem mutare,ar.ad hoc.33.q.5.quod Deo. in aliis autem non con ugatis ad hoc,ut solennizetur uotum continentiæ,necessaria est certa solennitas,ut no.s̃.de re.& tran.ad re.porrectum.In professione autem religionis ad hoc,ut dirimat ɔ̃ctum mr̃imonium,necesse est,q̃ ꝓfiteatur unam de regul.approbatis,ut no.in hac glo. supra de re.& trans.ad re.porrectum [Prius] hoc non uitiat instrumentum. [Inribus] nec hoc uitiat instrm, cum falsa non adiecerit [Allexerunt] licet hoc fieri nō debuerit,tñ non irritat uotum.20.q.3.constituit. s̃. de his,quæ ui,me.causa.cū dilectus,ubi de hoc quo ad bona autem bene obest dolus ecclesiæ;& ideo non lucratur,sed hæredibus defertur.20.q.3.constituit. [Retinere] hoc erat uerum.s.q̃ non erat locus,de quo agitur, talis,ubi ingressi profiterentur aliquam religionē , nec teneretur proprijs renunciare si autem esset,s.q̃ teneretur aliquam religionem profiteri,tunc si ɔ̃rium diceret ingrediens post ingressum non teneretur profiteri . & plus dicimus,quia ēt si ingredientibus diceret nos debetis profiteri regulam Beati Aug.sed bene poteritis comedere carnes,& in illa ecclesia essent cōstitutiones, q̃ non comederent carnes,bene possent comedere carnes cū nec regula habeat,nec uniuersalis cōstō, nec eis posset aliquid imputari,cum igitur prædicta non uouerint nec ad ea teneantur de iure naturali,nec cōi consuetudine,non ergo ad ea cogendi sunt,nisi esset inde scādalum.in quo casu possent alium locum mutare aliū dñt, q̃ exquo submittunt se obedientiæ al eius, q̃ non obstantibus talibus promissionibus tenentur seruare regulam,& eius cōstōnes 12.q.1.non dicatis secus diceremus,si profiterentur regulam Beati Benedicti. nā cū s̃m eam omnes gñaliter abstinere debeant a carnibus, fatuitati eorum est imputandum , si crederent eis , qui promittebant sibi,q̃ liceret comedere carnes . Item est & alia rō quia debet eis præiudicare s.ut uiuere debeāt s̃m regulam quia ignorantia regulæ est ignorantia iuris quam nulli ignorare licet.ff.de iu.& fac.ig.l.regula hoc non placet,quia regula,uel statuta eius nō sunt ius. ¶ Appetitum] fatuus fuit,quia hoc credidit, & ideo sibi non prodest,si fatue credidit.s̃.de his,quæ ui,me.cā. c.pe.uel uerum promittebant quia si Deo fidelis esset, non uinceretur libidine,quia dñs dat semper cum tentatione prouentum [pure] si enim sub conditione uenisset,idem diceremus,cum uel fatuus esset,q̃ conditioni e edidisset uel spiritualiter sit intelligenda. [Debet] ipsa mulier imò uir [Mutare] 33.q.5.qui uxorem [Suspitione] s̃.c.cum sis.

MVlier [iudicio] Secus si non esset separata per sententiam quia tunc teneretur eā recipere . & idem dicendū uī in matrimonio carnali & spūali,de quo no. infra de diuor.de illis.

De conuersione infidelium. Rub.

LAudabilem [damnum] 14.dist.quod ait 34. q.5.si dicat [Tales] mulieres.

EX literis [potestate] C.de pa.po.per totum.C.de eman.per totum[Matris]C. de adop.mulierem ¶ Tali] maiores triennio apud patrem nutriuntur minores apud matrem,diuortio facto propter cōsanguinitatem. C.de diuor.fac. ap.l.j.& C.de pa.po.l.nec filium.nec iudex ex cer is causis aliud arbitretur quia eius interesset circa talia arbitrari,& eius arbitrio reseruatur.j̃. de eo , qui Dux. in ma.e.cum haberet,uer.solicitudinis tuæ &c. ¶ Si uerò p̄p adulterium uxoris, uel quia noluit conuenire ad fidem catholicam,uel aliam suam culpam separetur matrimonium siue per ecclesiam,siue de facto, apud uirū sunt alendi cum expensis matris. & idem ē conuerso, si per culpam mariti sint separati , apud mulierem erunt educandi expensis patris,in aut.ut lice.ma.& auiæ.§.illud quoque filii ēt,naturales alendi sunt a parentibus & consanguineis,in aut.qui mo.na.fi.effi.le.l.j.§. siquis igitur habens . [Suspitio] hæc est melior ratio,quia & si mater conuersa erit, ipsi , & non patri assignaretur puer. [Baptizabitur] nam bona est ratio, quæ pro religione Christiana facit.

De uoto, & uoti redēptione. Rub.

DE peregrinationis [Alexan.III.Exon.epo] quia Exon.epo scribitur,colligimus, q̃ cuilibet epo licet uotum cōmutare, nisi sit uotum peregrinationis ultra marinæ, qđ soli Papæ reseruatur.j̃.eo.ex multa [Necessitate] infirmitatis,uel uiarum [Ab eius] episcopi, uel superioris prælati,non inferioris [Commutationis] si sit infirma,uel diues,uel ē conuerso,uel huiusmodi [Dispensare] in omni uoto,siue sit in faciendo,siue non faciendo,dispensare potest,uel potius compensari,etiam si solenniter uouerint,uel commutari,dummodo iusta subsit causa,& superioris auctoritas interuenerit,& melior

ior fit compenſatio:quia aliter non tenent:j.eo.ſcriptu
æ,& c.non eſt:in uotum tñ continentiæ ſpeciale eſt, ꝙ 2
n eo nullus diſpenſare pôt.j.de ſta.mo.cum ad mo.32.
.1.nuptæ.& q.5.ille.32.q.ult.c.j.uel dic aliter, ut not.
.de ſta.mo.cum ad mo.Itē omne uotum pôt commuta
i cū ingreſſu religionis.j.e.ſcripturæ.Alij tñ dicunt,ꝙ
n uotis non pôt diſpenſari:ſed poſſunt commutari;ſed
ianc differentiam non uidimus, cum commutatio non
at ſine diſpenſatione.

V Eniens[pueril] doli tñ capax.alias.n.non cogetur
cōpenſare,ubi dr.uel hoc iō eſt,qa uotum in mino
 ætate factū ratum:habuit in maiori.xx.q.j.illud & nō
ſt differētia,ſiue in maiori ætate ſiue in minori uouerit
dia ſp illud auctoritate ſuperioris commutari pôt.ſ. e.
prox.[A uoto] & ita Papa abſoluit eum ab obligatio-
e,qua ſocio tenebatur.ꝙ de plenitudine poteſtatis face
e poteſt.9 q.3.per principalem.C.de quadr.præ.a Zeno
e C.de imper.oſ.quotiens.uel hoc eſt propter fauorē
inoris ætatis.minor enim ætas,& facilitas leuiorem dī 3
enſationem adducunt. Item non obligatur ex uoto.
de pollu.l.ij.

Iteratū[morabor] non aīo obligandi, & ideo non
 fuit mendax,nec tranſgreſſor uoti.17.q.2.§. ſicut er
,in ſi.ar.ff.ſi cer.pe.ſi ergo. ¶ Tranſgreſſor] licet eū
is licitum proponat,uel uoueat:non tñ propoſitum,
el uotum complere tenetur,niſi deliberatio præceſſe-
t: uel niſi animo obligandi fecerit.17.q.1.Gonſaldus,
.ſ.de regula.ad noſtrā.in foro tamen eccleſiæ,ex quo
primit uotum cogitur illud perficere , quia creditur
 deliberatione procedere.Si aūt deliberatione præce
nte in mente propoſuerit continere.uel peregrinari ,
lud facere tenetur etiam ſi uoce non expreſſit. 17. q.
qui bona:ſed eccleſia non cogit eum niſi confiteatur.

SVMMARIVM.

*otum irritatur ex conditionis ſiue generalis ſiue ſpecialis de-
fectu.*
ta in quibus offeruntur temporalia,non improbantur.
*ericus ſecularis non poteſt nouere peregrinationem ſine licen
tia prælati.*

S Cripturę [ppetuam] hoc credimus ſine diſpen
ſatione:ſed tutius eſt,ut diſpenſetur. [†Religio
nis]irritatur uotum ex defectu conditionalis ſi
gñalis,puta ſi uixero,ſi potero,ſi deo placuerit, quæ
intelligitur,& ſi non dicatur.j.c.non eſt.22.q.2. beā-
i.16.q.1.in parochia.uel ſpālis,puta ſi filius meus libe
bitur,dño offeram tale pallium,uel tunc ibo ad ſan-
m Iacobum.nā tunc nō tenet implere uotum, niſi ex
erit conditio.i.filij liberatio.32.q.8.ar.ſ.de reſt. ſpo.
im cām.j.de condi.apo.uerum credimus tñ, ꝙ etiam
xtaret conditio,ſi rector loci,cui facta eſt promiſ-
oblationis nō poſſet ad illam agere.qa licet quidam
crint,ꝙ tenetur implere uotum nos in hoc credimus
i de licito.ſed tale uotū eſt illicitū:qa intēdit à deo,
l aliquo ſancto emere ſanitatem,ꝙ eſſet ſimoniacum.
q.1.qui ſtudet liberaliter ergo quiſque offerre dēt, &
ſtea pcibus ꝓ ſanitate,uel quocunque aliquo ſuppli-
re.1.q.1 duces,& q.2.quampio.23.q.4.c.ſi.27. q.1. ca
nec per hoc dico conditiones in uotis reprobandas,
i ſimoniacæ eſſent,ut eſt prædictum,uel alię turpes;
.præal.c.& ſuprā de iureiur. peruenit tamen ubi pu-
ce nouit,& eā uoti nō expreſſit,ſed in corde retinuit,
pp ſcādalum,tum pp ignorantiā compellet uotū uel

adimplere,uel mutare.j.eo.magnæ.j de cenſi.ex parte.
¶† Alij tamen dicunt hmōi uota eſſe licita,nec eſt ibi ſi
monia,ſi offert Deo cordis ſui contritionem, uel aliam
deuotionem,ſiue in dando,ſiue in faciendo conſiſtat, qa
quicquid dat,uel facit,non de ſuo facit,ſed de eo,ꝙ dei
eſt.Item pro ſpūali dare licet.ſ.de re.permu.ad qōues.&
ſic licet pallium ſuum,uel aliam eleemoſynam,uel pere
grinationē pro re ſpūali.ſ.ſantitate dare, & vr expreſſū
ꝙ liceat.28.q.2.§.ex his,& §.ſi.in ſi.Item irritatur uotū
ptāte ſuperioris.nam monachus uotum facere,uel com
plere non pôt ſine licentia ſuperioris,ſiue ſit abſtinētiæ
ſiue peregrinationis,ſiue quodlibet tale,unde poſſet ꝑ-
bere mani uagandi , uel ſcandalizandi fratres , uel mi-
nuendi obſequium debitum,xx. q.iij.monacho. imò, ēt
ſi ante ingreſſum monaſterij uouiſſet, non tenetur ſolue
re,ar.c.ſ. ripturæ.23.q.5.noluit. ſi autem uoueret dice-
re unum pſalmum, uel aliq̄ orationem, ubi nihil mali
pôt contingere, ſeruet uotum, eſt.n.ſibi licitū plus me-
reri.¶†Clericus aūt ſecularis pôt uouere continentiā
ſed peregrinationem non ſine licentia prælati,de conſe.
diſt.5.non oportet,& no.ſ.de ele.peregri.c.j.eps autem
ſine ſpeciali licentia Papæ non poteſt uotum peregrina
tionis,uel religionis emittere.ſ.de reg. licet tranſmari
no forſan excepto.j.eo.magnæ. Item ſeruus uouere nō
pôt aliquid,unde minuatur ſeruitium dñi. 54.diſt.ſi ſer
uus.j.de ſen.exc.mulieres,& c.relatum. Item nec pueri,
nec puellæ ſine licentia parentum,uel tutorum poſſunt
aň pubertatem uotum rel igionis emittere. 20.q.2.c.j.
& ij. Item nec uotum abſtinentiæ, uel peregrinationis.
22.q.2.tribus,& q.4.pueri,quod intelligunt quidam, ſi
ſunt impuberes, ar.op. pro eis à contrario ſenſu. 20.q.
2.ſi quælibet.¶ Sed nobis vr idem, & ſi ſint puberes,dum
modo ſint in poteſtate patris.ff.de po.l.ij niſi patres con
ſentiant expreſſe,uel tacite.ſufficit.n.ſi ſciant , & non cō
tradicant.31.q.3.c.j.nec obſt.20.q.2.c.j.& ij.quia illud
idem in uoto religionis,per quod a poteſtate patris exi
mitur.¶ Idem credimus,ꝙ etiam impubes, ſi doli capax
ſit,& fecerit uotū abſtinentiæ, uel peregrinationis, uel
aliud,ꝙ debet illud adimplere poſt,q̄ paternā poteſta-
tem exiuerit;qa ſe obligauit deo ꝙ potuit,ſicut ꝑ deli-
ctū ſe obligat diabolo.j. de deli.pu.c.j.tñ cū talib.facile
eſt diſpenſandum,& commutandum , cum licet in ali-
quo ſint doli capaces:tamen non multa cognoſcunt , cū
ſint inexperti. ur autem & mulier,qui non ſunt ad im-
paria iudicandi.32.q.2. ſi quis uxorem,& q.5.precepit,
& c.Chriſtianam, nō poſſunt uouere abſtinentiā,uel pe
regrinationē unus ſine ꝯſenſu alterius.imò & ſi aliquan
do conſenſit pôt reuocare,licet peccet.33.q. 5. maniſe-
ſtum, & c.uoluit,& c.hæc imago. excipimus uotum pe-
regrinationis ultra marinæ, quod uiri, uel mulieres , 2
ſunt potentes, pôt facere, altero inuito.j.eo. ex multa.
§.in tantam.ſed non uouens pôt alium ſequi.j.e.ꝙ ſup.
§.ſi.de uoto aūt ꝯtinentiæ no.ſ.de conuer.cōiu.c.j. & c. 6
pe.Item ſicut uterq; pôt dare, qđ ſuū eſt,ita pôt uouere
de dando.nec credimus peccare ꝑdictos ſi ꝯ iuramentū
uel uotū ſuū faciant in caſibus prædictis.lex.n. & patria
poteſtas eos excuſant.33.q.5.uoluit, maniſeſtum,& etiā
canones hos excuſant.22.q.5.c.paruuli.&in c.pueri.Itē
nec pater peccat reuocando:quia utitur iure ſuo. ff. de
iniu.l.iniuriarum.

N On eſt.

L Icet uniuerſis [maledictionis] hæc pœna non inclu
dit aliam,ſ.priuationē ſucceſſionis paternæ,ut hic
ſequitur [Tuæ] no.ꝙ quis exequitur uotum ſuū ꝑ aliū
23.q.

23.q.2.animæ.16.q.6. ſi quis fuerit. Et hoc eſt licitũ & debitum, ubi p ſe nullo mõ põt exequi:ſed ſi per ſe exequi poſſet, licet inut:i iter,ſ.quia eſſet claudus, uel alias mutilatus:tunc ſi nõ ad ſubſidiũ, ſed ad deuotioné tñ, ſ.ut uideret terrã ſanctam, uouiſſet, ire pſonaliter deberet.& eodé mõ ſi ppter ſubſidiũ uouiſſet, ſi eſt talis, ꝙ ſuum defectũ poſſit ſupplere per alios:quos ſecum ducere põt.ſed in utroque caſu admittit cõpenſatio.ĩ.co.magnæ,& c.ſe.Hanc tñ aſſignamus differentiam inter eos, qui uouent pro ſubſidio,& eos,qui uouẽt p deuotione: quia primi morte, uel alio impedimẽto detenti coguntur alijs committere,ꝙ eorum uotum compleant,arg. hic, imò plus uř,ꝙ ſi alijs nõ cõmittãt,tñ hředes cõpelli põt, ut uel ipſi cõpleãt uotũ patris,uel expẽſas,& ſubſidiũ,ꝙ př,uel teſtãr facturus erat,ipſi faciant. nã uouiſſe intel ligitur ſubſidiũ Terræ ſanctæ ſiue per ſe,ſiue per aliũ ſaciẽdum:uñ ad illud compellendi ſunt hředes,cũ ex nudo uoto obligatio naſcatur.ff.de polli.l.ij.in prin. & nuda promiſſio facta ciuitati obligat.ff.de polli pactũ.multofortius facta Deo, uel ſubſidio terræ ſanctæ. item ar. ad hoc.ĩ.co.quod ſuper,& c.ſe.¶ In ſecundo autem caſu ſ.quando propter deuotionem uidendi terram,uel al.ã uouit,non credimus,ꝙ mittere teneatur, ſi iuſto impedimento perſonaliter ire impediatur pp conditionem gñalé,quæ ſubintelligitur, ſ.ſi potero,ut ſ. dictum eſt. [Promiſiſſi] idẽ eſt,& ſi nõ promiſiſſet:uel ẽt ſi crucem non aſſumpſit, quantũ ad hoc, ꝙ hředitate priuetur, ſed præciſe ire ultra mare non cogitur,niſi uouerit,uel niſi ſignum crucis acceperit [Succeſſione].i.iure fideicom. uel ſucceſsionis ab inteſtato, ꝙ in paterna hředitate hẽs: ſic.11.q.1.ſanc.C.de fideicom.l.ult.& ſi eſſet alia hřditas pter regnum,filius haberet legitimam.C. de fideic. aut.hoc amplius.ſed in regno ſecus quia ſectionem nõ patitur [Si dictus] in alia parte huius.c.[Rex] frater.ſ. huius ducis,qui poſt patrẽ regnũ habuit,qui erat primo genitus.ſed tamen pater utriuſque teſtõ præceperat, ꝙ ſi ille ſine filijs decederet,ꝙ iſte dux eſſet rex.

MAgnæ[conſilio] Non.o.debuit ꝯ uotum ſuum uenire ſna auctoritate.ĩ.e.ex multa nec ꝯ iuramentum.ſ.de ele.uenerabilem,niſi eſſet certus,ꝙ non obligatus eſſet.ĩ.de ſen.ex.inquiſitioni.[Equitate].i. qd de æquitate & iuſtitia ſit faciendũ [Aſſenſu] cum.n. peregrinatio epi ſit magnũ negociũ,non põt ſine conſenſu capituli.ſ.de his.quæ ſi.ã præ. ſine con.ca.quanto,& no.de hoc.ſ.de cle.peregri.c.j. [Tamdiu].q.d.modicam peregrinationem poſſet facere ſine licentia Papę.

SVMMARIVM.

1 *An liceat Christianis inuadere loca, quæ tenent infideles, uel quæ ſua ſunt.*

2 *Deus per ſe à principio dicitur exercuiſſe iuriſdictionem.*

3 *Differentia & iuriſdictiones licitæ poſſunt eſſe apud infideles.*

4 *Papa etiam ſuper infideles de iure iuriſdictionem,& poteſtatem habet,& poteſt Iudæos iudicare,& in nu.5.& Chriſtianos in nu.6.*

7 *An bene faciat Papa dando indulgentias fidelibus pro recuperatione Terræ ſanctæ.*

8 *Infideles non debent cogi ad fidem,poſſunt tamen cogi admittere prædicatores euangelij & quid ſi non admittant,ſtu nu.9.*

10 *An infideles poſſit dominium habere ſuper fideles.*

Vod ſuper [quæſiuiſti] quid fieri debeat [Sint nobiles] & diuites [artificex] Pauperes robuſti [Dilatio] ff.de uaca.mu.l.ult.ff.de iud.& ſi *lõ*gius [Compenſato] cum gemitibus, & uigilijs,ſupra c. prox.Pro defenſione hoc non eſt dubium,ꝙ licet Papæ fidelibus ſuadere,& indulgẽtias dare,ut terram ſanctã, & fideles habitãtes in ea defendãt.23.q.8.omni timore, & c igitur ſed nunquid eſt licitum inuadere terrã, quã infideles poſſident, uel quæ eſt ſua? ¶ Et nos reſpondemus, ꝙ in ueritate domini eſt terra, & plenitudo eius, orbis terrarum,& uniuerſi,qui habitant in ea.ipſe.n.eſt creator omnium. idem ipſe Deus hæc omnia fecerat,ut habemus in j.c.Gen. & hæc à principio ſeculi uit cõis, quouſque uſibus priorum parentum introductum eſt,ꝙ aliq aliqua,& alij alia ſibi appropriauerũt.nec fuit hoc malum,imò bonum:quia naturale eſt res cões negligi,& ẽt cõio diſcordiam parit;& fuerunt à principio cuiuſcũque,qui occupauit,quia in nullius boni erant niſi dei. Et ideo licebat cuilibet occupare,quod occupatũ, non erat:ſed ab alijs occupatum occupare non licebat: quia fiebat contra legẽ naturæ, qua cuilibet inditum eſt, ut alij non faciat,quod ſibi non uult fieri habuerunt ẽt ſpecialia dñia per diuiſiones primi parentis,ſicut apparet in Abraam,& Loth, quorum unus accepit ad unam partem, & alius ad aliam Gen.13.ſuper homines aũt quaſi ſuper ſuos nullus habuit dñium iiſi de iure gẽ. uel ciuili. natura.n.omnes homines liberi ſunt, inſtitu.de libe.
2 ¶ † Iuriſdictionem.n.iuſtam & rectam lego,ubi dř datus
gladius ad uindictam x.de ma.& obe.ſolitæ. ſed quo cęperit,neſcio,niſi forte,ꝙ Deus dedit aliquẽ,uel aliquos qui facerent iuſtitiam ſuper delinquentes:uel iure naturæ paterſa.ſuper familiã ſuã habebat iuriſdictionem oẽm a principio:ſed hodie nõ habet niſi in paucis & modicis ff.de fur.reſpiciendum,& C.de pa.po.per totũ hoc aũt certum eſt,ꝙ ipſe deus p ſe à principio exercuit iu-
3 riſdictioné,ut no.de fo compe.licet. ¶ † Item per electio
nem poterunt hře principes,ſicut habuerũt Saul,& multos alios.8.q.1.licet,ſic ergo,audacter,& in plurib. alijs. e.prædicta inquam.ſ.dñia poſſeſsiones & iuriſdictiones licite ſine peccato poſſunt eſſe apud infideles.hæc.n. nõ tantum p fidelibus,ſed p omni rõnabili creatura facta ſunt ut eſt pdictũ pſe.n ſolé ſuũ oriri facit ſuper bonos & malos. ipſe etiã uolatilia paſcit,
Matthæi,c.v.circa fi.& 6.& pp hoc
a dicimus,[a] non licet Papæ,uel fideli
bus auferre ſua ſiue dñia,ſiue iuriſ
dictiones infidelibus:quia ſine pec
cato poſsident: ſed bñ tñ dicimus,
b ꝙ[b] Papa,qui eſt vicarius Ieſu Chri
ſti poteſtatem habet non tantum
ſuper Chriſtianos,ſed etiam ſuper
omnes infideles. cum.n.Chriſtus
habuerit ſuper omnes ptãtem, uñ
in pſalmo, Deus iudicium tuum re
gi da,non uidetur diligens pater
fa.niſi uicario ſuo,quæ in terra di
mittebat. plenam poteſtatem ſup
4 omnes dimiſiſſet ¶ † Item ipſe Pe
tro,& ſucceſſoribus eius dedit cla
ues regni cœlorum,& dixit quodcunque li.&c.Item alibi, paſce oues meas, &c.ſuprà de elect. ſignificaſti. omnes autem tam fideles, quam infideles oues ſunt Chriſti per creationem, licet non ſint de ouili eccleſiæ.& ſic per prædicta apparet,ꝙ Papa ſuper omnes habet iuriſdictionem,& poteſtatem de iure,licet non de facto. uñ per ptãtem,quam habet Papa,credo,ꝙ ſi gentilis, qui non habet legẽ niſi naturæ,ſi ꝯ legẽ naturę facit põt licite puniri per Papam,ar.gen.19.ubi habes,ꝙ ſodomitę qui

a ¶ *Et propter hoc. Adde,quòd hoc dictũ redeat hh.in c. quæ in eccleſiarum, colu.4. uerſ.ſic circa ſecundum,ſupra de conſt.*

b ¶ *Tamen credimus quòd Papa. Hæc dicta refert & ſequitur Abb.in c.uenerabilem,col.5.ſuprà de ele in uer in gloſſ. in uer.tranſtulit.*

qui contra legem naturæ peccabant, puniti sunt a Deo
cum aút Dei iudicia sint nobis exemplaria, non uideo,
quare Papa, qui est vicarius Christi, hoc non possit, &
etiam debeat, dummodo facultas adsit. & idem dicunt,
si colant idola. naturale enim est, unum & solum Deú
5 creatorem colere, & non creaturas. ¶ † Item Iudęos po
test iudicare Papa si ꝯ legem euangelii faciunt in mo-
ralibus, si eorum prælati eos non punian. & eodem mo
do si hæreses circa sua legem inueniant & hac ratione
motus Papa Greg. & Inn. mandauerunt comburi libros
talium, in quo multæ continebantur hæreses, & máda-
uerunt puniri illos, qui prædictas hæreses sequerentur
6 uel docerent. ¶ † De Christianis autem non est dubiú,
quód eos iudicare potest Papa, si contra legem euan-
gelicam facerent & licet Papa aliqñ omittat pęnas in-
flictas & debitas oibus prædictis inferendas est, uel qa fa-
cultatem non habet, uel pp pericula, uel scandala, quæ
inde obueniunt, uel euenire timerentur, potestas tamē
faciendi est apud eum. ¶ † Quod autem Papa facit in-
dulgentias illis, qui ua-dunt ad recuperandam terrá san
ctam, licet eam possideant Saraceni, & etiam inducere
bellum, & dare indulgentias illis, qui occupant terram
sanctam. quam infideles illicite possident, hoc totú est
ex cá nam iuste motus est Papa, si intendit terram san-
ctam, quæ consecrata est natiuitate, habitatione, & mor
te Iesu Christi, & in qua non colitur Christus sed Ma-
chometus, reuocare, ut incolatur a Christianis. Ité ter-
ra sancta iusto bello uicta fuit ab Imperatore Romano
post mortem Christi unde licitum est Papæ róne Im-
perij Romani, quod obtinet illud ad suam iurisdónem
reuocare: quia iniuste expoliatus est, & ab eo, qui nó ha
buit ius spoliádi eum. & hæc ró sufficit in omnibus aliis
terris, in quibus Imperatores Romani iurisdictioné ha
buerunt, licet posset dici, q hoc iure s. róne Imperii nó
possit, cum ecclesia nó habeat Imperium nisi in occidé
tem 96. dist. Constan. sed si non pót facere tanquam im-
perator, potest facere ex aliis pdictis causis uel ad mi-
nus imperator potest facere, ut rex Hyerusalem ad qué
regnum illud de iure uenit, sicut credimus & credere
debemus, ex quo ꝯrium nobis non constat: sed & contra
illos infideles, qui nunc tenent terram, in qua iurisdó-
nem habuerunt Christiani principes, potest Papa iuste
facere præceptum, & constónem, q non molestent Chri
stianos iniuste, qui subsunt corú iurisdóni immo quod
plus est, potest eos eximere a iurisdictione eorú, & do-
minio in totum j. de Iud. & Sa cum sit, & c. ex spáli, &
c. 1 & c fi. & 54. di. mancipia, & c. se. immo, si male tracta
rent Christianos. posset eos priuare per sententiam iu-
risdictione, & dńio, quod super eos habét. tń magna cá
debet esse, q ad hoc ueniat debet enim Papa eos, quan-
tum potest sustinere, dummodo periculum non sit Chri
stianis, nec graue scandalum generetur. ¶ † Item licet
non debeant infideles cogi ad fidem quia omnes libero
arbitrio relinquendi sunt, & sola Dei gratia in hac uo-
catione ualeat. 5. di. de Iudæis tń mandare potest Pa-
pa infidelibus, q admittant prædicatores euangelii in
terris suæ iurisdictionis, nam cum omnis creatura róna
lis facta sit ad Deum laudandum, sent. 2. di. 1. si quæ-
ritur, si ipsi prohibent prædicatores prædicare, peccát,
& ideo puniendi sunt. ¶ † In omnibus autem prædictis
casibus & in aliis, ubi licet Papæ eis aliquid mandare, si
non obediant, compellendi sunt brachio seculari, & in
dicendum est bellum ꝯtra eos per Papam, & nó per a-
lios, ubi quis de iure suo contendit. nec est contra ij. q.
multi, ubi dŕ, q non pertinet ad nos iudicare de his,
qui foris sunt. quia intelligitur, q non debemus eos iu-
dicare excóicando, uel compellendo ad fidem, ad quá
10 sola Dei grá uocantur. xlv. dist. de Iudeis. ¶ † Sed dices,
quare nó eodem mó licet eis repetere terram istam. s.
Italiam, uel alias ubi dńati fuerunt infideles. Rń. quia
dńi harum terrarum cum ppłis eorum ꝯuersi sunt. fate
mur tń, q si ppłi conuersi essent, sed dńi remanerent in-
fideles, q Papa bene posset dńo infideli dńium & iurisdi
tionem dimittere super fideles, ar. j. ad Thim. 6. in prin
dummó Christianos non grauaret iniuste. Item pp pi-
culum posset cogi dńs ad recipiendum prætium uel có
mutationem. sæpe enim quis amittit res suas sine culpa
sua. C. pro qui. cau. ser. li. per totum. ar. ff. de rel. & sum.
fu. l. sunt personæ. nam fauorabilis est ró, quæ pro reli
gione facit. ¶ Sed dices, nunquid & eodem modo debet
Papa admittere illos, qui uellét prædicare legem Ma-
chometi? Respon. non. non enim ad paria debemus eos
nobiscum iudicare, cum ipsi sint in errore, & nos in uia
ueritatis, & hoc pro constanti te-
a nemus. ¶ Sed quæres [a] quomodo
potest ecclesia Romana, & omnes
aliæ ecclesiæ & etiam alii Christia
ni licite tenere, quæ tenent in occi
dente, & alibi, cú imperatores Ro-
mani armis per uioléntiam hæc om
nia occuparunt, & ita cóstat, q ma
lafide tenent? Respon. generaliter
clerici & laici possunt secure tene-
re & bonafide, quæcunque tenent, quia nescimus, utrú
illi, qui occuparunt prædicta, usi fuerint iure suo in oc-
cupando debemus credere, q usi fuerint iure suo quia
forte recuperauerunt, quod prius per uiolentiam ami-
serant uel forte per munera uel donationes ad eos per-
uenerunt legitime, licet in eis multos habuerunt rebel
les, quos uicerunt sed de ecclesiis constat, q ipse bene
possunt tenere, quia si non constat, quis fuerit dńs ante
occupationem, Papę, facienda est restó tanquam vicario
Christi & ecclesiis aliis, quæ per Papam possidentur, &
eius auctoritate. nam Papa & ecclesiæ nomine omnium
hominum omnia possident, ut inde omnibus necessita-
tem habentibus subueniant. 12. q. 1. uidentes bona auté
schismaticorum, & hæreticorum licet occupare ppter
constitutiones principum, quæ censent ea occupanda.
8. dist. quo iure. 23. q. 7. per totum [Hoc modo] s. p suc
cursu terræ sanctæ [Pęnitente] & de eo, cui pro satisfa
ctione est iniunctum, q uadat ultra mare. [Iter] quia im
potens est ad eundum.

a ¶ *Sed quares. De hoc dic melius, ut per Barto. in l. cunctos populos. C sum. tri. & adde Abba. in ca. uenerabilem, colum. v. in fine. supra de elec.*

EX multa [edidimus] 3. c. prox. [equales] s. religio-
sos dicebatur. n. in illa constóne, q per religiosos ui
ros fieret huiusmodi commutatio, uel dispensatio, de
quo uerbo orta ęst dubitatio [quos] s. epos tm, uel alios
prælatos, uel delegatos Papæ tm, quod uerius est, sicut
j. exponitur [Vtrum] ecce responsio [profectum] at isti
qui sunt consilio strenui, uel secum possunt ducere bel
latores, non tendunt ad defectum terræ, & ideo nó com
prehenduntur [astrinxerunt] illæ quæ uouerunt, co-
gendæ sunt uel ire, uel uotum redimere [Vxoris] spá-
lis est in hoc casu, ut liceat uiro uouere sine auctoritate
uxoris, alias contra 34. q. 5. quod Deo. 27. q. 2. si tu. nec
per hoc sequitur, q hoc uotum sit maius continentia,
quia non fit perpetuo & sine pręiudicio alicuius. 33. q.
5. c. noluit [Labor] in illis. n. aliæ considerationes habé
dæ sunt supra c. proxi.

PEr tuas [solenniter] i. in præsentia abbatis & multo
rum hoc uotú ęmiserit: quia tń non fuit de pręsen-
ti,

ti.sed de futuro,non fuit solenne, fm q dr solenne uotum continentiæ,uel religionis, quod dirimit mrimonium. unde si ɔxisset matrimonium carnale,non separa retur.j.qui cleri.uel uouen.c.rursus.¶Sed quæres, qua re nō ita dicitur uotum solenne,si dicat,uoueo, q intra bo monasterium,sicut si dicat, ibo ultra mare, qđ etiã est de futuro? Rñdemus,q utrūque uotum pōt dici solenne,fm q solenne dr propter solennitates uulgi, ut hic sed uotum continentiæ,uel religionis non dr proprie solenne,nisi sit de præsenti, uel alicui religioni se deuoueat; de hoc no.s.de regu. & transf. ad re.c. ij.& c. porrectum.uotum aũt peregrinationis à iure non dicit solenne.& sicut uouens peregrinationem cogitur eam pficere,sic & uouens ingredi monasterium,& ad hoc facit præsens decr.& s. e. qđ super, ubi uocat talem promissionem de futuro non solennem [Transgressor] quia infra duos menses nō pfecit uotum,ut promiserat[Consulimus] & ẽt si petitum fuerit,cogeremus, cũ cogēdus sit dño reddere uota sua.s.e.magna. [Resignes] mirum uř,quia si iam esset canonicus,posset eligi, uel postulari,multofortius,si nondum factus est canonicus,sed hoc est ea rõne, quia non pōt fieri monachus, uel canonicus regularis,ex quo est eps,nisi resignet ad hoc ergo,ut cōpleat uotum,resignare debet sed canonicus uel monachus bene potest fieri eps,& sic potest uotum suum implere,& epatum habere,ar.hic. [Eligendum] i. postulã dum alii dicunt, q simpliciter eligendus est[electionem]præmissa tñ postulatione facta a priore.& est ar.q canonicus regularis debet eligi de hoc no. ff. de renun. post translationem.

POstulastis [ecclesiarum] non dicit præbendarum, cum regularibus non liceat habere præbendas[ecclesiis] isti præpositi erant, sicut ex titulo apparet [Vicesima] & est no.dignum, q præpositus cruce signatus non solum uicesimam partis suæ, sed totius ecclesiæ acceperit.

SVMMARIVM.

1 *Diæcesana ecclesia duplici lege ad episcopum pertinent.*
2 *Quæ sint ea,quæ de lege diæcesana dicuntur esse,& quæ de lege iurisdictionis,in nu.3.*
4 *An monasterij teneantur ad legem diæcesanam, & in numero.5.*

De statu monachorum, & canonicorũ regularium. Rub.

THeodosius [Disciplinæ] .i.præter uisitationem,quam facere pōt, quoties expedit.18. q.2.non semel[Accesserit] nisi in morte.s. de test.officii,& c.requisisti,& de sepul.re-
1 latum,& c.de his. ¶ † Vindicate] quia hoc c.de duplici lege mentionem facit,s.diœce.& iuris. ideo uo.q ecclesiæ diœce.ad epm pertinent duplici lege scilicet dioe.& l.iurisdictionis.& aliqui certis regulis distinxeruut,q illud fit de lege diœc.i.quod in recipiendo cōsistit,ut est recipere tertiam oblationum, & consimilia. lex autem iurisdictionis consistit in conferendo,ut ordines,& similia tamen nobis non uidentur hic propria uerba nec alia rõne dñr lex diœce.& iurisdõnis,nisi quia sic assumpta sunt a iure.s.de offi.ordi.dile.ubi no.& eo.ti.
2 ut iusta.& 10.q.1.c.j.16.q.1.tũ pro utilitate.† Nos igitur,quia de his propriam & generalem doctridam inuariabilẽ dare nescimus,p singularia diuidemus hoc modo est ergo de lege diœce.perceptio cathedratici.10.q. 3.c.1.debita pars oblationum,decimationum , & mortuariorum.s.de offi.or.conquerente.16 q. 1. questi. & c.decimas.10.q.1. de his,& c.antiquos 12.q.2 .concesso & c. uulteranæ, & c.de reditibus.¶Item q missas publicas cautet in qualibet ecclesia, & q cathedram ponat, ubi uult uel cã prædicandi,uel audiendi causas.18.q.2. luminoso moderatum auxilium petere a subditis.j. de cen.cum apostolus item pro negociis ecclesię potest episcopus clericis imperare, quod uult,& eos mittere. 7. q.1.quia frater.s.de ele.non resi.de cætero,s.de ma. & obe.c.ij.item ad exequias mortuorum.16.q.1. placuit.
3 & uocatio ad synodum.18.di.c ult.¶ † De lege iurisdõnis est causas audire,& omnia quæ circa iudicium aguntur collatio omnium sacramentorum,uisitatio, ordinatio,correctio,inquisitio , excommunicare, interdicere, statuta facere super iudiciis,uel accessoriis eorum,& ẽt de uita officiis,& aliis huiusmodi,instõ,destitutio,confirmatio,& inuestitura 12.dist.de his,& c.de illa. de cō. di.3.c.1.s.de con sue.cum consuetudinis.s.de of.or.con querente,& c.dilec.licet enim ibi permixtim deponat ea,quę ad utranque legem pertinent,ponit ibi ẽt, quæ sunt de iure epali,quod in prædictis duabus legibus cōsistit,sed per hæc statuta nunquam monachi tenenř ad aliqua ɔ̄ regulani,s de offic.archi.dilecto. tñ secundum hanc nostram declarationem omnia dicimus de lege iurisdõnis esse,a quibus monasteria exempta non sunt p canones ea.n.a quibus sunt exempta, & tñ sunt de iure epali,dicimus de lege diœcesana esse, cum canones dicant esse monasteria lege diœc.exempta 10.q 1.c.1.16. q.1.cum pro uti.& ab eis canones dicunt ea exempta, q de lege diæcesana numeranimus.16.q.1.cum pro 18.q. 2.quam si,& c.calumniosa.12.di.de his 10.q.3.relatum 18.q.ult.§.ult.ad ea autem, quæ de lege iurisdictionis sunt,tenentur monasteria , & multofortius omnes aliæ ecclesiæ.10.q 3.relatum,& q. 1 in sex primis.c.18. q.2. hoc tñ,monasteria, Abbatem,& q.ul.non semel.uisitandi.item no. q licet monasteria sint a lege diœc.exempta tamen si habent populum,debent facere omnia, quæ pertinent ad legem diœc.& ad quæ rõne populi aliæ ecclesiæ tenentur uude debent,si habent populum,ad synodũ ire.s.de ma.& obe.quod super 18.di.c.ul.ut ibi no. imo si essent exempti,ex quo habent populum , qui non est exemptus, uel si habent non exempta membra.l.diœce. tenentur,in quantum lex diœce. populum tangit , uel membra uon exempta.j.de priuile.ex ore,in fin. bñ tamen dicunt quidam,q si sunt aliqna, quæ populum non respiciunt,quo ad illam legem diœc.non tenebitur , sicut in his,quæ ei donantur intuitu pietatis,uel religionis,nullam partem per l.diœ.habebit eps.16.q.1. cũ pro uti.& sic eodem modo, si uelit monachus pro negociis communibus,non populi sui,id est monasterii exempti , uel ẽt non exempta dirigere,cum ei prohibitum & periculosum sit uagari.16.q.1.si cupis,placuit, peruenit. sed ar.contra ea.q.qui uere, in parochia sed illa c. loquuntur,q de licentia abbatis faciant,non de mandato epi quia nihil nisi ratione populi percipere potest 18. q.2.luminoso idem etiam dicunt, q in nullis a lis ad l. diœce.pertinentibus tenentur epo,nisi in his,ad q̃ aliæ
4 ecclesiæ aliàs exemptæ rõne populi tenentur. ¶ † Sed quæres,cũ exempti & monasteria teneãtur ad debitam partem relictorum cã mortis.s. de testa.requisisti.s. de sepul.in nostra,& in c.de his, quare non eodem modo debitam

debitam portionem habebit de his, quæ non cũ mortis dantur, cum utrunq; sit debitum.l.diœce.10.q.1.decreuit. Rndeo lex diœce.ut dictũ est, remissa est monasteriis nec ad illam tenent̃, siue habeant ppliũ, siue non, nisi sint talia, quæ rõne populi debentur, uel dantur quale est, qđ datur cũ mortis. non autem tale est, qđ datur inter uiuos. uel dic aliud est in iure paro: hi ali, quale est quarta sepultura aliud in l.diœce. sed hoc probatur esse falsum.s̃.de testa.requisisti.§.pe.ubi ad episcopum pertinet partem debitam habere de legatis monasteriis est ergo melior rñsio, q partem de hmôi legatis recipere est de l.iurisdictionis; quod sic probatur. diuisio hæc fit pp sacramenta ecclesiæ, & inter eas ecclesias fit diuisio, ubi sacramenta percepit.s̃.de sepul.c.t & c.de his. tum autem collatio sacramentorum fit de.l.iurisdictionis.16.q.1.interdicimus & hæc diuisio, quæ consequens est, uel accessoria ad collationem sacramentorum de l.iurisdictionis dicenda est. sic etiam dici potest in quarta decimarum, quæ pro factis datur. uel dic in quarta decimarũ non posse habere locũ prædictam rõnem: qa decimas nõ debet recipere monasterium, sed debet alij soluere 16.q.1.alia.s̃.de deci.nuper, & sic nõ debet soluere quartam decimarum, quæ tm̃ debetur de decimis acceptis: sed nõ pôt habere monasterium ex donatione alicuius nisi cum onere suo & nullus donator pôt plus donare, q̃ p partẽ suã.16.q.2.si quis. ergo & si una ecclesia monasterio aliquam decimam donet, intelligitur donare partem suam, & aliorum partes saluæ erunt siue epi, siue cuiuscunq; alterius. si aũt perceptionẽ decimarum, non quartæ tm̃ dicis.l.diœ.scire debes ob hoc quo ad possessiones non esse exempta monasteria, nisi per priuilegium exempta probẽtur, ut no.s̃.de deci.suggestum. ad personales aũt nec monachi, nec clerici tenent̃, ut no s̃.de deci.nouimus. & ideo p. receptio illatum non est de l.diœce.uel iurisdictionis, cum nõ de-
5 beatur.¶†Item no.q. licet in aliqua ecclesia morantur monachi, nisi sit ibi congregatio, nihilominus.l.diœce. tenentur.10.q.1.c.1 item grangiæ non tenent̃.l.diœce. j̃.de cẽsi.c.ult.capellæ aũt monachorũ utraq; l.epi sunt subiectæ.12.q.2 sane.j̃ de priui.cum & pla.§.i ecclesiis. Quidam aũt dicunt & multum probabiliter, q monasteria non sunt exempta à quarta decimarum, uel mortuariorum, uel oblationum, siue in morte, siue in uita eis aliqua donenentur; & hoc satis probatur.s̃.de off.or. conquerente, & de oblationibus est expressum.16.q.1. in c.ad hoc, q expressè loquit̃ de monasterio: nã Carthagiñ.ecclesia monachorum est. nec ob.16.q.1 decimas, qu æsti: qa q monachi habent decimas de propriis laboribus, ut in pr.all decr.dicitur, est ex priuilegio. s̃.de deci.nuper, ex parte, & suggestum. alias.n.tenent̃ ad decimas.1 1.q.1.alia. sed j̃ hoc est. 16.q.1.cum pro. 10.q.1.c.1.18.q.1 quàm sit, ubi dicitur.q. ea quæ offeruntur monasteriis, non tenentur.l.diœ.¶Sol.illi bene fatentur, q non tenentur omnibus.l.diœ.nam de l.diœce.est, q singulæ ecclesiæ debeant conferre cum episcopo, quando uadit ad Papam, uel regem, uel ad synodum, uel qñ facit expensas pro aliquibus negociis communibus totus diœ.10 q.3 unio, & 12.q.2.nobis. sed ab his collationibus sunt exempta monasteria, & uidentur sonare prædicta c.& maximè.c.quod est.18.qõ.2.q̃ sit, in fi.uel dic, q hæc non sunt.l.diœ.sed iurisdictionis: quia de l.iurisdictionis dicitur esse omne illud, ad quod monasteria tenentur. nunquam.n.in canonibus an iquis aliqua mentio fit de l.iurisdictionis: sed noua decre.tantum facit mentionem de ea. magistralia.n.uerba fuerunt [æstimetis] honesta seruitia ex constitutione, uel ɔsuetudine debita.18.q.ult.seruitium. 1.q.3.qñtũ.

Monachi [peculiũ] nisi pro iniũcta administratione, ut j̃.§.seq. [parochiales] nisi ex dispensatione
6 cum cons.nsu abbatis.16.q.1.in parochia, cũ pro utilitate, & c.doctos, symoniachus si qs monachus [administratione] puta quia est uestiarius, uel eleemos narius [donatione] hoc intelligitur. qñ prioratus habent ius spirituale annexum, uel distincta bona & appropriata à bonis monasterij: sed si sint de mensa abbatiæ. isti prioratus tunc possunt indicere & statuere, q monachus, cui committitur dictus prioratus, certum quid soluat de reditibus dicti prioratus, sed non aliunde; & hi potius dicerentur ministri, q̃ priores, quòd sonat indignitatem [non mutentur] ab abbate, si curam animarum non habent. si enim curam animarum habent, non possunt amoueri sine consilio epõrum, qui eis curam animarum concedunt.s̃.de præben.in L teran. [non mutentur] his enim confirmari possunt beneficia.s̃.de pben.nisi essent: secus in prioratibus, qui conceduntur ab abbate.s̃.de confir.uti.uel inuti.porrecta.j̃ eo.cum ad monasterium.§.tales.

Recolentes [institutione] qua dicitur institutũ, ne Cisterciẽ habeant uillas, ecclesias, uel alia, quæ sequuntur [similem] C.locati.l.milites.

Super quodam [potuit] s̃.de sepul.sacris. nnt.propter scandalum non extumulari, quod exitumulandum est.

Quod Dei timorem [officium] in aliis potest laudare intentionem plebani: sed factum eius in hoc laudandum nõ est, cum in manibus sui epi debuerit resignare.s̃.de renun. admonet [coram fratribus S.Victo.] no.q licet non dixerit, cui regulæ se deuoueat, intelligit̃ illi se deuouere, in cuius manibus fecit pmissionem. nam ecclesia S.Victoris est regularis [promissionem] licet per hanc promissionem de futuro non sit censendus regularis. qa tñ cogendus est ex quo promisit fieri regularis, idcircò rñdet, ac si regular s esset. si s̃.ti.proxi.per tuas [à Florentino] & Bñ.contentiente: uel ad minus priore, & conuentu eius: dispensatio tñ epi Florentini est [ministrares] in hoc enim credimus epm dispensare posse [licentia] quæ necessaria est [in Litera] s̃.e.c.in sco [commode] monachus aũt nullo mõ pôt esse sine monacho; & in hoc est speciale de canonico regulari.s̃.eo.c.2 [canonicus] q hic non fuit canonicus regularis ex principio apparet, ubi dicit, q nec professionem fecit, nec habitum assumpsit. q fuerit canonicus, hinc apparet, ubi dicitur, q habeat canonicum, & etiam superiori argumento, ubi innuit, quod possit ad regimen secularis ecclesiæ assumi. quidam dicunt, q fuit canonicus, & licet à principio non fecerit professionem, ex postfacto tamen fecit, uel si prius fecisset, tñ mõ Papa mandauit, q faceret ut uotũ compleret, ar.s̃.ti.proxi.per tuas.j̃.de spon.commissum uel dic, licet non multum uideatur consonare ueritati, q non fuit canonicus; & eps cum uoluntate prioris dispensauit, q non fieret canonicus, licet uouisset, & permutauerit uotum magis utile; qđ licet, arg s̃.tit.proxi. c.j.& c.magnæ. & monet habere canonicum, ut regulariter uiuat. nec j̃dicit dec.per tuas: qa ibi non dispensabatur cum eo, ut non obstante uoto haberet episcopatum: uel ibi aliud est in electo ad epatum, ubi bñ debet cõplere uotũ: qa sine dispensatione pôt fieri eps. aliud in plebanatu, ad quem transire non pôt sine dispensatione.55.distin.priscis. melius ergo fuit eum non fieri canoni-

canonicum,& permutare uotum,quàm canonicum fieri,& postea ex dispensatione archipresbyterum.

SVMMARIVM.

1 *Quis proprie dicatur monachus.*
2 *Peccat Papa dispensando ex causa non iusta.*
3 *Nō ualet. dispēsatio ī his, quæ sunt cōtra uotū tacitū uel expssū.*
4 *Conditori constitutionis licet dispensare sine causa cognitione contra suam constitutionem.*

CVm ad monasterium [exhibere] etiam de carnibus, in hoc enim pōt dispensare abbas, sicut in propria cella habenda. 10.q.ult.monachum. & circa ordinem. j.de eo q fur.or.re.cum.H.& circa canonem latæ sniæ. j.de sen.exc.cum illorum. alij tñ dicunt, q nunquam licet uesci carnibus, nec abbati licet
1 dispensare [præuaricator] abbas †Annexa] hæc autem sunt annexa ordini à iure positiuo, qd probo, monachus aūt nihil aliud est, q̄ solitarius tristis.16.qō.1.placuit. si igit plura imponant, illud est impositum à conditore iuris. & ex hoc patet, q Papa pōt dispensare cū monacho, q habeat proprium, uel coniugem, cum possit ordinem & naturam, quam dedit ordini, & substan-
2 tiam tollere [† summus] nisi ex causa.quanquam enim Papa dispenset, nisi iusta cā subsit, peccat,& dispensans, & cum quo dispensatur. Nos dicimus, q nunquam ualet dispensatio in proprio, & in talibus licet ex cā posset concedere ei, q peregrinet, & portet secū uiaticū illud tñ non possidebit suo noie, sed noie monasterij. unde de eo non poterit testari.& hæc uera sunt, nisi magna cā & uera subesset. uidetur tñ, q si dispensaret cū monacho in casu, in quo cum eo dispensari non debet, utputa q habeat uxorem,& nō est necessitas, uel utilitas dispensandi; si tñ ɔhat cū aliqua credens bonam dispensationem & licitam, q tenet mrīmonium, licet ille q fuit monachus, sp peccet exigendo debitum, & non reddendo: qa uerum mrīmonium est inter eos. rō diuersitatis est. qa ex dispensatione habendi propriū nemini præiudicat, nec alicui prodest, nec obest, nisi cum quo dispensat: unde nisi ibi sit utilitas non ualet dispensatio: sed secus est in matrimonio, ubi dispensatio prodest alij, s.coniugū, uel piudicat. imò & ibi idē quodāmodo est, s.qa monacho, cum quo dispensatū est male su p matrimonio, non prodest dispensatio, quin semper
3 peccet. ¶†Item no.q quidam dicunt,& fortè non malè q licet in his, quæ sunt ɔ uotum tacitum uel expressum & in aliis, quę sunt ɔ euangelium. non prosit dispensatio, nisi ex cā fiat, & forte idē intelligendū est, si dispenset in his, quæ sunt ɔ gnalē statū
a ecclesiæ: non tñ hoc est uerum [a] in his dispensationibus, quæ fiunt ɔ ius positiuum tñ, sicut apparet in statutis, quæ facta sunt de ordinibus faciēdis intra certa interstitia temporum, ut 87.dist. p totum & q quis non possit habere duas curas, ut no.s.de præbē c.de multa,& de ele.dudū.in his.n.dispensationibus sufficit sola uolūtas dispensatoris ēt sine cā; qd pbo. nā si sola uoluntaria constō erat cā, quare aliquid prohibebatur,& sola uoluntas erit causa, quare phibitio relaxetur: qa eius est destruere ius, q illud condidit; nec tenet princeps sua lege ligatus. C.de le.digna,& res facile redit ad suam naturam.ff.de pac.si unus.§.pacta: tñ sicut lex eadē dicit ipse tñ bñ facit, si suā legē seruat.

a ¶*Non tamen hoc est uerum. Spe.ī ti.de lega. § nunc breuiter, ad fi.uer.15.in noto, & Car.in repe.c perpēdimus infra de sen. exc.ō.col.8. sequitur Inno hic, & ab.in c. fraternitatibus, & ibi Ioan.de Ana.infra de sclismati. & de ueritate uide per Fel.in c. ad audientiam, col 2. col.4.uer.nihilominus atiēd. bene s.de rescr.*

4 ¶†Itē licet [b] conditori constitu-
b tionis dispensare sine cāæ cognitione ex certa scientia ɔ suam cōstitutionē: non tñ aliis, qbus concessum est dispēsare, licet dispensare nisi cū cāæ cognitione; & si dispensant, non ualet dispēsatio, uel reuocat:& ipsi peccant,& puniunt 51.dist.qui in aliquo [licentiam] bñ dicit licentiam, & uoluntariā tñ, quia sine cā. nā & si cā subesset bñ posset dispēsare, q propriū haberet. Quid.n.si tota Christianitas, uel ēt aliqua pars eius esset in piculo, nisi monachus fieret rex, fortè nō esset alius, qui sciret aliquod regnum regere, uel posset, nisi monachus, nonne dices, q fiat Rex nōne quilibet debet se totum in holocaustum offerre Deo, ut in eo, quod sibi plus placet, præeligat seruire? sed præ omnibus placet ei, q creaturam suam rōnabilem & tpalem conseruet, pro quo etiam ipse animam suam posuit. ¶Itē nonne peccat, qui minus bonū maiori bono præponit.s.de reg.licet, in fi.11.q.3.si qs di.& c.uæ qui dicitis. Itē cōis utilitas præfertur priuatæ.7.q.1 scias.c.mutationes. ¶Item si pp communem utilitatem pōt fieri epūs.j.c.licet, & etiā clericus.55.di.priscis.16.q.1.nunc pro cuius, quare nō eodem mō Rex? sed fortè rñdebit ɔditor, ɔcedo, q fiat Rex: sed nō habebit propriū: qa regnū cōe est, & q̄ acquiret, regnū acqret ar.pro his.18.q.1.c.1.j.de priuile. cum olim. sed ɔ, qd si non pōt esse salua Christianitas, nisi regnum in suum proprium accipiat, illud suis hæredibus relinquendum quia forte habebat filios ante, q̄ fieret monachus. ¶Itē quid si dixerint ei illi, qui possunt dare regnū, oportet, q si uis habere regnum, accipias hanc reginam in uxorem, alias dabimus eā infideli, uel tyranno? an hic ita diliges contemplationem huius monachi, & continentiam hominis unius, & ita reputabis Deum crudelem, q nolit p prouisionem uicarij sui huic Christianitati prouideri. Item Papa fecit constōnem, q ēt ille, q uouit simpliciter, si ɔhat, q tenet mrīmonium.j.qui cle.uel uo.rursus.17.q.2. Gonsaldus.s.de conuer.coniug.placet: quare nō eodē mō pōt dispensare? Itē fecit cōstōnē, q uxor unius alij nubat.j.de diuor.gaudemus.§.pe. Item ex constitutione est, q minor.14.annis non pōt se obligare religioni.s.de reg.& transf.ad nostram, qd est contra ius naturale: quia sicut puer, ex quo doli capax est, potest se diabolo obligare, eodem modo & Deo. Item Papæ dicitur, quodcūque ligaueris &c. Item in quolibet uoto intelligendum est, nisi aliter Deo placeat: sed credendum est, quòd Deo aliud placeat, utilitas subest, quòd contra uotum faciat. ¶Item sicut dicitur, quòd non intelligitur uenire contra uotum, qui facit contra illud autoritate superioris, qui est uicarius IESV Christi sicut in mrīmonio.s.de trāsla.c.inter, in prin.nec ob.prædictis, quod dicitur, uouete, & reddite. uouere quidem est uoluntatis: sed reddere necessitatis: quia liber bñ intelligitur uotum Deo reddere, q se eius dispositioni committit; & quia magis eius bñplacitum facit, ut pdictum est.s.de uo.& uo.re.magnæ.

b ¶*Itē licet conditori. Adde, quòd idem tenet ipse Inno.in c.ueniēs, suprà de fi. presby.in gl.in fi. Et gl.in c.si quis.81.di.in gl.j.in fi. Et no.10.de Imo. in l.quidam consulebat.ff.de re iu.& refert Fel.in c.ad audiētiam, col.2.col.5.omnia autem ista supra de ref.& adde eundē Fel.in c.qua in ecclesiarū, col.13.in prin. supra de constī.& ibi alle.concor.*

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Non possunt visitatores rectorem alicuius loci remouere, sed episcopo nunciare.* a.
2 *Parochia regenda est auctoritate episcopi.*
3 *Ad quem pertineat electiones confirmare de prioribus fratrũ factis, & in nu. 5. 6. & 7.* c
4 *Non potest Archidiaconus de iure præsentatum sibi à patrono sine Episcopi licentia in ecclesia instituere.*
5 *Degradatio priorum pertinet tantum ad Episcopum.*

IN singulis [Abbatum, atq; Priorum] non exẽptorũ, j c. px. §. hæc eadem [aduocent] capl̃m Abbatum, & Priorum, q̃ ꝯueniunt ad generale capl̃m, & factis etiam his primordiis, capl̃m totum uel maior pars eliget quatuor abbates, q̃ p̃sint capitulo [q] Cistercien: [de ipsis] abbatibus, q̃ ꝯueniunt ad capitulum [p̃lationis] isti cũ sint p̃lati ordinariam iurisdictionem non hñt; sed delegõne Papæ funguñt. Item de uisitatoribus ab his deputatis. nam delegõne Papę, nõ istorum quatuor funguñt, ut j e. c. ibi. [uice nostra] uel dic, ꝙ est ordinario iure istorum ab hac ꝯstõne eis
1 ꝯcessa. † Denuncient] no. ꝙ remouere non possunt, sed tñ epõ nunciare: & cum tam eps, q̃ hi uisitatores habeant iurisdictionẽ cognoscendi, uel inquirendi de his, occupãtis melior erit conditio, ut ff. de ꝓcur. pluribus. alij tñ dicunt, ꝙ uisitatores non procedent, nisi primò moneant Epm̃, & appareat eius negligentia, ar. s̃ de offi. ord. quãto. 9. q. 3. nunc uerò. vel dic, & melius, ꝙ ambo uisitabunt; & erit forte utraq; ordinaria, arg. j eo. c. porrò. ¶ Item simile. j c. ꝓx. nec est ꝯ̃ s̃ de offi. ord. c. j. ubi innuitur, ꝙ uisitatores possunt deponere: quia ibi non erant tantum uisitatores, sed inquisitores, & iudices, ut ibi colligitur. alij dicunt aliter in generali visitatore; & sic loquitur hic: aliud in spãli; & sic loquit̃ c. j. primò dictum placet. [diœcesani] epi. n. curam gerunt suarum diœcesum, s̃ de offi. ord. perniciosam. ¶ [Iura] quorum ipsæ diœceses existere dignoscunt̃. 9. q. 2. nullus primas, & in aliis c. seq. & iõ cum ipsi curam habeant, ad illos ꝑtinet ipsam cõmittere, de offi. archid.
2 cum satis. 16. q. ult. nullius. ¶ † Oĩno] vnde eporum auctoritate siue cura, administratio gerenda est, & parochia regenda. 10. q. 1. regẽda, ac ipsis de hmõi cura, uel regimine rñdendum. 16. q. 2. sanè, s̃ de p̃bẽ. in Lateraň. & de priuil. cum & plãtare, §. in ecclesiis. & ita talibus prioratibus, q̃bus cura populi est annexa, priores institui debent ꝑ epos; & hoc est uerum, qñ ꝑ ipsos cura geritur. nam & s̃m antiquos cano monachi possunt assumi ad regimẽ ecclesiarum parochialiũ. 16. q. 1. doctos, & c. in parochia. 55. dist. priscis, & s̃ eo. ꝙ Dei. secus aũt qñ ꝑ p̃sbyt. seculares; q̃a tunc ipsi p̃sbyteri, & non monachi instituendi sunt ꝑ epos de ꝯsilio monachorum, j de capel. mon. in ecclesiis. item hoc est uerum, qñ tales prioratus, uel ecclesię pleno iure nõ subsunt religiosis: secus aũt, si pleno iure subsunt. 16. q. 2. uisis, & i p̃al. decr in Lateraň. & c. cum & plãtare. Item ꝑ graui culpa destituẽdus est aliq̃s & auctoritate superioris, uidelicet epi diœc. 16. q. ult. inuentum, & s̃ de fo. cõp. pullulasti. circa maiora nãq; periculũ uertit̃. 42. dist. quiescamus. & iõ hmõi grauia & difficilia diœcesanis referenda sunt in suis diœcesibus. de offi. archipresbyteri. singulæ, in fi. ardua sine epis nequeunt terminari, s̃ de offi. archi. ad hoc, uer. item in ep̃la. difficilia. n. superioribus sunt intimanda, s̃ eo. circa medium. 18. dist. multis denuò, i fi. & licet correctio religiosorum ad suos p̃latos regl̃r ꝑtineat, s̃ de offi. ord. quãto, & 90. dist. si q̃s, si tñ aliq̃d graue & difficile emergat, ad cuius correctionem districtio abbatis nõ sufficiat, ꝓuidẽtia diœcesani est sup hoc adhibenda, de sen. excõ. monachi, & c. cum illorum. de p̃scri. cum olim. ubi dr̃. ꝙ ꝓuisio in [illegible] culpis ꝑtinet ad abbatem. maximè aũt prouidentia & diligentia tũc adhibenda est, cum præficiuntur aliqui in prælatos, seu rectores, seu etiam amouẽtur, de elec. nihil, & 7. q. ult. c. fin. ubi dr̃, ꝙ de tanta re, s. qñ inquiritur de dignitate alicuius p̃lati, ut remoueatur, uel detur ei coadiutor, non segnius est agendum. Item priores, q̃ sic ꝑ electionem instituunt̃, non possunt mutari sine manifesta & rationabili cã, ut dictum est, uidelicet si fuerint dilapidatores, &c. ut prædicta decr. monachi, §. ult. sed siue sint abbates, siue priores, utpote in monasteriis, q̃ abbates non habent proprios, & inueniantur dilapidatores, uel alias merito amouendi, ꝑ diœcesanum remouẽdi sunt, dũmodò non sint exẽpti, s̃ eo. ut itaque, j eo. c. prox. §. si abbas, & §. ult. præterea quãuis hmõi priores immediatè subsint suis abbatibus, in illorum iussionibus intendere, & obedire debeant, non uidentur tñ posse amoueri ꝑ eos inconsultis diœcesanis, sicut uideo, ꝙ licet custos ecclesiæ in cunctis iussionibus archidiaconi obedire debeat, & ei subsit, non tñ si minus idoneus sit, abiicere uel amouere potest inconsulto episcopo, de offi. cu. c. j. Item uidetur, ꝙ in prioratibus, in quibus ꝑ electionem collegiorum suorum instituuntur priores, gerenda est administratio auctoritate diœcesanorũ. ¶ Sed obiicitur ꝯ̃: q̃a si in monasterio subiecto alteri fiat p̃lati electio, præsentandum est de iure abbati, uel collegio superioris monasterij, ut ab eo si canonica fuerit, confirmet̃, de ꝯsue. cum dilec. circa fi. ita ordinatio inferioris monasterij plenè pertinet ad abbatem superioris, de reli. do. quia monast. Si ergo superior abbas cõfirmare habet electionem abbatis, uel prioris sibi subiecti, ꝑ confirmationem consequitur quis liberã administrationem, de elec. trãsmissam. uĩ, ꝙ in talibus prioratibus auctoritate suorum abbatũ administratio geri debeat. sed ꝯ̃: quia uĩ, ꝙ nec in istis, nec in aliis prioratib. q̃ non habent populum, uel in q̃bus non instituunt̃ priores ꝑ electionem, administratio geri debeat auctoritate abbatum: quia instĩ & destĩ de iure ad diœcesanum pertinet, & de l. iuri dõnis est, s̃ de offi. ord. cõquerente, & de insti. cum uenisset, de hære. cum ex iniũcto, in fi. item oẽs ecclesiæ diœc. sub potestate epi sui cõsistunt, & ad ipsius ordinationem ꝑtinent. 16. q. 7. oẽs basilicæ. 10. q. 1. decretum est. so. circa hmõi prioratus, q̃ parochiales non habẽt, & q̃ ꝑ electionem collegiorum suorum fiũt, monachi tñ manent in eis, & abbates plenè, i. ex sua fundatione in eisdem obtinent tẽporalia; iõ ꝑmissum est & obseruatũ credit̃, ꝙ ponantur in eis priores, & remoueant̃ ad mãdatum suorum abbatum, ut in religionibus magis uigeat & obseruetur obedientia. Et ideò huiusmodi prioratus ꝓpriè appellantur obedientiæ, s̃. eo. cum ad §. tales vnde tales priores ex eo, ꝙ sic præficiuntur, non possunt nec debẽt assumere sibi auctoritatem cõtinuæ prælationis: imò, cum expedierit, absque contradictione mutari possunt, sicut dicitur de præsidẽtibus capitulis generalibus, supra eo. c. si enim tales instituerentur & ponerẽtur per episcopos, aut de suo consensu, uel auctoritate, non possent posteà sic ad abbatum consensum remoueri, de offi. archid. ad hæc, arg. supra de trãsac. de cætero: propter quod etiam talibus suæ administrationes nõ confirmantur, supra de cõ. utili, uel inutil. porrecta. & ideò in huiusmodi prioratibus ponuntur & deputantur priores pro uoluntate

ſuorum abbatum,& etiam amouêtur,ut in præall.§.ta-
les,& de priuil.qm̃ per confeſſionem,ubi fit mentio de
clerico uel monacho deputato à monaſterio ad regimé
alicuius ecc. ſuo diœceſano ſubiecte.16.q.ult. ſi qs vult.
dicitur.n.ꝙ ſi abbas vult ad meliorem locum trãſmuta
re monaſterium, faciat hoc de ꝯſilio epi : ſed mittat in
priori loco presbyterũ ad exercenda ipſius miniſteria;
& ita ad abbatem ꝑtinet deputare ad regimẽ talium lo
corum perſonas. ſecus aũt eſt in prioratibus, in quibus
creantur priores ꝑ electiones capitulorum ſuorum:qa
tales priores plenius ius aſſequunť in prioratibus ipſis,
ad quos uocantur ꝑ ſua capitula : quia ꝑ electionem &
ꝯfirmationem acquirunt eos, de accuſ.ſuꝑ his, & quaſi
ut abbates in loco ipſorum præſunt ibi· vnde ſic leuiter
amoueri non poſſunt ab eis : imò etiam ſi transferendi
ſunt ad maius officium, hoc fieri debet de conſilio fra-
trum locorum, in quibus præſunt, ſupra eo.monachi,
§.priores.58.diſt.c.ij. 19.q.3. ſtatuimus. huiuſmodi.n.
trãſlatio quaſi quædam alienatio eſt perſonæ : ſunt aũt
precioſiores perſonæ,q̃ res.12.q.2.præcipimus.vnde ſi-
cut res abſque ꝯſenſu capituli alienari non põt. 12.q.2.
ſine exceptione, ſic nec perſona. monaſteria uerò bona
ſua alienare non poſſunt abſq; ꝑmiſsione & licẽtia epi.
12.q.2.abbatib 18.q.4.in uendõnib.Et ita in trãſlatio-
ne taliũ priorũ,q̃ fieri debet de ꝯſilio fratrũ, neceſſaria
erit licẽtia & ꝑmiſſio epi multofortius, q̃ i trãſlatione
uel alienatione rerũ,ſ de renũ.admonet.vnde apparet,
ꝙ in creatione & mutatione taliũ priorũ, q̃ fieri debet
de ꝯſilio fratrũ, neceſſaria erit licẽtia. plus iuriſdõis &
autoritatis ſine diœceſani, q̃ in ipſos inſtõne & deſtõne
3 aliorũ. † Sed qs ꝯfirmabit electiones taliũ,& ipſos inſti
tuet? ui ꝙ abb.ſuperiores, ſicut all.eſt ſ. ſed certe ſatis
uř incõgruum,ꝙ aliqs prioratũ,uel eccľiam aliquã i-
tret,& adminiſtret irrequiſito diœc. cui ſubeſt,ut i ꝑ-
dicta decr.admonet. ad diœceſanum ꝑtinet cuſtodia ec
cleſiarum uac.ſuæ diœc.de inſti.cũ ueniſſet. vnde ipſo
incõſulto intrare nõ debet:qa derogaretur ꝑ hoc iu-
ri epali,de priui.paſto. põt ergo rñderi,ut fiat dña in-
ter inſtõnem, & ꝯfirmationem. ꝯfirmatio.n.eſt ꝓpriè
approbatio ꝓceſſus in electione habiti, & quãtũ ad for
mam electionis,& quãtum ad ꝑſonam electi, ſ de elec.
nihil. inſtõ aũt fit in eccľia de ipſo electo approbato iã
& admiſſo,qñ.ſ.inueſtitur de illa,de iur.pa ꝙ aũt,ꝯſul
tationib. indifferẽter.n.utitur ius his uocabulis,inſtõne
ualet & inueſtitura,de cõ.ꝑ.poſt elect.qa & inueſtiti dř
aliquis de eccleſia,uel ꝑbenda.de cõ.ꝑ.ꝓpoſuit, & inſti
tui in eccľia,de ꝑb.dilecto. ubi dř,ꝙ vno iure idiuiduo
uacante,ſiue ꝑbenda,duo inſtitui non poſſunt ad illud,
de ſu neg.ꝑl.literas. inueſtitura aũt fit poſt ꝯfirmatio-
nem,de ap.ꝯſtitutus. vnde põt dici ꝯfirmatio electionis
ꝙ in talibus priorib.de iure ꝑtineat ad abbates ſuos,ut
ꝑal decr.de ꝯſuc.cum dilec. Inſtitutio aũt ad diœceſa-
nos locorũ,ſicut examinatio & approbatio clericorũ,
q ꝑficiendi ſunt bñficiis eccleſiaſt.& inſtituẽdi in eis, ꝑ-
tinet ad ſuos archid.inſtitutio uerò ad epos,de offi.ar-
4 ch.ad hoc,in uer.in quadam. ¶†Et ꝙ inſtõ tam abbatũ,
q̃ priorum in officiis ſuis ſpectet ad diœceſanos, ſatis i-
nuitur.15.q.2.c.j. & c.cellulas; & ita abbates confirma
bunt electiones, & approbabũt priores electos : diœce-
ſani uerò illos inſtituent, de offi.archid. ſuper eo. ubi
dicitur, ꝙ ſi alicui permittitur aliqua eccleſia ordinã-
da de perſona idonea ad pñtationem patroni, licet re-
ctor,q inſtituendus fuerit,ꝑſentandus ſit illi,cui cõmiſ-
ſio ſacta fuerit,& ipſe eum admittet:non tñ ipſum inſti-
tuet, ſed eps, uel archidiaconus, ad quẽ inſtitutio per-
tinet: quia non eſt intentio cõmittentis ſuper hoc præ-
5 iudicare epo, uel archidiacono. ¶†Item & ipſe archi-
diaconus non põt de iure præſentatum ſibi à patrono
ſine conſenſu & licentia epi inſtituere in eccleſia, ſupra
de offi.archid, cum ſatis, de re iud.cum Bertoldus, niſi
aliter obtineat de preſcripta ꝯſuetudine.de deci.dudũ,
de offi.archid.dilecto, de exceſſ.præla. ad hæc . ſi ergo
ad diœceſanos pertinet talium priorum inſtitutio, nec
debent difficultatem adhibere, uel ingerere in ipſorũ
inſtitutione poſt,q̃ examinati & approbati ſunt ꝑ ſuos
abbates, ſicut fit in his, qui promouentur ab epiſcopis
ad ordines.14.diſt.qñ, & de offi.archid. ut noſtrum, &
in his,q præficiendi ſunt eccleſiaſticis beneficiis : qm̃,ut
dictum eſt,examinãdi ſunt prius à ſuo archid.& poſteà
ꝑ ipſum præſentandi epo,ut eos ꝑficiat,de offi.arch.ad
hæc,in uer.in quadam. poſtq̃ uerò examinatus eſt alias
diligenter & approbatus ꝑ illum,ad quem ꝑtinet, hic
non eſt denuò examinãdus, de æta.& quali.accepimus,
de offi.dele. licet, de purga.cano.dilec.in fi. & ſufficit
monachis teſtimonium abbatis.16.q.1.monachi uagan
tes,niſi forte aliquis promotus ad vnam dignitatem uo
cetur,uel poſtuletur,ſeu eligatur poſteà ad aliam:quia
tunc opportuna eſt poſteà alia examinatio. poteſt.n.
aliquis eſſe idoneus ad vnam,& non ad aliam, de elect.
in cauſis, in fi.vnde abſque difficultate admittẽdi ſunt,
ſiue inſtituendi tales priores ab epiſcopis,ſicut ſine dif-
ficultate & abſque iudiciorum ſtrepitu amouendi ſunt
ab eis poſt,q̃ denunciatum fuerit epiſcopis per illos, ad
quos denunciare ſpectat,ꝙ ſunt indigni,infra cap.pro-
xi.§.ꝙ ſi abbas,& §.ult.de accu.qualiter,in fi.& ſi forte
in eorum inſtitutione maliciam adhiberent, poſſet ſu-
per hoc haberi recurſus ad ſuperiorem, de iure patro.
nullius,& in prædicta decr.ea quæ.§.ꝙ ſi abbas.16.q.fi.
decernimus,ar de iure patr.paſtoralis,in fi de elec.pu-
blicato. Ex præmiſſis poteſt dici, ꝙ inſtitutio in talibus
prioratibus pertinet ad diœceſanos : confirmatio uerò
6 electionis eorum ad abbates. ¶†Sed ponamus, ꝙ inſti-
tutio etiam talium priorum pertinet ad ipſos abbates,
non tñ eos poſſent auctoritate propria inſtituere cor-
poraliter. de huiuſmodi corporali inſtitutione in be-
neficiis & dignitatibus loquitur decre.ad hæc,de offi.
archid.in uer.in quadam.nam per ipſam inſtitutionem,
quæ cõſiſtit in conceſſione, ſiue in collatione beneficij,
uel dignitatis non adipiſcitur quis poſſeſſioné,ſed poſt
ea inducitur,de ſenten.& re.cum Bertoldus,circa prin.
& de conceſſ.præben.poſt electionem, in fi. nec per in-
ueſtituram intelligitur quis adeptus eſſe poſſeſsionem,
de donatio.per tuas,de conceſſ.præbẽ.propoſuit.vnde
non liceret hmõi prioribus, etiam ꝙ eorum inſtitutio
ſpectaret ad abbates, prioratuũ poſſeſſionem ingredi,
& eos gubernare ac adminiſtrare ibi auctoritate ꝓpriã
irrequiſitis diœceſanis,de priuil.paſto.in fi.de foro cõ-
pe.Romana.§.contrahentes,& 16.q.5. ſi quis eporum,
ubi dř,ꝙ ſi platus in eccleſia ſua,quã habet in alia diœ-
ceſi,uoluerit ordinare clericos, uel inſtituere, qđ idẽ
eſt ut de arb.non ſine ipſos ordinet is, cuius territoriũ
eſt : uel ſi ordinati ſunt & inſtituti, acquieſcat eos ha-
bere, & regimen, & gubernatio Eccleſiæ ad eum per-
tinebit. Et ita cum conſcientia & permiſſu dixi in eccle
ſiis ſuæ diœceſis adminiſtratio eſt gerenda, ſiue perti-
neat ad abbates confirmatio, & ad epiſcopos inſtitutio
ta ium priorum, ſiue utrũque ad abbates. adminiſtra-
tio tñ gerenda eſt auctoritate & permiſſu eporum.nam
& dec.de elec.cum in cunctis, §.cũ uerò, diſtinguit hæc
tria, electionem, confirmationẽ,& adminiſtrationem.

¶Sed

¶ Sed qualiter rñdetur ad alias dec.nosti,& trãsmissam de elec.in quibus dr,ꝙ per confirmationem quis habet plenam & liberam administrationem? & dicendũ est, ꝙ refert,an confirmet is,qui est ordinarius loci: & plenam ptãtē hēt à iure,ut archieps quantum ad suos suffraga-
8 neos:& epi quantum ad prælatos ecclesiarũ suarũ diœce sum sibi subiectarũ,& Papa q̃tum fecit ad oẽs: quia sup oẽs hēt ptãtem,an confirmet alius:quia si archieps, uel eps,aut Papa confirmet,ex ipsa confirmatione intellige tur ei concessa esse administratio , ut prædicta decret. transmissam, & c nosti. & intelligitur esse institutus, & accepisse per hoc institutionem.de si. sicut tuis.ubi dici tur,ꝙ petita fuit confirmatio.& postea sequitur, ꝙ acce pit illõnem,sicut petiuerat.unde pro eodem ponit con firmationem,& institutionem.& hoc accidit, quia hmói cõfirmatores pleniorem hñt auctoritatem, & res uel lo ca plenius sub sunt eis, maxime in spũalibus, pp qđ eis competit instituere, de ele.querelam.& ideo efficacior est eorum confirmatio , & intelliguntur per hanc insti- tuere:quia nõ exigit alicuius alterius continentia uel as sensus.secus aũs est,qñ alij confirmant,qui non sunt lo- corũ ordinarij;quia non sic plene præsunt illis.unde al- terius superioris,ut pote diœcesan*,qui plenius curæ ac regimini præest continentia expectatur sicut dictũ est. s̄.uel pōt aliter dici,confirmatio electionum in talibus prioratibus ptinet de iure ad ipsos diœcesanos : qm ad
a ipsos spectat regimen animarum committere.16.q.ult. nullus omnino. Et ad illam dec.de consuet.sic rñdendũ est,quia monasterium Carosen. dicebat, ꝙ fratres Andren. monasterij debebant in Carosen. capitulo aliquẽ de gremio ipsius monasterij Carosen.eligere sibi in Ab batem propter statuta diœcesani episcopi,qui constitue rat,ꝙ electio prioris, uel Abbatis monasterij Andren. penderet penes fratres ipsius loci & capitulum Carosen.monasterium uerò Andren.dicebat,ꝙ de iure cõi & priuilegio ad ipsos fratres tantum pertinebat electio & Papa rñdet,ꝙ illud statutum pōt ita sane intelligi , ut nec iuri cõi,nec priuilegio derogetur per ipsum, uidelicet ut ad fratres Andren.monasterij spectet electio, & ad capitulum Carosen.confirmatio.sed non est ita intel ligendum,ꝙ de iure cõi pertineat confirmatio ad Caro sen.capitulum,nec ad hoc se refert dec.cum dicit ꝙ sta tutum illud non obuiat iuri communi:quia nõ erat qō de confirmatione,sed de electione solum,quam de iuse cõi dicebat ad se spectare Andren.monasterium.¶ Vnde statutum illud sic potest intelligi , ꝙ non obuiaret iuri cõi,quod est, ut congregatio sibi Abbatem eligat.16 q. ult.c.si.& tñ statutum ipsum concedebat capitulo Caro sen,uidelicet ius confirmãdi,ꝙ ipse diœcesanus vr ei cõ cessisse hmói statuto.nam alias statutũ ipsum fuit inane, nisi aliquid spãliter indulsisset,de uer.sig.Abbate,circa fi.non obuiat huic intellectui decr. illa de reli.do. quia monasterium,dr.n.ibi,ꝙ unum monasterium fuit unitũ alteri. Vnde ipse erat Abbas utriusque,& amborum administrationem & ordinationem habebat, nec preficie batur alius in uno,& alius in altero.sed quia utrunq; in congruum uidetur, ꝙ in aliquo prioratu subiecto monasterio,uel Abbati confirmetur uel instituatur prior , inscio ipso Abbate,cui subest prioratus,ideo potest dici ꝙ electio,quæ in tali prioratu celebratur,d .nuntianda est abbati,cui subest & per eum & ꝑ electores,uel per il los,cum eius conuenientia præsentanda diœ.de ecc.ædi
7 ad audientiam, & de ele.sacrosancta. ¶ †Et ita dici pōt, ꝙ confirmatio talium electionum ad diœ.pertinet,& sic eorum auctoritate geri debet administratio , nisi aliud Abbatibus de iure competeret speciali,ut s̄.notatũ est , uel nisi circa instõnes,& destitutiones abbatum, & hmói prælatorum & religiosorum aliud obtineat,& obserue tur,& ex regula & instõne sui ordinis approbata , sicut
8 patet in Cister.de si.ne dei ¶ †De gradari autem hmói prælatos,uel priores ad solum epm pertinet.15.q.5. c. 1.& seq.& 16.q.2.uisis.in cellis aũt,quæ fieri deberent. s̄.septa monasterij.20.q.ult.c.fi. nullum instituere, uel destituere debent epi.18.q.2.quãm sit.Alij dicunt,ꝙ nõ solum in prioratibus,qui habēt curam, sed ẽt in alijs & ẽt in his, ubi est prior datus ab Abbate.semper est præ- sentatio facienda epo,& per eum confirmatio facienda. [Præuacantes] ipsi episcopi,uel uisitatores[Eos] epos, uel uisitatores[Personis] nota.eos, qui præsunt capitu lis celebrandis habere iurisdictionem super eos,qui of- fendunt monasteria.

EA quæ. Hoc c. loquitur de uisitatoribus deputatis à ꝑsidentib.capitulis [Cõcil.] s̄.c.px. [Normã] for te nimis leuen.¶ Monachos] hic apparet,ꝙ uisitatores pñt punire monachos,& ad abbatem remittere punien dos.uel dic melius,ꝙ non pñt punire delinquentes monachos,nisi essent contumaces, ut puta quia cum uisita tores uellent interrogare de statu monasterij, ipsi no- lebant rñdere,uel alio modo uisitationem eorum im- pediebant:& sic hic loquitur. ¶ Puniatur] suspensionis pœna,uel interdicti.deponere eos non possunt,uel remouere [a] suprà c.proxi.§.ordinentur. uel dic melius , ꝙ non suspendentur,uel interdicentur nisi per episcopum , sed disciplinam publice recipiant in capitulo:& hoc uidet sonare litera [Iudiciorum] not.in inquisitionibus abbatum non esse seruan dum solitum ordinem iudiciorũ. s̄.de accu.qualiter.2.in si. & de si. ꝑ tuas.[Ab administratione] hoc specialiter conceditur sibi in exem ptis propter periculum moræ & longam absentiam Papæ [Portet] à diœcesano,uel à Papa.

a ¶ *Remone. Adde quod hoc intelligi debet in proprio uisitatore, si ue sit generalis, siue specialis,& ita intel ligas, suprà eo. in c. proxi. quando autem esset non solum uisita tor, sed inquisitor & index, posset depone- re, ut in c. dilectus, su prà de rescrip & ita Henri. Bohic ibi.*

De religiosis domibus, ut episcopo sint subiectæ. Rubr.

TVnc aũt [ad basilicam.] Si uis scire,quis eps debet consecrare ecclesiã,debet inquiri cuius ciuitatis eps &c.[Cuius] no.s̄.de offi.archi.c.ult.s̄.de prob.causam [Cõsignationẽ.] no.non licere nisi ꝑprio epo ꝯsignare infantes.[Concur rerit]16.q.1.huic.¶ Terminis] dictis inter ciuitates per ciues.x.dist.si.& c.imperiũ.3.q.7.hoc quippe uel termi nis nouis;qa si de his ꝯstat,sufficit.16.q.3.inter memoratos,& c.dilecto.com.n.hæc iure, s. chrismare,& baptizare,& consecrare eiu sdē iuris sint,ut qui est in possessione unius,& alterius præsumit,nisi ꝯ ꝓbetur,ar.12.q. 2.cognouimus.j.dec.cũ in tua,nisi alias ꝓbaret aliquod de iuribus ꝓdictis exercuisse,& est necessariũ ad hoc, ut sic præsumatur,ꝙ certũ sit,ꝙ parochia hæc sit in eius diœce.uel non constet,ꝙ si in alicuius diœc.

QVia monasteriũ.[cuius est diœ.]monasteriũ i fundo Marciano situ,de hoc no.j.ne se.na.c.j.¶ Termin*] iõ seruant oĩb.iura sua,qa locus unitus alij nõ mutat iura

turā suā.sed si locus mutaret naturā suā,tunc acciperet iura annexa à iure,uel ꝯsuetudine naturæ mutatę,sicut est uidere in monasterio facto è capella, qđ assumit iura competentia capellæ & cum suo præiudicio.ĵ.de capel.mo.dilectus. & idem de ec.ædi.ad audientiam.ſ.de ma.& obe.cum inferior.ſ.de consue.cum olim,& c.cum dile.ſ.de sta.mo.recolentes.

DE Xenodochiis,statuimus. [per solicitudinem] ꝑ hoc.c.possunt intelligi.c.10.q6.1.c.1.& se.16.q6.7. oēs, uidelicet ꝙ in hoc sit tm̄ dispositio episcoporum, ad quæ ordinata est ecclesia,& quæ inueniuntur expressa in iure,ut no.ſ.de off.ord.conquerente. aliter enim episcopus nihil ab ecclesiis saltem in tpalibus petere debet.ſ.de excep.cum, & ĵ.eod.c.cum uenerabilis, & 10.q.1.nouia cogno.

AD hæc [autoritate ponti] qa priuatus sine autoritate epi locum religiosum facere non pôt.ff.de re. diui in tm̄ §.sacræ.ff.de re iu.l.ius. §.si quis do.& §.si his. Alij tñ a dicunt, ꝙ cuicūq; laico licitū est habere oratoriū & hospitale in domo ,ppria dūmō non habeat formā ecclesiæ et sine autoritate ep̄i, de consē.dist.1.unicuique, & c.clericos: sed ibi celebrari nō poterit absq; autoritate epi, ut in pdictis. c.hoc autem certum est, ꝙ domū deputare potest ad pauperes recipiendos.

a ¶ *Alij tamen dicunt.* a *Adde, quod hoc idem refert & tenet Ve.de An.in cōs.229 col.2. uer.sed istis, inci.cōsilium, super primo et Car.i cōs.13.ici pelucidatiōe dubiorum.co.j.*

INter quatuor, &c.

SVMMARIVM.

1 *Censum imponere in signum deuotionis, & memoriam benefactorum licet.*

2 *Non potest episcopus in totum ius episcopale dimittere, & ecclesiam à tota sua iurisdictione dimittere.*

3 *Potest episcopus examinationem ordinandorum, & uisitationem clericorum archidiacono, & etiam aliis committere.*

4 *Sub iure episcopalis petitione nedum ius episcopale comprehenditur, sed etiam quod pacto, uel consuetudine constitutum est.*

CO.stitutus [qui fuerat eps] fortè diuersis tpibus,uel eodē [pertinentes] hoc uerbum Lt.sinium est.ff.de uer.sig.uerbo,ptinere,ut com-
1 prehendat illa,in quibus iuspatronatus habet † ita uidelicet] ꝑ hoc uidet, ꝙ distinctus fuerit ɔ̄ctus emphyteusis,q fuit de tpalibus tm̄,à ɔ̄ctu liberalitatis, q fuit de spūalibus tm̄, sicut sequit̄, qđ licet.ſ.de rerū pmu. ad q̄ones.uel dic,ꝙ appellat emphy.cōpensationē censũs, quē in signū deuotionis,& memoriā bñficiorū licet imponere.18.q.ult.Eleutherius. uel dic, ꝙ licitū fuit epo sibi cōstituere sine peccato certā pēsionē, arg ſ.ut ecc.bñ,ut nostrum, in si uel sicut innuit hæc decr.inferius,eps liberalr donauit,& monasteriū liberalr pēsio-
2 nē ꝯstituit[ordinatione] licet nō possit ī totū ius epale dimittere,& ecclesiam à tota sua iurisdōne dimittere, probo: qa sic esset ecclesia illa accephala: qa sū nullus sit,q eā in suā recipiat,accephala remaneret;qđ esse nō debet,uel pôt.93.dist.nulla. tñ ad iura epalia coustituere pôt uicarios,qd suo noīe hoc faciāt; & sic factum fuit hic:qa abbatē & conuētū eiusdē monasterij constituit uice sua,aut alios, quos uellet , ad officiū epale exhibēdū uocaret,sicut archidiaconū & alios psonatus uicē sua cōstituit in multis iurib.epalibus. ſ.de off.archi.c.j.¶Et s̄m hoc oportet te dicere, ꝙ ille eps, q exercebit ista,uice epi Albañ.faciet. & hoc ēt satis probari potest, qa uice Papæ non facit, cū Papa eū non acceperit; ponamus tps illud,in quo nondum acceperat nec autoritate sua facere pôt, cum ei non subsit : nec autoritate propria monasterij: qa eū ex se hanc ptātem non habet nec habere pôt,ergo nec alij cōcedere.1.q.7.Daibetts. restat ergo,ꝙ autoritate Albañ.epi hæc epalia faciet , maximè cū eā non exemerit ꝑ aliqua uerba,quę hic ponant. alij dicūt, ꝙ nō ualuit hæc cōcessio suis uirib.sed confirmatione Papæ tantum. & hoc ea ratione : qa ea quæ per decretum expediuntur aliis delegari non pos-
3 sunt.ff.de of.procon.nec quicquam.† Rñ istā regulā nō habere locū in spūalibus:qa bñ archidiaconis & ēt aliis pôt eps cōmittere examinationē ordinandorū. & uisitationē clericorū ſ.de off archi.ad hæc, & c.1.10.q.1. placuit, & c.eps etiam in multis aliis, ut quæ oia summariam cognitionem & decretum requirunt [confirmanit] sola confirmatio sufficit ex certa scientia Papæ cōcessa, ēt si alias de iure nō tenet, ut no.ſ.de confir uti. uel inu.c.pe.ſ.de transa.c.1. [ratā] pro pluribus.n.ecclesiis soluebat̄ hæc pensio. rata est, ut æqualiter singulæ ecclesiæ soluant. & hīc obtinet in iudiciis, & stipulationibus, & ɔ̄ctibus, ut si plures sunt, qui agunt, uel ɔ̄hūr,singuli pro æqualibus partibus intelligunt agere uel ɔ̄here & eodem mō si ɔ̄plures agitur, uel ɔ̄hitur, ɔ̄ singulos pro parte sua intelligitur diuisa actio , uel contractus, nisi aliud dicatur. & hæc sunt uera,siue factum, siue dandum sit in obligatione. & idem est etiam si res indiuisibilis, uel etiam seruitus debeatur: qa interesse, ad quod agitur,diuiditur.ff.de uer.obl l.ij.§. si. & l.seq.& l.stipulationes diui.ff.de depo.si duo, in si.& est hoc iō,quia non fiunt plures rei debendi, uel credendi nisi hoc expresse agatur , in auē de duo.re.coll.7.licet secus esset ante tps autēticorum. itē in delictis secus est ut no.ĵ.de homi.si ut [subtractæ] cum non fuerit petitum aliquid de pensione,mirum est,quare sup ea sit cōdēnatio. Item mirum uidetur,ꝙ non cadit à iure:qa tāto tpe stetit,ꝙ non soluit pensionē. 10.q.2.hoc ius. Rñ. uere priuandus esset emphyteuta à iure , qđ habet in re in emphyteusim data,si tanto tempore cessasset: sed hic non erat emphyteuta : quia sic non transisset directum dñium rerum in monasteriū, sed cēsuale fuit, ubi & directum & utile dñium rerum concessarum transiuit in donatariū. unde quantocūq; tpe cessasset,non pdit
4 res concessas ¶†Ad aliā q̄onē rñdeo, ꝙ eps ꝑ tēdo ius epale intelligit censum petere,q loco iuris epalis successit,& q in ueritate ordinatus est.nā sub petitione iuris epalis nō solū ɔ̄prehēdit ius epale,qđ ɔ̄tinet i iure: sed ēt qđ ɔ̄stitutū est pactis,uel consuetudine.ſ.de prescriptis,& ſ.de of.arch.c.ul.& no.ſ.de offi.or.ɔ̄querete

SVMMARIVM.

1 *Libelli forma in petitione ecclesiæ.*

2 *Ecclesia uindicari dicitur,res uerò corporalis certis finibus distincta peti.*

CVm uenerabilis [ecclesiam S.Angeli] †Hic est
1 bonus libellus, qn̄ qs petit aliquam ecclesiā,s. ꝙ debet petere ecclesiam,& post debet adricere dicēs eam ad se pertinere in tpalibus , uel in utroq; uel dicit ei subiectam in scrutinio,baptismo, & cōsilib. ĵ.de cap.mo.c 2.laici ēt & clerici s̄m quosdam sic possunt petere ecclesias rōne iurispatronatus.ſ.de iud.examinata

minata, ſ. eo. c. pxi. ſed & ſi has adiectiones non faciãt,
ſed ſimplr uindicent, ualebit ſnia ſuper tali libello da-
ta: qa utilis actio in rem p ſpũalibus. & conſecratis re-
bus locum habet, quãuis non habeat locum directa uin
dicatio, ar. ſupra de m. examinata, ſupra de deci. dudũ,
C. de ſacroſ. eccl. ſancimus, ff. de rei uin. in rem, § j. & l.
2 quæ relig. † Eccleſiam] eccleſia rectè uindicaſ, ut qui-
dam dicũt: ſed ſolũmodò res corporalis certis finibus
diſtincta peti, licet ſit res ſacra, C. de ſacroſ. eccl. ſan-
cimus. ſed ſi petitur eccleſia cum iuribus ſuis, puta cũ
iure decimandi, & cum aliis iuribus incorporalib. non
rectè intentatur rei uindicatio, in qua non ueniunt niſi
corporalia, ff. de rei uind. l. j. & l. uindicatio. ſed pru-
denter faciet, ſi primo intentet rei uindicationem ad
eccleſiam cum ptinentiis corporalib. & poſtq̃ in hac pe
titione obtinuerit, agat ꝯfeſſoria, uel quaſi noie eccleſiæ
p iuribus incorporalibus eccleſiæ cõpetentib. Alij di-
cunt, &, ut uſ, melius, q qñ petit eccleſia, q recte uin-
dicatur eccleſia: & tunc non ſolum mandabitur ſnia exe-
cutioni in corporalibus, ſed etiam in incorporalib qa
incorporalia nõ ueniunt quaſi principale, ſed quaſi ac-
ceſſorium, ſicut eſt in interdicto, vnde ui, ubi ueniunt
res tñ ſoli ex ſui natura, ſed incidenter ueniũt res mo
biles, ff. de ui & ui arma. l. j. §. illud. nec eſt ſimile de hæ-
reditate, & peculio: quia ibi non eſt aliqua res corpo-
ralis, cui alia accedat. & uſ q recte uindicat eccleſiam
cum ſuis ptinentiis platus tẽporalis eccleſiæ, ſ. de offi.
dele. ſi qñ, & de pac. ꝯſtitutus, & c. ſeq. Item perpetuus
prælatus eam rectè uindicat cum ptinentiis ſuis, ſi ad
eũ ptinet plenariè; puta qa ſit ei in pprios uſus ꝯceſſa,
ar. ſ de priui. paſtoralis. item ſi dicit eam ſibi ſubiectam
ſolũmodò, põt eam uindicare, ut hic dſ: tñ melius eſt, q
agat ꝯfeſſoria, & petat in ea ius ſubiectionis, ut hic, & ſ.
c. pxi. ff. ſi uſu. pe. l. j. in prin. ſ de reſcript. ex parte S.
ſi aũt quis petat archidiaconatum, uel præpoſituram,
uel epiſcopatum, uel aliam dignitatem etiam ſecularẽ,
ut canonicatum, uel marchiam, non rectè aget rei uind.
ſed implorabit cognitionem ptoriam, uel officium iudi
cis: qđ ſic pbo: quia iuſtum eſt, ſi aliquis habet ius in ali
qua dignitate, & illam poſſit petere: ſed non cõpetit ſi-
bi alia actio; ergo habebit officium iudicis ff. de mino.
q ſi minor, §. fi. ff. de li. exh. l. iij § hoc interdictũ. 3. q. 6.
hoc quippe. 2. q. 1. in primis. & hæc actio erit uel hoc
officium vniuerſale, ſicut petitio hæreditatis, & ſic p-
cedeſ in hoc officio, ſicut in petitione hſditatis. quidã
tñ dicunt etiam melius, ut no. ſ de exceſſ. præla. inter,
q in his caſibus cõpetit confeſſoria in rem ¶ Si aũt pe-
tatur ciuitas, uel caſtrum, uel villa, ſi ſolum eſt actoris,
recte uindicabit cum ſuis ptinentiis, ar. C. de fun. limi.
l. ij. & de bonis uac. l. ij. ſi autem non eſt ſolum actoris,
petat ſubiectionem ciuitatis, uel villæ, uel caſtri, ſicut
dictum eſt, ſ de ſubiectione eccleſiæ. ſed ſi vniuerſitas
aliqua hoium alicuius caſtri, uel ciuitatis eſſet alicuius
domini quo ad forum, ſeu bána, & aliam iuriſdictionẽ,
& ipſi denegarent de prædictis dño reſpondere, aget
dñs, ſicut ageret ꝯ ſingularem hominem liberum: quia
vniuerſitas corporalis eſt, ar. ff. de rei uind. l. ij. & iij. ff.
de leg. iij. ſi chorum. tñ tutius eſt ei, q agat ꝯfeſſoria p
iuribus denegatis; de hoc no. ſupra de ma. & obed. in-
ter, de a. dilectus. [adiudicauimus] eps iſtæ iuſtæ de-
fendit eccleſiam iſtam in ſpiritualibus & tẽporalibus;
quia habebat eam in pprios uſus, uel aliorum, uel ſibi
placebat uſus; & ita erat ſua cã: quia cõmodum & incõ-
modum ad eum pertinebat ſuo noie. 1. q. 6. biduum: qa
ſi in ſpiritualibus obtinuiſſet, habuiſſet decimas, & alia

ſpiritualia iura, ſupra de do. paſto. & idem eſt de tẽpo-
ralibus. nec eſt uis, q iſta eccleſia habeat pprium & p-
petuum platum, uel vicarium, uel cuſtodem, uel cõmen
datarium, uel etiã q bona eius oĩno ſint diſcreta à bo-
nis monaſterij: qa abbas magis pprìè dſ prælatus huius
eccleſiæ, q̃ ille platus, uel cuſtos, q ibi moraſ; & ille ab-
bas dſ poſſidere eccleſiam, & eius poſſeſſionem retinere
p inferiorem platum uel cuſtodem, ſ de reſt. ſpo. cũ ue-
niſſent, ar. ad hoc ſ de ſup neg. pla. ſicut. item apud ab-
batem ſunt non ſolum dñia, & poſſeſſio eorum, ſed etiã
actiones, ſupra eo. c. ij. arg. ad hoc ſupra c. pxi. & ſupra
de offi. ord. ꝯquerente, ubi no. fatemur n, q uterq; põt
ꝯueniri: qa vna cenſetur adminiſtratio amborum, ſicut
dſ vnum ꝯſiſtorium officialis, & epi, ſupra de ap. Roma
na. vel dic, q ſecus eſt in perpetuis platis & neceſſariis,
q̃ in temporalibus & uoluntariis: quia primi, ſicut nec
poſſunt remoueri à platura ſine cã, ſic nec agendo. in
tẽporalibus aũt ſecus, q tñ cuſtodibus cõparantur, ut
no. ſ de iud. c. cum deputati ¶ Si aũt non haberet eccle
ſiam in pprios uſus, ſed eſſet tñ patronus, tunc ſi quis
ageret de iure, qđ patronum tãgeret, & nõ de aliis, de-
bet ipſe rñdere, & de aliis debet rñdere prælatus ipſius
eccleſiæ, ar. ad hoc, ſ de offi ord. cum nos, ſ de ap. bonæ,
ſupra de inſti. cum ueniſſent. qs aũt cui ſit pferẽdus, no.
ſupra de reſti. ſpo. c. olim, & de iud. cum deputati. & uſ,
q ubi ſunt plures, q ꝯueniri poſſunt ſuper eadem qõne
noie alicuius eccleſiæ: qa non debet iudex pcedere ad
miſſionẽ in poſſeſsionẽ, etiã ſi vnus ſit ꝯtumax, niſi oẽs
uocentur, ff. de mino. Aemilius, arg. ff. ex q. cau. in poſſ.
hoc aũt. & hoc plus placet, q̃ qđ no. ſ de iud. cũ deputa
ti, & de reſti. ſpol. olim. item no. q in hac gl. loqmur de
defenſore legitimo, ubi ſi ſnia feratur ꝯ eum, mandatur
ſnia executioni ꝯ eccleſiã, nec cogitur ſatiſdare de iud.
ſol. ff. de admi. tu. vulgo: quia alias certum eſt, q quili-
bet admittitur ad defendendum etiam ſine mãdato cũ
ſatiſdatione, C. de ſatiſd. l. j. & de procu. exigendi. [Ius
commune] 16. q. 7. oẽs. [Eccleſiam] .i. tẽporalia, quæ ha
bebat in eccleſia [locauiſſe] repete, quæ diximus ſu-
pra c. proxi. & ſic, ſi locauit, apparet eum dñm etiam
finito tẽpore locationis: uel ea non tenente apparet q
dominium tam utile, q̃ directum eſt penes locatorẽ.
[Annotatio] .ſ. anno Domini M c c. &c.

S V M M A R I V M.

1 *Licet quis ſit in poſſeſsione ſubiectionis aliquorum, non ualet tamen excommunicationis ſententia in eum lata.*
2 *Iudicare, uel excõmunicare non dicitur fructus iuriſdictionis.*

DVm dilectus filius [uel monaſterij] ſi cõſtiterit,
1 ſubaudi [† obedientiã] hinc ſatis expreſsè col
ligi uſ, q quãuis aliquis ſit in poſſeſsione ſub-
iectionis aliquorum, non tñ ualet excõicationis ſnia in
eum lata. nam uſ, q hic eps fuerit in poſſeſsione ſubie-
ctionis abbatis huius. & tñ non ualet excõicatio ab ipſo
epo in eum lata. & conſimili rõne uſ etiam de alia ſnia,
puta ſi condẽnaſſet eum in ciuili, uel criminali actione.
& certe quidam hic fatentur, q propter poſſeſsionem
quã habebat ſubiectionis huius monaſterij. non tenet
eius ſnia excõicationis, uel alia. nec eſt ꝯ. ſ de iu. patr.
ꝯſul. & de cau. poſſ. cum eccleſia. ubi dſ, q eſt in poſſeſ-
ſione eligendi, uel præſentandi, lite pendente, præſen-
tabit, & eliget: quia illa uera ſunt, ſ q ea facere debet
poſsidens: quia illa ſunt fructus poſſeſsionis, ut no. in il
2 la decret. conſulta. † ſed iudicare, uel excõicare non

sunt fructus iurisd. quia nec ppriè fructus dici possunt, imò labor & onus. Item non est Ṡ ti.de offi.præto. Barbarius.ubi dr, q snīæ latæ ab eo, qui erat in possessione, tenent, licet pror non esset. sed ibi rñdent illud ideo esse, nō quia in possessione erat, sed quia uerè iudicādi potestatem acceperat ab Imperatore, & oīa alia faciēdi, q ptorem pertinebant, licet nō esset legitimus ptor, sed p obreptionem. ¶ Et idem dicendum est in quo libet plato ɔfirmato, & de hoc no. Ṡ de elec. nihil. item in hoc casu non dr platus cōfirmatus esse in possessione excōicandi aliquos: qa eos excōicauit, uel alias iudicauit: qa non noie suo eos iudicat, sed ecclesiæ. vnde ipsa p cum dr quærere, uel retinere possessionem iudicādi, uel excōicandi. sed in hoc casu, s. qn̄ excōicaret, uel iudicaret illos, in quorum possessione erat ecclesia, sed in ueritate subiecti non erant, non ualebit excōicatio in ços lata, quia sicut dictum est, non est fructus possessionis, uel cōmodi excōicare, uel iudicare. interit tñ, quo usque constet de ppriet. debent prædictæ snīæ inuiolabiliter obseruari, & mādari q obseruentur. alij tñ aliter dicunt, & ut uř, melius, ut no. Ṡ de resti. spol. olim. ¶ Repromisit] qa non potuit suo priuilegio renūciare, Ṡ de arb. cum tēpore: uel exēptum monasterium alij subiicere. cum monasteriū sit in possessione libertatis, & abbas dicaī esse in possessione nō suo noīe, sed ecclę, Ṡ de inst. cum uenissent. satis apparet, q p facta abbatis sine scīa ɔuentus non amittat possessiu alicuius iuris, q sine aīo possidentis non pōt amitti, ff. de acq. poss. peregre. § quibus. qđ dicit hic gl s. cum monasterium, non est ita simpr uerum: quia qn̄ aliquis palium aliquid posidet, bene se nesciēte amittit possessionē, ff. de acq. poss. posidet, § q si ser. sed hic non tm̄ possidebat abbas, licet ipse solus agere posset, sed etiam ɔuentus monasterij noīe; & iō utriusq; scīa necessaria est. vel dic, q bene p factum abbatis habuit eps possessionem: sed cū constet illam fuisse iniquā & dolosam, cassum debet iudicari, quicquid sit ex ea, ut no. Ṡ de rest. spol. in literis [pscriptione] no. de excep. exēptionis fieri trāsitum ad pscriptionem, q est quasi ɔria. si. no. supra de pscrip. audiris. [iudicetis] suias excōmunicationis nullas, si iusta pcessit appellatio. ¶ Iudicetis] erant. n. duo petita, & q sententiæ post appellationem latè decernerētur nullæ, & q monasterium decernerētur liberum, epō econtra petente subiectionem ipsius [absoluatis] & snīam excōmunicationis tenere, si erat in possessione eius: aliàs non: sed de hoc no. supra de in integ. rest. c. ij.

NE nimia [loc.] per hoc dicimus, q monachi monasterij, licet professionem fecerint in maiori monasterio, & ibi habitum sumpserint, & in abbatis obedientia semp remanent: si tn̄ mittātur p prioratus, uel cellas, non debent ad electionē abbatis, uel ad alia negotia monasterij uocari: qa idē monach. nō debet hr̄e ī diuersis monast. locū. & hoc est intelligēdum, si prioratus, uel cella hēt electionē prioris. alij aūt dicūt idem, ēt si non hēt electionē prioris, dūmodò habeat discreta bona, & monachi ibi habitantes habeant liberā administrationem. si aūt neutrum istorū esset, tunc de iure debet uocari ad electionē, sed in his præualet ɔsuetudo.

De capellis monachorum. Rubr.

IN ecclesiis quæ nō pleno iure pertinent ad monachos: alias secus. 16. q. 1. c. j. Idem dicunt qdam, & forte non malè, q & si pleno iure ptineant ad monachos, dūmodò populus non sit exēptus: qa sōne populi debet examinare sacerdotem, cui populi curam cōmittit; & si pniciosus fuerit, remouebit; & sic intelligiī e. 16. q. 1. sanè. ad idem, ī de priui. ex ore. ¶ Alij dicunt hāc decr. loq, ubi monasterium nō est patronus bñficij illius sacerdotis: qa forte nihil receperit ab abbate, sed à populo tm̄. sed si abbas erat patronus, abbas remouebit, ar. de pbē. in Lateraň. tñ melius uř, ut sp. qñcūq; eps ɔcedit curā aīarum, ipse remouebit, nō abbas. & expone decr. in Lateraň. ut ibi diximus: quia nemo remouere pōt, nisi q ɔcessit, nisi hoc faciat ex del. 50. dist. studeat, & in multis aliis c. uel nisi hoc habeat aliqs ex priuilegio, sicut Præmōstratēs & Humiliati, & quidam alij. si autē archid. uel abbas, uel quis alius inueniatur aliquem remouere institutū ab epo, dicendum est hoc eos facere quasi uicarios, uel ex certo priuilegio, uel ex consuetudine præscripta.

SVMMARIVM.

1 *Qui ualeant petitionem huiusmodi sic generalem, ut in hac decr. habetur, proponere.*

2 *Nunquid in eodem libello dua actiones proponi possunt.*

3 *Possessio generalis iurisdōis alicuius cum qualiter acquiratur.*

4 *Licet parochiam cuiuslibet ecclesiæ à proprio sacerdote debeāt baptizari, & alia sacramenta, quæ illi conferre possunt, recipere, & iura parochialia ei reddere: non tamē sacerdotes hoc debēt iure parochiali, nisi spālis cōsuetudo aliud inducat.*

DIlectus [baptismate] .i. ut presbyter dictæ ecclesię iret ad ecclesiam S. Cęciliæ ad baptizādum in solēni baptismo. [& capitulis] ubi. s. de correctione clericorum agit. [& similib.] hęc adiectio admittitur, ubi multa sunt iura eiusdem iuris, uel conditionis, sicut est, qn̄ eps petit aliqua iura epalia, & post ea subiicit generalem clausulam, s. ad omnia alia ad ius episcopale pertinentia, uel etiam consimilia, i. quæ à iure, uel pacto, uel consuetudine generalis prouinciæ, si archieps agit, uel diœcesis si agit eps, statuta sunt, ut sint de iure episcopali. eodem modo petere poterit archid. supra de offi. arch. dilecto. & idem credimus hanc adiectionem adiicere, sicut si solum ius episcopale peteret, supra tit. proxi. constitutus. nec extenditur hæc adiectio ad alia iura, nisi ad ea, quæ eodem iure censentur, supra de relig. do. c. j. & eodem modò sacerdos petere pōt iura parochialia. ¶ 1 Item no. q hāc petitionem sic generalem proponere non possunt nisi illi, ad quos iura pertinent de iure cōi, ut sunt epi, archidiaconi, & parochiales prælati, & similes. & hoc ea rōne est, q si aliter petat, iure spāli oportet q singula pscripserit, ut Ṡ de offi. archid. c. ult. uel dic, q quicūq; omnia illa iura possidere pōt, & hoc petere pōt: sed non fiet condēnatio nisi in his, q præscripserit, uel alias approbauerit. si aūt talis esset, q oīa iura sub generali clausula contenta posidere non posset, tunc libellus tanq̄ ineptus reiiciendus esset, Ṡ de iud. examinata, Ṡ de offi. uira. c. j. alij tñ dicunt, q ea, quæ consuetudine, uel pacto debentur, specificare debet, ut no. supra de offi. ord. conquerente. ¶ 2 Possessorium] scilicet recuperandæ possessionis secus si retinendæ: qa tunc simul utrunque intentare non potest; de hoc no. supra de cā poss. c. ij. possessio generalis iurisdictionis acquirit, si vnus actus iurisdictionis exerceatur: puta quia cognoscat de causa vna siue ciuili, siue criminali: uel si excōmunicat aliquem; & idem est, quicqd aliud faciat, qđ ad iurisdictionem ptineat, dūmodò intēdat uti iure suo quo ad iurisd-

iurisdictionem uniuersali.nā si intenderet per istū actū in ciuilibus causis iure suo uti,non credimus,q̄ pp hoc acquisiuisset possessionē in criminalib. ar.ff.quē ad.ser. amit.l.ult.ī.de præscri.auditis, & c.cum omni. sed hæc generalis iurisdictio non procedet ultra personam, in quam eam exercuit. ¶ Sed quæres,quare potius extendit iurisdictionem quo ad partes iurisdictionis, q̄ quo ad personas: qa , ut dicis ,qui cognouit de cā ciuili,cognoscet & de criminali: sed qui iurisdōne usus est ī una p̄sona,pp hoc non utetur in alia persona? Rñ.qa sub iurisdictione comprehenduntur oēs partes eius, & actus: sed sub p̄sona non continet alia persona. ¶ Sed oppones quid erit,si quod exercebat in personam illius, intenta sui uti in totum pp̄lm? Rñ.in hoc nō prodest ei sua intentio,s.q̄ sit illud, quod non est. nam non potest inten tendēre in totum populum exercere, quod in uno de populo exercet : quia non est uerum. diuisi sunt.n homines eiusdem populi,& pōt induci ar.huius nostri dicti,quod dicitur de gleba:qa una apprehensa omnes cō tinguæ apprehendunt, sed separatæ non. sic est hic:quia apprehensa una possessione in uno capitulo iurisdōnis, & in oibus aliis capitulis iurisdictionis apprehendere intelliguntur,dūmodo hoc intendant, qa omnia capitula iurisdictionis contigua intelligunt:sed secus est in p̄sonis,quæ diuersæ sunt,& p hoc patet, q̄ si eps habeat iurisdōnem,& possessionem iurisdictionis in una persona,& alius aliquid iurisdōnis in ea exercet intendendo uti iure suo, q̄ possessionem totius iurisdictionis in eo amittit , nisi quācito sciuerit , doceat se animo non dimisisse possessionem,de quo no.ī.de in integ.rest.cap.2.

3 ¶†Generalis aūt possessio iurisdōnis alicuius ciuitatis, uel prouinciæ acquiritur,si publicè p oēs partes ciuitatis & uniuersaliter posuit bannum in ciuitate sic dicēs, Talis dñs huius ciuitatis mandat, q̄ quicūq; sic fecerit incurret talem pœnam. istud enim.s.sic publicare edicta iurisdictionis. ēt si nullus incurrit hoc bannūtn̄ possessionem iurisdictionis acquirit,gñalem.Et hoc est uerum,si nullus in possessione erat iurisdictionis generalis. nam si alius erat in possessione iurisdictionis generalis,tunc ille, qui prædicto modo , uel quocūque alio uult apprehendere possessionem iurisdictionis generalis, non quærit in possessione nisi illorum capitulorū & hoium.quos & quæ apprehendit.ff.de acq.poss.quod in eo.§.ult.& sunt alij modi, quibus gñalis iurisdictio quæritur in ciuitatibus, quos quilibet prænominatis inspectis poterit p se inuenire.p hoc aūt, q̄ exerceat iurisdictionem in uniuersitatem,non credimus eū acquirere possessionem iurisdictionis in singulares personas: qa licet uniuersitas sit astricta;non tñ singuli.12.q.2.§. q̄ manumittitur. præterea si faciat homines confiteri, q̄ sunt suæ iurisdictionis, uel etiam abiurare & renunciare iurisdictionem prioris dñi, non tñ per hoc acquirit possessionem iurisdictionis: quia hæc non sunt iurisdictionis, nec aliquis actus iurisdictionis interuenit, p quem iurisdictio quæritur,arg.ī.tit.proxi.cum dilec.& idem dico, si iuramentum fidelitatis ab eis recipiat.interruptio autem qualiter fiat,no.j̄.de præscri.auditis , & quod no.de acquisitione possessionis iurisdictionis,& missione, & idem intelligo in aliis sīlibus. dīam autē quam feci inter personas,& capitula iurisdictionis, locum habet, si nullus alius est in possessione iurisdictionis illarum personarum : qa tunc ad alias uel super alias personas non extenditur possessio iurisdictionis quæsi ta in uno homine. sed si alius est in possessione iurisdictionis sup unum populum, & ego exerceam iurisdōnē in una p̄sona tm̄ illius populi , sciente dño & patiente , q̄ sup totum populum intendo quærere possessionem, super totum populum acqro : qa quasi una & continua est gleba,s.unus populus. & non extendit possessio de p̄sona ad p̄sonā:quia ille, in quē exerceo iurisdōnē,nō possidebat in se iurisdōnem,sed alius,ā quem ego p̄scribo, qui iurisdōnem in hanc personā & alias cōiter habebat. ¶ Possessorū] ex eo,qđ dr̄ ī §.huius,gl.s.recuperandæ,patet,q̄ si eps,uel quicūq; alius, qui habet iurisdictionē,uel aliud generale statutum à iure, uel à consuetudine, uel statuto in aliqua loca,uel p̄sonas,quantūcūq; tpe stet,q̄ in aliquo illorū locorum , uel personarum non utaī,uel omni iure,qđ in eis habet, uel aliquo capitulo; non tñ ꝓ cū p̄scribit: qa sp possidet: imò exercendo ius illud,uel unū capitulū illius iuris gñalis in uno solo loco , in oibus locis & personis & capitulis retinere uidetur,nisi amittat possessionē, uel qa expellatur, uel reuertens non admittaī,uel suspicet se posse repelli.ff.de acq.poss.l.j.§.deiicit,& l.se.§.fi.nam cū hæc iura sint contigua, sufficit in uno prædictorum retinere possessionem.ff.de acq.poss.possideri,in prin.imò nec præscriptio eius tpis, cuius non extat memoria, currit, de qua no.j̄.de uer.sig.quid p noua le:quia sp possidet i tem si ꝯdiceret, sequeretur absurditas. qd.n.si aliqua ecclesia , uel persona ita bene se habet per l.uel plures annos,q̄ nunquam potuit exercere usitationem in ea. uel iurisdictionem, nūquid pp hoc amittet eps ius suū

4 in ea absit. ¶ †De iure cōi] hoc ius,ubi sit, ignoro: imò in monasteriis ꝯ ut.ī.de off.arch.

a c.fi. licet.n.parochiant cuiuslibet ecclesiæ à proprio sacerdote debent baptizari,& alia sacra, quæ ipsi cōferre possunt,recipere, & iura parochialia eis reddere.ī.de se.pn.in afa,& p totū, & de paro.nul lus,& p totū, & de deci.p totum. 16.q.1.doctos, & c.ex autoritate, q̄ tñ sacerdotes hoc debeant,non inuenio inter iura parochialia, nisi specialis cōsuetudo aliud inducat.ī.de ma.& obe.his,institutio tñ posset dici in non regularibus ecclesiis ad titulū ptinere, ar.decr.præal.his. sed posset dici illud obtinere in titulis Cardinalis,q̄ habent pinguius ius, q̄ plebani:quia institutio & destitutio pertinent ad epm.ī.de off.or.conquerente.16.q.2.c.2.& not.ī.de off.arch.cum satis. nec esset dignum, q̄ ad plebanos pertineret, uel alios parochiales prælatos , ad quos non inuenio aliquid de iure pertinere super minores titulos,nisi quod habetur:ī.de off.archipresb.c.fi.hic autem dicunt quidā q̄ si ex consue.aliqua iura habeant plebani in parochia illa iura petere possunt , ut not.supra de consuetu.cum olim. sed nihil prohibet eadem iura esse parochialia & episcopalia, sicut uides institutionem,quæ est de iure archi.& episcopali & etiam metropo.ī.de off.archidia. cap.1.& c.mandamus.ī.de præscri.cum non liceat. aliqua notani.j̄.de ec.æd. ad audientiam [præscripsisset] s.pdicta iura. ¶ Confessus] & hæc confessio, sicut infra apparet, intantum præiudicat & in alio iudicio habito coram Inn.q̄ sententia fertur contra eum , ar.ī.de iudi.at si cleri. Sed tñ qa hæc confessio publica erat uel ideò præiudicat : quia hic Papa in hac cognitione illi successit. & de hac materia not.supra de elec.per inquisitionem supra de test.Albericus. sed si bene attendas , contrarium probatur. tamen si per hanc confessionem sniam tulisset,super proprietate sniasset,nō sup. possessione , quāuis posset rñderi , q̄ Papa Celestinus errauit.

a ¶ Licet.n.parochiani.Ad hæc dicta infra.& pro eius declaratione uide Car.in consi.65.inci.pro dis.ctione pūcti,col.1.

crrau? r, q non super proprietate sniauit: sed Papa Inn. modo lniat. uel dic q ideo Papa Cele. non iudicauit lit per proprietate, quia non fuit petitum, sed tantum possessorio agebatur, ut ex hac litera apparet ubi dicit, unde prædictus prædecessor noster ecclesiam uestram, quam se asserit spo. super duobus autem primis. s. scrutinio & baptismo nō sententiat sed Papa reseruat [debebat] ecclesia S. Laurentij [capitulo] .i. iure ueniēdi ad capitulum [illum] sacerdotem S. Laurentij [Reinuestire] .i. possessionem restituere [per hoc] nō per sententiā Cel. sed per confessionem presbyteri. ¶Monialium] si. n. alia monasteria eiusdem prouinciæ hoc iure censerentur, & hoc eodem iure censeri debet, ar. j. de cēsi. sopitæ. c. dil. contra morem. de hac materia no. s. de of. arc. c. ult. sed uidetur, ex quo desijt esse monasterium, q deberet censeri iure aliarum ecclesiarum, quæ non sunt monasteria argum s. de statu mona. recolentes. respon. q uere iure aliarum ecclesiarum censeri debet, sed ei subesse, cui sub erat, dum erat monasterium. s. ti. proxi. quia mo. [sub. e. ctum.] s. de archi. dilecto, & ita debet illi subesse, cui prius suberat. s. ti. proxi. c. ij. [condemnamus] uo. hanc ecclesiam in quibusdam iuribus episcopalibus condemnari, & in alijs absolui, ex quo vr, q aliqua possit quis præscribere, & alia non s. de præscrip. auditis. ar. g. d. de ser. ui. rust. prædi. una est uia. ¶Condemnamus] quia præscripserat, uel confessus erat coram Cæl. ut supradictū est, sacerdos S. Laurentij, institu. autem & desti. quia non præscripserat, imò non possidebat, ut hic dicitur, non adiudicat ei, nec etiam coram Cæl. fuit confessus de his, scilicet q pertineret capitulum ad ecclesiam S. Lauren. sed de possessione tantum confessus est. ¶Et capitulo] itulte super capitulo, & omnibus consimilibus egit petitorio. nam propter hoc absoluta fuit eccl. sia S. Lauren. in toto: quia eius ius & possessorium & petitorium deducit in iudicium: licet snia lata Cæl. sufficeret ad possessorium in h. s, super quibus lata erat: quia tn non probauit peti snia fertur 3 eum, supra de cau. poss. & proprie. cum ecclesia. sed vr, q non tantum super institutione, & destitutione, & capitulo debuisset absoluere ecclesiam S. Lauren. sed in omnibus & consimilibus, s. in omnibus generalibus, cum generaliter fuit petitum. q rñ. q ſm consuetudinē urbis Ro. tantummō iura, quę hic dicuntur, eiusdem iuris esse censentur. s. de iure parochiali. nec ob. s. de ma. & ob his, ubi plura alia dicuntur esse de iure titulorum ſm consuetudinem Ro. so. ibi. uel dic, quod licet hæc petitio esset generalis, tamen quia non fuit prosecutus gnaliter de oibus iuribus parochia lib. sed de his tm, q hic dicuntur, ideò sup illis tm debet ferri snia, & non super alijs. C. de iudi. licet, & not. s. de of. or. conquerente. sed videtur ex quo esset in possessione prædictorum, q & talia deberent ei adiudicari, ar. s. tit. proxi. c. j. respon. ideo hic non contigit hoc, quia alius, s. Papa, hæc iura habebat, ut i lra expresse apparet itē & est alia rō, qa illa locū hñr, qñ ea iura, quæ possidenti, de iure cōi pertinet ad hoiem illius ordinis; cuius ē ille, qui possidet; puta iura cpalia possidebat in sua dioc. ce. sacerdos iura parochialia in sua parochia. item qñ est & hoc notorium, q nullus alius ea iura, uel aliqua eiusdem conditionis ibi possederat: sed in monasterijs hæc iura non possidet de iure communi tituli.

EX parte. ¶Mentio] de hoc no. s. de cons. q in ecclesiarum. Hic non dr, q debeat facere mentionem in eis dem rci. qa non est uerū in lris, quas Papa concedit dēt facere de iure mētionē 3 1. q. 1. q60 uirginibus, ēt si sint statuta cōcilio. s. xv. dist. canones. & de hoc. no. s. de rescri. c. j. sed dicit, q credit has literas per obreptionem obtentas: & tñ hoc ipsum non ponit pro constanti, imò sub conditione mandat, ut si hoc est, non ualeat. si. C. si contra ius, uel utilitatem. & si legibus. uel dic, q aliquā do debet facere mentionem, ut no. supra de consti. quæ in ecclesiarum.

AD audientiam. Repete quæ dicuntur. 16. quæstio: 7. piæ.

SUMMARIUM.

1 *Ius patronatus quid sit, & quomodo acquiratur, in num. 2. & quæ onera, & qui honores proueniant ex iure patronatus, in nu. 3. item quot modis transferatur, in nu. 4.*

a De iure patronatus.[a] Rubr.

1 ¶† Ius patronatus est ius quoddā, q neq mere tpale est, neque mere spūale. spūale vr, qa nō pôt uen. j. c. ad aures tpale, qua transmittit ad hrdes. 16. q. 7. filijs, considerandum puidentia patroni in duobus consistit, s. ut de temporalibus sit solicitus, ne delapidentur. in spiritualibus, ut talē ministrū, pstet, qui digne Deo ualeat ministrare.

2 † Acquiritur autē ius patronatus tribus ex causis, s. ecclię cōstructio b ne ecclię[b] donatione & territorij ad ecclīā fundādā collatione. De prima. 16. q. 7. monasteriū. de primo & scdo. e. q. filijs. de tertio hēs 18. q. 2. abbatē. quilibet aūt istorū pronus est, & recte sic uocat. qa sicut pr filiū, ita pronus, tē, i. ecclīā, de nō esse ducit ad esse. non. n. pôt fieri ecclesia, n si fundus, ubi fiat assigneē, & ibi ecclīa ædificeē; & ante fundationē dos asigneē, de cō. dif. j. nemo alius aūt, qtū cunq; postea illā ecclīā dotet licet bnfactor sit numq tñ pronus cēsendus est: qa nō duxit ecclīā de non esse ad esse. & ex his appet, q post fundationē non qrit ius pronatus; posset tñ dici, licet alij 3dicāt q ab initio licet male omissa esset dos ecclesiæ, q post ædificationē & ēt post 9secrationē c si cā dotaret, pronus esset, cū sine substātia rerū nō posset ecclesię de s. ruiri. 1. q. 3. si qs ob. & si ecclīa, ubi pronus erat prius destructa est alia in alio loco ædificata, cui dos primæ ecclīæ eēt asignata, cū dicat in loco prioris ecclīæ successis se; idē dotator erit pronus huius ēt posterioris, ar. s. de re. do. c. sed q fundū dedit i pria ecclīā, nō erit pronus i scda, nec tñ fundū recuperabit. 12. q. 2. quīcūque, & c. seq. 10. q 1. nouerit. sed q fundū dedit, in scda erit pronus. 18. q. 2. abbātē; & e. mō q scdā ædificauit, pronus erit.

3 †¶Ex iure āt pronatus pueniūt onera: qa tenet ecclesiā ab ipugnatione defendere, & de rebus ecclesiæ solicitudinem gerere, ne fraudentur. 16. q. 7. constitutum, & q. 7. filijs. item commodum, quia si perueniat ad paupertatem alitur de bonis ecclesię 17. q. 7. uicūq; itē honor: qa honorificētius recipit & studiose ei seruit, & i pcessiōe p alijs honorat.

a ¶*Ius patronatus. Adde, quòd hic et alus nec decretales loquūtur de iure patronatus laicorum non uendicant sibi locum in capellis fundatis per laicos in ecclesijs fratrum minorum; ita Pet. de Anc. in consil. 113. incip. iura quæ loquuntur. Et ibi, quod ius patronatus, quod conceditur laicis, sit gratia.*

b ¶*Dotatione. Adde Pe. de Anc. in consi. 292. col. fi. plus me. incip. consi. subtiliter & ad plenum.*

c ¶*Post consecrationē. Quod dotans ecclesiam p st consecratio nem efficiatur patronus, adde Car. in con si. 82. incip. ad dubia pramissa colū. 2. in prin.*

17.q.7.piæ,& c.Frigētius.& si ecclesia non esset collegiata psentat ibi patronus sacerdotem.16.q.7.decernimus si est collegiata eligit cum aliis 18.q.2.abbatem qđ in non credimus,sed potest interesse electioni non tanquā eligens,sed tanquam consulens electio.n.cui interest laicus,nulla est supra de elect.Massana,sacrosan. & e.quisque.¶ † Transfertur autem quatuor modis primo successione tam ad suos,si instituātur hæredes,uel alio modo succedant, q̄ ad extraneos.16.q 8.considerandum,& e.si plures.j.e.qm.ff.de rel.familiaria quidam tamen dicunt ad solos hæredes sanguinis deferri,ar.16.q.7.filiis intantum defertur suis & hæredibus sanguinis:quia & si non sunt hæredes,tñ iuspa.filii habent,ar.ff. de iure pa.filii,& de lib.leg.l. Aurelius sed hoc non placet donatione.j.ex nisi & c.consultationibus permutatione 16.q.7.memini.& cum uniuersitate.j.e.ex literis.Ex hoc satis apparet,q non ad propinquos sanguinis, sed ad institutos hæredes ius pa.defertur. nam si ad emptorem uillæ cum aliis iuribus uillæ defertur, multo plus ad hæredem cum aliis iuribus hæreditatis.

4

SVMMARIVM.

1 *Ius patronatus dicitur esse penes hæredem omnem insolidum.*
2 *Cum est controuersia inter patronos,cui standum sit.*

1 Erlatum ¶†Diuidi] ius pa.est insolidum penes oēm hæredem quo ad omnem suum effectum, puta honorem,onus,& emolumētum.præter q̄ quo ad præsentationem, quæ est ita apud oēs simul, q apud nullum singulariter, ut hic.&.j.ca.proxi.sicut dominium rei cōis.& hoc,quod primò dictum est, ideo est, quia cum sit res simplex & incorporalis, peruenit ad aliquem hæredem,insolidū,ēt si inæqualibus partibus sint hæredes,ar ff.de serui.uir.ff.de rel.& sump. fu.si sepulchrum.ff.ad.l.Fal.l.j.§.si usuf.incorporalia. n. diuidi nō possunt.7.q.1.nihil.& dicunt quidam,q pṫoni pñt inter se couenire,q una uice pñtet unus & alia uice alius. ar. ff.de usuf.quot.§.j.hoc tñ nobis nō placet in iuribus ecclesiasticis.j.e.quærimoniam.tantam igitur uocem habeat & ius,qui minus habet in hæreditate,q̄ iu qui plus ar.l.7.multum remotum.16.q.7.filiis.& tñ qui parum posuit in dote,quantum qui multum,dūmō de illis fuerit, qui aliquid posuerant in dote constituenda posset tñ dici,q sicut rōne dignitatis in electionibus aliquando unus habet duas uoces,uel plures, q sic etiam posset esse inter patronos quia fm partem hæreditatis haberēt ēt uocem in electione. secus.n.si ēt ante fundationē aliquid magnum ecclesiæ darent,sed non pro dote. hic tñ non dr ius pa.non posse diuidi,sed ecclesia. & si plures uni succedant,tñ pro uno uocem habebunt, & loco unius reputabuntur,ar.ff.de condi.& de.l.cui fundus fit enim successio in linea descendenti in stirpes, non in capita,insti.de hære quæ ab intest.def. rūtur.§.& quia placuit,& magis consonat æquitati,q̄ iura præponunt etiā subtilitatibus aliis.ff.ad l.Aqui.ita uul.§.si.ff.de insti. li j. [simultates] j.discordiæ [Sacerdos].instituendus[Nō poterit] quia si cpus sine scandalo facere posset,de iure
2 esset q instituerct ibi sacerdotem.¶ † Missarum]si controuersia est inter eos,quos constat esse patronos, stabitur saniori parti:& si partes sunt pares,distingues merita electorum.63.di.si forte;& si pares sunt in meritis,locus est gratificationi.j.eo.cum autem si autem sine scandalo non potest gratificare,cum per omnia partes sunt pares,tunc interdicentur diuina in illa ecclesia, ut hic. & si nec sic concordabunt, auferentur inde reliquiæ,quæ sunt in capsis.j.e.proxi.& si nec sic poterit intra sex mēses concordare,epš instituet alium auctor tate concil.j. de concess.præben.& ecc.non ua.c.2.& j.e.cā.¶ Quamuis posset dici,& nō male, q antequā interdicantur officia,uel reliquiæ extrahantur ,debent transire.6. menses si autem fit discordia inter patronos de iure pa.nisi causa finita fuerit intra 4.menses,tunc eps instituet alium. j.eo.qm.si autem fit discordia inter epm & patronos laicos,statim eps ponet ibi œconomum, qui bona ecclesiæ conseruet.s.de of.ordi.cum uos. Item si pp discordias patronorum non possit sacerdos institutus in ecclesia stare,sicut hic dicitur fiet.

QVæcunque [reliquias]· quæ sunt extra altare in capsis: alias n.non liceret.16.q.7. considerandum si plures.

QVoniam [fundatores] secus de refectoribus, ar. ff. ne quid in lo.pu.l.prætor.§.uicinales.& ea rō- ne:quia quod humani iuris esse desijt, seruitutem non recipit ff communia prædi. l.caueri. ¶ Ordinet] præficiendo ibi presbyterum post 4.menses, ut in fi.uel die,q oñ non est discordia de iure pa.sed nō possunt concordare de persona,haberet locum decre.s.de concess. præben.nulla,s.q.6.mensibus expectari dēt ideo autem præsentatus à maiori parte potest refutari,quia ex præsentatione non quæritur ius,ar.j.e.q autem [de iure pa] i.quasi possessione.j.e.consu.nobis idem uſ, & si de proprietate iuris est qō,nec aliquis est in pos.& idē per simile uſ,& si inter ecclesias de iure eligendi fit qō, nec aliquis est in pos. quia si aliquis esset in pos.non obstante controuersia iuris proprietatis,ipse eliget. j.e.c& sul.difficile tamen uſ, q inter duos possit esse qō de aliquo iure,nisi alter possideat.

PRæterea [priuetur]· i.sit priuatus ipso iure. 16.q.7. si quis deinceps.uel priuetur per sententiam ; & sic per hoc ca.expones illud, & die, ut not. supra de elec. quisquis .

QVod autem [præsentatus] à patrono [possidētis]: hoc est uerum in præsentatis a laicis secus in præsentatis à clericis infra e.cum aśit eps tñ , qui idoneum ēt a laico præsentatum recusauit,ei prouidere cogitur infra e.pastin.[dedi] non ius pa.sed in proprios usus,qđ non poterat[ecclesiam]expone,ue j.co.illud .

QVia clerici [aduocatias] aduocati fm diuersas cōsuetudines habent plus uel minus honoris,& oneris.Sed oppones,quare non est licitum ius suum temporale uendere? respon.quia nullum officium,nulla castaldia ecclesiastica uendi potest 1.q.3.saluator hic autem appellat aduocatiam ius pa.quia alter nō haberet præsentationem [præsentetur] quod fieri non potest, sicut nec patroni infra e.consuluit [spoliando] & sic ecclesia erit libera ab aduocato.17.q.4.si quis in atrio. infra de symo.de hoc autem.

SVMMARIVM.

1 *Concessum uidetur,quod non est nominatim expressum.*
2 *Quid requiratur ad hoc,ut ius patronatus transeat in emptorē alicuius loci,ex inn.3.*

EX literis [ad firmam] talem contractum inter se celebrauerant,q utile dominium transferat in conductorem;& ideo de iure in ipsum trāsierat ius pa.cum uniuersitate:secus in creditore.s. de re iud.cum Bertoldus,ubi no.nam in eum nec utile dominium

1 nium transit,nec directum. ¶ † Non exempto] idē, qđ in iure pa.poteſt dici & in iure ſepulchri,qđ à laicis po ſidetur.ff.de ẽhen.emp.in modicis:ſecus eſt in decimis, & in aliis iuribus mere ſpūalibus: quia non transeunt cū uniuerſitate.& eſt rō diuerſitatis, quia cum ius pa. non ſit mere ſpūale,ſed partim tpale.non eſt mirum, ſi annectatur tpalibus:ſed merè ſpūalia cum in nullo cōcet. tpalibus,eius nec cum uniuerſitate,nec ſine annecti poſ ſunt,ēt ſi dicatur uendo,uel dono uillam cum omnibus iuribus ſuis quia ſpūalia non ſunt iura tpalia, imo plus dicimus,ꝙ etiam eṗs ſi diceret,dono tibi uillam & omnia iura,quæ ibi habeo,non tñ intelligitur. donare decimas,uel alia mere ſpūalia nam hoc nomen,oia, non habet in dicta propóne ſupponere,uel referri ad ea, quæ ſunt pœnitus alterius iuris,quam ea,quę principaľr do nantur,qđ eſt hic nam mere ſpūalia pœnitus ſunt alterius iuris,quam tpalia, licet alii aliter dicant. ſi ergo uult decimas donare,faciat expreſſam mentionē de eis. hoc tñ fatemur,ꝙ ſi aliquod ius ſit, quod pariter in ſe habet & tpalia,& ſpūalia iura,ut eſt præbenda,quæ qñq; que habet & poſſeſſiones,& decimas,& donant alii ec cleſiæ omnia ſ.tpalia & ſpūalia ſimul transferuntur: qa
2 omnia ſunt ſpūalia,& annexa ſpūalibus. ¶ Sed ſi quis ob liget uel uendat omnia iura, quæ habet in aliqua uilla, cum nō ſit ſua,ſed ibi tm̄ certos fundos habeat uel certa iura,& uilla non ſit ſua uunquid in tali ẽtu transit ius pa. Reſpon.non nam ad hoc ut transeat, oportet. ꝙ res,quæ uenditur,ſit talis, quæ etiam ſine expreſſione uniuerſitatem uel ius pa.in ſe.contineat, ſicut eſt uilla, uel caſtrum,quæ in ſe continent iuriſdictionem, honorem,& ius pa.ſed qñ dico,uēdo tibi omnia iura,hęc uis eſt reſoluenda in ſingulares.i.uendo tibi hoc, & illud cū autem ius pa.uendi non poſſit ſub tali uniuerſali locatione,uel uenditione, non comprehenditur ſi tamē ſit aliquod ius uniuerſale,qđ multa iura in ſe continet, ut
3 hæreditas,cum illo bene transit ius pa. ¶ † Item multo fortius,ſi uēdit aliquis fundum,ubi habet eccleſiam, nō intelligitur eccleſia trāſire in uenditione.ff.de ac.emp. ſi mercedem.§.ſi cum fundum.quid ſi uendat quis palatium ſuum,ubi habet capellam,quæ forte multa priuilegia habet,& multos reditus? ꝙ ius pa.transeat cum palatio,ar.prædi.l.ſi mercedem qa ad capellam non eſt iter niſi per palatium. ſed dic ſecus eſſe in iure pa. qđ. bene pōt teneri,etiam ſi non uadat ad eccleſiā, ſicut eſt præſentare.& aliud eſt in iure ſepulchri quod nihil ual et,niſi ad illud portetur,& ibi ſepeliatur [ſuborta] maxime idem.n.& ſi ſuborta fuiſſet ante,dummodò in poſ. eſſet.ĩ.eo.conſul.uel magis,ſi alius nō eſſet in poſ. hoc. enim ipſo,ꝙ alius non eſt,& ipſe eſt in poſ.uillæ,pręſentabit prius dictum placet magis.

SVMMARIVM.

1 *Poteſt ius pa.donari & clericis, & laicis abſque auctoritate epiſcopi.*
2 *Nunquid laicus conferendo eccleſiam ſit excommunicatus?*

Llud [eccleſia] intendebat.n.eis dare proprietatem eccleſiæ, uel eccleſiam in uſus proprios, uel inſtōnem & deſtitutionem, uel iura ſpalia, quod non poterat ſupra de do.paſto.10.q.1.nouerint ĩ. c.ſuggeſtum ĩ.de priui.paſto. & pp hoc bene ſequitur, non uacantem,quia hoc erat unum impedimētum,quare non tenebat collatio in proprios uſus,cum alius ſci
1 licet clericus inſtitutus eam poſſideret. ¶ † Sed dices, quare non ualet donatio quo ad ius pa.ff.de ẽhen.emp. qui tabernas.ff.de leg.1.ſi domus? rñ.quia non intendebat dare ius pa.ius enim pa.donari poteſt & clericis, & laicis ſine auctoritate eṗi infra e.ex inſinua.& hic ſed licet non teneat.conceſſio eccleſię,quam fecit laicus,ſi tñ fiat auctoritate eṗi,uel etiam ſi poſtea conſenſus eṗi accedat,tenet conceſſio 16.q.7.decimas, & c.nemini,& ēt præſcribere poteſt intra e.cura.& ſi quæras quid uenit in dicta conceſſione? Reſpon.cum illa conceſſiō uigorē accipiat ex conſenſu eṗi, illud intelligatur conceſſum, quod dicitur.ſ.de do.paſtora.præter ius pa.quod ut di-
2 ctum eſt,concedere non intendebat. ¶ † Sed dices,nonne hoc ipſo,ꝙ laicus confert eccleſiam, excommunicatus eſt minori excommunicatione. 16.q.7.ſi quis clericus,& c.conſtōnis? rñ.non cum ibi loquuntur, qñ laicus intendit conferre prælationem,uel præbendam hic autem,qñ intendit conferre proprietatem eccleſiæ,uel aliquod ius in eccleſia,quod de iure habere non pōt,de facto autem tenet in his autem conceditur,qđ laicus poſ ſit concedere,eccleſiam,uel proprietatem eccleſiæ cum conſenſu eṗi, ut ſic eccleſiæ de laicorum manibus eripiantur.16.q.7.decimas,& c. nemini [impedire] ſupra de re iudi.cum Bertoldus,ibi no. [uacante] idem eſt,& ſi non uacante.

QVerimoniam [mutationes] qñ moriebatur patronus,hæres mutabat ſacerdotem[& uiciſſitudines] q.d.tu eris uno anno aduocatus,& ego alio.non enim licet laicis iura,quæ inter ſe habent diuidere, ut hic habes, ſed auctoritate ſuperioris epiſcopi poſſunt, ſicut Dauid inter filios Aaron diuiſit miniſteria eorum Luc. c.1.& Paral.24. 1

CVm laici [priori] ſupra de elec.conſiderauimus,argu. contra ſolu. ut diximus ſupra de re iudic. cum Bertoldus.

CVra paſtoralis [eccleſias] quo ad proprietatē, uel ut diximus.ſ.e.illud[legitima] 40. annorum ſupra de præſcri.de quarta. ¶ Sed dices, potuerunt præſcribere,cum non habere potuerunt iuſtum titulum,uel bona fidem in præſcribenda eccleſia data a laico,cum ſit contra ius ſ.e.illud? ſed dic ignorabant ius & ego reſpōdeo ꝙ ignorantia iuris in præſcriptione & ſi quo ad habendam bo.fi.ualeat,tñ quo ad quærendum ri.non ualet.ff. de uſuc.nunquam, & l.non ſolum is.§.ſi apud. ſo. dicimus,ꝙ bo.fi.præſcripſerunt,& nullo titulo,ſ.pro ſuo nō errando in iure,quia bñ ſciebat laicum non poſſe dare eccleſiam ſine conſenſu eṗi ſed ibi conſenſum. eṗi acceſſiſſe credebant,& ita potuerunt præſcribere.ff.pro donа.ſi uir uxori,& ſufficit conſenſus eṗi non tñ,qui habitus eſt tpe contractus,ſed ēt ſi poſt acceſſit infra e. ſuggeſtū uſ tñ,quod a die,à quo uiriſimile eſt eos,uel maiorem partem conuentus bo.ſi.poſſediſſe, incipit currere præſcriptio;puta mortuis illis,qui interfuerūt donationi.& eſt ad hoc op.ar.ſupra de deci.dudum,ubi dicitur,ꝙ a tpe confirmationis incepit currere præſcriptio ſed non uſ poſſe ſtare,quia uitioſæ poſſeſſioni non uitioſa res non accedit ff.de ac.poſ.Pompo.§.ul.ſed ipſi intelligunt illa,ꝙ rei uitioſæ.i.quæ uitio reati affecta eſt ut furata & rapta, tales per quoſcunque poſſeſſores tranſeant nunquam uitium amittunt,& ideo præſcribi non poſſunt,inſti.de uſuc.§.furtiuæ.nam ſi alias res, quæ ſine titulo poſſidebantur uel detinebantur ab aliquo,ſcilicet ex cauſa depoſiti,uel commodati,uel ſucceſſor eius pro ſuo incipit poſſidere,bene uſuc.pro ſuo. ff. pro hære.l.plerique,& ſic eſt hic licet enim illi, qui primo acceperunt,non habuerunt iuſtam cauſam poſſidendi,

alij tamen, qui postea successerunt, habuerunt, qui postea subsecuti sunt, & qui nihil sciuerunt. sed certe hoc non pôt esse. quia plati illi nô possident ecclesias istas sic donatas p suo, quia suo noie nô possident, sed eccliæ, & sic ecclia, q̃ male cœpit possidere, nunq̃ pôt mutare suũ titulum neq; fidem. sed potes rñdere, q licet prælatus, qui male accepit, mala fide possideat, ecclesia tñ, cuius noie accipitur donatio, sp bona fide possidet, & si est bonus titulus pro illa, usucapit. si aût malus uel nullus, ni si res esset rapta, uel furtiua, sp usucapit pro suo. nec ob est ei malus ti. uel mala. fi. prælati. sed certe hoc stare nô potest per id, qđ est. s. de deci. idem dici potest, q si ali qbus de capitulo noie capituli facta esset donatio à laico, capitulum tamen credebat epm consensisse. nam in omnibus his casibus pro suo usucapit. ff. de usu. pro suo l ult. uel pro donato. uel potest dici, q eps permittêdo donatarium, qui ecclesiam accipit à laico, pacifice possidere, causam & titulum possidendi & præscribendi sibi præstitit, ar. s. de his, quæ fi. à præ. si. con. ca. c. ij. & iij. & hic tacitus consensus habetur pro tit. ¶Præscriptione] no. q si finita præscriptione constet de non legitimo titulo, & ma. fi. habitis ante cæptam præscriptionem, tñ salua conscientia pñt illa retinere: quia tuti sunt auctoritate eius, qui potestatem condendi ius habet sup tpa libus, qui hanc pœnam amissionis iurium suorũ induxit in odiũ negligêtiũ, & fauorê sollicitorũ [nisi ius] ergo ius pat. transferre possunt, quod habent. s. eo. illud.

Si uerò. [repræsententur] hæc pñtatio fit ad probationem iuris ueri patroni. nihil enim iuris præsentato accrescit, & ut habent frontem respondendi sibi de iure pa s. eo. ex literis.

Cum feculum [emptorũ] ius patronatus transit cũ uniuersitate. s. e. ex literis [emptorum] hoc intelligit, qñ uilla, uel castrum data erant in feudum, qa tunc transit in feudũ êt ius pa. ecclesiæ, quæ erat sita in uilla uel castro, quia si sundum daret in feudum, ubi esset ecclesia, non transiret cum feudo ius pa. ecclesiæ. j. e. suggestum, ut no. s. e. ex literis. alii tamen dicunt, q ius pa. êt sine aliqua uniuersitate dari potest in feudum, sicut donari nam feudum beneficium est.

Ex insinuatione [contulisset]. s. e. illud [occupauerũt] tanq̃ clerici earundê ecclesiarũ [restituant] de facto, quia nihil iuris habent in eis, cum non fuerint ab eis præsentati [restituant] id est in pace dimittant eos ordinare.

Consuluit [detincât] colligêdo tñ fructus & in ppios usus 2uertêdo [uel aliquib. aliis] desecêdêtib. puta nepotibus pnepotibus. hoc nô placet credimus. n. q pronus possit filiũ pñtare. hic ergo interdicitur pronus dare ecclesias, i. proprietatem, & alia, ut s. e. illud.

De iure.

Nullus [ant ecclesiã] expone, ut supra e. illud. [& si qs] hoc nô refert nisi ad decimas, ut sp si laicus uult in alium decimas transferre, necessarius est consensus epi, supra de his, quæ ab epi. cum apostolica. ecclesiã eni, si de proprietate intelligis, nunquam conferre potest aliis; supra e. illud. & de iure pa. illud conferre pôt nesciête epo, supra e. ex insinuatione. uel dic, q si patronus uult concedere ecclesiam, in qua habet ius pat. alicui in usus proprios, hoc non potest facere sine consensu epi, sed episcopus facilis debet esse in consentiendo, alioquin agendum est cum superiore. uel dic referri ad utrunque, & loqtur quando ecclesiam, uel decimas de facto detinent, ar. j. ti. prox. c. ecclesijs.

Significasti [i. episcopi] hoc uult dicere, quod si pastioni alicui episcopo nomine ecclesiæ suæ concessit præsentationem aliquarum ecclesiarum constitutarum in aliis dioc. episcopi dioc. ab illo epo, cui ius pat. donatum fuit, præsentatos admittere debent.

SUMMARIUM.

1 *Quid sit fructus iuris patronatus.*
2 *Facta patrono, qui possidet, auctoritate prætoris, tuetur prætor.*
3 *Malæfidei possessor non facit fructus suos, sed ueri domini sunt fructus.*

Consultationibus [patronatus] repete, q̃ diximus. s. de in inte. resti. c. ij. [possidebat] qui est in pos. bo. fi. & ante li. conte. & post lit. conte. sp præsentabit: quia li. pen. & c. s. ut li. pen. c. p. & ij. & per totum. nam ille, qui est ab initio bo. fi. possessor êt post li. conte. dicetur bo. fi. quantum ad hoc, ut fructus suos faciat, & êt ulte. triênij compleat. ¶†Item ut non, præstat 1 introitum, nisi intelligeret se debere. sed si intelligeret se debere, non tenetur, si iustam causam litigandi habuerit. ff. de rei uin. utique. ff. de pe. hære. illud, & quia facit fructus suos, ergo si fructum in alium alienat, ille, in quem alienatus erit, controuersiam non patietur. est. n. fructus iuris pat. pñtare. tutus ergo erit pñtatus. sed naturali rône vr, q pñtare censendus sit fructus naturalis. & ideo vr dicendũ, q nô transeat in dñium bo. fi. pos. ff. de usu. fructus. sed si uere inspicimus, nunquã producit pñtatio, sed potius industria, quis posset dici q & hi fructus restituant euincenti, qa patrono nô debebit ea, quæ ad ius pa. ptinent: psona aût non remouetur ab ecclesia. si aût esset ma. fi. possessor is qui in possessione iuris pa. est, uel quia esset uiolentus possessor, & sine auctoritate iudi. bñ expelleret de ecclesia psentatus p eum. quia cum ma. fi. pos. nô faciat fructus suos. C. de rei uin. certũ, & ff. de rei ui. si nauis, ergo nec fructus. sius in alia ecclia p psentationem ipsius trãsfert. idê êt si sit missus in possessione auctoritate iudicis inordinate.[a] C. si per 2 uim, uel alio mô. l. ul. ¶†Si aût pa 2 tronus ma. fi. posidens esset in possessione auctoritate iudicis & ordinate, tunc quamuis ma. fi. quoad se possideret: tñ ille q bo. fi. recipit ab eo eccliã, nô dimittit eã. ar. C. uñ ui, si qs in tãtã. nã facta talis, q. posidet auctoritate ptoris, tuet p tor ut no. s. de ele. nisi quis posset dici q aliud est in prono, qui nô nitit auctoritate supioris, nec publico officio licet p eo ferat snia, q sit pronus: quia sp hêt malam fidê, & iô nô facit fructus suos, ar. ff. de. 2di. inde. l. Iul. ait & aliud in plato, qui nititur 2firmatione supioris in pu 3 blico officio, & sic loquit gl quæ est. s. de ele. nihil. †Itê no. q bo. pos. fit ma. fi. post li. 2te quia fructus restituere tenet. C. de rei uin. certũ, & quia pscriptio longi tpis interrũpit. C. de acq. pos. nemo, & de psen. 30. an. cum no. est et casus, ubi bo. fi. pos. ab initio post li. côte. nec oino bo. fi. remanet, nec oino ma. fi. cêsetur. ff. de rei uin. Iul. scribit. & hac rône. s. quia ma. fi. pos. nô facit fructus suos sed ueri dñi sunt fructus, ut no. i. gl. hic posita, q̃ icipit, quia est dicêdũ: vr, q si ma. fi. pñtet unũ, & bo. fi. pñtet aliũ licet eps admittat psentatũ à ma. fi. pp incertitudinê, qa tuêdus est in possessione. s. inst. cũ uenisset, & de in integ.

[a] ¶*Inordinate. Adde Bal. in l. 2. col. pe. C. de ser. & aqua. & Ro. in consil. 45 4. ad fi. refert etiam hoc dictum Felin. in c. ecclesia S. Mariæ, col. 10. in fi. supra de const.*

in inte.rest.cum uenisset, tamen, qñcunq; postea constet de ueritate, remouebitur pñtatus à ma.fi.pos.& dabitur præsentatio à bo fi.pos.penes quem est fructus iuris pa.& idem dicendum est in sententijs datis,& alijs factis a bo. fi.pos.iurisdictionis.& ma.fi.pos.arg.supra de relig. do. cum deli.nec est contra, supra de cau.pos. cum ecclesia: quia ibi loquitur de bo.fi.pos.ut ibi not. [credebatur.] 16.q.7.decernimus,in fi.

Suggestum.[præbendam].i.in suos usus. [Ecclesiarũ] expone,ut s.e. illud [posterius] quãtum ad hoc ut fiant de ecclia pbendæ, cum per hoc pronus amitteret ius pa q esse non pôt a absque eius assensu, sp tñ donatio facta ab epo tenet quan tũ ad iura epi, & quo ad illa præfertur semper prima, supra de don. pastoralis.

a ¶ *Esse non potest. Car. in suo consi.96. inci. Papa unum, & Feli. in c.uenissent, col.7. uer.& per hoc dicta. supra de consti. reseruant & sequũtur hoc dictum.*

Relatum [recognitionis] hi recognoscunt bñficia hre à laicis sine aliqua inuestitura, uel insiõne eporum[uindicare]tanq clerici [alienos].s.e.præterea [coram seculari] repete quæ diximus.s.de fo.compe.cum sit generale.

Eam te. [sex menses] dic, ut notatur, supra co.c.j.

Preterea[non hre] no. q aduocati non solũ non pñt uendere ius aduocationis, sed nec donare: secus in patronis, qui donare pñt ius pa.s.c.ex insinua & est rõ diuersitatis: quia pronus est quasi ex debito: sed aduocatus de gra tm.& idem dicimus in guardijs custodijs, & consimilibus.uel dic, q prohibentur uendere, & donare aduocatias, & psimilia iura eo mõ quo isti uendebant. s. hoc est ius meũ, q hæc extorqueas a rusticis, quæ sñ ab ordinarijs statuta non erant, & sic pôt loqui dec.s.e.q a clerici.si aũt statuto reditus & legitimos donent, & etiã forte nendant, hoc non est inhibitũ sed dices, quare dr, q pctus sit nullus, cum & quo ad hæc iura tenet, quæ nõ hēt, debet tenere sñ quo ad ea, quæ hēt pôt rñderi, q iõ non tenet: quia cũ non sint determinati in iure reditus hmõi officiorũ non tenet uenditio rei, q non est, uel quæ est incerta.ff.de contra.emp.l.j.in iure pa.ubi certa sunt iura, secus.s.e.ex insinua.sæpe tamen aduocatus pro patrono sumitur, ut in c.proxi.

Cum aũt.[aduocatus].i.pronus.aũt sumitr j.px.c.[iudicio]qtũ ad hoc ut ius habeat, qui ab i pso electus fuerit, eps tñ peccat, q primum idoneum admittere recusauit, & ideo punitur.j.eo. pasto. sed si non refutauit primum pôt eligere, utrum eorũ uelit[præsentationem] quia præsentatio clericorum uim electionis habet. b

Nobis [construxerit] al ter.n. non potest de consec. distinc. j.nemo. quot modis quæratur ius pa.& cui ius pa.debeatur habes no. 16.q.7.piæ, & suprà t.j.[tot.fũdatio ne]statuto, uel cõsuetudine de hoc no.supra de ele.q sicut [tractãdæ] q d.non solum prius electionẽ consentiet, sed etiã in tractatu electionis, si hoc habet ex sua iurisdictione. i. consuetudine uel priuilegio uel statuto.q ât uox eius suffragiũ pstet in electione, hoc nõ pôt psuetudine induci.j.de ele. sactosan.

b ¶ *Habet. Adde, quod hoc idem tenet Car. in cle.1.in prin.in 1. opp de sup.neg. præl. & Lap.alle.24. inci. dominus noster Papa col.4.uer.sed numquid, & Do.post Archi.in ca.2.colu.4.de prin.in uer. Et etiam refert Fel.in c.in nostra, col.21.in princ. supra de rescri.*

Per nostras [nullus se potest].j. de inst.cum ad nostram.

Cum pp.j.[quatuor] suprà e.cã, cõtra so.ibi sex mẽses compuiant à die uacationis.4. à die motæ litis. uel aliter, ut diximus, supra e c.j.[idonea] p, supra e. c. j.So quando potest fieri quod hic dicitur sine scandalo debet fieri, uel aliter, ut ibi no.

SVMMARIVM.

1 *Promissio facta à legato de uacatura an teneat.*
2 *Forma inhibitionis ad hoc, ut inhibitio ualeat, qualiter sit facienda.*
3 *Licet is, cui potestas conceditur alicui prouidendi, possit reseruare præbendam suæ collationi, non tamen potest nisi in una ecclesia reseruare.*
4 *Suspensio nimis o usa est culpabilis.*

1 Cum dilectus [† Vacare] ro.legatum posse donationi suæ reseruare donationem præbendæ uacaturæ certæ personæ conferendam: sed pmissio facta à legato de uacatura non tenet: hoc ipsum pôt delegatus Papæ, cui Papa commisit, q alicui prouideret sed tamen distingue, quia qñ mandauit, q prouideret alicui de primo bñficio, qd in aliqua ecclesia uacaret, primum bñficium suæ donationi reseruare pôt. & non aliud.si uerò mandauit Papa, q alicui prouideret in aliqua ciuitate, uel diœc.de primo bñficio quod ibi uacauerit, potest suæ donationi reseruare bñficia illius diœc. uel puinciæ in hac forma cuilibet ecclesiæ scribet, cum dñs Papa mihi mandauerit, q tali prouideam in primo bñficio, quod uacauerit in diœc.ista, uel prouincia, mandamus uobis, q si contigerit primã uacãtẽ esse in ecclesia uestra, illã mihi reseruetis.& tunc si de illo bñficio, qd primo uacabit, aliquid attentaret p reseruationẽ factam, non ualeret: quia pñs hæc p superiorẽ est eis ablata.si uerò Papa sic commiserit alicui prouisionem prouideas tali in tali puincia in beneficio, qd duxerit acceptandum, tunc erit ipsius eligere, qd beneficium acceptet, & cum dare suo prouisori.& puisor tunc sic sibi reseruabit beneficiũ, & sic scribet illis, ubi beneficia reseruat.Papa sic scripsit mihi, & ipse talia beneficia elegit, de quibus in ecclesia uestra est unum. unde mandamus q si illud ante uacauerit, quã alia, quæ elegit illud mihi seruetis.si aũt in arbitrio iudicis commiserit, q ei puideret in bñficio competenti, tunc iudicis est examinare, quæ beneficia sint sibi competentia; & tunc fm p dictam formam potetit beneficia, quæ uoluerit sibi reseruare. quærit, an postquam semel elegerit, possit postea uariare? de hoc aliqua no.j.qui ma.accu. pos. cum in tua. qd aũt hmõi reseruationes fieri possent, ex eo probatur, qd alias inutile esset mãdatũ de puisione, & mãdato princi pali mãdatur & accessoriũ, s de offi.del.prudẽtiã, cũ mul tis concordantijs.¶ Alij tamen dicunt, q in quacunque forma prædictarum scribatur, p nec ipse, pro quo scribitur, nec ille, cui scribit, pôt acceptare nisi unũ beneficiũ, nec fiet reseruatio nisi de uno beneficio, ar. quia unum beneficium sñ hre debet, & sic unum tm reseruandũ est ¶ Item grauis & ambitiosus esset intellectus huius rescripti: quia supradictus est uagus, quod esse non debet, supra de transla.c.licet.imò plus dicunt, quidam, &, ut uidetur bene, q per tales literas nõ pôt aliquod bñficiũ seruare: sed cum uacat.potest illud conferre.& sufficit nunciare capitulo.uel epo, q primum beneficiũ dẽt cõferre auctoritate Papæ.& si pcecerint, tunc imponet eis pnia quæ est.j.de præb.inter cætera, & de dilec.& si pdicitur aperietur uia uacaturis contra id, q est.s.de concess.
2 præben.ca.j & c. const.tutu. ¶ [Inhibens.] si enim ille

quæ

qui potestatem habet super hoc, sibi reseruet bñficium illud, siue inhibeat illud alii conferre, non ualet, quod post talem reseruationem, uel inhibitionem de eo fuerit acceptatum: ar. hic: quia per hoc illa uice sunt suspẽsi a collatione huius beneficij, & collatio a suspensis facta nõ ualet supra de consue. cum dile. & de ele. cum inter, ar. §. de præben. inter cætera, & c. dilec. & §. de ele. innotuit. nam ibi semper ponitur, & si cõtra factum fuerit, sit irritum, & sic non uř sufficiens inhibitio, nisi adiiciatur hæc clausula. ¶ Aliis uř, & forte melius, q̃ si scriptum est alicui, q̃ ꝓuideat alicui in certa ecclesia, q̃ ex quo prouisor recipit literas prouisionis, penes eum est potestas conferendi, & ablata est ab eo, penes quẽ prius erat. unde si hoc sciens prius collator eam alicui conferat, non ualet. si autem nescit in alium collatam hãc potestatem, tunc obtinet, quod no. §. de ele. innotuit. illud autem dicunt quidam in omnem casum, q̃ si aliquis impetrauit literas ad aliquem, q̃ sibi prouideret in aliqua ecclesia, & alius similiter postea obtinuit literas ad aliũ q̃ sibi in eadem ecclesia prouideret, nunquam secũdus executor prouidere poterit ante, quam primo prouideretur, neque ualet prouisio facta, a secundo executore, & si ignorauerit de primo executore, ar. §. de rescri. cæterũ nec hoc cõdicit aliis, quæ no. ff. de ele. innotuit, ubi diximus, q̃ collatio facta ignoranter ab eo, ad quem iure ordinario ptinet, tenet: quia fauorabilius est ius ordinarium q̃ extraordinarium, & quia primę literę præualet. §. de rescrip. cęterum. Tamen alij dicunt idẽ utrobique. si uerò aliquis impetret literas ad aliquem q̃ sibi prouideat in aliqua ecclesiarum suæ ciuitatis, uel dioe. uel de aliquo beneficiorũ ad donationem alicuius abbatis pertinentium, cum plura beneficia in diuersis ecclesijs ad ipsum abbatem pertineant; tunc uř q̃ iste prouisor, qñ cunque ante, q̃ eligat ecclesias, ubi debet sibi ꝓuideri, inuenerit aliquam præbendam uacantem, q̃ illã poterit conferre: sed antequãm cõferat, nullus eorum, ad quem pertinet collatio de iure ordinario in eadem dioe. impeditur conferre bñficium suum, cui uult & collatio tenet. ¶ Idem ẽt uř, si alius prouisor alii deputatur siue specialiter in aliqua ecclesia contenta sub prædicta generalitate ciuitatis, uel dioe. siue prouinciæ, siue ẽt secundus sit gñaliter deputatus, ut in ciuitate, uel prouincia prouideret, q̃ tenet prouisio facta a secundo prouisore, ar. ad hoc §. de rescri. pasto. in fi. ubi dicit, q̃ dele. p gñalem clausulam non habet iurisdõnem super non expressis contentis sub gñali clausula ante expressionem. bene. n. dicimus, q̃ si postquam coram prouisore suo expressit, in qua ecclesia ubi prouideri uolebat, & expressio peruenit ad eum, ad quem pertinet collatio, & de iure ordinario, q̃ ita per expressionem istam est ablata ab eo potestas præbendam conferendi, sicut si in literis esset ecclesia in qua ꝓuisio fieri debet, ar. §. de rescr. pasto.

5 ¶ † Item licet concedamus, q̃ ille, cui cõceditur potestas alicui prouidẽdi, possit reseruare præbendam suæ collationi, ut no. §. de præben. pro illorum quam reseruationem comparamus expressioni: non tñ dicimus, q̃ possit eam reseruare nisi in una ecclesia, qđ sic probo, nullus enim posset habere literas de pluribus ecclesiis a principio; & si impetret, fraudulenter, præsumeretur §. de rescri. in nostrã, & c. ad audientiam. ergo eadem rõne & si impetrauerit literas gñales, non poterit plurium reseruationem facere, quia dele debet procedere ut delegans supra de rescri super literis, in fi. si autem alicui scriptum esset, q̃ alicui prouideret in bñficiis, quæ ualerent. c. marcas, tunc bene posset plura beneficia reseruare usque ad prædictam quãtitatem, & nõ plus secus, si in literis diceretur, in singulari beneficio. nec uidetur facienda uis, si in literis dř, in primo beneficio prouideas, quod uacauerit uel in certa ecclesia, uel dioe. quia tunc, & si non contulerit primum, qđ uacabit in eccl'ia certa, uel dioe. tñ poterit ꝯferre secũm, uel tertium, uel ulterius, ar. §. de præben. dile. §. G. Idem uidetur, q̃ etiam qñ scriptum est, q̃ in dioe. prouideat in primo beneficio, qđ in ea uacabit, q̃ & tunc potest præeligere unam ecclesiam, & extunc in aliis non poterit prouidere: alij tñ hoc non concedunt. ¶ Item nor. q̃ ex quo prouisor reseruauerit sibi prouisionem in aliqua ecclesia pro aliquo ẽt si prouisor moriatur, non redit prouisio ad ordinarium prouisorem, sed ad Papam, cuius auctoritate facta est reseruatio, uel expressio. Item ex quo prouisor reseruauit præbendam in una ecclesia, de cætero non põt in alia prouidere, nec mutare, dummodò talis ecclesia sit, quam habere possit. ff. de adop. l. ij. supra de rescri. cum in multis. ¶ Item uř, q̃ sine mandetur, q̃ in prouincia, uel in dioece. siue etiam in certa ecclesia alicui prouideatur: tñ non poterit prouisor sibi reseruare nec omnia beneficia prouincię, uel dioe. nec etiam solius specialis ecclesiæ, nec suspendere collatorem ab illorum collatione ita in genere. sed bene potest suspendere in specie hoc modo, suspendo talem a collatione primi beneficii, uel secundi, uel ulterioris, uel sic potest suspendi, suspendo talem a primo beneficio, qđ ualet 10 uel 20 marcas, si ęstimet illum, cui prouidere debet tanto beneficio dignum, & cum eadem determinatione potest totam prouinciam, uel dioe. suspendere. Et est efficax rõ pro his, quia in aliquo mandato alicui dato omnia mandata uidentur, sine quibus mandatum expedire non potest. ff. de iur. om. iu. l. ij. §. de offi. del. ex literis, & c. si. at prouisor iste, de quo dictum est, potest mandatum suum expedire, sine tamen gñali suspensione, uel reseruatione; ergo eam facere non potest sed absque speciali non potest exequi mandatum suum; & ideo illa facere potest. 4 ¶ † Item effusa suspensio est illaudabilis; ergo rescriptum, quod hoc expresse non concedit ad iniquum intellectum per interpretationem trahendum non est. ff. de uul. sub. ex facto. ff. de re. in. Neratius, in fi. sed dic illud esse de superabundanti. uel q̃ ibi nec reseruauit, nec inhibuerat; & ideo non erant suspensi a collatione illorum beneficiorum, sed mandauerat Papa alicui conferri. nam tunc, cum multa possint obiici contra personas ipsorum, quibus sunt danda beneficia, & contra literas, semper pendente qõne cum non sint suspensi, tenet collatio ab eis facta, ut in præal. c. inter se. & c. dilec. secus, si alicui contulisset potestatem conferendi. nam tunc uidetur primis abstulisse hanc potestatem, de hoc no. §. de rescri. capitulum. ¶ Item dicunt quidam q̃ ille, cui data est potestas prouidendi alicui in primo beneficio, quod uacabit in aliqua ecclesia, uel dioe. uel prouincia, in primo beneficio, quod uacauerit post receptionem huiusmodi literarum, & postquam hoc ipsum notificauerit ecclesiis, in quibus habet potestatem prouidendi, prouidere debet ar. supra de app. super eo. §. si. 4. q. 4. c. 1. & si aliquibus scripserit, aliquibus, non extũc potest tñ prouidere in primo beneficio, ex quo omnibus ecclesiis hoc notificauerit, ubi potestatem prouidendi habet. & si ex medio tempore, quo scripsit, sed nõ perfecit, uacauerit beneficium, non potest de illo prouidere, quia non possunt dici præsentatæ literæ directæ toti dioe. uel prouinciæ, quousque omnibus & singulis fuerint præsentatæ. unde si iudex uellet omittere forte

te unam ecclesiam, in qua non notificaret potestatem. si
bi datam. in nullo loco posset conferre primum benefi-
cium alii dicunt. & ut vr, melius, q ex quo recipit lite-
ras, statim beneficium primo uacans potest conferre, &
si non scribat ecclesiis, ubi habet potestatem prouiden-
di: quia litera nõ dicit, q eis scribat, sed q in eis iudex
prouideat. & plus dicũt quidam, q si cum uacauerit pri-
mum beneficium, non possit illud conferre, quia prouen
tus fuit ab aliis, tunc ꝓuidebit in secundo, uel tertio, uel
ulteriori, quia beneficia latissime sunt interpraetanda su
prà de dona. cum dilecti. j. de uer. sig. olim credunt ta-
men illi, q missio literarum huiusmodi iudicis ad om-
nes ecclesias hoc operatur quia si postquam sciuerunt,
& mandatum est eis pro aliquo scripto in sua ecclesia es
se, q tunc si alii conferunt illud beneficium, patientur
pœnam decr. de præben dilectus. ij. sed alii dicunt, ei ꝓ
quo scriptum est, obesse, quia ex quo primum beneficiũ
non habebit, ulterius non poterit ei in alio prouideri, si
contentus sit pœna prædicta hoc non placet hæc autem
fortius uera sunt, quando mandanir sibi prouideri, cum
se facultas obtulerit quia non intelligitur sibi auferri
facultas, si ab aliquo præuenitur. [Ipse] legatus [Eccle
siam] de Berouill. quam legatus concesserat Gu. sed mo
do eam renunciauerat, ut haberet præbendã sanctæ. M.
[Supplicabat] & bene. ¶ Attendentes] q. d. iste Gu. nul
lo modo põt dicere se habere ius ex præsentatione præ
dicta quia si archi. in dicta ecclesia habet ius pa. iure lai
co & sic innuat uel dicat, q non obstante collatione le-
gati, qui non põt concedere ecclesias in quibus laici ius
pat. habent sua collatio ualere debeat, male dicit, quia
tunc si quis præsentat duos, si. ut hic archi. præsentauit,
potior est ab ordinario institutus; & sic ẽm hoc potior
est. H. ab ordinario secundo admissus, quam G. qui non
fuit admissus. ¶ Sed si dicat, q in ipsa ecclesia habet ar-
chi. ius patronatus tanquam clericus, certe non secun-
dum hoc habet quicquam iuris prædictus. G. cum lega-
tus donationem ipsius ecclesiæ sibi reseruauerit non er
go tenuit præsentatio facta ab archidiacono, cum lega-
tus bene potuerit sibi reseruare ecclesias, quæ sunt de
donatione clericorum. [Tanquam laicus] quia ex hæ-
reditate patris, uel alterius ad ipsum deuenerat, uel a-
lio modo tñ [Ecclesiam] de Berouil. [Præsentasset] in
alia uacatione ante, quam legatus eam daret Gu. uel in
hac eadem uacatione. s. post resignationem Gu. iterum
præsentauit eundem Gu. sed eps cum noluit admittere
sed H. admisit sed prius dictum est uerũ, & hoc no. [Sta
tutum] s̃. e. cum autem, & c. quod autem.

PAstoralis [appellauerit] licet appellationi eius de-
ferendum esset: non tamẽ in causa hic cassatur, quod
fit post appellationem quia fit auctoritate iuris. s̃. e. tit.
cum autem. Item multa impediunt faciendum. & nõ cas.
sant iam factum. [Possidentis] si tñ omnes præsentato
a laico patrono refutaret. & suum institueret, cassaretur
eius institutio. s̃. e. consultationibus, & s̃. c. proxi.

S V M M A R I V M.

1 *Multa hic habes signa ad cognoscendum ecclesiam collegiatam, uel non.*
2 *Per laicalem collationem nullum acquiritur ius spirituale.*
3 *Per intitulationem nullum quaeritur ius intitulato.*

POstulati q ecclesia sit collegiata, & iura hẽat
ecclesiæ collegiatè, satis probatur per priuile-
gium, quod constituit eam collegiatam. sed & si
priuilegium; uel si certa alia ordinatio super hoc nõ ap
paret, si constat, quod in sui fundatione fuit ordinatum
q ibi essent tres clerici, uel plures, uel si pro tot fuerit
ecclesia dotata: & tunc similiter habebitur ecclesia ꝓ
collegiata. 10. q. 1. c. t. de cons. di. t. nemo. 1. q. 7. placuit
1 ¶ † Si autem constat, q fuit ordinatum in fundatione q
non censeretur iure collegiatæ, sed præsentationẽ ha-
beret patronus, uel si fuit ordinatum, q tantum unus,
uel duo clerici essent ibi, tunc non censebitur iure col-
legiatæ, & sic loquitur c. 16. q. 6: piæ & c. se. & in hoc ti-
tulo quasi per totum. ¶ Item si postea contingat de in
collegiata fieri multos clericos, tñ non erunt ut colle-
gium, nisi patronus consentiat, & omnes alii qui læduntur, de mutatione status eius, ar. 16. q. 7. monasterium
c. rõnis, & c. si quis uult. ¶ Item si in collegiata non re
maneat nisi unus clericus. tamen iura collegiatæ eccle
siæ habebit, ita, q si postea ad pinguiorem fortunam
deuenerit, in omnibus iure collegiatæ ecclesiæ utatur
& etiam interim, ipse uno mortuo clerico eiusdem ec-
clesiæ eliget, non nomine suo, sed nomine ecclesiæ eli-
get. ar. 65. di. si forte si autem non apparet, qualiter ec-
clesia fuerit instituta, s. ut sit collegiata, uel alio modo,
tunc si clerici sunt in possessionè. q faciant sicut cleri-
ci collegiatæ ecclesiæ, clerici defendentur in hac posses
sione, & si patronus est in quasi possessione, q in ea fa-
ciat, sicut in ecclesia non collegiata, defendetur in pos-
sessione sua, quousque aliud probetur supra de insti. cũ
uenisset. fatemur tñ, q epi & alii clerici possunt habere
& electiones, & collationes præbendarum, & dignitatũ
etiam in ecclesijs collegiatis quia sic constitutum fuit a
principio supra de consue. cum dile. infra de uerb. sig.
2 Abbate. ¶ † Idem etiam credimus de laicis sed tamen
per collationem laicalem nullum ius spũale habebunt
inuestiti ab eis, nec per illam inuestituram habebũt ali
quod ius in collegio, quousque per episcopum, uel aliũ
clericum iura spiritualia & canonicalia acquiruntur,
3 ar 63. di. in synodo, & de hoc no de ele. q sicut. ¶ † Ti-
tulos] per huiusmodi titulationẽ nullum ius quæritur
titulato, qđ si quæreretur, necesse esset cõsentire patro
nũ, ut no. supra de fi. præ. proposuit: uel dic huic titula
to quæritur ius, & est uere canonicus, & tñ non habe-
bit reditus, nisi qñ placuerit electoribus. & ẽ hoc ꝯ ius
ꝑꝑ consuetudinẽ approbatam. si. s̃. de cõst. c. si. s̃. de ma.
& obed. statuimus. [Electio] hic ponit duas qõnes pri-
ma est, utrum electio titulandorum spectet ad recto-
rem ecclesiæ, uel ad patronũ; & huic qõni non rñdet ex
presse. Secũda est si ecclesiam uacare contigerit recto-
re, utrũ patronus huiusmodi titulatis postpositis possit
alium p̃sentare? & huic rñdet expresse, q põt alium præ
sentare. nec fit eis præiudiciũ, & sic etiam tacite primæ
rñdet, ex quo patrono nõ fit præiudicium, põt alios ti
tulare prælatus ar. de fi. præ. proposuit. s̃. de offi. ui. ad
hæc. 7. q. 1. illud diuini dicũt quidã nisi eps esset patro
nus. 16. q. 5. si quis. ¶ Præiudicium generetur] quin eos
possit remouere post mortem intitulantis, cum ad pa-
tronum spectet non solum prælatum, sed alios etiã mi-
nistros præsentare 63. di. principali 18. q. 2. Eleutherius
16. q. 5. si quis, & q. 7. decernimus, in auc. de san. epi. § si
quis oratorium supra de fi præ. ex transmissa uel dic,
ut not. in gloss. illa hæc posita. ¶ Assensum] idem intel
ligo, & si eius assensus interuenisset quia si aliud dice-
retur, aperiretur uia uacaturis contra id. quod est su
pra de conces. præ. c. ij. uel dic, q bene posset induci per
consuetudinem, ubi est cõsuetudo. q huiusmodi intitu
lati fuerint sine malitia uacaturarũ, q p̃onus. si requi-
retur

retur de eis tantum præsentare deberet, sicut & de con suetudine inducit, q de certa ecclesia eligitur. s. de cõ sue. c. cum dile. j. de uer. sig. abbate.

TRansmisisse [concessissent] etiam & male, cum ad patronos non concessio, sed præsentatio pertineat [appellationem] hæc appellatio fuit iniusta [præsentatum] scilicet. R.

De censibus, & exactionibus, & procurationibus. Rubr.

SAncitũ [mansus] mansus propriè sm uulgare Italiæ dr tm terre, qd sufficeret duob. bobus. & tu d:c hic appellari mansum dotem ↄstitutã p sustẽtatione clericorum, & aliis necessariis ecclesiæ, de conse. dist. 1. nemo: quam tñ dicunt quidam autoritate epi posse fieri tributariã, ar. s. ti. proxi. præterea, & non aliter. ¶ Seruitio] de nouo posito, & etiam si antiquitus fundatores ecclesiarũ cõsueuerunt aliquẽ censum de fundo pro dote assignato recipe, illũ remittere debebũt, ut hic, ar. 10. q. 1. c. 1. & se. & si nõ remittẽt, uel de nouo imponẽt, p remisso habes & pro nõ imposito. ut 10. q. 1. c. 1. C. de leg. nõ dubiũ. Sed si alij eadẽ terra esset tributaria, nõ erit libera tributo. 16. q. 1. c si qs laicus. ff. de pac. inter. sed ecclesia nõ debet eã recipere: imò potius ab ecclesiæ ædificatione cessare [eis] f. ecclesiis. 23. q. 8. secundum canonicam [senioribus] .i. dominis etiam temporalibus.

OMnis [& uos] hoc dictũ est laicis. 11. q. 1. magnũ. s. de ma. & obe. solitæ: uel ẽt comprehendit clericos quo ad exteriora. 23. q. 8. tributũ: uel pcepit, q sint subiecti ecclesiasticis prælatis. 23. dist. quanquam [probatio] quo ad aliquid. census autem non semper est probatio plena subiectionis. j. de priui. recipimus. s. de reli. do. cum uenerabilis.

SCientes [imponere] uel quod sacerdos haberet in monasterio, uel monasterium in sacerdote, uel q alij haberent in monasterio [permittas] est enim ad hoc episcopi consensus necessarius. s. de præben. auaritiæ, de menachis.

LIcet [ad collectas] personales. secus de realib. [cecitas] not. cęcos defendendos per ecclesiam. 88. distiu. desolatis.

PErvenit [ignorantiæ] hoc. c. loquit, qñ petens censum nõ est in possessione; alĩs, quousq; succũberet in pprietate defenderet in possessione cẽsus. s. ut li. pen. à memoria, & c. laudabilẽ. s. de cã pos. cũ ecclesia, & quãdo agit petitorio, & non possessorio. ¶ Ignorãtiæ] .i. cu ius cã ignorat, & ẽt ignorat, utrũ debeat: qa si certũ esset deberi cẽsum, licet nulla cã subesset, tñ sibi solui deberet. j. e. quãto. & no. q licet obligationes nõ quærant tempore. ff. de ac. & obl. obligationũ. §. placet. tamen & seruitia, & seruitutes, ẽt si nõ habeãt continuã cãm, bñ quærunt tpe. C. de serui l. j. & ij. ff. de aqua plu. ar. l. ult. C. de agri. & censi. l. litibus. 18. q. ult. seruitium. & dicũt quidã, q necesse habet allegare causam, & sufficit probare tempus, ar. ff. de usur. cum de in rem uer. dicunt, q nec etiam causam assignare tenetur.

CVm apostolus [contenti] & si excedant hũc numerũ, subditi possunt sua autoritate prohibere, uel denegare. ff. de aqua quo. l. j. §. Trebatius. 10. q. 3. qa cognouimus. 63. dist. quia. & si p p hoc excõicẽtur non tenet. j. de exces. præ. cum ad quorundam: sed securius est, q penes superiorẽ deponant querelam. ¶ Charitate] nõ ergo inuiti sunt cogendi per epm, q exigit, sed superior facilis debet esse in cogẽdo, sed nunqd archieps poterit cogere subditos suffraganeorum suorum, si ipsis suffraganeis, non archiepo præbere negant auxilium? uidet q sic, quia ex quo ius habet eps petendi, ut hic, ergo denegantes per superioẽ ad id cogi possunt. Sed hoc fateor uerum esse per iudicem ordinarium clericorum, qui solus est Papa, quando conueniuntur ab epo, nõ autem per archiepm, qui eorum iudex non est. s. de of. or. pasto. quidam tñ dicunt, & uidetur bñ & probabiliter, q ẽt ipse eps poterit eos cogere ad soluẽdum hoc auxilium. nec hoc uerbum, cum charitate, contradicit: qa in ueritate clericis suis debet ostẽdere necessitates suas precibus & monitionibus apud eos instare, q matrici ecclesiæ subueniant. & si noluerunt pcibus acquiescere possunt addere coactionẽ, debet. n. simul adesse charitas, & coactio. 4. 5 dist. licet. 10. q. 3. cauendum, ar. ad hoc qa fructus ecclesiarum põt pro suis necessitatibus accipere. s. de conces. præben. cum nostris, & de insti. cum ue ni. & ut ecc. bene. ut nostrum, tñ hoc non debet sine cõ sensu capituli sui, & etiam ipsorum clericorum, ar. s. de his quæ fi. à præ. si. consen. ca. per totum.

PRohibemus [nec ueteres] p p ubertatẽ fructuũ: sed si noua parochia, uel nouæ diuitiæ ei accedunt, dicunt censum augendum. ar. ff. de usufr. itẽ si fundi. s. de præben. auaritiæ. j. e. quanto. Item licet epi pro se non possint imponere cẽsus, pro aliis possunt. j. e. cũ clerici.

PRæterea [illusione] .i. fraude [audiendi] agendi petitorio: sed si possessorio agitur condẽnabitur ad soluendum censum, quousq; aliud constet, ut eadem hæc decr. innuit, & no. j. e. significauit.

ECclesiis [eripiunt] s. qa de facto eas occupabãt laici, & eorũ possessiones usufructuabant: uel laici ius pa. quod in ecclesiis habebant, donarunt epo [imponũtur] siue de iure, siue de consuetudine approbata.

INnouamus [regnũ] quæ autẽ consuetu. memoriam excedẽte habita sunt conseruabuntur. j. de uer. sig. super qbusdã. §. j. Item à regibus possunt poni de nouo cum iueis plenam habeant iurisdictionem: uerũtamen peccant, si hoc faciant sine causa.

CVm clerici [remouere] & census post mortem statuentis non soluetur, ut no. s. e. scientes, præterea.

EA quæ [id] scilicet remissionem peccatorum, uel archidiac.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum in praiudicium ecclesiæ non est seruandum.*
2 *Non est uis facienda etiam malo possessori.*
3 *Non debet appellatio alicui auferre possessionem suam.*

SIgnãuit [interdixit] nõ fuit bñ pceptũ, p quod monachi possessionẽ amittebãt. ¶ Vel dic, q licitũ fuit pceptũ. nõ. n. monachi pdictũ cẽsum recipiẽdũ possidebãt: qa tpe pdecessoris nõ receperãt aĩo qrẽdi, sed ui uel clã posidebãt, s. ignorante epo, cuius autoritate cẽsus ↄstituẽdus erat, & nõ autoritate inferiorũ platorũ. s. e. sciẽtes, pterea. s. de pbẽ. auaritia. Et si clã uel ignorãte epo cẽsum recipiebãt, nõ erat ibi patiẽtia epi, q necesse est ad possessionẽ qrẽdã cũ ergo esset i possessione tm recipiendi à sacerdote, non ab ecclesia, mortuo sacerdote uel ẽt uiuo ecclesiã ↄuenire nõ poterit, tanq fit spoliatus, nec successor monachis tanquã existẽtib. i possessione cẽsus soluet, cũ ecclesiã nõ potuerit

ris ob'igare nisi legitimis modis.ff.qđ ui,aut clã,phibe re.§ nõ tñ. hoc nõ placet:qa satis credimus posse quæri possessiones ꝑ ꝑsonẽ sacerdotis, ut s.de cap.mo.c.2. uel hic non fuit intentio epi præcipientis,ꝙ non solueret censum:qa iuramentum non erat seruandum in ꝑiudicium ecclesiæ: & non aufert ei, si alio iure muare nõ posset. uel potes dicere, ꝙ ubi quis scit aliquem in possessione iniustè & mala fide, põt denegare reditus solitos,ẽt si iurauit,cum iuřm præstitum in læsionem ecclesiæ, non sit seruandum.s.de iurein.peruenit. ¶†Et ꝙ iudex præcipit illud solui, quousq; cognoscatur, & propter ignorantiam facti. esto tñ,ꝙ eps bene sciebat hunc censum non deberi de iure,bñ præcepit, & de cœtero nõ solueretur. sed si præciperetur,ꝙ possessionem rei corporalis, quam alius tenet ,uiolenter auferret malũ ꝑceptum esset:qa ẽt uiolenio & malo possessori non est uis facienda.3.q.2.§.ult.& eodem mõ si ille,qui consueuit recipere censum,cum uiolentia uellet accipere, fortè armis sibi resistendum non esset, sed de iure tñ agendũ s.de off.dele.si qñ,licet alij ꝯ.licant. ¶Si aũt esset bo.fi. possessor ille,qui recipiebat censum,tunc sacerdos,qui in ueritate non debebat censum, soluere debet:qa sicut non est licitum aliquem spoliare aliqua re,sic nec possessione.C.unde ui,si quis in ¶Sed quæres,quomodo aget possessor bo.fi.ꝯ hunc sacerdotem,qui non soluit censum,& loqui nur in eo casu, qñ nec solutio,nec iuramẽtum apparebat super censu? Rñ.si sacerdos intendebat eum spoliare,super possessione aget interdicto,unde ui, uel condictione ex decr.s.de ele.quærelam. si uerò non intendebat spoliare possessione,sed tantum in census solutione cessabat, tunc aget interdicto , uti pos.quia sic molestabat eum non soluendo censum suo tempore, arg.ff.uti pos si duo.§.fi.& sic etiam agendum est contra illum,qui eligit,uel instituit aliquem in ecclesia,in qua ad me pertinet electio, uel institutio. & eodem mõ cõtra clericum electum,uel institutum · quia ipsi sunt,qui mihi turbant possessionem meã.ff.si ser.uin.si quis diu. ¶Iste autem sacerdos, si eps præciperet ei,ꝙ censum nõ solueret bo.fi.possessori, debet appellare:quia iniustum est præceptum. & idem uidetur dicendum, qñ eps præcipit alicui de sua dioc ꝙ præstet obedientiam,uel ꝙ recipiat aliquem ad uisitationem. uel præstet aliqua alia, ad quæ eum dicit teneri , in subditus appellet ab hoc ẽpo, dicẽs se ab his liberũ uel priuilegio,uel ꝑscriptione, uel alio modo si eps eum excommunicet post hmõi app.sine aliqua cãæ cognitione ium teneret excommunicatio,dummodo uerum sit,ꝙ non sit liber: quia quod petit eps, notorium iuris est; & ideo non requiritur ibi ordo iuris. Sed secus est, si hoc peteret à clerico,qui nõ esset de sua dioc.uel alias si à clerico suæ , dioc.peteret ea,quæ non conceduntur a iure.n am tunc, si sine causæ cognitione eum excõicaret,non teneret excõicatio,etiã si in ueritate teneret: quia grauamen secutum facit, ꝙ per ap.negocium est delatum ad audientiam superioris s.de ap.ad audientiam:secus autem est in alio casu:quia in notoriis & falsis non ualet appe.s.de app.propoluit.

3 ¶†Aliqui tamen contradicunt dicentes , ꝙ semper etiã post app.teneret sententia excõmunicationis & sine causæ cognitione,dummodò non sit uera cã app.interposita.& maximè in eo,qui posidet censum, qui sibi denegatur, hic enim etiam post ap.& ẽt sine cãæ cognitione excommunicabit denegantem censum , & sic defendit possessionem suam. appellatio enim non debet alicui auferre possessionem suam. ¶Sed quid si abbas excommunicat hunc sacerdotem,si non dat censum & eps eum excommunicat,si dat? Rñ.appellet sacerdos, & nunquã obliget ecclesiam,nisi probabilem & manifestam credulitatem habuerit, ꝙ debet soluere, arg.j.de senten.excom.inquisitioni.

SOpitæ [procu.] no.in cã cõi sibi & aliis posse esse ꝓcu.abbatem. ¶Exhibitas] sine hac probatione sufficiebat ei ius cõe,uel ẽt gñalis consuetudo,quæ extendẽda erat ad ecclesias filis condõnis , cum non esset ꝯ ius cõe in eo, ꝙ petit procurationem, qñ uisitat in casibus concessis. repete quæ diximus.s.de præscrip.cũ ex offi. s.de off.or.c.ult.[communi] 10.q.2.decernimus, epm , placuit [communi] 18.q.2.luminoso , contra.sol.illud loquitur de exempto [communi] in hoc erat ius commune, ut sicut alij faciebant, ita isti.j.co.superius commune est, quòd negligente episcopo uisitet archiepiscopus: uel ius commune est, ꝙ uisitet simpliciter.j.eodem.c.fina.

GRauis [fideiussoria] quæ fideiussio non tenet, cum nõ tenuerit principale.C.de le.nõ dubiũ.j.de do. post diuor.re.c.significauit, & c si necesse.C.de sacros. eccl.sancimus, nemini.C.de condi.sine cã , adminiculo.

QVanto [de fundatoris] hic iuste potuit censum constituere.18.q6.2. Eleutherius, iõ non absoluetur ab eo [liberař] & si nihil habebat ab illo monasterio uel tpale, uel spũale, quare hanc procurationem præstaret,debita tñ,ex quo cõstituta est, licet liberař. ¶Quæ pro una] no.liberalitates ad temperantiã reducendas , si de eis oriř grauamen.j.e.ex parte.s.de deci.suggestũ. fortè secus esset,si ex pacto aliquo dato ,uel recepto id promisisset: uel etiam si ex gratia fuerit instituta hæc procuratio: tñ non deberet negari,ẽt quin in superexcrescentibus fructibus fiat,nisi spãlis sit indulgentia sup hoc,& hoc innuit uerbum, quod sequitur, indulgemus.

CVm instantia [se indebitè] cultra facultates ecclesiæ.10.q.3.illud , & tenuis ꝓuincia extraordinario auxilio iuuař.C.no.uec.l.j,& ij ar.t q.2.placuit,in auc. de man. prin.§.sit ubi quoque.ff.de off.præ. illicitas. [restauretur] cessis sibi actionibus a legato, uel melius condictione ex hac decr.

SVMMARIVM.

1 *Teneantur omnes id seruare, quod à maiori parte hominum seruatur.*

EX parte [uota] erant.n.uota,ꝙ singulis annis solueret certas mensuras grani, uel uini. si autem uoto non tenereñ,non cogereñ soluere certã mensurã, uel ẽt sine mẽsura [nõ cõstet] qa si de mẽsura parentũ cõstaret, nõ reqreret alia ꝓbatio:qua nõ ꝓsumereř,qđ ad aliã mẽsurã uoluerint obligare hæredem [habitatores] omnes communiter , uel

1 maior pars. ¶†Ad eandem] not.qđ maior pars hoĩum seruat,omnes debere seruare.100.distin.ꝯ morem.s.de cap.mo.cum dilec.Item ar ꝙ in dubiis seruatur consuetudo uicinorum.s.de cõsue.cum olim.ff.de leg.1.si seruus plurib.§.ult.& non est hic tñ ꝑꝑ consuetudinem , sed quia ille,qui promisit primo,ex quo de nulla mensura mentionem fecit,præsumiř intellexisse de cõi mẽsura [cogẽdi] licet nulli fiat hæc promissio,uel potius uotũ;tñ uouẽs obligař,ut hic,& ff.de pol.pactũ,in prin. s.de uo.licet magnæ, & in multis aliis.c.eiusdẽ tii.hac rõne nř, ꝙ si aliquis promittat intrare in aliqđ monasteriũ,licet tale uotũ sit simplex, uel de futuro, tñ monasterium condictione ex hac decr.põt agere ꝯ uouentem,ut intret monasteriũ [ne tanq̃] C.de bo.q̃ li.l.aij.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Quando in aliqua scriptura publica continetur de finibus alicuius episcopatus, ei standum est, donec probetur contrariũ, licet scriptura principaliter facta sit ob aliud, & in nu.5.*
2 *Instrumentum quando dicitur falsum, nisi probetur falsum, remanet in suo robore.*
3 *Quamuis dixerit aliquis instrumentum falsum, & succubuerit; tamen adhuc potest dicere illud non ualere propter defectum solennitatum.*
4 *Potest minister, imò ipsa ecclesia, quando minister male agit, puniri.*
6 *Probatio instrumentorum plus est, quàm confessio.*

Vm olim [Ecclesia] istæ ecclesiæ pertinebãt ad abbatem S. Io. ita, ꝙ in eis tẽporalia colligebat, & ad proprios usus tenebat; & iõ pro eis rñderaliter ipsæ ecclesiæ ꝑ se rñdent, & no. ĩ de refer. edo. [ꝑ alia] forte ꝑ testes, uel ꝑ ius cõe, uel alio mõ.
1 ¶†In instr̃is] hæc instr̃a inducebat eps: & forte erãt talia instr̃a. ꝙ per vnum annũ tenebatur integre iura episcopalia soluere: ꝑ alium aliqua soluere tenebatur, sed non oĩa. ꝯ hæc instrumenta obiicit abbas defectum talis solẽnitatis, cuius cõpletio ex eius ratihabitione pẽdebat, s. ipsa instr̃a non debere sibi obesse: qa non interuenit ꝯsensus capituli sui; & ideò tm̃ sibi ꝑiudicat hæc exceptio, ut etiam si instr̃a ꝓ eo faciãt, sibi nihil ꝓsint. secus aũt esset, si obiiceret defectum solẽnitatis, q cõpleri posset ꝑ partem epi: qa in hoc casu si uerum non esset, uel etiã uerum, si non eps illas solẽnitates cõplere
2 uellet, ꝑ hoc abbas non uṙ renunciare instr̃m. ¶†Itẽ dic, ꝙ qñ dicit instr̃m falsum, nisi ꝓbet, remanet instr̃m in suo robore, nec tñ per oppositionem falsitati uideť renunciare iuri, quod sibi ex illo instrumento cõpetebat, nec illud petere impeditur, dũtamen modò consentiat id esse uerum. nam cõperta ueritate, s. ꝙ instrumẽtum non sit falsum, cedit error ueritati. 8. dist. ueritate, nisi perseueret dicendo, ꝙ falsum esset: quia tunc post sñiam latam, ꝙ non esset falsum, nihil ex eo petere posset: quia faceret ꝯ conscientiam, supra de præscrip. qm̃ omne. & licet probetur ꝑ uerbum, qđ sequitur ꝙ nullatenus approbauit abbas, iste. n. abbas, ut dř in regesto, semper dicebat, ꝙ hęc cõpositio obtenta erat ꝑ metum regium: nec tñ reprobauit, quod supradictum est.
3 ¶†Item no. ꝙ licet aliquis dixerit instr̃m falsum, & succubuerit: tñ adhuc põt dicere illud non ualere ꝓpter defectum solẽnitatum, ff. de pe. hær. l. Lucius. item & si dixerit instrumenta deficere solẽnitatibus: tñ potest petere legatum ex eo instrumento, ff. de pe. hær. postquã: secus autem, si falsum, uel inofficiosum dixisset. ¶Deductiones] in instrumento compositionis continebatur, ꝙ decimæ ultimæ integræ persoluerentur epo: sed de eis in certis casibus deberet monasterio aliquid impẽdere: uel eps debeat accipere quartam decimarũ ab illis ecclesiis, & de ea debebat aliquid dare monasterio. nam si instrumentum cõpositionis diceret, ꝙ episcopus tantum duas partes decimarum, uel aliam partem sibi reciperet, tũc non fuisset monasteriũ condẽnatum ad plenam solutionem decimarum: quia sibi non debebant. nam licet cõpositio non debeat prodesse abbati: quia impugnauit, non tñ debet dare epo, quod sibi non debetur. ¶Sed dices fortè, imò debebatur de iure cõi: qa ecclesiæ in diœce. sua sunt sitæ: sed certe hoc non prodest epo, cum recessum sit à iure cõi per cõpositionem, q̃ non improbatur. ¶Fatemur tñ ꝙ si eps respondisset Abbati, qñ dicebat cõpositionem non ualere; & ego ratum habeo, ꝙ tunc standum esset iuri cõmuni: quia cõi uoluntati recessum esset à cõpositione. nam bene uř dicendum, ꝙ ꝓ abbate nihil sit iudicandum: sed nec pro epo est ferenda iniusta sententia. ¶Vnde dico, ꝙ si instrumentum, quod quis impugnat, contineret, ꝙ T. debet mihi 100 sub conditione, non adiudicabit mihi illa purè, sed sub conditione: quia nõ debentur ante conditionem existentem. imò plus dicimus, ꝙ si in diẽ debentur. non condẽnaret nisi post diem præmissa rõne: quia nũquam ferenda est iniusta sñia pro aliqua partiũ, licet aduersarius iniustè improbet ꝯtum: sed pro im-
4 probante nihil sententiandum est. ¶†Sed nunquid salua conscientia poterit iste eps tenere integras decimas nulla facta deductione? rñ. licet tutius sit, ꝙ soluat: qa tñ iniustè obtinuit in cã, & quia bene põt minister ecclesię qñq; puniri, imò ipsa ecclesia, qñ minister malè agit. 6. q. 4. placuit, dicimus, ꝙ sine peccato tenere põt, quousque Abbas per in integ. rest. uel alio mõ sibi prouideat. [impugnare] 13 q. 2. q̃ præpostera. 17. q. 4. sunt.
a ¶Impugnare] in regesto[a] continetur, ꝙ impugnabat instrumẽta ex ea cã: quia dicebat ea per metum regium extorta, & in isto suo dicto perseuerauit Abbas usque ad sñiam; & ideò iudex in sñia sibi noluit adiudicare aliquã deductionem, licet sibi per instr̃a competerent, arg. ĩ de testi. præsentium: qa cum illę deductiones essent ſm eũ ꝯ ius, nec cõpeterent abbati nisi ꝑ instrumenta, q̃ falsa & ꝑ metũ extorta dicebat, ꝯ conscientiam faceret, si illa deduceret, & iudex malè faceret, si sibi mandaret, ꝙ ꝯ conscientiam faceret. si aũt non diceret instr̃a falsa, sed ꝯtenderet, licet malè, illa non debere sibi præiudicare de iure, tunc non obstãte tali ĩpugnatione iudex ferret sententiam ꝓ impugnatione. si aũt ante sententiam uelit desistere ab impugnatione instr̃i, sibi licet. nec exigitur tunc alia probatio, qđ probet ꝯ suam ꝯfessionem, cum aduersarius, q induxit instr̃a, nihil possit dicere contra illa, nec probatione super hoc aduersarium aggrauare. si uerò aduersarius non induxisset instr̃a, sed ꝓprio motu diceret in iudicio illa falsa, posteà ex illis instrumẽtis nihil petere potest, nisi probet illa alias esse uera. post sententiam autem puta si instrumẽta, quæ quis falsa dicebat, iudicentur uera, non prohibetur ille, q dixerat ea falsa, per ea aliquid petere, supra de iureiu. mulieri. nam ueritate &c. dist. 8. ueritate. ¶Quidam tñ dicunt, ꝙ si eps non iuuaretur alio iure nisi eo, ꝙ continebatur in instr̃o, in quo præcipiebantur fieri ei deductiones, ꝙ sicut epo adiudicandæ sunt quartæ decimarum, sic abbati adiudicandæ essent deductiones: qa eadem res, &c. 12. q. 2. quia. sed hic non iuuatur tm̃ illo instr̃o, sed etiam iure cõi, s. qa ecclesia erat in sua diœcesita, sic patet ꝑ finem huius decr. sed prius dictum me-
5 lius ꝓbatur ex hac decr. ¶Tua] no. scripturam fidẽ facere in eo negotio, suꝑ quo principaľr non est facta, puta suꝑ finibus epatus, cum esset priuilegium, C. de ꝯdic. stip. optimã, C. de li. ca. cum aliqs. [instrumenta] instr̃a enim hæc ꝯtinebant, qũo eps has ecclesias concessit monasterio prædicto, per q̃ satis conuincebatur Abbas, ꝙ

a ¶*In regesto. Ad hæc dicta Inn. vide Fran. Aret. in l. post legatum, colũ. iij. uer. sed quæro, ff. de his, quibus ut in dig. Pet. de Anch. in consil. 208. incip. Iudex de iure, col. pen. ex prædictis omnib. & in cõsi. 34. incip. In hac cã, col. fi. & adde, quòd consi. Pet. de Anch. sub numero. 208. alleg habetur etiam inter consilia Car. sub nu. 29. & quota in col. pen. in fin.*

illæ ecclesiæ essent in sua dioec. Si.n.ab illo epo ecclesias, & ius episcopale in eis receperat, nō poterat negare illas ecclesias in sua dioece. sitas, quāuis forte posset dicere se nō ad hoc recepisse priuilegium, quod ab eo ius episcopale haberet, sed ab alio habebat: ab eo hoc ideò impetrauit, q impetendi frōtem non haberet, ar. C.de except. si quidem, ff.de proba.l.cum de indebito. sed ꝓtestari hic debet, ut in l.si quidem: alioquin sicut ꝓ se, ita ꝯ se admittere tenetur. ¶Sed quare non fuerunt abbati adiudicata episcopalia? rñd. licet uerum esset priuilegium: tñ quia non affuit assensus eorum, q adesse debuerūt, non pōt præiudicare ecclesiæ. hoc non placet. uel idcò non fuerunt sibi adiudicata iura episcopalia: quia non fuerant sibi data ꝑ priuilegium, de quo hic fit mentio. ꝑ illa enim uerba, q ibi continebantur, s. quia ꝯcedebat sibi ecclesiam, ut hic dr. non ius episcopale ꝯcedere intelligebat, sed tm̄ tēporale, qd̄ in ea habebat: uel in ꝓprios usus eam ꝯcedebat, ꝭ de dona. pasto. hoc aūt instrm̄, de quo hic mētionem facit, nullatenus reprobat, sed instr̄a compōnis tm̄. nam si alias ꝑ partem epi fuisset ꝓbatum falsum esse instrm̄, nō ꝓbaret ꝑ illud, qd̄ ecclesia, de qua in priuilegio dicebat, esset in dioece. huius epi, cum reprobato instr̄o, nihil ex eo ꝓbet, & totū carere debeat uigore. 9. dist. si ad. 3. q. 9 pura. licet. u. ꝓducens non possit dicere falsum instrm̄, uel ꝯ aliquod, qd̄ in instr̄o ꝯtinet, ut hic, & no. ꝭ de excep. cū venerabilis: tñ si aduersarius ꝓbet falsum, etiam aduersario non nocebit. aliqn̄. n. ꝑ aduersariū habeo, qd̄ ꝑ me habere nō possum. ff. C. de tē. in inte. re. petēdę. ¶Sed dices, nōne eo ipso, q ꝓduxit instrm̄, uel priuilegium, ur̄ confessus esse omnia iura, quæ in eo cōtinent, & sic non pōt ꝯ ea dicere, sicut nec ꝯ ꝯfessionem suam tacitam, uel expressam, etiam si priuilegium ꝓnūciaretur falsum? Rñd. ut no. in decre. præall. cum uenerabilis.

6 ¶Item no. ꝗ licet ꝯ ꝯfessionem suam qs admittatur ad ꝓbandum ꝯrium. C. de iur. & fa. ign. l. error, & in summa, C. de ꝯfes. tñ ꝯ instr̄a, q ꝓduxit, nō admittit. nec mirum: qa plus est ꝓbatio instr̄orum, q̄ confessio. ¶Item cum qs induxit instrm̄ ad ꝓbandum aliquem artic. qūo posteà admittetur ad ꝓbandum ꝯ, cum ꝯria allegās nō sit audiendus, sed duæ probationes contrariæ sibi inuicem fidem derogant, C. de probatio. diuersę? & etiam quia plus est confessionem tacitam habere, & probationem instrumenti, q̄ confessionem tantum.

Olim causam [ad Papien.] & bene: quia erant in obligatione, quāuis si nō inueniant, possit de alia pecunia satisfieri. sic etiam qn̄ agitur ex empto ad rem uenditam. nam qn̄ agitur, qa res in obligatione est, ff. de act. emp. l. ex empto, rñ. j. & in ꝯdēnatione: sed liberatur satisfaciēdo de interesse, ff. de act. empt. l. j. si aūt non esset in obligatione, sicut si agat. l. Aquil. ad reficiendum domos destructas: qa ineptè, petit cum solum interesse in petitione & obligatione sit, lacerandus est libellus [ꝓtestatus] idem esset, si ꝓtestatus nō esset: qa ꝓtestatio non interrūpit ꝑscriptionem nisi in casib. ꝭ. de of. or. past. in fi. C. de au. ex. hoc amplius [eisdem] ur̄, q si hoc ꝓbatum esset. l. an. ante soluti essent Lucē. tñ possent exigi Pap̄. ar. ff. de usu. quia q, ff de pecu. siqs seruū. ar. ꝯ. ff. que ad ser. ami. si eōem. §. j. & l. si qs alia. [declinationem] .i. qa moneta Pap̄. nō inueniebat. [Pap̄.] no. nō solum petitionem esse faciēdam ad rē, q est in petitione, & obligatione, sed etiā ꝯdēnationis, quāuis soluendo interesse liberet, ar. ff. de ac. emp. ex empto, rñ. j. [Pap̄.] ar. ad ueterem mēsuram soluonem faciendā, ꝭ de iureiu. quāto. ff. si cer. pet. l. iij. ar. ꝯ. 32. q. 4. q ignorat, ff. de ꝯhē. emp. l. imperatores. ¶Pap̄.] hoc ꝯstabat in dubium uertebat, q eps uel ex ꝯstōne, uel ꝑscriptione præced. soluonem Luceñ. dicebat ꝓ cathedratico recipere sex denarios Pap̄. vel dic, q sufficit epo si computatis oībus annis, quibus receperit Luceñ. ꝓ Pap̄. compleuit tēpus præscriptionis, s. 40 ann. ar. ff. de usufr. quia qui. sed ex hac decr. ur̄ colligi, licet Luceñ. soluerit ꝓ Pap̄. si tñ non soluit ipsos Luceñ. 40 ann. non coget soluere Pap̄. & est mirabile, q solutio eiusdem rei pro utraque parte præscriptionem inducit, s. pro episcopo, q præscribit Pap̄. sed finita ꝑscriptione episcopi de Pap̄. etiam lapsu vnius solius anni plebs præscriberet, ut non cogatur soluere Pap̄. sed Luceñ.

Cum uenerabilis. [Imponeret] quātūcūq; enim generaliter ecclesiam eximat eps, cathedraticum retinet, & iurisdōnem, & procurationem, & uisitationem. 16. q. 2. c. j. supra de do. pasto. nisi exēptio confirmaretur auctoritate Papæ, arg. supra de re. do. ut episcopo sint subie. constitutus, & ꝭ de his, q fi. à præ. pasto. non. n. potest à se suam iurisdictionem in totum reiicere, arg. ꝭ de fo. cōp. si dili. arg. ꝭ de renun. admonet, C. de bon. lib. l. iij. [Episcopalis] quia ius episcopale non intelligitur remitti, licet omne seruitium remittatur. [De cōi] & ita apparet, q ꝑ prædictum pactum non tollitur ei aliquid de iure episcopali, arg. ꝭ de dona. pasto. ubi not. [de cōi] & est, quia remissio illa seruitiorum non trahitur ad iura & seruitia, quæ cōi iure debent oēs ecclesiæ: sed ad seruitia, quæ quotidie & de nouo imponunt. [Procurationes] & alia iura episcopalia.

Super eo [prouinciis] repete, quæ diximus supra de consue. cum olim, & de offi. archid. c. fin.

Procurationes [ꝓcurationum] etiam de his, q consistunt in uictualib. nā si uelit accipere uestes, uel si equi moriant, & uelit alios emere, uel etiam expensas uelit recuperare, quas fecit in eūdo ad locum, quē uisitaturus est, uel alia ꝯsimilia, hæc omnia petet ultra cōputationem istarum procurationum ad dies.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio extra iudicium quando sit censenda iusta, & numero 2.*

3 *Non debet quis per negationem, uel prohibitionem, uel appellationem vnquam dimittere uti iure suo.*

4 *Quando liceat Episcopo materialibus armis possessionem suā defendere.*

5 *Non ualet, quod fit à delegatis, nisi probata delegatione.*

6 *Consuetudo, & pactum archiepi & suffraganei impedire non potest non solum procurationem, sed nec eius uisitationem.*

Venerabili fratre nostro [ꝓcurationib.] qa sępe occurrit qōnes exēptionis oriri occasione denegatarum uisitationū, & ꝓcurationū, uel alia ꝯsimili, & iō de hac materia supposito themate plenius tractemus. eps Edueñ. accessit ad monast. sancti M. in sua dioec. situm, mādans abbati & ꝯuentui, q pararent se: qa monasterio illud uolebat impēdere officium uisitationis, & pararent etiam ꝓcurationem rōne uisitationis debitam. cui abbas respondit, q nullo modo se pararet nec ad uisitationē, nec ad ꝓcurationem: quia exēpti erant quo ad hoc à iurisdictione episcopi Edueñ. & appellauit ad se. ap. si in aliquo modo hac occasione grauaret: & adiecit Abbas: quia coram eo uolebat ꝓbare exēptionem ꝑdictam, uel coram Papa, si epo placeret. sed eps non obstātibus prædictis excōicauit abbatem,

batem, & interdixit conuentum: modò uenit Abbas, & aggreditur ꝯ ipsum de iniusta excōicatione, uel potius nulla, & petit absolui ad cautelam. pro se autem induxit Abbas, quia uř, ꝙ excōicatio sit nulla, quia lata post app. ex legitima cā interposita, qđ sufficit, etiam si non est uera. Item quia lata est sine causæ cognitione. ſ. de app. ad audientiam, & c. dilectis, & maxime cū corā epo obtulit ex abundanti se ꝓbaturū exemptionem. ſ. de appe. interposita. Itē dicit Abbas epm oīno esse puniēdū: q̃a sine manifesta & rōnabili cā excōicauit eum ante, q̄ iusta excōicationis cā ꝓbaret. ȷ. de sent. ex. sacro. 2. q. 1. nemo. cum. n. diceret Abbas se exemptū esse quo ad pdicta, & ita sua negatione esset res dubia. C. qui ad li. procla. non licet. l. iij. super re dubia & non super manifesta tulit sniam, & ideo male. Item dicit Abbas, ponamus, ꝙ coram episcopo Eduen. aliquis parochialis sacerdos peteret ius parochiale ab aliquo suo parochiano, & ille parochianus offerat se probaturum, ꝙ alius habet in eo ius parochiale, nonne audiet eum? uel potius nō admissa exceptione parochiani, excōmunicabit eum? hoc est absurdum dicere. sed nunquid erit apud eum acceptio personarum, ut contra sacerdotem parochialem admittat exceptionem, & probationem super ea, & ꝯ se non admittat? hoc non est æqui iudicij. 4. q. 4. c. 3. Eps autem eꝯ pro se allegat: quia ex quo constat, ꝙ monasteriū situm est in sua diœce. ꝓsumptio iuris est, ꝙ in eo habet uisitationem. ſ. de præscrip. cum ex offi. de censi. sopitæ. c. uene. cum nuper, & sic præsumptio iuris est, & ueritas est. s. quia ei subest in prædictis, ergo iusta est snia epi. iō aūt dixit epm, & ueritas subest; quia bene fatetur eps, ꝙ si in ueritate probaret Abbas coram superiore quo ad pdicta esse exemptum, ꝙ male sniasset. h c tamē uult defendere eps, ꝙ si Abbas defecerit in probatione exemptionis quo ad prædicta licet probet se proposuisse exēptionem. & se obtulisse probationem super ea, ꝙ hoc non sufficit ad ꝓnunciandum excōicationem nullā, uel iniustam, uel ad puniendum epm, & ꝙ suus processus decernendus est legitimus nec ualet ꝙ Abbas dicit, quia appellatio ex cā legitima pcessit excōicationem, & qđ sine causæ cognitione lata est, ergo excōicatio censenda

1 est iniusta, uel melius nulla. ¶ †Sed rnde, ꝙ nunquā appellatio extra iudicium. quantumcunque fiat ex legitimis causis, & quātūcunq; appellans offerat se ꝓbaturum, est cēsenda iusta, nisi probauerit eam esse ueram ut no. ſ. de ele. cum inter ca. ſ. de his, q̄ fi à ma. par. ca. c. j. & hæc appellatio, ut quidam dicunt, extra iudicium erat, qđ ex eo apparet, quia ipse Abbas hoc dicebat qñ proponebat se exemptum, & ꝑ ꝯns epm non esse iudicē sicut & cēsenda esset appellatio extra iudicium, ut si qs appellaret ab epo, ne ordinaret aliquam ecclesiam de canonicis: uel ne confirmaret electum, uel institueret: q̃a & ad se ptinent pdicta. licet. n. hæc oīa sint de. l. iurisdictionis non tñ semper requirit iudiciarius ordo, nec sp sic ꝓ eis faciendis iudiciū ordinatur, imò plus extra iudiciū, q̄ in iudiciis hæc agunē. uel dic, ut no. ſ. de ap. di

2 lectis, in gl. quæ incipit, hoc fuit &c. uer. no. ꝙ licet. † Itē & si in iudicio essent partes, tamen hoc non fuit iuste petitum, ꝙ coram epo offerret probationes, cū eas recipere non deberet in cā sua. ꝙ aūt coram Papa offerebat se ꝓbaturum, ēt non sufficit ad hoc, quia reuocari dēt quicquid fit post talem appellationē nisi ꝓbet ueritas causæ, sicut apparet ex litera decr. interposita. nec ualet si dicat Abbas, ꝙ uult, ꝙ ipse idem eps cognoscat, quia nec iudex potest esse in cā sua, nec arbiter. ff. de arbi. si de re. C. ne quis in cā. l. j. nec ualet, si dicat Abbas, ꝙ non debet quis excōicari sine manifesta cā, & nisi eam ꝓbet, quia hæc fuit manifesta causa excōicationis, s. contumacia recipiendi eum ad uisitationem. & hæc contumacia bene ꝓbatur hoc ipso, ꝙ est præsumptio iuris, & quod probatum est, ꝙ est in possessione, & ꝙ est uerum, ꝙ est de diœc. epi. Nec probatur ꝯrium. nec obest, si d cas, ꝙ ea præsumptio iuris, q̄ est ex eo, ꝙ est de sua diœcē. qđ eps habet in ea uisitationem, tollitur per negationē Abbatis, ꝑ quā fiebat tunc res dubia: q̃a id locum hēt in iudiciis, sicut ex tex. l. apparet. sed secus extra iudicia, sicut hic, ut quidam dicunt, quantum ad exemptionē, de qua hic agebatur, uel dic, & melius, res etiam dubia facta per litem impedit, ne noua possessio detur ut in ꝑal. l. sed non impedit, quin ueteri utatur. ſ. ut lit. pend. c. j.

3 ¶ † Itē quia nunquam ꝑ negationem, uel prohibitionem uel appellationem alicuius dēt aliquis dimittere uti iure suo. C. de rei uin. si fundū. C. cre. uē. pig. l. j. & no. ſ. de ma. & obe. dilecti. nec obest, qđ opponitur, qui si eps inter subditos suos cognosceret, s. inter sacerdotem, & parochianū de iure parochiali: quia admittere dēt hmōi exceptionē parochiani, s ꝙ esset exēptus. ergo eadem rōne ꝯ se admittere debet. rñ. quia qñ eps inter subditos cognoscit, tūc debet ordinem iudiciarium seruare, & ſm allegata potius, quàm ſm ueritatem iudicare. 3. q. 7. iudicet. 2. q. 1. deus. 11. q. 3. illa. ff. de offi. præ. illicitas. ¶ Non enim personam suam gerit priuatam in iudicando, sed iudicis, & publicæ personæ, cuius non est iudicare nisi de probatis 6. q. 1. si omnia. sed ad uisitationem hanc faciendam episcopus non procedit ordine iudiciario seruato, nec ut iudex secundum quosdam, maxime quo ad intentionē Abbatis, qui se dicit exēptum, licet in ea ordinem aliquem seruare debeat. ȷ. eo. Romana. ȷ. de accu. qualiter, ultra me. sed tanquam utens iure suo; uñ non debet inquirere, si hēt ius uisitandi, cū ipse sciat se hre, sicut uerū est. nec debet admittere exceptionē, cū non possit de hac exceptione cognoscere. Itē iudex, qui est medius, debet oīa audire, sed pars tñ utilitatē causæ suæ ſm Deum & cū bona conscīetia ꝓsequi debet, ꝙ bñ hic eps facit, si uisitatio ad eum pertinet. ad hoc etiam facit, ꝙ ius dicit, quia non præiudicat alicui ut priuato, ꝙ facit ut iudex, ſ. de fide instru. inter dilectos, circa fin. uel dic melius, ꝙ si in iudicio coram archiepiscopo, uel Papa Abbas prouocaret in libertatem: uel etiam si eps interdicto, uti possi. ageret contra Abbatem nihilominus eps pendente lite uteret posse suo, & contradictores excommunicaret iuste. dummodò in ueritate possideret, supra ut lit. penden. c. j. ¶ Item dicunt quidam, ꝙ cum liceret epo cū armis materialibus defendere pos. suam, quare non multomagis cum spūalibus, s. per excōicationem. quæ est medicinalis. 2. q. 1. multi? quia arma epi & mucro est excōicatio. 11. q. 2. uisis 24. q. 3. corripiantur. So. si eps exequitur officiū suum, sicut dictū est in themate, uadat ad aliquod monasterium uisitādum, in cuius possessione sit uisitandi, quantumcunque Abbas monasterij allegat se exēptū, & ad hoc ipsum offerat se ꝓbaturū dummodo eps sciat se quasi possessionē hre, q̄ non potuit amitti sine aīo eius, & eo sciēte, si ꝑ se possidebat. ff. de acq. poss. peregre. §. quibus. ¶ Et quantumcunque ꝯdicat, uel appellet abbas sp uisitabit episcopus. & si pertinaciter, materialibus armis defendet episcopus possessionem suam, de hoc nota. de immu. eccl. c. j. & spūalibus armis, suprà de præscr. cum ex officij, & ȷ. eo. cum nuper. & sic bñ ꝓbauit episcopus in suis allegationibus. & idem uř, si incontinenti recuperet amissam possessionem, suprà de re. spo. olim.

nam & f͠m iura ciuilia licet cuiq; ius sibi dicere in his casib. & in quibusdam aliis, q no. in gl. in generali, C. q̄n licet cuiq; sibi ius dicere. si autem ecce in quasi poss. ta lis iuris, q̄ potuisset amitti, etiam ignorante ep̄o, ut si aliquod ius p ꝓcu. possideat: qa id bene amitti et eps etiam ignorans, tunc pōt differre uti iure suo, si vult; & si nō vult, utetur illo iure, & ꝯdictores excōmunicauit. ¶Et si postea apparebit coram iudice, coram quo agit, de iniusta excōicatione, q adhuc tp̄e excōicationis erat in poss. uisitandi, uel alterius iuris, rata manebit snia. si uerò apparebit, q nō possidebat tp̄e excōicationis, reuocabitur snia; & tn̄ non punietur ep̄s de iniusta excōcatione, uel nulla, arg. ad hoc, ꝫ de offi. dele. ex literis, nisi appareret de eius malicia, uel crassa ignorantia, q̄ satis apparet, si abbas seriatim modum amissæ poss. dicebat, & hoc ei se ostēsurum offerebat. nec obstāt huic opin. iura pall. ubi dr̄, q snia excōicationis non debet ferri sine cognitione & sine admonitione: qa illa habēt locum, q̄n procedit ut iudex. hic aūt procedit ut pars, quæ iura sua defendit mucrone suo spirituali. nam & alias sine cognitione & monitione ꝓcedit excōicatio, ꝫ de offi. ord. si sacerdos, ꝫ de sent. excō. Romana. §. caueant. 5. q. 1. quidam. monitio tn̄ semper uī necessaria, ꝫ de sent. excō. sacro. Sed si non exequens officium suū uisitabat, sed in iudicio vult agere eps ꝯ abbatem ius sibi esse in monasterium uisitandi, eligēt arbitros cum abbate, q hanc cām dirimant 1 t. q. 1. si clericus, & abbatem coget ad arbitros eligendos. t 1. q. 1. peruenit, su pra de offi. dele. suspitionis. si aūt ꝯ alium uelit agere, q dicit se uisitationem ep̄alem in eodē monasterio habere, ꝯueniet eum coram iud. rei. ff. ad muni. de iure, de decu. l. j. idem, qđ diximus, q̄n ꝯstat, q monasteriū est situm in diœc. ep̄i agentis. ¶Idem dicendum uī, & si cōstet esse situm in alia diœc. quātum ad hoc. qa si in ueritate est in possessione uisitationis, rata manebit snia: sed si non ꝓbabit coram superiore, q eps est in poss. uisitationis, facilis erit superior ad credendum, q ma. sustulerit sniam excōicationis, & ad puniendum epm; qd nō esset, si esset in sua diœce. qa tunc est iuris p̄sumptio, ꝓ ep̄o non p̄sumit de ma. si. nec facilis erit superior ad puniendum. de hoc plenius no. ꝫ de uerb. sig. ex parte.
5 vnde prudenter facit p̄latus, cui denegant iura sua, quę possidet ut pars, si ꝓcedit nō ut iudex: qa tunc nō altrin gitur ad iuris ordinem seruādum. ¶Item erit reus, si agat de iniusta excōicatione, q est fauorabilior, q actor. si uerò non tanq̄ ius suum ꝓsequens, sed quasi del. à Papa, uel alio uadit ad uisitādum aliqd monast. quātūcūque sit del. in ueritate, nisi delegōnem ostendat, nō pōt excōicare uisitādos; & si fecerit, non tenet snia: qa non ualet, qđ faciunt del. nisi ꝓbata delegōne, C. de man. prin. l. j. 98. dist. nobilis. ꝫ de offi. del. cum in iure. sed & si delegato diceret Abbas, ego sum exēptus, uel in possessione libertatis, hoc non obstat dele. si se esse in possessione sciat, uisitabit, & contradictores excōicabit, ꝫ ut lit. pend. c. j. si huic autem deleg. uel ordinario obiiceret, q esset excōmunicatus, & offerret se ꝓbaturum, & ꝓpter hoc appellet, iniusta esset sequens excōicatio, uel nulla, ꝫ de app. interposita. Ratio aūt diuersitatis: quia ordinarius debet admittere exceptionem excōicationis, & non debet admittere exceptionem, q sit exēptus quo ad p̄dicta: quia q̄n excipit de excōicatione, cōfitetur eum iudicem. vnde bene pōt cognoscere de exceptione fori: sed ubi dicit se exēptum in p̄dictis, constat ep̄m non iudicem in prædictis; & ideo non potest cognoscere de exceptionibus fori: sed contra. ff. de iudi. si quis ex. ff. si quis in ius uoc. l. j. & ij. Sol. quando constat, q aliquis est de iurisdictione alicuius, tunc comparere debet. si autem certum est, q non sit de eius iurisdictione, tunc non tenetur cōparere, ff. qui satisd. cog. l. si uerò. Si uerò dubitatur, tunc comparere debet, & ratione dubitationis tenet sententia, siue sententiet super eo, q sua est iurisdictio, siue sententiet super principali, cum partes non curant de iurisdictione contendere, arg. ff. de iudi. l. ij §. sed si duo, & l. si quis ex alie. ff. ad mun. l. de iure, C. de usu. si ea. sed habet locum, si q iudicis est cognoscere, an sit sua iurisdictio, sicut dicunt ll. præall. de iud. si quis ex. & si quis in ius uocanon ier. l. j. ubi de hoc, si de iurisdictione tantum quæritur. ¶Sed si quis dicat, q non tenetur respondere: qa habet ius reuocandi domum, uel quia non tenetur respondere auctoritate literarum: qa sunt impetratæ ꝑ dolum, ꝫ de præscr. sup literis, & l. præal. si quis ex alt. sed ubi non tm̄ quæritur de iurisdōne iudicis, sed etiā de principali, ut hic. ¶Si n. abbas dicit, dn̄e episcope nō potestis uisitare monasterium: quia non estis iudex, cū monasterium sit exēptum, hic nō quæritur tm̄, an sit iurisdictio ep̄i, sed etiam principale, an sit monasterium exēptum, de quo non pōt cognoscere eps nec ut iudex, nec ut arbiter, ut supradictum est. nec etiam posset iudex sententiare super iurisdictione, nisi simul pronūciaret super principali. uel dic & melius, q eps non uocabit hunc abbatem ut iudex, sed ut pars, uel ut prosequeretur officium suum; vnde non tenetur ire & allegare priuilegium suū: qa si uellet abbas omittere allegationem priuilegij, & procedere in principali, nō posset: qa sequeretur, q idem esset actor & iudex, & q ipse esset iudex in causa sua, qđ esse non debet. leges enim contrariæ locum habent, q̄n quis procedit ut iudex inter partes, & q quis esset iudex. sed & si eps admitteret exceptionem exception s. propter hoc non minus ep̄s pen. n. super exceptione utetur possessione uisitādi, si in possessione esset, & contradictores excōmunicaret; quod tn̄ non uideo, q̄n posset esse; quia qđ coram arbitratore fit, non dr̄ fieri in iudicio, ut no. ꝫ. de iureiur. Quintauallis. ¶It. in tales q̄ōnes in principali negotio sunt differendæ, ꝫ de fo. compe. ex parte, & ꝫ de lit. ꝯte. exceptio. hoc nobis magis placet, q̄ ea, quæ not. sunt, ꝫ de uerb. sig ex parte, in gl. sed dices, ultra me. ubi dr̄, q nisi abbas incontinenti ostendat coram ep̄o uel priuilegium, uel aliquam aliam ꝓbationem, q debet eum excōicare: si uerò ostendat, non debet eum excōicare: quia non facimus uim in exhibendo, uel nō exhibendo probationes, cum nec abbas teneatur exhibere, nec eps recipere, cum eum nō posit de hoc cognoscere, ut prędictum est, licet tanq̄ quilibet, non ut iudex, posit eam uidere, ut inde instruatur, non ut de his iudicet. si supra de rescr. cum contingat. hic tn̄ concedimus, an in ueritate sit exēptum, uel non. superior aūt non statim absoluet hunc abbatem ad cautelam: quia p̄sumptio iuris est pro ep̄o, cum sit in sua diœce. ut dictum est. sed si sit in alia diœce. uel etiam in eadem, si statim abbas exhibet aliquam probationem, per quā hoc semiplenè apparet de exēptione monasterij, tūc superior statim absoluet ad cautelam, ut not. infra de senten. excom. solet, §. j. in glo. per hoc dixerunt, & supra de excep. apostolicæ. Item ibi non est uis, q in aliis est ei subiectus: q propter hoc non minus est nulla excōicatio, ꝫ de excess. præ. cum ad quorūdam, ubi no. ¶Item dixerunt quidam hoc tm̄ habere locū, ubi qs exequitur ius suū, uel sibi debitū iure scripto, uel ꝯsuetudinario: sed alij dicunt,

tũt,& fortè melius, q̄ quocũq; constitutum aliqs habet aliquod ius, & est in possessione, & q̄ id pôt defendere p excõicationem,quantũcũq; alius dicat & se probaturum offerat,q̄ de iure suo est, uel q̄ in possessione est, licet aliter ueritas se habeat,f.q̄ excõicatus est in possessione, uerbi gratia eps ille existens in possessione alicuius fundi uult colligere fructus ex eo, alius se opponit dicent,domine non colligatis,qa ego sum in possessione huius fundi; pp hmôi contradictionem, uel appellationem non minus est iusta excommunicatio epi, dummodo possideat: secus autem esset, si eps non esset in possessione, & in ueritate esset de iure suo. Ratio diuersitatis, qa cuicũque licet defendere possessionem suam,& uim ui repellere.j.de sen.exc.si uerò alicuius: sed suam per uim recuperare non licet.C.unde ui,si quis intantam.ff.quod me.cau.extat.s.de rest.spol. in literis. ¶Sed dices, abbas allegando pro se, q̄ sit exemptus, non spoliat epm possessione sua, ergo propter hoc non debet excommunicare? & ego fateor: sed episcopus non excommunicat abbatem, quia excipit de exemptione: sed quia non permittit uisitari monasterium, quod est eum spoliare possessione uisitandi unde bene uidetur, q̄ si abbas proposita exceptione nõ prohibet episcopum à uisitatione, sicut nec debet.s.ut lit.pen.c.1 nunquam posit eum excommunicare, quia iure suo utitur.s.de ele.c.cum ecclesia. finis huius glo. melius facit ad solutionem huius quæstionis propositæ q̄ ea, quæ superius sunt no.quãuis & ea plurimum sint utilia [uisitationem] ab archiepo suam prouinciã scdm tenorem constitutionis super hoc à nobis editæ decreuimus uisitandum non obst. consue. quæ super ipsius itineratione uisitationis a suffraganeis allegatur † iteratione] no.q̄ consuetudo & pactum archiepi, & suffraganei non potest impedire non solum procurationem, sed nec eius uisitationem. & hoc ideo: qa ius, qđ est de uisitatione iteranda,est publicum utilitate & autoritate.s.de so.comp.si diligenti. sed si esset publicum utilitate, puta q̄ modicam procurationem daret, hoc & pacto, & consuetudine induci posset. 10.q.ult.relatum: sed q̄ procuratio remitteretur, non posset præscribi.s. de præscrip.cũ ex.qa hoc ius, q̄ aliqua procuratio detr, est publicum utilitate: qa si nulla daret, negligeret uisitatio,& cõsuetudo,quæ occasionem in tali tribuit, nõ est tollenda.12.dist.nos consue. imò plus uidetur,q̄ ẽt consuetudo illa,quæ est contra ius publicum utilitate ex causa aliquando ualet, licet tunc tantum,quãdo uel expresso consensu populi, uel tacito ex certa causa inducitur.12.dist.nos.

CVm nuper.

CVm canonicis [prioris].s.eod.cum olim.

AVtoritate præsentium [aliqui] bñ dicit,aliqui uestrum.q.d.nullus ordinatus ell ibi ad celebrandũ Item non est ordinatũ,q̄ ibi celebrer ordinate: sed tantum ordinatũ erat,ut esset ibi locus, q̄ quilibet posset ibi orare,q uellet. nam tũc,cũ nullus ẽt ordinarius,uel vicarius clericus huius oratorij. nec esset,q uisitari posset rõne oratorij. fatemur tñ,q̄ si hi,quorum sunt oratoria,nõ teneant ea honestè,nec faciãt ibi celebrari, q̄ eps ea destruet, de cõse.dist.1.oẽs.j.nã si esset oratoriũ istud sic ordinatũ,q̄ certa psona, uel aliqua de certis debet in hoc ordinario deseruire,non uideo, quare episcopus ibi procurationem non haberet ratione uisitationis,cum locus sacer sit,& in ptãte epi, & certam

personam habeat, quæ uisitanda est,ar.s.de relig.do.de
xenodochiis. ad hoc. s.de conse.
a dist.1.cleri. ecclesia[a] enim dr,ubi
certa dos statuta est pro sacerdote
& clericis,q ibi seruiãt,& pro aliis
ecclesiæ necessitatibus, de consec.
dist.1.nemo. Oratorium aũt dicitur locus, ubi oratur: sed missa ibi
non dicitur, de conse.distin.j.unicuique. de licentia tñ epi aliquando licet ibi missas celebrare, sed
non in magnis solẽnitatibus,de cõse.dist.1.clericos, & si quis. & ui-
b detur,[b] q̄ si in oratoriis sit ordinatus certus minister, q̄ semp est
præsentãdus epo, etiam si tale oratorium sit grangia,ar.16.q.1.in parochia. alij contra.

a ¶Ecclesia. Adde quòd hanc differẽtiã inter ecclesiã & oratoriũ ponit ẽt Car referẽdo Inn hic cõs.8 inci. in themate præmisso. & quid sit proprie oratorium, uide per Abb.in c.parentibus, infra de priuil.

b ¶Et uidetur. Vide Car.i cõs.11.col.2.s prin.qui sequitur hoc dictũ Inn & i col.fi. uers.caueãt aũt, et ĩ ci.cõsiliũ pro enucleatione omnium tangẽdorum.

SVMMARIVM.

1 *Quis debeat præferri ad uisitationem, episcopus, an archiepiscopus.*
2 *Visitatio quando dicatur plene facta.*
3 *Suffraganea persona uisitari debent.*
4 *Quæ sint facienda in uisitatione.*
5 *Tenentur uisitati respondere de his, quæ ad uisitationem pertinent.*

ROmana ecclesia, & j. [ẽt uisitare] psonaliter,
s.e.procurationes. uidet tñ, q̄ si ipse archieps
detineret legitimo impedimẽto, q̄ posset aliis
1 cõmitere.10.q.1.eps.¶†Alij tñ ɔ̃dicũt in archiepis,& illud.c.restringunt tm̃ ad epos, si simul concurrant in uisitatione arch & eps, archiep.debet præferri,ar.11.q.3.
q resi.& c.se.Alij dicũt epm pfe rẽdũ,cui spãlis cura cõmissa est. hoc tñ certũ est,q̄ q primo incipit, primo cã pficiet:uel,qđ melius est, simul uisitabunt nã cũ utriq; liceat uisitare,& nõ prohibeat à iure simul uisitare,nec aliqd mali sequat.si simul uisitẽt,nõ uĩ,q̄ nõ prohiberi debeant simul uisitare; & si concordabũt in unã sñiam, bñ: si nõ,tenebit sñia pro reo,nisi in casib.s.de off.dele.
2 cãm.†plenè] sic plenè uisitauit:qa nulla parochia inuisitata remãsit saltẽ quo ad uisitãtẽ: qa oẽs ad uisitationẽ uocauit.Sed nunquid intelligit diœc.plenè uisitatã, si cõuocatis oibus sacerdotibus ad consiliũ epale, ibi diligenter inquirat,de quib.uisitatores inqrere debẽt? ar.q̄ sic.18.dist.quã.j.de accu.sicut,olim sed nos nõ credimus cõsiliũ sufficere p uisitatione: imò psonalr per parochias ire debet,& oculis subiicere loca ecclesiarũ, & uidere,qũo ppli cõueniũt ad prædicationẽ; & sic de aliis. Itẽ nõ debet totã diœce.ad unũ locũ uocare, ut sic tota diœce.p uisitata habeat:sed ad plura loca conuocare debet,eos tñ uocare debet ad locũ, ad quẽ tam clerici,q̃ laici commode conuenire possunt; & hoc arbitrio cõmittit boni uisitatoris.Itẽ diœce.plene uisitatã intelligimus, licet aliquæ parochiæ remaneant inuisitate psonaliter: quia forte in illis nõ est necessaria uisitatio:uel sufficit,si sciat p aliã discretã psonã,qđ licet.10.q.1.decernimus; & hoc ipsum arbitrio boni uisi relinquendũ est [accedere] hic satis apparet, q̄ loquit de psonali uisitatione [pluribus] sic ẽt credimus, q̄ si iusta cã subesset, q̄ possit unũ collegiũ in diuersis locis uisitare,licet sit conueniẽtius, q̄ in eodẽ uisitet [prouinciã] quia ad archiepm ptinet cura & sollicitudo to-

tius prouinciæ.2 t.dist.cleros. 9.q.3. per singulas [ciuitates] ꝫ c.uenerabili. ¶ [Suffraga] hic habes expressè,
3 ꝙ suffraganeæ ꝑsonæ & aliæ uisitandæ sunt. sed si uis ordinate uisitare personas in cōi,uidelicet i c.uisitare debes simul cum aliis. nō.n.ita debet ꝓcedere sigillatim uisitatio ꝯ singulos, licet non negemus eam posse fieri, si uiderit expedire,& sæpe potest expedire in prælatis, quorum uisitatio aliis prodest. debet.n.quæri, qualiter suos subditos corrigant, & alias suum officium exerceant. vnde etiam est, ꝙ facta inquisitione in capite fit etiam in mēbris, ꝫ de re iud.c.cum I. & A. proprie aūt
4 inquisitio dicitur fieri ꝯ singulos. [† Visitatis] uisitare intellige, & si uadat causa signādi pueros in fronte,uel consecrandi ecclesias,uel ꝓ quocūque alio negotio cōmuni; uel quod multos tangit, arg.10.q.3. relatum, & c.neque,ꝫ de simo.cum sit.t.q.2. placuit. secus autem, si pro causis expediendis eat, & ꝙ fiat ꝓ salute animarum;uel ꝓ cultu Dei ampliando.loca uisitata appellat, siue sint illa,ad quæ accedit personaliter, siue illa,quæ uocat ad suam uisitationem.& hanc uocationem potest facere archiepiscopus non tm̄ in sua dioec sed etiam in diœcesi subditorum, qn̄ eas uisitat. No.ꝙ qn̄ archieps̄ uisitat vnam diœcesim,si transitum faciat per aliam,illi,ꝑ quos transit,non tenentur ei facere ꝓcurationem; quod hic satis colligit,ubi dicit, ꝙ tm̄ ecclesiæ uisitatæ debent facere ꝓcurationem. & idem dicimus etiam de ecclesiis eiusdem diœce.si eas nō uisitat. non aūt credimus, ꝙ qn̄ uadit cā uisitandi aliquā diœce. uel eccl̄iā, ꝙ possit petere expensas, quas facit in uia illuc eundo: qa hoc nullo iure cauetur: imò ꝯrium innuitur,ubi dicit, ꝙ nō grauet ecclesias,& ꝙ non faciat immoderata ꝯuiuia. 10.q.3.cauendum,& c.ult. hoc.n.cōuiuium, uel ꝓcuratio insignum subiectionis datur, & ꝑpter hospitalitatem potius, q̄ de iuris naturalis necessitate: qa ꝑp hoc habet iura episcopatus, ut ex eis hoc & alia ad suū officium pertinentia faciat. vnde ꝑp hoc statutum est, ꝙ si aliqu e sint pauperes ecclesiæ,ꝙ ad hoc non cogātur,ꝫ eo.cum ap̄ls,in fi. nec credimus prædicta rōne, ꝙ uisitatæ ecclesiæ debeant soluere uecturas equorū,uel alia hmōi,quæ sunt ꝑter ꝓcurationem hospitij. credimus tñ, ꝙ si pluribus diebus oportet eū intendere circa uisitationem eiusdem ecclesiæ, ꝙ semper debent facere ꝓcurationem,ar.10 q 1.placuit. & si potest statim redire,& ꝓcurationem habere, quare nō poterit stare, & procurationem habere? Item quia circa iura nō est malignandum nec est cōtra. 10.q.3.inter cætera: qa ibi loquitur, qn̄ necessitas nō reqrit, ꝙ ultra diem moretur. [& assensu] & sic hoc intelligitur.c.9.q.4. nullus primas,& c.saluo. [diffinitione] hæc erat diffinitio. diffinimus ꝑ nos ꝓcedendum ad uisitationem ꝓuinciæ:nec est necesse, ꝙ hanc diffinitionem ꝑcedat solēnis causæ cognitio,uel ordo iudiciarius,ut bene hæc litera innuit. Item oēe pōt appellari ab hac diffinitione, cum sit tm̄ sup executione sui offi.ꝫ de offi.ord. irrefragabili [opportunum] & de hoc credimus eius arbitrio standum. [ꝓposito] ꝑ se uel ꝑ alium,ar. 10.q. 1 eps̄. ꝫ de tēp.or. cum sit,ꝫ de of.or.inter cætera. [quærat] hic vult dicere,ꝙ uisitator nō debet quēquam cogere dicere ueritatem sup his,q̄ sunt corrigenda,nec sup hoc iurm exigere : sed simpl'r quærat, & uolentes rñdere audiat. & hoc idem credimus in epō uisitāte,& in oībus aliis. [de uita] 10.q.1.eps, placuit.18.q.2. uisitandi, & c.non semel. [† Absq; coactione] .i.nō exigat à uisitatis clericis iurm super ueritate dicenda,nec etiam cogat eos iurare super hoc: sed bene credimus,qa bene pōt eos co-
5

gere dicere ueritatem sup his, de quibus inquirit, sine iurō: quia alias delusoria esset uisitatio,& iurisdō eius, si coactionem nō haberet,ꝫ de offi.del. ex literis, ꝙ ad uisitationem ꝯueniat, ꝙ rñdeant de his, q̄ ad uisitationem spectāt, & ꝙ alias obediant uisitatori in his, q̄ ad eius officiū ꝑtinent, bene possent cogi ꝑ excōicationē, ꝙ aliis modis.qa cui cōmittit principale,& cōmittit accessorium,ꝫ de offi.del.de causis,prudētiam,§.fi. [eos] s.clericos uisitatos. [Denūciet] & eps ad eius solā denūciationem inquirere tenet,ar.2.q.5.Mēnam,& c.oib. & si eps̄ nollet inqrere,archieps̄ inquirat: qa eius curā habet.& ad eius ꝑtinet officium,& ꝑp negligentiā epi, arg.9.q.3.cum simus,& c.seq. Alij dicunt,ꝙ ꝑ eius negligentiam non deuoluit ad superiorem hæc cognitio, q̄ non est in canonibus expressa [notoria] & si sit iudici dubium,an cria sint notoria, hoc primo inqrēdum est: & non uī ꝙ ꝑ hoc debeat aliud ꝓnunciare, nisi meum est punire hæc maleficia, qa notoria sunt. hoc modo tm̄ cognoscere uī, an sua sit iurisdictio ea puniendi. [in canonibus.] ꝫ eo.cum Ap̄ls.c.sopitæ, & c.super eo,& c.cum nuper, & c.procurationes.10.q.3. relatum [institutis] ꝫ de sta.monac.in singulis, & c.ea quæ.

SVMMARIVM.

1 *In quibus casibus sit Ecclesia consecranda, & quando altare, & non ecclesia consecretur, in num. 2*

De consecratione Ecclesiæ, & Altaris. Rubr.

De consecratione, de hac materia quere de consecr.dist.1.ecclesiis. cum quinque cap.
1 seq. ¶ [† De consecratione] in tribus casibus est Ecclesia reconsecranda. Primus,si dubitatur, an sit consecrata: qa non apparet aliqua scriptura, uel in libro ecclesiæ, uel colūna, uel tabula marmorea,uel etiam vnus testis de uisu: & quidam idem dicunt de auditu,arg.de consecr.distin 1. solēnitates.& distin.4. paruulos. 14.q.2. sanè. 22.q.5.hic uidetur. & intelligas has semiplenas probationes sufficere : quia aliis non sit præiudicium. Secundus, si sit exusta ecclesia ita,ꝙ sit decrustata, & de consecr.dist.1. ecclesiis; quod forte intelligendum est,etiam si nō tota, sed pro maiori parte sit decrustata, argu.ff.de contrah.emp.domum. Tertius est,si funditus sit diruta,& ex toto reparata siue de eisdem lapidibus,siue de aliis, de consecr. dist.1.de fabrica. Et est ratio,quia consecratio ecclesiæ maximè consistit in vnctione exteriori, & coniunctione & dispositione lapidum,de consecr.dist.1. ecclesias. si autem non simul, sed successiuè omnes parietes ruerent,& reędificarentur,nō esset reconsecranda ecclesia sed reconcilianda tm̄,de ꝯsecr.dist.1.si motum. alij tñ dicunt ecclesiam reconsecr.in prædicto casu.ꝑpter homicidium aūt, uel adulterium nō reconsecranda,sed recōcilianda esset eccl̄ia,ꝫ eo.c.ꝓposuisti,ꝫ de adul.significasti & sic etiā dicimus recōciliādā ecclesiam,etiā si prius non fuerat ꝯsecrata,ne in diuinis lau
2 dibus taceatur, ar.ꝫ eo.c.ult. ¶ [† Propter altaris autem destructionem,uel mensæ amotionem solum altare,nō ecclesia reconciliabitur,ꝫ eo.c.j.& c.qd' in dubiis.quod autem dictum est de mensa, intelligendum est, si mensa fuerat pœnitus destructa, uel enormiter fracta, uel isūctura mota, quæ stipiti adhæret. nam in illa ꝯiunctione præ

ne pcipue intelligit esse ↄsecratio altaris. unde si aliqd de lapidib. stipitis tāgēs ipsam mēsam esset motū, recō secrabit altare. j.e.ad hęc, & c.qđ i dubiis. idē ēt dicunt doctores, ubi fieret altari tm̄ augmentum, ꝙ amitteret formam: qa forma dat esse rei, ar. to.q.1.huiusmodi.

AD hoc si altare [sigillū] no.ꝙ in altari est quoddā foramen, in quo ponuntur reliquiæ, & dicitur illud foramen sepulchrum. & hoc foramen qn̄q; ponitur in superiori parte, & claudit qn̄q; paruo lapide, qn̄q; tabula magni altaris; & tunc si moueat tabula illa, non est dubiū, ꝙ recōsecrādū est altare. ¶ Itē fit qn̄q; pdictū sepulchrū in latere altaris, & claudit tm̄ paruo lapide, & nō magna tabula; & in isto casu credimus, ꝙ si ille paruus lapis moueret, ꝙ recōsecrādum esset altare: qa ille est ille lapis, q ↄtinet sigillū sepulchri; & sic loqu t hic. Itē credimus, ꝙ ēt si i isto casu, si tabula supior moueat uel rūpatur, qđ eodē mō reconsecrandū est altare, & sic loquitur. j.e.qđ in dubiis, in altari ēt uiatico si moueatur lapis, ubi est sigillum, reconsecrandum est: sed bene licet ipsum portare, & mouere de licentia epi, & iō dicit uiaticū, ar. de cōse. dist. 1 missarū: sed innuit, ꝙ nō licet celebrare nisi i locis sacratis. uel dic locū consecratū appellari altare uiaticū, ex quo p epm ↄsecratū est.

TVa fraternitas.

QVod in dubiis.

PRoposuisti, & infra.

CVm sis, & infra.

LIgneis ædificiis.

COnsoluisti [in dedicationibus] i. quod sic aspergatur cœmeterium aqua benedicta, sicut aspergitur idem cœmeterium, quando ecclesia consecratur. Item aqua ista debet benedici cum ea solēnitate, cum qua bene dicitur aqua consecrationis ecclesiarum.

CVm sicut ex rela. [debito.] not. contra consecratorem competere condictio. ex hac decre. ut docet ecclesiam.

AQua per epm audiuimus ante, ꝙ Papa pluribus epis indulsit, ꝙ per simplices sacerdotes possint reconciliare ecclesias, aqua tamen primum per episcopum benedicta.

SI ecclesia non consecrata.

SVMMARIVM.

1 *Quilibet clericus etiam non consecratus tenetur dicere diuina officia, uel ea audire. Excusantur autem infirmi, in nu. 2.*

3 *Non debent laici attrectare ministeria domini.*

4 *Possunt laici dicere psalmos, qui dicuntur in horis, non tamen in modum officij.*

De celebratione Missarum, & sacramento Eucharistiæ. Rubr.

1 PResbyter † [mane psoluat] qlibet clericus ēt in non sacris ordinibus constitutus oī die debet dicere officia diuina, uel audire, ut ar. 91. di. c. clericus, uidere, & c. fi. & 92. di. c. fi. In ecclesia oēs autem clerici eiusdem ecclesiæ debent ↄuenire, ut eā officient, ut hic, & in præal. c. 92. di. c. fi. & qui altari, & c. s. de pben. cū sm apostolum. ¶ Sed & alij qui non sunt clerici eiusdem ecclesiæ, qn̄ possunt, potius debent officia dicere in ecclesiis, q̄ in aliis locis. illæ. n. ad hoc deputatæ sunt, de conse. dist. 1. p totū: imò & laicis illuc ad orandum accedere bonum est uideretur tamen, ꝙ clerici cuiuscūq; ordinis, & etiam prælati ex causa possunt ab officijs, quæ dicūtur in ecclesia, abesse, ut si oportet eos intendere circa ministrationem tēporalium: sed tn̄ dicere debent ası uel æquitando, uel stādo, uel in domo, uel in uia. Et sicut ministerium absentis prodest illis, qui sunt in ecclesia, ita & officium illorum, qui sunt in ecclesia, prodest illis, q sunt extra p tpa tum ministrationem: quia omnes sunt unum corpus
2 in dño, de consti. cum oēs. ¶ † Infirmi aūt bn̄ excusantur à dicendo. & in ecclesia fortè ab audiendo. talis tn̄ debet esse infirmitas, in qua directo uel occasionaliter sibi obesset, uel obesse timeretur, si celebrationi diuinorū interesset. Infirmis. n. non est lex interposita. ¶ Sed nunquid tenentur redicere post conualescentiā, quæ omiserant? uidetur quibusdam, ꝙ siue ex necessitate, siue ex uoluptate, uel ēt negligentia accurata omiserit, nunq̄ tn̄ ulterius peccat, si officia omissa non redicit sed pœnitentia est indicenda de peccato omissionis. & satis est conueniens, ꝙ sacerdos in eo ei pœnitentiam imponat, in quo deliquit, s. in dicendo eadem officia sed si in hoc non crederet ei proficere, mutabit ei in aliā penitentiā. In magnis aūt festiuitatib. sp interesse debent in ecclesia, nisi magna cā excusarentur. 7. q. 1. si quis in clero, de conse. dist. 1. si quis extra [competentibus] horas competentes credimus illas, quibus melius creditur populum accessurum ad officium audiendū, si uenit ppl's: als non tenetur. Alij dicunt, ꝙ semper debet dicere ēt, si
3 non ueniat, ut ipse sit excusatus. ¶ † A scholaribus clericis hoc licet in quocūq; gradu positis etiam psalmisterij, ar. ad hoc. 23. distin. psalmista. s. de ui. & ho. cle. c. ut quisque. 7. q. 1. illud, ubi expresse dicit de clericis. laici enim, q non sunt in sortem Dei uocati, non debent contingere ministeria dñi. s. de ui. & ho. cle. c. 1. 2. q. 7. § de
4 his ēt. 92. dist. non liceat. 89. dist c. 1. ¶ † Laici autem bene possunt dicere psalmos, qui dicuntur in horis, sed nō in modum officij, ar. 11 q. 3. si eps: non debent tn̄ dicere, dñs uobiscum. Laicos aūt intelligimus etiā templarios, & hospitalarios, & Cistercien. & fratres minores, q nun sunt clerici. moniales autem literatæ dicunt officia: quia & ipse possunt dici accipere aliquem ordinē in benedictione. unde etiam aliquæ inter eas sunt diaconissæ. 27. q. 1. diaconissam. qui ordo licet sufficiat ad officia dicenda, non tn̄ est de septē ordinibus ecclesiæ. Et hæc, quæ dicta sunt ex constitutionibus fiunt, uel licent. De monachis autem non est dubium, quia sunt clerici. hoc autem, quod dicit, persoluant, hoc consilium est; ubi sunt pauci, & pauperes propter occupationes superuenientes. ¶ Publicè] coram populo [ut uterū] hic uult dicere, ꝙ idcirco debet stare ieiunus usq; ad horam tertiam, uel nonam, qn̄ celebranda est missa, ut 44. dist. non licet, de conse. dist. 1. solent, ut si aduenerit necessitas celebrandi missam, uel alia sacramenta conferendi, ꝙ illa possint percipere.

QVidam laicorum [peculiares] .i. quas sibi appropriant [nisi fiant] non licet has missas dicere, & omittere missas de die, sicut non licet eleemosynas dare pp uanā gloriā, ar. 1. q. 1. nō est putāda, & c. inquantum [audire] præmissas missas · quia ēt missa de S. Michaele in honorem trinitatis dicenda est [pro alia] qō

debeat

debeat meliores segetes habere. uel hic nult dicere, ꝙ soli Deo sacrificium altaris offerendum est, quia se hostiam obtulit pro nobis. & hic dicit, ꝙ solus Deus adorãdus est latria, i. ipse solus, qui orat. ones ꝑ se pôt exaudire, sancti autem pro nobis apud eum interpellant.

Consuluisti. [Necessitatis] quia moriatur aliquis. idem dicimus, & honestatis. s. eo. c. j.

Consilium nostrum, & infra.

Ex parte uestra. & j. [Perfusionis] non reprobamus tñ consuetudinẽ Cistercien. & ẽt quorundam aliorum, qui post sumptionem corporis, & sanguinis Christi aliquid de sanguine ibi dimittunt, ut supponatur uinum purum, & postea coicantes inde possint aliquid sumere, non est illicitum: quia ẽt non ieiunis, non infirmis, & in cã necessitatis datur, & ita ex iusta cã fit, quia non esset decens tm̃ sanguinem conficere, nec calix inueniretur, qui posset tenere.

SVMMARIVM.

1 *Panis, quo utimur in confectione corporis Christi, debet esse triticeus, & uinum de uuis expressum.*
2 *Quid significet coniunctio uini & aquæ.*
3 *Christus sub specie panis & uini integer est.*

Cum Marthæ. & j. [quis] doctorum uel maiorũ [mysterium] hoc est uerbum, de quo quæsiuit,
1 quis adiecerit. ¶ † Panis] panis aũt debet esse de granis frumenti, & uinum de uuis, de conse. dist. ij. in sacramento. unde vr̃ aliquibus, ꝙ alia grana nõ transubstantiant. Idem vr̃ aliquibus, ꝙ de agresta, uel uino spissato, ꝑ decoctionẽ, & facto nectare, & de aceto, & de uino exorto de uuis nõ fiat sanguis, sed in his nõ est bonũ iudicare, sed bene dicimus, ꝙ melius est omittere celebrationem, ꝙ de talibus conficere, qa aliqua ex ꝑdictis generant abhominationes, uel non sunt pulchra, & pulcherrima eligenda sunt in tanto sacramento conficien-
2 do. ¶ † Aqua cum uino] ueritas vr̃, ꝙ panis transubstantiatur in corpus. & uinum & aqua simul in sanguinem quia Nicolaus dicit, Calix dñi non est tm̃ uinum, uel tm̃ aqua, sed uinum & aqua, de conse. dist. 2. c. j. & ij. qa si est ibi tm̃ uinum, est ibi tm̃ Christus sine nobis. si est ibi tãtũ aqua incipit esse ibi eccl'ia sine Christo. Coniũctio. n. aquæ & uini significat ɔiunctionem Christi & ecclesiæ. tñ si ex negligentia ꝑtermittat̃ aqua, nihilominus vr̃, ꝙ ibi fit uerũ sacrm̃, sed non pfctũ & debet tam parũ ibi poni de aqua, ꝙ uinũ eã absorbeat, qa Christus nõ mutatur in ecclesia, sed ecclesia in Christum. Vñ dictum est ad Aug. Et mãducabis me, & nõ ego mutabor
3 in te: sed tu mutaberis in me. ¶ † Et no. quòd licet tantum panis transubstantietur in corpus, & uinum & aqua in sanguinem, tamen sub utraq; specie Christus integer est. non enim est corpus sine sanguine & anima, nec sanguis sine corpore & aĩa. Item vr̃. ꝙ si tantũ aqua sit in calice sine uino, ꝙ non est ibi sacrm̃ calicis, & ĩõ qñcunq; ꝑpenderit ante, ꝙ sumat. debet reincipere uerba, ꝑ q̃ fit cõsecratio calicis cũ oibus sequentibus orõnibus nec nocet, si aliquãdo interserãtur uerba, q̃ referũtur ad sacrm̃ corporis, sicut sunt illa, panẽ sanctũ uitæ æternæ. & illa, sacrosanctũ filij tui corpus. quia non sunt illa uerba ꝑ q̃ cõficiatur corpus, sed illa, hoc est corpus meũ. ¶ Si aũt postq̃ sumpsisset corpus, ex gustu, uel aspectu dephẽderet ibi tm̃ esse aquã, non vr̃. ꝙ à capite debeat incipere, sed dimittat, & de negligentia pœniteat melius uidetur, ꝙ antequam gustet de aqua & post susceptionem corporis, si perpendat, ꝙ ibi sit tãtũ aqua, apponat in calice uinum, & repetat totã consecrationem sanguinis. Item vr̃, ꝙ si timeret scandalum in prorogatione missæ ꝙ sufficeret diceret tantum uerba, ꝑ quæ consecrat̃ sanguis, s. simili modo &c. nec est necesse, ꝙ repetat sequentes orões. Itẽ vr̃, ꝙ si hẽret aquã in ore, ꝙ non debet eã emittere: quia ꝑpter particulam corporis Christi quæ posita fuit in aqua, est custodiẽda, ne uiliter tractetur. Itẽ timendũ est, ne generet scandalum his, qui uideant si eam deglutiat, tanquam non ieiunus ulterius conficere non debet. 8 q. 1. nihil. [Alij uerò tenent] hoc uidetur approbari. j. [Vinum] de uino expresso de botro constat, ꝙ potest confici, de conse. dist. 2. cum omnes, ultra medium.

De homine, & infra.

In quadam uestra episcopalia. [Legisse] & erat uerũ, & legerat, ꝙ credere nefarium erat. [Cœlo] i. probare eum esse uerum Deum, & celestem [pater] qui dicit hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene coplacui [Verbũ] quãdo transfiguratus est in monte potentia diuinitatis [Spũs] qui in specie columbæ super eum apparuit. [Tristis est] per hoc apparet, ꝙ aĩa eius rõnalis erat, quia tristiciam, & lætitiam habebat [Et iterum] ꝑ hoc ostendit, ꝙ anima eius æterna erat, non tẽporalis, ut brutorum [uitalem] rõnalem [Corpore] i. ꝙ nõ fuerit fantasma probant sanguis, & aqua, quæ de eius latere effluxere, sed aquę effusio nullo modo probat eũ esse hominem [componentibus] id est elemẽtis, quæ ad compositionem hominis ueniũt. i. de membris Christi, quæ ad eius compositionem uenerant [ex illis] elementis [ex illis] humoribus.

SVMMARIVM.

1 *Officium non debet dici negligenter, sed accurate.*
2 *Non est de præcepto, quòd magis isti, uel illi psalmi dicantur, dummodo septies in die oretur.*
3 *An peccet ille, qui dum est in officijs, alio mentem habet.*

Dolentes. [Syncopa] ad ecclesiastica officia eũdum est in honesto habitu. s. de ui. & ho. cle. c. clerici officia. & cum deuotione ibi stãdum, & Deo plus est corde, quàm uoce psallendũ. 92. dist. c. j. & iij vr̃, ꝙ clericus, ꝙ est i diuinis officijs, non peccat, ẽt si ꝙ dicit ib̃, non intelligat; sed cor suũ debet ad Deum hr̃e, & ei psallere. imò si aliquẽ uersum ommittat ex negligẽtiã, non peccat, nec etiam à capite psalmi ꝑpter hoc reuertẽdũ est, quia si fieret, posset aliquibus scãdalũ gñrari, sine magna cã. imò & si ommittatur psalmus, non debet homo ad illum redire pp pdictam cãm, tñ confiteri debet suã negligentiam. Sed ɔ maledictus, qui officiũ suũ agit negligenter. Sol. illud intelligitur de ac-
2 curata uel lata & maliciosa negligentia. † Et nos hic loquimur de alia, q̃ forte cõtingit ex nimia meditatione, uel contemplatione. sed hic in hoc casu satis posset dici ꝙ si adhuc sunt in eodem nocturno, uel si adhuc sunt in dicendo psalmos uespertinos. ꝙ psalmum omissum dicent: & etiam idem forte facere non est periculosum, ẽt si alium nocturnũ dicerent, nisi esset timor scãdali. Non enim est tãti omissio unius psalmi, ꝙ pp hoc esset aliqs scandalizandus. ꝙ enim septies oretur, est præceptum. s. e. c. j. sed ꝙ isti, uel illi psalmi dicant̃, nõ est in pcepto uñ uidemus, ꝙ alias psalmos dicit vna ecclesia, & alios alia.

3 alia. ¶ † Sed nunqd peccat ille clericus, q dum est in officiis, cogitat super aliquo bono opere spũali, uel temporali? Solu. uidetur, q dum est in officiis, non dẽt aliis intendere nisi circa ea, quæ ibi dicuntur, uel leguntur, nisi necessitas esset, quæ dilationem non caperet, quod tunc cogitaret, uel etiam expediret. ¶ Sed quid si nõ intelligit, quæ leguntur? debet esse in silentio, & rogare Deum, ut lectiones, & orationes, & psalmi, & cantus, q fiunt in ecclesia, sibi & aliis prosint ad salutem nec tamen uidetur peccare, si qñ nimis fatigatus esset spũs, si posset fieri sine scandalo, q aliquantulum exiret ecclesiam, uel aliqua præter ea, quæ legũtur, diceret, uel cogitaret caueat tñ sibi, ne in his excedat. Item si aliquis non interfuit in principio officij sine malitia, non oportet, quod a capite incipiat & idem dicimus de fine, si ei interesse non possit: si tamen magnam partem uel nocturnorum, uel laudis omitteret, bene faceret, si illud diceret.

SAuë, cum olim.

CVm creatura.

REferente, & infra.

PErniciosus. [In prouincia] hoc specialiter spectat ad officium archiepi 12. dist. de his.

LIteras tuas.

SVMMARIVM.

1 *Baptismi sacramentum in quo consistat.*
2 *In sacramento altaris tria sunt, sic etiam in baptismo.*
3 *Quid sit character.*
4 *Si in flumine aliquis baptizatur, ea sola aqua, quæ corpus tangit, est sacramentum.*

De baptismo, & eius effectu. Rub.

BAptismus a sacerdote debet conferri, & si necessitas est, supplere põt uicem eius diaconus. sed non alius, quamuis constat, q a quocunque collatus non sit iterandus, de consecr. distinctione iiij. constat. 81. distin. si diaconus.

1 ¶ † Consueuit autem quæri, in quo consistat sacramentum baptismi. Super quo no. triplicem opinionem quidam dicũt, q ipsa aqua abluens est baptismus, uel sacramentum baptismi. alij dicunt, q ablutio, siue tinctio q dicitur passio, est baptismus, uel sacrm, & non tinctio actus, quæ aliqñ est peccatum. & huic opinioni assentit magister sententiarum alii dicũt, q character est sacramentum, uel baptismus, qui in baptizato confertur, de conse. dist. 4. tunc ualere, & non aqua, uel tinctio, q
2 uelociter transeunt. ¶ † Et exponunt id, qd hic dicitur Baptismus est intinctio, i. character in tinctione collatus. nos dicimus, q sicut in sacro altaris sunt tria, ut supra ti. proxi. cum Marthæ. §. distinguendum, ita & in baptismo. unum, qd est tm̃ sacrm, s. aqua abluens, uel ablutio passio. secundum, quod est tm̃ res sacri, s. gratiæ infusio, & peccati remissio. & tertiũ, quod est sacrm, & res, s. character dicimus ergo, q aqua uerbo dñi sanctificata proprie est sacrm. sicut & species panis, & character
3 secundario, sicut & uerum corpus Christi. ¶ † Est autẽ character quædam passibilis qualitas illuminans animam ad uidendum facilius, quid sit credendum, & quid faciendum, & quid non uel potest dici, & forte melius, q est quædam qualitas disponens & habilitans animam ad suscipiendum gratiam: & hæc qualitas a quibusdam dicitur sanctitas: quia præparat animam ad sanctificationem. Ioannes autem Damasce. dicit, q character est mentis custodia eo, q inseparabiliter custodit mentem, & quia eam præparat & habilitat ad gratiam,
4 per quam ipsa anima custoditur. ¶ † Item no. q si quis baptizatur in flumine, illa sola aqua est sacrm, quæ corpus tangit, etiam si quis eam biberet, aquam sacramentalem biberet, & hoc idem esset, si quis biberet aquam consecratam de fontibus baptismi. Tñ quidam dicũt totam aquam, quæ est in fontibus baptismi, sacramentum ex quo sm ordinem ecclesiæ consecrata est, etiam si nullus ibi baptizaretur, quia uerbum consecrationis accessit ad totam aquam, quæ est in fontibus, & eã totam cõsecrare intendit sed secus; est si baptizaretur in flumine, quia stultum esset, nec fieri posset, q totum flumen consecraretur. sed melius uidetur, q etiam in fontibus illa sola aqua sit sacramentum, quę tangit corpus nec aqua fontium baptismalium fit sacrm per uerba consecratoria, quæ ibi dicuntur, nisi ibi puer baptizaẽ cum uerbis ad hoc ordinatis. nam priora uerba sunt tm̃ de solennitate; & ideo non faciunt sacramentum infra eo. proxi. c. Item cuius rei esset sacramentum, cum nulla, anima sit in aqua, quæ significet infusionem gratiæ, uel characterem infusum?

SVMMARIVM.

1 *Forma baptismi data ab ecclesia in tantum est seruanda, quòd eam etiam per æquipollentia uerba mutare non licet, & in nu. 2. & 3. & in nu. 11.*
4 *Quæ sint uerba substantialia formæ, & in nu. 5. & 6.*
7 *Ecclesia non dicitur infigere characterem, sed solus Deus.*
8 *Quæ requirantur de necessitate ad hoc, ut aliquis sit baptizatus, & in nu 9.*
10 *Nunquid si baptizatus petijt baptismum, sed tamen nõ intendebat baptizari, dicatur esse baptizatus?*

1 SI quis puerum. [Ter] idem est, si semel, de eõ se. dist. 4. c. de trina. ¶ † In nomine] & intantum seruanda est forma data ab ecclesia, q eam ẽt per æquipollentia uerba mutare non licet, ut dicat, ego te baptizo in nomine generantis, generati, & ,pcedentis. Item non licet aliqnod uerbũ uel uulgariter, uel literaliter præponere, uel inserere, uel postponere in forma, intendens illud esse de forma, & sine ipso non esse formam, ut uerbi grã ego sacerdos baptizo &c. uel ego baptizo te Ioãnem &c. uel ego baptizo te in noĩe patris, & filij & Spiritussancti, & beati Ioannis. alias aũt, si non crederet illam formam esse, uel addita esse de forma, sed ex simplicitate, uel ex de
2 uotione prædicta adderet, baptizatus est. ¶ † Idem dicendum est, si ex malitia, uel hæresi diceret, ut si adijciat, & diaboli, & hæreticorum, dummodo hoc non credat de forma, & baptizare intendebat. & hæc omnia cõtingunt propter formam baptismi, quæ inuiolabiter est obseruanda, ut alibi no. Item si formam ueram dicat, & non credat illam ueram formam, sed aliam, non erit baptizatus. & hoc ideo, quia non intendit baptizare, qd ex eo apparet; quia formam ueram dicere non intẽdit cũ tñ sciat uel credat ad hoc certam formam statutam, quia si non crederet certam formam statutam, & bapti

zare

zare intenderet nõ obſtantibus prædictis adiectionibus
baptizatus eſſet:q̃a recidit hæc q̃ô in primũ caſum, q̃ſi
3 ex malicia, uel ex ſimplicitate ea addit. ¶ † Sed ſiquis
certus eſt certã formam p̃ſcriptam in baptiſmo, & p̃ter
illam formam nõ cõferri baptiſmum, & poſtea baptiza-
ret cũ ea forma, de qua dubitat, an ſit uera, nunq̃d erit
baptizatus? R̃n. ſic: quia licet dubitaret de forma, inten-
dit cũ baptizare ſ̃m illã formam, ſi eſt uera unde, cum
4 ſit uera forma, uere baptizatus eſt. † Verba autem, quę
ſunt de ſubſtantia formæ, ſunt hæc ſ. Baptizo, nec eẽt ba
ptizatus, ſi diceret, baptizat te Chriſt⁹, uel Petrus, uel
ſacerdos ſe demonſtrato: uel baptizatur Petrus a tali.
uerum tñ, ſi aliqua prouincia eſſet, quæ nunquam no-
ſtram formam accepiſſet, & uerba dicta, uel alia æq̃pol
lentia noſtris diceret, debent haberi pro baptizatis.
¶ Sed oppones, quare non idẽ dicis de una ciuitate quę
nunquã accepit noſtram formam, uel de ſingulis ſacer-
dotibus? Reſpon. quia ibi eſt iuſtus & probabilis error,
& ideo ad illos conſtõ eccleſiæ non extenditur, niſi ex
quo ſciunt formã; & ſic fuit diffinitum de Græcis Cala-
briæ q̃ hanc formã ſeruarunt: imò fuit eis conceſſum, ſ.
q̃ ẽt in futurum baptizentur ſ̃m primam formam: ſed
in aliis non eſt p̃babilis error; & ideo extẽditur ad eos
conſtõ, ar. 82. di. q̃d propoſuiſti. & hæc forma ex conſtõ
ne eccleſiæ p̃dictas uires habet; q̃d ex eo apparet: q̃a ali
q̃n mutata eſt hæc forma, de conſ. di. 4. firmiſſime a quo
dam, & c. ſe. Item loco huius uerbi, baptizo, nõ põt po-
ni lauo, uel balneo. & hoc ea rõne quia hoc uerbum, ba
ptizo, plus importat ex inſtõne, quam ſit eius propria ſi
gnificatio. nam baptizare eſt in aquam conſtringere ſub
5 certa forma uerborum ſupra e. c. j. Sequitur. † In nomi
ne patris & filii & ſp̃ũſancti. nam & hæc uerba multipl̃r
ſunt de ſubſtantia formæ, nec poſſent mutari, ut dicere-
tur in uirtute, uel in nominibus, nec liceret inde tolle-
re copulatiuam coniunctionẽ & tñ ſ̃tis credendũ eſt,
q̃ ualeret baptiſmus, ſi diceretur. In nomine patris, filii
que, ſp̃uſque ſancti, quia nulla eſt differentia inter prę
dictas copulatiuas. ſed diligens lector multas notabit
dñias inter hoc nomen, uirtute, & hoc nomen, nomine,
& inter ſingulare, q̃d indicat unitatem eſſentiæ, & plu-
rale, q̃d hoc nõ facit. & idẽ eſt fere in omnibus aliis uer
bis hic poſitis. ¶ De hoc aũt pronoĩe, ego, cũ ſubintelli-
gatur, põt dici, q̃ non eſt de ſubſtãtia, ſed hoc pronomẽ
te, bene eſt de ſubſtantia. nam expreſſior eſt demõſtra-
tio p̃ pronomen & actum, q̃ ſi loquæreẽ in tertia perſo
na, ut ſi diceret: ego baptizo in nomine patris, & filii, &
ſpiritusſancti. & huiuſmodi uerba ſunt de forma uerbo
rum, ſed in forma facti ſecus eſt uerbigr̃a, nam ſi q̃s bis
uel ter immergat, uel ẽt quater, uel pluries, ſemp̃ bapti
zatus eſſet, dummõ baptizare intendat, ẽt ſi credat unã
uel trinã immerſionẽ non ſufficere, ſed quattuor neceſ-
ſarias eſſe. ¶ Et hæc rõ diuerſitatis: quia in forma uerba
li certa uerba ſunt, quæ ſunt de ſubſtantia, & etiam ip-
ſa forma eſt de ſubſtantia ſed in his, quæ facti ſunt, ni-
hil eſt de ſubſtantia, niſi ipſa tinctio aquæ unde ẽt ſine
immerſione, l. licet non immergatur in aqua, ſed tãtum
ſuper eum proiiciatur, baptizatus eſt. & ideo, cũ tñ ad
ſolẽnitatẽ p̃tineat, eorũ omiſſio nõ uitiat baptiſmũ, in
ſumma de cõſ. di. 4. c. 1. & 2. & c. de immerſione. & eodẽ
mõ non eſt curãdũ, quotiens immergat. ſed q̃cq̃d dicaẽ
6 de poſſibilitate † ſemp̃ tñ & in uerbis, & in factis exacte
ſeruãda eſt forma. De his aũt. q̃ corrũp̃it uerba formæ
7 dicemus j. e. c. ul. ¶ † Et caue tibi, q̃a nõ dicimus, q̃ ec-
cleſia infigat characterẽ aiæ, ſed ſolus Deus, ſed eccle-
ſia põt facere cõſtões ſup̃ baptiſmo, nõ q̃ nõ ſit, uel q̃
nõ credaẽ ab omnib. tñ circa baptiſmi collationẽ põt fa
cere conſtões, & p̃figere formas, quas quia Deus ratas
hẽt, & q̃a bonę ſunt, eis infigit characterẽ, qui ſ̃m tales
cõſtões baptizati ſunt Idẽ facit eccleſia in m̃rimonio,
& in aliis ſacris; & diſpẽſat in uoto, & iuro, & in omni-
8 bus aliis ferè, niſi ꝯ̃ fidẽ, de quibus alias no. ¶ † Not. q̃
ad hoc, q̃ aliquis baptizatus ſit, neceſſariũ eſt, q̃ bapti-
zans intẽdat baptizare, non tñ balneare, uel carnes la-
uare, nec tñ uẽ neceſſe quo ad effectum baptiſmi, quòd
ſciat, q̃d ſit baptiſmus, ſ. q̃ ibi infundatur gr̃a, uel q̃ ſit
ſacr̃m, nec ẽt oportet q̃ credat hoc ipſum, imò & ſi ꝯ̃-
riũ credit, & totũ reputat truffam, & deceptionẽ, tñ ba-
9 ptiſmum ſuũ habet effectum. ¶ † Item non eſt neceſſe, q̃
baptizans ſciat quid ſit eccleſia, quid baptizatus, uel un
de ſcit, nec q̃d gerat in mente facere, q̃d facit eccleſia
imò, ſi ꝯ̃rium gereret in mente, ſ. non facere, q̃d facit ec
cleſia, ſed tñ facit, q̃a formam ſeruat, nihilominus ba-
ptizatus eſt, dummõ baptizare intendat. unde ſi aliquis
in caſu neceſſitatis conſtitutus, uel ẽt ſine neceſſitate
uadat ad Saracenum, & dicat, baptiza me, & doceat eũ
formam, & ille Saracenus baptizet non credens per im
merſionẽ aliquid aliud fieri, niſi madefactionem, & non
intendat eũ baptizare, uel ẽt madefacere, ſ̃m intentio-
nẽ petẽtis baptiſmum, i. ut baptiſmus operetur, quicq̃d
operari põt, & ipſe baptizans tanquam miniſter confe-
rat, q̃d alii baptizantes conferunt, licet non credat ipſũ
poſſe aliquid operari uere baptizatus eſt, ſed ſi hoc nõ
intenderet, non baptizaret. nec eſt neceſſe, q̃ aliq̃d ſciat
quid in his eccleſia intelligat, uel ẽt q̃d ſciat, uel cre-
10 dat eccleſiam eſſe. ¶ † Sed quid ſi baptizatus petiit ba
ptiſmũ; ſed baptizari non intendebat, nec aliquid p̃ ba
ptiſmum conferri? Et uidetur, q̃ nõ ſit baptizatus, quia
nunquam conſenſit baptizari ſicut non eſt matrimoniũ,
ubi non conſentit, licet uerba conſenſus exprimat. j. de
ſponſa. tua. ¶ Sed contra uidetur, quia nedum fraudulẽ
tus, ſed ẽt coactus accipit baptiſmum, in decre. 45. diſt.
de Iudæis, & furioſus, & dormiens, ſi prius erat in uolũ-
tate baptizandi j. e. ti. c. maiores. Sol. hic, qui ſic ficte ac
cedit ad baptiſmum, non eſt baptizatus, licet propter
ignorantiam eccleſia eum cogat ſeruare legem bapti-
zatorum. ¶ Nec obeſt de coacto, quia habuit uolunta-
tem, licet coactam ſed ſi nunquam conſenſiſſet baptiſ-
mo, licet illum uerbo petiiſſet, idem dicimus, q̃d in ca
ſu ſuperiori. Furioſus aũt & dormiens uoluntatem cre
11 duntur habere in habitu, licet non in actu. ¶ † Baptiza
tus] & ideo ſic exacta forma ſeruatur de iure poſitiuo,
quæ tñ ſumpta eſt de euangelio, quia ſi formam muta-
re liceret de facto, in hæreſes quis labi poſſet tñ credi-
mus, q̃ eccleſia poſſet ex cã aliam formam ſtatuere, ſi-
cut aliq̃n ſtatutum fuit, q̃ in nomine Chriſti baptiza-
tur, de conſe. diſt. iiij. a quodam ſicut etiam poſſet ſta-
tui, ut quidam dicunt, q̃ baptizaretur in nomine patris
uel in nomine ſpiritusſanti, quia in expoſitione unius
perſonæ & alię intelliguntur in ſumma de conſ. diſt. 5.
ca. penul. & fi. & de conſe diſt. 3. c. fi.

DE quibus [Dubium] de facto nam de iure nõ poteſt
eſſe dubium. [Dubium] uehementer puta quia
natus in captiuitate Saracenorum ſi enim de parenti-
bus & inter fideles natus ſit, præſumitur baptizatus in-
fra ti. proxi. ueniens.

SVMMARIVM.

1 *Tria eſſe dicuntur in anima pueri nondum baptizati, quæ hic habes.*

2 *De peccato originali hic nonnulla pulchra referuntur.*
3 *Non eſt ullus compellendus fieri Chriſtianus.*
4 *Duplex eſt uia, qua ducit nos ad uitam.*
5 *An liceat bellum indicere infidelibus, & Saracenis.*

MAiores.[enim] Petrũ.[Quaerenti].i.interrogan
1 ti Petrum.[Ipſum] Chriſtũ. † [Paruulis]in aia pueri nondum baptizati ſunt tria, pronitas ad peccandum,q̃ eſt ex corruptione carnali, & macula, q̃ eſt quaedam ſordes aiae,q̃ ꝯtrait in ſua infuſione & cõmixtione carnis,& pp hanc ſordem indignũ eſt Dei conſpectui pſentari.tertiũ eſt reatus,ſiue debitũ poenae ęter nae. & magiſter Pet. Lombardus in ſententijs vr̃ fuiſſe in ea opinione, quòd praedicta pronitas ad peccandum ſit peccatum originale, quae etiam dicitur concupiſcentia, & fomes. Sed ꝯ eum eſt; qa illa pronitas remanet poſt baptiſmũ; & ita uideref,ꝙ ẽt pctm̃ originale remaneret poſt baptiſmum.ſed rñdebat illi pronitati acceſſorium eſſet,ꝙ eſſet peccatum pp hoc fere oẽs dicunt, ꝙ peccatum originale non eſt fomes, nec pronitas peccati, ſed quaedã macula aiae annexa fomiti,& illa macula in baptiſmo delef.ſed quia illa macula annexa eſt fomiti, iõ aliquando fomes,ſiue illa pronitas dr̃ originale pecca-
2 tum.Et ſm hoc intelligitur,ꝙ dicit Augu.quia peccatũ originale tranſit reatu, ſed remanet actu: quia macula quae facit hominem reum poenae aeternae tranſit, ut de caetero rõne illius peccati originalis nõ ſit poenae aeternae aſtrictus,ſed idẽ peccatũ originale, licet minus pro prie,dr̃ remanere actu:quia ibi remanet pͥnitas,ex qua ſurgunt actuales concupiſcentiae.Sed dices,qũo ſine ulla culpa uoluntaria addr̃ poenae aeternae? Rñ. haec poena eſt tm̃ poena carentiae.ſ.quia caret uiſione Dei, & non eſt poena actualis, & ideo non puniuntur ſine uoluntate poena actua li,niſi uoluntate peccent,& malunt ſic eſſe,q̃ non eſſe. [Quę per ſe ſortiuntur].i.quae ſine alterius fide,uel operatione dant remiſſionem peccatorum [Sed ficti].i.adulti non uere credentes. [Compellatur A.] & ſic nullus eſt,ut fiat Chriſtianus, compellendus. nec ob. qđ ſeruo dr̃, ut ad nuptias inuitatos compellat intrare, Lucae. 14.24.q.4.diſplicet, uer.repete, quia ibi intelligitur de compulſione facta per inſtantiam ratio nis,non p ſeueritatem gladij materialis,ſeu p uiolentiã tpalẽ xlv.diſt.de Iudaeis ∫, quia executio talis gladij eſt illi ſeruo.i. ordini praedicatorum uel apl̃is in pſona Petri à dño interdicta.23.q.1. §. item cũ Petro uel dic ꝙ primo pcepit,ſeruo,i.ordini praedicatorum, qui magnus eſt in eccleſia Dei.ĵ.de haere. cum ex iniuncto, ut exiret in plateas,& uicos ciuitatis,& pauperes & debiles,caecos, & claudos introduceret,& non compelleret ipſos intrare. poſtmodum ei dixit, ut exiret in uias, & ſepes,& illos intrare compelleret,quos ibi inueniret,ut in praalle.c.diſplicet,uer.repete,habetur, innuens per hoc,ꝙ Iudaei,& ſimiles,qui fidem non habent,non ſunt gladio materiali ad fidẽ cogendi.ſed introducendi per efficatiã rõnis & legis,ut ex ſuis codicibus conuincantur,ut in preali.c.de Iudaeis.ſed illi,qui à gremio eccleſiae diuerterũt,ut haeretici,& ſchiſmatici,ad eã ſunt redire cogendi, cum ſint de foro eccleſiae ẽt p potentiam ſeculare,ut hic.¶Nã p hoc,ꝙ dicit ipſum exire in plateas,& uicos ciuitatis,tangit Iudaeos, qui tanq̃ ciues legem, pphetas & eloqnia certa habebant,ſtatuta ſupernae ciuitatis ſcientes, quos quidem de ciuitate ad nuptias uult uocare, ſine cõpulſione tñ,quia nihil ad nos de his, qui foris ſunt.ĵ.de diuor,gaudemus.ſed p hoc, ꝙ dicit,ꝙ exeat in uias & ſepes,notat haereticos, & ſchi-
4 ſmaticos. ¶†Eſt.n.duplex uia,quae ducit ad uitam.ĵ. de haere.cum ex iniuncto,& q̃ ducit,ad mortẽ. ĵ.de ſpon.inter,& i hae ſunt haeretici.Per ſepes tñ deſignat ſchiſmaticos,q ſchiſmatici ſpinis inconſutilẽ dñi tunicam,i.eccleſiae unitatẽ, lacerant,;& iſti tanq̃ de foro ecclᵉiae ſunt cogẽdi intrare,& fidẽ tenere, q̃ in baptiſmo receperũt,
5 ut hic.¶†Ex his ergo apparet,Saracenis,ut fiant Chriſtiani,bellũ indicẽdũ non eſſe.ſi tñ terras Chriſtianorũ inuaſiſſent.uel occupatas tenerent,uel Chriſtianos hoſtiliter impugnarent,tunc tã p eccleſiã,q̃ à principe cuiuſcunq; terrae,cui uel ſubditis dãmna,uel iniuriae inferunt,põt eis iuſtũ bellum indici.23.q.8.diſpar. ſed ſi Saraceni tributũ ꝯſuetũ denegant reddere principi Chriſtiano, & ſi tunc ille princeps eis iuſtũ bellum indicat, non tñ p ecclᵉiã id fieri debet,ſi nec terram Chriſtianorũ ſuis ſordibus faedant,nec ipſorũ pſonas impugnant. Illis tñ Saracenis, q terrã ſanctam detinent, uel impugnant,non ſolum p eccleſiã, ſed p quemlıbet principẽ Chriſtianum põt bellũ indici, qa in omnium ferẽ iniuriã, ꝙ in noſtri Saluatoris committit.C.de haere. Manichaeos. Qui uerò uere poenitentes ſunt,ſi occubuerunt in talibus bellis,ṗter quã in illo,ꝙ eſt pro tributo negato,ad patriam euolant.23.q.8. omni.B.

DEbitum. & ĵ. [Seipſum immerſit] Oportet.n. ad hoc,ut ſit baptizatus,ꝙ alius baptizans immergat nec ſufficit ſi ipſe immergat, & alius uerba apta dicat, qa qui non immergit,non põt dicere,ego te baptizo.ſ. eo.c.ĵ.ſed ſi non immergat,nec ẽt eum tangat, ſed aquã ſuper eum ſpargat, dummõ totum balneet, uel maiorẽ partem,uel ſolum caput corporis, ſufficit, arg.ff.de reli.& ſump.fu.l.cum in diuerſis. Alij dicunt,& forte melius, ꝙ ẽt ſi modica ſtilla aquae proiectae à baptizante eum tangat,baptizatus eſt,& ſatis hoc uidetur conſona re iuri & aequitati, licet primum ſit tutius.

NOn ut apponeres.

SVMMARIVM.

1 *Verbalis forma in baptiſmo eſt neceſſaria, & in nu.2. & 3.*
4 *Quamuis intentio baptizantis & baptizati impediat ſacramẽtum,non tamen patrinorum intentio unquam impedit.*

LIcet Graecos.i.diuerſas rõnes conſiderando baptizare dubitaſti, & diſtuliſti. ſi.n.introduccere intenderet errorẽ,puta qa noĩe patris intenderet in uocare uirtute diaboli,& pr̃is.carnalis.uel aliq d
1 hmõi nõ eſſet baptizatus.¶†Et idẽ dicerem, ſi expreſſe diceret uerba Romanae eccleſiae:ſed dices idẽ,ſi dixiſſet in noĩe parietis, tecti, & fundi,cũ p haec tria intẽdat inuocare uirtutem pr̃is,& filij,& Spũſſancti.Rñ.nõ eſt baptizatus,qa ad minus oportet eum aliquas principales ſyllabas retinere,ut ſaltem ſi non bñ tñ aliqualiter exprimere uideaꝭ noĩa perſonarũ.Sed idẽ dicẽdũ vr̃, ſi di
2 ceret,in noĩe pr̃is & filiũ & Spũs ſancto. ¶†Quid ſi eſſet Latinus,q baptizaret,ſed illiteratus? Rñ idẽ,ꝙ de Graeco,imõ plus vr̃,ꝙ ẽt ſi eſſet bonus clericus,& ſic baptizaret,tñ uere baptizatus eſſet,tñ ſuperior uehementer pſumet ꝯ eũ,ꝙ uoluit introducere errorẽ,niſi certis indi
3 cijs ꝯriũ conſtet.¶†Sed dices, haec non eſt forma, ergo nõ eſt baptizatus.Rñ.forma uerbalis ex toto nõ eſt,ſed eſt quaſi forma,uel iuxta formã uerborũ,& inſup ẽ forma intellectualis integra,qa in noĩe earũdẽ pſonarũ itelligiꝭ baptizare ſicut ille q uerbaliter plene formã exprimit & ſi aliter diceres,oporteret dicere,ꝙ mr̃,q̃ baptizat

ptizat filium in necessitate, nō baptizat, si p uerba uulgaria dicat, & ēt q Græcus baptizare non possit in sua lingua neq; uulgari, neq; Latina, s.ut sacrm baptismi accipiant: sed ut sani sint. ¶† Et no. q licet intentio baptizātis & baptizati impediat sacrm, ut ais no. s. eo. c. j. tñ intentio patrinorū nunq̄ impedit. Sed ēt hic pōt dici, q & si baptizās, & baptizatus nō crederēt in baptismo aliqd ɔferri, nisi sanitatē, dummō baptizare intēderēt, bū esset baptizatus. ¶ Sed qd si non intēderēt aliud p lauationē cōferri nisi sanitatē? & tūc idē dicerē: q a baptizare intēdūt, licet malā credulitatē & intētionē hēant de uirib. baptismi. sed si nō intēderēt ɔferre baptismū, sed quandā medicinā facere p̄ infirmitatem, sed uerba formæ exprimerēt, tamen non crederem eum baptizatum.

4

De presbytero non baptizato. Rub.

SI quis presbyter [Baptizatū] Si aūt aliquis nullum inferiorū ordinū habens ordinet in sacerdotē, dicūt aliqui eū non accipere ordinē, ar. xl. dist. sicut. Sed ɔ̄rium uē uerius, arg. quia à principio tpe apſorum non erant minores ordines. ecclesia. n. eos primò constituit. 21. dist. §. j. & tñ ipsi apostoli sacerdotes fuerunt. xx. 1. dist. in notio. Sed posset rñderi ecclesiam constituisse minores ordines ante, q̄ aliquis apls ordinaretur, & hoc etiam sonare uidetur illa litera. [Ordinetur] cum. n. baptismus sit ianua omnium sacramētorum. 32. dist. §. uerum, sine baptismo non recipit characterem.

APostolicam sedem. [Deo oferri] Fuit enim baptizatus baptismo flaminis. s. tit. proxi.

VEniens ad apostolicam sedem. [quod ambigitur] etiam de iure.

De custodia Eucharistiæ, & aliorum sacramentorum. Rubr.

STatuimus, ut. Quid debeat fieri, si de sacrificio, uel sacro aliquid ceciderit in terrā, uel in linteum; uel si quis illud euomuerit, uel si mus illud comederit, habes de conse. dist. 2. si per negligentiam, & c. seq. & c. qui bene.

RElinqui nolumus.

SVMMARIVM.

1 *Canonizare quid sit, & quando fiat, & de quo fiat, & à quo fieri debeat, in nu. 2. & quid consequatur ecclesia per huiusmodi canonizationem in nu. 3.*

4 *Etiam si ecclesia erraret, tamē preces bona fide porrectas deus acceptaret.*

De reliquijs, & ueneratione sanctorum. Rubr.

AVdinimus, q quidā. Venerandi sunt oēs sancti canonizati. ¶ Canonizare est sanctos canoniē & regulr statuere, q aliquis sanctus honoret p sancto, puta solēne officiū p eo facere, sicut p alijs sanctis, q sunt eiusdē conditionis, ut si canonizetur cōfessor fiat pro eo officiū confessorū, & si martyr, fiat pro eo officiū martyrū, & sic de alijs. Et fit regulariter hæc canonizatio, qn̄ per probationes ɔstat de fide & excellentia uitæ, & miraculis eius, q petit canonizari. s. de testi. uenerabili. Et oportet tantā esse excellentiā uitæ, & talia esse miracula, q̄ sint ultra uires & potentiā naturæ. Item nō debet esse unica tm̄ excellētia uitæ, imò oportet esse multas & continuas, ut habes in ecclesiastico. 44. ubi dr̄, Laudemus uiros gloriosos & parentes nostros in generatione sua, multam gloriam fecit dn̄s sua magnificentia à seculo. Per hoc q dicit, laudemus uiros gloriosos, ostendit q canonizati erant, qa aliter non mandaretur ecclesiæ, q eos laudaret. Per hoc, qd̄ dicit, parentes nostros, ostendit, q nullus canonizandus est, nisi fidē habeat. soli. n. parentes eius erant Iudæi, & penes quos solos erat fides, canonizādi erant. Per hoc aūt, qd̄ sequit̄, multā gloriam fecit dn̄s, supple cū eis. apparet, q non sufficit, q in uno fuerit gloriosus, uel semel tm̄: sed q in multis, & multotiens, imò q continue eius uita fuerit gloriosa. Per hoc, qd̄ dicit, sua magnificentia, i. sua magna potentia, ostendit, q excellentia uitæ & miracula talia esse debent, quæ excedant uires & potentias naturales. non sufficiunt miracula sine uitæ excellentia, cum magi Pharaonis multa fecerint, q̄ supra naturam esse uidentur. & in euangelio legit̄, quia multi dicturi sunt, nonne in noīe tuo demonia eijcimus &c. & tñ dn̄s rñdebit eis, non noui uos. uitam tñ sine miraculis crederem sufficere quo ad uirtutē, tñ ecclesia non debet tales canonizare pp hoc quia in secreto poterunt laxiorem uitam ducere. ¶ Solus aūt Papa pōt sanctos canonizare, qd̄ ex eo apparet, quia cum cōstituatur oībus fidelibus adorandum, & nullus oībus præsit nisi Papa, apparet, q solus Papa hoc potest. Nec ualet, si dicas, q saltem cuique debet esse licitū, q in sua dioecesi faciat, quia oratio eis facta dēt esse cōis, & ecclesia, ubi debet uenerari, debet esse cōis. Item per hoc incideremus in illam reprehensionem, qua quidam reprehensi sunt ab apſo, qui dicebant, Ego sum Petri, ego Pauli.

2

3 ¶† Per hanc aūt canonizationem consequitur, q ecclesia solenniter dicit officium pro eo, sicut pro sancto, & in litanijs in numero sanctorum licite enumeretur. unde in supradicto capitulo ecclesiastici legitur. Sapientiam sanctorū narrent populi, & laudē eorum annūciet ecclesia. ¶ Ex prædictis apparet, q pueri baptizati & in continenti mortui non sunt canonizandi: quia nec multam gloriam fecit cum eis dominus sua magnificentia, speciale tñ est in innocentibus, qui uice Christi mortui

4 sunt. ¶† Item dicimus, q etiam si ecclesia erraret, q non est credēdū, tñ preces p talē bona fide porrectas Deus acceptaret, ar. 32. dist. §. uerum. 15. q. si. c. si. ¶ Item nō negamus, quin cuilibet liceat alicui defuncto quem credebat bonum uirum, porrigere preces, ut pro eo intercedat ad deum: quia deus fidem eorum attendit, non tñ pro eis licet facere officium solenne, uel pces solemnes.

CVm ex eo, quod.

SVMMARIVM.

1 *Ieiunium quid sit, & unde dicatur.*

2 *Quotuplex sit ieiunium.*

3 *Ieiuniorum quædam dicuntur generaliter, quædam specialiter indicta.*

4 *Qualiter dicatur quis soluere ieiunium, & in nu. 5. 6. 7.*

De

De obseruatione ieiuniorum. Rub.

1 EX parte uestra. † Ieiunium est parsimonia uictus, & abstinentia ciborum. Et dicitur ieiunium a quodam intestino, quod uocatur ieiunum, quod semper est uacuum & subtile, & ieiunium sine medio uiscera uacua &
2 exinanita dimittit. ¶ † Et est triplex ieiunium. Primum est cuiuslibet diei, & cuiuslibet rei edibilis abstinentia sm propriam uoluntatem, & non sm aliquod statutum uel scriptum, uel consuetudinarium. & sm hoc, et si quater in die comedat, & abundanter; tamen si ab aliquo cibo placito abstineat, sic facere ieiunium. i. cibi abstinentiam. Secundum ieiunium est, qn quis abstinet a cibis humectantibus, ut si tm comedat sicca: ut panem, & nuces, & poma, non carnes, non pisces, non olera. & hoc ieiunium dicitur xerophagia, a xeron quod est siccũ, & phagin qđ ex comedere. Tertium ieiunium est abstinentia uictus sm ordinationem ecclesiæ siue scripto siue consuetudine approbatam. hoc ieiunium est necessariũ omnibus sanæ mentis & doli capacibus potentibus ieiunare. cum ipsi peccare possint, & peccata deflere. ĵ. de deli. pue. c. j. dispensatiue tñ cum impuberibus, & ét in maiori ætate po erit dispensari, ut ab indictis ieiuniis absoluantur. & idem dicimus in senibus, sicut & infirmis, & debilibus. Mulieres. n. propter prohibitionem uirorũ indicta ieiunia non debent dimittere, licet uotiua uoluntaria dimittere debeant 33. q. ulti. manifestum, licet cum his forte pp scandalum uitandum posset sacerdos dispensare etiam in indictis. nam pp scandalum uitandum legitima est dispensatio. l. dist. ut constitueret. ĵ. de cle. excom. mi. latores non credimus, ꝙ ista ieiunia possint redimi pecunia, uel alio modo, nisi cã uel necessitas in ieiunante subsit. Volũtaria autem ieiunia ét sine cã, quæ in ieiunante subsit, dummodo sit alias utile redimi possunt auctoritate superioris. 82. di. c. si. Sunt aũt ieiunia indicta & necessaria quattuor temporum, quę a ueteribus initium habuere. 76. di. c. ieiunium. Itẽ in uigiliis natiuitatum, natiuitatis dñi, & beati Ioannis Item in uigilia omnium sanctorum. Item in uigilia assumptionis. Item in uigilia beati Laurẽtij Item in quadragesima. Item in sexta feria præter exceptuatas, quæ sunt post pascha, etiam si natiuitas dñi in ea uenire contingat ĵ. eo. c. 6. 76. dist. non autem. Dicunt tñ quidam, & non male, ꝙ hoc non est ieiunium necessitatis quia si esset, non liceret Cisterciẽ. illud mutare nisi quo ad carnes. Voluntaria autem ieiunia sunt, ad quæ aliq uoto, uel proposito se astringunt uel ét quæ sacerdos pręter indicta pp magnitudinem peccati imponit 82. dist. c. si. & hoc licet commutare & redimere, ét si nulla causa subsit in ieiunante, dummodo utilior sit compensa-
3 tio, ar. ĵ. de uo. & uo. redemp. c. j. ¶ † Item no. ꝙ inter indicta ieiunia quædam sunt indicta generalr, ut prædicta. alia spãliter, ut ieiunium aduentus, qđ nec in omnibus prouincijs celebraĩ, nec ab omnibus illius prouinciæ sit ĵ e. c. ij. tale etiam erat, qđ matronæ Romæ consueuerant ieiunare in Sabbato. 11. dist. illa. Item no. ꝙ licet ieiunia indicta nõ debeant commutari uel redimi sine cã, tñ ea possunt inuitari, sicut ieiunium festi, quod est die Lunæ, sit in sabbato. Et dr, ꝙ in quibusdam locis Franciæ. s. ubi sunt ecclesiæ sancti Quintini, non ieiunatur in uigilia omnium sanctorum, sed tertia præcedenti die. Item circa hæc indicta ieiunia credimus posse statui, ꝙ bis, sed parum comedatur in die, sicut etiam faciunt Cisterciẽ. qui ad remouendum scandalũ, & charitatem cõseruandam statuerunt, ꝙ illi, qui faciunt aliquid, aliquid prægustent, nec soluũt ieiunium ab ecclesia indictum. Item ex cã liceret statuere, ꝙ ét cibis quadragesimalibus non uterentur infra e. c. ij §. cum autem
4 Item credimus ꝙ si carnibus utatur quis in ieiunio in dicto. soluit ieiunium. & eodem mõ, si plus q̃ semel comedat, nisi ubi aliter est ex cã statutum, sicut est in Cisterciẽ tñ & hoc ea rõne dicimus: quia sic usu ieiunantium approbatum est. sed si alias uel horam anticipat, uel latius capiat: uel si belluas marinas comedat, uel si nimis ardenter comedat, non credimus, ꝙ pp hoc soluatur ieiunium, sed in his & aliis excessibus cum peccare credimus, & sic intelligitur de conse. dist. 1. solent, & dist. 5. quicunque. Item licet ieiunium sit abstinentia uictus, tñ credimus eũ ieiunare, qui in prædictis consuetudinem obseruat, licet ad ingurgitationem comedat, & quicquid sibi placet: quia in ieiunio non tm̃ abstinẽtia attenditur, sed consuetudo ecclesiæ. Alii tamen dicunt nunquam esse ieiunium, nisi & ibi sit uictus absti-
5 nentia. ¶ † Item non credimus solui ieiunium indictũ, si quis comedat in ieiunijs indictis, nisi in quadragesima, oua & caseum: sed tñ peccat, & sic intelligitur dist. 4. denique alii tñ contradicunt. Credimus tñ, ꝙ ex causa in aliquibus prouincijs possit prouideri, ꝙ & hic utãtur sine peccato, cum hæc tm̃ ex constõnibus & obseruationibus hominum processerint. Electuarijs autem delicatis non credimus ꝙ aliter liceat uti, nisi sicut alio ci-
6 bo delicato. ¶ † Medicinam autem ꝑ remouenda infirmitate uel fugienda accipere licet sine peccato in die ieiunii, sed pro conseruanda sanitate tm̃, ubi non est signum infirmitatis, non credo. Alii tñ dicunt, ꝙ ꝑ ou-
7 la medicina, nec ꝑ electuarijs soluitur ieiuniũ. ¶ † Propotu autem uel ante cibum, uel post cibum non credimus solui ieiunium, sicut uidemus constitutum esse in consuetudine ecclesiæ ieiunantis. Senescalcos, uel portantes exenia, uel quoscunque alios seruientes prægustantes cibos ante dños timentes de toxico non credimus soluere ieiunium: & idem credimus de medicis prægustantibus medicinas. & in his casibus credimus, ꝙ monachis licet pręgustare carnes; & hoc dicimus pp generalem consuetudinem, quæ sic obtinet.

COnsilium nostrum.

EXplicari.

De purificatione post partum. Rub.

VENIENS.

De ecclesijs ædificandis, uel præparandis. Rub.

QVICVNQVE.

CVm dicat apostolus, & infra. [Tot] & tam diuites, & ideo bene sequitur, ꝙ ecclesia &c. [Construere] & de suis facultatibus [Gaudere] idest necessaria proprio presbytero ministrare. [Permittantur] idest episcopus concedat licentiam eis ipsi autem auctoritate canonis facere non poterant sed cum superiore agent, ut cogantur. ¶ Tribuere] No. decimas laicis concedi tanquam pauperibus, & quia

cũ

est religiosum collegium & licitum, & ob hoc uidetur approbatum.

AD audientiam nostram [Sine magna] 93.dist. cum longe.ff.de iudi.si locus.ff.de recep.arb. si cũ dies. §.si arbiter de conse.dist.1.si quis extra 18. di. qm quidem. [Prouentus] spirituales.no.n.credimus,q̃ eis dare deberet campos,uel alia bona, quæ haberet in ipsa uilla. [fundatoris] & ambo sunt patroni, matrix ecclesia pp dotem: quia de reditibus eius debitis docat ecclesia fundatoris pp fundationem,& quia pro parte dotat unde est,q̃ ex dotatione possunt plures esse patroni & similiter ex fundatione.[Honor]s.annuus census,qui debetur uel faciat scrutinium baptismi.s.cap.mo.dilec. de ma.& obe.his.& q̃ alia iure parochialia soluat in decimis & aliis,quæ de iure,uel consuetudine debent capellæ matrici ecclesiæ & hæc ratione parochiæ non iuris pa.debentur. [Honor] matrices ecclesiæ in aliis ecclesijs intra suam parochiam constitutis aliqñ habent certum ius statutum,ut hic,& s.de consue.cum dile. aliqñ consuetudinarium terræ, uel prouinciæ, ut in urbe baptismum,seru.& capitulum s.de capel.& mo.dilectus plebibus autem & maxime parochialibus ecclesiis,conceditur,quòd cum habeant curam clericorum & laicorum in eadem parochia constitutorum.s.de offi.archipresb.nt singulę quamuis in omnibus his præualere déat consuetudo,ut no.supra de offi.ordi.c.j.

DE his prælatus [Et institutionem] ad fundãdum ecclesias de nouo,si forte populus crescat,ut infra c. proxi.j.e.ult. [Cogi] si percipiunt quartam fabricæ.x. q.1 decernimus,& q.3.unio3& si illa non sufficit,de bonis propriis conferre debent 12.q.3.pontifices.

AD audientiam nostram [priuile.] ff.de iure codi.quidam referunt.§ j.ff.de ser.ur.præd.si seruitus.§. ulti.ar.contra ff.si ser.uin.l.ult.ff.de ser.urb.prædio. Labeo.Sol.futuræ rei non potest constitui seruitus,sed potest quis se obligare,ut facto ædificio constituat. ff. fami.her.hæredes.§.an ea.uel ideo Papa nõ cócedit priuilegium futuræ ecclesię;quia non subito,sed cũ deliberatione concedi debet. 23.dist.communis.

TVa nos duxit.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo onerosa ecclesiis non prodest.*

2 *Licet unicuique ius suum, & possessionem defendere, & uim ui repellere.*

De immu.eccle.cœmiterij, & rerũ ad eas pertinentium. Rub.

ECCLESIAE dicuntur immunes,id est extra munia,id est officia, uel munera.

ET in domibus ecclesiarum. [Consuetudine] † Consuetudo.n.in his casibus nõ prodest,cum esset onerosa ecclesiis.s. de
1 consue.c.j.Sed si aliquis uel ecclesiastica, uel secularis persona pro recognitione beneficiorum suorum reseruasset sibi aliquod hospicium in aliqua ecclesia,illud bene debetur.18.q.ult. Eleuthe-
2 rius. ¶ † Sed quid si negaretur hospitium,potest ne sua auctoritate intrare domum,& necessaria in hospitio recipere,etiam uiolenter,cum ius habeat hoc recipiendi & etiam sit in quasi possessione? uſ q̃ sic, quia licet cuique ius suum,& possessionem defendere,& uim ui repellere.C.unde ui.l.i.s.de resti.spo.olim & uſ,q̃ sibi licet domum ecclesiæ frangere ad hospitandum,ar. ff. quod ui aut clã.l.si.§.si ad C.quod cum eo,si seruus. ff. si ser. uin.si eo loco.ff.ad l.Aquil.quemadmodum.§.j. & ij. & hoc quidam dixerunt sed nobis uidetur, q̃ nulli laico, uel etiã clerico licet uiolenter rũpere domos ecclesiæ rõne alicuius iuris sibi debiti,cum omnia bona ecclesiarum sint sancta sanctorum, & dño consecrata, & in eis sacrilegium committatur.12.q.2.nulli li.quicunque,& c.seq.eadem ẽt loca immunitate gaudent,ut hic. 17.q. 4.id constituimus.11.q.1.necessaria.¶ Item alia rõne dicendum est,q̃ nõ potest uiolenter tollere necessaria in hospitio,& uiolenter ingredi domum:quia in prædicto casu nulla domus, neque aliqua res deberet hanc seruitutem,uel etiam sunt ad hoc obligatæ; sed tñ ecclesia est ad hoc obligata.& personalis actio,non realis cõtra ecclesiam competit:fatemur tamen,q̃ eps uel alius, qui haberet iurisdõnem in aliqua ecclesia, si alius ipsam ecclesiam inique intraret, habens iurisdõnem posset uiolenter rumpere domum,& uiolentum expellere & sic loquitur decre.de resti.spo.olim & idẽ etiam uſ,si iurisdõnem non habet, sed habet ius in ecclesia quasi prælatus, uel possessionem tñ ea rõne quia cuique licet possessionem suam defendere, ut in prealle. decre. olim.¶ Sed contrarium diceretur in canonico,qui nõ possidet ecclesiam,sed canonicatum in ecclesia . nam huic non credo licere per uiolentiam rumpendo ostia intrare domos ecclesiæ, quia eas non possidet unde non licet sibi ius dicere,ar.ff.quod me.cau.extat.C. unde ui, si quis in & idem & eadem rõne credimus de illo, cui subiecta est ecclesia; puta de abbate,q̃ non põt per uiolentiam rumpere domos capellæ sibi subiectæ , q̃ a eam non possidet, licet in ea habeat ius subiectionis,ar.ff.ad l.Aquil.quemadmodum.§.j.& ij.credimus tñ,q̃ si canonico deputata esset aliqua domus pro sua habitatione & aliud inuaderet,q̃ incontinenti possit irruere in cameram,& eum expellere ea rõne, quia sibi licet suam possessionem defendere,& ui ni repellere,ut in iuribus præal.item quia in cameram sibi deputatam irrumpit, & quia non facit iniuriam ecclesiæ.¶ Item credimus,q̃ si aliquis opponeret se canonico,uel abbati,uel alii ad utendum iure suo,quod habet in aliqua ecclesia,q̃ potest per uiolentiam illum.expellere,licet non possideat murum,uel ostia,uel sæpe simpliciter rumpere.Rõ diuersitatis est,quia quando eijcio personam mihi contradicentem,uideor uti possessione mea,quod licet , & uim ui repello.sed ubi intro uiolenter possessionem rumpẽdo ostia,uel sepem,tunc dico mihi ius, quod non licet nisi in spãlibus casibus,qui notantur.C.quando licet, si ne iudi.se uin.per totum,cum suis concor.¶ Et idẽ , qđ dicit de ecclesia,& domibus ecclesiarum.dicimus in rebus profanis nam si quis dicit se habere seruitutem in fundo alterius,& est etiam in possessione,si fiat murus uel sepes,quo minus utatur seruitute,non potest illum rumpere,sed se impedientes potest expellere,ar. cõtra omnibus supradictis.ff.de usufru.l.iij.in prin.ubi uſ , q̃ pro usufructu inducitur in possessionem fundi usufructuarii unde uideretur,q̃ sicut dñs proprietatis posset rumpere murum,qui super suo fieret,sic & usufructuarius,& alii,qui sunt in possessione aliquorum iurium . sed respondeo ideo licere proprietario rumpere domum,quia cessit solo,& per consequens dominio . sed secus

secus in usufructuario. C. de rei uin. l. ij. de hoc tñ constat, q qui habet ius in re agere pôt, ut remoueat mutus ff. si ser. uin. si eo loco, & l. j. Alij tñ dicunt prædictis [hospitium] ex debito. C. de epi. l. j. gratuitum autem debet. 42. dist. §. j & c. 1.

PEruenit & infra [nomen] quasi nô excuset aliquis p hoc, q sit meus hô, uel alterius ecclesiæ, nec per hoc probatur, q homines ecclesiarum subeant angariã, uel perangariã, cum illa ciuitas sit archiepi, ut j. e. non minus. Item hoc habet locum & est speciale, ubi timor est communis & subitus & improuisus.

INdicatum, & infra [rustici] hoc intelligo de astrictis glebæ. C. de agri. & censi. cum satis, uer. ois omnino.

SVMMARIVM.

1 *Clerici dicuntur immunes esse ab omni exactione secularium personarum, & in nu. 5. 6.*
2 *Ecclesia non subit sordida munera.*
3 *Quotuplicia sint onera.*
4 *In aduentu principis speciale est ut angariã, uel perangariã præstet ecclesia, & uide in nu. 7. & 8.*

NOn minus, & infra [talia] tallias & collectas imponi † prohibemus] uot. sacerdotes & clericos immunes esse ab omni exactione secularium personarum. 23. q. ult. conuenior, uer. quãuis. C. de sacrosanct. eccl. placet, & l. administrationem. 11. q. 1. si tributũ. 16. q. 1. §. nouarum, 11. q. 1. sacerdotibus. ar. j. 23. q. 8. tributum. 11. q6. 1. magnum. s. de censi. c. 1. C. de epi. de his. ff. de publicia. imperator. Sol. quæ usibus ecclesiasticis dedicantur quo ad fundationẽ, uel ortũ, uel mãsum uel dotẽ ecclesiæ immune sunt cœtera cũ suo onere trãseunt. s. de censi. c. 1

2 †Vlt. no. sordida munera, sicut calcis coquendæ, arenæ fodiendæ nunquam subit ecclesia. C. de sacrosanct. eccl. placet. sed nec hospicia superinducta, siue alia munera extraordinaria, ut C. de epi. & cle. l. ij. 16. q. 1. §. nonarum, & l. iuxta sanctionem. multa autem sordida munera habes. ff. de mune. l. munerum, usq; ad

3 l. patrimonium † onera] alia sunt ordinaria, alia extraordinaria, & quidem ordinaria, siue sint angaria, hæc alio nomine dicuntur munera personalia, s. quæ operibus cum labore & omni solicitudine personali principaliter existunt, sumptibus tñ alienis. ff. de munc. l. j. & l. munerum, usq; ad §. patrimoniorum. angaria, q cõsistit in exhibitione operæ, siue perangaria, hæc dicunt mixta. ff. de mune. munerũ. §. mixta. perangaria, quæ cõsistit in exhibitione operæ cum sumptu, uel periculo ministrãtis, hæc nô subit ecclesia. C. de epis. l. j. & l. ij. & l. psbyteros. C. de sacrosanct. eccl. nemine. Sed solue: q a ibi non dicit ecclesiã subire angaria, uel perãgaria: sed neminẽ dicit excusari. ẽt si possessiones ptineãt ad ecclesiã, qđ intelligo, qđ rustici & coloni possessionum ecclesiæ nô excusant in aduẽtu principis. clerici tñ excusant cũ tñ a's serui & coloni ecclesiarũ angariis uel pangariis nô fatigent. 12. q. 2. ecclesiarũ. C. de epi. oẽs.

4 †Vel dic spãle esse in aduẽtu principis, ut angaria, uel perãgaria pstet ecclesia, dũmô ad sordida munera non cogat; & ẽt fortè alias si ecclesia possessiones habeat, ratione quarum debeat personale munus, uel patrimoniale, puta exercitum, uel legationem, uel aliquiđ simile, illa præstabit. 18. dist. si quis me. 23. q. 8. si nobis, sæpe. sed certè nec tunc prædicta subit tanquam munera, sed qa ex pacto, uel alias ad ea præstanda obligata est, si tamen sint honesta & ordinaria.

5 †Item ab his etiam intelliguntur exemptæ ecclesiæ quo ad dotem, & quædam alia, ut diximus in gl. quæ incipit, & nota, sacerdo. & hæc propriè dicuntur patrimonialia, & rerũ, quæ alio nomine dicuntur patri monialia, quæ, s. principaliter & in sumptu consistunt, & periculo ministrantis. ff. de mune. l. j. §. patrimoniale, & l. munerum. §. patrimoniorũ. ea bene subit ecclesia, nisi sint superinducta. C. de epi. omnes. 11. q. 1. si tributum. ff. de mune. munerum. C. de indictionibus. l. j. C. de exact. tri. l. si diuina, & de mune. professo. &c. l. ult. & ab his superinductis intelligo immunes clericos, & uxores, & liberos. 16. q. 1. §. nouarũ. C. de epi. omnes, nisi sit necessitas. s. eod. peruenit. sed nec tunc, si sunt decimæ, uel oblationes, nel alia spiritualia, uel mansus ecclesiæ, s. in quo fundata est ecclesia.

6 †Vel ut quidã dicũt, de quo dotata est ex. 20. 23. q. ult. super ea. s. de cẽsi. sanctum. & si fundus prius erat tributarius, redimetur, sed tributum non soluet. 14. q. 6. cõperimus. extraordinaria autem, quæ respiciunt ad pietatem, subit ecclesia. C. de epi. & cle. administrationem & sic pôt intelligi. s. e. peruenit, quãuis ad ea non sint p seculares iudices cogendi, sed per ecclesiasticum, de cuius foro sunt personæ, licet res sint de foro laici. s. de

7 de fo. comp. si diligenti. †Extraordinaria autem, quæ tantum respiciunt publicam utilitatem, non subit ecclesia, nisi in aduentu principalis & felicis sobolis. & probantur hæc cum superioribus. C. de sacrosanct. eccl. placet, iubemus, nulli, neminem. ¶Item à lucratiuorum inscri-

8 ptionibus sunt liberæ ecclesiæ. 24. q. 8. sancimus. †Et q ecclesia, ut dictũ est, nô cogit subire munera à principe seculari & pro suis negociis: sed ecclesia, p suis negociis, & pro miserabilibus personis, & etiam pro principibus, uel necessitatibus natiuitatum cogitur. s. de cẽsi. cum apostolis. j. e. aduersus. s. de off. deleg. pastoralẽ. 77. dist. c. 2. 88. dist. c. 1. [& clerus] est ẽt necessaria autoritas Papæ. j. e. aduersus [excommunicationi] no. prædictos ipso iure excommunicatos.

CVm ecclesia Dei. [causas] Idem est. n. in causis ciuilibus: sed secus in ecclesiasticis. 2. q. 2. præceptum. [refugij] non debent incastellari ad offensiones alicuius. 41. dist. c. ult. 10. q. 1. c. pe. sed ad hoc, ut ibi fugiant & defendantur Christiani, nel alias boni à malis, satis licitè credo posset incastella-

a ri, a cum & alias ingruente necessitate possunt ibidem hospitari. 42. dist. nulli.

a *¶Incastellari. Adde Io. An. hic & Pet. de Anc. qui refert in cons. 99. inci. super dicto dubio, col. 1. in fi.*

INter alia, & infra [sacrorum] 17. q. 4. diffinimit. cõstituit reũ ad ecclesiam uenientes. [legum] legũ. C. de his, qui ad eccl. confu. præses [ad ecclesiam] non consecratam, dummodo auctoritate episcopi sit ædificata, cum in non consecrata fiant diuina officia. j. c. pe. arg. s. c. proxi. s. de conse. ecc. c. fin. & maximè cum hoc habeat consuetudo, quæ quia pia est, obseruanda est. s. de symo. ad ap. j. de cogna. spi. super eo. ¶Item idẽ dicunt quidam in palatio episcopi. 17. q. 4. id. sed alij, qui dicunt, contra, illud intelligunt, cum palatium episcopi est intra fines designatos ecclesiæ. 41. dist. episcopus. idem in Iudæo. C. de his, qui ad eccle. confu. l. j. [ad pœnam corporalem] id est sanguinis effusionem. posset tñ in monasterium detrudi ad pœnitentiam agẽdam, ar. 50. di. si eps. C. de adul. aut. sed nouo [ad penã] 17. q. 4. id constituimus [membra]. i. promissionem de uita, & membris saluandis, & si necesse fuerit iurẽ, & ẽt maiores cautiones. s. de rest. spol. literas. Puniendus pecuniariter: nel alias pter penam sanguinis. 17. q6. 4.

reum, id constituimus: sed nunquam in carcere mittendus [nisi] ser plures excipit personas, in aut. de man. prin. §. q. si fidelis: sed illud non admitto [nisi] 23. q. 5. cum hō. C. qn̄ li, uni. si u. l. j. [nocturnus] .i. sic dictus quia in nocte segetes destruit, dum ibi se abscondit, uel latro: uel propter homicidia, uel rapinas, quas facit in strata, comburit & destruit agros eorum, qui nos seruiunt [qui] hic uult dicere, quod duo prædicta genera hominum, si in stratis publicis per insidias aggressi fuerint aliquem, ꝙ non gaudent immunitate, quasi si non in stratis publicis hoc facerent, immunitate gauderent; quāuis posset dici, ꝙ quicūq; insidiose offendit, hoc priuilegio non gaudet: quia nō debet gaudere priuilegio, qui committit in lege. j. de usur. quia. si autem non insidiose facit, puta ex impetu, uel casu fortuito, semper immunitate gaudet. Sed dices, quare ergo decre. fecit mentionem de his duobus generibus hominum? Rñ. quia de his semper præsumitur, ꝙ insidiose fecerint. Item ēt pōt dici in eo, qui in ecclesia aliquem occiderit, quia non debet ab ecclesia defendi qui ecclesiam uiolat, ar. 12. q. 2. de uiro. s. de ap. an sit. j. de usur. qa. alij tñ 3rium dicunt: sed dic consuetudinē in his, q̄ pia sunt, seruādā. dic ut c. si. j. e. ti. [canonicas] 17. q. 4. sicut, metuentes, id consti. [compellitur] 18. q. 4. diffiniuit, metuētes, reß. C. de his, qui ad eccl. cōfu. si seruus.

Aduersus consules [excommunicationi] credimus ꝙ canon hic sit latæ sñiæ [& necessitates] iustas & honestas [quorundam] prælatorum, qui sine causa iusta & sine ulla necessitate soluebant, & dabant subsidiū; & sic repete quæ dicimus. s. de exce. exceptionem: [à talibus] s. de imponentibus collectas [sustineat] tenetur etiam deposito officio. quia ex suo maleficio conuenitur. si. 6. q. ult. inuenmus. ff. de act. emp. Iul. §. idem. si autem ex contractu ageretur, finito officio non conueniretur. ff. de ap. recip. ad procuratores. §. in unum. ff. de admini. tut. est quidam. ff. de euic. illud. §. j. procurator finito officio tenetur. ff. de procuratione procurator. [infra] & etiam ante, si successerit ei, propter quod pdecessor excommunicatus fuit, & excommunicatus est. j. de sen. excom. nuper. Sed dices, quare nō statim onus excommunicationis ad eum peruenit, ar. s. de off. dele. quoniam abbas? Respon. quia hoc peruenit ex delicto? unde non descendit ad alios. 24. q. 3. si hæres. & quia potest dare operam bono pacis [satisfecerit] oē dānum emendando ecclesiæ, quod ex ipsius regimine ipsi contingit. sed & si consilium dedit de collecta imponenda, ipsam eum emendare oportebit: sed si consilium non dedisset, fortè non cogeretur ad emendationem collectæ: sed ads interesse, qđ ecclesiæ de eius regimine obuenit, emendabit; & fortè ēt pœnam spiritualem, & ēt pecuniariā eum subire oportebit, sm ꝙ bonus iudex arbitrabitur. Item hæc habent locum tñ, qñ succedit in regimine illius, qui est excōicatus ex prædictis causis, uel propter libertatem ecclesiæ: sed secus est, si ex alia causa uel ipse potestas, uel etiam consilium, uel commune esset excommunicatum, uel interdictum: qa tunc successor potestas non esse excommunicatus.

SVMMARIVM.

1 *Ad restitutionem tenetur quis, ubicūq; sit furtum, rapina, oppressio, dolus, uel calumnia.*

2 *Si mathematicus, uel meretrix, uel consimiles dolo, fraude, uel suasionibus quempiam induxerint, ut eis crederet, & pecuniam daret, non competit repetitio.*

3 *Non debet quis unquam aliquid facere, quod fratri suo sit causa peccati.*

4 *Quo casu teneatur quis restituere id, quod in ludis lucratus est.*

5 *Hypocrita, qui sub nomine boni Christiani multa quæsiuit, est restituere tenetur.*

6 *Constitutiones, quæ sunt contra aīæ salutem, seruari nō debēt.*

1 Cum plerique † restituat] Not. qđ ad restitutionē tenet qs, ubicūq; sit furtū, rapina, oppresio, dolus, uel calūnia. 13. q. 5. c. fin. Et per hoc comprehēdo oēs casus, in qbus competit repetitio siue p actiones, ut puta metus cā, uel dolo, uel consimiles; siue iudicis officio. ¶ Item idem dicimus scilicet ꝙ restituere tenetur, siue iure naturali & ciuili sit debitum, siue iure naturali tm̄, quale est, quod debet seruo; & ideo non inde faciat eleemosynam: sed illud

2 restituat. ¶ † Si autem mathematicus, uel meretrix, uel consimiles dolo, fraude, uel suasionibus induxerint aliquem, ut crederet, & pecuniam daret, non competit repetitio, cum utrobiq; uersetur turpitudo, unde potior est causa possidentis. ff. de cond. ob tur. cau. si aūt. & cū sit hæc iusta pnia, ēt in fo. pniali est seruāda. si autem sit indebitum iure ciuili tantum; ut si legatum, de quo potuit trahere Falcidiam, integrum soluit credens hæreditatem sufficere ad omnia, non tenetur legatarius mihi restituere. ¶ Idem uidetur in eo, qui scripsit se debere spe futuræ numerationis, cum nihil acceperit, licet transactum sit tempus biennij, ultra quod non habet exceptionem non numeratæ pecuniæ: tñ licite totum suum dabit in eleemosynam; nec tenetur reddere

3 aliquid, uel potius dare illi creditori ciuili tm̄. ¶ † Idē est etiam in eo, qui condēnatus est iniustè, quāuis. n. si conueniatur, uel aliās executioni mandetur snia, pare re debet. non tñ iniustè condēnatus tenetur dare sponte; qđ sic probo: quia nunquam debet aliquid facere, quod fratri suo sit causa peccati. frater autem semper peccat recipiendo iniustè iudicatum, maximè si uictor iniustam sniam fa it. 2. q. 7. negli. quidam tñ i legatario dicunt 3rium. ¶ Est aūt ea ratio diuersitatis: quia licet utrobiq; sit tantum debitum de iure ciuili: tñ ius ciuile, qđ dictum est de Falcidia detrahenda, habet æquitatem; & pp æquitatē facta est lex Falcidia: sed qđ dicit in re iud. & in uerborum obligatione, s. quia leges, quæ dant actionem ad sniam exequendam, uel ad petendū, qđ promissum esset spe futuræ numerationis, factæ sunt tm̄ pp ignorantiam. nam etiam si sciret, qđ indebitum esset post sniam, puta quia confiteatur uictor sniam iniquam, uel non numeratam pecuniam, non habebit petitionem. j. de pur. uulg. c. 2. ¶ Item qui tutus est pscriptione odiosa, bona fide, uel etiam exceptione tantū, ubi tñ non fuerit crimen, credo, qđ debet istud restituere, ut est in præscriptione. 30. annorum, ubi nullus requiritur titulus, nec bona fides. ¶ Quidam tñ dicunt, ꝙ licet nullus sit titulus, dummodo bona fides, sit non tenetur restituere. secus autem in aliis præscriptionibus quæ non sunt inductè contra naturalem æquitatem, sed pp bonum, & æquum. nam illa præscripta nō tenetur restituere, cum de iure ciuili habeat dominium ad minus utile, insti. de usu. in prin. & principiū est aliqñ 3 naturalem æquitatem statuere: sicut not. extra de biga. c. 1. & 8. dist. quo iure. nec obest, quod diximus de præscr. 30. ann. quia ibi ius non dat aliquod ius, uel dominium possidenti, sed tm̄ in odium aduersarij datur exceptio. C. de præscrip. 30. ann. si emptor. sed in eo, cuius est exceptio odiosa, ut Macedonianum, dicimus, ꝙ te-

q tenetur reddere : quia illa exceptio,& illud ius non est nā factum in odium creditoris, sed etiam pp bonū publicum, ut uitentur mortes parentum,ff.ad Maced. l.j.in prin.uel moliuntq nihil est apud hunc filiūfa.cuius dñium non habeat. nam etiam rei sibi mutuatæ dominium in eum trāsiuit. ¶Contra actionem aūt,q̃ ẽ eū intentari pōt,q.legitimam exceptionem habet,cū sit ei data ẽ actionē ab eo,q actionē dedit,sibi sufficit,& tutus est etiā quo ad Deum. ¶Sed qd dices in eo , à quo aliq̃d aduocari pōt petita restōne, nunqd,si non petat, restituere tenet? nō credimus, nisi malicia ẽhentis lesus esset. si aūt ex donatione minoris, uel ex alio ẽctu inito, q tenet ipso iure, aliquid habet ; ut si in alienatione minoris absit auctoritas tutoris,uel decretum p̃sidis,restituere tenet. ¶Ad hoc enim ut restituere non cogatur,oportet,q adsint bona fides,iustus titulus,quē hic non fuit, cum talis titulus pro nō titulo habeatur. ¶Si aūt,q potestatem,uel iurisdōnem non habet opprimendi aliquem, item nō dolo malo,sed publicè,immoderatè tn̄,extorsit,i.accepit aliqd ab aliquo, v.g. aduocatus, uel medicus,uel minores officiales, puta cursores, non uidetur, q teneantur restituere. 14.q.5.c.ult. nisi forte in medico aliud diceres : uel nisi tn̄ esset ultra exactum, q iudex officio suo deberet eum cogere ad restituendum; & tunc etiam in foro pœnitētiali restituere præcipietur.si autem essent maiores officiales, qui possunt alios rōne iurisdictionis punire, tunc si qd indebitum recipiāt,restituere tenent, arg.pal.c.14.q.5. c.ult. sed ubicūq; aliquid malè quæretur uel ex negociatione,uel extorsione,ex qua tn̄ restituere non tenetur, prudenter facit, si oīa in eleemosynas dat. 13.q.5. q habetis,& c.ult. non tn̄ dānamus eos, si hæredibus relinquāt. ¶Si aūt illicitas negociationes faciat,uel alias iniustè aliqd quærat sine calūnia alieni facti, sacerdos debet ei iniungere,ut in bonos usus expēdat, puta erogando pauperibus,uel ecclesiis,uel aliis, arg.24.q.3. si quis Roma.supra de uo & uo. re magnæ, q super his.
4 ¶†De eo autē,qđ quis lucratur in ludis, si tractus fuit, non tenetur restituere: quia tunc nihil dolo fecisse uit. secus esset, si alium traxisset : quia tunc reddere tenet, quasi qui dolo fecit : sed hic forte melior erit conditio possidentis : sed si aliquid amisit, potest repetere. ¶Itē qui causa recreationis modicum ludit, non tenetur restituere, ff.de aleato. per totum 14.q.5. non sanè,ff.si
5 quadru.pau.l.j.§.cum ariete. ¶†De quæsitis in bello,& damnis ibi datis, alibi not. ĩ de homi. sicut. hypocritæ autem, qui sub nōie boni Christiani multa quæsiuit, car restituere tenetur:quia p fraudem quæsiuit. 14.q.5.c.si. sed forte non illi, qui dedit, qui consecutus est mercedem suam. Sed de hoc forte ꝓbabiliter dubitari posset, si fine cā Imperator, uel alius princeps faceret aliquā constitutionem ẽ ius naturale, puta q dominia de vno in alium trāsferentur sine cā, si constitutio in foro animæ esset seruanda ? Et uidetur nobis q non; imò nec in foro iudiciali, quod plus est, ut no.ĩ de consti. quæ in. imò plus uidetur, quod etiam si constit. iusta fuerit ex cā,f.iusta, sed illa cā iusta cessat in casu, de quo modò agitur, uel in foro animæ, uel cōi: tn̄ constitutio tn̄ restringenda est ad eum casum,ubi fuit iusta constitutio; ut uerbi gratia, iusta constitutio, quæ dat exceptionem Macedoniani ꝑpter iustam causam: sed si certum esset,
6 q illa cā nō subesset,ut si in necessitate mutuasset, peccaret, qui exceptione se defenderet. ¶†Constitutiones autem, quæ sunt contra salutem animæ ; ut de usuris, & de iuramentis non seruandis, seruari non debent, supra de iureiu.cum contingat. sacræ n.leges in his non dedignantur sacros canones imitari. Quidam tn̄ alij dicunt, q ex quo facta est constitutio, licet sit cōtra ius naturale, dūmodò iusta causa fuerit constitutionem illam faciendi, licet posteà eueniat casus, ubi cessat causa iusta: tn̄ constitutio est seruanda, quæ generaliter fuit facta. non potuit enim, nec fuit etiam expediens omnes articulos sigillatim comprehendere, ff.de leg. non possunt, nisi talis casus, qui à iure excipiatur. ¶[Pauperib.] ubi nescitur, cui restitui debeat : alias ipsi restituēdum esset, ĩ de usur.cum tu. vel dic melius, q id, quod soluitur pro pœna, tantum est pauperibus erogandum.

Ecclesiæ iniqua.

Immunitatem ecclesiasticam.

SVMMARIVM.

1 *Negotium seculare quot modis dicatur.*
2 *Sumens uictualia, ut carius uendat, grauiter peccat.*
3 *Negotiationes honesta ex quibus causis fiant inhonesta.*

Ne cler. uel mona. secularibus negotiis se immisceant. Rub.

1 Multa sunt negotia. † Tribus modis dicitur negotiū seculare. Primò quilibet actus secularium rerum, sicut hic enumeratur, à quibus turpibus actibus sit abstinendum. Secūdò dicitur negotium seculare iudiciū de rebus secularib. quod licet clericis inter clericos tm̄.11.q.1.§ ex his. Tertiò dr̄ seculare negotium inter seculares homines, quod non licet clericis, nisi de his, quæ pertinent ad iudicium ecclesiæ, puta de decimis, & consimilibus, supra de iud.quāto.88.dist. per totum. [Ad quæ] .f.negotia secularia [conductores] de hoc no. supra de oblig. ad
2 rati.c.vnico. [proposito] .i.ordini, uel religioni. † Negotium] si quis enim tēpore fertilitatis emat multa uictualia, ut tēpore famis abundet, ut Ioseph ꝓpheta fecit, licitum est: imò etiam si non tn̄ pro se, sed ut etiam aliis uendere possit tēpore famis eo pcio, quo tunc ab aliis uendebatur, dūmodò in hoc ultimo casu hoc faciat: quia hoies ꝑpter abundantiam ad gentes alias disportabant, uel quia debitam curam circa uictualia nō adhibebant uel dissipabant. Sed si emāt, ut carius uendant, nulla utilitate pensata, peccant oēs, & grauius ele-
3 rici.14.q.4. quicūque. † Negotiū] negotiationes alias honestæ fiunt inhonestæ ex causa, puta cupiditatis. Itē ex parte, puta in festiuitatibus. Item ex loco, ut in ecclesia, uel persona, ut clerici. Item quædam sunt, in quibus nullo modo licet negotiari, ut in his, q nec per se, nec cum admixto possunt esse utilia, de quibus dicit, ff.de contrahen.emp. quod sæpe, §.ueneni mali. Sed si sit uenenum, quod possit esse utile cum admixto, uel ꝓ feris bestiis occidendis, uel sint gladij uel colores: quia possunt esse utilia ad aliqua, scilicet ad sui defensionē, uel ad colorādum hominem, uel mulierem pro bono, licita est in his negotiatio.

Sacerdotibus [ministri] generales. [ministri] repete, quod dixi supra de obli.ad rati.c.j. [Subuenire] ut det ei pecuniā ad satisfaciendum de fraude: uel etiā ut det ei aliud auxilium, uel fauorem. non tamen dicimus, q sub seculari iudice debeant capi, uel conueniri, quamuis quidam contradixerunt.

NOn magnopere [legendas] ex hoc uidetur, q̄ si aliquis de prædictis exit ecclesiam suam, uel claustrum, & legit leges quasi studens in eis, licet non uadat ad scholas, tamen incidit in canonem. [Duorum] hodie statim est excommunicatus, infra eo.super. [in nulla] ut no.supra de postul.c.j.

SEd nec [procurationes] generaliter.

CLericis [in sacris] idem etiã si non in sacris [agitare] cognoscendo de ea uice eius iudicis, qui sanguinem fundere consueuit in similibus casibus. sed si de causa criminali cognosceret uice alicuius episcopi, qui non pœnas sanguinis, sed retrusionem in monasterium facere consueuit, non peccat, nec fit irregularis, arg. supra de procur.tuæ.

SEcundum institu. [lucri] nisi lucrum proueniat ex opere, uel ex re sua, supra cap.proxi.& supra eo.c.j. [Suo] nomine enim monasterij, si pauper est, possunt aliorum possessiones conducere [firmas] terrarum, uel ecclesiarum, quas laici non possunt possidere.

RElatum.

SIcut te accepimus [in sacris] secus in non sacris. si tñ instrumenta fecerint ante, q̃ eis interdicatur, tenerent; sed postcã non.

SVMMARIVM.

1 *Clericus nec iudex, nec aduocatus esse debet in cã sanguinis.*
2 *An clericus possit esse præpositus in bello.*
3 *Clerici cur prohibeantur esse chirurgi.*

1 SEntentiam sanguinis. † Dictet] etiam si non faciat ut iudex: quia ad minus est consilium, uel auxilium. idem credo, q̄ nec testes in cã sanguinis recipere debet, nec scribere autentice, arg. hic: quia si non debet esse iudex in tali causa, supra eo.clericis.23.q.8.his, ergo eadem rõne nec testes scribere, recipere, uel autenticare. scribere tñ non in forma autentica forte non faceret irregularem. Item nec aduocatus fit in causa sanguinis.51.dist.c.j. 50.dist.si quis ui. [Interfit] hoc non facit irregularem, nisi interfit aucto-
2 ritatem præstans, uel auxiliũ. † Præponatur] & sic nec bello præponi debet. posset tñ dici, q̄ bello præponi possunt, qđ non est rectè ad occidendum, sed ad sua recuperanda uel defendenda, ut no.de rest.spol. olim. sed tñ non in his personis, quæ quasi rectè uiri sanguinum
3 sunt, ut balistariis, & ruptariis. † Chirurgiæ] isti chirurgi non phibentur nisi pp periculum, in quod quis semper errare pót. sed si in laicatu aliqui hoc officium exercuerint, licet multi in eorum cura, sed non pp eorum negligentiam mortui sint, nõ sunt irregulares, ar. ĩ de homi.tua: sed in clericatu omnibus phibitum est: qa non est officium clericale, vnde deponendi sunt. nõ tñ oẽs credimus irregulares hoc ipso, q̄ hoc officium exerceant. sed si mors secuta inde fuerit etiã sine culpa eorum, satis posset dici, q̄ sunt irregulares, ar. ĩ de ho. tua. ubi no. Item nec sequentes sunt irregulares, nisi mors inde puenerit. ¶ Balistariis] dicunt qdam, q̄ si qs in iusto bello balistario & ad sui defensionem, non impugnationem ministraret balistam, uel sagittas, & ipse balistarius postea occidat quẽquam, nõ est irregularis, dũmodò non intendat principaľr, q̄ balistarius aduersarium occidat, nec balistarium credebat intendere ad occidendum, sed q̄ se uel sua defendat, uel recuperet, licet in ueritate eum occiderit: qa alienum dimittere noluit, nec ab alterius impugnatione desistere; & sic pbatur. hic.n. qui balistam parauit, facto homicidium nõ fecit, nec ɔsilio, nec mandato, qa nec eum occidi noluit; imò uoluit eum alieno iuri cedere & hoc intendebat; ergo non est homicida.5o.dist. si qs uiduam,& ĩ de cle. percus.c. fin. & c.j. ĩ de homi.significasti. sed si alterum pdictorum interuenisset, l. q̄ ipse, q parauit balistã, intendebat principaľr occidi, quẽquam p eum uel credebat balistarium ad hoc intẽdere, eum crederem irregularem: qa ad minus auxiliatur ad homicidium faciẽdũ, ar. ĩ de homi. significasti. principaľr, autem ideo dico: qa si non principaľr ad hoc intendat, sed secundario, uidelicet ut si aduersarius noluerit aliena dimittere, q̄ impugnatur balistis & sagittis, non crederem irregularem: qa si ɔ̃rium diceretur, iam nulli bello interesse liceret, cum ibi quasi semp homicidia pparent.24.q.1. noli estimare,& c.seq. tñ melius credimus, q̄ bene esset
1 irregularis: qa nũquã ét in iusto bello licet ministeriis, uel ɔsilium ita immediatum pbere bellis, ĩ de pœnis,
2 qđ in dubiis. Si uerò in iniusto bello etiam ad sui defensionem ministraret pdicta, dicunt esse eũ homicidã & irregularem: qa cãm & auxiliũ dedit homicidio, cũ nulli licito operi instaret, imò illicito, l. iniusto bello, vnde sibi debet imputari, & q̄ non adhibuit diligẽtiã, quã debuit, homicidium ut nõ fieret: imò diligens fuit,
3 ut fieret, ar. ĩ de homi.loã. & c.ult. & in multis c.eiusdem tit. ¶ Sed dices, quare ergo reputatur homicida & irregularis ille, q̄ scribit sñiam ɔ damnatum ad mortẽ? Rñ. ille directò & principaliter morti, licet iustè, consilium uel auxilium pbet. dicunt tñ alij, q̄ istis, q quasi rectè sunt uiri sanguinum, parare balistas, uel huiusmodi, est phibitum etiam in iusto bello; sicut & eis pesse est phibitum, ut hic: sed ensem, uel lãceam eis ministrare non est prohibitum, nec inducit irregularitatem.

SVper specula, & infra. [exeuntes de claustris] suis. si.n.ibi audirent, uel legerent secus. [Statuit] ĩ eo. non magnopere. [excõicati] absolui tñ hos posse credimus à quolibet epo [diuersas] quia quidam dicebãt, q̄ canon latæ sententiæ, alij ferendæ. [Ipso facto] si p duos menses exiuerint ad legendum leges, uel physicã. non enim uidetur, q̄ hoc ipso q̄ audiuerint, nisi per duos menses perseuerauerint, q̄ sint excõmunicati; & hoc satis innuit, infra ubi dicit, q̄ decani & alij consimiles non incidũt in canonem, nisi per duos menses pseuerauerint. Alij tamen dicunt, quod statim sine expectatione temporis sunt excõmunicati [loco] .i.ludio. [Funiculos] .i.discipulos. [bellatorum] .i.prædicatorum. [Personatus] si autem curam habeat aliquis animarum, si non sit sacerdos, nec in dignitate, uel personatu constitutus, dixerunt quidam, q̄ potest audire leges & physicam. sed certe nos non uidemus, quod hoc esse possit, nisi sit sacerdos, uel personatum habeat nisi ex dispensatione forte: quia dispẽsaretur secum in delatione ordinum; & tunc ita credimus eum teneri, ac si esset ordinatus, nisi forte ex delegatione, uel ut vicarius faceret, de quibus non est dubium, q̄ non tenentur hac constitutione. [præscriptum] scilicet duorum mensium cõputãdorum ab exitu monasterij: uel ex quo leges uel physicam audire cœperunt, supra eo.non magno. [extendi] scilicet q̄ si de ecclesiis suis exiuerint personæ prædictæ, & per duos menses fuerint in scholis huiusmodi, quod sint excommunicati.

Finit liber Tertius.

LIBER QVARTVS.

De ſponſalibus, & matrimoniis. Rubrica.

E FRANCIA quidam, & infra. [lege] .i.ↄſuetudine [iiſdē utūtur] alias.n.ſolennitates habent Saxones, alias Frāci, quæ tamen nō ſunt de ſubſtantia mr̄imonij, licet peccatū ſit omittere. 30.q.5. noſtrates fœminæ. [Subiiciatur] quo ad ſubſtantiam.n.matrimonij conſuetudo nihil potuit ſtatuere, quoad accidentia forte poſſet, puta circa dotem, arg.ſ.de teſta. Raynutius.

PRæterea, & infra.

SVMMARIVM.

1 Matrimonij diffinitio, & unde dicatur.
2 Quo in loco fuerit inſtitutum matrimonium, & quibus de cauſis fuerit inſtitutum, in nu. 3.
4 Quis poſſit contrahere matrimonium.
5 An per procuratorem poſſit quis contrahere.
6 Tria ſunt bona matrimonij, & qualia ſunt.
7 Quot ſint impedimenta matrimonium.

IVuenis [Nōdū ſeptēnē] Sed ſeptēnio ꝓximam
ĩ.c.ſponſam, puta q̃a erat ſex annorū & dimidij
uel amplius, ar.ĩ.ti.ꝓx. atteſtatiōes, inſt.de obli.
q̃ ex dilã naſ.§.in ſumma, ff.de mune.& ho ad rē, & doli
capacē quo ad ſpōſalia.ſic.n.orit̃ publicæ honeſtatis iu
ſtitia.ĩ.ti. ꝓx.lr̃as.uel die ꝙ ducta fuit añ ſeptenniū, ſed
in domo detēta poſt ſeptēnium.ĩ.ti.proxi.duo, ſi aũt nō
eſſet ſeptennis, nec ꝓxima, nec in domo poſt ſeptennium
detenta, bñ poſſet ducere conſobrinam, ut.ĩ.ti.ꝓx. literas,
& c.duo. [Dubitationē] licet non ſit uériſimile; quia
tñ tutius eſt, ꝑcauendum eſt: uel dic nō eſſe uériſimile, ꝙ
eā corruperit, ſed ꝙ malicia ſupplet ætatē, & ꝙ aliquid
intendūt de ſponſalibus, & iō oritur impedimentum pu
1 blicæ honeſtatis iuſticia. Matrimonium eſt uiri & mulie
ris coniunctio, indiuiduam uitæ conſuetudinem retinēs
27.q.2.c.2. Dr̃ matrimonium quaſi matris munium.i.officium:
quia plus eſt officiū matris in matrimonio, q̃ pa-
tris. Cōtrahitur aũt matrimoniū ſolo conſenſu. 27.q. 1.
ſufficiat. ¶ Fuit aũt inſtitutū matrimonium in paradiſo
ꝑ illa uerba, Hoc nunc os ex oſſibus meis. ĩ. de diuor. c.
3 gaudemus. ¶ † Cauſæ principales quare matrimonium
fuit inſtitutū, ſunt duæ.ſ.ſuſceptio prolis, & uitatio for-
nicationis. 22.q.2.§.his ita.aliæ cauſæ ſunt multæ, reſor
matio pacis, pulchritudo uxoris, & multæ aliæ. Et licet
ille, qui ɔ̄hit nullam de principalib. cauſis attendat, tñ
tenet matrimonium, niſi contra illas cauſas intendere-
4 tur, puta ꝙ nō naſceretur ſoboles. xxxij.q.ij.ſolet. ¶ † Po
teſt autem contrahere quiſquis, qui poteſt conſentire
in carnalem effectum, niſi expreſſe ꝓhibeatur. ut minor.
xiiij.ann. ĩ.eo.tuæ fra. & qui utroq; teſticulo caret, ĩ de
frigi.& male.ꝙ ſedem. Item nec furioſus. 33.q.3. neque
furioſus. Eſt.n.edictum de matrimonio prohibitorium.
5 ĩ.eo.cum apud ſe. ¶ † Item poteſt quis contrahere ꝑ ꝓ-
curatorem, dummō, duret uoluntas eius, uſque quo cō
ſentiat alius.ſ.abſens: ſed ſi eū pœniteat ante, q̃ abſens
conſentiat, non tenebit factum procuratoris, ēt ſi ad ꝓ-
curatorem, uel abſentem, cum quo ɔ̄hit, non perueniat
reuocatio, quia ibi deficit conſenſus in idem tempus cō
currens, ſine quo non tenet matrimonium. 28.q.2. ſuffi-
ciat. ar. cōtra.ſ.de procu.in noſtra. ſed hoc ſpeciale cre
dimus in matrimonio, ſm ꝙ ēt ſi non perueniat reuoca
tio ad procuratorem dummodo conſtet, ꝙ nō tenet ma
6 trimonium. ¶ Bona matrimonij ſunt tria, fides, proles,
& ſacramentum. Fides eſt, ut neuter coniugum adulte-
ret. Proles attendit̃, ut eam amet, ſi Deus dederit, ſuſci
piat, & educet. Sacramentum attenditur, ut matrimo-
nium non ſeparetur. licet.n. tori diuiſio fiat ꝑꝑ adulte-
rium, non tñ ſeparatur matrimonium. 32. q. 7. niſi qñ
alter coniugum de præſenti ad religionem tranſit.ſ.de
7 conuer.cōiu.ex publico. ¶ † Impedimēta mr̄imonij ſunt.
12.ſ.quæ dirimunt matrimoniū. Primum furor. 32. q.
7. neque furioſus. Secundū omnino ſectus & impotens
coire. 32.q.7. illi qui. Tertium affinitas. ĩ. de eo qui cog.
conſan. diſcretionē. Quartum, ſi errat in perſona. Quintum,
ſi eſt in conditione ſeruili. Sextum, uotum ſolēne.
Septimum, ſi machinatus eſt in mortem prioris cōiugis
uel ſi eam in cōiugem ducere promiſit. Octauum, ſi eſt
alterius cultus, ſ. Sarracenus, uel Iudæus. Nonum, ſi per
uim coactus eſt ɔ̄here. Decimum, ordo, ut in ſacris ordinibus
ſit conſtitutus. Vndecimum, ſi eſt alteri nupta.
Duodecimum, publicæ honeſtatis iuſtitia. ſunt & alia
duo, quæ impediunt, ſed non dirimunt, ſ. tempus feriarum,
& interdictum eccleſię.

AD audientiam, & infra. [ꝙ ſi ille] Hæc adiectio nihil facit [Implere propoſitum] impediente publicæ honeſtatis iuſtitia, ut no.ſ.c.proxi. ¶ Et no. ꝙ ubi cōtrahentes intelligunt, quod agatur, licet illud non teneat, ſurgit tñ inde publicæ honeſtatis iuſtitia, ut hic dr̃. ubi aũt non intelligunt, ſecus. ĩ.c. ꝓx. literas, & c. acceſſit. idem intelligo, ſi frigidus contraxit, quia nullus conſanguineus eius eam haberet poterit. 27.q.2. quidā deſponſauit. & idem forte dicendum eſt in monacho, & ſacerdote, & alijs huiuſmodi.

DE illis, & infra [promittunt] hic ſiunt ſponſalia de futuro. [Transferentes] mulier uirum uagabundū ſequi non tenetur. ff. de ope.lib.ſuo. 24.q. 2. ſi quis.

DE muliere, & infra [uim] alia.n. cadit in conſtantem uirum, & dirimit matrimonium. alia, quæ in meticuloſum, & hęc non dirimit, de hoc no.ſ. quod me. cau. cum dilectus.

EX literis [intelligit] hæc decr. loquitur, qñ aliq intendebant ſponſalia cōtrahere, ſed nō intelligebat uires & effectus ſpōſalium uel quia eodē reputabāt ſpōſalia, & mr̄imoniū, uel quia non credebant. ꝑ ſpōſalia ſe ligatos, quin cū alia contraherent, uel aliahmōi, quidā etiā intelligunt, qñ ſm diuerſa uulgaria loquebantur, nec ſe inuicē intelligebant. Sed hoc non vr̃ uerum, quia qui non intelligit, non conſentit.ſ. de bap. maiores, circa prin. Nec eſt mirū, ſi eſt aliud, qñ non intelligit uim datā uerbis, & effectum datum à iure, quia nemini licet ignorare ius. & maximè ius ſponſaliū nō licet ignorare ɔ̄trahētib. ſed factū uel vulgare alterius bñ licet ignorare. tñ & illa expoſitio pōt ſuſtineri, qñ diuerſa vulgaria habebāt ɔ̄hentes, nec unus uulgare alterius intelligebat. nec ualet, ꝙ dicit, ꝙ non pōt eſſe conſenſus, ſi ſe non intelligunt: quia hæc decr. loquit̃, qñ tractatus ꝑceſſit de matrimonio ɔ̄trahendo, & in hoc ipſum conſentiebat, & hoc agebatur. & tunc, ex quo uterque dicit uerbū in ſuo vulgari, q̃ ſonant ꝑſentē ɔ̄ſenſū ſufficit.

[Intelligit] ut dicit,cum tamen præsumatur intelligere, cum sint eiusdem vulgaris [scientia] q non furiosi [ętate] quia non minores [quo cognito] .s.quod sunt idonei scientia, & ætate [non intellexerit] .i.si dicat se non intellexisse, cum tñ contrarium præsumatur [intelligentiam] non solum,quã portat ex uerbi proprietate, sed etiam à iure appropriatam sibi [solent] ff.de leg.iij.non aliter,j de uerb.sig.intelligentia.

S Ponsam, & infra.

EX parte [eam ab eo] p hæc uerba intelligo ɔhi matrimonium de præsenti; quod est notã.[Habiturã] licet uerba ista sonent futurum tẽpus:tñ sponsalia non sunt de futuro: imò statim mr̃imonium ɔhit: sed qđ ꝓmisit de fide seruãda, respexit ad futurum; & idẽ dico in oĩbus uerbis,q̃ sonant in futuro.v.g ꝓmitto,q tenebo te in uxorem. idem,ac si dicat,habebo tecum in matrimonium:uel accipio te meum,& ꝓmitto, q de facto tenebo te ꝓ vxore:q̃ tñ modò es vxor de iure; & etiam sine ꝓmissione tenetur ad hoc ipsum. secus esset, si diceret, Promitto, q ɔhã tecum,uel accipiã te in meã: quia uerba hæc non referuntur ad factum tm̃, sed etiã ad ius; ut sit sensus, Promitto, q tunc fiam tua legitima vxor. alij dicunt, q idcircò per uerba de futuro sit matrimonium: quia prin.decret.ponuntur uerba, quæ trahunt futurum ad præsens,s.ab eodem tẽpore,& eadem repetita intelliguntur in uerbis uxoris,& non habent locum nisi ubi præcessit tractatus de matrimonio contrahendo. [tunc] .i.cum fornicatur. ¶Inducta] & si nullam superduxisset, tñ eam recipere tenet: quia mulier non fuerat fornicata : sed & si mulier fuisset fornicata,eam accipere tenetur: quia aliam superduxerat.

EX literis,& infra. [Impubescentes] Quæritur,si qs iurauit accipere vnam de filiabus alicuius,& posteà cognoscat vnam,an præcisè cogatur accipere illam? ar. q sic,ff.de ɔhen.emp.si emptor,ff.de solu. Stichum aut Pãphil. quia se coarctauit, ff.si quis cau.l.iij.15.q.1.si quis insa. Sol.quidam dicunt eum compellendum eam accipere. alij dicunt plus, q cognoscẽdo eam ratificant spõsalia : uel prius sit mr̃imonium. nos dicimus,q cum nõ interuenerint inter eos neq; spõsalia, neq; mr̃imonium,nec etiã possunt interuenire,nisi inter certas ꝑsonas, q licitè ɔhit cum alia. [patres] hoe iurm intelligit,q bona fide dabit operam,q inuicem ɔhant [alterius] .i.supradicti. [cõpellas] j eo. requisiuit, contra. Sol.hic de rigore, illud de misericordia. Sed ɔ,mortaliter peccat ueniendo ɔ iuramentum ; ergo potest cogi ad eius obseruationem. 24.q.3. tam sacerdos. propter hoc Hugutio dixit illam non esse decret. alij dicunt,q illa est decret.& ius commune continet, & est speciale, ut non cogatur quis seruare iuramentum propter futurum periculum. alij dicunt,q cogendi sunt,ut de nolentibus fiant uolẽtes,ut ibi, sed nõ finaliter,ut in contrario. alij exponunt ibi, potius,i.prius.

NOn est [petant] vxor petitur p interdictũ de lib. exhi.ff.de li.exhi.imò.C.de nup.si inuita ; & hoc, cum inuita tenet: secus aũt,si uoluntarie:qa tũc cõpetit offĩn iudicis. [ibi] eis aũt exeuntibus sine aliqua absolutione possunt dicere officium. 81.dist. si quod: qa non est terra interdicta, sed organa suspensa ad tempus : tñ irregulares fiunt:qui ibi celebrant. [Officia] ergo nec chrisma, nec extrema vnctio, nec etiam mr̃imonium, nec sepultura,j de priuil. ut priuilegium nec ad ordines poterit aliqs laicus loci interdicti ꝓmoueri. q aũt ante erant clerici, cum non sint interdicti,ad alios ordines poterunt promoueri. sed de corpore Christi melius dr̃, q conferri põt interdictis pœnitentib.j de sen. excõ.permittimus. Item matrimonium credimus posse fieri apud interdictos : quia & apud infideles est, supra de presb.non bapt.nennẽs.26.dist.denique. Item chrismare debent,j de sent.excom. e.responso.

PRætereà, & infra [à uiro] cum quo contraxit per uerba de futuro [impetitur] ut cogatur matrimonium consummare [conteri] etiam si publicè confiteretur,non uidetur ei credẽdum: quia vnus testis.4.q.3. §.item, & quia turpitudinem allegat.14.q.5. non sanè sed hoc est speciale propter periculum animæ. [iuramentum] secus,si iurasset,j de consang.& affi.super eo.

VEniens,& infra.[alij] qui desponsauit eam per uerba de præsenti: alioquin non esset obiectio,nec dubitatio,q sequens mr̃imonium teneret [eos] inter mulierem, & primum uirum. [causa] inter mulierem, & secundum uirum : melius credimus, q causa ageretur inter mulierem & primũ virum per id, quod sequitur, A priori viro iudicio Ecclesiæ &c. [Cõsentire] q eius esset uxor [ipse] .s.vir. [de illo] .s.T. cui tertiò nupserit,uel de primò. [alio] .s.secũdò viro C. [defunctus] antequã contraxisset cum secundò, cui fuit innita tradita. [ille] idẽ vir [decessit] maximè. nã sola coactio sufficit,ut matrimonium secundũ impediat. [maritali] prima.n.sponsalia nõ poterant impedire hoc matrimonium: qa fuerunt iudicio Ecclesiæ separata. nec secũda, quia fuerunt coacta,& qa mortuus erat maritus. [alioquin] .i.si noluerit ipsam M. maritaliter tractare. [restiterit] nisi ꝓponendo de iure,s.qđ ipse T.non sit maritus M. sed suus. nam hic illa,quæ dr̃ superinducta,potest proponere coram ipso iudice delegato, uel etiam ordinario, licet alias non sit eius ordinarius,uel delegatus,ar.ff.de quibus re.ad eũ.iu.ea.per totum: imò & post sñiam potest appellare, & executionem sñiæ de iure impedire,ff.de re ind.à diuo,§.si super, j de re iudi. cum super contro.ubi no.hoc uerum est,si agat petitorio: sed si agit possessorio,nõ esset admittenda. sed nos contrarium dicimus,s.q est admittenda, & assistet hæc mulier uiro, ut no.plenè, supra de re iudi. cum super contro.& non poterit proponere hæc mulier ad impediendum restitutionem de ꝓprietate,s.q prius fuerit desponsata, uel q non teneat matrimonium cum alia ɔtũm propter aliquod impedimentum,nisi forte incõtinenti ꝓbare uellet, j de resti.spol.literas,in fi. sed poterit dicere, q alia mulier nunquã fuit in possessione uiri tanquam mariti : uel q uir non spoliauit mulierem possessione sua : sed ipsa mulier uirũ spoliauit possessione sua:uel alias legitimas exceptiones. [Restiterit] no.q licet tertia persona, quæ dicit se potiorem in matrimonio,sit admittenda,ut assistat illi,q principaliter conuenitur super mr̃imonio ; non tñ sibi est præferenda in ꝓsecutione causæ: qa non ad eam primo loco ꝑtinet defensio huius causæ; & tũc tm̃ ꝓferri debet tertia ꝑsona,ff.de re ind.sæpe. ¶Itẽ dicimus,q si illa,q̃ cõuenitur sup mr̃imonio, inducat testes sup vno art. uidelicet,q q̃ ɔxit cum illo,q eam petit in uxorem,erat minoris ętatis, & defecit in ꝓbõne, & posteà alius uir, q tenet eam,sup eodẽ art.uelit inducere testes,admittendus est,si ignorauit,q̃ primo mulier induxit testes sup eo; de hoc no.j de re iud.cum sup. Nec obst.si dicit, q debet ꝓbare de ꝓuaricatione prioris mulieris, ff.de ꝓua.ꝓuaricationis : quia illud loquit, q̃ sñia lata est. hic aũt loquimur,q̃ sñia non est lata:imò plus nř, q in causa mr̃imoniali s̃m oẽs, etiã si sciuit, q̃ prima mulier

mulier testes inducebat, tñ tertia persona admittenda est super eo articulo ad producendum testes: quia etiã eadem persona admitteretur etiam post sententiam dif finitiuam.ī.de re iu.lator, consanguinei.

SVMMARIVM.

1 *Metus alterius, quàm eius qui contrahit, quando impediat matrimonium, & in nu.2.*
3 *Officium iudicis est assignare partibus locum tutum.*

Vm locum [metus] q caderet in cõstantẽ uirũ. ff.qđ me.cã. metũ.42.q.6.indignanter. de hoc no.ī.quod me.causa.cum dilectus.j.c.ueniens.
1 †Coactio] .i.uis, qa capit, uel tenet, uel ligatur, uel hu iusmodi. metus aũt alterius, q̃ eius, q ꝯhit, impedit matrimoniũ, ut si pr timet mortẽ, uel captiuitatẽ sibi imminere, & pp hoc filia ꝯsentit nuptiis, quas pr pro ea ꝯ- xit: nel ẽt ipsa hoc timore, uel alio filĩ ducta ꝯhit, non ualet mr̃imoniũ, ar.eius, qđ ẽ ꝯuerso dr̃ de patre: qa iu stus metus est in eo, si timet stuprũ, uel seruitutẽ filiorũ.ff.qđ me.cau.isti qdem, ar.3 1.q.2.si uerũ, & c.de nep. sed illa.c.loquunt, qñ ẽt spõsæ erãt inuitæ. sed certẽ nõ nr̃, q ibi alia de cã inuitæ fuerũt nisi pp pericula eorũ, q habebãt eas in ptãte. & hoc nõ nr̃ solũ locũ habere i p̃ribus, sed in aliis, q filios habẽt in ptãte. hoc aũt constat: qa si consensus ꝯhentium esset liber, quis pr̃es habe rẽt iustũ metũ: tñ mr̃imonium tenet. Alq tñ dicunt, q non impedit mr̃imonium, licet filia timeat mortem pa
2 tris. ¶†Vel coactio] .i.si metus, uel coactio interuenit super eo, ubi consensus requiritur, uerbi gratia, si cogitur ꝯhere matrimonium. sed si super diuersis interueniat uis, & consensus, uerbi gratia, incarcerauit q alicũ ut ab eo pecuniã extorqueret, si idem uim & uincula pa tiens consentiat in mr̃imonium, uel ẽt aliũ ꝯtũ, tenet. nã & agere põt p procuratorẽ, & p ꝯñs procuratorem constituere, & usucapere.ff.de mino.Papi.ff.ex qui cau. ma.in inte.ait prætor, nisi forte in uinculis constitutus captus esset ab hostibus, & propter hoc esset seruus. nã tunc consensum non haberet, ut in præall.l.ait prætor in uer. [uentilatur] quidam.n.petebat eã: qa dicebat se
3 contraxisse cum ea per uerba de præsenti, uel de futuro. † eam] not.ad officium ind.pertinere partibus locũ securum assignare.3.q.9.hortamur.ff.de arbi.Pompo. §.si arbiter.ī.de test.cum olim [timere] sicut mandat eam in obscuro loco poni: qa timebit, ne uir eam raperet, etiã si de iure eam non posset habere [donec] idẽ eo differretur restitutio: qa agebaĩ petitorio, uel quia timebaĩ seuitia uiri, ī de or.cog. intelleximus.ī.de resti.spol literas, & c.ex transmissa, & c.ex parte, ubi no. de hoc: quia nunquam eam transduxerat; & ideo non habebat locum petitio restitutionis.

V Eniens, & infra [cui] sponsalia fuerunt de futuro [cognouit] matrimoniali affectu als.n.si protestaretur se eam cognoscere adulterino affectu, secus, arg. j.eo.tua alij ꝯdicunt. quantũcũque.n.protestet, sibi nõ prodest sua protestatio, cum non fuerit iusta causa protestationis, de hoc not.ī.de consti.cum.M.nec obst. decre.tua. quia ibi non fuit substantia contractus coniugalis, nec forma contrahendi matrimonium. & hoc est uerum, nisi forte ipsi mulieri protestaretur: quia tunc in hoc ambo consentire uidentur. sed & tunc non prodest sibi protestatio: quia non admittitur probatio in ꝯrium.j.e.is qui. Item ea tõne non credimus sibi pdesse protestationem: quia turpis est, sicut nec prodest ei turpis conditio: imò ea reiecta teneret matrimonium.j.de condi.opp.c.1.

C Ommissum, & infra [dedit] iste, qui promittit eũ aliqua ꝯhere matrimonium, statim sponsalia contrahit. contra.ī.de conuer.coniu.ex publico.ī.de iureiu.peruenit.ī.de no.& uo.tedẽ.scripturę.17.q.1.qui bona.18.q.1.ex his. Sol.iste non fecit uotum, unde ꝯhendo non fit transgressor uoti.ī.de uo. literaturam; & si contrahit propositum gerens in mente continendi & uouendi, non facit contra conscientiam.17.q.2.beata: quia firmiter non proponit ad religionem transire: sed nec à se hoc propositum repellit: sed super hoc firmã deliberationem reseruat post contractum matrimoniũ. unde bonum fuit consilium, ut adimpleat, quod iurauit, quãuis iuramento non obstante posset uitam monachalem eligere: quia melius est utrũq; seruare, quã alterum tm̃ fic.ī.de iureiuran.debitores.22.q.4.innocens. dicunt alij, q hic uir circa finem biennij erat, & tunc cœpit suspirare, i.cogitare, q in futurũ, s.post duos annos intraret monasterium. Sed forte interim intrare nolebat: quia adhuc in domo propria uolebat melius probare onera ordinis: uel forte tenebatur aliquibus debitis, quæ primo soluere uolebat, uel ex filibus causis ingressum monasterij protrahebat. unde bene cõsuluit ei Papa, q ex quo non alligat se monasterio, & alligatus est iam, q in fine biennij aliud ligamen superadderet, q illud ligamen superaddat, cum dubium sit quid futura pariat dies uel per mortem, uel per mutationem uoluntatis. sed si qs dixisset præterea, ego statim uolo intrare monasterium, respondisset ei, intra, & non contrahas, cum ille contractus esset ad decipiendum tantum.

R Equisiuit, & infra [cogenda] ī.eo.ex literis, contra. Sol. ut ibi.

C Vm in apostolica, & infra [proposuit] cui licet credendum, non esset, ar.C.de man.prin.l.j. tamen propter fauorem matrimonij & bonam fidem, quam ha buerunt, licet non ſm conscientiam, tenet matrimoniũ [poterunt] j.de eo, qui du in ma quam pol.ex literarũ, & c.cum haberet, contra. Sol. dicunt quidam, qđ si scienter contrahunt, non tenet: sed si ignoranter, secus. nos dicimus, q primum tenuit de iure, ſm nullũ est, cũ eodẽ tpe quis non possit habere plures uxores. uerutñ si ignorantes ꝯxerunt, soluto matrimonio morte, cogendi sunt de nouo ꝯhere, arg. j.de eo, qui du.in ma.quam pol.c.j.& cap.ueniens, quãuis ibi non dicatur, quòd sint cogendi, uel tolerandi. si uerò scienter, nullo modo tolerandum est secundum matrimonium. j.de eo, qui du.in ma.ex literarum, & cap.cum haberet. si uero primum matrimonium non tenet de iure, semper tenet secundum matrimonium, ut hic.

I N præsentia [annorum]. C.de repu.in aut.hodie.ff. de diuor.uxores, contra: sed illa correcta est per canones.

I Nter opera charitatis [remissionem] 32.quæstio.1. non est.32.q.1.c.1.contra. Sol. illud loquitur de incorrigibilibus; hic de corrigibilibus.

A D id, quod per tuas [copulauit] ad suasionem uitrici mulier alij nupsit: uel mulier prima sponsalia eius nomine contracta rata habuit, licet contra proprium uelle. [cohabitans] & ab eo carnaliter cognita: alias per solam cohabitationem non iudicarem matrimonium, ut no.j.ti.proxi.attestationes [excludit] nisi uis, uel metus in detinendo interuenisset, ar.quod met.cau.l.j.

SVMMARIVM.

1 *Si quis cum duabus contrahat sponsalia, debet primæ tantum adhærere.*

Sicut ex literis. [Iuramentum] idem credo, si in primis sponsalibus non interuenit iuram;& in secundis interuenit, arg. s de iureiu. quãto.
1 † Cõpellas] No. q si quis cum duabus contrahat sponsalia, primæ tñ adhærere debet, & cogẽdus est ad eam redire, ut hic. Fallit in casibus. Primus est, si alter sponsorum ad religionem transeat, s de conuer. coniu. ex publico. Secundus est, si sponsus uagus non inuenit, supra eo. de illis autem. Tertius est, si alter coniugum leprosus, uel paralyticus fiat uel nasum amittat uel aliquid ei deterius contingat, s de coniuga. lepro. c. literas, supra de iureiur. quẽadmodum. Quartus est, si superueniat affinitas. 27. q. 1. si quis sponsa filij; & sufficit in hoc casu solum famam probare, supra eo. præterea. Quintus est, si mutuo se absoluãt, supra eo. præterea. j. Sextus, si alter fuerit fornicatus, supra de iureiu. quẽadmodum. Septimus, si cum alio contraxit per uerba de præsenti, infra de spons. duo. c. j. Octauus est, si in minori ętate fuerunt contracta sponsalia ab ambobus, nam cum ambo ad legitimam ętatem uenerint, uterque altero inuito licẽtiam nubendi obtinebit, infra de desponſ. impub. de illis.

Cvm apud se. [Signis] spõle est in mřimonio, ut nutibus contrahi possit pp periculum, qđ esset, si contrahi non posset; & contrahere non põt, nisi suus adsit consensus: secus aũt in aliis contractibus, qui possunt per procuratores talium celebrari [signis] ff. de leg. iij. nutu.

Dilectus filius.

Tvę fraternitatis. [Consensum] spõsalia sine uerbis fiunt, s. p annuli subarrhationem. [consensum] licet. n. solus consensus sufficiat ad matrimonium contrahendum mutis, ut supra eo. cum apud: in loquentibus tñ nõ sufficit quo ad ecclesiam sine uerbis, ar. 22. q. 2. is q. ff. de leg. iij. nutu. imò plus uidetur, q etiam si constet modò, q ad inuicem consenserunt: quia hoc confitẽtur; tñ est mřimonium sine uerbis, ut hic. Et est hæc ratio quia sic statuit ecclesia, licet sit contra ius naturale, qđ dicit, q solo consensu contrahitur matrimonium: sed fuit iusta causa statuti huius, s. ne tantum sacramentum esset in incerto. & si contrium diceretur, sequeretur absurditas, s. q si uir & mulier eundo per uiam sibi inuicem placerent, & in corde suo desiderarent, q essent coniuges, sequeretur, q inter eos esset matrimonium, quo nihil esset periculosius. si aũt parentes pro filiis contrahant, sufficit filiorum taciturnitas. 30. q. 2. onerantur, ff. de spõs. sed qui patris, infra de spons. impub. accessit, de illis. Item ubi præcesserunt aliqua uerba apta ad sponsalia contrahenda, uel matrimonium, propter aliquod tamen impedimentum non ualeant sponsalia, uel matrimonium; posteà tñ per solam carnalem copulam psumitur matrimonium, j de eo, qui du. in ma. ueniens, infra de condi. seruo. c. ult. [Nam] & q possint sine uerbis contrahere, probatur. [Nam] &c. [& pueri.] Item probat, q non semper uerbis contrahitur matrimoniũ. [quia & pueri] &c.

Tva nos duxit. [Forte] hoc forte non ponitur dubitatiuè, sed assertiuè. [Videmus] nam licet hic protestatus fuerit, q non consentiebat in eam uel non contrahere, sed decipere intendebat, non proficit sibi quia non subest iusta causa protestationis; unde p contrarium factum renunciare intelligitur protestationi uel potius sibi prodesse non debet: quia facto contria dicit, arg supra de app. solicitudinem, & no. de hoc supra de consti. cum M. Ferra. supra eo. ueniens. præterea. in his ad cõem intelligentiam recurrendum est, s eo. ex literis. Alij contrium dicunt, s. q ptestatio sufficit, ut nõ pbetur mřimonium. sed ideò dicit Papa, q non uidetur, qualiter sibi hoc constet: quia cum nullus interfuerit spõsalibus, de protestatione sibi constare nõ potuit, ut in foro Ecclesiæ iudicare posset non fore mřimonium. sed in foro aiæ iudicare potest, ubi iudicatur sm confessionẽ: sed in foro Ecclesiæ secus est. [Nos aũt] quia licet quo ad ecclesiam non possit de hoc constare: tñ si ita foret, sic est respondendum [de facto] . s. desponsatione [substantia] pnta consensus. 27. q. 2. & sufficit. & hoc intellige sm interrogationem epi, quãuis in ueritate contrium præsumatur, ut supra dictum est. [Forma] quia nõ fuerunt uerba apta matrimonio contrahendo, sine quibus non pficitur mřimonium, s eo. tuæ. uel dic, q uerba satis erant apta, si uocaretur Ioãnes: sed quia sic non uocabatur, non seruabatur forma. ¶ Sed obiicies, quare ergo dictum est supra q præsumendum est mřimonium? Rñ. quia desponsatio apparebat, quæ sufficit pro sponsalibus etiam sine uerbis, licet non sufficeret ad matrimonium; & quia non licebat ei allegare, q suum nomẽ fraudulenter mutasset, s de dona. inter dilectos.

Cvm in tua. [contrahentium] . i. contrahere uolentium. [maiorum] . i. antiquorum suorum ppinquorum. [quæsiuisti] dubitat iste eps, an in hoc casu liceret recipere iura ppinquorum, q iurare uolebãt nullum impedimentum consang. esse inter eos. & erat cã dubõnis: quia non uidebantur recipienda, cum nullus actor contra matrimonium appareret; & sic uidebantur sine cã iurare. uel causa dubitationis fuit: quia uidebatur, q per talẽ denunciationem & famam non deberet postponere recipere sacramenta, nec prohibere matrimonium. [Grauis] idem uidetur, & si turpis, supra eo. præterea. Sed illud ideò est: quia cum persona denunciante dicebatur perpetratum peccatum. [Fama] no. famam probari, supra de testi. tam literis, & c. causam. & idem de scandalo. ¶ No. solam denunciationem non impedire matrimonium, nisi adsit fama. [De plano] infra de accus. sicut olim. No. plenariam inquisitionem fieri de fama. nam multiplex clamor facit fidem de ea, infra de accusatio. qualiter. item & sine ordine iudiciario & sine testibus potest quis certiorari de fama. [Famam] hi habebant necesse iurare, qđ fama falsa est [contrahẽtes] idest contrahere uolentes.

Consultationi tuæ. [Audientia de neg.] & si possessorio agatur, supra de resti. spol. ex trãsmissa, & c. ex parte. Alij tamen contradicunt.

Gemma mulier. [Stipulatio] pro P. [pœnæ.] ff. de uerb. obl. Titia, in prin. secus. n. dicimus in arrhis. nam si p dantem arrhas remaneat mřimonium, amittit eas. si uerò per recipientem reddit duplicatas, nisi expressè dictum sit, q quadruplicatas reddat. C. de spõs. mulier, rñ. j. §. quadruplici. & idẽ dicimus in pignoribus. cũ pignora arrhæ dicanẽ, C. de pig. l. j. cessat aũt hæc pœna arrharum si intra biennium nõ exequiẽ nuptias, C. de spõ. si is, ff. de spõ. sæpe. Item pp mortem sponsi, uel sponsæ, ff. de spõ. arrhæ. Item pp personam sponsi, cum quo mřimonium interdicitur, C de spons. mulier, § q uerò, & §. his quoque. Item pp minorem ætatem; unde securius est parentibus dare, C. de spons. l. ult.

Si quis

SI quis fidem dedit.

SI inter uirum & mulierem [alia] qualia sunt. ē. eo. ex parte, s. promitto te pro coniuge tenere [similia] puta ꝯham tecum. ē. e. requisiuit, & ē. e. proxi.

ADolescens]. i. maior. 14. ann. ¶ Desponsatam] cum iam essent ambo puberes: qa tunc non fit mrimoniū, nisi uerā carnalis copula interueniat. si. n. ante pubertatē ꝯxisset sponsalia, tunc per aduentū pubertatis cū talibus facta ratificantis dicerē uerum mrimonium factum, sicut no. j. ti. proxi. attestationes: alij tñ ꝯdicunt [cognoscens] & de hoc constet per coofessionem: secus, si dubitaretur. ē. e. iuuenis: quia tunc præsumeretur carnalem copulam interuenisse. j. ti. proxi. continebatur.

De despōsatione impuberū. Rubr.

QVa fra. [adulto]. i. pubere [ꝯhere] matrimoniū, uel spōsalia. si aūt esset maior septēnio, sed impubes, ēt si ꝯcta sponsalia sint eo inscio, tñ pu. ho. iusti. impedit mrimoniū cū ꝯsanguineis. j. e. accessit. alij ꝯ cum nō fuerūt sponsalia, nisi tacite uel expresse consenserit, iō nec pu. ho. iusti. impedit ꝯhere cū consanguineis, & hoc magis placet [consentit] tacite saltē nō ꝯdicēdo, cū pñs esset. ff. de spō. hæc ita sic die necessariū esse, q̄ i mrimonio expresse consentiat. ē. ti. proxi. tuæ. ¶ Itē in sponsalibus tacitus consensus nō uidetur habere locum nisi in patre, ar ff. de sponsalibus. §. ult. & § sed quæ. in aliis autem, & si pro aliis contrahere possunt, est tamen necessarius consensus expressus, uel ratihabitio. ē. tit. proxi. ad id, præall. l. hæc ita si. & no. j. de ma. ꝯ con. interdic. & c. 1. imò nec ratihabitio tacita sufficit. ē. de rest. spol. ex parte [posse] & fortè in hoc casu nō impediente pu. ho. iustitia poterit cū consanguineis ꝯhere [filius] adultus [uoluntas] puta qa sit minor. 14. ann. qui in matrimonium consentire non potest [tradere]. i. tradendū promittere; & sic contrahuntur sponsalia.

VBi non est consensus [legibus] puta in sponsalibus usq; ad 7. ann. & usq; ad 14. in matrimonio [coniūgantur] ꝯhendo sponsalia uel matrimonium iō fit hæc prohibitio: quia cum possint postea uariare, & cū faci les sint pueri ad dissentiendū, timet, ne transeāt ad alia matrimonia: tñ facta tenent [coniugātur] carnaliter. & fit ista prohibitio propter dubitationem, ne per talē commixtionem ratificentur sponsal: a. ē. tit. proxi. iuuenis, uel matrimonium. j. eo. continebatur.

PVberes à pube. [existimant] & bñ [certum] q. d. habēte. 14. ann. & non potente coire, fuit dubitatum, an possit ꝯhere matrimonium? sed de potente coire, licet sit minor. 14. ann. certum est, q̄ ꝯhere potest. ¶ Ex habitu] secus, qñ agitur de tutela: quia ibi sufficit habere an. 14. & si generare non possit. C. qñ tu. uel cu. de indecora. sed hoc uerum est, quod in hac decr. dicitur ēt si ante. 14. ann. possit generare. nam in 14. ann. & si generare non possit, tñ matrimonium ꝯhere pōt, ar. j. e. ti. c. ult. alij tñ dicunt, q̄ etiam si habeat. 10 ann. & nō possit cognoscere mulierem, non contrahere poterit, ar. hic & iccirco ponit ætatem 12 uel 14. ann. quia tunc præsumitur potens generare, nisi probetur contrarium, arg. ad hoc & de frigidi. & male. c. 2. sed aliud est in frigidis, ut ibi no. prius dictum placet.

LIteras tuas [postq̄] licet. n. a principio non tenuerint sponsalia, nisi tñ post ꝯdixerunt, si sciuerūt, in septimo confirmanē. j. e. proxi. & e. duo. ¶ Filiam] filiam enim habere nō potest impediente affininitate. 3 o. q. 3. nec eam, nec matrem propter publicæ honestatis iustitiam. ē. e. iuuenis.

ACcessit [consenserit] expresse uel tacitè. la pso. n. septennio, si sciuit, nisi contradicat, consensisse ui detur in sponsalia. j. eo. duo [absolutus] antequam ad 7. anno. peruenisset. sed & sine absolutione crederem sufficere, si in septennio aliter protestetur, se nolle consentire.

SVMMARIVM.

1 *Statur semper dicto uiri dicentis se cognouisse uxorem maiorem. 1 1. ann.*

2 *Quæ sit ætas legitima ad contrahendum.*

3 *Sola cognitio non sufficit ad hoc, ut sit matrimonium.*

4 *Nunquid ex hoc, quod mulier sit cognita, dicatur esse in ætate pubertatis, & uide in nu. 5. & 6.*

COntinebatur [cōsensisse] supple ēt si uir ꝯdicat eam se carnaī cognouisse 1 † standum] 24. q. 1. c. 2. contra. 27. q. 2. qui inter, ꝯ. So. uir dicit se cognouisse uxorem maiorem. 1 1. ann. siue illa confiteatur, siue neget, semper stabitur iuro uiri, ut hic, nisi p aspectum corporis mulier aliud probaret, i. uirginitatē: quidam tñ dicunt, cum sæpe oculus fallatur, nisi ꝯriū expresse indubitanter per testes appareret, semper est standum pro eo, qui dicit se cognouisse [si aūt] q. d. dictū est in pcedenti parte huius. c. quid iuris sit, si mulier puenit ad nubiles annos, nunc aūt dicendum est, quid iuris sit, qñ nondum puenit ad annos nubiles: sed 2 tñ uicina est eis. ¶ Vndecim] ita, q̄ distet à. 1 2. ann. i. ante. 1 2. cęptū ultra. 6. mēses, ar. ff. de exc. tu. uō tm̄ nos dicimus[a] eam esse circa. 1 1. ann. si habet. 1 1. cōpletos, & dimidiū. & hoc est ea rōne: quia legitima ætas ad ꝯhendū est. 12. aun. completi, non cœpti. ē. e. puberes, & hic: tñ tene quicquid dicaut glo. aliæ. sed etiam si ante. 1 2. uel 1 1. ann. essent cōiuncti, & aliqua præsumptio apparet pubertatis, iudi-3 carem pro matrimonio, arg. j. eo. à nobis. ¶ † Cognita] hoc solum, s. cognitio non sufficit, ut matrimonium fit: & sine hoc sola desponsatio cum uerbis aptis matrimonio sufficit, si est proxima pubertati, & ex aspectu corporis potest aliquo modo deprehendi eam esse potentē ad generandum. uel dic, q̄ nunquam sufficit, q̄ sit proxima pubertati, qñ in solis uerbis mrimonij, uel spōsalium steterunt ad hoc, ut matrimonium præsumatur, nisi. 1 2. ann. habeat completos. ē. e. puberes: uel nisi ex aspectu corporis appareat eam pubescere. ē. e. puberes. quare. n. posuisset decr. 1 2. ann si sufficeret 1 1 uel 10 & dimidium non uideo: sed si fit, uel dicatur cognita à uiro, tunc habet locum hæc decr. s. quia sufficit, q̄ sit in 4 1 1. uel ēt amplius circa. 1 2 ¶ † Sed dices, nonne si cognouit eam, apparet esse puberem eam? Rñ. potest enim esse, q̄ lanuginem in fremore non producit, quæ sola est signum pubertatis, & tamen claustra pudoris aperta sunt; & sic cognita apparet, uel præsumitur, licet signa 5 pubertatis non appareant. ¶ † Sed oppones, nonne & si in 10 uel 1 1. an apta essent claustra pudoris, idem præsumeres. ē. de spon. iuuenis? Rñ. uō: qa ibi nō loquit, q̄ psumaī carnalis copula interuenisse. sed consensus, uel cognitio aliqua spōsaliū añ. 1 1. an. licet apta sint claustra pudoris,

a ¶ *Nos dicimus. Hanc opi. tenet etiam Car. in cōs. 4 inci. in dubio præmisso, & refert do. Imo. hic.*

zare intenderet nō obstantibus prædictis adiectionibus baptizatus esset:qa recidit hæc qō in primū casum, qn ex malicia, uel ex simplicitate ea addit. ¶ † Sed siquis
3 certus est certā formam pscriptam in baptismo,& pter illam formam nō cōferri bapt.smum,& postea baptizaret cū ea forma,de qua dubitat,an sit uera, nunqd erit baptizatus?Rñ.sic:quia licet dubitaret de forma,intendit eū baptizare ſm illā formam,si est uera unde, cum
4 sit uera forma,uere baptizatus est. † Verba autem,quę sunt de substantia formæ,sunt hæc.Baptizo,nec eēt baptizatus,si diceret,baptizat te Christ⁹,uel Petrus, uel sacerdos se demonstrato:uel baptizatur Petrus a tali. uerum tñ,si aliqua prouincia esset, quæ nunqnam nostram formam accepisset,& uerba dicta, uel alia æqpollentia nostris diceret, debent haberi pro baptizatis. ¶Sed oppones,quare non idē dicis de una ciuitate quę nunquā accepit nostram formam,uel de singulis sacerdotibus? Respon.quia ibi est iustus & probabilis error, & ideo ad illos constō ecclesiæ non extenditur, nisi ex quo sciunt formā;& sic fuit diffinitum de Græcis Calabriæ q hanc formā seruarunt:imò fuit eis concessum, s. q ēt in futurum baptizentur ſm primam formam: sed in aliis non est pbabilis error;& ideo extēditur ad eos constō,ar.82.di.qđ proposuisti.& hæc forma ex constōne ecclesiæ pdictas uires habet;qđ ex eo apparet:qa aliqn mutata est hæc forma,de consˊ.di.4.firmissime a quodam,& c.se.Item loco huius uerbi,baptizo,nō pōt poni lauo,uel balneo.& hoc ea rōne quia hoc uerbum,baptizo,plus importat ex institōne,quam sit eius propria significatio.nam baptizare est in aquam constringere sub
5 certa forma uerborum supra e.c.j.Sequitur. † In nomine patris & filii & spūsſancti.nam & hæc uerba multiplr sunt de substantia formæ,nec possent mutari,ut diceretur in uirtute,uel in nominibus,nec liceret inde tollere copulatiuam coniunctionē & tñ satis credendū est, q ualeret baptismus,si diceretur. In nomine patris,filii que,spūsque sancti, quia nulla est differentia inter prędictas copulatiuas. sed diligens lector multas notabiles drias inter hoc nomen,uirtute,& hoc nomen, nomine, & inter singulare,qđ indicat unitatem essentiæ, & plurale,qđ hoc nō facit.& idē est fere in omnibus aliis uerbis hic positis.¶De hoc aūt pronoīe, ego,cū subintelligatur,pōt dici,q non est de substātia,sed hoc pronomē te,bene est de substantia. nam expressior est demōstratio p pronomen & actum,q̄ si loquæreť in tertia persona,ut si diceret:ego baptizo in nomine patris, & filii,& spiritusſancti.& huiusmodi uerba sunt de forma uerborum, sed in forma facti secus est uerbigřa,nam si qs bis uel ter immergat,uel ēt quater,uel pluries,semp baptizatus esset,dummō baptizare intendat,et si credat unā uel trinā immersionē non sufficere,sed quattuor necessarias esse.¶Et hæc rō diuersitatis: quia in forma uerbali certa uerba sunt,quæ sunt de substantia,& etiam ipsa forma est de substantia sed in his,quæ facti sunt, nihil est de substantia, nisi ipsa tinctio aquæ unde ēt sine immersione,l.licet non immergatur in aqua,sed tātum super eum proiiciatur,baptizatus est.& ideo,cū tñ ad solēnitatē ptineat,eorū omissio nō uitiat baptismū, in summa de cōsˊ.dī.4.c.1.& 2.& c.de immersione. & eodē mō non est curādū,quoties immergat. sed qcqd dicat
6 de possibilitate† semp tñ & in uerbis,& in factis exacte seruāda est forma.De his aūt q corrūpūt uerba formæ
7 dicemus j.e.c.ul.¶ † Et caue tibi,qa nō dicimus, q ecclesia inbgat charačterē aīæ,sed solus Deus, sed ecclesia pōt facere cōstōnes sup baptismo,nō q nō sit, uel q nō credaŕ ab omnib.tñ circa baptismi collationē pōt facere constōnes,& pfigere formas, quas quia Deus ratas hēt,& qa bonę sunt,eis insigit charačterē, qui ſm tales cōstōnes baptizati sunt Idē facit ecclesia in mřimonio, & in aliis sacris;& dispēsat in uoto,& iuřo, & in omni-
8 bus aliis ferè,nisi ꝯ fidē,de quibus alias no. ¶ † Not. q ad hoc,q aliquis baptizatus sit,necessariū e st,q baptizans intēdat baptizare,non tm balneare,uel carnes lauare,nec tñ nř necesse quo ad effectum baptismi, quòd sciat,qđ sit baptismus,s q ibi infundatur gřa , uel q sit sacrm,nec ēt oportet q credat hoc ipsum, imò & si ꝯrīū credit,& totū reputat truffam,& deceptionē,tñ ba-
9 ptismus suū habet effectum ¶ † Item non est necesse,q baptizans sciat quid sit ecclesia,quid baptizatus,uel unde sit, nec qđ gerat in mente facere,qđ facit ecclesia imò,si ꝯrium gereret in mente,s.non facere,qđ facit ecclesia,sed tñ facit,qa formam seruat, nihilominus baptizatus est,dummō baptizare intendat.ut si aliquis in casu necessitatis constitutus, uel ēt sine necessitate uadat ad Saracenum,& dicat,baptiza me, & doceat eū formam,& ille Saracenus baptizet non credens per immersionē aliquid aliud fieri,nisi madefactionem,& non intendat eū baptizare,uel ēt madefacere,ſm intentionē petētis baptismum,i.ut baptismus operetur,qnicqd operari pōt,& ipse baptizans tanquam minister conferat,qđ alii baptizantes conferunt,licet non credat ipsū posse aliquid operari uere baptizatum,sed si hoc nō intenderet,non baptizaret.nec est necesse,q aliqd sciat quid in his ecclesia intelligat,uel ēt qđ sciat, uel cre-
10 dat ecclesiam esse.¶ † Sed quid si baptizatus petiit baptismū;sed baptizari non intendebat,nec aliquid p baptismum conferri?Et uidetur,q nō sit baptizatus ,quia nunquam consensit baptizari sicut non est matrimoniū, ubi non consentit,licet uerba consensus exprimat.j.de sponsa.tua.¶Sed contra uidetur,quia nedum fraudulētus,sed ēt coactus accipit baptismum,in decre.45.dist. de Iudæis.& furiosus,& dormiens,si prius erat in uolūtate baptizandi j.e.ti.e.maiores.Sol.hic,qui sic ficte accedit ad baptismum,non est baptizatus, licet propter ignorantiam ecclesia eum cogat seruare legem baptizatorum. ¶Nec obest de coacto. qnia habuit uoluntatem,licet coactam sed si nunquam consensisset baptismo,licet illum uerbo petijsset,idem dicimus, qđ in casu superiori.Furiosus aūt & dormiens uoluntatem cre-
11 duntur habere in habitu,licet non in actu.¶ † Baptizatus] & ideo sic exacta forma seruatur de iure positiuo, quæ tñ sumpta est de euangelio,quia si formam mutare liceret de facto,in hæreses quis labi posset tñ credimus,q ecclesia posset ex cā aliam formam statuere, sicut aliqn statutum fuit,q in nomine Christi baptizatur, de consˊe.dist.iiij.a quodam sicut etiam posset statui,ut quidam dicunt,q baptizaretur in nomine patris uel in nomine spiritusſancti, quia in expositione unius personæ & aliæ intelliguntur in summa de consˊ.dist.5. ca.penul.& si. & de consˊe dist.3.c.si.

De quibus [Dubium]de facto nam de iure nō potest esse dubium . [Dubium] uehementer puta quia natus in captinitate Saracenorum si enim de parentibus & inter fideles natus sit,præsumitur baptizatus infra ti.proxi.ueniens.

SVMMARIVM.

1 *Tria esse dicuntur in anima pueri nondum baptizati, quæ hic habes.*

De

2 *De peccato originali hic nonnulla pulchra referuntur.*
3 *Non eſt ullus compellendus fieri Chriſtianus.*
4 *Duplex eſt uia, quæ ducit nos ad uitam.*
5 *An liceat bellum indicere infidelibus, & Saracenis.*

MAiores.[eum] Petrũ.[Quærenti].i.interrogan
1 ti Petrum.[Ipſum] Chriſtũ. † [Paruulis]in aĩa pueri nondum baptizati ſunt tria, pronitas ad peccandum,q̃ eſt ex corruptione carnali, & macula, q̃ eſt quædam ſordes aĩæ,q̃ ꝯxit in ſua infuſione & cõmixtione carnis,& pp hanc ſordem indignũ eſt Dei conſpectui pſentari.tertiũ eſt reatus,ſiue debitũ pœnæ ęternæ.& magiſter Pet. Lombardus in ſententijs vr̃ fuiſſe in ea opinione, quòd prædicta pronitas ad peccandum ſit peccatum originale, quæ etiam dicitur concupiſcentia, & fomes. Sed ꝯ eum eſt; qa illa pronitas remanet poſt baptiſmũ; & ita uidereť,ꝙ ẽt pct̃m originale remaneret poſt baptiſmum.ſed rñdebat illi pronitati acceſſorium eſſet,ꝙ eſſet peccatum pp hoc fere oẽs dicunt, ꝙ peccatum originale non eſt fomes, nec pronitas peccati, ſed quædã macula aiæ annexa fomiti,& illa macula in baptiſmo deleť.ſed quia illa macula annexa eſt fomiti, iõ aliquando fomes,ſiue illa pronitas dr̃ originale pecca-
2 tum.Et ſm hoc intelligitur,ꝙ dicit Augu.quia peccatũ originale tranſit reatu, ſed remanet actu: quia macula quæ facit hominem reum pœnæ æternæ tranſit, ut de cætero rõne illius peccati originalis nõ ſit pœnæ æternæ aſtrictus,ſed idẽ peccatũ originale, licet minus proprie,dr̃ remanere actu:quia ibi remanet ꝓnitas,ex qua ſurgunt actuales concupiſcentiæ.Sed dices,qũo ſine ulla culpa uoluntaria addr̃ pœnæ æternæ? Rñ. hæc pœna eſt tñi pœna carentiæ.ſ.quia caret uiſione Dei, & non eſt pœna actualis, & ideo non puniuntur ſine uoluntate pœna actuali,niſi uoluntate peccent,& malunt ſic eſſe,q̃ non eſſe. [Quẽ per ſe ſortiuntur].i.quæ ſine alterius fide,uel operatione dant remiſſionem peccatorum [Sed ficti].i.adulti non uere credentes. [Compellatur A.] & ſic nullus eſt,ut fiat Chriſtianus, compellendus. nec ob. qđ ſeruo dr̃, ut ad nuptias inuitatos compellat intrare,Lucæ.14.24.q.4.diſplicet, uer.repete,quia ibi intelligitur de compulſione facta per inſtantiam rationis,non p ſeueritatem gladij materialis,ſeu p uiolentiã tpalẽ xlv.diſt.de Iudæis ꝧ, quia executio talis gladij eſt illi ſeruo.i. ordini prædicatorum uel apl̃is in pſona Petri à dño interdicta.23.q.1.§. item cũ Petro uel dic ꝙ primo ꝓcepit,ſeruo,i.ordini prædicatorum, qui magnus eſt in eccleſia Dei.j̃.de hære. cum ex iniuncto, ut exiret in plateas,& uicos ciuitatis,& pauperes & debiles,cæcos, & claudos introduceret,& non compelleret ipſos intrare. poſtmodum ei dixit, ut exiret in uias, & ſepes,& illos intrare compelleret,quos ibi inueniret,ut in præalle.c.diſplicet,uer.repete,habetur, innuens per hoc,ꝙ Iudæi,& ſimiles,qui fidem non habent,non ſunt gladio materiali ad fidẽ cogendi.ſed introducendi per efficatiã rõnis & legis, ut ex ſuis codicibus conuincantur,ut in pręali.c.de Iudæis.ſed illi,qui à gremio eccleſiæ diuerterũt,ut hæretici,& ſchiſmatici,ad eã ſunt redire cogendi, cum ſint de foro eccleſiæ ẽt p potentiam ſecularẽ,ut hic.¶Nã p hoc,ꝙ dicit ipſum exire in plateas,& uicos ciuitatis,tangit Iudæos, qui tanq̃ ciues legem, ꝓphetas & eloquia certa habebant,ſtatuta ſupernæ ciuitatis ſcientes, quos quidem de ciuitate ad nuptias uult uocare, ſine cõpulſione tñ,quia nihil ad nos de his, qui foris ſunt.j̃.de diuor,gaudemus.ſed p hoc, ꝙ dicit,ꝙ exeat in uias & ſepes,notat hæreticos, & ſchi-
4 ſmaticos. ¶†Eſt.n.duplex uia,quæ ducit ad uitam.j̃. de hære.cum ex iniuncto,& q̃ ducit,ad mortẽ. j̃.de ſpon.inter,& ĩ hac ſunt hæretici.Per ſepes tñ deſignat ſchiſmaticos,q ſchiſmatici ſpinis inconſutilẽ dñi tunicam,i.eccleſiæ unitatẽ, lacerant,;& iſti tanq̃ de foro eccl̃iæ ſunt cogẽdi intrare,& fidẽ tenere, q̃ in baptiſmo receperũt,
5 ut hic.¶†Ex his ergo apparet,Saracenis,ut fiant Chriſtiani,bellũ indicẽdũ non eſſe.ſi tñ terras Chriſtianorũ inuaſiſſent.uel occupatas tenerent,uel Chriſtianos hoſtiliter impugnarent,tunc tã p eccleſiã,q̃ à principe cuiuſcunq; terræ,cui uel ſubditis dãmna,uel iniuriæ inferunť,põt eis iuſtũ bellum indici.23.q.8.diſpar. ſed ſi Saraceni tributũ ꝯſuetũ denegant reddere principi Chriſtiano, & ſi tunc ille princeps eis iuſtũ bellum indicat, non tñ p eccl̃iã id fieri debet,ſi nec terram Chriſtianorũ ſuis ſordibus fœdant,nec ipſorũ pſonas impugnant. Illis tñ Saracenis, q terrã ſanctam detinent, uel impugnant,non ſolum p eccleſiã, ſed p quemlibet principẽ Chriſtianum põt bellũ indici, qa in omnium ferẽ iniuriã, ꝙ in noſtri Saluatoris committiť.C.de hære. Manichæos. Qui uerò uerè pœnitentes ſunt,ſi occubuerunt in talibus bellis,ꝑter quã in illo,ꝙ eſt pro tributo negato,ad patriam euolant.23.q.8.omni.B.

DEbitum. & j̃. [Scipſum immerſit] Oportet.n. ad hoc,ut ſit baptizatus,ꝙ alius baptizans immergat nec ſufficit ſi ipſe immergat, & alius uerba apta dicat, qa qui non immergit,non põt dicere,ego te baptizo.ꝫ.eo.c.j.ſed ſi non immergat,nec ẽt eum tangat, ſed aquã ſuper eum ſpargat, dummõ totum balneet, uel maiorẽ partem,uel ſolum caput corporis, ſufficit, arg.ff.de reli.& ſump.fu.l.cum in diuerſis. Alij dicunt,& forte melius, ꝙ ẽt ſi modica ſtilla aquæ proiectæ à baptizante eum tangat,baptizatus eſt,& ſatis hoc uidetur conſonare iuri & æquitati, licet primum ſit tutius.

NOn ut apponeres.

SVMMARIVM.

1 *Verbalis forma in baptiſmo eſt neceſſaria, & in nu. 2. & 3.*
4 *Quamuis intentio baptizantis & baptizati impediat ſacramentum,non tamen patrinorum intentio unquam impedit.*

LIcet Græcos.i.diuerſas rõnes conſiderando baptizare dubitaſti, & diſtuliſti. ſi.n.introducere intenderet errorẽ,puta qa noĩe patris intenderet in uocare uirtute diaboli,& pr̃is.carnalis.uel aliqđ
1 hmõi nõ eſſet baptizatus.¶†Et idẽ dicerem, ſi expreſſe diceret uerba Romanæ eccleſiæ:ſed dices idẽ,ſi dixiſſet in noĩe parietis, tecti, & fundi,cũ p hæc tria intẽdat inuocare uirtutem pr̃is,& filij,& Spũſſancti.Rñ.nõ eſt baptizatus,qa ad minus oportet eum aliquas principales ſyllabas retinere,ut ſaltem ſi non bñ tñ aliqualiter exprimere uideať noĩa perſonarũ.Sed idẽ dicẽdũ vr̃, ſi di-
2 ceret,in noĩe pr̃is & filiũ & Spũs ſancto. ¶†Quid ſi eſſet Latinus,q baptizaret,ſed illiteratus? Rñ idẽ,ꝙ de Gręco,imò plus vr̃,ꝙ ẽt ſi eſſet bonus clericus,& ſic baptizaret,tñ uere baptizatus eſſet,t ſi ſuperior uehementer ꝓſumet ꝯ eũ,ꝙ uoluit introducere errorẽ,niſi certis indi-
3 cijs ꝯriũ conſtet.¶†Sed dices, hæc non eſt forma, ergo nõ eſt baptizatus.Rñ.forma uerbalis ex toto nõ eſt,ſed eſt quaſi forma,uel iuxta formã uerborũ,& inſup ẽ forma intellectualis integra,qa in noĩe earũdẽ pſonarũ intelligiť baptizare ſicut ille q uerbaliter plene formã exprimit & ſi aliter diceres,oporteret dicere,ꝙ mr̃,q̃ baptizat

ptizat filium in necessitate,nō baptizat,si p uerba uulgaria dicat,& ēt q Græcus baptizare uon possit in sua lingua neq; uulgari,neq; Latina,s.ut sacrm baptismi accipiant:sed ut saui sint. ¶†Et no.q licet intentio baptizātis & baptizati impediat sacrm,ut aīs no.s̄.eo.c.j. tñ intentio patrinorū nunq̄ impedit.Sed ēt hic pōt dici,q & si baptizās,& baptizatus uō crederēt in baptismo aliqd ɔferri,nisi sanitatē,dummō baptizare intēderēt,bñ esset baptizatus. ¶Sed qd si non intēderēt aliud p lauationē cōferri nisi sanitatē?& tūc idē dicerē:qa baptizare intēdūt,licet malā credulitatē & intētionē hēant de uirib.baptismi.sed si nō intēderēt ɔferre baptismū,sed quandā medicinā facere ɔ̄ infirmitatem,sed uerba formæ exprimerēt,tamen non crederem eum baptizatum.

4

De presbytero non baptizato. Rub.

SI quis presbyter [Baptizatū] Si aūt aliquis nullum inferiorū ordinū habens ordinet in sacerdotē,dicūt aliqui eū non accipere ordinē,ar.xl.dist.sicut.Sed ɔ̄rium uī uerius, arg. quia à principio tpe apłorum non erant minores ordines.ecclesia.n.eos primò constituit. 21. dist. §.j.& tñ ipsi apostoli sacerdotes fuerunt.xx.1.dist.in nouo.Sed posset rñderi ecclesiam constituisse minores ordines ante,q̄ aliquis apłs ordinaretur, & hoc etiam sonare uidetur illa litera.[Ordinetur] cum.n.baptismus sit ianua omnium sacramētorum.32.dist.§.uerum, sine baptismo non recipit characterem.

APostolicam sedem.[Deo oferri] Fuit enim baptizatus baptismo flaminis.s̄.tit.proxi.

VEniens ad apostolicam sedem. [quod ambigitur] etiam de iure.

De custodia Eucharistiæ, & aliorum sacramentorum. Rubr.

STatuimus,ut.Quid debeat fieri,si de sacrificio,uel sacro aliquid ceciderit in terrā,uel in linteum;uel si quis illud euomuerit,uel si mus illud comederit,habes de conse. dist.2. si per negligentiam,& c.seq.& c.qui bene.

RElinqui nolumus.

SVMMARIVM.

1 *Canonizare quid sit,& quando fiat,& de quo fiat,& à quo fieri debeat,in nu.2.& quid consequatur ecclesia per huiusmodi canonizationem in nu.3.*

4 *Etiam si ecclesia erraret,tamē preces bona fide porrectas deus acceptaret.*

De reliquijs,& ueneratione sanctorum. Rubr.

AVdiuimus,q quidā.Venerandi sunt oēs sancti canonizati.¶Canonizare est sanctos canonicè & regulr statuere,q aliquis sanctus honoret p sancto,puta solēne officiū p eo facere,sicut p alijs sanctis,q sunt eiusdē conditionis, ut si canonizetur cōfessor fiat pro eo officiū confessorū. & si martyr,fiat pro eo officiū martyrū,& sic de alijs. Et sit regulariter hæc canonizatio, qn̄ per probationes ɔ̄stat de fide & excellentia uitæ, & miraculis eius,q petit canonizari.s̄.de testi.uenerabili.Et oportet tantā esse excellentiā uitæ,& talia esse miracula,q̄ sint ultra uires & potentiā naturæ.Item nō debet esse unica tñ excellētia uitæ, imò oportet esse multas & continuas, ut habes in ecclesiastico.44.ubi dī,Laudemus uiros gloriosos & parentes nostros in generatione sua, multam gloriam fecit dñs sua magnificentia à seculo.Per hoc q dicit,laudemus uiros gloriosos,ostendit q canonizati erant, qa aliter non mandaretur ecclesiæ, q eos laudaret. Per hoc,qd̄ dicit, parentes nostros,ostendit, q nullus canonizandu. est, nisi fidē habeat.soli.n. parentes eius erant Iudæi,& penes quos solos erat fides,canonizādi erant. Per hoc aūt,qd̄ sequit,multā gloriam fecit dñs, supple cū eis.apparet,q non sufficit,q in uno fuerit gloriosus, uel semel tñ:sed q in multis, & multotiens,imò q continue eius uita fuerit gloriosa.Per hoc,qd̄ dicit,sua magnificentia,i.sua magna potentia,ostendit, q excellentia uitæ & miracula talia esse debent, quæ excedant uires & potentias naturales. nou sufficiunt miracula sine uitæ excellentia,cum magi Pharaonis multa fecerint, q̄ supra naturam esse uidentur.& in euangelio legit,quia multi dicturi sunt,nonne in noīe tuo demonia eijcimus &c.& tñ dñs rñdebit eis,non noui uos.uitam tñ sine miraculis crederem sufficere quo ad uirtutē, tñ ecclesia non debet tales canonizare pp hoc quia in secreto potuerunt laxiorem uitam ducere. ¶†Solus aūt Papa pōt sanctos canonizare,qd̄ ex eo apparet,quia cum cōstituatur oībus fidelibus adorandum, & nullus oībus præsit nisi Papa,apparet,q solus Papa hoc potest. Nec ualet, si dicas,q saltem cuique debet esse licitū, q in sua diocesi faciat,quia oratio eis facta dēt esse cōis,& ecclesia, ubi debet uenerari,debet esse cōis.Item per hoc incideremus in illam reprehensionem,qua quidam reprehensi sunt ab apło,qui dicebant,Ego sum Petri,ego Pauli.

2

3 ¶†Per hanc aūt canonizationem consequitur, q ecclesia solenniter dicit officium pro eo, sicut pro sancto, & in litanijs innumero sanctorum licitè enumeretur. unde insupradicto capitulo ecclesiastici legitur. Sapientiam sanctorū narrent populi,& laudē eorum annūciet ecclesia. ¶Ex prædictis apparet,q pueri baptizati & in continenti mortui non sunt canonizandi:quia nec multam gloriam fecit cum eis dominus sua magnificentia, speciale tñ est in innocentibus,qui uice Christi mortui

4 sunt.¶†Item dicimus,q etiam si ecclesia erraret,q non est credēdū, tñ preces p talē bona fide porrectas Deus acceptaret,ar.32.dist.§.uerum.15.q.8.c.fi.¶Item nō negamus, quin cuilibet liceat alicui defuncto quem credebat bonum uirum,porrigere preces,ut pro eo intercedat ad deum:quia deus fidem eorum attendit , non tñ pro eis licet facere officium solenne,uel pces solemnes.

CVm ex eo,quod.

SVMMARIVM.

1 *Ieiunium quid sit,& unde dicatur.*

2 *Quotuplex sit ieiunium.*

3 *Ieiuniorum quadam dicuntur generaliter, quadam specialiter indicta.*

4 *Qualiter dicatur quis soluere ieiunium,& in nu.5.6.7.*

De

De obseruatione ieiuniorum. Rub.

1 EX parte uestra. † Ieiunium est parsimonia uictus,& abstinentia ciborum. Et dicitur ieiunium a quodam intestino, quod uocatur ieiunum, quod semper est uacuum & lubrile,& ieiunium fine medio uiscerā uacua &
2 exinanita dimittit. ¶ † Et est triplex ieiunium. Primum est cuiuslibet diei,& cuiuslibet rei edibilis abstinentia ſm propriam uoluntatem,& non ſm aliquod statutum uel scriptum, uel consuetudinarium. & ſm hoc, ēt si quater in die comedat,& abundanter, tamen si ab aliquo cibo placito abstineat, sic facere ieiunium. i. cibi abstinentiam. Secūdum ieiunium est, quo quis abstinet a cibis humectantibus, ut si tm̄ comedat sicca: ut panem, & nuces, & poma, non carnes, non pisces, non olera. & hoc ieiunium dicitur xerophagia, a xeron quod est siccū, & phagin qđ est comedere. Tertium ieiunium est abstinentia uictus ſm ordinationem ecclesiæ siue scripto siue consuetudine approbatam. hoc ieiunium est necessariū omnibus sanæ mentis & doli capacibus potentibus ieiunare. cum ipsi peccare possint,& peccata deflere. J. de deli. pue. c. j. dispensatiue tñ cum impuberibus,& ēt in maiori ætate potest dispensari, ut ab indictis ieiuniis absoluantur. & idem dicimus in senibus, sicut & infirmis, & debilibus. Mulieres. n. propter prohibitionem uirorū indicta ieiunia non debent dimittere, licet uotiua uoluntaria dimittere debeant 33 q. ulti. manifestum, licet cum his forte pp scandalum uitandum posset sacerdos dispensare etiam in indictis. nam pp scandalum uitandum legitima est dispensatio. l. dist. ut constitueret. J. de cle. excom. mi. latores non credimus, q̄ ista ieiunia possint redimi pecunia, uel alio modo, nisi cā uel necessitas in ieiunante subsit. Volūtaria autem ieiunia ēt sine cā, quæ in ieiunante subsit, dummodo sit alias utile redimi possunt auctoritate superioris. 8. di. c. si. Sunt aūt ieiunia indicta & necessaria quattuor temporum, quę a ueteribus initium habuere. 76. di. c. ieiunium. Itē in uigiliis natiuitatum, natiuitatis dñi,& beati Ioannis Item in uigilia omnium sanctorum. Item in uigilia assumptionis. Item in uigilia beati Laurētij Item in quadragesima. Item in sexta feria præter exceptuatas, quæ sunt post pascha, etiam si natiuitas dñi in ea uenire contingat J. eo. c. si. 76. dist. non autem. Dicunt tñ quidam, & non male, q̄ hoc non est ieiunium necessitatis quia si esset, non liceret Cisterciē. illud mutare nisi quo ad carnes. Voluntaria autem ieiunia sunt, ad quæ aliq uoto, uel proposito se astringunt uel ēt quæ sacerdos prę ter indicta pp magnitudinem peccati imponit 82. dist. c. si. & hoc licet commutare & redimere, ēt si nulla causa subsit in ieiunante, dummodo utilior sit compensa-
3 tio, ar. J. de uo. & uo. redemp. c. j. ¶ † Item no. q̄ inter indicta ieiunia quædam sunt indicta generalr, ut prædicta. alia spāliter, ut ieiunium aduentus, qđ nec in omnibus prouinciis celebrat, nec ab omnibus illius prouinciæ fit J e. c. ij. tale etiam erat, qđ matronæ Romæ consueuerant ieiunare in Sabbato. 1 1. dist. illa. Item no. q̄ licet ieiunia indicta nō debeant commutari uel redimi sine cā, tñ ea possunt inuitari, sicut ieiunium festi, quod est die Lunæ, fit in sabbato. Et dr̄, q̄ in quibusdam locis Franciæ. s. ubi sunt ecclesiæ sancti Quintini, non ieiunatur in uigilia omnium sanctorum, sed tertia præcedenti die. Item circa hæc indicta ieiunia credimus posse statui, q̄ bis, sed parum comedatur in die, sicut etiam faciunt Cisterciē. qui ad remouendum scandalū, & charitatem cōseruandam statuerunt, q̄ illi, qui faciunt aliquid, aliquid prægustent, nec soluūt ieiunium ab ecclesia indictum. Item ex cā liceret statuere, q̄ ēt cibis quadragesimalibus non uterentur infra e. c. ij §. cum autem
4 Item credimus q̄ si carnibus utatur quis in ieiunio in dicto. soluit ieiunium. & eodem mōsi plus q̄ semel comedat, nisi ubi aliter est ex cā statutum, sicut est in Cisterciē. in & hoc ca rōne dicimus: quia sic usu ieiunantium approbatum est. sed si alias uel horam anticipat, uel latius capiat: uel si belluas marinas comedat, uel si nimis ardenter comedat, non credimus, q̄ pp hoc soluatur ieiunium, sed in his & aliis excessibus eum peccare credimus,& sic intelligitur de conse. dist. 1. solent, & dist. 5. quicunque. Item licet ieiunium sit abstinentia uictus, tñ credimus eū ieiunare, qui in prædictis consuetudinem obseruat, licet ad ingurgitationem comedat, & quicquid sibi placet: quia in ieiunio non tm̄ abstinētia attenditur, sed consuetudo ecclesiæ. Alii tamen dicunt nunquam esse ieiunium, nisi & ibi sit uictus absti-
5 nentia. ¶ † Item non credimus solui ieiunium indictū, si quis comedat in ieiuniis indictis, nisi in quadragesima, oua & caseum. sed tñ peccat, & sic intelligitur dist. 4. denique alii tñ contradicunt. Credimus tñ, q̄ ex causa in aliquibus prouinciis possit prouideri, q̄ & hic utā tur sine peccato, cum hæc tm̄ ex constōnibus & obseruationibus hominum processerint. Electuariis autem delicatis non credimus q̄ aliter liceat uti, nisi sicut alio ci
6 bo delicato. ¶ † Medicinam autem p̄ remouenda infirmitate uel fugienda accipere licet sine peccato in die ieiunii, sed pro conseruanda sanitate tm̄, ubi non est signum infirmitatis, non credo. Alii tñ dicunt, q̄ p̄ nul-
7 la medicina, nec p̄ electuariis soluetur ieiuniū. ¶ † Pro potu autem uel ante cibum, uel post cibum non credimus solui ieiunium, sicut uidemus constitutum esse in consuetudine ecclesiæ ieiunantis. Senescalcos, uel portantes exenia, uel quoscunque alios seruientes prægustantes cibos ante dños timentes de toxico non credimus soluere ieiunium: & idem credimus de medicis prægustantibus medicinas. & in his casibus credimus, q̄ monachis licet pregustare carnes: & hoc dicimus pp generalem consuetudinem, quæ sic obtinet.

CONsilium nostrum.

EXplicari.

De purificatione post partum. Rub.

VENIENS.

De ecclesijs ædificandis, uel præparandis. Rub.

QVICVNQVE.

CVm dicat apostolus,& infra. [Tot]& tam diuites,& ideo bene sequitur, q̄ ecclesia &c. [Construere]& de suis facultatibus [Gaudere] idest necessaria proprio presbytero ministrare. [Permittantur] idest episcopus concedat licentiam eis ipsi autem auctoritate canonis facere non poterant: sed cum superiore agent, ut cogantur. ¶ [Tribuere] No. decimas laicis concedi tanquam pauperibus, & quia est

est religiosum collegium & licitum, & ob hoc uidetur approbatum.

AD audientiam nostram [Sine magna] 93.dist. cum longe.ff.de iudi.si locus.ff.de recep.arb. si cũ dies. §.si arbiter de conse.dist.1.si quis extra 18.di. qsn quidem. [Prouentus] spirituales.no.n.credimus,ꝙ eis dare deberet campos,uel alia bona, quæ haberet in ipsa uilla. [fundatoris] & ambo sunt patroni, matrix ecclesia pp dotem: quia de reditibus eius debitis dotat ecclesia fundatoris pp fundationem,& quia pro parte dotat unde est,ꝙ ex dotatione possunt plures esse patroni & similiter ex fundatione. [Honor] s.annuus census,qui debetur uel faciat scrutinium baptismi.ẽ.cap.mo.dilec. de ma.& obe.his.& ꝙ alia iure parochialia soluat in decimis & aliis,quæ de iure,uel consuetudine debent capellæ matrici ecclesiæ & hæc ratione parochiæ non iuris pa.debentur. [Honor] matrices ecclesiæ in aliis ecclesijs intra suam parochiam constitutis aliqñ habent certum ius statutum,ut hic,& ẽ.de consue.cum dile. aliqñ consuetudinarium terræ, uel prouinciæ, ut in urbe baptismum,scru.& capitulum ẽ.de capel.& mo.dilectus plebibus autem & maxime parochialibus ecclesiis,conceditur,quòd cum habeant curam clericorum & laicorum in eadem parochia constitutorum.ẽ.de offi.archipresb.ut singulę quamuis in omnibus his præualere dẽat consuetudo,ut no.supra de offi.ordi.c.j.

DE his prælatis [Et institutionem] ad fundãdum ecclesias de nouo,si forte populus crescat,ut infra c. proxi.ĩ.c.ult. [Cogi] si percipiunt quartam fabricæ.x. q.1 decernimus,& q.3.unio;& si illa non sufficit,de bonis propriis conferre debent 12.q.3.pontifices.

AD audientiam nostram [priuile.] ff.de iure codi.q dam referunt §.j.ff.de ser.ur.præd.si seruitus.§. ulti.ar.contra ff.si ser.uin.l.ult.ff.de ser.urb.prædio. Labeo.Sol.futuræ rei non potest constitui seruitus,sed potest quis se obligare,ut facto ædificio constituat. ff. fami.her.hæredes.§.an ea.uel ideo Papa nõ cõcedit priuilegium futuræ ecclesię;quia non subito,sed cũ deliberatione concedi debet. 23.dist.communis.

TVa nos duxit.

SVMMARIVM.

1 *Consuetudo onerosa ecclesiis non prodest.*

2 *Licet unicuique ius suum, & possessionem defendere, & uim ui repellere.*

De immu.eccle.cœmiterij, & rerũ ad eas pertinentium. Rub.

ECCLESIAE dicuntur immunes,id est extra munia,id est officia, uel munera.

ET in domibus ecclesiarum. [Consuetudine] † Consuetudo.n.in his casibus nõ prodest,cum esset onerosa ecclesiis.ẽ. de consue.c.j.Sed si aliquis uel ecclesiastica, uel secularis persona pro recognitione beneficiorum suorum reseruasset sibi aliqnod hospitium in aliqua ecclesia,illud bene debetur.18.q.ult. Eleutherius. ¶ † Sed quid si negaretur hospitium,potest ne sua auctoritate intrare domum,& necessaria in hospitio recipere,etiam uiolenter,cum ius habeat hoc recipiendi & etiam sit in quasi possessione? uř ꝙ sic, quia licet cuique ius suum,& possessionem defendere,& uim ui repellere.C.unde ui.l.i.ẽ.de resti.spo.olim & uř,ꝙ sibi licet domum ecclesiæ frangere ad hospitandum,ar. ff. quod ui aut clã.l.si.§.si ad C.quod cum eo,si seruus. ff. si ser. uin.si eo loco.ff.ad l.Aquil.quemadmodum.§.j. & ij. & hoc quidam dixerunt sed nobis uidetur, ꝙ nulli laico, uel etiã clerico licet uiolenter rũpere domos ecclesiæ rõne alicuius iuris sibi debiti,cum omnia bona ecclesiarum sint sancta sanctorum , & dño consecrata, & in eis sacrilegium committatur.12.q.2.nulli li.quicunque,& c.seq.eadem ẽt loca immunitate gaudent,ut hic. 17.q. 4.id constituimus.11.q.1.necessaria.¶ Item alia rõne dicendum est,ꝙ nõ potest uiolenter tollere necessaria in hospitio,& uiolenter ingredi domum:quia in prædicto casu nulla domus, neque aliqua res deberet hanc seruitutem,uel etiam sunt ad hoc obligatæ; sed tñ ecclesia est ad hoc obligata.& personalis actio,non realis cõtra ecclesiam competit:fatemur tamen,ꝙ eps uel alius, qui haberet iurisdõnem in aliqua ecclesia, si alius ipsam ecclesiam inique intraret, habens iurisdõnem posset uiolenter rumpere domum,& uiolentum expellere & sic loquitur decre.de resti.spo.olim & idẽ etiam uř,si iurisdõnem non habet, sed habet ius in ecclesia quasi prælatus, uel possessionem tñ ea rõne quia cuique licet possessionem suam defendere, ut in præalle. decre. olim.¶ Sed contrarium dicerem in canonico,qui nõ possidet ecclesiam,sed canonicatum in ecclesia. nam huic non credo licere per uiolentiam rumpendo ostia intrare domos ecclesiæ, quia eas non possidet unde non licet sibi ius dicere,ar.ff.quod me.cau.extat.C. unde ui, si quis in & idem & eadem rõne credimus de illo, cui subiecta est ecclesia; puta de abbate,ꝙ non põt per uiolentiam rumpere domos capellæ sibi subiectæ, q̃ a eam non possidet,licet in ea habeat ius subiectionis,ar.ff.ad l.Aquil.quemadmodum.§.j.& ij.credimus tñ,ꝙ si canonico deputata esset aliqua domus pro sua habitatione & aliud inuaderet,ꝙ incontinenti possit irruere in cameram,& eum expellere ea rõne, quia sibi licet suam possessionem defendere,& ui ui repellere,ut in iuribus præal.item quia in cameram sibi deputatam irrumpit, & quia non facit iniuriam ecclesiæ.¶ Item credimus,ꝙ si aliquis opponeret se canonico,uel abbati,uel alii ad utendum iure suo,quod habet in aliqua ecclesia,ꝙ potest per uiolentiam illum expellere,licet non possit domum,uel ostia,uel sæpe simpliciter rumpere.Rõ diuersitatis est,quia quando eijcio personam mihi contradicentem,uideor uti possessione mea,quod licet , & uim ui repello.sed ubi intro uiolenter possessionem rumpẽdo ostia,uel sepem,tunc dico mihi ius, quod non licet nisi in spãlibus casibus,qui notantur.C.quando licet, si ne iudi.se uin.per totum,cum suis concor.¶ Et idẽ, qđ dicit de ecclesia,& domibus ecclesiarum.dicimus in rebus profanis nam si quis dicit se habere seruitutem in fundo alterius,& est etiam in possessione,si fiat murus uel sepes,quo minus utatur seruitute,non potest illum rumpere,sed se impedientes potest expellere,ar. cõtra omnibus supradictis.ff.de usufru.l.iij.in prin.ubi uř , ꝙ pro usufructu inducitur in possessionem fundi usufructuarii unde uideretur,ꝙ sicut dñs proprietatis posset rumpere murum,qui super suo fieret,sic & usufructuarius,& alii,qui sunt in possessione aliquorum iurium. sed respondeo ideo licere proprietario rumpere domum,quia cessit solo,& per consequens dominio . sed

secus

secus in usufructuario.C.de rei uin.l.ij.de hoc tñ con-
stat,q̄ qui habet ius in re agere pôt,ut remoueat murus
ff.si ser.uin.si eo loco,& l.j.Alij tñ ꝯdicūt prædictis [ho
spitium] ex debito.C.de epi.l.j.gratuitum autem de-
bet.42.dist.§.j & c.1.

PEruenit & infra [nomen] quasi nô excuset aliquis ꝑ
hoc,q̄ sit meus hô,uel alterius ecclesiæ,nec per hoc
probatur,q̄ homines ecclesiatum subeant angariā, uel
perangariā,cum illa ciuitas sit archiepi,ut ĵ.e.non mi-
nus.Item hoc habet locum & est speciale, ubi timor est
communis & subitus & improuisus.

INdicatum,& infra [rustici] hoc intelligo de astrictis
glebæ.C.de agri.& censi.cum satis, uer.oīs omnino.

S V M M A R I V M.

1 *Clerici dicuntur immunes esse ab omni exactione secularium personarum, & in nu.5.6.*
2 *Ecclesia non subit sordida munera.*
3 *Quotuplicia sunt onera.*
4 *In aduentu principes speciale est ut angaria, uel perangaria prastet ecclesia, & uide in nu.7.& 8.*

On minus, & infra [talia] tallias & collectas
imponi † prohibemus] not.sacerdotes & cleri-
cos immunes esse ab omni exactione secularū
personarum.23.q.ult.conuenior, uer.quáuis.C.de sa-
crosf.eccl.placet,& l.administrationem.11.q.1.si tribu-
tū.16.q.1.§.nouarum.11.q.1.sacerdotibus.ar.ꝯ.23.q.8.
tributum.11.qó.1.magnum.s̄.de censi.c.1.C.de epi.de
his.ff.de publicia.imperator.Sol.quæ usibus ecclesiasti
cis dedicantur quo ad fundationē,uel ortū,uel mãsum
uel doté ecclesiæ immune sunt cætera,cū suo onere trã
2 seunt.s̄.de censi.c.1 ¶†Vlt.no.sordida munera,sicut ca
licis coquendæ,areuæ fodiédæ nunquam subit ecclesia.
C.de sacrosf.eccl.placet. sed nec hospicia superinducta,
siue alia munera extraordinaria,ut C.de epi.& cle.l.ij.
16.q.1.§.nonarum,& l.iuxta sanctionem.multa autem
sordida munera habes.ff.de mune.l.munerum, usq; ad
3 l.patrimonium † onera] alia sunt ordinaria, alia ex-
traordinaria,& quidem ordinaria,siue sint angaria,hæ
alio nomine dicuntur munera personalia,s.quæ ope-
ribus cum labore & omni solicitudine personali princi
paliter existunt, sumptibus tñ alienis.ff.de mune.l.j.&
l.munerum,usq; ad §.patrimoniorum. angaria, q̄ cósi-
stūt in exhibitione operæ, siue perangaria, hæc dicunt
mixta.ff.de mune.munerū.§.mixta.perangaria,quæ có
sistūt in exhibitione operæ cum sumptu, uel periculo
ministrãtis,hæc nô subit ecclesia.C.de epis.l.j.& l.ij.&
l.p̄sbyteros.C.de sacrosf.eccl.neminē.Sed soluei qa ibi
non dicit ecclesiã subire angaria,uel perãgaria:sed ne-
minē dicit excusari. ēt si possessiones ptineāt ad eccle-
siā,qđ intelligo,qđ rustici & coloni possessionum eccle
siæ nô excusant in aduētu principis. clerici tñ excusant
cū tñ aīs serui & coloni ecclesiarū angariis uel panga-
4 riis nô fatigent.12.q.2.ecclesiarū.C.de epi.oēs. ¶†Vel
dic spãle esse in aduētu principis,ut angaria,uel perãga
ria p̄stet ecclesia,dūmô ad sordida munera non cogat;
& ēt fortè alias si ecclesia possessiones habeat, ratione
quarum debeat personale munus, uel patrimoniale,pu
ta exercitum, uel legationem, uel aliquid simile, illa
præstabit.18.dist.si quis me.23.q.8.si nobis, sæpe. sed
certè nec tunc prædicta subit tanquam munera,sed qa
ex pacto, uel alias ad ea præstanda obligata est, si ta-
5 men sint honesta & ordinaria. ¶†Item ab his etiam in-
telliguntur exemptæ ecclesiæ quo ad dotem, & quæ-
dam alia,ut diximus in gl.quæ incipit, nota sacerdo.&
hæc propriè dicuntur patrimonialia,& rerū, quæ alio
nomine dicuntur patrimonialia,quæ,s.principaliter &
in sumptu consistunt,& periculo ministrantis.ff.de mu
ne.l.j.§.patrimoniale, & l.munerum.§.patrimoniorū.
ea bene subit ecclesia, nisi sint superinducta.C.de epi.
omnes.11.qó.1.si tributum.ff.de mune.munerum.C.de
indictionibus.l.j.C.de exact.tri.l.si diuina, & de mune.
professo.&c. l.ult. & ab his superinductis intelligo im-
munes clericos, & uxores, & liberos.16.q.1.§.nouarū.
C.de epi.omnes, nisi sit necessitas.s̄.eod.peruenit. sed
nec tunc,si sunt decimæ,uel oblationes, uel alia spiri-
tualia,uel mansus ecclesię,s.in quo fundata est ecclesia.
6 ¶†Vel ut quidā dicūt,de quo dotata est ex.20.23.q.ult.
super ea.s̄.de cēsi.sanctum. & si fundus prius erat tribu
tarius, redimetur,sed tributum non soluet.14.q.6.cō-
perimus.extraordinaria autem, quæ respiciunt ad pie-
tatem,subit ecclesia.C.de epi.& cle.administrationem
& sic pôt intelligi.s̄.e.peruenit, quáuis ad ea non sint ꝑ
secularem iudicem cogendi,sed per ecclesiasticum, de
cuius foro sunt personæ, licet res sint de foro laici.s̄.de
7 de fo.comp.si diligenti. ¶†Extraordinaria autem, quæ
tantum respiciunt publicam utilitatem,non subit eccle
sia,nisi in aduentu principalis & felicis sobolis. & pro-
bantur hæc cum superioribus.C.de sacrosf.eccl.placet,
iubemus,nulli,neminem.¶Item à lucratiuorum inscri-
8 ptionibus sunt liberæ ecclesiæ.24.q.8.sancimus. ¶† Et
q̄ ecclesia,ut dictū est,nô cogit subire munera à princi-
pe seculari & pro suis negociis: sed ecclesia ꝓ suis ne-
gociis,& pro miserabilibus personis,& etiam pro prin-
cipibus,uel necessitatibus natiuitatum cogitur.s̄.de cē
si.cum apostolis.ĵ.e.aduersus.s̄. de off.deleg.pastorale.
77.dist.c.2.88.dist.c.1. [& clerus] est ēt necessaria auto
ritas Papæ.ĵ.e.aduersus [excommunicationi] no.præ-
dictos ipso iure excommunicatos.

CVm ecclesia Dei. [causas] Idem est.n.in causis ciui
libus: sed secus in ecclesiasticis.2.q.2. præceptum.
[refugij] non debent incastellari ad offensiones alicu-
ius.41.dist.c.ult.10.q.1.c.pe. sed ad hoc, ut ibi fugiant
& defendantur Christiani, uel alias boni à malis, sa-
tis licitè credo posset incastella-
a ri,[a] cum & alias ingruente neces-
sitate possunt ibidem hospitari.
42.dist.nulli.

a ¶*Incastellari. Ad- de Io. An hic & Pet. de Anc. qui refert in cons.99. inci. super dicto dubio, col.1. in fi.*

INter alia, & infra [sacrorum]
17.q.4. diffiniuit. cōstituit reū
ad ecclesiam uenientes. [legum]
legū.C.de his, qui ad eccl.confu.præses [ad ecclesiam]
non consecratam, dummodo auctoritate episcopi sit
ædificata, cum in non consecrata fiant diuina officia.ĵ.
c.pe.arg.s̄.c.proxi.s̄.de conse.ecc.c.fin.& maximè cum
hoc habeat consuetudo, quæ quia pia est, obseruanda
est.ĵ.de symo.ad ap.ĵ.de cogna.spi.super eo.¶Item idē
dicunt quidam in palatio episcopi.17.q.4. id. sed alij,
qui dicunt, contra, illud intelligunt, cum palatium
episcopi est intra fines designatos ecclesiæ.41.dist.epi-
scopus. idem in Iudæo.C.de his, qui ad eccle.confu.l.j.
[ad pœnam corporalem] id est sanguinis effusionem.
posset tñ in monasterium detrudi ad pœnitentiam agē
dam,ar.50.di.si e p̄s.C.de adul.aut. sed nouo [ad pęnā]
17.q.4.id constituimus [membra].i.promissionem de
uita, & membris saluandis, & si necesse fuerit iusm, &
ēt maiores cautiones.s̄.de rest.spol.literas. Puniendus
pecuniariter: uel alias p̄ter pęnam sanguinis.17.qó.4.

reum,id constituimus:sed nunquam in carcere mitten-dus[nisi] les plures excipit personas, in aut. de man. prin.§.q.si fidelis:sed illud non admitto [nisi] 23.q.5. cum ho.C.qñ li.uni.si su.l.j. [nocturnus] .i.sic dictus: quia in nocte segetes destruit, dum ibi se abscondit,uel latet: uel propter homicidia, uel rapinas, quas facit in strata, comburit & destruit agros eorum, qui nos seruiunt[qui] hic uult dicere, quod duo prædicta genera hominum, si in stratis publicis per insidias aggressi fuerint aliquem, q non gaudent immunitate, quasi si non in stratis publicis hoc facerent, immunitate gauderent; quāuis posset dici, q quicūq; insidiose offendit, hoc priuilegio non gaudet: quia nō debet gaudere priuilegio,qui committit in lege.j.de usur.quia. si autem non insidiose facit, puta ex impetu, uel casu fortuito, semper immunitate gaudet. Sed dices, quare ergo decre.fecit mentionem de his duobus generibus hominum? Rñ.quia de his semper præsumitur, q insidiose fecerint.Item ēt pōt dici in eo, qui in ecclesia aliquem occiderit, quia non debet ab ecclesia defendi qui ecclesiam uiolat,ar.12.q.2.de uiro.§.de ap.an sit.j.de usur. qa.alij tñ ɔrium dicunt: sed dic consuetudinē in his, q pia sunt,seruādā.dic ut c.si.j.e.ti: [canonicas] 17.q.4. sicut,metuentes, id consti. [compellitur] 18.q.4.diffinimit,metuēter,ecū.C.de his,qui ad eccl.cōfu.si seruus.

Aduersus consules [excommunicationi] credimus q canon hic sit latæ sñiæ [& necessitates] iustas & honestas [quorundam] prælatorum, qui sine causa iusta & sine ulla necessitate soluebant,& dabant subsidiū; & sic repete quæ diximus.§.de exce.exceptionem: [à talibus] s.de imponentibus collectas [sustineat] tenetur etiam deposito officio. quia ex suo maleficio conuenitur.si.6.q.ult.iuuemus.ff.de act.emp.Iul.§.idem. si autem ex contractu ageretur, finito officio non conueniretur.ff.de ap.recip. ad procuratores.§.in unum.ff.de admini.tut.elt quidam.ff.de euic.illud.§.j.procurator finito officio tenetur.ff.de procuratione procurator. [infra] & etiam ante,si successerit ei , propter quod pdecessor excommunicatus fuit, & excommunicatus est. j.de sen.excom.nuper. Sed dices, quare nō statim onus excommunicationis ad eum peruenit, ar.§.de off.dele. quoniam abbas? Respon.quia hoc peruenit ex delicto? unde non descendit ad alios.24.q.3.si hæres. & quia potest dare operam bono pacis [satisfecerit] oē dānum emendando ecclesiæ, quod ex ipsius regimine ipsi contingit. sed & si consilium dedit de collecta imponenda, ipsam eum emendare oportebit: sed si consilium non dedisset, fortè non cogeretur ad emendationem eo lectæ: sed ads interesse,qđ ecclesiæ de eius regimine obuenit,emendabit; & fortè ēt pœnam spiritualem , & ēt pecuniariam eum subire oportebit , sm q bonus iudex arbitrabitur. Item hæc habent locum tñ , qñ succedit in regimine illius, qui eft excõicatus ex prædictis causis,uel propter libertatem ecclesiæ: sed secus est, si ex alia causa uel ipse potestas , uel etiam consilium , uel commune esset excommunicatum, uel interdictum: qa tunc successor potestas non esse. excommunicatus.

SVMMARIVM.

1 *Ad restitutionem tenetur quis,ubicūq; sit furtum, rapina, oppressio, dolus, uel calumnia.*

2 *Si mathematicus,uel meretrix,uel consimiles dolo,fraude, uel suasionibus quempiam induxerint,ut eis crederet, & pecuniam daret, non competit repetitio.*

3 *Non debet quis unquam aliquid facere,quod fratri suo sit causa peccati.*

4 *Quo casu teneat ur quis restituere id,quod in ludis lucratus est.*

5 *Hypocrita,qui sub nomine boni Christiani multa quæsiuit, ea restituere tenetur.*

6 *Constitutiones,quæ sunt contra aīæ salutem,seruari nō debēt.*

1 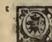Via plerique † restituat] Not.qđ ad restitutionē tenet qs,ubicūq; sit furtū , rapina , oppressio,dolus,uel calūnia.13.q.5.c.fin.Et per hoc comprehēndo oēs casus, in qbus competit repetitio siue p actiones,ut puta metur cā,uel dolo, uel consimiles,siue iudicis officio.¶Item idem dicimus scilicet q restituere tenetur, siue iure naturali & ciuili sit debitum,siue iure naturali tm,quale est,quod debet seruo; & ideo non inde faciat eleemosynam : sed illud restituat.¶†Si autem mathematicus, uel meretrix, uel consimiles dolo,fraude, uel suasionibus induxerint aliquem, ut crederet, & pecuniam daret, non competit repetitio, cum utrobiq; uersetur turpitudo, unde potior est causa possidentis.ff.de cond.ob tur.cau.si aūt.& cū sit hæc iusta pūia,ēt in fo.pniali est seruāda.si autem sit indebitum iure ciuili tantum ; ut si legatum, de quo potuit trahere Falcidiam,integrum soluit credens hæreditatem sufficere ad omnia , non tenetur legatarius mihi restituere.¶Idem uidetur in eo,qui scripsit se debere spe futuræ numerationis,cum nihil acceperit , licet transactum sit tempus biennij, ultra quod non habet exceptionem non numeratæ pecuniæ : tñ licite totum suum dabit in eleemosynam ; nec tenetur reddere aliquid, uel potius dare illi creditori ciuili tm. ¶†Idē est etiam in eo, qui condēnatus est iniustè , quāuis.n.si conueniatur,uel aliàs executioni mandetur sñia,parere debet.non tñ iniustè condēnatus tenetur dare sponte; qđ sic probo: quia nunquam debet aliquid facere , quod fratri suo sit causa peccati. frater autem semper peccat recipiendo iniustè iudicatum, maximè si uictor iniustam sñiam sa it.2.q.7.negli.quidam tñ i legatario dicunt ɔrium. ¶Est aūt ea ratio diuersitatis : quia licet utrobiq; sit tantum debitum de iure ciuili: tñ ius ciuile,qđ dictum est de Falcidia detrahenda , habet æquitatem;& pp æquitatē facta est lex Falcidia:sed qđ dicit in re iud.& in uerborum obligatione,s.quia leges,quæ dant actionem ad sñiam exequendam, uel ad petendū, qđ promissum esset spe futuræ numerationis,factę sunt tm pp ignorantiam. nam etiam si sciret, qđ indebitum esset post sñiam, puta quia confiteatur uictor sñiam iniquam, uel non numeratam pecuniam, non habebit petitionem.j.de pur.uulg.c.2. ¶Item qui tutus est pscriptione odiosa, bona fide, uel etiam exceptione tantū, ubi tñ non fuerit crimen; credo,qd debet istud restituere, ut est in præscriptione 30.annorum, ubi nullus requiritur titulus, nec bona fides. ¶Quidam tñ dicunt, q licet nullus sit titulus,dummodo bona fides,sit non tenetur restituere. secus autem in aliis præscriptionibus quæ non sunt inductę contra naturalem æquitatem , sed pp bonum , & æquum. nam illa præscripta nō tenetur restituere , cum de iure ciuili habeat dominium ad minus utile, insti.de usu. in prin.& principiū est aliqñ ɔ naturalem æquitatem statuere:sicut not.extra de biga.c.2.& §.dist.quo iure. nec obest,quod diximus de præscr.30.ann.quia ibi ius non dat aliquod ius,uel dominium possidenti, sed tm in odium aduersarij datur exceptio. C.de præscrip.30.ann. si emptor. sed in eo, cuius est exceptio odiosa,ut Macedonianum, dicimus,

q te-

q teneturreddere : quia illa exceptio,& illud ius non est tm factum in odium creditoris, sed etiam pp bonũ publicum, ut uitentur mortes parentum, ff. ad Maced. l.j. in prin. uel melius q nihil est apud hunc filiũfa. cuius dñium non habeat: nam etiam rei sibi mutuatæ dominium in eum trãsiuit. ¶Contra actionem aũt, q̃ ꝯ eũ intentari põt, q. legitimam exceptionem habet, cũ sit ei data ꝯ actionẽ ab eo, q actionẽ dedit. sibi sufficit,& tutus est etiã quo ad Deum. ¶Sed qd dices in eo, à quo aliqd aduocari põt petita restõne, nunqd, si non petat, restituere tenet? nõ credimus, nisi malicia ꝯhentes lesus esset. si aũt ex donatione minoris, uel ex alio ꝯtu inito, q tenet ipso iure, aliquid habet: ut si in alienatione minoris absit auctoritas tutoris, uel decretum ꝑsidis, restituere tenet. ¶Ad hoc enim ut restituere non cogatur, oportet, q adsint bona fides, iustus titulus; qui hic non fuit, cum talis titulus pro nõ titulo habeatur. ¶Si aũt, q potestatem, uel iurisdõnem non habet opprimendi aliquem, item nõ dolo malo, sed publicè, immoderatè tñ, extorsit, i. accepit aliqd ab aliquo, v.g. aduocatus, uel medicus, uel minores officiales, puta cursores, non uidetur, q teneantur restituere. 14.q.5.c.ult. nisi forte in medico aliud diceres: uel nisi tñ esset ultra exactum, q iudex officio suo deberet eum cogere ad restituendum; & tunc etiam in foro pœnitẽtiali restituere præcipietur. si autem essent maiores officiales, qui possunt alios rõne iurisdictionis punire, tunc si qd indebitum recipiãt, restituere tenent, arg. ꝑal. c. 14.q.5. c.ult. sed ubicũq; aliquid malè quæretur uel ex negociatione, uel extorsione, ex qua tñ restituere non tenetur, prudenter facit, si oĩa in eleemosynas dat. 13.q.5. q habetis,& c.ult. non tñ dãnamus eos, si hæredibus relinquãt. ¶Si aũt illicitas negociationes faciat, uel alias iniustè aliqd quærat sine calũnia alieni facta, sacerdos debet ei iniungere, ut in bonos usus expẽdat, puta erogando pauperibus, uel ecclesiis, uel aliis, arg. 24.q.3. si quis Roma. supra de uo & uo. re magnæ, q super his.

4 ¶†De eo autẽ, qd quis lucratur in ludis, si tractus fuit, non tenetur restituere: quia tunc nihil dolo fecisse uĩr. secus esset, si alium traxisset: quia tunc reddere tenet, quasi qui dolo fecit: sed hic forte melior erit conditio possidentis: sed si aliquid amisit, potest repetere. ¶Itẽ qui causa recreationis modicum ludit, non tenetur restituere, ff. de aleato. per totum 14.q.5. non sanè, ff. si

5 quadru. pau. l. j. §. cum ariete. ¶†De quæsitis in bello,& damnis ibi datis, alibi not. ĩ de homi. sicut. hypocritæ autem, qui sub nõe boni Christiani multa quæsiuit, ea restituere tenetur: quia ꝑ fraudem quæsiuit. 14.q.5.c.si. sed forte non illi, qui dedit, qui consecutus est mercedem suam. Sed de hoc forte ꝓbabiliter dubitari posset, si sine cã Imperator, uel alius princeps faceret aliquã constitutionem ꝯ ius naturale, puta q dominia de vno in alium trãsferentur sine cã, si constitutio in foro animæ esset seruanda? Et uidetur nobis q non; imò nec in foro iudiciali, quod plus est, ut no. ĩ de consti. quæ in. imò plus uidetur, quod etiam si constit. iusta fuerit ex cã, s. iusta, sed illa cã iusta cessat in casu, de quo modò agitur, uel in foro animæ, uel cõi: tñ constitutio tm restringenda est ad eum casum, ubi fuit iusta constitutio; ut uerbi gratia, iusta constitutio, quæ dat exceptionem Macedoniani ꝓpter iustam causam: sed si certum esset, q illa cã nõ subesset, ut si in necessitate mutuasset, pec-

6 caret, qui exceptione se defenderet. ¶†Constitutiones autem, quæ sunt contra salutem animæ; ut de usuris, & de iuramentis non seruandis, seruari non debent, supra de iureiu. cum contingat. sacræ n. leges in his non dedignantur sacros canones imitari. Quidam tñ alij dicunt, q rex quo facta est constitutio, licet sit cõtra ius naturale, dũmodò iusta causa fuerit constitutionem illam faciendi, licet posteà eueniat casus, ubi cessat causa iusta: tñ constitutio est seruanda, quæ generaliter fuit facta. non potuit enim, nec fuit etiam expediens omnes articulos sigillatim comprehendere, ff. de leg. non possunt, nisi talis casus, qui à iure excipiatur. ¶Pauperib.] ubi nescitur, cui restitui debeat: alias ipsi restituẽdum esset, ĩ de usur. cum tu. vel dic melius, q id, quod soluitur pro pœna, tantum est pauperibus erogandum.

ECclesiæ iniqua.

IMmunitatem ecclesiasticam.

SVMMARIVM.

1 *Negotium seculare quot modis dicatur.*
2 *Sumens uictualia, ut carius uendat, grauiter peccat.*
3 *Negotiationes honesta ex quibus causis fiant inhonesta.*

Ne cler. uel mona. secularibus negotiis se immisceant. Rub.

1 MVlta sunt negotia. † Tribus modis dicitur negotiũ seculare. Primò quilibet actus secularium rerum, sicut hic enumeratur, à quibus turpibus actibus sit abstinendum. Secũdò dicitur negotium seculare iudiciũ de rebus secularib. quod licet clericis inter clericos tm. 11.q.1.§ ex his. Tertiò dr seculare negotium inter seculares homines; quod non licet clericis, nisi de his, quæ pertinent ad iudicium ecclesiæ, puta de decimis,& consimilibus, supra de iud. quãto. 88. dist. per totum. [Ad quæ] .s. negotia secularia [conductores] de hoc no. supra de oblig. ad

2 rati. c. vnico. [proposito] .i. ordini, uel religioni. † Negotium] si quis enim tẽpore fertilitatis emat multa uictualia, ut tẽpore famis abundet, ut Ioseph ꝓpheta fecit, licitum est: imò etiam si non tm pro se, sed ut etiam aliis uendere possit tẽpore famis eo ꝑcio, quo tunc ab aliis uendebatur, dũmodò in hoc ultimo casu hoc faciat: quia hoĩes ꝓpter abundantiam ad gentes alias disportabant, uel quia debitam curam circa uictualia nõ adhibebant uel dissipabant. Sed si emãt, ut carius uendant, nulla utilitate pensata, peccant oẽs, & grauius cle-

3 rici. 14.q.4. quicũque. † Negotiũ] negotiationes aliàs honestæ fiunt inhonestæ ex causa, puta cupiditatis. Itẽ ex parte, puta in festiuitatibus. Item ex loco, ut in ecclesia, uel persona, ut clerici. Item quædam sunt, in quibus nullo modo licet negotiari, ut in his, q̃ nec per se, nec cum admixto possunt esse utilia, de quibus dicit, ff. de contrahen. emp. quod sæpe, §. ueneni mali. Sed si sit uenenum, quod possit esse utile cum admixto, uel ꝓ feris bestiis occidendis, uel sint gladij uel colores: quia possunt esse utilia ad aliqua. scilicet ad sui defensionẽ, uel ad colorãdum hominem, uel mulierem pro bono, licita est in his negotiatio.

SAcerdotibus [ministri] generales. [ministri] ropete, quod dixi supra de obli. ad rati. c. j. [Subueniri] ut det ei pecuniã ad satisfaciendum de fraude: uel etiã ut det ei aliud auxilium, uel fauorem. non tamen dicimus, q sub seculari iudice debeant capi, uel conueniri, quamuis quidam contradixerunt.

NOn magnopere [legendas] ex hoc uidetur, q̃ si aliquis de prædictis exit ecclesiam suam, uel claustrum, & legit leges quasi studens in eis, licet non uadat ad scholas, tamen incidit in canonem. [Duorum] hodie statim est excommunicatus, infra eo. super. [in nulla] ut no. supra de postul. c. j.

SEd nec [procurationes] generaliter.

CLericis [in sacris] idem etiã si non in sacris [agitare] cognoscendo de ea uice eius iudicis, qui sanguinem fundere consueuit in similibus casibus. sed si de causa criminali cognosceret uice alicuius episcopi, qui non pœnas sanguinis, sed retrusionem in monasterium facere consueuit, non peccat, nec fit irregularis, arg. su pra de procur. tuæ.

SEcundum institu. [lucri] nisi lucrum proueniat ex opere, uel ex re sua, supra cap. proxi. & supra eo. c. j. [Suo] nomine enim monasterij, si pauper est, possunt aliorum possessiones conducere [firmas] terrarum, uel ecclesiarum, quas laici non possunt possidere.

REIatum.

SIcut te accepimus [in sacris] secus in non sacris. si tñ instrumenta fecerint ante, q̃ eis interdicatur, tenerent; sed postea non.

SVMMARIVM.

1 *Clericus nec index, nec aduocatus esse debet in cã sanguinis.*
2 *An clericus possit esse præpositus in bello.*
3 *Clerici tñr prohibeantur esse chirurgi.*

1 SEntentiam sanguinis. † Dictet] etiam si non faciat ut iudex: quia ad minus est consilium, uel auxilium. idem credo, q̃ nec testes in cã sanguinis recipere debet, nec scribere autentice, arg. hic: quia si non debet esse iudex in tali causa, supra eo. clericis. 23. q. 8. his, ergo eadem rõne nec testes scribere, recipere, uel autenticare. scribere tñ non in forma autentica forte non faceret irregularem. Item nec aduocatus fit in causa sanguinis. 51. dist. c. j. 50. dist. si quis ui. [Intersit] hoc non facit irregularem, nisi intersit aucto
2 ritatem præstans, uel auxiliũ. † Præponatur] & sic nec bello præponi debet. posset tñ dici, q̃ bello præponi possunt, qđ non est recte ad occidendum, sed ad sua recuperanda uel defendenda, ut no. de rest. spol. olim. sed tñ non in his personis, quæ quasi recte uiri sanguinum
3 sunt, ut balistariis, & ruptariis. † Chirurgiæ] isti chirurgi non prohibentur nisi p̃p periculum, in quod quis semper errare põt. sed si in laicatu aliqui hoc officium exercuerint, licet multi in eorum cura, sed non p̃p eorum negligentiam mortui sint, nõ sunt irregulares, ar. ĩ de homi. tua: sed in clericatu omnibus prohibitum est: qa non est officium clericale, vnde deponendi sunt. nõ tñ oẽs credimus irregulares hoc ipso, q̃ hoc officium exerceant. sed si mors secuta inde fuerit etiã sine culpa eorum, satis posset dici, q̃ sunt irregulares, ar. ĩ de ho. tua. ubi no. Item nec sequentes sunt irregulares, nisi mors inde prouenerit. ¶ Balistariis] dicunt qdam, q̃ si qs in iusto bello balistario & ad sui defensionem, non impugnationem ministraret balistam, uel sagittas, & ipse balistarius postea occidat quẽquam, nõ est irregularis, dũmodo non intendat principal'r, q̃ balistarius aduersarium occidat, nec balistarium credebat intendere ad occidendum, sed q̃ se uel sua defendat, uel recuperet, licet in ueritate eum occiderit: qa alienum dimittere noluit, nec ab alterius impugnatione desistere; & sic pbatur. hic. n. qui balistam parauit, facto homicidium nõ fecit, nec ɔsilio, nec mandato: qa nec eum occidi uoluit; imò uoluit eum alieno iuri cedere & hoc intendebat; ergo non est homicida. 50. dist. si qs niduam, & ĩ de cle. percus. c. fin. & c. j. ĩ de homi. significasti. sed si alterum pdictorum interuenisset, s. q̃ ipse, q parauit balistã, intendebat principal'r occidi, quẽquam p eum uel credo bat balistarium ad hoc intẽdere, eum crederem irregularem: qa ad minus auxiliatur ad homicidium faciẽdũ, ar. ĩ de homi. significasti. principal'r, autem ideo dico: qa si non principal'r ad hoc intendat, sed secundario, uidelicet ut si aduersarius noluerit aliena dimittere, q̃ impugnatur balistis & sagittis, non crederem irregularem: qa si ɔrium diceretur, iam nulli bello interesse liceret, cum ibi quasi semp homicidia pparent. 24. q. 1. noli ęstimare, & c. seq. tñ melius credimus, q̃ bene esset
1 irregularis: qa nũquã ẽt in iusto bello licet ministeriũ,
2 uel ɔsilium ita immediatum pbere bellis, ĩ de pœnis,
3 qđ in dubiis. Si uerò in iniusto bello etiam ad sui defensionem ministraret pdicta, dicunt esse eũ homicidã & irregularem: qa cãm & auxiliũ dedit homicidio, cũ nulli licito operi instaret, imò illicito, s. iniusto bello, vnde sibi debet imputari, & q̃ non adhibuit diligẽtiã, quã debuit, homicidium ut nõ fieret: imò diligens fuit,
1 ut fieret, ar. ĩ de homi. loã. & c. ult. & in multis c. eiusdem tit. ¶ Sed dices, quare ergo reputatur homicida & irregularis ille, q̃ scribit sniam ɔ̃ damnatum ad mortẽ? Rñ. ille directo & principaliter morti, licet iustè, consilium uel auxilium pbet. dicunt tñ alij, q̃ istis, q quasi rectè sunt uiri sanguinum, parare balistas, uel huiusmodi est prohibitum etiam in iusto bello; sicut & eis pesse est prohibitum, ut hic: sed ensem, uel lãceam eis ministrare non est prohibitum, nec inducit irregularitatem.

SVper specula, & infra. [exeuntes de claustris] suis. s. n. ibi audirent, uel legerent secus. [Statuit] ĩ eo. non magnopere. [excõicati] absolui tñ hos posse credimus à quolibet epõ [diuersas] quia quidam dicebãt, q̃ canon latæ sententiæ, alij ferendæ. [Ipso facto] si p duos menses extiterint ad legendum leges, uel physicã. non enim uidetur, q̃ hoc ipso q̃ audiuerint, nisi per duos menses perseuerauerint, q̃ sint excõmunicati; & hoc satis innuit, infra ubi dicit, q̃ decani & alij consimiles non incidũt in canonem, nisi per duos menses pseuerauerint. Alij tamen dicunt, quod statim sine expectatione temporis sunt excõmunicati [loco] .i. studio. [Fasciculos] .i. discipulos. [bellatorum] .i. prædicatorum. [Personatus] si autem curam habeat aliquis animarum, si non sit sacerdos, nec in dignitate, uel personatu constitutus, dixerunt quidam, q̃ potest audire leges & physicam. sed certe nos non uidemus, quod hoc esse possit, nisi sit sacerdos, uel personatum habeat nisi ex dispensatione forte: quia dispẽsaretur secum in delatione ordinum; & tunc ita credimus eum teneri, ac si esset ordinatus, nisi forte ex delegatione, uel ut uicarius faceret, de quibus non est dubium, q̃ non tenentur hac constitutione. [præscriptum] scilicet duorum mensium cõputãdorum ab exitu monasterij: uel ex quo leges uel physicam audire ceperunt, supra eo. non magno. [extendi] scilicet q̃ si de ecclesiis suis exierint personæ prædictæ, & per duos menses fuerint in scholis huiusmodi, quod sint excommunicati.

Finit liber Tertius.

LIBER QVARTVS.

De sponsalibus, & matrimoniis. Rubrica.

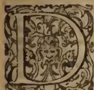

E FRANCIA quidam, & infra. [lege] .i. ꝯsuetudine [usdē utūtur] alias.n.solennitates habent Saxones, alias Frāci, quæ tamen nō sunt de substantia mrīmonij, licet peccatū sit omittere. 30.q.5.nostrates fœminæ. [Subiiciatur] quo ad substantiam.n.matrimonij consuetudo nihil potuit statuere, quoad accidentia forte posset, puta circa dotem, arg.ē.de testa. Raynutius.

PRæterea, & infra.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonij diffinitio, & unde dicatur.*
2 *Quo in loco fuerit institutum matrimonium, & quibus de causis fuerit institutum, in nu.3.*
4 *Quis possit contrahere matrimonium.*
5 *An per procuratorem possit quis contrahere.*
6 *Tria sunt bona matrimonij, & qualia sunt.*
7 *Quot sint impedimenta matrimonium.*

IVuenis [Nōdū septēnē] Sed septēnio ꝓximam ī.e.sponsam, puta qa erat sex annorū & dimidij uel amplius, ar.ī.ti. ꝓx.attestatiōes, inst.de obli. q ex dila naſ.§.in summa, ff.de mune.& ho ad rē, & doli capacē quo ad spōsalia.sic.n.orit publicæ honestatis iustitia.ī.ti. ꝓx.lrās.uel die ꝗ ducta fuit añ septenniū, sed in domo detēta post septēnium.ī.ti.proxi.duo, si aūt nō esset septennis, nec ꝓxima, nec in domo post septennium detenta, bñ posset ducere consobrinam, ut.ī.ti.ꝓx. literas, & c.duo. [Dubitationē] licet non sit uerisimile, quia tñ tutius est, ꝓcauendum est: uel dic nō esse uerisimile, ꝗ eā corruperit, sed ꝗ malicia supplet ætatē, & ꝗ aliquid intendūt de sponsalibus, & 16 oritur impedimentum publicæ honestatis iusticia. Matrimonium est uiri & mulieris coniunctio, indiuiduam uitæ consuetudinem retinēs 27.q.2.c.2.Dr̄ matrimonium quasi matris munium.i.officium: quia plus est officiū matris in matrimonio, q̄ patris. Cōtrahitur aūt matrimoniū solo consensu.27.q.2. sufficiat. ¶Fuit aūt institutū matrimonium in paradiso p illa uerba, Hoc nunc os ex ossibus meis.ī. de diuor. c.
3 gaudemus. ¶†Causæ principales quare matrimonium fuit institutū, sunt duæ.s.susceptio prolis, & uitatio fornicationis.32.q.2.§.his ita.aliæ causæ sunt multæ, reformatio pacis, pulchritudo uxoris, & multæ aliæ. Et licet ille, qui ꝯhit nullam de principalib.causis attendat, tñ tenet matrimonium, nisi contra illas causas intendere-
4 tur, putā ꝗ nō nasceretur soboles.xxxij.q.ij.solet. ¶†Potest autem contrahere quisquis, qui potest consentire in carnalem effectum, nisi expresse ꝓhibeatur.ut minor. xiiij.ann.ī.eo.tuæ fra.& qui utroq; testiculo caret, ī de frigi.& male.ꝗ sedem.Item nec furiosus. 33.q.3.neque furiosus. Est.n.edictum de matrimonio prohibitorium.
5 ī.eo.cum apud se.¶†Item potest quis contrahere ꝑ ꝓcuratorem, dummō, duret uoluntas eius, usque quo cō-

sentiat alius.s.absens: sed si eū pœniteat ante, q̄ absens consentiat, non tenebit factum procuratoris, ét si ad ꝓcuratorem, uel absentem, cum quo ꝯhit, non perueniat reuocatio, quia ibi deficit consensus in idem tempus cōcurrens, sine quo non tenet matrimonium.28.q.2.sufficiat.ar.cōtra.ē.de procu.in nostra.sed hoc speciale credimus in matrimonio, sm ꝗ ét si non perueniat reuocatio ad procuratorem dummodo constet, ꝗ nō tenet matrimonium. ¶Bona matrimonij sunt tria, fides, proles, 6
& sacramentum. Fides est, ut neuter coniugum adulteret. Proles attendit, ut eam amet, si Deus dederit, suscipiat, & educet. Sacramentum attenditur, ut matrimonium non separetur. licet.n.tori diuisio fiat pp adulterium, non tñ separatur matrimonium. 32. q. 7. nisi qn alter coniugum de præsenti ad religionem transit.ē.de conuer.cōiu.ex publico.¶†Impedimēta mrīmonij sunt. 7
12.s.quæ dirimunt matrimoniū. Primum furor. 32. q. 7.neque furiosus. Secūdū omnino sectus & impotens coire.32.q.7.illi qui. Tertium affinitas.ī.de eo qui cog. consan.discretionē. Quartum, si errat in persona. Quintum, si est in conditione seruili. Sextum, uotum solēne. Septimum, si machinatus est in mortem prioris cōiugis uel si eam in cōiugem ducere promisit. Octauum, si est alterius cultus, s. Sarracenus, uel Iudæus. Nonum, si per uim coactus est ꝯhere. Decimum, ordo, ut in sacris ordinibus sit constitutus. Vndecimum, si est alteri nupta. Duodecimum, publicæ honestatis iustitia. sunt & alia duo, quæ impediunt, sed non dirimunt, s. tempus feriarum, & interdictum ecclesię.

AD audientiam, & infra. [ꝗ si ille] Hæc adiectio nihil facit [Implere propositum] impediente publicæ honestatis iustitia, ut no.ē.c.proxi.¶Et no.ꝗ ubi cōtrahentes intelligunt, quod agatur, licet illud non teneat, surgit tñ inde publicæ honestatis iustitia, ut hic dr̄.ubi aūt non intelligunt, secus.ī.c. ꝓx.literas, & c. accessit.idem intelligo, si frigidus contraxit, quia nullus consanguineus eius eam haberet poterit.27.q.2. quidā desponsauit.& idem forte dicendum est in monacho, & sacerdote, & alijs huiusmodi.

DE illis, & infra [promittunt] hic sunt sponsalia de futuro. [Transferentes] mulier uirum uagabundū sequi non tenetur. ff.de ope.lib.suo.24.q.2. si quis.

DE muliere, & infra [uim] alia.n. eadit in constantem uirum, & dirimit matrimonium. alia, quæ in meticulosum, & hęc non dirimit, de hoc no.ē.quod me. cau.cum dilectus.

EX literis [intelligit] hæc decr.loquitur, qñ aliq intendebant sponsalia cōtrahere, sed nō intelligebāt uires & effectus spōsalium uel quia eodē reputabāt spōsalia, & mrīmoniū, uel quia non credebant. ꝑ spōsalia se ligatos, quin cū alia contraherent, uel aliahmōi, quidā etiā intelligunt, qñ sm diuersa uulgaria loquebantur, nec se inuicē intelligebant. Sed hoc non vr̄ uerum, quia qui non intelligit, non consentit.ē.de bap.maiores, circa prin. Nec est mirū, si est aliud, qñ non intelligit uim datā uerbis, & effectum datum à iure, quia nemini licet ignorare ius.& maximè ius sponsaliū nō licet ignorare ꝯtrahētib. sed factū uel uulgare alterius bñ licet ignorare. tñ & illa expositio pōt sustineri, qñ diuersa uulgaria habebāt ꝯhentes, nec unus uulgare alterius intelligebat. nec ualet, ꝗ dicit, ꝗ non pōt esse consensus, si se non intelligunt: quia hæc decr. loquit, qñ tractatus ꝑcessit de matrimonio ꝯtrahendo, & in hoc ipsum consentiebat, & hoc agebatur. & tunc, ex quo uterque dicit uerbo in suo uulgari, ꝗ sonant ꝑsentē ꝯsensū sufficit.

[Intelligit] ut dicit, cum tamen præsumatur intelligere, cum sint eiusdem vulgaris [scientiæ] q non furiosi [ætate] quia non minores [quo cognito] .s.quod sunt idonei scientia, & ætate [non intellexerit] .i.si dicat se non intellexisse, cum tñ contrarium præsumatur [intelligentiam] non solum, quã portat ex uerbi proprietate, sed etiam à iure appropriatam sibi [solent] ff.de leg.iij.non aliter, ꝫ de uerb.sig.intelligentia.

S Ponsam, & infra.

EX parte [eam ab eo] p hæc uerba intelligo ꝯhi matrimonium de præsenti; quod est notã.[Habiturã] licet uerba ista sonent futurum tẽpus:tñ sponsalia non sunt de futuro: imò statim mřimonium ꝯhit: sed qđ ꝓmisit de fide seruãda, respexit ad futurum; & idẽ dico in oibus uerbis, q̃ sonant in futuro.v.g ꝓmitto, q teneboꝫ te in uxorem. idem, ac si dicat, habebo tecum in matrimonium: uel accipio te meum, & ꝓmitto, q de facto tenebo te ꝓ vxore: q̃ tñ modò es vxor de iure; & etiam sine ꝓmissione tenetur ad hoc ipsum. secus esset, si diceret, Promitto, q ꝯham tecum, uel accipiã te in meã: quia uerba hæc non referuntur ad factum iñ, sed etiã ad ius; ut sit sensus, Promitto, q tunc fiam tua legitima vxor. alij dicunt, q idcirco per uerba de futuro fit matrimonium: quia prin.decret.ponuntur uerba, quæ trahunt futurum ad præsens, s.ab eodem tẽpore, & eadem repetita intelliguntur in uerbis uxoris, & non habent locum nisi ubi præcessit tractatus de matrimonio contrahendo. [tunc] .i.cum fornicatur. ¶Inducta] & si nullam superduxisset, iñ eam recipere tenet: quia mulier non fuerat fornicata: sed & si mulier fuisset fornicata, eam accipere tenetur: quia aliam superduxerat.

EX literis, & infra. [Impubescentes] Quæritur, si qs iurauit accipere vnam de filiabus alicuius, & posteà cognoscat vnam, an præcisè cogatur accipere illam? ar. q sic, ff.de ꝯhen.emp.si emptor, ff.de solu. Stichum aut Pãphil. quia se coarctauit, ff.si quis cau.l.iij.15.q.1.si quis insa. Sol.quidam dicunt eum compellendum eam accipere. alij dicunt plus, q cognoscẽdo eam ratificant spõsalia: uel prius fit mřimonium. nos dicimus, q cum nõ interuenerint inter eos neq; spõsalia, neq; mřimonium, nec etiã possunt interuenire, nisi inter certas ꝑsonas, q licitè ꝯhit cum alia. [patres] hoc iuřm intelligit, q bona fide dabit operam, q inuicem ꝯhant [alterius] .i.supradicti. [cõpellas] ꝫ eo. requisiuit, contra. Sol.hic de rigore, illud de misericordia. Sed ꝯ, mortaliter peccat ueniendo ꝯ iuramentum; ergo potest cogi ad eius obseruationem. 24.q.3. tam sacerdos. propter hoc Hugutio dixit illam non esse decret. alij dicunt, q illa est decret. & ius commune continet, & est speciale, ut non cogatur quis seruare iuramentum propter futurum periculum. alij dicunt, q cogendi sunt, ut de nolentibus fiant uolẽtes, ut ibi, sed nõ finaliter, ut in contrario. alij exponunt ibi, potius, i.prius.

NOn est [petant] vxor petitur p interdictũ de lib. exhi.ff.de li.exhi.imò.C.de nup.si inuita; & hoc, cum inuita tenet: secus aũt, si uoluntarie: qa tũc cõpetit offĩm iudicis. [ibi] eis aũt exeuntibus sine aliqua absolutione possunt dicere officium 81.dist. si quod: qa non est terra interdicta, sed organa suspensa ad tempus: tñ irregulares fiunt: qui ibi celebrant. [Officia] ergo nec chrisma, nec extrema vnctio, nec etiam mřimonium, nec sepultura, ꝫ de priuil. ut priuilegium nec ad ordines poterit aliqs laicus loci interdicti ꝓmoueri. q aũt ante erant clerici, cum non sint interdicti, ad alios ordines poterunt promoueri. sed de corpore Christi melius dr, q conferri põt interdictis pœnitentib. ꝫ de sen. excõ.permittimus. Item matrimonium credimus posse fieri apud interdictos: quia & apud infideles est, supra de presb.non bapt.ueniẽs.26.dist.deniqne. Item chrismare debent, ꝫ de sent.excom. c.responso.

PRæterea, & infra [à uiro] cum quo contraxit per uerba de futuro [impetitur] ut cogatur matrimonium consummare [confiteri] etiam si publicè confiteretur, non uidetur ei credẽdum: quia vnus testis.4.q.3. §.item, & quia turpitudinem allegat.14.q.5. non sanè sed hoc est speciale propter periculum animæ. [iuramentum] secus, si iurasset, ꝫ de consang.& affi.super eo.

VEniens, & infra.[alij] qui desþõsauit eam per uerba de præsenti: alioquin non esset obiectio, nec dubitatio, q sequens mřimonium teneret [eos] inter mulierem, & pmum uirum. [causa] inter mulierem, & secundum uirum: melius credimus, q causa ageretur inter mulierem & primũ virum per id, quod sequitur, A priori viro iudicio Ecclesiæ &c. [Cõsentire] q eius esset uxor [ipse] .s.vir. [de illo] .s.T. cui tertiò nupserit, uel de primò. [alio] .s.secũdò viro C. [defunctus] antequã contraxisset cum secundò, cui fuit inuita tradita. [ille] idẽ vir [decessit] maximè. nã sola coactio sufficit, ut matrimonium secundũ impediat. [maritali] prima.n.sponsalia nõ poterant impedire hoc matrimonium: qa fuerunt iudicio Ecclesiæ separata. nec secũda, quia fuerunt coacta, & qa mortuus erat maritus. [alioquin] .i.si noluerit ipsam M. maritaliter tractare. [restiterit] nisi ꝓponendo de iure, s.qđ ipse T. non sit maritus M. sed suus. nam hic illa, quæ dr superinducta, potest proponere coram ipso iudice delegato, uel etiam ordinario, licet alias non sit eius ordinarius, uel delegatus, ar.ff.de quibus re.ad eũ.iu.ea.per totum: imò & post sniam potest appellare, & executioneni suæ de iure impedire, ff.de re iud.à diuo, §.si super, ꝫ de re iudi. cum super contro.ubi no. hoc uerum est, si agat petitorio: sed si agit possessorio, nõ esset admittenda. sed nos contrarium dicimus, s.q est admittenda, & assistet hæc mulier uiro, ut no. plenè, supra de re iudi. cum super contro.& non poterit proponere hæc mulier ad impediendum restitutionem de ꝓprietate, s.q prius fuerit desponsata, uel q non teneat matrimonium cum alia ꝯctum propter aliquod impedimentum, nisi forte incõtinenti ꝓbare uellet, ꝫ de resti.spol.literas, in fi. sed poterit dicere, q alia mulier nunquã fuit in possessione uiri tanquam mariti: uel q uir non spoliauit mulierem possessione sua: sed ipsa mulier uirũ spoliauit possessione sua: uel alias legitimas exceptiones. [Restiterit] no. q licet tertia persona, quæ dicit se potiorem in matrimonio, sit admittenda, ut assistat illi, q principaliter conuenitur super mřimonio; non tñ sibi est præferenda in ꝓsecutione causæ: qa non ad eam primo loco ptinet defensio huius causæ; & tũc tñ ꝓferri debet tertia ꝑsona, ff.de re iud.sæpe. ¶Itẽ dicimus, q si illa, q̃ cõuenitur sup mřimonio, inducat testes sup vno art. uidelicet, q qñ ꝯxit cum illo, q eam petit in uxorem, erat minoris ętatis, & defecit in ꝓbõne, & posteà alius uir, q tenet eam, sup eodẽ art. uelit inducere testes, admittendus est, si ignorauit, qñ primo mulier induxit testes sup eo; de hoc no.ꝫ de re iud.cum sup. Nec obst.si dicit, q debet ꝓbare de ꝓuaricatione prioris mulieris, ff.de ꝓua.ꝓuaricationis: quia illud loquit, qñ snia lata est. hic aũt loquimur, qñ snia non est lata: imò plus uł, q in causa mřimonial iřm oẽs, etiã si sciuit, qñ prima mulier

mulier testes inducebat, tñ tertia persona admittenda est super eo articulo ad producendum testes: quia etiã eadem persona admitteretur etiam post sententiam dif finitiuam.s̃.de re iu.lator, consanguinei.

S V M M A R I V M.

1 *Metus alterius, quàm eius qui contrahit, quando impediat matrimonium, & in nu. 2.*

3 *Officium iudicis est assignare partibus locum tutum.*

Vm locum [metus] q cadere in cõstantẽ uirũ. ff.qđ me.cã, metũ.42.q.6.indignanter. de hoc no.s̃.quod me.causa.cum dilectus.j̃.c.ueniens.

1 †Coactio] .i.uis, qa capit̃, uel tenet̃, uel ligatur, uel bu iusmodi. metus aũt alterius, q̃ eius, q ꝯhit, impedit matrimoniũ, ut si p̃r timet mortẽ, uel captiuitatẽ sibi imminere, & pp hoc filia ꝯsentit nuptiis, quas p̃r pro eaꝯxit: uel ẽt ipsa hoc timore, uel alio sibi ducta ꝯhit, non ualet m̃rimoniũ, ar.eius, qđ ẽ ꝯuerso dẽ patre: qa iu stus metus est in eo, si timet stuprũ, uel seruitutẽ filiorũ.ff.qđ me.cau.isti qdem, ar.3 1.q.2.si uerũ, & c.de nep. sed illa.c.loquunt̃, qñ ẽt sp̃õsæ erãt inuitæ. sed certẽ nõ uĩ, q ibi alia de cã inuitæ fuerint nisi pp pericula eorũ, q habẽbãt eas in p̃tãte. & hoc nõ uĩ solũ locũ habere ĩ p̃ribus, sed in aliis, q filios habẽt in p̃tãte. hoc aũt constat: qa si consensus ꝯhentium esset liber, quis p̃res habe rẽt iustũ metũ: tñ m̃rimonium tenet. Alij tñ dicunt, q non impedit m̃rimonium, licet filia timeat mortem pa

2 tris. ¶†Vel coactio] .i.si metus, uel coactio interuenit super eo, ubi consensus requiritur, uerbi gratia, si cogitur ꝯhere matrimonium. sed si super diuersis interueniat uis, & consensus, uerbi gratia, incarcerauit q̃s aliũ ut ab eo pecuniã extorqueret, si idem uim & uincula patiens consentiat in m̃rimonium, uel ẽt aliũ ꝯtũ, tenet. nã & agere p̃õt p procuratorẽ, & p p̃ñs procuratorem constituere, & usucapere.ff.de mino.Papi.ff.ex qui cau. ma.in inte.ait prætor, nisi fortè in uinculis constitutus captus esset ab hostibus. & propter hoc esset seruus. nã tunc consensum non haberet, ut in præall.l.ait prætor in uer. [uentilatur] quidam.n.petebat eã: qa dicebat se

3 contraxisse cum ea per uerba de præsenti, uel de futuro. † eam] not.ad officium iud.pertinere partibus locũ securum assignare.3.q.9 hortamur.ff.de arbi.Pompo. §.si arbiter.s̃.de rest.cum olim [timere] sicut mandat eam in obscuro loco poni: qa timebit, ne uir eam raperet, etiã si de iure eam non posset habere [donec] ideõ eo differretur restitutio: qa agebat̃ petitorio, uel quia timebat̃ seuitia uiri, s̃ de or.cog. intelleximus.s̃.de.resti.spol literar, & c.ex transmissa, & c.ex parte, ubi no. de hoc: quia nunquam eam transduxerat; & ideo non habebat locum petitio restitutionis.

VEniens, & infra [cui] sponsalia fuerunt de futuro [cognouit] matrimoniali affectu al's.n.si protestaretur se eam cognoscere adulterino affectu, secus, arg. j̃.eo.tua alij ꝯdicunt. quantũcũque.n.protestet̃, sibi nõ prodest sua protestatio, cum non fuerit iusta causa protestationis, de hoc not.s̃.de consti.cum.M.nec obst. decre.tua: quia ibi non fuit substantia contractus coniugalis, nec forma contrahendi matrimonium. & hoc est uerum, nisi forte ipsi mulieri protestaretur: quia tunc in hoc ambo consentire uidentur. sed & tunc non prodest sibi protestatio: quia non admittitur probatio in ꝯrium.j̃.e.is qui. Item ea rõne non credimus sibi pdesse protestationem: quia turpis est, sicut nec prodest ei turpis conditio: imò ea reiecta teneret matrimonium.j̃.de condi.app.c.1.

COmmissum, & infra [dedit] iste, qui promittit et aliqua ꝯhere matrimonium, statim sponsalia contrahit. contra.s̃.de conuer.coniu.ex publico.s̃.de iureiu.peruenit.s̃.de uo.& uo.redẽ.scripturę.17.q.1.qui bona.18.q.1.ex his. Sol.iste non fecit uotum, unde ꝯhendo non fit transgressor uoti.s̃.de uo. literaturam; & si contrahit propositum gerens in mente continendi & uouendi, non facit contra conscientiam.27.q.2.beata: quia firmiter non proponit ad religionem transire: sed nec à se hoc propositum repellit: sed super hoc firmã deliberationem reseruat post contractum matrimoniũ. unde bonum fuit consilium, ut adimpleat, quod iurauit, quãuis iuramento non obstante possit uitam monachalem eligere: quia melius est utrũq; seruare, quã alterum tñ sic.s̃.de iureiuran.debitores.22.q.4.innocens. dicunt alij, q hic uir circa finem bienni erat, & tunc cœpit suspirare, i.cogitare, q in futurũ, s.post duos annos intraret monasterium. Sed forte interim intrare nolebat: quia adhuc in domo propria uolebat melius probare onera ordinis: uel fortè tenebatur aliquibus debitis, quæ primo soluere uolebat, uel ex siĩibus causis ingressum monasterij protrahebat. unde bene cõsuluit ei Papa, q ex quo non alligat se monasterio, & alligatus est iam, q in fine bienni aliud ligamen superadderet, q illud ligamen superaddat, cum dubium sit quid futura pariat dies uel per mortem, uel per mutationem uoluntatis. sed si q̃s dixisset præterea, ego statim uolo intrare monasterium, respondisset ei, intra, & non contrahas, cum ille contractus esset ad decipien dum tantum.

REquisiuit, & infra [cogenda] s̃.eo.ex literis, contra.Sol.ut ibi.

CVm in apostolica, & infra [proposuit] cui licet credendum, non esset, ar.C.de man.prin.l.j. tamen propter fauorem matrimonij & bonam fidem, quam habuerunt, licet non s̃m conscientiam, tenet matrimoniũ [poterunt] j̃.de eo, q ui du in ma quam pol.ex literarũ, & c.cum haberet, contra.Sol.dicunt quidam, qđ si scienter contrahunt, non tenet: sed si ignoranter, secus. nos dicimus, q primum tenuit de iure, s̃m nullũ est, cũ eodẽ tpe quis non possit habere plures uxores. uerutñ si ignorantes ꝯxerunt, soluto matrimonio morte, cogen di sunt de nouo ꝯhere, arg.j̃.de eo, qui du.in ma.quam pol.c.j.& cap.ueniens, quãuis ibi non dicatur, quòd sint cogendi, uel tolerandi. si uerò scienter, nullo modo tolerandum est secundum matrimonium.j̃.de eo, qui du.in ma.ex literarum, & cap.cum haberet. si uero primum matrimonium non tenet de iure, semper tenet secundum matrimonium, ut hic.

IN præsentia [annorum]. C.de repu.in aut.hodie.ff. de diuor.uxores, contra: sed illa correcta est per canones.

INter opera charitatis [remissionem] 32.quæstio.1. non est.32.q.1.c.1.contra. Sol.illud loquitur de incorrigibilibus; hic de corrigibilibus.

AD id, quod per tuas [copulauit] ad suasionem uitricí mulier alij nupsit: uel mulier prima sponsalia eius nomine contracta rata habuit, licet contra proprium uelle. [cohabitans] & ab eo carnaliter cognita: alias per solam cohabitationem non iudicarem matrimonium, ut no.j̃.ti.proxi.attestationes [excludit] nisi uis, uel metus in detinendo interuenisset, ar.quod met.cau.l.j.

SVMMARIVM.

1 *Si quis cum duabus contrahat sponsalia, debet primæ tantum adhærere.*

Icut ex literis. [Iuramentum] idem credo, si in primis sponsalibus non interuenit iuśm; & in secundis interuenit, arg. ĩ de iureiu. quãto.
1 † Cõpellas] No. ꝙ si quis cum duabus ꝯhat sponsalia, primæ tm̃ adhærere debet, & cogẽdus est ad eam redire, ut hic. Fallit in casibus. Primus est, si alter sponsorum ad religionem transeat, ĩ de conuer. coniu. ex publico. Secundus est, si sponsus uagus non inuenit, supra eo. de illis autem. Tertius est, si alter coniugum leprosus, uel paralyticus fiat, uel nasum amittat, uel aliquid ei deterius contingat, ꝯ de coniuga. lepro. c. literas, supra de iureiur. queadmodum. Quartus est, si superueniat affinitas. 27. q. 1. si quis sponsã filij; & sufficit in hoc casu solum famam probare, supra eo. præterea. Quintus est, si mutuo se absoluãt, supra eo. præterea. Sextus, si alter fuerit fornicatus, supra de iureiu. quẽadmodum. Septimus, si cum alio contraxit per uerba de præsenti, infra de sponsi. duo. c. j. Octauus est, si in minori ętate fuerunt contracta sponsalia ab ambobus. nam cum ambo ad legitimam ętatem uenerint, uterque altero inuito licẽtiam nubendi obtinebit, infra de desponś. impub. de illis.

CVm apud se. [Signis] spãle est in mr̃imonio, ut nutibus ꝯhi possit pp periculum, qđ esset, si ꝯhi non possit; & ꝯhere non põt, nisi suus adsit ꝯsensus: secus aũt in aliis contractibus, qui possunt per procuratores talium celebrari [signis] ff. de leg. iij. nutu.

DIlectus filius.

TVę fraternitatis. [Consensum] spõsalia sine uerbis fiunt, s. p annuli subarrhationem. [consensum] licet. n. solus consensus sufficiat ad matrimonium ꝯhendum mutis, ut supra eo. cum apud: in loquentibus tñ nõ sufficit quo ad ecclesiam sine uerbis, ar. 22. q. 2. is qui. ff. de leg. iij. nutu. imò plus uidetur, ꝙ etiam si constet modò, ꝙ ad inuicem consenserunt quia hoc cõfitẽtur; tñ est mr̃imonium sine uerbis, ut hic. Et est hæc ratio: quia sic statuit ecclesia, licet sit contra ius naturale, qđ est, ꝙ solo consensu ꝯhitur matrimonium: sed fuit iusta causa statuti huius, s. ne tantum sacramentum esset in incerto. & si ꝯrium diceretur, sequeretur absurditas, s. ꝙ si uir & mulier eundo per uiam sibi inuicem placerent, & in corde suo desiderarent, ꝙ essent coniuges, sequeretur, ꝙ inter eos esset matrimonium, quo nihil esset periculosius. si aũt parentes pro filiis contrahant, sufficit filiorum taciturnitas. 30. q. 2. onerantur, ff. de spõs. sed qui patris, infra de sponś. impub. accessit, de illis. Item ubi præcesserunt aliqua uerba apta ad sponsalia contrahenda, uel matrimonium, propter aliquod tamen impedimentum non ualeant sponsalia, uel matrimonium; postea tñ per solam carnalem copulam ꝓsumitur matrimonium, ĵ de eo, qui du. in ma. ueniens, infra de condi. seruo. c. ult. [Nam] & ꝙ possint sine uerbis contrahere, probatur. [Nam] &c. [& pueri.] Item probat, ꝙ non semper uerbis contrahitur matrimoniũ. [quia & pueri] &c.

TVa nos duxit. [Forte] hoc forte non ponitur dubitatiuè, sed assertiuè. [Videmus] nam licet hic protestatus fuerit, ꝙ non consentiebat in eam, uel non contrahere, sed decipere intendebat, non proficit sibi quia non subest iusta causa protestationis; vnde p contrarium factum renunciare intelligitur protestationi: uel potius sibi prodesse non debet: quia facto ꝯria dicit, arg supra de app. solicitudinem, & no. de hoc supra de consti. cum M. Ferra. supra eo. ueniens. præterea. in his ad cõem intelligentiam recurrendum est, ĩ eo. ex literis. Alij ꝯrium dicunt, s. ꝙ ꝓtestatio sufficit, ut nõ ꝓbetur mr̃imonium. sed ideò dicit Papa, ꝙ non uidetur, qualiter sibi hoc ꝯstet: quia cum nullus interfuerit spõsalibus, de protestatione sibi constare nõ potuit, ut in foro Ecclesiæ iudicare posset non fore mr̃imonium. sed in foro aię iudicare potest, ubi iudicatur sm ꝯfessionẽ: sed in foro Ecclesiæ secus est. [Nos aũt] quia licet quo ad ecclesiam non posśit de hoc constare: m̃ si ita foret, sic est respondendum [de facto] .s. despõsationis [substantia] puta consensus. 27. q. 2. & sufficit. & hoc intellige sm interrogationem epi, quãuis in ueritate ꝯrium præsumatur, ut supra dictum est. [Forma] quia nõ fuerunt uerba apta matrimonio contrahendo, sine quibus non pficitur mr̃imonium, ĩ eo. tua. vel die, ꝙ uerba satis erant apta, si uocaretur Ioãnes: sed quia sic non uocabatur, non seruabatur forma. ¶ Sed obiicies, quare ergo dictum est supra ꝙ præsumendum est mr̃imoniũ? Rñ. quia desponsatio appatebat, quæ sufficit pro sponsalibus etiam sine uerbis, licet non sufficeret ad matrimonium; & quia non licebat ei allegare, ꝙ suum nomẽ fraudulenter mutasset, ĩ de dona. inter dilectos.

CVm in tua. [contrahentium] .i. ꝯhere uolentium. [maiorum] .i. antiquorum suorum ꝓpinquorum. [quæsiuisti] dubitat iste eps, an in hoc casu liceret recipere iura ꝓpinquorum, q iurare uolebãt nullum impedimentum ꝯsang. esse inter eos. & erat cã dubõnis: quia non uidebantur recipienda, cum nullus actor ꝯ matrimonium appareret; & sic uidebantur sine cã iurare. uel causa dubitationis fuit: quia uidebatur, ꝙ per talẽ denunciationem & famam non deberet postponere recipere sacramenta, nec prohibere matrimonium. [Grauis] idem uidetur, & si turpis, supra eo. præterea. Sed illud ideò est: quia cum persona denunciante dicebatur perpetratum peccatum. [Fama] no. famam probari, supra de testi. tam literis, & c. causam. & idem de scandalo. ¶ No. solam denunciationem non impedire matrimonium, nisi adsit fama. [De plano] infra de accuś. sicut olim. No. plenariam inquisitionem fieri de fama. nam multiplex clamor facit fidem de ea, infra de accusatio. qualiter. item & sine ordine iudiciario & sine testibus põtest quis certiorari de fama. [Famam] hi habebant necesse iurare, qđ fama falsa est [contrahẽtes] ideſt contrahere uolentes.

COnsultationi tuæ. [Audientia de neg.] & si possessorio agatur, supra de resti. spol. ex trãsmissa, & c. ex parte. Alij tamen contradicunt.

GEmma mulier. [Stipulatio] pro P. [pœnæ.] ff. de uerb. obl. Titia, in prin. secus. n. dicimus in arrhis. nam si p dantem arrhas remaneat mr̃imonium, amittit eas. si uerò per recipientem reddit duplicatas, nisi expresśe dictum sit, ꝙ quadruplicatas reddat. C. de spõś. mulier, rñ. j. §. quadruplici. & idẽ dicimus in pignorib. cũ pignora arrhæ dicant, C. de re pig. l. j. cessat aũt hæc pœna arrharum si intra biẽnium nõ exequit̃ nuptias, C. de spõ. si is, ff. de spõ. sæpe. Item pp mortem sponsi, uel sponsæ, ff. de spõ. arrhæ. Item pp personam sponsi, cum quo mr̃imonium interdicitur, C de sponś. mulier, § q uerò, & §. his quoque. Item pp minorem ætatem; vnde securius est parentibus dare, C. de sponś. l. ult.

Si quis

SI quis fidem dedit.

SI inter uirum & mulierem [alia] qualia sunt.s.eo. ex parte, s.promitto te pro coniuge tenere [similia] puta ꝙ ham tecum.s.e.requisiuit, & s.e proxi.

ADolescens].i.maior.14.ann. ¶ Desponsatam] cum iam essent ambo puberes: qa tunc non fit mřimoniū, nisi uerā carnalis copula interueniat. si.n.ante pubertatē ꝯxisset sponsalia, tunc per aduentū pubertatis cū talibus facta ratificantis diceret uerum mřimonium factum, sicut no.j.ti.proxi.attestationes: alij tñ ꝯdicunt [cognoscens] & de hoc constet per coofessionem: secus, si dubitaretur.s.e.innenis: quia tunc præsumeretur carnalem copulam interuenisse.j.ti.proxi.continebatur.

De despōsatione impuberū. Rubr.

TVa fra. [adulto] .i.pubere [ꝯhere] matrimoniū, uel spōsalia. si aũt esset maior septēnio, sed impubes, ēt si ꝯcta sponsalia fiot eo inscio, tñ pu.ho.iusti.impedit mřimoniū cū ꝯsanguineis.j.e.accessit. alij ꝯ eum nō fuerūt sponsalia, nisi tacite uel expresśe consenserit, iō nec pu.ho.iusti.impedit ꝯhere cū consanguineis, & hoc magis.placet [consentit] tacite saltē nō ꝯdicēdo, cū pñs esset.ff.de spō.hæc ita sic dic necessariū esse, ꝙ i mřimonio expresśè consentiat.s.ti.proxi.tuæ. ¶ Itē in sponsalibus tacitus consensus nō uidetur habere locum nisi in patre, ar ff.de sponsalibus.§.ult.& § sed quæ. in aliis autem, & si pro aliis contrahere possunt, est tamen necessarius consensus expressus, uel ratihabitio.s.tit.proxi. ad id, præall.l.hæc ita si. & no.j.de ma.ꝯ con.interdic. 2 &c.c.1.imō nec ratihabitio tacita sufficit.s.de rest.spol. ex parte [posse] & fortè in hoc casu nō impediente pu. ho. iustitia poterit cū consanguineis ꝯhere [filius] adultus [uoluntas] puta qa sit minor.14.ann.qui in matrimonium consentire non potest [tradere] .i.tradendū promittere; & sic contrahuntur sponsalia.

VBi non est consensus [legibus] puta in sponsalibus usq; ad 7.ann.& usq; ad 14.in matrimonio [coniugantur] ꝯhendo sponsalia uel matrimonium iō fit hæc prohibitio: quia cum possint postea uariare, & cū faciles sint pueri ad dissentiendū, timet, ne transeāt ad alia matrimonia: tñ facta tenent [coniugātur] carnaliter. & fit ista prohibitio propter dubitationem, ne per talē commixtionem ratificentur sponsal:a.s.tit.proxi.iuuenis, uel matrimonium.j.eo.continebatur.

PVberes à pube. [existimant] & bñ [certum] q.d.habēte.14.ann.& non potente coire, fuit dubitatum, an possit ꝯhere matrimonium? sed de potente coire, licet sit minor.14.ann.certum est, ꝙ ꝯhere potest. ¶ Ex habitu] secus, qñ agitur de tutela: quia ibi sufficit habere an.14.& si generare non possit.C.qñ tu.uel cu.de indecora. sed hoc uerum est, quod in hac decr.dicitur ēt si ante.14.ann.possit generare. nam in 14.ann.& si generare non possit, tñ matrimonium ꝯhere pōt, ar.j.e.ti. c.ult.alij tñ dicunt, ꝙ etiam si habeat.20 ann.& nō possit cognoscere mulierem, nec contrahere poterit, ar.hic & iccirco ponit ætatem 12 uel 14.ann.quia tunc præsumitur potens generare, nisi probetur contrarium, arg. ad hoc & de frigidi. & male.c.2.sed aliud est in frigidis, ut ibi no.prius dictum placet.

LIteras tuas [postꝙ] licet.n.a principio non tenuerint sponsalia, nisi tñ post ꝯdixerunt, si sciuerūt, in septimo confirmant.j.e.proxi.& c.duo. ¶ Filiam] filiam enim habere nō potest impediente affinitate.30.q.3. nec eam, nec matrem propter publicæ honestatis iustitiam.s.e.iuuenis.

ACcessit [consenserit] expresśè uel tacitè.lapso.n. septennio, si sciuit, nisi contradicat, consensisse ui detur in sponsalia.j.eo.duo [absolutus] antequam ad 7.anno.peruenisset. sed & sine absolutione crederem sufficere, si in septennio aliter protestetur, se nolle consentire.

SVMMARIVM.

1 *Statur semper dicto uiri dicentis se cognouisse uxorem maiorem.11.ann.*
2 *Quæ sit ætas legitima ad contrahendum.*
3 *Sola cognitio non sufficit ad hoc, ut sit matrimonium.*
4 *Nunquid ex hoc, quod mulier sit cognita, dicatur esse in ætate pubertatis, & uide in nu.5.& 6.*

COntinebatur [cōsensisse] supple ēt si uir ꝯdicat eam se carnalr cognouisse † standum] 24.q.1. c.2.contra.27.q.2.qui inter, ꝯ. So.uir dicit se 1 cognouisse uxorem maiorem.11.ann.siue illa confiteatur, siue neget, semper stabitur iuro uiri, ut hic, nisi ꝑ aspectum corporis mulier aliud probaret, i.uirginitatē: quidam tñ dicunt, cum sæpe oculus fallatur, nisi ꝯriū expresśè indubitanter per testes apparerct, semper est standum pro eo, qui dicit se cognouisse [si aūt] q.d. dictū est in ꝑcedenti parte huius.c.quid iuris sit, si mulier ꝑuenit ad nubiles annos, nunc aūt dicendum est, quid iuris sit, qñ nondum ꝑuenit ad annos nubiles: sed 2 tñ uicina est eis. ¶ Vndecim] ita, ꝙ distet à.12.ann.i.ante.12.ceꝑtū ultra.6.mēses, ar.ff.de

exc.tu.nō tm nos dicimus^a eam esse circa.12.ann.si habet.11.cōpletos, & dimidiū. & hoc est ea rōne quia legitima ætas ad ꝯhendū est.12.ann.completi, non cœpti.s.e.puberes, & hic: tñ tene quicquid dicant glo.aliæ. sed etiam si ante.12.uel 11.ann.essent cōiuncti, & aliqua præsumptio apparet pubertatis, iudicarem pro matrimonio, arg.j.eo.à nobis.

a ¶ *Nos dicimus. Hanc opi tenet etiam Car. in cōs.4 incidit dubio præmisso, & refert do. Inno. hic.*

3 ¶ † Cognita] hoc solum, s.cognitio non sufficit, ut matrimonium sit: & sine hoc sola desponsatio cum uerbis aptis matrimonio sufficit, si est proxima pubertati, & ex aspectu corporis potest aliquo modo deprehendi eam esse potentē ad generandum. uel dic, ꝙ nunquam sufficit, ꝙ sit proxima pubertati, qñ in solis uerbis mřimonij, uel spōsalium steterunt ad hoc, ut matrimonium præsumatur, nisi.12.ann.habeat completos.s.e.puberes: uel nisi ex aspectu corporis appareat eam pubescere.s.e.puberes. quare.n.posuisset decr.12.ann si sufficeret 11 uel 10 & dimidium non uideo: sed si fit, uel dicatur cognita à uiro, tunc habet locum hæc decr.s.quia sufficit, ꝙ sit in 4 11.uel ēt amplius circa.12 ¶ † Sed dices, nonne si cognouit eam, apparet esse puberem eam? Rñ.potest enim esse, ꝙ lanuginem in fœmore non producit, quæ sola est signum pubertatis, & tamen claustra pudoris aperta sunt; & sic cognita apparet, uel præsumitur, licet signa 5 pubertatis non appareant. ¶ † Sed oppones, nonne & si in 10 uel 11.an apta essent claustra pudoris, idem præsumeres.s.de spon.iuueni.? Rñ.nō: qa ibi nō loquit, ꝙ psumat carnalis copula interuenisse. sed consensus, uel cognitio aliqua spōsaliū añ.11.an.licet apta sint claustra pudoris,

pudoris non psumitur mrimonium, uel carnalis copula
interuenisse de facili, nisi apertioni claustrorum alia in
dicia adminicularentur, forte magnitudo personæ, uel
aliæ, q mulieres melius norunt expedit dicere, vel lite-
ris adnotare? uel dic hanc decr. locum hre, ubi in mino
ribus annis ɔxerunt: sed postea puenientes ad maioré
ætatem, si unus petat separari, & alter dicat, cognoui eã
dum erat in 11. ann. uel magis uicina. 12. non separabit
mrimonium. quia potest dubitari, q tunc fuerit potens
cum permisit super se uirum ascendere, & ideo tutioré
6 partem interpretandum est. s. de spon. iuuenis. ¶ † Sed
de hoc oportet constare, q uisus sit eam cognoscere. nõ
enim sola ætas. 11. an. sufficeret. sed hæc opi. in hoc ɔdi
cit proxi. quia dicunt, q licet hi. in 11. an. nisi sint com-
misceri, si tñ de hoc pôt constare mulierem non esse pu
berem, s. quia lanuginem nõ habet non iudicabitur ma
trimonium, nisi peruenerit ad an. 12.

DE illis hic primo loquitur, qñ ambo sunt infra an
nos pubertatis. nã tunc uterq; eorum ad puberta-
tem perueniens iudicio ecclesię de iure petit separatio
nem ante aût petere non pôt. Scdo ponit, qñ tpe, quo
ɔhunt alter est maior: alter minor. nã tunc minor, cum
ad pubertatem uenerit, separationé petit. maior auté
nullo tpe iudicio ecclesiæ petet separationé, q̃uis si cõ
trahat mrimonium. s. ti. proxi. c. pe. & sm hoc intelligo.
c. sequens. [Si uerò] ex tunc loquitur, qñ tpe quo ɔhût
unus est pubes, & alter impubes. ¶ Iudicio ecclesiæ] hoc
iudicium est necessariũ, ubi sponsalia tenet, sed postea
ex aliqua cã separantur. sed si non tenerent, puta qa in-
ter consanguineos, uel qa prius cum alia ɔxisset, uel ét
quia sub conditione erant celebrata: uel quocunq; alio
modo sint nulla, non est necessarium hoc iudicium ec-
clesiæ, licet quodammodo sit honestum. Item dicimus,
ét si mrimonium sit nullum, q tunc non est necessariũ
hmôi iudicium, nisi forte coniuncti essent mrimoniali-
ter, quia tunc si recederet ab eo siue iudicio ecclesiæ, da
retur sibi restitutio uxoris. j. de diuor. porrò. ¶ Dissenti
re.] ita, q ecclesia approbet. sed si contraxit cum alio
matrimonium tenet. & est hoc uerum, ubi tenét sponsa
lia. secus aût, si non tenerent: quia tunc maior posset se-
parationem petere per iudicium ecclesiæ. s. e. c. accessit.

A Nobis tua [His] s. ambobus ɔhentibus [Matrimo
nium]. s. futuri [Eorum]. s. ɔhentium. ¶ Assensum]
unde dicunt quidam, q si impuberes per uerba mrimo
nio apta contrahant matrimonium, & hoc etiam inten
dant, non est matrimonium: quia illud contrahere non
possunt: nec sponsalia. quia ad illa non intendunt, ar. ff.
de spon. quæsitum. ff. de ritu nup. minorem ueruntamen
si usque ad legitimam ætatem in eadem uoluntate per-
sistant, ratificatur matrimonium, argum. j. c. proxi. & l.
minorem. ¶ Potest tñ probabiliter dici, q sponsalia ɔ-
hunt iuris potestate, licet illa contrahere non intédãt,
uel uerba non dicant, argu. j. de condi. appo. super eo. c.
ult. ¶ Tenentur] neuter. n. ante pubertatem petet sepa-
rationem, sed postquam ambo, uel alter tantum ad pu
bertatem peruenerit petere potest. s. c. pxi. [Anticipa-
re] malicia supplente ætatem. j. c. proxi.

DE illis q apparet ex lanugine, uel facti experientia
[Carnali] hoc uidetur satis innui in matrimoniis
illam solam dici proximam pubertati, quæ cognosci po
test, ar. s c. puberes. In tutelis autem secus dicerem, ut
no. in decre. puberes. & idem q in matrimonio dicã, in
ingressu monasterij alii cõtra [Consensisse] uel dicédo
uerba apta matrimonio, uel cognoscendo eam, & hoc
innuit litera sequens, coniu. &c.

SVMMARIVM.

1 *In causa matrimonij non solum publicatis attestationibus, sed
etiam post sententiam auditur.*
2 *Impuberes licet contrahant, non tamen dicitur matrimonium
contractum, nisi per carnalem copulam ratificetur.*
3 *Licet sponsalia inter infantes minores septennio contracta nõ
teneant ratificantur tamen, nisi in septimo anno contradixe
rint uerbo, uel facto.*
4 *Verba sunt de necessitate interuenienda in matrimonio contra
hendo.*

Ttestationes [Credit hic credit ɔfessioni mu
lieris, qa est ɔ se, & uir non dicebat ɔrũ. ali
ter. n. eius dicto staret. s. e. continebatur. uel
dic, q ét si mulier fuisset corrupta, & nõ uir
tamen esset mrimonium consummatũ, de hoc not. j. de
1 eo, qui cog. consan. uxo. suæ, fraternitatis. [† Testes] spe
ciale est in cã matrimonij, q non solum post publicatas
attestationes, sed ét post sñiam auditur. s. de re iud. la-
tor, & c. consan. uel dic, qd hic erat nouus articulus, su-
per quo licet post publicatas attestationes, licet de no
2 uo producere testes. s. de test. ex tenore. ¶ † Probare] no
ta. q si impuberes ɔhãt, quantocunq; tpe steterint post
pubertatem, non tñ de sponsalibus fit mrimonium, nisi
de nouo consenserint p carnalé copulã, quæ secuta in-
3 ducit psumptum mrimonium. s. ti. prox. is qui. ¶ † In spõ
salibus tñ dicimus, q si infantes minores septennio ɔ-
hant sponsalia, ea non teneant, tñ ratificantur, nisi in se
ptimo anno ɔdixerint uerbo, uel facto; puta cum alio
ɔhendo. s. c. literas, & c. accessit. j. eo. duo. & est mirabi
le, qd de nihilo lapsu tpis fit aliquid; puta de non spon-
salibus sponsalia, sed id, qd aliquid est, non mutat natu
ram, qa non fit de sponsalibus mrimonium. Alij tñ ɔrũ
dicunt, hic incumbere pbationem mulieri, quia signa
apparebant dissensus puta quia uir discesserat ab ea se-
cus, si nec signa dissensus, uel consensus apparebant, qa
tunc deberet psumi de sponsalibus factũ esse mrimoniũ
primũ dictum magis placet. [Consensisset] cognoscédo
uel de nouo ɔhédo. alias. n. & si osculatus est eã, uel si ha
bitaret cũ ea nõ psumerem mrimonium. j de ma. ɔtra.
contra interdic. ec. c. j. [Iuramento] speciale est in hoc
casu, ut actore nihil probante reus iurare cogatur.
4 [† Consensit] si. n. uir confiteretur. q post. an. 14. ɔsensit
& uoluit, q ipsa esset uxor eius, licet non interuenerit
carnalis copula, uel signum consensus exterioris. tñ ma
trimonium debet inter eos iudicari, cum sponsalia præ
cesserint, q̃ pp cõsensum sequété tráſierût i mrimoniũ
secus ât esset, si nõ pcessissent spõsalia, qa tũc licet adin
uicé eodé tpe ɔsensus occultus sine uerbis, uel aliquo
tractatu pcedéte interuenisset inter aliquos, nõ faceret
mrimoniũ cũ in eo ɔtrahendo in potétib. loqui necessa
ria sint uerba, uel tractatus pcedens, ut no. s. ti. px. tuæ.

EX literis [Liberam tribuas]. s. e. de illis, à nobis, ɔ
Solu. hęc mulier nunq̃ cõsensit sponsalibus parétũ.
unde cum esset pubes, non tenuerunt sponsalia s. eo. c.
j. uñ contradicere pôt. & ibi ipsa libera uoluntate con-
traxerat: uñ contradicere potest hic tamen not. q licet
non teneant sponsalia, si tamen postea cognoscat, rata
hre vr sponsalia suo nomine contracta. uel hic de æqui
tate. uel ibi interuenerat iuramentum, hic non.

DVos pueri [Per tres annos] Nota sponsalia infan-
tum lapsu temporis ratificari. [Copulauit] hoc ma
trimonium tenuit siue statim peruenerit ad puberta-
tem, siue post, cum eam cognouit [Reliquit] & malè.
[Accepit]

[Accepit] & male impediente publi.ho.iusticia [Compulit] & male, cum alium uirum haberet, & si copula interuenisset, propter affinitatem [Dabitur] hæc inhibitio fit pp delictum utriusque sic.27.q.1.§.Christus, uel propter scandalum.

SVMMARIVM.

1 *Accusationis, & denunciationis differentia.*
2 *Comparatio matrimonij spiritualis ad carnale quo ad denunciationem, & de uirtute denunciationis, in nu.3.& 4.& 5.*

AD dissoluendum [Remouere] & super hoc sententiatur. ¶ † Denunciari] no. accusationem
1 non habere locum nisi super crimine iam ppetrato denunciationem asit super ppetratis, ut pœnitentia agatur: & super perpetrandis, ut cesset, locū habet j de accu.qualiter.2 2.q.5.hic uř 93.di.diaconi.ff. de dā. infe.l.ij. ¶ † Denunciari] hoc eodem modo dicimus po
2 se agi in matrimonio spūali. nam electo nō petente cōfirmationem, uel consecrationem possum denūciare superiori, dñe, talis est in tali peccato; unde non pōc, nec debet confirmari & consecrari.2 2.q.5. hoc uř sed cauěat sibi ille, qui denunciat: quia non pōt denunciare peccatum, qđ fit in forma electionis, si eius executionē non impedit: nec de crimine, de quo egit pœnitentiam, nisi sit tale, qđ post penitentiam impediat executionem ordinis ẽ.de reuun.nisi cum pridem.§.j. & no.ij. q. t. si peccauerit ar.ꝯ 51.di.ex pe. sed illud loquitur in irregularitate, & criminibus, ubi dispensatio est necessaria. Item ꝯ j. de cle.ex.mi.si celebrat: sed expone, ut ibi. Itē denunciatione agitur contra electum post confirmatio
3 nem ẽ. de ap.constitutis. ¶ † Item no. q. licet denunciatio impediat confirmandum, & consecrandū, non tñ debet tm operari, ut electores reuocet ab electione, nisi credāt uerū esse, qđ dř. nec pp hoc est impedienda, uel prohibenda a superiore celebratio electionis, n. si forte incontinenti haberet paratas pbationes. ẽ.de his, quæ
4 fi.a ma.par.c.cum in cunctis. ¶ † Alii dicunt, & forte melius, q. non est differentia inter ordinationem, & consecrationem, & electionem, quia utrobique & ordinator, & consecrator, & elector diligentes debent esse, ut inquirant de persona ordinandi, & consecrandi, & eligendi. si 23.di.ca.qñ.61.di.miramur.7.q.1.dilectissimi. & denunciationes audire debent ꝯ prædictos, si credunt denunciantes bona intentione moueri, & uerum esse quod obijciunt. si autem non credant, nihilominus possunt pcedere ad ordinationem, & consecrationem, & electionē, & tenebit qđ factum est, ēt si denunciator appellet, & etiam si dicat se habere paratas probationes, quia hæc prædicta. s. ordinatio, consecratio, & electio non fiūt in forma iudicii: sed officia, uel ministeria sunt. hoc tñ fatemur, quia si coram superiore, probauerit ueras causas, ex quibus appellauit, q. totum cassabitur, qđ factū est, ad minus quo ad executionem. ẽ.de elec. cum inter, & ẽ.de ap.constitutus posset etiam superior ordinatori & consecratori imponere pœnam, si inueniret prædictos perperam processisse uř tñ, q. si fit commissa denunciatio, & procedatur ordine suo, q. postea pendente denūciatione, nec ipse, qui in denunciatione procedit, nec alius ad ordinationem, uel consecrationem, procedat, ar. hic, licet in electione forte est aliud de hoc autē no.
5 j.de symo.accusatum. ¶ † In confirmatione autem, cum proceditur in forma iudicii, & cum causæ cognitione, bene admitteretur talis appellatio, & cassaretur, quicquid fieret post talem appellationem, etiam si non probaret ueras causas appellationis ẽ.de ap.interposita. & qđ dictum est in ordinatore, consecratore, & electore, s. q. non obstante ꝯdictione, & appellatione cuiusquam tenet, quod ab eo fit, idem uř ēt in eo, cui mādatum est, q. prouideat in aliquo beneficio alicui, & eo, qui deputatus est executor ad dandum. & hoc dicimus prædicta rōne, quia iudex non est, nec in forma iudicii procedere debet imò ēt idem dicimus, si alias haberet iurisdōnem, ut eps, & ad eum pertinet collatio beneficiorum: quia non teneretur admittere huiusmodi exceptiones, uel denūtiationes; nec appellatio ob hoc interposita impediret processum eius, nisi probaretur ueritas causarum ẽ.de ap.constitutus, & c.sequ.immo, si prouisor, uel executor uult audire exceptiones, uel denunciationes huiusmodi, ille, qui debet prouidere, posset dicere, non pertinet ad te, quia tantum executor es. supra de re iudi.de cætero. licet secus esset in ordinario. si autem pro uisor haberet causæ cognitionem, ut si mandatur, q. p uideat, si est idoneus, uel q. alias compellat, tunc oppositam exceptionem, uel denunciationem audiet, & appellari potest; & quicquid fieret post talem appellationem si offerret probationem causarum, cassaretur. ẽ. de ap. interposita prudenter tñ faciet merus executor si audierit, quod eum mouet, & si consuluerit superiorem [Cōtrahendum] maxime ubi de eorum sponsalibus agitur quia tunc sunt uicini præcipitio.22.q.5.hoc uř [Exceptionibus] quia non præcessit monitio. j.de accu.qualiter, uel quia est criminosus denunciator.2.q.7.accusator. 3.q.7.in grauibus [Attentetur] i. ne sponsalia de nouo ꝯhantur [Cesset] quia apparebit lapso termino denunciationi præfixo. [Attentatum] per extorsionem, uel uiolentiam; [Irritum]. i. puellæ non præiudicat. uel dic, q. ideo dř irritum, quia pendente cā separabitur uel die, quod obtinet in sponsalibus, non in matrimonio.

TVæ nobis [Mutuo] per uerba de præsenti [ætatis] idest 12.an.compleuerit. [Etatis] quia 12.an.non habebat [Etatem] hic satis colligitur, q. siue mulier habeat. 12. an. siue cognoscibilis sit, potest contrahere matrimonium.

De clandestina despōsatione. Rub.

CLANDESTINVM matrimonium dř, quod non potest probari per testes infra c.j.& ij. Item quod non fit cum solennitate infra eod.cap.3.xxx.quæst.5.aliter, licet quæ non debeant fieri, tamen facta tenent xxx.q.5. nostrates.

SI quis clam Idest non publice, sed tñ tot fuerint præsentes, quot sufficiebant ad probationem, alias male sequeretur, uiro incumbit probatio [Viro] petēti uxorem; & si mulier petat uirum, quia negantis factum &c. 6.q.5.actor.ff.de proba.ei incumbit.

QVod nobis [Cōpellēdi] ut se hēant p cōiugibus. [Rōnabilis] ut consanguinitas, uel aliud impedimentum, puta quia fiat præiudicium alii matrimonio, uel aliæ consimiles.

SVMMARIVM.

1 *Cur fuerit statutum, quod fiat publicatio solennis in ecclesia cum quis uult contrahere matrimonium cum aliqua. & in quibus ecclesiis fieri debeat, in nu.2.3.4.5.& 6.*

Cum

Vm inhibitio [In ecclesijs] non in una tm: sed
in omnibus ecclesijs illius loci, ubi habitát, uel
1 saltem in pluribus. ¶ † Proponatur] cum peri
culosum sit illicita matrimonia ꝯhere & pp peccatum,
& pp illegitimitatem filiorum dignum est, ꝙ hæc solen
nis publicatio in ecclesia fiat ad idem j.qui ma.acc.po.
cum in tua. nam circa maiora maius periculum uertit.
42.di.quiescamus & hac eadem rõne potest dici, ꝙ hæc
publicatio debet fieri in ecclesijs, ubi antiqua habita-
tio est parentum utriusque illi enim sunt, qui melius no
runt consanguineos suos.s.de rest.c.licet ex quadam in
fra qui ma.ac.pos.uř.¶ Item quærendum est de consan-
guinitate, ubi melius ueritas sciri potest s.de ele. scri-
2 ptum.j.de pur.ca.cum.P.¶ † Item derisio esset dicere,
ꝙ publicatio hæc alibi fieret. si.n.Scotus, uel Hiberni-
cus uult ꝯtrahere Bononiæ cum aliqua siue Scota, siue Lõ
barda, quis erit, qui de eorum consanguinitate sciet te-
stificari, cum nec terrã nouerit? & si alibi esset eorũ anti
qua habitatio, alibi moderna, utrobique fieri deberet.
nam in primo loco, quia melius sciunt gradus consan-
guinitatis in secundo: quia melius sciunt, si cum alio cõ
traxisset. ¶ Tñ dicunt quidam, & non male: quia licet
bonum sit utrobique nũciare. tñ si solummõ fiat, ubi est
eorum antiqua habitatio, sufficit ad hoc, ut filij eorum
non iudicentur illegitimi: quia hæc constõ non iudicat
illegitimos pp cessationem denunciationis, nisi illos,
qui in casu prohibito sunt coniuncti tñ quidam credũt
idem, & si aliud impedimentum adsit j.qui fi. sint legi.
ex tenore. nã ibi dř, ꝙ ad hoc, ut filij sint legitimi, opor
tet ꝙ matrimonium ꝯtum post aliud matrimoniũ sit
cõtractũ in facié ecclesiæ & ignorante altero cõiugum:
sed ubi non fit publicatio ſm tenorem huius decre. nõ
fit in facie ecclesiæ, ergo nec filii sunt legitimi. ¶ Alii di
cunt, ꝙ in facié ecclesiæ fit, si fit publice etiam sine solen
nitate huius decre. & ideo sufficit, ꝙ tm̃ publice contra
hatur, & erunt filii legitimi, dummõ sit alterius ignorã
3 tia. ¶ † Sed quid si, ubi est eorũ antiqua habitatio, non
habeat consanguineos, sed alibi, & in pluribus locis, nun
quid ubique erit necesse fieri publicationem? Rñ. non.
non.n.oportet circa hoc nimis subtilizare pp pericu-
lum illegitimitatis filiorum, licet ab initio multa sit
diligentia adhibenda: ſm ex post facto pp causam præ
dictam, quantum põt, debet negligẽtia tolerari, uel po
4 tius excusari. ¶ † Sed quid si publice ꝯtraxit, & tenuit,
aliam.s.primam pro uxore, nunquid hæc publicatio fa-
cta in ecclesiis sufficit, ut sine peccato coniungatur sibi
alia.s.secunda, an ualet quærere sententiam diuortii, &
etiam iustitiam sententiæ.i.ꝙ iuste separatus sit a pri-
ma? Respon. ꝙ hæc mulier, quæ sciuit prius matrimo-
nium, non excusatur a peccato nec eius filij erunt legi-
timi, si postea appareat legitimum primum matrimo-
nium. & nũquã p ecclesiam separatum debuit.n.quære-
re sentẽtiam diuortij. negligens.n.fuit, & ideo nõ debet
excusari, quin sciuerit impedimentum debuit.n.diligen
tius inquirere, q̃ per solam publicationem, ar.s.ut li.nõ
conte.qm s.de spon.in præsentia.35.q.1.cum per belli
cam, quo ad alia impedimenta præter consanguinitaté
modicum operatur, nisi quia facit aliqñ præsumi, quia
si crederet aliquod impedimentum esse suo matrimo-
nio, non fecisset suum matrimonium per ecclesias pu-
blicari sed hanc præsumptionem tollit, si publice crede
batur, uel sciebatur, ꝙ cum alio contraxisset. ff.de iur.
& fac.igno.regula iuris. Discat igitur cautius negociari
C.de furtis, inciuilem. & hæc uera sunt, si erant perso-
næ notæ sibi adinuicem. nam si esset unus de una ꝓuin-
cia, & alius de alia, ibi facilius præsumeretur probabi-
5 lis ignorantia. ¶ † Si autem nihil sciret de priori matri
monio, licet publice contraxisset, nec ipsa esset in pec-
cato, nec filii illegitimi, quia ab impedimento excusat
eos contractũ matrimoniũ publice, & ignorantia q̃ am-
bo interuenire oportet, ut excusetur, ut expresse colli-
gitur infra in præall. decre. qui fi. sint legi. ex tenore. Itẽ
& si sententia lata sit, dummõ non sit appellatum, suffi-
cit ad excusationem matrimonii, & legitimationis fi-
liorum, quamuis possit postea ipsa sententia retractari,
& ét retractetur. s.de re iudi. tenor quia probabilẽ cau
sam habent erroris. imo uř etiam, ꝙ si sciuerunt matri-
monium primum, & ignorante altero contrahant, ſm
qđ credebant primum matrimonium separatum pro-
babiliter, ꝙ sine peccato sunt, & filii sint legitimi, etiam
si nulla fiat publicatio in ecclesiis s.de spon. cũ in apo-
stolica sed hoc nõ credo. nam ex quo mulier sciuit uirũ
habere aliam uxorem, non debet cum eo contrahere,
uel et credere super separatione primi matrimonii, nisi
per ueritatem hoc sciat, arg. s.de spon. in præsentia. nec
contradicit decre. cum in apostolica, quia licet ignoran
tia illa excuset, ut postea possit cum ea contrahere, nõ
obstante ꝙ de ea ducenda fidem dedit prima uiuente,
6 non tñ filios defendit ab illegitimitate. ¶ † Probabilis]
no. propter probabilem coniecturam interdici matri-
monium. s.de spon. cum in tua [Interdicatur] per ipsos
presbyteros. Alii dicũt per solos ordinarios [Si ambo]
secus, si alter j.qui ñ. sint legi. ex tenore.

De sponsa duorum. Rub.

VNDE no. ꝙ si aliquis petat aliquam in uxoré, & pro-
bet ꝙ ipse ꝯxit cum ea de present, & mulier similiter
ꝓbet, ꝙ ꝯxit cum alio de præsẽti, nec ꝓbet aliqd de an
tecedenti tpe, reus absoluetur, quia ubi obscura sunt iu-
ra partium, ꝓ reo interpretandum est s.de fi. instr. inter
dilectus, ff.de re.iu. fauorabiliores. & idem uř, si duo e-
gissent ꝯ eandem mulierem, & de utroque simul cõsta-
ret, ꝙ cum ea contraxisset sed non constaret de anterio
ri tpe, ꝙ absoluenda est ab utroque uel potius differen
da est sententia, quousque de anteriori tpe probetur. si
aũt primo constaret de uno, quam de alio, qui forte nõ
habuit ita paratas probationes, tunc ét idem dicẽdum
uř.s.ꝙ differẽda est snia. ne præiudicium fiat alii matri-
monio, ar. j.de eo, q cog. consan. uxo. suæ. sup e. j.de fri
gi. c. j. ubi no. & c. laudabilẽ. quo ad hũc tñ articulũ po-
steriorẽ secus est, si agiť de præbẽda, uel possessionibus
qa tũc statim ét pro primo ꝓbante fertur snia, sed caue
bis cõdemnato, qđ seruabis eum indẽnem, si forte ali-
quas faciat expensas pro eo, ꝙ rem pendente lite resti-
tuit. ff. de rei uindi. is a quo, & l. seq.

SVMMARVM.

1 *Sponsalia quot modis contrahantur.*
2 *Cum in sponsalibus apponitur conditio, tamen intelliguntur cõ tracta sponsalia.*
3 *Matrimonium ratificari dicitur per subsequentem copulam.*
4 *Signum expressum matrimonij contracti est manum stringere anulo.*

1 Vobus modis. [fides] quo ad sponsalia contra
henda, uel matrimonium [Pactionis] scilicet
per uerba de futuro [Et consensus] s.per uer-
ba

1 ba de præsenti.[†Ducet] quatuor modis ɔ̄hnntur sponsalia.s.nuda promissione,s. cum dicit unus alteri, accipio te in meam uxorem,& ɔ̄.uel æquipol.ɔ̄.e. c.j.& hic. Idem ēt credimus, si inhabiles ad contrahendum matrimonium uerbis utantur matrimonio aptis, s.accipio te in meam,& è conuerso,arg.ɔ̄.de despon.impu.attestationes,[& c.duo,[& c.à nobis. ibi.n.dicit matrimonia se coniungebantur. Item datis arrhis sponsalitijs. C. de sponsa.arrhis. Item anuli subarrhationis. 27.q.2.si quis desponsauerit.Sed aliter melius probare vr,ꝙ per anulum tm̄ sponsalia contrahuntur:quia mr̄imoniū non ɔ̄hit nisi uerbis aptis mr̄imonio interuenientibus, dum mō ɔ̄hentes loqui pſit.ɔ̄.de sponsali.tuæ.Item iuramen
2 to ɔ̄huntur sponsalia.ɔ̄.de spon.de illis.¶†Si promiserit] hic satis expresse habes, ꝙ sponsalia intelliguntur ɔ̄cta,qn̄ conditio in sponsalibus apponitur.hoc.n.constat, ꝙ añ aduentum conditionis.i. anteq̄ eam cognosceret,fuerunt sponsalia de futuro.postea.n.fuit matrimonium.ɔ̄.de spon.is qui fidē.Item talia sponsalia inducunt publicæ honestatis iustitiā.ɔ̄.de sponsa.ad audien-
3 tiā.[†Rem secum] sane intelligat de fornicario coitu,si ue de matrimoniali,sp secuta copula ratificatur matrimonium.ɔ̄.de spon.is qui.[Consensus] obtinendo, non obtento.i.si in me consenseris,ego conscientiam in te,
4 uel si dederis centum,ego accipiam te in meā.[†Stringit]anulo,& sic vr,ꝙ manum stringere anulo sit expressius signum matrimonii contracti,quàm aliquod aliud: sed certe hoc vult dicere,quia & si cōsuetudo sit, quod qn̄ matrimonium ɔ̄hitur,ꝙ mulier subarrhatur anulo, & sine subarrhatione anuli sit matrimonium solo consensu,& uerbis de præsenti.

Accepisti. [Desponsatam] per hæc uerba de præsenti.

Licet præter solitum.

Tua fraternitas [Desponsatione] .i.ꝙ aliquas petunt:quia se eas desponsasse dicunt. [Irritare] per petua diuortij,uel ad tps ad agendum pniam, uel melius,quousque cognoscatur, an teneat primum mr̄imonium.33.q.4. non oportet,& sic intelligo.ɔ̄. de despon. impu.duo,& ca. ad dissoluendum, & sic non est contra. 35.q.3.contradicimus.

Tuas dudum,&c.

SVMMARIVM.

1 *Nunquid inhonesta conditio inducat matrimonium, & uide in nu.4.*

2 *Sponsalia,in quibus honesta conditio interuenit, suspenduntur quousque fuerit adimpleta, & in nu.3.*

De conditionibus appositis in desponsatione. Rub.

1 Virisq;[†Sub conditionis] ēt inhonesta, sed non ɔ̄ naturam mr̄imonij; putā si furtum feceris.idem in impossibili, secus si esset inhonesta & ɔ̄ naturam matrimonij.ɔ̄.eo.c. ult. 32.q.2.c.2.aliquando,& c.solet, quia tunc
2 mr̄imonium non tenet.¶†Item secus inhonesta & uoluntaria conditione,quia hæc suspendit sponsalia,quousq; fuerit adimpleta,uel carnalis copula subsecuta, uel cō
3 sensus de præsenti.ɔ̄.e.de illis.¶†Item est conditio honesta & necessaria, ut si Christianus cōtrahens cum Iudæa dicat,si facta fuerit Christiana : alias.n. non tenet mr̄imonium.29.q.2.ca.non oportet,& 28.q.2. idolola tria.ubi innuitur, ꝙ quælibet turpis conditio dissoluit mr̄imoium.sed dic illud loqui de dissolutione, quæ fit, quo ad torum, & non quo ad dissolutionem uinculi cō iugalis. non autem habet locum in collationibus factis ecclesijs,quia ibi si apponatur conditio ɔ̄ naturam contractus,tn̄ tenet ɔ̄ctus.10.q.2.c.j.& idem est in collatio ne ordinum.28.dist.diaconi,& monachatus.ɔ̄.ti. prox, insinuante,ubi no.¶Sed in aliis contractibus conditiones contra naturam, sicut conditiones impossibiles,uitiant contractum, instit.de inut.stipul.§.impossibilis.ff. de act.& obl.non solum.sed in ultimis uoluntatibus ꝓ non adiectis habentur.C.de inst.& subst.l.reprehendenda [Voluerit] forte ꝙ non adimpleuit conditionē fur
4 ti faciendi. †De sponsalio] nam si interuenerunt uerba præsentis tpis,puta consentio in te sicut in uxorem,si feceris furtum statim est primum matrimonium, nec suspenditur p conditionem. si uerò dixerit, accipio te in uxorem,si dederis centum, suspendetur, quousque det centum.ɔ̄.eo.super eo, & si interim contrahat cū alia de præsenti,tenet.ɔ̄.eo.de illis.si uerò dixerit,ɔ̄ham, si dederis centum, datis centum,non est mr̄imonium, sed sponsalia.uñ si datis centum cum alia ɔ̄hat, tenebit mr̄imonium similiter si dicat,impono tibi anulum ita, ꝙ si dederis centum sit mr̄imonium, datis centum mr̄imoniū firmū erit. & eodem mō, si dixerint sint sponsalia. nam datis centum erunt sponsalia, alij contra.

Cum sit proprium [presbyter] huius presbyteri in tererat,quia erat sacerdos illius monasterij,ubi hi manumissi morari debebant.[Hanc conditionē minus bene sumunt hic quidam ar.ꝙ in spiritualibus interuenit conditio,imò libertas sub conditione datur.nec.n. ꝑ hoc præcise cogitur monachus fieri [Fuerat] clericus,uel patronus.nam si esset monachus, cum non posset habere seruos non posset, eis dare libertatem.12. quæstione 1. non dicatis. uel libertati onus spirituale adijcitur,supra de seru.non ordin.eod. Iterum repete, quæ diximus, suprà de seru.non ordinan. de famulis. [Exhibe] q.d. sic de transgresso mandato pœniteat, & etiàm sic firmas cautiones ab eo habeas,ꝙ ulterius simile facere non attentet.

De illis [Accipiam] quid si dixerit accipio? Rñ. idē.ɔ̄.e.sup eo.[Accipiam]quid si talis sit conditio si inuenero te uirginem, si mihi in primo coitu placueris? dicimus tales cōditiones inhonestas,& ideo reijciendas.ɔ̄.eo.c.j.

Verum cum aliqui [interposita conditione] ergo si dixisset,modo,ita quod donatio statim teneat:sed imponitur onus donatario, uerbi gratia,dono tibi hāc possessionem, ut omni die celebres uel consimilibus: alias autem bñ licet ecclesiæ donare sub cōditione, sicut alij, & nisi extiterit conditio, non tenebit donatio:quia tunc donatio capit uires ex conditione. [Reuocari,] sed & si sub tali conditione,scilicet ut nō alienetur, sit collatum, & alienetur ob redemptionem captiuorum,& aliis casibus à iure concessis,tenet alienatio, si non sint aliæ res, quæ alienari possint. 12. quæstione 2.aurum.10. quæstione 2. hoc ius. alias autem non tenet, ut in authen.de sanct.episc §.sanctissimos. de hoc notatum est. 10.quæstio.2.c.2. & not. supra de testamen.Raynaldus. Item nec in hoc casu reuocatur in ipso iure: sed necessariam est retraditionem,

Super

SVper eo.[Consensit] per uerba de præsenti ¶Si papa ter] idē credūt quidā de Papa.nā pōt fi ɔtrahi spōsalia, si Papa dispensauerit. alij dicunt,* & melius,φ cū spōsalia, ubi requirit dispēsatio, nō teneat, q a iure ea pcetuo prohibet nec sub cōditione ɔhi potuerūt.ff.de uer. obl.inter stipulātē.§.sacram, & l. continuus.§.pen. [† Si consensus] hæc orō uſ adducere cām ɔrietatis.nam si post spōsalia de futuro supueniens consensus de pñti facit de sponsalibus mrimoniū,multomagis uſ.φ si a principio inter uenit cōsensus de pñti, sed suspensus fuit p conditionē φ ptalem consensum contrahi deberet mrimoniū, & non sponsalia.¶Sed tñ rndet ɔrium:quia non est uerū, φ sit consensus de pñti, qui suspensus est p conditionē de pñti,& quia hic consensus de pñti non est, sed de futuro,dicendum uſ,φ et postea interueniente consensu patris, tñ non erit matrimoniū, sed sponsalia tñ. & satis dici posset,φ cogi debet cōsummare sponsalia. sed dicunt, q dam adueniēte consensu patris fieri matrimoniū consensus.n.tunc interueniens signum est consensu de pñti,dummō cōtrahentes ipsum consensum requirant & idem uidetur ēt, si ipsum consensum nō requirant, dummō non contradicant,quia si ɔdicerent,tunc sine consensu de pñti non posset contrahi matrimoniū. sed si uō appareat de conditione pſumitur consensus, quia pro matrimonium est præsumendum.j.c. prox.

a ¶*Alij dicunt. Adde quòd hic refert & sequitur Car.in consil. 17.incip.ad primum quod de uniuer.colu.j.*

PEr tuas literas.[Consentirent] hæc conditio honesta est,& ideo seruanda est.licet hæc conditio sit apposita:tñ si carnalis copula interueniat,pſumitur à conditione recessum,& est matrimoniū.s.e.de illis. [Sibi] mulieri.[Pro matrimonio] in hoc est fauor matrimonij:q a cū testes dixerint de cōditione & copula carnali: pſumit copulā pcessisse conditionem.[φ ante] nisi hoc pbaret,φ ante copulā cōtradixissent;ex tunc carnalis copula non ratificaret sponsalia cum iam cessassent pp aduentum conditionis.alij tamen dicunt,φ ēt si post cōtradictionem parentum,uel alias impletam conditionem,ignorātes tamen impletam simul se cōmiscerent, φ sit matrimoniū,& renunciare intelliguntur conditioni.

SI conditiones.Melius diceret,pacta.repete, quæ diximus.s.e.c.j. ¶Dicat] altero consentiente.nam nisi ambo consentiant,non impeditur matrimonium.32.q. 2.aliquando.si unus dicat,contraho tecum,si generatio nem prolis uites,uel quousque pulchriorem aliam inueniam,sed alius contradicat,matrimonium est, ut in prææl.c.aliqñ sed si taceat,idem quia pſumitur contra dicere in fauorem matrimonij.s.c.prox.

S V M M A R I V M.

1 *Votum quid sit,& quis possit uouere uel non.in nu.2.*

Qui clerici,uel uouentes. Rub.

VOTVM.[Votum] uotum est cōceptio boni ppositi tū delibe rōne firmata,qua qs ad aliqd faciendū,uel non faciendū se obligat.Et licet multa sint uota fm diuersitatē te rū q uouentur, tamen uotū continent.ar,& matrimoniū

2 impedit, & dirimit iam contractum. ¶† Pōt aūt uouere quisque sanæ mentis uotum continentiæ, nisi expresse prohibeatur,quia uouens.s.spiritu.s.ducitur. ,ꝑhiberi autem uouere contingit nisi p cons.nsum.Item nec furiosus,nec seruus.Item nec impubes,s.puella minor.xij. an,& puer mino.14.an.sicut in mrimonio,& no.s.de de spon impu.pubetes,& c.continebaꝭ.imò forte plus dice rem,quia uotum non teneat, nisi sit potens coire, quia φ non est expertus aculeos carnis, uouere continentiā non pōt,ēt si sit maior 14.an.φ tamen nō placet. ¶Alia aūt uota facilius crederē posse quemφ facere post,quā discretus est, q a sicut pōt se diabolo obligare p peccatū sic deo p uotum, tñ uotum factū in minori ætate de monachatu tenet, si non ɔdixerit maior factus.20.q.2. illud,& q.2.c.j.& 3.& s.de regu & trans.c.ad nostram. De uoto solenni,simplici dictum est.s.de reg. & tran. ad relig.uidua,& c. porrectum.

DE diacono [dispensatur] no.laxam dispensationem episcoporum.

EX literarum [ordinem].i.religionem [Ad ulteriores] de consilio loquitur.nam etiam in superioribus dispensare potest.s.c.proxi.

MEminimus [Cogendus]no.φ semel professus,dū mō faciat in manibus eius,qui ptātem habet recipiendi professionem,ulterius contrahere non potest, sed cogendus est ad regulam,q professus est, transire ut hic. ¶Item dicimus in uouente & proponente seruare religionem,dummodò uotum,uel propositum solennizet per susceptionem habitus sine professionis, siue nouitij,ut hic.s.de regu.consuli.t.eo.insinuante.si ue rò alias uotum emittat siue de intrando religionem, siue de continentia,impedit matrimonium contrahendū sed non dirimit contractum,ut hic.j.c.rursus. Idē dicimus,si suscipiat habitum sine emissione uoti.j.c. proxi. s. de conuer.coniu.ex parte.

COnsuluit [uelamen] pbationis, non professionis, nec fecit uotum:quia tunc secus,supra c.px.& supra de reg.& tran statuimus. [Imitauit] idem esset,& si intrasset sine uoto,uel proposito ppetuo mutandi uitā s.de re. & tran.statuimus. [Altare] hæc professio sic facta super altare tunc prodest & pꝛiudicat,qñ hoc agitur de uoluntate monachorum, & ipsius profitētis φ obligatio professionalis hinciude ɔhaturaſs aūt non præiudicaret.uel dic,φ sp præiudicat, qñ postea suscepit habitum sine protestatione.s.de re.& transf.consulti,& c. statuimus.[Obedientiam] hoc non sufficit,cū ēt canonici seculares hanc promittant.s.de ma.& obe.his,nisi obediētiam monachalem promitterent:puta quia om ni suæ uoluntati renunciarent, & omnia committerent uoluntati abbatis:quia tunc talis obedientia pro professione sufficeret 12.q.1. non dicatis.

VEniens ad præsentiam nostram [promisit] sponsalia fuerunt de futuro.[Securitate] nō fuit hic me tus, qui caderet in constantem uirum [Suis] eremitæ. [Votum] secus,si professionem fecisset,uel habitum suscepisset,ut supra eo.meminimus,uel se ei reddidisset. s.de regu.& tran.porrectum. [Licentiam] de misericordia.nam de rigore iuris etiam post uotum simplex non datur ei licentia nubendi licet contractum teneat. s.c.proxi. uel ideo datur ei licentia:quia illa pertubatione animi hoc facit. 17.q.2. Gonsaldus, uel fuit potius permissio comparatiua, quam licentia. ¶Alij dicunt, φ sicut non tenet uotum solenne post matrimonium contractū s.de conuer.coniu.qdam,sic post sponsalia de futuro non tenet uotum simplex,ar.j.c. proxi. ut hic.cum ergo non tenuerit,non debet ei nubendi licentia denegari,nec potest impediri matrimonium cōtrahendum sed licet non teneat uotum pp constitutiones ecclæ,tamen peccat contrafaciendo,& seruare debet.

bet.sic supra de conuer.coniu.qu dam.& expone tribue re non postponas,i.non prohibeas.

Rursus quidam [emittens]sine aliqua solennizatione [Iurauit] hæc fuerunt sponsalia de futuro.[Nõ minus] i.non minori tempore.quia utrunque ad pœnã æternam.22.q.5.iuramenti uel apud Deum secus tamẽ apud ecclesiam [Votum] sicut enim in sponsalibus priora sponsalia sunt consumanda supra de spon.sicut, sic et in uoto & sponsalibus,si autem sponsalia præcedant uotum, credimus,quòd est cogendus uel solennizare uotum,uel perficere sponsalia supra de conuer. coniu. ex parte,in fi.

SVMMARIVM.

1 *Potest mulier in propria domo fieri monacha.*

2 *Non est contra substantiam monachatus,quòd quis in certo loco moretur,& de certis reditibus uiuat.*

Insinuante [supplicatum] quod faciendum non est.36.q.2.nullus. C. si nuptiæ, ex rescripto prin.l.j. ¶ † Vt in domo] cum hæc condõ sit cõ-
1 tra substantiam monachatus,uidetur q non teneat supra de statu mo.cum ad mon. alterium ĩ.ti.proxi.c. ult. 32.q.2.solet. Respon.illud in matrimoniis, & hic secus in monachatu.fi 28.dist.diaconi.uel dic, q potuit fieri monacha in propria domo.27.q.1.de uiduis & hoc ipso, q etiam sit monacha,omnia bona eius quo ad proprietatem fiunt episcopi,uel monasterii,cui spãliter se reddit.C.de episcopis nulli 19.q.ult.§.ul.& eps, uel abbas potest sibi concedere usumfructum ad uoluntatem suã. Alii dicunt, q deuenient ad succedentes ab intestato, ar.C.de epi.s.si quis presbyter. ¶Alii dicunt, q sunt in pendenti.ff.de iudi.non quemadmodum; & in canonem latæ excõicationis incidunt,si uerberatur ab his,q nouerunt,uel ab omnibus,qui habitũ portantem uident.
2 j.de sen.ex.non dubium.¶ † Item dic,q non est hæc cõditio contra substantiam monachatus,q in certo loco moretur & de certis reditibus uiuat sed aliqñ abbas, uel quilibet superior potest hoc concedere ex causa supra de ele.cum inter R.sed tñ nullus præter Papã põt se obligare,ut perpetuo dimittat aliquam ecclesiã, uel locum alicui monacho.ĩ.de sta.mo.cum ad monasteriũ sed & si obliget,non est ɔ substãtiam monachatus quia non ponit q oportet,q habeat proprium,cum in certo loco morando possit esse sine proprio & in obedientia, sed tñ quia est turpis condõ,est reijcienda & monachatus tenet & si occurreret casus,in quo abbas, uel superior uellent ex malicia remouere illum a loco, quem ei deputarunt,posset supplicare superiori, & superior eum audire deberet ad similitudinem serui.C.de preciampe. os.l.j.insti.de his,qui sui uel alie. iur. uel dic, quod plus placet, quòd hæc mulier non erat monacha, & bene poterat habere proprium; & tamen non poterat nubere propter uotum solenne,quod emiserat, qđ qualiter fieri possit, nota supra de reg. & tran. porrectum. [Propria] bona autem sunt epi. uel monasterii.
3 [† Habitu] per hanc habitus susceptionem solenniza tum est uotum, & ideo dirimit sequens matrimonium, ut no. supra eod.meminimus.& hoc ideo est,quia apparuit uoluntas eius de uita mutanda immo plus dicimus, quòd sine habitu solennizatur uotum,ut no.ĩ. de reg.& tran. porrectum[Coercere] ĩ.de conuer. coniu. ex parte,in fi. Solu.ibi.

De eo, qui duxit in matrimoniũ,quã polluit per adulte. Rub.

Propositum [mulier] quæ cum non desisque rit, nec matrimonium teneat de iure. põt ab eo recedere, si postquam sciuit impedimentum,nullo modo consensit: quia cũ ante mortem secundæ uxoris non fuerit matrimonium,quia non potuit propter impedimentum alterius uxoris,nec post mortem fuit matrimonium,si ab eo discessit,uel alia signa dissensus ostendit.& sufficit p signo dissensus, q etiam qñ mulier credebat se legitimam uxorem,ab eo discessit,& etiam contra conscientiam. ¶Et hoc sic probo primus consensus nõ fecit matrimonium pp impedimentum,nec potuit facere toto tpe uitæ alterius uxoris.nec post mortem potest fieri sine consensu,quem constat non adesse,ex quo ab eo separata est,licet iniuste,quia sine iudicio ecclesiæ recedere ab eo non debebat.j.de diuor.porro.sed si de nouo consentiret in eam siue expresse contrahendo secum de nouo per uerba formata,siue tacite cohabitando si bi carnaliter siue non carnaliter more solito cohabitãdo sibi in domo,uel alio mõ,dicimus,q quasi nouo consensu fit matrimonium,& non tñ pp nouum consensũ, sed et pp ueterem:quia licet nullum esset de iure,effigiem matrimonij gestabat.& quia præsumuntur in eadem uoluntate permanere.C.de nup.& si contra.ff.eo. nuptiæ,eos,si quis. ¶Sed dices,quomodo ratificabitur per hunc consensum tacitũ uel expressum id,quod nullum & illicitum erat ɔ id quod est.ff.commo.l. ij. & ff. de uerb.ob.inter sti.§.sacramenta?Respon.hoc speciale esse in matrimonio ĩ.de despon.impu.duo,& c.accessit.& c.atestationes.¶Vel dic,q generaliter uerum est, qđ diximus quia quotienscunque ex alicuius consensu pendet,q aliquid ualeat,si eius consensus accedat tacitus,uel expressus,dummõ talis sit,qui a iure non reprobatur,quod prius factum est, etiam si prius nõ ualebat, tamen mõ ex quasi nouo consensu ualere incipit ut exnunc,non extunc.ff.de of.procon.obseruare.§. fi. ff. ad Tre.sed & C.cõia utr.iu.j.& ij.ff.de do.inter ui.& ux.cũ hic status.§.si maritus.& præcedentes consensus tamen ad istum ultimum trahuntur.ff.de ser. ru.præ. per fundum. nec facimus uim , utrum sciuerit aliam uxorem mortuam,necne,cum tpe, quo põt eam habere ut uxorem,consentiant in eam ut in uxorem,& solus consensus faciet matrimonium.27.q.2.sufficiat sed in hoc facio uim,q bona fide ɔxit matrimonium cum isto uiro. s.ignorans eum habere aliam uxorem: quia si sciens eũ habere aliam uxorem ɔxisset cum eo,non crederem,q per huiusmodi tacitos consensus ratificaretur primum matrimonium:sed q tñ sicut prius. s. per adulterium commiscetur ei.& hoc est uerum.s. q sicut prædictum est,ratificatur matrimonium ex parte mulieris ignorãtis & bo.fi.ubi etiam ex parte uiri interuenit consensus coniugalis.Sed si uir,qui sciebat impedimentum,nunc, cum potest,nollet matrimonialiter consentire in eam, cogi debet de nouo contrahere.ut no. ĩ de spon. cũ in apostolica.si tñ post mortem prioris uxoris coniuncti sunt, siue sciuerint de morte prioris uxoris, siue non, amodo separari non possunt, cum semel consenserint matrimonialiter coniungi,& eo tempore,quo erant solut.alii contra,ut no.ĩ. de condi.ap.super eo.¶Et idem credunt, si liber contrahit cum ancilla ignorans eam ancillam:quia si postea fiat libera,etiam siue sciat eam fuisse

fuiffe ancillam,fiue non,fi poft cognofcat eam,ratificatum eft matrimonium,arg.j.de coniu.fer.c.ij. alii tamē bene,ut nobis uidetur,contradicunt.nam ex confequentia prioris confenfus uī cognofcere,ar.ff.de adul.quam uis,& l. fi mulier.ff.de mino.l.iij.§.Scio,nifi aliquo probabili arg.appareat,q ei uellet matrimonialiter cōmifceri. ut no.j.eo. ueniens & [quod dicimus de muliere, qñ eft infcia,idem intelligimus de uiro infcio;& multo fortius,qñ ambo funt infcij: quidam tñ in multis cōtra dicunt his,quæ hic notauimus.

Significauit [confenferit] per uerba de præfenti: qa fi fponfalia tm̄ interueniffent,non diffolueretur fecundum matrimonium s.de fpon.duo, licet [cognouerit]not.fufficere fponfalia de præfenti etiam fine carnali copula,ut non teneat matrimonium cum fecunda, cui fidem dedit,& cognouit tali fponfa uiuente fcilicet de præfenti [Alioquin] i. fi non interuenerit coactio [Ad fecundam] f.quam defponfauit prima uiuente.

Vper hoc [de facto] qa de iure nihil agitur i matrimonio ɔhendo per uerba de præfenti [fidem] de ea ducenda poft mortem fuæ uxoris.j.e.cum haberet. [Fidem] idem eft,& fi cum ea contrahat ftatim p uerba de præfenti,& cognofcat.j.c.proxi.& fe.fecus autem,fi eam cognofcat,uel in domum adducat tanquam concubinam infra qui fi.fint leg tanta infra e.fignificafti.¶ Itē fi contrahat tm̄ fiue per uerba de præfenti,fiue de futuro,& non cognofcat legitima uiuente non impedit poft mortem cum ea ɔhere infra e.c.ul.fi aūt cognouerit eā ante,quam tū ea ɔhat,fiue poft , non pōt cum ea ɔhere infra e.c.ul.machinatio autem fufficit,ēt fi copula carnalis non interuenerit,& etiam fi fidem non dederit de ea ducenda:fed hanc intentionem hēbat in occidendo marito s.de conuer.infi.c.j.in fi.fi aūt occidiffet eū, fed non hac intentione,licite poffet eam habere uxorē,ar.s de conuer.infi.c.j.in fin.

EX literarum [fumpfit] & ideo non ualuit , uir autem poffet . [aliam] facti confciam [Superduxit] tanquam uxorem, ut no.fupra c.proxi.

CVm haberet [adulterium] hoc adulterium, fi non dediffet ei fidem de ea ducenda,uel nifi facto contraxiffet cum ea de præfenti, non impediret matrimonium inter eos.s.c.ij.& hic [Eam] facti confciam [Contrahere] de factō.& hoc fuit legitimum impedimentū [Quafi] ideo dicit,quafi: quia in ueritate mr̄imonium non eft [Neceffaria] in alimentis. nam in debitis exoluendis & alijs neceffitatibus non tenetur fubuenire. ff. de lib.ag.fi quis ab §.fi uel parens.Item quod hic dicit, intelligo fm canones.nam fm leges patres & afcendentes per lineam paternam non tenentur alere filios nifi iuftos . matres autem & afcendentes per maternā lineā ēt uulgo quæfitos alere tenetur.ff.de lib.agn.fi qs,rñ.j. § j.De alimentis autem legitur & notatur.s.de conuer. in fi.cap.ult.

Significafti. [alter] no. fufficere alterum machinatū in mortem prioris. uñ,ēt fi uir in mortem fuæ uxoris machinatur, adulteram, propter quam ducendam machinatus eft,ducere non poterit,ar.31.q.1.fi qs uiuente.& fi machinatus eft in mortem mariti concubinæ multo fortius fupra e.fuper hoc [Formam] no.etiā iniuftē excommunicatum abfoluendum fecundum formam ecclefiæ.

VEniens cohabitauit] ex quo copula interuenit, fiue ignoret mortuam priorem uxorem, fiue non, ratificantur priora fponfalia , quia bene præfumitur, q ex quo timore peccati receffit ab ea, fi poftea reddit ad eam,cum fine peccato poteft ei cohabitare,q mātrimonialiter ei cohabitare intendit.[Adulteræ]ducēdo eā poft mortē uxoris primæ;qđ nō poteft effe,nifi fciat eum habere aliam uxorē [Adulteræ] fcienti, q aliam haberet uxorem.nam uir ei fidē dederat uiuēte uxore prima,ficut ex lra apparet [Cōcedatis]& nō cōpellatis.

SI quis uxore [ante] fidem datam , uel matrimoniū de facto contractum cognouit q fi primam nūquam cognouit forte præuentam morte,uel religione,dicunt quidam,q licet non tenuerit mr̄imoniū, qđ uiuēte prima contraxit.s.c.proxi.tamen poftea cum ea contrahere potuit, cum primam non cognouerit. Alii dñt contra,& pro eis fufficere uidetur fupra e.c.proxi.& c. ij.& hoc placet.

De coniugio leproforum. Rub.

PEruenit. [de confuetudine] 33.q.2 hoc ipfum [Et uiri] no.uirum teneri ad fequendum uxorem,cum ex neceffaria cā abceffit.alitter n.uxor tenetur fequi uirum ex quacunque cā recedat.13.q.1.unaquæque,arg.33. q.5.cum apud,nifi uellet eam trahere ad maleficium in fra de diuor.quaoio,nifi effet uagabundus 34.q.2.fi qs neceffitate. [Sequatur] ad reddendum debitum , non ad iacendum in eodem loco,uel morandum in eadem domo [Poterunt] quidam credunt hoc ius cōe. alii dicunt eos præcife cogēdos, fed hic de benignitate aliud tolerari.32.q.5.horrendus j.c.prox.

QVoniam nemini [feparanda] quin fit matrimoniū [Soluendum] s.ca.proxi.nota.

Literas [cogi] fupra de iureiuran. quemadmodum, ubi no.

De coniugio feruorum. Rub.

DIgnum [Seruitia] & fi fimul cōcurrat uxor ad petendum debitum,& dñs ad petēdum feruitium:quia de debito reddendo fe cito expedit, uidet dominus maliciofe facere, fi nec modicum momentum det feruo ad fatisfaciendum uxori,unde eius maliciæ non eft indulgēdum.ff.de rei uindi.in fundo . quia tñ non potuit fe obligare in præiudicium prioris obligationis , & quia res tranfit cum onere fuo,primo obediet dño,ar.fupra de iure.tua,nifi timeatur de adulterio.tenetur eū fequi , quocunque dñs miferit eum . fi tñ uellet eum uendere Græcis,forte non poffet , quia feparari non debent,argu.C.communia utri.iudi.poffeffionum 54 di.frater ni tatem. fed alicui propinquo cogi poterit ad uendendū bonis condi.intereft enim,ne quis re fua male utatur, iūfti.de his,qui funt fui uel alie.iu.§.pe.ff.e.fi dominus. Itē credimus,fi diuerforum ferui & ancillæ copulent: quod non debent ita diuidi, q fibi aliquando debitum reddere non poffint.

PRopofuit [carnaliter] pendēnte autem lite nō red det fibi debitum,fed prius excommunicationem fuftinebit. j.de fen.excom.inquifitioni.fecus eft in adultera,quam in uxore,de qua 10.infra de fen.excom.inquifitioni. [Audiuit] & credidit.non n cuilibet referenti credendum eft. 23.q 4 quam magnum.ff. quod cū fal. tu.l.ij.& titubans pro ignorante habendus eft.C.de cō di.inde.l.ul.ff.de li.ho. & l.iij.§.his [diuortij] & quidem

dem error deterioris conditionis impedit matrimoniū contrahendum, & dirimit iam contractum, ut si liber contrahat cum ancilla, ut hic per totum. sed secus est, si sit ibi error maioris uel paris conditionis, ut si seruus cum libera contrahat, uel etiam cum ancilla, etiam si credat eam liberam: quia non habet qd sibi obiiciatur. 32.q.7.per totum. ar.j de diuor.significasti. Item alia ratione, quia edictum de matrimonio est prohibitoriū, & tenet matrimonium seruorum etiam dominis contradicentibus [mulieri] idest domino mulieris, uel de equitate canonica loquitur.

Licet. [conditionem] a iter.n.est de iure.32.q.4.liberi, C.de rei uin partus. [patris] quātum ad partem sufficiebat quinquēnium, C.ne de sta.defun. & l.j. l.si pater. [iudicandum] non est diuortium faciendum.

AD nostram. [intellexit] & credidit, ut not. supra eo.cap.j. [consenserit] repete, quod diximus de eo, qui duxit in ma.c.j.

De natis ex libero ventre. Rub.

INdecens esse. [ad seruitium] idest in seruitutem, C.de natis ex libero uentre.l.j.

De cognatione spirituali. Rub.

COGNATIO spiritualis diuiditur in paternitatem, & filiationem, & fraternitatem, sororitatemque. nō enim ꝓcedit ad nepotes, & ulteriores. filia enim spiritualis mea potest ꝯhere cum filio filij mei, licet non cum filio meo, arg.30.q.3 c.j. & sufficit ea sola ratio: qꝛ prohibitum non inuenitur matrimonium inter tales. & credimus, ꝗ non solum filio legitimo non potest copulari filia spiritualis, sed nec illegitimo: filio autem adoptiuo filia spiritualis legitimè copulatur.

VTrum autem [matrimonium] forte illi, qui sunt. 30.q.4. super quibus. [post susceptum] sed contra uidetur: qꝛ primus canō intitulatus est noīe Pascał. I I. qui fuit post Vrbanum, qui est secūdus intitulatus. sed potes dicere ꝗ Gra.errauit in titulo. debuit.n.dicere Pascał. I. uel loquitur de aliis canonibus, qui non sunt in nostris cōpilationibus. [Consuetudo] quæ in contrahendo matrimonio ualet, sed in contracto minimè, arg.supra de spon duo.licet, & c.tuas, j eo.super, cōtra. ibi sol. quāuis dici posset, ꝗ cum ista impedimenta sint per constitutionem ecclesiæ inducta, per contrariā constitutionem, uel consuetudinem legitimè introductam poterit contrarium introduci.

SI uir, uel mulier.

SVper eo.[ita ꝗ] hic redit ad primum casum, s.ꝗ qn filius, ꝑ quem ꝯcta est cōpaternitas, ꝯhit. alij intelligunt de aliis filiis, & exponunt uerbum, separare, ad pniam agendam, non ad torum, uel in perpetuum.

SVMMARIVM.

1 *An possit quis ducere in uxorem commatrem.*
2 *Item quæ commaternitas impediat matrimonium.*
3 *An fornicarius possit accipere in uxorem commatrem fornicariæ suæ.*

MArtinus Bertam [suscepit] postq̄ contraxit cū T. & eam cognouit: quia tunc enim cōpaternitatem quæsiuit.30.q.4.si quis vnus. secus aūt si
1 copula secuta esset cōpaternitatem. 30.q.4.c.j. ¶†Qui spiritualem post susceptum.] tunc.n.nō sunt effecti vna caro ante cōpaternitatem: licet esset spōsa de præsenti, tn̄ non quæreret cognationem spiritualem. vnde non prohibetur aliquis cōmatrem, quā vxor quæsiuit, dum sponsa erat, ducere in uxorem. alij tn̄ dicunt contra.
2 ¶†Quibus autē casibus quis possit habere duas cōmatres uxores, & quæ cōmaternitas hic impediat matrimonium, & quæ non, his uersibus notatur. Quæ mihi, uel cuius mea natum fonte leuauit, Hæc mea cōmater fieri mea non ualet uxor. Si quæ meæ natum, nō ex me fonte leuauit, Hanc post fata meæ nō inde uetabor ha
3 bere. ¶†De fornicaria dicūt quidam, ꝗ si leuauit filiū alterius de sacro fonte, nihilominus fornicarius potest accipere in uxorem cōmatrem fornicariæ suæ: quia spiritualem proximitatem nō potest quærere fornicaria. Alij dicunt, ꝗ sicut quæritur carnalis affinitas per fornicarium coitum, infra de eo, qui cog.consang.ux.suæ, discretionem, & eadem ratione & spiritualis proximitas, maximè cum canones idem constituant in vnione carnali, quantum ad acquirendum spiritualem proximitatem. si autem duo leuauerunt eūdem de sacro fonte, ipsi duo non prohibentur contrahere. Item si Martinus prohibetur accipere Thebergam, cuius filium Berta suscepit de sacro fonte, multo fortius prohibēt accipere filiam spiritualem uxoris suæ.

COntracto. [Sal.] de consecr.distin.4. sal cœlestis. [pabulo] arg.ex his, quæ ꝑcedunt baptisma, non ꝯhi cōpaternitatem.32.dist.in §.uerum, ꝯ, tn̄ s.30.q.3. non oportet, super quibus, & q.1.peruenit, de consecr. dist.4.de hinc, & c.in catechismo. Sol.H.dixit, per septem sacramenta, quę sunt à primo pabulo sacrati salis usque ad ꝯfirmationem, ꝯhi cōpaternitatem, quæ & impedit & dirimit matrimonium. & hæc decr.respōdet, ꝗ puer erat tm̄ filius concubinæ, non Petri. vel ꝗ hæc non sit decr.Bar.dixit, quia per tria tm̄ sacramenta cōtrahitur cōpaternitas per catechismum, baptismum, & confirmationem, de consecr.dist.4. in catechismo. & hæc decr.respondet, ut H. uel non tenuit ad totum catechismum, sed ad missionem salis tm̄. ¶Ideò G.dicit, ꝗ per dicta tria sacramenta tm̄ contrahitur cōpaternitas, quorum duo, s.baptismus, & confirmatio dirimunt matrimonium? sed cathechismus tantum impedit, & nō dirimit. & est ratio, quia præcedit baptismum, qui est ianua omnium sacramentorum. 32.dist. c.uerum, j de presb.nō bap.c.j.& ij. Item est alia rō, quia ante baptismum non est filius ecclesiæ: quia sine baptismo nullus saluatur.15.q.1. firmissimè. & si non est filius ecclesiæ, non est filius spiritualis; & sic non est spiritualis cognatio contracta. non ergo propter hoc debet matrimonium separari.

VEniens [ante] secus, si post.

TVa nos [filiam] per quam contracta est compaternitas.

EX literis.

De cognatione legali. Rub.

SI qua [per adoptionē] legalis cognatio superioris ad inferiorem hoc semper prohibet: qꝛ etiā collateralis impedit, dūmodò duret, ut hie, & s.de ri.nup.per adoptionē. Item filius adoptiuus cum uxore adoptātis, & adoptans cum uxore filij adoptati etiam finita adoptione contrahere nou potest, s.de rit.nupt. adoptiuus.

Inn.super quarto Decr. Nn

primis. & hæc uera sunt in filio arrogato, qui in potestatem adoptantis transit, non autem in adoptato, q non transit in potestatem adoptantis. hic.n.licitè ꝯhit cum filiis adoptantis. item arrogatus licite contrahit cum filiis illegitimis arrogantis, cum non sint in eius potestate. Aliꝗ dicunt idem in arrogato & adoptato, arg.C.de adopt.l.penult.§ penult.

De eo, qui cognouit consanguineā vxoris suæ. Rubr.

SI quis cum filiastra. [nec à matre] ipsa autē licitè exiget.

VEniēs [spōsæ] de futuro [dispēsatione] dispensatio necessaria est, ubicūq; aliqd sit ꝯtra ius, siue sint clerici, siue laici [eam] .s.matrem.

DE illo [publicum] ita q probari possit. nam melius est tacere, q̄ deficere in ꝓbationib 2.q.7. plerumque. secus, si esset sponsa de futuro, ſ de spōs.ꝑterea.

TRansmissæ nobis.

SVper eo, quod [separari] supra de testi. præterea, contra. solu.ibi. Separari, supra de præsump.tertio, contra. solu.ibi.

DIscretionem. ¶Repetat] no.per fornicarium coitum ꝯhi affinitatem. [adulterij] no.dici adulterium, quod fit cum sponsa alterius de præsenti.

FRaternitati tuæ [extraordinaria] & idem esset, si extraordinaria pollutio non interuenisset. ¶Et extraordinaria.] extraordinaria.n.pollutio alterius tm̄, etiam si intra claustra pudoris fiat, non facit affinitatē, nec matrimonium consummat, nisi ex affectu fiat matrimoniali. 35.q.3.extraordinaria. ad hoc enim, ut cōtrahatur affinitas, necesse est sanguinis utriusque fieri cōmixtionem, arg.35.q.10.fraternitatis. vnde licet mulier semen emittat, si uir non emittit, non contrahitur affinitas. & est ad hoc arg de frigido, qui palpitando potest mulierem prouocare ad seminis emissionem, & è conuerso; & tm̄ non est ibi matrimonium, uel cōmixtio seminis; & ideò nec affinitas. sed uir emittat in mēbro mulieris, & non mulier, dubitari pōt. tm̄ siue emittat, siue non. & etiam neutro emittente, tamen spōsalia primo facta ratificari crederem propter cōsensum matrimonialem, qui ibi est, uel præsumitur, arg.præalleg.c. extraordinaria, dūmodò sint matrimonio apti, uel ꝓximi, supra de despon.impu.continebatur. hæc autem secunda sponsalia separantur non propter affinitatem, sed propter pu.hone. iustitiam.

EX literis [puellæ] cum hac puella erant tantum sponsalia.

VEniens [consulas] nam si non sponsam cognouit, ante, q̄ sponsam de futuro, neutram habere potest, supra cap.proxi secus, si prius cognouisset sponsam, cū affinitas superueniens non dirimat matrimonium, supra eo. discretionem, infra cap.proxi.

TVæ fraternitatis deuotio.

IOrdanæ mulieris.

SVMMARIVM.

1 *In causa matrimoniali publicatis attestationibus, iterum super eodem articulo recipiuntur testes.*

De consang. & affinitate. Rub.

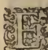

EX literis tuis [subarrhasset] per anulum. [Reuixit] no.sæpe procedi ad inquisitionem, uel accusationem; & est hoc speciale in matrimonio. de hoc n.o.infra de pur.ca. cum dilectus [archipresbytero] qui uel ex consuetudine, uel ex delegatione cognoscebat, uel male processit. & ideò quasi non teneat, quod coram eo factum est, mandatur de nouo procedi p abbatem [quarto] bene sufficiebat quintus gradus ad separationem. sed quia pars uoluit se hoc onere probationis grauare; ideò de quarto gradu proponit. uel hoc ideo dicit, quia habebat suspectos testes, & ideo non vult eos audire ultra quartum gradum. sed si ultra quartum gradum sunt, vult pro dispensato haberi. citra autem difficilior est dispensatio. [† Si per testes] hinc colligitur
1 satis expressè, q in causa matrimoniali post publicatas attestationes iterum super eodem articulo recipiūtur testes non tantum in causa appella. sed in causa principali; ad idem supra de testi.cum in tua facit etiam ad hoc, quia si res iude non obest, quin iterum cognoscatur de eodem. imò satis uidetur, q etiam in eadē causa iterato recipiet nouas probationes non tantū instrumentorum, sed etiam testium, arg.supra de re iud. lator, consanguinei, supra de testi. cum in tua [potestatem] sunt enim iudici necessaria scientia, & potestas. 21.dist.§.j. & §.aliter. ipsi enim præsumuntur maioris scientiæ, & magis exercitati.

SVper eo. [nondum] & ita fuerunt tm̄ sponsalia de futuro [fide] fides interposita est cā, quare solum dictum sponsi non sufficit sine adminiculo famæ. alias enim solus sufficeret, supra de spons.præterea.

QVod dilectio [sexto] hodie oibus licet in quarto [legati] q super hoc habebat spāle mandatū: aliter nō liceret, s de trāsa.c.ult. [quoto] hęc regula nō habet hic locum:qa erat indulgentia & consuetudo contraria [differendum] infra cap.ult.contra. sol.hoc speciale est: quia hic fuit dispensatio, quæ, cum sit contra ius commune, est restringenda. ibi loquitur de iure communi sed argu.contra.ff de constitu.prin. l.ult.supra de dona. cum dilect. Sed illa loquuntur de indulgentiis, quæ non sunt contra ius, uel in alterius præiudicium, quia in illis secus, supra de transla.episc. cap.ult.ff.quod quisq; iur.l.ij. Item hic secus propter consuetudinem contrariam.

DE infidelibus [denotatos] & prohibentes matrimonium [eos] si matrimonium est apud Iudęos, ergo indiuidua coniunctio. 27.q.2 §.j. qūo ergo secūm uetus testim̄ conceditur libellus repudij, ut 34 q.2.non satis? Rñ. illud semper fuisse peccatum: sed permissio e cōparatiua concessum, ī de diuor.gaudemus, & c, quāto. sed ad hoc obiicitur, q vno infidelium cōuerso ad fidem, alio non conuerso nolēte sibi cohabitare sine contumelia nominis Christiani soluitur matrimoniū, ī de diuor gaudemus, & c.quanto. sed dic superiorem descriptionem locum habere in matrimonio rato tm̄. Item obiicitur, non uidetur esse matrimonium apud Iudęos, cum secundum eos tādiu duret, quādiu libellus repudij detur, supra de cōdi.appo.c.ult. 32.q.2.solet. Respond. aliud est, cum à constitutione, uel consuetudine habet, q separari possit: aliud est cum à pacto contrahentium, quod non licet.

QVod super his.

QVia circa [obtinenda] nõ intelligas, q hic obtẽta fuerit dispensatio sup mrimonio, sed data fuit alicui ptãs dispensandi. & ille, cui commissa erat dispensatio, timuit, & bñ ad dispẽsationẽ pcedere: qa [a] cã dispẽsationis cessabat; & hoc innuit hoc uerbum, obtinẽda [dissimulare] pp maius malũ uitandum dispẽsationẽ aũt ualere non credimus, arg. ff. de na. libe. l. j. s. de off. or. ex parte. j. de sen. exc. cum pro causa. sed ista dissimulatio habet uim dispensationis ita, q de cętero non potest separari ipsum matrimonium. nam stultum esset dicere, q maneret in adulterio.

2 *¶ Quia causa dispen* a *sationis. Hunc dicit uerum intellectũ Pet. de Anch. in cons. 208. incip. iudex, de iure columna 3. post medium. & istud consilium habetur inter cõsilia Card. nu. 29. & quotam colũna. 4. in prin.*

TVa duxit hoc est no. [filio] dicendo sic: ego uidi, uel audiui, q tales uocabant se adinuicem patruũ & nepotem, uel quia dicebatur, q ille fuerat frater patris, & alter filius patris.

NOn debet [de coniugio] cũ tñ in his casibus, puta in scdo & tertio gñe affinitatis, & in sobole suscepta ex scdis nuptiis sit sublata publicæ honestatis iustitia, uidetur, q sicut olim, sic hodie quis nõ possit habere uxorem duorum fratrum. 35. q. 3. porrò. quidam tñ dicunt in omnibus sublatã nisi in sponsa de futuro, de qua habuisti. s. de sponsa. iuuenis, & s. de d. spon. impu. accessit [perpetuam] hodie ergo circa matrimonium, non erit præscriptio.

VIr, qui à stipite [licitè] s. e. quod dilectio contra, solue ibi.

SVMMARIVM.

1 *Impotentia coeundi quibus modis probetur.*
2 *Frigiditas uiri quotuplicitet probetur.*
3 *An admittatur probatio mulieris uolentis per aspectum corporis probare se uirginem.*
4 *Cuiusmodi iuramentum requiratur contra matrimonium.*
5 *Quando probationes uiri & mulieris sunt pares circa impotentiam coeundi quæ præferantur.*

De frigi. & malefi. & impotentia coeundi. Rubr.

Ccepisti mulierẽ [p mẽsem] idẽ est, si p annũ, uel diẽ. idẽ est, si p centũ ann.
1 † Per uerũ] p iurm utriusq; cũ septima manu ppinquorũ. 33. q. 1. c. 2. uel qa mẽbrũ habet aridũ & est melius. q tũc ẽt p trienniũ expectẽt, cũ finale iudiciũ de futuro pẽdeat. j. e. lauda. & c. fraternitatis, in fi. tñ nõ credit necessariũ, q tm expectẽt, si atr ɔstet indubitabilr de eius impotẽtia; puta qa iã plenè adultus esset, & indubitabilis ariditas appareret. j. e. lauda, in prin. & c. fraterni. ibi, licet p errorem. ¶ Vel potes dicere, q principiũ huius d. c. loquit, qñ confitent ambo impotẽtiã uiri. & tũc si p unũ mẽsem simul dederint operam copulæ ɔiugali, ẽt si nõ appareat impotẽs pp paruitatẽ & ariditatẽ mẽbri, ẽt qa mulier incorrupta ostẽdit, & ẽt si hoc nõ appareat, sed uirũ impotẽtẽ dicũt: tñ necesse est, q septima manu ppinquorũ hoc probet, ut hic: qa põt esse, q licet mẽbrũ sit paruũ & aridũ, tñ semẽ potest emittere, sicut & urinã emittit & pp hoc dubiũ nõ sufficit pbatio aspectus corporis, uel ɔfessio, n si accidat iura ppinquorũ. Itẽ nõ sufficit, q una die mãserit mulier cu uiro, imò necesse est, q ad minus p mẽsem fuerit in experiẽtia copulæ cõiugalis. Itẽ si steterit cum uiro plus, q annum, q non reclamet, ẽt si postea oĩa iudicia frigiditatis uiri ostendere uelit, & etiam iuramenta pstare, ulterius non audiunt: qa oĩbus modis præsumit carnalis copula interuenisse, quãuis in hoc casu posset dici probabilr, q ẽt post annũ & semp, si cõfitent impotẽtẽ uirũ, separi debẽt, iuris pstitis, & maximè si pdicta iudicia frigiditatis apparẽt. sed vr, q deberẽt esse triẽnio in pbatione copulæ cõiugalis. j. e. lauda so. illa loquit, qñ nulla uel pauca signa frigiditatis apparent, & tũc erit necessariũ trienniũ, uel intelligitur, qñ fuerint simul plus, q p annũ: qa & tunc põt mulier petere separationem, sed triennio erunt in probatione. uel illud habet locũ, qñ prius nõ põt probari frigiditas uiri: qa tũc dandum est triennium; & hoc ipsum sonat litera illius. c. Sed quia hic ante probatur frigiditas, nõ est necessarium triennium. uel hic loquitur, qñ uterq; confitetur: ibi, quando alter tantum. sed & quando ambo cõfitentur, uidetur necesse hoc triennium. j. eod. c. fin. sed dic ibi loqui ultra annum, qñ cum eo manserat. ¶ Secunda autem pars huius decreta. loquitur, quando mulier dicit maritum frigidum; sed ipse negat. in hoc casu enim si per 6. menses steterit cum marito sine reclamatione nunquam de cętero prætextu frigiditatis poterunt separari; & hoc ideo, qa psumitur ab eo cognita. nec proderunt ei prædicta indicia frigiditatis uiri & suæ uirginitatis, quia potest esse, q propter modicum membrum uiri mulier adhuc apparet integra, uel aliter timetur oculi deceptio. ¶ Tertia pars dicit, quòd si tantum per duos menses, uel per minus spacium sex mensium fuerit cum uiro, & tunc reclamauerit de frigiditate uiri, etiam si uir neget: tamen si probauerit pe iuramenta frigiditatem uiri, & nihilominus per alia indicia uiri, uel per aspectum sui corporis, separabitur matrimonium: sed in hoc casu non est necesse triennium experientiæ copulæ coniugalis, ut in 1. la decreta. laudabilem; & hoc ideo, quia cito reclamauit. sed in secundo casu hic. s. proxi. nota. posset dici succurri mulieri, quæ nimis tacuit per experientiam triennij; ad hoc facit decr. laudabilem, & hoc magis literæ consonare uidetur, quicquid dicant glo. not. in hoc casu, &
2 in c. laudabilem. ¶ † Et not. quòd tria argumenta inuenta sunt ad probationem frigiditatis, s. aspectus corporis, iuramenta septimæ manus propinquorum, & triennium. sed discretus iudex prouidebit, & utrum unum solum, uel duo, uel omnia tria argumenta faciat pstari. & cum in sententia separationis matrimonij periculum animæ uertatur, melius est, q superabundent probationes, quàm deficiant [reparare] not. contra sntẽtiam ueniri ueritate manifesta [reparare] 33. q. 1. si per sor. contra so. illud tenet, quando propter maleficium separatur. sed hoc quandò propter frigiditatem. Alij dicunt illud derogatum, & melius [dimidium] idem, si post duos menses, ut infra sequitur.
3 hoc non placet. † credendum] nisi mulier per aspectũ corporis uelit probare se uirginem, quæ probatio pfertur. s. de proba. proposuisti. aliqui tamen dicunt, q in hoc casu etiam, si mulier per aspectum corporis uelit probare se uirginem, nec admittitur, cum posit & consensisse uideatur eum habere ut fratrem, & si non posit eum habere ut maritum. j. eo. consulta. & quia si propter frigiditatem uiri separaretur, daretur mu-

lieri licentia nubendi alij. sed pôt esse, q mulier est uirgo, non quia uir sit impotens. sed quia sibi coniungi nô uult; & tunc non est licentia sibi danda nubendi alteri: sed uir cogendus est ad eam accedere. si autem ambo cõfitentur uirum impotentem, licitè separari possent cũ solennitate supradicta s.e.in prin. [caput] 33.q 1.si qs uxo. & sunt hæ rationes, quia tractu temporis præsumit cõ eam. s. de spon. ad id, & quia quilibet præsumitur potens. 50.dist.quia. Et quia stat pro matrimonio, quod
4 est fauorabile. 32.q.1.dixit. † per rectum] .i.iurm cum septima manu propinquorum mulieris. nam quando aliqui confitentur contra matrimonium, ne colludant hoc iuramentum est necessarium. s. de eo, qui cog.consan.uxo.suæ, super. 33.q.1.siqs, nisi fama eorum assertionem adiuuet: quia tunc exoneratur probationibus horum iuramentorum. 35.q.6.si duo. hoc non placet, quando petitur separatio pp frigiditatem, ubi parum aut nihil fama ualere potest. Sed secus est in consangninitate, ubi multum ualet fama. sed de hoc plenius no. s. de præsump. tertio. sed licet non credatur contra matrimonium, ut hic dicitur, pro matrimonio bene creditur, nisi esset impedimentum alterius mřimonij. 35.q.2. Lotharius: uel nisi de falso suspecti essent. & quod dicitur non credi eis contra matrimonium intelligendum est separandum: secus, si uellent separare torum pro-
5 pter continentiam. 33.q.5.q Deo. ¶ † Contra id, quod hic dicitur, s. q creditur mulieris iuramento cum. 7. manu, Sic opponitur, Quid erit, si maritus cum totidem sit paratus iurare, q coire potest, uel q cognouit eam, dico, q tunc præfertur probatio uiri propter rationes, quas hic notaui. ¶ Habet ergo locum, quod hic dicitur, quando uir tantum & simpliciter dicit, q cognouit eã, mulier aũt & dicit, & iurat cũ septima manu pppinquorum, aliqua etiam præsumptione ariditatis, uel alia præcedente. pôt etiam intelligi: quia si mulier dicit se incognitã & uirginẽ, & uir dicit se cognouisse, si post duos menses hoc dicat mulier, non admittetur probatio mulieris uolentis se probare uirginem per aspectum corporis: sed tantum uiro creditur cum sæpe fallatur oculus. 27.q.1.nec aliqua. Idem etiam, si uellent eum probare maleficiatũ, non admittet mulieris probatio, & hoc pp rônes in alia glossa assignatas: secus aũt, si uellent pbare p aspectum corporis maritum frigidum, uel maritus mulierem artam: quia in hoc bene admitteretur eius probatio, cum hæc satis de facili cognoscatur: secus aũt si ante duos menses protestetur de impotentia mariti.

QVod fedem [impotentes] pp frigiditatẽ, uel alio ppetuò impedimento. nam senes licet sint impotentes pp defectum caloris: tñ bñficio medicinæ coire possunt, & cõhere possunt, ar. C. de nup. sancimus. 31.q.2. aperuit, & c. q si dormierit. De paruulis autem dic, ut not. s. de despon. impu. puberes, & capitulo continebatur.

EX literis tuis [cõxit] .i. cõxisse apparuit. etenim si certum esset, q infirmitatem pp impotentiam mariti. cõxisset, non bñ sequeretur, q sit uitium &c. nec ppuitium de nouo contingens deberet separari mřimoniũ.

COnsultationi tuæ [incredibile] satis apparet hic hanc decr. loqui in eo casu, quando quis cõxit scienter cum impotente operatur.n.scientia eius, q eam teneat in sororem. si autem ignoranter contraxisset cum arcta, non cogeretur eam habere ut sororem, licet posset, si uellet. j.e.proxi. potens autem si cum alia cõhat, semper tenet matrimonium, quàuis in primo casu arctam ut sororem tenere cogatur, & alere.

LAudabilem [requisisti] prima pars decr. loquitur, qñ unus coniugum dicit se cognouisse: alter diffitet: qa tunc debet dari triennium, & iurm. 7. manus ppinquorum alterius coniugis, s. negantis copulam. Scda aũt pars loquit, qñ uterque confitetur; & tunc non est necesse dari triennium, sed sufficit septima manus parentum utriusq; coniugis. Intellectus huius decr. satis declaratur. s.e.c.1.in gl. quæ incipit, p iurm [naturaliter] .i. in his, qui naturalr frigidi dicunt [celebrati coniugij] & cohabitionibus, ex quo dederũt operam copulæ carnali. 33.q.1.si quis [prius] nã si primo pbari possit, puta qa habet membrum siccum & aridũ, statim petenti dabit licentia cõhendi. j.c.proxi. qñ aũt est dubiũ, expectat per triennium, aut. de nup. §. per occasionem: uel melius, si confitentur, & multa indicia frigiditatis apparent, & insuper præstarent iuramenta parentum, uel aliter, ut no. s.e.c.1.in glo. per iuramentum] triennium] tanto tempore expectabit maleficiatus. nam si hoc tempus sufficit naturaliter frigidis, multo fortius illis, qui non contraxerunt à primis componentibus ultium. j.c.ult. nos dicimus, q propter maleficium nunquam separatur matrimonium, ut no j.e.c.proxi. [uoluerint] i nô potuerint [decretum] 33.q.1. quod autem [per iustum iudicium] .i. aspectum corporis, uel testes. s. de proba. proposuisti. erat.n.uirgo: nec habet necesse habere septimam manum propinquorum: uel dic cum sæpe oculus fallatur. 27.q.1. nec aliqua semp necessaria est septima manus. j.e.c.ult. in arcta tñ secus diceretur. j.cap. proxi. quæ est infallibilis probatio hæc placet. alij dicunt, i. per aspectum corporis uiri, q siccum & aridũ mẽbrũ habet, & non est hic necessariũ habere. 7. manũ propinquorũ, sicut & ubi probat arcta. j.c. proxi. [separent] tam uir q̃ mulier: secus, si pp maleficium: qa pôt esse maleficiatus cum una, & non cum altera. 33.q.1.si per fortiarias. hec non placet [uxorem] 1
uxor.n.esse non pôt, cum non possint ibi esse duo bona matrimonij; proles & facrm. 27.q.2.oẽ [cognouerint] nec per aspectum corporis probare possint, cum sit mulier corrupta, & nisi habeat membrum apertũ [uterq;] quid si alter iurare nolit? Rñ. ut dixi. s.e.c.in gl. p iuramentum [effecti] hoc iurabunt principales. purgatores autem, q credunt eos uerum iurare, ar. j. de purg. cano. quotiens. Quales autem debeant esse purgatores, dicitur de purg. cano. inter [tunc] .s. principales, & sacramentales, si scienter malè iurant.

SVMMARIVM.

1 *Mulier non apta pati uirum, si postea uel per opus medici, uel per concubitum alterius uiri reddatur apta, semper est restituenda primo; & de hoc uide in nu. 3. & 4 & 6.*
2 *Id quod non nisi illicitè fieri potest, dicitur non posse fieri.*
5 *Quando sententia ualeat contra rem prius iudicatam.*
7 *Comparatur arcta frigido.*

FRaternitatis [prouideas] idest paritas. j e.c.si. hic aũt duo in eis requiruntur, q sint honestæ & peritæ. ff. de uen. inspi. l. j. j. c. ult & s. de proba. proposuisti [sub periculo] imò iurare debent supra de probatio. proposuisti, & hic modus est iurandi: [deerat] idest inutilis erat ad matrimonium contrahendum [qui] non dicitur autem, q hic fuit medicus, uel concubitor; & ideo hinc orta est causa dubitationis [solenni] de uouendo se alicui religioni in manu eius, qui potestatem habeat ordini aggregãdi.

nos

nos tñ dicimus idem,& si nulli religioni se deuouerat,
sed aliter solennizet uotum,quod qualiter esse possit,
no. de regu.& transe. porrectum [religionem] qa trans
seundo ad religionem,& solummó habitum nouicij su
scipiendo simplex uotum solennizatur.s.de reg. & trã
1 se.consulti,& c.statuimus.[†Miraculum] melius placet
q siue per opus medici etiam cum corporali periculo,
siue per concubitum alterius uiri etiam dissimilis in
genitalibus reddatur apta primo, semper restituenda
est primo,& hoc satis apparet, ubi dicit, præter diuinũ
mi.&c.hoc ipsum etiam ꝓbatur rõnabiliter:quia si mu
lier est arcta uni, & omnibus arcta est; & si uni ẽ cogno
scibilis,& omnibus est cognoscibilis.Item si est uni co-
gnoscibilis,nõ est arcta. Item si aliqñ est cognoscibilis
non haber neque naturale, neque perpetuum impedi-
mentũ.& si ita,non est à primo uiro separanda, & si se-
parata fuit p errorem,comperta ueritate dẽt primo ui
ro restitui,ut hic. Itẽ q dixi de corporali periculo, sic
ꝓbo, quia si añ incisionem in corporali impedimento
ꝯxerat cũ uno solo,nulla rõ est, quare non debeat com
plere ꝓmissionẽ factã de mrĩmonio ꝯhendo cum eo,&
ẽt imputandum esset mulieri,si postea cum alio ꝯheret
si uerò añ incisionẽ cum plurib.ꝯxisset,sicut cum primo
nõ tenet mrĩmonium sicut falso asserunt, multo fortius
nec cum scd'o.uñ scd'o nullo mõ restituẽda est,restat er
go,q sp est primo restituenda.in hoc tñ articulo,s. qñ
p incisionẽ periculosam reddit apta primo,vr cõtraria
lra pñs, s.absq; corporali periculo.sed expone.i.absque
morte.q.d.si mors non fuerit subsecuta ex medicami-
ne,sp restituenda est primo uiro;& hoc innuit,q sequit
in §.forte tam grauis,ut ex ea mortis peri.&c hæc glo.
placet[Humanum] siue medici,siue mariti eam cognó
scentis ẽt cum aliqua uiolentia,sed absq; periculo cor
poris.nam per assuefactionem alterius posset reddi ha-
bilis marito,uel ẽt mariti. sed nõ nisi corporali pericu-
lo,nõ crederem mrĩmonium tenere. unde, si nubat alij
2 non fiẽt,tenebit mrĩmonium.hoc non placet.[†Huma-
nũ] licitũ.nã q nõ nisi illicite fieri põt dr̃ non posse fie-
ri.22.q.2.faciat.non.n. crederem licere per assuefactio
nem alicuius iuuenis,qui & paruũ & durũ membrum ha
beret,aliquam inhabilem ad cognoscendum ab aliquo
q haberet maius & debilius membrum, habilitari eidẽ.
imò ẽt si postea fieret habilis p usum talis adulterij,nõ
tñ est inter eos matrimonium, sed sponsalia tantum, si-
cut in impuberibus.s.de despõ.impu.puberes. hoc q dr̃
de impuberibus,non placet,ut no.s.e. c.j.& s.de despõ.
3 impu.puberes.[†Humanum] hinc colligitur so.pe. quæ
stionis huius c. nam licet aliqua arta cum graui pericu
lo artificio medici possit fieri apta,non tamen est ido-
nea ad matrimonium contrahendũ,& si ꝯtraxisset,po-
stea reddita apta opera medici,& nubat alij,tenebit ma
trimonium cum scd'o. secus aũt, si leui incissione possit
apta reddi,hoc nõ placet.sed dic,ut gl.melius [ꝓbabi-
lẽ]qa ꝯ ueritatẽ fuit lata snia,licet ꝓbabiliter ꝯtra ue
ritatẽ fecerit[siẽ] p omnia quo ad coeundũ. nã posset
esse alijs sitis in statura.esset tñ ei dissimilis in genitali
bus membris.uñ in hoc casu teneret matrimonium, cũ
secunda nec restitueř primo,licet p usum secundi ei ap
ta redderet,& p hoc intelligitur solutio ult.qõnis.hoc
4 non placet.[†Cõmiscetur] forte, qa primus non dedit
operam tñ copulæ,quantam scd's:uel ẽt modicam an-
gustiam in coeundo noluit sustinere,uel calida electua
ria sumere:uel etiam noluit expectare aliquantũ tpis,
ut crescente.persona cresceret & membrũ: q omnia fe-
cit secundus,& ideo separatur a scd'o,& restituit primo

5 [¶Dicimus]. No.snia ualere contra rem prius iudica-
tã.dicunt quidam hoc ideo teneret quia spãle in matri-
monio. uel dic ueritate manifesta in iudicio, cum non
fuerit añ sniam exceptum,ualere sniam circa rem prius
iudicatam, ar.s.de re iudi. cum Bertoldus, ubi de hoc.
& idem est ẽt,si notorie appareret sniam iniustã,ut hic
& j.de pur.uul.c.ij.nam ueritas,ualet,& inualescit.viij.
dist. consuetudo [Religionem] sine uoto solenni. nam
de eo sequitur, sed tñ simplex uotum emiserat, q fuit
solennizatum per habitus susceptionẽ, uel p ingressum
in religionẽ. nobis videř idem,si solẽniter uouit.& hic
loquit de solenni uouente,& postea ingrediẽte mona-
steriũ [auctoritate].s.de conuer.coniu.ca. ex publico.
[alioquin].i.si non transiuit. tñ ex hac decr.satis mani-
feste colligitur, q ẽt si mulier uoluerit solẽniter,& ẽt
cõsentiente uiro,& ẽt q plus est, ẽt si uir nupserit post
uotum uxoris,nisi mulier monasteriũ ingrediat, tñ ma
trimoniũ primo ꝯtractum reintegratur, sicut hic plene
ꝓbatur,ubi dicit,q uir iste cogendus est redire ad hãc
mulierem, à qua p arctationem separatus est, nisi ipsa
post uotum solenne nupsisset uiro, qui tunc non cogi-
tur ad eam redire: quid est adultera. ¶ Et sic apparet,
q cã diuortij quo ad torum est inter istos, non uotum
solenne,sed adulterium.sed huic multũ uideř contradi
cere decre.s. de ꝯuer.ꝯiu.ex parte,in fi.sed certe, si bñ
intelligit non ꝯtradicit,imò potius concordat. nam hic
& ibi innuit, q aliud est ingredi monasteriũ, uel uoto
obligare se ad obseruantiã regularem de pñti; & istud
uotum nõ tñ impedit ꝯhẽdũ matrimonium,& dirimit
iam ꝯtum.s.post uotum,sed ẽt dirimit ꝯtũ añ uotum,
dummõ non interuenerit carnalis copula, ut hic plene
habes,& s.de conuer.ꝯiu.l.ex publico; & c ex parte. &
aliud est uouere solenniter cõtinentiã,q qualiter fiat,
nor.s.de reg.& trans.porrectum, & istud uotum nõ diri
mit matrimoniũ cõtractũ añ uotum.s.de cõuer. coniu.
ex parte,sed impedit contrahendum, & dirimit ẽt con
tractum post uotũ,& hoc expresse habes hic, & s.q cle.
uel uo.c.insinuantẽ,ubi loquit de uouente cõtinentiã,
& non de professa aliquam religionem. alioquin male
ibi diceret, q sibi domus propria remansisset, qd' esset
cõtra substantiã ꝓfessionis.s.de statu mo.cũ ad.& aliud
est uouere simpľr,& istud uotũ tñ impedit contrahen-
dum.s.qui cle.uel uo. rursus [uoto] solenni etiam sine
transitu ad religionem.si enim solenniter uouit, cogen
da est monasterium intrare,supra de conuer. coniu. ex
parte,in fi.[alij] præterquam Gu. de quo sibi non im-
putatur,cum intẽderet sibi matrimonialiter copulari.
5 [†Dubitabilis].s.de facto, s.an posset cognosci à pri-
mo.somniant,q sic exponũt,& dicũt,q non solũ semel,
sed ẽt manens cum scd'o centies,cõcedẽda est primo ui
ro,ut experiat,an posit eã cognoscere,q q̃ sit absurdũ,
exponere eos extraordinariæ pollutioni, & q aliena
uxor ita ab alio contractetur, quilibet etiam insipiens
uidere põt. Alij aũt sic exponũt,& bene.i.quãdiu dubi-
tatur,an snia sit reuocãda:uel an scd's sit similis primo:
nec cognoscetur, an sit apta p cognitionem uiri primi,
sed p aspectum corporis uiri utriusque. s.un.similia mẽ
bra haberent,pñmitur,q ei cognoscibilis sit, & sic red
detur ei.alij dicunt,q quamdiu de iure dubitabile erat
an sit separata pp artationẽ,& pp sniam ecclesię,posset
alii nubere, & an ẽt posset probare, si inueniret quem-
piam sibi aptum. añ tps.n.huius decr.de hoc dubitabať
à iurisperitis, nec erat adhuc iste articulus per ecclesiã
terminatus. nec est iudicanda hæc mulier fornicari,
nec peccare,cum per ecclesiã mulier soluta à primo ui

ro licitè poterat cum alio ɔhere. Est.n.prohibitorium edictum de matrimonio.s̄.de spon.cum apud. nec ualet, si dicas mr̄imonium esse de iure naturali, ergo ibi ignorantia iuris non excusat, si quis illud uiolat. R̄n qa in his, quæ sunt de iure naturæ & specialiter super matrimonio, & contra matrimonium, sæpe cōstituit ecclesia, sicut apparet, quia qn̄q; prohibet usq; ad septimū gradum ɔhi, aliqn̄ usq; ad quartum.s̄.de consan.& affi. non debet.s̄.de conuer.coniu.ex publico, & e.ex parte, & no.s̄.de biga.c.1.alij tn̄ dicunt, ꝙ licet non debeat iudicari fornicaria, tn̄ in ueritate peccabat: qa hæc dubitatio iuris non tollit peccatum, cum in iure naturali maximè errare non liceat: sed à pœna cōstitutionis humanæ bn̄ excusat, quæ non extendit ultra intentionem constōnis, quæ ut fuisse talis, & debuisse esse, ꝙ si aliqs faceret ɔ constōnē ecclesiæ, quæ est, ꝙ cōiuges caueant ab.adulteriis, & si aliqs commiserit adulteriū licitè dimittit, qđ sic intelligi debet, si ɔmiserit adulteriū declaratū p ɔstōnes ecclesiæ: sed cū in hoc casu non esset diffinitiuū, qnimò apud sapiētes plurimū dubitabatur &c. plures in eā opinionē declinabāt, ꝙ esset mr̄imonium cū scđo, & ita non debet iudicari adultera, uel peccare. Vel melius dicamus, non debet iudicari teneri pœna decr. quæ dicit, ꝙ fornicaria punit in separatione tori, si alij tanquam marito commiscetur, cum hoc ante cōstitutionem istam non esset diffinitū à iure, & probabilē cām dubitationis haberet. nam & quidam dicebant, ꝙ maleficiatus, si ɔxit cum alia, nō fornicat, nec peccat, ut in se.c. dicere uidetur, licet non dicat. Sic p siłe eis uidebat de arta, ꝙ nubendo altori nec fornicatur, nec peccat. ecclesia tn̄ ɔrium statuit, ꝙ non posset cū alio ɔhere de cætero, s. post hanc decr. sed si ante hanc constitutionem sic separata p probabilem errorem nupsisset alij non tenet matrimonium cum scđo, & restituenda est primo. nec obstat exceptio adulterij, cū ante hanc constitutionē nō erat prohibitū, nec pceptū, ꝙ restitueret primo uiro, si post sn̄iam primo uiro apta fieret.

7 †Cōparat.n.arta frigido, cū frigiditas & artatio sint naturalia uitia, & nō maleficiatio, qđ est unum uitiū accidētale. ¶ Et debes scire, ꝙ post constitutionem istam, si postea ēt mr̄imonialr̄ alij adhæreret, fornicaret, & peccaret. & pœna fornicaria teneret, cū iā hmōi dubitatio hic sit soluta. Et hāc opi. probat prima sn̄ia, quam tulit diuortij inter hanc mulierem & ēm maritum, ita, ꝙ nec quæri fecit, an esset apta primo, necne, uel utrum uir secundus in genitalib. siłis esset primo, necne. scđo pbat uera, qa impedimētū eius remotū fuit absq; corporali piculo & sine diuino miraculo. hoc ēt ipsum pbat finis decr. ubi dicit de talib. aūt nō facile est iudicādū, cū finale iudiciū pēdeat ex futuro, & hoc magis placet. [p hæc aūt] .s. ꝙ s̄ dictum est, ꝙ illud impedimentum non erat prope, &c. [per hæc] .i. per sn̄iam, quam tulimus in hoc negocio, in qua non discussimus de corporali periculo neq; de simili uiro, sed tn̄ qa nobis constitit mulierem non artam esse, primo eam sibi restituendam decreuimus. sic ergo de cętero faciendū est: qa non est curādū de periculo, neq; de similitudine uirorum. hoc placet [idonei] & est r̄ndendum, ꝙ non est idonea, quia per opus humanū absq; corporali piculo nō reddit apta primo. plus placet, ꝙ idonea sit, qa ppetuū impedimētum nō habet. unde dicimus, ꝙ separata à uiro pp artationē, si incidatur ēt cū periculo tn̄ priori uiro restituenda est; & hoc satis apparet ex sn̄ia Papæ, licet olim aliter distingueretur [de talibus] .s. de his duab. quæstionibus, s. de diuidendis uxoribus propter artationem mulieris, uel frigiditatem uiri [ex futuro] quia si fuerit apta secundo, reddetur primo, & constat primum matrimonium fuisse.

SVMMARIVM.

1 *Maleficium si est temporale, non dirimit matrimonium: si uerò est perpetuum, dirimit.*

2 *Potest quis cum una, non autem cum altera esse maleficiatus.*

Literæ uestræ al. hic conuincitur, ꝙ hæc decre.
1 loquitur in maleficiato, † ubi distinguendum est, ꝙ si maleficiū est tpale, non dirimit mr̄imoniū: si uerū est perpetuū, dirimit. 33.q.1. si p sor. & dicimus ppetuū qđ ultra trienniū p exorcismos, & orones non cessat, ut hic. 33.q.1. si per sor. als.n. non uidet esse ppetuū, cū maleficiator illud destruere posset. Item ad hoc, ꝙ maleficiū dirimat mr̄imoniū, necesse est, ꝙ pcesserit. si aūt sequit, nunq̄ dirimit, nec alia impedimenta sequētia. 32.q.7. is q s̄ de eo q cog. ɔsan. ux. suæ discre-
2 tionē, & c tuæ. ¶ † Itē no. ꝙ qs pōt esse maleficiatus cum una, & nō cū altera; uñ nō ur̄, ꝙ pp maleficiū nullū mr̄imonium separandum sit, &c. 33.q.1. sic per sor. non tenet. sed hæc decr. loquitur in frigido naturalr̄. hæc uerba hic ɔdicunt: quia licet ipse diceret se habere potentiā cognoscendi aliam, non credit sibi, nec uerum erat [triennium] nota, ꝙ non est necesse hic trienniū spāłr assignari, pp experientiam copulæ coniugalis: sed sufficit quomodocūq; simul triennio cohabitauerint.

De matrimonio contracto contra interdictum ecclesiæ. Rubr.

Literæ, quas [ɔsentiēte] expressè. iā iūe sicut p quēlibet pcuratorē spōsalia ɔhi pn̄t. ff. de spō. l. ul. p fratrē. alr̄ aūt nisi ɔsenserit soror, nō crederē ɔcta spōsalia, ar. ɔ s̄. de spōsa. ad id. sed expone, ut ibi. P̄r aūt noie filiorū tā constitutorū in ptāte, q̄ emācipatorū spōsalia ɔhere pōt, dūmō psens sit filius, & non ɔdicat. ff. de spōsa sed quæ, & l. seq. C. de nu [. uiduæ. s̄. de sponsa. sicut, & e. dilectus. j̄. e. proxi. in tutore autem secus. C. de spōsa. si pater [firmasset] ista sunt sponsalia de futuro [amplexata] no. p signa ɔsensus nō psumi spōsalia fieri mr̄imoniū, nisi cognosceret eā. s̄. de spō. is q, & no. de despō. impu. attestationes [cōtēptibile] ar. multa faciēda p uilitate uitanda. 34. dist. c. 1. 8. q. 1. sciendum. 11. q. 3. si autem, & e. quid ergo.

EX literis [desponsasset] hæc fuerūt spōsalia de futuro [interdixit] no. iudicem, a quo appellatū est, post appellationem suam interdicta ponere, & super eo de quo appellatum est. & est hoc propter periculū animarum, & in fauorem matrimonij. aliter.n. secus, nisi in casibus, quos nota. supra de appel. cum teneamur. alij contradicunt, quòd hoc tantum potest ordinarius, & non delegatus.

Qui filij sint legitimi. Rubr.

Conquestus noīe uxoris suæ [mulierē] natā, s. ante spō. [exhæredare] iste patruus nō exhæredabat istā mulierē sua hrditate: qa ibi nō haberet locū exhæredatio, sed uolebat eā priuare

priuare hæreditate sui patris, qui erat suus frater [hæreditate] ꝫ eo. lator, & e. causam, ℥. so. hic nõ iubet Papa hæreditatem restitui, sed prohibet eam turbari ea occasione, ꝙ sit illegitimus, infra eo. perlatum: uel erat de iurisdictione ecclesiæ temporali.

CVm inter I. [eorum] scilicet filiorum [bona] non intromittit se de hæreditate, uel de bonis secularibus, sed iudicat quid iuris sit.

TRansmissæ. [paternam] & sic uſ, ꝙ pater esset defunctus, C. de hære. uen. l. j. Sed ℥ uidetur, ubi dicit, stãdum uerbo patris; vnde dicunt quidam eum uiuere naturalr, licet mortuus esset ciuiliter, puta factus monachus. Vel dic standum uerbo uiri, qđ publicè ꝓfe rebat, dum uiuebat [negabãt] dum uiuebãt: uel modò facti monachi. [Negabant] hæc ꝯfessio filio non ꝑiudicat nisi quo ad ꝑsumptionem, ff. de inoffi. test. si instituta, §. ij sicut nec è cõuerso ꝓdesset, si confiterentur eum filium, C. de ꝓba. non nudis. confitemur tñ, ꝙ ex sola nominatione præsumitur, nisi probetur contrarium, dũmodò nominatio fiat cum aliqua solẽnitate, ar. ff. de proba. l. ult. [quæstio] s. de legitimitate ipsius pueri, [uiri] his creditur propter affectionem, ff. de appella. l. ult. C. de cura. fu. l. ult. supra de præsumpt. afferte [filium] qualiter hoc probare possit, no. supra de filiis presb. Michael.

CAusam quæ. [de Anel.] nomen est mulieris, non loci, uel generis, & construitur intransitiuè cũ ablatiuo, q sequitur, s. muliere. [sui] .i. ipsius Ancl. [ipsa] Anel. [eo] A ano [uirum] .s. ꝑdictum Alanum [vxor] hic enim R. Anel. uxorem Alani desponsauit, & ex ea suscepit Agatham.

LAtor præsentium [H.] patruum ipsius R. [tractatum] tutius est, ꝙ in hac præiudiciali detur libellus, & fiat lit. contest. tñ crederem ꝓcessum tenere, etiã si litis ꝯt. non fiat, nec alius ordo iudiciarius seruet, & est ea rõ: qa in modum exceptionis fuit ꝓpositum corã primo iudice. sed qa ipse non potuit cognoscere, trãslata est hæc cognitio ad iudicium ecclesiast. sicut ergo iudex secularis de ea exceptione cognouisset, lite non contest. & sine ordine iudiciorum, & ita iudex ecclesiasticus, qui in locum eius succedit quãtum ad cognitionem exceptionis: alij tñ aliter [duos menses.] No. certum terminum præfigi agentibus C. de inge. ma. diffamari, ꝫ de purga. ca. ad audientiam. [Duos menses] C. ut nemo inui. agere, uel ac. l. j. sol. illud regulare est, & est arg ad hoc, C. de pign. creditor, licet ita debeat facere, causa cognita potest statuere, ut infra certum tẽpus agat actor: alioquin ulterius non audietur, & hoc maximè tunc, s. qñ uidet iudex actorem expectare tẽpus agendi, quo reus probationibus careat, uel alicuius famam, uel statum grauari, C. de inge. ma. diffamari, supra ut lit. non contest. quoniam §. j. C. de re. pig. si eo. & ubicũque in modum exceptionis, uel præiudicialis actio proponitur, ut hic, & infra eo. lator, supra de ord. cog. tuam. aliter autem reus non cogitur se defendere, sed sufficit, ꝙ mittatur actor in possessionem, & fiat uenditio, & indicatur mulcta, ff. de bo. auct. iud pos. l. pen. ff. si quis ius di. non obtẽ. l. j. generale tñ est, ꝙ periculum imminet quibusdam personis, si non agant, uel defendant, ut tutoribus, & cur. C. ar. tu. nola, C. de admin. tut. tutoribus, & gestoribus negotiorum, si possint agere sine mandato, ff. de neg. gest. sin aũt, uideamus, & procuratoribus, C. mandati, procuratorem, & administratoribus ciuitatis, ff. de admin. re. ad ci. perti. l. ult. §. iiij. & l. pen. hæredi uindicanti necem defuncti, C. ad fil. l. j. & actori citato reo, uel lit. cõ test. ¶ H. No. ꝙ obiiciens illegitimitatem eam probare debet, & per consequens nõ esse mrimonii inter parentes. arg. ℥. 30. q. 5. alter. sed & hoc est, & illud est in fauorem mrimonij: hoc, ut filij sint legitimi: illud, ut clandestina matrimonia fiant manifesta: uel ideò incũbit ei probatio, quia præsumptiones erant pro matrimonio, ar. supra de præsump. illud [intmetis] supra eo. c. j ℥. sol. ibi. [natiuitatis] de qua, licet sit incidẽs, secularis iudex cognoscere non põt: quia cã spiritualis est, ꝫ de or. cog. tuam: alias autem secus, C. de iud. quotiens, C. de ord. iudi. adite.

TAnta est [præsentium] idem est, & si non fuit machinatus.

SVMMARIVM.

1 *Iudex secularis non iudicat de illegitimitate.*

2 *An pronunciatus illegitimus, si posteà agat contra eum, qui obtinuit in causa illegitimitatis, super hæreditate, uel aliis, quæ illegitimus petere non potest, obest except. rei iud. uel doli, & unde multas quæstiones circa huiusmodi legitimitatem, & illegitimitatem usque ad nu. 11.*

11 *Defensor non admittitur in causa matrimoniali.*

CAusam quæ inter [agitari] ut propter hoc mater R. & ipse R. ab hæreditate aui expellanẽ, ut in sequẽtibus patet [inferi] minus benefe[extitit] ipse R. [principalis] .s an mater dicti R. sit de legitimo matrimonio nata. [† Iudicare] licet iudex ecclesiast. de hæreditate non debeat iudicare, tñ pendẽte legitimitatis qõne nõ permittitur procedere iudex secularis, ꝫ eo. c. j. de ord. cog. tuam. ¶ † Et ex hoc colligiẽ, ꝙ si pronunciatus illegitimus postea agat contra eum, qui obtinuit in causa illegitimitatis, super hæreditate, uel aliis, quæ illegitimus petere non potest, ꝙ obstabit exceptio rei iud. uel doli, ꝫ eo. c. proxi. imò uidetur, ꝙ hæc sententia, qua pronunciatur illegitimus, ius faciat inter omnes, arg. infra eo. peruenit, & cap. per tuas, & ff. de liber. agn. l. j. § fin. & l. ij. secus, si reus absolueretur ab impetitione actoris. de hac enim dici posset, ꝙ non facit ius inter omnes. ¶ Vnde, si procurator, uel defensor illius, qui impetebatur de illegitimitate, satisdedit rem ratam dominum habiturũ, fuerit condẽnatus quasi procurator, uel defensor, & posteà dominus petat se ꝓnunciari legitimum: quia non obstat ei sententia lata contra eum, quia fine eius mãdato agebat, uel defendebat, statim ille, pro quo lata fuit sententia, potest agere ex stipulatione contra defensorem ad impendia litis, & etiam quãtum interfuit eius nõ iterum agi causam de illegitimitate eius, ff. rem ra. hab. procurator. §. si quis.

3 ¶ † Sed nũquid dices huiusmodi interesse: quia hic per secundam sentẽtiam legitimus iudicatus potest ab eo, qui uic t in causa illegitimitatis, euincere hæreditatẽ? dicunt quidam ꝙ nõ: quia adhuc non interest eius, nisi prius euincatur hereditas: quia etiam forte hæreditatem defendet, & si sit illegitimus. Item licet obtinuerit se ꝓnunciari legitimum: tñ per hoc non sequitur, ꝙ petiturus sit hæreditatem, forte qa abominatur lites. Item põt timere, ꝙ si iterum ageret, obstaret exceptio illegitimitatis: hoc tñ non credo, ꝙ ex quo iudicatus est legitimus, posteà non potest ℥ excipi de illegitimitate, ff. rem ra. ha. quotiẽs, ꝫ de ord. cog. tuam. sed hoc bene uſ, ꝙ si in ueritate prædictus homo iudicatus legitimus, obtineat hæreditatem ab eo, qui obtinuit super illegitimitate contra defensorem, ꝙ potest agere

ex stipul. contra defensorem, & quod potest agere ad æstimationem hæreditatis, & interim si secundò & tertiò etiam plures hæreditates, uel alia bona euincat ab eo, qui non posset euincere, si seruaret sententiam contra defensorem latam, iterum & iterum ex stipulatu aget contra eũdem defensorem, arg. ff. ad l. Aquil. inde Neratius, §. uisum, ar. prædictæ l. ff. rem ra. ha. procurator, & eo. tit. l. ij.
4 ¶ † Sed obiicies, quod hoc non põt procedere: quia si succubuit in hæreditate, non interest eius, si restituat alienum. 54. dist. generalis; & si obtinuit, ad nihil tenetur. Sed rñdeo, quia tunc agit ad pœnam, siue succũbat, siue uincat: quia statim non ratum habet, cõmittitur stipulatio non solum in id, qđ amittit, sed etiã in id, qđ lucrari potuit, si snĩam habuisset ratam, ff. rem ra. ha. procurator, §. fin. & l. quo. §. fi. & l. si cõmissa. nos autem licet hoc fateamur uerum interesse, tñ sciri non potest, nisi prius condẽnetur. Item no. quod non semp, nec indifferenter quis admittendus est, ut petat se pronunciari legitimum; nec aduersarius, ut petat aliquem pronunciari illegitimum: sed tunc ista rectè petũtur, cum agitur de bonis, uel de dignitatibus ecclesiasticis, & qđ illegitimitatis incidit, ut hic, supra cap. lator, supra de
5 ord. cog. tuam. ¶ † Item hæc rectè petuntur etiam, si aliqua iusta causa subsit; puta cum habeatur legitimus, aliqui eum de illegitimitate diffamant. Et sic potest quis plures iustas causas inuenire, arg. C. de inge. ma. diffamari, C. de re. pig. si eo, ff. de cu. bo. dan. l. j ff. ex quibus cau. ma. in integ. sed & si, ff. de adop. l. mancipiorum, & l. si optio, §. fin. ff. de adul. constante, arg. contra, ff. de re iudi. qui in alterius. & tamen facilius admittitur quis dicens se pronunciari legitimum, q̃ aduersarius petens eum pronũciari illegitimum: quia primum fauorabile est; hoc odiosum. nec debet quis admitti ad petẽdum se pronũciari legitimum, nisi habeat contradictorem & iustum; & si admissus fuerit, nulla est sententia, arg. ff. de coll. denun. sed si habet iustum contradictorem, tũc admitteretur ad probandum de sua legitimitate, ar. ff. de proba. circa. tñ sententia inter aliquos lata ignorãtibus non præiudicat, ff de mino. l. etiam. & dicũt quidam & fortè non malè, quod licet sententia filiationis faciat ius inter eos, ff. de libe. agn. l. j. & §. ult. & l. seq. non tñ idem est in causa legitimitatis: quia hoc nusquam
6 inuenitur expressum. ¶ † Qui autem uult se assecurare super sua legitimitate, nec habet aduersarium, procedat ẜm tenorem decr. supra de testi. significauit. & dicunt quidam, quod nusquã potest quis petere se pronunciari legitimum, nisi primo eius aduersarius, cuius interest, propter successionem, uel aliam causam agat, uel excipiat, uel alias petat eum pronunciari illegitimum, & sic loquitur, supra de ord. cog. tuam, ar. supra eo. causam, infra eo. peruenit. alij tñ adiiciũt & alium casum, s. si agat ꝯ diffamatores, C. de inge. ma. diffamari. alij tñ dicunt, quod per illam l. non potest petere ꝯ diffamatores, nisi ut cessent ab eius diffamatione, nec admittetur, quod
7 pronuncietur legitimus. ¶ † Sed quæres, si uno petente aliquem pronunciari illegitimum, & ipso probante, quod sit legitimus, pronuncietur legitimus, & ab alio postea eodem modo agente pronuncietur illegitimus, nunquid ualebit sententia cõtra res prius iud. uel quæ sententia ualebit? Rñ. utraque ualet inter eos, inter quos lata est. nec est cõtra res prius indicatas, cum aliæ sint personæ in secunda cã, aliæ in prima, ff. de excep. rei iudi. & an eadem. si enim inter easdem esset, non teneret secunda sententia. & dicimus generaliter, quod siue quis petat eum pronunciari illegitimum, quæcũque sententia feratur legitimitatis, siue illegitimitatis, & etiam si illegitimitatis sententia feratur præsente eo, qui pronũciatur illegitimus, nec appellante; tñ huiusmodi sententia non obest ei, nisi contra illos, qui fuerunt in iudicio. Vnde si posteà contra alios petat hæreditatem,
8 non obstabit sibi exceptio rei iudicatæ. ¶ † Et idem uidetur, quod si aliquis petit in integ. rest. ut abstineret ab hæreditate, & denegata est sibi in integ. rest. per sentẽtiam, si postea agitur contra eundem ab alio, & iterum petat in integ. resti. ut abstineat ab eadem hæreditate, non obstabit sibi exceptio rei iud. Et idem uidetur, quod si instrumentum pronunciatum est falsum Petro agente, si posteà alius producat idem instrumentum, non præiudicat ei sententia inter alios, & in alia cã lata. & si quis uellet dicere contra, non potest respondere. l. j. ff. de excep. rei iud. si à te, & l. cum quæritur, & l. seq. & idem uĩ, si agente A. cõtra R. decernatur unum prædium alteri debere seruitutem, licet ar. sit contra. ff. de neg. gest. qa negotia, §. fin. hoc fallit, cum agitur in modum denunciationis impugnationis electionis, uel exceptionis cõtra electionem, ut no. supra de elect. cum dile. & c. statuimus. Item fallit in cã inquisitionis, ĩ de collu. dete. cap. fin. argu. contra. infra de pur. ca. ex tuarum. tamen quando inquiritur de iuribus debent uocari omnes, quos res tangit; & nisi uocẽtur, uel etiam si ignorent, subuenietur eis de facili, ĩ de test. cum olim. C. de bo. uac. l. fin. Item fallit in causa filiationis, ff. de lib. agno. l. j. §. fin. & l. seq. & in querela inoffi. testa. ff. de inof. test. Papinianus, §. si ex causa, & in causa ingenuitatis ex seruitute, ff. de sta. ho. ingenuum, ff. de li. causa diui. secus autem esset, si ex libertinitate diceret se ingenuum, ff. de ingenu. l. j. & l. patronum. Item fallit in criminali causa quo ad aliquid, ff. de præuaric. præuaricationis, & in populari, ff. de iureiur. eum, §. in po. & in crimine adulterij, ff. de adul denunciasse, §. quæritur, & in appellationibus, supra de appel. ca. fin. & in seruitutibus, ff. si ser. uin. loci, §. si fundum. Item inoffi. testamento, ff. de inoffi. testa posthu. §. si qu s. Item fallit in singularibus & in uniuersalibus successorib. ff. de exc. rei iud. si à te,
9 & l. & an eadem exceptio rei iudi. ¶ † Sed quæres, quo feratur sententia in hac causa, cum agitur per defensorẽ? nam contra dominum ferri non potest, C. de sen. & interloc. l. j Item contra defensorem non uĩ posse concipi uerba de illegitimitate. quidam dixerunt hanc causam nõ posse agi per defensorem sine mandato. sed contrarium expressè apparet, C. de satisd. lib. j. & ff. rẽ ra. ha. si procurator, §. si quis, ubi expressè dicitur, quod causa status agitur p procuratorem sine mandato. nos aũt dicimus snĩam ferendam contra defensorem, ff. de his, quod no. infa. furti. § j. & l. seruus. ff. de neg. gest. liberta. §. fi. Et formabitur sic sentẽtia. Cum A. ageret ꝯ B. procuratorem, uel defensorem C. procuratorio, uel defensorio noĩe ipsius C. super illegitimitate ipsius C. nos uisis & auditis rõnibus partium B procuratorem, uel defensorem C. pdicto A. condẽnamus non. n. est necesse exprimi causam in sententia, ĩ de re iud. sicut nobis. nec tñ reputemus iniustam snĩam, si causam adiiceret hanc, s. cum illegitimitas B. bene sit pbata; & per hmõi snĩam non pıudicaretur B. de iure, licet de facto esset ei infamia, ĩ de or. cog. cum dile. in fi. & sic dicimus formãdas sñias, si de futuro, uel de aliis ꝯsimilibus agiẗ p defensorem. ¶ Qualiter aũt sit formanda ꝯ procuratorem cũ mandato, uel contra dñm, no supra de elec. querelam.
10 ¶ † Item no. quod in his & in similibus melius est certã pœnam stipulari, ad quã statim, cum ratum nõ habet, agi potest

pōt.ff.rem ra.ha.quot.§.fi.& l.fi procurator.§.si qs, & ff.de præto.stipu.l.fi.q̄ stipulari sine pœna, ubi oportet expectari ante, q̄ agi possit, φ interfit, & ubi semper mi-
11 nimum æstimabitur, ut ff.de præto.sti.l.fi. ¶† In cā aūt mr̄imonij, non est admittendus desensor nisi in eo casu ubi procederetur in causa, si defensor non existeret. C. de procu.exigendi. nec tunc debet satisdare rem ra.ha. do.quæ metu pœnæ non fit tenenda s̄ de spou.Gemma. Nec formabitur sententia in personam procuratoris, uel defensoris, sed principalis personæ, licet semper fuerit absens, arg.j.cod.cap.proxi.j.qui ma.accu.pos. cap.1. In inquisitione.n.bene admittimus procuratorem.[incogruum] prima facie. Ius tamen agi permittit post mortem ratione bonorum] s̄.eo.lator:C.ne de sta tu defun.l.j. & l.quamuis.

PErlatum [trāsiisset] cā uagādi [querelam] accusans mr̄imonium de parentela, uel dicens maritum mortuum [parentibus] hoc debuit facere, cum maliciosè se absentasset, uel sine causa uagaretur [mandauit] hoc licuit, quia uagabatur [promulgauit] s̄.ut lit.non con te.quoniam, contra.so.ibi.

QVod nobis.

DEferente [eos] qui contrahere prohibentur impediente publicæ honestatis iustitia [permissione].i. dispensatione, uel.i.tolerantia.

PEruenit [uiduā] hi bn̄ ɔfitebant mr̄imoniū in facie ecclesiæ fuisse ɔ̄ctum: sed dicebant inter eos fuisse impedimentum consanguinitatis, uel aliud hmōi; & iō nō sunt audiēdi: qa hoc probato nō iudicarent filij ille gitimi. sed si diceret non fuisse mr̄imonium ɔ̄ctū inter eos in facie ecclesiæ, sed more adulterorum uixisse, bene essent audiendi, ut hic.s̄.e.causam. ¶Itē audiendi essent, si dicerent coniuges scientibus ambobus cōsanguinitatem matrimonium contraxisse.j.e.ex tenore. illud etiam dicimus, φ si matrimonium ɔ̄ctum fuit clandestine, & post mortem coniugum dicantur filij illegitimi: quia consanguinei fuerunt parentes, φ post mortem audiendi sunt, ar.hic ubi dicit legitimē.ce.arg.s̄.de clandest.desponsa. cum inhibitio.

PEr tuas literas [firmauit] hæc affirmatio non sufficit, cum facto ɔ̄rium fuerit protestatus, s.accipiendo uxorem, ar.s̄.de ele.cum inter.R.si autem non fieret præiudicium alij mr̄imonio, ualeret, confessio, ut pro uxore eā haberet.ff.ad l.Aquil. proinde.§ ult.& eodē modo hæc confessio prodesset filiis, si aliis filiis præiudicium non fieret. nec ob.decr.s̄.e.transmissæ.φ ibi nō dicitur, φ crederetur, si diceret eū filium, sed creditur, qa dicebant non filium, & per hanc confessionem non fiebat aliis præiudicium, imò proficiebat eis.posset tn̄ dici φ ubi non fieret p̄iudicium filiis alterius mr̄imonij, staretur confessioni eorum; & sic loquitur.s̄.e.transmissæ: secus, si fieret præiudiciū filiis alterius matrimonij; & sic loquit hæc decr. Item illa decr.nihil ɔ̄riū fecit, uel dixit ille, de quo loquitur illa decr. [filiū] hoc ipso, φ naturalem filiū appellat in testamento, intellige legitimare eum.C.de natu.li.aut.siquidem, nisi alios habeat legitimos filios, in aut.quo.na.effi.le.§.si uerò non [patrimonium] hoc non obstante, φ esset illegitimus. nam alias nō pertinet de hæreditate ad ecclesiam.s̄.eo. causam.& c.lator [decretali] s̄.e.transmissæ [denegasse] & ideo sola confessio patris non sufficeret pro legitimatione filij [dissimili] quia ibi contra filium testabantur partes. tamen illa decr.pro iustitia sententiæ facit: uel aliter, ut no.in gl.hæc affirmatio.

SVMMARIVM.

1 *Debet legitimatus per episcopum effugere obiectionem illegitimæ natiuitatis.*

2 *Legitimatus restitutus famæ, quæ possit facere.*

3 *Legitimatus à iudice seculari non intelligitur ad ordines legitimatus.*

PEr vener.f.n. [habeat] allegādo loquit. alij dicūt, φ sic fit in ueritate [uerisimilius] non tn̄ uerū est.nā tpalia & spūalia diuersa sunt, & diuersos iudices habēt, nec unus iudex habet se intromittere de ptinētib.ad aliū: licet se adinuicē iuuare debēt. 96.dist.cum ad.s̄.c.lator.s̄.de iudi.nouit [p̄sitem] sm ar. [eximit] & sic hoc ipso, φ dispensatur, ut possit fieri eps, uidetur φ sit factus legitimus ē t quo ad actus legi
1 timos [p̄terea] tertium ar. † euaderet] sic & legitimatus per epm̄ effugere debet obiectionem illegitimæ natiuitatis quo ad actus legitimos, s.φ possit esse iudex & testis in paterna autem hæreditate, uel aliis non intelligitur dispensatum: quia non potest dispensare, sicut
2 nec iudicare.s̄ e.lator, & c.cām ¶†Et no.φ legitimatus restitutus famæ &c.cum quo dispensatum est in quocūq; foro siue ecclesiastico, siue ciuili, & omnia ea facere poterit, super quibus habuit potestatem, qui legitimauit, uel famæ restituit, uel dispensauit. poterit.n.in omni iudicio testimonium reddere, & ad ciuiles honores uocari, nisi sint talia, quæ sint in alterius præiudicium, uerbi gratia. nam legitimatus ab uno principe, uel ciuitate, uel primate non obtinebit ab intestato bona hæreditaria in terra, quæ non sit subdita legitimanti: quia sic auferuntur bona consanguineis defuncti, uel
3 fisco, qui debet succedere ab intestato. ¶†Item legitimatus à iudice seculari non intelligitur ad ordines legitimatus: quia promoueri ad ordines non est de iurisdictione laici iudicis. sed si unus eps legitimet aliquē, etiam in alia diœcesi poterit promoueri: quia dispensare in ordinibus cum illegitimo de iurisdictione est cuiusq; epi, & φ illegitimus promoueatur, in nullius præiudicium est. In aliis autem, in quibus non est necessaria legitimatio, famæ restitutio, uel dispensatio, ut si seruus daretur libertati, uel obligatus nexibus curiæ absoluatur, ēt si laicus hoc faciat, tn̄ ad ordines aptus redditur.54.dist.c.1.2.& 3.& 4.& seq.rō diuersitatis est: quia in his non est delictum, uel defectus, nec est in p̄diċtis necessaria aliqua dispensatio. alij autem dicunt, φ etiam dispensare potest, & intelligitur dispensatum in hæreditate hoc ipso, φ dispensat in ordine. ¶Sed contra utrāq; opī.uidetur, cum non habet iurisdictionem cōtentiosam in temporalibus.s̄.de ap.si duobus.sed dic, licet non habeat iurisdictionem contentiosam, tamen uoluntariam exercere potest.ff.de off.procon.l.ij. Item aliqua conceduntur per consequentiam & indirectè, quæ non conceduntur directè.4.q.3.§.serui.ff.de pac. tutorum, & de his no.10.dist.c.1. [uidebat] quartū ar. [recognoscat] de facto. nam de iure subest Imperatori Romano, ut quidam dicunt nos ɔ̄: imò Papæ [tanq̄] agit.n.aliqū quis ut alius.23.q.4.si ecclesia.ff.quod cū uniuer.item §.j.sic etiā habes in adoptione.ff.de adop. si consul. melius tamen facit, si abstinet à talibus.ff.de off.procon.nec quicquam arg.contra.s̄.de insti.c.nit.s̄. de iure pat.per uestras [rationibus] soluit [sanguinē] inter sang.& sang. indicium uariatur, cum accusator dicit probatum est, φ reus sanguinem fudit, i.aliquod crimen ciuile commisit, puta homicidium, adulteriū, furtum,

ſurtum, uel aliquod aliud ſimile [inter lepram & leprā] cum accuſator dicit infectus ea lepra hæreſis. i. alio crimine eccleſiaſtico, puta ſimonia, ſacrilegio, uel conſimili, & recuſatus negat [Inter cauſam & cauſam] cum actor dicit, teneris mihi in centum ex mutuo, uel commodato, uel conſimili ciuili actione: uel etiam teneris mihi ad decimas præſtandas. uel habeo ius patronatus in hac eccleſia, uel alia conſimili actione ciuili, & eccleſiaſtica, reus aūt negat. nam in his omnibus ſi quid difficile, uel ambiguum fuerit. ad ſedem apoſtolicam recurrendum. 18. diſt. multis, ſ. de appe. ut debitus [criminale] idem uult intelligere criminale & ciuile, non diuerſa, & ſic de aliis.

EX tenore. [uidua] tanquam tutrix. C. qñ m. tu. off. ſun. po. l. 2. & auth. matri. procuratrix aūt eſſe nō poteſt & ꝓ filio, arg. ff de ꝓcu. fœminas. [In facie] ad hoc ut fiat in facie eccleſiæ neceſſe eſt ſeruari ſolēnitatem, q̇ eſt. ſ. de clandeſti. deſpon. c. ſi. alii dicunt in facie eccleſiæ fieri, ſi uocatis amicis publice nullius ꝓcurata cellatione ꝯxit [ignorantia] ſufficit. n. alterius coniugū ignorantia ad hoc, ut ſit legitimus, & ut etiam ſcienti ſuccedat, ſupra de clande. deſpon. c. iij.

GAudemus.

Qui matrimonium accuſare poſſunt. Rubr.

SVMMARIVM.

1 *Quis poſſit matrimonium accuſare.*
2 *Poteſt in cauſa matrimoniali idem eſſe accuſator, & teſtis.*

1 ¶†ACCVSARE] Quilibet pōt accuſare mr̄imonium ad plenū diuortium celebrandum, non tñ quo ad torū, ubi non admittitur niſi maritus. ſed in primo caſu extraneis præferuntur illi, qui ſunt de conſanguinitate cōiugum. ſed & inter extraneos ꝓferunt̄ antiquiores, & maturiores uicini. 35. q. 7. c. j. & 13. ȷ̄ e. uſ̄ nobis. Item tā maritus, q̄ uxor accuſare pōt. ȷ̄. c. inſuper. Oēs aūt, qui repellunt̄ ab accuſatione, uel qui ad eam admittunt̄, & à teſtimonio repelluntur & ad illud admittuntur, dūmō aliter ſint idonei ad teſtimonium reddendum. Item no. ꝙ ſi fiat accuſatio ſuper fœdere mr̄imonij, puta qa dicā inter coniuges conſanguinitatem, uel aliud impedimentum eſſe, ꝓceditur lite non conte. ſecus, ſi ꝑ adulterium ad tori ſeparationem ageretur. ſ. ut lite nō conte.
2 ad hæc, & c. qm̄ fre. § porro. ¶†Item in cā matrimoniali idem pōt eſſe accuſator, & teſtis. 35. q. 6. ſi duo, & c. ep̄s in fi. & c. de parentela. ſ. de teſti. cog. præterea. & hoc intelligit̄ uerū, ubi q̇ritur de conſanguinitate coniugum, ut in pal. c. melius. ſ. de conſan. & affi. c. j. ſ. de ſpon. cum in tua nam tunc ēt conſanguinei, & ēt uir pōt eſſe accuſator, & teſtis. ȷ̄. c. uſ̄. ſ. de teſt. ſuꝑ eo, in fi. Sed ſi nō qnæretur de conſanguinitate, ſed de alio impedimento, ſ. an ꝯxiſſet cum ea, tunc licet cōiter ſit admittenda mr̄, & pater ad accuſationē & teſtimoniū tñ in hoc caſu ꝑ potentiam alterius coniugum haberet̄ ſuſpectū teſtimonium alicuius, repelleretur à teſtimonio, ſed nō ab accuſatione ſ. de teſt. ſuꝑ eo. in prin. & idem vr̄, ſi dr̄ primō cū alio ꝯxiſſe. uel uotū emiſiſſe, uel de ſpūali cognatione. nā in his ſi ſuſpectū ſit alicuius teſtimoniū, repellam eum, arg. ꝓrædictæ decre. ſuper eo. In conſanguinitate autē eſt ſpeciale. ꝙ nunquam ualet ſuſpectum habere teſtimonium alicuius conſanguineorum.

RElatum [nequiuerit]. ſ. ut lit. non conte. quoniam. §. quod ſi forſan contra ſolu. ibi.

ANobis eſt [Accuſatione]. ꝓprius dr̄ denunciatio, q̄ accuſatio: qa ad hoc intentio dirigi debet accuſantis, ut à peccato ceſſent, nec aliter intereſt, & melius eſt, ꝙ fiat in ſcriptis, q̄ ſine ſcriptis. ſ. de reſt. in integ. ex literis. ꝓſtat̄ ēt iurm̄ de ueritate dicenda in mr̄imonio aūt ꝯhendo non habet locū accuſatio, ſed denunciatio tm̄. ſ. de deſpon. impu. ad diſſoluendum [conſcripto] nō enim poteſt per chartam accuſare. 2. q. 8. præſcripta, nec teſtificari, ſuprà de coha. cle. tua.

VIdetur nobis [dirimēdū] ꝑ conſanguinitatē, uel ꝙ aliud mr̄imoniū prius ꝯxerant [admittantur] repete quæ diximus. ſ. de teſt. ſuper eo intereſſe] ſponſalibus contrahendis [leges] ſecus ſecundum canones.

IN ſuper adieciſti. [Cognita] ſine coactione: alias ſecus.

SIgnificante [Ab accuſatione] forte gñale eſt, ut nullus admittat̄ ad accuſationē, ſi conſtat, ꝙ mala intentione ducitur. uel forte habet tantum locum in denunciatione, ubi neceſſe eſt, ꝙ denunciator ſit ſine crimine. 3. q. 7. in grauibus. matrimonium. n. nō proprie dr̄ accuſari niſi ab uxore. nā cum non ſit publicum crimen, non admittitur, niſi quorum intereſt. ſed denunciari dr̄ crimen, in quo manet, ar. ȷ̄. c. proxi. ſuprà de deſpon. impu. ad diſſoluendum. Sed quæres, nunquid neceſſe eſt præcedere monitionem, alibi no.

CVm in tua. [prodierit] nec ipſe nec alius: qa ēt ſi alius mr̄imonium accuſaſſet, tūc ſcd̄s nullo mō eſſet admittendus, niſi in caſibus, q no. ſ. de ele. cum dilecti [Banni] qui ſunt, ut quicunque ſcit aliquod impedimētum, intra certū tp̄s ueniat, & dicat. ſ. de clande. deſpon. c. 3. ſi aūt non ſit ꝓfixus terminus debet uenire infra modicū tp̄s, qđ tñ eſt, cū quodam temperamento intelligēdū ff. de ſolu. ꝙ dñis ff. ex quib. cau. ma. ab hoſtibus. §. ult. & hæc ꝙ ulterius accuſare non poſſit, uera ſunt, qñ poſt ꝯctum mr̄imonium & poſt terminum trāſactum uolunt accuſare. Sed qd ſi añ ꝯctum matrimoniū ſed poſt terminū tranſactū uelint accuſare? itē qd ſi dictū ſit in banno, ꝙ ultra terminū non audietur? Rñ. ſi ſic dictū ſit, audiendus eſt añ ꝯctū matrimonium, ar. opt. ff. de ope. leg. l. mācipiorū, & l. ſi opt §. ult. poſt ꝯtractū āt non debet audiri, ut hic, ar. ſ. qui filij ſint leg. lator. C. de re ꝑig. ſi eo. C. ut ſe ab hære. auctē. ibi poſita. qdā tñ dicūt ſñiam hanc. ſ. ꝙ nullus de cetero ꝯ illud matrimonium nō audiatur neceſſariā ad hoc, ut non audiat̄, ar. C. de inge. ma. diffamari. ſed rñ. ibi ſñiam neceſſariā eſſe & ad hoc prodeſſe, ut ēt ſi matrimonium non ſequatur, tñ poſt ſñiam non audietur: ſecus aūt, ſi non eſſet lata ſñia, ut ſupra dictum eſt. ¶ Itē hæc habēt locū. ſ. ꝙ poſt interdictum agere non poſſit, ubi per decretum prohibeatur ab agendo, uel accuſando, uel conſimilibus. ſecus, ſi per decretum imponeretur ei, ut duplum, uel quadruplum ſolueret, ſi aliquid non faceret. nā tunc etiam ſi contrafecerit, non incurrit pœnam. C. commi. uel epiſ. & pro l. interlocutio. C. de ſenten. & interlo. ex ſtipul. niſi in caſu ſpeciali. ff. de admini. tuto. tutor. §. ſi deponi, niſi forte cum cauſæ cognitione decreta eſſent interpoſita: quia tunc omnimodo ſeruanda eſſent C. commi. uel epiſ. & per l. ea quæ. ultra terminū autem poſitum à lege nullatenus licet aliquid proponere. C. de adul. ob commiſſa. & eodem mo lo cōtra id quod l. municipali decernitur, uenire non licet. ff. de decre.

decre.ab ord.fa.l.ul.& ẽm hoc non nẽ differentia, siue adiiciatur clausula, siue non.s.si ʒ factum fuerit, non audiatur. ¶ Aliud autem est interdicere aliquid alicui.nã tunc si ʒ factum sit, tenet.ʒ.de ma.contracto ʒ interdic. ecc.ij.nisi adiectum sit, & si contra factum fuerit, non teneat.ʒ.de præben.dilecto habet aũt locum hoc generale edictum, ubicunque plures admittuntur ad agẽdum, uel contradicendum, uel aliquod simile agendum, ut in restitutione, & in matrimonio, in adoptione, & in natalibus.ʒ.qui fi.sint leg.lator.ff.de adop.nam.C.ut ab hære.se absti.aut.ibi posita.& est rõ, quare in talibus proponitur sic generale, quia nescit, quæ certa persona [a] debet citari, sicut de electione actionũ. ff. quo leg.l. ij. §.j.hæc autem decre. Et quod dicit hæc gloss.locum habet ubi nullus præcesserat accusator, quia si præcessisset, etiam si legitime absens & ignorans superuenerit; non tñ audiretur, ut no. ʒ. de elec.cum dile. ¶ Teneris] minor. 14.annis; & forte sufficit, quòd sit doli capax, cum cuilibet, q potest peccare, dictum sit, si peccauerit &c.ij.q.1.si pec.24.q.3.tam sacerdos, 22.q.2.anima. alias autẽ minor non admittitur ad agendum, nisi habeat curatorem, insti.de cura.§.item inuiti [legitima] forte quia tunc probationes non habebat.2.q.7.plerique [præsumatur] 16.di.quod diciti.11.q.2. qui & [repellendus] non solum ab accusatione, sed etiã testimonio, & denunciatione ʒ.de spon.cum in tua nam quod una uia prohibetur, & alia ff.pro so.idemque supra de p cur.tuæ.ff.de condi.inde.quæ sub cõ.ar.contra supra de iureiu. quẽ admodum [ab illis] secus in teste supra testi.licet:alii tamen idẽ dicunt in teste.

a ¶ *Quæ certa persona. Adde Bal.in l.fi. C. de edi.diui Adriani tollendo. Imolam post Inn. in c. fi. de mi. & obe.in c. Alberti.de test. refert & sequitur Fel. in c. cognoscentes, col.7. in prin.supra de consti. & eundem Inn. c.in nostra supra de procura. Bar.in extraua.ad repri. in uer. per edictum, circa fi. Car.in suo consi.74. col.j.circa fi. Ale. de Imo.in consi.106.col. pe.in fi. & fi.in 5.no ta. & ibi cõcor. et ul tra Ale.per Ale. adde in proposito Pe.de Ancha.in consi.270 inci.in primo dubio, in 9.col. & in consi. 292.inc.uidetur prima facie, & d. mem d.Bar.Se. 21.in suo cõ si.inci. quoniam uidendum in 3.col. & ibi alia allegat.quod consilium non habetur in impressis, & Car.in consi.74. in ci.in discussione præmissi articuli, colum. j.uer.in contrarium.*

De diuortijs. Rub.

SI QVA mulier.

QVæsiuit hoc, nisi non excipit de dictis, sed dicẽdis [religione] trahendo eam ad idololatriam [ab infidelitatis] idem est, & si ad aliquod peccatum. hoc c.expone per c.inferius positũ, quanto, & c.gaudemus [traxerit] i.nitatur trahere.

POrrò de conite [& notoria] .i.publica fama aliter autem uix esse posset notorium [separari] debitum autem denegare debebat, licet maritus uxorem dimittere non debeat pro quacunque notoria consanguinitate tñ iudex ubi notorium est quo ad torum restituere non debet, ar. j.c.proxi.ʒ.de resti.spo.literas [restitutionem] agebatur possessorio.

SIgnificasti [postulat] siue possessorio, siue petitorio agatur iuste denegatur ei restitutio, cum esset adulterium sic notorium, qđ inficiari non põt, s. testimoniis testantibus super terram 28.di.priusquam nec hoc dicimus speciale in matrimonio. sed ubicunque est notorium facti actu permanentis, quale est hic, cum filii maneant, qui reddunt notoriam incontinentiam, uel notorium iuris, nunquam facienda est restitutio; & sic potest intelligi.ff.de doli excep.dolo. ¶ Item intelligo hoc, si notorium est iudici, & aliis, uel aliis & non iudici: sed tñ secũ paratas habet probationes, ar.ʒ de rest.spo.literas si neutrum horum esset, sed diffusum terminũ ad probandum peteret, non dicerem denegandam restitutionem. [materiam] mulier autem ad hoc nullo modo induci debet.ff.de adu.l.j §.si pu. ¶ Constaret] no.si mulier petit restitutionem mariti, & maritus excipiat de adulterio notorio, mulier replicet de adulterio uiri, non debet fieri restitutio, nisi & uiri adulteriũ esset notorium, sicut & mulieris. sed si uir non reiecisset mulierem pp notorium adulterium, sed peteret per ecclesiã separari, & exciperet mulier de adulterio uiri, audiendæ essent probationes mulieris super exceptione adulterij nõ notorij.& est ratio diuersitatis, quia primò mulier egit possessorio.unde sicut facilius conceditur, ne admittat exceptio adulterij non notorij, sic & denegatur facilius, ut non audiatur in hoc, ut fiat statim restitutio. sed tñ bene dicimus admittẽdas probationes mulieris. & si probauerit uiri adulterium, fiet restitutio. sed in alio casu, scilicet quãdo uir petit separationem, agitur petitorio; unde de utroque plene recipiuntur probationes.

EX literis [suggestionem] & falso [priuatim] q.d.nõ sententiando, sed consulendo [redire] ar.contra supra c.prox.ibi sol.pp adulterium, quod commisit: quia iam paria crimina mutua compen.

DE illa. Hæc decr. loquitur de illis, quorum alter ad hæresim labitur.& idem credo in duobus infidelibus, quorum alter conuertitur. [Nullatenus] ar. ʒ ʒ.c.proxi.so.ibi ideo uir cogitur eam recipere: qa post sententiam commisit adulteriũ.unde sententia sibi prodesse non debet, cũ fecerit quasi ʒ eam. at hic conuersus post sententiam pro se latam nihil ʒ sententiam fecit. uel idẽ esset in superiori decre.si sñia lata fuisset: sed ibi non fuit lata sñia, licet non sñialiter eis iniunxerit continentiam. ¶ De aliis criminibus, quam hæresi quid dices: puta quia uirum ad latrocinium trahere uolebat, p ecclesiam separatum est matrimonium, ut hic, & ʒ.c. proxi. 28.q.1.idololatria.so.uñ quibusdam, q hæc decre.dicit, idem. alias quia nullam uel uilẽ causam inuenies, quare non sit idem in omnibus? tñ alii dicunt, q p aliis criminibus nunquam est ferenda sñia perpetuæ separationis, sed tm quonsque pœnituerit.& rõ diuersitatis est periculosum hæresis.sed prius dictum, scilicet in principio glo.magis placet dicimus.n.q licet de rigore iuris post absolutionem iudicis non debeat cogi redire, licet etiam qđ bene diffinitum est, non debeat retractari.6.q.4.quod bene: tñ iudex ex officio suo adulterãtem post sententiam redire coget ad adulteram, arg.supra de iureiu.tua nos, & ʒ.e.c.prox.Sed dic, q non facit ʒ sñiam.sñia.n.talis fuit, quia absolutus fuit reus ab impetione mulieris. tunc autem fieret contra sñiam.si mulieri iterum petenti uirum fieret eius restitutio, sed si uir, pro quo lata sententia, repetat mulierem, non fit ʒ sententiam. imo iniquum esset, si ea sñia prodesset, contra quem lata est.ff.de exceptio: rei iudi.euidenter si autem uiro isto accusante mulierem adulteram, lata sit sententia diuortij, quia tunc non potest uir iuste absolui, quia agit, tunc locum habet decre.quamuis iudicem illum crederem prudenter sententiari, qui sic diceret,

Diuortij

Diuortij sententiam inter uos proferimus pp adulterium quandiu uiro accusatori iuste placuerit.

QVanto te nouimus [Infidelium] Quid dices de his, qui fuit hæretici, sed tn baptizati, licet ab hæreticis? Rn. hæc quæstio pôt habere locum, qđ sic ostendo: quia siue infans, siue maior, aut fuit baptizatus in forma ecclesiæ; & sic habuit uerum fidei sacramentum, et si ab hæreticis, uel infidelibus fuit collatum, & sic et ratum est matrimonium inter eos, & ideo ulterius nullo mô separari pôt. Aut nô fuit collatum in forma ecclesiæ, & tûc non habet fidei sacrm, sed infideles sunt, & iure infidelium utuntur, & sic eodem mô non est ratum mrimonium inter eos [ait] 28.q.1.iam nunc, & c.si infidelis [soluit] ipso iure et sine iudicio ecclesiæ. uerum si antequam ab aliquo coniugum ɔtrahatur, puersus conuertatur, alter eum recipere compellitur infra.e.c.proxi. [eum] idem dicunt quidam & circa eum, qui in infidelitate remanet, licet ille non sine peccato contrahat, conuersus autem sine peccato [ratum] i. indissolubilem.28.q.1.item illud. ¶ Per hanc] s. ubi diximus, ꝙ qui conuertitur ad fidem, licite contrahit. & ex quo licite ɔxit, non est cogendus redire ad priorem cõiugem de nouo conuersam, nisi mortua esset secunda, uxor: quia tunc cogeretur eam recipere. ĩ.c.proxi.§.ul ti. licet aliter uideatur distingui ſ.e.de illa. Tamen con sueuit hoc quæri, Quid si uelit transire ad religionem? Ad quod rñ.ꝙ cum matrimonium sit cõsummatum non potest hæretico uolente se corrigere, & ad uxorem redire, ar.ſ.de conuer.conin. ex publico. si aût transisset ante, quam alius ei uellet cohabitare, non reuocaretur, sicut non reuocaretur, si contraxisset supra eo. ca. arg. xxvij. q. 2. Agathosa. uel dic quòd soluitur quæstio præsens sic, quia cogitur redire, nisi sñia diuortij lata esset. ſ. eo. de illa.

SVMMARIVM.

1 *Libellus repudij concedebatur propter maius malum uitandum.*
2 *Exceptio adulterij competit contra petentem restitutionem.*
3 *Per baptismum peccatum deletur.*

1 GAudemus in domino. ¶ † quæ] reuelatio [quâ] reuelationem repudiauit dato libello repudij. de quo libello licet concessum esset in lege, ꝙ daretur pp maius malû uitâdum, nsiquam tñ eum dare fuit licitum. & ꝙ sacerdos interueniebat ad cognoscen dum de hoc, pbat hoc esse licitum quia nunquâ diuortii sñiam inter eos ferre debebat imo, qđ minus est, non debebat forte dicere, permittimus, ꝙ uxorem tuam dimittas, sed poterat dicere, lex permittit, ꝙ eam dimittas, sed nô sine peccato tuo. & sic et hodie ferenda esset sententia inomnibus pmissoribus, ubi est peccatû. sacerdos aût interueniebat, ne qñcûque quis uellet, hunc libellum daret: sed in certis casibus tm hoc licebat [repudiauit] sine câ [restõnem] inde conuersi ad fidem, qui

2 uxorem eiecerat [petenti] uxori infideli. ¶ † Restitutio] No. exceptionem competere ɔtra petentem restõnem hanc, s. quia non conuertitur ad fidem. similiter & exceptio adulterii notorii competit ɔ petentem restõnẽ. ſ.e. significasti. Item & exceptio spoli. ſ. de ord.cog. cum dilectus. Item exceptio sæuitiæ uiri.32.q.2. siue de ſ.de restı.spo.ex tran. Item si non interuenerit carnalis copula, & incontinenti paratæ sunt probationes, de restı.spo. literas. ſ.eo.ex transmissa [ille] idem si duxerit licet sit mortua, ar.ĩ.e.ti.c.ul. [Fornicata] quia tunc s. quando infidelis, qui noluit conuerti, cum alio ɔxit, intelligitur legitime sm eorum legem ɔxisse, quę iurishu ius auctoritate contraxit. ſ. de frig. & malef. fraternita

3 tis 23.q.4. qui peccat. ff. de acqui. pos. iuste. ¶ † Et uidetmirum, cum in baptismo deletum sit peccatum, & seque la peccati.26.dist. deinde.32.q.1. quod autem, quomodo et aliud adulterium sibi obijcere potest, quod hoc innuit? respondent quidam ideo obstare fornicationis exceptionem, quia crimen fornicationis non tm coinquinat committentem, sed et coniugem.32.q.1. coniugium. ¶ Alii dicunt tolli per baptismum crimen, sed nô actionem quæsitam prius, uel exceptionem 33.q.2. admonere, ar. ff. de his, qui no: infa. l. pe. & l. athletas. §. Pôponius. nam per unius baptismum non debet alius ius suum tolli. Item in baptismo nô tollitur iu stitia, qua ligata est adultera, s. ꝙ uirum repetere non possit, cû peccata tm dimittantur, & non lex 26. dist. acutius, & c. deinde, & c una. ¶ Et idem dicendum, si ante baptismû homicidium, uel furtum commisisset: quia post bap. & accusabitur, & condemnabitur. nam licet dimittatur peccatum quo ad Deum, & quo ad legem promotionis, q a promoueri potest, quamuis peccatum ante baptismum commissum sit notorium 25.dist. primum. §. j. tamẽ quo ad accusationem, & pœnas alias non spirituales bene ligabitur post baptismum, sicut post pœnitentiam, per quam sicut per baptismum datur remissio peccatorum; & sic intelligitur de conse. dist. 4. sine pęnitentia, s. spiri tuali. temporalem autem bene subibunt, & per hoc etiã dici potest, quòd etiam si ante baptismum erat infamis puta condemnatus de adulterio, uel ipso iure, puta q a fecit usuras usurarum, quo ad legem promotionis ei non imputabitur. ¶ Sed ar. contra nam sicut imputatur ei irregularitas ante baptismum, puta homicidium fecit, ita & infamia. Respon. quia infamia non descendit nisi ex peccato, unde deletur in baptismo, sicut peccatum xxvj. di. denique. Irregularitas autem non fundatur super peccato. unde ita est irregularis, qui occidit sine peccato, ut iudex, sicut qui cum peccato. supra. de cle. uel mona sententiam.51.dist. aliquanto, & c. seq. & bigamus, & corpore uitiatus.

DEus, qui ecclesiam suam.

De donationibus inter uirum & uxorem, & de dote post diuortium restituenda. Rubr.

MVLIERES.
SIgnificauit [diuisionem] hoc non habet locum nisi rône consuetudinis, uel nisi utriusque intuitu aliqua quæsita sunt. nam alias omnia præsumuntur mariti. ff. de do. inter ui. & uxo. Quintus Mutius, & quisquis tantum sibi, non alteri quærit.

DE prudentia. [accessorie] No. ꝙ iudex ecclesiasticus tam ordinarius, quam delegatus cognoscit de dote accessorie. s. cum cognoscit etiam de matrimonio, & in libello petitur matrimonium separari, & dotem restitui, ut hic, & supra e.c.1. & 2. & de coniu. seru. proposuit. secus dicerem in successione. nam licet cognoscat in matrimonio, non tamen de hæreditate ſ. qui si. sint le. causam, & ꝙ lator, licet possit cogere partem, ne occasione

occasione illegitimi mřimonij cũ super hæreditate molestet.ī.qui fi.sint leg.c j.imò etiã principaliter[a] potest cognoscere de dote.j.c.per tuas, & hic. ¶ Nec ob.ī. qui filij sint legi.lator,& ca. eãm, quæ loquuntur,ꝙ iudex ecclesiæ nõ debet cognoscere de hæreditate.maior enim coniũctio est inter dotem & mřimonium,q̃ inter filios & hæreditatem,cum dos non possit esse sine mřimonio.j. c. proxi. filij autem possunt esse sine hæreditate, & exhæredati non retractarent etiam sententiam, iudicis secularis super dote. Item specialiter ad ecclesiã pertinet cognoscere de dotibus:quia ad ecclesiam pertinet defensio dotium infra eo.nuper.

a ¶ *Etiam principaliter. Et quod iudex ecclesiasticus cognoscat etiã principaliter, tenet Pet.de Anc.in consi.21.col fi.incip. pro solutione, & allegat Inno.hic, qui intelligit hoc uerum in dote iam cõstituta. & hoc dictum Inn.allegat ẽt Feli.in c.ecclesia sancta Maria, colu.15. uersi.tertia declaratio.supra de const.*

PLerunque [fornicationis] suæ.[reconciliata] nam tunc redit ad antiqnum statum.ff.de iure do.diuus, & l.post mulieris.[uel] pro.i.nam idem dr̃ dos & dotalicium,ar.36.q.2.si autem:uel dotalicium uocat donationem pp nuptias[Dotalicium] Sed quid si lata sẽtẽtia super diuisione tori pp fornicationem is,ꝙ adulterium perpetrauit, uelit agere condictione sine cã ad repetitionem dotis, dicens non fuisse mřimonium, & pp hoc uelit ꝓbare consanguinitatem,& ita non fuisse matrimonium, nec adulterium, nec dotem, an pp hoc recuperabit dotem?ar ꝙ sic.j.c.proxi. ff.de condi.sine cã. adminiculo.Sed contra,res iudi.pro ueritate accipitur ī.de re iu cum inter uos.ff. fami. hercis. cum putarem. ¶Item contra,quia adulterium,committere intẽdebat. 34.q.2.in lectum.Laur.dicit,ꝙ dotem repetere nõ potest,ar.ff.de adulte.si uxor,rñ.j. C.de spon.mulier.§. is quoque T.dixit,ꝙ si sñia lata super separatione tori, & dote,nec fit appellatum,ulterius petere nõ põt secus: aũt,si super adulterio tm̃.primum dictum magis placet: quia condictione sine cã non põt petere dotem,cũ causa retinendæ eius subsit,s.sententia,si lata sit,uel adulterium,ꝙ saltem intentione commisit.

ET si necesse.[ob turpem] quia si ob turpẽ causam data esset potior esset conditio possidentis.ff.de cõdi.ob tur.causam.l.si ob tur.in fi.[ob nullam].i.matrimonium, ꝙ tñ inter eos non tenebat pp consanguinitatem, ut statim sequitur [Restitui] quando inter consanguineos fit dotis datio, si ignorabãt se consanguineos, competit repetitio dotis.ff. de condi.sine causa adminiculo.C.solut.matri.si igno.C.de incest.nup.qui contra. ff.de ritu nup.præfectus.si autem scienter contraxerint consanguinei ad fiscum dos deuoluitur.ff. de don.inter. ui.& uxo.cum hic status.§.ult. insti.de nupt.§.aduersus. sed hæc decre. contradicit. hi enim consanguineos se sciebant.¶Ad hoc sit respon.nam rex.leg. non petebat hic dotem,quia erat uir,& ex parte mulieris tm̃ cõpetit petitio dotis.j.c.proxi.sed quædam castra, quæ dederat ꝓ conseruatione mřimonij,ꝙ non licet,sicut nec pœnam ꝓmittere licet,de uer.ob.Titia,rñ j. sed dicis cum essent data nomine arrharum ea retinere licet.C. de sponf.mulier,rñ.j.sed illud uerum est in licitis spõsalibus : secus in illicitis,ut in eadem.l.dicitur. uel dic, ꝙ bene applicabuntur fisco: q̃a rex Legion.fiscũ hẽbat.

NVper à nobis [uixerit] ipse usufructuarius[in do tem].i. uxorem suam dotauit de illa possessione , quod licet & merito cuilibet alii [in dotem] expone, ut infra eod,cap.§.ult.[possidere[nam in dotem licet
b feudum[b] alienare: alias non.ī. de feudis.c.ij.

b ¶ *Licet feudum de hoc uidetur Feli. late in c. qua in ecclesiarum,colu. 23. uersi. in eo.gl.ubi, suprà de consti. & per ... e. in consi.23. col.fi.uersi. possfet etiã in 5. colu.*

S V M M A R I V M.

1 *Satisdatio uxoris pro dote quo casu teneat, uel non.*

2 *Vxor potest repetere dotem, si uidet maritum uergere ad inopiam.*

3 *Mulier,si aliqued delictum committat,uel contrahat mutuum, non cogitur illud soluere de dote.*

PEr uestras literas. [conuenire] .i.in iudicium euocare [quam] pecuniam [repulerat] hæc erat suffiiens exceptio. quia si eam non sustentabat,dotem habere non debet.imò debet eam sustentare de dote.ff.de do.inter ui.& uxo.ex annuo:sed licet eam proponeret, non erat uera [Veritate] hæc ẽt erat sufficiens exceptio.s.rei iud.C.senten.res.non posse. l. ult.sed quia appellatum fuit, idcirco auditur.sed litera contradicit, ubi dicit, ꝙ non fecit mentionẽ de literis,ergo nec de appellatione.unde potes dicere, ꝙ non fuit appellatum,nec fuit necesse fieri mentionẽ de priori sententia, per quam non absoluebatur reus perpetuo,sed quamdiu super ipsa dote mulieri cauetur.& iõ non obstabat sententia huic petitioni, cum offerret satisdationem:uel petebat,ꝙ daretur mercatori [cautionem]hæc sententia non erat sufficiens.debuerunt enim addere, uel pecuniam mercatori dare, ut sequitur. & hic idem defectus fuit in sententia delegati [credi].C. de pact.conuen.hanc tñ non cogitur,ut in eadem.l. di-
1 citur.[†Faciatis] quicquid dicant aliæ gl. hic positæ, tu dic,ꝙ siue uxor satisdet,ꝙ dotem dabit, siue maritus,ꝙ donationem satisdederit,tenet satisda. ff.de iure do.promittendo, & l.cum dotis. si autem satisdedit de restituenda,siue ante matrimonium, siue constante matrimonio,non tenet satisdatio,ut continetur in rubrica.C.ne fideius.do.den.l.j.& ij.quidam tñ dicunt,ꝙ licet satisdare non cogatur,tamen tenet, si satisdederit, cũ possit renunciare iuri suo,ar.insti.de satisda. tnt. C. de pact. si quis.soluto autem matrimonio satisdare po
2 test.ff.solu.mat.si constante.§.quotiens. ¶†Quomodo ergo excusabis hic sententiam Papę?Rñ. marito uergente ad inopiam uxor dotem & res obligatas pro dote repetere potest.C.de iu.do.nisi,& in auth.de æqua.do. §.ult.¶Item ab eo sequestranda est possessio.ff,solu.matrimo.sicut dotem.§.si dotem uerò.sed si in isto casu de ea soluenda etiam constante matrimonio possit cautio nem sufficientẽ præstare, dotis administrationem habebit,ut hic.¶Sed ad huc est contra ꝙ hic dicitur,ꝙ si nõ præstiterit cautionem, ꝙ res detur mercatori,cũ uxor habere debeat ad alendum se & maritum,& liberos.C. de iur.dot.ubi.sed dic hoc ideo , quia mulier erat suspecta de minus idonea administratione, & dilapidatione,argument.ff.de appell.Imperatores.C.quo. app. non re.ab execu. Vel dic, quod satis habebat uxor, quia mercator habebat pro ea cautionem, quæ tamen fit sufficiens:alias incongrue sequeretur coniunctio disiunctiua, cum semper cautionem iuratoriam dare possit. [Onera] unde si mulier committat aliquod delictum,uel contrahat mutuum, non cogitur illud soluere de dote.ff.soluto.matrimo.quamuis.uir aũt uxorem debet sustentare secundum uires dotis.ff.so.ma.sicut do tẽ.§.si maritus,& §.si aũt.Sed an mulier soluto matrimonio sit alenda ab hęredibus mariti sui,uel extraneis dic

dic,q̃ ſi donec dotem rehabeat C.de rei uxo.act. l.j. §.exactio, & ibi no.ſed & ſi nullam dotem recipit maritus tamen ale. tc. debet pro uelle ſuo: quia perſonam ſuam pro dote dat mulier, in auth.qui.mo.na.eff.leg. §.ſi.ff.ut in poſ.leg.l.pe.ubi dicitur,q̃ uxorem debet alere ut filiam.¶Ad.cauſas autẽ mulieris uir non dabit ei expenſas,niſi forte ſpeciale dicas, quando uir accuſat matrimonium.nam tunc forte cogetur ei dare expenſas,etiam ſi indotata ſit mulier,ar.j.de accu.ex parte.

Donato.[pauperior] alias enim, ſi non ſit pauperior,puta quia rem alienam donauit, tenet donatio,& præſcripit.ff.de iure do.& ſi conſtitit rit.idem,& ſi repudiauerit hæreditatem,uel legatum, q̃ & ipſius repudiatione ad uxorem peruenit.ff.de iure dot. ſi ſponſus.§ ſi mar. & §.ſi quis [obitu].C.de don. inter uir.& uxo.do.[tacite] puta quia eandem rem alij do.[expreſſe] dicendo reuoco do.quam tibi feci. [æquale] ſi fiat poſt nuptias.C.de do.ante nup.l.ult. debet eſſe, æqualitas non ſolum in quantitate, ut non maior ſit quantitas dotis, quam do.ſed etiam in lucris ex pacto prouidendis,auth.de æqua do.§.hoc igitur.& ſi maius pactum ſit de lucranda dote quàm donatione,maius pactum trahitur ad minus.ff. de pact.do.l.lege. ſi autem pactum factum ſit de lucrando dote, & nullum pactum ſit de lucranda do.pactum dotis trahitur ad donationem.C.de do.ante nup.l.ult.§.ſi autem do.quod intelligo hoc modo: quia ſi mulier fecerat marito pactum,q̃ ipſe maritus lucraretur dotem, ſi ſuperuixiſſet uxori, maritus dotem lucrabitur, ſi ſuperuixerit uxori ſecundum pactum.& eodem modo, ut ſi paritas in pactis, & mulier lucrabitur donationem propter nuptias, ſi ſuperuixerit uiro,& ſi de donatione lucranda nullum pactum interuenerit.& idẽ eſt è conuerſo & in alijs pactis dos,& donatio ante nuptias & poſt, inſti.de don.§.eſt & aliud. Similiter ſit augmentum dotis,& donationis ante nup. & poſt.C.de dona.ante nupt.ſi conſtante. ante nuptias autem poteſt eſſe diſparitas & in quantitate dotis,& donationis,& in pactis ſuper lucris.C.de pat.conuen.tam ſuper do.quam ſuper dona. ex morte. poſt nuptias autem hoc non licet, ne excogitaretur fraus contra prohibitionem factam de dona.inter uir.& uxo. hic autem ſcias,q̃ non poteſt apponi pactum per quod deterior fiat conditio mulieris uolentis iterum nubere, ſiue fiat ante nuptias, ſiue poſt.ff. de pac.do l.ij.C.de pact. conuen.ſuper do.quamuis.ff.de dona.inter uir.& uxo. per totum conſuetudo autem uaria poteſt eſſe in quantitate,& in lucris.

De ſecundis nuptijs. Rubr.

CAPELLANVM.

Dominus ac Redemptor [certitudine] & infallibili.ſed habita præſumptione propter longinquitatem tpis teſtimonium magiſtri exercitus,& militũ in his requiren dũ eſt.ff.de diuor.uxores. C.de repu.authé. hodie.§. de ſponſal.in præſentiam. §.ut lit.non conte.quoniam. §. q̃ ſic.uel dic, q̃ nunquam licet nubere, niſi prius receperit certum nuncium de morte uiri, ut in præcedenti decre.[Seruauit] in præterito.in futurum enim nõ habet,niſi habito certo nuncio de morte uiri.§.de ſpon.in præſentia.ſed & ſi in futurum fieret idem ſeruandum eſſet [dubitandum] probabiliter,infra de ſen. excomm. inquiſitioni.j.

Vir autem, uel mulier.

Super illa quæſtiones.

Cum ſecundum apoſtolum [Infamiæ] non ſolũ credimus non teneri infamia ſed nec alijs pœnis, quæ irrogantur,quia nupſit intra tempus luctus,quæ continentur.C.de ſec.nup.l.j & ij. ſed pœnas, quas ſuſtinet, quia ſecundo nupſit, non euitat, quæ continentur. C. de ſec. nupt. hac edictali,& l.ulti. & l fœminæ. & expreſſe habes.§. de pig.cum cõſtet, auth.de nup.§. quia uerò hactenus,& ſi uerò ex.Ratio diuerſitatis eſt,quia pœnæ impoſitæ nubẽtibus intra tempus luctus ſunt merę pœnæ.& ideo omnes pœnas à legibus propter hoc inflictas tolli credimus,ſicut infamiam.ſed pœna,quæ imponitur ſecundo nubentibus, non eſt mera pœna: imò eſt prouiſio filiorum,& ideo non tollitur hæc pœna per canones. ſic etiam non credimus [a] tolli pœnas impoſitas illi, qui contra proprium iuramentum nubit, recepta tutela filij,non reddita ratione.C. ad Tertul.omnem,in auth.de nuptijs. §.ſin autem tutelis.

a ¶ *Si etiam non credimus. Adde, quòd idem tenet Angel. in auth. de nupt. §. ſin autem tutelam. allegat, Hoſtien. hic l. cum oporteat. §. fina. in fin.C.de bo. quæ libe. qui uidetur hoc limitare. & adde quòd etiam hoc dictum refert Feli. in cap. eccleſia ſanctæ Mariæ colum. 15. in prin.ſupra de conſti.*

Finis libri Quarti.

LIBER QVINTVS.

De accusationibus, inquisitionibus, & denunciationibus. Rubrica.

I LEGITIMVS [non fatigetur] ut probet suam innocētiam, nisi publica infamia accusatus laboraret. nam tunc indicēt ei purgatio. ij. q. 5. presbyter.

SI quis eps. [accusatoribus] i. denunciatoribus. s. non criminosis [accusatus] i. denunciatus. ¶ Ex hoc c. colligunt quidam monitionem debere præcedere accusationem. alij intelligunt hoc c. in non notorijs criminibus, & in his, de quibus pœnitentia agi potest seruato ordine, & in criminibus exceptis. sed nos intelligimus hoc c. l. qn̄ agit denunciando. Et sm̄ hoc exposuimus literam. j. e. super his. j̄. de simo. licet [cōuentus] i. monitus [causam] i. pñiam agat [non olim] i. ante monitionem [sed nunc] i. post monitionem [ad primates] i. iudices legitimos.

ILla præpositorum, & j. [cum eis] idest subditis accusatoribus, uel. i. prælatis suis ordinarijs. subditi. n. accusatores necessarij sunt ad discussionem, ut probēt: ordinarij autem necessarij sunt, ut consulent.

OMnipotens [Nunciantur] pendente enim accusatione non debet aliquis ad dignitatem promoueri. 81. di tantis. C. de procu. rcum ff. de mu. & ho. res q̄ §. cum imò sola infamia impedit. C. de digni. l. iij. sed licet promoueri non debet, pōt eligi, & electio tenebit. sed per præcedentia iura probatur, ꝙ non confirmabitur, nisi purget innocentiam suam. alii tamen dicunt, ꝙ nec eligi debet, de hoc no. j̄. de simo. accusatum.

NVlli episcoporum. [Repellere] ff. de adul. si uxor. 17. q. 4. c. attendendum. iudex tñ ex officio suo repellere potest. 2. q. 7. si qui sunt alieni, quærendum ff. de postu. l. quod prohib. t, nisi obiectu maioris excommunicationis. ā de excep. a nobis, quamuis illa decr. in alio casu loquatur, quā illa hic. n. dicit, ꝙ in cōi familiaritate habebat. illa aūt, qñ in aliquo facto ei cōicauerit. 2. q. 7. alieni. Contra. C. qui accu. non pos. iniquum. ar. contra. C de inof. testa. in aream. C. de hære. qm̄ 2. q. 7. §. in hoc. Rñ. ꝙ dixit nullum criminosum ēt ꝯ criminosum admittendum. C. de libe. cā si filium C. de adulte. qm̄ 32. q. 7. nihil, uerum est, nisi in exceptis criminibus, in quibus non ad testificandum, sed accusandum tm̄ admittuntur. ¶ Respon. huic dec. quia accusabantur de crimine excepto, uel spāle est in episcopis, ut eis non liceat ab accusatione sua repellere familiares, cum præcipiant habere honestos. 2. q. 7. cum pastoris, lex autem iniquum, loquitur de expositis, & alijs dominis, qui non tenētur habere cubicularios; at epi quasi in quodam officio cubicularios habere tenentur, ut in prædictis c. unde si in eo officio aliquos approbauerint, ubi tm̄ bonę famæ requiruntur, non possunt eos repellere ab accusatione, uel alio, ubi tales personæ similiter requiruntur. ff. de adul. si uxor. sed si alias clericos malos habet, bene repellet eos ab accusatione sua. sæpe enim presbyter bonus malos clericos patitur pp scandalum uitandū. Aliquaodo, quia probationibus destituitur 50. dist. ut constitueretur. 2. q. 7. plerique, & propter multas alias causas, quas licet toleret, ad superiores tñ ordines non promouebit, & a sua accusatione repellet ar. ꝯ 47. dist. §. necesse. sed ibi loquitur, qñ culpa prælati subditus malus est. ¶ Item & si culpabilis erat prælatus in corrigendo subditos, tñ eos repellere posset a sua accusatione nam aliud est officium dare, quale est cubicularium facere, in quo uidetur eum approbare, & sponte, cum ad hoc non cogatur. Aliud est negligere correctionem subditorum, in quo licet culpabilis uideatur tamen approbare non uidetur.

DE his criminibus [Replicari] 23. q. 4. si illic. 2 qō. 3. notandum. ff. de nau. cau. licet. §. ul. nisi probetur priorem accusatorem preuaricatum. ff. de præua. l. ij. Item uel si corrumpit iudicem, uel testes. j̄. de collu. ca. ul. uel si suum dolorem prosequatur ignorans ab alio institutam accusationem. ff. de actio. cui. §. ijsdem. & intelligitur hoc, qñ in forma iudicii proceditur. nā licet cet per pœnitentiam quo ad Deum fiat remissio, nihilominus tamen poterit inde accusari.

REpellantur.

ACcusalli calumniose, alias immunis est accusator. 23. q. 4. illud etiam & iudex. 23. q. ul. cum miles uel non calumniose, sed ex alia scintilla odii. [pro pace] supple accusalli i. ut alii quiete uiuant, 23. q. 5. non frustra [delaturanr] i. accusationem ipsius.

EVidentia repete, quæ dixi. s. de coha. cler. tua, si crimen est notorium iudici, & aliis.

SVMMARIVM.

1 *Laici in accusationem uel testimonium clericorum non sunt admittendi: quod tamen limitatur, ut hic, & uide in numero 4. 5. 8. 9.*

2 *Qui admittuntur ad accusandum, admittuntur etiam ad testificandum.*

3 *Viles & infames, quando admittantur ad accusationem.*

6 *Monachi an possint quempiam accusare.*

7 *Non admittitur aliquis ad accusationem clericorū, qui sit ignotus, uel suspectus de fide, & inimicitia.*

1 CVm P. Manconella † quia laicus] hic colliges,
ꝙ laici ēt in crimine simoniaco non admittuntur, de rest. ueniens. 2. q. 1. in primis. Sed contra
j̄. de simo. si dñs tanta. 79. dist. si Papa. So. ꝯ laicos simo.
indistincte quilibet admittitur ad accusandum, & testificandum. sed ꝯ clericos distinguitur. nam ꝯ clericos bonæ famæ in criminibus exceptis. 2. q. 1. in primis & contra clericos malæ famæ admittuntur laici & clerici malæ famæ, & fures, & meretri. j̄. de simo. tanta, & maxime si agatur ciuiliter, ar. ad omnia prædicta. j̄. de simo. per tuas. excipiuntur conspiratores, & capitales inimici j̄. de simo. licet Heli, per tuas, qui etiam cum tormētis admittendi non sunt, & participes criminis & muneris supra de test. ueniens.
2 ¶ † Item no ꝙ ubicunque & qualescunque admittantur ad accusationem, ijdem admittuntur & ad testimonium, nisi prosecutores suarum iniuriarum, qui admittuntur ad accusationem, & non ad testi.
3 j̄. de testi. de cætero. ¶ † In hoc tñ est differentia, quia ad accusationem sine tormento admittuntur ēt infames & uiles, sed non ad testi. 4. q. 3. §. item ¶ Itē necessaria est aliqua præsumptio, cum non sint sine tormentis admittendi, & a tormentis incipiendum non est. ff. de quæsti. l. j. j̄. de re. iur. cum in contemplatione. in nō exceptis autem non admittūtur criminosi clerici, uel monachi.

nachi.ij.q.7.clericos,maiorum,præsumunt, criminationes. ¶ † Idem dicimus si rõne irregularitatis non pos-
4 sunt ascendere ad ordinationem , quam habet accusatus.2.q.7.ipsi testes aũt. clerici secure suos prælatos & clericos accusant.2.q.7.lator,præsumunt , sicut inquit Paulus.laici autem nullo modo admittuntur ad accusationem.2.q.7.c.t.2.3.4.5.6.& e.oues,& c. accusatio. 6. q.1.cum beatus 1 t.q.t.clerici,nisi prosequatur suã iniuriam.4.q.6.omnibus 2.q.11.prohibentur.ĩ.de test.de cætero. clericus autem in nullo crimine ciuili,ut homicidio,& similibus põt accusare laicum ,ẽt si suam iniuriã prosequatur. 11.q.t.clericus nullus.23.q 8.his,a quibus: quia nec testari põt in crimine ꝯ laicum.11.q.t.testimonium autem clericus,si uult ciuiliter de crimine, quidam tñ dicunt,ꝙ possit accusare laicum,si ex crimine,unde accusat,non irrogatur pœna sanguinis.¶† Item
5 quidam dicunt bonos laicos admittendos ad accusationem clericorum;& in hac opin.fuit Gra. similiter & ab accusatione laicorum in criminibus ecclesiasticis criminosi repelluntur.3.q.4.consanguineorum,beatus,nulli. 6.q.1.qui crimen.¶ † Monachi autem abbatem suum ac-
6 cusabunt sine licentia abbatis,quem uolunt accusare infra e.c.ex parte.alium non accusabunt absque licentia abbatis.2.q.7.placuit,& c.nullus,nisi illum,cuius est cubicularius.illum enim sine licentia abbatis accusare possunt.nam cum ad hoc sint cubicularij,ut sint testes dominorum,si uiderint eos malos,licite accusabunt.2.q.7 cum pastoris,peruenit:quia nisi accusarent,non exequerentur laudabiliter officium suum.& etiam denunciare tenentur saltem crimen committendum.2.q.7.negligere;& hoc magis consulere monachis.† Itẽ ad accusatio-
7 nem clericorum: nullus admittitur ignotus, uel suspectus,de fide,uel inimicitia.3.q.5.accusatoribus,canonica,accusationes,ubi habes de alienigena,nisi prius inquiratur de uita & fide,& intentione eius.2.q.7.si qui, & c. quærendum: uel nisi habeant aliquas literas autenticarum personarum,quæ pro eis testimonium ferant , uel testimonium proprium 2.q.7.eriminationes. Item repelluntur omnes criminosi,corpore uitiati, & irregulares tam ab accusatione,quam a testimonio : quia ordinari non possunt.2.q. 7. ipsi testes . ¶ † Quia laicus]hic ha-
8 bes,ꝙ ẽt in exceptis criminibus laici repelluntur ab accusatione clericorum. sed hoc intelligo,qñ laicus erat malæ famæ.2.q.t.in primis: uel repellitur pp suspitionem ,quam ꝑxit de mutuis accusationibus,ut in e.c.sequitur:uel non accusabat de simonia,sed de alio crimine [illius causæ] i.criminis. unde M.accusabat Petrum, & laicus uel alius iam cum accusauerat de simonia , & hic fuerat testis.¶ † Sed obijcies,si alia uice fuit,accusa-
9 tus,ergo mõ non poterat accusari.ĩ.eo.de his. Respon. licet hic fuerit accusatus,& dati testes,non tñ fuit absolutus a crimine,sed ab obseruatione iudicij.uel die dederat testimonium extra iudicium falsa crimina eis imponendo. uel ẽt uera,sed facile & sine cã insultando & exprobando 5.q.5.illi,& §.sed aliud sunt ergo tales detractores,qui repelluntur ab accusatione,& testimonio 3.q.3.detractores. si autem non sine causa diffamaret. sed quia probare uellet,etiam si famoso libello cũ proposito accusandi confesso,non repelleretur.5.q.1.c.2. & C.de famo. lib.l.ij. imò remuneraretur. ¶ † Ille etiã,
10 qui dixit semel testimon um contra aliquem,ulterius ꝯ eum testificari non potest.4.q.3.in criminali,in prin.& hoc in criminalibus causis,ubi repelluntur suspecti 3.q. 5.accusatoribus,& in multis aliis.e.eiusdem q.& q.8.c. t.& hi suspecti sunt de odio,qui totiens parant se ad fe-rendum testimonium. nam in ciuilibus nõ prohibetur quis in multis causis testificari contra eundem ĩ.de testa.fraternitatis [accusanerat].i.accusare uoluerat:sed non fuit admissus,ut hic dictũ est[cum tribus]hic nomerus arbitrarius est.2 q.5.omnibus.

Ex parte,&c.[licet alios] Sine licentia abbatis.nam tunc põt,ar.2.q.7.cum pastoris.& dicunt quidã non nisi intersit monasterij.16.q.1.placuit denunciare autem poterit & debebit,cum nemo a regula euangelica excludatur.2.q.t.si peccauerit.23.qõ. 3. tam sacerdos ¶Ministrari] non statim quicunque uult accusare abbatem,admittetur,& habebit expensas: sed præmissa aliqua summaria cognitione,& uř ꝙ hæc summaria cognitio sine præsentia partium fieri põt per solum iudicem. ar.contra de renun.super hoc nam si alii non accusant sine inquisitione præmissa.2.q.7.si qui,& c.quærendum, & e.criminationes,multofortius monachi contra abbatem non debent sine tali inquisitione admitti.¶ Alii tñ dicunt,ꝙ in accusatione,& inquisitione semper necessaria est causæ cognitio ante, quã monachus admittatur ad prosequendam inquisitionem,uel accusationem.sed in habendo expensas est differentia:quia in accusatione cum inscribat se ad tallionem,semper habebit expensas: sed in inquisitione non,nisi cã cognita sibi decernãtur.nos dicimus,ꝙ semper ex quo admittitur ad accusandum,uel inquirendum,uel denunciandu m,ꝙ expensas habebit. & Papa,uel quisque ordinarius hoc per se diligenter inquiret.& delegatus , ex quo sibi committitř cã inter partes,debet eum reputare pro admisso,nec amplius de aliqua causa inquirere debet nec ẽt contra supra de resc.super literis,in fi.ubi dř,ꝙ ea debent mouere delegatum,quæ mouerent delegantem: quia hic constat iam delegantem motum ad admittendum eum , ex quo commisit causam inter eos. sed si prosequatur causam suam,siue possessorio,siue petitorio agat,non habebit expensas.

SVMMARIVM.

1 *Commendatio fieri debet cum dispensatione, & ex causa.*
2 *In commendatione uocandus est ille,ad quẽ pertinet,præsentatio,uel collatio ecclesiæ cõmendandæ, & an ualeat electio, si non fuerit uocatus,in nu.3.*
4 *Commendatarius liberiorem habet administrationẽ in ecclesia quam procurator.*

SI cõstiterit [ꝙ D.] Iste D. agebat petitorio. petebat.n.quandam ecclesiã:quia in ea erat canonice institutus,ut dicebat † Cõmẽdata]commẽ-
1 datio dẽt fieri cum dispẽsatiõe,qđ ꝓbo,qa p eã fit iuris relaxatio.ius.n.uult,ꝙ ecclesia ꝓprium hẽat prælatum nõ cõmẽdatum.& dicimus,ꝙ cõmẽdatio dẽt fieri ex cã 1.q.7.dispẽsationes,prẽmissa aliqua causæ congitione. & si aliqui lædãtur ex prædicta cõmẽdatione,credimus ꝙ uocandi sunt,ar ff.de adop.nam ita diuus.ff.de mino. denique,& l.in causę.j.§.cã autem.& non uocentur,faciẽt cã cassari p superiorem.si aũt uocati contumaciter absuissent,tunc.nõ audirenť ulterius,arg.supra qui
2 fi.sint legi.lator,& qui mat.accu.pos.e.fi.¶† Item uocari debet in.commendatione ille,ad quem pertinet præsentatio,uel collatio ecclesiæ commendandæ, & debet audiri,si instam causam habet contradicendi ; & si non fuerit uocatus,uel auditus faciet per superiorem cassa-
3 ri cõmendationẽ.¶ † Sed quæro, an si contemptu s iste eligat post commendacionem factam, an electio ualeret?

ret? Ad hoc rñ.quidam, q si eps maliciosè,& sine cã fecit hanc cõmendam, q tũc tenet electio facta ab eo, ad quem ptinet, prædicta cõmenda non obstante, ar.ꝫ de ꝯcesſ.pb.postulasti. Alij dicunt, qd plus placet, q quãuis in fraudem & sine cã fecerit, dũmodò teneat, licet sit iniusta; tñ facit qd ad eius officium & iurisdõnem pertinet, s. cõmendare. vnde ex tunc non licet illi, ad quem pertinet, eligere alium, nisi prima cõmẽdatio fuerit primo cassata, ar.ꝫ de ꝯcesſ.pbẽ.cum nostris, & c.qa diuer.

4 ¶ † Et est sciendum, q cõmendatarius, licet non habeat ius in ecclesia, tñ est legitimus administrator, & liberiorem administratiõnẽ habet, q̃ ꝑcurator, arg. 17.q.1. pasto. 61.dist.obitũ, & c.seq. & uſ, q has cõmendas possit recipere ꝓpria auctoritate sine requisitione ꝓprij plati, cum non obligetur ad cõmendam tenendam, nisi quãtum uoluerit. nec obest, si dicis, q nõ debet esse generalis ꝑcurator alicuius, ut no.ꝫ de oblig.ad rat.c.j. qa nõ est alia pœna, si accipit, nisi q cogitur dimittere administrationem, uel deponit. & nos bene dicimus, q semp ad mandatum sui plati eam dimittere debet [ꝑnoctauerit] uigilando [rõnabiliter ꝯuictus] .i.ordinariè accusatus [vel ad rõnem].i.sine solẽnitate iudicij requisitus forte inquirendo ꝑcedebatur ꝯ eum, & sic confessus est pdicta, uel aliquod pdictorum: qa quodlibet p se sufficit. [ꝯfessus] repete, q̃ diximus supra de elec.p inquisitio. [ipsa] ecclesia [post appel.] recipiendam.

Meminimus [ꝑ altera] .i.in ꝯrium, sine bñdicere. [appellauit] no.q ꝯ ꝯfirmatum petentem munus benedictionis admittitur exceptio, dũmodò excipiens alias sit legit ma psona ad excipiendum [accusaret].i. paratus est accusare: uel.i.exciperet ꝯ eam. [Manifestus] no.inimicum non solum ab accusatione, sed etiã exceptione repelli. idem crederem in conspiratione: secus de aliis [tulerit] alio accusante. ex hoc præsumitur inimicus, uel altas maliciosè procedere.

SVMMARIVM.

1 *An quis possit accusare per scripta.*
2 *In criminalibus speciale est, quod socius potest esse procurator sociorum.*
3 *Accusator citari debet ante, quàm absoluatur accusatus.*
4 *Perpetuum silentium imponitur accusatori, si non fuerit in termino.*
5 *Ante inscriptionem licet desistere ab accusatione: quia nemo compellitur accusare.*

1 Licet in B.Petro, &c. [† Ex literis] no.colligitur hic, q qs possit accusare p scripta ꝯ id, quod legitur.2.q.8. p scripta. sed in literis significabãtur etia Papæ, & petebat citari, ut accusationibus respondere, qd bene licet: qa hæc prima citatio sine cãæ cognitione fit. & iã licitè fit p nuncium [delatus] .i.denũciatus [ab I. & O.] hi fortè erant de his, qui ꝯ epm

2 scripserunt. [† Vel aliis] 5.q.3. in criminalib. ꝯ.] c. px. ꝯ.solu.spã le est, q etiam in criminalibus socius põt esse ꝑcurator soc orum. 3.q 6. c.hoc quippe, supra de dolo & ꝯu.cum di'e. vel dicimus, q hi admittebant ad excusandum absentes; qd licet. 5.q.3.reos. per quod capitulum, licet minus bene, quidam dixerunt, q semper ꝑ reo ꝑcurator admittitur. in crimine etiam iniuriarũ admittitur ꝑcurator. 3.q 9.§.nisi. Item ad excusandũ, & excipiendum, ꝯ cap.proxi.& c.super his. 3.q.5. reos. Item in leuibus criminibus, puta q̃ non excedunt pœnã relegationis, ff.an p ali.cã ap.l.j. sed quidam dicunt illam legem tm̃ habere locũ in cã app sed secus in principali. Item in crimine suspecti tutoris, ff.de ꝑcur.non solum, §.ult. & idẽ dicimus, si platus dicatur suspectus. Item in accusatione ingratitudinis, ff.de ꝑcu.sed hę.§.j. Item in accusatione populari ad agendum, ff.de ꝑcu. licet, sed non ad defendendum, ff.de popul.actio.qui populari. Item dñs defendit seruũ, ff.de accu.sicut.§ pen. Item cum causa non est purè criminalis, supra de procur.tux. potes etiam dicere, q hic agebatur ciuiliter, scilicet inquirendo, uel denunciando. [& non propositio

3 to accusandi.] ¶ † Sed dicunt quidam, q citari debet accusator ante, q̃ absoluatur accusatus, arg. C.qui accus. poss.quod crimen, & 5 q.ult. Epiphanium. hoc aũt non obstat: quia præsentes erant, à quorum accusatione absoluitur. in ciuilibus autem secus: quia tantum à præsenti obseruatione iudicij absolueretur, C.de iudi.ꝑperandum, §.j.uel accusatore absente eremoditium cõtraheretur, C.quomodo & qñ, auſ.qui semel [intimanda] ut per se. Apost. monitionibus tandem corriperet, [excessit] faciendo citari episcopum, ut respõderet ac-

4 cusatori. [† Silentium] no.accusatori imponi silẽtium perpetuum, si non fuerit in termino, nisi iustã causam

5 absentiæ probauerit. 4.q.7. quisquis, in fi. [† Imputandum] quia ante inscriptionem licet ab accusatione recedere. 2.q.3. si quẽquam, ff.ad Turpil.quæsitum. Infamator tñ tenetur iniuriarum, ff.de iureiur. itẽ apud. §.si quis li. In ciuilibus autem dato libello cogitur litem ad finem perducere, C.quomodo & quando, q semel non est contra id quod dictum est de criminali, C. qui accus.non poss.l.iij. quia ibi præcesserat inscriptio, uel ad minus satisdatio de accusatione prosequenda. In ciuili aũt, si reus nolit prosequi causam principalẽ, tñ ad expensas agere põt, ꝯ de dolo, actor. si aũt sua nõ interest, sine pœna reuocabit. 2.q.6 si quis libellos. [famæ] nam criminum pdictorum fama bona, uel mala ꝓbari põt per testes, & etiam de plano, s.per cõmunem auditum, supra de sponſ.cum in tua. hanc inquisitionem etiam aliqua infamia præcedere debet, uel etiã denunciatio probæ personæ. sed in inquisitione criminũ maior infamia est necessaria. hæc enim inquisitio illius est præparatoria, arg.infra eo.cum oporteat.

SVMMARIVM.

1 *Excusatoris officium quale sit.*
2 *Quando admittatur procurator, uel excusator in causa criminali, & in num. 3.*

Veniens [excusationem] nulla harũ excusationum fuit sufficiens, si bene inspicias. [† Excusa-

1 tionem] excusatoris officium est allegare, & etiã ꝓbare cãs absentiæ de facto, ut erant istæ, & ꝯ de ꝑcu. querelam, & ꝯ de dol.& ꝯtu.cum dilecti, ff.de iud. si ꝑtor. excusator aũt ad causas causæ allegãdas nõ admittitur: qa ibi necessarius est ꝑcurator cum mãdato, uel cum satisdatione. fatemur tñ, q tam in ciuilib. q̃ in criminalib.causis post lit.ꝯte. uel etiam in aliis causis, ubi ꝑceditur li.nõ ꝯte.qñcũque, q iudex anteq̃ ꝯdenet indefensum, siue ex ꝯtumacia sit absens, siue ꝓpria uoluntate, quẽlibet admittet iura cãe suæ allegantem, etiam minorem & forte infamẽ, ff de ꝑcur seruum, §.publicè, C.de ꝑcu.exigendi, in fi. ¶ † Et intelligo, q admittitur

2 ad allegãdum causas hic hõ, q non habet mãdatũ, nec satisdet, nec de psonis ꝯiunctis. causas dico, q̃ colligunt ex actis in eadem cã hab tis. nã nullo modo credimus,

ꝙ possit producere testes, uel instrumenta uel confessiones facere: quia procurator non est. & si hoc esset ei concessum à iure, iniustum ius esset: qa fieret ꝑiudiciũ absenti p alium, q̄ p ꝓcuratorem. & hoc sic credo uerũ, nisi in causis absentiæ. nã ad illas ꝓbandas bene admittitur excusator sine mãdato, & satisdatione: & sic loquitur, ff. de ꝓcu. seruum, §. publicè. ¶ Et bene facit ad hoc, ꝙ quilibet admittitur ad docẽdũ de iure partis absentis: qa si partis ↄtumacis absentiam Dei præsentia supplere debet, C. de iud. ꝓperandum, §. cum aũt, debeo non solum p me, sed etiam p quẽcũq; alium quærere. quo instruar in cã eius. ¶ Item excusator non põt allegare cãs absentiæ de iure; puta talis non tenet̃ uenire coram uobis: qa estis excõicati. uel qa rescriptum non ualet. hoc. n. non p excusatorem, sed p seipsum, uel p ꝓcuratorem ꝓponere debet, s̄ de rescrip. super literis [utarum] puta qa uix ceant lutosæ [criali] nisi in casi
3 bus no. supra c. ꝓx. † Præcepit] & malè, nisi intellexerit ꝓhibere tm̃, ꝙ non calũniosè ꝓponeret. uel dic, ꝙ mãdatum fuit & licitum & iustũ. nam ex quo ↄfitebat̃ se semel calũniosè accusasse, ulterius accusare non debet, arg. supra c. ꝓx. nam sic remittere querelã nr̃. vnde ulterius accusare non põt. 23. q. 4. si illic, C. ad Turpil. quãuis. imò, si dicat se nolle ulterius accusare, ulterius non accusabit, ff. de adult. si maritus §. si negauerit. hic etiam quia calũniatus est in accusando, si uelit denunciare, repellitur, quia etiam nunc ꝑsumitur calũniari. Si aũt non esset ↄfessus de calũnia, sed tm̃ iurasset non accusare, denũciare posset, cum iustm non ualeat à ꝑcepto euãgelico liberare, s̄ de iureiu. quẽadmodum, in fi. 24. q. 3. tã sacerdos. & si p denũciationem ecclesiæ non posset imunitas seruari, posset non imeritò accusare, supra de iureiu. ꝑuenit. [Contumaciam] hic ur̃ non reputandus ↄtumax: qa si præsens esset, tali accusatori non cogeretur r̃ndere, ff. de iud. non ur̃. sed illud habet locum, ubi certum est, ꝙ non tenet̃ r̃ndere. sed ubi est dubium, sicut hic, secus, ff. de iud. si quis hoc. ¶ Item illud intelligitur qñ neq; super principali, neq; super accessorio, uel exceptionibus & agere, & r̃ndere cogitur. sed hic bene r̃ndere, & agere cogitur super exceptionibus.

S V M M A R I V M.

1 Quis sit admittendus ad excipien.
2 Exceptio de non interesse est declinatoria, & ante lit. contest. regulariter proponenda, & uide in nu. 3.
4 Monitio debet præcedere accusationem.
5 Plures cõtra eũdem petentem cõfirmationẽ quãdo sint audiẽdi.
6 Cum vnus excipit, cæteri quoque, qui uolunt excipere, eodem tempore excipere debent.
7 Nedum clericus, sed etiam laicus admittitur ad excipien. de crimine contra electum, siue confirmatum.
8 Inquirendum est à contradicentibus, qua intentione procedant ad impedien. consecrationem.
9 Qui possint excipere de forma: item quid requiratur in excipiente, quòd peccatum sit in persona electa, in nu 10.
11 Quãuis nullus extet excipiens, uel accusator: tamen cõfirmator, uel ordinator inquiret, quãdocũq; eũ cõtigerit dubitare.
12 An procurator possit de crimine contra electum excipere.

1 SVper his. ¶ † Vr̃, ꝙ quilibet admittẽdus sit ad excipiendum: qa excipiens defendit eccl'iã, & nullus ꝓhibet̃ à defendendo, ff. de ꝓcu. seruum, § publicè. sed tu dic illos admittendos in ꝑdicto casu, quorum interest. sed r̃nde. l. q̃ loquitur, qñ defensor agit noĩe alterius, & satisdat. hic aũt q excipit, noĩe suo agit. † Et dicimus, ꝙ hæc exceptio, s. ꝙ
2 non interest excipientis, ꝓponitur
a etiam post lit. ↄte.[a] ad quid. n. officir, cũ nihil lucri portaturus est? Item quia nullam habet actionẽ. ergo nec eam ꝓsequi põt, quãuis posset dici. ꝙ si nõ exciperet ↄ eũ, & fertur s̄nia, ꝙ s̄nia teneret, & faceret ius inter partes, ita, ꝙ infirmaretur electio eius. ulterius non põt petere illam electionem confirmari, & ↄ nullũ ex illa electione agere posset, & oĩbus ↄ eum pararetur exceptio, ar. ff. de inof. test. posthumis, §. si qs, ff. fami. ercis. cũ puta. sed si eius electio ↄfirmaretur, non fieret ꝑiudicium aliis, qui nõ fuerunt, quominus adhuc ↄ electionem dicere possent: quia ipsis, cum non fuerint partes, nõ fit ꝑiudicium. ar. ff. de mino. etiam, in fi. ¶ † Item scias, ꝙ si hæc exceptio
3 ꝓponitur post lit. ↄt. ille, q petit ↄfirmari, per ↄfessionem aduersarij, uel alio mõ debet probare, ꝙ non intersit: alioquin ꝑseuerabit usq; ad s̄nĩam, ff. de procur. Põpo. § rati. sed post s̄nĩam non poterit dici s̄nĩa nulla ea occasione, ꝙ excipiens non intersit ꝓpter uires rei iud. quæ tenet etiam inter eos, quorum non interest, ff. famil. ercisc. cum pu. nec est simile ei, quod dr̃ de falso procuratore, supra de ꝓcu. in nostra, in fi. & C. de ꝓcu. licet: quia ibi s̄nĩa non fecit ius inter partes: qa ibi ꝓcurator non erat pars: qa non agebat suo noĩe, nec dñs q in iudicio non erat, & sic non erãt ibi partes: sed hic bene erant: quia licet excipiens non haberet ius excipiendi, tñ ex quo noĩe suo litem cõtestatus est, pars est & dñs litis, ar. præal. l. cum pu. ¶ Sed oppones quare nõ eodem mõ excipitur ↄ militem post lit. contest. Contra C. de ꝓcu. ita. sol quia miles bene habet actionem noĩe alterius, licet contra eum possit excipi: sed iste nõ habet ius excipiendi. credimus tamen. ꝙ si iudex ꝑpẽdat, ꝙ non interest agentis, ꝙ ipsemet sine exceptione supersedebit s̄nĩę: qa si fieret p appellationem, posset reuocari, quicqd dr̃ ante hæ gl. etiam illa, q̃ incipit, ad excipiendum. plus placet nobis, ꝙ etiam ille, cuius nõ interest, bene admittit̃ ad excipiendum de crĩe, licet non ad accusandum etiam ↄ simplicem clericum pp rõnes in ꝑdictis gl. assignatas. sed in formã suæ electionis sorte posset sustineri, ꝙ nõ admittit̃, nisi ille, cuius interest, sicut nec ad ꝓsequẽdum ↄtẽptus, s̄ de elect. ꝙ sicut, §. ij & ur̃ tm̃ interesse eligentiũ, & etiam ↄfirmatoris, s̄ de elec nihil. Item non placet, qđ dicit hæc gl. s. ꝙ post lit. ↄtc. põt repelli ille, cuius non interest: qa dato ꝙ etiã is posset repelli ante lit. ↄte. tñ post lit. ↄtc. repelli nõ põt: qa nec exceptio ꝑsonalis est, & declinatoria; & iõ non põt ꝓponi ante li. ↄt. C. de excep. l. fi. insti. de exce. §. fin. [& accusando] hic tacet de modo inquisitionis.
4 [† Inscribi] etiã moneri. nam si monitio ꝑcedere debet accusationem ciuilẽ, multo fortius crĩalem. 2. q. 7. accusato, si quis ergo. sed bene fatemur, ꝙ licet non ꝑcedat monitio, tenebit & ꝓcedet accusatio, & actio: sed tñ punietur, q non monuit, ut infra e. c. dr̃. vel dic, ꝙ non punitur, sed honestum est, ꝙ moni-
5 tio præcedat. † A promotione] di
b cimus, quòd plures[b] contra eundem petentem confirmationẽ audiendi sunt, de diuersis defectibus, uel criminibus obiiciunt, arg. supra de testi. ueniens, infra qui ma. accu pos. c. fin C. si ut hæ se. ab. anĩ. si oẽs. si autẽ de eodem defectu, uel crimine excipient, tunc iudex eliget ido-

a ¶ Etiam post li. cõt. Et sic regulariter opponitur ante lit. cõt. adde Io. And. hic, & Card. in cõsi. 7. inci. In causa fratrum.

b ¶ Quod plures. Adde eundem Inn. in c. tausam, qui filij sint legi. & Pet. de Anc. in consil. 336. incip. Præmitto, q. col. fi.

6 idoniorem.ff.de popu.actio,l.iij. ¶ † Item quando unus excipit,omnes alij,qui uolunt excipere,eodem tempore debent excipere;& si tunc non exceperint,postea nõ sunt audiendi,ar.ff de libe.cã,si pariter,nisi iusta causa subesset, quare audiri debeant, ut s.qui mat.accu.pos. c.fi.& idem dicunt quidam,quia si qñ petitur confirmatio,non excitatur, potest in ordinatione uel consecratione excipi non potest,nisi ex causis, quæ sunt n pall. c.qui mat.acc pos.c.fi.arg.ff.de lib.causa,si pariter. Alij dicunt contra,& fortè uerius [excipiẽdo] hæc exceptio facti,uel intentionis.ff.de excep.l.ij.& non actionis: qa qui ordinari, uel consecrari petit, nullam actionẽ intentat: sed tamen tali exceptione proposita ordinator supersedere debet, si uerisimile est,quod opponitur in autẽ.quomodo opor.epis.§.si quis, in auẽ.de san.epis. §.si qs ante.23.dist.illud. sed si non est uerisimile, procedet ad ordinationem & consecrationem. nec dimittet pp aliquam appellationem: qa nunquam reuocabitur,quod fit ab eo,nisi probetur ueritas causæ, nt.s. de his,quæ fiunt à ma.par.ca.c.1.secus in confirmatione,ubi requiritur forma iuris,ut no.s.de app.constitutus. Hec ratio non placet, quia est speciale in ordinatione,& consecratione:qa nisi ordinator, uel consecrator audiat accusationem,irritatur quicquid factũ erit, & ipsi puniuntur in aut.quõ opor.§.si quis autem, in auẽ.de san.epis.§.si qs ante. tñ intelligenda sunt prædicta, nisi excipiens de crimine calũnietur, uel suspectus sit de calũnia, sicut bñ probat prædicta aut.quomodo. opor.epis.§.si quis.ff.de accu.alij. bñ autem est suspectus de calũnia,quia præsens fuit multo tpe ante consecrationem,& ordinationem,& noluit sine cã accusare, nisi qñ ita imminebat ordinatio, φ probationes recipi non poterant ante ordinationem, uel consecrationem.
7 sed nunquid idem est in confirmatione? † excludatur] ad excipiendum de crimine contra electum, siue confirmatum admittitur non solum clericus,sed & laicus: quia ciuiliter agit,& cuiusq; interest,φ ecclesiæ non solum prælatos,sed etiam alios clericos bonos habeant, & est expressum de epis in auẽ.quomodo opor.epis.§.si quis.in auẽ.de sanc.epi.§.si aũt,arg.8.qõ.1.licet,& s.de test.ex parte,& 63.dist.plebs, & c.Reatina.63.dist.c.1. 80.dist.c.Maximianus ar.23.dist.qui eps,in fine,& c.illud. ius enim publicũ est,quod in sacris cõsistit, dist.1. ius pub'icum. quidam tamen dicunt non admittẽdos, nisi eos,quorum interest,ar.s.de test.ueniens. Et nos hoc ipsum credimus, cñ excipit ꝯ clericos non habentes curam animarum:sed in habentibus curam secus;& idem in his,qui ordinandi sunt,in autẽ.de sanc.epis.§. si autem contra non habentem curam animarum criminosi non sunt ad excipiendum admittendi 23.dist.illud cum nec sint admittendi ad excusationem & hæc exceptio,s.criminis,quæ proponitur ꝯ electũ, uim actionis habet,in autẽ.de san.epis.§.j.& not.s.de postu.c.1. ar.ꝯ,s.φ non possint prætextu criminis ab excipiendo repelli:quia contra doli excep.non admittitur do.re. ff.de ex ep.do.ap §.Marcellus.sed illa loquitur, qñ ꝯ agentem excipitur. at ille, qui petit confirmationem, uel consecrationem,non agit;& si agit ꝯ aliquẽ expressè non agit,sed tñ officium iudicis implorat. & qđ dictum est de criminosis non admittendis intelligendum est,nisi sua intersit,puta φ et futurus suus prælatus,uel sit patronus.nemini.n.ius suum prosequenti obstat exceptio criminis.4.q.6.oibus,& ar.16.q.1.constitutum, & q.7.filiis. alij dicunt,& melius,φ ille, qui petit confirmationem,uel consecrationem, agit. unde si habet

aduersarium, libellum dare debet, in quo etiam cãm exprimat, puta qa à maiori parte capituli, uel à toto electus fuit,uel ab alio, ad quem deuoluta erat potestas eligendi.s.de concess.præben.ex parte, & lit.cont. & lit.cont.fiet,nisi spãle dicat:quia cã mere spũalis est. ubi sine scripto proceditur,ar.c 1.qõ.1.si clericus.s.de dolo.c.1.tñ & si ille,qui se opponit, ante det libellũ admittendus est.s de ele.dudum. si aũt non habet aduersarium,bñ procedetur sine lit.conte. Item dicimus, φ oẽs criminosi indifferenter admittuntur ad excipiendum, non ad testificandũ:sed.c.uidetur ꝯdicere.23.di. illud, ubi dicitur, φ primo discutiendæ sunt personæ ꝯdicentium:sed quidam sic exponunt,φ hoc solum discutitur, an ꝯdicentes habeant paratas probationes:qa si paratas non habent probationes,cum periculum sit in mora,non differtur confirmari,uel consecrari, arg. 2.q.7.plerique.s.de app.oblatæ. Item si non intersit criminosi non admittuntur: alias autem admittuntur. 4.q.6.oibus. alij aliter dicunt,& fortè melius, φ nunquam rõne criminis repelluntur. ¶ Sed tñ quærendum 8
est circa ꝯdicentes,qua intentione procedant ad impediendum consecrationem,s.an zelo ecclesiæ,an pro uana gloria,uel pro odio.2.q.7.quærendum, si qui sunt: & per illa.c.dicẽdum uidetur, φ si aliquis spãlem cãm habeat ꝯ ecclesiam, uel electum, puta qa dicat sibi ab ea,uel eo deberi,pecuniam, uel iniuriam factam, non audietur:qa nec in cã criminali, uel ecclesiastica alias audiendus est, 3.q.10.c.si qa licet intersit aĩs,nõ tñ interest,φ nõ promoueatur, cũ ei salua sit oĩs accusatio. nã licet prædicta.c.quærendum si qui,& 3.q.10.c.si loquantur in accusatione,tñ eadem rõ est in exceptionibus, & maximè cum hæc exceptio uim accusationis obtineat. & hac rõne dicimus reges, uel principes nõ admittendos ad excipiẽdum ꝯ electũ de simonia, de adulterio,uel certis criminibus, cum præsumant facere, ut medio tpe regalia teneant,uel aliqđ ab eo extorqueāt uel pp aliquam similem causam. sed si suspectus non est ex cã prædicta,uel alia,potius admitteret, q̃ alius, ar.16.q.1.constitutũ,& q.7.filiis. sed quis sit suspectus uel ex hac cã uel alia,si uelit dicere ꝯ eũ,φ suspectum eum habet,uel de proditione terræ, uel cõsiliorũ suorum, est admittendus;qa sua interest. ¶ † Excipit aũt ali- 9
qñ,φ peccatũ est in forma,uel processu electionis;& ad hanc exceptionẽ præmissa rõne,qa publice interest,q li bet admittit. alij tñ dicunt, φ soli illi possunt excipere
10 de forma,qui debẽt electioni interesse. ¶ † Itẽ no.φ qñ excipit ẽt,φ peccatum sit in psona electa, ad hoc quilibet admittit:tñ oportet eũ probare crimẽ, cũ aĩs quisquis psumat bonus.s.de præsum.
a dudũ. ¶ Sed quid dices, [a] obiicies electo periuriũ probans eũ iurasse certo die se soluturũ. non sufficit, nisi probes p cõfessionẽ eius, uel alio mõ eũ in termino nõ soluisse. probasti.n φ peccatũ non est,s.eũ iurasse,nõ qđ te probaturũ obtendisti,s.φ esset periurus. quis.n.pbare debet qđ asseuerat.ff.de pba.ei qui & excipiens exceptionẽ suã.ff.de pba.in exce.& idẽ dicendũ uidetur, & si snia excõicationis lata sit sub condõne,puta excõico te,nisi usq; ad talẽ diẽ solueris.nã si pbatur hic exceptio dico hũc electũ excõicatum esse sub condõne,& ideo non ꝯfirmandũ, nec debet admitti: quia excõicatio sub conditio non ꝯhit aliqđ peccatũ,dũmõ cõdõni paretur.pbare

a *¶ Sed quid dices. Hoc dictum all. Cy. in l.ij. q.5.C.de iure emp.lo An.in addi. Specu.in titu.de loca.uersi.21., & dicunt nouissi. Papi.singulariter in dicta.l.ij. columna 68. uersiculo in eadem glossa.*

bare aût, q condôni non fit paritum, ptinet ad excipiê tê rône pmissa: qa onus pbationis incumbit excipiêti. ¶Sed ar. ɔ, quia ppônit negatiuâ exceptionê, hoc ipso probat, q ɔriu nô probat C. de nô nu. pe. si ex cautione. ī. de fid. instr. si cautio. & ī. de psump. qa. sed illa locû habêt tm, in casibus in iure expressis. als aût, sicut dictû est, excipiens siue affirmatiuê, siue negatiuê, pbare tenetur. uel dic illud habere locum, qn non agit de crimine. si aût de crimine agaf siue ciuiliter, siue criminaliter, semper excipienti negatiuê incumbit probatio quia odiosus est. 2. q. 7. si qs eps, & qa psumitur nô immemor suæ salutis. 1. q. 7. c. sancimus, & qa psumitur bonus. ī. de præsump. dudû tñ si creditor ageret ad petendû debitum, sufficeret ei probare uel promissionê, uel iurm, uel excommunicationê: quia sic probat obligationem, quod solum sibi pbare sufficit, & debitori incumbit onus probandi satisfactionem. rô diuersitatis, qa creditor, qui agit ad debitû, non obligaret se nisi ad probandû promissionê, nec ad aliud cogitur. sed quando agitur ɔ electû, non auditur, si dicat tñ cû promisisse, uel iurasse, nisi & se obliget ad probandû, q ɔ pmissum, uel iurm uenerit. unde hoc totû pbare debet. qn aût uitiû df in forma interuenisse, si electores, uel electus petent confirmationê, qui negat formâ seruatâ eam omissam probare debet pdicta rône: qa excipienti incumbit probatio, & qa ex quo de facto constat, psumitur interuenisse solênitas. C. de ɔhê. stip. l. j. ff. de pba. ab eo, dû tñ scrutinium, uel uota fratrum ostendantur in scriptis redacta. ī. de ele. quia pp, & decretum, in quo appareat consensus capituli. 61. dist. c. eps dum. uel dic, ut no. ī. de dolo, cum olim. ¶Sed quid dices, si excipiatur, non est subdiaconus, qui pôt eligi, uel non habet literas côendaticias, cû sit alienigena? Rñ. in his casibus eñ debere probare se esse ordinatum, & se dimissum ab epo, cum iura in his casibus dicant literas necessarias. 2. q6. 1. legom. ī. de cleri. percu. per totum. 72. dist per totum. tñ tanta posset esse psumptio pro ordinato, q transfertur in alium onus probandi, ut si multo tpe in subdiaconatus ordine seruiuisset, uel q
11 certû esset, q bene â suo epo dimissus esset. ¶†Sed tñ no. q licet nullus appareat excipiens, uel accusator, tñ confirmator, uel ordinator semper inquiret, & qñcûq; eum contigerit dubitare. ī. de ele. cum nobis, & no. j. de pur. can. c. 1. in aut. de san. epis. §. si quis ante, circa prin. ti. [extraordinariâ] sine inscriptione aût pœna certa infligitur talibus. ī. de ele. statuimus [citra] ī. de elec. cum dilecti. ad hanc aût extraordinariam pœnam non solum se obligat, q crimen obiicit ɔ firmatum, sed êt q qui præter formam ɔ ordinationem, uel consecrationê obiicit. ī. de ele. cum dilecti. qui autem inquisitionê impetrat, uel denunciat, ad hanc pœnam non se obligat: qa alterum ex officio iudicis procedit: alterum au
12 tem ad pœnam. ¶[Procuratorem] procurator non pôt ɔ electum excipere de crimine, uel alio defectu contingente psonâ electi, quantûcûq; sit gnâlis procurator, nisi spâliter dicat, q de crim ne excipiat: qa p talem exceptionem minuif status excipientis: qa bnficiis priuaf p trienninm. ī. de ele. statuimus. ff. de min. illud. ff. de pcu nô solum. §. si. ff de ua. & extraor. cog. l. pe. nec est côtra. ff. pro so. actionê. § renunciare. ff. de iniu. sed si unus §. procuratorem: qa agens iniuriarû, si succûbit, nô incurrit dimiuutionê sui status. & bñ est diminutio status licet ad rps tm suspendatur â beneficiis, quia relegatio & dânatio in opus publicum temporales sunt, ut probatur. ff. de pœnis, quidam.

SVMMARIVM.

1 *Iudex corrigit errorem suum, si in processu, uel interlocutoriis errauit.*
2 *Non debet fieri generalis inquisitio clerici.*
3 *Non ualet dictum testium super occultis, & de quibus infamia non præcessit.*

QValiter [ordinem] [in processu.] sñia. n. nondum lata erat, ut infra sequitur [occasione] forte zelo iustitiæ, uel propter nimiam infamiam ipsius epi, non aût pp odium: qa tunc non eisdem mandaretur q iterum pcederent ɔ eum, cum essent suspecti. 3. q6. 5. quia suspecti [corrigere]
1 †no. iudicem corrigere errorem suum, si errauit in pcessu, uel interlocutoriis. ī. de app. cum cessante. j. de sen. exc. sacro. ff. de re iu. qd iussit, ɔquis sit in diffinitionis ɔ. ff de re iud. iudex [ad præ en.] s. ne ex pcessu inor
2 dinatê habito procedatis ad diffinitiuam † in sua ecclesia] & ita apparet hic loqui, qn sit inquisitio de statu ecclesiæ: uel êt ubi gnâlis sit inquisitio de aliquo clerico licet de iure fieri non debeat, nisi de speciali crimine, nisi cum persona est multum als grauiter diffamata, cum c. de quibus inquiritur, exprimenda sunt. j. eo. qualiter. qn enim de speciali crimine inquirif, quare diceret, exceptis occul is, cum antequam iurent testes, uel alias procedatur, debet inquiri, an sit occultû, necne. potest tamen dici hoc etiam habere locum, ubi de certo crimine sit inquisitio. nam & tunc si testis aliud nouit occultê, de crimine illo non debet dicere. j. eo. inquisitionis.
3 §. ij. uel dic, ut ibi no. [†Occultis] si enim de occultis, & de quibus infamia non præcessit, aliquid dixerunt testes, non ualebit dictum eorum. j. eo. inquisitionis. nec enim iurati sunt. ī. de testi. testibus. & hæc uera sunt, qn sit gnâlis inquisitio. Qn autem fit super certis capitulis tunc non apponetur in iuro hæc clausula. cum. n. infamia præcesserit, testes super omnibus, quæ sciunt de eo quod inquiritur, ueritatem dicent, êt si illud, qd sciût, uel credunt, sit occultum, ut si de fornicatione agitur, & reuocetur aliquis testis, qui secum iuit ad peccatum perpetrandum, de eo testificari debet, qui debet dicere secretas circûstantias, & ea quæ secreto nouit, dûmodò sit infamatus de crimine, super quo fit inquisitio, puta quia cum tali muliere commisit fornicationem. sed si tantum de fornicatione esset infamatus, non expressa aliqua muliere, tunc non credimus, q debet testis reuelare fornicatorem occultum. imò p us dicimus in primo casu, quia si iurasset testis, q teneret secretum, tñ illud reuelare debet: quia uel â principio malè iurauit, s. si intellexit, q iuratus ut testis illud non diceret. sed si ita praue non intellexit, iurm intelligendum est, q sine iusta câ non releuaret eum, ar. ī. de iureiu ad nostram, quemadmodum: tñ si in confessione pœnitêtiali esset reuelatû, tunc in testimonio non debet reuelare; qa scit ut Deus, non ut homo sed idê df, si gnâlis inquisitio fuerit. sed hæc est differentia: qa cum iam ex cômissione super certis criminibus facta appareat non esse de occulto crimine, semper ualebit testimonium; sed in aliis casibus non ualet, nisi appareat infamia, alij contra, scilicet q tam circumstantias, quâm occulta dicere non debet.

CVm dilectis &c. Legati Apostolicæ sedis inquiseuerunt de criminibus episcopi Agatheñ. qui præstito iuro confessus est suo tpe res ecclesiæ dilapidatas, & plures ecclesias per simoniam â se datas, & de naufragiotes

giores aliquas recepisse, quibus confessionibus factis negocium fuit ad sedem Apostol. remissum. cum autem Papa ex confessionibus uellet procedere contra ipsum, eps confessiones excusabit excusabat. n. dilapidationē pp debita contracta tēporibus prædecessorum suorum, uel propter insolētiam hæreticorum, simoniam excusabat per suam ignorantiam & pœnam impositam simoniacis. naufragium excusabat: quia res illas tantum accepit, quorum domini non inueniebantur. mandat ergo dominus Papa, quòd si iurauit ad interrogata rñdere ueritatem, & excusationes suas probauerit, absoluatur. si uerò iurauit plenam dicere ueritatem, cum præsumendum sit, q secundum quod iurauit, nihil omisit de ueritate, & q excusationes de nouo cōfinxerit, remoueatur ab administratione [Episcopo] no. q infamia præcedente de plato, inquisitio fit de tota ecclesia. s. s. c. prox. s. de sen. & re iud. cum I. & A. & hoc forte ea ratione, quia caput malam præsumptionem facit de malis membris. 61. dist. c. miramur, & 2. q. 7. c. sicut inquit tamen testes non dicent nisi de his de quibus præcesserit infamia. s. c. proxi. uel dic etiam tota ecclesia diffamata erat, licet non quilibet. Vel dic, q etiam quilibet [responsionem] hodie autem non crederetur eis, nisi probarent. s. de pbati. quoniam. uel potes dicere, q hodie crederetur eis: quia legati erant sicut creditur Cardinalibus, & de omnibus actis coram eis: uel ibi loquitur, quando unus est iudex tantum. hic autem erant plures. uel dic, q hic iudici creditur: quia iurabunt, & erunt quasi testes. sed uerius uidetur, q non sint requirendi tanq̃ testes. 2. q. 6. statuendum, sed tanquam qui sunt iudi. consulendi. 18. q. 1. c. 1. ar. s. de arb. non sine ff. de a. rec. sciendum. sic et requiruntur omnes de facto suo, et qui alias non admitterētur ad testimonium, ut latrones. C. de seruis, prouinciarum, & serui. C. de qō interrogata. C. de custo. diuus. de ætate etiam alicuius admittūtur mater, & auia. ff. de proba. etiam sic etiam requiruntur. ff. di ædil. edic. quæ 10. §. 6. 20. q. 3. præsens. s. de testi. sicut. s. de arbi. non sine. nec ualet horum dictum tanquam testium: sed ad præsumptionem tantum facit. unde post apertionē testium tales quærendi sunt, & ante productionem testiū, ar. opt. 20. q. 3. præsens. [ad inquisita] cum iurans de calumnia tñ iuret de ueritate, ad interrogata respondere, poterit suas confessiones excusare. testis autem q iurat dicere, quicquid nouit, non poterit excusare testimonium suum, uel mutare, si hoc faciat ante, q loquat cum partibus: quia non præsumitur subornatio, sed recordatio ueritatis: alias secus, ar. in auc. de testi. §. quia uero iudex autem ex officio suo reuocare potest testē, ut melius instruat. ff. de qō. repeti quæ tales sunt] confessiones [& malum] tales fuerunt positiones, uel exceptiones habitæ. 85. dist. Florentinum. [Non obstantib.] sed nonne etiam contra confessionem suam pōt probare, ut C. de iur. & fac. ign. error. ff. de confes. non fatet? tñ. non, ubi sic iurauit, ut hic habes. uel dic q errorem potest probare, sed si suum dictum non potest excusare. errorem autem probare potest, si probaret se non dilapidasse, sed excusare quod dixit, uel illud interpretari, non est probare errorem, uel reuocare. si. n. uelit probare se errasse, oportet eum probare, q nihil de naufragio habuisset, & q ecclesiæ non essent datæ per simoniā & q bona ecclesiæ non essent dilapidata. sed si admittitur, q excuset, uel interpretetur confessiones suas, sufficit q probet, q ea habuerit, quorum domini non inueniebantur, & sic de aliis.

SUMMARIUM.

1 *Non admittitur criminosus ad denuncian. uel testificandum nisi in exceptis criminibus.*
2 *Qua persona requiratur ad probandam infamiam.*
3 *Leuis infamia qualis sit.*
4 *Qualiter probetur infamia usque ad finem poterit uidere.*

Cum oporteat, &c. [Sub dissimulatione] Si de eis esset infamatus, & ideo de infamia primo inquiri mandat, ut j. sequitur. ipse tñ mandat inquisitionem fieri propter clamosam insinuationem ei factam non pp hoc q penes ipsum diffamatus esset. [Criminibus] nullus. n. criminosus admittitur ad denunciandū, uel testificandū nisi in exceptis criminibus; de hoc no. s. e. cum P. sed si ordinario non constat de infam a alicuius p eum modum, quem dicit finis glo. quę incipit, hic, dic, & si non sit ei suspectus, nec etiam alii, cui ordinarius uelit facere gratiam, q ei fiat purgatio criminis obiecti, quorum utrunque sufficit. imò uī, q non ex grā, sed de necessitate iuris debet ei indici purgatio, qui apud principem suum, uel prosū est infamatus. C. ex qui. cau. irro. infa. uerbum 2. q. 5. Mennam, & c. omnibus. Item si aliquis petat inquisitionē ꝯ aliquē, non faciet eā ordinarius, nisi puidi & discreti & nō leues, q credunt omni uerbo, excessum eius ordinario denuncient. Itē hoc non sufficit, nisi hoc nuncie̅t sæpe ordinario siue p eosdē, qui primo denunciarunt, siue per alios. posset. n. esse, q semel ex impetu nunciasset. quot aūt uices hoc faciat sæpe, ipsius ordinarii arbitrio relinquendum uī, in auc. de testi. §. ij. ff. de uer. ob. continuus. §. j. Item oportet, q de crimine obiecto clamosa, non leuis, nec tacita sit infamia. Item oportet, q tanta sit infamia, quę faciat crimen quasi manifestum, & hoc sonāt uerba illa, quæ sunt in decr. j. e. qualiter, ibi, q clamor innuit, & diffamatio manifestat. sed si hæc infamia non est apud ordinarium, qui est forte multum absens, & maxime apud Papam, cui uniuersi subsunt, sed tamen aliqui nunciant aliquē ita infamatum, tunc ipse ordinarius, uel delegatus eius, uel Papa recipiet pbationes infamiæ s̄m eū modū q est. j. de pur. c. 2. uel recipiet testes debēt deponere, q sciūt eū, de quo agit, diffamatum apud puidos & discretos, & debent eos nominare, etiā si non interrogentur, quia non est commissum discernere testium arbitrio, qui sunt prouidi, uel discreti, sed arbitrio iudi. ff. de uerbo. obli. conti. §. j. ¶ Item debent adijcere, in testimonio quod non tñ semel, sed sæpe sciunt eos esse diffamatos apud prouidos & discretos, idest q multotiens boni uiri reputauerunt eos apud se diffamatos, & infames psonas. Si autem dicerent, quod apud seipsos testes essent diffamati, hoc quibusdā nō uidetur sufficere, cum non sint tantæ auctoritatis, qđ sufficiat eos diffamatos apud eos. Item debent adijcere q clamosa & non tacita est infamia, & est tanta, q quasi facit manifestū crimen, qa si hoc est necesse in ordinario, ut prædictum est, qñ apud eū est infamia sine adminiculo testium, multo fortius debet hic necesse esse, quando sibi nihil est notum de infamia, sed per testes tñ debet esse notum. istæ aūt inquisitiones & probationes habēt locum añ, q̃ fiat inquisitio super crimine, nā postq̃ super crimine sit inqsitio, extunc non hēnt locū pbationes sup infamia, nisi adminiculētur. 4. q. 3. §. itē sæpe. sed sup crimine debent recipi probationes. qđ si non probent, tñ debet indici purgatio, si ex pbationib. remansit aliqua suspitio criminis. s. de testi. iam literis.

¶Item prædictus modus probandi habet locum, ubi in modum exceptionis obiicitur infamia, ut repellaẽ à dignitatibus, uel hæreditate. C. de inoff. test. fratres. C. de dignita. l. ij. nec mireris, q͂ ita exactas probationes exigo sup infamia: quia non est fine cã. est. n. extraordinarius modus agendi p inquisitioné. ¶Itẽ graue esset pp leuem infamiam aliquem repellere, uel à dignitate, uel ab hæreditate. & hæc etiam lex satis expressè dicit C. de digni. l. ij. ubi dicit, q͂ famosi, qui, s. multa & frequẽti infamia laborant & annotati infamia, i. quorum infamia, i. infamiæ crimen scriptum est per iudicem, uel q aĩs sunt inquinati. q. manifesto scelere, uel sordida uita, sunt à dignitate repellendi. unde aĩs dicit lex, qđ ad hoc, ut ex uerbis infamatoriis oriaẽ infamia facti, oportet q͂ in scriptura redigatur, & etiam q͂ fiat cum

2 aliqua cãæ cognitione. ¶†Itẽ non sufficit quælibet persona: sed est necesse, q͂ sit electa & specialis persona, ut patris, uel patroni, uel iudicis, uel consimilium. C. ex qui cau. irro. insa. uerbum, & l. ea, & l. interlocutio. ff. e. ob hoc uerbum. & ad hoc facit, quia etiam quantũcũq; intentetur accusatio famosa. contra patronum agenté per procuratorem, nisi sententia feratur, non ꝯhitur infamia facti. ff. de obli. honori, licet sit arg. contra. C. de inoff. test. fratres. ubi dicit, q͂ sufficit leuis infamia ad hoc, ut repellatur à prædictis. sol. licet dicat sufficere leuem infamiam; non tñ tollit, quin prædicta diligẽ

3 tia debeat haberi in probando. ¶†Item appellat leuẽ infamiam trãsactioné super famosis actionibus: uel defensionem, etiam si per procuratorem agatur. ff. ex q. cau. insa irro. athletas. §. fi. & l. se. & tene, q͂ in his multũ habet locum arbitrium iudicis. Itẽ de hisno. ĵ. e. qualiter ¶In testibus autem sufficit, q͂ non sit cã repulsionis. ꝯ. de testi. tam literis, quãuis bñ requiranẽ personæ probatæ. 2. q. 7. criminationes, si quis eṗs. 3. q. 5. per totum. sed non est uis, an sint clerici, uel laici, uel mulieres. & habent hæc locum in criminibus non periculosis. nam in periculosis qđ fieri debeat, no. ĵ. e. quaſr. ultra medium ¶Item qñcũq; probetur infamia in modũ exceptionis, sufficit, si se purget. ꝯ. de testi. tam literis, nisi illa infamia ortum habuisset ex snia, uel interlocutione iudi. uel ex dicto parentis, uel patroni, uel consimilium, & autenticæ personæ; & sic loquunẽ. ll. C. ex q. cau. irro. insa. inter, & l. uerbum, & l. ea quæ, & aliæ de hac materia loquentes. ꝯ. de ele. super eo. ꝯ. de testi. testimonium. sed & tunc uidetur, q͂ sufficiat indicere purgationem. nobis uidetur, q͂ qñ infamia debet probari per testes, siue ad hoc ut fiat inquisitio, siue ut repellaẽ à dignitate, siue ob aliam cãm, q͂ testes debent dicere eum infamatum apud eṗm suum, & esse suspitiosum de tali crimine, uel incredibilem pp tale crimen, de quo habet eum suspectum. & idem, si esset suspiciosus, uel incredibilis apud suos consacerdotes, uel apud bonos & iustos homines de pleeb sua, quam, s. regit, uel in qua conuersatur. 2. q. 5. omnibus, uel apud plebem non habita distinctione bonorum & malorum. 2. q. 5. presbyter. Et debet subiicere cãm suæ scientiæ sufficientem ta-

6 lem, uel consimilem, scio, q͂ eṗs habet eum suspectum de tali fornicatione: qa in scriptis aliqua summaria cognitione pmissa mãdauit ei, q͂ nõ iret secũ p loca suspecta: uel ego sui pñs uel suas eṗs scripsit, q͂ sup hoc mãdaret fieri inqsitioné: uel ego sui pñs ẽtsine scriptura, ubi ipse solẽniter coram bonis uiris mandauit, q͂ ab eius familiaritate cessaret, arg. pro prædictis. C. ex qui. cau. irro. insa. interlocu. uerbum. ff. eo. ti. alienum 32. dist. dic, in au. ut li. ma. & auiæ §. j. illa autem causa non uidetur sufficere: quia audiui ab eo, q͂ eum suspectum habebat nisi ex pcedenti cã & cum solẽnitate hoc diceret. C. de non nu. pe. gñaẽr. si autem testes uelint dicere de infamia alicuius, quæ est apud consacerdotes, uel apud plebem, deberent dicere cãm sui testimonij: qa super hoc scripserũt Papæ uel alij superiori, arg. in auẽ. ut iud. sine quo suffra. §. si qs aũt pter, & §. necessitatẽ, in auẽ. ut nul

4 li iud. §. & hoc qđ. ¶†Itẽ sufficiés cã est, si dicũt se scire de hoc esse infamiã: qa tantum est scandalum, & rumor, q͂ uix tolerari pôt, & q͂ ex eo factum redderetur quasi manifestum. ĵ. e. qualiter. sed cãm sui dicti reddit melius, si dicit, q͂ populus interrogatus per iuramentum respondit, q͂ apud eos est suspectus de obiecto crimine. ĵ. de purg. can. c. 2. sed & primum uidetur sufficere, si dicunt, q͂ de hoc est infamia communis, uel uox, nisi dicat de scandalo, uel rumore, uel de aliis præmissis. & uidetur q͂ si eṗs, uel consacerdotes, uel plebs dicit nunquam suspectum eum habuimus, uel si habuimus, errauimus, & cessat suspitio illa, q͂ ultimo dicto eorum standum est plus, quàm testibus, ar. ĵ. eo. inquisitionis, in fi. propter suspitionem autem regis, uel aliorum dominorum potius est indicenda purgatio pp honorem eorum, & scandalum euitandum, quàm inquisitio faciẽda, quãuis & illa facienda sit, si uisum fuerit episcopo.

5 2. q. 5. Mennam, hoc habet. † Famam] dic, q͂ ubi in literis inquisitionis dr̃, tali significãte accepimus, q͂ talis sit grauiter diffamatus de talibus criminibus, semper iudex de ueritate pcum, s. an sit diffamatus, inquirere debet. C. si ꝯ ius, & si non. ꝯ. de rescr. sup literis. si uerò in literis non dr̃ aliquid de infamia, licet tñ ibi dr̃ tales ꝯ talem proposuerunt, q͂ talis est criminibus irretitus, & ideo Papa inquisitionem commisit, tunc sicut hic dictum fuit, non subito procedat ad inquisitioné. sed primo inquiret de infamia, quã si inuenerit, pcedet. alioquin consulet Papam, ut hic: sed non cassabit inquisitionem. In superiori autem casu infamia non inuenta cassabit. si autẽ non fiat mẽtio in literis de aliquo denunciante, sed tñ dictum sit, ad audientiã nr̃am peruenit tunc poterit procedere sine aliqua inquisitione famæ. nã cũ hoc possit ipse prælatus. ĵ. e. quaſr. 2. q. 5. omnib. 86. dist. si quid, eadem rõne & delegatus, ar. ꝯ. de rescri. sup literis, in fi. uerũtn melius facit iudex, si cognouerit falsum relatum Papæ si eum cõsulat, quãuis ad hoc nõ teneaẽ. ¶Sed dices, qũo in casibus pcedẽtibus cognoscet de fama, cũ non sit ei commissum? R̃n. imò est cõmissum tanquam accessorium. ꝯ. de off. dele. pterea. ff. de iurisd. om. iud. l. ij. & facienda est inquisitio, uel dãda eṗis, uel primatibus clericorum sine ipsa uniuersitate cleri corum aliqua de quocũq; denunciantibus Papæ, sed non procedent in modum denunciationis. sed inquiret Papa denunciantibus prosequentibus eis inquisitioné, uel non. & quod est no. dignum simul probato crimine in modum inquisitionis imponetur pœnitentia corporalis, & honoris, & dãna læsis resarcientur, ut hic habes, in auẽ. ut nulli iud. §. & hoc, qđ in auẽ. ut iud. sine quo suffr. §. si qs autem præter, & §. necessitatẽ. † no-

uerinis] uel p testes, q probent infamiam, ut ipse iudex de plano p rumorem uiciniæ apud bonos & graues certificari pôt. ꝯ. de spon. cũ in tua [inimicos] capitales. ĵ. de simo pr tuas, insti. de excu. tu. §. inimicitię. ꝯ. de re iu. cũ l. ff. de arbi. licet, ar. ff. de adi. le. l. ij. & non solum, q nunc inimicus est, sed ẽt qui nudiustertius. 3. q. 5. e. 2. si aũt non sunt capitales inimici, sed tamen aliquo modo inimici sunt, admittet ad testimonium sed minorem, uel nullam fidem eis adhibebit, quod iudicis arbitrio

trio relinquitur in aut. de testi. §. si uerò dicatur, ff. de quæst. l. j. §. qône. † Inquiratis] auctoritate præsentium
7 literarum, non præteritarum. nã ex quo denũciantes sunt inimici, si hoc significatum esset Papæ, eas nõ ↄcessisset; ergo p eas literas ,pcedi non debet, ꝫ de rescr. sup literis. sed si rescripto sic impetrato tm̃ utitur ministerio, siue sit inimicus, siue seruus, siue etiam excõicatus lfæ ualet, & iudex ex officio suo ,pcedet; & hoc põt ,pcedi ex literis, puta si dicat, ad audientiam nostrã puenit. si uerò non ministerio tm̃, sed auctoritate usus sit in lfis impetrandis, s. qa pp eos motus est ad ↄcedendam inquisitionem, tũc non ualebunt lfæ, si mẽdacium dixit, uel ueritatem suppressit, nisi Papa mãdasset in literis de fama inquiri. nam tũc cum ad petitionem cuiusque posset & deberet mãdare inquiri de fama, & si esset infamia, ,pcedi ad inquirẽdum de crie, vnde infamia est, & tunc etiam si impetratores inquisitionis repellanť; tñ iudices ad inquisitionem ,pcedent. rõ nostri dicti est: quia officio suo Papa cõmittit, & cõmitteret nihilominus, si denũciantes essent excõicati. unde in hac cõmissione tm̃ ministerium pstant. & idem dicimus etiam, si impetrãtes sint excõicati, cum ministerium eorũ uires literarum nõ exhauriret, ar. ff. de inof. test. si pars, §. ult. & l. pp, §. meminisse, & C. de pci. imp. of. vniuersis, & l. j.

CVm dilec fil. &c. Hæc decr. loquitur de denunciatione [donec cã] s. denunciationis, quã uolebat primo expediri, q̃ de appellatione cognosceretur.

SVMMARIVM.

1 *Inquisitio de occultis criminibus non est facienda.*
2 *An iudex debeat inquirere à teste, an sit criminosus, uel quòd teneatur testis respondere.*
3 *Suspectus de inimicitia non debet procedere ad accusationem.*
4 *Non debet ordinandus patefacere omnia crimina sua.*
5 *Paucorum dicta non infamant, sine non inducunt famam.*

INquisitionis, &c. [puta] hic dicunt quidam, ꝙ in nullo occulto crimine impeditur executio post peractam pniam, nisi in homicidio. nos tñ secus dicimus, ut no. ꝫ de temp. or. ex tenore. [In accusationis] ergo inscribendi ad tabellionem; hoc quidam dicunt. sed nos ↄ dicimus, s. ꝙ nec ad extraordinariam pœnã inscribi debet, sicut no. ꝫ eo. super his, ꝫ de simo. dilectus. ij. ↄ. sol. in hoc est similitudo, ꝙ uterque perpetuo priuatur officio, & beneficio: sed in hoc est dissimilitudo, ꝙ accusatus deponitur: hic aũt non, ꝫ eo. qualiter, & plenè. 19. dist. c. si Romanorum [alioquin] .i. si
1 sit tale, de quo possit agi pnia seruato ordine. † Infamia] iccirco non est puniendus: quia de occultis crimibus non inquiritur, ut ꝫ eo. qua'iter. & iõ super hoc dictum testium nõ ualet, ꝫ de testi. de testib. non uľ hoc posse habere locum, nisi ubi sit inquisitio generalis de oibus criminib. uel sup statu alicuius ecclesiæ. nam tũc si dicat de occultis, non crederetur ei. si aũt de speciali crie fieret inquisitio, ulterius. s. post cõmissam uel cœptam inquisitionem non quæretur, an sit infamia necne: uel an testes illud sciãt crimen occultè, an manifestè. à principio. n. quærendum est, si sit infamis, an nõ, & non ex postfacto, ar ꝫ eo. cum oporteat. vel dic, ut no. ꝫ eo. qualiter. vel dic, & hæc decr. loquitur, qñ ex improuiso, & sine mandato iudicis aliqui sic iurant aliquem criminosum. nam tunc eorum depositiones nihil ualent
2 [tacitè] quia dicunt se nõ multum illos diligere. ¶ †Se asserunt] ex hoc loco non colligit, ꝙ iudex à teste debeat quærere, an sit criminosus, uel ꝙ testis teneatur respondere: sed inducunt in ar. pro se, q. hoc dicit. 2. q. 7. quærendum, si qui. sed illud c. in accusatore loquitur, nõ in teste. Item sicut in accusatore, sic & in teste multa requiro, & examino. 4. q. 3. §. item in testib. & §. item testium. quia si qd obiiciatur ↄ eum, s. testem, ab aduersario audiã, ꝫ de testi. sup eo. sed etiã si nihil obiiciať, iudex ex officio suo põt inquirere, si accusator, uel testis est ignotus, uel notus, & suspectus ab aliis summatim, & sine solẽnitate. 2. q. 7. criminationes. si q. quærendum. tñ de quolibet noto bonum præsumet, nisi in ↄrium ,pbetur, ꝫ de psum. uel nisi apud populum eius uita cõi opinione sit accusabilis. 3. q. 5. suspectos. si aũt sit ignotus, uel de alia gente, nõ admittetur. nisi primo ,pbetur. 3. q. 5. eanonica, accusatores debet. n. esse notus & iudici, & aliis, ff. de iu. deli. l. §. finautem, in aut. de si.
3 instr. §. si uerò ignoti. ¶ †Item ex quacũq; ,pbabili & uerisimili cã suspectus sit uel de inimicitia, uel aliquo malo zelo, ad accusationem non procedat. 3. q. 5. accusatoribus, suspectos, & c. seq. & q. 8. c. j. & generaliter ubicũque uerisimilem suspitionem habuerit, facile accusationem repellent. 3. q. 9. absente. nam illaudabile officium est. 2. q 7. si quis. eps aũt, & hoc intelligo in criminalibus. nam in ciuilibus non quæruntur ista. sed ab
4 eis hoc nõ quæro, nisi ut no. supra de cõfess. c. ij. ¶ †Sed iterum obiicitur, ordo & testimonium pari passu ambulant. 2. q 7. ipsi Apostoli. sed in ordinibus debet confiteri. ergo in testimonio. 50. dist. pœnitentibus. respondemus, licet in pluribus sit similitudo, non tñ in oibus, nec in hoc, cum in ordinatione hoc spãle statutum sit pp periculum aiæ. item illa c. quærendum, si qui, loquuntur tm̃ in actione criali sacerdotum. item nõ dicunt, ꝙ ab eis sit aliqd quærendum. non dicimus ordinandum debere dicere oĩa crimina sua, ut no. 50. dist. ex pœ. sed illa tm̃, quæ ordinis executionem impediũt. non. n. testis suum crimẽ, uel ydõnem in genere, uel in specie ,pdere tenet. 2. q. 1. si peccat. ¶ Sed quid si dicat, nũquid ei credendum est, cum sup hoc non iurauerit? ar. ꝙ nõ, ꝫ de testi. de testib. rñ. ei credendum est. nam cum iudex debeat ab aliis inquirere, an sit liber, an sit bonæ famæ, & multa alia circa personam testis. 4. q. 3. §. item certè. & §. seq. licet ipse testis non teneatur respondere, tñ si rñdit tãquam de accessoriis sui testimonij. ualet testimonium, arg. hic. uel si non ualet in hoc dictum eius tãquam iurati, ualet tñ quia ei in hoc magis credẽdum est, ꝙ de se nouit melius ueritatem [asserunt] spõte: qa non coguntur rñdere, nisi uelint, ut no. ꝫ de ↄfess. c. ij. [id facere] ut post iurm non adhibeatur fides dictis eorum. ista aũt præsumptio remouet. si post iurm dixerit, eum, sicut creditur uerum dicere in testimonio, ita & in hoc [infamatum] hæc qõ habet locum, ubi pcedit inquisitio ista. s. an qs sit bonæ famæ, uel malæ, & posteà ad inquisitionem ,pcedať. item ubi quæ-
5 ritur, an pp talium dicta sit purgatio indicẽda. ¶ †Sed infamato] no. ꝙ licet testes aliq dicant aliquẽ infamatum, & cõis uox non habet infamatum esse, uox cõis pfertur dictis plurium testium, ut hic. nec est ↄ ꝫ de spõ. cum in tua. quia bene dicimus ,pbari infamiã p testes, & maximè ubi probationes non inducũtur in loco, ubi dicitur infamia ↄcta: sed tutius est & melius semper ,ppriis auribus habere certitudinem de fama, & in loco, ubi dr infamatus, q̃ p testes & in aliis locis, arg. infra de purg. ca. cũ dilectus, ꝫ de ele. scriptum, supra de psump. qa. & tũc qñ sic ↄstat aliquẽ esse bonæ famæ, licet duo, uel etiam plures, dũtamen nõ sint multi, dicãt esse ma-

Iam famam non tñ fiet inquisitio, ut hic. Sed si hoc mō non ꝯstat de bona fama alicuius, & ꝑ duos testes ꝓbet eum diffamatum, nō credo iudicem teneri recipere ꝓbationes super bona fama, cum etiam si ꝓbaret ꝑ multos plures, non sit ei profuturum, cum possit esse bonæ famæ apud aliquos, & malæ apud alios, & propter illos sit indicenda purgatio. 2.q.5. omnibus. bene tñ facit, si eos recipiat, & ei gerat morē. & etiam aliquo mō poterit ex eis instrui, C. de ꝓba. circa, ar. 2.q.7. cū pastoris, & q.5. oibus. 12.q.2. manifestè. 18.q.2. i decima, in auš. de mona. §. cogitandum: tamen credimus contra. [cuius app.] si hoc constat, ꝙ communiter apud omnes sit bonæ famæ. sed si de hoc non constaret, sufficerent duo testes, qui eum dicerent infamatum.

SVMMARIVM.

1 *Quando quis in non suum iudicem consentire dicatur.*
2 *Quando inquisitio committitur super statu monasterij, potest quilibet exceptiones suas proponere.*
3 *Quando requirantur tres citationes, nec sufficiat vnā.*
4 *Arbitrariæ sunt induciæ ad concluden. in causa.*

AD petitionem &c. [correctione] ipsius monasterij Corbień. ¶ † Nec reclamante] ex hoc 1 uř in iudicem consensisse, arg. š de offi. deleg. cum olim abbas, ff de iu. l. ij. in prin. sed dic, ꝙ in non suum iudicem non uř ꝯsentire tacitē, nisi aliquid facti interuenerit, puta quia adierit iudicem, & coram eo litigauerit, ff. de iur. om. iu. si per errorem. est etiam necesse, ꝙ non erret in facto, nec in iure, ff. de iu. l. ij. in prin. q̃ hic non ꝯtingunt: quia nec coram legato iuit, & in iure errauit credēs, ꝙ non posset eius iudicium declinare. hæc rō nō est bona: qa iste legatus bene erat iudex abbatis. potest ēt dicere, ꝙ in alijs iudicijs obtinet, ꝙ quis possit in alium iudicē ꝯsentire: sed in inq̃sitione, cū nō pendeat de uolūtate partium, sed de officio Papæ, nulli est licitum offiñ Papę tollere, uel impedire, maximè cū 2 iā eo uti cœperit, s. cū cōmisit. ¶ † Item hic est no. ꝙ ubi cōmittitur inquisitio sup statu monasterij, quilibet potest exceptiones suas ꝓponere. & est hoc ca rōne: quia quēlibet specialiter rōne personæ tangit. secus aūt in his, q̃ conuentum tm̃ cōiter tangerent: qa tunc nō posset ꝓponi exceptio, nisi à toto ꝯuentu, uel à maiori parte ꝓponeret. item opponitur, rata uř habuisse, q̃ acta sunt ꝑ iudicem eo præsente, š de re iu. c. pen. ff de re iu. sæpe. rñ. illa habere locum, qñ aliquis prosequitur litem, licet ad eum primo loco non ptineat actio: uel qñ suo noīe non agit, ut no. š de rescript. ex parte decani. sed ubi aliqd horum non interuenit, sed iudex ꝓcedit ex officio, non habet locum, ꝙ uideatur ratum habere ꝓcessum iud. & ita hic loquitur [prius] iusta erat hæc exceptio, š de offi del. studuisti: sed erat ꝓponēda inter ipsa litis auspicia, š de re iu. inter [suspectum] hæc exceptio est iusta, dūmodo ꝓponāt, ut debet, š de ap. cum spāli. ¶ Amouit à regimine] quidam dicūt, ꝙ licet iste abbas appellauerit, & appellās recesserit, nihilominus tamen ad sñiam uocandus fuit; & nisi uocetur ad sententiam, non tenet, cum non sit ꝯtumax in sñia audienda, ad quā nunquā uocatus fuit, licet fuerit cōtumax in aliquo articulo, qñ. s. recessit appellans, ar. C. qūo, & qñ iu. quā opin. sic ꝓbant: quia aut cā appellationis fuit iusta & uera; & tunc non ualet, quod fit ab eo non solum ea rōne: quia pars appellans non est contumax, ꝯ quam fertur sñia: sed etiam qa fertur post appellationē legitimam. si uerò cā appellationis non est uera, uel legitima, aut defert appellationi; & tunc ulterius procedere non pōt, š de ap. cordi. aut non detulit; & tunc non est reuocata cā ad audientiam superioris: imò penes iudicem, à quo male appellatum est, remanet potestas procedendi. debet ergo iustè procedere. sed non procedit iustè, qñ procedit ad sententiam, uel ad aliquem articulum alium sine noua citatione, licet in aliquo art. primo fuerit ꝯtumax, ut no. supra de offi. dele. ꝯsuluit. appellatio. n. sua mala non plus fecit, nisi quia fecit eum contumacem, sicut iam supra dictum est. & hæc obtinent non solum in appellationibus emissis in iudicio, sed etiam extra iudicium. alij tamen aliter dicunt, s. ꝙ ille, qui appellat, in nullo ulterius uocandus est, nisi sponte ipse offerat pñam, uel renunciationem appellationis, arg. C. de app. si quis li. uidetur. n. protestari, ꝙ de extero non vult sub eo litigare: sed secus est in contumace: quia licet sit in vno articulo contumax; non tñ protestatur, ꝙ in alijs uelit esse contumax, maximè qa non dicit se uelle effugere suam iurisdīonem, licet peccet existendo contumax. ¶ Item appellans defendit suā contumaciam: quia dicit eam non cōtumaciam: sed se iustè facere. contumax aūt, qui non appellat, non defendit suam ꝯtumaciam de iure: quia non contendit se bene facere: & ideò minus puniendus est, ut no. ꝯ de cler. exc. mi. latores. ¶ † Item no. ꝙ iudex nunquā debet ꝓce- 3 dere ad sñiam diffinitiuam, nec ad ueram possessionem dandam, neq; ad absoluēdum ab instātia iudicij, neque ad annotationem bonorum in cā criminali, uel ciuili, uel in cā inquisitionis, nisi tribus citationib. ꝑmissis nō minus 30 dierum, uel vna ꝓ omnibus peremptoriè. non negamus tñ, quin has dilationes possit moderari ex cā; & nisi cā moderationis sit iusta, appellari potest iustè. semper aūt in citationibus ponere debet peremptoriè. nec sufficit dicere ad sñiam audiendam, licet aliqui ꝯdicunt, C. qūo & qñ. l. ea, & aue. qui semel, ff. de iu. ad per. & l. seq. C. ubi in rem act. l. ij ff. de requir. reis. l. j. & C. eo. tit. l. j. 24. q. 3. de il. Tres autem citationes sufficiūt, etiam si in citationibus non poneretur peremptorie. C. qūo & qñ. l. tres. & dicimus, ꝙ hæc perempt. quilibet iudex tam ordinarius, q̃ delegatus, & subd. legatus proponere potest, supra de re iud. cum Bertoldus, supra de offi. deleg. ex literis, licet šm legem quidam dicunt cōtra, in auct. de litig. §. causæ. ¶ Item no. ꝙ citationes istæ non sunt cum tanta solēnitate faciendæ, nisi ubi absens est pars, & non inuenit, & citatus est domi. in quibus casibus sufficit citari ad domum. de hoc no. supra de eo, q mit. si ad. nam si prædictæ solēnitates præcesserint, licet absens citatus ex probabili cā post lit. contest. uel etiam ante in casu, quo contrahitur eremodicium, C. qūo & qñ, auct. q semel, absit, & si non sit uerè ꝯtumax, sed iuris interpretatione tantum; tñ ille contra eum procedit ad productionem testium, & examinationem causæ, & etiam ad sñiam diffinitiuam, & ueram possessionem dandā, & ad absolūonem ab instantia iudicij, C. de iud. ꝓperandum, §. j. C. qūo & qñ ea q. ff de iud. ad p. licet ꝑdictis ꝓbabiliter absentibus subueniatur per in inte. rest. ut no. supra de ꝓcu. querelam. ¶ Si aūt inueniatur citatus, & citanti rñdeat, non uenam ad causam, uel nihil rñdeat, sed tñ personaliter citatus nō uadat, uel maliciosè procurat, ne ad eum perueniat citatio, supra ut li. non contest qm. §. j. in his casibus nō credo necesse fieri citationes hmōi, sed sine ulla alia citatione procedi potest ad examinationem causæ, & sententiam, & ad alia ꝑmissa: quia cum ꝑdictæ citationes non

non fiant nisi ad probationem contumaciæ,& in prædictis casibus appareat contumacia citatorum sine solenibus citationibus,non est ergo necesse,uel utile eas fieri: qa in certis non est opus coniecturis.C.quomo & qn.l.iij. ff de re.iu.contumacia.§.contumax.ff.de uer.obl.continuus quartam autem citationem peremptoriam credimus de urbanitate,non de necessitate faciendã.š.de off. dele.consuluit; & sic intelligitur.ff.de iud. & post.prudenter autem faciet iudex, si in moderatione prædictarum dilationum, quando faciet, inserat iustam causam moderationis. uel etiam,quod plus est, super hoc interloquatur,s.q iusta causa est moderationis, ut sic ulterius ex illa cã non possit quicquam ɔ̃ sniam dici,ẽt si sit ɔ̃ ius litigatoris.š.de re iud.qđ ad con.nec mireris,q dixímus interloquendum parte absente: qa etiã alius processus fit eo absente. si autem non inferatur cã moderationis in sñia,uel nulla erit sñia ẽm quosdã, uel ad minus iuste appellabitur,si in ueritate nulla moderationis subest cã. ¶Itẽ in casibus istis oportebit partem præsentem probare iustam cãm moderationis fuisse,cum alias ubi dilationes sunt arbitrariæ præsumatur iusta eorum moderatio, nisi probetur contra. ¶Item hæc prædicta solẽnitas citationum non habet locum in citationibus quæ fiunt à principio ante,quàm compareat,neq; in iudiciis deliberatoriis,neq; in iudiciis testium,neq; in aliis iudiciis,quæ dantur præsentibus,ar.ff. de iure deli.l.j. ¶†Induciæ aũt ad concludendum in cã sunt arbitrariæ de quibus habes.C.de iudi.auc.iubemus,& sic sunt omnes aliæ,in quibus non dicit expresse,q non sunt arbitrariæ. ¶Sed ɔ̃ id,qđ supra dictũ est, s.q solẽnitas dilationũ nõ habet locũ ubi citatus non inuenit,uidetur malè dicere:qa posset detineri morbo uel alio iusto impedimento.so.tunc debet dimittere procuratorẽ,uel sufficientẽ excusatorẽ.š.de procu querelã.š.de do.cũ dile.uel ɔ̃s prouidebitur ei.4.q6.5.c.t. [fides] non pp acta coram legato habita, quæ non ualebant,sed propter alia fortè,quia probatum fuit coram Papa, uel confessum [prouidimus] uerè fuit prouidentia non ius [amouetẽt] & ideo fertur sententia contra eum:quia citatus fuit,uel aliter, ut not.š de fil. presb.ueniens.

4 (margin number beside "de iure deli.l.j.")

ACcedens ad præsentiam &c. ¶Exceptionis] excipiebat enim infamiam instituendi illius; pro quo scribitur ɔ̃ institutionem faciendam,& possessionem dãdam,quod licet.2.q.5.presbyter.simile no.š.de ap.constitutus hæc habent locum, ubi excipitur , uel dicitur in personam diffamatam. secus aũt, si dr electionem, uel confirmationem non tenere, uel alias illegitimum factum,ut no.š.de cã pos.cum olim.š.de dolo, cum dilecti.š.de ap constitutus.¶Si uerò] licet hoc non dr,tamen innuitur,q si accusator sit paratus, & est infamatus,q est audiendus ante,q̃ concessio,uel mandatũ Papæ executioni mandetur. ¶Accusator] idest exceptor. in tali enim casu exceptio & accusatio pro eodem sumitur in auc.de san epis.§.si quis autem, & §.si autem tempore. alij autem dicunt, & melius, q non audietur in modum exceptionis, sed accusationis tantum.š.de ap.constitutus, in fi. Sed dices,quare non statim datur ei possessio.& postea audiatur in modum accusationis? Rñ.quia infamatus erat,& pp infamiam etiam si haberet,deberet suspendi.2.q.5.presbyter,si super causa.ĵ. de pur.ca.inter sol. [præstitit] purgationem.

S V M M A R I V M.

1 *Infamia qualiter probari ualeat, & qualiter iurisdĩc.in nu.3.*

2 *Locus & tempus sunt de substantia contractus, & uide etiam in numero 4.*

5 *An possit procedi ad inquisitionẽ, si infamia ab uno oriatur.*

6 *Quot sint pœnarum genera secundum leges & canones & contra quos procedatur ad prædictas pœnas,in nu.7.8.9.11.*

10 *Sententia lata statim sortitur quidam effectus.*

QValiter,& quando &c. [per clamorẽ] clamorem potes dicere aliquorũ potẽtium,licet paucorũ,si inde scandalum uenit. Clamor est, qñ nescitur auctor. fama aũt in multorum. uel fortè idem est clamor, & fama [qod clamor] .i.quem excessum. 1 ¶†Et famã] hic potes colligere,qualr probet infamia . debet.n.dicere testis eũ,de quo agit,de tali crimine diffamatũ. & si q̃rit ab eo,apud quos est infamatus, debet rñdere apud tales,& nisi eos assignet,nõ ur reddere bonã cãm dicti sui,ut hic pterea non põt alr sciri , an sint graues, uel maleuoli.¶Item, si quæratur ab eis, qualr sciunt, q apud eos esset diffamatus, uel potius suspectus. hoc.n.dicere sufficit,ar.2.q.5. omnibus,in fi.oportet.n.rñdere:quia pp hoc uitabant familiaritatẽ eius: uel hoc ab eo audiuit;& cum hoc dicat à prouidis & honestis,non maleuolis,nec maiorẽ numerũ adiiciat,duorũ,à quibus audiuerat,sufficiunt.C.de testi.ubi. sed nõ sufficit huic uolenti probare infamiam hoc dicere , q apud eos duos sit suspectus: sed oportet eum addere in suo testimonio,q hoc ipsum,s.q ille,ɔ̃ quem agitur crimen commisit,aliqua pars uiciniæ clamat ; & hoc dicit hæc litera,quando dicit,q isti prouidi & honesti debẽt dicere,quod clamor innuit,ad id facit.š.de eo,qui cognouit consan.uxo.suæ,super eo.ĵ.de pur.ca.2.nec sufficit tantum semel audiuisse ab illis prouidis , sed etiam sæpe audire nec est necesse, quod omnes testes ab eisdẽ prouidis audierint: sed sufficit, quod ambo, uel ab eisdem audierunt,uel à diuersis, uel eodem tempore,uel diuersis, uel eodem loco, uel diuersis: quia cum hoc, de quo hic dr,tantum infamiam probare teneatur,sufficit,qđ in hoc concordent testes,q infamatus sit, arg. ff.de pe.hæ.si quis.l.j.§.quotiens.ff.de proba.si arbiter. ff.de ædi.æd.l.j.§.cã.C.e.de iur.& fac.ign.cum falsa. nõ autem in causis scientiæ concordare tenetur , cum nec eas probare tenetur, uerbi gratia, quo scis eũ diffamatũ, & ipse rñdet , qa audiui eos sic loqui &c. quare.n.probare debet, qđ ab eo audiuit, uel quare super hoc cũ aliis ɔcordaret , cũ de hoc nulla inter eos qõ sit?¶Tũc aũt habet necesse pbare & ɔcordare de tpe,qñ tps est de substãtia qõnis; & sic intelligit.3.q.9.nihilominus 35.q.6.de parẽ.uerbi grã,sicut qñ uult probare eum,de quo dr in ɔ̃tũ,uel in instro,uel testõ,alibi eo tpe fuisse. C.de contrahen.stipu. optimam.š.de testi.ex tenore, series;& sicut est in eo, q debet pbare se tpe deiectionis possedisse.ff. de ui & ui ar.l.j.§.interdictum. 2 ¶†Et idẽ,qđ hic dr,intelligit, ẽt si quis uult probare iurisdõnem ,& per alios probat se exercuisse iurisdõnẽ in loco,de quo agit, licet in causis discrepẽt,& in loco, & in a tpe,& psonis,nõ nocet,a uerbi grã quæritur à teste, quomodo scis q in-

a ¶*Non nocet. Et quòd in probanda iurisdictione, parentela, & similibus singularitas testium non obsit adde Pet. de Ancha. in consil.276.incip. uisa diligen.celũ.fin. & repetites in l.admonendi.ff.de iureiuran. & ita etiam alias uidi consultum per do. Barth. Sozi. uide eundem Pet.de Ancha.in consi.257. inci.ex prædicta facti, rol. 4. circa fin. ubi, quòd rebellio probatur etiam per testes singulares, & illud consilium duplicatu consi.439.*

q iurisdictionem exercuit?& unus testis rndit, quia uidi cum suspendere Ioannem die Lunæ. alius dicit, quia uidit, q excõmunicauit Petrum die Martis. alius, quia uidit, q cognouit de tali causa die Mercurij, & sic de alijs. & idem dicunt qñ petuntur decimæ, & unus dicit
3 se uidisse, qñ collegit granum: alius dicit ordeum. ¶†Et idem dicunt in præscriptione, & in omnibus similibus, & idem attende in ɔ̃ctibus, quia si testes discordant de loco & tempore initi contractus, non ualent: quia de substantia sunt contractus, & ei concomitantia. ẽ sen. & re iud. a nobis, in fi. sed si discordarent in causis, uel circunstantijs, puta, quia unus testis dicit, scio q talis est in possessione iurisdictionis, quia uidi, quando fecit talem iustitiam: & alius dicit de alio die, & etiam de alia persona, iustificata bene probant, quia uterque bonam causam sui testimonij reddit. Sed alij contrarium dicunt, asserentes, q ubicunque aliquis tenetur aliqd ꝓbare, nisi testes, de loco, tpe, personis, & aliis omnibus concordent, non habentur, pro pluribus testibus. 3. q. 9. nihilominus, & omnes sunt in suis testimonijs singulares. ẽ de elec. cum dilecti, unde dicunt, q testes hi debent concordare, ut dicant tali die audiuimus talem rumorem, uel infamiam, & tali loco à talibus. sed licet dixerimus eos debere concordare, si aliquid dicant, nõ tamen sp tenerentur de prædictis certum quid rndere. sed enim in præsenti casu quæritur, qñ audisti: si habeat in memoria, rñdeat. & si nõ habeat, dicat, nõ recordor, & tamen nihilominus ualet testimonium. nunquã enim inuenitur, q diem uel horam dicere debet: imò argu. ɔ̃ 2. q. 8. §. libellorum, nisi dies esset de substantia probationis, ut qñ quis agit interdicto, unde ui, oportet q ꝓbet illo die se possedisse, quo fuit spoliatus. ff. de ui & ui arma. l. j. §. interdictum aũt. & idem dicimus de loco. ẽ. de testi. ex tenore, & de personis, ut in matrimonio, ubi necesse est personas graues esse, debet eas exprimere. ẽ. de testi. licet, & sic dicimus etiam
4 de alijs circunstantiis. ¶†Notandum[a] est, q expressius & melius tenetur recordari de loco, & persona, q̃ de tempore: quia melius memoriæ tenetur. tps. n. facile recedit. 2. q. 8. c. fi. item in præsenti casu & ẽt in aliis, si pluries audiuit, & in pluribus locis, & à pluribus personis, & de quibusdam recordatur, de qbusdã non, dẽt testis dicere, ego audiui hoc in tali loco, & à qbusdam alijs, & tali tpe & ẽt aliis temporibus, & sic ꝑ adiectionem gñalem ꝓsumet iudex eũ cum aliis testibus concordare, arg. ẽ de test. cum tu. In præsenti autem casu quidam non improbabiliter dicunt. q ẽt nullis personis expressis, si tñ testes tñ dicãt rumor & infamia est ꝑ uiciniã, q sufficiat, reseruatur tñ parti alteri, ut & ipsa probet,[b] q apud uiles est hæc infamia, uel q à uilibus orta est; quo facto nõ ꝓcedet inquisitio, ar. 9. q. 3. c. in cunctis. & hic non dicit, q debeat hoc dicere: sed dicit, q superior non debet procedere ad inquisitionẽ, nisi per bonos & graues ad eum peruenerit, non ꝑ testes, uel in forma iudicij productos, sed tanquam uolentes consulere statui ecclesiæ. si autem ea, in quibus discrepant, talia sint, quæ non sint de substantia probationis, non minus tanquam plurium ualet testimonium eorũ, cum id q probant, & in quo cõcordãt, sufficiat ad uictoriam causæ. [q]. i. quem excessum [& maledicis] hic instruitur superior, qñ de-
5 bet ad inquisitionem procedere. ¶†Item no. q si aliqñ, etiam si à maledicis infamia oriatur, uel potius scandalum, & si non à pluribus, sed ab uno tantum uenerit infamia, potest procedere ad inquisitionem, ar. 2. q. 5. mãdastis, & arg. ad hoc, quia si soli epo esset suspectus, põt iudici, purgatio. 2. q. 5. omnibus, in fi. ergo ab uno potest procedere infamatio, etiam si semel tantum suspectus est [licet aũt] scilicet, q non fiat inquisitio, nec præcesserit infamia ortum habens à prouidis, & sæpius iterata [ad diminutionem] qñ agitur ciuiliter, non agitur nisi ratione specialis interesse, quod ex ipsa diffinitione actionis patet. ¶Est n. actio ius pro. &c. insti. de act. in prin. siue de crimine, agatur, puta furti, uel consimili, siue de pecuniaria causa agat, puta actione ex empto, uel depositi uel ɔ̃similibus, nisi in popularibus; actionibus, ubi agitur ciuiliter, & tñ speciale interesse non prosequitur, ut in ti. de popu. act. ꝑ totũ. tñ põt dici, q in populari act. speciale interesse prosequitur uniuersitatis, cuius nomine agit. qñ aũt criminaliter agitur, nullum proprium interesse prosequitur: sed tñ pœnam imponi accusato uindicta, uel ultionem. C. qui accu. pos. nõ ignorat, & l. si quis ex. nec interest, an pœna, quę imponitur, sit in corpore, uel dignitate, uel fama, ut præal. l. si qs, uel ẽt in ablatione bonorum. ff. de iu. pri. l. j. arg. contra s. q etiam in criminali actione suum interesse cõsequi possint, in auc. ut nulli iu. §. super hoc, auc. ut iud. sine quo. suf. §. necessitatem, ubi iudicibus male se habentibus imponit pœna exilij, q̃ nõ imponeretur, nisi criminaliter ageret, & ẽt pecuniaria. dr. n. ibi, q damnum læsis resartiat. sed põt rñderi, qđ ibi agebatur inquirendo, & in inquisitione bñ ad utrunque condemnari licet, arg. ẽ. per inquisitionem. uel dic, qđ per ambo prædicta non fit condemnatio per accusationem criminalem, uel ac. ciuilem. sed poterit separatim ɔ̃ tales agi utroq; modo & criminaliter, & postea ciuiliter, uel è conuerso. C. qñ ciuilis ac. præ. cri. l. ij. & sic põt rñderi ad multas leges, quæ in cã criminali pecuniã daudam læso dicunt. C. ad l. Iul. repe. l. ult. & ff. de sepul. uio. l. ij. §. q de se. & §. se. nam ibi ciuiliter agebant. bene fatemur, tñ q etiã criminaliter agendo pœna pecuniaria infligitur fisco applicanda. ff. de præua. l. iij. §. ult. nam ita est uindicta
6 in pecunia & fortuna, sicut in corpore, & fama. ¶†Et sunt secundum leges ciuiles. 7. genera pœnarum, quarum tres sunt capitales. prima est mors corporis, quæ multis modis infertur. ff de pœnis. aut dam. §. uita, & l. si diuiti, & l. capitalis. § fina. in princip. & §. famosos, secunda pœna est morti proxima, scilicet pœna metalli. & nota. quod quidam damnantur in metallum, & hi grauioribus uinculis premuntur. alij in opus metalli, & hi leuioribus: sed ambo hi & ciuitatem, & libertatem amittunt. alii autem damnantur in ministerium metallorum, id est ut seruiant damnatis in metallum; & hi non libertatem, sed ciuitatem tantum amittunt, si ad tempus damnantur: si autem in perpetuum utrunque amittunt. ff de pœnis. aut dam §. est pœna; & §. sequentibus. tertia pœna capitalis est deportatio. & in opus publicum damnatio; non tamen in metallum; & hi non libertatem, sed ciuitatem tñ amittunt. ff. de pœnis. quidam. non capitales aũt sunt quattuor prima est

a ¶*Et notandum. Car. in consi. 66. incip. in elucidatione præmissi dubij, col. 2. uersic. sed præsupposito dicti hoc dictum notabile.*

b ¶*Et ipsa probet. adde, quod etiam eliditur infamia, si probatur bona fama, ut puta ipsum non esse usurarium, non furem, non adulterum, & similia, quia quando fama negatiua refertur ad certum locũ, & ad certam personã, semper est probabilis, ita Pet. de Ant. in consi. lxxxix. incip. tribus de causis, col. fi. uers. 2. modo respondetur.*

est relegatio ad tempus, uel in perpetuũ. hic bona non amittit. secunda est infamia. tertia est dignitatis amissio uel ad dignitatem, uel officium, seu forum interdicta ad aspiratio. quarta uerberum experimentum. ff. de pœnis, si quis forte. §. ul. & l. ul. & l. aut dã. & ff. de interdic. relegatorum. §. ad tps ẽm canones aũt nũquã imponitur pœna corporalis mortis. ⁊. ne cleri. sniam, lj. dist. c. 1. & 2. sed est quædã, [a] quæ quasi similis ei habetur, s. quia relinquitur seculari iudici puniendus. j. de cri. fal. ad falsa. ⁊. de iud. cum non ab homine. 17. di. nõ licuit. 11. q. 1. illud. secunda aũt pœna damnationis in metallum nõ inuenitur sæpe in canonibus imposita: sed si imponeretur, non retractaretur j. de calum. c. 1. sed ei æqparari põt pœna carceris, quam pro grauissimis criminibus ecclesia infligit. infra de hære. c. pe. §. ul. Et ꝙ quis redigatur in seruitutem. 32. dist. eas. uel traditur curiæ seruiturus 11. q. 1. statuimus: uel ꝙ uenditur. 81. di. quidam clerici. idem, qđ dicimus de secunda, & de tertia, & hoc de capitalibus ẽm canones. de nõ capitalibus aũt prima ẽm canones. s. relegatio non est in usu: sed ei accedit detrusio in monasterium, de qua habes 50. dist. si eps autem. 81. dis. Romanus, alia aũt habent locum ẽm canones, s. depositio, uel degradatio, ut hic. 11. q 3. episcopus aũt, & interdicitur, ꝙ ad nullam dignitatem assumatur, licet inhibita remaneat. supra de fil. pres. c. fi. ⁊. de elec. super eo: uel ꝙ in certa ecclesia nõ ordinet. 2. q. 1. in primis. & ꝙ ad superiores ordines non ascendat. ⁊ de temp. or. ex tenore. item suspẽsio ad tempus, & in perpetuũ. item ab officio & beneficio, & ab ingressu ecclesiæ, & multæ aliæ pœnæ consimiles sunt ẽm ecclesiam. alia autem. s. infamia locum habet ẽm canones, adeo, ut quicunque ẽm leges infamis est, & ẽm canones. 2. q. 3. §. hinc etiam. 6. q. 1. infames ẽm canones etiam aliqui sunt infames infamia canonica, ut no. ⁊. de testibus, testium. item alia pœna. s. uerberum, ẽm canones locum habet 31. di. c. ul. 45. di. cum beatus. & no. tres primæ pœnæ capitales, itẽ non capitales, ut degradatio, nunquam imponuntur, nisi qs directò accusatus conuictus fuerit. infra de simo. dil. ij.

a ¶ *Sed est quædam. Hanc æquiparationem dicit bonam Pe. de Ancharan. in consil. clviij. incipien. ex narratis in facto, co. 4. post medium.*

7 ¶ † Item ad prædictas pœnas præterquam ad depositionem proceditur contra absentem ẽt contumacem, sed ad depositionem & alias pœnas, quæ sunt usque ad rele. non proceditur contra absentem. ff. de pœnis, absentem 3. q. 9. decernimus, non negamus tamen, quòd si aliquis crimen confiteatur [b] in iudicio, ꝙ ẽt sine prædicto & directo processu statim quantũcunque grauior pœna imponi posset. ff. ad l. Aquil. proinde supra de confe. c. ij. 2. q. 1. c. 1. & 2.

8 ¶ † Item dicimus, & si non confiteatur, sed notorium sit iure, ut si accusauerit dñm suum coram iudice. C. qui ac. pos. si quis ex. aliæ autem pœnæ imponuntur, ẽt si in modum inquisitionis agatur j. de simo. d'ile. auc. ut nulli in. §. super hoc infamia aũt qñque ẽt in ciuilibus ac. irrogatur. ff. de his, qui no. infa. l. furti. §. pe. & si. aliquæ etiam ex prædictis pœnis imponuntur in foro pœnitentiali. 50. dist. si ille, & aliquæ ante li. contest. ad puniendam contumaciam. ⁊. de o. dele. sane. ⁊. ut lite. contest. iur, quoniam.

b ¶ *Confiteatur. Barto. in l. si confessus, ff. de cu. reo. intelligit hoc dictum Innocen. hic procedere, quando confessio fit principaliter, etiam propter se. & adde Lanfran. in ca. quoniam contra, in uerbo, confessiones, column. v. supra de proba. & Barto. infra sequitur abb. in c. at si clerici, colam j. supra de iud. pro quo allegat Barto. gloss. not. in c. ex pertinentibus, 5 t. distin. in fi.*

9 ¶ † Item no. ꝙ iudex aliqñ in sententia imponit pœnam, s. dicendo, depono, uel in monasterium detrudo, uel in exilium mitto. aliqñ autẽ pœnam non exprimit, sed tm̃ condemnat de crimine; puta condemno te de adulterio; & tunc non est iudicis, q sententiam tulit, pœnam moderari: sed pœna in l. expressa infligetur. 2. q 3. §. notandum, licet ante moderari potuisset. 45. di. omnis, & c. qui. & si non est in crimine, pro quo condemnatur, certa pœna inflicta, de similibus ad

10 similia procedetur, uel minima pœna imponet. ¶ † Item no. ꝙ snĩa lata statim sortitur quidam effectus, uel ibi ꝗ̃ sit talis sit pœna imposita, quæ libertatem aufert, ulterius eius testimonium non ualet, nec aliquid ex testamento capiet. ff. de leg 3. l. j. §. de pres. ff. de pœnis, qui nihil, quod ad. sed non idem dicimus in his, quæ ratione officii farit; puta si sit prælatus, & sniam ferat, tenebit, quandiu toleratur. 8. q. 4. nonne. nam si contrarium diceretur, absurditas sequeretur. nam condemnatus mandati, uel depositi est infamis. ff. de his. qui no. infa. furti. §. pe. & ult. nunquid dicimus eius sententias alterius non ualere per hoc. 3. q. 7. c. 1. absit? omnia enim tolerantur propter officium, qđ administrat. s. 19. di. secundum. ff. de offi. præto. Barbarius, nisi esset in eum lata sententia depositionis, uel expoliatus esset insignibus dignitatis, tunc enim snĩa a tali prælato lata non tenet. ff. de his, q no. infa. l ij. §. igitur. ff. de iudi. cum prætor. nec potest dici, ꝙ toleretur, sed intrusus dicitur. ¶ Credimus tamen, [c] quòd ex quo snĩa de aliquo crimine lata est contra aliquem, siue criminaliter, siue ciuiliter agitur, ꝙ eps, uel prælatus suus põt eum spoliare beneficiis, quæ sub eo habet 2. q. 1. multi. tñ debet eum uocare, & contra eum sententiam ferre, si inuenietur. & si non inuenietur, eodem modo damnabit eum: quia notorium est crimen p sniam, ut no. ⁊. de coha. cle. tua. nec ob. ⁊. de accu. super his, ubi dr̃, quod non potest priuari alijs beneficiis, cui crimen in modum exceptionis probatur. sed uerum est, qđ ibi dr̃, ꝙ iudex, q cognoscit in modum exceptionis, non potest super alio iudicare infra de simo. licet sed hic iudex, de quo dixi, cognoscet in modũ accusationis, uel inquisitionis, ubi bene sequitur pœna ablationis: & sententia non inducitur ad probandum, ꝙ p eam dicatur priuatus: sed inducitur ad probationem criminis, scilicet ꝙ sit notorium; sicut & per eandem sententiam de crimine latam probaretur infamis, & repelleretur a testimonio, uel ab ordinibus ⁊. de test. testimonium clerici autem, quorum est electio, nullum suæ auctoritate eligent, nisi primo per superiorem eis licentia det, uel per sententiam amoueatur hoc modo, s. depono talem prælatum, uel clericum, uel perpetuò eum a sua ecclesia amoueo, uel suspendo. ⁊. de ele. nõ resi. ex parte, qualiter. ¶ Item licet ex sententia contra quemquam lata super crimine, s. condemno te de homicidio, uel hmõi ꝯ minibus non possint canonici procedere ad electionem

c ¶ *Credimus tamen. Vide ab in cap. at si clerici, colum viq. uer. iij. gloss. supra de iudi. qui pro hoc dictum Inn. hic limitat singulariter ibi dictũ gl. & He. & dicit innocen. hoc mirabiliter uelle, quod acta facta in iudicio ciuili præiudicant in criminali, de quo uide per gloss. in l. si quis ad se fundum. C. ad l. iul. de ui per Barto. in l. ij. ff ui bo. ra. et in l. ij. §. si quis de ff. de tab. exhi & uide abba. in d. c. at si cleri.*

nem, uel eps, uel quicunque alius: tñ ex quo imponitur ei pnia ex tali cã, quæ infamiam irrogat: puta suspendi tur perpetuo pp furtum, uel aliqđ publicum crimẽ, de quo damnatus est, satis nř, quod alius in locum eius eligi possit. ff. de decu. l. ij & l. ad tempus, sed si ex alia causa suspenderetur; puta quia tumultum fecit In concilio, non credo, q alius possit in locum eius eligi 5. quæstione quarta in loco. ¶ Item dicunt quidam, & si pœna sola fine sententia infligitur, ex qua irrogatur infamia. ff. ex quibus causis in integr. fustibus. maior enim & euidentior est infamia, quæ ex pœna procedit, quam

11 quæ ex sententia. ¶ † Est & alia pena. scilicet excommunicatio, quæ est his omnibus maior; & non solum pœna est, sed & medicina. 2. qő. 1. multi, & statim habet hunc effectum, ut sibi ubique licite beneficia ecclesiastica denegentur. s. de ap. pastoralis, in fi. & hunc effectum dicunt quidam habere quamlibet sñiam de crimine latam [scandalo] aliorum, qui scandalizantur in illo, unde est. infamia. ¶ Periculo] aliorum, puta si dicat hæreticus, cum periculum sit, ne alios inficiat, uel quia periculum est, q aliquis non occidat alium, uel occidatur & sic est multa exempla inuenire. & pôt dici. q ubi timetur periculum, & sine multa infamia proceditur, & habes op. ar. 7. q. ul. c. ul. 42. dist. quiescamus. 12. q. 1. siquis per ea. j. de simo. sicut simonia [debet] hoc intellige, quando inquisitio fit de psona certa, & de certo crimine, si autem de statu ecclesiæ, uel in genere fiat inquisitio, secus est.

Sicut olim &c. [personas] istæ personæ nullum citabunt, sed quæ uiderint, & audierint, corrigenda concilio referent. 35. q. 6. eps, in fi. sed dices, nonne primo p tinet correctio ad epm, & eo negligente ad archiepiscopum s. de of. or. c j. &c. ad reprimendam. 9. q. 3. §. ul. rñ. uerum est, primo ad epm pertinere correctionem: sed hoc ipso eum apparere negligentem: dico, q non citius ad concilium peruenit emendatio delinquentium, quã culpa 18. dist. peruenit 27. q. 1. si custos, si homo, cũ episcopus similes inquisitores habere debeat. 35. q. 6. episcopus, in fi. uel dic, q licet archieps non possit nisi post negligentam epi cognoscere de delictis subditorum suffraganeorum suorum, concilium tamen prouinciale pôt hoc modo, qui hic dicitur, de omnibus cognoscere. 18. dist. propter ec. [& alios] arg. quod non solum prælati scilicet episcopi, sed etiam alij debent interesse concilio prouinciali. s. de his quæ fiunt ab epi. c. ul. & no. s. de præben grauc.

SVMMARIVM.

1 *Quo casu ualeant monachi restitutionem petere.*
2 *Strepitus iudicij quis sit.*
3 *Qualiter procedatur, cum sine figura iudicij procedi mandatur.*
4 *Ad prosequendum inquisitionem plures simul admittuntur.*
5 *Procurator à multis constitutus nomine omnium dicitur prosequi.*

Olim I. V. &c. [relaxatis] est gratia, sed ius commune ɔ̃ s. de of. dele. prudentiam. § sexta. seruetur tñ forma ibi data. ¶ † Restitutis] no. monachos posse petere restõnem, si pendẽte inquisitione, uel accusatione ɔ̃ abbatem, sint spoliati contra iustitiam, quod alias non licet. s. de resci. cum dilecta. uel dic, q hanc restõnem potius fecit Papa ex officio, quam ex ui petitionis, & potius de prouisione, q de iure uel dic, q bene possunt petere, q restituantur ad monasteria saltem: s'ua ordinis disciplina: sed q restituantur ad prlo ratus, uel obedientias, hoc petere non possunt, nec hoc dicit hæc decre. [de plano] & hæc uerba, fine strepitu iudicii, & de plano, quidam intelligũt sic sonare, ut in nullo ordinem iudiciorum teneatur seruare: sed solummõ ad hoc tenetur, ut ueritatem super principali inquirat ar. s. e. ad petitionem. nobis non placet hoc immo dicimus, q omnem ordinem iudiciarium seruare debet, & plenam, non semiplenam cognitionem adhibere in citationibus, & in exceptionibus fori, & dilationi. admittendis, & expoliationis, & excommunicationis, sic hic talẽ processum præcesserunt absolutio, & restitutio, in li. cõ te. iurein: de calumnia, in confessionibus, testium receptione, eorumque reprobatione, & in sententiæ prolatione, & appellatione, & in omnibus aliis huiusmodi. ¶ Sed quæres, ad quid ergo ualent hæc uerba? rñ. quia altera parte absente contumaciter, uel ẽt sine contumacia, ut quidam dicunt, dummõ citetur legitime, pôt procedi ad testium receptionem, & ẽt ad diffinitionem causæ, & ẽt præsente, si iussus nollet litem contestari, ar. s. de testi. cum olim. & si sit cã, ubi non sit necessaria litis conte. sicut in cã inquisitionis, sicut hic, tunc hæc uerba adhuc multum ualent quia tunc etiam si pars impetrãs inquisitionem repelleretur propter excommunicationẽ, uel aliam cãm a prosecutione inquisitionis, nihilominus inquisitor procedere t ad recipiendum testes, & sententiandum j. de simo. licet. ¶ † Item utroque casu poterit & debebit magis refrenare multitudinem testiũ,

2

& reprobationem, & in omnibus alijs, dummõ nó faciat ɔ̃ ius, strepitum refrenare tam partium, quam aduocatorum uidetur etiam aliquibus, q ferias, quæ fiunt ob necessitates hominum, possint postponere partibus con tradicentibus, dummõ partium non intersit, & ẽt sñiam ferre sine scriptis, & sine libello. appellãte nim isti strepitum iudicii totum illum processum, qui non pertinet ad rem petitam, nec principaliter, ut testes, per quos probabitur principale negotium: nec accessorie, ut iuramentum de calumnia, & exceptiones fori: quia per eas uenitur ad cognitionem ueritatis in principali, sed li. non conte. procedere non pertinet ad rem petitam nec principaliter, nec accessorie, dummodo sit certum, quod petitur, & aduersarii non intersit. Alii contra dicunt enim, quõd per hæc uerba non potest omitti, neque lite contesta. neque alius odor: sed in hoc ualent hæc uerba, ut magis compescat partes, & aduocatos à superfluis & inutilibus probationibus, & allegationibus [de plano] seruetur tñ forma inquisitionibus statuta. s. eo. qualiter. §. debet. ¶ † Quid, qñ sine

3 figura iudicii procedi mendatur. C. de la. li. to l. l. j. §. simili quolibet mõ. hic in nullo tunc iudiciarium ordinem seruandum, sed per indaginem cognita ueritate nõ pronunciabit, sed quod iniunctum est sibi, executioni mãdabit, uerbi gratia, ecce Papa mandat alicui, q si de plano & sine strepitu & figura iudicii ei constiterit ecclesiam tanto tpe uacauisse, q ad ap. sedem sit eius collatio deuoluta legitime: ipsam tali clerico conferat, amoto ab eo quolibet illicito detentore. in isto. n. casu non citabuntur aliqui, nec ſiet litis conte. nec iurabitur de ueritate dicenda, testes tñ recipientur, nec citabuntur aliqui ad uidendum iurare nec admittentur aliqui ad dicendum in testes, seu dicta eorum, quæ dixerint, fiet aliqua publicatio. sed si ex dictis eorum iudici constiterit de præmissis, nulla pronunciatione sententiæ interiecta, ecclesiam illi clerico conferet, detentorem remo-

remouendo ab ipsa, dum tñ de falsitate lrarum, seu al's nõ excipiaẽ.& si est in exceptione, q iudicẽ moueat, non de hoc cognoscet, sed sicut merus executor facit, sup se debit, ipsas exceptiones ad sedem ap. deferendo.s.de re iudi.de cætero.si aũt, qñ confert ecclesiam, & deteriorem uoluerit amouere, appellare contingat: qđ quidem potest fieri. ille, qui de appellatione cognoscet procedet sine figura iudicij: quia cum cã appellationis sit una cum principali, & quasi unus articulus ab ea depẽdens.C. ne in una, eademq; causa tertiò prouocetur, ex quo prohibitum est in toto negocio procedi in forma iudicij, & in cã seu articulo appellationis est similiter interdictũ. sed hoc non vř, quia qđ fauore alicuius fit, ad eius non debet læsionem retorqueri. C. de le. qđ fauore, qđ uterq; fieret, si in cã appellationis sic ꝓcedi contingeret in ꝑiudicium impetrantis, cui de gratia fuerat clausula prædicta concessa; sed dic, q utendũ est ꝯ ipsum iure, q pro se impetrauit. ff. qđ quisque iuris. l. si quis hoc, de const. cum oẽs sed cũ iudex appellationis prioris cãæ acta debeat recensere, ut sic cognoscat, an sit bene appellatũ, qũo ꝓcedet, cũ nulla acta inuenisse noscatur? dic, q quæret à iudice, qui sic processit, & quideum mouit ad sic ꝓcedendum, & testes ab eo receptos repetet, & si tam ex uisu iudicis, q̃ ex dictis testium, uel alias intellexerit ipsum iudicem perperam processisse, reuocabit non pro tribunali sedendo, nec in scriptis, qđ per ipsum iudicum factum fuit. ¶ Sed cum Papa mandauerit sine iudicij figura procedi, & testes, recipere, & eos ad perhibendum testimonium coercere, & reuocare, q non prouide factũ est, iurisdictionis fit, & sine auctoritate iudicantis non fiat, qui sic procedit, non sine iudicij forma procedit. cum igitur fines mandati diligenter ita debeant obseruari, ut non ualeat, quod aliter factum est. ff. manda. diligenter, suprà de rescri. cum dilecta, uř per hoc non ualere, quando ꝯm prædictum modum procedit, tanquã formã iniunctam sibi non seruauerit. ad hoc potest dici, q quatunc unq; mandet Papa aliquid præcise fieri, semper tñ intelligitur legitimas exceptiones debere admitti, supra de off. dele. ex parte. similiter licet Papa ad celerem expeditionem negocij mandet sine iudicij forma procedi, non tamen intelligitur illud de iudicij forma debere omitti, sine quo non potest negocium expediri, cum litibus terminandis sit celeritas imponenda. C. de agri & censi. litibus. sed illud tantum uult prætermitti. per quod posset expeditio negocij prorogari. & licet dictum sit in causa appellationis, sicut in causa principali debere procedi, hoc intelligas uerum, nisi ex forma literarum appellationis appareat Papam nolle procedi iudicij forma omissa, sicut est, si in conclusione ipsarum est, uocatis, qui fuerint euocandi, &c. 8. q. ultim. nonne.

4 ¶ Idoneas] nota q plures simul admittuntur ad prosequendum inquisitionem, ut hic, & infra ea. proxi. & ad prosequendum accusationem. s. e. licet, & ad prosequendum exceptionẽ. s. de excep. dilecti Sed ꝯ, quia idoneior eligi debet. ff. de popu. act. l. 3. sol. dicimus, q plures possunt esse accusatores, & exceptores, & inqsitores de uno crimine, sed de illis unus eligetur, qui prosequetur, & alij eum iuuabunt, & ut not. in procuratore, supra de test. iv. super. ¶ Itẽ uř nobis, q procurator à multis constitutus nomine omnium prosequitur, nec cogit eligere, cuius nomine prosequaẽ. nam ibi cessat rõ legis: quia non distinguitur in plures aduersarios. & hoc est uerũ, ubi ex eadẽ cã, uel de eodẽ crimine plures prosequunẽ inquisitionẽ, uel exceptionem, qa si sint diuersa crimina, bñ tunc plures admittuntur ad prosecutionem

5

eorum, siue ex uno facto descendant, siue ex plurib. C. de ac. qui de crimine. ¶ Assumendos] hic collige, q si ille, ꝯ quem processum est in inquisitione in cã appellationis, uel alio modo, dicat sententiam, uel processum ꝯ se habitum reuocari, q non est necesse uocari illum, qui prosecutus fuit inquisitionem, supra de procu. in nostra qa nihil iuris habet in hac prosecutione: quia si haberet mutari non posset: fateor tñ, q bonus iudex prudenter faciet, si eum uocet, uel mittat, ut per eum instruatur: supra eo. cum dilectus. credo tamen, q potest appellare, & tenet appellatio, ubi uel ipse, uel alius causam prosequitur, argum. quia procurator, qui non debet exercere cãm appellationis, potest appellare. ff. manda. si procuratorem §. ignorantes. s. de procu. c. pen. [ministrari] s. eo. ex parte.

PRælatorum excessus &c. [minus canonice] hoc qualiter post consecrationẽ obijci possit, no. s. de elect. q sicut ecclesia uřa. ¶ Assignantes] iustum terminũ. potest assignare iudex, qui instruxit cãm, uel recipit testes uel quicquid aliud fecit de mandato superioris iudicis, ẽt si in literis non diceret, q præfigeret partibus terminum: quia hoc ipso, q commisit aliquis articulus, uř ei commisisse, q partes ad priorem iudicẽ remittat, ne remaneat cã sine termino: imò, qđ plus est, iudex, à quo appellaẽ, ꝑfigit partibus terminum, quo corã superiore compareant ad prosequendam appellationem, suprà de ap. personas, multo fortius põt ꝑfigere, ubi non est appellatum ¶ Item dicimus, q si alicui commissa est receptio testium, uel aliquis alius articulus, & añq nam delegatus incipiat procedere in articulo sibi commisso, appellaẽ ab eo iusta causa assignata, quam tamen non obtulit se incontinenti probaturum, de qua tñ dubitatur, an sit uera, si postea delegatus procedat in articulo sibi commisso, & contingat remittere negocium ad superiorem, non põt aliquem terminum appellanti assignare, q sic probo. nam in causa appellationis, s. ut eam prosequaẽ, non põt, cum ei non detulerit, sed post appellationem ꝓcessit in articulo sibi commisso. ¶ Item in causa principali, super cuius articulo processit, non potest. si ostra enim ibi assignareẽ: quia in illa causa non procedereẽ, ni si prius inquiraẽ de ueritate causæ appellationis, supra de appel. ut debitas, & c. interposita. & in tantum est hoc uerum: quia si delegans forte ignorans procedat in principali, quia delegatus nihil sibi significauit de appellatione facta à se, non ualebit processus eius, quia de loco se aduersarius tacuit de appellatione aduersarij, quam si dixisset, nunquam iudex processisset, uel procedere debuisset contra non legitime citatum, & ordine peruerso, cum causa appellationis præcedere debuisset, causam principalem. 2. q. 6. prolatam, supra de app. ut debitus, & c. interposita. ff. de iudi. si prætor. Si uero nullam causam assignasset suæ appellationi, quam ante sententiam emisit, cum constet talem appellationem nullam esse, tunc bñ potest assignare terminũ, ut in causa principali procedat. nec sufficiet tñ, si tñ parti præsenti terminum assignet, licet ea parte tantum præsente fuerit receptio testiũ: quia assignatio termini plus fit rõne iudicis, ad quem appellatum est, q̃ iudicis à quo appellatur. ¶ Item dicunt aliqui, si superior, ad quem remissa est cã, citet appellantẽ in cã principali, non facta mentione de appellatione, q sufficit appellanti mittere excusatorem, qui dicat dñe non tenet citatio uř a super cã principali: uel nõ potestis in ea procedere, qa appellatũ est, & intendit cãm appellationis ꝓsequi tpe suo. si aũt transisset tps appellationis prosequẽdæ, tũc bñ tene

ret

ret citatio super principali tam a delegãte,q̃ à delegato facta: huic aũt excusatori hoc solum sufficit dicere, nos credimus,ꝙ ẽt debet ostendere talẽ qualẽ appellationẽ emiserat,ar.s̃.de test.ueniens: qa si aliud diceret, sequeretur absurditas: qa cuilibet facile esset deludere cuilibet iudici,si nõ teneret ꝓbare ueritatẽ causæ appellationis:qa tunc non ꝓsequitur cãm appellationis: qa nec sup ea citatus est.si aũt in citatione faceret mentionẽ de appellatione,& citaret sup principali cã,non teneret citatio,nec ẽt teneretur mittere excusatorem,quia expressit errorem in citatione,s.ꝙ uellet agere causam principalẽ,omissa causa appellationis,Item dicimus,ꝙ si in casu isto,ubi debet mittere excusatorem,non mittat,ꝙ tenet processus contra eum habitus super principali,si iudex appellatum ignorauit, & aduersarius nihil dolose egit:secus aũt, si sciuisset appellatum.s̃. de ap.si duobus.itẽ secus,si aduersarius dolose subticuisset app.ff.de iudi.si prætor.¶In citatione aũt facta à delegato post appellationem credo,ꝙ non tenetur mittere excusatorem,licet securius sit mittere.alij aũt dicũt & bene ꝙ citatio delegantis tenet,ẽt non facta mentione de appellatione,& assignant talem rõnem sui dicti: quia sicut citatus debet apparere,ut ꝓponat suas exceptiones ita ut proponat hanc excepti, appellatum esse &alleget suum priuilegiũ ff.de in.si quis ex aliena,& nisi cõpareat, ualet processus habitus ꝯ eum.¶[Potestate] No.cum,de quo fit inquisitio pendente inquisitione non posse alienare bona ecclesiæ, nisi res, quæ seruando seruari non pñt, quæ põt alienare,cum administrationẽ habeat.s̃.c.proxi.s̃. de offi.dele. uen.si autem post talem inhibitionem iactam à iudice alienauerit, non ualet alienatio: secus si pacto obligatus esset ad nõ alienandum, quia tunc bene ualeret alienatio.s̃. de testa Raynaldus,ubi no.pro eodem.n.debet haberi quando lex uiua prohibet,sicut si prohiberet lex mortua.

a ¶*Nõ ualet. Ad hoc addе etiam Innocen. in c.Ray.supra de test. ubi quod alienatio facta per prælatum, cui Papa prohibuerat ,ne alienaret, est nulla & Inno.hic allegat Abb.in ca. dilectus, el 2. infra de præbend. & refert etiã Fel.in c.ex parte,col.4.in fin. supra de consti.*

De calumniatoribus. Rub.

Vm fortius punienda &c.[q̃].i.quantum [sacratis] in sacris ordinibus constitutis [culpabiles].2.q.8. quisquis [criminatorem] i. calumniosum accusatorem [iubemus]ꝯ ius est,exquo in sñia non fuit ei pñia imposita. ff. de calum.l.j. sed hoc fecit ex plenitudine potestatis. ubi non est trahendum ad consequentiam, insti de iure natu.§.plane.uel dic, quod condemnatus fuit calumniator, sed pœnitentiam non erat ei imposita.2. quæstio. 3.§.notandum.

Cvm dilectus filius. &c.[purgauerit] per iurm suũ, & compurgatores.sed uẽ etiam , ꝙ post purgationẽ debet puniri de tergiuersatione.2.q.3.§.notandum,circa fin.rñ.hic non negatur,quin puniatur.uel dic, ꝙ tñ in accusatione dr quis tergiuersari. non in denunciatione,quamuis non impetrata abolitione desistat, uel hic dicitur non tergiuersari, quia usque ad finem persistit, licet succubuerit,& quicquid potuit fecerit. ¶Ab officio.] No.grauiorem pœnitentiam calumniantis, ꝯ eius qui denunciatur,qui non punitur,sed tñ cogitur ad pœnitentiam.s̃.de ac.qualiter,super his. ¶Et est no.ꝙ non solum in accusatione,sed etiam in denunciatione punitur calumniator extraordinaria pœna.

De simonia, & ne aliquid pro spiritualibus exigatur, uel promittatur. Rub.

N ordinando.&c.minister,diaconus,qui legit euangelium. ¶[Notarius] quiddam hoc intelligunt,ut iacet, ut etiam non liceat in beneficijs etiam operas suas uendere propter odium simoniæ.alij hoc intelligunt,de illis, qui recipiunt salarium de publico.uel dic, ꝙ uult remouere malam consuetudinem, quæ in quibusdã locis obtinebat,ꝙ ille,qui cantabat euangelium, in ordinatione epi, uel aliter certum aliquid recipiebat. ¶Et sic notarius, qui de ordinatione eius literas conficiebat.& similiter obtinebat in pallij donatione,qđ omnino uult remouere,ar. t.q.1.emendari. ¶Si aũt alius notarius peteret pro operibus suis iustum salarium,uel ẽt aliquantulum plus iusto ꝑ magnitudinem negocij nõ dicerem prohibitum. ¶Si quis autem offerat aliquid sponte,non committit simoniam;& maxime si consuetudo est de aliquibus offerendis,quæ pietatem, uel deuotionem ostenderet,ut est.j.eodem,ad ap.uel dic, ꝙ loquitur de talibus notariis & ministris, qui potestatem habẽt in electione,uel ordinatione,quia alius notarius non habet ptãtem inde faciendi chartam.nec alius diaconus põt ibi legere euangelium,& si legerit, non dicitur canonice ordinatus, uel alias aliquam calumniam recipit,uel instrumentum non ualet.

Qvia alium.

Si dominus & magister,&c.[uni] sceleratissimo, cum dixit,si male locutus sum,testi.perhi.de malo. 2.q.7. §.ecce.[respuendus] repete,quæ diximus.s̃. de ac. cum P.Mancoalla.

SVMMARIVM.

1 *Suspenditur accusatus ab officio, & prohibetur ab ordinibus, in nume. 2.*

Ccusatum.&c.[prohibere] si aliqua signa ꝯtra eum apparebant.j.eo.sicut.Nota accusatum suspendi ab officio,& hoc est ꝑ infamiam, & nõ obtinet solum in simonia,sed etiam in alijs criminibus C.de rei postu.l.j.li.x.3.q.5.presbyter. & ꝑ suspitionẽ quis remouetur ab administratione.3.q.2.quia ea. ¶Item prohibetur ab ordinibus quilibet accusatus, & de quo fit inquisitio 8 t.dist.tantis,ar.C.de procu. rest. sed non credũt quidam, ꝙ ab electione prohibeatur.qua re.n.puniretur, si non esset uerũ crimen, de quo accusatur?& sic facile esset, si hoc esset uerum quemlibet ab electione excludere,sed confirmari uel consecrari non debet accusatus,nisi primo fuerit absolutus. ¶ Et est ẽt ar.quia procurator constitui non prohibetur,sed procurationem exercere, ut in præall.l.reum.¶Alij ꝯ.s. ꝙ accusatus remouetur ab electione, & debet præfigi ips accusatori trium mensium,intra ꝙ probet,ꝙ obiecit,auc. de san.epi.§.si quis ante ordi.ꝙ obtinet in epis, ꝙ intra tres menses debeant consecrari a die electionis.75.dist. c.2.

c.1.¶ In aliis autem electis dabitur annus,ar.de mune.& ho.reum.uel istæ dilationes sunt ad arbitrium iudicis item si plus differretur propter accusatum,non esset imputandum accusatori,ut in præal.l.reum,ar.C. de tē. in inte.petendæ.¶ Capitula autem,quæ uidentur dicere contra illos,qui tenent aliam opinionem,fm hoc intelligunt.s.q nō possunt ordinari,sed nō ,phibēt eū eligi.sed magis ꝯdicit.93.di.miramur: sed ibi loquit̄ de excommunicato.hoc aūt non extendimus ad exceptionē, uel denunciationem: quia quantūcunque excipiat̄ contra aliquem de crimine,uel denuncietur; nihilominus tn̄ eligetur,confirmabitur,& consecrabitur in alia ecclesia,uel electione,quam illa,de qua excipitur;de hoc no.ī.de despon.impu.ad dissoluēdum.& eodem.modo dicendum uidetur quibusdam in accusitione, & forte non male.hæc aūt decr.tm̄ loquitur in inquisitione.& exponunt hic accusatum,idest infamatum, & pp infamiam ꝯ eum procedit inquisitio. spāle enim dicunt in inquisitione,ut nullus,ꝯ quem proceditur inquirendo possit eligi.& est rō, quia cum inquisitio non debeat fieri nisi ꝯ diffamatos.j.eo.licet,& electus bonum testimonium debeat habere etiam ab his,qui foris sunt; ergo iste, qui diffamatus est,eligi non potest.sed accusatio,& denunciatio,& exceptio est in optione cuiusque,etiam nulla infamia præcedente;& ita per consequens esset in cuiusque optione quemlibet ab electione reuocare,uel remouere;hoc plus consonat rationi.

QVotiens [per simoniacam hæresim] nō intelligas q omnis simoniacus sit hæreticus,sed ille tm̄,qui credit, q spiritussanctus & gratia eius uænalis sit, & q præcio quæratur,& sic in aliquo.

SIcut simoniaca &c.¶ Signa] aliquam probabilitatem habentia hic autem est hoc spāle,q cum in aliis negociis requirēdæ sint luce clariores probationes.2.q.7. si quis eps.& q.8.c.1.in crimine simoniæ minores probationes sufficiunt quinimo sola signa,sicut in hæresi. C. de hære.l.ij.nos dicimus.q leuia signa sufficiunt ad præsumendū aliquē hęreticū:sed illa signa oportet plene ꝓbari.ī.de præsump.literas pp suspitionem autem indicetur purgatio.j.de hære.excom.plus placet, q etiam si nulla signa probentur,sed tm̄ grauis sit infamia ꝯ eū, q debet remoueri,ar.ī.de.præsum.literas.

SVMMARIVM.

1 *Simoniacus in ordine recipiendo,siue crimen sit occultum,siue manifestum,ipse iure suspensus est.*

2 *Si quis ordinem, seu beneficium alio præbente pecuniam non ordinatori, non est simonia, si etiam sine pecunia obtenturus erat.*

3 *Possibilitas iuris,& possibilitas facti quomodo inter se differant.*

TAnta est labes &c. [omnis] supple non præcisus ab ecclesia per sñiam canonis, uel hominis,& post peractam pœnitentiam,& sic non est contra de excōicatis toleratis,nec de fornicariis suspēsis 32.dist.nullus.nec est contra de peccatore, qui non egit pœnitentiam,qui suspensus est quo ad se.1.q.1 sa-
1 cerdotes,sacrosan.necesse.¶ † Cantare] simoniacus in ordine recipiendo,siue crimen sit occultum, siue manifestum,ipso iure suspensus est,ut hic ab executione omnium ordinum non tm̄ simoniace receptorum.1.q.1.quibusdam. idem intelligo de notorio simoniaco in beneficio.1.q.1.reperiuntur.32.dist.§.uerum,nisi eo ignorante alius pecuniam dedisset: quia tunc credo non eum suspensum,nisi ab eo,qd̄ simoniace obtinuit.1.q.5.præsētium si uerò alias sit simoniacus siue pro beneficio,siue pro ecclesia emenda, si crimen est manifestū, similiter ipso iure suspensus est.32.di.§.uerum si est occultum suspensus est quo ad se,non quo ad alios qui eius officium licite audiunt,sicut quilibet criminosus.1.q.1.sacerdotes.item isti simoniaci in beneficio occulti & criminosi licite celebrant post pœnitentiam: quia nec sunt suspensi a iure,nec impediuntur exequi officium suum post pęnitentiam: sed beneficium simoniacę habitum retinere non pñt.j.e.de regularibus hæc uera sunt de recipientibus aliqua.s.ordinem:non beneficium simoniace.in dantibus autem aliqua simoniace seruatur,quod dicitur in
2 fra c.pe.ubi de hoc no.& infra c.dilectus si A.&c.¶ † Itē no.q si quis obtinuerit ordinem, uel beneficium alio dante pecuniam non ordinatori,non est simonia, si etiā sine pecunia obtenturus erat,ar.1.q.6.§.ult.si autē ipse ordinatus pecuniam dedisset,etiam si sine pecunia habiturus erat ordinem,simoniacus est,ar.1.q.2. quam &
3 q.3.si quis ob,& e.nl.& q.6.c.1.¶ † Potest] si intelligas de possibilitate iuris,nullus criminosus de iure potest cantare missam.1.q.1.sacerdotes.si de possibilitate facti,sic conficit simoniacus,sicut quilibet alius 1.q.1.intra catholicam,cum multis sequentibus.32.dist.§.sciendum uerò rñ. intelligo de possibilitate iuris. nam alij criminosi post pœnitentiam de iure celebrant præter homicidam:sed simoniaci nunquam.item alii licite audiunt officium aliorum criminosorum,nisi sint suspensi per sententiam:sed simoniacorum officium audire non debent,etiam si nulla sententia feratur ꝯ eos. Est enim in eis spāle,sicut in notoriis fornicatoribus, q eorum officia audire non debent 32.dist.§ uerum. est ergo spāle in notorio fornicatore,& simoniaco, q ēt si tolerantur ab ecclesia,cuique licet eorum officium euitare,ut hic 32.dist.§.uerum.sed homocidarum,& ēt excommunicatorum occultorum,licet sint suspensi a iure, si tn̄ alias occultum sit,& tu scis, non debes eorum officia euitare,ar.6.q.2.si tm̄.23.q.4.non prohibeat,nisi abstineret quis pp correctionem peccatoris, qui ex erubescentia pœni.ageret.ī.de coha.cle.& mu.c.1.

NOn satis &c.¶ Capellaniæ] si autem aliqua capella cum suis reditibus conuersa sit in usus alicuius ecclesiæ,bene potest a capitulo ibi instituto ex pacto recipere aliquid annuatim pro fructibus: sed contractus debent esse distincti.ī.de rerum permu.ad quæstiones. nam licet non possint uendi capellaniæ. i. ius faciendi ea, quæ pertinent ad capellam,& multo fortius in perpetuum,uel in tpe uitæ: opera tamen sacerdotis uendi pōt,uel emi ꝓ seruiendo alicui capellæ. itē fructus capellæ in proprios usus concessæ licite locantur, j.ne præla.uic.c.si.

CVm in ecclesię &c.[& benedictionibus] ideo pro benedictionibus nubentium prohibetur accipere: quia ibi gratia confertur.pro matrimonio aūt, cum ibi non conferatur gratia,licet aliquid recipere.1.q.3.quid 32.q.2.honorantur.27.q.1.nuptiarum.32.q.1.cōnubia [requiratur] ob hoc iustificatur decr.nam oblatum recipere licet.

CVm sit Romana [procurationem] quam etiā exercere non potest,si ecclesia grauetur 10 q.3.cauendum 1.q.2.placuit,in auc.de man.prin.§.si tibi.

DE hoc autem &c. [si manifestum] i.notorium:quia in conspectu populi inita sunt pacta [manifesta] ꝯ famam,sed non notorium [si qua]& de iure publico,in

auct

auct.de san.epi.§.3.[ecclesiæ] 17.q.1.si quis in atrio, in auct.de san.epi.§.sed neque. si tamen dans pecuniam in traret reli.de misericordia bonũ esset et reddere.j.c.ue niens.16.q.6.de lapsis 27.q.1.si quis ita.

CVm esset in nostra,&c.[V] hic propter simoniã di-ctum.R.clericum petebat a quadam ecclesia amo ueri,uel potius clericus petebat ecclesiam ex eo, quod nullies ei eam promiserat [super eadem ecclesia] ciui-liter agebatur.

INsinuatum est.

NEmo presbyterorum &c.[celles] hoc ideo est, q. quilibet tenetur peccatum alterius ad pœnitẽtiã indicare.23.q.3.tam sacerdos. secus aũt in indicatione furis,uel serui,uel fugitiui,p quo licite accipit merces ff.de of.præfec.ur.solent.ff.de condi.ob tur.cau.l.iij.§. ul.[simoniacum].i.in modum simoniæ puniendus non enim proprie dicitur simoniacus, qui cellat per gratiã crimen alterius.

QVerelam [monachorum] &c.No.monachos age-re ad reuocãdum,quod prior male alienauit [sub annuo] constituto in signum deuotionis,qđ licet,ut no. s.de relig. do.constitutus[redimi] s.de pac.cum pridẽ [nec permittatis] iste fungitur uice & officio conserua toris,de quo no.s.de of.dele.c.fi.

EA, quæ.

EX diligenti,&c. [ecclesiasticum] q. non est licitum. j.de re.iu.indignum,ubi no.in x soldos,uel aliquid simile in ecclesia [taliter] pro collatione beneficii ec-clesiastici,& forte ẽt sine collatione beneficii non est li-citum clerico,nisi pro ecclesia sua alicui facere fideli-tatem.j.de regu.iu.c.ul.ubi plene no.

ET si quæstiones.

VEniens ad nos &c.[conuenerit] propter hanc con-uentionem iudicatur simoniacus. secus enim esset, si sponte obtulisset, [præfato] supra eo. de hoc , con-tra. so. ibi.

EX tuæ fraternitatis [officio] licet enim ipso iure su spensus sit,non tñ pôt prohiberi,nisi probatio præ-cedat.2.q.1.nos inquenquam [pœnitentiam] ne obdu-rescat in peccato sed non sufficit ad uitam, & cõtra ius officium exercere.j.de pœ.& re.quod quidam xc.dist.si quis contristatus.

AD nostram,&c. [ministerio] puta acolitus,uel sub diaconus,uel huiusmodi.

SVMMARIVM.

1 *Tenetur is, qui simoniace adeptus est beneficium, ei renun-tiare .*

2 *Quando possit episcopus cum simoniaco dispensare, & in nu-mero 3.& 4.*

1 DE simoniace &c.¶ † Remanere]ex dispensatione episcoporum 1.q 5.præsentium.in alijs aũt or-dinibus,uel bñfic js non simoniace habitis etiã sine dispensatione manebit,& noua beneficia acquiret. nouos autem ordines non pôt habere,nisi primò dispen setur cum eo in ordine simoniace quæsito,cum promo-tus esset per saltum 52.dist.c.1. si aũt eo sciente aliquid datum est ordinatori, non potest dispensari cum tali.j. 2 q.1.erga, si quis a si.statuimus,& q.7.c.requiritis ¶† In beneficijs autem distinguitur: quia si ignorante aliquo data pecunia obtinuerit prælationem , non pôt episco-pus dispensare,ut illam prælationem habeat: sed in sim plici beneficio pôt episcopus bene dispẽsare.s. de elect. c.pe.1.q.5.c.1.sed & si se sciente , uel pecuniam dante beneficium obtinebat,potest eps cum eo dispensare, ut in alia ecclesia obtineat beneficium,& ẽt in eadem. sed non potest eps dispensare,ut ad maiores ordines promo-ueatur.1.q.5.c.1.nunquam autem licet dispensare illi,
3 cum quo simonia commissa est. ¶ †Item si quis commi sit simoniam in dignitate,cum eo non potest episcopus
4 dispensare.j.e.no bis,ubi.no.¶ † Itẽ cum nullo simonia co sciente pôt dispensari in dignitate,ẽt si pro ea non fecit simoniam.1.q.1.erga.

MAthæus Card. &c. [contradictio] iusta & etiam iniusta ante confirmationem; de hoc no.s.de elc. significasti.

AD aures nostras &c.¶Pro absolutione] nam non est dubium ex parte recipientis simoniam hic cõ-mitti.1.q.3.non solum. ex parte autem dantis dicunt q dam non committi,arg.j.dilectus;quod intelligunt, cũ p superiorem ius suum consequi non pôt. alias enim se cus.s.de feu.insinuanti.Nam sicut beneficium non licet redimere,ita nec pœnitentiam spiritualem s.eo.nemo. 83.dist.ca.1.uerius uẽ,q nunquam licet aliqd dare pro pœnitentia spũali redimenda.1.q.1.nullus eps:quia nũ quam debet peccare,ut a maiori malo cesfetur.32.q.5. ita laico autem,quem constat nihil iurisdõnis habere,si spoliat eum ecclesia,uel faceret eundem de facto uita-ri tanquam excommunicatum: uel ẽt clerico, qui de iu re non contendit se fecisse,sed de potentia , licet dare, quia nihil dat pro spũali,sed tm pro uexatione, quã re dimere licet secundum hoc quidam dicunt licere ali-quid dare laico,ut bene soluat decimas , in quibus nec feudi ius contendit. alij dicunt,q si sum in possessione alicuius ecclesiæ,possum dare clerico & laico,ne me ex pellat per uiolẽtiam,& sine cognitione causæ:sed si sum extra possessionem ecclesiæ, nullo modo est mihi licitũ aliquid dare pro possessione recuperanda.quia tunc nõ tantum redimo uexationem,sed ẽt possessionem amis-sam recupero.

DE regularibus &c.[ad renuntiandum] licet furti-uum habeat beneficium. 1.q.1.ordinationes,& sẽ-per sit in mora.14.q.6.si res:non tamen debet dimitte-re ecclesiam sine licentia superioris,ar.s.de re.& trans. ad re.licet: sed consulimus, quod a bonis ecclesiæ,& of ficio,cum sit suspensus ipso iure, omnino abstineat , ut no.s.eod.tanta.

EX insinuatione. [præpositi] ¶No.resignationem fie ri in manibus episcopi. sed melius dr in renuncia-tione necessarium esse consensum epi,si confirmau it,& canonicorum,qui elegerunt,ar.18.q.3 statuimus.C.de ac.& ob.sicut.& pôt esse,q hi canonici nõ recipiũt con-firmationẽ ab aliquo superiore,& ideo sine eo resignãt uel dic,q speciale est in simonia.

NObis fuit [obtinere] hoc intellige, qñ eo sciente commissa est simonia,& sic non est contra supra c. de simoniace:uel quando condemnatus est per sñiam nã tunc cum pp criminis enormitatem.tũ quia est notoriũ per sñiam,non poterit dispensare.50.dist.ut constitue-retur,de his.uel dic,quòd dispensari non potest , ut ha-beat illam dign tatem.

DIlectus filius R.[post receptionem] illicite recipit 1.q.1.nullus episcopus.uel dic,q licite accepit, nã cum contenderent super quibusdam iuribus,& præposi tus diceret se grauari,archidiacono dicente se uti iure

suo

suo, compositio internenit, & fuit contractus, do ut des, uel facias, & agitur ex hoc 9ctu præscriplis uerbis ad interesse.ff.de positi.l.j.§.inter loca.ff.de præscript. uer.l.j.nec litera hoc 9dicit, ubi dr̄, quod si restituit rē, liberatur: quia intelligitur, si plus non est interesse [ue nisse] maximè

S Vam nobis.

Dilectus filius. A.nscius [coram te] spāle est in hoc Cantuaren. qui non solum est metropolitanus, sed ēt legatus.s̄.de off.leg.c.1.¶Seueritati] amissionis honoris si sint clerici, uel monachi. si laici, excommunicationis sententia. t.q.1.reperiuntur. Sed dices, quid nocet monachis depositio? Rñ. quia non recipiet præbendā de monasterio, nec habebunt ibi uocem in capitulo: monachi tñ semper remanent [arctiora] si inueniantur: alioquin mutabuntur ad æqualia, arg.81.dist. ualet. uel renunciabunt suis locis, & eligent de nouo.s̄.c. de regularibus.s̄.de renun.ex insinuatione.¶Abbatib⁹] iō hi præcipuè puniuntur: qa eorum consilio & autoritate oīa fiunt.10.q.2.eps.C.de ap.qñ.2.q.7.qua pp, & qa in culpa sunt, si hoc neglīgant.j̄.eo.intantum, sed uidet, q̄ collegiū possit accusari, & de eo inquiri. 12.q.2. qui manumittitur.s̄.e.ueniens, & ff.qđ met.cā.metum. §.ij.ar.7.q.1.sicut.34.q.3.si habes. Ar.9.ff.de do.qui si si ex.ff.de acq.poss.l.ult. Item uniuersitas per procuratorem debet se defendere, & in causa criminali non cōstituitur procurator.ff.quod cu.uniuer.l.j.5.q.3.in criminibus. nos dicimus, q̄ uniuersitas non potest accusari, nec puniri, sed delinquentes tantum. ciuiliter autem conueniri & pecunialiter puniri pōt ex delicto rectorum, ut in contrariis, & s̄.eo.ueniens. præterea potest inquiri super statu uniuersitatis, sed nec tamen puniuntur nisi delinquentes.j̄.c.proxi.s̄.de ac.c.pe. [officialibus] q̄ ista faciunt uel sciunt, & tolerant.

SVMMARIVM.

1 *Quando liceat pro scandalo fieri inquisitio.*
2 *Præter insufficientiam remouetur abbas confirmatus.*
3 *In testimonium admittuntur impetrantes inquisitionem, uel denunciationem.*
4 *Ordinarius etiam sine infamia præcedente uisitare potest.*
5 *Ad inquisitionem proceditur propter solam infamiam de dilapidatione, etiam si non sit suspensus.*

1 Licet Heli, &c. ¶†Clamosa debet, uel scandalū. eū.n.q̄sq̄s facere debet, q̄cquid pōt, ut scandalū à fratre remoueat; ergo & inqsitionē faciet, p quā scādalū remouet, ar.j̄.de no.ope.nū.c.2. Sed hæc rō non uidetur nobis bona, q̄ pro cuiuslibet scādalo fit faciēda inquisitio, cū pro inquisitione fortè maius scandalū nasceret. Sed satis dici posset, q̄ ubi scandalū timeret, qđ posset conturbare ecclesiā, siue unus sit, qui scādalizat de infamia, uel peccato alterius ita potens, qđ scandalum suscitare possit, siue plures, q̄ licitè fiet inquisitio, ar.23.q.4.c.quisquis.50.dist.ut consti. Item ar. ad hoc, quia ut remoueatur scandalum, indicitur purgatio.2.q.5.presbyter. sed inquisitionem sequitur purgatio, ergo pro scandalo pōt fieri inquisitio. item pōt fieri inquisitio 9 eum, qui suspectus est prælato suo ordinario, & ēt fortè alij, uel aliis bonis uiris, uel ēt principi terræ, ēt si non sit alias infamatus.2.q.5.oībus, & c.Mennam.ubi dr̄, q̄ indicitur eis purgatio; ergo & per consequens pōt fieri inquisitio. Alij tñ dicunt, q̄ licet prædictis casibus possit induci purgatio: non tñ pōt fieri inquisitio: quia inquisitionem non semper sequitur purgatio: imò q̄nq̄; sequitur absolutio, q̄nq̄; amotio ab ecclesia.s̄.de accu.inquisitionis, &c. Item pp periculū fit inquisitio ēt sine infamia.s̄.de ac.quar, sicut est in hrfi, & in aliis peccatis, quæ in occulto serpūt, & ibi est periculum, qđ in alios deriuetur.s̄.e.sicut [per publicam] nota duas causas, quare descenditur ad inquirendum [sanctiones] 86.dist.si qui.[officij] quia ex officio procedit, non habet locum inquisitio. hinc colligere potes, qualiter sit probanda infamia: quia si interrogetur, debet respondere [formam] quia si procedat in modum accusationis, fertur sententia depositionis: si uerò in modum inquisitionis, remouebitur ab administratione: si in modum denunciationis, sibi pœnitentia

2 iniungetur.s̄.de accu.super his. ¶†Insufficientia] nota abbatem confirmatum remoueri propter insufficientiā 18.q.2.si quis abbas.j̄.de hære.cum ex iniuncto, in fin. ¶Contendere] no. q̄ licet cœptus sit processus in modum denūciationis tñ sibi ingeratur aliqua difficultas, transfertur in modum inquisitionis, nec punietur denūciator, cum non sua uoluntate desistat: alioquin, puniretur de calūnia, uel se purgaret.s̄.de calū.c.ult. ¶Contra ipsum] hoc uerum est in denunciatione, & inquisitione, f.ut qui uenit ad impetrandum denunciationem uel inquisitionem, admittatur ad testimonium in inquisitione, & denunciatione, si non fuerit eius minister in prosequendo inquisitionem, uel denūciationem. & idē dicimus, f q̄ admittet prædictus ad testificandum ēt in accusatione: secus est quo ad aliquid in accusatione, ubi accusator ad testimoniū in accusatione, uel inqsitione non admitteretur, sicut nec testē in accusatione admitteret ad inquirēdum, uel accu.s̄.de accu.cum.P.

3 †Itē no. q̄ qui impetrant inquisitionem, uel denunciationem, admittunt in testimonium: secus aūt in his, qui accusationē impetrant [de oppositis] hoc obtinet, qñ fit inquisitio 9 aliquē: qa debent exprimi crimina, & super illis tantum testes iurabunt dicere plenam ueritatem, ut s̄.de ac.qualiter.2.& c.inquisitionis ubi autem fit inquisitio super statu ecclesiæ, non est necesse exprimi crimina, de quibus inquiri debet: imò & testes iurabunt super omnibus, de quibus interrogabunt, dicere meram ueritatem, occultis exceptis.s̄.de accu.quar.i. oportet tñ.infamiam præcedere, f.ecclesiam esse in malo statu.s̄.de acc.qualr: quidam tñ dicunt, & fortè nō malè, q̄ si solum plātus sit diffamatus, tñ inquisitio fiet de omnibus, uel potius super statu ecclesiæ. quia cui caput infirmum, cœtera membra dolent.s̄.de re iu.cum I.

4 & A.6.q.1 § uerum hac, & e.se. ¶†Visitare autem pōt ordinarius sine infamia pcedente: quia id ex officio facit à canonibus iniuncto. & non fit uisitatio tm̄ pp crimina, sed ēt ut instruat clerum, & populū, & alia faciat. 10.q.1.placuit, decernimus. inquisitionē aūt extraordinariam tñ inducit præcedens infamia, aut frequens insinuatio subditorum, s̄ e.c.& dicunt quidam non esse uim in aliqua cā, utrum altero pdictorum modorum iuret. uel dic diuersum, s̄ de accu.cum dile. ¶Causa aūt diuersitatis est: qa ubi de certis criminibus inquirit, satis pōt dicere ueritatem plenam. sed ubi non inquirit de certis criminibus, sed tm̄ super statu ecclesiæ: quia non est ei leue, imò ualde difficile plenam ueritatē dicere, non cogit tale anceps piurium subire, ff.de iureiu. l.uideamus, in prin. sed decr.s̄.de accu.quali.j 9dicit expresse. dicimus ergo, q̄ siue sup statu ecclesiæ, siue super spāli crimine inquirat, sufficit iurare altero pdictorum

ctorum modorum. dr ia aũt illorum iuforum not.ſ.de acc.cum dile. [quaſi de dilapidatione] hic not.ꝙ ẽt ſi quantũcũq; leuiter appareret de dilapidatione, ſuſpen dit ab adminiſtratione.ff.de ſolu.ꝙ ſi forte.C.de ſuſ. tu.tutor.3.q.2.quia. ¶Sed.not.ꝙ non ꝑ ſolam accuſationem remouef,niſi alia probatio adſit , ut hic. ſed ꝯ inſti.de ſuſ.tu.§.ſi quis. ſed certè aliud eſt in tutore, q non habet niſi ſolam adminiſtrationem,ſicut & procurator,unde facilius remouef,ar.ff.de procu.ꝗ oĩa. aliud eſt in ꝑlato, q ius habet ĩ rebus ad dignitatẽ ꝑtinẽtib.

5 & idcircò difficilius ſibi tollif adminiſtratio.¶Itẽ no. ꝙ ad inquiſitionem procedif ꝑ ſolam infamiam de dilapidatione , ẽt ſi non ſit ſuſpectus, ſed ad remotionem ab adminiſtratione non , niſi ſit ſuſpectus , ut hic. uel dic,ꝙ maior ſuſpicio neceſſaria eſt , ut remoueatur ab adminiſtratione , quàm ad procedendum ad inquiſi-

6 tionem.¶†Pro vno] pœna leſæ ma.eſt.6.q.1 §.uerum. ff.de ſuis & le.hr.l.j.§.interdum.ff.de relega.minimè. pœna ſimoniæ in clericis depoſitio,& in laicis excommunicatio cum infamia.1.q.1.reperiuntur, & q.3.qui per eccleſiam.C.de epi.ſi quẽquam [oppoſitas] ad teſtes repellendos [malignitatis] quæ ſunt conſpiratio , & inimicitiæ capitales.ĩ.e.proxi.

SVMMARIVM.

1 *Infames, & criminoſi in quibus caſibus admittantur ad teſtificandum , & quot requirantur conſideranda in teſte in inquiſitione producto,in nu.2.*

3 *In actione criminali exactiſſima requiruntur probationes.*

Per tuas literas [licet Heli] ſ.c.proxi. [ad cuius] i.materiæ in ea contẽtæ.tractat.n.q teſtes & quales ſint admittendi in accuſatione, uel

1 inquiſitione ¶†Diſtinguendũ] nam ſi in denunciatione procedatur,ſicut ad denunciandum,ita ad teſtificandum infames,& ſumme criminoſi, dummõ emendati de crimine admittuntur.ſ.co.de teſti.qm̃. Si uerò agatur in modum inquiſitionis, & ſit exceptum crimen, admittunt oẽs criminoſi,& ut credimus,ẽt mulieres.& hoc ẽm temperantiam æquitatis, non ẽm rigorẽ iuris; quæ temperantia ẽm arbitrium diſcreti iudicis locum habebit.nã multas conſiderationes habebit:facilius.n. admittet ꝯ religioſum , q̃ ꝯ ſecularem clericum. Item facilius ꝯ clericos & religioſos minoris gradus, q̃ maioris dignitatis.Item facilius ꝯ clericum,uel prælatum malæ opinionis,q̃ bonæ; & fortè ꝯ eum,qui bonæ,nullo mõ.Item facilius admittef, ſi ex admiſſione eius nõ ſit oriturum ſcandalum,q̃ ſi ſit oriturum hoc qñq; cõſiderabit iudex diſcretus in mõ procedendi , & in perſona eius,ꝯ quem proceditur in modum inquiſitionis.

2 ¶†In teſte etiam in tali inquiſitione producto quinque alia conſiderabit ẽm eandem temperantiam æquitatis facilius admittet teſtes honeſtos,q̃ inhoneſtos,& criminoſos. Item in criminoſis facilius admittet emendatos de crimine, q̃ in crimine perſiſtentes. Item facilius admittet, qui minora,& qui paria,q̃ qui maiora: quia ad eadem de facili non ſunt admittendi , cum ſint ſocij.ſ. de teſti.ueniens. Item facilius admittet criminoſos procedentes ex zelo iuſtitiæ, q̃ ex odij fomite. Item facilius, ſi ꝯ inquiſitionem ſunt alia adminicula , q̃ ſi non ſunt, & ẽm hæc omnia eiſdem maiorem, uel minorem fidem habebit. Item etiam credimus cõſiderandum ſecundum æquitatis temperantiam , & ſi crimen non ſit exceptum, licet in eo niſi ex magna cauſa non admit-

terentur niſi legitimi teſtes,& hoc ſatis uidetur probari ex eo, qđ dicit rurſus ſi crimina ſint ea &c.uſq; minora. excepta.n.crimina alia maiora ſe non habet. Si uerò agaf criminalr, eadẽ dicimus poſſe conſiderari ẽm temperantiã æquitatis, quãuis de facili nõ debeat, qñ criminalr agaf, temperare rigorem iuris.2.q6.7.ſi quis eps,& q.8.c.1.niſi in crimine excepto.ſ.e.tanta. ſi uerò agatur excipiendo, eadem dicimus conſideranda ẽm temperantiam æquitatis. de iure autem non debẽt admitti niſi idonei teſtes.ſ.de teſti.tam literis. alij tñ dicunt ola hæc locum habere tñ in exceptis criminibus,& qñ ciuiliter agitur. uel dic, ꝙ hæc temperantia iuris non eſt in arbitrio iudicis:quia in iure ſcripta eſt: ſed,ſicut hic dr, ſemper eſt in ſimilibus obſeruandum [denuncief] i.ciuilr agatur ſiue inquirendo, ſiue exci-

3 piendo,ſiue denunciando. ¶†Rigorem] qa qñ agit criminaliter, exactiſſimæ probationes requiruntur, & iuris rigor ſeruatur.2.q.7.ſi quis eps. ſi aũt ciuiliter , rigor temperatur.ĩ.e.c.ſi. [regularis] regulares.n.facilius,q̃ ſeculares remouentur ab adminiſtrationibus.ſ. de accu.qualiter.2.in ſi. [excellentioris] colũnæ enim concutiendæ non ſunt, nec honorabiliora membra. ſ.tit.proxi.qualiter.2.45.diſt.cum be atus. [claræ] de hoc no.ſ.de accu.cum.P. [ſcandalo] 23.q.4.cum quiſque, & c.quando [honeſti] hi admittuntur : criminoſi repelluntur.ſ.de teſ.ſuper eo, teſtimonium [emendati] qualiter hi admittuntur, not.de teſ.teſtimonium [eadem] ideſt attendi debet an maiora ſint crimina obiecta teſtibus,q̃ crimina oppoſita accuſatis [malignitatis] qa ſunt conſpiratores, uel inimici.ĩ.e.c. [adminicula] nam forte criminoſi,uel uiles nunquam admitterentur, niſi prius ſubiectĩ q̃onibus.4.q.3.ſi ea.ſed qq̃onibus ſubijci non debent, niſi aliæ præſumptiones præceſſerint [adminicula] quæ hic non habemus.

Sicut ſuis literis &c.¶Ad Colonieñ.] ſed quare non ad capitulum Leodieñ.ſ.de ma.& obe.cum olim ; ſed potes dicere hoc eſſe ꝑ ꝯſuetudinem. ¶Eſt tamen arg.ꝙ apud archiepm ſit hæc poteſtas.71.diſtin. fraternitatem.24.diſt.c.2.ar.ꝯ.ĩ.de hære.ad abolendã. ſ.de ele.ꝙ ſicut.de hoc no.ſ.de ma.& obe.his quæ. uel fortè eccleſia Collo.uacante monaſterio contulit ei autoritatem aminiſtrandi:quia iuſpatronatus habebat in ea.ſ.de off.ord.cum uns [canonum] 1.q.5.c.1.[non præbere] qa ſæpe, qui tacet affirmat.54 diſt.ſi ſeruus. C.de nup.§.ſi ut pro.ſicut ẽ ꝯ.de con.diſt.4.cum paruulis.ff de procu.ſi filius.§.inuitus.ff.de ſer.ru.præ.uia ſi. ff.de re.iu.ls qui tacet.ſ.de ba.c.1.¶Nih.l] hoc intelligo,qñ quis iam electus eſt,& eo inuito,ei q ius habet , datur pecunia,ut confirmetur. nam ſi datetur , ut eligeretur,etiam ſi eo prohibente,non poſſum illum retinere,niſi inimicus dediſſet.ſ.eo.nobis.

Tua nos duxit &c. [rogatus] no.præces pro ſe porrigi.ſ.de æta.tuam.¶Conſentiant] dicunt quidã, ꝙ eo tpe,quo qs recipif,nihil dare licet,ar,1.q.1.emẽdari,& q.2.q̃ pio. alij dixerunt , ꝙ ẽt tpe ingreſſus licet dare,& recipere,dũmõ non præceſſerit pactum , ar. 1.q.1.eos.ſ.de ſucc.ab inte.c.3.hic apparet , ꝙ non licet ſub illa forma recipere aliquem, Recipimus te , in fratrem,ſi detuleris,unde uiuas: qa bona eccleſiæ non ſufficiunt niſi nobis,ar.ĩ e.qm:qa,ut ibi dicit,in hoc crimine non excuſat paupertas. Item qa non licet apponi pactum, ꝑ qđ non poſſit petere, qđ ſibi tunc competit de iure.ĩ.e.c.ꝑ tuas.2.& c.pe.hoc aũt ei ꝯpetit de iure , ꝙ ex quo eſt canonicus,habeat,ſicut unus de aliis.ſ.de ꝯſti.ſi ueniſſent.ſ.de ꝑbẽ dile.16.q.7.decimas alij aũt dicunt

dicunt, ꝙ talis receptio est simoniaca, ar. 1. q. 2. si qs pp [intentione] principaliter. uix. n. esset, quin secūdariò haberet. 86. dist. qui causa. 8. q. 1. sunt in ecclesia. ¶ Culpabiles] hinc uidetur solam intentionem facere hominem simoniacum, ar. 1. quęst. 1. qui studet, reperiuntur. 1. q. 3. non solum, sicut sola pactio, supra ut eccl. benefi. ut nostrum: propter hanc tñ intentionem non deberet resignare, sed tantum pniam agere, ī e. ult. vel dic, ꝙ in his, quæ sunt ꝓhibita, quia simoniaca, ut uendere sacramenta, & generaliter omnia, quæ ueteris uel noui testamenti simoniaca iudicantur, sufficit sola uoluntas. ¶ In his aūt, quæ sola constitutione sunt simoniaca, ut renunciare præbendam, ut alij detur, licet sit peccatum,[a] non tamē sufficit sola uoluntas, ut faciat simoniacum, arg. de of. del. ex parte.

a ¶ Sit peccatū. Ad hoc adde Hostiē. & Bot. in c. fi. infra eo. & refert. Feli. in c. ad audientiam, col. iij. uers. circa quod plenius supra de rescrip.

SVMMARIVM.

1 *An sacramenta sint recipienda ab excommunicato, uel suspenso.*
2 *Criminosorum sacrā non uitantur, licet quo ad se sint suspēsi.*
3 *Qui ordinem aliquē simoniace recepit, statim dicitur suspensus.*
4 *Non debet aliquis etiam ex necessitate peccare.*

PEr tuas literas. [ex relatione] quod credere nō debuit. 34. dist. habuisse. 86. dist. si qd.
1 ¶ † Vitium simoniæ] quicūque. n. scit aliquē depositum, excōmunicatum uel suspensum, dicunt quidam, ꝙ quātūcūq; sit occultum, nunquam sacramenta ab eo recipiēda sunt, arg hic nisi baptismus, & corpus Christi, ut no. ī de hære. c. ij. sed licet nō debeamus recipere ab eis, dum sunt occulti: ipsis tñ petētibus in publico dare tenemur. 1. q. 1. Christus, de consecr. dist. 2. non prohibeant; nec eos uisitare in publico debemus 6. q. 2. c. ij. & iij. s̄ de offi. ord. si sacerdos. imò plus dicimus, quia excōicatis & interdictis nō petētib. dare debemus officia, sicut & aliis, ne si segregarent ab aliis, hoc ipso appareret eum excōicatum, uel interdictum, & sic esset ꝓditor; qđ est ꝯ id, q. ī est. 2. q. 1. si peccauerit; & hoc Christus fecit, q simul ad pdicandum
2 Iudam cū aliis misit. 1. q. 1. ¶ † Item oīa, q̄ faciunt administrando, tēporaliter tenent, quousq; ab ecclesia tolerantur, ut no. hic. de elec. nihil. Criminosorum aūt sacramenta nō uitabo, licet quo ad se sint suspēsi. 1. q. 1. sacerdotes: qa hoc ꝓhibitum non est, & sola ꝓhibitio hois & canonis facit, ꝙ nō sit licitum. 32. dist. uerū. aliter. no. ī de hær. c. ij. & ibi plenius oīa reperies. aliqui aliter dicunt, ut no. ī de schismã. c. j ¶ † Secure ministret]
3 sine dispēsatione, cum non ꝯstet hoc ordinato ꝓ certo illum esse simoniacum: alias stultus esset monachus, q à simoniaco ordinaret in bñficio manifesto, uel occulto i ordine, q executionē nō hēret ordinis, ut s̄ e. tāta. 32. di. § uerū. ordinem reciperet. uel hic dispensat Papa cum ignorante. 1. q. 1. si quis à simo. Et scias, ꝙ solus simoniacus in ordine recepto simoniacè pdit executionem. 1. q. 1. qbusdam. ī eo. c. pen. s̄ eo. tanta, non solum ordinis simoniacè suscepti. sed etiam oium aliorum; & etiā in tēporalibus per ꝯñs perdit administrationē 81. dist. eos. non ea rōne, ꝙ non habuerit executionem ordinū non simoniacè susceptorum, & ꝙ ex confirmatione nō habuerit administrationem, s̄ de elect. trāsmissam: sed quia suspensus est hoc ipso, ꝙ aliquem ordinē simoniacè receperit, ut supra ꝓbatum est. & idem ea rōne dicimus in simoniaco in beneficio notorio. occultus autē simoniacus in beneficio, quāuis non sit suspensus ipso iure, sed suspēdendus. 1. q. 3. c. ij. & iij. tñ rōne illius officij simoniacè quæsiti non ministrabit sine peccato nec tēporaliter, nec spiritualiter; puta cōferendo ordines, si emit episcopatum, i. dignitatem episcopalem, nō ordinem: quia tunc esset simoniacus in ordine, & suspensus ipso iure; ordines ab eo collati nullum effectum habebunt. 1. q. 3. ea quæ. & est hoc ea etiā rōne: quia fur censetur. 1. q. 1. ordinationes, & sic licitum non est contrectare rem alienam. sed ab aliis beneficiis, q̄ non simoniacè quęsiuit, non erit suspensus. simoniacus aūt in ordine conferendo, i. quia simoniacè ordinem ꝯtulit tñ, per triēnium suspēsus est, ī c. pen. ¶ Et ꝙ dicimus de simoniacis suspēsis, idem dicimus de oibus notoriis excōmunicatis, depositis, & suspensis. hic aūt monachus erat in opinione, ꝙ etiam simo. in beneficio, & q recipit pecuniam ꝓ ordine ꝯferendo, perdit executionem, ar. 1. q. 1. reperiunt, qbusdam: quod tñ falsum est, ī eo. c. penul. & ex. c. reperiunt, bene colligitur, ubi dr̄, ꝙ ex quo confidit, & hunc errorem sequendo non uult ordinari. sed quare non tollit ab eo errorem, dicendo sibi, ꝙ securè ab eo ordines recipiat? uidetur. n. sibi inicere laqueum, qđ nō debet. 27. q. 1. c. ult. rñ. satis aufert ab eo errorem ꝑ uerba hic posita: sed conscientiam mutare non potest, cū non possit uis inferri animo. 22. q 5. §. j & c. j. consulitur tñ ei, ꝙ nisi deponat errorem, non promoueatur: qa etiam erroneæ consciæ est ꝯsulendum, arg. s̄ de spon cōmissum, ff. de rei uin. ex diuerso. nobis plus placet, ꝙ iste monachus non errabat in iure credens, ꝙ ille, q ordinem ꝯferret simoniacè, sit suspensus ipso iure: qa & hoc ipsum uerum est, s. ꝙ suspēsus est usque ad triēnium, ī eo. c. pen. & ult. ¶ Item grauiter arguendus est, & puniendus esset, si post q̄ de iure doceretur, ꝯtumaciter credere, & obedire ꝯtēneret. 19. dist. nulli. nec mandaret dñs Papa, ꝙ hac occasione dimitteret sumere ordines: imò in purgatione erroris sui eum ordinē recipere cogeret: dicimus ergo, ꝙ hic monachus credebat, & ꝓbabilem credendi præsumptionem habebat, ꝙ suus eps simoniacè ordines ꝯtulerit; & ideò consulit ei ꝙ nisi prius deponat hāc credulitatem, ꝙ non ꝓmoueatur ad ordines. ¶ Sed oppones quare nō eodem mō ꝓhibuit ei in susceptis ministrare? Rñ. sumere ordines uoluntatis est: qa ad eos nemo ꝓcisè cogitur, supra de tēpo. ord. quæris. 75. dist. c. j. & ij. sed celebrare in suscepto necessitatis est, arg. ad hoc, infra de sent. exc. inquisitionis. & forte posset dici, ꝙ ubi tñ ꝓbabilē causam credendi habet, & non sciam, ꝙ si prælatus suus eum cogeret ordinari à tali, ꝙ prudenter faceret, si obediret. sed si pro certo sciret, & notorium esset eum simoniacè ordinem ꝯtulisse, intra triēnium nullo mō ab eo ordinem recipere deberet: imò potius deberet se permitte-
4 re excōmunicari, arg. præall. decr. inquisitionis. ¶ † Sed oppones in hoc casu necessitatis, s. qñ ad hoc cogitur, uidetur rōne supradicta, ꝙ etiam si sciret eū simoniacum, ꝙ debet ab eo recipere ordinem, sicut celebrat in suscepto. sed dic ꝙ in nullo casu, nec necessitate debet quisquā mortaliter peccare; qđ esset, si scienter ordinē inaniter susciperet. sed qñ ignoranter suscepit, tunc nō peccat, si utitur executione ordinis sic inaniter suscepti ex dispensatione. Recipiendo aūt ordinem scienter à notorio simoniaco in ordine non recipit executionem, quā non habet ordinator, supra eo. tanta. 1. q. 1. uentū, reperiuntur, & q. 7. Daibertū. imò & si ordinetur ignoranter non recipit executionem, nisi dispensetur. 1. q. 1. si quis à simo. quidam tamen dixerunt, &, ut uidetur, me-

melius, ꝙ etiam si scienter recipit ab hæretico, habet executionem, quãdiu toleratur, arg. 15. q. ult. c. ult. arg. contra. 23. q. 3. tres personas; quod uerum credimus in omnibus alus criminosis: sed in simoniacis & fornicatoribus notoriis speciale est, ꝙ etiam sine sententia licet ab eorum obedientia recedere. 32. dist. §. uerum, & sin hoc potest intelligi decr. ista: quia iste ordinatus credebat, ꝙ ordinator suus ex relatione multorum esset notorius simoniacus, & ꝙ ideò non haberet ordinis executionem, & ꝙ nõ deberet ulterius ordinari ab eo: quia sua auctoritate debebat ab obedientia eius recedere. sed Papa uidens eum errare in iure positiuo, cõsuluit ei, ꝙ in suscepto ordine ministret. quia, sicut dictum est, peccaret, nisi in ordine suscepto ministraret: sed contra conscientiam non ascendat ad superiores. ipse enim habebat conscientiam, ꝙ ex quo aliquis à simoniaco aliquem ordinem susciperet, ulterius ad nullum ordinem promoueri poterat. nec erat peccatũ mortale male intelligere canones, qui sunt de iure positiuo. ¶ Si tu dicas, ꝙ debeat Papæ credere de intelligentia canonum,[a] alioquin est hæreticus. 19. dist. nulli Rñ. ꝙ si Papa faceret expressum canonem, ꝙ recipiens ordinem à tali simoniaco, qui non est notorius nisi ex aliquorum relatione, potest promoueri licitè, & iste ordinatus diceret, ꝙ Papa non posset hunc canonem condere, esset hæreticus, uel grauiter peccaret. sed hic Papa nõ faciebat de hoc canonem, licet sic arbitraretur, & talis esset opinio sua, quæ non præiudicaret aliorum opinionibus, ſ de resti spol. literas. 3 pro his aũt sufficiens rõ esse uidetur: quia cum hæc pœna non inueniatur in canonibus, ꝙ recipiens ordinem ab hæretico, uel quocũq; alio criminoso tolerato, nos pœnas extendere non debemus, de pœ. dist. 1. pœnæ. speciale tñ est in notoriis simoniacis, & fornicatore. si aũt coactus recepit ordinem à simoniaco, recipit executionem. 1. q. 1. constat. nos aũt hoc non credimus. imò generaliter dicimus nullum, ꝙ non habet, posse dare executionem; & quod ibi factum est, de dispensatione factum fuit, & repete quæ dicunt. 32. dist. §. uerum [deponat] quia credere debet eum nou simoniacum.

a ¶ *Intelligentia canonum. Adde Archid. & clarius Dom. in summa. 20. dist. & meminit Abb. in c. capellanus, col. ij. de feriis, & refert Fel. in c. ne innitaris, col. j. circa fi. supra de cõst.*

IN tantum.

PEr tuas nobis literas, &c. [dispensatum] per Papam.

COnsulere, & infra. [uicedominatum] cui aliquid spirituale est annexum. 1. q. 1. si quis episcopus, & quæst. 3. saluator.

SIcut pro certo, &c. [benedictionibus] supra eo. cum in ecclesiæ [exigere] hic iustificat decre.

QVoniam simoniaca labes. [expellatur] habita distinctione, quæ est supra eo dilectus.

AVdiuimus, &c. [ingerunt] episcopi. [eorum] id est episcoporum.

SVMMARIVM.

1 *Non est quis cogendus aliquid soluere pro ecclesiasticis sacramentis, & in nume. 2. & quando ad hoc agi possit, habes in num. 3. & 4.*

1 AD Apostolicam audientiam. ¶ † Qui maliciosè] No. ꝙ non dicitur hic, ꝙ aliquis cogatur aliqd soluere pro Ecclesiasticis sacramentis. illud. n. est illicitum, supra cap. proxi. & cap. suam, & c. cum in ecclesiæ. sed hoc tantum pertinet ad officium episcopi, ut si quis pias & laudabiles consuetudines uelit mutare, scilicet solicitando, uel statuendo, ꝙ nemo aliquid det pro sepultura, nel pro similibus, compescantur. nullus tamen cogetur eas seruare, ut in præalleg. decret.

2 ¶ † Item no. ꝙ nunquam potest dici quẽquam cogendum, ut pro spirituali aliquid det etiam in locis, ubi pro ecclesiasticis sacris dabatur, ut puta si consuetudo tbi erat, ꝙ dabatur pro sententia tempore pœnitentiæ nũmus, uel aliud: quia aut dices, ꝙ uoluntariè dabat, & sic nũquam cogendus est; aut coactus, & sic eodem modò non est cogendus: quia simo. erat, ut in c. præalleg. & contra ius naturale. vnde talis consuetudo seruanda non est. 8. dist. quæ contra. dicimus tamen, ꝙ licet tantum uoluntariè alicui certum soluere cõsueuerint, non tempore collationis sacramentorum, ut sicut Venetiis soluitur in morte decima mobilium, in Britania tertia in opus ecclesiæ & pauperum dispensanda, bene cogendi sunt seruare talem consuetudinem. t 1. distin. in his. 12. dist. illud, ridiculum. consuetudo etiam sic intelligitur, quod hic dicitur. & si dicas, ꝙ uoluntariè dederunt, nõ se obligauerint, Rñ. falsum est: imò, quia tanto tẽpore exoluerunt, creditur, ꝙ uoluntariè se obligauerunt. ¶ Ad illa autem, quæ dabantur tẽpore collationis sacramentorum, nunquam cogãtur: quia species mali est, à qua abstinendum est, supra de ui. & ho. cler. cum ab omni, & c. decorem: quia præsumitur simoniacè introducta. & facit ad hoc, quia nec ante, nec post, dare pcipitur. 1. q. 2. c. ij. ſ eo. c. j. hoc aũt ꝯstat, quia nunquã pp aliquod tẽporale retardanda est collatio sacrorum ſ eo. c. pxi. & c. intm̃. Item si aliquid sponte detur, nõ est spernẽdũ. 1. q. 2. q̃ pio. ¶ Itẽ si ꝯsuetudo habet, ꝙ in dedicationibus ecclesiarũ aliquã partem oblationũ habeat ꝯsecrator, & clerici, q ei obsequuntur in ꝯsecratione, bene ad illam ꝯsuetudinem obseruandam agi potest & peti, ut 10. q. 3. nec numerus. 18. q. 2. Eleutherius, seruitium. & idem in sepulturis, & in omnibus aliis, q̃ de iure ratione consuetudinis debent, uel diuiduntur, supra de sepul. certificari, de test. requisisti. si qua aũt alias sint, quæ non ratione consuetudinis generalis, sed specialis debentur, ut si consuetudo esset, ꝙ in consecratione haberet cẽtum marchas, nõ crederem talem consuetudinem seruãdam, cum male de ea præsumatur, ut dictum est. non negamus tñ, quin possit accipere expensas ꝓ se & comitibus suis. & certum quid põt statui, qđ accipiat ꝓ expensis: quia non cogitur militare suis expensis. 10. q. ult. relatum. t 1. q. 2. charitatem. 4 ¶ † Expẽsas enim eps à uilla, ubi sunt baptizandi, uel chrismãdi, uel alia sacra conferenda, uel ecclesia ꝯsecranda, petere potest, si habent vnde præstent: alioquin ipse de suo faciat. 10. q. 3. cauendum. nec obstat c. nec numerus: quia illud loquitur, quando aliquid exigebat ultra expensas. nam cum baptizandi ad domum baptizatorum ne nirent, nihil pro expensis accipiant, cum & ipsi expensas non faciant. uel melius potest dici, quòd aliud est petere aliquid ab his, quorum ecclesia consecratur, uel de bonis eorum, & hoc nullo modò licet, & si de hoc sit generalis consuetudo, supra eodem intantum. & aliud est nihil ab eis petere: sed de oblationibus, quæ nondum peruenerũt in spãle dñium alicuius. uel usum, uel possessionem, diuisionem aliquã facere; & hoc licet etiam tẽpore consecrationis ecclesiarum, uel collationis sacrorum: tñ credimus, si eps, uel clerici dicerent, non intererimus, nisi securi simus, quòd dabitis nobis oblationes,

oblationes, uel q uos dñe epe nobiscum fm consuetudinem antiquam diuiseritis, q peccarent. s. e. cum in ecclesiæ, ar. 3. 83. dist. quia sancta. imò plus di. unt aliqui, q clerici, qui cōsueuerunt hre aliq partem ab epo, pnt ei dicere, si cessauerit aliqñ debitā partē dare, dñe non intererimus de cætero, ar. 95. dist. esto. 45. dist. cum beatus: qa si eps rōne consuetudinis petat eos cogi ad secū interessendum, & ipsi tñ debunt, & tuipse etca hoc ipsam consuetudinem serua. nos tñ credimus. q non est licitum clericis negare epo obsequiū consuetū, licet eps deneget consuetā partē oblationū. imò si fecerit agere, pōt eps nomine ecclesiæ petitorio, & possessorio tōtra clericos, cū hæc exceptio nunq inueniat in iure: sed clerici sifr p epo, non p ecclesia pñt agere peti. & pos. ad prædictā cōsuetudinem obseruādā, & ēt quia infringit eps consuetudinē, si expedit canonicis. & si consuetudo tm in fauorem epi eslet introducta, pollet agere, ut absoluatur à prędicta consuetudine: quia priuil. & c. 9. q. 3. priuil. sed nos hoc non credimus. nā licet illud aliqñ obtineat in priui. noo tñ obtinet in iure cōi, nel consuetudinario, q difficilius ab homine separat, q̄ gratia: sed pōt agere & petere, ut q̄du nō soluerit eps, q cōsueuit, nec i. si obsequiū debitum præstare teneantur; & sic loquitur. c. 65. dist. esto. 45. dist. cum beatus.

NE dei, & infra. [patribus] qui ordinauerunt Cistercien. quia ex quo regula est approbata p Papā, nul li licet eis aliqu d p regulas mandare [ordine] quia et si Papa mandaret eis aliquid, quod esset contra substantiam ordinis, uel peccatum, nun deberent obedire. s. de statu mona. cum ad, in fine [ordine] .i. substantialibus ordinis.

IAcobus canonicus.

SI quis ordinauerit. hic no. pœnam dantium ordines simoniace [inquietet] s. eo. per tuas. credunt quidā, q hic, qui sic iurauit, & pmisit, possit petere, ut sibi remittatur promissio. j. de magistri. ca. 2. hoc non credimus: quia si obstat sua turpitudo ¶ Per triennium] lapso triennio, sine aliqua dispēsatione recuperat executionē, cum pœnæ sint moliende, de pœ. dist. j. pœnæ. & hoc intelligo, si crimen est o. cultū: si uerò manifestū, sp est suspensus, argument. 32. distin. s. uerum. Item licet hanc pœnam habeat à iure, si tamen accusatur, perpetuo deponetur, & infamis erit. 1. q. 1 reperiuntur. quidā dicunt, q hæc decre. obtinet tm in casu hic posito. nam alias, qui simoniace ordinē conferret. perpetuò suspensus est alij aūt in omni casu intelligūt eā opinionē. uel dic, q uerius uf, q hic non directe committit simoniā in ordine, sed in bñficio, uel in iure consecutiuo ordinē quia ordinans nihil recipit, nec sibi aliquod debitum remittitur, ut ordinet quia nihil eps añ ordinationem debebat ordinato. prætetea ordinator uult ordinare, & ordinatus ordinari nullo dato; & ideo non directo vr esse simonia in ordine, & ideo specialis pœna datur in hoc casu, cū alias dans ordinem simoniace directō perpetuō debeat esse suspensus, & recipiens non solum ab ordine simoniace suscepto, sed etiam ab alijs sit suspensus. hic autem non est suspensus nisi ab ordine sic suscepto, ut hic, & s. eo. per tuas.

MAndato nostro recepto, &c. [generalis]. s. eo. qm simonia. [extendi] cum ex tali extensione nō multum honoris iudicia crescant: sed tm saluti aiæ puideat [utrique]. i. ex parte dantis, & accipientis bñficiū, ideo seruiuit, ut beneficium acciperet, & ille, qui dedit beneficium, ideo dedit, quia sibi seruiuit.

Ne prælati uices suas, uel ecclesias sub annuo censu concedant. Rubr.

PRæterea quoniam quidam [epale] Isti epi iurisdictionem, quæ ed epm spectabat in aliquibus parochijs, uendebant decanis, uel archipresbyteris, q hic inhibetur. sed ē cōtra so epi exercentibus iurisdictionem epalem salarium dare pñt. 12. q. 2. charitatem, cuicunque. Item non exercentibus iurisdictionem obuētiones spales uēdere pñt. j. eo. querelam. Rō diuersitatis, quia iurisdictio non dēt uendi. in auth. ut indi. sine quo. suf. at in obuentionibus est cōcessum. Itē plationē, uel aliquod ius spūale non pōt locare ut hic. Officia aūt temporalia. et castaldiani, si pro pecunia cōcedat, licet alias sit turpis quæstus, nō tñ est simonia, nisi habeat spirituale annexum, & sic intelligitur. 1. q. 3. Saluator.

QVia in quibusdam, &c. [sub annuo] sic. s. tu exerceb is talem iurisdictionem super tales sacerdotes, & totū lucrū, uel pars eius sit tuum. sed mihi epo, uel archiepiscopo tm reddes, & hoc est illicitum, sed si diceret ego tibi p salario tuo c. lib. dabo, & tu exerceas iurisdictionē in hos sacerdotes, & tu dabis mihi totū lucrū, hoc est licitū. 12. q. 2 charitatē annuo. 23. q. 1. militare. hoc uf simonia, ar. 1. q. 3. ex multis uendentes, non solum. s. c. proxi. notatur de hoc.

SVMMARIVM.

1 *Regimen ecclesiæ committi non potest sub precio.*
2 *Donatori licet conditiones apponere sed non spirituale.*
3 *An liceat pauperi sacerdoti locare spūales operas, & in nu. 4.*

QVoniam enormis. ¶ Regimen] Regimen. n. committi non pōt sub pcio. sed si contingeret, prælatū infirmum esse uel abñtem, bñ posset pretio dato sacerdotem uicarium ibi constituere. s. de ap. peruenit. 2. s. de cle. ægro. de rectoribus. 12. q. 2. charitatē. & ille, q locat opas suas spūales, non peccat, si aliunde sumptus, nō hēt. j. q. j. duces. si āt aliūde hēt sumptus, licet nō sit simonia: est tñ spēs mali, & iō nō locet operas nec impēdat: qa nō tenet. & idē dicimus nō licere illis q hñt aliūde sumptus, ɔuenire, dabis nobis tm, & nos oī anno faciemus anniuersariū. sed bñ licet & meritorū & ɔstitnere aliquos reditus in aliqua eccła, ut ei faciat anniuersariū alicuius, & hęc ɔtō pōt fieri p illos, qui debe rēt facere anniuersariū. s. de pb. significatū: sed donatori redituū nō licet ɔstituere, nec sub ɔditiōe reditus dare sed pal. decr. significatū, uf ɔdicere, ubi dr, q capl'm cō cessit bñficiū sub ɔditione. rñ. q a non fuit sub cōditione, sed pure fuit in decr. pal. ɔcessum bñficiū, sed bñficiū fuit aliquibus onerib. astrictū p illos, q hoc facere pñt sed alius donator redituū siue clericus, siue laicus hoc
2 nō pōt. ¶ † Sed dices imò & laico donatori licet suæ rei conditionē adijcere. s. de cond. ap. c. uerum sed rñ. q li cet donatori conditiones apponere, sed nō spūales. Redēptio aūt captiuorū bñ pōt poni in conditionibus rerū
3 donatarū ecclesię. x. q. ij. hoc ius. xij. q. ij. aurū. ¶ † Id aūt, q in prin. huius gl. dictū est, nō placet, s. q pauperi sacerdoti liceat locare operas spūales, dicimus. n. q nunquā pauperi sacerdoti nec ad diem, nec ad annum licet aliquid recipere p offitiis diuinis dicendis. s. tit. proxi. in multis c. sed credimus, q & pauperi sacerdoti, & diuiti licet pacisci cū aliquo, q morer in aliqua eccłia ut cele

bret ibi diuina,& certum quid pro hoc acciperet:ita tñ, q nũquam p diuino aliquid accipiat:imò & in pactis & in intentione debent segregari actus,ut merced,êquã accipit,p diuinis,accipiat, sed p mansione,quam facit apud aliquã ecclesiam,uel p aliis beneficiis,q ibi facit, uel p recõpensatione dãnotum,quæ sustinet occasione moræ,quam ibi cõtrit, ar š de rerum permut. ad qõnes.

4 ¶†Sed dices,si habet de proprio,non debet accipere de bonis ecclesiæ.1.q.2. clericos, pastor. ergo si est diues clericus, nõ debet accipere tẽporalem mercedem p diuinis celebrandis in aliqua ecclesia. ¶Sed rñ. de iure est,q siue sit diues,siue pauper, q qui altari[a] seruit, de altari uiuat, supra de præben. cum sm Apľm. nec contradicit.c.præal. clericos, pastor,quæ non loquũtur de clericis seruientibus ecclesiis, sed de aliis abundantibus clericis,qui nolebant uiuere de bonis ecclesiatũ, qui non seruiebãt,nec eorum clerici erant.

a ¶ Altari. Adde quòd hanc eandem opin.te net Arch.in c.illi qui. 12.q.2.abb.in c.cẽs, de præben. & in sua dispu.incip.Titius,& tenet etiam B. Tho. 2.2.q.185.ar.2.& referunt Moder.in c. postulasti,col.vlq.in fi. supra de rescrip.

QVerelam &c. [ecclesiam].i. obuentiones ecclesiasticas, [præsumpsit] si nomine ecclesiæ locauit, & utiliter, successor[b] tenetur, supra de loc.c.j. 12.q.2.huius, quicũq; suf.25.dist. ecclesiæ prin. si inutiliter,secus supra de his,q si à prxl.cum nos,supra de præca.c.ij.& hoc intelligo, si non interuenerunt solẽnitates debitæ. alias n.teneret cõtractus, licet possit restitui in integ. si uerò suo nomine locauit,non intẽdens obligare ecclesiã, non tenetur successor: sed nec hæres eius,sicut nec heres usufructuarij, nisi inquãtum ad eum puenerit,ff.lo ca.si qs domum,§.hic subiungi. & hoc uerum est in ministro, uel plato ecclesiæ,f.q successor tenetur habere ratum,qđ factum est à pdecessore. sed in canonico præbendario secus dicimus: qa ille nunquam põt locare pbendam suam ultra tẽpus uitæ suæ, licet de illa possit agere, & cõueniri sicut legitimus administrator, ut not. supra de probatio.c.iij.

b ¶ Successor. Adde, q. Cardin. in consil.95. incip. Respõdeo,sing. refert dicta Inn.hic, & dicit hoc communiter teneri per scribentes.

De magistris, & ne aliquid exigatur pro licentia docendi. Rub.

QVoniam Ecclesia [cathedralem,] idem in aliis, quæ sunt sufficientes,ĩ eo.quia [eiusdem] ecclesiæ. secus de aliis,nisi sint pauperes,ĩ eo. quia [beneficium] secus,si non habeat beneficiũ.10.q.2.pcariæ.12.q.2. charitatẽ. & Sabinus legũ doctor à suis scholaribus sustẽtabať,ff.de ori.iu.l.ij.§ si.sed & si habeat bñficiũ,gratis pt recipere, sed nõ exigere [interdicat] nisi forte esset ibi nimia multitudo magistrorum, uel alia iusta cã subsit.

PRohibeas &c. [pmittatur] ex hoc uř, q ex quo nõ licet pmittere,q pmissio sit turpis, & sic q melior sit cõdõ possidẽtis,ff.de cõdi.ob tur.cau.l.ij. Rñ. hic subuenit dãti nõ in fauorẽ suũ,sed in odiũ recipiẽtis. si. š de eo,q dux.ĩ ma.quã pol.c.j.š de simo.ueniẽs. vel dic, q pignus pmittendo non peccat, cũ sit spũale. Quid si platus nõ dat licẽtiam eundi ad scholas nisi primò precio dato? rñ. non est simonia, sed est turpe lucrum.

QVanto Gallicana. [regere] supra eod. cap.primo ubi nota.

QVia nonnullis [cathedralem.] à diuitibus.n.licet accipere, cum pp eos non habeat pbendam, arg. 12.q.2.charitatẽ. 14.q.5. nõ sanè.4.q.3. §.itẽ nenturis,š de simo.cum sit,š de ui.& ho.cle.cum ab oĩ. ar.contra. 12.q.2.gloria. 1.q.3.non solum,ff.de uar.& extraord.cogn.l.j.§.est quidam.

SVper specula.

De Iudæis, & Saracenis, & eorum seruis. Rubr.

PRæsenti cõcilio. [12.sol.] quos si nõ habet, aliunde hostiatim quærat,ff.de manu.etiãr uel pro eis quinquẽnio operas præster, ff. de cap.& postli.l.ult.36.q.1.de rap.hoc tñ c.non loquiť,q ipsi seruo liceat aliqd dare p sua redẽptione,sed alij Christiano: sed uř ducendus ad libertatem sine aliqua donatione pecuniç,C.de epi. Deo.§.ult.54.dist. mãcipia. Ob hoc dixerunt aliq hoc c.abrogatũ.Vel dic, q hoc c.loquiť,cum Iudęus paganum emit cã mercimonij, & intra tres menses uenalis exponitur,& pp infirmitatẽ Christianus factus est. tũc enim nõ debet Iudei utilitas impediri.54.dist.fraternitatem [Christianus] non tñ erit seruus redimẽtis: sed restituto precio erit liber, insti.de noxa.ac.§.dominus.

MVltorum ad nos [seruetur] .i.in libertatem excipiantur. ¶Liberi] No.originarios esse liberos,ergo à legitimis actibus non repelluntur, ar.ff.de test.l.j. C.de postul.l.ult.ad ordines tamẽ non promouentur. 54.dist.si quis obligatum [debentes] .i.alligati & astricti [de his] originariis , uel colonis [damnauit] .i.abstulit propter suam improbitatem.

IVdęi [legalis] C.de Iudę.l.ult.

Quia super his, & infra eodem in nonnullis.

IVdæi.

ITa quorũdam [deferant] C.q res ex. non debẽt.l ij. C.de cõmer.& mer.eam te.ff.de pu.& ue.coram.§. si enim [precisos] canõ est latæ sñiæ [mulctari] hoc põt statuere Papa propter commissum à laicis crimen.

IVdęi [hæreditatis] de hæreditate & bonis iõ intromittit se ecclesia : qa de nouo cõuersi sunt, & finguně miseræ personæ,ĩ de uer.sig.super quibusdam. alias.n. se intromitteret,supra qui fil.sint leg.causam.

COnsuluit.

AD hæc.

SIcut Iudei. [corpora] non enim reputantur hostes. 23.q.8. dispar. alias enim liceret,C. de sepulc.uiola. sepulchro.

QVam sit laudabile. ¶Paganis] contra.11.q.3. ad mensam,ubi dř,q sine aliqua indulgẽtia licet uti cibariis paganorum. Rñ. illud olim , qñ pagani non discernebant cibos. hodie autem,cum discernant cibos, non licet sine speciali indulgẽtia ; sicut nec cum Iudeis licet cõmunicare. 28.q.1. omnes.supra eo. ad hoc,nisi de licentia, ut ar.hic. [temporum] quia tñ in quadragesima non licet uti carnibus.

SIgnificauit. ¶Redemptionis] q.d.pro causa redemptionis licet aliqua portare etiã ea,q uetita essent:

non

non tñ possunt pyraticam ꝯ Christianicos exercere:qa sine peccato fieri nō possent:sed ligna & arma eis porta re pro redēptione licet: quia licet p ea possint offendi Christiani,tñ non est directò ꝯ eos. nam & si directò ꝯ Christianos nēderet,& in articulo,qñ,s.exercèretur ꝯ Christianos incideret in canonem. Alij tñ dicunt,ꝗ arma & ligna & alia spāliter eis prohibita ēt pro redemptione nō licet eis uēdere,ar.j.e.ad liberādam.¶Treugā] uidebat.n.ꝗ facta treuga liceret eis portare res ue titas Saracenis [excōicationis] latæ ꝯ tales.s.e.ita.j.e. proxi.[pax] cā dubitationis erat: quia ex quo iurauerat,ꝗ non portaret illuc merces,nisi pax fieret, per eō sequens uidebatur licitum portare, si fieret pax.

Quod olim [durauerit] cessante illa guerra nō durat canon latæ fiñæ nisi in lignaminibus & aliis ꝗ̄ subsidiū faciūt eis ad pugnā.s.e. ita & sic loquit.s.c.pxi.i fi.& i dispēdiū terræ [an.j.e.ad liberādā.

ET si Iudæos.

POstulasti [iurisdictionis] temporalis.

IN nonnullis.

CVm sit.

AD liberandam [galeas] qa cum his possunt multū prendere Christianos [in pyraticis] & pyraticā ꝯ Christianos exercentibus. secus, si ꝯ alios exerceant: uel forte nec ꝯ alios,cum non debeant in pyratica per Christianos instrui. hoc autem non placet pp uerbum sequens, in dispendium terræ sanctæ] ip'os] hæc pœnitentia imponitur per seculares potestates.s.eo.ita [aperiant] hæc pœnitentia imponitur per ecclesiam.

EX speciali.

NVlli Iudæo.

De hæreticis. Rubr.

DVbiis [in fide] 24.q6.1. apertè.s.de summa trini.c.1.

QVi alios.

FIrmissimè [uel schismaticum] hæreticus dr, qui p uertit sacra ecclesiæ ut simoniacus.1.q.1.eos qui p. Item diuisus ab unitate ecclesiæ.7.q.1.denique. Item excōicatus.4.q.1.qui autem. Item errans in expositione sacræ scripturæ.24.q.3.hæresis. Item qui confingūt nouā sectā,uel ɔfictā sequit.24.q.1.hæticus.Itē q male sentit de articulis fidei.23.q.1.hæc est fides, qm uetus.

SVMMARIVM.

1 *Falsitas admixta in instrumento,uel in dicto testis,quando uiciat, uel non.*

2 *Sacramenta ab hæreticis recepta an sint uera & essentialia sacramenta, & in nu.3.*

4 *Ordinis executionem non potest dare suspensus.*

1 FRaternitatis.¶†Cap.a] no.ꝗ si tabellio in instrumento,uel testis in suo dicto admisceat aliquā falsitatē ēt scienter, nihilominus tñ ualet instrūm,& depositio testis, dūmō falsitas illa non tangat substantiā, uel circūstantias negocij, de quo fit instrūm, uel reddit testimonium.ut si dicat ɔhentem esse de alia terra,ꝗ̄ sit,uel si dicat,affines aliorum esse, ꝗ̄ sint. & hoc est iustū:qa in his non consistit officium tabellionis, nec testis.nihil.n.facit ad ɔtūm,uel testimoniū,un̄ sint ɔhentes,uel quorum sint affines.& idem est in fictibus. sed ɔ.6o.dist.si ad. ubi dr, ꝗ non ualet scriptura, ubi ēt officiosum mendaciū admiscet, qđ nulli obest,& alicui prodest.So.illud intelligitur, qñ admiscet circa substantialia,uel circūstātias negocij,de quo agitur. ut si gra,si inter ɔhentes actū est,ꝗ soluat pecunia argentea, & notarius, uel testis dicit de aurea, ꝗ melior est,& utilior est ambobus contrahentibus.nam hoc mendacium licet sit pium & utile,tñ reddit instrūm uel testimoniū inutile. si aūt sup his,quæ tāgunt substātiā ɔtus, de quo sit instrūm, uel de quo redditur testimonium,uel super circūstantiis eius, de quibus not.s. de accu.c.inquisitionis,tunc siue ignoranter,siue scienter falsum admisceat, non ualebit instrumentum, uel testimonium;quod sic probatur: quia nunquam debet ponere in instrumento,uel testimonio,nisi quod in ueritate norit,& uidit;& in hoc nō posset esse ignorantia. 3.q.9.testes, hortamur pura. ¶Dānantur] hoc habet locum in exceptionibus scripturarum, & in omnibus aliis, qui publica autoritate non habent officium sibi iniunctum simile.ɔ.dist.si ad sa.16.dist c.1.37.distin.si quid. In scripturis autem tabellionum, & aliorum publicum officium gerentium secus est:quia licet fecerint unam chartam falsam, aliæ nihilominus ualent, quādiu in officio tolerantur, ar.8.q6.ult.nonne,& est hoc propter publicam utilitatem,ar.ff.de off.præs.Barbarius dicimus tamen,ꝗ si instrumento in aliquo probetur falsum,totum,quod in illo instrumento continetur, caret robore firmitatis; sicut in teste dicitur, qui similiter publicū officium habet.3.q.9.pura.ff.de ædi. edic.cum eiusdem , de conse.dist.4.cum non liceat. licet autem dicta cuiusquam ratione personæ nisi aliae falsa probentur,redargui non possunt de falso: si tamē publica persona accusata & condēnata fuerit de falso, & ex tunc instrumenta dicta eius ratione personæ robore carebunt.s.de testi.testimonium. ¶Alij tamen dicunt, ꝗ si in uno instrumento plura capitula sunt connexa sibi, & unum esset accessorium alteri, uno cassato connexa & accessoria cassantur secus si sint diuersa & separata , arg.ff.de mino.etiam.ff.de neg.gest.cum ac. 2.q.7.§.est autem,circa fi. Vel distingue,ut s.de fid.in-

2 stru.ex literis,primò dictum magis placet.¶†In sacramentis secus est: quia sacramenta ab hæreticis recepte quo ad essentiam uera sunt.32.§.uerum. Item effectū uirtutis habent,uel propriis uirtutes dignitatis habēt quia ueneranda sunt in se,& gratiam etiam conferunt si qui illa nescienter sumant ab eo, quem non putant hæreticum. de Iuda enim constat,ꝗ fuit hæreticus,ar. 1.q.1.eos qui, & tamen baptizati ab eo gratiam receperunt. nam alias peccasset, qui eum emisit cum aliis ad baptizandum, cum sic baptizati ab eo deciperentur. 1.quæst. 1.Christus, & cap.dedit. ad idem est, qđ dicitur de infantibus.1.quæst.4 c.2.& 3.idem dicendū est, si coactè recipiat sacramenta. 1.quæst.1. dominus decla.circa fin.& hoc intelligo de coactione absoluta, uel abstractiua si enim conditionalis esset coactio, pec caret , nec gratiam reciperet.50.distin. presbyteros.

3 ¶†Item est necesse, ꝗ uoluntatem habeat illud sacramentum recipiendi licet non ab hæretico: quia alias sacramentum reciperet.s.de bap.maiores. idem dicen-

dū est specialiter in sacro baptismi,s.ut in articulo ne-
cessitatis debeat recipi ab hæretico.32.dist.§.uerum,
circa fi.si autem aliter accedant ad sacramenta hæreti
corum,peccat, qui accedit, nec recipit gratiam.1 q.1.
etiam.& c.sequentibus. & hoc ex sola constitutione est,
qua prohibitum est à talibus recipi sacramenta, quod
ex eo apparet,q constitutio excipit baptismum in casu
necessitatis,ut dictum est. & idem.32.dist §.uerum.nam
cum solus Deus gratiam conferat,non minister,non at
tenditur,qualis sit minister,nisi in eo,qui scienter ꝯ cō
stitutiones ecclesiæ recipit, idem dicimus in omnibus
præcisis,puta depositis excommunicatis, & suspensis à
collatione sacramentorum, siue à iure,sine ab homine
sint suspensi: qa si à talibus suscipiant sacra, cum à col-
latione eorum priuati sint,inobedientes sunt,qui reci-
piunt ab eis,nisi sit notorius fornicator,& simoniatus:
q licet suspensi sint à collatione sacramentorum,tn̄ in
articulo mortis corpus Christi & baptismum conferūt
32.dist.§ uerum. & ēt cum à talibus licitum sit hæc sa-
cramenta recipere, eis licitum erit tangere,non tn̄ con
ficere. nec credimus licitum ab hmōi extremā unctio-
nem recipere,uel alia sacra. nā cum sint gnāliter ꝓhi-
biti,& de his spāliter concedatur, consequens intelle-
ctus patet,q de cæteris negatur.25.dist.qualis. diuina
autem ab eo audire debent,quā diu tolerantur.8.q.u.t.
nonne.sed qđ conceditur his duobus suspensis idem intel
ligo in oībus suspensis, siue sint suspensi à iure, siue ab
hoie. & fortè idem in depositis,cum similis rō sit in oi-
bus.C.de diuer.rescri.si libellum. sed secus in hæretico
uel excōicato,à quibus corpus Christi in articulo mor
tis recipiendum non est.1.q.1.superueniente:baptism ū
aūt possunt ab eis recipere.Et hic est casus, in quo licit-
tè cōico cum excōicatis, & hi dando baptismū nō pec-
cāt. posset tn̄ dici,& nō male,q à suspensis à iure tolera
tis oīa sacra,ubi nō confert executio,sed gr̄a,ut in pœ-
nitentia, extrema unctione,& cæteris consimilibus,lici
tè recipiantur,qa solus Deus ibi alīs hoc operatur,ar.19.di.
fin.1.q.1.Iudas.ubi autem confertur executio,ut in or
dinibus,& ubi aliqd confert ab ordinatore,non suspen
4 ditur,ut s̄.de simo per tuas,ubi no.¶†Executionem au
tem ordinis nullus suspensus dat:qa qđ non habet,da-
re non potest.1.q.7.Daibertum. & ordinator est, qui
dat executionem,qđ ex eo apparet,qa dat sibi ea,quæ
sunt signa executionis,s.planetam,stolam,& consimilia
23.dist.per totum,& melius.11.q.3.eps. sed p hoc uī,
q si archidiaconus. q dat subdiacono urceolū.23.dist.
subdiaconus,sit suspensus,q subdiaconus habet execu-
tionē, qđ nō credo: qa tm̄ ab epo recepit executionē,
non ab archidiacono.ꝫ.de cō.dist.4.Romanus,ubi dicit
q paganus baptizat,& tn̄ baptismum non habet.sed sū
deo, q baptizans in baptismo nihil confert, sed solus
Deus.19.dist.fin. sed plus placet nobis,quod not.j.de
schismat.c.1.ꝯ id,qđ dictum est,ignorātes & coactos re-
cipere gr̄am in sacris hæreticorum,ꝫ est.32.dist.§.uerū
1.q.1.ēt,& tribus.c.sequentibus,ubi dr̄,q ibi gratia nō
confertur.¶Sed rn̄.non conferri gratiam scienter reci
pientibus. uel ideo dicitur non conferri gratiam: quia
postq̄ sciunt, uel baptizati post, q̄ facultatē habent, p
manus impositionem debent ecclesiæ recōciliari.1 q.4
c.2.& 4.& nisi fecerint, peccant : uel aliter, quia si sa-
cerdos bonus est, per eius manum sacramenta prosunt
suscipientibus:si autem est fictus,eius meritum nō pro-
dest.1.q.1.per Esaiam. aliqui tamen dicunt, q omnes
suspensi occulti,uel à iure executionem conferunt, de
hoc no.j.de schisma.c.1.

SI quis eps [extraneos] quia ex hoc præsumitur, q
ecclesiam non diligebat, quando extraneos hære-
des ecclesiæ præponebat. uel supple hæreticos.q.
siue consanguineos, siue extraneos hæreticos hæredes
instituat, anathema sit.

INter eos.

CVm Christus supra & infra.c.proxi.

SIcut ait B. Leo [defensores] hodie quo ad omnes
iste canon est latæ sententiæ, & non in partibus To
losæ tantum.

SVMMARIVM.

1 *Cum moritur quis, ad quem transferatur potestas faciendi ea quæ ipse faciebat.*
2 *Ad quem spectet determinare de articulis fidei.*
3 *Potest Papa de laicis statuere.*

AD abolendam [clerici] repete quæ diximus.
1 s̄.de ma & obe.his.†Vacan e] mortuo aliquo,
si uis scire ad quē transferatur ptās faciendi ea, q̄
faciebat ante,q̄ successorē habeat, no.qa si ea p se so-
lū faciebat,sicut iurisdōnē,& consilia,& hoc faciet,ille
à quo ea habebat;ut si erat archidiaconus,q recepit iu
risdōnē ab epo,uicē eius gerit,s̄ de off.arch.c.1.eps eo
mortuo eius iurisdōnē exercebit.s̄.de ma.& obe,his,&
hic.s̄.de insti.cū uenissent. & hæc sunt uera, si necesse,
uel utile est hoc expediri an̄.q̄ successor det:alioqn suc
cessori seruabit ff.de iudi.mortuo.C.de iudi.ꝓpetādū.
§.si aūt,maximè si in ꝓximo successor sit futurus.ff de
ma.uin.l.pe.§ si & si capl̄o concessit eps eligere archi-
diaconū qa p hoc uī capl̄o concessisse,q cidē archidia
cono iura archidiaconalia ꝯferat,eo mortuo ad capi-
tulū deuolueī p̄dicta ptās si aūt aliqua faciat p se,q̄ nō
ab aliquo sunt collata,sed suo iure faciat,ut si archidia
conus fundasset ecclesiam de bonis archidiaconi, non
capituli,tunc hæc potestas non deuoluit ad capl̄m.s̄.de
concess.præ.c.nulla,sed ad successorē tm̄.Si aūt aliqua
habeat ab uno,& alia ab alio,etiā; in eis,quæ ab eo te-
net,deuolueī p̄dicta ptās, sicut est uidere in clerico ha
bente bona hr̄ditaria,ubi debēt succedere hr̄des legiti
mi,& bona ecclesiastica,ubi debet succedere ecclia.s̄.de
testa.relatū.12.q.3.& 4.p totū.¶Itē eps,& capl̄m sunt
unū corpus,cuius caput est eps,ar.j.de uer.si.cū cleri-
ci,&cū inter eos dicat̄ spāale ꝯiugiū ꝯtra s̄.de testa.req
siti.§.pe.dicimus,q ea,q̄ ad epm ptinēt suo iure.sicut
est iurisdō, & ꝯfirmatio p̄latorū, quā habet hoc ipso q
est eps,q ad capl̄m deuoluet.ipso iure.s̄.de ma.& ob.
cū olim. si aūt cū aliis exercebat aliqd,nō ad subditos,
uel supiores,sed ad socios eiusdē collegij deuoluit po
testas.63.di c ul.ar.C qn̄ nō ne.par.l j.idē fortè dicen-
dū i absente,siue ex iusta cā,siue ex iniusta absit. In ne-
2 gligēte aūt dic,ut no.hoc de ma & obe.cū olim.¶†Hæ-
ticos] i hr̄sim iā dānatā & indubitatā incidētes.aīs n.
si de articulis fidei dubitatio oriret̄, & dubiū esset,qs bn̄
uel malè diceret,hoc sola Romana ecclesia determinat
24.q.1.quotiēs.17.di.multis [audiētia] q.d.nō ꝓderit
3 eis,si dicāt se uelle hr̄sim abiurare.¶†Comites] no.Pa
pam posse statuere de laicis.sed hoc est pp crimen.si.s̄.
de Iudæ.ita alij dicunt iō hæc statuta ualere:quia prin
ceps præsens fuit [exempti] ut templarij.

VErgentis [per cen.ec.] no. iudices seculares cogi
facere iustitiam. 23.q.5. administratores.

Si ad-

SI aduersus nos [examine] & malefaciunt, qui litigant.

CVm ex iniuncto [testimonium] .i.q. missus fit eo modo, quo scriptura pcipit, s. ab eo, q habet potestatē ɔstituendi, & mittēdi pdicatores. uel .i. nisi doceat de se ,pphetatū p aliquē ,pphetā, ut Ioā. hic ostendit.

SVMMARIVM.

1 *Clericus pro heresi depositus statim est relinquendus seculari potestati.*

2 *Abbas, seu collegium potestatem non habet concedendi alicui licentiam prædicandi.*

EXcommunicamus. excōmunicantur hæretici [relinquantur] pœna dānatorum de hæresi. 1 † No. pro hæresi clericum depositum statim seculari potestati relinquēdū, q si pœnitere enim vult, est ppetuo carcerādus, ī e.c.p n. Secūs casus est, si p p calūniā, uel ɔtumeliā illatā epo fit depositus. 11.q.1. si qs sa. Tertius est in crīe falsi, ī de fal. ad fal. alias afit clericus depositus tuēdus est p ecclīā. 81. dist. dictum, nisi sit incorrigibilis, ̄s de iud. cum non ab hōie [ɔsiscent] corrigitur lex, q defert bona cognatis, C. de hære. idem de Nestore [q afit] qualiter ,pcedatur ɔ̄ suspectos de heresi [moueantur] iurim potestatum, & dominorum ɔ̄ hæreticos [si uerò] pnīa dñorum non purgantium terram suā de hæreticis [catholici] indulgentia cruce signatorum ɔ̄ hæreticos [credētes] pœna credentium, receptatorū, fautorū, & eorum, q p p suspitionem de hæresi excōicati per annum in excōicatione perseuerāt [regulares] supple non ɔsumant talibus tradere ecclesiast sacra [quia uerò] ,phibitio pdicationis 2 fine auctoritate superioris. ¶ † Ab ap. se.] non ergo abbas, uel collegium habet potestatem ɔcedēdi alicui licentiam pdicandi: secus dicerem in licentia celebrandi missam, uel alia officia, quā quilibet sacerdos ɔcedere pōt, dūmodò certum sit eū esse sacerdotem, ut no. ̄s de cle. pere. c. iij. & ī e. ,px. qa ibi nō est tm̄ periculū eo. ti. sicut posset dici, q postq aliquis habet officium, uel potestatem pdicandi à ,pprio epo, ut sunt plati ecclesiarū, & doct. theologiæ approbati p eum, ad quem pertinet, uel etiam quilibet alij, qbus hoc concedit, uel spāliter, uel gnāliter, q quilibet sacerdos habens curam aiarum pōt ei dare licentiam pdicandi suis ouibus. Item no. q licet hoc sit generale, q soli epi possint dare licentiam pdicandi, de speciali tm̄ priuilegio qsq; & aliis conceditur, sicut fratribus Prædic. & Minorib. & etiam quibusdam aliis, supra de iudi. q̄ sit [adiicimus] .s. uisitatio, & persecutio ɔ̄ hæreticos [si qui] pœnā nolētiū iurare [uolumus] pnia epōrū nō ɔsequētiū hęreticos.

SIcut in vno corpore.

EXcōmunicauimus [redire] supra eo. ad abolendā, §. j. [carcere] arg. contra. C. de pœ. incredibile. sed dic hoc speciale in hæreticis.

ABsolutos, quia indistinctè loquitur, intelligo & post satisfactionē: in aliis secus. 15.q.6. nos, de electio. cū dilect. nisi snīa feratur super absolutione talū: quia tunc etiam in aliis post absolutionem non reuereretur ad eius fidelitatem, atg. supra de diuor. de illa. ¶ Manifestè] secus, si occultè, arg. supra de simo. c. ult. 11.q.3. c. Iulianus. ibi loquitur de apostata tolerato, [tenebantur] in pdictis. secus, si iurasset ei persoluere debitum, arg. infra de feu. excō. si uerè, & no. est de hac materia. 15.q.6. nos iuratos. Et etiam ibi arg. q bona hæreticorum ante damnationem non confiscantur, supra eo. excōmunicamus, § j. posset tamen dici, q nullum debitum ei solui possit.

SVMMARIVM.

1 *Schismatici qui dicantur, & an conferant, uel accipiant ordines, in num. 2.*

3 *Irregularitas ordinatoris, uel ordinati an impediat executionē.*

4 *Excommunicati minori excommunicatione conferunt sacramenta, & eorum executionem.*

De schismaticis. Rub.

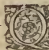

1 QVod à pdecessore. ¶ † Largè dicuntur schismatici qlibet criminosi. 1.q.1. sacerdotes. 24.q.3. c. sectandum itaque; & hi non tenētur his pœnitentiis. Aliquantulum minus largè schismatici dicūtur excōicati. 24.q.3. Apostolicæ, tam sacerdos, de excōicationis. ex quibus aliqui sunt, q non peccāt in excōicatione manētes, ī de sent. exc. inquisitioni. de his no. ̄s de excep. exceptionē. Strictè dicuntur schismatici, q diuisi ab vnitate Ro. ecclesiæ conanē suos epos, & presb. facere, & suas ɔtōnes. 7.q.1. Nouatianus, & contēnunt ɔstōnes ecclīæ. 19. dist. nulli. ¶ Idem dico etiam, si uelit contra episcopum aliquem assurgere, & episcopatum tenere, & suos sacerdotes facere. 7.q.1. scire. 24.q.3. inter schisma; & in his habet locum hæc decr. nam excōmunicati sunt ut hæretici, ut hic. ¶ Alij tamen dicunt contra in episcopis schismaticis contra alios epos tantum dicuntur etiam schismatici, q coniurationes, uel conspirationes faciūt contra episcopos, uel prælatos; & hi non sunt suspensi ipso iure, sed suspendendi, & horum ordinationes non sunt irritæ: sed ipsi deponendi sunt. 11.q.1. coniurationum, & 4. c. sequentib. si autem aliqui de aliqua re licita coniurarent, puta de non obediendo alicui hæretico, uel etiam ut essent magis securi, q inuicem se non proderent de facienda accusatione alicuius hæretici, uel ,pniciosi pręlati, forte malum non esset. 16.q.7. sanè: semper tamen præsumitur contra coniuratores. 11.q.1. si qui clerici, & maximè si coniurent in perpetuum, uel generaliter. nam si contra potentem & diffamatum cōiurarent aliqui nō mali, sed boni uiri, crederem licere [hæresiarchis] .i. schismaticis [ordinatis] & idem de ordinatis ab hæresiarchis, uel schismaticis in infinitum. nam cum nō habeāt executionem, aliis dare nō possunt. 1.q.7. Daibertū. ¶ † Irritas] quo ad execu-
2 tionem. ordines .n. bene accipiūt, ut no ̄s de hæret. c. ij. executionem aūt schismatici isti nō ɔferunt: qa excōicati sunt ipso iure, ut hæretici noienī, ut hic, & 24.q.1. alienus, & 3. inter. & hæretici ipso iure excōicati sunt, ̄s de hær. excōicamus. 24.q.1. c. 1. quidam tm̄ dicunt, q tales nō sunt excōicati, sed excōicādi tm̄. 23. dist. i noie, in fi. ubi dr̄ dānet, & hi à Papa Alex. excōicati fuerunt. ¶ Illi aūt schismatici, q ab vnione ecclesiæ recedunt, ut Græci, bene sunt excōicati ipso iure, ut in pceden. c. & 19. dist. nulli. nos dicimus, q p p nullum peccatum, qđ sit in ordinatore, uel ordinato, impeditur, quominus recipiat ordinatus executionem in habitu, licet exequi non debeat ordinator, uel ordinatus ordinem suum: qa ligatam habet executionem nexibus iuris, quod censet tali crimine irretitum fore irregularem, sicut apparet in homicida, q bene in ordinatione sua recipit ordinis executionem, & etiā dat: sed tm̄ ligata est p ɔstōnē, quæ dicit homicidam irregularē, ̄s de tempori. ord. c. ult.

& ita

& huic expositioni uf contradicere.§.de epi.qui renun. epi.c.t.ubi df, ꝙ si non sit supina ignorantia, ꝙ pôt episcopus dispensare: sed dic illud ideo esse, quia non potest esse sine suspitione scientiæ post, quam manifeste renun ciaret, & nec probabat contra: quia si probasset, nunquã esset necessaria dispensatio.9.q.t. ordinationes. pôt tñ dici, ꝙ iusta cã fuit statuendi nouum ius ꝯ naturalem æquitaté, ne in tam notorijs factis, sicut est contra renũ ciãtes, & ꝯ nominatim excõicatos & præcisos, nullus ad mitteretur ad excusationẽ sine dispensatione. nec illud uf, ꝙ potestas exequendi tollatur omnibus ordinatis ab eis in infinitum: quia non extenditur nisi ad ordinatos a præcisis nominatim, nec etiam extẽdit ad alios ignorantes, de hoc no.§.epi.qui renun.epi.c.t.[careant] no.§ de ele.nihil.¶Quid si aliqua quæsiuit nomine eccle.ar. ꝙ ualeat.C.de legi.quod fauore.

FRaternitati [persona] Nam schismaticus etiã receptus in honore suo cum ordinato a se dispensare nõ potest, ar.1.q.5.præsentium.

SVMMARIVM.

1 *Quotuplex sit apostasia, & qualiter puniatur apostata, in nume. 2.*

3 *Psalmista, & lector an gaudeant priuilegio clericali.*

De apostatis, & reiterantibus batisma. Rubr.

1 PRæterea dici.† Triplex est apostasia. prima perfidiæ, s. qñ quis recedit à fide.2.q.7. non pôt. Secunda obedientię.s.qñ transgreditur præceptum prælati, uel sacris canonibus nõ obedit 3.q.4.alieni.§.de ma. & obe. si quis, & tñ obediendum credit: alioquin est hæreticus, & schismaticus.19.dist.nulli. Tertia irregularitatis, s. cũ qs a statu sumptæ religionis recedit, de qua hic ĵ.c.ult. & no.§. de tem.ord.ex parte. hoc autem fit multis modis dimittendo tonsuram, uel coronam, accipiendo uxorem, abijciendo religionis uestem, uel clericalem redeundo ad

2 seculũ.20.q.3.c.t.2.& 3.27.q.t.oẽs, & hic c.j.¶† Apostata perfidiæ punitur & destituitur, ut hæreticus: quia in ueritate hæreticus, & excõicatus est. Apostata inobedientiæ: i. qui non obedit prælato, uel canonibus, repellitur ab accusatione, & testimonio, & excõicatur, & ẽt deponitur, & iudici seculari aliqñ traditur.3.q.4. siquis a suo.t1.q.3.si autẽ uobis. apostata irregularitatis easdem pœnas patitur.16.q.1.legi.50.dist.c.ul.21.q.5.c. si quis a proprio, & ẽt si non se emendauerit post monitio

3 nem, caret priuilegio clericali, ut no.ĵ.¶ † Item no.H. dixit, ꝙ nedum alij, sed ẽt psalmista, & lector semp gaudebunt priuilegio clericali; & ulterius non possunt uiuere seculariter, nec fieri milites.21.q.3.eos. sed alij ꝯdicunt, cũ quibus & nos sentimus distinguentes, si sumpsit aliquid pœnitus ꝯrium ordini, ut si accepit secundam uxorẽ, uel corruptam, uel fecit se militem, & sæua exercuerit, tunc priuatur omni priuilegio clericali.84. dist. quisquis. si uerò non fecit pœnitus aliquod ꝯrium ordini, s. ducendo uirginem, uel faciendo se militem, dummodo nõ exerceat sæua, pôt uiuere clericaliter, & priuilegio clericali gaudere.32.dist.feriatim, si qui uerò. sed si uelit uiuere seculariter negociando, tabernam tenendo, uel tonsurã dimittẽdo, tunc nullo gaudebit priuilegio §.de cle.cõiu.Ioãnes, & c.se. Alii tñ dñt, ꝙ gaudebit priuilegio canonis, si qs suadẽte, qđ in fauorem clericorum est introductum, & ideo illi renuntiare nõ pôt.§.de fo.compe. si diligenti. & hoc satis uerum credo ante, quã ꝯ moneatur: sed postea non gaudebit, sed in omnibus laicaliter se habebit. c. autem.20.q.3.eos, nõ obstat: quia loquitur de constitutis in sacris ordinibus, qđ ex eo apparet, qđ in eodẽ c. dicit, eos, qui semel taxati, ante sacrum aũt ordinem taxari non possunt. Item ex fine eiusdem.c.hoc apparet, ubi df, ꝙ cogũtur redire ad ordinem; qđ non fieret, si in sacris non essent. & ẽm præmissam distinctionem erit de foro seculari, uel clericali, nisi ꝯdicat consuetudo, quæ iurisdõnem tribuit.C.de emanc.lib.licet. [cleri] de religiosis loquitur, uel de cõstitutis in sacris ordinibus. ¶Liberari] ĵ.de sen.excõ.si uero.2.contra so!.hic loquitur, qñ per omnia habebãt se ut laici: illud. qñ dimissa corona in aliis agebãt ut clerici, uel etiam cã leuitatis. uel hoc non negatur, quin capientes tales sint excõicati: sed ꝙ talibus clericis per ecclesiam non succurrebatur, uel illud habet locum, qñ non est monitus, ꝙ habitum portet. hic aũt, qñ est monitus.ĵ.de sen.exc.in audientia. prima solutio probatur ĵ de priui.ex parte tua.

EX literarum tuarum [publicum] repete, quæ diximus.§.de temp ord.ex tenore.

TVæ fraternitati. De apostasiæ crimine hæc decre. loquitur, qñ constabat aliquem clericalem habitũ deposuisse. & cum esset monitus, ꝙ resumeret, rñ: ꝙ hoc ei licebat, cum esset in minoribus ordinibus constitutus e contra uero dicebatur, constat ꝙ habitum dimisit, & fama est, ꝙ erat in sacris ordinibus constitutus, uel ꝙ erat canonicus regularis; unde statim uel habitum resumere, uel se purgare debebat: & dñs Papa pro hoc ultimo pp infamiam sententiat. Fatemur. n. ꝙ non in sacris ordinibus constituti non dicunt apostatare, si clericatum dimittunt.§.de ui.& ho.cl.c.ex literis.§.de cle.cõ iu.Ioannes.84.di.quisquis.

QVidam [ritus] forte in obseruationibus festiuitatum, uel in discernendis cibarijs.

ANobis expetijt [apostatis] ꝙ relicto habitu religionis uiuunt seculariter. si autem apostatarent de uiando a fide, punirentur ut hæretici.§.de hære.excõicamus.§.j.si autem per inobedientiam apostatarent, punirentur, ut 19.dist nulli.

COnsultationi [In apostasia] si antequam sumeret, dimittere, apostasiam, & reconciliatus postea reciperet ordinem, sine dispensatione in eo remaneret.

De his, qui filios occiderunt. Rub.

VENIENS.

INtelleximus.

DE infantibus.

De infantibus, & languidis expositis. Rub.

SI ã patre [sciente] Nam si aliquo ignorante uel inuito expositus: esset nihil ei præiudicaret: imò eum restitutis expensis repetere posset. C. eodem l.j. [infans] secus in non infante, nisi sit languidus. C. de La. libe. tollen. l. j. §. sed

bent: aĩs uidenẽ esse culpabiles, si aduersarij ꝓbabiliter dimittant timore eorum, ꝙ suas res non defendant. si ãt iuerunt cum raptore, ut prohiberent aduersarios impedire uastantes & raptores: tamen sine dubio tenentur insolidum, sicut ipsi raptores, supra eo.c.§.j. si auté culpa, uel negligentia sua dedit quis damnum, ut si nõ bene cohibuit ignem, ne ad domos aliorum uagaretur, tunc tenetur actione.l. Aquil.ff.ad l. Aquil.qui occidit. §.in hac. ¶Sed tamen in foro pœnitentiali non uĩ,[a] ꝙ teneatur ad emendã damni; & pœna est ei imponenda de negligẽtia, non pœna de dãno, arg. 15.q.2.inebriauerũt. Lex aũt ciuilis, quæ intendit circa conseruationem patrimoniorum, constituit, ꝙ ẽt ad restitutionem damni tenerenẽ. Item bñ fatemur, ꝙ si aliquo mõ intenderet ꝑ igné dare damnum, ꝙ ẽt tunc in foro pniali condemnareẽ. & idẽ dico si non intenderet, sed in lata culpa[b] esset, ut si ignẽ ꝓiiceret in domũ plenã stipula. hoc aũt gñaliter teneas, ꝙ quicunq; satisfecerit ad plenum læso, alij ulterius in foro pniali satisfacere non cogiẽ: sed ei cõpensare debent q ꝓ omnibus satisfecit. & hoc quidem sic obtinet in consilio animæ: sed in foro iudiciali. si potest discerni damnum, uel factum unius à damno, uel facto alterius nullus tenebiẽ nisi de suo dãno, uel facto, & sic uĩ dicere l.ff.ad l. Aquil. item Mela.§.sed si plures, & tribus.§. sequentibus & l. ita uult.§.fi.ff.de fur. uulgaris, & §.fi. si ãt non põt discerni, quilibet teneẽ insolidum.ff.arbo. fur. cæsa. si plures.ff.de postu.l.j.§.si apud, & l.in depo.24.q. ultim.§.fin. Nec est contra.ff.depositi, si duo, ubi innuitur, ꝙ etiam si discerni non pñt damna, ꝙ tantum pro parte condemnari debent, & illud est uerum, qñ agitur cõdictione furtiua, uel depositi: sed si agitur.l. Aquil. ꝓ uasis confractis, tunc bene fiet condemnatio cuiusque insolidum: & hoc sonat litera eiusdem legis. ubi dicit, ꝙ nemo liberaẽ nisi rei integræ solutione: supple si agaẽ l. Aquil. quidam etiam dicunt hoc obtinere in cõsilio aiæ, & hoc obtinet in his delictis, ubi quis non tenetur neque de opere, neq; de consilio: quia si de eis teneref, tũc quilibet teneretur, ẽt si damna discerni possent. [Illis præterea] pœnitentia participantium occisoribus excommunicatis [clericos] pœnitentia clericorũ præstantium consilium, & auxilium morti eius [separatim] quando.n. omnes cantant, & ipsi cantare possunt.

a ¶*Pœnitentiali nõ uidetur. Fel. in c.1.col. 11. uer. tertius casus supra de const. dicit hoc singula & Rom. suo sing. cv. sequitur. d. Ant. & Ab. in d.c. j. & Abb. in c. dilecti col.5. de ar. & c. quoniam contra, col. 13. de proba. & in c. cum causam, col. 6. supra de const.*

b ¶*Sed lata culpa. Ad de Fel. in c.1. col. 12. circa medium, supra de const.*

PResbyterum. ¶Percussit] leuis enim castigatio eis concessa est.ff.ad l. Aquili. præceptores, & l. sed & si quemcunque.§. ultim. 23. quæst.5.c.j. infra de sentent. excommuni. super eo uero. 11.q.1. si quis nõ iratus, arg. contra [percussione] qualitercunque quis committat homicidium siue facto, siue mandato, siue consilio, siue ad sui defensionem, homicida est, & irregularis.l. dist. si quis uidua, & non solum si ex percussione mortuus est, sed etiam si infirmitatem incurrit, unde moreretur ut hic, infra eo. ad audientiam l. distin. studeat. si autem casu fortuito homicidio committat, non dicitur homicidium committere, nec fit irregularis, infra eo. lator, & quinque. cap. sequentibus. 23.q.5. de occidendis, nisi culpa præcessisset casum j. eo. continebatur, ad audientiam, exhibita, Ioannes capitu. ultim. homicida autem ante baptismum siue ex officio, siue ex uoluntate fecerit homicidium, non est irregularis: qa omnis sequela peccati delecta est 26. dist. deinde. l. dist. si quis post remissi. lj. dist. aliquantos. alii tamen. dicunt contra, ut no. ẽ. de diuor. gaudemus, in fi.

COntinebatur, &c. [solet] ob hoc fuit aliquantisper culpabilis iste diaconus [accinctus] ita, ꝙ uisui publico non patebat: imò insiliens iuste excusari potuit, si eam non uidit [ascendere] hic diaconus fuit in culpa: qa ita leuẽ ludũ cũ laicis facere non debebat, & quia falx occulta erat. Item cum consuetudo esset, ꝙ perdens equitaretur, debebat se talem reddere, ut sine periculo posset equitari. Sed dices, cum ipse non equitaret, non debet ei imputari. Respon. imò debuit ei imputari, quia licet potuit iuri suo renunciare ius tamen alterius non potuit auferre.

LAtor ꝓsentium [luderet] forte ad scaccos, uel alio ludo leui, qui non est ludus noxius de isto aũt ludo surrexit occisus, & alium in terram proiecit, cuius cultello mortuus est. hic ergo in nulla culpa fuit, cum nec ludũ noxiũ faceret, nec se potuit ꝑparare, ut socium nõ læderet subito ab eo inuasus, & sic non est ꝯ.s̃.c. proxi. uel loquitur de dispensatione, ibi de rigore.

SVscepimus [noluerunt] & licite [dimisisset] in hoc peccauit: quia duos, licet ligatos, in unius ptãte dimisit [occidit] & malè. debebat.n. fugere, & sic non occidisset, neque occisus fuisset [studeat] ex quo.n. res habebat debebat abstinere à uinculis.

DE cætero.

SVMMARIVM.

1 *Quando quis dicatur ex homicidio incurrisse irregularitatem, uide multa pulchra usque ad nu.8. & an semper homicida sit irregularis, in nu.9.*

AD audientiam. [quæ cingulo] in hoc maxima fuit [minoribus] ex dispensatione [infirmitatem] quam non incurrit occasione uulneris.
1 † No. ꝙ ad hoc, ꝙ aliquis incurrat irregularitatem, & peccatũ ex homicidio, sufficit, & est necesse, ꝙ interuenerit uel ꝯsilium, uel ꝑceptum, uel factũ, uel defensio occidentis.l. dist. si quis uiduam. & intelligitur cõsilium, uel mãdatũ dedisse in morte alicuius, qñ suasit illud, uel rogauit, uel mandauit, uel alias consuluit, utilitatẽ, q̃ sequiẽ ex homicidio ostendendo: sed & q non cõsuluit homicidiũ, sed cõsuluit id, uñ sequitur homicidiũ, irregularis est, ut si suasit iactũ machinæ, uel balistę uel ꝙ uadat ad capiendũ castrum, ꝙ non põt de facili capi sine morte hoium. nam si illi occidãt hoies in captione castri, irregularis erit. Captioni.n. castri, & iactui machinæ nimis affine est occidere hoiem. secus tñ uĩ, si mãdaret, ꝙ si proditionaliter capereẽ, uel furtim: qa tunc licet illi, qui uadunt, ut habeant castrum, aliquem occidant ꝑꝑ hæc consiliarius non est irregularis, nisi esset uerisimile, quod hoc fieri non posset sine morte hominis. ¶Alij tamen dicunt, & forte melius, quod cum illicitum opus consulat, irregularis, erit etiam si casu sequatur inde mors, argumen. supra eo. continebatur, & not. supra eo. presby. idem, si mandauit aliquem uerberari: quia satis est credibile, quod uerberatus se defendet. sed si insisteret consilio liciti operis, ut quod caperetur maleficus, uel aliter consimilis, tunc non fit irregularis cõsiliarius, ẽt si capiens maleficũ eum occidat:

quia

quia hoc non consuluit, ar. j. c. fi. tñ sp fit irregularis, si directo in mortem alicuius consilium dedit. s. ne cleri. uel mona. l. iam. ¶ Item non interest, si ille, cui consulit homicidiũ statim faciat homicidiũ post cõsiliũ, uel post ẽt longo tpe interposito nisi prius dissuaderet, & primũ cõsiliũ reuocaret: imò & plus uf necesse, q ẽt illi, de cuius morte tractatũ est, denunciet, q sibi caueat, nisi firmiter & probabiliter credat, q post reuocationẽ cõsilij reuocetur ille cui consuluit ab homi
3 cidiũ, à proposito occidẽdi. ¶ † In eo aũt qui mandasset fieri homicidiũ, pro se uideretur sufficere, si tãtum prius mandãs, ei uel si pacẽ iniret cum occidendo, uel parentelã uel aliam amicitiam cum eo cõheret, sciente eo, cui mandatum erat de occidendo, ar. ff. de admi. tu. l. j.
9 ¶ Et est rõ diuersitatis: quia quãdo mandato alterius, & pro alio tãtũ fiebat homicidium, uf q prio mãdato, uel pria uoluntate onerosa, dẽt ab homicidio cessare. sed ubi non fit homicidium pro alio, sed p se, ille, qui consuluit, sp debet dissuadere, & ẽt plus facere, si hoc dictat conscia; caute tñ, ne procedat. si aũt anteq reuocet cõsiliũ, procedat, sed postq consulentẽ iã pœnituerat, tũc uf, q irregularis sit, quamuis tpe homicidij fuerit in
4 charitate. ¶ † Si aũt aliquis consuleret alicui, q proijceret se in mare, uel q alias se occideret: credo q esset irregularis, ar. prædicti. c. si quis uiduã. sed si consule et alicui, q occideret aliquẽ, & ipse, cui cõsultum est, occidat ab illo, quẽ occidere debebat, dicũt quidã, q irregularis est: qa cõsilio illiciti opis dat operam. ut qcqd mali cõsilio culpa, uel casu inde contingit, sibi imputandũ est, ar. s. e. continebat, & c. suscepimus. ¶ Itẽ neglectũ & non bñ examinatũ uf hoc consilium. debuit. n. examinare, q non solũ poterat occidere aduersarium, sed ẽt ipse poterat occidi, & sic uf irregularis. l. di. sæpe. ¶ Alij tn dicũt cõ. s. q nullo mõ consiliarius pdictus est irregularis ex pdicto consilio: quia nullum cõsiliũ dedit in mortem huius imò nolebat. bñ. n. uidetur, q si fraudulenter dedisset, s. ut occideret, q tunc esset irregularis, ar. præ-
5 dictorum. c. hi, & sæpe. j. e. significasti. ¶ † Et si obiicias, quia fuit malum consilium, & magnæ negligentiæ, fateor, q fuit malũ consiliũ, & negligẽtiæ, sed non fuit ad mortẽ eius, nec fuit negligẽtia in morte eius: qa cõsiliũ, sic dẽt intelligi, ut bñ sibi caueat, & in loco, ubi ipse & sui occidi nõ possint et sic occidẽdo. nã bñ dicũt hi, q si incitaret aliquẽ ad occidendũ aliũ ubi periculũ esset, q bñ esset irregularis, ẽt si ille, cui consuleret, esset occisus. Sed cõ sp apparet, q non fuit diligens, nec bonũ cõsiliũ, ex quo, q cõsiliũ recepit, ibi mortuus est. sed ipsi rñdãt fines mãdati diligenter attẽdi. ff. mãda. diligẽter. unde, si non bene sibi cauit, non uf consilio eius fecisse, uñ
6 nec est irregularis. ¶ † Si aũt aliquis suaderet alij, q exponeret se periculo p patria sua, uel proximo suo, uel pro iure suo, non est irregularis ẽt si ibi moriatur ille, cui consulitur. 2 4. q. 2. pro membris, & c. seq. & q. viij. igitur, & c. se. sed si sciret eum moriturum, tunc uf, q sit irregularis: quia est ordinata charitas, q quisq; plus diligat corpus suum, q alterius. sed si ei consulat, q se exponat indubitatæ morti pro honore Christi, uel pro fide, uel pro statu ecclesiæ, non fit irregularis, ẽt si sequitur mors, cum Christus mortem subierit p nobis, &

a ¶ *In eo autem. De hoc plene per Sal. in l. nõ ideo minus, col. 7. C. de accu. per Ang. Are. in tract. malef. in uerbo, Sempronium mandatorem, colu. 9. & ibi quomodo intelligendum sit Inn. hic & aliquid per Fel. in c. ex parte decani, col. 6. uer. & procedit ista regula, supra de rescrip.*

7 sancti martyres pro ecclesia sanguinẽ suũ fuderũt. ¶ † Facto fecit quis homicidiũ, & fit irregularis, si sponte manu propria quemquam occidat: sed & si non spõte, sed casu, cum daret operam rei illicitæ, uel non adhibuit diligentiam, quam debuit. s. eo. si aliquis, sicut dignum, pbyterum, continebatur. c. si. ad audientiã, Ioannes. Itẽ si cãm proximam morti dedit. l. dist. studeat. Item si uenenum dedit. s. eo. si al quis. Item si accusauerit quem q criminaliter, uel iudicauit, uel aduocatus fuit, uel testis. j. eod. postulastis. lj. dist. c. j. supra ne cleri. sententiã.
8 ¶ † Si autem aliquis uel ceruum, uel leonem habet, qui aliquem occidat, non uf, q sit irregularis, dummõ mali ciam, uel latam culpam non habeat in morte alicuius. Non enim uf, q leuis culpa, uel negligentia deberet huic imputari, cum multum remota sit ab homicidio. Alij dicunt, q si aliquid est, quod possit imputari ei, q tenet ceruum, uel leonem, q semper est irregularis, ar.
9 l. dist. hi, sæpe. ¶ † Item not. q non oĩs homicida est irregularis, sicut apparet in homicida casuali, supra co. latore, ex literis, & c. seq. & ea. significasti. Item aliquis est irregularis, ne promoueatur: sed non est irregularis, ut ministret in susceptis. Item cum aliquibus de talibus irregularibus dispensat ipse Papa solus, cum aliquibus etiam episcopi, eo. ti. continebatur, ad audientiã. De defensore autem constat, q etiam si ineuitabili casu se defendat, tamen irregularis est, ut in præall. c. si quis ui. quia uoluntate homicidium committit: sed facilius est cum huiusmodi dispensatio pro his autem, qui in casibus dubijs dicunt aliquos non esse irregulares facit cum irregularitas sit de iure positiuo, ut no. supra de renun. nisi & pœnæ sunt molliendæ de pœ. dist. j. pœnæ quilibet est irregularis, ubi ius statuat eum irregularem.

Dilectus filius. [intulit] sicut debuit stimulauit sicut debuit [freno] q frangibile non apparebat.

EX literis [Circunspexit] ac alias adhibuit diligentiam omnem, quam debuit. 50. di. qui arborem, hi qui. ff. ad l. Aqui. si procurator.

EX literis tuæ. [præsertim]. i. maxime. nam omnem adhibuerat diligentiam, & alibi potuerat de iure communi.

Significasti, [stimulauit] sicut debuit [sciuisset] si suus erat equus satis erat excusabilis, si prius uitiũ i equo non percepit. si non esset suus, sit satis esset excusabilis, cũ uitiosus non debeat credi, nisi dicatur. præterea nõ potuit omnes casus fortuitos cogitare, nec præuidere, infra eo. Ioannes.

PEtrus diaconus [prohibitionẽ] i nõ sufficeret sine p hibitione, q nec consilio, nec facto, nec mãdato eius factũ fuisset. l. dist. si qs uiduã. ¶ Occasionẽ]. No. nõ est in culpa, si aliquẽ pscire nõ facit tractatũ de morte eius habitũ. hoc est uerũ, qa nõ credebat, q eo, phibẽte ipsius intuitu homicidiũ facerẽt, & i diminutione honoris sui secus ãi, si crederet. Alij aũt dicũt, q nunq esset irregularis, ẽt si sciret tractatũ habitum, & nõ reuelaret, quia nunq põt dici committere homici. facto, mandato, consilio, uel defensione. l. dist. si quis uiduam.

S V M M A R I V M.

1 *An sola uoluntas faciat aliquem irregularem, & in nu. 4.*
2 *An dicatur irregularis ille, ex cuius negligentia secutum est homicidium.*
3 *Cum duo uulnerauerunt aliquem, quis eorum teneatur de homicidio.*

Significasti

1 SIgnificasti [& ipse] percussor. ¶ † Voluntatē]
uř, ꝙ h occidendi uoluntatem habuit, & percus
sit, licet non lætaliter, sed ex aliorum ictibus
sit mortuus, ꝙ irregularis est. idem dicimus, & si nō p-
cussisset, sed aliquid operis impēdisset in mortem eius;
puta quia latronem detinuisset. uel si ꝯ eum clamasset,
uel alias hmōi fecisset. alias aūt si clamasset ꝯtra eum
nō in mortē eius, sed ꝙ caperetur, uel etiam si detinuis
set eum, uel etiam si leuem ictum ei dedisset, etiam si
ab alijs occideretur, non esset irregularis; & hoc satis
hic colligitur. In hoc enim uř tm̄ ius esse, ꝙ nec auxiliū
nec consilium det in mortē cuiusquam aperte, nec ēt in
neglectu sit: quia siue ex malicia, siue culpa eius homi
2 cidium ppetretur, irregularis est. ¶ † Et idē dico, si ne-
gligentia eius cōmittat homicidiū. 50. di. hi qui. & ideo
si clamet, latrones, siue capite latrones, siue quocūque
alio modo potuit intelligi ex clamore suo, uel alio suo
actu posse sequi homicidium, irregularis est, nisi face-
ret pp timorē periculi corporis sui; ut si timeret, ꝙ ali
quis uellet eum occidere, bñ posset inuocare, & clamare
p auxilio: quia non intendit in aliorū mortē, sed in suā
liberationem. ¶ Vel dic aliā rōnē: quia si clamando libe
rauit aīam uolentis se occidere a peccato, qđ utilius est
quā si liberaret a morte corporali. sed hac rōne uř ēt,
ꝙ si fur fugiat cum rebus furtiuis, ꝙ licet clamare post
eum, ꝙ capiatur: qa sic. s. si capiatur liberabit aīam eius
a morte: qa reddet furtum, qđ est ei melius, q̄ si mortē
corporaliter euadat. sed hac rōne uř, ꝙ liceret sibi accu
sare furem ad restōnē furti, nec fieret irregularis, ēt si
3 homicidiū sequeretur. plus placet prima rō. ¶ † Si cer-
ta] eandem diffinitionē ponit lex. ff. ad l. Aquil. itē Me-
la. §. sed si plures. in hoc aūt diuersitas est: qa si unus p-
cussit, & sit incertū, an ex illius uulnere sit mortuus, a-
lius aūt post exanimauit, primus tm̄ de uulnerato tenet,
& scđs de occiso, ff. ad l. Aquil. item Mela. §. Celsus, &
l. huic scripturæ. §. j. fm canones aūt uterque tenet quo
ad pœnā pmotionis [modica] si aūt scđa percussio non
eēt talis, ex qua mortuus esset, sed ambæ simul sufficiūt
ad mortē, tūc ambo. s. primus, & secūdus sunt irregula-
res 23. q. 8. c. si. Intelligendū est ergo, qđ dicit hoc. c. qñ
cōstat, ꝙ prima pcussio nō est mortalis, & scđa est mor
talis. Idē, qñ non fecit animo occidēdi, nec pstandi au-
xiliū morti. quia tūc quātūcūque leuiter percuteret, te
4 netur, quia auxiliū morti præbet, ut hic. ¶ † Cū de cæ-
teris] s. ꝙ hēret uoluntatē occidēdi, q̄ & si affuisset, eū
non redderet ineligibilem, si nihil fecisset in mortem,
uel consulendo, uel auxiliando, & quod ipsius studio,
consilio, uel mandato non sit factum. ¶ Accusat] idem
esset, si accusaretur, quia negantis factum &c. 5. quæst.
6. actor, nisi in hoc, quod sibi indiceretur purgatio,
si respergeretur infamia [excusari] etiam si se defen-
dendo occidisset, tamen esset irregularis nisi dispensa
retur cum eo.

S V M M A R I V M.

1 *Quo casu medicus incurrat irregularitatem, & in nume-*
ro 2. & 3.
4 *An infirmus peccet, si non obediat medico.*
5 *Peccant seruientes infirmo si quid nociuum præbeant infirmo.*
6 *Non licet clerico ferre testimonium in causa criminali.*

TVa nos &c. [aperuit] Hoc interdictum est cle-
ricis. s. ne cle. uel mo. sententiam [deliquerit
alienum] hoc est cā irregularitatis: quia operi
illicito instabat. s. ne cle. uel mona. sententiā. & ideo est
necessaria dispēsatio, uel dic nullo mō ē irregularis. di
spēsatio tm̄ ideo ē necessaria, q a publice deliqt exercen
do tale officiū ut no. s. de tēp. or. ad aures. pietatis hæc
2 faciūt dispēsationē. ¶ † Peritus] ex hac dec. satis appare
ꝙ si medicus chirurgicus, & etiam alius imperitus est
in arte sua, uel ēt negligens, & ex sua imperitia, uel ne-
gligentia mors obuenerit infirmo, uel membri mutila-
tio, qđ est irregularis, ar. s. de æta. & quali. ad aures. si er
go pcedat medicus in chirurgijs faciēdis, & in aliis me
dicinis conferendis, ut illas faciat, quas sciat fm artem
proficere dēre, ita, ꝙ omnia diligenter inspiciat, quia si
sciat medicinam nocituram, & eam conferat, peccat. &
eodem mō peccat, si dubitat eā nociturā, uel profutu-
ram. & eodem mō peccat, si uehementer credat eam p-
futurā, sed & aliquid dubitationis hēt uel habere dēt,
ne noceat: quia semper in tutiorem partē intelligēdum
est. s. de spon. iuuenis. j. e. petitio. Item securius est homi
nem relinquere in manu creaturis sui, q̄ medicinæ, de
qua dubitat quocunque mō. Item uř, ꝙ medicus ita pec
cat omittendo medicinas debitas, sicut faciendo inde-
bitas. Item si medicus dicat se peritum ad medicādum
aliquā infirmitatem, cū nō sit, & faciat, uel omittat qe-
quam, & ob hoc aliquod periculum incurrat infirmus,
peccat, & fit irregularis in casibus suis, ar. ff. quod quil-
que iur. hoc edicto. ff. de ac. emp. Iulianus. §. quicquid
2 tamen. ¶ † Sed quid si medicus bene nouit medicinā,
quam dedit, bonam esse, & in ueritate bona erat, sed cō
tingit, ꝙ species positæ in medicina fuerunt malæ uel
pp nimiam uetustatem, uel quia falsam similitudinem
gerebant uerarum specierum, uel pp aliam quācūque
cām malæ fuerunt? Respon. ꝙ si medicus diligentiam,
quā debuit, adhibuit in speciebus eligēdis, ꝙ quicquid
inde contigerit, inculpabilis est medicus: quia probabi-
lis ignorantia, immò solicita diligentia eum excusat.
3 ¶ † Et idem dicendum uř, si certum est, ꝙ fm artē utī-
le est aliquē incidi, & facile est aliquem incidi, & secure
faciat eum incidi, dummō peritum & discretum inue-
niat incisorem: imo plus uř. ꝙ & si incisor erraret in in-
cidēdo nō ex imperitia, uel dissuetudine, sed forte quia
infirmus non habet consuetam dispositionem membro
rum, uel uenarum, uel quia subditus, uel insolitus ti-
mor, uel tremor irruit super eum, quia in hoc casu nō
peccaret, nec fieret irregularis. hoc tm̄ attendat medi-
cus, & incisor, ꝙ potius dimittant infirmum sine incisio
ne, quam faciant eum incidi, nisi talis sit incisor, de quo
non dubitetur cōiter, ꝙ bene scit incidere, & ipse inci-
sor potius dimittat, quam incidat, si in aliquo dubitat.
4 ¶ † De infirmo autem uř, ꝙ non peccat, si non obediat
medico: quia nec prælatus est eius, nec aliter tenetur si
bi obedire. tm̄ bonum est, ꝙ ei tanquam perito in arte
credat, & uř, ꝙ infirmus si sumat potum infirmū ex cer
ta scientia, uel ex affectata & probabili ignorantia, uel
quicquid aliud, qđ peccat, quia facit ꝯ charitatem, quia
debet corpus suum diligere, ut in eo seruiat Deo. Item
non debet ire post concupiscentias suas, nec dēt in car-
nis desideriis ambulare. Itē nō dēt manus sibi inijcere.
Itē si medicus peccaret ista dando ꝯ artem, multo for-
tius ipse accipiendo. Item si peccaret scienter accipien
do uenenū, quare nō eodē mō peccat accipiēdo medici
nā, si eū occidat, sicut uenenū? posset tm̄ dici, ꝙ si nō cre
deret mortiferū potum, uel quicquid aliud, sed bñ cre
deret infirmitatem magis roborari ex illo potu, ꝙ hic
non peccaret mortaliter, uel ad minus non ita graui-
ter, sicut superior. potest enim hic fieri comparatio gra
uioris,

uioris afflictionis,qualis est afflictio sitis,ad minus grauе,qualis est afflictio febris. ¶ † De seruientibus autẽ
5 ministris dicendum ut,q̃ peccant,si dẽt aliqd nociuum infirmo ex certa scietia , uel ex improbabili ignorãtia. In sanitate aũt dicimus,q̃ non teneẽ aliquis uiuere medicina r:quia oĩa sunt sana sanis.sed & tũc si sciẽter acciperet sine cã aliq d nociuũ,ut mors et eueniret,uel in firmitas,q̃ subtraheret eũ a seruitio Dei,dicimus,q̃ peccaret [misericorditer] i.dispensatiue [alioquin] si nõ ad hibuit oẽm diligẽtiã,uel si nõ erat peritus, & si cã cupi ditatis fecisset hoc,uel nisi agaẽ misericorditer.¶† Qui
6 cultum] No.licere clerico tradere intersignia latronis sed testimoniũ ferre nõ licet.11.q. 1.testimoniũ: & ẽt si ageret ciuiliter,posset agere,& testificari ad pœnam pe cuniariam,& ad ppetuum carcerẽ.23.q.5.c.1.ĩ. de Iudæis,ita.Et licet iudex ad ciuilẽ denũciationẽ,uel accu sationem puniret grauius accusatum, non fieret irregu laris accusator.ĩ.e.postulasti,ar.23.q.5:unum solum in fi.& c.non uos,& q.3.Maximi.& ff.de bo.li. qui cũ maior.§.j.ff.de euic.si per imprudentiã hic aũt non redditur testimonium:tñ si esset,coram iudice præsentandus esset in auẽ.de test.§.qm.nã nõ testimoniis,sed testibus est credendum.ĩ.de coha.cle.& mu.tua.ar.ꝯ , quia non debuit respondere.22.q.2.nequis.

Sicut ex literarum [uiuificatus] sic intelligitur.2.q. 5.consuluisti,s.q̃ formatum erat puerperium.32.q. 2.Moyses.qđ uerò similiter ẽt distinguit lex. ff. de pœnis.siquis.§.qui abortionis. licet aũt talis non teneatur canonica lege,uel Mosayca; tñ non tenetur.l.Corn. de sic.ff.ad l.Cor.de sica.si mulierem,& l.Aquil. si seruus §.si mulieri.Eisdem legibus tenẽtur, qui uenena ste rilitatis procurant supra eo.si aliquis [ministrare] post sententiam sine dispensatione,ut no.supra de tempo. or di. ex tenore.

Postulasti. ¶Deponente] Satis dici põt, q̃ clericus nec criminaliter,nec ciuiliter agere põt,si uel de iu re,uel de consuetudine in tali mõ agendi iudex consue uit pœnam sanguinis irrogare. Et decret.ista loquitur qñ iudex consueuit legitime procedere:sed ex post facto requisita ptãte,ut decimas solui faciat,p p cõtumaciã suã iudex ex officio suo ,pcedit ad pœnas corporales,qđ clerico petenti nullatenus est imputandum. repete,quæ diximus.ĩ.c.tua.

Exhibita [Corruens] Huic aũt ruinæ,uel offensioni lapis iactus cãm non præstitit , qđ si fecisset, puta, quia dum eius percussionem fugeret,in alium lapidem corruisset,irregularis esset [ne repellas] dispensatiue agens cum eo,cum nox ius ludus fuerit lapides proiicere post alium,uel sine dispensatione,cum ex proiecto lapi de non fuit ictus.

Ioannes [sacerdos] ĩ.eo. ex literis.

SVMMARIVM.

1 *Quando percutiens in bello iusto dicatur irregularis.*

2 *¶Not.quòd non dicit. Hac dicta Innoc.per omnia sequitur arch, in c.fi.36.di. & spe-cu.in 11.de legato in trac.dispensationum. §.iuxta.uersic.sed nũ quid clerici , & uer. quid si clericus,& re fert etiam et sequitur Car.in consi. 19.incip. ad casum premis sum,in prin.*

Etitio tua. [Interfectione.] Per te facta. ¶†No. q̃ non dicit pcussione, li- t a cc de percussione quæsierit: quia t licet aliquem pcusserit in iusto bello,si nõ fuit inde mortuus,nõ fit irregularis. de hoc no ĩ.de re, spo. olim ĩ.ne cle.uel mo.sñiam.sed in iusto bello qñcunque auxilium, uel cõsiliũ dedit in mortem alterius,uel si culpabilis, uel negligẽs fuit,& ex hoc secuta est mors,irregularis est 50.di.quantũ,sępe,& c. si duo ex hoc uẽ, q̃ siue euntes ad bellũ iniustũ fauorem præstent suis,puta quia securius lædunt inimicos,siue terrorẽ incutiãtur aduersarijs, q̃ s.fugiant.uel nõ audeant se defendere , uel q̃ amici sui terrefacti eos deserant,si ex his mors secuta est, irregulares sunt.Si aũt ad iniustum bellũ quis iret cã pacificã di,uel alias esttusta cã,non creditur huic imputandum, si eius prẹsentia aliqđ robur accrescat suis , uel timor aduersariis dummõ dolus omnino absit,& ẽt lata negli gentia,& hoc bene probatur ar.a contrario sensu.l. di. quantum supra eo.presbyterum.

Quidam, ut asseris.

De torneamentis. Rub.

Elicis memoriæ [ostentationem] sm legẽ ad uirium ostentationem aliqd facere licet ff.ad l.Aquil. hac autem.§. si quis.

Ad audientiam nostram.

De clericis pugnantibus in duello. Rub.

Orrò si clericus [Sponte] idem,si coactę,cũ potius debet omnia mala tolerare, quã ma lo consentire. 32.q. 5. ita ne.22.q.2. ita faciat.2.q.5.mona. Alij contra.ff.de iusti. & iu.non uerò [membrorum] ¶No.irregula ritatem contrahi non solum pp homicidiũ, sed pp diminutionem membrorum,argũ.supra ne cleri.uel mona.sententiã. 55.dist. si euangelica ĩ derapto. in archi.

Henricus [In sacris] maxime : quia idem est in non sacris [canonum] 50.dist. si quis uiduam [defensione] euitabili.nos dicimus,quòd idem est, & si aliter se defendere non possit,nisi occidat, ar.contra ĩ.de homi.significasti.

De sagittariis. Rub.

ARTEM ILLAM.

SVMMARIVM.

1 *Ad accusationem adulterij quis admittatur , & quando possit dimitti coniunx, uel non, in nu.1.*

De adulteriis, & stupro. Rub.

I seduxerit † Ad accusationem adulterii , q̃ fit ad separationem tori, nullus admittitur , nisi maritus & uxor,quia nullius interest nisi eorum, & quia adulteram maritus tenere potest,si uult, & meretur tenere adulteram, si pœnitet, ut

ut 32.q.1.si quis uxorem,non erit,& pluribus c.eiusdē. qm uerò non ad separationem tori, sed ad aliam pœnā legalem eum accusauerit,tam ſm leges,q̄ ſm canones quilibet bonæ famæ admittitur, sicut in aliis publicis accusationibus;de quo no.supra de accu.cum P. Mãco. nec credimus,q pp uitium sodomiticum dimitti possit à toro,nec pp aliud crimen, nisi uellet uxorem ad illud trahere.28.q.1.idololatria;& sic intelligit.22.q.7.

2 oēs causationes.¶†Sed & uo.quia licet pp crimē possit dimitti coniux; non tñ dimittetur,si vult se corrigere, supra de diuor.de illa, nisi sit crimen adulterij in illa; etiam quātūcūq; agat pniam, non tñ tollitur ius accusationis eius,uel exceptionis,ar.25.dist primū. 33.q.2. admonere.6.q.1.q crimē [dotabit] .i.donabit mulieri aliqua,q̄ posteà in dotem recipiet,quod licet ante matri.ff.de dona.inter ui.& ux. si qs uxori,C.de dote cau. non nu.l.ij. [habebit] hic est ſpālis casus,ubi qs cogitur ad mrimonium ꝯhendum. Cōtra.30.q.2.§.j.& c.j. & ij. & est ꝑpter delictum uiri. simile,ſ de eo,q dux.in ma.c.j.ſ c.proxi. [modum] inspecta,s.dignitate, & facultate puellæ,C.de epis.audi.l.pen.C.de rei ux.actione,auē. sed quamuis,C.de dona.ante nup.cum multæ.

Peruenit [de lege] insti de pu.iu. §.ij. [castigatus] uerberibus. [excōmunicatus] quo ad sacramentorum communionem [retrudatur] uel dotem det,supra cap. proximo.

SI vir. [reus erit] quia præsumitur consentire: uel erit reus, nisi denunciet crimē eius ad pœnitētiam. 2.q.1.si peccauerit,supra de iureiur.queādmodum [debet] 32.q.1.c.j.ij.& iij. contra. sed illa loquuntur de incorrigibili [sæpe] supra de hæreti.ad abolendā, §.illos,& c.excommunicamus.

MAritis. [Suspitione] uiolenta. 32.q.1.c.j. [accusare] 32.q.1. publico.

SIgnificasti. [purgationem] No.ad solum dictū mulieris malæ indici purgationem: sed hoc est ꝑpter infamiam, quæ orta erat.

SVMMARIVM.

1 *In quibus casibus non possit uir obiicere adulterium uxori.*
2 *In turpi causa potior est causa possidentis.*
3 *An peccet qui sine titu.ordinatur.*
4 *Non est admittenda petitio, quæ errorem aliquem continet, uel est contra ius.*
5 *Matrimonij accusatio quando per excep. tollatur, uel non.*

INtelleximus. [Audiens] sed nec notoriū erat, nec sententia lata. [astrinxit] quia cōtumaces erant,non pp adulterium eo.de quo nō ꝯstabat [abiurans] qa suspecta erat [& q ab ipso] hæc exceptio non erat sufficiens. ¶Per euidētiam] No.solā fornicationem notoriā obstare petenti resti.ſ de diuor. si-

1 gnificasti. ¶†Paria] no.uirum non posse obiicere adulterium uxo. & si ipse fornicatus est.32.q.6. per totum. Item si eā adulterandam tradiderit, ſ de eo,q co.ꝯsan. uxo.suæ,discretionem. Item si uiolenter fuit oppressa, ff.de adul.uim passa. Itē si ignorāter est cognita.34.q.2 in lectum. Item si credens maritum mortuum,de licētia ecci. nupsit alteri.33.q.2. cum per bellicam. Item si post adulterium eam recōciliauit,ſ de iure. queādmoduro. [paria] ff.de doli excep.apud.§ Marcellus,ꝯ. Sol. quidam illud intelligit, ubi super eodem est actum & excep. hic aūt de diuersis adulteriis agitur. Alij dicunt illud ius cōmune,s.q cōis malitia magis noceat actori, q̄ reo. hic aūt speciale in fauorem mrimonij. uel dic.§. illum, Marcellus,ꝯcordare ei,qd hic dr. nam ibi dr,q si qs agit ꝯ aliquem actione de dolo,uel q̄ propter dolum detur,ut si agat interdicto de eo,per quem fa.e. si excipiatur ꝯ eum de dolo circa id,de quo loquitur,cōmisso siue circa rem,siue circa ꝯtum, siue iudiciū, audiendus est excipiens,& agens non est audiendus replicans; & hoc sonat litera illius,§.ubi dr,q cōmunis malicia non debet prodesse petitori,& nocere ei, cum quo agitur; & est ad hæc, ff.de eo, per

2 quem fa.e.l.ult. ¶†Item huic[a] nostro dicto cōcordat, q in turpi cā potior est cā possidentis,ff.de con di.ob tur.cau.l.pen. & l.ubi. huic etiam ꝯcordat, quod dr dolus dolo cōpensatur,ff.de ꝯhē.emp. domum,ff.de do.si duo,ſ de pœni.cō stitutus,ff.de cōpen.si ambo. huic ꝯcordat,qd dr,paria crimina mutua cōpen.tol.quāuis non sint cōmissa cā alterum decipiēdi,ff.sol.ma.uiro, ff. de reg.iu. cum par.fallit hoc in ordinato sine titulo, q petit bñficium ab ordinatore,& si ordinator excipiat,tu deliqsti ordinem recipiēdo,& ordinatus replicabit,& tu similr deliqsti;& p hāc replic.exceptionem repellet; & tñ prima petitio incipit à dolo,uel delicto. petet.n.sic,cū me ordinaueris sine titulo,peto,q mihi ꝓuideat;& est hoc, ut uſ,cōis iniuria,q̄ esset,si clericus mēdicaret. 94.dist. diaconi. vel dic, q agēs de peccato nō faciet mētionē. ad ꝓuidendum.n.ordinatis tenet ordinator, si etiā ordinasset cū titulo,si posteà depauperaret sine culpa sua. 7.q.1.pasto.remoto.nā licet facilius ꝯ ordinatores sine ti.detur hæc petitio:tñ non est hæc cā,quare detur:qa sine ti.ordinauit,& sic deliquit: sed hæc est rō,qa ordinator ordinato ꝓuidere tenet, ſ de pben.c.cum secdm.

a ¶Ite huic. Adde Bar. in l.cum mulier, ff.so lu.ma. & Pe.de Anc. in consil.157.incip. Summa prudentia, col.iij. in prin. & in consi.34.incip.In quo ne, quæ uertitur, colum.j.circa fin.

3 ¶†Vel dic,q ordinatus sine ti.nullo mō peccat,sed potius meret. & pœna,q̄ ei imponit,in iniuriam ordinātis tm est.70.dist.c.j. & idem, qd dicimus, q agens de dolo,pōt replicare de dolo ꝯ excipientem de dolo, intelligimus,qn excipiens incipit de dolo ꝓponere; ver.gr. minor petit resti.in inte. hic.n.de dolo ꝓponit,& reus excipit,tu dolosè ꝓbasti te maiorem,& iō quāuis sis minor,cum dolosè hoc feceris,obstabit tibi excep.ꝯ hunc excipiētem datur minori replicatio hæc, Circūuentus à te hoc ꝓbaui, C.si minor.se ma.l.pen.ff.de mino. minor 25. in auē.de non alie.§ quia uerò Leonis.12.q.2. Vultera. & hoc præsens c.ubi agitur, uel excipitur de cribus non circa eādem rem cōmissis, secus est. in illis enim non est agenti de crīe, puta furti,uel iniuriæ,uel de homicidio exceptio, q non sit audiendus actor,uel etiam q reus sit absoluendus,si excipiat,& tu similiter es fur,uel iniuriatus es alij, uel alium occidisti, nisi in casibus,in quibus p iura datur exceptio,sicut ſm canones in ciuilibus accusato de crimine datur exceptio cōtra accusantem de quolibet crimine. 3.q.4. consanguineorum nulli. & etiam ſm leges admittitur exceptio quorūdam criminum.2.q.1.ꝓhibentur. nec dubitur ꝯ eum mihi replicatio,ſ de excep.dilecti. nam cū hæ exceptiones nō sint ſpālr inductæ in odium alicuius, sed gnālr ꝯ oēs cōpetant, & de iuris rigore ex certis causis sint introductæ,nō euitabit eas actor ꝑtextu consimilis cris,& ad hoc.2.q.1. ꝓhibent. ubi habemus,q ꝯ accusatorē cōpetit exceptio, q pecuniā ab accusato accepit, uel qd est infamis. non.n.ꝯ excipientem posset replicari, in simili crimine, uel infamia laboras. etiam in hac

decre. a lufteria utrorũq; circa idem matrimonium cõmissa sũt in eius pĩudicium. ¶ No tñ, ꝙ sunt quædam, quæ non sunt crimina, si fiant, uel si petantur: tñ propter hoc,ꝙ alias ꝯsimile crimẽ petitionis suæ cõmisit, uel ꝯ legem fecit,ex qua petit,à petitione remouetur, ut in eo,ꝙ repetit usuras, legitima exceptio est contra eum, ꝙ repellatur à petitione usurarum, cum ipse sit
4 usurarius,infra de usu.quia frustra. ¶ † Sed obiicies,ergo si quis petit usuras,& excipiatur,tu non potes petere,quia es usurarius, & ipse usurarius potest replicare, frustra legis auxi.&c. Rñ non est uerum: quia sua petitio à principio lacerari debet, cum sit ꝯ ius & errorẽ ꝯtinet,ut no.ſ de offi.uica.ad idem, ff.si qs omis.cã te. quædam ti C.de inof.te.in arena. sed certe alij dicũt, & fortè nõ malè,ꝙ sic intelligit hęc regula,sicut supra dictæ,s.ꝙ tũc frustra inuocat auxilium.l.qñ circa idẽ ĩ legem cõmisit; & sic loquit,ff.si omissa cã te.quẽdã ti. si uerò nõ circa idem,secus. stultẽ.n.diceret non habere exceptionem Maced.qui in eadem l.cõmisit fi.fami. mutuando,& sic est inuenire exẽplum in infinitum. qđ aũt decreta loquãtur in usuris, spãle est in odium usurarum.esset.n.de iure,ꝙ & ipse posset repetere usuras à lo non obstante exce.ꝙ à P. accepisset usuras. ꝙ aũt dr de arenario, ꝙ non põt exhæredare filium arenarium, in l.in arena, nõ obstat. aliud.n.est de priuata psona,q̃ officium, qđ approbauit,dãnare non põt. primo.n.debet trabẽ &c. 2.q.7.§.tria, in fi. & c.seq. & maximè cũ causam illam oporteat eum exprimere, in auť.ut cũ de app.co. aliud in iudice, q non nisi ẽm iustitiam iudicare debet,& excep.admittere, quæ à iure admittuntur. secus autem,qñ duo ẽm l.faciunt; puta quia ambo sunt absentes cã r ipu. quia uterque iuuatur restõne in inte. ꝯ alterum, ff.ex quib.cau.ma.l.ult. ¶ Item eodem modò dicimus,ꝙ remouetur ab excep.si cõmisit in legem, per quã datur ei excep.ſ de excep.cum ecclesiasticæ;& sic loquitur,C.de inof.test.in arena, quãuis illa decre. possit aliter legi,ut ibi no. ¶ Idem aũt,ꝙ diximus de dolo,ꝙ cõpensatur cum dolo,idem dicimus in culpa,ff.de cõpẽ.si ambo. si aũt ex utraq; parte sit culpa lata, & ex alia leuis,lata culpa,q̃ dolo cõparatur, ꝑpõderat leui, ff.si mẽ.fal.mo.di.l.j.§.lata; & multofortius dolus culpæ ꝑpõderat,ff.ad l.Aquil. sed si obsle.§.ult & l.si ꝓcurator. imò si vnus fuit in leui culpa, alius in leuissima,potior est, q minus deliquit,ff.de uer.obl.si seruũ, §.sequitur [paria] ſ sol.ma.uiro, ſ de iureiu.tua, ff.de cõpẽ. si ambo,ſ de excep.cum ecclesia, ff.de do.si duo,
5 ſ de app.an sit. ¶ † Delicta] licet in n odum excep.tollatur accusatio matrimonij, quæ fit ad separationem tori,ut hic. si tñ in modum accusationis directè ꝓponatur,non tollitur.4.q.9.c.j.& ij. & dicimus,ꝙ hæc excep.adulterij,q̃ proponitur ꝯ accusantem de adulterio ad separationem tori, est peremptoria, quæ ꝓponitur ante lit.contest. & post,quod bene ex hac decre.colligitur,ar.etiam in sequenti c. dicunt etiam qdam,ꝙ est declinatoria iudicij, ut licitum sit accusato de adulterio excipere ꝯ accusatorem,ꝙ non sit audiendus,cum & ipse sit adulter,ar.32.q.6.c.j.& ult. Si aũt non ad separationem tori, sed ad pñiam infligendam agatur, tunc agẽti de adulter.o nõ obstat excep.adulterij, sicut nec lenocinij: qa peccatum unius alterum à pœna relenare non debet,ff.de adul.l.j.§.ex pul. & tunc etiã nullæ excep.ꝓponuntur ꝯ accusantem post lit.ꝯtest.ff.de adul. si maritus,§ pscriptiones. ¶ Item dicimus,ꝙ si quis cõmittit adulterium,licet posteà egerit pñiam,tñ repelletur ab accusatione adulte.ſ de diuor gaudemus, in fi.sed denunciare poterit adulterium uxoris non ad separatione tori,sed ad pœnitẽtiam agendam. ¶ Item dicimus, ꝙ quãtũcũque reddat debitum uxori, huic exceptioni renunciare non uidetur,cum reddere debeat antequam sententialiter absoluatur,nisi post sententiã absolutionis latam reddat debitum quia tunc uerè renunciare uidetur; idem, & si nõ reddat, sed exigat debitum. alij contrà dicunt.

Tua fraternitas, &c.

De raptoribus, incendiariis, & uiolatoribus ecclesiarũ. Rub.

De illis autem. [Illuc] quia hic ꝓfugus erat, ideò cogitur ire ad locum, ubi deliquit, ac si latitaret, ut no.supra de foro competen. dilect.fil.

Super eo uerò. [Manifestè] Secus si non manifestè, ꝯ eo.in literis [obstinata] puta,quia opportunitatẽ habuit restituendi [prodesse] quãtum ad pœnam purgatorij. A pœna autem ęterna liberat,uel parum prodesse præsumitur [prodesse.] imponetur enim ei pœnitentia,i.remissio peccatorum: sed non dubitur solẽnis reconciliatio in opprobrium hæredum.

Excõmunicationi. [Nouerint] credimus canonem sententiæ ferendæ.

SVMMARIVM.

1 *Princeps committere potest prælatis criminales causas,ubi pœna sanguinis non sequitur.*
2 *Corporalis uindicta potest infligere ecclesia.*

1 In Archiepiscopatu. [cõmiserit.] ¶ † No.principem cõmittere causas criminales prælatis ecclesiarũ,ubi pœna sanguinis non sequit.23.q.8. sæpe:quidam tñ intelligunt,ꝙ hanc iurisdõnem donauit Prælatis, ut suo noĩe agerent. si.n.eos nellet constituere officiales suos, non debet, supra ne cle. sed ꝓ, & c.cleri. & bene concedimus, ꝙ oĩa possunt demandari præter ultimum suppliciũ, in auť.de coll.§.ꝓhibemus.
2 ¶ † In uindictam] no.ꝙ uindictam corporalem potest infligere ecclesia, supra de adul.c.ij.

In literis tuis [sepeliri] ſ.e.sup eo.ꝯ. sed ibi loquit de manifesto,hic de occulto : uel hic hędes uolebãt satisfacere,ibi nõ. uel hic loquit. qñ post rapinã aliqñ potuit satisfacere,& in morte nõ põt: hic aũt in morte satisfacere poterat. ¶ Et hæredes] hoc intelligo, qñ lis erat ꝯtest. uel de eo,qđ ad eos peruenit. alias.n.hæredes non conueniunt ex delicto defunctorum. uel loquit,qñ testator mãdauit satisfieri de rapina à se facta; & hoc uř sonare finis decr.ut sic ã pec.ua.h.quãtũcũque.n.hæres soluerit, non liberaretur raptor,nisi mandasset de restituendo. uel dic, ꝙ hic hæredes conueniũtur actio. l.Aquil. uel aliter,q̃ datur in hæredẽ,quod falsum est, ff.ad l.Aquil.inde Nerati. uel dic,ꝙ ẽm canones bene datur actio in hæredẽ ex mal.defuncti. 16.q.6. si epm, nec attenditur,si sit lis contestata cum defuncto,an nõ: uel peruenerit, an non, dũmodò defunctus tenetur, & uires patrimonij defuncti sufficiant.

Cum causa,quæ inter &c. ¶ Raptor] secundũ legem & in sponsa propriè admittitur raptus, C.de rapt. uir.l.j. sed canon legi præiudicat, ut hic. 36 q6.2.§.j. & c.

& c.lex illa. Illud aūt non est dubiū, quin raptor cū rapta possit ɔhere. 36.dist.2.tria. ¶ Vel] pro id est uel die aliud est in mf̄monio ɔ̄cto cum hoie, ubi sola confessio non sufficit etiam utriusque: aliud est in matrimonio ɔ̄cto cum Deo. nulli enim fit præiudicium sibi subiipsi, de quo non est credendum, q̄ sit immemor suæ salutis 1.q.4.sancimus: in rebus tñ secus diceretn. ¶ Item not. q̄ confessio non nocet ad dissolutionem matrimonij. 35.q.6.si duo.33.q.1.requisisti.si autem agitur ad dissolutionem mutuæ seruitutis, sufficit confessio, ut no.s. de frigi.& malefi.c.1.

ACcedens.

De furtis. Rubr.

QVi furatur hominem] liberum: secus, si seruū ff.ad l.Faui.de pla.l.ulrra.

AVres [diacono] no.in necessitate quē posse cōfiteri diacono, de conse.dist.4. sancimus, de pœ.dist.1.quē pœnit.& dist.6. c.1. [orādū] pro oib.uiuis est orādū. p mortuis, quos cōstat in mortali peccato mortuos, nō est orādū, ut hic.

SI quis propter necessitatem] modicam.s.n.esset magna, ex qua timeretur periculum, nullatenus peccaret, de conse.dist.5.discipulos.

QVi cū fure. [parti] quia ei in maleficio participat siue accipiendo, siue occultando, vñ actione furti tenetur, insti.de ob.quæ ex deli.na.§.ope. ¶ Ille, q furtum fecit, & rem furtiuam alienauit, si habet, uñ satisfaciat læso, de eo satisfaciat: si nō habet, unde satisfaciat, & pōt habere rem furtiuam furtiuè recuperando eam ab eo, in quem alienauit, uel dolo bono, puta sine mendatio, uel uiolentia, tunc restituat eam illi, à quo furatus est, & hoc dicunt quidam esse uerum, si ille, in quem res alienata est, sciebat eam esse furtiuam: qa sic utiliter gessit negocium suum, cum eam sine periculo animæ tenere non posset, ar.ff.de neg.gest.si pu.§.si ti. ad idē est ar.ff.depositi, bonafides.ff.de rei uin.officij. & hoc debet facere, etiam si prohiberet, q non restitueret: quia multa bona &c.45.dist.de Iudæis.23.q.3.ipsa. Et hoe dicūt quidam ita esse uerum, nisi probabiliter timeret graue periculum inde prouenturum, uerbi gratia, quia timet, q ille, à quo sic res accipit, eum occideret, uel aliud consimile timeret in sua persona, uel alio rum. nam in hoc casu dicunt, q̄ debeē eam restituere ei, in quem eam alienauit, & nō ei, cui eam furatus est, ar.C.depo.auē.sed iō & dicunt, q non peccat restituendo ei possessionem, quam habebat: qa nihil iuris mō tribuit ei, sed possessionem, quam primo habebat, & quam furto uel fraude sibi abstulit, sibi restituit. unde licet peccauerit, qñ primo dedit, mō tñ non peccat, quia nihil dat. Alij tñ dicunt, q ex quo eam habet, omnino eā reddat uerò dño: qa pp nullum scandalum debet facere peccatum qd esset, si eam non dño restitueret: sed & si non haberet eam, bene dicunt, q melius est, ubi timet hęc pericula prouentura, q nec furaret eā ab eo, in quē alienauit, nec fraude accipias: imò si inuenit ēt eā in uia, dimittat eā: qa in ueritate sua nō est, ar.C.unde ui, conquerebaē. alij dicūt, q melius est in hoc casu, s.qñ eā habet, q nec uni, nec alij restituat, sed occupanti dimittat: qa nihil ad eū de ea, & suū peccatū defleat. hic tñ uidetur, q tunc debet habere locū, qñ non tenebaē ad restōnē; puta qa ad manus eius deuenisset sine datione alicuius, & sine oblatione. nā si ea d.cta esset, uel alij abstulisset, tūc teneret ad restituendū ei, qui eā dedit, uel ei, à quo abstulit. ubi aūt nō timeret inde graue periculū prouenturū, tunc satis dicerē, q uerò dño eā restituat. si aūt ille, in quē alienata est res, nō sciebat eā esse furtiuā, tunc nullo mō debet ei auferre possessionē, nisi ex uoluntate sua. & si ad eū quocūq; mō perueniat possessio uoie eius, in quā alienauit, eam ipsi restituet, ar.C.depo.auē.sed iā, & quia nisi cū scādalo.ī.de no.ope nū.c.2.& idē in si.lib.iudicādū est, & hoc dicimus in cōsilio aiæ. nā in iudicio in pluribus secus fieret p p ignorātiā facti. ¶ Indicat] Nota aliquē teneri indicare furē. ff.de his, q la.oc.l.j.& ij.ff.de fur.ciuile.ff.de iur.fis.ex qbusdā.§.diuus.C.ad l.Cor.de Fal.minore. C de his, qui ad ec.confu.præsenti.ff.de præscrip.uer. nō solent.ar.ɔ̄ ff.de con.ob.tur.cau.l.iiij.§.ult.

EX literis. [Infamia] infamia facti grauat opinionē, ff.de obse.li.l.j.& à promotione repellit.34.di.laici.

De usuris. Rubr.

VSVRA prohibita est in ueteri & nouo testā, ut ibi, Mutuū dātes, nihil inde sperātes.14.q.4.c.1.& seq.& iō prohibeē ita gñalr usura: qa si liceret eā accipe, oia mala inde sequerenē, & maximè qa nō intēderent hoies culturæ possessionū, nisi qñ aliud est nō possent. & ita tāta esset caristia: q oēs paupes famæ pirent: qa & si possent hře terras ad colēdū: non tñ possent hře aialia, & instrā ad colēdū necessaria, cū ipsi paupes p se nō haberēt, & diuites tū pp lucrū, tū pp securitatē pecuniæ potius in usuras, q̄ in minora & minus tuta lucra ponerēt pecuniā. & si aliqui ibi sua expenderent, ita cara essent uictualia, q paupes nō haberēt, uñ emere possent; & hoc esset maximū & summū piculū fidelib. vñ Deus magis elegit pestem, quæ cōis esset oib.cōiter pauperib.& diuitib.q̄ elegerit famē, quæ tñ pauperes perirent. Itē alia cā est, qa uix pōt esse, quin aliquis usuras debēs diu duret sine paupertate, quæ nimis est periculosa, nisi paupertatis desideriū alicui ex spāli Dei dono concedaē. vnde Salo.dixit. Diuitias & paupertatē ne dederis mihi. Item multa alia mala sequunē: qa in diuidēdo pecuniā & diligēdo uix euitaē idololatria. ibi.n.est sp cor auari. nam ubi est thesaurus tuus, ibi est cor tuū, & gratius intuenē aurū, q̄ solē. 47.dist.oīs, & c.sicut hi.& sic est inuenire ferè oia mala, quæ prouenirent ex usuris. & iō ita gñalr prohibita est à dño utroq; testā. nam licet inueniri fortè posset casus, ubi iure naturali qđ natura hmōi indidit nō esset peccatū usura: tñ pp mala & picula, quæ sequerenē, in oi casu prohibita est. Quidā tñ dicūt, & fortè nō malè, q ēt nō est inuenire casum instinctu naturæ, qui nō phibeaē. dicūt ēt qdā usura prohibitā magis, qa esset ɔ̄ charitatē, & pietatē, qua teneor subuenire pximo, q̄ pp mala, quæ sequunē. Item licet aliquando ex alijs ɔ̄ctibus possint sequi mala: quia tamen non ita communiter, non sunt prohibita.

SVMMARIVM.

1 *Vsura quid sit, & an liceat fideiussori recipere ultra sortem, in nu.2.*

1 PLures clericorum. † Vsura est lucrum mutuo pacto debitum uel exactum. nam si gratis aliquid detur, non est usura. 14 q.3. usura. 18.dist.uers. Inn.super quinto Decr. Qq ij culo-

eulogiit nisi spes adsit, ar. s. de simo. tua. 14. distin. c. 1. & consistit mutuum tantum in his, quæ consistunt in pōdere, numero, & mensura. 14. qō. 3. usura, & qō. 4. nulli.

1 ¶†Vltra sortē aūt licet accipere fideiussori, qui usurā soluit: qa nō est sibi lucrū, sed interesse. & eodē mōa si tenebarit mihi soluere ad diē certū, & qa nō soluisti, ab alio sub usuris accepi, restituere teneris. s. de fideius. peruenit, constitutus. Itē rōne dubij si plus recipiat, non est usura. j. e. in ciuitate, & c. nauiganti [uel hoc] s. q recipiat possessiones pignori, & percipiat fructus ultra sortē, [bnficium] repete, quæ diximus. s. de feu. c. 1. ¶ Redimendi] quia is, qui detinebat res ecclesiæ, nunq̄ fortè habebit pecuniā, nec habere poterit, ni si cū tāta difficultate, q potius eligeret nō redimere, q̄ cum tanta difficultate redimere. & licet possit ɔriū contingere, s. q facile debitor recuperabit pignus: quia tn̄ pōt contingere, q nō recuperabit, icirco dedit hāc licentiā. uel dic melius, si in feudo licitè haberet aliqs res ecclesiæ, nunq̄ sic liceret fructus retinere: sed loquitr in eo casu, qn̄ certū erat, q licitè rē ecclesiæ detinebat: qa licitū est fructus non cōputare in sortē. Item alius casus est, quia genet fructus rei sibi obligare pro dote licitæ retineret non computatos in sortem. ff. de do. excep. pater: caueant tn̄, ne quid in fraudem faciant.

a ¶ *Et eodem modo. Et hoc idē referēdo Inn. hic tenet Pet. de An. in conf. 376. incip. secundo dubitatur, co lum. j. in fi.*

Qvia in omnibus [manifesti] .i. de quibus conuentione, uel snia constat, q sint usurarij; de hoc not. j. e. cum in dioece. [ad cōionem] .i. ad recipiē dum corpus Christi [Christianam] istis tribus excōcationibus excōicati sunt publici usurarij ipso iure [red dere] epō dioece. 23. qō. 3. constituit.

SVMMARIVM.

1 *Nunquid liceat alicui recipere ad usuras, & in nu. 2.*

1 SVper eo [inuoluat] † Quæro an liceat alicui ad usuras recipere? Ad hoc dicunt quidam, q cuicūq; licet accipere pro quolibet opere uirtutis: ut si uelit inde facere eleemosynas, uel ædificare ecclesiam, uel alia hmōi. sed si acciperet ad usuras, ut luxuriosè uiueret: uel ut lasciuiret in eo, hoc non licet. alij dicunt, q hoc non est sic indistinctè dicendum. nam non credunt licitum accipere ad usuras, pecuniā pro pascendis pauperibus, qui modicum egent, uel nullo mō; & tn̄ opus uirtutis est, s. misericordia, uel liberalitatis: sed dicunt, q ille q accepit mutuū, debet considerare tps, & locū, & multas al's circūstantias in mutuo usurario ɔhendo, debet ēt conferre inter bonum, qd̄ sequit ex opere uirtutis, qd̄ faciet ex mutuo usurario, & bonū qd̄ sequit, si omittit accipere pecuniā mutuā: quia si ex operæ uirtutis sequit magnum bonum, ut quia pascit pauperes fame morientes, uel ædificat ecclesiā, uel emit calicē. quæ perpetuò deputabunt ministeriis Dei, & ex dimissione accipiendi mutuum modicum bonum sequtur: quia creditor iam uoluntate est usurarius. Item si non dederit mihi, paratus est, qui accipiet eandem pecuniam ad usuras. nam in prædicto casu non tm̄ accipere pōt oblatam pecuniam sub usuris: sed rogare eum, ut mutuet sub usuris dicēdo usurario, q licet in oi casu peccatum sit dare ad usuras: minus tn̄ peccat, si dat i bonū opus, q̄ in malū. Sed è cōuerso si quis uideret hominem p aratum ad pœnitentiam, uel saltem uolentem de cætero abstinere ab usuris, uel non inuenientem alium paratum accipere sub usuris, tunc est maius bonum abstinere à mutuo usurario, q̄ facere quantūcūq; bonum opus uirtutis, ar. quia peccat, q maius bonum non præfert minori bono. Sed dices, nunq̄ faciendum est peccatum pp aliquod bonum: sed peccatum est dare operam, q ille det pecuniam ad usuram; ergo nunq̄ debeo accipere pecuniā ad usuram, cum hoc non possim facere nisi de usura. so. usurario est peccatū dare ad usurā. & hoc ego nunq̄ suadeo, imò dissuadeo: sed me peligere in usura dāda potius est ei bonū: licet nō meritorium, q̄ malum: imò plus ut, q qn̄ alius paratus est accipere pecuniā ad usurā, & ipse paratus est dare, q ego non solū pro opere uirtutis possum accipere pecuniam ab illo ad usuram, sed ēt pro opere indifferenti. pro opere aūt peccati semper peccat, qui accipit pecuniam ad usuram non solum in eo, quod p illicita cā accipit, sed ēt in eo, q usurario consulit, q de illicita cā mutuet sub usuris: & uidet q semp sit peccatum accipere sub usuris, non qn̄ rogat, q eū sub illicita cā præelegit.

2 ¶†Plus uidet, q si aliquis uellet pascere pauperes fame morientes, uel aliqd̄ opus facere uirtutis, quo omisso pericula timentur uel corporū, uel aiarum, q tunc si inueniat aliquis, qui habet pecuniam, uel granum, uel aliā spēm illi operi necessariam, q debet rogari, ut illam donet, uel mutuet, qd̄ si noluerit facere, pōt ei suaderi, q spēm illam mutuet sub usuris: quia minus peccabit, si sub usuris mutuet, q̄ si teneat eā abscōsam in tāta necessitate, uel utilitate, aliquis inter duo peccata suadendum, est q maius euitetur.

CVm tu manifestos [promulgatam] s. e. quia [ante] pp hoc non probat cōstōnē trahi ad pterita. nā cōstitutio dicebat usurariū cogēdū restituere usuras; cū ergo hic usurarius nōdū restituit usuras, sed debeat in futurū restituere, pœna imposita ēt hic coget [pœnā] hæc pœna satis sufficere debet à principio: sed si usurarius nō restituat, excōicabit. s. de iureiu. ad nr̄am. j. e. ptetea [pauperib.] s. de homi. sicut dignū [possessiones] ff. de leg. 2. imperator. C. de rei uin. si, ut pponis. C. ar. tu. l. j. spāle est hic, al's. n. licet ex pecunia mea, dūmō nō meo noie emant possessiones, nihil iuris in eis habeo. C. de rei uin. si ex eo. & intelligunt quidam hoc, s. q ei auferri debet possessio, qn̄ ex cā lucratiua ad aliquem peruenit. secus autem, si ex causā non lucratiua. alij autem dicunt idem utrobique.

SVMMARIVM.

1 *An liceat contrahentibus se inuicem decipere, & uide in nu. 2.*

1 IN ciuitate [non ualent] cōi æstimatione [promittunt] non decepti. alias. n. si decepti essent, cum liceat ɔhentibus se inuicem decipere, non esset peccatū. C. de rei uin. si uoluntate. nec ob. qd̄ dicit aps, Nemo in negocio circūueniat fratrē suū: ut exponat in negocio. i. in negociatione. sed dic. nemo circūueniat, ita, q circūuētio det cām ɔtui: quia tunc ipso iure non tenet; sicut, qn̄ incidit, pōt agi, ut rescindatur. ff. de dolo, eleganter. uel nemo circūueniat in negocio, supple uenditionis ultra dimidiā iusti pcij: infra nō dimidiā possent se decipere iure fori. s. de emp. & uen. cū dile. sed forsan non iure poli [accipiunt] j. eo. consuluit [ex forma] s. de pig. illa uos, sed ex intentione, si intētio est, ut ex prorogatione termini maius fit ptiū, & est hoc, qd̄ dicit i s. cū cogitationes, &c. C. de so. l. pe.

¶Ex forma]huiusmodi ɔ̃tus non pôt censeri usurarius ex forma: quia uenditio est,& non mutuum,& in mutuo tantum interuenit usura,argum. 14.q.3.c.1.& 3.uel non potest iudicari usurarius ex forma: quia qui hunc contractum, fecit semper dicere pôt, potuit plus, minuive ualere. si tñ credat,φ minus esset ualiturum, ex intentione est usurarius,supra de simo. tua nos. 1.q.1.qui studet. 14.q.3.c.1.& 2.Item si plus, uel minus posset ualere:si tñ statim uolebat uendere communi precio, & pp prorogationem tpis uendidit carius,intentione est usurarius.j.e.c.ulti.& ca.proxi.¶†Ex forma] Ex hac decret. satis innuitur,φ si aliquis pro certa pecuniæ, quantitate emeret aliquem reditum grani, uel uini, uel alium consimilem perpetuo sibi & suis hæredibus dãdũ à uenditore,& suis hrdibus, uel ad certum tps, uel ad tps uitæ alicuius,φ licitus est hmôi contractus dummô reditus annuus côi æstimatione non excedat reditum,quem hêret uel hre posset, si terram, de tanta pecunia emisset.& si excedat côtrer,non est licitus contractus, ar. j. eo.consuluit. quidã tñ dicũt, φ qñ in perpetuũ emit, φ nunq̃ pôt esse illicitus ɔ̃tus, quantumcunq; sit magnus reditus respectu precij:quia licet ɔ̃trahentibus se decipere.ff.de mino.in causæ.2.§.si.alias vř, & forte melius, φ si quis emit reditum constitutũ ante ɔ̃tum, uel actionem uẽditã, siue constitutus fuerit in re, puta in domo,uel possessione, uel alias hmôi,siue in persona, puta uel liberi,uel rustici, uel actio, uel nomen.¶Item siue certus sit reditus, puta, quia reddit.x. siue incertus,puta quia reddit quartam fructuũ,qui pcipiuntur de aliqua domo,uel de operis alicuius personæ.¶Item siue sit perpetuus côtractus, puta quia extenditur ad hæredes utriusque ɔ̃hentium, siue sit ad uita hoĩs,siue sit ad certum tps usq; ad 5. annos. ¶Item non refert, si reditus sit in pecunia, siue in aliis rebus,siue in facto. nam semper in omnibus pmissis reputant contractus legitimos,alias licitos:qa ibi est purus & licitus ɔ̃tus uẽditionis.nã ibi est pcium.s. certa pecuniæ quãtitas.Item ibi est merx.s.certus reditus,uel eã.uel annona.C.de sac.sanct.eccle. iubemus, in prin. in auth.de rebus ecc.non alie.uel actio,C.de hære. uel act.uen.per totum sed his uř esse contrarium, quod dicit. hæc decre.quia non est dubium,φ usque ad aliud tẽpus saltem longum plus percipiet de reditu, q̃ sit precium,& in actione constat,quia plus est in noie, q̃ sit pciũ, φ dedit.¶Sol.licet certũ sit,φ usq; ad xx.annos qnquaginta, uel ulteriores plus accipiet de reditu,quã sit precium,φ dedit, tñ hæc certitudo non facit illicitum ɔ̃tum uenditionis,cum hoc etiam sit in uenditione alicuius possessionis , ubi certum est ſm inferiores causas φ plus accipit de fructibus eius,q̃ sit pcium,φ pro ea datur,& sine expensis,uel labore dando eam ad affictũ certum uel emphyteosim.hic.n.tñ reprehendit, qñ catius uendit mercem pp terminum,quem dat prolixũ emptori ad soluendũ pecuniam:uel qa p minori emit mercẽ, quia statim dat pecuniã , & pro prolixius tps expectat mercẽ,q̃ penitus sunt illicita,qa hic solummô uẽdit tps pro illa pecunia,quæ uerum & iustum pcium excedit, φ ex eo apparet,quia si utraq; parata essent; pciũ, & merces,p minori fieret.& in casu nostro omnia sunt præsentia,nec uendit tps:quia res ipsæ,de quibus diximus,s. reditus,uel actio,tñ ualebit, uel ad minus credimus ualere subsequentibus tpibus, quantum modo ualet , uel ad minus est dubiũ;& hoc sufficit ad hoc,ut ɔ̃tus sit licitum,ut hic.idem intelligunt quidam,& si reditus,uel nomen de nouo pp hoc constituitur in rebus,uel personis aliis ɔ̃hentibus puta quia dicit emptor, tu cõstitues tales reditus in tali possessione, uel seruo, uel facies, φ talis confitebitur se debere tibi mille usque ad annum, & ego de illis mille , uel magis de actione pro illis M. competente dabo tibi quinquaginta.nam dicunt omnes contractus istos licitos : quia non est mutuum , sed emptio. Item multi casus possunt inueniri , φ iste emptor amitteret.in hoc contractu,puta si inopis fieret. sed certe añ consulendum est omnibus fidelibus , φ ab hmôi contractu abstineant,s.φ de nouo pp hoc constitutum reditum,uel actionem emant.istud autem penitus ẽ illicitum φ ipse idem,qui dicitur emptor, in se cõstituat reditum, uel actionem, qua se obligat ad plus dandum uel in pecunia,uel in specie,quam accepit [dubium].ff. de iudi. si quis ex.C.de usur.ut ea [dubium] probabilitet. nam licet casu fortuito propter medium unius,uel alterius possit plus ualere , nihilominus in intentione usurarius erit.

¶Et forte melius. Hanc opi. refert. & sequitur Pe.de Anc. in consi.29.incip. dubitari licet,col.1.

PRæterea [dignam] supra eod.cum tu.

COnquestus est [de feudo] de hoc no.supra eo.c.j.ẽ de feu.e.j.

TVa nos.[Vsuras] & omne damnum , φ occasione dationis usurarum cõtingit debitori[cogẽdi sunt] de hoc no.j.eo.Michael.

COnsuluit nos.[Pro intentione] si creditor principaliter intẽtionem habet ad lucrum,usura est. nel malum lucrum:alias si secundario aliquid spectat, secus 66.dist.quid proderit.89.dist.si officia. Item recipere talis spe secundariò non est malum. 1.q.2. quampio : quia tenetur ei antidora.ff.de pe.hære.si lega.supra de testa. cum in officijs.sed & qui principalem habent intentionem ad usuram;licet usurarius sit,non tenetur restituere,arg.s.de simo.c.ulti. nisi forte aliquid faceret,quare debitor,& si non uoluntarie,tamen necessariò ei daret; puta quia negat sibi terminum, nisi det aliquid , & ibi plus uendidit propter dilationem:quia tunc restituere tenetur, 14.q.5.nõ sane,in fi.alij tñ dicunt, φ semper tenetur restituere,& est tutius. [inducendi] si autem agere posset,condictione ex hoc canone quæritur.

QVia perniciosum.[Reconciliasse.]nam ex hoc apparet eos fuisse usurarios [appellationis] friuolę: quia si appellaret à sententia, audiendus est alii contra.

POst miserabilem. [Remittendas] secundum tenorem decre.j.eo.quanto.

TVa dudum.[Restituere]repete,quæ diximus.s.de tu.debitores.

SVMMARIVM.

1 *Nunquid sufficiat cautio de restituendo usuras.*

2 *An excusetur usurarius, si nullus repetat ab eo, uel si denunciet,& in nu.3.& etiam in nu.4.*

QVia frustra. ¶†Restituerit] nec sufficit sola cautio,φ usuram restitueret s.de te iu.cũ aliquib. ff.de pig.act.φ si non solum , nisi magna causa interueniat.ff.de re iud. l.iiij.§. quod ait prætor : uel si debitor consentit.ff.de pig.act. si tem.§ omnis. ¶†Sed nunquid alius à conuento potest hanc exceptionem proponere ? & dicũt quidam,cum hoc.cap.generaliter loquatur , & fauorabile sit saluti animæ , & restitutioni usurarum prouidere,quod iudex ex officio conuenitus,

etiam si ab eo non exegerit usuras possit hoc opponere ȝ.c.proxi.ar.ff.de postu.quos prohibet, & ẽt quicũque procederet hic, sicut proceditur.ȝ. qui ma.ac.pos.c.6. Sed nos de iudice hoc non credimus: quia non cauetur iure. alij dicunt, q sufficit, q faciat publicè nunciari, ut si aliquis est, qui conqueratur de eo de usuris, compareat, ar.ff.de fur.falsus.§. qui alienum. ¶ †Quid si alius
3 quàm ille, contra quem agitur, proponat hanc exceptionem, & p appellationem proroget negociũ, nunquid interim silebit eã, sup qua impetratæ sunt literæ? & dicũt qdã q sic. hoc non placet, cũ ẽt si nullus compareat, tñ cõuentus põt excipere. uñ sibi imputet, si ipse non excipit: a imò plus dicimus, q alius nõ admittiẽ ad excipiendum, sed solus conuentus. alij dicunt, si fit liquidũ eũ uoluisse usuras, q præstabit cautionem de satisfaciendo, si apparuerit eum debere usuras, quæ petunẽ ab eo, ar.C.de cõpẽ.l.ult. ȝ.de iudi.in omnibus. Alij distinguunt, ex cuius parte emittaẽ appellatio.C.de tem.in integ.peten dæ. nos præcedentes distinctiones scilicet de p[illegible]conizando, & cauẽdo dicimus habere locũ, qñ cõuẽtus excepit. in alio aũt non, cum
4 non excipere possit. ¶ †Restituerit] sed nunquid ipsi, qui accipiũt usuras, & si non cog[illegible]tur restitue re aliis usuras, nunqd non reddẽt alicui? Rñ.autoritate superioris dabunt illas aliis debitoribus usurariis illorum creditorum, & non illis usurariis, à quibus ipsi usurarij, qui mõ petunt usuras, extorserũt usuras; & sic exonerant à peccato, & ẽt utiliter gerunt negocium illius, cui restituere tenentur & quo ad corpus & quo ad animam. unde cum possint in hoc casu repetere, quod sic soluissent, utiliter, multofortius compensare, si postea ȝ eos agatur, ar.ff.de neg.gest.si pupillus iudex aũt, qñ restituit usuras aliis, q̃ his, à quibus accepit, faciat sibi caueri ad sensum suum, q nullum dãnũ in posterum possit consequi ab his, à quibus acceperat usuras. [audiatur] hic apparet hanc exceptionem declinatoriam fori.

a *Si non excipit Io. An. hic dicit, quòd ista exceptio est dilatoria & sic debet proponi ante lit.conte. & per hoc dicit Pe.de Anc. in cõs.234.inci.quia quæstio est dubitabilis.cõsuluit, quòd ista exceptio usurarũ non poterit opponi contra tutores agentes nomine pupillorũ usurarũ ex contractibus celebratis per ipsum usurarum et ad inn. bic adde ẽt Fel.in c. cum.M.Ferrariensis, col.25.uer.falsi secũ do supra de consti.*

CVm in diœcesi tua [dubitatur] communi fama [argumentis] idest legitimis probationibus. Vel dic, quòd appellat argumẽta famam publicam cum aliquibus aliis adminiculis.arg.35.q.6.si duo: uel dic argumenta appellari, si uenditur ad terminum ȝ.eo.tua, in ciui.consuluit. uel si facit emptiones sub ea conditione, q teneatur restituere aucto prætio, uel sibi retentis fructibus supra de empt o.ad nostram, contra, de pig.illo. uel quia appareant instrumenta usurarum: uel quia cellas teneat ad pecuniam mutuandam. aliquando enim ex præsumptionibus iudicatur suprà de elec.cum ex officio.a.simile habes in hæresi supra de hære. excommunicamus. simile in adulteriis suprà de adul.maritis.

SAlubriter [computandos] dummodò onera matrimonij sustineat.recipit.n.fructus pro interesse, & non pro usura.sic etiam non est usurarius fideiussor repetens usuras, quas nõ soluit pro debitore, uel si accepit pecuniam sub usuris, ut satisfaciat creditori, apud quem fideiussit.ȝ.de fideiuss.peruenit, &c. constitutus, b & dicimus, b q q̃diu maritus teneẽ alere uxorẽ, tãdiu põt uti fructib. nõ computatis in sortẽ. sed postq̃ non debet eam alere, nõ debet fructus accipere. unde credimus, q si mulier habet pignora dotis suæ post mortem mariti, q debet fructus illos in sortem computare. [fructus] C.de iure do.pro oneribus.

b *¶Et dicimus. Hæc dicta refert & sequitur Bar.in l.insulam. §.usuras.ff.sol.ma & ibi uide doct. & Pet. de Anc.in consi.150. col.q.post me.inci.in quæstione, quæ uertitur.*

MIchael laicus [suo] cum.n.ex persona patris agat, eius personam defendere debet.ff.de reg.iur.ex qua persona.ff.de procu.seruum.§.pe.imò, qđ plus est, si non egerit ex persona patris, tñ obstat ei exceptio, si pater, uel ille, cuius hæres extitit, usuras accepit, ẽt si nihil ad hæredem peruenit.ȝ.eo.tua.ȝ.de rap.in literis. 16.q.6.si qñ.12.q.2.eps, q mã.non.n.conuenitur hæres ex quasi maleficio, sed ex quasi ȝtu rõne indebiti soluti. uel ex iniusta cã soluti, insti.de obl.quæ ex qua.ȝ & non solum repellitur ratione usurarum, quas suo nomine ȝxit, sed ẽt earum, quas nomine alieno.46.dist. sicut non suo.Sed quid si iste agens non potest satisface re illis, à quibus usuras accepit? Rñ.q præstita cautione q restituet, si poterit admittetur ad petendum usuras. nam spoliator restituitur, ut possit alij restituere suprà de restitu.spolia.olim. nam & ubi non potest statim soluere, admittitur fideiussor.ff.de se iud.l.iiij.§.ait au tem prætor.

QVanto amplius.

NAuiganti [periculum] fatemur tñ, q si nauigans pciũ accipiat, uel aliud, ut pecuniã secũ ultra mare deferrat, ibi sibi redditurus, siue periculum in se reciperet, siue nõ, non esset usura, sed locatio operarum. sed ubi non accipit pcium tñ ut portet, sed negociatori dat, ut in ea negocieẽ, hæc est usura: qa pecuniæ nullus est usus, uel utilitas utendi, nec deterioraẽ utendo, 88.dist.eiiciẽs. ¶ Periculum] & ex hoc dicimus, q si aliquis paratus erat emere merces ad portandum aliò, uel ad seruandum certo tempore, quo posset inde lucrari, & alius indigens pecunia ad eum ueniat, & offerat eandem pecuniam cum lucro sperato in loco, quo ire uolebat, & in termino se redditurum promittit, usura est ȝtus huiusmodi, nec scio eum excusare, licet alij ȝdixerint [eo tpe] de hoc.ȝ.eo.in ciuitate, in huius gl. ¶ Vẽditurus] qa si uendere uolebat statim p alio pcio minori, si statim pciũ solueret, usura esset adminus aio. ȝ.e.in ciuitate, & ȝ.e.ȝsuluit & eodẽ mõ si lõge pcio maiori uẽdat, ar.eiusdẽ decr.ȝsuluit. Itẽ si uolebat uẽdere merces, & inuenit aliũ, q statim dat ei hic tñ, quantum alibi esset uẽditurus cũ labore suo & piculo multo, nõ uř usura, dũmõ cõputatis suo & periculo & labore non plus accipiat, q̃ ibi, quo portare uolebat, pbabiř psumiẽ accepturus. nã qua rõne tpis poterit carius uendere, eadem ratione ratione loci: sed si pecuniam accipiat, usura est, & etiam mutuum.

De crimine falsi. Rubr.

TAlsidicus testis [iudici] hũc iudex extra ordinem punire potest durãte causa C.de testi.nullũ: post litem autem finitam accusaẽ de falso.ff.eo.l.j.§.i. [lædit] hic punitur iuxta modum læsionis.3.quæst.9.nihilominus.C.de testi. nullum

a ¶ Ex quo officium. Et sic tacens uerum; non peccat, nisi quãdo productus est ut testis. adde Fel. l. c. ex parte decani, colum. x. uersic. si dicens, supra de rescr. unde tamen Bald. in l. presbyteri, C. de epi sco. & cleri. ubi, quòd falsitas committitur ita in tacendo uerũ, sicut in dicendo falsum.

nullum [occultat] ex quo officiũ[a] testificandi assumpsit, uel si aliter non potest liquere ueritas.

Super eo. [Retineri] si enim est persona suspecta, nisi sit clerici, alij contra, & maximè si sint suæ iurisdictionis ordinariæ. idẽ credo, & si sint eiusdem iurisdictionis delegati quo ad hoc: quia ordinarius ad mandatum eorum capiat.

Ad audientiam nostrã. [Characterem] qui non ita profundè infigetur, ut sanguis effundatur, sed tantum cutis offenditur, ne sit contra supra de rapto. in Archidiac lupra, ne cleri. sententiam. Sed contra. C. de pœnis, si quis in metallum, ubi dicitur, ꝙ facies ad imaginem cœlestis pulchritudinis figurata stigmate non fœdetur. sed hoc stigmatũ enim est figendum in facie, sed in manu, uel alio membro, uel est hoc speciale in odium tanti criminis. de hac materia no. 5. q. 5. illi qui.

Dura sæpe man. [sedem] illi enim, qui non sunt apud se. Apost. non ligantur hac cõstitutione [deputati] hi sunt bullatores, [subiaceat] per sententiam, non ipso iure. pœnæ enim excommunicationis ipso iure sunt inflictæ.

Licet ad regimen.

Quam graui [fratres] quandoque dominus Papa uocat Cardinales fratres, supra de offi. lega. officij: tamen simplices sacerdotes, uel diaconos non uocat in literis suis, cum eis scribit, fratres, sed filios. [in plurali] olim erat contrarium. 23. distinctione. communis.

Ad falsariorum. ¶ [Nequibit] supplent quidam, nisi probet ignorantiam exhibendo auctorem, C. de fal. maiorem. non enim committitur falsum sine dolo, ff. eo. diuus. vel dic, ꝙ tunc nõ excusat ignorantia, cum non præcessit examinatio, cum ex hoc fuerit in culpa non examinauit, nec à peritioribus quæsiuit. 36. distin. §. ult. ff. de iu. & fac. ignor. regula. si autem præcessisset examinatio, & appareat eum probabiliter deceptum, & ostendat auctorem, ut dictum est, excusatur, infra de exc. præ. inter dilec. infra cap. proxi. Item hæc decr. loquitur tantum in literis domini Papæ. in aliis autem secus. Item examinatio est habenda diuersimode. nam in literis, quæ sunt de gratia, uel contra ius, uel contra utilitatem publicam, maior indagatio est necessaria, q̃ in literis de simplici iustitia, infra eodem cap. proxi. C. si contra ius, uel pub. util. rescripta. [inferius] ibi incipiunt pœnæ istæ, q̃ uerò sub nomine [innodatos] hic autem est canon latæ sententiæ [per quam] potestatẽ [utuntur] nec etiã fuerunt fabricatores falsitatis [spoliantur] per sententiam [subiecti] forte canon ferendæ sententiæ est: sed litera contradicit [impetrant] sed non per se exercent falsitatem, sed litera contra.

Accedens [præsumi] ff. de do. si oleum, §. ult. ar ꝙ si quis suggessit falsum in literis de simplici iustitia, non præsumitur dolosè fecisse: secus, si esset de magna gratia: quia dolus ex perspicuis indiciis probatur, C. de dolo, dolum.

Ex conscientia [ecclesia] de qua erat causa, ad cuius amissionem se obligauit.

De sortilegiis. Rubr.

In TABVLIS, &c.

Ex tuarum tenore [Astrolabij] aliqui dicunt, ꝙ si tñ astrolabium inspicerent, ut per astronomiam tñ quærerent ueritatem, non peccant, arg. hic à contrario sensu: tñ quia nõ sunt scientiæ, quæ ad pietatem ducant, imò facile inducerent idololatriam, dissuadendum est, ut edum eis & studendum, ar. 37. dist. si quis grammaticam.

Ecclesia uestra. [Per sortem] no non solum prælatum non eligendum sorte, sed nec electores. [& electorib.] alias aũt pro litibus dirimendis licet uti sortibus. 26. q. 2. sors. [Perpetua] 26. q. 1. non statim, & c. seq contra ea. q. c. j. sol. est in §. ij. causa prohibitionis est, ut non per assiduitatem labantur in idololatriam, sicut prohibitum est iuramentum, ut non labantur in periurium, supra de iureiur. & si Christus. §. j.

De collusione detegenda. Rub.

Scripta f. v. ¶ [Dissimulare] cũ esset infamatus. alias. n. non debet inquirere, ꝙ de accus. qualiter. vel dic, ꝙ non licet accusatori ab accusatione desistere lite contest. & iõ man datur inquiri de collusione, ut eos puniat. q. 3. si quem.

Crimina. [Præteribat] causarum tria sunt genera, ciuilis, criminalis, & spiritualis. à ciuili pecuniaria siue ꝑ gratiam, siue ꝑ trãsactionem ante lit. ꝯte. & post iudicis auctoritate & sine recedere licet, nisi in famosa ac. in qua sine iudicis auctoritate trãsigere non licet, ff. de his, q no. infa. furti. §. pac. in criminali uerò ante inchoatam accusationem ꝑ gratiam desistere licet, ff. ad Turpil. muliere, & l. quæsitum. post nõ licet sine auctoritate iudicis, & sine consensu rei, nisi intra 30 dies: sed nec inter illos, si non fuit mancipatus tormentis, C. de abol. l. ij. uel ꝑ accusationem infamatus. 5. q. 1. qdam; & si alias destiterit, incidit in Turpill. si intendit publicũ crimẽ, C. ad turpil. l. j. Si uerò priuatum, extra ordinẽ punitur, ff. ad Turpil si qs accepe. transigere aũt aliquo dato in crimine pœ. non licet; & si fiat transactio, nulla est, & accusatus habetur ꝑ ꝯfesso, C. de trãsa. trãsigere, ff. de priua. in oibus, nisi tale sit crimẽ, qđ irrogat pœnã sanguinis: qa licet sũe trãsigere, nisi in adulterio, C. de trãs. transigere. sed hic, qui accipit, incidit in Turpil. ff. ad Turpil. ab accusatione. sed in aliis criminibus, q̃ nõ irrogant pœnam sanguinis, trãsigere non licet. 2. q. 3. §. præuaricator, in loco illo, in oibus causis, nisi in crimine falsi, ut in præall. l. transigere. & est rõ, qa sepe ad pecuniariam ęstimationem referretur, s. ubi qõ pecuniaria agitur. ¶ Et idem dicunt aliqui in priuatis criminibus, ut furti, ubi bo. rapt. prædicta ratione, nec vnquam inuenitur prohibitum. fm eañ. autem ferè omne crimen esse publicum puto, nec ab aliquo per trãsactionẽ discedere licet, ut hic, & per totum tit. posset tñ dici, ꝙ iustis causis inspectis, ubicunque eps potest dispensare in priuatis criminibus, & transactioni, & simplici renunciationi auctoritatẽ præstare. 5. q. 2. si primates. 90. distin. dissidẽtes. à spirituali autem cã, siue sit inquisitionis, siue denunciationis, siue de rebus spiritualibus, ex cã licet per gratiam discedere: qui aũt siue cã discedit, punitur 2. q. 7. quapropter. s̃ de calũ. c. fi. ꝑ transactionem aũt non licet, s̃ de trãsac. c. iij. ubi aũt in criminali, uel spirituali aliter, q̃ debet, accusator desistit, iudex nihilominus ex officio inquiret, ut hic per totum, C. de abol.

abor.indulgere,& l.ij. ubi autem vult iudex iusta causa discedere, abor.indulgebit, C.de abor. l.j.ij.& iij. 2.q.3. si quem, & §.præuaricator. in causa mixta potest recedere,quando vult. in causa autem populari similiter per transactionem recedere non licet,nisi ut legitur, ff.de pac.iure, §.ult. & ff. de iureiur.l.eum, qui. §.in popularibus.

AVdiuimus. [transactionis] hæc pensio,si bona fide pacta fit,non excedit uitam paciscentis,nisi interueniat auctoritas episcopi,supra de transac.de cætero, ueniens. [spoliare] & quod factum est per collusionē, non tenet, ff.eo.l.iij.

SVMMARIVM.

1 *Quando alicui competunt duæ actiones de iure communi, vna intentata potest aliam attentare. & idem fit in pœnalibus actionibus, habes in nu.2.*

3 *De alicuius crimine non est pluries inquirendum.*

IN tantum clamor [præmissis] de hoc no ī c.j.
1 ¶ † Alioquin] No.q. ubi alicui competunt duæ actiones de iure cōi, vna incētata pōt aliam attentare,ut apparet in socio,q ꝓ socium furem pōt agere & ꝓ socio,& furti,utrum vult primò, & utrum post vult,ff. ꝓ socio,rei. sed secus est, si vna cōpetit de iure cōi, & altera de officio ꝑtoris, qualis est nau.cau.sta.q datur de bñficio ꝑtorum.nam in illis,si vnam eligit,intelligitur aliis renunciare,ff nau.cau.sta. & ita §.fi. & l. licet,§.fi.ff.de separa.l.j §.illud. ¶Sed his uidetur cōtra supra de in inte. resti.constitutus,ubi dicitur,qđ simul; quod plus est, q̄ si diuersis tēporibus admittatur qs ad accusationem,quæ cōpetit beneficio prætoris,s.in inte. rest.ad officium iudicis, quo dicit uenditionem nullā. sed certe sol.est leuis:qa nos hic loquimur,qñ alicui cōpetunt duæ actiones,ꝙ ꝓsequendo vnam, ul aliis renūciare: sed decr.loquitur,qñ tm̄ altera cōpetebat, sed tñ utrāque prosequitur pp dubium; & sic patet rñ.decr.ī
2 de ꝑscr.auditis. ¶†In pœnalibus aūt actionibus, q̄ surgunt ex diuersis delictis, rarò impedit vnā alteram,ff. de priua.delic.nūquam. sed si oriantur ex vno delicto, quatenus concurrunt,se impediunt,& ultrā,ff.ui bo.rapt.l.j.ff.de ac.& ob.qui seruum. si aūt actiones nō sunt pœnales,sed rei persecutoriæ,facta per alterutram exactione reliqua tollitur, ff. loc.si merces,§.culpæ. si aūt vna sit ꝑsecutoria rei,ut rei uin.& altera pœnalis nāte & ab initio,ut actio furti,neutra p alteram tollit,ff.de fur.l.si pig.§.cum furti,nisi in casu, q est,ff.nau.cau.sta. l.ita,§ fi.qđ est pal. rōne:qa eligendo alterum de duobus,s.ius cōe,uel bñficium ꝑtoris alteri renunciare ur. est etiam alius casus,ff.de furtis, cui; ubi dr.ꝙ si alicui ꝓ re cōmodata cōpetit actio furti,& cōmodati, ꝙ vnā per alteram tollit. sed hoc est ea rōne, quia s.utraque actio,s.furti,& cōmo. cōpetit pro eodem,s.interesse litis, licet ꝑ actionem furti duplicetur, uel quadrupletur, & in actione furti, uel cōmo.tm̄ sit simplum interesse, ff.de re iud.nemo ex cā.§.quotiens. si uerò ab initio nō sit pœnalis, sicut est actio, quod me.causa, quæ ab initio nullam imponit pœnam,si uelit restituere,tunc vnā
3 per alteram tollitur,ff qđ me.cā,metum,§.licet. † No. ꝙ non est pluries inquirendum de alicuius crimine, sicut nec est pluries accusandus, nisi in casibus,quos habemus, no.supra de accusa. de his, arg.contra. 2.q.5. Mennam, C.de pœna iudi.qui ma.iu.auct. sed nouo, ff. de iureiur. si duo pa. §.ult.

De delictis puerorum. Rubr.

PVeris grandi [genitalibus.] immundicia.n. carnis ante hos annos non præsumitur [furta.] ff.ad sillanià.l.j. [ætas] ætas enim excusat,ff.de minorib.auxilium, §.j.de condi. distinctione 4. eos.

REferente [inultum] idest non perfectè ultum,supra c.proxi. ff.de mino.auxilium, & j. puniur tñ aliquātulum,C.si aduer.de.l.j.& ij. C.de pœn.impunitas,ž de mino.si ex causa,§.ij.ff.de dam.infe.dā.§.si pupillus.21.q.5.si quis cuiuslibet [centum sol.] aliquādo tamen minorem pœnam exigere potest.

De clerico percussore. Rubr.

EPiscopum presbyterum [uoluptate,] secus, si causa recreationis,uel acquirēdi uictū.34.distinctione. quorūdam, de hoc not. 86.distin. & one. qui uenatoribus.

OMnibus.

De clerico percussore. Rubr.

SI quis in aliquo gradu [percussor] consuetudine. alias enim, si sect.55. distinctione. cap.si euangelica.

PRæterea.

PRæsentium lator. [Non percussit] & hoc cōstabat. alias.n.si dubium esset, repelleretur.23 q.ult.c.ult. imò suæ conscientiæ relinquendum est,supra de homi. petitio, & cap.tua.

COntinentia. [Cōsilio] tñ non potest dici,quin ꝑstiterit auxilii : qa eo ipso, ꝙ armatus erat cū occisoribus,aliquod auxiliūa præstari dicendum est,& quia pugnauit cum aliis. si autē non pugnasset,sed à longè stetisset,cum iusta esset pugna, nullatenus teneret. vel dic, ꝙ hic nullo casu dicitur irregularitatem contraxisse.

a ¶Auxi'ium.*De hoc dic,ut per Bar. in l. si rixa ff ad l.Corn. de Sica. per Petr. de Anch. in consi.216. inci. Nos Bar.de Sal. & Alexā de Imo. in consi. 15. col.iij.circa princ.in primo uo lumine.*

De maledicis. Rubr.

INnotuit nobis [depressionem] ex ꝑtinacia. 11.q.1.si qs sa. si aūt ex temeritate, ueniam meretur. 2.q.3.si qs iratus, & §.notandum, C.de iureiu.l.ij. quod aūt fit ex insania,miseratione dignū est,C.si qs impe.malè.l.j.sed q dicit, ꝓ ex leuitate dixit,hoc ꝓbare debet, C.de iureiur.si fine ¶Beneficij] dicebat.n ꝙ Papa multa faciebat,de quibus nullam potestatem habebat. Item dicebat, ꝙ priuil. & beneficia, quibus dñs muniuerat & decorauerat ecclīā Rom.non erat digna Ro.eccl habere:uel ꝙ non dispēsabat eccl. Rom.sua beneficia ꝑ subiectas ecclesias.

STatuimus.

De clerico excōmunicato deposito ministrante. Rubr.

SI qs Episcopus [iustè] idest, si iniustè [abscindatur] idest excommunicetur.

SI qs presbyter.' interdicto] sacerdos.n. depositus ꝯficit.ī modū.n.priuati suffra-

g'ij pōt. 28. di pśbyterū. 10. q. 3. si qs eps̄ [excõicatū] mi nori excõicatione. 11. q. 3. cum excõicato [obseruādū] ut si quis e. r contēnentibus seruare excõicationem cõicauerit, sit excommunicatus minori excõmunicatione.

Clerici.

Latores pręsentium [si 40.] idcirco pfigitur hic iste numerus; qa si plures essent, & oēs ppetuō suspenderent, forte nimiam penuriam clericorum pateret illa ecclesia penuria cā iusta dispēsandi est. 55. di. priscis. & sic quilibet platus non sp quadragenariū, sed aīs idoneum numerum taxabit arbi. boni uiri habito respectu, ubi plures, uel pauciores sunt clerici: uel dic hic dispensari scilicet hunc numerum pp scandali timorem, pp quē sæpe omittit rigor iuris. 50. dist. ut constī. 1. q. 7. quotiens; qđ intelligo uerum, ubi delinquentes non defendunt se auctoritate: si aūt defendunt se auctoritate hæretici; puta qa licitum diceret esse soluere interdictum & celebrare, tunc non dormiet seueritas pp multitudinem. 50. dist. dño. 82. dist. plurimos, de pœ. dist. 6. c. 1. j. de ex. pla. inter dilectos, in fi. hic appellatio multitudine, ubi scandalum timetur. si n. non timeretur scandalum. pp multitudinem non est ā cõi iure recedendū. 32. q. 5. c. ita ne. de pœ. dist. 6. c. qui uult [ad tempus] in aliis aūt ēt post ips poterit dispensare de speciali auctoritate Papæ, & non aliter. 11. q. 3. si quis episcopus.

Illud dñs [excessum] tam de translatione, q̄ de celebratione post excommunicationem [ordinarius] uere nec ordinarius, nec dele. debet procedere ad excõicationem, nisi monitione præmissa. 24. q. 3. de illicit. j. de sent. excom. sacro. sed tñ lata tenet. ille tamen, qui nesciuit eum dele. iustam habuit excusationem, licet tutius fuerit seruare sententiam excommunicationis [in hoc] si probabiliter ignorabat: alias secus. j. de postu. ad hoc [uitare] communionem fidelium. ar. q excommunicatus debet uitare communionem hominum.

Fraternitati.

Postulastis [dispensatum] cum Papa non retineat dispēsationem sibi eps dispēsare pōt. j. de sen. ex. nu p. [pp hoc] qa celebrant in locis interdictis [innodati] snia in eos spāliter lata, nō ipso iure [talia] s. celebrare in ecclesiis interdictis, ex quo pp hoc sunt excommunicati. nos dicimus idem, siue propter hoc sint excõmunicati. siue non. nam ex quo celebrant in loco interdicto, hanc pœnam subeunt.

Proposuit [per testes] no. simul ab utraq; parte testes producī. j. de te. cum tu. j. de pscr. illud [eos] s. Burgēn. clericos, & fautores] cõicauit] insufficiens fuit hæc exce. sed est præsumptio. 93. di. stn. si inimicus. 11. q. 3. quibus epi. Itē ea rōne, qa forma in absolutione seruanda est; & iō non uidetur sufficere cõicatio etiā plati. j. de sen. exc. cū desideres. alij dicunt, q. ex quo alīquis hr pro absoluto, & maxime ab excõicatore, sine aliqua probatione sufficit ei, licet constet eū aliqñ fuisse excõicatum, nisi probaī aīs eū adhuc excommunicatum esse [de absolutione] Burgentium clericorum, & fautorum. ¶ Per diffinitiuam] no. non sufficere probare aliquem excõicatum fuisse, nisi probet, q tpe electionis haberetur pro excõicato. sed certē hoc est ea rōne: qa sic dederat articulum, quem probare uolebat: sup eo tñ non deposuerunt testes, sed sup eo tñ, q fuerat excõicatus, super quo non ualent depositiones tanq̄ non iuratorum. j. de tes. de testibus. Vel dic melius, q nunquam probauit cum aliqñ fuisse excõicatum, nec cõfessio sua piudicabat sibi, cū non fuerit confessus, q eis fauorē pstiterit, uel q nominatim in eum excõicationis snia lata sit. & bū dicimus, q si aliquis ꝯ aduersarium, suum exciperet, tu non debes audiri, quia tu es excommunicatus, uel qa snia excõicationis in te lata fuit, ā qua non es absolutus, si eum probauerit fuisse excõicatum aliqñ, semp tanq̄ excõicatus repellit, nisi probauerit se esse absolutū. Nec est hoc ꝯrium, qđ no. j. de accu. sup his, ubi dixi, q si quis obiecerit alij, tu non potes agere, qa in te fuit snia lata, q nisi solueres. j. x. dies q esses excõicatus. nam tunc non sufficit probare, q ta lis snia lata sit, nisi probet, q ad diem non soluit. & est rō diuersitatis: qa in primo casu constat eū fuisse ligatū cū snia pure lata fuerit. in scđo aūt casu, q snia nō pure, sed sub conditione lata fuit, non constat eum esse excommunicatum, nisi probetur excõicatio, & condõ.

Apostol. se [suspensionis] ab of. [ignari] ignorantes in uos latam suspensionis sententiam de facti ignorantia.

SVMMARIVM.

1 *Communicans excommunicato an sem. per incurrat irregularitatem, & ru nu. 6. & 7.*

2 *Excommunicatus minori excõmunicatione siue ab homine, siue à canone, semper est irregularis si celebrat.*

3 *Suspensus à canone, dicitur suspensus à Deo.*

4 *Bonus uel malus, quādiu toleratur ab ecclesia, contrahit matrimonium spirituale.*

5 *Elec. dicitur nulla, ubi quis scienter eligit indignum.*

SI celebrat [peccet] qa est in mortali peccato. j. qđ me. c. sacris, ubi suspensus est quo ad se. 1. q. 1. sacerdo. ¶ [Irregularitatis] quo ad
1 hoc, ut si medio tpe celebrauerit, s. postquā cõicauit excõicato, non possit ulterius celebrare sine dispēsatione Papæ. 11. q. 3. si qs presbyter, & c. se. & idē, qđ hic dī de istis cõicantib. excõicato, idē dicēdū est in notorio fornicatore, in simoniaco, & aliis oibus suspēsis à iure, cū & hi suspensi fuerint a iure, de qb. hæc decre. loquit. 11. q. 3. cum ex. & c. se. & ubi est eadē rō, debet esse idē ius. in suspēsis ab hoīe secus dicēdū est: qa si celebrarēt, pdictæ irregularitatis notam incurrent. 11. q. 3. qs psbyter, & c. se. alij tñ dicunt hos, s. cõicantes cū excõicatis, & illos, qui p falsū promouentur. 52. di. c. t. esse suspendendos, & non esse suspensos à iure, sed tñ pp peccatum prohiberi à sacris. & hoc uerius dī: qa si iure suspensi essent, celebrando fierent irregulares; & facit ad hoc bñ. j. de re. iu. cū æterni. j. de sen. exc. cū me. tñ alij aſ dixerūt, j. de coha. cle. sicut, j. de
2 sen. exc. solet. ¶ [Irregularitatis] qdā sup hac materia dicunt, & ut uidetur melius, q quantūcūq; sit excõmunicatus minori excommuni. siue ab homine, siue à cañ. semper est irregularis, si celebrat. 11. q. 3. si quis presbyter, & c. se. in suspensis aūt distinguunt qdam, qa quantūcūq; qs suspenditur à iudice siue ad certū diem, siue ppetuō, siue quousq; pœniteat, semper, si celebrat est, irregularis hmōi. n. suspensi nunquam debent celebrare, nisi prius snia fr absoluanī p iudice, sicut saiaīr sunt suspensi. aliqui tñ dicunt ꝯ in ult. casu, s. qñ suspensus est, quousq; pœniteat sed certē pro primis facit multū. 2. q. 5. presbyter, ubi dicitur de tali, q ad arbitrium suspendentis satisfacere debet. & huiusmodi, si celebrant ante absolutionem, sunt irregulares 11. q. 3. si qs ps. & c. se. j. de exce. aplicæ. in suspēsis aūt à Deo, quales

les sunt omnes peccatores,qui indigne corpus Dei sum
munt, & iudiciũ sibi man. & bibunt,dic q nunq̃ sunt ir-
regulares,si celebrant,nisi in criminalibus criminibus,
ut homi.& simonia de qbus no.s̃.de renun.nisi.§.j.& de
tem.or.quęsitum. bi.n.& si peccẽt,nunq̃ tñ in can. repe
rit,q celebrando fiant irregulares: qa irregularitas de
canonico tñ iure inducta est,ut not.s̃.de renun. nisi.§.
3.& de hac suspensione,uel minori excõ. bñ distinguit.
11.q.3.audi. in suspensis à cano. pp crimen uĩ, q sunt
irregulares,si celebrant,supra de re iu.cum æterni.j̃.de
senten. cum medi. sed contra. nonne excõicati minori
excõi.sunt suspensi à can.11.q.3.excõicatos, tamen non
sunt irregulares,si celebrant,ut hic? so. excommunica-
tus minori excõ. est principaliter suspensus à Deo, &
non à can.nisi p approbationẽ,q ex eo apparet,q quã-
cito uult pœnitere,absoluitur à quocunque confessore
& statim potest celebrare.j̃.de sen.ex.nuper,in fi.sed se
cus est in suspen.à can.quia ipsi, quantumcunque pœni-
teant,ante tp̃s suspensionis finitum celebrare non pos-
3 sunt,ut præalle.decre.cum æterni,& cum medic. ¶Sed
oppono, q in excommunicatione minori aliquid adie-
ctum est a can.quia in absolutione est necessaria aliqua
solennitas.j̃.de sen.exc.nuper,& ca.duobus.Rñ. q talis
adiectio facta à can.quæ est tm̃ in solennitate, non imu
tat statum suspensionis,uel minoris excõ. & ideo nõ est
dicenda snĩa can.proprie, sed Dei tantum. Item non di
cimus sententiam, uel suspensionem can.proprie, sed
dei,qñ dicit,sit suspensus,quousq; satisfaciat, uel pœni
teat; & ideo statim post pniam legitimã celebrare põt;
& ẽt si añ celebrat, non est irregularis,supra de cohat.
cle.sicut,ubi not. de notorio autem fornicatore dicunt
quidam, q non est suspensus principaliter à can.sed à
Deo. sed ex eo apparet, q quamcito pœnitet,licitè cele
brat.s̃.de coha.cle.c.quæsitum,licet p can.in odium cri
minis aliquid adiectum sit quo ad euitationem eorum.
s̃.e.tua.32.dist.nullus,& s̃.co.tua.sed certe q̃ cito pœni
tuerit, & huius sacerdotis officia sunt audienda. si autẽ
non sunt suspensi à can.propter crimen,sed propter ali-
quem defectum,ut illegitimi,& corpore uitiati, non in
currunt nouam irregularitatem,si ante dispensationem
celebrant; & hoc seruat ecclesia Ro. quia qñ dispensat
cum talibus, simplr dispensat super defectu, & non su-
per irregularitate, quam ɔ̃xit ex celebratione añ dispẽ
sationem.56.dist.aplica,& no.s̃.de fi pres.ueniens, &c.
peruenit. & idem ẽt, si suspensi sunt à can. non propter
crimen, sed propter infamiam; sicut sunt illi, quorum
crimina sunt notoria,qui ẽt post pniam phibentur cele
brare propter scandalũ & infamiã.s̃.de coha.cle.q̃situm
& tñ si ante dispensationem celebrant,non credo, q cõ
trahant nouam irregularitatem: quia hoc in iure non
inuenitur, suspensi aũt à confessoribus nunquam fiunt
irregulares,si celebrant ante reconciliationem:qa hoc
nec iure cauetur,argu.11.q.3.§.euidenter, & habes de
hac suspensione.21.q.5.per to. ¶[Eligere] not.excom-
municatos minori excom.non esse interdictos, nec su-
spensos à iure:quia sic eligere non possent.s̃. de consue
tu.cum dile.alij dicunt eos suspensos à iure [iurisdict.]
ea aũt, quæ pertinent rõne officij, non põt facere, sine
peccato.sed si facit,conferret executionẽ,ut hic [scien
ter].s.q sciat se excõicatum minori, puta quia scienter
participauit excõicatis [irritanda] repete, quæ dixi.s̃.
de ele.illa. ¶[Irritanda] nisi egerit pœnitentiam saltem
tpe,quo petitur cassari ele.nam tunc secus,ut no.supra
de ele.ecclesia uestra.uel ẽt si tunc post elec.pœniteat,
nõ minus eius cassabitur ele.quia pnia præsumitur ficta
ut no.s̃.de elec.dudum.uel dic, q pnĩa præsumitur, sed
egerit pniam, tñ eligi non potest pp sñiam iuris,q pri-
uatus est cõione sacramentorum, nisi primo absoluat.
j̃.de sent.exc.nuper,in fin. ubi no.in aliis autem crimi-
nosis, quia à iure positiuo non sunt priuati ecclesiasti-
cis sacris,licet à deo sint priuati,aliud dicendum est, s.
q eligibiles sunt acta pnĩa licite tenẽt dignitatem plus
4 placet,q non sunt suspensi ipso iure. †Alij dicunt, & uĩ
melius, q siue bonus siue malus etiam hæreticus, uel
excõicatus,dum toleratur ab ecclesia per ele. & confir
mationem, ẽt si fiat à peccatoribus, ẽt ab hæreticis, et
excõicatis dummõ tolerantur, bene ɔ̃hit in huiusmodi
mr̃imonio spũali quousq; separentur paleæ à granis; ad
hoc de cons.dist.4.cum baptizatur: quia iste sponsus nõ
est sponsus nisi in ministerio,uerus.n. sponsus & uniuer-
salis ecclesiæ,& specialium ecclesiarum, & ẽt cuiuslibet
aiæ est solus Christus.unde apl̃s, despondi.n.uos uni ui
ro uirginẽ castã exhibere Christo.26.dist.acut. & psal.
Tanquã spõsus pcedens de tha.suo. & in Euãg. Et qui
hẽt sponsam,amicus sponsi est. amicus aũt sponsi stat,&
audit,& gaudio gaudet pp uocẽ sponsi.Itẽ iste ministe-
rialis sponsus non generat filios nisi in ministerio.unde
apl̃s,ego plantaui Apollo rigauit: dñs autem incremẽ
tum dedit,de conse.dist.4.aliud,in fi.& 1.q.1. si fuerit.
5 Item baptizat seruus,&c.¶†Item non horreat colum-
ba ministerium malorum.32.dist.ad hoc uerò q sub. §.
uerum nec est ɔ̃,q no.s̃.de ele.considera,s.q ele.est nul
la,ubi quis scienter indignum eligit.illud.n. sic statutũ
est de iure positiuo, ut tali electione non obstante tene
ant ele.ab aliis facta fatemur, ta-
a men,q iure naturali tenet[a] elect.
imò plus,quia talis electio,q̃ nulla
censetur de iure positiuo, si quo
ad alia confirmetur per superiorẽ,
erit uerus p̃latus in ministerio, &
tenebunt,q̃ fecerit tam in tpalib.
q̃ in spiritualibus.& tñ dicimus,q
etiam post talem confirmationem
tenet electio facta ab illis,qui non
peccauerãt, & ad quos erat eligen
di deuoluta potestas,ut no.j̃ de ex
ce.præla. inter.si tamen superior
confirmat ele.hmõi,non uocato il
lo cuius ele.non tenet,non tenet hmõi,confirmatio. li-
cet.n. teneat confirmatio sine causæ cognitione facta,
ubi nullus est contradictor, uel etiam ubi nullus est in
possessione,uel nullus est confirmatus; tamen aliquod
horum interuenerit, non ualet confirmatio, supra de
elec.dudum Ro.& C.si per uim uel ali.mo.l.6.supra de
ele.transmissam. & idem forte est, si alius solummõ est
electus.tamen ɔ̃ no.s̃.de ele dudum Ro. sufficit, q ele-
ctores compareant. hoc tamen satis dici potest, q non
tenet confirmatio electionis in contradictione, nisi ci-
tatis partibus uel à iure,uel ab homine. ratio diuersita
tis:quia electores utuntur iure priuato,& ideo nullum
ordinem seruari debent: secus aũt est in confirmatore,
qui uices iudicis fungitur.¶[Ad susceptionem] corporis
& sanguinis domini,& aliorum sacrorum cum ergo qui
libet clericus tam in dignitate, quàm extra cõstitutus
tã in minoribus, q̃ in maioribus ordinibus constitutus
ad hæc teneatur, & excõicatus minori excom.hoc non
possit, nec ad dignitatem, nec ad clericatum eligi pote
rit [uirtutis].i. executionis gratiæ [collatione] habe-
bat enim executionem, qui tales ordines receperit.
6 ¶†[Collatione] mirum uidetur,quod hic dr̃, quod com
munican-

a ¶ Quod iure naturali tenet. Adde eundem Innocen. in ra. quia propter supra de elect. ad hoc dictum Inno. facit sentum Abba. in ca. j. supra de restit.in integ.refert etiã utrumque dictum Feli in c. j.c.x.in fi. & col.seq. supra de const.

municantes excõicatis, qui suspẽsi sunt à participatione sacrorum saltem pp peccatum. 11.q.3.cum excõ.nõ sunt priuati collatione sacrorum, cum eis non liceat sacra contingere, ex quo peccatores sunt. 81. dist. ministerium, & maximè cum sacramentis, quibus confertur executio, ut ordines sine missa conferri nõ debent. 75. di.c.1.& c.se. Rñ. q peccat conferendo sacra, ut hic. 1.q.1.omnia 81.dist.si qui sunt ministri, & melius. 15.dist.illud, non illa, de quibus expressum habes 32.di.§.uerũ. & expone literam, non uidetur remotus à collatione sacrorum, i.q collata ab eo sacra non recipiãtur à subditis, sed a participatione, & pceptione, quæ eum tangit, & commaculat. alii dixerunt, q licet sacerdos peccet celebrando missam, non tñ peccat conferendo sacramen-
7 ta. ¶ † In contemptum] ille. n. qui pertinaciter cõicat excõicatis, b ꝯ prohibitionem & interdictum superioris, non confert executionem. hoc non est uerum, sicut hic apparet, nec transit excommunicatio ad tertiã per sonam 11.q.3.qm multos. intellige igitur hoc, qñ superior expressim interdixit cõicantes excõicatis: quia tũc non possent facere ad executionẽ, cum sint suspensi, ut no.s̃.c.1. [fericadus] per sententiam.

De clerico non ordinato ministrante. Rub.

SI quis baptizauerit] nisi in necessitate. 30.q.1.ad limina.

EX literis [ei] tanquam sacerdoti missarum] hic non conficit. 68.dist.presbyteri. 1.q.7.Daibertum. de beneficio aũt no. q quasi semper in beneficio licet dispensare epõ. nam dispensat cum nõ ordinato celebrante, ut hic, & cũ homicida. s̃. ne cl.pug. in duel.c.fi.1.dist. studeat.

De clerico per saltũ promoto. Rub.

TVAE LITERAE.

COntinebant [prætermisso] 54. distinctione capitulo primo.

De eo, qui furtiue ordines recepit. Rub.

VEniens [anathematis] licet p intimationem anathematis non possit cum tali nisi per Papam dispensari, ut hic, non tamen est excommunicatus

CVm H. lator. Abbas] no. abbatem dispensare. simile j. de sen. ex cum illorum. alias. n. nisi ubi inuenio expressum, non credo, q abbas, archidia. uel alius prælatus sub epõ possit dispensare, minores enim prælati ardua ad epm deferre debent. s̃. de of. archi. ad hæc quidam tñ dñr, q capitulum dispensat, ar. s̃. de præb. cũ non ign de simo. ex insi. 16.q.1. ecclesia. sed nos nõ uidemus, qualiter illa capitula pro eis faciunt.

INnotuit nobis [Licentia] & suo iure. s̃. c. j. alii contra, ordinatus aũt a non suo epõ suspensus est, ut habes hic de quolibet tñ uiro noto & bonæ famæ qui ubi conuersatur, habetur pro noto ordinato, & si longo tẽpore hactenus ordinatus habitus est credam tñ bene ordinatum, nec cogitur aliter probare hæc. n. sunt sufficiẽtia argumenta suæ ordinationis, ar. s̃. de cleri. pere. inter, & c. se. 9.q.2. Lug: sed si aliquid prædictorum deficeret, non starem præsumptionibus prædictis, nisi alias de sua ordinatione probaret. unde ẽt uĩ, q prædictis psumptionibus sit standũ, & si cõstet eum ab alio epõ ordinatum, cum enim hoc peccatum in suum tm̃ & nõ alienum periculum uergat, minus exactæ probationes sufficiunt, ut no. s̃. de cle. pere. c.1. unde dicunt aliq, & forte non male, q si eps, ad quem ptinebat eius ordinatio, & cuius iuri detrahitur per ipsius ordinationem, nollet eum recipere pro ordinato, uel nollet habere pro ordinato, sed pro suspenso tanquam ordinato a nõ suo epõ, q bene põt, ẽt si sit bonæ f. mæ, & si omnia præmissa interueniunt, nisi pbet ordinatus, q de sua auctoritate fuit ab alio ordinatus. alii tñ ꝯ dixerunt, & maxime, ubi cum in sua præsentia admisit ad seruiendum in ordine suo. ¶ In electione aũt, si constet eam factam per eos, ad quos non spectat de iure communi, semper ante confirmationem & post confirmationem factã sine causæ cognitione oportet electum probare ptãtem datam electoribus s̃. de ap. constitutus. ¶ Et idem est in iudice: quia si constet eum non habere iurisdõnem super litigantes, semper oportet eum probare iurisdõnem, quousq; sententia transeat in rem iudi. idem esset post quam sententia transit in rem iudi. si pars, quæ dicit eos non iudices, nunquam comparuit iuri corã
a eis. ¶ Si enim[a] comparuisset corã eis post lit. conte. si uellet postea ei dicere aliquid ꝯ eius iurisdõnẽ incumberet ei probatio. C. de proba. l. fi. ff. de proc. Pomp. §. rati. sed quid si partes sint præsentes, & ptere unt has & similes exceptiones nec iudex eas mouebit, cum liceat partibus eas præterire. sed si partes sint absentes, iudex, qui debet supplere defectum partis, eas debet pponere. & si eas omittat post sententiam confirmatam per secũdos iudices, poterit pars absens & contumax dicere, q primi iudices non habuerunt iurisdõnem. alii tñ ꝯtradicunt, & forte bene. ¶ Et hæc quidem obtinent in probationibus fundamenti, s. iurisdõnis, & potestatis iudicis electorum, uel aliorum consimilium. In probationibus autem, quæ fiunt in causis, quæ præcedunt ordine iudiciario quis probare debet longus tractatus est de probationibus, & de testibus, & pluribus aliis locis iuris, & parum præsumitur pro his, quæ fiunt in iudicio, nisi probentur. s̃. de proba. qm̃, nisi in his, quæ relinquuntur eius arbitrio, ut in dilationibus, & purgationibus dandis ff de iu. deli. l. j. §. fi. 2.q.7. per totũ sed & ibi si aliqua partium probaret malam dilationem latam reuocaretur. s̃. de dila. c.1. ¶ Itẽ pro
b eo[b] præsumitur, licet parum, ẽt in iudicio super his, quæ pertinẽt ad eius officium, ut in fructuũ & impensarum restõne, isti. de offi. iu. §. j. & per totum, ff. de re. uin. plane, & sic etiam in multis aliis. ff. de mino. quòd

a ¶ *Si enim.* Adde, *quòd hoc dictum dicit notabile Alexan. de Imo. in l. licet, col. ij. C. de procu. uer. in gloss. in uerbo, in uenitur, & ibi illud sequitur, & sequitur Bald. in l. gesta, in pen. colum. C. de re iud.*

b ¶ *Item pro eo.* Quòd *in pertinentibus ad officium iudicis pro eo præsumatur, nisi contrarium probetur ad Petr. de Ancha. quid hoc refert, & sequitur in consilio lxix. colum, q. uersi. præterea, incipien. cõsi. contra donationem, & in consilio 136 inci. ex consiliji in ij. col.*

1 ¶ *Bene facta. Adde Petr. de Ancharan. in consilio cclxxix. inci. quaestio proponitur.*

q. si minor, inst. de le. §. sicut. C. de trāsac.age. ¶ Extra iudicium aūt si ali qua facit, quae pertineant ad officium suum, semper praesumunt be ne facta[a] nisi probetur ꝯ, & semp est obediendum 11. q. 3. quid ergo 35. q. 1. culpatur. ē. de temp. or. ad aures. j. de pur. ca. c. x. ē. de offi. or. irrefragabili, in prin. ē. de ap. ad nostram. ff. de iu. iudicium. ¶ De solennitatibus aūt extra iudiciū inter partes, & inter alios semper praesumitur interuenisse consensum, nisi ꝯ probetur. C. de contrahen. sti. l. j. & pe. sed cum solennizatur probatio, procedat tm̄ ex probatione, uel praesumptione; cito p alias probationes tollitur talis probatio. ē. de praesum quia uerisimile & in pluribus alijs c. eiusdem titu. ē. de renun. c. super C. de fideiuf. l. pe. ff. de polli. quaecunque. ff. de fal. l. pe. C. de fide instru. l. fi. & ex hoc uſ, q. si aliquis dicit defe-ctum forte interuenisse in lectionibus; puta q. non sit factum scrutinium, uel collatio habita, uel communis electio, ipsi opponenti incumbit probatio huius negatiuae. ¶ Et haec uera sunt, nisi ubi ius formam dicit probā dam infra de sen. ex. sacro, in prin. ē de testi. in omni, & nisi ius praecipiat interuenire scripturam. ut. n. ius praecepisse, q. scriptura interueniat, ut per eam probetur solennitas. j. de sen. ex. cum medi. ē. de ap. cordi. 10. q. 2. hoc ius. §. inter praedium, & §. se. contrarias autem probationes, quae procedunt ex praesum. tm̄, facile admittitur in contrarium probatio, & etiam iudex de facili inquirit. ¶ Item no. q. semper in iudiciis & extra oportet probari factum, si dicitur factum ꝯtra ius: uel si dicit solennitatem deficere, illud probare debet. ff. de ꝓba. ab ea: quia omnia licent, nisi probentur prohibita. 31. q. 1. c. fi. ff. de testi. l. j. §. j. & ff. ex qui. cau. ma. nec nō. §. qui ff. de procu. mutus. §. cum quaeritur.

SVMMARIVM.

1 *Nunquid episcopus possit suspendere clericos & uide in nu. 2.*
3 *An sit necessaria monitio in interdicto, & suspensione.*

De excessibus praelatorum. Rub.

Peruenit. [Et exactiones] Omnes autem exactiones intelliguntur illicitae, nisi à iure con cedantur. 10. q. 3. quia, uel consuetudine. 9. q. 3. conquestus, uel statuto [charitate] moderatum autem auxilium cum charitate postulare potest. ē. de cens. cum apostolus, & no ē de his, quae fiunt à
1 prae. fine consensu ca. quanto. ¶ † Suspendere] loquitur epo. & hoc est uerum, q. eps non potest suspendere clericos, uel ecclesias interdicere in perpetuum, uel ad longum tempus multum sine cōsensu capituli supra de his, que fi. a ma. par. capi. quaesiuit. & hoc maxime obtinet, ubi ꝓcedit ex officio, forte ꝯ praesentem, uel absentem. nam tūc est cum maiori maturitate procedendum. sed si in iudicio quis fit contumax, solus eps, uel quilibet alius iudex praedicta facere potest. ē. de offi. dele. sanè, & ēt excommunicare. ē. de offi. dele. ex literis. sed si perpetuò deberet episcopus suspendere aliquem ab officio, & bñficio ēt in iudicio credimus, q. non deberet facere sine consensu capituli: quia magna quaestio est h ec, sine consensu capituli: facere non debet ē. de his quae fi. à praela. quanto. Item ar. 15. q. 7. episcopus 34. di quorū dam. l. dist. studeat, nullus. Item quia solus homo, &c. 65. dist. episcopus ad tempus aūt saltem modicum credimus aliquem praelatum posse suspendere subditum si ne monitione, imò sine causae cognitione, si culpa, uel delictum coram iudice fiat. ar. ꝯ 45. di. c. 1. ff. de poenis,
2 moris 35. di. c. ul ¶ † Sed oppones, mirum est, q. episcopus nō pōt ferre sniam ꝑpetuae suspēsionis, & tn̄ del. eius possit ē de exc. apostolicę. Rñ q. delegatus perpetuò nō suspendit, nisi requisito consilio delegantis. ē. de of. del. si pro debili. ad hoc ēt faciunt. c. allegata, quorundam, studeat, & delegans eps consilium capituli requiret.
3 ¶ † Item quidam dicunt necessariam esse monitionem in interdicto, & suspensione. ē. de ap repre. & pro nulla eā posse quem suspendi, nisi per contumaciam, sicut in excōicatione, in hoc. n. interdictum & excōicationem comparauerunt, ar. ē. de ap. ad haec, quoniam, & arg. 12. q. 6. 2. hi qui. sed certe hoc non credimus, cū inueniam sentē tiam suspensionis fieri ꝯ delinquentem ēt non contuma cem 5. q. 4. in loco. 2. q. 1. nemo ibi enim ponitur excōica tio pro suspensione. j. de sen. ex. sacro, in prin. datur esti ibi poena. unde sic erit in hac poena, ut in aliis, ut proba ta culpa, uel notoria existente, imponi possit sine moni tione & poenitenti, & correcto. sed in sententia excōicationis est secus: quia non est poena pure, sed medicina. 2. q. 1. multi hoc aūt bene fatemur, q. quando pro contumacia infertur, non debet inferri, nisi ꝯ incorrigibilem & contumacem, sicut nec missio in possessionē. ff. de dā. inef. nisi. §. fi. forte. in eo aūt suspensio, uel interdictū similitudinem habet cum excōicatione, quod legitur supra de ap. ad haec, quoniam.

Ad haec qm̄ eps [liberas] no. epm non posse concedere priuil. io praeiudicium alterius 9. q. 3. conquestus, per principalem, de hoc no. supra ut ec. bene ut no strum, in fi.

Ad aures nostras [intrudere] & male. ¶ Ordinans] satis pōt hoc esse de iure, q. ex quo ille, ad quē pertinet ordinare ecclesiam, eam male ordinat, q. cassata mala ordinatione, superior illam ecclesiam ordinabit, & non ille, cuius ordinatio cassata est, ar. j. inter dilec. in fi. no. tn̄ hoc non fatemur, nisi in casibus, ubi expressū est in iure, uel nisi iudex in poenam delinquētis sentētialiter hoc sibi retineret. sed forte tunc de iure est, qn̄ in eo casu ad alium ipsa electio nō deuoluitur. nā non debet sibi ius ad alium deuolutum retinere.

Clerici.

Sanè. [libertatem] nulla differentia habita, utrum libertas in priuil. contineatur, aut in generalibus canonibus, ut hic 10. q. 3. quia eo. idem etiam, si forte praescripserint.

Illud etiam. [assumentes] No. poenam illorum, qui in beneficiis sibi mutant causam possessionis.

Cum ad quorundam [concilio] supra de cen. cum apostolus [pro illis] pro excedentibus enim numerum Lateraā. concilii non possit aliqua sententia ferri in eum, si denegauerit debitā, ar. ff. de aqua quo. l. j. §. Iulianus, & §. item quaeritur. 10. q. 3. quia cognouimus. imò qd eps iniuste abstulit, restituet in quadruplū. 18. dist. qm̄ quidem. C. ad l. Iu. rep. l. j. in auf. ut li. ma. §. & hoc quo. ¶ Non tenere] no. speciale in hoc casu. sed hoc intelligitur, quando exprimit errorem in sententia, puta excōico te, nisi me recipias, & ultra numerum praetaxatum. ¶ Non tenere] non dicimus generale, qd hic dicitur. f. q. si subditus alicuius sit priuilegiatus in aliquo capitulo a Papa, q. si praelatus illius ecclesiae cap. fecit in eum sententiam excōmunicationis, q. non tenet, ut hic infra de priuil. cum capella. & c. quanto.

Sicut

a ¶ *Ad Abbates. Adde in aliqs inferioribus episcopo, ita Card. in consi. 47. inci. reuerēde domine, in prin. & ibi intelligitur hoc ne rum, nisi talis inferior ultra ius haberet etiam iurisdictionem episcopalem. Et quod Abbates non possunt unire, tenet etiā Car. in consi. 96. inci. uidetur mihi prædicta, in 2 col. uer, quinta uerò causa, & ibi dicit hoc dictum Inn. notabile.*

b ¶ *Sed ideo punitur. Hic dicit no. Abb. ī r. olim ex literis; col. 3. supra de rescrip. & sequitur etiam. d. Frā. de Cur. in repe. l. admonendi, Car. 27. ff. de iureiu.*

SIcut unire. [unio] de unione no. ī. ne ſe. ua. c. j. [epi] no. ꝙ quantumcunq; plene ecclesię spectēt ad a abbates,[a] nō licet eas eis unire, uel unam aliis subiicere. hoc. n. est speciale cāutum, ut hic.

QVamuis ſit graui [confiteri] de confeſſione no. ī. de ele. per inquiſitionem. ¶ Conſtiterit] habito legitimo proceſſu ꝯ eum, ut ꝑ inquiſitionem, uel per accuſationem, uel alio mō. nec ꝓbatur. per hoc, ꝙ confeſſio facta extra iudicium ꝓiudicat : qa hic non deponit̃ ꝑꝑ fornicationem, de qua non conſtat. ſi. n. de ea cōicaret, nō cogeret̃ maritus recipere eam, qđ b hic præcipit̃: ſed ideo punit̃,[b] quia ex tali confeſſione apparet eum maledicum detractorem, & leuē, quorum quodlibet ad eius pœnitētiā, alias pœnam ſufficit.

EX literis. [candentis] hæc purgatio oino interdicta eſt. j. de pur. ca. ex tuarum. 2. q. 5. c. Mēnan. ī. ne cle. ſniam [euaſerit] hæc uerba non ſolum epo, qui ptāte haber, ſed ēt in alio conſiliatore irregularitatem adducerent. l. di. ſi quis uiduam. ī. ne cle. ſniam [multitudine] & ſic auxilium dedit ſuſpenſioni eius uel mandatum tacitum, ꝑꝑ ꝙ eſt irregularis. l. diſt. ſi quis uiduam. [muniri] uñ pro eodem eſt, ac ſi non uenit. ſcz. 9. q. 3 certum non n. licet poſt columnas latitare ff. ex q. cau. in poſ. ea. Fulcinius. §. ſciendum. ¶ Item not. non eſt neceſſe in eo, qui de contumacia, uel culpa notatus eſt, ꝙ perueniat ad eum peremptorium. ī. qui ſi. ſint le. cauſam, per latum. ī. de cle. coniu. tuæ. 7. q. 1. præſentium. C. de iu. properandum. §. & quid. ff. de euic. ſi uerò, & l. ſi dictum. §. ſi pāte. ff. locati. Item quæritur. §. exercitus. ꝯ ut li. non conte. qñ de iurein. l. pe. ff. quæ ſen. ſine ap. re. l. 2. & C. quō. & qñ iu. c. 3. q. 9. caueant. ſed ꝯria loquũtur, ubi abſens non notat̃ de calumnia, uel culpa [amouentes] non fertur ſnia ꝯ iſtum depoſitionis ab epatu; ſed dicet iudex, Amoueo talem perpetuo ab ecclia Albigan. ſi. de cle. non reſi. ex tuæ. melius uī, ꝙ expreſſe in eum ſnia depoſitionis feratur. ī. de do. & cuntu. ueritatis [amouentes] j. c. 2. G. melius.

S V M M A R I V M.

1 *Nedum electo, ſed etiam instituto ante, quàm adipiſcatur poſſeſſionem opponitur crimen.*

2 *Quo caſu & per quem procedi poſſit ad ſecundam elec. etiam prima non caſſata, & quando non teneat elec. niſi prius caſſetur prima, in nu. 3.*

4 *Electio, ſeu prouiſio, quæ nulla eſt, non debet aliam impedire.*

5 *Caſſatur electio facta contra formam mandati, & unde uſque ad finem.*

1 INter dilectos filios publicum. [† Aleatorem] no. ꝙ crimen opponitur non tm̃ electo confirmationem petenti. ī. de ele. dudum imò etiam opponitur ei, qui inſtitutus eſt añ, q̄ adipiſcatur poſſeſſionem, ut hic, dummō laboret infamia. ī. de act. accedens, ſed ſi aliquis agat poſſeſſorio ſuper beneficio, uel dignitate, qđ obtinuit, recuperando ? tunc nullo mō obſtat exceptio criminis, ī. de or. cog. ſuper, & ī. de re. ſpo. in literis, ſed ſi agat petitorio ad repetendum bñficiũ, uel dignitatem amiſſam, tunc diſtingue : quia ſi obiicit̃ crimen, uel aliqd aliud, ꝙ ipſo facto inducit priuationē illius bñficij, uel dignitatis. v. g. ꝙ ſit hæreticus, uel ſnialiter depoſitus, uel de crimine cōdēnatus, admittēda eſt hmōi excep. ar. 8. diſt. quo iure. 23. q. 5. ca. j. & ij. ſed ſi aliud crimen ſibi obiiciatur, ſ. ꝙ eſt adulter, periurius, uel ſimoniacus de alio bñficio, qa per hmōi crimina ipſo iure non amittit ſuum ius, non credimus hmōi excep. admittendas; ꝙ ſic probo: quia ēt ꝓbato crimine, cũ remanet ꝓlatus, uel canonicus, adiudicādũ eſt ei ius petitum, & ſic nihil prodeſſet ſibi ꝓbatio ſuæ excep. ergo non eſt admittenda. C. de proba. ad probationē. nec pōt dicere, ꝙ crimine obiecto in modũ excep. priuandus ſit iure ſuo: quia expreſſe ꝯdicit. ī. de or. cog. cum dil. in ſi. ſi aũt obiicitur ei, ꝙ ꝯxit mr̃imonium, dicunt qdā hanc excep. admittendam. quia ipſo facto renunciare uidet̃. alijs ꝯ uidetur. ꝙ hi, qui agunt petitorio ad recuperandum ſua bñficia, proprie intentant ac. 3. rem, quaſi confeſſoriam: qa ius petunt uel bñficij, uel dignitatis in eccleſia, q̄ eſt res aliena: qa Dei, uel nullius eſt, ſicut qñ petitur uſufructus. ff. ſi uſufru. pe. l. j. in prin. & l. ult. §. j. & l. ſi. ¶ Sed op. ꝯ eũ, q agit petitorio, cōpetit actio, per q̄ remouebitur à bñficio, ergo multofortius ꝯ eum agente petitorio dabit̃ exce. ff. de re iu. l. inuitus. §. credamus. Rñ. actio competit ad uindictā, non ad proſecutionē rei familiaris. in caſu aũt nr̃o proponitur excep. pro defenſione iuris, uel rei familiaris; uñ non haberet locũ prædicta regula, ſ. cui damus actionem, & exceptio, q̂ loquitur, qñ ad idem agitur, & excipitur [atque ludos] 35. diſt. c. j. ī. de ui. & ho. cle. c. clericis. cā aũt conuiuij ludere licet. ff. de alea. qui in ꝯuiuio [indignitatem] hæc uerba infamiam facti irrogant. C. de his, qui no. infa. improbum [iudic.] & ſic patet, ꝙ ſufficiens eſt probatio iudicis ſup facto ſuo, & maxime ubi ſunt plures, ar. ī. de proba. tertio, & no. ſupra de acc. cũ dile. [conſciam]. ī. de falſ. ad falſariorũ, ꝯ. ſo. ibi de falſaroribus lr̃arum Papæ, hic de aliis: uel alr, ut ibi no. [abſoluendũ] de ptātis eſt abſolutio facta ſuper exceptione, cũ als alij iudici non liceret ſuper exce. iudicare, cũ ēt ſuper ea nō debeat fie
2 ri li. conte. ut alias no. ¶ † Poſtmodũ] ex interuallo, uel incontinendi ab eadem parte. ī. de poſtu. bone me. ibi, temere receperunt. & intelligo hoc poſt, q̄ publicata eſt electio, uel prouiſio. de hoc no. ī. de ele. publicato, & c. cũ terra. aliiis aũt ab illo, q fecit primam prouiſionem, uel electionē, ſi prima nulla eſt ipſo iure, ſecure procedit ad ſecundam electionem faciendam, etiam prima non caſſata, argumen. ſupra de elec. cum in cunctis, in ſi. ſupra de re iud. cum Ber. & not. ſupra de elec. conſiderauimus. ſecus autem dicerem, ſi prima, quæ nulla eſt, confirmata eſſet ſiue bona fide, ſiue fraudulenter quia tunc electio facta ab illo, ad quem deuoluta eſt poteſtas, non tenet, dummodo confirmatio teneat: quia iam eccleſia non uacat, & ei obediendum eſt, & auctore prætore poſſidet, argumen. 8. quæſtio. fina. nonne. ff. de acqui. poſſeſſio. iuſte. ¶ Item quamuis electio non teneat, tamen, ex quo confirmatio acceſſit, iam contra eam nihil dici poteſt, ſupra de elect. cum dilect. ff. quæ ſentent. ſine appella. l. j. ¶ Item cum omnis res per eaſdem cauſas diſſoluatur, per quas contrahitur, infra de regul. iuris, omnis, ergo ſicut adminiſtratio huiuſmodi dignitatis ei conceſſa eſt per confirmationem, ſic eſt ſibi auferenda per infirmationem. hic autem ceſ-

ſat

fat ratio in primo cafu, f.qñ electio non eft confirmata idem aũt, q͂ fi confirmatione dicimus ẽt, fi aliud interueniat, qđ uicem obtineat confirmationis, ut fi affignatum fit ei bñficiũ, & in poffeffionem inductus per eũ, ad quẽ ptinet cũ debita & confueta folennitate, ar.š.de cõ cef.pb.quia di.& c.cum noftris. quidam tñ dicunt, q͂ in hoc cafu ẽt poft cõfirmationẽ ille, ad quẽ deuoluta eft ptãs, fecure eliget: fed non poterit petere confirmationẽ fuæ electionis, nifi prima electio prius fuerit caffata, ar.š.de in inte.reft.c.2.in fi.primũ dictum magis placet. prima opi.quæ no. in glo.ifta ex interuallo, ubi df, q͂ fi electio fiat poft primã confirmationem, non ualet, fiue bonafide, fiue fraudulenter obtenta fuerit primæ electionis ɔfirmatio, tunc eft uera, qñ tpe confirmationis factæ nullus erat, qui poffet eligere, uel deberet; & obtinet illa opi.ẽt fi confirmatus non fit adeptus poffeffionem, ficut apparet expreffe.š. de concef.præben. & ecc. nõ ua. poft electionem. nam fi alius tpe confirmationis poteft de iure eligere, pp confirmationem alterius electionis factæ ab aliquo alio, ad quẽ pertinet, non pdet ipfe ius fuũ.š.de fen.& re iu. cum Bertol. nifi confirmatio effet facta uocato eo, ad quẽ pertinet ele. uel folenniter propofito edicto, de quo no.š.de pcu.in nña.š. de fen.& re iu.quis: quia tunc bñ noceret.ff.de mino.in cau

3 fæ. ¶ †Item non habet locum pdicta opi. nifi ex ,puifione, quæ habet uim electionis & confirmationis, uel ex confirmatione, quæ male factæ funt deuoluitur, ptãs eligendi ad alios: quia tunc pp tales confirmationes non dimitterent illi, ad quos pertinet, quin procedant ad electionem.š.de elec.cum in cunctis, in fi. fed his uidetur contra, fupra de concef.præben. poft electionem, ubi uř dici q͂ ex prouifione deuoluebatur ptãs eligẽdi ad primos, & tamen non tenet electio, nifi prius caffet, prima electio.fo. ibi non dicebatur deuoluta poteftas eligendi ab archiepifcopo ad capitulum ex prouifione, uel confirmatione, fed ex his, quæ poftea contingunt, f. quia debito modo non erat electus præfentatus à capitulo, & pp renunciationem, & abiurationem poft prouifionem fecutas. & iõ cum ibi haberent ius ex prouifione archiepi, quæ legitime facta erat, non ualet electio facta a capitulo nifi primo caffaretur prouifio. & idem, fi fola electio facta effet quæ teneret: quia ea non caffata non ualeret alia electio, nifi incontinẽti fieret, ut no.

4 š. de elec.confiderauimus. ¶ †Sed quid dices, aliquis auctoritate Papæ prouidit alicui notorio indigno & fciẽter de aliqua prælatura, uel manifefte ɔ tenorem mãdati nunquid illi, ad quos ptinet electio primò, poterunt eligere, non obftante tali prouifione, uel ɔfirmatione? ar.q͂ fic pal.dec.cũ in cunctis, in fi. Item electio, uel prouifio, q̃ nulla eft, nõ debet aliam impedire, fupra de ele. auditis, & eodẽ mõ, fi non feruauit formã mandati, non ualet, q͂ fecit.š.de refcri.cum dilecta. Item electio facile debet redire ad fuam naturam.i.ad alios, ad quos ptinet de iure.ff.de pac.fi unus.§.pactus in fi. ¶Sed nobis uř ɔ.nec contradicit dec.cum in cunctis: quia licet fit ftatutum, q͂ electio pp defectum fuum deuoluatur ab epo ad capitulum, ut ibi, & ideo teneat electio nõ obftante ɔfirmatione; non tñ eft ftatutum, q͂ à delegatis Papę deuoluatur ad primos electores. & ex quo ftatutum non eft, deuolui non debet.š.de concef.pb. quia diuerfitatẽ. fupra de fup.ne.præla.c.Romana. Item indignum effet, ex quo Papa ad fe reuocauit ,puifionem licet eam faceret delegatus, q͂ ulterius rediret ad primos nifi de mãdato Papæ, fupra de poft.bonæ.2. circa fi. fupra de offi. leg.q͂ ad tranf.fupra ut li.pen.ecclefia, & 3. q.6. multũ.

Iterum fateor, q͂ non teneat, q͂ fecit ifte delegatus, nec impedit, quin alia electio fiat ab eo, ad quem pertinet tunc eligere, f.a fuperiore, q̃ delegauit, non ab eis, a q̃bus reuocata eft electio. hoc no.fupra de præb.inter cætera. nam a delegato ad delegantẽ debet redire iurifdictio, ficut appellatio, fupra de of.dele. fuper qõnum, & flumina ad loco, ut exeunt, reuertuntur. ¶ †Item electio bñ redit ad naturam fuam, fit redit ad delegantem, & fi factum eft contra formam mandati, non ualet, & bene caffabitur. fed facta caffatione electio non redibit nifi ad delegante. Alij dicunt, & forte melius, q͂ fi alicui mãdatum fuit, q͂ prouideret alicui fub condi.uerbi gratia fi effet de tali loco oriundus, cum hic non habeat iurifdictionem, uel ptãtem prouidendi, nifi conditio fit uera.ff.de uerbo.fig.cedere, & talis prouifio, quæ nihil ualet, nec fundamentum habet, non impediet primos eligere; de hoc no.š.de præfum.dudum.idem uf, & fi ptãs non fit conditionalis: fed certum eft, q͂ Papa nunquam fcripfiffet pro eo fi fciret ueritatem, ut fi fcripferit pro quoquam in crimine permanente. fed fecus eft, fi fcripfiffet pro aliquo, qui egeret difpenfatione; puta irregularitatem uel alium defectum patientem. nam tunc licet ille, cui mandatur, non poffet prouidere huic irregulari, qui tacuit fe irregularem; tamen prouifio intacta reuerteretur ad delegantem. Ratio diuerfitatis eft: quia hic, ex quo de gratia uoluit principale.f. huic prouideri, credendum eft, & quòd uelit acceflorium, f.difpenfare cum eo in defectu, quem patitur: fed fecus eft in præcedenti cafu, ubi difpenfare non poteft, arg.opti. ff.de offi.præto.Barbarius, in fi.ubi dicit, quod fi fciuiffet eum feruum, liberum effeciffet, & fupra de renun. nifi §. perfonæ, fupra de re iudi. cum olim. ¶Et not. q͂ quando prouifio non debet reuerti ad delegantem, potius deuoluitur poteftas prouidendi ad alium delegatum, qui fimilem ptãtem hĕt prouidendi in eadẽ ecclia dummõ præfentauerit literas, quam ad alios, ad quos pertinet de iure fuo fupra de refcrip. capitulum. ¶Alij tñ dicunt, q͂ quemcunque prouifio facta à delegato fit nulla, femper poteftas prouidendi deuoluitur uel ad alium delegatum, fi eft, uel ad primos, ad quos de iure pertinet: imò plus dicunt quidam, q͂ etiã fi Papa ignoranter prouidiffet alicui irregulari, uel alij ita, quod nulla effet fua prouifio, q͂ fi etiam ea non caffata tunc prouideret delegatus eius, uel alij, ad quos pertinet electio, q͂ tenet fecunda electio: fed literæ obtentæ, poftquàm poffeffori prouiderat, & maxime poft, quàm pro uifus per primos haberet poffeffionem, non ualerent. fupra de concef.præbẽ.cum noftris. ¶Alij tamen diftinxerunt, utrum mandatum Papæ proceffit in fauorem eius, cui fcribebatur, ut tũc redeat electio ad primos electores. & idẽ dicit, fi in fauorẽ fcriptũ erat illius, cui ,puifum eft, fi crimẽ impediat ,puifionẽ. fi aũt delegatus pfequebať factũ fuũ: q̃a in fauorẽ fuũ fiebat hmõi ,puifio, tũc reuertiť ad delegantẽ. fi aũt p compromiffum facta fuerit electio de indigno fcienter, nõ redit tunc electio ad capitulũ, fed ad fuperiorẽ deuoluiť. q͂ n. compromiffarij faciunt oẽs facere uidenť, cum uice oĩum fungãtur.š.de ele.quia pp.item conftitutio.š. de elec.ne pro defectu.indiftincte loqtur, q͂ fi electio non fuerit facta intra legitimum tps, non diftinguo, an à capitulo, an à compromiffarijs, q͂ electio deuoluatur ad fuperiorem.

Accedentibus. ad nos[legitima]præfcriptione.š.de confan.& affi.ex literis.š.de re iudi.tenor.

Dilectus.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Quæ genera hominum poſsint ſibi rectorem, & ſyndicum conſtituere.*
2 *Societatis diſtinctionem hic habes.*
3 *An collegia fieri ualeant abſque ſenatuſconſul. uel principis auctoritate, & quæ collegia dicantur uoluntaria, in nu. 4. & quæ ſint perſonalia, uel realia, in nu. 5.*
6 *Collegium an conſtituatur per aliquam ſocietatem, & uide in nu. 7. & 8.*
9 *Clerici ciuitatis, uel caſtri an faciant collegium, & in nu. 10.*

1 Dilecta in Chriſto. [unum corpus] † de his cor
poribus no. ſ. de of. or. cum ab. ſed quod ibi mi
nus dictum eſt, hic ſuppletur. uř enim, ꝙ quili-
bet homines cuiuſcunque profeſsionis, ut grammatici,
uel negociatores ut confrumentales: uel officii, ut piſto
res, propria auctoritate ſi uolunt, licet alii aliter dicãt,
poſſunt conuenire ſimul, & facere ſibi rectorem, & ſyn
dicum, & arcam cõmunem, dũmodo ſocietatem coeãt,
uel collegium faciant pro aliqua cã. quidam tamen di-
cunt, ꝙ rectores in perſonalibus collegiis ſemper con-
firmabuntur a ſuperiore, ſicut & in realibus, ut. in autẽ.
de deſen. ciui. §. interim illud, & §. & ſi eadem. immo uř,
ꝙ etiam ſine rectore, & ſine ſyndico, & ſine arca, & ſine
ſtipulatione poſſunt auctoritate propria, uel ſola uolũ
tate, expreſſa tñ, conſtituere collegium, dummodo pro
aliqua cã iuſta hoc faciant, puta ad defenſionem iuſti-
tiæ ſuæ, & aliorum, uel ne in ſuis officiis fraudẽ faciant
& conſimilibus. nec oportet, ꝙ iſti habeant aliud no-
men, niſi collegium grammaticorum talis loci; & ſic de
aliis. imò uř, ꝙ licitum ſit collegium omnium bonorum
ſodalium, qui multum facere habituri ſunt ſimul, ar ff.
de colle. il. l. j. q̃ eſt Græca. illud aũt cõſtat, ꝙ ſi faciãt col
legiũ cã religionis, uel pietatis; & inde nomẽ ſumãt. v. g.
collegiũ iuuãtiũ oppreſſos, uel collegiũ faciẽtiũ eleemo
ſynas, & ſic de cæteris, licitũ eſt. Et hoc probatur ex diffi-
2 nitionem ſocietatis, quæ talis eſt. ¶ † Societas eſt pluriũ
corporum inter ſe diſtantium uno nomine ei deputato
collectio. Item probatur hæc ex eo, quo dicitur in j. l.
ff. de colleg. illi. ubi dř, ꝙ licita collegia ſunt omnia quę
fiunt cã religionis, ut præmiſſa, dummõ nihil faciant cõ
tra ſenatuſconſul. i. dummõ nihil mali faciant occaſio-
ne collegij, quod prohibet illicita collegia. & hæc col-
legia, licet bonum nomen habeant, tñ quia male operã
tur, ſit illicitum collegium, & ideo deſtruendum; & ad
3 hoc facit. l. ul. eiuſdem tituli, & Græca ibi poſita. ¶ † Sed
ꝯ ff de colle. illi. collegia, in prin. ubi dř, ꝙ collegia non
debent fieri abſque auctoritate ſenatuſcul. uel princi-
pis. ſol. omnia prædictá collegia, quæ fiunt pro bono, &
ad malum non ꝓcedunt, dicimus eſſe. conceſſa auctori-
tate ſenatuſconſ. qui ſola illicita prohibet; & ideo lici-
ta concedere uidetur. ff. de colle. illi. l. j. ſicut per idem
ſenatuſconſultum conceſſa ſunt collegia profeſsionum
& negociationum, & burgorum, & uillarũ, C. de iuriſd.
om. iu. l. fi. ſ. de procu. quia ff. qđ cuiuſ. uniuer. l. j. ff. ad
Treb. oibus ff. de le. j. ſi hæres. § uitijs C. de nat. lib. ſi qs
ſen. & l. qm. auctoritate aũt principis poſſent & debe-
rent fieri collegia, ſi homines parum habent facere ſi-
mul, ut ſi barones, uel ciuitates uel tres, uel plures co-
eant collegium. nã hmõi collegium nõ ualeret ſine au-
ctoritate principis: quia nec multum ſimul facere hẽnt,
4 nec hoc faciunt cã religionis. ¶ † Item uidetur, ꝙ hæc
collegia perſonalia, ſ. profeſſionum, negociationum, of
ficiorum, & religionum ſunt uoluntaria, & nõ neceſſaria:
& ex hoc eſt, ꝙ ẽt illi, qui ſunt de eadẽ profeſſione, uel
negociatione, ſiue ſint plures, uel pauciores, q̃ alii, qui
iam coierunt collegium, nõ coguntur illud intrare: imò
qui iam intrauerunt, poſſunt inde exire. Item ꝙ exeun
tes accipiunt partem de rebus cõibus. item quia non po
teſt quis eſſe in duobus collegiis uolũtarijs & hæc ſunt.
ff. de colle. illi. §. ſi. uř tñ aliis, ꝙ ſi pauciores homines
unus officij, ut grãmaticorum, piſtorũ, uel aliorum con
ueniant in uno loco ad collegiũ faciendum, qđ non de-
bent ſe uocare collegium grãmaticorum illius loci. qa
non proprium dř eſſe collegium ibi alicuius officii, ni-
ſi ſit maior pars. ſed debent denominare ab illo officio
cum aliqua adiectione, per quam diſcernãtur, uerbi gra
tia, collegium ſcholarium ultra Aduerſani, uel citra:
uel collegium ſcholarium S. Stephani: quia hæc conue
niunt. & ſic eſt dicendum de aliis. alii tñ dicunt, ꝙ pau-
ciores de aliquo officio non poſſunt facere collegium,
niſi aſſumant ſibi nomen aliquam pietatem reſpiciens.
5 ¶ † Quod autem prædicta collegia appellantur perſo-
nalia, uel realia non hř in iure: ſed per ſimile dř mune-
rum ſeruitutum realium, & perſonalium. ſecus autem
eſt in collegijs realibus, ut ciuitatis, & burgi; & eccleſiæ
quæ ſunt neceſſaria & naturalia, qualia ſunt, quæ ratio
ne originis, uel rõne domicilii, uel alijs conſimilibus ra
tionibus contrahuntur. Nam hmõi domicilia non licet
indifferenter dimittere, & ẽt põt quis plura talia colle-
gia habere. ff. ad municip. Labeo, & l. fe. item res talium
collegiorum non diuiduntur inter abſentes. 12. q. 2. §. q
manumittitur. Azo tamen dicit, ꝙ ſinguli de uniuerſita
te de his, quæ in ea cõferunt, cum inde recedunt, debẽt
habere partem, & ſic loquitur. ff. de coll. illi. l. j §. 6. ſed
de aliis, quæ donantur, uel legantur uniuerſitati non de
bent habere partem, arg. pro hac diſtinctione. ff. ne qd
in loco pub. l. ij. §. uiarum ſ. de cleri. cõiu. quod a te, ubi
6 notatur. 16. q. 6. de lapſis. ¶ † Societas autem, uel ſocii
uniuerſorum bonorum, uel alicuius negociationis, uel
rei non conſtituit collegium, uel corpus: quod apparet
ex eo, quia lex dicit, ꝙ ſocii alicuius profeſsionis poſ-
ſunt conſtituere collegium. ff. quod cuiuſque uniuer. l.
j. §. j. ex quo apparet, ꝙ ſocietas non eſt collegium per
ſe, niſi aliter conſtituatur per principem, uel ſenatuſcõ-
ſul. uel alio modo, ut prædictum eſt. Item hoc ipſum ꝓ
batur, ꝙ collegium recidit in unum, ff. quod cuiuſque
uniuer. ſicut in fin. 65. di. c. ſi. ſed ſocietas morte ciuili ſo
7 cii ſoluitur ff. prò ſo. actione, in prin. ¶ † Item ſi eſſet col
legium, non deberet conueniri quilibet ſocius de cõtra
ctibus initis nomine ſocietatis, ſed ſocietas ipſa tantum
12. q. 2. qui manumittitur, qđ falſum eſt. hoc enim daẽ
hæredi, & in hæredem; & ideo malefaciunt, qui confi-
ciunt libellos, uel ſtipulationes, uel alios ꝯtus nomine
ſocietatis, cum non ſit corpus, niſi exponas. i. nomine ſo
ciorum, ut res magis ualeat, q̃ pereat, ſed his uř contra
ff. quod cuiuſque uniuer. l. j. in prin. ubi uř, quòd hæc
tria comparentur. ſ. ſocietas, collegium & corpus ſo. ibi
loquitur de ſocietate intellectuali, & iuris, quæ eſt idẽ.
quod corpus, & non ſocietate bonorum. hoc fallit in
reis credendi, uel debendi ſociis, quorum quilibet agit
ex ſententia pro alio lata. ff. de arbitris, ſi duo. ubi dř, ꝙ
ex facto rei credendi ſocij, qui non compromiſit, datur
actio ex ſtipulatu contra eum ſocium, qui compromi-
ſit, ex quo omnes pariter damnum cõſequuntur. ex quo
uř, ꝙ eadem rõne ex ſtipulatione rei ſocii, qui compro
miſit detur actio aliis, ar. ad idem ff. ſi quis cau. ſi duo.
§. j. §. de liber. exhi. l. iij. §. nunc. ff. de duo. reis, pro eadẽ.
j. reſpon. ff. de fideiuſſo. Vranius. & hoc ideo, quia ex eo,
quod

quòd est reus, potest totum deducere in iudicium: imò partem deducere non debet; qđ si faceret & illius partis pars sociorum contingeret. & ex eo, q; est cõsocius, cõicat lucrum, & dãnũ; & ideo inuicem unus alterius nomine agere & pacisci uĩ. secus autem in correis tñ, qui non cõicant damna, & lucrũ, & secus in sociis tñ, q nõ possunt deducere in iudiciũ, uel pactũ, nisi suã partẽ. fatemur tñ, q; magister societatis potest pro aliis agere ex eius bñficio. ff. de pac. item ma. item si ratum habet factum socii tacite, uel expresse, põt agere ex facto eius ff. pro socio, iure semper enim præsumitur nomine so-

8 cij ɔtrahere. ¶ † Alii tñ cõtradicunt asserentes, q; licet ex facto socii, uel pacto, uel re iudicata damnũ, uel lucrum consequatur alius socius, ut sonat præal. l. & etiã aliqñ detur ex eis exceptio: nunquã tñ datur actio. l. autem pro socio, iure, intelligitur, ut per socium. i. per factum socii non obligetur socius, i. nec lucrum, nec damnum sentiat ante, quam res, in quibus ɔxit, uersæ sũt in

9 communem utilitatẽ. ¶ † Clerici aũt ciuitatis, uel castri non possunt facere collegiũ ea rõne: quia sunt in eadem ciuitate, uel castro: quia clerici non constituunt uniuersitatem castri, uel ciuitatis, uel castrum uel ciuitatem, qđ idem est: sed constituunt uniuersitatem suarũ ecclesiarum, & ciues constituũt ciuitatem, uel uniuersitatem ciuitatis, & castellani castrum: sed bene[a] possunt constituere uniuersitatem cã religionis, s. ut missas celebrent pro uiuis, & defunctis, uel consimilibus. ¶ Item uĩ, q; cum ista collegia & rectores eorum subsint maioribus & ordinarijs potestatibus, q; ad eorum dictum destrui possunt, & ꝓhiberi ne incipiãt. ¶ † Capitulum.] No. non semper, ubi plures clerici sunt in una ecclesia, facere collegium, ar. supra de in. patro. postula. [contendunt] quia si nõ est uniuersitas, non potest ibi inscribi sigillum uniuersitatis ff. quod cuiusque uni. l. j.

a ¶ Sed bene. Hoc dictum & in uer. seq. item uidetur, sequitur & refert Car. in consil. 11. incipien. pre enucleatione omnium quæsitorum, column. ij. uersi. oppositum sentit.

GRauem [homagii] Propter homagium istud punitur, ut sequitur 22. q. 5. de forma. nisi enim præstitisset homagium, non crederem eum peccaret, cum nõ uocaret eum dñm, sed prælatum, arg. 10. q. 3. cauẽdum [spũalibus] de his ẽt incidenter iudex secularis cognoscere non potest, supra qui filii sint legitimi lator.

2 ¶ † Eligit] ex hoc uĩ, q; non loquaẽ de professis, sed de consratribus tẽplariorũ, & consimilibus, qui remanent in seculo: tñ si esset professus, cum non habeat propriũ uelle, non posset eligere sepulturam, ar. 12. q. 1. non dicatis. Rñdeo, imò loquitur de Minoribus, & prædicatoribus, qui qñ extra conuentus moriuntur, possunt eligere sepulturam, nec est hoc in eis spãle, cum cuilibet liceat eligere sepulturam. quam uult, ut no. ĩ. de sepul. c. j. [campanam] hoc est spãle priuilegium: alias ɔ̃ ĩ. de priuil. patentibus [cœmeterium] hoc nõ credo spãle. nã cum apud talis liceat eligi sepulturam, ergo & cæmeterium habere. ĩ. de sepul. c. j. [numerum] hoc speciale priuilegium est. nam alias hoc licet epis. ĩ. de insti. c. j. [cæreorum] hoc non est speciale priuilegium. quo enim iure hoc alibi possint, non uidemus non enim dicunt, qđ in canonibus non inuenitur expressum 18. q. 2. hoc tantum [desistatis] si tamen pro his latæ sint sententiæ in eos excõicationis, uel interdicti, credimus tenere, licet puniantur ĩ. de priuil. quanto.

NImis praua. [ad synodos] hoc est spãle in his duobus ordinibus. nam alii religiosi tenentur. 18. dist. c. ul. ĩ. de ma. & obe. q; sup his [confessionibus] spãle est in his: in aliis secus. 18. di. c. ul. ĩ. de priui. ex ore [corrigendis] spãle in his, in aliis licet. ĩ. de statu monacho. in singulis §. porro [iuso] spãle in his [processionaliter] speciale in his: in aliis secus, ar. ĩ. de priui. priuil. cum olim pp, in fi. [benefactores] hoc non est spãle in his. ĩ. de priui. quanto. si prælati eos excõicassent pro eo, q; hos religiosos reciperent, excõicare nõ possunt [fratribus] fratres bñ possunt excõicare prælati, cum non sint exẽpti, si iusta cã subesset, sed pp hoc appareret, q; in hoc sunt exempti, q; excommunicari non possunt. sed tñ põt intelligi, q; non possunt excõicari, si contra suas indulgentias eis non obediunt, ita, q; clausula, quæ sequitur, ubi religio &c. hoc determinet [satagunt] hoc non est in eis spãle [ciuitates] hæc fine cã nullis inhibere dñt [de hortorum] oẽs religiosi fere in his sint priuilegiati. ĩ. de deci. ex parte, & in his fratres intelligimus priuilegiatos [domibus] hoc nõ credimus spãle in his fratribus, cum in Iudæis tantum obtineat. ĩ. de usuris, quãto, in fi. [totaliter] & male: qa quãuis nõ sint exẽpti, in multis tñ sunt priuilegiati, ut hic, & ĩ. c. prox. [desistatis.] credimus tñ, q; si prædictas sententias excõicationis, uel interdicti tulerint, q; tenent, licet, qui eas tulerint, puniri debeant. ĩ. de priui. quanto.

SVMMARIVM.

1 *Religiosi quibus confiteri teneantur.*
2 *Quis possit eligere sepulturam.*

NImis iniqua. [cũ religiosi] cuiuscunque religionis sint, in nullis sequentibus grauari dñt. nos credimus hoc spãle priuilegium fratrũ prædicatorum, & Minorum, uel aliorum, qui in his specialiter sunt priuilegiati, unde bene sequitur contra regulã.

1 ¶ Confessiones] quas audire debet proprius prior. uel alius commonachus 16. q. 1. c. 2. si autem non haberet aliquem sui ordinis, satis crederem, q; de iure cõi deberet confiteri parochiali sacerdoti. ĩ. de pœni. & remiss. omnis. sed hic reputo priuil. horum, q; cuilibet ẽt de ordine suo, & de alio poterit confiteri [oratoriis] si uellent habere ad communicandos gñaliter infirmos, non licet: sed cã deuotionis licet 16. q. 1. alia, & ẽt pro se cõmunicandis. [sepeliri] hoc licet cuilibet religioso.

SVMMARIVM.

1 *In terra interdicta legere psalterium, uel euangeliũ docere, & etiam prædicare non est prohibitum.*
2 *Puniri debent laiti uiolantes interdictum.*
3 *Non est ordinis, sed iurisdictionis absoluere excommunicatum.*
4 *Quæ dicatur generalis sententia.*
5 *Non potest suspensus denare prabendas, nec quemquam destituere.*
6 *Interdicti, etiam si pœnitentiam acceperint, in loco interdicto non sepelientur: post autẽ interdictum bene sepeliri possunt, in nume. 7.*

TAnta est clauis [uiolare] in suo officio offerendo in missa. s. calicem, uel urceolos, uel hmõi, uel celebrando aliud officium, s. uespertinum, uel matutinum, & huiusmodi. 11. q. 3. si quis eps, in fi. ne credimus ꝓdictam irregularitatem, uel suspensioné incurrere,

cantare, q officio interest & cantat, non tñ celebrat, cũ nec aliquid facit tanq̃ in suo officio agens, cũ hoc usq̃ inuentũ, & satis innuit. c. pall. licet peccet legere. n. psalterium, uel docere & euangelium, & si ẽt nouum & uetus testa in terra interdicta non est prohibitum, cum ẽt ibi prædicari possit, ut j. de sen. ex rñso. In officio autem suo, idest in ordinatione agere intelligimus
2 siue in maiori, siue in minori ordine sit. ¶† Sed qd dices de officiis, uel ministeriis, puta si magister scholarium exerceat officium suum, & sic de aliis? forte idem dicẽdum est, qd de ordinibus. & ex hoc apparet, q lai i pp hoc irregularitatem, uel suspensionem non incurrũt, cum nec ordinem, uel officium habeant: sic tñ puniunt laici, si uiolãt interdictũ. s. de cle. ex. mi. c. 2. in fi. bñdicẽdo aũt mensam dicunt aliq, q nõ sit irregularis, cum hoc nulli ordini sit deputatum. 44 dist. c. si. secus in bñ-
3 dictione aquæ. ¶† Absoluere aũt excõicatum p sñiam nõ est ordinis, sed iurisdictionis, sicut excõicatio. 2. q. 1. nemo. sed absolutionis solẽnia exhibere, sicut est dicere orõnes cum stola, & psalmum pœnitentialem, & in ecclesiam introducere ordinis, & officij est. ar. j. de sen. ex. nu p, in fi. 11. q 3 debent, & c. se. sed si diaconus diceret ep̃lam, uel acolytus in loco, ubi est consuetudo q gñaliter per subdiaconum dr̃ ep̃la, q sit irregularis: qa gñaliter loquitur. c. si quid contigerit de sacro ministerio. 11 q. 3. si qs eps dan. sed hoc intelligendum ui detur de his, qui certo & suo ordini sunt deputati, sicut subdia. legere ep̃as, uel acolytus portare cereos, & sic de aliis, de qb. habet. 23 di. acolytus cũ trib. c. se. sed si faciat ea, q nõ sunt alicui ordini, uel officio deputata uel à iure, uel à cõtõne ecclesiæ, uel cõsuetudine, ut si cãtat rñsoria, uel legat lectiones, non sit irregularis. uñ uidetur, q si consuetudo est, q in aliqua ecclesia sine distinctione ordinis quilibet legat epistolam, uel portet cæreos, uel quicquid aliud pertinens ad aliud officium faciat, non erit irregularis, qui illud officium faciat. ar. s. de homi. sicut dignum, in fi. ubi dr̃, q etiam rñsoria homicidæ non debent cantare separatim. sol. illud ius spe-
4 cialiter indultum fuit pp horrorem criminis. ¶† Omnẽ] uo. gñalem sñiam. s. de do. & contu. ueritatis, in fi. Item gñalis est sñia, ubi iudicantur omnes pcessus irriti, uel totus processus irritus. s. de rescrip. cum dilecta. s. de elc. dudum. Item generalis sententia est, ubi iodicatur reduci in statum, quo erat tempore appel. emissæ. s. de app. bo. me. Item sñia generalis est, qua ius ep̃ale adiudicatur. s. de ex. cum ue. sed generalior. sententia est, qñ cassatur processus, & q̃ equid secutum est ex eo, uel ob id. s. de procu. auditis, & potes colligere, q si gñalis est sententia, æquẽ, uel magis generalis potuit esse petitio cum sñia respondere debeat petitionis. s. de simo. licet, imò ẽt si incerta sit petitio, tñ curare debet iudex, ut certam ferat sñiam, insti. de actio. §. curare. & põt dici prædictas sñias generales sic posse ferri, & tenent sentẽtiæ, ubi in libello non fuit specificatũ, uel nõ potuit specificari, insti. de off. iud. & de actio. § præterea, ar. C. de sen. quæ sine certa. l. ij. sicut qñq; petitur processus alicuius irritari. poterat n. cogi, ut diceret quem processum, si sciret. si uerò nesciret, admittendus esset libellus, & postea exprimeret in processu, arg. ff. de rei uin. quæ de tota, & ff. quorum le. l. iij. §. quia, insti. de acti. §. curare. Item dicimus, q non cogitur exprimere in libello, uel in sententia, si uniuersalis sit petitio, ut petitio hæreditatis, ut no. s. de off. ord. conquerente. Item nec accessoria iuris exprimere tenetur, imò siue expressione ueniunt; ut si iudicatur iusta appellatio cassatur quicquid factum est post appellationem. s. de ap. significauit, cum causa, & multis aliis iuribus & si iudicatum sit sñiam non tenere, ideo est, quod ex sñia sequitur. s. de procu. ex in fi. & ad idem s. de consti. c. 3. in fi. idem est, & si sint accessoria rei, sicut pertinentiæ accedunt castro, uel hospitali s. de rest spol. cum ad sedem. idem & si sint accessoria actioni, ut fructus, & omnis cã intersedit, uñ ui, & in bonæ fidei, arg ff. unde ui. l. j. §. ex die. ff. depositi. l. j. §. hanc ac. ff. de rei uin. quæ de tota. & idem uidetur in omnibus, ubi locum habet officium iudicis deseruiens actioni, de quibus notatũ est in §. & si. insti. de off. iud. ar. ff. de ædic. edic. ædiles. §. Pedius; & §. item sciendum. ubi dr̃, q hæc enumeranda sunt in libello, sed si lex bñ intelligitur, non dicit talia enumeranda in libello, sed in illo edicto. iudex tñ in omnibus præmissis, quantum plus poterit, dabit operam, ut omnia exprimantur, ut
5 certam possit facere sñiam, insti. de ac. §. curare. ¶† Institutionem] no. postquam suspensus est, non põt donare præbendas, nec destituere aliquem. & idem forte dicẽdum in aliis spiritualibus, sicut nec ipsis conferri possunt, nec facta collatio ualet, ut s. de ele. ex. mi. postu. s. de ætate, cum bonæ. & dicunt hoc esse uerum, ẽt si sit oc culta suspẽsio. in aliis aũt non spũalibus secus, ut no. s. de cle. mihi | iterdicti uiola] hic uidetur, q uiolatores interdicti ipso iure sunt suspensi, & irregulares. & hoc idem uidetur p id, qd se quitur. q uiolatores interdicti sunt suspẽsi, ar. s. de ele. ex. mi. po stu. §. ult. ¶ Sed s, si cõ municans & celebrans excommunicato non est suspensus ipso iure, nec irregularis. s. de cle. ex. mi. si celebrat nihilominus, qui non seruat interdictum credunt ergo aliqui, q hæc decr. loquitur, qñ excommunicati, uel suspensi erant expressẽ, qui non seruarent interdictũ. sed melius uidetur, q sit suspẽsus & irregularis, qui interdictum non seruat in loco interdicto, ẽt si super hoc nõ ferat sñia, s. q sit excõicatus, quicũq; ibi celebrauit. s. de ele. cum inter. R. de ele. ex mi. ap. sicut s. de postu. c. j.
6 & s. de ele. ex. mi. postu. §. quæsiuistis. ¶† Ad materiam istam opi. facit. s. de off. or. irrefragabili. gl. si ergo. qui autem cum excommunicato celebrat, uerè irregularis non est. nam hic censeri debet, sicut ille, qui communicat excommunicato in oratione tantum, qui minori excom. excommunicatus est. 11. q. 3. excommunicatos. de his constat, q non sunt irregulares. s. de cle. ex mi. si celebrat. ¶ Sed quæres, quare non multomagis est suspensus celebrans, communicans excõicatis, q̃ celebrãs in loco interdicto? Cui rñ. qa cum interdicitur locus, nihil aliud est dicere, nisi interdicere homines ibi habitantes à sacris ibi accipiendis, & clericos ibi celebrantes: uel q melius uidetur per tale interdictum clerici prohibentur ibi celebrare, & sacra conferre, cum locus tanquam res inanimata nec officiorum. nec sacrorum sit susceptibilis, nec dici põt obediens, uel inobediens. & dicendum est cum, qui celebrat in loco interdicto nõ à canone, sed à platore sñiæ, suspẽsum esse. hinc est, ẽt q irregularis dr̃, nec põt cum eo dispensari. 11. qo. 3. si qs eps, & c. seq. ubi aũt quis cõicat, uel celebrat excommunicato, non est suspensus neq; à iure, neq; ab hoie, uelut no. suprà de cle. ex. mi. si cele. licet sit suspẽsus à iure: qa parẽ excõicationis sñiam cõhit cum excõicato. 11. q. 3. cum ex. & c. se. non tñ est suspensus ab hoie. & iõ euenit, q põt à quolibet absolui. j. de sen. exc. nu p, in fi. & q non est irregularis. & idem uĩ dicere de suspen-
7 so à iure: qa publicẽ fornicariã tenet, & de hoc uo. s. de coha. cle. sicut, & j. de sen. ex. nu p. reputo aũt suspẽsos ab hoie siue noiatim suspendat; ut suspendo talem

siue in genere feratur sñia, suspédo oés, q offenderint in tali facto: uel interdico talem ecclesiam, uel terrã, ut hic. de hoc ét aĩs no.s̃.de schisma.c.1.uel si uis aliter sńdere, dic, q iure antiquo non inuenit, q excóicatus, uel interdictus celebrás sit irregularis, nisi in capi.11.q.3.si quis eṗs & c.se.ubi dr̃, q non debet habere spem reconciliationis in alio concilio. sed ex illis.c.cõi sueta & cõi interpretatione assumptum est, ut quicũq; excõicati & interdicti celebrant, pro irregularibus habeant. nec sunt mutanda, quæ interpretationem certã habuerunt.ff.de leg.minime. sed & pp cõem interpretationem factæ sunt quædam nouæ constitutiones, quę hoc ipsum dicere uident.s̃.de re iud.cum æterni, inde senten.excom. cum medi. & de ele. excom. mi. si celebret. intellectum ét prædictorum.cap.quæ sunt. 11.q.3.si eṗs, & c.seq.extendunt quidam intm̃, ut dicantur ãt irregulares, qui celebrant in locis interdictis, ar. hic, & s̃.de postu.c.2.& de ele.cũ inter.R.& de cle.exc. in c.postu.& c.apostolicæ.aliq tñ in hoc ultimo non cõsentiunt. hæc autem interpretatio & extẽsio non est facta usq; ad cõicantes & celebrantes excõicatis: imò ɔ̃trarium statutum est, s.q non sint irregulares. & ita cum irregularitas non fit nisi p constitutionem ecclesiæ, & de celebrantibus excõicatis non sit statutum, q sint irregulares, non deberent pro irregularibus haberi; & de aliis, qa statutum est, q sint irregulares, pro irregularibus habẽtur. Ex eo aũt, qđ superius dictũ est: qa interdicendo locum intendit interdicere omnes celebrantes in loco, apparet, q non solum clerici loci, sed ét alienigenæ in loco interdicto celebrare non debent nisi sint priuilegiati.j̃.de priui.q non, & c.ut priui.sed licet in loco interdicto non debeant celebrari diuina, nec ecclesiastica sacra conferri, tñ ibi clerici & non alij ét non interdicti poterunt sepeliri apud ecclesiam in cœmeterio.j̃.de pœn.& re.qđ in te, nisi sint priuilegiati.j̃.de priui.ut priuil.quidam tñ dicunt, q nulli ét clerici, uel priuilegiati possunt in ecclesia interdicta sepeliri.j̃.de priui.cum & plantare.§.q si templarij. sed secus est, si terra est interdicta, ut in c.qđ in te.¶†Itẽ homines interdicti, ét si pœnitentiam acceperint, in loco
6 interdicto non sepelientur: imò nec in loco non interdicto nec extremam unctionem accipient.j̃.de pœ.& remis.qđ in te: qa licet peccatores non sint; tñ interdici possunt pro peccatis aliorũ.24.q.3.si habes.17.q.4. miror fœlix, sic & hi, licet ab excõicatione absoluant, tñ remanẽt interdicti, quousq; soluat gñale iterdictũ. noĩatim autẽ interdictus, si celebrat, irregularis est.
7 11.q.3.si eṗs.¶Sed no.q cum locus interdictus est, si in morientibus apparuerint signa pœnitentiæ, post solutũ interdictum erũt in cœmeterio sepeliendi, ar.j̃.de sen. exc.cum illorum. & si sepulti essent apud ecclesiam, dũ erant interdicti, post solutum interdictum non erunt extumulandi, cum ad eum casum non peruenerint, à quo incipere potuit ab his interdictis post pœnitentiã licet mortuaria recipere: qa & pro eis est orandum, 11.q.3.quicũq; intra.sed si pœnitentiam nõ acceperint, pro eis non est orãdũ, nec mortuaria recipiẽda.88.di. c.si.eadem, quæ diximus de loco interdicto, intelligimus ét si parochia fuerit interdicta, sed si ecclesia fuerit interdicta, puta qa uiolata sit sanguinis effusione.s̃. de conse.ecc.c.si.tunc non dicerem irregularitatem incurrere, q ibi celebrãt; & tunc propriã dicunt in illa ecclesia organa suspẽsa, nõ ecclesia interdicta. interdictũ enim nomen iuris est, & plus importat, q̃ uerbi ꝓprietas sonet, ut ex primo apparet. & idẽ intelligo in casibus, qui sunt.s̃.de iure pa.c.1.& 2.& sic si dicat, interdicimus talem ecclesiã, bñ credimus irregularitatẽ & suspensionẽ incurreret, q ibi celebrat. sed clerici, & laici ipsius ecclesiæ ubicũq; poterũt celebrare, nisi aliud fuerit additũ [non solũ] 2.q.1.in primis, 3.q.6.hoc qppe.

De noui operis nũciatione. Rubr.

INtelleximus. ¶[Iniuria] licet hoc sit uerũ sic: tñ si denũciãs ñ iurat de calũnia, nec habet in ueritate ius denũciãdi, Item si noie alieno denũciet; & postea apparet non esse uerum procuratorem, uel aĩs insufficiẽtẽ, nõ fiet demolitio.ff.de remis.l.j.§.j ¶Itẽ no.q fit denũciatio ad futura ædificia, ét dũmõ aliquẽ faciat apparatũ.ff.de polli.l.j.§.cępisse.ff.de no.ope.nun.l.j.in prin. & §.potest.ar.ɔ̃.ff.e.stipulatio.§.opus. ubi dr̃, q non sufficit fecisse apparatum, nisi aliqua species appareat futuri operis.so.ibi loquitur, quando parabat materiam pro præterito ædificio fulciendo.ff.e.l.j.§.si quis ædi. uel ibi loquit, qñ omnino ignorabat, qd uellet facere de cemento, qđ uidebat, & in quo loco uult ædificare domũ sed ubi qs se iactat, q in certo loco uult ædificare, tũ bñ põt denũciare.ff.e.l.j.§.põt quaꝛr p procuratores possit fieri denũciatio, not.in summa de no.ope. nũ.ultra medium, & in summa.C.de procu.uidet aũt, q non cassabit inhibitio iudicis, licet non uocet partes, q̃uis ɔ̃ procuratorem posset allegare: qa & si præsens esset, non differt inhibitionem facere de non ædificando, nisi incontinenti & quasi in momento ostenderet non ualere procurationem: qa si ɔ̃ dr̃, nõ satisfit edicto: qa uult festinãter ab opere cessari, ét si sine iiuria sit opus: tñ nõ fit demolitio operis facti ɔ̃ inhibitionẽ, si post eã apparuit eũ nõ fuisse procuratorẽ, ut hic no.alij ɔ̃: quia graue est prætorem offendere [terminare] i.facias demoliri, quicquid factũ est post denũciationẽ noui opis.

SVMMARIVM.

1 *Remißio fieri debet uerbaliter, & expreßè.*
2 *Cum ecclesia destruitur ob delictum aliquorum, nullus de cætero uocari debet clericus ecclesiæ.*

CVm ex iniuncto [renunciationẽ] & post reuersionem de loco, ubi aberant [expẽsis] si absenti nõ esset notum, q ædificatum esset, ante eius reuersionẽ demoliri deberet expeñ nunciãtis: sed post factum expeñ.nunciati.ff.e de pupillo.§.si quis fortè
1 [sanctione] ff.e.l.j.§.in operis. ¶†Remissionem] uerbis expressis factam.ff.de remis.
l.j.in prin.ff.e.l.si opus nouum, &
a tacitè,[a] puta p subsequẽtẽ trãsactionẽ.ff.e.l.j.§.post operis, & §.itẽ quæritur. item morte nunciatoris.ff.eo.l.j.§.morte, & §.q si is; nõ autem morte nunciati, ut ibidẽ. item si satisdederit nunciatus intra annũ, uel p nũciantem stet, quo minus satisdet.ff.eod.precio. §.deinde ait, & § hoc interdictum & §.hoc autem post annum aũt non satisdet.cũ finiat anno.ff.e.prætor.§.ul. [instituendis.] ordinauerat enim ibi archieṗs ponere certum numerum canonicorum, & super hoc etiam ibi institutos iam aliquos iurare fecerat de residentia, ipsius

a ¶*Tacite. Et sit quod fit tacite dicitur expressum, adde Fel. in c.translato, col. 2. supra de constit. cũ concor. ibi per eum adde Clus, & per Alex. in l.j.ff.de lib. & posth.*

ipsius loci, & quasdam ecclesias deputauit pro beneficiis clericorum ipsius ecclesiæ [reuocatis] re destructa destruuntur priuil. j de uer.sig.abbate,in fi.16.q.7. & hoc dicimus, ff.de col.l.iij. 18.q.2. nullo [quicquid] C. de elec.non dubium.10.dist. uides. ¶†No.q qn ecclesia, uel ciuitates, siue alia loca siue sacra, siue profana auctoritate superioris destruuntur propter delictum eorũ, de cætero nullus debet uocari clericus illius ecclesiæ, uel municeps illius loci;& ille locus[a] priui.perdit,ut hic, & de cõsecr.dist.1.placuit. 16.q.7. & hoc dicimus,ff.qn dies usu.ce.usufr. si autem ab hostibus destruatur,tũc retinet oĩa priuil.sua, & antiqui clerici remanẽt ibi clerici.7.q.1. pasto. 19.q.3. q semel. & idem uř, si auctoritate superioris trãsferař. in alium locum,uel alij vniatur,ut no.ĩ ne se.uac.c.j. ĩ de re.do.quia mo.& idẽ intelligitur in ciuitate,& aliis locis profanis, ar.ff.de ꝯtrẽ.emp.ędem. hoc aũt certum est,q si aliquæ ecclesiæ occupentur ad tẽpus à tyrãnis, ita,q non possunt inhabitare ibi clerici, q ecclesia retinet sua priui.& suos clericos,licet sint eiecti.vnde uř, q si expediat ecclesiæ,uel clericis illius ecclesiæ facere aliquem ꝯctum,uel platum,uel quicquid aliud, quãuis hæc ordinariè facienda essent in eccl.ĩ de elec.q sicut; tñ propter necessitatem fient alibi.23.dist. in nomine. & etiam,quod plus est,si tyranni darent facultatem clericis eũdi ad ecclesiam sic inuasam, & etiam si ibi semper aliqui clerici remanserunt, & etiam si nõ timeatur de impressione, dũmodò illi, qui exierunt,iusto timore, uel alia iusta causa exierint, si sit maior pars illa, quæ est in ecclesia. debet ad forinsecos[b] exire, nisi posset redire cum Bona & perpetua pace,uel honesta. ¶Et idem uř, si sint pauciores,dũmodò præsumař,q electio, uel alius ꝯctus utilius posset celebrari extra ecclesiam,q infra, ar. ĩ de elec.bo.me. M. ubi no.secus, si pp suas inimicitias non possunt ire ad ecclesiam: qa tunc possunt ꝯstituere procu.ĩ de ele.q sicut.§.j. & c.quia pp. Idem est etiam,si nõ sit magnum negotiũ, uel si sit magnum,sed utiliter põt fieri p inferiores. qñ aũt clerici dispersi sunt,ille,q est caput capituli, siue sit ppositus, siue alius,ad quẽ ptinet uocatio capituli, eos uocabit, ĩ de ma.& obe.c.j. dũmodò sit in loco idoneo,ubi plures ꝯuenire possunt,uel etiam si ibi nõ sit, sed ad eũ accedere uelit. alias aũt,si uellet Lombardos in Lõbardiam pro maiori parte morantes uel in remotas partes Franciæ uocare,nõ tenentur ire:qa manifestè iniquum est mãdatum,ar.ĩ de ele.cum inter vniuersas. secus aũt si dubitaretur:qa tunc semp obedire debẽt.11.q.3. qd ergo. & si absentes non inueniũt, procedant presentes,ĩ de elec.quia propter. si aũt nullus[c] est,ad quem pertinet ex officio alios uocare, tũc ad hoc,ut teneat,qď fit ab eis, oportet quæcũq; eis placet, q ad minus cõueniant duæ partes illorum, ad quos pertinet facere illũ ꝯctum,& illi debent uocare alios, qui cõmodè possunt uocari, qď relinquendum est arbitrio boni uiri, uel consuetudini antiquæ illi ecclesiæ. & siue uenerint,siue nõ, procedant ad perficiendum illum ꝯctum,uel electionem.si aũt cõtingat plures electiones fieri,Papa confirmabit, quam uiderit canonicè factam, puta sm tenorem huius gl.& illius gl.q est de hac materia, ĩ de elec.bonæ me. Ma. & si sit vniuersitas secularis,debent uocari oẽs maiores 14.ann.siue sint mares,siue mulieres,siue uirgines, siue coniugatæ,siue uiduæ, & minorum tutores,ff.quod cuiusque vni.si munici.planè,nulli.ff.ad munici.filia,§.uidua, & l.ea quæ,& l.fin. ¶Item filiifam.uocandi sunt, si alibi,q in domo patris,habent domicilium. sed ubi cũ patre habent domicilium,non,quia tm pater uocãdus est,ff.ad munic.placet, non utique. possessionem etiam ciuilem retinent,q timore inimicorum & hostium dimittunt res suas,C.de acq.poss. licet. ille autem,qui ab hostibus capiř,bene amittit poss.rerum suarũ.& ẽt non captiuus amittit possessionem rerũ captarũ ab hostib. ff.ex q.cau.in integ.rest.denique,& l.ait pretor,§ is autẽ.

a ¶Et ille locus. De hoc, quando castrum diruptum, uel ciuitas euersa perdat priuilegium, uide per Alexand.in consi.43. in prima col.primo uol.

b ¶Debet ad forinsecos. Et sic sẽtit Inn. quòd absentes ĩ arduis debent uocari,sta Feli. in c.cum oẽs,col.xiij. uer. secũda fuit opi. supra de cõsti. & ibi latissimè per ipsum de ueritate & p declaratione dictorum Inn.hic.

c ¶Si aũt nullus. Pro intelligentia Inn hic uide Abb. & Feli in c.j. supra de ma. & obe. Fel.in c.cum oẽs, col.pen. uer. sed dubium est, supra de cõsti. & adde hic, q no. ad Inno. in d.c.j.

SIgnificãtibus,&c. [decreuit] & bene. ¶Prouocauit] j ij.gl. sed alij dicunt. hic aũt in utraq; appellatione credimus cãm assignatam, licet in decr.non exprimatur, qualis cã in prima appellatione potuerit assignari,& non iusta:quia cum iusta esset snĩa,non poterat assignari iusta cã appel. sed de proprio motu placuit iudici,à quo appellatum est,deferre:uel iudicem,ad quẽ appellatum est, admittere. In secunda aũt appellatione potuit esse iusta cã appel. hoc mõ, dũe cum ego incõtinenti paratus sim probare piudicium fieri ecclię in psenti ędificatione,& plateam ad ecclĩam ptinere,& uos in ꝯrium decreuistis me non admittendum ad hęc probanda,& cautionem aduersarij recipiendã,appello.sed si admisisset probõnes; & tñ reputans eum non probasse,cũ probasset,ꝯ eum talem interlocutoriam protulisset sic appellet, licet sufficienter probauerim ecclesiæ præiudiciũ generari ex ędificatione aduersarij: tñ iudex ꝯ me interlocutoriam protulit,s.cautionem aduersarij recipiẽdam; vnde appello; quãuis uř sufficere, si dicat appello: qa ex testibus,uel aliis instrũs aliter pnunciãdũ est. Idem etiam uř,si dicat:qa iniusta est interlocutoria: tñ nimis uidetur generale uerbũ, qa iniusta est interlocutoria,nisi exprimař,in quo est iniusta, sicut nec audiẽdus esset,si diceret,appello,qa me grauastis,nisi exprimat,in quo grauet. ¶Prouocauit] nõ erat appellationi deferẽdum,cum nõ esset expressa iusta cã app.ĩ de app. ut debitus. alij dicunt, q tã à diffinitiua, q ab interlocutoria,etiam nulla cã assignata,licet appellare sm canones. huic solutioni expresè ꝯdicit, supra de app. cordi,in prin.qď nos non credimus, nisi in casibus, q legibus exprimunř,puta si interlocutus sit qõnem in ciuili, siue in criminali negotio p tormenta habẽda, ff.de ap. re.ante snĩam. Item si fideiussores approbantur à dele. tanq idonei sistendi iudicio,quãuis quidam dicunt tũc etiã sine appellatione delegãtem posse corrigere snĩam delegati,ff.q satisd.cog.arbitro,ff.à qbus appellare licet.l.ult. idem etiam ab iniuria. uide C.de ap.si qs pro uo. Plac.aũt intellexit iniuriã facti; puta si uerberauit litigãtem post latam snĩam,ff.de ap.illũ,C.de ap.in maiorib.qa appellat iniuriã iniuriosam executionẽ, puta qa vult exequi snĩam ante, q quadrimestre tẽpus elapsum sit. nam sicut licet appellare ab executore,si excedat modum in exequẽdo,ff.quorum ap.nõ re.l.ab executore,ita & si puenit tẽpus. à snĩa aũt poss.nõ licet appellare:non qa sit interlocutoria:sed qa sup pprietate principalius & pfectius iudicium expectaĩ,C.si de mõ.

poss.su.app.k.j. sed fm canones bene appellatur à fnia poss.s de rest.spol.ex ꝯquestione. sed tñ si qs illam decr.bene uidet, non dicit in possessorio appellatum, sed qa eius petitio sup possessorio denegabat. Sed alij dicunt, &,ut uf,melius,ꝙ qñ appellatur ab interlocutoria,ꝙ sufficit dicere, appello, & maximè si adiiciat: qa est iniusta,s de testi.signifi.neq; oportet,ꝙ dicat,in quo sit iniusta; sicut qñ appellatur, qa locus non est tutus, sufficit dicere,appello:quia locus, quem mihi assignasti,non est mihi tutus,nec oportet eũ exprimere,quare non est tutus,supra de app.ex parte. sed iudex, q de appellatione cognoscit,si inuenerit interlocutoriã tam ex actis ꝓductis coram primo iudice, ꝯfirmabit eã. sed si ex nouis ꝓbõnibus uelit ꝓbare eam iniustam,nõ poterit: qa eas coram primo iudice debuit ꝓducere etiã post interlocutoriam, & ꝯ se ꝓlatam. & tunc si denegasset eas recipere sine cã,poterat iustè appellare,ut ff. de re iud. qđ iussit.4.q.5.c.j. si aũt ex prioribus actis inuenisset interlocutoriam iniustam, cassaret eam, & quicquid factum est post app. & hmõi cãm interpositã, [ꝓcedendum] ante tres mẽses, in quo peccauit. nam ille,qui nũciat opus nonum,habet tres mẽses,intra quos si poterit probare nõ licere ędificare. alij probabunt à tribus mensib. aut inanteà licet ędificata præstita cautione ędificare, infra e.c.ult.C.de ędifi.priua.Lult.

SI cui.

De priuilegiis, & excessibus priuilegiatorum. Rubr.

EPiscopalia, &c. [uilescat] de facto: de iure autem magnitudo ciuitatis nihil operatur. 93.dist. legimus.

SIcut, &c. [eis] laicis [præiudicantibus]. i.nobis præiudicium facientibus.

S V M M A R I V M.

1 *De quibus teneantur exempti rationem exhibere episcopis, & habes in num. 2. & 3.*

CVm & plantare,&c. [de manu laicorum] & malè,supra de his,q̃ fiunt à Præl. cum in Apostolica [aliquo] nisi ꝓscripserint,supra de iu patr. cura [nominatim] proprio noie,uel indubitata circũlocutione,insti.de exhære.lib.§.masculos. de hoc no.supra de ꝓben. in Lateran. [pertinent] cum ex sua ędificatione habent: secus, si laicus fundator donasset eis, q non põt plus iuris in alium trãsferre,q̃ in se habet.cum ergo hoc non habeat, ut sibi de tẽporalibus non reddatur,ergo nec hospitalarij,quibus confert,ut no.supra de præben.de monachis,& e.in Lateran. [de plebis cura] sic,ĩ de uer.sig uenies.§.quas. ¶†Pro rebus tꝑalib.]
1 nõ solũ quas ipsi exẽpti dederant ecclesiis suis,sed etiã aliis,quas alij dederunt; & etiam,qđ plus est, de decimis & aliis rebus spũalib. reddẽt eis rõnem.nam ex quo ecclesia sua est, & oĩa ei annexa, qualia sunt possessiones ecclesiæ,decimæ,& oẽs obuentiones,ar.supra de cõsti.trãsla. & c.quæ loquuntur de hac materia, generaliter loquuntur,ut hic.16.q 2. sanè. & si constat hæc rõt quia si alias habeant eos suspectos, faciẽt eos reddere rõnem uillicationis suæ. item uñ,ꝙ si super possessionibus conueniantur,ꝙ tñ sub patronis exẽptis conuen ãtur,ut no.infra e.recepimus. item nõ poterunt aliquid alienare, nec maximas causas agere sine consensu patronorum & exemptorum. nam sicut in his requirendi essent epi ab ecclesiis sibi subditis, ita hic patroni exẽpti,qui ius episcopale habent in eis,ad hoc requiri debent,ar. 12.q.2.si qua,placuit, & no.s de rescr.edoceri. nos non dicimus, ꝙ in his, sicut dictum est, consistat rõ reddenda patrono, sed in hoc:quia patroni clerici,siue sint exẽpti, siue non, in ecclesiis suis ex fundatione sua exigent rationem, quo regantur possessiones habitæ, & quo prouentus expendant:non tñ exigent ab eis rõnem principalr,qđ debet singulis diebus ꝓ piscibus, uel carnibus. & hanc rõnem petent, etiam si non sint de dilapidatione suspecti:qa à iure ꝯceditur eis hæc rõ:sed tñ ipsi patroni non cogent subditos ad hoc:sed obtinere debent eos cogi ꝑ ordinarios suos. nam ipsi rõne patronatus nullam super eos habẽt iurisdõnem. & etiam si prælatus uideret,ꝙ nimis sæpe & maliciosè patronus exigeret rõnem,non impertiret ei officium suum: quia in maliciis nõ debetet exuberare, sed obuiare,ff.de rei
2 uin.in fundo. ¶†Item no.ꝙ hę ecclesię non uñ debent patronis rõnem,sed etiam subiectionem debitã.16.q.2. uisis. in quo intelligo contineri, ꝙ eis subueniat, si necesse fuerit, & etiam ꝙ ad tẽpus ꝓ necessitatibus suis, cum ꝯsensu eporum tñ, accipiant reditus eorum, arg.s de concess.ꝓben.cum nostris,s ut eccl.bene ut nostrum,
3 & de insti.cum uenissent. ¶†Item ꝙ eis uacantibus eas custodiant,s de offi.ord.cũ nos,supra de ap.bonæ. hac ratione[a] uideatur,ꝙ si imponitur collecta epo per se, & clericis patronis per se, ꝙ tales ecclesiæ cum patronis conferent seu ꝯtribuent,& non cũ episcopo. quo ad iurisdictionem aũt, uel quo ad interponendum auctoritatem uel procurationibus, uel alienationibus eorum non credimus, ꝙ aliquid iuris habeant patroni clerici,sed epi tñ. hæc enim iurisdictionis eius sunt, & non de iure patronatus; & iõ ad ordinarios pertinet tãtum. credimus tñ, ꝙ patroni bene possunt se opponere, ne nociuæ electiones, ac exactiones fiant.16.q.7.filiis. item licet rõnem, & auxilium dedimus patronis,nihilominus prælati rõne iurisdictionis & ordinariæ potestatis hoc habebunt, s de offi.ord.con querente. alij tñ dixerunt, quod hæc decre.non habet locum,nisi in ecclesiis,quæ sunt de mensa patronorum sed primum dictum magis placet; ad hoc supra de relido.cum uenerabilis,in gl.q̃ incipit,iste eps [ꝓprietatibus] .i.retinendo ꝓprium [eximatur] ĩ eo.tuarum,in fi.& c quidam [fratribus] tẽpli,& hospitalis [percipiũt] recipiendo decimas ecclesiæ de manibus laicorum, supra eo.c.in prin. [ꝓsumunt] recipiendo excõicatos, & interdictos ad officia celebranda plus,q̃ semel in interdictis ecclesiis,supra eo.ti.in c.j.§.excõicatos,& §.ꝙ si [interdicto] non credimus canonem latæ sententiæ.

a ¶*Hac ratione. Adde Pet.de Anch.qui hoc refert & sequitur ĩ consi.248.col.19.uer sic.super quæsito, & maximè in col.seq.in uersi.non obstat, ubi dicit, quòd hoc intelligitur,cum caput & mẽbrum sunt in eadẽ diæce. & incip. cõsi. ad prædicta dubia.*

DIlectis fi. fratres [priuilegia] super quibuscunque rebus, uel iuribus.

AD hæc,& infra. mandamus &c. [& exequaris] no. ꝙ in locis quãtiscũque priuilegiatis potest eps de sepultura extrahere ossa excõicatorum sepultorũ. nos dicimus ecclesias hospitalis non esse exemptas.

SI de terra, quam &c. [tanto tempore] infra eo.accedentibus,ĩ. solu.ibi. sed ad hoc supra de præscrip. ad audientiam, in tex.& in glo.

Porrò

POrrò [quamuis] j.e.ex parte [fuerāt] supple, quā
habuerant primi habitatores, uel quam hēbant in
locis, in quibus prius habitatores non fuerant [ex inspe
ctione] contra, ar. j.eo.quanto.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesia quando cognoscatur exempta.*
2 *Episcopus nō solum perdit ius in ecclesia exempta, sed etiam in*
clericis ecclesiæ, & uide usque ad finem.

1 REcepimus, &c. [specialiter] † si in priui. tñ con
tineatur, ꝙ spāliter iuris beati Petri existat nō
est exemptio, si narrando tñ dicit, non assereu
do. 3.q.6. hoc quippe, nisi ostendat priuilegium, in quo
ei concedatur, ꝙ spāliter illa ecclesia consistat iuris bea
ti Petri: uel alias ibi expressim uerba exemptionis po-
nantur. si āt non narrando, sed asserendo hoc dicat, bñ
probatur exemptio per dicta uerba. Itē dicendum est, si
in priuil. dr, ꝙ nullo mediante ad Papā pertinet. j. e. cū
olim essemus. idem, si dicit, sint liberæ, uel ꝙ potiantur
libertate Romanæ ecclesiæ. j.e. cum olim pp: quia tunc
plene exēpta est. idē intelligo, & si non sit ibi, spāliter, ar.
eius, quia si dicat priuilegiū eius, ꝙ ad ius & proprieta-
tē ecclesiæ Ro. spectat, exempta est; ergo idem, si dicat,
ꝙ iuris, uel proprietatis beati Petri existit, ar. s. de in in
te. res. c. 2. supra de arbi. cū tpe. Item quia uoluit aliam
spālitatē notare. aliqui dicūt, & ut uř, bñ, ꝙ si dicat ad
iudiciū perceptæ li. quia non ualet, nisi ostendat priuile
giū libertatis concessę. C. de eden. auth. si quis. alij dicūt
ꝙ si ponit uerbum indiffinite, puta dicit, ad iudiciū per-
ceptæ libertatis, plenam exemptionē hēbit ecclesia, nisi
in casibus in iure expressis, nec oneratum probatione,
si sit in possessione, ut hic. C. de peti. hære. cog. C. de rei
uin. l. ult. si aūt dicatur, ad iudiciū spālis libertatis, & de
illa libertate spāliter in illo piuilegio, uel in alio conti
neatur, in nullo alio erit exēpta, ni
si in eo, ꝙ in priuilegio ꝯtinetur s.
2 eo. c prox ¶ † Itē no.ᵃ ꝙ si ecclesia
est exēpta, non solū pdit ius in ec-
clesias eps, sed ēt in clericis ecclię,
nisi in sacerdote cura ppli cui cō-
mittit ut no. s. de capel. mo. ca. j. &
ar j. e. ex ore. inde est, ꝙ clerici ec-
clesiæ exemptæ nō pnt excōicari p
epm. s. de in inte. re. c. ij. j. e. ex par-
3 te. ¶ † Idē dicimus in ꝯuersis & perpetuo oblatis ecclesię
qa sunt in pte dñi assumpti. 12 q. 1. qui sunt. in laicis āt,
s. in parochianis illius nullas iura amittet. dabit. n. pnias
publicas, chrismabit, & cætera epalia iura rā ad legem
diœc. q̄ ad iurisdictionē spectantia exercebit. j. eo. cum
pp. s. de sepul. in nra si quæris, qui habebit decimas. Rñ.
plebanus loci, uel ille, qui prius hēbat, siue fuerint epi,
siue plebani, siue cuiuscunq; alterius: qa nulli aliqd iu-
ris accrescit, uel detrahitur i locis, ar. 16. q. 1. si quis lai
cus, nisi populus sit exemptus j. eod. ex parte abbatissæ.
4 ¶ † Sed quæres, cum petito iure epali omne ius epale, tā
in ecclesijs, q̄ in clericis, quām in laicis adiudicetur, uel
auferatur. s. de of or. cōquerente, quare & non, si priui.
cōcedat exemptionis, in totū uideatur exēpta, ualet in
clericis & laicis? Respon. quia in iudicio uidetur dedu-
cere omne ius, nisi expresse contrarium agatur, supra
de causa pos. cum ecclesia. ff. de iudi. solemus: sed in pri
ui. secus, supra c. proxi. quem propter alterius præiudi-
cium restringenda sunt, ut no. s. de dona. cum dilec. licet

> a ¶ *Item no. Pro intelligentia in no. hic uide Cal in ti. de do. cons. 6. col. 3. ibi. & ita ui detur sentire, & ibi, & infra, qua in cons. circa fi. col.*

& templarij, uel hospitalarij, uel quicunque alij sint
exēpti; tñ si accusent de aliquo maleficio, rñdebunt suo
iudici ordinario, & in prouincia, in qua delinquerunt
j. e. patentibus, iuarum. §. eos. C. ubi de cri. l. j & authen.
qua in prouin. 6. q. 5. placuit. s. de hæreti. ad abolendā. §.
ult. nisi delinquerēt circa res exēptas: puta quia nō por
tarent habitum, uel quia dissiparent bona ecclesiæ exē
ptæ. j. eo. patentibus, cum capella ¶ Item & si non esset
crimen circa rē exemptam, & sit leue crimen, bene facit
ordi. si eum remittat ad magistrum suum, ar. ff. de re mi
li. l. iij. rñ. j. ff. de accu. l. ult. ff. de cust. re de militibus, nō
est. C. de exhi. re. l. j. alij distinguunt inter crimen publi
5 cum & occultum. ¶ † Itē si teneant aliqua ptinentia ad
iurisdictionem diœ. de illis conueniuntur sub eo. j. eo.
cū capella. sed dices eadē rōne de oibus possessionibus
q̄ sunt in diœc. cum omnes sint de suo foro. forte posset
respōderi, ꝙ ordinarij licitæ cognoscunt; sed melius est
ꝙ tantum magister cognoscat, si iurisdictionem hēt, uel
iudex ordi. magistri. C. de offi. ma. mili. l. j. C. de iurisdi.
om. iud. l. ult. ¶ Item potest dici, & si rōne ꝯtus conue-
nientur, ar. earundem legum. ar. ꝯ C. in qui. ca mili. fo. l.
j. C. ubi se. uel cla. l. 2. sed dic ibi concedi militibus, & q
busdam priuilegiatis personis. s. ꝙ conueniantur sub p-
sidibus, ꝙ licitum est: quia præsides legati sunt ut no. su
pra de offic. leg. ꝙ transla. ¶ Item de quibusdam conce-
dit propter negligentiam eorum: qui per prouincias or
dinantur. quidam aūt sunt. qui & si habeant aliqua pri-
uilegia; non tamen sunt xempti in totum, ut ex officio
leg. colligitur. exemptio scilicet priuilegiatorum ex pri
uilegiis colligitur, supra c. proxi. in hoc aūt ualet priui
legium: quia nunquam ordinarius poterit excommuni-
care; & si fecerit, non ualet, nisi in casibus, in quibus po-
test eos iudicare, ut dixi. j. eo. cum olim essemus. alij di-
cunt, & non male exemptos de nullo crimine, uel cā ci-
uili respondere debere sub ordinario loci. 16. q. 1. fra-
ter, nisi in casibus, qui inueniuntur in iure expressi: sed
sub ministro suo tñ, qui eorum ordinarius est priui. uel
coram eximente [speciali] ut plenè sint exempta omnia
ista hodie determinata sunt per decr. j. de priui. uolen-
tes, per totum in tex. & in glo.

SAnè, &c.

PAtentibus, &c. [liceat] hoc iō, quia licet personæ
sint exemptæ, non tñ ecclesiæ, ar. ꝯ. s. de excess. præl.
nimis iniqua. So. illud est ppter priuilegium illorū reli
giosorum [coercendi] no. priuilegiatos per cen. ec. coer
cendos, si ultra priuil. suorum tenorem excedant.

TVarum nos. &c. [falso] quia portant crucem, & non
sunt oblati [eos] . s. templarios, uel hospita. [redu
cas] de facto, quia de iure non ualuit absolutio; & ideo
non est necessaria restitutio de iure [ad rñdendum] su
pra c. cum & plantare. §. de confratribus [præmissa cau-
sa] . i. dant eis aliquid de suo.

SVMMARIVM.

1 *Asserens priuilegium aliquod perditum, quid teneatur probare,*
& in nu. 2. & 5.
3 *Cum Papa communicat alicui censetur absolutus.*
4 *Et si Papa aliquem uitet, non incidunt tamen in minorem ex-*
communicationem communicantes ei.

1 CVm olim essemus, &c. ¶ † Amissionem] perditū
eiñ fuerat priui. ꝙ postulauit inouari. hic duo. s.
casum fortuitū, & amissionē, & tenorē instrum ē

ti debet probare iste abbas, ut hic, C. de fi. instr. l. fin. & bene dixi, q debet pbare casualem amissionem: quia si uoluntariè illud amisisset, uel etiam lata culpa, non pdesset ei pbare solum tenorem, & q esset instrm sine uitio; & cum hoc sit quasi impossibile probare. licet. n. instrm prima facie appareat bonum, nec abolitum, nec in aliqua sui parte uiciatum, qd sufficit probare, qn casualis probatur amissio, arg. C. de edic. diui. l. fi. posset tn ibi esse latens falsitas, quam non cognouit testis; & quia si diceret, q nulla falsitas erat in instro, astrueret negatiuam; qd nō licet, ī de cā poss. cum ecclesia. ¶ † Item dicunt quidam, q casum debet probare, qn vult probare tm tenorem instri: quia si uellet pbare ipsum 9ctum, uel aliud factum contentum in instro, tunc non oportet, q pbet aliquid de amissione instri: imò si 9ctus erat talis, uel factum, ubi requirebatur scriptura, ut in donatione excedente quingentos aureos, & in sententiis, & in aliis similibus, sufficit probare ipsum 9ctum, & scripturā interuenisse, & in scriptura contineri ea, quæ ius ibi præcipit contineri; & non tenetur pbare amissionem instrumenti, ar. ī de re iud. sicut, & ar. qa in exercendis litibus æqua est pbatio testium, & instrumentorum, C. de fi. instr. in exercendis. alij dicunt, q etiam in his casibus debet pbare casualem amissionem. nam cum 9ctus, uel factum capiat substantiam ex scriptura, non sufficit pbare interuenisse scripturā, nisi pbet casualem amissionem, a g. C. de testi. testium, C. de bo. poss. sm tab l. fin. C. de sdeicō. l. si lex autem, in exercendis, locum habet in negotiis, ubi scriptura non requiritur. casum aūt probabit proprio iuramento cum aliqua summaria cognitione præmissa, C. de fi. instr. l. fi. [assertiones.] nota

a ¶ *Solum tenorem. Ad hac dicta adde Imo. in rensi. s. t. incip. in cā & qōne, colu. 19. uer. itē non probaat.*

3 soli assertioni Cardinalis credi sine iuramento. ¶ † Ad osculum] no aliquem reputari absolutum hoc ipso, q Papa ipsi cōmunicat; & hoc intelligo, si cum causæ cognitione, s. alio 9dicente, & cognita ab ipso ueritate ei cōicat, ut hic. si aūt sine causæ cognitione, secus est: qa præsumitur p ignorantiam, uel occupationem facere. & hæc uera sunt, ubi dr nulla snia excōmunicationis. si autem non 9tenderetur nulla, sed iniusta, quātūcūque cōmunicaret, non crederem absolutum, nisi forma seruetur, ar. ī de sen. exc. cum desideres § j. & §. ult nec est psumendum: qd vna sua participatione uelit tollere obseruantiam iur. C. de inof. test. si qn, nisi appareret, q cōicando eum intenderet absolutum. hoc non habet

4 locum in aliis prælatis, nisi in Papa. ¶ † Item no. q licet Papa uitet aliquem, cōicantes ei non incidunt in minorem excōicationem. est. n. necesse, ut nominetur excōicatus à superiore, ar. 2. q. 1. multi. ar. 9. 93. dist. si inimicus. sed intelligitur illud, qn Papa non solum uitabat, sed etiam tanquā excōicatum uitandum mandabat. fatemur tn, q peccat ille, q in familiarem habet, quem à platis pro suis delictis uitari uidet [decernimus] .i. p hoc decr. declaramus. [reprehēsione] no. amisso instro duo oportet pbari & tenorem instri. & q fuerit sine uitio, C. de fi. instr. l. ult. legatus amissa charta legationis pbat cam p testes, C. de man. prin. l. j. nisi alias notus & honestus esset ita, q eius esset uerbo credēdum. 97. dist. nobilissimus. delegatus aūt pbat mandatum sine literis, in auē, de litig §. oēm. alij aūt in del. dicunt 9, nisi literis ostendat, ar. 35. q. 2. sancimus, supra de offi deleg. cum in iure, supra de fi. instr. c. j. & hoc satis crederem ante præsentationem literarum: postea aūt secus, arg.

5 supra de appel. ut debitus. ¶ † Item per testes quis pbat se priuilegiatum, C. de fi. instr. si solēnibus. qnq; sufficit pbare solam amissionem instri, etiam si non probetur tenor, uel q non fuerit uitiosum, propter odium eius, q illud surripuit, C. de pba. si de possessione. alias. n. non sufficit, ff. de testi. testium, in fi. imò & si amittatur post, q facta est fides de instrumento, tn post licet dicere contra illud de falsitate, C. de fi. instr. l. ult. probatur autem amissio instrumenti per iuramentum perdētis, & adiunctis sibi aliquibus præsumptionibus, C de fi. instru. l. ult. ar. C. vnde ui, si quando.

SVMMARIVM.

1 *Quo casu liceat inferioribus conqueri de suis prælatis.*
2 *An liceat in causa appellationis absente altera parte procedi.*
3 *Quando liceat innouari priuilegium.*

EX parte abbatissæ &c. ¶ † Occasione] no. abbatissa & sorores hic 9queruntur de epo Meldesi. q occasione quarūdam literarum impetratarum ab eo ad iudicē dele. grauabat eas. alibi habes, q priuilegiati 9queruntur de platis, q qa ī ipsos non possunt ferre sniam excōicationis, ferūt in eos q molunt in molēdinis suis, ut ī e. quāto. alibi habes, q abbas 9querit de quodam epo, q occasione quarūdā literarum interdixerat quasdam suas ecclias, ī de offi. ord. graue. alibi habes, q aliqui dicūt, q occasione indulgentiæ suæ ferunt sniam excōicationis in alios, ī de rescrip. ex parte ij. de oībus istis quæritur, an debeant pbare indulgentias, & literas, & alia, de quibus faciāt mētionem in literis, quas impetrant. & eodem mō idē quæritur, si in libello hoc pponaē. & ad hoc sic rñdemus, q cām, uel demōstrationem in literis, uel libellis appositam non debet quis probare, dūmodò constet de re, cuius cā, uel demōstratio dr, nisi talis sit cā, uel demonstratio, q sit cā, sine qua literas nō habuisset, nec libellus esset receptus. Et hoc sic pbo: quia etiam si talis sit cā, uel demōstratio: tn ualent literæ, & libellus, ff. de 9di. & demō. cum ita esset legatum, §. legato, & §. falsam, & insti. de le. huic, & §. pxi. secus aūt in conditio. ut eisdem legib. pbatur. hoc tn teneas, q qncūq; ponit in libello tale qd pro cā petitionis suæ, illam probare debet. nam cum cā, q ponitur in libello, p magna parte semp sit cā, quare sibi cōpetit ius petendi illud, qd petit p illum libellum, illam pbare debet, aut succumbet. 6. q. 5. actor. hoc etiam pbatur rōne supradicta: qa nunquā suus libellus receptus esset, nisi sufficientē cām expressisset, ī de libel. obl dilecti, ubi no. [priuilegiis] nec tenetur facere mētionem, nec p p hoc minus procedit p literas, no. supra de offi. dele. ex literis. [ad ap. beneficium] ex illa cā: qa literæ non ualebat, cū essent impetratæ in p his, q 9tinētur in priuil. suis, nec de ipso faciunt mētionem, ī de rescr. cum ordinem. melius ī, nō p p hoc, sed p p grauamē aliud [deferētes] & malè.

2 ¶ † Retulissent] & petissent, q in causa appellationis ab abbatissa & sororibus emissæ procederent; in ipsa tamen propter absentiam partis aduersæ procedi nō poterat: quia hoc non petierat, supra de appel. cordi. vel melius, quia iudices non detulerant appellationi, supra de app interposita, § j. & eum pars monasterij uidisset, q non poterat psequi appellationem, 9uertit se, ut obtineret innouationem priuilegiorum suorum. ¶ † Innouādum] hoc nō licuisset, nisi 9tumax fuisset pars aduersa, ar. ī de 9fir. cum dilec. hoc nō placet. nō. n. sup innouatione

3

uatione priuilegiorum contumax erat eps.nec citatus
sed uera causa est: quia eps non contendebat de priui.
quia si contenderet,non deberet innouari,nisi fortè ter
minetur de eorum consumptione, uel nisi alia iusta cā
subesset.ī.de confir.uti.cum dilecta; quod li.et,cum ni
hil iuris tribuit.ĵ.e.quia si.n nouum ius tribueret, non
liceret. ī.ut lit.pe.dilec.ubi no.

SVMMARIVM.

1 *Quando delegari poßit causa monacho.*
2 *Non poteſt executor alicui uim inferre, nec de poſſeßione aliquam partium extrahere.*
3 *Quicquid acquirit monachus,acquirit monaſterio.*
4 *An monaſterium obligetur ex contractibus monachi.*
5 *Aedificium dicitur cedere ſolo.*
6 *Quando dignoſci poßit, quòd quis renunciet priuilegio ſuo, & in nu.7.*

Vm olim pp, &c. [& eisdē] priori & canoni-
cis. ¶Et præfigendum] procedi tñ poterat sup
cā appellationis, si ante sniam erat appellatum
uel super principali, si à diffi.fuerat appellatū.ī.de ap-
pel.sæpe,ubi no.de hoc: sed hic noluit appellatus ꝓce
di,cum modicum sibi prodesset,si tātum cā appellatio-
nis terminata esset, & non principalis. dic melius, ut
no.ī.de ap.sæpe,& c.per tuas.¶Præfigendum] ꝑ literas
quas dedit epo,in quibus continetur,quod sequit̃. Sed
dices,qūo postea processerunt iudices primi, sequit̃.ĵ.
ibi,iudices autem &c.cum per has literas est ad se.ap.
negocium reuocatum ꝯ id, quod est.ī.de off leg licet.
3.q.6.multum.C.de le.l.ij.?Rñdeo per illas literas non
esse reuocatam iurisdictionem ante,ꝗ præsententur li-
teræ,& hic processus habitus fuit ante præsentationem
literarum.ī.de ap.ut debitus. Item non uidetur mali-
ciose fecisse eps,cum in eius fauorē sint concessæ, si eis
uti noluit.C.de le.qđ fauore.appellatio.n non impedit
eorū processum,cū illis renūciare uideat̃.si intra termi
nū ꝑfixū non prosequunt̃.ī.de ap sæpe,cū sit reprehēsibi
lis [parti] auctoritate huius delegationis non processe
1 runt,sed primæ. ¶†Monacho] not.monacho delegari
cām; & hoc uerum intelligo, si expressè contineat̃, ibi
monachus. als ꝑsumo ꝓ ueri taciturnitatē obtētas, cū
non sit eis præstanda materia uagandi [iudices] non il
lis,quibus erat remissum negociū:qa illi non habebant
ptātem diffiniendi aliqd, sicut hic apparet; & sic est in
regesto.uel dic,ꝙ iidem iudices erant,sed partes proro
gauerunt eorum iurisdictionem. uel plus continebatur
in literis,in quibus erat remissum negociū, ꝗ hic conti
neatur [libertatem] iustè petitū fuit: qa cassaretur li-
bertas malè data, & ritè fuit sup cā sniatum.arg.C.de
2 cōdi.ex l.dissolutè,& l.fi.ff.de se.l.j.¶†Per portarium]
iste portarius, siue executor deputatus à rege nullam
potestatem habuit cogendi canonicos ad aliqd.ī.de cō
sti.eccl.imò plus uidet̃,ꝙ si esset executor Papæ merus
sine ulla cognitione,ꝙ nō posset alicui ēt partibus uim
inferre,nec de possessione aliquā partiū extrahere,nisi
hoc esset sibi expresse commissum; qđ tñ rarò & nō sine
cā cōmittēdū est.ff.de iudi l.fi.ī.de concess.præben.nel
ec.non ua.quia di.& c.cum nostris,& c.literis. nec est ꝯ.
ff.de re iud.à diuo.§ si sup, & § se.ubi dr̃, ꝙ executor
habet causæ cognitionē: qa ibi non loquitur de uiato-
re executore,cuius modicum est officiū,i.in adimplēdo
mādatū,& in renunciando,qd inueniat.ff.de re.eorum,
ꝗ sub.tu.uel cu.sunt,magis.§.ne.tñ. imò plus uidet̃,ꝙ
si uiator hic inueniat rem, uel ecclesiam, cuius possef-
sionē dare debet,sine ullo ꝑsente possessore, ita,ꝙ sine
ulla uiolentia dare pōt possessionē:tñ eam dare nō de-
bet,nisi ille,qui eam tenet de facto,primò eam resignet
uel uerbo,uel autoritate iudicis inde expellatur; & sic
intelligunt̃ decr.præall.qa.d.e.cū nostris, & c.literas,
nisi partibus præsentibus lata esset snia ꝯ possessorem.
tunc.n.satis uidetur,ꝙ uiator pōt dare rei possessionē,
quam alius possidet, maximè si pōt fieri sine uiolentia.
C.si per uim,uel alio modo.l.fi.decr.autem præall.cum
nostris,quæ dicit,ꝙ primo debet resignare de facto, lo
quitur,qñ præcesserat tñ tacita renunciatio,quæ tamē
poterat habere excusationes: sed secus est, qñ snia lata
est post, ꝗ nulla excusatio admittitur.C.sen.rescind.
non pos.l.j imò plus uidetur, ꝙ si pars per uiolentiam
eiecisset eum, ꝯ quem lata est snia, & postea possessio
uacantis rectoriæ eidem spoliatori assignatur, ꝙ be-
ne teneretur spoliator interdicto, unde ui ad interesse.
ff.unde ui.l.j.§.ex ui e. tamen si confiteatur se nihil no
ui iuris acquisiuisse,tunc cogit rem iudi.restituere. ī.de
cau.poss.cum super, & quia sine peccato tenere non po
test. ¶Alij tñ dicunt contra: quia bene possunt tenere
sine peccato,si per errorem iudicatum est.ff.de condi.
inde.l.Neratius. nec decr cum super,ꝯ dicit,quæ loqui-
tur,qñ simul super poss.& petitorio snia lata est:sed hic
diuisim latæ sunt: sed difficile est uidere,quæ est diffe-
rentia siue simul,siue diuisim ferantur, dūmō executo
res earum in idem tps concurrant. hoc de iudice, qui
mandat fieri executionem. si aūt mandatur alicui, ꝙ
det alicui possessionem alicuius rei,amoto quolibet il
licito possessore,non habet hic iurisdictionem,nisi sup
notoriè illicitos,ar.ī.de off.dele.statuimus.Alij dicūt,
& fortè melius,ꝙ proceditur super non notoriis ordi-
ne iudiciario seruato,ut not.ī.de reb.ecc non alie.epi.
3 ¶†Dederat] & malè,cum quicquid acquiritur, cpatui
acquirat.18.q.1.statutum monachus.n.quicquid acqui
rit,suo monasterio acquirit,dum manet monachus mo
nasterij,ēt si est monachus fugitiuus.ī de off.or.quan-
to. imò si stipulet̃ aliquid sibi,uel monasterio suo, uel
ēt impersonaliter,uel quocūq; alio modo ꝯhat,semper
acquirit monasterio suo,arg.ff.de stip.ser.seruum. se-
cus,si stipuletur alij: quia tunc alij non quærit: quia nō
pōt nec dño: quia non uult ff.de stip.ser.seruus meus.
imò, si monasterio uetante al qd acquireret, monaste-
rio acquireretur.ff de acq.re.do.ēt. si sit expulsus de
monasterio,tunc nulli acquirit,nec ualet ꝯtus,tum sit
à monasterio absolutus.posset tñ dici, ꝙ acquirit epi-
4 scopo,à cuius iurisdictione non est absolutus. ¶†Item
no.ꝙ ex omnibus ꝯtibus obligatur,ut quidam dicunt,
sed non plus, ꝗ sit à monasterio sibi commissum, & si
non habet administrationem, tñ obligatur abbas: sed
ad nihil tenetur,cum non habuit,unde soluatur.de ma
leficiis autem monachi non obligantur,nisi ad eos ꝑ-
ueniret. & eodem mō alij obligant̃ abbati ex oībus ꝯ-
ctibus cum monacho initis. si autem monacho auferat̃
res monasterij, uel ēt alterius, dummodo monasteriū
teneatur,de illis agit abbas.sed si monasterium nō te-
netur,de illis,tunc nō agit: sed aget ille,cuius sunt,uel
rei uin. uel fur. uel aliis competentibus actionibus. &
pp hoc dicimus, ꝙ si monachus moritur, penes quem
erant depositæ res,quæ detinentur per aliquem, nullā
actionem habet abbas ad ea: sed. si abbas uideret res
depositas apud monachum rapi, uel furto surripi, uel
alias perire,& facile posset eas liberare, sanè credere,
ꝙ tenetur depositi insolidum pp dolum suū.sed si mo-

nachus eas rapuisset, tunc esset secus: quia abbas non
erat obligatus ex eius maleficio.¶ Sed dices, ꝙ si mona-
chus uel iure, uel ab abbate prohibetur ꝯhere. 12.q.1.
non dicatis. 16.q.1.sunt nonnulli, & c.de præsentium,
quõ pôt ualere ꝯctus cum eo initus ꝯ id, quod est.C.de
le.non dubium. 10.dist.uides? so.lex & canon intellexe
rant prohibere, ꝙ non teneant ꝯctus facti à prædictis ꝑ-
sonis, ita, ꝙ eis aliquid quæreretur: sed bñ tenent in
hoc, ꝙ eis quæraẽ, cum quibus poterat legitimè cele-
brari ꝯctus; & talis est abbas, cui quæritur omne lucrũ
proueniens ex ꝯctu monachi; & iõ bñ ad eius profectum
tenet ꝯctus. possessio ẽt iusta quæriẽ ꝑ monachum etiã
fugitiuum dño ignoranti.ff.de acq.poss. l.j.§.per seruũ.
si autem esset iniusta possessio, quæ est restringenda, nõ
quæritur dño.ff.de acq poss.qđ meo.§.si & l.qđ seruus.
sed & ipsam, si ratam habet, acquirit.ff.de ui & ui ar.l.j.
§.cum procurator. possessionem aũt serui, si fuerit tur-
bata, & seruus, & dñs peteret eam reformari.C.si per
uim.l.j omnia autem, quæ detinet, præsumitur posside-
5 re, nisi ꝯtrium probetur, ar.18.q.1.c.1.¶ † Fructibus] mi
rum uidetur, ꝙ epo adiudicantur fructus medij tpis, cũ
potius ipsi monasterio essent seruandi, cum de eis sit rõ
ei reddenda.s.e.cum & plantare, de cap.mo.c.1.16.q.2.
c.2.solum. quia ædificauerunt ecclesias in diœce.alte-
rius epi sine eius consensu, cum ædificium cedat solo.
C de rei uin.l.ij.per consequens & hoc ædificium, siue
ecclesiæ ad epm diœc.pertinebãt. fructus aũt nõ dabã-
tur ei noĩe suo, sed noĩe ecclesiarum ædificatarũ.s.de
succ.ab inte.c.3.& sic non est ꝯ.s.de reli.do.cum uene-
rabilis: qa ibi non noĩe ecclesiæ, de qua agebaẽ, sed suo
uindicabat tpalia [non tenere] hic non ponit causas,
quare non tenuerit: sed posset esse: quia ꝯ absentem nõ
contumacem lata est [de gratia] indulto sibi bñficio in
integrũ r.s.de in integ.rest.c.2.de iure.n.communi ad-
mitterentur post sñiam ad exhibendum s.de re iud.in-
ter modo.C.de transa.sub prætextu] constitit] ꝑ testes
uel confessiones, & non ꝑ uisum: qa Papa non uidit ori
ginale [manibus] hoc non est malum.C.qui testa.face
re pos.hac consul. [manibus] & iccirco non præsume-
baẽ originale, sed sumptum [libertatem] i.exemptionẽ
ab epo diœce.datam. libertatem.n.sibi non ꝓscribit, nec
habet: quia licet diœce.nõ præstet iura epalia, ꝓstabat
abbati, uel alij, uel ad minus Papæ.s.de præscr.cum nõ
liceat, & c.cum ex offi.¶ Imponentes] mirum uidetur,
qđ hic dẽ.quia aut monasterium prouocauit in liberta
tem non assignata aliqua cã; & tunc licet non sit actum
de priuilegio Papæ: tñ de cętero agere non poterit: qa
prætextu no.j.&c.s.de re iud.inter mo.ar.C.de an.ex-
ecp.l ult.ff. de iud.solemus.aut assignauit aliquã cãm:
puta qa munitum erat monasterium priui.eporũ Colu
brien.& tunc non obstante sñia Papæ ꝓp hanc cãm la-
ta poterat agere ex alia cã; puta qa munitum erat pri-
uil Ro.Pon.ut no.s.de off.ord.conquerente.Rñ.de iu-
re cõi uerum esse, qđ dicit: & quia monasterium totũ
ius suum deduxerat in iudicium, iõ fuit hoc necessariũ
bñficium restõnis. sed dices, quare non dixit iniustã sen
tentiam, cum inspecta ueritate sit iniusta.C.de ap.eos?
Rñ illud obtinet in cã appell.ut inspecta ueritate iudi-
cet primam sñiam iustam, uel iniustam; sed in cã restitu
tionis ex processu iudicat sñiam iustam, uel iniustã po-
tes ẽt dicere, ꝙ in cã restitutionis inspecta ueritate iudi
caẽ prima sñia iusta, uel ꝯ & hic sñia iudicis uel ueritа-
te inspecta erat iusta, cũ pronunciauerint tñ infirmã li-
bertatẽ ꝑ epm datã, quę in ueritate nõ tenebat, & nihil
de libertate cõcessa ꝑ Papã dixerint [nõ cognouerint]
nec pronunciauerint: sed tñ de libertate data ꝑ epm [in
cœteris] s.in expensis necessariis restituẽdis, & aliis.c.

ACcedentibus, &c. [per 40.] ann.s.si de terra.ꝯ so.
nec iste, nec ille renunciauit priuil.expressè, sed
tacitè, uel ꝓsumptiuè. qñq; aũt præsumitur uno actu
renunciare, qñ uoluntariè, scienter, & directo ꝯ priuile-
gium suum facit.s.de consti.cum accessissent, & s.de ꝑ-
ben.pro illorum. sed qñq; uenit non scienter, uel ex-
pressè ꝯ priuilegium: sed tñ aẽs præsumiẽ renunciare
priuil.si ꝑ 30.ann.ꝯfecit.s.eo.si de terra, qñque.40.ut
hic & si quæras cãm diuersitatis, hæc est: qa licet unus
monachus, q est ꝓpositus agris colẽdis, soluat decimas.
conuentus tñ nescit, unde uno actu nõ ꝓsumiẽ renũcia-
re. Itẽ si soluit aliqñ ẽt sciente toto conuentu, nõ ꝓsu-
miẽ uoluntariè renunciare priuile.sed lites execrari,
qđ cum sit laudabile, non ei imputaẽ.ff.de ali.iu muta.
cau.fac.itẽ si res.§.j.sed si.30.ann.soluit, nõ habet excu
sationem ignorantiæ, nec uoluntatis.s.c.si de terra. sed
hæc ꝯdicit, quæ requirit.40 ann.sed dic iccirco hic req
ri ꝓlixitas tps, quia conuentus est ultra mare, & posses
siones citra.¶ † Item habent quasi infinitas; unde non ꝓ-
sumunẽ scire, sicut illi, q sunt citra mare, & ꝑ cõsequẽs
non intelliguntur tacitè renũciare, nisi spacio.40.ann.
In possessionibus aũt ultramontanis spacio.30.ann.cre
derem ꝓsumptiuè renunciari ẽt à templariis. uel dic, ꝙ
hic conuentus non iuuabat se, qa templarij tacitè renũ
ciassent priuil.sed præscriptione, quæ non currit minor
40.ann.uel dic, ꝙ hæc tollit illam. uel dic, ꝙ ibi ex pri
uilegio statim quæriẽ alicui ius dñij, sicut hic quæsitũ
est dñium iure decimarum ius & dñium quæsitum non
amittitur, nisi legitimo tpe præscribaẽ, ut hic, ar.C.de
iur.do.impe.l.ij.sed pôt responderi: qa ibi non habuit
dñium, sed ptãtem rem pignoratam accipiendi in do-
minium ubi aũt ex priuilegio non datur aliquod do-
minium, sed potius aliqua potestas, s.ut non cogantur
esse ultra certum numerum, uel ut dignitas non sit in
ecclesia, tunc non sunt necessarij.40.ann.ad hoc, ut ui-
deaẽ renunciare priuil.sed sufficit unus actus.s.de con
sti.cum accessisset cum.M.& est rõ diuersitatis: qa dñia
rerum certis modis & cum magna difficultate amittũ
tur, & quæruntur, ut insti.de re.di.ꝑ totum, & de illis
modis non est, si semel uel aliquanto tpe permisit aliũ
esse in possessione suæ rei. sed in priuilegiis secus est,
quæ sola petitione quæruntur, & in fauorem petentiũ
dantur: sed ex eis nullum datur dñium. nam illa facile
amittuntur unde fortè secus dicendum est in consuetu
dine. nam ibi si aliqua ptãs quæsita esset consuetudine,
uel iure, etiam si nullum dominium ibi esset, ut si de
consuetudine introductum esset, ꝙ in hac ecclesia nul-
li assumerentur in canonicos, nisi essent in sacris ordi-
nibus constituti; non uidetur, ꝙ licet aliquẽ inferiori-
bus ordinibus constitutum eligant, ꝙ ꝓp hoc uidean-
tur renunciasse consuetudini, quãdiu ꝑseuerant, quia
nõ licet ꝯsuetudines infringere 11.dist.in his. Imò plus
dicimus, ꝙ siue sint consuetudines, siue constõnes, siue
priuilegia honorabilia, uel utilia ecclesiis, illa nunquã
intelliguntur renunciari per unum, nec ẽt per plures
actus: qa ẽt si expressè uellent renunciare, non possent.
C.de transa.ꝓses, arg.ff.de pac ꝯ §.si.nam in hoc casu si
oẽs de capitulo uellent aliquid facere ꝯ priuil.uel con-
suetas constõnes suas. unus solus posset ꝯdicere, & etiã
omnibus facientibus ꝯ prædicta, si uergit in damnum
ecclesiæ, superior potest illud & debet reuocare.s.de
his, quæ fi.à ma.par.ca.c.1.& s.de re.eccl.non alie.si qs
ad nostram. si quę autem sunt, quæ sint ecclesiæ utilia
renunciare,

renunciare, uel etiam indifferentia, tunc p vnicum actu ꝓrium renunciatur, fuera de ꝯlli. cum accessissent, & c. cum M. sed in casibus, ubi loquitur pdicta decr. crederem, licet canonici nō possint ulterius, ex quo semel se cerant ꝯ suum priuilegium, uti in suum fauorem, f. qa allegarent diminutionem suarum pbendarum: crederet tñ, q. possint eodem priuilegio uti noie ecclesiæ, si ex receptione priuilegij ecclesiæ læderentur; puta si propter modicitatem pbendarum non inuenirent canonicos residentes, uel non inuenirent bonos; & idem uř in omnibus aliis similibus priuilegiis, cum hoc de certo canonicorum numero, & sublatione dignitatū utriusq; fauorem, f. & ecclesiæ, & canonicorum intelligitur ꝯcedi; & ideo licet vnus renūciet & alius non intelligitur renunciare. Item si omnibus & grauibus priuil quæ habet aliqua gens, aliquis non ut itur, non intelligitur quis renunciare quo ad alia, si in aliquo omitteret illo uti: sed quo ad illud bene renunciat. C. de excu. tu. uoluntate, C. de his, qui spon. mu. sub. l. ij. & l. seq. lib. 10. ff. de ua. mu. l. prætor, in §. fin.

SVMMARIVM.

1 *An si Papa dicat recepimus clericos talis ecclesiæ in proprios filios, uel spirituales, an propter hoc sint exempti.*

2 *Exēptus rōne rei non exēptæ subiacet iurisdictioni ordinarij.*

CVm capella &c. ¶ Priuilegio] hoc priuilegium intuitu ecclesiæ cōcessum est personis, uel potius ꝯcessum est ecclesiæ in personis, nec ꝑpter hoc exēpta est ecclesia, uel clerici nisi quo ad excōcationem & alia, q̃ hic sequunt. si dixisset eximimus canonicos talis ecclesiæ ab epo, clerici quidem exēpti erūt à iurisdōne episcopali intuitu psonarum: sed ecclesia in nullo exēpta erit, & in omnibus epo respondebit, nisi ĩ iurisdictione clericorum. ¶ † Sed quæritur, si qs dicat,
1 recipio clericos talis ecclesiæ in ꝑprios filios spirituales, an ꝑpter hoc sint exēpti? arg. q sic, C. vnde ui, cum quærebatur. Item ar. ad hoc, quia si res, quæ dř ptinere ad ꝑprietatem Papæ, est exēpta; ergo eadem rōne & filius, uel quicquid aliud dř pertinere ad Papam, erit exēptum. Rñ. q talis non est exēptus plus enim ꝑpter nomen filij in affectione, q̃ in exemptione eos recipere videtur. q. d. Papa, recipimus uos in amorem filialem, sicut cum dř subdiaconus Papæ, fiunt in honorem, non in exempt onem, ĩ de ma. & ob. ꝑ tuas, quãuis in ar. cōtrarium uř: quia sicut quos princeps elegit in patres, non vult ab alio sub alterius potestate esse, in aut. constitutio, q̃ de dign. eadem rōne nec quos eligit in filios, quamuis rñdeti possit patrem sonare in auctoritatem, quem non decet alterius potestati subiici, filium in affectionem, quē non est indecēs sub alio esse. secus aũt uideretur, si diceret, recipimus uos in ꝑprios uel spāles subiectos: qa tunc erunt exēpti. quidam tñ dicunt, q si cũ Papa recipit aliquos in proprios filios, & ille, cuius cuius filij prius erāt, ꝯsenserit, pœnitus sunt ab eius iurisdictione exēpti: alias nō, ar. ff. de adop. io adoptionē. ¶ Item oo. q licet isti non possint excōicari, uel interdici: tñ possunt aliter puniri, & condēnari per sñiam: qa hoc non ꝯtinet in priui. qđ diligenter obseruãdum est,
2 ĩ eo. porrò, & habetis expressum, ĩ eo. ti. uolentes. ¶ † In his ecclesiis parochialibus [ꝑsequeris] no. exēptum ratione rei non exēptæ subiacere iurisdōni ordinarij; de hoc no. supra eo. porrò, & habes expressè, ĩ eo. qm ad hoc, infra eo. tit. c. uolentes, §. ult. gl. quo ad hoc.

SVMMARIVM.

1 *Cum hæc dictio, quod, uel quæ, uel sicut, ponuntur in literis, uidentur ad aliquid poni.*

2 *Quamuis probetur exemptio capitis, non probatur exemptio membrorum.*

EX ore sedentis, &c. [à longis] non tñ longissimis, cum neutra pars pscripsit, ut ĩ eo. sequit,
1 §. nos igitur. ¶ † Quæ prædecessores] no. q qñ hæc dictio qđ, uel q̃, uel sicut, ponuntur in literis, uř ad aliqđ apponi, ĩ de uer. sig. abbate. ff. de ꝯdi & demō. qbus dictb⁹, §. dñs, ff de leg. j. si seruus, §. si ita. & l. si sic, §. j. ar. ꝯ. l. q est intelligendum cōditionaliter, ff. de con
2 trahen. emp. si fundum, & l. si rem, in fi. ¶ † In membris] no. q licet probetur exēptio capitis, non probatur exēptio mēbrorum [exēpta] qñ non sunt exempta, sed abbas exēptus, cui membra sunt subiecta in membris delinquat, diœce. exēptum abbatem iudicabit, & puniet, & etiam deponet, supra eo. cum capella, supra de so. cō pe. postulasti, seruata tñ forma constitutionis, infra eo. uolentes, ĩ de so. cōp. Romana. sed si non delinquat in locis non exēptis constōnum, sed delinquat in personis non exēptis: puta quia negligens est in regimine corū, uel etiam quia iniuriam facit eis, quia tunc non habet potestatem diœcesanus ꝑcedēdi ꝯ eum, non. n. sunt isti modi, quare diœcesani sortiantur forū in personis exēptis. imò plus dicimus, q diœce. ꝑpter prædicta delicta cōmissa in personas non exēptas non pōt eum priuare ecclesia non exēpta, uel eum suspendere; quod sic probo: quia hoc nō pōt facere diœce. nisi cum causæ cognitione: sed ipse non pōt cognoscere de pdictis delictis personæ exemptæ, ergo nec contra eum procedere. ¶ Item in hoc casu, f. qñ mēbra non sunt exēpta, habebit abbas iurisdictionem super ecclesias, ut no. supra de offi. ord. quãto, & c. cum ab ecclesiarū. & in hoc casu præsentabit clericos plātis, & fiet, ut dř supra eo. cum & plantare, §. in ecclesiis, ĩ de capel. mo. c. j. ĩ de præben. in Lateran. concil. ubi no. nisi essent pleno iure concessæ, s. quo ad iurisdictionis & diœce. quia tunc ipsi instituent. 16. q 2. c. j. Item in hoc casu nūquam appellabit ab abbate exēpto etiam à subditis non exēptis ad epm: quia non est ei superior. melius uidetur, q appellãdus est epo; & in hoc est superior, arg. hic, & supra de ma. & obe. c. solitæ, circa prin. ¶ Item in casibus, ubi quis sortitur forum rōne possessionis, cōuenietur abbas coram epo, cum res fiot in eius territorio. domicilium aũt nō, potest habere, nisi in suo monasterio. alij aũt seculares,[a] sicut & laici, plura possunt habere domicilia & in ecclesiis suis, & extra, dũmodò non teneantur ad residētiam, de so. cōpe. postulasti. sed loca, in quibus ipsi tenentur ad residentiam, semper debent ꝑ domicilio reputari, licet aliqui ꝯdicāt. si autē clericus duorum eporum delinquat, & iniuriā faciat clerico alterius epi, sub quo domicilium non habet, extra illum epatum tñ sub eo rñdere tenet: qa rōne clericatus sortitur forū eius. C. de epis. & cler aut. clericus. secus aũt in abbate exēpto, q licet delinqueret in clericos diœ. cui reuerētiam debet: tñ coram eo conueniri non debet: quia nō est eius clericus, imò exemptus, licet in aliquo sibi reuerētiam debeat. si autem mēbra sunt exempta, & non populus; tunc

a ¶ *Aliq̃ aũt seculares. Hoc dictum dicit Anto. de But. hic notabile, & de hoc uide per Abb. in d. c. postulasti, & in c. dilectus, supra de rescript. & ibi latissimè Felin. in uer. prima conclusio.*

tunc et si delinquat in membris exemptis abbas; tamē dicere.nullam iurisdictionem in eo habebit.j. eo. uolentes de populo aūt idem dicimus sicut,diximus,quā mēbra non sunt exempta.j.de uer.sig. ueniens.de hoc no. s.eod.receptimus.& in hoc casu restitueret clericos in ecclesijs sine epis,sed si deponendi fuerint,referant ad Papam,ar.s.de offi.archi.ad hæc.si aūt populus est exēptus,tunc in nullo tenetur dicere.[membris]& ita quis b tenetur duobus dñis Papæ.s.rōne sui , epo rōne membrorum,& pro uasallis, ar.ff.de ope.li.duorum,ad hoc s.de ma.& obe.q. super his, gl. contra.16 q.1.

EX parte [subtrahuntur] 23. dist. quanquam secus autem,si in suos speciales filios reciperet infra eo. 3 ueniens.

SVMMARIVM.

1 *Quid intelligatur concessum per hæc uerba, concedimus talem ecclesiam tibi in proprios usus.*

2 *In alienationibus rerum ecclesiæ requiritur consensus episcopi.*

3 *Quanquam alicui concedatur ecclesia pleno iure , intelligitur sibi concedi,quod sit sibi subiecta in temporalibus, & spiritualibus,non autem quod conuertat eam in proprios usus.*

PAstoralis officij.[intrare.] De hoc no.s. de os. dele.super eo.[Introire].C.pro quibus ca. ser. ac.præ.li.l.j.Idem dicimus,si alicui detur priuilegium super habendis decimis,dñium tñ uf habere donationem fauore ecclesiæ.C.de sacrosan.eccl. ut inter.si quis autē sua auctoritate possessionem introiret poterit cogi ad restitutionem possessionis p interdictū, unde ui,directum,uel utile,uel per hypothecariam,uel 1 triticariam [tēpali] nam p hæc uerba,concedimus talē ecclesiam tibi in pprios usus,intendit concedere, q ad ministrationem habeat eccliæ, & q sibi de tpalibus sit deal.& q retento bono statu ecclesiæ superfluos reditus in proprios usus conuertat.debet.n.sibi concessam ecclesiā in primo statu retinere.bñ tñ credimus, q de uoluntate & consensu dioec. possit mutare primū statū ex iusta cā, ut si aliqua ecclesia est, ubi consueuit esse multitudo canonicorū, quia ibi erat multitudo populi,mutato aūt populo, nel ciecto remansit ecclesia cum diuitijs suis : melius uf mō , q diuitiæ istæ trāsferantur ad aliam ecclesiā,ubi maius seruitiū fiat deo, q ibi; & cum dioecesanus nollet consentire, cum superiore aget dioecesanus,aūt eps habebit institutionem in hac ecclesia,& uisitationē, & pcurationem, & breuiter oīa spūalia, & oēm iurisdictionem,ut hic.s.e.cum & plantare.§. in ecclesijs,nec pōt ille, cui data est ecclesia uendere,[a] uel pignorare possessiones huius ecclesiæ p soluēdis debitis eius ecclesiæ, cui donata ē. & si quæ relinquātur huic ecclesiæ, in utilitatem huius ecclesiæ cōuerti debent.& breuiter dicimus,q bene sibi caueat prælatus ecclesiæ, cui donatio facta est: & q si accipiat mutuum nosē huius ecclesiæ , conuertat pecuniam in utilitatē illius ecclesiæ,quia alīter de bonis eius non soluetur debitū: hoc āt distinctē faciet plātus ecclesiæ, cui donatio facta est;alioquin sacrilegus erit,ar.17.q.4. per totum ; & tñ punitetur per epm.& ēt ad officiū epi pertinet,q hoc fieri faciat.s. de excep.cum uenerabilis.& no.s.de rest.spo.olim. uf etiā q creditores huius ecclesiæ p interdictum de separationibus possint petere, ut separentur bona utriusque. 2 s.de sepul.per totum.[†]Item dicimus,q si in alia dioec. sit ecclesia donata, in alia donataria,in alienationibus rerum ecclesiæ donatæ necessarius erit consensus epi sui,& in alienationib. rerū ecclesiæ,cui facta est donatio requiref consensus sui epi, cū aūs si ecclesia una hēt i diuersis[b] dioe.possessiones,solus ɔsensus dioec. epi requirēdus,est,& nō eporum,ubi possessiones sitæ sunt.17.q.4. in uēdi. 12 q.2.abbatibus,si qua,siue ex. x. 3 q.ij.casellas.[†]Item dicimus, q licet ecclesia concedaf alicui pleno iure,intelligitur sibi concedi,q sit sibi subiecta in tpalibus & spūalib. non aūt q conuertat eam in proprios usus.subiectionem.n.oēm, q prius habebat,sibi ɔcedere uf. 16. q.2.uisis.s.e. cum & plantare, & nō fructus,quos non hēbat,nec accipere debebat,nisi ex iusta cā,& cū multis solennitatibus, quas no.s.ut eccl.bene.c.j.& facit ad pdicta. x.q.iij.qa cognouimus.s.de re.eccle.non alie.c.j.sed si prius ecclesiā alij pleno iure donatā in proprios usus tenebat donator,tunc pleno iure,sibi subijcere uf p p uerbum positū in donatione, [concedo plene,& in usus proprios concedere uf, qa in donationibus est larga interpretatio habenda.s.de dona.cum dile.& c.pastoralis. eadem aūt iura,quæ diximus dioec. retinere in ecclesia concessa in proprios usus,eadem retinet,& si uniat duas ecclesias, quocunque genere unionis,de quibus unionibus, supra ne se.uac.c.j.

a [a]Vendere. Adde Fel. qui hoc refert in ca. translato,colū.4.supra de const. & adde idem in dyabus cartis,ut per Bart. in l. j. C. de metropo. lib. 11.

b [b]Habet in diuersis. Hoc dictum sequitur Arc.in c.in uendītionibus 17.q.4. & Bal in auth. hoc ius porrectum , colu. 4. uersic. quæro igitur quis C. de sac.san.eccle.Fel. late, & ibi concor.in c. dilectus filius. col.5.uer. 7. facit supra de rescr.

PEtitus per se.&c [de nostra] a uctoritate huius indulgentiæ.nam aīs liet templarij uiolarent interdictū pro se positum,alij tamen uiolare non deberent.

QVoniā p confessionem, &c.[utroq;] quales sunt subiectæ abbati;puta quia i eis ius percipit epale, uel quia abbati lege iurisdictionis,& dioece. sunt subiectæ,uel in temporalibus & spiritualibus [clericum] hoc intelligitur de clericis morantibus in ecclesijs utroque iure spectantibus ad monasterium [monachum] not.q priuilegiatus iste non gaudet priuilegio , si uadat ad aliam ecclesiam.s.eo.cum capella.

QVia circa &c.[retinendis.]Nam in priuilegio continebatur , quod episcopus monasterio remittebat omnes decimas , quæ sibi episcopo debebantur de possessionibus monasterij [canonicas] scilicet de consensu capituli,supra de donatio.pasto. Item , quòd fiat causa utilitatis , uel necessitatis , uel pietatis , & quòd sit immensa [plenissima] supra de donatio. cum dilect. ubi not.

ANtiqua,&c.[antistites]Patriarchæ[prouocētur] etiam alijs omissis.

SVMMARIVM.

1 *Et si locus sit interdictus, potest tamen ibi celebrari de licentia iuris.*

2 *An & quando possint subditi & parochiani ecclesia interdicta eligere sepulturam in non interdictis ecclesijs.*

3 *An liceat priuilegiato celebrare in loco interdicto alta uoce, & ianuis apertis.*

4 *An interdicti admittantur ad officia.*

1 T priuilegia, &c. [interdictæ.] ¶ † No. q licet locus sit interdictus, tñ potest ibi celebrari de licentia iuris, ut habes p totum hoc c. se. & etiã de licentia hominis. s. de ap. dilectis. sed si persona eēt interdicta, uel suspensa pro suo del cto, nō posset de licentia alicuius celebrare, nec suspendi posset interdictũ in persona suspēsi. & est rō, quia dum suspenditur interdictum in persona, uel licentiatur de celebrãdo, aut est pœnitens & satisfaciens de eo, pro quo interdictus est, & sic postea non redibit in suspensionem sine sua culpa, & sine monitione. s. de app. reprehensibilis. s. de con sti. cognoscentes: aut si non satisfecit, ante satisfactionē nōn debet sacramenta ministrare 81. di. si qui sunt ministri oportet, si diaconus. qñ autem locus, uel ecclesia est interdicta, secus est: quia & ibi celebrari auctoritate epi & suspendi pōt interdictum, uel potius non est positum, & ēt improprie in tali locutione sumuntur uerba. & est sensus, interdicto ecclesiam, i. celebrantes in ecclesia. & ab hac snīa pōt excipere quos uult, & subiicere quos vult, & proferre ēt q certa officia celebrẽtes sint excōmunicati, & nō alij: & q certo tpe, s. cum forte fuerit dñs terræ ibi præsens, arg. s. de offi. dele. sane. s. de spon. non est. uel etiam potest dici, si etiam diceret pro prie locus suspensus: quia tamen pp peccatum loci non est suspensus, pōt ibi celebrari, ut hic; & cessat obiectio, quam fecimus in persona suspensa. & hac rōne posset dici, q si quis esset suspensus pro delicto alterius. 17. q. 4. miror, felix, q in illo posset suspendi interdictum [non negetur] non in illa ecclesia interdicta, sed in alia non interdicta [suos] h ec est aliud. s. eiusdē priuilegii [suas i. epo subiectas [hoc autem] hæc sunt uerba Papæ inter pretantis ambo. c. supradicta priui. [habitu] hi si contra xerint, tenet matrimoniū: non tñ est necesse, q assumãt habitum templariorum: uel possunt habitum eorum assumere sine professione, ar. s. de reg. consulti. [sua bona] i. omnia. alii dicunt sufficere, si debet maiorem par
2 teni [sepeliantur] tempore interdictæ terræ. ¶ † Regularium] sed nonne est idem in omnibus alijs: quia & si ecclesiæ sint interdictæ tñ, parochiani possunt eligere sepulturam in non interdictis ecclesijs? Rñ hanc decre. loqui, qñ interdicta est ecclesia pp populum, i. in pœnã populi tpalem, quæ eis infligitur, ēt si nō delinquerint tpsi, sed dñi eorum, uel aliqui ipsorũ & si non oēs. si autem interdicta esset ecclesia pro delicto clericorum uel pp uiolationem, tunc quisque posset, ubi uellet, eligere sepulturam, & audire diuina: sed in primo casu non
3 possunt eligere sepulturam, nisi rōne priui. ¶ † Vt exclusis] tñ cantabunt, & pulsabunt campanas, & ianuas renebunt apertas, cum populus in eorum officiis debeat iucundari, quod nō posset esse, nisi pulsarent campanas, & alte clamarent, quod alias non licet j. c. proxi. sed ꝯ s. de consue. cum inter. sed potes soluere, q ibi non dicit q priuilegiati non possint celebrare alta uoce, & aperire ianuas, & per consequens pulsare campanas: sed q ex sola consuetudine non possunt uenire ꝯ interdictum & submissa uoce celebrando. uel si esset eps, uel collegium, cui ex priuilegio hoc competit, eodem modo nō licet alta uoce cantare: quia ad hoc ipsum eorum priuilegium restringitur. uel dic, & melius, q non solum ex priuilegio, sed et ex consuetudine pōt aliquis habere, q celebret tpe interdicti. sed q alta uoce, pulsata campana, & aperta ianua celebret, hoc non pōt habere ex consuetudine, cum ea rumpatur neruus ecclesiæ. s. de consue. cum inter, & quia redigeret in granamen ecclesiarum. s. de conces. præben. c. j. sed ex priuil. Papæ sic, qui habet plenitudinem potestatis, & de cuius potestate disputare sacrilegium est [excommunicatis.] s. de præben. in lat. in prin. ꝯtra so. illud de iure communi, hoc
4 de priui. ¶ † Excōicatis] cum priui. solos excōicatos excludat, dicendum uř, q interdicti admittuntur ad officia. quod tamen restringendum est ad eos interdictos, qui non sunt nominatim interdicti, siue deliquerint, siue non, arg. xxiij. qō. iij. si habes. xvij. q. iiij. miror. Itē est restringendum etiam ad eos, qui non dederunt causam interdicto, etiã si non nominatim sed in genere sunt interdicti. j e. ca. proxi.

SVMMARIVM.

1 *Non possunt interdicti etiam in loco interdicto celebrare.*
2 *An familiares episcoporum sint admittendi ad celebrãdum officium in loco interdicto.*
3 *Priuilegiati quando non gaudeant priuilegio.*
4 *Interdicti peregrinantes an possunt audire diuina.*

1 Q Vod non, &c. [interdictis] ¶ † Sed quid si inter non excōicatos, uel non interdictos admissos ad officium horum priuilegiatorum sint litterati non priuilegiati, nec interdicti siue clerici, siue laici, nūquid cum eis non poterunt in suo officio dicere, uel celebrare? Rñdemus q non: quia cū uirtus interdicti hoc habeat, quia etiã interdicti in loco interdicto celebrare non possiut, ut no s. de exces. præla. tanta, non uidemus, qua rōne cum eis possunt officium dicere: sed possent cum aliis cantare, uel legere, non in suo officio, & audire, quia ēt sine eis possunt in ecclesia orare. alii tñ dicũt ꝯ: & hoc locum habet in his priuilegiatis, qui habent priuilegia, q in terris interdictis celebrent: secus autem dicendum uř in templariis, & hospitalariis, qui priuilegiati sunt non tm, ut ipsi celebrent, sed indistincte & impersonaliter est eis concessum, ut semel in anno in aduentu eorum celebrentur diuina non per eos
2 tm, sed per quoscunque; & tunc ēt omnes recipi possunt ad diuina, nisi sint excommunicati, s. e. proxi. ¶ † Quid de clericis familiaribus huius epi, uel aliorum priuilegiatorum? Respon. eos admittendos ad celebrandũ officium, quia uř eis concedere, ut cum suis familiaribus dicant: quia alias nihil eis conferret, arg. j. e. c. in his s. ca. prox. j. Rñ. Si autem cōuentui concedatur priuilegium familiares admitti non debent ad celebrandum officia nisi super hoc fuerint priuilegiati, & hoc satis innui uidetur supra c. proxi. sed tamen ibi loquitur de comprehensis in generali interdicto [qñque] q. d. non semper; quia si ex celebratione orirerur scandalum, uel si esset infame factum, pp quod positum est interdictum, non
3 debent celebrare. ¶ † Qui causam aliquam] no. priuilegiatos hmōi nō gaudere priuilegiis, si causam uel fraudem cōmiserint in eo, pp qd positum est interdictum, idem dicimus de singulis laicis quantum ad hoc, ut si dolum, uel fraudem commiserint, non gaudeant indulgentia, si quam habēt, q tempore interdicti possint audire officia. Item si p p aliquos puniendos, uel aliquem in eo, ueluti dñm, uel familiam positum fit interdictum etiam extra terram interdictam non possunt audire officium. si aut nihil deliquerunt, nec causam præstiterunt quare terra interdiceretur? si terra, uel uilla, uel prouincia pro alterius delicto interdicta est, tunc secus est. qa in hoc casu non sunt personæ interdictæ uel si sunt interdictæ, sunt tantum interdictæ, ne ibi accipiãt sacramenta, uel audiant officia; & ideo bene audiēt extra terram

ram interdictam, & etiam in terra illa ab his, qui habent priui. ꝙ quoslibet interdictos possint admittere ad officia, uel sacramenta tpe generalis interdicti, ut s. c. proxi. ar pro his j. de pœ. & remi. quod in te, in fi. ubi dr, ꝙ possunt peregrinari, & in peregrinationibus plus consueuerunt homines interesse diuinis officiis, quã in
4 aliis piis operibus. ¶ † Item sufficit, ꝙ non est a iure prohibitum, ꝙ non possunt audire diuina: quia pœnæ non sunt extendendæ, de pœ. dist. 1. pœnæ. & licet dixerimus ꝙ possint audire in terra interdicta diuina apud illos, q habent generale priuilegium, ꝙ omnes admittant ad sua officia: non tñ possunt audire apud illos, qui non habent ita generale priuilegium: sed tñ habent priui. ꝙ tẽpore interdicti possunt celebrare exclusis excommunicatis, & interdictis. ¶ Item vr quibusdam, ꝙ hoc hẽt locum, ubi interdicta est terra, uel uilla, uel prouincia, uel ecclesia. secus autẽm, si interdicatur aliquis specialiter uel si interdicatur aliquis cum fautoribus suis: uel si interdicatur familia, uel domus alicuius, uel populus alicuius uillæ, quia hæ personæ intelliguntur interdictæ, & ideo nunquam debent diuina officia audire, nec sacramenta recipere, arg. 17 q. 4. miror, 24. q. 3 si habes. j de sen. excom. ꝙ in dubijs. ¶ Aliquam] no. qa dicit aliquam. i. qualemcunque. q. d. ẽt si modicam cãm prestitit interdicto, non debet gaudere indulgẽtia, puta si consilium, uel auxiliũ dederit. uel si ille ipse fuit ille, ꝑ quo interdictum positum est, etiam si doluit.

QVanto, &c. ¶ [Quærimoniam] Non ur, ꝙ Cluniacen possint habere aliquam actionem contra hos epos: quia non iniuriantur, cum non sint serui, uel filii, uel uxores, uel aliæ tales personæ, quæ excommunicantur, quarum occasione detur actio iniuriarum Item quid ad monachos, si epi male se habeant in suos, subditos? Rñ. quia dolus facit cõpetere actionẽ de dolo ad suũ dãnũ consequendũ, quæ cõpetit, ubicunque alia actio non competit, & aliquid dolo factum est ff. de dolo. l. j. uel si uelint ad pœnam infligendam episcopis, accusabunt eos de crimine stellionatus. ff. de cri. stel. l. pe. ¶ Item episcopus, & alij prælati bene agunt contra archiepiscopos, & alios, qui habent modificatam iurisdõnem, uel in casibus tm in suos subditos, si excedunt, & iniuriarum, & de dolo. & p hoc sequitur, ꝙ præcipictur eis, ꝙ de cætero non excedant, ꝙ reuocent, quod post lit. conte. in actio. de dolo excesserint. ueniunt autem in hac eadem actione de dolo reuocatio, & satisfactio excessuum præcedentium lit. contesta. dummodo petãtur expresse, ut no. s. de resti. spo. grauis [uerba] contra ar. i. c. porro.

EX parte, &c. [tolerandum] infra de sen. ex. si uerò. cõtra so. ut s. de aposta. c. j.

QVia intentionis. &c. [uetus] supra c. ex parte abbatissæ.

IN his, &c. [benigna.] ff. de religio. sunt personæ [prælatorum] illorum locorum, siue fuerint episcopi, siue minores prælati [parochialis] puta oblationibus, decimis personalibus 32. dist. præter hoc, [gratiam] j. de uerb. sig. abbate.

S V M M A R I V M.

1 *Non ualet rescriptum impetratum, per quod aufertur possessio quam alius tenet.*

2 *Priuilegia aliis praeiudicialia stricte sunt interpretanda.*

3 *Non fit exemptio alicuius loci nisi cum magna deliberatione.*

4 *In accessorijs non fit tanta examinatio, sicut in principali.*

1 DVdum, &c. [decimis] ¶ † Moniales denegabãt soluere quasdam decimas de quibusdam noualibus monachis de Buten. quas iidem monachi pacifice possidebant, occasione priui. quod impetrarũt moniales de decimis noualium non soluendis. sed male quia priui. non extẽditur nisi ad futura noualia. hoc non est uerum, qđ hic expresse apparet, quia Papa hic noualia appellat, & tñ prius redacta erant ad culturã. Io. autem dicit hoc non præiudicare priui. de nono impetratum; quia non fecit mentionem, ꝙ monachi erãt in possessione decimarum noualium; & ideo ad illas nõ ad illas non extenditur, quia Papa non intendit p aliquod rescriptum auferre possessionem, quam alius tenet, immo si tale rescriptum impetretur non ualet. C. unde ui, meminerint, & C. si per uim. l. j. [erant] prior
2 & conuentus. ¶ † In possessione] idem credunt quidam & si non esset in poss. dummodò alias essent ei debitæ, qa priuilegium extenditur tantum ad futura noualia. hoc non est uerum, ut dixi in gloss. ꝙ impetrarunt, & c. per hoc generale priuilegium non intelliguntur dari decimæ, quarum possessionem alii habent. sed nec illæ per quarum subtractionem graue parochiali ecclesiæ præiudicium fieret. j. de uerbo. sig. quid per nouale. priuilegia enim alijs præiudicialia strictè interpretanda sunt, & quantum põt ad iuris consonantiam reducenda ff. de uul. sub ex facto, ar. s. de deci. suggestum, cum contingat, ex parte. ¶ Item vr in priuilegio excẽptionis, qa si ibi dr, Eximimus monasterium tale cum suis capellis est inteligendũ de his quas alius possidet, ẽt per quam donationem prioribus dñis non fit graue damnum, ar. prædictorum iurium. est ergo sic intelligendum dictũ priuilegium, ut si aliquæ possessiones in aliqua diœc. dẽtur monasterio sic exempto, s. cum suis capellis, & ibi ædificet monasterium aliquã eclesiã, illa erit exempta, dũmodo de illis possessionibus ante illius ædificationem ecclesiæ modicũ emolumentum consequeret eps.
3 ¶ † Item hoc habet locum, ubi de alieno fit gratia, quia si de suo daret, larga fieret interpretatio. s. de donatio. cum dilectus. & bene posset petere decimas a capellis, q̃ ab illis detinentur. C. de bo uacan. l. ij. tamen in primo casu põt dici, ꝙ si decimæ aliquæ detinentur iniuste ab aliquo, ꝙ priuilegiatus petere eas potest, & non ille, ad quem de iure pertinent. præsumendum enim est, ꝙ facilius concessisset ea, quæ ab aliis dominis malè detinentur, q̃ ea, quæ nec à dominis, nec ab aliis detinentur, argum. supra de feu. cap. ij. quidam tamen in aliquibus prædictorum dicũt contrarium, scilicet si priuilegium dicit, eximimus tale monasterium. nam in hoc casu, ẽt si alius erat in possessione eiusdem monasterii, quando exemit, tamen tenebit exemptio, nisi expresse probetur a parte altera, quod obreptitie fuit obtẽptum priuilegium, s. quia suggestũ fuit Papæ, quod nullus erat in possessione, uel maliciose hoc ipsum tacitum fuit. aliud enim põt dici in nominatim expressis, aliud in nõ expressis, arg. ff. si quis cautio. sed & §. i. ff. com. præ. in tradendis. cum enim non fiat exemptio, nisi cum magna deliberatione, præsumitur, ꝙ Papa omnia sciuerit, etiã de alterius possessione, & de aliis, nisi probetur à parte aduersa obreptio. secus autem in priuile. decimarum, & maxime noualium & laborum propriorum, quę cum minori difficultate conceduntur. nam in his posset dici, ꝙ si priuilegiatus tempore quo agitur est in possessione decimarum bonafide, tunc primo dño incumbit probatio, ꝙ tempore impetrationis ipse erat in possessione. si autem priuilegiatus non est in possessione tpe,

quo

quo agitur, sed dñs primus, tunc incumbit priuil. onus probandi, quia tempore priuilegij concessi dñs nō erat in possessione, ar. ff. si usufru.pe.uti, in prin. ff. si serui.uindi. sicut. §. sed si quæritur. si aũt neuter est in possessione uidetur, qđ standum est priuil. & hac ratione uidetur, ꝙ etiam si exprimat ecclesias. s. quasi accessorias, uerbigratia, eximimus tale monasterium cum talibus ecclesijs suis, intelligẽdum est, si sunt suæ, quia per hæc uerba nō intelliguntur dare. idẽ intelligendũ est, si alius non est
4 in possessione subiectionis eorum bonafide. ¶ † Item & si alij non sit inde graue præiudicium. nam in accessorijs non sit tanta examinatio, quanta sit in principali: aliqui tamen contradicunt: & licet hæc decre. exigat tantum, ꝙ alius sit in possessione ad hoc, ut priuilegium ualeat: tamen necesse est, quod habeat proprietatem iuris decimarum, uel subiectionis eorum bona fide. si enim solā possessionem haberet, bene ualet priuilegium. sed de proprietate ideo non fit mentio, quia de eo certũ erat, ꝙ penes aliquem erat siue per priuilegium, siue per pscriptionem, uel ad minus aliis deficientibus, uel ius cōmune aliqui tamen dicunt, ꝙ si aliquis habet possessionem decimarum, uel alterius iuris bonafide etiam sine proprietate; tamen impedit uires priuilegij, argum. supra de concess. præbend. & ecc. non uac. cum nostris de possessionem autem malæ fidei certum est, ꝙ non impedit uires priuilegij [Moniales] & est bona ratio: quia ad hoc non extenditur; quia impetratum est per ueri suppressionem. ff. de na. se. l. 2. sed nos dicimus hoc priuilegium habere locum, etiam si aliis debeantur de iure, dummodo eis non fuerint solutæ, nec monachi earum habuerint possessionem; & tñ credimus, ꝙ moniales male detinuerint illas decimas, cum etiam essent aliis debitæ, & ꝙ monachi ad fructus decimarum pro tempore præcedente priuile. habent actionem; & tamen per illam solutionem, quam facient moniales, non acquirent monachi possessionem. & quia nunquam per id. quod sequitur & soluitur ex condemnatione quæritur possessio alicuius rei, uel iuris, nisi uel alias in eam ducantur nec mireris, si per priuilegium faciliter tollitur ius, cuius in possessio non habetur, quam possessio [altera] monialium [de hoc]. s. de possessione niona. [decimis] simile. s. ut li. pend. dilec. de hoc plene. j. de ner. sig. quid per nouale, gl. no. ꝙ hæc probatio.

Q Vidam &c. [domibus]. s. e. cũ & plantare. §. de confratrib. [in domibus] supple in habitu [a] secularis: uel nisi sua dederit priuilegia. s. e. ut priui. uel illud loquitur tantum in sepultura, q̃ eis denegari non pōt, & nō in exceptione, & iurisdictione. s. e. cum & plãtare. §. de confratribus. s. e. tuarum, in fin.

a ¶ Supple in habitu. Ad de quod Car. in cons. 21. inc. in themate premisso, col. 2. in fi. dicit hunc intellectũ communem.

C Onsultationi, &c. [memoria] si enim extat memoria, ꝙ aliquando culta fuerit, licet multo tempore steterit sine fructu, tamen non censetur iure noualium [culturam] id est ad fructificandum, quantumcunque ei fructum primo feret, non dr̃ nouale, cum & de primo fructu decima solui debet, supra de deci. non est, nisi esset ita modicus fructus, ꝙ ex perceptis parum commodi, & ex dimissione parũ incommodi ecclesiæ obueniret. j. de uer. sig. qđ p no. [censeri] sit r & quæ pximo tempore ante fructificaret nomine no. non intelligitur. extenditur. n. ad futura. s. eo. dudum: uel aliter, ut no. s. eo. dudum. [alias] idest, si futurum alias perpetuò non censeretur iure noualium.

V Olentes [rõne delicti.] C. ubi de crimine agi opor. auc. qua in prouincia. s. de fo. compe. c. si. [in his]. s. quo ad conuentionem, & iurisdictionem [nec coram] cōueniri possunt [ordinarijs] locorum, ubi commissa sunt delicta, pctus initi, uel res est litigiosa [exemptio] monasterio. n. exempto non solum ecclesiæ, sed & domus monasterij exemptæ sunt. 12. q. 1. necessaria, nulla. 17. q. 4. id consti. s. de immu. ec. c. j. imò qđam dicunt, ꝙ & areæ horti & totus mansus, quæ sunt iuxta ecclesiam, exempti sunt. s. de censi. c. j. [non nisi] supple coram ordinariis locorum [delinquũt] exempti. ¶ Conueniantur]. i. & conueniantur, & remitti petantur. & idipsum. s. ꝙ pñt conueniri, ubi delinquunt, & contrahunt, & ubi res est litigiosa. Item ꝙ non sunt mittendi illi, qui habent indulgentias ab ordinariis suis ad loca, ubi deliquerunt, uel contraxerunt, uel res est litigiosa [ad ista]. s. suspensionem, & iurisdictionem, & excōicationem [penitus] quia sic se habent uerba priuilegij. s. de priuile. porro [non pñt] sibi delinquũt, uel pꝯhunt [uel gerant] hoc ideo dicit: quia si irent causa uisitandi ut transeuntes, uel ex aliis similibus causis, non possunt ab huiõi ordinariis conueniri, & si ibi delinquant, uel pꝯhant. ¶ Locũ habere] quo ad hoc, ꝙ uterque potest eum excōicare; abbas ratione abbatiæ, ubi locũ habet, & eps loco prioratus, qui est situs in sua iurisdictione, ar. s. eo. ti. c. cum capella. sed contra s. de re. do. ne nimia. ubi dicit, ꝙ monachus non debet habere locum in diuersis monasteriis. so. illud intelligitur, ꝙ non debet habere locum impositum diuersis monasteriis. s. de elect. constitutis. sed abbatia cum suis prioratibus non dicuntur penitus diuersa. Item potest intelligi, ꝙ non pōt habere locum in diuersis monasteriis quo ad hoc, ꝙ in utroque interfit in electionibus, & ꝙ ad alia communia negocia utriusque monasterij uocentur.

De purgatione canonica. Rub.

N Obilis &c. [negauerit] remanet tñ infamia [fidelem]. i. ueracem, uel iustũ, uel bonæ famæ. j. e. nos [admittatur]. ff. de accu. si cui. ff. ad l. Iul. ma. furiosi. 2. q. 1. in primis. 2. q. 5. paruuli s purgatio. s. uulgaris. & hodie hoc c. & oia similia abrogata. 2. q. 5. cōsuluisti monomachiã. 22. q. 2. quæritur melius. 2. q. 5. Mennam.

S I quis presbyter [permiserit]. i. ea fecerit, quasi aliqui possunt de eo male suspicari [banno] s. in si. [si nō emendauerit] id est non euitauerit eam, unde infamia oriebatur [suspendatur] no. processum habendum contra infamatos.

M Oniales, &c. [regulam] idest secundum tenorem regulæ, idest pro qualitate infamiæ. 2. quæstio. 5. in omnibus.

S I quis, &c. [prodi derit]. s. non in pñia, sed in iudicio, uel in publico ad infamiam. s. de exce. præla. 3. sit grane [propulsatus] alius. s. qui non confitetur. no. uniuersalem suspitionem sufficere ad indicendam purgationem etiam si non sit infamatus.

Q Votiens, &c. [accusatores] à principio plures pñt appere accusatores. sed iudex prosequendo unum eliget idoneum. ff. de ac. si plures. ¶ Formam cano.] quia forte à testimonio repellebanĩ uel p p crimẽ, uel ætatẽ, uel infamiam, uel aliã instam cãm: uel qa non pbabant sufficienter id, ad ꝙ inducebanĩ &c. notãdum, ꝙ licet, ꝙ defecerit in accusatione: tñ purgatio sibi indicenda est super

super scandalo.not. hic non sufficere habere coram se euangelium.ṡ de iura calum.c.cum in causa.

NOs inter alios, &c. [purga.] no.purgationem indici laico.ṡ.e.c.j.ad hoc,ut possit laico indicere purgationem de crimine oportet ꝙ tale sit crimen, cuius cognitio ad ecclesiam spectet;ꝙ ꝓbatur ex eo: quia purgatio nunquam indicitur, nisi deficiente probatione.ṡ. de testi.tam literis,si ergo coram eo prius non inducuntur probationes:quia non pertinet ad eũ cognitio, quo modo indicetur purgatio?

CVm P.&c. [priuare].i.suspendere usque ad dignam satisfactionem,i.quousque se purgauerit.ṡ.eo.c.2. & 2.q.5.presbyter.alias aũt,nisi ꝓbetur ei crimẽ in modũ inquisitionis, non priuabitur eccl'ia perpetuò, uel nisi postq̃ assignatus esset ei terminus purgandi,& in purgatione deficeret. tunc.n.ab illo termino inantea poterit suas ecclesias alij dare.ṡ.de re iu. ꝙ ad ỹ.co.inter, argu. ṡ.qui fi.sint le.lator,& ꝙ ma.ac.pos.cũ in tua,ubi no. ꝓbato aũt crimine in modũ inq̃sitionis,pōt imponi pnia, licet non ordinaria,sicut si directe accusaretur,& etiam ſm legem pnia corporalis, ut not.ṡ.de ac.cum oportet. uel illa c.presbyter,& supra eo.c.ij. loquuntur q̃n proprium iuramentum offerebat,sed compurgatores habere nõ poterat,sed se habiturum sperabat, & sic à iudice obtinuit, ꝙ expectaretur adhuc eius purgatio, & forte quia aliqui absentes erant,qui sperabantur. purgare cũ: hoc autem quando,ipse nolebat iurare, & etiam desperabat de purgatoribus.

EX tuarum,&c. [absoluisse] non tenuit hmôi absolutio:qa errorem expressum continet:quia se purgauit uulgariter [relaxes] no.per solam infamiam aliquẽ remouendum,uel suspendendum, ut 2.q.5.super causas & est propter enormitatem delicti.

COnstitutus.

INter &c.[tales] infamatos de crimine,qui compurgatores expectent,ut ṡ.eo. cum P. [à beneficio] not.ꝑꝑ immanitatem criminis aliquem à beneficio suspendendum.si.2.q.5. super causa.ab officio aũt suspenditur ꝑꝑ minora crimina.2.q.5. presbyter. [Si suspitionem] solius iudicis.no.tres causas indicendi purgationem, alibi autem tm̃ duas.ṡ.de si.licet.¶Testium] contra eum directe inductorum secus, si contra aliquem esset probatum crimen,ut remoueretur à testimonio.nam tunc testi,contra quem inducuntur testes.non fit copia capitulorum ꝯ eum inductorum, nec contra eum inducuntur directe,ꝙ sit q̃n proceditur in inquisitione.ṡ.de accu.inquisitionis.ṡ.de ordi.cog.cum dilec.si aũt accusatori ꝓbetur crimen in modum excep.credimus indicendã purgationem,cum capitula,super quibus testes inducuntur sibi exhibeantur,& directe contra eum producantur testes.alij tñ dicunt ꝙ in testi.e.st indicenda purgatio,si ex dictis testium contra eum non productorum oritur infamia.¶14.] hic exceditur numerus purgatorum propter immanitatem sceleris.qui habentur.2.q.5. presbyter.nam hic numerus est arbitrarius,supra e. ex tuarum infra eod.cum in regularis autem numerus his uersibus comprehẽditur,Pontificem parium manus excuset duodena.Quinta sacerdotem leuitam tertia purgat. Maior maiori minor est adhibenda minori. Quem plebs accusat, purgabitur in manifesto. Quem chorus, ante chorum sua sit purgatio præsto.¶Probati] id est non improbati,supra eod.c.proxi.uel dic specialiter uitam probatam requiri in purgatoribus hæresis [manere] speciale est in crimine hæresis,ut etiam post purgationem præstitam remaneat pœna. Idem forte poterit dici in aliis grauibus criminibus,ar.ff.de leg.non possunt.

CVm dilec.&c.[uicinæ] supra eod. cap.proxi.& cap. cum P.

CVm &c. [commoueri] quia certa erat infamia sine causa,uel ex iniusta causa orta.s.ex literis monitoris Papæ.ubi autem certum non est, indiceretur purgatio,supra eo.inter, supra de simo.c.licet 1 t.q.2. in cunctis,argu.ỹ.eod.accedens.¶Procurator uidetur, ꝙ non debuit concedi purgatio,cum procurator non possit deferre iusiurandum sine mandato.ff.de iureiur. l. iusiurã dum.§.ulti.uel dic, ꝙ habebat speciale mandatum, uel ꝙ episcopus ratum habuit: uel dic, ꝙ est uicinum mandato.ṡ.de elec.in causis.ff.iudi.sol.iam tamen. §. ultim. uel dic, ꝙ erat procurator generalis, cui hoc licet, supra de act. ueniens. ¶indici] ex ista tamen purgatione, quam offert sine inquisitione non præcedente, non sit præiudicium aliis, quin possint procedere ad inquisitionem: secus, si inquisitio præcessisset,supra de collu. intantum.

DE testibus,&c.[firmare].supra eo.quotiens.

ACcedens,&c.[purgatione].s.ꝙ non credat se filium sacerdotis.de scientia enim iurare non debet,cum anceps periurium subire non cogatur.ff. de in li. iuran. uideamus,in prin.uel iurabit,ꝙ sit filius talis mulieris, quam talis pro uxore tenebat.ff.de in ius uocand. quia mater.

SVMMARIVM.

1 *Non est de eodem crimine sæpe inquirendum.*

2 *Quo casu possit prælatus procedere ad inquisitionem contra aliquem.*

3 *Inquisitionis & accusationis differentia.*

4 *Si quis contra aliquem primò obtinuit inquisitionem, & reus est absolutus, non est postea idem actor audiendus in modum accusationis contra eundem.*

5 *Nunquid post,quàm propositum & iudicatum fuit in quæstione,in qua excipiebatur,possit ulterius de eodem crimine accusari uel inquiri.*

CVm dilec.&c.[concesserimus] super eo,ꝙ idem clericus petebat corporalem possessionem ecclesiæ sibi datæ per Abbatem S.Galli assignari [eps] non erat eps,q̃n hæc litera missa fuit,sed tpe,quo purgationem recepit erat tm̃ electus,ut in fi.decre. dicitur [purgare] falsum narrat: imò nec electus, nec alius uoluit tunc purgationem suam recipere, sicut dicitur in integra, licet postea electus receperit, ut infra sequitur [plebani] not. ad petitionem uniuersitatis dari in-
1 quisitionem. ¶†Incestus] de alio crimine agit modo, quàm actum fuerat coram episcopo:quia de eodem sæpe inquirendum non esset, supra de col.c. ultim.& de ac. de his.ff. nau. cau. sta.licet uel dic, ꝙ loquitur de eodem, & bene inquiritur sæpe,quando fuit condemnatus sed quando fuerat absolutus, secus,supra de act. de his. uel dic, ꝙ hic non processerat in inquirendo,sed audita infamia indixit ei purgationem: quam quia non præstitit, sententialiter eum suis ecclesiis priuauit, & male: quia tantum suspendere debebat ab officio, & etiam beneficio, si maiora crimina essent, supra eod. inter. 2. q 5.presbyter.si autem præcessisset inquisitio, tunc si deficeret in purgatione, sententia amotionis in eum ferri posset, supra de re iud.ꝙ ad ṡ.e. c.inter.in fi. & c.cum P.

hoc

hoc bñ sonat hæc littera:quia reprehenduntur iudices qui processerunt ordine non seruato ad amotionem.
2 ¶ † Item si non præcessit inquisitio, sed tñ indicta fuit purgatio, siue fuerit præstita, siue non, alius admittet ad in quirẽdũ,ar.eius,qđ dr̃ i populari ac.in qua ex̃ iudiciũ nõ licet pacisci.ff.de pac.iuris.§.ul. neq; ad arbitriũ ire.ff.de ar.non dist.§.de liberali,a simili,nec iniur.deferre.& idem argumẽtum vr̃ in inquisitione.nobis aũt vr̃,ꝙ siue scãdalũ,siue periculũ,siue infamia,siue suspitio grauis sit ꝯ aliquem,plátus suus põt ꝑcedere ad inquisitionẽ:uel si nõ inueniat ꝓbationes,indicet purgationẽ,quã si præstiterit,annunciabit ꝑ snĩam boni testimonij,& absoluetur ab infamia,ſ.e.ex tuarum, & c. inter 2.q.5.oĩbus,in fi.si uerò defecerit,ni cõdemnat de crimine,sed priuat bñficiis ſ.e.cum P.§.ul.& saluo eo, qđ ibi no & ẽt deponit ꝑꝑ maiora crimina.ſ.e.inter. & si ei indicta sit purgatio sine inquisitione, siue cum inquisitione,de cætero non fiet inquisitio ꝯ eundem de eisdẽ
3 criminibus,ut not.ſ.de collu.c.ulti.ſ.de ac.de his.¶†Et dicunt quidam,ꝙ si post absolutionẽ, uel cõdẽnationẽ in modum inquisitionis factam alias,uel idem uelit accusare de eodem crimine,põt,ẽt si sciuit priorẽ egisse. non enim obstat exceptio rei iudi.cum ad aliud agatur in inquisitione,s.ad absoluendũ ab infamia,uel ad priuandum a bñficiis, ut dictum est:ad aliud in accu. s.ad condemnãdum de crimine,& pœnam corporalem infligendam.ff.de exceptio. rei iudi.cũ quæritur,& l.an eadem.§.ulti.ſ.de cã pos.pastoralis.ff.ad l.Iul.de ui.pub. qui cætn.§.si de ni.C.de fal.damus.ad idem in aut.ut liti iurent.§.si quis aũt li.nam in ciuilibus actionibus hoc est:quia diuersis ac.quis agere non potest ad idem: sed ad plura põt.ff.pro so.si quis a socio pœnam.& l.seq. ff. de pac.rescriptum.§.si pacto;& sic non est contrarium.ſ de elec.cum dilee.in fi.quia ibi ad idem prohibet agere directò excipiendo,s.ad quod actum erat inquirendo,s. ad cassandam electionem,siue ad repellendum eum ab ꝑatu.¶Item si opposuit aliquis exceptiones dilatorias ad elidendum rescriptum . & in eis feratur snĩa ꝯeum, quam acceptet tacite,uel ex presse,& postea easdem uelit opponere ꝯ alium in eadẽ cã,non admittitur:quia q semel calumniatus est,&c.ff.de ac.si cui,& ar.ff.de exce. rei iudi.cum quæritur,& l.seq.ex hac aũt decre. nõ tollitur:quia sæpe fuerit inquisitum de crimine huius sacerdotis de conscientia Papæ:quia in commissione,quã fecit Papa ad petitionem plebis de Anaso,non fecit aliquam mentionem de inquisitione facta per Constantien.epm.& forte non erat uerum,qđ O dicebat . item mõ coram O non agebatur de inquirendo, sed iure suo
4 agebat O clericus ¶ † Quidam tñ dixerunt,& bñ , ꝙ si aliquis primo obtinuit inquisitionem ꝯtra aliquem, & reus est absolutus,ꝙ idem actor postea non est audiendus in modum accusationis ꝯtra eundem,ar. ff. nau. ca. sta.l.& ita.§.fi.& l.licet.§.fi:ff.de separ.l.j.§.illud.& hoc sic probo:quia ubi alicui competũt duæ actiones ad uindictam tñ,licet una maiorem uindictam requirat, quã alia:tñ postquam actum fuerit una,nunquam ageĩ alia ut est uidere in actione iniuriarum,& l.Corneliæ. quæ ambæ competunt pro homine uulnerato,& ambæ sunt ad pœnam:& tñ si primo actum est iniuriarum,nõ agetur postea.l.Cor.ff.de iniur.prætor.§ j.& l. quod senatus & sic est in inquisitione & accusatione:quia utraque est ad uindictam tñ sed ꝯ.C.qñ ciui.ac præ.l.j.ubi dicitur,ꝙ si competunt ciuilis& criminalis actio,neutra earum aliam impedit siue de publico crimine,siue de priuato agatur.so.& illud intelligitur, qñ actio ciuilis cõpelit ꝑ rem familiarem,s.quia sibi aliquid abest, uel absuit de patrimonio suo ; & in illa.l. inuenies exempla huius dicti:sed & tunc, quandiu ꝓsequitur accusationẽ ciuilem,superfedebit criminali.ff.ui b o.rap.l. ij. §.j. ff. de pub.iu.l.iiij. imò plus dicimus,ꝙ si aliquis conuentus ciuiliter satisfecit, postea super eodem nõ poterit accusari criminaliter de priuato crimine.C.de cri.stel. l.j.ff.de cri.expil.hære.diui.& idem hr̃ in publico.C.ne
5 tu. uel cur.l.j.ff.de adul.si adulterium.§.j. ¶ † De exce. consueuit esse dubium, an post,quam fuerit propositũ, & iudicatum in qõne, in qua excipiebat,an ulterius de eodem crimine possit accusari,uel inquiri;& nr̃ ꝙ non. ar.ſ.de elec.cum dilecti.est etiam in ar.ꝙ uindicta sequitur exceptionem.ſ.de ele.sup eo , & maxime exceptio, quæ fit ꝯ electos,est quasi quædam accusatio, ut supra de ac.super his. sed nos dicimus contrarium:quia q excipit,non agit.uñ cum de hoc crimine primo actum nõ sit,nulla cã est,quare mõ agi non possit.& maxime,quia de crimine excepto non iudicat,licet ꝑꝑ crimen exceptum repellatur a dignitate.item per exceptionem non sequitur uindicta ex sui natura,cum ad uindictam actũ non sit:sed ex accidenti est,ꝙ remouetur à dignitatibus obtinendis ꝑꝑ infamiam,& infamibus portæ &c.C. de dign.l.j.§.j.li.12.in denunciatione autem idẽ dicimus, ꝙ non impedit accusationem:quia non est ad u ndictã, sed ad pœnitentiam.ſ.de ac.qualiter credimus tñ, ꝙ si per denunciationem satisfecerit de crimine, ꝙ postea non poterit inde accusari criminaliter,ar.C.de cri.stel li.l.j.ff.de cri.expil.hære.diuus.C.ne tu.uel cu.l.j.ff.de adul si adulterium.§.j.alii tñ contradicunt. denunciatio aũt post inquisitionem admittitur,ar.ſ.de iniu.quẽadmodum.¶ Non posset]de gratia fuit hoc. quia licet defecisset in purgatione & ecclesiis spoliatus, tñ iterũ datur ei potestas se purgandi,& super hoc ipse erat citandus sacerdos & danda facultas dicendi ꝯ snĩam epi, & quia hoc factũ non fuit,sed tñ terminus ad purgandũ assignatus,cassatur,qđ fit ab eis. uel non probat clericus,ꝙ dicebat ipsum condemnatum de crimine[qui]iudices [contumacem]sup eo,ꝙ epi sententię non parebat,& male,cum non esset eis commissum [rñdit]& bñ eum non ꝑcederetur in modum inquisitionis,sed accusationis [indictam] & male,ut sequitur in fi. quia lite pen.coram se auc.ap.eam recepit ut ordinarius,qđ non licuit,ut dr̃ in inte. ¶ Concessionem]no.ꝙ licet cassaretur processus,non tñ cassaretur concessio ecclesiarum, nisi uocato clerico,cui facta est concessio,sed hic idem clericus erat,qui accusabat,& cui facta est collatio ecclesiarum:& ideo simul de utroque debet fieri sententia.¶Iudicatis] no.ꝙ si purgatio primò præstita,sed nõ ut debetur,iterum alia præstabitur.

SVMMARIVM.

1 *Nunquid potest fieri inquisitio,si quis diffamatus est de aliquo crimine in genere, & qua de causa fiat inquisitio, in numero 2.*

Ccepimus &c.[immunis] nã licet quo ad Deũ non tenetur,adhuc tamen accusari potest. ¶In continentiam] uł,ꝙ nunquam debuerit præstare hoc iuľm ita generale,ꝙ a die promotionis seruauerit continentiam.uel ꝙ aliud crimen non commiserit, quia tñ de crimine,de quo infamatus ẽ in genere,purgare se debet;puta iuro , ꝙ non commisi fornicationẽ cum tali muliere.nam si dicas.ꝙ erat infamatus in genere,& non de certa persona,certe talis infamia uilipendi,

di debet, nec debet pp talem infamiam indici, cum non debeat quis uagari in crimine alterius. ff. de inin. dictis ff. de ac. libel. ad hoc rñdent quidam, q ex quo aliquis diffamatus est de aliquo crimine in gñe, potest fieri inquisitio, et si non dicatur, cum quo illud crimen commiserit. & eodé mõ in gñe sup eodem põt sibi indici purgatio, ar. ad hoc s. de s. c. licet Hely. ubi dr. q Papa inquisiuit de s. dilapidatione, & insufficientia, & tñ non expressit, cum quibus esset simonia commissa uel q fuerint dilapidata. & hoc idé. s. q Papa, qñ cõmittit inquisitioné, inquirit a principio, stabit tñ in genere criminum, & usquam ad spãlia descédit, nisi in prosecutione. s. quç rendo a testibus, cum quo cõmisit hoc crimé, de quo inquirit; & hoc inuenies ferè in eisdem decr. quæ de inquisitione loquunt. sed 9rium s. de accu. qualiter. ij. ubi dr, q ei, 9 quem inquiritur, exponéda sunt ea, de quibus fit inquisitio. sed rñdent illud intelligendum, q exponéda sunt capitula in genere, non specie, ut dictum est. Item non mireris, si aliud est in accusatione, ubi tenetur a plus exprimere s. de procur. tua, & l. præal. libellorũ: quia accusationes sunt odiosæ, & promagna parte ad prosecutionem fiunt suarum iniuriarum, & pro eis grauissima pœna irrogatur: sed secus est in inquisitionibus. ¶ † Item eum inquisitio fiat ad hoc, ut niteat fama bonorum, non exprimentur personæ, cum quibus dicũtur crimina commissa; ideo inquisitio consequeretur 9rium effectum. s. q fieret ad aliorum diffamationé. alii 9dicunt, q ad spãliæ descendere debet, sicut in accusatione. s. de test. præsentium. sed illa loquitur in exceptis testium, ubi bñ necesse fuit hoc exprimi, sicut & qñ agitur de crimine ciuiliter. s. de procu. tuæ. s. de exce. pia. j. de sen. excom. cum me. sed in inquisitione uř secus. s. de accu. qualiter, ubi no. sed & ibi, quantũcunque põt, iudex debet farere exprimi crimen & circumstantias per illum, qui denũciat. s. de acc. qualiter. imò pp rõnes superius dictas uř aliqbus, et si in modum exce. ut repellatur a dignitatibus, obiiciatur 9 aliquem. q sit infamatus de certo crimine, puta de adulterio, uel consimili: non tñ semper dicere cogitur psonam, cum qua illud crimen commisit, & maxime si iuret se ignorare, ar. ff. de fur. in actione. ité arg. s. e. c. 3. supra de s. c. 3. 4. & 5. ité ar. ad hoc, quia sepe infamia procedit ex incerto actore, & ex incerto facto, de conse. di. 4. sanctum.

a ¶ *Vbi tenetur. Circa hac dicta Inno. uide late Barto. in l. iij. §. si publico, col. vij. ff. de adul. & ibi Ale. in apostil.*

1

De purgatione vulgari. Rub.

Cura suscepti. ij. quæstione quinta monomachiam.

Significantibus [Peccatis] quinimmo defectus iurium, uel alia causa. ¶ In mandatis] no. sententiam retractari, a qua non est appellatum, contra quia sententia ius facit inter partes. s. de re iudi. cũ inter. item prætextu eorum, quæ postea emergunt, non est sententia retractanda supra de re iudi. inter. Item error detectus non retractat sententiam. ff. fami. her. cum pu. C. de qõ. l. j. ar. contra supra de frigidi. fraternitatis xxxiij. qõ. 1. c. iij. ff. quando ac. de pe. est an. l. iii. ff. de con. sine causa, l. si fullo. ff. de iureiu. admo sed dic, quod speciale est propter ueritatem superuenientis casus, ut recedatur a sententia. simile. ff. de con. sine causa. l. ij. ff. commodati, in commodato. §. ulti. & si sententia non est mandata executioni, excipitur contra eam. C. de re iu. l. j.

DILECTI.

De iniurijs, & damno dato. Rub.

SI rixati] Actio iniuriarum solum iniuriã psequitur, & nõ interesse, nisi in hoc q ppter maius damnũ æstimatur magis iniuria, ut ff. ad l. Aquil. item apud. §. si quis, uel ff. de ac. & ob. si quis fm. C. de iniur. dñm, tñ pro damnis, & expensis qñcunque datur actio legis Aqui. ut in prædictis legibus, uel ad minus actio. de do. ¶ Si rixati] intellige quo ad pœnam homicidii: tenebitur tñ de iniur. de pe. dist. 1. aut facta. item hoc fm uetus testamentum nã fm l. Ro. si seruum occideret, iniuriarum tenetur. ff. ad l. Aqui. si seruum. §. rupisse, & multofortius, si liber liberũ percussit. ff. de iniur non solum hoc [restituat] deformitatis autem non hr rõ. ff. de his qui deie. & l. j. § plagiis. hæc in factum. ff. si quis cau. ex hac. ff. ad l. Aqui. si exempla.. §. quidam &c.

SI QVIS aperuerit.

SI BOS alienus.

SI læserit &c. [æstimationem] ultra. n. non teneř de pastu pecorum. ff. de pri. de l. qni serua. §. singulos ff. ad l. Aquil. Quintus Mutius §. Pap.

SI egressus &c. [reddet] si in culpa fuit. ff. ad l. Aquil. qui occidit. §. in hac.

SI quis &c. [restituat] in quadruplum. ff. de incen. l. j. & si dolo fecerit secundum. l. cremabitur. ff. de incen. qui ædes. l. j.

OLim &c. [præmissa] C. de iudi. auten. sed hodie [cõdemnandum] ordine iudiciario seruato.

IN nostra, &c. [Brixien.] forte ita erat, cum olim esset discordia inter milites, & populum Brixi. multa sibi damna ad inuicem intulerunt, multi et ex ipsis multas expensas ex partibus suis fecerunt tandem facta pace cum dãnificati ab utraque parte sibi ab altera peterent damna restitui, cõe uidens ex hoc posse imminere periculum, statuit, q nullus super damnis agere posset, & hoc singuli iurauerunt: uerũñ postea petierunt expẽsas obiiciebãt eis hoc iuramentum. sed hic dr, q nõ potest a cõi. hoc non determinat gerũdium, recipiẽdo, sed participiũ editum: uel dic determinat gerundium cõe. n. in pace se obligauerunt ad dãna, & expensas: sed pp periculum, quod inde eueniebat, cõe contrarium statuit super dãnis. ¶ Si quæras, qũo potuit hic in præiudiciũ singulorum? rñdeo, quia singulares singulariter consentiunt, uel dic, q potuerunt in eorũ præiudicium statuere, b ut no. supra de consti. c. quæ in ecclesiarũ, nam cum cõe Brixi. tam militum q populi non essent naturaliter obligati ad damnare farcienda, q nec dederat, nec dari mandauerat, licet cõe militum de aliquibus, & cõmune populi de aliis posset conueniri, & essent ex suis culpis, uel negligentijs naturaliter obligati c sicut statuto suo se obligauerat ad damna resarcienda, ita statuto generaliter facto per illos tantum, per quos regitur ciuitas, potuerũt obligationem tollere infra de re. iur. omnis [cõtribuat] qa se obligauerat.

b ¶ *Statuere. Petr. de Ancharan. in consil. cclxvi. incipien uidetur primo, dicit, quod Inn. hic loquitur in communitate statuente in se ad eius utilitatem.*

c ¶ *Naturaliter. Obligati. Fel. refert hoc in c. cognoscentes, col. inq. uers. ij. pro hoc supra de consti. tutio.*

gauerat. aliter enim non tenetur. sed dices, si se obliga
uerat ad soluendum, quomodo postea admittitur mo-
deratio? respondeo, propter periculum.

SI culpa tua] C. ad l. Aqui. l. ij. ff. ad l. Aq. l. v. §. iniu-
ria [iniuria] .i. cõtumelia, uñ orit̃ actio iniuriarũ.
aliter dr̃ iniuria, i. culpa, ut in hac. l. Aql. [opẽ] idem,
si incitasti canem. ff. ad l. Aquil. item Mella. §. si alij, &
§. item [negligẽtia] ff. ad l. Aql. seruus. §. si ex plaustro
[uerisilr̃] ff. ad l. Aquil. si putatorum, & l. si foue. §. ult.
[nocuisse] sine culpa, & impulsu alicuius hominis, &
ꝫ sui naturam. ff. eo. l. j. §. j. [si fera] ff. e. l. j. §. hoc autem
[occasionem] s̃. de homi. Petrus, in fi.

De pœnis. Rubr.

EA, QVAE FREQVENTI, &c.
PResbyteri interfecti] hoc. c. loquit̃ s̃m.
l. Lombardã [eṕo] hic aũt cõstat, ꝙ sṕ
ꝓlatus põt agere de iniuria facta suo cleri-
co. 2. q. 1. in primis, in prin. s̃. de refer. ex par
te. s̃. [soluatur] ubi de crimine agitur ciuiliter ad pœ-
nam pecuniariam. quia pœna pecuniaria non est uindi
cta [sociatur] baptizando, ordinando.

SVMMARIVM.

1 *Pœnam à iure inflictam quis possit commutare.*
2 *Pecuniaria pœna non est exigenda.*

LIcet iuxta &c. [corrigẽdis] hic uult dicere, ꝙ
cũ crimina essent puniẽda, & excessus corrigẽ-
di ꝑpetua suspẽsione, uel tꝑali, ipsi accipiebãt
pecuniã, ut nõ corrigerent, & q̃nq; ut in peccato rema-
nerent; & sic cõmutabant pœnas spũales in pecuniarias.
1 ¶ † [Pœnam] si certa pœna pecuniaria infligit̃ in iure ꝓ
aliquo crimine iudex infliget illã. ff. de iudi. l. iij. §. ult.
s̃. de rap. in arg. 12. q. 2. cum deuotissimam. 18. dist. q̃m.
si aũt certa pœna corporalis infligit̃ in iure, & illã sitr̃
qlibet cognoscẽs poterit infligere: cõmutare aũt ille
solus potest, q põt sup illo crimine dispẽsare. s̃. de off.
dele. de causis. & hæc decr. loquit̃ in criminibus, in qb.
arch. dispẽsare nõ p̃nt. ergo dixit illã infligendã, q̃ ma
gis timet̃, ar. 23. q. 4. ea uindicta. s̃. ut lit. non cont. quo-
niam frequenter. alij dicũt pœnas infligẽdas s̃m cõsue
2 tudinem. ¶ † [Pœnam] ar. nõ esse pœnam pecuniariã exi-
gẽdã. 16. q. 6. cognouimus, illud, de lapsis. 1. q. 1. nullo
eṕo. s̃. de simo. nemo. præ. 83. dist. si quis eṕs. sed con-
tra. 17. q. 4. quisquis. 23. q. 5. c. si uox. 18. distin. quoniam.
36. q. 1. de rap. [pro annua] indebita, uel de nouo im-
ponenda [cantare] .i. officiare, & hoc est simoniacum.
1. q. 3. si quis ob. saluator.

SVMMARIVM.

1 *Contumacia partis facit, ut in expensis condẽnetur; ad quam tamen condẽnationem non oportet iudex festinare, in nu. 2.*
3 *Si iudex absuerit, uel mortuus sit, & aliqua partium non comparet in loco pro tribunali, ubi sedere debet die statuta, non dicitur contumax.*

1 CAlũniam. &c. ¶ † In expẽsis] si pars una p̃ns sit
altera absens ꝑ contumaciã in termino assigna
to, pars absens cõdẽnat̃ ad expẽsas. C. de iu. san
cimus, nec fit alia citatio ex cõdẽnatione expensarum.
4. q. 5. c. 1. si tñ postea docuerit se legitimè impeditum,
2 restituet̃ † aduersus sñiam expensarum. & si anteq̃ fe-
rat̃ sñia, ab aliquo extraneo dicat̃ iuste impeditus, iu-
dex nõ festinabit ad condẽnationẽ expẽsarum, ar. eius,
qđ dr̃ de missione in possessione. ff. de dã. infe. si finita. §.
si fortè. ad idẽ. 4. q. 5. c. 1. si aũt sñia lata nõ sit, sed petit̃
condẽnari, cõpetit exceptio. ff. si qs cau. l. ij. & hæc uera
sunt, si pars ꝑsens cũ iudicis licentia recessit. si aũt sine
licẽtia eius recessisset, cum ipse contumax dicat̃. 3. q. 3.
§. q, non. 11. q6. 3. certum. 14. distin. si quis autem, ex-
a pensas non petit: quia dolus[a] do-
lo, & culpa culpæ cõpensat̃. ff. de
eo, ꝑ quẽ fa. e. l. ult. ¶ Imò plus di-
cunt qdam, ꝙ si ille; q non fuit in
termino, & culpa sua, postea ue-
niat, pars, quæ primo uenit, & illi-
centiatus recessit, condẽnabit̃ alte
ri ad expensas, nec obiiciet com-
pensationem cõtumaciæ alterius:
qa licet hic q ultimo cõparuit, ali
q̃n fuerit contumax: purgauit tñ
contumaciã primã postea compa-
rẽdo. sed primus semꝑ fingit̃ con
tumax, cũ non dicat̃ cõparuisse, q
illicẽtiatus recessit, ut in c. ꝑalle.

a ¶ *Quia dolus. Ad hæc dicta Inno. uide Bar. & ibi Moder. in l. si finita. §. Iul. col. 9. ff. de dam. infe. & Pet. de An. in cons. 97. colũ. 2. uers. in contrarium, & inci. cons. in quæstione, quæ uerti tur, & in col. 3. in fi. ubi dicit, quòd à doctrina Inno. hic nõ. uidetur tutum recedere.*

3 ¶ † Itẽ ad hoc facit, qa licet fuerit
in termino; postea tñ, q̃n debuit adesse, nõ affuit altera
parte p̃nte, & ita ultimo fuit in mora, q̃, s. ultima tm̃ pu
nit̃. ff. de peri. & cõmo. rei uin. il-
b lud. si autẽ iudex[b] absuerit, uel
mortuus sit, & aliqua partium nõ
cõparet in loco pro tribunali, ubi
sedere debet die statuta, nõ debet
dici contumax. ff de arbi. arbiter,
nec tenet̃ eũ alibi quærere. 2. q. 6.
biduum. nã nec interest aduersarij
q est presens, absentem fuisse p̃ntẽ:

b ¶ *Si autẽ iudex. Ad de Spe. in ti. de expẽ. §. si uer. in autem iudex, & Car. in consil. 72. incip. sigillatim singula, colũ. 6. uer. ad septimum.*

qa ẽt si p̃ns esset, nõ fuisset ꝓcessum iudice absente. C.
de iud. sancimus. tñ aliq dicũt, ꝙ ẽt si sequẽti die iudex
ueniat, ẽt ĩ remotiori, dũmõ sit ĩ loco, uñ de facili ueni
re poterat, & uenire credit̃, uel cõsueuit, q̃n partes para
tæ sunt litigare, uel si ob hoc nõ uenit, nec uenisse ꝑsu-
mit̃: quia partes nõ aderãt, partẽ absentẽ cõdẽnabit ad
expẽsas. nam imputat̃ ei, ꝙ nõ ꝯparuit: quia ẽt si iudex
absit, tñ melius erat expectare modicũ, q̃ lõgas uias pe
ragere, ar. ff. de ua. mu. le. pe. i fi. Et sic nõ põt dicere ab-
sens, ꝙ nõ interfit p̃ntis: imò interest: qa si ꝑsens esset,
de iure expectasset uel ad modicũ tp̃s, uel de loco ui-
cino; & nisi expectasset, satis liqdò eius dolus reprehẽ
deret̃, q ex ꝑspicuis indiciis ꝓbat̃. C. de dolo, dolus qs
aũt locus dr̃ uicinus, uel qđ tp̃s ꝓpinquũ, iudex arbi-
trabit̃ ex plurib. causis. nã plus debet expectari litiga-
tor remotus, q̃ uicinus, & plus, q in modicis expẽsis est
q̃ q in magnis, & sic de multis aliis quæret̃. si aũt infir-
mus sit in die termini ita, ꝙ nullo mõ audire possit,
uel ẽt terminũ ꝓrogare, s̃m ꝙ diximus ĩ absente, & hoc
distinguẽdũ erit. illud aũt certũ est, ꝙ pars, q̃n nõ inter-
fuit alterius aduersariũ nõ fuisse p̃ntẽ, nõ aget ad expẽ
sas. ff. si qs in ius uo. nõ ie. l. iij. si aũt lit. ꝯt. aliqua par-
tiũ fuerit ꝯtumax, mulctari põt. ff. si quis ius di. non ob.
l. j. & ẽt cõdẽnari in expẽsis à delegato. C. de iudi. sanci
mus. s̃. de off. dele. ꝑterea, & ẽt fit missio in pos. ff. ex q.
cau. in pos. e. l. j. s̃. de eo, qui mittit̃ in poss. cã rei ser. ꝑ
totũ, & excõicat̃. s̃. ut lit. nõ cõt. tuæ. sed & si ẽt expẽsæ
nõ soluant̃ lite principali durãte, postea agit̃ actione in
factũ q. ex re iud. qa ex quo iudex nõ reuocauit eã lit.
pen. pro eodem hr̃, ac si in rem iud. transisset. sic est &
in sñia arbitri. C. de arbi. l. cum antea, arg. ff. de condi.

inde. si debitum. C. de iureiu. actioni. aliq tñ ꝯdicũt. q aũt stipulatus est pœnã, nisi tertio die sistat, ad hãc pœnã agit̃ et lite principali finita, ar. ff. si qs cau. & si possit, nisi finita esset ꝑ trãsa. qa tũc de toto trãsac. esse vi. ff. si qs cau. non exigimus, in prin. [pecuniariis] C. de fruc. & lit. nõ igno. ff. de iud. eum, qui te. repete, quæ diximus. ī. de dolo, finem, & ī. de ap. sæpe. gl &etiam.

Quod in dubiis, &c. [exercent] .i. q sunt, ubi aliq confligunt, & ipsum eã aliis faciũt. alij tñ intelligunt tm̃ de platis. ¶ Incitãt] in iniusto bello secus in iusto. ī. de homi. sicut pignũ. ff. ad l. Aquil. item Mella. §. item. 23. q. 8. hortatu, igitur, & c. ut pridẽ. põt autem clericus interesse bellis. 23. qõ. 3. Maximianus. nos credimus. ꝙ licet eps rõne iurisdictionis temporalis possit bellũ indicere, & ante, quàm sit in percussionibus, hortari ut utiliter pugnent, & bellis interesse, & possit semper hortari ad capiendum. si qs autem, dum esset in ꝑcussione, incitauerit ad ꝑcutiendũ aliũ, fortè irregularis est. idem ẽt, si fortè sup bellatores uocem emitteret dicens, audacter pugnate. arg. ꝯ. ī. de homi. c. pe. & de ele. pcuſ. c. pe. & ult. uel dic, ꝙ in defensione possunt gubernare naues, & alios ad pugnã defensionis incitare, & intñ cõfigere hostes, ꝙ eos dimittãt, arg. ī. de ele. pcuſ. c. pe. & c. fi. & no. ī. ne cleri. sententiam. alias autem in iniusto bello hoc non liceret, ut hic.

Tuæ discretionis.

Constitutus, &c. ¶ Vtraque] nota dolum compensari hic dolo in pœnis. ff. de re iu. cũ par. iur. 32. q. 6. nihil. ff. sol. ma. uiro. sed nõne poterat eps exigere ꝓcurationes, ex quo ille cessauit in solõne pẽsionis? r̃n. non: sed agere põt ad pœnam, uel interesse siue hac stipulatione, siue de dolo, si fuerit ꝯtus, remitto ꝓcurationes, ut des cẽsum. ff. de præs. uer. naturalis. § si factã. ¶ Procurationem] quam sub pœna non exacturum ꝓmiserat. erat ergo in optione abbatis uel epo denegare procurationes remissas, uel pœnam exigere. altero tñ oportet eũ esse contentũ. ff. de pac. tescriptũ. §. si pacto. sed quærit̃, an incurrat pœnam, si exigat procurationes, & abbas sine ꝯdictione soluit, uel an sit necesse ad hoc, ut cõmittat̃ pœna, ꝙ in iudiciũ sup hoc trahat̃, uel uiolenter ꝓcurationẽ eripiat? & uĩ alterum de his duobus ultimis necessariũ ad hoc, ut committat̃ pœna. illud certũ est, ꝙ si gratis exigit eps procurationem, & abbas gratis soluit, ꝙ nõ cõmittat̃ pœna. sed si exegisset, & recepisset ut debitum, & ille soluit ut debitum, quid erit?

Super his, &c. ¶ Infamiam] ꝯ id, qd̃ hic dr̃. ꝙ ex genere pœnæ irrogatur infamia, si præcessit delictum, de quo damnatus, uel confessus,[a] fieret infamis. nã & si nõ dãnet, uel confiteat̃ in iudicio, uel paciscãt, si tñ captus est in facinore ab officio, uel confiteat̃ extra iudiciũ tale crimẽ, qd̃ inf. mat ꝑ sniam uel confessionẽ, puta furtũ, & sequat̃ ictus fustiũ fit infamis. ff. de his, q no. infa. l. ictus. sed hic talis cã p̃cessit, de qua dãnatus fieret infamis, s. crimẽ falsi. ff. de fal. eos, qui ergo secuta pœna carceris erit infamis. Rñdeo captio, uel detẽtio nõ est pœna, sed custodia ff de pœ. aut dãna. § solẽt. non sit in pœna, ut in custodia, s. ut eũ præcedẽti cã infamet. uel nõ põt ita indubitanter capi in uacillatione, sicut in furto. itẽ ibi possunt plures excusationes adhiberi. unde licet ibi sequeretur pœnitentia, non esset per omnia simile dicendum [infamiam] iuris facti sic

a. ¶ *Vel confessus. Et sic sentit Inno. hic, quòd confessus crimen, de quo dãnatus efficeretur infamis, incurrit infamiam, de quo uide per Car. in dicta lege ictus, & per Panor. in cap. nisi clerici, colum. 8. uersicu. 2. sentit, suprà de iudi. ita ponderat Inno. hic.*

Suam, &c. [tacita] T. q. 33. libræ essent tibi solutæ. [Pœna] si id, quod consistit in dando, promittit̃ sub pœna, parte rei promissæ non soluta, insolidũ cõmittit̃ pœna: sed agenti ad totã pœnam obstat exceptio, ut sit contentus parte pœnæ. ff. de uer. obl. l. j. §. ult. ff. si quis cau. si seruus. si aũt cõsistit in faciendo, & sit indiuiduũ factũ, & non fiat insolidũ, pfectè committit̃ pœna. ff. fami. her. hæredes. §. an eo. ff. de uerb. obl. stipulationum. §. ult. si autem sit diuiduum, pro parte tm̃ committitur pœna. ff. rem ra. ha. si procurator. Lau. dicit semper insolidum committi pœnam: sed de æquitate fit condẽnatio in parte. ff. de uer. obl. l. in executione, ī ptin. & §. pe. ff depo. si duo hæredes. nos dicimus, ꝙ si aliquis debet aliquid dare, uel facere ad hoc, ut legatũ, uel aliud aliquid recipiat, nihil põt petere, nisi totum dederit, soluerit, uel fecerit. idẽque, si aliqd sub pœna promiserit si tñ iste conuenirẽt ad pœnam integram, obstat exceptio, si pro rata non dati, uel non facti soluit ff. si quis cau. si seruus. §. j. ff. de cond. & dem. ö. q duobus, si à pluribus, distingue, an sit pecunia promissa, an species, uel factum. si pecunia quilibet tm̃ tenet̃ pro parte sua, & sua parte soluta agit. ff. de cond. inde. l. si cui. si species, quilibet tantum tenet̃ ad partem, sed nõ liberatur, nec agere põt parte suæ tantum soluta. ff. de uerb. obl. l. ij. § quidam pari & l in executio. §. pro parte. si aũt sit factum, necesse ab omnibus compleri ff. de manu. te. si ita fuerit seruus ¶ Pœna] not. quem pœnam impositam ex conuentione partium exigere, dummodò intentio sit recta, s. ut pareatur placitis, & non ad usuras uel lucrũ. ī. de arbi. dilecti. sed secus esset, si pœna esset apposita in fraudem usurarum; quod pta sumitur, si creditor arte consueuit dare ad usuras ff. de usu. cum semisses. ff. de act. emp. item lul. §. lul. si singu is annis, uel mensibus pœna commiti dicatur no. C. de usu. auc. ad hoc. item licite petitur pœna à iudice imposita. 23. distin. ꝶ q̃. ff. de re iud. quod à iud. item credimus, ꝙ etiã si pœna interesse excedat, ꝙ licitè tota pœna petitur.

Ad aures.

SVMMARIVM.

1 *Quis puniat litigatorem iniuriantem iudici.*

2 *Cui committitur iurisdictio, & omnia, sine quibus iurisdictio expediri non potest, commissa uidentur.*

1 Dilectus fi. C. ¶ † Superioris] no ꝙ si litigator iniuriã dixerit iudici, nõ puniet ipse, sed supior: qa nemo idoneus iudex est in cã sua. C. ne qs i cau. su. l. j. nisi eccetiã iniuria tãgeret. 2. q. 7 si qs ab epo. 23. q. 3. si illic de hoc no. ī. de uet. si. ex parte; & hoc in ordinario del. n neq; partẽ, neq; extraneũ puniet pp iniuriã sibi dictã, uel factã supradicta rõne: qa non debet esse iudex i cã sua. nisi turbaret iurisdĩõnẽ: qa tũc es se põt, ut no. ī. de off. dele. c. t. uel nisi peccaret i officio corã se exhibito, puta aduocatus i aduocatione, & testis in testimonio, scriptores in actis ꝯficiẽdis. ff. de pœ. moris. C. de testi. nullũ. ff de testi. qsiũ Sed certè prædictæ leges loquuntur in ordinariis, & in administratoribus, in auc. de testibus §. si uerò ignoti, colum. 7. delegati

2 *¶Delegati enim. Adde Bar. qui hoc alle. in l.penul. in fi ff.de fal. & intellige pdicta in pœna ordinaria infligenda: ſecus, ſi ageretur de repellēda perſona rōne ĩhabilitatis: qu a tūc delegatus cogno ſcet de tali crimine, ita intelligit Pe.de Anc. in consil. 173. incip. Circa primum, colum.fin.in fin.*

delegati enim[a] p ordinarios hoc facere debent, ut in eo.§.dicitur.
2 ¶†Sed qd ſi aliqs extraneus poſſeſſionem, de qua aliquis deponit querimoniam, à cōuento eripiat? Rñ. q ſi nullam habet iuriſdōnē in eum, non pōt eum punire. ar.ↄ̄ ſ̄ de iud.quia V ſi tñ cōmiſſio eſſet realis, ut ſi dicatur, facias tali epō à ſuis ſubditis reuerentiā exhiberi, uel poſſeſſionem ſibi reſtitui, tūc ſi mutaretur poſſeſſio, uel alius eſſet in poſſeſsione clericorum, iudex ↄ̄ eos pcedere poſſet, ar. ſ̄ de fil.pſb.ueniens, ſ̄ de ma.& obe.inter; & quia cui cōmittitur iuriſdictio, & omnia, ſine quibus iuriſdictio expediri non poteſt, ſupra de offi.deleg.paſtoralis, præterea, ff. de iuriſd.omn.iud.l.ij.

IN quibuſdam.

GRatian &c. [hæreticæ] præſumptione, non tamē uiolenta, ſed probabili. de uiolenta tantum habes ſupra de hære.excōmunicamus, §.qui uerò.

ROmana, &c. [licet] uerbum eſt, & ptenditur ↄſtructio eius ad aliud uerbum punire. ¶Notoria] ur etiam idem de non manifeſtis: qa ſi archiepō data eſt iuriſdictio, & oia, ſine quibus exercere non pōt, ff.de iur. om.iu l.ij. ſ̄ de offi dele pterea, & c.paſtoralis, in prin. ff.de offi.eius, cui mā eſt iu.l.fi.C.de teſti nullum, ff.de pœ.moris.ſol.ſine hac coertione, q̄ eſt in extraneas pſonas, bene pōt perficere iuriſdōnem ſuā, vnde ceſſant prædicta ↄ̄ria. Contra archiepiſcopum aūt facit, q nō debet eſſe iudex in cā ſua, nec ſuorum, C.ne quis in cā ſua, ff.de offi.præ. ſenatus [impediat̃] ad hoc, ſ̄ de cēſi. uenerabili. glo.quia ſæpe, & ultra medium in iij.col.ſerē per totum, & maximè circa fi. & ſi non impediatur, ut ſtatim ſequitur, dūmodo ſint manifeſtæ offenſę & notoriè [pro iniuria] cum huius iniuria redūdet in iniuriam eccleſiæ. 13.q 4. ſi is, qui prælatus; & ita non ↄ̄dicit.c.inter q̄relas.ea.q.ad hoc, ſ̄ de offi.del.c.j.gl.ſpāle. [amplius] etiam ſi nō ſit notoria [in illis] ut dictū eſt ī pced.§.[ↄtingat] adiectio ſuperioris, uel correctio eſt.

De pœnitētiis, & remiſsionib. Rub.

MAnifeſta peccata] de pœnitē.diſtinctione 1. §.non ita.[occulta] clerico tamen nedum ſolēnis, ſed nec publica eſt pœnitentia iniungenda.50.diſt. alienum.26.q.7.c.ult.

QVi presbyterum, &c. ¶Cingulo] nam pœnitētiarius ſuus pcipiet ſibi, q de cętero non gerat ſe p milite, ſed pniæ agendæ inſiſtat. vel dic, q hāc pnīam incurrit ipſo facto, & bene iudex eccleſiaſt.ſeculari perſonæ hāc pœnam potuit imponere pp peccatū in pſonam eccleſiaſt.cōmiſſum. hic appellat militiam quodlibet ſeculare negotiū. & intelligunt quidam hoc cap.tñ loqui de illis, qui dimiſerunt ſecularia negotia, & poſteà redeunt ad illa; & ſic loquitur c.de pœ.diſt.5. ſi qui uerò. nam licet aliqua negotia poſsint fieri ſine peccato, tamen uix eſt, de pœn.diſt.6.qualitas.

SIgnificauit, &c. [pœnitentiam] ideò imponitur hęc pnia: quia in pluribus exceſsit. ¶Recōciliari] .i.abſolui in foro pœnitentiali. ſed quæres, quid eſt dictū, abſoluo te? ſic.n.dicitur oībus pœnitentib. vnde hoc ſonat, abſoluo te à peccato, i.denuncio te abſolutum; qđ non eſſet, niſi abſolutionem peteres, ut no.infra eo. oīs. vel abſoluo te à pœna ęterna. mutatur & ęterna pœna in tēporalem [attendentes] uel litera eſt falſa, cum vni ſoli ſcribatur, uel contradicit, ſ̄ de cri.falſi, q̄ graui.

SVMMARIVM.

1 *Indulgentiæ quandoque requirunt pecuniæ dationem, quandoq laborem perſonæ, non nunquam etiam periculum uitæ. Sunt etiam aliæ requirentes honorem, & deuotionem, in nu. 2.*
3 *Quid ſignificet id, quod plerūque dici ſolet ab epiſcopis, remitto vnum annum de pœnitentia tibi iniuncta.*
4 *Nunquid tantum habeat indulgentiæ, qui plus dat, uel laborat, quantum qui minus.*
5 *Vnde habeatur, quòd Papa, uel Prælati poſſint concedere indulgentias.*
6 *Quot ſint neceſſaria ad hoc, ut ualeant indulgentiæ.*
7 *An ualeant indulgentiæ exiſtentibus in purgatorio.*
8 *An Prælati inferiores epiſcopis poſſint concedere indulgētias.*

1 QVod autem, &c. ¶†Remiſsiones] no.q indulgētiæ requirunt dationem pecuniæ, ĩ eo.cum ex eo. aliqñ requirunt laborem perſonæ. aliqñ periculum uitæ: & tales ſunt indulgentiæ ultramarinæ, q̄ fiunt uel pp laborem itineris, uel pp pugnam, ſupra de uo.& uo.re.magnæ, & c.ſeq. & in his tribus indulgētiis licet magna ſit largitas ↄcedentis indulgentiam, tñ & iuſtitia multa eſt: qa magna ſolutio pœnæ impoſitæ eſt ſoluere pecuniam, uel laborem pſonæ, uel periculum uitæ. vnde dicunt quidam, q ad hoc ut habeat plenā indulgentiam, oportet, q tm̄ det in pecunia p quolibet die, qñ indulgentia cōſiſtit in datione pecuniæ, quātum de mandato ſui confeſſoris conſueuit quēlibet diem redimere. ſed & magna eſt largitas, ut pœna purgatorij p
2 aliqua pœna redimi poſsit in præſenti uita. ¶†Sunt & aliæ indulgētiæ, quæ requirūt honorem, & deuotionē, ut ſunt indulgētiæ, quæ fiunt eūtibus ad prædicationē, & miſſas, & alia hmōi; & in his plus ualet liberalitas, q̄ iuſtitia. nam quaſi ex ſola liberalitate procedit, qui indulgentiam dat. & licet generaľr fiat indulgētia in omnibus prædictis caſibus: tū vnus plus alio habet ſm metam à prælato impoſitam ſm q plus deuotus eſt, uel q plus dat, uel q plus laborat uel q plus maioribus periculis ſe exponit. metam aūt nunquam trāſcendit liberalitas. poſſet tñ tanta deuotio, & cōtritio eſſe pœnitentis, q ex ſola iuſtitia Dei ſine aliqua liberalitate prælati mereretur remiſsionem oīum peccatorum, ſi-
3 cut fuit in latrone, de pœ.diſt.1.importuna. ¶†Sed quęres, quid ſonat remitto vnum annum de pnia tibi iniūcta? Rñ. quibuſdam uidetur, q annus utilis indulgētiæ indulgeatur, i.365 dies pœnitentiales. aliis uidetur, q annus ſit continuus tam ex diebus pœnitētialibus, quā ex aliis, aliis uidetur eſſe ſenſus eorum uerborū, remitto tibi vnum annum de pnia iniuncta, i.tm̄ minus punieris in purgatorio, quātum eſſet, ſi vno anno cōtinuo egiſſes pnīam in hac uita. nec credunt, q propter has indulgentias generales nūquam minus teneatur agere pniam in hac uita; & horum dictum ſatis ur̃ ↄcordare
4 ęquitati. ¶†Sed dices, nūquid tm̄ habebit, qui plus dederit, uel laborauerit, quātum qui minus? Rñ. ut ſupra q Deus, qui omnia moderatur in numero, pondere, & menſura, ultra metam in eccleſia à Prælato impoſitam de gratia dabit alij plus, alij minus. nec eſt in his multum curādum, uel cogitandum, niſi quia credendum, q dñs, cuius natura pia eſt & liberalis, de ſuo ſemper adiicit ultra gratiam, & iuſtitiam, de pœ.diſt.1.quia diui-

nitatis, & dist.6.c.qui vult,ante finem.22.dist.cui aliqd donasti,& ego nō? & ego si quid donaui,& donaui ꝓ
5 pter uos. ¶†Sed quæres,vnde habes, ꝙ Papa, uel prælati hoc possint? Rn̄.ex priuilegio speciali B. Petri, il lo,§.quodcūq; ligaueris &c. quod pōt intelligi,i.quodcūque denunciaueris solutum. & habet locum hæc exceptio in foro pniali. sed pōt intelligi, i.quodcūque ligaueris ꝑ constitutiones suas. per constitutiones enim Papæ ligātur multi,qui nō sunt ligati de iure naturali, sicut apparet in illis, qui sunt in sacris ordinibus cōstituti,qui ligantur peccato,si ꝯhunt, nec aliter ligareñ, nisi esset cōstitutio. & sicut est in illis,qui portant ligna Saracenis,supra de Iudę. significauit,& seq. & sic Papa pōt facere constitutionem, q̄ ligat eadem rōne, & quæ soluat,qualis est ista,quicūq; iuerit ultra mare,habeat talem indulgentiam,ar.2 1.dist.inferior. nec mireris, si in ueteri testō non faciebant has indulgētias: quia non poterāt:qa apud sacerdotes veteris testamenti nō erāt claues,nec potestates ligandi,uel soluendi. ꝑte reā sufficit nobis,ꝙ Ecclesia sic consueuit facere. & licet non habeamus ita manifesta testimonia añ tēpus Greg. tñ credendum est,ꝙ & ante faciebant has indulgētias, licet non ita frequēter:quia ante tēpora sua ita rarò poterant fieri ita solennes conuentiones catholicorum. ¶Item ante tēpus Gregorij oēs Christiani,qui erāt catholici,erant ita pfecti,ꝙ rarò his indigebāt,& maiora his ꝯferebant Apostoli tēporibus suis:quia sanabāt infirmos.
6 ¶†Indulgentia añt de certa parte pniarum,puta vij.uel hmōi, licet ualeant indulgentiæ pœnitentib. tñ Prælati multi cauere debent, ꝙ sint discreti. Magister Guil. Alrisiodorē.dixit, ꝙ ad hoc,ut ualeant hmōi indulgentiæ,septem sunt necessaria. primum est potestas ligandi,& soluendi, q̄ est apud prælatum,non aliū. secundum est necessitas loci,& pœnitētis; puta quia nō pōt ieiunare, & aliam pniam facere. tertium est deuotio fidei:quia credit tātam esse potestatem apud Ecclesiam. quartum statum pœnitentis,s.ꝙ sit ꝯtritus. quintum discretio eiusdem. sextum tñ det,pro quātum nol let sustineri pniam iniunctam. septimum iusta ęstima-
7 tio eiusdē; uel sm ꝙ ei dimittitur,recōpensēt. ¶†Suo] iudice. ꝑ hoc uñ, ꝙ indulgentiæ non ualeant illis, qui sunt in purgatorio:qa iā non habēt iudicē in terra,sed Dei iudicio relicti sunt.24.q.2.c.j.nec est ꝯ.c 13.q.2.tēpus,& c.aię,& de pœ.dist.6.§.j.ubi dr̄,ꝙ orones,& eleemosynæ,sacrificia,& ieiunia eis ualeāt:qa illa nō fiunt rōne fori,uel iurisdōnis: sed secus est in indulgentia,ut hic.uñ tñ,ꝙ si aliquis facit ecclīā, uel peregrinat ꝓ defuncto i loco electo à plato, ꝙ plus ualet defuncto,q̄ si alias faceret. si tñ Papa facit,non negamus,quin ualeāt
8 in defunctis. ¶†Indices] .i.epi. nam cū alij inferiores prælati hmōi remissiones facere non possint, supra de excess.præla.accedētibus, ergo nec concedere ualeāt. alij dicūt hoc posse quēlibet facere sacerd. nā aliud est dare literas gnāles indulgē.qd̄ est iurisdōnis, aliud in absōne pœnitentis ꝓuidere diuersos modos liberādi à pœnitentiis, quod est tantum officij sacerdotalis.

Quod quidam,&c. [abstinere] à peccato [non sit uera] .i.sufficiens ad uitam ęternam obtinēdam, [ꝯfessio] q̄ ualet ad minorem pniam, de pœ. distin.3. cauendum. 32.q.2. sed quilibet, & ad hoc, ut Deus cor eius citius illustret, de pœ.dist.5. falsas.

Licet,&c. [reficiantur] auctoritate superioris,si hr̄e possunt,aliter,ipsi ꝑ se possunt,ṡ de ele.uenerabilē.

Quæsitum est,&c. [publica] & solēnis pnia sm con suetudinem, & ubi est ꝯsuetudo est imponēda,de pœ.dist.3.in fi. [in publicum] sed nec tūc.50.dist.c.alienum, nisi ꝑpetuò sine spe restōuis manere uellet, & de tali hic intelligitur [inueniantur] sine facto tñ eorum, & sine tactu. nam si hæc interuenisset,sufficerent ad faciendum eum irregularem.50.dist.sæpe,& c.seq.

Deus, qui &c.

Officij,&c. [alienos] .i.non tales, ad quos hēditas perueniat ab intestato,licet & tunc sit peccatū,sed non tm̄. ¶Satisfactio] debet.n.tm̄ dare de suo;quātum illud de sua occasione esset amissum,uel ad quos ab intestato uenisset,si haberet.14.q.6. si res, & uerisi r cre
ditur, ꝙ eis dimisisset sua. vel si hoc nescit, prudēter faciet, si dat pauperib. & si nō haberet,qd̄ daret & haberet ꝓbōnes, ꝑ quas succedētes ab intestato possent releuare à dāno,qd̄ habēt sua occasione, debet eas inducere,nisi inde esset graue malū ꝓuenturū. uā illo casu ex vna parte sit dāuū rerū tm̄,puta si tacet. & ex alia fit periculū aīarū,& corporū; puta si ꝓbōnes inducet; inter hæc duo mala eliget,qd̄ minus est,s.tacere cū dāno rerū,ar.dist.13.nerui.melius & expsius dr̄ 1 c.duo.ea.dist. Sed obiicies utilius scādalū &c.ṡ de renū. nisi cū pridē. 5.q.2.c.ij. sed rādit,ꝙ hac iā taciturnitate nō perit ueritas iustitiæ: qa nō ꝑtinet ad hanc mulierem iudicare: qa iudex non est,sed tm̄ accusatrix,uel denūciatrix. auctoritas añt prædicta loquitur, ꝙ ille, ad quem pertinet ex officio dicere ueritatem, & facere iustitiam, ut sunt testes,& iudices,illum ꝑp nullum scādalum dimittant,quin iustitia iudicent,& ueritatem dicant.& idem est de aliis consimilibus personis. si uerò non habeat probationes, sileat. 2.q.7.plerique.

Noua quidem, &c. [benedicunt] qd̄ non possunt. 33.q.5. mulierē, nec uelāt.20.q.2. statuimus. nec absoluunt,ṡ de sen.exc.dęmonialib. nec docēt. 23.dist. mulier.nec iudicant 33 q.5.mulierem [publicē] in matutino autem possunt legere.27.q.1.diaconissa.

SVMMARIVM.

1 *Non debet quis communicare de pane, quamuis non possit habere hostiam consecratam.*
2 *In ecclesiis conuentualibus licet binos, uel trinos dicere officia:*
3 *An statim, quòd interdicti nolint satisfacere, sint absoluendi ab interdicto.*

Quod iu te,&c. [pœnitentiam] hoc enim nulli
1 negatur, supra de sponsa.ex literis. ¶†Viaticum] & si non potest habere hostiam consecratam,nūquam cōmunicet de pane. sed credat, & est sibi ꝓ manducatione. vnde crede, & manducasti,de consecr.dist.2. ut qd paras. nec credimus peccare sacerdotem peccatorem , si in necessitate corpus Christi tribuat alicui,uel si aliter cū reuerentiæ tāgat, ut si inueniret in terra iacens, debet illud leuare [ex
2 gratia] quia ante concessum non inuenitur. ¶†Tres,horas] no.in conuentualibus ecclesiis de iure cōmuni licet binos uel trinos dicere officia . sed in regularibus totus conuentus dicere pōt simul non solum in sepulturis mortuorum clericorum,sed etiam semper cū hic dicatur canonicas horas,patet ꝙ loquitur de aliis offi-
3 ciis,non mortuorum tm̄. ¶†Signum] quid si interdicti nolint satisfacere,nunquid sunt absoluendi ab interdicto? Rn̄.si est principalis,recipiēdus est,& soluetur interdictum. si aūt alias qui nullam causam dedit interdicto,nō est recipiēdus ad satisfaciēdū: qa nō peccauit, nec erit ad ecclīam sepeliēdus:qa hāc pœnā non ꝑ se, sed ꝑ alio sustinet. & iō necessaria est eius satisfactio ad ecclesiam [crucis] hoc est in eis ipāle,ut hoc præter necessitatis

necessitatis articulum eis liceat conferri sp, ex quo cruce signati sunt. Alijs autem restringunt ad tps, ex quo acceipiunt iter peregrinationis[peregrinis]etiam alia pe regrinatione, quam ultramarina.

SVMMARIVM.

1 *Contritio est necessaria cuilibet peccatori etiam in baptizato.*
2 *Sacerdos restituitur ad sacramenta per confessionem.*
3 *Qualiter fiat satisfactio, & quid operetur.*
4 *Debet unusquisque semel in anno confiteri.*
5 *Non sufficit licentiam petere, nisi obtineat.*
6 *In casu necessitatis quilibet sacerdos absoluere potest non suum subditum.*
7 *Non dicuntur confiteri ut ministris Dei hi, qui nō sic pœniteat, sed ut consilium, uel auxilium ab aliquo recipiant, dicunt sibi peccatum suum.*

Mnis,&c.[solus] nisi esset surdus, uel mutus uel ita æger, q sine periculo loqui non posset, uel ni si esset alterius linguæ, q confessor tunc per scripturam, uel alium confiteri pōt.¶[Confiteri] contritio
1 necessaria est cuilibet peccatori ēt in baptizato, de pœ. di.j. de con. dist. 4 oīs qui, & c. ne q abstit, nec est ꝯ de cō. dis. 4. sine pœniten. qa ibi exponitur, sine pœnitentia. i. satisfactione, de pœ. dist j. sacrificiū Deo spūs contri. &c. non pōt, & dis. 3. in prin. debet aūt pctōr niti, & orare p magna ꝯtritione. sed si maiorē nō pōt hre, saltim doleat se peccasse, & hoc sufficit. sed pp hoc doleat, qa dcū of fendit. si āt ex aliis causis, & non ex ista doleret pp infamiā, q incurrisset, uel amissionē honoris, non est digna pnīa. l. dis. ut constituerēt. nec placet nobis, q quidā ma le dixerūt, q oportet pctōres ita dolere, q potius uellet oēm pœnam subire, q peccasse licet. n. quisq; teneaē potius oīa mala sustinere, q malo cōsentire. 32. q 5. ita ne: non tn̄ ad hanc cōparationem deducaē, uel eligat inter duo pdicta, cū simul esse non pñt: quia cū factū peccatū iam pteritij. & idem dicimus de futuro. non. n. teneē pœnitēs esse il. ius ꝯstantiæ. ut credere teneaē. q potius sustineret mortem. q peccaret, si necessitas alterius facien di sibi incūbet non. n. neq; de pterito, neq; de futuro eligere ten. sed si esset pñs necessitas alterius eligēdi, tūc debet eligere, non peccare: debet tn̄ pœnitēs credere, q uel hæc necessitas nō ueniet, uel dn̄s dabit cū tētatione prouentum imò humilitas est in talibus timere, sed nūquam de Dei potentia desperare, & ēt tales tentationes fugere, sicut nos Dn̄s docuit, cum fugerit in Aegyptum 7. q. 1. ca. aduersitas pp hoc in orone dn̄ica petimus. Et ne nos inducas in tentatione. nec est ēt ꝯ de pœ. dist j. nū quid, ubi dr̄, q Cain punitus fuit añ, quàm opus peccati patraret. Sed certe iā ibi peccauerat, & consenserat pec cato. Itē debet esse in proposito non peccādi ulterius, de pœ. dis. 1. non pōt. nam pnīa est peccata pterita flere, & flēda nō cōmittere. ꝯfessio debet esse pura, & simplex cum oibus circunstantiis, q peccatū aggrauant, de pœ. dis j. quē penitet, scriptū est. dic tu iniquitates tuas, de pę. dist. j. § al j e ꝯ. & etiam Iob dicit, si erubui confiteri in conspectu ppl. uel uide de pœ. dist. 1. c. fi. & c. quē pœnitet, confitemini alterutrū peccata nr̄a. Et post pniam re labitur in peccatū. debet de nouo oīa cōfiteri; quia quā to maior fuit sibi facta gr̄a in dimissione peccati, tanto magis ingratus est, cum relabitur in peccatū, de pœ. dis. 4. in prin & p totū. & hoc facit confessio: quia nisi ꝯfitea tur, si tempus haberet confitendi, nihil sibi ualeret pce dens contritio, ar. ad hoc de lepro. & de Lazaro, de pœ. dist. 1. in quacunq;. ¶Item sacerdos restituit ad sacramē ta de pœ. dist. 1. multiplex, & c. nonulli. ualet etiam confessio pp erubescentiā, quam habet peccator in confessione peccati, & propter fidem, quam in cōf. ssione exer cet, dum credit deū tantæ potentiæ esse, q uilli psalmati suam ptātem dedit, & quia in confessione humilitatē, & obedientiam exhibet mandatis dei item sacerdos, nisi confiteretur, non posset scire, quantam satisfactionem sibi iniūgeret, nec quantum sibi conditionare dēt
3 de peccatis sibi impositis. ¶[Satisfactio ōt per solutionem pœnæ impositæ pro peccato, puta quia pœnitētiā iniunctam plene facit. facit enim dignos. f. P. & corpus suum exhibet seruire iustitiæ. sicut seruiuit corruptioni, de pœ. dist. 1. quem pœnitet. ēt fit satisfactio per redemptionem, ut not. j. eod. ex eo. & fit ēt tertio mō per indulgētias, ut no. s. e. q. autem. ¶Sed de hac satisfactio ne nunc uideamus, & quidam canones non præfignnt de quolibet crimine certam pœnitentiam: sed hoc relinquunt sacerdoti. plus. n. ualet apud deum mēsura doloris, q temporis, & plus mortificatio uitiorum, q abstinentia ciborum, de pœ. dist. 1. mensuram. sacerdos āt debet esse misericors, & benignus consulendo, & sanando, & spem pmittendo pænitenti, de pœ. dist. 6. si sacer dos. sed sp aliquā pnīam debet iniūgere pœnitenti, sed longe minorē, quā culpa meret. ita. n. impeditur & impe titur peccatori largitas misericordiæ, ut non relinquaē iustitia disciplinæ, de pœ. dist. 1. nullus debitæ, & c. non sufficit. si pnīa perfecta cogit oīa libenter sufferre, de pœ. di. 3. pductor, ergo imperfecta, & si non oīa saltē aliquā sufferret. nā de nullo peccato siue magno, siue par uo pōt qs transire ad correctionē sine pnīa, ut. j. e. c. dr̄ dēt. n. sacerdos mori Samaritani iustitiā cū māsuetudi ne miscere. 45. dist. disciplina. nā. c. dicit, multum satisfa ctionis obtulit, qui erubescentiæ dominans, nihil eorū, q commisit nūcio Dei. denegauit: sed opus est misericordiæ peccanti dimittere. sed oportet, q iustus misereaē iuste, de pœ. di. 1. q pœnitet. debet n. sacerdos cē largus in donando aliquas pœnas gratis, q & pōt. nam dicit. c. q sacerdos pōt pficere plus confitentibus percēdo. qui bus. n. peteipit, dimittit deus, & qdcunq; l ga &c. de pę. di. 1. quē pœnitet. nā & dn̄s, cuius ministri sunt sacerdos, largus & pius & benignus, de pœ. d f 1. quia diuinitatis. nā pium est à sacerdote misericordiæ petere. ueniā. & alibi dr̄, q sit sacerdos beniuolus, paratas erigere, & se cum onus portare. idem hēt in se dulcedinem, & in alterius crimine pietatē, de pœ. di. 6. c. qui uult, añ finē. dēt tn̄ sacerdos eē sciēs, ut attendat qualitatē peccatoris, & quātitatē cris, & dolorē penitentis; & sm hoc plus uel minus donabit de pnīa, de pœ. di. 1. quem pœnitet di scretus ergo sacerdos in satisfactione iniūgēda, expone peccatori, q tū delinquerit, & ēt quā magnā pniam me ret sustinere. & si credir, q uelit & faciat, ut pmittit, im ponit ei pniam p dignam. si aūt bn̄ confidit de se penitens, nec sacerdos etiam credit, imponi sibi quantumcū que leuissimam, & iniungat, q oīa bona, q facit sint ei p pnīa, & p redemptione pniarum, quas sustinere debe ret. & bn̄ debet dicere sacerdos de mea meta gr̄a dabo tibi duos annos, uel tres, uel alias sicut uoluerit. si enī dominus est largus in dimittendo culpam, & sacerdos non debet esse tenax in dimittendo aliquid de pœna. 26. q. ultim. alligant sacerdos enim debet habere, sicut dr̄ in c. de pœ. dist. 1. ignosco, promptè indulgeo: malo misericordiam, quàm sacrilegium. nec est multū quærē dum, quantum possit dimittere. sed hæc firmiter credimus, q deus, q facit oīa in pōdere, numero, & mēsura, 1 multo sequi donū sacerdotis. nec ē ꝯ. de pę. di. j. quem

pœnitet. ubi dr, q Deus non ligat, nec soluit illos, de qbus putamus. sed illos, in quibus exercemus opus misericordiæ & iustitiæ. ibi.n. loquitur de illis, q errāt in fide: qa non credunt aliquos peccatores, qui sunt. uel in iure diuino, s. errāt: quia credunt aliqđ peccatum modicum, qđ est magnum. ibi.n. sufficit pnia iniuncta. illud aūt, qđ moderatè donat sacerdos, illud semp dñs ratum habet. nec est ɔ. de pœ. dist. 5. fallas: quia ibi loquit de illis, q nō restituūt aliena. nec est ɔ. de pœ. dist. 5. fratres: quia ibi loquit de illis, q de vno agunt pniam, & nō de alio [peccata] mortalia, sed etiam uenialia, si recolit, cōfiteri debet saltem laico. 25. dist. § criminis.

4 [† semel] hoc intelligitur de illis, q postq̃ cœperint agere pniam, non peccauerunt mortalr, quibus hoc consulitur, q licet non sint in peccato, tñ semel in anno cōfiteantur. quia non debēt se nimis assecurare, ut 5. dist. ad eius. vel dic, q loquitur etiam de illis, qui peccant, qui ad minus semel in anno ɔfiteri debent. sed pp hoc non ꝯ habetur, quin statim post peccatum nō debeat ɔfiteri dūmodò possit habere copiam sacerdotis: qa nunq̃ absoluetur à Deo iste peccator posti, q se ligauit peccato, nisi prius absolutur à pbytero, cui dictū est. qđcūq; &c. aliq tñ dicūt, q differre pōt: sed prio dictū est securius. [† obtineat] no. nō sufficere licētiam petere, nisi obtineat, ar. ſ. de reg. & trāse. licet. si aūt non pōt habere licentiā, & iusta cā subesset, agat cū superiore, ut det sibi licentiam cōfitendi alij. & plus dicimus etiam, q si imminerct ei mortis necessitas q posset alij ɔfiteri, licet non possit ab eo absolui: quia ei non subesset, quãuis dici possit, quia ex quo in casu necessitatis ɔfitetur illi, qui claues habet, q ab eo absolui pōt. Sed qd si nō inueniat aliū, cui ɔfiteat, nisi illū, quē ex iusta cā recusat? rñ. si iustam cām habet, quare timet: qa ex ɔfessione sua posset periculum, & graue peccatū, uel scādalum puenire, tūc eliget sine ɔfessione mori, & soli Deo cōfiteatur. vel dic melius, q ɔfiteat in genere crimē, sed nō circūstantiā, de qua posset malū puenire. ita n. ordinabiliter ordinauit Deus oia opera sua, q nunquā uoluit aliquid mali ex eis puenire, nec ex cā mali. pp solam autem indiscretionem sacerdotis non dimittet, qn sibi ɔfitetur [à sacerdote] hanc licentiam ēt dabit eps, ar. ſ de os. or. inter ce. in fi.

6 [† absoluere] nisi ĩ necessitate. tunc.n. etiā non suus sacerdos poterit ipsum absoluere. Si aūt sit in peregrinatione, & ɔtingat eum nouū peccatum incurrere, uel de ueteri recordari, credimus, q si insignia peregrinationis accipit à pprio sacerdote, q hoc ipso uř dedisse licentiam, & pniam, & reliqua sacra recipiendi, à quo maluerit. ¶ Si uerò sine licentia sacerdotis pprij peregrinetur, tunc in casibus pdictis poterit ɔfiteri cuiq; sacerdoti, licet absolui non poterit ab eo: quia nō est suus iudex nisi in necessitate. tunc ex cōtritione sola, licet nō sit ei dimissa pnia. si dimissum sit ei peccatum, poterit cōicare corpori & sang. Christi. Negotiatores aūt & alij uiatores non poterūt absolui ab extraneo sacerdote nisi in necessitate. scholares aūt & incolæ annales, & mercenarij debent confiteri sacerdoti parochiali, quem incolunt p annum, & ab eo poterunt absolui. 16. q. 1. q̃sti. ubi dř, q ibi debent soluere decimas personales: quia ibi recipiunt sacramenta ecclesiastica p anni circulum. ¶ Alij tñ dicūt q idem est, & si ad minus tēpus conducant uel domos, uel dominos, arg. supra de decimi. apostolicæ, & maximè si prorogetur sine fraude conductio, uel habitatio ultra natiuitatem, uel pascha: quia tunc ex pcepto huius decre. semp debet ɔfiteri, & cōmunicare: in omnibus tñ pręmissis tutius est, q & uiatores, & alij semp à pprio sacerdote spālem licentiam habeant. [Prodat] nisi in hoc mō faciat propter peccatorem, s. dicēdo illis, qui prodesse possunt, non obesse, ar. 22. q. 5. aia, & hoc uř. 2. q. 1. si peccauerit. alij tñ dicunt, & fortè melius, q ex quo tanq̃ officialis & minister Dei recipit cōfessionem, non debet de ea aliquid reuelare, sed totum dimittat illi, cuius minister est, s. Deo. secus aūt est in aliis quocūq; modò aliter sciat; & sic loquit. c. pall. fatemur tñ, q si ɔfessus fuisset, q uellet facere aliquod maleficium, sed dolebat, sed nō poterat resistere tētationibus diaboli, & uolebat, q sacerdos oraret pro eo, & de pterita uoluntate iniūgeret ei pœnitentiam, bene poterat uocare illos, de quibus certum sit, q psint, & quātum plus potest, generalius eis dicere, q suadeāt sibi, q ab hoc peccato desistat: & si non pōt inuenire uiam impediendi, nisi expresse reuelet, reuelabit expresse: quia in hoc nō fuit minister Dei, cum dixit, ego nō possum cessare, qn faciam tale peccatum. tūc enim tñ dicitur ut ministro confiteri, qn confitetur, ut pœniteat. hæc tñ non placet: quia bene credimus, q ut minister recipiat, etiam si in

7 peccato pponat, ɔ eo. qđ quidam. ¶ Illos autem non credimus ut ministris cōfiteri, qui nō ut pœniteant, sed ut cōsilium, uel auxiliū[a] ab aliquo recipiant, dicūt sibi peccatum suū, licet dicāt, hoc dico tibi in cōfessione, uel in pnia: qũia non est uerum, q dicir in pnia, nec ut Dei ministro, cum aiæ consilium non requirat; & tales bene sunt cogendi super præmissis ferre testimoniū. credo tñ, q si etiam à laico de uenialibus, uel etiam de crīalib. ubi licet, quis cōfiteatur laico, & in hoc minister Deī est; ideò ista & alia facere debet ut sacerdos: secus aūt si diceremus, si alias aliqua ei dicat p consilio aiæ suæ. item uř, q si sacerdos, cui confiteretur illud crimen, illud sciat sine cōfessione eius, puta quia uidit, & de illo est periculum tacere, q illud confiteri poterit. quia non reuelat cōfessionem; quod esset, si diceret, sic confessus est mihi, uel ego hoc bene scio; & hoc diceret, quia scit p confessionem eius. sed qñ dicit, q scit, quia uidit, uel q credit: quia ab aliis, uel etiam ab eo extra cōfessionem audiuit, non est phibitum, licet ad hoc nunquam uenire debeat, nisi magna necessitas, uel utilitas, uel periculum, uel scandalum ad hoc cogat.

a ¶ *Sed ut auxilium. Adde, quòd hac dicta refert & sequitur Card. in cōs. 35. incip. Ad dubia singulariter, col ij. circa medium.*

CVm infirmitas [arceatur] per sententiam.

CVm ex eo [eleemosynas] sic fit satisfactio per redēptionem pecuniæ. dñs. n. uenalis est, & pecunia à morte liberat, de pœ. dist. 1. miror, & c medicinalis. fit etiam redēptio per alias nias, q̃ per pecuniam; puta per cōmutationem, supra de uoto, & uoti redēpti. c. j. & c. scripti, & c. magnæ, & in multis aliis locis [falsę religionis habitum gestent] qui nō sunt professi. ¶ In talibus] s. indulgentiis, quas cōcedit Papa pro pontibus, uel aliis locis piis. nam quādo celebrat, uel prædicat, semper annum concedit. hāc restrictionem facere potuit Papa: quia minores Prælati omnes habent hāc potestatem ab eo, & ipse à solo Deo. 21. dist. quāquam, & 22. dist. c. j. item potuit rōne principatus, & iurisdōnis, quā habet super oēs. 21. dist. in nouo. Et hoc facit ex ista cā: quia hac potestate abutebantur. Et licet restricta sit hæc potestas in indulgentiis, quæ fiunt publicè, non tñ intelligo restrictam in foro pœnitentiali, quia posset

possit annos & dies, pront uult indulgere, dummodò discretè faciat [indulgentia.]. e. Romana. §. ult:

Nostro postulasti [concedere] no. casum, ubi habet archieps iurisdictionem, etiam in subditis suffraganeorum.]. e. Romana. §. ult.

Ne pro dilatione.

Romana ecclesia &]. [monere] non compellere [indulgentiis] & ita archieps potest concedere indulgentias per suam prouinciam. ʒ. e. c. cum ex eo, & c. nostro [concilij] ʒ. e. cum ex eo, in fi.

SVMMARIVM.

1 *Maior excommunicatio quid operetur, & à quo, quibusq; de causis infligatur, in nu. 2.*

3 *Minor excommunicatio in quibus casibus infligatur.*

4 *Qui sunt hi, quos non oportet pro absolutione ad se. ap. laborare, etiam si sunt excommunicati.*

De sententia excõicationis. Rubr.

1 Supereo. † maior excõicatio est, q̃ separat ab ingressu ecclesiæ, & sacris & fideliũ cõmunione. ¶† Hæc aũt qñq; à iure infligit̃, 2 qñq; ab hoie à iure infligit̃ in 17. casibus. Primus est, si incidit in hrẽsim iã dãnatam. 24. q. 1. c. 1. & 2. & 3. Secundus est, credẽtes receptatores, & fautores hæreticorũ ʒ. de here. fi aduersus. Tertius, schismatici, s. qui diuisi sunt ab unitate ecclesiæ, ip siusq; constõnes nõ seruãt. 19. dist. nulli, & no. ʒ. de schis ma. c. 1. Quartus, cum qs psonã religiosam uerberat. 17. q. 4. si qs suadẽte. & hæc pœna vr̃ extendenda ad cõ sentiẽtes, & defendere negligentes.]. e. quantæ. Quintus, cũ ɔsules, & rectores, euacuant iurisdõnem prælatorum faciẽdo collectas in clericis, & admoniti nõ desistãt ʒ. de immu. eec. nõ minus, & c. aduersus. Sextus, incendiarij ecclesiarũ.] e. tua. Septimus, cũ infringit ecclesiam.]. e. conquesti. Octauus, cum minus canonicè in Papã electus se gerit ꝓ apostolico. ʒ. de ele. licet: qdam tñ hunc casum nõ approbãt. Nonus est, cũ qs falsat lr̃as Papæ, uel falsatis utit̃ sciẽter. ʒ. de fal. sad falsariorum. Decimus, cũ qs defert arma, ferrũ, lignamina, galeas, uel naues Saracenis, & hoc in oĩ tpe indistĩcte. Itẽ cũ exerceret in eorũ nauib. regimẽ, uel galeis, uel aliqua rerũ ɔsi'ia, uel subsidia impendit maximè tpe guerræ. ʒ. de Iudæ. & Sara. signauit, & c. qđ olim. & euntes, si ca pti fuerint, serui sunt capientium, ut in pal. decr. & c. cũ ad liberandã. Vndecimus cũ scholares tractãt de cõdu cẽdo hosp'tio, inqlino scholari irreqsito. ʒ. de loc. & co dn. e. t. qdã tñ nõ approbant hunc casum. Duodecimus, cum monachi & regulares, & in psonatibus cõstituti, & psbyteri audiũt leges, uel physicã. ʒ. ne cle. uel mo. non magnæ, & c. sup specula. Decimustertius, cũ qs cõicat excommunicato in crimine.]. e. nuper. Decimusquartus exercens artem balistariorum, & sagittariorum ɔ Christianum. ʒ. de sagit. c. 1. nos aũt hunc casum nõ concedimus. Decimusquintus, illi, q faciũt seruari cõsuetudines, uel cõstõnes ɔ ecclesiæ libertatẽ.]. e. nouerint. Decimussextus, statutarij scriptores ipsorum statutorum. Itẽ consiliarij, & rectores, ubi hmõi coustõnes edi tæ fuerint, uel seruatæ. Itẽ illi, q fm illas iudicabũt, & q iudicata in publicam snĩam redigent.]. eo. nouerint.

3 † Minor aũt excõicatio, siue suspensio, quæ priuat à cõ munione sacrorũ infligit̃ ipso iure quo ad Deũ ꝓ quolibet mortali peccato. 11. q. 4. audi. 1. q. 1. ipsi sacerdotes. itẽ infligitur quo ad Deũ, & quo ad ecclesiã minor exc. in octo casibus ipso iure. Primus est, cũ qs participat excõicato. 11. q. 3. sicut excõicatos, & c. cũ excõicato, & c. q cõicauerit. Secũdus est, sacrilegus. 17. q. 4. au di. Tertius notorius fornicator, & symoniacus. 32. dist. nullus peccet. §. uerum. Quartus ille, qui recipit ecclesiam de manu laici sine consensu epi. 16. q. 7. si quis. ʒ. de ele. quisquis.]. e. tua. Quintus, balistarij, & sagittarij. ʒ. de sagit. c. 1. Sextus, desidentes, pauperum oppressores, manifesti raptores, publici usurarij, & meretrices. Septimus, cum decedit in torneamentis. ʒ. de tor. e. t. Octauus, quicũq; est in notorio crimine. 88. di. neque. 25. dist. illud. 13. q. 2. pro obeuntibus. hi. n. & à cœmeterio, & oblationibus excluduntur, ut ex prædictis no. † Puberes] hi sunt, quos non oportet pro absõone

4 adse. ap. laborare, ẽt si sunt excõicati [puberes] & hoc siue clerici, siue laici. Item seruus uerberans clericum in duobus casibus, s. si iõ uerberet, ut dñm seruitio frau det: uel si dñs ex eius absentia graue dãnum sustineret]. e. relatum, mulieres; & hoc, si non est grauis iniuria. Item mulieres]. e. mulieres, & c. ea. item senes, & ualetudinarij.]. eod. q de his. item claustrales, ubi enormiter non se lęserint, uel epm, uel abbatem percusserint.]. eo. monachi, cum illorum. Item hostiarius, si necessitate officij sui aliquem lęserit, non tñ enormiter.]. e. si uerò itẽ inimicitias capitales habentes.]. eo. q de his. de cœtero item grauiter infirmantes.]. eod. q de his. item multum pauperes, ut.]. e. c. q de his. & ab his tribus recipienda est cautio, q recepta opportunitate se Papæ, uel eius legato præsentabunt.]. eo. q de his, & c. ea. Item truncati membris.]. e. ea. ad oĩa pdicta bene facit.]. e. quis incidens, ubi habes, ex quacũq; corporis impotentia, uel quocũq; impedimento canonico teneatur, põt absolui sine missione ad se. apo. & põt absolui primo requisito epo, qui si non potest haberi, à quolibet sacerdote põt absolui]. e. nuper, in fi uel dic, q tũc tm̃ sacerdos absoluet, qñ difficile aliqd emergit, quare non ad exe mmunicatorem, nec ad epm mitti põt, ar.]. e. c. nuper. §. ult. quidam addũcunt alium casum, si leuis sit iniuria.]. e. peruenit. sed alij dicunt illam decr. loqui de spãli grã [adinuicẽ] qđ est, qñ uterq; alterum percutit [alterum] qđ est, qñ unus percutit alium, sed non repercutitur] excusat] amissione absoluent tñ ab epo, si sint doli capaces [uiolenta] unde non sunt excõicati [ex odio] prius orto, uel ex incidenti ludo.

Monachi uerò [quocũq;] nisi sit enormis lęsio, uel in abbatem, uel in epm.]. e. cum illorum [abbatis] & si abbatem nõ habet, uel priorem, absoluet eum eps. idem dicimus, si sit in probatione. alij ɔ: quia non est persona religiosa.

SVMMARIVM.

1 *Percussus ab hostiario, tenetur probare de percussione habita ab hostiario, si contra eum agere uelit.*

2 *Si quis in bello, uel insultu percutiat clericũ, dicitur excõicatus.*

1 Si uerò † Hostiarius] & si pcusserit aliquem hostiarius, & si pcussus de eo cõqueratur, & petat eũ puniri uel ciuilr̃, uel criãl̃r de iniuria agendo, uel ẽt petit eũ denũciari excõicatũ, incũbit pcusso pbatio de malignitate & excessu habito ab hostiario primo ea rõne: qa actor est, & actori incumbit probatio. 6. q. 5 actor, & qa quilibet præsumitur bonus, nisi probet̃ ɔrium. ʒ de psum. dudum, & arg. suprà de rest. spol. olim. iudex tñ ex circũstantiis uerisimilibus attendat,

quod psumat: qa si multa psumeret ꝯ hostiarium, impone ret ei onus probationis. [malignatus] i. ad iram prouocatus, uel. i. maligne agens, & ex odio; quod nó credo [absolui] excommunicatus. n. est [arcendo] qa tūc incidit in excommunicationem [ex deliberatione] .i. odio, uel propriè ponitur ex deliberatione: qa ēt si sine odio, sciēs tū in bello, uel insultu percuteret cleri. u r, bene esset excõicatus. sed tñ non mitteretur ad se. ap. sed nec excommunicationem incurreret officialis, si compesceret eum, uel ligaret eum aliter non posset compe sci ab iniuria alterius. nec esset ibi prælatus suus, q hoc faceret. nam ex hoc non credimus, q officialis, uel q. uis alius, excommunicationem, uel peccatum incurrat, imò meretur. 23. q. 3. fortitudo, & c. seq. & in si quæstionis. 2. 5. q. 7. negligere. 5. q. non est, arg. j. eo. quãto [inferentem] ad sui defensionem. nam si percutiens clericus non intenderet iterare percussionem in laicū, nec laicus dubitaret super hoc, s. q eum iterum percutere uollet clericus, tunc laicus clericum percutiens incidit in canonem. ¶Sed si clericus iterum se pararet ad percutiendum laicum, uel ipse laicus de hoc probabiliter dubitaret, tunc si repercutiet, non incidit in canonem, ar. ff. ad l. Aquil. scientiam. §. qui cum aliter, & l. sed & si quẽcũque. C. qñ lic. sine iud. se uin. & C. ad l. Cor. de sicca. l. ij. [insequentem] q si non ob sui tuitionem clericum uerberet, sed ob rationem filij sui, uel uxoris, uel patris, uel fa. suæ, uel etiam extraneorum respondent quidam, quibus magis assentio, quòd hoc faciendo non incideret in canonem, arg ff. quod me. causa. insti. § ult. ff. ad Syl. l. j. §. sunt & ad idem facit: quia & socij iniuria propulsanda est. 23. q 3. fortitudo, & ad idem facit. s. de rest. spol. olim. nam solus episcopus Tet doñ. non spoliauit hospitale, sed & alios comites habuit, & tamen non sunt excommunicati, nisi modum excesserint. j. cod. quantæ. quid si quis uellet alium occidere, nunne eum rapies, & ligabis ante, qui ni eum occidi permittas? arg. 22. q. 2. ne quis arbitretur. imò si hic timore alium occidat, non incidit in canonem, licet sit irregularis. sed si pro rebus occideret, secus: qa tunc excederet modum. s. de homi. suscepimus. & idem etiam dicunt, q non solum personas, sed etiam res suas defendendo, uel etiam incontinenti recuperando, uel ēt aliorum, quod plus est, non incidit in canonem, & maximè ar. ad hoc. s. de rest. spol. olim. j. de homi. suscepimus. ubi dī, q tunc solum tenetur, quando excessit modum, arg. ff. de his, quæ in frau. cre. ait prætor §. si debitorem. ad id. ff. ad l. Cor. de sicca. furē, & ff. ad l. Aquil. quemadmodum item Labeo. C. unde ui. l. j. alij dicunt, tunc[a] solum non incidere in excõicationē si psonā, quā defendit de illis pso nis est, quarū iniuria ēt ipsius est: qa à se de iure pōt suam iniuriam repellere, & sua iniuria est si ij. sui uxoris & aliorum quorundam, de quibus no. in sum. de iniuriis [repellat] cum moderamine inculpatæ tutelæ: imò in casu non incidit in canonem [uenire] nō. n. excõicatus est: uel fortè est excõicatus, sed non mittit ad se. ap & hoc innuit litera psens. hoc nō credo, ar. frequēs [literæ] [matre] noīe matris intelligunt oēs ascēdētes. noīe filiæ oēs descēdētes in collateralib. uel affinibus nō audeo extendere ita, sicut sunt supra pdicta.

a ¶Solum. Adde Card. qui hoc sequitur in cons. 51 incip. primò quo ad excommunicationem.

SI uerò aliquis [ignorauerit] & hoc ipsum confitetur, q ignorauerit. & idem dicimus, si sciebat M. clericū, & eum percussit: sed non credebat eum M. sed alium ar. cõtrà. ff. de iniur. eum qui [abstinere] s. de ui. & ho. cle. c. si. s. de apo. c. 1. contra ibi sol.

SVMMARIVM.

1 *Quamuis monachus, uel conuersus monasterij non possit agere iniur. tamen syndicus monasterij agit.*

2 *Iniciens manus in religiosam personam excommunicatus est: hoc tamen fallit in septem casibus, ut hic.*

1 NOn dubium [† cõuersos] j. e. parochianos, & c. ex tenore. & licet monachus, uel conuersus monasterij non possit agere iniur. tñ syndicus monasterij agit, sicut dñs de iniuria serui, insti. de iniur § seruus, & §. se. ēt si monachus remittat, sicut pater agit, non obstãte remissione filij. ff. de pac. in psona. mona steriū in iniuriam factā monacho remittere pōt sed ecclesia nō pōt remittere iniuriam factam clerico seculari. 17. q. 4 quisquis, nec clericus iniuriam factam ecclesiæ in clerico. j e. cum desideres. §. ult. qđ intelligo uerum quo ad hoc, quominus incidat in canonem: 2 sed actionem iniur. remittere pōt † conuersos] hic ponuntur duæ regulæ. Prima est, q qui iniicit manus in religiosam personam, excommunicatus est, quæ fallit in septem casibus. Primus est cum bono zelo, s. cā correctionis clericum uerberat, ut mater, pater sa. magister, & prælatus. Secundus, cum iocosa leuitate. s. e. c. j. & j. e. ueniens, uniuersitatis, & c. cum uolun. §. si quis. Tertius, cum inuenerit clericum turpiter agentem cū uxore, ma. so. uel fi. s. e. si uerò. j. § pe. Quartus, si uim ui repellat. s. e. si uerò j. § antepen. Quintus, cū ignorauit eum clericum. s. e. si uerò 2. Sextus, cum inuenerit eum in apostasia. post tertiam monitionem sibi ab epo factā ui se corrigat. j. eo. in audientia, & c. contingit. idem, & si non commonitus, si tamen faciens guerram, & sed i tionem tyrannidi cum armis se immisceat. j. e. cum nō ab. perpendimus. Alij tamen dicunt semper esse necessariam trinam monitionem. Septimus, cum se prorsus transferunt ad actum õrum clericatui, s. qa miles, uel bigamus. 84. distin. quisquis. Alia regula est, q ex hac causa excommunicatus à solo Papa absolui potest, de hoc no. supra eo. c. j.

MVlieres [sui] ut serui, de quibus distinguas, sm q habes. j. e. relatum, nunqd idē in filiis. f. non uī: qa liberæ personæ sunt ad eundum, quo uolunt, qđ nō est in mulieribus, & seruis [Romano] q talium absoĺonē concedet in absentiam fieri p dicæ. uel alios delegatos [uel mandato] si uerò post mãdatum pœnituit, nisi reuocauit. nihilominus incidit in canonem ff man. si madasset. ff. de procu. si uerò moriatur ante, q̃ fiat uerbetio, non incidit: qa mors te finit mandatum ff. man. inter cæteras. § j. s. de off. dele. relatum, & qa sub terra non ligat ecclesia. j. e. à nobis. 24. q. 2. l. si autem non prohibeat, cum possit, incidit. j. e. quantæ. idem, & si ratū habeat. C. de incest. nup. l. iij. ff. de off. procon. seruare, in si & cum excõicatio non cadat nisi in contumacem, 11. q. 3. nemo, si aliquis post mandatum pœniteat, sed ita tardè q reuocatio non pōt ad mandatarium peruenire, licet de culpa ualeat redargui, & puniri tñ in canonem non incidit, in quem non incidit, nisi qui dolo fecit [mandatum] ar. supià de homi. pro humani.

POrrò [in fratres] non tamen regulares supra eod. monachi.

NVlli se [priuilegio] generali, s. q omnibus excommunicatis, liceat cõmunicare sine cā. hoc. n. est ꝯ Apostolū, qui dicit, si qs frater nominatur inter uos forni-

fornicator, cum huiusmodi, nec cibum sumere. 2.q.1. multi. speciale aūt priuilegium & multi habent, & in certis casibus ꝑpter diuersas causas,ꝭ eo.inter,cum uo luntate, & in multis aliis cap. Papa quotidie etiam ex uariis causis multis concedit licentiam cōmunicandi excōmunicatis [uitari] supra de ele.mi.illud. item licet sint excōicati uerberatores clericorū: non tñ sunt excōmunicati, quos no.supra eo.non dubium.

PArochianos [conuersos] supra eo.nō dubium, infra eo.ex tenore [ordinis] no.quasi dicat, uim faciet, quia dicit ordinis.

EX tenore tuarum [socius] licet hoc nō iniungatur per iurꝭ,tñ excōmunicatus est,si uerberat socium. a

DE cętero [diœcesano] non aūt sacerdoti,nisi in necessitate. nam tūc liceret etiam laico.17.q.4.si qs sua.36.q.7.§.ult.de ꝯsecr.dist.4. sanctum est. hoc spālr epis est ꝯcessum,& ideircò aliis cōmittere non possunt, ff.de offi.eius.cui mā.est.l j.supra de offi.del.c.ult. Alij tñ dicunt, & fortè non malè,ꝙ inferiores epis hoc non possunt, sed minister.um absoľōis exercere possunt ad mādatum epꝭum. ¶Item dicunt hoc non licere laicis, nec etiam fortè aliis,nisi sacerdotib. plus placet,ꝙ sacerdos possit in necessitate absoluere sua auctori.supra de rap.in literis.[Rom.Pont.] idem dicendū est,si sit excōmunicatus à quocūq; alio ex quacūq; cā:quia si in articulo mortis absolutus fuerit,& posteà absolutus sub debito iurō sibi ꝑcipiendum est, ꝙ excōmunicatoris ꝯspectui se p̄sentet,& eius mādata recipiat,ar.ꝭ eo.a nobis,in fi.nisi appellauerit excōmunica-us:quia tūc re mitti debet ad iudi.ap.qui cognoscere debet de causa, ut no.supra de offi.ord. ad re.

AD hæc, &c.

EA noscitur [impediri] puta, quia claudi,uel cœci. licet aūt sint mācı,non tñ sunt impediti ad eūdum, ꝭ e.de his.vel dic.ꝙ cū oēs tales sūt miserabiles ꝑsonę, oēs bñficio huius decr.gaudebūt. [Pauperes] dūmodò habeant, vnde peregrinationē ualeant ꝑficere:alias secus,ꝭ eo.ꝙ de his. [Legato] no.nō solūmodò Legatum posse absoluere,de quo no.ꝭ de offi.le. ꝙ trāslationem: sed etiam ad eum remittūtur absoluēdi in casib.ꝯcessis. sed nunqd poterunt mādata iniūgere illis,ꝙ nō sunt de legatione sua,si absoluendi mittantur ad eos? arg.ꝙ sic: qa si possunt absoluere,& mādare, multofortius absolutis mādata facere; & hoc dixerunt qdam. Alijtñ dicunt,ꝙ ex quo absolutus est,cū amplius nō sit in periculo,non remittet nisi ad ꝓprium Legatū.ꝙ.n.possit absoluere extra legationē suam ꝯcessum est pp periculū moræ,& mādata dare est accessorium absoľōni. quāuis ergo dare ea possit accessoriè,non tamen principalr.

CVm non ab homine. [qui] clerici, uel presbyteri. [enormitati] secus,si in his se nō immisceret:quia tunc esset monitio necessaria,ꝭ eo.audientia. sed hic sine periculo non posset monitio expectari,uel alias,ut no. supra de apo.c.j. ¶Coercetur] & hoc intelligo, qñ cū sciat clericum:qa si alias qs clericū occidit ignorās eū clericum, fortè qa in nocte occidit eum,non credimus eum excōicatum. credimus.n necesse esse, ꝙ dolus interueniat, & ꝙ clericū se ꝑcutere intēdat,ꝭ eo. si uerò.

CVm desideres [cōmunionem].i.sibi cōmunicauit in mēsa,uel loquela,uel hmōi [beneficium] .i.sñia denūcians eum absolutum: uel bñficium uocat solēnitatem, ꝙ̄ fit introducēdo in ecclesiam cum psal.pniali, & aliis,ꝭ eo.à nobis [absolutus] .i.i ecclīam introductus, uel alia solēnitas ꝯsuetudinaria obseruata, de qua habes,ꝭ eo.c.à nobis. vnde uř aliquib. ꝙ non est alia sñia ferenda super absoľōne,nisi quia solēnitas ꝯsuetudinaria obseruabitur:uel si feratur sñia absoľonis ẜm alios, non tñ cōmunicabitur ei, nisi post obseruatam solēnitatem,ut hic. tu aūt dic semper, si sñia absolutionis ferenda est, ꝙ debet esse præsens excōicatus, ut ꝑ sñiam solēnitas obseruetur,& hic innuitur.& iō nūquam absolutio excōicationis danda est ꝑ procuratorē. nec obst. ꝙ quisquis pōt facere ꝑ alium,qđ per se potest:quia illud intelligitur,ubi personæ non requiritur præsentia. sed in absolutione & personæ præsentia, & solēnitas requiritur. fatemur tñ.ꝙ si iusta cā subesset, ꝙ etiam in absentia & per procur.absolutio prę̄stari pōt,ar.2.q.5. quanto. in sententiis[a] suspensionis, & interdicti pōt dici ꝯtrium, cum ibi non requiratur præsentia, uel solēnitas,ar.infra eo.duobus.ꝯ, ar gu.ꝭ eo.nuper,in fi.ubi dř,ꝙ excōmunicatus minori excommunicatione debet reconciliari: sed nos

a ¶ *In sententiis. Adde Cardin.in consi.30. incip. Ad dubia singulariter, colum. 9. in fine.*

intelligimus illam recōciliationem posse fieri sine solēnitate,& sine p̄sentia personæ,ut ibi no. [cōicauerit] hæc regula recipit exceptiones,ꝙ̄ in hoc uersu ꝯtineni, uer.utile,lex, humile, res ignorata,necesse. Vtile, quia utilitas mea facit,si non sim in culpa,ut nō incidā,ꝭ eo. si uerè. item utilitas excōicati,cui cōico, ut corrigam. 11.q.3. cum excōicato,ꝭ eo.rū. Lex.nam quia eadem lex est uiro & mulieri, mulier cōicans uiro excōicato non incidit in excōicationem.11.q.3.qm multos,ꝭ eo. inter alia. Humile,sicut in filiis,seruis,uel ancillis,mācipiis rusticis,& seruientib.11.q.3.qm.ꝭ eo.inter alia, nisi essent auxiliatores, uel cōsiliatores in malo, ut eo. e.& infra eo.nuper. ¶Ignorata,si ignorat excōmunicatum eum,cui participat.11.q.3.qm multos,nisi esset supina ignorantia.11.q.3.ꝙ & hi.Necesse,quia qui in necessitate attractiua cōmunicat excōicato, non incidit: secus,si in ꝯditionali.11.q.3.qm multos, iusta e. inter. ꝭ quod met.cā,sacris [purgauerit] .i. postquā in purgatione defecit. ante enim uitari non debet: uel si nō defecit,tñ uitandus est propter infamiam,si differt ꝑstare, supra de apost.tuæ. [ad cautelam] supra de app.ad nostram, de consecr. dist.4. si uullam [ecclesiæ] generali [purgauerit] contra.ꝭ de seru in or.ex parte.

VEniens [poneret] hic sacerdos magisteriū habebat sup hanc mulierem; & iō excusatur,ꝭ e.c.j.nos dicimus idē,etiā si sup eā non habeat magisterium,ut sit spāle ꝯ turbātes diuina officia,ut hic,ꝭ eo. cū uoluntate. Scds casus est.si habet magisterium sup aliquē, ꝭ e.c.j. Tertius est,si clerici iocosa leuitate se inuicē percusserunt,ꝭ e.c.j. & dicūt qdā secus, si laicus iocosa leuitate clericum ꝑcusserit : qa nō est licitus ludus clericorū cū laicis.2.q.7.laicos. Quartus, si inueniaī clericus cum uxore,mře,filia,uel sorore,ꝭ e.si uerò. Quintus,si eū icōtinēti repeutiat,uel si sua defendat,ꝭ e.c.si uerò,ꝭ de ap.sig. Sextus,si ignorauit eū clericū,ꝭ e.si uerò. Septimus,si post admonitionē inueniat poriās arma,ꝭ e.i audientia. Octauus,si pr̄la.aliquos clericos, quos habet i familia, uel ēt antiquior cōsanguineus iuniores ꝯsanguineos cā correctionis ꝑcutiat,ꝭ eo.cum uoluntate.

PEruenit [modicam] hoc c. loquitur de spāli gratia;& hoc innuit dictio hic posita, committendum.

SIgnificauit [excōmunicatis] sic, supra de offi.uica. Romana, & ibi de hoc, cum excommunicati essent cum suis participibus.11.quest.3.excellentissimus: uel dic, ꝙ hic loquitur de participantibus in crimine, inf.a eo.nuper.

Tua

TVa nos [incendiarij] hoc.c.intelligunt qdam gñaliter de oibus incendiarijs. alij de incendiariis ecclesiarũ.ĩ.e.conquesti.alij dicũt incendiarios non esse excõicatos ipso iure,sed ex quo denũciati sunt, nõ possunt absolui nisi per Papam.

AD eminentiam [legati] de hoc not.ĩ. de offi. leg. c.q transla. 1

A Nobis fuit [furtũ] secus,si dixisset,qcunq; in dioc. mea;qa tunc rõne delicti potuit i extraneos sñiam ferre.C.ubi de cri.agi oportet.l.j & aut.qua in ꝓuin. & tunc si subditus suus fecerit furtum extra dioc.non ligatur.secus,si ferat sñiam ẽm uerba decr.in determinate:qa tunc ubicunq; subditus suus furetur, ligat. posset tñ dici non male:quia aliud est legem facere,quæ ẽt ligat non subditos.8.dist.quæ ꝯ, dummõ talis sit lex, qua lem iura præcipiunt,dist.4.erit,unde si aliqnis archiepš faceret legem, q quicunque archiepš ferret crucem in ꝓuincia sua,esset excõicatus,lex nõ ualeret: quia nõ est generalis,&quia non cõprehendit subditos,quia nullus archiepš habet subditos archiepõs,sed extraneos tñ, ꝯ quos non licet facere legem,licet als legem in subditis factam seruare teneantur.si aũt Patriarcha esset,qui haberet archiepõs suffraganeos,ille hanc legem posset bñ facere:quia in subditis. Item aliud est sententiam ferre,quæ fertur cã cognita,q quilibet põt rõne delicti iã commissi in diœcesi, ut in aut. qua in prouin. sed rõne cõmittendi delicti ferre non põt,puta excõico te de aliena iurisdictione,si hoc egeris:uel ẽt si dicat,excõico oẽs qui hoc egerunt [auctoritas].1. nisi ex speciali auctoritate superioris sibi concessum sit,q etiam non sui subditi astringantur eius sententia.

COnquesti sunt [sacrilegos] nõ intelligo de oĩbus sacrilegis,sed de effractorib.& incendiariis ecclesiarum,ar.11.q 3 canonica.17.q.4.omnes ecclesiæ.

PErpendimus [occisus] ꝯriũ uñ,q ĩ.proxi.dixit,s. qđ fuit patibulo suspensus. sed rñdeo, qa diuersimode narrabat factũ;quidã tñ dicebant, q suspensus fuit; alij q in bello interfectus & his rñdit [cogantur] quia n.clericalem abiecerat habitũ,& arma portabat.hoc licuit.ĩ. de priui.ex parte tua,& no.ĩ.de apo.c.j.

VNiuersitatis [abbas] epõ aũt non licet ex cã ꝓpriis manibus aliquem uerberare. 86.dist.non liceat. C. de epi.audi.neque propriis.

IN audientia [commoniti] maxime.idem n.est,si nõ admoneantur.ĩ.e.perpendimus.ĩ.de priui.ex parte tua, & no.ĩ.de apo.c j.

QVod de his [ĩ mortis] No.periculũ mortis hic aliud dici,ą q ẽ p infirmitatẽ,v g.si sit in periculo ꝓpriuquo,puta morti,si timeat hostẽ,uel perdonẽ,uel crudelitatem hoĩs potentis,aut odium speciale alicuius,si nauigaturus sit, uel loca insidiosa transiturus sit.ff.de dona. cã mor.l.3.& 4.[uel paupertate].ĩ.eo.ea nos, ꝯ sed hoc nomen,tanta,soluit ꝯ.[infirmitate] no. non solũ infirmitatẽ,ex qua imminet mortis periculũ,sed & illam, per quam ire ad se.apo.impeditur,excusare.

SVMMARIVM.

1 *Sacrilegiũ unde dicatur,et quibus modis cõmittatur sacrilegiũ.*

2 *Necesse est interuenire absolutionem ex tot causis, ex quot præcessit excommunicatio.*

3 *De crimine sacrilegij licet agere ciuiliter.*

Vm pro causa.s.denunciationis quia hic.G. denunciabat archi. peccare ex eo, q se ingerebat cõioni hominũ:uel ẽt sup hoc officiũ iudicis implorabat.sed archi.rñ debat dicens se absolutum, & sup hoc lfas ostẽdebat.sed.G.replicabat, q cum esset excõicatus ex duabus cãis & lræ tñ de una facerent mentionẽ, q non debebat reputari absolutus pro utraq; [uiolatio nem] non q esset excõicatus ipso iure pro uiolatione claustri:sed ꝓ hoc fuit in eũ lata sñia [uiolationem] sacrilegium dr,quasi sacri lædium;& committitur qñque sacrilegium rõne rei , puta cum res sacro usui deputata usurpatur. Circa hoc membrum distinguitur.qñq; autẽ committitur auferendo sacrum de non sacro,&c.17. q. 4.quisquis.large ẽt dr committere sacrilegium trãsgressor iurispublici,q consistit in sacris,&c.di.j.ius pub. Itẽ qui articulos fidei,pcepta,uel prohibitiones Dei negligẽdo,uel nesciendo uiolat,uel offendit.Itẽ q disputat in iudicio principis,uel iudicat,nisi manifeste ꝯstaret illud esse ꝯ deũ.itẽ qui publica officia committit Iudæis itẽ qui rem datã eccl'iæ accipit,uel retinet ꝯ eius uoluntatẽ.17.q.4.§.q aũt,& c.ueniens,constitutũ.12.q.2.nulli.itẽ est sacrilegium rõne personæ,cũ psona eccl'iastica lædit.17.q.3 si quis sua.pœna aũt sacrilegij fm legẽ, cũ quis iniuriatur clerico, est.C. de epis. si quis in hoc. in aliis arbitrio iudicis.ff.ad l.Iul.pe.l.j.§.j & l.sacrilegiũ. ẽm canones est, ut.17.q.4.si quis sua.& si fiat sacrilegiũ in rebus,est excõmunicatus minori excõmunicatione. & pœna etiam pecuniaria imponitur.17.q.4.si quis vi,si qs inuen. si qs de. item est sacrilegium ratione loci, ut hic ubi est pœna arbitraria [duplicem] id est ob iniectionẽ manuum ipso iure, & uiolatione claustri ab epõ latam

2 [excõicatum] quia dicit, q añq excõicatus satisfaciet, apparet eũ per talem absolutionẽ non esse liberatum. ĩ.de of.or.ex pte ex tot.n.causis,necesse est interuenire absolutionem, ex quot præcessit excommunicatio, ar. 2.q.3.§.notandum.uer.de pluribus,de pœ. dist.5.§.j. ff. de no. oper. nun.de pupillo.§.si ex pluribus. non.n. ualet, q per obreptionem obtinet.ff.de fideius.l.j.ff.de na. rest.l.ij supra de re iud.cum olim.in ꝯrium uñ,q non solum falsa cã,sed ẽt nulla liberat.ĩ.de conuer.ꝯ coniu. ex parte,insti.ex qui cau.ma.§ semel.ff.de ma.uin.iusta. §. j & l.si pater.§.j.ff de dolo,si seruus.ff.de pig.act.si rem. §.omnes.¶Solu. dixerunt quidam nullũ posse pluribus excõmunicationibus ligari ; & ẽm eos, sp tenet absolutio.alij dicunt,q quis potest pluries excõicari; & hi distinguunt:quia si indeterminate est absolutus nulla causa expressa, tenet absolutio. si uerõ sit causa expressa ab illa tñ excõicatione absolutus erit.ff. de except. pluribus.C.de procura.maritum. Alij distinguunt: an scienter,uel ignoranter omiserit exprimere, supra de rescri. super literis. alij indistincte dicunt semper tenere absolutionem ; sed est cogendus ad satisfactionem , tanquã esset excõmunicatus.nos autem distinguimus,an sit una sñia tñ, ligatus,licet ex pluribus causis lta, q ex nulla per se ligare intelligeret,tunc tenet absolutio, nisi talis sit cã qua expressa absolutionem non obtinuisset ĩ. de offi.or.ex parte, quamuis illa decr.qdam intelligãt, q sit absolutus, sed in pœnam mendacij, & pro mãdatis recipiendis mittit ad Papã.si uero sit pluribus excõicationibus ligatus non erit absolutus;nisi ab oĩbus absoluat, & ita loquitur hic,& ĩ.e.officij.Idẽ & dicimus,si una excõicatione sit ligatus,sed ex pluribus causis : sed iudex expssit,q ex qualibet earum est excõicatus:uel alias eũ sic intellexisse appareat.[suæ] no. q licet agere de crimi

3 ne sacrilegij ciuiliter sicut de aliis criminibus ad suũ interesse. Item licet augeatur iniuria propter sacrilegium,non tñ introducitur actio iniuriarum nec ex legibus, nec ex canonibus, qui induxerunt accusationem

de

de crimine sacrilegii.imò omnes canones & leges, quæ loquuntur de sacrilegiis,semper pœnas corporales,uel spûales insligunt,uel pecuniarias,& illæ fisco applicant 17.q.4.c.quisquis,& c.seq.s.de pœ.præsbyteri, ff. ad l. Iul.pec.l.iiij.§.j.& l.sacrilegii,& hic.

SVMMARIVM.

1 *Nunquid episcopus possit suspendere clericos, & uide in numero 2.*

3 *An sit necessaria monitio in interdicto, & suspensione.*

Nobis [recipienda] ad hanc quæstionem nō respondit.sed tu rñde,q post,quam fuerit absolutus post mortem ecclesia pro eo orabit, & p eo recipietur eleemosyna,sed ante non [interdum] i.e. inquisitioni [relaxatur] i.absoluitur per sententiam ab
1 excōicatione,uel peccato. ¶ † absolutionis] sed nunquid baptizabitur,si unus illud quæsiuit? rñ. non & est rō diuersitatis: quia p baptismum tm̃ character insigitur animæ,quæ separata est a corpore, quæ habuit baptismum flaminis.s.de bap.debitum.sed in absolutione ab excōicatione nullus character insigitur animæ: imò, sicut dr̃,potest esse,qđ non erat excōicatus quo ad deū, nec animam,sed tm̃ quo ad ecclesiam,& tm̃ corpus [ligaste] i.ligatos,uel absolutos denunciasse [legatur] 24. q.2.sane ab ea] quare non,sicut in articulo, mortis, non absoluuntur a simplici sacerdote,s.eo. non dubiū? rñ.quia iam post mortem nō est periculū in mora, qđ
2 esset,si uiueret infirmus [† indulgemus] dicunt quidā hic, q id,qđ dr̄,nō est seruandū in hæreticis, q tempore mortis recōciliari petunt, sed preueniunt morte,ar. pro eis 26.q.6.his,qui pro tpe,in fi.sed nos credimus,s. quia in eis apparuerunt signa pœnitentiæ,q absolui debent,& reconciliari,ut.26.q.6.qui recedunt,& c. se. de conse.dist. 4 ægrotantes,& c.præalle.non ɔdicit:qa suis c.non respexit proxime propositum,sed principium. c. ubi dr̃,q si aliqui ēt in mortis periculo cōstituti uelint confiteri,q recipienda est eorum confessio. sed tunc est differentia inter hereticos,& alios,quia ēt tunc hæretici non reconciliabuntur sine solennitate,quæ est.1.q. 7.quot.& c.saluberrimo,& c.conuenientibus. sed si ad eam necessitaté ueniat,qđ confiteri non ualeat, præcesserint tñ signa pœnitētiæ,tunc ēt sine præmissa solennitate reconciliabitur ēt hæreticus.lex.n. quæ aliud statueret,inhumana esset [fiat] nunquid corpus extumulabitur [ad satisfaciendum] de eo,pro quo erat excōicatus;& sic excommunicatio reputatur pro lit. conte. ut teneantur hæredes satisfacere; & sic intelligitur. supra de rap.in literis,uel dic,ut no.ibi[psalmo] ad hoc supra e.c.cum desideres,gl.ij.& gl.j.in ecclesiam introductus, & optime facit ad materiam, quod ibi continetur.

SVMMARIVM.

1 *Stipulatio continens factum negatiuum non transit ad hæredem promissoris,nisi de ipso fiat mentio,& in nu.5.*

2 *Actio inepte proposita in interdicto spoliatorio an uitiat libellum.*

3 *Condemnatio super interesse uidetur posse esse incerta.*

4 *Valet argumentum per deductionem ad absurdum.*

6 *An stipulatio facta affirmatiue transeat ad hæredes stipulatoris.*

1

Vper à nobis [† in custodia] nō ur̃ uis esse, siue clausus sit,in carcere,siue ligatus funibus,si ue custodibus uallatus,ne ire possit,quò uelit oēs em̃ isti in custodia sunt: quia custodiuntur, ne quò ueliar,abire possint.& hoc bene est uiolentia in psonā: qm̃ hæc ideo fiunt,ut sic in custodia detineatur. sed qñ non fit,ut in custodia detineatur,sed ut fiat alias iniuria alicui clerico,puta quia potētes sunt inimici alicuius clerici,& obsident eum in aliquo claustro, uel castro,uel ēt claudunt eum in domo,non ut eum ibi custodiant,sed ut ibi inferant uerecundiam,nō credimus eū in custod:at,uel carcere retineri: quia hoc non intendunt,nec uiolentiam in personā eius faciunt, nec in his rebus, quas corpore suo tenet, uel quæ sibi inhærent
2 ¶Euadere] ff.ex quib.cau.ma.fuerunt ur [† uiolētia] uiolentia aūt est,si quis teneat clericum p uestes, uel ēt per frenū equi,cui insidet clericus.quia sic uis sibi infertur,ne abire possit,quo uelit. si em̃ quis uiolēter auferret rem a clerico,excōicatus est.& ur̃ hoc uerum, ēt si ille,qui auferret,haberet dñium equi, uel uestium ab latarum. Idē,si haberet possessionem,si forte cōmodasset,qa tunc nō liceret ei rem auferre,nisi completo usu ad quem commodata est s.cōmo.c.1.sed ur̃,q si occideret equum sub clerico,uel deturparet uestes,uel laniaret in dorso clerici,ēt in iniuriam eius,q nō sit excōicatus,quia nulla uiolentia est,sed iniuria tm̃: quia non dr̃ iniuria manu fieri,nisi pulsetur,uel uerberetur.ff.de in iur.l.Cor.in prin.dicitur ēt large pulsari,si p frenū,uel uestes detineatur.sed non dr̃ pulsari,si equus eius occiditur,uel uestes lanientur,& in excōicationem non inci dit,nisi qui manus iniecit uiolentas.17.q.4.siquis su. & pœnæ sunt moliendæ,de pœ.dist.1.pœnæ. aliis aūt uidetur,q si hæc iniuria fiat clericis,q est excōicatus in psonam n.fieri uidet iniuria.quæ fit in uestibus, quibus induit,uel in equo,quem equitat,uel quem manibus tenet.Secus aūt,si nō teneret uestes,uel equum,sed iuxta eum essent,quia tunc non fit uiolentia personæ. sed in prædictis casibus non fit uiolentia in psonam eius, uel iniuria,qđ sufficit i.e.contingat.secus autē, si furto auferret corrigiam,qua cinctus esset,uel uestem,qua esset indutus:quia nulla est uiolentia psonæ,quæ non sentit, & in talibus uoluntas,& intentio est multum attendenda,ar.ff.de fur.ne rum.ff.ad l.Cor.de sic.licet dicant alii,q nec semper uoluntas,uel intentio est attendenda,sed ipsum factum,ut apparet in eo, qui non cā iniuriandi,sed cā lucrandi res aufert clerico,q dicimus, ergo non incidit in canonem,qui metu compellit quemq̃ clericum sibi dare aliquid,uel qui metu cogit aliquem exire de domo,uel fundo,quem possidet,& postea eum fundum capit.ad hoc em̃,ut incidat in canonem,oportet q in personam injiciat manus uiolentas, uel etiam in res,quæ sunt circa personam,uel quas tenet,qa tunc semper dr̃ uis fieri personæ,ut in c.si quis suadente.sed in aliis proxime præmissis casibus non fit uis in persona,nec in rebus,quæ personę adhærent,uel quas persona tenet.Item dicimus, q non incidit quis in canonem in casibus,ubi licet sua ēt anctoritate rē inuadere, uel uim ui repellere,ut s.de loc.propter s.de præca.c.fi.supra de resti.spo.olim supra e. c. iij. [consilium] ēt si alias facturus erat id,pro quo est excommunicatus.nam si in aliis præstaret sibi fauorem,non esset excommuni-
3 catus maiori excōicatione [† orando] nullo modo debemus orare,ubi excōicatus orat,quia uidemus sibi cōmunicare,cum eundem Deum simul pro populo Christiano rogemus.unde ēr si sit excōmunicatus ex ecclesiam,& audiat missam,statim sacerdos debet cessare, & alii orantes recedere,nisi forte incœpisset communionem missæ,quia tunc debet ibidem perficere missam: quia

quia non capit diuisionem.6.q.1.nihil.& ēt tunc schola ris,qui eum iuuat,cū eo remanere pōt. sed si incœpisset nesperas,posset alibi finire.Item si in ecclesia esset excōicatus non cā orandi,sed pro alio suo negocio,nō uideo,quare in eadem ecclesia orare non posset:quia sibi non cōico in oratione:qa non orat. alii ꝯ[comedendo] idem est & de omnibus aliis.nam neque ueniendo, neque consedendo in aliquo consilio sibi cōicare debet; & hoc expressum est.11.q.3.excōicatos, ut sequitur, &
4 aliis probibitis † & no.quia nō dicor cōmunicare excōicato,licet ego & ipse simus in aliqua domo,ego ꝑ meis negociis,& excōicatus pro suis. sed si ego & excōicatus simul iremus ad Papam,ut pro eodem rogaremus, hic bn̄ inciderem in excōicationem. sed si ego & excōicatus habitaremus unā solam camerā cōem,bene licet mihi cum excōicato uiuere,& esse in eadem camera,& iacere,& comedere,sed non in eadem mensa,uel in eodē lecto:quia hoc nō pōt esse sine uolūtaria cōione: sed in alio casu suo iure utatur.ī.e.si uere.sed uī, ꝙ in eadem domo nō debeat esse secum.24.q.1.c.omnibus,& c. omnis qui.sed rn̄.ꝙ illud fuit de superabundanti instītia, præterea aliud est dimittere delitias pp præsentiā excōicati,qđ est bonum; & sic loquitur.c.ois qui; & aliud dimitere ius suum, qđ non est bonum [talis] ēt si fit de aliena dixce.& est casus spālis,ubi quis pōt ligari sententia non sui iudicis,& absolui.sed contra ī. de pœ. & re.qđ autem ī.e.a nobis.sed non directe.Dic hunc ligari snia excōicationis non hominis, sed potius canonis: sed nō pōt absolui,nisi ab excōicatore pp iniuriam,quę fit eius sententiæ, & sic non sunt ꝯria, quia sententia nō debet tenere nisi illos,de quibus & inter quos est actum C.res inter alios act.l.1.ī.de fi.instru.inter dile.ff.de ex rei iud.l.cum quæritur.¶ Item non ob.ꝙ sententia non dēt augeri ex postfacto.ff de dam.infe. damni.§. si is. ff. de iudi. non pōt,ubi dī,ꝙ in his , quæ post sniam accidunt.no.in o.est.[cōicet] directe.secus,si indirecte.nam siquis excōicatus est:quia alii guerrā facit siue ecclesiæ siue clerico,& iterum insurgit alius contra eundem, uere hic auxiliabitur excōicato in crimine : quia melius guerram poterit facere;tñ non est excōicatus,si hoc nō
5 intendat.¶†Specialiter] no.epm posse dispensare in omnibus,quæ non sunt ei prohibita.ī. de spon. cum apud.
6 16.q.1.sunt nonnulli.ī.de temp.or.dile.[† spāliter] & hoc uerū est tam in maiori excōicatione,quā in minori,ꝙ absolui pōt ab epō,uel sacerdote proprio,nisi conditor sibi absolutionē retinuit, nisi in quinque casibus, in quibus inuenimus a se.apō.retentū primus est in iniectione manus in religiosam ꝑsonam. 18.q.4.si qs sua. secūdus est in fractione ecclesiæ,ī.eo.conquesti tertius est in eo,qui falsat literas se.apost.ī.de cri.fal.ad falsariorum quartus in eo,qui cōicat excōicato in crimine ut hic quintus incendiarij, ut no.supra e.tua [uerū] redit ad primum casum.s.qñ cōicat criminoso in crimine [difficile] .s.ut si aliquis de casibus,quos no.supra e. c. t.primō tñ est semper eps requirendus, ꝙ si nō poterit haberi , sufficit simplex sacerdos, de hoc not. supra e. c.j [secundum] s.si excōicato cōicat, sed non in crimi-
7 ne [† recōciliari] cum psalmo pœnitentiali, uel per auctoritatem epi,uel sacerdotis, qui dabit sibi licentiam utendi sacris ecclesiæ, non aūt dēt induci in ecclesiam, cum non sit ex.& per hoc apparet dña inter excōmunicatum minori excōicatione, & quemlibet criminosum, quia licet ambo ante,quam pœniteāt,suspensi sint quo ad se a perceptione sacrorum. t.q.1.sacerdotes , tamen criminosi sine ulla solenni reconciliatione restituuntur sacris ecclesiæ per solam pœnitentiam:sed excōicati minori excōicatione non restituuntur sacramentis sine solenni reconciliatione,ut hic.¶ Idem ēt in pœnitentibus solenniter.26.q.6.c.fin.& supra de offi. arch.c. ij. & 3.nec credimus hanc reconciliationē dispensationē dici [a suo] non ab alieno.non.n.cuilibet licet eum absoluere.sed tm̄ superiori,uel aliis eius auctoritate.supra de pœ.quod quidam,& ca.omnis.

QVod in dubiis [multos.11.q.3.qm̄ multos. [innodandi]per sententiam [cōicant]personæ exceptæ ꝑ canonē:hoc non placet:qa in hoc credimus,ꝙ ꝑsonæ exceptę cōicare debēt.ergo hoc c.loquit de aliis ꝑsonis non exceptis,quæ ēt hoc casu,s.qñ sententia lata est,ut sit excōicatus cum suis participibus,ipso iure incidunt in canonem [excōi] 11.q.3.excellentissimus [participib.] sed si idem excōicator participat, uel fauet, nunquid incidat in excōicationem?rñ.sic,quia a se ligatus non est, sed a canone supra c.prox.sed quid si excōicasset aliquē cum omnibus,qui dedissent ei auxilium ad illud faciendum,& hic excōicator fuit de illis auxiliatoribus,nunquid erit excōicatus? rñ.non: quia hic non pōt dici, ꝙ sit excōicatus a iure, sed a se tm̄ ; quod esse non potest, quia nemo se pōt absoluere,& condemnare,sed superior tm̄.21.d.st.inferior.unde dicimus,ꝙ in primo casu,s.qñ communicat excōicato a se,ꝙ superior absoluet supra e.nuper [& ipsi] qui excipiuntur per canonem,non placet,sed alii [& ipsi] si sunt de iurisdictione excommunicatoris supra eo.a nobis supra de pœ.& re quod autem. licet em̄ sententia excōicationis latæ a canone omnes teneantur,ut ī.e.nuper:snia tamen hominis nō tenētur [incurrunt]ipso iure.

INter alia[agente] in ꝑsonis contentis.11.q. iij. qm̄ multos,& in omnibus aliis,ubi eadem est rō,ut no.supra de do.ueritatis.[solutæ] pater,& mater,dn̄s, & patronus,hac occasione.s.quia obnoxietati sunt subiecti , non tenentur cōicare filio,liberto,seruo , imō prælatis eos uitare teneņt,& peccant,& in excōicationem incidunt.si eis cōicant,cum a sua cohabitatione eos repellere debeant.47.di.§.necesse.27.q.1.de filia:sed alia rōne possunt eis cōicare,s.ut ab eis debitum recipiant siue in alimentis,siue in aliis.ī.e.si uere.[solutæ] inter quos reputo rusticos & seruientes;& ita sublata est contrarietas.c.si uere.15.q.6.nos sanctorum,iurātos 11.q.3.excōmunicatos quosque. uel dic,ꝙ illa capitula habent locum sententia excommunicationis lata usque ad satisfactionem [solutæ] excommunicati tamen petere nō possunt,sed peccant,nisi faciant [necessitatis]magna. Item supple,uel utilitatis.de qua loquitur. 11.q.3.quod prædecessor.ī.e.si uerē.Inno.

CVm illorum [factum] & ita nō est probabilis ignorantia in facto suo, ff pro suo l.ult.in fin. & idcirco non potest dispensare eps.sed si ignoraret excommunicationis sniam in se latam,non fit irregularis celebrando supra de cle.ex.mi.apostolicæ [ordinibus,& beneficiis supra de cleri.ex.mi postulastis [reliquis] si per facti,uel iuris ignorantia sint ordinati [abbatis] idem intelligo de quolibet priore,uel prælato regulari,ar. supra eo.monachi. ubi loquuntur de regularibus,qui habent priores non abbates . in non regularibus secus supra e.porro. Item secus in templariis & hospitalariis, quia magistros laicos habent,sed per priorem,quia debet esse sacerdos, absoluuntur.ī.e.canonica [prælatis] i.abbatibus , ad quorum monasteria transierunt . & est no.ꝙ tenet monachatus excommunicati. sed melius facit,qui scit,& non recipit;nec in probatione absoluere

potest

pôſt [talibus].ſ.excõicatis añ monachatũ,& ſi clericos ꝑ cuſſerunt qñq; alias in canonẽ inciderunt latæ ſniæ [eſ-fuſionẽ].ſ.mortẽ nã licet ſanguis de naſo exierit,nihil-ominus abſoluere poterit.uel idem intelligimus ſi os ca pitis fregerit,dummõ mors ſecuta non fuerit,uel mem-brorum mutilatio.uel pôt dici,ꝙ oĩs grauis læſio intel ligitur,& hæc diſcretio iudici committitur,& hoc plus placet [percuſſerit] poſt monachatũ [ſacti] de ignorãti bus factum uſ,ꝙ ẽt ſi non peccent,tñ non reciperent or-dinis executionẽ: quia nõ eſt ſuſceptibilis talis executio nis.nec ẽt ignoranter recipiẽdo ſit irregularis.ĩ.de cle. ex.mi.ap̃ſicæ.[iuris] no. mitius agi cũ ignorantibus ius poſitiuũ.C.de in ius uo. l.ij.ſecus de ignorãtib. ius natu rale.ĩ.de diuor.gaudemus[abbates] no.abbates diſpen ſare in ordinibus.ĩ.de eo,ꝙ fur.or.ſuc.c.ij. & intelligũt quidam euui poſſe diſpenſare, ſiue irregularitatẽ incur rat añ ingreſſum monaſterij,ſiue poſt , alij tñ dicunt & melius,ꝙ tm̃ de his loquitur,qui añ monachatum irre-gularitatem incurrerant. [diſeretus] quia ꝯ diſcretum facile pſumitur.C.qui & aduer.quos.l.j.ff.de proba.cum de indebito.& indiſcretus dicitur pati iniuriam, ſed nõ facere.15.q.1.illud.ff de ſie.inſans.

DE monialibus.[per eþm]ẽt ſi monaſteriũ ſit exẽptũ [eþm] hæc.n mulicbri ſexui nõ ꝯueniunt.ĩ. de pę. & remiſ.noua[eþm]& ſi monaſteria ſint in diuerſis dice ce.per ambos abſoluantur,arg.ĩ.c.proxi.

SVMMARIVM.

1 *Quãdo liceat inire cõtractus cum excommunicatis,& in nu.2.*
3 *Percutiens clericum excommunicatum an incidat in canonem.*

SI uere. [permittimus] hæc ꝑmiſſio eſt iuris. 1 †[cõuenerit] hinc colligitur,ꝙ ad utilitatem ſuã licet ꝯtus cum excõicatis inire. quidã tñ hoc intelligũt,qñ iam erat conducta nauis,ſed nondũ terminatũ,ad quẽ portũ deberet applicare,& ar rhæ datæ inde ſequant. de excõicato uſ, ꝙ nullus ꝯtus cum eo initus ualet: qa ſit ꝯ ap̃lm, q dici, nõ miſceami-ni fornicariis,i. excõicatis noiatim pp fornicationẽ. & idem eſt in quolibet crĩe.2.q.1.multi.ſi.n. excõicatis nõ debemus cõmiſceri,nec ipſi nobis nec in cibo,nec in lo-quela,nec alio mõ.11.q.3.cum excõicato,& c.placuit ĩ. de cle.excõ.illud.ergo nec ꝯhere.ſed prohibiti ſunt ho mines ab ap̃lo auctoritate dñi.ergo & ꝯtus cum eis ini ti nõ ualent:qa ꝯtus initi ꝯ manda:um legis,uel princi pis nõ ualent.x.di.uides.C.de le.non dubiũ.multo ergo minus ualebunt initi ꝯ mandatũ ap̃li,imõ Dei. 11.q. 3. qui reſiſtit.ſed ꝯ.ĩ.de excep.cum inter,& c.exce. & c. ſi. ĩ.de iudi.intelleximus.ĩ.de re iu.ad ꝓbandum.11.q. 3. Iuli.qm multos.ĵ.e.inter alia.ſol.oĩa,q agunt excõicati 2 in iudicio, & extra ualent † circa tpalia.ipſi.n. cuæ ſunt ſua,tenẽt,ẽt ſp̃ualia & quo ad ius,licet quoad fructus ei ſubtrahantur:ſed ea q̃rere de nouo,ſ.ſp̃ualia non pñt. ĩ. de exce.c.ſi.ĩ.de ap.paſtoralis, in ſi.& in c.Iul.& ca. qm multos.ĩ.de æta.& quali.cũ bonæ.ĩ.de ꝯſue.cũ dile.pꝯe piũ ap̃li nõ ob.ne commiſceamini for.&c.quia licet ꝓ-hibuerit ꝯhere cũ excõicatis , non tñ prohibuit ſeruari ꝯtũ,& maxime tpe,quo poterit ſeruari ſine peccato, ſ.poſt q̃ fuerit abſolutus.non.n.eſt naturalis pœna ꝯhen tium ꝯ legem, uel ꝯ mandatum principis,ꝙ irritetur ꝯ-ctus.imõ eſt ꝯ ius,ꝙ dicit,pacta ſeruabo.naturalis ẽt pę-na eſt,ꝙ eis tm̃ inobedientib.imponat pęna ſine pecunia ria,ſiue corporalis,prout legi, uel iudici melius uidebi 3 tur,ubi non eſt certa pęna ſtatuta.¶†Item uſ, ꝙ qui per cutit clericum excõicatum,incidit in canonẽ;qa hoc pri uilegium ꝯceſſum eſt in fauorem ordinis,& non pſona-rum.ĵ.e.ti.ꝯtingit.& iſte,licet ſit excõicatus, tñ retinet ordinem.ſed ꝯ,auth.de priui.do.§.2.ſo. ibi loquitur de hæreticis,de quibus ſatis credimus.ꝙ qui eos uerberat, nõ incidit i canonẽ. Itẽ dũ tolerant in aliqua dignitate, & ſunt occulti,non nominatim excõicati,ſatis uſ, ꝙ poſ ſint excõicare,bñficia conferre lr̃as impetrare;quia hoc ipſa dignitas facere uſ, & non perſona excõicata. 8.q.4. nonne.ſacta.n.horum tuetur p̃tor,ut no.ĩ.de ele. nihil. nec ob.23.q.1.c.2.& 3.ubi dr̃,ꝙ excõicatus non pôt ex-cõicare quia ibi loquitur de nominatim excõicato etiã non tolerato.& uſ,ꝙ ſi non excõicatus petat aliquid ex aliquo cõtractu ab excõmunicato,ꝙ non excõicatus co getur dare excõicato omne id, ad ꝙ tenetur ex eo ꝯ-ctu.ĩ. de except. cum inter dilectos. [ſæpe] pp dubium.4. diſt.ad eius, & c.baptizari [coarctari] de ſacto imõ dici mus,ꝙ de iure poſſuntcoarctari ad reddendum debitũ ſi bi ſolutũ[exigi].ĩ.de iudi.intelleximus.ĩ.de exce. cũ in ter,in iure.11.q.3. quoniam mul.anteceſſor ꝙ præ.ſu-pra eo.inter.

SVMMARIVM.

1 *Laicus iudex,qui tenet aliquem in carcere,qui ſe clericum dicit an debeat ſuper hoc,quòd ſit clericus,probationes recipere.*
2 *Crimen ſacrilegij eſt detinere clericum.*
3 *Epiſcopi dicuntur habere merum imperium ſuper clericos.*
4 *Poteſt quilibet clericus capere clericum ſeruientem ſibi.*

VT famæ.[arcta] non ſolum in clauſtro [laici] ĩ eo.uniuerſitatis,ꝯ. ſed ibi loquitur de corrigibi libus,hic de incorrigibilib. [† capere] ſi laicus iudex tenet aliquem in carcere,qui dicat ſe clericũ , nõ debet ipſe laicus recipere probationes clerici, ſup hoc ꝙ ſit clericus : imõ mandauit ordinario ſuo,uel melius ꝙ ſit clericus ordinario capientis,& accuſabit eum de ſacrilegio, qui de hoc cognoſcat, cũ hæc cã ſit ſp̃ualis.ĩ.de indi.decerni mus.ĩ.qui ſi.ſint legi.trãſmiſſam,lator,& interim iudex laicus ſuperſedebit accuſationi,& pœnæ illius, qui dicit ſe clericum.ĩ.de ord.cog.tuam.ſed tñ a carcere ſuo pp hoc non relaxabit eum:qa hoc iudicio pendente,ſ.an ſit clericus,uel non,nihil immutandum eſt,ut.ĩ.de app.ſi-gni. & pôt hic ꝓponere non ſolum clericus, ſed ẽt ſuus platus ẽt clerico nolente, & ſe laicum confitente:qa eſt 2 iniuria eccl̃iæ.ĵ.e.prox.2.q.1. in primis,in prin.¶† Item poteſt eþs,maxime ſi eſt ordinarius capientis,procede-re,in modum inquiſitionis ꝯ detinentem,ꝙ crimen ſacri legii eſt detinere clericum.17.q.4.quiſquis, & c. ſi quis deinceps,& capitulo ſequen. & hoc eſt uerum,ſi eſt fa-ma, quod ſit clericus,ſed non eſt notorium : quia ſi eſ-ſet notorium, tunc poſſet eum requirere,& excommu-nicare, & non alias præcedente inquiſitione. Imõ plus uſ,ꝙ ſi clericus conueniatur etiam ſuper ciuili cã corã iudice ſeculari, ſiue inuitus,ſiue uoluntarius, ꝙ præla-tus ſuus pôt ẽt eo inuito abſtrahere a iudicio ſeculari.ĩ. de ſo.compe.ſi dile.11.q.1. inolita, placuit, de perſona fratris.& etiam pôt iudicem punire de ſacrilegio,argu. ĩ.de ſo.compe.c.j.illud ſatis uſ,ꝙ ſi prælatus ageret pro recuperatione clerici ſui,quem laicus uelut laicum ſuũ poſſidet , uel ex officio iudicis , uel rei uindic. de iure calu. uel præiudiciali , de quo not. ſupra de maiorit. & obedient.inter,quod tunc agere debet coram iudice rei,argum.C.ubi ca.ſta.l.2. [prælatorum] ſcilicet epi-ſcoporum,qui quaſi merum imperium habẽt,& aliorũ,

qui ordinariā pt̄atem super hos habent uel aliam corre ctionem, sicut abbas in monachos.nam alij prælati non habent pt̄atem p se capiendi,nec alij demandandi, quā uis dici posset,q si timeretur de fuga,possent dare licē tiam capien in.quia quamuis non possint iudicare de cri minibus.tñ posset in carcere detineri,quousque præsen tetur superiori iudici; sicut dr̄ in defensore, auctēn. de desen.ciui.§.nos igitur,& § interim,ar.ff.de his,q̄ ifrau. cre.ait prætor.§.si uēditorem.satis uī,q quilibet iudex ecclesiasticus siue ordinarius, siue delegatus clericum coram se exequentem mandata sua ex iusta cā pōt capere & detinere,arg.C.de spor.iudicibus,auc.ut iu.§.& hoc quoque iubemus.minores aūt p̄lati, qui iurisdictio nem non hn̄t,forte & ēt subditi.& locij pn̄t capere socium,uel subditū suū. quem hn̄t suspectum,& præsenta re iudici,in auc.ut iu.fine quo.suf.§.necessitatem,ar.C.

4 de decur.gn̄ali. ¶†Item quilibet clericus postet capere clericū seruientē sibi modico tpe,si hēret eum pbabiliter suspectum,ar.ff.de pœ.recipiendum.§.furta.laicis aūt siue sint iudices,siue aliā pt̄atem habeant super clericos non licet clericos capere:quia nec tacite,nec expsse pn̄t clericali priuilegio renunciare.j.e.cōtingit.ī. de fo.compe.si dilig.& hoc idē dicimus,ēt si laici delegati sint a p̄latis eccl'iast. ī.co.uniuersitatis. Itē dicūt quidā q si inueniātur in peccato, q pn̄t,ar.ff.q in frau.cre.ait pror.§.si debi.in malis factis.n. non priuilegiatur digni tas.C.ubi sena.l.j.,alij dicunt ɔ̄trium [extenuat] nam si ultra se extendere,teneretur.ī.de rest spo.olim.ff.ad l. Aquil.si ex plagis.§.tabernarius.

SVMMARIVM.

1 *Actio iniur competit ecclesiæ,unde est clericus,qui uerberatus fuit,& uide nu a.*

Contingit [iniuriosa]ɔ̄, quia iniuria non fit uolē ti.33.q.5.noluit.C.de transa.cum dona.sed dic iniuriosam quoad eccl'iā.cuius iniuriā remittere non pōt.23.q.4.si is ui, sicut nec filius pōt remittere iniuriā quantum ad patrem.ff.de iniur.l.j § usq; adeò. si.ff.de pac.tur.§.ult.63.dist.Salonita.imò nec eps solus

1 pōt remittere,cū sit procurator,12.q.1.c nlt. P†Iniurio sa] licet non rn̄deat q̄ni huic: tñ colligitur so. quia si manū iniuriosam infert,incidit in canonem.17.q.1.siqs sua.ex eo,q hic dr̄,dicūt quidā q si iniuria fit alicui cle rico & maxime in uerberando,q eccl'æ, uñ est clericus cōpetit actio iniuriarum, ar.ī.de pœ. c. .17.q. 4. si quis

2 deinceps,& c.seq.2.q.1.in primis,in prin. ¶ Item dicunt q ecclesiæ competit actio iniuriarū,si clericus trahitur ad seculare forū.ī.de fo.compe.si diligen.alij dicunt, & magis uī iuri ɔ̄cordare,q cū clerici sint liberæ personæ non competit pro prædictis actio iniuriarum,sed alias uel publicis actionibus,uel auctoritate predictorū canonum possunt accusari.hoc autem est certum, q episcopus bene pōt accusare illum , qui suum clericum lædit, uel detinet,uel alias iniuriā facit loco sacro.C.de epi. & cle.si quis in hoc,& ī.de ap.dilc.uī,tamen,q si aliquis uerberat clericum in iniuriā ecclesiæ cuius clericus est, q bene competit ipsi ecclesiæ actio iniuriarum. Imò,q plus est , ēt agit dn̄s pro iniuria facta mercenario , uel alii, qui sibi seruiuisset in exercitu aliorum seruitio in iniuriam domini,argu.ad hæc;quia actio iniuriarum nō competit pro iniuria facta libero homini,qui m hi bona fide seruiuit,nisi fiat in meam iniuriam.quia tunc be ne competit,insti.de iniur.ff.de iniur.item.§.pe. & ante pe.Item plus uī,q si clericus adduceretur ab officiis, ēt si non fieret iniuria ecclesiæ;tamen bene competit actio iniuriarum,& eodem modo si partes litigantes abstrahantur de consistorio alicuius,ar.ff de iniu.apud.§ si qs & §.committere,& § seq ī.de pœn.dile.argu. etiam ad hoc,quia per hoc diminuitur dignitas ipsius ecclesiæ,& iudicis, & diminutio dignitatis adducit actionē iniuriarum.ff.de iniur.l.2.§.j. tamen non dicimus , q si aliquis uerberaret aliquam personam extraneam in meam iniuriam, q propter hoc haberem actionem iniuriarum: quia hæc iniur a nō læ lit corpus meū, nec dignitatem meam,nec famā.ff.de iniur.l.j §.j & no. in actione iniuriarū,q licet solummō prosequatur uindictā ff.de iniu. iniuriarū actio,inst.de p pe.acti.§ nō oēs,& §.pœnalis tñ iudex ex officio suo pcipiet amoueri iniuriā , si adhuc durat,v.g. agit̄ iniuriarum pro iniusta excōicatione,cer te iudex non solum iudicabit in excōicatione, sed ex officio suo pcipiet de facto,uel de iure absolui excōicatū, ar.ff de iniur.item alias,sed si unus §.sed si prætor.imò plus dicunt aliqui,q iudex in actione iniuriarum debet hr̄e rōnem damni,arg.C.de iniu. dominum. alii ɔ̄ intel ligunt pdictam.l.q rō damni habetur non per actionē iniuriarum,sed per actionem.l.Aquil.ff.ad l.Aquil.sed & si quæcunque.§.iniuriam.

Relatum est.[nisi fecerint].s.hoc q sequitur.sic intel ligitur.ī.co.mulieres,in prin. [nisi fecerint] ponit duos casus,in quibus excōicati serui non sunt ad se. ap. mittendi [remoti] hinc uidetur, q sit specialis indulgē tia,& aliud sit de iure communi.

Acris est.[bello] no.excōicatum posset pugnare in illo bello añ,ɔ̄ absoluatur.sed certe tunc erat absol. uēdus, si petit.et.uā quoslibet in piculo mortis licet ab soluere.s.e.q de his,ubi not.[ɔ institutionis] ī.e.ā nobis.

Sicut nobis. [aut alio] per t ftes.

SVMMARIVM.

1 *De iure non potest excommunicatus appellare.*

2 *Excommunicatus quousque uitari debeat.*

3 *Non auditur ei pro quo est excommunicatus, si dicat prius cognoscendum de ap.quā absoluatur.*

4 *Non debet superior excommunicatum absoluere , nisi legitima & uera causa appellationis probata.*

Er tuas. [uī] Horum opi.mala est, nisi de illis intelligant, q p archiepm absolui non pn̄t, de qbus manifestum est,q sunt iuste excōicati [de 1 feri] i.deferri nō debeat de iure;puta qa excōicatus appellare non pōt de iure; & hoc est q sequit, excōicatus āt &c.& loquitur fm opi.eorū quorū opinionē narrat. non.n.est uerum:imò ēt excōicatus appellat,ī.de excep. cum inter.sed decepti fuerunt isti p decre.ī.de app. pastor.q non dicit,q non possit appellari quo ad hoc,ut illa appellatio negocium transferat ad superiorem , sed q secum ferat executionem.[uocem] hic patet hanc decre. Alex.loqui,qn̄ per ap.post sniam excōicationis interpositā negociū defertur ad superiorem,q eñ cognitionem habeat superior super principali cā. si per ap. uel simplicem querimoniam ad eum causa defertur.no. ī.de referi.ab excōicato [audiendi] super principali cā [remittendi] super p incipali causa[in Sardicen.] 11.q. 3.si eps forte [abiectus] .i.excommunicatus, & intelligi tur post ap. uel tolerabili errore expresso [utrum] exnunc interpretatur capitulum Sardi. [intolerabilem] into-

intolerabilis error est, si mandauit aliquod peccatum. item si mandaret ꝯ ius [corum] i. appellationi ꝑmis sæ, uel intolerabilis erroris expressi. [† de ipsis] i. de intolerabili errore, uel ꝗ post ap. lata sit sententia. de hoc no. s. de ap. dilec. si aût cõstaret appellatum, sed diceretur iniuste appellatum, nõ negaret in aliis audientiam: sed tamen cognoscetur, si iusta præcessit ap uel iniusta: quia si iusta præcessit appellatio, pronunciabitur excommunicatio nulla. si uerò iniusta præcessit appellatio, remittetur ad excõicatorẽ absoluendus, & mãdata recepturus. s. de of. dele. cum contingat. alii uerò dicunt, ꝗ quousque cõstat de iusta appellatione, & iniusta excõicatione, semp debet in aliis euitari, & no. s. de ap. dilect. nos dicimus, ꝗ semper est uitandus quousque cõstet uel nullam sniam, uel absoluat ad cautelam, ut hic. hodie hæc correcta sunt. j. e. solet. [constiterit] prosequendo appellationem post ꝙ appellator dr̃ excõicatus imo plus dicimus, ꝗ ẽt si non ꝓsequatur appellationẽ, sed in modum replicationis proponat appellationẽ legitimam, audiendus est. v. g peto a te cẽtum. tu excipis excõicatum aliqua excõicatione. ego replico illam excõicationem præcess. ist legitimam appellationẽ, sum audiendus. nam, si ita est, constat excõicationem non tenere, & me posse agere; & sic admittendus sum ad agendum, ar ff. de inof. testa l. ꝯ uere. §. si quis filius. ff. ex qui cau. ma. nec non. § ult. & pôt hanc replicationem legitimæ appellationis non solum intra annũ, sed quãdiu uoluerit opponere. alii tñ dicunt ꝯrium, & forte melius. de hoc no. s. de ap. sepe, nisi forte prosecutus fuisset appellationem. qa tunc semp & ppetuo de appellatione præcedente excipere, & replicare posset [in aliis] iudiciis: secus in negotiis et iudicia. s. de ap. dile. j. e. solent, in fi. [consueuerit] non. n. auditur is, ꝓ quo est excõicatus, si dicat prius cognoscẽdum de ap. quam absoluatur de hoc no. j. e. solet. sed quid dices, dr̃ appellationẽ non tenere: qa manifestum erat crimen. s. de ap. cum sit Ro. proposuit, & dr̃ non præstandam absolutionẽ, nisi præcedente emenda. j. de uer. sig. ex parte, & c. seq. ¶ Ex aduerso dr̃, ex quo excõmunicatus est post ap. ꝗ absoluendus est ad cautelam, quantum nobis uĩ, ubi dr̃ non tenere appellationẽ, nec excõicationem pp manifestam offensam promulgatam, nõ absoluet ad cautelam: sed de facili. i. intra octo dies. j. e. solet. ille, qui excipit de manifesta offensa, eam probet. alioquin, si longius internallum, qđ arbitrio iudicis dicimus relinquendum, petat ad ꝓbandum, si uoluerit sufficientem cautionem præstare de satisfaciendo, prout ius requirit, ipsum absoluet. ar. eius quod dr̃. infra e. sacro, ubi dr̃, ꝗ excõicatus debet remitti ad excõicatorem, si sine periculo motæ fieri pôt, quamuis ibi loquatur de eo, qui dicit se iniuste excõicatum. hic autem proposita est quæstio de eo, qui post appellationem legitimam dr̃ excommunicatus. quia ipse absolutionem petere debet, quamuis non credat se excõicari: quia in dubiis in tutiorem partẽ declinare debemus supra de spon. iuuenis. alii aliter dnt. sed nunne hæc consuetudo est extendenda ad archiepiscopos, & alios iudices ad quos appellatur? argu. ꝗ sic 12. dist. per totum, de conse. dist. 1 basilicis. Alii dnt cõtrarium in præcedenti casu. tñ si uellet meo consilio erederet, peteret absolui ab excõicatione lata in se præmissa protestatione, ꝗ per absolutionem non fiat sibi præiudicium in aliquo; puta si interim celebrauit, ꝗ ex celebratione non fit irregularis, & per absolutionis petitionẽ non confitetur sentẽtiam tenere. & facta hac protestatione, siue superior eum absoluat, siue eum ad excõmunicatorem remittat, non fit sibi præiudicium; quia hæc protestatio ex probabili causa fit; unde prodest, ut no. extra de cõsti. cum M. & de elec. Cumana. & sm hoc optime intelligitur, qđ hic dr̃: quia fit absolutio ad cautelam. sic. n. bene cauetur utrique. nam illi, pro quo, uel in cuius fauorem excõicatus est, nullum fit præiudicium in iure suo, si proximus suus cõioni ecclesiæ restituitur. est. n. excõicatio medicina excõicati, non ius alicuius 2. q. 1 multi. Et hinc est, ꝗ non auditur appellans, qui appellat, ne absoluatur ille, qui pro eo excõmunicatus est j. e. sacro. cauetur & excõicato, ne in dubio periculose sine absolutione maneat & pôt dici hanc ipsam absolutionẽ debere fieri ad cautelam nõ solum, qñ dr̃ lata sententia excõicationis post appellationem, uel intolerabili e rore expresso, sed ẽt qñ ꝯtra aliquem, qui agit, opponitur excõicatio ut repellatur ab agendo. nam et in hoc casu, si petat absolui ad cautelam cũ præmissa ꝓtestatione, non uideo, quare sibi non debeat dari, dummõ ab ipso, a quo petitur absõlo, uel eius auctoritate, uel eius subdito dicatur excõicatio lata, ar. s. de cle. ex com. mi. apostolicæ. j. e. c. uenerabilis. tñ ꝓ hoc non prodest sibi, quin sit irr gularis, si scienter post excõicationem celebrauit. & hoc est de prouisione, uel permissione plus, quã de iuris rigore. nũquam. n. sine protestatione absoluto fit præiudicium, si appareuerit sententiã tenere. neque prodest, si appareuerit sententiam tenere, etiam si sit iniusta. si aût iudex, uel aduersarius petant & confiteatur sentẽtiam tenere ante, quam absoluat, male faciunt. ex cõfessione. n. sua modo nec debet aduersario aliqnd accrescere, nec sibi deperire, arg. ff. si ser. uin. l. sicut. §. quæritur: sed & hoc idem dicendum uĩ ẽt si non protestetur: sed hoc securius est idest in his, qui dicunt se iniuste excõicatos [utrum] exnunc incipit interpretari decr. Alex. quæ loquitur, qñ aliquis non contendit se post ap. excõicatũ, uel intolerabilẽ errorem expressum: sed dicit se iniuste excommunicatum, & ante app. quod patet ex uerbis Alexan. ubi dicitur, quod si ante ap. &c. per quod patet, ꝗ post sententiam appellatum fuit. si. n. non esset appellatum post sentẽtiam, nõ de gr̃a, sed necessitate ad excõicatorẽ remittitur. s. de offi. or. ad reprimen. nisi periculum esset in remittendo infra c. sacro. §. j. [absoluere] præmissa tñ cognitione, ꝗ ex iusta cã sit appellatum post excõicationem, & ꝗ uera sit causa appellationis: qa si appellatio nõ fuit legitima, & etiã uera cã, non transfertur ad archiepm, & sic non ualet eum absoluere, neque ualet absolutio. alii tñ dixerunt, ꝗ exquo coram archiepiscopo est ꝓbatum, ꝗ ex cã legitima est appellatum, ẽt si non constet de ueritate causæ tñ quia de hoc cognitionem habet statim absoluet eũ. alii dicunt, ꝗ a sententia excõicationis tenet appellatio ẽt sine expressione causæ, sicut a sententia diffinitiua sed hoc non placet, qđ sic probo. appellatio quo ad excõicatorem nihil ualet: quia semper excõicatio secũ trahit executionem s. de ap. pastoralis. sed quo ad principale negocium facit: quia si iusta cã est ap. illud trahit ad cognitionem superioris: sed si est iniusta, tñ apud primum iudicem remanet iurisdictio, qui solus absoluet.

4 ¶ † Item sicut superior non debet absoluere excõicatũ a subdito, qui ꝑ simplicem querimoniam accedit ad superiorem, sed eũ dẽt remittere ad excõicatorem. j. e. sacro, & sic & si appellauit, non dẽt absolui a superiore, nisi prius constet de iustitia, al's de iusta appellatione. s. de of. or. ad reprimen. primum dictum magis placet, s. ꝗ superior non debet absoluere excõicatum, nisi probata legitima & uera cã appellationis, cum interim iurisdõ remaneat

remaneat apud iudicem,a quo est appellatum, & tenebit,qđ faciet,nisi obtulisset se coram eo probaturũ causam appellationis.ꝫ.de ap.interposita.in prin. sed decr. Alex.cuius tenor hic inseritur, vñ ꝓdicere, ubi dr, ꝙ in optione superioris est,ad quem appellatum est, utrũ absoluat ipse,uel ad excõicatorem absoluendum remittat qđ non pôt intelligi,ꝙ habeat hanc optionẽ post,quam cognouit de appellatione:qa tunc si cognouisset,ꝙ post appellationẽ legitimam excõicasset,iniuste faceret,si ad eum,qui iniuste eum excõicauit,& qui puniendus est,eũ remitteret.item si cõstaret,ꝙ appellatio esset iniusta, & excõicatio iusta,male faceret superior, si eum absolueret,ut hic in fine dr.Sed rñ.tenorem illius decre.habuisse olim locum,qñ licebat appellare ẽt fine cã.ꝫ.de app. cum sit Ro. quia tunc semper ꝑ oẽm appellationem deuoluebatur iurisdõ ad superiorem,nec erat necesse, ꝙ cognosceret de cã appellationis an esset iusta,necne:sed de principali statim cognoscebat.& ideo bonũ erat tũc, ꝙ si appellatum erat,ꝙ posset absoluere,& ẽt remittere sed hodie,cum ad superiorem nõ deuoluaꝛ iurisdõ, nisi probata uera & legitima cã appellationis,non habet locum,ꝙ possit absoluere,uel remittere: sed expectare debet,quousque cognoscatur de appellatione, an sit iniusta,uel iusta [audiat] secus,si per querimoniam detulisset causam ad superiorem,ut no.ꝫ.de rescri.ab excommunicato [manifestum] & de hoc ꝯlat epo uel ꝑ testes uel per publicam famam.ꝫ.de spon.cum in tua: uel etiã si hoc nõ constet epo,tñ uel alius hoc sit probare paratus [non debet]ẽt si sit appellatum; & ẽm hoc potest saluari opinio [absoluere] sicut ẽ conuerso, si cognosceret,notum esse excommunicationem non tenere,posset denunciare superior eam non soluendam ꝫ. de appella. solicitudinem.

SI aliquando [credatur] Repete,q̃ diximus.ꝫ.de priuil. cum olim, in fi.

OFficij.[ueritatem] hanc,s.se esse excõicatum ab illo,uel ex alia cã.ꝫ.e. cum pro cã [non prodest] ut reputeꝛ absolutus & reconciliatus ecclesiæ [absolutionem] s.ꝙ introducatur in ecclesiam cum solẽnitate,quã habes.ꝫ.e.ã nobis.§.pe.nel cõione hominum restituatur credimus tñ, ꝙ ã sententia sua excõicationis absoluet eum uerbo ꝓferendo sentẽtiam absolutionis, si queres: ad quid ualet hæc sentẽtia excõicationis? Rñ. hẽt duos effectus,unum eijciendi eẍ ecclesiam,& alterum confirmandi,siue retinendi eẍ sic & absolutio habet unum effectum remittendi in ecclesia.& quantum ad hunc effectum nõ absoluit,nisi ab omnibus absoluaꝛ.hẽt & alium s remouendi impedimentũ ualet ergo quo ad scđm effectum:qa q̃to breuior erit funiculus,tanto facilius poterit liberari.ꝫ.de treu. c.1. & quantum ad hunc ẽm effectum pôt quis pluribus excõicationibus ligari.3.q.4.En geltrudam. Alij dicunt nõ sic faciendam absolutionem sed una absolutione tolli omnes excõicationes,sicut una acceptilatione tolli oẽs obligationes.C.de tran.transactio.ff.de accepti.pluribus.alij dicunt,ꝙ omnes excõicatores delegabunt uices suas uni, uel quilibet absoluet solenniter, & ultra confirmabit præcedentia.ff. de fer. ru. præ. per fundum de hoc not.supra eodem eum pro causa.

REsponso [ciues] s.consiliarii,uel alii,qui delinquerent,ar.ꝫ.de simo.ueniẽs,& ꝫ. de cle.excõ.mi. lator ciuitates enim nõ poterant excommunicari,uel uniuersitas.infra eodem. Romana.§.uniuersi xxiij.q.iij.si habet. uel quod speciales ciues erant excommunicati, sed tota ciuitas interdicta [ecclesiam] no.excommunicatos posse ingredi ecclesiam, dummodo non audiant officium.

SVMMARIVM.

1 *Debet unusquisque potius omnia mala pati,quam contra conscientiam peccatum operari mortale, & unde in nu.2.& ubi dectiam nonnulla ad hunc propositum in nu.3. & 4.*

INquisitioni.[distinguẽdum] ẽm hãc distinctionẽ intelleximus.ꝫ.de rest.spo.literas.ꝫ.de diuo.

1 quanto.¶ † In primo]s.qñ sine mortali peccato ei commisceri non pôt,puta qa est eius cõsanguinea.sed si sine peccato pôt ei cõmisceri, ipsa in priuata est iure petendi,ut quia cõmisit adulterium,pôt ei reddere debitum.nec credimus ei ꝑ hoc fieri prejudicium.quia ꝑ hoc uideaꝛ accusationem adulterii renunciasse,cũ si aṙ diceretur,esset lex,uel præceptum iudicis iniquum, qđ eum illaquearet.27.q.1.de uiduis,& ꝫ.de resti.spo.literas.imò nec illam irregularitatem,de qua hr.33.dist. si cuius,incurrit. exigere aũt non debet & hoc dicimus, si factum nõ sit adeò notorium,ꝙ non sit inficiationi locus,tũc.n.sua auctoritate dimittere pt ꝫ.de diuor.sigui. ꝓdicit.ꝫ.de diuor.porrò.& est hoc ca rõne,qa ipsa adulterium cõmittẽdo ipso iure priuata est ptãte petẽdi debitum. unde iste reddere nõ tenetur. imò si reddat,cum non teneaꝛ,crederem sibi fieri præiudicium,& irregularitatem incurrit.si tñ mandato iudicis inique præcipientis,uel ẽt iniuste:quia forte sibi non constat de adulterio,non credo,ꝙ fiat sibi præiudicium,uel irregularitatem incurrat.quidam tñ dicunt,ꝙ irregularitatem in-

2 currit. ¶ † In primo] idem uř dicendum in simili,v.g.aliquis uidit & cognouit indubitanter, ꝙ aliquis iniuste & iniuriose uerberauit clericum.nam iste omnibus modis debet abstinere ab eius cõicatione,saltẽ in priuato, si percussio fuit priuata;& in publico,si fuit publica , & prius debet sustinere excõicationem, quã ei communicet,si aũt pro certo nescit ꝑcussionem iniustam,sed probabiliter & discrete hoc credit,tunc per se non cõicet ei sed ad petitionẽ percussoris non uitet eum ẽt in priuato,licet posset iõ diuersitatis assignari:quia cõio est uoluntaria,sed redditio debiti est necessaria. si aũt iniustã ꝑcussionem credit ex leui & temeraria credulitate, tũc & per se & ꝑ alterius participationem secure cõicet ei. quidam tñ dñt,quantuncũque publice quis clericum ꝑcutiat,nũquam tñ nec a uidentibus, qñ percutitur, nec ab aliis uitari debet.quia licet in ueritate sit excõicatus nondum tñ est excõicatus nominatim, nisi per iudicis sentẽtiã excõicetur.2.q.1.multi.sed nobis uř,ꝙ a ṙ ẽt, quam ꝑ sniam pôt esse notoria excõicatio alicuius, sicut & fornicatio.ꝫ.de coha.cle.& mu.uestra, ubi no. & c.multi, loquitur qñ excõicatio non erat notoria,licet esset talis,ꝙ probari poterat;puta quia multis uidentibus facta erat iniusta percussio.tunc enim satis credo, non debet uitari,nisi primo condemnetur; & sic loquiꝛ c.multi.si autem aliquis fuit publice per sniam excommunicatus & denunciatus,& postea iste excõicatus mueniatur in remotis partibus ab aliquo, qui fuit præsens, qñ fuit sentiaṙ excõicatus,debet eum uitare & in publico,& in priuato. ridiculum em esset dicere, ꝙ non deberet uitare excõicatum,nisi qñ paratus habet probationes. imo idem uř.s.quòd debet uitari ab eo,ẽt si omnes illi mortui sunt,qui sententiæ interfuerunt.nec est contra 6.q.2.c.2.& 3.quia loquuntur,qñ excommunicatio nunquam fuit notoria.hic autẽ locuti sumus,qñ excõicatio

catio aliqñ fuit notoria uel p sñiam, uel p euidentiam facti indubitatam. sufficit.n.factum fuisse notorium alíqñ,& alicubi,etiam si pbônes defecerint. hic aût fortè dici posset, q si abbas, uel alius plætus pciperet monacho,uel subdito suo,q celebraret præsente illo, quem ipse scit aliquo pdictorum modorum indubitanter excõicatum: sed abbas & alij uesciût,q celebrabit:sed ptestetur saltem illi,quem nouit excõicatum, q non intêdit orare, nec celebrare cum excõicato, sed cum aliis: sed si pciperet ei, q cum eo solo celebraret, non debet obedire:quia peccatum est,ꝫ qd' me.sacris.sed qd si iste excõicatus dicit,ego fui absolutus à pdicta excõicatione,sed nõ habeo ad præsens instrm,uel testes? uſ, q nõ sit ei credendum, nisi habeat aliqua ar.fuæ absolonis, ar.ꝫ de cle.percuff.c.j.& ij. sed uſ, q si eius excõicatio nulli est piudicialis, q possit ei cõmunicari, si alias est persona bonæ uitæ,& maximè si hoc iurat,ar.ꝫ.de cle.

3 percuff.tuæ.[mortale] sed quid si mortale peccatum non pcipiat,sed alias iniustû,uidelicet q det alicui siue eã libros suos, uel domû, & si non dederit fit excõicatus,nûquid da re tenet? rñ. nõ,sed aget cum superiore, ut absoluat,ꝫ eo.sacro. & ille,q ɔsuluit ei, q non satisfaciat,non incidit in canonem maioris excõmunicationis: quia non cõicat crimini:qa non est crimê,si nõ obedit: in minorem tñ excõmunicationem bene incidit:qa eam seruare debet,etiam si sit iniusta. 11.q.3.c.j. sed qd si Papa iniustum præcipiat, qui superiorem non habet, cum quo agi possit? potest dici, q si de spiritualib. uel ecclesiasticis personis aliquid pcipit etiam iniustum, illud seruandum est:quia nemini licet de eius factis iudicare.40.dist.si Papa.19.q.3.cũcta,& multis aliis c.nisi mandatum hæresim ɔtineret: quia tunc esset peccatũ: uel nisi ex præcepto iniusto uehemêter psumeretur statum ecclie[a] turbari, uel etiam fortè alia mala uentura esset:quia tûc peccat obediêdo,cum debeat futura mala p-

4 cauere, non iuuare. ¶Item si p-
b cipiat laico,[b] q non est de iurisdictione sua uec rõne personæ, nec eãq,nec alia,non uideo,quare debeat obedire: sed tñ excõicationem semper obseruet: quia cû in potestate sua sit ecclesia militans, & ad eius mãdatum debeât sacra ministrari, nullus ɔ eius mandatum debet se eis immiscere.

a ¶ *Statum ecclesia. Ad. de Pet. de Anc. in con sil. 16. & in consil. 281. & uide Feli. in c. si quando, supra de rescrip. & in c. qua in ecclesiarũ, col. xq. supra de consti.*

b ¶ *Præcipiat laico. Hoc refert Feli. in c. j. supra de consti. col. ix. uer. tertia declaratio & adde Abb. ꝫ c. uene rabilem, colũ. ij. uer. inq. no. supra de elec. & in c. qua in ecclesiarũ, col. pen. supra de consti. & Alex. de Imo. in consi. 3. col. j. in quinto uol.*

Contingit [si tertio] supra eo. in audiẽtia, supra de priui. ex parte.ɔ.ꝫ eo. perpendimus.

IN præsentia [obiicere] repete, quæ di imus, ꝫ de excep.à nobis [obiicere] si denũciabant, hoc solum sufficit ad repellẽdum eos à denũciatione, q non pcessit monitio,ꝫ de accu.sup his, si accusabât sufficit ad repellẽdũ accusatorê, qerat criosus ex êo, q participauerat excõicato,ꝫ de accu.c.pe.2 q.7.quærendum,accusatio.

QVantę [obuiare] 83.dist.§.j.86.dist.non satis,ibi, pasce.23.q.3.non inferẽda.& c.ult. ff.ad Syll.l.ij. §.cum aût. sed ɔ, si licitum est accipere pecuniam p defensione,ꝫ qd' met.cã,metum,§.sed licet,nec repetitur,ff.de don.pñ,§.his, ergo nõ tenetur defendere: quia si teneretur,posset repeti pecunia,ff.de condi. ob tur.cau.l.ult.quidam dicunt quẽlibet teneri ad defensionem clerici,ar.90.dist.præcipimus.3.q.1.nulli, & c.seq.nec obstant supradicta, cũ officialis gratis teneat suum officium impendere: & tñ si recipit, non repetit. 14.q.5. non sanè. item p eis est, quia defensio clericorum ad ius publicum spectat. vnde oẽs tenentur.1.dist. ius publicum. alij dicunt tñ iudices, & eos,qui sup pcutientes clericos potestatem habent aliquã, teneri ad defendendum.23.q.4. fortè. ¶Item dicerẽ de eis, quorum uoie fit uerberatio: non crederem tñ talem incidere in canonem, si ex negligentia non prohibeat, cum necessarius sit dolus ad hoc, ut quis incidat per hãc decret. fine suo nomine uerberaretur clericus, siue non, siue sit in sua potestate, siue non, semper cadit in canonem, dummodò dolo fecerit.

SVMMARIVM.

1 *Monitio quando sit necessaria, uel non.*
2 *Priuatur ingressu ecclesiæ excommunicans aliquem iniustè.*
3 *Nota hic, & in c. 4. 5. quosdam casus, in quibus hæc decretalis habet locum, uel etiam non habet.*
6 *An imminente periculo debeat semper absolui excommunicatus.*
7 *Non potest excommunicatus aliquam causam prosequi, nisi petat se absolui.*
8 *In petitione absolutionis non est necessarius libellus, nec lit. contestatio.*
9 *Interesse dicitur constare per iusiurandum in litem.*
10 *Interesse, seu æstimatio, seu precium, aliud est conuentum, aliud commune, aliud singulare.*
11 *Valet petitio, etiam si corpus rei, quæ non extat, petitur.*
12 *Cum petitur absolutio tantum, non est necesse uocari excommunicatorem.*
13 *Excommunicato non statim, cum absolutus fuerit ab excommunicatore, debet ei statim præcipere.*
14 *Quẽadmodũ sñia excõicationis trahit secum excõicationem, nec impeditur per appellationem, sic sñia absolutionis.*

1 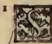Acro [competenti] † monitio est necessaria etiam in notoriis,& in omnibus, nisi in futuris, ubi non est necessaria monitio: qa tps mo' net.5.q.1. quidam [cõpetenti] monitio sufficit, ubi factũ est notorium,uel sñia lata:alioqn oportet êt cognosci,an cã subsit.2.qõ.1.nemo [admonitione] 24.q.3.de illicita.diximus tñ, q non incurrit pœnã huius decr.êt si semel tñ moneat, licet sit qñq; honestũ,q ita faciat, ar.ꝫ.ut lit.non cont.tuæ.4.q.5.c.1.in fi. [præsentibus] .f.una cum monitore.ꝫ.de test. in omni.

2 [ingressu] per hoc intelligo eum priuatum ingressu ecclesiæ non solum,ut non liceat sibi ministrare in ecclesia in ordine suo,sed êt non licet ei in ecclesia interesse diuinis siue cum aliis psallendo, siue non psallendo, sed tñ audiẽdo. imò plus uſ, q êt si ibi sit, non liceat orare; & si moreret,non deberet in ecclesia,siue in cœmeterio sepeliri.non negantus tñ,qn p ecclesiã transire possit. extra ecclesiam autem pôt diuina officia celebrare êt in officio suo,non obstante tali interdicto.& hæc satis probantur ex propria uerborum significatione [ecclesiæ] & est hoc uerũ, si procedit tanq̃ iudex: secus, si procederet tanq̃ pars suum exequẽs officium.ꝫ.de een si.c.uenerabilis, in gl.quia sæpe, ultra medium [iusta] ex cã [interdictum] ipso iure [plectendum] aꝭs mulctandũ.& excõicatus absoluet à supiori, si est certũ, q rõ pcesserit monitio,ar.2.q.1.nemo [caueat] excõicator [manifesta] & corã se probata.2.q.1.nemo [requisitus] ad hoc facit requisitio,q imponit ei pnia. ad interesse autem tenetur,etiam si non sit requisitus, sed p

imprudentiam iudicauit, insti. de ob. q ex quasi delic. in prin. [reuocare] ad hoc, ĩ de ꝑcu. querelam, gl. reuocando primã. [reuocare] vr, ꝙ non possit reuocare, cũ ipse excõicator sit priuatus ingressu ecclesiæ, ĩ eo. §. j. Rñ. ibi loquit̃ de sñia iniusta ex ordine, hic de sñia iusta ex cã. sed & si esset priuatus ingressu ecclesiæ excõmunicator, sicut in superiori casu, & tñ sententiam absolutionis ferret, ꝙ alius, non ipse in ecclesiam introducet, ar. ĩ de cle. ex. mi. si celebrat. & etiam si ipse idẽ introduceret in ecclesiam, licet peccaret, tñ absoło teneret. uel dic, bene introduceret in eccl'iam, licet ibi officium dicere non possit, ĩ eo. rñso. ĩ eo. duobns. hoc

3 non placet. [† Reuocare] hęc decr. nõ habet locum, qñ aliqs iudex cum causæ cognitione tulit sñiam ꝯ aliquẽ sup aliqua re alij danda, & qa eam non dabat, & quia rei iud. non parebat, eum excõicauit. nam hic constat, ꝙ iste excõicatus non est absoluendus, nisi sñiæ pareat, cum manifesta sit offensa, de qua constat per sñiam, à qua non est appellatum, ĩ de uerb. sig. cum olim, & c. ex parte. posset tñ dici, ꝙ in prædicto casu habet locum hæc decr. non quo ad illum artic. ꝙ possit absolui, nisi pareat rei iudicatæ: sed quo ad alium artic. s. ꝙ iudex eum condẽnet ad interesse, & alias prout uiderit expedire. Item iudex audiet nunc excõmunicatum post absolutionem, si uelit agere ꝯ iudicem: qa maliciosè, uel per imprudentiam condẽnauit eum, insti. de oblig. q ex delic. in prin. nec obst. sibi exceptio rei iud. à qua nõ est appellatum: quia aliæ fuerũt personæ, inter quas modò agitur, s. iudex, & excõicatus, & aliæ fuerunt personæ,

4 inter quas primò actũ fuit. ¶ † Item ad aliud modò agitur, qa ad interesse, & ad alias pœnas. ad aliud primò, s. ad rem, q petebatur. Item hæc decr. pôt habere locũ, ubi aliqs eum excõicauit non ꝓcedendo ordine iudiciario, nec eo seruato. & in hoc casu, siue appellauerit excõicatus, siue non, tñ de excõmunicatore apud superiorem pôt deponere querimoniam; & tunc uř procedendum & ad absolutionem excõicati, & ad condẽnationem excõicatoris ſm tenorem huius decre. uocabitur tñ aduersarius. & si tunc uellet dicere eum pro notoria cã excõicatum, audietur, ĩ eo. solet. [† Remittat]

5 hoc intelligo, qñ non fuit appellatum. de hoc no. supra eo. ꝑ tuas, supra de offi. ord. ad reprimen. Item hic loquitur, cum dr̃ iniusta excõicatio, sed non probatur. si enim de ea ꝯstaret, nõ remitteretur ad eũ. 2. q. 1. nemo. Item non decet, ꝙ ex eodem facto pœnam, & ꝑmium cõ

6 sequatur, ff. de neg. gest. siue. [† Alioquin] hoc est nouum ius, ut si periculũ iminet, absoluat̃. nobis uř, ꝙ ẽt si non immineat periculũ, dũmodò mora magna intercessura sit in absolutione, si remittitur ad excõicatorẽ, ꝙ eum absoluere pôt superior. quæ aũt dicatur mora, arbitrio iudicis cõmittitur, ar. ff. de uerb. sig. inter. & si superior dicit alias esse moram, ubi mora forte censeri non deberet, nihilominus absolutio tenet: quia ex quo superioris cognitioni cõmittitur, ꝙ super hoc arbitretur & diffiniat, siue bene, siue male diffiniat, siue arbitretur, eius diffinitio firma erit, & absolutio tenebit, cum hæc excõicatio, & absolutio ab ecclesia sint introductæ, & ipse super hoc habet iurisdõnem [impendat] in cã aũt non ꝓcedet, cum non sit ad eum appellatum, ĩ de rescr. ab excõ. [Ad interesse] dãnum sumptus, s. litis, & cętera cõsimilia. Idem dicunt quidam eũ teneri, si ꝑ hoc amisit dignitatem, siue bñficium. est. n. interesse circa rem. 12. q. 2. si qs, de laicis. 2. q. 6. sup ea, ff. de ac. emp. & uen Iul. emp. in prin. [ad interesse] hic etiam punitur maiori excõmunicatione, uel magis cõmunione homini. 24. q. 3. de illicita. Item tenetur iniuriarum, 21. q. 3. illud temerariũ. Item pœna sacrilegij. 24. q. 3.

7 non in perpetuum. [† Ad interesse] si fuit petitum: alias enim non tenetur, ff. de ędil. edic. ędiles etiam. §. item sciendum. Sed uidetur ꝯ, quia excõmunicatus non pôt prosequi aliquã causam, nisi peteret se absolui, supra de offi. deleg. cum cõtingat, supra eo. per tuas. solu. ista intelligitur de aliis, q non contingunt excõ. sed expensas, interesse, iniuriam bene petere pôt, q descendunt ex excõicatione, uel eius occasione ueniunt, ut hic, argu. supra de app. solicitudinem. uel dic, & melius, quia hic, de quo agitur, prius absolui debet, q̃ agat supra eo. ꝑ tuas. uř dicendum, ꝙ qñ agitur ad pœnam imponendam excõmunicato, uel interesse, ꝙ libellus porrigendus sit ei, q se opponit, & à quo ꝑdicta petuntur, & cã exprimenda est in libello, cũ persona ad ea obligata dicatur, ut no. supra de offi. ord. conquerẽte. & poterit conuẽtus excipere de spoliatione, sicut in aliis petitio-

8 nibus potest opponi, supra de ordi. cog. cum dilec. ¶ † Si uerò tñ absolutio petatur, hic forte nõ erit necessarius libellus, nec lit. contest. nec admittitur exceptio spoliationis. Primò propter generalem rõnem, quia cã me re spiritualis est. vnde non est in his rigor iuris seruãdus, qui in secularibus obseruatur, supra de do. c. j. arg. 11. q. 1. si quis, cum etiam potissimè ad hoc facit, quia si prædicta requirunt̃, periculum esset in mora, qđ solum sufficit ad dandam absolutionem, ut hic supra in ꝑxi. §. si. n. aliter diceremus, contingeret, ꝙ morã, quã uitandam præcipimus, in solẽniis iudiciorum induceremus. exceptio autem, ꝙ alia excõmunicatione ligatus sit, semper cõpetit ꝯ petentem absolutionem: quia ea ꝑbata absolutio denegatur, supra eo. cum ꝑ cã, offi cij. sed hanc exceptionem nullus habebit, nisi ille, pro quo excõmunicatus est, & cuius interest non absolui. ille aũt, cuius non interest eum teneri illa excõmunicatione, nec absoloꝫe aliquid consecutus est, quare opponeret, uel quare audiretur, non uidemus: quia pro alio excipere non pôt, sicut nec agere, cum non sit ꝓcurator eius, nec exceptionem manifestæ offensæ opponere, nisi qui offensus est. Alij tñ dicunt semper libellum porrigendum & lit. ꝯtestatiõe. faciendam, qñ petitur absoło.

9 † Ad interesse] constabit aũt interesse per iusiurandum in litem: quia de dolo excõmunicatoris agitur. & ideò rectè hoc iusiurãdum in litem deferr̃ ꝑ interesse, ff. de in lit. iur. l. ij. & l. uideamus, §. fin. & l. hac §. sed iudex. 2. q. 1. in primis. quidam tñ dicunt iusiurãdum in litem nõ deferri, nisi ubi succedit in loco alterius rei, ĩ cuius exhibitione, uel restõne sit malitia, uel ꝯtumacia, ut si non exhibeatur, uel restituat̃ res, q mandata est restitui, ff. de in lit. iuran. l. ij. tamen leges uidentur expressè dicere, ꝙ etiam si nullum præceptum, uel sententia præcessit, tñ defertur iusiurãdum in litem, ff. de dolo, arbi. §. non tñ, ff. de in lit. iuran. in hac. §. §. ff. ne quis eum, q in ius uo. l. si. ff. r. e. amo. non enim. sed & si non defertur iusiurandum in litem, tñ aliud iusm defertur. 2. q. 1. in primis. Quia sæpe in causis ecclesiasticis petitur interesse, ideò de interesse dicamus. Interesse dicitur estimatio in pecunia numerata, q succedit in locum cuiusque rei, si non detur ut debet. uel facti, si non fiat, ut debet, ff. de re iud. si quis ab alio. & licet hoc interesse qñq; appelletur ꝑcium rei, uel estimatio, ff. ad l. Fal. l. ꝑcia, tñ in eo aliquid plus est, q̃ sit ipsum uerum ꝑcium rei: qa cõputat̃ in interesse id, qđ interest nostra hr̃e rẽ, q ꝑmissa est dari, uel hr̃e factũ, qđ promissum est, ff. de act. emp. & uẽd. l. j. in prin. & pleruq; plus est hoc interesse, quàm sit

quàm sit uerum precium rei, uel facti. Item dr interesse est æstimatio dãni, qđ alicui contingit, & præter æstimationem rei sæpe contingit peti rem, & interesse; qđ oportet intelligi de alio interesse, q̃ de æstimatione rei, cũ illa p se uenerit in petitione, qñ dixit q petebat
10 rem. ¶ † No. q interesse, siue æstimatio, sine preciũ aliud est conuentũ, aliud cõe, aliud singulare. ff. de act. emp. l. j. in prin. & q conuentum est interesse, quale est, qñ dicit, si nõ fecero, qđ promisi, dabo tibi pro interesse tm̃, uel simpliciter dabo tibi tm̃. semper debet prestari, nisi dolus interueniat in ipsius conuentione, ut not. in sum. Azo. C. de dolo, & de rescin. uen. ad hoc aũt interesse nunquam condẽnabit qs, nisi spãlr petat. Cõe interesse est cõis æstimatio dãni, qđ alicui contingit ex eo, q id, qđ dari, uel fieri debebat, datũ, uel factũ nõ est uel suo loco, & t pe, uel als, ut debet datum, uel factum nõ est. In hoc cõi interesse computanẽ fructus rei debitæ, in qua fit mora, & mercedes, & pensiones, & augmentum pp locum, uel tps, & consĩia. ff. ad l. Fal. precia. ff. ad l. Aquil. si seruum. ff. si cer. pe. uinum. ff. de act. emp. rõ. §. si. & l. si sterilis. §. cum per. usuræ ẽt computanẽ in hoc cõi interesse ẽm legem. ff. de peri. & cõ. rei uen. l. si. C. de usur. l. j. fm canones cum usuræ omnino sint prohibitæ, nullo mõ computantur in interesse, cum nullus ex pecunia sit fructus. 88. dist. eiiciens. Et sic uidetur, q ubicũq; pecuniam dari est in obligatione, nullum interesse commune, uel singulare petetur, nisi sit de illis casibus, ubi debetur extra rem, uel circa rem sed habetur æstimatio lucri. & dr hoc cõe interesse: quia æqualiter oĩum cõi rõne interesset in eodem ɔ̃ctu, uel facto singulari tñ rõne plus posset interesse. ff. ad l. Aquil. si seruum meum. hoc autem commune interesse semper insolidum præstandum est, siue agatur ex ɔ̃ctu, siue ex delicto. ff. ad l. Fal. precia. ff. de aq. si seruum, nisi in uenditione, ubi uenit singulare interesse. ff. de act. emp. l. j. in prin. & intellige, q in prædictis æstimatur commune interesse non in lucro, sed in dãno. & obtinenti in causa reficitur communis æstimatio dãni, quod contingit ex eo, q id, quod dari, uel fieri debeat, nullo mõ datum, uel factum est. ff. de dã. infe. Proculus, & ff. de act. emp. si sterilis. §. cum per uendi. ff. de peri. & cõ. rei uin. l. si. & ad hoc interesse rõne dãni præcedentis lit. cont. nullus condẽnabitur, nisi spãliter petitum fuerit. quod sic ꝓbo: quia si tantum petitur res, quæ dari, uel fieri debebat, uĩ uelle contentus esse eo quo ad præsentẽ petitionem, cum de præcedentibus lit. cont. quæ pariter cũ repetita debebantur, & peti poterant eadem rõne, cũ nullam mentionem faciat. æstimatio communis, aut eius dãni, quod uenit post lit. conte. bene uenit in condẽnationem, etiam si non petatur. ff. de ædi. edic. ædiles. §. item sciendum. nec est ɔ̃. ff. si cer. pet. uinum, ubi innuitur, q si uinum petitum fuerit, tamen fit condẽnatio ad æstimationem eius dãni, quod præcessit lit. cõte. quia ibi fit æstimatio dãni, fm q communiter ualebat, & id semper debet procedere lit. contest. quia ante diem non rectè agitur. ff. quando di. usufru. ce. l. j. in si. & no. s̃. de plus pet. sol. ibi tantum non fuit petitum uinum, sed uinum cum interesse suo; & sic semper faciendum est: qa qñ petit aliquid dari, uel fieri, semper debemus petere id dari, uel fieri cum suo interesse. Alioquin, si non sic petitũ esset, si uinum tempore, quo solui debebat, ualeret. c. si postea cum petitur, ualet tantum. l. communi æstimatione tm̃, in l. & non in c. fiet cõdẽnatio. sed si uinum est petitum cum suo interesse, cõdẽnabitur in c. tamen ẽt sunt certi casus, ubi habetur ratio ẽt lucri alicuius, licet non omnis, s. qđ communiter habere potuisset; puta si agitur arbitraria de eo, qđ certo loco promissum est: uel si agitur locati, uel ex stipulatione rẽ rat. hab. uel tutelæ, uel legis Aqui. uel ne quid in loco publico. ff. de eo, quod certo loco. l. ij. §. si. ff. locati, si in lege. §. colonus, & l. in quo, & l. si fundus, qui, in si. ff. rem ratam habe. si commissa. ff. ad l. Aquil. si seruum. C. de arb. tu. quicquid. ¶ Alij tñ dicũt semper in æstimatione interesse haberi rationem lucri & dãni, qđ reuera ex cõi ratione iudex arbitrabitur cõtigisse; & sic expresè uidetur dicere. C. de sen. quæ pro eo, quod interest. l. j. & etiam æquitati consonat. hoc autem commune interesse, qđ est tm̃ circa rem, præstatur, si res uendita non traditur, si uelit emptor. sed si traditur uitiosa, tunc tenetur etiam ad interesse, qđ est ẽt extra rem ff de act. emp. si sterilis. §. cum per uendi. ¶ Item idem interesse, quod est extra rem, præstaretur, qn ex maleficio agitur. ff. ad l. Aquil. proinde. ff. de fur. inficiando. §. j. ff. de cond. fur. l. iij. & idem in actione ad exhibendum. ff. ad exhiben si optione, & l. sed si. idem i actione ex empto, si malit singulare, q̃ cõe. ff. de actio. emp. l. j. in prin. Singulare interesse est æstimatio, quæ uenit ex spãli affectu, sicut est in patre libero circa filiũ suum: uel quæ euenit ex spãli utilitate, ut est in lib. uisi tato. ff ad l. Fal. precia. ff. ad l. Aqui. si seruum. hoc aũt singulare interesse si ex ɔ̃ctu certo debeatur, qui, s. contineat certam quantitatem, uel certã rem, uel incertã in indiuiduo, s. certam in specie, ut si debet hominem, & l. dicit singulare interesse præstandum, cum aliter ꝓstari non debeat, nisi. l. dicat, præstabit usq; ad duplum cõis interesse, & non ultra. C. de sen q̃ pro eo, qđ interest. l. j. §. sancimus. ff. de leg. iij. quisquis. nec ob. l. ff. de act. emp. & uen. l. ratio. §. si per uen. & l. Iul. inter eum. §. si uerò, & §. item qui rem: quia illæ leges non loquũtur de singulari interesse, sed de communi circa rem, ut totum debeat præstari. si uerò ex incerto ɔ̃ctu debeatur interesse singulare, puta ex eo, quod est in faciendo uel non faciendo, omnino insolidum præstandum est, quantũcũq; sit. C. de sen. quæ pro eo, quod in l. j. § i aliis & uidet ẽt. l. innuere, q in his casibus semper debeatur singulare interesse. De pœna dic, q conuentionalis, q̃tũcũq; sit, debet, insti. de inuti. stip. §. alteri. legalis autẽ non debet excedere quadruplum, insti. de act. §. oẽs. spãle tñ est in sponsalibus. ff. de spon. mulie. sic & aliud spãle est ibi. ff. de uerb. obl. Ticia. j. rñ. qui autem tractat causam, ubi petitur interesse, diligenter attendat, quid sit in obligatione. quia si rem certam, uel speciẽ dari est in obligatione, & extat, siue debeatur ex ɔ̃ctu, siue ex maleficio, semper ipsa res petenda est. ff. de act. emp. ex empto. ff. de uerb. obl. ubi autem non apparet. §. fin. C. de hære. uel act. uendi. qui tibi. ff. de condi. fur. furem. si autem non extat, tunc tantum æstimatio, uel interesse petendum est, ut in. ipsa. l. ff. de cond. fur. in rẽ. nec est contra. ff. de uerb. obl. si seruum. §. si. ff. de condi. fur. l. iij. ubi innuitur, q etiam si non extarent; tamẽ petendæ sunt. sol. ibi loquitur, quando actor ignorabat
11 illas res extare. ¶ † Vel dic, q etiam si corpus rei, quæ non extat, petitur, bene ualet petitio, licet melius sit æstimationem petere, & hoc, si uis indubitate loqui, petas rem, uel interesse, & non adiicias in libello, cũ aliis dãnis. sed & si corpus extet tempore libelli confecti, ipsum petitur. sed si non extet tempore sententiæ, uel in tali statu sit, q dari non potest, fiet condẽnatio ad interesse, quod post lit. cont. contingit. ff. ad exhi. de eo. §. si post. ff. de euic. si seruus. §. si. ff. de do. arbi. §. non

tamen.C.de act.emp.si traditio. nec est ɔ.C.de fideic. lib.l.fi.ubi redarguitur iudex, qui quãdo agitur ad legatum, condẽnat ad interesse. sed illud iõ est: quia id legatum suum erat, unde non erat cogendus accipere æstimationem secus autem in re non sua, sed debita. hoc fallit in ɔtibus innominatis, ubi non solum petitur res debita, sed ẽt interesse, ẽt si res extat.ff.de pscr. l.naturalis, per to. Item si tpe sniæ extat res petita, sed postea ante.q̃ eam tradat, pareat. uel alias impossibilis sit eius traditio, tñ interesse præstare cogetur.ff.si cer.pe.uinum & sic uidetur loqui lex.C.de act.emp.si traditio, ubi dicitur, quòd si præcaria possidentis res non tradatur, ꝙ debet condẽnari ad interesse.precaria autem restitutio nõ potest esse nisi post latã sniam: imò post sniam habet aliquem terminum ad restituendum. ff.de iudi.si de.ff.quod me.cau.Pedius.§.ꝙ si homo, & no.ȝ.de off.dele.querẽti. sed ɔ.ff.de ac.emp.l.j.in prin. ubi dr, ꝙ si res uendita non tradit, ad interesse agit. sed expone,i.condẽnatur, ac si actum esset. si autem factum est in obligatione, ante moram agi non põt.ff.de uerb. obl.si ita stipulatus essẽm. sed postquam fuit in mora promissio facti siue in totũ, siue in parte, s.ꝙ trãsiit tps, quo ædificari totũ potuit, siue partẽ, s.ꝙ transiit tps, quo pars potuit esse ædificata, tunc habet duplicem uiã stipulator. primam, ut agat ad faciendũ, uel complẽdũ opus.ff.de no.ope.nun.ipso.§.fiue.ff.de pscr.uer. ob eã.C.de do.l.ij.uel agat ad interesse.ff.de re iu.si qs ab ff.de uerb.obl.quoti.ff.rem ra.ha.l.ij.& l.si indebitum. tñ si promissor uelit facere opus, liberat ab interesse.ff. de uer.obl.stipulationes.§.fi.& l.continuus.§.item qui insulam, nisi iam sit lis cont.uel nisi multum interesset stipulator.s, uel pœna esset adiecta.ff.de uerb.obl.fi insulam.ff.si quis cau.& si post. ¶Item no.ꝙ si quis primo petierit rem dari, uel opus fieri, & plus sit interesse, q̃ consecutus est per primam actionem, uel ẽ conuerso, adhuc eadem, uel alia actione aget ad id, qđ residuum est in altera ff.pro so. si quis pœnam.ff.de ui, & ui ar. l.j.§.si fundum, nisi de his, quæ post lit.conte.obuenire possunt.de illis.n.ulterius agi non potest.C.de fruc.& lit.expen.terminato.Item cum.M.dicimus, ꝙ tantum in re promissa mandabitur snia executioni, quãuis promissor paratus sit soluere interesse.ff.de rei uin.ꝙ restituere.ff.de uer.obl.ubi autem non apparet.§.fi.nam dolus & fraus non debent ei prodesse.ȝ.de resc.ex tenore. Azo tamen dicit contra, ut not.in sum.de ac.emp.

12 †puniendum] & agetur ɔ excommunicatorem condi. ex hac decre.uel off.iud.& procedetur ordine iudiciario. Si uerò peteret tantum absolutionem, non est necesse uocari excommunicatorem, cum sua non intersit. 2.q.6.hoc ẽt placuit, nisi ut instruaĩ iudex, à quo petiẽ absolo.ȝ.de acc.cum dilec. [probabili] puta qa credidit citationem puenisse ad citatum: uel eum non teneri legitimo impedimẽto.4.q.5.e.t.ff.si qs cau.l.ij [idẽ] excommunicatus [laudabilis] als n.præsumeretur ex malicia fecisse, ut no.ȝ e.cum illorum in fi.[existat] excommunicator [excõmunicationis] .i.quia iniustẽ molestauit excõicatorem dicendo, ꝙ iniustẽ eum excommunicauerat [& ipsum] excõicatum [probabilis] puta, qa nõ credebat probatã cãm, qũ fuit excõicatus. nã in ordine de facili non põt probabiliter errare. & est hoc ar.bo.ꝙ si quis probabilem cãm litigandi habet, ꝙ

13 non condẽnaĩ in expensis.ff.de le.ij.qui sol.§.etiã † satisfacere] no.ꝙ excõicato non statim, cum fuerit absolutus ab excõicatore, statim debet ei præcipere: sed primò, cognoscet superior, non ipse excõicator, an iusta fuerit excommunicatio.ȝ.de rest.spol.literas, in fi.imò si ei præcipiat ante, q̃ cognoscatur, appellare potest.ȝ. de ap.qua fronte.nihil.n.ei pcipi debet, si iniuste excõicatus est: sed si iustẽ, debet mandata recipere ab excõmunicatore, & si alius cognouerit de iusta excommunicatione.ȝ.de off.or.ad reprimen.sed dices, nonne uidetur renunciare appellationi hoc ipso, ꝙ petit absolutionem ab eo.ȝ.de ap.solici.de off.del.gratum? Rñ.nõ: qa quantum ad excõicatorem nihil operaĩ app.siue.n. sit.ap.siue nõ, ĩꝙ superior cognoscet de iniusta excõmnicatione, ut hic. sed ualet ad cãm principalem transferendam ad superiorem, ut not.ȝ.de rescr.ab excõicato [recognoscens] excõicator [reuocare] sine cautione: qa cum cautione reuocare debet, ẽt ubi dubium est, ut statim sequiĩ [reuocare] miranĩ aliqui, ꝙ iudex admittitur ad reuocandum sniam ɔ id, qđ legitur.C.sen.rescin.non poss.l.ij.2.qõ.6.hoc ẽt placuit? Rñ.hoc esse ea rõne: qa iudex, q excõicat tñ, põt absoluere ab excõicatione, & nõ pars, cuius nõ interest, ꝙ sit excõicatus: secus in aliis suĩis, & interlocutoriis, qbus partes renunciare possunt, & ex quibus ius acquiritur parti, & actionam tunc ius & actionem parti quæsitum per interlocutoriam iudex auferre non põt.ȝ.de ele.cũ dilecti. hinc est etiam, ꝙ pars non admittitur ad ɔdicendum. sed est alia rõ, qa p sniam excommunicationis nullum ius acqritur alicui. fit.n.in fauorem excommunicati, ut eius spũs sal.&c. 2.q.1.multi. non est ergo in eius læsione retorquenda.ff.de le.qđ sa.ff.de ex.rei iud.l.euidenter. in aliis sententiis secus.ff.de re iud.nullus.§.ult.C.de re.cre.actori.uel dic idem in aliis sententiis, & interlocutoriis de expẽsis, & hmõi, s.ꝙ reuocari possunt ab eo q eas tulit ante diffinitiuam sniam etiam post, q̃ per lapsum.x.dierum transierit in rem iudicatam; & sic loquitur lex.ff.de re iud.quod iussit. ¶Item ad hoc facit. j.de reg.iur.omnis. nam sicut iudex ex officio suo sine solẽnitate iudiciorum condemnat, & ex ipsa condẽnatione oritur actio, & ius partibus, sic & sine magna solẽnitate eam poterat reuocare, ar.4.q.5. quisquis. & hoc ipsum sonare uidetur.tũ bñ fatemur, ꝙ poterit appellare, si sine iusta causa reuocet primum mandatum: sed tunc iudex appellationis, uel alius præter eum, qui tulit interlocutoriam, non potest reuocare, nisi legitimo modo prosequendo appel.uel petẽdo in integrum restitutionem, uel aliis modis, quos no.ȝ.de procu.qtelam. de hoc no.ȝ.de ap.cum cessante. de hoc not.ȝ.de re in.quod ad [reuocet] no.iudicem reuocare errorem

14 suum.ȝ.de app.significauerunt, & e.cum cessante. ¶† Appellationi] sicut sententia excommunicationis trahit secum excommunicationem, nec impeditur per appellationem sequentem.ȝ.de ap.pasto.sic sententia absolutionis.Item ante sniam absolutionis emissam in iudicio appellatio talis fit, s.appello ne absoluas talem. similiter nec impedit absolutionem; quia non ualet app.à futuro grauamine.ȝ.de app.ut debitus. tamen si ex iusta causa emittitur ap.ab absoluente transfertur negociũ ad superiorem, & condẽnabitur ad expensas, & alia, sicut si non est absolutus [dubitari] no.non solum ex probabili cã, sed etiam dubia appellari. ar.5.ȝ.de app. ut debitus [cautione] & sic iudex, à quo est appellaĩũ, post ap.de hoc se intromittit de hoc no.ȝ.de appe.qua fronte [subiacebit] excommunicatus.

SVMMARIVM.

1 *In quibus consistit ecclesiastica libertas.*

2 *Ecclesia dicitur habere priuilegium à Deo, quòd ipsa sola* res

res ecclesiasticas ministrare debet.
3 *Quando dicatur quis facere contra libertatem ecclesiasticã.*

Ouerit. [fecerint] qui aũt seruant, non sunt excõicati, nisi sint de personis hic contentis. nec mireris, q plus puniantur actores, q̃ fauentes. fi. 3. de ap. ar. 11. q. 3. qui resistit, & 23. 2. q 3. c. qui aliorũ
1 [† Libertatem] ad intelligentiam huius decre. no. q ecclesiastica libertas consistit in priui. sup spũalibus, & priui. sup tpalibus. Item ɔsistit in priuilegiis gñalr ecclæ concessis, & ẽt in priuilegiis singularib. ecclesiæ. primò ergo dicimus de spũalibus, q̃ non potest concedere nisi solus Deus, uel eius Vicarius, quale est, qđ cunque liga. super terram, &c. hoc. n. priuilegium Christus Petro in persona ecclesiæ concessit. tale est etiam priuilegium, q in omnibus dubiis iuris, quæ per inferiores ratione iurisdictionis humanæ terminari non possunt, ad ecclesiam recurratur. 3. qui fi. sint leg. per uenerabilem. propè fin. tale est priuilegium de decimis, & primitiis, & oblationibus, s. p sint clericorum. 16. q. 1. reuertimini, decimæ.
2 3. de deci. tua. ¶ † Item credimus, q à Deo habet priuilegium ecclesia, q ipsa sola res ecclesiasticas ministrare debet. 96. dist. si imperator, & q de spiritualib. ius statuere & iudicare potest. 96. dist. cum ad, & c. denique alia etiã multa priuilegia clericis data inuenias in nouò & in ueteri testa. super spũalibus etiam prima priui. contulit ecclesiæ vicarius Christi, ut de uerberatione clerici, q incidat in canonem. 17. q. 4. si quis sua. & quod in legatis ecclesiarum sufficit duo testes. 3. de testa relatum; & sic multa alia priuilegia inuenies in iure canonico concessa ecclesiæ per Papam. In temporali autem generaliter & generali ecclesiæ solus imperator, qui uniuersis & clericis, & laicis in temporalibus præesse debet, priuilegium concedere potest. 96. distinctio. cum ad uerum, nisi in his, quæ ecclesiis ab ipsis sunt donata, & in qb. p eorũ priuilegia muniuntur, quod in multis contingit. nam quandoque locus, uel ecclesia per priuilegium imperatorum habet immunitatem. C. de epi. nemo. C. de his, qui ad eccle. consu. l. j & ij. & pen & ultim. C. de his, qui ecc. ma. l. ij. C. de Iudæ in synago. in auctẽn. de alien. & emph. §. hi. sunt etiam multa alia. ¶ Item imperatores concesserunt priuilegia. ecclesiæ, secundũ quod dicitur congregatio fidelium. C. de epis. aud. nemo. in auctẽn. iusiurandum, quod præstatur à moriente. C. de hære. l. j. & ij. & l. cognouimus, & l. quoniam multi. similiter & multa priuilegia concedunt imperatores ecclesiæ secundum quod ponitur pro ministerio ecclesiæ, & collegiis. C. de sac. san. eccle. l. j. & pe. & fi. ff. de constit. pec. cum. §. Iul. & §. si actionum. C. de hære. insti. collegiũ in aue. de san. epis. §. presbyteros, & §. si qua mulier, in auctẽn. de non alie. in fi. § si minus. ff. de mune. munerũ, in auc. hæc consti. inno. præ. con. in auctẽn. de ec. tit. §. p tempore, & de alie. & emphy. §. hoc etiam, & §. si uerò Leonis, & §. quia uerò, & §. si uerò alij. C. de sacr. sanct. eccle. auctẽn hoc ius, auc. sed & per mu. & auct. item si prædium. priuilegia etiam specialia concedunt summi Pontifices, imperatores, reges, & principes tam ecclesiastici, quàm seculares singulis ecclesiis, prout eis placet. ¶ His igitur sic sparsis nobis, uf q in hac excõmunicationem incidant, qui ueniunt contra libertatem, uel priuilegium Dei, uel imperij, uel imperatoris super temporalibus, uel Papæ super spiritualibus. libertas enim data est ecclesiæ uniuersali, non singulari, siue sint data locis, siue collegiis, & personis, siue etiam congregationi fidelium. in hoc tamen aliqui cõtradicunt. ¶ † Sed
3 si quis [a] uenerit contra priuilegia data singularibus ecclesiis, non credimus in hunc canonem incidere. non. n. dicitur quis facere contra ecclesiasticã libertatem, licet faciat ɔ libertatem huius ecclesię uel illius singulariter. [Consiliarios] si dederit consilium, qđ seruetur. Item dicunt quidam, & si contrarium consilium dederit, q debet dimittere dignitatem suam uel officium, nisi destruatur statutum, si habet potestatem destruendi. 3. de immu. eccl. aduersus. prius dictum plus placet q̃tũ ad consiliarios, & alios, q non hñt ptãtẽ destruendi [editæ]. j. c. grauem, ɔ. so. hæc supplenda est per illam. nam qui faciunt, statim sunt excõicati, ut hic. officiales aũt consiliarij nõ sunt excõicati, nisi seruauerit, uel negligentes fuerint ea de sui, capitulis delere, ut in decre. contraria dr. ¶ Si quæris, quando uoco eum negligentem, dico, q q̃ cito sciuit & cognouit esse contra libertatem, & nõ deleuit, uel officium non dimisit adhibito tamen aliquo modico interuallo. qa forte in nocte primò sciuit, & in magno festo, qñ non potuit congregare consilium, uel qñ erat in graui infirmitate. sunt ergo relinquẽda hec arbitrio boni uiri, alias iudicis. ff. de uer. ob. continuus. si aũt ignoraret statutum esse cõtra libertatem ecclesię, non incideret in excõicationem, quæ non cadit nisi in contumacem. 11. q. 3. certum, & q̃ non nisi pro magnis criminibus est infligẽda. ignorãs ãt non peccat. C. ne sa. ba. ite. l. ij. ff. de pe. ult. mi. C. de sic. l. j. licet puniat alias, qui ignorans peccat. C. ne sac. ba. ite. si quis rebapt. 3. e. monachi, & c. cum illorum.

a ¶ *Sed si quis ue. de Ancha. in consi. xq. col ij. uers. 3. dico referi hoc dictum Inno. hic, & incip. cons. ego Gaspar & adde quod per. no. hic per Inno. dicit do. Far. So zi in suo consi. lv. in ei. uiso decre. col. i in fi. quòd quando statutum laicorum auferret ecclesia id, quod sibi competeret de iure communi, tale statutum dicitur esse contra libertatẽ ecclesiæ, & ad Inno. hic adde etiã Alexã. consi. ccix. col. ij. uersi. istud firmauit, & col. iij. in princip.*

CAnonica.

VEnerabilis. s. [suspensionis] ab officio [ad cautelã] qa erat lata post appellationẽ. 3. e. p tuas. de hoc no. j. e. c. solet. [ad cautelã] hæc relaxatio fit] ut possit cõicare sacramentis, & ẽt interesse negociis ecclesiasticis non pp hoc q possit agere. non. n. in hoc est similis excõicato, de quo specialiter prohibitum est pp periculũ participationis. 3. de excep. [Iuramentum] no. interdictum absolui cum iuro. & hoc est uerum, ubi absoluẽdus est ab interdicto lato ab hoĩe: sed si esset interdictũ latum à iure, ut simoniaco, uel in notorio fornicatore, licet alias necessaria sit dispensatio, ut not. 3. de cohab. cle. & mu. sicut, & in simoniaco. 1. q. 1. statuimus, nõ credimus, q nedum iuramentum, sed nec absolutio aliqua sit necessaria. & hoc ius fallit in excommunicato à minori excommunicatione. 3. eo. nuper, in fi. & tamen a iure suspensus est, ut ibi dicitur. & est hoc ea rõne, qa peccauit scienter. si aũt non solum a iure, sed etiam ab homine esset interdictus, & non sua culpa, & hoc certũ esset, nec iuramentum, nec absolutio est necessaria, cũ nõ fuerit ligatus apud deũ. sed si dubitat, an sua culpa ceciderit in interdictũ, tunc est necessarium iusm, ut hic ad hoc. j. de uer. sig. ex parte, in gl. j. sed iudex, in fi.

S V M M A R I V M.

1 *Vniversitas an ualeat excommunicari.*

4 *Qua pœna puniatur vniuersitas, si cõtra eã agatur criãliter.* 2 *Licitum est se in eum casum mittere, quo oporteat eum eleemosynas de rapina accipere.*
5 *In quibus pœnis quis pro alio puniri possit.*

GRauem [in consiliarios] hic non erant excõmunicati: quia nec fecerant, nec fieri mandauerant, nec in mora erant delẽdi, uel officium di-
1 mittẽdi, ut no. s eo. nouerint. [†Cõsiliarios] istę spẽles personę excõicantur p ppprio delicto. vniuersitas[a] aũt non põt excõicari: quia impossibile est, q vniuersitas delinquat: quia vniuersitas, sicut est capitulum, populus, gens, & hmõi, noĩa sunt iuris, & nõ psonarum. & iõ non cadit in eam excõicatio. itẽ in vniuersitate sunt & pueri vnius dieĩ. item eadẽ est vniuersitas, q est tpe delicti, & q fu tuto tpe, quo nullo mõ deliquũt. esset aũt multum iniquũ, q hmõi, qui nullo mõ delinquunt, excõmunicarentur. 24. q. 3. si habes, s eo. Romana. §. fin. Item vniuersitas nihil põt facere dolo, ff. de dolo, si ex dolo. §. j. fatemur tñ q si rectores alicuius vniuersitatis, uel alij aliqd maleficium faciũt de mandato vniuersitatis totius, uel tãtæ partis, q inuitis alijs maleficium fecerint, uel etiam sine mandato fecerint, sed postea vniuersitas, qd suo noĩe erat factũ, ratũ habet, q vniuersitas puniet spãli pœna suspensionis, & interdi. 17. q. 4. vxor, & r. miror, s de spõ. non est. & ẽt tpali, puta pecuniariã, ff. qd me. cã metũ, §. animaduertendum, ff. de ui, & ui ar. si ui. 23. q. 2. dñs. ¶† Item pœna capitali, uel mortis, uel relegationis punietur vniuersitas, si c cã agatur criminalr. l. Cornelia de sic. uel Iul. de ui pub. uel quacũque alia. sed pœna capitis mutabitur in pecuniariam, ut ff. de his, qui no. infa. quid ergo, §. pœna. quidã tñ dicunt, & fortè non malè, q & si possit c vniuersitatem agi ciuiliter ui bo. rapt. & l. Aquill. & iniuriarum, & alijs huiusmodi, quibus irrogatur pœna pecuniaria, non tñ potest contra eam agi criminaliter. sententia autẽ contra vniuersitatem mandabitur executioni in bonis vniuersitatis, si habet aliqua cõmunia. & si nihil habet cõe, priuabitur priuilegio vniuersitatis, ut ulterius non sit vniuersitas, & sic patietur capitis diminutionem, ff. ex quibus modis ususfru. amit. l. usufru. Item dicunt quidam, q si fiet collecta p soluendis huiusmodi pœnis p libram, & solid. & ab illa collecta erunt immunes illi, qui contradixerunt maleficio, pueri, & alij, qui omnino sunt sine culpa. alij tñ dicunt
3 nullum ab hoc eximi. ¶† Item p peccato vnius punitur alius infamia: 6. q. 1. §. uerum. Item seruitute. 15. q. 8. cũ multæ. Item uñ, q etiam in corpore puniatur quis pro alio. 1. q. 4. item pro peccato. sed quod ibi dr, uerũ est, q à Deo corporaliter punitur vnus p alio, qui nouit abscondita, præsentia, & futura. & ideò ex iusta causa punitur vnus pro alio, ne cum ui uitio imitetur. 1. q. 4. §. si obijcitur, in fi. homo aũt hoc non potest. Item pœna æterna nũquam punitur vnus pro alio. 1. q. 4. r. j. & c. iam. [De cætero] no. in odium cõstituentium tractus futuri temporis pertinere ad iudicem. de hoc nota supra de procura. auditis [statutarij] isti sunt excommunicati ipso iure, supra eodẽ nouerit [priuatos] ad hoc supra de pœniten. c. ult.

a ¶ *Vniuersitas. Ad hæc dicta Inn. hic uide Fel. in r. respõso, super eo. & hic, & Fel. in e. cum oẽs, colũ. x vij. uer. sixta declaratio, supra de cõsti. & Pe. de Anc. in consi. 158. incip. Ex narratis in facto, colum. ij uersi. præterea, ut dicatur collegium.*

SVMMARIVM.

1 *Recipiuntur eleemosynæ ab excommunicatis.*

CVm uoluntate. [non incurrit] s eo. cum desiderĩs, no. casus, ubi licet cõicare excõicato. [incidenter] q non faciunt neq; ad absolutionẽ, neq;
1 ad salutem. [†Eleemosynas] no. eleemosynas recipi ab excõicatis. & idem dico de decimis, arg. s eo. ut famæ. 11. q. 3. qm. nec in illis attenditur malitia personæ, cũ decimæ sint debitæ. & de eleemosynis cõe præceptum est ad oẽs. 86. dist. non satis, in fi. & excommunicatis in omnibus suadẽdæ sunt eleemosynæ, ut p eas uenire ad pniam mereantur. 26. dist. deinde, in fi. oblationes autẽ à tam malis & famosis personis nõ sunt recipiendæ, ut no. s de deci. ex trãsmissa. Itẽ nec eleemosynæ, nec decimæ nominatim sunt recipiẽdæ de illicite quæsitis, s. ut ipsæ res illicitæ decimẽtur: sed de fructibus eorum, cum sint reales, i. decimæ, licitè accipiuntur, ut no. s de deci. ex trãs. ratio aũt, quare recipiuntur eleemosynę, & nõ oblationes à perfidis, est, quia oblationes fiunt in ecclesia, & in publico, & sic consolatio esset eis, si reciperentur eorũ oblationes. sed eleemosynæ fiunt in occulto. decimæ aũt licitè recipiuntur: quia de iure debentur, ut supra dictũ est. mortuaria aũt, quæ dantur p anima, non sunt recipienda, cum nõ sit p eo orandum. 78. dist. c. fi. sed si alias non p anima in testamento excõicatus aliquid relinquat ecclesię, recipiet. non. n. phibetur excõicatus testari. [†Præfectum] i. tñ, & est hoc
2 spãle: qa licitum est se mittere in eum casum, quo oporteat eũ eleemosynas de rapina accipere c id, qd est. 1. q. 1. nõ est pn. & est hoc ea rõne, qa cum sint negotiorũ gestores, uiuere possunt de suo. in hoc aũt c ius ciuile agũt: qa non debẽt sibi sua auctoritate recipere, ff. qd me. cau. extat. Item qa hoc possunt cdicente expoliato, C. de neg. gest. l. ult. [officij] hi. n. sine subditos pcutiant, non incidũt in canonem. repete q diximus, s eo. uenies [officij] fortè qa custodit chorũ, & nõ habet dignitatẽ. [plationis] hoc itelligit de hñtib. dignitatẽ. [concubinæ. [crimine] supra eo. nuper.

DVobus. [collata] a iure, sicut sacerdotib. s eo. nup. sed dices, qũo inducet ad ecclĩã, cũ ipse sit priuatus? Rñ. nõ inducet, sed sñiam absoñonis pferet, & erit solutus. nõ. n. est necesse excõicatũ minori excõicatione introduci in ecclĩã, sicut nec inrat, s eo. nuper. Idẽ est etiam, si ab hoĩe potestas hmõi concedatur. vel dic hunc non priuatum ingressu ecclesiæ, sed cõmunione sacramentorum tñ. 3. q. 4. Engeltrudam. de hoc no. supra e. sacro. [huiusmodi] minoris [non expirat potestas.

PErmittimus. [ministris] cum tantum ministris hoc priuilegium concedatur, non extenditur ad alios; nec uidetur, q possit aliis cõmittere, supra de offi. dele. c. ult. §. ult. vel dic, q possunt mandare alijs, q celebretur: qui per alios facit, ipse facere uidetur, ff. de admi. tut. ita. §. gessisse, supra eo. mulieres.

QVamuis inci. [infirmitatem] etiam ex qua nõ imminet periculũ mortis, ut podagra, uel quartana febris [inimicitia] quæ timeaĩ in uia [inopia] ut si ita pauper est, q nõ possit habere expensas itineris. nã non est sibi peipiendum, ut mẽdicet, C. de mẽdi. ua. l. j. [senili] nã si senex sit. licet fortis uideaĩ ad subeũdũ laborem, tñ quia periculum est, absoluitur [seu alijs] mẽbrorum destitutionibus impeditur, s eo. c. [impe. dimento] quia tenetur in uinculis. [retrahatur] in his casibus absoluitur excõicatus p uiolenta manuum iniectione. sed si alias sit excõicatus à iudice, uel à iure, põt absolui

abſolui in mortis articulo.ſ.e.à nobis, in fi.ſed in alijs
caſibus, qui hic ponuntur,minimè. ſed ab excommuni
catore tantum abſoluendi ſunt [beneficio] ficut ho-
ſtiarius.ſ.e.ſi uero.j. [temporali] ſecus in laboranti-
bus perpetuo.illis.n.nunquam præcipitur,q ad ſedem
Apo.accedant.

SI QVEM, &c.

P Veris.

SVMMARIVM.

1 *Scripturarum exemplum intra menſem ab ipſa petitione dari debet.*
2 *Irregularitatem incurrit celebrans poſt ſuſpenſionem ſibi factam,& uide ad hec ſacientia in nu.3. & 4.*

Vni medicinalis [excõicatio] quidam intelli-
gunt hanc conſtitutionem non habere locum,
niſi ubi in certam perſonã feri ſnia;& hoc licet
cuilibet uidere ex pluribus uerbis in hac decr.poſitis.
Alij intelligũt hanc decr.ẽt ſi gñalis feraĩ ſnia,quia ge
neraliter loqniĩ hic ſine expreſſione pſonæ & de futu-
ro,uel de pterito:qa ſemp eſt exprimenda cã excõica-
tionis,& in ſcriptis ferenda,licet non exprimatur no-
men excõicati,arg.j.e.Romana.§.caueant [in ſcriptis]
ſicut & aliæ ſniæ.2.q.1.in primis, in fi.ſiue autenticis,
ſiue priuatis,ut no.ſ.de app.cordi,&c.[proferat] ſniam
1 excõicationis [& cauſam] excõicationis. ¶†Exẽplum]
hic uult dicere,q intra menſem,quãcũq; fuerit requiſi
tus,ſemper debet dare exemplum ſcripturæ, dũmõ cõ
petenti loco & tpe petaĩ. ſi.n.dum æquitat,uel qñ di-
cit officiũ diuinum, uel in nocte peteretur, ridiculum
eſſet dicere,q tunc dare teneret.Item poſt requiſitio-
nem expectare debet aliquo tpe.non.n.debet ire cum
ſacco paratus.ff.de ſolu nam his.poſt menſem aũt licet
dare teneaĩ pdictum exẽplũ ſicut alia acta cãæ,nec tñ
incidit in pœnam conſtõnis huius, ſi nõ det. & eſt hoc,
ut puniaĩ negligẽtia excõicati [cãm] ſpãle eſt in iſto ca
ſu:ſecus in ſniis diffinitiuis.ſ.de ſen.& re.iu.c.ſicut [cõ
ſcribat] j.eo. Romana.§.caueant [autentico] quod ſit
ſignum autenticum,no.ſ.de fi.inſtr.c.2. [ſuſpẽſum] ẽm
2 tenorem conſtitutionis.j.e.quia.¶ †A diuinis] hæc eſt
cã,quare incurrit irregularitatẽ iſte, ſi poſt hãc ſuſpen
ſionẽ celebret.ſiue.n ſupendaĩ à diuinis,ſiue ab officio
ſiue ab executione officij, ſiue à celebratione miſſæ,
ſiue à quolibet alio hmõi,irregularis eſt, ſi ꝯ interdi-
ctũ faciat, ut hic.ſ.de re iu.cum æterni.11.q.3.ſi quis
eps. ſecus aũt dicunt quidã,& fortè non malè,ſi ſuſpen
diĩ à pontificalibus:qa tunc licet celebret ẽt in pontifi
calibus; tñ non erit irregularis. nam hoc iure non ca-
uetur,& pœnæ non ſunt extendendæ. de pœ.diſt.1.pœ
næ. Item pontificalia non ſunt de ſubſtantia ordinis,
nec officij: quia & ſine eis quodlibet officium fieri po-
3 teſt.¶†Item dicunt,& ſi ſuſpenditur ab ingreſſu eccle
ſiæ. nam hoc non eſt ſuſpendere ab officio, cum ẽt ex-
tra eccleſiam poſſit celebrari. idẽ ẽt dicunt, ſi ſuſpen-
ditur à ſacrorum participatione; & hoc expreſsè ha-
bes.ſ.de cle.exc.mi.ſi cele.& hoc eſt de iure:qa nõ eſt
ordinis,uel officij,cum participatur ſacris:qa ẽt laicis
eis participant. & idem dicunt etiam ſi ſit priuatus à
collatione ſacramentorum:quia & collatio ſacri alicu-
ius,ut baptiſmi,ſit ẽt per laicũ, de cõſe.diſt.4.c.cõſtat.
Item ẽt ſine aliqua ſolẽnitate officij conferunĩ ſæpe ſa
cramenta eccleſiæ. Itẽ hoc licet aliqñ ſequaĩ à ſuſpen-
ſione,ſ.qa celebrate nõ põt: nõ tñ ex natura ſuſpẽſio-
nis,ſed ex quadam accidentali conſequentia.& his rõ-
nibus excommunicatus minori excõicatione non fit ir
regularis, ſi cele.ſ. de cle.excõ.mini.ſi cele.notorius.n.
fornicator, & ſimoniacus bñ ſiunt irregulares, ſi cele-
brant: qa ipſi ſunt ſuſpenſi à canone, licet non ab hoĩe,
in ordine ſuo,& officio celebrandi, ut not.ſ.de exceſſ.
pla.tãta: tñ diuina audire poſſunt; & hoc ſatis expreſ-
sè innuitur.j.e.c.ubi dicit, exequi, ſicut prius [ſniis] q
ſiunt ab officio,& beneficio,uel à ſacris.nam in alijs in-
4 terdictis ſecus. de hoc no.ſ.de appel.ad hæc. † Irregu-
laritatem] quia ergo per canones cautum erat in ex-
communicatis celebrantibus diuina officia ſcienter &
in contemptum clauium,ut irregularitatem incurrãt,
ut 11.q.3.ſi qs eps dãnatus,ſi quis eps in concilio,extẽ-
diĩ hoc ad ſuſpenſos optima rõne: quia quo ad execu-
tionem diuinorum non eſt differentia inter excommu-
nicatos: & ſuſpenſos: quia iſti & illi excluduntur à di-
uinis. ſed ſicut in excommunicatis requiro contemptũ,
ut irregularitas incurratur,quod notant illi canones,
nã unus dicit, auſi fuerint, alius dicit, præſumpſerint;
ſic & in ſuſpenſis,niſi eos reddit probabilis ignorantia
excuſatos,craſſa & ſupina,uel erronea habilitat ad di-
ſpenſandum, ut ſ.de cle.ex uel depo.mini.apñcæ, & ce-
latores [ſuſpenſos] illud temperatur in epis, & ſupe-
riorib.j.e.& ibi de hoc in gl.quæ forte [Pontificem] ſ.
de ſen.& re.iud.cum æterni [pœna] 38.diſtin.qui ea,
ubi de hoc.

SVMMARIVM.

1 *Solus is,qui eſt proximus & immediate ſuperior excommunicatori,poteſt ad cautelam abſoluere. & quando habet locum hac abſolutio ad cautelam.in nu.2. & quo caſu non ſit neceſſaria,in nu.3. & uide etiam in nu.4. & 6.*
5 *Datur octo dierũ terminus ad probandã manifeſtã offenſam.*
7 *Quando quaeritur,an appellatum ſit,uel alias dicit appellationem non interpoſitam iuſtis de cauſis,non eſt excommunicatis etiam extra iudicium communicandum.*
8 *Non eſt ex præſumptionibus iudicandum.*
9 *Vbi nullum ſit præiudicium ei, qui dicitur excommunicatus ex uiſitatione, tutius eſt uitare eum.*
10 *Probatio manifeſta offenſa contra petentem abſolutionem ad cautelam non habet locum, niſi cum petit abſolutionem ab excommunicatione lata poſt appellationem.*
11 *Appellans quando petit abſolutionem ad cautelam, & ſibi obiicitur manifeſta offenſa, oportet quòd probet manifeſtam offenſam per euidentiam facti tantum, & uide in nu.12.qualiter.ſ.probetur manifeſta offenſa.*
13 *Non ualet proceſſus ſi iudex determinat,non obſtante exceptione excommunicationis procedendum.*

1 SOlet à nonnullis. † Per ſuperiorem] eius,qui
tulit ſniam excommunicationis. ille.n.ſolus,
q eſt proximus & immediate ſuperior excõica
tori, põt ad cautelã abſoluere, ſiue ſit eps, ſiue archi-
eps,uel patriarcha.delegatus uerò à ſuperiore,ſiue ſit
delegatus à Papa, ſiue alius, cui commiſſum eſt nego-
ciũ principale,uel cã appellationis ẽt ſub illa forma, ſi
inuenis ſniam excommunicationis latam poſt appella
tionem legitimã,denuncians eã nullã nõ poterit abſol
uere ad cautelam: qa non eſt ei commiſſum. archiepi
aũt nõ poſſunt abſoluere ad cautelã ſubditos ſuffraga-
ganeorum ſuorum, niſi qñ ad eos appellaĩ, cũ aĩs non
habeãt iuriſdũnem in eos. † nullã] qa lata eſt poſt ap-
2 pellationẽ,uel ex quacũq; alia cã, quæ ſi eſſet uera, fa-
ceret nõ tenere excõicationẽ. & tunc habet locum hæc

absolutio ad cautelã,qñ cõfitet̃ excõicatus excõicatorẽ fuisse iudicem,sed sniam dicit nullã ex aliqua iusta cã. sed si diceret sniam excõicationis nõ tenere, qa nõ erat sibi collata iurisdictio p literas,qa falsæ erant, uel aľs nullæ,uel qa aľs iudex nõ erat,non habet locũ absolutio ad cautelã in iudicio. sed si extra iudicium consiliũ animæ requirat dicẽs,dñe licet excõicator meus nõ ꝓbet se iudicẽ meũ, & iõ pronũciatum sit eius sniam nullam; tñ ego dubito,imò credo probabiliter, ꝙ iurisdictionẽ sup me habuerit. Rñ.ei,ꝙ hic tutiorem partem eligat,& nõ obstãte snia lata pro se faciat se absolui, & emendã ꝓstet; si pôt fieri sine iniuria alterius,tunc absolutionẽ recipiat occultè,sed nõ satisfaciat & si excõmunicator nollet absoluere sine satisfactione alterius iniuriosa,tunc superior absoluat. si autem haberet uiolẽtã ꝓsumptionẽ,uel conscientiam,ꝙ esset suus iudex, tunc in oẽm euentum petat absolutionẽ, & ẽt satisfaciat,ar.ad ꝓdicta.3.e.inquisitioni alij dicunt, ꝙ ẽt si dr̃ excõicatorẽ nõ fuisse iudicẽ,tñ impẽdenda est absoľo ad cautelã † ꝯdictionis] no.si constat legitimã appella-

3 tionẽ præcessisse sniam excõicationis siue ex confessione partiũ,siue alio mõ,non est necessaria absoľo ad cautelã; sed pronunciat̃ snia nulla.3.de off.dele.cum contingat. Item si constat appellationem nullam præcessisse sniam excõicationis, uel nullam iustã cãm subiectam ap.nec tunc sic̃ absoluendus est ad cautelam: imò non est audiendus,nisi primò absolnat̃.3.e.c.per tuas.sed si dicat,dñe ego appellaui,& ex iusta cã, sed non possum hoc de facili docere te, tũc habet locũ absolutio ad cautelã ut hic,præmissa cautione,& ꝙ si apparuerit eũ iustè excõicatum,ꝙ satisfaciat.3.e.uenerabilis & dicimus ꝙ non sufficit dicere,ego appellaui ex iusta cã,nisi cãm exprimat, ut per expressionem eius melius instruatur iudex,ad quod maximè laborare debet.30.q.ult.iudicantem. si aũt appelans diceret, dñe ego appellaui ex iusta cã,sed non possum probare,tunc ẽt non est danda absolutio ad cautelam: quia in iudiciis non ualet ueritas,nisi probata: secus autem in consilio animæ [absolutionem] qđ euenit,s.ꝙ non statim datur absolutio, qñ ꝯ petentem absolutionem ad cautelam obiicitur,ꝙ pro manifesta offensa est excõicatus, ut hic in eadem decreta. dr̃ [nou neget] uoctais tñ prius, qui uocandi sunt [absolutio] ad hoc.3.de excep apostolicæ, in tex. & gl.& maximè in gl.ex hoc loco, quæ uidetur corrigere gl.3.e.c.quæ incipit, qa tñ absolutio ad cautelam habet locum non solum in iudicio.3.e.per tuas,sed extra iudicium.3.eo.uenerabilis, dũmõ excommunicatus confiteatur excõicatorem suum iudicem. sed si negaret excõicatorem suum iudicem, qa diceret se exemptum, & pp hoc appellaret,uel ẽt sine appellatione sertur sententia excõicationis in eum, dicunt quidam in hoc casu, ꝙ nnquam competit absolutio ad cautelã, cũ ipse excõicatus dicat excõmunicatorem non fuisse iudicem.

4 ¶Et si quæras, qũo prouideat̃ huic excõicato, ne uitet? Rñ.quia excõicatus uel prosequendo appellationẽ uel per simplicem querimoniam petet à superiore, ꝙ faciat excommunicatorem de facto reuocare sniam, sicut de facto processit,uel qa exemptus est;& tũc oportebit eum probare exẽptionẽ ante,ꝗ excõicator cogatur reuocare de facto suã sniam. uel hoc ipsum petat, qui eam protulit, non seruato ordine iuris, puta qa noluit dare terminũ ad ꝓducẽdũ priuilegiũ,uel testes. & tũ hoc solo probato cogetur reuocare de facto, ꝗtũ de facto processit. & si ꝯtrium dicas,satis sequet̃ magna absurditas,ꝙ quicũq; excommunicatus dixerit se exẽptum,ꝙ non remittat̃ ad excommunicatorem,sed statim absoluat. alij tñ dicunt hic dandam absolutionem ad cautelam ei,qui de ea non curat, etiã à suo iudice prolata.tñ debet dari ad cautelã aliorũ,ut ei secure cõmunicent,& ẽt ut ipse excõicatus non patiat̃ læsionem ab aliis. primum dictum magis placet,licet aliqñ, raro tñ, posset ex officio suo, & Papa maximè de iure hẽat absolutionem facere [manifesta] ut si iussus noluit maleficium emendare,ut j̃.de uerb.sign.ex parte. & idem puto in aliis iussibus iudicis,qui in faciendo consistũt, ut cum quis iussus rem restituere non paret,ut ff.de rei uen.l.qui restituere: Item cum iussus exhibere non exhibet, ut ff.de ap.l.creditor.§.in his in his iussibus & similibus,qui, ut dixi,in faciendo consistunt, contemptus dr̃ offensa quæ si fuerit manifesta,necessarium est, ut ante absolutionem sufficiens præstetur emenda. secus est in iussibus,qui in nõ faciendo consistunt, in quibus contemptus dr̃ contumacia; & tunc ad absolutionem faciendam,uel obtinendam sufficit cautio.& idem est,cum dubia sit offensa,ut hic,& in prædicta decre.ex

5 parte. † octo dierum] iste terminus octo dierum datur ad probandũ manifestam offensam,i.aliquod factũ manifestum, qđ in sua natura sit iniuriosum,dũmõ tale sit ꝙ sufficeret ad faciendam excõicationẽ, si aduersarius nihil probauerit. & hoc sufficit excommunicato, uel aduersario excommunicati probare infra octo dies. nam si probatione hæc facta, uel ẽt ea pendente excõicatus petat prolixiorem terminum, ut probat, ꝙ non iniuriose faciebat illud,pro quo excommunicatus est,sed utẽs iure suo, tunc non absoluet̃ excommunicatus eadẽ cã, ꝙ intra octo dies non probauit manifestã iniuriã, quia non fuit in culpa,imò aduersarius ꝓstitit cãm huic dilationi,& maiori,quæ ẽt mihi prodesse debet iuris, ꝙ ẽt si excommunicator petere potest maiores dilationes,ut probet iustitiã suã sup excommunicatione,& id mihi prodesse debet.C.de inte.rest.petenda nec sufficit ꝓbare excommunicatori iniuriã factã, nisi ꝓbet eã manifestã: qa, sicut dicit hæc decr. hoc capľm probare debet. hoc ualet in exceptione spoliationis, & in aliis locis, ubi certus terminus ꝓfigit̃ ad aliqđ probandum. ¶Itẽ uľ,ꝙ licet iniuria sit manifesta,sed de satisfactione est discordia, qa excommunicatus dicit minorẽ satisfactionẽ sufficere, quã excommunicator petat, uel aduersarius, tñ pp hoc non diu est tenẽdus excõicatus ĩ excõicatione,sed ad arbitriũ iudicis debet pstare cautionẽ pignoraticiã, uel aliã,& absolui, arg.3.de eo,qui

6 mit.i pos.cũ uenera.[†pro manifesta] p hoc dixerũt quidã,ꝙ si aliqs est excõicatus, qa ordinariũ non admisit ad uisitationẽ,petat absoľonẽ ad cautelam dicens,dñe ego sum liber à uisitatione p priuilegiũ, uel p pscrip. statim danda sit sibi absoľo ad cautelã. sed nobis uľ ꝯ; qđ sic ꝓbo. ꝯstat, ꝙ manifesta est offensa de iure, pro qua iste excõicatus est,s.contumacia recipiẽdi ordinariũ ad uisitationẽ.3.de pscr.cũ ex officij.ergo non debet absolui,nisi pcedat emẽda.j̃.de uer si.ex parte.nec obest,si dr̃ non manifesta offensa,qa dicit se priuilegiatũ uel pscripsisse ꝯ ius cõe:qa stabo iuri cõi, nec eũ absoluã,quousq; ꝓbet se ꝯ illud munitũ & hoc satis bñ sonat litera ista. & idẽ uľ dicendũ,qñ petit absoľonẽ ad cautelã ab excommunicatione, quã dicit latã post appell.non.n.statim absoluet̃, nisi primò probauerit se appellasse ex legitimis causis.3.de app.Romana §.j.& ij.

7 †articulo] sup e.s.an cã appellationis sit uera. nã qñ diu quærit̃,an sit appellatũ,uel aľs dicit appellationem non interpositã ex iustis causis,non est eis communicandum

dum etiam extra iudicium, ar. ſ. de ap. Ro. §. j. & ij. ſ. eo. ꝑ tuas, niſi fortè modico tp̃e, dum q̃rit aduocatos, uel alias ſarcinulas cõponit ꝓp cãm, ar. ff. ex qb. cau. ma. ab hoſtib. §. ſi item qñ conſtat appellatum ex legitima cã, licet dicat̃ falſa, ſemper intra tẽpus, intra qđ põt ꝓſeq appellationem, eſt ei cõicandum, & nõ poſteà. ſed ſecus eſt, qñ ſnĩa ex aliis cauſis dr̃ nulla; puta qa dicit excõicatorem nõ iudicem, uel ſe exẽptum. & tũc diſtinguo, q a aut q dicit ſnĩam nullam, habet ius cõe ꝓ ſe, ut puta qa de aliena diœce. & tunc pendente articulo ꝓbõnis, & ante ſemꝑ, quouſque ꝓnuncietur ſnĩa iuſta, debet ei cõicari, non obſtante tali excõicatione, etiam ſi ſit iuſta ſnĩa excõicationis, niſi eſſet manifeſtum ꝙ ſnĩa excõicationis eſſet iuſta. ſi aũt ius cõe habet ɔ̃ ſe, non eſt ei cõmunicandum, niſi ɔſtaret ꝙ excõicatio eſſet iniuſta, ar. ſ. de ap. ſoli. & c. dilec. in ſi. & ſ. de ele. venera. & facit ad hoc, ſ. de reſt. cum ɔtingat. ¶ Quid aũt iuris ſit de his, q̃ facit in medio tp̃e iſte, in quẽ lata eſt ſnĩa, etiam ſi poſt ꝓnuncietur excõicatio iuſta, no. ſ. de excep. pia. alij dicunt, &, ut uĩ. melius, ꝙ etiam ſi ius cõe habet ɔ̃ ſe ille excõicatus, tñ ei cõicandum eſt, dum eſt in ꝓbatione illius articuli, an ſit liber, uel exẽptus. nam graue eſſet, ꝙ ego deberem eum uitare ut excõicatum de præcepto iuris; & tñ ſi peteret à me conſilium, utrum debeat petere abſolutionem tãqnam excõicatus, & ſic per ɔ̃ns cõfiteatur ſe nõ liberum, uel exẽptum in præiudicium ꝑpetuum eccleſiæ, deberẽ ei ɔſulere, ꝙ non peteret abſolutionem, ne ꝑpetuo eccleſiæ ſuæ ꝑiudicaret. & ſi ꝑ tale ɔſilium, qđ eſt bonum, dans incideret in maiorẽ excõmunicationem, quia cõicat excõicato, præſtando ei ɔſilium, & auxiliũ in eo, ꝓ quo excõicatus eſt, ſ. e. nuꝑ. ¶ Sed oppones, q̃uo eſt hoc, ꝙ differs huic dare abſolutionem: qa dicis manifeſtam offenſam; & tñ non dimittis ei cõicare ꝓp manifeſtam offenſam? ¶ Sol. aliud eſt dimittere gr̃am facere: aliud eſt facere iniuriã. nam primum, ſ. ceſſare à gr̃a licet. ubi aliqs aliis denegat illud, ad qđ de iure cõi tenetur, qa ꝓbabilis & quaſi uehemẽns ꝑſumptio eſt ɔ̃ eum; & iõ ei ꝓp hoc excõicato ꝓ manifeſta & petẽti abſolõnem ad cautelam dãda nõ eſt abſolõ ad cautelam, q̃ eſt tñ tm̃ de gratia, uel magis de iure gratioſo, ſ. qđ inductum eſt ɔ̃ cõem rõnem; & iõ non eſt extẽdendum, ff. de ɔſti. q uerò. nam de iure eſſet, ꝙ antequã præberetur ei hmõi abſolõ ad cautelã, q̃ uera abſolutio eſt, ꝙ ɔſtaret de principali, an eſſet liber, an nõ. ſed arg. ɔ̃ uidetur in hac eadem decr. ubi dicitur, ꝙ ſine ɔ̃dictione abſolui debet. ſed ſupple, ſine cõtradictione partis aduerſæ. ſed iudex ex cã bene debet aliqñ ad abſolutione ceſſare. Secundum aũt, ſ. facere iniuriam, nũquam licet: ſed facere iniuriam eſſet, ſi ego vni parti crederem in ꝑiudicium alterius. ſed conſtat, ꝙ in hoc caſu excõmunicator eſt pars, & ut pars excõicauit, & excõicatus eſt alia pars. ergo excõicatori credere non decet. ſi aũt excõicaſſet ut iudex, & excõicatus diceret nullam excõicationem, puta quia poſt appellationem ſit lata: uel qa expreſſit errorem in ſnĩa, tunc dicunt quidam, ꝙ interim, quouſq; ɔſtat an ſnĩa teneat, uel non, non eſt ei cõicandum ſ. eo. ꝑ tuas, ſ. de renũ. in præſentia. ſed nobis hoc non uĩ. nam ſemꝑ, quouſq; excõicatus eſt in ꝓbando, ꝙ excõicatio non tenet, ſemꝑ licet ei cõicare. nam ꝙ ſnĩa iudicis ſit iuſta, eſt ꝑſumendum, ut in decr. in ꝑſentia: ſed ꝙ ſit aliqua iniuria, non eſt ꝑſumendum in iniuriam alterius, licet ſit ꝑ-
8 ſumendum quo ad denegandam gratiam. ¶ † Item ex ꝑſumptionibus nõ eſt iudicãdum, nec aliquid in alterius præiudicium faciendum: ſed ex præſumptionibus bene eſt à gratia abſtinẽndum. alij dicunt, ꝙ etiam antequã incipiãt probationes recipi ſuper cauſis appellationis, an ſint ueræ, uel falſæ: imò etiam ante, q̃ incipiat proſequi cauſam appellationis, ſemꝑ, quãdocũque dicit ille, cui obiicitur excõmunicatio, ego præmiſi appellationem, admittendus eſt cum ꝓteſtatione illa: quia alij non intelligunt ſecum coeligere, uel cõcelebrare, ſi eſt excõmunicatus: ſed non repellunt eum ꝓp reuerentiã eius, ad quem dicit ſe appellaſſe. uox tñ eius præſtabit auxilium, ſi iuſta appellatio ꝑceſſit, & non alias, niſi notorium eſſet appellationem non tenuiſſe: quia tũc non ſolum uox excõicati non ꝑſtabit ſuffragium: ſed etiam uox coelectorum, q ſponte admiſerunt eum etiam cum proteſtatione, non ualebit, ſupra de ꝓcur. c. fin. de his no. ſupra de elec. illa, ſupra de app. dilec. in ſi. & c. ſoliciti. In his autem dubiis multum ualet proteſtatio, ut ſ.
9 de conſti. cum M. & de electione, Cumana. ¶ † In priuata autem familiaritate, & maxime in occulto, ubi nullum ſit ꝑiudicium ei, qui dr̃ excõmunicatus ex uitatione, tutius eſt uitare eum. 11. q. 3. curæ. ſed in electionibus, & aliis, ubi ſibi fieret ꝑiudicium ex uitatione, tutius eſt eum admittere cum ꝓteſtatione, q̃ uitare, arg. 6. q. 2. c. j. ſi aũt præſens eſt, qñ excõmunicatur, uel denunciatur excõmunicatus, & nihil dicit de appellatione ꝑmiſſa, uel de alio, quod reddat ſententiam excõmunicationis nullam, tunc ualet electio facta eo abſente, nec caſſabitur ꝓp prædictum ɔtẽptum. qa in culpa fuit, ꝙ de iure ſuo nihil proteſtatus eſt, & capitulũ non fuit in aliqua culpa. alias aũt ſi non contẽpta ꝓteſtatione excõmunicati, uel denũciatione excõmunicatoris eligant, ualebit electio, ſi in ueritate erat excõicatus; & caſſabitur, ſi excõicatio non tenebit uel propter ꝑcedẽtem appellationem, uel propter aliam cauſam, ſupra de app. dilecti, in ſi. imò plus uĩ, ꝙ ſi ep̃s excõicet aliquem abſentem in præſentia capituli, & ꝑtendit iuſtam cauſam excõicationis, & ɔtumaciam excõicati; tñ capitulum citabit illum ſic excõicatum, ut ueniat ad el. gẽdũ: qa forte cauſas habet, quare nõ teneret excõicatio. tñ ſatis credo, ꝙ ex quo ordinarius ſic eũ excõicauit, ꝙ capĩm in lr̃is ſalutationis eũ non ſalutabit: quia ꝑſumo ꝓ ſnĩa ordinarij in his leuibus, & parum ꝑiudicialibus, arg. 11. q. 3. curæ, ſ. de renun. in præſentia. ſed capitulũ ſubiũget in literis citationis, q̃uo ordinarius excõmunicauit eum. vnde ſi credit excõicationem tenere, non ueniat: & ſi credit eã non tenere, ueniat: quia ipſi nõ in-
10 tendunt ſecũ coeligere, ſi eſt excõicatus. ¶ † Item no. ꝙ ꝓbatio manifeſtæ offenſæ ɔ̃ petentem abſolutionem ad cautelam, non habet locum, niſi qñ petit abſolõnem ab excõicatione lata poſt appellationem. ſed tunc habet locum iuſtè: qa ꝓbata manifeſta offenſa, ꝑ ɔ̃ns conſtat, ꝙ appellatio non ualeret, ſ. de app. cũ ſit, & c. ꝓpoſuit. & ideò talis appellatio non debet ꝓdeſſe ad obtinẽdã abſolutionem ad cautelam: quia ſi alias petatur abſolutio ad cautelam, ſi excõmunicatio ſit lata à ſuo iudice, ſed dicitur non tenere propter expreſſum intolerabilem errorem, non poteſt habere locum hæc probatio, ꝙ impoſſibile eſt, ꝙ intolerabilis error ſit manifeſta cã, quare quis iuſtè excõicatur: imò eſt cauſa malæ excõmunicationis. ¶ Item ſi excõmunicator dicitur non iudex, etiam ſi pro manifeſta offenſa excõmunicaret, non teneret excõmunicatio. & ideò ante, q̃ conſtet, ꝙ ſit iudex, non eſt recipiẽda probatio manifeſtæ offenſæ, nec poſteà: qa ſi eſt iudex, iniuſta poteſt eſſe, ſed non poteſt eſſe nulla, niſi ab eo eſſet appellatum: uel niſi expreſſiſſet intolerabilem errorem; & ſic nõ põt peti abſolutio ad cautelam.

11 ad cautelam. ¶†Item no. ꝙ qñ appellans petit absolutionem ad cautelam, & sibi obiicitur manifesta offensa, oportet ꝙ probet manifestam offensam per euidentiam facti tantũ, uel per confessionem, in qua perseuerabit: quia si dicat aduersarius excommunicati, imò sufficit probare offensam manifestam per probationes inductas in causa principali, nõ ualet: quia illa manifestatio tolli potest per probationes, quæ inducentur in causa appellationis. sed ꝯ petentem absolutionem ab iniusta sñia, sufficit probare offensam fuisse excõmunicatori manifestam uel per euidentiam facti, uel per confessionem, uel probationem, infra de uer. signi. cum olim; uerbigratia, aliquis condemnatus est de furto ordine iudiciario seruato, & quia non parebat sñiæ, fuit excõicatus. Igit ille excõicatus petit ab hac sñia excõicationis quasi iniusta absolui. nam in hoc casu audiendus est excipiens: quia condemnatus & excommunicatus est pro furto manifesto non solum per rei euidentiam, uel confessionem, sed etiam sufficit, si furtum fuerit manifestum per testes, uel per probationes receptas corã excõicatore. ĩ. de uerb. sig. cum olim. sed certe hoc non placet: quia si sententia condemnationis, ut dictum est, lata fuit contra furem, & non fuit ab ea appellatum, non oportet eum probare manifestam offensam per probationes receptas corã excõmunicatore: quia sufficit pro notorio iuris ad impediendam olno absolutionem res iudicata. ĩ. de uerb. sig. ex parte & idem est, si sit appellatum, & non est appellationem prosecutus. si uerò fuerit appellatum, tunc si excommunicetur appellans post appellationem, non tenet excõicatio, & tunc absoluetur ad cautelam. ſ. e. ꝑ tuas, ut hic. si uerò excõicetur appellans post sñiam añ appellationem emissam, tunc officio iudicis obtinebit reuocationem illius sñiæ sicut & aliorum grauaminũ, quæ in illo intermedio fierent, ut no. ſ. de excep. dilec. & idem est dicẽdum, si appelletur à mãdato, uel interlocutoria data cum causæ cognitione, supra de elec. cum

12 dilecti, & c. quod ad consultationem. ſ. de re iu. ¶†Dicimus ergo, ꝙ offensa probatur manifesta non solum per euidentiam, uel confessionem, sed ẽt per probationem in tali casu, si receptis testibus, & aliis ꝓbationibus ꝯ furem, s. tulit super furto sñiam diffinitiuam. sed si dixit. excõico talẽ furẽ, nisi tñ emẽdauerit ꝓ furto supra de ap. præterea. nam si hic fur petat absolutionem, ꝙ ab iniusta excõicatione absoluatur & excipiat ꝯ eum nõ solum de notorio ꝑ euidentiam facti, uel ꝑ confessionem sed ẽt ꝙ ꝑ ꝓbationes receptas corã excõicatore factũ est manifestũ furtum eius; uñ non est absoluendus. ĩ. de uer. sig. cum olim. & uſ, ꝙ hoc sit intelligendum, si a sententia excõicationis non fuit appellatum: quia si esset appellatum, & peteret ab hmõi excõicatione quasi iniusta nõ obstaret ei exceptio manifestæ offensæ per solas ꝓbationes. ¶Alij tñ aĩr dicunt, s. quia obstabit petenti absolutionem exceptio manifestæ offensæ ꝑ probationes, uel ꝑ confessionem. sunt ẽt casus, ubi probatur offensa manifesta ꝑ euidentiam facti, uel ꝑ confessionem, & nõ ꝑ probationes coram excõicatore receptas, v. g. iudex monuit aliquem nullo ordine iudiciario seruato, ꝙ satisfaceret de rapina, uel mandauit alicui, ꝙ redderet testimonium in aliqua causa, uel aliquid aliud consimile, ꝙ quia non fecit, excõicauit eum: excõicatus petit absolutionẽ ab hmõi excõicatione, quia iniusta, quia nullus ordo præcessit excõicationem, bñ admittetꝰ exceptio manifestæ offensæ; v. g. dñe non debuit seruari ordo, q̃ rapina erat manifesta per eius confessionem, uel euidẽtiam facti. & eodem modo dicet ꝯ test. m, nullus ordo est seruandus in ꝓducendo testẽ. imò notorium iuris est, ꝙ debet reddere testimonium, nisi legitimã ꝓponat excusationem. iõ aũt dixi, ꝙ hæc locum hñt, ubi non seruãt ordo iuris: q̃a si seruaretur, mandatum transiret in rẽ iudicatam. ſ. de re iu. ꝙ ad consultationem. & sic nõ est necesse ꝓbare manifestã offensam: quia sufficeret exceptio mandati, à quo non est appellatum. & ex his apparet rõ, quare obiicienti exceptionem manifestæ offensæ ꝯ petentem absolutionem ad cautelam ꝑfigitur terminus octo dierum, ut hic. Et non ꝑfigitur talis terminus obiicienti exceptionem ꝯ petentem absolutionem ab iniusta sñia: quia ibi modicum fieret ꝑiudicium, si nõ probaret manifestam offensam: quia eadẽ exceptio manifestæ competet eidem, qñ excõicatus appellans uólet prosequi appellationẽ, supra de ap. cũ sic proposuit. sed hic. s. qñ obiicitur ꝯ petentem absolutionẽ ex iniusta sñia, si nõ admittetur exceptio manifestæ offensæ, perpetuũ fieret ꝑiudicium; quia sublata excõicatione, ꝙ fiet non probata manifesta offensa, de cætero non posset agere ex monitione, quæ præcessit, neq; ex mandato facto sine ordine iudi. C. cõia præd. per totum, licet aliqñ & post absolutionem possit inchoare cãm principalem de nouo: secus est in mandatis ordine iuris factis, ut alias no. ¶Alij tñ dicunt, ꝙ idem terminus præfigetur utriusque. ¶Item dixerunt quidam, ꝙ sꝑ non obstante aliqua exceptione manifestæ offensæ quis absoluendus est, si uelit pignora pro satisfactione apud ædem sacram deponere: quia maliciis hominum non est indulgendum. sed certe hoc nobis non placet: quia hic non est malicia imò ẽt prouidentia: quia si non debet, non nocebit ei excõicatio. ſ. e. inquisitioni, ut hic. sed si nõ admittitur exceptio posset malũ euenire illi, cui satisfaciendum est: quia si excõicatus scit se debere, non ꝓrogabit cãm, timens ꝯfusionem excõicationis: qñ multum prorogare posset, & ꝓrogaret, si dictam confusionem nõ timeret. iudex aũt, cui nihil probatũ est, nihil mandare põt [in iudiciis.] necessitas iuris cogit in iudiciis iudicẽ uitare excõicatum post appellationẽ; ꝙ sic probo. ꝯ excõicatũ agentẽ excipit, ꝙ sit excõicatus, & ipse actor confitetur se esse excõicatũ, si dicit excõicationẽ nõ ualere ꝑꝑ appellationẽ, q̃ pcessit, necesse est ergo, ꝙ supersedeatur principali qõni excõicati, q confitetur de exceptioni excõicationis quousq; probet replicationem, s. appellationem legitimã; & sic apparet, ꝙ bene dicit hic, ꝙ in iudiciis euitetur. & hẽt locum hoc, si excipiatur de excõicatione:

13 quia si non excipiatur, teneret, ꝙ cum eo sit. ¶†Item si iudex determinat non obstante exceptione excõicationis procedendum, & tunc ualet processus, ar. no. ſ. e. per tuas. ſ. de excepti. pia. Item necessitas iuris cogit nos dicere, ꝙ extra iudicium eos uitare non debemus: quia & si iudex, à quo appellatum est mandat, ꝙ euitetur; tñ ius dicit, ꝙ appellatione pendente nihil innouãdum est. ff. nil no. ap. pen. ¶Item quicquid fit post appellationẽ est irritum. ſ. de ap. ex parte. M. Item li. pend. nihil inno. est ergo quousq; pendet lis, an sit excõicatus, nõ dẽt priuari cõione hoium, nec aliis iuribus suis, ut l. pen. à me. Itẽ in iudicio paratus est iudex, qui cognoscit de excõicatione, licet incidenter & iõ cum stat in cognosci possit, non est periculum, si ad modicum tps differtur principalis qõ. sed quia extra iudicium non est iudex, nec aliquis, q de excõicatiõe diffiniat, ualde magnũ esset periculum, si in omnibus euitaretur, & ẽt ꝯ ius esset, ut dictum est. [Extra iudicium] quæreret aliqs quare aliud in iudicio, & ex aliud iudiciũ? ad ꝙ tres rõnes dñi sita tis assignauit. primo sic. periculosius excluditur ab his, quæ

quæ eẽ iudicium fiunt, ꝙ ab his, quæ in iudiciis aguntur, nam si ꝓ moratoriam exceptionẽ excõicationis ab agendo excludo, differtur actio, & nõ tollitur; & ĩõ non magnũ præiudicium pati uideor, ut C. de præci. impe. of fe. l. quotiens. sed si à postulando, eligendo, ab officiis & bñficiis expellor, & in aliis, grauiter lædor: quia sæpe cũ magna captione a rebus nostris reuocamur, ut ff. quéad. tes. ape. l. & si quis ex significatoribus. Secundo sic, facilius interdicũtur iudicialia, quã non iudicialia, ut C. de her. qm, & ea quæ sunt iuris, quã ea, quæ sunt facti, ut ff. de pœ. l. quidam serui. Tertio sic, cum in iudicio alium impetrau, leuius impedior, quã extra iudiciũ, ubi nullum persequor, sed iuri meo innitor [intolerabilem] supra e. per tuas; & ibi de hoc [pro manifesta] infra de uerb. sig. cum olim glo. huic [pro manifesta] supra e. c. in gl. per hoc, & gl. super eo.

STatuimus ut nullus [excõicare] nec in gñe, puta dicendo, oẽs participantes sibi, nec in spẽ, puta excõico Pe. quia cõicat. I. excõica o [constitutionibus] s. e. nuper [consimili] adhoc. s. de cle. ex. min. si celebrat, in fi. glo. ille [teneat] imò uſ, ꝙ non teneant, licet sint inius ste. j. e. Romana. §. porro [ex locutione] 11. q. 3. cum excõ municato, & c. excõicatus. ¶ Non teneat] non tenet excõ municatio, nisi præcedat monitio. nam cõicans excõicato non est maiori excõicatione ligatus, nisi in duobus casibus. unus est, si in crimine sibi cõicet. Secundus est, si præmissa monitione eum excõicat: quia si non præmissa monitione excõicaret, non teneret excõicatio, ꝙ spãle uſ, ꝙ sine monitione excõicatio teneat. sed sic ipsam ꝓferens est puniendus s. e. sacro. uel dic, ꝙ non tenet ꝑ facilem eius reuocationem, & pœnam excõicatori inferendam, cum constiterit eam sic esse latam. s. de rescrip. ab excommuni. & sic non tenet, quia facile reuocatur.

QVia periculosum. [Superioribus] s. Patriarchis, primatibus, & archiepis [executionem] s. ordinationes, consecrationes, & hmõi [suspensionis] secus est in excõicatione [constõnis] quæ forte dicat, q. cunque ꝯ constõnem fecerit, sit suspensus. s. e. cum medicinalis. ¶ Olim] caueto hoc dicit. non n. uult hic dicere, ꝙ euitetur eẽ iudicium: sed obseruetur, ꝙ hactenus obseruabatur. nunquam eñ fuit obseruatum, ꝙ uitaretur. & qui uidit testimonium perhibuit. huic glo. uſ ꝯ. s. e. ꝑ tuas. ubi dr, ꝙ in aliis debet euitari. sed expone, in aliis, i. in iudiciis. s. e. solet. uel dic ẽt eẽ iudicia debet euitari ante, ꝗ moueat litem sup eo, ꝙ dicit excommunicationem non tenere. s. e. solet, in glo. super eo, &c.

SVMMARIVM.

1 *Iusta est excommunicatio, qua quis excommunicat omnes qui sunt cruce signati, si nõ portant publice crucem. ad hoc enim fit, ut cæteri inanimentur ad sumendam crucem.*

2 *Excommunicatio etiam in iustos culpabiles non fertur sine monitione.*

3 *An capituli appellatio, quod habet causam, profit canonicis, ut de cætero contra eos non ualeat ferri sententia.*

ROmana eccle. [Excõicatoribus] ad ipsos enim remittendi sunt absoluendi. s. de sen. excom. sacro, per tuas. s. de of. or. ad repri. & si absoluat, non ualet absolutio: quia in hoc casu non habent iurisdõnem super eos, ut hic [sniæ] bene dicit, sniæ, nã si canonem fecisset, illo ligarent omnes, ut no. s. e. a nobis. [gñarr] taliter, Excõico oẽs, qui fecerint furtum [in specie] puta, excõico. P. qui ædificat, uel ædificauit in cæmeterio ecclesiæ [in genere] puta. Excõico oẽs, qui ædificant, uel ædificauerunt in cæmeterio ecclesiæ [mora] quia si præfixo termino neglexit satisfacere, iusta potest in eum ferri sententia hmõi, Excõico. P. nisi usque ad talem diem satisfecerit [uel culpa] puta, quia negligentes erant aliqui epi, uel clerici officia sua facere in suis ecclesiis, bene fertur hmõi sentẽtia, Excõico oẽs, qui nõ interfuerunt suis officiis [offensa] puta, si quis tenuisset concubinam, a qua diuisus est iuste, fertur in cum hæc sententia, Excõ eo te, si ulterius tenueris eam s. de test. constitutis, in prin. ¶ † Cã] iusta est excõicatio, Excommunico oẽs illos, qui sunt cruce signati, si non portãt publice crucem. hoc. n. ex cã fit; ut alii eorum exẽplo animentur ad sumendum crucem. est ẽt iusta hmõi sen. ꝯ tolerantes hæreticos, & consimiles. s. de hære. excommunicamus. §. credentes, & 23. q. 3. si habes [in uniuersitatem] ex hac. n. sequitur absurditas, ꝙ puer unius diei incidit in hanc excõicationem, & ille, ꝙ absens est. sed iuste sic ferẽ sententia, Excõico oẽs illos de hac uniuersitate, qui fuerunt rebelles mandato. Sẽtẽtia aũt interdicti iuste ferẽ in uniuersitatem, quæ ferẽ pro delicto alterius. 16. q. 7. sicut Deum, j. de spon. non est. ¶ † Culpabilis] dñt quidam, ꝙ ẽt in iustos culpabiles non ferẽ sententia excõicationis, nisi primò moneantur, & ꝯtra eos cã cognita procedaẽ: quia alia est cã capituli, uel uniuersitatis, ꝗ sit cã canonicorum 2. q. 1. nemo. s. e. sacro. 12. q. 2. qui manumittiẽ. cã eñ uniuersitatis potest esse: qa non comparet in iudicio, uel ꝙ non recipiunt aliquẽ in canonicum, & hmõi. cã aũt personarum culpabilium de collegio nõ est hæc: quia ipsi non spãliter uocantur: imò si cõparerent, non admitterentur ad rñdendum ꝓ capitulo sine mandato. Item ipsi non possent, nec deberẽt aliquem recipere in canonicum sine capitulo. Alii dicunt, & forte melius, ꝙ auctoritate huius dec. sine alia monitione, & causæ cognitione nominatim possunt excõicare illos, quos culpabiles norunt: sed si non esset eis notũ non deberet snia excõicationis inquẽquam ferri, nisi ꝑmissa monitione. 2. q. 1. nos in quenquam, & ca. nemo.

3 ¶ † Sed quæritur, an appellatio capituli, ꝙ habet cãm, profit canonicis, ut de cætero ꝯ eos non ualeat ferri sententia? Rñ. si delegatus erat iudex, non uſ, ꝙ de cætero possit in aliquem de capitulo sententiã ferre, ẽt si ante app. culpabilis extitisset: quia in eum poterat iuste excõ municationis snia ferri; qa sublato principali tollitur accessorium. s. de consti. translato. Item qa per istam appe. desinit esse iudex & in principali, & in accessoriis: si autẽ esset ordinarius, & ab eo esset in aliquo negocio appellatum a capitulo, cum illud negocium per app. sit ad superius auditorium delatũ, ulterius occasionẽ istius negocii non poterit in aliquem de canonicis sententiã excõicationis proferre. 3. q. 6. dudum. melius in c. multum s. de of. lega. licet. Sed quid si ordinarius, uel delegatus in aliquem de capitulo post app. legitimam tulerit sententiam excõicationis de facto, nunquid capitulum põt petere sniam ꝯ hunc canonicum latam pronunciari nullam? Rñ. si eius interest, uel quia de mandato capituli fecit canonicum, quare in eum est sententia excommunicationis lata, uel quia diffamatur capitulum: quia suus canonicus sic denunciatur excõicatus: uel ex alia iusta causa, ꝙ bene põt implorare offm iudicis, ut sententia nunciẽtur nulla, ar. ff. de de se. l. j. sed si uellet capitulum sententiam excõicationis in suum canonicum latam occasione capituli dicere inuallam, hoc dicunt quidã nõ posse fieri: quia absolutio non debet dari nisi petẽti, & hoc quidem dictũ est de canonicis excõicatis pro capitulis. hoc idem dicendum est de rectoribus ciuitatum excõicatis

ratis ꝑ ciuitatibus. Ex isto loco satis apparet, q si lræ impetrent ꝯtra aliqd capitulū, q cogat ad alicuius receptionē, tn̄ delegatus cōpellet singulos canonicos ad receptionē ipsius, licet lræ tm̄ ꝯ capitulum, & non ꝯ singulos canonicos sint impetratæ. & hoc est ea rōne: quia qn̄ mandat, q capl'm aliquid faciat, intelligendum est, q canonici, & alia mēbra capituli illud faciant ſ. de præb. ꝑ illorū, qa capl'm, qđ est nomen intellectuale, & res in corporalis, nihil facere pōt nisi ꝑ membra sua. idem uī, q si mandcī delegato, q cogat uniuersitatem facere solutionem debiti, uel uenditionē, uel ꝑmutationem, uel qc quid aliud simile, cogēda sunt mēbra eius illi facto præstare consensum expressum. & sic dē omnibus aliis, quæ consistunt in facto, q per uniuersitatem fieri nō possunt. de exiieo aūt, an possit impedire uniuersitatē adimplere, qđ debet, no. ſ. de of dele. sane. quia ꝯt a prædicta uī 12. q. 2. manumittitur. So. leuis est. quia uniuersitas tn̄ pōt habere libertū, & agere, & cōueniri ꝑ procuratorē suum: sed cōsensum alicuius facto præstare pro aliquo suo membro, nō pōt, cū consensum corporis nec corpus habeat, sed in prædictis casibus uī, q si alicui commissa est cā uniuersitatis alicuius, ꝑ dele. ubi expediret, cogenda essent membra uniuersitatis præstare consensum in faciendo procu. uel alia consimilia.

SVMMARIVM.

1 *Nedum clerico, sed etiā laico licet se tueri, etiam si iudex suus ordinarius, non seruato iudiciario ordine, iniuriatur sibi in rebus, uel persona.*

2 *Spiritualis gladius non debet exerceri nec pro sua, nec pro aliena iniuria, nisi contra homines sua iurisdictionis.*

Dilecto fil. [repellere] ſ. e. c. 3. §. si uerò, j. distin. 1 ius naturale. ¶ † Dicamo] nō solum clerico, sed ēt laico licet se tueri, ēt si iudex suus ordinarius, ordine iudiciario non seruato, iniuriatur sibi in rebus, uel persona. C. de iure fis. l. fi. & credimus ordinariū processum, ēt qui fit ꝑ modum inquisitionis. ſ. de of. or. c. j. & hic est ꝑressus legitimus & ꝑ seculares l. in auc. de colla. §. iubemus. ff. de of. præsi. congruit. [iniuriose] re pete, q diximus ſ. de for. compe. uerum [ecclesiastico] ſ. sentētia excōicationis. 34. q. 3. corripiantur. 16. q. 1. c. 1. [præsertim] idem est, si nulla alia cā, uel excōicatio ꝑcessisset. [& quidē] no. optimam rōnem. [cum licet] 22. q. 3. fortitudo, & c. se. [profectò] imò multofortius [temporalem] iurisdōnem, uel rem uel iniuriam [defensione ſ. sententia excōicationis, uel interdicti. [& tpalem] s. defensionem armorū, uel iurisdōnē tpalem 96. di. c. si. ſ. de 2 offi. or. c. 1. ¶ † Et ecclesiasticum.] dumtn̄ spūalis gladius nō exerceatur nec ꝑ sua, nec ꝑ aliena iniuria, nisi ꝯ homines suæ iurisdōnis materialis tn̄ defensio pro se, & ꝑ aliis bn̄ pōt exerceri ēt in homines cuiuscunque iurisdōnis. Item dñt quidam, q ēt incontinenti raptor non possit excommunicari pro rapina facta, nisi monitione præmissa. tn̄ melius uī, q si rapina est manifesta, cum iusta cā subsit, statim pōt excōicari, nisi incontinenti eam restituat. si est præsens. uel si non est ibi, intra certum tempus, qđ duxerit præfigendum. j. de sen. exc. Romana. §. caueant. ff. de rei uin. si res mobilis, & l. se. [Adinuicem] nec tn̄ pp hoc licet laicis, uel clericis defendere aliquos suos, quos crederent iuste excommunicatos: uel pro certo scirent iuuare ꝯ excommunicatorem, sic rogeret ex communicatorem relaxare sententiam. uel etiam cessare a denunciatione excommunicationis: quia nec etiam liceret eisdem cogere iudicem secularem suam sententiam relaxare qđ eñ dicit hæc dec. habet locum maximè ubi corporalis uiolentia infertur, & non ubi uerba lis. Si autem prælatus excōicaret aliquem, si oppressum iuuaret in iusta cā, uel armis materialibus, uel alio modo, cum sententia sit sub conditione, appellet, & postea iuuet eum supra de ap. præterea.

VEnerabil. bus. [archieps] ex suo procedens officio ſ de ap cum spāli. §. fi. [& appellatum ꝑost excōicatio nem: quia ap. non suspēditur excōicatio. ſ. de of. or. ad reprimendam [exceptis casibus] ſ. de appella. Romana. §. quod si oportet [pro manifesta] j. de uerb. signi. ex parte. [Proposita querimonia] uel supplicationis, siue in integ. restitu. qua supplicat uel petat se restitui ad causā agendam siue pœnarum, expensarum, ut plene notat sūpra de procu. querelam, uel appellationis, per quā dica reuocandam sententiā. C. qśo & qn̄ iudex, ab eo. cōmuni. n. iure, cum sententia transierit in rem iudicatam, sibi subueniri non pōt. idē uī, si tm̄ excōicationis sentētia lata esset simplr, Excommunico Petrum quia fuit contumax in tali termino. hæc. n. sententia, licet non sit diffinitiua, tn̄ si non est appellatum, transit in rem iudicatā. supra de re iudi. q ad consulta. quo ad hoc, q super expensis, & contumacia excusanda ulterius non audiatur, semper absoluetur pro absolutione petenda: quia nunquam, quominus absolutio detur satisfacienti, trāsit in rem iudicatam [nec pandi] C. de iu. sancimus [in itinere raptus] ff. si quis cau. l. ij. [minime compareret] ff. de re iud. contumacia [& hoc ipsum] quia ubicūque iudex superior qui potest absoluere uel condemnare in causa q pro excommunicato lata est, absoluere debet excōmunicatum supra de of. dele. cum contingat, nisi obiiceretur de manifesta offensa, ut prædictum est [illicò pronunciare] sed probatio appellantis recipi potest super ueritate causæ, scilicet de appel. interposita ad cautelam: quia dubitatur, an sententia excommunicationis teneat supra eo. solet.

ROmana, & c. [subiectos] immediate ſ. eo. a nobis, prima glo. in hac gl. secus [iniustas] imò uī, q ipso iure sint nullæ ſ. e. statuimus [caueāt] ꝯ, ar. ſ. de app. cōstitutis [proferre] ſ. de offi. ordi. si sacerdos, in tex. & in glo. ſ. de app. præterea ij. glo. hodie [exprimant] supra eo. cum medicinalis [uniuersitatem] ꝯtra, ar. ſ. respon. ibi soluitur [prohibemus] ad hoc ſ. eo. ar. glo. istæ speciales personæ.

De uerborum significatione. Rub.

NAm & rex Naburho. [proauus.] ff. eo. si appellatum. §. liberorum.

NAm & ego, & c. dicit Salomon [quare] uerba August. [fratrem] prius enim alium filium habuit de Bethsabee, qui mortuus fuit [qa ille] hic uult dicere, quia ita cito mortuus est, q nec ēt nomen impositum est, nec natus uidetur.

QVOD DICITVR.

IOSEPH.

INtelligentia [res] .i. intellectus. ff. de sup. le. Labeo. 31. q. 1. qśo. ff. de rebus dubiis, in ambi. 22. q. 5. Hu.

NIHIL.

PRopterea si prolixam] ff. de fun. instru. & instr. lega. cum de lanionis. § cum fundum.

QVamuis omnes. [quandam] spāliter. q d. quamuis omnes, qui præsunt rite uocentur præpositi, præpositura tamen est nomen specialis dignitatis.

Fortis

FOrus. [forus] his partibus consistit iudicium tanq̃ ab ordinantibus. nam negocia partium leges aduocatorum, & iudicia iudicũ ad ornatũ forum [quo uenit] hic uult dicere, cã dr̃ a casu, unñ uenit cã, sicut de uenditione oritur cã inter emptorẽ & uenditorẽ [.n.] supple, cã [uocat] qd sit iudiciũ. [negociũ] qd sit negociũ [l s ãi] qd sit lis [iurgiũ] qd sit iurgiũ cã qd sit cã [ar.] quid sit arg. [probatio] quid sit ꝓbatio [in omni] quæ personæ requirunt in iudicio [iudex] quid sit iudex [accusator] quid sit accusator [reus] quid sit reus [testis] qd sit testis [testes aũt] q̃ considerentur in testibus [nõ fœmina] in testamentis. n. & criminalibus causis testis esse non potest, insti. de testamentis. §. testes. 2. q. 6. episcopi. 33. q. 5. mulierem.

PActum. [scriptura] quia sæpe fit cum scriptura, sed & sine ea tenet.

IVs dictum est.

CAusa Carpé. [licitis]. de hoc notatur. s. de decimis ex transmissa. s. de sententia excommu. cum uolun. gl. not. eleemosynas.

QVæsiuit.

IN his, quæ ambiguitatem. [partis] non tñ credimus lite conte. necessariã. [diffinimus] no. sententiam ferri super interpretatione.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegia recipiunt in dubijs intellectum secundum intentionem concedentis, & quandoque fit interpretatio secundum propriam uerborum significationem, in nu. 2.*

OLim tibi [& mannalia]. s. quæ quotidie dant, ut pro exequiis mortuorũ, & huiõi. [Moliuntur] uolebant. n. noĩe præbendæ suæ quę tñ præsentibus datur ea, tñ intelligere, quæ in uictum consistunt & male. comprehendit. n. & ea, quæ uestitus sunt, dummõ tñ residentibus dentur [interp̃tanda] de hoc not. j.
1 eo. câm, de dona. per tuas; & c. cum dilectus [Intellectũ] priuilegia. n. in dubiis recipiunt intellectum secundum intentionem concedentis. j. e. dilecto. s. de rescrip. mandatum, & c. seq. ff. de reg. in. Neratius, & ita, q̃ nõ trahant ad iniquum grauamen alterius. ff. de uulg. substitu. facto & debes scire, qđ ubi dans priuilegium respondet de intentione sua, non est necesse partibus præsentibus[a] fieri, ut hic, & facit præiudicium partibus talis interpretatio, & ad eam obseruandã coguntur, ut hic. j. e. ex parte nostra. & hæc proprie declaratio dr̃. ff. de test. hęredes. §. j. & hoc in priui. sed si sentẽtiam ferat, uel aliquid aliud de iure faciat, non ẽ sua interp̃tatio: qa functus ẽ suo
2 officio s. de of. del. c. ex literis. † Itẽ quandoque fit interpretatio secũdum propriam uerborum significationem, s̃m q̃ habes fere per totum hunc titul. & in. ff. & C. & hęc interpretatio fit & non præsentibus partibus, & extra iudicium. nec per talem interpretationem coguntur partes ad seruandam interpretationem, nec eis præiudicat. & est ea ratio quia leges, & uerba legis, & ultimarum uoluntatum, & contractuum, & priuileg. reci-

a *¶ Præsentibus fit non requiritur citatio. Adde Paul. de Cast. qui ad hoc allegat in consilio ccc xxxvij. column. 2. incipi. Quia exceptiones, in prima parte antiquorum secundum nouis. impress. & Fely. in capitulo cum olim, colum. 6. supra de re iudi.*

b piunt quandoque interpretationem à consuetudinem[b] cõtra uerbi propriam significationem, ut. ff. de le. si de interpe. & l. seq. & l. minime, & l. ergo. & hęc interpretatio tñ ad principem pertinere uidetur, & iõ semp̃ remanet. eis saluum ius suum, nec fit eis præiudicium per talẽ interpretationem, potest aũt & hæc interpretatio fieri partibus præsentibus & tunc præiudicatur partibus, ut no. s. eo. c. prox. ar. ad hoc. ff. quis or. in bo. pos. ser. l. ij. §. j. & ij. melius credimus, q̃ quælibet interpretatio obsit partib. ad hoc, q̃ seruet interpretationes Papæ, nisi alio iure iuuentur, infra eo. uenerabilis. s. de deci. ex multi. & of. or. duo. est aũt alia interpretatio cuiuslibet iudicis, s. qñ iudex interpretat̃ uerbum legis, uel ꝯtus in cã, quæ coram eo uertitur. s. de post. c. j. ff. de leg. non pñt. & hoc debet fieri partibus præsentibus, & p̃ habita copia defendendi utrique parti. j. eo. uenerabilis. 30. q. 5. iudicantem. & ideo ad ea, quæ interpretata sunt, cogunt̃ partes. & hæc uera sunt in interpretationibus. modificatio aũt priuilegij non debet fieri nisi partibus præsentibus, & ẽt consentientibus. s. de dec. nuper quamuis si nollent consentire, eis inuitis dans priuile. posset illud modificare ex iusta causa, argum. supra de excessi. præla. c. ij. & not. supra ut ec. be. ut nostrum, in fi. nec ꝯdicit decr. s. de deci. ex parte: quia ibi non fuerunt modificata priuilegia illis, qui habebant; sed ille Papa magis moderata priuileg. dabat de nouo monachis, q̃ sui antecessores fecerant. istæ aũt modificationes non fiunt lit. pend. nec fiunt, nisi petente eo, cuius interest. s. ut lit. penden. dilectis, supra de test. câm. interpretationes autem fiunt sine lite, & lite pendente, & petente eo; cuius nihil interest, ut habes hic, & in multis iurib. hic allegat, supra de sen. excom. inter alia. s. de si. per tuas. ubi satis apparet non esse rñsum illis, quorum intererat. põt autem ea ratio esse, quare non seruatur ordo iuris in interpretationibus: quia est notorium de iure. dr̃. n. sic interpretanda uerba iuris, uel priuilegia, uel ꝯtus, uel testamenti; & ex aduerso ꝯ. cum ergo ius hoc diffiniat, & non sit necesse probatio facti, nec fiat præiudicium partibus, ut s. dictum est, non seruabitur ordo iuris, ut no. s. de consue. cũ inter uos [interpretãda] ad expositionẽ istius decr. optimè facit. s. de præb. dilectus filius, in gl. illa, sed nonne.

b *¶ A cõsuetudine. Adde Ab. in c. certificari. s. de sepult. & Fel. in ca. cum M. Ferrariensis. col. 3. ante mediũ, supra de const.*

CVm in partibus ex his uerbis ar. sumpto a ꝯrio sensu dicebãt isti priuilegiati, q̃ si non eẽt gñale interdictum, puta in regnũ uel prouinciã, q̃ licebat eis more solito, s. apertis ianuis, & alta uoce celebrare diuina.

CVm tibi de benignitate [indultum] hæc decr. non hẽt locũ, ubi qs hẽt ascẽdẽtes, uel descẽdentes. uel ẽt collaterales ꝯsanguineos. tũc. n. ꝯ sanguinei tñ succedent. 12. q. ul. c. ult. & q. 3. c. 1. item si nullos consanguineos hẽt, non hẽt locũ hæc dec. qa succedit ecclesia. 12. q. 3. quicunque. s. de succe. ab intest. c. j. item non hẽt locũ, ubi deputauit certã personã, p̃ q̃ bona eius dispensarent: quia tunc ille dispensabit, nõ alius. s. de test. tua, in autẽ. de ec. ti §. si quis. C. de epi. & cle. nulli potest. ergo hẽt locũ, ubi bona sua ĩ pias cãs erogari p̃cepit, nec designauit p̃sonã, p̃ q̃ hæc fierẽt: uel designat̃, sed negligẽtẽ. in his. n. casib. licet p̃ ep̃m diœ. fieri debeãt. ut in pall. tñ de spãli gr̃a Papa hoc aliis indulgere, p̃t q̃uis hoc aliis non indulgeat, sed tñ ep̃o, cui scribitur, & non est hic spãlis gratia, sed ius cõe. uel forte est spãlis gr̃a: qa archi. & alij habebant de consuetudine.

Cum

CVm clerici in prælatione ɔstituti, & alij si est cõsue tudo.[Fidelis] hoc iurm obtinet tm̃ ius obediẽtiæ, uel fidelitatis, uel homagij, ꝙ pro spũalibus non est ꝓstandum.s̃. de fi.ex dili.j.c.prox.c.fi.hoc autem iurm ꝓ spũalibus præstabat. & ideo cõiter tenetur hoc iurõ nõ tm̃ epo, sed ẽt capitulo.spũalia.n.iura nõ sunt diuisa inter epm̃,& capitulum.unñ de consensu capituli facere debet.& si aliqui laici, uel clerici iurarent epo fidelitatẽ pro aliquibus tpalibus,q̃ eps habet segregata à capl̃o, nullatenus teneret̃ capl̃o,uel è conuerso.s̃.de rescrip. edoceri [Capitulum] no.ꝓ eccle. hic intelligi capitulũ maioris ecclesiæ.63.dis.§.j.x.q.ult.antiquos.qñq; autẽ intelligitur tm̃ eps.7.q.2. scire. qñq; uiri ecclesiastici. 63.dist.c.j.qñque quelibet ecclesia s̃.de testa. relatũ.s̃. de usu.cum super.quandoque congregatio fidelium, de conse.dist.j.ecclesia.

QVærenti.[Circunstantiis].s̃.de of.dele.sane,pasto. l.dist.contumaces.

SVMMARIVM.

1 *Silua quæ sit.*
1 *Priuilegium de nonalibus extenditur tantum ad futura.*
3 *Cum utraque pars probant intentionem suam, qui testes præferantur.*
4 *Nouale dicitur etiam ager infructuosus, redditus fructuosus.*

QVid ꝑ nouale. quis locus dicatur nouale, quære extra e.ueniens.§.illũ.[†Anno].ff. de uerb.
1 sig.si lua.§.nouale,qñq; dr̃ silua, quæ rumpit̃.ff. de ter.à.l.ult.ff.de peti.hære.utiles [extirpatis] s̃.e c.j. [de nouo].i.post priui.impetratu, ar.s̃.de psin.dudum: uel & ante,ut ibi no.uel aĩr,ut no.in gl.hic posita, no.ꝙ
2 s.[†Memoria] no.ꝙ hæc probatio non incumbit priuilegiato, si non sit in possessione.& qui agit petitorio ẽt, debet probare,ꝙ ab eo tpe,quo habuit priuilegia, facta sunt noualia.extenditur.n. tm̃ priuilegium ad futura noualia,cum ille sit sanus intellectus priuilegij ubi nihil,uel parũ pãrtibus ꝑiudicet, ut no.s̃.e.olim. alij aĩr dicunt,ut no.s̃.de priui.dudum.sed si expresse uellet, & diceret,ꝙ ẽt de anterioribus nouaIib hẽret,mihi uĩ,ꝙ illa appellaret noualia,quæ à x ann.circa culta fuerũt. tanto.n.tpe inducitur consuetudo,& seruitus continua ff.si serui.uin.si quis.C.de seruitu.l.ij.& fin.Itẽ oportet eum ꝓbare, ꝙ añ tps illud.x.ann. nouale in quo cœpit mõ coli,tanto tpe fuit incultum,ꝙ non extat memoria, ꝙ cultũ fuerat.& debent sic dicere testes,quidã dicunt, licet nobis non placet, Nos uidimus, ꝙ hæc possessio fuit inculta.xl.ann.adminus. & postea adiicient de ulteriori tpe hoc mõ,nos ẽt nõ audiuimus,nec uidimus, qñ culta fuerit hæc possessio,nec uidimus, uel audiuimus eos, qui uiderint,uel audiuerint,qñ ꝑdicta possessio culta fuerit.uel melius debent dicere omnium esse opinionẽ, uel cõem se nõ uidisse,uel audiuisse eos, qui uiderint, cũ culta fuit hæc possessio.ff.de probationibus, si arbiter. ¶Sed dices, ergo hoc eodẽ mõ ꝓbabo legem datã à Moyse, & schisma Chore,Dathan,& Abiron,ar. 7.q.1.deniq;. sed si hoc dr̃, multæ absurditates,&impietates nedũ de aliis,sed & de Christo ꝓbari pñt. & idcirco nõ est ita laxe accipiẽdũ sed sic restringendum est.non uidimus eos,qui uiderint. & hoc leue est.nec eos uidimus, qui audiuerint suo tempore factum.i. in cõi opinione habebatur,ꝙ possessio,de qua agitur,non colebat̃, sed lupis & transeuntibus bestiis,uel paludibus patebat. si autem uelles adiicere,non uidimus, nec audiuimus illos,qui uiderint,uel audiuerint suo tempore,uel etiam ante tps eorum factum,male intelligeres,& ꝑdictæ absurditates,& multæ aliæ sequerentur.Sed ex aduerso, s.ex parte negantis decimas, & negantis nouale potest probari ɔ̃rium,s.per testes,qui sic dicũt, nos audiuimus dicentes,ꝙ audiuerãt eos,qui audiuerant alios dicẽtes possessionem,de qua agit̃ cultã fuisse suo tpe in cõi opinione habebat̃, & non dubitabatur eam esse cultam. ff. de aqua plu.arc.in sum.in prin.& §.fi. ¶†Sed quæres, si
3 suã opinionẽ utraque pars probauit.qui testes aliis ꝑferent?Rñ.cum testes s̃m ea,quæ diximus debeant dicere cõem opinionem esse possessionem cultam,uel uoo cultam,illi testes ꝑferentur,qui meliores sunt, & uerisimiliora dicunt.4.q.3.in prin.sed si testes dicerent, nõ esse cõem opi.ꝙ culta esset,hic ꝑualẽt pauci testes asserẽtes cõem opi.quia negantis &c 6.q.5.actor. ad hoc facit. s̃. de proba.iij.non aũt sufficit ab uno audisse, sed a pluribus.s̃.de testi.licet & ualet hæc ꝑscriptio in seruitutib. & iurib.q̃ nec continuã uel quasi continuã cãm habẽt, de quib.no.s̃.de ꝑscripti.de quarta.& non hẽt locũ hęc ꝓbatio nisi ubi hr̃ expssum I iure,ꝙ dẽt hre ꝑscriptionẽ cuius non extat memoria [tali]. s. agro inculto. [†De
4 quo]quia põt esse,ꝙ fuit incultus,sed non infructuosus & de eius fructib.ecclesia ꝑcipiebat decimas.& sic apparet,ꝙ dr̃ nouale:quia de infructuoso fit fructuosus,& nõ quia de inculto factus est cultus.uel dic,& melius, ꝙ ẽt si erant aliqua nemora,uel pascua,quæ primo aliquem fructum ferebant,sed modicũ,puta modicã herbam, & pauca ligna,& si post de eisdẽ nemorib.fiat terra culta. bñ habebit inde decimas ille, q priuilegiatus est super decimis noualium,etiam parochialis ecclesia primò habebat illas paucas decimas, quæ colligebantur de pascuis & nemoribus.sed si prius parochialis ecclesia magnas decimas inde haberet, tunc ad eas non extendere tur priuilegium,&sic expresse uidetur uelle litera huius decr.[de quo] istam dec.expone, ut diximus,supra de priuil.c.ult.

2 ¶Opinionem, Ioan. de Imo.in c.ueniens, supra de testibus, intelligit hæc dicta Innocent. in casibus, in quibus sufficit memoriam extare, uel non extare, & refert Alex.de Imo.in consi. 208.col.iij. uers. nec etiam obstat pradictis,in 2.uolu.

VEnerabili.[protectione] idest gubernatione, & ꝙ sibi de temporalibus respondet.& hocꝑpsum factũ fuit de speciali auctoritate Papæ [suis episcopi [de canonicis] sanctæ Crucis [suo] episcopi.[Priuilegij]forte priuilegium impetrauerat monasterium sanctæ Crucis, ꝙ in monasterio de Arga. ad eum spectante posset priorem instituere de fratribus suis,ꝙ non impetrasset, si dixisset,ꝙ eps epalia iura ibi hẽret,cũ inter epalia iura sit institutio prioris.s̃.de of.or.conquerente.s̃.de cape.mo.c.j.item in eodem priuilegio continebat̃, salua debita reuerentia matrici ecclesiæ, ꝙ uerbũ malitiose interpretantur appellantes maiorem ecclesiam non episcopalem,sed Romanam.

SVMMARIVM.

1 *Potest Papa iniuriam manifestam uindicare.*
2 *Qualiter sit procedendum,cum de rebus,uel iuribus agitur.*
3 *Cum agitur de potestate Papæ,uel de sententijs eius, quis cognoscat.*
4 *Quando quis absque aliqua monitione excõicari ualeat.*
5 *Superiori iudici relinquitur hæc cognitio, an ex iusta causa quis fuerit excommunicatus.*

X parte,&c.[latro] i.satisfactio,uel emenda de latrone dãnato,uel recte hõ culpa rei mortuus petitur.ff.de uer.ob.si seruũ.§.ul.cõdẽnatio aũt nõ fiet,nisi in æstimatiõe ar.ↄ ꝫ.de ac.quafr.2 sed illud niet,ubi bñ põt ferri snia ẽm petitiooem:alioquin põt aliqñ a petitione diuertere,ut in iudicio finium reg. ff. fi.re.l.2.& 3.[de parendo] coram ordi.iudice, sicut ex debito tenebatur.uel coram canonicis Carnot.qđ ex superabundanti erat.uel dic,ꝙ erat de mero iure,cum delictum commissum esset iu terra iurisdõnis canonicorũ

1 offerret] coram or.iu.ut ꝫ.¶ Fecerunt] sed dices, non de hoc ipso, qđ sniam tulerat in cã sua,iniusta erat. C. ne quis in cã.su.l.j.4.q.4.c.1.R ñ.prosequamur hic materiam a remotioribus,si iniuria manifesta sit, Papa põt eam uiudicare.23.q.4.Gulisarius,& c.se.& põt, etiam si est occulta,facere inquiri.de ea.C.si quis imper.ma.l. j.sed si inferiori [a] prelato fiat iniuria uel uerberibus, uel contumeliis,si est manifesta iniuria, uř,ꝙ similiter posset eam in subditos uindicare.s.excõicando, & deponendo,ar.2.q.2.si quis,& ꝫ de of.or.irrefra.& in præalle.c.Guili. si autẽ est occulta offensa, non uindicabit cã:sed poterit eum apud superiorem accusare,uel denunciare,& nõ punire. Ç. ne quis in casu. ius sibi di.l.j.ꝫ.de of.dele.statuimus. nam in præcedenti casu,cum offensa sit notoria,probatione non eget. 2.q. 1.manifesta.ꝫ.de appel.cum sit Romana,nec ibi necessaria fit sententia super crimine,uel iniuria, quæ notoria est,non est hic iudex in cã sua,sed executor pœnæ qđ bene põt quis esse in sua cã: quia recusari non potest.ꝫ.de ap.nouit.hoc mõ uř dicẽ

2 dum,si agitur de iniuriis ¶ † Sed si agř de rebus,uel iuribus, tunc sic est procedendum:quia si Papa ↄ aliũ, uel alius ↄ eum monet qõnem sup rebus,uel iuribus aliquibus,eligant arbitri utrinque,ut iudicium procedat sine suspitione,ar.11.q.1.si clericus 3.q.5.qui suspecti.& licet sit honestũ,non negamus tñ quin alicui possit causas hmõi delegare,ar.ad hoc,quia imperator cãs suas & imperii facit tractari ꝑ procuratores suos, qui sunt ab eo dati iudices,licet ipsi sint ordinarii.C.ubi ca.si. per totum,C.si aduer.fis.l.j.& ij.sed non uideo rõnem, quare uitetur suspitio,si sunt ordinarij,& non uitetur, si sunt de le.cum utrique sint ab eo dati,imò procu. tãquã magis familiares magis debent haberi suspecti;& sic obtinet de consuetudine,ꝙ Papa hmõi causas delegat aliis. si autem aliquis uellet Papæ crimẽ obiicere,de hoc oul lus põt cognoscere.9.q.3.facta aliorum,nisi de hæresi.

3 40.dist.si Papa. ¶ † Item qñ de ptãte eius agitur,uel de sententiis eius,nullus nisi ipse solus cognoscit.9.q.3.ea sunt,oemo,& c.se.si autem eps,uel alius inferior prælatus agat de iuribus,uel rebus suis, uel ↄ eum agitur,coram competenti iudice hoc agi debet.C. si a non compe.in.per totum.11.q.1.si clericus.& si ipse prælatus super suis iuribus iudicat,uel arbitretur non ualet.C. ne quis in sua cã.l.j.C.de arbi.l.pe.nisi notorium esset, ꝙ aliquis iniuriose iura alicuius prælati occuparet,uel retineret.nam tũc licet nõ possit cognoscere,nec debeat, quia notorium est.2.q. 1. manifesta; tamen hunc notorium sacrilegũ monitione præmissa excommunicare potest,& alias punire.2.q.7.si quis erga,& c.si quis,licet si dum monetur,uel alias,dicit conuentus, ego non sum de iurisdictione tua,ego enĩ sum a te exemptus, uel nõ debeo tibi iura hæc,puta decimas,uel mortuaria , uel hmõi,tunc prælatus debet ei dicere, ꝙ si super hoc habet priuilegiũ, uel instrm, ꝙ illud ostendat. & si illud ostenderet,non debet ulterius ꝓ

b latus iudicare, [b] utrum sit uerum uel falsum priuilegium , uel an ei derogatum sit: sed debet supersedere , & coram superiore agere de iure suo:quia non est res notoria:sed iam probabili negatione facta est res dubia.C.qui ad lib. proclа.non licet.l.iij.& ideo excõicari non potest,nisi causa probetur coram superiore.2.q.1.nemo.& si excõicauit, quasi iniuste excõicans punietur,& sententia sine difficultate relaxabitur.ꝫ.de sen.ex.sacro,etiã si in ueritate esset subditus,& ẽt si iora denegata deberentur.sed si esset exemptus,sententia pronũciabitur nulla.sed iste,siue sit exẽptus,siue non,siue dubitet,prudenter faciet, si appellaret post,quam priuilegium exhibuerit. ne ulterius ↄ eũ procedat,& sic non tenebit,quicquid post fecerit. ꝫ. de ap.ad audi.& ualet hęc appellatio ẽt a futuro grauamine:quia est eẋ iudicium,ut no.ꝫ.de ap.consuluit. si autẽ non ostendit priuilegium,sed dicit se habere priuilegiũ uel instrᵃ alibi,uel testes,uel probationes alias, tunc si id,qđ petitur à prælato,notorium est deberi de iure uel de facto,ut quia petit decimas suæ parochiæ,poterit eũ excõicare,non obstante improbabili negatione,quę nõ facit rem dubiam,dato tñ prius sibi aliquo termino, ad ꝓbandum de iure suo.si ↄrium diceret,facile esset cuique iurisdõnem fraudare.sed superior iudex excommunicato petenti absolutionem ad cautelã dabit præstita cautione de parendo ecclĩæ mandatis:& præstita absolutione,quęret,quare nõ dedit decimas,uel aliud, qđ notum est de iure deberi.& si probauerit iustam causã de negationis,absoluet eum a præceptis;& si non probauerit,condemnabit eum. nam præsumptio in hoc casu trãsfert in eum onus probationis,ut aŕs no. ꝫ de præsump.illud.& qui illud negat,qđ de iure debeť,illud ꝓbare debet.ff.de proba.ab eo.& quia notorium iuris est sufficit hunc ordinem seruari,sicut apparet in præal. l. quæ alium ordinem seruari non præcipit,nisi ꝙ probet ar.ad hoc,quia non seruatur odo iuris in notorio facti, nec in notorio iuris.¶ Sed dices, nonne iste prælatus in omnem casum debebat cognoscere,an sua esset iurisdõ & an falsum esset priuilegium,& an esset exemptus . ꝫ. de rescriptis,super literis.ff.de iud.si quis ex? Respondeo,quia tunc habet locum,ꝙ iudex debet cognoscere an sit iudex,qñ inter partes contenditur de hoc,ꝙ unus dicit iudici,uos estis iudex,& rescriptum est uerum, & alius dicit ↄrium,quia tunc non iudicat in propria causa,sed in aliena.ff.qoando appella. sit l j §.in propria , Sed secus [c] est,

c quaodo iudex prosequitur suam causam,qualis est in superioribus casibus.¶ Vtrum autem exemptus sit,uel non,uel utrum priuilegiũ, sit uerum,uel falsum , uel aliquid aliud, quod tangat principalẽ causam,de his cognoscere non debet. quia esset iudex in cã sua; quod esse nõ debet.¶ Priuilegium autem,de quo hæc decre.loquitur, restringi debet, ut illi tm̃ auctoritate eius excommunicari possiot, qui

a ¶ *Sed si inferiori. Ad hac dicta adde Pe. de Ancharan. in consilio cclxxxvij. incip. Ex prædicta facti narratione.colum.5. uer.nemo ad quintũ. & repetitur istud cũ si.sub n.439 & quã do quis possit esse index pro iniuria illata eius officio, uide per Alex. de Imo. in consi.35.col.fi.uersi. tertio præsuppono,in ij.uol.*

b ¶ *Iudicare. Hoc dictum refert Anto. de Butr. in cap. cæterum,colum.6. supra de iu. & do.Alex. in consi.1.colum.3.circa medium, in quinto uol.*

c ¶ *Sed secus. Pro intelligentia dictorũ Innocen.hic uide Alex.de Imo. in consi. lxxix.col.ij.cir. medium,in primo uo.*

qui notorie ꝯtra ecclesiam deliquerunt, ar. ȝ. de officio
delegati, statuimus stulte aũt faceret eps, si in illo casu,
ubi sibi exhibetur priuilegium, peteret arbitros, nec est
de iure, ꝙ petat, quia illud c. si clericus, loquitur, qñ ꝑla
tus uult conuenire subditum. Sed hic nunquam prælatus debet se constituere actorem, sed reum, qui fauorabilior est, & tanquam reus debet sub suo iudice conueniri. exépti aũt, si notoria est exemptio, non tenentur
cõparere ff. qui satisda. co. si nota, & ff. de fer. l. j. ¶ Si uero dubium est, cõpareãt allegaturi priuilegium, & recedant. ff. de iud. si quis ex aliena & tutius est, si appellaretur, ut dictum est. & si non comparent, teneret snia excõi. uel alia mulcta ex ea sola cã, ꝙ non appaiet allegaturus priuilegium, ar. præal. l. si quis ex [cautio] Item si
excõicatus sit pro sola contumacia, dunmõ constet cõtumacia, non absolueiur contumax, nisi prius refusis expensis, & alio interesse: quia & tunc põt dici manifesta
offensa [priuilegium] qđ continetur in priuilegio, de
iure cõi est: sed ad hoc ualet: quia solet plus timeri, ut
23. di. quanquam. [cõgrua] hæc sunt uerba, quæ dubitationem recipiebant. nã canonici dicebant congruã satisfactionẽ emendationẽ damni. uel iniuriæ æstimationem. sed comitissa dicebat cõgruã satisfactionem, si ꝓstaret cautionẽ, iudicio sisti. hanc autem dubitationem
4 dñs Papa soluit hic. ¶ † Iuri] de hoc no. ȝ. de sen. ex. solet. idẽ est, si in aliquo negocio sit contumax, uerbigra,
quia non uadit ad concilium 5. q. 2. præsenti. 18. dist. si
eps, & c. sc. idem est, si non prosequatur accusationẽ cœptam 4. q. 5. c. 1. in fi. & idem, dico si præciperet qd aliud
quod ad officium eius pertineret. 7. q. 2. quia frater. idẽ
si præcipiat alicui spãliter, ꝙ non faciat furtum, uel fornicationem cũ aliqua spãliter, & non obediat. hic excõicari potest sine alia monitione facienda suꝑ emendatione criminis perpetrati: quia uerè contumax est, quæ sola sufficit ad iustificandam excõicationẽ. 11. q. 3. certũ.
Idem dñt quidam ẽt, si gñalr, uel simpliciter moneat aliquem suꝑ fornicatione, qđ non credo: quia sicut pro
contumacia de expresso crimine dẽt excõicari, sic de expresso crimine moneri, ar. 2. q. 1. nemo, & ȝ. de sen. ex. cũ
medicina. [offensa] sup. & contumacia. nam pro solo
crimine non est quis excõicandus, si uelit se corrigere.
11. q. 3. nemo. 45. di. sed illud 24. q. 3. tam sacerdos. & qđ
dicit in offensa, idem intelligitur in quolibet crimine.
ȝ. de sen. excom. graue. ȝ. de offi. dele. ex literis. 24. q. 8.
pessimam. 17. q. 4. presbyterorum. 11. q. 4. excellentissimus [manifesta] quæ offensa manifesta dicatur, in c. ꝓxi. dr. [sufficiens] plus placet, quod no. ȝ. de cen. cũ ue-
5 nera. ¶ † Si uerò dubia] i. si iudex superior dubitabit,
an sit notoria, uel non, tunc statim absoluat eum, nisi
aduersarius offerat se probaturum, ꝙ inferior iudex excommunicauit eum pro manifesta offensa. j. c. proxi. supra de refer. ab excõi. in fi. ubi dr, ꝙ superiori iudici relinquitur hæc cognitio. an ex iusta cã fuerit excommunicatus nec unquam potuit esse iusta, nisi excommunicatori esset notoria uel per confessionem, uel per probationem, uel ꝑ euidentiam facti. j. e. c. proxi. quia si iudici constaret, ꝙ pro dubia offensa esset excõicatus ab inferiori iudice, tunc sine ulla cautione statim absolueret eum: quia constaret, quòd sententia esset iniusta,
quæ non debet ferri in dubiis, sed tantum causa probata. 2. quæstio. 1. nemo, & c. nomen. 33. distin. habuisse, nisi forte non ut iudex, sed ut pars tulisset sententiam:
quia tunc etiam pro offensa non notoria, dummodo postea appareat uera, potest quis excommunicari, ut no. ȝ.
de cen. cum uenerabilis.

SVMMARIVM.

1 *Si quis per probationem uelit facere manifestam iniuriam aduersarij, audiendus est ante, quam absoluatur aduersarius.*

2 *Manifesta offensa qualiter cognoscatur, habes hic exemplificatum.*

3 *Quomodo dicatur periculum imminere mora, si quis absolui differatur.*

CVm olim, &c. [dum ansam] q. d. dum unã qõnẽ soluimus, in grauiorem incidimus. soluimus
cũ uerbum, qđ erat in priuilegio. s. ꝙ nemini
liceat, &c. illud interpretantes de excõicatis pro manifesta offensa, ut in superiori c. sed ex illa solutione difficilioris qõnis nodus est intricatus, s. q offensa dicatur
manifesta [proponentibus] & male [iudici] male dñt:
quia in qualibet cã manifesta iniuria dr, quam iudex iudicat manifestam, nisi ab eius diffinitione appellet: quia
rõne iurisdõnis suæ licet ei præiudicium facere partibus ꝑ suam interpretationem. ȝ. de postu. ad hæc. ff. de
iusti. & iure. l. fi. [sibi] qui tulit sniam excõicationis, uel
1 parti, pro quo lata est. ¶ † Per cõfessionem] uel per sententiam, à qua non sit appellatum. ȝ. de coha. cle. e. uestra, & c. tua, uel probationem. hic bñ colligitur, ꝙ si qs
per probationem uelit facere manifestam iniuriam aduersarii, ꝙ est audiendus ante, quam absoluatur aduersarius. uel dic, ꝙ si excõicato eo tpe, quo petit absolõnem, obiicitur, ꝙ excõicatus fuit pro offensa, quã modo
ostẽdit, & uult ostendere manifestam per probationes
qđ non põt, nec debet eius absolutio ꝑꝑ hoc differri, nisi probet, ꝙ ꝑ ꝓbationes, uel alio mõ factum, pro quo
eum excõicauit, fuit notum excõicatori ante, quam excõicaretur: quia aliter esset iniusta sententia, quæ lata
esset, non probata cã excõicationis; & ideò sine difficultate absoluendus est. ȝ. de sen. ex. sacro. § j. ij. q. 1. nemo.
sed si uellet ostendere ꝑ probationes, quæ receptæ fuerunt ab excõicatore ante, quã excõicaretur, offensam
esse manifestam, uel uerã, bñ audiret in impediẽdo absolutionẽ. uel dic, qñ quis excõicat ut pars, uel ut exequens officium suũ sufficit, si post sniam excõicationis
2 probat iusta cã. ¶ † Aut euidentia] non habita differentia, an nõ fuerit iudi. parti, an aliis. sufficit eñ factum esse notum, ut no. ȝ. de coha. cle. & mu. tua. Illam autẽ materiam, ut plenius intelligamus, ponamus in terminis.
Parisiensis eps pro rapina, quam fecit præpositus archi.
excõicauit præpositum. præpositus ab epo petit absolutionem, & conqueritur de iniusta excõicatione. archi.
ꝯdicit; quia pro manifesta offensa est excõicatus. præpositus aũt dicit, nullam iniuriam se fecisse nedum manifestam, & addit cum negatione mea sit res dubia. C. de in
ge. ma. l. iij. peto, ꝙ reddita sufficienti cautione de satis
faciendo, si apparuerit me: pro ma. offensa excõicatum,
absolui, & maxime quia, & si constaret me iuste excommunicatum, tñ cum cautione deberem absolui. ȝ. de sẽ.
exc. per tuas, in prin. & multo fortius, si dubitatur. ȝ. de
sen. ex. sacro. § uerum eꝯ rñdet archi. ꝙ quamuis negatione res facta sit dubia iudici, a quo modò petitur absolutio, ei tñ, qui excommunicauit, nota fuit, quod tñ
attendendum est. nam & e conuerso, si coram iudice, a
quo petitur absolutio, probaret manifesta offensa, nisi
probata esset coram excommunicatore, esset iniusta excommunicatio. 2. q. 1. nemo. ȝ. de sen. ex. sacro. cum ergo
me offeram probaturum manifestam offensam excommunicatori illatam, sum admittendus. Nec etiam ob.
quod dicit, ꝙ si etiam constaret de iusta excõicatione,
deberet

deberet absolui cum cautione, qđ falsum est, ut in §. decr. p tuas. imò etiam si fit dubium, ubi non est appellatum, supra eo. §. j. nisi periculum immineret, satis crederem absoluendum. nec ob. eo. decr. sacro. §. uerum. q̃ non loquit, qñ alius vult reuocare sñiam alterius, sed ipse idem cognoscens errorem suum. imò, qđ plus est, si constaret de iniusta excommunicatione, uidetur, q̃ sit mittendus ad excõicatorem, ut eũ sine difficultate absoluat, ar. supra de rescript. ab excõmunicato, supra de sen. exe. per tuas. §. j. sed illa intelligimus, ubi est dubiũ. ubi aũt est certum uel q̃ ordinẽ omisit, uel cã nõ fuit pbata, absoluitur à superiore. 2. q. 1. nemo. ¶ Item & ppositus dicit, aut seruatus est ordo iuris; & tunc si non appellaui, non est dubium notoriam offensam per sententiam, supra de coha. cle. & mu. tua. aut non fuit seruatus; & sic superior reuocabit sine aliquibus pbationib. 2. q. 1. nemo, & sic nunquã uidentur locum habere posse pbões Arch. nec est differentia hic, an sit appellatum, necne. Arch. rñ. probationes suas locum habere, qñ eps tulit sententiam ordine iuris non seruato: quia factum erat notorium. Præpositus aũt rñdet sic, sed & tunc aliquis ordo est necessarius, s. citatio, & sñia super satisfactione officij. 2. q. 1. Deus. supra de diuor. porrò. & tunc demum, qñ nollet satisfacere fm sñiam, erat excõicandus. 1 t. q. 3. nemo. Archi. rñdet monitionẽ esse necessariam, supra de sen. excõ. sacro, q̃ non põt esse sine citatione, & mandato, cum dicit pcipio, ut emẽdes rapinam, quã fecisti Arch. qđ mandatum tenet uim sñiæ in notoriis dicimus ergo pbõnem Arch. super eo, q̃ offẽsa sit manifesta siue per pbõnẽm, siue per confessionem, siue per euidentiam facti, tũc locum habere, cum dicit monitionem pmissam: quia manifesta offensa fuit,
3 qñ in ppositum excõicationis sñia lata fuit. ¶ † Item dicimus, si pro manifesta offensa cõmissa in ipsum episcopum monitione præmissa excõmunicationis sententiam protulisset, ut hic, & superiori decr. nisi periculum esset in mora, si absolutio differretur, supra de sent. excõ. sacro, & supra de senten. excõm. per tuas. intelligo enim periculũ mortæ imminere, si excõmunicator multum di ffet, siue prolixum terminum ad probandum manifestã offensam requirat. imò plus uidetur, q̃ si excõmunicatus non appellauit super causa, pro qua fuit excommunicatus, q̃ de cætero non potest petere absolutionem, quasi non sit pro manifesta causa excõmunicatus: quia per sententiam factum est notorium, ut hic [causam]. supra de uo. & uo. re. ex multa, & de bap. & eius effec. maiores. §. uerum. [probationem] ad expõnem istius loci multum facit, supra tit. proxi. solet, glo. quæ incip. Super eo, &c. uer. item no. q̃ probatio.

SVMMARIVM.

1 *Recipiendus est talis libellus, peto talem electionem confirmari, uel infirmari pro cuius declaratione multa hic habentur.*
2 *Hæ actiones confes. & nega. competunt etiam possessori eius, iuris quod petit.*
3 *Actio in factum ex rei ind. dabitur in haredem ex turbatione defuncti, contra quem fuit lata sententia, sed non dabitur ex turbatione haredis.*
4 *Si in priuilegio, uel alio rescripto fit mentio consuetudinis, uel priuil. necesse est illud exhiberi.*

1 Abbate. † consuetudi.] hic uř talẽ libellum recipiendũ; Peto talẽ electionem confirmari, uel infirmari: qa fm le. 5 cõsuetudinẽ facta est, ar. s̃ de cõsue. cum dile. s̃. de cã pos. cum ecclesia. 18. q. ult. c. ult. ff. cõ. præ. uẽditor. ff. de aqua plu. ar. l. j. §. ul. 9. q. 3. conquestus. 64. dist. qa. licet. n. ips non sit modus inducẽ dæ ob. ff. de ac. & obli. obligationum; ĩ h secus est in consuetudine, ubi non requirit tantum tps, sed ẽt consensus est necessarius tacitus, uel expressus eius, qui tangitur ex consuetudine, ut no. s̃. de consue. c. 1. ex consensu tacito, uel expresso obligationes nascunt. ff. de pac. l. j. ij. iij. & iiij. ad hoc. facit. C. de agri. litibus. dicimus. n. pro iuribus non competere negato. nel confes. quæ tantum competit pro seruitutibus, & usufru. sed debere agi, quia ad agentem pertinet de iure. s̃. de cã poss. cum ecclesia: uel consuetudine, ut hic: uel constitutione supra de consue. cum dilectus: uel ex priuilgio. 63. distin. Adrianus, & c. seq. & hoc põt dici. q a confessoria, & negatoria, quæ 5petit, quasi cõfessoria dño, uel quasi domino rei, uel ecclesiæ, uel potius procuratori, & custodi ecclesiæ, q̃ potest noie ecclesiæ agere, cui ius quæritur in illa ecclesia, qualis est prælatus illius ecclesiæ. ff. si seruit uin. l. ij. & platum intelligo quẽcũq; legitimum ministrum, ẽt si sit conuentus, qui habet bona discreta, & competit 5 possessorẽ rei, i. ecclesiæ, ubi dico me ius habere. ff. si usufr. pe. l. ult. §. utrum. uel quasi possessorẽ qualis est, qui dolo desiit possidere, uel si liti se obtulit. ff. si usufruc. pe. l. ultima, & qui nõ patitur me uti possessione iure mihi debito, sicut in interdicto, uti possidetis, dicimus. nam qua rõne facit, quominus possideã, eadem & ipse possidere uidetur. ff. si ser. uindi. loci. §. si quis mihi, & 50. dist si quis datur etiam confessoria in rebus non spiritualibus etiam non creditori. ff. de remiss. l. j. §. item Iulianus, & superficiario. ff. de superfici. l. j. §. ult. & usufru. ff. si usufru. pe. l. j. j. rñ. & datur contra superficiarium agri debentis seruitutem. ff. si ager. uec. l. j. §. ult. quasi autem negatoria competit eis, de quibus dicimus competere, & competit quasi confess. contra illum, qui possidet, uel qui tenet ecclesiam, uel rem nomine eius, cuius nomine ius possidet: uel etiam si quis tantum noie suo possideat, non nomine alicuius ecclesiæ, contra eum danda est hæc quasi nega. ut si agã 5 aliquem, qui est in possessione archidia. nego tibi esse ius exercendi iura archid. in diœcesi mea, uel in tali archidiaconatu, qui ad me pertinet principaliter, uel directè; puta quia sum episcopus, à quo idem archid. tenetur, & recipitur, argu. eius, quod dicitur in usufr. qui naturaliter possidet fundum usufructuarium. ff. de acquiren. possess. naturaliter; & tamen contra eum com petit nega. ff. si usuf. pe. l. iiij §. antepen. & ult. & competit hæc quasi cõfess. archid. Item & episcopo, à quo tenetur archi. ea ratione: quia est prælatus ecclesiæ, quæ est principalis & directa domina iuris archidiaconalis. & archi. qui hæc iuratam ab epo, & est utilis dominus. & ita utrique prælato competit actio nomine ecclesiæ directa quasi confess. archi. nomine suo uti. quasi confess. quemad. & hæc competit dño, & uasallo, arg. ff. si ager. uec. l. j. §. ult. Item & ea ratione not. quia ad eum pertinet ordinatio omnium ecclesiarum. 10. q. 1. decretum. 16. q. 7. omnes. Item quia præordinator est in cũctis, licet in singulis singuli suam habeant ordinationẽ 25. dist. perlectis. & inde est, q̃ potest agere pro singulis ecclesiis sibi subditis. s̃. de succ. ab intest. c. ult. 10. q. 6. 2. c. ult. & hac prædicta ratione, s. quia quasi nega. & quasi confes. competit tantum rõne dñij, uel quasi, uidetur dicendum, q̃ si aliquis est in possessione alicuius ecclesiæ, non audietur 5 alium, si uelit ei imponi silentium: uel si dicat, q̃ nullũ ius habet in ecclesia, n. si dicat se ius habere i ecclesia, sicut ẽt in rei uin. nõ audit, licet dicat

se habuisse possessionẽ, nisi dicat se dñm, uel quasi. sed talis possessor potest uti possessoriis iudiciis, puta inter dicto, uti pos. & consimilibus. sed si alius agit ꝯ possesso rem nega. uel confes. tunc bñ pót excipere, non est tibi ius petendi, uel non habes ius in ecclesia; & obtinebit
2 possessor. ff. de rei uin. sun. ff. si ususfr. pe. uti. ¶ Item no. q̃ hæ actiones confe. & nega. competunt ẽt possessori eius iuris, q̃ petit, licet secus sit in corporalibus, quorũ uindicatio nunquam competit possessori. s. de ali. ind. muta. cau. fac. c. ij. ff. si ser. uin. si forte. §. sciendum, & l. lo ci, insti. de ac. §. ꝯ quoque. & ꝯ quemlibet impedientem datur, ut s. ostum est. & hoc ideo est, quia si eps petit iu ra epalia ab aliquo abbatẽ, uel quouis alio, nihilominus potest uti in eundem abbate iuribus episcopalibus puta excõmunicare, & hmõi facere. sed si eps peteret ab batem quasi suum subditum, & suum clericum de iure canonico, id est ut in omnibus teneatur ei, in quibus ab bas subditus epo ei teneri debet sm canones, in hoc casu credo, q̃ abbas in oibus aget sicut liber, & in pos sessione libertatis erit abbas, ar. C. de libe. causa licet, & C. de asser. tol. l. fi. in hoc casu proprie eps dr inten tare præiudicialem; & sic interim pendente hac q̃ne non poterit eps illum abbatem nec excõicare, nec ali ter procedere ꝯ eum; quia fieret piudicium principali q̃ni, qua petit eum in subditum licet hoc dictum sit in gl. quæ incipit, hic uñ, q̃ confessoria datur ꝯ eum, q̃ nõ patitur uti iure suo, ar. s. de præscri. ueniens, supra de deci. dudum; tñ snia non datur tantum ꝯ pturbãtem inra. s. ut cesset a perturbatione, sed ẽt dabitur rei. s. ad iudicabit seruitutem, uel aliud ius petitum actori. ff. de neg. gest. qui neg. §. fi. & ante, q̃ feratur in eum snia, non sufficiet actorẽ probare se possedisse, nisi & probaret si bi ius petitum deberi. ff. si ususfr. pe. uti frui. ff. si ser. uin. l. j. rñ per sniam sic rei datæ non fiet præiudicium, quin ꝯ hunc uincentem agere possit, nisi coniunctio causæ hoc faciat. ff. si ser uin. loc. §. si fundus. ¶ Item nec man dabitur snia executioni ꝯ alium, sed ad interesse tene bitur agens, ut diximus. s. de ali. iu. mu. causa. c. j. melius dicitur, q̃ non adiudicabitur seruitus actoris: quia nec petita fuit, sed tantum adiudicabitur, cum talis, sed probauerit sibi deberi seruitutem in tali fundo, præci pimus reo, q̃ eum non molestet. sed contra. idem alias enim obtinuisset, si nihil de proprietate probasset, & in terdicto, uti pos. tñ egisset, in quo non oportuisset eũ pbare de iure seruitutis, sed de possessione. & tñ rñ. q̃ multum plus obtinet, qñ egit de iure confessoria, quã qñ egit de possessione per interdictum: quia qñ egit cõ fessoria, ẽt hæres eius compescetur a turbatione eius iuris de quo egit actor: qa de iure actũ est, & non de pec cato, q̃ dr̃ commisisse: qa actorẽ turbet in possessione p interdictũ, sed qñ egit interdicto, hæres non cõpescet p pdictam sniam a turbatione. rõ diuersitatis est: quia qñ succumbit in confes. de iure debet cauere, q̃ nec per se, nec p successores suos impediet eum uti iure suo. sed qñ agitur, uti pos. non iniungitur reo, nisi q̃ nõ turbet actorem super possessione sua. item qñ agitur confesso ria, ẽt si actor non possideret, sed tñ ius haberet reus, aũt possideret iuste, sed in ueritate ius non haberet; in snia feretur pro actore. & ẽt mandabitur executioni. s. de cã pos. ad ultimum. sed si ageretur interdicto, q̃tuncunque ius haberet actor, si non possideret, & reus pos sideret, pro reo feretur snia, & sic ẽt est multa alia dis similia inuenire. ¶
3 ¶ Sed oppones, nonne actio in factum ex re iudi. datur in hæredem? ergo si iudicatum est in in. terdicto, q̃ aliquis non turbet, ergo & hæres per hanc sniam compescetur. rñ. bene actio in factum ex re iud. dabitur in hæredem ex turbatione defuncti, ergo quẽ fuit lata snia: sed non dabitur ex turbatione hæredis: quia forte iuste turbat; ut pote qui non ui, nec clã, nec pcario possidebat ab aduersario. item hæres non tenet ex delicto defuncti. item licet confessoria, & nega. non cõpetant nisi dño, uel possessori, qui habet ius in re, ut creditori, & superficiario; tñ si ille, qui agit ut dns pdi ctis actionibus, est in possessione, non oportet, q̃ probet dñium: quia non cogitur diceret titulum sue possessio nis. C. de peti. hær. cog. ar. op. ff. de lib. cã, liberis. §. fi. & l. igitur. § j ff. de ingc. l. fi. q̃ optime dicunt. C. de lib. cã eam, q̃. sed si dñs ꝯ usufructuarium intendat nega. tunc omnibus modis oportet, q̃ probet se dñm. ff. si ususfru. pe. uti in prin. sed illud est ea rõne, quia usufructuarius possidet naturaliter. ff. de acqu. poss. naturaliter. sed ꝯ. ff. de proba. l. ij. & l. ucrius. C. de proba. actor, ubi dici tur, q̃ actori incumbit probatio. sed illud intelligit, cũ alterum plus altero non creditur, uel psumitur, ar. s. ut ec. be. c. j. & si postea euincitur res, cui ad iudicata est seruitus, a possessorẽ, pro quo lata fuit snia, ille, cui mõ res est adiudicata, non potest agere, nec excipere ex snia lata p possessore alij n. dicunt, q̃ si agens confes. uel nega. etiam in possessione seruitutis, uel libertatis, tunc non est necesse, q̃ probet se dñm ipsius rei, cui ser uitus petitur, uel negatur. sed si non est in possessione tunc oportet pbare dñiũ ipsius rei, ut no. Azo, ff. si ser. uin. sicut. §. sed si qrit. q̃ tñ non dicit hic primum dictũ magis placet. in hac aũt confes. & neg. ueniunt res ipsa, & cautio. ff. si ser. uin. horũ, & ẽt fructus, & damna, quæ post lit. conte. acciderunt. Item & ea, quæ præcesserunt sed debent spãliter peti ff. si ser. uin. loci. §. iij. & l. sicut, ar. ff. uti pos. si duo. §. fi. [eligerent] no. seruitutem im poni, ut aliquid fiat. ff. si ser. uin. & si forte. §. 2. arg. ꝯ. ff. ser. quot. [Robur] hic bñ probatur, q̃ intendebant in troducere seruitutem, quia illum de electione impu gnabant. a. r. n. nõ introduceretur seruitus. ff. quemad. ser. amit. l. ul. ff. de iti. ac. pri. l. ul. ff. quemad. ser. amit. si quis alia. §. cum ius habe. §. item Iul. [Iudicium] licet p bono pacis et extra iudiciũ hæc fierent, tñ quia intẽde bant suo iure uti, q̃ ex contradictione apparet, consue tudo introducitur. nec credimus haberi p obtento con tradicto iudicio, licet arbitri iudicauerint; quia snia eo rum nec nomen sniæ hẽre meret. C. de arbi. l. j. item qa non sunt tales, qui possint introducere ꝯsuetudinẽ, ut princeps, uel iudices eius: sed licet non ualeat tanq̃ ob tentum ꝯdicto iude iure na. §. ex non scripto [ad p so nale]. s. concedimus [impersonalis]. s. consistere. [Si mos] ar q̃ si in priuilegio, uel alio; rescripto fit men tio consuetudinis, uel priuileg. necesse est illud exhi beri. c dist. contra morem. 76. dist. ieiunium. 19. dis. non ne. 20. q. 1. sancimus, in auth. ut spon. lar. §. & hoc quo que. arg. ꝯ. 19. dist. si Romanorum, in auth. ut fra. si. § j. C. de do. donatio. ff. de do. ex hac scripture. ff. de admi. tuto. chirographis. fo. in publicis instrumentis non est necesse exhiberi illud, de quo facit mentionem in pri uatis secus. alij dicunt, q̃ si in priuil. contineatur totus tenor instrumenti, non est necesse exhiberi alias sic. sed hoc non ualet, cum posset esse falsitas in bulla, supra de priuile. cum olim. tertij dicunt probabilius, q̃ si pri uile. est publicatum auctoritate iudicis, non est necesse exhibere principale, aliãs secus. C. de testamen. public. qualiter autem facienda sit publicatio, not. supra de te sti. Albericus. q̃tumcũq; aũt fiat publicatio legitime, alius audiet uolens probare falsitatem, si illud exhibe ri

ri petit, nisi sit amissum sine culpa sua, §. de fide instru. l. ul. [Rectior] rectissimum aūt est, q subrogatio abbatis sine ulla ɔdictione & dubitatione fit apud monasterium S. Ber. sed in mō & qualitate, ſm quam debet fieri subrogatio, ualet consuetudo, & mos antiquus, ar. §. de resti. spo. Pisanis [non debeat] 4. dist. erit [ualere] ff. ad munici. l. j. in fi. ff. de usu. & ha. diuus, in prin. ff. de re. du. quoti. ff. de serui. fi quas. 17. q. 4. & q. 5. 12. q. 2. fi quos e. quia [è uicino] quia Calixtus proximus fuit Paschali. & quia ex certa scientia mutauit uerba, ideo bene al legabat monasterium S. Ber. si aūt hoc non esset, non in telligerem ſm priuile. esse interpretationē prioris. sed illud præsumerem p falsi suggestionem impetratum. q. dam tñ dicunt, q de iure uideretur Paschalis priuilegium interpretādum, ut electio esset conuentus S. Sil. & confirmatio abbatis S. Ber. ar. §. de consue. cum dile. alii ɔ [Adiudicauimus] hæc sententia iusta fuit, quia cōsuetudo talis erat, & præscrip. §. de consu. cum dile. & c. ult. item fuit iusta pp intērpretationē Calixti ex certa sciētia facta, & cum causæ cognitionē. ex priuil. autē Pascalis licet posīt habere confirmationē, non tñ habuisset hoc ius, ut de eo tm̄ assumeretur abbas, ut quidam dñt. contra. [donec] ar. priui. perire pereunte monasterio, ar. 16. q. 7. hoc scripsimus. 25. q. 2. §. ul. in fi. hoc autem in telligo, si pereat, & non reædificetur. reædificatio enim priuil. habet, ar. supra de elec. quia dil. Item distinguo, inter priui. quidam enim dantur ordini, & ea durant, durante ordine, uel hic. quædam dantur super aliis possessionibus, quæ non sunt ordinis, & illa durant etiam remoto ordine, argu. contra supra de re. do. quia monasterium.

SVper quibusdam [confiscantur] §. de hære. excōicamus [pedagia] quia à peditibus danī. [guidagia] quā danī pro ducatu [salmaria] quā danī, ut permittat salem uendere, uel emere, & est no. quia hoc nusquam alibi in ueniés prohibitum. C. de euic. & con. l. iij. & l. uniuersi. C no. uec. im. non poss. l. ij. & iij. [uel Later. con.] §. de cē. innouamus [uidnis] no. §. de of. del. sign. 88. di. c. 1. & 2. [rñdere] no. uiduas, pu. or. & reliquas miserabiles personas posse quoslibet conuenire coram ecclesiastico iudice: sed nunquam potest inuita cōueniri, si malit sub seculari iudice respondere.

SVMMARIVM.

1 *Quando sit tradendus quis curiæ seculari.*
2 *Non simulate, sed cum effectu supplicandum est pro tradito seculari potestati.*

1 NOuimus expedire [damnabile] ¶ † Nota, q p quolibet crimine, dummō sit damnabile, & dānosum, pōt aliquis tradi curiæ seculari. Item q pro nullo crimine tradi dēt, nisi sit dānabile, & dānosū, uel aliter ut dicimus §. de hære. excōicamus [proiectus] p sniam, quā dicit prælatus, depono talē, & oibus priui. ecclesiæ primo [celebranda] de facto: quia post sniam est spoliādus uestibus clericalibus. 11. q. 3. epo. [Seculari] no. qualiter depositus sit ptā ti seculari tradendus [pronunciandum] post sentētiā depositionis datam primo, & post expoliationem factam secundo. tertiō dicendū est iudici seculari, q depositum & expoliatum in suum
2 forum recipiat. ¶ † Efficaciter] no. non simulare, sed efficaciter p tradito seculari ptāti supplicandum. 23. q. 5. c. 1. licet. n. prælatus clericum tradat depositum in forum laicale; tñ non pp hoc condēnat eum ad aliquam pœnā corpalem [in perpetuum] grauiorē pęnā nō pōt imponere clericis & est no. q etiam falsarius non semper traditur iudici seculari; quod intelligo, quando est spes de correctione.

SVMMARIVM.

1 *Secundum decretum non est necessarium misso in reali possessione.*
2 *In realibus & mixtis actionibus fit tantum mis. in pos. rei petita.*
3 *Venditio rarò nisi contra latitantem fit.*
4 *Latitare dicitur, qui expresse iudicis uocationi non obedit.*

DIlecto filio [eidē] [s. parti aduersę. [Indulsimus] qđ tñ de iure cōi est, ut præter nullā indulgentiā bñficio tñ restōnis sibi subueniat, si cōpleta est pscriptio recuperādę pos. eo absēte, uel in modico tēpore postea. ff. ex q. cau. ma. re. sed & si. §. quoti. & l. ait ptor. §. deinde, & oo. §. de præscri. ex trāsmissa. posset tñ dici in hoc ualere indulgētiā, ut ēt pp restōnē ipso iure
1 currat tēpus ¶ Præterita] hinc plene apparet, q nō est necessarium ſm decretum misso in possessione reali, sed sufficit solus lapsus tpis ad hoc, ut irreuocabiliter possideat, & faciat fructus suos. sed si ad maiorē sui securitatē uult hre ſm decr. pōt illud sibi dari. §. de eo, qui mit. in pos. c. j. §. de eo, qui mit. in pos. c. 1. §. ut li. non con. qñ frequēter. §. in aliis. hāc aūt missionē ex primo decreto, q ex scđo, & tā in personali, q in reali facit iudex dele. non tm̄ principis. §. de dolo. c. 2. & §. de eo, qui mit. in pos. c. ii. sed cuiuslibet alterius dele. §. de eo, qui mit. in pos. cū uenissent. & iste est casus, ubi añ lit. cont. del. impedit offm suum qđā tñ legistæ dñt ɔ, auf. de exhi. re. §. si uero
2 ¶ † Itē no. q in realibus & mixtis act. fit tm̄ mis. in pos. rei petitæ, nisi qñ latitat, uel qñ dolo desiit possidere. ff ex quibus cau. in pos. Fulcinius. §. itē uidcamus, & §. seq. & C. de præscri. 30. ann. si quis. §. fi. ¶ † Itē no. q uēditio
3 rarò fit nisi ɔ latitantem. ff. ex qui. cau. ma. in inte. resti. l. item ait. §. hic, & ff. ex qui. cau. in pos. Fulcinius. §. j. & §. sequen. raro, iō dixi: quia ɔ puberem minorem, & ɔ furiosū, & ēt ɔ pupillū, si ex alieno facto ɔueniant, fit uenditio, si eis expediat, uel si urget debitum eis, uel si dilatio allatura est dānū creditoribus. ff. ex qui. cau. in pos. Fulcinius §. adeo, & l. si minor, & l. apud Iul. j. rñ. & l. in pos. j. rñ. ff. de bo. auf. iud. pos. si non ex. j. rñ. istæ eñ personæ latitare non possunt. imò plus tñ ex prædictis. l. licet multi ɔdicant, s. quia ubicunque ēt aliis psonis ptēr prædictas iusta cā mouerit iudicē, faciet uēditionē si. n. ɔ has facit ut latitātes, q sunt fauorabiliores, quare nō multo magis faciet ɔ alias? & si dicas, q ɔtra prædictas facit ex iusta cā. s. quia fingunt latitare pp tutores, uel curatores eorū, q latitant, certè hoc non uſ uerum: quia si hoc esset, lex aliqua hanc rōnē inter alias aliqñ assignare debuisset. imò expresse dicit lex, quia ēt si nullus latitet; ɔtra prædictas personas fit uenditio, ut dicit præal. l. ff. ex qui. ca. in pos. Fulcinius. §. adeo. itē si missio, & uenditio fiunt in reali, ubi fit in aliis missio, quam quæ petita sunt, quare, ut prædictū est, nō fierent in pso nalis? sed oppones qūo tam graue damnum infligetur absenti non cōtumaci sine ordine iudiciario? Rñ. hoc fieri pp malitiam latitantis & ēt ɔ alios pp multa mala, q possent euenire, nisi fieret, licet rarissime fieri debeat, nisi ɔtra latitantem. & tunc ēt inuentum est bonū remedium, quia si fiat uenditio, cum non existeret debitum, agitur ɔtra ipsum præiudiciali in rem ad recuperatio-

nem rei uendite.hoc aūt non uī bonum:quia post, quā p iudicē uēdita sunt,q; postea inquiret, utrū subfuerit debitum,p quo uēditio facta est.sed uēditio poterit re uocari si cāx,pp quas facta est uēditio,nō subsint;puta qa nō sit utile his,pro quibus uēdita est,uel qa nō erat debitor grauatus debitis,uel si nō erat dānosum creditoribus.uel si nimis festinauit.ff.de dam.infe.si fini. §. si forte,& sic loquit.l.ff.de priui.in patores.hoc aūt bene fatemur,q; facilius pceditur ad uenditionem ꝯ latitantes,q̄ ꝯtra alios.sed si sit uenditio ꝯ non latitantē,quasi latitet,eodē mō fit reuocatio huius uenditionis uel ipso iure,uel p beneficium in inte.ff.de dam.infec.si fi.§.si forte.ff.ex qui.cau.in pos. Fulcinius. §. si quis imō plus dici posset,q; cum hęc snia,f.q; res debitoris uendat, sit tm̄ interlocutoria:quia sūmatim tm̄ cognoscitur .C de bo.aut.iu.pos.l.fi.§ an hi,& si postea iudex ꝯtrarium cognosceret,f.q; non fuisset debitum;possessionem & uenditionem reuocaret,& etiam solutionem factam debitori,ar.ff.de re.c.magis.§ si æs.ff.de trans.cum hi.§.si ptor.item qđ iussit,&c.ff.de re iudi.quod iussit.uel is,cōtra quem lata est interlocutoria super solutione debiti, & super uēditione,poterit appellare j.x.dies a tpe,quo sciuit prædictā sententiam ꝯ se latam,cum in ueritate nō latitauerat.C.qūo & qn̄ iudi.l.j.& habent locum prædicta.s.mis.in pos.& uēditio,ēt ꝯtra ecclesiā,sicut ꝯtra pupillum ¶ Si quæras,intra quod tempus facienda est uenditio,uel missio ex secundo decreto post,quā missus est in possessionē cā rei s.r.dicunt quidam post,quā uisus ē eā habuisse pro derelicto,uel hoc cōmittendū est arbitrio iudicis.ff de dam.infe.si fi.§.non aūt.ff.de acq. pos. possideri.§.fi.ff.de iure del.l.j. ul.melius uī,q; p an.debet expectari.C.de præscri.30 an.si quis.§ ul.& hoc bn̄ uī dicere decr.s.ut li.non cont.qn̄,in fi.nec ob.C.in q.ca.non est ne.in inte re quia illa locum habet in his quę fiunt ex iudicium:secus in illis,quæ fiunt in iudicio .C.de iu.pperādū,in fi.Itē uī ex decr.præal.l.qn̄ , q; post annū pōt iudex interponere fm decretum p uēditione facienda:uel si nō uult ita grauare absētem, pōt decernere,q; tn̄ possideat,& fructus faciat,quousq; aduersarius pbauerit indebitū illud,cuius cā facta est missio in possessionem.uel si adhuc uult minus grauare absentē, forte q; minus liquet ei de debito,tūc reseruet onus p bandi debitū illi,qui missus est in possessionem.nā si iudici licet,qđ plus est,f.facere finalem uēditionē, multo magis qđ minus,ei licet,f.pdictas pusiones facere. itē & cautione pignorū,& uenditione,& alijs remedijs utē dū est ꝯ contumaces.ff.de uen.inspi.l j.§.j.ff.de lib. agn. §.si quis.insti.de excu.tu.§.ul & s.de do.c.2.sed quis dī latitare,habes.ff.ex qui.cau.in pos.ea.Fulci.§.11.& §. se.

4 ¶ † Item dī latitare quilibet,qui expresse uocationi iudicis non obedit. ff. de priuil. cum si creditores . & hoc plus placet,quam quod no.s.ut li.non cōt.qn̄,in glo.& malè [cōuenīēdi] restituitur.n.ei tempus,quantum fuit absens,ita tn̄,q; non excedat tempus,quod sibi sup erat ff.ex qui.cau.ma.re.sed.& si.§.quoti.

SVMMARIVM.

1 *Oblationum nomine quid intelligatur.*

2 *De datis inter uiuos non debet episcopus habere portionē , sed tantum de testa.*

CVm inter uos [capellę] no.abbatem conuenire pro ecclesia sibi subdita. & forte ideò est: quia téporalia illius ecclesię erāt monasterij,& erāt q.grāgia, ut no.supra de app.de priore. alias aūt licet eps admitteretur ad agēdum p eccl'ia sua,supra de sup ab inte.c.3.supra de priui.c.ij.olim,pp; ad desendēdum tn̄ non admittet nisi cum satisdatione de iud.so. ut.s.in bonis ipsius mandet snia exec.ff.de re iu.si se obtulerit & hoc idem à simili crederē de abbate, ar.ff.de leg.nō possunt. & iō dic melius,ut nō.s de re.spo. olim cām,& de iud.cum depu.& de reli.do.cum ue. [pbatū,] prius tn̄ titulo alle. puta,quia sibi hæc tertia fuerat ꝯstituta legi,supra de ꝯsue.cum dile. qđ licet non pbetur, sed usus tn̄ præscriptus sufficit,ff.de usu.cū de in rem, uel 1 aliter,ut in gl.q incipit. [† Oblationum] noīe oblationum hic intelliguntur oia oblata siue mobilia, siue immobilia,siue in ecclesia offerant,siue extra. secus,si dixisset oblationes altaris. 10.q.1.de his,antiquos,& melius,supra eo.cum Carp. [& ea] missa [nuncio] arg.q ea,q̄ acquirit sacerdos iniungendo pniās per parochia debent esse ecclesiæ [nūcio] ar.q; quæcūq; intuitu ecclesiæ acquiruntur,sunt ecclesiæ. 12.q.3. Pontifices.su2 pra de testa.requisisti. [† Et decimas] supra de testa.officij, & c.de his.s.ꝯ eo.c.ij.ꝯ, ubi dicitur, quia de datis inter uiuos nō debet habere portionem eps,sed de testamentis tm̄.Itē q; de his,q̄ dantur ad ppe uū cultū, uel uestimēta,& qu busdā alijs,quæ hic cōceduntur,portionē canonicā habere nō debet. so.illa.c.loquuntur, quā do agitur ꝯdōe ex illis dec. super relictis in testō tm̄. hic aūt loquitur,cū agebat conditione ex canonibus, 12.q.2.cōcesso,& c.quatuor.x q 1.antiquos.ubi expresse habes,q; etiam de prædiis dēr hēre portionem,quæ ꝯstat ad perpetuum cultū data.x.q.2.hoc ius.Sed dices, hic non agit eps,sed prior,qūo ergo condōne ex illis canonibus petit aliquam portionem? Rn̄ hic prior habebat illam tertiam ab epo. nec ob.qđ in e.dī de medietate:quia in hoc est seruāda consue.s.de sepul. certificari. uel dic,q; hic prior illam petiit:quia eā stipulatus fuerat:uel aīs sibi erat constituta;& cum nō posset pbare stipulōne.uel consuōnem,probauit consuetudinē 40. an. in pceptiōe cuiuslibet istorū singr.ff.de usu. cū de i rē.

EX parte uestra [operis] post nunciationem eni no. o.ædificatum fuit licitum,uel quia remissa fuit nunciatio,uel quia fuit satisdatum,ut dixi.supra de no.ope. nun.c.ij.& iij.

EX parte uestra [ecclesiasti.] s.e.cū inter, ꝯ [ratam] quia iuri consonat.s.dē test.de his.uel dic cum lega tus posit facere consuōnem,ut s de os.le.c.ul.eadem rō non potest interpretari supra e.inter alia.

TVa nobis. [maiora] s.dignitates,qđ aliqui nō credunt,cū non debeant uacare : sed maiora appellat pinguiora,quamuis accepta propria significatione uerbi ēt dignitates beneficia sunt,ar.s. de præca. c. ul. ubi de hoc no.

TRansmissæ [facultates] interpretandū erat dictum canonicorū ad hoc,ut uetū dixisse uideantur,q; nō sufficiūt facultates pp diminutionem s n.dimmote nō erāt,& hoc Papæ dixisset,nunquam literas dedisset, ar. s.de cōll.cū M.ff.de const.prin.in nouis.¶ Moder antes no.q; per hoc uerbum possent minuere,non augere numerum [conuertentes] hæc non sufficiunt rōne primi mandati,sed istius secundi.

SVMMARIVM.

1 *In materia nouatium hic & usque ad nu.6.multa pulchra colligere poteris.*

2 *Plena libertas dicitur,ubi aliqui sunt exēpti à lege diœcesana.*

8 *In ecclesiis exemptis instituunt clerici per fratres, in non exemptis non autem.*
9 *Episcopus non inquirit de criminibus, uel negligentia sacerdotis exempti.*

Veniens,& infra.[in spẽles].Hic uult dicere, ꝙ per hæc uerba, uos recipimus in ꝓprios & speciales filios, non fit exemptio sed tñ non poterunt excõicari, uel interdici, nisi à Papa, uel eius legato [ex illo].i. ad id prodest eis, ꝙ sunt in proprios filios recepti, ꝙ non pñt excõicari, uel interdicti.i. ꝑ illud [desertũ] hoc desertũ post hab ratione põt dici noualę.ſ. de uer. sig. quid per nouale, ubi not. [in præmissis] priui. [†Memoriã] monasteriũ habet priui. de percipiẽdis decimis noualiũ inter certos fines; agit ad decimas ꝯ quasi possessores earum,& plebes, ad quas de iure cõmuni pertinent; agunt ꝯ eos, ut dimittant eis decimas, quas quasi possident. hic primo quærit, quid dẽr ꝓbare monasterium,& quid plebs. Rñ. testes monasterij debẽt dicere, ꝙ cõis opinio est olim, qui habitant circa loca, quæ monasterium dicit noualia,& ẽt aliorum, quos de his quærere cã agitat, uel melius oium, q circa hoc arbitrãtur, nullũ, ꝙ uiuit uidisse, uel audiuisse, qñ loca illa fuerunt culta.& oportet hos habitantes uel arbitrantes, qui ꝑdicta opinantur, ad minus esse duos, uel tres, uel plures ut iudex arbitrabit. sed non oportet esse omnes, uel maiorem partẽ, quæ sic opinet. nam municipes dñr scire, ꝙ maiores sciunt. ff. ad muni. municipes. item adiiciunt in suo testimonio, ꝙ nunquam uiderunt aliquos, qui dicerent, se uidisse illa loca coli: uel audiuissent ab illis, qui uidissent, uel audiuissent ab aliis prędecessoribus sursum in infinitum. uel ẽt ab his, qui secum uiuebant sursum uersum in infinitũ, ꝑdicta loca suo tpe coli. nec uř sufficere, si testes dicãt, non est opinio oium, nec ẽt alicuius ꝑcedentiũ, in infinitum, ꝙ prædicta loca culta fuerint: quia hæc est negatiua, quæ ꝓbari non põt. 6. q. 5. actor. C. de ꝓbat. actor. ff. de ꝓbat. l. 2.

2 ¶ †Item non uř his testib. necesse dicere, ꝙ audiuerint ꝑdicta loca sp fuisse inculta, imò bñ ualet eius testimonium, ẽt si audiuerint illa loca aliqñ fuisse culta: quia tunc ꝓbabit monasterium ꝑscriptionem eius tpis, cuius non extat memoria ꝯ confessoriam, ꝙ intentant plebes de iure cõi ad decimas petendas. & tunc dicent testes cõem opinionem esse oium ꝑdictorum, ꝙ nullus uiuens uidit, uel audiuit, ꝙ suo tpe fuerint loca prædicta culta, nec uidit aliquos, qui hoc uiderint, uel audiuerint etiam ab aliis de suis temporibus. dicunt quidam, & forte non male, ꝙ ẽt si non dicant de suis tpibus, sed de aliis tpib. sed certis, ꝙ æquè bñ impedit ꝑscriptio; sicut de suis dicerent, v.g. dicit testis, Ego audiui à Petro, qui dicebat, quod audiuerat à Ioanne, ꝙ tempore Iustiniani loca colebantur: sed ab eo tempore citra cõis est opinio, ꝙ fuerint inculta. si à Iustiniano audiuissent, indubitatum esset, ꝙ non probabitur ꝑscriptio. Idem ẽt uř, si non dicat de certo homine, sed tñ nominat certũ factum, ut si dicat testis, Audiui, ꝙ prædicta loca colebãtur eo tpe, quo ꝯflictus fuit Saracenorũ cũ Christianis: sed postea fuerunt inculta. aliqui tñ dicunt ꝯ, ꝙ non sufficit dicere, ꝙ audierit ea culta tpe Iustiniani, uel tpe conflictus, nisi dixerit, ꝙ uidit, uel audiuit suo tpe culta. sed fm primam op. non uř dña, siue audiuerit à Ioanne, siue à Iustiniano, cum ei dicere sufficiat ita de alio tempore, sicut de suo. isti tamen bene fatentur, ꝙ non debent confusum tps dicere: puta quæ culta fuerunt à tpe citra: sed certũ dicere debent, ut ꝑdictum est, s. tempore Iustiniani, uel cõflictus. sed quid si testis interrogatus respondeat, aliquos, sed paucos & sine ratione opinari contra? credimus probari præscriptionem. sed quid si dicat parem partem opinari ꝯ sine rõne? hic non credimus ualere testimonium: quia non est testis distinguere, quis faciat cum ratione. uel sine rõne. sed quid si dicat, Ego audiui aliquem dicentẽ se audiuisse, uel uidisse, ꝙ suo tpe culta fuerunt prædicta loca, sed ipse non credidit ei, quia cum interrogasset ab eo de causa dicti sui, uel de circunstantiis, non rñdit ei, uel rñdet, sed falsum? rñ. ꝙ per hunc testem non ꝓbatur præscriptio: quia cum hic testis non esset iudex, a quo audiebat loca fuisse culta, nõ tenebatur ei rñdere. sed si falsam cãm subiecisset sui dicti, tunc posset dici, ꝙ bene probatur ꝑscriptio, dummõ constet cãm, quàm dixit falsam,& ẽt eum eam dixisse, quia forte nõ est credendum, ꝙ eam dixerit nisi pars monasterij hoc probet testes aũt pleois debent hře ꝯrium, s. cõem opi. esse ꝑdictorum hominum, qui. s. dicti sunt, ꝙ aliqui sunt, qui uiderint, uel audiuerint, quando loca prædicta culta fuerint,& si non aliud scilicet consulem, ue dicm, uel annum probent. & si testes utriusque partis hoc plene dixerint, iudicis discretioni relinquit. qui quibus ꝑferantur. & si in hoc articulo præferentur testes monasterij, non sufficit eis, nisi probent & alia. quæ supra diximus, cum lex ad oia eum astringat. sed si testes plebis hoc probent, sufficit eis, etiam si aliud non probant. Itẽ si in hoc articulo defecerent, sed probaret alium articulum, scilicet se uidisse, uel audiuisse aliquos, qui dicerent se uidisse, uel audiuisse ab aliis, qui audierant ab aliis, ꝙ ꝑdicta loca suo tpe cu'ta fuerint, præfertur ꝓbatio plebis: quia cum innitatur iure cõmuni, sufficit, ꝙ in vno & si nõ in oibus infringat probationem monasterij. Item in hoc casu, si duo tm testes bene ꝓbent hũc artic. præferrentur. c. testibus monasterij, qui dixerunt contra: quia isti astruunt affirmatiuam, quod est de iure cõmuni. alij negatiuam, quod est ꝯ ius, licet in hoc casu admittantur propter impossibilitatem probationum. ¶ Alij tñ dicunt & hoc etiam discretioni iudicis cõmittitur, ꝙ utrũque testimonium est admissum ꝯ ius: quia est de auditu, licet testimonium monasterij sit magis ꝯ ius: quia est de auditu,& astruit negatiuam. hæc autem satis probantur, ff. de ꝓba. si arbiter, ff. de aqua plu. arc. in summa, §. idem Labeo. & dicunt quidam, ꝙ si ꝯstet ꝑ ꝯsessionem, uel alio mõ, ꝙ à c. an citra ante lit. ꝯte. fuerint prædicta loca culta, quãtũcũq; monasterium ꝓbet per se omnia prædicta, tñ succũbet: quia eum oporteat eum probare præscriptionem, cuius nõ extat memoria, hæc non est talis, quæ est infra cẽtum ann. cum usq; ad cẽtum ann. uel parum minus põt extendi memoria hominum, sicut uita, ff. de usufr. ac. usufructus. secus aũt si ꝑ ꝯsessionem, uel alio mõ non ꝯstet de anteriori tẽpore: sed ꝯstet, ꝙ à cẽtum citra fuerint culta: qa tũc bene ualebit ꝓbatio monasterij, si ꝑdicto mõ probauerint. Prædictæ ꝓbationes uidentur habere locum, si negetur Constantinũ fuisse Imperatorẽ Ro. uel Carolum fuisse Regem Franciæ: uel si negatur aliquem fuisse notarium, uel prælatum, & sic de aliis similibus, dũmodo prædictam metã cẽtum ann. excesserint. utrobique. n. est eadem æquitas. quidam tñ dicunt habere locum ꝑdictas ꝓbões, si ea, q intendũt ꝓbare, excedũt metas 40 ann, alij dicunt, ꝙ etiam pnia, sed ignota, puta apud Saracenos facta, prædictomõ debent probari, sed non placet

3 ¶ †Item no. ꝙ hæc cõis opin. idẽ est, ꝙ cõis credulitas. & iõ oportet famã esse,& ẽt credulitatẽ cũ aliqua rõne; licet.

licet .n. lingua moueat facile ad loquendum, quod uult sicut & caro facile mouet ad illicita: aīa tñ facile non mouetur ad aliquid credendum, sed præcedente rõne tm.& qa solus Deus scrutat̃ aīam, iõ ille, q fert testimonium de opinione, si interrogetur, quõ scit hanc cõem opinionem, rñdebit, nõ scio, sed solus Deus nouit: sed credo. cãm aũt credulitatis subiiciet: qa sic uerbis exprimebat, uel aliam, quam uolet. & hac rõne: qa tm de credulitate rñdet, qui testificat̃ super opinione, uidetur, q si interrogat̃, qño scit, q sit cõis opinio, rñdebit: qa sic audiui à multis, & credo, q aīa organo uocis sic
4 exprimebat suã uoluntatem. Item et iusta cã, si dicat, cum multi exprimerent suam opinionem. ¶† Alij ꝑriũ non dicebant. si aũt interrogaret, à quibus audiuisti, si noĩat aliquos, bñ est si dicat, non habeo in memoria de aliquo, qa non no. de aliquo certo: qa sic cõiter dicebat̃ uf ualere testimonium. uidetur aũt probare cõem opinionem, & omnium opinionem ff. de proba. si arbiter: qa si unus solus esset in ꝯria opinione ductu rõnis, nõ esset cõis proba. ut ꝑdictum est. licet aũt probatio cõis opinionis ẽt cum prædictis adiectionibus nõ sufficiat, nisi in his, quæ excedunt metas prædictas; tñ & in his, quæ sunt circa metas ꝑdictas, sæpe multum ualet: qa transfert [a] onus probationis in reũ, arg. ĩ. de ꝑsump. qa ueri, & c. illud, ar. C. de testi. l. j. & auc. ibi posita. C. de sen. & interlo. l. ij. Et hęc uera uidenẽ, si dr̃ ꝯtus alicuius ꝑlati mortui non ualere: qa nõ fuit ꝑlatus. uel ꝯ instr̃a tabellionis mortui, q nõ fuit tabellio uel ꝯ filios, q nõ fuit mrĩmonium inter parentes. & sic uidetur uiuere ille, q cõi opinione dr̃ mortuus, & sic in similibus, ar. ꝑdictarũ legum, & ar. 34. q. 1. c. 1. ff. de off. præto. Barbarius. secus aũt esset, si ꝑlatus uiueret, uel tabellio, uel maritus. nam in his casibus & filius, si ꝑdicti agerẽt, puta qa ꝑlatus repeteret suã ecclesiã, in cuius possessione alius esset uel alter alterum peteret, uel tabellio [b] peteret aliquẽ cessare à diffamatione sua super eo, q non esset tabellio. nã in his casibus non uidet̃, q cõis opinio in aliũ trãsferat probationẽ. & est rõ, qa multa sunt pro reo, s. qa est in possessione, & qa negat; qđ nõ est ĩ aliis casibus: tñ & huic aliter subuenit̃, ut no. ĩ. de ꝑsump. illud. & ĩ. de testi.
5 ipso sæpe contingit. ¶† Item secus uideẽ, si nõ agit cã inter principales, sed inter alios; puta si aliquis petit aliquid ex ꝯtu prælati uiuẽtis, uel instr̃a tabellionis uiuentis. sufficit .n. his actoribus probare cõem opinionem, q h̃abet̃ pro prælato, uel pro notario, quousq; probetur ꝯrium, arg. ꝯ. C. de testi. l. ij. C. de sen & interlo. l. ij. & est ratio diuersitatis qa principalis persona magis debet habere paratas ꝓbationes sui status, q̃ alius. in iure aũt inueniuntur iura, quæ loquunẽ de hac materia. ĩ. de ꝑsump. c. ex parte qđ ꝑ not. & c. cũ sup quibusdam ĩ. de priui. c. si. 2. qõ. 6. hoc quippe. ff. de aqu plu. ar. in summa. §. idẽ Labeo. ff. de aqua quoti. & æsti.

a ¶ *Transfert. Ad hæc dicta adde Spe. in ti. de proba. §. probare, uersic. uerum. & refert Alex. de Imo. in consil. 208. colum. 3. uersic. nec etiam ob. in 2. uol. & Bald. in l. Barbarius. ff. de offic. præto. & ibi mo. in uolum. 11. uersic. tertio notabiliter. & opinio. Innocen. hic sequitur Car. in suo consil. 74. incip. in discussione præmissi articuli, colum. pen. in fi.*

b ¶ *Vel tabellio. Adde quod Pe. de Anch. allegat in cons. 213. col. 2 circa fin. & in col. seq. uers. non obstat. & ibi intelligit hoc uerum in factis antiquis: secus in recentibus quia debet, doceri de priuilegio tabellionatus, & incip. consi. mm pro isto patre instituto.*

hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de iti. actuq; priua. apparet. §. pe. & ult. C. de ser. l. j. & ij. & l. si manifeste. ff. de ꝓba. si
6 arbiter. ¶† Item aliud est cõis opinio, q̃ notorium. huius .n. cõis opinio est tm de longe ꝓteritis, & q̃ non possunt ꝓbari per testes de uisu. notorium aũt est de ꝑsentibus, uel proximè præteritis, & quæ facile possunt ꝓbari ꝑ testes de uisu. & non mireris, si sufficiens reputatur à iure hæc ꝓbatio cõis opin. Indubitanter .n. reputari debet, q oẽs homines cõiter opinati sunt sine ꝯdictione tanto tpe, à quo non extat memoria, ff. de aqua plu. ar. in summa. §. idẽ Labeo [in eo. plena] hanc plenam libertatem nõ habent de iure cõi, sed ꝑ priuilegia,
7 ut hic, ĩ sequitur. † Libertate] no. plena libertate dici, ubi exempti sunt à lege diœce. ut hic expressè dicit. est etiam iurisdictionis, sicut apparet in illis uerbis, ubi dicit, q non possunt interdicto, & excõicationi supponi, q̃ sunt de lege iurisdõnis. & ualet hoc ad intelligendum priuilegia, quæ dant alicui plenam libertatem, non expressis. c. libertatis. non .n. intelligitur plena libertas, nisi in his duabus ll. sit liber. melius placet, q istæ ecclesiæ non gaudebant plena libertate in lege iuris. sed tm quo ad certa capitula legis iurisdõnis erãt exemptæ, s. q non possent excõicari, uel interdici: sed quo ad alia suberant diœcesanis, s. quia poterant sub eis conueniri,
8 & sic de aliis [† examinandi] iccirco clerici fratrum præsentant̃ epis, & examinant̃ ab eis: qa hmõi ecclesiæ non erant exemptæ, & iõ clerici ꝑ epos erãt in eis instituendi. secus aũt esset, si ecclesiæ essent exemptæ ex toto: qa tũc instituerent ibi clerici ꝑ fratres. c. 18. qõ. 2. c. 1. sed tũc si ꝑpřs non est exẽptus, rector ecclesiæ institutus ꝑ fratres, recipiet curã ab epo, & reddet sibi rõnẽ ꝑpři, & ibit ad concilium epale, & recipiet ibi statuta synodi, rñdebit de quarta decimarum, & oblationũ, & mortuariorum, & hmõi, quæ sibi à populo obuenerunt, & ꝑstabit sibi reuerentiam, obsequium, & honorẽ rõne populi, & alia, quæ alij rectores ꝑstant epo, ar. ĩ. de priuil. ex ore, & de ma & obe. qđ sup. nec est ꝯ hoc, qđ dicimus, s. q debet recipere curam aīarum ab epo: quia eadem rõne uideẽ, q qñ eps instituit aliquem in ecclesia non exempta, ubi clericus est patronus, q deberet recipere curam tpalium à patrono. so non est sic, qa curam aīarum non põt quis habere nisi ꝑ epm, cui subest, uel ꝑ uicarium eius. 16. q. 7. nullus. ĩ. de off archi. cum satis. ĩ. de insti. ex frequentibus. uicarius autem nõ uidetur ab his exemptus. secus autem in cura temporalium, quæ intelligitur data hoc ipso, q concessa est cura aīarum. ¶ Item põt dici, q ꝑñtatio, quam facit patronus, sufficit, ut postea concessa curã aīarum concedere uideat̃ patronus & curam tpalium. examinare aũt eum non debebit epsquia non instituit eum in ecclesia, imõ abbas; nec eum confirmat, nec ipsi manum imponit. tales .n. examinandi sunt. ĩ. de ele. uenerabilem, & c. nihil cura .n. aīarum in hoc casu non est principalis, sed accessoria. ex quo .n. per patronum clericum institutus est, & cura animarum quasi accessoria ex rõne ei cõcedenda est, & iõ ẽt nulla eius exceptio admittitur, nisi forte laboraret infamia. ĩ. de ap. constitutus, de accusa. accedens; nec accusabit à populo, nec alio corã epo. ¶ Item eps de criminibus, uel negligentia eius non inquiret: quia non est iudex eius, sed si negligens, uel alias est in regimine, episcopus poterit dare licentiam populo, q ab alio recipiant pœnitentiam, & alia sacramenta. ĩ. de off ord. inter in fi. sed episcopus non prohibebit, q parochiani non recipiant sacramenta ab huiusmodi, quãdiu toleratur. ĩ. qu x l. 4. nonne, nisi sciret, vel

uel uehementer præsumeret, q parochianos uellet trahere ad errorem, uel ad peccandum: quia tunc nõ quasi iudex, nec in forma iudicij: sed quasi superior rector eius, & cui etiam præ alijs & super alios cõmissa est cura eiusdem parochiæ, poterit ei mãdare, q ab eo non recipiat, ar. s de diuor. quãto. tñ bene caueat iste eps: quia si posteà rector cõqueratur de eo, oportebit eum probare causas, & psumptiones, quare hoc fecit: quas si non pbauerit, punietur, ar. s de excess. pla. c. ij. ab hoc aũt rectore si appellent parochiani extra iudicium, appellandus est abbas suus: quia hæc appellatio plus habet uim puocationis ad iudicium, q appellationis, s de ap. cum sit. sed si appellet ab eo in iudicio, tunc appellandus est eps, à quo eos habet, arg. s de ma. & obe. solitæ, sicut & in ecclesia uacante custodiã habebit populi quo ad curam. 63. dist. si in plebibus. officia aũt audient in parochiali ecclesia, etiam uacante ecclesia, & ab extraneo sacerdote: quia locus illæ corporalis ad hoc deputatus est, s de paroch. ut dñic. imò, & si rector processisset inquirendo p parochianum, appellabitur eps; & tunc uocabit rectorem, ut defendat processum suum, s de app. cum spãli, circa finem. & si non cõparuerit, procedet eps: quia in cã appellationis bene proceditur lite non contest. [cum plebes] no. quia aliqñ ecclesiæ parochiales non sunt exeptę; & tñ parochiani sunt exépti. de hoc no. s de priuil. recepimus. [Moderatione] moderatio in hoc est: quia illi fratres clerici integras decimas recipient de noualibus, & laboribus possessionũ, quas iste ordo S. Iacobi habebat ante concilium. sed de illis possessionibus, quas quæsiuit post concilium, solnet integras decimas, supra de deci. nuper. [in aliis,] s. quando obueniunt sibi à dictis fratribus sui ordinis, debent integrè soluere decimas, [aliis desen.] repete, quæ no. supra de uerb. sig. olim tibi.

De regulis iuris. Rubr.

Omnis res [dissolui.] Fallit in matri. 32. q. 7. licitè. In ordine, & baptismo. 15. q. 7. episcopus solus. 1. q. 1. quod quidam.

Estote misericordes [in meliorem] supra de simo. & si quæstiones.

Qui scandalizauerit. s de renunciatio. nisi agitur. 7. q. 1. in glo. sic. [utilius] 11. q. 3. inter uerba. 22. q. 2. primum. 32. q. 5. ita ne.

QVOD non est.

Quod latenter. 10. q. 3. quia eo. [per uim] ff. qđ me. causa. l. j. C. quod metus causa. l. j & ult.

Cum in contẽplatione. [A quæstionibus] qui torqueri debeant, qñ, & qualiter, hoc non noto: quia in summa plenè de omnibus notaui. Sed tñ de clericis uideamus. & dixerunt aliqui eos torquẽdos. 2. q. 1. in primis. 5. q. 5. illi qui, ubi dicitur, accusatores eorũ, & testes torquendos; quod non uidetur posse intellig., nisi de clericis, cum alij ad accusationem, uel testimonium p eos non admittantur G. 2. q. 7. ipsi testes. ar. etiã pro eis: quia cum extra testimonium licitũ sit eos subiicere uerberib. 45. dist. cum beatus. 5. q. 6. quia iuxta, & si uacillant in testimonio, & uiles sunt, torquebuntur, ff. de quæstio ex libero. 4. q. 3. si autem ea. ¶ Alij tñ dicunt contra. & in c. contrarius dicunt laicos tortos, qui admissi fuerant in exceptis criminibus, de quibus loquuntur præall c. Pro crimine aũt bene fatentur aliquos uerberandos. sed cauendum est semper, ne adeò grauiter torqueantur, q periculum immineat uitæ, uel mẽbrorum, supra ne cleri. sententiam. ¶ Item no. in accusa. clericorum torquentur accusatores fm primam opin. 5. q. 6. illi qui; qđ non est fm legem. ¶ Sed mirum uidetur, q quæstio facienda sit in accusatore, cum nullus criminosus, uel suspectus sit admittendus ad accusationem 3. q. 5. accusatorib. & c. si. q. & q. 8 c. j. sed dic eos admittendos in exceptis criminibus, uel qñ accusatus uolens euitare infamiã suã, eos uult admittere [à quæstionib. ff. de qõni. l. j. & C. de quæstionib. milites.

Væ multotiens.

Qui ex timore. 24. q. 1. pudenda. 22. q. 2. faciat, de pœ. dist. 1. solent.

DEFLEAT.

Quamuis causæ [pastoris] negligentis. 81. dist. dictum. 1. q. 1. q quidam. 49. distin. deinde 49. dist. c. ult. in fi. [comedit] pastor. n. tenetur de custodia, ff. loc. qui mercedem. 23. q. 3. tres personas. & si neget dolo suo, uel negligentia periisse, ipsi incumbit probatio, ff. de eden. si quis ex. §. ult. Idem in custodia carceris, ff. de custo. & exhi. re. l. ult. cum alias. qui dolum allegat, dolum probare debeat, ff. de proba. quotiens, §. qui dolo.

INdignum est [homagium] supra de simo. ex diligẽti: alias aũt licitè ei iurant obedientiam, ut no. s de ma. & obe. legebat. Est aũt obedientia in spiritualibus, & in his, quæ ad Deum pertinent, & in his, quæ ptinent ad officium cuiusq; prælati, ar. pro his. 10. dist. suscipitis, s de ma. & obe. legebat. 13. dist. quãquam, & 11. q. 3. quid mirum. 8. q. 1. sciẽdum. 8. q. 1 quia super. Ad hãc etiam Imperator, & laici tenentur. 61. dist. Valentinianus, s de ma. & obe. solitæ. Homagium aũt est de tẽporalibus, & his, q ad tẽporalia pertinẽt. 22. q. 5. de forma. & ideò homagium in hac significatione sumptum nunquam pro spiritualibus est præstandum, supra de simo. ex dili. supra de iureiur. nimis. nec in hoc uidetur ualere aliqua consuetudo, ut hic: quia consuetudo iniqua non potest præscribi, ut no. supra de consue. in prin.

Rhosellianæ post alias hæc nouissimè Petri Vendrameni subsecuta est in hæc Innocentiana Commentaria castigatio, amplissima cum accessione uerborum, & sententiarum, quæ adhuc inemendata, & absq; sensu miserè iacebant, legum etiam, & canonum, qui uitiosè citabantur, in suam puram, ueramq; lectionem, atque sensum restitutorum.

VENETIIS, Apud Bernardinum Maiorinum Parmensem. 1570.

REPERTORIVM INNOCENTII.

MARGARITA PRECIOSA SVMMI V. I. INTERPRETIS BALDI DE VBALDIS PERVSINI,

Per L. Paulum Rosellum I.C. Patauinum recognita, & summo studio erroribus cunctis emendata, & ad Innocentiana commentaria Indicis loco accommodata: quo indice profectò nullum meliorem atq; utiliorem inueniri posse.

Bbas potest licentiare monachum ut transeat ad arctius monasterium, nõ ut uagetur: quia esset apostata nisi ex dispẽsatione Epi. Ita not. Inn. in c.fi. de renun. fol.62. nu.2 uide infra in uerbo Superior in 2. quæstione. Baldus

Abbas non benedictus nõ potest conferre ordines Psalmistarum, tamen quilibet sacerdos cõfert. Ita no. Inn. in c.j. de sup. neg Præla. num.2 fol.62

Abbas an teneatur mittere procuratorem, uide Inn. in c. querelam de procur. fol.102. vnde dic, q̃ si est absens mala occasione, puta propter bãnum & similia, tũc tenetur mittere procuratorem, l. Papinianus exuli, ff. de mino. Si aũt bona & excusabili rõne; & tunc si necessariò est absens, non imputat̃ sibi in dãno. l. si ff. de in integ. rest. Si aũt sponte, & tũc si ex cã priuilegiata, ut studiorum. & idem: qa non tenetur mittere procuratorem, ut l. sed & si p̃ ptorem, ff. ex q. cau. ma. & no. in l. ij. ff. & §. necnõ eo. ti. Sed si ex cã non priuilegiata tenet̃ mittere procuratorem si cõmodè põt, alias nõ ut l. si quęne rit, tum si. ff̃ p̃ socio. & ibi dixi, q̃ reus absens nõ tenet̃ mittere procuratorem, uerũ est nisi absentauerit se lite pēte, qa tunc tenet̃ mittere procuratorem ut l. eãdẽ, § j. ff de lega. Item dixit Io. q̃ ad lit. 3t. nec ad sniam non tenetur mittere procuratorem, ut no. ff. de hær. insti. l. si quis instituatur. quæ differentia non pbatur. l. in conclu. Inno. Sed an ad negotia quis teneatur mittere procuratorem, uide in l. si conuenerit, ff. pro socio. Negotia non redduntur in inuitũ, iudicia sic. Ad iudicia an teneatur quis mittere procuratorem. uide l. pen. ff. de distrac. pign. &c.

Abbas an possit testificari in causa monasterij sui, uide Inn. in c. insuper, de testi. fol.154. uide infra in uerbo Monachus in 6.q.

Abbas plenè exemptus habet episcopalem iurisdictionẽ & auctoritatem in suos monachos: ita no. Inno. in c.j. de cleri. peregr. fol.72

Abbas non potest dispensare cum suspensis, ita no. Inn. in c. ex parte de tempo. ord. fol.64

Abbas pro capella quæ non est de mensa, non potest agere nomine suo, sed capellæ sibi subiectæ: ita no. Inn. in c. de offi. ord. in nu.2 fol.95

Abbas potest reuocare procuratorem cõstitutum à conuentu ita no. Inn. in c. cum nuncius, de testib. fol.155

Abbas intelligitur loqui ut mẽbrum collegij, non ut persona singularis, si in instrumẽto dicitur q̃ abbas & conuentus facit procuratorem, & ideò non repellitur à testimonio, ita no. Inn. in d.c. cum nuncius, de test.

Abbas qũo p̃scribat iura epalia & qñ, & an requirat̃ nacua possessio in incorporalib. uide Inn. in c. ad audiẽtiam, de p̃scr. fol.179. & uide. l. rõ, §. pen. ff. de act. emp. & p̃ eundem in c. cum olim. eo. tit. no. & tene menti. Bal.

Abbas in causa cõmuni potest esse procurator capituli. ita no. Inn. in c. sopitæ. de censibus. fol.165

Abbas præsumitur procuratorem constituere de consensu capituli nisi probetur contrarium. ita no. Inn. in c. ea noscitur, de his quæ fiunt à præla. fol.129

Abbas potest paci ut monachus habeat certos redditus ad tempus: ita no. Inno. in c. insinuante, qui cleri. uel uo. fol.280. in nu.2 & uide glo. in l. Lucius, §. tres hæredes, ff. ad trebel. Bald.

Abbas interdum dispensat, sed regulariter pertinet ad episcopum dispensatio. ita no. Inn. in c. cum H. de eo qui fur. or. suscepit. fol.310

Abbas exemptus quando delinquit in mẽbris non exemptis punitur ipse abbas per epm & etiam deponitur. Si autem non delinquat in locis non exemptis, sed in loco exempto delinquat in personas non exẽptas, tunc episcopus non cognoscit: quia propter locum delicti sortitur quis forum, ut l. iij. de offi. præsi. & ff. de iud. l. omnem. & l. non alias. Sed propter personam nõ sortitur quis forum: imò actor sequitur forum rei. ita no. Inn. in c. ex ore, de priuilegiis. fol.317

Abbas non potest habere domicilium nisi in suo monasterio, idem in clericis secularibus obligatis ad residentiam, quia nõ possunt habere domicilium de iure, nisi in loco residentiæ: sed alibi bene possunt habere plura domicilia. ita not. Innocen. in dicto c. ex ore, de priuilegiis. eodem fol.

Abbas conuenitur pro ecclesia sibi subiecta, ita no. Inno. in c. cum inter, de uerb sig. fol.338. statim in prin.

Abbas non debet dare literam absol. suo monacho quousque monachus habeat aliud monasteriũ. ita no. Inn. in c. cum quidam, de iureiur. fol.171

Abbas potest præscribere iura episcopalia, dicit Inno. in c. olim, de rescrip. & uide quod no. per eundem in c. ad audientiam, eodem tit. fol.16 & 18

Abbas an sit iudex ordinarius clericorũ & monach. sibi subditorũ. uide Inn. in c. quãto, de of. ord. f.93. in nu.2.

Actio non debet proponi explicitè, sed sufficit q implicitè includatur. ita no. Inn. in c. dilecti, de iudi. fol. 118. & uide infra in uerbo Silentium in 1. q. circa fi.

Actio non oritur ex iure quod requirit iudicis taxationē, secus in eo qd imponit legē iudici & parti. ita not. Inn. in c. sup eo, qd me. cā fol. 107. nu. 4. item ideo non orit actio quia iurat sup facto ex quo non oritur actio nam ex facere impensas nō oritur actio, quia est factū merum ab omni natiuitate actionis alias abstractum, sm Old. Idem si super fructibus iuret sm eundē Old. Secus si iuretur super iure uel facto non mero, sed mixto, ex quo actio consueuit oriri, ut super contractu secundum Old. idem sentit ibidem Inn.

Actio personalis licet oriatur ante diem, non tamē oritur petitio hæredi. ita no. Inn. in c. ad ultimum, de cau pos. & proprie. fol. 134.

¶ Actiones quæ dantur possidentib. ponit Inn. in c. examinata, de iud. fol. 119. nu. 1. uide oēs actiones quæ pro corporalibus competunt possidentibus dantur, ut in ff. i. de actio. §. equæ. ff. si seruitus uēdice. l. si fortè. §. sed sciendum. Item iud. ol. dat possidēti. C. de carbo. edic. l. j ff. de of. procu. Cæsa. l. fi. & de uariis & extraor. cog. l. & usu. item datur detinenti ut ff. de dolo. l. Aquilius. facit quod no. ff. de cond. fur. l. & ideo uide. j. in uerbo statutum in 3. q. ibi ut actionem tollere. uide etiam. j. in uerbo actor in 1. q.

Actione ad exhibendum non agitur pro instro: quia non omnicuius interest fieri debet editio instri, qd fieret si competeret actio ad exhibendum, ut l. fi. C. de eden. interest actoris q reus edat, tn non edit ut hic. & istud est no. dignū ut dicit gl. in l. quædam. in prin ff. de ædē. & Inn. in c. cum olim probatio nec actor nec reus edit instrm anteq̄ uerbo uel facto eo utat sm Azo. sm Io. actor edit reo ad exce. & reus actori ad repli. C. de edē. l. fi. & ita tenēt Mod. Bar. all. l. plures apochas. q hoc non dicit, q loquitur in confessione instri, nō in editione. & uide quod no. in c. le. j. de usuris. Bal.

¶ Accusatio uide infrà in uerbo Inquisitio, in 12. q. & j. in uerbo Reus, in 6. q.

Accusatio an tollatur p superuenientē inquisitionē qn tēdunt ad diuersos fines. quidā dicūt q nō, q ad aliud agitur. unde non obstat excep. rei iudicatæ. Sed Inn. in c. cū dilectus, de pur. can. fol. 319. tenet priū cū utriusq; processus fit ad uindictā, non debet nisi semel ff. de iniuriis. l. prætor. §. j. Inn. in d. c. cum dilectus, tenet q p exceptionem non tollitur accusatio, quia exceptio de sui natura non tendit ad pœnam nec ad uindictam, & uide per gl. ordinariam. ff. de adul. l. ij. §. si publico.

¶ Accusator licet se inscripserit ad pœnā talionis &c. de hoc est. j. in uerbo Renuncians in 14. q. ubi eas & uide j. in uerbo Clericus in 2. q.

Accusare non potest postea de priuato crimine qui prius fuerat contentus satisfactione. ita dicit Inn. in c. cum dilectus, de purg. cano. fol. 319 nu. 4. tu dic ut l. licet. §. possumus. ff. nau. stab. & insti. si qua pau. fe. dicatur in fi. facit. ff. de iniuriis. l. si unus. §. sed si ante.

¶ Acta uide infrà in uerbo præsumptio in 3. quæst. & uide, infrà in uerbo libellus in 12. q. circa medium, ibi, nam acta lite ordinari non uitiatur.

Acta sunt necesse fieri, sed non produci nisi coram diuerso iudice. ita no. Inn. in c. rū in iure, de off. dele. fo. 43 sub nu. 4. facit. l. quotiens, in fi. de proba.

Acta ædenda sunt, & dicuntur acta non solum quæ fiunt in contradictorio iudicio, sed ubicūq; decretum iudicis interponitur, ut in tutelis, curis, emancipa. decr. & similibus. ita no. Inn. in c. 1. de proba. fol. 150. & uide omnino. j. in uerbo Attestatus in 1. q.

Acta si recipit una pars à notario & ea redimit suis nūmis: ista acta sic redempta sua erunt, tn si originalia sunt deperdita, ista debent ædi alteri parti recepta cōgruenti mercede ita not. Inn. in c. 1. de proba. fol. eod. numero 3.

Acta sunt ædenda cum die & consule siue sint acta iudicij, siue quasi iudicij, ut sunt emancipationes, tutelæ curæ & si. ita nō. Inn. in d. c. 1. de proba. fol. eo. ubi omninò uide & ad hoc adde quod habes. j. in uerbo rō. in 1. q. & ibi omnino uide. Sed qd in instro procuratorū facto extra iudiciū utrum debeat edi cum die & consule, dico q sic. Et dō regulā, q oīa instra per quæ fundatur persona in iudicio debet ædi. cum consule. ita sentit Inn. in d. c. 1. de proba. & hoc tenet Archi. in c. 1. de procu. lib 6. Not. ad ea quæ dicit Inn. in c. 1. extra de proba. ubi dicit q faciens mentionem de instrumento debet prius & ante omnia illud producere. idem Albri. in l. fi. C. de eden.

¶ Actor agens si habet rationabilem intentionem licet erret in nomine actoris, non pp hoc uitiatur error nois nec inducit ineptitudinē libelli de iure canonico ita nec Inn. in c. examinata, de iudi. fol. 119. sub nu. 1. Secus de iure ciuili ut ipse idē dicit in c. dilecto. e. tit. Vnde scias q ineptitudo accusationis est duplex: vna quæ apparet ex ipso libello, qn euidēter peccat in forma uel materia. Alia quæ postea detegit ex probatione rei. ex quibus fit liquidū, q incōgrua actio e sit intētata, quo casu pōt interloquendo pronunciare super ineptitudine. Prima ineptitudo est quia incōgruè & incōpetēter actū est: sc̄da quia congruè quo ad modū, incōgruè quo ad effectū & substātiā ueritatis. hoc sentit ibi Inn. Et sic ineptitudo est duplex, s. uelata à prin. & non uelata à prin. sed postfacto: unde qn reus absoluitur, quia qualitas nō probat, sed libellus à prin. hēat formā, & tn quia ex postfacto apparet non procedere, pōt iudex ab obseruatione iudicij interloquēdo si nō uult diffinitiuè pnūciare ad hoc ut sit saluū ius agēti. de facto simplici facit. ff. de pac. do. l. Beblius Marcell.

Actor debet semper fundare libellum super illa causa super qua se fundat. nō debet extraneam causam aduertere. ita no. Inn. in c. cum sit generale, de foro competenti. fo. 121. facit. l. si duo. §. iij.

Actor qui plura deducit copulatiuè debet utrūq; pbare. Sed nō disiūctiuè uel diuisim. ita no. Host. i c. olim de rescrip. primum est uerum quando unum uenit ad qualificandum aliud, secus si unū non qualificat aliud ff. de exc tu. l. si plures.

Actor si est excōicatus, nō dabit reo terminus. item actor excōicatus debet citari si agit de suo piudicio. ita no. Inn. in c. prudentiam, de off. deleg. fol. 78. in fi nu. 12.

Actor si dato sibi termino infra illud non pbauit, si reus abest, non dicitur liquere de causa; quia si reus esset præsens fortè probaret per cōfessionē rei. ita no. Inn. in c. prout de dolo & contumacia fol. 144. nu. 3

Actor pōt facere mētionē i suo libello simul de actione & replicatione, ut peto. x. nō obstāte pacto de nō petēdo. & idē in similibus libellis, quia fecisti pactū de petē. ita dicit Inn. i c. cū Bertoldus de re iud. fol. 185. i nu 5. qd est notabile sm eum. in libello tn actor nō habet necesse deducere uel dicere qualitatē rei nisi aliud accrescat actori, ut ibidē no. Inn. de rei uin. l. i spōalib.

Actor non compellitur iurare ex quo plenè probauit. ita no. Abbas in c. 2. de proba.

¶Agere permittens aliquē per se, uidetur tacitè eum facere procuratorem. ita not.Inno.in c.ex parte Decani, de rescri. fol. 18. nu.2. & sic patientia habetur pro consensu & uide infrà in uerbo reus in 2.q.

¶Agi potest de pluribus in eodem libello, ut no.Inn.in c. querelam, de elec. fol. 36.nu.1

Agens simpliciter uidetur intentare tam ius cōe quàm cōsuetudinarium uel municipale. ita no.Inn.& Host. in c.dilecto, de off.archid. fol.74.nu. 10.

Agi potest interdicto pro personalibus, ita not.Inn.in c. cum olim, de cau.poss.& proprie. fol. 136. Sed contra ff.quorum bonorum.l.si.Solutio ſm Cyn.in l.si certis annis.C.de pac.uel aliud est ſm cano. Aliud ſm leges. Tu dic q̄ aliud in annuis redditibus, qui æquiparantur immobilibus. Aliud in obligationibus quæ non sapiunt redditus nec realem præstationem, ut ff.qui satisf.cog.l.sciendum.per doc.præterea pro can.facit qđ no.ff.de pe.hære.l.regul'r. uel non erit propriè possessorium interdictum sed condō ex canone ut c.querelam, de ele.quæ conditio sequitur naturam possessorij. Sed cum detur ibi confessoria, ergo habet correspōdēs possessoriū utile, ut ff.si ser.uin.l.sicut.§.Arist.

Agens confessoria mittitur per primum decretū in naturam possessionatus seruitutis, si agens non possidet. & & hoc fiet per corporalem intermissionem. & prohibeť dño ne impediat quādiu doceat se habere ius phibendi, quia in omnib.realib.prima missio facit ueruin possessorem. Sed in corporalibus adiicit̃ pceptū de patientia, qa requiritur patientia ad possidendū ut ff.de seru.rust.pd.l.j.in fi. Sed in negatoria fiet missio in possessionem libertatis per prohibitionē ne inquietet in libertate.l.si prius. ita dicit Inn.i c.t.de eo qui mit. in poss.ca.rei ser. fol.247.nu.3. Sed pp interesse solū fiet missio ut in personalibus ut l.is cuius.ff.si cer.uē. dice.ſm eum ibidem. Sed quid si agens confessoria possidet, quał'r fiet missio. primò confirmabit sibi possessio tanq̃ ex primo decreto, donec ꝯ probet & prohibeť ne uis hat ei arg.C.de carb.edic.l.j.& l.pen.ff.de aqua quoti.& æstiua.nam spēs inducendi in possessionem est expressè prohibere uim fieri.ff.de acq.poss.l.possideri.§.spēs. licet hoc tacitè interesse uideatur ipso iure. l.si quis missus.ff.ne uis fiat ei & ar.ff.de arbi.l.item castellanum. Simili modo per prohibitionem & præceptū fiet missio in partibus, ut l.j.C.de pto.pig.& ibi no. Sequestrū ēt fiet phibēdo ut l.fi.ff.de lege cōmissoria.

Agens possessorio nō teneť probare se licitè possidere nisi quando est contraria iuri nuda possessio. ita no.Inn. in c.licet, de proba. fol.151.sub nu.6.

Agi potest cum eo qui contendit plebem sibi subiectā esse. ita dicit Inn.in c.cum olim, de præscr.fo.181.nu.2. & ibi uide q̄ abb.potest præscribere iura episcopālia.

Agi potest de nullitate sententiæ etiam post execu.ita no.Inn.in c.ex ratione, de appel. fol.191.nu.1

Agenti possessorio pro beneficio non obstat excep.criminis, ut in c.item cum quis, de rest.spol. Sed si ageretur petitorio tunc bene obstaret excep.criminis inducens priuationem beneficij ipso iure, secus si per sententiam. ita dicit Inno.in c.inter dilectos, de excess.præla. fol.311.nu.1. quod est ualde notabile, secundum dominum Pet. de Perusio.

¶Aduocatus uide infrà in uerbo Negatio in 1.q. ibi stu dent aduocati &c. & infrà in uerbo Narratio in 1.q6.

Aduocatus licet faueat iniusto possessori olim qui petit restitui, non tñ dr̃. pp hoc habere conscientiam læsam. ita dicit Inno.in c.pastoralis, de cā poss.& proprie.fol.136.nu.6. quia est pica & organum legis fert ptæ, & aduocatus non debet habere conscientiā hoīs, sed legis: & certè lex bona est, si quis ea, rōne utatur.

Aduocato licet certo modo taxetur salarium, ut l.j.§.in honorariis, de uar.& extraor.co.non tñ habet locum in aduocato in causa capitali, qui potest magnum percipere salarium.ff.de dona.l.si patri.§.j.

¶Adulteriū committitur etiam cum sponsa alterius. ita not.Inn.in c.discretionē, qui cogno.consan. fol.281

Adultus immobilia donare non potest etiam in ecclesiam, nisi ingrediatur monasterium ita not.Inn.in c.in præsentia, de proba.fol.151.nu.6.

Admitti pōt ad electionem & quærit ius ea uice, q a'ſs potestatem non habet. ita no.Host.c.in cū inter, de ele.

Admittere non pōt renuncia.illius qui non pōt destituere, ita no.Inn.in c.q in dubiis, de renun.fol.59.n.3.

Admissus simpl'r ad eligendum acquirit pos.eligendi: quia pro eo præsumitur, s.quod sit admissus tanquam credens ius habere. ita not.Inn.in c.cum ecclesia. de cau.poss.& propriè fol 134.nu.7.

Admissus ad excipiendum eo ipso q admittiť, ur legitimatus ad probandum in quolibet genere probationis. ita no.Inn.in c.tam literis, de test. fol.157

Admissus ad probādū pscriptionē, vr admissus ad probādū oia integrātia pscriptionē, s.possessionem & titulū. ita no.Inn.in c per tuas, de testi. fol.161.nu.4.

¶Admitti non debet aliqs ad probandū qñ est uerisile q ullo mō id probari non possit. ita no.Inn.in c.q.a uerisile, de præsump.fol.169.nu.1. Sint ergo iudices cauti ut perpendant an id quod pars uult probare, sit uerisimile, q possit probare uel nō, qa si probari pōt, dabit sibi tempus ad probandum, aliàs non tenetur.

Admitti an debeat quis ad agendum pro ecclesia uacāte uel pro epatu uacāte.uide Inn.in c.j.ne sede uac.f.228

¶Admittunť plures excipientes contra eundem ad diuersas exceptiones opponendas. ita no.Inn.in c.super his & c.olim, de accus. fol.289

Admittuntur indistinctè omnes criminosi ad excipiendum sed non ad testificandum. ita no.Inn.in d.c.super his, circa medium de ac. fo.eod.nu.7

Admittitur quis ad probandum falsitatem testium ēt post sententiam. ita no. Abbas in c.licet cām de proba.

¶Administrator, uide omnino infra in uerbo Delictum in 1.quæst.

Administratio facilius aufertur tutori q̃ì m prælat. ita no.Inn.in c.licet Heli, de simo.fol.297.in nu.4.& uide infrà in uerbo Citatio in 36.q.

¶Aduerbium legitimè de natura istius aduerbij, uide Inn.in c.fi.de libelli oblatio.fol.123. & dicit ibi quòd quando aliquid sit in dubio uidetur legitimè esse factum quod no.perpetuò.

¶Aduersitas uide omnino.j.in uerbo Testis, in 24.q.& uide omn.no.j.in uer.Patientia in 1.q.& uide omnino in uerbo Reprehensio in 2.q.

Ambasciator, uide omnino infrà in uerbo Ciuitas in 5.quæst.

¶Affinitas contrahitur etiam per coitum fornicarium. ita not.Inno. in cap.discretionem, de eo qui cogno. consan. fol.281

¶Alienatio non prohibetur interim quando quis petit sibi constitui de nouo aliquod ius incorporale: & ideo qui petit se recipi in canonicum, non impedit alterius acceptionem. Secus si quis agit ex iure reali, uel confessoria: ita not.Inn.de constitutionibus in c. cum M. Ferrariēsis.fol.4. Compostellanus ibidē dicit per

per alia uerba q ubi ptenditur aliquod ius de nouo da ri uel auferri, non 9hitur uitium litigiosi sed teneat in terim alienatio: ut si agens uincat, reuocabitur: ut si for tè bñficium mihi debitum interim pendente appellatione alteri sit cõcessum, ita dicit ipse ibidem. uide j. in uerbo canonis, in 7.q.

Alienare non licet illi 9 quem inquirit uel statim q incipitur inquiri ita no. Inn. in c. ueritatis, de do. & contu. fo. 145. nu. 1. & uide Bart. in l. post 9ctum, de donat. & per Cy. in l. si quis post hanc. C. de bo. dam.

Alienare licet rem litigiosam ex cã trãs. nisi fieret in fraudem ita no. Inn. in c. ecclesia, ut li. pen. fo. 148. uide j. in uerbo iuramentum. in 24. q.

Alienator solus principalis tenetur de euictione non alij. ita no. Inn. in c. si quis, de reb. ecclesiæ non alie. fo. 231. & uide infrà in uerbo Auctoritas, in 2. q.

Alienare non dr de nouo qui iam factam donationem supplet ita no. Abb. in c. per tuas, de dona. q tenementi.

¶Allegans suã turpitudinẽ audit, ubi periculũ aiæ uertit. ita no. Inn. in c. tertio loco, de præsum. fol. 167. uide infrà in uerbo scientia in x. q.

Allegans præscriptionẽ. an teneat probare titulum præscrip. necne. uide Inn. in c. si diligenti, de præscript. fol. 181. num. 5.

Allegare nõ oportet titulũ in pscriptione cuius nõ extat memoria in 9riũ ita dicit Inn. in d. c. si diligenti, de pscrip. fo. eod. nu. 4. un dicit ipse ibi credere debes q pdecessores mei titulũ habuerunt, ex quo semper pacificè possederunt. tene menti. & uide infra in uerbo Testis. in 13. q.

Allegatio iosta est si sum in possessione, & paratus sum stare iuri. ita no. Ino. in c. bonæ, de ap. fol. 197. nu. 3

Allegans carnalem copulã interuenisse est standum suo uerbo. ita no. Ino. in c. continebatur, de desponsatione impu. fo. 277. nu. 1.

Allegare qs non põt turpitudinẽ suam nec agẽdo nec defendendo, ut in c. inter dilectos, de do. per Abbatem.

¶Amissio instrumẽti. pbat per iusm, adminiculis aliquibus psumptionibus. ita no. Inno. in c. cum olim, el primo. de priuilegiis. fol. 316. nu. 1. 2. 3

¶Anglia. Anglici reddũt eccl'iæ tributũ uoiu denarij p quolibet homine, in est reale tributũ. ita no. Inn. in c. si. de po. præla. in uerbo nam secus &c. fol. 100. nu. 2

¶ Anima non facile mouet ad credẽdũ aliquid sed pcedẽte rõne tantum, ut not. Inn. in c. ueniens. de uer. sig. fol. 339. in nu. 3.

Animos utendi requiritur tanq iure suo quantum ad pscribendum, sed non quantum ad posidendum, qa pede posidet. ita no. Ino. in c. bonæ, de postu. præla. fo. 25. nu. 1. & ibi Hosti.

¶Annus. Anno dñi millesimo alias ab incarnatione. M. 4. institutũ sic fuit, q officiales imperatoris eligãt ipsum imperatorẽ, & eligẽtes Alamani sunt illi uidelicet, Archieps Coloniẽ. q est Cãcelarius totius Italiæ, & ab eo impator electus pt accipe auctoritatẽ administrandi. Archieps Treueren. q est cãcelarius Galliæ, Archieps Maguntinen. & Maguntia est ciuitas ualde pulchra, qui est cancellarius Germaniæ, Marchio Brandeburgen. q est ppositus cameræ Imperatoris. Dux Saxoniæ qui est portatorensis. Comes Reni, qui est comes Palatinus & de nobile sanguine ualde, dapifex Imperatoris Dux Boemiæ, q est pincena Imperatoris, & mõ est Rex Boemiæ. Et ille dux Boemiæ non est necessarius. in elec. nisi quando alij discordant & inter partes æquales se diuidant. uñ uersus Maguntinen. Treueren. Coloniens.

Et palatinus dapifex Dux portitoriensis Marchio Præpositus Cameræ Pincerna Boemus. ita ponit Ino. in c. uenerabilem, de ele. fo. 41.

¶Apostata. uide suprà in uerbo Abbas in prima quæstione.

Apostata non dr quis licet transeat ad minorem ordinẽ: quia non facit contra substantialia regulę licet in cautè transeat. ita no. Inn. in c. intelleximus, de ętate & qualit. fo. 67. nu. 2.

Apostasia est triplex, ut per Inn. in c. 1. de aposta. fo. 302

¶Appellatio est istius efficaciæ siue naturæ q exteoditur ad grauamina quæ postea subsecuta sunt ita no. Abb. in c. ex parte, de testi. q no.

Appellatio generalis non ualet, ita no. Abb. in c. inter cætera, de app.

Appellatio sicut à diffinitiua fine expressione cãæ ita tenet à mãdato, q habet uim diffinitiuæ. ita not. Abb. & Io. And. in nouella in c. peruenit, de app. q est no. & pbat. ff. de mino. in l. ait ptor. §. pmittit & dixi in l. minoribus. C. de his quibus ut indi. Bal.

Appellatio nõ requirit in notorio excessu iudicis, ita no. Abb. in c. peruenit, de app. & uide infra in uerbo Condemnatio in 5. q. Bal.

Appellatio remota in uno c. de connexis intelligit remota in aliis: ita no. Abb. in c. 2. requiris, de app.

Appellatio à snia uiua uoce, reseruato sibi beneficio appellandi inscrip. quid operetur. uide per Inn. in c. de appe. fo. 190. & per Io. eo. ti. c. bonæ, & per Bart. in l. cum procut. §. 1. de no. ope. nun.

Appellat à relatione facta parte ignorãte. ita no. Abb. in c. intimasti, de app. uide infra io uerbo snia, in 70. q. ubi remittitur ad Iud. qñ possit appellari & quando non à sententia excommuni. uide infra in uerbo Sententia, in lxx1. q.

Appellans ab interlocutoria p dolum non est amplius citandus ad diffinitiuam sniam, ita no. Inno. in c. ad peti. de act. fol. 292. nu. 3. uide omninò infra in uerbo Renuncians. in 7. q.

Appellari an possit à munerib. & honoribus ecclesiasticis sicut à ciuilibus, uide per Inn. io c. j. de his quæ fiunt à maio. parte. ca. fo. 229

Appellari põt ab executione pp defectũ ordinis iudiciarij nõ obseruatũ. ita no. Inn. in c. proposuit, extra, de cõcess. præben. in 3. col. fo. 222. nu. 5. Cassatur aũt quicquid fit oppositore non audito: ut ibidem per Inn.

Appellatio non ualet nisi petantur apostoli. ita no. Inn. in c. cordi, de app. fo. 205. in nu. 7. q est no.

Appellans añ sniam si offerat se uelle probare cãm quare appellat, esse uerã, q qcquid fict post appellationẽ non ualet. ita no. Ino. in c. Romana, de appe. fo. 206. nu. 6. ut no. pro limit. c. non solum. §. illa uero, de app. li. 6. Aliã limitationem habes in c. cum appe. eo. ti. & li. & adde & uide in c. ab eo eo. ti. & lib.

Appellans non solum potest appellationem psequi sed ẽt ex ea excipere potest. ita no. Inno. in ca. dilecto, de appel. fo. 203. arg. ff. de excu. tut. l. diximus, & uide infra in uerbo Suspensus. in 6. q. & infra in uerbo Sententia, in 25. q.

Appellari non põt a pœna imposita a iure ita not. Abb. in c. ad nostram, de app. Dic aut lex est gñalis, & tunc à iure constitutionis appellari non potest. Aut est lex specialis contra certam personam, & tunc aut culpa uel cã exigente: & idem, ut no. ff. de ca. di. l. amissione. §. qui deficiũt. Aut sine cã, & tunc appellat à snia iudicis lata uigore illius legis, qa illa lex ope exceptiõis nõ ualet,

ut ff.de exec.doli.l.j.in fi. Sed quæro si iudex ex causa auget uel minuit pœnam à iure impositam, an possit appellari.& uidetur q non: nam hoc facit legis autoritate, ut ff.de pœnis.l.hodie. At dico quia illi legi per statutum derogatur:nam statutum posterius hodie tollit illam legem, quæ ut puto non habet locum in pœnis statutariis. quod tene menti.

Appellari potest ab assignatione loci non tuti, ita not. Abbas in c.ex parte, de appel.

Appellari potest etiam secundum legem ubi iuris beneficium denegatur: ita no.Abbas in c.super eo de appel.

Appellari potest ad Papam omissis mediis: ita no.Abbas in c.solicitudinem, de appell.

Appellare potest quilibet extra iudicium à grauamine imminente. ita no.Abbas in c.bonæ. de appell.

Appellatione facta ad Papam non solum principale, sed etiam accessorium deuoluitur ad sedem Apostolicam. ita no.Abbas in c.dilecto, de appel.

Appellatione magis quam sententiæ statur:ita no.Abbas in c.dilecto, de appel.

Appellans ante sententiam si post sententiam iterum appellat ex eadem causa,non uidetur primæ appellationi renunciatum: ita not.Inn.in c.accedens, ut lit.non cont.fol. 125. melius in c.dilecto,de ap. fo.202

Appellatio propriè est illa quæ fit in iudicio prouocatio uerò quæ fit extra iudicium ita no.Inn.in c.cũ sit, de appel.fol.191.nu.1.uide infrà in uerbo Renuncians in 10.quæst.

Appellari potest non solum ex causa probabili,sed ex dubia ita uo.Inn.in c.sacro,de sen.exc.fol.329 in nu.4.uide,infra in uerbo Reuocatio in 1.q.de quo uide gl.ordinariam in c.cessante, de appell.

Appellari non potest ab excommunicatione nec ab absolutione ita not.Inn.in c.per tuas,de sent.exc.fol.328. nu.1.uide infra in uerbo processus in 5.q.

Appellans ab interlocutoria uel grauamine debet adiicere cām,i.rationem quare grauatur.nec sufficeret dicere appello, quia me grauastis : nam esset idem cum ratione,quod esse non debet.ut no.in l.fi.ff.de of.procon.Ce.sed bene sufficit dicere appello, quia me grauastis , cum probauerim , uel quia contra me inique pronunciastis, ut apparet ex actis causæ : licet nõ multũ explicitè tamen implicitè assignatur rõ à dicto diuersa. & sic non est ratio nugatoria.ita no.Inn.in c.fi. de no.ope.nũ.fol.314. in l.minorib.C.de his q ut in.

Appellatur à multis interlocutoriis, cum appellatio nõ iustificaẽ nisi p cām allegatã, & ẽt nõ iustificaẽ nisi per eadẽ acta. nã appellare ab interlocutoria est appellare à processu: qa interlocutoria est de processu cāæ & processus non põt impugnari per causas extrinsecas, quæ non sint inclusæ in processu & hic de causis facti. Sed cāę iuris sunt illiquide per aperturã librorum de quibus nõ loquiẽ appellãti,ita no.Inn.in d.c.fi.de op. nũ.fo.eo.Si aũt appellẽ à pcepto diffinitiuo nõ est necessaria insertio cāæ in appỗne & sufficit q causa sit prius allegata in pcessu uel p errorẽ omissa: ut.ff.de mino.l.aũ ptor.§.pmittiẽ & qđ no.in c.puenit, de appel.in nouella.Et iõ q appellat à pcepto facto in cõfessum põt in cā appỗnis pbare errorẽ.ut ff.de app.l.creditor.§.iussus,qđ nõ posset si nõ audireẽ nisi ex eisdem act. cũ habeat effectũ diffinitiuũ, qa parũ à diffinitiua differt.qđ no.Sed ipse iudex qui est interlocutus põt ex nouis actis suã interlocutoriã reuocare ꝯtrio Imperio:ut ff.ne uis fiat.l.j.§.hęc uerba & l.qđ iussit.ff.de re iud.idẽ in supiore eius adito nõ p uiam appỗnis, sed per uiam querelæ & officij iudicis,ut l.arbitrio.ff. qui satisf.cog.ẽm quosdam tene menti. uide.ĩ.in uerbo Causa in 1.q.ibi quando appelletur à sent.exe.&c. uide infra in uerbo Suspensus in 6.q.

Appellari potest à nimia moderatione dilationis,non iõ quia in prima uice misit peremptorium. ita no.Inn.in c.1.de dilationi. fol.129

Appellari non potest ab arbitrio eius ad quẽ recursum fuit ut cognosceret ut bonus uir. ita no.Inn.in c.præsenti,de refer.fol.21. nu.3.ponitur in l.j.circa fin.ff. de leg.2.uide.ĩ.in uerbo processus in 4.q.uide per Io. An.in Spe.de ap.§.in quibus in additio.suis.

Appellatio extra iudicium non imponit silentium ius habenti,nec cassat actum legitime factum ita no.Inn. in c.cum nobis,de ele.fo.32.nu.2.& uide infrà in uerbo Renuncians, in 11.q.

Appellatio extra iudicium facit q iniusta excõicatio nõ ligat,secus si non est appellatum ita uo.Inno.in c.cum nobis,de ele. fo.eod.

Appellatio in uno articulo an impediat processum in alio. uide Inn.in d.c.cum nobis, de ele.fo.eo.uide.ĩ.in uerbo Interlocutoria,in 1.q.uide ĩ in uerbo Renuncians in 12.q.uide.ĩ.in uerbo Casus, in 12.q.

Appellatio an impedat officium executorium gratiarũ, uide Inn.in c.statutum, de ele.fo.37. nu.2.uide infrà in uerbo Sententia in 15.q.

Appellatione pendente nihil debet innouari, qualiter intelligatur hoc dictum uide.ĩ.in uerbo Libellus, in 4.q.ibi quia uerum est innoua.excu.&c.

Appellari sicut potest à iudice si grauat sic,& ab auditore si grauat : quia inter auditores & iudices quõ ad hoc non est differentia no.Inn.in c.dilecti, de malo. & obed. fol.98

Appellari potest à iuramento delato à iudice & à taxatione expẽsarũ.ita no.Inn.i c.sup eo,qđ me.cã.fo.108 nu.4 & quotidie illud dictũ allegaẽ q põt appellari ab iniqua taxatione dãnorũ & interesse nõ dico à tota taxatione,qa est executio primæ snīæ,sed à quota,ar. no.in l.si cum exceptione.§.hoc aũt.ff.qđ me.cã.Et dicit idẽ Inn. q iudex q errauit in mala taxatione, põt errorẽ reuocare Bal.sed uř de in.ciui.q non possit ab ista taxatione appellari,quia ista taxatio est executio & declaratio condẽnationis expẽsarũ,ut colligitur ex gl.l. terminato.C.de fru.& lit.expẽ. Sed sicut nõ licet appellare.x.diebus elapsis à snīa condẽnatoria,ita nec à taxatione, quæ est executiua primæ snīæ : ita sentit gl in fiñ in d.l.si cũ excep.§.hæc aũt actio. qđ me.cã. itẽ est alia rõ,qa ab executione nõ appellaẽ nisi modus excedaẽ.l.ab executione.C.quo.ap.nõ recip.& tũc appellaẽ ab excessu modi,nõ à tota executione,qa certũ est q in totũ nõ excedit modus cũ aliqua necessaria sit taxatio & iusta, licet nõ tãta exẽpla quõ dicaẽ modus excedi sunt ista:ut qa añ tps exequiẽ, & tũc excediẽ modus in tpe.Itẽ in rẽ excediẽ modus,qa satis erat missio in possessionẽ modicæ rei,& facta fuit missio in possessionẽ magnæ rei, put colligiẽ ex gl.d.l.ab execu.& C.de app.l.si qs puoca. Itẽ excediẽ modus loco & cã sic & plus dř quatuor modis. vñ solemus dicere q fideiussor nõ debet teneri in duriorẽ cãm q̃ principalis. qđ accipiẽ quatuor modis.Itẽ cũ fit interlocutoria nõ procedit gl.sed certẽ si debet taxare in 5.& taxat in 10.nõ excedit modũ in re,i.in quantitate. Item falsum est q taxatio expẽs.fit interlocutoria : quia aliud est snīa,aliud est taxatio:appellaẽ ergo à grauamine quando exceditur meta rationis in exequendo, non

non ut à sententia, ut colligitur in c.nouit, de appel. & sic tenet Innocen. Bald.

Appellans qñ succũbit, indistinctè debet resarcire expẽ. ita dicit Inno. in c.finem, de dolo & contu. fol.145. in nu.5. vide quod no.infra in uer.expensæ. in 3.q.

Appellatio an intelligatur deferi per cautionem. uide Inno. in c.cum uenissent, de eo qui mitt.in poss.causa rei seruan. fo.147

Appellatur ab interlocutoria lata in possessorio: vnde licèt in possessorio non appelletur à diffinitiua, tñ à grauamine appellat, ut si fortè iudex non vult ꝓbões recipere. ita no.Inn.in c.significauerunt, de test. fo.158 nu.3. & ff.l.si ex causa, §.nunc uidendum per Guil. Archid. & Bal. & sic ab interlocutoria lata in iudicio possessorio appellatur, ut ibidem Inno.

Appellatus, i.ille qui obtinuit sñiam ꝓ se si negat eam latam, perdit omne cõmodum, qđ erit ex eã cõsecuturus, & debet imponi sibi silẽtium ne ulterius ea utatur. ar. ff.de inter act.l.nunc habemus. ergo licet appellãs nõ ꝓducat sñiam, quia fortè non potuit habere copiam eius sicut interdum ꝯtingit: q a iudices nolũt dare copiam uel ex alia cã, tñ ꝓcedit appellatio & iudex interrogabit appellatũ, i.uincentẽ an sñia un fit ꝓ eo, & si ꝯn. eã. ꝓbatur sñia ꝑ ꝯfessionem: si neget, imponitur sibi silentium ne cõmodo aliquo ut tur ex ea. ita sing. no.Inn.in c.G. perpetuus, de fide instr. fol.167 & nõ reperitur istud dictũ alibi ẽm Bal. facit ad hoc. l.ij.C.ut li.pẽd.& C.de erro.aduo.l.ij. instrm uerò appellation's semꝑ debet ꝓduci, aliter n.non põt introduci appellatio. idẽ dico in simili ꝙ si qs delet instrm uel scripturã facientẽ ꝓ eo:qa ꝑdit oẽ cõmodũ qđ pos set ꝯsequi ex eo, etiã si suus aduersarius nollet ꝙ pderet, tex.est no.in l.j. ff.de his quæ in testa.delen. Bal.

Appellatione interposita quicquid dictum est in sñia reuocatur. ita no.Inn.in c.auditis, de exen. & ibi uide de forma libelli reuocatorij. & an debeant reuocari attentata antequam incipiat procedi super appell. uide in c.dilectus, de app. fol.199

Appellationi lactæ facilius renunciatur q̃ sicodæ. ita dicit Inno.in c.quod ad consultatiouẽ, de re iud. fol.184 in num.1. quod not.

Appellari non potest à disciplina uel correctione ẽm regulas: ita no. Inno.in c.ad nostram, de appel. fol.190 Hoc uerum nisi abbas uel ꝑlatus in corrigẽdo excedat modum, quia tunc bene põt appellari, & dr excedere modũ si corrigat ultra quã regula doceat. ita oo. Abb. in c.de priore, de ap. vnde si monachus delinquit in regula, & abbas uel ꝑlatus vult eum corrigere, non põt ab illa correctione uel disciplina appellare: oce correctioni potest præscribi, quia peccandi licentia præscribi oõ potest, ut ibidem Inn. & no.eo.ti.cum spãle, in fi.

Appellari põt ab instanti grauamine, uel à cõminatione iudicis. ita no.Ino in c.inter cætera, de appel. fol.190 & in c.pastoralis, in eo.tit. fol.198. in nu.1. Sed uẽ ꝙ à cõmina.iudicis non possit appellari, quia cõminatio nõ habet uim sniꝫ interlocutoriꝫ uel diffinitiuꝫ, ut C. cõmi.uel epi.l.interlocutio.& l.fi. q a non est grauamẽ, sed ordinatur ad grauamẽ de futuro. soꝉo, aut cõminatio iudicis infert iustum metũ facti & põt appellari: oã à factis ante factum põt appellari, q a post factũ ut post torturam & ossa fracta tardẽ appellat, C.de ap.l.si qs ꝑuo. Aut infert iustum metum uerbi, ut q a iudex cõminatur se ꝓnunciaturum, & tũc oon appellat, ut ff.de iud.l.perẽptorio.& hoc est uerum ẽm leges, sed ẽm ca. uẽ secus, inhæren.dicto Inn. q dicit hoc ꝙ appellatur à cõmi.iudi. & facit, ff.de arb.l.non distinguemus, §.cum quidam, & ff.de of.ꝓfe.urb.l.j.§.cum patronus, & uide quod no.C.de coha.l.si aperitur lib.12. & ff.de offic. procõ.& le.l.nec quicquam, §.de plano. adde ꝙ minæ seruentes faciont iustum metum, ut l.j.C.si quacũque prædi.po.& l.j.si rector ꝓuin.& no.ff de arb.l.licet.

Appellantis interest eligere auditorium Papæ nõ appellati. ita no.Inn.in c.si duobus, de app. fol.191. in nu.1

Appellationem non ꝓsequens in termino datõ à iudice, non ur deserere si fuit impeditus ꝑ inopiam, quia terminus linis succedit loco termini iuris, ut ff.de re iud. l.iij.§.si quis. ita dicit Inn.in c.ex rõne, de app. fol.191 ĩ nu.2. qđ est not. & vult ꝙ ĩpedito ꝑ alium tẽpus currat, tñ restituit. idẽ si fuit impeditus ꝑꝑ testiũ inopiã.

Appellans nõ debet recedere à iudicio antequã deserat uel respuat appellationem. ita no.Inno.in c.super eo, alias in c.meminimus, de ap. fol.192. Et sic no. ꝙ opponens exceptionem in iudicio parti non debet recedere antequam iudex admiserit uel respuerit. qđ not. & uide in c.interposita, per eum. fol.193. nu.3. eo.tit.

Appellari potest extra iudicium sine expreßione causæ uel personæ. ita no.Inn.in c.consuluit, de app. fol.192

Appellatio quando suspendat processum primi iudicis, & quando non, uide per Inno.in c.super eo. alias in cap. meminimus de appel. fol.eod.

Appellare & submittere se protectioni, idem est. ita no. Innocen. in cap. ad audientiam, de appella. fol.194 in prin.idem dicit & tenet ibi Abb. ergo si quis dixerit submitto me protectioni talis iudicis ad quem appellari debet, idem est ac si dixisset, appello ad talem iudicem. quod no. & no.quid habeant operari ista uerba, uidelicet submitto me protectioni talis iud.&c.

Appellari qñ possit à sñia interdicti & qñ non, & qñ ꝓsit ista appellatio, uide ꝑ Ino.i c.ad hoc, de app. fol.191 in nu.1. & ibi dr ꝙ ꝑ appõnẽ nõ suspẽditur sñia excõ. nec interdicti: secus in alijs sentẽtijs & mãdatis seu ꝓhibitionibus iudicũ. & uide ĩ in uerbo sñia. in 32.q.

Appellari an possit ab executore & ex qbus causis, uide per Inn.in c.nouit, de app. fol.194. & ibi ponit qui sint casus, qui non impediunt execu.sententiæ. quod not.

Appellans à sñia excõicationis & deserens fingitur non appellasse, & medio tꝑe fuisse excõicatum ita no.Inn. in c.nouit, de app. fol.eo. Tñ post desertam appellationem potest dicere sñiam nullam principaliꝰ agẽdo de nullitate, ut l.si expressim, ff.de app. incidenter aũt non potest, quia vna instantia est in principali, ex incidenti uerò duæ, & hoc est de mente Inno.

Appellationem oõ ꝓsequens non põt ꝯqueri de iudice à quo, ꝙ fecerit litem suã, q a deserendo appellationem ur suo iuri renũciasse. ita no.Inn.i c.sæpe, de app. f.195 in nu.7. Secus si pendet appellatio ut no.ꝑ gl.in l.j.ff. qd quisq; iur. Bal.dicit ibi ꝙ renuncians appellationi nihilominus potest agere cõtra iudicem à quo de iniustitia sibi facta, ut alibi refert Bal. facit ad hoc.l.cum interdicto, C.de arbi.tene menti.

Appellatus, i.ille qui obtinuit sententiam si ius suum coram ordinario ꝓsequatur, & appellans cõparet & opponit de appellatione sed appellatus negat esse appellatum, uel dicit appellationem desertam, tunc iudex aditus cognoscet & pronunciabit, & stabitur sententiæ super hoc, per eum latæ nisi appelletur. ita no.Inno. in c.consti.de appel. fol.196. nu.2.& 5.

Appellatio non debet impedire effectum confirmationis ex quo confirmatio præcessit ipsam appellationem. ita no. Inn. in d.c.cõstitutis, de app. & ibi uide de ma-

teria appellationis confirmationis uel infirmationis electionum. fol.196. in nu.5
Appellatio gñalis debet admitti. ita no.Inn.i c.bonæ, de ap.f.197.nu.1. Contrarium Abb.ut ĩ in hoc uerbo.q.t
Appellatione pẽdente non pôt quis denunciari excõicatus. ita no.Inn.in c.pastoralis,de app. fol.198. in nu.3
Appellatio epi prodest clero & populo, ita no.Inn.in c. dilectis, de appel. fol.199. nu.2
Appellationi nõ deferẽs iudex pôt exeq̃ sñiam in multis casib.quos ꝓseq̃re, ut ĩ uer.Iudex à quo q nõ detulit.
Appellare potest eps cuius interest propter aliquod cõmodum. ita no.Inno. in c.dilectis, de appel.post prin. num.1 fol.eod.
Appellatio etiam in absentia iudi. facta ritè eximit appellantem ab eius iurisdic. ita no.Inno. in d.c.dilectis de appel. fol.eod.
Appellatio non mutat naturã causæ, & ideò est summaria uel ordinaria, ut principalis ausa. ita no.Inn.in c. cum speciale, de app. fol.201. in nu.7
Appellans si coram iudice app.non ꝓsequitur,nec introducit appellationem,nec agit tanq̃ appellans,sed solũ agit de nullitate, nõ debet audiri ẽm quosdam. Innocen.tenet contrarium in c.dilectis, de appel. fol 198 ubi uide. & hoc si appellaẽ à diffinitiua, secus si ab interlocutoria ẽm eum. incidenter uel ò cã nullitatis uenit sub ꝓ ecutione appel.ut ff.fami.erc.l.quædam mulier, & ff.de in.patr.l.Carnelia Pia, & in l.j.C.qñ ꝓuo.non est ne.& facit.C.de accu.l.si absentem.quæ lex probat ꝙ omnis iudex appellationis est iudex nullitatum, ẽm Bart. quod no.Bald.
Appellari pôt à repulsa & tarditate iudicis. de quo uide Inn.in c.interposita, de appel. fol.203. quasi in fi.
¶ Apostoli uide supra in uerbo Appellatio in 10.q.
¶ Approbatus ad aliquod officium,non potest in alio officio consimili reprobari. ita no.Inn.in c.cùm uenerabilis,de excep. fol.176. nu.7
¶ Apprehendere,uide omnino,infra in uerbo res,in 2.q.
¶ Arbiter,uide omnino infra in uerbo modus,in 2.q.post prin.ibi, sed in arbitro non potest &c. Bal.
Arbiter si habet potestatem auferendi multum & parũ, non potest peti reductio ad arbitrium boni uiri. ita dicit Host.in c.humilis,de maio.& obed.& uide infra in uerbo clausula, in 1.q.
Arbiter sup diuisione bonorũ an possit ꝓhibere partib. alienationẽ bonorũ, dic ut in c.Raynal.extra de testa.
Arbiter nõ recipitur in testẽ in causa in qua est arbiter, & si fateatur se corruptum nõ præiudicat parti.ita no. Inn.in c.non sine,de ar. fol.114. adde l.deferre,§.j.ff. de iure fisci. & ibi per Bar. & uide etiam in d.c.ꝑ Inn. scilicet quando quis possit de suo officio testificari.
Arbiter absoluit ab obseruatione arbitrij propter cõtumaciam partis non cõparentis, sicut iudex absoluit ab obseruatione iudicij. ita no.Inn. in c.ex parte, de arb. & compromissum soluitur commissa pœna, ut ibidem per Inno. fol.115. in nu.1
Arbitris primis duobus electis si datur potestas eligẽdi tertium incertum in causam dissensionis tñ, nõ ualet: secus si partes plenè confidunt de eis : ita no.Inn.in c. innotuit,de arb. fol.116. in nu.3. do.Frãc.Ac.dicit ꝙ si tertius arbiter non ꝓnunciaret,aut esset nudus consiliarius aut pedagogus. tu dic ꝙ non ualet donec auctoritate partiũ eligaẽ seu auctoritate inest. & hic tertius est arbiter inquãtum laudat & metu pœnæ sibi paretur à partib. & non est arbiter, quia si discordat ab utroq; aliorum q̃ etiam inter se discordabant & tertiã fert sñiam,hæc tertia.sñia præualet. sed in uero & mero iuris arbit.nunq̃ ualet dictum vnius, q̃a vnus nõ est maior pars numeri, licet tertius sit maior pars auctor. ut no.l.itẽ si vnus,§.principaľr,ff.de arb. itẽ morte tertij soluiẽ cõpromissum si alius subrogaẽ, vnde est oĩa arbiter. itẽ alij arbitri nõ faciunt arbitrũ hũc l.nõ distinguemus,§.de of.ff.de arb. sed lex facit ẽm qd uõ simpľr.uide ꝑ Dy.in l.si dñium,ff.de fur.itẽ scias ꝙ est illa ualet,ꝙ vnus solus arbiter possit ꝓnũciare, intelligitur;aliis absentibus,non aliis ꝓsentibus,ut d.l.non distinguemus,§.cum in plures,ubi est casus no. Bal.
Arbiter censetur ille cui daẽ potestas ꝓcedendi seruato ordine iudiciorũ. Sed qñ datur potestas ꝓcedendi nõ seruato ordine iudiciorũ,tũc censeẽ arbitrator, & quã uiã sibi elegerit hęc sibi pateat, ut ff.q̃d me.cã.l.si mulier,in fi.ita no.Inn.in c.Quintauallis,de iureiu. f.172 in nu.4.& 5. Et sic no.quid operantur illa uerba copulatiua,s.tanquã in arbitrum & arbitratorem,quæ quotidie apponuntur in cõpromissis, quia si datur potestas procedendi ordine iudiciorum seruato &c. alias erit arbitrator, ut supra quod teno menti Bald.
Arbitro tertio absente qui dixit uoluntatem suã & animum suũ duobus arbitris ꝯsociis, & recessit,nolens ꝓnunciare: illi duo possunt ꝓnũciare seu laudare,& ualebit laudum. ita no.Inno.in c.Raynal.de test. fol.248 in nu.1. non enim debet malitia tertij iudicis seu arbitri recedentis seu nolle interesse alios impedire, ut in c.fin.de arb.lib.6. ex quo constat de animi sui uoto. Secus si non constaret ẽm Inn.quod est notab. & uide quod no.ff.de admini.tut.l.Titium, secundo responso. Et istud dictum est uerum in recedenti à loco ubi conuenerant ad iudicãdum,ut no.in c.fi.de arb.lib.6.in no uel. tamen doct.iuris ciuilis tenent contrarium,s.quia non seruatur ibi forma cõpromissi nisi oẽs arbitri electi iudicent, ut ff.de arb.l.Pedius.§.j.quæ no.Bald.
Arbitrio boni uiri multa requiruntẽ, & maximè de actis & actitatis. ita dicit Inn.in c.prudẽtiã,de of.dele. f.79 nu 3. Et an vnus bonus testis excuset à calũnia, relinquitur arbitrio iudicis: ita no.Io.An.in c.cum dilect. de elect.in nouella. per Hostien.in c.fin.litibus, de dolo & contu. & uide ꝙ not.in l.maritus,ff.de quæst.& uide supra hoc eodem uerbo in 2.q. & uide supra in uerbo appel. in 20.q
Arbitrium concessum potestati. uide Bar.in l.filiusfam. ff.de donatio.
Arbitrator, uide omnino, infra in uerbo modus, in 2.q. prope finem ibi in arbitratore hic potest dici &c. uide omnino infra in uerbo fictum, in 11.q.& uide infra in uerbo sententia, in 13.q. & in 37.& 38.q.
Archiepiscopus potest punire subditos suffraganeẽ. ita no.Abb.in c.ex parte,insti. uide infra in uerbo Auctoritas, in 2.q. uide infra in uerbo Citatio. in 44.q.
Argumẽta.i.fama dicit Inn.in c.cum in diœce.de usu.uel perspicuæ ꝓsumptiones, ut ibidem Inn. fol.307
¶ Armatus, uide infra in uerbo vsus,in 1.q. & uide infra in uerbo auxilium. in 1.q
¶ Assessor debet eligi de cõi uoluntate, ita dicit Inn. in c.cum super quæstione,extra de off.dele. fol 85. nu.6
¶ Authentica nunc si hæres, C.de liti.quomodo debeat intelligi, uide Inn.in c.ex parte,de alien.mu.iud.causa facta fol.113.nu.1
¶ Articuli quidam sunt antiqui quidam sunt noui inclusi sub ueteribus sub præscriptione.Quidam noui trahentes originẽ à ueteribus,ut modus, uel cõdô, uel pactũ à ꝯtu interpretato simpliciter,ut in c.cũ Io.Eremita. de fide

de fide instr. Quidam sunt noui separati & non contigui à veteribus. Quidam sunt quasi contrarij. sup istis de iur. ci. admittuntur hincinde testes in cā appłonis ut plenius ueritati subueniatur legitimè: ut l. per hác. C. de temp. appel. Secus est de iure canonico, quia timetur subornatio post per contractas attest. ut in c. testibus, de testi. in cle. unde legistæ studēt indagationi ueritatis. Canonistæ calūniarum expulsioni. legistæ non præsumunt subornationes nisi in eadem instantia. Canonistæ ēt in alia succedanea, ar ff. de iud. sol. l. cum apud. Nec obstat eis c. ueniens, de testi. qa ibi inualida est probatio ad obtinendū nisi fiat post lit. cont. Et iō tanq̃ ad hunc finem non rite recepti ante lit. cont. iteratò recipiunt, postea secus. nisi ex parte & modo sint ritè recepti sup inclusis & implicitis. Quidam de iure canonico dicūt testes nō admittēdos, qdā dicūt admittēdos si sup hoc sigillatim testes non fuerint examinati licet fuerint implicitè iurati, qđ est uerum nisi fuerint didicita testificata quæ legi non possunt. ut ff. de his q̃ in testa. delē. l. j. in prin. & quia si iurauerint ergo examinād. Itē sup oriētibus sup eodē facto testes sunt recipiēdi si primi nō fuerint interrogati ꝭm oēs. idem si fuerint extra articulū interrogati, quia cū nō fuerint ad hoc producti licet iudex ex officio interrogauerit, nō officit didicisse testificata, ꝭm Inn. Itē super discrepatione quæ non fouet iā testes sunt examinādi. ut ff. de pe. hære. l. si quis libertatē, in fi. Itē si egi rei uend. & nixus sum probare unā cām remotā in primo iudicio & in cā app. nō admittiř ad probādū aliam cām. ita no. notabi. Inno. in c. fraternitatis, de test. fol. 155. p totum. Illud ultimū dictū est uerū si spāliter egi expressā in libello cā remota, secus si simpłr, ut ff. de ap. l. scio. & l. Titianus. ff. qđ cum eo. C. de pe. hære. l. hæredes matertera. & ff. de pac. dota. l. Beblius in fi. cum si.

Articulus debet probari prout formatus fuit, & imputet sibi qui malè formauit capła, ita dicit Inn. in c. proposuit, de cle. exc. & ibi uideas per eum. fol. 139

¶ Arrarum datione uel prouisione? An uideatur recedi à prouisione legali, uide Bar. in l. item quæritur de pub.

¶ Archiepiscopus potest punire subditos sui suffraganei, itē not. Abb. in c. ex parte, de insti. & uide. j. in uerbo Auctoritas, in 2. q. & uide. j. in uerbo Citatio in 44. q.

¶ Attestationes & confessiones factæ in una instantia ualent in alia instantia, etiam reo absoluto ab obseruatione iudicij, quod est no. Ratio est, quia magis sunt acta litis quàm instantiæ, & ideo instantia perempta non perimit acta, secus in aliis actis, quæ sunt de ordine iudicij ita no. Inn. in c. cām, de testi. fol. 155. nu. 1. Aduerte quædam sunt acta quæ fiunt ad litis præparationem, & ista non ualent in alia instātia nisi sint probationes uel confessiones. uerbi gratia, si tu in una instantia confessus es te hæredem uel hoc probani, ualent in alia: ut ff. de interro. act. l. si. Quædā sunt acta ad litis inchoationē, ut lit. non conte. & iuramentum calūniæ, & ista acta pereunt cum instantia perempto termino, ut ff. de dam. infe. l. qui bona. §. si quis stipulatus. Quædam acta fiunt ad ueritatis indagationem post lit. cont. & ista non pereunt. Fallit in attesta. non publica: quia sine publicatione non probant & in alia instantia publicari non possunt nisi denouo recipiantur, quia publi. fit officio iudicis mercenario, & istud euanuit cum instantia, ut l. gesta, de re iud. fallit in c. quoniam frequenter, ut lit. non cont. Sed ibi non est finita instantia interitu, sed quia nō desiderabat ulteriorem processum. Quædam sunt acta quæ fiunt ad interlocu. super incidenti uel emergenti: tūc si iudex interloquitur quo ad processum cāæ tunc finitur interlocutio secus si in principale factū extraneum. ff. de mino. l. inter utile. Quædam sunt acta quæ fiunt ad decisionem causę, & illa sunt ppetua: nec enim finitur instantia, i. corroditur per diffinitiuam, sed acquirit intentum sententiæ. ut ff. de mino. l. ij. §. j. Et ubicūq; dixi acta finita, uerum est nisi quò ad effectus consumatos de præterito, puta interruptæ præscriptionis, ut l. cum notissimi. C. de præscr. xxx. uel xl. ann. nam quatenus traxit secum suum effectum non rescindiť ꝭm Iac. de Are. & Bar. in l. iij. ff. iud. sol. Secus iā si illa citatio perfectè nō produceretur in esse, quia non comparet actor, ut no. in l. sicut. C. de præscr. xxx. uel xl. anno. per Guil. de Cu. tene menti. & uide infrà in uerbo silentium in fi. Bal.

Attestationes si sunt combustæ ante sententiam testes possunt iterum produci ita tenet Inn. in c. constitutus, de testi. fol. 156. quod uerum puto testi. facta ex clausula generali, quæ finałr in alio casu concediť. utputa. si produxi plures testes, & iudex refrenauerit numerū testiū. & inter approbatos reperiuntur quidam qui nō possunt esse testes & si deficit probatio, non concediť restitutio, ut no. ipse idē in c. auditis de i inte. re. f. 120 uel potest dici q sufficiat fides de amissione talium probationum ut in c. testimonium, de testi. in fi. Bal.

¶ Augmentum, uide infra in uerbo Crimen in 6. q.

¶ Auctoritas, uide omnino infra in uerbo Dnia in 4. q.

Auctoritas archiepi non requiritur quando alienatur res maioris ecclesiæ, idest ecclesiæ cathedralis per episcopum uel p capitulum. ita not. Inn. in c. 1. de his quæ fiunt à præla. fol. 228. & per eundem in c. sta. de transla. fol. 101. Nisi obuiet iurm, ꝭm Host. & Lapum. Bal.

Auctoritas superioris requiritur si duæ uillæ uelint inuicem se unire in unum corpus. Idem si unum corpus uelit se diuidere in duo. Ita no. Inn. in c. dilectus, de excess. pla. fol. 312. Et q de duab. uillis possit fieri unū corpus, probatur in auc. ut iud. sine quoquo suffr. §. illud. & q unum corpus possit diuidi in duo probatur in l. si eadem. ff. de assesso. Bal.

¶ Auxilium præsumitur quis dedisse eo ipso q stat armatus cum malefactore. Ita not. Inn. in c. continentiam, de clerico percussore. fol. 308. uide infra in uerbo uadens, in 1. q. 1. & infrà in uerbo sta. in 3. q.

Auxilium legis frustrà inuocat, qui committit in legem, ut extra de sen. exc. c. in audientia &c. Bal.

B

BAnnitus uide omnino, infra in uerbo Excommunicatus in 12. q.

Bannitus qui petit se absolui à banno an possit ante rebānitionē impune occidi secundum formam statutorū permittentium bannitos impune occidi, uide per Dy. & Bar. in l. iiij. §. si seruus quem. ff. de acq. poss. & pereūdem Bar. in l. pe. ff. de adulte.

¶ Bellū prouocare ꝯ infideles & reges Saracenorum an sit licitū, uide Inn. in c. q sup, de uo. & uo. redē. fo. 255. in nu. 1. & 7. & uide. j. in uerbo clericus in 4. q. uide. j. in uerbo ope. in 10. q. & plenè per Inn. in c. sicut, de iureiu. fol. 173. nu. 5. ubi tractat de bello licito & illicito.

¶ Beneficium dř titulus, ꝭm Host. in c. dudum, de ele.

Beneficium est beniuola actio tribuens gaudium, capiensq; tribuendo ut. ait Seneca primo de beneficiis. Et omnium beneficiorum ista est natura, ut non sit necessitas, sed potestas, ait Quintilianus. lib. 1.

Beneficium

Beneficium est quod tamen eius ea præstatur in quem confertur ait Seneca 8. declamationum Bal.

Beneficium manuale habens agit eo nomine, ita not. Inn. in c. edoceri, de rescrip. fol. 14

Beneficia priora ad hæc, ut uacent, sufficit habere pacificam possessionem beneficij scdi de facto licet de iure non uacet, & imputet sibi qui errauit in iure: Secus si errauit in facto ita not. Inn. in c. constitutus, de app. fo. 109. in nu. 1. Prælatos maximè non excusat iuris ignorantia, ut ibidem per Inn. uide per eundem in c. de cætero, de sen. & re iud. fo. 325

Beneficia sua quis perdit si per annum stat in excõicatione, ita no. Inn. in c. cũ bonæ de æta. & quali. fo. 66. nu. 8

Beneficium omne requirit residentiam nisi constet de cõtrario: ita not. Inno. in c. clericos, de cleri. non residen. fo. 211. nu. 1.

Beneficia paria potest prælatus instituere alteri sine consensu cap. ita no. Inn. & Abbas in c. nouit, de his quæ fiunt à præla. fo. 229

Beneficium si fuerit collatum absenti licet nondum acceptauerit, non põt alteri conferri, & si confertur nõ cõualescit licet primus repudiet: quia eius uoluntas primò debuit explorari; ita no. Abbas in c. accedens, de pben. quod no. arg. contra. ff. si cer. pe. l. proinde, & de fideicommi. liber. l. ergo. § si bona & facit. ff. de leg. 2. l. si tñ Bal. & ideo quare interim non põt conferri, est, qa non uacat cum sit iam facta collatio Bal.

Beneficium non dicitur uacare simpliciter propter renũ. factã animo permutandi, ita nu. Abb. in c. cum secundum, de præben.

¶ Bona uxorum non debent capi pro debito uiri, ita no. Abb. in c. ex literis, de pigno. & C. de priuilegiis fisc. l. j.

¶ Baptizatus in parte, an sit baptizatus in totum, uide per Bar. in l. possideri, in prin. ff. de acq. pos.

¶ Bastardus an possit substitui per procuratorem filio legitimato, uide per Bar. ff. de dona. causa mor. in l. quod condi. uide per eundẽ in. l. si is qui. ff. de uulg. & pupil. substitu.

C

Canonicus in eligendo nõ dr pub. officio fungi. ita no. Inn. in c. cum dilectus, de consue fo. 33. nu. 5. In canonicum quis non potest aliquem recipere ẽt nomine totius capituli; sed oportet quod singuli canonici hoc faciant ex quo sunt in capitulo cõgregati. ita multũ no. tenet Cõpost. in c. eã te, de rescrip. ubi oino uide Bald.

Canonicus electus ultra numerum habet uocem & quotidianas distributiones, licet non habeat præbendam, ita no. Inn & Host. in c. cum M. Ferrarien. de constitut. fo. 5. nu. 5.

Canonica est nomen tituli & iuris sed præbenda est nomen facti, & cadit etiã in extraneum, secundum Inn. in d. c. cum M. fo. 41. nu. 2. & uide. j. in uerbo patientiam in j. q. & uide. j. in uerbo, ingressus in j. q.

Canonicus statim quod est factus omnia ei incumbunt quæ ad canonicos attinẽt: ita no. Inno. in c. in literis, de resti. spol. fo. 139. num. 7. & ff. de ædil. edi. l. ædiles. §. item sciendum.

Canonicatus ministerium est: ita no. Inn. in c. dilectus, de præb. fo. 217. nu. 2. & est secundũ in ordine & uide j. in uerbo Tyrannus. in j. q.

Canonici singl'r res ecclesię non pñt alienare ita no. Ab. in c. ad audientiam de re. eccle. non alie.

Canonicum cathedralis ecclesiæ esse est maior honor quam esse alterius ecclesiæ. ita no. Inn. & Abb. in c. fraternitatis, de sepul. fo. 244. Et sic uſ quod licet infamis possit esse monachus, ut i auc. de mona. in prin. non tñ possit impetrare canonicatum cathedralis ecclesiæ Bal. uide in c. sta. de rescrip. li. 6. & in c. infamibus de reg. iu. lib. 6. per Dy. & Zi. de Cremona.

Canonica portio non debetur ecclesiæ parochiali de his quæ singul'r relinquuntur pauperibus consanguineis uel amicis intuitu pietatis, quia ista canonica portio non debet nisi de his quæ relinquuntur alteri ecclesiæ ubi eligitur sepultura separata ab ecclesia parochiali: & ideo ne alias ecclesias suæ pferat. ita no. Inn. in c. de his. de sepul. fo. 244. Tamen ecclesia parochialis non aget quod hæredem testam. sed ecclesia cui est relictũ aget, & quod istam cui est relictum dirigitur petitio ecclesię parochialis, ut in c. de his. & hac ratione nititur Inn. nõ enim ecclesiæ parochiali quæ erit iudicio testatoris, immo est quædam falcidia quæ quod uoluntatem ipsius testatoris detrahitur, & ideo actione ex testõ peti nõ põt sed conditione ex canone. Sed si ecclesia cui est relictũ repudiat legatum, tunc fortè penes hrdem remanet cũ suo onere, ut C. de cadu. tol. l. unica. §. quod secundo, & ar. ff. de contratab. l. si post §. ult. quod no.

Canonum conditori, & creatoris Vicario subdita est omnis creatura. c. 1. nu. 5. de const. fo. 3.

¶ Calumniator puniendus est siue fuerit calumniator super accusatione, siue sup denunciatione, & punitur extraordinariè. ita no. Inn. in c. cum dilectus de calumnia fo. 195. adde quod not. Cy. in l. seueriter. C. de excu. tuto. Bald.

¶ Campana multis de causis pulsat, uide p Inn. & Host. in c. j. de of. cus. fo. 75. uide. j. in uerbo uocatio in 1. q. & j. in uerbo clericus in 7. q.

¶ Cancellatio siue cassatio pcessus & sniæ prodest omnibus qui p sniam debebantur ẽt ipsis non cita. ita no Inno. in c. in nostra, de procu. fo. 103. nu. 8.

¶ Clausula sicut tibi iustum uidebit intelligitur. i. uideri poterit & debebit. ita no. Inn. in c. canonum, de constit. fo. 3. nu. 2. in arbitrio enim hęc uerba seu hic sermo interpretatur. i. ut uolueris, ut l. diem. §. stari. ff. de arbit. de natura arbitrij est secundum Host. ibidem.

Clausula non obstante aliqua lege qd operatur in statutis. & dic quod idem quod in rescrip. ita no. Inn. in c. quæ in ecclesiarum, de consti. fol. 4. nu. 3.

Clausula alias quantum de iure poterimus procedemus, non habet uim peremptorij, ita no. Inn. in c. sedes, de rescrip. fo. 11

Clausula si est idoneus, non requirit iudicialem disceptationem. ita no. Inn. in c. licet de transla. fo. 57. nu. 4.

Clausula condẽna si inueneris condẽnandũ, uel si fuerit probatum non est forma sed monitio. ita no. Inn. in ca. prudentiam, de of. dele. fo. 79. nu. 9.

Clausula quod si nõ omnes, tacitè intelligitur in resc. ita no. Inn. in c. suspi. in fi. de of. dele. fo. 89. nu. 3. uide. j. in uerbo modus, in 2. q. per totam.

Clausula si quid residuum fuerit quæstionis, quid significet, uide Inno. in ca. ad reprimendum, de off. or. fo. 94.

Clausula non obstante, ubi apponitur in rescript. si pro alio scripserimus secundæ literæ censentur subreticiæ ita no. Inn. in c. capitulum, de rescrip. fo. 18. nu. 6. idem ibi Host. & uide. j. in uerbo litera, in 4. q. ibi item subintelligitur hæc clausula &c.

Clausula ista quatenus fuerit canonicũ decernas restringit ad petita. ita no. Compost. in c. sup literis, de ele. uide. j. in uerbo arbiter, in 4. q. in fi.

Clausula studeas ad ius reuocare, ẽt nudam possessionem continet si iure petatur. ita no. Inn. in c. epi, de re. eccl.

non

non alie.fo.231.nu.3. Et est sciendum q nuda possessio est triplex.s.præsens & in ista dicit lex.eo ipso q qs possidet plus iuris habet quam ille qui non possidet. ut ff.uti possi.l.j.in fin.immo & detētatio ad offitium iudicis pertinet.ut ff.de dona.l.Aquilius. Præterita & etiam ista ui amissa parit ius agendi ad rem, ut nota ff.de fur.l.itaque, de peti.hæredi.l. at ubi. Et futura quæ parit interdictum adipiscendæ non omnino nuda esse debet sed uestita titulo. C. de edic.diui Adria. Tollen.l.fina. & eius ius in tribus consistit. ut ff.de legi.l.si.facit.ff.de peti.hæredi.& l.non tantum, de uarijs & extraordina.cogni.l.de usu.C.de fur.l.manifestissimi.§.sed cum in secunda.C.de agri.& censi.l.si co lon.lib.11.ff.de cond.furti.& ideo.§.Neratius,ubi om nino uide Bal.

¶Clausula ista a tali tempore citra, non includit tempus continuum: secus si apponatur copula & citra,quia co pula cadens inter principium & finem includit mediū tempus,ita no.Inn.in c.licet causam,de prob.fo. 152 nu.6.quod tene menti Bal.Et adde huic dicto quod ha bes.j.in uerbo testis in 52.q.

Clausula ista facias prouideri: ille cui scribitur, potest prouidere per seipsum.ita no.Abb.in c.pro illorum,de præben.

Captus ex cā famosa & in crimine non est infamis.ita no. Inno. in c.super his,de pœnis.fo. 321. facit ad hæc.C. de infa.l.j.

Capere potest delinquentem omnis habens iurisdictionē: sed priuati qui non habent,non possunt capere nisi illi quorum interest,ut si timetur de fuga: quia tunc licet acclamare uero delinquentem,licitum est cuique, ut ff.de usur.l.si quis solutioni.§.mora uel si comprehendatur delinquens in facinore.quia tunc licitum est capere,ita no.Inno.in c.ut famæ,de senten. excom.folio 327.nu.4.idem dicit propter immanitatem criminis, ut l.fin.C.de male.& mathe.Bal.& uide supra in uerbo bona in 1.q.

Capere delinquentem ideo ut non possit iterum aufugere seu offendere licitum est cuique:& non solum capere,sed etiam ligare:ita no.Inn.in d.c.ut famæ, de sen. excom.fo.eo.

¶Capella quæ non potest ædificari ubi iussit testator,per mutatur per episcopum ad alium locum ita no.Inn. in c.nos quidem,de test.fo. 238.& uide.ff.de usufru.leg. legatum & quod ibi Bar.

Capellam priuatam potest quis facere in domo propria, ita no.Inn in c.ad hoc,de reli.do.fo. 259

¶Capitulum uide infra in uerbo præbenda in 1.q.

Capitulum totum debet congregari in electione fienda. & est de forma q congregetur.ita no.Innocen.in cap. quia propter,de elec.fo.46.nume.1.& an ualeat quòd fiet a maiori parte capituli uide per eundem in c. cum omnes,extra de consti.

Capitulum prosequitur intra episcopatus quæ uidentur temporalia & spiritualia coram episcopo & c.ita no.In no.in c.dilecti,de maio.& obe.fo.98.nu.1.

Capitulum non succedit prælato in bonis discretis à dignitate sed succedit successor.ita no.Inn. in c.relatum, extra de testa. 239

¶Carcer uide omnino in uerbo citatio in 2.q.

Cardinalis,uide in uerbo Collegium Cardinalium.

¶Castrum si uēdatur,ius patronatus ei accedit annexum. secus si uendo palatium ubi est ecclesia in qua habeo ius patronatus.Ratio est,quia castrum in se continet uniuersitatem.ſhonorem iurisdictionem & districtū: sed palatium non est uniuersitas iure, sed purum corpus,unde incorporalia ei non accedunt,quæ possunt p se stare ita no. Inno.in c.ex literis, extra de iure patro.fol. 262.nu.1.

Castra uel alia loca uel cassamenta non licet facere ad æmulationem,ita no.Inno.in c.Pisanis,de rest.spo.fol. 144.uide l.quicūque.C.de fundis limitosis lib. 11. in tex.& glo.

Castra duo seu uillæ possūt,inuicem se unire,& sic in unū corpus;eodem modō & unum castrum potest diuidi in duo,accedente tñ superioris auctoritate. Vide supra in uerbo Anctoritas superioris.

Castrum princeps fecit castrum uel aliam ciuitatem eo ipso quòd scribit ei ut ciuitati, uel nominando ipsam ut ciuitatem uī ei concedere omnia priuilegia quæ ciuitati incumbunt:ita no.Inno.in c.cum ab ecclesiarum de of.or.quod no.fo.92 nu.3.

Castrum quod quis mihi furtiuè abstulit & occupauit, & est difficile eum recuperare posse, licitum est et mihi ipsum furtiuè auferre.ita no.Inn.in c.olim causam de resti spo.fo.92.in nu.8.Et ibi etiam habes q qñ quis tenet uiolenter rem alterius si dñs tam habere nō potest licitum est sibi eam furtiuè occupare & rehabere, qd tene menti, immo plus dicit ipse Inno.q si non possum rem meam habere,possum æquiualentem surripere.

¶Cautio de iudicio sisti non propter hoc legitimat personam iudicis coram quo præstatur,nec partium. Ita no.Inn.in c.inter monasterium,de re iud.fo.187. innu, 2.uide infra in uerbo sententia in 38.q.& uide s.in uerbo appellatio in 20.q.

¶Casus in quibus Papa reseruat sibi absolut.ponit Innocen.in c.nuper,de sententia excommuoica. fol. 326. in nu.6.& uide infra in uer.clericus.in 4.q. & j. in uerbo citatio in 7.q.

Casus in quibus non est excommunicatus ille qui percutit clericum,ponit Inn.in c non dubium,& in c.ueniens de senten.excom. fol. 324

Casus tres indicendi purgationem ponit Inn. in c. inter, extra de purga.cano. fol 319

Casus in quibus possunt testes recipi ante litem contesta. siue libellus sit oblatus siue non:ponunt Inno.& Hos.in c.quoniam,ut lite non conte.fo.125.& uide unū casum in ❧ licet de testi.& alium in c.significauit.e.ti. alium. ff.ad le.acqui.l.in l.acquil.alium.C.de usur.pu.l.pupil lus alium in l.diffamari.C.de inge.ma.alium. ff. de liber.leg.l.Aurelius.§.alium. C.de fideiuſ. l. si contendat.Sed non omnes isti pertinent ad materiam huius casus Bal.

Casus in quibus citatus uel requisitus nō tenet comparere ponit Host.in c.bonæ,extra de elec.

Casus in quibus opponitur excep.non agendi ponit Ho. in c.2.de ordi.cogni.

Casus in quibus tenet sententia ɔ res prius iudicatas uide per Inno.in c.suborta, de re iudi. fol.188

Casus in quibus monachus pōt esse procurator. uide per Inn.in c.cum i.& 2.de re.iudi.fol.eo.nu.2.

Casus in quo simul duo interueniūt & admittunt ad agendum uel ad accusandum,uide per Inn. in c.abbate, de re iudi. fol.189

Casus in quibus appellatur ab executione & casus qui impediunt executionem sententiæ,uide per Inn.in c.nouit,extra de ap. fo.194

Casus in quibus ualet quod fit per iudicem pendente appel.uide per Innocen.c.interposita,extra de appel. folio 204.nume.4.

negocientur ita no. Abb. in c.ex literis,de ui.& ho. cle.
Clericus ēt fugiens potest propria auctoritate detineri à suo creditore sine metu excōmunicatione.ita no.Inno. in c.ut famę,de senten.excommu.fo.127.nu 3.quod est singulariter no.secundum dominum Petrum de Perusio. Adde q quicunque delinquens pōt detineri in loco ubi deliquit ut satisfaciat, etiam si fuerit clericus. ita no.do.Io. Calde.in repeti.c.de illis, de rapto. in 2. no.& alleg.ad hoc ipsum c.& c.ut famæ.de sent. exco. & c.si clericus.eo.ti.de sent.excom.li.6.
Clerici etiam in minoribus constituti ut lector,psalmista & alij in minoribus constituti ordinibus gaudent priuilegio clericatus quò ad forum immunitatis,nisi ɔdicat consuetudo,quæ dat iurisdictionem.ita no.Inno.in c.j.de aposta.fo.302. nu.3.& in c.nouit,de iudi.fo.119. & istud q dicit de consuetudine in istius cleri.est singulare dictum.ualet ergo q facit potestas uel iudex alius secularis contra eos,si consuetudo dictat, q est menti tenendum.
Clerici à quibus muneribus sint immunes,uide Inn.in ca. non minus,de immu.eccl. fol.273.nu.1.2.4.& 6
Clericus uel officialis an possit rumpere hostia suæ ecclesiæ & intrare p uim. Et q̄d de habentibus seruitutē re ipsam,uide Ion.in c.j.de immu.eccle.fo. 272.nu.2. nec licet priuato,nisi iure possessionis.
Clericus ratione feudi pōt compelli & conueniri coram iudice seculari.ita no.Inn.in c.uerū,de fo.cōpe.fo.120 nu.2 idem in laico,quia potest conueniri, pro reb. ecclesiasticis coram iudice ecclesiastico.ita no Inn. in c.si clericus,de so.compe. fo.eo.
Clerici non pñt iurisdictionem prorogare sine consensu suorum episcoporum. ita no.Inno.in c.Romana,de fo. compe. fol.123. nu.2
Clerici seculares monasteriorū non hēnt uocem in electione prælatorum ipsorum monasteriorū.ita no.Inn. in c.cum causam extra de ele. fol.38.nu.2
Clericus non potest captus detineri etiam uolens à iudice seculari, quia est publica iniuria totius clericatus. ita no.Innoceo in c.ex rescripto,de iniuriis. Laicus uerò uolens non dicitur detineri ab alio sed a semetipso.ff.de rei uendica.l.j.§.per hanc nisi sit talis qui non habeat sui corporis potestatem ut uxor filius & filia. Baldus.
Clericus licèt sit beneficiatus non prohibetur ad alia beneficia eligi ita no Inno.in c.cum ecclesiasticæ,de exceptio. fol.174.nu.3
Clericus ēt in minoribus existens eligit̄ ad dignitatē. ita no.Inn.in c.cum olim,de re iudi. fo.183.
Clericus excōicatus postea absolutus an debeat habere fructus medij temporis,uide Inn.in c.ex insinuatione, extra de ap. fo.197
Clericus non debet peregrinari,ita not.Inn.in c.j.de cle. pere.fo.72. uel ad curam Papæ accedere pro impetratione beneficij uel pro utilitate priuata sine licētia sui episcopi,uel prælati sui. Secus si appellaret uel grauaretur,quia tunc nō tenetur petere licentiam nisi de honestate.Item secus si tenere realia,ut in c.cum parati, de appellatio.fol.193. secundum Innocen.quem omni no uide Bal.
Clerici ēt nō residentes habēt uocē in electionib.ita no. Inno.in c.clericos,de cleri.non resi. fo.211
Clericus qñ dicatur hēre ecclesiā p derelicta.uide p Inn. in c.ex tuæ de cleri.non residen. fol.eod.nu.4
Clericus ex sola enormis delicti infamia est remouēdus. ita no.Inn.in c.ex tuarum de purga.cano. fo.319

Clericus & layens pñt esse simul executores testamēti.ita no. Abb.in c.Ioannes,de testa.
Clerici coniugati non hñt priuilegia ne soluāt fisco datia siue collectas impositas.Sed bñ hñt priuilegium ne p p commissum puniantur pœna corporali.ita no.Abb. in cap.ex parte,de cleri.coniuga.ubi uide per cum & tene menti Bald.
¶Cessio uide omnino in uerbo commisso.in 1.q.
Cessio quando præsumatur simulata, & aliud est cessio, & aliud est ɔtus.Cessio dr̄ adhærere ɔtui non præcedere ex interuallo,nec seorsum diuersis instris.de istis omnibus uide plenè per Inn.in c.ex parte,de alie.iud. mu.cā facta.fo.113.nu.2.De oerbo cedo,concedo,mando.in solutum do,uendo uel dono,uide Bartol.in l.ad eum ff.de dona.
¶Credulitas credit̄ soli assertioni Cardinalis,ut p Inno. in c.cū olim,de priui.fo.316. & in c.ex rescripto,de lo ca.fo.222.& ibi per gl.doc.maxime per do.Petrum.
Creditur in foro conscientiæ quicquid homo dicat. ita not.Inno.in ca. consulti,de reg.& transeuntibus ad relig. fol.252.nu.3
Credi dēt libro cēsualis & ei fides adhibēda est.itē credit̄ ēt notario sine testib.licet pars neget testes dixisse illud,q reperitur scriptū,ut dicebat Mar.ita not. Inn.in c.ad audientiam de rescrip.& uide p doc.in l.si qs decurio.C.de fal.& q no.in l.curent.ff.de test.& uide l.lege.& l.Celsus.ff de proba.q no.
Creditur literis epōrū sigillatis,q est uerū in extraiudicialib.secus in iudiciis,ita no.Inn.in c.post cessionem, de pb.fo.150.ou.1.uide ĵ.in uerbo sigillū.in pc.& 2.q.
Credit̄ relationi publici nūcij licet nō appareat de cōmissione,secus in nūcio priuatim assumpto.ita no.Inn.io c. qm̄ ɔ falsam,de pb.fo.153.in nu.3.uide p Cy.in l.nemine.C.de requi.re. q dicit q sp apparere dēt de cōmissio facit.ff.q me.c.a.l.fi.Bal.& dicit ibidem Innocen. q illā cessionem nō oporet scribere in act. & dēt cōmitti nuncio citatio certarum personarum non incertarū, ut no.Bar.in l. C.de iudi.
Credere uī ponens illud q ponit nō certitudinariè scire ita esse. ita no.Inn.in c.statuimus,de confes. fol.150
Credulitas non excusat in iura.calū. nisi adsit ueritas. ita no.Inn.in c.fi.de iura calum.fo.129.in nu.1. in prin. q tene mēti pro testib. ut cum deponunt uera esse, qa nō credulitati sed certitudini ueritatis debet inhærere. Bal.H uide ĵ.in uerbo scripturam.6.q.
Creditor uide.ĵ.in uerbo monasterium in 1.q.
¶Census uide ĵ.in uerbo petitio,in q.3.ubi habes de formatione libelli ad censum.
Census est signū subiectionis uel exemptionis,ita no. Inn. in c.præterea, de trans. fo.102.
Censum q soluit p̄sumitur esse uel fuisse fidelis.ita no.In no.in d.c.præterea, de transa. fo.eod.
¶Cecus uide ĵ.in uerbo Testis in 43.q.
¶Cedula uide infra in uerbo sigillū.in 4.& 6.q.& infra in uerbo, citatio in 32.q.
¶Citatio ubi est nulla qa non tenet uel non emanauit,ibi seotentia est nulla. ita no.Inn.in c.præsenti,de rescrip. fo.21.nu.4.& uide p eundem in c.querelam, de procu. fo.102.nu.2.ubi dicit q qñ citatio legitima nō pcessit sōia quæ fertur nulla.fuerit.ff.de re iudi.l.si cum nulla & l.uir bonus.ff.iudi.fol.& q no per gl.in l.si pater. C. ne desta.defun.& in ca.ut debitus,de appel. Secus si est aliqua,sed potest elidi,quia artat nisi opponitur. Bald. uide infra in uerbo sententia in 14.& 50.q.& ī.in uerbo Causa in x.q.

Citatus

Citatus simplr q non comparet p se debet mittere pcuratorem ēt si sit in carcere alterius iudicis uel in exiliũ, ita multũ no. Inn. in c. querelam, de procuratori. fo. 102. in nu. 1. Contrarius tex est ad hoc in l. 2. §. qđ diximus. uersi. simili quoque modo. ff. si quis cau secundũ do. Bal. in reporta. suis & uide. ĩ. in uerbo contumacia, in 4. q. & uide. ĩ. in uerbo, reus in 4. q.

Citatus ut cõpateat psonaliter dẽt mittere pcuratorem instructum si ipse non põt comparere. Secus si fuit citatus gñaliter uel ad domum. ita not. Inno. in c. dilectus, de procu. aliàs de proba. fo. 105. & uide ĩ. in uerbo silẽtium in 1. q. circa finem.

Citatus ad unum actum & alios successiuè debet mittere procuratorem ad omnia. Sed si citatus est ad unũ actũ solum, non tenetur facere procuratorem nisi ad illum actum in quo monitus est. ita no. Inn. in c. constitutus, de procur. fol. 105. in nu. 2. uide infra in uerbo uagabundus, in 2. q.

Citatus dẽt comparere saltem allegaturus suum priuilegium. ita no. Inno. In c. j. de dila. fo. 129. in nu. 3. uide, infra in uerbo renunciamus in 1. qõ. & infra in uerbo condemnatio in 4. q.

Citatio iudicis delegati quid debeat continere, uide p Inn. in d. c praeterea, de dila. fo. eod.

Citatio in quibus causis non tenet, uide Inn. in d. c. praeterea, extra de dila. & de aliis multis ibidem.

Citata una parte quae comparuit in termino sibi assignato altera uerò non comparuit. illa q̃ comparuit ẽt fini to termino nõ põt recedere, & si recedit non erit cõtumax, nec citatio circuncidet, tñ altera parte cõparente snia ualebit. quia iudex potuit expectare de benignitate: secus si licentiasset cõparentem. ita no. Inn. in c. consuluit. extra de off. deleg. fol. 82. nu. 3

Citatio licet requiratur ad sniam audiendã, tñ licet non fiat citatio. ualet snia si fuit lata utraq; parte pñte. ita no. Inn in c. exceptio. de excep. fo. 178. & no. in c. qm̃ ꝯ falsam, extra de proba. in gl. praesumitur, in fi. de offic. dele. cum in iure, & in d. c. exceptiones, in gl. super uerbo punitur de hoc. limita ut per Guil. & Bal. in l. penu. ff. in ius uoc. ualet nisi quando requiritur fieri citatio in scrip. ut ibi per eos.

Citatus si comparet coram iudice & recedat sine licentia ipsius dr esse contumax. ita no. Inn. in c. calumniam, de poenis. fo. 321. in nu. 2. & uide de hoc gl. in l. decurio. C. de decurio, & in l. si eo. ti. lib. x. Sint ergo cauti citati q comparent, ut non recedant sine licentia Bal. Vnde nõ dicitur comparuisse qui sine licentia iudicis recedit ad hoc facit. l. quaesitum. ff. de re iud. Bal.

Citatio non sufficit fieri ad domum, qñ quis citať ut examinetur ut testis ad perpetuam rei memoriam, immo si personaliter non reperitur, debet expectari quousq; reperiatur. & hoc uerum nisi esset periculum in mora, ubi aũt esset periculũ in mora sufficeret citatio ad domum. ita no. Inno. in c. significauit, de test. fo. 160. quod not. Bald.

Citari qñ quis debeat personalr citari: & qñ sufficit citari ad domum, uide no. Inn. in c. si aduersarius, de eo qui mit. in pos. bo. fol 148. in nu. 5

Citatio ubi non est legitima ut in pupillo & similia, tunc non fiet restitutio expensarum: ita no. Inn. in c. si aduersarius, fol. eod. ubi omnino uide de his & de aliis circa hac materiam citationis, uide ĩ. in uerbo absens, in 2. q. & ĩ. in uerbo appellatio, in 7. q. & infra in uerbo uniuersitatis, in 5. q.

Citatus an teneatur comparere post terminum. uide Inn. in c. cum dilecti, de do. & contu. ubi dicit q non, q2 nõ comparet legitimè qui in termino non cõparet. non citat per parem, sed requirit eum, ita no. Inn. in c. cum nobis, de elec. fo. 32. nu. 4.

Citatus uel reqsitus in qbus casibus non tenetur comparere, uide per Host. in c. bonae, de elec.

Citare non dẽt iudex nisi reũ de quo quaeriť qñ pcedit. ad instãtiã partis, sed qñ ipse procedit ex officio suo debet citare omnes quos res tangit. ita no. Inn. in c. humilis, de ma. & obe. fo. 59. in nu. 2. & interim differtur executio. secundum eum & Host. ibidem.

Citatio specialis nõ est necessaria ad scientiam expen. sed sufficit cõtumacia uel citatio ad diffinitiuam, ergo taxatio potest fieri sine noua citatione, quia est executio implicita ipsa condemnatio expensarum; ita not Inn. in c. querelam, de procu. fo. 102. in nu 2. & no. in ca. super eo, q me. causa. dixi etiam in l. terminato. C. de fruc. & li. expe. Bal.

Citatus ad processum non est citandus ad interlocutoriã secus in diffinitiua. ita not. Inn. in c. audi. de procurato. fo. 104. in nu. 2. & per Iac. de Are. in l. nec quicquam. §. ubi decretum. ff. de of. procõs. & le. & uide gl. no. in auc. iubemus, super uerbo spectans. C. de iudi. item citatio generalis sufficit, sed ubi quis citatur ad unũ articulũ debet etiam citari ad alios secundum Inn. ibidem.

Citatus non tenetur comparere. qñ citatio peccat in forma euidentur. uel in man. nam enim sit interlocutoria est ipso iure nulla p manifestũ errorẽ & defectum. ita no. Inn. in c. praeterea, de dila. fo 129. in nu. 1.

Citationis factae à iudice à quo est appellatũ de defectu eius, uide Inn. in c. praelatorum de accusa. fo. 95.

Citatione sine põt fieri notificatio, specificatio & declaratio. ita no. Inn. in c. pastoralis, de rescrip. fo. 9.

Citatio qñ de gratia citatur ille quem de iure citari non oportet expectandus non est, quia p hanc cita. non quaeritur sibi ius. ita no Inn & Host. in c. cũ inter. R. de elec. fo. 31. in nu. 2. Sed alibi dicit Iac. Butri. q ubi aliquis est citãdus, citatus est expectãdus, ut ipse not. in auc. si omnes. C. si ut se ab haere. absti. Bal.

Citatio peremptoria est necessaria in causa appellationis licet non requiratur litis contest. ita no. Host. in c. ecclesia, de const.

Citatio quam faciũt canonici ad eligẽdum, non est pprie citatio sed denunciatio. ita not. Inn. in c. cum nobis, de ele. fo 32. in nu. 2.

Citatus tenetur mittere procuratorem, nõ tñ tenetur diuinare fortuita, nec mãdatum ad substituendũ. ita not. Inn. in c. cum nobis, ut lite. non conte.

Citatus nõ teneť qs comparere coram iudice delegato nisi ipse delegatus mittat in citatorio copiam rescrip. nõ dico bullam. ita dicũt Inn. & Host. in c. praeterea, de dila. fo. 129. in nu. 1. Sed ordinarius nõ teneť facere fidem de sua electione. Sufficit em̃ q sit in possessione. si tñ citet sibi subditum uel in loco subdito sibi. Secus si nõ ciuem uel incolam post recessum, scilicet absentem extra territorium. nec eum potest bãnire ob delictum, sed debet prius apprehẽdi & remitti sm Inn. Sed ꝯsuetudo gñalis cui est stãdũ, seruat ꝯriũ, q2 forẽses bãniũtur ĩ ciuitatib. ob delicta alias impune delinquerẽt. de iure uero cõi absens q nõ ẽ alťs subditus rõne originis uel domicilij sed est de foro delicti pmissa legitima citatione pt dãnari, nisi in paenis capitalib. ut l. absentẽ. ff. de poenis & hic ut ibi. licet rõne delicti aduena efficiatur de foro, ut l. oẽm. ff. de iud. nõ tñ efficiť subditus. & iõ nõ pt uẽdicari licet originarius & incola uẽdiceť, ut l. de

.de iure.ad mun.& ita intelligitur q no.in c.j.de foro compe. in clem.Bal. In pœnis aũt capitalibus põt pati bannũ præscriptionis bonorum, quia est interlocutoria,ut l.j ff.de requi.re.Sed ex forma statutorum bannum est personale datur,qđ transit ad ueram condemnationem,per diffinitiuam subsecutam, nõ per se cum it interlocutoria,ut not. Dy.ff.de custo.reorum p tocum in contractibus ille qui recessit potest conueniri excepto aduena, non tamen patitur diffinitiuam lite non contestata, sed missionem , ut l. hæres absens, ff. de iudicijs.

atus ad diem feriatam an teneat comparere die sequẽ i non feriata,an uerò citatio sit nulla , ut ff. si quis in us uo.non ierit.l.ij.in fi.Sed est uerum q est nulla pro illa die.Sed ubi non dr, q excusetur si non comparet n sequenti die iuridica.uide Inno.in c.conquestus, de ferijs.fo.13 1.nu.1.Dicit.n.ipse q si in citatione fiat expressa mentio tem poris feriati:ut compareat die domi nica q non ualet citatio.Aut non fit expressa mentio, ut compareat die 8.& tunc ualet , & debet comparere die sequenti iuridica:quia præcedens dies intercalatur .occultatur & non dr octaua. Sed ista quæ est dies le gitima dicetur octaua.Item quia duo uidentur præcepta,ut ff.de arbi.l.Celsus.& lex dicit q dies diffundun tur,ut ff.si quis cautio.l.ij.§.si quis in iudicio.Postea In no.in d.c.conquestus,sentit indistinctè q debeat legitimo tempore comparere.Host.dicit in c.exposuit,de di latio.q aut dies feriata assignatur pro termino in quo debeat comparere,& nõ ualet. aut pro termino usque quo,& tunc ualet,quia dictio usque ponitur exclusiuè, & ideo debet præuenire in comparendo tpe iuridico. sm Host.Non ob.d.l.Celsus,quia ibi dies adijcitur solutioni unde obligatio est perpetua,meritò debet potea soluere.Sed citatio non ligat in perpetuum. Item non ob.d.§.si quis in iudicio.quia ibi erat impedimentum non rõne tpis sed rõne personæ puta morbi,ut ff. de arb.l.si cum dies.§.siquis ex.Et lex dicit diem feriatam in numero dierum denunciari,ergo non fiet diffusio ut C.de dila.l.siue pars.Sed pro Inno. q fiat prorogatio,arguo sic:Licitum est arguere de cõtractibus ad iudicia,ut ff.de indi.l.omnem . Sed in cõtibus bonæfidei sicet necessaria prorogatio,ut ff.loca.l.insulam.§.si. ergo & in iudicijs bo.fi.Sed respondeo q omnia præcepta iudicum sunt stricti iuris:quia ex eis oritur actio in factum,quæ est stricti iuris:ut ff.si quis iusdi. non ob temp.l.j.in fi.ergo non ualet quia artatio & impossibilitas tpis uitiat ut in loco item post terminum remanet citatio,fine termino,ergo non ualet secundum eos qui dicunt dies taxatos esse de substantia dilationis,ut ergo citatio circunduci & non differri,ut. ff.de arbi. l. arbiter Cal.& hoc in dilatione,quæ datur à iudice . Si autem datur à lege uel principe ualet dilat o : & tunc si dies feriatus est,terminus in quo debet comparere in iudicijs est die sequẽti nõ feriata,ut in c.dilecti,de dolo & contu.Sed in actibus qui fiunt añ iudiciũ ut in oblatione libelli debet ea die offerri:ut ff.de adulte. l.mies. §. sexaginta nam quia potest ea die explicari non sunt feriæ,ut no.in d.l.ex qua:ũque. ff si quis in ius uo ca.nõ ierit & in l.j. de ferijs & 15.q.4.c.placita quod si lex assignet tempus liti uel instantiæ non differtur,ut. C.de temp.ap.l.ij.in fi.idem si iurisdõni uel arbi. ut ff. de arbitris.l.si de meis.§.fi.Si autem iuri & actioni datur resti.pp ferias repentinas non pp alias,ut in l. sed per prætorem.§ si feriæ.ff.ex qui.cau.maio. patet ita.q.e dila.currere cum opus sit resti.in integ.idem uide tur si lex assignet ips ad probandum,ut in c.pia , de ex cep.lib.6.quia assignatio quæ datur a lege, non habet uim interlocutoriæ.Secus in ea quæ assignatur a iudice:unde iudex põt eam mutare, uelut interlocutoriã ut ff.de arbi.l.qualem.§.dicere,& de præto.stipu.l.j.in fi.& l.pen.uel fortè in c.pia,cessat rest.o, quia est exce. dilatoria,iuxta no.per Inno.in c.coram felicis,de in in teg.resti.Sed quid econtrà si die feriata pro non feria ta iudex citat?Circa hoc uide Cy.C.in qui.cau.in inte. resti.non est neces.l.in minoribus,in v.q.Bal.Et uidetur ualere inspecto fine,quia non prohibet citatio sed effectus citationis,ut ff.de m no. l.iij.§.j.ff.de cõtrahen. emp.l.sæpe.§.si quis amico.In cõrium uř non ualere inspecto prin.quia obuiat prin.ut l.dies festos. C. de ferijs,ibi,horrida uox præconis silescat.& ibi,iaceat ap paritio &c.suspendit.n.lex organa tpe feriato.ad idẽ. C.de seruis exportan, l. si minor.Solutio,duplex est citatio,una quæ residet in iudice : & illa die feriata ob messes debet silere, tñ si conferatur in tempus licitum in eo quod non requirit sessionem pro tribunali ut in dilatione probatoria nisi de consensu partium,ut l.prima de ferijs.Nec mireris si dico iudicem citare , quia potius citat ipse quam nuncius,ut ff.de ma.uindi.l.si pa tr i.ex.in fi. Alia quæ residet in nuncio,quæ est executio actus iudicis,& tunc si iudex commiserit tpe iuridico potest nuncius citare tpe feriato ob messes,qa executio præcepti potest tunc fieri,ut in c.fi.de iudi.Secus in ferijs in honorem Dei,quia tunc executio fieri non potest,ut d.l.dies festos,nisi nbi periculum esset in mora,ut in casibus priuilegiatis,quos ponit Azo.C.de ferijs,ad fi.Item in ferijs repẽtinis quæ respectu rei pub. inducũtur.nam res publica Deo comparatur.l.fi. C. de sac.san.eccle.& feriæ rep. ntinæ diuinis,ut no.in cle.sępe,de uerbo.signi.in glo.ordinaria.Sed nunquid habẽs dila.octo dierum ad comparendum possit comparere incontinenti in prima die,dico q tenetur expectare alteram partem,quia dilatio est communis. hoc uerum nisi in expecta.curreret tempus sibi siue periculum, ut quia habet terminum ad probandum,tunc enim nõ tenetur expectare aduersarium; alioquin non posset pro ducere iura sua nisi in extremitate temporis,quod est absurdum . Aduertat tamen quòd si interim producit testes faciat aduersarium citari uel moneri , ut C. de testi.l.si quando,per Bar.& l.in illa stipulatione,de uer bo.ob.& no.ista.

Citatio quæ non est iudicialis non requirit peremptorium ita not.Innocen.& Hostien. in c. cum nobis , de elec. fol.32

Citatus sine apposi.horæ uidetur citatus ad horam consuetam, ad quam solitus erat citari ut compareat ita no.Inno.in d.c.cum nobis,extra de elec. fo.eo. nu.4.

Citatus si timet ne uis fiat personæ debet mittere procuratorẽ,secus si consensu,ita no.doc.in c. bonæ de elec.

Citare non potest unus de pluribus legatis nisi adijciat causam quare ad eum pertineat iurisdictio. ita no. In no.in c.prudentiam,de offi.deleg. fo.78.in nu.1

Citatio quando est generalis potest generaliter procedi. ad quemlibet actum , secus si est ad certum actum. ita no.Inno.in c.consuluit,de offi.dele. fo.82

Citatio est exordium iurisdictionis & initium . Sed quo ad causam initium & fundamentum lit.est contestatio. Illa enim quæ ante lit.contest. præcedunt sunt quędã præludia,non litis ingressus:ita no Inn.in c.super quæstionum,de offi.dele.fo.83.in nu.2.facit l.j. C. de præscr.long.temp.Bal.

Citatus

Citatus si non comparet non dr propterea turbare iurisdõnem,imo iuuare,quia facilius procedit ita no.Inno. in c.significauit,de offi.ordi. fol.93

Citari nõ est necesse singulos de uniuersitate in negocijs uniuersitatum & collegiorum, & ideo absentes citari non debent,sed solum administratores,i. rectores.Secus in factis singulorum, quia debet esse citatio singulorum non generalis,& ideo etiam absentes sunt citandi,ut ff.de mino.l.etiam §.fi.ita no.Inn.in c.humilis,de maio.& obe. fol.99.nu. 2

Citatio qñ fit ad domum si nemo ibi reperitur,cedula debet affigi ædibus seu in porta domus,ita no.Inn. in ca. si aduersarius,de eo qui mit.in pos.causa rei seruandæ. fol.148.nu.5.

Citandi qui sint in publicatione instri uide Inno.in c. Albericus.de testi.fo.160.nu.2.& uide.C.de re iudi.l.gestas,per glo.& doct. Bal. & uide etiam per Innocen. in d.c.Albericus,de publica.testium procurationum & instrumentorum.

Citatus uel iam pñs ad sententiam no põt impedire executionem ipsius sententiæ licet ueniat ex transuerso, nam debuit appellare.idem qñ sola sciẽtia habetur p citatione,quia ius citat scientem:scilicet ubi sola sciẽtia sufficit:neque enim regulariter sufficit scientia. ut per Ioan. An.in c. causam,de elec.in clemen. & l. sæpe de re iudi.Secus si non est præsens uel citatus a lege, uel à iudice, ut ff. de re iudi.à diuo l.Pio. §.si super rebus.& C.si per uim uel alio modo.l.fi.& Inno.in c. ueniens,de testi. fol.159

Citatio testium requiritur in publicatione testamẽti.idẽ in deposi.non autem in exemplatione scripturæ autenticæ.item licet testm̃ habeat sigilla , illa sigilla nõ sunt autentica sed priuata:ita no.Inno.in c.fi.de fide instr. fol.167.in nu.1.Adde ẽt quia si testm̃ est scriptum manu priuata exigit publicatio.idem si manu publica, qa non probat nisi testes adiuuent deponendo,ut C.de testib.l hac consultissima.§.pen.nam instrumentum notarij non habet uim nisi duorum testium,non vij. secundum quosdam.Sed ueritas est q in testõ solenni habet uim 7 testium,& non requiritur publicatio,secundum Bu.Dy.& Bar.instrumẽtum.n.reputatur esse uox mortua,& habet uim tot testium,quot sunt in instrumento descripti ad essentiam instrumenti fm Bar.Bald.Item scias q error testamenti in scriptis,qđ testm̃ dr scriptura priuata,ut no.C.quemadmodum test.aper.l. ij. habet probari per tot testes per quot falsitas,ut no.ff.de le.ij.l.cum proponebatur.Et sic error & falsitas probãtur pari numero testium,quod est no.Adde insti.de inutili stip.§.item uerborum.

Citatio requiritur in notorio,ita no Inno.in c ad nostrã el.iij.de iureiuran.fol.172.f.rei principalis non rei trãuersalis,ut ff.de act.emp.l.emptorem.& operatur notorium idem q legitima probatio in iudicio facta. Itẽ idem q sententia quò ad conuincendum,non uerò quò ad aliquid de nouo inducendum,ut ff.de cura.furio. l. Iulianus,& no.in l.qui mutuam.§.non ideo.ff. mandati,nec in canonem latæ sententiæ ut ff. de ritu. nup. l. palam, in fi. & ff.de capi. diminu. l. amissione. §. j. in gloss. Bald.

Citatio quando fuit facta in duobus intelligitur iudicatum contra omnes citatos,ita no. Inno.in c. quamuis, de re iudica. fo.189.nu.1

Citatio seu monitio requiritur etiam in notorio ita no. Inn.in c.sacro,de sen.exc.fo.329 in prin.Adde qđ ipse idem no.in c.tua,de coha.cle.& mul. fo.208. in nu.8 tamẽ monitio iudicis.i.iussus dandi uel faciendi non habetur pro citatione secundum eum in d.cap.tua in glo.ij.in uer.item monitio.

Citatio prima potest fieri etiam sine causæ cognitione,& licet fiat per nuncium. ita dicit Inn.in ca.accedens, de accusa. fo.293

Citatio non fiet nisi ad probationem cõtumaciæ: ita not. Inno.in c.accedens,de accu.fol.eo.& ibi uide per eum de effectu citationum.

Citatio potest fieri alternatiuè ut compareat tali die,uel tali,ita not.Abbas in ca 2.de testi.cogen. & etiam conditionaliter,ut compareas si uis opponere,ut no. C.si man.ita fue.alie.in l.ea quidem quod no.Bal.Adde q quotienscunque mandatur aliquid.fieri,intelligit man dari q fiat apto & congruo tpe,ut ff man.l.si uerò non remunerandi.§.fi.Bal.&no hæc.

Citat. uel citandi hoc modo si uolunt se opponere nõ intelliguntur citati præcisè,sed sub modo:ita no.Inno.in c.dilecti,de excep.fo.177.in nu.1.&no.C.si ma.ita fue. alie.in l.ea quidem Bal.

Citatus à rege debet ei honorem exhibere comparendi, magis quam archi episcopo. Sed Papa anteoẽs debet honorari, quia Papæ & Imperatori semper est obediẽdum.Et excusat citatio Papæ non alibi comparẽtis ubi citatus alias comparere tenebatur, nisi citatus procurauerit se citari a Papa: ideo ut corã alio non haberet comparere.Et pro hoc ut tex.no.in l.ij.circa fi. in uer. simili modo.ff.qui satis.cog.ita no.Inno.in c.cum parati,de appe.fol.193.& quod no.ff.de offi.præfec.præto. l j.§.his cunabulis,& l.ij.in fi.ff. de custo. & exhi. reo, Bal.Ex prædi ctis patet q si quis est citatus ab uno iudice inferiori,& postea citetur ab uno superiori, q citatus debet obedire in comparendo magis iudici maiori quam inferiori fallit in Papa . Item nisi citatus hoc procurasset,ut prædixi.

Citatus comparens per metum illatum personæ uel consensui coram iudice a quo ,nõ intelligitur defferere appellationem.ita no.Inno.in c.si iustus,de appel. f.204. Sed an ualeat sententia lata à iudice coacto metu . dic q sic:sed obstat exceptio.11.q.3.c.4. uel ubi metus erat illatus personæ ut pronũciaret,'& non consensit ut sic pronũciaretur, & sic de hoc ut in c.1.qđ me. cã li.6.

¶Crimen probatum in modum exceptionis non inducit priuationis sententiam.ita no.Innocen in c.inter dilectos de excessio.prælatorum. fol.311.in nu.1 & uide j. in uerbo Responsio, in 3.& 4.q.

Crimen quale potest obijci instituto uel prouiso . Vide ibidem Inn.

Crimen omne est publicum,& nunquam de eo põt transigi de iure canonico,ita no.Inn.in c.crimina , de colluſ. fo.308. & crimen ueritatis dimitti non potest. Secus in crimine præsumptionis uel suspi.ubi pœna culpam excedit,& est delictum omissionis,ut ff.ad Sylla. l. ij. Bald.

Crimen ætas,infamia,& quia testis non sufficienter probat id ad quod inducitur, excludit probationem testis ita no.Innocen.in c.quotiens,de purg.cano. fo.319. facit quod no.glo.in c.Lucius.ff.de infami. Et licet actor deficiat prædictis modis in accusatione . tamen indicit purgatio. Item non sufficit coram se euangelium habere, ut ibidem Innocen.

Crimen pacis fractæ pertinet principaliter ad ecclesiam, ita no.Innocen.in c.nouit, de iudic. fo.119. in nu.7 & uide infra in uerbo malefi ciam in 1.q.& infra in uer bo Procur. in 1.q.

Crimina

Crimina recipiunt augmenta propter multiplicationem actuum uel multiplicationem iniuriæ ita not. Inno. in d.c.nouit de iudic.fo.eod.& facit.ff.de pœnis.l si diutino. Et facit ad stat. si quis uno impetu &c. Bal.

Criminis enormitas inducit aliud quam ipsum crimen. ita no.Inn.in c.cum non ab homine, de iudic. fol.118.

Crimen quando tenetur quis denunciare, uide Inn.in c. nouit, de iudic. fol.118.in nu.1

Crimen notorium punitur ex testibus receptis super inquisitione generali, non aliud crimen. ita not.Inno.& Host.in c.bonæ, de elec. fol.34

Crimen de iure ciuili: aut opponitur testi, cum infamia facti, aut cum infamia iuris, Aut sola infamia sine crimine, aut solum crimen sine infamia. Primò casu, aut est crimen atrox, ut hæresis, & in torum repellit testem, ut C.de summa Tri.& fide Catho.l.j. Aut est crimen leue, ut iniuriarum, & tunc non repellit, sed fidē testis lædit seu vulnerat. Vnde ex altera parte duo integri uiri contrarium asserentes præponderarent, ar. ff.de eden.l.si quis ex argentariis. & de testi.l.ob carmen.§.fi. Secundo casu omnino testis repellitur: nam etiam cum tormentis non probat, ut ff.de testi.l.iij.§. pe.& ff.de senato.l.Cassius. Tertiò casu non repellit testem, sed fidem eius uelat aliquantulum, ut si pater filium interponit, aut iudex instigatorem, ut ff.de infa.l.ob hæc uerba. Quartò casu non repellit quis à testimonio, puta si crimē erat occultum, uel erat crimen contumaciæ: quia non uenerat ad iudicem: nam contumacia non infamat, ut l.j.C.de modo mulcta Et hæc sunt uera nisi in crimine periurij: quia periurus omninò repellitur, ut l.Lucius.ff.de infamibus & ff.de re.mili.l.qui cum uno.§.ignominia. nisi iuramentum esset temerarium, ut not.Inno.in c.constitutus, de testi. fol.156. De iure autem canonico probato crimine cum dolo statim uidetur esse probata infamia canonica.& repellitur testis ante peractam pœnitentiam: sed post peractam pœnitentiam non repellitur nisi in crimine periurij. ita not.Inno.in cap.testimonium, de testi.162.nec sufficit pœnitentia cordis de qua no.Institu.de iniuriis.§.fi. Sed requiritur satisfactio operis quod no.Bal.

¶Ciuitas potest facere legem seu statutum contra ius commune dummodo illa lex uel illud statutum nō sit præiudiciale alicui personæ certæ. ita no Inn.in c.uenientes, de iureiuran. fol.171. hoc uerum nisi illa specialis persona causam dederit sta.propter sua demerita ut not.in l.amissione.§.qui deficiunt.ff.de capi.di. Item etiam quod non fuerit demerita illa persona. sta.propter hoc non erit nullum ipso iure sed ope exceptionis, ut l.j.in fin ff.de doli excep. Nec obst.l.si priuatus.ff.qui & à quibus. quia ibi populus non procesit per uiam statuti, sed per uiam metus & compulsionis. Bald.

Ciuitas potest cōfiscare bona si hoc habet ex priuilegio uel consuetudine, nam ista sunt paria. ita no.Inn.in c. postu.de foro comp.fol.122.& in auc.de defenso.ciuitatum.§.non habente in fi.glo.magnæ. nam confiscare sibi bona est meri imperij, ut C.de bonis uacan.l.j. lib.x.Bal.uide, infra in uer.Syndicus in 1.q.& infrà in uerbo Tyrannus in 1.q.

Ciuitatis nomine non continetur comitatus de stricta significatione, nec etiam communitatiui nomine ciuis continētur, quia stricta significatio in rescriptis est accipienda. Item quia ciues sunt honorabiliores quam comitatiui. ita no.Host.in c.Rodulfus, de rescr. Et iō in honoribus municipalib. rustici nō continentur sub nomine ciuium, ut C.ut rustici ad nullum obsequium uocentur, per totum. debent.n.studere agriculturæ non publicis honoribus. Virgilius tamen homo egregius dicitur Mantuanus, quia in comitatu Mantuæ natus fuit, ut dicit gloss.in l.qui ex vico.ff.ad municip.Bal.

Ciuitas non restituitur, ita dicit Inno.in c.1.de In integ. restit. fol.108.nu.1

Ciuitas de urbanitate tenetur reficere dāna facta uel inflicta ab hostibus, uel à piratis suo nuncio uel legatis, & non solum de urbanitate, sed etiam de iure tenetur. ita no.Inn.in c.sicut, el 2.de iureiu.fol.173.in nume.5.quod est uerum quando ambasiata est immediata seu proxima causa damni uel etiam remota secundum eum ibidem.Bal.

Ciuitas, collegia, ecclesiæ: omnia ista possunt destrui auctoritate superioris cā cognita: & tunc perdunt omnia priuilegia ciuitatis & collegij. Vnde si collegium denuò restauratur, si primum erat exemptum, istud nō erit exemptum. Si ciuitas reponitur & ante habebat ex priuilegio uel præscriptione merum imperium, modò non habebit. nisi restituta fit à principe, quia tunc omnia quæ iuris sunt recuperat, & ciues quos perdiderat, & priuilegia & statuta, ut hoc accidit Carthagini & Bononiæ.ut ff.qui.mo.usufruc.am.l.usufructus. & not.in proœmio.ff.in §.hæc autem tria. Si autem de facto opprimatur à prædonibus & latronibus uel tyrannis, & capiatur & destruatur monasterium, ecclesia uel ciuitas, tamen sine ullo corpore materiali uiuit quodam intellectu, & extat anima ut ita dicam quasi sine corpore, & retinet omnia priuilegia, ut ff.de fideiuss.l.mortuo. & de petitio.hæredi.l. hæreditas. & ipsi semetipsos reædificari possunt, & si nemo uiuit superior restaurat, & priuilegia exemptionis & cætera iura quæ durabant habito reducuntur ad actum ipso iure secundum Innocen. qui hoc not.in cap. cum ex iniuncto, de no.oper.nunciatio. fol.313.nume.2. & facit.ff.de leg.3. l.pater.§.Tusculanus. Et est ratio differentiæ quia quando de iure destruitur, titulus cassatur: sed facti calamitas titulum non aufert, nec nomen. ut ff.de ser.vrba.præd.l. seruitutes.§.si sublatum, & l.cum debere columnam. cum simi.& no.ista Bal.

Ciuis, uide infra in uer.Ciuitas, in 3.q.& infra in uer.Tyrannus, in 1.q.

¶Cœmeterium an debeat esse propinquum ecclesiæ. uide per Innocen. in capitulo abolendæ, de sepultur. fol.245.nu.2.

Cœmeterium non habet omnis ecclesia nisi habeat populum uel ex priuilegio. ita not.Inno. in cap.de sepul. fol.243

¶Condemnatus de crimine publico, non propterea intelligitur depositus à beneficio. ita no.Inn.in c.nihil, in fi.de ele fol.48.nu.5 uide infra in uerbo sentētiam, in 17.q.& infra in uer.Renuncians, in 5.q.

Condemnatus de crimine non statim perdit officiū uel beneficium, sed requiritur post illam condēnationem depositio. ita no.Inn.in c.qualiter.el 2.de accu.fo.293

Condemnatus qui facit id quod est consecutiuū appellationis, licet compareat coram iudice à quo, non intelligitur deserere appellationem.ita not Inn.in c.pastoralis, de off.dele.fol.84.nu.4.ar.ff.de mino.l.iiij.§. scio uide supra in uer. Clausula. in 5.q. Bal.

Condēnatus seu grauatus q non appellauit in incidenti

appellans in principali omnia potest prosequi. ita no. Inn. in c. q. ad consultationem, in gl. quæritur de re iu di. fol. 184. secus in sententia quæ nō tangit factū principale, quia examinatur & appellatur seorsum à principali, ut in sententia expensarum secundum eum ibidem. & secus in interlocutoria quæ fertur ante litem cōtestatam ut C. de procu. l. ita demū, & ibi p legistas.

¶ Condēnatio expensarum quandoq; fit in principio litis, quandoq; in medio, quandoq; in fine: ita no. Inn. in c. finem, de do & contu. fol. 144. nu. 2. & 3. & sic patet q quocūque tempore litis fieri potest. Bal.

Condemnato mortuo non fit executio nisi citato primo hærede: ita not. Inn. in c. quia, de iudi. fol. 118. uide infra in uerbo. Sententia, in 28. q.

Condemnato uel grauato sufficit ire uel mittere ad sedē apostolicam pro grauamine sibi illato, & protestari ne quid noui interim fiat: & hoc habetur pro appellatione: ita no. Inn. in c. ut debitus, extra de app. fol. 200. n. 2

Condemnato iniustè iudex tenetur ad restit. totius dāni, quod consequitur condemnatus. ita no. Inn. in c. super eo, quod me. cau. fol. 107. nu. 4

¶ Conducens stipēdiarios uel equos ad bellū non tenet ad emendam equorum mortuorum in dicto bello nisi ex pacto conuentum fuisset, & tunc à finibus pacti non est recedendum. ita no. Inn. in c. sicut in iure, de iureiu. fol. 174. nu. 4. idem in commodatario: secus in mandatore, nisi ex debito hoc et facit fm Inn. ibidē. quod tene menti, & uide Cy. C. ad l. Iul. de ui. in l. quoniam multa facinora. Bal.

Conductor cessando in solutione per biennium cadit à iure suo: ita no. Inn in c. propter, de loca. & cōdu. f. 234 nu. 3. Hoc mō priuatur ti. cōdōnis & omni suo iure. Sed statim q non soluit pōt reiici ut commoditas utēdi impediat, non ut locatio finiatur, ut C. loca. l. edē. & de furtis. l. si seruus. §. locator secundum lae Bal.

¶ Contrauenire licet cuiq; post sententiam contra suam confessionem sententialiter reprobatam. ita not. Inn. in c. mulieri, de iureiu. fol. 174. & in c. cum uenerabilis, de execp. per eundem fol. 176. nu. 7

¶ Conditio si Deus uoluerit, quæ subauditur in quolibet iuro, quid operatur, uide Inn in c. debitores, de iureiu. fol. 171. nu. 2. ubi dicit q operetur hoc: quia si iurani tibi commodare arma, tu uis ex eis occidere hominem, non teneor tibi seruare hoc iurm: qa Deus non uult hoc fieri. vñ iuim licitum non debet trahi ad illicitum e ifum nec ad periculum aiæ perduci, fm eum idem. Et sic no. casum in quo quis potest uenire ꝯ suū iurm alteri præstitum. uide etiam ibi q iuramentum præstitum potest etiam in melius commutari, sicut uotum factum, secundum Inn. ibidem Bal.

Cond. tiones quādoq; subintelliguntur tacitè in iuro, ut sunt conditiones de futuro. Prima est, si Deus uoluerit. Secunda, si promissum seruabitur. Tertia est, si ꝯ ius non præcipietur. Quarta si pecunia numerabitur, ut l. si. Cale non nu. pe. Quinta est si res statum nō mutabit, ut C. de sponsa. l. si. Et semper insunt duæ reseruationes, s. saluo iure alterius. & salua auctoritate superioris, ut ff. ad municip. l. fi. ita not. Inn in c. quemadmodum, de iureiuran. fol. 172. in nu 1. & per eundem in c. cum contingat eo tit. facit quod not in l. fin. ff. qui satisf. co. Et sic no. de tacitis conditionibus quæ in iuramento subintelliguntur.

Conditiones appositæ contra naturam contractus uitiant contractum ita not. Inno. in cap. 1. de condi. ap. fol. 179. in nu. 3. Adde in contractibus triplicem esse perfectionem, idest conuentionalem, essentialem & executiuam siue finalem. Cōuentionalis quatuor sunt species, s. re, uerbis, literis & consensu. & ista perfectio cadit in contractu in diem, & in contractu conditionali. de hoc die ut ff. de pericu. & commo. rei uen. l. si id quod, & in l. qui potior. ff. qui potio. in pigno habe. & l. qui balneum eo. tit. & l. omnia, alias si pecunia. ff. si cer. pet. Essentialem perfectionem non habent contractus conditionales, quia non producuntur essentialiter in esse ad quod tendunt nisi pro essentia condōnis, ut no. in l. ij. ff. de in diem adiect. & probatur. ff. de uerb. obl. l. decem. Item contractus in diem quodammodo est in potentia, & habet se ad esse & non esse, & in certis & necessariis non cadit executio: recipiunt. n. quidam contractus liberationem, ut ff. quod met. causa. l. metum. §. sed quod prætor. Quidam per aliud ut per traditionem: de istis no. ff. de perie. & commo. rei uend. l. necessariò. & C. eo. tit. l. j. per Cy. in delictis non cadit, & gl. dicit uerum quantum ad natiuitatem personalis actionis. Sed potius dicit uerum quantum ad acquisitionem domin j, ut C. communia de l: g. l. fi. §. siue. ff. de usufr. leg. l semper per Dy. Dependentia de futuro. ff. ad l. Aqui. l. in lege, & ff. de tabu. exhiben. l. locum. §. condēnatum. hoc dico pp duas quæstiones. Prima est cuius loci consuetudo seruetur: nam dico q in incidenti conuentionis ut sunt testes, inspiceretur locus, quia ibi recipit eam perfectionem. Sed quò ad concomitantiam seu comitantiam executionis inspicitur locus ubi collata est solutio. & idem si potest ibi is pro quo recepta est stipulatio agere sine cessione ex forma statuti ut Perusij. Et hoc est si stipulatio erit facta Florentiæ ut soluatur Perusij. arg. ff. de solu. l. quæro. nam Perusij fingunt contractum, quia in loco per imaginationes contrahentes se transtulerunt, ut l. contraxisse. ff. de act. & ob. & ar. in l. nihil. ff. de cap. & postlimi. reuer. in delictis. etiam dico q acquirunt for mam & legem in loco ubi fiunt: est. n. naturalis rōnam quod in loco nascitur & radicem habet, ergo qualitatem sequitur. Et ideo Florentinus delinquens Senis gaudebit beneficio statutorum Senensium, ut ff. de extraor. crimini. l. pe. §. sunt quidam. quod no.

¶ Conclusio in prima causa non operatur aliquid in causa app lta not. Inno. in cap. cum dilectus, de fide instr. fol. 167. vult dicere q conclusio facta in principali cā non impedit partem producere instrumenta in causa appellationis. quod est singulare secundum Host. uide infrà in uer. Renunciatio, in 7. q.

¶ Conclusum postquam est in causa, nullæ sunt partes iudicis nisi in pronunciando. & ideo postquam est conclusum, clausus est processus, & nulla allegatio amodò fieri debet nec in iure nec in facto. ita multum notabiliter no. Inn. in c. pastoralis, de cau. poss. & prop. fo. 136 nu. 1. ubi latè uide de ista materia. Hoc est uerum q̄ñ concluditur in totā cā, sed quo ad capitulum de producendis testibus concluditur per aperturam testium, uel per dicta testificata, ut in auc. de testibus. § quia uerò. Notabile est hoc q officium iudicis non concludit nec primo modo, ut in c. Ioannes Eremita, de fid. instr. nec ultimo modo, ut not. ipse Inn. in c. cum clamor, de testi fol. 161. per aperturam testium dico omnino esse conclusum in testibus producēdis. Postq̄ uerò est cōclusum nulla exceptio obiici pōt, ut l. qm̄ indubitati, C. de adult. nam inter conclusionem & sententiam nullum est dubium medium nisi citatio ad sententiam, ut in auten. ut cùm de appellatio. cogno. post princ.

prine. Et sit conclusio, si renunciatur actitandis, ut no. in c.fin.de in integ.resti.lib.6.in nouella. Et si in criminali non consueuit concludi, quia renunciatum non ualet, ut not ff.de pactis.l.pactum inter hæredem. Sed illa lex quãuis, facit in contrarium. sed dicendum est q in criminali postquam constat de crimine, non debet de iuris apicibus disputari, dicendo nõ potuit interuenire procurator, sed de impunitate, facit qd no. Bald.

¶Conclusum in causa quando dicatur, uide per Inn.in c. pastoralis, de causa possess. & propr. fol.136. nu.t & uide infra in uerbo Renuntians, in 8.q.

Coitus, uide supra in uer.Affinitas, in 1.q.

Correctio, disciplina, uide supra in uerbo Appellatio, 25.q.ubi de his no. Bald.

¶Coniuncta persona quando appellat pro coniuncta, potest ratificari post decem dies: secus in nudo gestore, in quo ratificatio est de substantia. sed coniuncta persona potest agere sine ratificat one si dominus non cõtradicat, ut l.j.de appell.recip. ita no.Inn.in c.auditis, & in c. in Genesi, de elect. fol.53. facit ad limitatio. l.bonorum, rem ra.hab.

Coniuncta persona licèt agat in iudicio pro coniuncta, tamen si inuestituram pro ea recipit, non acquirit ipso iure beneficium nisi habeatur ratum: & potest haberi ratum, licèt inuestituram medio tempore contulerit alteri: quia à facto suo recedere non potest, ita no.Inno.in c.accedens, de præben. fol.216. facit ff.de solutio.l.si quis offerenti, in fi Inn.

¶Conseruator qui condẽnauit de crimine potest taxare expẽsas, & audire testes super hoc q uenit accessoriè. & si actor non vult per conseruationem de his cognosci reum absoluet. ita no.Inno. in c.statutum, de offi. deleg. fol.90. in nu.1

Conseruatores possunt inquirere ex ipso officio solùm in notorio, ut ibidem Inn.

Conseruatorum officium consistit quasi in mero imperio. ita no Inn. in d.c.sta. de offi.deleg. fol.eod.

¶Confiscare, uide supra in uer.Ciuitas, in 2.q. ubi habes an ciuitas possit bona confiscare. Item q cõfiscare bona est meri imperij.

¶Consuetudo excusat quem à peccato. ita no.Inn.in tit. de treu.& pa. in contrarium tenet ipse idem in c.j.in fi.de consue. fol.22. vide infra in uer.Sta.in 5.q.

Consuetudo quæ dat alicui præbẽdam uidetur sibi dare licentiam possidendi. ita uo.Io.And.in c.fi.de consue. in nouella. Bald.

Consuetudo dat iurisdictionem etiam spiritualẽ. ita not. Inn.in c.nouit, de iudi. fol.118. in num.6. ergo illud quod facit iudex secularis contra clericos, si consuetudo erat, ualet: quia consuetudo dat etiam iurisdictionem spiritualẽ. Adde q ipse idem no.in c.j.de apo sta. Et sic consuetudo æquiparatur priuilegio secundum eum ibidem.& q consuetudo det iurisdictionem temporalem & ordinariam, uide.l.j.& quod ibi not. ff.de emancip.lib. Bald.

Consuetudo trãsfert possessionem ipso iure sine apprehensione. ita no.Inn.& Host.in c.j.de consuet. ergo si Papa uel Imperator vult propter inuestituram baculi uel bireti non dabitur alia possessio, sed solùm licentia ingrediendi possessionem sm eos. quod not. quia non est alibi. Bald. Alibi, scilicet in recolec.in l.ratihabitio de pign.act.

Consuetudo vniuersitatis afficit etiam singulares personas. ita no. Inno.in fi.de consuet. fol.14

Consuetudo Romanæ curiæ est q non confirmat aliquẽ electum nisi sint præsentes duo de electoribus. ita no. Inn.in c.de elec. fol.28

Consuetudo extenditur & priuilegium, sed non prascr. ita no.Inn.& Host. in c.fin.de offi.archid. qua facilius extenditur ius q̃ factum. facit.ff.de itin.actuq; priua. l.j.& ff.de bon.poss.l. sed cum patrono in ratione sui.

Consuetudine potest derogari solẽnitatibus instrumẽti. ita no.Inn.in c.j.in fi.de fide instrum. fol.165. in nu.9 ubi bene dicit. idem & ubi consuetudo est.

Consuetudine oritur ius petẽdi cõfirmationem & infirmationẽ. ita no Inn.in c.abbate, in uer.Signif. f.337.n.1 & uide infrà in uer.Titulus, in 2.q.

¶Commodans & commodatarius, uide supra in uer.Cõducens, in 1.q. vbi habes q cõmodatarius cui equus fuit cõmodatus ad bellum, non tenetur commodatarius, si moritur nisi ex pacto.

¶Consilium debet requiri ante factum, & non solùm in facto, sed etiam in medio. Ita not.Inn.in c.cum in ueteri, de elec. fol.50. in nu.2. vide omninò infra in uer bo Modus, in 2.q. per totum.

Consiliarij, de necessitate sunt uocandi. ita no.Inn.in c. nec episcopi, de tempo.ord. fol.63. vide infrà in uer. Solennitas, in 1.q.

Consilium à remotis uidetur parua causa, quia non ordinatur propriè ad causam, argu.ff. loca.l.qui domum. ita no.Inn. in c.quod uerò, de priuil. fol.318

¶Consensus plurium sufficit in actibus collegij simul nõ seorsum quando pertinet ad utilitatem uel necessitatem collegij, secus si ad utilitatem singulorum, ut diuisio redditruum. ita no.Inn.in c.cum omnes, de constitutio. fol.3. in nu.3. quia quod collegio, nõ quod aliquibus expedit, maior pars facere debet, ut ff.pro socio.l.actione, § Labeo. & arg.ff de solutio.l.constitutus. vel potes sic dicere quando aliquid cõpetit pluribus, uel competit collegialiter aut singulariter, aut dubitatur an competat vniuersaliter uel particulariter. primo casu requiritur cõsẽnsus in forma collegij, q̃ forma collegij non seruatur regulr nisi interuen at maior pars ipsius, ut l.quod maior, ff.ad municip.& l. nouationũ forma, C.de decur. & C.de leg.l.fi.lib.10. secundo casu uide in l.fin.in fi.C.cõia præd. q sufficit diuisim consensus præstitus. tertio casu uide l.sicut, ff. de arbitris, ubi quando committitur aliquid pluribus simul, explicari debet simul, ut æqualis sit forma cõmissionis. in hoc tantùm casu uidetur semper intelligi q stetur maiori parti, ut ff.de inof.rest.l.si pars, licèt non sint collegiati, ut colleginm sunt tamen collegiati, quibus certum est factum commissum simul, nec posset aliquid facere aliis irrequisitis, ut l.C.de aucto. præstan. Bald. & uide infra in uerbo Liberatio, in 1.quæst.post medium.

Consentire potest quis in iudicem non suum in omnibus iudiciis, sed non in inquisitione maximè in præiudiciũ alienæ uel maioris iurisdictionis. ita no.Inno.in c.ad petitio.de accus. fol.292. in nu.1. tenementi. & uide infra in uer.Solennitas, in 1.q.

Consensus est quadruplex, vnus negligentiæ ubi minus peccat cõsentiens q̃ agens, nisi fortè esset nimis crassa & supina ignorantia. Alius dicitur consensus consilij, ubi minus peccat consentiens q̃ agẽs, sed magis q̃ primus. Alius est consensus cooperationis, ubi puniũtur æqualiter consentiens & agens. quartus est consensus auctoritatis sine defensione ubi plus peccat consentiens q̃ agens & magis punitur. ita not.Inno.in c.j. de offi.deleg fol.75. in nu.1. in glo.super uerbo Pœna.

Adde quod not. Io. And. in c.j. de pœnis, in clemen. & tene menti ista. Bald. Et uide etiam Bart. in l. qui opem, ff. de furt. ubi ponit formaliter uerba Inn. Bal. & uide etiam in d.c.j. Bart. & Compost. Bald.

Consentire est vnum aliquid eligere. ita no. Inno. in cap. cum in iure, de elect. fol. 42. nu. 1. facit. l. si pater. §. fin. de manu. uindic. vide omnino infra in uerbo Differentia, in 4. quæst.

Consensus illorum qui post erãt in possessione est necessarius in possessione iurium quærenda. ita no. Inn. in c. cum uenisset, de in integ. resti. fol. 108. nu. 2

Consensus partium non sufficit ad probandum dicta testium, quæ dicta non ualent: & ideò si dicta testium nõ ualent, quia non reddunt causam &c. uel alias nõ ualent illa dicta testium, non possunt consensu partium ualidari. ita no. Inn. in c. cum causam, de test. f. 158. n. 1 uide supra in uer. Citatio, in 3 1. q.

Consensus matrimonialis ubicũque est licèt sit illicitus contrahitur iustitia publicæ honestatis. ita no. Abb. in c. ad audientiam, de sponsalib. qđ no. perpetuò. Bald.

¶ Confirmatio fit uerbo & facto pluribus modis, de qbus uide per Host. ibidem, & in uer. Motus, in 1. q.

Confirmatio non tribuit ius ubi requiritur dispensatio, & cessat potestas & uoluntas dispensandi. ita not. Inno. in cap. innotuit, de elect. fol. 33. uide infra in uerbo Cognitio, in 1. q.

Confirmatio facit ualere acta licèt electio sit nulla. ita no. Inn. in c. cùm dilectus, de elect. fol. 41. nu. 1

Confirmatio ualet etiam si nullus citetur: & ista confirmatio habet uim sententiæ. ita no. Inn. in c. cùm olim, de dolo & contu. fol. 145. nu. 2

Confirmatio ex contractu peti non pôt, qa ꝯfirmatio ex consensu pendet, & non redditur in inuitum, nec cõfirmatur inuitus: ꝯfirmatio uerò quorũdam actuum legitimorum ut electionis tutoris & si. q desiderant ꝯfirmari, peti pôt. ita no. Inn. in c. 3j. de confir. uti. uel inuti. fol. 207. in nu. 1. & 2. & no. qñ confirmatio tribuat ius & qñ non: confirmatio uerò quæ non est debita, non petitur nisi supplicando, & tunc non est indulgenda nisi citato eo qui potest lędi, ut ff. de adopt. l. nam ita diuus. de confirmatione contractus habes etiam in l. si quos, C. de decur. De confirmatione possessionis, uide C. de carbo. edic. l. j. per Odofr. & Cyn. Bald.

Confirmatio sñiæ pôt peti principaliter ad hoc agendo. ita no. Inn. in c. j. de cõfir. uti. uel inuti. fol. 207. in n. 2

Confirmatio facta de excõmunicato ualet. ita no. Inno. in c. post elec. de conceß. præb. fol. 2 24

Confirmatio obtenta in forma cõmuni licèt non det ius, tamen dat causam præscribendi. ita no. Abb. in c. dudum, de decimis quod est not.

Confirmatus statim habet ius administrandi temporalia pleno iure sine possessione uel inuestitura. ita not. Inn. & Host. in c. transmissam, de elect. fol. 31

Confirmatus non agit de beneficio obtinendo, sed de obtento. ita not. Inno. in c. fin. de eo qui mitt. in possessio. causa rei ser. fol. 148

Confirmatus à Papa potest conueniri de simonia coram inferiore si agatur contra personam, & nõ contra confirmationem. ita not. Innocen. in cap. de cætero, de re iud. fol. 183. nu. 3

¶ Confessio iuramento firmata reuocari non pôt. ita no. Inn. in c. cum dilectus, de accus. fol. 290. facit c. inter dilectos, de do. uide ĩ in uer. Sententia, in 18. q.

Confessio vnius latronis ualet contra alium latronem quò ad præsumptionem inducendam. ita no. Inn. in c. j. de confeßis. fol. 149. sed falsarius ꝯ falsarium nõ recipitur, ut ibidem Inn. quod no. & uide ibidem in uerbo Reus, in 3. q. in fi. Bal.

Confessio in cã ciuili mandatur executioni, non in criminali, sed expectatur sñia. ita no. Inno. in c. quærenti, de offi. deleg. fol. 83. in nu. 1. de hoc est casus in l. j. C. de confessis, ibi cum & soluere cogantur &c.

ex Confessione potest quis dãnari ab ordinario & delegato, licèt ad hoc non sit actum. ita no. Inno. in c. cum super, de confeß. fol. 149. in nu. 3

pro Confessione taciturnitas non habetur. ita no. Inn. in c. j. extra de postul. prała. fol. 24. nu. 4

Confessio etiam quæ non ualet in criminali facit præiudicium, quia facit iudicium ad torturam. ita not. Inn. in c. per inquisi. de elec. fol. 98. nu. 2. 3. manu.

Confessio interlocutoria & sñia diffinitiua ualent etiam in alio iudicio inter eosdem. ita no. Inn. in c. per inquisi. de elec. fol. eo, uide ĩ in uer Attest. in 1. q.

Confessio meritoria debet esse pura & simplex cũ oĩbus circũstantiis. hoc uerum nisi ex hoc posset magnũ periculum imminere uel euenire, quia tunc sufficit soli Deo confiteri uel in genere. ita no. Inn. in c. omnis, in glo. not. non &c. de pœ. & remiß. fol. 323. nu. 1

Confessio nõ nocet ad dissolutionẽ nexus mr̃imonij, sed mutuæ seruitutis nocet. ita no. Inn. in c. fi. de rap. f. 305

Confessio pôt exponi sed nõ perimi nisi probaret error uel ignorantia. ita not. Inno. in c. cùm dilecti. fol. 292 de accu. & ibi uide per eum, quid habet probare uolẽs suum errorem reuocare. & uide infra in uer. Instrumentum, in 1. q. ibi, licet confessio &c.

Confessio nõ pôt interpretari p hæredes ꝯfitẽtes. ita no. Inn. in c. cũ dilectus, de suc. ab inte. f. 243. idẽ dico ĩ libello, exceptione, pône, & si. qa libellũ, exceptionẽ uel pônem testantis hæres nõ pôt interpretari, ut no ff. de rei uẽ. l. idẽ Pôp. scribit si frumẽtum, §. fi. p Azo. Bal.

Confessio quã tertius facit super iure meo, mihi non pĩudicat, & eam reuocare possum. ita no. Inn. in c. cum super, de re iud. fol. 185. nu. 1

Confessio interpretatur contra confitentem nisi eam declaret exponendo, non perimendo. ita not. Abbas in c. cum dilectus, de accus.

Confessio licèt nullis adminiculis sit coniuncta, tamẽ tenet in criminali si sponte fiat, & plenè probat. ita not. Abbas in c. ex literis, de diuor.

Confessioni partium statur ubi dubitatur de processu. ita no. Abbas. in c. cum bonæ, de proba.

Confessus non potest uariare. ita no. Inn. in d. c. p inquisitionem, maximè qñ fuit ipsa confessio iuro firmata, ut in c. cum dilecti, de accus. facit, ff. ad l. Aquil. l. proinde, & C. de pba. auc. at qui semel, ubi est gl. ordin. & per Bar. in c. ueniens, de testi. Bald. vide supra in uerbo Absolutio, in 7. q. & infra in uer. Liberatio, in 1. q.

Confessus non dirimit matrimonium. ita no. Inn. in c. causam, de offi. deleg. fol. 78. in nu. 1

Confessus spõte debet hr̃e maiorem fauorem q̃ ꝯuictus. ita not. Inno. in c. prudentiam, de offi. deleg. fol. 78. in gl q sicut ibi qd si non &c. facit ad hoc, ff. de iureiu. l. eum qui, & insti. de act. §. item mixta est actio. Bal.

¶ Colonus si ui eiicitur, dñs perdit possessionem, secus si p iudicem eiicit: qa iudex nunquã intendit piudicari iuri uel possessioni tertiæ personæ. ita no. Inn. & Host. in c. qñ, ut lite non contest. nam possessio iudicialis plus iuris habere debet, ut Host. ibidem.

Colonus cui sunt omnia bona obligata rõne obseruãtiæ contractus pôt in re locata manere ratione pignorũ, licèt

licet locator illam uendiderit, fm Bal.in l.filiofamilias.§ fi.ff.solu.matri.

¶Contumacia uide j.in uerbo procur.in 5.q. ubi hr quibus tpibus procur.possit esse cōtumax.& in quibus con tumacia illorum tpum nocet.& uide ibi unum dictum singu.uide j.in uerbo sententiā,in 15.q. & intrā in uerbo responsio.in v.q.

Cōtumax in iurādo de calūnia perdit cām,& hr pro confessō si illa instantia est perempta petit hæc pœna. & petit tantu.perempta instantia: quia hæc pœna imponēda uenit iudicis officio mercenario, & ideo lite mortua non potest ex hoc agi uel excipi,fm Inn.in c. fi. de iur.calum. fo.129. ar.ff.de iure fis.l.eius qui delatorē. Sed ubi extra iudicium imponitur pœna priuata pôt ad id agi & excipi,fm eum ibidem & uide s in uerbo citatio,in 8.q.

Contumax tandiu pôt opponere declinatoriā quādiu posset si compareret.vñ in cā appellationis non audit post quam incœpit disceptari negocijs principale,fm Inno. in cap.præterea,de dilat.fo. 129. in nume.3.quod est nota uide supra in uerbo crimen,in 10.q.ibi nam contumacia non infamat &c.

Cōtumax circa testes producendos nihilominus est citandus ad diffinitiuam.ita not.Inn.in c.nostra,de elec.fol. 29.Et sic no.q semper absens contumacirer præsumit in malitia donec ueniat.Bal.

Cōtumax est ille q cōparet & absolutē ꝑtestat q nō intēdit in iurisdōnem cōsentire. & ideo debet iste loq condōnaliter.f.nisi & inquantum sit iudex cōpetens.ita no ta Inn.in c.Cumana,de electio.f 50.in nu.4. quod tenementi, & uide s in uerbo citatio,in 10.q.

Contumacibus non inuenitur posita certa pœna sed tantum condemnatis.ita no.Inn.in cap.de causis,de officio delega. fol.76.nume.7

Cōtumax cōparens iudice sedēte ꝑ tribunali an indigeat restō.in integrum ad appellandum. Inno.hoc tractat in c.querelam.de proc. fo. 102.nu.2. Sed non firmat se. Et communis opinio est q non,sed ipso iure appellet: quia lex admittit comparitionem suam & fingit eū nō contumacem,ut l.diuus.ff.de in integ.resti.& ita nota. gl.in l.inter minores,e.ti.sed si uult restitui ad totam causam oportet q petat in integrum resti.quia qui statim uenit obtemperasse ui,& ideo dignus est restitutio ne Expedit autem potius restitui quam appellare, qa non itur aliō.ff.de minori.l.perfectum.& quia non ita citō deseritur lis resti.sicut appellationis. & quia pôt peti restitui post x.dies.sed non interponi appellatio. Alij dicunt q uerissimus contumax qui dixit nolo uenire,indigeat restitu.ad appellandū non ipso iure.Sed uerus contumax qui inuentus nihil dixit ipso iure,sed fictus ipso iure appellat.& hoc ex qualitate contumaciæ sed beneficio suæ comparitionis hoc plus cōsequitur,quia pôt restitui ad totam causam.& ita intellexit do.Azo.ut supra patet Bal.

Contumax uerus sicut non auditur appellans,ita & itineris arreptio ei nihil prodest ita not.Inn. in ca.cum olim de dolo.& contu. f.145

Contumax si quis fuerit in processu nihilominus citari debet ad sententiam diffinitiuam ita no.Inn.in c. cum olim,de testi.fo.157.nu.3.& idem tenet Abbas ibidem Bal.& in c.ad pœnam.§.alij de accusa.& no.per glo.in l.iubemus.C.de indi,in glo.super uerbo spectans.secus ad inter locutoriam ut ipse idem no. in c.auditis,de ꝑcu.unde licet aliquis sit positus in banno pp contumaciam,non tñ patitur diffinitiuam nisi primō ad eā fuerit citatus: caue tñ ut cū procedis fm statuta ciuitatis uel domini de hoc disponentis,ea ad unguem obserues de rescr.c.cum dilectus. Bal.

Contumax in appellatione introducenda siue terminus fuerit præfixus a iure siue a lege siue ab homine uel iudice hr pro desertione appellationis.ita no. Inno. & Host.in c.per Ionas,de appel.& per Host.in c.seq.quod est uerum,nisi fuisset impeditus, quia ille qui habet cō sequi appellationem in termino assignato nō uidetur deserere si fuit impeditus etiam per inopiam,quia terminus hominis succedit loco termini iuris, ut ff.de re iudica. l. iii. §.si quis ita, dicit ipse idem Innocen. in c. ex ratione,de appel. fo.191.nu.2. quod est no. Bal.

¶Constō non ligat eum qui diluciđe suam ignorantiam probat. ita no.Inn.in c.1.de constitu. fol.3

Constōnes quæ non faciunt mentionem doli an requirāt ad impositionem pœnæ uerum dolum uel præsumptū, dic ut no.C.unde ui l.si quis in tantam,in 8.q.& in l.fi. §.penul.eo.tit.Aduocati cōiter dicunt q ubi statutum non requirit nisi uerum factum,ibi non requiritur dolus Bal. uide de hac materia per do.Bal.in l.quicūque C.de seruis fugi.

Constō iuris naturalis porrigitur ad præterita.ita no. Inno.& Hosti.in c. 1.de constitu. fol.3.

Quodcunque ligaueris super terram &c.intelligitur,s.ꝑ constōnes & præcepta quæ facit Papa , non tamen possit auferre baptisma. ut no.Inno.& Host.in cap.quanto,de consuetudine. fol.23.

Constitutio non ligat cœptum & non perfectum,fm Host. in c.2.de constitu.

Constitutio quæ cōcordat cū iure antiquo trahit ad præterita ita no.Host.in c.fi.de cōsti.& in au.c.de filiis ante dota.instru.nat.§ hæc constitutio inter filios,in fi.

Constitutio pœnalis est duplex.s.ex parte rei tātum, & ex parte rei & actorum, ita not.Host.in cap.quia nonnulli,de rescriptis.

¶Cōmenda bñficii debet fieri cum eā uocato patrono & clerico,cui commēda facta est,& sine licētia proprii episcopi pôt eam acceptare,quia non obligatur commēdatarius ad eam tenendam,nisi quantum uoluerit: tñ ad mandatum sui prælati eam dimittere debet ita no. Inn.in c.cōstitutus,de appel. fol.195. ergo commenda non datur in titulum,secundum Inno.tituli enim sunt perpetui: ut not.ff.de acqui.possess.l.j.§.ueteres. & uide quod no.Io.An. in c.nemo deinceps,de elec. li.6.in nouella. Bal.

Commendam habētes faciunt interim cessare electionē & habent administrationem legitimam fm Inn. in ea. constitutus,extra de accusa.

¶Cohertio designatur per baculum. ita no.Inno.in c. intelleximus,de ætate & qualitate. fol.67. uide ad hoc c.primum,de sacra unctione.

Cogitur,de hoc uide j in uerbo reus,in 6.q.

¶Compromissum soluitur pœna soluta, ita no.Inn.in c.ex parte,de arb.fo.115.uide j in uerbo electio in 11.q. & j in uerbo renuncians in 6.q.

Compromitti non potest post sententiam.ita no.Inn.in c. exposita,de arb.quia iam sopita est quæstio. Bal.

Compromitti nō potest in laicum cā electionis ecclesiæ. ita no.Inn.in c.contingit,de arb. fo.115. uide s in uer. arbiter,in 4.q.post medium.

Compromissarij electionis non propriē dicuntur cōpromissarij sed magis donatarij. ita no. Inn.in c.in causis, de elec. fol.41.nu.4

Compromissum quando fit in iudice semper potest peti

reductio, quia obtinet instar arbitratorum. ita no. Ho stien. in c. causis, de offi. deleg.

Compromitti potest in iudicem delegatum. ita no. Abb. in c. exhibita, de rerum permu.

¶Cognoscitur summariè de rest. in integ. ita no. Inn. in c. cū uenissent, de in integ. rest. & in c. ex lris, eo. ti. f. 108.

Cognoscitur de falso sex modis, s. quatuor ciuiliter, agēdo, excipiēdo, replicādo, & in integ. rest. petēdo. & duobus modis criminaliter, s. accusando & inquirendo. ita no. Inn. in c. licèt, de pba. fol. 151. nu. 2. sed an retractetur sententia qualitercūque sit pronunciatum eam latam ex falsis probationibus: & uidetur q̄ sic. ut ff. de falsis. l. si quis obrepserit, in uerbo Nihil agitur. Alij dicunt contra sm Inno. in d. c. de hoc. uide per Cy. in l. querelam, C. de falsis, vnde qui excipit de falso, non uidetur accusare, ut no. ff. de adulteriis. l. ij. §. si publico. quod est not. Bald.

Cognitio causæ summariæ pōt p iudicem fieri absq; psentia partium ita no. Inn. in c. ex parte, de accu. f. 188 quia summaria cognitio causæ non requirit præsentiam partis, ut ibidem per eundem. quod not.

Cognitio summaria sufficit in confirmatione. ita no. Inn. in c. cùm dilecti, extra de elec. fol. 41. nu 2

Cognitio an appellatio sit recipienda, non pertinet ad iudicem à quo p causæ cognitionem, sed p euidētiam facti, p quā si ɔstat q̄ appellatio sit ipso iure nulla non supersedet in exequendo. Si aūt constat q̄ non sit ipso iure nulla, tunc supersedet: qa secunda sniā nō spectat ad eum, ut ff. de mino. l. pfecti. ita no. Inn. in c. pastor. de offi. dele. fol. 84. nu. 3. Ex pterito. i. ex prio gestis, & ptinet ad eum talis notio, sed ex actitatis iā non ex actitatis posteà cū non sit iudex, sed ante fuit. Vnde ista est causæ cognitio de præterito nō de futuro. Bal.

Cognitio hæc, an appellatio sit recipienda nec ne, est prima & præambula cognitio. & eo ipso q̄ prima facie nō apparet q̄ appellatio peccet in forma uel in materia, debet admitti, quæ admissio nō est sententia interlocutoria, nec diffinitiua, & ideò potest fieri parte non citata. Sed appellationem esse iustam uel iniustā, istud est diffinitiuum causæ appellationis, & requirit citationem partis & alia solēnia. ita no. Inn. in c. pastoralis, de offi. deleg. fol. 85. nu. 4

Cognitio summaria non est de substantialibus executionis mandati. ita no. Inno. in c. proposuit, de concessio. præben. fol. 232. nu. 5

¶Comitatus, uide oīno supra in uerbo Ciuitas in 3. q.

¶Coniurationes nec alia peccata debēt fieri per illos ad quos electio plati ptinet. ita no. Inn. in c. j. de ele. f. 18

¶Collegium, uide omnino infra in uer. Cōuētio in 1. q.

Collegium Cardin. pōt restituere famam sicut & senatus. Papa tñ non restituit laicum. ita no. Inno. in c. cùm te, de re iud. fol. 188. nu. 2. vbi uide qui sunt illi qui possunt restituere famam alicui, & qui non. Sed quid de Imperatore an possit in integrum restituere famæ in terris Ecclesiæ? & uidetur q̄ sic, quia est uoluntariæ iurisdictionis: & quia hoc cōpetit in signū vniuersalis dnij, & est iursd. non circūscriptæ nec coarctatæ. Bal.

Collegium uel eius ius remanet etiā in vno solo hoie. ita no. Inn. in c. postulasti, de iure patr. fol. 264. nu. 1 & uide tex. & quod ibi no. per gl. in l. sicut, in fi. ff. quod cuiusque vniuer. nomine. Bald.

Collegia quæ sunt licita, dicit Inn. q̄ naturalia, i. realia, ut ciuitates, castra & villæ: sed collegia certarum personarum non sunt licita, nisi superior ea confirmauit, uel nisi constet euidenter q̄ pro bono sint facta. ita dicit ipse in c. dilecta, de excess. prxla. fol. 312. in nu. 5 Et sic habes ex prædictis quæ dicantur collegia realia, & quæ personalia.

Collegium siue societas est plurium corporum vno nomine ei deputato legitima collectio. ita no. Inn. in d. c. dilecta, de exces. pla. fol. eo. nu. 6. nomen. n. vnum addit singularibus psonis sign. q̄ ex vniuerso sumit, ut l. rerum mixtura, ff. de usuc. sm Oldr. Bal. Et adde quod no. ipse idem Inn. in c. j. de elect. fol. 28. vbi parificat ista, conuentus, collegium, corpus & vniuersitas.

Collegium omne & rector collegij personarū subest generali rectori ciuitatis uel castri ubi collegium est. ita no. Inn. in d. c. dilectus, de excess. prxla. fol. 312. nu. 9 & sic collegium notariorum, & rector siue prior dictorum notariorū subest prioribus cōmunis Perusij, ut C. de iur. om. iud. l. si. in fi. & uide ĩ in uer. Ciuitas in 6. q.

Collegium pōt quis exire, quia nec intrare nec manere cogitur, cum sit uolūtarium. ita no. Inn. in d. c. dilecta, de excess. prxla. fol. 312. nu. 4. Ergo si quis est de collegio notariorum liberè pōt exire illud, & ad aliud intrare. Secus in reali collegio ciuitatis uel castri, de quo non potest quis se abdicare, sm Inn. ibid. exeuntes autem de Collegio recipiunt partem de rebus percipiendis inter singulos, & eorum ius possunt alteri concedere, ut l. tellatrix, §. j. ff. si seruit. uendi. Item simul non debet quis recipi uel esse in duobus collegiis sm eum ibidem. Item collegiū nō finitur morte aliorum de collegio, sed residet in eo qui superuenit: secus in societate non collegiata sm eum ibidem. in societate uerò collegiata non debet concipi stipulatio, uel iudicium nomine societatis uel sociorum nisi impropriè loquendo, ut in prxalleg. cap. dilecta. fol. eod. quod not. bene. Bald.

¶Collatio, uide infra in uerbo Cōmissio in 1. q. & infra in uerbo Suspensus in 7. q.

Collatio occulta beneficij licèt sit suspecta, tñ bene ualet. ita no. Abb. in c. nostrum, ut eccl. benefi. uide supra in uer. Beneficium in 7. q. Bald.

¶Collecta quomodo fiat per ciuitates, & per castra, & p villas suppositas ciuitati, est tex. cum gl. in auct. quo naturales effi. sui, §. si uerò non ciuis, col. vij. & ff. de cēsi. l. forma. & l. qui ex meo, ff. ad municip. Bald.

¶Conferens ordines acquirit iurisdōnem supra ordinariam, nec est ab alio ordinandus nisi primò fiat sub eo. ita no. Inn. in c. cùm in distribuendis, de tēp. ord. f. 64

¶Congregare exercitum, stipendiarios & amicos est licitum cuicūq; p defensione sua & rerum suarū: nec hoc dr bellum propereà ppriè sed defensio. item & p recuperatione possessionis dūmodò fiat incōtinenti: & nō solum laicis, sed etiam clericis ob hanc cām licitū est arma mouere. item & ɔ̄ subditos rebelles & inobedientes armari debēt iura & hoies, & licitè fiet eis guerra tam à dominis tēporalib. q̄ à spūalib. manu. n. militari uēdum est ɔ̄ rebelles subditos, ubi alia remedia non sufficiunt, & in tali bello possunt capi personæ & res eorum: & clerici quorum interest possunt assistere fauendo ɔ̄ eos, non in eos occidendo, quia essent irregulares. Et sic no. q̄ qui pstat fauorem ictu lapidum in bello licito in quo alij alios occidunt, non dicitur homicida nec irregularis. ita no. Inn. in c. olim, de restitu. spol. fol. 140. nu 8. tamen modum excedens pōt effici irregularis, ut ibidem no. per Inn. in fi. Bal.

¶Copula, uide supra in uer. Clausula in penult. quæst.

Copula carnalis, uide infra in uer. Testis, in 75. q. & supra in uer. Allegans in 5. q.

¶Commissio

¶Commissio potest reuocari re integra, nõ cessio uel collatio ptãtis eligendi. ita no. Host. in c.cũ causis, de ele.
Cõmissio dispensationis debet fieri personis sublimibus & literatis: ita no. Inn. in c. dudũ extra de ele. fo. 34. n. 6
Commissio simpliciter facta uidetur facta super toto. ita no. Inn. in c. super quęstionũ, de off. dele. fol. 83. nu. 6.
Comminatio, uide. s. in uerbo appellatio, in 43. q.
Concedens priuilegium potest illud interpretari ẽt partibus non citatis. ita no. Inn. in c. olim, de uer. sig. f. 335. in nu. 3. q esse uo. secundum eum. tu uide gl. in l. ab executore. C. de appell. quæ non est alibi: Bal.
Concessio dignitatis psumit realis, secus si personæ in singulari. ita no. Inn. in c. cũ uenisset, de insti. fo. 220. nu. 3
Concedens quis aliquam rem simpliciter, uidetur solũ concedere illud ius quod habet ita no. Abbas in c. pastoralis, de dona. nã confessio intelligitur fundari super eo super quo põt de iure fundari, ut ff. de 9hen. emp. l. qui tabernas. C. de leg. l. uxor patrui. ff. de usufr. leg. l. Stichus. Abbas. Sed quid si duo habent ius, & unus donat, & alter consentit; respondeo, si donatur ecclesiæ statim ius utrinsq; est translatum, quia dominium in ecclesiã transfertur sola nuda uoluntate, ut C. de sacrosf. eccl. l. si. & est casus in d. c. pastoralis. Si autem donatur alteri? Aut est facta traditio, & idem, ut l. ij. C. si aduers. dona. Aut non est facta traditio, & tunc non officit consensus, quia consentiens non obligatur, ut ff. de reg. iu. l. aliud est uendere. Et ideo lcitus est consentire, quam contrahere, ut ff. de manumis. uindic. l. si pater. §. si. uide l. Gaius. ff. de pig. actio. ubi est tex. & gl. pro decisione huius quæstionis, sed quid, si tu testaris de re mea, & ego tibi consentio, an mihi prudici? & uidetur q sic, ut ff. de leg. 3. l. si fundũ per fideicõmissum. Sed illa lex nihil facit, quia ille consensus pstabatur hæredi, non testatori. Sed alia lege uidetur rotunde hoc dici, ut ff. qui. mo. pig. uel hypo. sol. l. sicut §. uendic. Sed in contrarium uidetur certũ est q hęres adeundo uidetur consentire dispositioni testatoris, & tñ si testator legat rẽ hæredis nõ transit dñium, ut no. ff. de serui. l. Pap. Nõ ob. d. §. uenditionis. qa ibi loqtur in liberatione quæ facilius fiet nudo consensu, ut l. si tibi. §. de pignore. ff. de pac. Sed dñium non perdit nuda animi cognitione, ut ff. de policita. l. si qnis rẽ in prin. Si tñ legatarius possideret tunc consentiens repelleretur exceptione doli. simile. ff. de testa. l. militis codicillis. §. ueteranus & ff. de dona. l. si tibi dederim. & tene menti ista perpetuo.
¶Conuersus an habeat canonem si incedit in habitu, & destinatione animi uult esse clericus. gl. q sic in c. 2. de institu. Itẽ an dicatur religiosa persona, & an gaudeat priuilegio fori. do. Pe. ibi q sic in lectura sua.
¶Conscientia excusat iudicem qui non admittit appellationem, non tñ debet eam sequi in exequendo interim. ita no. Inn. in c. pastoralis, de off. dele. fol. 84. nu. 3
Conscientia titubãs non inducit malã fidẽ, qa mala fides nõ cadit nisi super certa scientia ita not. Inn. in c. si. de præscr. fol. 182. uide. s. in uerbo aduocatus, in 3. q.
Contractus licet non debeat fieri cũ excõicatis de pcepto Apñi, tñ ipse nõ prohibet 9tũ de facto seruari, qa nõ habet perpetuã cãm prohibitionis. sed tpalem durante excõicatione, ergo si de facto 9hitur cũ ipsis seruari debet contractus. ita no. Inn. in c. si uere, de sent. exc. fol. 327. in nu. 1. uide. s. in uerbo citatio, in 28. q. ibi sed in contractibus bonæ fidei &c.
Contractus excommunicati ualet ex consensu partiũ ẽt si fit per sententiam excommunicatus. ita no. Inn. in c. auditis, de excep. alias in c. pia fol. 177. in nu. 4
Contractus tenet dummõ forma seruetur. ita no. Innu. in c. grauis, de deposito. fol. 233. adde q in uẽdi. pd. pupillorũ tria sunt de forma ipsius 9tus, s. tutorũ auctoritas, cãæ examinatio, & decretum ut C. si pp publicam pensi. l. si. & C. de prædiis mino. l. ob æs. & l. si quidẽ & ff. de transa. l. cũ hi. §. si ptor. & si aliqđ istorũ deficit, nõ ualet: qa nõ ritẽ factũ, ut d. l. cũ hi. §. si ptor. requirit & quartũ. ut q fiat subhastatio, ut ff. de mino. & l. si sine sicut i ecclesia ut C. de sacrosf. eccl. autẽtica hoc ius porrectũ. sed illa autẽtica loquit qñ uẽdit pp debitũ satisfaciendũ, sed ubi pp utilitatem ecclesiæ nõ inuenit de subhastatione nec ẽt s̃m canones hoc requirit ita uo. ipse Inn. in c. dudum de re. ecc. nõ alie. fol. 232. qñ aũt iudex uẽdit q debet seruare iuris solẽnitatẽ in uẽdẽdo, reqrit subhastatio, ut C. de fid. instru. & iure hastæ fiscalis. l. j. lib. x. uide gl. in l. auctor. ff. rẽ ra. ha. & Bal. in l. p. de rebus eorum. Notandũ est tñ q ubi reperitur decretũ appositũ. ibi psumit cã & subhastatio, ut not. Spe. in ti. de emp. & uen. §. nũc dicẽdũ. uers. & breuiter. non tñ psumit auctoritas interposita, ut ff. de publina. l. quæcũque. §. si. & dic ut ibi. Itẽ no. est, q decretũ nunq̃ trãsit in rẽ iudicatã, qa semp põt probari 9triũ ut ff. de rei uen. l. fundum. Item & quædã alia sunt quæ non sunt de forma, sed circa formã, quæ cõgruũt officio iudicis: de qbus omnino mãdat inquiri, ut l. magis puto. §. nõ possunt. ff. de rebus eorũ. & tñ omissa nõ uitians uenditionẽ. sed bñficiũ restõnis afferunt ut ff. de minor. l. tutor cũ si. Sic dicimus in electionibus platorũ, ubi si fiat 9 formam, electio est nulla ipso iure, ut in c. quia pp, de ele. licẽt possit per exceptionis obsta cu. impugnari, ut in c. qđ sicut, de ele. & in c. bonæ el 2. de postu a sicut in processu iudicij dicimus q quædam sunt de substantia, ut litis cont. quę omissa uiciat pcessum ipso iure, ut in ti ut lit. non cont. quasi per totum. quędã circa substãtiã nõ tñ substãtialia, ut libelli oblatio, iuri præstatio, & alia quæ omissa processum iudicij nõ annullant, ut C. de lit. aue. offeratur & C. de iur. cal. l. ij §. sed quia ueremur. qđ tene menti. Bal. Sed nunquid immunitas ecclesiæ transit ad emptorem, ut nõ soluat collectã uel gabellam, sicut non soluit ecclesia, ut no. ff. ad municip. l. incola. responde non, ut ff. de publica. l. licitatio, in fi secundum do. Thomam de Formaginis. uide. j. in uerbo testis. in 43. qõ. & j. in uerbo sententia, in 2. q. ubi habes q quando petitur annullari contractus, officium iudicis imploratur. & uide. s. in uerbo conditio, in 3. q. ubi oino uide & tene menti.
Contractus nota. q ex contractu ecclesiæ transit in eam dñium sine traditione, ut C. de sacrosf. eccl. l. si. & per Bar. in l. ex hac scriptura, in prin ff. de dona. uide. s. in uerbo concedens, in 3. q. ibi. sed quid si duo habenti ius &c. in 26. q.
¶Copia, uide infra in uerbo Testis, in 44. qõ. & supra in uerbo Citatio.
¶Comparitio domini necessaria in iudicio nunquam reuocat, imò affirmat mañ. procura. sed uoluntaria ante lit. cont. reuocat, sed post lit. cont. aut est contradicta, & non fiet reuocatio: aut dñs est admissus & tunc vr mã. reuocasse ita no. Inn. in c. petitio, de pcu. fo. 105 nisi in procu. in rẽ suã ut ff. de procu. l. si actor malit. & nisi protestet, se nolle reuocare, & nisi accedat pcuratori assistendi non succedat instantiam in se trãsferendo. ut ff. de procu. l. Paulus & l. in causæ. §. si & insti. de satisdã. §. si uerò aliquis. qđ not. pspetuõ Bal.
¶Compensatio nõ admittitur in delictis quo ad pœnas corpo-

corporales, & spirituales, & fisco applicandas. ita no. Inno.in cap.sicut,in ult.q.de iureiuran. fol 171. nu.7 Et quando fit cōpensatio in delictis. uide Inn.in c.intelleximus,de adulteriis. fol.305. nu.5. & uide omninò infra in uer.Reus, in 1.q. in fi.

¶Conuentus p se etiam sine auctoritate prælati sui facit sindicum ubi habet bona distincta à plato, quia habet ppriam administrationem. ita no.Inno.in c.edoceri, de rescr. idem si platus uacat,quia tunc ɔuentus solus facit sindicum. ut ipse idem Inn.no.in c.cum dilectus, extra de consuetudine. fol.23. nu.2. quod no. Bald.

Conuentio, uide omnino infra in uer.Recōuētio in 2.q.

Cumulare,uide oīno ĵ in uer Restō in integrum, in 2.q.

¶Curia dñi Papæ est cōe forum, qa ubi Roma ibi curia. ita no.Inn.in c.exposuit,de dilatio. fol.130.nu.3

Curia Romana seruat suas ferias litigantium, & quilibet iudex seruare debet ferias sui fori, quia feriæ ordinē pcessus sapiūt, tēpus.n.de ordine uidetur. ita no.Inn. in c.conquestus,de feriis. fol.131. nu.6

Curiæ domini Papæ accedentes an posint ibi conueniri, & de beneficio reuocandi domum. uide Inn.in c.licèt, extra de foro compet. fol.121. nu.1

¶Cura animarum qualiter probetur, & qualiter debeat fieri posi. uide Inn.in c.dudum,de elec. fol.34. in n.2 & uide infra in uer.Forum in 1.q.

Cura aiarum duot modis dicat. uide Inn.& Host. c.cum satis,de offi.archid. & uide infra in uer.Plebs, in q.

Cura animarum dr cu a iurisdictionis non ordinis, & id aliud est potestas,aliud est cura animarum. ita no.Hostien.in d.c.cum satis,de offi archid.

Cura animarum qualiter accipiatur, uide per Inn. in c. de mulcta,de præben. fol.217. in prin.

Curator, uide infra in uerbo Rex, in 2.q. &c.

Curator pōt dari testamento de iure canon. sicut tutor. ita no.Io.And.in c.ult.de iud.lib.6.in nouella.

D

Damnatus quis de maleficio cōmisso, si sententia ex qua est damnatus, requirit confirmationem alterius iudicis debet interim ipse dānatus retineri in carceribus ipsius iudicis,qui eum condemnauit,& nō debet ad alium remitti. ita no.Inn.in c.ut famæ,de sent. excom. fol.327. in nu.3

Damnum,uide infrà in uer.Socius,in 3.q. & supra in uerbo Ciuitas, in 5.q.

¶Debitor,debitores ecclesiæ non debent soluere prælato non legitimo, sed debitores prælati sic. ita no.Inn. in c.ex literis, de resti.spol. fol.138. nu.3

Debitum nō cōpensatur cum fructib.nisi fructus sint con sumpti: & tunc oīno propriè dicitur fieri cōpensatio cum pcio fructuū, & debet pcij quātitas esse liquida. ita no.Inno.in c.ad nostram, de iureiur. fol.171. ubi oinò uide Inn. uide d.Bald.in l.diuortio, §.ob donationes,ff.sol.mat. & uide ĵ in uer.Fructus, in 3.q.

Debitor hæretici non tenet ei soluere. ita no.Inno. in c. fi.de hære. fol.30 r. uide ĵ in uer.Soluere, in 1.q. & uide oinò infra in uer.Silentium,in 1.q.circa prin.

Declaratio, uide infra in uer.Libellus,in 4.q. circa medium ibi: nam qui declarat libellum [illegible] a in uer.Citatio, in 12.q.

¶Decretum secundum potest [illegible] Inno.in cap.dilecto,de [illegible] & intellige [illegible] domini [illegible] dam [illegible]

Decretum secundum non est actori necessarium in reali, tamen potest interponi. ita no.Inn.& Host.in c.qm̄,ut lit.non ɔt. hoc est uerū in iurib. secus in rebus corporalib. qa trāslata possessione reus nō est amplius reus, ut ff.de no.ope.nun.l.prins.& no.in l.si finita,§.Iul.de dam.infec. Sed in corporalibus non cadit adeò plena possessio,& ideò etiam possessor agit, ut no.C.de usufruc.l.corruptionem, quod no. Bald.

Decretum non ligat ignorantem, tn̄ præsumitur ꝙ quis sciat publicum bannum. ita no.Inno.& Host. in c.j.de postul.præla. uide infra in uer.Electio,in 6.q. & uide omninò infra in uer.Differentia, in 4.q.

Decretum secundum quid prodest in beneficiis. uide per Inn.in c.cum contingat, de dolo & contu.

Decretum idem est ꝙ iussus prout in iudice residet: sed prout residet in executore, idem est ꝙ actualis missio. ita no.Inn.in c.j. de eo qui mitt.in poss.causa rei seruan. fol.147. in nu.6. vnde decretum de mittēdo sequuta actuali missione cū custodiæ dr primum , si cā satisfactionis dr secundum,ante uerò actualē missionē non dr reale sed uerbale decretum, nec ɔstituit ius in re,ut l.non est mirum, §.sciendum, ff.de pig act. vnde tres sunt actus,pronunciatio de mittendo,cōmissio de mittendo, & executio cōmissionis. Prima delegatur ut ex primo decreto non ex secundo. Secunda uerò non delegatur, ut in l.iubere cauere,ff.de iurisd.om. iud. Tertia delegatur cum iurisd. sed nuncio cōmittitur,ut ff.ut in poss.lega.l.is cui,§.missus. & idem dicit Inno.ꝙ iudex qui mittit potest adiicere præceptum. puta sic,præcipimus reo ut admittat secum istum causa rei seruādæ uel causā custodiæ. vel sic, præcipimus reo ut det possessionem tali sm Inno.ibidem. nec ista dicetur sententia diffinitiua, quia non agitur ad hoc principaliter. facit ad hoc.d.l.si prius,& tene ista menti, quia sunt not. Bald.

Decretum de primo & secundo decreto, uide plenè per Bar.in l si prius, de no.oper.nun. & uide infra in uer. Sententia, in ult q.

Decretum an missus ex personali in possessionem ex primo decreto posideat,& quid in hypothecaria.uide p Bar.in l.posideri,§.fin.de acq.poss. & in Spec.in tit.de contu.§.sequitur uer. sed pone ꝙ conuenit &c.

¶Decimæ an posint concedi in feudum, uide per Inn.in c.cum Apostolica, de his quæ fiunt à præla.

Decimæ quomodo probatur ꝙ iure diuino debeantur, uide per Inno.in c.si de sepul fol.245. nu.4. Adde qđ no.ff.de peti.hæred. l.si à domino uel à patre, §.fin.in glo ubi dicitur ꝙ decimę personales intelliguntur deductis expen. secus in decimis realibus. fructus enim negotiationis uel operarum non dicuntur nisi deductis expen.& precio, ut C.de collatio.l.illud. sed fructus ex terra dicuntur quicquid ex terra nascitur,& in naturali significatione in decimis. Item in colono,ut ff. pro socio.l.cum duobus, §.si in coeunda, regulariter secus ut ff.de usufruc.lega.l. Fundi Trebatiani,de hoc uide per Iaco.de Aret.in l.fructus, ff.solu.matrimo. & per Innocen. in cap.pastoralis, de decimis. fol.152 Est igitur differentia inter fructus operarum & terrę, quæ omnia perpetuò no. Bald.

[illegible]egatus an habeat exercitium iurisdictionis à tem[illegible] datæ delegationis,uel à tempore præsentationis [illegible] factæ de litera, uide quod no.per Inn. in c.con[illegible]tente, de restitutione spolia. fol.139. & uide [illegible]a in uerbo Causa, in 16. q. & supra in uerbo Citatio, in 26.quæst.

Delegatus non potest implorare brachium feculare. ita no. in c. 1. de off. archid. & uide quod no. in c. 1. de præben. in cle.

Delegatus à principe si illam causam alteri delegat, non potest illam causam ad se reassumere si uelit. ita no. Inn. in c. super quæstionum. de off. deleg. fol. 83. n. 1.

Delegatus competens si sibi associauit iudicem incompetentem, nõ ualet processus, quia procedendo cũ adiũcto nõ seruat formã cõmissionis: secus in pluribus ordinariis: ita no. Inn. in d. c. super quæstionũ, de off. dele. fol. 84. nu. 6. uide eo. ti. in c. super abbatia.

Delegatus cui commissa est causa uniuersitatis potest cogere uniuersitatem ad constituendum procuratorem. ita not. Inn. in c. Romana, de sen. excõ. fol. 334. nu. 3 & per Iac. de Aret. in l. ergo de fideicom. liber. Bal. uide supra in uerbo Citatio. 32. q.

Delegatio an possit probari per testes & an priuilegium uide Inn. in c. cum olim, de priui. fol. 316. nu. 5. & uide gl. in l. j. de man. prin. Bal.

Delegatus non põt transferre in aliã personã cõmissionẽ sibi factam, si commissio est personalis, secus si realis est. ita no. Inn. in c. dilectus, de pœnis.

Delegatus si committitur sibi inquisitio tunc debet inquirere de fama. Si aũt sibi iubeť nõ debet inquirere, ita no. Inn. in c. ex parte, de accu. fol. 283. Sed ordinarius inquirit de crimine etiam non facta prius inquisitione de fama, secus in delegato, ut ibidem per Inn.

Delegatus non potest uti delegatione, nisi primò ea probata. & si de facto ante aliquid facit non ualet quod factũ est: ita no. Inn. in c. cum uenerabilis, de cẽsi. f. 266

Delegatus ab archiepõ uel Patriarcha potest trahere ultra duas dietas. ita no. Inn. in c. nonnulli, de rescr. f. 16 nu. 4. & omnino uide. j. in uerbo, modus, in 2. q. quasi per totum.

Delegatus Papæ non põt mittere in possessionẽ laicorũ ita no Inn. in c. significasti, de off. dele. fol. 77. nu. 4

Delegatus non põt exequi transactionem partiũ, quia nõ fuit datus ad hoc. ita no. Inn. in c. si quando, de off. dele. fol. 77. & ff de pac. l. tale pactum. Bal.

Delegatus qui in totum subdelegat, nihilominus põt renocare re tamen integra. ita no. Inn. in c. in literis, de off. dele. fol. 77

Delegati si sunt plures & unus abest, licèt iste sit absens dolosè, alij nihilominus possunt facere sine illo. ita not. Inn. in c. causam, de off. deleg. fol. 78. nu. 2

Delegato non sufficit ueritas delegationis sibi factæ sine scientia ad hoc ut possit uti iurisdictione ita no. Inn. in c. prudentiam, de off. dele. fol. 78. in nu. 8. sed loquiť de ueritate conditonis & commissionis. Bal. contrariũ ipse uidetur no. in c. ex literis. de rescr.

Delegatus eoipso q̃ delegationem suscipit, delegans suã iurisdictionẽ diminuit, ita no. Inn. in c. super quæstionum, de off. dele. fol. 83. nu. 9

Delegatus cui commissa est potestas excõicandi non põt excõmunicare ex delegatione sibi facta, secus in articulo. ita no. Inn. in c. cũ olim, in fi. de off. dele. fo. 87. n. 4

Delegatus ad aliquam cãm licet recipiat compromissum in eum factũ, non tñ pp hoc derogať iurisd. sibi ante attributæ. ita no. Inn. in c. innotuit, de arbi. fol. 116. nu. 4

Delegationes & subdelegationes probantur per literas delegantis sigillatas, ita no. Inn. in c. quoniam contrà, extra de proba. fol. 151. in nu. 2

Delegatus tuetur possessionem quam ipse dedit usq; ad annum: ita no. Inn. in c. ex parte, de testi. fol. 154. in n. 3 dic ut in c. querenti, de off. dele.

Delegato aut ei committitur inquisitio, & iste debet inquirere de fama, aut iubetur, & tunc non. Vide per Inn. in c. ex parte, & in c. cum oporteat, de acc. fo. 291. nu. 3. & uide. s. hoc eodem uerbo in 8 q.

¶Deducens in libello aliqua tenetur probare substantialia & cãs sine quibus libellus non esset recepturus, non alia quæ non sunt de natura petitionis, nec habẽt ea qualificare licet ea natura sit rata, ut l. habebat, de institutoria. & no. Inn. in c. ex parte, de priuile. fol. 316 nu. 1. dic ut in l. edita. C. de eden.

Degradatus, uide plenè in c. degradatio, de pœ. lib. 6.

Defunctus licet non sit conquestus, tamen actio datur hæredi ad contractum usurarium rescindendum. ita no. Abbas in c. ad nostram, de act. & uen.

Defectus alterius nemo supplet nisi in casibus à iure expressis: ita no. Inn. in c. quia diuersitatem, de concess. præben. fol. 222. nu. 4.

¶Defensio non solum permittitur cuicũq; ex suis, sed ẽt extraneis permissum est defendere non excedẽdo modum. Nam licitum est iuuare cuicũq; ius habentem ad defensionem personæ & rerum & ad recuperationem q̃n lex pmittit: ita no. Inn in c. si uerò, de sen. exc. f. 324 nu. 2. in contrarium facit quod no. ff. de ui & ui ar. in l. cum fundum, sm Io. Et sic not. ex prædictis q̃ proiiciens lapides ad sedationem rixarũ non punitur. Bal. uide supra in uerbo absolutio, in 7. qõ. & infra in uerbo sta. in 3. q.

Delictum, uide. j. in uerbo forensis, in 1. q. ubi plenè.

Delictum administratoris interdum habeť aliquam iuris formam contrahendo, de tributo procuratoris litigando, ut l. Polla. C. de his qui. ut indi. impetrando, ut l. iiij. §. si procu. ff. q̃ quisque iur. auctorando, ut l. si do lo. ff. si quis omiss. causa tes. interdum non habet aliquã iuris formam. Et hoc dupliciter, s. committendo ut l. merò q̃ non punitur dñs criminaliter pro delicto administratoris, ut est tex. no. in d. l. Polla. ibi de calumnia &c. ita not. Inno. in c. tuæ. ut lit. non cõt. fol. 125. & perpetuò tene ista fixa cordi Bal. Et uide infrà in uerbo punitur, in 3. q.

Delinquentibus pluribus parcitur. unusquisq; principaliter tenetur ut principalis de facto suo si factum per se potest differri, ita no. Inn. in c. sicut de homici. f. 302 nu. 3. & tenetur de ope quia non uidetur ad hoc accessisse ut opem ferret sed ut esset principalis sicut in ciuilibus, quia duo rei non uidẽtur inuicem fideiubere nisi probeť distinctè & clare q̃ per se præstiterit alij auxiliũ & p se uulnerauerit, & dãnũ dederit, non. eo q̃ insultum fecit, iõ auxiliũ dedisse uideať, quia insultus eũ primo uulnere confundiť, ut C de accu. l. qui de crimine, & dic ut l. qui seruo, in fi. ff. de fur. per Bar. Adde ẽt q̃ q̃n aliquis accusatur de auxilio pstito debet exprimi ad quid pstitit auxiliũ, & cui ut certi hominis factum arguatur, ut l. licet. §. fin. ff. nau. cau. stabu. quia auxilium ad hoc de quo agitur præstitum esse debet, non ad aliud, ut l. ij. §. j. ff. ui. bo. rap. & uide omnino quod not. in cle. 1. de pœnis, in glo. ordinaria, quam tene menti.

Demonstratio, uide infrà in uerbo testis, in 41. q. ibi falsa demonstratio &c.

Denegans soluere censum licèt appellet, potest excommunicari ita no. Inn. in c. significasti, de censi. f. 165. n. 3

Deuolutio potestatis quomodo fit ad superiorem, uide Inn. & Host. in c. ult. de elect.

¶Depositio, uide omnino supra in uerbo citatio, in 40. q. uide infra in uer. Testis, in 44. q. in fine.

sualē,ut p Inn.in c.constitutus,de relig.dom.259.nu.1.
Dictio quod,uel quæ sicut, inserta literis an aliquid præstat,uide Innocen.in ca.ex ore,de priuilegijs.& de con di.& demonstra.l.quibus diebus.§. cum dominus.& de leg.j.l.quidam.
Dictio cui ponitur accessoriè. & in priuilegijs importet hanc condōnem.s.si sit accessoria.ita no.Inn.in c.dudū, de priuilegijs. fol.318 nume. 4.
¶Dispensatio,uide infra in uerbo prælatus,& in j. qō.ibi. qui tamen allegat dispensationem &c.& in 6.q.uide supra in uerbo commissio,in 2.q.& j̃.in uerbo prætor in 1.q.& j̃.in uerbo superior,in j.q.& j̃.in uerbo eps, in 2. 4.& 5.q.& infra in uerbo electio,in 13.q.
Dispensatio inordinata potest reuocari,tamen beneficiū interim licitè retinetur.ita no.Inn.in c.diuersis,de cleri.coniu. fol.210.in nu.1.& uide supra in uerbo abbas in viiij.& xvij.q.
Dolus procuratoris non nocet dño in eo q non potest recuperari à procura.ut in beneficio:quia in hoc procur. non intelligitur esse soluendo,sed negligentia procuratoris nocet dño in beneficialibus ita no.Inn.in c.cum olim,de causa pos.& proprie. fo.136.nu.5.
Dolus uel culpa præsumitur interesse in delicto ex qualitate instrumenti cum quo percutitur.ita no.Innocen. in c.significasti,de homi.fol.303.nu.3.& ff. ad l. Corn. de sica.l.j.§.sed si claua,per Iaco. de Are. & circa hoc uide quod no.in Specu.tit.de proba.§.fi. uer.unde cum quidam.item præsumitur & mixtè rōne qualitatis personæ percutientis,& qualitatis instrumenti, ut est glo. no.in l.j.C.de sica.ff.locati.l.item quæritur.§.idem Iulianus.Sed si de qualitate instrumenti non apparet & ex percussionibus filius uel seruus moritur infra triduum præsumitur dolus ut C.de emen.propin.l. j. sed illud secundum legem Mosaicā.sed fm ius ciuile ictus contemplandi sunt & ex qualitate ictuum præsumitur dolus, etiam si post multos dies moriatur,ut.ff.ad legem Aquil.l.Mela.§.si plures,& in d.§. idem Iulianus. unde forma calcei non erat instrumentum aptum ad nocendum , quia circa qualitates ipsius instrumenti quatuor considerantur scilicet natura,aptitudo,inuentio & consuetudo, sicut no.in simili in l.j.ff.si cer.peta. & tene menti ista Bal.
Dolus non præsumitur in literis iusticiæ uel paruæ gratiæ sed in magna sic ita not.Inno.in c. ad falsariorum, & in c.accedens,de fal.facit ad renunciationem mulierum & filiorum,quia si asserunt se læsos in magna quātitate præsumitur interuenisse dolus,alias non ad hoc uide gloss.not.in l.cum proponas.C.de pact.in glo.super uerbo caruit.
Dolosus si agit.& dolosus excipit,melior est condō excipientis, qualiter hoc intelligatur,uide per Inno. in c. intelleximus,de adulteriis.fol.305.nume.1.nam circa idem debet intelligi non circa diuersa.Inno. unde non soluens gabellam agens ex illo contractu ad pœnam repellitur ab aduersario,qui similiter non soluit gabellam illius ɔ̃tus eiusdem.Sed in ɔ̃tibus non habet locum,quia ille qui non soluit in uno,auditur in alio. & si statutum dicat q in nullo audiatur malpagus idest non soluens gabellam de contractu Ioan.tñ poterit excipi ab eo qui est in simili delicto.& ideo dixi ad pœnam,quia secus si ad purum interesse.nam qñ reus certat de lucro,& actor de damno , obstat reo replicatio doli,ut no.ff.solu.matrimo.l.cum mulier,per Iaco.de Are.in extiudicialibus,& non imputat arenarius arenario mores prauos,ut l.arenam,fm Innocen. Sed quare de usuris etiam in alio contractu excipitur , respōdeo odio usurarum.est enim speciale fm Inno. in usurario enim attenditur delictum in genere, non enim agit de speciali facto puniendo.& prædicta sunt uera in ciuilibus,sed in criminalibus in præiudicium fisci nō fiet cōpensatio delictorum fm Inn. bannitum uero bannitum repellit,quia ista qualitas consideratur in genere banni,non respectu certi actus,& in genere admittitur cōpensatio,ut l.j.§.pen.ff.si pars hæredi.pe.secundum Ia co.Butri.& hoc in excep. odiosis sed in fauorabilibus reus est potior,ut in §.sed si fraudandi.Et ex prædictis collige quando in delictis fiat compensatio & tene menti. Bald.
Dolus in spiritualibus rescinditur p officium iudicis ita no.Abbas in c.cuius de re.permu.
¶Dominus si iurat de calumnia & postea constituat procuratorem ad sic agendum uel ad sic respondendum, non cogitur procurator iurare de suo malicia,ar.ff.de manu uindic.l.pater ex.in fin.Secus si non habeat certum mandatum limitatum ita no.Inno.in ita.1.de iur. cal.fol.128.nu.4.nec crimen contrahit procu. cū man. sic limitatum est ff.de contrahen. emp.quod sæpe. §. si quis amico.& uide infra in uerbo factum,in 3.qō.& infra in uerbo possessio in quarta q.
Dominus procuratoris reuocat errorem nudo uerbo infra triduum:ita no.Host.in c.scrip.de ele.uide j̃.in uerbo testis in 11.q.post medium.
Dominus castri uel uillæ potest agere pro iniuria facta suis fidelibus uel subditis uel uillanis ,siue dñs habeat iurisdōnem circa castrum uel uillam uel homines,siue homines tantum:quia fortè ex aliqua liga uel iuramēto sunt sibi submissi.& in defectum iusticiæ potest mouere bellum ɔ̃ iniuriantem suis subditis, tamen dñs in libello non petit damnum emendari suo subdito cuius non est procurator sed sibi pro suo interesse. Nec dominus istius castri uel uillæ poterit facere cōcordiam uel remissionem de insulto & damno suorum singulorum subditorum,ita not. Innocen.in c.dilectis , de appel. fol.169.nume.2.& tene menti maximè pro repræsaliis concedendis in defectum iusticiæ,quia & bellum moueri potest.
Dominus an teneatur ex delicto serui siue familiarum,& scholaris ex delicto famuli,& potestas ex delicto familiæ,uide Bar.in l.j.§.familiæ.ff.de publica.
¶Dos debet restitui spoliato antequā cognoscatur de fœdere matrimonii ita no.Hostien.in c.accedens, ut lite non contest.
Dos perditur per adulterium uxorum,ut per Barto.in l. rei intel.§.more.ff.solu.matr mo.
Domicilium,uide s̃.in uerbo abbati,in 20.qō.Et an ɔ̃hatur per scholarem in loco studij,uide Bar.in l.ex Cornelia,§.si cum fundus.ff.de iniurijs.
¶Dominium an transferatur per sententiam,uide per Inno.in c.propo suit,de cōcesio præb.fo.221.nu 5.& dic q per sñiam cōdemnatoriam sequuta possessione trāsfertur dñium,nō per absolutionem.ff.de pigno.l.superatus.& no.insti.de offi.iudi.§.fi.
Dñium nō probatur per exceptionem annuæ pēsionis.ita no.Abbas in c.cum Bertoldus,de re iudi.
Dominium & possessio an quæratur per generalem procuratorem Barto.dicit quod sic in l.qui mihi donatum ff.de dona.
Dñium pōt queri ex pluribus causis eo tpe cōcurrētibus, secus si aduerso,fm Bar.in l.possideri.§.ex plurimis, de acquiren.possesio.

Dominus

Dominus continetur etiam sub nomine monasterii, ita no.Innocen.in cap uolentes,de priuile. fol. 319. uide supra in uerbo capella,in 2.q & supra in uerbo citatio in 11.& 12.q.

¶Donatio facta ecclesiæ per ingressum monasterii per li citum egressum añ professionem reuocatur, quia fundabatur super eo ꝙ tollitur: secus in mera & pura donatione stante per seipsam.ita not.Inno.in c.ꝙ à te,de cleri.coniuga.fo.210.Adde ꝙ ipse idem no.in c.in præsentia de prob.fo.15 t.nu.4.uide.ī. in uerbo monasterium,in 2.q.& uide.ī.in uerbo rex,in 5.q.

Donaus aliquas res ecclesiæ in proprietatem uel ad utile dominium an ipse donans possit recipere de ipsis rebus censum ab ecclesia, uide per Inn.in c.de monac. de præben.fol.213. nume,2. & loquitur in eo qui ædificauit ecclesiam & dotauit eam Innoc.& uide.s. in uerbo Abbas,in 5.q.quod no.

Donans se & sua alicui ordini est uerus regularis quemcunque habitum portet ita not.Abbas in c.2. de testa. quod est no. secundum eum ibidem.

Donatio inofficiosa non reuocatur nisi quatenus est inofficiosa.ita not.Abbas in c.Raynaldus,extra de testamentis.non distincto sit inofficiosa dona.re & consilio, uel re tantum, nec distincto sit donatum liberis uel extraneis,ut C.de inof.test.auc.unde si paruus,secundum Iacob.Butri.Alij dicunt pp fraudem in totum reuocari. Item querela ista æquiparatur querelæ inofficiosi testa.ergo ab extraneo totum aufert,de leg.2.l.Lucia.§. imperator in glo & dicit ibi per Dy.Quandoque donatio reuocatur sola natiuitate liberorum. & tunc reuocatur in totum, ut C.de reuoc.don.l.si nunquam & argum.ff.de pact.l.tale pactum.§.fi.Bal.potest dici ꝙ opinio Iaco.Butri.fit uera ubi agens habet aliquid titulo institutionis, ut solum ad supplementum competat querela inofficiosæ donationis, alias sit uera opinio aliorum.

Donatio facta personæ censetur personalis,ita no.Abbas in ca.cum uenissent,de inst.tene menti.uide s. in uerbo alienatio,in 5.q.& s.in uerbo astutus,in j.q. & s in uerbo concedens,in 4.q.

E

EA uice. Quid importat hoc uerbum,uide Hostien.in c.cum Vintoniensis, de elect.

Ecclesia tribus modis accipitur: uno modo pro uniuersis ecclesiis & Christianorum. Secundo modò pro uniuersis ministris ecclesiarum. Tertio modò pro uniuersa congregatione fidelium.his tribus modis accipiē do ecclesiam reperitur ꝙ ecclesia habet multa priuilegia tam à deo quàm ab Imperatore quam à Papa.quę priuilegia si uiolantur,dicitur fieri contra libertatem ecclesiæ & incurritur pœna.auc.cassa & irrita.C. de sacro.sanc.eccle.& c.nouit,de senten.excom. Si autē aliquod priuilegium est concessum alicui ecclesiæ singulari per Papam uel Imperatorem ut ecclesiæ Perusinæ & contrarium statuendo, illud priuilegium uioletur, non habent locum istæ pœnæ: quia non dicitur fieri cō tra libertatem ecclesiæ tunc enim offenditur ecclesiastica libertas quando ius publicum offenditur, quod in sacris & sacerdotibus consistit:ut.ff. de iusti. & iure. l.j.§.ius publicum,non quando ius priuatum unius ecclesiæ tantum.ita no.Inn.& Host.in d c.nouit. de sent. excom.fo.331.quod est multum not.& menti tenēdum secundum Old.& Cy.in d.auc. cassa & irrita. sic etiam dico ꝙ ciuium libertas nō minuitur licèt status unius hominis periclitetur. Si autem fiat sta. ꝙ ecclesiæ non audiantur super decimis,quia istud est priuilegium datum ecclesiis a lege diuina,dicitur fieri contra libertatem ecclesiæ.Si autem fiat statutum ꝙ ecclesiæ in suis iuribus non audiātur post.x.annos,istud est contra priuilegia indulta ab Imperatore de quadragenaria ꝓscriptione,& ideo est contra libertatem ecclesiæ.Si autem fiat sta. ꝙ clerici non possint declinare iurisdictionem iudicis laici,istud est contra priuilegia indulta ecclesiæ.i.ministris ecclesiasticis a Papa:ideo est contra libertatem ecclesiæ.Sed ponamus ꝙ ecclesia noua cultiua habet priuilegium ꝙ non currat sibi minor ꝓscrip. centum annorum. Si fiat statu.impeditiuum istius singularis prorogatiuæ non dicitur esse contra libertatē ecclesiæ secundum Inn.& hoc quò ad pœnas illius. ca. nouit. Sed tamen statutum laicorum non tenet contra ecclesias;ut in c.ecclesia,de constitu. Non tamen dico idem si uenerit in deroga.ecclesiæ Romanæ,quia offenso capite totum corpus uidetur iniuriam pati,etiam si sola auricula tangatur, ut no.ff.de furtis.l uulg. Et idē statuta quæ fiunt contra iura soli Romanæ ecclesiæ cō petentia puta contra dona.Imperatoris, puto dici contra libertatem ecclesiæ & contra ius publicum. Et ista statuta credo esse impręscriptibilia nec ullo tēpore ꝓroborari:quia lex prohibet statui; & damnat statuum & statuentem & patientem & præscribere,esset præscribere continuam delinquendi licentiam. Sed an ualeat statutum ꝙ declinantes sint extra protectionem communis.uidetur ꝙ non.sed contrarium seruatur quasi statutum sua ope subtrahi possit. nec enim cogitur de suo beneficio facere.sed contrarium uidetur, quia imponitur pœna actui licito, & ideo non ualet,ut ff.ad legem Fal.l.Seius Augerius. & non demeritò immo pro lege superiorum præceptum,ut in c.si diligenti,de fo.compe.magis enim declinat eum lex quam ipse,cum nec uolens consentire possit,ut C.de legatis.l.ab administratione.Non tamen uidetur contra libertatem ecclesiæ quia non statuit ꝙ non declinetur,id est ꝙ non audiatur declinatio declinātis,sed si declinat statuit de alia lite futura. uel dic ꝙ etiam ualet ad statutum quo ad priuilegia illius ciuitatis deneganda, sed non quò ad ius commune sic bannitus perdit iura ciuitatis suæ, & non iura communia non inientabit ergo uiam statuti, sed uiam iuris cōis.ad hoc uide Cyn.in l.j.C.de secun. nup.facit.l.si quis in bello.§.in ciuilibus.ff. de cap. Sed pone dicit statutum,ꝙ instrumenta confessionalia mādentur executioni de facto.i.executiuè sine ordine cognitionum. Aliud statutū dicit ꝙ post decem annos nō possit peti executio.Nunquid ecclesia possit postea petere?uidetur ꝙ sic suo priuilegio,ut in c.de quarta, de præscrip.& in auc.quas actiones.C.de sac.sanct. eccle. in contrarium uidetur, quia ecclesia se fundat beneficio statuti:unde totus iste processus est præter ius commune, & ideo non obstat exceptio. agat ergo ecclesia post decennium uia ordinaria,non uia executiua:nam quotiens addimus & detrahimus & cut ff.de iust.& iu. l.ius ciuile.& sicut statutum addit circa modum ita detrahit circa tempus præscript. immo uerius non addit nec detrahit,sed totum de nouo inuenit. Et idem potest ius ꝙ inducit taxare omni generi personarum,arg. ff.de iure do. l.pmit. in prin.cum sua gl. sic & in tempore accusandi uel inquirendi, ut C.de fal.l.querela. Si n.clericus nollet accusare sm formam statuti, non poterit accusare lapso termino statuto: & tunc arguo de ciuilibus ad criminalia, ff.de iudiciis.l.oēm, & de pœnis. l.absentem,ꝙ certius est si statutum adimat iurisdictio.

risdictio.quod potest fm Iaco.in auc.statnimns. C. de sac.sanc.eccle. Sed quid de sta.disponentibus q de omnibus possessionibus debeat solui datiũ, gabella & collecta, an ecclesia si post statutũ acquirat aliquã possessionem teneatur soluere collectam? & vr q nnn nisi potius esset imposita, nt ff. ad municip.l.incola. nam mutata persona dñi mutatur condõ possessionis: ut ff. de publi.l.citatio, in fi.quod est uerum. Sed pone dicit statutum q omnia prædia sint tributaria an ecclesia poterit tunc cogi? Rñdeo, collecta non imponitur per modum tributi, sed imponitur personæ per taxationẽ bonorum, & in personam dirigitur obligatio, ut ff. de mune.& hono.l.rescripto.§.fi.& ideo quia nõ uadit per illam uiam tale statutum nõ officit ecclesijs. Alii dñt ꝯ: nam sicut transit seruitus ut ff. de serui.rusti.prædio.l.uiam constitui.§.si fundo, sic & hoc onus, ergo ecclesia habebit res suas in extimo laicorum: & erit sub quodã tributo extordinario, quod non habet certã formam à principio, sic.ff. de annuis lega.l.medico. quod non credo uerum, quia res ecclesiarum sunt separandæ a ptestate laicorum cum sint diuini iuris. ar.no.per Inn.in c. uerum, de foro compe.fol. 120.nu.1. unum tñ nõ est obmittendum q illa statuta dicuntur ꝯ libertatem clericorum quæ eos timidiores & meticulosos. & eorũ aduersarios faciunt audaciores, ut ff. quarum rerũ actio non datur.l.j.§.quæ honorandæ secundum Bar.uñ non ualet illud statutum quòd de clerico occiso non sit pœna nisi.to.librarum, nec debebit bonus iudex pati probari eum clericum. ar.ff. de inu.l.prætor.§.j. ad excusandas excusationes in peccatis.nam boni uiri interest uias maliciis claudere, ut ff. de rei uendi.l.in fundo. Tamen in Italia uti homines uiuunt & nescio qualiter ꝯrium seruatur in multis partibus.uide infra in uerbo renunciamus, in iij.q. Bald.

Ecclesia potest pati etiam secundum decretum. ita no.Inno.in c.dilecto, de uerbo.signi.f.338.n.1. & uide quod no.C.commu.diuidun.in l.fi.Et ab isto decreto potest appellari secundum Inno.ibidem & si iudex non unlt adiudicare dominium potest adiudicare ueram possessionem & fructus fm Inn.ibi.qđ est no.facit in ar.l. Lucius & Ticia.ff.fami.ercis.

Ecclesia nõ tenetur ad pœnam in ꝯtu irrationabili ꝑmissam.ita no.Abb.in c.1.de precario.

Ecclesia tenetur indistinctè si mutuũ sibi factum cõnertitur in perpetuam.utilitatẽ ipsius, sed in cibis monachorum nõ tenetur ultra taxam debitam mona.ita tenet Inn.& Abbas in c.pen.de fideius.facit.ff. de ali, pu. præsta.l.fi.& ff. de exercitoria.l.fi. Bal.

Ecclesia non uacans potest conferri loco non personæ.ita no. Abbas in c.consuluit, de dona.

Ecclesia non potest fideiussorio nomine obligari. ita not. Abbas in c.ij. de solu.

Ecclesia parochialis debet habere quartam non solũ de relictis, sed ẽt de omnibus oblationibus, ut de cereis, & de pitãtia, quæ fiet alteri ecclesiæ ubi corpus sepelitur ita no.Abb.in c.in nostra, de sepul.

Ecclesia dr parochialis inspecto habitu, non inspecto actu tantum, ita not. Innocen.& Abb.in c.mulcta, de præben denominatio enim fiet potius ab habitu quam ab actu. Bald.

Ecclesia qualiter teneatur ex ꝯtractu prælati uel procu.& quis dicatur institor in rebus ecclesiasticis uel profanis, & de natura ipsorum officiorum indistinctè.uide ꝑ Inno.in c.quod quibusdam, de fideius.fol.236.nu.3.uide supra in uerbo cano.portio, in 1.q.

Ecclesiæ tenentur ad munera patrimonialia ita not.Inn. in c.non minus, de immu.eccle. fo.273.nu.5.

Ecclesia põt infligere penam corporalem ita no. Inno.in c.in archiepatu, de rapi.fo.315.in nu.2. & de iure can. causæ criminales possunt excepto ultio o supplicio, ut ibidem per Innocen.& uide omnino supra in uerbo ciuitas, in 6.q.

Ecclesiæ hospitalium non sunt exemptæ ita no.Inno.in c. ad hæc, de priuile. f.314

Ecclesia qñ est exẽpta q ius perdit, tunc eps rõne exem. uide per Inn.in c.recepimus, de priui. f.315.in n.1

Ecclesia una qñ donat alteri in ꝓprios usus uel unitur alteri qđ iuris acquirat, & quid si adiciatur pleno iure, & an donatarius possit ecclesiam donatam obligare, uide per Innocen.in cap.pastoralis, extra de priuile. folio 317.in nu.3.

Ecclesia unita an possit impetrare separationẽ bonorũ, uide per Inn.in d.c.pastoralis, de priui.f.e. & ff. de mino.l.ait prætor, in fi.uide supra in uerbo, causa in 4. q.

Ecclesia non ligat sub terra ita no.Inn.in c.mulieres, de senten.excommu. f.324

Ecclesia interdũ non est exẽpta, & tñ praochiani sunt exẽpti ita dicit Inn.in c.ueniẽs, de uer.sig. fol.339.nu.8.

Ecclesia habens parochiam dr curata, licet de facto ibi nulli sint parochiani, ita no.Inn.in c.de mulcta, de præben.fol.217.in prin.

Ecclesia qñ habet collegium tũc prælatus eius debet esse perpetuus.ita no.Inn.in c.latera.de præb.fo.217.nu.1. & ibi plene uide per Inn.de eccle.mona.

Ecclesia qñ dicitur ad aliquem pleno iure pertinere, uide Inno.in c.cum inter, de re iudi. fo.183.nu.2.

Ecclesia præsumitur libera ubi non apparet q ibi sit aliquis patronus.habet tñ eps in ea ius episcopale.ita no. Inn.in c.cùm uenerabilis, de exce.fo.175.nu.9.& uide, supra in uerbo cimiterium, in 2.q.

Ecclesiam unã põt habere quis titulatã, sed plures habere põt in comendam, ita no.Inno.in c.eam te, de æta. & quali.fo.66.nu.1.uide ĩ in uerbo inor.in 1.q.

Ecclesia an teneaẽ ad expen.ex contumacia procur. & an restituatur ne teneatur ad ipsa, uide per Host.in c.j.ut lite non cont.& uide infra in uerbo fiscus, in 1.q.ibi.se cus in ecclesia &c.& infra in uerbo prælatus, in 1.q.

Ecclesia cognoscit de qualibet oppressione pauperum & de sacrilegio ẽt in dubio.ita no.Inn.in c.cum sit generale, de fo.compe. fol.122.n.1

¶Effectus attẽdit magis quam uerba, qñque uel ipsum factum qñque econtra:quia magis uerba quam factũ sine effectum.ita notat Ino.in c.1.de bigamis.

Edictis, uide supra in uerbo acta in 3.& 4.q.

Edificium, ædificare uide supra in uerbo castrum, in 2. q.

Edictum generale sufficit quãdo nescitur quæ certa persona citari debeat ita not. Inn.in c.per uenerabilem, qui filii sint legiti. fo.285.nu.3.

Effusio sanguinis quæ dicatur, uide per Inn.in c.cum illorum, de sen.excom.& supra in uerbo appel.in 48.& supra in uerbo capitulum, in 2.q.

¶Electio an possint eligi duo ad unam prebendam, uide per Inn.extra de praben.in c.maioribus. fo.212. uide supra in uerbo admissus in 1.& 3.q.

Electione nũquã acquiritur quasi possessio iuris eligendi nisi electio cõfirmetur, & sufficit prima confirmatio in ꝯdictorio iudicio.ita no.Inn.in c.cũ uenissent, de in integ.resti.f.108.nu.6.uide supra in uerbo crimẽ, in 2.q.

Electores non trãsferunt dñium prælaturæ sed confirmator sic.ita no.Inn.in c.ex parte de arbi. f.115.nu.3.

Eligen-

Eligẽdus est idoneior præmisso tñ semper eo cuius inter est.ita no. Inn. in c.cum olim, de testi.fo.157.n.2.uide omnino.infra uerbo tyrannus,in 1.q.

Electio dr̃ uia ordinaria,postulatio uia extraordinaria, nec facit quem prælatum ante dispensationem ita no. Host.in c.gratum,de postula.præla.alias in c.1.& uide j̃.in uerbo postulatio in 2.q.

Electio Papæ de consuetudine pertinet ad solos Cardinales:& quæ sint specialia in electione Papæ uide Hos. in c.licet,de ele.uide infra in uerbo impeditus,in 1.q.

Electio qñ compromittitur uř consensum de ꝑsona idonea,ita no.Host.in c.câm,de elec.& electus à compromissario uř electus a compromittentibus,& debet illa re electioni,nõ ui emologationis,sed ui electionis. qa ipsimet finguntur elegisse,ut ibidem Inno.

Electio ubicunque est nulla ipso iure licet nondum sit cognitum de nullitate,non impedit secũdã electionẽ.istã regulam ponit Inn.in c.considerauimus,de elec.fo.30. nu.2.uide infra in uerbo suspensus,in 8.q.

Electio canonica non prohibetur ꝑp decretum ita no In no.in c.innotuit,de elec. Host.contra.non tamen decretum est de substantia electionis sed de concomitantiis, & sicut apostoli non probant.appellationem,sic nec decretum electionem Host. ibidem uide j̃.in uerbo legitimatus,in 4.q.& supra in uerbo admissus,in 1.q.& supra in uerbo confirmatio,in 4.q.

Electio si fit per dolum,an teneatur electus renunciare si aliàs sit dignus,uide per Inno.in c.ꝗ sicut, de elec.38. nume.11.uide infra in uerbo reprehende,in 1.q. & supra in uerbo consensus,in 4.q.

Electio non põt celebrari qñ recepit aliquis de his q sunt necessarii ad capitulum faciendum licèt recedat licentiatus.ita no. Innocen.in c.considerauimus,de elec. fo. 30.nu.2.tene menti.

Electio qñ cassatur propter defectum ordinis ipse q fuesat electus non ob hoc efficitur infamis ita no.Inno.in c.cum post,in fi.de e lec. f.50

Electio est canonica & non requiritur dispensatio licet aliqui sint contempti,ita no.Innoccn in c.te nobis, de cleri.peregri. fo.206

Electio integratur ex tribus.s.de facto electorũ, patiẽtia eorũ,quorũ interest & ex cõfirmatione superiorũ . ita no.Inno.in c.cum uenissent,de in inte.resti. f.108.n.3

Electores præsumuntur secũ qualitatẽ electi ita no.Hos. in c.cum terra.de elect.

Electiones duę factæ quę ex illis præualeat , uide Hosti. in c.ad audien.de elec.

Electores qui habent ab alio ptãtem eligendi eligũt suo nomine,non nomine committentium ita not.Inn.in c. in causis,de ele.f.40.nu.4.uide j̃.in uerbo ẽps in 5.q.& s̃.in uerbo annus in 1.q.& s̃.in uerbo capitulum in 1.q. & s̃.in uerbo consuetudo in 8.q.

Electores non possunt compromittere de facto electionis factæ,ita no.Inuo.in c.dudum,de ele.fo.34.nu.3. uide j̃.in uerbo uox.in 1.q.

Electus à collegio non habet ius excommunicãdi nisi auctoritate episcopi ita no.Inno.& Host.in c.Archidiaconus,de offi.uica.

Electus põt renũciare in manibus eligẽtiũ añ cõfirmationem ita no Inn.in c.cum uenissent,supradicto, & integ. resti.uide bonam gl.in l.legatus.ff.de of præsi.

Electa una uia an possit ad aliã rediri uide per Bar.in l. j. § unde quæritur.ff.de public.

Electo pnt̃ state an possit ab elec.recedi antequam acceptet,uide Bar.in l.absenti.ff.de dona.

¶Episcopus,uide supra in uerbo sindicus,in 1.q.ibi & est notabi.quòd episcopus &c.

Epatum acceptans uř renunciare priora beneficia,ita no. Inn.in c.in nostra,de rescr.& uide s̃.in uerbo Abbas,in 8.q.& j̃.in uerbo testis,in 46.q.

Epi & similes an possint dispensare cũ postulatur coram se,uide Inn in c.6.de postu.prel.f.27.n.4.uide j̃.in uerbo testator,in 2.q.& in uerbo Abbas in 18.q.

Eps licet nõ sit canonicè confirmatus,tñ ualent gesta ab eo,& sufficit hoc solum ꝙ sit confirmatus,nec exigitur ꝙ canonice ꝑp cõem utilitatem & cõem errorem,ut ff. de offi.præto.l. Barbarius ita no.Inn.in c.nihil,de elec, fo.48.nu.3.uide supra in uerbo ab. in 2.q.

Eps qñ permittatur & qñ prohibeatur dispensare,uide p Inn & Host.in c dilectus,de temp.ordi.fo.64.nu.2.uide supra in uerbo casus,in 53.q.

Episcopus dispensat etiam in crimine notorio,ita no.Inno.in c.1.de corpore uiciatis. fol.71

Epi non possunt in ordinibus dispensare nec reperitur expressum,ita no.Inn.in c.6.de obli.ad ratio.fo.71 nu.3.

Epi soli cõferunt beneficia & præbendas de iure cõi , archidiaconi nec alii prælati non conferunt.ita no. Inno. in c cum satis.de offi.archidia. fol.73.nu.2.

Eps tenetur ex facto sui uicarii,& imputet sibi si malum vicarium elegit. uide Host.in c.ad hæc,de offi. arch.& uide supra in uerbo capella,in 1.q.

Epalis ordinis quæ dicantur,& quæ auctoritatis episcopalis,& quæ iurisdi.uide Host.in c.dilecto,de of. arch.

Eps non corrigit excessus suorum canonicorũ, quia sunt pars sui corporis:ita no.Inn.in c.irrefragabilis, de offi.ordi. fo 94.in n.5

Episcopus quomõ dicatur iudex exemptorum & non exẽptorum,& eorum qui nihil committunt quod ad suã iurisdictionem reuocetur,uide.Inn.in c.pastoralis, de of.ordi.fo.94.nu.1.facit in simili.l.j.C.de decu.li.x.

Episcopus suum archiepm non excõicat licèt in sua diœcesi delinquat,quia est inferior coꝛ it a no.Inno.in c.cũ inferior,de maio.& obe.fo 99.in nu.1. Sed extraneum archiepiscopum sic,quia in suo territorio maior est eo ut ff.de manumis.l.apud cum.

Episcopus qñ alienat non requiritur decretum superiorũ secus quando inferior prælatus ita no Inno.in c.sta.de transac.fo.101.nu. 1.uide supra in uerbo auctoritas, in secunda q.

Episcopus qui non potest habere possessionem an debeat consecrari uide per Inn.in c.constitutus,de app.f. 195.

Eps an possit dispensare super residentia quò ad habendos fructus præbendæ,uide Inn.in c.clericos , de cleri.non residen.fo.211.nu.1.qui dicit ꝙ super hoc dispẽsare non põt,quod tene mẽti.Item est differentia inter consuetudinem,quæ artat ad residentiam præcise , & eam quæ causatiuè respectu præbendæ, ut ibidem dicit,quod est no.

Episcopus & canonici faciunt unum capitulum in electione non in iurisdictio.ita not.Inno.in c.postulasti,de cõcessio præben. fol.226

Episcopus sine capitulo habet ius instituendi & destituendi in ecclesiis mino. ita not.Inno.in c.nouit, de his quæ fiunt a præla.fo.229.Bald.

Episcopus cum capitulo suo põt facere statutum. ita not. Inn.in c.uestra,de loca.& condu.f.233.quæ statuta sũt ius prætoriũ & fiunt iure magistratus.& ideo actio pœnalis est annalis secundum Bar.quod est no. Bald.

Eps qñ dat eccl.siam quid dare intelligitur tunc,uide p Inn.in c.pastoralis,de doua. f.237.nu.1

Episcopus

Episcopus debet præcingere aliquem ministrum oratorio. ita nota. Innocen. in c. auctoritate de censi. fo. 268.

Eps qui cocedit monacho curam debet illum remouere & non Abb. ita no. Inn. in c. j. de capel. mona. fol. 260

Eps habens iurisdictionem temporalem an possit indicere bellum, uide Inno. in cap. quod in dubiis, de pœnis fol. 321. qui tenet, ꝙ sic nec est irregularis si ex illo bello sequatur homicidium, quia ipse non occidit, sed lex, nisi suo corpore adest, ut ff. de ritu nuptia. l. pal. in fin. Innocẽ. & sic multotiens faciunt episcopi in Alamania guerram cum certis &c. Bald.

Eps non potest indicere laico purgationem nisi in crimine ecclesiastico. ita no. Inn. in c. nos inter, de pœnis, & illud dicitur crimen ecclesiasticum ꝙ ecclesia suæ cognitioni reseruat ꝙ in sacra re committitur, ut ibidem glo. ordi. Bal.

Episcopus non debet pati ꝙ sui subditi obseruent inutilæ interdictum. ita no. Abb. in c. quæ sunt, de his quę fiunt a maio. parte capi.

Episcopus cum maiori parte capituli potest prouidere ꝓ utilitate ecclesiæ de iuribus pertinentibus ad singulos super rebus ecclesię, secus in eo iure ꝙ pertinet ad singulos ratione personæ. ita no. Abb. in c. ex parte, de his quæ fiunt à maio. parte capi.

Episcopus potest citare suum clericum in curia Romana ita tenet Abb. in c. meminimus, de app.

Epi ecclesias parochiales possunt facere conuentuales si ue collegiatas, dũtamen ad hoc earum sufficiant facultates. ita no. Abb. in c. quoniam, de ui. & ho. cle.

Eps non potest dispensare ad epatum pertinentes seu constantes sine consensu capituli. ita not. Abb. in c. cum uenissent, de institu.

¶Error, uide s. in uerbo dominus in 2. qõ. supra in uerbo actori in 1. q.

Error circa substantialia rescripti uiciat ipsum rescriptũ. Item æquiuocatio nominis. ita no. Host. in c. super literis, de rescri. facit ꝙ no. ff. de iudi. l. eum quem temerè. Sed error in accidentalibus, uel error qualitatis non uitiat, ut ibidem Hostien. uide supra in uerbo citatio, in xl. qõ.

Error procura. potest reuocari usque ad finem causæ debet tamen error probari. ita not. Innoc. in c. penult. de confessio. fo. 150.

Emens granum tpe fertilitatis eo animo ut tẽpore inopiæ carum uendat & lucretur, an sit peccatum. uide per Inn. in c. multa, de cleri. mona.

Etas uide omnino. s. in uerbo conducens, in 4. q.

Emanans a delegato nõ dr emanare à sede apostolica. ita no. Inn. in c. dilecti, de filiis presby. fo. 69

Emenda, uide. s. in uerbo conducens, in j. q.

Emendatio, uide omnino, infra in uerbo libellus, in 4. & 12. quæst. circa medium ibi item ubi libellus non continet &c.

¶Emphyteuta potest compensare cẽsum quem habet da re cum alio debito. ita no Abb. in c. bona fide, de deposito. quod no. Bald.

Emphyteuta ecclesiæ potest purgare moram infra modicum tempus post biennium, quod modicum tempus est unius mensis uel duorum. ita no Abb in ca. potuit, de loca. & ff. de iudi. si debitori & de compensa. l. fin. & de iure fisci. l. aufertur. §. qui compensa. uel est. x. dierũ ut ff. de const. pecunia. l. promisso. uel est arbitrarium, ut ff. de iure fis. l. j in fi. & quod not in simili in l. cum proponas C. de bo. aucto. iudi. pos. & hoc in biennio legali, quia tempus quod est appositum a lege, non impedit purgationem more licet in pœnam fiat translatio dominij, & reuertatur ad ecclesiam ipso facto. qđ est mirabile & cõtra theoricam Dy. in l. si seruus. §. sequitur ff. de uerborum obliga. ubi dicitur ꝙ ubi in pœna fit translatio dominij nunquam locum habet purgatio moræ. Sed in hoc capitulo est speciale de æquitate canonica. Sed quid si istud biennium est conuentionale. rñdeo idem uř. quia potius uidetur legale quàm conuentionale, nam per huiusmodi pactum qđ per omnia deseruit iuri cõi potius uř esse ius cõe quàm pactum, ut ff. de re iudi. l. 4. §. si quis, in gl. ibi non uterque. ubi glo. dicit ꝙ tempus à iudice statutũ ꝙ consonat cũ tpe legali est legale, & quatenus est conuentionale seu iudiciale. sic & hic dicã. nam homo exprimit ꝙ tacitè incrat, ar. ad idem. ff. de adop. l. si arrogator, ubi dicitur. ꝙ si prouisio in testamento reducatur non tamen dicitur prouisio testato. sed legis. ad idem facit ꝙ no. in c. j de constitu. li. 6. ubi no. ꝙ si de iure cõi fiat statutum non proprietate dicitur statutum, sed ius cõe. ad idem etiam facit, quia etiam pactum secũdum ius cõe debet interpretari, ut ff. de dam. infec. l. inter quas, & l. damni, per Iac. de Aret. & pactum publicum idest statutum loci, ut no. ff. de dec. e. decurio. in tub. distinguitur sm ius cõmune. ut C. de noxa. l. a & no. in l. si. § in computa. C. de iure delib. & similiter consuetudo secundũ ius commune interpretatur & distinguitur, ut in c. cum dilectus, de consuetu. ꝙ satis dici potest. & hoc uerum nisi fuerit appositum iuramentum: quia tunc mora non potest purgari, ut l. si quis maior. C. de transa arg. tamen contrà, quia periurus auditur & purgat moram, ut. C. de bo. aucto. iudi. pos. l. auct. & qui iurat, ubi dicitur ꝙ ille qui iurauit de iudicio sisti, & non stetit, & ꝓpterea passus est missionem, tamen auditur refectis sumptibus & pręstita satisd. de iudicio sisti. Solutio istud est propter naturam missionis quę ideo fit ut quis tædio affectus ueniat responsurus: & ideo non mirum si ueniens auditur, qa ad hoc prouocatur. ꝙ no. per ptetuõ.

Emphyteuta qui j. duos menses post biennium satisfacit dicitur celeriter satisfacere. ita no. Abb. in c secundo, de frigi. & malefi.

Emphyteusim quam pro se & filiis pater stipulatur, facit ꝙ filij ueniunt ut adiecti post mortem patris. & ideo à domino uidentur capere mortis causa captionem: & sic habet locum in ea ius accrescendi, secundum Bar. in l. mortis causa cap tur, de dona. causa mortis. & plenè in l. si mihi & tibi. de uerb o. obligat. uide in auct. si quas ruinas. C. de sac. san. eccle. & in ti. qui feu. date pos. §. j. per do. Bald.

Eustatio, uide s. in uerbo alienatio. in j. q.

Euangelia, uide omnino supra in uerbo crimen. in iiij. q. ubi habes. an testi sufficiat habere euangelia coram se. & in omnibus ubi requiritur actus euangeliorum.

¶Equus. uide s. in uer. Conducens, in j. q. ibi non tenetur ad emendam equorum, &c.

Equus si per se uadit ad brauium sine puero, an dominus equi debeat habere brauium, uide per Bar. in l. j. §. item acquirimus, uer. cæterum de acqui. pos. ubi dicitur ꝙ debet attendi sta quia si dicit cuius equus primò ueneritille habeat, tunc habere debet. Secus si dicit, qui primò uenerit cum equo &c.

¶Examinatio, uide. s. in uer. Abbas, in 3. q. & j. in uer. test. in 44. quæst.

Examinatio clericorum debet fieri in collatione beneficiorum. ita not. Inn. in c. quia diuersitatem, de concess. præben. fo. 123. in nu. 5. & ita seruat curia Romana. & uide

appellans in principali omnia potest prosequi. ita no. Inn. in c. q ad consultationem, in gl. quæritur de re iudi. fol. 184. secus in sententia quæ nõ tangit factũ principale, quia examinatur & appellatur seorsum à principali, ut in sententia expensarum secundum eum ibidem. & secus in interlocutoria quæ fertur ante litem cõtestatam ut C. de protu. l. ita demũ, & ibi p legistas.

¶ Condẽnatio expensarum quandoq; fit in principio litis, quandoq; in medio, quandoq; in fine: ita no. Inn. in c. finem, de do & contu. fol. 144. nu. 2. & 3. & sic patet q quocũque tempore litis fieri potest. Bal.

Condemnato mortuo non fit executio nisi citato primo hærede: ita not. Inn. in c. quia, de iudi. fol. 118. uide infra in uerbo. Sententia, in 28. q.

Condemnato uel grauato sufficit ire uel mittere ad sedẽ apostolicam pro grauamine sibi illato, & protestari ne quid noui interim fiat: & hoc habetur pro appellatione: ita no. Inn. in c. ut debitus, extra de app. fol. 200. n 2

Condemnato iniustè iudex tenetur ad resti. totius dãni, quod consequitur condemnatus. ita no. Inn. in c. super eo, quod me. cau. fol. 107. nu. 4

¶ Conducens stipẽdiarios uel equos ad bellũ non tenetur ad emendam equorum mortuorum in dicto bello nisi ex pacto conuentum fuisset, & tunc à finibus pacti non est recedendum. ita no. Inn. in c. sicut in iure, de iureiu. fol. 174. nu. 4. idem in commodatario: secus in mandatore, nisi ex debito hoc ei facit sm Inn. ibidẽ. quod tene menti, & uide Cy. C. ad l. Iul. de ui. in l. quoniam multa facinora. Bal.

Conductor cessando in solutione per biennium cadit à iure suo: ita no. Inn. in c. propter, de loca. & cõdu. f. 234 nu. 3. Hoc mõ priuatur ti. condõnis & omni suo iure. Sed statim q non soluit põt reiici ut commoditas utẽdi impediat, non ut locatio finiatur, ut C. loca. l. edẽ. & de furtis. l. si seruus. §. locator secundum Iac Bal.

¶ Contrauenire licet cuiq; post sententiam contra suam confessionem sententialiter reprobatam. ita not. Inn. in c. mulieri, de iureiu. fol. 174. & in c. cum uenerabilis, de excep. per eundem fol. 176. nu. 7

¶ Conditio si Deus uoluerit, quæ subauditur in quolibet iurõ, quid operatur, uide Inn in c. debitores, de iureiu. fol. 171. nu. 2. ubi dicit q operetur hoc: quia si iuraui tibi commodare arma, tu uis ex eis occidere hominem, non teneor tibi seruare hoc iurm: qa Deus non vult hoc fieri. vñ iurm licitum non debet trahi ad illicitum casum nec ad periculum aĩæ perduci, sm eum idem. Et sic no. casum in quo quis potest uenire ꝯ suũ iurm alteri præstitum. uide etiam ibi q iuramentum præstitum potest etiam in melius commutari, sicut uotum factum, secundum Inn. ibidem Bal.

Conditiones quãdoq; subintelliguntur tacitè in iurõ, ut sunt conditiones de futuro. Prima est, si Deus uoluerit. Secunda, si promissum seruabitur. Tertia est, si ꝯ ius non præcipietur. Quarta si pecunia numerabitur, ut l. si. C. de non nu. pe. Quinta est si res statum nõ mutabit, ut C. de sponsa. l. si Et semper insunt duæ reseruationes, s. saluo iure alterius. & salua auctoritate superioris, ut ff. ad municip. l. si. ita not. Inn in c. quemadmodum, de iureiuran. fol. 172. in nu 1. & per eundem in c. cum contingat eo tit. facit quod not in l. fin. ff. qui satis. cog. Et sic no. de tacitis conditionibus quæ in iuramen. subintelliguntur.

Conditiones appositæ contra naturam contractus uiciant contractum ita not. Inno. in cap. 1. de condi. ap. fol. 179. in nu. 3. Adde in contractibus triplicem esse perfectionem, idest conuentionalem, essentialem & executiuam siue finalem. Cõuentionalis quatuor sunt species, s. re, uerbis, literis & consensu. & ista perfectio cadit in contractu in diem, & in contractu conditionali. de hoc dic ut ff. de pericu. & commo. rei uen. l. si id quod, & in l. qui potior. ff. qui potio. in pigno habe. & l. qui balneum eo. tit. & l. omnia, alias si pecunia. ff. si cer. pet. Essentialem perfectionem non habent contractus conditionales, quia non producuntur essentialiter in esse ad quod tendunt nisi pro essentia condõnis, ut no. in l. ij. ff. de in diem adiect. & probatur. ff. de uerb. obl. l. decem. Item contractus in diem quodammodo est in potentia, & habet se ad esse & non esse, & in certis & necessariis non cadit executio: recipiunt. n. quidam contractus liberationem, ut ff. quod met. causa. l. metum. §. sed quod prætor. Quidam per aliud ut per traditionem: de istis no. ff. de perie. & commo. rei uend. l. necessariò. & C. eo. tit. l. j. per Cy. in delictis non cadit, & gl. dicit uerum quantum ad natiuitatem personalis actionis. Sed potius dicit uerum quantum ad acquisitionem dominij, ut C. communia de leg. l. si. §. siue. ff. de usufr. leg. l. semper per Dy. Dependentia de futuro. ff. ad l. Aqui. l. in lege, & ff. de tabu. exhiben. l. locum. §. condẽnatum. hoc dico pp duas quæstiones. Prima est cuius loci consuetudo seruetur: nam dico q in incidenti conuentionis ut sunt testes, inspiceretur locus, quia ibi recipit eam perfectionem. Sed quò ad concomitantiam seu comitantiam executionis inspicitur locus ubi collata est solutio. & idem si potest ibi is pro quo recepta est stipulatio agere sine cessione ex forma statuti ut Perusij. Et hoc etiã si stipulatio erit facta Florentiæ ut soluatur Perusij. arg. ff. de solu. l. quæro. nam Perusij fingunt contractum, quia in loco per imaginationes contrahentes se transtulerunt, ut l. contraxisse. ff. de act. & ob. & ar. in l. nihil. ff. de cap. & postlimi. reuer. in delictis. etiam dico q acquirunt formam & legem in loco ubi fiunt: est. n. naturalis rõ nam quod in loco nascitur & radicem habet, ergo qualitatem sequitur. Et ideo Florentinus delinquens Senis gaudebit beneficio statutorum Senensium, ut ff. de extraor. crimini. l. pe. §. sunt quidam. quod no.

¶ Conclusio in prima causa non operatur aliquid in causa app. Ita not. Inno. in cap. cum dilectus, de fide instr. fol. 167. vult dicere q conclusio facta in principali cã non impedit partem producere instrumenta in causa appellationis. quod est singulare secundum Host. uide infrà in uer. Renuncians, in 7. q.

¶ Conclusum postquam est in causa, nullæ sunt partes iudicis nisi in pronunciando. & ideo postquam est conclusum, clausus est processus, & nulla allegatio amodò fieri debet nec in iure nec in facto. ita multum notabiliter no. Inn. in c. pastoralis, de cau. poss. & prop. fo. 136 nu. 1. ubi latè uide de ista materia. Hoc est uerum qñ concluditur in tota cã, sed quo ad capitulum de producendis testibus concluditur per aperturam testium, uel per dicta testificata, ut in auc. de testibus. § quia uerò: Notabile est hoc q officium iudicis non concludit nec primo modo, ut in c. Ioannes Eremita, de fid. instr. nec ultimo modo, ut not. ipse Inn. in c. cum clamor, de testi. fol. 161. per aperturam testium dico omnino esse conclusum in testibus producẽdis. Postq̃ uerò est cõclusum nulla exceptio obiici põt, ut l. qm indubitati, C. de adult. nam inter conclusionem & sententiam nullum est dubium medium nisi citatio ad sententiam, ut in auten. ut cùm de appellatio. cogno. post princ.

trinc. Et fit conclusio, si renunciatur actitandis, ut no. in c. fin. de in integ. resti. lib. 6. in nouella. Et si in crimi nali non consueuit concludi, quia renunciatum non ua let, ut not ff. de pactis. l. pactum inter hæredem. Sed il la lex quæuis, facit in contrarium. sed dicendum est ꝙ in criminali postquam constat de crimine, non debet de iuris apicibus disputari, dicendo nō potuit interue nire procurator, sed de impunitate, facit qđ no. Bald.

¶Conclusum in causa quando dicatur, uide per Inn. in c. pastoralis, de causa possess. & propr. fol. 136. nu. 1 & uide infra in uerbo Renuncians, in 8. q.

Coitus, uide supra in uer. Affinitas, in 1. q.

Correctio, disciplina, uide supra in uerbo Appellatio, 25. q. ubi de his no. Bald.

¶Coniuncta persona quando appellat pro coniuncta, po test ratificari post decem dies: secus in nudo gestore, in quo ratificatio est de substantia. sed coniuncta per sona potest agere sine ratificat one si dominus non cō tradicat, ut l. j. de appell. recip. ita no. Inn. in c. auditis, & in c. in Genesi, de elect. fol. 53. facit ad limitatio. l. bonorum, rem ra. hab.

Coniuncta persona licèt agat in iudicio pro coniuncta, tamen si inuestituram pro ea recipit, non acquirit ipso iure beneficium nisi habeatur ratum: & potest haberi ratum, licèt inuestituram medio tempore coutulerit alteri: quia à facto suo recedere non potest, ita no. Inno. in c. accedens, de præben. fol. 216. facit ff. de solu tio. l. si quis offerenti, in fi Inn.

¶Conseruator qui condēnauit de crimine potest taxare expēsas, & audire testes super hoc ꝙ uenit accessoriè. & si actor non vult per conseruationem de his cogno sci reum absoluet. ita no. Inno. in c. statutum, de offi. deleg. fol. 90. in nu. 1

Conseruatores possunt inquirere ex ipso officio solùm in notorio, ut ibidem Inn.

Conseruatorum officium consistit quasi in mero impe rio. ita no Inn. in d. c. sta. de offi. deleg. fol. eod.

¶Confiscare, uide supra in uer. Ciuitas, in 2. q. ubi habes an ciuitas possit bona confiscare. Item ꝙ cōfiscare bo na est meri imperij.

¶Consuetudo excusat quem à peccato. ita no. Inn. in tit. de treu. & pa. tñ contrarium tenet ipse idem in c. j. in fi. de consue. fol. 22. vide infra in uer. Sta. in 5. q.

Consuetudo quæ dat alicui præbēdam uidetur sibi dare licentiam possidendi. ita no. Io. And. in c. fi. de cousue. in nouella. Bald.

Consuetudo dat iurisdictionem etiam spirituale. ita not. Inn. in c. nouit, de indi. fol. 118. in num. 8. ergo illud quod facit iudex secularis contra clericos, si consue tudo erat, ualet: quia consuetudo dat etiam iurisdi ctionem spirituale. Adde ꝙ ipse idem no. in c. j. de apo sta. Et sic consuetudo equiparatur priuilegio secun dum eum ibidem. & ꝙ consuetudo det iurisdictionem temporalem & ordinariam, uide. l. j. & quod ibi not. ff. de emancip. lib. Bald.

Consuetudo trāsfert possessionem ipso iure sine appre hensione. ita no. Inn. & Host. in c. j. de consuet. ergo si Papa uel Imperator vult propter inuestituram baculi uel bireti non dabitur alia possessio, sed solùm licen tia ingrediendi possessionem sm eos. quod not. quia non est alibi. Bald. Alibi, scilicet in recolec. in l. ra tihabitio de pign. act.

Consuetudo vniuersitatis afficit etiam singulares perso nas. ita no. Inno. in fi. de consuet. fol. 24

Consuetudo Romanæ curiæ est ꝙ non confirmat aliquē electum nisi sint præsentes duo de electoribus. ita no. Inn. in c. de elec. fol. 28

Consuetudo extenditur & priuilegium, sed non præfer. ita no. Inn. & Host. in c. fin. de offi. archid. qua facilius extenditur ius ꝗ factum. facit. ff. de itin. actuq; priua. l. j. & ff. de bon. poss. l. sed cum patrono in ratione sui.

Consuetudine potest derogari solēnitatibus instrumēti. ita no. Inn. in c. j. in fi. de fide instrum. fol. 165. in nu. 9 ubi bene dicit. idem & ubi consuetudo est.

Consuetudine oritur ius petēdi ꝯfirmationem & infirma tionē. ita no Inn. in c. abbate, in uer. Signif. f. 337. n. 1 & uide infrà in uer. Titulus, in 2. q.

¶Commodans & commodatarius, uide supra in uer. Cō ducens, in 1. q. vbi habes ꝙ cōmodatarius cui equus fuit cōmodatus ad bellum, non tenetur commodata rius, si moritur nisi ex pacto.

¶Consilium debet requiri ante factum, & non solùm in facto, sed etiam in medio. Ita not. Inn. in c. cum in ue teri, de elec. fol. 50. in nu. 2. vide omninò infra in uer bo Modus, in 2. q. per totum.

Consiliarij, de necessitate sunt uocandi. ita no. Inn. in c. nec episcopi, de tempo. ord. fol. 63. vide infrà in uer. Solennitas, in 1. q.

Consilium à remotis uidetur parua causa, quia non ordi natur propriè ad causam, argu. ff. loca. l. qui donum. ita no. Inn. in c. quod uerò, de priuil. fol. 318

¶Consensus plurium sufficit in actibus collegij simul nō seorsum quando pertinet ad utilitatem uel necessita tem collegij, secus si ad utilitatem singulorum, ut di uisio redditiuum. ita no. Inn. in c. cum omnes, de con stitutio. fol. 3. in nu. 3. quia quod collegio, nō quod aliquibus expedit, maior pars facere debet, ut ff. pro socio. l. actione, § Labeo. & arg. ff de solutio. l. consti tutus. vel potes sic dicere quando aliquid cōpetit plu ribus, uel competit collegialiter aut singulariter, aut dubitatur an competat vniuersaliter uel particulari ter. primo casu requiritur cōsensus in forma collegij, ꝗ forma collegij non seruatur regulr nisi interuen at maior pars ipsius, ut l. quod maior, ff. ad municip. & l. nouationis forma, C. de decur. & C. de leg. l. 6. lib. 10. secundo casu uide in l. fin. in fi. C. cōia præd. ꝙ sufficit diuisim consensus præstitus. tertio casu uide. l. sicut, ff. de arbitris, ubi quando committitur aliquid pluribus simul, explicari debet simul, ut æqualis sit forma cō missionis. in hoc tantùm casu uidetur semper intelli gi ꝙ stetur maiori parti, ut ff. de inof. test. l. si pars, li cèt non sint collegiati, ut collegium sunt tamen colle giati, quibus certum est factum commissum simul, nec posset aliquid facere aliis irrequisitis, ut l. C. de aucto. præstan. Bald. & uide infra in uerbo Liberatio, in 1. quæst. post medium.

Consentire potest quis in iudicem non suum in omnibus iudiciis, sed non in inquisitione maximè in præiudiciū alienæ uel maioris iurisdictionis. ita no. Inno. in c. ad petitio. de accus. fol. 292. in nu. 1. tene menti. & uide infra in uer. Solennitas, in 1. q.

Consensus est quadruplex, vnus negligentiæ ubi minus peccat cōsentiens ꝗ agens, nisi fortè esset nimis crassa & supina ignorantia. Alius dicitur consensus consilij, ubi minus peccat consentiens ꝗ agēs, sed magis ꝗ pri mus. Alius est consensus cooperationis, ubi puniūtur æqualiter consentiens & agens. quartus est consensus auctoritatis sine defensione ubi plus peccat consen tiens ꝗ agens & magis punitur. ita not. Inno. in c. j. de offi. deleg fol. 75. in nu. 1. in glo. super uerbo Pœna.

Adde quod not. Io. And. in c.j. de pœnis, in clemen. & tene menti ista. Bald. Et uide etiam Bart. in l. qui opem, ff. de furt. ubi ponit formaliter uerba Inn. Bal. & uide etiam in d. c.j. Bart. & Compost. Bald.

Consentire est vnum aliquid eligere. ita no. Inno. in cap. cum in iure, de elect. fol. 42. nu. 1. facit. l. si pater. §. fin. de manu. uind. vide omnino infra in uerbo Differentia, in 4. quæst.

Consensus illorum qui post erãt in possessione est necessarius in possessione iurium quærenda. ita no. Inn. in c. cum uenisset, de in integ. resti. fol. 108. nu. 2

Consensus partium non sufficit ad probandum dicta testium, quæ dicta non ualent: & ideo si dicta testium nõ ualent, quia non reddunt causam &c. uel alias nõ ualent illa dicta testium, non possunt consensu partium ualidari. ita no. Inn. in c. cum causam, de test. f. 158. n. 1 uide supra in uer. Citatio, in 31. q.

Consensus matrimonialis ubicunque est licèt sit illicitus contrahitur iustitia publicæ honestatis. ita no. Abb. in c. ad audientiam, de sponsalib. qd no. perpetuò. Bald.

¶Confirmatio fit uerbo & facto pluribus modis, de quibus uide per Host. ibidem, & in uer. Motus, in 1. q.

Confirmatio non tribuit ius ubi requiritur dispensatio, & cessat potestas & uoluntas dispensandi. ita not. Inno. in cap. innotuit, de elect. fol. 33. uide infra in uerbo Cognitio, in 1. q.

Confirmatio facit ualere acta licèt electio sit nulla. ita no. Inn. in c. cùm dilectus, de elect. fol. 41. nu. 1

Confirmatio ualet etiam si nullus citetur: & ista confirmatio habet uim sententiæ. ita no. Inn. in c. cùm olim, de dolo & contu. fol. 145. nu. 2

Confirmatio ex contractu peti non põt, qa ɔfirmatio ex consensu pendet, & non redditur in inuitum, nec cõfirmatur inuitus: ɔfirmatio uerò quorũdam actuum legitimorum ut electionis tutoris & si. q̃ desiderant ɔfirmari, peti põt. ita no. Inn. in c. ij. de confir. uti. uel inuti. fol. 207. in nu. 1. & 2. & no. q̃n confirmatio tribuat ius & q̃n non: confirmatio uerò quæ non est debita, non petitur nisi supplicando, & tunc non est indulgenda nisi citato eo qui potest lędi, ut ff. de adopt. l. nam ita diuus. de confirmatione contractus habes etiam in l. si quos, C. de decur. De confirmatione possessionis, uide C. de carbo. edic. l. j. per Odofr. & Cyn. Bald.

Confirmatio finæ põt peti principaliter ad hoc agendo. ita no. Inn. in c. j. de cõfir. uti. uel inuti. fol. 207. in n. 2

Confirmatio facta de excõmunicato ualet. ita no. Inno. in c. post elec. de conceß. præb. fol. 224

Confirmatio obtenta in forma cõmuni licèt non det ius, tamen dat causam præscribendi. ita no. Abb. in c. dudum, de decimis quod est not.

Confirmatus statim habet ius administrandi temporalia pleno iure sine possessione uel inuestitura. ita not. Inn. & Host. in c. transmissam, de elect. fol. 31

Confirmatus non agit de beneficio obtinendo, sed de obtento. ita not. Inno. in c. fin. de eo qui mitt. in possessio. causa rei ser. fol. 148

Confirmatus à Papa potest conueniri de simonia coram inferiore si agatur contra personam, & nõ contra confirmationem. ita not. Innocen. in cap. de cætero, de re iud. fol. 183. nu. 3

¶Confessio iuramento firmata reuocari non põt. ita no. Inn. in c. cum dilectus, de accus. fol. 290. facit c. inter dilectos, de do. uide ĩ in uer. Sententia, in 18. q.

Confessio vnius latronis ualet contra alium latronem quò ad præsumptionem inducendam. ita no. Inn. in c. j. de confessis. fol. 149. sed falsarius ɔ falsarium nõ recipitur, ut ibidem Inn. quod no. & uide ibidem in uerbo Reus, in 3. q. in fi. Bal.

Confessio in cã ciuili mandatur executioni, non in criminali, sed expectatur snia. ita no. Inno. in c. quærenti, de offi. deleg. fol. 83. in nu. 1. de hoc est casus in l. j. C. de confessis, ibi cum & soluere cogantur &c.

ex Confessione potest quis dãnari ab ordinario & delegato, licèt ad hoc non sit actum. ita no. Inno. in c. cum super, de confeß. fol. 149. in nu. 3

pro Confessione taciturnitas non habetur. ita no. Inn. in c. j. extra de postul. præla. fol. 24. nu. 4

Confessio etiam quæ non ualet in criminali facit præiudicium, quia facit iudicium ad torturam. ita not. Inn. in c. per inquisi. de elec. fol. 98. nu. 2. 3. manu.

Confessio interlocutoria & snia diffinitiua ualent etiam in alio iudicio inter eosdem. ita no. Inn. in c. per inquisi. de elec. fol. eo, uide ĩ in uer Attest. in 1. q.

Confessio meritoria debet esse pura & simplex cũ oĩbus circũstantiis. hoc uerum nisi ex hoc posset magnũ periculum imminere uel euenire, quia tunc sufficit soli Deo confiteri uel in genere. ita no. Inn. in c. omnis, in glo. not. non &c. de pœ. & remiss. fol. 323. nu. 1

Confessio nõ nocet ad dissolutionẽ nexus mřimonij, sed mutuæ seruitutis nocet. ita no. Inn. in c. fi. de rap. f. 305

Confessio põt exponi sed nõ perimit nisi probaret̃ error uel ignorantia. ita not. Inno. in c. cùm dilecti. fol. 292 de accu. & ibi uide per eum, quid habet probare uolés suum errorem reuocare. & uide infra in uer. Instrumentum, in 1. q. ibi, licet confessio &c.

Confessio nõ põt interpretari p̃ hæredes ɔfitẽtes. ita no. Inn. in c. cũ dilectus, de fuc. ab inte. f. 243. idẽ dico ĩ libello, exceptione, põne, & si. qa libellũ, exceptionẽ uel põnem testantis hæres nõ põt interpretari, ut no ff. de rei uẽ. l. idẽ Põp. scribit si frumẽtum, §. fi. p̃ Azo. Bal.

Confessio quã tertius facit super iure meo, mihi non p̃iudicat, & eam reuocare possum. ita no. Inn. in c. cum super, de re iud. fol. 185. nu. 1

Confessio interpretatur contra confitentem nisi eam declaret exponendo, non perimendo. ita not. Abbas in c. cum dilectus, de accus.

Confessio licèt nullis adminiculis sit coniuncta, tamẽ tenet in criminali si sponte fiat, & plenè probat. ita not. Abbas in c. ex literis, de diuor.

Confessioni partium statur ubi dubitatur de processu. ita no. Abbas. in c. cum bonæ, de proba.

Confessus non potest uariare. ita no. Inn. in d. c. p̃ inquisitionem, maximè q̃n fuit ipsa confessio iure firmata, ut in c. cum dilecti, de accus. facit, ff. ad l. Aquil. l. proinde, & C. de p̃ba. auc. at qui semel, ubi est gl. ordin. & per Bar. in c. ueniens, de testi. Bald. vide supra in uerbo Absolutio, in 7. q. & infra in uer. Liberatio, in 1. q.

Confessus non dirimit matrimonium. ita no. Inn. in c. causam, de offi. deleg. fol. 78. in nu. 1

Confessus spõte debet hr̃e maiorem fauorem q̃ ɔuictus. ita not. Inno. in c. prudentiam, de offi. deleg. fol. 78. in gl. p̃ sicut ibi qd si non &c. facit ad hoc, ff. de iureiu. l. eum qui, & insti. de act. §. item mixta est actio. Bal.

¶Colonus si ui eiicitur, dñs perdit possessionem, secus si p̃ iudicem eiicit̃: qa iudex nunquã intendit piudicari iuri uel possessioni tertiæ personæ. ita no. Inn. & Host. in c. q̃m, ut lite non contest. nam possessio iudicialis plus iuris habere debet, ut Host. ibidem.

Colonus cui sunt omnia bona obligata rõne obseruãtiæ contractus põt in re locata manere ratione pignorũ, licèt

licet locator illam uendiderit, fm Bal. in l. filiofamilias. §. fi. ff. solu. matri.
¶Contumacia uide j. in uerbo procur. in 5. q. ubi hr quibus tpibus procur. possit esse cōtumax. & in quibus con tumacia illorum tpum nocet. & uide ibi unum dictum singu. uide j. in uerbo sententiā, in 15. q. & intrā in uerbo responsio. in v. q.
Cōtumax in iurādo de calūnia perdit cām, & hr pro confesso: tñ si illa instantia est perempta perit hæc pena. & perit contu. perempta instantia: quia hæc pœna imponēda uenit iudicis officio mercenario, & ideo lite mortua non potest ex hoc agi uel excipi, fm Inn. in c. fi. de iur. calum. fo. 129. ar. ff. de iure fis. l. eius qui delatorē. Sed ubi extra iudicium imponitur pęna priuata pōt ad id agi & excipi, fm eum ibidem & uide ī in uerbo citatio, in 8. q.
Contumax tandiu pōt opponere declinatoriā quādiu possit si compareret. vñ in cā appellationis non audiť post quam incepit disceptari negocio principale, fm Inno. in cap. præterea, de dilat. fo. 129. in nume. 3. quod est nota uide supra in uerbo crimen, in 10. q. ibi nam contumacia non infamat &c.
Cōtumax circa testes producendos nihilominus est citandus ad diffinitiuam. ita not. Inn. in c. nostra, de elec. fol. 29. Et sic no. q̃ semper absens contumacirer præsumiť in malitia donec ueniat. Bal.
Cōtumax est ille q cōparet & absolutè ꝓtestať q̃ nō intēdit in iurisdōnem cōsentire. & ideo debet iste loq condōnaliter. s. nisi & inquantum sit iudex cōpetens. ita no ta Inn. in c. Cumana, de electio. f. 50. in nu. 4. quod tene menti, & uide ī in uerbo citatio, in 10. q.
Contumacibus non inuenitur posita certa pęna sed tantum condemnatis. ita no. Inn. in cap. de causis, de officio delega. fol. 76 nume. 7
Cōtumax cōparens indice sedēte ꝓ tribunali an indigeat restō. in integrum ad appellandum. Inno. hoc tractat in c. querelam. de proc. fo. 102. nu. 2. Sed non firmat se. Et communis opinio est q̃ non, sed ipso iure appellet: quia lex admittit comparitionem suam & fingit eū nō contumacem, ut l. diuus. ff. de in integ. resti. & ita nota. gl. in l. inter minores, e. t. sed si uult restitui ad totam causam oportet q̃ petat in integrum resti. quia qui statim uenit obtemperasse uř, & ideo dignus est restitutione Expedit autem potius restitui quam appellare, qa non itur aliō. ff. de minori. l. perfectum. & quia non ita citō deseritur lis resti. sicut appellationis. & quia pōt peti restitui post x. dies. sed non interponi appellatio. Alij dicunt q̃ uerissimus contumax qui dixit nolo uenire, indigeat restitu. ad appellandū non ipso iure. Sed uerus contumax qui inuentus nihil dixit ipso iure, sed fictus ipso iure appellat. & hoc ex qualitate contumaciæ sed beneficio suæ comparitionis hoc plus cōsequitur, quia pōt restitui ad totam causam. & ita intellexit do. Azo ut supra patet Bal.
Contumax uerus sicut non auditur appellans, ita & itineris arreptio ei nihil prodest ita not. Inn. in ca. cum olim de dolo. & contu. f. 145
Contumax si quis fuerit in processu nihilominus citari debet ad sententiam diffinitiuam ita no. Inn. in c. cum olim, de testi. fo. 157. nu. 3. & idem tenet Abbas ibidem Bal. & in c. ad pœnam. §. alii de accusa. & no. per glo. in l. iubemus. C. de iudi, in glo. super uerbo spectans. secus ad interlocutoriam ut ipse idem no. in c. auditis, de ꝓcu. unde licet aliquis sit positus in banno pp contumaciam, non tñ patitur diffinitiuam nisi primō ad cā fuerit citatus: caue tñ ut cū procedis fm statuta ciuitatis uel domini de hoc disponentis, ea ad unguem obserues de rescr. c. cum dilectus. Bal.
Contumax in appellatione introducenda siue terminus fuerit præfixus a iure siue a lege siue ab homine uel iudice hr pro desertione appellationis. ita no. Inno. & Host. in c. per lonas, de appel. & per Host. in c. seq. quod est uerum, nisi fuisset impeditus, quia ille qui habet cō sequi appellationem in termino assignato nō uidetur deserere si fuit impeditus etiam per inopiam, quia termínus hominis succedit loco termini iuris, ut ff. de re iudica. l. iii. §. si quis ita, dicit ipse idem Innocen. in c. ex ratione, de appel. fo. 191. nu. 2. quod est no. Bal.
¶Conſtō non ligat eum qui dilucidè suam ignorantiam probat. ita no. Inn. in c. 1. de constitu. fol. 3
Constōnes quæ non faciunt mentionem doli an requirāt ad impositionem pœnæ uerum dolum uel præsumptū, dic ut no. C. unde ui l. si quis in tantam, in 8. q. & in l. fi. §. penul. eo. tit. Aduocati cōiter dicunt q̃ ubi statutum non requirit nisi uerum factum, ibi non requiritur dolus Bal. uide de hac materia per do. Bal. in l. quicūque C. de seruis fugi.
Constō iuris naturalis porrigitur ad præterita. ita no. Inno. & Hosti. in c. 1. de constitu. fol. 3.
Quodcunque ligaueris super terram &c. intelligitur, s. p constōnes & præcepta quæ facit Papa, non tamen possit auferre baptisma. ut no. Inno. & Host. in cap. quanto, de consuetudine. fol. 23.
Constitutio non ligat cęptum & non perfectum, fm Host. in c. 1. de constitu.
Constitutio quæ cōcordat cū iure antiquo trahiť ad præterita ita no. Host. in c. fi. de cōsti. & in auc. de filiis ante dota. instru. nat. §. hæc constitutio inter filios, in fi.
Constitutio pęnalis est duplex. s. ex parte rei tātum, & ex parte rei & actorum, ita not. Host. in cap. quia nonnulli, de rescriptis.
¶Cōmenda bñficii debet fieri cum cā uocato patrono & clerico, cui commēda facta est, & sine licētia proprii episcopi pōt eam acceptare, quia non obligatur commēdatarius ad eam tenendam, nisi quantum uoluerit: tñ ad mandatum sui prælati eam dimittere debet ita no. Inn. in c. cōstitutus, de appel. fol. 195. ergo commenda non datur in titulum, secundum Inno. tituli enim sunt perpetui: ut not. ff. de acqui. possess. l. j. §. ueteres. & uide quod no. Io. An. in c. nemo deinceps, de elec. li. 6. in nouella. Bal.
Commendam habētes faciunt interim cessare electionē, & habent administrationem legitimam fm Inn. in ca. constitutus, extra de accusa.
¶Cohertio designatur per baculum. ita no. Inno. in c. intellex:mus, de ætate & qualitate. fol. 67. uide ad hoc c. primum, de sacra unctione.
Cogitur, de hoc uide j̄ in uerbo reus, in 6. q.
¶Compromissum soluitur pęna soluta, ita no. Inn. in c. ex parte, de arb. fo. 115. uide j in uerbo electio in 11. q. & j in uerbo renuncians in 6. q.
Compromitti non potest post sententiam. ita no. Inn. in c. exposita, de arb. quia iam sopita est quæstio. Bal.
Compromitti nō potest in laicum cā electionis ecclesiæ. ita no. Inn. in c. contingit, de arb. fo. 115. uide ī in uer. arbiter, in 4. q. post medium.
Compromissarij electionis non propriè dicuntur cōpromissarij sed magis donatarij. ita no. Inn. in c. in causis, de elec. fol. 41. nu. 4
Compromissum quando fit in iudice semper potest peti reductio,

reductio, quia obtinet instar arbitratorum. ita no. Ho stien. in c. causis, de offi. deleg.
Compromitti potest in iudicem delegatum. ita no. Abb. in c. exhibita, de rerum permu.
¶Cognoscitur summariè de rest. in integ. ita no. Inn. in c. cū uenissent, de in integ. rest. & in c. ex litis, co. 11. f. 109.
Cognoscitur de falso sex modis, s. quatuor ciuiliter, agēdo, excipiēdo, replicādo, & in integ. rest. petēdo. & duobus modis criminaliter, s. accusando & inquirendo. ita no. Inn. in c. licèt, de pba. fol. 151. nu. 2. sed an retractetur sententia qualitercūque sit pronunciatum eam latam ex falsis probationibus: & uidetur q. sic. ut ff. de falsis. l. si quis obrepserit, in uerbo Nihil agitur. Alij dicunt contra sm Inno. in d. c. de hoc. uide per Cy. in l. querelam, C. de falsis, vnde qui excipit de falso, non uidetur accusare, ut no. ff. de adulterijs. l. ij. §. si publico. quod est not. Bald.
Cognitio causæ summariæ pōt p iudicem fieri absq; psentia partium ita no. Inn. in c. ex parte, de accu. f. 188 quia summaria cognitio causæ non requirit præsentiam partis, ut ibidem per eundem. quod not.
Cognitio summaria sufficit in confirmatione. ita no. Inn. in c. cùm dilecti, extra de elec. fol. 31. nu 2
Cognitio an appellatio sit recipienda, non pertinet ad iudicem à quo p causæ cognitionem, sed p euidētiam facti, p quā si ꝑstat q. appellatio sit ipso iure nulla non supersedet in exequendo. Si aūt constat q. non sit ipso iure nulla, tunc supersedet: q a secunda sñia nō spectat ad eum, ut ff. de mino. l. pfecti. ita no. Inn. in c. pastor. de offi. dele. fol. 84. nu. 3. Ex pterito. i. ex prio gestis, & ptinet ad eum talis notio, sed ex actitatis iā non ex actitatis postea cū non sit iudex, sed ante fuit. Vnde ista est causæ cognitio de præterito nō de futuro. Bal.
Cognitio hæc, an appellatio sit recipienda nec ne, est prima & præambula cognitio. & eo ipso q. prima facie nō apparet q. appellatio peccet in forma uel in materia, debet admitti, quæ admissio nō est sententia interlocutoria, nec diffinitiua, & ideò potest fieri parte non citata. Sed appellationem esse iustam uel iniustā, istud est diffinitiuum causæ appellationis, & requirit citationem partis & alia solēnia. ita no. Inn. in c. pastoralis, de offi. deleg. fol. 85. nu. 4
Cognitio summaria non est de substantialibus executionis mandati. ita no. Inno. in c. proposuit, de concessio. præben. fol. 212. nu. 5
¶Comitatus, uide oīno supra in uerbo Ciuitas in 3. q.
¶Coniurationes nec alia peccata debēt fieri per illos ad quos electio plati ptinet. ita no. Inn. in c. j. de ele. f. 28
¶Collegium, uide omnino infra in uer. Cōuētio in 1. q.
Collegium Cardin. pōt restituere famam sicut & senarus. Papa tñ non restituit laicum. ita no. Inno. in c. cùm te, de re iud. fol. 188. nu. 2. vbi uide qui sint illi qui possunt restituere famam alicui, & qui non. Sed quid de Imperatore an possit in integrum restituere famæ in terris Ecclesiæ? & uidetur q. sic, quia est uoluntariæ iurisdictionis: & quia hoc cōpetit in signū uniuersalis dñij, & est iurisd. non circūscriptæ nec coarctatæ. Bal.
Collegium uel eius ius remanet etiā in vno solo hoie. ita no. Inn. in c. postulasti, de iure patr. fol. 264. nu. 1 & uide tex. & quod ibi no. per gl. in l. sicut, in fi. ff. quod cuiusque uniuer. nomine.
Collegia quæ sunt licita, dicit Inn. q naturalia, i. realia, ut ciuitates, castra & uillæ: sed collegia certarum personarum non sunt licita, nisi superior ea confirmauit, uel nisi constet euidenter q. pro bono sint facta. ita dicit ipse in c. dilecta, de excess. præla. fol. 312. in nu. 5 Et sic habes ex prædictis quæ dicantur collegia realia, & quæ personalia.
Collegium siue societas est plurium corporum vno nomine ei deputato legitima collectio. ita no. Inn. in d. c. dilecta, de exces. pla. fol. eo. nu. 6. nomen. n. vnum addit singularibus psonis sign. q ex vniuerso sumit, ut l. rerum mixtura, ff. de usuc. sm Oldr. Bal. Et adde quod no. ipse idem Inn. in c. j. de elect. fol. 28. vbi parificat ista, conuentus, collegium, corpus & vniuersitas.
Collegium omne & rector collegij personarū subest generali rectori ciuitatis uel castri ubi collegium est. ita no. Inn. in d. c. dilectus, de excess. præla. fol. 312. nu. 9 & sic collegium notariorum, & rector siue prior dictorum notariorū subest prioribus cōmunis Perusij, ut C. de iur. om. iud. l. fi. in fi. & uide s in uer. Ciuitas in 6. q.
Collegium pōt quis exire, quia nec intrare nec manere cogitur, cum sit uoluntarium. ita no. Inn. in d. c. dilecta, de excess. præla. fol. 312. nu. 4. Ergo si quis est de collegio notariorum liberè pōt exire illud, & ad aliud intrare. Secus in reali collegio ciuitatis uel castri, de quo non potest quis se abdicare, sm Inn. ibid.
exeuntes autem de Collegio recipiunt partem de rebus percipiendis inter singulos, & eorum ius possunt alteri concedere, ut l. testatrix. §. j. ff. si seruit. uendi. Item simul non debet quis recipi uel esse in duobus collegiis sm eum ibidem. Item collegiū nō finitur morte aliorum de collegio, sed residet in eo qui superuenit: secus in societate non collegiata sm eum ibidem. in societate uerò collegiata non debet concipi stipulatio, uel iudicium nomine societatis uel sociorum nisi impropriè loquendo, ut in præalleg. cap. dilecta. fol. eod. quod not. bene. Bald.
¶Collatio, uide infra in uerbo Cōmisio in 1. q. & infra in uerbo Suspensus in 7. q.
Collatio occulta beneficij licèt sit suspecta, tñ bene ualet. ita no. Abb. in c. nostrum, ut eccl. benefi. uide supra in uer. Beneficium in 7. q. Bald.
¶Collecta quomodo fiat per ciuitates, & per castra, & p villas suppositas ciuitati, est tex. cum gl. in auct. qūo naturales effi. sui, §. si uerò non eiuis, col. vij. & ff. de cēsi. l. forma. & l. qui ex meo, ff. ad municip. Bald.
¶Conferens ordines acquirit iurisdōnem supra ordinariam, nec est ab alio ordinandus nisi primò fiat sub eo. ita no. Inn. in c. cùm in distribuendis, de tēp. ord. f. 64
¶Congregare exercitum, stipendiarios & amicos est licitum cuicūq; p defensione sua & rerum suarū: nec hoc dr bellum propterea ppriè sed defensio. item & p recuperatione possessionis dūmodò fiat incōtinenti: & nō solum laicis, sed etiam clericis ob hanc cām licitū est arma mouere. item & 3 subditos rebelles & inobediētes armari debēt iura & hoies, & licitè fiet eis guerra tam à dominis tēporalib. q à spūalib. manu. n. militari utēdum est 3 rebelles subditos, ubi alia remedia non sufficiunt, & in tali bello possunt capi personæ & res eorum: & clerici quorum interest possunt assistere fauendo 3 eos, non tñ eos occidēndo, quia essent irregulares. Et sic no. q qui pstat fauorem ictu lapidum in bello licito in quo alij alios occidunt, non dicitur homicida nec irregularis. ita no. Inn. in c. olim, de restitu. spol. fol. 140. nu 8. tamen modum excedens pōt effici irregulari, ut ibidem no. per Inn. in fi. Bal.
¶Copula, uide supra in uer. Clausula in penult. quæst.
Copula carnalis, uide infra in uer. Testis, in 75. q. & supra, in uer. Allegans in 5. q.

¶Commissio.

¶Commissio potest reuocari re integra, nõ cessio uel collatio ptãtis eligendi. ita no. Host. in c. cũ causis, de ele.

Cõmissio dispensationis debet fieri personis sublimibus & literatis: ita no. Inn. in c. dudũ extra de ele. fo. 34. n. 6

Commissio simpliciter facta uidetur facta super toto. ita no. Inn. in c. super questionũ, de off. dele. fol. 83. nu. 6.

Comminatio, uide. s. in uerbo appellatio, in 43. q.

Concedens priuilegium potest illud interpretari ẽt partibus non citatis. ita no. Inn. in c. olim, de uer. sig. f. 335. in nu. 2. q̃ est no. secundum eum. tu uide gl. in l. ab executore. C. de appell. quæ non est alibi: Bal.

Concessio dignitatis p̃sumit̃ realis, secus si personæ in singulari. ita no. Inn. in c. cũ uenisset, de insti. fo. 220. nu. 3

Concedens quis aliquam rem simpliciter, uidetur solũ concedere illud ius quod habet ita no. Abbas in c. pastoralis, de dona. nã confessio intelligitur fundari super eo super quo põt de iure fundari, ut ff. de ꝯhen. emp. l. qui tabernas. C. de leg. l. uxor patrui. ff. de usufr. leg. l. Stichus. Abbas. Sed quid si duo habent ius, & unus donat, & alter consentit; respondeo, si donatur ecclesiæ statim ius utriusq; est translatum, quia dominium in ecclesiã transfertur sola nuda uoluntate, ut C. de sacros. eccl. l. fi. & est casus in d. c. pastoralis. Si autem donatur alteri? Aut est facta traditio, & idem, ut l. ij. C. si aduers. dona. Aut non est facta traditio, & tunc non officit consensus, quia consentiens non obligatur, ut ff de reg. iu. l. aliud est uendere. Et ideo leuius est consentire, quàm contrahere, ut ff. de manumis. uindic. l. si pater. §. fi. uide l. Gaius. ff. de pig. actio. ubi est tex. & gl. pro decisione huius quæstionis, sed quid, si tu testaris de re mea, & ego tibi consentio, an mihi p̃iudicet? & uidetur q̃ sic, ut ff. de leg. j. l. si fundũ per fideicõmissum. Sed illa lex nihil facit, quia ille consensus p̃stabatur hæredi, non testatori. Sed alia lege uidetur rotunde hoc dici, ut ff. qui. mo. pig. uel hypo. sol. l. sicut §. uendic. Sed in contrarium uidetur certũ est q̃ hęres adeundo uidetur consentire dispositioni testatoris, & tñ si testator legat rẽ hæredis nõ transit dñium. ut no. ff. de serui. l. Pap̃ Nõ ob. d. §. uenditionis. qa ibi loq̃tur in liberatione quæ facilius fiet nudo consensu, ut l. si tibi. §. de pignore. ff. de pac. Sed dñium non perdit̃ nuda animi cognitione, ut ff. de policita l. si quis rẽ in prin. Si tñ legatarius possideret tunc consentiens repelleretur exceptione doli. similr. ff. de testa. l. militis codicillis. §. ueteranus & ff. de dona. l. si tibi dederim. & tene menti ista perpetuo.

¶Conuersus an habeat canonem si incedit in habitu, & destinatione animi uult esse clericus. gl. q̃ sic in c. 2. de institu. Itẽ an dicatur religiosa persona, & an gaudeat priuilegio fori. do. Pe. ibi q̃ sic in lectura sua.

¶Conscientia excusat iudicem qui non admittit appellationem, non tñ debet eam sequi in exequendo interim. ita no. Inn. in c. pastoralis, de off. dele. fol. 84. nu. 3

Conscientia titubãs non inducit malã fidẽ, qa mala fides nõ cadit nisi super certa scientia ita not. Inn. in c. fi. de præscr. fol. 182. uide. s. in uerbo aduocatus, in 3. q.

¶Contractus licet non debeat fieri cũ excõicatis de p̃cepto Apli, tñ ipse nõ prohibet ꝯtũ de facto seruari, qa nõ habet perpetuã cãm prohibitionis. sed tpalem durante excõicatione, ergo si de facto ꝯhitur cũ ipsis seruari debet contractus. ita no. Inn. in c. si uerè, de sent. exc. fol. 327. in nu. 1. uide. s. in uerbo citatio, in 28. q. ibi sed in contractibus bonæ fidei &c.

Contractus excommunicati ualet ex consensu partiũ ẽt si fit per sententiam excommunicatus. ita no. Inn. in c. auditis, de excep. alias in c. pia fol. 177. in nu. 4

Contractus tenet dummõ forma seruetur. ita no. Inn. in c. grauis, de deposito. fol. 233. adde q̃ in uẽdi. p̃d. pupillorũ tria sunt de forma ipsius ꝯtus, s. tutorũ auctoritas, cãæ examinatio, & decretum ut C. si pp publicam pensi. l. fi. & C. de prædiis mino. l. ob æs. & l si quidẽ & ff. de transa. l. cũ hi. §. si p̃tor. & si aliq̃d istorũ deficit, nõ ualet: qa nõ ritè factũ, ut d. l. cũ hi. §. si p̃tor. requirit̃ & quartũ. ut q̃ fiat subhastatio, ut ff. de mino. & l. si sine sicut ĩ ecclesia ut C. de sacros. eccl. autẽtica hoc ius porrectũ. sed illa autẽtica loquit̃ qñ uẽdit̃ pp debitũ satisfaciendũ, sed ubi pp utilitatem ecclesiæ nõ inuenit̃ de subhastatione nec ẽt s̃m canones hoc requirit̃ ita no. ipse Inn. in c. dudum de re. ecc. nõ alie. fol. 232. qñ aũt iudex uẽdit q debet seruare iuris solẽnitatẽ in uẽdẽdo, req̃rit̃ subhastatio, ut C. de fid. instru. & iure hastæ fiscalis. l. j. lib. x. uide gl. in l. auctor. ff. rẽ ra. ha. & Bal. in l. p. de rebus eorum. Notandũ est tñ q̃ ubi reperitur decretũ appositũ. ibi p̃sumit̃ cã & subhastatio, ut not. Spe. in ti. de emp. & uen. §. nũc dicẽdũ. uers. & breuiter. non tñ p̃sumit̃ auctoritas interposita, ut ff. de publi. na. l. quæcũque. §. fi. & dic ut ibi. Itẽ no. est, q̃ decretũ nunq̃ trãsit in rẽ iudicatã, qa semp põt probari ꝯtriũ ut ff de rei uen. l. fundum. Item & quædã alia sunt quæ non sunt de forma, sed circa formã, quæ cõgruũt officio iudicis: de q̃bus omnino mãdat inquiri, ut l. magis puto. §. nõ possunt. ff. de rebus eorũ & tñ omissa nõ uitians uenditionẽ. sed bñficiũ restõnis afferunt ut ff. de minor. l. tutor cũ si. Sic dicimus in electionibus p̃latorũ, ubi si fiat ꝯ formam, electio est nulla ipso iure, ut in c. quia pp, de ele. licèt possit per exceptionis obstaculum impugnari, ut in c. q̃d sicut, de ele. & in c. bonæ el 2. de postu. a sicut in processu iudicij dicimus q̃ quædam sunt de substantia, ut litis cont. quę omissa uiciat p̃cessum ipso iure, ut in ti. ut lit. non cont. quasi per totum, quędã circa substãtiã nõ tñ substãtialia, ut libelli oblatio, iuri præstatio, & alia quæ omissa processum iudicij nõ annullant, ut C. de lit. auc. offeratur & C. de iur. cal. l. ij §. sed quia ueremur. q̃d tene menti. Bal. Sed nunquid immunitas ecclesiæ transit ad emptorem, ut nõ soluat collectã uel gabellam, sicut non soluit ecclesia, ut no. ff. ad municip. l. incola. responde non, ut ff. de publica. l. licitatio, in fi secundum do. Thomam de Formaginis. uide. j. in uerbo testis. in 43. qõ. & j. in uerbo sententia, in 2. q. ubi habes q̃ quando petitur annullari contractus, officium iudicis imploratur. & uide. s. in uerbo conditio, in 3. q. ubi oĩno uide & tene menti.

Contractus nota. q̃ ex contractu ecclesiæ transit in eam dñium sine traditione, ut C. de sacros. eccl. l. fi. & per Bar. in l. ex hac scriptura, in prin ff. de dona. uide. s. in uerbo concedens, in 3. q. ibi. sed quid si duo habent ius &c. in 26. q.

¶Copia, uide infra in uerbo Testis, in 44. qõ. & supra in uerbo Citatio.

¶Comparitio domini necessaria in iudicio nunquam reuocat, imò affirmat man. procura. sed uoluntaria ante lit. cont. reuocat, sed post lit. cont. aut est contradicta, & non fiet reuocatio: aut dñs est admissus & tunc uĩ mã. reuocasse ita no. Inn. in c. petitio, de p̃cu. fo. 105 nisi in procu. in rẽ suã ut ff. de procu. l. si actor malit. & nisi protestet, se nolle reuocare, & nisi accedat p̃curatori assistendi non succedat instantiam in se trãsferendo. ut ff. de procu. l. Paulus & l. in causæ. §. si & insti. de satisdã. § si uerò aliquis. q̃d not. perpetuò Bal.

¶Compensatio nõ admittitur in delictis quo ad pœnas

corporales, & spirituales, & fisco applicandas. ita no. Inno.in cap.sicut,in ult.q.de iureiuran. fol 171. nu.7 Et quando fit cōpensatio in delictis. uide Inn.in c.intelleximus,de adulteriis. fol.305. nu.5. & uide omninò infra in uer.Reus, in t.q. in fi.

¶Conuentus p se etiam sine auctoritate prælati sui facit sindicum ubi habet bona distincta à plato, quia habet ppriam administrationem. ita no.Inno.in c.edoceri, de rescr. idem si platus uacat,quia tunc conuentus solus facit sindicum. ut ipse idem Inn.no.in c.cum dilectus, extra de consuetudine. fol.23. nu.2. quod no. Bald.

Conuentio, uide omnino infra in uer.Recōuētio in 2.q.

Cumulare,uide oīno ī in uer Restō in integrum, in 2.q.

¶Curia dn̄i Papæ est cōe forum, qa ubi Roma ibi curia. ita no.Inn.in c.exposuit,de dilatio. fol.130.nu.3

Curia Romana seruat suas ferias litigantium, & quilibet iudex seruare debet ferias sui fori, quia feriæ ordinē pcessus sapiūt, tēpus.n.de ordine uidetur. ita no.Inn. in c.conquestus,de feriis. fol.131. nu.6

Curiæ domini Papæ accedentes an possint ibi conueniri, & de beneficio reuocandi domum. uide Inn.in c.licèt, extra de foro compet. fol.12t. nu.t

¶Cura animarum qualiter probetur, & qualiter debeat fieri possi. uide Inn.in c.dudum,de elec. fol.34. in nu.2 & uide infra in uer.Forum in 1.q.

Cura aīarum duot modis dicat. uide Inn.& Host. c.cum satis,de offi.archid. & uide infra in uer.Plebs, in q.

Cura animarum dr̄ cura iurisdictionis non ordinis, & iō aliud est potestas,aliud est cura animarum. ita no.Hostien.in d.c.cum satis,de offi archid.

Cura animarum qualiter accipiatur, uide per Inn. in c. de multa,de præben. fol.217. in prin.

Curator, uide infra in uerbo Rex, in 2.q. &c.

Curator pōt dari testamento de iure canon. sicut tutor. ita no.Io.And.in c.ult.de iud.lib.6.in nouella.

D

DAmnatus quis de maleficio cōmisso, si sententia ex qua est damnatus, requirit confirmationem alterius iudicis debet interim ipse dānatus retineri in carceribus ipsius iudicis,qui eum condemnauit,& nō debet ad alium remitti. ita no.Inn.in c.ut famæ,de sent. excom. fol.327. in nu.3

Damnum,uide infrà in uer.Socius,in 3.q. & supra in uerbo Ciuitas, in 5.q.

¶Debitor,debitores ecclesiæ non debent soluere prælato non legitimo, sed debitores prælati sic. ita no.Inn. in c.ex literis, de resti.spol. fol.138. nu.3

Debitum nō cōpensatur cum fructib.nisi fructus sint consumpti: & tunc oīno propriè dicitur fieri cōpensatio cum pcio fructuū, & debet pcij quātitas esse liquida. ita no.Inno.in c.ad nostram, de iureiur. fol.171. ubi oīnō uide Inn. uide d.Bald.in l.diuortio, §.ob donationes,ff.sol.mat. & uide ī in uer.Fructus, in 3.q.

Debitor hæretici non tenet eī soluere. ita no.Inno. in c. fi.de hære. fol.30 r. uide ī in uer.Soluere,in 1.q. & uide oinò infra in uer.Silentium,in 1.q.circa prin.

Declaratio, uide infra in uer.Libellus,in 4.q. circa medium ibi: nam qui declarat libellum &c. & supra in uer.Citatio, in 12.q.

¶Decretum secundum potest interponi in reali. ita no. Inno.in cap.dilecto,de uerbo.sign. fol.378. in num.1. & intellige positiuum silentij & non adiudicatiuum dominij, quia agens esset sibi contrarius, ut no.ff.de dam.infec. l.si finita, §.Iulianus, per gl.& Dy. Bald.

Decretum secundum non est actori necessarium in reali, tamen potest interponi. ita no.Inn.& Host.in c.qm̄,ut lit.non 2t. hoc est uerū in iurib. secus in rebus corporalib. qa trāslata possessione reus nō est amplius reus, ut ff.de no.ope.nun.l.prius.& no.in l.si finita,§.Iul.de dam.infec. Sed in corporalibus non cadit adeò plena possessio,& ideò etiam possessor agit, ut no.C.de usufruc.l.corruptionem, quod no. Bald.

Decretum non ligat ignorantem, tn̄ præsumitur q̄ quis sciat publicum bannum. ita no.Inno.& Host. in c.j.de postul.præla. uide infra in uer.Electio,in 6.q. & uide omninò infra in uer.Differentia, in 4.q.

Decretum secundum quid prodest in beneficiis. uide per Inn.in c.cum contingat, de dolo & contu.

Decretum idem est q̄ iussus prout in iudice residet: sed prout residet in executore, idem est q̄ actualis missio. ita no.Inn.in c.j. de eo qui mitt.in poss.causa rei seruan. fol.t47. in nu.6. vnde decretum de mittēdo sequuta actuali missione cā custodiæ dr̄ primum, si est satisfactionis dr̄ secundum,ante uerò actualē missionē non dr̄ reale sed uerbale decretum, nec 2stituit ius in re,ut l.non est mirum, §.sciendum, ff.de pig act. vnde tres sunt actus,pronunciatio de mittendo,cōmissio de mittendo, & executio cōmissionis. Prima delegatur ut ex primo decreto non ex secundo. Secunda uerò non delegatur, ut in l.iubere cauere,ff.de iurisd.om. iud. Tertia delegatur cum iurisd. sed nuncio cōmittitur,ut ff.ut in poss.lega.l.is cui,§.missus. & idem dicit Inno.q̄ iudex qui mittit potest adiicere præceptum. puta sic,præcipimus reo ut admittat secum istum causa rei seruādæ uel causa custodiæ. vel sic, præcipimus reo ut det possessionem tali fm̄ Inno.ibidem. nec ista dicetur sententia diffinitiua, quia non agitur ad hoc principaliter. facit ad hoc.d.l.si prius,& tene ista menti, quia sunt not. Bald.

Decretum de primo & secundo decreto, uide plenè per Bar.in l si prius, de no.oper.nun. & uide infra in uer. Sententia, in ult q.

Decretum an missus ex personali in possessionem ex primo decreto possideat,& quid in hypothecaria,uide p Bar.in l.possideri,§.fin.de acq.poss. & in Spec.in tit.de contu.§.sequitur uer. sed pone q̄ conuenit &c.

¶Decimæ an possint concedi in feudum, uide per Inn.in c.cum Apostolica, de his quæ fiunt à præla.

Decimæ quomodo probatur q̄ iure diuino debeantur, uide per Inno.in c.si de sepul. fol.245. nu.4. Adde q̄ no.ff.de peti.hæred. l.si à domino uel à patre, §.fin.in glo.ubi dicitur q̄ decime personales intelliguntur deductis expen. secus in decimis realibus. fructus enim negotiationis uel operarum non dicuntur nisi deduc. expen.& precio, ut C.de collatio.l.illud. sed fructus ex terra dicuntur quicquid ex terra nascitur,& in naturali significatione in decimis. Item in colono,ut ff. pro socio.l.cum duobus, §.si in coeunda, regulariter secus ut ff.de usufruc.lega.l. Fundi Trebatiani,de hoc uide per Iaco.de Aret.in l.fructus, ff.solu.matrimo. & per Innocen. in cap.pastoralis, de decimis. fol.152 Est igitur differentia inter fructus operarum & terræ, quæ omnia perpetuò no. Bald.

¶Delegatus an habeat exercitium iurisdictionis à tempore datæ delegationis,uel à tempore præsentationis sibi factæ de litera, uide quod no.per Inn. in c.conquerente, de restitutione spolia. fol.139. & uide supra in uerbo Causa, in 16. q. & supra in uerbo Citatio, in 26.quæst.

Delegatus non potest implorare brachium seculare. ita no.in c.1.de off.archid.& uide quod no.in c.1.de præben.in cle.

Delegatus à principe si illam causam alteri delegat, non potest illam causam ad se reassumere si uelit. ita no. Inn.in c.super quæstionum.de off.deleg. fol.83.n.1.

Delegatus competens si sibi associauit iudicem incompetentem, nō ualet processus, quia procedendo cū adiūcto nō seruat formā cōmissionis: secus in pluribus ordinariis: ita no.Inn.in d. c.super quæstionū, de off.dele. fol.84.nu.6. uide eo.ti.in c.super abbatia.

Delegatus cui commissa est causa uniuersitatis potest cogere uniuersitatem ad constituendum procuratorem. ita not.Inn. in c.Romana, de sen.excō. fol.334. nu.3 & per Iac.de Aret.in l.ergo de fideicom.liber. Bal. uide supra in uerbo Citatio. 32.q.

Delegatio an possit probari per testes & an priuilegium uide Inn.in c.cum olim, de priui.fol.316.nu.5.& uide gl.in l.j.de man.p tin.Bal.

Delegatus non pōt transferre in aliā personā cōmisionē sibi factam, si commissio est personalis, secus si realis est.ita no.Inn.in c.dilectus, de pœnis.

Delegatus si committitur sibi inquisitio tunc debet inquirere de fama. Si aūt sibi iubetū nō debet inquirere, ita no.Inn.in c.ex parte, de accu.fol.283. Sed ordinarius inquirit de crimine etiam non facta prius inquisitione de fama, secus in delegato, ut ibidem per Inn.

Delegatus non potest uti delegatione, nisi primò ea probata. & si de facto ante aliquid facit non ualet quod factū est: ita no.Inn.in c.cum uenerabilis, de cēsi.f.266

Delegatus ab archiepō uel Patriarcha potest trahere ultra duas dietas.ita no.Inn.in c.nonnulli, de rescr. f.16 nu.4.& omnino uide.j.in uerbo, modus, in 2.q.quasi per totum.

Delegatus Papæ non pōt mittere in possessionē laicorū ita no Inn.in c.significasti, de off.dele. fol.77.nu.4

Delegatus non pōt exequi transactionem partiū, quia nō fuit datus ad hoc. ita no.Inn.in c.si quando, de off.dele.fol.77.& ff de pac.l.tale pactum.Bal.

Delegatus qui in totum subdelegat, nihilominus pōt reuocare re tamen integra.ita no.Inn.in c.in literis, de off.dele. fol.77

Delegati si sunt plures & unus abest, licèt iste sit absens dolosè, alij nihilominus possunt facere sine illo. ita not.Inn.in c.causam, de off.deleg. fol.78.nu.2

Delegato non sufficit ueritas delegationis sibi factæ sine scientia ad hoc ut possit uti iurisdictione ita no.Inn. in c.prudentiam, de off.dele.fol.78.in nu.8.sed loquī de ueritate conditonis & commissionis. Bal.contrariū ipse uidetur no.in c.ex literis, de rescr.

Delegatus eoipso q delegationem suscipit, delegans suā iurisdictionē diminuit, ita no.Inn.in c.super quæstionum, de off.dele. fol.83.nu.9

Delegatus cui commissa est potestas excōicandi non pōt excōmunicare ex delegatione sibi facta, secus in articulo.ita no.Inn.in c.cū olim, in fi.de off.dele.fo.87.n.4

Delegatus ad aliquam cām licet recipiat compromissum in eum factū, non tñ pp hoc derogat iurisd.sibi ante attributæ. ita no.Inn.in c.innotuit, de arbi.fol.116.nu.4

Delegationes & subdelegationes probantur per literas delegantis sigillatas, ita no.Inn.in c.quoniam contrà, extra de proba. fol.151.in nu.2

Delegatus tuetur possessionem quam ipse dedit usq; ad annum: ita no.Inn.in c.ex parte, de testi.fol.154.in n.3 dic ut in c.quærenti, de off.dele.

Delegato aut ei committitur inquisitio, & iste debet inquirere de fama, aut iubetur, & tunc non. Vide per Inn.in c.ex parte, & in c.cum oporteat, de acc.fo.291. nu.3.& uide.s.hoc eodem uerbo in 8.q.

¶Deducens in libello aliqua tenetur probare substantialia & cās sine quibus libellus non esset recepturus, non alia quæ non sunt de natura petitionis, nec habēt ea qualificare licet ea natura sit rata, ut l·habebat, de institutoria. & no.Inn.in c.ex parte, de priuile.fol.316 nu.1.dic ut in l.edita.C.de eden.

Degradatus, uide plenè in c.degradatio, de pœ.lib.6.

Defunctus licet non sit conquestus, tamen actio datur hæredi ad contractum usurarium rescindendum. ita no. Abbas in c.ad nostram, de act.& uen.

Defectus alterius nemo supplet nisi in casibus à iure expressis: ita no.Inn.in c.quia diuersitatem, de concess. præben. fol.122.nu.4.

¶Defensio non solum permittitur cuicūq; ex suis, sed ēt extraneis permissum est defendere non excedēdo modum. Nam licitum est iuuare cuicūq; ius habentem ad defensionem personæ & rerum & ad recuperationem qñ lex pmittit: ita no.Inn in c.si uerò, de sen.exc.f.324 nu.2.in contrauium facit quod no.ff.de ui & ui ar.in l. cum fundum, sm Io. Et sic not. ex prædictis q proiiciens lapides ad sedationem rixæ non punitur. Bal. uide supra in uerbo absolutio, in 7.qō. & infra in uerbo sta. in 3.q.

Delictum, uide.j.in uerbo forensis, in 1.q.ubi plenè.

Delictum administratoris interdum habet aliquam iuris formam contrahendo, de tributo procuratoris litigando, ut l.Polla.C.de his qui.ut indi.impetrando, ut l.iij.§.si procu.ff.q quisque iur.auctorando, ut l.si do lo.ff.si quis omiscausa test.interdum non habet aliquā iuris formam. Et hoc dupliciter, s.committendo ut l.meiò q non punitur dñs criminaliter pro delicto administratoris, ut est tex.no.in d.l.Polla. ibi de calumnia &c. ita not.Inno.in c.tuæ.ut lit.non cōt.fol.125. & perpetuò tene ista fixa cordi Bal. Et uide infrà in uerbo punitur, in 3.q.

Delinquentibus pluribus parcitur. unusquisq; principaliter tenetur ut principalis de facto suo si factum per se potest differri, ita no.Inn.in c.sicut de homici.f.302 nu.3.& tenetur de ope quia non uidetur ad hoc accessisse ut opem ferret sed ut esset principalis sicut in ciuilibus, quia duo rei non uidētur inuicem fideiubere nisi probet distinctè & clare q per se præstiterit alij auxiliū & p se uulnerauerit, & dānū dederit, non.eo q insultum fecit, iō auxiliū dedisse uideat, quia insultus cū primo uulnere confundit, ut C de accu.l.qui de crimine, & dic ut l.qui seruo, in fi.ff.de fur.per Bar. Adde ēt q qñ aliquis accusatur de auxilio pstito debet exprimi ad quid pstitit auxiliū, & cui ut certi hominis factum arguatur, ut l.licet.§.fin.ff.nau.cau.stabu. quia auxilium ad hoc de quo agitur præstitum esse debet, non ad aliud, ut l.ij.§.j.ff.ui.bo.rap.& uide omnino quod not.in cle.1.de pœnis, in glo.ordinaria, quam tene menti.

Demonstratio, uide infrà in uerbo testis, in 41.q.ibi falsa demonstratio &c.

Denegans soluere censum licèt appeller, potest excommunicari ita no.Inn.in c.significasti, de censi.f.265.n.3

Deuolutio potestatis quomodo fit ad superiorem, uide Inn.& Host.in c.ult.de elect.

¶Depositio, uide omnino supra in uerbo citatio, in 40.q. uide infra in uer.Testis, in 44.q. in fine.

Depositio

Depositio q́ nocet monachis,uide p Inn.in c.dilectus fi lius,de simo.uide j.in uerbo testis,in 57.q.& j.in ue.bo spiritualia,in 1.q.& s.in uerbo condem.in 2.& 3.q.

Desertio,uide s.in uerbo appe.in 38.q.& in 46.q. & supra in uerbo condem.in 5.q.

¶Denunciatio pôt fieri tam in iudicio q̃ extra iudicium. ita no.Inno.in c.solicitudinem,de app. fo.198.in nu.3. uide.j.in uerbo libellus,in 2.q.

Denuncians per calumniam punitur extra ordinem ,ita no.Inn.in c.cum dilectus,de calumn.fo. 295. uide, supra in uerbo citatio in 25.quæstio.& supra in uerbo crimen.in 8.q.

¶Detinens aliquā ut sponsam ēt de futuro pôt petere restitutionem si spoliat,secus si tenet ut concubinā.ita tenet Inn.in c.ex parte,de resti.spolia.fo.141.in nu 3. Et q́ dicit de sponsa est uerum si spoliatur a tertio , secus si ab ipsa sponsa,quia dissoluere potest sponsalia.ita no. Inno.ibidem.

Detinens conuenī rei uendic.aut auferat sibi detentio & custodia,non uera possessio.ita no.Inno.in c. quoniam, ut li.non conte. fo.111.nu.8.

Dies feriatus an possit pro termino asignari,uide per Inno.& Hostien.in c.exposuit,de dilatio.& uide in l. arbiter,de arbi.

Diffamatus.uide omnino.j.in uerbo silentium, in j.q.& j. in uerbo sententia, in 74.q.

Dilationes sunt ita moderādæ q́ non transcendant t pa in stantia afsignatæ a lege,homine,uel statuto.ita no.Inno.in c.in causis,de testi.fo.155. in nu.3.& per eundem de accusā.in ca.ad petī.§. alij tamen faciūt.C.de adulte. l.fin.Bal.

¶Dilatio est danda parti ad habendos aduocatos.ita not. Inn.in c.j.ut lite non conte.fo.125.in nu.4.& uide infra in uerbo tps,in 11.q.& oino uide.s.in uerbo citatio,in 26.q.circa medium ibi, quia dilatio quæ assignatur à lege &c.& ibi nunquam habens dilationem.

Dilatio si datur post terminum lapsum datum ad pbandum nisi rōne impedimenti.ita no.Inn.in d.ca.in causis de testi.fo.eo.in nu.3.& illud q́ dicitur de quarta productione,intelligitur ante lapsum peremptorium , ut ibidem ipse Inn.dicit.

Dilatio quarta qualiter petitur,& qualiter denegatur,uide Inn.in c.significauerunt,de testi. fo.158.nu.1

Dilatio taxata à lege non potest taxari a iudice nisi cum cā.ita dicit Abb.in c.in causis,de testi.adde q́ qñ dilatio non est taxata a lege, tunc iudex taxat,ut.ff. de iure deliberandi.l.j.& ff.qui satisda.cog.l. de die in princ. si autem est taxata,aut est dilatio uniformis, quæ pro factorum qualitate non uariatur ut dilatio.x.dierum ad appellandum,& ista non pôt taxari p iudicem,ut.C.de app.auth.hodie Aut est dilatio diuersa & difformis p qualitate factorum,& tunc iudex pôt taxare,ut.ff.de feriis.l.oratione,& de re iu.l.qui pro tribunali. Et iō lex nunquam assignat istas dilationes quin iudici reseruet arbitriū moderandi,ut in c.indultum,de reg.iu. li.6. p Dy.Sed pone statutum dicit q́ qui non soluit condemnationem j. mensem pes ei amputet? an iudex poterit minuere istud tps cā cognita.& credo q́ non:quia uerba statuti sunt cōditionalia, & conditio est formaliter adimplenda.l.Mæuius.ff.de condi.& dem & iō ex quo statutum figit pedem in certo tpe à forma statuti non discedam & totum tps expectabo:ut l.in illa stipulatione,de uer.obl.etiam si reus renunciaret dilationi , tamen iudex non pôt facere plusquam uerba statuti patiantur.maximè in criminalibus.argu.not.in l.pactum inter hæredem.ff.de pact. Bal.

Dilatio q́ si in prima dilatione probatoria fuit dictū & peremptorie tunc secunda dilatio non dabitur nisi cū maiori solennitate q̃ alias daretur.i.q́ impedimentum in prima probari oportet testibus. non autem sufficit iuramentum.ita no. Inno.in c.in causis,de testi.fo.155. in nu.3.quod est no.

Dilapidare nullus magis dr̄ q̃ ille,qui committit delictū ꝓpter q́ bona sua confiscantur.ita no.Abb.in c. ex literis,de pig q́ no.uide de hoc gl.no.in §.item prodigus insti.qui.non est permis.facere.test.

¶Dignitas habet successorem,& si dignitas est contemptā agit successor:secus in canonico.ita no.Inn.in c. q́ sicut de ele.fo.38.in nu.5.ergo prælati succedunt in honore & onere in locum prædecessorum. sed secus in canon. Bal.uult dicere Inn.q́ gesta nomine canonici non possunt haberi rata per canonicum, qui ei succedit , quia in iuribus canonici succedit capitulum, licet alius succedat in præbenda.hoc uult dicere Inno.hic secundum Bar.in l.bonorum,in si.ff.rem ra.ha.quod est no. secundum eum ibidem.

Dignitates ecclesiæ nō ordinanī secundum ius ciuile nec ex eo sumunt iurisdi.ita no.Host.in c.ad hæc,de offi.archi.& idem tenet Inno.

Dignitates in eccl'ia quæ dicantur,& quid si est temporalis,uide per Inn.in c.de multa,de præb. fo.217.nu.7.

Dignitas est esse seruum ecclesię.ita no.Abb. in c. iniustē de rerum permuta.

¶Differentia inter priuilegium & confirmationem, quæ sit,uide per Inn.in c.cum inter,de re iu.fo.189.in nu.2. & uide.s.in uerbo appan 26.q.

Differentia est inter consuetudinem quæ artat ad residētiam præcisè & eam quæ causatiuè respectu præbendæ.ita nota.Innocen. in c.clericos , de cleri. non residen. fo.211.num.2

Differentiam inter publicam uocem,notorium,& manifestum,ponit Innocen.in ca.uestra , alias in cap. sicut, de cohat.cleri.& mulie.& uide de hoc in uerbo notorium in 5.q.

Differunt ista tria,decretum,auctoritas & cōsensus.Quia sententia decreti exigit scripturam & testes adesse & probationes esse.ut.C.de fide instru.l.emācipatione. ff. de adop.l.post mortem quia est,de act.l.actus.C. de feriis.Auctoritas uero non est snīa sed supplementum defectus,& debet sponte præstari,ut.ff. de aucto.tu.l.j. in fi.item debet præstari in prin.actus,quia alias lex consilio parum firmo resistit.ff. de aucto.tuto.l.obligari, in fi.de seruis expor.l.si minor.Cōsensus est rei gestæ uel quæ est in fieri confirmatio.& ideo omni tpe adhiberi potest,ut.ff.de pigno.l.si fundus §.j.ita no.Inn.de re. ecclesiæ.non alie.in c.dudum, li.6.fo.232. in nume.3.Sed qualiter cognoscam ista. Respondeo, si ad solennitatē adhiberi debet à iudice erit decretum. & si ab alia rōne publici officij hoc erit auctoritas,nec ualet ratihabitio.Si autem ut à priuato non per modum solennitatis,nudus consensus est.secūdum eum ibidem. & no. bene ista. uide Barr.in l.si autem plures, de aqua plu. arc.& in l. si quis mihi bona.§.iussum de acq. hær. uide do.Bal.in l.si.C.ad Mace.& Io.An. in c.ratihabitio, de reg.iu.in gl.& in mercurialibus.

Differentiam inter has formas prǽuideas , nam hic etiam inuestire potest, facias infra, & facias assignari, uide Innocen. in capitu.pro illorum, de præbendis. fol.215.nu.1

Differentia est inter contractum emphyteuticum & certi alter ,

sualé, ut p Inn. in c. constitutus, de relig. dom. 259. nu. 1
Dictio quod, uel quæ sicut, inserta literis an aliquid præstat, uide Innocen. in ca. ex ore, de priuilegijs. & de con di. & demonstra. l. quibus diebus. §. cum dominus. & de leg. j. l. quidam.
Dictio cui ponitur accessoriè. & in priuilegijs importet hanc condõnem. f. si sit accessoria. ita no. Inn. in c. dudũ, de priuilegijs. fol. 318 nume. 4.
¶Dispensatio, uide infra in uerbo prælatus, & in j. q̃ō. ibi. qui tamen allegat dispensationem &c. & in 6. q. uide supra in uerbo commissio, in 2. q. & j̃. in uerbo prætor in 1. q. & j̃. in uerbo superior, in j. q. & j̃. in uerbo eps, in 2. 4. & 5. q. & infra in uerbo electio, in 13. q.
Dispensatio inordinata potest reuocari, tamen beneficiũ interim licitè retinetur. ita no. Inn. in c. diuersis, de cleri. coniu. fol. 210. in nu. 1. & uide supra in uerbo abbas in viij. & xvij. q.
Dolus procuratoris non nocet dño in eo q̃ non potest recuperari à procura. ut in beneficio: quia in hoc procur. non intelligitur esse soluendo, sed negligentia procuratoris nocet dño in beneficialibus ita no. Inn. in c. cum olim, de causa pos. & proprie. fo. 136. nu. 5.
Dolus uel culpa præsumitur interesse in delicto ex qualitate instrumenti cum quo percutitur. ita no. Innocen. in c. significasti, de homi. fol. 303. nu. 3. & ff. ad l. Corn. de sica. l. j. §. sed si claua, per Iaco. de Are. & circa hoc uide quod no. in Specu. tit. de proba. §. si. uer. unde cum quidam. item præsumitur & mixtè rõne qualitatis p̃sonæ percutientis, & qualitatis instrumenti, ut est glo. no. in l. j. C. de sica. ff. locati. l. item quæritur. §. idem Iulianus. Sed si de qualitate instrumenti non apparet & ex percussionibus filius uel seruus moritur infra triduum præsumitur dolus ut C. de emen. propin. l. j. sed illud secundum legem Mosaicã. sed sm ius ciuile ictus contemplandi sunt & ex qualitate ictuum præsumitur dolus, etiam si post multos dies moriatur, ut. ff. ad legem Aquil. l. Mela. §. si plures, & in d. §. idem Iulianus. unde forma calcei non erat instrumentum aptum ad nocendum, quia circa qualitates ipsius instrumenti quatuor considerantur scilicet natura, aptitudo, inuentio & consuetudo, sicut no. in simili in l. ij. ff. si cer. peta. & tene menti ista Bal.
Dolus non præsumitur in literis iusticiæ uel paruæ gratiæ sed in magna sic ita not. Inno. in c. ad falsariorum, & in c. accedens, de fal. facit ad renunciationem mulierum & filiorum, quia si asserunt se læsos in magna quãtitate præsumitur interuenisse dolus, alias non ad hoc uide gloss. not. in l. cum proponas. C. de pact. in glo. super uerbo caruit.
Dolosus si agit. & dolosus excipit, melior est condõ excipientis, qualiter hoc intelligatur, uide per Inno. in c. intelleximus, de adulteriis. fol. 305. nume. 1. nam circa idem debet intelligi non circa diuersa. Inno. unde non soluens gabellam agens ex illo contractu ad pœnam repellitur ab aduersario, qui similiter non soluit gabellam illius 9tus eiusdem. Sed in 9tibus non habet locum, quia ille qui non soluit in uno, auditur in alio. & si statutum dicat q̃ in nullo audiatur malpagus idest non soluens gabellam de contractu Ioan. tñ poterit excipi ab eo qui est in simili delicto. & ideo dixi ad pœnam, quia secus si ad purum interesse. nam qñ reus certat de lucro, & actor de damno, obstat reo replicatio doli, ut no. ff. solu. matrimo. l. cum mulier, per Iaco. de Are. in extiudicialibus, & non imputat arenarius arenario mores prauos, ut l. arenam, sm Innocen. Sed quare de usuris etiam in alio contractu excipitur, respõdeo odio usurarum. est enim speciale sm Inno. in usurario enim attenditur delictum in genere, non enim agit de speciali facto puniendo. & prædicta sunt uera in ciuilibus, sed in criminalibus in præiudicium fisci nõ fiet cõpensatio delictorum sm Inn. bannitus uero bannitum repellit, quia ista qualitas consideratur in genere banni, non respectu certi actus, & in genere admittitur cõpensatio, ut l. j. §. pen. ff. si pars hæredi. pe. secundum Ia co. Butri. & hoc in excep. odiosis sed in fauorabilibus reus est potior, ut in §. sed si fraudandi. Et ex prædictis collige quando in delictis fiat compensatio & tene menti. Bald.
Dolus in spiritualibus rescinditur p officium iudicis ita no. Abbas in c. cuius de re. permu.
¶Dominus si iurat de calumnia & postea constituat procuratorem ad sic agendum uel ad sic respondendum, non cogitur procurator iurare de sua malicia, ar. ff. de manu uindic. l. pater ex in. fin. Secus si non habeat certum mandatum limitatum ita no. Inno. in sta. 1. de iur. cal. fol. 128. nu. 4. nec crimen contrahit procu. cũ man. sic limitatum est ff. de contrahen. emp. quod sæpe. §. si quis amico. & uide infra in uerbo factum, in 3. q̃ō. & infra in uerbo possessio in quarta q.
Dominus procuratoris reuocat errorem nudo uerbo infra triduum: ita no. Host. in c. scrip. de ele. uide j̃. in uerbo testis in 11. q. post medium.
Dominus castri uel uillæ potest agere pro iniuria facta suis fidelibus uel subditis uel uillanis, siue dñs habeat iurisdõnem circa castrum uel uillam uel homines, siue homines tantum: quia fortè ex aliqua liga uel iuramẽto sunt sibi submissi. & in defectum iusticiæ potest mouere bellum 9 iniuriantem suis subditis, tamen dñs in libello non petit damnum emendari suo subdito cuius non est procurator sed sibi pro suo interesse. Nec dominus istius castri uel uillæ poterit facere cõcordiam uel remissionem de insulto & damno suorum singulorum subditorum, ita not. Innocen. in c. dilectis, de appel. fol. 169. nume. 2. & tene menti maximè pro repræsaliis concedendis in defectum iusticiæ, quia & bellum moueri potest.
Dominus an teneatur ex delicto serui siue familiarum, & scholaris ex delicto famuli, & potestas ex delicto familiæ, uide Bar. in l. j. §. familiæ. ff. de publica.
¶Dos debet restitui spoliato antequã cognoscatur de fœdere matrimonii ita no. Hostien. in c. accedens, ut lite non contest.
Dos perditur per adulterium uxorum, ut per Barto. in l. rei intel. §. more. ff. solu. matrimo.
Domicilium, uide s. in uerbo abbati, in 20. q̃ō. Et an 9hatur per scholarem in loco studij, uide Bar. in l. ex Cornelia, §. si cum fundus. ff. de iniurijs.
¶Dominium an transferatur per sententiam, uide per Inno. in c. propo suit, de cõcessio præb. fo. 221. nu 5. & dic q̃ per sñiam cõdemnatoriam sequuta possessione trãsfertur dñium, nõ per absolutionem. ff. de pigno. l. superatus. & no. in sti. de offi. iudi. §. si.
Dñium nõ probatur per exceptionem annuæ pẽsionis. ita no. Abbas in c. cum Bertoldus, de re iudi.
Dominium & possessio an quæratur per generalem procuratorem Barto. dicit quod sic in l. qui mihi donatum ff. de dona.
Dñium põt quæri ex pluribus causis eo tpe cõcurrẽtibus, secus si aduerso, sm Bar. in l. possideri. §. ex plurimis, de acquiren. possessio.

Dominus

Dominus continetur etiam sub nomine monasterii, ita no.Innocen.in cap uolentes,de priuile. fol. 319. uide supra in uerbo capella,in 2.q. & supra in uerbo citatio in 11.& 12.q.

¶Donatio facta ecclesiæ per ingressum monasterii per licitum egressum aū professionem reuocatur, quia fundabatur super eo q tollitur: secus in mera & pura donatione stante per seipsam.ita not.Inno.in c.q à te, de cleri.coniuga.fo.210.Adde q ipse idem no.in c.in præsentia de prob.fo.151.nu.4.uide.j. in uerbo monasterium,in 2.q.& uide.j.in uerbo rex,in 5.q.

Donans aliquas res ecclesiæ in proprietatem uel ad utile dominium an ipse donans possit recipere de ipsis rebus censum ab ecclesia, uide per Inn.in c.de monac. de præben.fol.213.nume,2. & loquitur in eo qui ædificauit ecclesiam & dotauit eam Innoc.& uide.s. in uerbo Abbas,in 5.q.quod no.

Donans se & sua alicui ordini est uerus regularis quemcunque habitum portet ita not.Abbas in c.a. de testa. quod est no. secundum eum ibidem.

Donatio inofficiosa non reuocatur nisi quatenus est inofficiosa.ita not.Abbas in c.Raynaldus,extra de testamentis.non distincto sit inofficiosa dona.re & consilio, uel re tantum, nec distincto sit donatum liberis uel extraneis,ut C.de inof.test.auc.unde si paruus,secundum Iacob.Butri.Alij dicunt pp fraudem in totum reuocari. Item querela ista æquiparatur querelæ inofficiosi testa.ergo ab extraneo totum aufert,de leg.2.l.Lucia.§. imperator in glo & dicut ibi per Dy.Quandoque donatio reuocatur sola natiuitate liberorum. & tunc reuocatur in totum, ut C.de reuoc.don.l.si nunquam & argum.ff.de pact.l.tale pactum.§.fi.Bal.potest dici q opinio Iaco.Butri.sit uera ubi agens habet aliquid titulo institutionis, ut solum ad supplementum competat querela inofficiosæ donationis, alias sit uera opinio aliorum.

Donatio facta personæ censetur personalis,ita no.Abbas in ca.cum uenissent,de inst.tene menti.uide s. in uerbo alienatio,in 5.q.& s.in uerbo astutus,in j.q. & s in uerbo concedens,in 4.q.

E

EA uice. Quid importat hoc uerbum,uide Hostien.in c.cum Vintoniensis, de elect.

Ecclesia tribus modis accipitur: uno modo pro uniuersis ecclesiis & Christianorum. Secundo modò pro uniuersis ministris ecclesiarum. Tertio modò pro uniuersa congregatione fidelium.his tribus modis accipiedo ecclesiam reperitur q ecclesia habet multa priuilegia tam à Deo quàm ab Imperatore quam à Papa.quę priuilegia si uiolantur,dicitur fieri contra libertatem ecclesiæ & incurritur pœna.auct.cassa & irrita.C. de sacro.sanc.eccle.& c.nouit, de senten.excom. Si autē aliquod priuilegium est concessum alicui ecclesiæ singulari per Papam uel Imperatorem ut ecclesiæ Perusinæ & contrarium statuendo, illud priuilegium uioletur, non habent locum istæ pœnæ: quia non dicitur fieri cōtra libertatem ecclesiæ tunc enim offenditur ecclesiastica libertas quando ius publicum offenditur, quod in sacris & sacerdotibus consistit:ut.ff. de iusti. & iure. l.j.§.ius publicum,non quando ius priuatum unius ecclesiæ tantum.ita no.Inn.& Host.in d c.nouit. de sent. excom.fo.331.quod est multum not.& menti tenēdum secundum Old.& Cy.in d.auc. cassa & irrita. sic etiam dico q ciuium libertas nō minuitur licèt status unius hominis periclitetur. Si autem fiat sta. q ecclesiæ non audiantur super decimis,quia istud est priuilegium datum ecclesiis a lege diuina,dicitur fieri contra libertatem ecclesiæ.Si autem fiat statutum q ecclesiæ in suis iuribus non audiātur post.x.annos,istud est contra priuilegia indulta ab Imperatore de quadragenaria pscriptione,& ideo est contra libertatem ecclesiæ.Si autem fiat sta. q clerici non possint declinare iurisdictionem iudicis laici,istud est contra priuilegia indulta ecclesiæ.i.ministris ecclesiasticis a Papa:ideo est contra libertatem ecclesiæ.Sed ponamus q ecclesia noua culti ua habet priuilegium q non currat sibi minor pscrip. centum annorum. Si fiat statu.impeditiuum istius singularis prorogatiuæ non dicitur esse contra libertatē ecclesiæ secundum Inn.& hoc quò ad pœnas illius. ca. nouit. Sed tamen statutum laicorum non tenet contra ecclesias;ut in c.ecclesia,de constitu Non tamen dico idem si uenerit in deroga.ecclesiæ Romanæ,quia offenso capite totum corpus uidetur iniuriam pati,etiam si sola auricula tangatur, ut no.ff.de furtis.l uulg. Et iō statuta quæ fiunt contra iura soli Romanæ ecclesiæ cōpetentia puta contra dona.Imperatoris, puto dici contra libertatem ecclesiæ & contra ius publicum. Et ista statuta credo esse imprescriptibilia nec ullo tēpore jroborari:quia lex prohibet statui; & damnat statutum & statuentem & patientem & præscribere,esset præscribere continuam delinquendi licentiam. Sed an ualeat statutum q declinantes sint extra protectionem communis.uidetur q non.sed contrarium seruatur quasi statutum sua ope subtrahi possit. nec enim cogitur de suo beneficio facere.sed contrarium uidetur, quia imponitur pœna actui licito, & ideo non ualet,ut ff.ad legem Fal.l.Seius Augerius. & non demeritò immo pro lege superiorum præceptum,ut in c.si diligenti,de fo.compe.magis enim declinat cum lex quam ipse,cum nec uolens consentire possit,ut C.de legatis.l.ab administratione.Non tamen uidetur contra libertatem ecclesiæ quia non statuit q non declinetur,id est q non audiatur declinatio declinātis,sed si declinat statuit de alia lite futura. uel dic q etiam ualet ad statutum quo ad priuilegia illius ciuitatis deneganda, sed non quò ad ius commune sic bannitus perdit iura ciuitatis suæ, & non iura communia non intentabit ergo uiam statuti, sed uiam iuris cōis.ad hoc uide Cyn.in l.j.C.de secun. nup.facit.l.si quis in bello.§.in ciuilibus.ff. de cap. Sed pone dicit statutum,q instrumenta confessionalia mādentur executioni de facto.i.executiuè sine ordine cognitionum. Aliud statutū dicit q post decem annos nō possit peti executio. Nunquid ecclesia possit postea petere?uidetur q sic suo priuilegio,ut in c.de quarta, de præscrip.& in auct.quas actiones.C.de sac.sanct. eccle. in contrarium uidetur, quia ecclesia se fundat beneficio statuti:unde totus iste processus est præter ius commune, & ideo non obstat exceptio. agat ergo ecclesia post decennium uia ordinaria,non uia executiua:nam quotiens addimus & detrahimus &c.ut ff. de iust.& iu. l.ius ciuile.& sicut statutum addit circa modum ita detrahit circa tempus præscript. immo uerius non addit nec detrahit, sed totum de nouo inuenit. Et idem potest ius q inducit taxare omni generi personarum,arg. ff.de iure do. l. pmit. in prin.cum sua gl. sic & in tempore accusandi uel inquirendi, ut C.de fal.l.querela. Si.n.clericus nollet accusare fm formam statuti, non poterit accusare lapso termino statuto: & tunc arguo de ciuilibus ad criminalia, ff. de iudiciis.l.oēm, & de pœnis. l.absentem,q certius est si statutum adimat iurisdictio.

risdictio.quod potest ſm Iaco.in auc.statuimus. C. de ſac.ſanc.eccle. Sed quid de sta.diſponentibus q de omnibus poſſeſsionibus debeat ſolui datiū, gabella & col lecta, an eccleſia ſi poſt ſtatutū acquirat aliquā poſſeſſionem teneatur ſoluere collectam? & vr q non niſi po tius eſſet impoſita, ut ff.ad municip.l.incola. nam mutata perſona dñi mutatur conditio poſſeſsionis: ut ff. de publi.l.citatio,in ſi.quod eſt uerum. Sed pone dicit ſtatutum q omnia prædia ſint tributaria an eccleſia poterit tunc cogi? Rñdeo, collecta non imponitur per modum tributi, ſed imponitur perſonæ per taxationē bonorum, & in perſonam dirigitur obligatio, ut ff.de mo ne.& hono.l.reſcripto.§.ſi.& ideo quia nō uadit per illam uiam tale ſtatutum nō officit eccleſijs. Alii dñt ꝯ: nam ſicut tranſit ſeruitus ut ff.de ſerui.ruſti.prædio.l. uiam conſtitui.§.ſi fundo, ſic & hoc onus, ergo eccleſia habebit res ſuas in extimo laicorum: & erit ſub quodā tributo extraordinario, quod non habet certā formam à principio, ſic.ff.de annuis lega.l.medico. quod non credo uerum, quia res eccleſiarum ſunt ſeparandæ a poteſtate laicorum cum ſint diuini iuris.ar.no.per Inn.in c. uerum, de foro compe.fol.120.nu.1.unum tñ nō eſt ob mittendum q illa ſtatuta dicuntur ꝯ libertatem clericorum quæ eos timidiores & meticuloſos. & eorū aduerſarios faciunt audaciores, ut ff. quarum rerū actio non datur.l.j.§.quæ honorandæ ſecundum Bar.uñ non ualet illud ſtatutum quòd de clerico occiſo non ſit pœna niſi.10.librarum, nec debebit bonus iudex pati probari eum clericum. ar.ff.de inm.l.prætor.§.j. ad excuſandas excuſationes in peccatis.nam boni uiri intereſt uiam maliciis claudere, ut ff.de rei uendi.l.in fundo. Tamen in Italia uti homines uiuunt & neſcio qualiter ꝯrium ſeruatur in multis partibus.uide infra in uerbo renunciamus, in iij.q. Bald.

Eccleſia poteſt pati etiam ſecundum decretum. ita no.In no.in c.dilecto, de uerbo.ſigni.f.338.n.1. & uide quod no.C.commu.diuidun.in l.ſi.Et ab iſto decreto poteſt appellari ſecundum Inno.ibidem & ſi iudex non uult adiudicare dominium poteſt adiudicare ueram poſſeſſionem & fructus ſm Inn.ibi.qđ eſt no.facit in ar.l. Lucius & Ticia.ff.fami.erciſ.

Eccleſia nō tenetur ad pœnam in ꝯtu irrationabili ꝑmiſſam.ita no.Abb.in c.2.de precario.

Eccleſia tenetur indiſtinctè ſi mutuū ſibi factum cōuertitur in perpetuam.utilitatē ipſius, ſed in cibis monachorum nō tenetur ultra taxam debitam mona.ita tenet Inn.& Abbas in c.pen.de fideiuſ.facit.ff. de ali, pu. præſta.l.ſi.& ff.de exercitoria.l.ſi. Bal.

Eccleſia non uacans poteſt conferri loco non perſonæ.ita no. Abbas in c.conſuluit, de dona.

Eccleſia non poteſt fideiuſſorio nomine obligari. ita not. Abbas in c.ij. de ſolu.

Eccleſia parochialis debet habere quartam non ſolū de relictis, ſed ēt de omnibus oblationibus, ut de cereis, & de pitātia, quæ fiet alteri eccleſiæ ubi corpus ſepelitur ita no. Abb.in c.in noſtra, de ſepul.

Eccleſia dr parochialis inſpecto habitu, non inſpecto actu tantum, ita not. Innocen.& Abb.in c.multa, de præ ben.denominatio enim fiet potius ab habitu quam ab actu. Bald.

Eccleſia qualiter teneatur ex ꝯtractu prælati uel procu.& quis dicatur inſtitor in rebus eccleſiaſticis uel profanis, & de natura ipſorum officiorum indiſtinctè.uide ꝑ Inno.in c.quod quibuſdam, de fideiuſ.fol.236.nu.3.uide ſupra in uerbo cano.portio, in 1.q.

Eccleſiæ tenentur ad munera patrimonialia ita not.Inn. in c.non minus, de immu.eccle. fo.273.nu.5.

Eccleſia pōt infligere penam corporalem ita no. Inno.in c.in archiepatu, de rapt.fo.315.in nu.2. & de iure can. cauſæ criminales poſſunt excepto ultimo ſupplicio, ut ibidem per Innocen.& uide omnino ſupra in uerbo ciuitas, in 6.q.

Eccleſiæ hoſpitalium non ſunt exemptæ ita no.Inno.in c. ad hæc, de priuile. f.314

Eccleſia qñ eſt exēpta q ius perdit, tunc eps rōne exem. uide per Inn.in c.recepimus, de priui. f.315.in n.1

Eccleſia una qñ donat alteri in ꝓprios uſus uel unitur alteri qd iuris acquirat, & quid ſi adiiciatur pleno iure, & an donatarius poſsit eccleſiam donatam obligare, uide per Innocen.in cap.paſtoralis, extra de priuile. folio 317.in nu.3.

Eccleſia unita an poſsit impetrare ſeparationem bonorū, uide per Inn.in d.c.paſtoralis, de priui.f.e. & ff. de mino.l.ait prætor, in ſi.uide ſupra in uerbo, cauſa in 4. q.

Eccleſia non ligat ſub terra ita no.Inn.in c.mulieres, de ſenten.excommu. f.324

Eccleſia interdū non eſt exēpta, & tñ praochiani ſunt exēpti ita dicit Inn.in c.ueniēs, de uer.ſig. fol.339.nu.8.

Eccleſia habens parochiam dr curata, licet de facto ibi nulli ſint parochiani, ita no.Inn.in c.de multa, de præben.fol.217.in pein.

Eccleſia qñ habet collegium tūc prælatus eius debet eſſe perpetuus.ita no.Inn.in c.latera.de præb.fo.217.nu.1. & ibi plene uide per Inn.de eccle.mona.

Eccleſia qñ dicitur ad aliquem pleno iure pertinere, uide Inno.in c.cum inter, de re iudi. fo.183.nu.2.

Eccleſia præſumitur libera ubi non apparet q ibi ſit aliquis patronus.habet tñ eps in ea ius epiſcopale.ita no. Inn.in c.cùm uenerabilis, de exec.fo.175.nu.9.& uide. ſupra in uerbo cimiterium, in 2.q.

Eccleſiam unā pōt habere quis titulatā, ſed plures habere pōt in comendam, ita no.Inno.in c.cam te, de æta. & quali.fo.66.nu.1.uide ĩ in uerbo inor.in 1.q.

Eccleſia an teneať ad expen.ex contumacia procur. & an reſtituatur ne teneatur ad ipſa, uide per Hoſt. in c.j.ut lite non cont.& uide infra in uerbo fiſcus, in 1.q.ibi.ſecus in eccleſia &c.& infra in uerbo prælatus, in 1.q.

Eccleſia cognoſcit de qualibet oppreſsione pauperum & de ſacrilegio ēt in dubio.ita no.Inn.in c.cum ſit generale, de fo.compe. fol.122.n.1

¶Effectus attēdit magis quam uerba, qñque uel ipſum factum qñque econtra: quia magis uerba quam factū ſine effectum.ita notat Ino.in c.1.de bigamis.

Edictis, uide ſupra in uerbo acta in 3.& 4.q.

Edificium, ædificare uide ſupra in uerbo caſtrum, in 2. q.

Edictum generale ſufficit quādo neſcitur quæ certa perſona citari debeat ita not. Inn.in c.per uenerabilem, qui filii ſint legiti. fo.285.nu.3.

Effuſio ſanguinis quæ dicatur, uide per Inn.in c.cum illorum, de ſen.excom.& ſupra in uerbo appel.in 48.& ſupra in uerbo capitulum, in 2.q.

¶Electio an poſsint eligi duo ad unam prebendam, uide per Inn.extra de praben.in c.maioribus. fo.212. uide ſupra in uerbo admiſſus in 1.& 3.q.

Electione nūquā acquiritur quaſi poſſeſsio iuris eligendi niſi electio cōfirmetur, & ſufficit prima confirmatio in ꝯdictorio iudicio.ita no.Inn.in c.cū ueniſſent, de in inte.reſti.f.108.nu.6.uide ſupra in uerbo crimē, in 2.q.

Electores non trāsferunt dñium prælaturæ ſed confirmator ſic.ita no.Inn.in c.ex parte de arbi. f.115.nu.3.

Eligen-

Eligēdus est idonior præmisso tñ semper eo cuius inter est.ita no. Inn. in c.cum olim, de testi.fo.157.n.2.uide omnino.infra uerbo tyrannus,in 1.q.

Electio dr̄ uia ordinaria,postulatio uia extraordinaria, nec facit quem prælatum ante dispensationem ita no. Host.in c.gratum,de postula.præla.alias in c.1.& uide j.in uerbo postulatio in 2.q.

Electio Papæ de consuetudine pertinet ad solos Cardinales:& quæ sint specialia in electione Papæ uide Host. in c.licet,de ele.uide infra in uerbo impeditus,in 1.q.

Electio qñ compromittitur uī consensum de psona idonea,ita no.Host.in c.cām,de elec.& electus à compromissario uī electus a compromittentibus,& debet sta re electioni,nō ui emologationis,sed ui electionis. qa ipsimet finguntur elegisse,ut ibidem Inno.

Electio ubicunque est nulla ipso iure licet nondum sit cognitum de nullitate,non impedit secūdā electionē.istā regulam ponit Inn.in c.considerauimus,de elec.fo.30. nu.2.uide infra in uerbo suspensus,in 8.q.

Electio canonica non prohibetur pp decretum ita no In no.in c.innotuit,de elec.Host.contra.non tamen decretum est de substantia electionis sed de concomitantiis, & sicut apostoli non probant.appellationem,sic nec decretum electionem Host. ibidem uide j.in uerbo legitimatus,in 4.q.& supra in uerbo admissus,in 1.q.& supra in uerbo confirmatio,in 4.q.

Electio si fit per dolum,an teneatur electus renunciare si aliàs sit dignus,uide per Inno.in c.q sicut, de elec.38. nume.11.uide infra in uerbo reprehende,in 1.q. & supra in uerbo consensus,in 4.q.

Electio non pōt celebrari qñ recepit aliquis de his q sunt necessaria ad capitulum faciendum licèt recedat licentiatus.ita no. Innocen.in c.considerauimus,de elec. fo. 30.nu.2.tene menti.

Electio qñ cassatur propter defectum ordinis ipse q fuisset electus non ob hoc efficitur infamis ita no.Inno.in c.cum post,in fi.de elec. f.50

Electio est canonica & non requiritur dispensatio licet aliqui sint contempti,ita no.Innocen in c.te nobis, de cleri.peregri. fo.206

Electio integratur ex tribus.s.de facto electorū, patiētia corū,quorū interest & ex cōfirmatione superiorū . ita no.Inno.in c.cum uenissent,de in inte.resti. f.108.n.3

Electores præsumuntur scire qualitatē electi ita no.Hos. in c.cum terra.de elect.

Electiones duę factæ quę ex illis præualeat , uide Hosti. in c.ad audien.de elec.

Electores qui habent ab alio ptātem eligendi eligūt suo nomine,non nomine committentium ita not.Inn.in c. in causis,de ele.f.40.nu.4.uide j.in uerbo eps in 5.q.& s.in uerbo annus in 1.q.& s.in uerbo capitulum in 1.q. & s.in uerbo consuetudo in 8.q.

Electores non possunt compromittere de facto electionis factæ,ita no.Inno.in c.dudum,de ele.fo.34.nu.3. uide j.in uerbo uox.in 1.q.

Electus à collegio non habet ius excommunicādi nisi an ctoritate episcopi ita no.Inno. & Host.in c.Archidiaconus,de offi.uica.

Electus pōt renūciare in manibus eligētiū añ cōfirmationem ita no Inn.in c.cum uenissent,supradicto, & integ. resti.uide bonam gl.in l.legatus.ff.de of prsesi.

Electa una uia an possit ad aliā rediri uide per Bar.in l. j. § unde quæritur.ff.de public.

Electo pot state an possit ab elec. recedi antequam acceptet,uide Bar.in l.absenti.ff.de dona.

¶Episcopus,uide supra in uerbo sindicus,in 1.q.ibi & est notabi.quòd episcopus &c.

Epatum acceptans uī renunciare priora beneficia,ita no. Inn.in c.in nostra,de rescr.& uide s.in uerbo Abbas,in 8.q.& j.in uerbo testis,in 46.q.

Epi & similes an possint dispensare cū postulatur coram se,uide Inn in c.fi.de postu.prael.f.27.n.4.uide j. in uerbo testator,in 2.q.&in uerbo Abbas in 18.q.

Eps licet nō sit canonicè confirmatus,tñ ualent gesta ab eo,& sufficit hoc solum q̄ sit confirmatus,nec exigitur q̄ canonice pp cōem utilitatem & cōem errorem:ut ff. de offi.præto.l.Barbarius ita no.Inn.in c.nihil,de elec, fo.48.nu.3.uide supra in uerbo ab. in 2.q.

Eps qñ permutatur & qñ prohibeatur dispensare,uide p Inn & Host.in c.dilectus,de temp.ordi.fo.64.nu.2.uide supra in uerbo casus,in 13.q.

Episcopus dispensat etiam in crimine notorio,ita no.Inno.in c.1.de corpore uiciatis. fol.71

Epi non possunt in ordinibus dispensare nec reperitur ex pressum,ita no.Inn.in c.fi.de obli.ad ratio.fo.71 nu.3.

Epi soli cōferunt beneficia & præbendas de iure cōi , archidiaconi nec alii prælati non conferunt.ita no. Inno. in c.cum satis,de offi.archidia. fol.73.nu.2.

Eps tenetur ex facto sui uicarii,& imputet sibi si malum uicarium elegit.uide Host.in c.ad hæc,de offi. arch.& uide supra in uerbo capella,in 1.q.

Epalis ordinis quæ dicantur,& quæ auctoritatis episcopalis,& quæ iurisdi.uide Host.in c.dilecto,de of. arch.

Eps non corrigit excessus suorum canonicorū, quia sunt pars sui corporis:ita no.Inn.in c.irrefragabilis, de offi.ordi. fo 94.in n.5

Episcopus quomō dicatur index exemptorum & non exēptorum,& eorum qui nihil committunt quod ad suā iurisdictionem reuocetur,uide.Inn.in c.pastoralis, de of.ordi.fo.94.nu.1.facit in simili.l.j.C.de decu.li.x.

Episcopus suum archiepm non excōicat licèt in sua diœcesi delinquat,quia est inferior ei.ita no.Inno.in c.cū inferior,de maio.& obe.fo 99.in nu.1. Sed extraneum archiepiscopum sic,quia in suo territorio maior est co ut ff.de manumis.l.apud eum.

Episcopus qñ alienat non requiritur decretum superiorū secus quando inferior prælatus ita no Inno.in c.sta.de transac.fo.101.nu.1.uide supra in uerbo auctoritas, in secunda q.

Episcopus qui non potest habere possessionem an debeat consecrari uide per Inn.in c.constitutus,de app.f.195.

Eps an possit dispensare super residentia quò ad habendos fructus præbendæ,uide Inn.in c.clericos , de cleri.non residen.fo.211.nu.1.qui dicit q̄ super hoc dispē sare non pōt,quod tene mēti.Item est differentia inter consuetudinem,quæ artat ad residentiam præcise , & eam quæ causatiuè respectu præbendæ, ut ibidem dicit,quod est no.

Episcopus & canonici faciunt unum capitulum in electione non in iurisdictio.ita not.Inno.in c.postulasti,de cō cessio præben. fol.226

Episcopus sine capitulo habet ius instituendi & destituendi in ecclesiis mino. ita not.Inno.in c.nouit,de his quæ fiunt a præla.fo.229.Bald.

Episcopus cum capitulo suo pōt facere statutum. ita not. Inn.in c.uestra,de loca.& condu.f.234.quæ statuta sūt ius prætoriū & fiunt iure magistratus,& ideo actio pœnalis est annalis secundum Bar.quod est no. Bald.

Eps qñ dat eccl.siam quid dare intelligitur tunc,uide p Inn.in c.pastoralis,de dona. f.237.nu.1

Episcopus

Episcopus debet præcingere aliquem ministrum oratorio. ita nota. Innocen. in c. auctoritate de censi. fo. 268.

Eps qui cocedit monacho curam debet illum remouere & non Abb. ita no. Inn. in c j. de capel. mona. fol. 260

Eps habens iurisdictionem temporalem an possit indicere bellum, uide Inno. in cap. quod in dubiis, de pœnis fol. 321. qui tenet, q sic nec est irregularis si ex illo bello sequatur homicidium, quia ipse non occidit, sed lex, nisi suo corpore adest, ut ff. de ritu nuptia. l. palā, in fin. Innocē. & sic multotiens faciunt episcopi in Alamania guerram cum certis &c. Bald.

Eps non potest indicere laico purgationem nisi in crimine ecclesiastico. ita no. Inn. in c. nos inter, de pœnis, & illud dicitur crimen ecclesiasticum q ecclesia suæ cognitioni reseruat q in sacra re committitur, ut ibidem glo. ordi. Bal.

Episcopus non debet pati q sui subditi obseruent inutile interdictum. ita no. Abb. in c. quæ sunt, de his quę fiunt a maio. parte capi.

Episcopus cum maiori parte capituli potest prouidere ꝓ utilitate ecclesiæ de iuribus pertinentibus ad singulos super rebus ecclesię, secus in eo iure q pertinet ad singulos ratione personæ. ita no. Abb. in c. ex parte, de his quæ fiunt à maio. parte capi.

Episcopus potest citare suum clericum in curia Romana ita tenet Abb. in c. meminimus, de app.

Epi ecclesias parochiales possunt facere conuentuales si ue collegiatas, dūtamen ad hoc earum sufficiant facultates. ita no. Abb. in c. quoniam, de ui. & ho. cle.

Eps non potest dispensare ad eṗatum pertinentes seu constantes sine consensu capituli. ita not. Abb. in c. cum uenissent, de institu.

¶Error, uide s. in uerbo dominus in 2. qō. supra in uerbo actori in t. q.

Error circa substantialia rescripti uiciat ipsum rescriptū. Item æquiuocatio nominis. ita no. Host. in c. super literis, de rescri. facit q no. ff. de iudi. l. eum quem temerè. Sed error in accidentalibus, uel error qualitatis non uitiat, ut ibidem Hostien. uide supra in uerbo citatio, in xl. qō.

Error procura. potest reuocari usque ad finem causæ debet tamen error probari. ita not. Innoc. in c. penult. de confessio. fo. 150.

Emens granum tpe fertilitatis eo animo ut tēpore inopiæ carum uendat & lucretur, an sit peccatum. uide per Inn. in c. multa, de cleri. mona.

Etas uide omnino. s. in uerbo conducens, in 4. q.

Emanans a delegato nō dr emanare à sede apostolica. ita no. Inn. in c. dilecti, de filiis presby. fo. 69

Emenda, uide. s. in uerbo conducens, in j. q.

Emendatio, uide omnino, infra in uerbo libellus, in 4. & 12. quæst. circa medium ibi item ubi libellus non continet &c.

¶Emphyteuta potest compensare cēsum quem habet dare cum alio debito. ita no Abb. in c. bona fide, de deposito. quod no. Bald.

Emphyteuta ecclesiæ potest purgare moram infra modicum tempus post biennium, quod modicum tempus est unius mensis uel duorum. ita no Abb in ca. potuit, de loca. & ff. de iudi. si debitori & de compensa. l. fin. & de iure fisci. l. aufertur. §. qui compensa. uel est. x. dierū ut ff. de const. pecunia. l. promisso. uel est arbitrarium, ut ff. de iure fis. l. j in fi. & quod not in simili in l. cum proponas C. de bo. aucto. iudi. pos. & hoc in biennio legali, quia tempus quod est appositum a lege, non impedit purgationem more licet in pœnam fiat translatio dominij, & reuertatur ad ecclesiam ipso facto. qđ est mirabile & cōtra theoricam Dy. in l. si seruus. §. sequitur ff. de uerborum obliga. ubi dicitur q ubi in pœna fit translatio dominij nunquam locum habet purgatio moræ. Sed in hoc capitulo est speciale de æquitate canonica. Sed quid si istud biennium est conuentionale. rñdeo idem uī, quia potius uidetur legale quàm conuentionale, nam per huiusmodi pactum qđ per omnia deseruit iuri cōi potius uī esse ius cōe quàm pactum, ut ff. de re iudi. l. 4. §. si quis, in gl. ibi non uterque. ubi glo. dicit q tempus à iudice statutū q consonat cū tpe legali est legale, & quatenus est conuentionale seu iudiciale. sic & hic dicā. nam homo exprimit q tacitè inerat, ar. ad idem. ff. de adop. l. si arrogator, ubi dicitur, q si prouisio in testamento reducatur non tamen dicitur prouisio testato. sed legis. ad idem facit q no. in c. j de constitu. li. 6. ubi no. q si de iure cōi fiat statutum non proprietate dicitur statutum, sed ius rōe. ad idem etiam facit, quia etiam pactum secūdum ius cōe debet interpretari, ut ff. de dam. infec. l. inter quas, & l. damni, per Iac de Aret. & pactum publicum idest statutum loci. ut ff. de decte. decurio. in rub. distinguitur sm ius cōmune. ut C. de noxa. l. 2 & no. in l. si. § in computa. C. de iure delib. & similiter consuetudo secundū ius commune interpretatur & distinguitur, ut in c. cum dilectus, de consuetu. q satis dici potest. & hoc uerum nisi fuerit appositum iuramentum: quia tunc mora non potest purgari, ut l. si quis maior. C. de transa arg. tamen contrà, quia periurus auditur & purgat moram, ut. C. de bo. aucto. iudi. pos. l. aut & qui iurat, ubi dicitur q ille qui iurauit de iudicio sisti, & non stetit, & ꝓpterea passus est missionem, tamen auditur refectis sumptibus & pręstita satisd. de iudicio sisti. Solutio istud est propter naturam missionis quę ideo fit ut quis tædio affectus ueniat responsurus: & ideo non mirum si ueniens auditur, q ad hoc prouocatur. q no. perpetuò.

Emphyteuta qui j. duos menses post biennium satisfacit dicitur celeriter satisfacere. ita no. Abb. in c secundo, de frigi. & malefi.

Emphyteusim quam pro se & filiis pater stipulatur, facit q filij ueniunt ut adiecti post mortem patris. & ideo à domino uidentur capere mortis causa capionem: & sic habet locum in ea ius accrescendi, secundum Bar. in l. mortis causa cap tur, de dona. causa mortis. & plenè in l. si mihi & tibi. de uerb o. obligat. uide in auct. si quas ruinas. C. de sac. san. eccle. & in ti, qui feu. dare pos. §. j. per do. Bald.

Eui ctio, uide S. in uerbo alienatio. in j. q.

Euangelia, uide omnino supra in uerbo crimen. in iiij. q. ubi habes. an testi sufficiat habere euangelia coram se. & in omnibus ubi requiritur actus euangeliorum.

¶Equus. uide s. in uer. Conducens, in j. q. ibi non tenetur ad emendam equorum, &c.

Equus si per se uadit ad brauium sine pucro, an dominus equi debeat habere brauium, uide per Bar. in l. j. §. item acquirimus, uer. cæterum de acquis. pos. ubi dicitur q debet attendi sta quia si dicit cuius equus primò ueneri ille habeat, tunc habere debet. Secus si dicit, qui primò uenerit: cum equo &c.

¶Examinatio, uide. s. in uer. Abbas, in 3. q. & j. in uer. test. in 44. quæst.

Examinatio clericorum debet fieri in collatione beneficiorum. ita not. Inn. in c. quia diuersitatem, de concess. præben. fo. 123. in nu. 5. & ita seruat curia Romana. & uide

uide j in uerbo.Testis,in 25.q.& 44.& s.in uer. Causa, in xl.q.& s.in uer.Citatio, in 28.q.

¶Executio sententiæ potest fieri etiam die feriata ꝓpter messes, & causæ uniuersitatum tunc pñt terminari. ita not.Inn.in c.fin.de iudi.fo.t 20.nec debet seruari ordo iudiciorum ut ipse idem not.in ca. ex ratione, de appella.circa hæc omnino, uide supra in uerb. Citatio, in 28.q.circa fin.

Executio sententiæ potest fieri non præcedente libello. ita not.Inn.in c.j.de libelli oblatione.fo.t23. nu.4.uide.s.in uer.Condemnatio, in 4.q. ibi non fiet executio sententiæ &c. & uide j.in uer.Prouisor.in t.q.& ibi uide de prouisionibus seu de executoribus. & uide j. in uer.Sententia,in 37.q.

Executor de quibus potest cognoscere,& quid impediat executionem sententiæ,uide per Innocen.in c.de cætero,de re iudi.fo.t 83.nu.1.adde quod ipse no.in ca.dudum,de præsumpt.

Executio alia mera,alia mixta,alia pro parte mera, & ꝓ parte mixta.de quib.per Inn.in c.de cætero,de re iu. & uide.j.in uer.Appe.in 39.& 72.q.

Executor licet aliquando de obiectis cognoscat, sententiare tamen nunquam potest.ita no.Inn.in d.c.de cætero,de re iud.fol.183.nu.2.uide supra in uerbo.Appella. in xxiiij.q.

Executor non debet probationes recipere super instãtia causæ.inimo nec super nullitate. nisi sint patentes secundum Inno.in d.c.de cætero de re iu.fo.eo.uide s. in uer.Causa in 8.q.

Executor quando dicitur excedere modum,uide ꝑ Host. in c.quod ad consultationem, de re iudi.uide s.in uer. Citatio,in xxxix.q.

Executio quando fit in re iudicata, tertius oppositor qui non possidet, non auditur:quia in hac specie nulla adhibetur cognitio.si autem executio fiat in alia re loco pignorum,non debet consequi pignus in alia re , & potest deferri tertio alleganti se ius habere ita no.Inn. in c.cum super,de re iudi.fo.185.nu.3.super glo.quidam, & ibi etiam,uide an tertia persona possit appellare tã post sententiam quàm ante ab interlocutoria. & an tertia persona possit uenire in auxilium actoris sicut rei , & an tertia persona directò agendo possit impedire execu.sententiæ sicut excipiendo.& ꝙ tertia ꝑsona appellans uidetur appellare in iudicio , licèt citata non fuit.& debet appellare ad superiorẽ.uide ibi Innoc. de omnibus istis.& no.Bal.

Executioni sententiæ potest se opponere unus tertius ratione possesionis.ut l.a diuo Pio.§.si super rebus.ff.de re iudi.nisi in sententia fecerit sibi præiudicium , ut l. sæpe,eo.titu. ita not.Inno.in cap.cum super, de re iudi.fol.eod. & sic possidens excipit contra execu.sententiæ latæ inter alios.

Executor nec in citatione nec in aliis actibus tenetur seruare solitum ordinem iudiciorum. ita no.Inno.in c.ex ratione,de appe.fo.191.nu.t. & si appellatio est deserta iudex à quo etiam si non pronuncietur deserta, nec citet, potest exequi secundum eum ibidem,item executioni nullus ordo iudiciarius iure præfigitur:& ideo si aliquid fecerit non iudicialiter rõne ordinis non seruati,non habet necesse citare ſm eum ibidem. & non appellat ab execu.propter ordinem iudicij nõ seruati, ut in c.proposuit,de conces.præb.per eundem.

Executio in ciuiliter facta per partem mandato iudicis puta solutio debiti non rescinditur ex ordine iudicij prætermisso,ut l.si.quod me.causa.& no.Inno.in ca. 2. de in inte.rest.fuit.n.debita quòad ius.indebita quoad modum & potius est curandum de iusticia quam de modo secundum Iac.Bu.Bal.

Executor non põt recusari ut suspectus per aduersarium. ita no.Inn.in c.proposuit,de conces.præb.fo.222.nu.5. uide s.in uer. Appe.in 44.q.

Executor quando possit cognoscere de sibi oppositis, uide per Innocen. in capitu. ad dissolnen. de despon. impub. fol.278.nu.5

Executor cui commissa est executio tradendi alicui possessionẽ admoto quotlibet illicito detentatore , habet cognoscere quis sit illicitus possessor:& hoc faciat iudiciario ordine,nisi in notoriis ita no.Inno.in ca. cum olim, de priuileg.fo.316.nu.2.& C.si per uim uel alio modo.l.fin.Bald.

Executio sententiæ differtur, si ius tertiæ personæ lædatur ex ea.ita no. Abbas in c.cum super,de re iudi. ergo donec pendet contradictio non debet fieri executio.nã quod rescindit factum,multòfortius impedit fiendum. facit.ff.de execu.tu.l.diximus,in ratione sui. ista autem cõtradictio potest fundari ratione possessionis & ratione proprietatis , nam sufficit contradictori possessio uel proprietas quam debet ipse contradictor ꝓbare , ut no.C.de priuile.fisc.l.j.& C.ne uxor pro marito.l.ob maritorum:ubi etiam per Cyn.& ff.de re iud. l. à diuo Pio.§.si super rebus.& C.de iudi.l.properandum.§. sin autem reus.& l.j.§.si quis ideo.ff.ne uis fiat ei.Item sufficit ꝙ contradictor probet se corporalem possessionẽ detinere;quia qui corporalem, detinet,ꝓsumitur possidere:ut ff.de uer.ob.l.stipulatio ista.§.hæc quoque. & de acq.pos.l.j.in prin.& no.per Inno. in d.c.cum olim, de priuilegiis. fo.eo.

Expresio causæ non est de forma appellationis nec artat appellantem qñ appellatur a disfinitiua. ita no. Inn. in c.pastoralis,de of.dele.fo.84.nu.4.& ff.de app l.sc.o.Secus quando appellatur ab interlocutoria,ita no. Abb. in c.ex parte,el primo de testi.

Expresio causæ non artat appellantem.ut l.scio.ff.de appella.secus in expresione qualitatis arg.ff. de inst.l. q habebat. uel aliud in prima causa,aliud in causa appellationis,ut ff. quod cum eo. l. Ticianus. & non allegatum allegabo, & non probatum probabo.si à diffinitiua appello,secus si ab interlocutoria.tamen si non appello,sed reuocari peto contrario imperio omnẽ causam introducere possum.ita no.Inn.in c.si.de oper. no. nun.fo.314.Idem si non appello sed peto restitu. in integr.ut ff. de minoribus.l.minor omissam .& l. præses. Idem si appello a præcepto diffinitiuo,ut ff.de mino. l. ait prætor.§.permittitur.Idem si appello à compulsione quam iudex facit,non admissis probationibus meis: nam hoc grauamen aliter reuocari non potest nisi data probandi copia,ut ff.de re mili.l.3.§.si ad idem. secus si iudex fecisset mihi facultatẽ probandi & allegãdi:nam tunc quod culpa mea omisi in causa appellationis supplere non possum,ut c.appellanti,de appella.in cle.& tangitur per Inn.in d.c.si de ope.no.nun.& tangitur etiam per eundem in c.pastoralis,de of.deleg. sed non ita clarè tene bene menti. ista uide omnino.j. in uer.Sententia, in 16.q. ubi habes quæ sunt , quæ debent specificè exprimi in libello.

¶Exẽplaria multa possunt sumi ex vno originali. ita not. Inno.in c.Albericus, de resti. fol.160. nu.5 & si per aliam manum sumantur sunt exẽplaria . sed si per eãdem manum sunt pariter originalia,licèt ꝓtocollum. prima tñ scriptura uocatur quæ in vulgari dr secũda, ut in

ut in auchen.de tabell.§.fi.col.iiij.ff.de testa.l.vnum, & de leg.ij.l.Sempronius Proculo, per Bar. Item no.q̄ prima manus transit in secundam, secunda aût nô transit in tertiam,i.in exemplum exêpli ne sit procedere in infinitum; nec testis recipitur de auditu auditus,C. de diuer.rescr.l.si qua per Cyn & Ricar.Malumbræ.

¶Exempti habêtes populum debent habere cathedram, & de ratione populi tenentur ire ad sinodum. ita not. Inn.in c.q. super,de maio.& obed. fol.98. uide supra in uerbo Census, in 2.q.

Exempti an possint in criminibus & in contractibus conueniri. sub ordinario, uide per Inn.in c.recep mus, de priuil. fol.315. nu.4. & in auc.qua in prouincia,C.ubi de crimi.agi op.Inno. hodie est casus in cap.1 de priuilegiis, lib.6.

Exemptus ratione rei non exemptæ subest ordinario. ita no.Inn.in c.cum capella.de priuilegiis. fol.317. nu.5 & sic si forensis conuenitur ratione possessionis ubi possidet, ut C.ubi in rem actio.l.fin. sed non ratione personæ,nec mixta ratione,ut l.rescripto, §.fi.de mu. & hono. Bald.

Exemptio capitis licet probetur,non ꝑpter hoc ꝓbatur exemptio mébrorum. ita no. Inn.in c.ex ore,de priuilegiis. fol.317.nu.2. arg.ff.de adopt.l.liberorum.

¶Expuli te de possessione,tu postea turbas me in possessione, egi contra te ut imponatur tibi silentium:probaui me possidere, & tu probasti me ui possidere à te. Quæritur,an mihi super petitione,an tibi super molestatione sit silentium imponendum. & uidetur q̄ mihi; ne petam : quia nô habeo interdictum uti possidetis ꝯ te quê ui deieci, ut l.uti possidetis.l.j.in fi. Præterea tibi datur actio ꝯ me multò fortius defensio,ut l.j.§. quod ait,ff.de superfici. In contrarium, quia tu mihi tum inferre non potes,nisi incontinenti,ut C.vnde ui l.j. ergo si tum de facto facis, prohiberi debes, ut ff.de offi.procu.Cæsa.l.fin.& de usufr.l.equissimum. Item uiolentus potest agere de uiolentia non à se, sed in se cômissa, ut no.ff.de fur.l.ataque fullo. Solutio dicunt quidam q̄ uiolentus potest intentare officium iudicis, non interdictum uti possidetis. Sed Inn.dicit, q̄ etiã interdictum uti possidetis,nisi de ui excipiatur ante litem contest. si enim excipit reus q̄ spoliatus ante omnia debet restitui, audiendus est. Si non excipit, prohibendus est à molestia facti fm Inno. non tñ plenum habebit in prædictum uti possidetis, nec consequenter personales præstationes ꝑpter regulã dolo facis &c. Et licet iudex imponat silentium super turbatione,tñ expulsus poterit agere in iudicio quia intelligitur expulsus à molestia facti,non iuris fm Innocen.sententia enim quæ imponit silentium non imponit illud quod requirit natura iudicij. Vnde silentium impositum in possessorio retinendæ non excludit possessorium recuperandæ.& facit ff.de postulando.l.Imperator, & ff. de lib.leg.l.Aurelio,§.centum.in gl.ordin. ita no.Inn. sed non ita clarè in cap.ueniens,de præscrip. fol.181 q̄ not. Bald.

Expulsus licet protestetur qñ expellitur, tñ non retinet possessionem. ita no.Inn.in c.cum uenisset, de in integ. restitu. fol.108. in nu.2. & sic intentans interdictum vnde ui, perdit possessionem si quam habebat fm eũ; etiam si congreget exercitum propter eam recuperãdam,ut ipse no.in c.olim,de resti.spol.

¶Exceptio duplex oritur ex iuramento, s.declinatoria & peremptoria. ita no.Inn.in c.cum uenissent, de institutio. fol.120. nu.5

Exceptio rei iudicatæ opponitur ante lit.contest.ita no. Abb.in c.testimonium,de re iud.

Exceptio bãni si non admittatur ante litem contest. iudex debet reseruare & interloqui sine præiudicio sententiæ bãni, arg.ff.qui po.in pign.hab. l.Claudius. secus si de ea fuit plenè cognitum. ita sentit Inno.in c. ueniens, de accusa. fol.189. & uide per Cy.in l.præscriptione, C.si contra ius uel util.pub. Bald.

Exceptione opposita ab altera partium iudex debet interloqui an admittat prædictam exceptionem uel ne: quia sententia super excep.debet ferri. ita no.Abb.in c.si duobus, de appell.

Excipere potest quilibet de crimine contra illum. q. debet promoueri ad curam animarũ, sed non de forma, sed si non habet curam nec de crimine: nec ꝯ formam auditur nisi cuius interest: puta q̄ est futurus suus prælatus. ita no. Inn. in c.super his,de accu. fol.190.nu.7 uide supra in uer.Accusatio, in 3.q.

Except.o semel opposita ut elidendum rescriptum & reiecta,si ex eodem rescripto ad aliud agatur,tamê iteratò opponi non potest. ita not.Inn.in c.cùm dilectus, de purg.cano. fol.300. in nu.5. q̄ no. & uide supra in uer.Admissus, in 4. & 9.q.

Exceptio dilatoria solutionis potest opponi in causa appellationis. ita no. Abb.in c.cum Ioannes,de fi.instru. & uide supra in uer.Appel.in 38.q.

Exceptio excõis qñq; est peremptoria, qñq; dilatoria. uide quod no.Abb.in c.exceptionem, de excep.

Exceptio nulla obijci potest ante libellum porrectum. ita no.Inn.in c.constitutus,de procu. fol.105. in nu 1 quod tene menti Bald. ꝯrium no.in l fi.C.de excep.

Exceptiones contra iurisdictionem & aliæ exceptiones declinatoriæ quo ordine sint opponêdæ, uide per Inno in c.inter monasterium, de re iud. fol.187. nu.2 & per Bar.in l.quidam consulebat,ff.de re iud.vnde dicit ibidem Inn.q̄ opposi.aliis excep.exceptio recusationis iudicis non potest opponi quod tene menti.

Exceptio licet sit reprobata in causa principali,nihilominus opponitur in causa appellationis. ita not.Inno. in c.q ad consulcationem, de re iud. fol.184. nu.4

Exceptionibus contrariis quando liceat uti, uide Inn.in c.auditis, de præscrip. fol.180

Excipiens magis dicitur negari ꝯ confiteri. ita nó.Inn.in c.cum venerabilis, de excep. fol.175. in nu.2. lex tamen exceptionem assertionem uocat,ut C.de tempo. appell.l.per hanc. tutius tamen est excipiêti expressè negare. Item no.quòd refert propter quod exceptro. iudex pronunciet, ut ff.de euictio.l.sed & si utriusque quòd nota.

Excipiendo potest quis litem côtestari, si vult ita no.Inno.in c.cum venerabilis,de excep. fol.175. nu. 1

Exceptio declinatoria & dilatoria quia parum faciunt, debent opponi ante lit.contest.uel tunc,s.in contestatione litis. & qui distulit opponere præsumitur postea malitiosè opponere. ita no.Inn.in c. pastoralis, de excep. fol.175.in nu.3. & ideò dicit ipse ibi q̄ ille qui opponit hodie vnam exceptionem, & cras aliam, ille talis est malitiosus,uel quærit subterfugia: & ideò statuitur terminus ad oppoñ.fm Inn. idem si quis septius producit testes, ut in auchen.de testibus, §.quia uerò, col. vij. qui possunt produci sine dilatione usque ad aperturam testium. sed cum dilatione usque ad peremptorium, & infra peremptorium usque ad quartam testium productionem & editionem de nominibus testium. sic ff.de arbit.l non ex omnibus. est etiam alia

ratio primi dicti, quia exceptiones declinatoriæ sunt quædam præludia iudiciorum. tene menti. Bal. & no. ex prædictis de tempore opponendarum excep.

Exceptio dilatoria lo lu. non impedit litis contesta. super negotio prin. ita no. Inn. in c. pastoralis, de excep. fo. c. uide omninò infra in uerbo Reus, in. 4. q. in fi.

Exceptio peremptoria quæ potest simul esse uera cum negotio prin. pót probari p testes post didicita testificata, ut exceptio pacti. Secus si sit adeò ɔ̃ria, q non sit cõpassibilis cum facto prin. nam tunc non possunt recipi testes: quia esset sup eodem, maximè cum debeant deponere testes pro utraq; parte. extra de excep. falsi. nisi indirectè probatio quia tunc est nouum cap. ita no. Abb. in c. j. de testi. nisi fortè p resti. in integ. nã si post sñiam potest peti resti. in integ. ergo & ante nam nouali est ista cã resti. in integ. Alij dicunt q nisi dicantur testes corrupti non potest qõ refricari. sed ista fuit opi. Placen. reprobata per Accur. tene menti ista. Bal.

Exceptiones peremptoriæ in iudicio possessorio oppositæ non impediunt pcessum. ita no. Inn. in c. ex parte, de sp. cõpe. fol. 122. nu. 2. uide ĩ in uer. Admissus, in 8 q.

Exceptio quam quis offert se statim probare, non impedir litis contest. nisi excõ. notoriè appareat. ita no. Inno. in c. fi. de libelli oblatione. fol. 123

Exceptio obreptionis impedit processum literarum obreptitiarum, non aliarum, licèt impediat ex abreptio. ita not. Inn. in c. exceptionis, de litis contest. fol. 125

Exceptio pacti de non peten non impedit pcessum nisi in pacto interueniat iurm: quia exceptio iurisiurandi etiã si in ɔ̃tu sit iuratum impedit processum, sed exceptio pacti de non agendo impedit pcessum: quia est pactum factum ad lites excludendas, cum demum in iud. agit. sed pactum de non petendo est magis exclusiuum obl. q̃ litis, quia etiam extra iud. petitur ẽm. Inn. in c. j. de litis contest. fol. eo. contra quem facit, ff. de peculio. l. si posteà. ergo pactum de non mouenda qõne, impedit processum. absit enim q exceptio peremptoria impediat. sed ex eodem facto duæ oriuntur excep. s. declinatoria & peremptoria: & declinatoria est illa quæ impedit, non peremptoria, quod est no. Bald.

Exceptio eadem subreptionis potest bis opponi iurisdic. & gratiæ, quia opponitur ad diuersa. ita no. Inn. in c. super literis, de rescript. fol. 12. nu. 1 t. vide infra in uer. Libellus, in 12. q. ibi nec reperio &c. Bald.

Exceptio criminis uel irregularitatis opposita cõtra electũ habet uim accus. & debet lis sup ea contestari. ita no. Inn. in c. super eo, de electio. fol. 30. idem no. ibidem Hostien.

Exceptio procuratoria non potest opponi uero procuratori post litem contest. tamẽ iudex ne in casum decidat, potest mandare procuratori ut producat mãdatum non productum iteratò si non erat in act. registratum, sed iudex si nõ habet nec habere posset de facili instrumentum, quia ipsum perdidit, & dominus est in partibus remotis, tunc iudex procedet interim nec retractabit propterea processum: q a iudex nõ debet supplere contra ueritatem sed pro ueritate. ita not. Inn. & Ioan. And. in c. statutum, de elec. tene menti.

Exceptio declinatoria iurisdic. quando est talis quæ reddit iudicium nullum, ille cui competit potest eã opponere à principio coram eodem iudice, uel post sententiam coram iudice nullitatis. & licet nõ ualeat diffinitiua contra contumacem, tamen iste qui prima facie habet iurisdic. potest mulctam imponere. Si autem exceptio reddit, nullum retro pcessum unde debet opponi à principio. tũc siue competat in priuilegium, siue de iure communi, debet opponi coram eodem iudice, etiam si exceptio contineat crimen uel infamiam. & si iudex grauet opponentem, tunc appellet secundũ Inn. ergo semper coram eodem iudice opponenda est declinatoria, etiam si crimen tangit infamiam uel condenna. iudicis. nam infamia uel crimen non perimit ipso iure iurisdi. sed elidit ita demũ si opponatur, ergo si non est obiectum non reddit iudicium nullum. Item iudici ordinario nõ potest obiici infamia sed solummodo amonitio. sed contra delegatum potest opponi infamia etiam sine alia admonitiõe, non tamen potest opponi crimen sine infamia iurisf. ut q sit adulter uel homicida. ita not. Inno. in c. cum super, de offi. deleg. fol. 8 t. in nu. 3

Exceptio adulterij uel homicidij repellit iudicẽ. ita no. Inno. in d. c. cum super, de offi. dele. fol. eod.

Exceptio manifestè offensæ an impediat absolutionem fieri, uide Inno. in c. coram, de offi. de leg. fol. 87

Exceptio quæritur inuito, ergo ignoranti. ita no. Hosti. in c. cum pridem, de pac.

Excipiens non dicitur actor propriè. ita not. Inno. in c. 2. de ordine cogn. fo. 131. nu. 6. nisi quo ad onus proba. quando excipit affirmatiuè, uel ius negat.

Exceptio in multis casibus opponitur non agenti, quos uide per Hosti. in c. 2. de ordine cogni.

Exceptio de eo quòd non peruenit ad uiolentum, est annalis sicut actio. ita no. Inno. in c. cum dilectus, de ordi. cogn. fol. 131. facit. C. de excep. l. licet.

Excipiens si obtineat super iudicio exceptionis & iterum uult agere, debet iteratò probare. ita not. in cap. 2. de ordi. cogni.

Exceptio spolia. obstat siue ciuiliter siue criminaliter agatur, ita no. Innocen. & Hostien. in cap. super, de ord. cogni. fol. 133. & sic exceptio spol. obstat agenti interdicto recuperandæ possessionis secundum eos.

Exceptio compensa. potest obiici etiam ante sententiam, quia durat actio, ergo & exceptio. ita no. Inn. & Hosti. in d. c. cum super, de ord. cogni. secus in exceptionibus quæ non habent fundamentum actionis. facit. ff. de cõpensa. l. si cum. §. j. & C. de compensa. l. 2. Bald. uel potes sic dicere per alia uerba, qui in exceptione succumbit non propterea ab agendo repellitur. Fallit in exceptione compensa. quia qui compensat, exigit & petitio & cõpensatio ut paria iudicantur, ut. l. amplius. ff. rem ratam hab.

Exceptionum tres sunt species: quia quædam opponitur iudicio, quędam condemnationi, quędam executioni, quæ non ueniunt ex eadem causa ex qua pronuntiatũ est, sed ex alia ideo possunt post sententiã opponi. ita no. Inn. in d. c. super, de ordi. cogni. fol. 133. nume. 2

Exceptio minus canonicæ electionis non suspendit effectum confirma. ita notat Inno. in c. cum olim, de causa possessionis & proprie. fol. 136. nu. 3

Exceptionem peremptoriam non opponens sibi præiudicat, & contumax non auditur appellans, ita no. Inn. in capi. audita, de resti. spolia. fol. 137. nu. 3. Et intellige contumax, scilicet non ueniendo, quia uidetur cedere liti habendo eam pro derelicta. nam qui contrahit heremodicium, quod cõtrahitur solum per contumaciam dñ litẽ deserere: secus in contumacia in non restituendo: quia nõ contrahitur heremodicium, p hoc, ff. de appellatio. in creditor. §. iusius. Et per hoc dico Titius fuit citatus quòd ueniat ad producendum testes, fuit uerus contumax, appellauit, vult in causa appellationis

pellationis producere testes, an possit. Respondeo, si fuit fictus contumax. Si uerus,& tunc aut non uenit, & tunc appellatio sibi non patrocinatur: quia nō debet sibi opitulari. aut uenit,sed non produxit, & tunc potest,ut C.de temp.appel.l.per hanc.quod no.

Exceptio peremptoria petitionis non potest examinari ante litē cont.ita not.Inn.in c.pront,de dolo & contu fol.144.nu.1.nec est necesse q̄ iudex interroget,ut ibi no.sed exceptio ad personam repellendā debet opponi & examinari ante litē cont.non post ēm eum ibidem.

Exceptio falsi non retardat execu.sententiæ. ita no.Inn. in c.licèt,in fi.de proba.fol.152.nu.8.facit.l.satis.C.de falsis tamen contrarium tenet Abbas in c.de cætero, de re iud.ubi dicit q̄ opposita ista exceptione falsi executor debet supersedere. Bal.

Exceptio criminum quando admittatur contra testem & quando non ,uide per Inn.in c.ex parte Adæ,de testib. fol.154.nu.3.

Excōicatus pōt exercere tpalia,nō spūalia,idē in suspēso. & iō non habet ius eligendi.ita not.Inno.& Host.in c.cū dilectus, de consue.tñ circa primum tenet Abbas priū in c ex tuæ,de cle.nō resi.ubi dicit q̄ licet qs sit excōicatus,non ppea remotus est ab administratione spūaliū.Bal. oia.n.tpalia facta per excōicatum ualent, ut hic,& in e.fi uerē de sent.exc.secundum eundē Inn.

Excommunicatus occultus non potest eligere nec eligi. ita no.Inn in c.cum dilectus, de consue.fol.13.nu.4.ui de supra in uerbo appel.in 16.q.& infra in uerbo Testis, in 44.q.

Excommunicatus non est membrum uniuersitatis.ita no. Inno.in c.illa,de elec. fol.44.nu.3. uide supra in uer. Actor,in 7.q.& supra in uerbo appel.in l.q.

Excommunicare & suspendere est iurisd.non autem est de cura animarum.ita no.Host.in c.dudum,de ele.uide omnino,infrà in uer.Sententia,in 25.q.

Excommunicatio non currit nisi finito termino dato ad soluendum,non ante. ita not.Inno.in c. P.& G.de off. dele.fol.89.nu.2.sed inopia excusat debitorem ab excommunicatione uel interdicto secundum eum ibidē. qd̄ no.Adde qd̄ no.ipse idem in c.præterea,de app.ubi dicit q̄ quomodocūque creditor reputet sibi satisfactum esse in termino quo debebat sibi solui , non erit debitor excommunicatus. quod no.

Excommunicatio nec interdictum non possunt uenire in pactum , quia pertinet ad potestatem clauium , non ad potestatem priuatorum: quia consensus eorum nihil operatur.ita no Inn.in d.c.P.& G.de off.dele.fo.e. uide in uer.Sententia , in 25.q.

Excommunicati non possunt exercere spiritualia, nec ēt iudicialia, nec etiam possunt præstare auctoritatem: alia possunt.ita no.Inn.in c.cōsulti,de proc.f. 106.n.1.

Excommunicatio probata in modum exceptionis quid operatur,uide Inn.& Host.in c.2.de ordine cogni.

Excommunicatus potest facere procuratorem ad negotia: ita no. Inn.in c.cum dilectus , de consue.fol.145. & in c.cum dilecti, de dolo & contu.fol.145.uide supra in uer.Appell.in 21.q.

Excommunicatus nondum denunciatus uel publicatus administrat spiritualia quæ sunt facti , & prælaturam & canonicatum confert,&ratione publici officij , non tamen eligit,quia eligere est iuris canonicalis non publici,secundum Inn.in c.cum dilectus,de cōsue.fol.eo. & in c.cum dilecti,de do.& contu. fol.eod.

Excommunicatus postquam est absolutus non repellitur à testimonio , nec excommunicatus æquiparatur exauctorato , quia non ratione delicti excommunicatur ab homine, sed ratione contumaciæ , sed à iure bene excōicat rōne delicti,secundum Inn.habita distinctione seu discretione utrum pœna excommunicationis apponatur consti.affirmatiuæ uel non,ut no.per Inn.in c. extirpandæ,de præben.fol.117.nu.2.& ideo per excōmunicat. hominis non probatur crimen , quia crimen non est causa immediata excommu.sed contumacia , ita no.Inn.in c.testimonium,de testi.fol.162.uide omnino supra in uer.Casus,in 2.q.

Excommunicatus repellitur etiam ab accusatione excōmunicati,nec potest replicari,tu non es audiendus, qa es excōmunicatus, & sic legitima defensio reseruatur. ita no.Inn.in c.à nobis,de exce.fol.174.& est casus.ff. quod ui aut clam.l.si alius.§.bellissimè secundum eū. Ex hoc ergo no.q̄ si excōicatus offendit excommunicatum melior est conditio delinquentis. A simili etiam uidet q̄ si exbannitus bannitum occidit:nā bānitus dr diffidatus,& ei ius ciuile nō patrocinatur,ut C.de epis & cle.auc. item nulla cō-tas. item nihil ad nos de his quæ foris sunt,sed banniti sunt foris & quasi transfugæ sunt.ff.de ea.dimi.l.admissione.§.j. Item interest rei publicæ q̄ unus exbannitus alium occidat , nec ex hoc res publica offenditur: immò tutior fiet eius status morte malorum hominum, ut ff.de off.præsidis.l. congruit in 2.responso.& l.fin.ibi pro quiete communi &c.C.quando lice.uni.se sine iudi.uind. Item in pari cā melior est conditio rei.ff.de uerb.obl.l.si seruum.§.sequitur.Item facit optimè ff ad l.Iul.de ambi.l.j.uer.qua.ubi præmium non pœna imponitur uen dicāti in contrarium facit quia ille qui occidit , uidet tractare de lucro,eo q̄ uoluntatem suam compleuit , ut ff.de cond.ob cām.l pe.in gl.magna.Sed pars aduersa de damno plorat, aliàs certat: ergo magis fauendū est certanti de damno,ut no.in l.apud.§ Marcellus,de excep.doli. Item utroque existente bannito , neuter quò ad interesse pro bannito est habendus , ut C.de hæreti.l.quoniam, & de inoff.test.l.in arenam. Item posse occidere impune , est beneficium quod non uidetur positum nec concessum. nam uerba generalia restringuntur,nec in eis odiosi comprehenduntur, ut ff.de leg.2.l.Lucius.§.Lucius. nam solum uidetur de his cogitatum,qui non offenderunt.eod.ti.l.cum quidam & l.si quis.§.inter. Item occidere bannitum est quædam executio iustitiæ: & ista non uidetur commissa priuatis ciuilitate. ar.ff.de fideiussoribus.l. liberta , & l.Lucius. quibus statutum non patrocinatur, ut no. in simili per glosam.C.de hæredi.insti.l.j.& per Iaco. de Are.ff.ad Trebel.l.ex facto. & facit.C.de malefi. & mathe.l.fi.Item non est nouum,q̄ uindicta alicui cōcedatur,& alteri cuius nō interest,denegatur ut C.de adulteriis.l.Grachus & no.in l.cum fundus, de ui & ui ar.facit optimè quod no.ff.de iust.& iu.l.ut uim,in gl. ordinaria. Solutio exbannitus habetur pro mortuo. tunc cum in banno positus est : & ideo mors eius naturalis postea uindicanda non est, qa solus mortuus antequam occidatur non patrocinatur , l.fingitur non occisus , ut not.in l.j.qui accusa.non poss.de hoc dic ut l.cum mulier.ff.sol.ma.per Ia.de Are.& Bar.sed qd si aliquis occidit bānitum in loco securo puta in ecclesia,uel extra territorium à quo exul est, An occidatur impunè? uidetur q̄ sic, quia bannum inhæret ossibus sicut lepra & excommunicatio , ut no.ff.de postulando.l.ex ea. & patet de illo exulante. nam exul dicitur & est ubicūque moretur,ut ff.de orig.iur.l.ij.& de

hæred.insti.l.ex facto, ad fi. In contrarium uidetur, qa ista executio extra territorium concedi non potuit, ut l.cum unus.§ his qui de bo. auct. iudi. pos. facit. C.de his qui ad ecclesias cōfu.l.præsenti & ff.de ædi. edic.l.quid sit fugitiuus.§.idem Celsus. Solutio, quò ad ciuitatem unde bannitus est, certè factus est transfuga & ubiq; locorū potest occidi, ut ff.ad le.Coc.de Sicca.l.ij.§.transfugas. & iō iudex illius terræ nō pōt hoc factum punire, quia non refert à quo fiat, nec ubi fiat. Sed quò ad illam ciuitatem de qua non exbannitus est, nō fiet impune, qa fiet iniuria illi ciuitati eo ꝙ ad statuentes pertinet habere liberas ædes. & est arg. ad hoc extra de uer.sign.c.ex parte in Christo. Item si cet ecclesiæ suspensa sint organa propter loci religionem, non tamen pun tuc, ut homicida, nec de illa specie criminis etiam ab eo qui seruare debet bannum, ut not.in d.l.ex ea & in cap.1 de off.ordina & per Innocen. sed ut uiolatur ecclesia. Bal. Sed quid è contra bannitus de Perusio, Perusinum Assisij occidit, An poterit condēnari Perusij? & uidetur ꝙ non, quia bānitus pro forense habendus est, non pro ciue, ut d.l.amissione.§.j.ff.de capi.dimi. Et sic nō uł subiectus nec rōne personæ nec rōne loci: ergo non potest contra eum procedi: quia durant principia in separabilia quò ad odium suum. ut ff.de mino.l.Papinianus exuli, & de pollicita.l.de pollicita. & facit ꝙ no.in l.ad cognitionem.ff ex qui.cau.in poss.catur. iura uerò naturalia immutabilia sunt. statutum uerò de accidentali & separabili ciuilitatis: ut si quis per statutum sit factus ciuis, nam non est eius, tñ quò ad ciuitatem separabilē quam perdit per bannum solum: ergo & species ciuilitatis sunt diuersæ, ut C.de incolis.l.ciues. ergo c uis est ille factus, l.per statutum ante exilium. & hoc nomen ciuis simpliciter prolatum non continet ea quæ impropriè & fictæ dicuntur ut ibi. sed. ea quæ uerè & propriè. sic enim statutum potest facere quem uerum ciuem, quod ars & natura semper imitatur ad potiora & perfectiora, ut C.de latina liber.tollen.l.j.in prin. uerbum enim simpliciter prolatum, simpliciter intelligēdum est in suo potiori & meliori significato, ut l.si non fortem.§.liberius.ff.de cōd.inde. & l.cum qui.§.si mulier.ff.de iureiu.& ibi not.& tene mēti ista ppetuò.

Excommunicatus quando possit interesse in iudicio, & quando non, uide Inn.in c.inter, de sen.exc. fol.326

Excommunicatus etiam sententiam pro se latam non potest petere executioni mandari, ita no.Inn.in c.uenerabilem, de excep. fol.178

Excōicatus pōt prosequi cām appel. ita no.Inn.in c.significasti, de sen.exc.& sic procu.qui effectus est excommunicatus prosequitur nihilominus cām app.quia ad hoc tenetur domino secundum eum ibidem.

Excommunicatus potest compelli agere, licèt spontè nō admittatur. ita not.Inno.in c.excep.de sen.exc.

Excommunicatus si non timet ingerens se diuinis, non incurrit irregularitatem. ita not.Inn.in c.ad præsentiam, de appel. fol.192

Excommunicatus si ab ipsa sñia excōicationis appellat pendente appellatione interim uitandus est à iudicio, nec debet admitti ita no.Inn.in c sæpe, de app.fol.195 nu.5 sed ipse no.ꝯtrū in c.solet, de sen.exc.fo.332.n.9 ubi tenet ꝙ non debet uitari pendente appellatione, uel causa nullitatis facit ff.de infantibus.l.furti.§.j.& in l.fi.C.de ordi.cogni. Et an facta per eum ualeant, uide per Inno, in d.cap.sæpe. Ratio primi dicti potest esse, quia propter appellationem sententia excommunicationis non suspenditur, ut ipse idem no.in cap.ad hæc, extra de appel.

Excommunico omnes qui contradicunt, quæritur an ista sit sententia uel consti.uide per Inn.in c.pro illorum, de præben. fol.215.nu.3

Excōicati nominatim uel interdicti qui dicantur, uide p Inn.in c.1.in Lateranensi, de præben. fol.217.nu.1

Excommunico Ticium cum suis fautoribus, Titius est nominatim excommunicatus, alij uerò non: & iō non sunt uitandi nisi sit notorium ꝙ sint fautores: ita no.et Inn.in d.c.in Lateranensi, de præben. fol.eod.

Excommunicatio potestatis uel capitanei uel alterius officialis uel uicarij, non transit contra eius successores, ita no.Inn.in c.aduersus, de immu.eccl. fol.273

Excōicati uel suspensi qui celebrant an sint irregulares, uide Inn.in c.si celebrat, de cle.exc.mi. fol.309.nu.2

Excōicatio non fertur nisi pro contumacia, secus in suspēsione. ita no.in c.de excess prælа.

Excommunicati qui dicuntur à canone ipso facto, uide Inn.in c.super eo, de sen.exc. fol.324.nu.3

Excommunicato quando quis dicatur communicare, uide per Inn.in c nuper, de sen.exc. fol.326.nu.3

Excommunicatus an quis possit pluries esse? dic ꝙ pluries numero: quia qui in sordibus est sordescat adhuc, & infamis infamior esse pōt, ut l.ij.C.ut intra cer.tps. tñ prima excommunicatio traxit secum suū effectum prius: adeò ꝙ aliatum effectus interim occultaẽ. Quidam dicunt ꝙ quis pōt infamari ex pluribus causis sucessiuis, sicut dicimus in dñio, ut l.ij.§.ex pluribus.ff.de acq.poss. Sed ueritas est, ꝙ ex pluribus excōicationib. quis potest esse tentus, & si absoluitur ab una, non est propterea absolutus ab aliis, sed postea cum ab aliis absoluitur præcedens solutio confirmatur, ut ff.communia prædio l.si. ita no.Inn.in c.cum pro causa, alias pro causa, de sen.exc. fol.326.nu 2

Excommunicatus quando debet uocari ad ele.faciendam, & qñ non. & qñ pōt interesse & quando non, uide per Inn.in c solet, de sen.exc. fol.332.nu.9

Excommunicatus non prohibetur testari nisi pro aĩa.ita no.Inno.in c.cum desideres, de sen.exc.fol 325.& per Archi.in c.prout, de sen.exc.lib.6.

Excommunicati nō possunt sepeliri in ecclesia propè cœmeterium. ita no.Abbas, in c.sacris, de sepul.

Excommunicato confesso de suis peccatis non potest interdici sepultura, licet non satisfecerit. ita not. Abbas in c.si.de sepul.& tene menti.

Excommunicatio lata in exemptos non tenet & si excōicatus sit in possessione excommunicandi.ita no.Abbas in c.dilectus, de relig.domi.quod est no.pro religiosis qui sunt exempti. Abbas.

Excommunicatus non potest se defendere per procuratorem excommunicatum, quia excommunicatus nō pōt esse procu.etiam rei.ita no. Abb.in c.ueniens, de testi. Rō est hæc, qa uidetur defensio uoluntaria in procu. sed in ipso principali excōmunicato est defensio necessaria. & uide per Bar.in l.cum mulier.ff.sol.mat.

¶Expēnsæ quæ petuntur per cond.ex lege uel canone possunt peti ēt post sñiam. ita no. Host.in c.ex parte, el ade refer.& uide infra in uer. Victor, in 1.q.

Expēsæ quātūcūq; non sunt liquidæ iudici pōt tñ ipse cōdēnare generaliter in expēs.reseruata sibi taxa. ita no.Inn.in c.auditis, de procu. fol.104 nu.2

Expēsæ quas quis domi fecisset, excipiunĕ de cōdēnatione.ita no.Inn.in c.finem, de do.& cōtu. fol.144.in n.4 uide ĩ in uer. Sñia, in 14.q. & ĩ in uer.Citatio, in 13.q

Expensæ

Expensæ quæ sunt fiendæ.i.non sunt factæ taxari non pos sunt ita no.Inn.in c.rũ uenissent,de eo qui mit.in pos. causa rei seruan.fo.147.in nu.2.uide supra in uerbo ap pel.in 28.q.

Expensæ quæ dicant in re,& q̃ ex rem,& quid dicatur lucrum,& quid fructus,uide de istis per Abbatẽ in c. pastoralis,de decimis. unde in fructu natura principaliter operatur,licet qñque industria cooperetur: sed in lucro industria principaliter ur rsatur s̃m Abbatẽ ibidem uides in uer.Appellatio,in 26.& supra in uer.Cõdem.in 6.& 7.q.

Expensis an cõdemnatur obtinens in cã principali,& succumbens in cã appellationis,uide per Inn.in c.finẽ, ex de do.& contu f.144 in glo.in l.generaliter,in glo.super uerbo dispensatum.C.de rebus credi.& per glo.in re ignorantia,de reg.iu.li.6.& 2.q.1.c.ius.

F

FActum.Per literas subrepticias dẽt rescindi ac si esset factũ per falsas proba.ita no.Inno.in c.ad aures, ibi & alijs ut &c.de rescri.fo.7.nu.2.& sic literæ subrepticiæ falsis proba.æquiparantur Bal.& uide infra in uer. Solennitas,in pen.q.

Factum confessatum in modũ exceptionis nõ habetur p cõfessato simpliciter,nec nocet reo. ita no. Abbas in cap. cum uenerabilis,de exc.& ideo dicit no.in l.si quidẽ. C.de excep.

Factũ ex falsis literis nõ ualet,ẽt ex cõi errore s̃m Inn.in r.super literis,de rescrip. f.12.n.4

Factum procur.si displicet dño,statim cũ fit,debet reuocare & ꝯdicere,alias sibi præiudicat.ita no Inn.in c. ex parte decani,de rescrip. f.18 n.2.

Factum per aliquos ut uniuersi non possunt singuli reuocare.ita no.Inn.& Host in r.bonæ,de postu.prælato ꝙ no.pro ordine facto per consules & consiliarios in partibus nostris. Bal.

Factum post appellationem iudicialem ẽt præiudiciale reuocatur,quia desijt esse iudex.hæc rõ cessat in appellatione extraiudiciali.ita no.Inno.in ca. quia propter, de elec. f.46.n.13

Factum aliquid non ui non metu,quomõ hoc ꝓbabit,uide per Inn.& Host.in c.super hoc,de renun.

Factum temerarium e͞pi non hr̃ pro dispensatione.ita no. Inno.in c.uenie ns,de filijs presby. f 68 nu.2.

Factum corrigi potest in factis non competentibus, ferus in diffinitiuis pro nunc.ita no.Innocen.in c.in literis, de offi.dele. f.77.nu.1.

Facta a non suo iudice pro non factis habentur.ita no.Innocen.in c.prudentiam,de offi.dele.f.78.n.7. unde si ꝗs scit se non habere aliquam iurisdi.nullam pœnam imponere põt.& si facit de facto pro infecto habebit, ut ibidem & in c.rum super eo.ti per eundem.

Faciens quis ꝯ legem,nõ prodest sibi dicere se non fecisse dolo,nisi prob.t ꝙ non mediante dolo,qñque tñ præsumitur dolus interueniffe ex quo fecit contra prohibitionem legis. ita no.Inno.in r.super eo,quod me.cã. fol.107.nume 2.uide Ioan.An.in c.qui contra iura,de regu.iur.li.6.

Factum per arbitratorem ẽt in diebus solennibus uel dñi cis uel festiuis ualet.Rõ est,quia ipse non dr̃ iudex nec dicitur iudicium,nec snia ꝑ cum lata dicitur sententia, ut in auc.ut diffe.iudi.§.si uero col.6.& in Spe.in ti. de arbi.§.si.uer.sed nunquid amicabilis &c. & tangit Inn. in c.Quintauallis,de iureiur.fol.172.nu.3.Bal. Et sic testes quos ipse arbitrator recipit, recipit ad instructionem,non in forma iudicij ad ueram probationem,

nec coram eo est necesse ꝙ testes publicentur, q̃a propriẽ non sunt testes,nec ipse est iudex,nec ordo iudiciarius est.ut dicit ibidem Inno.idem tenet Azo in summa.C.quomodo & quando iudex in princi.Bal.uide ĩ. in uerbo sententia,in 38.q.

Factum p subreptionẽ ẽt de consensu aduersarij cõfirmari non põt,quia deficit consensus tertij.i.superioris ratificantis.ita no.Inno.in c.cum olim,de re iud. f.183

Factum post decretũ & post reuoc.an ualeat.uide per Inno.in c.quia cũctis,de concess.præb. fo.226.nu.8

Factum a Barbario ualuit pp cõem utilitatem, propter suadentem æquitatem,& propter superiorum auctoritatem. ita not.Inn.in c.cum dilectus, de religio.domibus. fol.260. Et an idem fit in personis ecclesiasticis & in spirituali iurisdictione, uide ibidem Inno.

Factum si probatur per unum,& per alium testem probatur confessio,testes sunt singulares,tñ uehemens indicium faciunt ita no.Inn.in c.fi.de success.ab inte. f.243

¶Falsarius ẽt non semper traditur iudici seculari.ita no. Inno.in c.nouimus,de uer sig. fol.338.nu.2. quod est not.secundum eum, uide ĩ.in uerbo admissus,in 10.q.

Fraus,uide ĩ in uer.Reconuentio, in 2. q.

Fraudator gabellæ an teneatur iure poli.per Bar.in l.ne ẽtigalia,in principio.ff.de publi.

¶Fama,uide ĩ.in uerbo notorium,in 2.q.& ĩ.in uer.Rumor,in 1.& 2.q.

Fama nunquam potest tantum quod probatio contraria excludatur. ita no.Inn.in c.sollicitæ, de restitu.spolia. folio 137

Fama non probat,sed præstat adminiculum. ita no. Inn. in c.cum causa,de proba. f.152

Fama hominis tollit uel saltẽ elidit præsumptionem. ita no Inn.in c quia,de præsumpt. fol.169.nu.2.

Fama bona & mala probatur per cõem auditum,ita not. Inn in c.licet,de accusa. fo.289.nu.5

Fama,usus & iurisdi.& quædam gñalia ꝓbãtur p testes & si ipsi sint singulares in tpe sed unũ eũ idẽ & spãle factum non probat p testes singulares maximẽ in loco uel tempore. ita no.Inn.in c.qualiter,de accus. f.290

Fama nullæ non sufficit ubi in ulla non sunt nisi duo uel tres hoies tñ ita no.Abb.in c.inquisitionis,de accu.

Fama confirmat confessionem quæ per se alias non esset sufficiens.ita no.Abbas.in c.iij.de præsump.quod tene menti.

Fama inducit probationem ita no.glo.in c.considerens,de sen.excommu.

¶Familiares e͞pi admittuntur ad accusandum ꝯ e͞pm, & est spãle.Secus in alijs dñis,qui non desiderant in testimonium uice cubiculatoris ita no.Inn.i c.nulli, de ac cu.f.288 ar.in auc.de monac.§.cogitur col. 1.uide ĩ.in uerbo testi.in 16.q.

¶Fauor.dr̃ ille præstare fauorẽ qui suis robur uel timorẽ aduersarijs incutit.ita no.Inn.in c.petitio.de homi. f.304.ꝙ tene menti Bal.uide ĩ.in uer.Vadens in 1. q.

Feriæ, uide oĩno s̃.in Ver.Citatio in 28.q.ꝑ totã,& uide s̃.in uer.Curia,in 3.q.& s̃.in uer.Causa,in 5.q.

Feriæ uindemiarũ nõ sunt nec debent cõcedi in terra ubi gentes illius cõiter nõ bibũt uinũ,ut in Hibernia, sed ubi cõiter gentes bibũt uinũ,licẽt non recolligatur ibi uinũ,ut in Anglia & in alijs partibus.ibi sũt uel ꝓcedi di cunt feriæ uindemiarũ.ita no.Inn.in c.fi.in fi gl.fi.de feriis.f.131.n.7.Et istud tp̃s dat ut prouideant sibi de uino ad uitã eorũ necessario s̃m eũ ibidẽ. Sed quid si sit dñ̃a inter terrã iudicis & terrã a qua quis citatur quidam dñt ꝙ dẽnt seruari feriæ terræ citati.ꝑ l.ꝑsides ff.

de

de feriis. Sed Inn. in c. cúqueſtus, de feriis tenet contrarium, q imò feriæ fori iudic. ſunt ſeruandæ. Bald.

Feriæ non excipiuntur de dilatione probatoria, ſed per confeſſionem aduerſarij quocúque tempore etiam feriato poteſt probari. ita no. Inn in c. ultra tertiam, de teſti. fol. 162. nu. 2 tenementi. Bald.

¶Feudum negans perdit illud. ita no. Inn. in c. cæterum, in fi. de iud. fol. 117. nu 7. & uide ff. de interroga. act. l. non alienũ, & in auct. de trien. & ſemiſſ. §. pen. col. iij.

Feuda ſunt de gratia, & ideò faciliter reuocatur. ita no. Inn. in c. ij. de feudis. & ibi uide.

Fideiuſſor, uide infra in uerbo Teſtis, in 47. q. in fi.

Fideicommiſſarius, uide infra in uer. Teſtator, in 2. q.

¶Fides implicita ſufficit ad excuſandum de hæreſi. ita tenet Inn. in c. j. de ſum. Trin. & fide cath. fol. 1. nu. 7 hoc uerum niſi factum ꝯdicat uerbis ſm Hoſt. ibidem. Et rõ eſt, quia facto datur uolũtas intelligi ut l. reprehendenda, C. de inſti. & ſubſti. ſub cõdi. fac. dupliciter enim declaratur uoluntas, ſ. uerbis, itẽ rebus ipſis & factis, ut ff. de legib. l. de qbus, in fi. & ibi plenè no. Bald. & uide infra in uer. Titulus, in 2. q.

Fidei articuli quot & quales ſint, uide ibidem per Hoſt. qui plenè no. Bald.

Fidelis, uide ſupra in uerbo Cenſus, in 3. q.

Filiatio qualiter probetur, uide Inn. in c. Michael, de fil. presb. fol. 69. & uide etiam ꝑ eundem in c. qm̃ ꝯ falſam, de proba quod non poteſt probari niſi præſumptiuè, & uide quod no. in l. j. quorum bonorum.

Filius inceſtuoſus non dicitur habere coniunctam perſonam, quæ pro eo poſſit experiri. ita no. Inn. in c. nonnulli, de reſcrip. fol. 16. nu. 9

Filiusfamiliás propter debitum nõ põt incarcerari, quia non habet bona, vnde ſi non ſoluit, non eſt quid ei imputetur. ita no. gl. in l. iij. §. ſed utrum, ff. de minori. & l. q ſi minor, §. ſi ſeruus. nam q nihil habet exceptione tutus eſt, ut no. ff. de procur. l. Ticius. Sed hoc non eſt uerũ, imò poteſt perſonaliter detineri, & realiter: vnde ſi ipſe non vult cogi cedat bonis, ut C. qui bo. ce. poſ. l. plura. ſm Bar. hoc tãgit Inn. in c. j. de re iud. f. 183 Sed quid ſi habet peculium profectitiũ, an poterit de ipſo ſoluere debitum non deſcẽdens ex cã peculiari? item an pater filio condẽnato teneatur de peculio ꝓfectitio? Rñdeo, ſi criminaliter filius fuerit condẽnatus, non tenetur pater de peculio, ut C. de bo. dã. l. iij. Et ſcias q de iure cõmuni non poteſt quis capi ꝓ debito niſi prius ſit facta realis executio bonorum, quia captura non fiet niſi in ſubſidium. ita no. in l. iij. § tutores, ff. de ſuſp. tuto. Et Bar. in l. j. ff. de ceſſ. bo. & l. fin. eod. ti. dicit q non uidetur uerum per eãdem legem. Ad idem facit. c. qm̃, §. fi. ut lit. non conteſt. & ff. quæ in frau. cred. l. fi. in fi. & de fideiuſſ. l. hæres, §. reo quoque, & ff. de fun. inſtr. l. nepoti. Bald.

Filius ſub conditione rogatus reſtituere, ſucceſsiuè põt detrahere duas quartas præter, imò contra tacitam uoluntatem teſtantis. ita no. Abb. in c. Raynal. de teſta. ſed an iſti filij inſtituti ſub condi. & rogati reſtituere, poſſint detrahere integrè legitimam & trebellianicam? glo. diſtinguit, aut ſuus hæres eſt grauatus purè, & tunc nõ detrahit utraſque, ſed vna cõfunditur in alia, niſi quatenus vna alteram excederet. Aut ſub conditione, & tũc fiet detractio integralis legitimè & trebellianicæ: item legitimæ & falcidiæ de ſingularibus relictis. ita no. ff. de inoffi. teſt. l. Pap. §. meminiſſe. & dicunt doc. q debet intelligi in conditione q̃ dependeat de futuro: nam ſi de præſenti idem q in purè rogato, ut ff. de iniuſto rup. irri. teſta. l. cum in ſecundo. Sed uidetur q ſemper detrahatur integraliter. quod probo ſic, qñ concurrũt plures cauſæ diuerſæ ſpeciei, debent operari plures effectus, ut ff. de annuis leg. l. Tertia, §. qui Marco. & de ſerui. urb. præd. l. ſi domus. Sed hic concurrunt plures cauſæ, vnà, q hæres vniuerſalis, ergo &c. Secundò ſic, vna lex dicit q filio debetur legitima, alia dicit q hæredi vniuerſali debetur trebellianica: tunc arguo ex coniunctione duarum legum, ſ. ff. de liberis & poſthu. l. Gallus, §. ille caſus. Tertiò arguo ſic, contrariorum eadem eſt diſciplina: ſed ubi pœna imponitur ratione nominis ſeu qualitatis importatæ per nomen, tunc augetur pœna ratione nominis, ut ff. de adulteriis. l. ſi adulterium cum inceſtu. pari ratione & augeri debet ad idem, ſ. de nominis inſpectione, ut ff. de adopt. l. ſi pater, §. qui duos. Quartò probatur caſus dictorum capitulorum Raynutius, & Raynaldus, de teſtamentis. In contrarium uidetur caſus legis. nam vna lex dicit, q quicquid filius habet ſupra quartam reſtituere cõpellitur, ut C. famil. erciſ. l. filiũ quem habentem. Alibi expreſsius dicit, q reſtituere debet dodrantem, ut C. ad trebell. l. iubemus, in prin. Alibi dicit q beſſem, ut in auctẽ. de reſti. & ea quæ peperit, §. quãobrem. Et ſi dicatur vna diminuet alteram, & de alterius corpore euelletur, qđ uidetur eſſe abſurdum. ad idem, ff. de inoſ. teſt. l. Pap. §. ſi quis impubes. & de bo. liber. l. nihil, §. ſed patronus. Item filius ſi eſt grauatus ultra dodrantem, non habet locum trebellianica, ſed non uidetur ultra grauatus ex quo lex reſcindit grauamẽ, ut C. de inoffi. teſta. l. quoniam in prioribus. Solutio, ſi filius uel alia ſimilis perſona nõ ſit hæres vniuerſalis ſed in certa re, tunc non detrahit niſi ſolam legitimam, quia trebellianica non debetur niſi hæredi vniuerſali, ut ff ad trebellia. l. j. §. inde Neratius. Sed legitima debetur etiam hæredi inſtituto in re certa, ut in auct. ut cum de appel. cogno. §. cæterum. & no. ff. ad trebellia. in l. ſi quis priore. Si autem ſit hæres vniuerſalis tunc diſtingue. An fuerit purè grauatus, an ſub conditione de futuro. Primò caſu, ſi detraxit trebellianicam, non detrahit legitimam niſi quatenus plus eſt in ea. Si uerò poſt detraxit legitimam ceſſat trebellianica, quia in ea non eſt plus q̃ in legitima, ſed minus. Secundo caſu quando ſub conditione, tunc detrahit duas quartas, i. trientem totius hæreditatis. & ſextantem reſidui beſsis uel ſemiſſem ſi totus eſt numerus liberorũ & quarta reſidui, ut hic. Sed an filius detrahat trebellianicam de relictis ad pias cauſas? & uidetur q ſic, ut in c. ſi pater, de teſta. lib. 6. à contrario ſenſu, ſecus in extraneo herede ut in l. ſi quis ad declinandam, in fi. C. de epiſ. & cler. ſed ibi erat potius executor, q̃ hæres, arg. ff. de leg. ij. l. ſi quis Ticio. no. iſta. Bald.

Filius præſumitur eſſe ille qui diu fuit tentus & uocatus ut filius. ita no. Abb. in c. per tuas, de proba. & C. ne de ſta. defun. l. ſi mater, & ff. de proba. l. j. per Iac. de Are. de manumiſſ. teſt. l. uxorem, arg. C. de ſeruis expor. l. moueor. Adde q habes ſupra in 1. q.

Finis cauſæ eſt pro termino, dicit Inn. in c. ex tuæ, de cle. non reſid. fol. 211. nu. 1

Fiſcus. Qui non ſoluit fiſco canonẽ ſtatim poteſt expelli, ſecus in eccleſia uel priuato. ita no. Inn. in c. literæ, de dilationibus. fol. 130

¶Forenſis delinquens uel contrahens hic in Peruſio obligatur ex illo ꝯctu uel delicto, non ſolùm coram iudice ordinario rei Peruſij cuius forum actor ſequitẽ, ſed

etiam

etiam coram eius delegato.ita no.Inn.in c.dilecti, de so.comp.fol.122.in nu.3.q̃ not.

¶Forma non requiritur in postulatione,sed tantum con cordia,unde non confirmatur postulatus,sed admittitur.ita no.Inn.in c.cõsiderauimus,de ele.fol.30.in n.2 & idem Host.in c.monasterium, eo.ti.& uide suprà in uer.Capitulum, in 1.q.

Forma iudiciorum non seruatur in generali inquisitione. ita no.Host.in c.bonæ,de ele.& no.institu.de pub. iudic.in principio.

Forma rescripti est pro libello & in libello inferendo, quia ea forma data est iurisd.ita no.Inn.& Host.in c. dudum, el 2.de elec.& sic rescriptum hr̃ pro libello.

Forma uerborum & natura rei de qua sit missio,est consideranda ad uidendum quæ transeant in successorem, utrum enim iurisd.committatur, an aliud negocium industriale. nam si iurisd.tunc potest fieri commissio commissionis,quia non refert à quo fiet:quia idem est exitus controuersiæ. Secus est in aliis negociis deleg. & commissis à superiore ſm Inn.ut si committatur officium prædicationis uel examinatio testiũ & si.quibus non est iurisd.contentiosa. hinc est q̃ executor nõ facit subexecutorem: secus si Papa non dicit iõ exequi cõpellas,uel facias prouideri: quia per alium explicari põt,ita not.Inn.in c.P.& G.de off.dele.fol.89. in nu.2.q̃ delegatus à Papa subdeleget, est uerum qñ Papa non est usus præcepto, sed commissione. nam si præcipit ille cui præcipit per seipsum explicare debet in signum perfectæ obedientiæ ut no.ff.de off.præsi.l. sæpe.& uide quod no.in c.1.de off.dele.in ele.& facit ad prædicta.ff.de cura.furio.l.cuius bonis, in ratione sui. arbiter autem alteri committere non potest,quia non babet iurisd.ut l.non distinguemus.§.de off.ff.de arbi.cum si.Bal.

Formam libelli in causa appellationis qñ tertius appellat,uide per Inn.in c.cũ super, de re iud.fol.185.nu.6

Forma non est necessaria in electione canonicorum, sed sufficit solus consensus.ita no.Inn.in c.ex parte,extra de concess.præben. fol.125.nu.4

Forma in absolutione est seruanda, & ideo non sufficit comminatio prælati.ita no.Inn.in c.proposuit,de cle. exc.fol.309.uide in uer.Arbiter,in 7.q.in fi.& suprà in uer.Appellatio, in 33.q.

Fortilicium,uide suprà in uer.Castrum,per totum.

¶Fornicator publicus non intererit electionibus. ita no. Inn.in c.sicut,de cohab.cle.& mulie.fol.208.in nu.2. & uide infra in uerbo sponsalia,in 2.q.& suprà in uer. Affinitas, in 1.q.

Forum pœnitentiale est cura animarum, item & datio sacramentorum, & si.sed forum iudiciale non. ita not. Inn.in c.cum satis, de off.ord.

Fugiens propter metum publici hostis, non propter hoc perdit possessionem:secus si capiatur: ita no.Inn.in c. cum ex iniuncto,de no.ope.nun.fol.313.in nu.2.Si autem est priuatus inimicus:aut fugiens timuit expulsionem & perdit possessionem.Aut uerberari tantum, & tũc non facit.quod no.ff.qđ me.cã.l.meum, in prin. & ff.loca.l.si merces.§.culpę. & l.item quare.§.exercitũ.eo.ti.Ex prædictis apparet q̃ licet ciuitas babet tyrannum,ualent ea quæ fiunt per regimina ciuitatis & per tyrannum:& retinet ciuitas possessionem suorum iurium,ut ff.quemadmodum serui.amit.l.qui fundum §.pe. Ita potest etiam ex prædictis ualere processus ꝫ bannitos in casibus in quibus potest mitti procu.si timetur de ui personæ. secus si de ui causæ. & uide qđ no.in l.ad cognitionem.ff.qui.ex cau.in pos.ea.& p gl. sing.& per Iac.& per Io.in c.sta.de rescr.lib.16. Ea autem quæ non fiunt spontè per regimina ciuitatis uel per rectores ipsius, sed per ipsum tyrannum, non ualent, quia tyrannus est iuris publici uiolator, & non babet titulum neq; possessionem iuris ut C.de sacros. eccl.l.decernimus. & tempore tyranni quod fiet per ancianos uel priores in eius fauorẽ præsumitur metu factum,& quod pro bono publico spontè:quia inspicitur id quod prodest,s.bonum publicum, nõ id quod nocet,s.tyranni imperium:quia utile per inutile,& bonum pp malum non uiciatur, ut l.nec utilem.ff.ex q. cau.ma.cũ si.nescio si.Bar.in suo tractatu all.hic Inn. & tene menti uerba Inn.Bal.uide supra in uer.Clericus, in q.extraordinaria.

¶Fructus si non petantur in libello,non poterit iudex in eis condemnare,nisi quando petitur restitutio,uel nisi qñ post litem cont.sunt percepti. ita not.Inno.in c. grauis,de rest.spol.fol.140.uel nisi in uniuersali iudicio,ut l.item ueniunt.§.fructus,de pet.hæred. facit.ff. excep.l.fundus. idem in damnis & interesse, ut not.ff. de dam.infec.l.quis missum.§.iudex. Tamen in istis accusatoriis procedit libellus sine taxatione quantitatis, ut no.C.si quis alteri uel sibi in l.cum propria. & tene menti ista. Bal.

Fructus futuros & incertos an sit licitum emere soluendo precium tempore ꝯtus:& an sit usura. uide p Inn. in c.in ciuitate,de usur.fol.306.nu.2.nec emere nec cõducere uili precio paruo non prohibet.ff.loca.l.item si pretio.§.si.maximè fructus industriales,qui non babent certam quantitatem uel naturam.ar.ff.de dona.l. Modestinus. & C.de dona.l.sancimus.C.de usur.l.si ea lege. in hoc tamen dicunt doc.q̃ est multum attendenda conscientia & animus ementis,quia conscientia est cum consilio aĩæ & conscientia multos angelos habet ſm doc.Bal.tene menti ista quia sæpe occurrunt.

Fructus pignorum liberant debitorem sorte usq; ad cõcurrentem quantitatem. ita no.Abbas in c.cum contra,de pigno.& fiet compensatio ipso iure, quia descẽdit ex eadem cã. Dummodò fructus sint cõsumpti uel uenditi uel commixti : secus si in eadem figura extant non consumpti,ut no.ff.sol.mat.l.diuortio.§ ob donationes. nam isti fructus non consumpti sunt pignori, ut ff.de pig.act.l.si necessarias.§.si.non autem sunt ipsius creditoris effecti: & ideo non liberant debitorem antequam consumantur: quod multipliciter fiet,ut ff. si cer.pe.l.nam & si fur.sed post cõsumptionem fie. nec est necessaria compensatio hominis,quia lex compensat,ut l.si quis nec causam.§.pe.ff.si cer.pe. Nec obstat insti.de act.§.in bonæfidei. quia ibi loquitur qñ compensatio habet originem ex diuersa causa,hic quando ex eadem,quod tene menti perpetuò.Bal.

Furiosus,uide infra in uerbo testis, in 8.q.in fi.& infra in uer.Testator,in 4.q.Bal.

Furtum,uide omnino supra in uer.Castrum,in 4.q.

G

GRatia. Semper in tempore antecedit literas & bullas, & ideo bullæ non sunt de substantiali esse gratiæ.ita no.Inn.in c.cõstitutus,de rescrip.fol.11.n.3

¶Gens coadunata si facit uastum uel damnũ unusquisq; tenetur de facto suo & non alterius in foro conscientiæ & animæ & etiam in foro iudiciali si factũ à quolibet potest per se discerni. & de auxilio non tenetur quis nisi quatenus tollit,sed ꝯrium facilius obligat & latius euagat.ita no.Inn.in c.sicut,de homi.fo.302.n.2

Et sufficit q unus satisfaciat læso damnnm ad plenũ ut omnes liberentur secundum eundem ibidem. & ut de quod no.ff.ui.bo.rap.l.ij.§.si quis non homines, in glo.ordinaria Bal.uide quod ibi dicit glo.de comite Alberto, ut non teneatur de damno dato à bannitis Bononiæ &c. & uide supra in uerbo. Delinquentibus, in t.q.

¶Generalis uisitator non potest quem ab officio remouere.ita no.Inn.in c.dilectus.de rescrip.fol.17.in prin. nisi ad hoc fuisset delegatus secundum Hoss.ibidem.

Generalis possessio iurisd.qualiter acquiratur, uide per Inn.in c.dilectus,de capel.mo. fol.260.nu.3

Gerundium. de natura gerũdij uide per Bar.in l.si tu ex parte.ff.de acq.hære.& per d.Bal.in l.edita.C.de edẽ.

¶Gesta. uide supra in uer.Episcopus,in 4 q.

Gesta,quæ dicantur, uide per Inn.in c.1.de procu.f.102

Gesta non solum faciunt fidem in archiuis publicis, sed ẽt in archiuis notariorum, ita not.Inn.in d.cap.t. de procur. fol.eod.

Gesta quæ sint illa quæ post appellationem cassantur,uide per Inn.in c.dilecto,de appell. fol.202.nu.6

Grauatus. grauare, uide supra in uerbo condemnatio, in 8.& 9.q.

¶Guerra fuit hincinde inter nobiles & populares, & dãna hincinde data, & pace facta, statutum de emendatione damnorum certè quia ista uenditio nititur soli statuto per contrarium statutum tollit poterit. ita no. Inn.in c.in nostra,de iniuriis.fol.320. Item commune obligatur de his quæ vna pars facit contra alteram, secus uerò in ecclesia:ut ibidem Inn.item remissis dãnis expensæ factæ non per hoc remissæ intelliguntur, ut ibidem Inn.& uide etiam ibi per Ber.Item pro pace facta commune potest remittere damna singulorum, ut ibidem Inn.hoc tamen si singuli consenserunt statuto & iurauerũt.f.in casu.d.c.in nostra.Inn. Et istud singuli non potest intelligi de pupillis & si. sed de administratoribus: & ideo primum notabile uerum est. Sic fuit Romæ inter plebem & patres. uide per Dy.in l.sed & si.§.si ante.de iureiu. Adde etiam q compositio ecclesiæ. cum bannitis tollit ecclesiæ condemna. quò ad debitum cameræ ecclesiæ non quò ad debitum ex ea priua.personis, ut l.ij.C.de in ius uocan. per Bar. Bal.

H

HAbens iustam causam litigandi non condemnatur in expen. ita not.Inno.in c.sacro, de senten.excommu. fol.330.nu.13

Habentes cerebrum debile debent post potum ire ieiuni ad testificandum. ita no.Abbas in c.1.de testi. Et sic si quis uidetur esse ebrius ad testificandum non debet admitti.item not.ex prædictis q intellectus hominis non dicitur esse ita clarus post comestionem & potum sicut quando est ieiunus.

Habentes potiora iura debent in possessorio sicut in petitorio obtinere.ita no.Abb.in c.licet causam,de proba.facit.l.si.C.de edicto diui Adr.tol.Bal.

Heremita uide infra in uer.Monachus,in 2.q.

Heremodicium contrahitur aliter in causa criminali,qa inducit plenam desertionem, & aliter in causa ciuili, ubi sola instantia triennio perit. ita no.Inn.in c.licet, de accu. fol.289.nu.3

¶Hæredes sacerdotis qualiter teneãtur de malè gestis à sacerdote,uide per Inn. in c.ex præsentium, de pigno. fol.235.& uide supra in uer.Condemnatio,in 4.q.

Hæres usurarij non conuenitur ex maleficio usurarum commisso à testatore,sed conuenitur ex quasi contractu conditione indebiti.ita uo.Inn.in cap.Michael, de usur. fol.307

Hæres de iure canonico tenetur ex delicto defuncti pro uiribus hæreditariis, etiam si non fecit inuentarium non tenetur in plus,quia canon non distinguit an fecerit inuentarium uel non. ita not.Inn.in cap.literis,de rapto.fol.305.& per Io.And.in c.quãquam, de usur. lib.6. Nec enim defunctus in plus in foro conscientiæ tenebatur, licèt in foro causarum defunctus, qui non posset soluere esset in carcere detinendus. Sed pœna carceris non transit ad hæredem:quia est corporalis. siquis haberet licentiam capiendi defunctum,nõ posset eius hæredem capere: quia ex facto alterius propriè non dicitur quis ex maleficio teneri, ut ff de dolo.l.hæres & de off.procon.l.obseruare.§ j.est.n. captura personæ personalis,sed captura rei,i.pignus ꝓto rium transit ad hæredem, quia realis est, ut ff.qui potio.in pigno.habe.l.si iure. sed quod personaliter cohæret transire non potest,ut ff.de his qui no.infa.l.furti.§.qui alieno,cum si.Bal.

Hæreditas quæ ab indigno auferi,fisco applicaẽ. ita not. Abb.in c.sancto,de succes.ab inte.& ff.de inoff' rest.l. Pap.§ meminisse.Et solus fiscus hoc oponit, ut ff.fam. herc.l.is consequenter.§.j.hoc tñ uerũ est de indigno, non tñ prohibito:nam si titulus in eum non cadit ut in spurium fiscus non uenit. idem ubicũq; quis ipso iure repellitur, ut C.de secun,nup.l.ij.& C.de his q.ut indig l.hæreditas & ff.sol.ma.l.ab hostibus.§.si uir uxorem ff.de vul.subst.l.ex facto.§.si.adde.ff.ad Sylleianum.l.propter.§.nepotes. Bal.

Hæreticus, uide ĩ in uerbo Sanct, in 1.q.uide.s.in uer. Crimen,in 10.q.ubi habes q crimen hæresis est atrox. & sic iste criminosus repellitur à testimonio. Bal.

¶Homicida iustè detinet beneficium & dignitatem donec deponatur. Idem in aliis irregularibus. Secus in omnino incapace,ut in illiterato, infante, & muliere, ut in c.eum in nostris,de concess.præben.Et sic no.q il literatus,infans & mulier,istæ tres personæ sunt incapaces beneficiorum. Bal.

¶Homo liber potest se obligare ad hostagium pro qualibet cã publica, ut pro pace,s.non pro debito priuato. potest tñ pro debito priuato iurare exstare in certo loco,& inde non discedere.ita not.Inn in c.rescripto, de iureiu.fol.171.ad carcerem uerò iudicis põt quis se obligare;sed non ad carcerem creditorũ.uide quod no.ff.de fur.l.interdũ.§.qui furem.Et si ille qui stat ob ses pro alio soluerit,poterit agere & repetere ab illo pro quo soluit,ut ff.de neg.gest.l.nam & Seius.Bal.

Homo liber non debet in facie bullari ob reuerentiam creatoris,non creaturæ.ita no.Inn.in c.ad audientiã, extra de crimine falsi fol.308

Honor, uide supra in uer.Citatio, in 43.q.

¶Hospitale quod qsq; priuatus sua auctoritate cõstituit priuatim nõ est locus religiosus,& põt alienari.ita no. Inn.in c.inter dilectos, de dona. fol.237.nu.2

Hospitale priuatum potest quis facere in domo sua. ita no.Inn.in c.ad hæc,de relig.do.fol.259.idem de capella. ut ibidem Inn.

I

INcestuosus, uide supra in uerbo filius,in t.q.

Inopia excusat ab excommunicatione uel interdicto. ita not. Innocen. in capitulo P.& G. de offi.delega. fol.89.in numero 2. idem tenet Abbas in capitulo Odoardus, de solu.argu.ff.de collatio.bonorum.l.j.§.si cum

cum duobus. Sed bene poterit debitor bāniri & carcerari nisi cedat bonis, ut C.qui bo.ce.poss.l.j.& l.penul. adde ꝙ no.ff.de procur.l.Titius. tñ no.de carcere ꝙ antequā carceretur, debet fieri excussio bonorum, ut no.in l.iij.§.tutores qui ff.de suspec.tut. ſm Bart.qđ non est uerum quia etiam ante nisi cedat bonis potest quis carceri mācipari. nam si ideò cedit bonis nec carceretur: ergo aliqua bona habebat, ut in auten.de fideiuss.§.quod autem, & in c.ex literis, de pign. Bald. uide supra in uerbo Filius, in 2.q.

Iconomus potest fieri ad tẽpus & in perpetuum, ſm Inno.& Host.in c.edoceri,de rescrip.

Incidens, uide infra in uer.Pronunciatio, in t.q.

Infrà, de significatione huius dictionis uide Inn.in c.auditis, de excep. aliàs in c.pia. fol.177. nu.t

¶Inhibitio iudicis non cassatur, licèt ipse iudex non uocauerit partes. ita no.Inn.in c.j.de no.ope.nun. f.313 tamen non est intelligendum de omni inhibitione, sed de ea quæ ordinatur ad cognitionem futuræ causæ, ut est nunciatio noui operis, quæ citationis uim habet, ut si sentiat se grauatum ueniat responsurus, ut no.ff. de no.ope.nunc.l.de pupillo,§.meminisse, aliàs præposterum est prius mandare q̄ cognoscere, ut in c.Romana, de appell. lib.6.

¶Interpretatio priuilegij potest fieri pendente lite, sed non modificatio. ita no.Inn in c.olim, de uerbo.significa. fol.335. nu.2

Interpretatio rescriptorum debet concordare cum iure cōmuni. ita no.Inn.in c.j. ut lite pendente. fol.148. & sentit in c.si aduersarius, de eo qui mit.in pos.causa rei ser. fol.148.nu.3. idem in statutis, ut in c.cum dilectus, de consue. Nam aut statutum loquitur ambiguè uel indiffinitè, & tunc distinguitur per ius cōmune, ut l.ij.C.de noxa. Aut est plana uerborum significatio, & tunc in casu deciso standum est statuto, sed in casu omisso sequimur ius cōmune: & si non reperitur eo casu ius cōmune disponere, tunc proceditur de similibus ad similia.l.de quibus, de legibus. Bald.

¶Instantia de iure cōmuni non est nisi usque ad sententiam inclusiuè, non in causa executionis: & si per statutum sit abbreuiatum tẽpus instantiæ est cōmune, quia succedit loco tẽporis præfixi de iure cōi:& facit ꝙ alia fit meta temporis. ita no.Innocen.in c.j.ut li.non contest. fol.125. uide infra in uerbo Tempus, in 9.q.& infra in uerbo Rescriptum, in 1.q.

Instantia dicitur durare dupliciter, vno modò, i.integritas totius ꝓcessus, alio modò instantia citationis. Primo modò finitur instantia dupliciter, vno modò tempore, i.triēnio, quod incipit lite contest. uel quasi, alio modò quia iudex absoluit reum ab obseruatione iudicij. quod fieri potest etiam ante lit.contest.& istis modis etiam acta pereunt, non tñ prout iurisd. delegata ſm Inn. Sedò casu non finitur instantia nec processus inchoatus, sed solūmodò illa citatio aboletur, ut l.& post edictum, ff.de iud. Sed nouo iure etiam illa instātia citationis non tollitur nisi cōparens hoc petat ꝓnunciari, quia uno cōparente, i.citato citatus habetur ꝓ uero contumace & contrahitur hermodicium, ſm Ino. Item qñ quis absoluitur ab instantia totius litis est necesse aduersarium citari, secus si ab instantia cita. ſm eum. Ad hoc tñ ut circūdatur edictum, requiritur ꝙ iudex hoc pronunciet uel partem licentiet, aliàs uō circūducitur qa iudex pōt expectare de benignitate in diem sequentem: & quia pōt supplere pro absente; qui tñ comparuit, si finito termino recessit sine alia licētia non est habendus ꝓ contumace, & qui non expectauit usq; ad uoluntatē iudicis non potest petere expensas ab aduersario. Notandum tñ est ꝙ licèt in iudiciis circūducatur edictum, secus tñ est io elect ioo ib.& aliis factis in quibus negotio infecto, nunquā circuuducitur edictum, ſm Inn.in c.consuluit, de offi.deleg.quod est totum menti tenendum. Bald. Vel aliter dicas, ꝙ instantia perit quatuor modis.s.tempore, lapsu termini, uel triēnij. Item si iudex absoluit reum ante terminū, idest absoluit reum ab obseruatione iudicij. Item si renuncietur instantiæ. item si renuncietur liti. ut ff.iudi. sol.l.iij. & C.de pac.l.postq̄ liti.& no.C.de præscr.loo. tẽp.l.j. Sed quid si per diffinitiuam reus est absolutus & appareant probationes quas fecit actor. nam iudex qui absoluit, uidetur eis fidem adhibuisse. Sed uidetꝙ ualeant, quia sententia nō tollit ueritatem, nec ꝓbat ueritatem factam legitimo tempore, ut ff rem ra. habe.l.procura.ad exhibendum, §.ij.ff.de condict.indeb.l.Iulia. Bald.

Inimicus, uide infrà in uerbo Iudex, in 100.q. & infra in uerbo Testis, in 32.q.

¶Innouare aliquid non dr ille qui utitur ueteri possessione. ita no.Inn.in c.à memoria, ut lit.pend. fol 148 & uide oīnò i Spe i ti.de cess.act.§.j.uer.i summa. Bal.

¶Iniuria personalis est si quis aliquē in carcere coercet, secus si ille propter metum non vult de domo exire: vnde ille qui tenet clericum detentum incidit in canonem. secus si clericus ille se cogit inimicorū metu. ita no.Inn.in c.nuper, de senten.excom. fol.326. nu.2 Item incidit in canonem qui tenet clericum per uestes uel per frenum equi: nam & hæc est iniuria personalis. Secus si quis laceret sibi uestes uel offendat equū non constringendo personam. Item si quis fugat clericum eiiciendo eum de possessione, iniuria personalis est, ut no.ff.de fur.l.itaq; fullo. Tamen non incidit iste in canonem quia non mittit manus in personam ipsius clerici. ut ibidem Inno.facit.l.j.ff.de his qui deiec.uel effu. hinc est ꝙ in lege Cornelia iniuriarum ingredi domum alterius ui est caput per se distinctum à capite pulsati & uerberati, ut ff.de iniuriis. l.lex Cornelia, in prin. Bald.

Iniuria etiam fit si executio fiat prẹter debitum rationis. ita no.Inn.in c.fin.de no.ope.nun. fol.314, & uide supra in uer.Crimen. in 6.q.

Iniuria non probatur ꝑ vnum testem & iusm. ita no.Abbas in c.peruenit, de testi.cogen. & uide supra in uer. Crimē, in 10.q. ubi habes qñ admittatur & qñ repellatur à testimonio cōmittens crimen iniuriarū, & ibidem dic, ꝙ crimen iniuriarum est leue crimen.

Ingressus, ingressum canonicum quis dicatur habere, uide Inn.in c.non nihil, de elec. fol.48

¶Ignorātia. Affectator ignorantiæ tanquam sciens punitur. ita no.Inn.in c.cūm inter, el ij.de elect. fol.32 uide infra in uer.Tempus, in 12.q.

Ignorans non dr peccare, ut C.ne sanctum baptisma.l.ij. & ideò non excōmunicatur. ita not.Inn. in c.nouerit, de sen.excom. fol.331. nu.3. facit.C.de decur.l.generali lib.10.& l.quicunque, C.de seruis fugit.

¶Indicia plenæ subiectionis quæ sint, & quot indicia coniunguntur ad inuicem ad probandum, uide per Inn.in c.cum inter, de re iud. fol.183. nu.2

Indicia & signa de hæresi debent plenè probari. ita no. Inno.in c.sicut, de simonia. fol.296

Indicium duobus testibus probari debet.l.fi.C.de hæretic. nam duo testes deponendo super indicio probant indicium,

indicium,& non unus solus testis, sed unus testis de ueritate & non super indicio deponens bene facit indicium dummodò sit rite & legitimè receptus, alias nihil probat,ot ff.de quæstiooibus.l.maritus, secundum Bart.Bal.& uide infra in uerbo rumor, in j.q. & uide Bart.io l.fi.de quæstiooibus.ff.& quod no.in l.j.C. qui & ad uer.qnos.

Iudicium dr usque ad sententiam ut no.Ioan. An. in ca. quamuis,de elec.in nouella.

Indiciorum uiam noo sequimur per omnia in cõsilio animæ:ita no.Inn.in c.qui cum fure,de furtis.f.306.& no. C.de fur.l.in ciuilem. Bal.

Indulgentia strictè interpretatur.ita no.Inno.& Host. in c.licet,de transl.& uide j.in uer.Priuilegium,in 2.q.

Iotentio sola committendi usuras sine perceptione oon obligat ad restit.ita no. Inn.in c.cõsuluit,de usu.f.307

¶Interlocutoria,uide s.in uer.Cita.in 27.q.prope finem. & s.in uer.Confessio,io 7.q.

Interlocutoria non trãsit in rem iudicatam qñ diffinitiuè est pronunciaodum de principali.ita no.Inn.in c.cũ dilecti,de elec.fo.42. n.10.tñ potest appel.qñ ferrursu per capitulo substantiali,ut l.intra utile.ff.de min. itẽ qñ fit statum executio.ut si pronuncietur aliquem esse capiendum oel torquendum,ut ibi no. item si non expectat aliam post se,ut l.ait prætor.§.permittitur.e.ti. item si nõ recipiator postea procurator,ut C.de proc. in l.ita demum,secundum legistas. Bal.

Interlocutoria potest ferri contra absentem , & non per contumaciam ita no.Inn.in c.auditis,de procu.f. 104. nu. 2.& per Iaco.de Are.io l.nec quicquam.§ ubi decretum de offi.proconsu.& lega.Secus in diffinitiua , ut l. furioso & ibi no.ff.de re iudi.Bal.hoc uerum q interlocutoria potest ferri absente parte si parum grauat,ut l. ille à quo ff.ad Trebel.& l.recusare,in prin.eo.tit.Secus si nimis grauat uel absorbet ius alterius,ut in auct. ut spon.larga.§.ad hæc col.9.& in auctẽn. de hære. & falci.§.si oero absunt,col.1.& per ea quæ no.ff. de bono.poss.l.iij.§ pen.& per Inn.in d.c.auditis Bald. uide per Bal.super hoc in l.eleganter.§.si quis post ad fi. ff. de condi.indebi.

Interlocutoria qñ possit reuocari uel emẽdari, uide per Inno.in c.cum cessante,de appel.fol.201.& de prætoriis stip.l.j.§.ulti.Bal.

Interlocutoria & man.iudicis factum ex officio periit perempta instantia,quia est de act.si mandatum fit factũ cum causæ cognitione ita no.Inn.in c.cum uenissent,in glo.non concessit,de insti.f.220.nu.5.uide j.io uer.Testis, in 32.

Interlocutoria an possit reuocari intra.x.dies a tempore latæ,uide per Innocen.in c.sacro, circa fi.de seoten.ex commu. folio 330.n. 13.

Interlocutoria fertur super emergenti. ita no. Abb.io ca. licet causam,de prob.& uide s.in uer.appellatio,in 3 t q.& supra in uer.Citatio,in 19.q.

Instrumentum qđ quis produxit,non põt reuocare ,productionem,licèt postea reuocare cõfessionem si fuerit erronea ita no.Inno.in c.cum olim,de censi.f.266.Primũ est uerum nisi aduersarius opponat q fit falsum quia tunc potest prodocens ei renunciare,ot l.iij.C.de fide instru. Bal.rõ est, quia omnis prodocens scripturam uř fateri q sit uera & omoia in ea contẽta,sm eum hic. & in c.uenerabilis,de excep.Bal.

Instrm non probat ea quæ ibi dicunt incidenter,sed ea solum de quibus notarius interfuit rogatus ita not Inn. in ca.cum in iure peritus,de offi.dele.fol. 86.num.5

Instrm procurationis noo est de act.sed productio eius sic ita no.Inn.in d.c.cum in iore,de offi.delega.f.e.nu.6.ui de s in uer.Actio,in 6.q.

Instrm non dr falsum licèt erratum sit in uerbis narrationis,sed tunc demũ cum reperiatur falsum in eo de qoo notarius attestatur de uisu & proprio auditu.ita oo.In no.in c. præalle.c.cum in iure,de offi.dele. f.e.nu.5.

Instra ex quo sunt in iudicio producta & io act. registrata,originale seu exemplar oon cogitur edi, nisi falsum allegetur. ita no.Inn.in c. qũi contra falsam,de prob. fol.153.nu.4.uide omnino.j.in uer. Testis,io 61.q.& s. in uer.Citatio,in 40.q.

Instrm noo probat nisi illa tm quæ tuoc fueruot gesta.ita not.Inn.io d.c.qm̃ c falsam,de proba.f.eo.nu.7.& uide e.tit.in c.1.in cle. nam notario debet mandari & man. non est de re gesta & hoc de principalibus,sed de accessoriis probanr,ut l.optimam.C.de cootrahen.& commit.stip.Itẽ qñ præsumitur solẽnitas omnia probat,ẽt ea quæ tunc non erant in fieri,ut no.in l.j.C.de fide in stru.& iure hastæ fisc.libro undecimo. Bal.

Iostm notarii qñ copiatur in actis sufficit ẽt sine subscr. testium. & est spãle.ita no. Inno.in c.post cessionem, de prob.fo.150.nu.2.in ptibus tñ licet ipsa instrumenta hant apud acta requiruntur ibi testes : ut si cõstituo procuratorem apud acta.item in actis uoluntariæ iurisdi.ut in eman.manumissiooib.& si.nisi fiant in publico parlamento uel archiuo,ut C.de fide instrumento. l.emancipatione. & ff.de adoptio.l.post mortem & C. de his qui in eccle.manumit.l.j uel nisi fiant corã principe, ur C. de testi. l. omniuoi. Adde quod not. ff. de testi.l.curent.& C.de donatio.in l.in hac & ff.quemadmodum testa.aperia.io l.si quis Bal.uide infra in uer. Litera,in 15.q.

Instrm dicit q abbas & conuentus facit procuratorẽ, dic q abbas intelligitur loqui ut mẽbrum collegii,non ut singularis persona:& ideo ipse abbas oon repellitur a testimonio.ita no. Inn.in c.ad hæc,de test.& ibidem ui de per ipsum qn monachus & abbas possint esse testes in causa sui monasterii.

Instro statur,& præsumit c ipsum , nisi figura seu forma præsumptionis defendatur ipsius instri.ita no. Inno. in c.1.de fide instr. fo.165.nu.9.

Instrm qñ publicatur uel exẽplificatur , requiritur quod pars sit citata oel sit ibi præsens.ita no.Inn. & Host. in c fi. de fide instr. Saloo q cootra producentem statur sompto,ut l.ad hæc.C.de fide iostr.Item c eum q trãsumi fecit,ut ff.de admi.tut. l.chirographis:& ideo contra tutorem probatur ex inuentario licèt non appareant instra origiaalia debiti qđ bene no.Bal.& sic no. ex prædictis qualiter instrm debeat publicari & exemplari.& est differentia inter public.& exẽplari.publicatur.n.quod prius exemplatũ erat,puta testimonia.Item testã.Exemplatur aũt quod publicum est & publici auctoritate nititur,secundum Inn.& Host.ibidem.

Instrumentum qui produxit pro se tenetur stare ei contra se,nisi illud iudex non admiserit tanquam falsum. Dicit tamen ipse hic q si peto a te decem & tu excipis de pacto de non petendo,& produeis ad hoe falsum instrumentom in quo debitom continetur,licèt ego aliter non probem , condemnaberis oigore instrumenti quod est dictum singulare,sm do.Pe, Bal.Sed si fortè iudex non admisit eum tanquam minus solenne, tamẽ productio hẽt oim cõfessionis eius q in eo continetur ita not.Inn.in c.uenerabilis,de exce.f.176.n.7.facit.ff. l.Publia,in fi.& C.de fide instru.auc.ad hæc.& qđ nor. in

in l.j.§.editiones.ff.de eden.sublato autem fundamento confessionis tollitur confessio secundum eundem. Si tñ producens cartam, uel allegaos legem errat sibi nõ præiudicat, secundum Ion.ibidem.uide ĩ.in uer. Citatio,in 38.q.

Instrumentum & aliæ scripturæ notarij excommunicati uel sententialiter condemnati nõ ualent. idem si testis est:quia testimonium ualebit ex quo sententialiter nõ est condemnatus.ita nota.Innocent.in capitulo.pia, de excep. fo.177.nu.4

Instrumentum donationis in dubio interpretatur in largiorem partem quatenus tangit ius donantis.ita nota. Abbas in c.cum dilectus,de dona.Et in dicto.cap. nota clausulam in fine contractus positam referri ad proxima non ad remota ꝙ est ualde no.Et super hoc not.ꝙ una intentio quandoque respicit plura copulata quando plures intentiones respiciunt plura copulata, quandoque dubitatur, quæ sit mens seu quæ sit intentio. & interdum plura copulãtur à lege, interdum ab homine,& interdum clausula est specialis,interdũ uniuersalis,interdum indiffinita. Et quandoque oratio est copulatiua,quandoq; disiunctiua, quandoque conditionalis,ut ff.de hæredibus institu.l.sub conditione, & de uer.sig.l.hęc uerba. unde in d.c.sunt plures donationes & plures donãdi formæ. Et iõ clausula ultimo loco posita non refertur ad omnia,tene menti.Bal.Item in dispositione legali multum ponderamus rõnem an sit eadem uel non.argum.C.de interdic.l.j. nam ubi eadem ratio ibi eadem mens est uel esse præsumitur, ut d.l. j. C.de interdictis.& not.in l.cum tale.§.pe.de condit.& dem. quæ ratio si scripta est perit auxilium directum. ut.ff.de uerb.sign.l.nominis & rei.§.j. Si autem non est scripta perit utile remedium,ut in d.l.j.C. de interd. item si sint plures leges uel plura capitula dictum in uno statuto:non uidetur in alio repetitum,ut l. prætor §.erit.ff.ui bono.rapto.item si est una lex habens plura capitula diuersę naturæ natura unius non uidetur accommodata naturæ alterius,sed quantum natura cõmunis sit: & quatenus ratio est uniformis & capitula sunt contigua,fit repetitio, ut not.insti. ad l.Aquili.§. hoc autem capite.& inst.de re.di.§.item lapilli.item ꝙ iure est uidetur repeti non facti contingentiam eadem exigi in disseparatis.secundum Bar.Bal.

Instrumentum statim debet edi ubi positionibus uel libello de eo fit mentio.ita not. Abb.in c.j.de proba.

Instrumenta suspecta non probant & quando instrumentum redarguitur de falso,debet tunc edi totum,nec sufficit partẽ.ita no.Abbas in c.contingit, de fide instrumento.Adde in priuilegio, quia solũm illa pars debet edi ab impetrante quæ facit ad causam,ut ibi dicit Abbas idem in legatario, quia debet solum sibi edi illa pars testamenti quæ facit pro eo circa legatum, ut C. de preci impera.offeren.l.fi.per Iaco.de Are.& Cy. à simili illa sola pars inuentarij debet edi quæ tangit factum petentis, iudici tamen integraliter debet edi ꝗ tangit factum petentis, iudici tamen debet integraliter produci,ut ff.ad l.Falc.l.maritus,per Iaco.de Areti.Bald.uide supra in uer.Amissio,in 1.q.& ĩ. in uerb. Appellatio,in 32.q.

Instrumentum locationis in quo dr̃,conduxit & precario rogauit,importat ꝙ intelligatur rogare ne possideat. no. Bar.in l.si quis ante.ff.de acq.pos.

Impeditus in causa electionis tenetur procuratorem mittere.& est speciale ꝓpter instans periculum.ita no. Inno.& Host.in c.cum inter R.de ele.

Interesse commune quis dicitur prosequi, & quis interesse singulare, uide Innocen. in cap. cum ecclesiasticæ de exceptio.

¶Interrogatoria fiunt super testibus examinandis,& non debet dari necessariò copia interrogatorij parti aduersæ ne posit instruere testes. si tamen iudex dat parti cop. ut opponat interrogatorio poterit facere: & nõ peccabit secundum Inn.nec uitiat instructio dictum testis,ut no.Roffre.in titu.de sena.consul.libo. Articulorum uero & capitulorum probandorum debet dari copia parti ad oppo.contra impertinentia, & ad deliberandum,& hoc uenit ex illa regula ꝙ omnia sunt edenda quibus quis usurus est,ut.ff.de edendo.l.j.§.edenda sunt.utitur autem capitulis qui ea producit,ita Inn. in c.Albericus,de testi.fo.160.nume.5.& facit ꝙ not. per eundem in c.j.de probationi.Tamen dicit Inn.in d. ca. Albericus, ꝙ licèt non fuerit data copia articulorum parti,nihilominus processus ualebit.uide ĵ.in uer.Testis,in 57.& 45.q.

¶Interdictũ quis potest suspendere. & quæ differentia sit interdicere locum,& interdicere personas,uide de his per Inn.in c.ut priuilegia,de priuilegiis. fo.318.nu.1.

Interdictum an extendatur ad familiares episcopi & capituli,uide per Inn.in c.ꝙ uerò.de priui.fo.318.nu.2.facit in ar.ff.de iudi.l.non al.§ j. Bal.

Interdictum quid uult dicere.Et an interdicti posint sepeliri in cimiterio & si fuerint sepulti, utrum sublato interdicto sint extumulandi. de omnibus his uide Inn. in c.tanta,de exces.prælа. fo.312.nu 6

Interdictum dr̃ uiolare qui in ordine suo agit,quæ ordini suo non conueniunt solemniter per Inn.in d.c. tanta fo.eo.uide ĵ.in uer.Suspensus,in 6.q.

Impetratio,uide,infra in uer.ius,in 11.q.& ĵ.in uer. Taciturnitas,in 2.q.

Impetratio non ualet ubi est certus numerus canonicorũ nisi in bulla fiat mentio de illo numero.ita no.Abb. in c.dilecto,de app.ꝙ not.Bal.

Impeditus in causa electionis tenetur mittere procuratorum,ꝙ est propter instans periculum. ita no.Innoc. & Host.in c.cum inter,de elec.

Imperator ante coronationem an habeat plenitudinem potestatis cum non dicatur Imperator, sed Rex Romanorum.uide Inn.in c.uenerabilem.de elect.43. Sed qd si duo Imperatores eliguntur in discordia:dic. ꝙ uterque administrabit,ut Rex Romanorum,& uterque habebit eandem potestatem quam habet Imperator donec electio alterius approbata erit per Papam glo. est no.& singularis I c. Romani, de iureiu.ꝙ no.& tene mẽti.Bal.& uide ĩ.in uerbo annus.in 1.q.

Imperator & quicunque principes in quibus casibus possint cassari,uide ibidem Host.& uide omninoi ĵ.in uerbo Papa,in 51.q.

Imperator in temporalibus præest uniuersis ecclesiis & personis, nisi in rebus & in terris donatis ecclesiæ. ita no.Inno.de senten.excommu,c.nouerit.fo.331.num.2. ergo in terris donatis ecclesiæ nullam habet iurisdict. ff.de off.præfec.urb.l.1.§.cum urbem in gl. Bal.uide infra in uer.Rex.in 5.q.

Imperio uacante iurisdi.deuoluitur ad Papam. ita no.Inno. in c.licet, de forocompet. fo.121.nu.3

Imperium ecclesiasticum unde habuit originem,de maioritate eius & de summa potentia,uide in d.c.licèt, per Innocen. fo.codem

Imperium quomodo potest esse iustum cum habuerit originem à ui.uide per Inn.in c.ꝙ super, de uoto & uoti redem-

redemptione fol.155.nu.10.Respondeo iure gentium ut l.ex hoc iure.ff.de iusti.& iu. Bal.

¶Infamis,uide s.in uer.Captus,in 1.q.ibi non est infamis &c.& uide.s.in uer.Electio,in 12.q.& s.in uer. Canonicus,in 8.q.circa fin.

Infamis quando repellatur ab accusando & testimonio,& qn non,uide per Inno.in c.cum te,de re iud.fo.189. in nu.1.& uide s.in uer Crimen,in 4.q.

Infamia facti repellit à testimonio in criminali, secus in ciuili,ita no.Abb.in c.testimonium,de testi.

¶Irregularis est scribens sententiam mortis ita no. Inn. in c.senténti m.ne cleri.uel mona.fo.274.in nu.3.secus da manu.& uide infra in uerb. Suspensus,in 1.& 2 q.& supra in uer.Interdictum,in 5.q.& infra in uer. Suspensis,in 3.q.& 9.q.

Irregularis nō est corpore uitiatus.ita no.Inn.in c.presbyterum,de clerico ægrotante. fo.220.

Irregularitas est de iure positiuo, & non habet locū nisi in casibus expressis.ita no. Inn.in c. ad audientiam, de homi. fo.303.in nu.9

¶Iurisdi. si est commissa alicui specialiter an derogetur ordinariæ generali,uide Inn.in c.recepimus, de priuilegiis.fo.415.in princip. qui allegat.l.pro & contra. uide.s.in uer.Abb.in 8.q.ubi habet episcopalem iurisdi. uide s.in uerbo causa,in 6.q.ibi in reuocatione iurisdi.&c.uide s.in uer.Cita.in 28.q.circa medium.ibi idē si iurisdictioni &c.uide s.in uer. Imperio.in 1.q.& s in uer.Excommunicatur,in 4.q.Bal uide Ang.de Peru in l.testan.C.de testa.

Iurisdi.non potest. prorogari in foro pœnitentiali, quia potius est officium quā iurisdi.ita no.Abb.in c. de causis,de offi.deleg.

Iurisdi.qn competat cum scribitur pluribus iudicibus, ui de Inn.in c.prudentiam,de offi.deleg.fo.78.nu.9. uide infra in uer.Testis,in 70.q.& infra in uer.Sententia,in 33 q.post medium.

Iurisdict.suspenditur per appellationem, & quando hoc sit uerum,uide per Inn.in c.super eo,de appell.fo.192. Et sic no. quando appellatio suspendit processum primi iudicis,& quando non.

Iurisdictio tollitur contraria consuetudine & præscripta. ita dicit Inno.in c.ad nostram,in fi.de appel.fo.190. & uide.infra in uer Statutum,in 1.q.ibi non ante factum statutum oritur iurisdictio.

Iurisdictio nuda transfertur ad iudicem appellationis,nō possessio uel aliud ius.ita no.Inn.in c.Romana,de app. fo.205.nu.5.uide omnino.j.in uer.Reus,in 1.q.& s. in uer.Citatio,in 35.q.

Iurisdictionis tres sunt species principales.s.merum imperium,mixtum & iurisdictio.Si quis utitur una specie non porrigitur ad aliam speciem. Sed per exercitium unius speciei quélibet articulum illius speciei uī exercere.ita no.Inn.& Abb.in c.dilectus,de capellis mona. & tene menti ista. Bal.

Iurisdictionis uenditione qualiter possessio acquiratur, uide Bar.in l.possideri,in prin.ff.de acq.pos.& ibi ponit de uenditione castri &c.

¶Interdictū non obseruans debet ab of.remoueri & efficitur irregularis.ita no.Inno. in c.j.de postu.prel.fo.25. nu.7.uide infra in uer.test.in 25.q.

Interdictum differt a cassatione à diuinis,quia primo casu id est celebrans tempore interdicti est irregularis, alio casu non,ita no.Inn.in c.irrefragabili,de off. ordina. fo.94.nu.4.

Interdictum non suspenditur propter appellationem.ita not.Abbas in c.ad hæc de app. de quo nulla ratio reddi potest,nisi quia ita statuit canon,ne uilescat auctoritas clauium. Bal.

Interruptio ciuilis quot modis fiat,uide Inn.in c.illud de præscrip. fo.279.

¶Inquisitio si est completa & probata,superueniens accusatio non facit ipsam cessare,ut l.si.de noxa.& de ædil. edic.l.si quæ.Item quia timetur collusio.C.de aboli. l. 2.ff de iureiu.l.cum qui §.in popularibus. & de. inoff. testam.l.si suscepta. Item quia inquisitio & accusatio sunt de iure communi,& ad idem tendunt.unde unum non excludit aliud, ut l.j.§. dixerit, de publica. & l.in ambiguis.ff.de regu.iur.& per Inno.in c.cum dilectus, de elc.fo.41.num.9.circa fi.uide Dy.in c factum legitimè,de reg.iu.lib.6.& uide per Cy.& Bal. in l.j. §. quia Plautius de libe.agno.

Inquisitio est processus ordinarius id est legitimus. ita no Inn.in c.dilecti,de senten.excommu.fo.334.num.1. unum tamen no.q qui imperat inquisitionem,non dicitur accusare.glo.est no.in l.j.C.si tutor non gesserit. quod no.Bal.

Inquisitio generalis quando fit, non seruatur forma iudiciorum.ita not.Hostien.in capitu. bonæ, de electio. & not.inst tu.de pub.iudi.in prin.uide supra in uer. Accusatio, in 3.q.

Inquisitio quando committitur ad instantiam alicuius recipiuntur testes quos ille nominat.quando autem iudex inquirit ex suo officio, tunc recipit illos quos sibi uidetur recipere.ita no.Hostl.in præallegato.c.bonæ, de electio.facit.ff.de conditio. ob tur. causam.l. si tibi Bald.uide infrà in uerbo libellus,in 2.q.& s in uerbo alienata in 2.q.

Inquisitio canonica potest fundari super delicto in genere sicut infamia & purgat o,nec coartandus est inquisitor,qui facit ex officio & bono zelo,sicut coartatur accusator,qui proc dit ex odio,& qui debet esse plene instructus non per famam & ideo in inquisitione non habet locum.l.libellorum. ff.de accusa. quia potest fieri de homicidio,simonia & de adulterio in genere, licet non dicatur ubi & quando & cum quo, secundum Inn. & sentit glo.ibidem insti.de pub.iudi.in princi. Tamen secus est in inquisitione quæ succedit loco accusationis & tendit ad eandem pœnam,ut no.Iaco. Bu. instit. de act.in princ nā & in ea habet locum d.l.libellorum & si illa omittuntur est inquisitio specialis inepta.& d. glo.insti de pub.iud.debet intelligi in inquisitione generali,non in speciali,secundum doct.Et idem dicit in exceptione,quia in accusatione si habet uim accusationis,ut in exceptione lenonicij, uel fit oppo.testi. ut in cap.præsentium,fauore probationum credo illud fore introductum ut cum sint certæ non elidantur p incertum,alias aūt sufficit exceptio gnālis uide ista q tanguntur in c.si.de purga.cann.per Inn.fol.320. & in accusa.ciuili si irrogat infamiam,idem q in accusatione,si non tunc nō est necesse apponere talia, ut ff de iniur. l.prætor, per Bart. Bald. uide ff.de dolo.l.item exigit per Guil. de accus. & do.Bald.

Inquiri non pōt n.si semel de crimine vnius hominis.ita no.Inn.in c.in tantum, de col'usionibus. fol.308.nu.3

Inquiri debet de capite & de mēbris qn infamia præcedit. ita no.Inno.in c.si dilectus, de accusa. fol.290

Inquisitor datur ad petitionem vniuersitatis.ita no.Inn. in c.cum dilectus,de purg cano. fol.319.nu.5

Inquisitio ab episcopo quando cōmittitur ad instantiam alicuius uidetur ille legitimatus promotor. ita not. Innoc.

Inn.in c.ex parte,extra de accusa. fol.288

Inquisitor procedit ꝯ Seium,Seius opponit declaratoriā, dicit inquisitor:ende primò inquisitioni reseruatis tibi exceptionibus: Quæritor,an Seius teneatur respōdere:ꝰ q; sic,quia inquisitor non ligat ad ordinem iudiciorum,ut not.insti.de public.iudi.in prin. Cōtrariū est uerum,quia imo seruare debet ordinem. ita notabiliter no.Inn.in c.exhibita,de iudi.fo.120.præpostera-tio.n.uiciat processum inquisitionis sicut processum accusationis per præa legata no Inn.Bal. Et pro hoc, qa in iudicio quantūcunque summario dēt constare de iurisdōne & de legitimatione personarum. uide in l. liber.C.de peti.hæredi.& in l.si quærannis ff.de testa. & in l.ij. C. de edic.diui.Adria.Tol.& p r Barto. in extrauagan ad reprimendam,super uerbo summariè, & super uer.Figura.

Inquiritur de criminibus illius qui dēt promoueri absq; specificatione criminum,secus in ia.n promoto. ita no. Inno.& Host.in c.1.de postu.præla.

Inquisitor magis debet niti ueritati quā solēnitati & circūscriptioni delicti.ita not.Inn.in c.cum oporteat. de accu.fol.29 1.in nu.1.de hoc dic ut no.insti. de act. in prin & ibi per Iaco.But.in k ſtu.Bal.

Inquisitionis spālia circa inquisitionem sunt ista. Primū est,quia in ea non requiritur solennitas quæ in accusa. ut no.insti.de publi.iudi.in prin Secundum quia in inquisi.testes possunt recipi lite non conte.ut per Inn.in c.t.ut lit.non conte.fo.126.nu 7. Tertium, quia testes possunt recipi post aperturam testiū.ut p Inn.in c.cum clamor,de testi. f. 16 t.n.2. Rō,quia in inquisitione nō est accusator:& ideo subornatio non timet. Quartum, quia si super inquisitione gñali testes aliqd dicāt q; iudex per id pōt ferre sniam,ut per Inn.in ca.dudum.de elect.fo.34.nu.4.Quintum,quia iudex potest formare inquisitionē specialem,si testes super inquisitione generali recepti aliquid dixerint,& potest ipsos iterato examinare & sententiam ferre,ut no.Inn. in ca. qualiter,de accusa.fo. 290.num.2. Item non ur quod quis ex generali inquisitione damnetur nisi ad speciale descendatur secundum Inn.ibidem.uide in l.si uacantia. C.de bonis uacan.li.x.

¶ Iudex pōt informari de fama alicuius sine ordine iudiciario & sine testibus in forma iudicij recep. ita no.Inno.in ca.cum locum in tua,circa finem in uer. De plano,de spon. fo.276. ergo si iudex inquireret cum testibus inhabilibus,non potest sibi opponi de testium inhabilitate:qa sine eis actus ualeret,multomagis ergo ualere debet licet sint inhabiles, per glo.not.in l.quidam in testamento.§.j.ff.de test,Bal.uide ꝭ.in uer. Testis, in 7.q. & supra in uer.Causa, in 11.q.

Iudex si dixit in commissione: Cōmittimus tibi uices nostras,certe ex ui istorum uerborum non pōt reuocare cōmissionē, nec ad se resumere, ita no.Inno.in c.uenerabilis,de offi.delega.fol.88.nume,3.& uide in c. 1. in fi.e.ti.ubi uidetur tex.

Iudex appellationis nō pōt pronunciare ex primis actis, nisi producātur,& si ex act.ipsis nō uisis iudicaret,peruerteret quodammō ordinē iudicij & nō recte faceret ita not.Inno.in cū Bertol.de re iudi.f.t 36.nu.4 & uide Bal.in l.is apud quem,post prin.C.de eden.

Iudici non dñt esse clausa dicta testium.ita no.Inno.in c. cum clamor,de testi.& uide do.Bal.in d.l.is apud quē in iij col.

Iudex si recusatur ex eo quia opponitur sibi q; est iudex fœmina uel infamis,non admittitur talis recusatio.ita no.Inn.in c.suscitatus,de rescri.fo.9 nu. 2. & in c. cum super,de offi.deleg.fo.82.nu.5.uide infra in uer.Scientia, in 1.q.

Iudex quis esse non pōt in cā suæ familiæ quam habet in sua potestate uel in suo obsequio. Sed p p modicam familiaritatem non repellit,& facilius reperitur iudex q̄ testis.ita no.Inno.in c.insinuante,de offi.dele.fo.82. in nu. 1.uide supra in uer.Cita.in 17.q.& uide quod not. gl.in q.5.consanguinei.

Iudici bus ordinarijs & alijs administratoribus rōne casuū emergentiū licet leges transgredi.ita not.Inn.in c. 1.de consti.f 3.in n.2.& uide in l.si quis filio.§.j. ff. de iniusto rupto irritoque testa.Bal.ibi. uide infra in uer. Sententia,in 1.q.

Iudex si reuocat iurisdōnē delegatā quæ in se iam residet partes de cōi concordia nō possunt procedere corā reuocato,quia ista reuocatio nō tāgit ius partis.ita not. in c.cū contingat,de rescri.f.15 in nu 5.Pro iudicibus discretis semp. r est præsumendū prima facie.ita no.Inno.& Host. in c.accedēs,ut lit.non cont.uide ad hoc. l. Herennius.§ Gaya.ff de mino.Bal.uide oīno.ꝭ.in uer. Sententia in 33.qu.post prin.uide.ff.de offi.præsi.præto.l.j.& per Cy.in l.ea quidem.C.de acc.

Iudici non creditur de processu.ita no.Inn.in c.cum dilecti,de elec. f 41.nu.6

Iudex licet possit conueniri ex maleficio & quasi, tñ qñ eius processus petitur cassari,non agitur ꝯ eum sed ꝯ illos quos interest.& cū illis dēt fundari iudiciū.ita no. Inn.in c.in nostra,de procu.f.103.in nu.8.item ille dicitur pars qui citatur,& ꝯ quem fertur snia.& iudex qui tulit sniam inter partes nō est citandus, secus in inquirente ex officio sm Inn.in d.c.in nostra unde cōcludit q; iudex q tulit sniam super accusatione nō citatur in cā appe.uel nullitatis.Sed qñ sententiauit ex inquisitione quam fecit ex suo offi.tunc debet citari sm Inno.

Ad iudicem qui cognoscit inter principales semper sunt remittendi uenientes ex transuerso.ita no.Inn.in c. humilis,de ma.& obe. fo.99.in nu.4. & dicuntur uenire ex transuerso illi cōtra quos non agitur,ut l.uenditor. ff.de iudi quam le.not.Bal.

Iudex qui se pronunciat,non reddit se suspectum,quia est officium necessarium,non uoluntarium ita ut not. Inn. in c.pastoralis,extra de rescrip.in fi. fol.9.nu.4.

Iudex potest suam sententiam defendere, quia est suum interesse.ita no.Inn.in c.dilectus,in fi.extra de rescrip. fo.17.& ibi uide Host.

Iudex no.q; merus executor non procedit, ut iudex, ita no. Inn.in c.cum inter,de elec.fo.31.ibi uide.

Iudex potest procedere ex suo officio ubi accusator est illegitimus.s.inquirendo,non accusationem prosequendo.ita no.Inn.in c.oporteat,de accu.

Per iudicem pōt fieri cāæ summariæ cognitio sine præsentia partium.ita no.Inn n c.ex parte,de accusa. f.288 uide infra in uer.Sententia in 55.q. No.q; non dicit si ne cita.& ideo caue.uide in c.sæpe,de uerb.signi.in clemen.super uer.desensiones.

Iudici est pœna si ei cassetur sentētia uel processus, uide gl.no.in c.2.de prob.in cle.& uide ꝭ in uer.Sentētia, in 97.q.uide in l.si iudex.ff.de uarijs & extraordi. cogni.

Iudicis nisi de man.quis non tenetur respondere aduersario suo,sed si rñdet sibi præiudicat,ita no.Inn.in c.pro ut,de do.& contu. f.144.n.t

Iude an possit condemnare de fructibus quando periit tres, uide signanter l.utique, ff.de rei uendic. secundum Inno.

Iudi-

Iudicem unum in cā possessorij, alium in cā proprietatis nemo pōt impetrare, nec ualent literæ ad hoc impetratæ. ita not. Inn. in c. 1. de cā posse. & proprie. f. 134 n. 1. ui de infra in uer. Reconuentio, in 2. q.

Iudicem quem esse si fuit semel iudicatum, de cætero querela non sui iudi. super processu suo audiri nō debet. ita no. Inno. in c. pastoralis, de rescrip. f. 10. n. 8. quod intellige qn̄ lex dat sibi iurisdi. rōne dubii, secus si caret funditus iurisdōne, ut in c. super literis, de rescr. & est nn. gl. in auc. habita. C. ne filius pro patre. Bal.

Iu lex secularis tenetur seruare cōdēna. sententiā, bannū & excōicationem epi, & euitare ipsum excōicatum. Et econtrā eps tenetur seruare sententiam iudicis secularis. tñ in hoc est differentia: quia eps potest compellere iudicem secularem per censuram ecclesiasticam ad obseruandum suam sententiam, non econtra, quia nedū unus potestas, capitaneus uel vicarius uel balius est sub epo, sed etiam rex quō ad censuram ecclesiasticam ſm Inn. facit quod no. in l. ex ea. ff. de postu. non tamen cogitur iudex secularis procedere & condemnare ad epi mandatum, nec econtra, licet condemnatū ab uno alter debeat euitare. & sic iurisdōnes ecclesiasticæ & laicales debent se cauere adinuicem, non opponere. ita no. Inn. in c. 1. de offi. ordinarii & tenementi. fo. 92

Iudex appellationis potest corrigere & emendare uel reformare ea quæ fiunt in fraudem iudicii. ita not Inn. in c. bonæ, de appel. fol 1.67. nu. 3

Iudex licet recipiat compromissum, non tñ pp hoc derogatur suæ iurisdictioni. ita no. Inn. in c. innotuit, de arbit. f. 116. in nu. .

Iudex in quibus casibus potest iudicare ſm æquitatem, uide Inn. in c. 1. circa medium super uerbo suo, de constitu. f. 3. in n. 2

Iudex an possit esse testis in cā si eam delegauerit, uide ī. in uer. Testis, in 1 t. q.

Iudices ordinarij & delegati qn̄ possint in cā testificari, uide in c. dilecto, de testi. per Inn. f. 1 59. in n. 3. uide ī in uer. Condemnatio in 1. q. ubi habes quod si iudex condemnauit aliquem iniustē ꝗ condemnato tenet ad restitu. suarum expensarum omnium.

Iudex pōt suā sententiam temperare. ita no. Inn. Host. & Compostel. in c. cognoscentes, de consti. f. 3. & uide omnino, supra in uer. Appellatio, in 40. q.

Iudices duo ubi sunt pares si unus præuenit alium in cognoscendo factum ab altero in eodem met negocio ualet & tenet, nisi appelletur. ita no. Inno. in c. cū omnes, de cōsti. fo 3. n. 3. & uide quod no. gl. in c. ad hæc. Sed contra hoc facit qđ no. in l. magistratus. ff. ad municip. & vř casus in l. j. uer. fanè, de offi. consul. Tamen punitur actor in expen. primi iudicii ut no. glo. in c. ex tenore, de rescrip. & in c. dilectus, de pur. cano. Secus ubi pars peteret se remitti ad primum iudicium, quia ibi finem recipere debet, ut ff. de iudi. l. ubi acceptum. Non ob. d. l. magistratus. quia ibi loquitur in collegiis ubi plures substinent uices unius. Item non ob. d. l. j. de offi. consul. quia illud est uerum sequendo eundem processum sed ex nouo libello si non opponatur processus ualet. sed si opponatur persistere debet in ueteri, ut in auc. qui semel. C. quomodo & qñ iudex & in d. c. cum M. ꝑ Inn. Bald. Et ibidem uide per Compost. qui clarius loquitur quam Inno. Bal.

Iudex ex sola comminatione recusari non potest secundum Host. in c. si quando, de rescrip. quod no. Bal.

Iudex dubitans an rescriptum sibi præsentatum sit uerū uel non, si de facto procedit, ualet processus si re uera rescriptum est uerum. ita no. Inn. in c. super literis, de rescrip. fol. 1 1. nu. . Sed quomodo potest procedere cum nesciat se esse iudicem? Respondeo, sufficit ꝗ putet, & opinio cum ueritate concordet: alias sufficit ueritas sine opi. & scientia, ut ff. de iud. l. ij. §. j. Sed illud est in extraordinaria iurisdōne & uide Bar. in l. multū ff. de condi. inde. Bald.

Iudex in decidendo & puniendo sequitur consuetudinem loci delicti commissi, secundum Inno. In c. 1. de consue. fo. 22. nu. 8. Sed in cognoscendo & procedendo sequit̄ consuetudinem suam & loci ipsius iudicis secundū Oldra. Primum est uerum si intentatur actio uel accusatio: sed si imploraretur offi. iudicis iudex sequitur legem suam quæ dat sibi iurisdi. & officium, ut notatur. in l. ij. ff. de eo quod certo loco. præsertim si officium residet in iudice & in parte, ut officium inquirēdi, ideo quia ſm sua statuta inquirit de delicto commisso extra territorium, quia hoc mero officio exercet, & quia est magis procedendi uia quam pęna uel decisio. Alii dicunt ɔ̄, quia nulla lege cauetur ꝗ de delicto ex̄ territorium commisso possit inquiri, & quia cum extra delinquitur huiusmodi iudicis maiestas non contennitur hoc tenet Guido de Suza. Sed Cy. & Bart. tenent primam opi. Bald.

Iudex potest parcere ut nō pronuncieť c ōtumacia. sed nō in expēsis, cum sit interesse partis. ita no. Inn. in c. cōsuluit, de offi. dele. f. 82. n. 5. Et adde ad id de expen. l. sancimus. C. de iudi. ibi, sciturus iudicibus &c.

Iudex si iudicat ultra suam iurisdōnem & nil sibi opponitur, ualet sententia, nisi error sit expressus. ita no. in ca. cūm super, de offi. delega. fol. 81.

Iudex a quo non potest citare appellantem ita no. Inn. in c. pastoralis, extra de offi. dele. f. 84. nu. 7.

Iudex ad quem donec constet sibi de uigore appel. ꝗ sit iudex, non potest mittere inhibitoriam. ita not. Inn. in d. c. pastoralis, de offi. dele. fo. eo.

Iudex nullitatis pōt condemnare & absoluere, & uide. l. uerum. §. ex facto. in fi. ff. de mino.

Iudex tuetur suam iurisdōnem ut reus, ut actor & ut iudex. ut reus qn̄ est in possessione, & alius eum impedit: tunc enim pōt & armis & legibus & processibus eā tueri sicut quilibet potest omni modo quo melius potest se tueri ut actor debet enim agere coram superiore qa fortè uult consequi commoda iurisdi. ut no. in l. de iure. ff. ad municip. Tñ iste iudex fatuus est si possidet & eligit uiā agendi, nisi hoc faciat pp potentiam aduersarii. ut iudex cognoscit enim inter alios ut medius homo, non ut pars. Et qñ procedit ut pars uisis iuribus & instrumentis alterius partis debet silere non iudicare, unde qñ iudex est pars tunc quæstio principalis est de iurisdōne principaliter per se mota qñ ut iudex tūc incidens est alter no. principaliter per se quia est diuersum factum de quo non est actum ut ff. ad exhiben. l. de eo. §. fin. ita nota. Innocen. in cap. ex parte, de uerbo. signifi. f. 336. n. 3

Iudex cui nihil est probatum nihil mandare potest. ita nota. Inno. in c. solet, in fi. de sen. excom. f. 332. n. 13. uide quod dixi in l. qui accusare. C. de eden. & uide qđ no. per gl. in l. admonendi. ff. de iureiur. & in l. bonæ fidei, in prin. gl. magnæ. C. de reb. credi. & iureiur.

Iudex potest reuocare suum errorem, ita not. Innocen. in c. sacro, de senten. excommu. fol. 329. nume. 13. idem dicit in ca. si. quod metus causa. quia si iudex malè cōdemnauit in expen. pōt condemnationē expen. reuocare idem dicit in c. auditis, de procu.

Iudex

Iudex quando possit cognoscere de iniuria sibi facta. uide Innocen.in c.j.& in ca. ex parte, de uerborum significatio. fo.336.num.3.

Iudex appellationis debet sequi consuetudinem partiū item potest addere & supplere sententiæ,ita no. Inno. in c.Raynutius,de testa.fo.240.nu.5.& in c. pastoralis. de offi.dele. fol.84. & idem tenet ibi Abb. facit.C. de appel.l.ampliorem & ff.eum eo.l.Titianus.emendat. n. tam in dicto quàm in ratione,ut ibi Bal.& uide l.6.C. quando prouo.non est necess.

Iudex potest petere auxilium moderatum.& quid de exéptio.uide Inn.in c.j.de sta.mona. fo.256.nu.3.

Iudex si non admisit exceptionem quia putabat non ueram esse,ualet processus ipso iure, nec propter hoc dicitur inordinatus. ita no.Inn. in c.post elect.de concess. præben. fo.224.nu.2.

Iudex etiam sine aliquo libello potest decernere possessorem esse tenendum in sua possessione,si ex narratione scilicet facti constat de possessione. ita not.Inno. in c.cum uenissent,de iust. fol.220.nu.r. adde.ff.de serui. ur.præd.l.inter te & me.ubi uide Bal.sed an possit dare licentiam ꝙ quis ingrediatur possessionem propria auctoritate Bar.ponit in l.iuste.ff.de acqui.pos. aduerte istud procedit iudiciaria cognitione præcedente. ꝙ dic ut l.eum qui.§.si epistola.ff.de fur.& facil.l.dot. C. s.lu.ma.à contrario sensu literę secundum Iac.de Areti.de quo per Cy.in l.momentaneæ.C. unde ui. Sed an iudex possit dare hanc licentiam non præcedente cognitione aliqua in casu quo pars sua auctoritate apprehendere seu intrare possit possessionem,uide per Bar. in l.creditores.C.de pigno.post Iac.Belui.& ꝙ ibi scripsi secundum Albe.de Ro.post Old.& Iac.But.

Iudex licèt citetur ad defendendum suum processum nō tñ pp hoc dicitur esse pars.uide plenè per Inn. in c. cū specialis,de appel.fo.201.nu.8. uidetur enim cōparere ut iudicem appellationis instruat ut ibidem Inno.

Iudex appellationis potest ex suo mero offi.facta in fraudem iudicis corrigere & reformare.ita no.Inn.in c.bonæ,in fin.de appellat.fo. 198.num.4.& uide per Cy. C. de alie.iudi.l.j.& ff.de admini.tuto. in l. chirographis. §.si.per Dy.Bal.

Iudex si uiderit uel constabit sibi de testium subornatione uel de eius uilitate,non debet sequi dicta eorum.ita no. Inn.in c. causam quæ de re iud. fo.184.nu.4.ét sine excep.secundum eum ibidem.& uide ĩ.in uer.Libellus in 12.q.propè fin.

Iudex potest absoluere partes à termino eis assignato. ita no.Inno.in c.j.de re iudi.fo.182.& uide ĩ.in uer.Iurisdictio,in 3.q.

Iudex ordinarius uel delegatus siue elector qñ possit interim sententiare uel eligere,& quando non, uide Inn. in d.c.j.de re iud. fo.eod.

Iudex qñ procedit ex præsumptionibus multum debet tẽperare sententiam in mitiorem partē.ita no.Inn. in c.quia,de præsump. fo.169.in nu.2.

Iudex appellationis sequitur statuta primi iudi.Ratio est quia eius loco succedit,ut l.penul.ff.iudi.solui.Et ideo si in criminali appellatur & confirmatur sententia,pœna uenit applicanda bursæ fisci cuius iudex pronunciauit:quia hæc est lex illius iudicis.Item executio corporalis fit per illum:quia lex suæ iurisdictionis hoc dicit, ergo ipse debet reum detinere in suo carcere. Sed in eo quod applicari debet bursæ partis ei bursæ non derogatur similiter quicunq; exequatur,& die,ut in l. tale pactum.§.qui prouocauit.ff.de pact.ita not. Innocẽt. in c.j.de confue. fol.22.nu.8.

Iudex a quo qui non detulit appellationi potest exequi suam sententiam in certis casibus. Primò si appellatio non fuit interposita intra tempus appellandi , sed postea post præclusam uiam lapsu temporis,& hoc cōstat. Secundò si appellatio est inepta,puta quia appellatum ab interlocutoria sine causa uel sine scrip.Tertiò quando appellatio est prohibita à lege ut quando quis est confessus & conuictus de maleficio:hoc etiam casu secundum canones prohibetur appellare.Quartò quando appellatio est remota pp clausulam appellatione remota insertam à iure,ut in præfecti prætorio, uel insertam in rescripto,& appellatur incoloratè & informiter. Quinto quando appellatio est remota propter ueram contumaciam,ut no.in c.j.de dolo in cle. Sextò quãdo certum est appellationem esse iniustam. Et hæc sunt uera nisi appelletur ad principem,quia tunc postquam princeps admisit appellationem,nihil est attendandum. secus in alio inferiore qui non potest iuri derogare.ita no.Innocen. in c. pastoralis. de offi. delega. fo.84.Tu clarius dic aut appellatio peccat per impossibilitatem , & illa non trahit negocium ad superiorem. aut peccat alias, & tunc aut in forma,& idem aut non in forma, & tunc debet iudex,à quo silere ut ff. de mino.l.intra utile. Quid in causa nullitatis?dic si euidenter peccat in materia non impeditur executio ut no.In nocen.in c.cum in iure,de offi.dele.fo.86.nu.2.& C.de ordi.cogni.l.fi.quia non derogat iurisdi.primi iud.nec rescindit causa nullitatis pronunciatum ut l.3.§.si seruus de acqui.pos.per Dy. Inno.tamen si sententia dicatur nulla ex defectu iurisdi.interim non debet fieri executio, ut l.si qs filio §.si quis.ff.de iniusto test.uel ludibrio fiat processus præiudicialis uel ipsa executio renocetur.ar.l. diximus.ff.de execu.tu.Si autem per apertam calumniam dicatur nulla sentētia interim fiat execu tio ut l.satis C.de fal.idem si per præsumptam calūniam præsumptione iuris. ar.in auten.quæ sup. secus si præsumptione hominis quia ex ea nihil est innouandum, quia est probabilis non necessaria ff.de pœnis. l. ab sentem.Et no.ꝙ licet lege caueatur ꝙ non posit opponi de nullitate sententiæ tamen si dicatur nulla ex defectu iurisdi.talis exceptio procedit & debet admitti ut no.glo.unica & singularis in c.j. de seque. poss.& fruct.in clemen.idem puto si contineat errorem expressum.Sed in errore uelato uel alia nullitate uelata non potest opponi ut l.3.C.de edic.diui Adria.tollen.Et ꝙ dixi in re dubia executionem fieri non debere, intelligo de executione iudiciali secus in execu. legali, quæ nititur soli ueritati.ar.ff.de condi.ob causam.l.si pecuniam.§. si seruum. nec singi lites possunt in præiudiciū dispositionis legalis,ut ff.de transact.l.cum hi.§. si cum his,non dico in priuata tamen executione quamuis cū publica executio retardetur, priuata tamen pœnam non meretur.ut si quis occidat bannitum pendente cã nullitatis banni.ꝙ tamen re uera ualebit secundū Dy. ubi supra.Et sic aufertur potestas bannito ulterius disputandi de banno ar.ꝫ.ff.man.l.Quintus.& facit.ff.de mu.& ho.l.reus delatus,& de lib. cau.l.qui de libertate tene menti. Bal.

Iudex qui cognoscit de causa resti.in integ. ꝫ sententiam si uidebit ipsam non ualere pronunciabit,ꝙ non ualet & non procedet ad alia,sic iudex appellationis:ut in §. ex alia.Hoc non placet Inno.ꝙ iudex aditus super restitutione uel nullitate intromittat se de eo quod non est actum.ita no.Inno.in c.coram,de offi.d.eleg.fo 87. nu.2

nu.2. uide Cy.in l. eor.C.de appel.& Bar.in l.si expres sis.ff.eo.titu. Bal.in l.tale pactum.§. qui prouocauit. ff. de pactis,in 14.q.

Iudex appellationis non potest iudicare de eo quod non est petitum.ita no.Innocen.in c.cum contingat, de offi. delega. fo.87.nu.6.

Iudex potest suum processum defendere.ita not.Hostien. in cap.de cætero, de transactio.item & sententiã suam defendere potest,ita no. Innocen.& Host.in c.dilectus in fi.de rescrip. fo.17.

Iudex sicut absoluit propter contumaciam partis, ita & arbiter pôt absoluere ab obseruatione arbitrij. ita no. Inn.in c.ex parte,de arbi. fo.115.nu.1.

Iudex ecclesiasticus in quibus casibus potest se immiscere causis secularibus, uide Innocen.in cap.licèt , de foro compe. fo.121.nu.3.

Iudices extraordinarij ubi debeant sedere & iudicare, & quis puniat eorum officiales,uide Inn.in c.cum contin gat,de fo.compe. fo.121.nu.1.

Iudex potest ferre sententiam etiam de re quæ non est de sua iurisdi.ita no.Inn.in c.postulasti,de for.competen. fo.121. sed contra uidetur ut no.C.de anna.excep.l.fi. in fi. Solutio dicit, ꝙ illa quæstio intelligitur quando quis sortitur forum ratione possessionis non ratione cõ tractus uel domicilij.& sic concordat cum Innocen. & dicit Inno.ꝙ si habeo bona Mediolani, non ideo domi nus Mediolanen.potest ea confiscare, si alias non sum si bi subditus:quia forte occidam Mediolanen.extra di strictum Mediolani uel aliud delictum committam:q2 statuto non ligor, ex quo in territorio suo non delin quo.Fallit si offensus non inuenit de me iusticiam , q2 tunc potest bona mea occupare:ut 23.q.2. c. Dominus noster. Sed propter onerare alia bene potest cõfisca re.& sibi incorporare & si non soluantur, quia hic res ꝑ non persona conuenitur,& sententia prædio datur, ut ff.de nego.gest.l.qui in alienam in fi.secundum Inno. in d.ca.postulasti,in c.a nobis de senten.excom.idem te net Bar.in l.cunctos populos,in 8.q.C.de summa tri.& fid.catho. Bal.

Iudex non potest quem citare extra territorium ut sit ue rus contumax, licèt missionem patiatur. ita no Innoc. in c.licet,de foro competen. fol.121. & citare non po test realiter id est per capturam personæ , quia execu tio realis non potest fieri extra territorium & si edictũ extra territorium proponatur, solenniter uel ad do mum citetur,citatio porrigit effectum suum contra ci tatum ubicunq; sit & erit uerus contumax si sciffe ꝓbe tur,ut l fi.de decre.ab ordi.faci.& poterit excommuni cari & banniri & confiscari,ut l.j de requi reis.ff. Si au tem nuncius ad eum citandum mittatur extra territo rium,nõ ualet citatio:quia extra fines temporis uel lo ci mandantis non potest nuncius citare.ar.ff.de arbi. l. si cum dies.§.si intra & non ualet citatio quæ peccat in fundamento & initio suo,ut in c.pasto.de re iud. in cle. Si autem citatio per nuncium uel lrerã fiet intra ter ritorium,sed in loco exempto ut puta ecclesia bene ua let,ut l.præsenti.C.de his qui ad eccle.confu.& no.per glo.in l.plerique.ff.in ius uoc.facit quod no.Cyn.in l. omnes.§.nihilominus.C.de epis.& cle. Citatio ergo ꝗ ĩtra territorium sumit initium,effectum suum porri git ubicunque.secus si peccat in fundamento sui princi pij,quia ubi fundamentum non est firmum,non bene de fine perpéditur,ut no.in simili.ff.de arb.l.si unus.§.prin cipaliter, & ꝙ no.in simili.ff. de postu. in l. ex ea quod tenementi Bal.

Iudex quando pronunciat se iudicem ꝫ uerum cõtumacẽ non potest appellari,licet non esset iudex.ita no.Inno. in c.præterea.de dila. fo.129.nu.3.

Iudex potest quædam ex suo arbitrio facere in fauorem litigatoris,quæ tamen si non facit,non potest appella ri.ita no.Inno.in c.fi.de ferijs. fo.131. sic & supplere potest,tamen si non supplet non potest appellari. quia hoc non consistit in iure partium.& uide Spec.in tit.de offi.iudi.& potest delegare & non delegare. & si dele gat non potest appellari,quia non tangit ius partis se cundum Ioan.An.ibi.& potest facere gratiam specta tionis contumacibus.nec inde potest apdellare: q2 ista potius pertinent ad iudicis auctoritatem & animi sui motum ꝙ ad necessitatem.& no.bene ista. Bal.uide om nino.3.in uer.Conclu.in 2.q.

Iudex quilibet debet obseruare ferias sui fori,non ferias litigantium.& ita obseruat etiam curia Romana.feriæ em̃ sapiunt ordinem processus:tempus.n.est de ordine. ita no.Inno.in c.fi.de feriis. fo.141.

Iudex potest mutare interlocutoriam latam super exce ptione, unde quando ponitur exceptio per aliquã par tium alteri.sententia interlocutoria iudicis requiri tur,ut uideatur an bene uel malè fuerit exceptum ut not.Abbas in cap.duobus,de appella. de primo nota. Innoc.in c.j.de ordi.cogni. fo.131. & uide ꝙ no.ff. de re iud.l.qđ iussit.

Iudex laicus non potest cognoscere de aliquo spirituali actu , nec principaliter nec incidenter: sed remittitur causa ad epm.ita no.Innoc.in ca.tuam, de ordi. cogni. fo.132. Non ob.l.quotiens.C.de indi.quia illud intel ligitur de incidenti quod non est alterius fori princi palis.sed forum spirituale est diuersi fori principale à foro temporali,ut ipse Inn.no.in c.licèt, de foro com peten. fo.121. nu.1. Non ob.ꝙ iudex uxorem ꝑ gnantem mittit in possessionem nomine uentris, & pue rum ex carboniano, ut l.j.§. si ea.ff.de uen.in pos.mit. ubi etiam no.ꝙ licet in summariis sufficiant præsum ptiones ad probandum filiation.m,tamen ad proban dum matrimonium exigitur plena probatio,quia & ibi dico ꝙ iure canonum debet fieri remissio ad episco pum. Nec ob. ꝙ iudex secularis interponit decretum in emancipa.quia est ille actus uoluntariæ iurisdictio nis. Nec ob.ꝙ decernit alimenta,quia uerum est, si ad uersarius fatetur eum esse filium:nam confessionem be ne potest audire:sed si aduersarius negat, remittuntur ad episcopum. Ratio est,ut dicit Spec.in titu.de recon uentione.hoc capitulum habet locum ubi de matrimo nio incidit quæstio contentiosa & contradic. secus si non in modum disceptationis quæritur sed de plano , ꝙ est no. Sed quid erit si coram arbitro incidit qõ fi liationis an remittet illam ad episcopum.dico ꝙ non: quia non potest eam arbiter remittere,ut ff.de arbitris l.non distinguemus.§.de officio.item non procedit ar biter ut iudex:& sic non fiet contra hanc decretalem, tamen istæ probationes non ualebunt isto casu in ue ro iudicio. Quid si fiant sta.contra hanc decretalem, tamen istæ probationes non ualebunt isto casu in ue ro iudicio.quid si fiat sta contra hanc decretalem? Re spondeo ualent testimonia tanquam extraiudicialia. Et si statutum uult facta extra iudicium ualere inter si bi subditos,bene ualebit statutum,non tamen erit ue ra probatio,sed ficta:quia statuta non possunt iurisdi ctionem spiritualem conferre.Quid in arbitratore? dic ꝙ non sunt iudicialia testimonia,quæ fiunt coram eo. & sic est duplex genus testimonij,ut C.de hæret.l.quo niam.

biam. Et quod dicit hæc decretalis habet locum ēt in excep. clericatus excōica. & periurij, quæ sunt cāæ spirituales, secundum Host. & tene menti. Bal.

Iudex si non vult audire aduocatos & eorum allegationes, non propterea dicitur grauare partem: quia præsumitur iudex sapiens in iure: nec apparet ꝙ propter hoc grauet partem, quia multi sunt qui non egent allegationibus iuris seu legum: ita not. Inn. in c. pastoralis, de causa poss. & proprie. fol. 136

Iudex si condēnauit de principali, & non de fructibus & interesse, qđ pertinet ad consequentiam petitionis, nō poterit de fructibus & interesse agi nouo iudicio: qa sopitum uidetur una cum principali. ita not Inn. in c. grauis, de rest. spol. Bal. fol. 140

Iudex duobus æque probantibus non potest inter eos diuidere possessionem: quia non est ad hoc actum. ita no. Inn. in c. licèt, de proba. fol. 151. nu. 5

Iudex debet laborare ut intercipiat testē, si vī ei suspectus. ita no. Inn. in c. cum causam, ad fi. de testi. fol. 159 in nu. 6. idem tenet Azo. C. eo. ti. in summa.

Iudex ex offi. suo debet inquirere de conditione testis, licèt non excipiatur ab alio contra quem producitur. ita not. Inno. in d. c. cum causam, de testi. fol. eo. & no. ff. de magi. conue. l. j. §. si præses. Bal.

Iudex licet deleget causam non propterea in illa poterit testificari: quia delegatus iure delegantis fungitur. ita no. Inno. in c. dilectus, de testi. fol. 160. nu. 3

Iudex debet quærere à testibus de causa scientiæ sine interrogatorio, & si interrogauit, & testis nihil uel non bene rndit, tunc non debet repeti interrogatio secundum Inn. in c. cum clamor, de testi. fo. 161. in nu. 3. Si uerò iudex non quæsiuit, malitia & dolositas præsumitur, quia omittit ea quæ officio suo incumbunt: debet. n. suo officio interrogare de causis scientiæ. si autem iudex omisit interrogare de circūstantiis non de substantialibus, ut de loco, tempore & contestibus & si. non sunt contestes iterum interrogandi. si autem iudex omisit interrogare de principali re uel facto ut de libello in præscriptione, tunc debent repeti testes: quia fuit culpa iudicis non partis. ita no. Inn. in c. per tuas, de testibus. fol. 161. nu. 4

Iudex in testibus interrogandis pōt ex suo officio supplere. ita no. Inn. in d. c. per tuas, extra de testi. fol. eod.

Iudex qui non pronunciat super prin. nō potest parti reseruare petitionem expensarum: quia nūquam habuit petitionem seorsum à principali. ita no. Inn. in c. finē, de do. & contn. fol. 144. nu. 2

Iudici soli licèt non credatur nisi quatenus constat ex actis, Tñ creditur iudici & notario simul. ita not. Inn. in cap. quoniam cōtra falsam, de proba. fol. 152. nu. 8

Iudex potest committere notario examinationem testiū fiendā & in absentia. ita no. Inn. in d. c. quoniam ꝫ falsam, de proba. fol. eod. & in e. cum Bertoldus, de re iud. fol. 186. & no. etiam in c. 2. de iureiu. lib. 6. & in c. j. de off. dele. in cle. & in c. cum causam, de testi. & ipsemet notarius instrumentum de commissione facta sibi potest facere, ita tenet Bal. in l. ex snia. ff. de testa. tute. tamen magis cautum est. ut alius notarius rogetur de confectione istius instrumenti commissiuis. Host. & Io. An. in d. c. quoniam contra, de proba. quod est no. sine commissione notarius non potest examinare, quia hoc spectat ad officium iudicis non notarij. ut not. C. de testa. l. hac consultima. §. pen facit. ff. de excu. tu. l. scire oportet. §. oportet & ibi per Dy. Bal. sed pone testes qui sunt de eodem domicilio iudicis non possunt uenire ad iudicem propter infirmitatem, nunquid index debet ire ad testes percipiendo testimonium? dic ꝙ in criminali sic. sed in ciuili non tenetur ire, sed poterit committere exami. notario. & uide Bar. in d. l. ex sententia, de testa. tu. Bal. uide in c. constitutus de fideius.

Iudex si uiderit uacillate testem debet iubere notario ꝙ scribat in actis qualiter ipsi iudici uidetur testem uacillare, titubare, & pallere &c. & debet scribi modus uacillationis. ita no. Inn. in d. c. quoniam cōtra falsam, de proba. fol. 153. nu. 5. Et ibi ēt uide qualiter notarius, debet scribere uacillationem testium. quando iudex sibi dicit Inn. ibidem. & no. bene ista. Bal. & not. ꝙ eo tunc, i. tempore uacillationis debet iudex hoc notario committere non ex interuallo, & maximè non debet committere finito iudicio. uide Inno. in d. c. qm contra fal. fo. eo. & Ang. in l. Lucius. ff. de his q no. insa.

Iudex si citat aliquem per suam cedulam suo sigillo sigillatam, licet non sit scripta manu notarij ualet tamē: ita no. Inn. in c. 2. de fid. instr. fol. 164. nu. 3. facit in ar. l. si publicanus. § de rebus, de publi.

Iudex qñ habet duas uias ad procedendum, seu duas auctoritates iurisdictionales, potest ex utraqꝫ ꝓcedere. Item potest vnum actum facere ex una, alterumꝗ ex altera: & tunc ex ea uia quam elegit processus est iustificādus, ut ff. de offi. eius cui man. est iurisd. l. & si prætor. sed habens unam auctoritatem, & putans se diuersam habere, si ꝓcedit, an ualeat processus? & uidetur ꝙ sic, nisi astringat se solum ad procedendū est incōpetenti auctoritate ſm Inn. sed alij dicunt ualere, qa credit se iudicem & est & sic nō errat circa fundamentum, sed errat in qualitate uel causa iurisd. suæ. sicut ille qui procedit ut ordinarius ex principali iurisdōne cum nō possit nisi ex prorogata, tñ dicit lex ualere suū processum. ff. de iud. l. ij. §. j. uide ista per Inn. in c. cūm ex officij, de præscr. fol. 180. & ꝑ Bal. in l. multū. ff. de cód. & dem. Bal. uide per do. Bal. de hoc in l. falsus. C. de fur.

Iudex appellationis quando tertius appellat, an pronunciabit pro appellante sibi non fieri præiudicium, an rescindet sententiam in totum ēt quò ad principalem, qui acquieuit sententiæ. Item an persona quæ uenit ex trāsuerso quæ nunquam appellauit, possit tertio appellare. Item an mandetur snia executioni in præiudiciū unius & non alterius. uide de omnibus istis Inn. in c. cū super, de re iud. fol. 185. nu. 2. & 3. iudex in snia pōt dicere, ego pronuncio, uel nos pronunciamus, licet sit unus solus iudex. ita no. Inn. in c. apostolicæ, de re iud.

Iudex nō pōt reseruare ius de quo non est actū nisi de cōsensu partiū. ita no. Inn. in c. cum dilecti, de emp. & cō. fol. 133. facit. ff. de pac. dota. l. Bebius Marcellus. Bal.

Iudex imponit perpetuū silentiū accusatori, si non fuerit in termino. ita no. Inn. in c. licèt, de acc. fol. 189. nu. 4. Scias tamen ꝙ istud silētium est interlocutoria, & potest ab impositione talis silentij appellari, quia nimis præiudicat. ff. de accusa. l. Ticia. Bal.

Iudex potest corrigere errorem suum siue errauit in ꝓcessu siue interlocutoria & in criminali, ita no. Inn. in c. qualiter, el 1. de accu. fol. 190. nu. 2

Iudex si procedit ꝫ aliquem non subditum, processus nō ualet, nec tacitus consensus sufficit ad actū illū ualidādū. ita no. Inn. in c. ad petitionē, de accu. fol. 192. nu. 1. Sed bñ sufficit consensus expressus. ita not. C. commu. utriusq; iud. l. ij. & uide. 3. in uer. Arbiter, in .8. & uide in l. j. C. de iuris om. iud & in l. si per errorē. ff. eo. tit. & uide infra in hoc eodem uer. in proxi. 6. q.

Iudex recipit cautionem pro officij sui securitate, ita no. Inno. in c. qui frustra, de usur. fol. 307. nu. 2. & uide per Old. & Bar. i l. si qs uxori. §. si fugitiui de fur. Bal.

Iudex laicus si tenet aliquem in carcere, qui dicit se clericum, an teneatur eum dimittere & quando, uide per Inn. in c. contingit, de sen exc. fol. 327. nu. 2. Et dic q detinet eum donec iudex pronunciabit clericum: nam iudex laicus de clericatu non habet cognitionem secundum eum, & potest eps inhibere iudici laico ne procedat cõ clericum etiam litigare uolentem, secundum eundem Inn. ergo si hoc facit eps: non tamen dicitur clericus declinare sed inuitus abstrahi. nec incidit in pœnam inclinantium, quia eo inuito eps pro interesse totius ordinis clericalis declinat eum, non autem seipsum declinat. Et uide. l. j. C. de le. ab admi. perti. tene menti. Bal. de isto puncto est hodie casus ad literam. in c. si iudex laicum, de sen. exc. in 6.

Iudice uel quocunq; alio officiali mortuo, an ptãtem eius exerceat aliquis ante euentum successionis: uide Inn. in c. ad abolẽdam, de hære. fo. 300. nu. 1. Et dic q subalternum officium redit ad dominum principalẽ. Principale officium ad nullum nisi officium epi. quod ad capellanum redit in eo propriè q pertinet ad epi iurisdõnem: sicut est iurisdõ & confirmatio, quia sunt unum corpus, & in uno collegiali corpore etiam unũ ius omnium recidit: ut l. sicut in §. ff. quod cuiusq; uniuer. nomine. nisi sint singulares personæ Inn.

Iudex an possit reuocare post litem contestatam interlocutoriam per eum latam ante, uide Inn. in c. sæpe, de appel. fol. 195. nu. 3

Iudex non potest iudicare neq; cogere aliquem ad aliquid faciendum sine cãæ cognitione, al's nõ ualet sñia. ita not. Inn. in c. solicitudinẽ, de appel. fol. 198. nu. 4. sed pone sñia aliquo casu est nulla, quæritur an consensus partium faciat eam ualere? Et dic q non, quando omni respectu erat nulla: & hoc quantum ad agendum, sed quãtum ad excipiendũ sic: ut C. cõia utriusq; iudicij. l. ij ar. ff. de pigno. l. j. in prin. si aũt est nulla, nõ simpliciter, sed habito respectu ad dñum, tunc ratificatione sumit effectum, ut l. iij. §. j. ff. rem ra. ha. & l. j. C. qui pro sua iurisd. Iac. But. Bal. uide supra hoc eodem uer. in 6. prox. q.

Iudex appellationis an possit de principali cã cognoscere, uide Inn. in c. ut debitus, de app. fol. 200. nu. 5

Iudices qui erunt qñ est contentio inter dñm & uasallũ de feudo uel circa feudum, dicit Inn. q pares, i. habentes feuda similia. Et quando contentio inter uasallos est, dominus ipsorum est iudex. sed ad quem appellabitur istis casibus, uide Inno. in cap. cæterum, de iudi. fol. 117. nu 5

Iudex ecclesiasticus erit iudex si ecclesia petat se restitui in integrũ. ita no. Inn. in c. cũ sit, de fo. cõp. fo. 121. nu. 2.

Iudex ecclesiasticus cognoscit de qualibet oppressione pauperũ. & de crimine sacrilegij: et in dubio. ita no. Inno. in c. cum sit generale, de fo. comp. fol. eod.

Iudex ecclesiasticus cognoscere debet de causis uiduarũ, qa ad eum iurisdictio pertinet, licet de gratia speciali deferatur in laicibus secularibus ut ipsi cognoscant. ita no. Inn. in c. licet, de fo. comp. fo. 121. nu. 3. Adde q no. in c. significantibus, de off. dele. in nouella. & in l. j. C. quando imperator inter uiduas. Bal.

Iudex ecclesiasticus habet cognoscere de causa dotis & adulterij. ita no. Inn. in c. ut lite non contr. fol. 125. nu. 3

Iudices habentes mixtum imperium isti solum habent potestatem dandi plenam possessionem: nudam uerò possessionem in casibus causa custodiæ possunt dare simplices magistratus. ita not. Inno. in cap. tuæ, ut lit. non contr. fol. 125. Primum fallit in litis diuisorio ubi requiritur litis decisio corporalis, ut l. inter castellianum ff. de arbi. Bal.

Iudex non repellitur propter omnem inimicitiam, sed solum propter grauem. testis uerò repellitur propter grandiorem, quæ non ex ipso sed ex alio causam habet. ff. de arbi. l. non distinguemus. §. cum quidam. & in c. cum P. extra de accu. Et nimis fauor instar inimicitiæ continet, ita no. Host. in c. accedens, ut lit. non contest. quæ inimicitia probatur ex uerbis puta ex capitalibus minis, dũ tñ ex personis dicta pensemus, ut in l. j. C. si qs impera. maledixerit. & l. licet. C. de arb. itẽ ex ipsis rebus & factis ut C. de appel. l si qs prouocatione Bal. uide. š. in uer. Colonus, in 1. q. ibi qa iudex nõ intendit piudicare. uide omnino. š. in uer. Citatio in 28. q. ibi. Sed rñde q omnia præcepta iudicum &c. ut de supra in uer. Curia, in 3. q. ibi & quilibet &c.

Iudex licet mittat in prima citatione peremptoriã, pars quæ citatur non pp hoc põt appellare: quia iudex in quacũq; citatione si uult, potest quem citare cum peremptorio. ita not. Inno. in cap. 1. de dila. fol. 129. tene menti. uide Bar. in l. ij. ff. de appel. recip. & Bal. in l. ij. C. de epis. audien.

Iudex appellationis quãdiu cognoscit, an appellatio sit recipienda, non debet inhibere. ita no. Inn. in c. dilectus, de rescrip. fol. 17. nu. 3

Iudex non põt super petitione principali iudicare nunc pro una parte, nunc pro alia: qa super toto debet formare sñiam. actus. n. pronunciandi est indiuiduus. sed si sunt plura capitula põt de p se sup quolibet pnunciare nisi essent connexa & inseparabilia. ita no. Inno. & Host. i c. cũ inter, de ele. fol. 32. Nec ob. l. intra utile. ff. de mino. ubi per se iudicatum fuit super ætate: qa id fuit interloquẽdo, nõ diffiniendo, nec super re, i. super rest. petita, sed super quodam præambulo. i. causa petitionis, s. super ætate. & tene mẽti prædicta Bal.

Iudex potest iudicare super his quæ ueniunt ex quadam consequentia, licet specificè non fuerit petitum in libello. ita not. Inn. in c. querelam, de elec. fol. 36. ff. de mino. l. si iudex & C. de senten. & inter. om. iud. l. cum eorum. Bal.

Iudici potest de facto resistere ille qui non est citatus dũmodò possideat. ita no. Inn. in c. si quando, de off. dele. fol. 97. uide supra in uer. Factum, in 8. q.

Iudex quilibet dum tamen sit ordinarius absoluit à sñia excommunicationis lata à iure. Sed si est lata ab homine is qui eam tulit absoluit, uel superior in ea iurisd. ita no. Inn. in c. prudẽtiam, de off. dele. fol. 78. in nu. 13 uel potes dicere, iudex maior potest absoluere à sentẽtiis suorum subditorum, ut uult Inn. in d. c. prudentiã, de off. dele. Et hoc si offi. minorum ei subalternatur, ut ff. de iudi. l. iudicium soluitur, alias non debet se intromittere, ut 11. q. 1. c. persona, per Arch. Bal.

Iudices sedebunt à mane usq; ad uesperas, qũo hoc intelligatur, uide Inn. in c. cõsuluit, de off. dele. fol. 82. nu. 4

Iudex qñ pronunciat appellationẽ fuisse desertã, ista pnunciatio est interlocutoria: & iõ debet appellari in scriptis, & cum cãæ cognitione. facit qd̃ no. in c. si de app. in cle. & C. qũo & qñ index. l. si præses quasi desertã. & iõ quia est interlocutoria redit executio ad primum iudicem ar. l. intra utile. ff. de mino. & no. in l. tale pactum. §. qui prouocauit. ff. de pac. & tangitur per Inn. in c. pastoralis, de off. dele. fol. 84. nu. 5. Bal.

Iudex

Iudex inferior non cognoscit de nullitate sententiæ superioris. ita no. Inn. in c. cum in iure, uer. secus de offi. deleg. fol. 86. nu. 3. facit in ar. ff. de mino. l. minor aūt nec merus executor per capi̅m, de cetero, de re iudi. ſm Inn. per Bar. in l. à diuo Pio, in prin ff. de re iud.

Iudex pōt suam iurisdictionem defendere etiam cum ense, & etiam in bello. hoc uerum si iurisdictio erat euidens & notoria, sed subditus uel alter subtrahit sibi exercitium iurisdictionis. ita no. Inn. in c. dilectus, de pœnis. fol. 321. & plenius per eundem in c. olim, de restit. spol. Bald.

Iudex superior in aliquo territorio potest cognoscere de omnibus causis de quibus iudex inferior posset cognoscere in ipso territorio. ita not. Inno. in c. cum ab ecclesiarum, de offi ord. fol. 92. nu. 3. facit. C. de offi. præfe. urb. l. j. in fi. hoc uerum nisi cōsuetudo illius terræ p̄figeret certum ordinem in cognoscendo ſm eum ibidem. Et dic q ipso iure non ualet quod actum est ꝯ consuetudinem informantem iurisdictionem & ꝯ ordinem consuetum. tene menti. Bald. No. ꝯ consuetudinem informantem iurisdictionem &c. Nam ꝯsuetudo potest tendere ad decisionem seu iustitiam causæ. Et tunc dic ut per Cy. in l. ij. C qn̄ pro. non est ne.

Iudex si taxauit malè expēs. poterit illam taxa. reuocare. ita no. Inn. in c. super eo. quod me. cā. fol. 103. nu. 4 & per eundem in cap. sæpe de appella. fol. 195. nu. 3 ubi habes an possit appellari.

Iudex superior postquā incepit cognoscere de appellatione inferioris; possessionem dare non potest. ita no. Inno. in c. constitutus, de app. fol. 195. nu. 3. uide supra in uerbo citatio, in 27. q. ubi habes q omnia præcepta iudicum sunt stricti iuris. No. q omnia præcepta iudicum &c. quia contra facit qđ habetur in c. cum ecclesia Sutrina, de cā pos. & ppr. Sed hoc intellige in articulo p̄cepti. Et uide Cy. in l. quotiens, C. de fideic.

Iudex q se obtulit facere rōnem, & iustitiæ cōplementū, non dr̄ grauare. ita no. Inn. i c. dilectus, de app. f. 199. n. 2

Iudex à quo appellatur, debet citari ad audiendam sententiam iudicis ad quem. ita no. Inn. in c. cum speciali, de appel. fol. 202. in nu. 8

Iudex potest iudicare ex pluribus præsumptionibus. ita not Inno. in c. illo uos, de pign. Et per Dyn. ff. de excusa. tut. l. j. Bald.

Iudex pōt punire delinquētem ex suo offi. etiam sine accusatore. ita no. Inn. in c. quatr, de a cu el ij. f. 293. n. 5 facit c. fi. de celebr. missi. Punitur ergo quis sine accusatore. Ratio est, ne maleficia remaneant impunita.

Iudex, an eo ipso q fuit opposita exceptio q non erat iudex, desinat esse iudex: ita q processus postea factus p eum non ualeat? Inno. in c. cum speciali, de appella. fol. 101. nu. 2. dicit q non recordatur se legisse. sed Bar. in l. j. C. si qua prædi. po. dicit q recordatur: quia allegat ibi esse casum. sed do. Bal ibi dicit q est speciale ibi. tene menti. Aduerte alibi Bart. quærit in hoc utrū ex eo q opponitur iudici q est suspectus ex hoc impediatur processus, & dicit, q sic contra Inn. p Bar. in l. qui poterat, ff. ad treb.

Iudex vnus potest alteri mādare q recipiat pbōnes uice sua seu noie suo. ita no. Abb. in c. ꝯstitutus, de fideiuss.

Iudex si dicit solue, solue, solue: non propter hoc dicit tertia monitio. ita no. Abb. in c. tua, de dona. uide glo. in l. iiij. de p: g. act. Bald.

Iudex potest terminum assignatum reuocare. non enim habet maiorem auctoritatem termini assignatio q̄ interlocutio sed interlocutoriam potest reuocare, ergo & assignationem termini. ita no. Inn. Abb. in c. significanse, de appel. quod tene menti. Bald.

Iudex in causis beneficialibus cognoscit de meritis causę etiam appellatione deserta. ita not. Abb. in c. secundo requiris, de appel.

Iudex qui cōmisit causam alicui ut cognosceret & pronunciaret habito consilio à quodam sapiēte, si ille pnunciauit omisso consilio, non oportet appellare: quia snia est nulla ipso iure. ita no. Io. And. in c. non est, de consecr. lib. 6. in nouella. quod tene menti. adde q ille qui petit consilium hois certi, non pōt appellare à snia illius consilij uigore lata, uel etiam à consilio nō appellat. tex. est ad hoc melior qui sit in iure ciuili in l. generaliter, §. finautem is, uer. cum minus erudi te est parti, &c. C. de reb. cred. & iur. iur. quod no. Bald.

Iudex si in prima dilatione probatoria dixit, & peremptoriè: & tunc secunda dilatio non dabitur nisi cum maiori solēnitate q̄ alias daretur, i. q impedimentum in prima oportet probari testibus, non autem sufficit solum iuramentum. ita no. Inn. in cap. in causis, de testi. fol. 155. nu. 2. quod tene menti. Bald.

Iudex ubicūq; daret dilationem probatoriam demū concessa resti. in integ. ibi arbiter qui non potest concedere restitutionem, eo q est misti imperij, dabit dilationem non prohibita restitutione. ita no. Inn. in c. pe. de arb. fol. 221. nu. 3. quod est nō. dignum. de hoc p Cyn. in l. fin. C. ubi & apud quos. Bald.

Iudex quotiescūque iudicat ut bonus uir ab eius sententia appellari non potest vnquam. ita no. Inn. in c. præsenti, de rescrip. fol. 21. nu. 3. quod est no. ſm Odofr. Bald. uide Ioan. Andr. in addi. Specul. in tit. de appella. §. in quibus.

¶ Iuramentum turpe non est seruandū, sed turpiter p̄stitum sic, donec absoluat iurans, nisi ex necessitate. ita no. Inn. in c. venerabilem, de elec. fol. 43. nn. 5. & in c. cùm inter, de renun. uide in uer. Testis. in 27. q.

Iuramentum qđ est p̄stitum alicui tanq̄ officiali, eo deposito nō debet ei seruari ſm Host ibidem. Et uide infra in uer. Testamētis, in 45. q. Bal. vide in c. ad apostolicæ, de re iud. lib. 6. & in c. pastoralis eo. tit. in cle.

Iuramentum de non reuelādo secretum, intelligitur nisi ex iusta causa reueletur. ita no. Inneen. in c. qualiter, el. ij. fol. 293. de accusa.

Iuramentum ueritatis succedit loco iusi calūniæ in causis spiritualib. ita no. Inn. in c. literas, de iurāmen. calum. lib. 6. fol. 128. nu. 2. Idem in criminalibus, ut in c. dilectus, de accu. Et ideò non est iusm purgationis. interdum. n. iuramentum calūniæ facit sufficienē probationem, ubi id quod petitur agenti prodest. & alij non nocet uel parum, ut no. ff. ad exhi. in l. thesaurus. tene menti Bal. vide supra in uer. Actor, in 15. q.

Iuramentum minoris repræsentat ipsum esse maiorē non essentialiter cum esset quid impossibile, sed iuris præsumptione sic. uide Inn. in c. causam, alias in c. fi. de iura. cal. fol. 129. Et quid est hoc dicere, uide per Cy. in l. si quis maior, C. de transac. Et hoc q facit eū maiorem est uerum nisi fraus interuenit, ut no. in l. qnid ergo, §. contrarium, ff. de contrario iudi. tu. Bald.

Iurans aliqd dare uel facere sine stipulatione, nulla oritur actio ciuilis uel canonica ex hoc iuramento. Sed denunciatio potest impetrari. ita no Inno. in c. nouit, de iudiciis. quod no. Bald. Et sic no. q ur. non includit pactum coniuncto. c. j extra de pact. uide Iac. But. & Bar. in l. j. C. de ope. liber. & Bald. ibidem & Inno. e. cum uenisset, de insti. fol. 220

Iurans in animam alicuius debet respondere id qđ dño uidetur, non qđ sibi. ita no. Inn. in c. fi. de iur. cal. f. 129 & in c. ad hoc, de testi. Et de iuramento præstando in animam alterius, uide 63. dist. c. tibi domino Bal. vide supra in uerbo Conditio, in t. & 2. q.

Iurare possunt de calũnia omnes qui habent administr. à lege uel à iudice sine speciali mandato. ut no. Inn. in c. Imperatorum, de iur. calum. fol. 129

Iurare põt de ueritate etiam ille qui non uidet, si tñ indubitanter nouit. Fallit in teste qui dicit uidisse & præsens fuisse in actu. ita no. Inn. in c. fi. de iur. cal. fol. 129 Ergo pars quæ iurat uera esse, nõ debet interrogari de cã scię: & si interrogetur põt dicere scio: quia indubitanter noui. secus in teste q debet reddere cãm p sensum corporis: & de re ita gesta eo pñte & uidẽte. vnde dicit tex. q in teste semp requiritur pñtia & memoria, ut ff. de fur. l. quidam tabulariũ, in fi. & ff. de testa. l. qdam testamento, in fi. & C. de testi. l. testiũ, in fi. Et hoc dictum dñs meus do. Card. Vabrensis allegat q ad hoc ut Ecclesia Rom. possit mouere arma spiritualia & temporalia sufficit q habeat iustitiam ueritatis indubitanter, licet non habeat iustitiam ꝓbationis, qa procedit ecclesia ut pars cui sufficit ueritatis fundamentum. Bal. Item scias q si testis diceret se credere, uel sibi uideri, nõ ualeret suum testimonium, ut no. ff. de arb. l. diem ꝓferre, §. si plures, quia ista uerba magis ptinent ad iudicium, ut eo. ti. l. qu. d tñ, §. j. q̃ ad assertionem facti. Bal. Item equè creditur parti in negatiua sicut in affirmatiua, secus in teste, qa uideri factum negatiuum non põt. Et ideò magis creditur affirmantibus q dicunt se uidisse, q̃ his q dicunt se non uidisse, ut no. p gl. in d. §. fi plures, & p gl. in c. j. de præscr. lib. 6. nisi testis adiiciat nec esse potuisset qn uidissem, ut no. in l. j. §. j ff. de itin. act. pri. Tunc. n. astruit negatiuam p sensum corporis, ut C. de ꝯhen & cõmi. stip. l. optimam. Si aũt dicit testis simpliciter non uidi, nihil ꝓbat, qa sensum negat & tanq̃ ignorans deponit, vnde nil ꝓbat in negatiua etiam uaga uel generali test. est suspectus, ut in c. cum ecclesia, de cã poss. & ppr. Debet enim esse coarctata ut possit in ueram notitiã cadere: sed nec oĩs sensus sentit negatiuã, sed sensus uisus tñ, quia locum uacuum uideo. Sed non ens non gusto, nõ tango, nec odoro, nec audio. Per ꝯrium sensum probatur negatiua: quia non entia non obiiciuntur sensibus nec apparent sensibus: quia sentire est pati & absente debet fieri, fm Arist. Et si iste libellus non concludit, ista tacita confessio ex contumacia non concludit: quia ꝓ qualitate libelli debet intelligi ꝯfessionis effectus, ut no. C. de iur. calũ. l. fi. §. fi. aũt reus in gl. per H. Secus in ꝯfessione expressa quæ põt excedere naturam petitionis fm Inn. alibi tene menti ista Bal. vide infra in uer. Probatio, in 5. q. & infra in uer. Procur. in 13. q.

Iuratur iteratò de calũnia pp pſumptam malitiã, ita no. Inn. in c. cum dilecti, de elec. fol. 41. nu. 6. ergo iurm calũniæ non excusat ab expẽ. fm Host. ibidem. Bald.

Iurans homini ab homine potest absolui. ita no. Inno. in c. cũm inter, de renun. fol. 57. nu. 1

Iuro firmato à iure nil debet addi uel detrahi: qa certos habet fines. ita no. Inn. in c. dilec. de ma. & obe. f. 98. n. 2

Iurare quando quis possit in animam aliorum & quãdo non, uide Inn. in c. ad hæc, de testi.

Iurans aliquid dare uel facere alteri: & ille idem iurauit aliquid dare uel facere alteri. Si vnus non seruat iuramentum alteri, nec alter illi nõ obseruanti seruare non tenet, ita no. Inn. in c. puenit, de iureiu. f. 170. n. 2 facit quod no. in l. j. in fi. ff. de loco publico, & ff. locati. l. quæro, §. inter locatorem, & ff. de iureiu. l. fi nõ fuerit, & de non nu. pec. l. fin. & de act. emp. l. Iul. §. offerri, C. de trãsac. l. scire apud acta, ff. de rescin. uen. l. fi. & de pactis. l. j. & quod ibi no. cum simi. Ergo si iurasti dare mihi centum, & ego tibi equum, si tu non facis promissa, ego non detero si non facio similiter quæ promisi: nam defectus causæ excusat, ut in d. ll. Ex prædictis collige casum, q quis licitè uenit cõtra iurm suũ. & no. ista. Bal. idem q dicit Inn. in primo dicto tenet Abb. in c. sicut, de iureiu. qui dicit, q non est periurus ille qui periuro non seruat fidem. ad hoc uide ff. de contrahen. emp. l. domum, in fi. Bald.

Iurm pstitum põt in melius cõmutari, sicut uotum factũ: ita no. Inn. in c. debitores, de iureiur. fol. 171. nu. 2

Iurans parere mandatis alicuius simpl'r, tenetur obedire de quolibet mandato, de quo uerisimiliter potuit cogitari. Si aũt iurauit aliquid in specie, tunc in foro aīæ statur intentioni iurãtis, in foro aũt causarum statur interpretationi iuris. ita no. Inno. in c. ueniens, de iureiur. fol. 171. nu. 1. adde quod no. ff. de re. iu. in l. non uĩ, §. qui iussu, & C. de usur. in l. eos. iuramentum enim licet sit ita præstitum, debet. n. intelligi arbitrio boni uiri, facit. ff. de ope. lib. l. si libertus ita. Bald.

Iuramentum de obseruandis statutis restringitur ad licita. ita no. Inno. in c. clericus, de iureiuran. fol. 174 & C. de usur. l. eos i gl. no. Bal. de hoc i c. j. de iureiu. lib. 6. & uide in l. nõ uidenť data, §. q iussu, ff. de reg. in.

Iurm quod pcipitur à iure præstari super ꝯctu fiendo uel aliis, intelligitur q solẽniter pstari debeat tactis manibus sacrosanctis euãgeliis, ut in auc. ut oẽs obed. iudici, §. fin. col. v. ita no. Inno. in c. & si Christus, de iureiu. fol 173. nu. 3. & no. per Io. And. in c. ut circa, de elec. lib. 6. Bal. Patet igitur q ubicũq; fit mentio in lege uel statutis de iuro præstando, intelligitur q præstetur solẽniter tactis corporaliter sacrosanctis euãg.

Iuramentum debet esse ueritatis indago. ita no Inn. in c. & si Christus, de iureiu. vnde & si pars iurat attendere illud qđ ignorat, dr subire anceps periurium. ut ff. de In litem iurãdo. l. uideamus. q̃ assertio temeraria ueritatis in parte est culpa, ff. de act. empt. l Iul. §. uij. in teste aũt esset dolus & falsitas si pcisè affirmaretur, fm Inn. alibi. item iurm debet esse materia liciti & honesti, non rei turpis uel ꝓhibitæ, ff. de pac. l. iuregẽtium, §. & generaliter. item styllus descriptionis exigitur & consilium animi. ibidem Inn. & Host. no. Bald.

Iuramentum debet seruari licèt sit in ꝑiudicium rei familiaris: secus qñ est in ꝑiudicium aīæ. ita no. Inn. in c. queadmodum, & in c. cũ ꝯtingat, de ireiu. f. 173. n. 3

Iuramentum cadens super debito seruandum est, licèt sit per uim extortum. ita no. Inno. in c. ad nostram, de iureiur. fol. 172. & est tertium in ordine.

Iuramentum est personale ex parte iurantis, sed est reale ex parte eius cui præstatur. ita no. Inno. in c. ueritatis de iureiur. fol. 172

Iuramentum transit ad hæredem recipientis, non ad hæredem iurãtis, nec sortitur hrs forum vniuersale ex iuramento defuncti, nec censura ecclesiast. potest compelli, ut no. in c. fi. de fo. cõpe. lib. 6. in nouella per Ioã. And. licet Abb. dixerit ꝯrium in c. parochiano, de sepulturis: rñ ueritas est q iurm quãtum ad spiritualitatem q̃ sibi inest, non trãsit ad successorem iurantis. Sed quãtum ad robur contractus bene transit, quia uires & robur à prin. sui assumpsit de pterito & ex persona hæredis robur non mutať. Itẽ transit quãtũ ad ꝓbationem,

bationem, ut in auctentico de iureiuc. a moriente præstito col. 5. Bald.

Iurans nõ appellare nõ obstante iuso adhuc poterit appellare per cãm superuenientem. ita dicit Inn. in c. ad hoc, de appe. f. 194. idem in reductione ibidem.

Iurans nõ alienare ea quæ sunt de mensa, intelligitur iurare et de postea quæsitis mensæ. ita no. Inno. in c. ut super, de reb. eccle. non alie. fo. 132. idem Host. ibidẽ. Tñ res consuetæ infeudari non sunt, de mensa, sm Inn. ibidem, & per eundem, in c. ex parte, de feudo. & consuetudo in hoc seruanda est, ut ff. de aqua quot. & æsti. l. j. §. permittitur. Sed quõ iusm trahitur ad futura? Respõdeo, quia est uniuersale, ut. ff. de fundo instruc. l. Lucius, & in l. fi. C. quæ res p g. oblig. pos. Et no. q res quæ non deuoluun ur ad epatum sed ad epm noie alieno. i. pauperum, nõ dicunt epõrum deputari mensæ sed nomine pauperum uendi dicunt, & liberè precium paupibus erogari Mensa spãlis non continetur appellatione pauperum & in hac alienatione, nulla est necessaria solennitas siue forma, ut in auc. de ecclesiasticis titul is. §. qui hoc facere & § interdictum, col. ix. sm Bar. quod est bene no. & est rõ quia episcopus facit istam alienationẽ ut executor, cui nõ est data aliqua forma, tene menti. Bal. Sed quid si eps rem emphiteuticam non renouauit & fletit p annum, an iste lapsus anni facit rem esse de mensa. Arch. tenet q sic. quia ex quo episcopus percipit fructus nomine mensæ ipsi mensæ deputasse uidetur. Ego non credo quòd consuetudo rei sic de faciliperimatur sicut nec inducitur, ad hoc. ff. communia prædio. l. uenditor Bal.

Iurauit quis non uendere uel alienare rem, si de facto alienat uel uendit, ipsa alienatio tenebit non ob. iuso. ita tenet Inn. & Io. An. in nouella in c. dilecto, de præben. qđ no. pro principibus qui aliqñ permittunt uasallis alicuius castri eorum iuso q nunquam alienando illud castrum exibit de corona regali, & sæpe ɔueniunt, & alienatio tpnet p prædicta. tene menti. uide in c. licet, de iureiur. li. 6. in gl. & in nouella per Bal. in l. duobus, in fi. ff. de iureiur. adde tñ q. tenet alienatio si fuit moderatè facta, secus si immoderatè ut quia per eã læditur dignitas regalis, ut no. ipse idem in c. intellecto, de iureiuran. adde similiter primum dictum supra e. q. quod no. in simili de domino qui iurauit non reuocare procuratorem, qui reuocare põt, licet sit periurus, ut in c. fi. in gl. super uer. Reuocatus, de procu. li. 6. quæ est singularis.

Iurans nõ accusare aliquẽ põt renunciare ad correctionẽ ita not. Inn. in c. ueniens, de accusa. f. 189. n. 3

Iuramentũ defuncti i extremis præstitum afficit hæredẽ, & facit eum heredem de foro ecclesiæ. ita tenet Abb. in c. fi. de sepul. Secus si esset iuratum iu ɔtractu, nam p hoc non efficitur hæres de foco ecclesiæ nisi iam cœptum esset iudicium cum defuncto, ut no. Io. An. in c. fi. de foro compe. li. 6. in nouella, & est rõ, quia iuramentum est personale ex parte iurantis, & per mortẽ uirtus spiritualitatis ei annexæ dissoluitur, ut in c. ueritatis, de iureiuc. pec Inno. Aliæ uero uires iuramentum & robur contractus non pereunt morte iurantis. Bald. Et facit q hæres teneatur iuramentum præstitum a testatore in articulo mortis seruare, ut ff. de leg. ij. l. cum pater. §. filius matrem. Bal. uide. ff. de le. 3. in l. cum quis decedens. §. codicillus & Titia. per Bal.

Iuramentum astringit testem ad ueritatem dicendam tã super facto quam supec circunstantiis. uide per Abbatẽ in c. cum causam, de testi.

Iuraui stare mandatis tuis, nõ poteris propter hoc iniungere mihi graue & insolitum. ita not Abb. in c. ueniens de iureiur. ar. l. fistulas §. pe. ff. de ɔh. emp. Bald. uide in l. pe. de arbi. per Guil. & in l. fi. de præto. stipu. per Bar. & in l. siquis in conscribendo. C. de pac. per Cy. & Bal.

Iuraui non esse contra ecclesiam, licet sic iurauerim, tamen si ipsa est contra me possum me defendere ab ipsa nec intelligor iuri meo præiudicasse. ita no. Abba. in c. petitio, de iureiu.

Iuramentum fidelitatis extenditur ad futura, ita dicit Abbas in c. clericus, de iureiuc. & uide per eum & uide l. si fructus. ff. de usufru. in gl. or. Bal. uide ĩ. in uer. Appelatio. in 26. q.

¶ Inuestitura inuestiri potest quis quatuoc modis de terræ & debentuc mediocres. ita no. Inn. in c. per uestras de dona. inter uir. & uxo. fol. 287. Possideri autem non potest incerta mensura & locus agri. Aliud ergo est inuestituca. Innocen. uide infra in uecbo res, in 13. qõ. omnino.

¶ Ius cõe si deducatur in pactum, non est simonia. ita not. Inno. & Ho. in c. ad audientiam, de cesce. uide ĩ in uer. Reus, in 5. q.

Ius alicui non queritur per sententiam excõis. ita no. Inno. in c. sacro, de seu. exc. f. 329. in nu. 8. uide infra in uer bo cenuncians, in 5. q.

Iura spiritualia non sunt diuisa inter epm & capitulum, ita no. Inno. in c. cũ clerici, de uec. 6g. f. 335. uide ĩ in uecbo electio, in 14. q.

Iura loquentia de stipula. & acquisitionibus seruorũ habent locum in contractibus monachorum, ita not. Inn. in c. cum olim, el ij. de priuilegiis. f. 316. nu. 4. facit ad materiam. l. seruus. C. de pac. quia quæ ibi dicuntuc in seruo, idem in monacho.

Iuca spiritualia non transeunt in uniuersitate temporalium rerum: & si sit appositum signum uniuersale. ita no. Inn. in c. ex literis, de iure patr. f. 262. nu. 1. Bal. Caue pec l. quædam. ff. de acqui. rerum do. & per not. in l. modicis. ff. de contrahen. emptio.

Ius patronatus ecclesiæ transit non solum ad filios, sed et ad extraneos hæredes, quia transit cum uniuersitate. ita not. Inn. in c. 1. de iure patro. f. 261. nu. 1. tene menti perpetuo.

Ius patronatus ex sola presentatione non quæritur. ita no. Inn. in c. quoniam, de iure patrona. f. 262

Ius patronatus post fundationem ecclesiæ non quæritur. ita not. Inno. in c. 1. de iure patro. f. 261. num. 1. & uide supca in uerbo castrum, in 1. qõ ibi ius patronatus, &c. uide supra in uerbo consuetudo, in 1. q ibi, oritur ius petendi &c.

Ius queritur in beneficiis ecclesiasticis sine possessione ui de per Cõpo. in c. cum M. de cõsti Bal. uide in c. literis de consuetudine, & dixi in l. traditionibus. C. de pac.

Iuca qñ sunt contraria statur posteriori, tamen generale non derogat speciali alicuius loci. ita no. Inn. in c. 1. de rescrip. f. 6. nu. 3

Ius impetrandi acquicitur in gratiosis ex sola interpretatione, & tantum operatur in eis interpretatio quantum in contentiosis citatio, secundum Inn. in c. constitutus, de rescrip. f. 11. n. 3

Ius qđ petitur in aliqua re debet uocari omnes quos tangit res. ita no. Inn. in c. inter quatuor, de maio. & obed. fo. 98. nu. 3. & interdum uocantur illi quos res non tangit per præiudicium, sed per affectum ut sunt cõsanguinei & amici. qđ est in uno casu tantũ. s. qñ uolo procedere ɔ aliquẽ absentẽ uel pupillũ tanqñ ɔ indefensum:

 nam

nam ista negatiua q sit indefensus aliter nõ põt apparere nisi p istam discursionem & umationẽ, ut l.ergo, ff q.ex cau.ma. Porrò hi q præiudicio ɔtingunt, sunt citandi, nisi in illis casibus in qbus res iudicata seu inter alios acta non præiudicat, ẽm Inn. & no.ff.de mino. l.de ętate, & ff.ex qui.cau.ma.l.si miles,§.j. & C.si propter publicam pensi.l.si deserta in fi. Regulariter non sunt citãdi illi qui non habent ius in ,pcessu. Bal.

Iure,i.ẽm ius, quod secundum consuetudinem fit. dicit Inn.in c.cum uenisset, de eo qui mitt.in poss.causa rei seruan. fol. 147. nu. 1

Ius statim est quæsitum in beneficialibus ex permutatione: secus in rebus corporalibus. ita no.Inn.in c.inter cætera, de præben. fol.213. nu.3

Ius an quæratur alicui ex inuestitura, uide per Inno.in c. ex ore, de his quæ fiunt à maio.par.capituli. fol.230 per Dyn.in c.j.de reg.iu.lib.6. Bald.

Ius non potest acquiri in beneficiis ex præscriptione. ita no. Abb.in c.ex parte, de testibus.

L.

LAicus debet postulari ad canonicatum, non eligi. ita no. Inn.in c.fi.de obl.ad ratiocin. fol.71. nu.2.&c.

Laicus tempore inchoati processus & delicti si postea efficiatur clericus uel monachus non mutat forum, ut l. si quis posteà, ff.de iud. & l.cum quædam puella, ff de iurisd.om.iud. Nam pœna alteratur ubi in pœnis inspicitur tempus delicti. Sed ubi inspicitur tempus sententiæ, tunc secus: quia ẽm illud tẽpus moderatur condemnatio: licèt ẽm aliud tempus accusatio sit formata, ut ff. si ex noxa.causa agatur.l.pen.& de pœnis.l.j.& ff.de nego.gest.l.Pompo.el ij. Si uerò fit clericus ante inchoatum processum, idem quò ad pœnã si in fraudem recipit clericatum ẽm Dyn. Sed quare sicut bona alienare potest, sic, ut ita dixerim, nõ & personam, ut ff.de dona. & l.post contractum de in integ.restitu. l.absentem. Non enim est persona, aut res litigiosa. Respondeo, q noxa sicut lepra sequitur caput, ut no. in auctentico de mona.in prin.col j. & ff.de capi.di.l. ij.§.nemo & ff.de postul.l.ex ea. Vel dic, q licet clericus in ante gesto teneatur inspecto initio tãtum, iudex secularis non potest in eo sequi sententiam corporalem, quia non potest mittere falcem in alienam messem. arg.ff.de bon.aucto.iud.poss.l.cum vnus.§.is qui, & ff.si serui.uendi.l.sicuti. §.Aristo. & in auct.de sanc. epi. §.si uerò.col.viij. ubi dicitur q primò degradari debet, & posteà tradi ad pœnam iudicis secularis. Sed an post capturam clericatum accipiens dicatur esse p̃uentus. dic q sic, quia captura est citatio realis, quãdoque captura non est citatio sed custodia, ut in cap. ut famæ, de sen.excom. Vt quando iudex secularim capit clericum in scelere seu in. delicto cõprehensus tangitur ista materia in c.j.de obligatio.ad ratio. & melius per Ioan.And. ibidem quem omninò uide. & per Bar.in d.l.j. ff.de pœnis. Bal. item scias q mutatio duplex, s.fori, & pœnæ, & neutra fit si erat præuẽtus, sed si non erat præuẽtus, fit mutatio iud.non pœnæ nisi qñ non cadit in iudice talis qualitas pœnæ: tunc.n, primò degradari debet, posteà remitti puniendus ueteri pœna. & facit. ff.ad municip. l.incola. & quod ibi no.Bal.

Laicus tenens clericum in carcere, seu asserentem se clericum, an laicus teneatur eũ dimittere & qñ, uide Inno.in c.contingit, de sen.excom. fol.327. nu.2. & uide supra in uerbo Iudex, in 88.q. ubi latè.

Laici interdicti promoueri non possunt, ita no.Inn.in c. non est, de sponsalibus. fol.275

Laici pro rebus ecclesiasticis possunt ɔueniri coram iudice ecclesiast. ita no.Inn.in c.si clericus, de fo.cõp. f.120

Laicus non accusat clericum seu presby. etiam de fornicatione. ita no. Inn.in c.ex parte, de testi. fol..154.nu.1

Laicus etiam de spiritualibus tenetur respondere Papæ. ita no.Inn.in cap.dilectus, el iiij.de præben. fol 217 uide supra in uer.Clericus, in 22.q. & etiam in 30.q.

¶Latitare dicitur omnis qui non obedit uocationi iudicis eum scire præsumatur. ita no.Inn.in c.dilecto, de uerb.sig. fol.338.in nu. 4

¶Laudum arbitratorũ non emologatur tacitè lapsu temporis. ita no.Inn. in c.Quintaual.de iureiu. f.172.n.4 Ratio est, quia magis accedit contractui q̃ sententiæ ut in auctentico ut diffe.iudi.§.j.col.viij. Item si arbitrator non procedit ut iudex, ergo non habet citare partem ad essentiam laudi ẽm no.per Inn.in c.dudum, de præsump. Sed ad sui instructionem si ei non liquet de cã requirit absentem, & si absens non cõparet, uidetur impedire ne arbitretur, ut ff.de uerb.obl.l.si quis arbitratu. Item quare citat ubi requiritur exploratio uoluntatis, ut ff.de ędilitio edicto.l.quod si nolit, & de in diem adiec. l.si necessariò, & de leg.ij.l.quod tñ. q tene menti. Adde q not.per glo.ff.de arbit.l.si de meis,§.decepisse per Dyn. & ff.de furtis.l.si dominiũ, per glo. & de iudi.l.j. & uide quod dixi, ff.de condi. indebi.l.si procurator. Bald. uide supra in uerbo Arbiter, in 7.quæst.

¶Legatarius admittitur in testem in cã testamenti, quia necessariò non sequitur, ualet testamẽtum, ergo & legatum. ita no.Inn.in c.quoniam, de testib. fol.154.n.2

Legatum, uide infrà in uerbo Testator, in 1.& 3.q. & infra in uerbo Prælatus, in 2.q.

¶Legatus quid possit reseruare suæ collationi, uide Inn. in c.cum dilectus, de iu.patr. fol.263.nu.2. & uide qđ no.ff.de testa.mi.l.si certarum, in fi. Bal. uide supra in uerbo emanans, in 1.q. & supra in uer.Ciuitas, in 5.q.

Legatus an possit facere statuta ɔ̃ ius cõmune: dic q sic, nisi in reseruatis uel prohibitis statui. ita no.Inn.in c. ut singulæ, de offi.archipresbyteri. fol.75

Legati in prouincia sibi cõmissa possunt facere constitutiones generales in his quæ pertinent ad suam iurisdictionem. ita no. Inn.in c.nemini. de officio leg. fol.92 idem tenet Abb. in c.j.de loca. & sic facere statuta ,pcedit per eundem per quem procedit iurisd. & eãdem etiam habet statuere & iudicare, ẽm Inn.siue quis habeat iurisdõnem aliam siue superiorem, siue bassam, i. inferiorem. & põt facere statu.in spectantibus ad suam iurisdictionem. Non tñ potest facere statu ne à sua iurisdictione possit appellari, quia soli principi licet apponere clausulam omni appellatione remota, ut in c. uenientes, de iureiur. quia hoc, s.an appel.sit recipiẽda necne, non pertinet ad suam iurisdictionem, sed ad iurisd.superiorum. Nunquid ergo ualeat statutum qđ faciunt illi in prouinciis quibusdam, s.q ab interlocutoria non possit appellari, uĩ q sic si appellatur ab inferiore ad epm legatum. secus si ad Papam, quia non põt diuertere à molendino dñi Papæ. potest tñ retinere hũc modũ qđ faciat iudices tres. primum primæ causæ. secũdum primæ appellationis. tertium secundæ appellationis: & sic non poterit appellari extra ,puinciam: quia non est licitum tertiò prouocare. & hoc est iuris cõis, non ui statuti, ẽm Bar in l.omnes populi, ff. de iust.& iu. Qui non dicit uerum, quia quò ad Papam potest appellari omissis gradibus. Si aũt facit constitutionem nõ negatiuam sed affirmatiuam, puta q ab interlocutoria

terlocutoria liceat appellari vna uice, ualet constitutio, quia auget ius superioris. non autem minuit secundum quosdam. Sed uidetur q non possit sine speciali cõmissione statuere id cuius ɔ̃rium statuit dñs, ut ff. man. l. si hominem. Sed quid si statuit ut ,pcdat summariè. & de plano, uidet ualere: qa nõ tãgit ius superioris sed ordinem iudiciorum' in ɔ̃rium allegatur. ff. de off. procon. & lega. l. nec quisquam. & no. in Spe. iõ ti. de leg. §. supereſt uer. ſed nunquid & in c. fi. de hære. lib. 6 & de uer. sig. c. sæpe. in cle. in gl. 3 Sed quid si statuit, q minor non restituat, uidetur q non ualet, ut ff. de mino. l. iij. in prin Ar. ɔ̃. ſi. qđ quisque iuris. l. j. §. j. & plenè uide in c. fi. de app. lib. 6. in nouella. Bal.

Legatus facta vnius prouinciæ existens in alia explicat sibi decreta. ita no. Inn. in c. nouit, de off. dele. fol. 91

Legatus nullã habet pìãtẽ auferẽdi iura unius ecclesiæ & dare alteri. ita no. Inn. i c. fi. de cõfir. uti. uel inu. fo. 208

¶ Legitima põt diminui prætextu consuetudinis. ita no. Abbas in c. Raynutius, de testamẽtis. imò est ibi casus de hoc melior qui sit in iure, ibi dum dicit ẽm Tuscanensem consuetudinem ciuitatis &c. uide Cy. in l. sancimus. C. de nup. Bal. uide Io. An. in c. multũ, de reg. iu. lib. 6. qui allegat ad idem. d. c. Raynutius.

¶ Legitimatus & restitutus famæ ab imperatore est habilis ad honores ciuiles, non ecclesiasticos. ita no. Inno. in c. per uenerabilem, qui filij sint legitimi. fol. 285. nu. 3. legitimatus à Papa non uidetur legitimatus ad succedendum nisi in terris ecclesiæ. ita dicit. Inno. in d. c. per uenerabilem.

Legitimatio summi Pont. quid operat: uide Inn. ibidem.

Legitimatio sobolis non firmat electionem illegitimè electi, aliàs nati: qa non purgat uitium eligentium: qa non trahitur retro. ita no. Host. in c. innotuit, de ele.

Legitimatio personæ procuratoris non facit eum irreuocabilẽ ante lit. contest. ita not. Inno. in c. in causis, de elec. fol. 40. nu. 4

Legitimè uidetur factum in dubio quod factum est. ita no Inno. in c. fi. de libelli obla. fol. 123. & ibi uide de natura istius uerbi legitimè.

Legitimè nihil potest fieri, si forma non seruatur. ita no. Host. in c. cum dilecta, de rescrip.

¶ Lex licet sit abrogata, tñ ratio semper remanet legis, quam semper licitum est allegare. ita not. Inn. in c. nouit, de iudi. fol. 118. nu. 6. & uide. l. pe. in prin. C. de lat. libe. tolẽ. Inn. uide. ĩ. in uer Citatio, in 28. q. circa medium, ibi, q si lex assignet tpˢ &c. Bal. uide in c. auctoritate Martini, de pbeñ. lib. 6. & Bar. in l fi. ff. de falsis.

Lex petendæ. C. de tpi. in integ. restit. habet locum ubi terminus præfigitur non iudici. ita not. Inn. in cap. de causis, de off. dele. fol. 76. nu. 5. ff de mino. l. inter utile, no. C. de adulte. l. fi. & ff. de excu. tu. l. si cum ipse & in l. scire oportet. §. consequens & per Dy. in §. rursus & l. arbitrio §. pe. ff. de dolo Bal. uide. ĩ. in uer Sta. in 5. q.

Lex prima §. solent. ff. qñ appell. sit intelligit qũ præsens sedebat in ordine non iudicans, sed consulens, uel qñ sedit iudicans sed ɔ̃dixit: & ideo potest cognoscere de appellatione, quia cognoscit diuerso iure. ita no. Inn. in c. irrefragabili, de off. ord. fol. 94. nu. 2

Lex de usu aquæ. ff. de uariis & extraor. cri. qualiter intelligatur, uide Inn. in c. 2. de off. iudicis fol. 97. nu. 2

Lex pe. ff. de aqua quoti. & æsti. uide Inn. in c. cum uenissent, in fi. de in integ. rest. fol. 108. nu. 9

Lex si de meis. ff. de arbi. uide Inn. in c. per tuas, de arbi. fol. 115. nu. 3. ibi ponit &c.

Legis intellectum sufficit habere licèt non habemus intellectum facti. ita not Inn. in c. ecclesia, ut lite pendente fol. 48

Lex Si qs in tãtã. C. unde ui. an habeat locũ in causis ecclesiasticis, uide Inn. in c. ad nrãm, de iureiu. fol. 171

Lex utique. ff. de re. uendi. qualiter practicetur in sententia formanda & cæteris capitulis illius. l. uide Inn. in c. 1. de re iud. fol. 182

Lex petẽdæ. C. de temp. in integ. rest. & l. diffamari C. de inge. manumis. quomodo debent intelligi uide Inn. in c. super eo, de app. fol. 192. & ibidem uide per Inn. de coarctatione dilationũ. & uide. ĩ. hoc eodẽ uer. in 2. q.

Lex uiua qñ aliqd prohibet, debet idẽ operari ac si lex mortua prohiberet. ita no. Inn. in c. fi. de accu. fol. 295

Leges ciuiles an sint seruandæ in foro ecclesiastico seu canonico, uide per Inn. in c. 1. de no. op. nun. fol. 313. & etiam per Io. An. ibidem in nouella. & in c. quid clericis, de fo. comp. Dic q si loquimur in sententia tunc inter laicos est seruanda in foro episcopi si patitur iurisdictio iudicantis, ut in c. fi. de exce. lib. 6. Si loquimur in sta. Aut sta. est ɔ̃rium canoni. & tunc eps debet seruare canones, nõ sta. ut in c. ecclesia, de consti. & in c. cum causam, de re iud. Aut non est ɔ̃rium, sed supplet, uel distinguit ius canonicum: & tunc seruandum est sta. ar. notatorum in l. j. de consti. principum. Aut sta. est præter ius canonicum & disponit de casu alias non deciso, & tunc seruandum est, ut ff. de legi. l de quibus. & ideo consuetudines feudorum seruantur in foro epõrum sicut pacta, ut ff. de legi. l. sed & ea. Et non solum consuetudo est seruanda, sed simile consuetudinis & statuti, no. ibi & l. non possunt, & in l. sed & posteriores, eod. tit. nam qñ lex sit super casu non deciso, semper tacitè agi uidetur, ut de similibus ad similia porrigat, uel procedat. qđ est no. Bal. Adde ad istã materiã q no. gl. in c. malæfidei, de reg. iu. lib. 6. Bal. uide Bar. in l. si uerò §. de uiro. ff. sol. ma. & no. bñ hoc in eo q dicit semper. & an hoc procedat in pœnalibus, dic ut in c. 1. §. sed quia natura, in ti. quæ sit prima causa. bene. amit. & ibi dixi.

Lex si dicit q hæreticus in articulo mortis non posset reconciliari, esset inhumana & contra uoluntatem Dei. ita no. Inn. in c. à nobis de sen. exc. fol. 326. nu. 2

Lex de intellectu. l. Barbarius. ff de officio præsidis, uide omnino Inn. in c. cum dilecta, de rescrip. fol. 14. nu. 1 ubi ponit not. intellectum illius legis.

Libertates deducendæ sunt ad temperantiam. ita no. Inn. in c. quanto, de censibus fol. 265

Libertas, uide infra in uer. Rex in 3. q.

¶ Libellus est triplex, quidam est supplicationis, & est ille qui offertur iudici à quo tantuoi, deinde præsentat iudici recognituro de cã, deinde parti ɔ̃ quam. Quidã dr conuentionalis: & iste primò offertur, iudici deinde parti. Alius dr citatorius q offert parti tantum. in primo non requirit expressio rei uel cãæ ui l. ptor. ff. de iuris. om. iud. In scđo requirit expressio rei & cãæ ,pximæ & remotæ. in 3. non requirit expressio cãæ, ut C. si mã. ita sue. alie. l. ea quidem in gl. Hoc quantum ad libellum, qa debet & põt ,pcedi. Sed ex libellus est quo põt, sed non debet procedi qñ exprimit cã proxima tãtum, s. oblatio informis, tñ ualet ad interruptionem. Est tertius libellus ex quo non debet nec potest procedi: quia nõ cõcludit iudici neq; parti iste est difformis, & sic est triplex libellus, s. ex quo procedi põt & debet, Ex quo potest & non debet, ex quo non potest nec debet. Alius est enim libellus informis, Alius difformis, sicut in iuramento dicimus. Et sic erit triplex

libellus.Formis, Inlormis,& Difformis. ita not.Inn.in rubr.de libelli.obla. fol.123

Libellus in quo iniusta causa petitur, non debet recipi. ita no. Inno.in c.inter dilectos,de dona.fo.237.in n.2 & no.ff.de excep.doli.l.ij.§.circa Bal.

Libellum ineptum si iudex admisit & super eo est probatum.non ualet probatio ita no.Spe.in ti.de off.iud.§. de seruis.uer.quid si libellus & no.in c.examinata, de iudi.per Io.An.Inn.Si uerò libellus est aptus,sed processus ineptus,adhuc non ualet probatio,nisi per confessionem:in c Pisanis,de rest.spol.secundum Io.Cald. & ff.de iureiu.l.si patronus libertam per Guil.de accusatio.Si delegatus pronunciat super ineptitudine libelli non desinit esse iudex : quia est interlocutoria uer.quid si proprio.G.

Libellus propriè non dicitur querela cui petitio non inseritur,ita no.Inn.in c.in nra,de sepul.fol.245.in prin.

Libellus qualiter debeat cõcipi in petitione quartæ epalis, uide Inno.in c.certificari ,de sepulturis.fo.244.in num.1. Adde q quarta epalis non debetur nisi ab ecclesiis subditis, sed parrochialis debetur etiam ab exemp.quia ista non debetur ratione superioritatis, sed ratione iniuriæ: ideo quia non sepliuntur apud parochiam, secundum Io.An.in c.cum ex officiis, de testamentis. Bal.

Libellus qualiter formetur quando socius agit contra socium ratione societatis, uide Inn.in c.inter dilectos, de exce.prælatorum fol.311.in nu.7

Libellus qñ formatur simpliciter ; & tunc noie proprio intelligitur formatus, nisi esset persona ecclesiastica: quia tunc nomine ecclesiæ. intelligitur formatus.ita no.Inn.in c.olim,de rest.spol. fol. 143.nu.2

Libellus requirit in causa inquisitionis & denũciationis. ita no.Inn.in c.1.de libelli. obl.fol.124.nu.3,uide.j.in uer.Suia,in 16.q.& infra in uer.Renuncians, in 14.q.

Libello non procedente potest fieri missio ex primo decreto & executio sententiæ.ibidem Inn.& uide supra in uer.Actor.in 1.& 3.q.

Libellus quando possit mutari uel emendari, & qñ, non uide Inn.in d.c.1.de libel.obl.fol.124.in nu.6.post lit. cont. Item in cã appellationis non põt quis emendare uitiũ petitionis in libello positum, sed uitium exceptionis bene potest emendare uel uitium positionis, ut C.de temp.appel.l.per hanc & no.C.de appel. Nec ob.q appel.pendente nihil debeat innouari, quia uerum est in innouatione executionis, secus est in innouatione probationis uel delegationis: ut l.fi.C.de errore aduoca.tene menti: Bal.Item scias q in l.in delic. §.si detracta.ff.de noxa. fuit generaliter actum ibidẽ. nam qui declarat libellũ non dicitur mutare uel emẽdare; & ideo hoc potest fieri in quacũq; parte litis,exponẽdo qđ dixi, nõ perimendo.ff.de rei uend.l.Põpo. scribit si frumentum.§.j.& in c.cũ delectus, de accusa. Sed secundum est falsum: quia ille.§.si detracta, loqtur in libello speciali : nam eo ipso q non exprimitur qualitas, uidetur simpliciter agi,nec potest postea addi qualitas post litem contestatam : quia non intentat per libellum secundum commune dictum aduocatorum.Doc.nostri dicunt q quando in libello adiicitur qualitas: aut super ea fundatur intentio actoris,& est de substantia: & tunc post lit.cont.non potest detrahi: quia alia uia est electa : exemplum in l.j.§.diuus.ff.de sica.& ff.de instito.l.habebat,& arg.l.si mulier, in fi.ff. q metus cau.in ratione sui. Aut ex ea pẽdet beneficiũ conuenti,& non obligatio agentis, & tunc põt addi & detrahi,ut d.§.si detracta:quia oblig.principalis secundum legistas non mutatur:tene menti illa. Bal.

Libellus generalis admittitur : & tunc ualet ẽt snia gñalis,tamen debet esse clarior quàm libellus. ita no.Inn. in c.2.de libelli oblatione fol.124

In libello sufficit accessoriè petere fructus perceptos & percipiendos sine alia expressione quantitatis. ita no. Inn.in c.2.de libelli oblatio.fo.eo.& ff.de arbi.l.quid tamen.§.pe.Bal.

In libello sufficit dicere peto.x.quæ mutuaui : licet non adiiciã te mihi soluisse, uel solèniter in contractu esse uel pecuniam in utilitatem esse conuersam.ita no.Inn. in c.fi.de libelli oblatione fol.124.&c.

Libellus licet non sit recipiendus sine cã ; tñ si recipiatur & respondeatur ab aduersario, bene tenet processus. ita no.Inn.in d.c.fi.de libel.obla fo.eod.uide supra in hoc eodem uer.in 3.q.

Libellus non requiritur ubi non agitur contra specialẽ personam nisi quando contradictor petit.ita not.Inn. In c.uide libel.obla. fol.124.nu.4

Libellus etiam sine conclusione procedit coram Papa, & fortè etiam coram alio, si conclusio sit uniformis,& ex uerbis colligi possit, ar.ff.de auc.tu.l.pen.& no.j.q.4.quia præsulatus. facit.ff.de lib.& posth.l.Gallus.§.quidam rectè.Si uerò possint diuersæ conclones elici, non procedit libellus per conclusionem non declaratus.Si aũt libellus habet conclonẽ,licet non sit p circũstantias declaratus, procedit, ut ff.de pœnis.l.si præses. & no.Inn in c.1.de lit.cont. fol.124.nu.3

Libellus debet continere talem cãm quæ probata sufficit.i.quæ necessario inferat. ita not.Inno.in c.1.de lit. cont.fo.eo.& no.in l.ij.§.circa ff.de excep.doli.uel saltim inferat præsumptiuè ut l.omnes.§.Lucius.ff.quæ in frau.cre.& at.no.in l.pen.uer.sed quæ ratio.C.de peri.tu.Bal

Libellus ineptus non solum reiicitur, sed ẽt ueritati 9rius notoriè. ita no.Inn.& Host.in c.1.de offi.vica.nec debet poni in actis,quia iudex uerbo & facto põt eum lacerare, ut l.j. & ibi gl.ff.de offi.assesso.& in l.fi.C.de ord.cogn.& no.in l.qui cum maior.§.si patris.ff.de bo. lib. Sed quæro,libellus ineptus fuit oblatus in iudicio contra aliquem, uel fuit generalis, uel obscurus: ille contra quem fuit oblatus,fuit litem contestatus super illo libello inepto generali uel obscuro nihil opponens.Postea iste uidet q libellus est ineptus seu obscurus, opponit contra libellum : dicitur ab actore q illa exceptio nõ erat admittenda, quia erat exceptio dilatoria,& sic debuit ante litem cont.opponi, ut l.ij. & l.exceptionem.C.de proba. Certum est enim q est licitum arguere de ciuilibus ad criminalia,ut l.absentem.ff.de pœnis.Sed nos uidemus q si libellus ineptus generalis uel obscurus offertus, debet excipi ante litem contestatam, & tunc debet nomen rei in libello aboleri, ut l.libellorum, uer.item quid si accusator.ff.de accusa.item ista uidetur excep.facti, non iuris: quia obiicere; quòd libellus seu eius intentio non ualet, ut dicit l j.ff.si mensor.fal.mo.dixerit, ibi, nec intentionem &c. unde cum infra tempus non fuerit oppposita,silentio perdidit causam, ut extra de excep.cap.pastoralis.C.qui accusa.non poss.l.si ea. nec repetio iure cautum q exceptio non opposits libelli sit peremptoria, quia peremptoria habet se circa negocium principale, & hoc sonant uerba, quia perimit. Dilatoria differt iudicium cum à capite libellus possit restaurari. facit.q no.in c.Raynaldus, de testa.

Dicplenè per Io. Andr. in c. examinata, de iudi. in nouella. De incertitudine libelli, dico, q non uitiat ipsum si non opponitur, ut C. de annali except. l. fin. nam acta ordinaria lit. non uitiantur propter incertitudinem secus in probatoriis & decisoriis, ut ff. depositi. l. j. §. si quis argentum in gl. no. de rei uendi. l. idem Pompo. scribit si frumentum, § fin. uera autem ineptitudo potest semper opponi ante sententiam, ut in d. c. examinata. Hoc uerum si peccat in iure, secus si peccat in facto, ut d. l. fi. de annali excep. Item ubi libellus non continet causam potest quãdocũque emendari p modum probationis. Si autem continet causam insufficientem, non potest emendari nisi ante litem ꝯte. ut l. edita, C. de edendo, & l. ij. §. circa de excep. doli. Sed ar. ꝯ. ff. de appell. l. scio. Sed illud in causa appellationis, ubi uera cã apparet ex actis primis. Sed quid si reus est litem contestatus super libel. ambiguo, & fecit hoc, ideò ut sententia esset generalis, sed actor cũ sibi deficiant pbões uult restringere libellum, declarando suam intentionem ad hoc ut snia sibi nõ officiat in aliis, sed reus ꝯdicit, per autẽ. qui semel, C. quõ & qñ iudex, & quia in fauorem rei est inductum q possit, procedi super ambiguo libello si reus vult: quid iuris hoc casu. glo. in alle. l fi. de annali excep. arguit pro & contrà. Sed ꝯ actorem multum facit, ff. de arb. l. de rebus. Sed pro eo actore facit, ff. de rei uend. l. idẽ Pompo. scribit, §. fi. & ar. ff. de uerb. obl. l. inter stipu. §. j. qđ uidetur uerius. Ad hoc. ff. de uerb. obl. l. quicqd astringendæ. Sed quid erit si iudex vult incertum libellum repellere, reus contradicit? uidetur q reus non admittatur: quia libellus incertus præsertim ubi cã non est, non concludit, quia conclusio nõ sequitur ex præmissis. Contrarium dicas, quia iniuriam facit iudex tã actori q̃ reo, ut no. in d. l. fin. de annali except. Ex his colligitur illa propositio famosa, quam dicit Iac. But. in d. l. edita, C. de edendo, s. q libellus generalis concludit iudici, non parti opponenti. Aliud autem in libello inepto præcisè, ut qñ ius non conuenit facto, ut C. ne quis uella regia. l. j. & de formulis le. ij. Pnta si laicus petat ecclesiam in proprietatem licet sit patronus, quia in laicis ius proprietatis non cadit, ut in c. examinata, de iudi. Sicut nec Iudæus mancipium Christianum &c. ut l. vir bonus. iudi. sol. nam iste libellus est contra ius constitutionis. Sed libellus incertus est potius contra ius partis. & hoc uerum ubi actio proponitur, secus si officium iudicis, quia tunc etiam partibus inuitis iudex ex officio potest repellere petitionem indiscretam, ut C de prædiis curialib. l. j. lib. 10. & ff. de transactio. l. cum hi, §. in causa. Tene ista menti perpetuò. Bald.

Libellus non est necessarius in causa appellationis, quia sine libello potest iudicari ex præmissis actis. ita not. Inn. in c. coram, de offi. deleg. fol 87

Libellus generalis includit ea quæ sunt iuris cõmunis, non ea quæ sunt consuetudinis. vel dic, q libellus non indiget specificatione in his quæ includuntur de iure cõmuni, sed in his q̃ non includuntur de iure communi eget specifica exp. essione. ita no. Inno. in c. conquerente, de offi. ordin. fol. 95. nu. 3

Libellus quomodo formetur quando petitur cassari electum uel electio, uide Inn. in c. cum uenisset, de in integ. resti. fol. 208. nu. 2

Libellus supplicatorius debet offerri referendariis sacri Palacij. ita no. Inno. in c. ex literis, de in integrum restitu. fol. 1 10. nu. 1

Libellus iste, dico q tali tempore & loco me spoliasti tali re: vnde iustitiam mihi fieri peto. bene ualet de generali iustitia, ita no. 1. q. 4. quia præsulatus. ita not. Inn. & Hostien. in c. ij. de ordin. cogn. nec coarctat iudex uigorem, quinetiam iniusta sententia ualeat, nisi appellatur: sed iustificat libellum contra ineptitudinem petitionis, i. conclusionis, & concludit iste libellus generalis iudici: item parti nisi petat declaratiue ut ff. de rei uindic. l. si in rem, in fine. s. quando narrata possunt recipere diuersas conclusiones: sed quando habent vnicam tantum & vniformem conclusionem, tunc conclusio est specialis & certa. Reo quoque sic petere sufficit, ut no. ff. de in ius uocan. l. libertus à patrono. quod uidetur reus facere eo ipso q excipit uel negat, ut l. amplius, ff. rem ra. habe. & ff. de procura. l. non solùm, §. si status. & ideò qñ contradictio rei sapit uim turbationis actoris, non est necesse aliter probare de turbatione, arg. ff. de acquir. re. do. l. Pompo. in fi. Item potest quis eandem petitionem ex pluribus causis iustificare, ut ff. de admin. tut. l. Aemilius, & de excu. tu. l. qui testamento. & de contrah. emp. l. si mater tua. & l. sicut exceptionem, §. si plures de excu. tut. tene menti Bald. Idem dicit Inn q si libellus generalis recipitur, processus ualebit. Sed si in eo plures includantur condẽnationes ẽm illam quæ minorem condemnationem requirit, fiet condemnatio nisi ex qualitate probationũ, uel ex prosecutione actorum aliud inducatur. ita no. ipse in cap. dilecti, de ordin. cognitio. quod not. Ex hoc no. q procedit iste libellus, peto talem condẽnari secundum formam iuris, & statutorum, scilicet si non petatur declarari alia lege, ut ff. de accusatio. l. senatus. in quo libello, dic q aut per statutum derogatur iuri ciuili, ut quia dicit statutum q nõ possit nisi pœna sta tuti imponi. & tunc solum sta uidetur esse acceptatũ, quia ea uia uidetur electa quæ possibilis est, ut l. iij. ff. de testa. mili. Aut non derogatur, & tunc, aut statutũ cumulat pœnã, & tunc utraq; uia uidetur esse electa, ut l. qui sepul. de sepul. uiola. Aut non, & tunc uia simplicior & leuior per iudicem est tenenda, si acta patiuntur, ut ff. de pœnis. l. si præses. Actor non potest addere cui vult dũmodò probet, & tunc iudex sequi debet uiam probationum, secundum Innocen. & hoc in pœna imponenda. sed in ordine iudicij debet ꝑcedere tantum ẽm statutum suum. quod bene no. Bald.

Libellus non continens originem petitionis dicitur generalis & in formis tñ tenet super eo informis sententia, & pariet exceptionem rei iud. in omnibus. ita no. Inn. & Hosti. in c. super, de ordine cog. Sed iste libellus nõ debuit recipi, ut C. de eden. l. fi. & l. fin. C. de annali excep. & arg. ff. de uerb. obl. l. triticum. libellus informis nulla probatione ualet, ut no. ff. depositi. l. j. §. si quis argentum. fallit in probatione confessionis, ut ff. de iureiuran. l. si duo, §. si quis. Et no. q libellus indefinitus æquipollet generali ẽm Inno. Potest tamen indiscreta petitio posita in libello declarari in processu, & tunc medium arctat extrema nisi malignè factum sit, ut ff. de arbi. l. de rebus. q no. Bald.

Libellus incertus procedit super pertinentiis, quia petũtur accessoriè & nomine pertinentiarum castri, intelligitur territorium eius. ita no. Inn. in c. cùm ad sedẽ, de resti. spol. fol. 142. nu. 2. & 4. & petito castro tacitè intelligitur petitum eius territorium, ut ff. de offi. præfec. urb. l. j. §. sum urbem. Bald.

Libellus an sit dirigendus contra eum quem dico uasallum meum esse uel districtualem, an contra eum qui possidet

possidet obedientiam in eo, An ꝯ utrunque? Dic ꝙ contra utrunque, ut utrique præiudicet, quia uterque est æquè principalis, nam possidentis interest non perdere, & possessi interest dñium non mutare. ita no. Inn. in c. ad audientiam, de rescrip. fo. 8. nu. 2. & no. in l. inuictus. ff. de fideicommis. liberta. & ff. de rei uendi. l. j. §. per hanc quod no. Bal.

De libello disiunctiuo, uide per Inn. in cap. Abb. de re iudica. f. 189. nu. 1.

Libellus si recipiatur, & in eo non appatet de interesse actorũ, ꝙ sentẽtia dẽt restringi ad interesse actorum, si põt fieri, alias dẽt ferri ẽm probata. ita not. Inn in c. inter monasterium, de re iudica. f. 187. nu. 2.

Libellus subiectionis formatur ꝯ clericos rebellãtes. ita no. Inn. in c. cum inter, de re iudi. f. 183. nu. 2.

Libellus est necessarius super his quæ añ lit. cõt. contingunt, ita not. Inn in c. significante, de ap. f. 203. n. 1

Libellus qualiter debet formari in cã appellationis, uide per Inn. in c. dilectus, de app. f. 199. & vř casus notabilis in l. Atheius, in fi. cum l. seq. ff. de aqua plu. arcen.

Libellus re perempta procedit ẽt si res petatur in actione ex testamento, ut per Bal. in l. filiosami. res. ff. de donatio. causa mortis.

Libello eodem potest peti res & pœna, licet tempore petitionis nondum sit commissa, ut extra de test. c. Raynaldus, in prin per doc. & do. Pet.

¶ Liberatio tãquã qd fauorabile põt fieri ẽt absente parte aduersa. ita no. Inn. in c. ueniẽs, de renun. f. 61. & per eundem in c. fidem, de pac. per gl. in l. j. C. de pact. & in l. non solum. §. si libertatis. ff. de libera. lega. Confessio uerò ad obligãdum & pactum requirit præsentiam aduersarii, ut ff. de pac. l. idem in duobus. ff. de confessis. l. certũ. §. si quis uerò & ff. de act. & obli. l. cõsensu. & C. de do. l. non ambigitur & C. de sac. san. ecc. l. illud & de ꝯh. emp. l. j. in fi. Nam ubicunque requiritur, ibi oportet ꝙ consensu amborũ actus producaẽ facit qđ no. ff. de neg. ge. l. si in fi. & qui renunciat liti, vř renũciare iuti: secus si dicat renuncio instantiæ, ut C. de præscrip. lon. temporis l. j. & no. C. de pac. l. postquam liti. Et uide Inno. in c. ex tenote, de renun. Bal. uide Barto. in l. athletæ. §. dat remissionem. ff. de excu. tut. & in d. §. si liberationis.

Liberato principali per remisisionem sibi factam, uř ẽt liberatus consiliarius, & quilibet accusatorius sibi in iudicio animæ: ita no. Inn. in c. sicut, de homicidio. f. 302 nu. 2. quod no. ad paces quæ fiunt quotidie, quia facta pace cum principali & cum suis auxiliatoribus facta uidetur. quod no. Bal.

Licitum & illicitum aliter iudicaẽ in foro cõscientiæ quã causarum, de quo uide plene per Inno. in c. quia plerique, de immunitate eccle. fo. 273

Licitũ est facere reprobationẽ reprobationis nõ ulterius ita no. Abbas in c. licet causam, de proba.

Ligare oemo põt non subditos, & si consuetudo erat in ꝯrium, non ualet. ita no. Inn. in c. quæ fuit, de his quæ fiunt a maio. parte capituli. fo. 230. n. 2

¶ Limes quid sit, & in cuius iurisdõne sit, & sic quis iudicat de eo ꝙ fiet in confinio territotiorum, uide per Inno. in c. penulti. de parochi. f. 246. nu. 2

Limites & ea quæ sunt circa limites qñ possunt præscribi & qñ non, uide Inn. in c. super eo. de parochiis. fo. eod.

Limes & limitis adhærẽtia nõ præscribunẽ, & q̃ dicanẽ adhærẽtia limitis, dic ꝙ relinquitur arbitrio iudicis. ita no. Inn. & Abb. in c. 1. de parochiis.

Limites probantur per libros antiquos, testes & famam & adminicula, ita no. Abb. in c. cum causam, de proba. qđ no. quia sæpe est de facto.

¶ Liber rõnum an faciat fidem & qñ, & quid de libris mercatorum, uide per Bar. in l. nuda ff. de dona.

¶ Litera, uacante sede missa, uidetur potius missa ecclesiæ quam personę ita no. Host. in c. eam te, de rescr. & uide supra in uer. Credulitas, in 5. q.

Litera impetrata ꝯ vicarium non arctat dñm ita no. Inn. & Host. ibidem.

Literę ad instãtiã impetratę quod modis tollãtur seu euanescunt, uide per Host. in c. cæterum, de rescrip.

Literæ impetratæ super cõfirmatione sñiæ licèt non adiiciant si ueniat cõfirmanda, tñ tacitè intelligitur ꝙ sũt literæ iustitiæ. ita no. Inn. in c. ex parte, de rescr. fo. 6. n. 3. item sub intelligitur hæc clausula partibus cõuocatis, ꝙ iustum fuerit decernas, ẽm Host. & uide s̃ in uer. Factum, in 1. q. & j̃ in uer. Reuocatio, in 3. q. &c.

In literis de iustitia nõ est necesse facere mẽtionẽ de principali iure aduersarij, quia nõ ledit illud ius partis. secus in gratia, quæ uenit ad elidẽdũ ius alterius ita no. Inn. in c. cum ordinem, de rescrip. f. 7. n. 3

Literas principis uitiat mala grãmatica, sed mala grãmatica in narratione nõ uitiat: quia est mala grammatica partis nõ principis. ita no. Inn. in c. ad audientiã, & in c. ex parte, el. ij. de rescriptis. f. 8. uel dic ꝙ q̃libet uitiat, sed falsa ortographia nõ uitiat, quia non est scientia, ut in c. ex parte, de fide instru. uide infra in uer. Rescriptum, in 4. q. & supra in uerbo gratia, in 1. q. & supra in uer. Factum, in 2. q.

Literæ iustæ possunt ẽt esse obrepticiæ i. præter conscientiam impetratæ. ita no. Inn. in c. cum dilecta, de rescr. f. 14. nu. 4. ar. l. fi. in fi. ff. quod me. ca. Bal.

Literæ quę sint clam impetratæ ab aduersario i. eo inscio nõ propterea dicentur obrepticiæ ẽm Inn. Contrariũ ipse no. in c. cum olim, de re. iudi. f. 183. ubi dicit ꝙ qñ quis impetrat literas aduersario suo ignorãte, ꝙ istæ literę sunt subrepticiæ. Exponit ipse ibi ignorãte. i. nõ citato citãdo. & dicit ipse ibidem in d. c. cum olim, sed argumentum contra. ff. de acq. poss. l. clam possidere, quæ nihil facit. Bald.

Literæ impetratæ a falso procuratore censentur falsæ, & ideo non possunt ratificari confirmatione. ita no. Inno. in c. ex parte decani, de rescriptis. f. 18. n. 2. Nec debet esse in pendenti ꝑꝑ summam auctoritatem earum. ar. ff. de hæredi. institu. l. illa institutio.

Litera non ualet ex quo stylus curiæ non seruatur, ita nota. Host. in ca. man. de rescrip.

Literæ a non clerico sup bñficio impetratæ nõ ualẽt. ita no. Inn. in c. ex literis. de transl. f. 102. n. 2. ergo si qs nõ habet tonsuram, non potest impetrare beneficium.

Literæ impetratæ sunt impetrantis tñ ante ꝓsentationẽ, sed post præsentationem sunt cões. ita no. Inn. & Ho. in c. ex conqõne, de rest. spol. ergo nõ conferunt iurisdõnẽ añquam ꝓsententur, qa iurisdõ cõis est hoc uerum actu, sed habitu statim iudex est ꝙ supior delegat, ut ff. de iudi. l. cũ furiosus. ergo illud ꝙ facit iudex delegatus añ ꝓsentationẽ est ipso iure nullũ, quia actum. t. exercitiũ nõ hẽt. Non obst. ff. de iud. l. ij. §. tj. ubi sufficit scia litigatorũ: quia illud in ꝓrogatione, nã & sine expressa ꝓrogatione tacite fit ꝓrogatio litigando. Vñ si iudex uidet eos corã se litigare, nõ ꝓcedit temere, & sic non obst. Quid in mãdato ꝓcuratoris, q aliqd facit añ receptas literas mandari? Dic ut no. Archi. in c. is q de ꝓcur. li. 6. ubi tenet ꝙ nõ ualet. qđ nõ credo uerũ, qa ex quo dñs mãdat ratũ hẽre tenetur, ut ff. de ꝓcu.

l. 6

l.si procurator absentis, aliàs nulla ratihabitio ualeret quia mandatum præsentatum non fuit q nec erat in re rum natura, qd est contra iuris ciuilis regulas, facit. ff. qui satisf.cog.l.iul. Sed an eo ipso q dominus transmittit alicui instrumenta causæ uidetur eum facere procuratorem? Dic ut no. Guil. de Cu. in l. Labeo. ff. de pac. & tangitur in l.fi. C. de pactis conuentis. Sed ibi non est mera traditio instrumentorum, sed conuentio personarum, & ex multis concurrentib. augetur effectus Bal.

Litera commissionis citandi non est necessariò ponenda in actis. ita no. Innoc. in c. quoniam contra falsam, de proba. fo.152. in nu.3. quia ista commissio citandi non est de actis secundum eum. Sed Cy. in l. neminem. C. de requi.reis, tenet q debet poni in act. Bal.

Literæ sigillatæ prælatorum uel aliorum officialium q fidem faciant. Vide Inn. in c.j. & plenius in c.2. de fide in strumen. fo.164. in nu.2

Litera noua scripta in charta rasa seu uetusta inducit præsumptionem contra instrumentum, non repulsionem. ita no. Inno. in c. cum Ioannes, eremita, de fide instrument. fo.167. nu.8.

Literæ quando impetrantur non est necesse ibi fieri mentionem de appe. ita no. Inno. in c. oblatæ, de ap. fo.200. nu.1. q est no.

Literæ monitoriæ quid operentur, & quid datio executorum, uide per Innocen. in capitu. dilectus, de præbendis. fo.217. nu.5.

Literæ impetratæ non dicuntur obrepticiæ licet impetrans sit peccator, ita no. Inn. in c. proposuit, de concessione præbendę. fo.221. nu.4.

Literæ iudicis sine testibus faciunt fidem. ita no. Abb. in c. cum à nobis, de testi. & ibi dicit q duo testes derogant literis sigillatis. ratio est, quia una uox est probatio plena & uera, sigillum uerò plena & præsumpta. sed uera derogat præsumptæ secundum Paul. de Liazar. quod nota. bene.

¶ Litis contestatio uel quasi debet fieri super exceptione ita no. Inn. in c. exhibita. fol.120. & uide j. in uer. Testis, in 84.q.

Litem contestari non uidetur qui respōdet positioni, qa nec positio dicitur libellus uel petitio, nec continetur conclusio in positionibus, unde positiones non fiunt ad litis inchoationem, sed ad ueritatis indaginem: in præparatoriis autem causarum fiunt positiones. ita no. Inno. in ca.j. de lit.contesta. fol.125. nu.1. Et succedunt loco probationis, non loco lit.conte. secundum Spec. in titu. de lit.conte. § j. Bald. & uide supra in uer. Citatio, in xxiiij.q.

Lit.conte. potest fieri per negationem facti & per negationem iuris: unde sufficit dicere reo, nego me contraxisse, uel nego me teneri. ita no. Inno. in d.c.j. de li.conte. fo.eo. nu.3. De hoc in Specu. in ti. de lit.conte. in secū da parte. §. j. uersi. sed nunquid per responsionem cum sequenti ubi omninò uide & l. age. C. de transactio. & l. edicta. C. de edendo in opi.hu. Bald. uide. s. in uerbo except in 7.q.

Litem contestandi præsumitur animus fuisse ubi uerba sunt apta ad litem contestandum, secundum Inn. in d.c. j. de lit.conte. fo.eo. nu.3. uide s. in uer. Citatio, in 24.q. ibi licet non requiratur lit.conte. &c.

Litis contestatio non fit per exceptionem oppositam, dicit Inn. in c. prout, de dolo & contu. fo.144. nu.1. Nec est necesse q iudex interroget ut ibi, uide omnino. j. in uer. Testis, in 42.q.

Litis contestatio. An requiratur in inquisitione si partes non sunt contumaces, uide Inn. in c. cum olim, de testibus. fo.157. nu.3

Lis contestari potest in causa appellationis, licet non sit necessariū. ita no. Inn. in c. Raynaldus, de testa. fol.241. nu.4. & ibi uide per Abbatem. & intellige altera parte præsente, sed utraque parte præsente, exordio sit. lis est contestanda, ut C. ne liceat in una eademq; cā. l. 1. per Iac. & Cy. facit q no. per gl. no. in c. per uenerabilē qui filij sint legi. q est no. Bal.

Lite contestata potest opponi contra accusantem quod sua non interfit. ita nota. Inno. in ca. super his de accusa. fo.289. nu.7. &c.

Lis mota non impedit executionem sententiæ à qua nō est appellatum. ita no. Inn. in c. cum in iure, de offi. deleg. fo.86. In contrarium facit capitulum ut calumniis, eo. ti. in cle. Pro prima opinione facit l.fi. C. de ordi. cogni. nisi sit præiudicialis & habens paratam probationem, ut C. quando prouo. non est necess. l. j. in uersicu. si promptas. & hæc uera ubi constat de iurisdictione pronunciantis. Sed ubi non constat nunquam fit executio secundum Inno. & ideo exceptio iudicis incompetentis semper impedit execut. sententiæ, ut est gl. sing. in c. j. de sequestra. poss. & fruct. in clem. item hæc uera sunt si constat de processu causæ uerè uel præsumptiuè, secus si non constat de processu. Quando autem præsumatur factus processus & quando non, uide per Inn. in d.c. cum in iure superius allegato. ex prædictis patet q laudum non meretur executionem nisi producatur cō promissum, & uideatur iurisdictio. Bal.

Lite pendente non debet quis priuari possessione. ita not. Innoc. in capi. cum uenissent, de in integrum restitutione. fo.108. nu.2.

Lis non est contestata super plus petitione qñ petit plus tempore, & hoc liqueat iudici per exceptionem oppositam & probatam de partium consensu, uel confessione uel instrumento, absoluitur reus ab obseruatione iudicij duplicatis induciis: & actore condemnato in expēsis clauditur actori iudiciorum copia nisi reficiat expēsa. ita not. Inno. & Hostien. in capitu. j. de plus peti. Sic ergo dilatoria solutionis non est causa absolutionis, sed dilationis uel duplicationis induciarum. s. quæ restabant pe lit. motæ. ar. ff. de pœnis. l. aut facta. §. quisquis & uide q dixi in l. si pecuniam. ff. si cert. pe. &c. Bald.

Lite pendente siue quæstione iuris patronatus an possessor possit præsentare. uide per Abbatem in c. ex literis, de iur.pat.

Locatio uide omnino. j. in uer. Sacerdos, in 3.q.

Loca quæ dicantur uicina, uide plene per d. Petrum in c. super specula, ad finem de priuilegiis.

M

Maleficium. siue crimen punitur etiam inuito accusatore quando de maleficio siue crimine constat. ita no. Inno. in c. quia, de indi. fol.118. Sed quid de interfecto qui dixit, sciant omnes q Titius qui infamatur q me interfecit, non est in hoc culpabilis, an nihilominus possit accusari, an uerò ipsum testimoniū interfecti enim excusabit, q uidetur, ut no. ff. ad Syll. l. diuus Sed illa lex intelligitur in delicto in committendo, qa tūc sola ueritas probationum inspici debet, & punitur maleficium etiam inuito offenso, ut l. si quis in hoc genus. C. de epis. & no. bene Bal.

Maleficium non dicitur esse notorium per confessionem quando quis confitetur factum, sed negat illud malefactum, immo dicit iure fecisse. ideo conseruator q habet magis punire q cognoscere intromittet se de hoc.

Alij

Alij dicunt ꝙ immo, in c. stat, de offi. dele. unde si reus producit testes, actor potest similiter id, & si alias non posset, ꝙ est no. Bal.

Maleficium non debet neque pōt alicui obiici in genere, sed debet specificate opponi. per Inn. in capit. ad hæc de testibus.

¶ Malitia procuratoris nō nocet domino, nisi dominus dolum uel culpam participet. ita no. Inn. in c significante, de pigno. fo. 236. uide s. in uerb. Arbiter, in 7.q. & s. in uer. Conducens, in 5.q. ibi secus in mandatore &c. Vide s. in uer. Citatio, in 48.q. ubi habes, quod quotiens cunque mandatur aliquid fieri qđ fiat tempore apto & congruo &c.

¶ Mandans percuti clericum, & interim mandantem pœnituerit & decesserit, non incidit in canonem. ita not. Inn. in c. mulieres, de sen. excom. fo. 324.

Mandatum uicini habetur pro mādato etiam in causis criminalibus. ita no. Inn. in c. cum in. de purg. cano. fo. 319 & l. 3. §. in hac. ff. iudi. sol. Bal.

Mandatum Papæ est intelligendum secundum ius. ita no. Inn. in c. quia cunctis, de concess. præb. fol. 226. nume. 8. idem dicit in c. dudum, de ele.

Mandatum Papæ adimplens qualiter & de quo conuenia tur, uide in no. in c. dilectus, el 3. de præb.

Mandatum ꝙ capitulū aliquid faciat, intelligit directum ad membra, quæ faciunt capitulum. ita no. Innocen. in c. Romana, de sen. excom. fol. 334. nu. 3.

Mandans indirectè uel consulens in morte alterius, nisi pro fide morte secuta efficitur irregularis. Si autē mā dat indirectè, Aut man. est honestum & casus improuisus non facit quem irregularem. Si inhonestum, tunc sic, nisi man. uel consilium reuocatum fuerit expressè prius & sagaciter aduersario intimatum, ꝙ sibi caueat uel tacitè uel per parentelam. ff. de adimen. lega. l. iij. in fi. ergo, consilium & mandatum datum in criminib. reuocari potest ante factum. ita not. Inn. in c. ad audientiam, de homicidio fol. 303. per totum. ꝙ tene menti. Bal. uide j. in uer. Procu. in 4.q.

Mandata plura ubi inuicē se compatiuntur utrique man dato tenetur quis obedire, ita no. Inn. in c. exposuit, de distatio. fo. 130. nu. 3

Mandatum speciale derogat generali. ita no. Inn. in c. Ab bate, de rescrip. fol. 20.

Mandatum apostolicum referendum est ad ius, ita nota. Inn. in c. dudum, de ele. fo. 34. nu. 3. uide s. hoc eodem uerbo in 3.q.

Mandatum iurisdictionis pōt fieri ad futura conditionaliter, ita no. Inn. in c. cum olim. de of. dele. fo. 87. nu. 2.

Mandata quæ fiunt in iudicijs ex abrupto non ualent, nec oportet ꝙ appelletur, quia mandata iudicum semper debent fieri cum causæ cognitione. alias nuuquā transeunt in rem iudicatam. ita no. Inn. in c. cum uenissent, de integrum resti. fo. 108. nu. 9. Et hoc in mandatis quæ sunt de specie contentiosæ iurisdictionis: Sed mandata q̄ non pertinēt ad lites uel causas, sed ad aliud officium præcipientis bene ualent, ut ibidem Inn. ꝙ no. Bal.

Mandatum iudicis de rebus occupandis bene excusat occupantem à pœna constitutionis siue, l. si quis in tantā. C. unde ui. ita no. Inn. in c. ad nostram, el j. de iureiurā. fo. 170. Hoc uerum, si tale man. emanauit rite, sed si nō emanauit rite, tunc habet locum l. meminerint. C. eod. titu. in oi expulsiua, in ui turbatiua habet locum l. fin. C. si per uim alio modo secundum Bar. & quantum ad hoc dr̄ rectè emanasse eo ipso ꝙ pars fuit citata, ut d. l. fi. C. si per u m uel alio modo. Vel dic ꝙ præceptum excusat non indiscreta permissio. Bal.

Mandatum factum nuncio ꝙ citet omnes qui se opponūt, intelligitur qui se opponunt tunc uel postea, quia præsens confusum præsentis non tenet usum, ita no. Inno. in c. dilecti, de excep. fo. 177. nu. 1.

Mandatum Papæ non debet deludi, sed debet realiter adimpleri. ita not. Inno. in d. c. inter cętera, de præbendis. fol. 213. nu. 3.

Mandatum superioris transit in rem iudicatam si non appellatur. ita not. Inno. in d. c. inter cætera, de præ bend. fo. eo. nec reuocatur si causa cognita factum fuit, ut no. in l. fi. ff. de of. procu. Cæsaris. Bal.

Mandatum Papæ illi qui implerunt & postea molestant seu contraueniunt, an illi possint excommunicari auctoritate earundem literarum. Dicit Inno. ꝙ non, nec extranei qui de iure impediunt, secus si contra ius. ita not. Inno. in c. pro illorum, de præb. fo. 215. nu. 3. uide s. in uer. Citatio. in 26.q.

Mandatum an finiatur morte, uide per Bart. in l. cum filium. §. si quis. ff. de dona.

Maritus tenetur alimentare uxorem etiam si nullam dotem habuit imputetur sibi si duxit eam sine dote. ita not. Inno. in cap. per uestras, de donatio. inter uirum & uxorem. fo. 288. nu. 3

Maritus de suis proprijs, non de bonis mulieris teneē alere uxorem. ita nota. Innocen. in c. peruenit, de empt. & uen. fo. 234. Hoc uerum, si uxor sibi dotem soluerit, ut. ff. mandati. l. creditor. §. inter, de excep. doli. l. pater. Et uiro operetur, ut l sicut, de operis liberorū & idem in uidua, quia nisi operetur hæredibus mariti, non debet alimentari ab eis: nisi esset prægnans, tunc enim do nec pariat, aliter propter partum, & forte etiam post partum per xl. dies post, ut ff. de pœnis. l. prægnantis, in glo. Sed an uidua debeat habere ab hæredibus mariti uestes uidnales? Credo ꝙ sic, sunt enim appendicia luctus & quasi expensæ funeris, & quia in seruitio uiri esse uidetur ar. ff. soluto ma. l. in his. §. j. item si adhuc debet alimentari, cum adhuc de eadem familia sit, sic ergo & uestiri; maximè si est grauida. Alij dicunt ꝙ non nisi amore descendentium relinquerit, ut C. de infir. pe ni. celibatus. l. fi. in fi. tene menti ista perpetuò. Bal.

Maritus an habeat modicam cohertionem in uxorem. Gandinus tenet ꝙ sic in materia seu tractatu de pœnis ad fi. Quod est uerum cum eā, alias non licet imò plus puniatur tunc quam si in aliam deliquisset, ut ff. de pœ nis. l. capitalium. §. omnia. Bal.

¶ Mater in ætate filij non est legitima testis, ubi tangitur commodum filij, sed facit indicium. ita not. Inn. in ca. cum dilectus, de accu. fo. 290. Et indicium est minus quàm semiplena probatio: unde duo indicia nō faciunt plenam probationem, ut no. ff. de proba. l. cum probatio. & de excu. tuto. l. iij. §. ętas, præsertim in causa criminali, ut ibi per Dy. facit. c. fi. de succe. ab intesta. Bal. in aliis uerò casibus mater non est legitima testis pro filio, quia nimis diligit eum natur. liter, dicit Abbas in c. super eo, de testi. Sed in causa ætatis sicut scriptura patris admittitur, ut insti. de ingenuis in fi. ff. de excu. tuto. l. 2. § ætas, sic testimonium matris, ut ff. de proba. l. etiam. s. ad ind. cium non ad semiplenam probationē. unde oportet ꝙ mater alio teste coadiuueē. argu. ff. de eden. l. si quis ex argentariis. §. j. & facit. ff. de condit. & dem. l. Lucius. Bal.

Matris appellatio, extenditur ad omnes ascendentes, & filij ad omnes descen dentes, sed nō ad transuersales. ita no. Inno. in c. si uerò, de sent. excommu. fol. 334. uide infra

infra in uer. Pater, in ij. q. ibi, & mater &c.

Matrimonium non pbatur per instrm dotis directè, præsertim in præiudicium alterius matrimonii. ita no. Inno. in ca. illud, de præsum. f. 169. n. 2

Matrimonium nō probatur ét q quis asserat aliquem longo tpe possedisse, quia longa possessio nec ét fama probat matrimonium. ita not. Inn. in d. c. illud, de præsum. fo. eo. idem in beneficio, quia licèt quis longo tempore tenuerit seu possederit ecclesiam, non pp hoc probatur q beneficium seu ecclesia sit possidentis: ergo dominium non probatur per assertionem longæ possessionis, nec per famam, nisi in possessorio secundum Inno. ibidem nec quasi dñium intentatum, ut no. C. de proba. l. cum res, & ff. de publiciana. l. cum qui. §. in publico tene menti. Bal. uide per gl. Cy. & Bal. in l. proprietatis. C. de prob. & in auctē. quas actiones. C. de sacros. eccl. ad fi. per Bal.

Matrimonium quod nō tenuit à principio, an possit postea cōfirmari, uide Inn. in c. 1. de eo qui duxit in uxo. quam per adul. po. f. 280. Et ibi potest ét confirmari, tñ filii ante nati uel concepti non legitimantur per subsequens matrimonium, ut l. Paulus. ff. de stat. homi. & ibi per Guil. de accu. Sed illi qui sunt nati ex legitimo concubinatu bene legitimantur per subsequens matrimonium tene menti. Bal.

¶Maior quot modis quir dicatur, uide per Inn. in c. sedes de rescrip. f. 11. n. 2. & ibi ét uide quæ personæ dicantur maiores, & quæ minores.

Maior pars capituli uel uniuersitatis an possit ordinare de rebus singulorum, uide per Inno. in c. fi. de his quæ fiunt a maio. parte. capituli. f. 229

¶Medicus qualiter teneatur de morte infirmi, & si infirmus nolit seruare præcepta medici an dicat mortuus ex suo defectu, an ex uulnere? Dic q ictus est contemplandus. de quo uide per Inn. in c. tua, de homi. fo. 304. in nu. 2. & 3. Sed quid si infirmus obediuit medico, sed decessit culpa medici, collige ex suis dictis ibi & facit. ff. loc. l. mariins, & l. illicitas. §. tuar. ff. de offi. præsidis. tene menti Bal.

Medicina an debeatur famulo infirmo, uide per Bart. in l. cum dotem. §. sin autem. ff. so. ma.

¶Merum imperium, uide s in uer. Ciuitas, in 2. q. ubi habes q confiscatio bonorum est meri imperii, & uide ibi in 6. q. post prin.

¶Metus sicut debet cadere in constantem uirum, sic dolus in prudentem, alias non uiciat iuramentum. ita no. Inno. in c. cum dilectus, quod me cā. fo. 107. nu. 1. Adde q nimia reuerentia æquiparatur timori, ut no. in l. j. §. quæ honorandæ. ff. qua. rerum actio non datur. in glo. quæ non est ahbi. Bal.

¶Minor non restituitur ad opponendum exceptionē declinatoriam, maximè odiosam, idē in ecclesia. ita not. Inn. in c. coram felicis, de in inte. rest. fo. 112. nu. 2 Sed dilatoriam solutionis uel peremptoriam resti. ut ff. de in integ. resti. mi. l. minor. xxv. annis omissam, & ibi no ta. Bald.

Minor si omittit coram arbitro excipere uel probare, non potest coram eo petere rest. in inte. ita not. Inn. in c. causam, de in inte. rest. f. 113. nu. 8. uide infra in uerbo Statutum, in si q.

Minor eo ipso quod confitetur tempore incongruo dicitur lædi. ita no. Inn. in c. ex literis, de in integrum restitutione. f. 110. n. 4

Minor nō habēs curatorē non pōt compromittere sicut nec ꝯhere. Sic non potest procedere ad actus iudiciales coram arbitro: quia compromissum tenet instar iudicii: in dubio tñ qui compromisit, præsumitur legitimæ ætatis, ut ff. de arbit. l. iij. in prin. quia quilibet præsumitur idoneus. ff. de proba. l. cum de ætate & l. ab ea parte, & in Spec. in tit. de arbitr. §. fi. & §. constat uer. sed quid de minore. & in c. dudum, de præsump. & in c. 1. ut ecclesia beneficia. & uide ff. de minorib. l. minor. §. minores, in tex. & gl. Bal. Spec. in locis supra alleg.

¶Missio ex primo decreto potest fieri nullo præcedente libello idem de executione sententię. ita no. Inn. in c. 1. de libelli obla. f. 123. n. 4. & uide j. in uer. Testator, in 2 q. & infra in uer. Libellus, in 8. q.

Missus in possessionē qñ lucretur fructus & quando non, uide Inn. in c. quoniam frequenter, in fi. ut lite non contestata. f. 125. n. 9

Missus in possessionē pro mēsura debiti petiti non ualet ubi obstat exceptio. l. j. §. hæc uerba. ff. ne uis fiat ei nisi fiat ex diffinitiua, ut l. eo tpe. ff. de peculio. Sed aliæ pœnæ quæ sunt merè pœnæ bene possunt infligi contumaci, ut excōicatio & mulcta, & bannum: quia citatus non rite, non tenetur comparere, sed citatus non rectè bñ tenet cōparere, licet iudex sciat se iniustè facere si hunc non exprimat, secus si exprimat aliquid quod uideatur illicitum uel iniustum, ut ff. ne quis eum qui in ius uoca. l. j. §. Ofilius & l. sed eximendi, & no. in l. uir bonus. ff. iudi. solui, fm Oldr. & Inn. in c. 1. de dila. f. 129. & ut de supra in uer. Actor, in 10. q.

Missio in possessionem quædam est reuocabilis, quædam irreuocabilis, etiam ex primo decre. ita not. Inno. in c. quærenti, de offi. deleg.

Missio in possessionē sicut fit in tertio loco in cā iudicati in omnibus, sic & in aliis corporalibus, fm Inno. in c. ij. de eo qui mit. in posses. causa rei seruandæ. f. 147

Missio non fit in bñficio debitorum uel in iure patro. p tpalibus, quia non possunt ad inuicem permutari, nec unum alteri commensurari, sed pro spūalibus bene potest fieri missio in aliis spūalib. ita no. Inn. in c. 1. de eo qui mit. in pos. causa rei seruandæ. f. 147. n. 3

Missio qñ reuocatur pp rōnabilem excusa absentis uel pp ætatem quia pupillus non uenit refectio expensarum. ita not. Inno. in c. si aduersarius, de eo qui mit. in pos. cā rei ser. f. 148. nu. 2. & est gl. in l. minor. ff. de euictio. ergo si pupillus citatur, quia citatio non est legitima, non tenetur ad expensas.

Missio utrum fiat in repetita & cōuicta seu cuicta, an uerò fiat in alia re loco pignorū, differt: quia primo casu qñ fit in re petita & cōuicta seu euicta, tertius ꝯdictor impedit execu. qa tūc dēt fieri executio de facto sine ulla causæ cognitione, ut dicit Inn. in c. ex rōne, de appe. f. 191. in prin. ff. de peti. hære. l. Pomp. de rei uindi. l. is a quo. ff. depo sit. l. j. §. apud Iul. ff. de usufruc. l. cuiuscunque. §. si fundus. Secundo casu qñ fit in alia re loco pignorum, tunc impedit illa missio execu. ff de re iudi. l. a diuo Pio. §. si super reb. C. ne uxor pro marito. l. ob maritorum. & l. j. C. de priuilegiis fisci. tunc. n. exigitur summaria cognitio. ita no. Inno. in c. ueniens, de testib.

¶Moderatio dilationū habet uim interlocutoriæ & pōt ferri interlocutoria abrēte pte sicut pcedi, nā interlocutoria ē de pcessu. ita no. Inn. in c. ad peti. de acc. 292.

Monitio nuda vř qñ per rescriptum nihil additur iurisdi. ordinariæ. ita no. Inn. in c. licèt, de offi. ordi. f. 94. uide s. in uer. Citatio in 46. q.

Monitio iudicis. i. iussus dandi uel faciendi non hř pro citatione. ita no. Inn. in c. tua, alias in c. sicut, in gl. ij. uer. item monitio, de coha. cler. & mulie. f. 208

Monitio necessaria est et in notorio.ita no.Inn.in c.sacro de sen.excõi.f.379.nu.1.Adde q ipse idem no.in c. ad nostram,el.iij.de iureiur.fo.171.& plenius in c.tua,de coha.clerico.& mulie.per eundem.f.208.Sed cõtrariũ vr idem tenere in c.quanto,de trãs.f.q in notorio pos sit ferri sententia,etiam non citata parte.

Monitus ad faciendum residenciam,censetur et monitus ad audiendum sen:etiam admonitionis: nec est necesse q super hoc specifice citetur.ita not Abbas in c.de cæ tero.de cleri.non residen.quod not.Bal.

¶Modus agendi uel excipiendi est diligenter attendẽdus ita no.Inn.in c.dudum extra.de elec. f.51.nu.3

Modus põt opponi in delegatione & subdelegatione,uer bigratia,põt delegatus Papæ subdelegare cãm hoc ad dito,q sine eius ꝯsilio pronunciare non possit:nã cum possit sibi reseruare iurisdõnem,ergo & consilium,im mo plus:quia põt adijcere de consilio cuiuslibet,uer bigratia:quia dicit ita tñ q non pronuncietur sine con silio talis doctoris:uel ut non pronuncietur nisi ſm te norem consilij talis doctoris uel personæ.Sed in arbi tro non põt iste modus adijci.f.de sequela consilij, sed de transitione consilij sic:quia est ꝯ substantiam cõpro missi.ita no.Inn.& Host.in c.si pro debilitate,de offi.de leg.& hoc si uerba necessitatiua dirigũtur in ipsum ar bitrum,secus si in ipsas partes, quia uolunt & consen tiunt q arbiter sic iudicet,& dant sibi capitula in qui bus consentiunt,sicut fit quotidie:& hoc non est de for ma compromissi,sed est quædam obligatio quæ fit in ter partes:& iste modus in iudice delegato est de for ma,ita q non ualet ipso iure si non seruetur.Nam cui libet non licet delegare, licet liceat modum appone re,ar.ff de in litem iurando.l.uideamus.§.pen.& sicut modus dr de forma.sniæ ut.C.de sen.& interlocu. om. indi.l.cum corũ ita & de forma cõmissionis,formaque ista est forma iuris:quia a iure approbata est. Alij dnt q arbitro et põt apponi ista clausula,ut sequaẽ consi lium de dando sibi de iure,non de facto,ut ff.de hære di.insti.l.illa institutio,ſm Ray.Tertij dicunt,sed hæc opi.mihi non placet,q aut assumitur arbiter in cuius mero ponitur arbitrio,Et tunc clausula ista quasi con tradictoria uiciat. Aut in bono uiro & non mero, Et tunc ualet,quia consiliarius iste non reprobatur,q ar bitrium sit captatorium & sub alio.Consiliarius. n.nõ diffinit nec ex consilio oritur actio nec ius,sic in clem. exiuide paradiso,& ꝑ hoc dico q qui reseruat sibi cõ silium,non reseruat sibi iurisdi.item si iste consiliarius eligatur apud prætorem uel seorsum a compromisso, standum est,ut l.item si unus.§.principaliter.ff.de arb. in arbitratore hoc põt adijci sicut executori ultimæ uoluntatis & procuratori,ut l.itaque.§.si quis.ff.man dati:& quod dixi esse de forma,est uerum ubi per hoc suam conscientiam oneraret ſm Host. item est uerum cum adijcitur certa persona . Si uerò incerta monitio est,quia tacite intelligitur,ut C.de sen.ex pericu.reci tan.l ij.item qñ adijcitur ita tñ ut instè iudices: qa est quædam monitio,non modus uel forma ſm Inn. in d. c.prudentiam,de offi.deleg.f.78.& tene menti ista.Bal.

Modum dr excedere omnis ille qui grauat siue excedit fi nes mandati siue iuris,ita no.Inn.in c.super qõnum,de offi.dele. f.83.nu.2

Modi agendi post confirma.qui sunt,uide per Inno.in ca. constitutus,de appel. fol.195.n.7

Modus pronunciandi in cã appellationis,& de libello for mando,uide per Inn. in c.dilectus, extra de appel. fo lio.199.nu.4.

¶Monachus castaldus monasterii non agit ꝑ conuentu ni si sit sindicus.Sed præbẽdarius et suo nomine agit, ita no.Inn.& Host.in c.edoceri,de rescrip.

Monachi & hæremitæ egent modica literatura.ita no.In no.in c.cum in cunctis,de elec.f.28.n.1.& uide omnino ĵ.in uer.Natus,in 1.q.

Monachus qui efficitur sub spe abbatiæ quæ adhuc nõ ua cat,non peccat,quia est licita spes.ita not. Hos.in c.cũ ad hoc,de electione,uide ĵ in uer.Monasteriũ,in 2.q.

Monachus põt eligi ad epatum.ita no.Inn.in c. post trãs lationem,de renuncia. fo.61.nu.3

Monachus nõ põt esse ante 14.annũ.ita no.Inn.in ca.cum in distrib.de temporibus ordi. fo.64

Monachus licentiatus absolutus est a primo monasterio. ita no.Inn.in c.sicut,el j.de iureiur. f.171

Monachus in quibus casibus & pro quibus personis de li centia iuris communis uel abbatis possit esse procur. & in iudicio:uide per Inn.in c.cum I.& A.de re iudi. f. 188.nu.2.Et ibi habes q ubicunque permittitur mona cho agere in eo casu põt procuratorem constituere qđ no.Bal.uide.ff qui pe.tuto.in l.ij.

Monachus non põt condẽnari ad refectionẽ expen. quia non habet proprium.ita not.Inn.in c. reprehensibilis, de ap.f.193.uide ĵ in uer.sepultura,in 1.q.

Monachus potest admitti ad accusandum ꝯ abbatem peti ta uenia,in qua non requiritur citatio partis.ita no. In no.in c.ex parte,de accu. f.288

Monachi spoliati possunt rest.petere.ita no.Inn.in c.olim de accusa. fo.294.nu.1.

Monachus expulsus de monasterio non acquirit monaste rio,quia est absolutus ab ipso.ita not.Inn.in c. olim el. ij.de priuilegii.fo.316.nu.3.idem est ergo in aliis qui sunt absoluti & licentiati.qđ est ualde no.Bal. De hoc uide in c.unico,in gl.fi.infan.langui.

Monachus non potest esse arbiter.ita no.Inn.in c.cum ad monasterium,de sta.mona f.257.nu.4.& est gl. ordina ria in l.Pedius.§.j.ff.de arbi.

Monachi extrinseci & prouisionati an sint uocandi in elec.& factis monasterii,uide per Abbatem in c. fi. de religio.domi.Si eorum beneficia sunt manualia,uiden tur uocãdi alias nõ ſm eum ibidẽ tanquam emancipa ti secundum aliumabbatem de S. Vito.Bal.

¶Monasterium tenetur debitoribus ingressi,non solũ de bonis acquisitis tempore ingressus,sed et de postea ac quisi.nec habet separa.bonorum ita no.Inn.in c. 1. de obli.ad ratiocinia. f.70

Monasterium adit hæreditates monacho delatas libere & liberius quam monachus si esset sui iuris,unde si mo nachus haberet feudum aliquod,possessionem, ꝓprie tatem uel usumfructum,omnia ista ad monasteriũ trã seunt,cui monasterio de istis proprium habere potest in uita monachi ingressi.Sed eo mortuo feudũ ad do minum reuertitur . & monachus non oportet q adeat iussu monasterii,quia principalem aditionem hẽt mo nasterii,& ad ipsum spectat. Monacho aũt mortuo & professione facta monasteriũ adit,& omnia in eũ trãs fert pleno iure qualiacunque sunt bona,& hoc ex uir tute professionis.ita no.Inn.in c.in presentia,extra de proba.fo.151.nu.4.Bal.Item monasterio ex persona ip sius monachi competit rei uen.& publicatio,& posses sio in ipsum monasterium trãsibit ipso iure , ut ff. de precario.l.si adoptauero,qa cũ capite bona transfert. ff.de sec.ta.l.qui ex liberis.Itẽ intellige q feuda ingre si trãseunt ad monaste ium si ipsis feudis possit defer uiri per substitutum,& omnia ista transeunt cum uni uersitate:

uersitate:quia per se alienari nō possent in ecclesiam facit ꝙ no.ff.de uer.ob.l.si ita quis.§.ea lege & l. quædā. de acq.re.domi.&C.ne rei dominicæ uel templorum. l.ij.cum sim.secundum Inn.in d.c.in præsentia.tene mēti ista.Bald Adde ꝙ dona.facta ecclesiæ per ingressum monasterij reuocatur per licitum egressum ante professionem:quia donatio ista fundatur super eo ꝙ tollitur.s.egressus: secus est in mera & pura donatione facta per se ipsam,ut no.ipse idem in c.ꝙ à te,de clericis con iuga.ꝙ not.Bal.

Monasterium an teneatur ex contractu uel delicto abbatis uel monachi. uide Inn.in c.cum olim, el 2. de priuilegiis. fol.316.nuui.4. & per glo.in c. dilectus, de ordi. cogni.

Monasteria an sit exempta à lege diœcesi uel iurisd. uide plenè per Inn.in c.j.de sta.mona. fo.256.nu.4.

Monasterio perempto an pereant eius priuilegia,uide ꝑ Inn.in c.abbate,de uer.sig. fo.337.nu.2.

¶Monopolium.de materia monopolij uide per Inn. in c. significasti,de app.fo.197. & ibi habes ꝙ illi ti. per priuilegium & consuetudinem potest derogari.

¶Moneta quando fit requiritur ibi intrinseca materiæ bonitas,cudentis auctoritas,commensurata expendendi quantitate. Et quando fit moneta ex adulterina materia uel forma,tunc moneta dicit falsa:sed quando fit ex excessu pretij tunc dicitur iniusta & non falsa : ita no.Innocen.in c.quanto,de iureiuran. fo.171. uide ad materiam de moneta Bar.in l.si prius, de aqua plu.ar. & Bal.in l.eleganter.§.qui reprobo. de pig.act.

Mora qualiter contrahatur per lapsum termini & quid operetur mora circa fructus.uide plenè per Inn. in c. propter,de loca. fo.234.nu 7.

¶Mortuus prælato mortuo uacat possessio prælaturæ, sed non possessio bonorum ecclesiæ ita no. Innoc.in c. ex parte, de arbit. fo.215.nu.3. Sed quid in prælato ecclesiæ collegiatæ,dic idem quia possessio prælaturę est uacans,sed nō possessio rerū ecclesiæ : quia est apud collegium:& si non est collegium,ut quia omnes decesserunt, adhuc non uacat possessio. Et idem est si decedat rector ecclesiæ nō collegiatæ,quia non uacat possessio. Et si quis eam interim occupat, Iconomus ecclesiæ uel successor potest agere nomine ecclesię interdicto unde ui,non criminæ expilatæ hęredi.uel interdicto adipiscendæ possessionis, secundum Inno.in c.cum super,de causa possessionis:& propriè. & ratio est quia ecclesia est in animam uiuentem quæ nunquam moritur.ar.in autentico quomodo op.episcopos in fi.col.P. & no.in l.& quia.ff.de iurisdi.om. iudi. Dissimilisq;est ecclesia hæreditati iacenti:quia hæreditas non est, in animam uiuentem,ut ff.de fideiu.l.mortuo.& de stipu. seruorum l.usufruc & l.j.§.Scæuola, si quis te.liber esse iuf.fu.& de minori.l.etiam ei ꝙ modum. Quæro ergo quis interim possidet bona ecclesiastica.dicit Moyses ꝙ muri ecclesiæ,ꝙ est ridiculum dicere,quia in sensata non possidenr,ut not.in l.sicut.ff.quod cuiuſ. uniuer nomine. Dic ergo ꝙ possidet ecclesia.s. uniuersalis siue congregatio fidelium.uel Christus secundum Inno.uel ecclesia Romana tanquam ecclesiarum domina & caput.Sicut enim gallina sub alis congregat pullos suos,ut no.in l.j.ff.de in integ.resti mino. sic ecclesia Romana sub alis suis omnes alias ecclesias continet & tenet possessio ergo potest dici esse penes ecclesiam quæ est caput. & membra simul ut penes ecclesiam uniuersalem.s.congregationem fidelium, penès ecclesiam quæ est membrum & non caput,ut penes ecclesiam Perusinam, quæ ex eo ꝙ nō habet colle gium satis sufficit habitu ut possideat.ꝙ ē no. Et sic ecclesia trib modis dr pro capite, pro membris,& pro utroque simili. Sic & Christus in diuina scriptura quandoque ponitur ut caput, quandoque ut membra,quandoque ut utrunq; ut reperitur in psalmis in diuersis locis.& est ar.ꝙ ualeat relictum factum ecclesiæ minorum.s.ut capiat Deus. i. ecclesia Romana, quia domini capacitas consideratur in cuius persona fundatur:ut ff.de leg.2.l. debitor. §. seruo.& ad le.fal.l.cum dotem non enim media persona.sed finalis inspicitur in qua acquisitio sumit effectum ut ff. ad Trebellia. l. cogi. §. hi qui tene ista menti. Bal.

Mortuo prælato custodia rerum pertinet ad capitulum ita no.Inn.in c.j.ut ecclesiastica beneficia.fo 230. nu.5.

¶Mulier & religiosa potest esse executrix testamenti. ita not.Abbas in cap.uos quidem,extra de testa.

Mulier si iurat non habet beneficium Velleiani. uide per Abbatem in ca.ex rescripto,de iureiur.& in autentica matri & auiæ.C.quando muli.tu.offi.fuu.potest.ibi renunciabit ex conscientia legis & legis auctoritate , & ideo non est necesse ibi ꝙ certioretur de beneficio uel leiani:quia eo casu non læditur renunciando , sed lex exequit.Sed ubi renunciat nō de conscientia legis non ualet iuramentum nisi fuerit certiorata,nec præsumitur certiorata,ut ff.de uer.ob.l.sciendum per gl.& Dy. secundum Ray.Bal.

¶Mutuans ecclesiæ debet esse diligens ut illud mutuum in rem ecclesiæ conuertatur: sed in aliis contractibus sufficit utiliter esse cęptum.ita no. Innocen.in ca grauir,de deposito. fo.133.nu.3. in priuatis autem personis,dic ut in l.si.de exercitoria,& de noua.in l. doli. tene menti ista.Bal.Et no.ꝙ pro eodem reputamus soluere tutori uel ecclesiæ secundum Inn.ibidem ad hoc. ff de pigno.l.si quis in prin.& l.ciuitas.ff.si cer.pe. ff. de neg.ge.l si pupilli.§.j.in gl.C.si aduersus credi.l.p. & ꝑ Cy.in auth.hoc ius porrectū.C.de sac.sau.ecc. Aut ergo quis mutuat,uel aliter contrahit,ut negocia gerit ecclesiæ.aut soluit.ut ibidem Inn.no.Bal.

¶Mutilati membris,aut monstruosi sunt irregulares. ita no.Inn.in c.porro,de cle.pugnan.in du. fo.304. & uide ff.de sta homi l.non sunt liberi. Bal.

Mutilati membris, & corpore uiciati , non possunt testificari contra clericos in causa criminali.ita not. Abbas in c.j.de excep..

Multitudo quæ appellatur, uide per Innocen. in cap. latores,de cle.excom.fo.309. & quæ gens,uide l. pen. ff de prob.Bal.

Multiplicatio,uide s.in uer.Crimen,in 6.q.

N

Natus illegitimè.potest esse monachus,non platus, ita no. Inn.in c.j.de filiis presbyterorum. fo.68.

¶Narratio facti non debet fieri per aduocatum,ita no.Inno.in c.pastoralis,de iudi.. fo.119.nu.2.

Narratio sola non dr nec est petitio:quia si hæc esset porrio,esset petitio cum uarret factum,ꝙ est falsum secundum Inn.in c.j.de li.conte. fo.125.nu.3

Negatio improbabilis non facit rem dubiam, ita no.Inn. in c.ex parte,de uerb sig.fo.3;6.nu.3.& per doc.in.l.j. C de procurato. Bald.& uide. infra..in uerbo Tantum, in.1.q.

¶Negatiua ista, ꝙ instrumentum non habet uitium , an possit probari per testes,qui illud inspexerunt, non tñ facto interfuerunt?Dic ꝙ de uitio uisibili sic, si testes sunt periti,non autem de uitio falsitatis.ita no.Inno.in cap.

a.cum olim,de priuilegiis.fo.316. nu.2.uide j.in uer. Scriptura,in 3.q.& s.in uer.Appellatio in 32.q.

Negans soluere censum licet appellet,potest excommunicari. ita no.Inno.in c.significauit,de censibus fol.165. nu.3.uide s. in uerb. Feudum in 1.q. & s. in uerbo lite coutest.in 3.q.

Negationum non sunt causæ, & ideo mera negatiua non probatur ita nota.Inno.in c.bonæ,de elect. fo.34. Student aduocati ponere negatiuè, ut non uideantur se astringere ad probandum,ut no ff.de mino.l.de ætate.

Negatiua aliter probari nõ potest nisi ubi fingit probata ex quo actor non probat.ita no.Inno.in c.coram,de offi.deleg.fo.87. & de probatione negatiuæ, uide p eundem in c.3.loco,de prob. fo.150.

Negatiua non probatur nisi indirectè siue sit implicita siue explicita, & præsumitur contra testem qui astruit negatiuam.ita no.Inno.in c.cum ecclesia sutrina,de cã pol.& propric. fo.134. nu.7.Nisi illa negatiua habeat fundamentum uel fomentum iuris, ut q ad canonicos electio tantum pertinet:quia quando testis conformat se cum iure communi,semper dictum suum meretẽ excusationem,secundum Hostien.& est triplex negatiua: Vna est quæ cadit in plenam notionem testis, & ista est negatiua facti instantanei, ut q ego non fum in tali loco, quia testis uidet intuitiue locum uacauum, & p hoc intelligit q non sum ibi. semper enim intelligentia opus est:quia ut dicit Aristo.in problematibus, intelectus uidet, intellectus audit. Alia est negatiua quæ cadit in præsumptiuam notitiam, ut negatiua facti continui:ut quia negat testis Titium hoc anno possedisse,quia uidit Seium solum hoc anno intrare & exire & fructus percipere, præsumitur q non habeat compossessorem: item in negatiua memoriam non extare. Alia est quæ non cadit in sensum testis, ut est negatiua quæ non habet concomitantiam certi loci & temporis. in prima negatina & testes negantes probant, ut affirmantes; in secunda magis creditur duobus affirmantibus quàm duobus uel x.negantibus: in tertia negantibus non creditur.Primum probatur in l.optimam. C. de contrahen.& cõmit.stip. Nam si creditur plus quam instrumento,ergo plus q̃ testibus. secundum probatur in l.diem proferri.§.si plures.ff.de arbi. & probatur in c.j.de pœnis,li.6.tertium probatur in l.actor, de prob. & negatiuæ sunt tres,una facilis probari testibus, alia difficilis,alia impossibilis.uide omnia in præallega. ca. cum ecclesia sutrina,de causa possessio.& propriet.:per Inno.licet nõ ita clarè & tene menti de dictione absq;, an sit dictio affirmatiua uel negatiua.uide Cy.in dict.l. actor.C.de probat.& in c.qui generaliter,de procu. li. 6 per Archi.Bal.

Negatiua q quis nõ fit contumax,qualiter pbatur,sentit Inn.in c.actor,de do.& contu.fo.147.& est gl.ordinaria in l.ex consensu.§.j.ff.de app.

Negatiuam solutionis opponens cum periurio, debet eã probare si est tertius, secus si creditor, quia creditor habet ius fundatum ex promissione,sed tertius non habet fundamentum.ita no.Inn.in c.super his, de accusa. fo.289.idem tenet Cyn.in l.2.C.de iure emphyteu. & ibidem etiam per gl. ergo si syndicus accusatur q non denunciauit maleficium,debet denuncians probare negatiuam.Sed Bar.dicit q accusans representat fiscum, qui est creditor:& ideo non habet probare negatiuam quia fiscus per istum tanquam per picam & organum suum agere uidetur:ac si creditor ageret per procuratorem uel coniunctam personam. Secus si agens ageret ciuiliter ad interesse suum ex negligentia contra syndicum:quia denunciatio non debetur sibi sed fisco. & ideo probet negatiuam.Sed certè immo utrique debetur,ar.ff.de leg.3.l. fideicommissa.§.interdum. Sed quid si oppono q tu non soluisti gabellam contractus, & ideo excipio contra te agentem ex contractu. Certe tunc debeo probare negatiuam per librum censualem, nam hic fiscus est creditor, ego sum oppositor, alius & alius,secundum Bar.in l.in illa,de uerbo. obli. & l.hoc iure, eo.tit.ubi uiduas. Et idem si oppono qd non procedit accusatio, quia non fuit soluta decima in communi.Nota tamen q nisi statutum permittat excipi de hoc,ista exceptio non procedit,ut no.in l.2. ff. si ager uectiga.uel emphy.peta.facit ad hoc.l. his consequenter.§.j.ff.famil.ercis.nisi ista solutio esset de ordine processus,quæ uerba sunt no.digna. Si autem non opponitur negatiua solutionis & periurij, sed ordinationis,istud est potius negare quam excipere. & ideo neganti non incumbit onus probandi, secundum Innoc. ibidem. Si autem opponatur negatiua formæ præsumitur forma seruata.Inno.quæ omnia uerba tene mẽti perpetuò.Bal.

Negotia uniuersitatis debent fieri per uniuersitatem simul congregatam.ita not.Innocen.in c.audi. in fin. de elect. fo.40.nu.5.

Nisi de ista dictione & de eius materia siue natura, uide omnino.j.in uer.Sententia,in 26.q.

Nocere.nihil potest seruare ordinem iudiciarium.ita nota.Inn.in c.nouit,de iudiciis. fo.118.nu.8

Nomen procur.est generale.dicit Inno.in c. constitutus, de elec.fo.50. & uide s.in uer.Error,in 1.q. ubi æquiuocatio nominis,&c.

Nomen integrum & cognomen debet apponi in rescript. ita not.Host.in c.cum accessissent,de const.

Nominare alterum in iudicio quando sit licitum alteri, & quando non.not.Innoc.in capi.quoniam, in fi. ut lit. non conte. fo.125.nu.8.

Nominatio est nuda in tractatu & solénis in scrutinio. ita not.Inno.in c.q sicut,de elect. fo.38.

¶Notorium est de præsenti uel proximo Cõis opi. est de longè remotis.ita no.Inn.in c.ueniens, de uerborum signi. fo.339.nu.6.

In notoriis proceditur per famam ad liquidam probationem sine ordine iudiciorum. ita no.Inno.& Hostien. in capit.bonæ, de electio. uide infra in uerbo Sententia, in 58.q.

Notorium excludit spoliatum à restitutione.ita no.Inn. in c.constitutus,de filiis presbyterorum.fo.69. Et uide s.in uer.Citatio,in 61.q.

Notorium dicitur q est coram pluribus confessatum. ita not.Inno.in c.sta.de off.deleg.fo.90. nu.6.quod nota perpetuò.

Notorium est q adeò omnibus liquet q quasi inficiari non potest. ita no.Inno.in c.sicut,in glo.magna uersic. notorium de cohab.cler.& mulierum. fo.208. q notorium proponitur per x.testes.Inn. Sed Accursius dicit notorium esse quasi coram turba & populo factum ut ipse no.C.de accusa.in l.ea quidem. Potest autem esse notorium de quolibet actu,ut de officio.ut C.qui &ad uersus quos.l.j.in gl.sicut est notorium, Barbarisi gessisse præturam,ut l Barbarius.ff de officio prætorum. De maleficio dic ut d.c.sicut,& in d.l. ea quidem. De contractu dic,ut in l.j.C.de his qui in eccle.manu Est autem notorium aliud ueritatis,aliud præsumptionis, ut d.c.sicut,in glo.magna uer. notorium præsumptionis.

ois. Hoc secundo modo dominium pôt esse notorium, ut ff. de neg. gest. l. atqui natura. §. cum me absente, in gl. Nam possessio notoria facit dñium esse notorium præsumptiuè, ut no. in l. pe. de condictio. insti. & ff. de solu. l. Titia. indirectè ergo cadit notoriū super dominio, quia iura inuisibilia sunt: vnde per se non cadit in eis, s. iuribus notorium facti, sed per accidens ex additis uisibilibus cohærentis. Notorium ueritatis est triplex, s. facti instantanei fluxi iam retro. facit quod not. ff. de acq. pos. l. j. §. veteres. factorum reiteratorum iā & nunc, facit q̄ no. ff. de pœnis. l. si diutino. Facti continui habentis in se actum successiuum. facit quod not. ff. de iureiu. l. eum qui, §. in popularibus. & qđ no. in l. pe. de act. & obl. in notorio facti præsentis non præteriti, pôt procedi ad diffinitiuam præmissa citatione, & reo contumace ommissis omnibus aliis mediis, i. lit. cont. & proba. sed reo comparente debet seruari forma iudiciorum, in gl. magna uers. & dicunt & uer. non tñ negamus. Si aūt sit notorium continuum, ut si laycus detinet clericum in carcere uel uasallus hostiliter insequit dñm suum, adeò ualida est ueritas tam notoria q̄ nullum desiderat ordinem, uers. si aūt sit continuū. statim ergo pôt ferri snia, nec cadit facti defensio uel negatio pp quam inducie concedi consueuerūt, ut ff. de re milit. l. uj. §. si ad diē. & l. j §. de furtis. Bal. Inn. finaľr vř in alia gl. uelle, in uer. irem dicimus q̄ in nullo notorio ueritatis sit necessarius ordo p̄ ter cita. & q̄ ualet snia lata tam ꝯ absentem q̄ ꝯ præsentem omissis mediis ēt si iudici non constet esse notorium. Sed in notorio uel in notorio præsumptionis requirit ordo iudiciorū, & non ualet snia non recep. pba. qa fert inordinatè omisso medio: nā proba. sunt media cāæ ut no. in l. j. ff. si quis ius di. nō obtēpera. fm Inno. idem no. gl. in l. prolatam. C. de sen. & interlo. om. iud. & Ber. in c. ecclesia S. Mariæ de consti. Secus si iudex recepit testes: nā licet non probēt, tñ ualet inin sta snia qa non peccat in ordine iudiciorū, ut ff. de edē do. l. argētarius. §. cum aūt. Et istud q̄ dictum est de modo procedendi in notoriis habet locū in criminibus, secus in ciuilibus discepta. nisi pertineat ad merū iudicis officium, & possit de eis inqr: quia tunc dē q̄ in criminalibus fm Inn. & remittit ad no. p eū in c. ad nřam, de iureiu. ergo ubi procedit per modū accusationis, qa ordinarius est processus, ut no. in l. Barbarius. ff. de off. pto. debet seruari forma iudiciorū: non tñ exigunt probationes, qa notoriū est liquida probatio probata ipso facto, ut ff. de act. emp. l. emptorē, nisi reus negaret. Simile no. C. de peric. tuto. l. si tutor. Et no. notorium exequari rei iud. quātum ad fidē sciendi & fidem faciendi. Sed quantum ad aliqđ ius notorium inducēdum uel prohibēdū secus, nisi ubi est set canon latæ sententiæ, ut ff. de cura. fur. l. nullius. & ff. de ritu nup. l. palā, in fi. & no. ff. de capi. dimi. l. amissione in fi. §. j. & hoc de notorio p uiā liquidi facti. Sed in notorio pronūciationis, nō requirit ordo, nec citatio prout no. idē Inn. in c. ex rōne, de ap. Vide Bar. in l. à diuo Pio. §. in uēditione, de re iud. & Bal. in l. j. C. iur. & fac. ign. in notorio cōfessionis in criminali reqrit, pcessus si fuit cōfessio extra iudiciū, ut ff. de adul. c. 5. sed in iudicio reqrit snia, prout no. ff. de infamibus. l. ictus: & hoc si cōfessio est legitima aīs nō debet ferri snia, ut in c. at si clerici, de iudi. & de ele. c. p inqsitionem. & ff. de quæstionibus. l. maritus, Inn. in præall. sicut tene menti ista perpetuò. Bal.

¶Notarius si semper scribit in instro se rogatum multum proderit, & ad quid. uide Inn. in c. 1. circa mediū, ibi, non esse utile q̄ tabellio & c. de fid. instr. fol. 165. nu. 7. & uide omnino supra in uer. Credulitas, in 4. q.

Notarij malè faciunt si faciunt instra nisi de mandato illorum quorum interest, ita no. Inn. in c. 1. de fid. instr. fo. eod. & uide infra in uer. Testis, in 28. q.

Notarius socius si negabitur esse, quid sit necesse probare ad hoc ut fides suo instrumento adhibeatur: uide per Inn. in d. c. 1. de fid. instr. fol. eod.

Notarios possunt creare principes & alij dñi temporales in eorum territorio. ita no. Inn. in c. cum. P. tabellio de fid. instr. fol. 167. nu. 3. super uer. Tabellio. & ibi uide quis potest creare notarios.

Notarius dicitur à nota: quia in notis redigunt quæ coram eis aguntur. tabellio dicitur ex eo quia in tabulis scribit. ita no. Inn. ibidem ibi, & licet aliqui po.

Notarius si est mortuus qualiter probabitur q̄ fuerit notarius. Dic q̄ per communem opinionem probabitur. ita not. Inn. in c. ueniens, de uer. sig. fol. 339. nu. 5. idē de prælato & filio qui fuerit legitimus: qa p cōem opiniōnē probabitur hoc fm eundē ibidē. qđ no. Bal.

Notarius q̄ quis non fuerit, qualiter probabitur: uide Inn. in d. c. ueniens, de uerb. sig. fol. eod.

Notarius iam diu mortuus ex quo fuerit in possessione officij præsumitur pro instrumentis suis. Secus si uiuit & litigat ipsemet de officio suo, & negetur notarius. ita no. Inn. in d. c. ueniens, de uerb. sig. fo. eod. uide infra in eodem uer. in 15. q.

Notarius licet fecerit unā chartam falsam aliæ ualent. illa. n. falsa non tollit effectū aliarū. Illę aūt quas facit post condēnationē nullū habent uigorē. ita no Inn. in c. fraternitatis, de hære. fol. 300. nu. 1. non tñ dr instrm de falso redargui nisi redarguat tenor instri: licet p̄sumptio sit ctacita, ur no. ff. de pac. l. iurisgētiū. §. qđ fere. licet p̄sumptio pro reliqua charta habeaf, ut C. de peric. tut. l. pe. de apocis publi. l. q cūq; lib. x. Bal. Et an notarius infamis possit ꝯficere instra no. i l. ij. §. miles ff. de infamibus & ff. ad l. Iul. repetū. l. fi. p Bar. Bal.

Notarius non potest alteri stipulari nisi in iudicio uel quasi. ita no. Inn. in c. dudum, de conuer. coniu fo. 254 nu. 1. Alij contra Inn. ibidem. uide Io. An. in c. quāquam, de usur. lib. 6. & per Bar. in l. non quasi. ff. rem pupilli sal. fore.

Notarius in iudicio potest fungi duplici officio, s. mandato iudicis se subscribentis, & stipu. Inn. in d. c. dudū, fol. eo. & uide infra in uer. Prælatus, in 2. q.

Notarij qui scribunt actus extraiudiciales de nocte, non scribunt actum est hoc de nocte, sed scribunt actum est hoc de die, cui nox illa applicatur: quia in instrumentis & aliis quæ fiūt extra iudiciū nox habetur pro die. l. more Romano. ff. de feriis. Sed in actuariis iudiciorum est secus, quia dicunt scribere oīa de die. ita no. Inn. in c. consuluit, de off. dele. fol. 82. nu. 5

Notarius tenetur edere instra ꝯtuum illi cui quærit ius ex ꝯtu. ff. de edē. l. prætor. Sed aduersarius nō tenetur edere nisi ad eum peruenerit protocolum notarij: nam si suis nummis redemit instrm ꝯtus, & adeo istud instrumētum est suū, q̄ alteri nō tenetur edere. Si tñ de instro qs formet libellū, uel faciat positionē anteq̄ rńdeat libello uel positioni debet ipsum edere: & aliter nō debet rńderi, qa se usurum dicit de eo agir uel ponit. Et hoc uerū, si suū est instrm & habet in pp̄tu. Itē secus si instrm est alterius tñ uel magis alterius q̄ suū. Itē secus si instrm sit tale q̄ aduersarius debeat hr̄e penes se uel p̄sumat hr̄e, ut l. iij. ff. de edēdo.

Item secus si non habet in promptu, ut l.j.de fideiusso. Et hoc tpe deliberationis, sed tpe probationis tenetur quis producere simul & probare, & si producit ꝓbat pro utraque parte, ut no.ff.de edendo.l.j.§.editiones. ita no.in fi.in c.cum olim, de proba.facit.ff.ut lega.no.ca.l.postquam.§.dies ẽm Bar.Bal. Et de ista materia uide omnino in Spe.in ti.de instr.edi.§.nunc dicamus. & ibi uide multas q̃ones ad hanc materiã.Bal.

Notarius si nõ recordaẽ se fuisse rogatũ, instrm factum non ualebit, nec poterit ipsum conficere de nono. ita no..Inn.in c.1.de fid.instr.f.165.n.7.qđ tene mẽti.Bal.

Notarius siue probet notariatũ per priuilegium siue per quasi possessionẽ per exercitiũ officij, & cõem opi.gentium coadiuuantẽ sufficit sibi.ita no.Inn.in c.1.de fid. instr.fo.eo.qđ no.Bal.& uide.ĩ.hoc eodem uer.in 8.q.

Notarius propriẽ est ille quẽ creauit Papa uel Imperator, qa iste ubiq; terrarũ mundi põt cõficere instrã:ꝑp aũt statuta uel consuetudinẽ non põt fieri notarius q̃ uerẽ & uẽr habeat publicum officium ẽm Inn.& Host. Sed scriba qui intra territoriũ statuentis habet ptãtẽ conficiendi instrã intra confecta ubiq; habent uigorẽ, sed extra rogata necubi ualẽt. Hi habẽt quoddã officium locale ẽm Spe. Põt aũt Papa & Imperator hoc ius creandi notarios concedere alteri ẽm Inn.& Host. ita no.ipsi in c.cũ.P.tabellio de fide instr. Sed quæro, an notarius imperiali auctoritate possit exercere officiũ in terris ecclesiæ uel in causis spũalibus: uel notarius Papæ i terris impij in tpalib.Et crederẽ ꝙ sic:qa istud est offm iurisdõ, & ubiq; extẽdit dignitas hoĩs, q̃ est annexa offib.ar.no.ff.de postu.l.ex ea.qđ no.Bal.

Notarius nõ põt delegare scripturã.ita not.Inn.& Host. in c.cum P.tabellio. de fid.instr.fo.167.idẽ no.in autẽtico de tabellio.§.nos aũt,col.4.unde notarius palacij non põt committere alteri commentariẽsi uices suas, ut ff.de iure fi.l.in fraudem.§.quotiens,& ar.l.p.C.de spor.facit quod no.in auten.de hæredi.& falci.§.si uerò absunt, col.5.nec unus debet ingerere manus in officio alterius, ut l.ij.C.de execu.& exac.lib.10.quod not.Bald.

Notarius quando semel uel pluries dictionem &c. apponit in instr̃is, iudex supplet illam interpretando ex natura contractus, uel ex consuetudine regionis, uel ex consuetudine notarij, uel ex proximis scripturis. ita not.hoc in cap.cum P.tabellio, de fide instru.facit. C.locati.l.licet. & ff.de fundo instructo.l.cum delanionis.§.j.& ff.de perig.actione.l.uel uniuersorum & ff.de edendo.l.si quis ex argentariis.§.si initium. Bal.

Notarius non potest incidere instrumetum, etiam ꝙ partes asserant se errasse in contractu. ita no.Inn.in cap. quoniam contra, de proba.fo.152.nu.9.qđ est no.Bal.

Notificatio, uide supra in uer.Citatio, in 12.q.

Nullitas, uide.ĩ.in uer.rest.in integ.in 1.q.& ĩ.in uerb. Actor, in 4.q.& supra in uer.Appellatio, in 55.q.

¶Nuncius, uide supra in uer.Citatio, in 29.q.circa fi.ibi sed nuncius.

Nuncius potest constitui in iudicio ad allegandas causas absentiæ. ita no.Inn.in c.querelã, de procura.fo.102. nu.2. Et uide.ĩ.in uerb. Credulitas, in 6.q.& supra in uer.Ciuitas, in 5.q.

¶Numerus uide infra in uer. Vox, in 2.q.& infra in uer. Statutum, in 5.q.in fi.

Numerus canonicorum licet sit ruptus & ualeat impetratio ultra numerum quò ad canonicatum, non tamen ualet quò ad præbendam. ita no.Inn.in c.pro illorum de præben. fol.215.nu.5.&c.

O

Officium excusatoris est allegare absentiam & iustificare causas ex probationibus. ita not.Inno.in c.ueniens, de testib.fol.155.& iste excusator nõ tenetur satisdare, ut no.in l.nemo alienæ.ff.de reg.iu. Et quilibet est habilis ad hoc officium etiam infamis & excõicatus, ut no.in l.seruũ quoque.§.publicè.ff.de procu. Et si excusatio sua nõ placet iudici, debet super hoc interloquendo pronunciare, à qua interlocutoria poterit excusator appellare. arg.ff.de neg.gest.l.liberto. §.fi.non tñ punit si non appellat, ut ibi placet. Sed nõ põt excusator priuilegium dñi allegare seu opponere declinatoriam excep.quia hoc pertinet ad officium procuratoris & in hoc exigitur mandatum, & ꝙ persona sit abilis ẽm Inn.ergo procu.in criminali põt opponere excep.fori & alias excep.quæ non extendunt crimen. Sed ad crimen. rñdere non põt, nec põt cum eo fundari iudiciũ ꝙ relegationis pœnam excedere possit Põt tñ allegare causam defensionis, quæ est liquida & ex actis: cũ ẽt sine ullius allegatione iudex debeat in actis inhærere, ẽm inno. Sed quid si ciuilis incidit in criminali, an põt agi per procuratorẽ uẽ ꝙ sic: qa est qõ ciuilis non criminalis, cum lex dicat ꝙ criminalis incipit demũ ista finita.C.de plagia.l.fi.nã disputatur seorsum à crimine & ante lit.cont.ẽm Iac.ibi. Quid de exceptione bãni quæ perimit iurisd.& crimẽ ex forma statuti:dicit Iac.Bal.ꝙ ante lit.cont.non potest opponi per procuratorem:qa mixta est non mera declinatoria: habet ergo reus personaẽr comparere ad eã opponẽdũ:quia perimit crimẽ qualitercũq; opponaẽ. & idẽ tenet Cy. nisi bannũ esset notorium ꝑ acta, quæ tunc producunẽ: quia tũc magis ex officio q̃ ui exceptionis repellẽ agẽs ẽm Cy.in l.reus.C.de accu. Nec enim debet admitti euidẽter calũniosa accusatio.ff.de bo.liberto.l.qui cum maior.§.si patris ubi de hoc Iac. Bu.dixit procuratorem admitti: quia exceptio banni examinat ꝑ se ante crimen intemptatum. & fortè ista exceptio non est criminalis. ar.no.ꝑ Inn.in c.dudũ ecclesia, de ele.Sed opi.Cy.est uerior, tene menti. Bal.& uide infra in uer.snia, in 16.q.in fi.ibi dum dicit ꝙ iudicis officium &c.& in l.q.Item uide.ĩ.in uer.Reconuentio, in 1.q.& ĩ.in uer.Actio, in 3.q.

Officium iudicis quoddã expẽdiẽ proprio motu, quoddã ad postulationẽ partis: nã si respicit publicã utilitatẽ sine accusatione experiẽ inqrẽdo, ut c.qualr & qñ, de accu. Idẽ si publicã pietatẽ & æqtatẽ, ut in tutore dãdo uel reuocãdo, ut ff.de suspec.tuto.l.iij. Idẽ si publica de cã, de leg.1.l.ciuitatibus. & ff.de usufr.leg.l.legatũ. Idẽ si testõrũ pietatẽ.ff.de pet hære.l.hæreditas, in fi.& c.nos quidẽ, de testa. Idẽ si aiæ fauore in usuris & malẽ collec.de iurei.c.ad nrãm, el 2. Qđ uerò rẽ famiiarẽ alicuius respicit, & nõ publicã curã petẽti tñ impẽdi debet.ff.de dã.infe.l.iij.§.hoc iudiciũ. & si lex iudici imponiẽ expediẽdi ꝓcessum & nemo petit, nõ intelligiẽ iudex in mora, ut ibi Spe.in ti.de off.iud.Bal.

Officialis qualr teneatur in syndicatu, uide per Bar.in l.j.§.quod nouissime.ff.de publicanis.

Oblatio. quod contineatur nomine oblationum, uide per Inno.in cap.cum inter.de uerb.sig. fol.338

Oculus officialium sæpe fallitur.ita dicit Inno.in c.ex parte, extra de fid.instr. fol.167

¶Ordinatio ad titulũ patrimonij quid operetur, uide Inn.in c.eps, de præbendis fol.212.nu.2

Ordinatio.Consecratio. Electio & prouisio non fiunt in forma iudicij, sed confirmatio sic. ita not. Inn.in c.ad dissoluen-

Papa utrum dicat in bullis mando, uel præcipio, est differentia & uis in istis uerbis sm Host. in c. capitulum, de rescrip. ubi uide, quia qñ utitur uerbo mādamus, tunc tale man. nou rūpit ius cōe, sed qñ utitur uerbo præcipimus, sic ut no. ff. de offi. præsi. l. sæpe. Bal.

Papa fert sententiam in notorio, & parte non citata. ita no. Inn. in c. quanto, de translac.

Papa est publica persona. ita no. Inno. in c. cum pridem, de pactis. fol. 100

Papa & pōt errare in fide. ita no. Inn. in c. 1. de summa trini. f. 1. licet non præsumatur, ut in l. fi. ff. de supel. lega. Et ideo non debet quis dicere credo id quod credit Papa: sed illud quod credit ecclesia: & sic dicendo nō errabit. Bal.

Papali reseruationi renunciari non potest. ita no. Inn. in c. cum accessissent, de consti. fol. 4

Papa pōt cōmittere cui uult executionē relictorum ad pias causas. ita no. Inn. in c. cū tibi, de uer. sig. f. 335

Papa an possit præcipere iniusta maximè laicis, uide Inno. in c. inquisitioni, de sen. excom. f. 328. nu. 3.

Papa qñ recipit aliquos in proprios filios an uideat qua si adoptando eos in suam meram ptātem redigere & eximere ab aliis, uide Inn. in c. cum capella, de priuileg. f. 317. n. 1. & uide c. ti. c. si Papa li. 6. Et dic q̄ nō qa sunt uerba affectionis & non exemptionis. facit. ff. de hæredi. insti. l. nemo qui frater. §. j. Iun. ibidem.

Papa si recipit scienter aliquem ad osculum, uidet eum absoluere. ita no. Inn. in c. cum olim, el j. de priuilegiis. f. 316. n. 3

Papa si dicit ad audientiam nostram peruenit, & hoc mo do inquisitionem cōmittit, ualet licet imperator sit in famis. ita no. Inn. in c. cū oporteat, de acc. f. 291. n. 5. nel excōicatus, ut l. j. C. de preci. impera. offer.

Papa non debet se intromittere de iurisdi. imperatoris, nec e ꝯ, nisi opem ferendo. ita no. Inn. in c. per uenerabilem, qui filii sunt legi. f. 285. nu. 3

Papa nō debet substinere q̄ sibi illudatur: & ideo receptus auctoritate Papæ in canonicū pferendus est & in præbē. ita no. Inn. in c. inter cætera, de pben. f. 213. nu. 3

Papa mandauit alicui ut eligeret, & ille malè elegit, quæritur, quis denuo eligere debet. uide Inno. in c. inter dilectos, de excess. prælat. f. 311. n. 4

Papa solus iudicat de suis priuilegiis, qūo hoc dictū intelligatur, uide Inn. in c. cum uenissent, de iudi. fo. 118

Papa nunquam aufert parti suam exceptionem ita no. Inno. in c. ex transmissa, extra de foro competen. f. 120

Papa ex certa scientia quæ colligitur ex tenore rescripti derogat iuri cōi: secus in legato. ita not. Inn. in c. p̄ ræsenti, de rescrip. fo. 2. t. in prin.

Papa commisit alicui ordinem ecclesiæ quid pōt facere iste, dic q̄ si inter partes commisit, debet facere ius: si autem per modum gratiæ latiores debet habere habenas. ita no. Inn. in c. super eo, de offi. deleg. f. 78. n. 1.

Papa supplet defectus imperatoris & corrigit uicia eius. ita no. Inn. in c. 1. de of. or. f. 92. n. 2. Et sic vr̄ q̄ imperator habeat superiorem in temporalibus, quod est falsum. Sed intelligit̄ dictum Inn. in criminibus ecclesiasticis & crimē ecclesiasticū est q̄ si ecclesia nō eēt apud gētiles crimē esset, ut in c. nos inter alios, de pur. can.

Papa omnia potest: debet tñ præmittere clauem discretionis ante clauem potestatis. ita no. Inn. in ca. quanto, de iureiuran. fol.

Papa solum dispensat cum irregularibus. ita no. Inn. in c. cum æterni, de re iudi. fol. 190

Papa non restituit laicū ad famam. ita no. Inn. in c. cū te, de re iudi. f. 188. n. 2. Tñ collegium Cardinalium pōt restituere famam clericis, ut ibidem Inno. no.

Papa habet in se plenitudinē potestatis, unde si reuocat ad se negociū, omnibus silētiū est indictum. ita no. Inn. in c. ut nostram, de appel. f. 199. Hoc aūt facit Papa dupliciter uel uerbis uel rebus ipsis & factis, & incipiendo cognoscere. ar. ff. de legib. l. de quibus, ibidem Inn.

Papa qñ mandat simpliciter testes recipi, intelligitur seruato ordine iudiciorum. ita no. Inn. in c. cum dilect. de confirma. utili uel inutili. fo. eo.

Papa licet det formam procedendi in principali, non remouet qnin debeat fieri lit. cont. ita no. Inn. in c. cū dilecta, de confirma. uti. uel inutili. fol. eod.

Papæ omnis creatura subdita est ca. 1. nu. 1. de cōst. fol. 3.

¶ Patientia aduersarii qualiter probetur, & an ex pluribus aduersariis sufficiat unum pati. Et an canonici dicantur possidere ius eligendi, uide de omnibus istis p Inn. in c. bonæ, de postu. prælat. f. 25. nu. 1

Patientia hr̄ pro titulo. ita no. Inn. in c. cura, de iure pa.

¶ Pactum de non mouēdo qōnem impedit processum, qa ex ipso pacto oriunt̄ duæ excep. s. declinatoria & perēptoria: & ita est ubicunque perēptoria impedit processum. Absit tñ q̄ peremptoria impediat. Sed cuius facto oriuntur duæ exce. s. declinatoria & peremptoria, declinatoria impedit processum, non peremptoria, q̄d est no. ita no. Inn. in c. 1. de lit. conte. f. 125. n. 1. & uide supra in uer. Exceptio. in 4. q. ibi sed pactum de non pe tendo, & c. & uide j in uer. Renuncians, in x. q.

Pacisci non licet super diminuenda quantitate decimarum, & pactum si factum fuerit non ualebit. ita no. Inno. in ca. uenerabilis, de confirma. uti. uel inutili. f. 108

Pacta simplicia confirmantur cum debita modificatione ita no. Inn. in c. significat, de præben. fo. 213

Pactum factum ꝯ naturam ꝯtus non ualet. ita no. Abbas in c. fi. de præcario uide Bar. in l. ubi ita donantis. ff. de dona. causa mortis.

Pactū q̄ pignus nō soluto debito fiat creditorum, si plus ualet res, & pignus debetnā aċōiter accidentibus ita cōtingit q̄ plus ualet pignus q̄ debitum. ita no. Abbas in c. significasti, de pigno. Si aūt deterius est pignus, ualet pactū, ar. ff. de lega. 3. l. quæ habebat. ff. de hære insti. l. si quis solidum. Nā q̄ non ualeat pactum illud est ita tutū in odiū creditorū, non in eius fauorē simile no. ff. de transf. l. cum hi. §. cā. Sed dr̄ tale pactū ualere. ff. de solu. l. Cassius. & de pign. l. si fundus. §. fi. Solutio, ut p iusto pretio habeat, ualet pactū, qd̄ intelligit̄ si simpliciter non facta mentione precii dicat, ut d. l. Cassius. Sed ut pro debito habeat, non ualet pactum, quia non est fauendum fœneratoribus. ar. ff. de priuilegiis creditor. l. si uentri. §. in bonis, in ratione literæ.

Pactum an ualeat q̄ quis possit capere debitorem suum, doc. q̄ non in alia. §. eleganter ff. sol. matri. per Bar. in repet. l. creditores C. de pig. Et ibi etiam no. an possit quis renunciare beneficio cessionis.

Pactum q̄ non possit probari solutio debiti aliter quam per instrm̄ an ualeat, uide Bal. in auē iubemus. C. de iis di. dicente: Aut pactum est gn̄ale ꝯ omnem speciem pbationis: Puta debitor paciscitur cum creditore q̄ solutionem nō allegabit, nec ulla spē probationis illam probabit: & tunc non ualet, quia inuitat creditorem ad delictum. ar. l. si unus. §. illud. ff. de pac. & sic uidetur ꝯtra publicam utilitatem & ꝯtra bonos mores. Aut pactū est spāle, puta ne probet p testes, sed per instrm̄: tūc credo q̄ ualeat, qa nō inuitat ad delictū, sed fraudē debitorum repellit, potest. n. t pe solutionis sibi ꝓuidere & per

& per instrm probare, pro hoc facit, quia tale quid potest fieri per legẽ, ut patet in casibus no. in l. pactũ, de pactis, ergo & per pactum ar. l. fi. de fide. Saly.

¶Palatium epi nõ gaudet ecclesiastica libertate. ita not. Inn. in c. inter alia, de immu. eccl f. 273. Contrariũ not. 17. q. 4. c. id constituimus, in gl. ordin. quam no. & uide supra in uer. Castrum, in 1. q.

¶Pallium archiepi quare debet habere quatuor cruces nigras, uide Host. in c. 1. de usu palli ubi plene.

¶Pars uide omnino ĩ in uer. Tempus, in 11. q. & uide ĩ in uer. Conclusio, in causa in 1. q.

Partes qñ intendunt prorogare iurisdi. delegatam, illa solum prorogatur si quæ est ordinaria. ita no. Inn. in c. significantibus, de offi. dele f. 89. nu 5. Et uide supra in uer. Actor, in 1. & 2. q.

Partium uoluntate receditur a iure cõi. ita no. Inn. in c. t. de resti. spol. f. 137

Pars põt asserere ueritatem licet non uiderit, secus in teste quia testis testificari debet de ueritate sensata organo sensus palpata. ita not. Inn. in c. ex literis, de iureiu. fol. 174. quod est no. Et in parte istud dictum de teste est ꝯ Oldr. alibi Bal. Et uide ẽt Inn. in c. fi. de iur. calũ. f. 129. & ĩ in uer. Testis, in 86. q. & ĩ in uer. Sententia, in 34. q. circa medium.

Pars non tenetur ius alterius partis dicere i. sui aduersarii. ita no. Inn. in c. si duobus, de appel. f. 191. nu. 2. adde l. non ex omnibus § j & ꝙ ibi no. ff. de arbi. ubi quis nõ tenetur dicere nomina testium qui ꝯ eum faciũt & dic ut ff. de uen. inspi. l. j. per Iac. de Are. Bal.

Pars quõcunque reputet sibi satisfactum esse in termino, non contrahitur excommunicatio. ita no. Inn. in c. præterea, de ap. fol. 193. & in c. P. & G. de offi. dele. fo. 89 ꝙ not. pro debitoribus si ꝯtra eos est lata sñia excõicationis in qua incurrat si certo tempore non soluat debitũ creditori: q; si creditor t pe sosonis reputet sibi quõcunque satisfactum ꝙ debitor non erit excõicatus. & uo. bene hæc. Bald.

Pater non habens filios legitimos uñ legitimare filios bastardos per testamentum eo ipso ꝙ uocat eos filios ita uo. Inn. in c. per tuas qui filii sint leg. j fo. 285. Hoc uero runt quò ad successionem tñ, non quò ad ueram & plenam legitimationem. cum ad hoc non habeat pñtem sm Host. ibidem. qđ tene menti. & uide in aũt. ut liceat matri & auiæ, post prin. coll. 8. nã ius ciuile præsumit matrimonium, sed ecclesia non. Sed ut præsumptio iuris ciuilis locum habeat requiritur ꝙ matrimonium sit possibile de natura. i. ꝙ mater istius filii uiuat. itẽ requiritur de iure ꝙ uterque sit solutus. itẽ de facto ꝙ de facili habeatur utriusque pñtia & cõsensus. itẽ sm bonos mores ꝙ non sit nimis incidens uiro. ff. qui. & a quibus. l. si rogati. §. si matrimonii. Et ita dicit Bar. cuius uerba sunt truffæ: quia ista species legitimationis non est per matrimonium uerum uel præsumptum tũc fieri. Sed retro factum esse. uel est species differens ab aliis modis, præsertim si pater dum testatur est in puncto mortis ubi etiam de matrimonio uerò sufficiat. Bald.

Pater & mater an possint offerre filium monasterio. uide Inno. in c. si quis, de regula. & transeuntibus ad religionem f. 249. n. 2. uide ĩ in uer. Testis, in 37. q.

Pater non dẽ filium possidere, licet sit in quasi possessione patriæ potesta. secundum Bar. in l. j. §. acquirimus. ff. de acqui. possess. in fi. Sed an ex delicto filii teneatur assignare sibi legitimam, uide Bart. in l. si cum dotem. §. si post. ff. solu. matri.

Pater qñ dilapidat bona filii quid sit agendum, uide per Bar. in l. fi. constante. ff. sol. matri.

¶Patronus laicus si non eligit, eps succedit: secus si eligit in dignum & non est tempus lapsum. ita no. Inn. in c. cũ uos, de offi. ordi. fol. 93

Patronus seu is ad quem spectat collatio beneficij potest uti ea collatione & iure suo, possessore non citato, nec aliter priuato. ita no. Inn. in c. de multa, de præbendis. fol. 217. nu. 3.

Patroni non conferunt beneficia sed præsentant. ita not. Inno. in c. ex frequentibus, de institutio. fo. 220. & uide supra in uerbo clericus, in 14. q.

Pax, uide ĩ in uer. Res, in 3. q. ibi iustitiam & pacem &c. uide supra in uer. Crimen, in 5. q.

Præsens, uide omnino supra in uer. Cõsuetudo, in 8. q. ibi nisi sint præsentes duo.

¶Preces Cardinalis uel patrocinia an inducant simoniã, uide Inn. in c. tuam, de æta. & quali. f. 66. nu. 3. quod nota ꝯ officiales qui precibus flectuntur. Bal. facit l. obseruare. ff. de offi. præsi. Bal.

Preces importunæ æquiparantur metui. ita no. Inn. in c. petitio. de iureiu. tene hoc bene menti pro renuncia. filiorum qui propter importunas preces renunciant sue cessioni. Bald. Adde ꝙ nimia reuerẽtia æquiparatur metui uel timori. glossa est singu. in l. j. §. quæ honorandæ. ff. quarum rerum actio non datur. Bal. & uide infra in uer. Supplicatio. in 1. q.

¶Pœna potest peti ẽt si excedat interesse, nisi sit loco usurarum apposita. ita not. Inno. in c. tuam, de pœnis f. 321 & uide ff si cer. pe. l. roga'ti § fi. Bal.

Pœna circa inflicta a iure non potest permutari, nisi per illum, qui habet potestatem dispensandi, ita uot. Inno. in c. licet, de pœnis. 321. nu. t

Pœna inserta uteri constitu. quæ põt implicitẽ sub ea includi, retrotrahitur. ita no. Inn. in c. si tu, de usu. f. 306

Pœna quæ non imponitur primordialiter, sed rõne contumaciæ. non facit clericum agentem irregularem, quia non uñ ad hoc actum, sed ẽt uenit officio iudi. ita not. Inn. in c. postu. de homicidio. fo. 304. ar. ff. de peti. hæredi. l. item ueniunt. § produximus. & de in litem iurã. l. j. Inno. uide supra in uer. Appel. in 13. q.

Pœna ordinaria non imponitur ex inquisitione sm cano. sed sm leges sic. sicut ex accusa. ita no. Inn. in c. cum P. de purga. cano. fo. 319. quod est uerum si procedit cũ plena causæ cognitione, secus si incidẽter & summatim: quia tunc extraordinariẽ ẽt sm leges, ut no. C. de testi. l. nullum, & ff. de infa. l. ictus fusti. idem quique est quia iudex non habet tñ imperium, ut l. ij. C. de spor. & l. fi. ff. de offi. præfec. uigilum. & l. si quid, ff. de offi. proconsu. Bald.

Pœnæ secundarum nuptiarum sunt abolitæ per dictũ apostoli, ꝙ mortuo uiro statim nubat in domino &c. nisi illæ pœnæ quæ sunt in fauorem liberorum, quia illæ adhuc stant, ita no. Inn. in c. fi. de secũ. nup. fo. 287. Aliud est enim uiduitatem indicere, aliud prospicere proli. ff. de conditio. & demon. l. sed si huius. §. fi. Bal. idem tenet Abbas ibidem. item non est sublata pœna quod prius uetur tutela, ut C. quando mu. tutẽ offi. fun. potest autentica sacramenta. Bal.

Pœna ubi non reperitur certa, debet apponi talis, quæ magis timeatur. ita not. Innocen. in c. de causis, de offi. deleg. fo. 76. nu. 7. Et iudex potest eligere minorem, secundum cum ibidem glo. dicit ꝙ eligit reus. ff. de mino. l. ꝙ si minor. §. si seruus. Tu die ut no. C. de seruis fugi. l. aij. & l. quicunque. Bal.

Pœna adiecta constitutioni affirmatiuè non exigit monitionem, secus si negatiuè nisi habeat diem. ita not. Inn.in c.extirpandæ, de præben. fol.217

de Pœnis ciuilibus & canonicis, & quid sit similitudo ad inuicem, uide plenè per Inn.in c.qualiter, el ij. de accus. fol.293. nu.6. & ibi etiam dicit ꝙ in pœnis proceditur de similibus ad similia. Bald.

¶Persona electa cōnumeratur inter eligentes. ita no.Inno.in c.cùm in iur.de elec. fol.42.nu.1. ꝙ tene menti, qa hoc intelligitur qñ ꝓceditur ꝑ uiam cōpromissi,& nō ꝑ uiam scrutinij, ut no. Bern.in c.Cumana,de elec. & est rō, qa in scrutinio quilibet utitur sua uoce tm; sed in cōpromisso non tm sua uoce sed cōpromittentium fungitur potestate. Ita tenet Host. & Io.And.in d.c.Cumana. Ratio aūt quare persona electa non cōputatur inter eligentes, nec auget numerū eligentiū, no ꝑ Bern.in c.ꝑ uestras,de iure patr. qa à se nō debet nec pōt qs oriri, & quia dña debet esse inter eligentes & electum:& no.hæc. Bald. Et uide supra in uer.Con iuncta persona,& ꝑ totum,& ī in uer.Cōmissio, i 2.q.

Persona si pōt submitti multò fortius locus. ita no.Inn. in c.ex tuarum, de auctoritate & usu palij. fol.57

Personæ miserabiles quæ sunt, uide Inn.in c.significantibus, de officio de legati. fol.89. nu.2

Persona principalis si confitetur & negat, statur confessioni, secus in pluribus procuratoribus eiusdem nō insolidum consti. quia concorditer debēt ɔfiteri aut negare.ita no.Inn.in c.in nostra de ꝓcur. fol.103. nu.3

Percutiens ubi quis percussit & timetur de ꝑcussione eui denter pōt impune percuti. ita no.Inn.in c.si uerè, de sen.excō. fol.327. uide supra in uer.Casus, in 2.q.

¶Pactum,uide supra in uerbo Monachus,in 3.q uide infra in uer.Pœnitentia,in penult.q. & supra in uer.Cōiurationes, in 1.q. & supra in uer. Appso, in 35.q.

Pactum ri mittitur per pœnitentiam quò ad Deum, non quò ad iudicem fori, quin debeat puniri. ita no.Inn.in c.de his, de accus. fol.288

¶Permutatio habet locum in fiscalibus pœnis,nō in pœnis creditorum nisi eis consentientibus. ita no.Inn.in c.Odoardus, de sol. fol.237

Permutare ecclesiæ licitum est,& potest peti.ita no.Abb. in c.quæsitum, de rerum permut.

¶Periurium anceps non cogit ꝗs subire in facto alieno. ita no.Inn.in c.cùm dilectus,de purg.cano. f.319.nu.2

Periurus est infamis, dicit Abb.in c.querelam,de iureiu. De iure ciuili dic ut no.ff de insa.l.Lucius, in glo.ordin. Bald. Et uide supra in uerbo Crimē, in 10.q.circa finē ubi habes ꝙ periurus repellitur omninò à testimonio. Inno.in c.Odoardus de solu.

¶Præscriptio non interrūpitur ꝑ exceptionem.ita no.Inno.in c.ij.de ord.cogn. fol.131. nu.10. Fallit in excep. non nu.pec.ut in autē.hanc querelam, C.de nō nu pec.

Præscriptio non procedit in causis spiritualibus, nec ipsa præscriptio dicitur titulus legitimus. ita no.Inn.in c. contingit, de dolo & contumæ. fol.146. nu.1. & uide infra in uerbo Titulus, in 2.q.

Præscriptio est restringēda, quia odiosa. ita no.Inn.in c. ex trāmissa,de præscr. fol.179. nu.2. Et nide ff.de do. in l.arbitrio.§.pen. Bal. uide ī in uer.Soluere, in 2.q.

Præscriptio cētum annꝛ requiritur qñ ius priuatū iuri publico Ecclesiæ Rom.est ɔiunctum.ita no.Inn.in c.ad audientiā,de rescr. f.180.n.2. & uide ī i uer.Res, in 3.q.

Præscr.nō ualet nisi i cap.ꝓbatis.ita no.Inn.i c.ad audiētiam,de ꝑscr. fol.eo. & uide ff.de iti.act.pri.l.j.§.Vinianus. Bald. Et uide supra in uer.Abbas, in 14.q.

Præscriptio non currit in his ꝗ præsumuntur ex timore præstita. ita no.Inn.in c.si diligenti,de ꝑscr. f.181.n.5 quod no. uide supra in uer.Abbas, in 13.q.

Præscribi potest etiam contra uisitationem priuatam. ita no.Inno.in c.cum ex, de præscrip.

Præscriptionum quædam sunt merè odiosæ ꝗ currunt solo odio xxx.uel xl.ann.in laicis: & hæc ꝑ citationem interrūpuntur, ut l.sic, C.de ꝑscr.xxx.uel xl.ann. Nisi citatio suum effectum secum nō possit trahere, ut qa circūdatur pp ɔtumaciam actorum:tunc.n.imperfecta est citatio,qa non cōstat ex suis partib. sed efficitur in cā caduci,& in exordio anteꝗ fit in facto esse alias cāe subducit, ut no.in d.l.sicut,ꝑ Guill.de Acc. Omnis.n. actus ad hoc ut ꝓducat effectum incorruptionis in se ipso ꝑsectus & ualidus debet esse ut no. C.de li.ɔte.autē.osteraſ. & no.in l.si pr, C.ne de sta.desun. Et ꝑ has ꝑscriptiones non tollitur obligatio naturalis, ut no.ff. de neg.ge.l.at ꝗ natura & de fideius.l.si qs postꝗ rē ra. ha.l.si. Et ꝑ hoc ꝓbatur qa is natura debet ꝗ de iuregētiū debet,ut ff de re.iur.l.cū amplius, §.is nā debet. Sed de iuregē.nō sunt ꝑscr.cognitionales, qa iusgē.est vniforme: ꝑscr.uerò sunt distormes. Et iō tales ꝑscr.ꝗ sunt ɔ bonā fidē debitā iure naturæ ius canonicū nō souet, imò rescindit eas si ad hoc agaſ. Sunt.n.ɔ naturalem iustitiā,licet sint ɔ iustitiā positiuā,ut no.ff.de postul.l.j.§.pueritiā.Cōsistunt.n.in iure bono pp lites dirimēdas sed nō æquo,ut no.ff.de iust.& iu.l.j.§.j.Nec.n. ꝗ diu patitur ɔsentire nr, ut no.ff.de dolo.l.j.§.si quis eum, quia ista est nuda patientia non adiuncta alicui rei significanti consensum. Secus in ꝑscriptione quadā ꝗ uenit ad corroborationem ɔsensus & ɔfirmationem ɔctꝰ,quia illa est ɔiuncta ɔsensui, ut l.si.C.de his qui à non dño. Quædam sunt præscriptiones mixtæ & fauore possessoris & odio negligentiæ actoris: est.n.negligentia legibus odiosa & detestabilis.l.non enim,ff. ex quib.cau.ma. Et per has fm Mar.quæritur dñium, ita ut ipse solus sit dñs, & aliter oīnò desierit ꝗ quondam fuit dñs.Vnde tertio posidente ante dñs nō posset agere quasi absortum sit uetus dñium iure ꝑscriptionis, fm Mar. Sed Bul.& Io.tenent ꝙ utile dñium quæraſ,& directum non absorbeat ar.rerum incorporalium: nā in ipsis per ꝑscr.ius utile quæritur, ut ff.de aqua plu.ar.l.j in fi. Sed posset rñderi ꝙ in illis nō requiritur titulus:& iō præscriptio sit nimis efficax.quia minus iustificari pōt,ff.si serui.uendicetur.l.si qs diuturno. Et ꝙ generalis citatio uel alia interruptio generaliter operatur in oibus ꝗ sunt apta includi sub genere & in cōnexis eisdem, C.de anna.excep.l.fi.quā legem ego intelligo in omni genere ꝑscriptionis. Rectè tñ dicit se dñm,qui ꝑscr.suffultus est,quia licet appel. dominij de stricta significatione referatur ad directū, ut ff.si ager uect. uel emph.pe.l j.§.ꝗ in ꝑpetuum, tamē de larga significatione etiam interdum refertur ad utile,imò etiam interdum ad publicianam in his ꝗ ueniunt principalr pp aliud, ut ff.de rei uend.l.Marcellus,i.trāseunt cum vniuersitate. illud.n.non esset uerū in singularibus petitionib.ff.de enic.l.minor, §.si seruus. & facit qđ no.ꝑ Dy.ff.de excep.rei ind.in l.si mr. §.eandem, & in l.& an eadem, §.actiones, in uer.qualiscūque. itē ꝑscriptiones mixtæ uel mediæ interrumpuntur medio mō,s.ꝑ li.ɔtest.uerā, ut C.de rei uēd.l. more lit.& ꝑ quasi ɔtest.ut l.j.C.ubi in rem actio.per moram ɔtestādæ lit.ff.si qs cau.l.fi eum in fi. Quædā sunt ꝑscriptiones introductæ mero fauore:ut usucapio triennis. illis prædictis tribus modis interrumpitur

quò

quò ad effectũ,non ipso iure: & ideo qui usucepit alienare pôt ius qđ habet.ff.de rei uen.l.si post. nec uicio litigiosi præcluditur sibi ius in eo ꝙ lit.motio nõ pôt impedire: & sic conuersio quædam directi inutile dominium,& tamen ex eadem instantia fertur sniã, quia subrogatur utile dñium loco directi, & sic fingit idem dñium numero. arg.ff.de do.inter ui.& uxo.l.dona.§. dona.§.sponsus.Quædam sunt præscrip.sua natura currentes , ut redibitoria & quanto minoris & iniuriarũ. Et tunc dic ut l.fi.ff.de eo.p quẽ fa.est & l.si eiũ.§.q iniuriarũ.ff si qs cau.ſ.ꝙ interrumpit per lit.cont.uel p moram lit.cont.ita tangit Inn.in c.ex transmissa , de præscrip. sed nõ ita latè nec clarè. & tene menti Bal. Et scias etiam ꝙ qñq; plus operatur tempus quàm pactũ,qñq; minus.ff.ad trebel l.facta.§.si quis.ff.quẽadmodum ser.amit.l.satis.§.si ego interdum sunt paria , no.ff.de neg.gest.l.si ego & tene menti ista omnia. Bal.

Præscribi non potest liberatio à procuratore,stante uisitatione , quia est annexa uisitationi. ita no.Inn.in c.si ex off.de præscr. fol.180.nu.2

Præscriptio non extenditur ad aliam rem.ita no.Inn.in c. tua , de decimis fol.248

Præscriptio non currit inobedientia. ita not.Abbas in c. cum non liceat,de præscr. Ergo ciuitates imperij non possunt præscribere ꝙ non obediant imperio; & terræ ecclesiæ quin obediant ecclesiæ præscriptiones.n.contra ius diuinum , qđ dictat ꝙ ois aïa principi sit subiecta,non procedunt:qa nulla præscriptio pôt tollere legẽ superiorum,nec diuidere imperium nec ecclesiam: quæ sunt indiuisibilia & perpetua:als sequeret ꝙ sicut una ciuitas præscriberet se in libertate,sic & totus mũdus,& annihilaret imperiũ:qđ nec ipse imperator pôt pmittere:ut no.quõ op.epos,in prin.col.1. Alij dicunt ꝙ cum ecclesia non habeat iurisd.in temporalibus ex diuina institutione,sed ex donatione imperatorum,ꝙ pôt præscribi contra ecclesiam. facit quod no.in c.bene de postu.præla.Sed ego dico ꝙ ciuitates possunt p scribere merum imperium & commoda iurisdõnis,nõ tamen libertatem absolutè. Licet gl.dicat aliud in Venetis.insti.de nup.& C.de præscr.30.uel 40.ann.l.com parit. & no.in aut.de defenso.ciuita.§.nulla in fin.glo. magnæ col.3. Vnde istud misterium præscriptum est subalternum,& subditum principi: quia sic Deus instituit: sic ius ciuile & canonicum scriptum.Præscriptiones.n.non inuenit ius gentium sed ciuile: & iõ per ius ciuile pôt omnibus præscriptionibus derogari:& ius ciuile uiuum est imperator. & accidit ꝙ sicut uegeticulus non potest continere liquorem ultra suam capacitatem:sic nec ciuitas quæ est circũscripta,nõ pôt esse capax imperij non circũscripti: fieret aũt sic si libera foret.Sed contra hoc est:qa quædam ciuitates sunt liberæ rõne fœderum.ff.de capti.l.non dubito.Solutio,ibi loquitur de his quæ nunquam imperio Romano fuerunt subiectæ. uel sunt liberæ sc̃u, sed habitu sunt subiectæ: & ita fortè uiuit mundus. Et istud negocium est altissimum & maioris egens inquisitionis. Bal.uide supra in uer.Animus,in 1.q. Et suprà in uer.Appellatio, in 34.q.

Præscriptione interrupta per interruptionem possessionis non interrumpitur effectus præcedentis tituli. Et iõ si postea iteratò incipit bona fide possidere, præscribit ex titulo præcedenti gl.est sing.sm Bar.in l.si is qui pro emptore.§.si quis bonæ.ff.de usuc. & no.aliam gl. in l.Celsus.eo.ti.in gl.magna, in uer. & idem erit &c. ꝙ in quibusdam casibus quò ad dominium traditio est necessaria, debet illa probari, ad hoc ut procedat usucapio uel præscriptio. Sed in casibus in quibus quæritur sine traditione. debet apprehensio probari:alias non usucapitur: nec est alibi gl. illa. Bar.

Persecutio in iure appellatur res ecclesiastica.ita no.Inno.in c.peruenit,de testibus cog.fol.164. qđ not.Bal.

¶Præbendæ ubi sunt distinctæ, ibi ex mora capituli non deuoluitur electio canonicorum ad epm.ita not.Inno. in c.cum ecclesia,de ele.fol.41.nu.2. uide supra in uer. Episcopus in 7.q.in uer.Suspensus in 2.q.

Præbenda pôt habere iura sua sicut quælibet domus ecclesiastica,& ideo noïe præbendę agi pôt sicut noïe hospitalis. ita no.Inn.in c.ex literis,de proba.fo.150.n.2

Præbendas plures an quis possit habere,uide per Inn.in c.cum iam dudum , de præben. fol.214.nu 2.

Præbenda est annexa canonicatui: & quo iure præbendæ petanť,uide per Inn.in c.dilectus,el 3.de præben. Adde supra in uer.Canonicus,in 4.q.

Præceptores non possent remouerì. Et an teneať locus ex dolo uel culpa eorum,uide Inn.in c. cum deputati, extra de iudi. fol.119.nu.3

¶Pœnitentia habet locũ in peccato formæ,nõ in peccato materiæ.ita not.Inn.in c. qa pp,de ele.fo.46.nu.8.Sed Host.ibi tenet contrarium. & Io.Cal.tenet cum Inn.

Patientia qualis debet esse in corde,& quanta debet esse in satisfactione : & an sit arbitraria,uide Inn.in c.cum omnis,de pœ.& remis. fol.323.nu.3

¶Petitio dummodo sit tolerabilis debet admitti.ita no. Inn.in c.examinata, de iudici. fol.119.nu.2

Petitio sicut debet esse legitima,ita & rñsio.ita no.Inno. in c. 1.de lit.cont.fol.125.uide supra in uer.litis cont. in 2.q.1.ibi uel petitio &c.Et uide supra in uer. Absolutio, in 7.q.

Peto censum,& si non solnas peto te pronunciari cecidisse à iure tuo.Ista petitio procedit sm Inn.in c.literæ , de dila. fol.130. uide supra in uer. Actio,in 5.q.

In petitis coram diuersis iudicibus pôt petẽs petere se remitti ad eundem iudicem primò aditum super eodem facto uel contiguo: nec tamen processus est nullus.ita no.Inn.in c.cum M.de consti. quod not.Bal.uide infra in uer.rest.in integrum 1.q.6.

Petitio suppletur per sententiam , & è contrà sententia per petitionem,ita no.Host.in c.querelã,extra de ele.

Petens se restitui ad sniam uel ad probandum , non per plenam restitutionem sed semiplenam & præparatoriam sic,ut ff.ad exhiben.l.thesaurus.Et iõ nõ est opus ordine iudiciario nec probatur necessariis sed præsumptiuis. ita no.Inn.in c.2.de in integ.rest. fol.108

Petere incolorate quid sit, uide in c.ex literis,de in integ.rest.Et dic ꝙ est non assignare causam in libello , uel iudici interroganti. quod est bene no.Bal.

Petens aliquid puta electionem confirmari,uideť petere confirmari omni iure quo melius & efficacius ualere pôt. ita not.Inn.in c.cum ecclesia, de cau.poss.& propr.fol.134.nu.7. Et uide supra in uer. Actor, in 13.q.

Petens aliquod ius in ecclesia debet dicere ꝙ ius petit & ex qua cã seu titulo petat, ita no. Inno.in c.ad audientiam,de præscriptio.fol.179.& uide supra in uer. Alienatio, in pen.q.

Petitio subiectionis est generalis , & procedit sine specificatione capitulorum. ita no.Inn.in c.cum inter,de re iud.fol.183.nu.1. & ibi uide ꝙ libellus subiectionis formatur contra clericos rebellantes.

Petere admoueri institutum quis possit , uide per Inno. in c.quia diuersitatem,de concess.præb. fol.222.nn.1.

Peto ecclesiæ canonicam mihi debitã de his quæ Titius reliquit tali ecclesiæ in testaméto. Dicit Inn.q proce dit libellus si ecclesia non potest specificè exprimere quid & quantũ.ff.si pars hære.pe.l.pe.in fi.ff.de rei ué. l.quæ de tota.ita no.Inno.in c.2.de sepul.

Petitio ubi est generalis tunc ſnia potest ferri generalis, ita no.Abbas in c licèt causam,extra de proba.

¶Præsumptio præsumitur pro sententia excõicationis,licet non transeat in rem iudicatam : sicus in aliis sententiis. ita not. Inno in cap.bonæ, de ele.fol.35.nu.8. & uide infra in uer. Testis , in 69.q.

Præsumitur quis idoneus ad simplicia beneficia nisi ɔ̃rium probetur. ita no. Abbas in cap.dudum,de proba.

An præsumatur pro processu uel pro sententia,uide per Inn.in c.quoniã contra falsam,de proba.fol.152.nu.8 & per eundum in c.dudum , de præsump.fol.170.nu.2

Præsumitur pro sententia & pro actis,si constet de actis, secus si non constet nisi post tempus exercendæ appellationis:qa tunc oĩa præsumiẽ soléniter acta. ita not. Inn.in c.in præsentia,de renun.fol.59. Citatio tñ non præsumitur, ut no. Guil.de accu.in l.p.ff.de in ius uoc. Bal.uide infra in uer. Sententia, in t.q.

Præsumitur pro sententia iudicis ordinarij,sed pro ſnia iudicis delegati non præsumitur, nisi appareat de iurisd. ita no. Inn.in c.cum in iure,de off.dele.fol.86.in nu.4.uide infra in uer. Sententia, in 41.q.

Præsumitur pro ſnia quo ad æquitatem sui, non quò ad acta iudicij nisi sit lata inter præsentes & non ɔ̃dicentes,ita no.Inn.in c.cum in iure peritus , de off.deleg. fo.eo.facit.C.de rela l.j & uide.ff.de fideiuſ.tuto.l.cũ ostendimus.§.fin.& per Bar.in l.6.ff.qñ app.sit Bal.& per Inn.in c.quoniam contra falsam, de proba.fo.152

Præsumitur subtraxisse qui saccũ dissigilat,& ɔ̃ eum iuratur:tamen iudex taxat.ita not.Inn.in c.super eo , q me.can.fo.107.nu.2.uide supra in uer.Litera,in 15.q.

Præsumiẽ minus pro susceptione habitus q̃ pro uoce expressa. ita no.Inn.in c 2.qđ me.cau.fol.107.nu.3.uide infra in uer.Snia , in 43.q.& infra in uer. Tñ , in 1.q.

Præsumptio ɔ̃ petentem facit q petitio rest.in integ.nõ retardat petitionem executionis.ita no.Inn.in c.suscitata,de in integ.rest.fol.112. Hoc est uerum in uehementi præsumptione iuris sicut est pro ſnia principis & præfecti ꝑtorio:ut ff.de off.præfec.pręto.l.j. Secus in nuda præsumptione hoĩs:quia pp eam non recedit à iure cõi:ut l.absentem.ff.de pœnis.sed arg.contra de ordin.cogn.l.6. & C.de falsis.l.satis.Bal.uide supra in uer.Abbas,in 15.q.

Præsumitur habere iustiorem cãm ille qui prætendit antiquiorem poss. ita no.Inno.in c.pastoralis , de causa poss & proprie.fol.136.nu.6.facit.ff.de actio.emp.l.si ea res.Et hoc,quando patet de prioritate possessionis quod no.Bal.

Præsumptio iuris & de iure quando dicatur:uide Inn.in c.quoniam uerisimile , de præsump. fol. 169.nu.2. Et præsumptio operatur multa & uaria , ut ibidem Inn. uide de sponsa c.ir quod, in gl. ult.

Præsumitur quis uelle defendere suũ factum:ita no.Inn. in c.diuersis,de cle.coniuga. fo.210.nu.3

Præsumitur de poss. de eodem facto numero qui concordant in loco tempore & aliis circũstantiis,ita no.Inn. in c.qualiter,el 2.de accu. fol.293.nu.3

Præsumitur semper contra coniurantes nisi coniuratio sit specialis contra diffamatum. ita not.Inn.in cap.de schismaticis.fol.301.nu.4.

Præsumitur pro assertione iudicis cui partium consensus accedit.& est ratio,quia partes possunt sibi præiudicare per suam confessionem. ita no.Inn. in c.cum S. de eo qui fur.ordi. fol.3 to. ad hoc.C.de fide instru.& iur.ha.fisca.l.j.lib.x. & in l.optimam.C.de contrah.l. commit.stip.Secus si partes non consentiunt:quia non crediẽ iudici: ut no.in auc.si quis in aliquo documento.C.de eden.per Cy.Bar.& me.Bal.

Præsumitur excommunicatus qui semel fuit excommunicatus,ut in c.sicut,de sen.exc.Tñ si q̃ est excõicatus sub conditione debet probari eondõ. ita no.Inn.in c. proposuit,de clerico excõicato ministrante fol.309

Præsumiẽ possidere omnis qui detinet nisi ɔ̃trium probeẽ, ita no.Inn.in c.cum olim,de priuilegiis, el 2.fol.316. nu.7.uide.7.q.1.c.per Archi.

Petrus accepit à Christo exercitiũ ptãtis per traditionẽ clauiũ:& istæ claues nõ erãt militares sed spũuales. ita no.Compo.in c.transacto,de constitutionibus.

Præter naturam,istud dictum ponit Inn.in c.dudum , de ele.fol.34.ibidem.n.dicit q ista dictio non includitur in dispensa.sed remouet uitium obreptionis.

¶Præceptum iudiciale requirit cãæ cognitionem & ꝓbatam,Secus in extraiudicialibus præceptis.ita no.Inn. in c.ad aures, de temp.or.fol.63.nu.1.& in c.1.de in integ.rest.fol.108. Et uide q no.Ber.in d.c.ad aures , quod no.ff.de appel.l.si creditor.§.iussus. & l.non potest uideri dolo carere.de reg.iu.& uide infrà in uer. Sententia, in t.q.

Præceptũ nõ ligat qñ est dubium de fundamento iurisdictionis. ita no.Inn.in c.cum in iure,de off.dele.fol.86. nu.1.& uide supra in uer.Citatio,in 38.q.

Prælatus ea quæ acquisiuit post prælaturam præsumiẽ de bonis ecclesiæ acquisiuisse. ita no.Abbas in c.1.de testa.& alias in auc.de sanctiss.eṗis §.interdicimus , col.9.idem dicit gl.in officiali publico:ut no.C.de iure fis.l.facultas lib.x.Secus in tutore & curatore:quia præsumiẽ industria & non fraude quæsitum : ut C.arbi.tutel.l.si defunctus. Sed uxor de bonis uiri uel suis operibus honestis ꝓsumiẽ acquisiuisse:& totum acquisit uiro in cuius seruitiũ esse debet,ut l.sicut.ff.de ope. lib.idem in concubina : quia nisi in honore parum ab uxore distat , u l.item legato §.paruũ.ff.de leg.3.nec debet esse melioris conditionis concubina quàm uxor ut l.si concubina.ff.rerum amo.& ff.de uerb.obl.l.Masurius.Bal.uide supra in uer. Beneficium , in 3.& 6.q. ubi de hoc.

Prælatus qui est notarius põt sibi describere legatum factum ecclesiæ.ita no.Inn.in c.cum inter uos,de re iud. fol.183.quod bene probat tex.ẽm cũ.Nec ob.l.j.C.de his qui sibi ascrib.in te. qa loquitur de illis q in propria causa se ascribunt secundum eum.quod no. Bal.

Prælatus si contrahit nomine suæ personæ successor in suo beneficio non teneẽ. Si autem contrahit nomine officij,tunc successor in dicto beneficio teneẽ.Hoc uerum in rectore uel prælato,secus in ꝑbendario,qa nõ obligat successorẽ;qa loco usufructuarij cẽseẽ usus ꝑbẽdarius,non loco procuratoris ecclesiæ : sed plãtus & rector utroq; noĩe censetur. ita no.Inn.in c.querelam,ne prælati ui suas.fol.299.ar.ff.locati.l.si quis do mum.Est ergo differentia quis ɔ̃hit & quo nomine.Et ubi dixi teneri successorẽ, est uerũ si ɔ̃ctus est legitimus non in præiudicium ecclesiæ , alias non : ut quia non in utilitatem ecclesiæ sed personæ redũdauit ubi non tenetur successor: quia obligatio non est in rem : sed in personam scripta.tene menti. Bald.

Prælati licet sint de inferioribus possunt dispẽsare cum illiteratis.

illiteratis. ita no.Innocen.in c.j. de sum.Trin. fol.1
Tñ ille qui allegat dispensatio, oportet eam ꝓbare, ut ibidem Hostié. uide oinõ infra in uerbo silentium, in 2.q. & infra in uerbo Procu.in 4.q. & infra in uer. Renuncians,in 1.q. & uidõ ĩn uer.Côuentus.in 1.q.
Prælato nominato uidetur ecclesia nominata. ita not. Host.in c.edoceri,extra de rescrip.
Prælatus admittiť ꝓ ꝗuétu cũ cautiõe de rato & si bona sunt diuisa. ita no.Host.in d.c.edoceri. & ibi ꝑ gl.facit, ff.de mino.l.pater. Bald. uide ĩ in uer. Dignitas. 1.q.
Prælatus agere potest pro obedientia sua ẽm Inno.in d. c.edoceri,de rescript. fol.14. nu.4
Prælatura inferior ab episcopatu, uel sacerdotium non liberat à patria potestate ita no.Inn.in c.i c.indecorũ, de ęta.& qual. f.65. nu.1. uide ĩ i uer.Natus, in 1.q.
Prælatus ubicũq; facit aliquid scienter quod est ꝯ ius cõ mune, si factum est tale ꝙ dispensare possit super eo, tunc id factum habetur ꝓ dispensatione. quod est no. ita no.Inn.in c.diuersis,de cle.coniug. fol.210. nu.1 probatur etiam per l.quidam consulebãt,ff.de re iud. qđ tene menti ꝓ reformationibus factis ꝑ cõsiliarios ꝯ formam statuti: quia si habent potestatem suspendendi statutum uidentur tacitè suspensa & in eis dispensatum. Bald. Ad hoc uide etiam qđ no.Inn.in c. ueniens,de fil.presb. & qđ no.54.dist.c.si seruus. Bal. & uide ĩ in uer. Vxor,in 3.q. & ĩ in uer.Administrator,in 2.q. Sed contraria glo.est in c.j.de ęta.& qualit.lib.6. & glo. 16.q.1. Ecclesia habet senatus.
Prælatus ecclesiæ de qua culpa tenetur, uide Inno.in c. ea quæ, de offi.archid. fol.73
Prælatus petit retorias nomine suo,sed res ecclesiæ nomine ecclesiæ. ita no.Inn.in c.in literis, in fi.de restit. spol. fol.138. nu.14
Prælati habent administrationem liberam cũ donatione modicæ rei: secus in aliis administratorib. ita no.Inn. in c.ueniens. de præscr. fol.181. nu.5. Non.n.est ita coarctãdus administrator Dei sicut hominis: qa Deus nobilissimus est, ar.ff.de dona.l.filius. morisq; nobilium est donare,ut ff.de nata.resti.l.quæris. Et iõ maior & liberalior est potestas prælatorum q̃ aliorum administratorum ẽm eum ibidem. tene menti. Bald.
Prælatus si habet conscientiam læsam, ecclesia uerò habeat bonam fidem,qd debet facere prelatus.uide Inn. de pscr.c.si. fol.182. & ibi gl.in fi.in c.bonæ,de postu. & 50.dist.c.generalis.22.dist. de Constãtinopolitanæ.
Prælatus excõmunicatus an propter excõmunicationem debet cessare ab administratione prælaturæ: uide per Inno.in c.ex tuæ, de cleri.non residen. fol.145. nu.6 & uide tex.in c.ueritatis,de dolo & contuma.
Prælati plures possunt esse in ecclesia, vnus sub alio qui subalternantur alteri. ita not.Inno.in c.cum non, de præben. fol.213. nu.2
Prælatus qñ quis est de facto licet non de iure, ualent q̃ gessit sicut in Barbario. ita no Inn.in c.literas,de concess.præben. fol.225. nu.2. & est sententialis admonitio necessaria ẽm eum ibidem. & uide gl.in c.nihil, de elect. & in c.j.de scismatl.
Prælati an possint dare minoribus uel inferioribus potestatem conferendi beneficia. uide Inn.in c.constitutus, de concess.preben. fol.225. uide gl.in c.si.de offi. uica.lib.6. & in c.penult.de offi.leg.lib.eo. & de elec. in c.cum concessa, in cle.
Prælatus concedendo in feudum solidum non dƒ alienare.ita no. Abb.in c ij.de feudis. nam cõsuetudo côuertitur in naturam: vnde uidetur talis esse natura rei.
arg.ad idem,ff.de leg.iij.l.pater,§.quindecim, in rõne sui & l.j.§.permittitur,ff.de aqua quot.& æsti. Bald. vide gl.in c.significauit,de censi.& 35.q.8.de gradib. per Archid. uide Pau.in c.j.de rescri.in cle. & in c.ij. de feudo. & quod no.idem Inno.in c ut super,de reb. eccle.non alienan. fol.232
Plebanus dicitur habere curam aiarum. ita no Inno.in cap.ad audientiam, de ecclesiis ędificandis. fol.272 & uide supra in uer. Actor, in 12.q.
¶Præsentatio clericorum habet uim electionis. ita no. Inn.in c.cum autem,de iure patr. fol.263
Præsentatio an dicatur fructus. uide Inn.in c.consultatio. de iure patron. fol.163.nu.1
Præsentatio rescripti debet fieri capitulo, nec sufficit fieri executoribus ẽm Host.in c.in literis; de rescrip. uide infra in uerbo Tẽpus, in 2.q. & uide tex.de concess.præben. in c.si soli. & c.capitulo eod.tit.lib.6. & glo.in c.bonæ, el ij. de elec.
¶Priuilegium quod continet ius cõe,non est priuilegiũ. ita no.Inn.in c.j.de rescrip. fol.6. nu.4. nisi concedat inhabili,ut l.si qñ, C.de inoffi testa.facit,ff.mand.l.qui mutuam, & C.de fideicõ.l.quidam rectè. Sed si aliqd addit uel detrahit iuri cõmuni, tunc est priuilegium, ut l.ius ciuile,ff.de iust.& iu. Sed si statutum continet ius cõmune bene est statutum:sed recipit intellectum iuris cõmunis,ut l.ij.C.de no.. & tolluntur cõtraria. l.sicut ius commune,ut no.in cap.j.de constitu.lib.11. Idem dicit in consuetudine, uel dic ꝙ consuetudo nõ est consuetudo nec essentialiter nec effectualiter: sed est mera obseruãtia iuris scripti, non noua præscriptio consuetudinis,quia non inducitur tẽpore,sed in usum facti inducitur. Bald. vide supra in uer. Consuetudo, in 9.q. & supra in uer.Causa, in 7.q.
Priuilegium & indulgentia continere debent aliqd specialitatis. ita no.Host.in c.j de rescrip. uide in c.si Papa. & in c.in his, de priuil. lib.6.
Priuilegium speciale dicitur illud quod ꝯceditur alicui ordini, ẽm Host.in c.si qñ,de rescr. uide oinõ infra in uer. Statutum, in 5.q.& supra in uer.Clericus, in 5.q.
Priuilegium carnale fortius est q̃ spirituale. ita no.Hostien.in c.j.de transla.
Priuilegia rectorum Marchiæ in appell. interpositis ad sedem Apost.ponit Inno.in c.cum uenissent,de eo qui mit.in poss. f.147.n.1. uide ĩ in uer.Clericus, ĩ 40.q.
Priuilegium super litis pendentia impetratum ualet si faciat mentionem litis. ita no.Inn.in c.dilectus,ut lit. pend. fol.148. nu.1. Et qñ dicitur lis pendere,an per solam citationem, in tali casu uide glo.in causam, de testi.ubi gl.uidetur dicere ꝙ ꝑ solam cõmissionem causæ, uide etiam tex.cum gl.in c.ij.ut lit.pend.in cle.
Priuilegia præiudicialia sunt stricti iuris propter uitium ambitionis. ita no.Hostié.in c.dudum,de priuil. facit tex.in c.quamuis, de præben.lib.6.
Priuilegium concessum ministris eorum personam non egreditur. ita no.Innocen.in c.permittimus,de sent. excom. fol.331. facit ff.de leg.ij. l.cum patronus, & ibi per Iaco.de Are. uide ad hoc glo.not.in c.priuilegium, de reg.iur.lib.6.
Priuilegium rumpitur quò ad numerum canonicorum eo ipso ꝙ quis recipitur ultra numerum canonicorũ: & ꝑ consequens quò ad numerum portionum, ubi præbendæ non sunt distinctæ: quia talis portio accessoria est & rũpitur rupto principali, ut ff.de iniusto testa.l. nam & si.§.rumpendo. Secus ubi præbẽdæ sunt distinctæ, quia tunc rupto canonicorũ numero ad hoc stat numerus

numerus præbendarum cum præbendæ peti non poss. sint antequam uacent:& tam numerus canonicorũ quã præbendarum est principalis, & ideo rupto uno nõ rũpitur reliquum.ar.C.si pe.appell.l.iij.ẽm Abbatem in c.dilectus,de.præbendis.tene menti.Bal.

Priuilegium suũ allegare quis tenet,sed nõ priuilegiũ aduersarii.ita no.Abbas in c.si duobus.

¶Princeps rescribit tribus modis,scilicet ẽm legem,præter legem,& ꝯ legem.Contra ius diuinum uel naturale, ꝯ ius gentium?Et ꝯ ius ciuile seu positiuum:& tunc aut ius ciuile uenit ad corroborationem iuris gẽtium, uel ad coadiuuandum ut actionis: aut per se ut l.pe.ff. de consti.priu.& l.fi.C.contra ius uel uti li.publi.& no. Inn.in c.1.de rescrip.fo.6.& uide supra in uer. Papa in 1.q.& supra in uer.Imperator in 1.& 2.q.uide omnino ĩ.in uer.Rex,in 1.& 2.q.

Princeps Romanus si incidit bellum,tunc tã res mobiles q̃ personæ siũt capiẽtium. Si aũt princeps inferior uel alius habens iurisdõnem bellum indicit,pôt noĩe suę iurisdi.statuere de lucro rerum,si bellum sit iustũ. Item de retẽtione psonarum non tñ capti sunt serui. Si autẽ sit bellum ab eo q̃ non hẽt iurisdi.in aduersariũ a Deo uel a lege:sed est bellum pro inimicitia ꝓpulsanda seu uindicanda,tunc nec res,nec personæ efficiuntur capiẽtium.bene tñ possunt retineri res ꝓ recuperatione dãnorum factorum.ita no.Inn.in c.2.alias si.de iureiur.& in c.sicut e.ti.f.170.& seq. Ex prædictis igitur patet ꝙ captus in bello regum uel populi fit seruus. Et ideo captus libere potest testari,secus est in bello imperiali,& fuit de facto in persona Burgari de Massiano ꝙ bñ no. An aũt in gñali pace possint remitti dãna singularum personarum,no.per Inno.in c.in nostra,de iureiu.Bal. Et sic no.ex prædictis ꝙ ualent statuta facta tpe iustæ guerre ciuitatis super spoliis,tñ capti nõ sunt serui.uide ĩ in uer.Statutum in 3.q.Ibi quia etiam iudex princeps non potest &c.

Princeps pôt delegare causas ciuiles prælati.ita not.Inn. in c.Inter dilectos,de fide instr.f.164.n.2.Idem in criminalibus,ut in c.in archiepiscopatu,de rapto. Abbas.

Princeps,uide Castrum.

Pignus.uide ĩ in uer.Testis in 41.q.in fi.

Pignus.uide omnino ĩ in uer.Testator in 1.q.

¶Prior claustralis conuocat capitulum ad electionẽ faciẽdam, nõ tñ ꝑ hoc habet iurisdõnem,nec est syndicus, ita not.Inn.in c.1. de maio.& obe. f.97.n.2.

Prior potest compelli ad conuocandum capitulum si necessitas incumbit.ita not.Inno.in c.1. de maio.& obe.f. e.facit.l.iij.de fideicommis.liber.Bal.

Prior tempore,potior est in iure,uel in præbenda . quomodo autem attendatur ista prioritas,uide Inn.in c.relatum,de præb. f.212.n.2.

Prior est nomẽ dignitatis.ita no.Inn.in c.monachi,de sta. mo. f.257. nã prioratus est dignitas.& hoc est uerũ de cõuẽtuali,secus in aliis.ita dicit Abb.in c.nisi essent,de præb.item no.in c.& si principalis,in cle.

Prioratus qñ est de mẽsa,non dr̃ habere priorem. ita no. Inn.in c.monachi,de sta.mo. f.eo. uide glo.no.in c.frequens, de concessione præla.in gl.magna.

Principale,uide omnino ĩ in uer.Reconuentio,in 3.q.

¶Peremptorium uerbũ debet adiici in citatione ut sit uerum & expressum peremptorium nec sufficit una citatio sola ad sententiam nisi esset dictũ in ea & peremptoriẽ,uel nisi citatio fuerit in personam quę semper hẽt uim peremptorii.ita no.Inn.in c.ad petitionem,de acc. f.291.n.3.& uide supra in uer.Clausula in 3.q.

Peremptorium non est necesse ꝙ perueneat ad eũ qui de contumacia uel culpa notatus est.ita not.Inn.in c. ex literis de exces.præla.f.311.uide ĩ in uer.Appellatio,in 6.q.ibi. non ideo quia in prima nice iniit peremptoriũ &c.uide ĩ in uer.Citatio,in 19.24.& 28.q.

Portiones an dicantur præbendæ & reditus.uide per Inno.in c.dilect.el.j.de præben. f.214.n.6

¶Portiones & præbendas distinctas an hẽe possĩnt regulares,qui nõ habent proprium,uide Inn.in d.c.dilect.f.e. facit gl.in c.ex parte Asten.de concess.præb.

¶Positiones,uide omnino ĩ in uer.Lit.contest.in 2. q.

Positio alternatiua admittitur in facto alieno.ita not.Inno.in c.ex parte,el.ij.de rescr. f.6.n.5. idem in articulis ẽm Host.ibidem & uide omnino supra in uer.Cura animarum in 1.q.& supra in uer.Credulitas in 6.q.

Positioni criminosæ debet responderi.in spũalibus uel tẽdenti ad crimen,secus in tpalibus.ita no. Inno.in c. dudum, de elec.fo.34.in nu.11.& uide infra in uer. Responsio,in 3.q.

¶Protestatio ualet ubi res potest dupliciter intelligi, nõ ubi certus est intellectus.ita no.Inno.in c.cum M.de cõsti.fo.4.nu.1.idem ubi quis per contrarium factum ꝯdicit protestationi si facta secum adinuicem non compatiuntur,nõ ualet ut hic dicit Inn. idem Ber.ibidem. & est casus in c.tua de sponsa.& ibidem.uide ꝙ factũ præualet protestationi nec protestatio tenet ad hoc.ff. de acqui.hære.l.si seruum.§.si quis seruus. Item protestatio ualet ad præcauendum futura,nisi actus qui sequitur sit incompassibilis protestationi,sed ad cassandum præterita sequens protestatio non ualet,ẽm doc. Bal. uide omnino.ĩ.in uer. Testis. in 13.q.& infra in uerbo renuncians,in 13.q.

Protestatio nõ nocet tacenti nisi sint signa cõsensum indicantia.ita no.Inn.in c.Cumana,de elec.f.50.n.3.& Iac. de Arena in l.ij.§.ueritatem.ff.solu.ma.alias l.fi.ff. de libe.agno. Bal.& uide supra in uer.Contumax.in 5.q.

Protestans si aliquid ꝯ se dicit statur sibi.& ei imputetur. ita no Inn.in d.c.Cumana,de elec.f.eo.facit.ff.pro donato.l.fi.& ff.de mino.l.Aemilius. Bal.

Protestationem suam nemo pôt cogi ꝙ remittat nisi in nunciatione noui operis.ita no.Inn.in c.sanè , de offi. delega. f.75.nu.2.

Protestans non excipit quia protestatio non elidit petiti.Item qui protestatur nõ agit.ita no.Inno.in c. 2. de ordi.cogn. fol.131. & ĩ in uer.Testis,in 40.q.

Protestatio ꝯ ius cõe facta non ualet,nisi illi protestationi consentiat iudex uel aduersarius; puta si quis protestatur quod ius non patitur,puta exce.esse saluas in tẽpore,quo ius non patitur,ita no.Inn. in c.præsentium, de testib. f.157.n.3

Protestatio an iuuet ut non uideatur appellationi renunciare,uide Inn. in c.qñi.& in c.qua frõte,de app.f.193

¶Prohibitio alienationis facta a testatore an ualeat, uide plenè per Abbatem in c.Raynal.de testa.Sed an prohibitio facta filio extendatur ad nepotes. uide ꝙ not. in autẽ.de resti.fideicommis.§.nos autem col.9.An ꝓhibitio facta honorato extendatur extra suam prouinciam,uide.ff.de lega.3.l.pater.§.quindecim. An prohibita uenditione prohibita sit omnis species alienationis uide gl.quæ non est alibi ẽm doc. in l.ij.C.de usucap.pro empto.Et quid de locatione longissimi temporis.ff.de leg.ij in codicillis.§.instituto. An ꝓhibita alienatione a testatore possit fieri alienatio ꝓpter debita testatoris persoluenda , uide ff. de manu. testa. l. qui potuerunt,& de fideicommissariis liber. l.cum per fidei-

fideicō.per Iac.de Are.& dic ut p Bar.in l.filius.§.diui de legat.j. An qui alienationi consentit possit postea agere rigore prohibitionis factæ a testatore:uide ff.de leg.2.l.cum pater.§.libertis.An prohibitio facta super contractu includat ultimam uoluntatem:uide.ff.de lega.3.l.pater.§.fundum.An in generali prohibitione includatur ecclesia.s.ut non possit etiam ecclesiæ dari;ui de.ff.de uer.obli.l.si quis ita.§.ea lege. An prohibitus alienare teneatur cauere & facere ne per legem alienetur:dic ut in d.§.ea lege.An prohibitus emere uidea tur prohibitus pignus accipere.ff.de pigno.l. in quoru. An prohibitus alienare possit actionem mouere uel in iudicio confiteri,uide ff.de iure deliberandi.l.ait prætor.& ff.si quid in fraudem patro.l.j.§ q si in litem. & C.de transa.l.præses.An prohibitus alienare possit ha bere rem pro derelicta:uide ff.de stipula.seruo.l.quod seruus.Bal.

¶ Probatio quid sit,uide Inn. in ca.forus,de uerborum si gnificatio. fo.335. & habes ibi quid sit argum.circa prin.& uide C.de probatio.in rub.& de rei uendi.l. iudicia. Bal.

Probatio incumbit actori cum alteri plus altero non creditur,secus si pro actore præsumitur.ita not.Inno.in c. abbate,de uer.sig. fo.337.nu.3.

Probatio quæ non prodest,dicitur impertinens.& nō debet admitti.ita no.Innocen. in c.inter dilectos,de exce. præla.fo.311.& facit de of.dele.c.cum contingat,el 3. uide omnino 3.in uer.forte in 3.q.

Probatio fundamenti.puta iurisdictionis delegatæ, iuris eligendi præter ius commune, & consilium incumbit affirmanti in iudiciis,quia iurisdictio delegata est extraordinaria, & non præsumitur: tamen si utraq; pars fuerit præsens tanquam eorum delegatio sine protestatione alicuius exceptionis contra iurisdictionem & fuerit lis conte.præsumitur pro iurisdictione. In aliis autem exceptionibus quæ non sunt fundamenti:sed causæ principalis uel incidentis;non præsumitur pro iudice nisi in commissione suo arbitrio ut in dilationibus uel suæ taxationi:ut in fructibus. Item non præsumit in iudiciis solennitas.i.ordo iudiciorum, sed in extraiudicialibus præsumitur solennitas ; nisi ubi scriptura requiritur.ita no.Inn.in c.innotuit,de eo qui fur.ordi. susce. fo.310. Aduertendum est hic quia duplex est solennitas.s.causalis & formalis.De prima dic,si instrumē tum continet causam;aut dispositiuè au tnarratiuè. Si dispositiuè,quia ea oritur ex ipso instrumento,ut causa emptionis & uenditionis,tunc statur instrumento:ut C.depositi.l.desiderium. Si narratiuè,aut super illa cā fundatur obligatio,& tunc præsumitur causa uera:nisi probetur contra p similem probationem eiusdem speciei,ut l.generaliter.C.de non nu.pec.Fallit in mutuo & dote nisi in instrumento facta sit mentio:ut C.de nō nu.pec.l.si ex cautione.Si super ipsa non fundatur obligatio,tunc est impulsiua;ut ff.de condi.indeb.l.damus. Et si præsumatur uera siue non,ualet obligatio ut ff.de dona.l.ij §.6. Aut causa non est expressa in instrumento & tunc aut quis sciebat se non teneri & obligatur cū effectu,ut ff.si quis cautio.l.sed & si quis.§ fin.Aut errabat,& tunc secus,ut l 2.§.circa.ff.de excep.doli. aut dubitatur.& tunc aut sunt merita uel indicia donationis & præsumitur donatio,ut l.Campanus,de ope.lib.& de proba.l. Procula.aut non sunt indicia donationis, & tunc aut ad liberandum & præsumitur donatio:ut l. 1a le pactum.ff.de pact.& exigitur isinuatio ut.ff. qui.mo. pig.uel hypo.sol.l.pe.§.j.& ff.de regu.iu.l.si quis obligatione.Aut ad faciendum,& tunc non præsumitur donatio;ut d.§.circa. Formalis solēnitas alia probatoria, Et si instrumentum non continet hanc non præsumitur pro instrumento quò ad solennitatem:ut C. de testa.l. si unus tamen quò ad ueritatem præsumitur si ibi sunt duo testes,ut l.si.de rebus eorum.& exinde nascit obligatio naturalis iure gentium,q ueritati incumbit.alia probatoria & subhastatio,causæ decisio, tunc post decretum interpositum præsumitur,non ante,ut l.j.C.de fide instru.& iur. hast.fis.lib.x.Alia probatoria , ut auctoritas & decretum:& ista non præsumitur,ut ff.de publicia.l.quæcunque.§.6. Alia substantialis,& ista præsumitur:ut ff.de uer.ob.l.sciendum Et quæ sit ratio differentiæ,dic ut ibi per Dy.quia ista est intrinseca solennitas ab actu, q no. Bal.

Probatio de conscientia admittitur p iuramentū purgationis.ita no.Inn.in c.bonæ.de ele. fo.34.n.5. uide j in uer.Scientia,in 4.q.

Probatio recepta ualet, nisi sit talis quæ recipi non debuit : ita nota.Innocen.in capi.constitutus, de filiis presbyterorum. fol.69. in libello:ut l.fin.C. de anna. excep. Bal.

Probatio testium probantium simpliciter factum, nō pbat notorium , secus si probet factum cum circunstantiis includentibus notorium;ut quia factum coram populo uel in concilio generali per confessionem autem simplicis facti bene.aut probatur notorium aut fit notorium ex tpe confessionis.ita not.Inn.in c. statuimus, de of.dele.fo.90.nu.5.& 3.in uer. Actor,in 11.q.& uide in c.monialis,de purg.cano.

Probatio simplex non sufficit quando requiritur pbatio qualificata.ita no.Inn.in capitu.statuimus,de offic.delega. fo.91.nu.6

Probatur p iusm interesse contra omnē uiolentum ui expulsiua inquietatiua,turbatiua,& compulsiua.ita no. Inno.in c.super eo,q me.cau.fo.107.nu.3.& l.si duo.ff. uti possi.in §.6.

Probatio criminis in modum exceptionis, quo operat,ui de Inn.& Host.in c.2.de ordi.cogni.

Probare non habet institutionem superiorum,sed de usu facti tantum , qui dicit se spoliatum possessione iure canonicatus.ita not. Inno.in cap.ex parte, de restitut. spol. fo.141.nu.5.

Probatio indirecta potest fieri etiam testibus præsentibus. ita no.Innocen.in capit.finem, de dolo & contumacia. fo.144.nu.1.

Probatio facta iudici non in figura iudicij , non ualet in contradictorio iudicio. ita no.Inn.in c.quoniam cōtra falsum,de proba. fol.152.num.8. per glo.in l.j.C.quorum bonorum.

Probatio summaria sufficit in possessorio.ita no.Inno. in d.c.quoniam contra falsam,de proba.fo.eo.& no.in d. l.j quorum bonorum.

Probationes sunt recipiēdæ etiam in interdicto uti possi. tm super eo q petitur,non super aliis.ita no.Inn.in c.licet causam,de proba. fol.151.nu.8

Probare non sufficit q testes falsum dixerunt post latam sententiam,sicut non sufficit probare corruptionē tantum,nisi falsitas probetur,uide per Inno.in c.licet causam,de proba. fo.151.nu.2.

si Probaui per tres testes ubi duo sufficiunt, parum pdest aduersario meo obiicere contra unum , uel appellare: ita no.Inn.in c.super eo,de app. fo.192.

Probatio iuridica testium ualet pro possessore contra publicum instrumentum.ita nota.Abbas in c.3.de proba.

Et

Et ibidem uide quod illi de capitulo possunt esse testes in causa capituli.

Probatio dubia non prodest probanti.ita not. Abb.in c. præsentia,de proba & l.j.§.si quis argëtum.ff.depositi. & l.fi.ff.de præto.stipu. Bal.

Probare non sufficit unum si quis se astrinxit ad probandum plura.ita no. Abbas in cap.licèt causam, & ibi casus de proba.

Probationes factæ coram uno iudice fidem faciunt corā alio.ita no.Abb.in c.cum bonæ,& ibi casus de proba.

Probatio uisus non est sufficiens probatio quando actus non plenè patet uisui.ita no. Ab. in c.præterea,de test.

Professus potest expelli de monasterio, si est incorrigibilis. ita nota. Innoc.in capitu.cum causam,extra de elect. fo.38.nu.2.

Professi non habent uocem in capitulo.ita no.Inn.in c.ex ratione,de ętate & quali. fo.65.

Prophetæ & sancti quodcunque dicunt est indubitanter tenendum.ita no.Inn. in c. cum uenerabilis, de exceptio. fo.175.nu.6

Promotus dicitur confirmatus licèt nō ordinatus.ita no. Inn.in c.cum in cunctis,de ele. fo.28.nu.3.

Promouendus, quæ sunt circa ipsum consideranda. uide Inn.in c.ex tenore,de tem o.or. fo.62.nu.4.

Promotio non impeditur ex obiectu culpæ.ita no.Inn.in c.1.de oblig.ad ratio.fo.7 . sed an obiectu doli ciuilis sint puniendi.uide ibidem nn.& idem gl.dicit.

Promotus in episcopum licè ante promotionem esset in peccato mortali,tenet.:ta .o.Inn.in c.sicut,de iuretur. fo.171. & ibi casus.

Promoueri nōn possunt ad ordines sacros ioculatores, busones,& homines de generes.ita no. Inn. in ca.cùm dedecorem,de uit.& honest.cleric. fo. 198. quomodo enim sunt digni ordinibus qui non sunt testimonio digni.ff.de lena.l. Cassius.& l.indignus. & ff.de iudi.l. cū prætor.§.pen.& de testi.l.testium §. pen. ergo infames non possunt ordinari nec promoueri,ad sacros ordines nisi ingrediantur monasterium:ut in auc.de monachis, in prin.col.1.

Promotoris inquisitio non dicitur de substantia processus, nec est citandus. ita no.Inno.in cap.cum olim, de accusatio. fol.194.

Pronunciatio,quando sit pronunciandum in incidenti,& quando non,uide Inn. in c.cùm in iure peritus,de ele. fo.42.facit gl.no.in c.j.de ordi.cog.

Pronunciandum est super emergenti in quo examinatur seorsum a principali causa,ut super qualibet declinatoria,ut C.de plag.l.præses.& C.de adulte.l.quoniam Alexandrum.Est tamen ualidus processus ad ulteriora si iudex cognouit & non pronunciat: quia tacite uidetur pronunciasse,u ff.de mino.l.ait prætor.§. permittitur.& de app.c.e ..rte.M.facit.ff.de iudi.l.2.§. si dubitetur. & l.si quis aliena.Secus si nihil cognouit nec pronunciauit:q tunc inordinatè processit, & nō ualet iudicium,ut in c.exhibita,de iudi. Vel dic quod ualet, sed potest appellari.Non obstat.l.prolata &.C. de sen ten.& interlo.om.iudi.quia ibi loquitur quando ordo iudicij peruertitur. l.post lit conte.secus si antè nā ante lit.contest.non est iudicium,secundum Bar.super incidenti.i.quod examinatur post lit.conte. simul cū principali:quia pars eius est. Si quidem a parte actoris non oportet pronunciari,tamen si pronunciatur,ualet,nec dicitur propterea pars grauari si fundetur in iustitia. ff.de mino.l.inter utile.Et dicitur incidens ut replicatio,uel quæ partem probandorum continet. Si uero à parte rei sit incidens & peremptoria, hoc modo dicitur incidens & quia substantiam petitio elidit,non potest pro reo pronunciari interloquendo sed diffiniendo sic. quia litis contestat. sperat sententiam diffinitiuam ff.de iudi.l.de qua re.sicut unumquodque appetit finem proprium.ff.de mino.l.iij.§.j.Sed ante li.contest.super incidenti fertur interlocutoria: ut ff.de procura.l.si & reus.& de litis conte.c.exceptionem, libr. 6. Et uide quòd dixi.ff.de iureiurand.in l.si iusiurandum & ad pecunias.§.j.Et hic Hostien.& Ioā.describit emergentes ex tēpore: quia non possunt causari nisi in iudicio:uide exceptio iudicis incompetentis, uel procuratoris,uel ineptitudinis libelli,& omnes quæ non desiderant diffinitiuam,nascuntur in litis limine & exordio, non ante & tempore litis inspicitur, si competunt uel non. Sed incidentes habent originem extra litem motam & causam uetustiorem secundum Io.facit quod no ff.de condi.ob causam.l.qui se debere.& in l.j.C.de ordi.iudi Ista tangit Inn.in c.p.de ordi.cogni.fo.131. sed non clare sicut dico. tene menti ista perpetuò.Bal.

Pronunciare aliquem tuendum in possessione:idem est quod ponere aduersario silentium.ita not. Inno.in c.cum uenissent,de inst. fo.220.nu.2.

¶Prorogatio fit quatuor modis,submissione:& tunc quia statum submittentes efficiuntur subditi,non possunt pœnitere,ut l.est receptum.ff.de iurisdi.om.iudi. Contrarium no.ff.de iudi.in l.j.item permissione. & tunc prorogans pœnitere potest usque ad litem conte.ut l.si cō uenerit ff.de iurisdi.om. iudi.quia obligat. Item solutionis:& ista fundat iurisdictionem a prin.ut no. in l. j. ff.si quis in ius uoca non ierit. Item declinatoriæ exceptionis omissione.Et in hoc sufficit si elapsus sit terminus oppnendi declinatorias uel si factas alias cōtrarius, uel incompatibilis exceptioni declinatoriæ. ut ff.de iudi.l.sed & si suscep:rit.item scias quod quatuor impediunt prorogationem. Primò defectus fundamenti in principali iurisdictione:ut l.priuato:um.C.de iuris.om.iudi.& in c.p.& g.de offi.delc.& c.significasti.de fo.cōp.Item error,ut l.2.& l.si per errorem.ff.de iuris di.om.iudi.Item metus,ut d.l.ij.Et prohibitio superioris,ut c.2.§.ij. Item taxatio legis impedit prorogationem de tpe ad tempus.f.lex taxat tempus iudici & instantiæ.secus si iudici tantum:q est no. Et quod dixi de errore,est uerum in iurisdictione conferenda , non in ea quæ est corroboranda ne elidi possit,ut ibi & alibi no. Et debet fieri prorogatio ad iurisdi.consimilem.ut no. Inn l.inter conuenientes,ad municipales. & ex prorogatione acquiritur auctoritas & exercitium ipso iure tantu pp fundamentum principalis iurisdi.ut d l.ij.§.ij.quod tene menti Bal.Item scias quod quadruplex est prorogatio.s.de re ad rem,de tpe ad tempus,de persona ad personam,& de loco ad locū.Sed illa de loco ad locum nō habet locum in ordinario,secundum quod no.in c.i.de foro compe.in cle.Illa de persona ad personam , non habet locum in delegato: & sufficit iurisdi. in habitu ut possit prorogari ad actum,ut l.j.ff.de iudi. uide omnia ista per Inn.in c.si pro debilitate,de offi.deleg.fol.76. nu.4.& uide s.in uer.Clericus,in xx.q.& s.in uer. Citatio, in xxviij.q.ubi habes quod contractibus bonæ fidei sit necessaria prorogatio.

¶Potestas siue Vicarius,uide his omninò.j.in uer. Statutum,in 2.q.ibi potestas tenetur seruare.

Potestas an teneatur ex delicto suæ familiæ,uide Bar. in l.j.§.familiæ.ff.de publicanis.

Potestas condemnat aliquem ad mortem: an iste efficiat

seruus pœnæ.ut quod non: quia non potest potestas alicui libertatem adimere uel ciuitatem.ff.de of.præsi.l. illicitas.§. qui uniuersas. Præterea iste condemnatur ex forma statuti: & statutum non dicit quod fiat seruus pœnæ, ergo &c. nā quod omittit a statuto pro omisso haberi debet, ut no.Cy.in l.j.C. de hære. insti. Præterea nos uidimus quod bona non confiscantur quod fieret si morereť seruus pœnæ. Præterea hodie nemo bene notus ex cōdemnatione efficiť seruus pœnæ. Ex hoc sequitur quod ualēt eorum testamenta, quia sunt liberi: & retinent. In contrarium uia: quia ista snīa statim facit dānatum seruū: ut ff.de pœnis.l.qui ultimo, & l.quidam. ergo non ualet suū testū. Et hoc est uerū de iure: quia lex non iudex facit eū seruum. ar.ff.de ritu nup.l.palam, in fi. tamen si de consuetudine est quod eorum testam seruentur, ualet testm cūēt lex & consuetudo pñt cōcedere testandi licentiā. ar.ff.de off.præt.q.l. Barbarius, in fi.& de his qui ut in l.po.& hæc uera de cōdēnatis pñtib. Sed absentes condēnati ex forma statuti non fiunt serui: nisi demū fiāt captiui: tūc quasi ab hostibus capti incidunt in seruitutē oā. sola in eos fert̄ hoc mō, quod si quo tpe peruenerint in fortiā cōis &c. ut c.pastoralis, de re iu. in cle. Vnde anteq̄ casus eueniat, interim sunt liberi & possunt testari.ar.ff.de seruis exportan.l.Titius Bal. hoc ponit Spec.in ti.de iurisdi.om.iudi.

¶ Processus sed cassať, non nocet possessori non citato. ita no.Inn.de purg.ca.in c.cū dilectus.fo.31 9.facit.l. si de certa pdta.C.si propter publicam pensita.& no.in l.cū miles.§.j.qui.ex cau.maio.Bal.

Processus licet sit cœptus per denunciationē transfertur ad inquisitionem: & uterque modus potest cumulari. ita no.Inn.in c.licet Heli, de symonia. fo.297.nu.2.

Procedi nō potest in causis ambasciatorum & eorum qui sunt absentes causa reipublicæ. ita no.Inn. in c. licet, de foro compe.fo.121. nu.2.uide j.in uer. Sententia in 2.& 72.q.

Processus & appellatio ubi fiunt super eodem, etiam si ab interlocutoria interim est supersedendum.ita no.Inn. in c.qa pp, de ele.fo.46.nu. 11 ff.de mino.l.inter utile & ar.l.diuus.ff.de execu.inito. hoc enim natura appellationis operatur & maioritas tribunalis.Bal.uide.s.in uer.Casus,in 12.q.

Proceditur in curia non obstante absentia alterius partis qñ appellať extra iudicium.ita no.Inn. in e. statuimus, de ele.fo.55.nu.7.

Processus dēt cassari si in eo nō fuit ordo seruatus.ita no Inn.in c.uenerabilis, extra de of.dele. fo.88.nu.3.

Processu puplicato adhuc possunt produci instrumenta, ita no.Inn.in c.pastoralis, de causa poss.& proprie. intellige usque ad calculum diffinitiuæ sententiæ antequam conclusum sit in causa: ut cap. cum dilectus, de fide instrumento.

Proceditur in causa inquisitionis, et li.non conte.& non sufficit ad domū citatio in cā inquisitionis. Aut ergo citabit personaliter, aut p edicta publicē proposita in albo pretoris.ita no.Inn.in c.si aduersarios, de eo qui mit.in pos.cau.rei seruā. f.148.nu.4. & uide l.j.de re qui.reis.tene menti Bal.

Processus unius non nocet alteri qñ sunt duo in eodem crimine coniuncti.ita no.Inn.in c.cum super de cōfes. fo.149.nu.3.uide s.in uer.appellatio.in 23. q. & uide glo.in c.dilecto, de præb.

Procedi pōt p inquisitionem in cā ciuili fisci uel ecclesiæ Romanæ, sed in causis priuatorum non pōt procedi p inquisitionem, sed debet pcedi p petitionem.ff.de dā. iusec.l.4.§.hoc autem indiciū.forma aūt ista est data a iure, ut sine petitore non pcedatur: nam petitio est de forma iudicij: ut ff.de iudi.l.inter litigatores. aliter iudicium ordinem suscipere non pōt.ff.de libe.cau.l. liberis.§.si quis & actor & reus sunt nomina correlatiua & ideo ubi non est actor ibi non est reus: quia in correlatiuis uno destructo uel posito in esse destruitur & reliquum.i.in esse ponitur: ut ff.de acceptilatio.l.si. & l.si.C.de indic.uidui.tol. Item actiones instrumenta quædam sunt. Itē & petiti. & sine talibus instris iudex iurisdictionem suam non exercet. quod Hinc est nec de facto supplet in casib.expressis in iure: & lex dicit quod ibi officium iudicis excepit petiti. Istud est notabile ualde quia ad officium iudicis pertinet. Notandum est ergo quod lex ait, ualde ptinet.i.ultra cōem modum officij causarum.ff.de ædilitio edicto.l.ædiles.§.item sciendū.super executione tñ testatoris iudex procedit sine petitione, & super petitione usurarum & non dimissarum in testō.ita no.Inn.in c.ad nostram, el 2. de iureiuran. fo.122. Quod autem dicit in testō, intelligitur qnq; ad pias causas, ut pro animab. ut ff.de leg.2.§.si quis Titio in gl.uel pro monumento.ff.de petitio.hæred.l.hæreditas, in fi.aliter enim si ad episcopum non pertinet publicatio testamenti, ergo nec executio, ut C.de episc. & cle.in l.repetita. & no.in e.fi.de fid.instr. p Inno. nec cui minora deneganť, maiora concedantur.ut l.pactio. ff.de seruis expor. & de senato.l qui indignus, cum si. Papa uero de plenitudine potestatis inquirere pōt sine ullo petitore, & omnia facere exequi, secundum Inn.in d.c.ad nostram, el 2.tene menti Bal.

Processus iudi.ualet etiam post recusationem ipsius iudicis nisi appelletur.ita no.Inn.in c.cum speciali, de appe.fo.101.nu.4. Adde ad hoc quod no.s.in uer. Iudex, in 28.q. De hoc dicto Inn.nř casus in c.super qōnum, de of.dele.li.6. Contrarium tñ no.gl. 2.q.6.c.quotiens, & in q.5.quia suspecti, & dicit tex. quod per recusationē definit esse iudex.de offi.delega.c.cum super, & eo.tit. c.in literis, in glo.

Procedi qūo debeat super exceptionibus tam per iudicē, quam per procuratorem, uide Inn.in c.interposita.extra de app. fo.103.nu.1

Processus inquisitionis est extraordinarius, & multis arbitrarius.ita no.Inn. in c.cum oportear, de accusa.fo.291 nu.1.Adde quod no.inst.de publi.indi.in prin.idem Arch. & Io.in c.non est, de consue.li.6.

¶ Proclama ad q̄ ecclesiam affigi debeat, uide Inn.in c.cū inhibitio, de clande.despon. fol.278.nu.1. ad idem c. causam, de ele.in cle.

Possessio, uide s.in uer.iudex.in xc.q.& uide omnino. s. in uer.Colonus, in 1.q.& j.in uer.testis, in 9.q.

Possessio est triplex, cōuentionalis, iudicialis & uiolenta primæ duæ non piudicant dño: ultima sic nisi facta fuerit uiolenta. ita no.Host.in c.qm ut li.non conte. & de acq.pos.l.si.Bal.Et uide j.in uerbo.spōalia, in 2.q. uide Bar.in l.peregre.§.quibus ff.de acq.pos.& Bal.in l. ob maritorum C.ne uxor pro marito.

Possessionem nullus pōt quærere contra principē alias Papam, quę ei pudicet, quō ad spiritualem iurisdictionem, sed quo ad temporalem iurisdictionem in aliqua ciuitate uel similibus sic.ita no.Inn.in c.bonæ, de post.fo.25.nu.1.qđ tene menti Bal. uide Cy.in l.cōpetit C.de præscri.30.uel 40.ann.

Possessio uacans prodest dño, sed si non est uacans prodest bonæ fidei possessori. ita no.Inn.in c.Cumana, de ele.fo.50.nu.4.uide.s.in uer.reos, in 3.q.

Posses-

Possessionem auferre est de processu iudicii.ita no.Inno. in c.dudum,de ele.fo.34.uide omnino.ī.in uer. Statutum,in q.5.circa medium ibi de possessione uero &c.

Possessio iurisdictionis qualiter acquiratur alio possidente,& cuius scientia sit necessaria.uide in c. conquerente,de offi.ordi.

Possessio sine causæ cognitione nemini.ita no.Inn.in c.inter quatuor,de ma.& obe.fo.98.nu.2.facit.C. de pact. l.si pacto quo pœnam.Bal.uide ī.in uerb.taciturnitas, in 2.q.& ī.in uer.Allegans in 4.q.uide Io.An.in c.licet episcopus,de præb.lib.6.& dixi in l.si deserta prædia. C.si propter publicam pensitationem.

Possessionem nactus sed adeptus fingitur quis. qui nō est per consuetudinem.ita no.Inno.in c. cum super de cā pos.& proprie.fo.135. per c.ij. de consuetudine.fo.22. ergo in d.c.2.non est fauor ecclesiæ q quæratur ecclesiæ possessio solo titulo: quia hoc non est uerum, ut no.C.de sac.san.eccle.l.fi. nam hoc uidemus in aliis ꝑsonis priuilegiatis ut in fisco, cui non acquiritur possessio nisi accipiatur:ut no.ff.pro socio.l.cum duobus. §.idem respondit unde sicut imperio non acquiritur possessio sine actu corporali sic ecclesiæ. Idē uidemus in causis priuilegiatis.C.sol.ma.l.dotis. facit quod no. idem Inn.in c.in præsentia,de prob. Operaī ergo plus cōsuetudo q̄ fauor ecclesiæ,ar.ff.qui.ex cau.maio.l.sciēdum.& l.deniq;. Sed ibi erat possessio odiosa circa q̄ non fingitur:Sed in d. c.2.erat possessio fauorabilis.q tene menti Bal.& uide ī.in uer. Clausula,in x.q.

Possessio acquiritur in corporalibus solo titulo. ita not. Inn.in c.cum nostris,de concess.præb.fo.223.nu.3. ergo si Imperator concedit alicui aliquam iurisdictionē statim facit eum possessorem: quia Imperator hēt uniuersalem possessionem statim q est coronatus:licet ꝑ singula non attingat:quia non debet glebas circuire: ut l.3.ff.de acquiren.possess. Est enim irregularis possessio eius & plurimum iuris & iustitiæ habet, qui non potest expelli de iure. Sed si de facto non habuit possessionem eam alteri dare non potest: quia nemo dat q non habet. ius tamen proprietatis transfert sine possessione.ar.l.pen.C.de dona.inter uirum & uxorem.& facit ad prædicta quod not.C.de incest. nup. in auct. in prin.col.2. Patet etiam ex prædictis q Imperator qui obtinuit in incorporalibus nō indiget missione in possessionem;quia per solam sententiam uictus perdit possessionem,& uictor eam nanciscitur. q est uerum in actore uincēte.Si autem uincat reus nunquid indiget executore.ff.q me.cau.l.metum §.sed licet & ff. qui satisda.cogan.l.sciendum.§.si fundum. Sed in rebus corporalibus uictor nō potest inuadere possessionem sua auctoritate, licet habeat sententiam iudicis pro se, nisi de iudicis licentia, non tamen omnis iudex potest sibi dare licentiam: sed solum ille qui potest in possessionem mittere. Item scias q in incorporalibus nō habetur possessio nisi mediante re corporali, ut l.si ædes. ff.de serui.urbano.prædio. Ista ponit Inno.in c. cum nostris,de concessio præben.licet non ita clarè & plenè. quæ tene menti. Bald. Idem dico q si princeps dat alicui suam iurisdictionem, siue per priuilegium,siue ꝑ sententiam quod ualet ista donatio , etiam non citatis subditis, quia super in re sui dominij non subditorum iudicat, ut l.1.in fin.ff.de seruitu.urbano. prædio.q nota.Bald.

Possessio quasi iuris præbendalis, canonicalis uel episcopalis qualiter acquiratur,& qua actione, & qualiter perditur,& qua ul uel qua resistentia uel ꝯdictione

Et an in incorporalibus requiratur animus & corpus. i.uoluntas & factum,nā incorporalia facto possidenī. ff.de seruitu. urba.prædio.l.seruitutes.§.in superficiebus in si.principij in aeq.poss.ita no.Inno.in c.in literis de resti.spo.fo.138.nu.10.uide omnia incorporalia iuris intellectum habent,qa iura sunt. Sed quædam inhæret rebus corporalib.ut iurisdictio q̄ adhæret territorio,ut C.ubi & apud quos.l.si.Itē seruitutes ꝑsonales,ut usufructus,usus,ministeriū seruorum dicuntur ꝑsonā facta relatione ad alterā partē.i.ad habentem, tñ in reb.& in iurib.realib.fundaī, alioquin non essent seruitutes, sed obligationes personales.ff.de serui.l.ut pomum.& de serui.rusti:prædio.l.pecoris.& de usufru. leg.l.fundi Trebatiani.& no.ff.de usufruc.l.si quis ita. Item seruitutes reales sunt hinc inde id est prædiales. Item personalium seruitutum quæritur possessio patientia & usu.ff.de usufructu.l.3.§. dare. In realib. dic ut l.2.de seruit. & aqua. In realibus sententia prædio datur.ff.de nego.gest. l.qui aliena in fin. & inhæret ꝑdio.ff.de contrahen.emptio.l.si aque ductus. Reales ēe seruitutes insunt rebus actiuè & passiuè. Personales insunt rebus passiue tantum,sed personales obligationes nullo modo insunt rebus,sed personis tantum. sed iurisdō inest solū actiuè in rē inest personis passiue. Et ideo est in rem ex parte utent um; & in personam ex parte patientium. Sic esse uasallum ratione originis.i. fidelis est quædā seruitus,ut no.ff.de usufr.l. si cuius, & est quasi ꝑsonalis. Sed esse uasallum rōne rei,est seruitus realis. quæ oīa tene menti Bal. Quædam sunt simpliciter incorporalia, & sine ullo corpore iuris habēt intellectum,ut ius eligendi, ius ꝑsentandi & si.ar.ff. de pe.her.l.hæreditas, in si.in istis non cadit possessio corporalis nec quærit pedum positione sed per actus con uenientes & cōsuetos,&qñ fiūt ut fieri debent & a quo fieri debēt secundum Inn.in d.c.in literis, de rest.spol. Scias q est reperire quasi possessionem eligendi, quia omnis possessio quæ alicuius efficaciæ est cum sterilis esse nō debeat, fructus parit possessori: quos ergo fructus ista possessio parit. rñdeī,eligere erit i fructu sed an fructus iste erit naturalis an indrustrialis. Dic q in dustrialis,qa nō solo cursu naturæ ꝑducit in esse, sed facto hoīs s̄m Inn.in d.c.in literis, in quasi possessione iurisdictionis tria sunt scilicet quasi possessio quæ in facultate est usus q in exercitio est fructus qui in cōmoditate est:ut ꝑceptio bānorum & cæterarū cōmoditatū iurisdictionis. Sed in electione cōmoditas non est distincta ab usu. unde eligere licere.i. eligere de licentia iuris est fructus. Idem in iure præsentandi,quia præsentare est ususfructus huius iuris, nec enim aliam cōmoditatē ꝑstat mō ꝑsentandi nisi ipsum ꝑsentare, & actus & exercitium dr̄ esse fructus seu habitus iuris & possessio ista q̄nque incipit à iure.& tunc sufficit titulus adiudicationis ꝑ sniam iudicis. ut no de concess. præb. c. cum nostris,ꝑ Inn. Tamen ex solo titulo.nemo possidet ista incorporalia, nisi q habet uerum ius, sicut nemo possidet actu nisi qui hēt actū. Quandoque incipit ista possessio a facto,& tunc factū.i.actus præcedere dēt aīs non habet causam nec fundamentū ullum, uñ exigiī cā fundamenti s̄m Inn.in d.c.1.in literis,de res.spo. fo.e.sed non ita clare tene menti. Bal.

Possessio iurisdictionis quæritur ordinario si ingresso territorio subditi sibi pareant in faciendo, quia magis signum est facere quam pati secundum Innocen. in c.in literis,de restitu. spolia.fo.137. Et an sit duplex possessio in incorporalib.s.naturalis & ciuilis,& qñ ꝑdium

dium possedit seruitutem uacantem domino. Et quæ sit potentior naturalis an ciuilis in incorporalibus, & super qua magis fundatur præscriptio, nide de omnibus istis Insti.de act.§.ea, per Iac.But. Bal.

Possessionem nunquã habitam ooo licet propria auctoritate intrare. ita no.Inn.in c.cũm uenissent, de restit. spol. fol.139. & ibi casus Bal. uide in l.non dubium, C.de lega. & io l.j.in prin.ff.quo.leg.per glo.Accur. & uide infra hoc eodem uerbo, in 16.q. circa finem ibi: si autem possessio erat uacans &c.

Possessio in corpore an magis quæratur p vnum actum q̃ p alium, uide Inn.io c.ex parte, de rest.spo. f.141.n.4 uide supra io uer.Beneficinm, in 3.q.

Possidere & præscribere potest quilibet clericus ius excõmunicaudi & similia. ita no.Inn.in c.olim, el iij.de resti.spol. fol.143.nu.1

Possessio ecclesiæ & aliarum rerum intelligitur continuata donec quis expellatur. ita no.Inn.& Hosti. in c. sæpe, de resti.spol.& uide ĩ io uer.Animus, in 1.q.

Possidens tñ potest turbari in possessione, quia qui non possidet turbari non põt: & modi turbationis sunt exprimendi in libello. ita no.Inno.io c.licet causam, de pba.fol.151.nu.6. alias si non exprimeret, esset libellus generalis & incertus, q no.& tene bene mẽti. Bal. Et uide do.Bal.in l.ordinariis,C.de rei oend.

Possessione de accipienda qñ plures armata manu contẽdunt,cuilibet est inhibendus accessus ante cognitã rationem uel causam. Si aũt armata manu contendũt de possessione retinẽda,quia uterque asserit se possidere, tunc summatim cognoscitur qs possideat: & tũc alteri inhibetur,ne ante cognitam qõnem accedat. Si autem vnus uellet inuadere alius retinere, non debet iudex hoc permittere, ut l.illicitas,ff.de offi.psi. & ff.de offi. peu.Cæsa.l.fi.& ff.de aqua quot.esti.l.pẽn. Si aũt possessio erat uacans, & vnus alium puenit io possessione occupanda, ille q præoccupauit, erit loco possessoris, nec põt uim pati:nec debet p iudicem cõpelli oisi con ueniatur uel oisi in beneficiis uel præbendis, qoas iudex noo debet pati occupari, licet uacent. ita no. Inn. in c.in præsentia,de proba. fol.151.nn.3. tene meoti ista. Bald. uide supra hoc eodem uerbo, in 12.q.

Possessio locatoris non pbatur per solum instrm locationis factum extra rẽ. ita no.Inn.in c.inter dilectos, in fi.extra de fi.instr. fol.168. vnde per instrm non pbatur possessio, qa non infertur necessariò oec psumptiuè,ut C.vnde cognati.l.non hoc: tñ qui pbat redditus apportatos à colono psumitor possidere,nisi õrium pbet,ut l.Põp.ff.qb.mo.usufr.amit. & l.quãuis, §.si conductor, de acq.poss. & C.finium regũ.l.si quis super.q tene menti. Bal. vide Bar.in d.l.quãuis, & l. qui vniuersas, §.quod per colonum, de acquir.poss.

Possessiones ecclesiæ equè bene dicuntur illæ quæ pertinent ad episcopatum, sicut ille quæ pertineot ad canonicos.ita no.Inn.in c nonit, de his quæ fiuot à prælatis sine coosensu capituli. fol.229.

Possessio iurisdictioois aliter quæritur contra subditos qui sunt in possessione libertatis,aliter cootra eum do minũ qui eos subditos tenet. ita no.Inn.in c.dilectus, de capel.mona. fol.260.nu.3

Possessio generalis iurisdictionis quæ territorio & vniuersitati cohæret, oon acquiritur licet singuli de vniuersitate confiteantur se esse subditos & iureot fidelitatem:sed tñ hoc non faciunt collegialiter. ita no.Inno.in c.dilectus, de capel.mooa. fol eo. qnod oo.

Possessio uacua quæritur in subsidium per bannum, & si nemo in ipsum iocurrat. ita no.Inn.in d.c.dilectus, de capellis monach. fol.eod.

Possessio non queritur p illum qui ingreditur possessionem rei, quã putabat sibi fore legitimè traditam, sed non erat. Rõ est,qa non ingredit animo acqrendi: sed iam quæsitam retinendi. Ista est glo.no.ff.de acq.poss. in l.possideri,in prin. Sed Bar.eam ibi reprobat.

Possessionem ingrediẽs cum decreto iudicis inualido, an teneatur pœna statuti de turbata possessione. Bar.tenet q sic si statutum simplr loquit. Rõ,quia fuit in lata culpa: secus si statutum requireret dolum ſm eum in l.iustè possidet, de acq.poss.q no. Et adde q idem Bar.no.in l.j.§.non autem.ff.si quis te.li.esse iuss.fuc.

Possessorium & petitorium si simul cumulanẽ io eodem libello,licitum est iudici diuidere libellũ,& pnũciare ante de possessorio q̃ de petitorio si sibi cõstiterit. ita no.Inn.in c.suborta, de re iud. f.188. qđ est no. Bal.

Possessorium præmittitur in ordine pronũciandi. ita no. Inn.in c.cum dilectus,de causa poss.& proprie. fol.136 sed in præualentia exequendi præferẽ petitorium. cedit ergo possessorium petitorio quò ad finalem effectũ & duos intellectus,uel in cumulatione,uel in õria seu mutua ɔnexione. Subiiciamus rem io exẽplo. Ago interdicto vnde ui & rei uendi. Super utroq; pnũtiabiẽ p l.de qua re.ff.de iu. Sed vna executione ɔtentus. Si fiat executio in rei uendi.debet mihi sufficere q rem habeo cum accessionibus, per interdictum nudã possessionem aduoco,ff.uti possi.l.si duo,in fi. Sed per rei uendi.euinco, ut insti.de offi.iudi.in fi.ff.si serui.uend. l.ij. & ff.de rei uẽdi.l.Põpo.§.sed res, & ff.de act.emp. l.si quis fundum. Frostra ergo de possessorio laboro. ar.ff.de vulg.& pup.l.fi.§.Titius, de ædil.edic.l.boue, §.aliqñ. Si ergo simul peto executiooem petitorij & possessorij non repellar rõne doplicitatis,sed fiet executio petitorij omisso possessorio:qa vna solutio suffi cit ad utrãque,si primò plenior fiat.ar.ff.de solu.l.nũciatione,§.fi. Si uerò uolo petere executionem petitorij non possum, sed possessorij possum tñ. oon.n.est frustrà pnnnciandum. frustratoria.n. pnunciatio fieri non debet; sicut dicit lex,q arbiter electus absq; pœna non cogitur pnũciare,ne frustrà sit & impunè ɔtẽnatur,ut ff.de arb.l.litigatores,§.fi. Alius intellectus est ad declarationem dicti cap.cum dilectus,f.q agebam ɔ te interdicto recuperandæ,tu ɔ me rei uendica.pro incorporalibus in quibus actio non datur possessorij, ut insti.de act.§.æquè,uel p corporalib, quia ego habeam oaturalem, in ciuilem, per iudicem pnunciaẽ ɔ te in possessorio,ɔ me in petitorio: si petam ɔ te exe cutiooem repellar.Et ideò fiet executio ɔ me,quia cã dominij pualet oudæ possessioni. arg.ff.de publiciana. l.exceptione, ff.mandati.l.man. distrahendorum seruorũ: sed uf q non debuerim audiri:qa exceptio spoliationis est priuilegiata,ut l.si qs ad se fundum,C.ad l.Iul.de ui. Sed q io d.c.cum dilectus, non fuit opposi ta exceptio,ut in ti.fe.c.j. oec reconuentio habet uim exceptioois: quia super exceptione non pnuociaẽ, sed super reconuentione sic,ot ff.de excep.rei iud. l.si inter te & me. Ad aliud ergo pronunciatur super posses fioee, si petitorium confundit possessorium. Respondeo pp fructus ut ff.de rei uin.l.ntique. Item qa bene fiet executio nisi exciperetur. & sic sententia producit effectum suum in esse si non opponatur,& ita declaro ego Bal.istod.c.uide suprà in uerb. Appellatio. in q.31.& supra in uer.Causa,in 9.q.

¶Procurator oportet q habeat speciale mandatũ ad crimen

men opponendum alias non est legitimus procur. ita no. Inno. in c.super his, de accusatio. fol.189. nu.12 & c.statuimus, in fi.de elect. lib.6. Nec sufficit cauere ut ibi & sic procuratorium non extenditur ad oppositio criminum, nisi hoc specificetur in mandato, uide supra i uer. Abbas, in 6.9.13.& 16.q.& uide supra in uerbo Absolutio, io 5.q. ibi procurante &c. Vide casum in c.non potest de procura.in clemen.

Procurator licèt contestetur litem, nihilominus dns debet iurare de calumnia, & rndere positionibus. ita no. Inn.in c.pastoralis, de iud. fol.119. nu.3. uide infra in uer. Testis, in 46.q. & supra in uer. Casus, in 8.q. hodie est casus de iuramento calumniæ lib.6.

Procurator vniuersitatis uel collegij debet respondere id qđ maiori parti placet. ita no. Inn. in c.pastoralis, de iud. f.119.n.2. uide supra in uer. Citatio, in 2.3.& 4.q.

Procurator si constitutus est à prælato noie suæ ecclesiæ uel à Potestate noie ciuitatis, non finitur mandatum: licet constituens moriatur re non integra. Idē in actore tutoris. ita no. Inn. in c. dilecti, de fo.cõp. f.121.n.1 facit. l.p.§.j.C.de admi.tut. & l.si quis alicui, ff.de acq. hær. & l.item eorum, §.fi.ff.qđ cuiusq; vniuer.nomine. Hodie est casus in ꝑrinn in c.fi.de ꝓcu.in cle. Sed si ꝓlatus dum ipse litigat de platione sua facit ipse ꝓcuratorem noie suo & moritur, qñcunq; expirat mã. ut ff. de suspec.tut.l.post finitam. Hodie dic ut in c.fi. de ꝓcu.in cle. Si prælatus fecit alium ꝓc̃tum, aut concernit redditus q̃ spectant ad prælatum, ut qa locauit prædia: & tunc mortuo uel translato uel amoto prælato ꝓc̃tus non durat ulterius, ff.loca.l.si qs domum, & c.fi.ne prælati uices suas, ubi no.gl. nisi ꝓxerit ut syndicus monasterij uel solẽniter cum cõsensu capituli uel ꝓ utilitate monasterij qa utiliter gestum. ꝓpterea debet ratum haberi, ut ff.de neg.gest.l.Põpo.el j. Aut ꝓc̃tus cõcernit ueram alienationem ꝓprietatis, & tunc si ꝓc̃tus fuit seruata solẽnitate statim possessor cœpit iure ꝓpetuario possidere, & non cõuenitur qđ solẽniter actum est, ut ff.de min.l.i iteg.& l.si minor, ff.de acq.hær. Bal.

Procurator põt esse contumax ante lit.ꝯtest.in ꝓparatoriis iudiciorum: & tunc præiudicat dño ut dñs patiatur primum decr.ut C.de ꝓcu.l.eum q, non secundum decr. ut l.hoc amplius, in fi.ff.de dã.infe.facit. ff de ꝓcur.l. sed & hæ, in fi. Item ut dñs habetur ꝓ conuicto super ꝓparatoriis interrogationib. ut ff de ꝓcu.l.non solum. Item ut claudatur dño iudiciorum copia, nisi primò refectis expẽ. ar.ff.de leg.ij.l.q solidum, §.etiã non ut dñs possit excõicari, quia ꝓcu.datur causæ, nõ personæ nec ut dñs possit infamari, ff.de infamib.l.furti, §.q alieno nec mulctari ut l.p.§.si ꝓcu ff.si qs ius di. nõ obtẽ.nisi dñs ratificet culpam ꝓcu.l.iij. §.si ꝓcu.ff. qđ qnisq; iur.& c.j. in fi.ut li.non ꝯte. Sed bene facit dñm incidere in pœnam ꝓc̃tus & contẽptus: quia non exigitur dolus, ut l.non distinguemus, §.si dñi, ff.de arbi. sed si dñs non esset monitus, non excusaretur cõstituendo ignarum & ꝯtumacẽ ar.ff.mã.l.idéque, §.si tutor, C.qui pe.tu.l.cum à matrib. & de app.l.ꝓses, & ff. de ininr.l.sed si vnius, §.ꝓcur. põt etiam ꝯtumax esse ꝓcur.in ipsa lite ꝯtestãda, quia non vult litẽ ꝯtestari. Et idem ꝙ supra, quia sumus in primo tẽpore, s.ante litem ꝯtest. Põt etiam esse contumax post lit.ꝯtest. & tunc ꝯtumacia ꝓcur.nocet dño ad ꝓiudicium litis fortius q̃ ante lit. ꝯtest. quia maior est contumacia post litem ꝯtest.q̃ ante, & dñs ex hoc põt pati secundũ decr. Nõ solum ergo missio tẽdialis fiet ex ꝯtumacia ꝓcur. post lit.ꝯtest. sed etiam ꝓiudicialis in uera possessione, C.de dign.l.quotiens, in me. In dño, quia delictum ꝓcu.post lit.ꝯtest.facit dñm cadere à cã, ergo & cõtumacia, ut ff.de excep.doli.l.apud Celsum, §.quæsitum, s.ut possit ferri sñia ex contumacia. ar.C.de his quibus ut indig.l.Polla. ubi non solum in lite præiudicat sed in alio ꝓiudicio, quia nenit ex necessaria consequẽtia ipsius litis qđ est mera pœna, sed ibi loquitur in ꝓsequente nõ in contumace. Item nocet ut dñs habeatur ꝓ confesso super positionib.ut in c.ij.de ꝯfes.lib.6. sicut si ipse dñs esset cõtumax, ut ff.de confessis.l.certũ. Sed nõ nocet quò ad ꝓiudicium excõmunicationis uel personæ, quia super ipsam ꝓsonam non habet man. & hoc uerum nisi ipse dñs dissimulet & particeps fiat ipsius ꝯtumaciæ, quia tunc ipse est cã excõmunicationis ipsius, non ꝓcur.ut C.de exac.mili.ann.l.ij.lib.12. Põt etiam esse contumax ꝓcu.in ipsa sñia, quia personaliter citatus dixit nolo uenire: & ex hoc dñs patiẽ suiam, sed non priuat beneficio appellandi: quia dñs non est uerus cõtumax, ex quo ꝓcu.excessit fines mandati: tñ sñia ualet ꝑp culpam dñi, qui malum ꝓcuratorem constituit. Post sñiam põt ꝓcu.esse cõtumax in non appellando: & tunc si est soluẽdo, præiudicat dño, secus si non est soluendo, ut ff.qñ appel.fit.l.pen.in fi.& no.C.de app.autẽ.hodie. ꝙ est no.Bal. põt etiam ꝓcu. esse contumax in appellatione interposita ꝓsequẽda, & tunc indistinctè nocet dño nisi dñs adiuuaretur extraordinario remedio ꝓ restõnem in integ. ut ff.de mi no.l.etiam si fine, §.fin.de dolo.l.arbitrio, §.pen.C.de iudi.l.ꝓperandum in fi.& d.l.præses de app. Vnde scias ꝙ licet ꝓcur.uerus contumax non audiatur appellãs, tñ dñs propter contumaciam procur.intra 10 dies poterit appellare. Ita tñ ꝙ illi 10 dies cõputentur à die datæ sñiæ, si aũr dñs est fictè contumax: quia citatus fuit ad domum: sed non repertus habet 10 dies ad appellandum, & isti 10 dies à die scientiæ computantur, quòd est dictum singulare, licet gloss.in cap.præsentium, in gloss. per hanc, cum allegat.2.quæst.6. biduũ infra de testi.uidentur sentire contrarium. uide illa no.ꝑ Inn.in c.j.ut lite non contest. fol.125. in n.1.& 2 & ibidem ꝑ Host. uide supra in uer. Citatio, in 38.q.

Procurator post litem contest.impeditus debet cõstituere proprium ꝓcuratorem suis ꝓpriis expẽ. vnde licèt non haberet de pecunia dñi expendat de sua bursa, fm Inn.tñ repetet à dño per actionem mandati fm Hosti. Sed ante litem contest.non imputatur si non substituit etiam si habuit mãdatum ad substituẽdum, ne dñi diligentia q dedit maoda. ei noceat ad substituendum. nemo.n.qui constituit ꝓcur. tenetur dare mã.ad substituendum: & si hoc facit sibi nocere nõ debet, nec debet fieri eius conditio deterior. ubi aũt ꝓcur.non habet man.ad substitnendum ante litem cõtest. ideò non imputatur si non substituit, quia non potest: sed quædam lex uidetur dicere ꝙ non prius teneatur expendere q̃ recipere. ff.man.l.si uerò non remuneràdi. §.si. quæ omnia tene menti. Bald.

Procurator ad negocia potest dominum nominare in iudicio & quasi declinatoriam habeat opponere, secus in procur.ad iudicia. ita nõ. Inn.in c.quoniam, ut lit. non contest. fol.125

Procurator ecclesiasticarum personarum iurat de calũnia sine mãdato speciali, & est speciale in personis ecclesiasticis. ita no Inn.in c.j.de iur.cal. fol.128. nu.4 quod præstatur super tota causa. Sed ad iurandum in emergenti non requirit speciale man. nec ubi lis non contestatur, ff.de procur.l.non solum, in prin.de dam. infec.

infec.l.qui bona.§.qui alieno, ubi de hoc Bal.uide supra in uer. Exceptio, in 7.q.

Procurator debet mitti talis & ita instructus q sciat ueritatem negocij,alias si interrogetur,& dicat se nescire ueritatem, quia ignorat factum facit dñm suũ haberi pro contumace quò ad expen.imputetur.n.dño quare non misit procu.instructum & scientem negocij ueritatem. ita no.Inn.in c.in pertractandis,de iur.cal.fol.129.uide supra in uer.Impeditus, in 1.q.

Procurator licèt iurauerit de calũnia, tñ si dñs tanquam legalior interrogetur: nihilominus dñs tenetur iurare. ita no.Inn.in c.fi.de iura.cal. fol.119.nu.1

Procurator qñ dubitat debet habere inducias ad dñm consulendum. ita not.Inn.in cap.exposuit, de dila.fol.130. nu.2.uide supra in uer.Actor, in 4.quæst.ibi causa facere procuratorem.

Procurator substitutus ad impetrandum potest aliũ substituere, si habuit ad hoc speciale mandatum. ita not. Host.in c.ex parte decani, de rescrip.uide supra in uer. Citatio. in 31.q.& supra in uerb. Licentiatus, in 5.q. supra in uer.Dominus,in 3.q.& supra in uer. Nomen, in pen.quæst.

Procurator non potest iurare in animam domini nisi habeat ad hoc speciale manda. ita no.Inno.in c.quia propter, de elec. fol.46.nu.14

Procurator non prorogat iurisdictionem consentiendo: sed excipere omittendo, nisi ad hoc habeat speciale mandatum. ita not.Innocen.in cap.de causis, de off. delegato fol.76.nu.1

Procur.litis non prorogare potest iurisdi.de re ad rem sine speciali mandato.ita no.Inn.in c.cũ olim, de off. dele fol.87.nu.2.post primam manum. & ibi casus uide infra in uer.Socius,in 3.q.

Procu.potest renunciare exceptioni dilatoriæ & etiam probationi exceptionis peremptorij. Alij dicunt non ualere renuncia.quia per procuratorem remitti non potest exceptio, sed omitti. ita no.Inn.in c.cum olim, de off.dele.fol.87.nu.3.Hæc ultima est uerior: quia remissio est donatio, ut ff.de dona.l.si quis delegauit. Item quia procurator ɔstitutus nõ põt renunciare exceptioni,puta non nu.pe.C.de noua.l.non attulit.Nec fideiussor,ut no.ff.mandati.l.si fideiussor.§.quædam. Tamen ex ordine iudiciorum potest procurator concludere in causa, licet hoc modo renunetetur omnibus de cætero actitandis,ut no.ipse in c pastoralis,de cau.poss.& prop. fol.136.& per Io.An.in c.fi.de in integ.rest.lib 6. Bal.

Procuratorem constituens non dicitur habere aduersariũ nec iudicem antequam adeat & ideo si reuocat procuratorem ante litem cont.nec tenetur intimare nisi procuratori. ita not.Inno.in c.ex insinuatione, de procu. fol.303.in prin.& lit.mota si lis est contestata ualet contestatio sed an ualeat reuocatio secundum eum in c.in nostra,in gl.aduersa eo.ti.

Procuratore constituto ad litẽ contest.& substi. põt p se cãm peragere totam.ita not.Inn.in c.petitio.de procu. fol.105.nu.3.ff de procu.l.qui procuratorẽ dat.Bal.

Procuratorẽ non sufficit dimisisse,si procu.nõluit comparere: & dominus eum constituens tenetur de impensis. ita no.Inn.in c.constitutis,de procu. fol.106.nu 3

Procurator ad negocia & mediator testificaĩ si partib.placet,alias non.ita no.Inn.i c.Romana,de testi.de primo uide gl.in d.c.Romana,de sedo uide in c.1.de testi.li.6.

Procurator conuentus non secundum suum credere: sed secundum uoluntatem & placitum maioris partis conuentus debet rñdere: secus in abbate qui prosequitur suum ius. ita no.Inn.in c.ad hæc, de testi.& ibi uide per eundem, q abbas potest reuocare pocuratorem constitutum à conuentu.Inn. Bal.

Per procuratorem generalem quæritur possessio dño fm Bar.in l.qui in donatum.ff.de dona.& ibi uide per eum quid in pacto adiectionis in l.diem & l.cõmissoriæ.

Procuratorem an quis facere possit inhabilem & ad substituendum habilem.Bar.q non si in eo procu.officium ra dicatur:secus si nudum præstat ministerium,per l.j.§.cæterum.ff.dè acq.poss.& per Io.And.in c.religiosus.ff.de procu.in cle.Casus est de hoc in terminis in c.procu.de elec.lib.6.

Producens, uide omnino supra in uer.Instrumentum, in 1.q.&uer.Attestati.in 2.q.

¶Promittens non exigere non incidit in pœnam, si aduersarius suus cui promiserat spõtè soluat. ita no.Inn.in c. constitutus, de pœnis.fol.321.q no.facit ad no.in l.iij. ff.sol.mat. Bal.

Promissio facti uni iudici non extenditur ad alium iudicem.ff.iudi.solu.l.pen.ita not.Abbas in c.præterea, de testi.cogen.

Promisi centum uel aliam quantitatem nomine pœnæ dare, & si non soluerem uel non facerem quod promisi, certè quantĩcũq; fuerint promissa ista centum nomine pœnæ non tamen cogor soluere istam pœnam, sed solum interesse. ita no.Inn.in c.tuam, de pœnis.fol.321. quod singulariter est no. Bal.

Promissio facta auctoritate mandati de ea persona ad quam non trahitur man.est nulla. ita not.Inn.in c.cum olim, de præben. fol.217

¶Prouisor seu executor si non seruat formam mandati sibi facti nulla est prouisio: sed sunt quædam clausulæ monitoriæ seu oratoriæ,quædam sunt modales,quædã conditionales. Monitoria clausula est quando committens dicit prouideas tali si est idoneus, quæ clausula non facit conditionem: & ualet prouisio etiam si ille non fuerit idoneus dummodò sit habilis,licèt non sit dignus nec sufficiens. conditionalis clausula est qñ committens dicit, prouideas tali si est oriundus de prole militum, uel de nobili ciuitate uel genere: nam si non est talis qualis esse debet, non tenet prouisio quia forma prouisionis erat limitata pp appositionem conditionis:& hic executor non habet examinare ista conditionaliter:sed de plano in domo nõ in iudicio.quia est merus executor,qui debet exequi sine causæ cognitione. Simile no.C.de his qui ut indig.l.si ea. tñ legitimũ ɔdictorem audire debet talis executor. maximè si cita re incœpit,quia fortè sic assumpsit in mandato iudicis, & super auditis per eum debet pronunciare.ff.de consir.tuto.l.tutores à patrono, in uers.idoneum pronunciando. Item ab ista sua pronunciatione potest appellari intra.x.dies sicut à grauamine seu à snia. Sed si non assumpsit partes iudicis potest perpetuò opponi de defectu conditionis.Alij dicunt q licèt citet ut iudex illum cuius interest & cui præiudicatur, tamen hoc facit ut summariè se informet,non ut pronunciet:& ideo nõ est processus iudiciarius nec debet pronunciari uel appellari..Hoc ergo constat in ista conditione, si.est ita q non exigitur citatio. S. autem non dicantur uerba conditionis, si est ita, sed dicantur: si tibi constiterit, tunc exigitur citatio tanquam sit de forma commissionis si alius læditur,tñ ille cuius non interest,non potest opponere q non sit citatus ille cuius interest.Sed si non læditur alius,tũc nemo citandus est : qa uidetur ut simplici bono uiro non ut disceptatori committi. ita not.Inno. in c.

in c.dudum, de præsum.quod no.quia quotidie accidit de istis executoribus? Adde & omnino uide qđ no.ff.de bo.pos.l.iij.§.pe. Modus quoq; insertus intelligitur de forma, non ad essentiam actus sed ad executionem, ut no.C.de sen.l.cum eorum & uide quod no.ff.de cond.& demon.in rubrica. & uide etiam in c.1.de off.deleg.in ele.casus breuis est. executor & prouisor non tenetur citare nisi partes iudicis assumat sponte uel coactè ex forma mandat: & ista est substantia.Bal. Vel conclude ex præmissis: primò de officio executorum.Item φ merus executor debet exequi & de plano & sine figura iudicij & causæ cognitione.Itē φ si in rescriptis sententia uel simili alio apponatur aliqua conditio φ ante omnia debet cognosci de conditione si est uera.item quando conditio additur alicui ad hoc ut actus producatur in esse, debet actus extitisse. ad hoc uide.ff.de cond.& dem.l.qui hæredi.§.fi.& in rubrica eod.ti.Item φ in casu quo executor citet summariè cognoscere debet.Bal.

¶Postulatio si non admittitur iniuria fit postulātibus, licèt dicatur φ postulatio gratiæ solum innitatur.ita no. Host.in cap.bonæ,de postu.præla.& uide supra in uer. Electio, in 1.q.& idem tenet gl.in c.pe.de postu.

Postulabiles qui sint,& qui intelligibiles:uide per Host.in c.fi.de postu.præla.& uide oīno.s.in uer.forma, in 1.q.

Postulatur non professus. ita dicit Host.in c.cum monasterium,de ele.& uide per Arch.in c.nullus,de ele.lib.6.

¶Punitur non delinquens pro facto delinquentis in factis uniuersitatis.ita not Inno.in cap.quia propter,de elec. fol.46.nu 9.&uide infra in uer.Testis, in 16.q.& infra in uer.Reus, in 6.q.

Puniuntur plus auctores quàm factores. ita no.Inn.in c.nouit,de sen.exc.fol.33 t.nu.3.& uide.c.j.de usur.in cle.& supra in uer.Calumniator,in 1.q.

Punitio criminis usurarum spectat ad iudicem secularē, non ad epm.ita no.Inn.in c.ad nostrā,de iureiu.fo.171. Et an notarius qui facit instrumenta usurarum ueniat puniendus,uide 46.dist.c.sicut,& 10.dist.c.non licet.Et quare usuræ prohibitæ sunt,uide in auē.nullum creditorem agricol.in prin col.3. Adde ad prędicta quod no. in c.inter nos, de purg.cano.Inno.ponit multas rationes quare sunt prohibitæ super rubr.de usur.& Hostien.in cap.2.

Publicatio,uide oīno supra in uer.Citatio, in 38.& 40.q.

¶Purgatio an includat inquisitionem: dic φ sic, si causa incepit à præcedenti inquisitione: secus si à præcedenti purgatione. ita no.Inn.in c.cum in iuuentute, de purga.cano.fol.319. Et ille qui se purgat, absoluitur ab infamia,ut per Inn.in c.cūm dilec.de purg.ca. fol.319

Purgatio si non fuit præstita prout debet, iterum alia præstari debet. ita not.Inn.in c.cum dilect.de purg.cano.fol.319.nu.5.& uide supra in uer. Casus, in 3.q.De hoc uidetur casus in c.ex tuarum, de purg.cano.

Q

QValitas agendi est exprimenda in libello si ex ea in aliud transferatur iurisdictio,uel delictum arguatur. Et sic ubicūq; ratione qualitatis uel circunstantiæ datur iurisdictio quæ alias non daretur, ibi non procedit libellus, nisi qualitas in libello exprimatur: ita no. Inn.in c.cum sit generale, de fo.comp. fol.121.nu.2

Qualitas facti puta notorietas ubi aufert iurisdictionem, non sufficit probare simplex factum: quia est iudex incompetens ut conseruator. ita no.Inn.in c.statuimus,de off.deleg.fol.90.nu.2. De hoc hodie est casus in cap.1. eo.tit.lib.6.

¶Quæstio finium regundorum cohæret causæ proprietatis, & super proprietate & possessione recipiuntur probationes. ita no.Inno.in c.ex literis, de proba.fol.150. nu.3.Sed ex possessione præsumitur proprietas, tamen ualet possessio in diuersoriis iudiciis.ut l.ij.ff.fam.ercis. hoc uerum si habet possessionem titulatam, alioquin præsumitur prædo.si non habet aliam cām adiicere nisi possideo:quia possideo.ff.de pet.hære.l.qui interrogatus.ff.cōi diuidundo.l.communi diuidundo.§.inter prædones.Alij dicunt meram possessionem sufficere ad dominium præsumendum: quia hæc actio non requirit uerum dominium: & quia incidenter deducitur, secundum Old.& Bar.ff.de cond.instituti. & uide φ legitur & no.ff.si pars hæred.pe.in l.j §.proinde. Bal.

R

RAtio rationes quæ fiunt ex officio,puta ab argentario uel mercatore & si. Vel quæ non fiunt ex officio licèt mandantibus partibus sunt edendæ plenè cum die & consule:quia rationum discussio aliter non pōt patere:nā rōnes cōtinēt data & accepta.& per computum.ff. de edendo.l.si quis ex argentariis.§.rōnes. non autē est rōnum solus ꝯtus uel vna apodissa vnius promissionis uel confessionis. Propria uerò & priuata rō vnius nō est alteri edenda. Fallit in usurario uel ratione aīæ ut per restit.usurarum à peccato aīa liberet uel odio usurariis: ut in c j.de usuris in cle. Domesticæ aūt rationes quas quis scribit in suo memoriali,non ex officio,sed ex animi sui motu suæ sunt. Itē instra quibus quis usurus est, tenetur edere siue docere.ff.de arbi.l non omnibus. nec cogitur quis suum aduersarium instruere de suis testibus propter metum subornationis. Originale tñ semp debet reddi producenti. ut l.probatoria.C.de diuersis offi.lib.12 omnia ista tangit Inno.in c.1.de proba.sed non ita plenè nec clarè. Bal.

¶Ratificatio non augmentat numerum: quia absentes non computantur in numero. ita no.Hostien.in cap. in Genesi, de elec.

Ratificari non potest sine solennitate id quod ab initio fieri non potest sine solennitate.ita no.Inn.in c.cum dilecti, de emp.& uen. fol.233

Ratihabitio non sufficit ubi tractatus debet præcedere nisi præmisso tractatu. Inn.in c.cūm nos, de his quæ fiunt à præla. fol.229

Rescissio uel actio ad rescindēdum ob dimidiam iusti precij excessam nō habet locum in transactione.ita no.Inn. in c.cum cā,de emp.& uen.& no.ff.ad Trebel.l.Lucius. §.fi.Dumtamen transactio sit bona fide facta.Bal.Inn.

¶Rector ecclesiæ non potest transfigere ultra tempus suæ uitæ sine auctoritate episcopi. ita no.Inn.in c.ueniens, de transac.fol.101.& ibi casus uide supra in uer.Citatio, in 36.q.

Rectores collegiorum habent iurisdictionē in causa vniuersitatis & singulorum: & etiam alij qui non sunt de collegio possunt coram eis agere contra totam societatem,& contra singulos de societate. ita no.Inn.in c.cū ab ecclesiarū,de off.or.fol.92.nu.2. Et statuta corū ualēt coram suo iudice, ut l.ij.in fi.C.de consti.pe. Bal.

Rector collegij electus debet confirmari à superiore in realibus collegiis. ita not.Inn.in c.cum dilecti, de excess.præla.fol.311.idem in personalibus secundum quosdam. ibidem Inn.

Religiosus, uide infra in uer.Sepultura, & in uer.Templis, in 1.q.

¶Relatio.De materia relationum uide plenè Inn.in ca.intimasti,de appel.fol.203.in nu.1.usque ad nu.4.uide supra in uer.Credulitas,in 6.q.

¶Regnum

¶Regnum propter delictum primogeniti deuoluitur ad sequentem. ita no. Innoc.in cap.licet,de uoto. fol. 255.& ibi casus.

Registrum qd dicat registrũ,& an scripturæ registri faciat fidem.uide de omnibus illis per Inno.de procur.c.1.

¶Regula uel statutum ipsius regulæ non sunt iur.ita no.In no.in c.dudum,de conuersio.coniuga.f.254. nu. 4. uide infra in uer.Superior,in 2.q.

Regula ex quo est approbata per Papam nemini licet contradicere.ita no.Inn.in c.ne Dei,extra de simonia.f.299

Rescriptum & instantia ex ipso fundata non transit contra singularem successorem.nec ex eodem rescripto pōt conueniri.Et quod dr̃ instantiam ad successorẽ transire , de uniuersali est intelligendum.ita no.Inn.in c.quia V. de iudiciis f.118.supra in uer.Forma in 3.q.

Rescripta qñ dicuntur sibi inuicem derogare,uide plenè p Host.de rescr.c.1.de priuilegiis iuris,uide.ff.de mino.l. si apud.Bal.& uide supra in uer.Nomen,in ult. q.

In rescriptis semper debet fieri mentio de religione ẽm stilum curiæ.ita no.Host.in c.si qñ,de rescr. & uide supra in uer.hermoditium,in 1.q.

Rescripta an sint perpetua,uide plene per Host. in c. sedes apostolica,de rescrip.& de præualentia literarum ibidẽ per Inn.& Host.

Rescriptum an afficiat successorem beneficii uel patrimonii, uide Inn. in c. significauit, de rescriptis. fol. 19.& ibi casus.

Rescriptum non iuuat impetrantem si ɔtra rescriptũ facit, quia non intelligitur pro eo rescriptum , qũ ɔtrã facit eius quod est scriptum.ita no.Inn.in c.mandatum, de rescriptis. fol.19.n.4

Rescriptum accipit uires ex intellectu scribẽtis.ita no.Inn. in cap.cum ecclesiasticæ, de excep.fo.174.& in c.cũ olim de præben.

Rescripta beneficialia tanquam ambitiosa sunt restringenda.ita no.Inn.in c.cum olim,de præben.fo.217.nume.3. sic ad lites quasi odiosa.Inn.Et uide de hoc tex.in c. quã uis de præb.in 6.

Reprobatus,uide supra in uer.Approbatus,in 1.q.& ibi dixi de illa quæstione ut ibi uide.

¶Resignatio beneficii an possit fieri in aliis manibus quam epi,uide Inn.in c.ex insinuatione,de simonia.f.296.& ui de gl.in c.1.de renunciatio in ele.

¶Residentia,uide omnino.s.in uer.Beneficium,in 5.q.& ui de omnino supra in uer.Clericus,in 6.q.

¶Responsio,uide omnino supra in uer.Positiones, in 2. q. & infra in uer.Reus,in 5.q.

Respondere non debet quis aduersario suo nisi de mandato iudicis Tñ si sponte respondet sibi præiudicat & imputetur sibi.ita no.Inn. in c.prout,de dolo & cont.f.144.n. 1.uide gl.in c.cum in causa de iur.calum.

Respõdere quis non cogitur positioni uel interrogationi qñ crimen obiicitur,nisi obiiciens obiiciat crimen cum notorio uel infamia uel sententia,quia ubi debet quis se purgare,ibi debet & respondere.ita no.Inn.in c.cum super,de confes.

Rñdere tenentur querelantibus oẽs illi qui sunt in consilio prouinciali.ita no.Inn.in c.graue,de præb.f.217.nu. 7.Tñ in criminali nemo rñdere tenetur sine citatione, de quo est casus in cap.1.de iudici.& uide Ioan. And. in c.si.de ele.lib.6. Et in generali consilio quilibet hẽt ius reuocandi dominum.ibidem.Inno.

Respondere nolens intelligitur esse contumax , nisi sit liquidum qualiter non tenetur rñdere,ita no.Inn.in c.ue niens,de accusa. f.289.nu.3

¶Reconuentio locũ non habet ubi officium iudicis incidẽter imploratur,nec in causis summariis,nec in cã appellationis.ita no.Host.in c.1.de mutuis petiti.facit . ff. de procur.l.sed & hoc §.non solum,& l.omninm Bal.

Reconuentio nec ẽt conuentio habet locum coram iudice delegato dudum post lit.cont.quia tex.legis limitat tẽpus dũ dicit mox a principio.Sed corã iudice ordinario habet locum cõuentio nõ recõuentio.ita no. Inn.in c. 1. de mutuis petitio.f.124.nu.4.& uide tex.& gl.no.multũ. ff.de proc.l.omnium,ꝙ iudex pōt assignare terminũ reo pro conueniendo.quod tene menti.Et uide de fraude ꝙ quis non possit nisi sub uno iudice conueniri in d.c.1. in fi.per Inn.& uide in c.dispendia,de rescrip.li.6.

Reconuentio usque quo procedat in petitorio & possessorio,uide Inn.in c.1.de seque.posses.& fruc.f.149.num.3. Et ibi dicit Inno.ꝙ ubi principale negocium non effugit cognitionem iudicis accessoriam,amodò disceptari non potest.quod no.Bal.

Relictũ,uide omnino ĩ in uer.Testator.pe.q.& ibi dr̃ relictum ad pias causas &c.& ĩ in d.uer.Testator.in 3.q.

¶Rectè & riste istorum uerborum uide plenè differẽtiã supra in uer.Missum,in 3.q.

¶Remissio remitto tibi nonum annum de pœnitentia , quæ sit uirtus istorum uerborum,uide plene per Inn.in c. ꝙ autem, de pœniten.& remissio.f.322.nu.3. Et de uirtute istorum uerborum,quodcunque ligaueris super terram &c.uide ibidem Inn.

Remissione condemnationis facta p cõe , non intelligitur facta remissio debiti priuatę personę.nec condemna.spectantis ad priuatum,uide supra in uer.Guerram,in ul.q.

¶Renuncians beneficio statim ꝙ renunciat,prælatus uel ordinarius pōt illud alteri conferre:& potest statim illi asserri possessio sine ulla citatione.Secus si non renunciat bñficio sed forte debet sibi auferri pp ɔtumaciã & nõ suscipiendo ordines:quia tunc iste pp hoc non est priuatus ipso iure:sed secuta sententia.ita no.Inn.in c.accepta,de rest.spo.f.137.n.1.uide supra in uer. iberatio in 1.q.i fi.

Renuncians appellationi condemnatur in expensis.ita not. Inn.in c.ex parte,el.1,de rescrip.fol.8.nu.1.uide supra in uer.Episcopus,in 2.q.ibi uidetur renunciare propria beneficia.& uide omnino. infra in uer.Statutum,in 5.q.circa medium.

Renunciare ecclesiæ est magisquam renunciare liti.ita nota.Inn. in c.in nostra,de rescrip. f. 18.n.3

Renunciare quis non cogitur rei in qua quis credit se ius habere.ita no.Inn.in c.licet,de elect. f.28.n.2

Renunciare quis nõ pōt iuri quod ex se absolutè non pendet. ita no. Host.in c.de causis,de offi.dele.& ibi est glo. no.facit.2.q p. in summa,& de re iud.c.6.li.6.

Renunciare nõ pōt quis solennitatibus quæ requirũtur in uero iudicio sed in compromisso sic.ita no. Host.in c.de causis,de offi.dele.

Renunciatio litis pōt fieri ẽt absente altera parte. ita not. Inno.in c.cum pridem,de actis.fo.100.Ex hoc patet ꝙ potest deferi appel.pacto contrario uel per renunciationem expressam ẽt altera parte absente.ita no.gl.in l. postquam liti.C.de pac.Sed quid si non renunciatur liti sed alteri iuri Si quidem tacitè renunciatur,ualet inter absentes l.2.C.de pact.ff.de mino.l.si filius. Aut est ius ꝙ potest tolli nuda uoluntate, puta sola ratificatione,& ualet in absentia.ff. de neg.gest.l.Pomp.& l.Nesenius.Aut est ius radicatum quod nõ pōt tolli nuda uoluntate unius,& tunc si interueniat medium organum.i. nuntius uel epistola , ualet , arg.l.consensu.ff.de act.& obl.Si uero non interuenit instrumentum.i.organum,

una gl. quæ est in l. non solum §. si liberationis, de libe-ra.legata. dicit q̃ ualet, sed illud esset uerũ in ultima uo luntate, secus in ɔ̃tibus, ut no. ff. de pactis. l. idẽ in duo-bus. Bal. & no. bene ista.

Renunciatio & conclusio facta in cã principali non extẽdit ad cãm appellationis nisi expresse dictũ uel actũ sit: quod ad cãm appellationis porrigat. ita no. Inn. in c. cum uenis-sent, de testi. f. 156 nu. 3. Aduerte hic, quia in renũciatio ne si fuit renunciatũm productionibus & allegationibus & tunc est uerum q̃ renunciatio ista facta in cã principa li, non nocet in cã appel. Aut renunciatur iuri de quo fit probatio, & nocet renunciatio in cã appe. ut C. de fide in stru. l. iij. Bal. Sed an renunciatio & conclusio in cã dican tur de essẽtia iudicii, ita q̃ si omittatur, processus sit nul lus? Et uĩ q̃ non, quia numeratur inter illa quæ sunt de essentia, ut no. C. de sen. l. prolatam. Veritas est q̃ de sub stantia est renunciare & concludere, alias nihil ualet ꝓ-cessus s̃m doc. & est expressum in c. qm̃ contra falsam, de probatio. & in c. cum dilectus, de fide instru. facit. C. de iudici. autem. iubemus.

Renunciari põt testibus. Sed aut est renunciatũ generaliter & tũc si aduersarius de nouo opponat in cã appe. ex qua admittetur ad excipiendum, admittitur ad probandum. Sed si spãliter renunciatum est testibus super aliquo cer to articulo seu capitulo & tunc secus. ita no. Inn. in c. cũ uenissent, de test. f. 156. nu. 3. Et sic no. casum ubi testes re cipiuntur post generalem renunciam.

Renunciari non põt per statutum appellationi singulorum sed per pactum sic. ita no. Inn. in c. uenientes, de iureiur.

Renunciari põt appellationi. ita no. Inn. in c. constitutus, de appel fol. 195. Et põt appellari tam in iudicio quam ex-tra. ut ibidem Inn.

Renunciatum non uĩ priori appellationi ab interlocutoria per appellationem posteriorẽ a diffinitiua: quia tunc ra-ta manet sententia: unde geminatio appellationũ nõ no-cet. ita no. Inn. in c. dilecto, de ap. f. 202. n. 4. Casus est ho-die in c. si añ cum glo. sua de dolo in clem.

Renunciare uĩ protestationi & uerbis qui unum dicit, aliud facit. ita no. Inn in c. tua, extra de spon. f. 276

Renunciari põt libello producto & admisso in cã ciuili, sed non in criminali post inscriptionẽ. ita no. Inn. in c. licet, de accusa fo. 289. nu. 5. quia in criminali forma est ia da ta a iure q̃ petatur abolitio, & tunc est in pectore iudicis si uult eam concedere nec ne Bal. Adde q̃ licet accusa-tor se inscripserit ad pœnam talionis, potest nihilomi-nus libellum emendare ante lit. cont. s̃m Iaco. in l. edita C. de eden. & in l. accusaturus. ff. de adulteriis. nisi per sta tutum producto accusationis haberet quo ad producẽ-tem uim litis cont. Producere aũt accu. nemo cog. t. ff. de furtis. l. Sempronia, de falsis. l. Athletas. C. de accusa. l. si quis homicidii, quod no. perpetuo.

Renũcians appellationi, nihilominus põt agere contra iu-dicem de iniusticia sibi facta. ita no. Abb. in c. sæpe, de ap pe. facit l. cum interdicto. C. arbi. tute. quod no. Bal. uide per Bar. in q. per eum disputata quę incipit a sententia iu dicis qui male iudicauit &c. & die ut ibi.

Renuntians in uno articulo, nihilominus põt si uult in alio appellare. ita no. Inn. & Abb. in c. dilectus, de appel.

¶ Reus nõ cogitur respondere libello qñ iurisdõ fundatur ex loco contractus, nisi sit fundata prius iurisdõne. ita no. Inn. in c. Romana, de foro compe. f. 123. nu. 2

Reo non currit tempus siue terminus actore agere non ua lente. ita no. Inn. in c. prudentiam, de offi. dele. fol. 78. & uide. l. fi. ff. de lege commisso. Bal.

Reus põt opponere contrarias exceptiones ex quibus idem resultat effectus, secus si discordent rõne finis. ita no. Ab bas in c. ueniens, de præsc. & ibi uide per eum.

Reus cõuentus rei uendi. si probauit se dñm confirmanda est et possessio, & proprietas adiudicanda ac si posidens non egisset. ita no. Inn. in c. cum uenissent, de rest. spolia. f. 139. Actore ergo non probante reus absoluitur. Sed reo probante actor condẽnatur reo. nam reus eoipso q̃ excipit uel negat petere uĩ. Non est ergo sine petitione si pro eo fertur sententia. Ex hoc patet q̃ sententia lata pro reo probante facit eum dñm si actor erat dñs, & si tertius erat dñs causat ei usucapionem. ff. de excep. rei iu di. l. si quis rem a non dño. Itẽ si reus a possessione cadat & uadat ad actorem, poterit reus petere exequi senten-tiam ɔ̃ actorem antiquum ex possessione noua, ut ff. de iu reiur. l. sed & si possessori & si hoc non faceret sententia lata pro tali reo ui condemnationis actoris faceret ui cõ demnation s dñi quia in reali ẽt ubi non põt fieri condẽ natio, põt fieri executio. ar. ff. de petiti. hæredi. l. iij. de except. rei iud. l. a te §. j. Sed Host. dicit q̃ reo absente de bet ferri absolutoria: nam aut debet reo res adiudicari cum non sit hoc petitum: nam reconuentio exigitur ad hoc ut actor possit condemnari reo in aliqua prine pa-li re, alias frustra esset reconuentio. ff. de excep. rei iudi. l. si inter me & te, & est expressum. ff. si pars hæredi. pe-ta. l. j. §. proinde, ibi, inuicem petere debebunt &c. item di cere q̃ qñ probatio excedit petitionem fiat cõdemnatio ex sola probatione absque petitione ridiculum est, ut c. examinata, de iudi. Item per Host. facit C. de transac. l. si profundo, & no. in l. siue apud acta, eo ti. nam nõ est idem retinere. & adiudicare. Sed cum Inn. concordat glo. ff. de proba. l. circa eum. & Dy. in regula non licet actori, de re gu. iu. li. 6. Item aliquid plus debet consequi reus probã-do se dñm q̃ nihil probando. ar. inst. de actio. §. j. Sed ꝓ Ho. facit, quia nã sententiæ latæ pro reo est petere ex-cep. non ius agendi. ar. ff. de eo per quẽ factum erit. l. j. §. si reus. Dico q̃ Inn. dicit uerum circa eandem possessio-nẽ, nõ ut ferat condẽnatoria, nisi p modũ sententiæ iustifi catoria sõia, ꝓnunciabit. n. iudex reũ iuste possidere, qui probauit se dñm, & ideo eũ absoluet: & sic incidenter fa ciet mentionem de probatione dñii. poterit etiam dicere. Item declaro eum dñm quia in hoc uenit incidenter, & sic confirmatur reo possessio & addetur titulus senten tiæ. ar. ff. ad carbo. l. j. Resultant effectus prædicti: quia li cet mera ꝓbatio non hẽat paratam executionẽ, uerũ est nisi transiuit in sñiam confessionem uel iusiur. Ita no. gl. quæ non est alibi in d. l. sed & si possessori. §. pen. Et con-fessio tacita æquipollet expressæ quo ad executionẽ pa-ratam, qđ est no. ff. de pac. l. tale pactum §. j. Sed dictum Host habet locum in diuersa possessione, ut si reus possi det dimidiã, actor aliã dimidiam: nam non ideo q̃ reus probet excipiendo se dñm totius rei adiudicabit sibi po sessio actoris nec eam euincet, quia nõ est actum ad hoc. Nunquam. n. exceptio egredit petitionẽ, uñ in exceptio ne cõpensationis si plus est debitum ex quo compẽsatur quam ad quod compensatio obiicitur, & totum probet, non in in residuo cõdemnabitur. ff. cõmo. l. in rebus. §. fi. quod singulariter est no. Bal. uide infra in uer. Silentiũ, in 3. q. circa medium.

Reus uolũtarius dẽt firmare psonã suã in iudicio, sed reus necessarius eo ipso q̃ est citatus habet personam legiti-matam. ita no. Inn. in c. pastoralis, de excep. fo. 175. nu. 3. Sed non legitimam causam nisi eam assignet & probet. qđ tene mẽti Et uide Inn. in c. cum inter, e. ti. Et est reus necessarius omnis ille contra quẽ dirigitur narratio pe-titionis specialiter & non in genere, quia qñ fit citatio generalis

gnalis sine specificatione personæ solum intelligit citati illi quorum interest:& qa non constat quorũ intersit, habent comparentes, si negantur eorum interesse, docere de suo interesse, secundum Inn. ibidem ꝙ no. Bal.

Reus conuentus qñ simpliciter negat, non cogitur probare ius suum, sufficit.n. sibi ꝙ alleget titulum. ff. de rei uen. l. in speciali. secus si excipit. ita no. Inno. in c si diligenti, de præscrip. fo. 181. in num. 2. Dic ut in l. cogi. C. de petitio. hæred.

Reus punitur ex eadem inquisitione criminaliter, & cogit ad restitutionem damnarum. ita no. Inn. in c. cum oporteat, de accusa. fo. 291. nu. 2. & est multum no. secus in accusati. ut l. j. C. qñ ciui. actio præiu. crimi. Bal. uide Cyn. in l. si quis ad se fundum. C. ad l. Iulia. de ui. & Bart. in l. prætor. §. hoc edicto. ff. ui bono. rapt & in l. interdum. §. qui furem. ff. de furtis.

Reus cõdemnatus per sñiam quæ erat nulla, an possit principaliter agendo petere declarari sñiam nullam. Et uꝫ ꝙ sic, ut ff. fam. erc. l. quædam mulier, & de iure patr. l. fi. Sed in cã nullitatis incidens qõ est, & incidit causæ appellationis: non aũt est cã principalis & per se inceptata. ut no. C. qñ prouo. non est neces. l. j. in gl. ord. In contrarium uꝫ ꝙ reus est tutus ope exceptionis, & sibi sufficit exceptio, ut l. j. §. si reus. ff. de eo per quem factum erit & l. j. §. si debitor. ff. ut in poss. lega. Item ex quo sententia est nulla non expedit a iudice petere id ꝙ est ipso iure dispositum uel concessum. ff. de condi. insti. l. quæ sub cõditione. §. fi. & l. j. C. de thesauris. Solutio, dicũt quidam ꝙ reus non potest agere de nullitate principaliter, & ꝑ se, ut l. pure. §. fi. de excep. doli. Sed tu dic ꝙ officium iudicis oritur quò petitur sententia nulla declarari: & reuocari quatenus de facto ꝓcessit, ut l. 4. C. de accus. facit ꝙ no. ff. de feriis. l. j. in fi. princip. ff. quæ sen. sine app. resci. l. j. §. & de euictio. l. minor, i prin. nec ob. ꝙ dat exceptio, nã & nihilominus actio. i. officiũ iudicis loco actionis dabitur, ar. ff. de libe. leg. l. ꝙ mihi. & ꝙ no. ff. de iure. iu. l. sed & si possessori. post principium, ẜm Abbatem in c. de sen. & re iu. & tene menti Bal. uide ꝑ Bar. in l. quidã in fuo. ff. de condi. inst. & ibi ẽt per Bal. & etiam per Bar. in l. si quos. C. de decurio. li. x. Sed an ꝓcedat ista petitio, dico sententiam nullam, & si qua est, peto eam rescindi ui appellationis. & uꝫ ꝙ nõ ẜm Abbatem ibidem. Nã siue sit actor originalis siue reus, non posset allegare ꝯria, ut c. ueniens, de pscrip. qa ista sunt ꝯria essentialiter rõne finis. nam ꝯtraria naturæ sunt. Præterea si sẽtẽtia fuit lata ab ordinario, & cã appellationis ꝑtinet ad superiorẽ. Cã nullitatis non ꝑtinet ad superiorẽ, sed ad eum iudicẽ q iudicauit, ut C. quo & qñ iudex. l. si ut ꝓponis, in gl. C. de sen. ex pericu. recitan. l. j. & C. de sen. & interlocu. om. iu. l. j. Solutio dicit Dy. Qd aut appellat actor & non ꝓcedit libellus implicans ꝯria. ar. C. de inof. testa. l. cũ q aut appellat reus, & tunc procedat libellus: qa cã nullitatis uenit incidenter, ut in l. j C. quãdo prouo. non est neces. Sed ista ratio uꝫ falsa, nam dicto libello causa nullitatis expressè & per prius & non per posterius intentatur, unde principaliter uenit, adeo ꝙ licèt appellatio a principio esset ipso iure nulla, uel postea deserta, tñ durat causa nullitatis. ar. C. si pendente appellatione. l. 3. facit ꝙ no. Inn. in c. sæpe, de appella. & Guliel. de Cu. in l. suum. C. de iure deliber. & uide per Bar. in l. si expressum. ff. de appella. Oldr. dicit ꝙ libellus procedit, quia iudicia quæ simul cumulantur sunt simul tractanda & contingua. ad quod facit capitulum cõstitutus, de in integ. restitu. & quod ibi no. ꝑ Inn & in c. cum olim. §. eadem de priuilegiis. sed Inno. alibi dicit ꝙ aut appellatur a diffinitiua & procedit dictus libellus. Aut ab interlocutoria non habente instar diffinitiuæ, & tunc superior non cognoscit de nullitate. & sicut non procedit libellus respectu nullitatis, qa interlocutoria nulla ipso iure nunq̃ defert ad superiorem in gradu iurisdictionis, sed ad eundem iudicẽ ꝑtinet corrigere factũ suum. ita not. Inn. in c. dilecto, de ap. ꝙ est ualde no. Ad hoc facit ꝙ ubi cœptum est iudiciũ & adhuc pendet ibi & non alibi finẽ accipere debet. ff. de indi. l. ubi imo plus est dicendum, ꝙ si in libello non est facta mẽtio nullitatis, tñ de ea pronunciari potest: quia inest tacitè: & qa incidentia expediuntur sine libello. ff. de excu. tut. l. q test. ff. de mino. l. uerũ. §. ex facto. ff. de app. l. si constat & ff. de ædilitio edic. l. ædiles. §. sciendũ. Sed pone condẽnatus petit sententiam pronunciari nullam, iudex pronunciat sñiam nullam, sed reus ultra dicit, dñe absolua tis me a debito. Dicit iudex superior, ego non sum iudex debiti, sed iudex processus & nullitatis eius. modo quærit an iudex nullitatis possit de debito pronũciare, & uꝫ ꝙ non, qa est petitum coram eo. nec hẽt in hoc iurisdictionem, sed ubi cœptã fuit iudicium ibi finem accipiat. ff. de iudi. l ubi cœptũ, ẜm Iac. But. in d. l. si ut propo nis: sed Bar. dicit ꝙ iudex nullitatis succedit in locũ primi iudicis in absoluẽdo & condẽnando sup contentis in prima petitione, ꝑ l. absentem. C. de accusa. in uerbo, ibi pro sua iustitia reformabit. uide ꝑ Bar. in l. si expressum. ff. de appe. & in l. p. C. quando prouo. non est neces. habet enim cã nullitatis naturam appellationis, ut deuoluat totum negocium. ad idẽ. ff. fami. erc. l. quædam mulier. ubi corrigit sententia, & pronunciatur super actione prima. ad idem de iure pat. l. Carmelia Pia. sed Iac. de Are. concedit hoc qñ causa ad primũ iudicem redire nõ dẽt ꝑꝑ suam iniquitatẽ & dolum, ut d. l. 4. C. de accus. alias ad eundẽ redit pronunciatio nisi sit appellatum, ut d. l. ubi cœptum. & d. l. Carmelia Pia. & hæc teneas menti, & no. bene ista Bal. uide Cy. in l. eos C. de app. & Bal. in l. tale pactum. §. qui prouocauit, in 14. qõ. ff. de pact. ubi uidetur distinguere, an sit petitum ut pronuntientur super principali uel non sit petitum.

Restitutio in integrum petit de plano ꝯ interlocutoria. ita no. Inn. in c. querelam, extra de proc. fo. 102. nu. 2.

Restitutio in integrũ aduersus sñiam & nullitas ipsius sententiæ possunt cumulari sicut in eodem libello. ita not. Inn. in c. constitutus, de in integ. rest. fo. t 12. nu. 2. & nullitas est remedium extraordinarium, quo ergo conueniuntur in deo, alterum est uerum, non aũt conuertuntur in essentia, sed est quidam modus agendi tolleratus à iure sicut & ille dico sententiã nullam, & si qua est appello. Item ille, dico rem ad me ꝑtinere iure dominij uel quasi nam causæ hmôi & probationes earum sunt contiguæ. Bal. uide supra in uer. Ciuitas, in 2. q.

Restitui in integrũ contra sententiã, uel in integrum resti tui ad appellandum, quid differunt. uide Inn. in c. fin. de in integ. resti. fo. 113.

Restitutio in integrũ qñ petitur in iudicio ad allegandum uel probandũ in ipso iudici sufficit tunc summaria cognitio & probatio. ita no. Inn. in c. ex literis, de in integrum restitutio. fo. 110. nu. 2.

Restitutio in integr. aſr petitur a dño. l. q seruo. §. itẽ qua re. ff. de rest. in integ. & rem ꝑt quis petere in eo. libello siue petat se restitui ꝯ sñiam siue ꝯ ꝯtractũ celebratũ super re possessa a petẽte, secus si sup re non possessa. Et id aliud est cum petitur restitutio cõtra præscriptionem: quia contra nõ possidentẽ pscribit, & est necessaria. recisoria. ita no. Inn. i d. c. ex literis, in 2. col. de in inte. resti.

Restitutio in integrũ est restringẽda, qa est iuri cõi & gña li 9tria. ita no. Inn. in c. ex trãsmissa, de pscr. fol. 179. nu. 2. & no. ff. de cõd. inde. l. fi. §. idẽ quæsit. & facit in rõne sui ff. de act. & obl. l. in honorariis. §. sed cum rescissa. Bal.

Restitutio Papæ nõ cassat electionẽ canoni corum, qa non inuenit locũ uacantem. ita no. Inn. & Host. in c. innotuit de elect. Adde & uide gl. & tex eo tit. c. si eo tpe, lib 6.

Restituitur spoliatus sm modũ & speciem spoliationis. ita no. Inn. in c. ex parte, de rest. spol. fol. 141. nu. 4. & uide s̄. in uerbo Testis, in 60. q. & infra in uer. Testator, in 3. q.

Retentio, uide infra in uer. Tutus, in 1. q.

¶ Reuelare, uide infra in uer. Testis, in 60. q.

Reuelare an teneaẽ qs illud ꝙ scit, qñ taciturnitate ueritas iustitiæ non periret: nã testis iõ tenetur, qa cũ tacitur nitate periret uera iustitia. uide Inn. in c. offi. de pœnitenti & remis. fol. 322. de conditio. ob cãm. l. idem est. §. sicut. ubi de hoc & ibi uideas. & no. C. de furtis. l. in ciuile. & l. in ciuilem, per gl. & Cy.

¶ Reuocatio uide. s̄. in uer. Commissio: in p. q. & s̄. in uerbo Dñs. in 2. q. & supra in uer. Factum, in 5. q. & supra in uer. Sententia, in 4. q. & in 23. q.

Reuocatur id quod fit contra appellationem, nõ id ꝙ fit ci tra appel. sm Inn. in c. quia propter, de ele. fol. 46. uide infra in uer. Sententia, in 52. q. & supra in uer. absurditas, in p. q. casus est in c. cum inter, de ele.

Reuocatio literarum dñi Papæ est odiosa, & ualent literæ licet non fiat mentio de appellatione. ita not. Inn. in c. ex literis, de off. deleg. fol. 85. uide. s̄. in uer. Cã. in 6. q.

Reuocari possunt de facto quæ de facto fiunt. ita dicit Inn. in c. audi. de rest. spol. fol. 137. nu. 3. ff. de euictio. l. minor in prin. uide supra in uer. Appellatio, in 23. q.

Reuocari non debet omne id quod post appellationẽ fit, nisi fiat contra appellationem. ita no. Inno. in c. consuluit, de app. fol. 192. & l. creditor. ff. mandati.

Res non dr integra qñ substãtialia sunt inchoata, ut 9ctus cum est de substantia, sed ꝑludia ut missa de Spiritu sancto, nõ facit rẽ desinere esse integrã. ita not. Inn. & Host. in c. in causis, de ele. uide supra in uer. Restitutio in integrum, in 6. q. & supra in uer. Renuncians, in 4. q.

Rem põt quis sua propria auctoritate retinere & apprehẽdere statim ꝙ quis habet inuestituram uerbalem: quia de corporali non est dubium. ita no. Inn. in c. 2. de consuetudine. fol. 22. & non est alibi hoc dictũ, ut dicit Bal. in l. qui retiario. ff. de pign. act. Bald.

Res quæ non possunt præscribi quæ sint. uide Inn. in c. cãm de præscr. fol. 179. & in c. cum non liceat, per gl.

Res inter alios acta quando præiudicat, uide per Inn. in c. auditis, de præscr. fol. 180. nu. 1. & uide gl. in c pe. de app.

Res iudicata quando prosit alteri, uide plenè per Inn. in c. quamuis, de re iud.

Res quæ sine solẽnitate fieri non possunt, sic nec satificati. ita no. Abbas in c. cũm dilecti, de emp. & uen. qđ est no. argumentum contra. ff. de manu. uindicta. l. si parer. §. fi. Bal. & uide quod no. Inn. in c. prudentiam, de off. deleg. fo. 78. uide suprà in uerb. Ratificatio, in 2. q.

¶ Rex, uide omnino. s̄. in uer. Papa, in 1. q. & supra in uer. Imperator, in 1. & 2. q. & supra in uer. Princeps in 1. q. & s̄. in uer. Bellum, in p. q. & s̄. in uer. Citatio, in 44. q.

Reges nõ possunt testãdo priuare regno nedũ filios sed nec fratres uel alios cõsanguineos ex stirpe pma descẽdẽtes sola uoluntate. Et est in eis spãle, qđ est uerũ qñ regna deferunẽ p successionẽ, secus si p electionẽ deferantur. ita not. Inn. in c. grandi, de suppl. negl. prælat. fol. 62

Regibus & aliis dñis habentibus iurisdictionẽ datur curator istis de causis. Primò si nesciẽ regnũ suũ defendere. Itẽ si in eo nõ seruat bene custodiã & pacẽ, maximè locis religiosis & personis pauperibus. Itẽ ꝙ plus est, si ꝑdita nesciat recuperare. ita no. Inn. in d. c. grãdi, de sup. neg. pla. f. e. n. 3. Et qs curatorẽ dat talib. uide ibid. Inn.

Reges quam libertatem dant ecclesiæ, uide Inn. in c. auditis, de integ. rest. fol. 110

Rex põt donare & etiam alienare moderatè, nõ ita immoderate ut lędatur dignitas Regalis. ita no. Inn. in c. intellecto, de iureiu. fol. 174. idem in Imperatore, ut not. in auf. quomodo op. episcopos, in prin. col. 1.

¶ Rusticus, uide supra in uer. Ciuitas, in 3. q ibi & in honoribus municipalibus rustici non continentur. Bal.

¶ Rumor minor est quam fama. ita no. Inn. in c. tertio loco de præsump. facit tex. in c. super eo, de consan. & affi. & facilius nascitur & finitur rumor quàm fama. l. si. ff de hæred. insti. Item indicium minus est quam semiplena probatio. ff. de proba. l. cum probatio. per gl.

Rumor est uocum multitudo. Fama uerò est opinio, ut c. ad petitionem, de accu. per Inn.

S

Sacerdos quãdo debeat dimittere missam propter præsentiam excommunicati, & quando non, uide Inn. in c. nuper, de sen. exc. fol. 326. nu. 3. & c. ut famæ eo. tit. ubi per Inn.

Sacerdos etiam simplex absoluit ab excommunicatione in articulo necessitatis. ita no. Inn. in c. de cætero, de sen. exc. tex. est in c. nuper, in fi. eod. tit. fol. 325. & seq. nu. 6. idem tenet Abbas in c. fi. de sepul. Et dicit ꝙ excommunicato qui confessus fuit non potest interdici sepultura, licet non satisfecerit. quod no. Bal.

Sacerdoti pauperi an liceat locare operas spirituales: dic ꝙ non in præiudicium dominorum, sed in eleemosinis sic. ita not. Innocen. in cap. quoniam, ne prælati uices suas. fol. 299. nu. 3. & 4

Sacerdos non debet testificari nec diuulgare illud quod sibi dictum est ex confessione: quia illud scit ut Deus, non ut homo. ita no. Inn. in c. qualiter, de accu. fo. 289. nu. 2. & no. idem in summa de cõfes. q. 185. & per B Thomam in secunda secundæ. q. 70. artic. . in respon. secundi articuli. Vide infra in uer. Testis. q. 60.

Sacerdotes electi à capitulo quando dicantur ha'ere curam animarum, uide Inn. in c. cum noo ecclesia, de præben. fol. 213. nu. 1. uide infra in uer Testis. in 51. q.

Sacerdos in foro pœnitentiali est publica psona, & põt stipulari absenti. ita no. Inn. in c. parochi, de sepul. fol. 245. uide gl. no. in c. quãquam, de usur. lib. 6. Adde ꝙ in foro pœnitentiali non requirit præsentia aduersarij, secus in foro iudiciali. ff. de confessis. l. certum. §. si quis absente.

¶ Sancti quando dissonant in opinionibus neutra sapit hæresim. ita no. Inn. in c. ne innitaris, de consti.

Satisfactio, uide supra in uer. Accusatio, in 4. q.

¶ Scriptura qualis dicatur publica, & qualis non, uide in cap. 1. in prin. sui de fid. instr. per Inno. uide supra in uer. Prælatus, in 2. q.

Scriptura qualis dicatur auctentica & qualis non, uide in d. c. 1. in prin. de fid. instr.

Scripturã negãti onẽ notarij icũbit onus ꝓbãdi. Inn. i d. c. j de fid. instr. f. 164. n. 9. Adde ꝙ no. in c. ueniẽs, de uer. sig.

Scriptura ex quo est facta manu publica, & habet sigillum auctẽticũ, & mortuis testibus ibidẽ scriptis, facit fidẽ & credit illi scripturæ, dũmõ nõ sit in aliquo uitiata uel uituperata, uel suspecta. ita no. Inn. in d. c. 1. de fid. instr. fol. eod. supes uer. Publicam. & ibi tex ad literam Bal. uide in c. cum P. tabellio, eod. tit. per Inn.

Scripturæ registri an faciant fidẽ, uide Inn. in c. 1 de ꝓcu.

Scripturæ

Scripturæ solius notarii creditur circa dicta testiũ, ita nõt. Inn. in c. cum dilecti, de elect. fol. 102

Scriptũ si est alicui q faciat Titio prouideri, & ꝓuisor mã dat q fiat hoc in certa ecclesia, & ibi hoc de iure fieri nõ possit, põt mandare q alibi recipiant: secus si de iure tenet man. licet non habeat factẽ executionem. ita no. Inn. in c. ut literis, de offi. dele. f. 77. nu. 2. at ff. de fideicommi. l. quia satis & ff. mandati l. inter causas. §. abesse. & ff. qui satis. cog. l. quotiens, cum si. & c. super eo, de offi. del. per eundem, & uide per Inn. in c. de cætero, de re iudi.

Scriptura iudicis licet sit tribus testibus subscripta, nõ probat acta, nisi ipse iudex sit iudex & notarius, & ea scribit ut notarius. ita no. Inn. in c. cũ a nobis, de testi. f. 156. C. de sac. san. eccle. l. iubemus. §. his tabel. quod no. Bald. Et sic scripturæ iudicis non creditur, licet sit facta in iudicio. uide Bald. in auctẽ. si quis in aliquo documento. C. de eden.

Scribi non debet in instrũs aliquid quod sit ꝯ bonos mores uel ꝯ ius. ita no. Inn. in c. filius, de testa. f. 238. Adde etiam q nec insolita nec nimis cautelosa. ff. de cõdi. insti. l. si qs sub condõne, & quod ibi no. & tene menti hoc Bal. Et sic no. q cautelosa prouisio & adiectio clausularũ insolitarum præsumptionem fraudis inducit. uide in c. illo uos, de pigno. & in c. ad nostram, de emp. & uendi.

Scribens sententiam mortis, irregularis est. ita no. Inn. in c. sententiam, ne cle. uel mona. f. 474. n. t. Et quid de balistariis similiter uide ibidem per eundem Inno.

Sepultura, an monachis & aliis fratribus religiosis liceat eligere sepulturam qñ extra locum sui conuentus obeũt uide per Inno. in c. nimis, extra de concess. præben.

¶Sequestratio fit pp contumaciam. ita no. Inn. in c. ex literis, de dolo & contu. f. 144. Et materiam sequestrationis tractat plenè Io. An. Et qñ habeat locũ & qñ non in c. lo cupletari, de reg. iur. li. 6. in mercurialibus. Bal.

¶Sententia lata super crimine est perpetua, secus si super contumacia ita not. Inno. in c. ex literis, de consti. f. 6. n. 2. & ibidem Host. & gl. Sed quomodo potest esse ꝑpetua: quia dicit gl. in auct. ut nulli iudicum. §. ad hæc, uer. iubemus, col. 9. q præcepta iudicis non durant ultra tempus suæ iurisdi. per l. fi. ff. de pœnis & de iurisdi. om. iud. l. eũ qui. § magistratus. Facit q no. in l. j. C. de postu. & l. si certarum. §. fi. ff. de testa. mili. & de offi. lega. c. præsenti. li. 6. hoc intellige lite non contest. nec cognitio de cã facit ꝑcepta: quia tunc suã præcepta non extenduntur ultra tẽpus suæ iurisd. secus si præcepit lit. cõt. q a tũc sunt perpetua. ita no. gl. ualde no. in d. l. fi. ff. de pœnis. Et sic tollitur ꝯrium de d. l. j. C. de postul. & ibi no. in opi. & hæc in arbitrariis. alia autem præcepta sine cã non ualent, ut l. iij. C. comi. uel episto. & cum cã sunt perpetua. ff. de iudi. l. si debitori. & l. quotiens C. de fideicõ. Bal. Adde quod no. Archi. in d. c. præsenti.

Sententia non debet formari ꝯ canonicum qui defendit ecclesiam seu eius personam, sed dẽt formari ꝯ ecclesiam, quam defendit. ita no. Abb. in c. cum iam dudũ, de præb. & licet sic unus canonicus possit suam ecclesiam defendere, non tñ in eius persona, sed in personam ecclesiæ sentẽtia est formanda, & tene menti. Bal.

Snia, regula est q cui nocet sentẽtia noceant & acta. ita no. Inno. in c. causam quæ de testi. fol. 155. nu. 3. quod no.

Sententia quæ erat nulla propter defectum iurisdictionis si per superiorem pronuncietur aliqua conualescit. ita not. Inn. in c. super literis, de rescrip. fol. 12. nu. 7. uide supra in uer. Casus, in 7. q.

Sententia lata per obreptionem quando debeat retractari, uide Innocen. in c. cum dilecti, de rescrip. fol. 14. nu. 3 uide infra in uerbo testis, in xlij. q.

Sententia lata super iurisdõne respectu territorii lata inter partes domino non præiudicat. ita no. Inn. in c. super literis, de resc. f. 12. uide supra in uer. Reus, in 4. q. post prin.

Sententiæ suspensionis & excõicationis, & missionis ex primo decreto possunt reuocari citra ordinem iurisdictio nis contrario imperio. ita no. Inn. in c. ad audientiam, de rescri. f. 8. nu. 2. facit quod no. ff. de eius [illegible] in prin. Bal. uide supra in uer. Renuncians, in 1. q.

Sententia interdicti ritè fertur in uniuersitate, quia potest ferri pro alieno delicto. ita no. Inn. in c. bonæ, de elect. f. 34. uide supra in uer. Citatio, in 18. q.

Sententia lata super inquisitione ꝑindicat accusationi nisi probent de proprio interesse, & de ignorantia. ita not. Inn. in c. cum dilecti, de elec. & uide per Ber. & Inno. in c. cum P. Manconella, de accu. f. 288. n. 1. 4. 5. 8. 9. & uide supra in uer. Citatio. in 9. q.

Snia lata super ætate nõ facit ius ubi uertitur periculũ animæ. ita no. Inn. in c. cum dilecti, de elec. fo. 41. nu. 8

Sententia lata super ætate non transit in rem iudicatã qñ lata fuit ex aspectu uel ꝑsumptione, uel summaria causæ cognitione, ut ibidem Host. Si autem ex plena discussione, tunc transit in rem iudicatam pro probante, & contra probantem, ut l. de ætate. ff. de mino. tene menti. Bal. uide supra in uer. Citatio, in 19. q.

Sententiarum tria sunt genera. Quædam est quæ nunquam transit in rẽ iudicatam, ut in matrimonio pp periculum animæ & uinculi inseparabilitatem: quia quos Deus cõiunxit &c. Alia est quæ statim transit, ut sententia censuræ Alia est sentẽtia quæ est media inter istas, ut illa quę post. x. dies in rem iudicatam transit idem Host.

Sententia lata in interdicto uti possidetis contra defunctũ non mandatur executioni contra hæredem ex facto hæredis. ita no. Inn. in c. abbatem, de uer. sig. fol. 337. num. 3. Ratio est, quia est diuersum factum de quo nõ est actum. l. de ea. § fi. ff. ad exhiben. Bald. uide ff. de pigno. act. in l. rem alienam.

Sentẽtia arbitratorum siue fuerit bona siue mala, est seruãda. ita no. Inn. in c. sicut, de sen excom.

Sententia expensarum põt ferri licet quis non sit citatus ad hoc si erit contumax. ita no. Inn. in c. calumniam, de pœnis. f. 321. nu. 2. Ratio est, quia citatus in principali uidetur citatus in accessorio &c. Bal.

Sententia potest retractari propter æquitatem casus superuenientis. ita no. Inn. in c. 2. de purga. cano. f. 319. & ibi casus idẽ tenet Azo in summa. C. de re iudi. quod not. Bal. & est casus. ff. ad legem Aquil. in l. Aqui. si deletum. & ff. de condi. fur. l. si fullo uel sarcinator &c.

Sententia quæ dicatur generalis & quę generalissima & generalitas sententiæ præsupponit generalitatem libelli, quia sententia debet correspondere libello. Et quæ sunt illa quæ debent poni in libello specificè, & quæ non: De omnibus istis uide per Inno. in c. tanta, de exces. præla. f. 312. nu 4. Et dicit q principalia sunt nominatim petenda. Sed accessoria iuris & accessoria actionis ueniunt tacitè iudicis officio mercenario ſm Inn. ibidem. & est rõ, quia iudicis officium mercenarium, libellum non desiderat, ut no. ff. de interro. act. in rub. Bal.

Sentẽtiam eius quẽ nescit delegatum, obseruare quis nõ tenetur. ita no. Inn. in c. illud, de cleri. excom. mi. f. 309

Sententiam diffinitiuam potest quis pati in criminali ex sola confessione & sine aliquo processu. ita no. Inno. in c. qualiter, el ij. de accu. f. 293. nu. 10. uide glo. no. in c. Romana, de appel.

Sententia absolutoria ab instantia iudicij non est diffiniti-

na: quia nt diuersa ponitur. ita no. Inn. in c. ad petitio. de accu f. 292. nu. 3. & est casus in l. Titia. ff. de actio. & ob. & ibi per Bar. & gl. ordi. in l. clarum. ff. si serui. uendi. & no. per gl. in c. fi. de appel. in cle. ubi no. q absolutoria ab instantia appellationis est interlocutoria. Bal.

Sententia lata per iudicem secularem super dote ualet. ita no. Inn. in c. de prudentia, de dona. inter uirũ & ux. f. 286

Sententia legitimationis uel illegitimationis nõ facit ius quò ad alios. ita no. Inn. in c. causam quæ, qui filii sint legiti. f. 284. nu. 5. Nec sententia falsi ſm eum ibid. & est casus in l. ij. C. de fide instru. Bal.

Sententia filiationis facit ius, ut l. j. in fi. ff. de lib. agnosc. quæ est contra Bal.

Sententia debet formari contra defensorem defensorio nomine. ita not. Inn. in c. causam quæ qui filii sint legitimi. f. 284. nu. 9. uide Bar. in l. solutionem ff. de solu.

Sentẽtia super legitimatione psonarũ põt reuocari & post lit. conte. ita no. Inn. in c. nouit, de appe. f. 194. in ɔtrariũ facit. ff. de iudi. l. sed & si susceperit. Bal.

Sententia lata super naturali possessione an preiudicet possi denti ciuiliter. uide per Inn. in c. quamuis, de re iudi. fo. 189. n. 2. uide. ff. de usu fruc. l. cuiuscunque. §. j Bal.

Sententia excommunicationis suspensionis & interdicti est specialis, ut si lata est sub condõne uel die, interim qñcũ que possit appellari, & post decem dies, quia huiusmodi sententiæ nunquam trahuntur retro. ẽt si iudex dicat ex nunc prout ex tunc excommunicamus, ut ff. de offi. procõ su. l. obseruare. §. fi. & de uer. ob. l. huiusmodi quod est uerum in condõne de futuro, secus si de præsenti uel præterito uel pure, quia tunc appellatio non suspendit executionem, quæ statim traxit secum suum effectum, nec n. excõicatus reconciliat per appel. sed per absolutionẽ & manus impositionem, quia ista forma tradita est ab ecclesiis. Ecclesiastica forma tenaciter seruanda est, nam omissio modi uel formæ ẽt in actu fauorabili impedit dispositionem legalem. ff. de uerbo. obl. l. qui Romæ. §. Flauius. item quia trahit secum inseparabilem execntionẽ iuris, & de iure. uide Inn. in c. præterea, de appel f. 193. nu. 5 & gl. in c. 1. de concess. præb. in cle. Sed dubitatur de ista sententia excõmunico te nisi solueris an sit pura uel conditionalis retractanda facta solutione. Et si quidem sententia incipit a condemnatione, uidelicet cõdemno te ad x. & nisi solueris in tali termino excommunico te. ista excõicatio est conditionalis & moram non soluendi desiderat, ſm Inn. quia uenit ad pœnam cõtumaciæ. & ideo male dicit gl. quæ est. ff. de act. & oblig. l. obligationum fere §. condõ. Nam dictio nisi aut inseritur obligationi primariæ aut secundariæ. Primo casu facit condõnem. ff de cõdi. & demon. l. quibus diebus. §. quidam. Secundo casu nõ facit condõnem. ff. de in diem adiec. l. ij. nisi moram desideret ut hic, uel dic ut no. in d. l. ij. Aut enim apponit ad inchoationem commodi, & tunc facit condõnem, aut ad executionem commodi, & tunc facit modum, ut l. uniuersa. C. de preci. impe. offe. aut ad expirationem contractus uel beneficii, & tunc non. aut adiicitur ad inchoationem incommodi & pœnalitatis, & tunc facit conditionem, ut hic ex natura. Sed quid erit de ista sententia, excõico te si eliges, an ista sententia requirat actum in facto esse, & sic ualeat electio tanquam facta a non excommunicato, an sufficiat in fieri, ut excommunicatio actum præuenire uideatur, quod est uerius ſm Inn. quia qui excommunicat, uĩ interdicere, & mens sententię est ponderãda. ita no. in simili. ff. fam. erci. l. & puto. §. j. ita no. Inn. in d. c. præterea requisisti, de appel. quod tene menti Bal. uide Cy. in l. j. C. si aduer. delic. & facit de uer. signi. c. intelligentia, & c. præterea. & c. in his, ubi magis ponderatur mens sententiæ, quam uerba quod no.

Sententia lata præiudicat in omnibus quæ cõsecutiuè sunt priorum iudicatorum, non in his quæ requirunt nonum iudicium. ita not. Inn. in c. cum super, de re iud. fol. 185 in prin.

Sentẽtia qualiter sit ferẽdã in personalibus actionib. si reus cadat a possessione, uide Inn. in c. 1. de re iudi. f. 182

Sententia quibus uerbis debeat formari, uide Inn. in c. Abbate, de re iud. & ibi dicit q iudex põt dicere, ego, & nos licẽt sit unus solus iudex. Inn.

Sententia præiudicat ei qui scit suam causam agi si non appellat. ita no. Inn. in c. sicut nobis, de re iudi. & eo. ti. in c. quamuis, & ibi no.

Sentẽtia in quibus casibus tenet contra re, prius iudicatas. uide Inn. in c. suborta, de re iudi. fo. 188

Sententia lata propter falsos testes retractatur. ita no. Inn. in c. cum inter, de re iudi. fo. 184. nu. 2

Sententia diffinitiua lata per iudicẽ appellationis, an ualeat appellatione deserta, uide per Inn. in c. ex rõne, de appel. fo. 191. nu. 3. & per Dy. in l. scire oportet §. consequens. ff. de excusa. tu. & insti. de actio. §. rursus. Rõne dubii ualet fortè in casu uero existente.

Sententia condemnatoria lata super aliquo cap. libelli gñali, ut plurium capitulorũ specificatorum, an intelligat absolutoria in cæteris capitulis, uide Inno. in c. cũ inter, de re iudi. fo. 184. n. 3. qui dicit q sic in libello gñali, secus in capitulis specificatis ſm eum ibidem. Primum est uerum mero iure, sed quò ad effectum de æquitate subdistinguitur, quia aut est gñalis persecutio, aut spãlis, si gñalis, uerum dicit Inn. si spãlis, aut per errorem, q psequens ignorabat se habere ius aliquod, & tunc non nocet. C. de iud. l. licet. aut pro malefacio cã diuidẽdi unũ processum in plures. & tũc in omnibus nocet, ut ff. de arbi. l. de reb. ita no. Cy. ſm Pe. in d. l. licet. C. de iudi. & ibi uideas. Item in sentẽtia absolutoria debet inseri causa, in cõdẽnatoria nõ, quia respicit libellum. ff. de infami. l ij. C. de iudi. l. properandũ Bal. Vel dic clarius ad clarissicandam istã materia. Dic ubi sunt plura capitula gõnis, iudex hodie super uno, cras super alio poterit ferre sententiã, sed si una est sententia de expen lit. ut in c. audi tis, de prescu. & melius in c. finem, de dolo & cont. Inn. dicit q in primo dicto sententia est nulla, qua condẽnauit, idem si absoluisset, siue fuerit sentẽtia iudicis ordinarii siue alterius, ut no. gl. ord. C. si aduer. rem iudi. l. j. & ff. de arbi. l. diem in gl. posita super uer. A tota. & not. in l. apud Celsũ §. itẽ quæritur. de excep. doli. & l. pro his. C. de ap. l. eos & l. ampliores &. ff. fami. erc. l. in hoc iudicio. & de iudiciis. l. de qua re. & l. j. C. de ordine iudiciorũ. Sed in ɔtrarium uĩ tẽ de arbi. c. cum tpe, sed solue, ut ibi Ber. Inn. & Io. An. dñt q habeat locum siue capitula principaliter & singulariter petantur in eodem libello. siue petatur magna summa siue parua, siue plures res, ut no. in d. l. diem, in gl. a tota, in fi. dum dicit itẽ in pluribus cõtrouersis per l. quidam tñ, in princ. & in hoc male dicit Inn. Si uero in diuersis libellis tũc separatim põt ferre sententias, & quælibet ualebit per d. l. quidam tñ, uer si. quid si ut separatim quasi plura compromissa, & c. Nõ obstat l. ẽt §. j. ff. de mino. quia non loquitur in cã principali, sed in cã resti. in integrum ut ibi & licet a certo capitulo petere resti. in inte. quia non est necesse ab omnibus petere super quo est restõ indulta, & sententia ualebit siue sit confirmans, siue non. Non obst. l. quædam mulier. ff. fam. ercis. quia ibi loquit in cã appellationis ubi licitũ ẽ à certo caplo appellare, nec ẽ opusã tota snĩa appellare

pellare ubi snia lata est in uno capto à quo nō est appellatū, ualet licèt tota sententia non tangatur. Secus in causa principali ubi oēs controuersias in eodem libello insertas super diuersis capitulis ualet snia vna decidendo absoluendo, condemnando, uel in parte absoluēdo, & in parte condēnando, ƒm q expedit, ut d. l. diē. §. quid tantum. ff. de arbi. & l. in hoc iudicio. ff. fam. erc. & d. l. etiam. §. si ex causa. ff. de mino. ƒm Iac. de Are. & Odoff. Ratio n. est, quia sententia debet esse conformis libello, alias est ipso iure nulla. item iudex non potest diuidere libellum nec pro parte sua officio fungi. Et circa hoc scias q triplex est pars, s. integralis, numeralis & reciproca: nam si uendico domum, & iudex solum iudicat de superficie & non de solo, ipso iure non ualet sententia: quia totum integrale est petitū & de toto integrali nō potest ipse diuidere nec scindere. iurisdictio enim & officium pronunciandi debet esse indiuiduum & integrale, sicut dicimus in testamento q actus ipsius est indiuiduus. l. hæredes palam. §. pe. ff. de testa. Testamentū enim dicitur sententia sicut ipsa sententia iudicis, & q indiuiduum recipit strictiorem similitudinem. ff. de admi. tu. l. inter tutores. Pars uerò naturalis est triplex, s. pars rei. i. quantitatis, pars actoris, i. capituli in actione gñali, & pars libelli, ut cum plures in eodē libello simul cumulanē actiones. in prima parte snia ipso iure nō ualet, ut si peto decem, & iudex profert sniam in v. ut no. in l. j. C. si aduer. rē iud. Nisi agamus ꝫ plures insolidū: tunc enim ualet snia ꝫ quēlibet pro parte: licet quò ad singulos sit pro parte, tū quo ad diuersos est insolidū, ut l. j. C. si plures una snia: qa sup toto est pronunciatum. Et uide Cy. in d. l. pe. in 2 parte qñ sub una actione plura capta cōprehendunē, siue vnum qualificet aliud siue nō, tñ super toto est pronunciandum. Tñ quædam dria est, nam ubi sunt duo capta coæquena siue paria. Si libellus fuerit gñalis & prosecutio gñalis, ipso iure nō ualet snia in parte, ut l. qd tū. ff. de arbi. Si aūt spāľr fuerit psecutus. Refert, qa quædam est prosecutio ad litis inchoatione, ut lit. cont. quædam ad uehementem probationē, ut subsequentia post lit. cont. Si ergo lis fuerit spāliter cont. sup certo capitulo, tm ualet snia ipso iure. & alia capitula super quibus non fuit lis contestata complecti non pōt, quia diffinitiua nō pōt ferri super eo super quo non erat lis cont. Si autem erat generaliter lis contestata, sed postea actione patiente declarata super uno capitulo, siquidem sequitur, s. tunc snia specificè fertur in uno capitulo, reseruato tñ iure si quod cōpetit: in aliis aūt ualet snia. Si aūt simpliciter est lata tunc de iuris rigore non diuidiē ƒm naturam sniæ quæ est q sit indiuidua: & ideo de rigore in omnibus obest, sed de æqtate: quia non prosecutus est omissis mediis datur replicatio nisi actor dolo fecerit causa uexandi reum. ff. de arbi. l. de rebus, & not. in d. l. licèt, per Cy. Sed ubi capitulum qualificat aliud, missio qualitatis non uitiat substantiā. sic. ff. de pœnis. l. si præses. non enim tanta uis est accidentis licet dependat ab ipsa substantia. sed econtrà facit quod no. ff. de suspec. tuto. in l. hæc enim. in tertia uerò parte ubi plures actiones cumulantur eodem libello & iudex iudicat de una tantum. Dico q plures libelli censentur, & ualet sententia ipso iure, ut si quis cumularit petitorium & possessorium. C. de appel. l. j. est & pars reciproca. Et tunc aut reciproca circa idem iudicium, ut numero indiuisorio, & tunc non ualet sententia in parte lata, ut si iudex designat uni partem & non alteri. ad hoc facit. l. in hoc iudicio, famil. erc sc. Aut sunt diuersa iudicia ut causa conuentionis & reconuentionis,

petitionis & compensationis: tunc ualet sententia in alter, sed propter iniquitatem iudicis potest appellari. ff. quæ sententiæ sine appel. rescinduntur. l. j in fi. & de cōpen. l. quid. §. j. cum simi. Et per ista uerba plura iura ad consonantiam rediguntur. Inno. hic aliqualiter tangit ista in cap. cum inter nos, de re iud. sed hic not. hoc clarius. Bald.

Sententia est certa, licèt referatur ad instrumenta in iudicio non producta. ita not. Inn. in c. cùm uenerabilis, de excep. fol. 176. nu. 8

Sententia iudicis excommunicati si non erat publicè excommunicatus, ualet. ita not. Inn. in c. excep. de excep. fol 178. nu. 1. casus est in c. ad probandum, de reg. iu. Nā sententia publicè excommunicati non tenet, ut hic per Inn. & Abb. in d. cap. ad probandum, de re iud. & etiam de iure ciuili, ut not. in l. j. C. de re iud. in gl. ord. quam no. quia est singu. Bal.

Sententia arbitratoris condēnatur etiam si sit iuratum nō uenire ꝫ. ita no. Inn. in c. Quintauallis, de iureiu. f. 172 nu. 2. & uide supra in uer. Præsumptio, in 3. q.

Sententia reductionis ad arbitrium boni uiri meref executionē officio iudicis. ita no. Inn. in d. cap. Quintauallis, de iureiu. fo. eo. idem in iuramento apposito in compromisso arbitratoris secundum eum ibidem.

Sententia lata per arbitratores in diebus solēnibus ualet: qa quod fit ab eis tenet & in quacūq; die solēni. Rō. n. est, qa arbitrator non dr propriè iudex, nec iudiciū cēsef nec p cōsequēs snia. uide Inn. in d. c. Quintauallis, de iureiu fol. ut s. & uide in auc. ut differentes iudices. §. si uerò, col. 9. & in Spe. in ti. de arbi. §. si. sed nunquid amicabilis. Bal. uide supra in uer. factum in 12. q.

Sententia debet mandari executioni non obstante q aliquis dicat se habere ius in illa re, pręstita tamen cautione per illum cui illa res adiudicata est. ita no. Inn. in c. ueniens, de testibus. fol. 155

Sententia potest ferri in cā matrimonij sine scrip. ita not. Inn. in c. Albericus, de testi. fol. 160. nu. 1. in aliis aūt casibus requif scriptura, & pōt ferri sine testib. ƒm Inn. ibidem. Sed ar. ꝫ in auc. de hr. & fal. §. si uerò absti. col. pen. Sol. dic q ibi loquitur in inuentario. Bal.

Sententia lata præsente parte & non ꝫdicente psumif pro ea q sit lata solēniter & ueritatem cōtineat. ita no. Inn. in c. quoniam ꝫ falsam, de proba. fol. 152. ad hoc facit. l. j. C. de relatio. & l. cum ostēdimus. §. fi. de fideiuss. tut. & l. si. quando appel. sit Bal. uide gl. si. in fi. in d. c. quoniam contra falsam.

Sententia licèt dicat qualiter lis sit cōt. & iuratum fuit de calūnia & c. ut solet apponi in sententiis, non pp hoc creditur sententiæ nisi alias appareat per acta. ita no. Inn. in d. c. quoniam contra falsam. fol. eod.

Snia excōicationis nō psumif pro iudice nisi prout in aliis sententiis. ita no. Inn. in d. c. quoniam ꝫ falsam. fol. eod.

Snia diffinitiua debet ferri ex psonali citatione. idē in sentētia excōicationis, qa requirit monitio. Hoc uerū nisi reus malitiosè latitaret, qd psumif ex cōiecturis, ut no. in l. Fulcinius. ff. q. ex cau. in pos. ea. Vel ēt absens à loco debito residētiæ pura ab ecclesia ubi tenebaf residere. nā tunc sufficit eū citari, ibidem. Præsumitur. n. se malitiosè absentare cū teneaf ibi residere. hoc uerū agēte eo cui est obligatus ad residētiam, puta agit ecclesia ꝫ clericum, uel uxor ꝫ maritum. secus si tertius ageret, quia quò ad eum non tenetur residere, uide istud no. p Inn. in c. si aduersarius, de eo qui mit. in poss. causa rei seruandæ. fol. 148. nu. 7. Bal.

Snia etiam incerta non ualet super expen. ita no. Inno. in c. finem,

c.finem,de do.& contu.f.t44.nu.2. uide s.in uerb.Petitio,in 5.q.& s.in uer.Confessio,in 6.q.

Snia priuationis non est necessaria qñ quis renunciauit beneficio, quia ipso iure est priuatus,& ideo sine alia citatione pt statim ab ordinario alteri cooferri bñficium illud, & auferri sibi possessio.Sed qñ quis per delictũ uel contumaciam est priuandus,tunc requiritur snia, & ea lata priuatus erit & non ánte, ita no.Inn.in c.audita, de rest.spo.fo.137.nu.4.Ad ultimum dictum uide glo.quæ tenet ɔrium in c.commissa,de ele.li.6.in glo.quid si &c. Circa primum dictum uide in c.licet eps, de præb.li.6. in nouella,& in c.secundum leges,de hæreti & de of. ordi.in c ordinarij eo.li.in nouella.

Snia iudicis qui bona fide est in quasi possessione iurisdictionis ualet.Vñ in iurisdi.queritur possessio ab ordinario qñ ingressus est territorium,& subditi sibi obediunt in præceptis, unde magis signum obedientiæ est facere siue obedire q̃ pati.ita not.Inn.in c.in literis,de restitu. spo.fo.t38.nu.7.& 8.De hoc uide l.si urbana,ff. de condi.inde.& l.filiæ.ff.de solu.

Snia fertur non solum super eo q petitur,sed ẽt super causis eius ita not. Inno.in c.cum ecclesia, de causa poss.& proprie. fo.t34.nu.2.

Snia non tenet qñ non præcessit legitima citatio.ita no. Inno.de procur.c.querelam.fo.t02. nu.2.& uide.ff.de re iudi.l. si cum nulla.& in l.uir bonus.ff.iudi. sol.& in l. si pf.C.ne de sta.defun.secus si est aliqua & põt elidi, quia arctat nisi opponatur.Bal.uide s.in uer.Citatio.in pe.q.

Sententia uel pcessus qñ petitur annullari imploratur officiũ iudicis.ita no.Inn.in c.ex insinuatione,de procura. fo.t03.idem si contractus,ut in c.cõstitutus,de in integ. rest.& offi.iudi.largo modo dr actio personalis,& nõ parit exceptio rei iud.nisi ex cã expressa in libello.ita not. Inn.in d.c.ex insinuatione,uide p Bar.Bal.in l. quæ sub conditione.§.fi.ff.de condi.insti.

Sententia uniuersalis mandatur executioni in rebus quæ probantur tẽpore executionis. ita no.Inn. de of.or.c.cõquerente. fo.95. facit.l.facultas.C.de iure fil.li.x. Bal.

Snia lata super iurisdictione negatiuè non põt reuocari, etiam de uoluntate partium prorogantium,ita no. Inn. io c.sigoificasti,de of.dele. fo.77.

Snia non meretur executionem nisi constet de citatione uel præsentia partis tpe sententiæ.ita no.Inn.in c. cum in iure,de of.dele.fo.86.nu.3.idem tenet Guil.de Accu. in l.j.ff.io ius uoc.Bal.uide ibi Guil.& Bar.qui hoc limitant,nisi requirarur citatio inscriptis,& dic ut p Io.An. in c.ult.de elec.li.6.in nouella.

Snia,aliquem esse procuratorem,nec præsumi esse si negetur,ẽm Inn.in c.cum in iure de of.dele.fo.eo. Non ob. l.optimam.C.de contrahen.& comoiit.stipu.quia ibi loquitur in contractib. in qbus pars nunquam uidetur cõfiteri id q est de substantia. Bald.uide s. in uerbo præsunipto,in pe.q.

Sententiæ latæ sine ordine & cã non est parendum , secus est in pręcep.quæ non pertinent ad forum cãrum sed ad auctoritatem pcipientis.ita no.Inn.io c.ad aures,de tempo.ordi. fol.63.nu.1. facit.ff.de annuis leg. l.Quintus §. Pompo.Bald.uide s.in uerbo mandans,in 11.q.& s.hoc eodem uerbo,in t.q.

Snia in dicto tenet licet in cã uel rõne non corrigat, quia falsa uel erronea.ita no.Inn.in c.in psentia, de renunc. fo.59.ar.l.scio.ff.de app & l.Titianus ff.q cum eo. & l. Aemilius.ff.de mioo. Nam qñque remouetur rõ & non dictum,ut l.Pap.exuli.ff.de mino.& uide gl. in l.si is ad quem.ff.de acq.hære.Bal.

Snia est nulla si non uocati fuerunt quorum intererat. ita no.Inn.in c.dudum,el 2.de ele.fo.51.& uide gl.in l. minor.ff.de minoribus.Bal.

Snia in notorio lertur ẽt non citata parte.ita no.Inn.in c. quanto,de transa.Vide gl.ɔriam in c.ad nostram,de iureiu.de diuor.c.porrò,& de purg.ca.c.cum dilecti.

Snia lata ɔ minorẽ uel ecclĩam ex falsa uel obrepticia pbatione ipso iure est nulla,ut l.j.C.de seo. aduer.fis. latis li.t1.Præsertim inter pupillum & tutorem cum indefensus sit & solus sit ex una parte, & tutor ex altera. ff.de excu.tu.l.q testõ & ff.de min.l.uersi.§.ex facto.Sed si est lata cõtra maiorem ex falsa cã tacita uel expressa ualet,sed datur restitutio.ff.ad Treb.l.seruo inuito.§. cum ptor & ff.de acq.hęre.l.si is ad quem,per gl. & Dy. per Inn.de renun.c.in præsentia Bal.

Snia an mandet execu.in piudicium unius non alterius, uide per Inn.in c.cum super,de re iudi. fo.r85.nu. 2.

Snia lata super actione parit excep. rei iudicatæ sup eadẽ actione,& sup alia quæ primò non potest cumulari, ut ff.de excep.l.fundt.idem in excep. ut c. cum dilecti, de ele.ut excludat ius excipiendi.ita no.Inn.in c.2.de ordi. cogni.fo.t31.& ipse idem e.ti.c.fi.& per Host.ibid. Bal.

Snia lata super exceptione ɔ excipientem si processus fuerit summarius,non tollit ordinariam iurisdictionem ita no.Inn.& Host.in d.c.2.& fi.de ordi.cog.facit. ff. de re iu.l.a diuo Pio §.si super rebus.si uerò processus fuerit ordinarius, aut tendit ad eundem finẽ cũ actione & tollitur actio.ff.de cõpensa.l.q in diẽ.§.j. Aut ad aliud psequendũ:& tunc non tollit.ff.de euictio.l.uẽditor:qa ad aliã rẽ ageret,ergo non ob. exceptio,ut l. cũ quærit. ff.de excep.Inno.Bal.uide p Cy. in l. peremptorias. C. sen.rescin.non pos. & per Bal.in l.qui Romæ.§. duo fratres.ff.de uerb.oblig.

Snia lata sup excep.iurisd.p exceptionẽ nõ sufficit ad agẽdum nec accusandum nec eædem probationes ualent secundum Inn.in locis superius alle.nisi in adulterio,ut ff.de adul.l.2.§.si publico.& facit q no.ff.de uer. ob.l. q Romæ.§.fi.Ex hoc ego dico q ille q uenit ɔ laudũ excipiendo,nõ incidit in pęnã.l.distinguemus.§.cũ qdã.ff.de arbi.l.non intelligit.pptera conuictus in pœnis.immo iteratò pt pbare suã excep.secus fortè agendo,ut d.§.fi. Bal.Et uide omninò s.in uer.Citatio,in 44.q.ubi habes utrum snia lata a iudice coacto ualet necne.&c.

Snia non dẽt retractari ptextu exceptionis de nouo repertæ.ita no.Inn.in c.dilectus,de rescri. fo.17.nu.3.

Snia si cõtinet multa capła licitum est appellare in uno solo.ita no.Inn in c.dilecto,de ap.fo.202.nu.2.casus est in c.Raynaldus,de testis.uide s.in uer.Libellus,in 5.q.

Snia dat & aufert animũ possidenti,qa dat animũ uictori,& aufert uicto,& hoc sufficit in corporalib.ita no.Inn.io c. cum uenissent,de in integ.rest. fo.108.

Snia lata sup expẽ.licet sit cõditionalis & incerta ualet & iudex sniando põt sibi reseruare taxationem.ita no.Inn. de do.& contu.c.finem. fo.t44.nu.3.

Snia pt retractari ɔrio iudicio qñ in eius tenore cõstet de eius iniustia.idẽ si non fuit ordo seruatus.idem si aduersarius eius q uicit spõte est admissus corã papa ad pbationẽ iniquitatis licet non fuerit appellatũ.ita no.Inno. in c.cum Bertol.de re iu. fo.186.nu.4

Snia lata me sciẽte rũ certa psona possidẽte rẽ meã mihi p iudicat q̃tũ ad possessionem,sed non quantum ad pprietatem.ita no.Inn.in c.cum super de re iu. fo.185.nu 9.

Snia excõicationis non põt suspendi licet tpe inchoationis possit reuocari & prorogari.ita not.Inn.in c.cum inquisitionẽ,de ap. & ibidẽ uide qñ posit appellari & qñ non

nõ a ſnĩa excõis,& uide per eundem in c.fi. de ap.fol. 193
Snĩa non ſolũ ſuſpenditur p app. ſed etiam ꝓ man.& ꝓhibitionem in diẽ factã,ut ſi fortè iudex ꝓhibuit ingreſſum poſſeſſionis, uel ſuſpẽdit quem à bñficio : qa p appellationem,mandatum,& ꝓhibitiones ſunt ſuſpenſæ: ſecus eſt in ſentẽtiis cẽſuræ & in ſnĩa interdicti uel excõicationis,qa appellatio eas nõ ſuſpẽdit ita no.Inn.in c.ad hoc,de app. f.191.n.1. Et qd in ſuſpẽſo à Põtifica lib. uide ibidẽ Inn. Et iõ ſi excõicatus appellauit à ſnĩa excõis lata in eum pẽdente appel. eſt uitandus in iudicio,ut ipſe idem no.in c.ſæpe,eo.tit. Rõ aũt ſumitur ex ꝑdictis, quia ſnĩa excõmunicationis propter appellationem non ſuſpendit. facit.c.ſolũm,de ſen.excõ.lib.6.
Sententia non eſt exequenda ꝫ hæredem niſi ꝑmiſſa citatione, ut per Inn.in c.quia uer.de iud. fol.118
Sententia qualiter formatur quando agitur ſm formam l.diffamari,C.de ingenuis manumiſ. uide per Inn.in c.dilecto, de præben. fol.216.nu.5
Snĩa diffinitiua an debeat ferri ꝫ diffamantẽ,an faciat ſibi imponi ſilentium ſuper diffamatione ſolũm? Dic ꝙ ſi clarè fuit probatum de iure diffamari,ferri debet diffinitiua. ita no.Inn.in c.cauſam q̃, q filij ſint leg. f.284
Sententia excõmunicationis habet duos effectus,qa expellit & in expulſione detinet. Econtrà operatur abſolutio. ita no.Inn.in c.officij.de ſent.excom. fol.328
Sententia qualiter formari debet in danda reſti.in integ. contra contractum,uide per Abb.in c.ad noſtram,de rebus eccl.non alien.
Sententia lata in abſentẽ cã abſentiæ ꝓbata retractat. ita no.Abb.in c.cùm Bertold.de re iud. Aduerte qa abſentia, alia eſt neceſſaria & iuſta,& fauorabilis,ut cã reip. & teſtimonij Alia neceſſaria & odioſa,& eſt abſentia bãnimẽti,ff de mino.l.Pap.exuli.& uide ꝙ no.ff.ex q.cau. in poſ.ea.l.ad cognitionẽ,in gl.ordin. Alia uolũtaria & fauorabilis. De hac dicit l.nemo ff.ex q.cau.ma. Alia uoluntaria ſimplex,i.nec fauorabilis nec odioſa, ut cã rei familiaris,mercãtiæ & ſolatij. De hac dicit in l.fi. de in inte.reſt. Ois ergo abſentia aut eſt neceſſaria,aut uolũtaria. Neceſſaria eſt duplex, quædam priuilegiata & amica legis:quædam deteſtabilis & odioſa;uolũtaria eſt triplex,quædam habẽs ꝓrogatiuam ut cã ſtudiorũ, quia reipub.intereſt. quædam odibilis & contu. quædam neutra : puta quãdam artem mecanicam,ut mercantiæ & ſimilem artem, uel cauſam. no.iſta Bald. Inno.hoc dicit in c.querelam, extra de procur. fol.102
Snĩa præiudicat tertio q habuit ius ſe opponẽdi & paſſus eſt de ſuo iure diſputari, qa potuit ꝓhibere ne ſibi fieret ꝓiudicium ſe opponẽdo,& qa non fecit,uĩ ꝯſenſiſſe niſi appellet. ita no.Inno. & Abb. in c.quamuis, de re iud. & uide ff.ſol.ma.in l.ij.§.uolũtatem,p Iac.de Are. & Dy. Extra no ꝗlla regula, Res inter alios acta, &c. Fallit in primo decr.quia oibus prodeſt, qui ſunt paris rõnis & ꝯdõnis,& vno admiſſo omnibus aliis eſt parata uia,C.de bo.auct.iud.poſſ.l.fi.& ff.cõmodati.l.vnus. nã miſſio eſt ex edicto ꝑtoris, & ꝑtor oibus ſuum edictum aperit, adeò ꝙ licèt miſſus renunciauerit miſſioni, hoc non nocet alis qbus erat uia aperta,ff.de ꝫtab.l.ſi poſt mortem. Non obſt ff.de mino.l.ſi iudex,quia hic erant priuilegia paria, ibi aũt priuilegium minorũ erat maius prius q̃ maiorum, & erant correlatiua, & deſtructo antecedente deſtruitur & ꝯñs. Sed in caſu noſtro vnum non depẽdet ab alio niſi quò ad originem, non quò ad ꝑductionem in eſſe. Item eſt & alia rõ illarum legũ:nã cum creditor mittit ĩ poſſ. oium bonorum oibus debet ꝓdeſſe miſſio,non aũt ꝑiudicare : cæterũm nec inducere ius prioritatis,quia nõ debet intentio iudicis ꝑiudicare aliis nõ citatis. Hodie uerò nõ fit niſi pro mẽſura debiti declarati,& ſic eſt coarctata ad vnum ſolum debitum,ergo aliis non ꝓdeſt, ut in c.qñ frequẽter,in ſi. ut lite nõ ꝯteſt.qđ uerum eſt,ſi ſint oĩa bona vnde poſſit aliis ſatisfieri; alias bene ꝓdeſt.ut no.in d.l.cu vnus: hoc uerum quò ad pignus ꝑcipiendum, ſed quò ad ueniendum ad ſcđm decr.ſine alio primo decr.ſemꝑ prodeſt,quia ordo ſeruat. rõ legis eſt in d.l.cum vnus, ſm Iac.Bu.qđ eſt no. Bald. Sed an eſt idem in captura ꝑſonę debitoris ſicut rerũ,uidelicet ꝙ captus ad petitionẽ vnius creditoris fingat captus ad petiõium. Certè hoc nulla lege cauet,ꝙ ex eadem captura oĩbus ius querat. Sed bene credo ꝙ p nouum ꝓceſſum poſſit bene recõmẽdari in carcerem. Si aũt prima captura ꝓnuncietur nulla, recõmendatio q̃ in ea fiet euaneſcit, ut in d.l.cũ vnus,ſm Bar.qui hoc diſputauit Sed quid in ſcđo decr. an oĩbus prodeſt? dico ꝙ nõ,quia habet uim diſtõnis.Et iſtud ſcđm decr.põt dupl'r interponi,ſ.p miſſionem & p adiudic.in ſolutum,ut in l.ordo,C.de excep.rei iud. Si ſit uẽditio debet ſatiſfieri emptori, & ſuperfluum ſi qđ eſt,diſtribuatur aliis,ut d.l.ſi.§.ſi autẽ, ubi no.ꝙ licèt uenditio debeat fieri ꝓ menſura debiti, tñ non eſt uenditio nulla, licèt excedat modus: & ad idẽ facit qđ no.C.quo appel.nõ reci.in l.ab executione,ubi gl.dicit ꝙ debet appellari. Non tñ ꝙ iſtud plus debet poni in ſequeſtro reddẽdo cui iudex mãdabit. Et ꝙ in illa uẽditione q̃ fit iure creditorũ alias uẽditoris debet interuenire ſcript.& debet fieri apud acta cum iuro,ut d.l.ſi. Adde ẽt ꝙ expẽſæ q̃ ueniũt reficiẽdæ rõne primi decr. ꝑbanẽ ꝑ iuſm ut d.l.ſi.§.j.quæ omnia tene menti. Bal.
¶Senex quando dicatur quis ita ꝙ eius teſtimonium recipiatur ante lit.conteſt.relinquitur arbitrio iudicis. ita no.Inn.in c.quoniam,ut lite non conteſt. fol.125.nu.2
¶Sigillum,quando ſit credendum ſigillo, uide per Inn.in c.ꝑ de fide inſtr. fol.164.nu.2. & per Bar.in l.Lucius, ff.de fide inſtr. Bald.
Sigillorum de materia & auctoritate ſigilli. uide plenè p Inn.in c.ij.de fi.inſtr. f. 164.in uer.Sigillum, & ĩ in uer. Citatio, in 4.q. uide ſupra in uer.Credulitas, in 4.q.
Sigillum appellat ius canonicum, ſed ius ciuile appellat annulum.ita no.Inn.in d.c.ij.de fi.inſtr. f. 164. ſuper d. uer.Sigillum,circa mediũ,dum dicit. item no.ꝙ ius ciuile appellat &c. Et ſic quotienſcũq; fit mentio in iure de annulo vult loqui de ſigillo. item ſcias ꝙ ſigillum, aliud auctoritatis, ut ſigillum Papæ,Epõrum,& dominorum tẽporalium. Aliud ſolẽnitatis,ut ſigillum teſtiũ in teſtamentis. Aliud teſtimoniale,ut l.ſi qua p calumniam,C.de epiſ.& cle. Aliud ratificatiuum,ut l.ij.C.de reb.alie.non alie.non tñ dr ſigillaſſe ille qui errauit. C.plus ualere qđ agit.l.ſi.ita no.Inn.ĩ d.c.ij.qđ no.Bal.
Sigillum quid importet,& quid cedula uacua ſigillata. uide per Inn. in d.c.ij. fol.eod.
Sigillare põt quis cedulam licèt nõ legerit eã. ita no.Inn. in c.quãto,de his q̃ ſiunt à prælato. qđ tene mẽti. Bal. Sed ꝫ uĩ dicere gl. in d.c.ij. in gl.ſuper uer Sigillũ &c. ubi dicitur ꝙ non dr ſigillaſſe ille, qui non audiuit nec uidit,nec ſubſcripſiſſe uidetur ille qui errauit.
¶Simonia,uide ſupra in uerbo Ius,in 1.q.& ſupra in uer. Preces, in 1.q. & ſupra in uer.Soluere, in 3.q.
¶Syndicus creatus à cõuentu non indiget confirmatione epi uel alterius ſuperioris. ita no.Inn.de iur.caluũ. in c. cũm cãm,& c.Imperatores. f.129. Credo hoc eſſe uerum qñ ꝯuentus habet bona diſtincta à ꝑlato,quia tunc põt. nam tunc habet ꝓpriam adminiſtr. aliàs ſecus, ut no.Inn.

no.Inn.in c.edoceri, de rescr. Sed in syndico vniuersitatis creato, an requiratur ꝯfirmatio uel auctoritas superioris, gl.in l.nulli.ff.qđ cuiusq; vniuer.noie, dicit ꝙ sic. Guil.de Cu.tenet ꝯtrium, si factus fuerit ad agẽdum. nam quædam vniuersitates nõ habent iudices ut villæ, & tñ faciũt syndicum. Sed si vniuersitas uellet alienare, tunc in cõfirmatione syndici requirit decretum, ut l.fi. de rei uẽd.vnde dicit ibi Inn.non facio nim in noĩe, sed in persona, & qualitate ꝯstituentium, & modò ipsius cõstituentis: quia si dico, facio Titium actorem uel syndicum meum, erit ꝓcurator, & nõ actor uel syndicus: nec ꝑp hoc uitiatur ꝓcuratorium, ar.ff.de ꝯd.& demõ.l.pr Seuerinam. §.condõnum uerba. non.n.oẽs homines uti sciunt propriis sermonib.l.quot.C.famil.erc. Et est no. ꝙ eps & alij prælati ꝓcuratorem ad eorum lites ꝓprio sumpto uocabulo: quia ꝑsumuntur dñi in agendo. Et ciuitas facit etiam ꝓcuratorem in suis rebus ꝓpriis sumpto proprio uocabulo ꝓcuratoris, quod cum est non requiritur decretum in uera constitutione procur.ita no. Inn.in d.c.causam, de iur.calum.qđ tene menti. Bald.

Syndicus constitutus à capitulo cum uolũtate prælati, an uideatur constitutus ab utroque, s.prælato & capitulo. uide per Inn.in c.j.ne sede nac. f.228. qui sentit ꝙ sic, arg.ff.de procur.l.si filius, §.sed & filia, arg.contrà, ff.de ma.nind.l.si pater, in fin.& econtrà, certum est ꝙ ualet, per d.§.sed & filia. Bald.

¶Silentium nũquam imponitur silenti sed nexãti, hinc est ꝙ si habeo debitorem & nihil ei dico, nõ põt petere ut mihi silẽtium imponatur: nec põt petere ꝙ mihi terminus assigneť ad probandum uel ad agendum, ut l.j.C.ut nemo inuitus agere uel accu.cog. Sed si infamo delatorem si quidem de statu, ipse põt petere & implorare officium iudicis loco defensionis & loco deficiẽtis actionis, ẽm l.diffamari, C.de inge.manu.quia diffamatio affert periculum diffamato: cũm hoc ipso diffamans se gerat pro dño. Si uerò diffamo de crie, & tunc aut in iudicio aliquem diffamo, & debet mihi terminus assignari ad agẽdum, ff.de actis.l.cum Titia, & l.si ea, C.qui accu. non poss. & c.licẽt, de accus. & ff.de fal.l.athletas. Aut extra iudicium, & nõ in faciem iudicis; & tunc istud officium iudicis mercenarium non ꝑtinet ad inuicẽ. Sed ego infamans teneor actione iniuriarum, ut ff.de iniur. litem apud Labeonem, §.qđ in cœtu. & tunc priuatum est crimen iniuriarum nisi in famoso libello, ff.de iniuriis.l.lex Cornelia.§.fi.Nulla tñ lege cauetur ꝙ hæc sit sñia falsi, imò nec l.tenuit, ff.ad turpill.l.qnæsiũ. Qñq; tñ ex uerbis diffamatoris oritur controuersia possessionis, & tũc agi põt, ff.de lib.leg.l.Aurelius, §.cẽtum, in gl. Dic ergo qñq; reus iure ordinario non põt producere testes cum petit eos recipi & publicari ad æternam rei memoriam, & dr quis reus rõne obligationis. item ratione possessionis: nam possessio facit quem reum, ff.de iud.l.non alias, §.j.C.de alie.iud.mu.cã fac.l.j.ff.de no. ope.nũ.l.si prius. Et dicit Io.ꝙ testes publicati ꝑ eo ad æternam rei memoriam non ualẽt. Et idem si agat ꝙ recepti sunt ad finem defensionis, nõ ad finem agendi. Sed certè finis est diuisibilis in agendo & defendendo, & iõ non ualent pariter in utroque, ff.de iureiurã. l.sed & si possessori, §.fi. Saluo tñ iure oppnnendi in ꝑsonas & dicta cum extra ordinem sint recepta, C.de testi.l.fi. Et no.casum ꝙ interdum recipi petit testes is, qui non habet actionem nec habere sperať: & tũc testes publicanť ut hic, & ff.de testi.l.curabit, C.de usur.pupil.l.fi.interdum qs non habet actionem, sed haberi sperať: & tunc loquitur, ff.ad l.Aquil.l.in lege. Sed ibi ſpãle, quia duo concurrebant, uidelicet odium delinquẽtis & timor interitus ꝓbõnis. Interdum habet actionem & est timor ne pereat ex dilatione legali, & tunc loquiť, ff.ad carbo.l.iij.§.duæ causæ. Interdum habet cum præsenti exercitio cum testes sunt ꝑp ꝙ possunt recipi; & tunc examinantur & non publicanť, s.tunc, sed postea suo tempore, infra annum tñ nt in c.qm frequenter, ut lite non contest. nisi partes uelint statim publicari. & tñ publicatio testium nõ erit actio, ut no.ff.de iniuriis. l.sed & si vnus, §.penult. Et an requiratur citatio personalis qñ testes extra ordinem recipiunť, no.Inn.in c.significauit de testi.ubi prædicta oia dicit in substantia. & ibi uide. facit ad ultimum, ff.de incend.rui.nau.l.Pedius, & l.ne quid. non tñ citatus est semper admittendus ad ꝯdicendum, ut no.ff.de bo.poss.l.iij.§.pen. & addo ꝙ no.ꝑ Dy. in l.iij.de dam.infe. & ꝑ Io.An.in c.ꝑsumitur ignorantia, de reg.iu.in vj.in mercurialib. Bal. vide qđ no.gl. in l.gesta, ff.de re iud. ꝙ in apertura & in attestationũ publicatione non est necessaria citatio partis. Alij dicunt ꝯ, Bar.all.illam gl.sed nihil dicit de citatione, sed de præsentia tm. Adde etiam ꝙ attestationes non publicatæ non faciunt fidem in alio iudicio, quia illa acta demum faciunt fidem in alio iudicio, q̃ trãslata sunt in publica monumẽta, ut d.l.gesta, de re iud. & no.in l.iij. ff.quæ in frau.cred.ẽm Ricar.Malũbra & alios, & tene bene omnia ista menti. Bal. Et uide supra in uer.Appellatio, in 21.q. & supra in uer.Sententia, in 74.q.

Silentium habetur ꝑ consensu in temporali concessione, quã facit prælatus. ita no.Abb.in c.cõtinebatur, de his q̃ fiuot à prælato. circa qđ dic, aut prælatus facit aliqd utendo, aut concedẽdo. Primò casu, aut suis propriis & solus põt, ut in c.edoceri, de rescr. Aut cõibus, & non põt solus, sed capitulum debet sibi consentire. qđ facit eo ipso ꝙ scit & non ꝯdicit. nam prælatus assimilať patri, & capitulum assimilať filiis, ff.sol.matr. l.si cum dotem, & l.ij.§.uolũtaiẽ, & ff.de ꝓcu.l.si filiusfa.§.sed & si filia. Nisi prælatus ad turpem causam uteref, quia tunc taciturnitas capituli habeť pro ꝯdictione, ff.sol.matr.l. si cum dotem, §.eo autem tẽpore: nam ꝑsumptiones legis de consensu loquentis ad licita & honesta aptanda sunt, nõ ad illicita, arg.ff.de furtis.l.q uas, §.uetare, & facit ff.quarum rerum actio non dai.l.j.§ q̃ honorãdæ, in fi. Aut prælatus utitur rebus uel iuribus ꝓpriis capituli, capitulo tacente, & tunc ut ꝙ non ualeat qđ ipse facit, quia imittit falcem in alienam messem, & capľm scit ius suum ubiq; durare, ff.quib.mo.pign.uel hypo. sol.l.sicut, §.non uř. nisi capľm se subscriberet uel consentiret expressẽ, ut d.l.sicut, §.uendõnis, & ff.de pign. l.fideiussor, §.patere alias apponeret sigillum, C.de re. alie.non alien.l.ij.cũ similib. Et hæc uera qñ prælatus facit acta oomine suo, secus si ut ꝓcur.capituli, quia tũc taciturnitas habetur ꝑ mandato, ut no.ꝑ Ion.in c.edoceri, de rescr. & probatur in l.sem p, §.q non prohibet, ff.de reg.iu. Si uerò ꝑlatus facit aliquid concedendo: & tunc aut in illa concessione requiriť certa forma, & nõ sufficit taciturnitas, ut in auctẽ.hoc ius porrectũ, C.de sacrosf.eccl. Aut sufficit nuda uolũtas; & tũc sufficit sciuisse, ut d.c.continebať. q oia sunt menti tenenda. Bal.

Scrutinium, uide supra in uerbo Persona, in 1.q.

Specificatio, uide supra in uer.Citatio, in 22.q.

¶Scientia præsumitur post duos menses à die publicationis uel bonus uir arb trabitur. ita no.Inn.in c.ij.de cõsti. fol.3. & l.fi.ff.de decr.ab ord.fa. Bald.

Scientia Cancellarij habetur pro scientia Papæ. ita no. Inn.in c.cùm dilecta, de rescript. fol.14.nu.3

Scire

Scire nullus tenetur sed credere & opinari. Inn. de rescrip. c. nisi cum pridem.
Scientiã probare debet qui allegat scire. Inn. de filiis presbyte. c. constitutus. fo. 69.
Scientia ꝑiudicat psonę transuerlali in suis casib. licèt citatio nõ interuenerit. uide Inn. in ca. qui-, de re iu. fo. 189 nu. 4. Et sic no casus in quib sufficit sola scientia sine aliqua denun. & uide C. si uanis ex plu. ape. l. j. Sed speciale est in causa appellationis, quia sententia est indiuidua, & ibi uide Cy. Bal.
¶Schisma est triplex, ut per Inno. in c. j. extra de schismaticis. fo. 301. nu. 1.
¶Spoliatus ꝑprio patrimonio conueniri põt super bñficio & rebus ecclesiæ. ita not. Inn. in c. ex parte, el 2. de rescri fo. 8. nu. 4. & uide s̄. in uer. Notorium, in 3. q.
De spoliatione iurium incorporaliũ uide plures quæstiones, quas ponit Host. in c. querelam, de elect. & ubi omnino uide per eum Bal.
¶Spiritualia possunt deponi. ita no. Inn. in c. examinata, de iudiciis. fo. 119 nu. 1.
Spiritualia & omnia incorporalia quæruntᷓ sine possessione, de cõcel. præb. c. cum nostris. ita no. Inno. in c. bonæ, de postu prela. fo. 25
¶Sponsalia 9hunturquatuor modis quos ponit Inn. in c. 1. de spon. dunrum. fo. 278. nu. 1. & uide s̄. in uerbo adulterium, in 1. q. ibi. cum sponsa. &c.
Sponsam de futuro non tenetᷓ qs ducere interueniẽte fornicatione, secus in uxo. ita no. Inn. in c. quemadmodum, extra de iureiu. fo. 172. nu. 3.
Sponsalia an qs cogatur complere uide plenè per Abbatẽ in c. illis, de despon. impube. & uide glo. in capitulo literis, de sponsa.
¶Statutum non ualet qñ uerba ipsius a domino tñ in subditos diriguntᷓ, secus si ad uniuersos. Item non ualet sententia de futuro quò ad dñm in subditos, quia iurisdictio dẽt ꝑcedere prouinciam quæ non præcedit, nam ex facto ante factũ non oritur iurisdictio in eos, qui foris sunt. ita no. Inn. in c. à nobis, de sen. excom. fo. 326. in subditis aũt põt fieri lex & 9 tertiam personam ex cã, ut no. ff. de capi. dimi. l. amissione. §. qui deficiunt. Sed sine cã non, nam si ex tali lege ageretur obstat exceptio doli mã dolus ẽt in legibus cõmittitur, ut l. j. in fi. ff. de excep. doli. ubi aũt in statutis ponitᷓ signum uniuersale ut omnis, quilibet, & quicunq;, ut no. ff. de reg. iu. l. j Si aũt fiet hoc in fraudẽ. quia casus non põt nisi ad unam pſonã accommodari: illa persona dr̃ nominatã: nã inter cæteros fiet exhæredatio. ff. de lib. & posth. l. Titius. & iõ pro singulari sermone habendũ est q. ad unũ solũ concludiᷓ. arg. l. si optio. ff. de op. leg. Plerunq; tñ expressa nocent quæ nõ expressa non nocentur in regula iuris. quædam q̃ ex formali expressione uitium sumunt, ut l. actus, de reg. iu tene menti & uide j̄. in uer. uniuersitas, in 1. 2. & 3. q.
Statuta collegij ualent inter illos de collegio licèt nõ sint aliter approbata per superiorem, non tamen ligant superiores ab obseruandum ista statuta. ut no. in l. 2. C. de consti. pec. Doc. dicunt q. potestas tenetur seruare inter mercatores sta. mercatorum. sic de aliis, ut in auth. de re sti. fideicommissi. §. argentarij. Et hoc si uerba statuti diriguntur in ipsos mercatores: nam quia lex confirmat istud sta. ergo potestas debet ipsum seruare. Si autẽ uerba statuti dirigantur in ipsum iudicem, non possunt imponere legem superiori, ut ff. de arbi. l. nam magistratus. & hoc quantum ad substantiam diffinitiuæ causæ. Sed quantum ad modum & ordinẽ processus quilibet iudex seruat statuta sua non alterius iudicis. ff. de testi. l. 3. in fi. C. quemadmodum testa. aperian. l. 2. & C. quę sit long. consue. l. 2. per Cy. Bald. uide s̄. in uerbo renuncians, in 5 q.
Statutũ nõ põt tollere alicui ius suum quæsitum nisi ex cã iusta rõnabili. Sed suũ auxilium uel iuris ciuilis ut actionem põt tollere, sed non funditus impedire qn officium iudicis imploretur: qa ẽt princeps nõ põt tollere nec auferre implorationem nec defensionẽ cũ sit de iure naturali. ita no. Inn. in c. quæ in ecclesiaᷓ, de const. fo 4. nu. 1. q no. itẽ scias q ex cã iusta põt fieri statutum etiam contra singularem personã, ut no. gl. in l. amissione. §. j. ff. de capi. Dy. Bal. uide s̄. in uer. clausula. in 2. q.
Statutũ laicorũ sup reb. ecclesiæ ualet si Papa illud cõfirmat, aliàs non. ita no. Inn. in c. 1. de transa. fo. 101.
Statutum priuilegium uel cõsuetudo, an quodlibet istorũ tollatur ꝑ unum actum 9rium, uide ꝑ Inn. in c. accedẽtibus, de priui egiis. Et dic q si qs offendat statutum uel consuetudinẽ & est talis qui põt eam tollere uf eam tollere, sed in priuilegio non est ita, quia non ꝑdir ipsum nisi quò ad illum qui facit. In contrarium, quia priuilegium est tñ indultum suo fauore, & ideo neminẽ nisi se ipsum lædit, & quilibet rei suæ est diffinitor & arbiter & uariare põt, quia nec legem nec hominem offendit. ar ff. de act. emp. l. si sterilis. §. fin. Nam priuilegia potius sunt facultatis q̃ necessitatis, & uti & non uti est in libera ptãte priuilegiati ar. ff. de mino. l. si iudex. Leges enim non debent poni in alicuius liberã ptãte, & ideo qui legem offendit frustrà eius auxilium inuocat. ut ff. de mino. l. auxilium. §. in delictis. nec debent leges ludificari, ut no. ff. de adopt. in l. si adoptio. §. cum. Nec etiã homo, ut ff. qui. mo. pig. uel hypo. solu. l. sicut. §. illud. indignatᷓ enim lex uacillationi quonis subesse cum cõstans esse debeat, ut ff. de iust & iu. l. iustitia. facit q no. ff. de procur. l. in causæ & erubescenda est narietas. ut C. de mõ mulctarum, in l. eos. uel dic melius secundum Inno. Aut loquimur in priuilegio, Et tũc cũ aliud sit omittere, aliud sit remittere, uel renunciare, licèt quis omittat in uno casu in aliis uti poterit. C. de excus. tut. l. uoluntate. nisi alij casus nascantur de eodem facto, in quo adhibuit cõsensum puta ex eodem testõ. C. ad lega. fal. auten. sed cũ testator. uel nisi ex lapso tpis inducatur præsumptio generalis renunciationis priuilegij ar. ff. de usu. l. qui fecissem. Sed dominij renunciatio nunq̃ præsumitur ex lapsu tpis ẽm Inno. q est no. De hoc no. C communi di ui. in l. pe. De possessione no. ff. de regu. iu. l. 3. per Dy. si tñ non occurit casus in quo priuilegij utẽdi facultas se nõ obtulerit. ex solo tractu tpis nihilꝑsumitur remitti, ut C. de decurio. l. in simul lib. x. ibi, dum dicit, si ne cessitas non exigit, patria non remittit. qui tex. est ad hoc no. ualde. Aut loquuntur in statutis uel consuet udine. Et tunc aut utens contradictiones haber, quod e ste potest, nam si totum capitulum faceret contra bona & utilia statuta ecclesiæ confirmata a superiore uel contra bonas consuetudines in utilitatem monasterij introductas, quæ statuta confirmantur ipsa firmitate inueteratã usus per l. de quibus. ff. de legib. unus ẽt de capitulo potest cõtradicere: & si nemo contradicat superior ex suo officio contradicit, nec tollitur id q est pro bono ecclesię introductum ex defectu potestatis causæ deficientis habet procedere inducere & tollere. ff. de legibus. l. de quibus. §. final. Aut consuetudo uel statutum est magis in fauorem personarum quam in fauorem realem ipsius ecclesiæ: & tunc per unicum actum directo contrarium frangitur statutum, non tamen si frangitur numerus canonicorum rumpitur propterea numerus

rus præbendarum, ut no. Innoc. in cap. pro illorum, de præben. nam non uř unum statutum sed plura capla. ff. de mino. l. etiam §. j Et ideo supra uno statuto non rumpitur aliud diuersum ab illo ēt procedente p eandem rationem, ut no. C. de sac. san. eccl. auth. quas actiones, Argumentum ꝯ. C. de indi. uidui. tollen. l. fin. Sed ibi est pluralitas plurium personarum & una lege conclusarum. & tene menti ista. Bald. uide supra in uerbo Ciuitas, in 1. q.

Statutum uel cōsuetudo non ualet in p̄iudiciū tertij, maximè superioris. ita dicit Abb. in c. ueniens, de iureiur. &c. uide s. in uer. Sacerdos, in 6. q.

Statutum dicit q filius non possit se obligare sine expressa licentia patris. modò in eodem instrumento filius & pater se principaliter obligant, nel unus pro alio fideiubet, nec dr q pater dederit licentiam filio, an sufficit? qui dam dicunt q non, quia est tacita licentia non expressa. uerū est enim q pr uř consentire. ff. qui. mo. pi. uel hypp. ꝯ. l. si gratuita. §. fi. & ff. qui. mo. pig. uel hypo. sol. l. Titius Sempronio, in prin. nam & duo rei uidentur inuicē fideiubere, ut l. uir uxori. §. fi. ff. ad Velleian. & arg. quod sufficit ff. de procu. l. filius. ff. sed & filia. Et si dicatur q non est expressa licentia, dico q satis est expressa rebus ipsis & factis. arg. ff. de legi. l. de quibus & necessariò sequitur ex uerbis, & ex tenore uerborum aperte colligitur ar. ff. de lib. & posthu. l. Gallus §. j. Nam & rationi statuti satisfactum uř, ergo & ipsi sta. ff. de ritu nup. l. libertus. §. senatus. C. de indi. l. fi. & de condi. & dem. l. cum ſta le. §. pen. in gl. Spe. in tit. de actore.

Statuto cauetur q ꝯ laudum nihil possit obiici an poterit peti reductio? Dico q non, ar. ff. de aleato. l. p. §. q autē idem si dicat q nil possit excipi: nam cum denegatur exceptio, & actio denegat per quā peruenit ad excipiēdū, ut C. de transa. l. nec intentio. ff. solu. mat. l. cum mulier, & no. ff. de mino. l. in causæ, el 1. per glo. & Cy. in addi. Nā nec minor hoc casu posset aduersus laudum restitui in integrum, sm Cy. ibidem. q est no. dignum. Si autem dicit q non possit agi, nř q possit excipi: quia qui excipit pprie loquendo non agit, ut p Inn. in c. 2. de cau. poss. & propr. fo. 134. ita ponit Spec. in tit. de arbitrio.

Stipulatio, uide s. in uer. Sacerdos, in 1. q.

¶Socius socij criminis tam ad testimonium q̄ ad præsumptionem non admittitur. ita no. Inn. in c. j. de test. fo. 154 uide j. in uer. Testis, in 27. q.

Socius debet participare cū laboribus dānis & casibus ad uersi alteri consocio aduenientibus, ita no. Inn. in c. sicut de iureiur. fo. 171

Socius potest esse procurator socij criminosi, ita no. Inn. in c. licet de accusa.

Socius de societate mercatoris, uide Bar. in l. penul. ad fin. ff. de stip. seruo.

¶Soluere pōt debitor etiam post terminum sibi assignatū lapsum, sed citatus ad certum terminum post terminū comparere non pōt sicut tenetur, quia non dicitur quis legitimè comparere, q nō comparet in termino. ita no. Inn. in c. eum dilect. de do. & contu. fo. 145. & uide glo. no. in c. quamuis, de app. in clem.

Solutio una utrique parti inducit præsum. ita no. Inn. in c. olim, de censibus. fo. 266.

Soluere notario pro scriptura quam fecit non est simonia ita no Inn. in c j. de simonia. fo. 296.

¶Solennitas consilij ordinis uel auctoritatis ubi requirit in aliquo actu factum non pōt alteri ratificari, quia de fi. it forma. ff. de seruis expor. l. minor. secus est si non est de forma. C. de precib. imper. offe. l. uniuersa. & secus est si est simplex consensus. ita no. Inn. in c. prudentiam, de of. de le. fo. 78. uide s. in uer. Renuncians, in 6. q.

Solennitates quæ debent interuenire in instrumento pōt per consuetudinem aboleri. ita no. Inn. in c. j. de fide instru. fo. 164. et per consuetudinem detrahitur istis solennitatibus. q est no. Bal.

¶Subditi ciuitatis uel ecclesiæ non tenentur obedire uiolento inuasori: imò propria auctoritate ei resistere possunt. ita no. Inn. in c. in literis, de rest. spo. fo. 138. nu. 3. & uide s. in uer. archiepiscopus, in 1. q.

Submittere, uide s. in uer. Appe. in 42. q.

¶Supplicatio quid sit; quid precum porrectio, quid petitio uenia ad corrigendū q male actum est, & qūo fiat, uide de omnibus istis per Inno. in c. auditis, de in integ. restitu. fol. 110.

¶Substitutio facta filio si decesserit sine liberis ex se legitimè procreatis, non excluditur p ingressum religionis. ita no. Abb. in c. Raynucius, de testamētis: q in incertis non certis locus est cōiecturis. Secus si simplr dixit sine filiis, nisi ingrediantur ordinem minorum, quorum ordo in capiendo non habetur loco filij. Et iō ordo fratrū minorum non excludit substitutum: immo facta professione statim admittitur substitutus, quia expectare mortem naturalem superuacuum est: unde non expectatur, quia non expedit. ff. de sta. libe. l. Arethusç, in ratione sui. Alij dicunt q idem est dicere simplr sine filiis, & dicere sine filiis ex suo corpore procreatis, ut no. Dy. ff. de leg. 2. l. si ita quis §. si is cui. Sed uide Cy. in autē. ꝯ rogati. C ad Treb. sed præcedens opi. in usu seruatur.

¶Successores an teneant de facto pdecessorum uide p Inn. in c. cum sm, de præb. fo. 217. nu. 13. uide s. in uer. Dignitas, in 1. q. & in uer. Capitulum, in 4. q.

Successor tenetur soluere debita prædecessoris si debitū fuit contractum in utilitatem ecclesiæ. ita not. Abbas in c. primo de solutio.

Surdus, uide omnino. j. in uer. testamentum, in 43. q.

¶Suspensus a pontificalib. uel ab ingressu ecclesiæ an sit irregularis, uide Inn. in c. cum medicinalis, de sen. excō. fo. 332 nu. 3. Et dic q non, nec excōicatus minori, secundum eum. uide s. in uerbo excōicatus. in 4. q. De suspenso ab ingressu ecclesiæ non est uerum q dicit Inn. ut patet in c. is cui, de sen. excom. li. 6.

Suspensus non pōt conferre præbendas nec exercere spiritualia. ita no. Inn. in c. tanta, de exces. præla. fo. 312. n. 5. uide s. in uer. Sententia. in 70. q. idem tenet in c. quia diuersitatem, de conces. præb.

Suspensus a iudice donec eū pæniteat alias satisfaciat magis suspēsus esse uř a Deo q̄ ab homine: qa hō exprimit q tacite inest p legē, & iō interim celebrans non est irregularis. q no. ita no. Inn. in c. proposuit, de cleri. excommuni. mini. fol. 309. uide supra in uerbo Appellatio. in 43. quæstione.

Suspensi celebrātes quales sunt irregulares, & quales sunt excommunicati celebrantes, uide ibidem per Inn.

Suspensus à beneficio quanto tpe duret suspensio, uide per Inn. in c. cùm bonæ, de æta. & quali. fo. 66.

Suspenso interdicto non pt appellari, quia uiget quò ad esse nō quò ad executionem. ita no. Inn. in c. cū inter de cōsue. f. 23. Et dicit ipse idē q licet interdictū relaxetur ad tps tn post illud tps non erit nouū interdictum, quia interim nō cessauit interdictū sed eius effectus allegat. l. cū hic status. §. siue ff. de do. inter ui. & ux. Sed quis effectus huius subtilitatis. Rñdeo, si est nouū interdictum t pe suspēsiōis posset appellari. si āt esset antiquū. nō. Et ista qō fuit de facto Bononię tpe do. Ioan. de Heulegio. & ista

& ista opi. Inn. uidetur uera, quã no. in l. si vnus. §. j. ff. de pac. Simile habes q licet securitas debeatur bãnito ad tẽpus, nõ semper durat bãnum, ut no. in l. is q reus, ff. de publi. iud. uide supra in uer. Excõmunicatus, in 1. q.

Suspensus ab officio impedit non solùm ea quæ quis consequitur ex confirmatione, sed etiam ex consecratione, ut collatio beneficiorum sm Inn. & Hostien. in c. dilecti, de consuetudine.

Suspensus à canone potest eligere, non tamen eligi. ita no. Host. in c. cum Vintoniensis, de elec. casus est in c. si celebrat, de cleri. excom. min.

Suspensus à canone celebrans non fit irregularis, secus in suspenso ab homine. Excommunicatus autem tam ab homine q̃ à canone celebrans fit irregularis. ita no. Inno. in c. sicut, de cohab. cler. & mul. fol. 208

Suspensi uel amoti in ecclesia à beneficiis non debent admitti ad omnes contractus ipsius ecclesiæ. ita no. Inn. in c. Apostolicæ, de except. fol. 177

Suspensus ab officio p crimen liquidum, uf suspensus à beneficio, secus si non suspenditur propter crimen, sed propter suspitionem criminum, ut propter infamiam. ita no. Abb. in c. decorem, de uita & hone. cleric.

¶ Superior potest denegare dispensa. sine citatione in parte. ita no. Host. in c. nisi, de renun. & uide supra in uerbo Sententia, in 2. q.

Superior ex quo cõfirmauit regulam, uidetur dedisse abbatibus potestatem faciendi ea q̃ sunt in regula contra suos monachos & conuersos. ita no. Host. in c. quanto, de offi. ord. uide supra in uerbo Sta. in 5. q. circa finem ubi superior ex suo offi potest prohibere.

Superior potest prohibere ne aliquod collegium fiat, & iam factum destruere. ita no. Inn. in c. dilecta, de excessibus prælatorum. fol. 312. nu. 4

¶ Subdelegatus, uide supra in uer. Modus, in 2. q. in prin.

Subdelegatus nunquam potest exequi, & ideò delegans ei uf sibi reseruare execu. sm quosdam. Inn. tenet contrarium, & cum in totum à se abdicet iurisdic. non potest sibi reseruare consilium. ita no. ipse in c. super quæstionum, de offi. deleg. fol. 83. nu. 9. Secus si in totum non abdicatur, ut ipse idem no. in c. si pro debilitate, eod. tit. aliàs in prædictis esset sibi contrarius, &c.

¶ Succumbens in exceptione quam opposuit contra testes condẽnatur in expen. ita no. Abb. in c. præsentium, de testi. nam sic faciendo processum causæ principalis retardat, sed omnis tardans processum condẽnatur in expẽ. C. de fruc. & lit. expen. l. pen. sm Bar. ergo &c.

T

Taciturnitas pro confessione non habetur. ita no. Inno. in c. j. de postul. præla. fol. 24

Tacens possessionem alterius uidetur impetrare obrepticiè. ita no. Inn. in c. dudum, de priuil. f. 317. & C. vnde ui. l. meminerint, & l. j. §. si qs adeò, ff. ne uis fiat ei. Bal.

¶ Tractatus futuri tẽporis non spectat ad iudicem in odiosis, sed in fauorabilibus sic ita no. Inn. in c. auditis, de procu. f. 104. nu. 2. uide gl. in c. Romana, de sent. excõ.

¶ Tantùm, hęc dictio tm̃. includit in se negatiuã, & cum testes õni sic deponunt est præsumptio. ita no. Inn. in c. licet, de proba. fol. 151

¶ Transactio intelligitur esse de processu iudicij. ita no. in c. super literis, de rescr. facit, ff. de pac. l. tale pactum in prin. § j. & uide supra in uer. Abbas, in 3. q.

Trãsactio q aliquid præstetur nomine usurariæ quæstionis non ualet. ita no. Inn. in c. grauis, de po. & uide supra in uerbo Crimen, in 3. q.

Transactio non probat nisi uocata parte. ita no. Abb. in c. peruenit, de fideiuss. idem Inno. ibidem facit q no. in l. chyrographis, ff. de admi. tut. & in l. pen. §. j. ff. quorum bo. & l. iij. §. pen. de bon. poss. &c.

Taxatio, uide omnino supra in uerbo Appellatio, in 23. q. & supra in uer. Citatio, in 18. q.

Tractatus qd sit, & de tractatu de morte aliena, & reuela. uide Inn. in c. presbyterum, de homici. fol. 303

Templarij & hospitalarij sunt minus religiosi q̃ monachi. ita no. Inn. in c. nostra, de sepul. fol. 245. ubi uide per eundem. Bald.

¶ Testator qui ponit animam suam & bona sua in uolũtate alterius uf iubere oĩa dari pro aĩa sua. ita no. Inno. in c. cùm tibi, de testa. f. 239. & sic ad pias causas, ut ibidem tenet Abb. vnde iste tacitè rogatus intelligitur rogatus esse ad pias cãs. Sic etiam Imperator interpretatur uerba p fideicõmisso, licet quædam uerba deficiant in eo, ff. de leg. ij. l. vnũ ex familia, §. si. iste tñ non poterit Spurio testatoris distribuere, quia in hoc tacitam fidẽ accõmodare non potuit. facit. ff. de pba. l. cum tacitum, & l. quo testm̃. Sed si iste Spurius esset inops, satis credo q posset dare aliquid p alimentis, ar. de eo q duxit in vx. quã poluit p adul. c. cum haberet. item dat tanquã pauperi, non tanquã filio. facit qd no. C. de sacros. eccl. l. illud. & casus illius c. superius allegati est, q relictum ad pias cãs ualet, etiam si dispositio sit captatoria sm Bar. & uide Cy. in l. captatorias, C. de testa. mil. Sed Ricar. Malũb. dicit, q illud cap. loquitur in uolũtate distributoria, secus in uolũtate institutoria & dispositiua. ita dicit ipse in quadã sua dispu. q incipit, Titius hęres. Adde etiam q pietas dr̃ duobus modis: vno modò respectu personæ. Alio modò respectu actus, & hoc dupliciter. s. respectu actus dispositiui, & respectu actus distributiui. Pietas quæ est personarum pprie non pertinet ad materiam nostram de relictis ad pias cãs. de ista loquitur l. Nesennius, ff. de neg. gest. & C. de neg. gest. l. alimẽta, & ff. de inof. test. l. nam & si parentib. Pietas uerò respectu actus dispositiui est materia nostra. Et dr̃ relictum ad pias cãs, qđ relinquitur psonę pauperi uel loco pio, uel in rem ipsam piam, ut in refectione ecclesiæ uel monumenti. Vel distributio cõmittitur ad arbitrium executorum, ut d. c. cum tibi. & gñaĩr quicquid pro aĩa relinquitur, vnde relictum p aĩa incertis est relictum ad pias cãs sm gl. no. ff. de leg. ij. l. si qs Titio. facit, C. de sacros. eccl. l. illud. & q ibi no. & in Spec. de instr. edic. §. nũc uerò aliqua. uers. & sciat q inter. Distributio uerò pia largo modò dr̃ oĩs executio ultimæ uolũtatis, ut in auth. de hær. & fal. §. si uerò. ibi, dũ dicit piè agẽdo, col. j. q tene mẽti. Bal. vide ſ in uer. Rex, in 2. q. vide Io. An. in repet. c. Ioannes, de testa. Bal. in l. j. de leg. ij.

Testator si instituit pauperes Christi hæredes, cum esset quid difficile q pauperes intrarent possessionem hæreditatis, si fideicõmissarius est datus ab eo ille mittitur loco pauperum, aliàs episcopus eos mitteret. ita no. Inno. in c. cùm tibi, de testa. fol. 239

Testator cum dicit in testamẽto, relinquo malè ablata, qd significet ex istis uerbis, uide p Inn. in c. qa plerũque, de iura. calũ. Et ex suis dictis colliges quæ plenè ponit de restitutione malè ablatorum uel acquisitorum.

Testator cum facit testm̃ est insanus mente, posteà aũt facit aliud testm̃. Si dubitatur an tempore testamenti fuerit sanus mente uel insanus, in dubio præsumitur q ex quo tempore primi testamenti erat in furore, q etiam fuerit tẽpore facti secundi testamenti in illo furore nisi pbet q tũc fuerit in suo bono esse & sensu. ita no. Inn. & Io. An. in c. si. de succes. ab intest. qđ tene menti. Bal. & ibi

& ibi uř casus, uide supra in uer. Decedens, in 4.q.

Testator qñ dicit, relinquo bona mea, idem est ac si diceret, omnia bona mea, quia indiffinita equipollēt vřī. ita no. Abb. in c. relatum, de test. uel quia nomen bonorum est nomen vře, ff. de fundo instr. l. Lucius, & ad trebell. l. cogi. & C. quæ res pig. obl. pos. l. fi. & ibi per Cy.

Testamentum, uide supra in uer. Citatio, in 40.q.

Testm filij factum tūc qñ pater erat captus, rumpitur patre ab hostibus redeunte, licet filius ante decesserit. ista est gl. sing. in l. fi. C. de sen. pass. quam tenet Bar. in l. si is qui ꝓ emptore, in penult. charta post prin. de usuc.

¶Testis qñ dicatur uarians. qñ uacillans, qñ ꝯrius. uide oia ista per Inn. in c. præterea, de testi. cogen. fol. 164. nu. 4 super uerbo incontinenti. Et ibi dicit ꝙ uarians est qui non stat firmus in dicto. Contrarius qui contraria tenaciter asserit. Vacillans qui nariat titubando. Bal.

Testis istud dictum deponens, dico Titium bonum hominem: quia cum bonis hominibus conuersatur, ualet. ita no. Inn. in c. j. de scrutinio. fol. 65

Testis dictum examinati super artic. uel capitulo impertinētē nō ualet. ita no. Inn. in c. ꝑ tuas, de testi. f. 161. n. 4. & uide supra in uerbo Silentium, in 1.q.

Testis quando potest corrigere dictum suum, nide Inn. in cap. præterea, de testibus cogen. fol. 164. num. 3 & in c. cum clamor, extra de testib. fol. 164

Testis debet interrogari à iudice de causa scientiæ. s. si q̄ratur qualiter scit illud. & si iudex non quęrit illud. ꝓsumitur in ipso malicia, quia omittit illa quæ suo officio solerti incūbunt. debet n. petere & interrogare de causis. Si uerò iudex interrogauit, & testis nihil rñdit, uel fortè non bene, debet tunc iudex ipsum interrogare. de testi. c. cūm clamor. Si aūt iudex omisit interrogare de circūstantiis singulis, non subalternis, ut de loco, tēpore & contestib. & tunc testes non sunt repetēdi, idest iterum interrogandi. Si aūt iudex ipsum non interrogasset de principali re uel facto, ut de titulo, ꝓscriptione & si. tūc testis debet repeti: qa tūc culpa iudicis, non partis. ita no. Inn. in c. ꝑ tuas, de testi. f. 161. n. 4 q̄ omnia tene menti. Bal. Solet recitari ꝑ doct. in c. cū causam, de testi nide supra in uer. Sententia, in 40.q.

Testis iudex esse nō poterit licet cām alteri delegauerit. ita no. Inn. in c. dilecto, de te testi. f. 159. n. 3. Et est rō, qa delegatus fungit uice delegātis: & ille q delegauit, uř etiā cām cognoscere & tenere, ut ibidē no. dicit Inn.

Testis esse pōt q uenit seu fecit contra iurm, facta tñ pnia peccati. ita no. Inn. de test. c. intimauit. fol. 156

Testis si dicat, ui di talem fugientē cum gladio euaginato post delictum factum, licet in hoc nō interfuit, ualet testimonium. ita no. Inn. in c. statu. de offi. deleg. fol. 90

Testis si dicat non recordor de tempore, tñ ualet eius testimonium. Sed in interdicto uti possidetis, oportet ꝓbare de possessione illius rei, ut l. j. §. ex hoc interdicto. ff. de ui & ui arma. ita no. Inn. in c. qualiter & quando, de accus. f. 193. n. 2. uř probabiliter dicendum, si dico ꝙ spoliasti me isto mēse, & ꝓduco testes qui non deponunt de isto mense, sed de ꝓterito, bene ꝓbant: qa licèt errent in tpe, tñ probant spoliationem factā &c. Et uide Inn. in d. c. qualiter & quando &c.

Testis quando uacillat, notarius debet scribere incontinenti præsente iudice uacillationis modum. ita no. Inno. in c. qm̄ contra, de proba. fol. 152. num. 5. uide per Bal. & Ang. in l. Lucius, ff. de his qui no. infa.

Testis an possit puniri de confessis per eum testificando. ut de Inn. in c. cūm super, de testibus.

Testis de quibus est interrogandus, & de quibus non, etiā si interrogetur nel spontè confiteatur, an præiudicet alteri uel non, uide de omnibus istis per Inn. ualde no. in c. cūm super, de confessis. fol. 149. nu. 3. Et ibi dicit ꝙ testis interrogatus de multis de quibus non iurauit expresè, quia ueniunt in quandam consequentiam.

Testis est legitimus pater ipsi filio in causa matrimonij. ita no. Inn. in c. super, de testi. fol. 155

Testis inimicus qñ admittatur ad testimonium & qñ non. Et quid de inimico reconciliato. uide per Inn. in c. cūm oporteat, de accus. fol. 191. nu. 3. qui dicit ibi ꝙ inimicus reconciliatus non admittitur ad testificandum si reconciliatio erat recens, secus si antiqua, qa ex antiquitate tēporis præsumitur obliuio. & iō dictis suis & testimonio stabit quasi nullæ supsint inimicitiæ reliquæ. ar. ff. de usur. l. sciē. §. fundi. facit qđ no. in c. tuas, in glo. de simonia, & ff. de ann. leg. l. iij. §. fi. & de execu. tu. l. athletæ, §. dat remissionem, C. fa. erc. l. in ipsius. & insti. de iniuriis, §. fi. in gl. tene mēti. Bal. Et dicit Inn. ibi ꝙ inimicus repellit à testimonio, si inimicitia erat capitalis uel magna. ubi aūt esset parua, nō repelleret, tñ testimonio eius nō adhiberet tāta fides quāta aliàs adhiberet, &c.

Testis cæcus non potest testificari pro re perceptibili per uisum, quia uidere non pōt. item nec surdus per auditum, cum non audiat: ideò testimonia istorum isto mō non ualent. ita no. Hosti. in c. ex literis, de consuetudine. uide Bar. in l. j. ff. de uerb. obl.

Testis non pōt esse qui est excōmunicatus per sñiam iam in eum latam. ita no. Inn. in c. cūm nobis, de elec. f. 32 nec potest conficere instrm: secus si expectatur excommunicari, quia nondum in eum lata est sñia: quia potest interim testificari & conficere instrumenta, ut ipse idē no. in c. auditis, de except. & ibi no. vnum ꝙ contractus excommunicati & etiam sententialiter condēnati ualēt ex partium uoluntate: quod no. perpetuò. Bald.

Testis non solùm debet iurare dicere ueritatem super articulo dato, sed etiam super tota causa. item no. de interrog. fiendis ipsis testib. & quid iuris si omittantur, uide per Inn. in c. ꝑ tuas, de testi. fol. 161. nu. 3

Testis qñ procur. esse possit in causa dñi & qñ non. uide Inn. in c. Romana, de testi. lib. 6. fol. 163. & per cūdem in c. insuper, eo. tit. fol 154. ubi dicit. An possit excōmunicatus testificari in causis ecclesiæ, & an abbas i causis monasterij sui. & ꝑ Bar. in l. deferre, §. j. ff. de iu. fisci. ubi quærit de multis circa primam materiam. Bal.

Testis dixit, uidi talem possidere talem domum à xl. ann. citra, intelligitur nō continuè ipsum uidisse possedisse nisi appareat in suo dicto copula, & s. à xl. ann. & citra. ita no. Inn. in c. cūm Ioan. Heremita, de fide instr. f. 167 uide supra in uer. Clausula, in pen. q.

Testis qui iurauit dicere ueram & puram ueritatem, nihil pōt addere uel mutare uoluntate sua de actu, ut ꝑ Inn. in c. cum dilectus, de test. Adde ꝙ si iurauit dicere meram ueritatem deponēdo ꝑ famam non ꝓbat: qa ille q non fuit in facto, non pōt scire dicere meram ueritatē. Vnde scire ꝑ famam nō est scire ueritatem, sed est scire opinatē. Vide glo. no. in l. in bonæ fidei, in gl. magna, C. de reb. cre. & iureiu. ibi dum dicit, sed qđ si nō interfuit facto &c. Adde hic qđ habet̄ in uer. Credulitas, i 8.q.

Testi non est permissum iurare qui sint uiri prouidi & discreti, quia id solum iudici competit: idcò specificè testis debet dicere personas apud quas est infamia ꝯ inquirendum, & non debet dicere conditionem, & hoc modo formare inquisitionem, postcā. n non habet locum ꝓbatio per famam ẜm Inn. & hoc qñ infamia dr̄ esse apud aliquos. Sed si est cōis apud maiorem partem gentium

gentium uel uiciniæ ſufficit deponere in genere de fama ſine ſpecificatione perſonarum ſingularium. ita no. Inn. in c. cùm dilectus, de teſtibus.

Teſtis non tenetur habere memoriam diei niſi dies eſſet de ſubſtantia proceſſus, & debet recordari tam de loco q̃ de tempore. ita no. Inno. in c. qualiter & quando, de accuſ. fol. 263. nu. 3

Teſtis in cauſa criminali etiam interrogatus non tenetur deponere de die, gl. eſt ordinaria ualde no. 3. q. 9. c. nihilominus. quod no. Bal.

Teſtis ſi confitetur ſe infamem uel inimicum, non creditur ei cum ſuper hoc non ſit productus nec iuratus reſpondeat, quia acceſſorium eſt. nam nec iurat nec uacillat, tamen ſi uacillat non creditur ei. ita no. Inn. in c. inquiſitionis, de accuſ. fol. 292. nu. 2

Teſtis an teneat̃ reuelare illud qđ iurauit tenere ſecretū, uide Inno. in c. qualiter & quando, de accuſa. fol. 293 ubi dicit ꝙ iuſm de non reuelãdo ſecretum, intelligit̃, niſi ex iuſta cã reueletur. quod no. quia ſæpe accidit.

Teſtis an poſſit̃ eſſe ille qui aſſociauit aliquem ad cõmittendum adulterium in cã illius adulterij, & an poſſit cogi. uide per Inn. in d. c. qualiter & quando. fol. eod.

Teſtis uel inſtrm̃ ſi ſit falſum uerè, uel ſit falſum in ſolennitate non ualet, quia ueritas uel ſolẽnitas deeſt niſi ſit falſum per errorem, non ꝑ malitiam ut erronea indicio, ut ff. de reg. iur. l. ſi librarius, C. de teſta. l. error ſm̃ Dy. Et idem ſi factum eſt ꝑ dolum, ſecus ſi ꝑ aliam culpam, ff. de falſis. l. filius, §. ſequens qõ. & C. de trãſac. l. ſi ex falſis inſtris. dictum aũt teſtis nihil ualet, ut 2. q. 9. c. pura, quia dictum teſtis fundatur ſuꝑ iuro indiuiſibili. nam piurus in vno ab omni teſtimonio repellitur, ut no. ff. de infa. l. Lucius. Aut eſt falſus in his q̃ non ſunt de ſubſtantia, ſed ſunt accidentalia ut & pignora & tũc teſtis nihil ꝓbat, quia inhabilis eſt ꝑꝑ periurium: ſed qa in inſtro utile ꝑ inutile non uitiat̃, ut C. de falſis. l. querelam. Si aũt teſtis dicit falſum non in ſubſtantialibus, ſed in comittãtibus actum, ut in loco & tꝑe, non credit̃, imò falſus iudicatur, ut in Daniele, C. de teſti. l. teſtium: qa locus & tẽpus totum factum ad ſe trahunt. Falſa uerò denunciatio ut in cõfinibus uel terra, vnde ſit quis, non uiciat, qa in hoc non ↄſiſtit officium nec effectus. & hæc ſunt de mẽte Inn. in c. fraternitatis, de hęret. f. 300

Teſtis nõ debet aſſerere niſi id qđ uidit uel ſentit, aliàs eſt falſarius. ita no. Inn. in d. c. fraternitatis, de teſti. fo. eo.

Teſtis qui ſe ſubtrahit ut ueritas occultetur, tenetur crĩe falſi. ita no. Inn. in c. j. de crĩe falſi. fol. 307. item ſi tacet uerum dum deponit, C. de epiſ. & cle. l. presbyteri. Et in hoc caſu eſt falſus & piurus. Primò. n. caſu eſt falſus hõ, non teſtis, quia non iurauit, & tenetur ex gñali capite. l. Corneliæ de falſis. ff. de falſis. l. j. Sicut qñ non iuratus dicit falſum coram iudice uel tacet ueritatẽ, ff. de infa. l. ictus fuſtium, §. j. ꝑ Iac. But. uide etiam ꝑ Cy. in l. ult. C. de ſepul. uiola. quæ uerba tene menti. Bald.

Teſtis poteſt teſtificari ſolus de ueritate ſcrutata organo ſenſus & organo ſenſus palpata. ita no. Inn. in c. ex literis, de iureiur. fol. 174. idem dicit alibi. Bal.

Teſtis qui dicit ſe non interfuiſſe, non probat ↄ̃ inſtrm̃, qa ſingularis, ſi teſtes legitimi numeri ſe interfuiſſe dicãt. nam qui dicit ſe interfuiſſe non eſt ſingularis, quia habet conteſtẽ. tabellionem: ſecus ſi dicat non interfui. ita no. Inn. in c. cùm Io. Eremita, de fi. inſtr. f. 167. n. 3 Si aũt dicat rem aliter geſtam q̃ dicat inſtrm̃, tunc põt redargui, ut inſti. de uer. obl. §. item uerborum. Si aũt dicat, nõ recordor, ualet inſtrm̃, licet vna uox nihil ꝓbet, ſm̃ Inn. ibidem. Et uide l. quidam, in fi. ff. de furtis, & ff. ad carbon. l. qui teſim̃, in fi. tene menti. Bal. Et ſic no. hic quid iuris, qñ illi qui ſcripti ſunt in inſtro ↄ̃dicunt inſtris. De quo plenè ꝑ Inn. & alios doct. in d. c. cũ Ioã. Scias tñ ꝙ præſumitur pro inſtro quò ad ueritatẽ inſtrm̃ ſit ſolẽne, C. de proba. l. cum precib. item præſumitur quò ad ſolẽnitatem formalem, ff. de uerb. obl. l. ſciendum, ſed non præſumitur quò ad cauſalem ſolẽnitatem, ff. de exce. doli. l. ij. §. circa. Niſi cã ſpecificata ſit in inſtro: quia tunc ei ſtandum eſt niſi ↄ̃rium probetur ꝑ ſcripturam, ut C. de nõ nu. pec. l. gñalr, & l. ſi cautio. Adde ꝙ no. ff. de pact. l. iuregentium. §. quod ferè. Bal.

Teſtis poteſt repeti ad declarandũ dictum ſuum obſcurũ uel ambiguũ. ita no. Inn. in c. cùm clamor, de teſti. f. 161 Hoc uerum niſi obſcuritas eſſet ob culpam partis, quia facit obſcurũ artic. ut in c. in præſentia, de ꝓba. ſm̃ Bar. non tñ dr̃ obſcurum qđ clarè põt intelligi per apertam naturam uerborum uel loquendi ↄſuetudinem, ſm̃ Inn. ſed illud eſt obſcurũ qđ non põt bene intelligi, ff. de rei uẽ. l. Põp. §. fi. Adde qđ no. ff. de app. l. ab executiõe. Bal.

Teſtis in rei uen. nunquã dr̃ ꝓbare niſi reddat cãm ẽt non interrogatus. ita no. Inn. in c. cùm cãm, de teſti. fol. 158

Teſtis qui oẽ dicit, nihil excipit: tñ interdum deponit ſuꝑ generibus ſingulorum, non ſuꝑ ſingulis, ut ibidem Inn.

Teſtis dictum qñ eſt ambiguũ, i. qñ põt ſe habere ad eſſe & non eſſe, interpretatur ↄ̃ producentem. ita no. Inno. in c. in præſentia, de ꝓb. f. 152. nu. 9. & ibi gl. ordin. & ſing. uide ꝑ Bar. in l. inter ſtip. §. ſi Stichũ, ff. de uer. obl.

Teſtis repellitur à teſtimonio non ſolùm ille, q eſt odioſus extrinſecè, ut quia euidenter ſe docet inimicum, ſed qui eſt inimicus in mẽte, non tñ dicit uel docet ut ſunt multi: ſed repellitur etiam ille q habet cãm inimicitiæ uel habere ꝓſumit̃, licèt nullũ odiũ habeat in mẽte ſua. ita no. Inn. in c. cũ I. & A. de re iud. f. 188. in fi. & nõ ſolùm odioſus repellit̃, ſed & qui habet cãm odij. qđ no. & uide ſ̃ in uer. Crimẽ, in 10. q. & ſ̃ hoc eodẽ uer. in 46. q.

Teſtis deponens ultra id de quo interrogatur, non ualet teſtimonium: reddit. n. ſe ſuſpectum. ita no. Inn. in c. inquiſitionis, de accuſ. fol. 192. nu. 1

Teſtis ſi quis fuerit in cã criminali ↄ̃ aliquẽ, & iterum vult ſua ſponte teſtificari, præſumitur inimicus. ita no. Inn. in c. cùm P. prope finem de accu. f. 288. item quia facit ſe ſuſpectum eo ꝙ vult ſponte teſtificari. facit ff. de his qb. ut indig. l. poſt legatũ, §. ſi uerò. & ꝙ ibi no. Bal. Abbas dicit in d. c. cùm P. ꝙ ille qui pluries ſe offert ad teſtificandum in cã criminali ꝓſumitur inimicus, & ſic non poterit teſtificari, ergo ſecus ſi tm̃ ſemel obtulit ſe, quia ipſe dicit pluries, ut in gl. d. l. poſt legatum, §. ij. q eſt ſingularis. Sed dicit ꝙ illa gl. debet intelligi in prima teſtificatione, ſi quis obtulit in cã criminali ſm̃ Bal: uide ſ̃ in uer. Abbas, in 8. q. ubi an poſſit &c. & ſ̃. in uerbo Clericus, in 1. q. ibi non põt teſtificari in curia &c.

Teſtis, ſi timetur de obliuione, iuſtus timor eſt, ſicut timor mortis. ita no. Inn. in c. qm̃, ut lite non ↄteſt. f. 125 no. bene facit, ff. ad carbon. l. iij. §. duæ cauſæ. & ar. ff. de fur. l. quidam tabularũ. hic metus eſt in factis antiquis, ff. de proba. l. Celſus. Bal. Et uide omnino de iſta materia teſtium, ſupra in uer. Iuramentum, in 9. q.

Teſtis deponens de intentione cordis alterius non ualet eius dictum, quia ſoli Deo hominum intentio nota eſt. ita no. Inn. in c. ſuper, de renun. fol. 58. tamen datur teſti ex facto uoluntas intelligen. ut l. reprehendenda, C. de inſti. & ſubſti. ſub condi. factis.

Teſtis debet reddere rõnem dicti ſui per eum ſenſum per quẽ recipit illud ſuper quo teſtificat̃. ita no. Inn. in c. cũ cauſam, de teſti. fol. 158. Sed Placentinus dixit, ꝙ in

quolibet actu corporeo sufficit causæ uisus redditio, ut no. in l. pen. & ij. C. de erro. aduo. ubi in cã auditus reddit causam uisus. & ibi refert Cy. qualiter debet testis loqui ad ꝓbandum negatiuam directò qñ uisus ꝓ omni sensu corporis accipitur largo sumpto uocabulo: apertius tñ deponit ꝑ nomẽ proprium illius sensus. facit qđ no. ff. de acq. poss. l. q meo, in fi. unde uide illud uerbum uisus qñ sumitur ꝓ uisione quã Sancti faciunt in spiritu. Vnde in diuina scrip. scribitur opus est intelligentia & uisione; & S. Pau. dicit, video aliam legem in mẽbris meis, i. sentio & agnosco ꝑ sensum & rõnem. f. n. testis dicit, vidi, hoc uerbum si refert se ad sensum ꝓbat, ut cũ dicit, vidi sic. Si aũt se refert ad oculum mẽtalem uel intellectualem, ut quia dicit testis, sic uĩ mihi, non ꝓbat, quia peccat cùm dictum sit magis dubitatiuum q̃ ratio. debet. n. esse sensatus sensu corpori q sensus sunt quinque, ut no. in d. l. qđ meo. tũc. n. testis debet habere intellectum. ut id qđ corpore uidet, mente intelligat qđ illud sit. Nam Arist. ait in problematib. Intellectus uidet & intellectus audit: debet. n. aĩa phantasmata speculari. Tñ inter cæteros sensus uisus est nobilior, & uerbum uisus prædicaẽ de omni sensu, ut dixi largo sumpto uocabulo. Vnde q audiuit, si dicit, ꝙ uidit, saluatur suũ dictum, ut dicit Iac. de Aret. C. de testi. l. testium. Tñ in uisione opus est intelligentia, ut dixi supra interdum ponitur ꝓ actu. & ꝓ opinione, ut l. quid tñ, §. si arbiter, ff. de arb. & isto modò non cadit in testem, ut d. l. diem, §. si plures, ff. de arb Strictè aũt uisus est actus uidẽtis oculo corporali & intuitiuè ut ff. de his q̃ in testa. delen. l. proximè. Et est uisus de coloribus & de magno & de paruo in factis ut in maleficiis, possessio ꝓbatur per uisum, i. ipsum posidere. nam ꝑ testes probatur possessio naturalis & ex ea præsumitur ciuilis, ut no. ff. de uer. obl. l. stipulatio ista, §. hæc quoq; & q tenet ꝑsumitur posidere, ut no. Inn. in c. cum olim, de censib. & C. ne vxor ꝓ marito. l. ob maritorum, ff. de sol. l. Titia, & C. finiũ regũd. l. si quis. Super uerò iuribus non est uisio corporis, & idõ q dicit aliquem dñm, quia uidit, non ꝓbat, quia non cadit directè & vniformiter in uisum testis, sed informiter & indirectè, quia diuersæ sunt causæ dominij q̃ non ꝑsumuntur nisi testis adiiciat noiatim, s. uisibilia & vniformiter uidenẽ, s. organo oculi corporalis, in quibus dictum testis sufficit nudum sine adita rõne nisi sit interrogatus de ea. Sed in dñio non sufficit dictum sine rõne ẽm Inn. idem si agatur de alio iure probando, ut de ꝓbanda obligatione, ut quia sic dicit testis super ar. ꝙ Titius est mihi obligatus, & dicit, vera esse ista depositio & testis informis est & nihil ꝓbat. idẽ forte si agatur de ꝓbando ꝙ aliquis sit mente captus uel furiosus: quia non ꝓbat testis ista talia, dicendo, ꝙ uidit nisi sigillatim adiiciat actus ꝑ quos discretus vir ita iudicaret. nam talia multùm ꝯsistunt in iudicio rõnis, & hñt plurimũm rõnis q̃ sensationis, & põt quis faciliter decipi. itẽ si uelim ꝓbare ꝙ aliquis sit uagabũdus: nec. n. cõprehẽdit testis de facili ꝙ sit desertor originis uel domicilij: & tene ista ꝑpetuò mẽti, qa utilia sunt & multũ. Bald.

Testis si testificatur super his q̃ non percipiũtur sensu corporeo sed oculo mentis uel rõnis, non ualet eius dictũ nisi rõnem sui dicti asignet. ita no. Inn. in c. cùm cãm, de testi. fol. 158. & causa debet esse alia à dicto, ut no. ff. de leg. l. non omnium. & de offi procu. Cæsa. l. fi. & cã debet esse ꝯgrua. item bona rõ testis facit bonũ esse dictũ. Et mala rõ malum dictum, ut d. l. ij. §. circa, ff. de excep. doli, & de ꝯdi & demõ. l. cum tale, in fi. Item ad id adaptatur dictum ad qđ rõ, ut ff. de acq. poss. l. si is q aio.

& ibi, non item id qđ nõ est sciri non põt, ff. de acq. poss. l. si quis fundũ. de negatiua dic ut no. ff. de iti. actu. pri. l. j. §. j. & uide qđ no. ff. de magi. que. l. j. §. ꝓba. q no. Bal.

Testis qui iurauit de ueritate dicenda, non debet rñdere illud qđ credit, sed illud quod uerum nouit. Et sic non debet respondere dubitatiuè. ita no. Inn. in c. ad hęc, de testi. quod no. uide supra hoc eodem in 58. q. & supra in uerbo Iuramentum, in 9. q.

Testis in cã matrimonij debet ꝓbare ꝑ id qđ audiuit ante litem motam & de antiqua fama. ita no. Abb. in c. super eo, de eo qui duxit in mr̃imonium quã polu. per adult.

Testi non creditur de infamia alicuius nisi adiiciat iustam uel legitimam causam scientiæ. ita no. Inn. in cap. cum oporteat, de accu. fol. 291

Testi contra quem inducuntur testes non datur copia capitulorum, quia exitus controuersiæ non tangit eum, sed parti debet edi cop. capitulorum quę contra eam inducuntur, etiã in causis criminalibus ex illa regula edẽda sunt oĩa. ff. de edẽ. l. j. §. edenda sunt oĩa. q̃ tene mẽti. ita no. Inn. in c. inter solicitudinẽ, de purg. cano. fol. 319

Testi sufficit semel causam sui dicti reddidisse, nec de causa ulterius est interrogandus, sed de circunstantiis siue ꝓximis sic & de dolo, tẽpore, contestibus siue remotis, ut si uideatur suspectus, ut de uestibus, & similib. hæc. n. non sunt causæ sui dicti sed circunstantiæ ad ueritatem inuestigandam. ita no. Inn. in c. cum cãm, de testi. Et sufficit deponere eo modò in quo includitur cã sciẽtię ẽm Fr. Accur. Bald. Sed quæro ab extra de vno, ita caueẽ, ꝙ testes interrogari debeant de cã sciæ, aliàs nõ ualeat dictum eorum. Contingit ꝙ testes deponunt eo modò quo includitur cã sciæ, An ualeat dictum eorũ? Et uẽ ꝙ sic ut hic ꝑ Inn. nam amodò interrogatio est suꝑflua cum sine interrogatione rñdent, ff. de interrog. act. l. fi. fine. item non cogitur rñdere cum semel dixerit, ut C. de app. ampliorem, §. in refutatoriis. item hic erat quędam superfluitas & inculcatio uerborum q̃ fugienda & amputanda est, ut no. in l. certi cõditio, ff. si cer. pe. Præterea mens & rõ statuti sequenda est, ff. de excu. tut. l. sci re oportet, §. & si maximè, cuius statuti rõ fuit iudicum caliditatibus obuiare: nam certam rõnem reddere tenetur. ad idem, ff. de acq. here. l. illud, in rõne sui. vnde paria sunt siue testator vna rõne ꝓhibeat alienari extra familiam, siue duabus: nam utrobiq; causam rõnis tunc asignasse dẽ. Alij dicunt ꝯ, quia non debet recedi à tradita forma statuti. Sed ista rõ est rudis, quia nõ est omissa forma, sed sub cõpendio uerborũ inclusa. Et expressum dẽ id qđ cõpendio uerborum continetẽ, & nihil omissum dẽ cum totũ legi põt, ut l. j. post prin. ff. de his q̃ in testa. delenẽ, & C. de ꝑscrib. impe. offe. l. j. Quid eꝯ, statuto cauetur ꝙ credatur testibus ꝯ nobiles, licèt non reddant cãm bonam sui dicti. Pone ergo deponit testis ꝯ nobilem uel magnatẽ, ꝙ uim fecit, interrogatus testis quõ scit. Rñdit, quia credo, uel quia habet uxorẽ, uel quia Rex est in Francia. Quæritur an probet? & uẽ ꝙ sic, qa assertiuè deponit, ff. de excep. doli. l. ij. §. circa. Et ideò statutum debet intelligi qñ causa confert aliquid dicto, puta adminiculum uel præsumpt. ideò hic uariatio nihil facit. Aliud est enim malam cãm reddere, & qualitatis non substantiæ significare uitium, ff. de dolo. l. eleganter, §. j. & C. ad exhi. l. si res cum si. Bal.

Testes qui uariant in actu reiterabili sunt per distinctionem partis ad concordiam reducendi. & potius concordandi sunt quam reprobandi. ita not. Abbas in c. cum tu, de testi. idem in actu continuabili nam in eo vnus testis potest referri ad prin. temporis, alter ad finem: & sic

poterunt

poterunt saluari,ut no.in l.insulam.ff.sol.mat.per Iac. de Arc.& Bar.in l.ij.ff.si cer.pe.

Testes extra prouinciam sunt cogendi, ita no. Abbas in c. cum olim, de testi.uide in c.statu, de rescrip.lib.6. Bal.

Testes ante publicationem sunt reprobandi, nō potest. ita not.Abbas in c.series, de testi.& practicam huius.uide per eum, & de testi.c.ex parte.Bal.

Testes possunt sæpius induci cum uariatur modus agendi. ita no.in c.constitutus,de testi.& c.ueniens, eo.tit.

Testes licet in aliquibus casibus non cōpellatur,tñ possunt excommunicari impedientes. ita no.in c.constitutus,de testi.quod no.facit quod no.C.de fur.l.inciuile. Bal.

Testes duo interrogant literis sigillatis.ita no.Abbas in c. cum à nobis,de testi.quia uiua uox est probatio plena & uera:Sigillum plena & præsumpta: sed uera derogat præsumptæ secundum Pau.de Liaza.

Testes quando possint cogi ad testificandum si se subtrahant,uide Inn.in c.1.de testi.cogen.fol.163.nu.2.uide... omnino in uer.Crimen,in 10.q.& in uer.Tāium,in 1.q.

Testes in casibus spiritualibus interrogantur de ueritate & credulitate sine iuramento. ita no.Inno.in c.ad hæc, de testi.quod est multū no.idē in syndico ut ibidē Inn.

Testes si non legitimi numeri dicātur interfuisse actui de quo instrumentum fuit factum, testis vnus adhibitus q dicit se interfuisse, non probat contra instrumentum, quia vnus est singularis,uide latius in c.cum Ioan.Eremita,de fid.instr.& gl.in c.in nostra,de testi.& in de omnino supra in uer. Articuli in 1.q.ubi sunt aliqua ad istam materiam. Bal.

Testes possunt produci in causa inquisitionis etiam post aperturam,de testi.c.cùm clamor. hoc uerum in iudice in quo non timetur subornatio: quia præsumptio officij excludit præsumptionem doli, ar.l.si multi, de publica. & quia testes sunt semper aperti iudici cum ipsos examinat,sm Inn.Reus uerò producere nō poterit nisi actor producat, arg.l.petendæ C.de in integ.rest. Et si inquisitio habet promotorem, quia promotor non dicitur accusare,nec habere ius in processu inquisitionis. ita no.Inn.in d.c.cum clamor, fol.161.nu.2.uide supra in uer.Casus , in 4.q.

Testes qui non facerent probationē et sunt recipiendi si facerent præsumptionem. ita not.Inno.in c.præsentium. fol.157.& in c.ueniens,de testi.155.uide per Cy.& Bal. ad probationem.C.de proba.

Testes possunt esse familiares nisi sint subditi producentis. ita no.Inn.in c.in literis, de testi.fol.156.uide supra in uer. Citatio in 11.q.

Testes familiares ad producentis subditi licēt non probēt ut dicit Inn.in c.in literis,de tes.tamen saltim faciūt indicium tex.est sing.qui non est alibi in l.si quando.C. unde ui.no.in c.1.de rest.spol.& per Bar.in l.ij.§.ætas.ff. de exc.tut.quæ omnia tene menti. Bal.

Testes an esse possint ecclesiastici, uide Inn.in c.cùm nuncius.de testi.fol.155.& uide supra in uer.Arbiter,in 3.q.

Testes possunt esse singuli de uniuersitate in causa uniuersitatis,quia reddunt eorum testimonium ut singuli,non ut uniuersitas.ita no.Inn.in c.insuper, de testi.fol.154. Hoc uerū si ista est causa proprietatis & utilitatis , ut l. Celsus ff.quod cuiusq; uniuersi. nomine & l.testatrix. §.j ff.commu.præd.

Testes quando non sunt concordes in dictis eorum uel in causis scientiæ quid sit tunc fiendum uide per Inn.in c. qualiter , de accu. fol.290

Testes non recipiuntur contra eum qui non habet aduersarium,& creditur literis testimonialibus. ita no.Inn.in c.t.de postu.præla. fol.24

Testes iidem si pluries recipiantur ad testimonium , pluries iurare tenentur. Hoc uerum quando habent super diuersis factis testificari,sed si iam testificauerint super vno facto,& iterum ad illud factum uocentur,non oportet iterum iurare.ita no.Inn.in c.fraternitatis, de testi. fol.155.nu.1. Vide supra in uer. Attestationes in 2.q. Bal.uide per Bar.in l.hæredes palam.§.sed si notam. ff.de testamentis.

Testes in quibus casibus recipiuntur ante lit.cont.oblato libello uel non oblato.uide per Inn.in c.quoniam , ut lit.non cont. fol.125.nu.1

Testes quando possunt iterum examinari in eadem causa. item quando testes recepti in uno iudicio probant in alio , & quando non , uide de istis not.per Inn.in c.ueniens , de testibus. fol.155.nu.4

Testes debent loqui clarè & intellectiuè aliàs si obscurum est dictum suum,nō ualebit,ut no Inn.in c.cùm clamor, de testi.fol.161.& per eundem in c.1.de summa Tri.& fid.Cath. fol.1

Testes contra unam personam producti contra aliam non ualent,ita no.Inn.in c.constitutus,de testibus fol.156

Testes si inter diuersarum partium est per omnia æqualitas , illi præferuntur qui iuri communi consonant. ita no.Inn.in c.auditis, de excep.& satis no.dicit hoc tex. in cap.licèt causam ,de proba.& no.in c.licèt, & in c.in nostra , de testi.

Testes suos quis potest reprobare. ita not.Inno.in cap.licet , de testi.

Testes quando alij quàm illi qui sunt scripti in instrumento contradicunt instrumento , quid iuris erit , uide per Inn.in c.cum Ioannes Eremita , de fid.instru.fol.167. nu.2.uide gl.in c.in nostra, de testi.

Testes pauci affirmantes multis negantibus præferuntur. ita no.Inn.in c.quid p noualе,de uer.sig. fol.335.nu.3. Et uide quod no.in c.1.de præser.lib.6.per Io.An.

Testes ubi duo sufficiunt si per tres probatū,nihil prodest parti obiicere contra vnum uel appellare. ita no Inn. in c.super eo , de appel. fol.192

Testes singulares probant iurisd ita no.Inn.in c.licèt ex quadam,de testi.fol.161.Dicit Iac.de Are.q testes singulares in specie concordes in genere probant genus,i. genera singulorum , non singula generum. quod ualet ad probandum hæresim secundum Iac.facit.ff.de testi.l. ob carmen, in fi.quod tene menti.Bal.

Testes recepti ad rei memoriam non ualent , nisi ꝫ eos q citati sunt. ita no.Inn.in c.significauit, de testi.fol.160

Testes inquisiti non possunt induci in causa accusationis si aliquid aliud agebatur in prima & aliud in secunda causa.ita no.Inn.in c. cum in tua,extra de testi. fol.160

Testes unius si deponunt uniuersaliter affirmatiuè quando possint concordari cum testibus qui particulariter deponunt super incompassibili,uide plenè per Inn.in c. licèt , de proba. fol.151

Testes recepti in inquisitione generali. iterum recipiuntur in inquisitione speciali. ita no.in cap.bonæ,de elec. fol.43.uide supra in uer.Inquisitio,in 4.q.

Testes possunt produci simul ab utraq; parte. ita no.Inno. in c.proposuit , de cle.exc.minis. fol.309

Testes non possunt recipi ex partis contumacia in causa restitutionis in integrum lit.non cont.nisi post tres mēses.ita no.Inn.in c.accedens , ut lit.non conte.fol.125. Host.ibidem tenet c n rarium & tene menti. Vide.3.in uer.Iudex, in 120.q.ubi testis repell i pp grauiorē &c.

Testes possunt recipi ad cautelam etiam parte nōn citata, Margarita Bal.

ita no. Host. in c. bonæ, de elec.

Testes quando sunt tales recepti, qui non recipi debuerūt absenti contra quem recepti sunt, datur resti. ita no. Inno. in c. cum causam, de testi. fol. 158

Testes meos possum reprobare ex causa quę alio procedit. ita no. Inn. in c. cūm uenerabilis, de exce. fol. 175. nu. 7

Testes qui uolunt probare memoriam nō extare, qualiter debent deponere, uide per Inn. in c. ueniens, de uer. sig. fol. 339. Et ista est probatio multum difformis ab aliis probationibus ueris ſm eum ibidem, nec est horum testium distinguere quis reddat bene uel malè. & sufficit q testis referat se ad tps certū, ut qnia dicit tpe talis cō flictus, non autem dicat a tali tpe citra ſm Inn. ibidem. Et sic no. q sufficit deponere super tempore uel circūstātiis temporis, ut si quidem diceret tale quid fuit tempore mortalitatis &c. Bal. uide Bar. in l. in summa. §. item Labeo. ff. de aqua plu. ar.

protestas ɔ̄ Testes eorum dictis potest uti ad excludendā probationem aduersarij, non tñ ad intentionē protestationis fundandam, ut qa esset sibiipsi ɔ̄rius. ita not. Inn. in c præsentium, de testi. fol. 157. Et sic protestans petit eos pro se examinari uidetur à protestatione destitisse, ſm Inn. ibidem tene menti, secus si facit interrogatoria contra articulos partis aduersæ secundum quæ petit eos interrogari, ut ibidem ipse no.

Testium receptio facta ɔ̄ non citatum non ualet. ita not. Abbas de testi. c. in noie Dñi. & l. si q̄s. C. eo. ti. Bal. gl. uidetur ibi dicere q sit nulla ipso iure receptio testium.

Testium apertura non obstat ubi uariatur modus agendi ita no. Abbas in c. ueniens, de testi.

a Testium productione postquam iam deposuerūt, nō pōt recedi, sed bñ à protestatione re integra. ita not. Inn. in c. præsentium, de testibus fol. 157

Testium dicta sunt in mitiorem partem interpretanda. ita no. Inn. in c. causam quæ, de reser. fol. 11. in dubio autem interpretanda sunt contra producentem, secundum Host. ibidem, & de proba. c. in præsentia.

ex Testium confessione non debet quis puniri, nisi quæsitus modus agendi patitur: secus ex propria confessione. ita no. Inn. in c. per inquisi. de ele.

Testium concordia non est fienda nisi in pari numero. ita no. Inno. in c. cum contingat, de off. dele. fol. 88. nu. 1. uide per Bar. & Bal. in l. ij. §. juff. ff. cer. pet.

Testium examinationem potest iudex cōmittere notario in absentia ipsius iudicis. ita no. Inn. in c. cūm Bertoldus. de re iud. f. 186. nu. 4. & no. in c. 2. de iudiciis. ubi casus. & in cle. 1 de off. dele. & in c. causam, de testi. Sed ante commissionem notarius non posset testes examinare, qa istud pertinet ad officium iudicis, ut no. in l. hac consultissima. §. pe. C. de testa. & facit. ff. de exe. tut. l. scire oportet. §. pe. & ibi no. Bal.

Testium contra personas quando licitum est opponere & q̄n non, item q̄n uis scire cautelam ne testes reprobētur. item si obiicitur q testes non recipiantur: quia sunt criminosi: oportet per opponētē exprimere. Et si deponūt pro opponente, non creditur eorum dictis. uide de oib. istis uide no. p Inn. in c. ꝑterea. de testi. f. 156. p Arch. & per Io. An. in c. præsentium, de testi. lib. 6. in nouella.

Testium examinatio ille cui cōmittitur alteri cōmittere non potest illam examinationem, nisi de partium uoluntate. ita no. Inn. in c. cūm, de testi. tñ potest adhibere notarium ut scribat eorum dicta, si ille cui est cōmissa examinatio examinabit. ita no. Inn. in c. cūm Bertoldus, de re iud. fol. 186. nu. 4. facit qđ no. in c. q̄m ɔ̄ falsam, de proba. uide supra in uer. Credulitas, in 8. q.

Testium receptio potest fieri de nocte. idem in alleg. quæ audiri possunt de nocte. ita no. Inn. in c. cōsuluit, de offi. dele. fol. 82. nu. 5. Et est ratio, quia non oportet in istis iudicem sedere pro tribunali, secus in diffinitiua & interlocutoria, & in cont. lit. quia ista de nocte fieri non possunt, cum in istis oporteat iudicem sedere pro tribunali ſm eundem ibidem qđ no. Tamen gl. in d. c. uult q snia lata de nocte ualet & tenet, licèt Inn. teneat ɔ̄riū. Cū gl. tenet Io. & Host. itē possunt dari pignora & fideiussores de nocte, de quo uide bonam glo. in l. more. ff. de feriis. ita no. Cy. in l. non minorem. C. de transa. Bal.

Testium ante aperturam potest dari terminus ad opponendum, contra personas testium nominibus exhibitis. ita no. Inn. in c. ad hæc, de testi.

Testium receptio in causa inquisitionis ualet etiam ante lit. cōt. ita no. Inn. in c. ueritatis, de dọ. & cōtu f. 145. &c.

Testificari quomodo possunt in causa iudex ordinarius uel delegatus. uide per Inn. in c. dilecto, de testi. fol. eod. & uide omnino supra in uer. Arbiter, in 4. q.

Testificari quomodo potest in causa ordinarius uel delegatus, uide per Inn. in c. dilecto, de testi. fol. 159. & uide supra in uer. Arbiter, in 4. q.

Testificari an quis possit de suo actu, uide per Inn. in c. seq. de arbi. fol. 114. & uide tex. no. in l. deferre. §. j. ff. de iure fis. & uide tex. fin. 43. q. 2. c. super prudentiam, in uer. cæterū, ubi dicitur q administrator alicuius ecclesiæ admittitur super ɔ̄tu quem ut administrator celebrauit. ita no. Arch. & Io. An. in nouella de teste. cap. Romana, lib. 6. & alle. d. c. super, pro casu. Bal. uide Bal. in l. omnibus, de testibus.

Testificari nō debet sacerdos illud qđ scit ex confessione, qa illud scit ut Deus, nō ut hō. ita no. Inn. in c. q̄m, de testi. fol. 154. & uide supra in uer. Sacerdos, in 4. q.

Testificauit quis semel contra unum, alterius contra eundem testificari non potest. ita no. Inn. in c. ex parte, de acc. fol. 288. uide supra in uer. Citatio, in 33. q.

Testificata didicisse q̄n qs dicatur, ita q testes alterius ꝑducere nō possit, uide Inn in c. ultra tertiā, de test. f. 162. nu. 1. item quarta ꝑductio est quarta editio, ff. de testi. l. non ex oībus. non. n. quis tenetur simul specificare oēs testes, nec edere aduersario noīa testium, ut dr in d. l. licèt sit ꝑducturus. Et licèt sit secus in instro, qa in eis nō timet subornatio. Alij dicūt q est quarta dilatio, sed prior uerior est. uide ista p Inn. in d. c. ultra tertiā. Bal.

ad Testificandum recipiuntur socij criminis saltē ad ꝑsumptionem & indicia. ita not. Inn. in c. 1. fol. 154. & c. quoniam. fol. eod. de testi. uide suprà in uer. Socius, in 1. q. ¶

Testibus publicatis tertia ꝑsona nō pōt ꝑducere testes super eisdem capitis, qa publicatio ei ꝑiudicat sicut snia & gestio, quā tertius facit super iure meo mihi, nō ꝑiudicat & eā reuoco. ita no. Inn. in c. cū sup, de re iud. f. 185

Testimonium de auditu fulcitur fama & aliis adminiculis. ita no. Inn. in c. præterea, de appel. fol. 193. Et copula carnalis pōt per istud testimonium probari, quod no.

¶ Territorium, qualiter autem requiratur possessio castri, & eius territorij, & an per possessionem castri habeatur possessio territorij, uide per Bar. in l. possideri, in prin. ff. de acq. possess.

Temporaria sunt de foro imperatoris, spiritualia aūt sunt de foro Papæ. ita no. Inn. in c. accedēs, de ꝑc. f. 105. n. 3

Tempus de quo non est notum iudici qualiter probetur. ui de Inn. in ca. quanuis, de uer. signifi. f. 324. uide supra in uer. Reus, in 2. q.

Tempus præsentationis rescripti est considerandum, nō tps datæ ſm Inn. in c. man. de rescrip. f. 17. nu. 2. uide supra in uer.

in uer. Appellatio. in 39.q.

Tempus statutum a canone mortua uox interpellat,& habet uim uocis uiuæ. ita not.Innocen.in c.cum nobis, de elect. fol. 32

Tempus minus requiritur in amissione proprietatis.ita no ta Inno.in cap.querelam,de elec.f.36.& ibi ponit multas quęstiones de spoliatione iurium incorporaliū,quas uide per eum.

Tempus eligendi uel præsentandi non currit nisi a die scię tiæ uacationis.ita not.Innocē.in cap.ue pro defectu,de elect. fol.46.nnm.2

Tempus breue siue non competens a l. appellatur illud q. est ita breue,q. id ad quod conceditur cum dilatione fieri non potest.ita no.Inn.in c.cum in ueteri,de elec. fol. 50.nu.5.C.de tempo.in inte.resti.l.penul.& in l.ij. C.de tempo.ap.

Tempus non currit ignoranti. ita not.Inno.in capi. ne pro defectu,de elect.fol.46.nisi in suum fauorem per l.geue ro.ff.de infami.Bald.

Tempus currit impedito qn per suam culpam est impeditus,quia sua culpa non debet ecclesiæ præiudicare in elect.ita no.Host.in c.his a quibus.

Tempus instantiæ quanto breuius tāto debent esse breuiores dilationes.ita no.Inn.in cap.de causis,de offi.delega. fol.76.item Host.ibi.

Tempus quadrimestre in cā criminali non datur iudicatis: ita uo.Inn.in c.quærenti,de offi.deleg.f.83.nu.1.ēt si aliqua restitutio incidat secundum eum.

Tempore dato ad probandum auditur postea pars ad probandum articulum ad cuius probationem non fuit postea admissa infra terminum pp appella.illegitimam ab aduersario interpositam. ita uo.Inn.in ca.tam literis,de testi.fo.157.uide supra in uer.Terminus,in 3.q.&'id'qđ est ibi pone hic.

Tempora quæ sint quæ subducantur de medio præscriptionum,uide Inn.in c.ex transmissa,de præscrip.f.179.Sed an tempora impedimenti subducantur de medio temporę præscriptionis. Dic triplicem esse præscrip.s. dominii utilis,uel directi,uel alterius realis: itē liberationis seu exceptionis:item instantiæ,& usucapione præscribit proprietas.i.uerum & directum dñium,quia est fauorabilis & præscriptione.x.uel 20.annu.utile dñium,quia mixta.& qui habet utile dñium pōt dicere rem suam esse.ff.de rei uend.l.in rem.§.fin de iureiu.l.si duo patroni.§. ij. Hoc ēt tpe iure seruitutis quæruntur.C.de præscr.lon.temp. l.si.Exceptio aūt ꝯ actionem personalem præscribit.xxx. annis quæ tñ non est uera liberatio:quia non tollitur naturalis obligatio.Secus in præscriptionibus quęsiui natura currunt non respectu odii uel fauoris,quia ibi quæritur uera & plena liberatio ut in redibitoria uel quanto minoris ſm quosdam instantia præscribitur triennio,ut l.properan.C.de iudi.& nulla instant a durat ultra triennium.item præscribitur liti & instantiæ appellationis & resti.in integ.l.in hac,de dolo.Sed circa rerum præscriptionem dic:aut est impedimentū circa natiuitatē actionis,& nō currit præscriptio.l.in reb.§.oēs.C.de iure domi.impe.Aut circa interruptationem actionis,Et tūc aut est impedimentū iuris aut facti. Si iuris, aut est impedimentū leue & de facili pōt amoueri,tunc currit præscriptio.l.sed & si per prætorem ff.qui.ex cau.maio.Aut est impedimentum quod sic de facili amoueri non potest,& tunc nascitur ex delicto.& idem nam indignus est pp facinus.ff de mino.l.Pap.exuli.Aut est impedimentum præcisum,& tunc.Aut confertur in beneficium, & silet interim præscriptio, & siue alterius iniuria debet conferri beneficium.ff.de iudi.l.ij.§.pe.C.de iure delibe.l.si.§.de nec.Aut non confertur in beneficiis,sed propter aliā æquitatem,& tunc præscriptio cœpta continuat uiam suam. sed datur restō,ut no.ff.de off. præsi.l.senatus. Cōtra ff. ex quib.cau.ma.l.sed & si per prætorem.§. sed & si feriæ & §.seq.& l.nemon.§.si quis sæpius,cum si.Si uero nō est cœpta nō currit.C.de annali exceptio. l.j.in fi. quia ubi nulla mora ibi nulla præscriptio,ut ibi dr.Si uerò est impedimentum facti & non iuris semper datur restō nō ipso iure.ff.de serui.rusti.prædio.l.Atilicinus.Circa uero pręscriptionem iudicialem,dic ut no.de mino.l.intra utile.& C.de in inte.resti.l.pe.in fi.

¶Termino elapso dato ad deliberandum,compellitur reus præcisè rādere.ita no.Inn.& Abb.in ca.pastoralis,de ex cep.facit ff.de iureiur.l.iusiuran.Bal.

Termino finito completa est læsio.Inn.in d.c. coram,de fide instru.& ff.de ꝯh.emp.l.qui fundum.& ex tunc quadriennium currit ſm eundem ibidem.Ad hoc uide ca.1.de in inte.resti.in clem.

Termini fatales nō habent locum in cā nullitatis sicut nec in prima cā,quia non inducitur de tertio nisi in cā appel.non in cā nullitatis qñ cā nullitatis per se monet,secus si est annexa appellationi,quia non durat plus tacitum quam principale ſm Inn.instantia.u nullitatis bene finitur triēnio,tñ denuo potest moueri:idem in cā reductionis ad arbitrium boni uiri: quia ista petitio est prima,& prima instantia quam alia non præcessit,ita sentit Inn.in ca.dilecto,de appel.f.202.quod no.Bal.& uide supra in uer.Reus, in 2.q.

Termini qui in ipso iudicio sumunt originem possunt artari causa cognita,licet sint legales,& non prætorii. ita no.Inn.in c.quod ad consultat.de re.iu f.184.& uide g. in c.indultum,de reg.iur.li.6.& ibi per Dy.

Terminus præfixus ab homine.i.a iudice hr̄ pro peremptorib.ita no.Inn.in c.per tuas,de appel.

Terminus qui præfigitur ad appellandum seu appellationibus est triplex.Primus ad iter arripiendum: Secūdus ad se representandum coram Papa:Tertius ad causam terminandam.Et iste tertius numerus non præfigitur ab homine,sed a iure.ita no.Inn.in c.ex insinuatiōne,de appē. fol.197.nu.1.Alius terminus est q. redeat ad prosecutionem,nec imponitur a lege nec ab homine,ſm Inn. Vnde non est fatalis seu desertorius nisi in tribus casibus.uide p Inno.in d.ca.ex insinuatione,uide supra in uer. Appe. in xxxviij.q.

Terminus si fuit datus ad producendum testes pp aliquā excep.oppositam si pars non producit ipsos testes, ulterius eos producere non potest.ita no.in c.prudentiam, de offi dele.fol.78.nu.12. Hoc intellige uerum si exceptio erat uera,ut quia producens erat excōicatus,secus si erat calumniosa,ar.C.de adulte.l.si.C.de tempo.in in te.resti.l.pe.l.cum quidam,de bono.possess. Nam in primo casu imputet sibi qui suo uitio approbatus, recedit. ff.ex qui.cau.maio.l.sed & si per præto.§. si dum decret, & ar.ff.de condi.fur.l.& ideo argu.ꝯ q. impedito nō currit tempus.ff.de mino.l.intra utile.& de inoffi.testa.l.eū qui. respondetur,qui suo dolo impeditur, imputet sibi. ff.de libera. causa.l.ergo,& c. eis quibus, de elect. Bald, Sed ꝯ uꝛ de concess.præb.ca.quia diuersitatem.

Terminus si est præfixus ab homine in banno,ēt post terminum ipsius banni auditur quis re integra,secus si a iure. ita no Inn.in c.peruenerabilem.qui fi.sint leg.fo.285.& in c.cum in tua,qui matrimo.accus.pos.f.285.Et uꝛ casus in c.fi bi absenti,de præb.lib.6.& gl.ordinaria. in c.ordinarij de offi.ordi.lib.6 Bannum uerò pœnale nō ligat

fine

fine cā. Sed qd si iudex in assignatione termini adiiciat, pronunciamus te post terminum non auditurum? dic ꝙ nihil operatur, secus si lapso termino tunc pronunciet, ſm Inn. quod not. multum. & uide l. si eo tempore. C. de distra. pig. Bal. uide supra in uerbo. Reus, in 2. q. & supra in uer. Testis, in 1. q.

Terminus omnis de sui natura intelligitur esse peremptorius, etiā si non exprimatur in citatione. ita no. Inn. in c. consuluit, de app. f. 192. & est gl. in ca. 1. de excep. in clem.

Terminus obstat, ut post terminū nulla admittat̄ ꝓbatio, ita no. Inn. in c. coram, de fide instru. casus est ibi intelligendo ſm ius cōe. uide supra in uerb. Silentium, in 1. q.

Terminus iuris pōt prorogari ex cā quæ oritur ab ipso iudice, uel ꝓp culpā de quo per Inn. in c. fi. de exce. fol. 178 Facit qđ not. in aut. matri. & aui. §. ad hæc, & uide ꝑ Cy. in aut. item si de emp. appel. & C. de adult. l. fi. & ibi per Cy. C. de tempori. in inte. resti. l. perendæ. ff. de excu. tut. l. scire oportet. §. consequens. & l. si cum ipse.

Terminus appellandi non currit a die termini purgationis sed interlocutoriæ. ita no. Inn. in d. c. quo ad consulta, de re iud. f. eo. gl. tamen ibi uidetur tenere contrarium &c.

Terminus datus ad uoluntatem partium hr̄ ꝓ peremptorio & ꝓ conclusione ita no. Inn. in c super eo, de appel. fol. 192. etiā ille qui iurauit non appellare, poterit non obstante iuro ex cā superueniente appellare, ſm eundē ibi. ad hoc. c. fi. Idem in reductione, ut ibid. Inn. & sic eo ipso ꝙ pars consentit in termino, talis terminus est reputādus pro cōclusione causę, siue in cā, nisi aliud nouū emergat. uide ad hoc. ff. de uer. obli. l. qui Romæ. §. Augerius. Bal.

Terminus ꝓrogatus a iudice intelligit̄ prorogatus cū suis accessoriis & pœnis tam spūalibus quam temporalibus. ita no. Inn. in c. præterea, de ap. f. 193. quod no.

Terminum assignare non pōt ille qui non est iudex. ita no. Inn. in c. cum contingat, de rescrip. fol. 18

Timor, uide supra in uer. Testis, in 86. q. ibi iustus timor.

¶ Tyrannus si occupat ciuitatē uel monasteriū, & ista de cā recedant canonici ꝓ maiori parte, nec pōt sine periculo. uel iusto metu pars forinseca uenire ad intrinsecos, & facere electionem in ecclesia in loco solito, tunc intrinseci tenentur ire ad forinsecos, & facere electionem in alio loco congruo & honesto. Si aūt forinseci possunt redire cū bona & honesta parte debent uenire ad intrinsecos, & facere electionem in loco publico & tuto. si aūt maior est intrinseca, tunc si illi qui foris sunt, timent uim, primi ad electionem & consensum non tenentur ire nec mittere. si aūt timent offensas circa personam, non circa actum electionis, tenent̄ mittere procuratorem alias sibiipsi imputent. Item impar ius negociis ubi exigit̄ absentium uocatio, tūc maior pars quæ est intrinseca omnia pōt, quia facit integrum capitulum, ſm Inn. Qn̄ aūt in ciues uel clerici a tyrāno sint depressi, ꝙ nec ubi faciunt capl'm sciūt, tunc propositus uel alius ad quem pertinet conuētus ul. conuocatio debet eos conuocare ad locum securum intrinsecum uel forensem. i. congruum nō nimis remotum si aūt nullus fit ad quem pertinet conuocatio, duæ partes congregationis habent officium uocandi alios ſm cū si autem non est collegium sed ciuitas, qui debent coaduna ri, debent uocari omnes maiores. 14. ann. & sufficit uocare patremfamil. & debent uocari ēt mulieres, sed loco pupillorum debent interesse tutores: & ista est cōis electio ciuitatis nisi aliter habeat se cōsuetudo. ita ponit. In no. in c. cum ex iniuncto, de no. oper. nū. f. 313. quod no.

¶ Titulum suæ possess. an cogatur quis dicere in corpora'l. uide Inn. in c. Abbate. de uer. sig. f. 337. uide supra in uer. allegans in 2. & 3. q.

Titulum iustum uel longam possessionem oportet quòd habeat ad hoc ut quis præsumatur habere bonam fidem. ita no. Inn. in c. cum uenissent, de in integrum restitutione fol. 108. Bal.

Titulum suæ possessionis qn̄ quis cogatur dicere. uide Inn. in c. cū cām, de prob. f. 152. ad instructionē ordinarii: sic, ut no. per gl. de reg. iur. c. 1. li. 6. Ad instructionē antē aduersarii cogitur quis dicere de possessione, sed nō de qualitate possessionis nisi in petitione hæreditatis, ut l. cogi C. de peti. hære. In spiritualibus aūt ad exclusionem aduersarii cogitur ubi intentio aduersarii est fundata. C. de proba. l. siue possidetis.

Titulus non requiritur in præscribenda consuetudine, sed an requiratur bona fides. tex. est in ar. ꝙ sic. ff. de excep. doli. l. j. uide supra in uer. Canonicus, in 4. q.

Titulus semper est necessarius in corporalibus rebus ecclesiasticis præscribentis & ēt bona fides, secus in rebus laicorum, ita dicit Inn. in c. si diligenti, de præsump. qđ no.

Tortura, uide supra in uer. Cleri. in 10. q. quod no. Bal.

¶ Tractatus futuri temporis non spectat ad iudicem odiosum, sed in fauorabilibus sic. ita no. Innocen. in ca. audi. de procur.

Tractatus futuri temporis interdum continetur in libello & in sententia. ita dicit Innoc. in ca. cum super, de conc. præben.

¶ Transactio intelligitur esse de processu iudicii, dicit Inn. in c. 1. de rescrip. fol. 6. facit l. tale pactum. §. j. ff. de [illegible] uide supra in uer. Abb. in 4. q.

¶ Transactio, quod aliquid nomine quomodo uis osuraris [illegible] tur, non ualet. ita no. Inn. in c. grauis, depositi. uide supra in uer. Crimen, in 3. q.

¶ Transumptum non probat nisi uota, & cognita parte. ita no. Inn. & Abb. in c. peruenit, de fideiuss. idem Inn. ibidē. facit quod no. in l. chyrographis. ff. de admi. tuto. & in l. j. quorum bonorum. C. & ff. de bo. poss. l. 3. §. pe.

Tributum, uide s. in uer. Anglici, in 1. q. ibi reddes ecclesię tributum.

Turpitudo, uide supra in uer. Alias. in 1. q. & etiam in 6. q.

Tutor, uide supra in uer. Administrator, in 2. q.

Tutus auctoritate præscriptionis pōt rem per rescriptū retinere cum salua conscientia. ita no. Inn. in c. cum in iure, de iure pat. Bald.

V

Vacillans, uide supra in uer. Testis, in 1. q. uide supra testis, in lviij. q.

Vacans, uide supra in uer. beneficio, in 4. q. & in 8. q.

Vadens ēt cā pacificandi qn̄ uadit indistincte præstat auxilium, & est in culpa. ita no. Innocen. in ca. sicut de homicidio. fol. 302. quod est no.

¶ Vagabundus qui desertor est originis & domicilii ubi debeat citari, uide Inn. in c. si aduersarius, de eo qui mit. in pos. causa rei seruandæ. fo. 148. nu. 9. s. in uer. testis. in 2. q. in fi. Bal.

Varians, uide s. in 1. q.

¶ Vasallus nō tenetur dominum suum manu militari iuuare nisi in casib. expressis in usib. feudo. uel in pacto feudi. uel in consuetudine loci, ita no. Inn. in c. sicut de iureiu. fol. 171. nu. 2. quod no.

Vasallus alienādo feu. priuat̄ feu. ipso iure. ita no. Inno. in c. 2. de feu. fo. 235. secus si non alienat, sed locat. ff. de le. 2. l. codicil. §. instituto. ff. locati. l. si quis dominum. §. j. de periculo. & commo. re. uen. l. necessaria §. fi.

¶ Vēditio a solo prælato facta, ꝙ teneat. dicit esse ꝫ ius scriptum. ita dicit Inn. in c. cum causa, de re iu. f. 183. ꝙ not.

Venditio rei eccłiæ ēt minus legitimè, ualet si placet ecclesiæ in

fiæ in cuius fauorē nō tenet. ita no. Inn. in c. j. de his, q̄ fi. a prǽla. fo. 229. uel multū expedit sic fieri, nam ꝙ expedit, placere dēt. ff. de neg. gest. l. Pompo. de iud. l. sed & si proponatur, de transf. l. cū hi, & not. in l. 2. ff. de offi. eius cui mandata est iur. Bal.

Venia, uide s. in uer. Stipulatio, in t. q.

¶Verbum concedo, significat dispensationem. ita no. Inno. in c. quoniam, de ordinibus.

Verbum præteriti tpis perfecti est canon latæ sententię. ita dicit Inn. hoc no. ff. de capi. di. l. amissione.

Verbum si fuerit, & uerbum præsumpserit, contemptum requirunt. ita dicit Inn. in c. cum medicinalis, de sen. excom mu. fo. 332. & c. Bal.

Verba sunt large interpretāda, & cōtinēt non solū expssa, sed ptinentia express. ita no. Inn. in c. licet, & sic non solū petita in libello, sed alia non expressa adiudicari psit.

Verba ista, sicut in tali instrumento continetur, non sunt libera & exempla non probant, secundum Inn. in c. fi. de fide instru. fo. 167. in addi. suis. ꝙ no.

Verba sunt necessaria ad mřimoniū quoad iudicium ecclesiæ. ita no. Inn. in c. tuæ. de spon. fo. 176. C. de præscr. 30. anno. l. cum notissimi, in gl. ordi.

Verba snīæ diriguntur in cōitatem, licet nunquam fuerit in iudicio, ita dicit Abb. in ca. licet cām, de prob. qđ no.

¶Veritas in spūalibus & beneficialibus præualet rei iudi. ita no. Inn. in c constitutus, de rescrip fo. t 1. & c. ꝙ no.

Veritas sp est iuuāda, nec i pbationib. dēt restringi, ut no. Inn. in c. ꝙ ad consultationē, de re iu. fo. 184. C. de app. l. eos, & C. de tempo. ap. l. per hanc.

¶Vicarius nō pōt facere alium uicariū, licet sit ordinarius ex causa probabili & necessaria, ita no. Hostien. in c. clericos, de offi. uica.

Vicarius hēt iurisdictionem ordinariam, & interponit decreta ordinaria uoluntaria & contentiosa, ita dicit Inn. in c. prædicto clericos. fo. 75.

Vicarius perpetuus quis dicatur, uide Inn. & Host. in ca. G. perpetuus, de fide instru. fo. 167.

¶Victor, quæ expēsę debeanł uictori, uide p Inn. in c. sæpe, de ap. f. 195. nu. 2. & uide ibi de taxatione expensarū, ut de omnino in uer. possessio. in 10. q.

Vincens causam per snīam si eam latam confitetur, & asserit iniustē latā, ꝙ pbans eā p iustā confessionem uel assertionē p testes, qa pōt impedire executionē snīæ. ita no. Inn. in c. pleriq;, de immu. eccl. fo. 273. ubi oīno uide & est dictum naturale no. secundum eundem simile in instrumento. C. de non nu. pe. l. in contractibus.

Villa, uide s. in uer. auctoritas, in 3. q. Bal.

Violenta uis, uide s. in uer. citatio in 30. q.

¶Vir si agit ꝯ uxorē petitorio, ipsa eꝯ agit possessorio recuperandæ, qa oē ius suum uł deduxisse uidecuq; & qua lecunq; silet interim petitorium. ita not. Innoc. in c. 2. de causa poss. & proprie. fo. 134. uide omnino. s. in uerbo sponsalia, in 2. q.

Visitator an habeat iurisdictionem ordinariam, uide in c. singulis, de sta. mo. Bal.

Visus, in uer. Testis. in t t. q.

¶Vnio fit trib. modis, uide Inn. in c. j. & ibi p gl. or. ne sede uacan. de diuisione habes in l. j. C. de metropo. & uide in aut. ut iudi. si quoquo. suffra. §. illud in gl. & ff. de tri. l. pcurator. §. si plures quod no.

¶Vniuersitas & collegia faciūt statuta sua simul. & uniuersaliter in forma collegij, nō seorsum nec particularis in forma singulorū, ita no. Inn. in alle. c. cūm omnes, de cō sti. fo. 5. ꝙ no Bald.

Vniuersitas si hēt rectorem non pōt facere statuta sine cōsensu rectoris: secus si non hēt rectorem. ita no. Cōpost. c. cū omnes, de const. idem si haberet, sed non ad hoc habitus. ut ff. ad Treb. l. j. §. fuit quæsitum.

Vniuersitas est nomen iuris & non personarum, ita dicit ss. 6. Inn. in c. grauem, de sent. excom. fo. 33 t. nu. t. uide omnino s. in uer. Conuictus, in 2. q. Bal.

Vniuersitas qualiter citetur personaliter uel ad domum. no. Host. in c. bonæ, de elect. & ff. de reg. in. l. non potest. uide s. in uer. Consuetudo, in 7. q. ꝙ no. Bal.

Vniuersitas quando possit puniri & quando non, & an criminaliter possit puniri, dicit ꝙ non quō ad pœnam capitalem, sed solùm qui delinqunt punientur. ita no. Inn. in c. dilectus filius, de simonia. fo. 296. & est ratio, quia capitalis non potest cadere in uniuersitatem, comparet ipsa uniuersitas per procuratorem, ut ibidem dicit Inn. & uide de causa collationis in fi. de re mili. & adde quòd ipse idem no. in c. grauem, de sen. excom. Bal.

Vniuersitas. omnes uniuersitates ex materiali & in materiali intellectui constant esse: est enim uniuersitas singuli, & sic est quid naturale, & habet corpus, ꝙ uidetur & tangitur, & si uniuersitas uniuersi. tunc est nomen, non res naturalis, sed intellectualis. additur enim quædam significatio singularis, quæ ex uniuerso sumitur ex intellectu coacervante. ff. de usucap. l. rerum mixtura. sic debet intelligi illud ꝙ dicit, & l sicut, in fine ff. ꝙ cuiusque uniuersi not non est aliud quàm homines qui in eo sunt, l. cum adito iure intellectu, & addita significatione quæ ex uniuerso sumitur secundum. & est duplex uniuersitas, s. corpore consilium, & corpore paruum, & in ista uniuersitate cadit excommunicatio. sed ciuitas cum sit dissimilium tam sapientium q̄ furiosorum, quia infantium est in ista uniuersitate non cadit sententia excōicationis. nec etiam aliqua snīa mortis & similis morti: cadit tñ sententia interdicti quæ fieri non potest pro delicto alieno. ciuiliter autem bene punitur uniuersitas & cogitur facere collectam ad quam omnes contribuent etiam innocentes, & soluent creditori: tñ inculpabiles a culpabilibus repetent. ad hoc facit. C. de fur. l. apud antiquos. Alij dicunt ꝙ non debent cogi inculpabiles, cùm sit delictum corporum opi. prima uerior est. ita not. Inno. in ca. granem, de senten. excommuni. fo. 331. num. 3. adde ꝙ not. ff. quod cuiusque uniuersi. l. j §. quibus, per gloss. in Speculato. de censib. ubi omnino, uide. quod no. Bal.

Vniuersitas maior pars non potest tollere uel facere contra id quod est concorditer contra omnes de ipsa uniuersitate uel collegio ordinatum. ita no. Inn. in ca. cum omnes, de constit. idem si ista maior pars uellet aliquid facere iuri communi ꝯtrium, quia tunc non sufficit consensus maioris partis, sed omnes concorditer habent cō sentire. ad hoc uide text. no. qui ualde bñ facit in auth. de defenso. ciuitatis. §. ult. in fi. & no. Inn. in c. humilis de ma. & obe. fo. 90. nu. t.

Vniuersitates aliquæ sunt quæ nō habent iurisdictionem, & tñ possunt contra se & sua facere statuta, non tñ pœnalia, qa pœnam adiicere non possunt, nisi ille quæ habent imperium. ita no. Inn. in c. cum accessissent, de cōst. episcopi: possunt tamen ubi ius non limitat pœnam eam adiicere, & honestas pbationes de nouo facere pñs: quia merum & mixtum imperium habent in c. 2. de const.

Vniuersitates plures an esse possunt in una ciuitate, uel castro, & quid de essentialibus uniuersitatis, uide per Inn. in c. cùm ab ecclesiarum, de offi. ordi. fo. 92. unde dicit ipse ꝙ una uniuersitas unius ciuitatis non pōt se diuidere in plures, ergo si aliqua habet intrinsecos extrinseci qu

qui sunt de ciuitate non faciunt uniuersitates, sed intrinseci qui possident solum & territorium ipsius & retinét apud se imperium & magistratus: nam hoc ius in habente solum uñ.ar.C.ubi & apud quos.l.fi.& ideo extrinseci non possunt ciuitatem subiicere uel obligare & maximè ad æmulationem, quæ etiam uera collegia reddit illicita, ut l.2.C.de fun.limi.&c.

¶Vocatio per campanam non sufficit, uide Inn.& Host. in c.causis, de elect.

Vocati ad eligendum possunt de benignitate aspectari sicut in iudiciis.ita no.Inno.in cap.cum nobes, de electio. fol.32.quod not.

¶Voluntas.uoluntas defuncti nõ potest in alium usum cõmutari sine uoluntate episcopi.ita no.Abb.in c.uos quidam, de testi. et commutatio debet fieri ex causa rationabili, sed sine causa non potest usus siue uoluntas testatoris mutari nisi per Papam, ut in c.quia contiugit, de religio.domi.in cle.

¶Votum non solemne non intelligitur ratificari, & uxor semper intelligitur esse in timore uiri.ita no.Inn. in ca. relatum, ꝙ me.cau.fo.107.nu,2. item nimia reuerentia æquiparatur timori.gl.est & ualde no.quæ fortè nõ est alibi.ff.quarum rerum actio non datur.l.j.§.quæ bon.

Vocatus non mutat suam naturam.dicit Inno.in c.j.de reli. domi.fo.259.uide s.in uerbo edicto, in j.q.in fin. ubi habes.ꝙ uotum factum post in melius commutari, sicut iuramentum.Bal.

¶Vox communis de fama præfertur dictis aliquòrum ét affirmatiuis. ita no.Inn.in c.inquisi.de accus. f.292.nu.5

Vox clerici an auget numerũ, uide p Host. in c.ecclesia, de electionibus.uide s.in uer.Profes.in 2.q. uide s. in uer. Clericus, in 11.q.

¶Vsufructus relictus monacho an quæratur sibi uel monasterio, uide per Inn.in c.in præsentia, de probat.fo. 151. nu.6.& per Abbatem in c.cum ad monasterium, de stat. mona.Quod si monachus est in studio an acquiritur sibi ibidem p Abbatem uide.quid si dicitur in instrumento ꝙ monachus non possit ab Abbate suo molestari in illo usufructu, de hoc uide gl.ordi.ad Trebe.l.Lucius.§.tres hæredes.

¶Vsura est prohibita, uide Inno.in c.j.de usu.fo. 306. uide omnino.s.in uer.Punitur, in 3. q.

Vsura petitur tribus modis: ut sors, & tunc non est prohibita secundum omnes instinctus iur.sic secundum quosdã. uel dic in nulla prohibitiua.ff.pro socio.l.socium.C.de summa Trini.l.j.de in litem iuran.l.nummis, ut puta usura tunc est prohibita.uide per Inn.in c.plures, de usuris. uel dic ꝙ ut interesse damni emergentis est permissa ut lucro cessante.no.ff.de eo qui.C.loca.l.3.in fi.glo.ordi. usuræ an possunt peti loco interesse, uide per Inn.in c.sacro, de sen.exc.fo.329.nu.10.Bal.

Vsus non est interdicendus possessori, sed arma sunt sibi ꝓhibenda.ita no.Inno.in c.cùm uenissent, de in integrum restitu.fo.108.quod no.

¶Vxor significat Christum, q nunquã ecclesiã dimisit, immo uir.ita no.Inn.in c.debitum, de bigamis, fo.72.nu.1. uide s.in uerbo uotum, in 1.q.uide omnino.s. in uerbo sponsalia.in 2 q.

Vxor præsumitur quæ uxor publicè uocatur, & ita publicè tenetur & tractatur quoad plenam & legitimam p̄sumptionem ubi de matrimonio non est quæstio inter coniuges altero eorum negante matrimonium.ita dicit Inno.in ca.ex parte, de restitu.spol.fo.141.nu.3. etiam uide per Iaco.in l.j.ff.de proba.uide s.in uerbo simul, in 54.quæstio.

Vxor quicquid operibus acquirit, uiro acquirit. secus in prælato, q acquirit sibi non ecclesiæ, dicit Inn. in c. cùm in officijs, de testa.fo.239.& ibidem uide per eum de donationibus Abbatum & aliorum prælatorum.

Vxor pp uitium sodomiticum non potest repudiare uirũ. ita not.Inno.In ca.2.de adulte.fol 305.quod tene menti, uide in uer.Bona, in 1.q.

Xp̄s quare dimisit nobis suum vicarium, r̄ideo, fuit quia perpetuò nos dilexit, & ideo sine capite noluit nos dimittere.ita dicit Inn.in c.ad apostolicæ, de re iu.fo.190. ar. ff.de adop.l.si tibi filij. Bal.

Ypotheca, uide supra in uerbo testis, in 20.q.propè finem. Baldus de Perusio.

Margarita Baldi opus medius fidius margaritis refertum, per D. Lucium Paulum Rosellum ad Innocentiana commentaria loco Indicis, per numeros foliorum & capitulorum accommodata, quo Indice in tota Iurisconsultorum suppellectile nullum utilius inueniri posse asserunt doctissimi quique Iurisconsulti: Optatum autem dijs bene iuuantibus accepit finem.

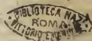

VENETIIS, Apud Bernardinum Maiorinum Parmensem. 1570.